Sch 1140
no 55

C. 28
C. 6

Lectura singularis et auctentica / acutissimi vtriusq; Juris monarche domini Alberici de Rosate Bergomensis sup prima parte Codicis / cũctis ad praxim anhelantibus vbertim perutilis ⁊ necessaria / cũ apostillis ac summarijs ante leges et paragraphos impressioni commendatis / cõclusiones dictoꝝ Alberici cõplectẽtibus. Do. Joãnis Thierry Lingoñ. iuris cesarei et pontificij doctoris / ac cum repertorio alphabetico auspicato primũ in lucem suum sortitur effectum.

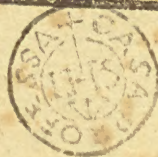
PRECIVM · NŌ · VILE · LABORV̄

· VIRTVS · BEATOS ·
EFFICIT

B.E.

Bibliothecę Dor
tensę Hispalēsis

Cum Privilegio.

¶Lectura aurea domini Alberici de rosate Bergomatis iuris vtriusq; doctoris in praxi excellentissima cum luna domini Joannis. Thierry. J. U. doctoris.

¶Prohemium.

Euerendissimo Honorabiliq; collegio scientie ⁊ excellentie singularis doctorum vtriusq; iuris studij bononiensis. Albericus de rosate Bergomas in numero aduocatorum licet minimus et indignus cum debita reuerentia et recomendatione se totum. et attendere ac corrigere presens opus. Aliquandiu fateor sensu mecum secretiore quesiui. vtrum opus presens ad aures vestras deferrem. aut non expectato iudice ipsum penitus subijcerem attendens ꝙ de re ardua difficili ac subtili pertractat ꝑ summos doctores antiquos ⁊ modernos discussa. quorū calciamenta soluere dignus non forem: ita qd̄ sensu meo breui iuniore et tardiore compositū. sicut aures .sic dñationis ⁊ prudentie vestre oculos tanq; infallibilium iudicum formidabat attamen vestre solite benignitatis affatus simplicem ⁊ nobis deuotā paginam inspecturus erexit audaciā. animum impulit. ⁊ fiduciam roborauit et cōsilium tādem fuit vt minus perfecta presens pagina sui nomē non tacuisset auctoris. quousq; vestro suscepisset iudicio egrediendi sententiam vel latendi. Uideat ergo ac dijudicet vestra summa scientia a quorū predecessoribus origo et fons antiquus ⁊ viuus ac veritas vtriusq; scientie processit et adhuc manet penes successores re vera si prodire palam si venire meruerit in cōmuni. vr̄o nāq; conspectui presentat̄ iudicio correctioniq; summittit̄ ⁊ si vestra autoritate prodeat in publicu₃ circa alios libros iuris ciuilis affectuose ⁊ fideliter laborare me offero q̄ptum altissimus ministrabit. Ualeat et sublimetur ⁊ duret per tēpora lōgiora tante autoritatis excellētie et dignitatis venerabilis cetus. de quorū laudibus id̄ subticēdum decreui q₂ materia nō deficeret laudis sed sufficientia ⁊ copia laudatoris.

Uoniam fesse mēti lassoq; corpori ex interiectione quietis ad intermissos labores operosior fit regressus. quia magnā partem tēporis vite mee in negotium forense distribui quietem appetens. non que inertie sordeputrescit: sed que interdum collatione proborum virorum ⁊ plerumq; delectabilium scripturarū lectione dulcescit. forēsibus fatigatus negotijs sepe mecū cogitās qūo post longi tēporis lassitudinem ob relique vite requiē cōsilio meliore protractus reliquū temporis vtilius possem expendere vt. l. quisquis cēsibus. j̄. d̄ epi. ⁊ cle. ⁊. l. petitionē. in. fi. de aduocatis diuersorū iudiciorū frequenter herebā velut in semita totusq; intellectus interceptus iacensq; torpebat: demum sicut puto inspiratione diuina spōte deposito laborioso tedioso ⁊ periculoso aduocationis officio. l₃ secundū mundū inter alios esset mihi magni honoris ⁊ cōmodi attendēs qd̄ omniū hominū maxime interest vt quēadmodū ditati sunt de laboribus antiquoꝝ. ita et ipsi laborēt pro posteris vt ab eis posteri habeant quo ditētur. lōge nāq; ab officio se esse nō dubitet qui ad rē publica₃ ⁊ bonū cōmune aliquid afferre non curat. nō em̄ est lignū quod secus aquarū decursus non fructificat in tēpore suo sed potius pernitiosa vorago semper ingurgitās. ⁊ nunquā ingurgitata refundens. ne de infossi talenti culpa redarguar. publice vtilitati fructificare ⁊ laborare decreui ⁊ retentas ab alijs recensere veritates consilio etiā Senece in epistolis ad lucillu₃. xxxix. epistola: qui ait. Si videris ꝙ multi tibi laborauerint concupisces ex illis vnus esse. ¶Et quia prefationes ad lectionem preposite materie libentius nos inducunt. ⁊ cum eas viderimus euidentiorem prestant intellectum vt colligitur. ff. de origine iur. l. j. Jdeo huic operi aliqua premittere disposui vtilia et explicantia mētis conceptū ⁊ que mulceant animos auditorum. illa loco prefationis seu preludij premittendo non quod velim [a] verbosos cōmentarios facere. sed q₂ nephas vt ita dixerim esse videtur. nulla prefatione facta atq; illotis vt ita dixerim manibus protinus materiā interpretationis tractare vt dicta. l. j. ff. de origine iuris. Et q₂ sine trinitatis ⁊ incarnati verbi presidio nihil omnino possumus: nihil sumus vt in euāgelio Jo. c. j. sine ipso [b] factū est nihil vbi ipse nō fuerit fundamentū nullius boni operis superest edificiū ad corin. iij. c. ⁊ transsumtiue. j. q. j. cū paulus ⁊ eo pretermisso nullū rite fundatur exordiū. vt ait Boetius in. iiij. de consolatione. ipse em̄ omnium scientiarū est caput ⁊ auctor. xxxvij. di. c. legimus. §. hinc est. j. q. j. quā pio ⁊. xxvj. q. v. qui sine saluatore. ⁊ bn̄ cōpetenter vniuersa geruntur si rei principium fiat decens ⁊ amabile deo in aut. qūo oportet epi. circa princi. colla. j. iuxta etiā doctrinā apostoli ad thessalonicēses. iij. c. dicētis. Omne qd̄cunq; facitis opere re vel sermone. Jn nomine dñi nostri iesu christi facite gratias agentes ⁊ pro hoc. lxiij. dist. c. in noie patris. ⁊. xxvj. q. vlti. c. nō obseruetis ⁊. Solomom Jn omni opere tuo inuoca auxiliū dei ⁊ recte facies opus tuū. Antiquorū etiā qui libros cōposuerūt secutus vestigia cum summa reuerentia ⁊ deuotione nomē illud quod est supra omne nomen iesu christi flexis genibus cordis ⁊ corporis vt extra de immu. ecclesiaꝝ. c. decet domū. §. j. li. vj. vt sit principium dux. semita. terminus. Jdē inuoco humiliter ⁊ deuote sic dicēs. O sapientia dei patris mihi titubanti porrige dexterā pietatis. O filiꝰ luminis super intellectus mei tenebras effunde radium claritatis. O spiritus gr̄e ⁊ amoris verbis meis insipidis confer aliquid sapiētie ⁊ dulcoris O trinitatis pijssima ⁊ clementissima aufer a me desidiā. noctē ignorātie ⁊ stultiloquij cecitate₃ ⁊ mihi quāuis indigno non consideratis humanis demeritis sed tua inefabili pietate da verbū in ore ⁊ in corde ꝯsiliū. Jndicū. ix. c. ⁊ in me celestis ingenij gratiā digneris effundere ⁊ verbula mea sicca gratia tui roris cōpluere scientie ⁊ eloquentie cōplendo defectū augēdo ingenij modulū ⁊ memorie quātitatē vt possim circa corpus iuris ciuilis ⁊ maxime huius libri codicis errores fugare. enigmata reserare. nodos soluere obscura dilucidare. et dubia declarare. vt. j̄. de professoribus qui in vrbe cōstantino. l. vnica. li. xij. ⁊ extra de reliquijs ⁊ vene. san. c. j. li. vj. vt sit liber iste per me cōponendus liber librans. liber libās ⁊ liber liberans. Liber librās. i. ponderans textus glo. ⁊ opiniones doctorū ta₃ veterū q̄p nouoꝝ. Liber libās. i. lectores eiusdē delectās ⁊ pascēs obscuris iuris ciuilis dilucidatis ⁊ nouis pulcris singularibus ⁊ vtilibus additis. Et consequenter liber liberans ab erroneis opinionibus eas infringendo per textus ⁊ necessarias ⁊ ꝓbabiles rōnes. ⁊ sic etiā in me ipso cōseruetur ⁊ augmētet̄ licet sit modica iuris vtriusq; scientia et iuxta verbum propheticum de virtute ambulem in virtutum de penitentia. distinc. ij. dū sanctam. omne em̄ artificium ꝑ sui exercitiū suscipit incrementum. vt. ff. de. lega. iij. l. legatis. §. ornatricibus. ¶Ad laudē igitur ⁊ honorem ipsius trinitatis ad cuius laudem ⁊ honorē faciendum est quodlibet opus not. extra de officio custodis. c. j. in fi. ⁊ de aut. ⁊ vsu palij c. ij. ad laudē ⁊ vtilitatē cōe₃ aduocatoꝝ ⁊ studiosoꝝ respiciēs dilectorū etiā sociorū quorundā deuictus instātia. anime mee saluti consulere per hoc declarando ⁊ defendēdo iustitiā ipsa₃ enim colere est summū bonū. xij. q. ij. cum deuotissimā. nec em̄ est diuine iustitie vt obliuiscat̄ bonorū operū ⁊ ministerij propter nomē eius exhibiti de. pe. di. ij. §. si em̄ inquit. v̄si. non est tam iniustus. Opus arduū ⁊ vltra vires aggredior lecturā codicis inchoando ⁊ ad autētica scripta recurrens que ex eis curiose decerpsi in hoc opus quā magis potui ꝯpēdiose ꝑstringi. scripta namq; dominorū azonis. Joā. Hugo. placentini. Pilei. Odoffre. Jaco. de are. Dy. de musello Richardi malūbre Oldradi de ponte. Nicolai de matarellis. Guidonis de suzaria Goffre. beneuentani. Uberti de bobio Mar. si. Jac. de beluiso. Jaco. butri. ⁊ Cy. modernioris cuius effectū quantū tāgit vtiliter extra glo. huic operi breuiter ⁊ fideliter inserui. omittendo que circa ordinē recitationis glo. scribit gr̄a breuitatis. licet ⁊ illa vtilia sint ⁊ ordinate notata. Et aliorum famosorū doctorū iuris ciuilis nec nō Jnno. Hosti. Gof. compost. Specu. Guido. de baijsio Archi. bononiē. Jo. an. ⁊ aliorū doctorū decretorū velut optimis floribus ortū fructibusq; repletū adiui. ⁊ ex ipsis collegi qd̄ placuit in materia fabricans aliena aliquid etia₃ ex proprio adijciens fisco meis laboribus ⁊ continuo studio in aduocationis officio tam in curia romana quā alibi qd̄ l₃ sit modicum exēplo vidue que obtulit duo sola minuta propter effectum dicitur largius oībus obtulisse marci. xij. c. xxiiij. q. j. odi. de pe. di. vj. c. j. v̄sus finem. immo ēt si aliqua dixero minus bene s̄m philosophū cōmendabor q₂ veritatis inuestigande alijs viam parabo. ¶De quorum doctorum laudibus ⁊ fama subticeo q₂ sonoro preconio eorum virtutibus se cōmendant ⁊ in cōparatione meritorum cuiusq; ois laus esset inferior. aliquorum ex eis voces viuas audiui alioꝝ scripta studiose reuolui. eorū tamen nomina ꝓpter autoritatem eoꝝ taciturnitati tradere nolui. vt. vij. di. moyses Et nemini furtum facere volens quilibet suarum opinionum auctor. est positus vt. j̄. de vete. iure. enu. l. ij. §. tāta. ¶Et reue

a ¶Uerbosos Qr nimia garrulitas nihil honesti. i se cōplectit̄ vt ē tex. i aut. de refer. in ꝓn. har. i. l. j. ff. d̄ eo qd̄ me. cau. l. fi. §. j. j̄. de. appel. Doc. i l. tanta. j̄. d̄ vete. iur. enucl. gl. i. c. cū; ⁊ sit ars artiū d̄ eta. ⁊ q̄li. ꝑfi. gl. in. cle. cōstitutionū. de elec.

b ¶Factū ē adde qd̄ habet. Jo. xv. c. j. Jac. j. et physic. vlti.

¶De inuocatione dñi nr̄i iesu xp̄i

Doctores quos allegabit ⁊ discursu operis totius. C.

ra ab initio cū ad tm̄ opus ptrahi p dictos socios me cognoui solo auditus pōdere fateor victus lassatusqꝫ succubui. Sȝ repēte ipsa formidine reprehēsus cū largitorē numerū q dat oībus affluentur ⁊ nō iproperat oculos mētis attollere cūctatione deposita illico certus attēdi ipossibile nō fore qd fraternis cordibus mihi caritas impabat. ⁊ lȝ difficile immo q̄si impossibile videret ipsa mei desperatiōe robustior nō de ppria modica virtute cōfidens. Ad illū ptinus spē erexi q linguas infantiū ⁊ balbutiētiū facit eē disertas. j. ḋ offi. pfe. pto. aphrice. l. j. vltra principiū ibi vidimus venerabiles viros qui linguis abscisis radicit⁹ penas eoꝝ mirabiliter loq̄bant ⁊ esaie. xxxij. c. ⁊. j. de sum. tri. l. liquet. vltra mediū. quique brutos asine rugitus p sensatos hūani colloquij modos distixit. apuit em̄ os asine ⁊ locuta est. nūeri. xxij. c. j. ⁊. ij. q. vij. nos si incōpetenter ⁊ qui res penitus desperatas cōsummare sue virtutis magnitudine pōt. j. de veteri iure enucle. l. j. §. deo freti. nō mirū ergo si intellectū parū sensato hoī pbeat q veritatē cū voluerit ēt p ora iumentorū enarrat. eiusdē robore cōsiderationis accinct⁹ in ipso iuxta psalmistā cogitatū iactās totaliter ariditatē meā ad indagādū fontē tante pfunditatis a somno diffidentie excitaui ɔtinuo ⁊ q̄uis socij quoꝝ instātia cōpellebar me sciētia virtutib⁹ ⁊ fama precellerēt. iniuriosū tm̄ vel reprehēsibile fore nō credidi si fluenta vsibus eoꝝ ⁊ alioꝝ velut fistula ministrarē. vt. ff. de ɔtrahē. em. l. fistulas. ⁊ de act. emt. l. fundi. §. fi. Lȝ em̄ superiorib⁹ ab inferiorib⁹ ɔpetēs reuerētia debeat vbi tm̄ publica tractat vtilitas ⁊ si minor veritatē inuestigauerit nulla maiori irrogat iniuria vt. j. de offi. rec. pui. l. potioris multa em̄ abscōdit. dn̄s sapiētib⁹ ⁊ prudētib⁹ q̄ paruulis. ⁊ minimis reuelauit. xcv. di. esto subdit⁹ ⁊. xxxviij. di. c. nullus ipsoꝝ victus instantia annuendū credidi votis suis.

¶ Nec pfecto ad hoc laus me inducit hūana ea nāqꝫ veritatis est regula ne qd fiat gr̄a ɔmēdādi. xj. q. iij. c. si quis vo. Nā sm boetiū primo de cō so. minuit quodāmodo se pbantis ɔscientie secretū quoties oñdendo recipit qs fame pretiū ⁊ nō iudicat cōsequēde laudis sed charitate semināde virtutis vt. xxiij. q. iij. obijciunt a solo deo retributiōeȝ expectās penes quem nullū bonū irremuneratū ḋ peni. di. ij. puniat. §. ex hoc sensu ⁊. §. cauendū. cū si. nec eū apud eū labor vacuus a mercede in aut. de iudi. §. nempe de pe. di. j. §. pōt ferri. xij. q. j. caritatē et ex. de pben. c. cū scōm apl'm ⁊c. ¶ Sane q̄r cōiter oēs sciētie ɔstant principaliter in duob⁹. s. theorica ⁊ practica. q̄ q̄uis ex eodē stipite ⁊ eadē radice pcedāt plerūqꝫ. tm̄ in homīe vno sufficiēter nō cadūt imo magni ⁊ famosi i theorica aliq̄n i practica sunt paꝝ vtiles ⁊ expti ⁊ ecōuerso magni aduocati sunt in practica q̄nqꝫ ad lecturā nō multū facūdi in hoc ope recte intuentes inueniēt vtilia singularia ⁊ peculiaria quo ad vtrūqꝫ vtilitatis grano a palearū supfluitatib⁹ segregato vētilabro pdictoꝝ doctorū nō meo. ij. q. j. multi de his autē. xxxij. q. iiij. recurrāt ad finē v. siue in area ⁊. xxiiij. q. vij. c. j. ita quod pn̄s opus erit memoriale pueciis iuuenes instruet⁊ cū parib⁹ ɔferet desides excusso negligētie somno assiduos ⁊ vigilātes reddet ad studiū ⁊ sic sermo meus scintillā amoris hui⁹ sciētie inueniēs in illā insuflet ⁊ cū accreuerit flamā dignissimā faciat ḋ peni. di. ij. si fmo. ¶ Liber ergo iste thesaur⁹ aduocatoꝝ nominet ⁊ merito nāqꝫ est pecunia abscondita q̄ reptaditat inuētorē vt. j. de thesaur. l. j. lib. x. cū si. sic in isto ope multa repient abscondita adhuc forte paucis nota. que inuentorē ditabūt vt in aut. de here. ⁊ falci. §. fi. scientia em̄ iuris ciuilis thesaur⁹ appellat vt in phemio ffoꝝ. §. nos aūt. ¶ Circa operis cōmēdationē nō insistēs. linguis em̄ tacētib⁹ seipsū pdet in lucē non tm̄ digne q̄so cuiuspiā lectoris indignatio seu liuor ei⁹ fidē extenuet. scio em̄ abūdare numeꝝ emuloꝝ quoꝝ officiū est ꝯ arguere nulla laudare. Judicāt q̄ totale opus quātūtūqꝫ vtile vnico ēt leui defectu totaliter lacerādū nō aduertētes quāta sit hūana fragilitas qd̄qꝫ defect⁹ interdū vitio scriptoꝝ cōtingūt di. ix. c. ego. errores em̄ ⁊ defect⁹ eē in eo nō audeo diffiteri q ascribant insufficientie mee. ⁊ si qd vtile fuerit diuine gr̄e primo deinde pdictis dn̄is ⁊ doctorib⁹ ex quoꝝ sentētijs ē ɔtextū ⁊ me reddāt aliqualiter excusatū instātia socioꝝ cognoscē de veritatis affect⁹ ⁊ amor affectuosus quē ex intimis gessi et gero ad studiosos ⁊ studiū. ⁊ q̄r ēt ab āniculo corrigi sū pat⁹ xxiiij. q. iij. c. j. ⁊ a quocūqꝫ cui dn̄s mistrauerit subtili⁹ indagare arg. ff. q po. in pigno. ha. l. claudi⁹ in fi. ¶ Et lȝ circa istō phemiū me lati⁹ traxerit vtilitas quā volūtas. vnū tm̄ ptermittere nō intēdo qd si qs ex h̄ ditari studeret solū pecuniario lucro nihil sibi pdest nisi ⁊ saluti aīe foret cōsultum testāte dn̄o matt. xvj. ⁊ luce. ix. vbi ait. Quid em̄ pdest hoī si vniuersū mūdum lucret aīe vero sue detrimentū patiat. ⁊ extra de simo. c. mat. in fi. ⁊ impator ait. Si em̄ p causis corporalib⁹ cogitam⁹

¶ Sciētie ɔstāt pncipaliter ex theorica et praxi.

quātomagis p aīaꝝ salute est diligētia nr̄e solicitudinis adhibēda vt in aut. vt cū de ap. cogno. §. si vo liberi col. viij. ¶ Aduertāt igit q̄cūqꝫ causidici tā aduocati quā iudices illud terribile ⁊ notabile qd scribit i decretis maius dānū ⁊ piculū eē si vna aīa pereat quā si inumerabiliū martyrū corpa trucident xxiiij. q. iij. c. si habes. §. vlt. ⁊ ibi in glo. ⁊ no. ēt. xxij. q. v. c. illeq hominē. ⁊ iudices qdē in causaꝝ diffinitiōib⁹ ɔstāter obseruēt q̄ textualr̄ scribunt ex. de snīa ⁊ re iudi. c. j. li. vj. ⁊. iij. q. vij. c. iudicet ⁊. xj. q. iij. sūmope ⁊ imitēt vestigia chrathōis zenophei iudicū de qb⁹ legit in historia bti siluestri q aiūt sum⁹ iustitie amatores ⁊ p ea malim⁹ occidi quā vinci. ⁊ beoti⁹ in libro de ɔso. q ait a iure ad iniuriā me nūqꝫ qsqꝫ detraxit ⁊ alipij college augustini de cui⁹ cōmēdatiōe ait. vj. ɔfessionū qd cum qdā potētissim⁹ vellet sibi licere ex more potētie qd erat p leges illicitū resistit alipi⁹ pmissum est pmiū irrisit aīo petēte sunt mine calcauit vtiliorē iudicās equitatē q̄ phibebat quā ptātē q̄ sinebat vn̄ solomon Noli q̄rere fieri iudex nisi virtute tua possis vincere iniq̄tatē ⁊ ppter pecuniā nō puertāt iudicium q̄r snīe nō dn̄t eē venales. j. q̄n puoc. nō ē necesse. venales[a] ⁊ exo. xxiij. nō declinabis in iudiciū paupis. de hoc qdā versificator

¶ Quid faciūt leges vbi sola pecunia regnat.
Aut vbi paupertas vincere nulla potest.

Jam nūc iudiciuȝ nihil est nisi publica merces. Nō em̄ magis iudicabūt q̄ ipsi iudicabunt ⁊ q̄ mēsura messi fuerint alijs remetiet ipsis vt. j. de iudicijs. l. rē nō nouā. §. j. ij. q. j. c. de⁹ ops et ex. de accu. c. q̄lr ⁊ q̄n. prio ⁊ hoc in suis aīab⁹ recipiēt tā viuētes quā moriētes in cor. aut. de eccle. rerū alie. §. sancim⁹ in fin. col. iiij. ¶ Aduocatis etiā suadeo vt cauillationib⁹ ⁊ ptractationib⁹ iniustis nō vtant in causis nec instruāt ptes vel testes falsa loq vel vera supprimere vtant sana doctrina speculatoris titulo de aduocatis magie. §. vtriusqꝫ quoqꝫ ptis p totū. §. ꝯ q̄ miseri iudices ⁊ aduocati modernis tpibus prodolor modico iterdū salario vel lucello facere nō verent et ex his ditari credētes ad extremā tandē egestatē corporis ⁊ aīe deducunt. ¶ Causas ēt pauperū agāt gratis ⁊ miserabiliū psonarū. nouit em̄ iustus cām paupeꝝ ipius aūt ipām ignorat. ¶ Plantent itaqꝫ edificent ⁊ roborent hec in mētib⁹ aduocatoꝝ. xxiiij q. j. ca. aduocauit. in fine vt p hec ipsoꝝ honorata ⁊ ditata sint corpa vt ex. de pben. de multa i. fi. ⁊. d. §. fi. in aut. de here. ⁊ fal. ipsorūqꝫ corpa mēbra reddant iustitie fruitura. xlvij. di. oēs vt sic erudite sint aīe ⁊ adeo picte inducteqꝫ iustitia eternā btitudinē mereāt de pe. di. ij. c. illa aīa. ⁊ sequētib⁹ qd nobis prestare dignet qui est benedictus in sc'la seculoꝝ Amen.

¶ a Venales Adde Cy. bar. bal. et Sali. i di. l. venales p aduocatis

¶ Modo subijcio aliquos casus singulares in hec libro codicis per me notatos quos nō memini alibi reperijsse.

¶ Primo qd mors hoīs qualitercūqꝫ cōtingēs numerat inter casus fortuitos. vt. j. de iure do. l. fi. in prin. de quib⁹ casib⁹ fortuitis plene dixi. j. de pig. ac. l. q̄ fortuitis. Itē. j. ḋ sacrosan. eccle. l. placet. fit mētio de excōicatione ⁊ qd est notabili⁹ ibiqꝫ punit p eodē delicto pena ecclesiastica. s. excōicatiōis ⁊ ciuili. s. deportatiōis qd nō memini alibi repisse. Sȝ ad hoc pōt adduci p aliquali ɔcordātia. j. de sepul. viol. l. q sepulcra ibi pristine seueritati accedit vbi de hoc dixi. Itē casus singularis ⁊ arbitrari⁹ sm gl. in aut. si qs ex his signata sup. l. femine. j. de secundis nuptijs. ⁊ casus vbi qs in ciuili nō pōt expedire per pcuratorē vt. j. de pdijs minorū. l. minorū. ⁊ ibi i gl. ⁊ ḋ manu. vin. l. iij. Itē ali⁹ vbi currit eccl'e ānalis pscriptio. vt. j. de here. aut. idē de nestorianis. in fin. Itē de expulsiōe de ciuitate ⁊ qd talis expulsus p deportato nō hr̄ vt. j. de epi. au. l. mathematicos. Itē ali⁹ de sacri. paga. l. sicut. ali⁹. j. de inoffi. testa. l. si mater. ij. rn̄so Itē qd testis p testimonio nō dȝ retineri vltra. xv dies. j. de testi. l. si q̄n. ⁊ pōt tunc sine iudi. licentia recedere vt ibidē Itē. j. de pac. iter em. ⁊ ven. l. cū te nō hȝ ɔcor. sm Cy. et Pe. itē. j. de bo. q̄ li. l. qd sitis. ij. rn̄so vt ibi dixi. itē qd qs non pōt sepeliri in ecclesijs vt. j. de sacro san. eccle. l. nemo apl'orū Itē qd publicatis bonis intelligant noīa publicata. ē casus. j. de sen. passis. l. si adētis. quod alibi sit expressū nō recolo.

¶ Casus singulares C. secundū Albe.

¶ Unus casus mirabilis ⁊ qui alibi nō reperit sm. Dy. est q̄ maior. xxv. annis restituit in eo qd gessit tēpore quadriennij qd hodie dat ad restitutiōem petendam. qui casus ponit. j. de repu. here. l. fi. vt ibi in glo. no. ⁊ clarius dixi.

1 Reges quatuor esse dicūtur qui in coronatione vngunt
2 Nouū an dicatur aliqd fieri addēdo et detrahendo.

In prima glo. rubrice in fi. ad hoc in corporet au. de armis in prin. ⁊ de questore in prin. ⁊ de

a ¶ Innoca a tione Addō q̄ dixi in ad di.ad albe. n.phe.ff.ve ieris ⁊ ifor.

prin.⁊ de ista inuocatiōe a dñica dictū ē bñ.s.in ꝓhemio ⁊ ī ꝓhe.
sūme Ho.circa pñ.⁊ dicet bñ.j.de veteri iura.enu.l.j.circa pñ.
¶ In glo.iustini fili⁹ vel dic qd̄ de hoc nō curandū.q꜡ ꝓpria
noīa ab libitū īponunt.vt.j.de muta.no.l.vnica ⁊ de ingenu.⁊
manu.l.ad recognoscendos Ja.But.vel aliter dic vt notaui
in prima rubrica.ff.¶ In glo.q꜡ inūctus nā olim ⁊ hodie pn-
cipes seculares ⁊ ēt aliq ꝑlati ecclesiastici vngebant ⁊ vngunt
vt ex̄ de sacra vnctio.ꝑ totū ⁊ maxie in.§.refert.⁊ ꝑ Hostien.⁊
Gof.in sum.eiusdē titu.⁊ regū.iij.xix.c.⁊ vtrū ī impatore sit de
necessitate ista inunctio no.ꝑ arch.in rosario sup decretis.x.
di.si in adiutoriū.⁊ fm qd̄ legi in quodā libro eccl'ie romane q
appellat ꝓuincialis.reges q coronant ⁊ vngunt sunt q̄tuor.s.
1 rex hierosolymitan⁹.⁊ rex frācie rex sicilie.⁊ rex āglie.alij nō
nisi ex priuilegio vel cōsuetudine.hoc eis cōpeteret vt ibidez.
¶ In gl.j.gñalis in.fi.Itē sumit ꝑ decēnio.vt.ff.de legib⁹.l.
nā impato ꝛ qñqꜫ vsqꜫ ad tertiā gñationē vt in aut.de nō alie.
aut pmu.reb⁹ eccle.§.alienatiōis.in glo.⁊.§.emphiteosim.qñ
qꜫ ꝑpetuū.i.donec pēsio soluat.vt.ff.si ager vectigalis.l.j.qñqꜫ
in significatiōe ꝓpria vt.ff.ō diuersis ⁊ tēpo.ꝑscrip.l.de acces
sionib⁹ in pn.posset tñ h accipi in ꝓpria significatiōe cū īpe-
riū sit ꝑpetuū.lꜫ impator moriat vt in aut.qūo opꜫ epi.in pn.
vt ex̄.ō rescriptis.si gratiose.l.vj.⁊ etiā de alijs significatiōib⁹
hui⁹ dictiōis ꝑpetui vide qd̄ no.ꝑ arch.ex̄ de elec.c.ꝑpetue li.
vj.⁊ ō deci.c.ij.⁊ tanget.j.de sacrosan.eccle.aut ꝑpetua ⁊ lati⁹
in alphabeto tuo.ff.de v̄b.sig.sub lr̄a.p.in v̄bo ꝑpetua.⁊ pro-
dest hoc scire q꜡ ista v̄ba ꝑpetuo ꝑpetua ⁊ sīl'ia sepe ponūt ī sta
tutis testamētis ꝯctib⁹ ⁊ rescriptis.⁊ dubitat ī q̄ significatiōe
accipi debeāt.sed vt ex p̄dictis colligi pōt fm naturā negotij
cui adiūgunt sumūt mō vnā significatiōez mō aliā.¶ Ibi re
petite ꝑlectiōis.hoc videt male dictū q꜡ ista ꝯstitutio ē.C.no-
ui p̄io ꝯpositi ⁊ ei⁹ repetitio h ē scd̄a ꝯpositio fuit lōge post
vt.j.de veteri iur.enu.l.ij.§.oi ⁊.j.ti.j.§.fi.⁊ ti.ij.§.iussim⁹.rñ-
deri pōt qd̄ lꜫ ꝯpilatio scd̄a post p̄mā habuerit tractū tamē
post oēm ꝯpositiōez facta fuit hec ꝯstitutio et due sequētes vl'
si dicem⁹ ꝙ hec cōstitutio facta fuerit post primam ⁊ añ scd̄az
dicemus hāc rubricā factā post oēm ꝯpilatiōez cū de scd̄a cō
pilatione faciat mentiōez Ja.But.primā veriorē puto.⁊ dic
qd̄ nō est ali⁹ codex.sꜫ idē repetit⁹ ⁊ bis lect⁹.vt in scd̄a lectiōe
eēt magis ꝑfect⁹ quā in prima.hec.n.scd̄a lectio fuit additio
nō facit eū eē aliū ar.ff.de iudi.l.ꝓponebat vt.j.ti.j.§.sꜫ cū.et
ti.ij.§.postea v̄o eū.¶ Sꜫ ꝯtra hoc videt.j.ti.ij.§.his igitur
b ibi iussim⁹ ⁊c.vbi iubet scribi nō scd̄m veterē sꜫ scd̄m nouā cō
positiōez.sꜫ dic qd̄ hoc est ꝑꝑ addita ⁊ detracta. ¶ Sꜫ nōne
ex additis ⁊ detractis dat noua forma.⁊ sic ōr nou⁹ codex dic
qd̄ verū est vbi est vniuersalis mutatio sꜫ.nō vbi ꝑticularis.vt
ff.de ser.v꜡.pre.l.seruitutes q̄ in supficie.§.si sublatū.⁊ de solu.
q res.§.areā ⁊ q꜡ facta fuit resolutio animo reponēdi partes
sub p̄ia forma.⁊ erāt tales qd̄ reponi poterāt qd̄ ꝓbat ex his
2 q̄ no.in.l.qui vsufr.ff.de vsuf.¶ † Itē nōne addēdo ⁊ detra-
hendo fit nouuz vt.ff.de inst.⁊ iur.l.ius aūt ciuile.§.j.rñdeo ve
rū est qd̄ ad additū vel detractū si pōt ꝑ se eē vt in ꝯtrario nō
quo ad totale corpus nec etiā quo ad additū qñ confundit vt
hic ⁊.ff.de vsu.l.eū qui edes ⁊.l.rerū mistura.de rei ven.in rez
§.itē si quecūqꜫ.⁊ de acq.re.do.l.quidqd.§.cū ptes.Ja.butr,
doc.famosus bonoñ.Sꜫ qd̄ sit nouus codex.⁊ nō idē videt ex
pressum.j.ti.§.fi.ibi puto.renouato.⁊ vide qd̄ ibi dicā. ¶ In
glo.iussit em̄ in fine sic ecōtra.ff.de pig.actio.l.j.petēti.i.repe
tenti odof.In rubrica ibi de nouo.C.quare iste liber dicat co
dex dic vt no.per azo.in summa in prin. hui⁹ p̄ie ꝯstitutiōis
Et lꜫ codex sit nomē gñale cōprehendens hūc lib.⁊ codicē ra
tionē datoꝝ ⁊ receptoꝝ.vt.ff.de eden.l.argentari⁹.§.edic.⁊ ēt
quēlibet aliū librū vt in aut.de trien.⁊ se.in pn.⁊ ibi no.col.iij
ꝑ excellentiā tñ intelligit de hoc codice.ar.insti.de iure natu
rali gē.⁊ ciuili.§.sꜫ quoties cū his q̄ ibi no.Mar.sillimani an
tiquus ⁊ famosus doctor bono. ¶ Codex qñqꜫ ponit ꝓ.ff.j.
de veteri iur.e.l.j.in prin.⁊ codicib⁹ exponit.j.codice.eo.l.iiij.
col.¶ Itē dicit codex euangelioꝝ.xxiij.di.c.eps cū ordinat.

1 ☞ Arbiter pōt dilucidare corrigere ⁊ interpretari.
2 Audax quis dicatur.
3 Laus in proprio ore sordescit.
4 Utilitas reipu.priuate est preferenda.
5 Commune multis modis sumitur.
6 Periti in cōdendis ciuitatū statutis eligendi sunt.
7 Medico an recursus sit habendus sine iuramēto.
8 Quis in duobus collegijs eodē tēpore esse nō pōt.
9 Quis vice duoꝝ fungi non potest.
10 Doctoratus est dignitas clarissima.
11 Leges dicuntur eterne.
12 Ordo an sit seruandus.
13 Instrumeta sine die ⁊ sine mēse de cōsuetudine an valeāt.
14 Annus natiuitatis dñi an in instrumentis poni debeat.
15 Locus vbi celebratur instrumentum an debeat apponi in in-
strumento.
16 Instrumentū publicū septē necessaria cōtinere debet.
17 Subscriptio an sit necessaria.
18 Notarius errās in instrumento ⁊ postea recordans nunquid
errorē corrigere possit.

¶ De nouo codice componendo.Rubrica.

Ec que. Necessario totus iste liber
cōtinet nouē libros quoꝝ
tractus his versib⁹ cōtinent.prima sacrat.se
cūda pat.⁊ tertia cēset.pxima cōtrahere.nu
bere quinta docz.testat sexta libertos septīa
gignit pars octana vetat crimina.nona luit
¶ Pro declaratione hui⁹ cōstitutionis.vide azo.in summa
sup hac cōstitutiōe.¶ Et q꜡ vidi multos circa lecturā isti⁹ cō
stitutiōis ⁊ sequētiū inuolui ⁊ ꝑ diuisiones res melius apitur
vt.ff.de doli excep.l.j.iō omissa diuisione azo.in summa.⁊ alio
rū doctoꝝ recipio diuisionē p̄dicti dñi ⁊ docto.mei dñi.Ol.
q̄ magis videt cōuenire litere ⁊ cōcordare cū glo.⁊ od.¶ Et
diuido eā in quatuor ptes.in quaꝝ p̄ia iustinian⁹ ponit inten
tū suū cū aliquali operis cōmēdatiōe.¶ In scd̄a nominat sa
piētes ad hoc electos cū dignitatis ipsoꝝ expressione.¶ In
tertiā cōmissionē eisdē factā cū certe forme donatione.¶ In
quarta alloquit senatores cū antiqui.C.inhibita recitatione.
¶ Secūda incipit in.§.ideoqꜫ.Tertia in.§.quib⁹.¶ Quar-
ta in.§.hic igit vsqꜫ ad fi.old.hec dicit gl.iā correcta ⁊ ꝑ hoc fa
cit verbū in presenti:⁊ verbuz donare vt.ff.de dona.l.edic.§.
donari glo hāc opinio.statim reprobat.⁊ dixit imo corrigen
dā.⁊ hāc approbat dñs ol.q꜡ qñ hec cōstitutio facta fuit non-
dū erāt correcta sed ꝑ eā mādabant corrigi.⁊ iō dicit in rubri
ca cōponēdo.nō aūt cōposito.⁊ sic ꝓnomē demōstratū ad o-
culū ponit ꝓ noīe demōstratiuo ad intellectū.vt dicam⁹ hec.i.
illa qd̄ est satis no.dignū.old.¶ Uel posset dici secundū iac.
de are.qd̄ prima ps gl.sit vera amoto de gl.v̄bo iā vt sit respi
ciat ea q̄ aliqñ correcta erūt lꜫ nōdū sit correcta.¶ Uel posset
ēt sustineri.gl.cū verbo iā q꜡ significat tria tpa.s.pñs p̄teritū ⁊
b futurū secūdū grāmaticos.vñ v̄sus oliz iā b dudū quōdā tria
tpa portāt.pñs p̄teritū simul dicas atqꜫ futurū ⁊ ita hic suma
tur in futuꝝ.i.cū erūt correcta ia.de are. ¶ Sed nonne repu
gnat verbū in p̄sti rñdeo nō.q꜡ expone.i.tēpore nostri impij
⁊ sic nō pñs momētū.sꜫ tp̄s lōgū instās sigt.s.iperij iustiniani
¶ Ja.butri.ibi necessario.i.vtiliter sic exponit.ff.ō ꝓcu.l.j.§.
vsus cū si nec em̄ habuit iperator necesse hoc facere cum eius
actus sint volūtarij nō necessarij.vt in aut.de ap.⁊ intra q̄ tpa
§.ad hec.⁊ vt diuine iussio.in prin.¶ Uel dic necessario ꝓprie
vt respiciat necessitatē rei correctione indigētis nō ꝑsone cor
rigentis.de qua duplici necessitate no.ff.de īpensis in reb⁹ do
ta.fctis.l.⁊ in totū old.⁊ de alijs significationib⁹ hui⁹ v̄bi ne-
cessario vide in alphabeto tuo de v̄b.significa.sub lr̄a.n.v̄bo
necessario.¶ Ibi interea tñ.i.vsqꜫ ad hec nr̄a tpa old.⁊ odo.
¶ Ibi ⁊ ad effectum deducere.s.corrigendoꝝ correctionē vt
sub appellatiōe correctionis suppletio ⁊ detractio cōprehen-
dat vt in aut.qbus mo.na.effi.le.ī prin.col.vij.⁊ de nō alienā.
aut pmu.eccle.rebus in pn.col.ij.⁊ ibi in glo.⁊ de nup.§.per
occasionē.⁊.ff.ad ter.l.j.§.qui opas ⁊ ibi in gl.Itē di:amus ō
v̄bo interpretatiōis.vt.ff.de ori.iur.l.j.in.prin.⁊ ibi in glo.⁊.l.
ij.§.exactis.j.⁊ ibi in gl.vide qd̄ ibi dixi ⁊.j.in quib⁹ causis in
integr.resti.nō est necessaria.l.scimus.⁊ de hoc etiā tangit per
azo.in sūma in ꝓhemio.¶ Ar.no.cōtra ex̄ de offi.del.c.sup q̄
stionū in princ.⁊ ibi.in gl.si em̄ sola correctio esset cā nequaqꜫ
in.§.quib⁹ ꝑmisisset detractionē correctionē ⁊ mutationē cuz
causatū arctet ex cā vt.ff.ō le.ij.cū pater.§.dulcissimis.⁊.l.no
mē.§.fi.de leg.iij.nisi loquaris de cā impulsiua vt.ff.de post.
l.j.§.sexum.q̄ ex legū ꝓmulgatione resultat vt in sequēti ꝯsti.
in prin.ol.¶ In alia significatiōe sumit v̄bū correctionis ex̄
extra ō reg.iur.c.peccati venia.li.vj.vt ibi ꝑ Dy.Jo.an.⁊ car
dinalē.Et faciūt p̄dicta ad qōnē quā vidi.de facto cū certis so
cijs meis cū qb⁹ erā elect⁹ ad corrigēdū statuta cōis bergomi.
dubitabāt.n.nunqd possemus addere ⁊ detrahere eū essem⁹
electi ad corrigēdū cōis bergomi.⁊ ego dixi qd̄ sic ꝑ p̄dicta.
de nouo aūt facere nō cū illud sub v̄bo correctionis nō cōpre
hendat vt ex predictis pꜫ.⁊ p̄dicta etiā faciunt ad ea q̄ sepe ap
1 ponunt ī cōpromissis † qd̄ arbiter possit corrigere dilucidare
et interpretari quā ptātē habeat ex v̄bis p̄dictis de quo satis

b ¶ Jā Addō qd̄ ista di-
ctio iā dicit ꝯpletiua et
ñ reddit rē du.bal.l.fi.
xv.op.C.ō edi.di.adr.
tol.gl.⁊ do cto.in.l.nec
em.§.ij.de cōtr.em.et
ven.Et qd̄ ēt tria signi
ficet vide ꝑ bar.in.l.j.§
hoc autē.j.co.ff.ō ope.
no.nūti.Et de dictioni
bus olim ⁊ dudū viō ꝑ
bar.in.l.ei⁹ q.ff.si certū
pe.Alexā.dicta.l.j.di.
oper.noui.nūt.⁊ in.l.
viro.ff.sol.ma.Car.in
cle.j.§.ij.de iureiu.iac.
but.in.l.cū aliquis de
iure deli.

Laus in pprio ado no. i. l. obs⸗uare. ff. de offi. ꝓcõsu. gl. in. c. tene re. xxxj. di. i c. ecce. xxiij q. iij. in. l. ij. C. de his q ve. eta. ipe. in. c. nisi. §. porro qd ꝓ missa est de renũ. Car. in. cle. j. in pn. de rel. ⁊ vene. sanc.

no. in speculo de arbi. §. vlti. v. sed nunqd vbũ obscurum ⁊ di
xi in. d. §. ex actis. ¶ Ibi ausus est hoc verbũ sonat in bonam
ptẽ sic. j. de iudi. l. rẽ nonã in fi. de libe. ⁊ post. l. gallus. §. pe. et
ibi in glo. ⁊. viij. q. j. c. audacter. Interdũ tñ ⁊ ꝓprie sumendo
sonat in malã ptẽ. vt. j. vñ vi. l. si qs in tantã ⁊ de iudi. ꝓperan
2 dũ. circa pn. ⁊. ff. de pub. ⁊ vectigal. l. quãte audacie. ¶ † Pro
prie eñ audax dr ille q nõ timet iura. nec hoies vt no. ꝑ arch
extra de cẽsibꝰ. c. exigit ꝑuersoꝝ audacia. li. vj. ⁊ ibi in glo. Jo.
an. ⁊ ꝑ eundẽ in cle. de offi. or. c. j. i alphabeto dictiõe audacia.
¶ Sz opponit cõtra iustinianũ q se hic multũ comẽdat cũ nõ
videt esse licitũ vt. i decretis. vj. q. j. c. imitare ⁊ cato ait. nec te
a collaudes ⁊c. vbi de hoc i cõmẽto tuo ⁊ Seneca. oĩsᵃ laus in ꝑ
prio ore sordescit ⁊ ꝓuerbioꝝ. xliij. laudet te os alienũ nõ tuũ
3 extraneꝰ. ⁊ nõ labia tua. ¶ † Sz dic qd ad inanẽ gloriã ⁊ sine
veritate nõ lz se cõmendare vt dictũ est. sz cũ veritate ⁊ ꝓpter
virtutẽ lz vt hic. ⁊. ff. de offi. ꝓcõsul. ⁊ legati. l. obseruare. §. añ
quã. in aut. de triẽte ⁊ se. §. illud quoqz nã ⁊ deꝰ se ore ꝓprio cõ
mẽdauit dicẽdo se sctm̃ in decretis. xxxj. di. c. tenere dz ecclia
⁊ ibi in glo. ⁊ btũs aug. dicit se parẽ ꝓphetis. xiij. q. iij. c. ecce.
⁊ Paulus dixit se hr̃e spm̃sctm̃. xxviij. q. j. sicut eñ ⁊ ꝑ hoc. j. d
his qui ve. eta. impe. l. ij. ⁊ vide in alphabeto lr̃a. c. §. cõmendat
¶ Secũdo op. cõtra iustinianũ qd nõ debuit alijs detrahere
vj. q. j. detractores. de pe. di. j. c. homicidioꝝ. So. aut detrahit
vite. moribus vel fame aut nõ. pmõ casu in iudicio lz vt. ff. de
iniurijs. l. eũ q. in prin. ⁊ in aut. de nõ alie. §. penul. extra iudi⸗
ciũ nõ lz vt in cõtrario. ⁊. ij. q. j. si peccauerit ⁊ ibi in gl. ⁊. q. v. q
ambulat Jac. de beluiso famosus doctor bonoñ. Vel posset
dici qd hic iustinianꝰ nemini detrahit. licet dicat ꝑdecessores
suos hoc opus non attentasse. ¶ Ibi in pñti. s. opere vel tpe
4 nr̃i impij sic. j. de offi. pre. preto. aphrice. l. in prin. Ja. ¶ † Ibi
donare cõibus nõ dicit reipublice differunt eñ qr vtilitas rei
publice prefert priuate vt. j. de ꝑuilegio fisci. ꝑ totũ sz cõis pu
blice vt. j. de cadu. tollẽ. l. vnica circa fi. vbi de hoc dixi ⁊ in aut.
de nõ ali. §. qr vo ia. hu. Sz qñqz dicit reipublice vt i ꝓhemio
ff. in prin. ⁊ sic nota qd leges oĩbus debent esse cõmunes vt in
decretis. iiij. d. c. erit lex. ⁊. j. tit. ij. in pn. In legibꝰ eñ cõdẽdis
nõ qd quibusdã gratuz sit sz cõmune cõmodũ attẽdi dz vt in
aut. de fideiu. §. qd aũt. de cetero ⁊ de hoc vide qd no. in. ff. de
5 legibꝰ super rubrica. ¶ Et no. qd hoc vbũ cõmune multipli⸗
citer sumitur vno mõ ꝓ cõi vtilitate vt hic cũ cõcor. itẽ ꝓ cõ⸗
munione q̃ est inter aliquos vt. j. cõmuni diui. ꝑ totũ itẽ inter
patrẽ ⁊ matrẽ dr esse cõmuuio quo ad filios vt. ff. de dona. in
ter virũ ⁊ vxo. l. mulier. ¶ Sumit ⁊ alijs modis vt in alphabe
to tuo de vbo. signi. sub lr̃a. c. vbo cõe. ¶ Ibi cẽsuimꝰ. s. nos
iustinianꝰ ⁊ vsqz huc suspẽdit lr̃a cõstruẽdo. odo. ¶ Ibi multi
tudine. s. resecãda qd est. j. ¶ Ibi illaꝝ ẽt. s. multitudine rese⸗
canda. alij hñt illã ẽt qd idẽ est. ¶ Ibi diuine recordatiõis im
peratores eñ dñr diui. i. diuini vt. ff. de penis. diui fratres et
rõnẽ dixit. j. de edẽ. l. fi. i fi. canoniste aũt dicũt bone mẽorie vt
ex de elec. c. bone memorie. Ibi post eũ. s. theodosiũ. ¶ Ibi re
secãda huc vsqz suspendit lr̃a cõstruẽdo. Ibi aũt vno melius
diceret ⁊ vno sed vna cõiũctio hñ ponit ꝓ altera vt. ff. de cond.
⁊ de. l. eas causas old. ⁊ vna ꝓpositio ꝓ altera. j. de sac. san. ec.
l. iubemus nullã. Ibi oz. i. oportunũ ⁊ decẽs ⁊ sic exponit. ff. d
iust. ⁊ iure. l. in prin. j. de legi. l. j. d raptu vir. l. vnica. §. oportet
¶ Sic econtra decet. i. opz. j. de cap. ⁊ post. reuer. l. fi. ol. ⁊ de
significato huius verbi opz vide. gl. xxv. q. j. c. j. in alphabeto
tuo de vbo. sig. super lr̃a o verbo opz ⁊ de significatione huiꝰ
verbi decet eodem alphabeto super lr̃a. d. verbo decet. ¶ In
glo. iussit eñ in. fi. sic ecõtra. ff. de pigno. actio. l. petenti. i. repe
tenti. odo. ¶ In glo. hoc verbũ in pñti in. fi. lz ergo possit de
terminare verbũ personale: ⁊ impsonale vt ex de vbo. signifi.
c. abbate. tñ ad id tm̃ trahit qd põt determinare salua rõne re
cti sermonis vt. ff. de auro ⁊ ar. le. l. plautius. ita etiã qd loquẽ
tis sentiã nõ impugnet vt hic ⁊. ff. de le. j. l. ab omnibꝰ in prin.
ol. Et sic pz qd relatio nõ fit semp ad ꝓxima sed interdũ ad re
mota vt hic. ⁊. ff. de no. op. nun. l. j. §. j. de dam. infe. l. fluminũ
in prin. de hoc tñ vide qd no. ff. de iur. om. iud. l. si idẽ cũ eodẽ
in fi. ⁊ extra de rescrip. c. causam q̃. ⁊ de ap. c. ij. regris. ¶ In
gl. q̃ fiebãt imortales vt. j. d iud. l. ꝓperandũ in prin. ¶ Ideo
qz hic est secũda pars ⁊ expone ideoqz. i. qr ab alijs non atten
tatẽ cũ tñ vtile sit. ol. ¶ Ibi sustentationẽ q̃ ex legũ ꝓmulga⸗
tione resultat vt in prin. duarũ ꝓximarũ cõstitutionũ. old. La
boꝝ. s. corꝑaliũ. Sollicitudini. s. animi. ¶ Ibi sufficiẽtes not.
ex hoc vbo qd satis est aliquẽ esse sufficiẽtis scie q̃ ad doctora
tũ ⁊ dignitatẽ lz nõ sit sufficientissimus. ꝑ hoc. j. de ꝓfes. q in
vrbe cõstantinopo. l. vnica. li. xij. de edil. edict. l. si qd vẽditor
⁊. l. sciendũ. §. illud. ex de elec. c. nobis oliz. vltra medium. ⁊ de
hoc no. e. ti. c. cũ in cũctis ⁊ ibi plene ꝑ inno. ol. Ex quo ẽt col

lige qd nõ est cõmittendũ aliqd alicui nisi sit sufficiẽs ꝓ hac. ff.
de mune. ⁊ hono. l. vt gradatim. §. si lege. de sac. sanc. ec. l. q sub
pretextu ⁊. ff. de ven. inspici. l. j. in princi. imo ꝓpter sufficiẽtiã
remouet qs ab offõ. sibi cõmisso vt. j. de offi. prefecti pretorio
oriẽ. l. si q̊s vbi de hoc plene dixi. Facit etiã qd cũ eligunt emẽ
datores vel cõditores statutoꝝ ciuitatũ qd debeãt eligi iure
piti ⁊ nõ laici. ꝑ hoc. j. de legi. ⁊ cõstitu. l. humanũ. ff. de legibꝰ.
6 l. j. † ¶ Ibi verũ prudentiã cõsulto ⁊. j. ꝓxi. cõsti. §. ij. Ibi taz
doctrina legũ ⁊c. ⁊ in ꝓhemio lib. vj. §. q̊s ad apicẽ. arg. cõtra
qd ẽt laici possint ad hoc eligi. j. de veteri iur. enu. l. j. §. j. Ibi
tã ex facũdissimis ⁊c. ⁊ de iud. l. certi ⁊ ita seruat consuetudo ⁊
facit qd dixi. j. de offi. vica. l. j. Est etiã ar. qp si de aliquo nego⸗
tio dubitet. recurrendũ est ad alios q habẽt peritiã illiꝰ nego
tij ⁊ ꝑ hoc. ff. de acq. rer. do. l. latius. in fi. vt puta si dubitet de
vulnere. vtrũ sit mortiferũ aut ne recurrit ad medicos vt ex de
homicidio. c. significasti. ⁊. j. de re mili. l. semel li. xij. ⁊ ꝑ hoc fa
cit. ff. ad. l. cor. de sicar. l. fi. vbi ictus vniuscuiusqz estimatur vt
sciat ex cuiꝰ vulnere mortuus est. ¶ Itẽ si dubitabat de scien⸗
tia discipuli recurrit ad magistrũ. vt. j. de aduocatis diuersoꝝ
iudicũ. nemini. ⁊. xij. q. j. c. j. ⁊ ibi in glo. Itẽ si est q̃stio de mone
ta recurrit ad monetarios vt. c. de põdera. auri. l. quoties li. x.
Ad ꝑdicta oĩa facit in ꝓhemio. ff. circa pn. ibi qs ampliꝰ quaz
vos cognoscit. de statu ho. l. septimo mense. de solu. l. si pater
de acgren. here. l. cũ quidã. §. qd dicitur. j. de offi. magistri mi⸗
litũ. l. j. ex d eta. ⁊ quali. c. ad aures. ⁊. l. di. vt cõstituunt ⁊. plene
no. in spe. de ꝓba. §. videndũ restat vsi. h quoqz no. ¶ Sz qd
si vna ps velit eligere vnũ medicũ ⁊ alia alterũ dic qd si partes
cõcordare nõ possunt iudex eliget ar. insti. de satisda. tut. §. si
aũt de le. j. l. huiusmodi. §. fi. de accusa. l. si plures. sed si medicꝰ
dicat falsum dixisse. ⁊ iudex fm eiꝰ dictũ ꝓnũtiauerit. poterit
peti sententia retractari ꝑ restitutionẽ in inte. vt. ff. de re iudi.
l. diuus ⁊. C. si ex falsis instrumentis ꝑ totum Guido de suza.
7 ¶ † Sz nũqd medicoꝝ vel ꝑdictis alijs ad quos dixi recursum
habendũ credet sine iuramẽto. ⁊ primo videt qd iurare teneã⸗
tur ꝑ ꝑalle. l. j. §. j. ff. de vẽ. inspi. ⁊. j. de fide instru. l. cõpatiões
⁊ ibi in glo. ⁊ in cor. aut. de nõ alie. §. qd dictũ est. col. ij. ¶ In
cõtrariũ facit. gl. j. de testi. l. iureiuran. Primã opi. qd iurare
teneat veriorẽ credo ꝑ iura ad hoc adducta. ⁊ eã tenebat dñs
Richar. malũbr. cremoneñ. famosissimus doctor meus in stu
dio paduano ⁊ allegabat. j. de secũd. nuptijs. l. hac edictali. §.
is illud. Richa. ⁊ hoc videt approbari in nouella de compara
tione lr̃arum in fi. Ibi atqz patriciũ iste ergo Joannes ⁊ socij
habebãt plures dignitates ⁊ officia eodẽ tẽpore pro quolibet
vt hic ⁊. j. patet quod videt esse cõtra iura. j. de assesso. l. nemo
⁊ ibi in glo. de post. l. quisquis. de proximo sacro scrinio. l. hac
ꝑte ⁊. ff. ad municip. l. libertus. §. ꝑscriptio. ⁊ de iure canonico
nõ potest quis habere plures dignitates. vt extra de preben.
de multa. ⁊ ibi de hoc satis no. per ber. ⁊ Inno. Itẽ nõ potest
8 quis eodẽ tẽpore esse in duobus collegijs vt. ff. de colle. illici
tis. l. j. §. fi. nec in duabus militijs vt. j. qui mili. nõ possunt. l. is
quidem. li. xij. nec eodẽ tempore hr̃e nisi vnam vicariam vt ex
tra de offi. vicarij vt. c. j. ⁊. ij. ⁊ in autẽ. vt iudi. sine quoquo su f
frag. §. illud tamen. nec eẽ abbas in duobus monasterijs vt
extra de religio. domi. c. vlti. nec in eadem ecclia hr̃e duo offi
cia vt extra de preben. c. cũ singula li. vj. qr vix inuenit ad vnuz
6 sufficiens vt extra de consue. c. j. lib. vj. † Item nõ pot est quis
fungi vice duorũ. vt. ff. de pactis. l. si plures. ⁊ ibi de hoc in gl.
de hoc etiã no. lxxxviij. di. c. j. in glo. ⁊ lectura archid. extra de
ꝓba. c. ex lr̃is. ff. de adoptio. l. nõ cõsul. ⁊ ꝑ azo. in brochardis
rubrica de ꝑsidibꝰ ⁊ iudicibus. Ecõtra videt qd plures digni
tates ⁊ officia ⁊ beneficia quis eodẽ tẽpore possit habere. ff. de
lega. l. eundẽ. j. de falsis. l. si quis decurio. vbi de hoc tangitur
per Cy. ad municipa. l. ij. ⁊. l. incola. dũmodo beneficia curam
animarũ nõ habeãt vel nõ requirãt residentiam cõtinuam vt
no. in. d. c. de multa. ⁊ extra de elec. dudum per Ber. Inno. et
Cõpo. ¶ Ad solutionẽ ꝑdictoꝝ dicunt quidã qd quis potest
plures dignitates ⁊ officia habere sine administratione cũ ad
ministratione aũt nõ. vt. j. de digni. l. iij. ⁊ pro hoc facit hñ. ff.
de operis libertoꝝ. l. duoꝝ. libertus. Et hanc so. innuit Azo.
in dicto brocardo rubricella nomen põt agere. Et hoc veꝝ ni
si ex vtroqz salariũ ꝑciperet. vt. j. qui mili. nõ pos. l. is quidem
vel dic fm dñm. Dy. aut inter se continent repugnantiã vel ꝑ
actum vnius alterius impedit administratio aut non. primo
casu nõ ꝑmittat. scdo sic vt hic ⁊ dictis. ll. ⁊ pro hoc bene facit
ad trebel. l. ille a quo. §. tempestiuuz ⁊ ibi in glo. ff. de ma. vin.
l. j. cum cõcor. ibi positis in glo vbi dñs Dyn. recitat istam so.
quam traxit ab azo. vt puto in dicta rubrica in fi. ⁊ eam etiam
no. ff. de stipu. fuoꝝ. l. j. §. cõis seruus. ⁊ pro hoc. j. de epi. ⁊ cle.
l. repetita. Ibi ne ꝓmiscuis actibus ⁊c. Et hanc etiaz solutio
nem tenet

nẽ tȝ hic Jac. de beluiso. In honorib⁹ aliud obseruat vt. ff. de decurio. l. honores. §. ij. ꝛ de vaca. mune. l. decurionat⁹. alias decurionatũ ꝛ ibi de hoc nota. ¶ Sed eosdẽ honores non lȝ cõtinuare vt. ȷ͂. de hono. nõ cõti. l. j. ꝛ. ij. li. x. Ja. de bel. Predicta faciũt ad decisionẽ questionis quã habui de facto bergomi sunt officiales qui vocãtur missi regis hñtes iurisditionẽ ordinariã ꝛ sunt ẽt tabelliones aliquis eorũ prebuit authoritatẽ cuidã emãcipationi ꝛ de ipsa emãcipatione fecit instrum ꝛ sic vicẽ duoꝝ sustinuit. s. tabellionis ꝛ missi regis dubitabat an valeret talis emancipatio determinatũ fuit qȝ sic per ea q̃ dicta sunt. s. ꝛ maxime per dictã. l. j. ff. de ma. vin. qꝛ officia nõ sunt cõtraria sibi sunt adinuicẽ coadiuuantia ꝛ ad hoc facit ff. de offi. cõsul. l. vnica. §. fi. ¶ Ibi magistrũ scrinij. q. preerat libellis ꝛ scripturis agitatis corã principe vt. ȷ͂. de officio magistri scrinioꝝ ol. qȝ officiũ in ciuitatibus cõmuniter appellatur officiũ cancellarie. bergomi appellaꝛ officiũ armarioꝝ qꝛ ibi sunt scrinia siue armaria vbi scripture reponunꝛ qȝ appellaꝛ alꝰ archiuiũ in auꝛ. de defen. ciui. §. j. ꝛ ibi in glo. Ibi sacri nr̃i cõsistorij iste forte preerat cõsistorio seu concilio principis cõuocãdo ꝛ de ei⁹ priui. hr̃. ȷ͂. de comitib⁹ cõsistorianis. l. j. ꝛ. ij.

10 ¶ † Ibi i hac alma vrbe doctoꝝ. colligi põt ex hoc qȝ doctoratus est dignitas clarissima sed dic qȝ ex alia dignitate erat clarissim⁹ nõ qꝛ doctoꝛ. Sȝ cũ doctoratus sit dignitas ꝛ cũ ad ministratione vt. ȷ͂. ne fili⁹ p patre auꝛ. habita. ꝛ in pꝛhemio. ff. §. illud est ar. qȝ excõicatus nõ posset doctorari Ja butri. pro hoc facit qꝛ excõicatus a cõmunibus actib⁹ excludiꝛ vt extra de exce. c. pia ꝛ facit qȝ ibi not. p Jo. an. ꝛ alios ꝛ de sententia excõica. decernim⁹. li. vj. cũ ibi notatis ꝛ qꝛ excõicati sunt infames saltẽ infamia facti que repellit a dignitatib⁹ vt no. p dy. extra de regu. iu. c. infamib⁹ li. vj. ꝛ per Jo. an. In gl. nomen est dignitatis in. §. egredientẽ ꝛ ibi de hoc tãgã in glo. cõsularis est ibi cõsequunꝛ vt. ff. de senato. l. j. eadẽ glo. in fi. li. xij. et ad hec facit qȝ no. in glo. ff. de arbi. l. iij. in fi. sup verbo cõsul. vel expone ꝯsularis vt no. ȷ͂. de domesti. ꝛ ꝓte. l. ij. li. xij. ¶ Sȝ tunc op. qꝛ nõ est excellentissimus qꝛ clarissim⁹ tñ vt dicta. l. ij Sed dic qȝ excellentissim⁹ est qꝛ q̃stoꝛ nõ qꝛ cõsularis vel rõne aliarũ virtutũ quas hȝ Ja. butri. ¶ In glo. inter agẽtes. Dicunꝛ vel dic qȝ agẽtes in rebus sunt quib⁹ cura euectionũ mandabaꝛ vt. ȷ͂. de curiosis ꝛ statio. l. ij. li. xij. ꝛ. e. ti. l. fi. ꝛ p singulos numeros habebant duces qui eorũ principes vel magistri appellabanꝛ vt no. in rubrica de agẽ. in rebus li. xij. Ol. ¶ In glo. l. donationũ i fi. de hisbr̃. ȷ͂. de q̃storib⁹ magisti officioꝝ ꝛ comitibus sacrarũ largitio. lib. xij. oldr. ¶ Quibus tertia pars cõtinẽs formã cõmissionis facte p Justinianũ prefatis. x. sapientib⁹. Ibi legũ soliditatẽ. i. q̃ nõ faciunt ad exprimendũ solidita. legis latoris lȝ verboꝝ genererent venustatem qꝛ nõ in folijs verboꝝ nõ in scripture sup̃ficie sȝ in radice rationis ꝛ medulla lex cõsistit vt in decretis. j. q. j. c. marchion et basilides ol. ꝛ ad hoc. ff. ꝺ oꝛ. iu. l. j. Ibi in ꝯsuetudieȝ abierũt Ex hoc videꝛ ꝙ lex p desuetudinẽ tollaꝛ ꝛ p hoc. ff. de legibus l. de quib⁹ in fi. ꝛ hanc opi. videꝛ secutũ fuisse. d. Dy. ff. de publicanis. l. licitatio. §. cap ꝛ ibi not. p eũ. p cu⁹ opi. etiã facit in pꝛhemio insti. §. igiꝛ ꝛ ibi in glo. ꝛ. p hoc insti. de noxa. §. fi. ꝛ de excep. in fi. c. ȷ͂. de veteri iure. enu. l. j. §. sed si quo. ꝛ ꝺ dofr. hoc sentit hic.

11 ¶ † Sed tñ dic ꝯ. qꝛ leges eterne sunt vt in pꝛhemio ff. circa pn̄. ꝛ. ȷ͂. ti. ij. in fi. ibi p oẽ tẽpus ꝛc. j. tit. xxi. §. hunc igiꝛ in eternũ ꝛ. ȷ͂. de muri le. l. eternã li. xj. ad hoc ẽt facit. ȷ͂. de lati. liber. tol. l. vnica. vbi lȝ cẽtĩ desuetudinẽ tñ corrupt⁹ ꝛ correctione nõ esset opus ipe. desuetudinẽ foret sublata. Et ad hoc ẽt infra de iur. do. si p. l. fi. in pn̄. vbi de hoc dixi ꝛ plenissime. ȷ͂. q̃ sit lon. ꝯsue. sup rubrica vsi. ꝛ qꝛ supra diximus qȝ ꝯsuetudo. et hanc opi. tȝ dñs Ricard. ad hoc facit qȝ no. ex de treuga. ꝛ pace. c. j. in fi. prime gl. ꝛ in decretis. iiij. distin. in istis. ꝛ. xvj. q. iij. c. post quingentos in glo. ꝛ Rosario archi. ꝛ per eũdẽ de statu mo. c. quã periculoso li. vj. Ibi clarioꝛẽ efficientes nihil eñ est magis propriũ legũ quã claritas vt in auꝛ. de testis imperfectis ꝛ. ȷ͂. de naturalibus liberis. l. cõium in prin. ꝛ ex de cõstitu. c. vlt. ꝛ de verbo. signi. c. abbate ꝛ in decretis. iij. di. c. erit autẽ lex. Ibi prius quidẽ hoc verũ est secũdũ od. in codeȝ ti. qꝛ fm ordinẽ ponunꝛ primo leges primoꝝ Imperatoꝝ deinde sequẽtiũ ꝛ ideo leges iustiniani sunt vltime in titulis sed in diuersis titulis quãdoq̧ inuenitur contrariũ nam. l. vt inter diuinũ. ȷ͂. de sac. san. ec. facta fuit post. l. oẽs nocẽdi de prescri. xxx ann. ꝛ tamen. lex vt inter diuinũ est prioꝛ in ordine. Item. l. ꝑperandum fuit cõdita post leges. ȷ͂. vt. j. certum tempus criminalis questio ter. ꝛ tamen prioꝛ est in ordine. ꝛ idem potest dici de lega. ij. de iure ca. ꝛ. l. rem non nouam de iudi. od. Ar. ꝙ si reperiant duo instrumẽta eadẽ dic cõfecta ꝛ dubitaꝛ qȝ factũ fuit prius ratiõe prelationis in pignore in quo preferꝛ potioꝛ tpe vt. ȷ͂. q potioꝛ. in. pi. ha. l. si fundũ qȝ ex ordine scriptu rep protocolli tabellionis hoc perpẽdaꝛ ꝛ. p hoc. ff. de vsufru. quoties. in princi. dominus paulus syllimani docto. bonoñ. ꝛ ad predicta faciũt qȝ dicꝛ de duob⁹ testis eodem die cõfectis ꝺ quo plene no. ꝛ dicetur. ȷ͂. ꝺ edicto diui adri. tol. l. fi. ꝛ qȝno. i questionib⁹ statutoꝝ dñi Gui. de suȝ. ꝟ. sed pone ꝙ statutuȝ est Papie ꝙ octo tabelliones ꝛ nõ plures. ꝛ ꝙ ordo sit seruãdus facit in auc. de here. ꝛ. fal. §. inordinatũ. ꝛ ibi in gl. ꝛ extra ꝺ re scriptis cũ dilecta. ꝛ ibi de hoc no. p Ber. ꝛ Inno. ex de. elec. c. si qs inste. §. j. li. vj. p Jo. an. ꝛ de rescrip. duob⁹ In ꝯtrariũ videꝛ. ff. de solu. l. nec eñ cũ ꝯcoꝛ. ibi notatȝ ꝛ qꝛ notari⁹ ne cesse habuit ab vno incipe. ponẽdo in q̃terno nec p hoc est certuȝ qȝ fuerit prius. vt. ff. loca. l. i naue saufeli i fi. nec eñ natura ꝛ c. vt. ff. de sta. ho. l. aretusa. Preterea diuersitas scripture nõ parit diuersitatẽ iuris. ff. de vulga. ꝛ pu. sub. l. patris ꝛ filij. l. talis scripture ꝺ le. ij. sẽpronius. ꝛ de bo. pos. fm tab. l. j. §. si duob⁹. Itẽ diuersitas hoꝛarũ nõ videꝛ etiã parere diuersitates. vt. ff. ꝺ serui. l. iiij. i fi. ꝛ de duob⁹ reis. l. duos reos. §. j. ¶ Quare qdaȝ apte dicũt qȝ sit obligatũ pign⁹ vtriq̧. p pte maxime p dictũ. §. si duobus si diuersis locis ꝛ testib⁹ tunc ordini steꝛ ar. hui⁹ lr̃e si a diuersis tabellionib⁹. tũc forte melioꝛ sit ꝯditio possidẽtis vt. ff. de pignoꝛi. l. si debitoꝛ res suas. ꝛ. l. si fundus

12 §. si duo. ricar. ¶ Ad solutionẽ aũt hrocardi vtrum ordo sit spectãdus vel nõ dic qȝ si cõstat de mẽte loquẽtis nõ est locus cõiecture ordinis. vt. di. l. nec eñ cũ si. Si aũt de sciẽte dubitaꝛ tũc ordo attẽdiꝛ no. in primis alleg. ꝛ ita tȝ dñs Dy. in. d. l. nec eñ. ꝛ Ja. but. hic ꝛ Ja. de bel. in. d. l. quoties de vsuꝛ. ꝛ. p dictã distinctiõe facit. ff. ꝺ leg. ij. l. cũ pater. §. fidei tue. ꝛ de exercito. l. j. §. igiꝛ in de re dubia. Si aũt queraꝛ vtrũ ordo pretermissus vitiet negotiũ de quo agiꝛ vel nõ. Dicẽdũ est aũt lex iubet ordinẽ ſuari aũt tñ ꝯsulit si iubet tũc seruãdus est alꝰ vitiaꝛ qȝ agiꝛ. vt. ȷ͂. de rei ven. l. ordinarij. de ordine iudicioꝝ p totũ de ordine cogni. p totũ de sen. ꝛ interlocu. om. iudi. l. prolatam. Si aũt tñ ꝯsulit tũc qꝛ ordo nõ est de substantia eius omissio nõ vitiat vt insti. de lega. ij. añ heredis. vt. ȷ͂. de testis. l. ꝑposteri. vbi de hoc dixi ꝛ ex de accu. c. j. li. vj. ꝛ ita tenent h Ja. but. ꝛ Ja. ꝺ bel. in. d. l. quoties. Ad p̃dicta etiã facit. ff. de sti. ser. l. si cõis ſuus. ꝛ qȝ ibi no. de hoc etiã no. xlij. di. sit rectoꝛ in fi. in glo. ꝛ lectura arch. lxiij. di. metropolitana. xxiiij. q. j. alienis. ꝛ hñ p eundẽ arch. lxxxvi. di. si quid. ꝛ i hrocardis az. rubrica de rescrip. rubricella ordo scripture. ꝛ hñ p odof. ꝙ q approbat p̃dictã solutiõeȝ. d. dy. ¶ Ibi ex hoc oriẽda. i. ex defectu diei ꝛ ꝯsul ol. ꝛ sic est ar. ꝙ instra vel rescrip. valeat sine die ꝛ ꝯsule ꝙ falsũ ẽ vt. ȷ͂. diuersis rescrip. l. si q hñficia ꝛ ẽ exp̃ssũ i corpe auꝛ. vt prepo. nomẽ imperato. in principio collatio. v. ꝛ ibi in glo.

13 ¶ † In tuscia tñ oliȝ fuit ꝯsuetudo ꝙ instra sine die sine mẽse valeant que abolita est vt habetur in. l. lombarda de scriptura sine mẽse ꝛ die. l. vnica qȝ dies ꝛ hora debeant apponi in qualibet scriptura vt fidem faciat videꝛ expressum. ff. qȝ vi aut clã l. aut qui aliter. §. si quis denũtiare ꝛ de hoc dixi in. l. optimã de ꝯhen. ꝛ cõ. stip. l. vnica. ¶ Sed ꝙ ãni natiuitatis vel i carnatiõis dñi apponi debeãt in istris nõ memini iuꝛ exp̃ssũ. tñ hoc ẽ de ꝯñali ꝯsuedie totius mũdi ꝙ appõaꝛ. ꝙ apponi debeãt no. in dicta glo. vt ꝑponaꝛ nomẽ ipa. §. si q ꝟo. imo quia lõgo tpe vacauit iperiũ ꝛ ꝯsulat⁹ nõ põt apponi ꝯ nomẽ de hoc tãgiꝛ fm Dy. ȷ͂. de accu. l. iij. causis ¶ Indicio etiã dȝ apponi alꝰ nõ valet vt dicto auꝛ. in pn̄. ꝛ ibi in gl. ꝛ plene no. ꝛ diceꝛ de ipsa indictiõe. ȷ͂. ti. xxi. in fi. ¶ Sed nũqd p̃dicta apponi debẽt in rescriptis dñi pape dñs host. in sũma de rescri. §. j. ver. obijciꝛ videtur sentire ꝙ sufficiat apponi ãnũ põtificatus illi⁹ pape qcõcedit rescriptũ ꝛ diẽ. ꝛ ita obtinet cõsuetudo vt videmus i lr̃is apostolicis. ꝛ de hoc no. bene per Jo. and. in fi. li. vj. sup verbo data rome. Item not. host. in. §. sequenti ꝙ ex ꝯsuetudine in rescriptis pape subscribunt cardinales. ꝛ idẽ no. specu. de rescripti p̃tatione. §. j. circa fi. Sed licet forte eorum tẽpoꝛib⁹ cẽt talis ꝯsuetudo. tamẽ hodie cardinales nõ subscribunt vt patet ex rescriptis hodiernis. ꝛ ꝺ hoc no. in gl. vbi ex de testibus. c. cum a nobis. ¶ Litere aũt priuatoꝝ valent ꝛ obligant etiã sine die ãno loco ꝛ testibus ꝛ consule vt. p batur. ff. ꝺ pig. l. cũ tabernã. §. idẽ quesijt. ȷ͂. ꝺ summa trini. l. liquet in fi. ꝛ ibi de hoc tetigi ꝛ tangitur in glo. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. antepen. ꝛ in decretis. xxv. q. ij. c. si qua beneficia in fi.

14 glo. ꝛ pro hoc. ff. depo. l. publia. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. l. quintus. ¶ † Sed nunquid locus vbi celebratur instrumentũ apponi debeat in instrumento dic qȝ sic. d. l. publia. §. j. ꝛ not. in auꝛ. qui. mo. natura. effi. le. §. ille aũt. ȷ͂. de cõtraben. ꝛ cõmi. sti. l. optimam vbi de hoc dixi ꝛ de hoc not. p Jo. an. in fi. li. vj. supra dicta data rome. Et extra de re iudi. c. abbate sane ꝛ ibi est textus in fi. de hoc per archi. in lectura. xij. q. ij. c. cum redemptoꝛ per goff.

in summa de crimine falsi.§.sunt autē instrumenta .ver.locus ⁊c.⁊ in speculo.de instrumentorum editione.§.postremo.v̄.si. quid si locus al's em̄ quomodo posset scire vtruz instrumentū esset celebratuz in ciuitate vel in villa īter que refert vt.j.si cer. pe.l.fi.⁊ aut.ibi signata vbi de hoc per ol.An aūt locus loci sit apponendus obtinui qd̄ sic vt.ff.de accu.l.libellorum ⁊ no.p albertum de gandino titulo qualiter fiat accusatio ⁊ in spec.de accu.in prin.⁊ qd̄ dixi.j.de testi.l.testiū.v̄.Itē debēt interrogari de loco.j.de contrahē.⁊ cōmi.stipu.l.optimā. ¶ Unum tamen no.dignū qd̄ si testator nō designauerit locum de loco domicilij debet intelligi vt.j.de epi.⁊ cle.l.nulli.§.finaūt.⁊ est expressuz.ff.de condi.⁊ demō.l.que conditio.§.cuz ita qd̄ puto speciale in testamentis in contractibus secus vt ibi in glos. no.que incipit secus in stipulatiōe. ¶ Aliud est etiā circa hoc notandū qd̄ recitat dominus dy.se habuisse de facto.Consuetudo est em̄ verone qd̄ in instrumento apponatur nomē diei puta die lune.iij.Jann.⁊ cognomen notarij puta petrus de tali cognatione.In quodam instrumento in dicta ciuitate confecto deficiebāt predicta ⁊ dicebatur solū die.iij.Janua.⁊ ego petrus notarius ⁊ ipse consuluit tale instrumentum non facere fidem quia confectum contra consuetudinem loci ad hoc allegat prealle.§.si quavero.vt proponatur nomen Imperatoris ff.de euic.l.funduz.de vsur.l.j.in principio de iur.īmu.l.semp. §.legem quoqz.de decurio.l.non tantum.§.j.⁊in aut.de tabel. §.fi.Ex quibus probatur consuetudinem in loci seruari debere in instrumentis conficiendis dy.et est textus ⁊ glo.extra de fide instru.c.cum dilectus.§.primo dixi infra de fide instrumētorum.l.contractus. ¶ Et nota qd̄ inquolibet publico instru

16 mento septem sunt necessaria que no.j.de tabula.l.generali li.x.et in summa eiusdem ti.§.illud quoqz notandum esset in summa autent.de fide instru. ¶ Et vide etiam ad hanc materiam instrumentorum remissiones quas feci super rubrica.j. de fide instru. ¶ De signo tabellionis qd̄ esse debeat non bene expresse habetur in iure sed allegatur.j.de assesso.l.fi.circa medium ⁊ quia consuetudo generalis est quod aponatur que attenditur circa instrumenta vt predictum est. ¶ De subscri

17 ptione qd̄ sit necessaria facit.j.ti.j.§.illustris ⁊ ibi de hoc tetigi ⁊ no.in summa domini dy.de tabel.§.Item signum et subscriptio.li.x.⁊ in specu.de instrumentorum editione.§.breuiter. ver.in fi.aūt post omnia. ¶ Sed an hec habeant locum in instrumentis nostri temporis an solum si contractus celebratur in scriptis puto maxime ex consuetudine in instrumentis nostri tēporis locum habere licet aliqui contra teneant ⁊ de hoc no.spec.de in strumentorum editione.§.postremo restat.v̄si. quid ergo si dies. ¶ Sz qd si notarius errore omisit in instrumento apponere diē vel locū vel aliquid aliud substātiale postea recordatus vult illud aptare nūquid possit ⁊ primo videtur qd̄ sic ar.j.de falsis.l.si qs decurio et bene extra de sacra.nō reite. c.fi.⁊ ita videtur sentire archi.xxxv.q.ix.c.loci.in additiōe que incipit adhesit abbas Joachim. ¶ Econtra facit qd̄ nō credatur super hoc notario sicut nec arbi.j.de arbi.l.ne in arbi.nec iudici extra de pba.c.quoniaz contra falsam.maxime quia ex interuallo vult corrigere qd̄ suspitione nō caret in aut.de equalitate do.§.alium circa fi.⁊ extra de testi.cogen.c.preterea cum ibi notatis ⁊ bene in cor.in aut.de here.⁊ fal.§.si v̄o.absunt ⁊ ibi in glo. ¶ Quidam distingunt vtrū tabellio sit bone fame an non.vt primo casu possit p iura ad hoc adducta ſo nō.per iura in cōtrariū adducta.⁊ maxie per dictū.§.si v̄o absunt.et ad hoc bene facit extra de prescri.c.ad audientiam.⁊ rō p̄dicte distinctionis est quia factū a bono presumitur bene factuz vt extra de presum.c.cuz in iuuētute.xxxvij.di.qui de mensa cū ibi notatis ⁊ factū a malo presumitur male factū de suspe.tu.l.iij.§.idē erit ⁊ de re mili.l.nō omnes.§.a barbaris. ¶ Tutius tñ vr̄ qd̄ tabellio hoc facit de mādato iudicis cōpetētis.vt.ff.de mino. l.ait pretor.§.pmittitur.⁊ ita tenet specu.de instru.editione.di. §.postremo.v̄.sz nunqd ɔfecto instrō.⁊ ibi sunt alie pulcre q̄stiones in ista materia. ¶ In glo.s.p̄cipiendo.⁊ sic no.qd̄ v̄ba sui natura pmissiua.interdū īponunt necessitatē vt hic ⁊ in decretis.xxx.q.iij.rogo ⁊ ibi in glo.⁊.ff.de offi.p̄sidis.l.sepe.⁊ de hoc est pulcra glo.archi.ex.de preben.c.si paup clericus li.vj. ¶ In glo.similib⁹ dico in fi.sz certe exempla gl.non placent. nam debēt poni exempla de legib⁹ codicis tm̄ nō.ff.⁊.l.cū putarem est in.ff. ¶ Potes ergo ponere exēplū de similib⁹.j.de admi.tuto.l.si liberti nā alia lex dicit idez.j.si aduersus liber. l.quos retrahi.j.de pac.l.legē ⁊ de pactis ɔuen.tā sup do.l.j. ⁊.j.de sacro.san.eccl.l.q sub p̄textu.⁊ de collegiatis.l.vnica li. xj.⁊.j.de nō nu.pe.l.j.⁊ si cōuentionē pignoris numeratio secuta nō sit.l.j.⁊.j.de epi.audi.l.si legib⁹ vbi de hoc dixi ſm odof. Predicte enim leges ex toto similes sunt.sz p iuris diuisionē adiuuātur quia vna in vno ti.quia facit ad illum.alia in alio quia similiter facit ad illuz.sz in.e.ti.hoc nō repitur qd̄ vitiū fuit scriptoris vt ibi no.⁊.j.de distra.pig.l.arbiter ⁊.l.fi.q̄ sunt ex toto similes. ¶ De cōtrarijs pōt dari exēplū.j.de pactis.l.ex conuentione.⁊ sine censu vel reliquijs.l.j.sz ista iuris diuisione tollūtur.quia in vna loquitur de estimatione vera.in alia de estimatione ficta vt sciatur quantū res sit deteriorata.vt.j.de iure do.l.si iter virum.Ja.de are.O dof.⁊ O l. ¶ In.e.glo.ibi.l.ij.§.ɔtrarium dic qd̄ ɔsideratio potest esse triplex prima ſm id qd̄ est apparent.⁊ ſm hoc sunt multa ɔtraria. ¶ Scd̄a est ſm rei veritatem lz occultā ⁊ tūc nō est aliqd̄ ɔtrariū. ¶ Tertia ſz id qd̄ in lucē p iudicis vel doctoris diuisionē inducitur ⁊ ſm id similit nō est ɔtrariū.de primo modo loquitur hic cū dicit diuisione iuna ri.Jac.but. ¶ Tres modos p quos ɔmunit soluuntur ɔtraria per aliud al'r.⁊ ſz aliud tradit hic O dof.⁊ azo.in p̄hemio summe pandectarum.⁊ Bar.sil.Posset etā dici qd̄ si cōtraria vl' similia repiantur hoc nō est īpossibile.vt.j.de iur.ve.enu.l.j.§.iubemus igitur.ibi ſz qd̄ possibile est ⁊.l.ij.§.si quidā aūt in tāta.de modis respōdendi ⁊ soluendi ɔria.vide plenissime vtiliter in specu.de disputatōib⁹ ⁊ allegatōib⁹ aduocatorum.§.post hec aūt rei aduocat⁹. ¶ In glo.in sui respōsione ⁊ sic no.qd̄ in hoc li. nulla lex cōtinuatur sicut fit in.ff.quia quelibet debet eē certa in sui responsiōe.Ita qd̄ nō debet ex alterius connexitatibus pēdere vt no.in glo.j.de peti.bo.subla.l.ij.li.x.O l. ¶ In glo.poni a

a tur p ⁊ dic qd̄ de natura v̄bi[a] immo est vt corrigat si loq̄mur de actu ex arbitrio disponētis depēdēte.vt.ff.de ma.testa.l.stichus īmo pamphilus ⁊ ibi in gl.⁊ de here.insti.l.si.ita scriptū ⁊ ibi in glo.⁊.j.de iure do.īpe.l.fi.in prin.fallit si post v̄bū īmo sequatur copula.vt hic.quia tūc addit.simile facit ⁊ al's copula addita v̄bo qd̄ al's sui natura solebat determiare ⁊ detrahere qd̄ auget.vt.l.ea tñ.ff.de le.iij. ¶ Si aūt loq̄mur de actu nō depēdente ex mero arbitrio disponētis.sz ſz regulā rōnis.tūc aut est maior vl' par rō in v̄bo īmo.q̄ in eo qd̄ precessit.⁊ tūc ponitur additiue.vt.j.de sa.san.eccle.l.iubem⁹.§.sane.v̄.econom⁹ aūt. ⁊.j.de act.⁊ oblig.aut.īmo creditor que est signata sup.l.ob es ¶ Uel posset dici qd̄ si dictio īmo ponitur iter duo ɔtraria se nō cōpatiētia tūc corrigat al's nō vt colligi pōt p iura p̄dicta.O l. ⁊ Ja.but.Et de hac dictione īmo.no.in gl.ff.de pac.l.iure gē. §.quinīmo ⁊ in alphabeto sub lr̄a.i.dictiōe īmo. ¶ In gl.i.vt primo ibi.l.fi.de hoc vide p Gof.in sūma de ɔstitu.§.derogatur ¶ In glo.qd̄ sint sine die ⁊ cōsule.no.ḡ qd̄ isti sapientes ponere tenebantur leges antiquas sine die ⁊ cōsule si diē ⁊ cōsulē non habebant. ¶ Qd̄ facit ad q̄stionē qd̄ tabellio cui sunt cōmisse imbreuiature seu p̄tocolla tabelliōis defuncti debeat ex ipsis imbreuiaturis scribere sicut in eis est ⁊ nō aliter.nec vltra et si sit ibi ⁊c.sicut communiter est qd̄ nō possit supplere vel distinguere qd sub ipō v̄bo ⁊c.cōtineatur. ¶ Sz nūquid valet et fidē facit illa ībreuiatura vbi sunt ⁊c.videtur qd̄ nō de his que in test. delen.l.j.in prin.sz dic cōtra nā ⁊ al's verbū istud ⁊c.ponitur in legibus vt.ff.de iureiu.l.si duo patroni.§.si quis iurauerit vendidisse.de rebus e.l.magisputo.§.si pupil.de li.et pos.l.gall⁹ §.nunc de lege de.v̄.signi.ceterorum.et de euictio.l.si ita quis ¶ Quid ḡ fiet.dic qd̄ sub istis ⁊c.subaudientur cōsueta apponi ex more regiōis per.l.de.l.ij.vnū ex fa.§.si omissa ⁊.l.cū pater §.cuz īperfecta ⁊ de fun.instr.l.cū delanionis.§.asinā.⁊ de le.j. si seru⁹ pluriū.§.fi.de edic.⁊.l.qd̄ si nolit.§.quia assidua ⁊ d'aqua plu.ar.l.si prius.§.placuit.⁊ de hoc dixi.j.d' fi.instru.l.sicut al'. si p̄dicta nō apparēt tūc nō valeret p p̄al.l.j.de his que in test. delen.ia.de.are. ¶ Et cōtra hoc qd̄ notaui.j.de fi.instr.l.sicut iniquū.In glo.hic.est ɔ legē.j.de le.Ibi p̄uilegium.vel dic vt no.per dy.extra de regu.iur.c.q̄ alicui.lib.vj.alberi.de ⁊c.

¶ Immo Adde glo. singularez in.c.predicator.xvj.q j.lod.rom: in.l.j.ff.d' re iudi.bar.in j.consti.C. §.quibus ⁊ ī.l.iubem⁹ §.j.d' sacro san.eccle.et ī.l.si ita scriptū de her. insti.in.l.stichus de manu.test.bal. in.l.j.C.de fur.⁊ in.l.q dā eulogio C.de iur.de lib.Et ī tractatu scismatis pen.colū.bar.in.l. ī pupillorum. §.qd ergo de reb⁹ eo.

1 Arma legibus indigere dicūtur.
2 Romani quare dominantur alijs nationb⁹.
3 Miles ē dignior doctore.
4 Aduocatus allegans falsa instrumēta an punietur pēa falsi
5 Lex superueniens an tollat priuilegiū speciale alicui cōcessuz
6 Error cōputationis nemini nocet
7 Locus in instrumento est apponendus
8 Decretorum compilatio qñ facta fuerit
9 Clementinarū publi.atio quado cōpilata fuerit

¶ De Justiniano.C.confirmando .Rubrica.

Ex precepto. Omissa diuisiōe az. in summa cod.et od. quia nō sic clare diuidunt diuide eā principaliter in duas ptes quia in prima ponitur p̄hemiū in secūda ītentum secūda ibi merito igitur. Iterū secūda diuiditur.in.v.in quarum prima imperator

imperator narrat qualiter se habuit circa arma. in secūda qualiter se habuit circa leges. In tertia alloquit̄ mēnā p̄fectū pretorio iubēs hūc codicē seruari in iudi. ꝛ in scholis ꝛ prohibēs sub pena falsi antiquū. C. recitari. in quarta rn̄det duabus tacitis questionibus. in qnta mādat prefecto pretorio q̄d hūc. C. deduci faciat in notitiā populoꝝ secunda secūde incipit ibi ꝫ cum sit necessarium. tertia ibi. §. hūc igit̄. quarta ibi si q̄. quinta ibi illustris igit̄ ꝛ hoc intēdit ħ cōstitutio in effectu. ¶ Ibi exinde. i. ex armis ꝛ legib⁹ old. ¶ Anteponi excellētia ꝛ dignitate ol. dn̄ari. s. iuredice. ol. Ibi legib⁹. i. per leges ꝛ eaꝝ ordinationē nā leges pulcre sunt circa ordinē militarē vt. ff. de re mili. per totū si em̄ a militari fortitudine iustitiā subtrahas fiet nihil eoꝝ que ꝯpetunt ꝛ erit delictoꝝ quedā occasio vt in aut. vt om̄s obediant iudic. puin. in prin. ol. Ibi seruate sunt per excusationem. vt. ff. de rei ven. l. qui restituere ꝛ. j. de epi. ꝛ cle. l. raptores. ¶ Et sic nota q̄d arma legibus indigēt ꝛ econuerso vt in prohemio instit. in prin. parū enim esset iura in ciuitate esse nisi essent qui iura tuerent̄ ꝛ. ff. de origi. iu. l. ij. §. post originē ꝛ pro hoc bene facit ex̄ de elec. c. vbi periculū. §. p̄terea li. vj. ¶ Itē gladius ecclesiasticus qui est excōmunicatio indiget gladio seculari ꝛ ecōuerso. x. di. in adiutoriū et. c. sequen.

2 ¶ †Et no. q̄d ꝓpter ista duo Romani dominati fuerūt alijs nationib⁹ ꝛ secundū q̄d narrauit tullius li. j. de officijs platonis precepta duo fuerūt ad augmentū ꝛ cōseruationē rei publice vnū vt quecūq₃ agerēt ad reꝫ publicā referrēt obliti suorū cōmodoꝝ. alterū vt totū corpus reipublice curent ne duꝫ partē aliquā tuerent̄ reliquos deserant q̄ precepta q̄ antiqui romani seruauerūt rēpublicā plurimū auxerūt. Vn̄ cato ait f̄m Aug. li. x. de ciuitate dei nolite existimare maiores viros armis tn̄ rēpublicā auxisse si em̄ ita esset multo pulcriora haberemus. quippe ciuiū armoꝝ ꝛ equoꝝ maior nobis copia est sed alia eos magnos viros fecerunt quoꝝ nullū in nobis est. s. domi industria foris imperiū iustū anim⁹ in cōsulēdo liber neq₃ delicto neq₃ libidini obnoxius pro his nos habem⁹ luxuriā ꝛ auaritiā publice egestatē priuatim opulentiam laudamus diuitias sequimur inertiam ꝛ inter bonos ꝛ malos discrimē nullū virtutis premia ābitio possidet. ꝛ erat tūc opulēta respu. tenues priuate erāt corruptis aūt morib⁹ ecōtrario s. publice egestas priuatim opulētia hec ille cōsules ꝛ alij officiales antiqui pauperes erant ꝛ aliquibus ministrabatur de publico de quib⁹ pulcra exēpla ponit sanct⁹ thomas de aquino in quodā libello de regimine dn̄oꝝ. c. j. ꝛ iō d̄r triadestruxisse rēpublicā iuuenile cōsiliū priuatū ꝯmodū ꝛ latēs odiū hec q̄ hic de republica romanoꝝ tradit̄ huic opi annectenda decreui.

3 ¶ †Merito igit̄ secūda pars principalis in qua d̄r quomodo ipera. iustinian⁹ se habuit circa arma ol. Ibi ad primaꝫ ar. q̄d si quis efficiat̄ doctor ꝛ miles sit̄ semel q̄d primo debet recipere militiam postea doctoratū sicut iperator hic p̄mo inchoauit ab armis quā a legib⁹ ric. Ibi exqsitis. i. exquisita rōne inuētis ꝛ ēt cōstitutis re ipsa sine nouis expensis ol. vt. j. d officio magistri militū. l. vlti. circa fi. In glo. s. agmina in fi. vt j. de operib⁹ publicis. l. fi. ol. ¶ Sꝫ cū sit necessariū. l. ħ est secūda ps s̄cōe ptis p̄ncipalis. ꝛ dic cū sit necessariū extirpare q̄d est in multitudine ꝛc. Ibi caliginē q̄ nihil magis ꝓpriū legū quam claritas q̄d dic vt dixi. s. tit. pxi. §. quib⁹. Ibi tā doctrina legū ar. ad ea q̄ dixi. s. pxi. ꝯstitutiōe. §. ideoq₃ sup verbo sufficiētes ꝛ de expientia dic vt no. extra de ele. in. c. quā sit. li. vj. p cardinalē. ꝛ Io. an. ibi sub certis finib⁹ ꝛ sub terta forma tradita. s. pxi. ꝯstitutione. §. qbus. ꝛ ꝯstrue ħ v̄ba cū v̄bo con̄misimus q̄d est j. nō v̄bo pollentibus q̄d sequit̄. Sed verbum pollentib⁹ cū verbo landabili ꝓposito q̄d est. s. Ibi p quos accipe colligi p̄cipimus q̄d est. j. Ibi nullū suffragiū no. de pfactionib⁹ inutulibus euitādis vt. s. pxi. constitu. §. quib⁹ dixi Ibi sanctiōi. i. codicis ꝯpilationi ol. Vacuate. i. correcte oldr. Ibi nasci videt̄ de hoc dic vt dixi. s. pxi. cōst. in glo. similiter dico in fi. ¶ Et no ar. q̄d arēgatoribus siue oratoribus lōbardie q̄d si ptās facta ꝓpositiōe in ꝯcilio ꝛ datis cōsilijs p aliq̄s precipit sub certa pena q̄d nullus aliquid ꝯsulat. nisi velit dicere de nouo aliquis surgit ꝛ diuidit dicta alioꝝ q̄ dixerunt q̄d ptās nō possit eū cōdēnare q̄si diuidēdo vetera dicta nouū aliq̄d disse dixisse videat̄. nā p diuisiones res melius apitur. vt. ff. de doli excep. l. j. Ibi vir excellentissim⁹. In tota ista cōstitutiōe dignitates ꝛ tituli ꝓprijs nominib⁹ p̄ferunt in superio §. ideoq₃ ecōtra. j. pxi. ꝯstitutione v̄. ꝛ cū nouelle promiscue. vnde in hoc nulla videt̄ esse differētia cui⁹ ꝯriū q̄n obtinet vt ff. de stipu. ser. l. si cōis f̄uus de cōdi. ꝛ demō. l. cū ita in p̄n. ꝛ. § j. Sed hic sunt verba enūtiatiua vbi talis ordo nō attēdit̄. vt ibi. aut dispositiua. ꝛ ideo ordo attendit̄ vt ibi. ol. de hoc tangit̄ in glo. j. de ipu. ꝛ alijs sub. l. fi. ꝛ ibi dicā ꝛ de sa. san. eccle. l. j. vltra p̄n. v̄. si nō habebat eū notū. vbi ex magisterio in iure doctorꝫ nō ergo dedignēt̄ doctores iuris si magistri vocent̄ vt hic et in p̄hemio. ff. §. his ergo solis. Ibi cū sedula extēsiue ol. puigili intēsiue ol. in glo. al's indefesso ibi de dā. infec. l. j. §. imbrē. imo est de aqua plu. ar. ol. ¶ In eadē gl. ibi semp erāt recētes. similis expositio. j. de cōsti. pecu. l. ij. §. vlt. ¶ In glo. tollēdis i fi. imo legas sine repetitiōe. ol. ꝛ dic alijs. s. mādatis q̄ est. j. In gl. tollant̄. imo dic ꝓprie vt. s. pxi. ꝯsti. §. quib⁹ ibi adijciētes ꝛc. ol. ¶ In gloss. i. electis. imo dic ꝓprie. i. ꝯmissis ol. ¶ In gl. i. ꝓprijs in fi. vel expone. vt. s. pxi. ꝯsti. in p̄n. sup v̄bo cōib⁹. ¶ Hūc igit̄. hic incipit tertia ps s̄cōe ptis p̄ncipalis in qua loquit̄ mēne p̄fecto p̄torio iubēs ēt hūc solū. C. ꝛ nō antiquū recitari sub pena falsi ex quo collige q̄d si fiat noua cōpilatio statutoꝝ q̄d iponi pōt pena allegāti veterē. vt hic ꝛ. j. ti. pxi. in fi. ꝛ de veteri iure enu. l. ij. §. his igit oibus. ꝛ in p̄hemio libri. vj. q̄d verū est quo ad negotia p̄terita quo ad eoꝝ executionē siue ordinationē nā aūt quo ad eoꝝ robur de quo dic vt plene dixi. j. de legibus ꝛ ꝯsti. l. leges ꝛ ꝯstitutiōes. Ibi falsi criminū no. q̄d allegās. ll. correctas punit̄ vt falsari⁹. pro hoc in p̄hemio decretaliū li. vj. in fi. Sententiā tn̄ auctoꝝ veteꝝ iure possum⁹ ꝯmēdare. vt. j. e. §. si que v̄o. Itē rōnes legū correctarū possum⁹ allegare ar. ff. de capi. di. l. eas obligationes. ff. d fonte. l. j. §. hoc interdictū. i decretis. l. di. c. ꝯsuetudo ex̄ de ꝯsti. c. trāslato. ꝛ no. ex̄ de iudi. c. nouit in. glo. sed tamen hoc ꝛ per Gui. duranti extra de elec. vbi periculū li. vj. prima colū. ꝛ p archi. de offic. dele. §. fi. Ex legibus ergo correctis vt sic disponentibus non lꝫ arguere vt hic cum predictis concordāt. ꝛ no. j. de lati. li. tol. l. vnica circa princi. Sed ex earū rationibus ꝛ earum equitate manente licet arguere vt nota. in in

4 glo. j. de iure fi. l. iustas li. x. ol. ¶ †Sed quid de aduocato allegante falsa instrumēta vel falsos testes vel instrumēta. nunquid vt falsarius puniet̄. videt̄ q̄d sic quasi falsum recitauerit vt. ff. de falsis. l. qui testamentū. ¶ Circa hoc quidā distingūt si allegat ex certa sciētia de falso punit̄. ar. j. de falsis. l. maiorē et. ff. eo. l. diuus pius. ꝛ. l. fi. si p ignorantiam nō. quia dolo caret vt. j. de fals. l. nec exēplū. in dubio dicūt presumi scientiam vel ignorantiā ex qualitate personarum aduocati vel clientuli et cause vt si causa erat ardua ꝛ aduocatus non honestus ꝛ clientulus eius consanguineus vel amicus presumat̄ scienter allegasse si aūt cā modica aduocat⁹ honest⁹ ꝛ cliētul⁹ extraneus tunc presumat̄ ignorantia ar. j. si qs imperatori male dixerit. l. vnica. ff. de act. ꝛ ob. l. fi. ad. l. iu. ma. l. famosi. ibi nā ꝛ psona spectanda ꝛc. ꝛ pro predicta distinctione optime facit ex̄ de falsarijs. c. accedēs ꝛ hoc videt̄ sentire lꝫ nō sic plene specu. de aduocato. §. vi. v̄. Itē caueāt ne falsam legeꝫ. ꝛ ver. se. sed q̄q̄ ipse et alij magis hoc teneāt mihi durū ꝛ ꝯtra iura videtur q̄d pena falsi aduocatus teneat̄ nā nō est reperire iure cautū q̄d allegās falsa instrumēta vel attestationes vt falsarius puniat sed soluꝫ fabricās vel fabricari faciēs vel ꝓducēs vel vtēs vt ex preal. l. satis pꝫ ꝛ. ff. de fal. l. j. verius ergo credere cū scient̄ allegat eū incidere in crimē stellionatus vt. ff. de crimine stel. l. iij. et puniri ex̄ ordinē arbitrio iudicātis vt. e. tit. l. ij. et de penis. l. hodie et tūc forte presumi possit scientia vel ignorantia vt predictuꝫ est licet ꝛ illud durū videatur contra regulā quia presumitur ignorātia nisi probetur scientia vt extra de reg. iur. c. presumitur ignorantia li. vj. et ibi per dy. et Io. an. plene no. Sed nunquid sn̄ia lata pretextu allegationum legū falsarū sit nulla credo q̄d sic vt. j. si ex fal. allegationibus in rubrica et in glo. ꝛ ar. ff. que sen. sine ap. rescin. l. j. §. Item contra sacras. ¶ Ibi sine die ꝛ consule. repete que dixi. s. proxima ꝯsti. §. quibus super verbo ex hoc orienda. Ibi q̄d et ipsum. i. facultatem addendi detrahendi ꝛ permutandi ol. Ibi promisimus. s. ti. pxi. §. quibus ver. adijcientes ex quo no. q̄d si committitur causa alicui iudici sub certa forma seruare eam debet in his autem que in forma ipsa non sunt expressa seruare debet ius commune et pro hoc dicto. §. quibus. et in auten. in medio lit. et per totum extra de rescriptis. ca. super literis. et. c. cum dilecta de officio delegati. c. ex parte secundo ꝛ ibi in glo. In glo. i. accusationi ibi se subijciūt vt. j. de fideicommi. li. l. fi. in fi. oldra. ¶ Si que vero. incipit quarta pars in qua respondet duab⁹ tacitis questionibus. ¶ Ibi alicui persone contra hoc videtur quia pragmatica sanctio non datur persone singulari vt. j. de diuers rescrip. l. fi. in fi. posses dicere quod fuit concessa singulari persone petenti nomine alicuiuis collegij vel corporis vel dic quod hic sumitur improprie pragmatica sanctio pro omni priuilegio a principe cōcesso hoc innuit hic gl. que exponit hoc ē rescripta. In ꝯrio aūt sumit̄ stricte ꝛ ꝓprie ol. Ibi ratas mane

re sinesint in cor.iuris clause siue non. ¶ Et sic no. † quod lex
superueniens non tollit priuilegiuʒ speciale alicui concessum
nisi de reuocatione priuilegij expressiʒ i.l.caueretur ⁊.j.de iu
dic.l.j.li.x. ⁊ extra ꝺ sñia excōicationis.c.alma mater.§.fi.⁊ ibi
per Jo.an.sicut nec alicuius loci vel ciuitatis speciale statutū
vt extra de cōstitu.c.j.li.vj.⁊ ibi de hoc ꝑ Jo.an.⁊ arch. ¶ Cō
trariā vero cōsue.loci specialē bene tollit vt.ff.de sepulcro vio
la.l.iij.§.diuus.ol.textus tamē illius.c.j.de consti.li.vj.idē di-
cit de cōsuetu.⁊ statuto ⁊ ad.§.diuus respōdeas vt ibi no.per
Jo.an.ī.vlt.glo.⁊ per bernar.ex.de fide īstru.c.pastoralis.
¶ In gl.j.in fi.arguit ēt.d.gui.ꝺ suʒ.ex ista lr̄a ꝙ imperator
nō pōt tollere priuilegiū alicui ꝑ predecessores suos cōcessū ⁊
ꝑ hoc.j.de resti.mili.q̄ a patre.cū si ⁊ ꝓ hoc licet nō allleget.xxv
q.ij.c.j.⁊ ibi ī glo.de hoc no.⁊ in.c.decessoꝝ. ¶ Cōmuniter tñ
alij doc.tenēt op.per.l.j.de legibꝰ.l.digna vox.⁊ ea que ibi di
caʒ ex̄ de elect.c.īnotuit de cōcessio.ꝑbē.c.qm̄ li.vj.⁊ hñ.de cō-
sti.c.vlt.e.l.nā par in parē nō habet imperiū.ff.de arbi.l. nam
magistratus ⁊ no.xxj.di.īferior.de hoc ēt no.ī brocardo ꝺ pre
sidibus ⁊ iudicibꝰ rubricella suū vel predecessoris sui factum ⁊
pro hac opi.facit qꝺ no.ꝑ Jo.an.de reg.iur̄.c.decet ɔcessiuʒ li.
vj.⁊.j.de epi.⁊ cle.q̄sq̄s cēsibꝰ.⁊ ꝺ sac.san.eccle.l.iubemꝰ nullā
qbꝰ legibꝰ expresse derogat̄ ꝑuilegijs q̄ eēnt ꝯ ipsas leges ⁊
iste tex.quē ꝓ se adducit dñs.G.recte facit ꝯ eū qꝛ hic ipator.
cōfirmat ꝑuilegia ꝑdecessoruʒ cōfirmatiōe aūt opꝰ nō esset si
ea tollere nō potuisset.ꝑdicta etiā adduci possūt.vtrū ciuitas
posset reuocare īmunitatē quā cōcessit alicui ⁊ videret̄ ꝙ nō ꝑ
.l.fi.de ꝯta.l.si post mortē.§.fi.sed ꝺ hoc dicet̄.j.de ꝑ.ipa.offe.
l.q̊ties pe.col.⁊.§.vlt.in.l.si post mortē.loq̄t̄ de bñficio et iure
cōi cōcesso ꝙ tolli nō pōt ꝑ hoīeʒ vt ex̄ de regu.iur̄.c.īdultuʒ
li.vj.⁊ ꝙ ibi no.per dñʒ dy.dñs guido de suʒ.distiguit ꝙ si im
munitas talis erat data ꝑ ciuitatē subdito suo tollere possit ꝑ
.l.vacuatis.de decu.li.x.Si v̊o subdito tūc tollere nō possit.⁊
ita tenet ī suis qōnibꝰ statutoꝝ.iij.charta v̊.sʒ pone ꝙ statutū
est in aliqua ciuitate ⁊ specialit̄ regij.sed ꝙ īdistincte tolli non
possit facit.ff.de decre.ab ordi.fa.l.ābitiosa ⁊.l.ꝙ semel.⁊ glo
ibi posita q̄ dicit rescissionē decreti fieri nō posse.si intersit ali-
cuius nō fieri. Tutius tamē puto ꝙ tales volētes habere hu
iusmodi īmunitates a ciuitatibꝰ eas īpetrēt ꝑ viaʒ cōtractus
ɔtrahēdo cū ciuitate que ɔueniat ɔtra talē īmunitatē non ve
nire vt.l.sicut ī initio.j.de ac.⁊ oblig. In gl.qꝛ magistermilitū
in fi.vt.j.de offi.ma.mili.l.ij.old. ¶ Illustris igit̄ ibi ꝓ inato
ꝙ inato.i.a natura mistrato vel habito vt.ff.ad macedo.l.j.ol
¶ Omissa expositiōe glo.que nihil valet. Ibi edictis ex more
i.ex cōsuedine.⁊ an ab istis edictis q̄s excuset̄ ex eo ꝙ se igno-
rasse dicat dicet̄ ī aut̄.q̄ semel. ¶ Ibi nostros subditos īꝑio.
no.sic.j.ꝺ sūma tri.l.j.⁊ ibi plene dicā.Subnotatiōe .i.subscri
ptiōe sicut fecerūt bonifaciꝰ ⁊ Joā.q̄ sextū ⁊ clemētias ad stu
dia trāsmiserūt sub bulla.vt in fi.ꝓhemioꝝ ipsoꝝ librorū ;ap-
paret qꝺ facit ad scriptōem tabellionis ꝙ sit de necessitate in
īstr̄is de quo dixi.s̄.ti.px.circa fi.sup v̊bo ex hoc oriēda ⁊ per
hoc.j.de testa.l.hac ɔsultissima circa mediū v̊.finē aūt. Ibi fe
stiuis diebꝰ ar.ꝙ scholares possūt studere festiuis diebꝰ de q̊
dicet̄.j.de ferijs.l.oēs iudices. Itē facit ad id ɔtinue fit.qꝛ die
bus festiuis declarāt̄ aliq̄ excōicati.ex̄.de penis.c.j.in cle.ibi.
xvj.cal̄.maij q̄ dies fuerit ista.⁊ de isto mō.scribēdi vide ple-
ne ꝑ Jo.an.ī fi.li.vj.sup v̊bo datis rome. Ibi septime īdictio
nis no.de ista īdictione qꝺ ē vnū de substātialibꝰ instrumētoꝝ
⁊ de ista inditiōe no.hic in glo.⁊ per odo. Licet ī effectu idē ꝙ
glo.no.etiā.j.de indictōibꝰ sup rubrica al̄s super l.j.li.x.⁊ ī sū
ma eiusdē ti.⁊ ī auc.vt ꝑpo.no.impera.vltra ꝑn.ex̄.de fide in-
stru.inter dilectos.§.sed ꝯ ꝑuile.⁊ in specu.de instru.edit.§.j.
⁊.§.breuiter.quasi ꝑ totū.⁊ plenissime ꝑ arch.xxiij.dis̄.in noīe
dñi.⁊.xxiij.q.v.de lyguribꝰ.⁊ ī glo.lxxiij.di.c.ij.vbi ēt habet̄
de annis dñi in textu.de hoc ēt.xij.q.ij.cū deuotissimā.⁊ ꝑ hu
gutionē in lib.deriuationū.c.dico cis. ¶ Circa hāc materiaʒ
q̄ro quādā qōnē tractatā ꝑ.d.dy. Apparet quoddā instr̄m in
quo nō cōcordat indictio cū ānis dñi nūquid hoc instrumētū
totū reddet̄ falsū.⁊ primo videtur ꝙ sic per l.ff.de rebus du.l.
si is.qui ducenta.§.vtruʒ.j.de veteri iur.enu.l.ij.vltīa colūna.
§.eādem aūt penam maxime quia anni dñi ⁊ indictio sunt de
substantia instr̄orū vt in auc.vt ꝑpo.no.impa.§.j.⁊ ibi in glo.
cū ergo in ipsis substātialibus reperiatur varietas talis ex q̄
resultat ɔtrarietas redditur instr̄m inutile.vt.ff.de reg.iur.l.
vbi repugnantia.⁊ vno de substātialibus deficiente totum de
ficit vt.ff.de itine.actuq̄ꝫ priuato.l.iij.§.hoc autem cum si.dñs
tamē dy.dicit se cōsuluisse ꝺ facto instr̄m ꝑdictum valere non
obstante diuersitate ꝑdicta.allegans ꝑdictaʒ varietatē errore
tabellionis processisse.⁊ ita ɔtrahentibus nō debere obesse.
vt.j.ꝺ testa.l.errore.⁊ ꝺ re.iur̄.l.librarius cum si. Itē si agitur

¶ Questio
notabilis
quā vidi se
piꝰ ī praxi.

de dāno vitādo siue de lucro captando.cōstat nec error facti
nec error iuris nocet vt.ff.⁊ de iur.⁊ fac.igno.l.error.l.regula
⁊.l.ignorātia.nec etiā vterq̄ꝫ simul mistus.ar.ff.de do.inter vi
rū et vxo.l.si sponsus.§.gñaliter ⁊ not.ff.ꝓ donato.l.si vir et
vxor.⁊ plene dixi.j.de vsuca.pro emtore.l.iiij.cū ergo in qōne
ꝓposita agatur de errore tertij .s.tabellionis ⁊ agat de dāno
6 vitādo alicui ɔtrahētiū nocere nō dʒ. ¶ † Itē error cōputa-
tionis nemini nocet.j.de errore cal.l.i.cū ergo tabellio in cō-
putatione indictionis errauerit ɔtrahētibus nocere nō dʒ ta
lia.n.sicut anni dñi ⁊ indictio a tabellione nō a cōtrahentibus
ꝓferri ɔsueuerūt ⁊ ꝑsumtio ē ꝙ factū sit sicut fieri ɔsueuit.vt
ff.de questio.de minore.§.tormēta.de edil.edic. quis sit fugi-
tiuus.§.qꝛ assidua.⁊ de leg.j.l.si seruus pluriū.§.fi.ergo ꝓla-
tio tabellionis erronea ɔtrahētibus nō nocebit.j.de errore
aduo.l.prima. variatio ēt circa illud qꝺ est de substātialibus
nō vitiat licet omissio vitiaret qꝺ pʒ qꝛ si heredis vel legatarij
nomē omittit̄ dispositio nulla est.⁊ tñ si exprimit̄ ⁊ in expressio
ne erratur dispositio valet vt.ff.de here.insti.l.quoties in ꝑn.
⁊.§.si q̄s nomen.⁊ institu.de lega.§.si quis in nomine.lʒ ergo
omissio indictionis vitiaret tñ erronea expresso vitiare nō dʒ
qꝺ aūt error tabellionis presumat̄ sic apparet nō circa ea que
sunt cōiter ignota faciliꝰ in dubio ꝑsumit̄ quā circa nota.nā
circa cōiter nota ignorans presumit̄ esse in lata culpa vt.ff.de
v̊b.signi.l.late ⁊.l.magna. In his autē q̄ sunt incognita igno
rantia tolerat̄ vt.ff.de decretis ab or.fa.l.fi.sed inditio est cōi
ter magis ignota quā anni dñi ergo circa eā magis error pre
sumit̄ qui error corrigi pōt vt.ff.de sta.homi.l.īpe.j.plus vale
re qꝺ agit̄.ꝑ totū ⁊ de liberali causa.l.nec omissa ⁊ pro ista ꝑte
dñs Dy.dicit se cōsuluisse de facto in quadā questiōe ꝑ allega
tiones predictas postea tñ in alia questione sibi transmissa de
ciuitate florentie que incipit quidā nomine micius cornabelli
ɔsuluit oppositū dicēs qꝺ inditio nō legitime apposita pro
nō apposita dʒ haberi qꝛ nō fieri ⁊ minus legitime fieri paria
sunt de re iudi.l.iiij.§.cōdēnatum ⁊ qui satis.cog.l.quotiescū
sim.vñ sicut inditio nō apposita vitiaret instrumētū vt.s̄.pro
batū est sic si nō legitime apponat̄ ꝓ nō apposita dʒ haberi ⁊
a ita cōsuluit dñs dy.⁊ hanc secudā determinationē puto ve-
riorē de stricto iure.negari em̄ nō pōt quin tale instrumētū sit
suspectū ex falsa vel erronea indictione fides eidē adhiberi nō
dʒ nisi alijs ꝓbationibꝰ adiuuetur vt.j.de ꝓbationibꝰ.l.iube
mus ⁊.ff.de fide instr.l.ij.in fi.⁊ ꝑ hoc optime facit preal.c.ex̄
de fide instr.inter dilectos.§.sʒ ꝯ priuilegiū.⁊ de reli.do.c.cū
venerabil̄ fr̄ nr̄ ⁊ qꝺ in eisdē no.⁊ qōno.ꝑ albertū de gandino
de falsarijs ⁊ falsitatibꝰ.v̊.questio talis est quidā notariꝰ fecit
instr̄m Guil.ēt de suʒ.tʒ qꝺ tabellio possit corrigere inditio-
nē cū sit de veritate instrumēti sup quo credit̄ tabellioni vt.l.
si quis decurio.j.de falsis.ita tʒ in q̄stionibꝰ suis supra instr̄is
in quodā suo libello. Ad allegationes ɔtrarias potest r̄ndeᷓ
qꝺ omnes sunt fundate sup errore ⁊ presupponitur qꝺ in que
stione nostra error presumat̄ cuiꝰ cōtrariū est de iure immo q̄
errorem allegat debet illud probare vt.ff.de interro.actio.l.ꝺ
etate.§.fi.⁊ ibi nota.sed si error probaretur vt quia per testes
probaretur celebratus contractus ea die licet erratum esset
in inditione tunc crederem veram determinationem primam
domini Dy.⁊ allegata pro ista parte. Forte etiā nō esset male
dictum qꝺ dijudicaret̄ instrumētū tale valere vel nō ɔsidera
ta ꝑsona tabellionis q̄litate ⁊ quātitate ɔtractus ꝑsonis con-
trahentiū ⁊ alijs circūstātijs q̄ mouere rationabiliter possint
iudicem ad presumendum erroreʒ vel nō argu.eorum que no
taui.s̄.proxi.constitu.§.quibus.super verbo ex hoc orienda
versi.sed quid si notarius. ¶ Ultimo est vnum notādum qꝺ
posset stultos decipere qꝺ anni dñi diuersimode mutantur se
cūdum consuetudinem regionum aliqui enim computant ab
incarnatione christi sicut Mediolani ⁊ cremone.alij commu
nieer a natiuitate et secūdum computationem ānorū domini
mutant inditionem sed secūdum veritatē indictio non debet
secūdum ānos domini variari sed semper de mense octobris
vnde dicit versus compoti. Cum redit october inditio fit
noua semper.⁊ ita faciunt mediolani.qui licet computant an
nos domini ab incarnatione mutāt tamē inditionem de mēse
octobris ⁊ ideo ex tali mutatione reuocatur bergomi vbi mu
tatur inditio in natiuitate quoddam instrumentū in dubiuʒ
qꝺ factū erat mediolani quia ignorabatur quādo mutarēt in
dictionem. Cremonenses aūt computāt annos domini ab in
carnatione ⁊ de mense septembris inditionem vnde versus.
Martius dat ānos.september inditiōem. Item hodie non
mutatur indictio s̄m doctrinam glo.quia nō de quinquēnio
in quinquēnium sed quolibet anno qꝺ totum ex consuetudīe
7 procedit. ¶ Ibi data rome notat̄ qꝺ locus est apponendus
in instrumēto

a ¶ Idus calendis idibus ⁊ nonis. Adde glo in .l. bis sextꝰ de vb. signifi. ⁊ de calē. vide i data. vj. li.

in instrumento de quo plene dixi .s. pxi. constitu. §. quibus su
per v̄bo ex hoc orienda ibi sexto idus aprilis qd sit idus quid
nonas vide plenissime p Jo. an. in fi. li. vj. super v̄bo data ro-
me qd̄ prodest multū scire ꝓpter rescripta papalia imperialia
⁊ regalia q̄ hodie cōiter sic scribunt ne posterius preferat prio
ri sicut qn̄qꝫ factū recitat ibidē dn̄s io. an. de hoc ēt no. in de-
cretis .xviij. di. c. propter ⁊ ibi plenissime p arch. in rosario. tā
git ēt in gl. ff. de pe. her. l. itē veniūt. §. pridie. ⁊ d̄ publi. ⁊ vecti.
l. cesar. in tex. ⁊ glo. ex quo aūt tpe ligēt cōstitutiōes dic vt ibi
dē. no. p dictū dn̄i Jo. an. ⁊ bene. p eundē in clementinaꝝ pro
hemio. lꝫ Cardinalis aliter sentiat de reg. iur. c. in generali li
bro vj. qꝫ vide. In glo. imo videt ibi vel dic ⁊ melius. Iste ver.
fuit additio tu tene superiorē ꝓximā solutionē quā etiā hic tꝫ
Odofre. q dicit qd̄ iustinianꝰ fieri fecit. C. ⁊ cōfirmauit curren
te. vij. inditio. xvj. cal. maij decio cōsule vt hic postea fecit fieri
ff. ⁊ institutiōes que tria .s. codex. ff. ⁊ instituti. cōsummata fue
runt in tribus annis vt .j. de vete. iu. enu. l. ij. §. oēs igit postea
iussit. ff. ⁊ insti. robur habere. xij. inditione in. kal. ianuarij iu-
stiniani. iij. consulatu vt. d. l. ij. §. leges post hec oīa fuit codex
dissolutus emēdatus ⁊ publicatꝰ. iiij. kal. ianuarias iustiniani
8 iiij. cōsulatu ⁊ pauli. vt .j. ꝓxi. cōsti. §. is igit. ol. ¶ † Quando
fuerit facta cōpilatio decretoꝝ habet. ij. q. vj. §. forma. xxiij. di.
in noīe dn̄i. ⁊. q. vj. c. appellatiōe Liber sextus decretaliū sicut
inueni in. gestis romanoꝝ pontificū vbi agit de gestis bonifa-
cij. viij. auctoris eiusdem publicatꝰ fuit rome. M. cc. xcviij. vt
9 no. p Jo. an. in. fi. dicti li. vj. sup data. † Cōpilatio clementina-
rū fuit publicata kal. nouēbris pōtificatus dn̄i Jo. pape. xxij.
anno scd̄o qd̄ fuit. M. ccc. xviij. vt ptꝫ ex glo. vlti. Jo. an. in fi.
ꝓhemij ipsaꝝ clementiaꝝ ⁊ ex electione eiusdē pape de qua ha
bet in gestis eiusdē. qn̄ aūt inceperit ꝯciliū vien̄. in quo edite
fuerūt clem̄. ⁊ quāto tēpore durauit nō p eandē Jo. an. in cle.
de cēsibus. c. j. in fi. ¶ In eadē glo. ibi tpe natiuitatis xp̄i post
cōpletā inditionē. ol. In eadē glo. ibi qd̄ remanet. Intelligas
tribꝰ annis ꝯputatis q cucurrerūt tpe natiuitatis xp̄i. fm gl.
lꝫ qꝫ tres tūc cucurrissent nō ꝓbat sꝫ sic seruat. ¶ In ea. glo.
in. fi. v̄nverlus Si tribꝰ adiunctis dn̄i diuiseris ānos Per ter
quinqꝫ solet inditio certificari Si nil excrescit quindena indi-
ctio manet vel fm glo. primā qd̄ in idē recidit ⁊ est idē sensus
Diuide diuinos qndenis partibꝰ ānos Et tres adde. s. sic est
indictio nota. ¶ Vel dic. si p quindenos domin i diuiseris an
nos Et tribus adiunctis indictio certificatur.

1 ☞ Feudorum vsus an sit liber iuris.

¶ De emēdatione iustiniani codicis. Rubrica.

Ordi nobis est. Vide azo. i summa huiꝰ
tit. ⁊ glo. diuidit bene in quatuor ptes. scd̄a
incipit ibi postea v̄o. tertia. ibi. §. is igit quar
ta ibi vt igit ibi cōibus. expone vt dixi. s. pro
cōsti. in prin. ¶ Postea vero hic incipit scd̄a
pars ibi iussum est decerpe easdē cōstitutiones nostras qd̄ ē
j. p tribunianū ⁊c. ibi pmisimus p̄cipiendo ⁊ sic necessitatē im
portat de quo dic vt dixi. s. ꝓxi. cōsti. in glo. s. precipiendo ibi
si qua emēdatione circa leges primi codicis iā cōfirmati. old.
Ibi nō titubāte aīo. i. dubitato. ⁊ sic homo dꝫ audacter facere
id qd̄ aggredit si est bn̄ factū vt hic ibi freti ⁊ cōfisi vel securi.
ol. si. c. j. de veteri iure. enu. l. j. §. j. ibi deo freti ⁊c. Ibi circūdu
cere: idest cancellare sic. ff. de iudicijs. l. ⁊ post edictuꝫ. §. circun
ducto. et. j. de solutione. l. inductum oldra. Iubar exponit
glo. i. rigor vel fm odof. idest splendor vt in diuina pagina erat
iubar sancti sp̄ūs. od. Ibi repetita lectio ꝯprobabit no. iuxta
illud decies repetita placebūt ⁊ veritas sepius examinata ma
gis in lucem splendescit. xxxv. q. vlt. c. graue nā ⁊ legere ⁊ repe
tere debemus ea q̄ scimus ne ignoremus. xxxvij. d. c. legimus
§. ij. xliiij. di. c. multis. ¶ In gl. q̄ in codice ī fi. vel forte de suis
extrauagātibꝰ. dicit ol. In glo. s. ff. ⁊ institutionū. ⁊ ēt codicis
vt. j. de veteri iure enucl. §. primū. Itaqꝫ ⁊ duabus cōstitutiōi
bus. s. ꝓximis ol. In glo. s. proposuimus. imo repetere neces-
sarium nobis visum est qd̄ est. s. ol. ¶ Is igit. hic est tertia ps
Ibi circūductis vt supuacuis similibꝰ ⁊ ꝯtrarijs ol. Ibi ⁊ ad
ditis. s. vtilibus ⁊ necessarijs de qbus prius nihil erat cautum
vt cōstitutionibus factis ex emersis negotijs Oldradus.
¶ Ibi repletis illis que erant in eo posite sed defectiue oldra.
¶ Ibi trāsformatis. i. mutatis quātū ad obscuritatē verboꝝ
⁊ correctis quātū ad effectū sentētiarū old. Ibi ex integro tex
tus iste ē ar. qꝫ tabellio teneat dare cuilibet legatario totū te-
norē testi. ⁊ qd̄ tutor teneat edere in iudicio totū inuētariū cui
libet cū quo litigat de quo ple dicā. j. de preci. imp. offerē. l. fi.

¶ Ibi solū nomē est ⁊ ꝯstruit cū v̄bo ⁊ cū qd̄ est sup ol. Ibi di
uales. i. iperiales. Frequētari repete iussimꝰ. j. Ibi extra corpꝰ
sit no. qd̄ extrauagātes leges nō debēt seruari in causis nec ēt
leges scripte litera greca fm azo. q hec no. in summa. j. qd̄ cū eo
q in aliena potestate. §. quid si pr̄. in fi. ⁊ p hoc. j. statim ibi nr̄a
scriptura inueniat ⁊ ibi cuiꝰ scripturā ⁊c. ⁊. j. de veteri iur. enu.
l. ij. hoc hoc aūt ⁊. §. sequēti ⁊ in ꝓhemio li. vj. in fi. ⁊ de hoc fui
interrogatus p magnū doctorē papien̄. vtrū interpretatiōes
grecoꝝ q̄ sunt ī. ff. deberēt haberi ꝓ legibꝰ ⁊ de stricto iure cre
do qd̄ nō q̄r cōiter habent in margine maxie in libris antiqs ⁊
ignotus est auctor q de greco trāstulit in latinū iō standū nō
est ex̄ de fide instru. c. pastoralis sꝫ qꝫ ꝓ legibꝰ sint obseruande
faciūt iura q̄ dicūt grecis v̄bis posse stipulari vt. ff. de verbo.
obli. l. j. in fi. ⁊ fideiussores dari vt. ff. de fideiussori. l. grece ⁊ tu
tor dari vt. j. de testa. tute. l. fi. ⁊ testamētū cōfici. vt. j. de testis.
l. hac cōsultissima in fi. ⁊ in aut. vt p̄po. no. ipera. §. fi. qbus oī-
bus vno v̄bo pōt rn̄deri. s. qd̄ illa vera sint in casibus suis secꝰ
in legibus que inscribi debeant lingua ⁊ lr̄a latina vt dictū est
interpretatio tn̄ doctoꝝ in studijs ⁊ vbiqꝫ hꝫ qd̄ seruent ⁊ legā
tur ⁊ allegent ⁊ iō minime mutāda sunt ⁊c. vt. l. minime. ff. de
legibus. ⁊ p hoc bn̄ facit insti. de suc. libertoꝝ. §. sed nr̄a vbi fa
cit mētionē de quadā sua cōstitutiōe scripta literis grecis sed
dici pōt qd̄ fuit facta an̄ pn̄tē cōpilationē ⁊ de hoc in gl. in ꝓ-
hemio. ff. in p̄nc. ibi nr̄a ⁊ greca lingua. ¶ Ibi repetita itaqꝫ
iussione. i. ꝓhibitione facta. j. ti. ꝓxim. §. falsi criminū. fran. ac.
Ibi puro ⁊ renouato expressum videt hic. qd̄ statutū vetꝰ emē
datū debeat dici nouū cuiꝰ cōtrariū videt sentire ia. butr. sup
rubrica prime ꝯstitutionis sup v̄bo repetite prelectionis. dn̄s
aūt Gui. de suꝫ. in suis q̄stionibꝰ statutoꝝ prima colū. v̄. qd si
statutū fuerit emēdatū distingit aut statutū hꝫ additionē tē-
poris vsqꝫ ad qd̄ debeat valere ⁊ tūc si emēdet dicat vetus al-
legat. ff. de testis. i. heredes palā. §. qd̄ v̄o de acq. re. do. l. adeo
§. cum quis. ⁊ ita posset intelligi ēt opinio predicti domini ia.
⁊ allegata p eū. ¶ Si aūt nō habebat aliquā additionē tpis
tūc dicat nouū per. l. ff. de penis. l. fi. ¶ Ego aūt per hunc tex
tū puto qd̄ indistincte dici debeat nouū cū h̄ appellat. C. emē
datum nouum ⁊ tamen eternus est vt. s. ꝓxi. constitu. §. hunc
igitur in eternū ⁊c. ⁊. j. hac. e. cōstitutione ibi p omne tempus
⁊c. Et pro hac opi. bene facit. j. de vete. iur. enucl. l. j. §. sed hoc
studiosum ⁊. j. de annali excep. l. j. §. j. ⁊ tetigi. ff. de v̄bo. oblig.
l. j. §. cum addicit. sed ꝓxima opi. qd̄ non sit nouuꝫ videtur ex
pressum in decretis. xxv. q. ij. c. non tn̄ nouum ⁊ ibi no. sed rn̄-
deri posset qd̄ non erat aliqua correctio vel mutatio sed soluꝫ
vetus confirmabatur et ideo vetus dicitur sicut fit bergomi
sepe cum agitur de emendatione statutorum ordinatur quod
habeantur pro correctis ⁊ emendatis ⁊ sint firma. tunc enim
vetera dicuntur ⁊ non noua ⁊ ita intelligit dictum. c. ⁊. glo. ibi
ponit. ¶ Ibi vestrarum institutionū sic ergo patet quod iste
codex fuit factus post institutiones ⁊ si contradicat eis corri-
gi sicut patet in anno vtili. vt insti. de ac. §. rursus cuiꝰ loco ho
die est quadriennium vt. j. de temp. in integ. rest. l. fi. ia. de are.
Ibi sanctione. i. in sensu scripture ol. ¶ In gl. contra est in fi.
vel dic qd̄ loquit de insti. ⁊. ff. hic aūt de scd̄o. c. tantum vt no.
s. proxi. constitu. in fi. ol. ¶ In glo. hic sume ar. ibi secundum
Joā. ⁊ azo. qui hoc tenent ⁊ pluribus rationibus probant in
prohemio summe aut. ⁊ tangitur etiā in summa huius ti. in fi.
⁊ in summa. qd̄ cum eo qui in aliena potestate. §. quid si pater
hoc idem tꝫ hic od. ⁊ Cy. in. l. humanum de legibus in fi. licet
odof. recitet vidisse librum auten. confectum fuisse a quodam
monacho non a iustiniano. sed postea mutauit opinio. quod
patet quia ipse idē signauit aut. sup. l. C. hoc etiam totus mun
dus seruat ⁊ probari potest per iura in auten. ius iurandum
qd̄ prestat ab his qui administrāt iusti. in princ. vbi fit mentio
de iustiniano ⁊ theodora vxore sua ⁊ est expressum de non eli-
gē. secundo nubentes. §. cum igitur circa. fi. colla. prima. ibi ne
quaq̄ igitur valere volumus neqꝫ in quinto lib. C. cognoīs
nostri positā cōstitutionem ⁊c. ibi enim iustinianus de. C. suo
expressam facit mentionē ex quo apparet qd̄ fecit ipsum librū
auctenticorū. ꝓ hoc etiā expresse facit in cor. aut. vt spon. lar.
§. q̄r vero ante hic legem protulimus. et loquit de. l. iubemus
C. de testa. quam ipse iustinianus fecit ⁊ eam ibi quo ad quid
corrigit. ⁊ ad hoc etiā satis bene in autē. vt preponatur no. im
pera. circa mediū ibi imperij iustiniani sacratissimi ⁊c. ⁊ mul-
tos similes textꝰ in ipso libro autē. studiosus lector repiet hoc
etiam probatur iure canonico vbi approbat ⁊ appellat liber
ꝯstitutionū. ij. q. j. in epitaphio. c. nemo. xxiiij. q. iij. de licita. et
xj. q. j. de persona ⁊ olim diuidebat solū p tres collationes q̄s
dicit io. se vidisse. vt no. in glo. ⁊ p arch. in. d. c. de licita. Sꝫ de
libro nouellaꝝ magis dubitatur vtruꝫ sit liber iuris ciuilis et

quidā habēs ꝯiunctū cū auctentico.⁊ ita ego habeo.cōiter tñ
nō hñ reperit.Et qḋ nō sit liber approbatus nec allegādus in
causis tꝫ patenter Gof.in libello de bo.pos.ꝯtra que daẛ pa-
tri auo seu proauo scḋa col.ꝟ.septimo cuiꝰ ꝯriū videẛ az.sen
tire in princ.summe.auẛ.⁊ ac.multoties in glo.suis.ipsum li-
brū nouellarum allegat Item quedam contenta in ipso libro
nouellarum sunt canonizata in decretis vt pꝫ.ij.q.vij.c.si he-
reticus.xxx.q.vlti.si quis.al's est.§.sub.c.nec illuc. Dñs etiaꝫ
odo.hic tꝫ qḋ sit liber approbatus .Sꝫ esto qḋ sit liber appro
batus adhuc dubiū est vtrū fuerit cōpositꝰ post librū auẛ.an
ante.¶ O dof.hic videẛ tenere qḋ factus fuerit post auẛ.⁊ qḋ
prefatiōes posite in libro auẛ.decise sunt in libro nouellaꝝ.idē
videẛ sentire az.in dicto ꝓn.summe auẛ.⁊ ita vidi tenere cōiter
In qbusdā tñ scripturis antiquoꝝ doctoꝝ inueni.qḋ liber no
uellaꝝ prio cōpositꝰ fuit.⁊ postea fuit correctꝰ ꝑ librū auctēti-
coꝝ ⁊ ideo fuit appellatꝰ li.auẛ.qꝛ magis autēticꝰ ꝙ ille ⁊ ma
gis ꝯpletꝰ ⁊ hoc satis vr̃ posse colligi ex isto.§.dū dic̄ qḋ si cō
tingat eū facere librū nouū qḋ appellabit eū librū nouellaruꝫ
ideo videẛ liber nouellaꝝ prio ꝯpositus.¶ Utrum liber vsus
feudoꝝ sit liber iuris .dixi.ff .de legi.l.de quibꝰ in lectura ⁊.j.
de secundis nup.⁊.l.si quis prioris.§.j.

1 ☞ Deū negās ore sꝫ non corde an perdat meritū fidei.
2 Papa an nouos articulos fidei inducere possit.

¶ De summa trinitate ⁊ fide catholica. Rubrica.

Uper rubrica. De materia huius ti.vide
hñ ꝑ azo.gof.⁊ host.i summa huiꝰ ti.⁊ extra
eo.sup rubrica ⁊ ꝑ ꝯpost.⁊ alios extra eo.c.
firmiter.⁊ ꝑ Io.an.extra eo.li.vj.⁊ in cle.⁊ ꝑ
arch.eo.ti.li.vj.⁊ pulcra ⁊ subtilia ibidē ꝑ do
minū Io.monachū cardinaleꝫ in apparatu suo.tangiẛ etiam
in speculo.e.ti.¶ De trinitate ⁊ vnitate filij cū patre.viḋ ḋ cō
secratiōe di.ij.c.vlt.⁊.c.in xpo patri ⁊.xxiij.di.c.q eṗs ꝑ arch.
¶ De fide vide pulcra.xxiiij.q.j.hec est fides ⁊.c.se.in tex.gl.
1 ⁊ per arch.¶ † Utrū q negat deū ore sꝫ nō corḋ ꝑdat meritū
fidei dic qḋ nō peccat vt hr̃ de pe.di.j.c.pōt fieri.in textu.glo.
2 ⁊ ꝑ arch.⁊.xj.q.vl.c.nō solū.¶ † Utrū papa nouos articulos
fidei inducere possit viḋ.xv.d.c.canones ꝑ arch.¶ Et ḋr fides
catholica.i.gñalis vt no.h̄ ⁊ ꝑ arch.j.q.j.c.ex catholicā. In gl.
fides est credulitas al's substātia ꝭm apl'uꝫ ad hebreos .c.xi.vñ
sumiẛ hec descriptio ¶ Et qꝛ imperator henricus huic ti.adie
cit vnā legē q̄ cōiter nō habeẛ eam hic subijcio. ¶ Henricus
septimꝰ diuina fauente clemētia romanoꝝ. Imperator augu
stus ad eternā rei memoriā.¶ Reddētes honorē ⁊ debitā re
uerētiā summe ⁊ indiuidue trinitati cuius prouidentie ⁊ mi-
seratione benigna romani imperij diadema suscepimus ⁊ gu
bernamꝰ imperiū in qua speꝫ nostrā ꝑcipue ponimus creden
tes firmiter simpliciter ꝓfitemur patrē: vnigenitū filiuꝫ ex pa
tre genitū.⁊ spiritū sctm̄ ex vtroqꝫ ꝓcedentē.vnā deitatē sub
pari maiestate ⁊ pia trinitate ꝭm apostolicā disciplinā euan-
gelicāqꝫ doctrinā eē colendā. Hec est fides recta q̄ contra oēs
premit errores quā diuinū petrū apostolū ⁊ paulū doctores
gētiū nouimus tradidisse.¶ Qua diuine memorie cōstanti
nus noster inclytus predecessor romanū muniuit ⁊ auxit ipe
riū. Cūctosqꝫ populos nostro subiectos imperio in ista volu
mus religione versari.⁊ pñti in ꝑpetuū valitura lege sancimꝰ
¶ Oēs hereticos vtriusqꝫ sexus quocūqꝫ noīe cēseanẛ diffi-
damus atqꝫ bānimꝰ ꝯfirmātes ꝑdecessoꝝ nostroꝝ cōstitutio
nes ⁊ penas que aduersus hereticos fautores ⁊ receptores eo
rum fine qbus diutius manere nō pñt hactenus sunt statute.
¶ Mandātes insuper cūctis secularibꝰ ptātibꝰ vt cōstitutio
nes romanoꝝ pontificū ꝯtra ꝑdictos vel in cā fidei editas ob
seruent ⁊ faciāt ab alijs obseruari sanctā romanā ecclesiā sicut
matrē ⁊ ipsius sedis antistitē sicut xpi vicariū ⁊ beati petri suc
cessorē veneramur ⁊ precipimus ab alijs ex debito venerari.
ipsam eñ romanā ecclesiā in spiritualibꝰ diuine ꝓuidētie alti
tudo vniuersis dispositiōe icōmutabili pretulit ecclesijs ⁊ to
tius orbis cura ꝑcipua insigniuit.⁊ iō eē omniū ecclesiarū ca-
put ⁊ patrū regule ⁊ principū statuta declarāt ac serenissimi
nostri testanẛ affatus.¶ Qua propter romanum pontificē ⁊
ipsius ecclesie cardinales qui sunt eiꝰ corꝑis pars preclara ab
omni iniuria esse precepimus alienos.¶ Mādantes nr̃a con
stitutiōe vt seculares quicūqꝫ potestates ꝯstitutiōes tā ponti
ficū quā principū romanoꝝ ꝯ tales sacrilegos editas obser-
uent ⁊ faciāt ab alijs obseruari. Hāc itaqꝫ nostre serenitatis
cōstitutionē in corꝑe iuris sub debita rubrica inseri volumꝰ
⁊ mādamꝰ daẛ.pisis. M.ccc.xiij.mense aprilis imperij nostri
anno primo regni vero quinto. Pro cuius declaratione.l.ali
qua breui subijciā quatenꝰ tangit fidē sufficiāt remissiōes pre
dicte.¶ Ibi ⁊ auxit imperiū facit ꝑ ꝯfirmatione donatiōis
cōstantini qḋ fuerit augmentū nō diminutio iperij de quo dic
vt plenissime dixi.j.de quadri.pres.l.hñ a zenone ꝟ.⁊ qꝛ vt.s.
dixi ⁊ no.sup rubrica principij.ff.in gl.que incipit qꝛ eiꝰ dꝫ eē
ꝑpositi ⁊ no.in cor.auẛ.qūo oporteat eṗos.§.j. Ibi itaqꝫ hāni
mus cōcor.j.de hereticis auẛ.gazaros.¶ Ibi ꝑdecessoꝝ nr̃o
rū ꝯstitutiones q̄ sunt in hoc ti.j.de here.in cor.auẛ.de inter-
dictis collegijs hereticoꝝ.¶ Ibi manere nō pñt vt.ff.de re-
cepta.l.j.¶ Ibi cōstitutiōes romanoꝝ pōtificū q̄ sunt ex de
heri.ꝑ totum ⁊.eo.ti.li.vj.⁊ in cle.⁊ multe alie extrauagantes.
¶ Ibi insigniuit tractū est de ꝓhemio.li.vj.in prin.ꝑ totū ⁊.j.
eo.tit.li.vj. Ibi testanẛ affatꝰ sumtū ex.l.inter claras vltra ꝓn.
j.eo.¶ Ibi cardinales de istis cardinalibꝰ nō habeẛ mētio in
corpore iuris ciuilis. A quo tpe fuerunt cardinales no.arch.
extra de elec.c.vbi periculū li.vj. Tēpore quo ꝯstantinus fecit
donationē ecclesie nō erāt cardinales qꝛ de eis nō fecit mētio
nē sꝫ de clericis.sꝫ postea cū siluester fecit synodū generalē. Iā
erāt cardinales.ij.q.iiij.presul.plura alia de cardinalibꝰ not.
idē arch.xxij.di.c.sac.san.in rosario suo ⁊ vide.j.de legibꝰ su-
per rubrica ⁊ in alphabeto lr̃a.c.dictione cardinalis.¶ Utrū
sede vacāte cardinales possint creare aliū cardinalē ⁊ multa
alia de ptāte cardinaliū sede vacāte no.ꝑ eundē archi.lxxviij.
di.c.nullus vnquā.¶ Ibi pars preclara sumtuꝫ est ex.l.qsqs
j.ad.l.iul.maie.canonizata.vj.q.j.§.veruꝫ.¶ Ibi cōtra tales
sacrilegos editas ꝑ principē.j.de epi.⁊ cle.l.si quis in hoc ge-
nus ꝑ papā ex de penis.c.felicis.li.vj.de alijs prelatis.e.ti.c.j.
⁊.ij.li.vj.⁊ in clemen.

1 ☞ Clemētia est pars modestie.
2 Prudentie partes sunt tres.
3 Iustitie partes que dicantur
4 Fortitudinis partes que sint.
5 Tēperātie partes que sint.
6 Imperator dicitur occupatus circa negotia totius mundi.
7 Sacerdotium et imperiū ex eodē fonte procedunt.
8 Propriū de iure ciuili dicitur duplex
9 Ueneti quare nō seruant iura imperatoris.
10 Hispanie reges an subsint imperio.
11 Monarchia an sit necessaria ad bene esse mundi.
12 Clerici quo ad tēpoalia an subsint imperatori.
13 Peregrini an teneantur ad obseruantiā statutoꝝ.
14 Clerici an possint vti statutis laicorum.
15 Usure an sint probibite de iure ciuili.
16 Fideiussor coactus soluere vsuras an possit petere a pncipali
debitore.
17 Periurus an semper sit infamis.

Cunctos populos quos.
hoc pronomē quos adiectū ꝟbo pñtis tpis vt hac
l.restringit vt.ff.de leg.j.l.si sic legatū.§.j.vel posset
dici qḋ cū adiungiẛ ꝟbo pñtis tpis nō restringit .Sꝫ demon
strationē facit.si futuri tpis facit ꝯditionē ꝑ hoc.ff.de iustit.
⁊ iure.l.oēs ppli.j.de leg.⁊ ꝯsti.l.leges cōstitutiones q̄ cōstrin
gūt ⁊c.Et ꝭꝫ.H.h.l.nō facit ad id ad qḋ sepe allegaẛ qḋ impa
tor facit.l.tm̄ subditis qꝛ oēs sunt subditi ꝭm hāc expositionē
qꝛ est demōstratiua ⁊ nō restrictiua qḋ facit ad ea q̄.j.dicā ⁊ ꝑ
hoc.ff.de leg.j.l.sticbū q meꝰ erit.⁊ de leg.iij.l.iper. Et hoc si
adijciaẛ certo corꝑi.si vero icerto facit ꝯditionē vt.d.l.nup.⁊
ar.de au.⁊ ar.le.l.quintꝰ old. Et vide in alphabeto tuo de ꝟb.
1 sig.sub lr̃a.q.dictiōe qḋ.¶ † Clemētie nr̃e.dicit gl.qḋ clemē-
tia ē ꝑs modestie sꝫ male dicit imo est ꝑs tēperātie cuiꝰ ēt ꝑs
modestia nā q̄tuor sunt ꝟtutes.s.prudētia iustitia fortitudo ⁊
tēperātiā ꝭm tulliū ⁊ senecā de q̄tuor ꝟtutibꝰ ⁊ sctm̄ thomā de
agnolin q̊dā libello quē intitulauit de regimīe dñoꝝ sup qua
2 tuos virtutibꝰ cardinalibꝰ.¶ † Partes prudētie sunt tres.s.
3 memoria intelligētia ⁊ ꝓuidētia ¶ † Partes iustitie sunt reli-
gio.pietas gratia vindicatio obseruantia ꝟitas ⁊ dignitas.
4 ¶ † Partes fortitudinis sunt magnificētia ꝯfidētia patientia
5 ⁊ ꝑseuerātia.¶ † Partes ꝟo tēperātie sunt ꝯtinētiā clemētia
⁊ modestia. De ista clemētia pulcerrime describit seneca i duo
bus libris q̊s fecit de clemētia ad neronē vbi sic clemētiā diffi
nit. Clementia est lenitas siue inclinatio animi superioris ad-
uersus iferiores i penis exigēdis siue iponēdis.vbi ēt dicitqꝫ
regina apū nō hꝫ aculeum: cetere non sic ad iudicandum qḋ
plus clemētie reqriẛ i supioribꝰ quā i iferioribꝰ.ḋ ista clemētia
dicit valeriꝰ.li.j.enarrās clemētiā scipiōis lꝫ egregiū sit hostē
deuincere maioꝝ tñ laudis ē scire miꝭeri.⁊ Sen.li.j.de clem̄.
nullū tm̄ decꝫ clemētiā sic̄ ꝓncipē.⁊ i laudē octauia . ḋr ꝯperat
natura clemēs i oēs ⁊ auster i paucos. ⁊ iō ḋrqꝫ nil tā peculia
re est im-

¶ Uide
bar.bal.⁊ q̄
ibi addita
sunt ne lon
giori te mo
rer ābage.

re est imperialis maiestatis sicut humanitas. ĩ. de dona. inter
vir. ⁊ vxor. l. fi. ⁊ de nup. l. impialis. H tñ clemētia cū tēperamē
to exercēda est vt. ff. de penis. l. respiciendū in prin. De ista be
nignitate ⁊ clemētia impatoris est pulcer textus in aut. vt iu-
dices sine quoquo suffra. §. itaqꝫ deo. ⁊ de hoc ēt dixi. ĩ. fami.
ercis. l. in ipsius. ¶ Ibi regit impiū allegat quotidie textꝰ iste
cū si. qꝺ impator legē nō īponit nisi subditis. ꝓ hoc vt. s. ti. ij.
§. vlt. ¶ Ibi in singulas ꝓuincias nr̄o subiectas impio. vt. ff.
ad trebel. l. oibus ciuitatibꝰ. insti. de his q sunt sui vel alie. iur.
§. sed hoc tpe. ⁊ de pa. po. §. j. ⁊ in glo. ⁊. ĩ. de incestis nup. l. ij. ⁊
in cle. de re iudi. c. pastoralis. vbi de hoc tāgit̃ ꝑ Jo. and. sup
verbo extra districtū imperij. ¶ Sꝫ hoc videt̃ derisoriorū di
cere. nā oēs nationes mūdi ⁊ ꝓuincie subsunt impio de iur. cū
impator totiꝰ mūdi sit dn̄s. vt. ff. ad. l. rho. de iac. l. deprecario.
⁊. xij. q. j. c. futurā circa. p̄n. ⁊ alibi d̄r qꝺ oēs mūdi ꝓuincie īpe-
ratori subiecte sunt. lxiij. dist. c. adrianus. ⁊ nationes oēs. xj. q.
j. §. hoc si qs. ver. volumꝰ. ⁊ oēs reges ⁊ p̄ncipes subsunt impa
tori. vij. q. j. c. in apibꝰ. qꝛ necessariū fuit ꝑ vnū reipublice ꝯsuli
vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. nouissime ⁊ iō d̄r qꝺ lex impatoris ligat
oē hoīm genus. ĩ. de ꝯduc. ⁊ ꝓcur. p̄diorū fiscaliū. l. vnica. li. xj.
⁊. ĩ. de iura. ca. l. ij. §. pe. Ibi in terris clareat oibus de rei vxo.
act. l. vnica. §. ⁊ cū lex. in fi. Ibi in oibus terris effusum. ⁊ de sa
crificijs paganoꝝ ⁊ tēplis. l. j. in p̄n. ⁊ de sepul. vio. l. iij. §. diuꝰ
in. fi. ex diuersitate em̄ locoꝝ nō variat̃ ius. ĩ. de tēpo. in integ.
6 resti. l. fi. Itē impator d̄r occupatus circa negotia totiꝰ mūdi
infra de ap. l. p̄cipimꝰ vltra p̄n. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. circa p̄n.
Nā ⁊ iudei subsunt impatori. vt. ĩ. de iudeis. l. iudei romano. ⁊
l. si qꝛ. lꝫ nō subsint iurisditioni tēporali eccl'e romane. vt extra
de iudeis. c. postulasti. ⁊ sic videt̃ ꝙ totus mūdus subsit impa
tori. ⁊ merito qꝛ impiū a celesti maiestate traditū ē. vt. ĩ. de iur.
veteri enu. l. in prin. vbi de hoc dixi. xxiij. q. iij. q̄situ. ⁊ impiuꝫ
sequit̃ deū in aut. ꝯstitutio. ĩ. de digni. §. penul. col. vj. ⁊ est pa
ter omnium post deū aut. neqꝫ virū. qꝺ ex dote in fin. col. vij.
7 ¶ † Sacerdotiuꝫ em̄ ⁊ impiū ex eodē fonte ꝓcedūt vt in aut.
qūo opor. ep̄os. §. j. ⁊ de nō alie. §. scimꝰ. vn̄ sicut pape oīs crea
tura quo ad spiritualia subdita est. vt extra de maio. ⁊ obe. ca.
solite. ⁊ not. Inn. ex̃ de ꝯst. c. j. sic impatori quo ad tēporalia vt
d. c. solite. qꝺ valde bn̄ facit ad ꝓpositū cū ibi notatis. ⁊ d̄ cēsi.
c. cū oīs aīa. Nā iō deus de celo impiū cōstituit vt difficilibꝰ le
gē īponat in aut. de fi. instr. §. qꝛ igit̃ colla. vi. vn̄ cū a deo fuerit
institutū qui ei resistit ordinatiōi dei resistit. xj. q. iij. q resistit. q
em̄ p̄ceptū impatoris ꝯtēnit sibijpsi p̄iudiciū adquirit. ⁊ inter
hoies penas luit ⁊ apud deū frontē nō habebit. xj. q. iij. Im-
peratores oīa em̄ sibi licēt ⁊ sua sunt vniuersa. xxiij. q. vl. cōtē-
tor ⁊. ĩ. de quadriē. p̄scrip. l. bn̄ a zenone. Pro hoc ēt facit. c. ꝑ
venerabilē extra qui filij sint legi. Ubi notabiliter dicit̃ qꝺ rex
frācie de facto nō recognoscit supiorē quasi diceret de iure dꝫ
recognoscere. ⁊ qꝛ hodie impator hꝫ auctoritatē ab eccl'ia ro-
mana q̄ trāstulit impiū a grecis in germanos vt extra de elec.
c. venerabilē. ⁊ ibi no. de hoc satis ꝑ her. de hispania ⁊ quibus
dā alijs ꝓuincijs qꝺ sint impatori subiecte exp̄ssum habet̃ de
orig. iu. l. ij. §. capta deinde sardinia. ⁊. xj. q. j. §. hoc si qs ī anti
q̄ta ⁊ in lōbarda vt interdictū sit cuilibet mittere legatariū. l.
vnica q̄si circa. fi. lōbarde. lombardi aliqn̄ habebāt regē ⁊ ducē
vt. xxiij. q. ix. c. si in morte lombardoꝝ ⁊ de aphrica hr̃. ĩ. d̄ offi.
p̄fec. p̄to. aphrice. l. j. ⁊ de iterdictis ⁊ relegat. l. relegatoꝝ. §. in
terdicere ⁊ ibi d̄r de hispania ⁊ dn̄s iussit reddi ea q̄ erāt cesa-
ris cesari mat. xxij. c. de ipsa ēt hispania ꝙ fuerit romano īpio
subiecta dicit cōmētator in historia scholastica primo macha-
beoꝝ. viij. c. ¶ Quid ergo sup p̄dictis ꝓ vitate tenebimꝰ quia
magna ⁊ ardua sunt ⁊ fundamentū totius iuris nr̄i ⁊ nō repi
tacta ꝑ alios scd̄m mei paucitatē ingenij subijciā qꝺ verū fore
credidero cū correctione cuiuslibet meliꝰ sentiētis altiꝰ exordi
endo materiā ⁊ distinguēdo tpa ⁊ originē ⁊ ꝓgressum iperij
Et primo videamꝰ de iure diuino qꝺ ꝯtinet testm̄ vetus ⁊ no
uū ex testō veteri nō inuenio qꝺ impator sit dn̄s qꝛ testm̄ vetꝰ
precessit Impiū romanoꝝ qꝺ incepit tpe quo ppl's romanꝰ in
eū trāstulit potestatē vt dicta. l. ij. de orig. iur. vn̄ deus q cūcta
creauerat vt hr̃ gen. ij. c. scd̄m vetus testm̄ dn̄s est omnium vt
dicitur in psalmo. Dn̄i est terra ⁊ plenitudo eiꝰ orbis terrarū
⁊ vniuersi qui habitant in eo. ipse em̄ a principio per se ipsum
rexit ⁊ iurisdictionem exercuit sicut factor reꝫ suaꝫ gubernat
⁊ regit ⁊ homini dedit precepta ⁊ prohibitiones genesis. ij. c.
⁊ ipsis transgrediētibꝰ penam imponit gen̄. iij. c. quia expu-
lit eos a paradiso ⁊ ꝑ se puniuit lamech gen̄. iiij. ⁊ m'ltos alios
tamen quia propter hominē tanta creauerat gene. j. c. fi. ⁊. ff. d̄
vsur. l. in pecudum. ea ipsi homini cōcessit vt in psalmo. Celuꝫ
celi domino terram autē dedit filijs hominū ⁊ quia cōmunio
parat discordiaꝫ vt. ff. de le. ij. l. cū pater. §. dulcissimis. voluit

qꝺ occupāti cōcederetur vt habetur deuteronomij. xiij. c. quā
cūqꝫ terram calcauerit pes tuus tua sit ⁊ a lege ista promissa
fuerūt regna vt apparet ī dauid saul ⁊ solomōe ⁊ pluribꝰ alijs
approbatis a deo vt extra de sacra vnc. c. j. §. vnde in veteri. et
regū. iij. xviij. c. vbi numerat aliquos reges vnctos domini
mādato ⁊ d̄r ꝓuerbioꝝ. viij. c. per me reges regnant ⁊. ĩ. c. īter
claras vltra prin. ⁊ in psalmo. Deus iudiciū tuū regi da. ⁊ per
libros regū per totū fit mētio de regibꝰ. de Imperatore autē
non qꝛ illo tēpore non erat Imperiū. sꝫ postea per multa tpa
incepit legē nouā. i. ꝑ testm̄ nouū similiter nō inuenio appro-
batū impiū de regibꝰ bn̄ inuenio prima petri. ij. ca. deū colite
regē honorate ⁊ illud subditi estote omnipotenti siue regi taꝫ
q̄ꝫ precellēti ⁊ ducibus a deo missis ⁊ extra de ma. ⁊ obe. c. soli
te imo ꝑ xp̄ꝫ oēs monarchie fuerūt destructe ⁊ reprobate fuit
enim ille lapis sine manibus abscissus qui statuam percussit
in pedibus et contriuit per quam statuam ille quatuor mo
narchie figurantur. s. assirioꝝ persarū grecorū ⁊ romanorum
vt habet̃ daniel'. ij. c. ⁊ ibi per chrysostomū ⁊ est notandū qꝺ eā
percussit in pedibus qꝺ sicut pes est vltima pars corporis sic
romanorū monarchia vltimo fuit ⁊ videt̃ eā sepius reprobas
se. cuꝫ em̄ oēs monarchie ꝑ violentiā ⁊ vsurpationē iceperint
dignū fuit vt regnuꝫ a gente in gentē trāsferat̃ ꝓp iniustitias
suas ⁊ diuersos dolos. ecclesiastes. x. c. ⁊ factū est regnū huius
mūdi dn̄i dei nostri ⁊ xp̄i filij eius ⁊ regnat in secula apocal'. xj.
c. sibi em̄ data est oīs ptās in celo ⁊ in terra matth. vlti. c. vt im
pleatur illud ezechielis faciā eos gentē vnā ⁊ erit rex vnus oi-
bus impijs ⁊ nō erūt vltra due gētes vn̄. gl. daniel'. ij. dicit qꝺ
sicut a prin. nihil fortius imperio romanorū sic in fine nil debi
lius inuenit̃. Nō ob. illud mat. xxij. reddite que sunt cesaris ce
sari ⁊ que sunt dei deo per qꝺ dicūt quidā imperiū esse appro
batum a xp̄o qꝛ nō iubet ei reddi oīa sed q̄ sua sunt tm̄ hoc em̄
pronomē q̄ restringit vt dixi. s. in prin. huius. l. posset etiā dici
qꝺ xp̄s hoc dixit vt scādalū euitaret sicut ⁊ ꝓpter scādalū eui
tandū soluit tributū mat. xviij. xxviij. q. j. c. iā nūc. ꝓpter q̄ sa-
tis colligit̃ monarchiam ⁊ dn̄m Imperatorem nō ꝓcessisse a
deo nec iure diuino nā cū dominica permissione diuina occu
pata ⁊ distincta fuerint ⁊ aliqui reges instituti vt predictū est
non licuit imperatori ea sibi appropriare ꝓhibēte. l. naturali
⁊ diuina q̄ hꝫ qꝺ tibi nō vis fieri alteri ne facias mat. vij. et in
p̄n. decre. nec licuit ei trāsgredi terminos quos posuerūt pa-
tres antiq ꝓuerbioꝝ. xxij. c. in fi. ⁊ in p̄ceptis dn̄i habet̃. Nō cō
cupisces rē ꝓximi tui. exodi. xx. c. in quo oīs rapina ⁊ violen-
tia prohibet. xxiiij. q. v. penale ⁊ sic satis concluditur ex premis
sis qꝺ iure diuino nō est īperiū approbatū. Modo videamꝰ
an in iure humano. et primo videamus de iure naturali p̄me
uo. ⁊ ꝯstat qꝺ eo iure nō erāt regna nec īperiū. qꝛ illud ius cōe
erat oibus animalibꝰ rōnabilibus ⁊ irrōnabilibus. ⁊ oīa erāt
cōia. vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. j. §. ius naturale. ⁊. j. di. c. ius natura
le de iure gen. qꝺ ēt naturale vocat̃ insti. de rerū diui. §. singu
loꝝ. ꝑ occupationē dn̄ia sunt distincta ⁊ regna ꝯdita. ff. de iu
sti. ⁊ iure. l. ex hoc iure. nō dicit impiū ⁊ sic apparet ꝙ etiā iure
8 isto reges solū erāt nō impator vel impiū. ¶ † De iure ciuili
est sciendū qꝺ duplex est ꝓpriū. s. ꝓpriū cuiuscūqꝫ ciuitatis. vt
ff. de iusti. ⁊ iure. l. oēs ppl'i Itē ius ciuile romanoꝝ ꝑ excellen
tiā vt insti. de iure naturali. §. sed quoties. Si ius ciuitatū vl'
ꝓuinciaꝝ ꝯsyderemꝰ m'lte ciuitates ⁊ ꝓuincie nō subsunt im-
perio nā in hispania quicūqꝫ allegaret legē impatoris capite
9 puniret̃. Ueneti ⁊ ēt multi alij nō seruāt iura impatoris † Si
cōsyderemus ius ciuile romanoꝝ. ⁊ isto possemus nos de fa
cili expedire qꝛ nō est credendū illis quorū repellerent̃ aucto-
res extra de hereti. fraternitatis de testi. ca. lꝫ ex quadā. C. de
epi. audi. l. mathematicos. nec dꝫ plus credi mortue voci quā
viue leges sunt voces mortue p̄ncipis. ipse aūt est vox viua in
aut. de ꝯsuli. §. fi. cū itaqꝫ populo romano vel īperatori nō eēt
credendū in facto ꝓprio. vt. ff. de testi. l. nullus. ergo nec credē
dū est eorū legibus vel scripturis vt tn̄ clariꝰ eoꝝ ēt legibus
cōuincamus. xlv. di. qui sincerā. patet. qꝺ imperator romano
rū dn̄s mūdi nō est. nam dicens se dn̄m ēt ꝓm legē eorum hꝫ
se ꝓbare dn̄m de iure gen. vel ciuili. ff. de rei vēdi. l. in rē actio
Impator em̄ duas solas causas allegat dominij qꝛ. s. habuit
a populo romano vel qꝛ per iustū bellum occupauit ab hosti-
bus impij. vt. ff. de cap. ⁊ post. reuer. l. postliminiū. ⁊. l. hostes
Sed ad primū rn̄det̃ qꝺ populus nō potuit plus in eū trans
ferre quā habuerit. ff. de acqui. re. do. l. traditio. sed nō habuit
dominiū sup alias nationes. ergo nec ipse qꝺ populus nō ha
buit lꝫ allegantī hoc incūberet probatio. tn̄ onus probatiōis
assumendo iuxta. l. circa de probati. sic probo. Notorium est
qꝺ ciuitas romana edificata fuit ꝑ romulū ⁊ remum vt. ff. de
origi. iur. l. ij. in p̄n. ⁊ no. de reꝝ di. l. fi. ⁊ habeetiā ex chronicis

⁊ de iure videntͣ habuisse iurisditionē cū locū edificauerint vt
in aut. de questore. §. si vero forsan. vñ populus eos expellen-
do. ⁊ aliū principē ꝯstituendo videntͣ cōtra se irā dei prouocasse
se. vij. q. j. deniqꝫ. ⁊ sic dominiū nec iurisditionē habuerūt de
iure nā ius dꝛ ꝙ iustū ē. j. di. ius naturale. Nec prescriptione se
iuuare possunt cū malā fidē habuerint tā ipsi quā hñtes cām
ab eis. Nec ob. ꝙ dici posset successores habuisse ⁊ habere iu-
stā ignorātie cām p. l. q in alterius. de regu. iur. qꝛ hoc verum
esset vbi ageretͣ de ignorantia facti. Sed cū hic cōstet de predi
cta violētia populi per iura ꝓdicta ⁊ iura sint certa. vt. ff. de iu.
⁊ fa. igno. l. ⁊ h̄ ignorātia potiꝰ ē iurꝫ quā facti q̄ in ꝓscriptio.
nō ꝓdest. vt. ff. de vsuc. l. nūquā. ⁊ de iur. ⁊ fac. igno. l. iurꝫ igno
rātia. Preterea oēs videntͣ esse successores vitiorū ⁊ culpe vt
ff. de diuer. ⁊ temp. ꝓscrip. l. cū heres. cū si. Nec possunt ēt se iu
uare ex longissima ꝓscriptione. Lꝫ illa cū mala fide fm leges
videatͣ ꝓcedere. qꝛ ex illa datͣ solū exceptio nō actō vt. j. d ꝓscr.
xxx. an. l. si qs emtionis. si dicatͣ ꝙ agitͣ cōtra violentū dominū
vt e. l. ij. ſꝫ hec. Etiā respōdeo qd ibi loquitͣ de violētia illicita
sed hic videtͣ licita ⁊ a iure ꝑmissa. Nā hostes populi romani ⁊
impij possunt p violentiā occupare etiā nō sua. ⁊ efficiuntͣ sua
vt. d. l. postliminiū. ⁊ l. hostes. multo ergo magis sua. vt. d. l.
¶ Nō ob. ꝙ dicit qd est mūdi dñs qꝛ alibi fatetͣ mltos eē q nō
erāt subditi quoꝝ alij erant hostes alij federati alij reges alij
amici. vt. ff. de cap. ⁊ pos. reu. l. postlimi. ⁊ l. postliminiū. ⁊ l. nō
dubito. ⁊ hac. l. ⁊. j. de commercijs ⁊ merca. l. mercatores. ⁊ ibi
no. Nec ob. qd īperiū sit a deo qꝛ vt apparet ex ꝑmissis. hoc nō
reperitͣ iure diuino vel forte intelligi dꝫ ꝑmissiue. qꝛ nō ē ptās
nisi a deo vt extra de homi. ꝓ humani. §. j. li. vj. iuxta illud in
passione xp̄i nō haberes in me ptātem nisi data eēt tibi desup
⁊ ita videtͣ sentire glo. d. aut. qūo opꝫ īpos. in ꝓn. itē sunt mul
te ciuitates ⁊ ꝓuincie q̄ allegāt se esse exētas a iurisditiōe im-
perij qd in casu isto videtͣ sufficere. vt. j. de fundis patri. l. fi. et
no. j. de ꝓscri. xxx. an. l. ꝯpetit. et ꝓ hoc. ff. de cen. l. forma. ⁊ no.
etiā. lxiij. di. c. adrianus. ⁊ lꝫ nō ꝓbetͣ exemtio sufficit eā allega
re ⁊ ꝓbare de tēpore libertatis. ff. de vsu. l. cū de in rem verso
⁊ ibi nō. lꝫ em̄ iuri subiectionis nō possit ꝓscribi a priuato a ci
uitate ⁊ ꝓuincia pōt vt no. archi. xvj. q. iij. c. placuit ⁊ de hoc te
tigi. j. de iurisdi. om. iu. l. fi. v̄ si. ſꝫ qꝛ supra tactū est. ¶ Preter
ea multe ciuitates ⁊ ꝓuincie ⁊ maxīe ipsam pñt allegare cōtra
imperiū ꝙ multi subsunt eis infideles olim q cōuersi sunt ad
fidē ⁊ sic dñiū rerū suarū recuperauerūt vt not. inno. extra de
voto ⁊ voti redem. c. qd super his. ⁊ hoc ēt tāgitͣ in gl. dicto. c.
adrianꝰ. ¶ Nō ob. qd eccl̄ia trāstulerit impiuꝫ ad germanos
vt. d. c. venerabilē nā ⁊ tēpore iustiniani erat apud eos vt ī aut.
iusiurā. qd ꝓstatͣ ab his q administra. susci. in prin. ⁊ ibi no. gl.
lꝫ. glo. teneat qd prīo fuit apd francigenas. lxiij. di. Ego lodo
uicus qꝛ ex hoc nō probatͣ īperatorē fore iuste mūdi dominuꝫ
tñ qꝛ nescio quo iure illa trāslatio ꝓcesserit ⁊ ecclesia nō potuit
trāsferre qd nō habuit et dato qd ecclesia habuisset nō appet
qd ī illa trāslatione plus cōcesserit impio quā prīo habuerit ⁊
per cōfirmationē non tribui plus iuris vt extra de confirma.
vti. vel inutili. c. j. ⁊. ij. ¶ Nō ob. qd in apibꝰ vnus est rex quia
ego nec dico qd in vno regno sint vel esse debeāt duo reges ſꝫ
in quolibet regno vnus rex nec hoc prohibet dcm̄. c. nā vnus
apes nō est rex omniū apum de mundo īmo in quolibet vase
apiū est vnꝰ rex nec oēs grues de mundo sequuntͣ vnā. ſꝫ vna
cōgregatio sequitͣ vnā ⁊ alia aliam ⁊ sic in quolibet regno erit
vnus rex vel in qualibet ciuitate vnus rector. qñqꝫ reperitur
duos fuisse imperatores vt. ff. de pac. l. imperatores ⁊ d penis
l. diui fratres. Nō obstat qd imperatori liceret omnia ⁊ ipsius
sunt vniuersa vt. d. c. ꝯuenior. xxiij. q. viij. qꝛ illa erat allegatio
partis vt ibi ptꝫ. Nec. vij. di. quo iure īmo videtur facere ꝯtra
qꝛ ibi loquitͣ de imperatoribus ⁊ regibus vt ibi patet. Nō ob.
electio populi nā principes per electionē assumitͣ vt apparet
in saul. j. regu. c. ix. ⁊. viij. q. j. moyses ⁊ ibi no. qd nō oēs princi
pes assumuntͣ per electionē immo aliqui per successionē vt di
cto. c. moyses ⁊. vij. q. j. deniqꝫ ⁊ extra no. de supplen. negli. ꝓla.
c. grandi. lib. vj. ⁊ ibi per inno. ⁊ archi. de hoc dixi. j. de quadr.
prescrip. l. bene a zenone ⁊ posito qd omnes deberent per ele
ctionē assumi non est reperire qd vnus populus vt romanus
possit eligere principem qui toti mundo dominetͣ sibi em̄ eli-
gere dñm potuerūt nō alijs. Nō ob. qd dꝛ qd sub eo sunt oēs
nationes vt. d. §. hic si quis antiquata. xj. q. j. qꝛ illa sunt verba
gratiani qui refert carolū sic dixisse nec ēt Carolo sup hoc cre
deretͣ vt predictū est. Non ob. qd totius mundi obtineat mo-
narchiam imperator vt dicto. c. futurā. xij. q. j. nā ibi dꝛ qd ꝓn
cipes romani monarchiā tenebāt totius mundi hoc non ne-
gatur quin tenuerint sed qd iuste tenuerint ibi non dicitur nā
⁊ persi ⁊ syri ⁊ greci tenuerunt modo aūt non nec em̄ oīs q tꝫ

est dñs vt. j. de ꝓba. l. cum res ⁊ ibi no. Nō ob. xj. q. iij. c. impe-
ratores. vbi vꝛ dicere qd qui ꝓceptū īperatoris ꝯtēnit iudiciū
sibi acquirit ⁊ inter homines penas luit ⁊ apud deū frontē nō
habebit qꝛ nō loqtur tm̄ in īperatore ſꝫ in alio quolibet princi
pe ⁊ rege veritatē iubente qd ptꝫ p id qd ibi sequitͣ jqd ei p cor
regis ipsa veritas iusserit. cor em̄ regis in manu dei est. ⁊c. vt
j. e. inter claras. ⁊ sic etiā intelligitͣ scdꝫ. c. qui resistit eadē cā. ⁊.
q. non ob. preall. c. per venerabilē. q filij sint legitimi vbi dꝛ qd
rex frācie de facto nō recognoscit superiorē quasi innuat qd d
iure subest imperatori vt ibi no. per. v̄. lꝫ inno. dicat qd nō sub
est īmo pape tñ ad hoc nihil allegat. nō em̄ sequitͣ si d facto nō
recegnoscit qd ex hoc imperatorē recognoscere debeat de iu
re immo ex superioribꝰ videtͣ ꝯtrariū. Nec ob. glo. her. ibi po
sita ⁊ dicto. c. venerabilē. de electio. nec etiā alie. glo. vel docto
rū opiniones nā lꝫ sint magne auctoritatis nō tñ necessitatis
nisi quatenus continēt veritatē vt. ix. di. c. deniqꝫ. xj. q. iij. noli
te ⁊ ibi per archi. ⁊ no. de offi. presidis. l. ſꝫ lꝫ. ⁊ ideo dꝛ qd inter
pretatio doctorū est probabilis nō necessaria vt no. ff. de leg. l.
10 si de interpretatione. ¶ Et doctores hispani notauerunt cōtra
rium dicentes qd reges hispanie nō subsunt imperio ⁊ idem
notant vincē. ⁊ io. de deo extra de dona. inter vir. ⁊ vxo. c. si ne
cesse. ⁊ ibi etiā tangitur in glo. her. hec quasi oīa tracta sunt ex
scriptꝫ patris ⁊ doctoris mei domini Ol. de pon. ⁊ suspicor qd
in romana curia versabatͣ. nec in predictis cōtra imperiuꝫ ali
qualē partem assumeret. ¶ Quid ergo in tanta subtilitate et
varietate tenebimus. Cōiter glo. ⁊ omnes doc. quasi ī hoc cō
cordare videntͣ qd oēs reges ⁊ natiōes de iure subesse debeāt
impatori p iura. s̄. ad hoc adducta. hoc clare tꝫ host. in sūma
de offi. or. §. j. v̄. sed ⁊ impator. hoc tenet clare her. in dictis. c.
venerabilē. ⁊ per venerabilē lꝫ quo ad reges hispanie videatͣ
cōtrariū innuere. d. c. ⁊ si necesse. de dona. inter virū ⁊ vxorem
hoc etiā clare tenet de priuile. c. sup specula. in glo. ij. hoc etiā
no. in decretis. l. dist. c. vlt. qd incipit ius quintū. xcvj. di. si im-
pator ⁊ dictuꝫ. c. in apibus. vij. q. j. ⁊. lxiij. di. adrianus. xij. q. j.
futura ⁊ in ꝓallegatis alijs decretis. hoc etiā clare no. ī. v̄ sibꝰ
feudoꝝ de pace iuramēto firmāda. hac edictali. ī prima gl. vbi
clare tenet qd francigene ⁊ alij vltramontani ligantur legibꝰ
imperatoris. de hoc etiā p gofr. de actio. preiudiciali que datͣ
pr̄i ꝯ filiū. v̄. quid de vltramontanis tāgit qꝛ numerantur in
ter ꝯtinentes prouincias. ff. de ver. sig. notionē. §. j. ⁊ tangitͣ et
de hoc in glo. de ap. §. nūc tractemus. vltra princi. archi. tamē
videtͣ innuere ꝯtrium. xij. q. ij. cū deuotissimā. in rosario. Et qd
impator[a] sit dominus oīm xp̄ianoruꝫ est expressus textus. j.
de epi. ⁊ cle. l. generaliter in. fi. Licet aūt predicti sic teneant ta
men rex francie ⁊ hispanie ⁊ alie prouincie multe et etiā ciui-
tas venetiarū exētioneꝫ allegant. ⁊ prescriptionem tanti tp̄is
cuius memoria nō existit vt. s̄. dixi. Et ego vidi priuilegium
exemtionis cōcessum duci ⁊ ciuitati venetiaruꝫ bullatū bulla
aurea. Et per istam exemtionē ⁊ prescriptionē dicunt se impe
rio nō debere subesse. Et ita etiā videtur sentire magister Jo.
parisieñ. in quodā suo libro de ptāte papali ⁊ imperiali. c. xxj.
vbi de ista exemtione ⁊ prescriptiōe subtiliter notat qd an pri
scribi possit no. j. de iu. om. iudi. l. fi. ⁊. C. de ꝓscrip. lon. tem. su
per rubrica. Et in ipso libello alia pulcra de ptāte imperato-
ris ⁊ pape tractat. Et in ista quasi possione libertatis dicūt se
fuisse patiētibus ⁊ scientibꝰ multis impatoribus. vacāte em̄
imperio non curreret prescriptio vt extra de prescriptio. ca. j.
⁊. c. de quarta. et de rebus eccle. nō alie. c. j. li. vj. Quicqd tamē
sit supradictū videtͣ mihi fm veritatē dici posse qd imperium
romanū initium habuit a violentia ⁊ non a iustitia vt ex supe
rioribus satis patet. ⁊ idē credo de omnibus alijs regibꝰ ⁊ po
tentibus. quia videmus qd qui plus pōt plus rapit nisi repe
riantͣ vel a deo ꝓcessisse vel aliquo iusto titulo. Credo tantum
impium romanoꝝ ⁊ alia regna processisse ꝑmissione ⁊ volūn
ta diuina ꝓpter bonū cōmune quia cōmodius est regi p vnū
quā p plures vt optime ꝓbatͣ de ptāte papali ⁊ impiali. c. j. qd
sit regnū ⁊ vñ habeat ortū. ⁊ credo qd p longissimum ꝯsensuꝫ
ꝓuinciarū ⁊ populoꝝ qui voluntarie suffuerunt impio vitiū
violētie fuisse purgatū ⁊ dissensuꝫ trāsiuisse in ꝯsensum vt. j.
de his que vi metus ve cā. l. ij. ⁊. iiij. vnde hoc considerato pōt
dici iustum imperium. ⁊ omnes nationes sibi obedire debere
fm qd ꝓbant iura predicta ⁊ opiniones predictorum doctoꝝ
⁊ glossatoꝝ. ¶ Et hoc ēt subtilime ⁊ p philosophicas ⁊ ꝓba
biles rōnes ꝓbat ille valens dantes ⁊ de florentia in quodam
suo libello de ciuitate monarchie vbi q̄rit ⁊ disputat tres que
11 stiones. ¶ Primo an ad bene eē mundi sit necessaria monar
chia Scdo an romanus populus de iure monarchie officiuꝫ
assumserit. Tertio an autoritas monarchie depēdeat a deo
immediate vel ab alio dei ministro seu vicario. Qd ex sola ele-
ctione

[a] ¶ Impator Adde ꝙ imperator est vnicus ī toto orbe ī. c. ī apibꝰ. vij. q. j. l. de ꝓca tio. ff. ad le. rho. de iac. l. bñ a zenone. C. d quadri. prescri. l. leges. j. de legi. Oldr. consi. lxix. Car. in cle. j. §. j. d iure iuran. Abbas in. c. nouit de iudi. in. c. venerabilē. d elec.

ctiōe ꝯpetat, sibi administratio tꝫ inn. in. d. c. venerabilē. de ele.
arg. in gl. qđ sicut ibi vel sua authoritate hꝫ ex electione. ⁊ hoc
idē tꝫ dñs dātes in solutione p̄dicte vltime q̄ōnis. hoc ēt diffu
se ⁊ subtiliter ꝓbat. ⁊ tꝫ p̄fatꝰ magister Jo. parrhisieñ. in dicto
libello de p̄tāte ppl̄i ⁊ iꝑiali. c. vij. ⁊ pluribꝰ capl̄is sequentibꝰ
⁊ de hoc plenius dicet. j. de q̄dri. p̄scrip. l. bñ a zenone ⁊ ibi de
materia iꝑialis p̄tātis aliqua alia dicent ⁊. j. de preci. impa.
offe. l. quoties. ⁊ qs sit maior an papa an īperator tāgā. j. e. īter
12 claras. ¶ †Et an clerici saltē quo ad bona temporalia subsint
iꝑatori vel regibus ⁊ pulcra circa potestatē ecclesiasticā ⁊ tē
poralē dixi. j. titu. ij. aut. statuimus ⁊ de hoc etiā imperio ⁊ im
peratore vide in princi. libelli disputatorij pylei. Ex predictis
satis ptꝫ alterius q̄ōnis solutio scꝫ an princeps cōtra nō reco-
gnoscēteseū dñm saltē de facto possit sibi libellū mouere. Ita
qđ occupata ꝑ eos efficiant sua ⁊ hoīes serui. Et dicendū estꝙ
aut querit de iure fori aut de iure poli. si de iure fori videt pos
se dici aut nullus recognoscit superiorē aut alter si nullus vi-
det qđ sic q2 nō est per quē cōsequant iustitiā ar. j. de iudeis. l.
nullus. ff. que in frau. credi. l. ait pretor. §. si debitore. xxiij. q. ij.
dñs. ⁊ ibi no. ⁊ per inno. ⁊ ho. de restit. spo. olim ⁊ ꝑ eundē in
no. de ap. c. cū dilectis. nā homines de iure subsunt īperio vt p̄
dictū est tñ qui se cōstituūt hostes īperij pñt indicere libellum
imperatori ⁊ q̄ occupāt bona sua suntvt. ff. de capti. ⁊ postli. re
uer. l. postliminiū ⁊. l. hostes ⁊ de hoc etiā dixi. j. de cadu. tollē.
vltra prin. v̓. bellū est triplex. Si alter hꝫ superiorē tunc aut in
dicēs bellū aut alter. si indicēs nō videt qđ possit sine authori
tate superioris vt no. innocē. d. c. olim ⁊ facit. j. vt armorū vsus
seruet. l. j. lib. xj. aut ille cui indicit ⁊ tūc dñs eius videt primo
requirēdus vt faciat iustitiā vt. d. c. dñs. De iure poli credo cō
siderari cām ⁊ voluntatē vt. xxiij. q. j. qd culpat. An rex possit
regnū subijcere seruituti dic ꝙ nō vt est casus extra de ma. et
obe. c. dilecti. de iureiu. c. intelligo. ⁊ de prece. ⁊ de p̄tāte ⁊ suc-
cessione regū vide qđ notaui. j. de dona. inter virū ⁊ vxo. l. pe.
⁊ arg. e. tit. sunt nostris. ¶ Ibi quā diuinū expone quā. i. qua
lē ⁊ sic relatiuū substantie ponit ꝓ relatiuo qualitatis sic. ff. de
de ope. no. nunt. l. is pōt aūt qđ est satis notabile ol. Si ecōtra
dictio quali accipit ꝓ qua. j. de fur. l. si quis seruo. In ꝓpria au
tē significatione relatiuū qs que qđ vel qd si nō significat quā
titatē vel qualitatē sꝫ merā substantiā vt not. in glo. j. de snījs
que ꝓ eo qđ interest ꝓferunt. l. vnica in glo. q̄ incipit ex cōuen
tione in fi. gl. ibi hoc est hic ponit religionis vel fidei qualitatē
ol. ¶ Ibi hāc. l. ij. pars in qua ponit premiū fideliū. Reliquos
vero. tertia pars in qua ponit penas infideliū ol. Ibi vesanos
quoqꝫ. i. sine sanitate mētis ⁊ intellectus vt. ff. de verbo. signi.
l. malū. §. viduā. ol. ⁊ in aut. de interdictis collegijs hereticoꝝ
circa. fi. ibi heretica vesania nō tñ intelligas qđ essent furiosi q2
tūc nō punirent vt. ff. de offi. presi. l. diuus ia. butri. In glo. qđ
si bononiensis in fi. circa hoc sic distinguebat dñs meꝰ ol. ⁊ ple
nius quā alij q2 aut statutū est ad litē ordinandū ⁊ tūc seruat
statutū loci iudicij vt. j. q̄ sit lon. consue. l. j. ⁊ ibi in glo. ⁊ pro h̄
j. de epi. ⁊ cle. l. cū clericis. in fi. vbi cy. idē tꝫ ⁊. j. queād. tes. ape.
l. ij. ibi scđm leges moresqꝫ locorū. Aut ad litē decidendā ⁊ tūc
subdistinguebat aut agit de cōtractu. Aut delicto. Aut libera
facultate circa rē aliquā. Si de cōtractu seruet statutū loci cō-
tractus vt. ff. de vsur. l. ⁊ de euic. l. si fundus. Si de delicto ser-
uet statutū loci vbi delictū est cōmissum vt. j. de noxa. l. ij. vbi
de cri. agi op. aut. qua in prouincia de officio presi. l. iij. in fi. et
de extraor. crimi. l. saccularij. §. sunt quedā. Circa hūc articulū
de delicto. d. iac. butri. sic dicebat aut erat delictū ꝫm ius cōe
illud de quo loquit statutū ⁊ seruabit statutū ar. d. l. si fundus
in. d. aut. qua in ꝓuincia Si aūt nō erat delictū ex forma iuris
cōmunis. sed tm̄ ex forma statuti. tūc si statutū respicit publicā
vtilitatē idē. s. qđ liget etiā forenses. ar. ff. de offi. prefecti. vrbis
l. j. §. cura carnis. ⁊. §. quis Jaco. tertio casu. qñ agit de libera
facultate circa rē aliquā cōcessa seruet statutū loci. vbi res sita
est vt. j. de edifi. priua. l. an ī totū ol. De ista materia est magna
et pulcra gl. in decretis. xij. di. illud. ⁊ ibi latissime ꝑ Archi. in
rosario. ⁊ per Cōpost. ex. de cōsue. c. j. ⁊ ibi ēt ꝑ Jnn. suꝑ rubri-
ca. de hoc ēt no. ꝑ. d. gui. de suz. in suis q̄ōnibus statutoꝝ scđa
charta. v̓ si. questio talis est bononie ⁊c. ⁊ de hoc plene dixi. j. de
emā. liber. l. j. in fi. Et ex p̄dictis colligūt quidā qđ si bergomē-
sis habeat possessiōes in districtu Mli ⁊ fiat ibi statutū qđ fru
mentū ex districtū exportari nō possit qđ ipse bergomeñ. fru-
mentū ꝑceptū ex ip̄is possessiōibus exportare nō posset. ⁊ pro
hoc. ff. de vsuf. si pendētes. §. si cloacarij. tñ predictus Old. sen-
tit ꝯrium per duas. ll. simul iunctas. ff. de mune. ⁊ ho. l. muneꝝ.
§. preterea. ⁊ ad municipa. l. j. ol. ¶ Hec ob. §. si cloacarij. q2 ibi
nō dicitur qđ esset forēsis. Jnn. tñ ⁊ forte verius tenet opposi-
tum ex de foro compe. c. postulasti. vbi est pulcra glo. circa hoc

Ad. §. preterea posset responderi q2 ibi nō dicit ꝙ ciuitas nō
posset legē imponere rebus q̄ sunt in eius territorio sed dicit
qđ certe ciuitates habēt ex priuilegio vt ꝓ possessiōibus quas
alij possident in eoꝝ territorio p̄stent certā quātitatē frumēti.
Ex quo colligi pōt qđ quis onera subire nō teneat ꝓ possessio
nibus quas hꝫ in alieno districtu cum ipsa ciuitate in cuius di
strictu sunt ad qđ facit. ff. de mu. ⁊ ho. l. rescripto. §. fi. ⁊ ibi ple-
ne dicit. vt. j. de his qui ad ecc. ꝯfu. l. j. et plene ꝑ dñm Jaco. de
bel. in quadā q̄ōne ꝑ eum disputata q̄ incipit rex cōcessit priui
legium seu bñficium ciuitatibus vel ciuibus regni sui in quar
to articulo ip̄ius q̄ōnis. ¶ Ex predictis insurgit alia pulcra
questio. aliquis vno loco originarius habēs bona in diuersis
locis morit. querit an de hereditate sua iudicare debeamꝰ ꝫm
statutū originis an locoꝝ patrimonioꝝ. ¶ Dicunt quidā spe
ctari loca patrimonioꝝ. j. de mulieribus ⁊ in quo loco. l. vnica.
lib. x. de tu. ⁊ cura. da. ab his. l. pupillo. Alij dicunt spectari lo
cū originis. vt. j. de epi. ⁊ cle. l. nulli. ⁊ hec videt verior. Et ꝓbat
sic in pluribꝰ p̄ualet ratio originis. vt. l. rescripto. §. fi. de mu. ⁊
bono. huiusmodi aūt ꝑsonale est ⁊ nō reale qđ patꝫ q2 ꝯfundit
obligatio ꝑ successionē quasi sit factus creditor idem cū ꝑsona
debitoris. vt. ff. de solu. l. stichū. §. aditio. Etiā si nihil sit in bo-
nis debitoris. vt. ff. de v̓bo. sig. l. hereditatis appellatio. ⁊. l. he
reditas. ac successio in rem ꝑsonalē actio. nō tollit. vt. ff. de pe-
culio. l. sꝫ si dānum. §. peculiū. ⁊. l. frater a fratre. de ꝯdi. inde. ⁊
j. si antiquior creditor. l. ij. ¶ Videt tñ quedā singularꝭ opinio
l. ꝓbari. s. qđ attendat locus in quo testātor morit. qđ sic ꝓbatur
sicut instituti capiūt ex expressa volūtate sic veniētes ab intesta
to ex tacita sic ergo se hꝫ expressa ad institutos sicut tacita etiā
adveniētes ab intestato. vt. l. ꝯficiunt. ff. de iure codicilloꝝ. ⁊ de
lega. iij. l. j. §. pe. in fi. Sed exp̄ssa regulat ꝫm locū in quo dispo
nit. j. de testa. l. si nō sp̄āli. ⁊ ar. j. in. l. ij. queādmodū test. api. er-
go ⁊ tacita. Tacite aūt disponit cū morit ⁊ nō ꝓuidet de alio.
Sed eo tēpore igitur et eo loco ꝫm eum igit loco regulariter
hic tacita dispositio Ja. but. Verius credo qđ locus originis
et nō mortis inspiciat. nam locus mortis demū inspicit cū lo-
cus originis est incertus vt ꝓbat. d. l. nulli. v̓. qđ si testātor. ¶ Ex
predictis etiā insurgit alia pulcra qđ. Ecce qđ bergomeñ. ori-
gine ⁊ domicilio mercimonioꝝ cā iuit venetias. Et ibi cōdidit
testm̄ ꝫm ꝯsuetudinē dicte ciuitatis vbi nō seruant iura cōia ⁊
ibi mortuus est defert testm̄ ad ciuitatē bergomi ⁊ ibi reuocat
in dubiū. ⁊ dicit non valere q2 non hꝫ solennia iuris querit an
valeat. Et primo videt ꝙ sic argu. p̄alle. l. si fundū. ⁊ de vsuris.
l. j. cū si. ibi eñ dicit testm̄ nasci vbi cōdit. j. de testa. l. cum anti-
quitas. circa princ. ibi vel codicillus nascitur ex tali locus vide
tur precipue attēdendus. j. de municip. ⁊ origi. l. fi. ⁊. ff. de mu
ne. ⁊ bono. l. ⁊ qui originē. ꝫm vnū intellectū ⁊ ad municip. l. as
sumtio. in prin. ⁊. §. filius. ⁊ pro hoc bene facit. viij. distinc. que
contra ⁊. j. de eman. liber. l. j. ⁊ ita tenet hic. d. Ric. ⁊ pro hoc. j.
queādmodū tes. aperi. l. ij. Dñs tñ old. sentit contrariū q2 illa
cōsuetudo localis nō ligat nisi subditos in hac. l. cū cōcor. ⁊ ex
presse. d. c. illud. xij. di. ⁊ q2 quadā iurisfictione nō videt vene-
tijs cōditū testm̄ eo qđ cōdēs erat ibi corporaliter ⁊ mēte alie
nus. vt. ff. de capti. ⁊ postil. reuer. l. nihil. de here. insti. l. ex facto
§. rerū. ⁊. §. cū fundus. de leg. iij. ⁊. l. quesitū. §. vlti. ⁊. l. si ita le-
gatū ⁊. l. si fundū. de iudi. l. heres absens. §. itēz q2 habitantes
in vrbe romana non testantur vt ciues romani. sed hi demum
qui acceperūt vsum toge romane. vt. ff. de iure fisci. l. sed si ac-
cepto. in fi. Et videt satis expressum. j. de testamen. l. si non spe
ciali. Ibi patrie tue. ⁊ cōsuetudo circa solennitatē testādi non
videt approbari nisi in rusticis ⁊ locis in quibus raro inueniū
tur homines literati. vt eo. titu. de testamen. l. fi. vbi de hoc di
xi ⁊ ar. ff. de le. iij. l. numis. Ibi neqꝫ ex regione vnde fuit ⁊c. ol.
⁊ hāc opi. tꝫ. Jac. de are. in quadā sua q̄ōne vbi de hoc late di-
sputat q̄ incipit ꝫm cōsuetudinēz ciuitatis venetiarū vñ dictꝰ
dñs ol. traxit p̄dictas allegationes vt ex ipsis. q. litera ptꝫ de
hic in specu. de inst. edi. §. cōpendiose v̓. qd si de cōsuetudine.
Alie multe q̄ōnes circa materiaz statutorū. ⁊ maxie an ligent
nō subditos ignorantes peregrinos ⁊ multe alie cōsueuerūt
hic tāgi ꝑ doctores que cā breuitatis omitto. Sed si qs eorū
plenā voluerit habere notitiā recurrat ad opus statutorū dñi
guidonis de suz. Jaco. de are. alberti de gādino in oꝑe qđ fe-
cit de maleficijs pe. ⁊ vltīa rubrica ⁊ multorū alioꝝ q sparsim
tractauerunt de illa meteria que oīa disposui dante deo in
vnū opus plene colligere. ⁊ de hoc no. in spe. de cōsti. ꝑ totuz.
12 ¶ An peregrini ⁊ trāseūtes teneant ad obseruantiā statutoꝝ
cōsuetudinū locorū ꝑ q̄ transitū faciūt vr̄ qđ sic in lōbarda de
aduenis. ⁊ ita not. in gl. viij. di. q̄ ꝯ. ⁊ ibi ꝑ archi. xij. di illa ⁊c. ⁊
ibi in glo. ⁊ per archi. e. di. c. illud ⁊ plene per inno. de consue-
tudine super rubrica circa medium glossa. magne ⁊ per com-

post.e.tit.c.j.⁊ in specu.de cõstitu.ver.⁊ no.q² cõstitutio ligat ⁊ per predictos in questionibus statutorum an statuta ligant forenses hec tñ lex facit in cõtrariũ ⁊ de pigno.l.debitor in fi. ¶ An aũt clerici possint vti statutis laicorũ in fauorez eorũ vr̃ qđ sic.ex.d.si in adiutoriũ.Cõtrariũ vr̃ sentire iac.de are.j.e.l.li quet ibi equũ quippe est ⁊c.de hoc dicet.j.titu.px̄i.sup rubri‑ca.⁊.j.de natura.libe.l.cũ qs circa fi.⁊.j.de epi.⁊ cle.aut.statui mus.v̈.qđ si laico repetenti.In gl.ex hoc qđ h̄ loquit̃ de hac qõne vtrũ vsure sint ꝓhibite iure ciuili tradit̃ h̄ ⁊.j.de vsuris aut̃.ad hoc.in gl.p iac.de are.in cor.aut̃.de eccle.titu.circa p̄n. per az.in summa de vsuris in.fi.⁊ p gof.in summa eiusdẽ ti.§. querit̃ an vsure ⁊ extra.c.q² in oibus in gl.ber.plenius tñ per od.in lectura.j.de vsur.l.j.⁊ p gof.in libello.de offic.iudi.quo

15 petunt̃ vsure quasi itẽresse.⁊ ¶ Quidqđ tñ dicat̃ credo qđ nõ possit dici vsuras ꝓhibitas iure ciuili.imo cõcessas q² licet iu stinianus iubeat hic fidẽ seruari ⁊ quatuor ɔcilia vt.j.e.viator §.suscepimus ⁊.j.de here.l.qcũqȝ hoc dicit quo ad articulos fidei nõ quo ad ꝓhibitionẽ vsurarũ q² postea sequit̃ titulus de vsuris ⁊ titulus de vsur.nau.vñ dic aut q̃ris an sint licite ⁊ dico qđ nõ aliquo iure ẽt.ff.q² iã p̄cesserat ius diuinũ ꝓhibẽs vsuras ⁊ minor nõ põt tollere.l.maioris.vt.ff.ad trebel.l.ille a quo.§.tẽpestiuũ.Aut q̃ris an sint pmisse lȝ illicite ⁊ tũc dico omni iure ciuili pmissas vt ex superioribus ptȝ.Glo.tñ ⁊ cõi‑ter alij doctores tenẽt qđ in iure ciuili ꝓhibite sint cũ in vno ex quatuor cõcilijs fuerũt ꝓhibite vt in niceno vt expresse ha‑bet̃.xlvj.di.qm̄ multi Cũ ergo iustinianus indistincte iusserit quatuor concilia obseruari intelligit̃ indistincte quo ad oia in eis cõtẽta tñ vt pdixi de intẽtione iustiniani h̄ nõ vr̃ fuisse.ia. butri.⁊.Mar.syl.⁊ ita etiã vr̃ sentire gl.q̃ dicit ꝙ iustinianus vsuras cõcessit vt rapinas ꝓhiberet vt no.ex.d.lege.Predicta puto vera esse qñ vsure petunt̃ vt vsure.secus aũt si petant̃ vt interesse vt in cõtractib⁹ bone fidei.tũc em̄ cõcesse sunt iure ca nonico ẽt ⁊ diuino vt.j.de vsuris.l.ij.⁊ ibi in glo.de act.emt.l. curabit ⁊ ibi in glo.ff.de act.emt.l.iul.§.ex vẽdito ⁊.§.ibidem ⁊ ibi not.⁊ hic in glo.Idẽ tȝ Rof.in libello de actio.⁊ vẽdi.v̈.si. secũdo ⁊ circa fi.ad hoc ex̄ de vsuris.c.cõquestus ⁊ ibi est pul‑cra glo.⁊ hñ p host.in summa de vsuris.§.an aliquo casu vltra sortẽ peti possit versi.vij.fm lau.⁊ in speculo de fructibus ⁊ in teresse.§.sequit̃ ⁊ per.gof.in summa.de vsur.§.sȝ nunqđ secũ‑dũ iura canonica ⁊.xiiij.q.iij.in summa.in glo.querit̃ et.q.iiij. qm̄ multi in gloss.videtur hic.Solum em̄ lucrũ vsurariuȝ pro hibet̃ nõ dãnũ ⁊ interesse vt ptȝ.xiiij.q.iiij.si qs oblitus.Ibi cremẽta ad hoc extra de fide instru.c.peruenit ⁊.c.sequenti et bene extra de foro cõpe.c.dilecti filij.ibi cũ iustis ⁊ moderatis expensis ⁊ congrua satisfactione damnorũ.De hoc etiã satis no.per rofredũ in libello de offi.iudi.quo petunt̃ vsure quasi interesse ⁊ in spe.de fructibus ⁊ interesse.§.sequit̃.⁊ de ista ma teria ⁊ tũc plenissime dixi.j.de sententijs que p eo qđ interest proferunt̃.l.vnica.Sed que vsure petent̃ qñ petunt̃ vt iteresse Et dicunt quidã qđ leniores que frequentant̃ in regione arg. ff.de vsur.l.j.⁊.l.⁊ in contrariã ⁊ de admini.tuto.l.tutor qui re pertoriũ.§.ex ceteris.Et hanc opi.videt̃ innuere glo.in dicta l.sociũ qui.q̃ incipit nõ seruato in prin.illius glo.In fi.autem ipsius gl.videtur innuere qđ ille vsure veniũt q̃ qs poterat sti pulari secundũ cõditionẽ persone sue vt.j.de vsur.l.eos.Sed neutra dictaꝝ opinionũ videt̃ posse stare nã eũ vsure sint ꝓhi bite vt predictũ est nulla debet frequentari in regione ⁊ si dica tur qđ frequentant̃ de facto ad que sequit̃ aliud absurdum q² tales possunt de facto frequentari etiam leniores q̃ excedunt dãnum ⁊ interesse vel que multũ minores essent quã interesse absurdũ etiã videt̃ qđ de diuersitate psonarũ petat̃ mõ plus modo minus.q² posset ɔtingere qđ quis nõ cõsequeret̃ inter‑esse suũ ⁊ interdictũ qđ plus quã interesse cõsequeret̃.⁊ sic lu‑crũ caperet qđ est cõtra iura predicta.Dicendũ ergo puto qđ necesse sit probare interesse per testes.vel p alias legitimas ꝓ bationes quo ꝓbato.licet prima facie videret̃ vsura q² sorti ac cedit vt.xxiiij.q.iij.vsura tñ concedit̃ q² sicut interesse petit̃.et ita videt̃ expresse innuere dicta.l.sociũ qui.ibi nõ quasi vsuras sed qđ socij interfit.⁊ glo.posita in.d.c.cõquestus ⁊.d.c.dilecti filij.⁊ insti.de ver.obl.§.fi.⁊ ita obtinuit de facto collegiũ iudi cũ ciuitatis bergomi.qđ nulle vsure venirẽt etiã in cõtractib⁹ bone fidei nisi de dãno ⁊ interesse ꝓbaret̃.Ita qđ q̃ ad hoc nõ est differentia inter cõtractum bone fidei ⁊ stricti iuris.vt.ff.si cer.peta.l.vinũ.⁊.j.de sententijs que pro eo qđ interest profe. l.vnica.§.j.In hoc tñ differũt q² facilius põt ꝓbari iteresse in ɔtractibus bone fidei quã stricti iuris ⁊ in bone fidei venit of ficio iudicis in stricti iuris actiõe iurisf.vt in predictis pȝ ⁊ ma xime in.d.c.dilecti filij vbi nõ distinguũt an summa pecunie de beret̃ ex cõtractu bone fidei vel stricti iuris.Unũ etiã satis no tabile est in gl.dicti.c.dilecti qđ nõ inueni alibi ita clare videlȝ qđ partes possunt inter se limitare ⁊ taxare interesse in cõtra‑ctu.⁊ eorũ taxationi statur sine alia ꝓbatione.⁊ p hoc optime facit.l.vlti.ff.de preto.stipu.ibi allegata ⁊ qđ ibi no.⁊ insti.de verb.obli.§.pe.⁊ ibi in gl.j.locati.l.si de fundo.⁊ extra de offi. ordi.c.pastoralis in vlti.glos.Et ex p̄dictis sumserunt statuta cõis bergomi originẽ.que limitãt interesse ⁊ figunt in quoli‑bet cõtractu ad ratã sol.duoꝝ p libra in anno sine aliqua alia ꝓbatione.Si em̄ hoc pñt figere ⁊ limitare contrahẽtes ergo ⁊ statuta vt no.j.de decre.decurio.sup rubrica.⁊.ff.de re.iur.l nec ex pretorio sicut ⁊ al's.l.figit sup multis.vt.j.de rei vxori. actio.l.vnica cum si.⁊ exonerat a probatione.vt.j.vñ vi.l.si qñ extra de eo qđ vi metus cã.c.fi.in fi.⁊ ibi no.de reg.iur.l.quate nus per dñm Dy.⁊ ex̄ de re.iur.c.mora li.vj.Et hoc etiã tenet idẽ dñs dy.in.d.l.vlti.de preto.stip.qđ inter ɔhentes põt cõ‑ueniri qđ de expensis ⁊ interesse stetur sacramẽto vni⁹ ɔhẽtiũ tñ hoc casu arbitrio boni viri videt̃ cõmissum vt.ff.de ɔhen.

16 emt.l.h̄ vẽditio ⁊ de re.iur.l.in psonã.§.gñaliter cũ si.¶ Sȝ circa hanc materiã quero.nũqđ fideiussor coactus soluere vsu ras p.l.municipalẽ.possit eas petere a principali debitore pro quo fideiussit.⁊ p̄io videt̃ qđ sic ⁊ est casus ex̄ de fideius.c.per uenit ⁊.ff.man.l.si mãdãto.§.fideiussor.In ɔ̃riũ multũ facere videt̃ qđ ibi no.in glo.petet vsuras in p̄n.ipsius gl.in q̃ vr̃ sen tire ber.qđ si fideiussor iurasset soluere vsuras.q² tũc ꝑpter iu ramẽtũ necesse hȝ eas soluere vt ex̄ de iureiu.c.debitores tũc possit repetere al's nõ.⁊ ita videt̃ sentire gof.in summa de vsu ris.§.nũqđ fm iura canonica.v̈.scđs cũ fideiussor ⁊ har.hrix. in qõnibus suis.clviij.qõne q̃ incipit q̃rit̃ an fideiussor ⁊ per host.eo.tit.§.an aliquo casu v̈s.quinto.sed dato qđ iurauerit vr̃ nõ posse repetere q² absolutionẽ petere potuit a iuramen‑to ⁊ soluere ⁊ iđ sibi iputet qđ absolutionẽ nõ petit.⁊ hec opi. videt̃ placuisse host.i summa de fideiussore.§.ad qđ fideiussor vbi hãc qõnem satis ꝓsequit̃.§.qualiter fiat v̈.alia dicit.Opi. tñ gof.⁊ ber.⁊ alioꝝ distinguẽtiũ.vtrũ fideiussor iurauerit vel nõ videt̃ placere.d.Ioã.and.⁊ ad id qđ dicit̃ qđ petere potuit absolutionẽ a iuramento.r̃ndeo qđ lȝ fideiussor teneat̃ excipe re nõ est a iure expressum qđ teneat̃ agere ⁊ ita videtur sentire Io.an.in qõne ista quã disputauit latissime ⁊ subtiliter.⁊ quã soluit sub lõga ⁊ vtili disputatiõe quã cã breuitatis omitto.⁊ i cipit qđ est an fideiussor vsuras possit repetere ⁊c.¶ Ego hãc questionẽ de facto habui inter duos magnos ciues bergomi ⁊ tãdẽ ɔcilio collegij iudicũ dicte ciuitatis determinatũ fuit qđ siue fideiussor iurasset siue nõ posset repetere cũ coactus fo ret auctoritate statuti tũc vigentis in ciuitate bergomi ɔ̃ qđ statutũ debitores vel fideiussores excipientes se nõ teneri ad solutionẽ vsurarũ nõ audiebant̃ imo nõ admissis eorũ exce‑ptionibus de facto soluere cõpellebant̃ ⁊ hoc obtentũ fuit po tissime per preal.c.peruenit ⁊ q² hoc etiã videt̃ sentire inno.ex tra de vsuris.c.j.⁊.c.salubriter.vbi indistincte dicit fideiussorẽ repetere a debitore vsuras quas soluit.Hoc idẽ vr̃ sentire gl. in decretis.xiiij.q.iij.in summa in glos.hic querit̃ ⁊ de hoc ibi plene per archi..in rosario.e.cã ⁊.q.c.vsura.hoc idẽ videt̃ sen‑tire ia.de are.j.de vsur.l.constitutionibus ⁊ ibi dixi ⁊ p hoc ẽt hñ facit.j.de dolo.l.j.⁊ ibi in glo.⁊ etiã dixi.Et ad.l.si p impru dẽtiã.de euic.⁊.l.excep.de fideiusso.primo r̃nderi põt qđ verũ est qđ iniuria facta fideiussori nocere nõ dȝ principali si culpa fideiussoris hoc cõtigisset vt q² iudicẽ cõtra se ꝓuocasset alias aũt secus ⁊ ita intelligit iaco.de are.⁊ ol.dictã.l.excep.lȝ glos. ibi cõtrariũ teneat ⁊ pro opi.domini iac.facit.e.ti.l.fideiussore magistratuũ in prin.⁊ de here.vel act.ven.l.ij.§.solet de neg. gest.l.nã ⁊ seruus.cõmo.l.ad eos de publicanis.l.si qs ꝓhibue rit ⁊ dicta.l.exceptione.a cõtrario sensu ⁊ ita ẽt sentit io.an.in dicta qõne per eũ disputata.Ubi aũt fideiussor foret in ciuita te vbi si ꝑponeret̃ excep.cõtra creditorẽ petentẽ vsuras hñ ad mitteret̃ tũc si eis nõ oppositis solueret vsuras crederẽ eũ nõ posse repetere per iura q̃ por hac parte adducunt̃ per eandeȝ glo.Ibi de ecclesia.ti.⁊ melius vt clerici apud proprios epos §.fi.col.vi.⁊ extra de no.ope.nun.c.j.ol.¶ In eadẽ glo.ibi de cretisse dñt ⁊ bene in dicto.c.quoniam multi.xlviij.distin.old. in glo.Collige hic ar.qđ periurius hoc est errãs in fide nã de

17 tali hic loquit̃.¶ Sed an quilibet periurus sit infamis no.ff. de his qui nota.infa.l.lucius.de iure aũt canonico videtur qđ omnis periurus deliberate deierans sit infamis vt extra de te sti.c.ex parte.c.sicut ⁊ no.e.ti.c.intimauit.ric.¶ In glo.quia separat̃ ibi qđ nõ repellit a testimonio not.hanc glo.que dicit propter infamiã facti non repellit testem a testimonio.Cõtra rium tñ tenet glo.ff.de senatori.l.cassius.hec glos.cõmuniter per doctores approbatur ⁊ eam approbant iaco.butri.⁊ old. minuit tamen talis infamia fidem testis vt.ff.de testi.l.quesi‑tum et

tum.⁊ no.ff.ad carb.l.ij.§.due cause.⁊ de hoc in spec. de teste. §.j.v.item excipitur qd est infamis.Adeo qd in defectu ⁊ cu toz mentis debet quidam admitti.vt in aut.de testi.§.si vo. et expresse.ff.de testi.ob crimē.§.si ea. De ista infamia facti ⁊ eius effectu plene.j.ex quibus causis infamia irrogatur.l.nulli.Et ad glo.que est in.l.cassius.potest responderi qd textus illius. l.nō loquitur.de testimonio sed de iudicādo.⁊ ideo glo.debet intelligi ⁊ referri solum ad iudicādu3 qd est dignitas a qua repellitur īfamis etiā infamia facti.vt.j.de dignitati.l.ij.⁊ extra de regu.iur.c.infamib⁹.li.vj.¶ In eadē glo.in fi.⁊ sic corrigitur preallegata.l.quoniā.quo ad hereticos nō quo ad iudeos ol.⁊ de hoc ibi plene notaui. In glo.vlti.in fin.de hoc dicet.j.de hereticis.l.manicheos.Albericus de rosate ⁊c.

1 ☞Pena expulsionis ciuitatis.
2 Rescriptum ab heretico impetratū an valeat.

¶ Vide p familiari itellectu Bart. Bal.⁊ Salice.hic.

Nullus. Diuide sicut glo.diuidit. scda pars incipit ibi sciant oēs.tertia ibi arceātur.quarta ibi q vero Old. Ibi quē ex summo rerū parente hoc facit.p errore grecoꝝ dicentiū spiritū sanctū pcedere solum a patre q erroꝛ reprobatur extra.e.c.j.lib. vj.⁊ ibi de hoc no.¶ Ibi ecclesiarū lumē p excōicationem. vt no.in aut.de interdictis collegijs hereticoꝝ circa fi.col.ix.de iure canonico oēs sunt excōicati.vt extra de hereticis.c.excōicam⁹.¶ Ibi eruptio famosa.i.opatio in malū.vt.extra de hereticis.c.excōicam⁹.de ingenuis ma.l.cū cognatū.⁊ de publi-
1 canis.l.quāte audacie.ol.Ibi ppelli iubem⁹.† no.penā expulsionis ciuitatis.vt.j.de epi.⁊ cle.l.quicūqz residētib⁹.⁊ epi.audi.l.mathematicos.vide qd ibi de hoc dixi. Ibi eccl'ie.i.eccl'e. que debet catholicoꝝ vsibus deseruire.⁊ sic est casus genitiui ⁊ nō datiui.Ol.Et ex hoc fine colligit hic Cy.ar.ad questionē quā vidi bergomi fratres minores habēt vnā turrim p campanili ⁊ sunt iuxta murū ciuitatis potestas volebat ibi ponere custodes fratres phibebant iste textus faciebat p fratrib⁹: ⁊ extra de immunitate ecclesiarū p totū ipse tamē Cy.fm Jaco.⁊ Pe. tenet qd ppter publicā vtilitatē que est preferenda priuate hoc fieri possit.Cy.¶ In glo. cōtra hoc ibi vel etiam
2 quodlibet aliud no.bene glo.istam qd rescriptū quodlibet ab heretico impetratū nō valet:licet glo.nihil alleget pbatur qꝛ oīs hereticus est excōicatus. vt extra de hereticis.c.excōicamus.⁊.c.pe.⁊ rescriptū ab excōicato impetratū nō valet vt extra de rescriptis.c.j.lib.vj. Item sunt banniti ⁊ diffidati. vt.j. de hereti.aut.gazaros.e.ti.l.arriani.in fi.⁊ no.p her. extra de crimine fal.c.dura.¶ In glo.qd presumitur semp .s.quoties qs rescriptū impetrat de re cui⁹ impetratio est a iure phibita. vt colligi pōt ex legib⁹ hic in glo.allegatis.¶ In glo.s.spm sctm ibi in fi.decretoꝝ.c.pe.vbi de hoc in textu in gl.⁊ p archi.⁊.c. nullus.¶ In glo.maxime in fi.⁊ sic nō resultat ar.a 3rio sensu vt plene dicā.j.de epi.⁊ cle.l.3ncticulā.¶ In gl.abortos.in fi. sic exponit p archi.xvj.di.clemētis.⁊.xxiij.q.j.c.audiuimus.

Questio.

1 ☞Disputare publice de fide an sit licitum.
2 Synodus quid sit.
3 Hereticus de iure canonico non appellat.

¶ Vide Bal. bar.⁊ Salyce.hic.

Nemo. Clericus hec lex respicit secundā partem rubrice.⁊ no.ex prin. huius.l.clericū digniorē milite.qꝛ preponit ⁊ digniores preferendi sunt.j.de decurio.l.fi.Itē not.† qd nō licet publi-
1 ce disputare de fide tumultus vel perfidie causa sed ad confusionem hereticorū vel doctrine causa licet.vt hic in glo.⁊ idem videtur etiam de iure canonico dūmodo sint firmi in fide. vt xvj.di.c.nos ad fidem.⁊ ibi in glo.xix.di.fm de consecratio. di.ij.c.in xpo patri.⁊.x.q.j.placuit.nisi essent laici qui assumere vellent officium predicādi qd eis nō licet vt extra de heret. c.cum ex iniuncto.hodie autē nullo modo licet laicis disputare de fide publice vel occulte sub pena excōmunicationis. vt extra de hereti.c.qcūqz.§.j.lib.vj.⁊ ibi p Joan.an.ibi synodi.
2 Quid sit synodus quid concilium quid cōuentus.⁊ vnde dicantur dic vt habetur in textu.xv.di.canones.circa fi.¶ Ibi cōtendit arg.ꝙ iniuria fit iudici cum appellatur ab eius sententia qd est verū recte lata.vt.in.l.⁊ in maioribus.de appel.non tamē ex hoc potest agere iniuriarū.vt not.in.l. vlti.j.quando prouo.nō est ne.est etiā argu.qd iniuria fiat concilio ciuitatis si quis reuelat ordinata per ipsum consilium. Oldra. Ibi de xpiana fide.sc3 tenenda.Oldra.¶ Ibi trecētorū.xviij.qui in niceno consilio congregati fuerunt.vt.l.prox.i.ver.suscipim⁹. igitur secunda pars.Oldra.Ibi suppliciis arbitrio iudican-

tis imponendis arg.ff.de penis.l.hodie.old. In glo.qd si in priuato in fi.istud brocardu3 soluit odof.qd regula est quod delinquens palam magis puniatur quā clam.⁊ si contrarium reperiatur de iure sunt specialia.Dñs autē Dy. distinguit aut agitur de facto semp a iure phibito.vt hac.l.⁊ tūc magis punitur factū palam quā clam.vt hic ⁊ institu.de ob.q ex delicto.§.pena.aut de facto nō semp phibito.s3 aliqn cōcesso sicut matrimoniū. Qꝛ licitū 3cedit ⁊ illicitū phibetur ⁊ tūc clam 3hens in casu phibito magis punit.qꝛ maioꝛ est suspitio.⁊ ita itelligit. l.vlti.ff.de ritu nup.cū ibi notatis.⁊ de admini.tuto.l.nō existimo.⁊ istā solutionē tenet ipse dy. in preall'.l.ij.qꝛ ⁊ gnaliter. ff.vi bo.rap.dy.¶ Sed 3tra predictā solutionē videtur.l.ista.qꝛ disputatio fidei videtur aliqn 3cessa vt 3tra hereticos vel causa doctrine.vt.s.dictū est.⁊ tamē plus punitur disputās palā quā clam.ideo forte posset aliter solui vt no.extra de celebra.missarū.c.de homine.xxxij.q.iij.c.nemo.lxxxj. di.ca.clericus.vel posset dici hoc spāle in fide catholica. ⁊ ita videtur sentire Azo in brocardis rubrica de penis ⁊ malefi.rubricella magis delinquit qui clam vbi plures tradunt solutiōes ⁊ in libello disputatono dñi pilei rubricella ex publicatiōe delicti q in hoc stare videtur aut factū publice inducit maiorē errorē ⁊ occasionem mali generādi ⁊ tūc plus punitur.aut minorem ⁊ tūc minus.vel dic fm Ja.de ra.⁊ Cy.hic aut qritur de doli vel fraudis presumtione ⁊ magis presumitur in faciēte clam quā palā. vt.d.l.fi. de ritu nup.cū cōco.Aut qritur de alio.⁊ tūc aut est talis actus in quo delinquit clam faciēdo ⁊ nō palam ⁊ punitur q facit clam nō q palam.vt.ff.de iure fi.l.nō intelligitur.§.si qs palam.aut est talis actus in quo delinquit clam ⁊ palam.⁊ tūc aut pōt ex tali actu cōtingere deceptio multoꝝ.vt hac.l.et punitur.magis disputans palam quā clam. Idem si ex actu 3tingit alicuius cōtemtus vel scandalū maius vt in furto manifesto ⁊ rapina. vt.d.l.ij.vi bo.rap.⁊ insti.de ob.ex delicto.§.pena.Siuero nō cōtingit pluriū deceptio nec cōtētus alicuius nec magis scādalum faciendo clam quā palam tūc equalis est pena. vt.j.de penis.l.sancimus.Cy. Itē videm⁹ de hoc qd no.j.vi bo.rap. ⁊ in coꝛ.§.antepe.qd incipit.⁊ generaliter in gloss.plus ergo. ¶ In glo.j.in dubiū reuocare in fi.hic est verū qn appellatur cōtra id qd iudicatū est vel dispositū fm ius naturale vel quasi in genere quasi nō sit equū vel bonū.vt.ff.de verb. sig.l.si qua vbi de hoc ⁊.iiij.di. In istis secus si in specie vt esse quē hereticū vel temere vocasse patronū vel patrem in ius qꝛ tūc appellatur vt.d.l.⁊ in maioꝛib⁹. sic ⁊ al's ius naturale est imutabile in suo genere sed in specie ei derogatur.vt insti.de iure naturali.§.sed naturalia.S3 de iure canonico hereticus nō appel-
3 lat.vt extra de hereti.c.vt officiū.§.deniqz ⁊.c.vt inqsitionis. §.j.li.vj.Jac.de bel. In glo.vere iniuria.in fi.vt.ff.de reg.iur. l.cuius effectus.⁊ sic no.qd presumitur offensa vbi est illata pena vt.ff.de mili.testa.l.centurio.§.fi.old.⁊ penā imponēdo videtur illud phibere no.per Dy.insti.de act.§.in personā.ver. ostendo vltimo.¶ In glo.i.vltimo supplicio ibi.l.pedius.qd verū est in pena corporali qꝛ seruis pena pecuniaria nō cōgruit sed in pecuniaria regulariter magis punitur liber quā seruus.⁊ maioꝛ ⁊ indignitate posit⁹ ꝙ minoꝛ ⁊ nō in dignitate vt p3 in legib⁹ subsequēter stati allegatis.⁊.ff.de penis.l.capitaliū in fi. fm ol.⁊ no.in vsi.feu.de pace iura.fir.l.hac edictali.s.j.in gl. ⁊ ita debēt.De hoc plen⁹ dicetur in.l.pbri.j.de epi.⁊ cleri.

¶ Hereticus an appellet a sententia.

1 ☞Papa an possit mutare locum.
2 Papa preponit imperatorem sibi.
3 Imperatoꝛ fuit primo quā papa.
4 Ecclesia est mater imperij.
5 Imperatoꝛ per papam coronatur.
6 Papa habet vtrumqz gladium.
7 Salomon.an sit saluatus.
8 Scisma quid sit.

Gloriosissimo. Ibi episcop⁹ vrbis romane alibi appellatur archiepiscopus.vt.j.l.prox.victoꝛ.⁊.v.q.iij. c.ij.in subscriptione aliter etiā appellatur.vt not. per archidia.idem in rosario.iiij.di.in istis.in fin.
1 † Sed nunquid possit mutare sedem suam de roma ad alium locum nō videtur quia mandato domini translata fuit de antiochia romā:⁊ ita fieret contra preceptum domini.xxiiij.q.j. rogamus ⁊ ita videtur sentire glo. ibidem archid. in rosario ⁊ de elec.c.fundamenta.lib.vj.in glo.que incipit hic habes efficax argumentū ⁊ de hoc etiā dicā.j.titu.pxi.l.iubemus nulli. in magna aditione.Ad hoc facit glo.ff.de officio prefecti augustalis.De facto tamē translata fuit per clementē quintum

vltra mõtes ⁊ ibi durauit longo tẽpore vñ ludouicus dux ba
uarie postea se gerẽs ꝓ imperatore cõtra ꝓcessus romane ec⸗
clesie fecit legẽ qđ nõ liceret trãsferre sedẽ de roma. Et atten⸗
dendũ qđ hec ep̃la est rñsiua illius q̃est. ĩ. ꝓxi. victor q̃ fuit mis
siua impatoris ⁊ iđ illa debuisset preponi ⁊ ista sequi. ⁊ ĩ. e. l. li
quet cõtinuari cũ ista q̄ est ps isti⁹. ꝫ cã est q̄ in ista rñsiua in
sert⁹ est tenor missiue ⁊ iđ multi intricant̃ in intellectu istaꝝ
ep̃larũ. Dico ergo qđ ista ep̃la pape hꝫ. v. ꝑtes ep̃lares salu⸗
tationẽ exordiũ narrationẽ petionẽ ⁊ ꝯclusionẽ. secũda ibi in
ter claras. tertia ibi ꝓinde quarta ibi sed q̄ gremium. quinta
2 ibi deũ aũt vsq̃ in fi. ¶ †Et notandũ qđ in isto prin. qđ papa
preponit impatorẽ sibi ⁊. ĩ. de ꝓxi. iperator se pape preponit
idẽ facit in vsibus feudoꝝ rubrica ꝯstitutiones dñi lotarnij. c.
vnico ⁊ de ꝓhibita alienatione feu. per lotariũ. c. vnico exquo
colligũt quidã qđ iperator sit maior ⁊ dignior quã papa q̄ si⸗
bi p̃fertur ad idẽ facit. lxxxvij. di. c. victor bonorius ⁊ ĩ gl. lxiij
3 di. ego lodouicus. vbi ẽt dicit tibi pape. †Itẽ impator primo
fuit quã papa. xxj. distinc. cleros. v̉. pontifices. x. di. de capitu.
⁊. c. iperiũ ⁊ ibi no. ⁊ ꝑ hoc. ff. de re. di. §. sacre. ⁊ insti. e. §. null⁹
⁊ qđ in eis no. Itẽ papa supponit se correctioni imperatoris
ij. q. vij. nos si incõpetenter vbi de hoc in glo. ⁊ ꝑ archi. ⁊ pro
hac ꝑte. lxiij. dist. in synodo in textu. gl. ⁊ ꝑ Archidiaconũ. In
cõtrariũ ꝓmaioritate pape faciũt etiã supra q̄ iperator vocat
cũ patrẽ ⁊ papa eũ filiũ vt hic in ep̃la sequẽti ⁊ pater maior est
4 filio vt insti. de pa. po. †Itẽ ecclesia mater est imperij vt in au.
vt determinat⁹ sit nũer⁹ clericoꝝ. §. j. ⁊ videt̃ minor quolibet
ep̃o vt. no. lxiij. di. valentinianus. ⁊ ibi in gl. Itẽ iperator per
5 papã coronat̃ ⁊ examinat̃ vt ex̃ de elec. venerabilẽ. †Item ex cã
ab eo priuat̃ ⁊ deponit̃ ⁊ alij reges ⁊ principes vt no. per inn.
extra. de voto. c. qđ sup. secũda colũ. ⁊ ꝓbat̃ extra de re iu. c. ad
apostolice li. vj. ⁊ ibi de hoc ꝑ archi. ⁊ io. an. in prima ⁊ pe. glo.
Et qđ papa sit superior est expressum in clemẽ. de sen. ⁊ re iu.
6 c. pastoralis circa fi. ⁊ de iureiurã. c. j. †Itẽ papa hꝫ vtrũq̃ gla
diũ. xxij. di. c. j. lxiij. di. tibi dño. ⁊ iudex est oĩm vt ex̃ de iudi. c.
nouit. vbi de hoc est pulcra gl. ⁊ q filij sint le. c. causam q̃. Pro
maioritate etiã pape. xj. q. iij. c. patet ꝑfecto. c. nemo. c. alioꝝ
⁊ alijs sequẽtib⁹. et. xl. di. si papa ⁊ ibi in glo. Qđ sint equales
videt̃ parũ eñ differunt sacerdotiũ ⁊ iperiũ in aut̃. de nõ alie.
aut ꝑmu. re. ec. §. sancimus. De ista materia est pulcra gl. xxv.
q. j. c. satagendũ ⁊ ibi per arch. ⁊ per hostiẽ. in ꝓhemio summe
v̉. sed nunqd papa. x. di. certũ est. ⁊. c. qm̃. idẽ. xcvj. d. c. cũ adve
rũ. ⁊. c. duo sunt. ⁊ ꝑ totã distinctionẽ. ⁊ ad hoc ẽt faciunt alia
tacta. s̃. e. l. j. ⁊ plene in libro de ꝑtãte papali ⁊ ĩperiali ibi alle⸗
gato. Sed iudicare de ista superioritate ex iurib⁹ vel epistolis
impatorũ ⁊ pape nõ esset forte bonũ iudiciũ q̄ quilibet ad li⸗
bitũ scribere potuit ⁊ qđ iperator p̃ponat̃ pape paruꝫ etiã fa⸗
cere videt̃ quia posset dici qđ papa hoc fecit ex vrbanitate vel
humilitate. ¶ Quidquid ergo dicatur credo ꝑtãtes eẽ distin
ctas vt vnus p̃sit in sp̃ualibus. s. papa alter in tẽporalibus vt
aut̃. qũo oportet ep̃os. in ꝑn. ⁊. xxiij. q. vlt. cõuenior. ⁊ ita videt̃
sentire Host. qui de hoc satis no. dicto tit. qui filij sint legi. in
summa. §. quis ⁊ a quo ⁊ Cy. ĩ. de epi. ⁊ cle. aut̃. clericus quoq̃
⁊ spiritualia digniora sunt. ex hoc posset dici papa dignior est
vt ex̃ de maio. ⁊ obe. c. solite. Dubiũ tñ nõ est impium origine
prius fuisse quã papatum qui incepit in personaꝫ beati petri
vt statiꝫ habet̃ in eadẽ ep̃la vltra principiũ. Imperiũ aũt fuit
añ xp̃i aduẽtũ. ⁊ isto respectu q̄ ãtiquius posset dici iperator
dignior. vt ar. insti. de re. di. §. singuloꝝ. ⁊. ff. de acq. re. do. l. j. ⁊
ĩ. đ officio magistri officioꝝ. l. nemo. cũ si. ⁊ isto respectu vidi de
terminatũ fuisse archiep̃ꝫ Mediolani fore maiorem ⁊ dignio
rem archiep̃o rauẽne. quia in antiquis scripturis reperiebat̃
ipsum preponi eidẽ archiep̃o rauẽne ar. in decretis. xxiiij. q. j.
alienus ⁊ ibi no. ⁊. lxiij. di. sic rector. ⁊ ibi in gl. ⁊ videt̃. tex. xvij.
di. c. fi. ⁊. xcvj. di. bene quidẽ. ⁊ ibi in glo. ⁊ ꝑ archi. ⁊. xviij. d. §.
illud. in glo. ⁊ ꝓ hoc etiã. s̃. de nouo. C. cõpo. §. quibus. ibi pri
mis quidẽ ⁊c. ⁊ qđ ibi no. ⁊ ipsa questio tangitur. ĩ. ti. proxi. l.
decernimus in glos. Et qđ fratres predicatores reperiuntur
preponi minoribus. vt ex̃ de excessibus p̃latoꝝ. c. nimis praua
dicunt̃ predicatores maiores ⁊ digniores. vt ex̃ de regu. c. nõ
solum in subscriptione de religio. domibus. c. sane ⁊ de deci⸗
mis. c. j. li. vj. Et ibi de hoc ꝑ archi. Ibi irradiat hoc. s. ꝗ amo
7 re ⁊c. ol. ¶ †Ibi pasce oues meas Io. xxj. c. ibi loquunt̃ ꝓuer
bioꝝ. viij. c. Sed vtrum ipse salomõ sit dãnatus vel saluatus
opinio est lꝫ quibusdã scripturis apocriphis reperiat̃ ipsum
saluum fore vt nota. xxxj. q. iiij. salomon. In glo. et per archi.
⁊ de cõsti. c. ne ĩnitaris per Inno. ⁊ hosti. ⁊ de pen. di. ij. c. si eñ
inq̃t vltra mediũ v̉. salomõ. et de ipso ⁊ ei⁹ gestis habem⁹ ĩ in
uentario tuo in ꝑte rubricella de gestis salomonis. Ibi. ⁊ ite
rum scriptũ est prouerbioꝝ. xxj. c. Ibi scriptuꝫ est eñ prouer
rũ. xx. c. ⁊ ad hoc cõcor. xj. q. iij. q. recte iudicat et ecõuerso rex
ĩniustus oĩa p̃cipitat de pe. d. iij. c. inter hec irchum. ¶ In gl.
nam cõstantinopolitana in fi. ⁊ maxime. xxij. di. per totam di
stinctionẽ. ¶ In gl. nã nõ patit̃ defectũ in fi. vbi de hoc et. v.
8 distinctiõe ꝑ totũ et. vj. distinctiõe. c. is ita ⁊ in gl. †In gl. i. scis
maticos. nã sicut ruga ⁊ macula ipedit ne corpus totũ inspici
possit sic scisma in eccl̃ia verã fidẽ abscõdit. Et qđ sit scisma ha
bet̃. xxiiij. di. i. scisma ⁊ de scismaticis h̃r ex̃ de scismaticis ⁊ eo.
ti. li. vj. Et ꝑ Gof. ⁊ Hosti. in summa eiusdẽ ti. ⁊ pulcra de hoc
dicent̃. ĩ. ti. j. iubemus nulli. in magna additione.

VIctor. Omissa diuisione glo. dic qđ hꝫ qn⸗
q̃ partes epistolares sicut superior.
scđa ibi reddẽtes honorẽ. tertia ibi manifestũ igitur
quarta ibi petimus. quinta ibi plus eñ vsq̃ ad. fi.
Ibi nestorij qui cũ sequacib⁹ fuit dãnat⁹ in ephesino ꝯcilio vt
ĩ. de here. l. dãnato ⁊. l. quicũq̃ in princi. ⁊. xv. di. sancta roma
na eccl̃ia. Ibi passibilẽ carnẽ. de multis ꝯmodis memorie pas
sionis xp̃i vide ꝑ arch. de ꝯse. di. ij. c. iterat̃. ⁊ ista substãtialia fi
dei sumta sunt in simbolo credo in deũ qđ vñ ꝓcesserit ⁊ qua
re cãtet̃ in missa no. ꝑ arch. xv. di. canones ⁊ ꝑ ho. in summa e.
de fide cato. ¶ Ibi suscepimus. ista quatuor cõcilia sicut euã
gelia ꝑ ecclesiã obseruant̃ vt ex̃ de renũ. c. post trãslationẽ. §. j.
et de istis quatuor cõcilijs habet̃. xv. di. sicut et. c. canones. et
ꝑ totã distinctionẽ et ẽt. xvj. di. tractat̃ et bñ in aut̃. de eccle. ti.
ĩ ꝑn. Ibi vestrũ fratrẽ no. ergo. qđ đ iure ciuili patriarcha ap
pellat̃ frater pape. et idẽ dicas de archiep̃is et ep̃is. ceteros fi
lios vocat nisi cardinales q̄ cũ de eis loquit̃ in cõi fratres ap⸗
pellat nec vni ꝑsone vnquã loquit̃ in plurali et de se loquit̃ in
plurali et si ꝯtrariũ repiret̃ lr̃e h̃ ipso false reputarent̃ et ꝯ stylũ vt
ex̃ de falsarijs. c. quã graui. et ibi in gloss. et. xcv. di. esto in pria
glo. et plene in speculo de rescripti p̃ntatione. §. recte quoq̃
forme in prin. Impator qñq̃ de se loquit̃ in singulari. vt. ĩ. de
l. fal. l. iiij. vbi de h̃ dixi et vni qñq̃ loquit̃ in plurali. vt no. vti
pos. l. j. in. j. glo. ꝰm vnũ intellectũ. ¶ In gl. archimãdrite in fi
ne aliter ĩterpretat̃ monachus vt no. ĩ. ti. ij. l. decernimus et ĩn
summa autẽtico de monachis circa ꝑn. ¶ In glo. post quos
in. fi. sed ber. no. qđ etates sunt. vij. extra de celebratiõe missa⸗
rũ c. j. ꝫ qđ hic no. veri⁹ est q̄ text⁹ est in decretis. xxxv. q. iiij.
c. vnico ⁊ facit qđ no. ꝑ io. an. ĩ ꝓhemio li. vj. §. sane. v̉. quem il
loꝝ secundum cõputationem bede et eusebij: prima etas ab
adã vsq̃ ad noe durauit per duo milia ducentos quinqua⸗
ginta duos annos. ¶ Secunda a noe vsq̃ ad abraam per
nongentos quinquaginta duos. ¶ Tertia ab abraam vsq̃
ad dauid per nongentos et quadraginta. ¶ Quarta a da⸗
uid vsq̃ ad trãsmigrationẽ babylonis per quadringẽtos no
naginta quinq̃. ¶ Quinta a transmigratione babylonis vsq̃
ad aduentũ xp̃i per annos quingentos nonaginta. ¶ Sexta
est ab aduentu xp̃i vsq̃ in finẽ seculi et sic a principio mũdi vs
q̃ ad aduẽtũ xp̃i fluxerũt ãni quinq̃milia cẽtũ nonaginta no
uem ita reperij in quibusdam scriptis magnorum virorum.
Albericus ⁊c.

1 ☞ Heretici si velint ad fidem reuerti an sint recipiẽdi.
2 Papa vocat opiscopos fratres.

LIquet. Ibi voce clamare ꝓphetica esaie. xl.
iiij. ⁊ ioelis. iij. Ibi diuina scriptura
esaie. xxix. c. et de diuina scriptura vide pulcra no⸗
tata ꝑ archi. de ꝯsecra. di. ij. c. in xp̃o patri. Ibi secũ
dũ ꝓphetã esaie xxxij. c. ¶ Ibi esaie ꝓphete. c. qnquagesimo
Ibi vt scriptũ est ioãnis. x. c. nisi errore dãnato. ¶ No. formã
excõicatiõis. excõico te nisi sic feceris sic. ĩ. de hereticis aut̃. cre
dentes et aut̃. si v̉o dñs tꝑalis et h̃r in gl. ff. đ act. et obli. l. obli
gationũ fere. §. cõditio. ¶ In textu ibi sed q̄ gremium. Not.
hunc textum bene quia multoties allegatur cũ cõcor. xxiij. q.
1 iij. c. duo ista. Ex quo videt̃ qđ heretici qñcunq̃ velint ad fidẽ
reuerti sint recipiendi qđ nõ est verum nisi cũ distinctione que
habetur extra de hereticis. c. super. eo. li. vj. cuꝫ ibi no. per. io.
an. archi. et cardinalem. In glo. ibi nestorius in fi. immo fuit
dãnatus in epheso vt dixi. s̃. e. sup verbo nestorij. In glo. hec
iđ dicit ibi primo ꝑmũ vt. xv. distin. c. canones. s̃. tertia et. xvj.
di. qm̃ sancte. In. glo. minor est itaq̃ in fi. vt in cor. aut̃. de ec⸗
clesiasticicis tit. circa ꝑn. xxij. di. c. j. ij. iij. et. iiij. et extra de pri⸗
uil. antiqua. et no. s̃. eo. l. inter claras. circa prin. et. s̃. hac. eo. l.
ver. nec eñ patimur. Sꝫ cõtra infra ti. j. l. omni nouatione sed
2 sol. vt ibi et de hoc plene dicem. ĩ. titu. j. l. iubemus nulli. †Ibi
fratrem coep̃in no. qđ papa vocat ep̃os fratres de quo dixi. s̃
l. proxi. super verbo nostruꝫ fratrem. Ibi manifestauit electio

Nota pulcrū textū qd̄ si ciuitas eligit aliqs ambasiatores p aliquo arduo negotio qd̄ signū est qd̄ sint grati τ cari ciues τ sufficiētes nā sufficientes sunt eligendi vt plene dixi.s̄.de nouo.C.cōponēdo.§.ideoq̄ sup v̄bo sufficientes.Et no.qd̄ iste ep̄le nō habent diē annum locū et testes τ tamen fidem faciūt de quo dixi.s̄.de nouo.C.cōpo.§.quibus super verbo ex hoc oriēda.Albericus de rosate aduocatorū dignissimus.

1 ☞Ecclesia multis modis dicitur.
2 Ecclesia sine licētia episcopi edificari non potest.
3 Uxor an teneat̄ reddere debitū viro suo in ecclesia.
4 Sacerdos an possit erigere altare in ecclesia non cōsecrata.

¶De sacrosanctis ecclesijs Rubrica.

Super Rubrica vide Az.in summa huius titu.τ Gofre.τ hostiēn summa de immunitate ecclesiarū τ e.ti.li.vj. τ de ɔsecra.ecclesie vel altaris τ.j.de opibus publicis.l.basilicā τ dō ecclesijs edificādis vel
1 reparādis.¶†Eccl'ia sumit̄ mult̄ modis vt no.extra de v̄b. signi.c.cū clerici τ ne p̄lati vices suas.c.fi.τ plenius p arch.idē de cōsecra.di.j.c.eccl'ia τ.vij.q.j.scire debes in glo.Pulcra de ecclesia τ eius origine habētur per archi.xxiij.q.j.loqui.De exemtione ecclesiarū τ monasterio⁊ vid̄ q̄ dixi.j.que res pig. ob.pos.l.fi.Ecclesie nōdū edificate nō pōt cōcedi p̄ui.vt ex̄ de ecclesijs edifi.c.penul.τ ibi no.τ dixi.ff.de liberali cā.l.seruos De ecclesia vide q̄ notaui in alphabeto in dictiōe ecclesia Ecclesie edificari debent versus orientē.xj.di.c.ecclesiarū in tex.τ glo.p archi.τ ratio quare oremus versus orientē tangit̄ per eūdē archi.de cōsecra.di.j.nemo vbi etiā plura alia habent̄ circa edificationē ecclesie.Itē edificari nō deb3 ecclesia ad modū
2 castri no.per archid.xj.q.j.sanctorū.Edificari †nō d3 ecclesia vel oratoriū sine licētia ep̄i τ p̄sumit̄ licētia ex quo publice celebratur ibi vt no.p arch.dicto.c.nemo de ɔse.di.j.nemo.De consecratione ecclesiarum tractatur per totam ipsam distinc. quando ecclesia possit recōsecrari no.archi.ea.di.c.ecclesia et c.se.τ in summa goffre.τ hostien.de consecra.ecclesie vel altaris de recōciliatione ecclesiarū q̄n pollute sunt per sanguinis vel seminis effusionem τ qōnes pulcras circa no.p eundē archi.de conse.di.j.c.ecclesijs semel.τ ibi ēt in glo.τ.lxviij.disti.
3 ecclesijs in glo.τ per eūdē arch.†Utrum vxor teneat̄ reddere viro debitū in ecclesia gl.videt̄ sentire qd̄ non in.d.c.ecclesijs lxviij.di.τ.xxxj.di.c.q̄n̄q̄.licet archi.videtur sentire ɔtrariū Si ecclesia amplieṫ nō indiget noua cōsecratione q2 sacrū trahit ad se nō sacrū.vt no.p eundē de cōsecratione dist.j.fabrica Utrum palijs ecclesie sit v tendum ad nuptias vel in honore principis vel regis dicas qd̄ nō vt.e.di.ad nuptiarum licet sepe fiat de facto contrariū.De cōsecratione altaris τ erectiōe habet̄.e.di.nullus.τ.c.se.τ ibi pulcra circa hoc per arch.De tabula seu lapide cōsecrata.e.di.cōcidamus τ p eundē archi.
4 ¶†Quod sacerdos possit erigere altare in ecclesia nō ɔsecrata habet̄.lxviij.di.c.quāuis.Sed q2 hic τ in sequēti titu.multe sunt leges imperato⁊ in fauorem eccl'ie.videamus vtrum valeant nisi sint approbate per papam.τ videt̄ qd̄ nō.xcvj.di.c.j. τ ibi in gl.per arch.τ ex̄ de ɔsti.c.eccl'ia sancte marie cū ibi no. In ɔ̄riū facit.x.di.si in adiutoriū.τ.c.lege.vbi de hoc late p archi.τ.xvj.q.vlti.laicus.τ.viij.dist.que iure in fi.prima videt̄ verior vt tactum fuit.s̄.tit.p̄xi.l.j.in suppletiōe gl.ar.qd̄ bo nonieñes.τ iste.ll.approbate sunt per papā saltem tacite et ex patientia.Ex delegatione tamē pape posset laicus leges ɔdere sup rebus τ personis ecclesiasticis vt no.d.c.j.xcvj.d.de priuilegijs ecclesie romane τ que dicat̄ eccl'ia romana.Et vtrum papa propter delictū cleri vel populi romani posset p̄uilegia eccl'ie romane cessare τ pulcras authoritates de ecclesia plene dicētur.j.e.l.iubemus nulli.In glo.rubrice in prin.ordina'sic istam glo.cum fides de qua dictum est.s̄.de religione que est circa fidem sit deo debita τc.Ibi opus est rebus vt in auten. vt det̄.sit nūerus clericorū.§.inuestigantes.Ibi necesse habētibus.i.in necessitate positis.

1 ☞Uoluntas testatoris in oībus dominatur.
2 Sacrilegus dicitur qui relictū ecclesie nō soluit.
3 Iudeorū collegiū ratione secte nō est reprobatum.
4 Relictū vni de collegio an videat̄ relictum collegio.
5 Legatū incertum ad pias causas relictū an valeat.
6 Testator si reliquit ecclesie nullam nominando an valeat.
7 Legatum deo relictum an valeat.

Habeat. Hec lex respicit totā rubricā.τ primo ponit ecclesiarū priuilegiū.scdo rationē tertio rationis rōnē odo.Et ad.l.istam cōcor.xiij.q.ij.c.vltia voluntas.cū ibi n ot.Uoluntas
1 enim †legitima testatoris in oībus dominat̄.vt.j.de lega.l.cū qd̄ in fi.τ de fideicō.l.cū viru3 τ dispositio testatoris legitima lex est.vt in aut.de nup.§.disponat.τ insti.de leg.§.j.licet aliquādo qd̄ est notandū magis sit sequenda voluntas viuentis q̄ morientis vt not.xij.q.ij.c.q2 ioannes.ex q̄bus legib'satis colligit̄ qd̄ nō obstāte generalitate huius.l.intelligēda est de voluntate solenni τ q̄ est f̄m leges.vnde si ecclesie siue altari relinquitur collegio in vltima voluntate minus solenni non t3 Et ita tenet hic glo.τ odr.Et p hoc optime.j.tit.j.l.sacro sancte in fi.Ibi vltima τ iure cognita voluntate τ.l.cum leonina Ibi condere f̄m leges tū elegia.De iure tū canonico secus videtur quia relictu3 ecclesie vel ad pias causas.in testō in quo sunt duo testes vel sacerdotes valet vt ex̄ de testa.c.cum esses τ ibi in glo.τ per Inno.e.tit.c.relatum p̄io τ.d.c.vlti.voluntas.Qd̄ dicit hic odo.tenere solum in terris vbi ecclesia hab3 tēporalē iurisditionem.Pro cuius odo.opi.facit qd̄ not.per Io.an.ex̄ de regu.iur.c.ij.li.vj.τ eo⁊ opinionē veram credo Cōmuniter tū doctores tenent ɔ̄riū τ dicunt has causas testato⁊ maxime ad pias causas valere f̄m iura canonica τ spectare ad forum τ cognitionē ecclesie.τ ita t3 hosti.in summa de testa.§.qualiter ɔficiat̄ v̄si.quid si in foro ciuili arch.xj.q.j.c.j.sil uester.τ.lxxx.di.ep̄s tuitionē.τ.ij.q.v.c.j.τ ibi in glo.q̄ incipit hic comprehēdas in.fi.τ ad h̄ adducit.c.ioannes τ.c.heredes extra de testamentis τ de hoc no.in spe.de instumēto⁊ editione.§.compendiose.v̄si.itē.Per ius canonicum dubium non est quin legata ecclesie vel adpias causas multos fauores habeant in iure.si enim heres non soluat excommunicandus est
2 xiij.q.ij.qui obligationes τ.c.clerici.Et sacrilegus est qui relictum ecclesie non soluit.xvij.q.iiij.c.sacrilegum τ de iure ciuili cōdemnatur in duplum vt institu.de ac.§.item mista.In multis etiam alijs sunt fauorabilia vt dicam.j.de fideicommi. aut.h̄ amplius redeundo ergo ad huius.l.intentū principale quod est qd̄ collegio licito potest legari τ quia glo.minus plene hoc tāgit distinguatis f̄m.d.meu3 ric.Aut reliquitur collegio vt collegio aut singuli de collegio.si collegio aut est approbatum aut reprobatum.si quidem reprobatum est ratione secte.tunc nec ipsi collegio nec alicui de collegio vt.j.de he
3 reticis.l.manicheos τ de iudeis.l.j.τ ibi in gl.¶†Cyn.tamē hic cuius opi.puto veram dicit qd̄ collegium iudeorum non est reprobatum ratione secte.quia ipsi legem receperūt a deo vt no.in glo.τ per eum.s̄.ti proxi.l.ij.in p̄n.τ quia tolerantur per ecclesiam vt pt3 extra de iudeis per totum τ ideo singulis iudeis potest legari.τ ita tenebat gloss.antiqua in.di.l.j.j.de iudeis.ibi enim pro tanto collegio iudeorum non potest relinqui quia collegium iudeorum qd̄ erat in ciuitate antiocēsi nō erat approbatum et per consequens reprobatum sed non ratione secte tamen si vero reprobatum sed non ratione secte q̄ est eo ipso quod non est approbatum vt.ff.de colleg.illicitis l.iij.§.in summa τ.j.de heredi.insti.l.collegium tunc ipsi collegio relinqui non potest vt.e.l.collegium.singulis aūt de tali collegio bene potest relinqui vt.ff.de rebus dubi.l.senatus. Si vero est approbatū vt sunt multa vt no.in p̄cal.l.collegiū τ.ff.qd̄ cuiuscūq̄ vniuer.l.j.τ tūc ipsi collegio τ cuilibet de collegio potest relinqui vt hac.l.τ dicta.l.collegiū τ.j.ad trebel. l.iij.τ.ff.eo.l.omnibus ciuitatibus τ di:ta.l.senatus de lega.j. l.heres.§.vicus.e.ti.Nec relictū vniuersitati vel collegio videtur relictum singulis vt.ff.de rerum di.in tantū.§.vniuer
4 sitatis.¶Sed an relictum vni de collegio videatur relictum collegio vel vni de fratribus ecclesie dic.Aut ille cui relictum est potest habere proprium aut nō si nō potest habere p̄priu3 vt ingressus monasteriu3 vt.j.e.aut.ingressi.tunc adquiritur collegio vel monasterio vel vniuersitati vnde est quia sibi non potest acquirere vt ar.ff.de acquir.re.do.l.qui bona fide.§.fi. τ de stip.seruo⁊.l.si alienus seruus τ dicetur in dicta auten.ingressi.Si vero potest habere proprium tunc dic aut iste erat administrator aut si nō si erat administrator puta episcopus archiepus vel alius massarius tūc aut sibi relinquens erat eius proximus vsq̄ ad quartum gradum τ tūc sibi adquirit vt.j. ti.proxi.aut.licentia.ff.de rebus du.l.ij.τ est textus et glo.ex̄ de testamētis.c.requisisti:al's non sibi sed collegio vel ecclesie. q̄si tunc eorum.cōtēplatione sibi videatur relictum.Si vero non erat administrator aut ille qui sibi relinquit erat eius cōsanguineus quoquo gradu vel affinis τ tunc sibi adquiritur quasi sub contēplatione agnationis vel affinitatis relictum ar.ff.do vul.τ pupil.sub.l.3 si plures.§.in arrogato de iure

dot.ꝓfectiua. Idem ſi ſuus erat amicus ⁊ vel ſibi ſeruierat
ar.ff.mā.l.idēqʒ.§.fi. Sʒ ſi ſimplex canonicus vel clericus tūc
Cy.ſecūdū pe.in diffinitiōe tʒ ſibi ⁊ nō eccleſie deberi niſi aliō
appeat ex cōiecturis ⁊ iō dicit glo.q̄ eſt de rebꝰ du.l.ij.notabi
liter expoſuiſſe ciuibꝰ.i.adminiſtratoribꝰ Cy. Alij diſtingunt
Si vō erat cōſanguineꝰ affinis vel amicus tunc aut habebat
eū notū aut nō ſi habebat eū notū tūc ſibi queraṫ ar.ff. de ca-
ſtrēſi peculi.l.hoīe.§.j.⁊.l.hereditate ⁊.l.ſi forte ⁊.l.miles ⁊ de
rebus du.q habebat lʒ ad h̄ ſit ar.cotra.ff.de vſufru.l.ſʒ ſi qd
doneṫ ⁊ de act.em.l.iul.§.ſi qs ſeruo. Sʒ dic vt in eis no.ſi nō
habebat eū notū aut eū nominauit ꝓprio noīe aut appellati-
uo aut vtroqʒ.ſi ꝓprio ſibi queraṫ.ſi appellatiuo tunc eccleſie
vel collegio vt.ff.de annuis leg.l.annua.§.a tytia vbi de hoc ⁊
de cōdi.⁊ de.l.filio. Si vtroqʒ.i.ꝓprio ⁊ appellatiuo tūc inſpi
ciaṫ qō ꝓceſſit vt.ff.de ſtip.ſeruorū.l.ſi cōmunis ſeruus ita ſti
puleṫ ⁊ no.ff.ad trebel.l.nō nūqʒ. Sed qō appellatiuū debeat
magis inſpici.eſt ar.ff.de fideicō.li.l.thais.§.ſtichus ſeruꝰ meꝰ
Similiter in ſubſtitutionibꝰ fit diſtinctio vtrū appellatiuis an
ꝓprijs nominibus fiant vt.ff.de dona.cā mortis.l.filio ⁊.l.in
mortis ⁊.l.fi.⁊ ad trebelli.l.quoties ⁊.l.nōnunq̄ ⁊.j.de imp.⁊
alijs ſub.l.fi.⁊ ibi no.⁊ ibi plene dixi. Itē i ꝯmiſſionibꝰ vt ex̄ d
officio delegati.c.qm̄ abbas ⁊ ibi no.ſi tn̄ vbi canonico fieret
aliqua cōmiſſio nō trāſit eo mortuo ad ſucceſſorē canonicū vt
colligi pōt ex notatis per inno.de ele.qō ſicut in glo.⁊ ſi ꝯten
ti ⁊ ꝑ cōpoſt.e.circa fi. Quidā tn̄ dicūt ſemp intuitu eccleſie p̄-
ſumi relictū vt.j.e. nō plures.in fi.⁊ ibi in gl.⁊ ꝑ dictā.l.ānua
§.a tytia ⁊.l.filio.⁊.xxxiiij.q.iiij.c.j.⁊.j.de aduoca.diuer.iudi.
l.reſtituēde. Alij dicūt aut legauit preſbytero nō nominādo
eccleſiā puta Ioāni preſbytero aut noīando eccleſiā puta Io.
preſbytero talis eccleſie.prīo caſu q̄raṫ preſbytero.ſcdo ecclie
ar.j.de iur.deli.l.cū aliqs. Sʒ qō prius dixi magis placet. Et
de hoc no.xij.q.iij.c.pōtifices in gl.⁊ ꝑ arch. ¶ Et ex p̄dictis
etiā ſolui pōt qō ambaſiatoris Mediolaneñ.q̄ no.ff.de ꝓcu.
l.q ꝓprio.§.vt in ceteris.⁊ ſo.ma.l.ſi vō.§.itē quidqd.⁊ de do
na.cā mor.l.ſi filio.j.de furtis.manifeſtiſſimi in.fi.⁊ de iur.deli.
l.pe. Alij dicūt qō in dubio p̄ſumiṫ cōtēplatiōe ambaſiatoris
nō ciuitatis donatū.vt.j.de vſuf.l.fi.⁊.ff.de le.ij.cū filiꝰ.§.pa-
5 ter. ¶ † Sʒ nūqd legatū ad pias cauſas incertū valeat. puta
lego.x.ꝓ aīa mea.nec dico cui videṫ qō nō.vt inſti.de leg.§.in
certis cū fi. ¶ Cōtrariū puto verꝫ.vt.j.ti.j.l.id qō pauperibꝰ
cū ibi notatis ⁊.l.ſi qs ad declinandā in p̄n.⁊ ep̄us tale legatū
exiget.⁊ pro anima defuncti fideliter erogabit vt.di.l.ſi quis
⁊.l.nulli.⁊ de peti.here.l.hereditas.⁊ ex̄ de teſta.c.tua nobis.
6 ¶ † Quid ſi teſtator relinquit eccleſie nullam noīando. credo
qō valeat ⁊ debeaṫ eccleſie parochiali a qua ſuſcepit eccleſiaſti
ca ſacramēta.ar.ex̄ de ſepul.c.j.⁊.c.is qui.li.vj.⁊ de excu.tuto.
l.nō tantū.§.ilienſibus ⁊ de ꝯdi.⁊ demon.l.que cōditio.§.cū
ita. Alij dicunt hoc caſu deberi eccleſie cathedrali quaſi de ea
ſenſerit teſtator arg.inſti.de iure naturali.§. ſed quoties. Et
qō dixi in ſimili.j.de here.l.quicunqʒ.§.qō ſi fecerint ar.tamē
ꝯtra extra de p̄ben.quāuis.§.j.li.vj.cum ibi no. Alij dicūt qō
eccleſia pauperior illius ciuitatis habebit ar.j.tit.l.ſi quis ad
declinandā.⁊ qō diceṫ.j.ꝓxi.qōne. Sed qō primo dixi qō ſpe
ctet eccleſie parochiali credo verius. Sʒ quid ſi parochia ſua
hʒ duas eccleſias parochiales.dicunt quidam qō pauperiori
per p̄alle.l.ſi quis ad declinandā.cū fi. Et pro hoc in ſpecu.de
inſtrorū editione.§.nūc aliqua.v̄.quid ſi aliquis legauit eccle-
ſie ſancti martini ⁊ qō no.ex̄ de teſta.c.indicante vel forte āhe
percipient ⁊ inter ſe diuident ar.extra de ſepul.c.cū quis.§.j.
li.vj. Quid ſi legauit eccleſie parochiali poſtea vixit pluribus
annis et mutauit parochiam que eccleſia habebit legatum
credo quod prima arg.ff.de rebus du.l.ſi cognatis.de le.iij.l.
vxores.§.teſtō a de ꝯben.emti.l.iij.lege cum fi. Ita etiam te-
net Cy.quod ſi tēpus teſtamēti ſpectandū ⁊ nō mortis. ff.de
aur.⁊ ar.le.l.ſi ita cum fi.⁊ qꝛ ad ſecūdā tēpore teſtamenti nul
lā affectionē vel notitiam habebat lʒ ſit ar.ꝯ de fun.inſtru.l.lu
cius de le.ij.l.licet ad ea de adop.ſi arrogator al's incipit ſi pa
ter.⁊.j.que res pig.ob.poſ.l.fi. ¶ Quid ſi habebat duas pa-
rochias tēpore teſtamēti quidā qō inter vtrāqʒ diuidetur ar.
j.ſi plures vna ſnīa fuerint con.l.j. Alij qō quelibet habebit in
ſolidū vt.ff.de le.j.l.qui filiabus.§.ſi quis.qō eſt ꝯtra.j.de con
ditio.inſertis.l.ſi plures. Alij qō nulla ꝓpter incertitudinem
vt.ff.de rebus dubijs.l.ſi fuerit cum fi. Cyn.hic ſm Pe.dicit
recurrendū ad cōiecturas vt ſi vnam prediligebat.ar.de leg.
j.l.ſi ſeruus plurium.§.fi.vel in vna elegit ſepulturam vel ſi in
vna magis ꝯuerſabatur.ff.de le.iij.legatis ſeruis.§.ſi vnus.ſi
hoc non appareat dicit legatū vitiari ꝑ dictam.l.ſi fuerit Cy.
Item querit ſi teſtator legauit cuilibet canonico ſancti petri
⁊ cuilibet eccleſie ſancte marie decem ⁊ vnus erat canonicus
vtrinſqʒ.nūqd habebit bis legatuʒ ⁊ dicit qō ſic ꝑ.l.tutorem.
7 ff.de his q.vt indi.Cy. ¶ Legatū ēt deo relictū valet vt no.d.
l.ſi quis ad declinandā. In glo.ſic ēt deus ſed ſi ſit relictū ec-
cleſie vel altari vel qō aliqō opus faciat.j.certū tēpus ſi nō fiat
ad terminū repetiṫ legatū ꝑ heredē ar.ff. de ānuis leg.l.liber
to.§.luciꝰ de vſuf.le.l.legatum.⁊.l.ſe.⁊ ō ad.rerum ad ciuit.l.j.
¶ Itē qꝛ hac.l.in fi.dꝛ qō volūtas teſtatoris eſt libera vſqʒ ad
mortē vt.ff.de adim.le.l.iij.§.fi.⁊.l.ſe.pōt q̄ri nūqd ꝑ pactum
pōt qs ſe aſtringere qō nō poſſit facere teſtamētū. Vel qō cer
to modo facere teneaṫ ⁊ dicendū eſt qō nō vt.ff.de pac.l.nemo
⁊.j.de pac.l.vlt. Et ibi plene diceṫ niſi trāſire ad cōtractū inter
viuos vt no.per.d.Dy.de reg.iur.c.qō ſemel placuit in fi. Sʒ
qd ſi qs ꝯdito teſtō iurauit ꝯtra illō nō venire nec aliud facere
poſtea ꝯdidit aliud nūqd ſm valebit dicendū qō lʒ in teſtamē
tis iuramētū ſit magne autoritatis ⁊ virtutis .vt de le.ij.cum
pater.§.filius matrē de le.iij.cū quis decedēs.§.codicilis.⁊ in
auṫ.de iureiu.a mori.p̄ſti.circa p̄n.tn̄ hoc nō obſtāte vltimum
teſtm̄ p̄ualeat vt.j.de teſta.l.ſancimus iſti.qui.mo.teſ.infir.§.
poſteriore.cū ambulatoria ſit volūtas defuncti vſqʒ ad extre-
mū vite exitū vt hac.l.cū cōcor. Et ad hec accedit qꝛ certe ſunt
cauſe ex quibꝰ quis teſtari ꝓhibeṫ vt inſti.qui.nō eſt ꝑmiſſum
facere teſ.per totū ⁊ in ſumma q teſtamētū facere poſſunt.de
qbus nō eſt iuramētū ergo ⁊c. Sic arguit lex.ff.de act.⁊ obli.
l.obligationū fere.§.placet.p̄terea aut ex huiuſmodi iuramē
to qs diceṫ alteri obligatū aut ſibi alteri nō.ff.de v̄.ſi.l.v̄ba cō
traxerūt. Sibi nō.ff.de le.j.cū filio de arbi.l.fi.⁊ ꝑ h̄ ptʒ ſolut.
ad decretales ex̄ de pac.quāuis.de iureiurā.c.lʒ li.vj.⁊ ex̄.e.ti.
cū cōtigat in nulla em̄ ipſaꝝ decretaliū v̄tebaṫ turpitudo vel
alicuiꝰ mali parabaṫ occaſio lʒ inſpecto iure ciuili eſſet ſup il-
licito. Pretera ibi iurabaṫ alteri ⁊ ſup pacto cū alio inito hic
nequaquā ⁊ inter hoc multū refert vt plene no.ff.de reg.iur.l.
quoties ⁊ melius de his qui no.infa.l.lucius. ⁊ alius eſt q̄rere
vtrū poſſit teſtari ꝯ iuramētū ſine trāſgreſſione iuramēti qō
fieri nō poteſt ⁊ ita forte intellexerunt Gui.qui de h̄ no.in ſpe-
culo de inſtrorum editiōe.§.cōpendioſe.v̄.qd ſi qs iurauerit
⁊ hoſt.in ſumma de ſepultur.§.an licitū.v̄.qd ſi quis eligat ⁊
ita iudicāt rationes eoꝝ. Aliud eſt q̄rere de affectu an teneat
teſtamētū ſi ꝯ fiat lʒ teſtator poſſit dici ꝑiurus ⁊ hoc caſu ꝓce
cedūt ſuperiꝰ allegata ar.ff.de pac.l. nemo ⁊.j.de cōdi.ob cau
ſam.l.ea lege.⁊ ibi no.hoc ēt tetigit apte inno.extra de prebē.
c.dilecto.in gl.que incipit no.qō ſi in aliqua eccleſia ⁊ iſta vltīa
opi.quā no.io.xiij.q.ij.c.vltima voluntas ⁊ ibi de hoc ꝑ arch.
⁊ in q̄ſtionibꝰ bart.brix.in.xiij.q̄ſtione q̄ incipit quidā in mor
tis articulo ⁊.xviij.di.qm̄ in gl.⁊.xxv.q.ij.in ſumma in glo.⁊ꝑ
archi.⁊ in vſibus feu.de pace iur.fir.§.itē ſamēta puberum in
apꝑatu qui dꝛ fuiſſe.d.colūbi in glo.hic q̄ro v̄.ſed qd ſi qs iu
rauit nō venire ꝯ teſtm̄ ⁊ diceṫ in dicta auṫ.ſacrā.j.ſi aduerſus
vend.ſup v̄bo ſup ꝯctibus alias ēt opi.hic recitat Cy.q̄ mihi
nō placent nec videnṫ ēt ſibi finaliter placere qꝛ eas nō ſequiṫ
vt.j.ſubijciant. Et ad hoc poſſunt adduci allegata in q̄ſtione
ſtatuti iurati vtrū poſſit tolli.j.de teſtis auṫ.hoc inter liberos
vn̄ omnibus cōſideratis videṫ ſtandū regulis generalibus.ff.
de le.iij.ſi quis in prin.de leg.j.ſi mihi ⁊ tibi.§.in legatis ⁊ pro
hoc facit qō no.xj.di.in his.old. ¶ Canoniſte cōiter tenent te
ſtamētū ſm nō tenere per iura predicta ꝓ hac parte adducta
O do.⁊ Cy.hic in eoꝝ lecturis clare tenet qō ſm valeat ⁊ ſacra
mentū nihil opaṫ tanq̄ factum ſup re prohibita vt.ff.de legi.
⁊ conſti.l.non dubium de leg.j.ſi quis inquilinos.§.vlti. cum
fi. In glo.habilis ad teſtandū excluditur ergo quod hec.l.nō
habet locuʒ in pupillo furioſo ⁊ alijs prohibitis teſtari quod
videbaṫ propter verbum vnuſquiſqʒ qō eſt indefinitum vt.ff.
de here.inſtituen.l.hoc articulo ſed iſtud verbum vnuſquiſqʒ
reſtringitur ad habiles ad teſtandū ſic ⁊ al's generale verbuʒ
reſtringiṫ.ff.de iure do.l.generali ⁊.j.de inoffic.teſt.l.ſi quādo
⁊ ſic in indiffinita nō equipollet vniuerſali de quo dic vt no.ꝑ
Dy.de re.iur.in prin.li.vj.per io.an.de elec.vt circa ⁊ ibi per
Cardi.⁊ per archidia.xix.di.ſi romanorum in fi. ¶ In glo.i.
diſpoſitio in ſcriptis vel dic qō ideo diciṫ ſtylus qꝛ mos erat
antiquus ſcribere teſtē cum ſtylo in tabulis cereis ⁊ hodie eſt
mos gallicorum ſecundum ol.

1 ☞ Sepeliri quis in eccleſia non debet.

Emo. In glo.i.ipſam eccleſiaʒ ad ſepeliendū
No.qꝛ non memini me alibi in iureciui ☞ Vide bald.
li reperijſſe qō nullus debet in eccleſia ſepeliri ⁊ ita ⁊ Sali.hic.
etiam tenet azo in ſumma huius tit.§.j.contrarium
tamen videmus continue de facto fieri ⁊ videṫ eſſe conceſſum
de iure canonico.xiij.q.ij.c.precipiendum ⁊.c.quibus ⁊ ibi in
glo.⁊ per

glo. ꝛ per archidia. ꝛ.c. nullus ꝛ ibi in glo. ꝛ de ꝯsecra. di. j. c. ecclesia. ꝛ no. plene per hosti. in summa de imunitate eccl. §. in quantũ ꝛ ratio hui⁹. l. est qꝛ ecclesia est res sacra. ꝛ ideo vsibus priuatorũ deputari nõ dꝫ ꝛ etiã eadẽ ratione in ciuitatibus nullus sepeliri dꝫ vt. j. de reli. ꝛ sum. fu. l. añpen. qꝛ sunt sancte vt insti. de re. di. §. sancta ꝛ ita dicit. d. od. seruari in alemania vbi sepeliunt̃ ex ciuitatez cum epitaphio siue superscriptione nois defuncti vt. j. de religi. l. monimentoꝝ ꝛ ad h. ff. de sepul. vio. l. iij. §. diuus. od. of. ¶ In ea. glo. ibi his ꝓhibet vt ex de immunitate ecclesiarũ. c. j. ꝛ. e. ti. c. decet domũ li. vj. xvj. di. nõ oportet. ꝛ contra hoc etiã sepe fit de facto. ¶ In. e. glo. ibi cõtractũ in his habere. dic in his. s. martyribus ꝛ apostolis non aũt dicas in his. s. ecclesijs. nam cõtractus in ecclesijs celebratus bene valet. licet sni a. vel processus iudicialis nõ. vt. d. c. decet domum circa fi. ꝛ ibi not. per. Jo. an.

a ¶ Nemo. Adde not. a in. l. pretor ait. ĩ. ij. op. ff. de noui oper. nunt. bar. bal. et Saly. hic.

Emo[a] Martyres. In glos. vel aliorum sanctorũ. Ibi sanctio legũ. hec nihil facit sed allegat. eo. ti. l. hodie ꝛ de effracto. l. j. §. expilatores Old. ¶ Sed nunqd emtor repetet pretiũ a venditore martyrũ ꝛ vr̃ qd sic vt. j. de agrico. ꝛ cẽsitis. l. quẽadmodũ lib. xj. In ꝯtrariũ vr̃ qd vterqꝫ turpiter agit ꝛ in pari cã turpitudis ꝛc. vt. ff. de ꝯdi. ob turpẽ. cã. l. si ob turpẽ. d. Ja. de are. ꝛ Ol. dicũt peti posse. ꝛ ꝑdicta regula i pari cã turpitudinis ꝛ cetera locũ nõ hꝫ. vbi ꝯc⁹mero iure nõ tꝫ. vt no. ff. d aleato. l. vlt. in glo. magna Ja. ꝛ Ol. ꝛ per azo. in sũma einsdẽ ti. §. sed nunquid. Sꝫ hic nõ tenuit ꝯtractus tũ qꝛ res sacra vt insti. de re. di. §. nullus. ꝛ qꝛ liberi homines vt. ff. de ꝯhen. emtio. l. ꝛ liberi homines. De facto tñ vendunt̃ quotidie reliquie sanctorũ cõtra. l. istã ſꝫ forte vt ponant̃ in ecclesijs lꝫ emere. vt. j. ti. j. l. decernim⁹ ſm odr. De furãte religas vide ꝑ arch. de ꝯse. di. j. c. corpa. Sꝫ qd dictũ est pretiũ repeti posse nõ vr̃. imo videt̃ debere ꝯfiscari vt. d. l. quẽadmodũ de agri. ꝛ cẽsi. ꝛ. j. de liti. l. ij. et fi. Et ideo forte distingui posset ſm Od. Utrũ emtor fuerit sciens ꝛ nõ repetat quasi donare videat̃ vt. ff. de reg. iur. l. cui⁹ per errorẽ. Si aũt ignorans repetat. vt. ff. de ꝯhen. emtio. l. q officiũ. §. j. ꝛ insti. e. §. fi. ꝛ hec distinctio videtur approbari in glo. ꝛ in auf. de nõ alie. §. qꝛ vero leonis secũdo v̓. qui igit̃ emere Od. Albericus de rosate.

r ¶ Adde bar. h ꝛ qd ꝓuilegia cõcessa eccle videtur cõcessa clericis. l. filio õ cõditio. et demõ. ꝛ vide bal. Sa. ꝛ paul. õ castro hic.

On. Plures q̃ nongenti qnquaginta. Iste numerus diminutus fuit in autẽ. vt determinat⁹ sit nũerus clericoꝝ. §. sed qm pridẽ iuxta fi. ꝛ in nouellis de numero clericoꝝ ꝯstantinopolis ciuitatis. Ex quo vr̃ qd in ecclia nisi autoritate principis vel pape nũer⁹ canonicoꝝ augeri vel minui nõ posset qd secus est de iure canonico vt plene no. extra de ꝯsti. c. cũ. M. ferrariensis ꝑ her. ꝛ ꝯpost. ꝛ alios. Ibi adeundi filis textus est. j. de cõmer. l. cessante ol. Ibi mutãdi semp dic vltra nũerũ puta vnũ in duos mutãdo ol. Ibi i locũ defuncti. s. plures substituendo ꝛ facit ad qõnẽ q̃ fuit de facto padue. nã consiliũ paduanũ ꝯsistit ex mille cõsiliarijs ꝛ errore vl̃ aliter electi fuerũt mille ꝛ tres mortuo vno ex trib⁹ q supabundabãt petebat̃ alius subrogari in locũ defuncti determinatuꝫ fuit qd nõ posset ꝑ hanc. l. ꝛ gl. hic positã Richar. ¶ Item similis qd fuit in curia romana tpe Jo. pape. xxij. q rescriptũ cõcesserat huius forme Jo. eps ꝛc. tibi guanselmo penitẽtiarie nostre curã gerenti cõmittimus ꝛ mãdamus qd si pe. clericũ turoñ. ecclesie sufficientẽ eẽ repieris. ꝛ aliquis scriptoꝝ dicte penitẽtiarie nũero deest ad pñs vel q̃ primũ defuerit eundẽ auctoritate nostra in scriptorẽ dicte penitentiarie ꝛ ei⁹ exercitiũ recipi facias ꝛ admittas. datũ ꝛc. nũer⁹ scriptoꝝ ab antiquo duodenarius fuerat. vltra dictũ antiquũ numerũ papa idẽ plures recipi fecerat ex quib⁹ adiunctis vnus mortu⁹ erat in cuius locũ dictus pe. subrogari petebat ꝯtradicẽtib⁹ alijs quousqꝫ ad numerũ antiquũ duodenariũ foret ꝑuentũ. ꝓ isto pe. allegabat̃ qd deberet admitti ꝑpter verba rescripti que vident̃ includere etiã vacationẽ adiũctorum ar. ff. qui ꝛ a quibus. l. si optio de cõcessione ꝑben. c. vnico. in clemẽ. ꝛ qꝛ vtilitas collegij est quod ordo plenus remaneat. vt. ff. de decu. l. generaliter. §. spurios. ꝛ statim vno subducto: alius est in locũ ei⁹ subrogandus oi obiectione cessante. j. de agen. in rebus. l. j. li. xij. In ꝯtrariũ allegabat̃ hec. l. qd quousqꝫ sit deuentũ ad numerũ antiquũ nõ habeat subrogatio fieri. ꝛ ꝑ hoc de officio diuer. iudi. l. iubem⁹ de primis sacro. scri. l. ꝯperim⁹. li. xij. Sed responderi põt predictis qd ex additione facta supra numeꝝ per papã suã naturã nõ mutat si cut nec agitur ex incremẽto alluuionis. vt. ff. de acquir. re. do. l. in agris. ꝛ. l. lacus ꝛ stagna sicqꝫ superadicti vident̃ ad nouũ ius creati qd cũ creatis incipit ꝛ cũ defunctis deficit extra de prebẽ. c. dilecto. ꝛ ibi no. cõmuniter per doctores sicut dicit̃ de testatore qui cõpleto asse aliũ sine parte instituit qd videt̃ eũ nõ ad primũ sed ad nouuz assez cõuocasse vt insti. de here. insti. §. si plures ꝛ de leg. l. cum questio vbi. de hoc ꝛ nõ est ius accrescẽdi inter superadditũ et eos q supersunt intra numerũ antiquũ vt. ff. de her. insti. l. itẽ qd̓ labin⁹ Ad. l. ꝯtrarias Rñdet̃ qd loquunt̃ qñ ꝑ. l. numer⁹ antiquus erat supuacu⁹ ꝛ iõ lex restringit sicut h restringit̃ h. l. numeꝫ vt decanoꝝ qꝛ supuacui erãt ꝛ ꝓhibet alios subrogari vsqꝫ quo ꝑuentũ sit ad nũerũ hac. l. diffinitũ. at in ꝓposito nõ est sic nã aliquo ex superadditis defuncto in locũ ei⁹ null⁹ vocabit̃ qꝛ desinit cũ dfuncto ꝑ preal. c. dilecto ꝛ sic semp rato manente ãtiquo numero q nõ mutat̃ ꝑsuperadditionẽ tñ ad ipsum actualiter venientẽ vt dictũ est. Similis questio fuit in palatio apostolico terminata ꝑ tres diffinitiuas sententias ꝑ dño gabardo q impetrauit canonicatũ sub expectatiõe ꝑbende in ecclesia cõuentoꝝ in qua erat numerus. xiij. canonicorũ iuramẽto ꝛ statuto firmat⁹. papa tñ vltra predictũ nũerũ aliquos addiderat statuto iuramẽto i suo robore durãte vacañ. prebẽda ꝑ mortẽ vni⁹ ex canonicis intra statutũ ꝛ antiquũ numerũ cõstitutis cui⁹ prebẽdã dictus. G. acceptauit q̃rebat̃ an deberet habere cũ superadditis canonicis cõputatis adhuc essent vltra numerũ antiquũ. xiij. canonicorũ ꝛ sic dicebat qd vnus de superadditis cadebat inter numerũ ꝛ ipsuꝫ iplere debebat terminatũ fuit qd ꝑbẽda deberet̃ eidẽ dño. Sa. Predictis nõ obstantibus ol. de ponte. In glo. decanus ibi posset sicut ꝛ decurio vt. ff. de v̓bo signi. l. ꝑpillus. §. decuriones old. vel dic vt. j. de causis lib. xij. super rubrica ꝛ in alphabeto tuo sub litera. d. dictione decanica ꝛ sequẽtibus aliter tamen sunt hodie decani in ecclesijs ꝛ habent officia ꝛ dignitates secundum diuersas consuetudines v el statuta ecclesiarum In glo. sic ergo in fine. de hoc dic vt plene dixi. s. eadem. l. j. versi. sed an relictum vni.

1 ☞ Ecclesie an teneant̃ soluere tributum.

Lacet. Hec lex respicit tertiã partẽ rubrice de priuilegijs ecclesiaꝝ ꝛ est canonizata. xvj. q. j. c. placet et vide qd ibi not. in gl. ꝛ ꝑ archi. ꝛ. xvij. q. iiij. c. attendendũ ꝛ. xxiij. q. vlti. ſm

1 Quod aũt ecclesie † teneantur soluere[b] tributũ habetur. xi. q. j. si tributũ. ꝛ ibi in glo. ꝛ per archi. ꝛ extra de censi. c. j. ꝛ. xxiij. q. viij. c. tributum ꝛ in glo dicto. c. secunduꝫ. plene ꝛ per inno. de immu. ecclesia. non minus. Ibi perpenso. i. valde pensato. od. io. an. in ꝓhemio clementiarũ sic exponit. Ibi si quis officialis vel tributorum exactor ol. Ibi sacrilegos no. sacrilegũ dici qui legem, precepta violat vt. j. e. l. iubemus. §. sane. primo in principio ol. Sed consueuit queri nunquid priuilegia huius. l. extẽdant̃ ad res postea qnesitas ecclesijs. quidã dicũt qd non ar. pro eis. ff. de cõtrahen. em. l. rutilia pola. ꝛ. l. in lege et j. ti. proxi. l. omnia priuilegia. circa fi. ff. de peculio legato. l. de nicꝫ. §. fi. de auro et argen. leg. l. si ita ꝛ. l. medico in prin. de le. iij. vxorẽ. §. testamẽto ꝛ. l. vxori. §. j. nã postea quesita transeũt ad ecclesiã cũ cã sua ꝛ onere suo vt. ff. de iure fi. l. fiscus. de fundo dot. l. si fundum. ꝛ de contrahen. em. l. alienatio ꝛ videtur expressum in. d. c. tributum. c. si tributum ꝛ in cle. de censi. cle. j. in fi. Et ista videtur opi. gof. in summa de immunitate ecclesiarum. §. onera aũt. ꝛ hosti. eo. ti. §. quibus vers. ad ordinaria ꝛ Bartolomeus brix. in questionibus suis in questione que incipit abbas quidã impetrauit et her. extra de priui. cum capella. vbi de hoc per ipsum satis not. ꝛ pro hac opi. facit. ff. de dam. infec. l. damni. §. si qui. cum ibi notatis ꝛ quod dixi. j. de seruitu. l. non modus. nisi expresse hoc contineretur in priuilegio quod etiam ad postea quesita deberet extendi vt dicta l. omnia priuilegia. j. titu. proxi. vbi de hoc. In contrariuꝫ qd ad postea quesita extendatur facit de serui. rusti. predi. l. si seruitus. secundo responso de lega. ij. l. peculium ꝛ de fundo instruc. l. pe. de rebus du. l. si cognatis in auten. de ecclesiasticis ti. §. ad h ꝛ. j. que res pigno. ob possunt. l. fi. vbi de hoc plene ꝛ quia beneficia sunt plenissime interpretanda. ff. de cõsti. ꝑn. l. fi. ꝛ hanc opinio. hic approbat. di. Ric. sub hac moderatiõe tñ qd ecclesie non infinitum acquireretur ita qd iura imperij in immensum lederent̃ ar. ff. de fundo instruc. l. quesitum. §. sꝫ ꝛ ipse. Et videt̃ expressum pro ista opinione extra de priuileg. quia circa sed intelligi posset vt ibi not. Non obstat. c. cum capella qꝛ ibi loquitur de priuilegio ꝑsonali canonicorũ quo ad capellam de qua ibi loquitur ꝛ ideo non extenditur ad ecclesias parochiales. Ad oĩa alia iura põt rñderi qd loquũtur in ꝯctibus vel testõ. Non autẽ in priuilegijs in quibus plenissima fit interpretatio vt dictũ est. ꝛ. maxime in ecclesijs qꝛ sum

b ¶ Tributũ Adde ꝑ hac materia bal. in. l. neqꝫ ꝑ se. j. de here. insti. bar. in. l. j. õ mulier. ꝛ in q̃ loco li. x. ĩ fi. bal. in tit. de pace cõstã. ĩ v̓. nec remaneat co. x.

ma est ratio que pro relegione facit vt.ff.de religiosis.l.sūt p-
sone.l.fiscus.magis facit pro quā ɔtra q2 ibi dicitur ꝙ ꝑ tēpo
re qd̄ excurrit penes fiscuȝ vtitur priuilegio suo.Et hanc opi.
videt̄ tenere arch.xij.q.ij.c.de redditib⁹ i.fi.τ pleni⁹.xvj.q.j.c.
frater vester circa fi.τ Ꝺ dof.in additōib⁹ sūme az.huius ti.Cy.
hic recitat opi.sed nō firmat pedē.Ad res aūt quas ecclesia ꝓ
uilegiata hȝ cōes cū alijs nō extēdit̄ vt plenissime no.ꝑ eundē
arch.dicto.c.frater vester.i rosario.¶ Ibi acrimonia de expo
sitiōe τ significato hui⁹ verbi vid̄ i alphabeto in l̄ra a dictōne
accidūt.¶ In gl.aūt neqȝ i fi.sic nec delicat⁹ debitor nec one-
rosus creditor audit̄.ff.d̄ pig.actio.l.si seruos.¶ In glo.i.ex
quoꝝ fructib⁹ ibi aliud est.s.q2 possūt excessatōe i fiscuȝ trāsfer
ri.ol.Et celestiū secretoꝝ.ꝑ tāto dicit q2 v̄ba q̄ appellāt̄ secre-
ta dicūt̄ i ɔsecratione corꝑis xp̄i odof.Ibi dn̄i ip̄atoris sic em̄
exponit̄.j.e.ad instructionē ol.Ibi illa quidē.l.ptinētia ad do
mū ip̄atoris.¶ In.e.glo.i fi.Et a qb⁹ munerib⁹ excusentur
eccl'e τ res eorū vide bn̄ ꝑ azo.i sūma hui⁹ ti.τ ꝑ goff.τ host.in
sūma de imunitate eccle.¶ In glo calcis.coquēde i fi.τ.j.de
execu.mu.l.maxiaꝝ li.x.ol.In gl.l.sup īpositū ibi sterilitatis
īmo fertilitatis vel publice necessitatis vt.j.de indictionibus
sup rubrica no.ol.Ibi desup ī.d.l.vnica li.x.ol.In glo.i.nō ti
mēt ibi hic ecclesie.Sed de iure canonico videt̄ ꝙ clerici i reb⁹
ꝓprijs vtāt̄ eo ꝓuilegio q̊ i eccl'asticis vt ex̄ de vita τ ho.cle.c.
vlt.Ric.τ plene dixi.j.ti.pxi.l.ij.In.e.glo.i.fi.ꝑcedēs opi.ve-
rior est q2 res eccl'e ꝓpter cessatōeȝ solutionis nō deuoluit̄ ad
fiscum.τ ita sentit Gof.dicto ti.de imunitate ec.§.dicit̄ aūt in
munitas τ ꝑ arch.dicto.c.placet.xvj.q.j.τ extra de re.iu.ad a-
plīce li.vj.ol.In glo.canon in regula vt i decretis.iij.di.canō
In.e.glo.ibi vt quia īmo teneas exempla textus.nā hec exem
pla glo.sunt munerū extraordinarioꝝ.τ ideo nō sūt bona exē
pla.ol.In glo.repete in fi.īmo.canonicum vt.j.e.l.nemineȝ et
ideo plene legas.In glo.i.excōicatiōe.no.ergo qd̄ ius ciuile
facit mētionem de excōicatōe vt hic τ.s̄.ti.pxi.l.ij.ī.fi.Ibi ab
oium submoti eccl'aꝝ limine.τ.l.liquet.vltra medium.i.ab oī
eccl'a catholica esse iussimus alienos et expresse in aut̄.de san.
epi.§.oibus aūt.τ ibi.in glo.τ de īterdictis collegijs heretico
rū in fi.ex quo colligit hic odo.τ alij ꝙ exeptio excommunica
tiōis locū ēt hȝ in foro seculari τ est textus ex̄ de sen.excōmu.
c.decernimus li.vj.τ ibi ꝑ Io.an.arch.τ cardinalem.Et ex hoc
etiam tolli pōt vnū absurdum qd̄ videtur resultare ex fi.hui⁹
l.s.ꝙ quis ex eodē delicto punitur duplici pena.s.canonica ex
cōicatōis τ ciuili deportatiōis contra.l.senatus.ff.de accusa.
τ quia si iudex eccl'asticus penaȝ excōicatōnis imponat iudex
ciuilis non pōt ex eodem delicto postea inquirere vel punire
nec econuerso q2 de delicto eiusdē hoīs sepius queri nō potest
vt.l.licȝ.§.fi.ff.nau.ca.sta.q2 possūmus dicer̄ qd̄ iste ambe pe-
ne auctoritate huius.l.imponentur ꝑ iudicem ciuileȝ vel ꝭm
d.Ia.de bel.hoc fit ꝙ vnus iudex alium coadiuuabat ar.j.
ti.ij.l.cp̄ale.vel dic vt no.j.de crimi.sacrilegij.l.j.in gl.τ quod
no.j.de sepul.vio.l.qui sepulcra.In glo.vlt.in fi.§.item in re
tinēdo.Et clarius τ plenius ꝑ od.ex̄ de imunitate eccl.i sum
ma τ ꝑ Gof.ho.τ ꝑ Cy.hic τ Ric.de matar.i decisa sua sup.C.

Omni innouatione.

Ex hac.l.colligi pōt
qd fiendū sit si aliqua ciuitas fuerit in guerra τ post
ea venit ad pacē qd̄ oīa innouata tp̄e guerre dn̄t eē
cassa τ reponi ad statum in quo erāt an̄ guerrā vt τ.j.e.l.decer
nim⁹ τ ibi dixi.¶ Itē colligit̄ qd̄ vniuersitas τ cap̄l'm debēt
agere negotia vniuersitatis vel cap̄l'i cū rectore vel capite suo
τ ꝑ hoc.j.de ꝭuis rei pu.ma.l.j.τ.ij.vbi de h̄ dixi τ no.d̄ hoc ꝑ
inno.τ ɔpo.ex̄ de ɔsti.cū oēs.Sȝ qd si eēt negotiū qd̄ tāgeret
ipsuȝ rectorē in q̊ nō posset auctor eē.vt.ff.de auc.tu.l.j.dic ꝙ
tūc fiet sine eo ꝓpter necessitatē vt.ff.ad trebe.l.ij.§.fuit q̄situ
Colligit̄ ēt qd̄ si dubiū vertit̄ sup aliquo statuto vel rescripto
recurrit̄ ad auctorē τ ad h̄ faciūt.ll.in gl.alle.τ.j.de legi.l.vlt.
τ ibi de hoc plene dixi.¶ In glo.ar.ɔ̄ ibi qd̄ nō subsit hec est
falsa q2 ciuitas subest vt dicā.j.l.iubemus nulli.plene de hoc.
¶ In.e.gl.ibi τ facit.s.ꝙ ad superiorē τ ɔditorē sit recurrēdū
ol.in.fi.li.xj.τ de priui.diuine domus.l.vlt.Alberti.

¶ Ad instructionez Pro intelligentia. isti⁹ l.vide tex.i c.nōminus iūcta gl. in v̄bo sub tributo ex̄ de immu.eccl.

1 Laici an teneantur cōferre ad refectionē ecclesiarum.
2 Ecclesie an teneant̄ ad refectionē murorum ciuitatis.

Ad instructionem.

[a] Ista lex est pulcra τ ē de
v̄bo ad v̄bū.j.de ꝓuil.domus auguste.l.absit li.xj.
τ cōcor.in aut̄.de ec.ti.§.ad hec τ in nouel.leges pos
sessionū ad venerabiles locos ptinētiū.scd̄a parte nouellaꝝ
τ q2 viarū τ pontiū refectio est piū τ publicū opus legatū ēt
incertū ad hic relictū valet vt.ff.de le.ij.l.quidā in testamēto
¶ An aūt laici teneant̄ cōstruere ad refectionē ecclesiarū no.
qd̄ non.xij.q.ij.quatuor τ.xj.q.j.decernimus τ ex̄ de ecclesijs
2 edifican.c.de his ꝑ her.τ inno.τ in summa eiusdē ti.† Sed q̄
rit glo.nunqd eccle.teneant̄ ad refectionē muroꝝ ciuitatis et
determinat qd̄ non:ꝑ.l.maximarū.§.publicis.j.de execu.mu.
li.x.Sȝ ibi no.ɔ̄riū τ vr̄ tex.j.de operib⁹ publi.l.ad port⁹ τ ibi
per azo.in summa τ a quib⁹ munerib⁹ nemini se liceat excusa
re.l.fi.li.x.τ ad.l.maximaꝝ.rn̄deo q2 ibi excusant̄ ab ipsa fabri
catura muroꝝ cui ꝑesse vel supstites eē nō tenent̄ sȝ pecuniaȝ
cōtribuere tenent ad fabricā vel refectionē eoꝝ ꝑ iura predi-
cta ia.de are.τ Cy.pro hac opi.facit ex̄ de imunitate ecclesia.c.
ij.in lombarda de episco.τ cle.l.monasteria.v̄.vt de restaura-
tione τ.l.de pontibus.hosti.tn̄ tenet ɔ̄rium in summa de im-
muni.eccle.§.quibus munerib⁹ v̄.ego puto.dicit.n.qd̄ eccl'ie
hodie ab omnib⁹ talibus sunt immunes maxime per aut̄.itē
nulla cōmunitas.Idem puto de fontibus τ puteo cōi.ar.ff.
ne quid in loco publico.l.ij.§.viarū.Et in ista ēt opi.fuerunt
d.dy.τ ol.Immo qd̄ plus est de iure ciuili videt̄ qd̄ tp̄e necessi
tatis teneant̄ ad federa collectas τ equos tenendos ꝓ tuitio-
ne ciuitatis vt.j.de cursu publico.l.nullus li.xij.τ in ista opi.
vr̄ fuisse ia.bal.τ ad aut̄.item nulla cōitas.j.tit.proxi.q̄ videt̄
dicere ɔ̄riū responderi posset qd̄ loquat̄ de alio tp̄e quā neces
sitatis licet glo.s̄.e.l.placet videtur sentire cōtrarium q̄ inci-
pit canō.in fi.Sed de iure canonico circa hoc varie videntur
opi.Ber.τ inn.sentire vident̄ qd̄ ad ista opera teneantur con-
ferre vt no.ex̄ de imunitate ecc.c.nō minus.Io.mo.quod nul
lo modo teneat̄ conferre vt no.xvj.q.c.generaliter τ.§.nouaꝝ
c.iuxta sanctionem.vbi dicit de iure canonico.l.istam fore cor
rectā licet archi.ibi aliter sentiat.Host.tenet qd̄ nō cogantur
sed caritatiue conferre possint si volunt vt no.per eū in sum-
ma de immuni.eccle.§.quibus muneribus.versi.verum τ.v̄si.
sequē.τ.v̄.pe.Sȝ ꝭm opi.illoꝝ qui dicunt qd̄ tenent̄ ad hoc co
gi debēt per suum iudicē ecclesiasticum nō aūt per secularē vt
no.per inno.dicto.c.nō minus τ dicto.c.iuxta sanctioneȝ.Et
licet hec mutata fuerint per.c.clericis laicos.de immu.eccle.
li.vj.tamen in clemen.correctū est ipsum capitulū τ reductum
ad predicta iura antiqua vt in cle.de immunitate eccle.c.vni-
co τ ibi per io.an.Et qd̄ teneantur cōferre ad predicta opera
pia vidi seruari de facto de iure ciuili sunt etiā alia opera a q
bus non excusatur eccl'ia vt.j.a quibus mune.nemini se liceat
excusare.per totū.li.x.τ maxime.l.ij.τ ibi no.

Sacrosancta.

Ibi capitationis.i.ordinarij oneris siue
tributi al's nullū eēt ꝓuilegiū hui⁹ eccl'ie cū ab ex
traordinarijs q̄libet ecclesia excusat̄ vt.s̄.e.l.pla
cet.¶ Ibi subleuandū.i.ab ea tollendū ol.Ex-
traneoꝝ.i.ab alijs extraneis in ecclesijs soluendoꝝ ol.Ibi ec
clasiastici noīs q2 sub noīe hui⁹ ecclesie alij se excusabāt vel me
lius ꝭm glo.q2 ista ecclesia excusabat res alioꝝ dicēdo suas eē
qd̄ facit cōtra ɔducētes res alienas tāq̄ ꝓprias ꝑ ciuitates d̄
quibus ex pacto vel priuilegio nō tenent soluere datia vel pe
dagia vel munera q̄ alij sicut veneti in multis ciuitatibus lō-
bardie od.τ Nico.in decisa in fi.quo min⁹ alie ecclesie soluant
old.τ est hic.l.de verbo ad verbū.j.de annona τ tributis que
hic allegat̄ in glo.

Qui sub pretextu.

hec.l.est de ver
bo ad verbū.j.
de collegiatis.l.vnica li.xj.que hic in glo.allegat̄
Et concor.hn̄.j.de decurio.l.quidā li.x.τ optime
facit hec.l.cū si.Cōtra id qd̄ faciebant magnates.padue enim
erat statutū qd̄ si aliqui de magnatib⁹ inferebant iniuriā ali-
cui populari q esset de frataleis seu societatib⁹ qd̄ simplici sa
cramento popularis staretur ɔ̄ magnates τ illi magnates ɔ̄
quos sic iurabat̄ describebant̄ in quodā libro cōmunis q ap-
pellabat̄ liber potentū malcablatoꝝ τ alio statuto cauebat̄ qd̄
nullus de dictis societatib⁹ quas frataleas vocabāt possȝ de
scribi in dicto lib.aliqui magnates faciebant se poni in matri
cula alicui⁹ dictarū societatū τ tabernarioꝝ vel becarioꝝū.et
tn̄ nō exercebāt officiū vt nō possent scribi in dicto libro mal-
cablatorū q2 in eo descripti subiacebāt multis periculis τ pe-
nis est hic expressuȝ qd̄ h̄ nō obstāte describi possint.τ ad hoc
facit.j.de testō mili.l.scriniarios τ qd̄ ibi dixi.¶ Est etiam cō
tra clericos bergomates multos qui sunt clerici solum prime
tonsure vt euitent onera cōis τ nō faciunt aliquod officiū cle
ricoꝝ.τ ꝑ h̄.j.ti.j.l.generaliter.non tn̄ dico qd̄ clericus prime
tonsure vbi al's de fraude nō apparet non gaudeat omni pri-
uilegio clericali vt extra de eta.τ quali.c.cū ɔtingat.xxij.dist.
psalmista.τ ibi per archi.τ gof.τ ꝑ hosti.in summa de ep̄o q re

nuntiauit

nuntiauit episcopatui circa prin. In glo. qd ad decanos .i. canonicos sic exponit. s. eo. l. nō plures. In gl. nō em̄ pretextu liciti in fi. ꝛ sub ptextu eleemosyne nō dꝫ aliqd illicite extorqueri .j. q. j. nō est putāda. xxiij. q. ij. c. j. ꝛ. ij. Itē sub pretextu pietatis nō dꝫ cōmitti ipietas. ff. de po. l. si hominē. xxx. q. j. c. nosce. nec ptextu boni malū. xiiij. q. v. c. forte. sepe em̄ sub spē virtutis fiunt vitia. xlj. d. c. sepe. ꝛ ibi per arch. vñ Salustius a bonis initijs omnia mala orta sunt. In glo. si em̄ ibi sine cōsensu primi petita licētia lꝫ nō obtenta vt ex̄ de regularibus. c. lꝫ. vbi de hoc plene in textu. In gl. fi. in fi. hec. l. nihil facit sed cō cor. cū. l. supra proxi.

a ¶ Iubem⁹ Adde inn. i c. postulasti de foro compet. q dicit p hāc. l. qd statuto vł cōsuetudie ciuitatis fieri pōt qd bōa cuiuscꝫ cōitatis ppter offensaꝫ publicētur et applicētur offensoglo. magistralis i aut. de ēdē. cini. §. nulla sup ver. iurisditione.

a IUbemus. a Hec lex est de vbo ad vbū .j. de nauibus nō excusandis l. fi. li. xj. ꝛ qd hic dicit de publicatione nauigij. intelligit arch. de nauigio aliorū nō eccl'ie. vt no. p eum. xxv. q. vlt. c. ita nos sillanoꝝ. ꝛ vide qd dixi. j. l. pxi. ꝛ sunt ar. qd si ciuitas fecit exercitū qd plaustra vel naues q occultant possint publicari qd verū credo si exercit⁹ sit iust⁹. qd qñ sit plene no. p host. in sūma de treuga ꝛ pace. §. est aūt iustū bellū ꝛ. §. sequētib⁹ ꝛ. xxiij. q. ij. c. j. in textu et in gl. p arch. In gl. prima cōtra ꝛ sic vna ppositio ponit p alia ꝛ vna ꝯiunctio p alia. vt. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. eas causas. ꝛ de natura ppositionū ꝛ ꝯiunctionū dicā. j. de pcu. aut. qd ius. ¶ Ibi nec si. i. quāuis. oldr. Ibi oraculū rescriptū iōdr oraculū qr ipetrās orat ꝛ supplicat qñ illud ipetrat Odo. Ibi legis. s. istius. ol. No. ēt ex. l. ista qd factū prelati nocet ecclesie vt hic in gl. no. Sꝫ in ꝯriū videt ex̄ de excep. cū venerabili. §. lꝫ. ꝛ alibi videt sentire glo. qd prelat⁹ tacite remittere possit ius eccl'e expsse no. vt. j. de vsuris. l. aduersus. ꝛ. ff. de pactis. l. impatore. de hoc vide qd no. p Innoc. ex̄ de pui. c. ij. cum olim et de iudi. c. cum debutati. per ber. de prescriptio. c. vt lite nō cōte. c. fi. ꝛ satis hr̄ p Dy. ꝛ p Cy. ꝛ Io. an. ex̄ de re. iu. c. delictū psone li. vj. in cor. aut. de alie. ꝛ emphi. §. si vero pctm̄. in glo. nō credentē col. ix. in decretis. xvj. q. j. c. placuit eadē cā. q. vj. c. si epm̄. ꝛ. c. placuit in glo. ꝛ p arch. Od. tꝫ qd factū prelati cū ꝯsensu ꝛ volūtate capituli noceat eccl'e ēt delinquēdo vt no. p eū. j. vñ vi. l. meminerit. p cui⁹ opi. bñ facit ff. qd vi aut clā. l. semp. §. j. v. sed in cōmuni cōcilio ꝛ p Dy. dicto. c. Que oīa faciūt vtrū delictū tutoris noceat pupillo. de quo no. p Odo. in. d. l. meminerint ꝛ p dy. dicto. c. dilictū psone. Et dixi. j. de pcuratore sup rubrica ꝛ. l. si pcurator ad vnā speciē ꝯstituit. j. qñ ex facto tutoris. l. j. In glo. i. principes in fi. vt. j. de veteri iure enucl. l. ij. §. sed qr diuine in aut. de cōsul. circa. fi. ꝛ de instrumētoꝝ caute. ꝛ fide. §. qr igit Ric. ¶ In gl. rescripta in fi. vel dic. vt. s. de iusti. C. cōfir. §. si qr vero ꝛ. j. de diuer. rescriptis. l. fi. In glo. no. ecclesiā ibi in minore. xxv. annis patet vt. ff. de mino. l. auxiliū. §. in delictis

NEminem angarijs. De istis angarijs ꝛ pangarijs no. p aꝫ. in summa hui⁹ tit. per. Goff. ꝛ Host. in summa de imunitate eccle. in aut. de mā. prin. §. illud p ber. ꝛ inno. ex̄ de immu. eccle. c. nō minus ꝛ. j. de excōmuni. l. maximarū li. x. ꝛ a quib⁹ mu. nemini se liceat ex. l. ij. li. x. et quēad. ciuilia mu. indicant. l. j. e. li. ꝛ gof. in libello de angarijs ꝛ perangarijs ꝛ de cursu publico ꝛ anga. ꝛ panga. sup rubrica li. xij. ꝛ facit ad sciendū qd operet priuilegiū cōcessum ab angarijs vel pangarijs. Cy. tñ hic post multa dicit fm ia. pangariū nō reperiri clare expressum sed prepositio p auget. vt. ff. de verbo. signi. l. vrbana. §. pernoctare ita qd tm̄ importat perangariare quātū pfecte angariare vt cū qs cogit seruire ēt sumtibus suis cū bobus ꝛ plaustro ēt suis qd satis placet cy. ꝛ mihi Unū ēt aliud notabile tangit hic cy. fm pet. ad illud qd hic dr de gualdana impatoris dr qd si vult guerrā mouere vel expēdere vel exercitū facere iuste dꝫ facere de quo dixi. s. l. pxi. circa pn. ꝛ sine grauamine subditoꝝ prius expēdendo aurū suū vt in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud no. nō totū sꝫ sibi cōmode reseruādo ar. ff. vbi pupil. edu. debeat. l. iij. Si totum expendit tūc a subditis pōt recipere cōiter nō vnā solā puinciā nec ciuitatē onerādo sed oēs equalr nisi prōtū periculum immineret qr tūc ēt ab vna sola puincia vel ciuitate posset recipere ar. ff. de noui op. nū. l. de pupillo. §. si qs riuos ꝛ postea ꝯdiuidere cū alijs ar. ad rhodiā de iactu. l. ij. ¶ In gl. vbicūqꝫ ibi alienat meli⁹ stat habeat ibi. §. ꝛ illud. Ibi nisi p iperialem fiat iussionē tūc em̄ solū est ipunibile siue iculpabile ol. ibi. l. fi. q allegat ad h ēt qd oīa sunt pncipis. due vo sequētes allegātur ad pbandū qd sicut lꝫ principi. ita gualdane ꝛ familie ei⁹ old. in fi. ꝛ ad h optime facit. j. de metatis. l. deuotū li. xij. ric.

PRiuilegia. Impator cōfirmat priuilegia per pdecessores suos ecclesijs cōcessa qd tñ nō est necessariū cū sint ppetua vt. j. de diuersis rescriptis, l. falso. Sed an talis confirmatio faceret validū qd al's esset inualidū dic qd nō si cōfirmat in forma pdicta arg. ff. de testis. l. heredes palā. §. qd vo de aquirē. re. do. l. adeo. §. cū qs de ver. signi. l. lege obuenire ꝛ ibi in glo. ꝛ ibi plene notaui. Si aūt ex certa sciētia nō obstāte defectu tūc sic vt no. extra de cōfir. vti. vel inuti. c. j. ꝛ. c. examinata e p gof. host. in summa eiusdē ti. ꝛ ex̄ de cōsti. c. cū accessissent ꝛ. c. ex pte. idē est ēt si nouarent qr innouatio nil iuris tribuit vt no. in. c. cuꝫ dilecta. e. ti. de cōfir. vtili. vel inutili. An aūt successor reuocare possit priuilegia predecessoris dixi. j. de legib⁹. l. digna vox in gl. qd est presumendū ibi lex canonica vbi est em̄ ꝯria qd tñ intelligas cū distinctione vt no. de foro cōpet. c. qd clericis. de op. no. nū. c. j. de ap. c. si duobus. de maio. ꝛ obe. c. solite. x. d. c. cōstitutiones ꝛ. c. se. in. fi. per archi. ol. ¶ In glo. lꝫ certā quātitatē. §. gener. glo. innuit incertitudinē hāc cōcessionē nō viciare ꝛ qd sit speciale sicut in legato annuo alimētorū ꝛ in legato ad refec. relicto. sed hec cōcessio q fit hac. l. lꝫ prima facie sit incerta qr tñ ad certū se refert. s. ad ꝯsueta prestari iudicari nō dꝫ incerta. vt. ff. de leg. iij. l. vxor. eo. ti. l. hoc legatū de ali. ꝛ ciba. leg. l. mella. §. qd si alimēta. ꝛ de re iudi. l. ait pretor. §. j. ꝛ iō in hoc nō est aliqd speciale. Old.

CAssa et irrita. Ista est noua ꝯstitutio federici Impatoris q fm od. coronat⁹ fuit a papa honorio. MCCXX. festo beati martini ꝛ vocat euꝫ fede. iuniorē ꝛ fuit postea depositus ꝛ dānatus p inno. iiij. ex̄ de re iudi. c. ad aplice lib. vj. ꝛ in ei⁹ sepulcro in ecclesia pāhormitana dicūtur pro epitaphio scripti hi versus literis aureis. ¶ Si pbitas sensus virtutū gloria census. Nobilitas orti possent obsistere morti. Nō foret extinctus federicus q iacet intus. Et addit hec ꝯstitutio l. s. qr cessant statuta edita ꝛ edēda ꝯ libertatē eccl'ie circa hoc penas imponit. De iure canonico faciētes talia statuta sunt ipso facto excōmunicati vt ex̄ de snīa excō. grauē. ꝛ. c. nouerit que fuit facta eadē die cū ista per papam honoriū vt refert hic Ric. in decisa. ꝛ de immunitate ec. c. pe. ꝛ vltimo li. vj. ꝛ que statuta dicunt ꝯtra eccl'ie libertatē plene no. per inno. dicto. c. nouerit ꝛ dato qd qs iurasset seruare talia statuta nō tenet seruare vt ex̄ de iureiurā. c. j. li. vj. In glo. j. libris statutorū et sic exponit in dictis. c. nouerit ꝛ. c. grauē. ¶ In glos. in corpore. d. old. dicebat in cor. nullam statui penā sed hic loquebat de penis positis. s. e. l. placet in fi. Sed salua ei⁹ pace imo in corpe imponit pena priuationis iurisditiōis ꝛ mille marcarum ꝛ rectorib⁹ statutarijs scriptorib⁹ ꝛ iudicantibus fm talia statuta quod ipso iure sint infames ꝛ eoꝝ sententia ꝛ alij actus legitimi nihil valent vt apparet expresse in originali: vñ hec sumit si qui complete habent vbi plenius habet quā hic. ꝛ multi hñt post librū vsus feudoꝝ predictas oēs cōstitutiōes federici q sequunt ꝛ appellat collatio. x. fm odo. hic ꝛ in decisa Ric. Ubi j. annū similis terminus habetur. j. de heret. aut. credentes ex̄ de hereti. c. cum contumacia li. vj. in fi. Sed quid si post occupationem aliqui redeant ad gratiaꝫ impatoris nūquid bona recupent h qd format in cor. vnde hec sumitur p Odo. qui vt dicit fecit ibi apparatū. Ubi post multa in effectu tenet qd nō recuperent nisi ad ea sint per principē restituti per restitutionē aūt sic. vt. j. de sententiā passis. l. j. cū fi. Generali. In glo. q ministrabit in fi. vt dicet. j. titu. pxi. l. nulla.

1 ☞ Ingressus monasterij ad hoc vt teneat quincꝫ sunt necessaria
2 Bona ingredientis monasteriū an sint monasterij.
3 Ingressus monasteriū an recuperabit bona si exeat.
4 Causa an possit monacho delegari.
5 Bona ingredientiū ordinē minorū ad quē spectabunt.
6 Ingressu monasterij vitiato an vitietur bonorum dedicatio
7 Ingressus religionis an vitietur ex pacto.
8 Ingrediens monasterium an succedat patri ab intestato.
9 Feudum ingressi monasterium an transeat in monasterium.
10 Usufructus ingressi an transeat in monasterium.
11 Emphiteosis an transeat in monasterium per ingressum religiosi.
12 Filij per ingressum religionis an liberentur a patria ptāte.
13 Patria potestas est de iure ciuili.
14 Ingrediens monasterium transit in potestate abbatis.
15 Seruus sine consensu domini an possit ingredi monasterium
16 Papa si ingrediatur monasteriuꝫ an transeat eius iurisditio
17 Eremita an possit condere testamentum.
18 Receptus in monasterium per pecuniam an sit habitu priuandus.
19 Uouens ingredi monasteriuꝫ an possit penitere.

20 Monachus an possit dare eleemosynam
21 Vouēs certā religionē ingredi si īgrediat laxiorē an in ea lici te remanere poterit.
22 Ingressus monasterij an liberet quē a voto.
23 Juuenis qui finxit se mulierē ⁊ intrauit monasteriū monacharum an compellatur ad religionē.

a Ingressi. [a] Ista auť. sumitur de corpore de monachis. §. illud quoq;. ⁊ ibi de hoc in glo. ⁊ per azo in summa eiusdē ti. circa fi. Et est canonizata in decretis. xviij. q. ij. c. quia ingredientibus ⁊ c. nūc aūt. ⁊ ibi de hoc no. in gl. ⁊ p arch. ⁊ p host. ⁊ per Inno. de proba. c. in pñtia. ⁊ per Gof. ⁊ p Hosti. in summa de statu monachoꝝ. ⁊ late p specu. eo. ti. Ubi circa hoc formant. lxiij. q. ⁊ p eosdē ti. de regularibus ⁊ transeuntib⁹ ad religionē ⁊ p Roff. e. ti. in libello iuris canonici. ⁊ p cy. h ⁊ Ric. in decisa cuius effectus. j. sequit. Et hec auť. corrigit. l. C. quo ad personas in. l. positas que seculo renūtiant. in alijs nō. vt patet ex gl. vlti. Et no. qđ ad hoc vt ingressus ī monasterij teneat. v. sunt necessaria primo etas. xiiij. ānoꝝ in masculo ⁊ xij. in femina ⁊ ꝯpletoꝝ. nec sufficit esse inchoatos. vt eẍ de regulari. c. j. ⁊ c. ad nostrā. xv. q. j. si quis laicus. xx. q. j. c. j. ⁊ in summa. In glo. ⁊ p archi. ⁊ no. ff. de pollici. l. si quis rem. §. voto. ⁊ clare hodie eẍ de regula. c. j. ij. ⁊ iij. li. vj. ¶ Fallit in quibusdam insulis vbi propter asperitatē requirit etas. xvij. vt e. ti. de regul. q꞉ in insulis ⁊ xxj. q. j. q꞉ in insulis. ⁊ de hoc etiam dicet. j. e. v. Cōsueuit etiā queri nūqd per ingressum liberentur filij. Scđm discretionē nā furiosus profiteri regulam nō pōt vt e. ti. de regula. c. sicut. sicut nec matrimoniū carnale potest cōtrahere vt. ff. de despon. l. furor. ⁊ eẍ eo. ti. c. dilectus. ¶ Itē tertiū libera intrandi facultas quia ingressus debet esse spontaneus nō coactus al's nō tenet vt dicto. c. j. extra de regula. ⁊ xx. q. iij. presens clericus ⁊ c. vlti. ⁊ ita bene per arch. ad instar matrimonij carnalis vt extra de spon. c. cum locum. Si quis tamē dolo inducatur ad ingressuȝ nō vitiatur ingressus eẍ de cōuer. coniu. c. dudum circa fi. ⁊ ibi not. in gloss. ⁊ per Inno. ¶ Item ingrediēs liber debet esse non seruus. xxij. q. iiij. c. si quis seruus. ⁊ e. ti. iubemus ⁊ in auť. ibi positis. de quo dicvt eo. ver. ⁊ queritur an seruus. ¶ Item qđ sit solutus non coniugatus vt eẍ de conuer. ꝯiu. per totū. licet secus de iure ciuili. vt. j. tit. j. l. deo nobis. ⁊ in auť. de monachis. §. si vero cōstante. Filius tamē fa. liberā hȝ voluntatem ingrediendi vt in auť. de sanctissi. episcopis. §. interdicimus auť. parentib⁹. ¶ Requirit ⁊ quintuȝ. s. professio tacita vel expressa. habitus enim nō facit monachū sed professio regularis vt extra de regula. c. porrectum. ¶ Formam eius professionis habes ex textu. xx. q. j. c. vidua. ⁊ ibi de hoc in glo. ⁊ per archi. in spec. dicto ti. de regula. xxvij. q. j. nec lex. ⁊ de ista professione tacita vel expressa satis habetur dictis. c. j. ij. ⁊ iij. de regula li. vj. ¶ Sed quid si extra monasterium puta in domo propria in manu abbatis profiteatur nunquid statim valet dic quod sic ad instar carnalis matrimonij. vt. ff. de regu. iur. nuptias. ⁊ pro hoc dicto. c. porrectum. ⁊ ibi plene not. per Ber. ⁊ Inno. non erit tñ monachus monasterij. nisi facta professione expressa: vel tacita vt de regu. statuimus. ⁊ de hoc no. xxvij. q. j. de viduis et in speculo de senten. excōmu. versi. quid si versi. ¶ Tempore autem probationis alia erant de iure ciuili secundum varietatem conditionis ingressi vt in auť. de monachis. §. ij. et ibi no. ⁊ alia de iure canonico vt patet ex predictis iuribus ⁊ per Goff. in summa. §. probationis tēpore. ⁊ per archi. li. iij. d. c. vlt. ¶ Unum tñ est no. dignū quod si quis. j. annuȝ probationis dicat se nolle profiteri licet postea stet in moñ. non intelligitur professus vt no. per archi. dicto. c. quia ingredētibus ⁊ in speculo dicto ti. de statu monachorum. versi. lxiij. querit. Si qs antē finito tpe ꝓbationis dicat se nolle profiteri ⁊ exeat moñ. deinde post longuȝ tēpus vellet ingredi illud moñ. an hr̄e debeat nouū tēpus probatiōis dic qđ nō nisi forte modicū vt in questionibus bar. brix. c. xliij. q. que incipit aliqs intrauit ⁊ p io. an. extra de reg. iur. cū qui certus in fi. li. vj. ⁊ in speculo dicto. ti. versi. xxx. Beneficiū ingredientis durāte tēpore probationis non vacat vt eẍ de reg. c. vlti. li. vj. ⁊ fructus illius tpis hr̄e dȝ vt in eisdē questionibus Barptolomei brix. c. xliij. q. q̄ incipit quidā clericus intrauit.
2 ¶ †Consueuit queri nunqd ex ingressu bona spectēt ad moñ. iure successionis an iure traditiōis inter viuos ⁊ proficit hoc scire q꞉ ex hoc cessabūt multe questiones nam si iure successionis monasteriū conuenitur nec erit differentia quantū patrimoniū transtulerit vel vtruȝ ingrediens fuerit maior an minor. Et circa predictam questionem variāt doctores ⁊ glo. nam auť. si qua mulier hic assignata tȝ expresse qđ iure successionis ⁊ ibi de hoc dicā. In coꝛ. vñ hoc sumit de monachis. §. si quis aūt semel expresse tȝ q꞉ non iure successionis sȝ traditionis inter viuos ⁊ iō moñ. nō teneatur vt heres sed vt singularis successor per iura in ipsa glo. allegata. hoc ēt sentit hic glo. q̄ dicit monasteriū teneri ad similitudinē capite diminuti. Et pro hac opi. facit. ff. de contrahen. emt. l. fi. §. lucius. de pecu. leg. l. seruo manumisso de pecu. le. l. in arrogatore. ff. de iure fi. l. j. §. an bona. ⁊ de donat. cā moꝛ. l. filio. j. tit. j. si quis presbyter et auť. nō aūt. sibi signata ⁊ monachus ꝯuenit ēm h q꞉ moñ. nō est heres ⁊ r̄ndebit authoritate abbatis vt. j. ti. xxi. auť. cā que fit cū monacho. alibi vr̄ distinguere glo. vtrū res fuerint trāslate in moñ. sub verbo vniuersali dedico me ⁊ oīa bona mea ⁊ tunc monasteriū censeať heres an singulariter exprimendo res dedicatas ⁊ tunc sit traditio inter viuos ita distingit glo. ff. de pecu. le. l. si peculiū. ⁊ pro hac distinctiōe facit insti. de fideicō. here. §. si quis vna. ff. quibus mo. vsuf. amit. l. quid tñ. §. quadrige. cū fi. Inno. ēt dicto c. in pñtia tȝ qđ moñ. nō sit heres sȝ teneať eatenus quatenus ad eū ꝑuenit. idē spec. dicto. ti. de sta. mo. vltra p̄n. v. scđo q̄rit Sȝ qđ moñ. sit heres no. per her. e. c. in pñtia. ⁊ innuit in gl. in coꝛ. auť. de sanctissimis epi. §. sȝ hoc in presenti ⁊ in ista opi. est dñs dy. in dicta. l. si filio. de dona. cā moꝛ. ⁊ ad. ll. in cōtrariū allegatas r̄ndeo ⁊ primo ad legē in arrogatore ⁊ §. vlti. insti. de acquisi. per ar. qđ ibi ꝓ tāto nō censeť arrogatus heres q꞉ sup est filius arrogat⁹ ⁊ ita heredē habere nō pōt cū hereditas nō sit viuētis vt. ff. de here. vē. l. j. sed monachus quo ad mundū ⁊ mundana hr̄ pro mortuo vt. j. ti. j. deo nobis ⁊ in auť. de monachis. §. distrahunt ⁊ iō moñ. est heres cū nullus alius heres reperiať. vt. ff. de here. insti. l. j. §. si ex fundo. O pimo tñ dñi inn. forte mala nō est. s. qđ moñ. nō teneať vltra quā ad eū ꝑuenit. ⁊ idē vr̄ sentire. Hosti. in summa de obligatis ad ratiocinia. §. qs obligať v. qd si talis ⁊ v̄si. sequē. vbi de hac late p eū pro qua opi. bñ facit pall'. §. an bona. l. j. ff. de iure fisci. ⁊ eo. ti. l. nō pñt. et de iure do. l. mulier bona quā puto verā retēta opi. qđ moñ. nō sit heres si eñ eēt heres tūc crederē qđ insolidū teneref sicut quilibet alius heres ⁊ pall'. ll. nō dicūt fiscum fore heredē licet bona in eū trāsferātur. immo in eis expresse dicif qđ fiscus heres esse nō potest bonorum que non sunt soluendo. ¶ Puto etiā qđ dato qđ moñ. habeať pro herede ingressi qđ credo verius qđ si lesum esset qđ posset restitui ad similitudinē minoris. vt. j. si vt ab here. se ab. per totū ⁊ . j. đ repu. here. l. fi. An aūt ex delictis teneať moñ. glo. hic indistincte tenet qđ sic nihil tñ allegat communis opi. est de p̄riuigi. cum olim. qđ teneať inquantū ad eū peruenit ⁊ ita tȝ inno. extra de p̄riui. cū olim vbi bona glo. ⁊ de ista materia ēt no. in decretis. xj. q. j. đ persona in gl. ⁊ per archi. ⁊ . p hoc ne ex delictis defun. l. vnica de hoc ēt dicet. j. ti. p̄oxi. auť. cā q̄ fit cū monacho vide inn. extra de p̄riui. c. cū clerici. Si aliquis erat rector alicuius ciuitatis ad annū ⁊ recepat totū salariū ⁊ ante annū ingredit moñ. an moñ. teneať ad solutionē tpis quo ingressus nō gessit offi ciū. barpto. brix. tȝ qđ monasteriū teneatur quantū ad ipsum peruenit in. xx. q. que incipit potestas quidā ad hoc. in speculo dicto ti. de sta. mo. v. xxix. ⁊ v. xxx. ¶ Quidam tamen tenēt qđ nō p. l. diem functo. ff. de assesso. posset etiaȝ dici vt supius
3 dictū est q꞉ aut monasteriū est heres aut nō. ¶ †Sȝ si ingressus exeat monasteriū nunquid habebit bona an remanebunt penes moñ. Circa hoc sunt multe opi. que plene no. extra de cle. ꝯiug. c. qđ a te. p hosti. ⁊ ber. in vlt. gl. tamen illa opi. mihi vr̄ verior. aut ingressus expresse dedicauit bona aut nō expresse. sed tacite tantū se monasterio dedicando. vt primo casu remaneant bona penes monasteriū. Scđo nō. ⁊ ita videť sentire goff. in q̄nibus suis quarta q̄ne ⁊ pileus in suis. lxij. q̄ne ⁊ pro hac solutione bene facit in coꝛ. auť. vnde hec sumitur de monachis. §. si quis aūt semel. in glo. que incipit. idem in alijs clericis que est notabilis in proposito. ⁊ hoc ēt satis innuit gl. dum distinguit inter expressam concessionē bonoꝝ ⁊ tacitam Ad hoc etiam facit qđ consueuit not. in auť. ex cā. j. de liberis preteritis qđ si legata dependent ex institutiōe ea ruēte ruūt ⁊ legata al's nō ar. duarum. ll. simul iunctarum. ff. de liberis ⁊ po. l. iij. §. fi. ⁊ de iniusto testō. l. nā ⁊ si sub ꝯditiōe. §. rūpendo qđ habeat bona moñ. indistincte no. textus. j. e. l. fi. §. hoc etiā in fi. Ibi ad secularē aūt conuersationē remeauerint ⁊ hoc tȝ cy. Ja. ⁊ pe. ¶ Alij forte ⁊ non male distingunt aut ingressus sciebat ingressum nō valere. ⁊ tunc vera sit predicta distinctio aut ignorabat. ⁊ tunc cū ingressus nō teneat non valcat etiā rerum oblatio tacita vel expressa quasi presumatur rex oblalio facta sub tacita conditione si teneret ingressus ar. j. de epi. audi. l. ⁊ si legibus de cōdi. ob ca. l. j. so. ma. l. si ignorans de dona. ante nup. l. cū veterū. ⁊ no. etiam hec opi. in. d. c. qđ a te de cleri. ꝯiu. ⁊ ad hoc fecit qđ dicet. j. v. sed querit gl. an vitiato ingressu

¶ Ingressi Adde pro materia huius auť. tex. in. c. i pñtia eẍ de pba. ⁊ p bart. in sua repetitione.

ingressu de h ēt no.xviij.q.iij.in summa ꝑ arch.⁊ plene ꝑ ho.
in summa de cle.ↄiu.§.fi.Ex ꝓdictis ēt colligit̃ so.alteriꝰ qōnis.s.si ingressus moñ.trāseat ad aliō arctioꝛis regule qō pōt
vt ex de regu.c.licet cuius moñ.debeāt esse bona eiꝰ.de hoc eñ
plenius dicet̃.j.tit.j.l.deo nobis.⁊ in speculo dicto titu.de sta
tu monachoꝝ v̄.vj.querit̃ ⁊ ꝑ dy.ff.d acq.re.do.l.homo liber
Et etiā alteriꝰ si qs intrauit moñ.vxoꝛe inuita ⁊ ea petēte restitutus est sibi qd erit de bonis de qbus no.in spe.di.tit.v̄si.
xliiij.⁊ in decretis.xvj.q.ij.si qs incognitus .i gl.q̃ incipit per
istud.c.⁊ ibi etiā ꝑ arch.⁊ plene in libello iuris canonici Rof.
de ↄuer.cōiu.§.nunc videamꝰ ⁊ de regula.rubꝛicella si ille qui
ingressus moñ.⁊ diffuse hic ꝑ cy.q tāgit illud broca rdū vtrū
vitiato expꝛesso vitiet̃ tacitū ⁊ ꝓdicta qō no.in qōnibꝰ pi.lxv.
q.q̃ incipit quidā ingressus.⁊ in qōnibꝰ Bar.brix.xviij.q.que
incipit qdā inuita vxoꝛe.Odo.tñ hic ⁊ Ric.hic in decisa indistincte vident̃ tenere qō bona debeāt ꝑ moñ.isti marito restitui q̄si sub ea ↄditione bona trāstulisse videat̃.si teneret ingressus ⁊ allegāt.j.si reus vel accusatoꝛ moꝛ.fue l.fi.⁊ ad hoc facit
ff.de dona.l.ij.§.fi.xxvij.q.ij.si quis ↄiugatꝰ ⁊ in gl.j.de adul.
l.eū q duas.De acquisitis ꝑ monachū fugitiuū hr̃.xxiij.q.v.
circūciliones.In gl.ꝑ arch.⁊ in glo.in coꝛ.aut̃.de monachis.
§.si v̄o relinquēs.⁊ in qōnibꝰ pi.lxxvij.q.q̃ incipit hereticus
de gnarda ⁊ ꝑ arch.xviij.q.vlti.c.abbates vt plene ꝑ Inn.ex
4 de priui.c.cum olim.¶ †Secūdo vbi ēt no.an cā possit monacho delegari de q̄sitis ꝑ monachū vagabundū vel egrotātē eiectū de moñ.hr̃ in eisdē qōnibus bar.brix.xij.q.q̃ incipit
abbas qdā ⁊.viij.q̃ incipit esto qō monachū ⁊.xcij.di.c.pe.in
5 gl.⁊ ꝑ arch.⁊ in specu.dicto ti.de sta.mo.v̄.xlj.⁊.xlij.¶ †Itē
ↄsueuit q̄ri qd erit de bonis ingredientiū oꝛdinē minoꝝ vel
aliū oꝛdinē qbus nō licet habere ꝓpꝛium.circa h varie sunt opi.
Inno.eñ in.d.c.in p̄ñtia.ex de ꝓba.in gl.v̄.hic habes v̄.si aūt
ingredit̃ recitat tres opi.pꝛīa est vt bona taliū ingredientiū
habeant̃ ꝓ derelicto.⁊ ad hoc nihil allegat.sed allegari posset
qꝛ cū ingredit̃ oꝛdinē quē scit nō posse hr̃e ꝓpꝛiū vr̃ renūtiare
velle dominio ēt si nō vadāt ad oꝛdinē.vt.ff.de acqui.pos.qō
meo.§.si furioso.⁊ colligit̃ in solutiōe ↄꝛij de .l.si me in vacuā
eo.ti.si ergo nemini q̄rit ⁊ retinere nō intēdit nec pōt ar.l.ꝓ
herede.§.j.⁊.§.pap.⁊.l.gerit de adqui.here.ergo ꝓ derelicto
hr̃i vr̃ ⁊ ꝓ hoc.j.de cadu.tol.§.in pꝛīo.Scd̄a est qō ꝑtinere debeāt aduenīētes ab intestato.⁊ ꝓ hoc licet nō alleget facit .ff.de
iur.fi.l.in metallū.de his q̄ ꝓ nō scrip.ha.l.j.§.i metallū.cū tales oꝛdines ꝓhibiti sunt cape.vt.j.de here.insti.l.j.de leg.ij.l.
moꝛtuo.§.labeo.de ꝓba.l.q testm̃.Tertia qō bona ꝑtineāt ad
epm̄ ciuitatis cui subest moñ.in quo est ingressus.⁊ h opi.videt̃ appꝛobari.xxvij.q.j.de viduis.⁊ ibi de hoc no.ꝑ archi.qō
tñ hodie ꝓcedere nō vr̃ cū tales oꝛdines sint exēti a iurisditione epoꝛū ꝑ pꝛiuilegia ap̄lica ⁊ iō alij dicūt qō ista bona adquirant̃ ecclesie romane cui subsunt ⁊ inde alant̃ ar.ff.de ali.⁊ ci.
l.seruos.de adqui.here.l.si ↄmunis seruus ⁊.j.ti.j.l.raptoꝛes
§.bona aūt.⁊ i ista opi.fuit dñs ia.de aret.ad instar filij fa.habētis filiū cōstitutū in potestate aui qui querere nō pōt patri
sed auo vt.j.de bo.q̄ li.l.iij.sic ⁊ hic cū oꝛdini nō possit acqui.
qꝛ caret ꝓpꝛio ecclesie romane adquirit̃.¶ Hāc ēt opi.sequebat̃ dñs ol.⁊ allegabat de optiōe legata.l.si pamphilo.de dāno infec.l.si seruus.de inuti.sti.§.eū qui.de adqui.re.do.l.hō
liber de v̄b.obli.si filius seruo.de sti.seruoꝝ.l.j.§.ij.⁊.l.ꝓinde
⁊ ita no.ꝑ eos.j.ti.j.l.deo nobis.dñs aūt odoff.dicit qō bona
trāsferant̃ in ↄuentū licet ipse cōuentus bona retinere nō possit
Adquirere tñ pōt ad instar accōmodātis fidē de restituendo
nō capaci.qui licet retinere nō possit efficit̃ tñ heres vt.ff.de vul.
⁊ pu.sub.l.ex facto.§.iul.longinus.⁊ ꝑ h si quis aliquē testari
ꝓhibuerit.l.j.§.fi.nā ⁊ seruus aliqd habere nō pōt adquirit
tñ dño vt.ff.de adqui.re.do.l.seruus aliō est eñ cape ⁊c.vt.ff.
de verbo.signi.l.aliud est cape ⁊ qꝛ ea s̄m regulā retinere non
possunt vendēt ⁊ emēt libros ⁊ alia necessaria vt.ff.de iure do.
cū in fundo.§.ipsius aūt restitutio de le.j.l.cetera.§.si duobꝰ
⁊.l.filius.§.si quid ⁊ de leg.iij.fideicō.§.si seruo ⁊ istā opi.sequitur ēt specu.dicto ti.de sta.monachoꝝ.v̄.iij.querit̃.v̄.sequēti
hāc eandē opi.vr̃ sequi arch.q de hoc late no.dicto.c.qꝛ ingredientibꝰ.xviij.q.iij.¶ Alij dicūt qō bona nō debeant̃ sed estimatio ar.eiꝰ qō not.ff.de minoꝛ.l.deniq3.§.si qd in glo.cōtra
hebat̃ eñ ⁊ de le.j.l.cetera.§.duobꝰ v̄.⁊ quidē.Hosti.qui de
hoc no.in.dicto.c.in p̄ñtia dicit quidquid scribat̃ volūt habere bona vt nō teneāt sed vt vendāt sed quo iure istud faciunt aduerte cū pꝛetiū loco rei succedat vt.ff.de vsufr.l.qꝛ qui pꝛetio.
¶ Et qō nec bona nec estimationem possint percipere facit
glo.extra de cle.exc.ministrā.si celebꝛat q̄ incipit h est cā ⁊ iura
in ea allegata audiui a fratribus ꝑdicatoꝛibus quod super h
hñt rescriptū apostolicū ⁊ dñs arch.recitat se vidisse foꝛmā rescripti dñi clementis.iiij.vbi est talis cōclusio nos itaq3 v̄ris
supplicationibus benignius annuētes authoꝛitate ap̄lica declaramꝰ:qō vos in tpalibꝰ bonis in quibus succederitis in
seculo existentes licite possitis succedere et bonoꝝ ipsoꝝ possessionē appꝛehēdere.ac libere vēdere bona ipsa eoꝛūq3 pꝛetiū
in vtilitatē vestrā cōuertere ꝓut vobis videbit̃ expedire autoritate cuiꝰ rescripti idē dñs archi.cōsuluit fratres ꝑdicatoꝛes
posse heredes institui.¶ De fratribus minoꝛibꝰ hodie vr̃ expꝛessum in cle.de v̄bo.sig.c.j.§.ceterū ⁊.§.ꝓinde.⁊ in tribꝰ decretalibus extrauagātibus dñi io.pape.xxij.quaꝝ vna īcipit
cū inter nōnullos alia ad ↄditoꝛē canonum alia qꝛ quoꝛūdā.
6 ¶ †Sed querit glo.an vitiato ingressu vitiet̃ dedicatio bonoꝝ
⁊ tenet hic indistincte qō sic in coꝛ.aut̃.si quis aūt.semel distiguit
vtrū dedicatio bonoꝝ fuerit expꝛessa vel tacita.¶ Dñs autē
ia.butri.dicit qō si pꝛimo ⁊ ꝑ se dedicauit bōa et postea se:tūc
qꝛ dedicatio est per se pꝛīcipalis nō vitiat̃.aut dedicat pꝛīo se
⁊ ex interuallo sua⁊ tūc se secūda bonoꝝ dedicatio nulla est cū
iā trāsierint ꝑ dedicationē sui et iō ꝓinde est ac si se tm̄ dedicasset vt.ff.de vsur.l.seqt̃.§.lana.Aut simul vtrūq3 ⁊ tūc aut vnū
expꝛesse et alterum tacite.s.bōa tūc vitiato ingressu et dedicatio bonoꝝ vitiat̃ vt.l.fi.j.si pē.ap.moꝛs interue.aut vtrūq3 expꝛesse et tūc aut dicit me cū meis et tūc idē ar.insti.de leg.§.si
qs ancillas ⁊ qō ibi no.⁊ oēs istos casus nō puto dubitabiles
Aut dicit me et mea et tunc est dubitabile et dicit glo.qō nō
quia vtrumq3 expꝛessum ⁊ pꝛincipale per pꝛeallegatam .l.fi.j.
si pē.appel.tamē parum facit quia loquitur ibi in relegatiōe
cuius nec erat nec esse poterat publicatio cōsequens sed hic
erat necessaria cōsequēs dedicatio bonoꝛum dedicationi persone et ideo sequitur quod sicut si tacite ita si expꝛesse ⁊ meliꝰ
facit pꝛo glo.differētia que fit in dicto.§.si quis ācillas sed illud cessat pꝛopter id quod sequitur qꝛ ibi nō erat vnū necessarium consequēs alterius sed poterat ex.l.quodlibet esse pꝛincipale sed volūtas testatoꝛis facit accessoꝛium vel pꝛincipale et
ideo eius verba spectamus.¶ Sed verius puto quod sicut
tacite.ita si expꝛesse vitiet̃ dedicatio bonoꝝ qꝛ expꝛessio eoꝛū
q̄ tacite insunt nihil operat̃.vt.ff.de leg.j.l.iij.j.de fideius.l.nō
recte.⁊ qꝛ videt̃ esse tacita ↄditio si ingressus teneret.vt.ff.de
adqui.pos.l.qō meo.§.si furioso.et si certū pe.l.pꝛoīde Item
saltē ob cām ⁊ ingressus ꝑsone dat bona vñ cum causa sit nulla venit saltē reddēdū ꝑ cōditio.sine causa.Aut ergo erit nulla dedicatio ex pꝛimo allegatis aut annullanda ꝑ ↄditionem
sine causa ex scd̄o allegatis.nec.ob gl.j.de trāsac.l.cum donationis.qꝛ ibi erat causa turpis hic nō.⁊ ideo ibi erat melioꝛ cōditio possidētis.Et hoc si ponas dedicātem ignoꝛare ius vel
factū impediēs secus si sciebat.vt.j.de incestis nup.l.qui ↄtra
Item verba dedicationis bonoꝛum videntur apposita causa
tollēde dubitatiōis.vt.ff.mā.l.qui mutuam.Et pꝛedicta etiā
faciūt ad illā qōnem.s.notatā.v̄si.sed si ingressus exeat monasteriū.¶ Itē querit glo.nūqd ingrediēs ex pacto possit aliq̄
retinere et determinat ⁊ bene qō nō.⁊ etiā ꝓbatur expꝛsse iure
canonico extra de statu mo.c.ij.§.q vero peculiū ⁊.c.cum ad
monasteriū.§.ij.⁊ pꝛiuat̃ si reperiat̃ ꝓpꝛium habere ecclesiastica sepultura ⁊ alijs penis subijcit̃.vt ptz.d.c.mono in hoc papa dispensare nō pōt.vt.d.c.cum ad monasterium.in fi.et ibi
7 no.¶ Sed nūquid ex tali pacto vitiet̃ ingressus glo.hic tenet qō
nō.Idē Inno.xxxij.q.ij.c.solet.In glo.magna circa fi.et ibi
de hoc plenissime ꝑ archi.qui finaliter hāc opi.appꝛobat.Et
Cy.h de hoc etiā no.ꝑ seū.xij.q.v.nō dicatis in pꝛinc.hāc etiā
opi.appꝛobat Inno.extra de ↄdi.appositis.c.j.⁊ gl.her.ex q
clerici vel mo.vouētes.c.insinuante.et.xxvij.q.j.de viduis in
glo.¶ Alibi tenet glo.qō tali pacto vitiet ingressus cum tale pactum sit contra substātiā monachatus et ita no.ff.de vsu ⁊ ha.
l.ꝑ s̄uum.cū qua glo.cōcoꝛdat qō no.ex de statu mo.c.ij.et de
ↄdi.appo.c.vlti.in fi.glos.magne.et istā opi.sequebat.d.Ric.
et eam tenet bar.brix.in questionibus suis qnta qōne que incipit
quidā sub ea cōditiōe dñs Mar.si.distiguebat.vtrū retineret
sibi ꝑ si.an vero ꝑ vt iuxta ea q̄ no.in glo.j.de trāsac.l.cum donationis.vt pꝛimo casu totū vitiet̃ scd̄o sola retētio de hoc no.
in spo.dicto tit.de sta.mo.v̄si.xlviij.querit̃.¶ Quid si ingressus pactū apposuit qō de fructibus cuiusdam vinee quā tradebat moñ.annuatim vestiri deberēt.xij.paupes vel aliquod
aliud simile pactū nunqd tale pactū valeat ⁊ monasterium seruare cogat̃.Hoff.et Ric.dicunt qō nō qꝛ obligatio nō tenet inter
monasteriū et monachū.dicit tñ qō monasterium debet hoꝛtari
ad seruandū pactū ar.j.de libe.cā.l.cū affirmes et de necessarijs seruis.l.quidā.§.illo videlicet.¶ Alij ↄ dicentes qꝛ ex officio epi coget̃ moñ.ad pacti obseruantiā argu.de ma.tes.l.menia et de peti.here.l.hereditas.cū ad eum spectet executio eoꝛū que ↄtingunt pias causas.vt.j.ti.j.l.nulli cū si.⁊ qō dicitur

qđ nõ tz obligatio inter monachũ ⁊ moñ. veꝝ est post dedica
tionem sed añ vel in ipsa dedicatione nõ video quare talia pa
cta nõ valeãt circa res ꝗs tradidit si nõ sint ꝯ substãtiã mona
chatꝰ. Ex quibꝰ pz solutio alteriꝰ qõnis ingressus ex pacto re
tinuit administrationẽ fructuũ cuiusdã p̃dij toto tpe vite sue
⁊ si monasteriũ pactũ non seruaret ꝙ p̃diũ deueniret in tytiũ
nũqd si monasteriũ nõ fuet pactũ deueniret prediũ in tytiũ
dñs Guido de suz. tz qđ sic p. l. ff. ad trebel. l. lucius. §. tres et
eius qđ ibi not. ⁊ hãc sequit̃ arch. d. c. q̃ ingrediẽtibꝰ. ¶ Sed
q̃ istud pactũ videt̃ ꝯ substantiã monachatꝰ. ⁊ tale pactũ ſm
opi. aliquoꝝ vitiat ingressum vt predixi. tũc nõ ꝓcederet dicta
qđ vel solutio. ¶ Quid si prohibita est alienatio rerũ nũqd ex
dedicatione poterũt in moñ. transferri dic qđ sic si ꝓhibita re
spectu certe persone nec ab ea res discedat. tũc dedicãdo vel
heredẽ ĩstituẽdo vr̃ alienare. vt de leg. ij. peto. §. fratre. Idẽ si
eẽt ꝓhibita respectu certe ꝑsone ne ad eã ꝑueniat vt. ff. de vb.
obl. l. si ita qs. §. ea. ⁊ ibi in gl. ⁊ p Dy. Si aũt simpl'r tũc nõ vr̃
alienare heredẽ instituẽdo. vt. ff. de alie. iu. mu. cã. l. ex hoc edi
cto. §. alienare ol. Inn. indistincte tz in dicto. c. in pñtia. ꝙ trãs
eant ad monasteriũ. de ista materia latius dicet̃. ĩ. de cõdi. ob
8 cãm. l. ea. l. ¶ † An aũt ingrediens monasteriũ succedat patri
ab intestato ẽt si eẽt rex vel baro no. in speculo. d. ti. de sta. mo.
v. xj. q̃rit̃ ⁊ plenius dicet̃. ĩ. tit. j. l. deo nobis ⁊. ĩ. eo. vſi. si papa
Itẽ cõsueuit q̃ri si aliquis ditissimus vltra summã a iure taxa
tã. ĩ. e. l. illud. ĩgrediat̃ moñ. an teneat dedicatio bonoꝝ sine in
sinuatione. si dicamus qđ iure successionis trãseat ad moñ. qđ
verius credo vt. s̃. dixi nõ est dubiũ: si aũt iure donanationis
inter viuos tũc dubiũ est videt̃ qđ nõ vltra summã traditã di
cta. l. illud. ¶ Dñs aũt ric. tz oppositũ qđ hec nõ est mera do
natio q̃ insinuationẽ requirat vt. ff. de dona. l. aquilius. Nam
in larga significatione dos dr̃ donatio. vt. ĩ. de dona. añ nup.
l. fi. ⁊ tñ oĩa bona mulier põt dare in dotẽ sine insinuatiõe. vt
ĩ. de iure doti. l. nulla. ¶ Quid si minor. xxv. annis se dedicat
nunqd trãseant ẽt ꝓhibita alienari sine decreto speculator tẽ
git sz nõ soluit dicto ti. de sta. mo. v. xlv. q̃rit̃. Od. cy. Nic. Ric.
⁊ gui. de suz. dicũt qđ trãseũt q̃ moñ. est heres. vt. s̃. dictũ est
⁊ ita trãsit dominiũ in eũ sine decreto. vt. ff. de acqui. pos. l. he
redes. Itẽ q̃ ob matrimoniũ carnale cõcedit̃ alienatio ob do
tẽ ⁊ donationẽ pp nuptias. vt. ĩ. de admi. tu. l. lex q̃ tutores. et
no. de p̃dijs minoꝝ ob es. ergo fortiꝰ ꝓ matrimonio spũali. vt
ĩ. e. l. sancimus. Itẽ cũ lex cõcedat dedicationẽ ꝑsone ꝑ ꝯñs et
dedicationẽ rerũ vt ex̃ de do. post diuortiũ resti. c. p vestras lz
ad hoc sit ar. ꝯ infra de pac. cõuen. l. hac. l. Et opinionẽ predi-
ctoꝝ dominoꝝ tz Inno. in dicto. c. in pñtia de ꝓba. Et ex hoc
resultat alia q̃stio minor. xxv. annis maior. xiiij. diues ingres-
sus est moñ. paup ⁊ ibi ꝓfessus ẽ vult petere resti. tãquã lesus
an possit vr̃ qđ sic q̃ aduersus lesionẽ dat̃ restitutio minoribꝰ
vt. ff. de minori. l. j. de iureiurã. l. nã postea. §. si minor ⁊ ar. ff. đ
adop. l. ⁊ si pubes. Sed dic ꝯ q̃ circa status mutationẽ nõ da
tur restitutio. ff. de minore. l. si ex cã. §. papini. Et ibi not. ⁊ q̃
diuitie vel paupertas nõ ĩpediũt matrimoniũ carnale. xxix.
q. j. c. j. Nec põt dici lesus vel deceptus q xp̃o se cõiunxit. xx. q.
j. c. illud statuendũ ⁊ ibi hec q̃stio terminat in fi. glo. magne ⁊
q. iij. c. vlt. p archi. ⁊ in specu. de in integ. restitu. §. qualiter. v.
sed nunquid minor ⁊ q̃ quo ad matrimoniũ ⁊ causas spiritua
les censet̃ maior vt extra de restitu. spo. ⁊ ex parte ⁊ ibi no. de
iudi. c. vlt. li. vj. ⁊ ibi per io. an. Itẽ ecclesia iure minor cẽset̃ ꝑe
in integrũ resti. c. j. potior est ergo cõditio possidentis vt. ff. đ
minor. l. verũ. §. fi. qđ dixerũt qdã esse verũ nisi dolo abbatis
vel alterius foret seductus q forte ꝓmittebat qđ posset come-
dere carnes vel similia sz ſm canonistas talis dolus nõ vitiat
vt ex̃ de cõuersione cõiuga. dudũ ⁊ eo. ti. c. veniens qđ metus
9 cã. cũ dilecti. xx. q. iij. cõsuluit quibꝰ standũ est cy. ¶ Cõsueuit
queri qd erit de feudo ingressi dicũt quidã qđ trãsit ad moñ.
eo mõ que erat penes ingressum de le. ij. l. peto. §. si prediuz ⁊
moñ. seruit per substitutũ vt. ĩ. ti. j. l. si quis ⁊. l. ad similitudinẽ
⁊ pro h̃ facit q̃ vasallus habet vtile dominiũ vt in vsibus feu.
de controuersia inter vasallum ⁊ aliuz de beneficio. c. j. ⁊ litera
huiꝰ aut. dicit sua ⁊ hec est opi. odo. ⁊ old. hic ⁊ nic. in decisa qđ
dicit inn. esse verũ si seruitiũ ad qđ tenebat vasallus decenter
poterat prestari p ecclesiã al's feudũ reuerteret ad dominũ et
ita no. in dicto. c. in presentia. vbi ẽt no. de emphiteosi ⁊ vsufr.
ingressi de quibꝰ statim subijciã sed cũ dictuz sit qđ moñ. põt
seruire p substitutũ nõ videt̃ multũ necessaria inno. distinctio
de hoc ẽt no. in decretis. xix. q. vlti. c. si qua mulier in glo. ⁊ ple
nius per arch. ſm tñ ius cõsuetudinis feudoꝝ secus est q̃ feu
dum ad dñm indistincte reuertitur ⁊ amittit̃ per ingressum
⁊ est casus si de feudo cũtrouersia fuerit. c. q clericus. ⁊ de va-
sallo milite qui bellica arma deposuit. c. j. ⁊ de beneficio feu. c.
j. in fin. ⁊ no. in summa quibꝰ modis feu. amittatur. §. itẽ amit
tit feudũ si clericus efficiat̃. ⁊ per hosti. in summa de immu. ec.
ver. sed nec illa. §. inquãtũ ⁊ in ver. sequẽtibꝰ vbi de hoc plene
10 ¶ Querit glo. qd de vsu. ingressi ⁊ determinat qđ remaneat
penes moñ. donec ingressus viuit ⁊ idẽ tz inn. in dicto. c. in pñ
tia. pro quorũ opi. bene facit. ff. de assignandis liberis. l. si. ex
duobus ⁊ ibi in glo. de peri. ⁊ commo. rei. ven. l. qđ si penden-
te. §. fi. de. leg. ij. cum pater. §. hereditatẽ de iure fisci. l. statius
§. fi. de manumissi. l. caius. cum si. ibi notatis per. d. Dyn. qui
hãc opi. ibi approbat. ⁊ dominus ol. ⁊ az. in summa pãdectaꝝ
qui. mo. vsuf. amittat̃. §. j. ⁊. xix. q. iij. c. §. q̃ mulier. in fi. magne
glo. In ꝯrium tñ videt̃ q̃ vsuf. morte finit̃ vt instit. de vsufr. §.
finitur. ⁊ ingressus habetur pro mortuo vt. ĩ. ti. j. l. deo nobis.
So. dic qđ habet̃ pro mortuo quo ad actus mũdanos ⁊ laica
les exercendo nõ quo ad comedendũ ⁊ bibendũ ⁊ adquiren-
dum hereditatẽ ⁊ trãsferendũ bona in monasteriũ vt dicta. l.
deo nobis ⁊ in aut. de monachis. §. j. ⁊. §. cogitandũ. ⁊ de hoc
no. in glo. ĩ. de bo. q̃ li. aut. idẽ in his. signata sup. l. cũ oportet
⁊ qđ nõ habeat̃ pro mortuo quo ad omnia facit. xvj. q. j. c. pla
cuit. scđo. ⁊ qđ ibi not. ⁊ p Io. an. ex̃ de rescriptis. susceptum.
In glo. penul. ⁊. xxvij. q. j. de viduis primo in glo. Itẽ nõ ha-
bet̃ ꝑ mortuo quo ad tutelã miserabiliũ ꝑsonaꝝ. xvj. q. j. c. ge
neraliter ⁊ quo ad alia que dicentur dicta. l. deo nobis. Quod
tñ predixi de vsuf. ingressi qđ spectat ad moñ. dicunt quidam
verũ eẽ in monasterijs que possunt hr̃e ꝓpriũ in his autẽ que
ꝓpriũ hr̃e nõ possunt dicunt ꝯ per. l. ff. de iure. do. l. si vsufru.
de hoc tñ latius dixi. s̃. eo. v. Itez cõsueuit queri quid erit de
bonis ⁊ vsuf. ingressi vide qõnem quã notaui. ĩ. de dona. que
11 sub mõ. l. iij. in fi. ¶ † Ex predictis pz so. aliaꝝ similium q̃stio
nũ que fiunt in gl. videlicet. Si ingressus habebat emphiteo
sim ⁊ de hoc est expressum in aut. de alie. ⁊ emphi. §. j. ⁊ tz dy. đ
leg. j. si ita. §. fi. Precarium vel libellũ q̃ transeunt ad moñ. vt
hic no. in glo. qđ tñ intelligit O do. si ad alio habeat quam ab
ecclesia. Si enim ab alia ecclesia habuisset, in optione est eccle-
sie a qua habebat an velit dominari ⁊ canonẽ recipere an vere
velit rem habere vt in aut̃. de alie. ⁊ emphiteosi. §. j. ver. si vero
contingit. ⁊ ita etiã tz. d. M. de fano in tractatu quem fecit de
iure emphiteo. v. xxv. qđ ꝓponit̃ quẽ tractatũ posuit specula
tor de locato. §. nunc aliqua de iure emphi. ⁊ qõnem predictã
12 ponit dicto. §. vſi. cxx. q̃rit̃. ¶ † Cõsueuit etiã queri nunquid
ꝑ ingressum liberent̃ filij a patria ptãte ⁊ quod remaneãt i' po
testate videt̃ q̃ certi sunt modi quibus soluitur patria ptãs
vt insti. qui. mo. ius pa. sol. p totum. sed iste non est de illis ⁊c.
ar. expressum. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. patre furioso
Et pro hoc etiam facit q̃ si liberi exirent patriaz ptãtem non
essent patris heredes sed bonorũ possessores vt insti. de her.
ab intesta. §. emancipati ⁊. ĩ. vnde liberi. l. qui se patris. cuius
cõtrariũ veꝝ est q̃ patri sicut heres succedit. vt. ĩ. titu. j. l. deo
13 nobis. ¶ † In ꝯriũ facit q̃ patria ptãs est de iure ciuili vt ĩsti.
de patria po. in p̃n. ⁊ ingressus ciuiliter morit̃ vt. ĩ. ti. prj. l. fi.
14 ¶ † Itẽ ingrediẽs trãsit ĩ ptãtẽ abbatis. xviij. q. ij. c. lumino
so ⁊. c. abbates. ergo aliũ in sua ptãte hr̃e non potest vt. ff. de
adul. l. sic eueniet. et q̃ sic est de deportato vt. ĩ. de sententiam
passis. l. fi. ⁊ in aut̃. de monachis. §. si quis igit̃ in fi. ¶ Circa h̃
vident̃ glo. variare nam. ff. de mino. l. si ex causa. §. papi. tenet
licet nihil alleget qđ filij liberentur a patria potestate per in-
gressum patris. Idẽ no. in glos. prima que incipit ⁊ sic soluit.
xx. q. ij. c. j. ⁊ inno. de voto ⁊ voti redemtio. c. scripture in scđa
colũ. ⁊ pro ista opi. bene facit incõmoditas seu perplexitas q̃
sequeretur si remanerent in ptãte. q̃ non possent esse in iudi-
cio sine eius cõsensu. nec ipse cõsentire posset cum sit in ptãte
abbatis vt dictũ est qđ posset si in seculo permansisset vt. ĩ. de
bonis q̃ lib. l. fi. §. necessitatis. alij tamen vt dictus paulus si.
Roff. in libello de act. p̃iudiciali que datur cõtra filium. §. oĩ-
bus tamẽ libellis ⁊ Gui. in specu. de tutore. v. sed queritur ple
nius de statu monachorum versiculo. xij. queritur ⁊ versiculo
lvj. queritur vbi plene de hoc not. e p odoff. in additionibus
summe az. de epi. ⁊ cle. §. pe. tenent ꝯrium ⁊ Nic. hic in decisa.
⁊ de hoc per Dy. ff. de acqui. re. do. l. homo liber. ¶ Primaz
opi. s. qđ exeant de ptãte vidi cõmuniter per doctores teneri
⁊ eam tenet. d. Richar. ⁊ archi. in lectura. xij. q. j. non dicatis.
¶ Idem põt etiã dici de filio ingrediente qđ liberet̃ a patria
ptãte per iura predicta. ⁊ ita sensit goffr. in summa de regula.
circa medium summe ⁊ no. per Inno. in. c. indecorum. de eta
te ⁊ qua. quod est verum si est pubes. Nam tunc ad ingressum
non requiritur consensus patris vt. ĩ. tit. xxi. l. deo nobis. §.
pe. ⁊ ibi glo. ⁊ est textus ⁊ glo. xx. q. ij. c. j. Si autem impubes
esset non teneret ingressus ⁊ pater tũc reuocare posset vt e. cã
⁊. q. c. puella. ⁊ ibi no. ⁊. q. j. c. illud statuendũ ⁊ de re. c. j. lib. vj. ⁊
ibi no.

ibi no. Quid aũt si de bonis filijfa. ingredientis dicet̃.j. pxi.
15 aut.si qua mulier. ¶ Adhuc aliqua tangamus de personis in
gredientiũ. ¶ Et querit̃ an seruus sine consensu domini in-
gredi possit ⁊ est dicendũ qđ sic in cor.aut.de monachis.§.si
quis igit.in fi.⁊.§.huic aũt nobis ⁊.liiij.di.si seru⁹ ⁊.j̃.tit.j.l.si
seruus.⁊ aut.ibi signata que incipit verũ. Idẽ in ascriptitio
vt.j̃.ti.j.si quis p̃sbyter .⁊ aut. ascriptitios.signata sup.l.iube
mus.e.ti. ¶ Quid de eo cui bonis interdictũ est vr̃ qđ nõ te-
neat ingressus maxime quo ad bona ar.j̃.de testis.l.is cui le-
ge.⁊ de verb.obliga.l.is cui bonis. Alij contra cũ iste ingres-
sus habeat ꝓ mortuo ⁊ moñ.loco heredis.puto qđ si iste erat
sane mẽtis licet al's forte esset dissipator vel prodigus qđ cũ
teneat ingressus ꝑsone teneat ⁊ bonorũ sicut de minore dictũ
est supra. Si aũt esset mẽtecaptus vel al's discretione carens
tũc cũ nõ teneat ꝑsone nec bonorũ dedicatio ⁊ ita intelligant̃
iura predicta. ¶ Quid de curiali dic qđ tenet ingressus vt. j̃.
ti.pxi.aut.s3 neq3 curialẽ .que est signata sup.l.officialis.⁊ ar.
ei⁹ qđ.s̃.dictũ est de seruo. ¶ Quid si aliquis cõdẽnatus erat
ad mortẽ supplicauit domino vel rectori ciuitatis vt sibi vitã
seruarẽt ⁊ in moñ. intraret iudex habens in hoc potestatẽ re-
seruauit sibi vitã ea cõditione qđ si moñ.exiret puniret̃ prio-
ri pena. vxor sua istũ repetit de moñ.querit̃ an ei sit reddẽdus
⁊ dicendũ est qđ sic vt supra dictũ est.v̇.et etiã alterius. S3 an
16 puniet̃ ad mortẽ dicit qđ nõ.cũ coactus exeat ⁊ ibi no .ꝑ bar.
brix.in q̃stiõibus suis. prima questione. ¶ Itẽ qđ si papa im
perator vel rex ingrediat̃ moñ.nũqđ eorũ iurisditio ⁊ officiũ
transeat ad moñ.⁊ vr̃ qđ sic ex generalitate hui⁹ aut.⁊ q2 quo
ad ingressum moñ.non est distictio ꝑsonarum in aut.de mo-
na.§.ij.nec mirũ q2 ecclesia sepe h3 iurisdictionẽ in tẽporalib⁹
in multis locis licet ꝑ se nõ exerceat maxime in criminalibus
sed alij cõmittat vt extra ne clerici vel monachi secu.negotijs
se imisceãt.clericis.lxxxviij.di.c.ep̃s gubernat. ⁊ ibi no.⁊ .xx.
q.iij.c.eos qui ⁊ ibi no.⁊ est tex.ne clerici vel monachi. c.vlti.
li.vj.⁊ in ista opi.fuisse videt̃ alanus l3 dicat de facto nõ serua
ri vt no.in specu.dicto ti.de statu mona.v̇.xj.querit̃. Sed ⁊ de
iure vidi cõiter contrariũ teneri q2 tanta ⁊ talis administra-
tio nõ cadit in monachũ nec monasteriũ ar .dicti.c.eos q.xx.
q.iij.⁊.c.p̃ñs clericus ⁊ ibi no.⁊ predicta alia iura in clericis se
cularib⁹ loquunt̃ q habent largiores habenas quã monachi
vt pt3 ex notatis in summa ne clerici vel mo.secu.ne se imisce-
ant. Ad hoc facit tex.⁊ glo.xxvij.q.ij.c.scripsit ⁊.vij.q.j.c.hoc
nequaquã.vbi no.regnũ trãsire ad successores.si regnũ habe-
bat̃ ꝑ successionẽ. ¶ Alij ⁊ forte nõ male dicũt qđ iste ingres-
sus añ ꝓfessionẽ retinet huiusmodi dignitates ⁊ administatio
nẽ q2 adhuc nõ est ꝓprie monachus cũ liceat sibi penitere ⁊ ex
ire post ꝓfessionẽ ꝑdat ad similitudinẽ bñficij ecclesiastici qđ
nõ vacat nisi facta professione vt dicto ca.vlti.li.vj.ex̃ de regu
lari.⁊ vide qđ ibi no .per io.an.⁊ archi.q̃ faciunt ad materiã
hui⁹ aut. ¶ Et l3 glo.sentire videat̃ qđ ista aut.locũ habeat in
omnibus ecclesijs tã secularib⁹ quã regularibus tñ hoc verũ
nõ puto: sed credo locũ habere in illis moñ.q̃ habẽt ꝓpriũ in
cõi nõ in particulari i ecclesijs aũt ⁊ ordinib⁹ secularib⁹ in q
bus licet hr̃e in ꝓprio ⁊ in cõi vel in illis q habẽt ꝑticulariter
⁊ nõ in cõi sicut est ordo militie beate marie ⁊ ordo terti⁹ san-
cti francisci nõ puto habere locũ istã aut.nec eius rationes vt
j̃.ti.j.sacrosancte. ⁊ aut.presbyteros ibi signata ⁊ autẽ. licẽtiã
⁊ no.in dicto.c.vt lex.xxvij.q.j.⁊ per azo.in summa huius ti.
j.col.v̇.vbi aũt quis ingredit̃ ⁊ q2 hec aut.sumitur ex titulo đ
monachis vbi nihil đr de alijs ecclesijs ⁊ in spec.dicto titu.de
sta.mo.v̇ si.lviij.querit̃ ⁊ ita tenet hic od.⁊.d. Nic.de matarel-
li3 q in modũ cuiusdã summe circa hãc aut.sic dicebat. ingres
si puberes discreti legitimo ⁊ libero ingressu spõtaneo motu
ꝓfessi monasteria nihil in singulari habẽtia l3 in cõi se ⁊ sua cũ
sua cã dedicant̃ deo. Exceptis feudis emphiteosi q̃ ab eccl'ia a
qua habebat reuocent nec ergo testãtur vt pote nec dñi apti-
tudine vel actu. ¶ Et ẽm hãc expositiõe3 ista rõ est necessaria
l3 glo.dicat qđ est tm̃ ꝓbabilis si enim aptitudine vel actu do
minium in eorũ persona cadere nõ põt intestabiles sunt sicut
apparet in seruo qui nihil ratione dñij habere potest non te-
statur vt.ff.de testa.l.filius.⁊ in eo cui bonis interdictũ est qui
non potest administrare nec testari vt.eo.tit.l.is cui.l.fortius
ergo non testatur ille qui nec habet nec habere potest. ¶ Sed
nũquid codicillari potest videretur ꝙ sic quia qui non potest
testari põt tamẽ aliquãdo codicillari vt.ff.de leg.iij.l.j.§.si fili
us.⁊.§.si quis plane. Sed dic ꝯ ꝑ.l.diui.§.codicillos de iure
17 codicil.ꝑ rões supra adductas. ¶ † Sed nũqđ eremita[a] põt
a ꝯdere testm̃ dicit ꝙ sic si sit talis qui possit habere ꝓpriũ vt
ex̃ de ele.c.cũ monasteriũ de pellicia.⁊ ibi no.ꝑ ber.⁊ Inn.et
pro hoc.xix.q.vlt.c.ꝑlatum.§.ecõtra in fi. Circa conuersos vi

a ¶ Eremita. Addẽ qđ eremita đr ciuis loci i q̃ morat̃ bal. i l. adoptione. C. de adop. Et ꝙ eremita đr ꝑsona ecclesiastica vide ꝑ gl. ⁊ doc. in.l.ij.ff.de in ius voc. glos.in.c.q vere.xvj.q.j.in.c.nulla xciij.d.inn. in.c.cũ monasteriũ.de elec. Car. ꝯriũ t3 in cle.ij.de ꝓb.tñ sibi ꝯdicit i cle.penul. đ sen.excõ.

de pulcrã gl.di.c.vt lex.xxvij .q.j.⁊.xij.q.j.c .duo sunt genera
in gl .⁊ ꝑ archi. ¶ Utrũ valeat receptio hui⁹ forme recepim⁹
te in monachũ si detuleris vñ viua s Inn.t3 qđ nõ ex̃ de symo
nia.c.tua nos. Idẽ no.in sũma.j.q.ij.i sũma.⁊ ibi ꝑ arch. Ibi
tñ arch.t3 si monastertũ est pauꝑ ita ꝙ facultates nõ sufficiãt
teneat al's nõ. Utrũ receptus ꝑ pecuniã ⁊ symoniã sit habitu
priuãdus dic ꝙ nõ sed monasterio ꝓuat̃ in q̊ sic recept⁹ fuit vt
18 no.ꝑ arc.j.q.iiij.saluator. ¶ † Utrũ ficte ĩgrediẽs ⁊ nõ animo
se obligãdi trãscursu tꝑis portãdo habitũ obliget̃ dic qđ nõ
vt no.ꝑ ber.ex̃ de ꝓui.c.tuarũ.§.verũ ⁊ ꝑ Inno.ex̃ de regula.c.
ij.vbi est pulcra gl.ad materiã hui⁹ aut.⁊ ꝑ archi.iij.q. iiij c.si
19 qs auro ꝓposito. † Utrũ q vouit ingredi moñ.aliqđ possit pe
nitere an ad hoc cogi possit dic qđ cogi põt vt.no.ꝑ arch.xij.
q.j.sancimus.vbi ẽt alie pulcre qões notantur de eo qui vo
20 luit religionẽ ingredi. ¶ † Utrũ monachus eleemosynã dare
possit sine ꝯsensu abbatis.gl.t3 ꝙ sic.xij.q.j.nõ dicatis.arch.
tñ ibidem t3 ꝯtrium vbi plene not.de hoc ⁊.xvj.q.v.c.si cupis.
Utrũ ille q ꝓposuit seculũ dimittere ⁊ habitũ suscepit l3 ali-
ter nõ vouerit sit obligat⁹. Host.qđ sic.in.c.literarũ.ex̃ de voto
⁊ voti redẽ.ibi si nõ est in voto vltra ꝓcessũ. q.d.si vltra ꝓces
sum eẽt habitũ sumẽdo secus eẽt.thomas sentit ꝯtriũ vt no.ꝑ
21 archi.xvij.q.j.c.qui bona circa ꝓn. Utrũ q vouit certã religio
nẽ intrare si ingrediat̃ laxiorẽ possit i ea licite remanere. Dic
ꝙ sic s3 est ei penitẽtia iniungenda vt ex̃ de reg.c.q votũ li .vj.
22 ⁊ no.ꝑ archi.xx.q.iij.c.j. ¶ † Utrũ ingressus moñ.liberet quẽ
a voto vel penitẽtia ꝑagenda videt̃ qđ nõ.xxiij.q.ij.admone
23 re ⁊ ꝑ arch. ¶ † Utrũ iuuenis qui fingit se mulierẽ ⁊ intrauit
moñ.monacharũ vt monachã corrũperet ꝯpellat̃ ad religionẽ
dic qđ sic nõ monacharũ s3 monachorũ vt in qõnib⁹ Bar.brix.
lxxxi.q.q̃ incipit iuuenis quidã ⁊ in spec.de statu mo.v̇.xxxix.
querit̃.⁊ plene ꝑ arch.xxviij.dist.c.qđ interrogasti. ¶ Et hec
sufficiant.de materia ista ẽt tradã in cor.aut.de monachis suꝑ
rubrica ⁊ ꝑ totũ.⁊ tangit̃ ẽt.j̃.tit.pxi.l .gñaliter in fi.⁊ .l.fina.
¶ In gl.prima de monachis.§.illud h̃ nihil facit ⁊ ideo alle
ga.ff.de acq.pos.l.q iure de testõ mili.l.diu⁹.⁊ de act.⁊ obli.l.
obligationũ substantia penul.⁊ vltimo rñso.ol. ¶ In gl.pre
caria đr additio est vsq3 ibi vel libellũ ⁊c.ol. ¶ In gl.vlti.in fi.
⁊ ibi dicet̃ plene.vtrũ igressus moñ.possit testari vel nõ casus
speciales in quib⁹ qs de alienis testat̃ no.j̃.de lega.l.cũ alienã.

☞ Bona iure successiõis transeũt ĩ monasteriũ ꝑ ingressũ
1 monasterij.
2 Filius emãcipatus an possit cogere patrẽ ad partẽ sibi dãdã

Si qua mulier. canonizata ẽ ista aut. xviij.q.vlt.c.si q̃ mu-
lier ⁊ ibi est pulcra glo.⁊ ibi etiã per arch.⁊.c.sequẽ
ti ⁊ in cor.vnde sumitur de san.epi.§.si qua mulier ⁊
in spec.de statu mo.v̇.quinquagesimo querit̃ vsq3 ad fi.ti.late
tractat̃ ⁊ vide ĩ nouellis de monachis ⁊ monasterijs.c.si muli
er vl' vir quasi circa finẽ nouellarũ.⁊ de viro ⁊ muliere qui soli-
tariam eligit vitam.c.vnico circa princi.nouellarũ ⁊ ibi in libel
lo.d.M.de fano de testis in principi.⁊ determinat ⁊ declarat
hanc autẽ.supior aut.ingressi.⁊ etiã.l .C. ¶ Et pro intellectu
glo.distinguit tria tempora.primum si testatur añ ingressum
⁊ de hoc loquitur prima glo.magna ẽm si post ingressũ ⁊ de
hoc loquit̃ tota aut.vsq3 ad v̇.quod si post.glo.oẽs preter pri
mam. ¶ Tertium qñ nec ante nec post sed moritur nulla fa-
cta dispositione.et de hoc loquitur v̇.si post vsq3 ad fi. Iaco.
butri. ¶ Et prĩo querit glo.si aliquis añ ingressum condidit
testm̃ ⁊ instituit extraneum sibi heredem ⁊ de monasterio nul
lam fecit mẽtõem nũquid tale testm̃ rũpitur per ingressum.⁊
post multa allegata pro ⁊ ꝯtra determinat ꝙ rũpatur per iu-
ra ⁊ ar.satis pulcra. Item notat̃ in decretis.d.c.si qua mulier
xix.q.vlti.in glo.magna.⁊ in aut.de san.epi.§.sed hec p̃senti.
ꝓba.circa finem.⁊ hanc approbat hic cy.secũdũ pe.et aut de li
beris ⁊ pos.l.filio quem.§.si.vbi filius fictus rumpit testamẽ
tum.⁊ ad hoc facit qđ no.ꝑ ipsum cy.j̃.ad treb.aut.nisi rogati.
⁊ fundantur oẽs allegatiões glo.suꝑ duobus.ꝓmũ q2 mona
steriũ loco filij habet̃ vt.d.§.s3 hoc p̃ñti ⁊ ex̃ đ ꝓba.c. in p̃ñtia
Itẽ q2 ꝑ ingressum capite minuit̃ q2 trãsit in ꝑtãte abbatis vt
xviij.q.ij.c.luminoso.⁊ sic ꝯcludũt ꝙ rũpat̃ agnatiõe posthu
mi ⁊ capitis diminutõe ⁊ hec opinio cõiter seruat̃ ẽm.d. ric.
old.ia.de are. Nic.in decisa o doff.hic qui dicit hanc fuisse opi
nionẽ domini Ja. Bal.⁊ ia.butr.tenent cõtrariũ dicentes ꝙ
tale testm̃ conditum ante ingressum ẽt si in eo moñ.nihil sit re
lictũ non rumpitur per ingressum. ¶ † Primo quia in corpe
de monachis.§.illud vnde sumitur aut.ingressi cõsulitur volẽ

ti ingredi monasteriũ qd̓ testet̃ ante ingressum qñ̄o voluerit
qd̓ cõsiliũ esset frustratoriũ si postea rumperet̃ per ingressum
nõ ergo rũpit̃ testm̃ sꝫ trãseunt bona in moñ.cũ sua cã.s. ꝑme
dispositiõis durãtis hoc est monasteriũ fruct⁹ ꝑcipiat testõre
viuẽte eo aũt mortuo bona deueniunt in institutũ heredẽ vt
ff.ad trebel.l.ex facto.§.ex facto de iure fi.l.statius.§.fi.et hãc
opi.videm⁹ cõtinue de facto seruari qd̓ ingredi volẽtes mo
nastriũ añ ingressum testm̃ condãt et seruat̃ p moñ.qd̓ ingre-
diunt̃ nõ ob.§.sꝫ h̄ pñti ꝛ.c.in pñtia ex̃ de proba.q̃ allegant̃ qd̓
moñ.habet̃ loco filij potest em̃ dici qd̓ h̄ est loco filij ficti nõ ve
ri ꝛ fictus filius substitutũ nõ excludit vt.ff.de le.ij.l.si ita quis
testõ.§.fi.vel qd̓ hoc in eis nõ dr̃ licet ad h̄ cottidie cõiter alle-
gent̃ imo in eis dr̃ qd̓ ille qui tenebat̃ restituere ex fideicõ .vel
substitutione si decederet sine liberis si moñ.ingrediat̃ deficit
talis cõditio ꝛ restituere nõ tenet̃ sꝫ nõ hoc iõ est q2 moñ.loco
filij habet̃ sꝫ ideo q2 illud tale fideicõmissum posset expẽdi p
illũ q restitutiõe grauat⁹ erat in cã dotis ꝛ donatiõis ꝓpter
nup.vt.ff.ad trebel.l.mulier.§.cũ ꝓponeret̃ in aut̃.de restitu.
fideicõ.§.ꝙobrẽ.multo ergo fortius põt in monasteriũ trans
ire fauore religiõis nõ ergo est verũ qd̓ moñ.loco filij habeat̃
sꝫ illa cõditio si decederet siue liberis fauore moñ.ꝓnõ scripta
ꝛ inualida habet̃ vt dicto.§.sed h̄ pñti ꝛ dicto.c.in presentia ꝛ
expresse etiã habet̃ in nouellis de monachis ꝛ monasterijs.§.
si qs sub cõditione ꝛ hoc ẽt clare patet quia si in substitutione
vel restitutione adijciat̃ qd̓ si moriat̃ sine liceris expẽdi debeat
in pias causas vel pios vsus tũc per ingressuꝫ moñ.nõ habet̃
cõditio ꝓ non adiecta immo valet ꝛ in ipsos vsus pios expen
det̃ secũdũ dispositionẽ testatoris qd̓ nõ esset si moñ. haberet̃
pro filio ꝛ rũperet̃ testm̃ per ingressum ex quo clare patet qd̓
moñ.nõ habet̃ ꝓ filio nec hoc dicũt iura predicta lꝫ ad hoc cõ
muniter allegent̃ nec per ingressum moñ. conditio nuptiarũ
vel liberoꝝ ĩpleta intelligit̃ immo intelligit̃ defecisse sꝫ q2 sunt
quodãmodo cõtrarie ingressui moñ.ꝛ p cõsequẽs seruitio di
uino remittunt̃ a iure ꝛ eis remissis hereditas vel relictũ capi
tur per moñ.ac si tales cõditiones in ꝑsonã ingressi nõ essent
adiecte cõditio em̃ nuptiarũ vel liberorũ secularitatẽ inducũt
ꝛ sic ingressui moñ.sunt cõtrarie ꝛ ideo remittunt̃ sicut et al's
cõditio viduitatis a iure remittit̃ ꝛ nihilominus relictũ capit̃
vt.j.de indicta viduitate per totũ ꝛ de cõdi.ꝛ de.l.cũ ita ꝛ iste
est verus intellectus illius.§.sed h̄ presenti ꝛ dicto. c.in pñtia
qd̓ fundat̃ super dicto.§.Et sic ex predictis apparet qd̓ testm̃
nõ rumpit̃ per ingressum quasi posthumi agnatione si enim
moñ.haberet̃ ꝓ filio nõ posset qs oĩa bona sua reliquere in re
dẽptiõe captiuoꝝ vel ad pias causas nõ relicta legitima moñ.
tanq̃ filio sed tñ potest vt apparet ex predictis iuribus.j.ti.j.
si quis ad declinandã in prin.ꝛ ibi no.¶ Nõ ob.qd̓ capite mi
nuat̃ per ingressum q2 hoc verũ nõ est maxima em̃ capitis di-
minutiõe nõ q2 liber manet ar.in aut̃.de mona.§.cogitandũ ꝛ
no.insti.de iure ꝑsonarũ in prin.media nõ q2 retinet ciuitateꝫ
ꝛ ius succedendi.vt.j.ti.ꝓxi.deo nobis qd̓ al's nõ esset vt.j.de
here.insti.l.j. minima nõ q2 retinet ius agnationis ꝛ agnatis
succedit vt no.dicta.l.deo nobis.item quia tolleret̃ patria po
testas quia saltem habet tollere ius familie ꝛ sic non posset fie
ri patris heres sed bonoruꝫ possessor.vt insti.de here.ab inte.
§.emancipati ꝛ.j.vnde liberi.qui se patris .¶ Iteꝫ ideo tolli
tur testm̃ capitis diminutione quia deuenit ad casum a quo
non posset incipere vt insti.qui.mo.tes.infirmãtur.§.nõ tamẽ
sed hic ẽt post ingressum potest testari vt hic patet ergo capi-
te nõ minuitur nec deuenit̃ ad casuꝫ a quo nõ posset incipere
ꝛ qd̓ dicit̃ ꝙ transit in ꝑtãtem abbatis.verum est quo ad obe-
dientiam non quo ad hoc vt rũpat̃ testm̃.ꝛ predicta tenebat ꝛ
recitabat dñs Ric.in quadam sua qõne quam disputauit pa-
due que incipit qd̓ talis est.habet ꝯsuetudo fere totius italie
ꝙ patribus sorores cum fratribus non succedant circa finem
ipsius qõnis ꝛ tangitur p Cy.dicta aut̃.nisi rogati.j.ad trebe.
1 ¶ †Et ſm ꝑdicta per ingressuꝫ moñ.trãseunt bona in mona
sterium iure successionis.ꝛ moñ est heres de quo satis dixi.s.
ꝓxi.aut̃.licet quorundam opinio fuerit qd̓ nõ sit heres sꝫ trãs
eunt bona in moñ .iure donationis sicut ergo si alij donas-
set donatarius haberet omnia ꝛ teneret ꝑpetuo.sic et moñ. sꝫ
quia bona intelligunt̃ deducto ere alieno ꝛ is ad quem vadũt
bona necesse habet actiones suscipe.vt.ff.de iure do.l.mulier
ꝛ de le.ij.l.si quis seruum.§.fi.ꝛ.l.se.iõ moñ.nõ plus capiat ni
si qd̓ superest deducto ere alieno ꝛ id videtur retentum a mo-
nacho.licet nõ distincte vel viriliter.ꝛ ideo creditores cuꝫ mo
nasterio non agent sed cuꝫ monacho sed fit executio in huius-
modi bona.vt.l.in arrogator.ff.de pecul.vt dixi.s.proxi.aut̃.
¶ Sed esto quod alius institutus esset heres in testõ ĩgressi.
ꝛ teneamus ꝓ vero quod testm̃ nõ rumpat̃ p ingressum quid
habebit iste heres.ꝛ qñ dico ꝙ ante mortẽ naturalem ingressi
nõ sortit̃ effectũ testm̃ etiã vt ex eo nomẽ heredis capiat quod
patet q2 nõ agit̃ cũ eo hereditarijs actibus.sꝫ cum monacho
quasi viuo ꝓpria actione.vt.j.ti.ꝓxi.aut.cã q̃ fit cũ monacho
in aduẽtu naturalis mortis vires capit testamẽtũ ꝛ heres ex
eo sumet nomẽ heredis.ꝛ videt̃ ſm quosdã vacuũ q2 nil videt̃
ei applicari nisi vt cõueniat̃ ꝛ ꝯdemnet.vt poterit a moñ.ꝯseq
quasi nõ videat̃ alienatũ qnatenus erat in ere alieno.Vel fiat
executio in moñ.quo ad huiusmodi bona q̃ quasi sunt heredi
taria q2 ꝛ añ mortẽ saltẽ quo ad hãc satisfactionẽ ei⁹ remanse-
rũt vt.d.l.in arrogato.ꝛ argu.l.si diu de bo.auc.iu.pos.ꝛ non
ob.ꝑall.l.ex facto ꝛ.l.stati⁹.§.fi.q2 verũ est qd̓ post mortẽ defe-
runt̃ ei cui hꝫ necesse ſuare.sꝫ vbi nõ hꝫ necesse seruare aliena
do ꝓuat successorẽ sicut ꝛ se.vt in.l.in his.§.nõ debeo de re iu.
cũ si.¶ Sꝫ dic qd̓ aut est testat⁹ nõ p respectũ ad ingressum ꝛ
tũc quasi ex noua volũtate videt̃ p ingressum alienãdo adime
re vt.l.fideicõ.§.si rẽ.de le.iij.aut disponebat p respectũ ad in
gressum tũc ne sit inutile testm̃ stat̃ tali testamẽto quo ad bo-
na lꝫ differat̃ vsq; ad diẽ mortis naturalis per predicta iura.
¶ Qd̓ ẽt sic ꝓbat̃ certũ est qd̓ p.l.generali nã trãsibãt bona in
moñ.sꝫ correcta est in eo eatenus quaten⁹ nõ disponit.q̃tenus
ergo nõ disponit trãsit ad moñ.ꝛ eidẽ remanet qd̓ est in quã-
titate.s.vt id qd̓ nõ ꝯtulit alteri sit moñ.ꝛ in tꝑe.i.vt ꝓ eo tꝑe
p quo nõ ꝯtulit sit monasterij qd̓ est vsq; ad diẽ mortis natu-
ralis vt ꝑdictũ est.Dñs tñ Inn.ex̃ de sepulturis relatũ ĩ ꝑma
gl.videt̃ sentire qd̓ testm̃ ĩgressi sortiat̃ effectũ statim post ꝓfes
sionẽ ꝛ si naturaliter mortu⁹ eẽt.ꝛ hanc opi.videt̃ sentire glo.
in cor.aut̃.de monachis.§.illud in gl.sed an qd̓ debet̃.¶ Iteꝫ
querit gl.hic ꝛ in cor.vñ hec sumit si post ingressum disponat
qualis erit huiusmodi dispositio.vtrũ testm̃ vel diuisio Io.ꝛ
placẽ.dixerũt eẽ diuisionẽ nõ testm̃.Azo.ꝛ odof.ꝛ Ric.dicũt
esse testm̃.ꝓ opi.Io.ꝛ sequaciũ facit text⁹ dũ dicit diuidere et
q2 p ingressuꝫ ꝑdit dñiuꝫ aptitudine ꝛ actu vt dixi.s.ꝓxi.aut̃.
in fi.ꝛ in cor.vñ illa aut̃.sumit̃ de monachis .§.illõ.ꝛ nõ erit ea
rũ vlteri⁹ dñs vllo mõ.¶ Pro opi.aꝫ.ꝛ odo.facit qd̓ lꝫ ꝯhen
tes possint inire ꝯtractũ q p mortẽ ĩcipiat hr̃e effectũ vt.l.vbi
ff.de do.cã mor..tñ vbi lex de effectu disponit differẽdo post
mortẽ vr̃ disponere de vltima volũtate vt patꝫ in donatiõe cã
mortis ꝛ sil'ibus ꝛ ꝓbat̃ q2 ẽt in eo qd̓ expresse fit vt valeat in-
ter viuos vt in donatiõe inter vi.et vxo.dicit̃ qd̓ capit effectũ
post mortẽ.ꝛ iõ dicim⁹ qd̓ hꝫ vim relicti.Itẽ ꝓbat̃ lꝫ in re cer-
ta seruet̃ qd̓ voluit disponẽs siue sit inter viuos dispositio siue
mortis.tñ in dubio si disponẽs se retulit ad mortẽ videt̃ vlti-
ma volũtate disponere vt.l.seia.§.cum pater.ff.de dona.cau-
sa mortis.ergo hec lex differendo effectuꝫ dispositionis post
mortẽ videt facere ꝛ disponere vt de vltima volũtate. Quod
aũt effectus hui⁹ dispositionis differat̃ vsq; ad tẽpus mortis
naturalis satis ꝓbatũ est supra Ia.but.ꝛ hãc opi. videt̃ sequi
gloss.j.fami.er.l.quoties ꝛ.l.filij.¶ Quidã tamẽ ꝛ forte non
male distĩguũt aut ista dispositio fit ãte ꝓfessionẽ tacitã vel ex
pressaꝫ ꝛ tũc sit vera opi.aꝫ.s.ꝙ sit testm̃ q2 tũc bona nõdũ trãs
ierũt irreuocabiliter ad moñ.sꝫ posset monasteriũ exire ꝛ bo
na repetere ꝛ i hoc corrigat̃.aut̃.ĩgressi.Aut post ꝓfessionẽ et
tũc q2 desijt eẽ dñs nõ põt testari sed diuidere sic ꝛ tũc sit vera
opi.io.ꝛ sequaciũ ꝛ ad hoc bene facit ex̃.de regularib⁹.c. bene
ficium.li.vi .cum his que ibi no.ꝛ qd̓ no.per arch.xix.q.vlti.c.
penul.vbi de hoc satis no.per eum.¶ Opi.aꝫ.indistincte pu
to veram.s.quod sit testm̃ ꝛ non diuisio ꝛ speciale sit ex benefi
cio huius aut̃.quod ingressus inter liberos possit testari ante
ingressum ꝛ post ingressuꝫ secundũ formã huius autẽ.al's ni
hil speciale videretur inductum per hanc autẽ.ꝛ ita vr̃ sentire
glo.in decre.xix.q.iij.c.si qua mulier.¶ Vlterius querit glo
nunquid portio que debet̃ filijs ex dispõe huius autent̃.statiꝫ
peti possit an demũ post mortem naturalem patris ꝛ videtur
sentire qd̓ demũ post mortẽ naturalẽ patris nisi quo ad alimẽ
ta ꝛ hanc opi.approbat ꝛ cõfirmat ia.butri.sic hr̃e enim dicit̃
ꝙ ipsa legitima debetur si post ingressum moriatur ante mor
tem ergo est in potestate patris parum vel multum conferre
volentis in filios ante ergo q̃ disponat non est certum quid
peti possit ꝛ sic propter incertitudinẽ habent filij silere arg.l.
cum pater.§.a filio de leg.ij.¶ Iteꝫ pater debet dare filio de
bitam iure nature non eo viuente ergo nec moñ.Item vbi in
locum prouisionis legis disponit nisi vltra exprimat̃ idem in
eo seruat̃ qd̓ lex disponit.vt.j.de fideiuss.l.nõ recte.¶ Sꝫ vbi
lex disponit de legitima disponit post tꝑs mortis g̃ ꝛ vbi hõ
disponit intelligit̃ post tẽpus mortis disponere.¶ Itẽ vides
qd̓ vbi omittit homo in quãtitate disponere disponit lex pro
eo in eo solo qd̓ necesse habuit.s.in legitima ergo ei in tempo
re lex disponit in eo qd̓ pater disponit vt habeat eo tꝑe ꝓquo
necesse

necesse habiturus est.s.post mortē ꝛ alimenta in vita. Itē cum
plus ꝛ minus sit re ꝛ tpe sic nō possunt filij plus re.i.vltra legi
timā sic nec tpe.i.ante mortem patris ia.butri.ꝛ cy. ¶ Quod
statim peti possit videt sentire glo.j.ti.ꝑxi.aut.nūc aūt signa
nata sup.l.si qs presbyter ꝛ in cor.de mona.illud. ¶ Pro pria
opi.ēt facit qꝛ liberi ingredientis moñ.remanent in eis pote⸗
state fm vnā opi.vt dixi.s.ꝑxi.aut.ergo litē nullā patri pos
sunt mouere vt.ff.de iudi.l.lis nulla. ¶ Et predicta ēt faciūt
2 ad questionē †qua querit nūqd filius emācipat⁹ possit cogere
patrē ad partem sibi dandām de qua plene dicet.j.de episco.
audi.l.si lenones. Sed que erit hoc casu legitima filiorum quam
ingrediēs hꝫ eis necesse relinquere dicunt quidā qd est triēs
vel semis ꝑ nūero liberorum vt.j.de ioffi.tes.aut.nouissima. Alij
dnt qp sunt due partes ꝛ ēt moñ.vt in cor.aut. vt nulli iudicū.
§.adulterā ꝛ ibi de hic in glo.ꝛ.§.qꝛ vero que est.j.de adul.l.
quāuis ꝛ incipit.sed hodie ꝛ ibi ēt de hoc in glos.no.ꝛ ꝑ hoc
vt liceat matri ꝛ auie.§.qꝛ vero quedā.primā opi.veriorē puto
qꝛ si triēs vel semis est legitima liberorum parentib⁹ existentib⁹
in seculo multo forti⁹ eis ingrediētib⁹ moñ.fauore religiōis.
¶ Predicta alia iura q̄ de duab⁹ partib⁹ loquunt nō de spō⸗
te ingrediente moñ.sed d intruso i moñ.ꝑpter delictū. ¶ Ad
huc querit.glo si ingrediens non habeat descendentes vtrū
h aut.locū habet in ascendentibus glo. allegat pro et contra
ꝛ nō figit pedē in cor.vnde hec sumit tenet qd qꝛ moñ.habet ꝑ
filio excludatur parētes vt.j.de leg.heredi. aut.in successione
ꝛ hanc etiā opini.approbat io.dicto.c.si qua mulier in princ.
magne glo.xix.q.vlti. ¶ Ego aūt puto cōtrariam opi.veram
s.qd ascendentes debeant hr̄e ligitimā ꝑ iura hic in glo.alle⸗
gata ꝛ quia iniquū esset qd parentes ingrediētes moñ.tenerē
tur liberis legitimā relinquere ꝛ nō ecōtra ꝛ nō est verum qd
moñ.habetur pro filio vt.s.probatum est. ¶ Cy.dicit petrum
tenere opi.gloss.ꝛ qd filius fictus excludit patrem per.l.ff.de
suis ꝛ legi.here.l.ij.§.ꝑtu vero refert. ¶ Contra glo.facit qꝛ
non possunt pauperes heredes institui:quin pater habeat le
gitimam pauperes autem vincunt moñ. vt dicto.§. sed hec
in presenti ꝛ in aut.de sanc.epi.ergo habet locum regula si vin
co vincentem ꝛc.vt.d.Dy.ff.de diuer.ꝛ tempo.prescri.l.de ac
cessionibus. Sed respondit petrus hoc verum vbi est eadem
ratio ꝛ causa vincendi qd non est hic qꝛ quando testator relin⸗
quit bona pauperibus si heres decedat sine liberis si īgredia
tur moñ.non debet habere bona quia testator hoc nō dixit sꝫ
quando ipse testator ingreditur ꝛ dedicat se ꝛ sua tūc moñ.ha
betur loco filij ꝛ habet bona ex voluntate expressa testatoris
ergo tūc excludit moñ.p̄rem. Cy.tñ dicit moñ.non teneri ad
alendum p̄rem sic est agēs vt.ff.de liberis exhi.l.si quis a libe
ris.§.vlt. ¶ Sed retēta ista opi.dubitat vtrū sicut legitīa de⸗
scēdētiū est aucta ꝑ aut.de trien.ꝛ se.fm numerū liberorum sit ēt
aucta legitima ascendētium gl.querit sed nō soluit in cor.aut.
de here.ꝛ fal.§.primū itaqꝫ in tit. sequēti de nō eligē scdo nu⸗
bentes.§.cū igit reliquū tꝫ qd aucta sit. ¶ In glo.q̄ incipit in
quartam iure isto.ꝛ pro hac opi.bene facit in aut. qui.mo.na.
effi.sui.§.si quis igit habēs filios.ꝛ ibi no.ꝛ videt exp̄ssum in.
d.ti.de trien.ꝛ se.§.h nos.circa fi.ibi hoc seruādo ꝛc.ꝛ ibi de h
plene no.in glo.iure tñ nouellarum videt expressū qp in ascendē
tibus aucta nō sit sꝫ solū in descendētibus vt in nouellis de le
gitima portione parētibus relinquēda prima parte nouellarum
de hoc ēt no.i glo.j.de inoffi.testa.aut.nouissima. ¶ In gl.q̄
incipit saluo pacto ibi de iniusto testō.l.si quis.ista gl.transpo
sita est.hic debēt esse vba que sequūtur nā agnoscendo ꝛc. Nā
ista verba sunt in.l.si quis ex hereditate ꝛ no.in.l.filio.§.fi.ol.
¶ Ibi omnia dare non potest cum moñ.habeat legitimā.ol.
¶ Ibi collatum vt.s.ꝑxi.aut.ingressi ol. ¶ Ibi decessit non
sui iuris qꝛ transiuit in ptātē abbatis.vt.xxiij.q.ij.c.lumino⸗
so ꝛ.c.abbates.ol.de hoc tamē dic vt.§.pleni⁹ dixi. ¶ In gl.
nunqd ibi.l.ꝯficiunt.§.si post. Sic ergo dicūt esse diuisionem
nō testm̄.qꝛ facta ꝑ eū q desijt esse dn̄s per ingressum vt.s.ꝑx.
aut.ingressi. ¶ Sed quis aliena bene diuidit vt iudex ꝛ arbi⸗
ter.ol.de hoc tñ dic vt supra plene notaui casus speciales in q
bus de reb⁹ alienis qs testatur no.j. relega.cuꝫ alienā. ¶ In
glo.vt tantū sibi retineat ibi.d.l.hac editali hic ar.ꝯtriū vt ibi
ptꝫ.sꝫ pro hac opi.facit.ff.de cōiu.cum emā.li.eius.l.j.§.inter
ipm ol. ¶ In glo.innuit hanc portionē ibi si qs a liberis.ꝛ.j.
de here.l.cognouim⁹.ꝛ de alēdis liberis a patre.l.j.ol. ¶ In
e.glo.ibi.§.illud.h legas qd est in fi.gl.qꝛ ꝑ mortuo ꝛc.nā ad
hoc allegatur.l.sequens.oldr. ¶ In.glo.in fi.de hoc dic vt la
ti⁹.s.dixi.

1 ☞ Economus quis dicitur.
2 Constantinopolis ecclesia an sit mater aliarum ecclesiarum.
3 Prescriptio an currat cōtra romanā ecclesiā.
4 Papa dicitur successor petri.
5 Crux potest predicari cōtra scismaticos.

Ubemus nulli. Ibi economo cui.
istud cui ponit de⸗
mōstratiue nō discretiue quasi sit ali⁹ economus cui
gubernāda nō mādat.nā nullus est cui gubernāda
1 nō mandet. Ja.de are. ¶ †Economus[a] eñ est dictio greca la
a tine interpretat admīstrator fm od. Et est diffinitio hui⁹ eco⸗
nomi h addito qꝛ ab epo dꝫ sibi mādari admīstratio vt.j.ti.j.l.
oēs q vbiqꝫ.§.hic nihilominus ꝛ de his q ad ecclīā ꝯfugiūt.l.
fi.§.qd si in ecclesiasticis ꝛ cū ꝯsensu capl̄i sui vt ex d his q̄ fiūt
a p̄latis sine cōsensu capl̄i.c.quāto ꝛ ꝑ totū. ¶ Itē econom⁹
ecclīe nō dꝫ esse laic⁹ vt.xvj.q.vij.c.noua actiōe.ꝛ no.j.de epi.
audi.l.decernim⁹. ¶ De isto economo hr̄.xcix.di.c.volumus
c.diaconū ꝛ.c.se.ꝛ ibi in glo.ꝛ ꝑ arch.ꝛ.c.qꝛ in qbusdā.ꝛ latius
xvij.q.vij.qm̄ in qbusdā in gl.ꝛ ꝑ archi.extra d iure.calū.c.im
perator.ꝑ her.ꝛ alios in speculo de economo.li.j.tenet ēt red
dere rōnē.xij.q.c.nobis ꝛ.c.q̄tuor. Dr̄iaꝫ inter sindicū econo
mū actorē ꝛ alios administratores notaui de ꝑcu.l.neqꝫ in fi.
¶ Ibi audere cedere.s.possessionē de relinquēdo ꝛ ingrediē
ti cedēdo vt.ff.si vētris noīe mulier in pos.mis.dolo ad alium
trāslata fuerit.l.ij.in p̄n.ol. ¶ Ibi quocūqꝫ iure facto.i.milita
ri siue cōi. Ibi quocūqꝫ vltio arbitrio puta epistola solēniter
tñ disposito vt.s.e.l.generali.ꝛ dictū fuit.s.e.l.j.ol. ¶ Ibi ea
2 eñ canonizat⁹ est iste v̇.x.q.ij.c impator leo.ol. ¶ †Ibi mater
ꝑpetua ē sic ergo vr̄ qd ecclīa ꝯstātinopolis sit caput ꝛ mater
aliarum ꝛ gaudeat eisdē p̓uilegijs qbus ecclīa romana.vt.s.co.
oi innouatiōe. Ciuitas ēt ꝯstātinopolis eisdē p̓uilegijs gau⸗
det qbus ciuitas romana vt.j.de p̓ui.vrbis ꝯstātini.l.vnica li.
xi. ¶ Sed op.ꝛ vr̄ qd ecclīa romana sit mater ꝛ caput ꝛ maior
cōstātinopolitana vt.s.de summa tri.l.iter claras.circa p̄n.et
l.victor.§.j.ꝛ.§.petim⁹.ꝛ in eis no.alibi vr̄ qd ecclīa ātiochena
sit maior ꝛ antiquior.xxiiij.q.j.c.rogam⁹.sꝫ dic vt ibi no. Et in
dubitāter teneas qd romana ecclīa oīum caput est ꝛ inter oēs
obtinet p̓ncipatū ꝛ postea ꝯstantinopolitana vt hr̄ in tex.ꝛ gl.
ex de p̓uile.c.antiq̄.ꝛ no.j.e.l.decernim⁹.ꝑh in cor.aut.de eccle
siasticis ti.§.j.ꝛ i decretis.xxiiij.q.j.c.hec est fides ꝛ.c.qm̄.xxv.
q.j.§.his ita de hereticis ad abolendā in p̄n.ecclīa.n.ꝯstātino
politana ꝛ alie ecclīe p̄triarchales recipiūt suas dignitates ab
ecclīa romana vt.xxij.di.c.oēs ꝛ.c.sacrosan.est eñ romana ec
clesia mr̄ fidei catholice ex d p̄sby.nō ha.c.ij.ꝛ mr̄ fideliū ꝛ ma
gistra.io.vl.c.ꝛ ex de summa trinitate.c.vlt.in fi.ꝛ.e.ti.li.vj.c.j.
Et mr̄ oīm pauperū.xiiij.q.ij.c.sup prudētia ꝛ vxor xp̄i.xxj.
q.ij.c.sicut.cetere eñ ecclīe sic priuate dicunt respectu romane
xxij.q.in p̄n.intelligendū est ergo qd hic dr qd ecclīa ꝯstanti⸗
nopolitana est mater verū est post romanā vt ptꝫ per iura pre
dicta ꝛ de hoc plenissime no.xij.d.c.nō decet in glo.ꝛ per arc.
vbi ēt hr̄ qd papa nō est dn̄s nisi quo ad ꝑtectionē ꝛ qd nō lꝫ
cōtradicere ecclīe romane ēt cū discretione archid.tñ ibi tꝫ in
hoc ꝯtrariū. ¶ De p̄latione ꝛ priuilegijs ecclīe ꝛ ciuitatis roma
ne est pulcra glo.in cor.aut.vt ecclesia romana centū annorum
gaudeat p̄scriptiōe in p̄n.vbi ēt no.in vlt.gl.qp ferraria ꝛ mar
chia īmediate subsunt romane ecclesie. Idē est de ciuitate tu⸗
dertina vt ex de iureiu.c.venientes in tex.ꝛ glo. Et idē de ciui
tate bonoñ.vt narrat speculator de feudis circa fi. Et ego etiā
p̄ns fui in cōsistorio publico vbi sindicus ꝛ ambasiator bono⸗
niensis cōmunis recognouerūt ipsaꝫ ciuitatē cū districtu ple
no iure ꝛ īmediate spectare ad romanā ecclesiā tpe dn̄i Bndi
cti pape.xij.in ciuitate Animieni.Mcccxl.ꝛ erā tūc ābasiator
magnificorum dn̄orum ioānis ep̄i nauarieñ.ꝛ Luchini de vicecomi
tib⁹ dn̄orum Mediolani.bergomi brixie verone Placētie laude
Comi nouarie.ꝛ Uercellarum ciuitatuꝫ ꝛ castrorum Creme ꝛ Bur
gi sctī dn̄i ꝛ Sōcini de quo ēt plene dixi.j.de quadri.p̄scrip.l.
bn̄ a zenone circa fi.vbi plene de donatione facta ꝑ cōstantinū
3 ecclīe †Et an ꝯtra hoc ecclesie romane currat p̄scriptio.scilicꝫ
qd nō sit caput aliaruꝫ no.per archi.dicto.c.sacrosan.xxij.di.
ꝛ extra de prescriptioni.c.cum a nobis per bernardum. Sed
cum multe ecclesie sint in vrbe romana que est ista ecclesia ro⸗
mana que est tante dignatis et preeminentie vtrum ecclesia
sancti petri vel alia q̄ꝫ sancti petri videt.iij.q.vj.ca.duduꝫ dic
vt no.per archid.extra de prescrip.c.si quis exigentibus li.vj.
vbi tꝫ qd ecclesia sancti io.lateraneñ.que al's appellatur sancti
saluatoris vt no.ꝑ eundem.x.q.j.c.sanctorum ꝛ.xij.q.j.c.futurā
in glo.ꝛ per ipsum archi.ꝛ.xvj.q.j.c.nemo de annorum. Et si
cut ecclesia romana ita ꝛ ciuitas inter omnes obtinet princi⸗
patum vt.ij.q.vij.c.beati petrus ꝛ paulus extra.de electio.c.
fundamenta li.vj.ꝛ ideo male vr̄ dicere glo.s.e.l.omniū noua

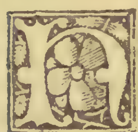
a ¶ Econom⁹
Adde bal.
in addi.ad
spec.de his
q alie.no.in
ud.iter.v.
economus
ꝛ qualr con
stituat eco⸗
nom⁹ vide
ꝑ bald.in.l.
omēs.C.de
epi.ꝛ cle.et
qp econom⁹
possit fieri
ad tp̄s vide
inno.ꝛ host.
in.c.ad hoc
de rescrip.
late ꝑbar.ꝛ
Saly. hic.

tione que dicit ciuitatē constantinopolitanam non subesse ciuitati romane sed qđ sint equales facit.j.de veteri iur.enu.l.j.§.si que leges pulcra ꝯ̄ scismaticos ⁊ de priui.ecclie.⁊ ciuitatis romane. ¶ Sed circa hᷓ q̄ro de pulcra ⁊ vtili questione q̄ fuit de facto populus romanus tpe dñi ioānis pape.xxij. receperūt dominū lodouicū de bauaria q se gerebat ꝑ iperatore cōtra processus dicti dñi pape.⁊ ecclesie romane ⁊ eū sicut impatorē tractauerūt.⁊ qđ deteri⁹ fuit quēdā fratrē petrū de corbario ordinis minorum creauerūt clerus ⁊ populus anti papam predicātes ipsū dñm ioannē hereticū fecerūt ēt p̄fes anticardinales. ¶ Ex hoc cōmotus p̄fatus dñs io.ꝯciliū voluit habere vtrū posset priuare vrbē ⁊ romanā ecclesiā oibus priuilegijs eisdē cōpetētibus vel saltē ad tēpus suspendere. ¶ Circa q̄ dñs.O.l.cōsuluit qđ nec licebat nec decebat nec expediebat circa primū sic allegauit ꝯsiderato grauissimo excessu ⁊ delicto illoꝝ qui regūt ciuitatē romanā qđ v̄r factū ab omnib⁹ vt.ff.ad municipa.l.qđ maior de.re.iur.l.aliud.§.refert̄ qđ delictū non pōt esse grauius cū intēderet diuidere ecclesie vnitatē.xxiiij.q.j.scisma ⁊.c.aduocauit omni pena sunt digni.xxiiij.q.j.didicimus.totū em̄ mūdū posuerūt in scandalo ⁊ ruina ⁊ ecclesiā in maxima turbatione.vñ oī priuilegio et honore reddiderūt se indignos.reatus em̄ omnē honorē excludit.C.vbi senatores vel clarissimi.l.j.De ptāte papali dubitare sacrilegiū est ar.C.de crimine sacrile.l.ij.vocatus estem in plenitudine potestatis.ij.q.vj.de cetero q sit.vñ sententias statuta et etiā p̄uilegia reuocare potest extra de re iudi.c.cū olim de integrū resti.c.cū ex literis.xxxv.q.ix.sentētia ⁊.c.sequēti.xxx.q.vlti.§.his maxie ex iusta cā vt est ista ne cōicet cū excōicatis scismaticis ⁊ hereticis exēplo dñi dicētis matthei x.in viā gētiū nō abieritis ⁊ in ciuitates samaritanoꝝ ne intraueritis ⁊ Marci.vj.qcūqꝫ nō receperit vos.⁊ nō audierit vos exeuntes excutite puluerē de pedib⁹ vestris in testimoniū illis.qđ cū scismaticis nō sit standū habet̄ plene.vij.q.j.denicꝫ.imo ibi stātes debēt fugere exēplo Ioā.q exiuit de balneo cū vidit corinthiū hereticū.xxiiij.q.j.c.oīs.⁊.c.se.⁊.c.q̄ dignior ⁊ quasi p totā illā q̄nē ⁊ in psalmis cū ipijs nō sedebo ⁊ cum iniqua agētibus nō introibo.Isti oēs sunt hostes ecclie qeius dē nō detinēt vnitatē.xxiiij.q.j.alienus imo peiores barbaris j.q.j.nōne.xxiiij.q.j.nō auferam⁹.Et cū sic ꝑpter ꝑsecutionez hostiū sedes et corpa sanctoꝝ possunt mutari.vj.q.j.tpis qualitas de cōsecra.di.j.c.tribus ⁊.c.corpa.⁊ ꝑpter discordiā patronoꝝ claudunt̄ ecclie ⁊ reliquie auferunt̄ ex̄ de iure patro.c.j.⁊.ij.⁊.xvj.q.vij.cōsiderādū.⁊.c.si plures.multo ergo magis possunt priuilegia suspendi.⁊ qñqꝫ ea q̄ cōpetūt de iure cōi suspendunt̄ ꝑpter p̄ñtiaꝫ alicui⁹ ex̄ de spon.c.nō est nobis multo ergo magis priuilegia q̄ facilius tollunt̄ quā iuria cōia ſin aut.de nō alie.§.qꝛ vero verosile.qꝛ ecclia vbi sunt scismatici nō est ecclia.xxiiij.q.j.pudēda.imo vocat̄ synagoga.vij.q.j.sicut alteri⁹ ⁊ no.p arch.ex̄ de penis.c.felicis.li.vj.Et vbicunqꝫ sunt boni ibi ecclesia romana ar.xxj.di.c.quāuis.et ibi in glo.⁊ no.p host.ex̄ de au.⁊ vsu palij.§.fi.⁊ ar.ex̄ de iureiurā.c.ego ⁊ qđ no.inno.⁊ in clemen.de elec.c.romane in.fi.Et ista est ecclesia q̄ iubente domino statuta est.xxiij.q.j.rogamus.⁊ ex̄ de elec.fundamēta li.vj.⁊ vtrobiqꝫ no.p archi.ex̄ quā non,inuenitur salus.j.q.j.ex̄ ecclīam.xxiiij.q.j.qꝛ de qua in canticis vna est columba mea.xxiiij.q.j.loquūtur ⁊ dicitur.v.q.ij.trāfferētur ossa regū ⁊ ossa patrum nostroꝝ de loco suo ⁊ in psalmo vnicam de egypto trāstuli.Sed recte intuēti iura predicta loquūtur in alijs ecclesijs ⁊ p̄uilegijs non ecclesie romane.sicut enim inter alias ciuitates ⁊ romā est magna differētia vt ex superioribus patet illa em̄ est res publica alie loco priuatorum habent̄ vt.ff.de verbo.si.l.eum qui vectigali.in penis ēt excipitur vt.c.felicis.§.fi.ex̄ de penis.li.vj.vbi est enim fons sacerdotij vt in cor.aut.vt ecclesia romana cētorū annoꝝ gaudeat prescrip.in p̄n.Illā enim impator celestis istituit ex̄ de electione fundamēta ⁊ iubēte deo ab antiochia romam translata est xxiiij.q.j.rogamus.illā enim ipse solus fundauit ⁊ illius priuilegio fungitur.xxij.di.c.j.immo dicit textus qđ nō ab apostolis ſꝫ ad ipso saluatore nostro primatum obtinuit eadē di.c.sacrosancta ipse locū eligit.Et videt̄ ēt qđ ratiōe ꝑsecutiōis noluit eū deseri qđ ex eo apparet qꝛ petrū ꝑsecutionē fugiētē ad illū reuocauit dicēs pro se velle ibi pati seu etiam crucifigi añ quā locū istū desereret vt ex̄ q filij sint le.c.ꝑuenerabilez.§.sane exemplo illius q vineā suā proprio cruore defendit.xxiiij q.j.moueor.istā enim eccliam diuina ꝓuidentia incōmutabili dispositione alijs p̄tulit ecclesijs vt in ꝓhemio li.vj.⁊ non licꝫ trāsferre terminos quos posuerunt p̄res nostri ꝓuerbiorum xxij.trāsumptiue positum.xxv.q.j.que ad perpetuā.qui eum q̄ docuerint apli destruere.qđ absit nitit̄.nō enim scientiā dare

sed magis errare cōuincitur.xxv.q.j.sunt qdam.hoc em̄ esset mutare generalē statum ecclie qđ nō videt̄ licere pape.vt not.Inno.ex̄ de cōsue.sup rubrica ⁊ ex̄ de bigamis.c.ij.ab illis.n.papa abstinere dꝫ q̄ sine maifesta decoloratiōe ecclesie fieri nō p̄nt.j.q.vij.c.⁊ si illi ⁊ iō dicit gregori.si eam destruerē quā añcessores nostri fecerūt nō ꝯstructor.ſꝫ euersor iuste cōprobarer.xxv.q.ij.si ea.istud em̄ est illud tabernaculū qđ nequaquā trāsferri poterit nec auferētur palmi ei⁹ in sempiternū esaie.xxxiij.q̄ omnia faciunt pro opi.illoꝝ qui dicunt qđ papa nō possit trāsferre sedē apostolicā a ciuitate romana de quo dixi.s.ti.pxi.l.inter claras in subscriptione beat⁹ hylarius de ista ecclīa loquēs sic dicit.ꝓpriū est ecclie vt tūc vincat cū ledatur tūc intelligat̄ cū arguit̄ tūc secura cū deserit̄ tūc obtineat cuꝫ supata videt̄.Itē in vsib⁹ feu.de alie.feu.§.j.dꝛ ecclesia cultrix ⁊ autrix iustie nō patit̄ ꝯ̄ iustitiam aliquid fieri in se vel in alterū priuat⁹ vo sepe obuiat iustitie. ¶ Nec ob.qđ dici posset qđ ista intelligant̄ de ecclesia romana vniuersali q̄ est vbicūqꝫ est papa qꝛ lꝫ verū sit qđ ecclesia sumatur multis modis vt extra de vbo.signi.cū clerici.tñ cū addit̄ romana restringit̄ ad illam materialē q̄ est rome ar.dicti.c.cū clerici.Nā ibi dꝛ placētie ⁊ restringit̄ ad cathedralē nam sequētia restringunt ꝓcedētia ⁊ ecōuerso vt.ff.de penu le.l.nā qđ.§.fi.nā vniuersalis vnica est ⁊ vnitas diuisionē nō recipit.xxiiij.q.j.c.loquit̄ ⁊ tñ in iurib⁹ ꝓallegatis vbi loquit̄ de romana facit differentiā inter illaꝫ ⁊ alias ⁊ sic apparet qđ loquit̄ de materiali q̄ est rome facit qđ not.archi.in dicto.c.fundamenta ex̄ de elect.li.vj.⁊.xxiiij.q.j.primus. ¶ De decēti ⁊ expediēti breuitatis cā multis ex allegationibus dicti dñi ol.de falcatis aliqua q̄ vidētur ex eis magis substātialia subijciā nā nō videt̄ esse decēs priuilegia ipsa suspendi qꝛ detraheretur honori illorum beatoꝝ apostoloꝝ ⁊ si iniuria fiet sepulcro testatoris vel eius reliquijs videt̄ fieri
4 successori.ff.de iniu.l.j.⁊ de sepul.vio.l.q̄situ.Cū ergo ꝉ papa sit successor petri decet eū ei⁹ honorē nō minuere ſꝫ augere ex̄ de trāslatione.c.quāto. ¶ De expediēti ēt nō v̄r nā inter alia ex qbus dei ecclesia sustentat̄ ⁊ defendit̄ sunt orōnes predictorum beatorum apostolorum qui eam suo sanguine consecrarūt.xxj.distin.quāuis qđ ēt apostolus pollicet̄ i epistola ad romanos in p̄n.qđ sine intermissione faciet memoriā de ea in orationib⁹ suis trāsumptiue positū.xxij.di.sacrosancta.⁊ sic nō v̄r tutū eos in aliquo offendere qđ fiet p suspensionē priuilegiorū qꝛ eoꝝ limina nō sic visitarent̄ p peregrinos si priuilegia ⁊ indulgentie suspēderētur ⁊ qꝛ oblationes q̄ ibi fiūt deputate sunt restaurationi ecclīarum ⁊ luminarib⁹ ⁊ ea possent corruere ⁊ isti scismatici licꝫ inter initia ferueāt incremētia tñ habere nō p̄nt ⁊ cito cū sua emulatione deficiūt.vij.q.j.nouatianus.Itē ex suspectione posset magnū oriri scandalū ⁊ indeuotio sequi ꝑpter nationes multas q̄ romā ex deuotiōe peregrināntur. ¶ Audiui em̄ ab hispanis qđ intm̄ sunt deuoti qđ multi ex eis romā peregrinant̄ ⁊ nō ad btūm iacobū cū sint ibi vicini.Ad euitandū ergo scandalū vtendū est alijs remedijs ista em̄ pestis scismatis multoties fuit nec repit̄ cessasse p processus ſꝫ q̄si semp hūano auxilio fuerūt a sede repulsi vt.lxxviij.di.si qs pecunia.⁊ sic fuit tpe leonis ⁊ adriani.Nā iuit carol⁹ ⁊ cepit desideriū ⁊ vicit lōbardos ⁊ restituit ecclesiā ⁊.lxiij.di.adrianus.Et io.papa.xj.passus fuit magnas ꝑsecutiones a quodā berēgario ⁊ otto vocatus prim⁹ rex saxonie cepit berēgariū ⁊ ecclesiā restituit p̄stine libertati.itē leo papa.ix.fuit expulsus ab vrbe ⁊ creatus bñdictus qđ audiēs dict⁹ otto,reuersus est romā ⁊ obsedit ciuitatē donec sibi traditus fuit ille intrusus ⁊ misit eū in exiliū in saxoniā ⁊ ibi mortuus est.de isto habet̄.lxiij.di.in synodo.Itē ioannes.xij.fuit expulsus p quēdā crescentiū patritiū ⁊ otto tertius rex saxonie iuit ⁊ fugato illo crescentio totā suā ꝓgeniē extirpauit ⁊ tūc fuit creatus gregori⁹.v.qui erat de genere ottonis dictus crescentius Et romani expulerunt dictum gregorium ⁊ creatus fuit ioānes eps placentinus qđ audiens dictus otto iterum romam redijt ⁊ obsedit eos in castro sancti angeli donec cepit vtrūqꝫ ⁊ mēbris eos mutilauit vñ pater sancte lites ⁊ bella cōsueuerunt timeri propter dubiū finis primo regum⁹ xvj.c.⁊ de peculio.l.quod debetur.Sed hᷓ finis ⁊ victoria certa est quia ecclesia veritatem sequitur qꝛ semp vincit ⁊ preualet esdras.x.⁊ viij.di.consuetudo.supra petram solidam fundata est ⁊ ideo ruere non potest.xxiiij.q.j.loquitur.licet enim nauicula petri fluctuare possit tamen perire non potest.xxij.q.j.non turbatur vnde omnes conatus vestros debetis impendere contra tales quia status vniuersalis ecclesie infestatur.ea.causa et.q.c.memor et pro domo israel muruꝫ vos opponere.ij.q̄nc.iij.
5 saluator. ¶ Et quod crux predicari possit contra tales scismaticos probat̄.xxiij.q.viij.hortatu ⁊.c.vt pridem.et indulgentie concedi

concedi.e.causa .q.oī timore. Et leo papa cōtra romā egressus est vt.e.causa .q.cū igit isti peiores sunt saracenis.j.q.j.nōne principes possunt inuitari ad defendendā ecclesiā.xx iij.q.vj.pricipes .c.diligētibus .c.mali. Et talis interficiens non est excōicatus.xxiij.q.vj .excōicatorꝫ imo haberet indulgentiā.e.cā .q.c.oīum.ol. De scismate scismaticis aliqd teti gi.s.ti.xxi.iter claras i fi. ¶ Sane si h ibi ꝓprietatē vl' ꝓprie temeritatis ibi ɔstituta vt mancipia Dy. ¶ Ibi ab ipsis.i.p ipsos sic actiue nō passiue ponit Dy. Postremo ibi breuiter dicā sic exponit.s.e.sic in prin. .s.e.l.placet.ol. ¶ Ibi his ta bellionib. no.tabellionē puniri si ɔficiat instrumentū de re ꝓ hibita vt.j.d enunt.l.ij.de peti.bonorū sublatio.l.ij.li.x.de im munitate nemini ɔcedē.l.j.li.x. in vsibus feu.de ꝓhibita feu. alie.p lotariū.c.j .in fi. de ꝓhibita feu.alie.p federicū. c.j.§. scriba.vbi dr puniri in amputatiōe manus. no .m.l .generali de tabel.li.x. qd dixi.j.de testis.l.iubemus.i fi.de diuersis re scriptis.l.vniuersa de dona.l.secūdū de iure lombardo sec vt i lombarda de eo q scripsit chartā.l.ij.li.j. Itē iudices ꝓbē tes auctoritatē talib ɔtibus puniunt vt statim hic sequit et d.l.ij.de peti.bo.sublat. de iur.om.iud.il.in criminali. Old. immo dictātes talia puniunt vt in aut.de nō al'.§.si vo imp petuā. .§. qr vero verosimile. .j.de diuersis rescriptis.l.vlti. ¶ Qd facit ɔ dictantes vel scribētes ɔtractus vsurarios de quo no.no.p arch.xlvj.di.sicut nō suo. ¶ Sane ne omnis.ca nonizatus est iste.§.x.q.ij.si economus vide qd ibi no.p arc. ¶ Ibi vsufru.possessor. Nota vsumfructū possideri vt .ff.si vsuf.petatur.l.q vsumfructū ol. ¶ Ibi si hoc quoqꝫ ɔuenerit s.ꝙ vsufructus duret i tpe vite ei cui ɔcedit mens effect totius hui.l.est in cor. aut.de nō alie.pria scda colūna in nouell' si qs familie sue legauerit.§.nulli liceat. Ibi ab eccl'asti cis.i.p ecclasticos sic actiue ñ passiue pōit.vt dixi.s.xxi.§. v.ꝑdia aūt.sup vbo ab ipsis Dy. ¶ Quid de tali ɔtractu de quo questio fuit in romana curia vniuersis pñtes lras inspecturis pmissione diuina abbas sancti dionysij in frācia totius ꝙ eiusdē loci ɔuentus salutē in dño. ¶ Noueritis ꝙ nos eui denti vtilitate moñ.nostri debitorū onerib ꝑgrauati habito sup hoc diligēti tractatu nostro cū ɔsensu vendidim ven ditionis nomine ɔcessimus reuerēdo patri dño Joanni archiepo remeñ pensionē annuā seu redditū li.mille prbisieñ.ha bendā ad eodēꝫ dño archiepo singulis annis a dicto moñ.no stro ꝙdiu vixerit talibus terminis ꝑtio.iiij.mille flor. quos recepimus ab eodem. in necessitatem debitorūꝫ vrgentē cō uertimus. ¶ Contingit ꝙ idem dominus archiepus multis annis vixit.ita ꝙ abbas predictus nunc dictū ɔtractum vsu rarium asserit recusat soluere pensionem.dicens sortem exte nuatam per computationē preteritarꝫ solutionūꝫ in sorte.que rebat quid iur' ꝙ nō sit vsurarius sic allegabatur cui nō con gruit diffinitio non cadit sub diffinito vt.ff.de auro ar.le.l. qntus.§.cui aurum.sed diffinitio vsure tam theologorꝫ quam iuristarū que talis est.vsura est lucruꝫ ex mutuo pacto debitū vel exactum.vt.xiiij.q.iiij.c.vsure in euāgelio luce mutuū dā tes nihil inde sperantes extra de vsu.c.ɔsuluit non adapta tur ꝑdicto ɔtractui qr in eo nullū est lucrū.qr lucrū est qd acce dit sorte manēte vt.ff.p socio.l.mutuis ergo c. Preterea nō est mutuū cū i mutuo sit aius recipiēdi nō idē in specie sꝫ gñe vt.ff.si certū pe.l.ij. Hic aūt nūꝙ debet recipi qd est datū sic nō est mutuū.si nō est mutuū ergo nec est vsura que sibi locuꝫ vendicat in mutuo vt dictū est fm veritatē iste cōtractus ve ra emtio iure ꝑcipiendi talē redditū vt.ff.de peri. cōmo.rei ven.l.necessario.§.vlt. de cōtrahen.em.l.vlt.§.fi.nec dicat qs qd in emtione dꝫ subesse pretiū res qr hic vere subest sicut cū emuntur fructus futuri.vt.ff.de ɔtrahē.em.l.nec emtio .et de here.vel.act.ven.l.cū hereditate. Sꝫ in ɔtu emtionis vē ditionis lꝫ cōtrahentibus in pretio se decipe.vt.ff.de mino.l. in cause.§.pen.si ergo moñ.dicat in hoc pretio fore deceptum hoc non reddit ɔtractum illicitū.quia in contractu hoc licꝫ vt dictum est qr hoc non est nisi cōqueri qd archiepus nimis vi xerit qd est accusare naturā contra.l.maximum vitium.j.de li be.prete. ad allegationē talem nullus admittitur etiam al's restituendus.quia nō euentus damni restitutionem indulget sed inconsulta facilitas vt.ff.de mino.l.verū.§.sciendum .§. sequen. Preterea si archiepus mortuus esset statim moñ.hoc non diceret ergo c.vt.j.de solu.l.pe. pro hoc quod talis cō tractus sit licitus propter incertum vite archiepi bene facit.j. de dona.l.sancimus.§.pe.pro hoc.j.de vsu.l.si ea lege .l.si ca pactione vbi de hoc tetigi .e.ti.oleo. de vsuf.l.ambiguitatē ex de vsuris expresse.c.nauigāti.§.j.nec ob.principiū eiusdē e.qr loquit in mutuo in quo mutuās ex intentione semp agit sortē integrā vna cū lucro ad se redire ideo illud est illicituꝫ licet creditor periculū subeat.hic aūt totū oppositū est qd nūn quā agit archieps qd aliquo casu sors rediret ad eū ideo ca sus de hoc loquētes sunt ab isto dissimiles. Ultimo ista que stio terminat ꝑ pte archiepi post Ho.ex de vsur.c.in ciuitate in summa de vsur.§.in alijs aūt casibus.v.quid de his q eme runt c. Et idē tꝫ inno.vincē. goff.in dicto.c.in ciuitate.si bñ intelligat ber.in.c.nauigāti.s.qd talis ɔtract rōne icertitu dinis sit licitus tollit presumtio vsurarum maxime in ꝑsona archiepi.q nō cōsueuit fenerari ar.eorū q no.in dicta.l.cū alle gas.j.de vsur. .ff.de act.em.l.iulianus.§. Ibidē. qr tales cō tract cōtinue celebrant ar.ff.de cōtrahē.emtio.l.si in emtione §.j. cōia predior.l.venditor.§.si cōstat od. Predicta vera pu to in emtione venditione secus in mutuo vt ꝑdixi.vbi etiam incertitudo nō tollit vitiū vel ꝑsumtioneꝫ vsure qr in mutuo cessare dꝫ omne incremētū lucrū vt dictū est ideo iure ca nonico puto esse correctas dictas.ll.si ea lege si a pactione ita obtentū fuit in collegio bergoma.te lꝫ Cy.ibi videat ɔtra rium sentire vt ibi dixi. ¶ In glo.quasi ꝓcuratori ibi aliquo addito qr mādari dꝫ ab epo vt plene dixi. s.e. l .in principio In.e.gl.in.fi.vel forte verius est distincta sunt officia cimiliar che economi nā ꝑ distinctis officijs ponunt.j.co.l.sancimus iure canonico appellat sacrista.extra de officio sacriste.c.vnico aliqñ thesaurari.xxv.di.ꝑlectis de eius officio plene no. p goff.in summa dicti ti.de officio sacriste. In glo.nomen fun di. in.fi.imo.l.j.ol. ¶ In gl.q inter imobilia in fi.imo.l.ij .q incipit longe.ol. ¶ In glo.vt vna pars in fi.de hac diuisione dr.ff.fami.ercis.l.lucius ol. Et est arg.ꝙ frater minor possit pe tere diuisionē fieri quo ad culturā fructuū ꝑceptionē ar.ad hec de le.ij.l.gaius.§.lucius.ff.de ad.tuto.l.inter Hic.de ma ta.de hoc dic vt plene dicaꝫ.j.de ꝑdijs minor.l.inter omnes. ¶ In glo.patriarche vel economo imo dic nulli extraneo ol. ¶ In glo.an ergo bñ merentem in fi.primā indubitanter te neas ar.ff.que in frau.patroni vni libertus de ad.tu.l.cū plu res.§.cū tutor de hoc no.extra de testis.ca.relatū.§.lꝫ in aut. de nō alie.§.nos.xij.q.j.c.alienatiōes extra de dona.c. ceterū in aut.de alie. emphi.§.j.vbi de hoc late in questione dñi ol.scdo quaterno an pensio data p epm c. dixi.ff. de decre. ab ordine faciēdis.l.ābitiosa est tex.expressus i decretis.xij. q.ij.c.quicūꝙ suffragio vbi ēt not.qd ecclia obligat ex nudo pacto si ꝓmisit aliquē remunerare qd est ɔ regulā.j.de pactis l.legē.dñs tñ odoff. mar.fili.hic tꝫ oppositū qr possent fingi seruire ecclesie qui nō seruiuissent vt.ff.de trāsac.l.cū hi.§.sed cū lis. qr iste casus nō est de casibus ɔcessis in alienatione re rum ecclesie. ¶ In glo.subaudi nō possunt immo repete fa cultatē ꝓmissarum qd est.s.oldr. ¶ In glo.aut etiā nec epus in fi.h nihil facit ideo allega.x.q.ij.c.j. ¶ In glos.j. quasi ibi cum cōfertur ecclesie.vt.ff.de pollicitatio.l.ij. not .s.in autē. ingressi ol. ¶ In glo.sic ergo ecclia ibi ciuiliter odo. ia.bu. hic glo.in cor.de non alie.§.fin aūt creditor videt sentire qd ecclesie reddere nō debeat quasi culpa eius qui rem ecclesiasti cam accipit hoc cōtingat prima tamen opinio equior videt cū ecclesia penā exigere non debeat extra de penis.c.suam. et de abitris.dilecti filij.vt ibi plene no. .j.e.autē.qui res.plene di cetur in.ea.glo.in.fi.proxi.§.nul facit ideo alia in cor.de non alie.sin aūt creditor .§.pe. ¶ In glo. per istos ibi de decu rio.l.si quis melius extra de rebus ecclesie non alie.c.si quis presbyterorꝫ in fi.et in gl. .xij.q.ij.nō liceat in e.glo.in.fi.hāc vltimam videt tenere glo.j.e.sancimus.sed prima verior.scilꝫ quod idem qui alienauit possit reuocare per dictum.c.si quis presbyterorꝫ .xxxv.q.ix.quod quis cōmisit ibi no.et.xij.q. ij.et si illi et ibi no. .j.q.j.certe ego suꝫ et ibi no.et per goff.in summa de rebus ecclesie non alie.in fi.et per odo.hic et prima q.x.et per nico .in fi.decise et tangitur in glo.ff. de doli ex.l.si procurator agit et expresse ēt pobatur in aut.de non alie.§.j. in glo.que incipit sed nunquid idem amittitur et de hoc ple ne not.extra de clericis cōiu.c.diuersis fal.et in questionibus pilei.ij.questione que incipit economus cuiusdam ecclesie et ad hoc facit qd no.et dicit.ff.de adoptio.l.post morteꝫ.de hoc etiam no.xij.q.j.monemus.in glo.et p archi.et.xvj.q.j.consti tutum.et ad hoc bene facit dictū.c.si quis presbyterorū ex de rebus ec.nō alie.imo ꝙ fortius est videt glo.sentire qd prela tus ꝓpria auctoritate possint apphēdere et retinere possessio nē rei ecclesiastice alienatā in casu nō ɔcesso vt no.i cor.aut.ne cōmutationes rerꝫ eccl'asticarꝫ.§.de cetero col.v.ꝙ aūt idem q alienauit in casu a iure nō ɔcesso etiam si iurasset non reuoca re vel ɔuenire nō obstante iuramēto reuocare possit videtur expressiꝫ extra de iureiur.c.intellecto cū ibi notatis et dixi.j. si aduersus ven.aut.sacramēta circa fi.v.sed nunquid hoc lo cum habet in prelato c. ¶ In glo.s. naturalib in.fi.facit hec

glo. pro creditoribus bergomi qui continue cōfitentur ad instantiam debitoꝝ recepisse sortē cum accessionib⁹ vt intelligatur de licitis expensis ꝛ similibus nō de vsura. qḋ verum puto si alique accessiones licite soluēde erant. vbi aūt nō apparet ꝙ alique licite soluende essent. tūc cuꝫ nō haberēt ad quid se verbum accessionis referret nisi ad illicitas vt pote vsuras referrem ad illicitas ar. ff. de vsur. l. si ita stipulatus. et de lega. j. l. si quando maxime si consueuerat creditor fenerari. ar. ff. de pig. act. vel vniuersoꝝ ꝛ extra de pig. c. illo vos ꝛ quod in eis no. ¶ In glo. q̄ incipit ꝑ vel et sic dictio imo nō corrigit sed addit de quo dixi. s. de nouo. C. compo. §. quibus super verbo immo etiā mutantes. ¶ In. e. glo. in fi. ꝛ plenius no. extra de officio ꝛ po. iudi. dele. c. j. ol. ¶ In glo. per sententiam ibi vendicare. de hoc plenius no. in cor. aut. de non al. §. hec ergo. in glo. sed nunquid extra de rebus eccle. non alie. c. si quis presbyterorum in glo. per repetitionem ꝛ in summa huius ti. circa fi. ¶ In glo. i. successorum successores quorū appellatio liberos cōprehendit vt. ff. de leg. iij. l. his verbis. §. fi. ol. Et dicetur. j. e. ti. l. sacrosancte. ¶ In glo. ex hoc vebo in fi. dicēdo cui emphiteoticarijs petitionibus annuentes. Nos talis eps vel abbas. ol. De quibus verbis hic plenius in decisa Nic. quod omitto. Albericus de rosate.

Hoc ius porrectū. Sicut dicit glo. ꝛ odo. ꝛ bene sicut. l. C. habet tres partes in quaruꝫ prima prohibet. in secūda punit. in tertia permittit. Sic ex ordine per ꝟ. posite. Sunt autē signate hic quarum alique prohibent alique puniunt alique permittunt. ꝛ ideo eas ordinate applicat glo. ꝛ odof. ad quālibet partē. ista ergo autent. respicit primā partē ꝓhibitoriaꝝ ꝛ prin. huius autē. vsqꝫ ibi ꝛ perpetuo ꝛc. nō est in aut. sed fuerūt verba dn̄i ꝟ. vt continuaretur ad. l. C. effectus tamen ipsoꝝ verborum est in cor. autent. de non ali. §. nos igitur. ꝛ abinde ꝛ perpetuo ꝛc. et vsqꝫ ad. ꝟ. in ceteris sumitur de cor. de ali. ꝛ emphi. §. ea vero que ab imperiali domo residuum vero vsqꝫ in fi. sumitur ex codeꝫ ti. de ali. ꝛ emphi. §. hec etiam. ꝛ. §. se. ꝛ videndū est qḋ no. in glo. ibidem ꝛ per azo. in summa huius ti. ꝛ in summa aut. dicto ti. de non ali. Ex integro habetur in nouellis de alienationib⁹ mobilium rerum annonarū ꝛ ciuilium. l. mancipioꝝ rusticorum ad loca venerabilia pertinentium circa fi. prin. ꝛ. §. j. quādo liceat venerabilibus locis immobiles res alienare prima parte nouellaruꝫ. ꝛ est canonizata hec aut. sicut hic iacet in decretis. x. q. ij. c. hoc ius porrectum est ꝛ ibi de eius materia no. in glo. et ꝑ archi. ꝛ per Inno. extra de fide instru. c. pe. ꝛ. §. gradatim et plene subijciam. primo. ergo aliqua circa text⁹ declarationem subijciam ꝛ primo textus hic dicit ꝙ fieri debet cū maiori parte ibidem seruientiuꝫ pro hoc ad munici. l. ꝙ maior. ꝛ extra de
1 his que fiunt a maiori parte capituli per totū. ¶ Dubitat̄ ꝉ nunquid infirmi sint ad tales tractatus vocādi dic ꝙ nō nam infirmus opem prestare non potest ad similes. l. iij. in prin. ꝛ videtur text⁹. j. de leg. l. vlti. lib. x. ¶ In cōtrariuꝫ facit extra de elec. c. quia propter. §. illud. ꝛ ibi in glo. que incipit si venire nō potest ꝛ per Inno. ꝛ ꝯpost. ibi etiā colligitur ꝛ no. an ꝛ quādo absentes sint citandi ꝛ no. etiā per Ber. extra de elec. c. coram et per Ioā. an. de preben. c. cum in ecclesijs li. vj. ꝛ de testi. c. presentium vltra prin. e. li. ꝛ de regu. iur. c. qḋ omnes tangit. ꝛ de hoc dixi. j. que sit lon. consu. super rubrica circa. fi. versicu. Itē
2 querit an certa electio. ¶ Sed ꝉ nunquid illi qui sunt in scholis sint vocandi. dicunt quidam ꝙ si sunt in scholis ꝛ de licentia sui episcopi vocandi sunt alias nō vt extra de clericis non residen. c. relatum ꝛ ibi no. quo ad actū de quo loquitur hec aūt videtur archi. sentire absentes non vocādos per illa verba ibidem seruientium vt no. per eum dicto. c. hoc ius porrectuꝫ. x. q. ij. ꝛ idem no. extra de testi. pn̄tium. li. vj. ꝛ io. an. ibidē. ¶ Sꝫ nunquid ꝉ conuersi sint vocandi ꝛ videtur ꝙ sic propter pre
3 dicta verba ibidem seruientium vbi nō distingunt cōuersi ab alijs. In contrariū facit extra de elec. c. ex eo. li. vj. nisi forte ex consuetudine prescripta haberēt vt ibidē per io. an. no. in vlti. gl. ꝛ ꝑ arch. xviij. q. ij. abbatē. j. ꝛ. xij. q. ij. placuit. Idē dicas de minorib⁹. xiiij. ānis. vt. e. c. ex eo. ꝛ ex̄ de etate ꝛ qua. c. ij. ꝛ in gl. ꝛ ꝑ hoc. j. de test. mili. l. fi. hodie nullus hꝫ vocē in. c. nisi sit in sacris vt in clemē. de etate ꝛ qua. c. vt hi qui. ¶ Sed nūquid iste cōsensus sufficiat si fiat singulariter per maiorē partē ꝛ diuersis diebus an vero oporteat ꝙ consentiant in cōi sicut. c. ꝛ vno contextu videtur ꝙ etiam singul'is consensus sufficiat arg. ff. cōmunia predi. l. fi. de ser. rus. pre. per funduꝫ. ꝛ de acqui. her̄. l. cum solus ꝛ hanc opi. tenet goff. in summa de his que fiunt a prelato sine ꝯsensu ca. prima colūna vbi de hoc late no. ¶ Cōtrarium vidi tenere cōmuniter cum nomine ecclesie non singularium hoc fiat ergo requiritur tractatus ꝛ consensus cōmunis non singularis extra de elec. c. cum certa. c. quia propter ꝛ. c. in genesi ꝛ videtur textus in proposito de rebus eccle. nō ali. c. j. qḋ incipit duduꝫ. li. vj. ꝛ ibi de hoc late no. per io. an. ꝛ per inno. ꝛ alios ꝛ per archidi. xij. q. ij. sine exceptione. per innoc. ꝛ compost. extra de ꝯsuetu. c. cum consuetudinis. ꝛ de constitu. c. cum omnes. ꝛ per cardinalem de reg. iur. c. ꝙ omnes tangit. li. vj. ꝛ. lxiij. di. quāto. ꝛ itelligit glos. h̄ ꝛ in cor. vnde hec sumit̄ de alie. ꝛ emphi. §. si vero in glo. no. duo maiorem partem intelligi non solum inspecto numero sed dignitate et honestate et pro hoc videtur textus extra de testi. c. presentiuꝫ. vltra princ. libro. vj. ¶ Vidi tamen communiter obseruari quo ad ea de quibus hec autent. loquitur maiorem partem intelligi solum numero attento licet in electionibus habeatur cōsideratio predictorum. vt extra de elec. c. dudū primo. ꝛ ibi plene per compost. ꝛ. e. ti. in genesi. ꝛ. c. q2 propter. ꝛ ibi de hoc per cōpost. de hoc per Goff. ꝛ Host. in summa de his que fi. a ma. pte ca. ꝛ ad hoc facit qḋ dicā. j. de veteri iure enucle. l. j. §. sed neqꝫ ex multitudine. ¶ Ibi per. xx. dies fm̄ Od. hic istud tēpus ex causa potest abreuiari. vt. ff. de re iudi. l. qui pro tribunali al's nō. vt eo. tit. l. si ex cōuentione. ¶ Ibi plus offerēti detur sed si plus offerat̄ iusto precio nunquid ecclesia accipere poterit gl. videtur sentire qḋ nō. x. q. ij. hoc ius. ꝛ extra de emti. ꝛ ven. c. j. In contrarium videt̄ eodem ti. c. iij. ꝛ hanc videt̄ tenere Archi. in d. c. hoc ius. vbi plene no. Et de ista subhastatiōe vide pulcraꝫ questionem quam notaui. j. si in causaꝫ iudicati pignus captū sit. l. ij. in fi. ¶ Nota bene hunc fineꝫ qḋ creditor habet ꝓbare conuersum esse creditum in vtilitatē ecclesie. ꝑ hoc. j. quādo ex facto tu. l. iij. ꝛ ibi in glo. ꝛ extra de fideiuss. c. penult. ꝛ ibi in gl. ꝛ idem est in multis alijs casibus ibi notatis per Archi. dicto c. hoc ius. in fi. qḋ intelligunt Cy. ꝛ Pe. de bel. stricte in creditore sub vsur̄ mutuāte vt dicam. j. si aduersus creditorem. l. j. ꝛ per Arch. dicto. c. hoc ius. ¶ Sed circa hoc quero: pone ꝙ in instr̄o mutui prelatus ecclesie ꝛ capitulum cōfessi sunt pecuniam fore versam in vtilitatē ecclesie nunquid hoc sufficiat creditori ꝛ videt̄ qḋ sit standum instr̄o. j. de probat̄. l. cū precibus. ꝛ ad vell'. l. antique. cum si. Glo. autem hic ꝛ Od. ꝛ Cy. ꝛ Ni. de ma. vident̄ distinguere aut p̄latus erat diligēs ꝛ cōsuetus facere vtilitatem ecclesie ꝛ tūc sit vera opi. ꝑdicta aut negligēs ꝛ consuetus nō bn̄ administrare ꝛ tunc eius ꝛ capituli confessio non sufficiat. ꝛ ꝑ hac distinctiōe facit. j. q et aduersus quos. l. j. de proba. l. cū indebito. §. j. ꝛ fi. de officio ꝑfecti pto. l. j. §. credit em̄ princeps. ꝛ extra de reg. iur̄. c. semel malus. cū his que ibi no. per d. Io. an. ꝛ Cardinalē. ꝛ. j. de officio magistri mlitum. l. fi. ꝛ ibi dicetur hanc opinionē ꝛ distinctionem videt̄ tenere Ioā. in decretis. x. q. ij. c. hoc ius porrectū. ibi de hoc plenissime per Archi. ꝛ per Host. i summa de fideiuss. ꝛ. §. quis intelligatur creditor. ꝟsi. quid si ecclesia. et. §. seq. ꝛ in summa de in integrū resti. §. cui. ꝟsi. sꝫ nunquid creditor. ꝛ ꝑ hac opi. bn̄ facit. Quia ꝑsumptio est qḋ qui bene fecit i p̄terito bn̄ facere ꝑsumitur in futuro. extra de ꝑsumti. c. cum in iuuētute. vij. q. j. omnes qui. xxiiij. q. j. cū beatissimus. xxiij. di. de mēsa. ꝛ ibi in glo. sꝫ contra predictam distinctionem est glo. in concor. vnde hoc sumit̄ de al'. ꝛ in emphi. §. si vero. ꝛ Innocē. extra de deposito. c. grauis. ꝛ de fideiuss. c. pen̄. ꝛ ꝑ hoc facit. l. C. iubemus. ꝛ ff. de in rē ꝟso. l. iij. §. necnō illud. in fin̄. ibi curiosus igit̄ eē dꝫ creditor quo ꝟtatur. ꝛ ibi in glo. ¶ Ego aūt puto ꝑdictā distinctionē verā ꝛ equā. nā graue ꝛ quasi ipossibile eēt creditori hoc semꝑ ꝓbare quo ꝟsum eēt. ꝛ h̄ posset redūdare i graue dānū eccl'ie q2 nō repiret ecclesia etiā tpe necessitatis qui cū ea vellet

cōtrahere ⁊ sic graue dānū posset sustinere ar.j.de rescin.ven.l.rata.ff.de mino.l.verū.§.qđ si locupleti ⁊.l.qđ si minor. Predicta locū habent cū creditor vult ab ecclesia repetere secus si ab illis qbus mutuauit vt.ff.si cer.pe.l.ciuitas ⁊ no.arch.d.c.hoc ius. Cōfessio vo solius plati nō sufficit vt no.ex de re iud.c.cū cā.in glo.ecce hoc ēt no.p dnz Inno.d.c.j.ex de depo.et p archi.d.c.hoc ius fallit in multis.vbi cōsensus solius prelati sufficit.xij.q.ij.c.terulas ⁊ ibi in glo.⁊ per archi.⁊.c.liberti ⁊.c.pone rei. Immo qđ plus est i alienatiōib⁹ rex ecclie requirit etiā cōsensus supioris prelati cui subsunt alienātes.puta epi vel archiepi cui subsunt abbates ppositi ⁊ alij plati vt no.p Inn.ex de rebus eccle.nō alie.c.vt sup.in fi.⁊.c.possessiōes ⁊ no.xij.q.ij.c.abbatibus. Et dicit alienata res ecclesiastica ēt
4 si sola possessio alienet vt no.p Inn.e.ti.c.epi. ¶ †Unū est notandū q̄ illud qđ mutuat.p.psecutiōe electionis facte de prelato absq̄ alia pbatiōe psumit versū in vtilitatē ecclie vt no.per Bar.ex de elec.c.cupiētes.circa.fi.li.vj.de quo vide qđ ibi no.p Jo.an.in vltima glo.⁊ per Ber.Inn.ǭpost.ex de elec.c.c.vt preterite. ¶ Est ēt alius modus secure mutuādi ecclesijs ⁊ moñ.p quē releuat creditor ab onere.pbandi videlz qđ in capitulo solēniter cōuocato ǭstituat.pcurator vel sindicus cum sufficienti ⁊ speciali mādato ad recipiendū mutuo noīe ecclie vel moñ.tātā quātitatē pecunie a tali creditore ⁊ ad obligandū ipsam ecclesiā ⁊ eius bona.p dicta quātitate mutuo sumēda tūc em̄ si creditor mutuat tali pcuratori vel sindico vsq̄ ad quātitatē in mādato ǭprehensam exonerat⁹ est.pbatione qđ sit versa in vtilitatē ecclie ar.ex de fideius.c.qđ quibusdā.⁊ ibi no.expresse in glo. Ber.q̄ incipit istud notabile bonū est in fi.ipsius gl.qđ nō inuenit alibi notatū. In ǭriū tn̄ facit.ff.de in sti.l.verū ⁊.l.se.p quas.ll.videt arch.sentire cōtrariū in.d.i.c.hoc ius in fi. ¶ Cōsuenit ēt queri si creditor mutuauit ecclie in cām necessariā ⁊ vtilē ⁊ pecunia mutuata pdita est casu fortuito vtrū creditor cōseq̄ possit ab ecclesia et primo vr̄ qđ nō ex fine hui⁹ auť.cōstat em̄ istā pecuniā pditā nō fore versaz in vtilitatē ecclie ⁊ qr curiosus eē dz creditor quo vertat in.d.i.l.
5 ij.§.nec nō illđ.ff.de in rē verso. ¶ †Itē qr ecclia vtit iure minoris vt ex de in inte.resti.c.j.minor aūt nō tenet ex mutuo nisi quatenus est locupletior factus.vt.j.si aduer.credit.l.j.et.ij. ¶ Itē nō videt versum nisi duret versum vt.l.si per patre.§.versum.ff.de in rē verso.⁊ videt textus.xij.q.ij.c.sine exceptione ⁊ vide qđ ibi no. In ǭriū facit.ff.de minori.l.verū.§.itez nō restituit.de solu.l.in pupillo. ¶ Itē vr̄ casus.ff.d in rē verso.l.si filius ⁊.p hoc de pig.act.l.q̄ fortuitis.cū fi.⁊ hāc vltimā opi.tz Bar.brix.xlv.q.que incipit sicut res ecclie.facit ēt qđ no.xij.q.ij.c.sine exceptione in glo.s3 nōne v̄.sed qđ.⁊ p arch.d.c.hoc ius in gl.in.fi.vbi tz opi.pdictā. ¶ Ex pdictis ptz solutio alterius similis q̄ōnis.vcz si ecclia vēdidit rē debita solēnitate fuata.⁊ p̄tiū casu fortuitu pditū sit qđ emtor sit secur⁹ nec ecclia possit petere restitutionē p iura pdicta. ¶ Itē ǭsueuit queri ecce qđ creditor mutuauit ecclie cētū vt in instrō mutui ǭtinet qđ mutuauit ob necessitatē ecclie appet qđ.j.breue tps ecclia emit vnā possessionē vtilē ecclie tāti valoris vel solutit debitū tāte quātitatis.nunqd ista psumptio sufficiat ad exonerationē creditoris ne aliud pbare teneat dic qđ sic vt no.per az.in summa in auť.de exhibē.⁊ introdu.reis in medio summe v̄.de quarta.⁊ hāc opi.tz.d.Ja.de are.et allegat.l.optime facictē.ff.de exercito.l.fin. ¶ Itē q̄ro d q̄ōne quā audiui in romana curia creditor ecclie formauit libellū in quo narrauit se mutuasse ecclie.nec adiecit in libello pecuniā fore versaz in vtilitatē ecclie.dubitabať an talis libellus esset admittēdus ⁊ videbať qđ nō pp finē hui⁹ auť.determinatū fuit in ǭriū ⁊ qđ in libello sufficeret narrare se creditorē ⁊ in pcessu pbare pecuniā in ecclie vtilitatē fore querfam ⁊.p hoc facit qđ no.p Inn.extra de libelli oblatione.c.fi.⁊ idē no.in specu.de libellorū cōceptione.§.iuxta ppositiones v̄.vltimo. ¶ Itē quero ecce qđ aliqs dedit moñ.quedā fundū pacto adiecto qđ moñ.teneret eū alere in vita sua ⁊ post ei⁹ mortē fundus moñ.remaneret. fundus ille casmate perijt vel.ppter guerrā coli nō pōt vtruz moñ.ipm alere teneať bar.brix.post multa allegata pro ⁊ contra dicit qđ quidā dixerūt qđ in casu.in quo totus fundus perijsset nō teneret alere si aūt.p pte sic adinstar emphiteote vt j.de iure emp h.l.j.circa fi.⁊ isti.loca.§.adeo Tācred⁹ dicebat qđ si supest tāta ps vn̄ ali possit tunc ecclia alere teneť al's nō. ¶ Alij aūt qđ verius puto distingūt aut dedit fundū vt ex ei⁹ fructib⁹ aleret ⁊ tūc nisi fructus pcipiant nō teneať alere p l.tytia de annuis legatis si aūt dedit fundū simpliciter pacto indistincte adhibito de alimētis prestā.tūc indistincte alere teneať ⁊ periculū spectet ad moñ.⁊ ita no.ber.in q̄ōnib⁹ suis tertia q̄ōne q̄ incipit cū quedā ecclia ⁊ de hoc plene not.p arch.

xvj.q.vij.c.j.⁊ ēt per ber.in q̄ōne q̄ incipit laicus qdā. ¶ Sed adhuc quero qdā ecclie quedā suū fundū ca ǭditiōe donauit vt nō possit alienari ⁊ si alienaret qđ liceret sibi ⁊ heredib⁹ suis fundū ad se reuocare postea iminēte captiuorū redētione vel refectione ecclie vel graui ere alieno fundū alienare volebat nunqd possit ⁊ videt casus q̄ nō in auť.de alie.⁊ emphi.§.sanctissimas.itē.p hoc facit.j.de cōdi.ob cām.l.ea lege cū ibi notatis ⁊ p inn.de testis.c.rainaldus.in glo.pactū cū. In ǭriuz allegant multa p bar.brix.in q̄ōnibus suis questiōe quarta: q̄ incipit quidā laicus ⁊ finaliter soluēdo dicit qđ iuriste ciuiles tenēt qđ alienare nō possit p preallē.§.sanctissimas ⁊ pro hoc in nouellis de ǭduc.emphiteo.§.ij.qui incipit sanctissimis ecclesijs. Idē dicit sensisse tancredū ex de cōdi.appo.in quadaz sua glo.q̄ incipit.C.de cōdi ob causam. ¶ De equitate vo iuris canonici dicit qđ si ecclesia nō habeat alia q̄ cōmode alienare possit qđ tunc alienare posset maxime ob pias causas et ita ēt videt sentire glo.in decretis.x.q.ij.c.ipera.leo.in gl.ecce
6 casus vnus ⁊ ibi ēt p arch.qui de hoc ibi late no. ¶ †Itē q̄rit si res ecclie vendant nō seruata debita solēnitate nunqd emtor prescribat.hāc questionē similiter format ipse.Bar.ccutesima quadragesima tertia.q.q̄ icipit esto q̄ res ecclesie ⁊ vltra allegata p eū qđ nō pscribat facit ex de regulis iur.c.possessor male fidei.li.vj.⁊.c.qui ǭ iura mercať cum ibi notatis p dy.⁊.xcvj.di.bn̄ quidē.circa mediū ⁊ ibi in glo.q̄ incipit nā si qs errat ⁊ ibi ēt per archidi.⁊ ad h̄ facit extra de rebus ecclesie non alie.c.hoc cōsultissimo.§.j.⁊ ibi de hoc per ioā.an.ipse bar.tz quod hug.tz quod talis emtor nō prescribit p iura p eū.p hac parte allegata. Tācredus aūt tenebat quod talis titulus sufficeret ad prescript.dūmodo emtor habeat bonā fidē. ¶ De iure aūt ciuili cū prescriptio.xl.annor.pcedat sine titulo et ēt sine bona fide vt dicet.j.e.auť.quas actiones ⁊ de prescripti.xxx.vel.xl.annor.l.oēs ⁊ p totū vr̄ quod emtor tali pscriptiōe s.xl.annor possit pscribere. ¶ Insup querit epus fecit alienatione sciente ⁊ tacēte vel ēt cōsentiente capitulo querit vtrum eius successor reuocare.hāc ēt questionē late disputat domin⁹ Bar.lxxviij.q̄ōne que incipit epus quidā ⁊ vltra allegata per eū quod taciturnitas capituli sufficiat facit ex de his q̄ fiunt a pla.sine cōsensu.ca.c.cōtinebať ⁊ ibi in glo.⁊ per io.an.⁊ extra de rebus ecclesi.nō alie.c.j.circa fi.lib.vj.⁊ quod sola ptia ca
7 pituli sufficiat bene facit.ff.de ma.tes.l.lucius.in fi. ¶ †Et an successor possit reuocare facta p predecessorē plene dicet.j.de legib⁹.l.digna vox.ipē tn̄ bar.tz alienationē pdictā reuocādā cū nulla fuerit alienatio ipso iure p iura per eum.p ista parte adducta. ¶ Idem tz archi.xij.q.ij.c.sine excep.in fi.⁊.xvj.q.iij.si sacerdotes in fi. Nec ob.dicta decretalis cōtinebat qr ibi alienatio facta erat ad piā causam vel de re modica vel ad certū tēpus vt ibi not.de hoc vide quod late not.in q̄ōnibus dūi ol.scđo quaterno rubrica an pensio data per epm vbi tz quod alienatio nō valeat vbi aūt ǭtractus tz puta quod canonicus fecit inuestiturā de prebenda sua vel prelatus vtiliter locauit rem ecclesie an possit reuocari per successorem dicunt quidaz idē quod no.in gl.magna.ff.so.ma.l.diuortio ⁊ de hoc tetigi c.ti.filiosa.§.si vir in quinquēniū. De hoc recurratis ad notata ex ne prelati vices suas.c.fi.⁊ plenius p archi.xij.q.ij.alienationes.in additiōe que incipit adde sic ⁊ legari ⁊ dixi.j.loca
8 l.emtorem ⁊ de legibus.l.digna vox. ¶ †An successor i digni tate teneať soluere debitum a predecessore ǭctum.vide quod plenissime no.p Ja.de bel.in solutionibus ǭriorū nō solutor sup.C.de here.insti.l.quoties. ¶ Itē querit ipse barpto.ecce quod aliquod moñ.vendidit aliquod castrū in quo habebat ecclesiā q̄ ad ipsum spectabat pleno iure nūqd illa ecclia trāsfeat.cū castro post multa allegata pro ⁊ ǭ.dicit quod tācredus tz quod nō cū ecclia sit ptiosior castro.⁊.p hoc facit auť.multo magis sup hac.l.signata ⁊ in nouel.de moñ.nō ali.circa.prin. Ipse tn̄ Bart.vr̄ sentire ǭriū p iura p eū ad h̄ adducta.pro q̄ opi.faciunt allegata in simili q̄ōne.j.de iurisd.om.iudi.l.fi.in vlti.q̄ōne ⁊ quod dixi de alienatione iur.pa.j.de opis lib.l.j.⁊ fi.de le.j.opi.tancredi puto veriorē ⁊ fortiora augmēta ⁊ iura ad hāc partē adducta. Itē querit predictus barpto.si epus fecit plures donatiōes vel alienatiōes in casibus a iure pmissis vltimo facit aliqua.pbibita.⁊ ex qua ecclia leditur.vtrum reuocande sunt oēs an vltima tantū. qdam tenent quod oēs reuocētur p.l.si tota de inoffi.dona.⁊ no.eo.ti.l.j.in glo.magna v̄.idē ergo in sepetima q̄ōne ⁊ ibi dixi.⁊ de hoc in.l.si vnquaz de reuo.dona.ipse tn̄ bar.sequi videt opi.tancredi quod vltima tn̄ reuocet vt in q̄ōnibus suis centesima quinquagesima q̄ōne que incipit esto quod eps ⁊ eā ēt approbat arch.xij.q.ij.c.bone rei ⁊ ibi etiam in glo.or.⁊ Inn.extra de dona.c.ceterū ⁊ Hoff.in summa de his que fiūt a pre.sine cōsensu ca.in fi.et

¶

9 no.in gl.ex̃ de dona.c.aplice. ¶ †Sȝ adhuc quero nunquid solẽnitas hui⁹ auẗ.locũ habeat in reb⁹ ciuitatis dic qđ non qꝛ alia solẽnitas tradita est.j.de vẽ.reꝝ ciuitatis.l.j.li.x. ¶ Rursus si ecclesia de re aliqua litẽ habeat cũ alio an possit trãsigere relinquẽdo rẽ aduersario citra solẽnitatẽ hui⁹ auẗ.aliquo ab eo recepto dicũt quidã qđ nõ.vt.ff.de trãsac.l.cũ hi.§.si cũ lis ꝛ.j.de pdijs minoꝝ.l.nõ solũ ꝛ qđ ibi no. ¶ Dñs dy.narrat se de facto ꝯsuluisse ꝯ̃riũ iq̃dã qõne sibi trãsmissa de ciuitate lucanaq̃ incipit sup qõne cui⁹petitio tenoꝛ talis est p.l.ff.de furtis si pignoꝛe.§.fi.ꝛ.l.interdũ.§.q tutelã.ꝛ.j.ð trãsac.l.presẽs.cũ ibi notatis.Glo.vꝛ̃ distinguere vt in re imobili nõ valeat trãsac.sup mobili sicut no.j.si aduersus trãsac.l.j.An aũt sacramẽtũ ꝯfirmat tales ꝯtus ꝛ aliena.dixit sup.l.C.in suppletione glos.in additione q̃ incipit pma verioꝛ in fi. ¶ Ad hec querit̃ nũquid solennitas hui⁹ auẗ.locũ habeat in act. et nominib⁹ debitoꝝ qđ ex eo videt̃ pẽdere vtrũ ꝯtineant̃ appellatione mobiliũ vel imobiliũ qđ appelatiõe mobiliũ ꝯtineant̃ facit.j.de rei vẽ.act.l.vnica.§.ex actio. ¶ Itẽ qꝛ pupillus tutoꝛe auctoꝛe actiões cedere põt.vt.ff.de auc.tu.l.potuit.Pupilus ergo ꝛ ecclesia cũ authoꝛitate plati cũ pupillo equipat̃.vt.j.de trãs.l.pses.ꝛ.j.ti.l.oꝛphãotropbos ꝛ ð iure.rei publi.l.rẽ publicã cũ si.ꝛ p hoc facit.j.qñ ꝛ qbus quarta ps.l.ij.circa mediũ ibi mobiles aũt.ꝛc li.x.ꝛ ibi in glo. Qđ appellatiõe mobiliũ ꝯtineant̃ qꝛ in diuisiõe nõ veniũt vt.ff.fa.er.l.ij.ꝛ.j.e.ti.l.ea q̃.Itẽ qꝛ sunt incoꝛpoꝛalia vt.insti.ð reb⁹ coꝛpoꝛalibus ꝛ in coꝛpo.sed quo ad prescriptionẽ.idẽ tẽpus statuit reb⁹ incoꝛpoꝛalib⁹ꝛ imobilib⁹vt.j.de pscrip.lon.tpis.l.fi.ꝛ p hoc bñ facit.ff.de iur.delibe.in.l.ait pretoꝛ.§.ij.de reb⁹ eoꝝ.l.j.§.non passim ꝛ de bo.dam.l.diuus.ꝛ hãc opi.vꝛ̃ tenere gl.j.in quib⁹ causis in integ.resti.nõ est necessaria.l.fi.in glo.magna ꝛ Io.an.de hoc tãgit ꝛ archi.ꝛ ibi expressum est in textu ex̃ de reb⁹ eccle.nõ alie.ꝛ.c.hoc cõsultissimo li.vj. ¶ In gl.no.iura p ꝯ̃ allegat glo.sed nõ soluit.ff.de vbo.signifi.l.monetiũ.ꝛ ibi de hoc dixi ꝛ.ff.ð dona.l.fi.Alij aũt dicũt qđ actiones sunt spẽs distincte a mobilib⁹ꝛ imobilib⁹ ꝛ p eoꝝ opi.facit.ff.de pec.le.l.quã tuberõis.§.in peculio.j.de ptoꝛio pig.l.j.ꝛ.ff.de re iu.l.a diuo pio.de leg.iij.l.vxoꝛ.§.legauerat.ꝛ.l.si choꝛus.§.j.de iudicijs.l.fideicom.§.tractatũ.vbi ponunt̃ p specie distincta. Et idcirco in qõne ꝓposita distinguit aut actiões ꝯpetũt.p re immobili.ꝛ tũc inter imobilia cõputant̃ aut p re mobili.ꝛ tũc inter mobilia.ꝛ istã distinctionẽ vꝛ̃ approbare glo.in coꝛ.auẗ.de nõ alie.§.ij.ꝛ ẽt innuit glo.iij.l.iubem⁹ vltra principiũ sup
b verbo mancipia ꝛ sup verbo ãnonas.ꝛ pro hoc.j.de secũdis nuptijs.l.hac editali.§.primo.ꝛ ibi in glo.de iure do.l.fi.§.fi.ꝛ dixi.j.si aduersus trãsac.l.j. ¶ Dñs aũt dy.reprobat opi.et distin.predictã ꝛ tȝ indistincte qđ possint alienari per preralle.l.potuit pupillus de auc.tu.ꝛ ita cõsuluisse se dicit de facto in predicta qõne de qua.s.proxi.qõne facta est mentio. ¶ Alij distingunt ꝛ forte nõ male.Aut illud qđ debet̃ respectu rei imobilis vt tributũ decime ꝛ affictus ꝛ tũc cõputent̃ inter immobilia aut personali actione lȝ p re imobili ꝛ tũc nõ.ꝛ allegant l.liberto.§.lucius.de annuis legatis cõiuncta.l.fi.§.fi.ff.de cõtrahẽ.em. ¶ Sed ꝯ̃ hanc opi.vꝛ̃.ff.qui satis.co.l.sciendũ.§.cũ cũ vo qui vsuf.vbi possessoꝛ vsuf.nõ cẽset̃ possessoꝛ imobiliuȝ sed põt illud locũ hr̃e solũ ad euitandã satis.de qua ibi loquit̃ vel posset ẽt dici qđ aliud est habere vsuf.i aliquo pdio q mul tis modis põt finiri vt insti.qui mo.vsufru.finitur.ꝛ aliud hr̃e annui presta.q̃ nõ sic finit̃ vt colligi põt ex titulis de vsuf.l.pe.ꝛ in spe.de fructib⁹ ꝛ interesse.c.j.versic.lȝ pone ꝛ sequẽtibus ¶ Quacũq; tñ appellatione cõtineant̃ dicũt cy.hic od.ꝛ Ric.in decisa qđ primo dȝ pcedi ad vẽdi.nominũ quã rerũ imobiliũ adinstar minoꝛis cui equipat̃ ecclesia vt in auẗ.de ecclesiasticis tit.ad fi.ꝛ de reb⁹ coꝝ.l.magis.§.nõ põt ꝛ ad.l.a diuo pio.ꝛ glo.ibi positã q̃ vꝛ̃ dicere vltimo pueniri ad nomina.rñdent qđ in executione rei iudicate loquunt̃ q̃ vt facilius ꝛ sine ipedimento fiat ꝯuat̃ ille oꝛdo ꝛ hoc qñ nomẽ est purũ ꝛ liquiduȝ ꝛ de facili exigi põt al's si esset in controuersia ne ecclesia sustineat vsuras precedet̃ ad imobilia. ¶ Unã aliã pulcrã qõnem subijcio.ecce aliqs paterfa.cũ abbate ꝛ ꝯuentu cuiusdã moñ.pactũ fecit qđ molẽdinũ dicti moñ.sibi ꝛ familie sue pro certa pensiõe ppetuo molere deberet nec in hoc fuit lesum vel decẽptũ moñ.tpe pcedẽte decessit plurib⁹ relictis filijs quoꝝ quilibet familiã hȝ quasi ita magnã sicut habebat paterfa.tẽpoꝛe celebrati cõtractus quilibet ipsoꝝ vult molere ad molẽdinuȝ sicut faciebat pater eoꝝ querit̃ vtrũ possint.pi.in qõnib⁹ suis xlviij.qõne q̃ incipit qdã paterfa.tȝ si nõ appareat aliud actuȝ qđ moñ.nõ tenet̃ heredibus molere in maioꝛi quãtitate quã tenebat̃ refuncto ꝓpter infinitatẽ q̃ sequi posset vitandã quia nõ est verosimile qđ moñ.ad talẽ infinitatẽ se obligare voluerit vt.ff.de picu.ꝛ cõmo.rei ven.l.si quis vitia.varietate enim successoꝝ ꝯditio obligationis mutari nõ dȝ vt.l.stipulũ quedã.ij.j.ff.de vbo.obli.idẽ dicit bar.brix.hugo.sensisse ꝛ not.p ipsum bar.in qõnibus suis.lj.q.que incipit quidã paterfa.vbi late disputat qõnẽ predictã ꝛ pi.in dicta sua qõne pro quoꝝ opi.bñ facit lȝ nõ alleget̃.j.de serui.l.nõ modus ꝛ vide qđ ibi notaui. ¶ Sȝ salua pace eoꝝ ꝯ̃riũ puto verũ de stricto iure p iura p eos adducta ꝓ parte ista ꝛ p hoc bñ facit.ff.de seru.vr.preꝛ.l.si seruitus.ita imposita secũdo rñso cũ ibi notatis et ad
10 iura in ꝯ̃riũ adducta posset de facili rñderi. ¶ †Utrum papa possit alienare rẽ ecclesie in casibus non ꝯcessis a iure dicã qđ nõ nisi legẽ nouã ꝯderet qđ in illũ casum posset alienari ꝛ talẽ legẽ sine manifesta ꝛ necessaria cã facere nõ dȝ vt de hoc plene no.p archi.xij.q.ij.nõ liceat et ibi ẽt in glo.ꝛ per eundẽ archi.in.c.cũ redẽtoꝛ.e.ca ꝛ.q.vtrũ alienatio facta p intrusuȝ teneat no.plene p eundẽ archi.xij.q.ij.alienationes vbi ẽt not.vtrũ
11 cleric⁹ possit alienare beneficiũ suũ vel pbendã. ¶ †Utrũ sede vacãte possit capitulũ alienare dicas qđ nõ nisi ex magna necessitate vt no.xij.q.j.si qua ꝛ.c.pcarie in glo.ꝛ p archi.lxxij.
12 di.c.fraternitatẽ. ¶ †Utꝝ abbas possit sine licẽtia epi alienare vel in feudũ dare no.in glo.p archi.xij.q.j.abbatibus.ꝛ bñ xvij.q.iiij.in venditionibus et dixi.s.e.v.imo qđ plus ẽ vtrũ alienatio facta auctoꝛitate epi absente abbate valeat dic qđ sic si fiat ex necessitate ꝛ vtilitate moñ.et cõsensu capituli vt not.in questionib⁹ pi.c xiij.q.q̃ incipit moñ.sancti petri. ¶ Utrũ subscriptio sit necessaria in alienationibus reꝝ ecclesiasticarũ dic qđ nõ regulariter fallit in casibus notatis p arch.dicto.c.sine except.xij.q.ij. ¶ Utrũ coadiutoꝛ vel visitatoꝛ datus ecclesie possit alienare glo.tȝ qđ sic dicto.c.fraternitatẽ lxx.d.in no.Sextra de officio delegati.c.venerabili in gl.signata super vbo alienatiõis. ¶ Si ecclesia est in tanta necessitate debitoꝝ qđ ð liberari nõ põt nisi p laicos qd sit faciendũ no.p archi.lxxxviij.d.c.iudicatũ.vltra pn. ¶ Si ecclesia vendit vel in emphiteosim.dedit solẽniter demũ appareat q plus offerat vtrũ ecclesia restituat̃ dic qꝛ nõ vt in qõnib⁹ Bar.brix.cxliiij.qõne q̃ incipit esto qđ ecclesia ꝛ dicet̃.j.e.auẗ.q rẽ hmõi. ¶ Utrum res mobiles ecclesie possint alienari ꝛ qua solẽnitate dicet̃.j.e.l.sancimus.de materia istius auẗ.not.in coꝛ.auẗ.de nõ alie.§.alienationis. ¶ Dubitat̃ nunquid hodie de iure canonico solẽnitas huius auẗ.sit seruãda.et videtur qđ sic qꝛ canonizata est in decretis vt dixi sed dic ꝯ̃ qꝛ nec iure canonico nec de cõsuetudine seruat̃ vt no.per ber.ꝛ Inn.pãlle.c.dudum.ex̃ de rebus eccle.nõ alie.li.vj.et p Io.Hof.in summa.e.ti.§.alie aũt res et.xij.q.§.videntes.in gl et per arch.c.hoc ius.circa pn.clare p eudẽ archi.et de inte.resti.c.ꝯstitutus.et hec fuit opi.dñi Mar.de fano in tractatu suo de iure emphi.v.quinto q̃ritur q̃lis foꝛma.ꝛ in specu.de locato.§.nunc aliqua vsi.vj.et sequẽti.Seruabit̃ ergo solũ illa solẽnitas que habetur.xij.q.ij.sine exceptione.et videt̃ qđ ibi not.et.c.terulas.et.c.alienationes et.c.placuit et.c.abbatibus.et de hoc est pulcra glo.e.cã et qõne in summa.que gl.incipit alienatio est et vide qđ notaui.j.de admi.tuto.l.lex que.in fi. ¶ Predicta sub breui distinctiõe ꝯcludẽdo.Dic aut res ecclesie que alienant̃ sunt mobiles et que seruando seruari nõ possunt.et illa possint alienari sicut et res minoꝛis.vt.j.de admi.tut.l.lex q tutores et.l.fi.Si vero seruãdo ꝯuari põt vt ones et boues et similia.et ad hoc videt̃ idẽ dicẽdũ.cũ talium alienatio nõ reperiat̃ expresse prohibita ergo cõcessa ar.ex qui.ca.ma.l.nec nõ.§.sed qđ eis et qꝛ in quibusdã phibitũ ẽ vt.j.e.l.sancim⁹.in ceteris videt̃ esse cõcessum.vt.ff.de iudi.cuȝ pretoꝛi.cum si.Fallit in his que diuino cultui sunt deputate in quib⁹ ꝯuat̃.j.e.auẗ.ꝓterea.Si vero sint imobiles tũc dic qđ regulariter alienari nõ possunt fallit in casibus hic notatis in glo.que incipit.in sacramẽto et pãlle.glo.xij.q.ij.in summa.Itẽ si alienãdo facit ꝯditionẽ suã melioꝛẽ.vt no.glo.ff.de trãsac.l.cũ hi.§.quid ergo.et pro hoc ff.ad trebel.l.mulier.§.si cũ distraheret et.j.de procu.l.non eo
13 minus. ¶ †Sunt ẽt sex casus in qbus nullo modo tȝ alienatio qui no.hic in glo.que incipit imutabil'r.Et in coꝛ.de alie.ꝛ emphi.§.ea vero que ab impali.Iure aũt canonico dicenduȝ est qđ vbicũq; suã cõditionẽ melioꝛẽ facit ecclesia semp ꝯ̃herere põt vt.d.c.sine exceptiõe.xij.q.ij.ex̃ de his q̃ fi.a pla.sine cõsensu capli.c.aplica.et de re.eccle.nõ alie.c.vt super antiqua.Ric.et pdicta vera sunt in alienatione ppetua.Ad tẽpus aũt põt cõcedere sine solẽnitate vt ex̃ vt ecclesia.beneficia.c.j.in fi.et ibi no.per Inno.et pãlle.c.dudũ de rebus eccle.nõ.alie.per archi.d.c.alienatiõis.xij.q.ij.et p ber.ex̃ de reb⁹ eccle.nõ alie.c.ij.In glo.res ecclesiastice.§.si eñ.immo.§.nos igitur.ꝛ vide qđ ibi no.in glo.que incipit.sed nũquid sine traditiõe. ¶ In gl.idest incõmutabiliter ibi quãdoq; casus sunt sex vt subijcit.

¶ In.c.

¶ In e.glo..ibi ipsemet.s.economus. ¶ In e.gl.in fi.similis glo.in cor.aut.de nō ali.§.igit nos in gl.si imobile. ¶ In gl. primo in vsuras ibi.l.Nec enī de hoc dic vt ibi in glo.⁊ p Dy. ⁊ tactū fuit.s.de nouo.C.ᵱpo.§.quib⁹. ¶ In gl.ꝯ.j.tit.j.l.cū clericis dic vt ibi plene dicet. ¶ In glo.ꝙ attēdit in fi.de hoc no.l.x.di.c.quāto.⁊ notaui.s.e.vltra p̄n.v.⁊ intelligit gl.in gl. j.solu.nō esse ibi peierare ar.ff.ꝺ in lit.iur.l.videamus ⁊ reruz amo.l.marcellus.ol. ¶ In glos.l.rei date in solu.ibi fm azo ⁊ odo.hic ⁊ ita ēt cōiter tenēt canoniste fauore eccl'ie ⁊ iō creditoꝝ.sequēs tū opi.iudicio meo verior est al's nullus vellet cū ecclesia ꝯhere ar.j.de rescin.ven.l.ratas. ¶ In gl.speciale ibi p presumtionē de hoc vt plene dixi.s.e.aut.in fine in additiōe ꝙ incipit no.bñ hūc fi. ¶ In.e.glo.ibi.l.iubemus nullā nauē vbi de hoc plene dixi sic ergo creditor interdū dz esse diligēs vt.ff.ꝺ publicanis.l.fi.§.diui quoqꝫ.⁊ ꝺ noua.l.doli.circa p̄n. Interdū diligentior vt.j.si aduersus credi.l.j.si cer.pe.l.ciuitas ⁊ de exerci.l.fi.interdū diligētissimus vt hac aut.ff.de in rē verso.l.iij.§.penul. ¶ In e.glo.in fi.hoc forte posset eē vez vbi cōsuetudo tolleret aliqua leuia vt subhastationē vel min⁹ tp̄s ꝙ.xx.dierū induceret ar.ff.de ven.inspi.l.j.§.fi. Si aūt eēt cōtra substantialia puta qꝺ ꝯctus initus cū solo plato sine capitulo valeat talis cōsuetudo nō teneret vt ex de re iudi.c.cū cā.⁊ ibi no.in glo. Ecce hic obtinuit.ol. Goff.tū in summa de rebus eccle.nō alie.§.alie aūt res indistincte videt sentire consuetudinē locorū debere seruari in alienationib⁹ reꝝ ecclesiasticaꝝ ⁊ idē azo.in summa hui⁹ ti.circa fi.⁊ p hoc ex de dona. ceteꝝ de his ꝙ fiūt a plato sine cōsensu capi.ea noscit.hāc etiā opi.tz in additionibus summe hui⁹ ti.⁊ speculator de locato §.nunc aliqua.v.quinto ⁊ sexto queritur.⁊ v.sequē.

Sicut alienatio. Canonizata ē.xij.q.ij.c.impator leo versi.sicut.⁊ vide in nouellis de sacris vasis cuiuscꝫ ecclesie vel oratorij.§.j.⁊ si sterilis ager ad venerabilē locū puenerit.scꝺa pte nouellaꝝ ⁊ vide qꝺ no.in cor.vñ sumit ⁊ de alie.⁊ emphi.§.si vo qd. ¶ In glo.sed qūo pōt ibi.l. j.⁊.ij.imo prima nihil facit s; secūda ⁊ tertia old.vel fm iaco. butri.forte loquit de alijs oneribus si scalibus quā tributoꝝ. Albericus de rosate.

1 Ecclesia qñ est dirupta an ligna possint vendi laicis.

Quanto magis. Ibi statū.i.habitū vere enī in antiquū statuz redire nō pōt qꝛ res sacra nō pōt desinere esse sacra. ēt si religio ꝯtēnat ⁊ pphana habeat vt.ff.de reꝝ diuisi.l.in tm̄.§.sacre.⁊.de acqui.pos.l.q vniuersas.§.j.nisi in casu vt.ff.de reli.⁊ sum.fu.l.cū loca.ol. Et que sit rō quare eccl'ia alienari nō pōt vasa aūt ecclesiastica interdū sic vt.j.e.l.sancimus no.p archi.xij.q.ij.c.aux hz ecclesia. In.e.gl.vlt.in fi.et in cor.vñ hoc sumit ⁊ in nouellis de moñ.nō ali.in p̄n.⁊.x.q.
1 j.nouerit ⁊ melius.xvij.q.iij.que semel.⁊ ibi no. ¶ † Utrū dirupta ecclesia possint vēdi ligna laicis dic qꝺ nō vt no.p arch. de cōsecra.di.j.c.ligna.⁊.c.sequenti.

1 Cōiunctio sanguinis inducit presumtionē fraudis.
2 Sanguinis ratio inducit scientie presumtionem.

Quibuscunque modis. Canonizata est in decretis.xj.q.ij.c.economus.v.si.quibuscūqꝫ. ¶ Et nota qꝺ cōiunctio sanguinis indu
1 cit presumtionē fraudis† sic ⁊ al's.ff.de le.j.l.in tacitis ⁊ de iure fisci.l.in fraudē.interdū ratio sanguinis tollit fraudis presumtionē.vt.j.de liti.l.vlti.⁊ si fiat cessio sine cā p̄sumit fraus et simulatio vt.j.māda.l.fi.nisi fiat cōiuncte ꝑsone qꝛ tūc presumitur facta ex cā dona.vt.ff.de pba.l.procula.⁊ no.j.ne liceat
2 potentiori.l.ij.in gl.magna. ¶ Itē rō sanguinis inducit presumtionē scie vt.ff.vñ cognati.l.octaui ⁊.j.de resti.minorū.l. de tutela de predictis notat per.d.dy.de castren.pe.l.dotem ⁊ facit.ff.de receptor.l.ij.⁊ qꝺ ibi no.vnus ēt economus nō pōt alteri economo vendere vt no.dicto.c.economus.v.qbuscunqꝫ per arch.⁊ p bar.brix.cix.qōne ꝙ incipit alicui ꝺ canonicis

Tali res. Canonizata est.x.q.ij.c.impator leo.§.vlt.⁊ vide qꝺ ibi no.in glo. ⁊ per archi. Ibi in cremēto.vt.xij.q.ij.nō liceat pape ⁊.ij.q.ij.nullus. ¶ Ibi ⁊ aliud tantū sed vr qꝺ si aliud tm̄ restituat qꝺ donatio firma permaneat vt.xij.q.ij.c.diaconi ⁊.c.si quis clericus qualibet.sed illa loquuntur in alienāte hic in eo in ꝙ facta est alienatio.vel dic aliter vti ibi no. Ibi donatarius hic ⁊ in sequētibus repete ꝙ cōtra formā legis acceperit.ol. ¶ In glo.lz nō valuit in fi.vt j.de iure fisci.l.facultas.§.sane li.x.ol.⁊ pene no.in cor.vñ hec sumitur de nō alie.§.qꝛ vero leonis.in gl.ꝙ incipit s; qualiter ⁊ in decretis dicto.c.imperator leo.§.si.in vlti.glo.⁊ p archi. ¶ In glo.quid si nō est soluendo.in fi.p opi.huius gl.facit. j.de predijs minoꝝ.l.vtere ⁊.l.si prediū. ¶ Cōtrariū tū no.e. l.iubemus.§.sane ⁊ ibi de hoc tetigi ⁊ ita ēt videt sentire glo. in cor.de nō alie.⁊ de alie.⁊ emphi.vñ hoc sumit vbi de hoc satis no.⁊ hāc secūdā opi.tenēt hic ia.de are.odo.Nic.in decisa ⁊ ol.⁊ allegat ipse domin⁹ Old.ff.de le.ij.l.cū pater.§.meuio Jac.de are.qꝛ hoc est introductū in penā cōtrahentis ꝯ formā hui⁹ aut.in legibus palle.vt.s.l.si prediū erat fauor minoris ⁊ ecclesia facilius subiacet fraudi ꝙ minor.dñs iac.but.idē videt sentire qꝛ taliter cōtrahens est in dolo ⁊ delicti sui penā meret ⁊ iō.l.in gl.allegata de eo p quē factū erit.l.fi.nihil facit dicit tū qꝺ vltramontani dicūt hoc verū esse qꝺ hic in gl.dicit si emtor esset bonefidei secus si malefidei per rōnez predictā et ita recitat hic cy. ¶ Sz adhuc videt idē ⁊ si bone fidei sit quia ignoratus ⁊ sic est in culpa.ergo eccl'a ꝯ eū inuat ꝙ dolo ⁊ culpa caret. ¶ Quare distingue tres casus qꝛ aut fuit emtor in dolo ⁊ ꝯ ecclīam nō habet recursum ab initio vel in subsidiū ppter rōnes pdictas ꝯ economū sic fm gl. ¶ Sꝫ qro cū sint in pari cā dicit gl.dolū economi pponderare rōne officij alia glo.que est in cor.vñ hec sumit.§.si quis igit sentit ꝯ aut fuit in culpa qꝛ ius ignorauit.⁊ tūc idē quātū ad hoc vt ꝯ ecclīam nō sit regressus.nō quātū ad economū cū econom⁹ sit in dolo emtor in culpa.vnde pponderat dolus culpe.vt.l.itē si obstetrix.ff.ad.l.aquil.⁊ no.in.d.§.si quis igit aut ignorauit factū vt qꝛ credebat eā suā.vt.e.§.no.tūc cessat culpa ī emtore.⁊ eo casu puto glo.bñ dicere ne remaneat emtor sine culpa indāno ⁊ ecclesia locupletet cū ei⁹ iactura vt.d.l.fi. Jac.butr.⁊ ad predicta facit qꝺ no.per Inn.ex de re.ec.nō alie.c.si qs ⁊ p hosti. eo.ti.ad audiētiā.⁊ her.xij.q.ij.vulterane. Albericus de rosate.

1 Jus episcopale an possit in emphiteosim dari.

a **Si quas ruinas.** [a] canonizata ē.x.q.ij.c.impator leo.v. si qs ruinas ⁊ ꝯcor.in nouellis si qs familie sue legauerit.§.si vo qdā sunt loca scꝺa pte nouellarū ⁊ idem in domo destructa fm cy.ar.ff.de dā.infec.l.dāni.§.sabini et in aut.de nō ali.§.si vo qs. Ibi vsurē materia.l.lapidibus et lignam ne.ol. ¶ Sed nunqd alibi posset vti ipsa materia.cy. qꝺ sic qꝛ tenetur semp reficere ⁊ sic nō interest eccl'ie.ēt si materia ad aliū vsuz ꝯuertat ⁊ p hoc nō ob.ff.de vsuf.l.arborib⁹ qꝛ ibi interest pprietarij.Cy. ¶ Cōsueuit queri si ecclesia concessit alicui qꝺ in flumine ipsi⁹ eccl'ie possit ꝯstituere molēdinū certa pensione ānuatim soluēda.vtrū destructo postea molendino pēsione soluere teneat. Bar.brix.tz post multa allegata p ⁊ cōtra qꝺ soluere teneat in qōnibus suis.lxxj.q.ꝙ incipit qdā ab ecclesia ipetrauit.⁊ idē pi.in qōnibus suis.cvij.q.ꝙ incipit. Quidā parrhisiensis ꝙ ē similis pdicte qōni.imo qꝺ plus est ipse harpto.dicit hug.dixisse qꝺ iste cōpelli possit reficere molēdinū si interesset eccl'ie.posset forte nō inepte ꝙ ad predicta distingui.vtrū molendinū foret destructū facto ecclesie vel casu fortuito in ei⁹ ꝑsona ꝯtingente.an facto illi⁹ q ꝯstruxit vł casu in eius ꝑsona ꝯtingēte vt no.ff.loca.l.si vno.§.itē cū qdā ⁊ de cōdi.cā data.l.si pecuniā in p̄n. ¶ In gl.prima dari possint ibi fm ꝯsuetudinē ꝯtractū in quibus apponit pactū de renouādo sicut fit sepe.ol. ¶ In ea.glo.ibi tertiā ꝯnationē.i. donec supest tertia ꝯnatio.ol. ¶ In glo.i.tertia ibi in cor.probatur ⁊ melius in nouellis.d.§.si vo quedā.s.allegata in p̄n huius aut. ¶ In gl.ibi statim.i.velit qꝺ statim cū celebrat cōtract⁹ nō expectato qꝺ edificet incipiet terminus soluēde pēsionis seu mercedis.ol. ¶ In glo.i.ex pensionib⁹ in fi.hūc intellectū approbat hug.sed petrus de saxona dicit qꝺ medietas tā veteris quā noui prestabit vt sit tpe ruine valebat.x.et p reedificationē creuit ad.xl.denr.xxv.p pensione vt no.p archi.dicto.c.impator leo.v.si quas ruinas.x.q.ij.⁊ vide qꝺ sta
1 tim dicā.j.pxi.aut. Ante ius episcopale possit ī emphioteosim dari videt qꝺ sit vt ex de elec.c.cōstitutus.sed dic ꝯ vt no.per hosti.⁊ per arch.d.c.iperator leo.v.ppetua.⁊ vide not.j.pxi. aut.que hanc declarant.

Perpetua. Canonizata est.x.q.ij.c.impator leo.v.perpetuū et expone h verbū ppetua vt ibi multis modis exponit ⁊.s.pxi. aut.in glo.⁊.s.in prima ꝯstitutione huius libri sup verbo ppetui.de hoc no.extra de cōstitu.ex literis.lxxix.dist.

a ¶ Si quis Uide p canonistas de materia renouatiōis ē.c.j.de preca.

si quis ex ipsis.in glo.ꝛ per archid.ꝛin specu.de locato.§.nūc aliqua v.septimo ꝛ v.sequētibus ꝛ ɔcor.cū ista aut.in nouel. si quis familie sue legauerit.c.ij.§.vltimo.❡Et pro declaratione hui⁹ aut.ꝛ superioris que obscure tradunt per gl. vide qđ clarius no.in cor.de nō alie.§.qꝛ vero leonis.prio in gl.vt si nomine pēsionis.❡Uel secūdū ia.butri.dic aut res ecclesie dāda in emphi.nullū est passa damnū vel ruinā vel cladē ꝛ tūc det pro eo ꝙ nunc haberi potest si tñ ecclesia deciperet in sextam partē pensionis ꝛ non vltra vitiaret ɔtractus al's sic ꝛ ita loquit ista aut.primo responso.aut res ecclesie est ruinosa ita qđ parū vel nihil valet pensionis ꝛ tūc aut pensio statim ante reedificationē dꝫ solui ꝛ tūc pōt minui pensio in tertiā partē eius qđ prestabat añ ruinā.aut est soluenda demū post reedificationē ꝛ tūc dꝫ solui pro mercede id qđ haberi possit ea sic destructa et medietas eius qđ accresceret per edificationē et ita loquit superior aut.si quas ruinas.aut est solū diminuta ꝑpter cladē ꝛ tūc fm extantē nūc pensionē ꝛ ita loquit ista aut. ver.aut si ob cladē.qđ tñ intelligit dñs ol.cū determinatione precedentis aut.si quas ruinas.ꝛ ita etiā sentit h glo.❡Opi. tñ ia.verior videt ꝛ magis cōuenit textui credo tñ qđ si ecclesia deciperet in sexta parte ꝛ non vltra qđ teneret ɔtractus vt hac aut.primo respōso.❡Si aūt circa formas predictas darent in emphiteosi vitiaret cōtractus ia.butri.❡Iure aūt canonico isti cōtractus perpetui vel ēt ad longū,tēpus sunt prohibiti in ecclesiasticis rebus vt extra de rebus eccl.nō alie.c.h cōsultissimo ꝛ ibi plene no.per io.an.arch.ꝛ alios ꝛ per arch. xij.q.ij.apostolicos.ꝛ plene in speculo de locato.§.nūc aliqua dicto.v.vij.ꝛ duobus sequētibus.❡In glo.s.ad plus ibi añ quā vendat in emphi.det qꝛ de vēditione nil dicit old.❡In e.glo.l.qñ.j.quo casu ol.Ibi.l.quero.§.j.imo in simplici colono loquit.sec⁹ in emphi.vbi ēt priuat⁹ nihil remitteret vt.j.đ iure emphi.l.j.ecclesia aūt remittit sextā ꝛ sic remanet ɔtrariū insolutū.ꝛ iō dicit qđ priuatus tpe dationis in emphi.pōt remittere quātū vult ecclesia aūt nō pōt remittere vltra sextam partē ꝛ bñ dabit in emphi.sine vlla remissione si poterit ꝛ sic non est deterioris conditionis ꝙ priuatus sed melioris.

1 Minor an possit permutare.

Sed et permutare. Hec aut.ꝛ due sequētes itē sibi inuicē ꝛ itē prediū canonizate sunt.x.q.ij.imperator leo.ꝛ ad hāc cōcor.extra de rerū pmuta.c.j.vbi no.inn.hāc aut.locū habere seruata tñ solēnitate aut.hoc ius porrectū.❡Hosti.tñ ibi cōtrariū tꝫ ꝛ archi.dicto.c.imperator leo.v.sꝫ ꝛ pmutare.s.qđ i pmutādo nō exigat dicta solēnitas

1 aut.hoc ius porrectū.❡An minor possit pmutare dixi.j.đ predijs minor.l.nō solū.Ad aut.itē sibi inuicem cōcor.extra e.ti.de rex pmu.c.ad questiones.ꝛ qđ ibi no.ꝛ de rebus eccle. non alie.vt sup aliqua.in fi.ꝛ per archi.xvj.q.vlti.c.nemini et in questionibus bart.brix.xlvij.questione que incipit querit vtrum permutatio.

a Quirem. [a] Canonizata est.x.q.ij.imperator leo.v.qui rē huiusmodi ꝛ vide qđ ibi no.in glo.ꝛ per archi.Ibi repelli pōt autoritate ꝑpria.secūdū quosdā.vt az.in summa đ iure emphi. §.itē idē de natura ɔtractus sed verius ꝛ tutius est qđ autoritate.iudi.vt.j.de iure emphi.l.ij.no.ꝛ ex de locato.c.potuit et ibi per inn.e.ti.c.ꝑpter ꝛ per Gof.in libello de vtili rei ven.q̄ dat emphi.circa mediū ꝛ satis de hoc no.p host.in summa de locato.§.qđ de natura ɔctus ꝛc.ꝛ in speculo.e.ti.§.nūc aliqua ver.xlvij.ꝛ.xlviij.q̄rit ꝛ est text.qđ autoritas iudicis exigat in nouellis de ɔduc.ꝛ emphi.secūda pte nouel.q̄ cōcor.cum ista aut.in fine secus in colono priuati q ꝑpter cessationē expulsus meliora mēta reputat vl' repetit vt.ff.loc.cū colonus old. ❡An aūt vasallus repetat si amittit feudū vide bñ in summa feu qbus modis feu.admittat.§.illud tñ.❡Sed pone quod emphiteota ecclesie tāto tpe cessauerat qđ repelli poterat prelatus ecclesie ignorans rē deuolutā ab ipsa emphi.recepit.solu.sine aliq̄ ꝑtestatione.audiēs postea qđ res erat deuoluta in eccl'ia vult rē petere ꝛ emphi.repellere.nūqd possit đ hoc no. extra de locato.c.potuit ꝛ bar.brix.post multa allegata pro ꝛ cōtra tꝫ qđ eccl'ia tanꝙ lesa restituat ad petendū rē in q̄stionibus suis.q.q.q̄ incipit laicus quidā ꝛ dixi.j.de iure emphi.l. ij.v.dñs dy.dixit.in pdicta qōne.❡Sꝫ qd si eccl'ia dedit rem aliquā in emphi.solēniter postea apparet alius plus offerēs nunqd ecclesia restituat dic qđ nō vt notaui.s.aut.h ius porrectū circa.fi.v.ecclesia vendidit.❡Sed pone qđ ecclesia paciscat cū emphi.qđ si nō soluat cadat ad certā penā rato manēte ɔtractu nūqd soluta pena poterit rē retinere bart.brix. tꝫ qđ possit expelli quasi istud pactū sit in fauorē ecclesie vt in qōnibus suis.c.xviij.qōne q̄ incipit esto qđ ecclesia idē sentit glo.j.de iure emphi.l.ij.in glo.magna.v.itē si ꝑmisit ꝛ ibi ēt de hoc dixi.❡Pi.aūt videt sentire oppositū in qōnib⁹ suis lj.q.q̄ incipit lucius tytius gaio seio.et.lvij.q.q̄ incipit epus bonoñ.ꝛ ꝑ hac opi.facit.xxv.q.vlt.si ecclesie ꝛ ibi in glo.ꝛ.xij. q.ij.c.eps q mācipiū ꝛ ibi in gl.❡Si eñ emphiteota vellet rē dimittere soluta pena nō possit ergo nec ecclesia dꝫ posset eū eijcere pena recepta obstante pacto qđ ratus debeat manere cōtractus qđ pactū est in fauorē vtriusqꝫ nō ecclesie tñ.❡In gl.ij.ibi biennū seruat de hoc plene no.extra de dilationibus c.lr̄e.de religi.do.cōstit.ꝛ de locato.potuit.Cōtrariū tñ eius qđ hic no.gloss.vr̄ notari.j.loca.l.edē.s.qđ simplex colonus si nō soluat possit expelli.nisi contrarium actum sit.❡Et ideo distinguit aut agit đ emphiteota ecclesie expellendo.ꝛ seruat hec aut.ꝛ dictū.c.potuit.aut de emphiteota ꝑuati ꝛ requirit triennū vt.j.de iure emphi.l.ij.aut agit de colono ad nō modicū tēpus ꝛ expectat bieniū vt.ff.loca.l.q̄ro.§.iter ꝛ.l.cū dñi aut ad modicū ꝛ tūc primo anno possit expelli nisi sit actuꝫ in cōtrariū ꝛ ita intelligat.l.edē ꝛ qđ ibi no.ol.❡Uel dic cōtra colonū tria esse remedia primū qđ petere pōt pensionē actione ex locato fm qꝛ pōt eū expellere tanꝙ de re ꝑpria ꝛ si excipiat de locatione replicet qđ nō soluit qꝛ nō dꝫ ei prodesse cōtractus quē nō ipleuit ꝑ parte sua.vt.ff.de act.emt.l.iul.§.offerri ꝛ.l.qui pēdentē ꝛ ita posset intelligi glo.dicte.l.edē.item pōt eū repellere tanꝙ de re cōducta ꝛ tūc forte expectat bienniū ꝛ ita intelligit hec gl.cū si.ia.de are.ꝛ richar.❡In.e.glo. ibi repelli pōt.pmā opi.sequit speculator de locato.§.vlt.v. xxix.q̄rit quid si ptē ꝛ.v.se.ꝛ ei⁹ opi.approbat.d.ol.vt ēt propter numum cadita toto qꝛ pena q̄ addit dationi in totū committit ēt si in parte cesset vt.ff.de vbo.obl.l.stipulationū alie. §.si tu sorte et fa.ercis.l.heredes.§.idē iure cū ibi notatis.constat aūt talē emphiteo.legē cōtractus nō seruasse.ff.de le.j.l.ēt si partis.ad silleia.l.si quis in graui.§.si quis tabulas.secūdo rñso.item si ꝑ parte tñ perderet dñs ex partis cessatione ad cōionē cū emphi.ɔpelleret inuitus ɔtra.l.de cōdi.inde.l.si nō sorte.§.si centū.itē ꝑ hoc bñ facit.ff.de cōiun.cū emā.li.ei⁹.l.j. §.illud.de dam.infec.l.si ꝑprietarius si cui plus quā per.l.fal. j.§.qđ dicit vt.j.de hereticis.l.ij.in.fi.ꝛ qđ ibi no.ꝛ insti.de re. diui.§.gallinarū.❡In ɔtrariū multū facere vr̄ extra đ reli. do.c.cōsti.§.fi.sed nō loquit in cōtractu emphi.sed in cēsuali vt ibi no.per hos.ꝛ inno.nō ob.ēt.c.ꝑpter de locato ꝛ ɔducto qꝛ ibi fiebat remissio ex superuenienti casu fortuito q̄ cōmensurari dꝫ ipsi casui,argu.ff.de annuis lega.l.seio amico.hic autē agitur ad penā cōtumacie vt in aut.de here.et falci.§.si quis aūt nō implens.nō ob.qđ magis obstare videt.ff.ad.l.falci.§. paulus.ad trebel.paulus rñdit.de his quibus vt indi.l.rescriptū et de aqua cotti.ꝛ esti.l.j.§.trebatius qꝛ in eis erant corpa distincta ꝛ separata ꝛ iō vnū ꝑpter alterū nō pditur vt.ff.quorū le.l.j.§.si due.hic aūt erat vna res ꝛ vnicā petitio lꝫ q̄litas rerū soluēdarū esset distincta qđ nō limitauit naturā rei soluende ac si eēt vnica vt.ff.qñ dies le.ce.l.nec refert.old.❡In e.gl.in fi.hanc opi.tꝫ dñs mar.de fano.in tractatu suo de iur. emphi.v.viij.querit ibi sed qd si ecclesia qđ recitat in speculo de cōduc.ꝛ locato.§.vlti.v.si.xv.querit.❡In glo.pn̄tis ꝛ etiā preteriti non futuri qꝛ hic nō accepit in emphi.l.ꝑhibēte al's pro futuro tpe teneret.vt.s.e.aut.qui res.ol.Et ita ēt tꝫ azo. in summa hui⁹ ti.§.fi.circa fi.ꝛ archi.in.d.c.qui rem.

Hec vsus prestatio. Hic aut.§.vltimū legis iubem⁹ qui loquebat solū in ecclesia ɔstantinopolitana extēdit ad oīa loca religiosa.ol.in fi.l.recōpensatione vsufrur.ab ecclesia concessi ꝛ tantūdē redditus ol.

Decernimus. Ibi cōtra ipsum quodāmō deū nota qđ iniuria facta ecclesie fit quodāmodo deo ꝛ sic iniuria facta famulo fit quodāmodo dño.❡Ibi tpe tyrannidis odoachi vt in glo.vt plenius vide in prohemio boetij de cōsolatione fratri nic.Que differētia sit inter regē ꝛ tyranū et vñ dicatur rex et tyrannus vide per archid.xxiij.q.v.regum.de rege et tyranno sic scribitur princeps seu rex est ptās publica et in terris quedā diuine maiestatis imago q cum de iuris autoritate sumat autoritatē maiusqꝫ impio censeat legibus submittere principatū recognoscit ꝛ pfitet se legibus alligatum vt nihil sibi licere opinetur.quod ab equitate declinet neqꝫ eñ regis est in subiectos aut finitimos seuire cū velit.licet sibi ex dispositione diuina ɔpetat subditos pro delictorū qualitate punire ac dum expedit exercere quinimmo geti suorū cōmodis vacare

❡Qui rē Addō.xij q.ij.i sūma vbi sūt quatuor casus in qb⁹ permittit alienatio rei ecclesiastice

dis vacare tenetur.⁊ reliquis propiciari si põt vel ex hibere se saltē innocuū nō formidolosum.nā innocētie maxime est regū nemini malū inferre.xxiij.q.v.non est ⁊.vj.q.j.sapiens.presertiz cū nō agatur aut de finibus tuendis aut de iniurijs vlciscendis ꝓprie inutilitatis imemor.⁊ psonā sibi subiecte multitudinis se gerere.suāq; vitā nō sibi debere sed alijs reminiscens q se totū deo dꝫ plurimū patrie sue multū parētibus ⁊ ꝓpinquis extraneis ēt aliquid ad hoc facit qđ dixi.j.de legi.l.digna vox.Tyrānus vero est q solūmodo propriū inspiciēs cōmodū nil actū putat nisi leges euacuet vel populū subijciat seruituti vel ſm senecā in epistolis ad lucillū.xciiij.epl'a circa finē.Rex honesta intuet' salutē ꝯmissi corporis curat.nihil imꝑ erat turpe.nihil sordidū.vbi vero impotēs cupidus delicatus est trāsit in nomē detestabile ac dirū ⁊ fit tyrānus.⁊ plura alia de hoc sequūtur Tullius etiā ait tyrānoꝝ nulla fides nulla caritas nulla stabilis beneuolentie põt esse fiducia.oīa sibi suspecta ⁊ sollicita sunt nullus amicitie locus ⁊ eoꝝ est officiū semp scisma inuenire et seminare in ciuitatibus.ꝓrius tñ fuit tyrānusq; rex.nā nembrot prim⁹ fuit tyrannus ⁊ nemo añ eū reperit'.Et cū iste textus expressus.qđ acta tēpore tyrānidis ⁊ partialitatis superueniente pace reuocari debeāt vt qđ belli calamitas ⁊c.vt.j.de cadu.tollē.l.vnica.in prin.⁊ ibi tetigi.et pro hoc bñ facit.j.de incestis nup.l.fi.⁊ qđ notaui.s.e.l.omni nouatione.¶Querit hic dñs Gui.de suz.nūquid priuilegia data per regē māfredū q se gerebat ꝓ rege sicilie.valuerint vt seruari debuerint per regē carolū verū regē sicilie.⁊ dicit qđ nō ar.hui⁹.l.cū si.⁊.ff.de rebus eoꝝ.l.qui neq; .sed in ꝯriū facit qꝛ ille rex manfredus se gerebat ꝓ rege.⁊ ita reputabatur cōiter ergo gesta per eū valere debēt ꝑpter cōem errorē vt.ff.de officio pretoꝝ.l.barbari⁹.cū similibus.⁊ his que ibi not.et pro hoc etiā bñ facit.ff.qui ⁊ a qui.ma.li.nō fiant.l.ꝯpetit.⁊.ff.de iure fis.l.sed si accepto.cū ibi not. ¶Dñs aūt odo.circa h̄ distinguit aut ab initio tenuit electio aut nō.primo casu valeant gesta nec reuocent' dato qđ ex cā ab administratiōe remoueatur ꝑ hoc.ff.de bo.auc.iu.po.l.si nō expedierit.§.j.de doli excep.l.apud celsum.§.illa qđ ⁊.§.se.vbi de hoc dicā. Si autē ab initio nulla fuit electio tūc gesta nō valeāt ꝑ iura.s.adducta.⁊ ꝑ hoc.ff.de iureiurā.l.iusiuradū qđ ex cōuētione.§.j.⁊ ibi in glo.¶Sꝫ ꝯ ꝑdictā distinctionē dñi odof.vr' qđ dato ꝙ electio nō teneat si tñ est in possessione officij ⁊ administrationis valeāt gesta ꝑ eū vt ex' de elec.c.nihil.cū ita notatis ꝑ her.per inn.⁊ ꝯpost.Et arch.etiā.tꝫ qđ gesta ꝑ intrusum valent vt no.ꝑ eū.xij.q.ij.alienatiōes in prin.hec dixi.j.de quadri.pscriptio.l.bñ a zenone vñ si.sed qđ si duo electi sunt in discordia et plenissime de sententijs ⁊ interlo.om.iu.l.ij.Predicta locum hñt qđ bona fide eēt in possessiōe secus si violēter vt no.ꝑ inn.de resti.spo.c.in literis.ij.col.¶Predicta ēt faciunt psolutione similis qōnis si mater administrabat negotia pupilli sicut tutrix cū tñ solēniter ñ eēt tutrix ⁊ debitores pupilli soluerēt eidē vtrū sint liberati ⁊ vr' qđ sic ꝑ iura ꝑ hac pte.s.pxi.qōne adducta ⁊ ar.op.ff.de solu.l.filie.in ꝯriū facit.ff.de nego.gest.l.qui in aliena.§.quāquā.¶Quidā distingunt aut debitores sciebāt eā nō eē tutricē ⁊ nō liberent' ⁊ ita intelligat'.§.quāquā aut ꝓbabiliter ignorabāt qꝛ publice tāquā tutrix administrabat ⁊ tūc liberati sunt ⁊ ita intelligat'.d.l.filie.⁊ pro hac ēt distinctione bñ facit.ff.de solu.l.si quis ſuo.Alij vt odof.in.di.§.quāquā.distingūt aut pecunia matri soluta versa est in vtilitatē pupilloꝝ ⁊ liberant' ꝑ iura ad hoc adducta aut nō ⁊ tunc non liberant' ita intelligat'.§.quāquā.⁊ pro hac distinctiōe bñ facit de admi.tuto.l.quidā decedēs.§.ita põpo.ne subueniat' pupillo de pda sollicito.vt.ff.de admi.tut.l.si tutoris.Si aūt precepto iudicis matri soluissent.tūc indistincte liberati eēnt saltē tuitione ꝑtoria vt.ff.qđ falso tutore.l.j.§.penul.⁊.l.interdū ⁊.j.si aduersus solu.l.j.cū ibi notatis.⁊ de admi.tuto.l.sancimus.⁊ de hoc ēt tāgit'.j.de tutore q nō satisdedit.l.in dubiū ⁊ qñ mulier tu.offi.fun.põt autē.matri et auie.¶In glo.q a a dextris in fi.de hoc dic vt dixi.s.de summa trini.l.inter claras.alias incipit gloriosissimo in glo.s.secūda post romanam ibi.l.iubemus ⁊ ibi de hoc plene dixi.

1 ¶Donatio regis non recognoscentis superiorem an indigeat insinuatione.
2 Insinuatio an possit fieri die feriata.

a ¶Illud limita h̄ vt ꝑ host.⁊ inn.in.c.fi.de solutio.

Illud. a Hec.l.cū sequētib⁹ sunt iustiniani vt ex supscriptiōe apperet.Ibi donationis.s.inter viuos.nā donatio cā mortis insinuatione non indiget.vt.j.de dona.cā mortis.l.fi.¶Querit glo.quid si aliquis in aliquoꝝ pñtia dicat dono talem rem pauperib⁹.nō tñ erāt pauperes pñtes nec aliquis recipiēs eorū nomine.vtrū valeat talis donatio determinat qđ nō ⁊ allegat.ff.de dona.l.ēt.q nihil facit nisi ad hoc qđ ꝑ aliū possit qs querere donationē.⁊ ꝑ hoc.j.de dona.l.nec ambigi.⁊ ibi i gl.Sed ꝑ opi.gl.quā approbat dñs ol.allegabat.ff.e.ti.de don.l.absenti.⁊.l.nuda.j.de dona.l.si qs ī emācipatū ⁊.l.nec ābigi ⁊ ibi in gl.⁊ ad hoc bñ facit.ff.de act.⁊ ob.l.ꝯsensu.⁊ qđ ibi no.in glo.Hāc etiā opi.sequit' hic odof.Ex quo apparet qđ si ciuitas in ꝯcilio ordinauit donare cētū paupibus qđ põt reuocare talē donationē cū nō valeat vt pdixi.¶Sed ꝯtra predictā opi.ar.Ja.de bel.⁊ cy.hic qꝛ talis donatio deo fieri intelligit' ⁊ deus vbiq; est vbi in euāgelio.⁊ ꝑ hoc.de pollicitatiōib⁹.l.ij.in prin.⁊.§.fi.et vr' esse casus.j.ti.pxi.auē.licet testator.signata sup.l.nulli.vbi dꝫ qđ donatio facta captiuis valet.⁊ tñ constat qđ erāt absentes nec aliqs interueniebat ꝑ eis vt.j.e.l.fi.§.sed ⁊ si in redētione ⁊.j.de dona.si qs argentū.§.fi.v.tātoq; magis.¶Solu.dic vt no.in glo.dicte.l.ij.de pollicitatione q dicit qđ nō valet in dominiū transeat.sꝫ valet quo ad obligationē ⁊ aliud est quo ad trāslationē dñij in vltima voluntate.Tu dic qđ si donat vel vouet et pseuerat in eadē voluntate vsq; ad mortē qđ valet.⁊ eius heres tenet'.vt.d.l.ij.§.fi.vbi de h̄ ⁊ dicta auē.lꝫ.Si v° penitet post votū vl' donationē ⁊ añ mortē nec paupes fuerūt pñtes ꝑ se vel ꝑ aliū si quidē ꝓcessit ad actū ⁊ incepit añq; peniteret tūc obligat' ⁊ penitere non lꝫ.vt ff.de pollicita.l.j.§.j.⁊ no.j.de furtis.l.si nōdū Si vero nō incepit si quidē vouit vel donauit rē certam.⁊ dic idē qꝛ directe transit dominiū in donatariū vt.d.l.fi.j.e.que loquit' in captiuis qui non erāt pñtes pse nec ꝑ aliū vt aperte innuit ibi textus.si nō calūniet' qđ fieri nō dꝫ.vt.ff.ad exiben.l.penul.Si v° quis nouit vel donauit rē in genere vel quātitate.si quidē añ penitētiā donatarius habuit ratū tūc statiz donator obligat' nec postea licet penitere arg.ff.de nego.gestis.l.põpo.scribit et si ego ⁊ ar.dicte.l.fi.j.e.⁊ dicta auē.licet testator.et.ff.de pollicita.l.j.§.Si añ penitentiā donatari⁹ nō habuit ratum tunc credo qđ nō obligetur nec dominiū trāseat.et isto casu posset procedere hec gl.et illa que est in dicta.l.ij.de pollicita.in pn.hodie est correctū vt.j.l.fi.Ja.de bel.Leges ergo ꝑ dñm old.pro opinione gl.allegate possunt intelligi in alijs donationibus nō ad pias causas.¶Sꝫ pone qđ aliquis posuit aliquā rē sup altari alicuius ecclesie aīo donandi absente sacerdote et ministris ecclesie.nunqd erit acquisita ipsi ecclesie dic qđ sic ar.ff.de acqui.re.do.l.statuas.qđ vi aut claꝫ.l.is qui in puteū §.de liberali cā.l.seruos.de pollicita.l.ij.et ar.a cōtrario sensu.j.de furtis.l.si nondū.¶Ad presentē materiā faciunt tres qōnes pilei.cxxxj.q.que incipit isachus de robertis et due se-
1 quentes et qꝛ hac.i.de materia insinuatiōis tractat'.¶†Quero vtrū donatio regis nō recognoscentis superiorem insinuatione indigeat.d.ol.dicit qđ nō qꝛ ſm eum hodie de facto quilibet rex in regno suo tenet locum imperatoris.sed imꝑiales donationes ceteris nō sunt equales quoad insinuationeꝫ vel alia vt.j.de dona.l.sancimus.j.de do.inter vi.et vxo.l.donationes quas dy.de bonis que li.l.cum multe.qđ an sit verum.
2 dubito nisi ꝑpter auctoritatē dicētis.¶†Scđo quid sit insinuatio an possit fieri de feriata et corā quo iudice.Itēz an ad euitandā insinuationem sufficiat si dicatur in instrumēto donationis qđ tot intelligantur donationes ⁊ in tot ptes diuise qđ nulla excedat summā legitimam.¶Et an possit renūtiari insinuationi circa primū dicūt quidā qđ insinuatio est ꝑ supiorē autoritatis pstatio.et hāc descriptionē vr' inuere gl.in cor.auē.vt nō fiant pig.§.illud co.v.¶Alij dicūt qđ est scriptura facta in pñtia publicarū psonaꝝ et in actis vbi superuacuum est aliud testimoniū qrere.vt.j.de donat.l.in donationib⁹.vñ dicūt qđ ad hoc vt donatio dicat' solēniter insinuata sufficit ꝙ de ea facta sit scriptura vt apud cōpetentē iudic.publicata et hāc opi.tꝫ azo.in summa de dona.§.pe.et host.in summa.e.tit.C.§.que donatio scripturā requirat et goff.eo.tit.§.requirit scripturā.Verius tñ vr' qđ insinuatio dici possit pre existentis donationis in scriptura redacte apud cōpetentē iudicem facta publicatio et eius authoritate in publica gesta seu acta facta reductio vt propterea facilior sit ꝓbatio veritatis vt hic colligitur.j.de dona.l.in hac iuncto.§.in auē.vt fratrū filij.§.illud col.ix.et de defen.ciui.§.nō hñte co.ij.et vt nulli iudicuꝫ §.et h̄ puenit nec est nouum qđ actus etiam apud vnum celebratus:pro sua vltima perfectione etiaꝫ apud alium publicet' vt.j.de emā.li.l.iubemus de adop.l.ij.et ar.j.de his qui veniā eta.impe.l.ij.fuit eñ talis insinuatio inuēta.vt in tēpore medio qđ est inter dona.⁊ insinuationē possit donans deliberare an donationē ꝑ insinuationē cōsumare expediat vt in auē.de ap.et intra que tpa circa pn.et qꝛ iteratio act.i.donatio-

nis et insinuationis ostēdit mentis perseuerantiā vt.j.de plus pe.l.vnica et tollit suspitionē deceptionis vt.j.ad velleia.l.si mulier perfecte etatis.⁊ occurrit falsis ꝓbatiōibus q̄ possent per scripturas claz factas excogitari.vt.j.de dona.l.data sed licet h̄ putē verū de iure cōsuetudo tñ videt̄ admittere primā descriptionē.s.qđ sufficiat si iudex ꝯpetēs donationi autoritatem prestet ad cautelā ēt adijciunt hec verba qđ corā eo donatio insinuata sit ⁊ ita cōiter fiunt dona.⁊ vno eodē cōtextu et instrumento talis autoritas interponitur. ¶Circa tertiū an possit fieri die feriata videt̄ qđ sic q2 nō fecerit qđ insinuatio exigat cause cognitionē ergo qualibz die pōt expediri.vt ff.qs ordo in bonoꝝ pos.seruetur.l.ij.§.dies ⁊ q2 iste actus est volūtarie iurisdic.vt.j.de fer.l.ac.⁊ no.ho.in summa de ferijs §.qd in eis.v.sz q̄ ꝑtinēt.et ad hoc facit qđ dixi in dicta.l.actꝰ ¶Eadē rōne vr̄ qđ in domo quolibet loco priuato possit fieri vt.ff.de interrog.act.l.noluit.§.j.⁊ de manumissis vindicta l.nō est oīo. ¶Circa q̄rtū vidi dubitari vtrū iudex vbi loci fit donatio nō al's iudex cōtrahentiū rōne rerū nec personaꝝ sit cōpetēs iudex ad faciendū insinuationē ⁊ vr̄ qđ sit ꝑ prealle.l.data.j.de dona.in fi.⁊.l.in hac presertim q2 rōne ꝯtractꝰ ibi celebrati vt.j.de ꝯtrahē.em.l.j.sortit̄ iurisdic.s.ꝯtrahētes vt.ff.de iud.l.heres absens.§.j. ¶Circa quintū dicendū qđ nō sufficit talis diuisio q2 ad hoc vt cesset insinuationis necessitas requirit̄ diuersitas siue distantia in tpe. vt.j.de dona.l.sancimꝰ §.si qs aūt ꝑ diuersa tpa a ꝯtrario sensu. Et ibi hoc tz cy.vbi est casus recte intuenti a ꝯtrario sensu vt ibi dixi ⁊ pro h̄ ēt facit hec in.l.fi.⁊ optime facit.ff.de nautico fauore.l.nihil.§.qđ in singulos fuit em̄ in dona.vnus īpetus quē lex ꝑ insinuationis necessitatē voluit refrenare vt.j.de inoffi.dona.l.pr̄.si em̄ per talē diuisionē posset tolli solēnitas insinuatiōis iā ꝑualerēt verba rei ꝯtra.l.j.cōia de leg.l.ij.in fi.ff.de castrensi pecu.l.si forte ⁊ de li.⁊ posthu.l.si filio od.⁊ ꝓ h̄ bñ facit.s.de ad.tuto.l.cōstitutionē ēt vnus īpetus plura facit eē vnū.ff.ad.l.aqui.l.illud.§ fi.ex̄ de ordi.cogni.cū dilectꝰ ibi eadē sn̄ia ⁊c.⁊ ibi per inno. Speculator tñ p̄ia facie vr̄ innuere ꝯtrariū de instrumētorū edit.§.porro tūc ad ꝓposita.v.donatio aūt firma statim ⁊ tāgit̄ ēt ꝑ eū de don.v.qd si aliquis dat oīa bona sua .primā tñ opi.veriorē puto ⁊ eā de facto obtiuui corā multis peritis in quadā dona.facta per dn̄m cardinalē de bergomo dn̄o ia.nepoti suo in qua erāt v̄ba predicta. ¶Circa sextū.d.Guido de suz.hic tz qđ renūtiari possit ex regula generali.j.de pactis.l.si quis in cōscribēdo cū ibi notatis ⁊ qđ no.ff.de dona.l.fideiussori. Cōtrariū veriꝰ puto q2 ꝑ talē renūtiationē īpugnatur ius ciuile ꝯ.l.ff.de pactis do.l.ꝯuenire. Itē q2 solēnitates substantiales quibꝰ omissis actꝰ nullus reddit̄ nō sunt in celebrantiū ipsuz actū ⁊ eis renūtiantiū ꝑtāte.ar.ff.de suis ⁊ legi.l.vlt.de admi.tu.l.quidā decedēs.de legi.tuto.l.nemo.de leg.j.⁊.j.de iura.calū.l.ij.§.sz q2 veremur. Insinuatio aūt est huiusmodi vt.d.l.sancimꝰ.j.de dona. Ibi sz ꝓ nō scripto vel intellecto ⁊c.ff.de dona.l.vt mihi donares.⁊.l.fideiussori.⁊ ꝓ hoc ēt facit finis huius.l. ¶Itē ꝓ hoc q2 solēnitas insinuatiōis introducta est in fauorē publicū nō in fauorē donātiū .ergo pacto vel renūtiatiōe priuatoꝝ tolli nō pōt.vt.ff.de pactis.l.ius publicū.⁊ qđ no.in cor.in aut̄.vt m̄res debitrices vel creditrices §.ij.q̄ est valde notabilis gl.ad istā materiā. Et hāc approbat Cy.j.de dona.l.si qs ꝓ redētione. ¶Eadē rōne videt̄ qđ donator renūtiare nō possit bñficio legis si vnq̄.j.de reuocādis dona.q2 illa lex nō est in fauorē donātiū indulta igit̄ ⁊c.vt.j.vt in pos.lega.l.scire debetis.⁊.ff.ad.l.fal.qđ de bonis.§.fi.cū si.ol. Lz spe.quo ad hoc vltimū videat̄ sentire ꝯ2riū in.v.palleg.s.pxi.qōne cui iure renūtiare possit ⁊ cui nō plene dicā.l.si qs in cōscribēdo. An si fiat donatio in p̄ntia ꝑtātis ⁊ ꝯsilij an opus sit insinuatione dixi.j.de testis.l.oīum. Et an si pr̄ diuidat bona inter filios sit opus insinuatiōe dixi.j.de dona.l.data.an si creditor liberet debitorē obligatū vltra quingentos aureos gratis an opus sit insinuatione sicut in donatiōe dixi j.de dona.l.sancimꝰ. ¶In gl.in quo infantes in.fi.īmo est in tit.de rebus ad venerabilē locū ꝑtinētibꝰ nō alienādis. ꝑmaz ꝑtē nouellarū vbi exponit h̄ in tex.⁊ in summa az.j.ti.pxi.§.nūc orphanotropis. ¶In glo.a sil'i p̄dictis ibidē iure est .vt j.ad.l.fal.l.fi.⁊.ff.ad.l.aqui.l.illud. qđ est verū in oīno sil'ibus alias secus vt hic no.ꝑ.Cy.⁊ ꝑ Dy.de reg.iur.c.in argumentū.li.vj. In.e.glo.ibi qđ ꝯtra rōnē ⁊ melius.ff.de castrensi pecu.l.si forte.⁊ qđ no.in gl.ff.de reg.iur.q̄ ꝓpter necessitatē ol. ¶Et facit pro qōne si est statutū in ciuitate ꝗ minor.xiiij.annis possit pro aīa sua relinquere.vtruz matri vel alteri ꝯiunctē ꝑsone possit relinq̄re que qđ plenius tāgetur.j.ti.j.l.si qs ad declinādām. ¶Ibi satis dici pōt.īmo nō potest cum nō sit aliq̄.l.expssū. Ja.butri.⁊ cy.hic q all'.ar.so.ma.l.si vo.§.de viro

1 ☞ Episcopus pro ecclesia sua agere potest.
2 Defensor ciuitatis pro ciuitate agere potest.
3 Anime hominū sunt ceteris rebus preferende.

Ancimus nemini licere

Ibi tā per religiosissimos ep̄os expressuz est hic ⁊
1 in gl.hic signata.qđ ep̄us† pōt[a] agere ꝓ ecclesia
a sua et alijs ecclesijs ⁊ moñ.sibi subiectis ꝓ h̄ de p̄scriptioni.c.trāmissa.⁊.c.auditis.⁊ ibi in gl.de cōfir.vtili.vel inuti.c.cū dilecta.§.q2 vero.⁊.xvj.q.iij.c.q̄ inter memoratos.⁊ bñ ꝑ Inno.extra de resti.spo.c.olim prio sit ⁊ magistratus noīe vniuersitatis vt.ff.qđ cuiuscūq̄ vniuer.l.fi.et.l.cōsules locorū ⁊ villaꝝ vt.j.si vnus ex pluribus tutorib.l.j.⁊ ibi in glo.⁊ abbas ꝓ monacho suo.vt.j.tit.pxi.aut̄.cā q̄ fit cū monacho. Et ꝓ hoc bñ facit qđ no.ff.de rei ven.l.j.§.j.⁊ ex̄ de rescrip.c.edoceri.⁊ de h̄ ēt dicet̄.j.tit.pxi.aut̄.sz hodie.⁊.j.de ꝓcu.l.neq̄ tutores.īmo qđ plus est vt statim sequit̄ custos reruz eccl'ie ꝓ rebus q̄s custodit pōt agere. ¶Ex quo pz qđ famuli bubulci et alij quorū custodie sunt cōmisse res dn̄orū p̄nt ꝓ eis agere ⁊ cōueniri q2 eoꝝ interest rōne custodie ꝓ hoc.ff.si cer.pe.l.cū filiꝰ de act.em.l.vēditor de liberali cā.l.igit̄.§.si opa.de carbo.edicto.l.⁊ fi.C.de dam.infec.l.cū emtor.de acqui.re.do.l.pōp.j.de furtis l.fi.§.sz cū in scđa.immoēt seruus absente dn̄o admittit̄.vt.j.si per vim vel alio mō.l.j.circa mediū.⁊ de hoc no.s.e.l.iubemꝰ §.sane.in glo.⁊ q istos ex̄ de resti.spo.c.ex ꝑte in glo.q̄ incipit sil'e est ⁊.xiiij.q.j.§.j.in gl.magna ⁊ ꝑ az.in summa.d.ti.si ꝑ viz vel alio mō ⁊ tit.q legitimā ꝑsonā stādi in iudicio circa mediū ⁊ ad hoc vt superior agere possit ꝓ vexatione subditi facit ex̄ de ꝓba.c.lz in fi.vbi ep̄us rauēnas egit ꝓ defensiōe habitatorū castri arioli.⁊ ibi no.ꝓ ho.⁊ ex̄ de succes.ab intestato.c.fi.de ap.c.dilecti.⁊ ibi no.ꝑ Inn.⁊ ꝑ eūdē de sen.excō.romana.⁊ de sn̄ia ⁊ re iud.c.ad apostolice li.vj.ꝑ arch.in gl.signata sup v̄bo suis ⁊ h̄ qđ facit ꝓ interesse suo.si aūt ꝓ interesse subditi ⁊ eiꝰ respectu nō posset actionē mouere vel defensionē suscipere vt
2 no.ꝑ archi.extra de ꝓui.c.autoritate in fi.li.vj. ¶†Defensor etiā ciuitatis ꝓ ciuitate agere ⁊ ēt restitutionē in integrū petere pōt lz exigat̄ sp̄ale mandatū vt.j.ēt ꝑ ꝓcura.cām i integ.resti.agi posse.l.vnica.⁊ ibi dixi ⁊ est tex.j.de officio eiꝰ q vicē
3 alterius iudicis obtinet.l.j.in.fi. ¶†Circa.fi.no.hūc textuz q sepijssime allegat̄ qđ anime hominū sunt ceteris rebꝰ p̄ferēde ⁊ lz hic sicut gl.exponit loquat̄ de corporibꝰ animatis multo fortiꝰ de ipsa aīa intelligēdū est iō al's dr̄ cui ꝯmittit̄ custodia animarū q̄ p̄tiosiores rebus sunt fortiꝰ ꝯmittit̄ custodia rerū xij.q.j.c.p̄cipimus. Quid em̄ ꝓdest homini si vniūersū mūdū lucret̄ aīe v̄o sue detrimentū patiat̄ Math.xvj.⁊ luc.ix.c.⁊ ex̄ de simonia.c.matthęꝰ in.fi. Et iō dicit īperator si em̄ ꝓ causis corꝑalibꝰ cogitamus.quāto magis ꝓ aīaꝝ salute est ꝓuidentia n̄re sollicitudinis adhibēda vt in aut̄.vt cū de ap.cog.§.si v̄o liberi.col.viij.⁊ alibi notabiliter dr̄ qđ maiꝰ dānū ⁊ periculū est si vna aīa pereat quā si īnumerabiliū martyrū corpa cruciēt̄.xxiiij.q.iij.si habes circa fi.⁊ ibi in gl.⁊.xxij.q.v.ille qui hominē ⁊ ibi in gl. Pulcra ⁊ notabilia de aīa vide ꝑ archid.xxxij.q.ij.moyses. ¶In gl.qñ qs ibligauit in fi.tu dic idē si economus.vt.s.e.l.iubemꝰ.§.sane vbi de hoc plene ia.de bel. ¶In glo.i.estimatione in fi.sed vr̄ qđ ad pretiū vel estimationē nō cōpetat actio q2 corpa sunt in obligatiōe ⁊ nō p̄tia vt.ff.de v̄bo.ob.l.si seruū.§.fi.pōt dici speciale fauore ecclesie vt h̄ ti.ꝑ totū ⁊ ar.ff.de vsuf.locū in prin.⁊ sic odio furis vt.ff.de cōdi.fur.l.in re. Uel dic ad pretiū cōpetere ex act.in effectu vt in cōtrario.ff.si cer.pe.l.vinū.⁊ de act.em.l.j. Uel dic q̄ hic erat in obligatiōe rē restitui ⁊ sic factū ⁊ iō est in obligatiōe ⁊ petitione interesse vt.ff.de v̄bo.ob.l.in stipulatiōibus.§.operaꝝ ver.celsus ⁊ dicta.l.in furtiua cū si.ia.de bel. ¶In glo.si existāt in fi.circa.h̄ vide qđ not.ff.de rei ven.l.j.⁊ in aut̄.de alie.et emphi.§.⁊ qm̄ cognouimus ⁊ ꝑ rofr.in libello de actiōe in factū subsidiaria vltra ꝑn.in gl.nā in locū cuiuslibet edicti. De ista actione in factū est pulcra glo.ff.de pre.v̄ si.sup rubrica in summa de reꝝ ꝑmu.§.fi.⁊ plene in libello roff.de actione in factū subsidiaria ⁊ sicut actio in factuz dat̄ loco deficiētis actionis sic exceptio in locū deficientis exceptionis.j.de nō nu.pe.l.nō vltra ⁊.ff.de prescrip.ver.l.quoties ⁊ de doli.excep.l.apđ celsū.§.aduersus. Itē qñq̄ explicatio ⁊ facit vt.ff.ad.l.fal.l.qđ de bonis primo r̄nso. De hac actione in factū dicit hic odoff. qđ est triplex.s.gn̄alis specialis ⁊ generalissima. ¶Gn̄alis locū habet vbicūq̄ equitas suggerit eā dari vt.d.l.quoties ⁊.l.qui seruandaꝝ.ff.de prescrip.verbis. Specialis dat̄ in subsidium legis aqui.vt cū dat̄ dānū de corpore nō in corpus vt no.j.de.l.aquili.l.de pecoribus.ff.eo.l.item si obstetrix in princi.§.j.vel

a ¶Episcopus Adde bar.et bal. hic ⁊ bar.in l.j.§.fi.ff.de noui oper. nuntia.

§.j.vel quando quis prebuit cām occidendi sȝ proprijs manibus non occidit vt.ff.ad.l.aqui.l.qui occidit. Generalissima est que descendit ex quolibet edictio pretorum arg.ff.de eo p quē factū erit.l.vltima.τ dat in loco cuiuslibet interdicti vt in stitu.de interdictis.§.vlti.τ ibi de hoc pulcra glo.posset etiā dici ƀm eundē odo.qꝺ est duplex tm̄:vna ciuilis et alia pretoria.vt.ff.de rerū permuta.l.j.τ de prescrip.verbis.l.j.τ de his duabus no.per dictū roff.dicto ti.de act.in factū subsidiaria de act.in factū prescriptis verbis.τ vide qꝺ notaui.j.de dolo l.de dolo actio.τ de rebus credi.l.actori.τ hic per Cyn.τ Nic. in decisa et plenius per ipsum cy.j.de rerū pmut.l.ex placito vbi narrat glo.d.ia.bal.quā posuit in dicta.l.quoties.q̄ incipit turbatus est quorūdā spiritus τ dicit qꝺ lȝ sit pōposa non tū aperit veritatē sȝ dicit pla.in sua sūma q̄ incipit dū esseȝ mātue plenius explicare τ primo hic tractat qn̄ detur actio de dolo de qua dicit in effectu sicut dixi in.d.l.de dolo actio.dein de dicit de condi.ex.l.τ idē dicit vt dixi dicta.l.de dolo actio τ no.ff.de cōdi.ex leg.l.j. ℭ De actione in factū dicit qꝺ sunt plures ē em̄ quedā que nō hȝ fundamentū a principijs.l.xij. ta.vbi em̄.l.xij.ta.nunquā cogitauit tractare de interdictis sȝ pretor et iō quādocūq; reperit̄.l.pretoria q̄ obligationē introducat non habito respectu ad.l.xij.ta.habet locū actio in factum nisi introducta esset per.l.illā pretoria actio ppria.vt.ff. de eo p quē factum erit.l.fi.nau.cau.sta.l.idē.§.j.τ insti.de interdictis.§.fi.τ de ista tali act.pcedūt oīa interdicta. ℭ Alia est actio in factū que cōcernit principia.l.xij.ta.τ ista hȝ locuȝ siue introducat̄ a pretore siue a iure cōsulto qꝛ variat medium concludendi τ ħ vocatur proprie actio in factū:cui⁹ tenor multis iuris acticulis narrat̄ τ qn̄q; est in rē qn̄q; in personaȝ τ iō dicit.l.qꝺ actio in factū oritur ex varijs figuris causarū qꝺ sic probatur si vēdo tibi librū oritur tibi actio ex vendito.si pmuto meū cū tuo de hoc nō tractauit lex.xij.tabu.tū legū legatores viderūt equū esse qꝺ agere possim.τ ideo introduxerūt actionē in factū q̄ pre.ver.appellat̄ vt.ff.de rerū pmu.l.j.eodē mō introducit ptor act.in factū ɔcernendo principia.l.xij.ta. dato dāno de nō corpe in corpus vt pdixi.τ ideo dedit actionē in factū vt.ff.de rex permu.l.qꝛ actionū τ instit.de interdictis.§.fi.et idē est in realibus.nā.l.xij.ta.introducit rei ven.p re mea.pretor eadē equitate introducit act.in factū in re que non est proprie mea vt in sepulcro qꝺ nō est ppriē meū.sȝ equitas suadet actionē dari.vt.ff.de reli.l.ij.§.j.et idē pōt dici in. l.ista sancimus.τ his casibus nō hȝ locū ɔditio ex.l.qꝛ istis casibus introducta est noua obligatio habito respectu ad principia τ equitatē.l.xij.ta.Conditio aūt ex lege locū hȝ qn̄ noua obligatio est introducta nō habito dicto respecto vt insti. de interdictis.d.§.fi.τ dixi.d.l.dolo actio. ℭ Est alia species actionis in factū pscriptis verbis vt.ff.de prescript.ver.l.j.in fi.circa qꝺ attendēdū est qꝺ qn̄q; actio in factū et prescrip.ver. sunt idē τ qn̄q; differūt in multis. Itē differūt a ɔditione ex lege q̄ locū hȝ vt dixi qn̄ noua obligatio introducit̄ nō cōcernens principia.l.xij.ta.sed actio pscrip.ver.que in factum dicitur hȝ locū qn̄ introducitur obligatio noua respiciēs ipsa pncipia.l.xij.ta.vt.d.l.j.ff.de rerū permu.vt.s̄.dixi inter se differunt qꝛ est quedā actio in factū que representat cōditionē ex.l. que respicit principia.l.xij.ta.que differt ab actione prescrip. verbis. Itē differunt inter se actio in factum cuius tenor in multis iuris articulis est admissus τ actio pre.ver.tāq; genus τ species qꝛ p̄.ver.nūquā locū hȝ nisi vbi verba designant̄ coram iudice.vbi gratia dixit iudex partib⁹ qualē ɔuētionē fecistis et ipsi nesciunt noīare tūc dicit iudex prescribatis.i.dicatis verba in mea presentia.τ iō qꝛ verba dicūtur actio vocat̄ prescript.verbis.i.recitatis verbis iuxta seriem facti.et dicit̄ ista actio prescriptis verbis et actio in factū.vt.ff.e.l.j.§.fin.q̄ actiones locū habēt vbi cōtractus sunt incerti vt in cōtractu pmutationes τ similibus innoīatis.sed actio in factū se hȝ in plus qꝛ cōpetit vbi nō fuerūt vba.τ ibi obligatio nō est introducta per aliquē ɔtractū vt qn̄ datū est dānū de corpore in corpus vt.s̄.ad.l.aquil.l.de pecoribus et.ff.e.queādmodū.§. magistratus. Item in vasis ɔflatis vt hac.l.sancimus hic em̄ nō agitur actione in factū designatis verbis.quia nulla vba interfuerūt sȝ agitur actiōe in facto recitato facto sic itelligo ff.de rerū permu.l.qꝛ.et.ff.de reli.et sumti.fu.l.ij.cum si.et sic ptȝ qūo debeat intelligi.d.l.quoties.ff.de prescrip.ver. Dyn. vero insti.de actionibus.§.actionū.dicit actio prescrip.v.τ in factū que cū ea cōcurrit locū hȝ vbi certū est cōtractū esse celebratū tū ignorat̄ natura cōtractus vt.ff.de pscrip.verb.l.ij.et ibi dubitat̄ sit ɔtractū vel nō equitas suadet actionē dari tūc nō hȝ locū actio prescrip.verbis sed in factū τ ita intelligitur l.quoties.sed nō punit exemplū nec scio videre qūo possit du

bitari intercesserit ɔtractus vel nō qꝛ ex facto oritur.τ iō p̄ria snīa magis placet. De officio iudicis qn̄ cōpetat dixi.d.l.de dolo.de vtili actione qꝺ cōpetit tetigi.j.de act.τ ob.l.j. Cy.et latius dixi de neg.ge.l.actio. ℭ In glo.j.aiata corpa in fi.p̄ria indubitanter vera est p predictū.c.aurū hȝ ecclesia τ intellige hāc.l.de captiuis captis ab hereticis vel gentilibus vel de q̄bus timet̄ mors corpis vel aīe puta ne cogātur idola adorare nō aūt de oībus captiuis indistincte vt no.d.c.aurū in gl.τ p archi.τ melius.e.cā τ.q.c.sicut oīo.in glo.τ p eundē archi.et no.ēt.xvj.q.j.c.qm̄.quidqd et melius.c.qm̄ iusta.p archi.glo. tū alibi vr̄ tenere qꝺ locū habeat in oībus captis vt not.xij.q. ij.c.sacror.vbi ēt tenet̄ qꝺ ecclesia nūquā pōt repetere i captiuis vel heredib⁹ eor.τ idē ibidē tȝ arch. Alberic⁹ de Rosa.

Preterea. Canonizataē.xij.q.ij.c.impator leo v.hoc ius ibi de hoc not.in glo.τ per arch.τ.c.aur p vtrūq; τ sumit̄ de cor.de alie.templi.§.de sacris.τ.§.fi vo col.ix.τ i nouellis c.ti.ij.pte nouellar rubrica de ptāte cōstitutionis τ tpe q̄ incipit hic de rebus mobilibus vbi est ħ aut̄.τ.l.C.in effectu τ hȝ locū solū in rebus mobilibus cōsecratis τ deputatis ad cultū diuinū.alia em̄ mobilia alienari possunt ēt ex istas pias causas.vt di.s̄.e.aut̄.hoc ius circa finē.ista ēt diuino vsui deputata p collectores pignori capi nō pn̄t vt in cle.de decimis.c.ij. in fi.q̄ habent̄.s̄.e.aut̄.qui res τ ibi dixi in gl.subaudi in fi.§.il la vasa od. ℭ In gl.i.cōflata.i.eo ɔflato sed vr̄ omnino aliō corpus a prima forma mutata vt.ff.ad exiben.l.iul.§.sed et si quis τ de ver.signi.l.mulieris.§.j.cy.l.labeo ol.τ desunt eē sacra p cōflationē de cōse.di.l.ecclesijs secūdū laur. ℭ Sȝ quid si habēs captiuū nō vult eū ralaxare nisi calix in sua forma sibi det̄ nūquid sibi dari dȝ arch.tȝ qꝺ nō.xij.q.ij.c.aurū τ.xxiij.q.iij.sed dn̄e.§.itē ab aliquo sȝ az.in summa hui⁹ tit.vlt.colūna τ ol.hic dicūt solēnitatū hui⁹ aut̄.i desuetudinē abijsse. dicit tū odr.cautius esse emtori si seruet formā huius aut̄. In glo.e.ibi estimatio materie rudis τ simplicis nō inquantū;est sacra.oldra.

a Sancimus. Ibi cur em̄ iterrogatiue legas ol. Ibi discrimē.i.dn̄iaȝ Ibi reseruat̄.q.d.nō est rō τ est notabilis iste textus qꝺ res diuine fauore τ p̄rogatiua precedūt res humanas. Ibi q̄ oportet.s.dicta τ pn̄.l.hucusq; τ repete verbū obtinere qꝺ est in fi. Iudiciali termino.i.diffinitiua snīa. Ibi nec dū.i.nō adhuc τ nota speciale qꝺ.l.ad precedentia negotia trahit̄ vt.s̄.τ.j.l.pxi.que ad hic sepe alle.regulariter enim solū ad futura vt.j.de legibus.l.leges τ ibi de hoc plene dicaȝ Albericus de Rosate. a ℭ Sancimus Adde ad istū tex. An.debut. in.c.nō minus de iureiu. τ per bar.hic.

1 ℭ Ciuitas et ecclesia quoad priuilegia equiparantur.
2 Homo presumitur viuere spatio centum annorum.
3 Papa an possit cōcedere alicui ecclesie qꝺ ei nō currat prescriptio nisi centū annorum.

Ut inter diuinum. In trib⁹ casibus tribus personis tria priuilegia cōcedit hec lex.vt ex lra ptȝ ric.in tribus casibus.s.donatiōe venditione τ relictis in vltima volūtate. Tribus personis.s.pijs locis ciuitatibus τ captiuis. Tria priuilegia q̄ notant̄ in glos.pulcra penul. Posset addi τ quartū.s.qꝺ hec lex ad precedētia trahitur vt dixi.s̄.e.l.pre. Et pro declaratione hui⁹.l.vide Goff.de act.ex testō τ in spec.de testis prima col. Ibi relictor no.ex ħ tex.τ glo.hic posita qꝺ verbū relicti ad institutionē trahit̄ et ad hoc hn̄ concor.j.de secūdis nup.l.hac editali.circa pri.τ in cor.aut̄ de here.τ fal.§.τ hoc quidā.vbi de hoc est pulcra glo. que incipit no.verbū relicti τ pro ħ.ff.de testis.l.ex ea scriptura ex.e.c.rainutius in prin.τ idē posset dici de verbo iudicauit vt.s̄.e.l.j.ibi τ nō sint cassa iudicia qꝺ tū ad institutionē refert̄.vt ibi ptȝ τ pro hoc.j.de testis.l.qm̄ indignū nā p ista verba filius me⁹ alienus sit a substātia mea inducit̄ exheredatio vt.ff.de liberis et post.l.iij.ergo fortius pp dicta verba inducatur institutio q̄ est fauorabilis τ exheredatio odiosa.e.ti.de libe.τ pos.l.cū quidā.ex ipsis sem verbis satis colligi pōt testatoris voluntas heredē instituere volentis q̄ est attendēda magis q̄ verba vt.j.de leg.l.cū qꝺ τ de fideicō.l.cū virū.τ ad hoc de here.insti.l.quoties.§.si quis nomē.τ.l.his verbis in prin ℭ In ɔriū multū facere vr̄ insti.de testō mil.§.plane.v.ceter sed solue no.vt dicta glo.de here.τ fal.§.τ hoc quidē vbi p̄ria opi.vr̄ approbari τ eā hic approbat od.τ Ni.in decisa. ℭ Alij tū distingunt aut alius erat heres institutus verbis actis et tunc verba relinquo vel iudico nō trahantur ad institutionē

aut nullus alius erat heres institutus ⁊ tunc sic ar.ĵ.de here. insti.l.quoties.cū si.ibi no.⁊.ff.ad treb.l.paulus respōdit his verbis.⁊ pdest scire pdicta qm̄ si trahat ad institutionē testm̄ viribus subsistit ⁊ directo capiēt instituti per talia vba.si aūt ad institutionē non traherent ⁊ nullus ⁊ alius esset institutus tūc venientes ab intestato bona caperēt ⁊ tanq̄ rogati restituere illi vel illis quib⁹ dixit testator bona mea relinquo vel iudico ex fideicōmisso restituerent vt.ĵ.qn̄ dies leg.ce.l.fi.Prodest etiā scire q̄ etiam hodie nō sufficit patrē relinquere filio nisi iure institutionis relinquat vt.ĵ.de inoffi.test.aut.nouissima vbi tz.d.ric.in quadā sua qōne quā ibi notaui circa fi.ipsi⁹ qōnis et verbū relicti tūc trahit ad institutionē cū relinquit vniuersitas vel quota vniuersitatis nō aūt si quātitas vel res singularis vt ibi probat per eū. ¶ Itē no. ex hac.l.⁊ glo.hic posita qd ciuitas ⁊ ecclesia quo ad priuilegia equparant ⁊ ad h facit.s.e.aut.hoc ius ⁊.ff.si cer.pe.l.ciuitas. Itē sicut ecclesia restituit.vt ex de in integ.resti.c.j.⁊ ibi no.ita ⁊ ciuitas vt.ĵ.ex qbus ca.ma.l.res publica ⁊ de iur.rei publi.l.rēpublicā li.xj. ⁊ in vtraq̄ no.Parificant ēt in donatione fienda sine insinuatione vt.s.e.l.illud.sacerdotiū etiā ⁊ impiū parū inter se differunt vt in aut.de nō alie.§.si maius.col.ij.⁊ ibi in glo. ¶ Ibi vel legitimo mō donate ḿm formā.l.s.eo.illud.ol.Ibi ⁊ earū expone ⁊ p ēt ⁊ no.qd hoc v.quo ad captiuor redēptionē nihil de vēditione dicit ƺ solū de donatiōe vel vltima volūtate.⁊ h forte q̄ iō ƺctus vēditionis cōiter nō fit p redēptione captiuorū.si tm̄ fieret crederēt idē fore de iure cū eodē ratio sit.oldra.

2 ¶ †Ibi in fi.cētū annorum allegat sepe textus iste qd hō presumit viuere vsq̄ ad cētū annos ad hoc vide.ff.ad.l.fal.l.hereditatē cū ibi no.ĵ.de dona.l.si qs argētū in glo.q̄ incipit nō statim dicit tm̄ hic dn̄s odo.qd si aliqs se absentaret de domicilio qd sufficit pbare mortē eius p famā de quo dic vt plene no.ĵ.de repudijs aut.hodie quātiscūq̄ ānis.⁊ lƺ hic dicat qd lōgissimū sit tp̄s vite hoīs alibi tm̄ dr̄ qd est breue.xj.q.iij.qd ergo.⁊ de peni.di.v.ƺsideret.imo ḿm augustinū dr̄ nullū ex q̄

3 certo fine ƺcludit.xxiij.q.iiij.ipa pietas.⁊ ibi p arch. ¶ †Queri cōsueuit nūqd ipator vel papa possit ex priuilegio cōcedere alicui eccl'e qd eidē nō currat pscriptio minor quā cētū annorū.⁊ videt qd sic.q̄ ex hoc res redit ad formā antiquā hui⁹ l.vt in aut.hic signata.quas actiōes.In gl.j.l.eū q vectigal ƺ ibi res publica accipit stricte et pprie.hic aūt iproprie ⁊ abusiue ⁊ ibi no.⁊ ptz ex his q̄ hic sequunt in gl.ol.⁊ ēt in cor.de here.⁊ fal.in pn̄.Ja. In gl.no.infinitatē.⁊ ad hoc cōcor.ex de rescriptis.c.cū in mlt̄is li.vj.⁊ ibi no.de hoc p her.Inn.Cōpost arch.⁊ Jo.an.⁊ dy.ff.de dā.infec.l.q bona in fi.Dn̄s ol.sic distinguebat aut loquit de infinitate excep.⁊ h admittit.vt.ĵ.de excep.l.lƺ.⁊.ff.de doli excep.l.pure.§.fi.aut durāte actione et hec nō admittit vt hic cū ƺcor.aut inducēde obligatiōis.⁊ tūc aut verba se habent ad finitū tm̄ ⁊ vitamus infinitatē.vt.ff.de leg.j.l.si quis testō.aut ad infinitū tm̄.⁊ tūc infinitas admittit vt.ff.de fideiuf.l.si ita.Aut pariter ad vtrū ⁊ tūc vitam⁹ infinitatē vt.ff.de.leg.iij.l.fideicōmissa.§.si.x.⁊ vt le.no.cane.l.j.§.si cui ita.ol.Sƺ ƺ predictā distinctionē ⁊.d.dy.arguit dn̄s Ja.de bel.qd ētvbi agit de obligatiōe inducēda tolerat infinitas ff.de dā.infe.l.finita in pn̄.⁊ in palle.l.si ita de fideiuf.et de verbo.obl.l.⁊ iō hesitatur.§.i.⁊ insti.loca.§.adeo.In quib⁹ oīb⁹ agit de obligatiōe inducēda ⁊ de nouo ƺhenda.⁊ iō ḿm eū distingundū est.Aut est certa legis dispositio vel hoīs volūtas aut dubia si certa aut se hƺ ad infinitatē tm̄.⁊ tunc euitat infinitas vt hac.l.⁊ in cor.aut.vt determinatus sit nūerus clericorū.§.aut tm̄ ad infinitantē ⁊ tolerat vt palle.l.de dā.inf.l.si.finita cū ƺcor.s.allega.siue agitur de oblatione inducēda siue de ea tollēda.vt.ff.de in lit.iur.l.videam⁹.§.iurare et dicta.l.si ita de fideiuf.⁊.l.pure.§.fi.de doli excep. Si vo dubia est in dubio regulariter euitat infinitas vt.d.l.qui bona.§.fi.de vb.obl.l.eū qui cal.in princi.⁊.di.l.fideicōmissa.§.si qs.x.Fallit in obligatione tollēda ⁊ liberatiōe q̄rēda vt.d.l.pure.§.j.de fer.l.orone.⁊ ex pdictis ptz ḿm eū distinctionē dn̄i.dy.defectinam.⁊ nō ob.l.q bona.§.fi.q̄ nō determinat simpliciter ibi q in obligatiōe inducēda vitet infinitas.lƺ dicat ibi oppositū dr̄ em̄ ibi qd si dies est apposita in obligatione inducēda certa vl' incerta vel infinita seruat vt ibi in prin.§.⁊.l.si finita in pn̄.Sƺ si nulla essƺ dies expressa tūc in infinitū nō deberēt esse in dubio obligata vt in scdo dicto dicti.§.vlti.l.qui bona. Azo in brocar.⁊ canoniste cōiter tenēt:⁊ regulariter qd infinitas euitat vt hac.l.fallit pp̄ter exp̄ssionē legis vt.d.l.videamus.§.iurare.Itē pp ƺsensum ptiū vt.d.l.⁊ iō de ver.ob.⁊.l.si finita in prin.de dā.infec.Itē ex gn̄alitate vbor vt.d.l.si ita de fideicō.Pi.in suis brocar.dicit aut ex infinitate sequit absurdū vel incōueniēs.⁊ tūc nō vitat al's tolerat ⁊ sic intelligit.ll.p vtraq̄

pte allegatas.Sƺ q̄ hoc est difficile scire.iō teneas distinctionē pdictā.Ita no.ipe dn̄s ia.in solutione ƺriorū dicto.§.iurare ⁊ in vsibus feu.qui feu.dare possunt.§.hoc quocūq̄ sciendū.de hoc per cy.ĵ.de sentētijs q̄ pro eo qd interest.l.vnica in e.glo.ibi.§.si minus.sed ibi de magnitudine nō de infinitate loquit.odo.Ibi.§.iurare so.vt ibi no.ol. ¶ In eadē glo.in fi ne ƺ ibi vbo.pprietates oīo ad infinitatē apta erat vt ibi pz oldr.in glo.hoc em̄.Ibi de vsuf.l.an vsuf.vbi de ho c dicam. ¶ In.e.glo.ibi h placet ⁊ inter.l.in oībus de diuers.⁊ tēpore prescrip.⁊.l.oīs.ĵ.de prescri.xxx.vel.xl.annor q̄ vident sibi cōtrarie dic vt no.dicta.l.omnibus old.in glo.⁊ per.Dy.Itez oppo.de.l.si finita.§.si de vectigalibus sed dic vt ibi in gl.iij.s.actio.Ibi minori prescriptione sic.ĵ.de prescrip.xxx.an.l.cū notissimi in prin.⁊.§.j.iac.de bel.ibi qd agitur cōtra extraneū ol.ibi aptari pōt ⁊ ēt in rei ven.q̄ et ipsa ƺpetit cōtra possidētē vt.ĵ.de peti.here.l.cogi.⁊.l.regulariter.ff.e.⁊.ĵ.de alie.iudi.mutā.l.⁊.ff.de rei ven.l.officiū ia.de bel. ¶ In.e.gl.in.fi.s.personalis actionibus q̄ personā respiciūt ⁊ cōtra alios nō cōpetunt vt insti.de act.actionū gn̄a ia.de bel.et ol. ¶ In gl.ƺ qd si pretiū.ibi.l.deniq̄ ⁊.ff.de adquirē.poss.l.j.§.si vir.⁊ no.ff.p socio.l.cū duob⁹.al's incipit si inter fratres.§.idē rn̄dit soc us old. ¶ In ea glo.ibi prelata vtili.q̄ cōpetit prime ecclesie old. Ibi directe q̄ ƺpetit secūde ecclesie.ol.Cōtrariū tz cy.qd nulla directa cōpetat secūde ecclesie cū dn̄ium transierit in primā vt.ff.cōmo.l.si vt cetero.§.si duobus ⁊ de regu.iur.l.id qd nostrū cy.In e.gl.in fi.Ibi sine traditione dn̄iū nō trāsfert vt.e.ti.l.per seruū ol.dn̄s aūt ia.bal.vr tenuisse quo ad rei ven.equparari ecclesiā ⁊ priuatū ita qd ēt eccl'e nō cōpetat rei ven.reali traditione nō facta ⁊ hanc.l.intelligebat solū in legatis ⁊ fideicōmissis locū habere nō in ƺtractibus inter viuos.Opi.tm̄ contrariā tz hic od.⁊ Ric.⁊ approbat opi.huius gloss.⁊ pi.in questionibus suis.q.cxxxiij.q.que incipit de tertia vero questione approbatur ēt extra de consue.c.ij.in fi.glos.magne et ibidē per hosti.inno.⁊ per cōpost.⁊ not.xvj.q.j.moderamine in glo.⁊ per archi.in glo.hoc refert secundū azo. Ibi in alijs bonis relinquentis nō in re legata cū sit sua vt.ff.de fur.l.a tytio.⁊ iō sibi obligata esse nō pōt vt.ff.de reg.iur.l.neq̄ pign⁹ ⁊ de excep.rei iud.l.si ex sextāte.§.latinus ol.⁊ ƺpetūt demū adita hereditate iste actiones qd est notandū ⁊ no.in spe.de actione seu petitione.§.sequitur ver.illud vero no.dignuz est ⁊ ibi videas ⁊ vide qd notaui.ĵ.cōia de le.l.j.ij.⁊ vlti. ¶ In e.gl.ibi vel donantis ⁊ hāc videt innuere textus.s.ea.l.versi.in his oībus causis ⁊ odo.eā hic tz.Ibi.l.traditionibus et vide qd ibi dicā ⁊ de adqui.poss.l.si ex stipulatione. Sunt ⁊ tiā alij casus in quibus dn̄iū trāsfertur sine possessione vt no.in gl.ff.de fundo dotali.l.si fundū ⁊ ibi dicā. Albericus de rosate.

1 ☞ Priuilegiatus succedēs nō priuilegiato an vtatur suo priuilegio.

a **Quas actiones.** [a] Canonizata est xvj.q.iij.c.placuit §.hic de prescriptionibus ⁊.c.quas actiones ⁊.c.nemo ⁊.q.iiij.c.j.⁊.c.neq̄ decēnium.⁊ in eis no.in glo.⁊ sumta est de cor.aut.hec consti.in no.consti.col.viij.excepto vltimo.vsi.qui est ex corpore vt ecclesia romana centum annor gaudeat prescriptione col.ij.⁊ ibi de hoc no.⁊ concor.in nouellis.de prescriptione quinquaginta annor venerabilius locis competente.§.j.secūda parte nouellar et etiam prima parte de prescrip.centū annor ecclesie romane ƺpetēte vt extra de prescrip.c.ad audientiā in fi.⁊.c.cū nobis ⁊ qd in eis no.p dn̄s dy.extra de regu.iur.c.ij.li.vj.de iure vero canonico ⁊ que sit ista ecclesia romana q̄ gaudet hoc priuilegio ⁊ de multis alijs priuilegijs ⁊ preeminentijs eiusdē plene dixi.s.e.l.iubem⁹ nulli. ¶ Cōsueuit q̄ri si alia ecclesia imediate sub est ecclesie romane vtrū ƺ eā possit prescribi spatio minori cētū annor ⁊ vr̄ qd nō q̄ per indirectū prescriberet cōtra romanā ecclesiā cui subest.Sƺ ƺ vt no.ex de capel.mona.c.dilectus circa fi.⁊ per archi.de prescrip.c.si exigentib⁹ li.vj.quantū em ad priuilegium prescriptionis de qua loquit ista aut.includūtur oēs res ecclesie romane ēt in patrimonio beati petri vbicūq̄ consistant vt.no.per eundē archi.xvj.q.iij.c.nemo de annorū.⁊ pro h dicto ti.vt ecclesia romana ⁊c.in cor.aut. ¶ Sƺ op.qd alijs ecclesijs currat prescripti.xxx.annor vt ex de priuile.c.si de terra solu.vt eo.tit.c.accedentibus.⁊ ad materiaƺ huius aut.concor.ex de prescrip.c.de quarta ⁊ qd ibi no.⁊ pulcra ēt dicā in ista materia.ĵ.de apostatis.l.ij.Ibi quadriennij prescriptione.vtrū hec quadriennij pscriptio currat eccl'e dic vt no.p Hos.in summa de pscrip.§.querit.⁊ dictis.c.placuit ⁊.c.quas

[a] ¶ Quas actiones Adde hqd lƺ pscriptio ƺ ecclesiam non currat nisi spatio xl.an.tm̄ vt in.c.ƺ q̄rta de pscri.tm̄ in actiōib⁹ psonalib⁹ pscribit secūdū dispositionē iuris ciuilis glo.not.in fili i c.cū cām ƺ em.⁊ vend.

⁊.c.quas actiones.xvj.q.iij.in glo.⁊ per archi.⁊ ibi etiam de
vsucapione trienij tractat̃ ⁊ per az.in sũma si aduersus vsuc.
in fi.glo.h fallit ibi vsq; ad.xxx.ãnos.vt.j.de peti.here.l.here
ditatis ol.In.e.glo.ibi ex quibꝰ ca.ma.l.fi.⁊ qꝛ priuilegiatꝰ ꝯ
priuilegiatũ restituit̃.vt.ff.de mino.l.verũ.§.fi.Et de hoc dic
ꝑ Cy.⁊ plene dixi.d.l.fi.ex qui.ca.ma.⁊ est tex.de iure cano.ad
declarationẽ huiꝰ glo.xvj.q.iiij.c.j.de prescrip.c.ad aures et
ibi in gl.⁊ hanc ẽt opi.sequit̃ Ja.but.Cy.h qꝛ istud priuilegiũ
dat̃ eccl'ie.ꝯ quã ꝑscribit̃ nõ ecclesie ꝑscribẽti.¶ In ea.gl.ibi
potuit vti executione vt sic eccl'ia nõ possit tueri se ꝑscriptio
ne minori ꝯ priuatũ quã possit ꝓuatꝰ ꝯ ipsam.s.xl.anno. Ibi
quo ⁊ aliqs ꝓuatꝰ ⁊ sic decẽnio vel vicẽnio vt.j.de ꝑscrip.lon.
tẽp.ꝑ totũ.⁊ de hoc plene no.d.c.placuit.xvj.q.iiij.in glo.⁊ ꝑ
arch.vbi vr̃ inui qꝺ eccl'ia eadẽ prescrip. ꝑscribat ꝯ priuatũ q̃
⁊ priuatꝰ ꝯ eccl'iam.¶ In.e.glo.ibi ex liberalitate ꝓncipis.s.
nullo petẽte.ol.vbi ſm Pi.⁊ Jo.⁊ hãc seqtur Ja.but.Cy.et
Nic.hic tenẽt opi.seq̃ntẽ ibi odiose ꝑscriptiones.vt.j.de edi.
di.adri tol.l.vlti.in fi.ol.Ibi de spõ.l.fi.hec argumẽta nõ ꝓce
dũt.qꝛ locũ hñt vbi prima forma fuit elisa nõ extincta.vt.ff.de
solu.l.q res.§.areã.Ja.⁊ Cy.hic ſm Pe.⁊ Ja.de ra.g hic re
probãt hãc gl.nisi dicat̃ nõ obstãte aliq̃.l.In.e.gl.ibi.§.quesi-
tũ ꝯ puto qꝛ lex tollit interdũ oẽs prescriptiões.vt.j.de ꝑscri.
xxx.annoꝝ.in.l.oĩs.⁊ qꝛ istud ꝓuilegiũ fundatũ eẽt sup certo
⁊ determinato.qꝛ ꝑscriptiões determinant̃ a iure.nõ ob.§.q̃
sitũ qꝛ receptio oĩum casuũ fortuitoꝝ erat incerta ⁊ indetermi
nata.Preterea ẽt ibi ꝯcedit̃ aliqbꝰ specificatis ⁊ subiecta clau
sula gñali vt ibi dꝛ.ol.Opi.gl.approbat cy.pe.ꝑ.l.nec dãnosa
j.de precibꝰ impe.offer.cy.In.e.glo.ibi fere oĩs.Inn.ex̃ de in
inte.resti.c.j.⁊.c.auditis.lz her.i ipso.c.audit ꝯtrariũ teneat ⁊ ap
probet opi.sequẽtẽ.ol.⁊ de hoc etiã tãgit̃.j.de hereti.aut̃.idez
de nestorianis vbi est casus valde singularis ĩ quo eccl'e currit
annalis prescriptio.¶ In eadẽ glo.ibi.l.cũ quidã.§.fiscus il
le.§.facit ꝯ Jo.ꝑ sequẽti opi.ol.Sz ꝑ opi.io.facit hñ.ff.de iu
re do.l.ꝑmittẽdo.§.fi.In e.glo.in fine ꝑcedentẽ opi.Jo vr̃ te
nere bar.brix.in q̃õnibus suis.xxij.q.q̃ incipit cũ tytius pre-
dium.vbi late ꝑ eũ.Pi.etiã disputat eandẽ q̃õnẽ in q̃õnibus
suis.lxx.q.q̃ incipit ꝯ luciũ tytiũ et subdistinctione soluit aut
superat modicũ tẽpus ad cõplendã prescriptionẽ.⁊ tũc ꝯplea
tur si multũ nõ.ꝑ.l.de vsuc.l.rerũ mistura. Dñs ol.dicebat ꝙ
pro tẽpore qꝺ excurrit re existente apud priuatũ cui successit
ecclesia vtat̃ iure priuati.Pro eo aũt tꝑe qꝺ excurrit postquã
fuit ad ecclesiam deuoluta vtat̃ iure proprio.vt.di.l.fiscus et
ar.j.de ꝑscrip.lon.tem.aut̃.si quis.⁊ tangit̃ in gl.ff.ex qui.ca.
in pos.eatur.l.apud iul'.§.marcellus. ⁊ fiet ꝯputatio tẽporis
nõ pro numero.sed habito respectu ad quotã tẽporis prescri
ptionis vt.no.d.aut̃.sed si qs.ol.⁊ latius dixi in aut̃.male fidei
ibi posita.dñs Ja.but.indistincte tz opi.vlt.gloss.nec ob.ſm
eũ ꝑ alle.l.cũ quidã.§.fiscus.qꝛ ibi loquit̃ de annua prestatiõe
vsurarũ que singulis annis ꝯmittit̃ nisi sors soluat̃.⁊ iõ fiscus
pro tꝑe qꝺ excurrit penes eũ vtit̃ priuilegio suo.Hic aũt de ꝑ
scriptione q̃ vna ꝯtinua.iõe tẽporis initiat ⁊ ꝯpletur.Ja.but.
Pro ista opi.facit.j.de in inte.resti.l.ea que.§.qꝺ si fuerit vbi
de hoc in fine dixi ⁊ qꝺ dicã.j.ti.ꝑxi.l.ij.in additione que inci
1 pit bona ergo clericoꝝ cũ hac dist. ¶ †Cũ querit̃ an priuile-
giatus succedẽs nõ priuilegiato vtat̃ suo priuilegio.aut circa
prescriptiones.aut circa obligationes.primo casu ꝓ tẽpore ꝑ
scripto seu ꝑterito non vtit̃ vt.d.l.fiscus vt.j.de ꝑscripti.xxx.
an.l.sicut pro tẽpore futuro.Aut priuilegiatus succedit non
priuilegiato ex ꝑte prescribentis.⁊ tũc aut nõ vult vti acces-
sione sui autoris ⁊ vtet̃ suo priuilegio vt.j.de prescrip.xxx.an.
l.cũ notissimi.§.j.⁊.ff.d adqui.pos.l.põp.§.cũ qs.aut succedit
priuilegiatus nõ ꝓuilegiato ex ꝑte eiꝰ ꝯ quẽ ꝑscribit̃. tũc aut
impedit̃ ꝑscriptio in totũ vel ĩ tꝑus certũ.aut retardat aut nõ
ĩpedit̃.prio casu nõ vtit̃ ꝓuilegiatꝰ ꝓuilegio vt.ff.de fundo do.
l.si fundũ.scõo casu qñ retardat̃ in certũ tꝑs vtit̃ ꝓuilegio suo
vt dicta.l.sicut.de prescrip.xxx.an.¶ In tertio hz locũ ꝑ alle.
aut̃.sed si quibusdã annis de prescrip.lon.tẽpo.⁊ idẽ iurs sit
de parte tꝑis quo ad ꝑtẽ qꝺ de toto quo ad totũ.¶ Secũdo
casu principali qñ q̃rit de priuilegio in obligationibus.aut q̃
rit̃ de tẽpore ꝑterito ⁊ nõ vtit̃ vt dicta.l.fiscus.aut de futuro.
aut obligatio cõtrahit̃ ꝓpter factũ aut propter nõ factũ.prio
casu vtit̃ priuilegio vt si minor succedat maiori restituat̃ vt.ff.
de verb.obli.l.cũ filius.§.in hac secũdo casu aut priuiligium
est cõcessum intuitu ꝑsone solũmodo ⁊ tũc nõ vtit̃ vt.j.si ad-
uersus ven.pig.l.ij.⁊ de mino.l.emelius.aut fauore reipubli-
ce vt in fisco ⁊ tũc vtit̃ priuilegio suo vt.ff.de vsuris.l.cũ quidã
§.si vsuras vt dicta.l.fiscus.¶ Qꝺ est notabile ad multa puta
si rusticus accepit pecuniã mutuã sub captiõe pignorũ certa
die descedit ⁊ succedit si vidua que vult vti priuilegio qꝺ non
cõueniat̃ coram iudice rustici.sed coram imperatore vel iudice
ecclesiastico vt.s̃.qñ impe.inter pupillos ⁊ viduas extra de fo
ro cõpe.c.ex tenore qꝺ nõ possit qꝛ tale priuilegiũ cõcessuz est
tm̃ intuitu persone cy.Secus esset in clerico cui cõcedit̃ fauo
re publico vt extra de foro cõpe.si diligẽti cy.Sed q̃ est rõ di-
uersitatis inter prescriptiones et obligationes rõ est qꝛ obli-
gatio tota formata fuit in personã eiꝰ cui succedit et iõ nõ vti
tur priuilegio ꝓprio successor.Aut in prescriptione totũ tꝑs
nõ excurrerat in persona eiꝰ cui succedit sed excurrit ẽt in per
sonã successoris ⁊ iõ vtit̃ pro dicto tꝑe priuilegio suo.secũdũ
distinctionẽ predictã.⁊ facit ẽt ad hãc rõnẽ.ff.de minoꝝ.l.iij.
§.primo.Sed que rõ diuersitatis in obligationibus inter fa-
cta ⁊ nõ facta dic qꝺ tãta est differentia quanta inter ens ⁊ nõ
ens nã factũ est ens ⁊ põt respicere personã eiꝰ qui facit ⁊ iõ si
persona est priuilegiata põt eã respicere ⁊ iõ vtit̃ ꝓuilegio suo
sed nõ factũ nõ est ens ⁊ nõ põt cõtinere personam eius q fe-
cit vñ caueat q succedit obligato qui nõ soluit nõ vtit̃ priuile
gio suo qꝛ istud nõ est ens in nullo respicit personã suaz sicut
hereditas in faciendo nõ põt ꝑsentare personã heredis et nõ
faciendo sic ar.ff.de adqui.here.hereditas.⁊ de ver.obl.ad diẽ
cy.secũdũ pe.qui dicit ⁊ fore subtilia.¶ In gl.vlt.ibi additio
falsa ⁊ ita videt̃ colligi in nouel.in prealle.ti.s̃.in prin.huius
aut̃.allegate glo.tñ alibi tz ꝯtrariũ dicẽs nõ esse correctã quo
ad romanã ecclesiam vt no.in dicto ti.vt romana ecclesia cẽtũ
annorũ gaudeat prescrip.⁊.§.j.in glo.sz hodie ⁊ in glo.rubri.
ce hec cõstitutio innouat ꝯstitu.In e.glo.in fi.h nihil facit sed
alia decretalis ⁊ decreta q̃ allegaui.s̃.in prin.aut̃.extra de pre
scrip.c.si diligenti.Albericus de rosate.

1 ☞ Episcopi debent habere monachos cubicularios.
2 Christus an habuerit proprium.
3 Episcopus dicitur vicarius dei.
4 Episcopi vocantur dei et angeli.

¶ De episcopis et clericis.Rubrica.

Uper rubrica. Similis titu
lus hr̃ ĩ lõbar
da⁊ vide az.in sũma huiꝰ tit.vbi succinte tra
dit̃ de qualibet eiꝰ ꝑte rubrice.Et circa istaz
materiã no.ꝙ si ĩ aliqua ciuitate occidat̃ bis
eꝑs ciuitatis ꝑpetuo ipsa ciuitas carere de-
beat eꝑo.xv.q.ij.ita nos sillanoꝝ.¶ Sunt etiã multe pene po
site ꝯ occisores ⁊ eꝑoꝝ ⁊ auxiliatores ⁊ fautores eoꝝ in clemẽ-
tinis de penis.ca.j.ibi pulcra gl.de eꝑis ⁊ qui eos persequit̃
1 xꝑm persequit̃.vij.q.j.om̃is qui.¶ †Episcopi debẽt hr̃e mo
nachos cubicularios vel saltẽ honestos clericos q de vita eoꝝ
testimoniũ possint ꝓhibere.ij.q.vij.c.nullus.§.j.Episcopi olĩ
erãt pauperes hodie diuites vt no.x.q.j.c.de his q̃.Et nõ de
beret eligi eꝑus in ecclesijs pauperibꝰ vt ex̃ de elec.c.plerisq;
in clemẽtinis.Christꝰ ẽt fuit pauꝑ vt ex̃ de excessibus prela.c.
nimis praua ⁊.c.cũ nimis iniq̃.De ista pauꝑtate xꝑi et apl'oꝝ
fuit magna cõcertatio tꝑe pape io.xxij.inter eũ ⁊ q̃nosdã fra-
tres ordinis minoꝝ inter quos erat frater Michael de cese-
2 na gñalis ordinis.ipsi em̃ dicebãt qꝺ xꝑs † ⁊ apostoli nõ habe
bant propriũ in cõi vel particulari.papa aũt asserebat hoc he
reticũ fore et sup hoc fecit tres cõstitutiones quaꝝ vna incipit
ad cõditorẽ canonũ alia cũ inter nonnullos tertia qꝛ quorun-
dã.⁊ qꝺ xꝑs primo habuit ꝓpriũ facit textꝰ de elec.cũ ex eo.li.
vj.⁊ ibi in glo.io.⁊ in gl.xxx.di.c.hoc aũt ⁊ ex hoc magna scis
mata orta fuerũt in eccl'ia dei in tm̃ qꝺ de dicto ordine fuit fa-
ctus ⁊ creatꝰ vnꝰ antipapa noĩe frater petrus de caluaria qui
vocatꝰ fuit Nic.v.⁊ hoc factũ fuit ẽt ex ꝑtãte Lodouici de ba-
uaria q se gerebat ꝓ imꝑatore ꝯ ꝓcessus dicti pape Jo.⁊ de-
posuit de facto dictũ papã Jo.⁊ fuit h.Mcccc xxviij.⁊ de isto
3 scismate tetigi.s̃.ti.ꝑxi.iubemꝰ nulli.Eꝑs † dꝛ vicarius dei in
terris.xxxiij.q.v.cũ caput et.c.mulier ⁊ ibi in glo.ex̃.de sacra
vnc.c.vnico.§.ad exhibendũ qꝺ verũ est in sua ciuitate et dio
cesi tm̃.papa aũt est vniuersalis vicarius in toto orbe terraꝝ
vt no.ꝑ host.in sũma.de officio leg.§.qd ꝑtineat v.in sũma.
4 Itẽ † eꝑi vocant̃ dei ⁊ ãgeli.vt.xj.q.iij.c.sacerdotibus alibi ap
pellant̃ seniores.xxxiij.q.ij.Quicũq; eꝑi vocati ꝓ ĩꝑatore tenẽ
tur ad eũ ire si regalia tenẽt ab impio vt no.ꝑ arch.xxiij.q.vl.
si nobis De ele.⁊ ꝯditiõe eꝑoꝝ vide q̃ dicã.j.e.si quẽq;.Albe.

1 ☞ Priuilegiũ domini extenditur ad eius famulos.

Uarta sanctionem. Hec lex tra-
ctat di illa ꝑte
rubrice de ꝓuilegijs clericoꝝ.⁊ sanctio dꝛ mlt'is mo
dis vt no.i ꝓhemio.ff.i ꝑn.⁊.xix.di.sicut oẽs ꝑ arch.

Et canonizata est hec lex xvj.q.j.c.iuxta sanctionē. ⁊ ibi in gl.
⁊ similis loquēdi modus est.ī.de suf.⁊ archa.l.ij.li.x.de decu.
l.quilibet.⁊.ī.de testis.l.neq̄ ⁊ de excu. munerū.l.negotiato-
res.li.x.Et quidqd dicat glo.dic ꝙ hic facit mentionē de san
ctione quā nō habemus que erat in tribus codicibus⁊ sic hec
dictio iuxta.cōditionē nō facit sicut nec verbū ꝑm⁹vt.ī.de inst.
⁊ subst.l.in testamentū.⁊ de hac dictiōe iuxta dixi.ī.de ꝓcu.
aut.qd ius ⁊.l.placet.s̄.tit.ꝓxi.de qua dicit glos.hāc.l.facere
mētionē vel loquit̄ de priuilegijs eccliaꝝ nō clericoꝝ Cyn.Et
sumit̄ ar.qd si decima vel aliđ petat̄ ex rescripto cōfirmatorio
sic cōtinēte q2 predecessores nr̄i tibi talia cōcesserūt iđ ipsorū
predecessoꝝ vestigijs inherētes.ea tibi cōfirmamus qd dato
qd ꝑdecessorū ꝓuilegia nō appareant peti possunt.ī.de libe-
rali cā.l.iuxta ad.l.corne.de siccarijs.l.eū.nam q cōfirmat dat
dic.ff.de v̄bo.signi.l.leg.⁊ ibi de hoc in aut.de defen.ciuita.§.
interim.Circa qd dic aut datio ⁊ cōfirmatio ꝑtinēt ad eundē
⁊ tūc q ꝯfirmat dat.aut ad vnū datio ad alterū confirmatio ⁊
tūc nō.⁊ ita cōcordāt iura q̄ circa hoc vident̄ discordare. et in
predicta q̄ōne facit qd dicet̄.ī.de edē.aut.si quis in aliquo do
cumēto.Facit ēt qd si vnū statutū facit mētionē de alio licet il
lud nō appareat nihilominus valeat secūdū de alio faciēs mē
tionē ad hoc facit in clementinis de ꝓba.c.vnico cū ibi nota.
1 ¶†Itē est ar.huius.l.qd priuilegiū dn̄i extendat̄ ad eius fa
mulos ꝑ hoc.xij.q.ij.ecclesiaꝝ seruos et ibi ꝑ arch.⁊.lxxxviij.
di.iudicatū.⁊ est de hoc pulcra gl.xj.q.j.c.ij.que icipit etiā de
positū.⁊ ibi etiā ꝑ archi.⁊ idē tangit odof.ī.ꝓxi.qd puto spe
ciale in famulis clericoꝝ in alijs secus ⁊ plene dixi.ī.đ vxo.mi
litum.l.j.Unū est ēt circa h̄ no.dignū qd si ecclesia habeat lai
cos cēsuales nō pōt eos tueri a iurisdictiōe iudicis secularis
vt extra de priuigijs.c.autoritate.§.vlti.li.vj.¶In glo.ho-
spites ibi vt.ī.l.prox.⁊.xij.q.j.gloria epi melius.xlij.di.ꝑ totā
distin.in tex.⁊ glo.⁊ per archidiaconum.

1 Lucrari honeste quis debet.
2 Bigamus oi priuilegio clericali carere dicitur.
3 Sacerdotes olim poterant habere vxorem.
4 Episcopi tempore apostolorum poterant habere vxores.
5 Monachus de iure ciuili vxorē ducere non potest.

Omnis. Ibi parsimonia.i.vsu moderato re
rum temporaliū.vt.xlj.di. parsimo
nia de peculio.l.peculiū.quib⁹ cū quis fuerit desti-
tutus sero incipit.vn̄ seneca eplarū ad lucillū epla
prima in fi.Sed parsimonia in fundo est.i.in fine seu consuma
tione reꝝ tpaliū ⁊ parce viuendo ꝯgregat̄ pecunie multitudo
ī.de castrē.peculio oīm palatinoꝝ.l.vnica.li.xij.⁊.d.l.peculiū
Ex textu ergo isto vr̄ colligi posse qd illud qd q̄rit cleric⁹ ꝑce
viuendo sit propriū peculiū ipsius.⁊ ꝓ h̄ extra de peculio cle
ricoꝝ.c.j.⁊ ꝑ totū.⁊ tāgit̄.ī.e.aut.licentiā.Alibi vr̄ qd sint pau
perū et in vsum eorū debēt expendi vt statim sequit̄.et ꝑ hoc
extra de immu.eccle.c.nō minus.Bona eñ clericorū paupeꝝ
sunt de iure lꝫ de facto male seruet̄.xvj.q.j.qm̄ quidquid.⁊ ibi
in glo.xxxiij.q.viij.cōuenior.et tactū fuit.s̄.l.ꝓxi.in fi.et not.
de h̄ ꝑ gof.in sūma de decimis.§.itē qd de cle.⁊.c.ꝓuisio tn̄ ⁊
pleni⁹ per Ho.in summa de rescrip.§.q̄ pn̄t obijci ꝯtra rescri
ptū v̄.si tn̄ q̄ris ⁊.v̄ si.se.Ibi mercatura honesta.tn̄ cū ꝯsciētia
clericus ergo honestā mercaturā pōt exercere.de iure aūt ca
nonico se negotijs secularib⁹ imiscere nō dꝫ vt ex̄ ne clerici vl̄
monachi.ꝑ totū.de quo vide qd no.ꝑ ho.⁊go.in summa eius
1 dē ti.⁊.lxxxviij.di.per totū.¶†Nota ēt qd lucrari qs dꝫ ho-
neste de h̄.ī.de assessor.l.velut.cū si.de qua honestate dic vt no.
per host.⁊ gof.in summa de vita et honesta.cleric.⁊ est pulcer
textus de honestate seruanda.ī.de mauma.l.vnica.li.xij.Ibi
eorūdem facultates atq̄ substantie.bona ergo clericoꝝ gau-
dent eisdē priuilegijs quibus et ipsi ⁊ expressum est de vita et
hone.cle.c.penul.ibi not.⁊.xvj.q.j.c.similiter ⁊ ibi no.⁊ hn̄s ex̄
de immu.eccle.c.nō minus ex quibus colligit̄ qd clerici ēt ꝓ
patrimonialibus fodra vel collectas subire nō teneant̄ ⁊ pro
hoc facit aut.item nulla cōitas hic signata.Ibi aūt ecclesiasti-
cis personis ⁊ de hoc in speculo de cleri.cōiug.vltra prin.⁊ ita
expresse ⁊ indistincte tꝫ dn̄s ho.in summa.dicto.c.immunita-
tē.⁊ hāc etiā opi.seq̄batur dn̄s ric.⁊ adducebat aut.de eccle-
siasticis titu.⁊.§.ad h̄ sancim⁹ v̄.si q̄ vero.q2 vbi nō mutat̄ con
ditio ꝑsone nec rei.ī.de impo.lucra.descrip.l.vnica circa me-
dium.lib.x.per ꝯriū si mutat̄ conditio ꝑsone ⁊ rei sed persona
clerici hꝫ priuilegiū qd nō cōueniat̄ tā de suis quāꝫ ecclesie re
bus vt.ī.c.cū clericis ⁊ aut.statuim⁹ ī.l.oēs q vbicūq̄.signata
ergo non poterit cogi per iudicē secularē ad solutionē colle-
cte.in ꝯriū allegabat.ī.l.proxi.ff.de censi.l.forma in fi.j.respōsi
ī.de naturalibus liberis.l.iij.de exac.tributo.l.vlti.ff.de v̄b.
obli.l.j.in fi.primi.§.et.ī.de his qui.vt indig.l.polla.⁊ de reg.
iur.l.nō dꝫ.hoc tn̄ dicit esse verū vbi collecta iponit̄ ꝑsone rō-
ne reꝝ.si aūt esset onus reale puta incūbens possessioni ad il-
lud tenet̄ clericus q2 res trāsit cū suo onere.vt.ff.de ꝯhen.em.
l.alienatio ēt de munerib⁹ ⁊.hono.l.munerū.§.pr̄imoniorū ⁊
ad hoc facit qd notaui.s̄.de summa tri.l.j.Immo quidā qd si
clericus succedat laico qd non tenet̄ collectas soluere ꝯriū tn̄
puto verū ꝓ tꝑe qd excurrit in vita laici per.l.ff.de iur.fisci.l.
fiscus ⁊ qd no.s̄.ti.j.aut.quas actiones ⁊ qd ēt dixi in aut.in-
gressi vbi querit̄ an monasteriū vel ecclesia teneat̄ ꝓ ꝯctibus
ingressi ⁊ ꝓ hoc facit qd not.ff.ad munici.l.incola iā publicis
muneribus et speculator de hoc satis notat.de clericis con-
iug.§.ad huius autem articuli ⁊ tangit̄ ēt de his q ad ecclesi.
confu.l.j.in fi.⁊ vide ꝑ archi.de immu.ecc.c.j.li.vj.¶Sed qd
de clericis cōiug.nunquid gaudeant eodē priuilegio de iure
ciuili videtur qd sic vt statim sequitur ibi coniugia clericoruꝫ
de iure canonico olim dubium fuit ⁊ circa hoc erant opi.va-
rie vt not.extra de clericis ꝯiuga.c.ioannes.et de bigamis.c.
altercationis li.vj.⁊ vide qd ibi no.per archidi.hodie aūt ille
opi.sunt decise per.c.vnicum de clericis cōiugat. libr.vj.cum
ibi nota.per archi.⁊ Ioan.and.Retinent etiam priuilegium
illius canonis.xvij.q.iiij.si quis suadente vt not.per eundem
archid.de penis.c.degradatio li.vj.⁊ per inno.de aposta.ca.j.
licet de hec olim dubium esset vt no.lxxxiiij.di.quisq̄s in glo.
2 ⁊ per archid.¶†Bigam⁹ aūt omni priuilegio clericali caret
vt dicto.c.altercationis.De istis clericis coniugatis.no.per
inno.de aposta.c.j.⁊ per Goffr.et hostiē.in summa dicti titu-
de cleri. coniuga.et per goffre.in libello iuris canonici de li-
bellis contra illos qui in sacris ordinibus cōstitui matrimo-
nia cōtrahunt ⁊ bene in speculo dicto tit. de cle.cōiuga. ⁊ qd
ibi not.per eū bene facit ad declarationē huius.l.¶Sꝫ nun
quid laicus qui cōtraxit cū vnica ⁊ virgine durante matrimo
nio potest clericari prima tonsura ita qd gaudeat priuilegio
clericali illius.c.vnici de cle.coniuga.lib.vj.dic ꝙ sic vt nota-
tur.lxxvij.di.c.epus benedictionēꝫ.¶Adhuc insisto aliquis
clericus contraxit cū vnica et virgine detulit habitum ⁊ tōsu
ram mortua est nunquid sine alia collatione prime tōsure po
terit sibi prouideri de beneficio ecclesiastico dic quid sic vt no.
extra de renunciatio.c.post translationem.§.vlti.in glo.⁊ per
innocen.¶Sed quid si aliquis beneficiatus cum vnica et vir
gine contraxit in facie ecclesie probat̄ cōsanguinitas et sic nō
tenet matrimonium nunquid recuperabit beneficium bart.
brix.tenet quod non quia eidem contrahendo matrimoniuꝫ
animo ⁊ facto renuntiauit in questionibus suis.x.q̄stione que
incipit quidam clericus.¶Sꝫ pone aliquis habebat literas
ad primam vacaturā ꝯtraxit matrimoniū cum vnica et virgi
ne ea mortua vacat beneficium.nunquid illud petere poterit
determināt qd nō in eisdem q̄ōnibus.ix.q.q̄ incipit quidam
impetrauit idē Io.an.dicto.c.vnico de cle.coniuga.lib.vj.ibi
cōiugia clericoꝝ.de iure ergo ciuili nō videtur inhibitū cleri
cis vxores hr̄e de quo vide qd no.per azo.in summa hui⁹ tit.
§.penul.e dicet̄.ī.eo.aut.multo magis signata sup.l.eū qui ꝓ
3 habilem.¶†Sacerdotes olim poterant habere vxorē.lvj.d.
4 cenomanenses ⁊.xij.q.j.c.sint manifeste.⁊ ibi not.¶†Itē tꝑe
aplorū etiā epi poterant hr̄e vxores.xxviij.di.syracusane et in
veteri testamēto nō erat inhibituꝫ p̄sbytores hr̄e vxores.lxxx
ij.di.c.plurimos.⁊ de istis nuptijs clericoꝝ vide qd plene no.
per Inno.de aposta.c.j.de cōuer.ꝯiuga.c.placet ⁊ in summa
dicto ti.de cleri.cōiuga.⁊ eo tit.cum olim per her.xxviij.dist.
5 diaconi in glo.⁊ per arch.¶†Monachus aūt etiā de iure ci
uili vxorem ducere nō pōt in aut.de monac.§.qd si facti.⁊ no
tat̄.ī.si ꝯ matris voluntatem tutor datus sit.l.vnica.¶Col-
ligitur etiā ex hac.l.qd priuilegiū mariti extendit̄ ad vxorem
⁊ liberos de vxore cōcor.ī.de vx.mili.l.ī.⁊.ff.de legibus.l.pn̄-
ceps quo ad vxorem et filios facit.ī.de ꝓfe.⁊ medicis.l.medi-
cos ⁊.l.vlti.li.x.de ꝓximis sacro.scri.l.in sacris.li.xij.cū simi-
libus.Ar.tn̄ cōtra.ff.de.le.ij.qd prin.⁊.l.sequēti.de hoc statiꝫ
dicetur in suppletiōe glos.⁊.ff.ex qui.cau.ma.l.inter eos ⁊ de
censi.forma.§.q̄q̄.¶Ibi ministeria.i.minister.vt.ff.de fun-
do instru.l.quesitum.§.idem celsus et.§.si instructus.old ⁊ fa
cit qd famuli scholariū gaudeant priuilegijs scholariū.⁊ pro
hoc facit aut.habita.ī.ne filius pro patre Nico.hic in decisa.
¶In glos.quo ad eos in fine.q2 ibi loquit̄ de tributis vt ibi
no.ol.In glo.i.decens in fine tu dic qd hic loquitur large de
vn̄decūq̄ quesitis vt hic patꝫ in lr̄a.⁊ ideo tene primam so.dic
tamē qd res eccl̄ie ⁊ que ex ipsis acquirunt̄ debent esse paupe-
perū vt.xij.q.ij.c.aurum.Iaco.de bel.In glo.pro eodē acci-
pe.i.stationibus.Sic exponitur.ff.de instito.l.cuiusq̄.§.sed

cum fullo.τ.l.institor est. ¶ Et de istis tabernis τ ergasterijs
hr.xliiij.di.nulli clericorum τ.c.sequēti.τ.xci.di.c.psbyter τ duo
bus.c.sequētib⁹. ¶ In glo.ↄcepti ibi nō alias vt.j.ð metatis
l.archiates li.xij.τ notat de pfes.τ medicis.l.medicos.li.x.ar.
tñ cōtra.j.de aduo.diuer.iudi.l.cū aduocatio τ ibi de hoc di-
cet.pdicta tñ intellige ī priuilegio qð ↄcedit alicui rōne officij
qð gerit vel cui deseruit.illð em̄ finit et penes eū cū seruire de
finit.vt.j.eo.l.gñaliter.ff.de excu.tut.l.si is qui duas.§.fi.mul
to ergo fortius finit in psonā vxoris τ filiorum tali priuilegiato
defuncto.Nā priuilegiū qð ↄcedit alicui rōne psone alterius
tādiu durat quādiu ille viuit vt no.ff.de pac.l.pactū τ.l.here
di.Secus aūt est in priuilegio qð defert non rōne officij vt ei
liberius seruiat. ¶ Sȝ rōne tituli alicuius dignitatis qȝ illð
nō sic finit sed remanet apud vxorē in viduali habitu pmanē-
tē.vt.ff.de sena.l.femine.j.de dignita.l.mulieres.de puilegijs
scho.l.quoties li.xij.Nō tñ dico qð oē puilegiū ↄcessuȝ alicui
rōne officij qð gerit ad vxorē vel liberos extendat et eo viuē-
te τ in officio ministrāte ergo regula est in ↄtrariū.vt.ff.de iure
immunita.l.semp.§.imunitati. ¶ Sȝ cū sicubi reperiat quod
trāseat ad vxorē vel filios vt hic dȝ intelligi patrib⁹ vel mari-
tis viuētibus τ in officio ministrantibus vt hic τ dicta.l.ar-
chiates.τ ita notat τ colligi pōt in.l.semper.§.negotiatores.
In glo.q̄ incipit aliud est in imunitate.τ sic in summa refert
vtrū puilegia ↄcedant rōne officij an rōne tit.dignitatis vt p
dictū est ol. ¶ De hoc etiā tactū fuit.s.e.l.sup vbo ↄiugia cle
ricorum τ hñ tangit in summa Iac.arditionis de successio.feudi
§.fi.Sȝ videt qȝ nec etiā in vita trāseat ad filios vt.j.de decu.
l.etiā in filijs.τ qui morbo.l.fi.li.x.Sȝ ibi cōcedit rōne necess.
tatis cy.de hoc etiā vide in glo.j.de excu.mu.l.sordidorum.

Item nulla cōmunitas.

Idest collectas addit.l.C.circa hoc vide qð dixi.s.
proxime ex de imunitate eccle.c.clericis laicos.li.vj.
τ in clemē.e.ti.c.j.cū ibi notatis. ¶ Itē ex fine collige qð cum
qs patit penā excōicationis vel aliā aut pter cōtumaciā aut
pter manifestā offensam.Primo casu liberat purgata ↄtu
macia τ refusis expēsis aduersario. vt.de prescriptio.xxx.an-
no.l.si quis emtionis.§.vltimo. Secūdo nō nisi satisfaciat id
in quo tenet vt hic et.j.eodē aut.sed quecunq cōitas signata
sup.l.si ecclesie.τ.ff.q̄ in fraudē creditorum.l.cū qvt in pos.lega-
torum.l.is cui.§.iperator.τ optime ex de ver.signi.c.ex parte el
primo cū ibi notatis per ber.τ innoc.ex quo videt qð missus
in possessionē nō debeat discedere nisi sibi satisfiat τ p hoc de
dam.infe.l.si finita.§.itē videam⁹.τ.§.si iā ruerit v.proinde τ
de re iudicata.l.iiij.§.ait ptor.qð intellige verū si cū cause co
gnitione missus sit ex certo et declarato credito:secus si ex cō
tumacia vt predixi τ no.d.l.si qs emtionis τ ex de eo q mittit
in pos.cā rei seruan.c.j.τ dixi et.j.de iudicijs properandū.§.
finaūt reus in suppletione gl.q̄ incipit hic cū agit. ¶ In gl.
rōne ergo delicti no.glo.istā q̄ est valde notabilis qð rōne of-
fense illate in personā vel res ecclesiasticas efficit qs de foro ec
clesie.vt hic τ.j.e.aut.statuimus.τ extra de iniurijs τ dam.da
to.c.olim qð est speciale fauore ecclesie qȝ al's ex psona iniuria
ti nō mutat qs forum.vt.j.de officio prefecti pretorio.l.de or-
dinario.l.regula est in contrariū vt ex de foro.cōpe.c.cū sit ge
nerale τ ibi notat de hoc per ber.τ inno.τ plenius per eundeȝ
eodē ti.c.lȝ ex suscepto.τ dicet.j.de hereticis.l.cognouimus τ
lxxxj.di.si quisquā τ ibi per arch. ¶ An aūt si ab ecclesia nō re
quirat incurrat penas huius constitutionis τ videt quod nō
a contrario sensu huius constitutionis. ¶ Sed dñs .od.qui
dicit cōmentasse istas constitutiones federici tenet quod etiā
nō requisiti teneant ad penā tripli cū sit pena iuris cōmunis
contra raptorē ad penam autē banni non teneantur nisi requi
siti τ istud bannū de quo hic loquit est pena mille marcharū
secūdū od.in dicto ↄmento.De isto bāno imperiali habetur
etiā.j.de hereticis aut.gazaros.

De his clericis qui predia

s.patrimonialia τ tributaria nō ecclesie et sic soluit
cōtrariū dicta.l.placet.s.ti.proximo in glos.vlti.In
alios.i.in fiscum vt.j.de exacto.tribu.l.fi.li.x.old. ¶ In eadē
glo.in fi.cū ibi dicat aut ecclesiasticis personis τc.τ cū in priui
legiorū clericorū ipsa aut.sit inducta latissime est interpretan-
da vt.ff.de cōsti.prin.l.beneficia fran.ac. ¶ Dñs aūt ol.tene-
bat qð hec lex nō esset correcta per illā aut.qȝ illa prohibet so
lū imponēda de nouo nō aūt tollit quin antiqua τ ordinaria
tributa soluat ecclesia vt dixi dicta.l.placet.s.ti.pxi.ol.τ hāc
opi.veriorē credo τ eā hic approbat odo.τ Nic.in decisa dicē
tes etiā qð q̄ ad hoc clerici sunt de iurisdictione iperatoris lȝ
quo ad alia non de quo dicam.j.e.autē.statuimus.

Officiales.

Cuiuslibet iudicis siue ap-
paritores ol.Ibi rationales
hi sunt procuratores cesaris vt.j.de mō multarū
l.ij.ol.Ibi retrahant vigore τ solertia iudicantiū
vt.j.e.l.si qs curialis.ol.In glo.pp quā si clericus fiat curialis
immo si curialis fiat cleric⁹ τ sic cōuerte verba hui⁹ gl.ol.et de
ista materia notat lj.di.in summa τ ibi per archi.τ.c.preterea
vbi etiā habetur qð rector ciuitatis promoueri pōt vt notat
dicto.c.preterea p eundē archi.τ de hac materia statim tange
tur in aut.hic signata.

Sed neq curialem.

Ratio qua-
re curialis
nō pōt clericali fm cy.est qȝ multa mala nouerūt cu
riales iuxta illud oīa mala nouerunt qui circa re-
ges τ principes versant τ ideo possent inficere alios clericos:
¶ Pōt et eē rō ne curia fraudet eorum fuitio.τ alias rōnes dat
ho.in sūma de obligatis ad rōci.§.fi.τ dicit cy.fm pe.qð obie
ctū fuit cuidā qȝ erat electus epus baiocēsis qð eē nō poterat
qȝ fuerat familiaris regis francie τ ei⁹ sigillū portauerat.dicit
tñ qð hic nō loquit de tali curiali sȝ de illis solū qui officia alia
gerunt vel gesserunt in curia in quibus pōt oriri mala suspi-
tio τ dicit qð non corrigit hec aut.l.C.qȝ.l.C.loquit de ascri-
ptis curie ppetuo hic de nō ascriptis sȝ alijs officialibus.cy.
¶ Cōcor.ij.d.c.preterea.liij.di.§.curialē.extra de obliga.ad
rōci.c.vnico τ qð in eis not.τ maxime dicto.c.vnico.per ber.
inno.τ host.τ in summa huius ti.per eundē hosti.τ gof.τ su-
mitur hec aut.de cor.de sanctissimis epis.§.sed neq curialē τ
cōcor.in nouella de curialib⁹ scða pte nouellarum. ¶ In gl.j.ibi
in alijs quasi dictio alijs relatiue posita implicet τ istos mona
chos esse ol.Sed hic nō iplicat vt.ff.de pcu.l.nō solū.§.queri
tur.τ ibi no. ¶ In gl.seruus vō in.fi.vñ nō erit decurio sȝ ser
uiet curialib⁹ v τ no.in corpe vñ hec sum it ol.In gl.τ in mino
ribus ordinibus de quo satis dixi.s.e.l.ij.in glo.imo in aliud
moñ.ī fine.Sȝ huic fini forti⁹ obstat.j.de decurionib⁹.l.ne qs
sȝ dic vt ibi no.ol. ¶ Itē ↄ.s.ti.j.l.sancimus.so.vt ibi odoff.

1 ¶ Attentās mulieres maritatas an puniat pena capitali.
2 Periuriū sola volūtate cōmittitur.
3 Furtū de iure canonico sola cogitatione cōmittitur.
4 Homicidiū de iure canonico sola voluntate cōmittitur.
5 Eleemosyna cordis melior est quā corporis.
6 Crimē quod dicitur leue vel atrox.
7 In delictis an sit procedendū de similibus ad similia.

Si quis non dicā rapere.

Canonizata est in decretis.xxxiij.q.iij.si quis non
dicā imo de cōse.di.iiij.si qs nō dicā.τ de pe.di.j.si
quis nō dicaȝ.Et fm od.respicit illā pte rubrice de asisterijs
que sunt proprie monasteria mulierūȝ fm eum τ fm canones
committens cōtra hanc.l.si est clericus deponit si est laicus ex
communicatur.xxvij.q.j.si quis Et dñs odo.τ Nic.de mata-
rellis dicunt qð dica idem est qð monacha τ ideo exponunt
hic dicā.i.monachā sȝ hoc nō reperio sȝ dica dice idē est quod
1 charta vnde stare expositioni cōmuni. ¶ Quid aūt de alijs
virginibus non sacratis vel maritatis mulieribus nunquid
eas attentans capitali pena punietur dic qð nō vt plene dicet
j.e.raptores τ de raptu virginum.l.vnica.Notādum est etiaȝ
qð qui monachā cognoscit carnaliter ↄmittit plura delicta.s
incestū stuprū et adulterium vt no.xxvij.q.j.c.virginibus sa-
cris.qui vero attentat mulierē vel masculos impudicos face-
re iniuriarū tenet.vt.ff.de iniurijs sed est questionibus.§.fiñ.
Op.de.l. vulgaris.§.qui furti.ff.de furtis.Solut. ciuile non
punitur vt ibi,criminaliter sic vt hic vel ibi in leuibus τ atroci
bus criminibus secus in atrocioribus τ atrocissimis.Itē op
po.de.l.inter omnes.§.penul.e.ti.sed ibi ius impedit crimen
ↄmitti.Oppo.qð argumentum a minori non habeat locum
in penis qȝ pene sunt molliende.ff.de penis.l.in terpretatiōe
Solu.in delictis que respiciunt eundē effectū pcedit ar.a mi
nori τ est necessarium vt hic.In alijs autem est probabile sed
nō necessarium ar.ff.de re milit.l.non omnes.§.a barbaris.et
ad trebell.l.qui filiū.§.sabinus.τ de penis. l.hodie. Oppo.qȝ
fm qualitatem delicti debet pena imponi vt.ff.de incen.rui.
τ nau.l.pedius τ de offi.presid.l.diuus.in fine.Sed magis est
delictum rapere quam attentare. ergo non debet in vtro
eadem pena statui.Solu.in delictis que pariunt diuersos ef
fectus loquūtur cōtraria hic autem de his que attēdūt ad eū
dem effectum vel ibi in leuibus vel atrocioribus hic atrocissi

mis. Oppo. qd nō debeat eadem statui pena in delicto imperfecto. vt. ff. de vari. ⁊ extraor. crimi. l. j. in prin. ⁊ in fine. ¶ So. fm quosdā hec per illā determinat vt qui rapit capitali pena i. mortis feriatur q attētat pena deportatōis. ⁊ p hac opinione facit gl. interlinearis q̄ incipit vel vt capite puniat ⁊c. Vel dic hic de virginib⁹ deo dicatis ibi de alijs ⁊ facit instituto de publi. iudi. §. eadē. Oppo. j. de seruis fugitiuis. l. iij. ⁊. ff. de penis si quis. §. j. so. vt ibi tu dic q in. d. l. iij. nō fugit animo proditoris vt. ff. de tutelis. l. si quis tutor. Oppo. qd pfectū tm̄ delictū debeat puniri vt. ff. ad. l. cor. d falsis. l. si qs legatū. ꝟ. ceter. Solu. aut delictū ē regulare ⁊ tūc punit ēt iperfectū vt hic aut irregulare ⁊ tūc punit tm̄ pfectū ⁊ qd h3 formā specificā datā a iure vt ibi ⁊ de hoc. j. dicet ⁊ notat p dn̄m dynū ex de reg. iu. c. ignorantia facti. vel dic aut certū est qd res h3 in se delictu3 ⁊ tūc h3 locū qd hic dicit aut est dubiū ⁊ tūc qd ibi vel dic aut delictū recepit eē suū ⁊ formā p. l. ⁊ tūc qd ibi. aut ex rei siue facti essentia ⁊ tūc qd hic. ¶ Itē nota qd qui facit rē illicitā l3 sumat cām honestā nihilominus punit vt ⁊. ff. de adulteri. l. pupillā ⁊ de re mi. l. iij. §. in bello. ⁊ de extraor. cri. l. j. Plura alia notabilia hic colligit dn̄s Ja. de bel. ⁊ multa ēt contraria que q2 sunt cōmunia ⁊ alibi tacta hic omitto. Opponit gl. de. l. cogitationis. ff. de penis. grat. de peni. di. j. c. vulgariter. dicit q regulariter nō punit vt ibi fallit fauore religiōis vt hic ⁊. di. c. Vel aliter secūdū eū ⁊ melius si cogitatio suis terminis est cōtenta nō punit vt in 9rio al's secus vt hic. Op. qd ēt in leuib⁹ puniat affectus vt. j. qui mili. nō possunt. l. eis quibus. ꝟ. et q supplicandū. So. ibi iō q2 fallere voluit principis cōsciētiam ar. j. de his qui a nō dn̄o ma. l. fi. vel dic aut lex simpliciter loquitur ⁊ tūc in leuibus nō punit effectus aut lex vltra pgreditur statuendo penā pp conatū ⁊ tūc stat dispositioni legis. Op. j. ne tutor vel curator vectiga. cō. l. j. solu. vt ibi notat. Oppo. qd volūtas sine effectu nō d3 puniri ex de eo qui mittit in pos. cā rei seruāde. c. j. So. ibi notat. De materia hui⁹. l. ⁊ gl. no. j. de his qui ad ecclesias cōfugiū. l. pn̄ti in prin. ff. de furt. l. q ea mente. per hosti. in summa de penis. §. q̄ ⁊ a quibus. ꝟ. quid si actu. ⁊. ꝟ. si. sequētibus ⁊ p odof. hic plene cū aliquibus supplet tionibus dn̄i nicolai de matarellis in decisa latissime ēt per archi. in rosario. xvij. q. j. c. qui bona. §. si ergo. ⁊ per albertū de gandino in suo ope maleficiorū de penis percussionibus ⁊ insultu secūda colūna ⁊ per dictū dn̄m iacobū de beluiso hic ex dictis quorū colligo ipsam materiā vtilē ⁊ cōtinuam sub hac forma. aut quis delinquit per seipsum aut delinquēti cōsentit ¶ Primo casu aut delinquit dolo aut culpa lata aut leui aut leuissima aut imbecillitate nature aut imbecillitate sensus aut imbecillitate casus aut ex ebrietate aut ludo aut ignorātia aut casu aut iuris permissione. si quidē dolo aut cogitat tm̄ ⁊ nō agit nec perficit aut cogitat ⁊ agit tantū ⁊ nō perficit aut cogitat agit ⁊ perficit aut agit ⁊ pficit sed nō cogitat aut agit sed non cogitat nec perficit aut cogitat ⁊ perficit sed nō agit aut nec cogitat nec agit nec perficit plures em̄ sunt modi. ¶ Primo casu qn̄ cogitat tm̄ ⁊ nō agit nec pficit aut stat in finib⁹ cogitationis ⁊ tūc nō peccat nec punit q2 primi motus nō sunt in nr̄a ptāte vt dicta. l. cogitatiōis. de peni. dist. j. §. 9. ꝟ. cogitatiōis ⁊ ibi in gl. ⁊ ad hoc facit q2 ex sola cogitatiōe nō incidit quis in sn̄iam excōicationis vt no. per arch. ex de sen exco. c. cū quis li. vj. ad hoc bene facit. ff. de ꝟbo. sig. l. fugitiuus ⁊. l. sepe. in fine ⁊ in vsibus feudor de capitaneo qui curiā suā alienauit. c. ij. ⁊. ibi in glos. Aut cogitatio trāsit in delectationē et tunc nasci incipit ⁊ veniale pctm̄ cōtrahit aut vltra pgreditur ita qd delectatio trāsit in cōsensum ⁊ tūc 9bitur ⁊ perficitur mortale pctm̄ si effect⁹ criminis cadit in mortale pctm̄ vt. vj. d. c. testiū. de peni. d. ij. cū sicut tribus. ⁊ notat. ff. de insti. ⁊ iur. et §. ius naturale ⁊ iō d2 si quis viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā statim mechatus est eā. xxxij. q. v. c. si viderit ⁊ ibi de hoc est pulcra. gl. nullo tm̄ istor casuū est puniendus pena tpali vt dictis. l. ⁊ dicta. l. cogitationis. fallit in crimine heresis qd crimē cōtrahitur hoc ipso qd quis aliter sentit de fide q̄ docet sancta mater ecclesia vt extra de hereticis. c. ad abolēdā. ⁊ sicut hereticus punit vt ibi ⁊. j. de hereticis aut. credētes immo quod plus est dubius in fide infidelis est vt. e. ti. c. j. sic ⁊ sola intētio et spes facit quē vsurariū extra de vsuris. c. cōsul uit licet sola voluntate nō cōmittatur simonia vt ex de simonia. c. fi. ⁊ ibi in
2 glo. ⁊ p inn. e. ti. c. tua nos ⁊ in gl. per archi. j. q. j. c. ij. ¶ † Itē
3 periurū sola volūtate cōmittit. xxij. q. v. c. q petere. ¶ † Itē furtum de iure canonico sola cogitatione 9mittit de peni. di. j. c. si pptere a. ⁊ ibi in gl. secus de iure ciuili vt. ff. de acqui. pos. l. j. §. si rē cū cōcor. ibi notatis ⁊ ad hoc facit qd notat dicta. l. fugitiuus de verbo. signi. in secūda gl. ¶ † Itē iure canonico
4 homicidiū sola volūtate cbtrahit de peni. di. j. c. homicidiorū volūtas em̄ remunerat non opus. c. dis. c. sicuti ⁊. c. sequenti et
5 ibi in glo. ¶ † Eleemosyna ēt cordis melior est quā corporis. xlv. di. c. due. ad cor em̄ deus respicit nō ad opus. amplius em̄ respicit ad cogitationes ⁊ spōtaneas volūtates quā ad act⁹ q per simplicitatē aut necessitatē fiūt. vt. xv. q. vj. c. j. circa mediū ⁊ in fi. ⁊ de hoc notat de peni. di. j. §. dixi cōfitebor in glos. hoc tm̄ in bonis fallit forte ⁊ in alijs casibus quos studiosus lector poterit reperire. Vbicūq tn̄ reperitur qd ex sola cogitatiōe quis puniat vel quo ad deū vel quo ad penam tēporalē dicendū qd casuale 9tra regulā. Secūdo casu qn̄ cogitat ⁊ agit sed nō perficit aut volūtate ppria aut impossibilitate nature aut impossibilitate iur3 aut rei veritate cōsiderata magis quā opinione aut volūtate passi delictū attēta. Si volūtate ppria nō perficit delictū regulariter nō punit. vt. ff. de fal. l. qui falsa3 cū similibus ibi notatis. fallit in crimine lese maiestatis. vt. j. ad. l. iuliā maiesta. l. quisqs. Itē fallit. j. si quacūq pditus ptāte. l. j. ⁊ in predictis alijs casibus quos notaui. s. pxi. vbi quis ex sola cogitatione ⁊ cōsensu punit. ¶ Si vō nō pficit q2 nō pōt s3 p eū nō remanet. ⁊ tūc aut delictū est leue vel nō atrox ⁊ nō punit vt. ff. qd quisq iur. l. j. §. fi. cū similibus. ⁊ fm Ja. de are. ibi nō est delictū imo ius qd valet l3 iniquū vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. penul. ¶ Aut est atrocius ⁊ tūc mitius punitur iperfecto flagito. vt. d. l. j. in princi. ⁊ in fi. vt. ff. de extraor. crimi. ⁊ tetigi. s. in prin. ⁊ pro hoc facit pallegata lex. eis qbus. j. q mili. nō possunt ⁊. j. de episcopali audi. l. nemo vel in foro. ¶ Aut delictū est atrocissimū. ⁊ tūc eadē pena punit ac si pfecisset vt hic. ⁊. d. l. quisqs ad. l. iul. maiesta. ⁊. d. l. j. si quacūq pre. ptāte. cum si. ¶ Si aūt impossibilitate nature aut agit 9tra naturā celestē puta q2 qrit surripere lunā vel stellas tūc q2 demēs impossibile agere vult nō punitur vt. ff. de reg. iur. l. ipossibiliū. Aut cōtra naturā patiētis ⁊ punit vt. ff. de adul. l. si vxor. §. fi. ⁊ de penis. l. si quis aliqd. §. q nondū. Aut 9 naturā agentis ⁊ nō punit in delicto carnis vt. ff. de adul. l. si minor. Si vō ipossibilitate iur3 tūc aut pficitur crimē eo mō quo regulatiter pficitur a iure ⁊ fm formā specificā ei a iure traditā ⁊ punit l3 pter phibitionē iuris de iure nō sortiatur effectū vt. j. de adul. l. eum qui. ff. de fal. l. si qs legatū in principio ⁊ de his qui notant in fa. l. quid ergo. §. cū aūt. cū similibus. aut nō pficitur eo mō et ⁊ tūc aut est certū cōmittit crimē fm regulas ⁊ dispositionem iuris cōis ⁊ punitur vt. d. l. eis eis quib⁹ ⁊ hic aut est dubiū an sit delictū fm regulas ⁊ dispositionē iuris cōis tūc si pficit punit si nō pficit ipossibilitate iuris l3 fecerit 9 ius phibitionem nō punit ar. d. l. si qs legatū. ꝟ. ceterū. Si vō rei ꝟitate 9siderata magis quā opiniōe nō pficit vt q2 credidit occidere hoiē ⁊ occidit equū ⁊ tūc punit vt. ff. de crimi. expila. hr̄. l. fi. ⁊ ex de sn̄ia excōica. c. iiij. Si vō volūtate passi delictū attēta quātu3 ad ipm nō est delictū nec punit l3 quātū ad aliū vel ad vindictā publicā ē delictū ⁊ punit. vt. ff. de iniu. l. §. vsq adeo ad. l. cor. de sicca. l. lege cornelia. §. fi. de pactis. l. ius publicū. ⁊. l. iurisgētiū. §. si paciscar. ⁊ ad. l. iul. de vi. l. q cetu. §. qui vacāte. dn̄s aūt Jacobus butri. ⁊ cy. ⁊ ni. mata. circa istud mēbrum qn̄ qs cogitat agit sed nō pficit. breui⁹ dicūt aut tractat d puata vindicta. s. pecuniaria pena iponēda ⁊ tunc nō punit. vt. ff. de furtis l. inter oēs. §. recte ⁊. l. vulgaris. Aut de publica pena imponēda ⁊ tunc serua. l. dispositionem vt ibi imponit eadē penā pro actu quā p perfectiōe seruetur. l. dispositio vt hic cu3 si'libus allegatis al's. in quo cunq casu dic mitiorē pena3 imponi quā si perfecisset si nō apparet. l. dispositio expressa in 9rium vt. d. l. ff. de extraor. cri. Jac. qd est notabile ad multa. cy. et quia supra differētiā feci inter crimina leuia atrociora ⁊ atrocissima.
6 ¶ † Qd crimen dicat leue vel atrox videam⁹. Et quidā dicunt esse crimē atrox qd a dolo cōmittit vt. ff. de mino. l. auxiliū. §. in delictis vbi de hoc ⁊ de reg. iur. l. ad ea q̄ atrocitatē ⁊ ibi de hoc similiter. S3 plenius p dy. ⁊ alios. ff. de acusa. l. leuia. Tertio casu qn̄ cogitat agit ⁊ pficit tunc si quidē dolo punit regulariter. Nā penas ob maleficia solui magna ratio suadet vt. ff. de fideiu. l. si a reo. §. fi. ⁊ ad. l. aql. l. ita vulnerat⁹ i fi. ⁊ de publicanis. l. j. qd si fecerit vbi de hoc. ⁊ aut est pena certa circa delictum a. l. determinata ⁊ illi statur vt. ff. ad turpil. l. ij. §. j. in fi. ⁊ per totū ti. de penis nisi iudex causa cognita illa3 augeret vel minueret fm formā traditā. j. de his q no. infa. l. ⁊ si seuerior ⁊ l. si possidoneum ⁊. ff. e. ti. l. qd ergo. §. pena grauior. Si aute3 non est certa pena a. l. statuta tunc ne delictu3 remaneat impunitum arbitrio iudicis punitur vt. ff. de penis. l. hodie ⁊ de effracto. ⁊ expila. l. j. §. expilatores. Si autem delinquit lata culpa dolo equiparatur vt. ff. de po. l. qd nerua. quātū ad pecuniariam 9dēnatiōnē non quantum ad corporalē vt. ff. ad. l. cor. d sic. l. in. l. Fallit ēt in pecuniarijs qbusdā in quibus lata culpa dolo nō compat vt no. ff. de in litē iuran. l. in actionibus. §. j.

¶ Punitu r

¶ Punitur etiam in criminalibus mitius qui delinquit lata
culpa quã si dolo vt.ff.de penis.l.respiciendũ.§.delinquũt et
de siccar.l.j.§.s3 si claua ⁊.l.iij.§.j.Vel dic aut delictũ cõmis⸗
sum lata culpa est pfectũ ea perfectione q̃ põt ⁊ punit̃ ac si fo
ret cõmissum al's aũt mitius vt.ff.de penis.l. si qs aliquid.§.
q abortionis.vel dic aut cõmittit̃ omittendo ⁊ tũc mitius aut
cõmittẽdo ⁊ tũc eadẽ pena. ¶ Vel dic aut trahit originẽ a re
licita ⁊ tũc mitius aut a re illicita ⁊ tũc eadẽ pena vt dicto.§.q
abortionis. ¶ Si vero culpa levi vel leuissima tũc aut agitur
ex delicto in quo punit̃ dolus tm̃ vt furto rapina ⁊ similibus
⁊ nõ punit̃.vt.ff.de fur.l.j.⁊ dicta.l.iter oẽs.§.recte.vi bo.rap.
l.j.aut ex delicto in quo punit ẽt culpa vt in.l.aquil.⁊ tũc ẽt pu
nit̃ vt.ff.ad.l.aquil.l.in.l.aquil. ¶ Si vero ĩbecillitate nature
tũc aut ẽ infans vel pximꝰ infantie ⁊ nõ punit̃ vt.ff.de rei.vẽ.
l.qd̃ infans.ad.l.aquil.l.sed ⁊ si q̃cũq3.§.j.⁊ ad.l. corne. de sic⸗
car.l.infans.aut est pximus pubertati ⁊ tũc punit̃ ex oĩ deli⸗
cto preter delictũ carnis.vt. ff.de fur.l.ĩpuberẽ ⁊ de adul. l.si
minor.Et qs dicat̃ pximꝰ pubertati no.ff.de re.iur.l.pupillũ
ibi plene dicã. ¶ Aut est pubes ⁊ tũc de oĩ delicto punit̃ mi⸗
tius tñ quãtũ miseratio etatis patit̃.vt.ff.de mino.l.si ex cã.§.
nũc videndũ ⁊.l.auxiliũ.⁊.§.in delictis ⁊ vtrubiq3 no.Si autẽ
imbecillitate sexus punit̃ regulariter sicut masculus.vt.ff.de
iu.om.iu.l.si quis id qd̃ ⁊.j̃.de adul.l.quãuis. fallit in casibus
notatis.j̃.de iur.⁊ facti ignorãtia.l.fi.Si aũt ĩbecillitate casus
distingũt qdã aut sua culpa incidit in alienatiõe mẽtis aut nõ
vt.xv.q.j.c.si qs insaniẽs.tũc dic indistincte eũ nõ puniri q2 sa
tis ipso furore punit̃ vt.ff.de offi.presidis.l.diuus ⁊.iiij.q.ix.c.
iudicas.Si vo ex ebrietate tũc mitius punit̃ quã hõ sane mẽ
tis vt.ff.de re mili.l.omne delictũ.§.per vinũ aut lasciuiã.Ex
ebrietate tñ magis punit̃ qui est magis facilis ad inebriandũ
xv.q.j.c.sane ⁊.c.inebriauerũt ⁊.§.de furiosis ⁊.c.sequẽtibus
⁊ in eis no.in glo.⁊ per archi.⁊ p eundẽ.iiij.di.c.deniq3.xxxv.
di.c.luxuriosa ⁊.c.vẽter ⁊ p hoc.d.l.respiciendũ.§.delinquũt
ff.de penis.Si vo ludo aut licito aut illicito prĩo casu nõ pu⸗
nit̃.vt.ff.ad.l.aquil.l.qua actiõe.§.si quis.⁊.l.si ex plagis.§.fi.
Scd̃o casu aut est illicitũ rõne psone ⁊ punit̃ vt.d.§.si qs ⁊ in
phemio.ff.§.illud.aut rõne loci ⁊ punit̃ vt.l. Itẽ si obstetrix.
§.fi.⁊.l.se.aut rõne nature ludi ⁊ punit̃ vt dictis.ll.Si vo igno
rantia aut ignorãtia facti ⁊ nõ punit̃ si est probabilis si nõ pro
babilis punit̃ vt in auc.de incestis nup.§.j.⁊.j̃.de inces. nup.l.
qui cõtra aut ignorãtia iuris ciuilis ⁊ punit̃ ĩ quibusdã casibꝰ
vt.ff.de fals.l.diuus in princ.de adul.l.adulter.⁊.l.si adulteriũ
cũ incestu de penis.l.respiciendũ.§.fi.in aut̃.de incestis nup.
§.j.⁊.xv.q.j.c.j.⁊.ij.Aut ignorantia iuris naturalis vel quasi
⁊ punit̃ vt.j̃.de in ius vocã.l.venia.et insti.de obli.ex quasi deli
cto in prin.de hoc dic vt notaui.ff.de iur.⁊ fa.ignorã.l.regula
⁊.j.q.v.c.notandũ.Si aũt casu aut culpa precessit casum aut
nõ primo casu punit̃ sed mitius quã si dolo vt.j̃.ad.l.corne.de
siccar.l.j.ff.de penis absentẽ.§.fi.⁊.l.respiciendũ.§.vlt.⁊.j.dis.
c.de his.Secũdo casu nõ punit̃ vt.ff.ad.l.aquil.si putator ex̃
de homicidio.cõtinebat̃.c.dilectus ⁊.c.ex literis cũ multis si⸗
milibus.Si aũt iur3 pmissione nõ punit̃ vt.j̃.de adul.l.graccꝰ
⁊ qñ liceat vnicuiq3 sine iudicis aut̃.se vendi.l.j.⁊.ij.cũ similibꝰ
Ex predictis expeditus est ille articulus qñ agit ⁊ perficit sed
non cogitat ⁊ q2 furiosus vel infans qui cogitare non possunt
cũ nõ habeat animi discretionẽ.Si vero agit sed nõ cogitat
nec perficit nõ punit̃ vt.ff.de furtis.l.si quis proferendũ si aũt
cogitat ⁊ perficit sed nõ agit tũc si illd̃ factũ cadit in delictũ vt
heresis ⁊ punit̃ vt dicto.c.ad abolendã extra de hereticis ⁊.s̃.
plene dixi in prĩo mẽbro. Si aũt nec cogitat nec agit s3 pficit
puta q2 negligit facere qd̃ tenet̃ puta patrẽ captiuũ redimere
tũc punit̃. vt.j̃.e.aut̃.si captiui.⁊ aut̃.liberi furiosi.j̃.ti.pximo
Si aũt nõ cogitat nec agit nec pficit tũc regulariter nõ punit̃
q2 pena suos d3 tenere auctores nec vlterius progredi quã re
periat̃ delictũ vt.j̃.de penis.sancimꝰ ⁊ nõ solũ non punitur qs
criminaliter sed nec ẽt ciuiliter cõuenit̃.vt.j̃.ne filius ⁊ ne vxor
pro marito per totũ ⁊ ne quis ex vicarijs pro alienis vicario
rũ debitis pregrauet̃.l.vnica lib.xj.⁊ in aut̃.vt nõ fiãt pigno.
per totũ.Fallit q2 interdũ ex alterius delicto alter tenet̃.vt.j̃.
ad.l.iul.maie.l.quisquis.vbi filij puniunt̃ ex delicto patris ex
tra de hereticis.quicumq3.§.ij.li.vj.⁊ ibi de hoc ⁊ de penis.c.
vbicũq3.sed specialia sunt contra regulã.ff.de penis.l.crimen
et pena paterna vbi de hoc in glo. Item fallit.j.de libertis et
eorũ liberis.l.ij.sed ibi contigit pp quandã immediatã rõnẽ ⁊
hic quantũ ad personã sed circa bona dic vt.ff.si quis aliquẽ
te.phi.l.ij.§.fratris ⁊.de bo.pscrip.aut̃.bona dãnatorum cy.
fallit etiã in multis alijs casibus in quibus qs alieno odio pre
grauat̃ de quibus no.p.dy. ex̃ de re.iur.c.nõ debet qs alieno
⁊ dicã.j̃.de inoffi.testa.l.si qs in suo.sed specialia sunt vt p̃dixi
⁊ de hoc est pulcra gl.ff.si pars here.pe.l.vj.§.j. ¶ Querit io.
an.vtrũ penã q̃ ipso iure infligit̃ delinquenti p delicto incur⸗
rat cogitãs aliqd agere s3 nõ pficiẽs etiã si p eũ nõ stetit ⁊ qd̃
eã incurrat allegat oẽs leges canonizatas de penit.d.j.in pn.
vbi canonizata est h̃ lex ⁊ qd̃ no.in principio huiꝰ distinctiõis
deuoluit ad bonũ.In 9riũ adducit alle.l.ibi positas a.§.9tra
vl ad.§.cogitatio.cũ ibi notatis.Pro solutione dicit aduer⸗
tendũ qd̃ qd̃ querit de pena ⁊ cõstitutione penali ⁊ id̃ restrin⸗
genda vt ex̃ de re.iur.c.in penis lib.vj.Post multa circa hoc
tacta determinat qd̃ nõ incurrat nõ habita distinctiõe inter le
uia atrocia ⁊ atrocissima.p determinatione adducit de elec.c.
perpetue li.vj.vbi penã a iure statutã 9 eligẽtes scienter indi
gnos nõ incurrit q cogitauerit egit sed nõ pficit.ad idẽ de ho
micidio sicut dignũ.§.illi aũt.ibi ex illa captione ⁊c.⁊ de cleri
cis pugnãtibus in duello.c.j.si intelligat̃ de eo qui ingressus
fuit duellũ aĩo occidẽdi ad idẽ facit scd̃a opi.lau.fm eũ q̃ no.
cõtra de penis.di.j.periculose.Nã ⁊ q voluit pcutere clericu3
⁊ vibrauit baculum excõicatus nõ est vt no.hugo.xvij.q.iiij.si
quis suadente ⁊ Jo.de peni.di.j.si qs pulsatus.⁊ ad hoc facit
qd̃ no.p ber.de sen.excõ.c.si vo.⁊ facit ẽt qd̃ no.de his q̃ vi.me
tus ve cã.c.vno li.vj.in glo.añpenul.p hoc bñ facit de elec.cõ
missa.li.vj.vbi ad illã penã iure incurrendã igit̃ totũ tẽpus la
psum esse sic ergo reqratur delictũ pfectũ. ¶ Itẽ sicut abso⸗
lutus nõ dicitur is q voluit absolui ⁊ aliqd egit p absolutio⸗
ne obtinẽda ita nec ligatꝰ dicat̃ is qui cogitauit ⁊ egit s3 nõ p
fecit ex̃ de sen.excõi.cũ desideres ⁊.c.a nobis.ij.⁊ p hoc bñ fa⸗
cit qd̃ quisq3 iur.l.j.quã legẽ ipse Jo.intelligit in pena q̃ ipso
iure infligit̃ l3 legiste eã in leuibus delictis intelligãt.ad idem
bñ facit de elec.l3 canon.ff.de his q no.infa.l.solet.⁊ multa iu
ra que ipso iure penã imponũt.vtuntur eñ hoc verbo ipso fa
cto vt p3 de elec.vbi periculũ.§.nulli lib.vj.e.tit.sciãt de iudi.
c.ij.de censibus q̃3q̃3.de penis.felicis.§.pñti d̃ homicidio pro
humani.cum similibus qd̃ verbũ ipso facto designat actũ pfe
ctũ.⁊ in hac opi.stat ipse dominꝰ.Jo.dicit tñ hunc ex̃ ordinẽ
puniri magis vel minus habita 9sideratione steterit p eũ vel
nõ vt dicta decre.ppetue in fi.⁊ de expor.cri.l.j.in fi.ff.Et ad cõ
traria rñdetur vt latius habetur vt in dicta eius q̃one q̃ inci⸗
pit q̃rit̃ an pena q̃ ipso iure. ¶ Itẽ primo dicendũ si pena ipo
iure vel facto infligatur a iure municipali sed fm cy.hic 9 hoc
videtur.ff.de postu.l.j.§.remouet ibi ergo q locauit ⁊c.vñ ip̃e
dicit qd̃ in penis que a iure infligũtur aut ipsa lex punit solũ
conatũ ⁊ ei statur vt in.§.remouet.Aut punit effectũ ⁊ reqri⸗
tur effectus vt.ff.de his q no.infamia.l.q operas.vnde in hoc
dicit attendi ⁊ cõsiderari debere dispositionem legis penam
infligentis vtrũ in ea contineatur puniri affectum vel effectũ
⁊ sicut disponit seruetur cy.fallit etiam in multis alijs casibus
in qbus qs alieno odio pregrauatur de quo no.p dynũ ex̃ de
re.iur.c.nõ d3 quis alieno odio ⁊ dicã.j̃.de inoffi.testa.l.si qs
in suo.sed spãlia sunt vt predixi ⁊ de hoc est pulcra gl.ff.si ps
here.l.j.§.j.vt.s̃.dixi.Sed pro declaratiõe p̃dictoꝝ restat q̃re
re vnũ satis vtile.s.qñ locus sit pñie in delictis quedã glo.te⸗
nent qd̃ nõ sit locus regl'r fallit in casibus vt no.ff.qd̃ me.cau.
l.si cũ excep.§.hec actio ⁊.j̃.ne tutor vel curator vec.conducat
l.j.Quedam alie glo.distinguunt aut delictũ est cõsummatũ
⁊ nõ l3 postea penitere aut nõ ⁊ tũc l3 vt no.hic ⁊.j̃.de his qui
ad eccle.cõfugiunt.l.pñti ⁊.ff.de furtis.l.qui ea mẽte.alie glo.
tenent qd̃ in criminibus ordinarijs nõ l3 penitere in extraor⸗
dinarijs sic vt nota.ff.de alie.iudi.mu.cã facta.l.ex hoc edicto
§.si qs.⁊ de publicanis ⁊ vec.l.j.§.qd̃ si fecerit. ¶ Tu dic qd̃
iure poli q̊ ad deũ licitũ est penitere vt.s̃.de summa trinitate
epistola inter claras in fine vt ibi. Sed q2 gremiũ.in autẽ.de
monachis in principio ⁊ no.j̃.de nup.l.imperialis et de apo⸗
statis.l.hi q sanctam.Sed iure fori distingue aut statum est in
fine voluntatis nec est processum ad actum exteriorem ⁊ licet
penitere vt dicta.l.cogitationis.Aut est processum ad actum
sed nõ perfectum et licet penitere vt dicta.l.qui falsam nisi in
casu in dicta lege quisquis ad legem iuliam maiestatis aut est
perfectum et tunc aut loquimur in iudicio criminali aut ciui
li.Si in criminali aut delictuum est ordinarium et regulare
aut extradinarium et irregulare.Si ordinariũ tũc nõ licet re
gulariter penitere siue sit publicũ siue priuatũ.fallit.ff.d̃ adul
terijs.l.si adulteriũ cũ incestu.§.idem pollioni.Sed ibi error
iuris excusat. ¶ Item fallit.j̃.ne tutor vel curator vec.con.l.
vnica.vbi de hoc in glos. ¶ Itẽ fallit in hereticis lapsis nõ re
lapsis vt dicta ep'la inter claras.§.sed q2.et ex̃ de hereticis.c.
sup eo lib.vj.de his qui sibi ascribunt in testõ.l.j. Sed ibi per
principẽ pena remittitur. ¶ Itẽ vr̃ fallere.j̃.de fals.l.si falsos
ij.responso.Sed ibi nõ erat ex toto consummatũ vt ibi pat3
Item fallit extra de furtis.c.fina.sed ibi satisfecit vt ibi patet

¶ Itē fallit.j.de incestis nup.l.qui ɔtra.in fine sed ibi ꝑpter iustū errorē. Si v̄o est ex ordinariū si quidē tale delictū potest hr̄e satisfactionē ⁊ emendā ɔdignā regulariter lꝫ penitere vt j.de crimine stellionatus.l.j.⁊ dicta.l.j.§.qđ si fecerit.ff.de publicanis ⁊ in aut.vt iudices sine quoquo suffragio.§.sic igit̄ ⁊ ff.de seruis fugiti.l.j.§.j.fallit.ff.qđ quisq̀ iur.l.iij.§.j. ¶ Itē fallit cū lex notat factū vt.ff.de postula.l.j.§.bestias ⁊ de bisq no.infa.l.qđ ergo.§.cū aūt. nisi hoc casu ipetret ⁊ principe indulgentiā.vt.j.de nup.l.iperialis. Si v̄o delictū nō pōt recipere emēdationē vel satisfactionē cōdignā tūc nō lꝫ penitere vt.ff.de extraor.cri.l.j.⁊ p totū ⁊ de penis.l.si qs aliqđ.§.qui abortionis. Si v̄o loqmur de iudicio ciuili aut actio est penalis aut cōtinet interesse. Si quidē origine est penalis nō lꝫ penitere vt dicta.l.qui ea mēte de fur.vi bo.rap.l.penul.⁊ no. j.de seruis fugi.l.quicūq̀ in gl.talē solidū. Si v̄o actio est penalis ab accidēti lꝫ penitere.vt.ff.de iureiur.l.eū qui in pric.⁊ in aut.de trien.⁊ semis.§.studiū ⁊ insti.de ac.§.at ille. Et eadē rōne licitū est penitere in oībus arbitrarijs vt dicto.§.lꝫ autē actio in.l.si cū excep.qđ me.cā. Si v̄o actio ɔtinet interesse nō lꝫ penitere nisi soluat̄ vt insti.de iniur.§.fi.⁊ dicta.l.ex hoc edicto.§.si quis de alie.iudi.mu.cau.facta. cū si als̄ delictū esset ipunitū ⁊ p hoc in aut.vt iudi.sine quoquo suffragio.§.sic igitur.⁊ dicta.l.j.de crimine stellionatus ⁊ dicto.§.qđ si fecerit ð publicanis.l.j. De hoc notat̄ bn̄ p roff.in qōnib⁹ suis.xxiiij. q.⁊ in summa feu.qui.mo.feu.amittat̄.v̄sic.itē si cū vxore ⁊ in brocardis de varietate penarꝫ ⁊ de hoc ēt bn̄ dixi.j. de inoffic. testamēto.l.omnino v̄.Sꝫ nunqđ ꝑsumtio malicie. ¶ Nūc redeam⁹ ad ƒm mēbrū principale nr̄e distinctionis qñ qs cōsentit delinquēti aut ɔsensus est negligētie qr̄ negligit qs corrigere quē ex officio corrigere ⁊ punire tenet̄ ⁊ nūc eadē pena punit̄ cū delinquēte vt.j.de ɔmer.⁊ merca.l.ij.cū cōcor.ibi in gl. notatis.ij.q.j.c.notū in fi.vbi ve hoc.j.de sctīs baptism.iteret̄ l.fi.in fi.⁊ de sacri.paganoꝝ ⁊ tēplis.l.xp̄ianis in fi. Uel dic minori.vt.j.de epali audiētia.l.nemo ad.l.iul.de vi publica.l.sernos de hereticis.l.quicūq̀ in fi.⁊ de sacrificijs paganorū ⁊ tē. l.penul. Uel dic aut delictū est atrocissimū aut nō vt ex dictis l.apparet. Si v̄o negligit quos nō tenet̄ corrigere ƒm canones vr̄ teneri.ij.q.vij.c.negligere ex de sn̄ia excōi.dilecto li.vj. qđ dic vt ibi plene no.p arch.⁊ io.an.⁊ per eundē archi.de hereticis.c.ij.l.vj.in glo.signata sup v̄bo fautores.⁊ ad hoc facit tex.⁊ gl.ff.de his q notant̄ infamia.l.qđ ergo.§.si quis alieno De hoc ēt satis notat̄ ex de sn̄ia excōi.c.quāto per bernar.et inn.de hereticis.c.ij.p ber.⁊ p hostiē.in summa de homicidio §.qua pena.v̄.penul.⁊ vltimo. Secūdū leges vide qđ no.ff.de re.iur.culpa caret ⁊.l.nullū crimē ⁊ hoc per.d.dy.eo.ti.c.nō est sine culpa.li.vj.⁊ de hoc dixi.j.vn̄ vi.l.j.v̄.an quēlibet extraneū. Aut est cōsensus ɔsilij ⁊ de hoc dic vt notat̄.ff.de re.iur.l. cōsilij.e.ti.c.nullus ex cōsilio p dynū ioā.an.⁊ cardi.li.vj.ff.de v̄bo.signi.l.sepe in fi.⁊ institu.de oblig.ex delicto.§.ope. Aut est cōsensus cooperationis ⁊ tūc eadē pena punit̄.vt.j.eo.l.si quēquā ⁊ ibi no. Uel dic aut delictū est par.vt simonia ⁊ tunc pari pena punit̄ vt.di.l.quēquā.aut est ipar ⁊ tūc minori pena punit cōsentiēs quā delinquens vt.j.e.l.raptores.v̄.ceteros Uel distinguit modū cooperationis vt.d.l.raptores ⁊ optime.ex.de penis.c.felicis.§.illō li.vj. Uel distingue crimē vt.ff. ad.l.pompeiā de paricidijs.l.j.in fi.⁊.l.ij.⁊ vtrū ⁊.l.sequēti de sicca.l.iij.⁊.nihil.j.ad.l.iul.de vi.l.qm̄ de extraor.cri.l.j.in.fine ad.l.fauiā de pla.l.penul.§.fi.⁊.d.§.ope ð crimine pecula.l.j.⁊ j.de his q latrones.l.j.vel q plus peccauit vt.d.l.quicūq̀ in fi. j.de hereticis aut ē ɔsensus defensionis ⁊ tūc magis punitur quā faciēs.xxiij.q.iij.qui alioꝝ ⁊ xj.q.iij.q ɔsentit ⁊ notat̄ bn̄ per archi..ex de hereticis.c.ij.li.vj.in gl.signata sup v̄bo defensores ⁊ de socio ɔsiliario fautore ⁊ defensore vide in clemētinis de penis.c.j.⁊ p Jo.an.⁊ de hoc extra de penis felicis li. vj.⁊ ibi per archi.⁊ Jo.an.vel dic aut defendit ꝑximū ⁊ miti⁹ punit̄ vt.ff.de recepta.l.fi.aut extraneū ⁊ tunc eadē pena vt.j. de his qui latrones.l.j.⁊ ad.l.iul.de vi.l.crimen Jac.de bello. Archid.sentit qđ regulariter minus puniant̄ sequaces quam principales vt no p eū.xij.q.ij.cū deuotissimā. Pro declaratione omnū predictoꝝ videatis qđ bn̄ notat̄ ex de officio delegati.c.j.p ber.⁊ inno.⁊ p eundē de elec.querelam ⁊ p Jo.and. in clemētinis de penis.c.j.⁊ de hoc dicetur.j.titulo ꝓxi.l.ne-
7 mo. Ultimo querit̄ nūqđ in delictis sit procedendum de similibus ad similia. Et videt̄ qđ sic vt.ff.de adul.l.si postulauerit §.haberi qōnem ⁊.§.iubet de iur.om.iud.l.si quis id qđ ⁊.l.si familia ad.l.aqui.l.illud.cū multis similibus. Ecōtra videtur ff.de penis.l.ples ⁊.l.interpretatiōe.credo qđ in illis casibus vbi est oimoda similitudo ⁊ subest eadē vel maior ratio ꝓcedi debeat de similibus ad siīia vt hic ⁊ idē dico vbicūq̀ estsim, le legis vt dicta.l.de pcu.ƒuum quoq̀.§.publice. de libe.bo. exhi.l.j.§.sed multi ad.l.iu.de vi publica.l.qui cetu.§.fi.⁊ no. j.de transac.l.transigere de patre.qui fili.distra.l.ij.de interdicto mater.ll.fi.⁊ ibi,no .j.ad.l.iul.de vi publica.l.vltima et de male.l.⁊ si accepta ⁊.l.sequēti. Sed vbi est simile bois etiam si sit similitudo p oīa ⁊ subsit eadē rō nō credo quod ꝓcedendū de silibus ad similia. Sed dic aut delictū trāsit in speciale crimen aut in generale vt.ff.de crīe stellionatus.l.uij.in principio de penis.l.hodie ⁊ de exor.crimi.p totū. Ja.de beluiso.in gl. j.in fine imo non puniur vt ibi patet.ol.

Presbyteros. Isti ordies ecclīastici plenius habent̄ ex de elec.c.cū incūctis ⁊ latius.xxj.d.cleros.⁊ de materia huius.l.dicā.j.e.auť. presbyteros signata sup l.generaliter.

a Nec honore. [a] Canizata est auť.hicsignata.xj.q.j.c.nec honore.c.sequenti ⁊ vide quod ibi no. Et an presbyter ⁊ diacon̄is gaudeant priuilegio huius.l. speculator tꝫ qđ sic de teste.§.sequitur de testium iuramēto v̄.quid de presbyro ⁊ innuit̄.j.ibi dignitas sacerdotū. Sed exponit̄.i.epi vt dixi.s.e.sup rubrica. ¶ In gl.inuitus regulariter enī testes cōpellunt vt ex de testi.co.p totū ⁊ ibi in summa gof.⁊ hosti.⁊ in speculo dicto titulo de teste.§.de testiū cōpulsione. In eadem glo.in fi. Sed qđ in laico sponte dicente testimoniū nūqđ valeat eius dictū videt̄ qđ nō quasi suspectus sit se ingerendo de pcu.l.q̄ oīa ⁊ ita videt̄ innuere speculator dicto tit.§.qualiter v̄.si.volens ergo testes producere. Sꝫ dic cōtra.si enī est huiusmodi speciale in epo ergo regula remanet in cōtrarium vt.ff. ad munici.l.j.⁊ ita videtur expressum in textu ⁊ glo.ff.de his quibus vt indignis.l.post legatum.§.etati v̄si.is v̄o.old.⁊ iō superuacua est interrogatio que fit cōmuniter testibus vtrꝫ spōte venerint ad testificandum ⁊c.

¶ Nec honore Adde hic Cy. qui q̄ritan egregia psona possit renūtiare puilegio isti⁹ legis ⁊ cōcludit qđ nō ⁊ allegat tex. sigularē ƒꝫ lud. Rom. i.l.ij.ð iud.

1 ¶ Testis quilibet de iure canonico iurare tenetur.
2 Testes an debeant iurare sup tota causa

b Sed iudex. [b] Sumitur de corpe de sanctissimis epis.§.nulli v̄o ⁊cō cordat in secūda parte nouellarꝫ de epis in iudicum testimonij causa vocat.⁊ addendo.l.codicis tradit formam secundum quam testificari debet episcopus si vult ¶ In glos.prima in fine ⁊ vide qđ ibi notaui ⁊ concor.ex de testi.c.si qui testiū.de iudicijs.c.mulieres li.vj. Et talis missio fieri debet expensis producentis vt ibidē habetur in tex. dicti capituli mulieres. ¶ Ex impedimēto ergo potest iudex committere testium receptionem vt hic in glossa et notat̄ etiā in gloss.ff.de excusatione tutorum.l.scire oportet.§.oportet secundo. In contrarium videtur ⁊ si cōmittit quod receptio non valet .vt.j.de iure fisci.l.iij.lib.x.⁊ ibi in gloss.⁊ per odof. testes enim debent iurare in presentia iudicis vt.j.de testi.l.si quando.⁊ eius intrare secretum vt.cod.titu.l.nullum ⁊ debet per se testes interrogare vt.ff.de testib⁹.l.iij.§.penultimo ibi ego quidem testes interrogare soleo ⁊c. In contrarium qđ per tabellionem recipi possint mandato iudicis facit quia sufficit supplicationē porrigere ministris principis vt.j.de precibus impato.offerendis auť.que supplicatio ⁊ ita videtur sentire ber.extra de testi.c.cum causam que inter archiepm.in gl. que incipit causam enim scientie ibi si vero iudex vel notarius non quesiuerit.aliqui tamen illud verbum vel notarius in ipsa glo.non habent.inno.etiam clare tenet opinionē predictā extra de proba.c.quoniam contra falsam in tertia glo .et dicit ita seruari de consuetudine et hec opinio approbatur in clemētinis de officio ⁊ potestate iudicis delegati.c.vnico ⁊ ibi de hoc per io.an.⁊ ad hoc in speculo de testi.§. qualiter .ver.pōt etiam iudex ⁊.v̄.sunt autem testes ꝓducendi ⁊ ver.sequenti.ð hoc notatur etiam in corpore auť.vt defuncti seu funera.§.illud col.v.de testi.§.⁊ qm̄ vnde sumitur auť.apud eloquentissimum signata.j.defide instrumentorū.l.iudices.⁊ ibi de hoc dicetur et an in causa criminali possit fieri talis cōmissio potest etiam tabellio de mandato iudicis partes citare. xxiij .q.v.c. circūciliones vltra princ.⁊ notatur in speculo de citatione.§. sequitur videre.§.sed per viuā vocem ⁊c. Unum non est omittendum quia si alicui est cōmissa receptio testiū etiam a papa nō,potest alicui receptionē cōmittere scripturā tamen dictoꝝ suorum sic not.per innocen.extra de re iudica. c.cum bertoldus.prima columna in glo.que incipit ⁊ male et pro hoc extra de cōsan.et affinitate.c.j.et dixi.j.de fide instru .auť.apud eloquentissimum et ibi per cynū licet nō sic plene. Sed nunquid confessiones

¶ Sed iudex. Adde glo.et doc. i.l.ij.ð edē. et ibi bal.

confessiones vel alij actus facti coram tabellione in absentia iudicis valeant. Et videt expressum q sic. j. de fideiussor. l. penul. circa principiũ sed forte ibi speciale in fauorẽ causaꝝ publicaꝝ vñ dicas qđ nõ valeat vt preal. l. ij. j. de iure. fis. li. x. ⁊ ibi in glo. ⁊ nõ ẽt. j. de liberali cã. l. iubem⁹. in gl. ⁊ tactis in fine sic ⁊ iudex in prolatione sñie habere dʒ euangelia pposita sʒ nõ
1 tãgit vt. j. de iura. calũ. l. ij. in pñ. † De iure võ canonico epũs ⁊ quilibet ali⁹ testis iurare tenet al's nõ valet testimoniũ. xj. q. j. c. Itẽ epm al's incipit epm ⁊ ibi in gl. ⁊ ex de testi. c. cũ nuper ⁊ ibi in glo. Sed an hoc sit verũ in foro ciuili dic vt ibi notat p arch. ⁊ xxij. q. vlti. c. penu. ⁊ dicet. j. eo. cũ clericis. remanet tñ etiã iure canonico in epo speciale qđ euãgelia nõ tangit vt ex de iur. calũ. c. finali ⁊ ibi in glo. in fi. in casu cũ heresim abiurat vt. j. q. vij. quoties. in glo. sic ergo p vtraq pte in fi. ad hoc bñ facit ex de testib⁹. c. veniẽs. ij. qđ notat. e. ti. c. cũ nũtius ⁊. j. de hereticis. l. qm multi. in pria glo. xiiij. q. v. c. nõ sane ⁊. iij. q. ix. hortamur. ⁊ iõ dr qđ testes ex vna tm pte pducti p vtraq vident esse pducti lʒ sibi adinuicẽ ɔtradicãt nõ preiudicet ex toto pducẽti vt no. j. de fide instru. l. scripture in fi. glos. magne ⁊ ibi de hoc dicã q oĩa võ puto si testis iurat dicere veritatẽ đ tota cã secus si iurat sicut cõiter in causis fit sup cap'lis partis pducẽtis qꝛ tũc siquidẽ deponeret vltra capitula nõ valeret qꝛ sup hoc nõ iuratus vt. ff. de peti. hereditatis. l. si quis libertatẽ ⁊ ibi in glos. ⁊ de iureiurã. l. si duo patroni. §. idẽ iul. ⁊. j. qui legitimã psonã habeãt standi in iudicio. l. fi. ⁊ ibi notat et p hoc dictũ. c. veniẽs. ij. ex de testi. ol. ⁊ ric. ⁊. e. ti. c. de testibus ⁊ ibi pulcra glo. q incipit de hoc iõ ⁊ bene in speculo de testi. §. j. vñ. itẽ qđ deposuit sup alio ⁊ ver. se. † Sʒ nũqd testes debent iurare sup tota cã an sup capitulis tm ⁊ vr qđ sup capitulis p preallegata iura ad hoc adducta ⁊ p hoc in brocardis đ testib⁹ rubricella testes nõ debẽt dicere. Cõtra puto. s. qđ sup tota cã ⁊ ita sentit aʒ. in summa de testi. j. §. iurabit aũt ⁊ vr expressum ex de testi. c. de testibus ⁊ notat. e. ti. c. fraternitatis et latius p inn. e. ti. p tuas ⁊ per host. in summa eiusdẽ ti. §. debẽt aũt iurare. ⁊ speculator e. ti. dicto. §. sequẽti de testiũ iuramento. võ. illud aũt notandũ est ⁊ hoc cauti⁹ ⁊ vtilius est pti pducẽti vt si qd dicerẽt in ei⁹ fauorẽ vltra capitula valeat quasi sup hoc iurati. Cõmunis tñ iudicioꝝ vsus vt predixi hʒ qđ iurẽt sup capitulis tm in gl. vlti. in fine est ergo speciale qꝛ regulariter etiã testes inuiti coguntur vt dixi in. l. nec honore.

1 ☞ Nobilis an plus puniatur quã ignobilis.
2 Personarũ acceptio in iudicio nõ est habẽda.
3 Pene sine personarũ distinctione sunt imponende.

Presbyteri.

Canonizata est hec lex et aut. hic signata. v. q. vlti. c. presbyteri ⁊. c. sequẽti. ⁊ glo. ibidẽ lʒ. qđ hec lex de iure canonico nõ seruat. archi. tñ ibi tʒ ɔtrarium. ❡ In glo. j. in fine h falsa ⁊ prima vera qđ patʒ. j. dum dicit salua litigationibus ⁊c. in glo. vt possint in fine poterũt etiaʒ puniri arbitrio iudicis vt. j. de testibus. nullũ. puto tñ qđ clericus ẽt si vacillet ⁊ dicat se interfuisse facto corã iudice seculari torqueri nõ posset p eũ sed p suũ iudicẽ ecclesiasticũ vt ex đ foro ɔpo. si diligẽti de iudicijs at si clerici de sñia excõicationis. c. si iudex li. vj. ⁊ ita no. in. d. c. presbyteri. v. q. vlti. in gl. ⁊ p arch. ⁊ ad hoc ex de deposito. c. grauis in gl. clericali in fi. xxj. dist. c. cleros. In glo. cui plura cõmittunt ibi. l. nemo vbi recitat cy. Jac. de ra. itelligere istã. l. in fi. qđ nõ magis. i. maior pena imponit psbytero quã alijs sʒ eadẽ sʒ magis euidẽs est in eis qđ puniri debẽt qꝛ eis plus delatum est ⁊ iõ loquit hic de maiori euidẽtia pene iponẽde nõ eius augmento siue maioritate sed eadẽ pena puniunt psbyteri ⁊ alij ⁊ hoc satis innuit li
1 teralʒ cõiter aliter intelligat. † Circa solutionẽ istoꝝ brocardorũ plus punit nobilis ⁊ in dignitate ɔstitut⁹ quã ignobilis ⁊ diues quã paup multe tradunt solutiones q ex infrascriptis remissionib⁹ colligi pñt de hoc em est pulcra glo. ex de iureiurã. c. cũ quidã ⁊ tãgit ex de trãs. c. inter corporalia. §. penul. de hereticis. excõicam⁹. §. credẽtes. võ. si võ clericus de clerico venatore. c. vnico ⁊ in aut. vt iud. sine quoquo suffragio. §. sic igitur. ⁊ de hoc ẽt est glo. pulcra. xl. di. hõ xpianus. Cõmunis solutio gl. iuris ciuilis est qđ in pena corpali plus reglariter puniat ignobilis quã nobilis in pecuniaria ecõtra. ⁊ hec solutio vr ɔprobari in vsib⁹ feudoꝝ de pace iuramẽto firmãda. l. hac edictali. §. j. in tex. ⁊ gl. Sʒ hãc solutiõeʒ tollit expresse lex quedã. ff. de penis. vbi pena capitali plus punit miles quã paganus. Et iõ ex dictis dñi dy. in. d. l. quedã ⁊ Ja. de are. in. l. nemo. š. de summa tri. vbi de hoc aliqd tactũ fuit ⁊ dñoꝝ Jaco. de bel. ⁊ de raua. hic sic distinguo. Aut delicta se habẽt vt excedentia ⁊ excessa. ⁊ hoc casu plus punit cui⁹ delictũ pponderat vt. d. l. nemo. Aut quis delinquit in his q spectãt ad ppriũ dignitatis vel officij in quo est puta qꝛ miles vẽdit arma ⁊ tũc plus punit quã paganus. ⁊ ita loquit. d. l. qdã vt. ff. de re mili. l. ij. ⁊. iij. §. in bello. ⁊. l. omne delictũ võ si. j. ⁊. ij. §. j. cũ similibus. aut delictũ est cõe ⁊ nõ pprie nec directo in opprobriuʒ dignitatis vel officij. ⁊ tũc aut attena ɔditione psone delictũ est grauius in nobili vel diuite q̃ĩ paupe ⁊ ignobili ⁊ magis punit diues ⁊ nobilis vt hac. l. aut ecõtra attẽta psona ignobilis vel paupis maius est delictũ ⁊ in eis ⁊ magis puniunt vt ff. de iniur. l. sʒ si vnus. §. quedã. Aut delicta sunt paria ⁊ tũc hʒ locũ pdicta distinctio de pena corpali ⁊ pecuniaria. ⁊ sic intellige ɔria dicte. l. nemo. ⁊ rõ est qꝛ in pena corpali plus afficitur nobilis ex parua quã ignobilis ex magna vel ppter verecũdiã vel qꝛ ẽt magis est delicatus. ⁊. ⁊ iõ maiorẽ sentit dolorẽ. Ecõtra ppter metũ pene pecuniarie magis timet paup delinquere quaʒ diues qꝛ facilius soluere põt magnã penã quã paup paruã ad hoc. ff. de penis. l. in seruoꝝ. §. fi. de iudicijs. l. sed ⁊ si susceperit. §. si pponas. ⁊ hoc cõtingit ppter circũstantias ⁊ varietatẽ ɔditionis psonarũ sic ⁊ al's. ff. de adul. l. si adulteriũ cũ incestu ⁊. j. de hereticis. quicũq. §. qđ si quis. Sʒ si omnes q̃litates ⁊ circũstantie essent eedẽ p oĩa tũc par delictũ pari pena punit vt. j. e. si quẽquã. in fine. De hac materia notat p Jo. an. ⁊ archi. ex de offi. dele. c. ij. li. vj. ⁊ in brocardis azo. de penis ⁊ maleficijs rubricella magis punit qui in digni. ⁊ se. et in libello disputatorio pilei. xxxviij. fo. rubrica grauius puniunt superiores quã inferiores. Cõtra predictã distinctionẽ de pena corporali ⁊ pecuniaria multũ facit lex quicũq. ff. de falsis. vbi liberi dãnãtur ad bestias serui vltimo supplicio nã durior ⁊ opprobrior mors videt dari ad bestias sed dic qđ ibi dicit danãri ad bestias curãdas nõ vt occidatur vt. ff. de re milita. l. q cũ vno. §. j. ❡ Itẽ ɔ̃ predicta oĩa vr qđ indistincte defferat nobilitati vt ex de penis. c. fi. vbi indistincte vr in penis pci nobilitati. Sʒ qđ ibi dr de gratia fuit vt ibi ptʒ nec ibi ẽt dicit ignobilẽ plus puniri quã nobileʒ. ❡ Itẽ ɔ̃ predicta facere vr qꝛ in iudicijs nõ est habenda acceptio psonaꝝ vt extra de reg.
3 iur. c. in iudicijs li. vj. Sʒ dic vt ibi p io. an. ❡ † Itẽ pene sunt imponende sine personaꝝ delectu. i. dña et extra de statu monachorũ. c. ea q. §. j. Sed dic vt ibi notatur ⁊ de hoc tangitur j. de statu. ⁊ imagi. l. ⁊ virtutũ. In eadẽ glo. ibi qui tacet verũ de hoc est pulcra glo. in cor. aut. de testi. in principio et ad hoc extra de fal. c. j. in fine. xj. q. iij. c. quisquis. j. de falsis. l. eum qui celauit. ff. e. l. j. circa principiũ ⁊. l. paulus al's incipit in instrumentoꝝ et notatur in gl. xxij. q. ij. c. ne quis arbitret. ❡ Que omnia sunt ar. qđ si quis vendit mihi librũ ⁊ pmisit eũ nõ esse falsum qđ si sit defectiuus teneatur ia. butr.

Presbyteri.

Hec aut. sumit de sanctissimis epis. §. reuerẽdissimus et cõcor. in nouellis de administratore venerabiliũ locoꝝ. §. psbyteri. ij. ⁊ ẽ canonizata. v. q. vlti. c. psbyteri. ij. Et quo ad aliquid corrigit. l. C. ⁊ aliquid etiã addit. Nã l. C. presbyterũ a ceteris clericis disiungit hec aũt presbyteꝝ ⁊ diaconũ simul iungit in eis cãm ciuilẽ a criminali discernit suasq penas imponit ol. Sine delectu. i. differentia vel distinctione cause ciuilis vel criminalis ⁊ hr hoc verbũ sine delectu ff. de ritu nup. l. palã questũ ⁊ de postu. l. j. in principio.

a **Nulla nisi emersis.** [a] Idest ɔpletis ⁊ ita attingere nõ sufficit eps etiã dʒ esse. xxx. annoꝝ ɔpletoꝝ in aut. de sanctissimis epis. §. clericos ⁊ ex de elec. c. cum in cunctis ⁊ ibi in gl. ⁊. lxvij. dis. et subdiaconus. Idẽ in abbatissa vt extra de ele. c. indẽnitatibus. j. responso li. vj. De presbytero cuius etatis esse debeat et de alijs inferioribus habetur dicto. c. cũ in cunctis. §. inferiora ⁊. lxxviij. dis. cuʒ nemo presbyter et. c. sequẽ. extra de etate et qualitate. c. vnico li. vj. ⁊ ibi per archi. et io. an. et. e. ti. c. j. et vltimo in clementinis et ibi per io. an. De ista diaconissa vide qđ notatur. xxvij. q. j. diaconissam. in glo. et per archi.

a ❡ Nulla Adde qđ ista lex hodie corrigit per iura canonica sex. et cle. in ca. idẽnitatib⁹ de elec. lib. vj. in cle. fi. de eta. ⁊ q̃li. in. c. cum in cunctis de elec.

1 Iniuria illata episcopo videt illata ecclesie ⁊ ciuitati.
2 Manus immittens in magistratũ capitali pena puniri dʒ
3 Episcopi officiũ est ignoscere iniuriãtibus.
4 Accusare an sit laudabile.
5 Iniuriã illatã ministris eccl'ie quilibet psequi potest.

b **Si quis in hoc genus** [b] Canonizata est. xix. q. iiij. c. si quis suadẽte. §. qui autẽ et. ij. q. ij si qs in hoc genus et vide qđ vtrubiq notat. Et

b ❡ Si quis Adde qđ. l. ista allegat in. c. si quis suadẽte. xvj. q. iij. circa mediũ ⁊ p ei⁹ declaratiõe vide bal. ⁊ Sa. h

ponit quatuor casus primus quando in loco ⁊ cultus diuini
tpe ⁊ in clericos ⁊ ministros ecclesie. Secũdus qñ in loco sed
nõ tpe cultus diuini ⁊ in sacerdotes vel mĩstros ecclesie. Ter
tius qñ in sacerdotes vel mĩstros ſʒ nõ in loco vel tpe cultus
diuini. Quartus qñ in loco ſʒ nõ in clericos vel mĩstros. Quis
dicat̃ locus eccl'ie ⁊ an in circũstantie ecclesie gaudeãt eadẽ im
munitate dicet̃. ĩ. de his q ad ecclesias ꝯfingũt. l. ij. Et colligũ
1 tur ex hac. l. plura notabilia ¶ Primũ † qδ iniuria illata ep̃o ec
2 clesie ⁊ ciuitati illata intelligit̃. Secũdũ † qδ ille qui ĩmittit ma
nus in p̃positũ siue magistratũ suũ capitali pena punit̃ ꝓ hoc
ff. de re mili. l. om̃e delictũ. §. j. ⁊ ibi de hoc dicã ⁊ ꝓ hoc in lom
barda de seditiõe ꝯ iudicẽ vel ciuitatẽ leuata ꝑ totũ simil'r q
ꝯspirationẽ facit ꝯ ep̃m suũ tradit̃ curie seculari ⁊ vltimo sup
plicio punit̃ vt. xj. q. j. c. si qui sacerdotũ et. c. ꝯiurationũ ⁊. c. cõ
spirationũ. ⁊ in ipsis capl'is de hoc plene ꝑ arch. ⁊ de v̀bo. sig.
c. ꝯstitutionẽ ⁊. §. ceterũ li. vj. Et q̃ sint licite ꝯiuratiões ⁊ que
nõ no. ꝑ eũdẽ archi. e. cã ⁊ qõne. c. si qs clericoꝝ. Tertio no. ꝙ
3 officiũ ep̃i † est ignoscere iniuriantibꝰ sibi ipoꝝ em̃ offm̃ est oĩ
bus velle ꝓdesse nulli nocere vt ex̃ de postulãdo. c. j. Sed esto
qδ ep̃us remittat iniuriã nunqd intelligat̃ remissa iniuria ex
hoc facta eccl'ie vel ciuitati dic ꝙ nõ vt ex̃ de sñia excõi. c. cũ de
sideres. in fi. ⁊ ibi no. Sed an sine ꝯsensu capl'i, possit ep̃us re-
mittere iniuriã sibi factã hec. l. est argumẽtũ qδ sic ibi cui igno
scẽdi gloriã sanctitas dereliquit. Sed dic ꝯ vt plene notatur
ex̃ de sen. excõ. c. cõtingit in prima gl. ⁊ ibi ẽt ꝑ Inno. ⁊ ꝑ ber.
de foro cõpe. c. ꝯquestus. ⁊ notat̃ ẽt. xxiij. q. iiij. c. si is q vbi etiã
notatur an clericus teneat̃ iniuriã remittere de quo etiaʒ no.
per hosti. in summa de treuga ⁊ pace. §. vlti. j. q. iiij. qꝛ presula
4 tus ⁊ ex̃ de maledic. c. j. Itẽ † not. qδ laudabile est accusare vt
⁊. ĩ. e. l. nulli in fi. in; cor. aut̃. de nõ alie. §. fi. ⁊ ibi in gl. ⁊. ĩ. locati
5 l. fi. in fi. ¶ † Itẽ no. qδ iniuriã illatã sacerdotibꝰ ⁊ ministris ec
clesie qlibet ꝓsequi põt velut publicũ crimẽ qꝛ qδ in maiestatẽ
diuinã cõmittit̃ in oĩum fert̃ iniuriã vt. ĩ. de hereticis. l. mani-
cheos. Sic ⁊ ecõuerso vniuersis reddit̃ qδ ꝓ voto omniũ pri
matibꝰ indulget̃. ĩ. de aduo. diuer. iud. l. restituẽde. ol. ¶ Itẽ
no. ex ver. qδ si multitudo violenta ꝯ multitudinẽ ⁊ qδ p̃sum
tio est qδ violẽtiã velit inferre ⁊ ꝓ hoc. ĩ. tit. j. l. ad dictos ⁊ de
decurio. l. quidã. li. x. de his qui ad ecc. ꝯfugiunt. l. penul. ⁊. ff.
vi bo. rap. l. p̃tor ait. §. j. ⁊ vide qδ ibi ꝑ gl. no. ꝑ Iac. de bel. in
solutiõe ꝯrioꝝ. ⁊ iδ electio fieri dʒ in loco vbi volẽtia multitu-
dinis nõ formidet̃. xiij. q. ij. c. sine de ꝯiugijs ⁊ ex̃ de elec. c. de
suis ⁊ m'titudo est iuribꝰ ⁊ canonibꝰ inimica de p̃bẽ. qꝛ in tm̃ ⁊
multitudo onerosa nihil hʒ honesti in aut̃. de referẽ. §. pe. col.
ij. ⁊ deꝰ nõ delectat̃ in m'titudie sacrificioꝝ. xiiij. q. v. c. scriptũ
est. vbi m'titudo ibi ꝯfusio de religiosis domibꝰ. c. religionũ
diuersitatis lib. vj. ⁊. e. in gl. Io. an. de ista multitudine notat̃
iiij. q. iij. c. si testes ex̃ de testibꝰ. c. significauerũt ⁊. c. seq. ꝑ ber.
⁊ Inn. ⁊ de admi. tu. l. ꝯstitutiões dixi ⁊. ĩ. de ve. iur. enu. l. j. §.
ſʒ neqꝫ ex multitudine in aut̃. de tab. §. penul. Notandũ est ẽt
qδ vbi ẽ hominũ m'titudo iuste põt ignorãtia p̃tẽdi vt no. ff.
qδ me. cã. l. si cũ exce. §. in hac actiõe in gl. q̃ incipit. i. nõ nocet
⁊ ꝑ aʒ. in sũma e. ti. iij. in. §. ibi v̀o ⁊ ꝓ hoc in aut̃. de equalitate
do. §. fi. ¶ Itẽ rõne multitudinis cessat pena. xliiij. d. c. comes
satiões, ibi i hñ de multitudine hr̃ in tex. ⁊ gl. ⁊ iδ dr̃ Ob ppl'uʒ
multũ crimẽ ꝑtrãsit inultũ vt ex̃ de clerico excõicato. c. latores
⁊ ibi in glo. ⁊ ꝑ Inn. ⁊. j. q. v. c. quoties a populis. ⁊ ibi in gl. et
ꝓ multitudine faciliꝰ dispensat̃. l. di. vt ꝯstitueret̃ de sñia excõ.
c. fi. ⁊ optime. xxiij. q. iiij. ipsa pietas ⁊ qδ no. j. q. vj. §. pro tpe
al's icipit nisi rigor ⁊ ꝑ arch. optime. xj. d. c. ij. Immo talis dis
pensatio vr̃ debita ⁊ nõ grata vt not. in gl. ĩ. q. vij. c. exigũt et
per host. in summa de penitẽtijs ⁊ remissio. rubricella δ dispẽ
satione. §. quot species. cũ anglicis ẽt ꝓpter multitudinẽ di-
spẽsatũ fuit in matrimonio in gradu ꝓhibito' qꝛ timebat̃ maiꝰ
malũ. xxv. q. iij. qδ scripsi ⁊ capl'o quedã lex. ¶ Itẽ notãdũ ꝙ
vbi est hominũ multitudo p̃sumit̃ eẽ aliqs bonꝰ vt. lxj. dist. c.
nullus ⁊ in gl. ff. de testi. l. j. in. fi. ⁊ de ista multitudine etiã not.
per arch. ⁊ Io. an. ex̃ de rescrip. c. cũ in multis li. vj. ¶ In glo.
tres specialitates i bi publicũ crimẽ sic ⁊ al's. ĩ. de famosis libel
lis. l. vnica ꝯ. l. ff. de iniur. l. iniuriarũ cã. ol. In. e. gl. ibi pena
capitalis ꝯ. l. ff. de iniur. l. fi. ol. Ibi sine accusatore punit̃ ꝯtra
regulã. ff. de. mu. ⁊. ho. l. rescrip. §. si qs accusatorẽ ol. vbi δ hoc
plene dicã. Et iδ male faciunt iudices q per inquisitionem ꝓ
cedũt nisi reperiat̃ casus cõcessus a iure vt hic de hoc plene di
cetur. ff. de officio presidis. l. cõgruit ⁊ de accusa. l. ea quidem
¶ In glo. sic. ĩ. in fine de subsidio p̃stando ꝑ vnũ iudicẽ alteri
est pulcra gl. Inn. ex̃ de offi. or. c. j. ol. ⁊ plene dicã. ĩ. ti. j. ep̃ale.

Ed nouo iure.

Concor. i nouellis si qs intra celebranda mini-
steria ministris dei iniuriã fecerit. ij. parte nouellaruʒ

⁊ distinguit circa. l. C. qꝛ aut iniuria fit ministris ecclesie cũ fa-
ciunt officia diuina. Aut alio tpe. Et fuerunt inuente litanie
qꝛ populi galliarũ interimebant̃ a lupis ⁊ nõ potuit aliud re-
mediũ inueniri vt no. latius ꝑ arch. de ꝯse. di. iij. rogationes.

a In ecclesijs ⁊c.

a Ibi vicis ẽt quid sit vicus habet̃. ff. ad mu
nicipales. l. qui ex vico. Ibi ordinent̃ allegant̃ sepe a ¶ In eccle sijs Cõcordat ex. i. c. hortamur lxxi. di. ⁊. c. te nobis de cler. pegri. ⁊. c. q̃to. de censi. et i c. in nouo. xxi. distin.
qδ si in ecclesia est electio faciẽda fieri dʒ de capitulo
seu gremio ipsius eccl'ie si ibi reperiat̃ idoneꝰ ⁊ iuris presum
tio est qδ ibi reperiat̃ idoneus vt. lxj. di. c. nullus ⁊ ibi de hoc
est pulcra glos. si tñ maior ps capituli aliũ ex̃ ecclesiã eligat tʒ
electio in dicto. c. notat̃ ⁊ ibi ꝑ archi. ⁊ plene ex̃ de elec. c. cũ in
ter canonicos ꝑ ber. inn. et host. ⁊ cõpo. ⁊. e. ti. ne defectu ⁊. c.
cũ olim ⁊. c. cũ inter vniuersas ⁊ per host. in summa de postu.
pre. §. quis sit postulãdus. v̀. si queras ⁊ v̀si. precedenti et per
gof. in summa eiusdẽ ti. §. j. ⁊. ij. ⁊ dicet̃ etiã de hoc. ĩ. de officio
preto. l. vlti. vtrũ aũt archid. eligi possint nisi de ecclesia cathe
drali notat̃ per arch. lx. di. c. j. Ibi ⁊ ꝓprie hec dictio vt nõ po
nit̃ causatiue ſʒ cõsecutiue seu copulatiue ol. in fi. Est ergo ẜm
facultates ecclesie clericoꝝ numerꝰ deputãdus ꝓ hoc in aut̃.
vt determinatꝰ sit nũerus clericoꝝ. ex̃ de vita ⁊ hone. clericoꝝ
c. quoniam vt ait ⁊ ibi in glo. ⁊ de v̀bo. sign. c. fi. ⁊ excrescenti
bus redditibus debent augeri et eis decrescentibus minui
ẜm qδ notat̃ ex̃ de constitu. c. cũ accessissent et ꝑ ber. inn. ⁊ cõ-
post. ⁊ eo. ti. c. ex parte ⁊. c. cũ. M. ferrariẽ. ꝑ eosdẽ. ¶ In gl.
j. ibi ꝯstitutionẽ nouã. s. de sanctissimis ep̃is. §. ascriptitios et
dic vt ibi notat̃ et ẽ signata. ĩ. eo. l. iubemꝰ ⁊ icipit ascriptitios
old. In gl. §. idonei sunt ibi. l. j. §. pen. ⁊ de magr̃a. ꝯue. l. j. §.
si quãdo de tuto. ⁊ cura. da. ab. his. l. diui. Iste em̃ due leges
probant ẜm dictũ gl. qδ de terris vicinis ⁊ circũstãtibus pos
sit electio celebrari. leges aũt in glos. allegate probant primũ
dictũ. l. qꝛ verũ est si in ea nõ reperiuntur idonei old.

Si quis curialis.

De istis curiali-
bus vide. ĩ. vbi de
curi. vel cohor. cõditiõe sup rubrica ⁊ in alphabeto
ꝑ me cõposito super ti. ff. de v̀b. signi. sup lr̃a. c. ver.
curiales ⁊ dr̃ curia a cura ꝓpter frequẽtes curas q̃ ibi sunt et
de hoc vide qδ not. ꝑ arch. xj. q. j. si quis clericus. ⁊ de elec. vbi
periculũ. §. j. li. vj. sup verbo curia. Ibi cõuentione dicit glo.
i. citatiõe tu dic monitione extraiudiciali a curialibꝰ facta qδ re
deat de qua loquit̃. ff. de ẜuit. vr. p̃dio. l. qdã iberus. ⁊ notat̃ in
aut̃. vt liceat matri ⁊ auie. §. Si qs in sua. que de iure canonico
appellat̃ caritatiua monitio vt ex̃ de accu. c. ij. ⁊ ibi. in glo. xij.
q. ij. indigne ⁊. ij. q. j. c. si peccauerit. Et de materia huiꝰ. l. ta-
ctũ fuit. s. eo. l. officiales. ⁊ aut̃. ibi posita in fi. nisi forte sint ep̃i
p̃sbyteri vel diaconi vt. ĩ. e. ad similitudinẽ ⁊ ibi notat̃ al's ꝯdi
ceret huic. l. vel solue aliter vt ibi notat̃ ol. In gl. militari ad h̃
ff. δ rei ven. l. qui restituere. ol. ¶ In gl. ſʒ an clericus. Sic er
go põt qs eẽ clericꝰ ⁊ nõ gaudere ꝑuilegio clericali de quo vi
de qδ notat̃ ꝑ inno. ex̃ de aposta. c. j. old. ⁊ facit ꝓ pacto qδ est
bergomi inter cõe ⁊ clerũ qδ clericus nõ deferẽs habitũ ⁊ tõ
surã nõ gaudeat priuilegio clericali ⁊ tñ clericus remanet In
eadẽ glo. ij. neqꝫ aũt ĩmonecꝫ est ideota ibi. c. ij. ⁊ tertio et ibi
pulcra glo. de hoc ibi. xxiij. immo. xxxiiij.

Si ecclesie.

Canonizata est. xxv. q. ij. c. si
ecclesie et ibi no. de hoc ⁊ im
ponit̃ ibi pena maior. s. xxij. librar̃. Oppo. δ le. ij.
ĩ. de legibꝰ et dic vt ibi plene dicã et idẽ hic odo.
In glo. ibi neglecta. No. aliquid violare vel dissimulando ne
gligere paria sunt ol.

Sed quecũqꝫ cõmunitas

Ibi bãno imperiali de effectu huiꝰ bãni dixi. s. ti.
ij. aut̃. cassa. et no. qδ q stat in excõicatione per annũ
ꝓpter libertatẽ ecclesie subiacet bãno imperiali qui aũt occa
sione heresis stat in excõicatione ꝑ annũ vt hereticꝰ ꝯdẽnatur
ĩ. de hereticis aut̃. gazaros. in fine vbi de hoc et clariꝰ ex̃. e. c.
cũ cõtumacia li. vj. cũ ibi notatis et per archi. et io. an. Idẽ vo
luerũt dicere quidã in quocũqꝫ crimine vt excõicationẽ susti
nẽs ꝓ crimine habeat̃ ꝓ ꝯuicto de ip̃o crimine ⁊ alle. xj. q. iij.
c. rursus vbi de hoc est pulcra gl. ⁊. c. se. Sʒ ꝯriũ est verius vt
no. ꝑ. Inno. de etate ⁊ q̃litate. cũ bone. ⁊ ꝑ ber. de dolo ⁊ ꝯtu-
macia. c. veritatis ⁊ ex̃ de penis. c. vlti. ⁊ ꝓ hoc. ff. de req. reis.
l. j. ⁊. l. annus cũ ibi no. ¶ Nota ẽt ex fine huiꝰ aut. ar. qδ si ali-
cui cõcedant̃ represalie nõ debeãt sibi auferri nisi satisfactiõe
secuta ad qδ facit qδ dixi. s. eo. l. ij. aut̃. iteʒ nulla cõmunitas.

Vicunque.

Ibi detrusus quia ꝯ quieteʒ
publicam fuerat molitus et
sic verbum si ponitur pro qꝛ ⁊ ita exponit glo. vel dic

detrusus.i. depositus ꝑpter aliqđ delictū ⁊ dicit̄ cōtra quietē publicā moliri ep̄atum repetēdo ⁊ tūc verbū sꝫ ꝓprie ponitur et tūc est argumentū qđ remotus ab officio ꝑpter delictū si illud repetat ↄ quietē publicā facere dr̄ ⁊ punit̄ ipse et fautores eius.ad hoc facit qđ dr̄.j.e.l.placet. ¶ Item nota penā expulsionis ciuitatis.vt et.s̄.de sum.trini.l.ij.⁊ hoc dicet̄.j.ti.ꝑxi.l. mathematicos.in fi.imponendo eis extraordinariaꝫ penā. vt ff.de penis.l.hodie.old.De istis conuēticulis habet̄ in vsibus feudoꝝ de pa. iur.fir.§. conuenticulas.

1 ☞ Argumentū a contrario sensu semp resultare non dicit̄.

Conuenticulā. Sepe allegat̄.l. ista qđ nō semp resultat
1 argu.a cōtrario sensu.l.nec em̄ in eccł'ia lꝫ cōuenticulam facere.vt.xj.q.j.ꝯiurationū.et.c. seq̄ntibus maxime.c.si qui clericoꝝ.vbi de hoc tangit̄ in glo.⁊ꝑ hoc.j.de his q ad ecc.cōfug.l.denūtiamꝰ. ¶ Itē nō resultat arg.a ↄrio sensu.xij.dist.c.j.in fi.⁊ ibi in glos.⁊.j.de cōdi.inser.l.cū patrē. ⁊ ibi in glo.⁊ ibi dixi ⁊ in multis etiā alijs.ll. est repire qđ ar.a ꝯtrario sensu nō resultat.Circa qđ dicit odo.ꝙ resultat vbi in l.est dictio si sicut est in.l.j.§.huius rei de offō eius cui man.est iurisdi. ibi si ꝓficiscit̄.⁊ ita tꝫ ipse odo.in.l.nemo.j.de iur.om. iudi.vbi etiā de hoc in glo.notat̄ ⁊ h̄ ꝑ odof. cuius opi.hic reprobat cy.⁊hn̄ vt puto cuiꝰ effectus subijcit̄.Dn̄s old.dicebat qđ regulariter arg.a ↄrio sensu resultat.vt.d.§.huiꝰ rei.fallit qn̄ tale argumentū est ↄ expressam iuris dispositionē. vt.d.l. nemo.⁊ not.ꝑ Ioā.an.ex̄ de etate ⁊ qualitate.c.vnico.li.vj.circa prin.⁊ꝑ dn̄m Io.monachū cardinalē de elec.c.gn̄ali.lib.vj. et per Archi.iij.q.iiij.c.beatus.⁊.xxiiij.q.ij.c.sane.j.⁊plenius per eundē.xvij.q.j.c.gonsaldus.vbi distinguit aut determinatio siue dispositio iurꝫ refert̄ ad ius aut ad factū.p̄mo casu resultat argumētū a ↄrio sensu.ij.q.j.nos in quēꝗ.lvj.c. p̄sbyteroꝝ.scđo casu nō:vt dicto cap̄.gonsaldus.et.j.q.iij.saluator.⁊ ibi in glo.dicūt vltramō. doctores ꝙ vbicūꝗ cessat cā finalis resultat arg.a ↄrio sensu.Vbi aūt subest cā finalis ⁊ eadē rō ꝓhibitionis in arg.ↄrio tunc cessat:vt ptꝫ hac.l. qr̄ eadē rō ꝓhibitionis est in cōuenticula faciēda intra eccł'iaꝫ imo maior.⁊ꝑ hoc.s̄.de sum.tri.l.ij.in fi.ibi intra oppida ⁊c. Itē nō resultat arg.a ↄrio sensu si sequeret̄ aliquid turpe vel absurdū vel cōtra bonos mores.vt.d.l.cū patrem.de cōdi.inser.⁊ ibi no. ⁊ dicet̄ j.eo.auꝫ.interdicimꝰ. Item si volūtas loquētis ex resultatiōe nō seruaret̄.vt.ff.de manu.testō.l.tytia.§.vlt.Ibi ꝑscriptiōis idest publicationis in ecclesiā loci illius.vt.j.de hereti.l.iij.⁊.l. quicūꝗ.§.qđ si fecerint.xvij.q.iiij.siquis in atrio.⁊.xxvij.q.j. si quis rapuerit.in glo.⁊ per Archidia.

1 ☞ Seruire per substitutum an quis possit.
2 Ieiunare per alium an quis possit.
3 Deseruire in ecclesia ꝑ substitutum an quis possit.

Quisquis cēsibus. Ibi ꝑ ip̄m dn̄m hec verba determinant ip̄m v̄bū cōpellat̄ nō v̄bū agnoscere ī fine facit qđ ꝑ legē possit derogari rescriptis ⁊ priuilegijs a quocūꝗ ⁊ cuicunꝗ ꝯcessis.de quo dictū fuit.s̄. de iustiniano.C.ꝯfir.§.si q̄ vero.In glos.i.loco dato ibi seruare feudū ꝑ substitutū.de quo plene nota.in q̄ōnibus py.xcvij.q.q̄ incipit querit̄ vtrū vasallus.⁊ in speculo de salario.in fi.v̄sic.peñ.⁊ in q̄ōnibus bartho.brix.lxx.q.q̄ incipit magister quidā.⁊ in summa feudoꝝ quib.mod.feu.amit.§.sed q̄ri cōsueuit. Et de ista
1 materia an quis possit ꝑ substitutū ſuire no.ff.de ver.ob.l.cōtinuus.§.si ab eo.de solu.inter artifices.⁊ de cadu.tol.l.vnica. §.ne aūt.Dn̄s iaco.de bel.circa hoc sic dicit.Aut desideratur essentia facti tm̄ vt sufficiat quid esse factū:aut expectat̄ ꝑsona facientis vel cui fit.Primo casu nō refert a quo fiat.in scđo refert vł' pleniꝰ.aut tractat̄ de dignitatibꝰ aut feudis aut de alijs actibus siue negotijs.Primo casu nō lꝫ regulariter ꝑ substitutū seruire.vt.j.de ꝑx.sacro.scri.l.fi.Fallit in casibus vt ibi.⁊ de agen.in rebus.l.penł'.⁊ dic vt no.j.de decurionibꝰ.l.nullus qui li.x.Scđo casu dic vt no.in vsibus feu.si de feu.cōtro.fuerit.c.siq̄s decesserit.vbi de hoc de ꝓhibita alienatione feudi ꝑ federicum.§.firmiter.⁊ in decretis.xxxiij.q.ij.latoreꝫ.Vel dic ſm azo.ꝙ feudatariꝰ pōt īplere ꝑ aliū qđ ip̄e facere dꝫ.vt not. in brocardis.Sed tu dic aut feudatariꝰ est īpubes aut maior. Si impubes pōt seruire ꝑ substitutū sꝫ non cogit̄ nisi loci vel curie sit sp̄alis ꝯsuetudo vt.d.c.si q̄s decesserit.et de ꝓhi.alie. feu.ꝑ federicuꝫ.§. p̄terea. Scđo casu si quidē feudatarius est inhabilis ad feudū ab initio ⁊ ex postfacto ſm naturam feudi vt mutus clericus vel similis nō licet ſuire ꝑ substitutū qr̄ non pōt succedere in feudū:vt de his qui feu.da.nō possunt.§.hec aūt.si de feu.cōtro.fuerit.c.qui clericus. ⁊ de benefi. femine.c. primo.§.j.⁊ an mutus vel aliter imperfecti feudū retineāt.c.j. nisi de nouo fuerit bn̄ficio īuestitus.vt eodē lib. ep̄m abbatem vel abbatissam.c.fi.Si vero est habilis vel factus est inhabilis post feudū susceptū si quidē beneficiuꝫ est tale qđ pōt per aliū impleri lꝫ seruire ꝑ substitutū eque bonū ⁊ dn̄o acceptabilem vt dicto.§.firmiter.⁊ dicto cap̄.latorem.vbi de hoc si vero seruitium nō pōt per aliū impleri nō licet seruire ꝑ substitutū vt notatur dicto.c.latorē.et ꝓ hoc facit dictus.§.ne aūt.de cadu. tollen.Fallit priuilegio dignitatis supueniētis.vt.d.l.nullus qui.⁊ dicta.l.pe.de agen.in rebus.⁊ hic.⁊.j.e.ad similitudinē. et.ff.de op.lib.l.interdū.§.j. Item fallit rōne necessitatis īminentis.vt.d.l.fi.de ꝑxi.sacro.scri.⁊ dicta.l.penul.de agen.in rebus.Tertio casu distinguit vt notat̄.ff.de statu.ho.l.arethusa Hinc etiā descēdit aliud brocardū qđ possum per me possum per aliuꝫ de quo bn̄ notatur ꝑ Dynū ⁊ Ioā.an.de re.iur.c.potest per aliū.li.vj.⁊ de admini.reꝝ ad ciuita.ꝑti.l.ij.§.j. ⁊.ff. de adoptio.l.post mortē.§.j.⁊ ibi plene per dn̄m Iacobū de bel. Circa qđ breuiter dicebat dn̄s Old. quasi idē in effectu cū supradictis.Et sic eoꝝ q̄ in faciēdo consistunt quedā facientis industriam respiciūt quedā solius facti executioneꝫ attendunt. Prima sic personis electis inherēt vt per alios etiā ex cōmissione expediri nō possint.vt.d.l.inter artifices de solu. ⁊ dicto §.ne autē.de cadu.tol.vbi de hoc dixi.et ex̄ de offic.⁊ꝑo.iudi. delega.c.qm̄ ap̄l'ica.cum ibi notatis. Scđa vero per quēcūꝗ expediri sufficit dūmodo preconceptus effectus facti sequat̄. vt.ff.de verbo.obli.l. cū seruus.j.si māci.ita fuerit alie. vt ma. l.si puellā.⁊ in auct.de hered.⁊fal.§.his igit̄. ¶ Ex p̄dictis col
2 ligitur multaꝝ q̄ōnum solutio.Et p̄mo † vtrū quis possit ieiunare per aliū ⁊ videt̄ qđ nō nisi infirmitas vel impotentia eum excuset.de quo dic vt plene notat̄.lxxxij.dist.p̄sbyter.in glo.⁊ per Archi.⁊ de penit.dist.iij.c.penitētia. ¶ Item dicendū est qđ presbyter ꝑ se dꝫ deferre ⁊ referre ad infirmū corpus xp̄i nisi iusto impedimēto detineat̄.tūc enim etiā per laicū catholicū mādare pōt.vt not.de cōsecr.dist.ij.c.ꝓuenit.ī glo.⁊ ꝑ archi.⁊
3 per Host.de celebratione missaꝝ.c.sane.† Vtrū quis possit in ecclesia deseruire ꝑ substitutū.dic vt no.ex̄ de cle.nō residen.c. qr̄ nōnulla.⁊ pleniꝰ.xxxj.dist.sacerdotibus.⁊ per Arch. ⁊.xvj. q.j.c.gn̄aliter.in eadē glo.ibi ꝓ socio.l.de illo. melius.eo.tit.l. idemꝗ erit.⁊.l.adeo.v̄.quid em̄.Sꝫ dic ꝙ hic cōsensit clericatui dn̄s sub hac.l.⁊c.⁊ in tex.apparet in arg.ff.de leg.ij.codicillis.§.j.Sed huic solutioni obstat.j.e.auct.ascriptitios.vbi nō consensit sꝫ sp̄ale est religionis fauore:vt ⁊ al's humanitatis intuitu.vt.ff.de leg.j.l.si domꝰ.§.qui confitet̄.iij.rn̄so Old. in fi. sed ibi persona dn̄i iustior ⁊ legalior ⁊ melius sciebat veritatē: vt ibi patet Oldra.legum doctor.

1 ☞ Clerici non possunt esse ꝓcuratores vel aduocati.
2 Monachi an possint esse procuratores.
3 Clerici an possint vti officio tabellionatus.

a Placet. [a] Nota ex p̄ncipio qđ clerici nō pn̄t es
1 se ꝓcuratores vel aduocati ī foro seculari.et ꝓ hoc in auct.de sanctissimis ep̄is.§.aliū aūt. collat̄.ix.⁊ not.ff.de ꝓcur.l. filiusfa.§. milites.et late in speculo de aduocato.§.obijcitur.v̄si.item qđ est clericus.et de procur̄.§.j.v̄si.item qđ est monachus. De hoc dic vt plene no.extra de postu.c.j.per Ber.⁊ Inno.⁊ ꝑ Gof.in summa eiusdem ti.§.repelluntur.⁊ ne cleri.vel mona.secu.nego.se immis. §.interdicuntur.⁊ pulcra glo.de hoc.xv.q.ij.in summa.⁊ tangitur licet nō sic plene per Cy.j.de ꝓcura.l.militē.Arch.tn̄ videtur indistincte tenere ꝙ clericus in causa ciuili possit esse laici procurator.⁊ ita dicit seruari in romana curia ⁊ pronuntiatum fuisse per dn̄m Sabineñ.vt no.per eum.xxj.q.iij.c.cyprianus.⁊.lxxxvj.dist.peruenit.Itē nō potest clericus esse assessor in foro seculari vt no.in Specu.de asses.§.debet aūt.in fin.In causis aūt criminalibus indistincte clerici coram iudice seculari prohibentur allegare.ij.dist.aliquantos.xxiiij.q.viij. his a quibus.nisi quo ad hoc vt pro eis supplicent vel appellent.vt infra titu.primo.l.addictos.xxiij.q.v.c.j.⁊.ij.⁊.c.reos.⁊ nota
2 tur per Gofre.in summa dicto titu.de postulando.in fi.† An autem monachi possint esse procuratores notatur per Inno. extra de re iudica.cū I.⁊ A.⁊ an iudices vel arbitri notat̄.xvj.
3 q.j.c.de presentium.In glo.⁊ per Archidi.† Sed nunquid clerici possint vti officio tabellionatus videtur ꝙ nō ex generali prohibitione huius legis.Dic ꝙ si sint in sacris prohibentur ipso officio vti per beneficiorum subtractionē.vt extra ne cle

a ¶ Placet. Concordat tex.in.c.j.et in.c.sꝫ nec. ex̄ ne cler.vł monach.

rici vel monachi.c.ficut.et ibi in glo.ꝛ p Gof.in summa huius tituli.§.Sed queriꝛ an clerici possint esse notarij.ꝛ in specu.de instru.edi.§.restat videre.v̄s.s3 cū dixeris.ꝛ spāle videꝛ in causa heresis.vt ex̄ de hereti.c.vt officiū.§.ad ꝯscribēdas.lib.vj.ꝛ ibi de hoc p Joā.an. Archi.tn̄ tenet ꝙ clericus tali offō indistincte vti possit vt notaꝛ p eū.xxvij.q.ij.c.multoꝝ.l3 enim debeant ꝓhiberi tn̄ facta p eos valeant ꝛ ita vidi de facto ſuari. Jn lōbarda est exꝑssu3 qd̄ nō possint.de epi.ꝛ cler.l. vt nullus presbyter.¶ Ibi sindico ordinato ex hoc textu.ꝛ.ff. de pcu.l. filiusfa.§.milites.apparet gl.ꝛ alios male dicere q dicūt ꝙ sindicus est singuloꝝ cā3 dicēs:vt no.ff.qd̄ cuiusq3 vniuer.l.j.et p Goff.in sum.de sindico.in pn̄.nec em̄ agit causas singuloꝝ sed vniuersitatis vel corpis:vt hic pt3.et.d.§.milites.ꝛ de sindico caplo vnico.sed dicendū est sindic⁹ singulis vniuersitatis causas dicens Ric.in fi.Collige qd̄ remotus ab officio simplr̄ perpetuo intelligiꝛ remot⁹.p hoc.ff.de re mili.l.q cū vno.§.ignominia.j.de suscepto.ꝛ arca.l.si aliqd.li.x.ꝛ dic.c.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ per arch.ꝛ diceꝛ.j.de postulādo.l.j.Sic si ꝓhibeꝛ a iure aliquis recipere aliquid ppetuo ꝓhibitus intelligiꝛ.j.q.j.eos q in fine et annuū legatū ppetuū est.i.donec viuit legatarius.ff.de v̄b.ob.l.ꝛ ideo.§.fi.al's est.l.si stichū.§.j.Jtem dānatus ad vincula intelligitur ppetuo.j.de penis.l.fuus.Ide3 de dānato ad carceres q2 ppetuo intelligiꝛ.vt ex̄ de penis.c.q̄uis.li.vj.ꝛ ibi per Joan.an.de iure ciuili secus vt.j.de pe.l.incredibile.ꝛ.ff.e.ti.l.aut dānum.§.solent.Jn ꝯꝛium vr̄ qd̄ remotus simplr̄ nō perpetuo s3 ad tp̄us videaꝛ remotus.ex̄ de cōsti.c.ex literis. Sed dic vt ibi notaꝛ in glo.ꝛ p Jnno.ꝛ in additiōibus dn̄i O do.in summa A3.de his qui.vt idignis.ꝛ dicā etiā.j. de offō ꝑfec.ꝑto.orieū.l.si quos.q̄ omnia faciūt qd̄ tabellio in delicto in officio cōmisso remotus amplius nō possit instrā cōficere.de quo notaꝛ in glo.ff.de edendo.l.si quis ex argentarijs.§.j.de testō militari.l.ꝛ militibus.ꝛ dicta.l.si qd.de suscepꝉ.ꝛ arca.ꝛ plene per dn̄m Dynum.ff.de iniur.l.diuus.ꝛ isti remoti de matricula delentur:vt hic.et.j.l.proxima.

1 ☞ Perditum in ludo an repeti possit.
2 Ludere ad tabulas an sit cōcessum laicis.
3 Ludere ad scacbos an sit licitum.

Jnterdicimus. Ibi ad tabulā ludere cōcor.xxxv.dist.c.
1 eps.ꝛ ibi de hoc pulcra glo.ꝛ late p arch.† Et vtrū repetaꝛ qd̄ in ludo[a] pditur.ꝛ ad hoc etiā facit ex̄ de vita ꝛ hone.cle.c.pen.ꝛ ibi no.ꝛ in cor.vn̄ hec sumiꝛ ad id qd̄ h de spectaculis dr̄.facit.xxxiij.dist.c.ꝑsbyteri.ꝛ de ꝯse.di.v.nō oportet primo.ꝛ ibi de ꝯuiuijs ꝛ nup.dr̄ an eis clerici interesse
2 debeant.† Et videꝛ a ꝯꝛio sensu huius lr̄e laicis cōcessu3 ad tabulas ludere qd̄ nō est verū.vt.j.de alee lusu.l.aleaꝝ ludus.Jtē videreꝛ ꝯcessum nō sanctissimis epis qd̄ nō est verū q2 oēs debent esse sanctissimi epi ꝛ sic nō resultat ar.a ꝯꝛio sensu notaui s.e.l.ꝯuēticula3.ibi inspectores fieri.colligit Uber. de hobio qd̄ qui iurauit nō ludere sine piurio possit supesse ludo ꝛ participes eē.ꝛ idē si statutū ꝓhibeat ludū sub certa pena qd̄ inspectores ꝛ pticipes nō puniaꝛ aliqs taliū ibi tp̄s minuere.Cōtra hoc videꝛ expresse.ff.de q̄ōnibus.l.j.§.fi.cū ꝯcor.ibi no.ꝛ de penis.l.diui fratres.ꝛ.l.in metallū. sed dic aut pena iponiꝛ pncipaliter ad correctionē preteriti ꝛ hn̄t locū ꝯꝛia.Aut imponitur principalr̄ ad correctionē futuri: puta ne deinceps cl'icus ludat ꝛ h3 locū qd̄ hic dr̄ principalr̄ aūt ideo dixi q2 in oī pena semp attendiꝛ correctio aut illius cui iponiꝛ aut alioꝝ.vt.ff.de penis.l.si pena.Old.ad p̄dicta facit qd̄ notaꝛ p Jnno.Host.et Cōpost.ex̄ de ꝯsti.c.j.et qd̄ dicam.j.de legi.sup rubri.circa fi.ꝛ qd̄ no.de offi.dele.c.nisi sp̄alis.ꝛ p Ber.ꝛ Jnn.ꝛ p Garsiam et Joan.cardi.ex̄ de elec.cupiētes.li.vj.ꝛ p Gandinū in ope suo. Utrū pena possit augeri vel minui:ꝛ qd̄ no.ex̄ de hereticis.c.vt cōmissi.li.vj.p Cardi.ꝛ Arch.ꝛ qd̄ dixi.j.ne sanctū bap.iteretur.l.fi.in quadā q̄ōne dn̄i Jac.de bel.q incipit in xp̄i noīe caueꝛ lege municipali qd̄ qui aliquē pcusserit dixi.j.ex quibus cau.infa.irro.l.ꝛ si seuerioꝛ.ꝛ de penis.l.si opis.ꝛ p Cōpost.in summa de pe.§.fi.Jn glo.et gratis.in fi.hāc opi.t3 glo.in cor.
3 vnde hec sumiꝛ ꝛ O do.h ꝛ Archi.d.c.eps.xxxv.di.† Dn̄s tn̄ Mar.silimani tenebat oppositū.s.qd̄ nō liceat eis ad scacbos ludere q2 eadem est rō ꝓhibitiōis.s. vt insistāt diuinis officijs vt.j.e.l.ꝯnaliter.nō minus deuiat ludus scacboꝝ a diuinis officijs quā tabulaꝝ: imo sepe magis.ꝛ hanc tenet hic Cy.

¶ Jn ludo a
aldō quod
dixi in tra-
ctatu meo
de alee vsu
posito in al
phabeto iu
ris.ꝛ p dn̄m
paridem de
puteo in re
petitōe sua
ludi.ꝛ pōn̄3
archiepisc.
flo.i su. sua
secūde par.

Parabolani. Hec.l.i hoc facit ad titu. lūq3 isti medici eligebanꝛ arbitrio archiepi:vt ex lr̄a patet ibi experientiam et possunt reprobari etiā semel approbati vt.ff.de mu.et hono.l.vt gradatim.§.reprobari.ꝛ de excusa.tuto.l.sed et reprobari old.Preceptis viua voce factis.old. ibi dispositionibus in modū statutoꝝ redactis.O ld.i glo.i.officialibus. in fi.vel forte loquiꝛ de his qui erant deputati ad curā ꝛ medicamen ꝑsone principis ꝛ eius curie qui in numero sexcentoꝝ non cōputantur old.legum doctor.

1 ☞ Clerici an possint retinere mulieres.
2 Conuersatio nimia presumtionem inducit etiam inter patrem et filiam.
3 Presumtio per aliam ꝑsumtionem cōtrariam tollitur.

1 Eum qui probabilem. † Utꝝ clerici possint retinere mulieres ꝛ quas.videas.xxxij.di.c. interdixit.ꝛ.c.seq̄n.ꝛ ibi late p Archi. ex̄ de cohabi. clericoꝝ ꝛ mulierū.c.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ p Host.ꝛ Goffr.in summa eiusdē tituli.et.l.lxxxj.dist.c.volumus.ꝛ ibi in glo.ꝛ p archi.ꝛ.c.
2 sequētibus p totā distinc.† Conuersatio nimis cōtinua suspitionem inducit etiā inter patrē ꝛ filiā.xxxiij.dist.c.j.episcopis et monachis oīu3 mulierū ꝯuersatio interdicta videꝛ in auctētico de mona.§.pe.ꝛ de sanctissimis epis.§.ꝑsbyteros.v̄.epm.
3 et.xxxiiij.dist.quorūdā.† Allegaꝛ hec.l.sepe qd̄ ꝑsumtio tolliꝛ per aliā presumtionē contrariā.ꝑsumtio eī sinistra est ex cohabitatione clericoꝝ ꝛ mulierum q̄ presumtio tolliꝛ per consanguinitatē:vt hic.ꝛ ista etiā tollitur ꝓpter nimiā ꝛ continuā familiaritatē vt p̄dixi.et ad hoc q̄ ꝑsumtio tollaꝛ per ꝯꝛiam hn̄ facit.j.de adul.l.si qui adulteri.et ex̄ qui filij sint legitimi.c.trāsmisse.et ibi notaꝛ ꝛ plenius de spōsalibus.c.is qui fidē.ꝛ extra de ꝑsum.c.literas.ꝛ.c.mādata.et.c.scribā.et p Goff.ꝛ Host.in sum.eiusdē titu.ꝛ de hac materia ꝑsumtionū dicam hn̄.j.de ꝓbationibus.l.siue possidetis.Allegaꝛ etiā hec.l.qd̄ ex conuersatione bona vel mala ꝑsumiꝛ quis bonus vel malus.ꝓ hoc in auct.de monachis.§.cogitandū.in fi.vna em̄ ouis morbida totum gregē inficit.xlv.di.c.s3 illud.ꝛ.xxiiij.q.iij.c.resecande.et ideo dicit Jnn. ꝙ istud est sufficiēs testimoniū dico tytiū bonum q2 cū bonis conuersaꝛ:vt no.per eum extra de scrutinio. c.vnico.et ad hoc facit verbū apl'i.cū sancto sanctus eris:cum innocente innocēs eris:et cum peruerso peruerteris.ꝛ seneca mores a conuictu formanꝛ.¶ Ibi legitimū coniugiū.s.eis existentibus laicis postea sacerdotib⁹ factis.O l.ibi.adiūcte sunt etiā familiari ꝯuersatiōe ꝛ habitatiōe.qs ei ferret tales vxores separi a viris.vt.j.cōia vtriusq3 iudicis.l.possessionu3.ꝛ.ff. de edili.edicto.l.plerūq3.et.d.c.cū omnibus.lxxxj.dist.O do.

Multo magis. Addidit ad.l.C. q̄ ꝓhibet mulieꝝ cohabitationem multo fortius coniugiū. Jn sacris em̄ constituti matrimoniū ꝓhibenꝛ contrahere.extra qui clerici vel vouentes.c.j.et.ij.ꝛ in summa eiusdē tituli ꝛ si cōtrafaciunt excōmunicati sunt ꝛ seperari debēt.vt in clementi.de ꝯsang.et affini.c.vnico.et ibi de hoc p Joan.an.ꝛ plus peccāt quā fornicarij.vt no.p Arch.xxvij.dist.diaconi.ꝛ de istis nup.clericoꝝ dixi.s.eo.l.ij.Jbi ad secūdas nupt.isti carent oīu3 priuilegio clericali.extra de biga.per totum.et eo.tit.lib.vj.

Si quis presbyter. Ibi omnifariā.idest oībus modis.O ldr.ibi.detineri argumentū qd̄ ex delicto emphiteote vel vasalli nō publiceꝛ feudū vel res emphiteotica sed reuertatur ad dn̄m de quo plene dicam.j.de hereticis.autē.si vero dn̄s tpalis.¶ Jn glossa libertoꝝ peculia ibi cum sint liberi.vt.j.eo.l.iubemus ascriptitioꝝ.et ideo non dicunꝛ habere peculiū.vt.ff.de v̄bo.signi.l.paterfami. in eadem glo.ibi nisi castrensia.Que.s.dicantur quasi ex successione ad aliquem peruenire.Profectitia em̄ occupantur per concedentem nō iure successionis obuenire dicuntur. vt instit.qui. non est per.fa.te.§.j.et no.in auc.de succe.ab intestato.§. si igitur. Aduentitia vero ante iustinianum non erant.vt.j. de bonis q̄ libe.l.cū oportet.et.l.fin.O ld.in glo.vt.j.de here.decurio.ibi l.sexta.imo d3 dicere lib.vj.ꝛ est vltima rubrica illius libri.ꝛ facit ad hoc.l.ij.et.iiij.eo.tit.in glo.vlti.ibi pueniunt actiones vt ff.de pcura.l.licet.§. ea obligatio.ꝛc.

Hanc autem. Sumiꝛ de monachis.§.illud quoq3.et est canonista.xix.q.vlti.c.penul.ꝛ vide qd̄ ibi no.in glo.ꝛ p Archi.vbi etiā no.qd̄ tēpore ꝓbationis pōt testari ꝛ corrigit legem.C.quantū ad monachum.ꝛ videꝛ qd̄ expresse ibi si prius testatus nō sit.¶ Quod testamentum factū ante ingressum nō vitieꝛ per ingressum.de quo ꝛ alijs ad materiam hanc spectantibus plene notaui.s.titu.pmo.auct.ingressi.ꝛ auct.si qua mulier

qua mulier. Ibi exinde.i.a tēpore ingressus. Ibi disponit̄ hoc modo qui sequit̄ vt si liberos habeat ꝛc. Old. ibi. eatenus.i.ad supplementū quarte q̄n aliquid cōtulit vel in totū q̄n nihil cōtulerat old. ¶ In glo. etiā in vita patris allegat̄ hec gl. q̄d pater teneat̄ dare partē filio in vita sua. de quo dic vt dixi dicta auct. si qua mulier. in eadē glo. in fi. Sed ibi loquit̄ de donatione a iure ꝓhibita. hic aūt de legitima filiorum q̄ est eis a iure debita ꝛ ideo nō est contra Old. legum doctor.

A **D similitudinē.** Ibi ꝑ substitutos de hoc plene dixi. s̄.e.l. quisq̄s cēsibus. In ꝑma gl. ibi clā. Nam si palā consentiētibus iudicibus q̄bus obsecundabat ꝛ curia ab ipsius curie nexibus liberatus ꝛ in clerū ex coto trāslatus nec per se nec ꝑ aliū onera curie supportaret. vt. j.e. auct. si seruus signata. sup. l. iubem⁹ ascriptitiorum. et. s̄. eo. officiales. ij. rn̄so. Old. in glo. vt q̄ prius. ibi vel illa de clericis. hec est vera solutio ꝛ totū q̄d sequit̄ aditio est falsa ꝛ ꝯdicit ꝑme gloss. In glo.i. vt haberet. in fi. nescio quare hoc dicat nisi forte vt remoueat ꝯrium de.l. penul. de decurio. vbi dicit nō eē illustres nisi vano noīe cū ꝑuire curie teneant̄ ꝑ substitutū ꝛ corrigit̄ ꝑ.l. fi. eo. tit. q̄ dicit hāc dignitatē liberare a curia. Item oppo. de.l. oēs qui. et.l. omnes oīno. e. tit. s̄ ibi loquit̄ de ingressis ꝑ fraudem ꝛ ideo reuocant̄ vt per se seruiant ꝛc.

S **I qua per calūniam.** Ibi apud cōpetentē iudicē index cōpetēs s̄m ista iura erat iudex secularis. vt. j.e.l. cū clericis. et.l. oēs qui vbiq̄. Q̄d quoad ep̄os mutatū est. in auct. de sanctissimis ep̄is. §. s̄ neq̄ ꝑ qualibet. Postea ꝑ federicū quoad oēs clericos. vt. j.e. auct. statuimus. ꝛ ibi de hoc plene dicet̄. Ibi cōfugar̄.i. ꝯfugientiū ad ip̄as ecclesias. Ibi ꝑuari repete ꝑcipimus q̄d est supra fiduciam. j. lr̄arum ep̄i ꝓbationē ꝛ fidē ꝛ ad ꝯcor. in lombarda. e.l. de p̄sbyteris. ex de cleri. nō residen. c. fraternitati. ꝛ ibi bn̄ in glos. Et tales lr̄e fidē faciunt. quid em̄ ꝓdesset clericis si fidē non facerent. ꝛ ad hoc faciunt ꝯcor. in glo. h̄ allegate. ꝛ de hoc plene not. ex de ꝓbati. c. post cessionē. per Ber. ꝛ Inno. ꝛ ꝑ eundem de fide instru. c. ij. ꝛ ꝑ Archi. xj. q. iij. c. cure. vj. q. ij. c. fina. ꝛ plenissime. vij. q.j. c. q̄liter. per host. in summa de ꝓba. §. fi. j. de re. alie. nō alie.l. distrahēte. ꝛ. ff. de ꝓcu.l. si ꝓcurator. ꝛ tetigi. j. de pactis.l. pacta nouissima. Et de istis lr̄is de q̄bus loquit̄ hec.l. et earum forma habet̄. lxxj. et. lxxiij. dist. ꝑ totū. l̄z ibi notet̄ q̄d in desuetudinē abierūt sicut ꝛ verum est. An aūt clericus nō hn̄s has lr̄as de clicatu possit ꝓbare ꝑ testes dic q̄ sic: vt no. xcviij. dist. c. nullus. vbi de hoc est pulcra glos. Et ad hāc materiā vide Hoff. ꝛ Host. in sum. de cl'icis ꝑegrinis. In glos. vlti. ibi in canonē. xvj. q. iiij. c. siq̄s suadēte. Sed an hoc sit verum de iure canonico dic vt no. ex de ꝑuileg. c. ex parte tertio. de sn̄ia excōic. c. si vero. ꝛ. c. cū nō ab homine. §.j. ꝛ. e. ti. c. si iudex laicus. li. vj. et per Arch. xvij. q. iiij. c. quisquis. ꝛ ꝑ Inn. ex de aposta. c.j. et no. etiā in.l. si ignorās. hic allegata in glo. Itē colligit hic Cy. duo primū est an quis possit ꝓbare titulū sui clericatus vel canonicatus ꝑ testes ꝛ puto q̄ sic per legē in exercēdis ꝛ hec lex de titulo nō loquit̄. ad hoc facit q̄d notaui. j. de manda. ꝑnc.l.j. Dic etiā q̄ si in literis cōstituo ꝓcuratorē tytiū ꝛ neget̄ ꝑ aduersarium q̄d nō est ille tytius q̄d arg. huius.l. ꝑsumat̄ ille tytius cū literas deferat ꝛ reputaret̄ cōtumax si illicentiat⁹ recederet. vt. j. de decurio.l. si quis decurio. Cy.

Q **Uoniam venerabilis.** In fine notatur q̄d bonorum recordatio releuari nec malorum memoria deleri ad hoc. j. de nauicularijs.l. cum nauiculariorū. lib. xj. de offi. recto. ꝓuin.l. iij. ꝛ. ff. de custo. reorum.l. diuus. in fi. De damnatione huius euticetis ꝛ erroribus suis habetur. xv. distin. sicut.

I **D quod pauperibus.** Pauper dr̄ parum potēs: vel parū parans: vel parū imperās. sicut ꝑuus parūvalens. ꝛ sic paup est qui parum h̄z. Et in quo differunt paupertas ꝛ penuria not. ꝑ eum de statu regularium. c. periculosa. lib. vj. Inops qui nihil h̄z notat̄ per Archi. viij. dist. quo iure. circa ꝑn. ꝛ de paupere ꝛ pauptate dicetur. j.e.l. siquis ad declinandā. in fi. ꝛ concor. ad istam.l. s̄. tit. proxi.l. ḡnali. et.l. illud. ꝛ vide q̄d nota. et eo. tit.l.j. v̄si. sed nunquid legatū ad pias causas. et. v̄si. seq. ꝛ ex de testa. c.j. lib. vj. et quod ibi notatur ꝑ Archi. ꝛ Joan. an. ꝛ q̄d dicetur. j.e.l. nulli. Valet etiā ad legatū licet incertū. vt. ff. de annuis lega.l. si cui annuū. et ibi in glo. Sed quid si testator legauit centū pauperibus ciuitatis sue et aliquibus ex ip̄is pauperibus. x. ꝑ quolibet nunquid illi quibus legauit. x. ꝑ quolibet habebūt partem de centū legatis ḡnaliter dic q̄ sicut plene nota. ꝑ Archi. xij. q. vlti. c. quia Jo. In glos. fauore pietatis ibi.l.j. imo ibi nō est incertitudo q̄ collegiū vice ꝑsone fungit̄. vt. ff. de fideiuss.l. mortuo. Cy. in fi. imo idem in alio legato q̄ in libertate q̄n est incertitudo i personis legatariorum. vt. ff. de leg. j.l. si q̄s seruuz. §. si inter duos. ꝛ de re. dub.l. si fuerit. vbi idem dicit̄ in libertate ꝛ alijs legatis. et in.l. quidā. et. §. incertis. et. j.e.l. nulli. incertitudo reducebatur ad certitudinē persequentē actum seu ex facto superuenienti in.l. ista reducitur ad certitudinem per.l. sed in.l. ex pluribus nunq̄ certificat̄ Old. ꝛ Jac. butri. ꝛ de hoc not. per Dynū. ex de regu. iur. c. in obscuris. ꝛ ꝑ Cynū hic qui in effectu parum discrepat a predictis.

C **Um clericis.** Ibi vel ꝓcuratores hoc referas ad causas ī quibus pōt interuenire ꝓcurator q̄d non est regulariter in criminalibus. vt. ff. de publ. iudi.l. penul. §. ad crimen. Old. ibi. sn̄iarum tuarum auctoritate est ergo citatio que dam sn̄ia interlocutoria: vt statim dicā infra. circa finē. ꝛ ideo nullus citandus est sine iudicis licētia. ꝛ hoc optune ꝓbatur. j. de reuo. dona.l. his solis. de exhibē. reis.l. fi. queādmodū test. aperiant̄.l. ij. ꝛ hn̄ de castrēsiarijs.l. vlti. vltra principiū. lib. xij. Ric. De consuetudine tn̄ ꝛ maxime bergomi executores citāt partes etiā sine licētia iudicis ꝛ hoc fiebat bergomi q̄ potestates in principio regiminis ꝯcedebant licentiā generalē executoribus citādi ꝛ faciēdi officiū eorum more solito. ¶ Ibi ꝑ quos idest quorum officio assistēte. Ibi fideiussor existat si vult ol. Ibi residua quātitate vltra q̄nquaginta libras auri quod.i. q̄ sportularū prestatio. Ibi iurare ꝓhibent̄. de hoc vidi ꝑ magnos viros dubitari.s. vtrū clerici possent iurare corā iudice seculari. et s̄m intellectū glo. hic posite. ꝛ. s̄. de sacrosa. ecc. auct. hoc ius porrectū. nō tenent̄ iurare de iudicio sisti ꝛ iudicatū solui s̄ in alijs casibus sic ꝛ satisdare etiā nō tenent̄ iudicio sisti nec iudicatum solui. vt in auct. de sanctiss. ep̄is. §. si q̄s aūt ꝑ pecuniaria. Credo q̄d reḡlare sit q̄ clerici corā seculari iudice sine licētia superioris iurare nō possunt. ij. q. v. c. sacramentū. xxxij. q. vlt. c. penul. ꝛ fina. ꝛ in eis notat̄ ꝛ plene no. ꝑ Ber. ꝛ Inno. ex de iura. calum. c.j. ¶ Hostien̄. tamen ibidē tenet q̄ si clericus cōueniat laicū coram iudice seculari q̄d tunc incōsulto supiore iurare possit in ipsa causa q̄ sicut pōt agere ita et iurare. De iure lombardo videt̄ quod nullum sacr̄m teneant̄ subire sed alijs cōmittere. vt in lōbarda de aduoca. ꝛ vicedn̄is.l. vlti. q̄ hanc.l. declarat. ¶ In cōtractibus aūt ꝛ alijs extraiudicialibus sine licētia superioris iurare possunt ꝛ q̄ sit ratio diuersitatis notatur ꝑ Inno. dicto. cap.j. de iura. calum. ꝛ de hoc etiā notat̄ de iura. calumnie.l. ij. §. sed q̄ veremur. Si producant̄ in testes iurare debent nec creditur eorum testimonio licet sicut sepe faciūt dicant in verbo v̄itatis. vt extra de testi. c. nuper. ꝛ dicetur. j. de testi.l. iurisiuran. Ibi circa alios quoq̄.i. ꝓ omnibus alijs executoribus ꝛ his que ex cōsuetudine ꝑbentur eisdem obseruari ꝛc. q̄d est infra old. ¶ In glo. nō inuitis. in fi. ꝛ meli⁹ auct. statuimus. q̄ omnes signate sunt super.l. oēs qui vbiq̄. j. eod. ¶ In glo.s. cōuentionalium. glossa ista l̄z parua sepe allegat̄ q̄d citatio dicit̄ sn̄ia interlocutoria. de quo tetigi. s̄.e.l. in ꝑn. ꝛ pro hoc. j.e.l. omnes qui vbiq̄. in ꝑn. de ꝓcu.l. fi. de his qui ad eccle. confu.l. fi. v̄si. sed si quidem. ꝛ. §. cum aūt monitus. ꝛ non soluz citatio sed oīs actus iudiciarius qui fit a litis cōtestatione vsq̄ ad sentētiam exclusiue dicit̄ sn̄ia interlocutoria. vt not. in auct. de litig. §. ad excludēdos. in gloss. q̄ incipit.i. ꝑceptis. Old. in glo. iudicio sisti cū per se litigat nec possidet imobilia. vt. ff. qui satisda. cogant̄.l. sciēdum. Oldr. ibi iudicatum solui cū litigat per ꝓcur̄. vt. ff. de ꝓcuratoribus.l. si procurator. §.j. Old. in ea. glo. ibi. §. nullum. imo. §. aliū aūt. et dic vt ibi notat Oldra. in glo.i. nudam ꝓmissionem. vt. j. de verbo. sig.l. sancimus. In glo. vt esculenta. imo de istis nō loquitur. Sed de solutione sportularum que humaniores exigi debent a clericis: vt statim in textu subijcit. Oldra.

S **Ed hodie.** Concor. in nouellis de sportulis religiose persone. Et corrigit legē. C. in fine. q̄ minores sportule ꝑstantur a clericis ꝑ hanc auctē. ibi vocant̄ prouincias in quibus vocati nō degunt vt colligit̄ in corpore. vnde hec sumit̄ Old. ibi. vel illis.s. sindicis. Old. ibi exegerit.s.a clericis vltra modū statutum vel ab ep̄o aliquid. Old. ibi. reddat.s. exacte persone et nihilominus triplum fisco. vt in auct. vt litigantes iurēt. §. et hoc quoq̄. col. ix. Oldr. ibi. si miles. de ista militia legit̄. j. de sportulis.l. ij. ꝛ. ff. de bonorum poss. ex testō mili.l. vnica. Old. ꝛ h̄ auct. quo ad solutionē sportularum de ꝯsuetudine non seruatur. In glo. siliqua est quarta pars vncie. De hoc etiā nota. in cor. auctentico. nullum credentez agricole circa medium. coll. iiij.

¶Aliter aūt accipitur siliqua. ff. de vbo. signi. l. frugē. in fi. et xxvij. dist. legimus. in pn. ¶In eadem glo. ibi. l. liberto. imo est in titulo de annuis legatis. ol. In glo. qđ si ꝯ ep3 ibi aucto ritate epi imo d3 dicere auctoritate archiepi ⁊ ita dr in glos. in corpore. vñ hoc sumit̄. eps em̄ in suo facto auctor eē nō posset dñs tñ Gui. de suz. ⁊ Cy. h tenent qđ ep̄us sine alicuius aucte possit ꝓcuratorē cōstituere tanq̄ legitim⁹ administrator ar. j. de bonis maternis. l. j. §. parētes. eps enim tanq̄ pater est bñs administrationē. in aut. ꝯstitutio q̄ de digni. in fin. col. vj. Gui. de hoc dixi. s. ti. j. l. sancim⁹ nemini. in pn. ⁊ latius dicet̄. j. de ꝓ cura. l. neq3 tutores ol. Et idē t3 hic Cy. de p̄re in cā filij. In gl. in eius qđ iniuste ibi. §. qs aūt. ⁊ melius in dicto. §. ⁊ hoc quoq3 in auct. vt litigantes iurent. Fran. accur.

1 ☞Satisdare qui tenet̄ si petit dilationem ad inueniendum fideiussorem debet sibi concedi.

¶Gñaliter a Concordat tex. in. §. libellu3 vero iij. q. iij.

Generaliter. Sumit̄ de corpe de litig. §. ad excludēdas. col. viij. et vide qđ ibi not. ⁊ p̄mo statuit. scđo punit. tertio excipit. Primo opp. q3 supfluat ꝓ auct. qui semel itē per auct. libellū. Itē qđ nō prestet̄ cautio de qua loquitur p legē. j. de ap. l. eos. Item videt̄ male dictū qđ hic dr de decima parte q3 videt̄ q3 oēs expēse veniāt. Item q̄ro nunqd hec cautio prestet̄ a possessore imobiliū. Item nunqd h satisdatio clerico remittat̄ p. §. siqs aūt ꝓ pecuniaria. Itē quid operet̄ scriptura de qua fit hic mētio nunquid ex ea det̄ actio dic q3 sic. vt ff. de fideius. tuto. l. cū ostendim⁹. §. fi. 3 glo. nihil allegat. Item quid operet̄ satisdatio p̄stita officiali. Et in quo piculū officij vertat̄ ⁊ in his cōsistit effectus glossaꝝ old. ⁊ s̄m odof. periculum officialis est si nō recepit fideiussorē idoneū. vt insti. de satisda. tuto. §. penul. ibi p ꝓcuratorē si natura cause hoc patiat̄ Old. ibi in libello cōprehēse. Certa est ergo q̄titas i libello petenda vt hic. et. j. de plus petitio. l. vnica. ⁊ insti. de act. §. tripli. sicut ⁊ certa res. vt. ff. de po. l. j. §. si quis argentum. ⁊. §. seq. ibi dare nō posset. i. credere se nō posse ne cōpellatur periuriū an ceps subire. vt. ff. de in litē iuran. l. videam⁹. ⁊ rex amotaru3. l. marcellus. possibile est em̄ q3 amicū haberet qui fideiuberet ꝓ eo licet nesciat vel nō credat old. ⁊ odoff. ⁊ ni. ⁊ p hoc. j. de assertione tollen. l. j. §. omnis vo. j. titu. j. l. de creationibus. circa fi. Ibi quantū possibile est. vbi de hoc dixi ex̄ de dote post diuortium resti. c. penul. ⁊ ibi in glo. ⁊ plene de vbo. sig. c. ex pte. ij. in glo. her. de snia excō. c. alma mater. §. j. lib. vj. j. vt oēs tam ciuiles q̄ mili. iudi. l. j. ibi iuratorie cautioni cōmissus. de hoc etiā no. in gl. ff. qui satis. co. l. j. ad hoc etiā facit. ff. de col. bonoꝝ. l. j. et. l. cū duobus. ⁊ qđ notat̄ per Roffre. in libello qualiter quis mittatur in poss. ex p̄mo ⁊ scđo decreto. v. si. 3 quid si aliqs pauper est. et ad hoc etiā bene. j. de agen. in rebus. l. vlti. li. xij. ⁊ de pncipibus agē. in rebus. l. vlti. ⁊ ibi in glo. ⁊ de castrēsiarijs ⁊ ministra. l. vlti. eo. lib. q̄ omnia loquunt̄ de ista iuratoria cautione. Sed spāle videtur in fructuario qđ teneat̄ satisdare de vtēdo et fruēdo de arbitrio boni viri nec in hoc cōmittat̄ iuratorie cautioni: vt notat̄. j. de vsufru. l. vsufructu ꝯstituto. in gloss. et etiā vbi de hoc dicā. ¶Facit etiā hec auct. q3 siquis tenetur
1 satisdare † et petat dilationē ad inueniendū fideiussorē qđ debeat sibi ꝯcedi: est expressu3. ff. de col. bo. l. cū emancipati. §. fi. Est etiam notandū qđ satisdatio ista ⁊ illa de qua loquit̄ preallegata auct. libellu3. de cōsuetudine nō prestantur in causis. vt notatur insti. de satisda. §. 3 hodie. et. iij. q. iij. c. inducie. §. libellum. ⁊ ita etiā tenet h odo. ⁊ dicit sensisse ioā. in quadā sua summa. dicit tñ idem odo. ⁊ hñ qđ non obstāte desuetudine si petātur debēt prestari q3 lex desuetudine nō tollitur vt no. s. de nouo. C. cōpen. §. quibus. ¶Ibi nisi causa s̄m odo. iste v̄siculus multipliciter legit̄. primo vt excipiat ab eo qđ dictum est. s. de porrectione libelli. s. vt si cā de consensu partiū moueat corā arbitro nō sit necesse offerri libellū: sed hoc est falsum. q3 coram arbitro offerri d3 libellus: vt. j. de arbitris. l. cū antea. §. penl. ibi cōueniētiū in scriptis ⁊c. ⁊ ita tenet Azo in summa de arbitris. §. pducitur. et odo. j. de arbit. l. j. ¶Alij exponunt nisi ex consensu ⁊c. si remissus sit libellus dicunt enim libellu3 cōsensu partiū posse remitti: vt. j. de priuil. scho. l. vlti. lexij. ⁊ i ista opinione sunt hic A3. ⁊ O d. ⁊ de hoc dicet̄ plene. j. de lite contest. auct. offerat̄. Glo. aūt cuius opinionē puto verā refert istud nisi ad cautionē: de qua hic fit mētio dicens q3 remitti pōt consensu partiū. An aūt ista cautio p̄stetur cora3 arbitro. glos. hic tenet q3 sic. ꝯtrarium tenet Azo in summa de arbitris. §. satisdatio tñ. et in spe. de arbi. §. differt. v. sic. item coram eo nō prestat̄ et ratio pōt esse q3 iudiciū redditur in inuitū ⁊ ideo cautū non esset nisi hec cautio p̄staretur corā arbitro aut cōsultum est per pene cōmissionem. vt. ff. de arbitris. l. diem ꝓferre. §. si quis. et hanc vltimā hic sequit̄ dñs O ld. ⁊ Cy. ⁊ O doff. Sed nunquid prestanda est hec satisdatio etiā per possessorē immobiliū quidam q3 sic ex gñalitate huius auct. q̄ non distinguit ⁊ dicūt corrigi. l. sciendū. ff. qui satisda. cogan. Sed recte intuenti hec loquitur in actore illa in reo ⁊ ideo nō corrigit̄. hāc tenet Cy. hic qui etiā format alias qōnes quas omitto: q3 sicut dixi h auct. non seruat̄. O do. hic dicit qđ illa determinat istam: vt pt3 etiā in solutione contrarij dicte auct. offerat̄. j. de lit. conte. opp. de auct. qui semel. j. quō ⁊ qñ iudex vbi sine satisdatiōe lit. ad finē perducere tenetur. Sed ibi nō ꝓhibet hanc satisdationē peti. Item illa nō ꝓuidet super decima parte litis sicut hec. ¶Itē per hanc pōt reus agere ad interesse si magis vult q3 sententia feratur: ⁊ sic hec nō superfluit p illam O ld. ⁊ odof. legū doctores. ¶In glo. nunquid ex hac scriptura ibi nō fuerit subiecta ad hoc hñ facit palleg. l. cū ostendim⁹. §. fi. de fideius. tut. O ld. In gloss. p̄ma in fine. Sed nunqd ex vtraq3 aget̄ ⁊ videtur qđ non quasi nouatiōe facta nisi forte in eo qđ plus est in vna quā in alia arg. ff. p socio. l. si quis a socio. et. l. seq. de actio. emti. l. p dia. cum si. vel dic nō agit ex vtraq3 ex eo qđ ibi venit interesse sed in eo qđ venit pena si cum ex sua ꝓuidentia hoc veniat ar. ff. de here. ven. l. vēditor ex hereditate. et ad. l. fal. l. iij. et. ꝓpter culpā aduersarij arg. ff. de re. iur̄. l. qđ quis. Jac. de bel. in glo. idest officialiū ibi deputati sunt. ꝓ hoc facit preallegat⁹. §. pe. insti. de satisda. tuto. In eadem glo. ibi spāle in causa appellationis ⁊ pōt esse ratio q3 in cā appellationis est sibi parata securitas q3 sententia remanet firma. vt. j. de tempo. appel. auct. ei qui appellat. Sed in causa principali cu3 non sit sibi alia via consultū consulit per cautionē Iaco. butri. ⁊ O l. Cy. hic tenēt q3 etiam in cā appellationis p̄stetur hec cautio arg. j. de tēpo. appel. l. vlti. §. illud. et qđ in. l. eos dicit qđ non tenetur cauere intelligunt cora3 iudice a quo appellat sed coram eo ad quem appellat sic: vt hic. ⁊c.

Decernimus. Ibi occupare in malam partē sonat qñq3 i bonā vt not. p Ioā. an. ex̄ de elec. c. gñali. lib. vj. ⁊ latius in alphabeto sub lra o. ¶In glo. vltima ibi tristis esse deb3 ad hoc in decre. xvj. q. j. c. placuit. ⁊. c. si cupis. xij. q. j. duo sunt vbi de isto argumēto a noīe traditur in glo. ⁊ p Archi. et adde qđ notaui. §. est ⁊ aliud. j. allegato. In eadē glo. ibi. l. tugurij. hoc nō est ꝯ immo ꝯcor. vt ibi pt3 in tex. ⁊ glo. ⁊ ad. l. taberne. dic q3 ibi large sumit̄: vt ibi no. Sed magis videtur ꝯ. j. de fer̄. l. a nullo. dic q3 argu. a noīe ꝓbabile est sed non necessarium. vt. j. de constitu. pecu. l. ij. Sed vt subtilitati: vbi de hoc Iaco. de bel. arg. cōtra. xxiij. q. iiij. forte. Sed dic vt ibi in glo. et per Archi. ⁊ extra de presum. c. illud.

Quisquis. Emersis. i. cōpletis O ld. ibi abstrahatur. Nota ꝯ id qđ sepe vidi fieri in lombardia cum filius alicuius potētis ingressus est ordinē predicatoꝝ vel minoꝝ abstractus est inde p parētes qđ est contra legem istam exhiberi tñ debet parentibus si petant: vt dixi. j. de nup. si in vita. ibi consilio meliore protractus. Nota pulcrum textum qđ ex quo in hoc mūdo homo fuit in honoribus ⁊ dignitatibus ⁊ postea se reducit ad requiē consilio meliore ꝓtrahitur. et. p hoc in auct. de nup. §. distrahūtur ⁊ de materia huius. l. dictum fuit. s. eo. l. officiales. et aut. ibi posita sed neq3 curialem ⁊c.

1 ☞Voluntas testatoris pia ꝓpter incertitudinē non vitiat̄.
2 Executores testamentoꝝ an possint esse fratres minores.
3 Cardinales an possint esse executores testamenti.
4 Fideicōmissarius an habeat actionem contra extraneum possessorem bonorum defuncti.
5 Executores testamēti an possint ꝓcuratorem constituere.
6 Executores plures si per testatorem sint dati an quilibet sit in solidum.
7 Executores an bona vendere possint.

Nulli licere. Ista lex tractat de illa pte rubrice de redimēdis captiuis ⁊ multū sepe allegat̄ in causis et maxime quoad duo. Primū est † q3 pia volūtas testōris ꝓpter incertitu
1 dinem nō vitiatur. de quo dixi. s. e. l. id qđ pauperibus. Secūdum est quoad materiā executoꝝ vltimarum volūtatum q̄ materia q3 quotidiana est. vt. ff. de lib. leg. l. legaui. hic plene tradetur. ⁊ hanc materiam tractauit dñs Joan. blancus antiquus doctor vltramōtanus p centum. xxxvj. qōnes in quodam suo tractatu vtili. In ista materia quē tractatum in effectu posuit speculator de instru. editione. §. nūc vero aliqua de vltimarū volūtatū

voluntatū executoribus p totum.§.vbi late tradit̄ de ista materia.de hoc etiā not.p Rof.in libello de act. ex testō.τ p Jac. de are.τ Uber.de bobio sup hac.l.τ aliqd tangit̄ in Margarita galeoti de cōmissarijs.τ p Cy.d.l.id qd̄ pauperibus q̄ in effectu subijciā τ vltra sparsim aliqua tradunt̄ p Dynū τ alios doctores in diuersis ptibus breuitatis cā non oīa intendo repetere q̄ꝛ magis esset trāscribere q̄ꝫ notare. sed ea solum q̄ magis dubia videnť τ in qbus sunt diuerse opiniones doctoꝝ sequens ordinē dicti dn̄i iacobi de arena. Primo vn̄ dicat̄ commissarius siue executor. Scdo quis possit ordinari. Tertio qs possit ordinare. Quarto qd̄ sit eius offm̄ in pnci.medio τ fine. Quinto quot sint eoꝝ genera. Ad pmum dicendū qd̄ cōmissarius largo sumto vocabulo dr̄ quilibet cui aliquid cōmittitur vt sonat nomē.s̄.l.pxi.cū simi. ¶ In vsu aūt loquēdi cōmissarius principaliter appellat̄ in cuius fide maxime pie relictoꝝ dispositio seu distributio cōmittitur q vsus loq̄ndi imitādus vt.ff.de v̄bo.sig.l.aniculus.de fund. instru.l.cū delanionis.§. asinā.τ de leg.iij.l.nō aliter.τ ita vocat eos glo.nostra.j.de dona.l.si quis p redemtiōe.vltra pncipiū.Alibi appellant̄ executores vltime volūtatis.vt ex̄ de testamentis.c.tua nobis.et ita appellat eos speculator.d.§.in prin.τ v̄si.porro.alijs etiā nominibus appellant̄ τ per dictū dn̄m Jo.in dicto tractatu suo. §.j. ¶ Circa s̄m dicendū q̄ꝛ ordinari pōt quilibet q nō repitur a iure phibitus.Nam oīa intelligunt̄ cuiq̄ꝫ de iure concessa q̄ non reperiunt̄ phibita.vt.ff.ex qui.cau.maio.l.necnō.§.s̄ꝫ qd̄ eis.τ de pcu.l.mutus.§.j.de accusat.l.qui accusare.cū si. Sed circa hoc de multis psonis dubitat̄.et primo de seruo τ videt̄ qd̄ esse possit p iura predicta τ per hanc.l.§.τ si quidē. q̄ videt̄ indistincte admittere quēlibet electū a testatore.τ p hoc.ff. de alimen.lega.l.pecunie sortem.§.diuersa causa.τ in auctē.vt liceat matri τ auie.§.j. cum enim indistincte loquant̄ sunt indistincte intelligēda.ff.de publi.l.de pretio.cū simi. ¶ Item quia ista executio in facto nō in iure cōsistit τ ideo in seruū posse cadere videt̄.vt.ff.de capi.l.fi.de ali.τ cib.leg.l.seruos.de v̄b.ob. l.stipulatio ista.§.hi qui.τ insti.de stipu.seruoꝝ.§.sed cū factum. et q̄ꝛ talis distributio est actus pius τ ideo in eo exeq̄ndo non debet esse acceptio personaꝝ.in aut̄.de monachis.§.j.ex̄ de p̄ben.c.fin. ¶ Item quia ad negotia pōt esse pcurator.vt.ff.de pcura.l.seruū.§.ipsum.τ de insti.l.sed τ si qs.§.parui. ¶ Ecōtra videt̄ q̄ꝛ non q̄ꝛ seruus nec tutor nec arbiter nec arbitrator esse pōt.vt.j.qui dari tuto.possunt.l.in seruili.ff.de arbi.l.pedius.τ de v̄bo.sig.l.illa verba. ¶ Itē quia cōmissario competit actio ꝯ heredē.vt.j.subijciam.seruus aūt in iudicio esse nō potest.vt.j.de iudi.l.seruus ergo τc.τ hanc opi.sequit̄ hic dn̄s iaco.de are.per iura predicta cum non sit idoneus ad tale officium explicādū.vt.ff.de mu.τone.l.vt gradatim.§.et si lege. et quia eligere executorē a iure cōpetit testatori:vt hac.l. si seruum aūt non cadūt q̄ sunt iuris ciuilis.vt.ff.de testis.l.qui testamento.τ de re.iur.l.quod attinet. ¶ Item dubitat̄ de pupillo τ videt̄ qd̄ admittatur per palle.§.pui.in.l.s̄ꝫ τ si quis.de institu.iaco.de are.tenet oppositū p.l.s̄ꝫ τ si in seruū.§.neq̄ꝫ.ff. de arbitris.τ q̄ꝛ discretione caret:vt institu.qui.nō est per. fa. testa.§.pterea.j.de testa.mili.l.fi.τ de legi.tut.l.vlti.cum si.idē dicit de muto surdo furioso pdigo per iura pdicta τ.ff. de tutelis.l.j.§.fi.τ de legi.tuto.l.pen̄.τ finali. ¶ Itē dubitatur de adulto minore.xxv.annis.de hoc vide qd̄ no.in spe.d.§.v̄si.qd de minore.xxv.annis. ¶ Quidqd tn̄ sit de iure io.an.tenet eū de consuetudine admitti:vt notat̄ per eum.ex̄ de testamētis.c. religiosus.lib.vj.τ ita etiā not.dn̄s io.blanchus.v̄sic. quid de minore τ idem dicūt de muliere ipse io.an.in dicto.c. religiosus.τ speculator dicto.§.v̄si.quid de muliere.Dn̄s iaco.de ar. vltra allegata p p̄dictos.primo allegat q̄ꝛ mulier repellat̄ naꝫ non pōt esse arbiter.vt.j.de arbitris.l.fi. ¶ In contrariū: q̄ꝛ potest esse tutrix:vt.j. qn̄ mulier tutele officio fungi pōt p totum τ arbitratrix.vt ex̄ de iureiur.c.quintauallis.τ q̄ꝛ non est phibita expresse a iure.τ hanc vltimā opinionē tenet Dyn.ff. de ad.tuto.l.tytiū.licet.ff.de re.iur.l.femine.dicat q̄ꝛ extra iudicium sic in iudicio nō Jac.indistincte approbat qd̄ esse possit τ dicit esse expressū.vt.ff.de ali.lega.l.a filio.τ de adi.lega.l. filio.§.mater.τ p hoc dictus.§.pui.l.sed τ si quis.de institu.τ quia etiā cura bonoꝝ cadit in feminas.vt in auct̄.vt matres tā debitrices quā creditrices.circa pn̄.τ vt liceat matri τ auie.§.j. et de her̄.ab intest.§.sancim⁹. Dubitat̄ etiā de monacho τ alio religioso de hoc satis notat̄ p et cōtra in speculo.d.§.v̄si.sepe etiā querit̄ τ p dictum dn̄m ioan.blanchū.cxiij.q. que incipit. Item querit̄ vt vidi sepe queri vbi post multa allegata p τ cōtra tenet q̄ꝛ quidquid sit de iure de cōsuetudine admittunt̄. et idem tenet hic iacobus de are.τ allegat etiā ad hoc.ex̄ de testamentis.c.tua nobis. ibi tam religiosi quā seculares hodie aūt non est dubiū qd̄ de iure admittunt̄ cum supioris tn̄ licētia:vt dicto.c.religiosus.li.vj.de testamētis.τ eo.ti.in clemē.c.vnico et vtrubiq̄ꝫ not.per io.an.τ de hoc etiā late notat̄ per Archi. xvi.q.j.c.monachi de monasterio. Et dicit iacob⁹ de arena q̄ꝛ monachus faciet executionē per seipꝫ nec transit in mon̄.quia persone coheret ar.ff.de ver.ob.l.si stipulatus fuero illud.τ.l. fina.in prin.de solu.l.si stipulatus suꝫ mihi.§.j.τ de ꝯdi.τ demō.l.qui hēdi.τ bn̄.ff.de mino.l.iij.§.si quid minori.τ auct̄. ingressi.cum si. Loquit̄ in his q̄ persone nō coherent:τ p hoc qd̄ notatur.j.eo.aut̄.causa que fit cū monacho.v̄si.in delictis vero.

2 ¶ Speciale est in fratribus minorib⁹ † q nullo modo possunt esse executores.vt in clemen.de ver.sig.c.exiui.§.cupiētes.v̄si. verū etiā τ notat̄ per dictū ioan.an.d.c.vnico de testamētis in

3 clementis. Dubitat̄ etiā de cardinalibus † de canonicis regularibus epīs archidiaconis ppositis τ alijs hn̄tibus dignitates vel personatus τ curā aīaꝝ τ alijs clericis simplicib⁹ de his omnibus late notat̄ in speculo.d.§.v̄si.quid de canonicis.τ v̄si.sequentibus τ dicto tractatu dn̄i Joā.blan.cxiiij.q. que incipit quid de canonicis τ qōnibus seq̄ētibus:τ breuiter dic q̄ꝛ omnes possunt esse executores p dicta duo capl'a de testamētis. c.ij.li.vj.τ in clemētinis.c.vnico.τ si essent exemti non obstāte exemtione tenent̄ reddere rationem.vt.d.c.vnico.τ de hoc ibi no.p ioan.an. Sed quid fiet si electus est a testatore executor q de iure phibetur videt̄ q̄ꝛ disponere nō possit.ar.j.de ꝯhend. emti.l.fi.τ.ff.de v̄b.obli.l.si quis arbitratu.τ de arbitris.l. pedius.vel posset dici q̄ꝛ psone adiectio fit p nulla τ relictū non vitiet̄ q̄ꝛ vtile per inutile τc.vt.ff.de v̄b.obli.l.j.§.pe.τ inutilis adiectio vitiet̄ τ non vitiet.vt insti.de here.insti.§. ipossibilis. cum si. Et hoc cū testator dixit lego centum pauperibus in dispositione talis. Si aūt dixisset lego tytio centū τ volo q̄ꝛ pro anima mea distribuat̄ quīquaginta si legatarius est capax idē dico.si aūt non est capax vel legatū nō habuit.posset distingui aut est p non scriptū τ tūc nihil valeat.vt.j.de caduc.tollen.§. in primo.aut caducū vel in cā caduci τ valeat.vt ea.l.§.p scdo. et.§.in nouissimo.vel fauore pietatis posset dici indistincte valere arg.ff.de fideicō.li.l.cū vero.§.si p nō scripto.cū si. Et disponet epīs qui disponit cessante cōmissario:vt hic.τ in auctē. de ecclesiasticis tit.§.si qs aūt.et.d.c.tua nos.ex̄ de testis.iaco. de are. Ad hoc facit qd̄ no.in speculo dicto.§.v̄si. item quid si executor impotētia iure vel facti.et v̄si.seq.τ v̄sic. sed pone qd̄ prius morit̄ τ per dictū io.blan.v̄si.item querit̄ si executor agere non pōt.et v̄si.seq. ¶ Item cōsueuit queri an istud officiuꝫ transeat ad heredē.de hoc satis not.in specl'o.d.§.v̄si. quid si vnus erat tm̄.et v̄si.insup querendū est vtrum hoc officiū.vbi multe opiniones recitant̄ per eos non tn̄ figunt pedem. Dn̄s Gui.de suꝫ.h̄ tenet q̄ꝛ nō transeat ad heredē p iura p hac parte in dictis v̄si.adducta.τ ita tꝫ gl.ff.de tutelis.l.tutela.de hoc no.p Dy.de ali.leg.l.alimēta.in pn̄.qd̄ no.j.de ꝯhen.em.l.fi.in fine. Dn̄s iaco.de arena distinguit q̄ꝛ aut testator dixit lego tali.x.vt p anima mea disponat.τ tunc heres legatū capiet τ disponet τ ita intelligat̄ lex cū vnus.de alimēt.τ ciba.le.cum alijs ad hoc allegatis. Si vero elegit eū vt simplicē ministrū: vt q̄ꝛ dixit p anima mea lego centū distribuēda per tytiū si quidem ceperat distribuere heres eius etatis pfecte perficiet aliter nō et ita intelligat̄.l.j.ff.de here.tuto.cum ꝯcor.ad hoc allegatis. posset tn̄ dici pro dn̄o Gui. qd̄ in illis fuīt elect⁹ vt legatarius nō vt cōmissarius tm̄. Hodie aūt iure canonico videt̄ instincte ad heredē non transire dicto.c.religiosus.§.j.de testamentis. lib.vj.τ ibi no.per ioan.an. ¶ Sed qd de prelato executore nū quid eo mortuo successor eius exequet̄ dic vt not.d.c.religiosus.per Joan.an.τ in speculo.d.§.v̄si.s̄ꝫ quid erit in plato.τ p io.blanc.dicto v̄si. Item querit̄ an hoc officiū.et v̄si. si alter ex duobus. ¶ Et ex p̄dicto.c.religiosus.§.j.soluta ē alia questio si plures erāt executores τ vn⁹ est mortuus vel absens vel exeq nō vult.nunqd alij exequi pn̄t τ dr̄ q̄ꝛ sic.τ de hoc no.ī spe.d.§. v̄si.quid si vnus.et v̄si.s̄ꝫ si alter ex duob⁹.τ per io.blan.v̄si.qd si vnus. ¶ Circa tertiū.s.qs possit ordinare cōmissarios dicēdum est s̄m iaco.de are.qd̄ testator vt hac.l. τ in auct̄. de eccle. titu.§.si qs.τ.ff.de ali.τ cib.lega.l.pecunie.τ.l.alio.τ.l.a filio.τ pluribus legibus eiusdē tituli.τ de adi.lega.l.filio.§.matri.ad treb.lucius. τ in aut̄.vt liceat matri τ auie.§.j.τ ideo nō est qd̄ de pupillo τ alijs qui testari nō possunt:vt insti.qui.nō est per. fa.test.p totū. ¶ Nunc de officio cōmissarioꝝ in pncipio et est eoꝝ officiū in pncipio facere inuētariū de his que eoꝝ officio sunt cōmissa.vt hac.l.§.si qs aūt.in auct̄.vt cū de ap.co.§.si vnū arg.ff.de bonis aut̄.iudi.pos.l.pen̄.de vētre in pos.mittē.l.j.§. eligere.in fi.τ.j.de cur.furio.l.fi.τ de ad.tut.l.tutor.s̄m iaco.de are.licet de hoc fuerit opi.s̄m qd̄ no.in speculo dicto.§. versi. sed an teneatur.et per Jo.blan.v̄si.an habet. ¶ Item iurabit

bona fide disponere q̄ relicta sunt eius dispositioni. vt in auc. vt hi qui oblig. se habere pꝓhibēt res minoꝝ. §. fi. ⁊ arg. ꝗ. titulo pximo. l. de creati ōibus. de cur. furioso. l. fi. §. pen. ⁊ de donat. l. penul. nisi auctoritas psone aliud suadeat vt qꝛ eps. vt. s. e. l. presbyteri. ⁊ auct. ibi posita de hoc dicto. §. v. sꝫ nunquid dꝫ iurare. Sed nunqd satisdabit ⁊ de pluribus satisdatiōibus dubitatur. Primo an cogend⁹ sit satisdare rem saluā fore. ¶ Itē de implēda voluntate testatoris. Itē de restituēdo id qd̄ supesset facta executiōe puta partem q̄ remāsit penes eum qꝛ aliqui paupes vel captiui in quos erat erogatio faciēda sunt mortui. ¶ Item si agat ꝯ debitorē an satisdare teneat̄ rem ratam heredē ⁊ legatarios habituros. ¶ Item an teneat̄ satisdare de conseruando indennes heredes vel legatarios qui sibi soluūt id qd̄ distribuere sibi cōmissuꝫ est. ¶ Itē si reconueniat ab eo quē conuenit an satisdabit iudicatū solui. De his satisdatio. pstandis vel nō satis no. in specu. d. §. v. si. qd si heres dicit. et v. sed nunqd iste agēs. ⁊ v. si. seqnti. ⁊ v. sꝫ quero an executor hꝫ necesse cauere. ⁊ p Ioā. blanc. v. sꝫ nunquid iste agens. ⁊ duobus versi. seq. Iaco. de arena post multa allegata tenet ꝙ nō teneātur satisdare p multa iura p hac pte adducta in dictis. v. ⁊ maxime per. l. firmio. §. j. qn̄ dies leg. ce. ⁊ ibi in glo. ⁊ qꝛ fides eius videtur a testatore approbata. ⁊ idē tenet hic O do. ⁊ Ri. in decisa ne officiū suū sibi sit damnosum. Et ad leges in cōtrarium allegatas rn̄dent vel qd̄ aliq̄ loquunt̄ nō in simplici cōmissario sed legatario cui erat legatū sub modo ⁊ ideo cauet de modo implēdo vel nō fuerūt electi a testatore sed ab herede ⁊ ad. l. pecunie sortē. §. diuersa causa. de ali. ⁊ cib. lega. q̄ multū videt̄ obstare rn̄dent qd̄ ille v. sic. diuersa causa refert̄ ad pximum dictū non ad. l. pn̄. iaco. ⁊ od. In medio aūt est officiū cōmissarij disponere ⁊ distribuere ex animi sui cōscientia qd̄ dicunt quidā fieri debere infra annū: vt hac. l. §. j. ⁊ ij. ⁊ ita tenet h̄ iac. de ar. Sed de hoc dic latius. vt no. in specl̄o dicto. §. v. s. penul. ⁊ p dictum ioā. blan. circa finē sui tractatus. v. s. circa pdicta. ¶ Sed an possint agere ꝯ grauatū isti executores de hoc satis not. in speculo. d. §. v. ⁊ scias qd̄ executor. et v. si. illud etiā querit̄ si nomen debitoris ⁊ p dictū io. blan. xxij. xxiij. ⁊ xxvj. q. qd̄ habeat actionē facit lex ista. §. j. ibi habeat exigēdi licētiam. ⁊. j. c. si qs ad declinandā. v. licētia. ⁊ ita sentit h̄ glo. Cōmunis doctoꝝ opinio ⁊ dn̄oꝝ Iaco. de are. Dy. ⁊ Ri. hic indecisa. Aut est simplex minister ⁊ nullā hꝫ actionē ⁊ ita intelligant̄ iura ad hoc allegata ⁊ maxime. l. si qs tytio. ꝗ. de legatis. ij. cū glo. ibi posita que pulcra est ⁊ notabilis ⁊ eodē titulo codicillis. in prin. Hoc tamē fallit si est executor ad pias causas qꝛ tunc habet actionē vt hac. l. ⁊ gl. hic posita nā pie agendo videt̄ cōmodum sentire in aut. de here. ⁊ fal. §. si vero expressim. ff. de vsuf. l. sꝫ ⁊ si quid. in fi. ⁊ ita etiā no. p arch. lxxxvij. di. c. eps tuitionē. vbi de hoc fallit etiā in alijs casibus spālib⁹ not. in dicto. §. ⁊ scias. Sed lꝫ talis minister regularit̄ nō habeat actionē: vt dixi tn̄ fm dyn̄ū habet iudicis officiū. vt. ff. de peti. heredita. l. hereditas. de annuis lega. in fi. l. quintus. de manumis. testa. l. meuia. in fi. et ex de testis. c. tua nos. ⁊. c. pen̄. ⁊ ibi p innoc. Si aūt nō est simplex minister sꝫ est cōmodū percepturus ex volūtate defuncti tunc habet actionē ⁊ ita intelligant̄ iura p hac parte adducta in predicto. v. ⁊ scias. imo si est legatarius etiā si nullū cōmodū haberet habet actionē. vt. ff. de leg. j. l. si seruus legatus. §. cū quid. et notat̄ eo. tit. l. hmōi. et dicta. l. si quis tytio. ⁊ p hoc de leg. ij. l. imperator. Sed licet cōmuniter doctores inhereant distinctioni predicte Roffre. tn̄ in libello de act. ex testa. §. item quid erit. ⁊ Uber. de bobio hic indistincte tenēt quēlibet fideicommissariū habere actionem ꝯ heredē. ⁊ pro eoꝝ opinione bene facit. ꝗ. cōia de legatis. l. j. circa mediū ver. si eñ testator in hac opinione videt̄ inclinare dictus ioā. blan. in dicto tractatu. Et qd̄ plus est si testator heredē non instituit sꝫ solum fecit codicillos ⁊ aliquē executorē deputauit dicūt talē executorem loco heredis haberi. vt. d. §. item quid erit in libello Roffr. ⁊ in speculo dicto. §. v. Sꝫ pone qd̄ aliqs nō instituit. ⁊. j. e. v. sed quid si nullū. Quibus aūt actionibus agat fideicōmissarius qn̄ cōpetit sibi actio notat̄ in dicto speculo. d. §. v. si. sed si loco heredis. et v. si. sꝫ quo iure petet̄. Et corā quo iudice tunc agat̄ not. dicto. §. in speculo v. si. sed corā quo aget ⁊ per dictū ioā. blanc. xl. xli. xlij. qōne. Sed si legatū est nomen debitoris an executor a debitore possit exigere vel si sibi spōte soluat liberet̄. de hoc notatur in speculo dicto. §. ver. illud etiā querit̄. et v. si. sꝫ an debitor. an heres eidē soluendo liberetur. vide p Dy. de annuis lega. l. liberto. §. largius ⁊c. ¶ Querit etiam hic Iaco. de are.

4 † Utrum fideicōmissarius habeat actionē contra extraneum possessorem bonoꝝ defuncti ⁊ tenet ꝙ sic si nullus est scriptus heres sed omnia relicta pauperibus in dispositione talis ⁊ sic pauperes sub nomine relicti vident̄ scripti heredes: vt dixi. ꝗ. titulo pximo. l. fi. ⁊ dabitur vtilis hereditatis petitio vel vtilis in rem vel vtilis ex ꝯtu contra debitorem. Nam cum detur ei qui disponit auctoritate legis. vt. ꝗ. e. l. si quis ad declinādam. ita ei qui disponit ex volūtate testatoris q̄ est lex: vt in auct. de nup. §. disponat. cū si. Si vero aliquis esset scriptus heres tūc ageret hipothecaria vtili q̄ competit p legato. vt. ꝗ. cōia de legatis. l. j. Iaco. de are. ¶ Querit etiā hic glos. ⁊ succincte pertransit nunquid ꝯ fideicōmissarios detur actio illis quibus fideicōmissarij debebāt distribuere ex volūtate defuncti. ⁊ glo. videt̄ indistincte sentire ꝙ sic. ¶ Dn̄s aūt Oldr. distinguebat aut iste fideicōmissarius hꝫ actionē qd̄ qn̄ fit supra plene dixi ⁊ tunc habeat locū gl. aut non hꝫ actionem ⁊ tunc aut heres sibi soluit ⁊ tenet̄ actione ex testō. ⁊ ita intelligant̄. ff. de lega. j. l. si a pluribus. ⁊. l. quidā. §. scriptus. Aut heres eidem nō soluit et tunc non tenet̄. vt. ff. qn̄ dies leg. ce. l. firmio. §. j. Dy. et Oldra. De hac qōne tangit̄. xxxiij. q. dicti Io. blan. Et an liberet̄ si velit cedere actionē tenet ꝙ nō. versi. sequēti. Sꝫ nunquid possit cōpelli tale officiū suscipe ⁊ susceptum iplere: de hoc late notatur in speculo dicto. §. v. hoc etiā querit̄. ⁊ v. si. sequē. Et de ista coactione ⁊ p quē cogi debeant ⁊ vtrū iudicis officio. ⁊ an per libellum ⁊ vtrū locum habeat coactio in quolibet executore satis diffuse no. p dictū dn̄m ioā. blan. lxxvij. ⁊ lxxviij. q. ⁊ pluribus sequētibus. Glossa tn̄ hic indistincte videt̄ sentire qd̄ cogi possit in glo. q̄ incipit vt argumētū. ibi quid aūt si nō faciat. ⁊ idem sentit hic Azo in apparatu suo ⁊ in summa huius tituli. §. penul. ⁊ Roff. dicto titulo de actione ex testō. d. §. item quid erit. Dn̄s ol. circa hoc distinguebat aut loqmur de coactione causatiua aut absoluta. Si de causatiua q̄ est per priuationem cōmodi qd̄ erat percepturus a testatore ⁊ ista coactione oēs executores cōpellunt̄. s. vt nisi exequātur pdant cōmodum a testatore relictum saluo honoꝝ subsidio: vt in auct. de here. ⁊ fal. §. si vero relinquēs. Et ita pōt intelligi glo. h̄ posita ⁊ alia iura p hac pte adducta ⁊ in defectū supplet eps: vt hac. l. nulli. cum si. Si aūt de coactione absoluta ⁊ pcisa loquimur tūc non cogūtur suscipe sed susceptū compellunt̄ pficere ⁊ ita intelligantur alia iura ad hoc adducta ⁊ est tex. de hoc de testamētis. c. pen̄. ⁊ ibi in glos. qd̄ caplm indistincte loquit̄ de quibuscūq͂ executoribus ad pias ⁊ nō pias causas: vt ibi patet. qꝛ etiā de solutione creditoꝝ loquit̄ nec est verꝝ qd̄ istud sit officiū publicum sed priuatum. ⁊ in hac opi. est etiā iacob. de are. ¶ An aūt isti

5 executores † possint pcuratorē cōstituere plene no. d. §. in speculo. v. si. sꝫ nunqd ante litē contesta. ⁊ v. si. seq. ⁊. lxxv. q. dicti io. blanchi. Iaco. tn̄ de are. hic indistincte videt̄ tenere ꝙ sic cum suo noīe habeat actionē pꝑter lucrum qd̄ sentit in agēdo pie et allegat. ꝗ. de bo. mat. l. j. ⁊ argu. ꝗ. de dona. l. illā. ⁊. ff. de iniur. l. sꝫ si vnius. §. idem ait ⁊ si nepoti. Sed ponamus qd̄ fideicommissarius constituit pcur. ⁊ pcurator incohauit executionem et ante eam finitā mortuus est fideicōmissarius nunqd erit reuocatum pcuratoris mādatum. videtur ꝙ non sed incohata possit pficere. arg. ff. de nego. gest. l. nam ⁊ huus. §. si viuo me. ff. de iuris. om. iudi. l. quia. ⁊. ꝗ. de procura. l. nulla. ¶ Puto ꝙ si industria persone cōmissarij erat electa: puta qꝛ testator dixerat volo cētum expendi arbitrio tytij ⁊ ipse nondum declarauerat sup hoc eius arbitriū qd̄ tunc non possit per procuratorem exequi: vt extra de officio ⁊ pote. iudi. delegati. c. penult. et optime in. c. is cui. eo. tit. lib. vj. ⁊ p hoc. ff. de vb. obli. l. si qs

6 arbitratu. cuꝫ si. † ¶ Item consueuit queri si per testatorē sint dati plures executores an quelibet sit insolidum de hoc in speculo. d. §. v. si. ⁊ nota ⁊ ideo dixi ⁊ ver. seqn. ⁊ v. sic. licet nunquid vbi plures etiā de iure ciuili videtur qd̄ quilibet sit insolidum ad instar tutoꝝ. ꝗ. si vnus ex pluribus tuto. l. j. ⁊ ibi in glo. ⁊ pro hoc. ff. de exercito. l. j. §. si plures. de curat̄. bo. dan. l. ij. §. si plures. et. ꝗ. de fabricēsibus. l. iure pulsum. ⁊ de aduo. diuer. iudi. l. laudabile. Sed de iure canonico qd̄ quo ad hoc seruandum est potissime ad pias causas. vt no. ex de testamētis. c. cuꝫ esses secus est imo vnus sine alio exequi nō pōtest si psens est socius et exequi vult: vt in sepe allegato. c. vlt. §. j. extra de testamētis. lib. vj. ⁊ ibi de ista materia ⁊ per Archi. ⁊ Ioan. an. Iaco. tamē de are. distinguit aut testator noluit vnum sine alio genere aut quemlibet insolidū aut nihil dixit. Primo casu vnus sine altero nihil pōt etiam vno deficiente vel se excusante: vt dicto. §. si plures. ⁊ de manumiss. testa. l. si ita fuerit. ibi in fine aliud ⁊c. et argumentū de arbi. l. parui. de re iudicata. l. duo ex trib⁹. ⁊ ex de offi. delegati. c. vno delegatoꝝ. ⁊. c. cū plures. lib. vj. ⁊ hoc casu residet potestas in epm p hanc. l. qꝛ paria sunt nullū esse vel talē qui nō possit. vt. ff. qd̄ cuiusq͂ vniuersi. l. j. §. j. ⁊ fi. Secūdo casu qn̄ dedit quēlibet insolidū quilibet erit insolidū ⁊ melior erit cōditio occupātis vt. ff. de pcur. plibus. de leg. j. si plibus in eo qd̄ fecit nō in alijs argumēto dictoꝝ. §. si plures. ⁊ dicto

titulo

titulo si vnus ex pluribus tuto.per totũ. Ubi aũt testator nihil dixit.lz ipse Jaco.subdistinguat ꝛ multa allegat puto standum dicto.c.vlt.§.j.de testamẽtis.lib.vj.si plures sunt executores ꝛ discordẽt qd fiet.vt no.d.§.v.sed qd erit si sint plures.

7 ¶ Querit etiã Jaco.de are.t vtrũ executores vẽdere possint de hoc in specu.d.§.v.ßan executor vltimevolũtatis põt alienare.et vsi.seq. Ipse aũt iaco.dicit aut est sibi cõcessum a testatore ꝛ põt vt.j.de ꝑcura.l.si pretiũ.ff.man.l.si vero.§.fi.ꝛ.l.seq. aut nõ est ei cõcessum ꝛ tunc nõ põt si alius est heres. vt.ff.de ali.leg.l.alio.si nullus est heres forte põt ad instar ꝑcura.liberam ꝛ gñalem administrationẽ hñtis.vt.ff.de acqui.rex do.l. qua ratione.§.hoc quoqꝫ.ꝛ de ꝑcura.l.ꝑcurator cui libera et quia actionẽ hꝫ ergo ꝛ distrahẽdi facultatẽ arg.ff.de iure deliberandi.l.ait ꝑtor. ¶ Item ꝑ hoc qꝛ ille qui est cõmissarius. l.auctoritate vẽdit. vt.j.e.si quis ad declinandam.§.ij.ergo et ille q est cõmissarius auctoritate testõris.Jaco.de are.ꝛ Joan. blan.videntꝛ tenere ꝙ executor etiã si nõ sit sibi a testatore concessum tñ possit alienare si testõris volũtas alr impleri nõ possit.vt not.xxj.q.ꝛ ꝑcedenti tractatus sui. ¶ Sed nunqd poterit vẽdere rẽ quãcunqꝫ vult.dic ꝙ sic:vt notatur.j.qñ decreto opus nõ est.l.penul.qd vex est si est sibi a testatore ꝑmissũ alr nonvt.l.alio herede.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ ibi no.Sꝫ quid si duo ex tribus velint alienare tertius nõ videtꝛ standũ maiori parti vt.ff.de bo.auc.iudi.possi.l.in vẽditione.§.fi.de pac.l.maiorẽ. et.j.qui bo.cede.pos.l.fi.ff.de cur.bo.dan.l.ij. in pñc.de admi. tuto.l.si plures.§.fi.Jn ↄ̃riũ videtꝛ.ff.de cur.furi.l. cõsilio.§. fi.in fi.ꝛ in summa Azo.eo.ti.§.si aũt plures adhibetꝛ ergo iudex qui sequitꝛ opinionẽ melius eligẽtis:vt.d.l.in venditione. §.fi.in fi.cum si. ꝛ ad hoc etiã faciũt notata in speculo dicto.§. et ver.ſꝫ quid erit si sunt plures.Querit Jaco.de are. si heres vult adesse cuꝫ executor distribuit ꝛ executor ↄ̃dicit. quid erit de hoc not.in specu.d.§.v.quid si heres. ſꝫ non firmat pedem qd possit adesse.facit ad hoc ne colludatꝛ.ff.de inoff.testa.l. si suspecta.ꝛ de appel.l.si perlusorio.Jpse tñ iaco.tenet oppositũ per hãc.l.ibi ꝑ sua cõscientia ꝛc.et.j.de dona.l.fi. ¶ Item queritur si testõr dixit ꝑ meis male ablatis cẽtũ relinquo in dispositione talis nõ reperiuntꝛ male ablata in tanta q̃titate nunqd superfluũ debet restitui heredi vel ꝑ anima testõris ꝑ executorem distribui.Dicit aut testator dixit ꝙ in aliã causam cõuerti nõ deberet ꝛ tunc debẽt heredi restitui aut non dixit ꝛ tunc executor cum consilio epi possit ꝑ anima defuncti in aliã causam distribuere.vt.ff.de vsufr.leg.l.legatũ.ꝛ.l.quidã predia.ꝛ de cõdit.ꝛ demõ.l.in testõ.in auctẽ.de eccle.tit.§.quis in cãm. alr invnũ.ꝛ.§.seq.ꝛ.j.de oper.pub.l.si.Jtem queritꝛ si testator dixit lego ꝑ anima mea in dispositione talis nec adiecit aliquã quantitatẽ.nunquid valebit.Et vr ꝙ nõ.arg.ff.de iur.do.l.cũ post.§.gener.ꝛ de vbo.obligat.ita stipulatus.Sed qꝛ summa est ratio q̃ pro religione facit.ff.de relig.l.sunt persone.potest dici ꝙ valeat et qd executorvsqꝫ ad cõgruaꝫ q̃titatẽ inspectis persona defuncti facultatibus ꝛ numero liberoꝝvel heredum possit disponere.arg.ff.de leg.ij.l.quidã in testõ. de annuis legatis.l.si cui.de ali.leg.l.cũ alimẽta.de leg.iij.l.pater.§. gener et de religio.l.si qs.§.iij.Dñs dynus querit si testator dixit lego cẽtum distribuẽda inter pauperes quos elegerit prior predicatoꝝ an valeat ꝛ videtur qd non.vt.ff.de leg.j.l.captatore. et ibi in gloss.ꝛ.j.de testõ mili.l.captatorias. vbi de hoc tetigi. Sed dicit valere qꝛ non substantia legati.i.an debeatꝛ cõmittitur eius arbitrio ſꝫ sola electio ꝑsonarum.arg.ff.de rebusdubijs.l.vtrum.§.j.de leg.ij.vnũ ex fa.ꝛ.l.cũ pater.§. hereditate et.§.a filia.Dy.Et pro hoc facit.j.co.v.sed quid si testõr cõmisit. ¶ Itẽ iaco.de are.querit si prior vel abbas est datus executor vtrũ possit aliquã partẽ distribuere in conuẽtumvel monasterium suum ꝛ si sit laicus:in agnatos vel ꝑpinquos suos ar. ꝙ sic.ff.de leg.j.l.ab omnibus.§.item si iussus.de colla.bo.l.j. §.fi.arg.ↄ̃.s.titu.pxi.auct.quibuscũqꝫmodis.Nam dando ꝑximis vel religioni sue suspitionẽ incurrit ꝛ ideo sibi ꝑmissum non videtꝛ.vt.ff.de fal.l.si quis legatũ.ꝛ.l.vxori.ꝛ de iniur.l.lex cornelia ꝛ.j.de excu.tu.l.humanitatis.Ipse aũt iac.distinguit aut erat solus executor ꝛ nõ põt sibi nec suis distribuere. arg. ff.mã.l.si mãdauero.§.is cuius.ꝛ ꝑdicta auctẽ.qbuscũqꝫ. et.l. ꝙ sivno.de in diẽ adiecti.nisi forte in ↄ̃iuncto eẽt euidens paupertas:vt ar.ff.de adopt.l.si pater.§.qui duos.Scõo casu qñ nõ est solus põt argu.ff. qd cuiusqꝫ vniuer.ꝛ.l.nulli.ꝛ.l.plane. ¶ Item si testator dixerit vt cui vellet daret qꝛ tunc videtꝛ posse dare cõiuncto arg.d.l.si mãdauero si tibi cẽtum.Jac.de ar. ¶ Item querit nunqd executor possit aliquã parteꝫ dare spurio testatoris videtꝛ qd nõ qꝛ nec ꝑ se nec alio mediante põt capere arg.ff.de vul.ꝛ pup.sub.l.si pater.j.de here. insti.l.neqꝫ ꝑ se ne fraus legi fiat.vt.ff.de tuto.ꝛcur.da.ab his.l. scire.cuꝫ si.

¶ Item qꝛ videtꝛ sibi cõmissum distribuere fm ius ꝛ nõ cõtra ff.de ritu nup.l.quãquã.ꝛ de admi. tuto.lucius.ij. ¶ Adhuc querit idẽ Jaco.de are.si testator dixit qd executor exequi deberet cum consilio vxoris vel alterius nũquid sine eius cõsilio possit exequi.ꝛ videtꝛ ꝙ sic vt.ff.de admi.tuto.l.quidã decedẽs §.paulus.ꝛ.l.tytium.§.j.Econtra videtꝛ ꝙ non qꝛ volũtas defuncti seruãda est.j.de leg.l.cũ questio.ꝛin aut.de nup.§.dispo nat.est ergo cũ cõsilio illius quẽ voluit executio faciẽda ar.ff. de institu.l.sed et si pupillus.§.ↄ̃ditio.de exercito.l.j.§. si plures.mã.l.ideqꝫ.§.siqs ea.ꝛ ibi in glo.ꝛ latissime ibi tangam de ista materia.ꝛ ꝑ hoc.d.l.tytiũ.in pñ.ex de elec.ne ꝑ defectu. et c.cũ in veteri.ꝛde offi.de leg.c. venerabilis.ꝛde hoc hñ ꝑ arch. ꝛ Jo.an. ex ne sede vacãte.c.vnico.lib.vj.ꝑ host.in sum.de his que fi.a pla.si.cõ.cap.ver.ſꝫ q̃ est dñia. Nec obstat ꝑallegata .l. ff.de testa.tute.l. iure nr̃o. q̃ nec aliud simile ne lex circũueniatꝛ vt.ff.de spon.l.oĩno.cum si. ¶ Sed nunqd tenebitꝛ sequi consilium sibi datũ arg.ꝙ nõ.ff.mã.l.ij.ꝛ institu.eo.§. tua gratia.ꝛ de arbitris.c.olim.ipe aũt distinguit aut testõr dixit relinquo cõsilio talis distribuẽdum aut dixit cũ cõsilio talis distribuat. Primo casu lꝫ teneatꝛ regrere nõ tñ sequi:vt pall.c.olim.et de elec.cũ inveteri.qd ergo ꝑdest petere consiliuꝫ qꝛ posset trahi in aliã sñiam.vt.ff.de arbi.l.item si vnus.§. fi.ꝛ.l.seq.ꝛ.l.si ꝑcedente.Scõo casu tenetꝛ seq arg.dicti.§.cõditio.ꝛqꝛ videtꝛ testator hoc sensisse ar.ꝑdictaꝝ legũ ꝛ canonũ.De hoc etiam no.in specu.d.§.ij.colũ.ver.ſꝫ quid si dixit sic.ꝛ vsi. seq.ꝛ plenius dicam.d.§.si quis ea. ¶ Sed qd si testõr cõmisit electionẽ executorũ alteri nunqd valebit:ꝛ videtꝛ ꝙ sic.nã possum facere ꝑcuratorẽ ad aliũ faciendũ.vt ex de ꝑcur.c.j.§.j.lib.vj.ꝛ not.ff.de serui.rust.pre.l.cũ essent.§.fi.in fi.glo.magne.ꝛ ꝑ hoc.ff.qd cuiusqꝫ vniuer.l.itẽ eoꝝ.§.si decuriões.ꝛ ꝑ hoc hñ facit de leg.ij. cũ quidã.in ꝑn.ꝛ.l.cũ pater.§.a filia.ꝛ.§.rogo.ꝛhñ de re.du.l. vtrũ.§.cũ quidã.ꝛ ex de testis.c.cũ tibi.cũ ibi no.ꝑ Ber.Jnn. et Host.Jn ↄ̃riũ facit.ff.de testa.tu.l.tutor incertus.ꝛ.l. tutor ita nõ recte.ff.de her.insti.l.illa institutio.cũ ibi notatis.tutores eñ ꝛ executores equipantꝛ:vt no.i gl.ff.de tutelis.l.tutela. Primã puto fore verã fauore religiõis ꝛ pietatis ꝛ vltime voluntatis ꝛ qꝛ hic nõ cõmittitꝛ dispositio volũtatis testõris in alterius arbitriũ ſꝫsola executio qd nõvr ꝑhibitũ ꝑ iura ꝑdicta et ꝑ hoc facit qd dixi.s.e.v.dñs Dy.ꝛ ita ẽt tꝫ Jo. an.ex de testa.c.cũ tibi.qd hñ facit cũ ibi notatis.ꝛ ꝑ inno.ꝛ host. ¶ Sed quid si nullũ instituit heredẽ ſꝫ in codicillis disposuit oĩa sua bona distribuerentꝛ ꝑ tales executores an valeat dic de hoc vt no.d.§.v.ſꝫ qd si reliquit. ꝛ plenius vsi.ſꝫ pone qd aliqs non instituit.ꝛ vsi.seq.ꝛ ꝑ hoc ex de testa.c.cũ tibi.ꝛ not.xij.q.ij.de laicis in glo.ꝛ ꝑ Arch.ꝛ ꝑ Roff.d.tit.de acti.ex test.vsi.qd aũt si nullus.ꝛ.s.eo.v.ſꝫ an possit agere. ¶ Sꝫ qꝛ supra in pluribus locis facta est mẽtio de pijs causis q̃ dicũtur cause pie de hoc hñ notatꝛ in speculo.d.§.vsi.Et scias ꝙ inter relictaꝛ ꝑ dictum. Joã.blan.cj. qõne ꝛ pluribus seqũtibus.ꝛ.j.e.si quis ad declinandã.Et notandũ ꝙ relictũ ecclesie in dubio ꝑsumitꝛ relictũ ꝑ anima testõris.xij.q.ij.c.pontifices.ꝛ ibi notatꝛ et sic ad pias causas.Nam oẽ relictuꝫ ꝑ anima intelligitur ad pias causas:vt videtꝛ sentire glo.ff.de leg.ij.l. si quis tytio decẽ. qd puto verum nisi in fraudem fieret: puta consanguineo diuiti magis enim ex pauptate legatarij quam ex verbis testatoris dijudicatur ad pias causas:vt notatur.s.tit.proximo.l.illud. in glo.ꝛ ibi ĩ fine tetigi per Host.in summa de foro compe.v. in fine.Ad hoc etiã facit qd notatur.j.ad.l.fal.auct.similr.ꝛibi in glo.Jtem datũ causa dotis intelligitꝛ causa pia.vt.ff.de cõdi.indebiti.l.cum his.§.mulier. ¶ Restatvidere qd sit officiũ executoris.in fi.ꝛ eius officium est vt manifestet qualiter in distribuendo pietatis causam impleuit:vt hac.l.§.vnius anni.ꝛ super hoc stabitur eius sacramento fm quosdam.vt.j.de dona.l.si quis ꝑ redemtione.de hoc tñ plene notatꝛ in speculo dicto.§.ver.sed an simplex fideicõmissarius.et versi.seq.Rationem aũt sine dubio reddere debent omnes executores.vt extra de testis.c.vnico.in clemen.ꝛ ibi de hoc per Joan.an.ꝛhic per Odo.ꝛ Ai. ¶ Circa vltimũ.ſc. quot sint genera executorum dic ꝙ tria sunt genera.s. testamẽtarij qui eligũtꝛ a testõre. de quibus dictũ est supra diffuse.Jtem legitimi quibꝫ huiusmodi officium a iure cõceditur.de quibus legitimis satis notatur in speculo dicto.§.vltra principiũ.versi.legitimi. ꝛ circa finem ipsius.§.item circa legitimos.vsqꝫ in finem.Et est notandum qd testator ꝑhibere nõ potest in testamento qd isti legitimi non exequantꝛ.vt in auct. hic signata licet testator ꝛ extra de testis.c.tua nobis.ꝛ ibi in glo.ꝛ pro hoc de leg.j.l.nemo.et de admi.tut.l.quidã decedens.qd verũ est nisi alius sit datus

vt hac.l.§.finaũt.et no.ex̃ de verbo.sig.c.cũ tibi.⁊ p Arch.d.c. epus tuitionẽ.lxxxviij.di.Epus tñ voluntatẽ defuncti infringere vel cassare nõ posset.vt.xvj.q.j.c.admonere.Itẽ datiui q danf a iudice de quib⁹ habet in specl'o.d.§.v.datiui.vero plures etiã alie qõnes in ista materia executoꝝ sunt in.d.§.⁊ dicto tractatu Jo.blan.quas breuitatis cã hic nõ repeto q2 nihil ex eis adijcere noui.In vͤsi.ꝗsi testõr ibi defunct⁹ est.ad hoc ꝯcor. ff.de tu.⁊ cura.da.ab his.l.vbi absunt.ol.❡In ver.ꝗ si in vico allegaf sepe ver.iste qõ ville ⁊ castra.q̃ sunt in territorio alicuius ciuitatis subsunt ipi ciuitati.⁊ ad hoc.j.de natura.libe. l.iij.fcdo rñso.ff.de tut.⁊ cura.da.ab his.l.j.⁊.l.ius dãdi.de offici.pfec.vr.l.j.§.fi.⁊ ad munici.l.q ex vico.⁊ ibi de hoc.Sic et oẽs ecclesie ⁊ monasteria ciuitatis et dioceſ subsunt epo.vt ex̃ de pscrip.c.cũ olim.⁊ de capel.mona.c.ij.❡Sz nunqd appellatione ciuitatis continef territoriũ videf qõ sic.arg.hui⁹.l.cũ cõcor.pdictis.Sed de hoc dicvt plene notaf.lxiij.di.ego ludo uicus.in glo.⁊p Archi.⁊ pleni⁹.lxj.di.c.null⁹.in glo.⁊ p arch. et bene ex̃ de rescrip.c.Rodulphus.p Ber.⁊ Cõpost.Potest ergo ciuitas iponere collectas ⁊ onera villis⁊ castris q̃ sunt in eius territorio.⁊ p hoc.j.vt rusticani ad nullũ obsequiũ deuocentur.l.j.li.xij.⁊ ibi de hoc dicãr no.in glo.in auct.qbus mo. natu.effi.sui.§.si quis igit ex qualibet.col'.vij.⁊ ideo dr territorium a terendo.vt.ff.de v.sig.l.pupill⁹.§.territoriũ.❡Sz qd si nõ est mortuus in territorio sz in aliquo loco icerto puta in mari dic ꝗ vicinior eps illius loci exequatur arg.ex̃ de elec.c. vbi periculũ.§.porro.⁊ qõ ibi notaf p Cardinalẽ in fili qõne⁊ dicetur.j.vbi de crimine agi oportet.auct.q̃ in puincia.❡Sz nunquid parochiani dioc.possint recipe ecclesiastica sacramẽta ab archipsbytero ecclie cathedralis.dic ꝗ sic:vt notaf ex̃ de officio archipsby.c.officiũ.❡Sed qd si heres est de vna ciuitate ⁊ cõmissarius de alia in qua fiet executio dic ꝗ in ciuitate hẽdis.vt.ff.de iudi.l.fideicõmissũ.in fi.Alias pulcras qõnes habes circa hoc in specl'o.d.§.vltima colũ.⁊ in opere dicti dñi Joan.blan.cxxv.qõe ⁊ pluribus sequẽ.❡In fine.not.hunc finem ad qõ ꝯcor.j.de famos libellis.l.vnica. Sed ꝯ videf.ij.q. vij.si quis eps.sz dic vt ibi notaf.❡In glos.a quibus sit tale. in fine.de lega.j.l.fideicõmissum.de lega.ij.imperator.et.j.de fideicõ.l.ab eo.ol.❡In gl.vt argumẽtũ.ff.ibi respõdeo cogi potest de hoc an cogi possit ⁊ qualiter plene dixi.s.vͤsi.sed nũquid possint cõpelli.Ibi officio iudicis vt pealle.l.hereditas ff.de petitio.heredita.de annuis legatis.quintus.⁊ de manumiss.testõ.l.menia.in fi.Ol.In glo.i.ortus est ibi tempus pro tempore ponitur qõ sepe fit in iure.vt.j.de legibus.l.j.de his qui no.infa.si possidoneũ.instituto.de lega.in pncipio.⁊ de re iudi.l.nec ex liberalitate ol.In eadẽ glo.ibi in adoptione quidam.in fi.Et p hoc qõ vterqꝫ adesse debeat facit qõ dicã in simili.j.e.auf.psbyteros.signata sup.l.gñaliter.Sz si discordẽt videf qõ eps domicilij pualeat.vt in aut.de eccl'iasticis titulis §.si qs autẽ vnũ.⁊.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.l.q̃ ꝯditio.§.fi.Sz verius puto qõ eps originis pferatur ar.hui⁹.§.⁊.d.l.assumtio.⁊ eo. tit.l.libert⁹.§.si eodẽ tpe.⁊ ita sentit gl.j.e.l.si qs ad declinandam.§.⁊ si quidẽ.Ol.Cy.fm Pet.distinguit aut religt pecuniã aut alias res.si pecuniã q2 pecunia nõ respicit domiciliũ. vt.ff.de iudi.l.fideicõmissũ.exequef ille vbi est pecunia.vt.ff. de tuto.⁊cur.da.ab his.l.pupillo.⁊ de peculio qrif.§.põt.si in alias res fit executio p eũ vbi sunt res si in vtroqꝫ loco sũt tũc vterqꝫ ⁊ ita intelligaf gl.ista cy.Et ex hoc est sopita alia qõ si testator reliquit fratrib⁹ pdicatoribus nec dixit cõnuẽtui qõ nõ queraf tale legatũ toti ordini sz ꝯuentui originis vel domicilij et p hoc in aut.de eccle.ti.§.si qs in noĩe.⁊ q2 arbiter.Ubi de loco nõ ed dictũ dz pnũtiare in loco cõpromissi.vt.ff.de arbi. l.si cũ dies.§.si arbiter.⁊ ad hoc facit qõ no.in specl'o.d.§.vͤsic. quid si testator vult fieri pontem.et ver.sz quid si fuit natus in vna ciuitate.⁊ de ꝯdit.⁊ demon.l.que conditio.§.cum ita.In eadem glo.in fi.sol'.vt ibi notaf.⁊.j.de inco.l.ciues.lib.x.Itez qõ dictũ est qõ vterqꝫ eps exequi põt intelligas diuisim ⁊ non simul vt.d.l.ciues.notaf et facit.ff.de leg.j.l.tytie textores.v.sz et si.sed qõ simul exequanf est arg.d.l.tytie.in principio vbi in dubio sunt cões.v.ne ⁊ textores.⁊.ff.de excu.tuto.l.iuris peritos.§.j.Uel distingue aut patrimoniũ est in vtroqꝫ loco ⁊ tũc quilibet epus exequef in rebus que sunt i sua diocesi.vt.d.§.j. et.j.vbi petanf tuto.l.j.Aut altero tm̃ ⁊ tunc eps eius loci tm̃: vt hic arg.ff.de iudi.l.fideicõ.Aut patrimonium est in tertio loco ⁊ tunc prefert epus originis:vt hic.⁊.d.l.ciues.Si origo est dubia tunc epus domicilij ⁊ sic de eo dubitatur tunc epus loci in quo defunctus est:vt hac.l.§.qõ si testõr.Jac.de bel.legum doctor excellentissimus.

1 ❡Castitas quid sit ⁊ quid humilitas.

a SI quamquã.[a] Uide.ff.ad.l.iul'.ambitus.l.j.⁊ qõ ibi no.Ibi sincero oim iudicio.vr ergo ꝗ de iure ciuili eligendus sit eps p oẽs ꝯcorditer.⁊ de forma electiõis epi satis habef in auct.de sanctis.epis.§.j.⁊plibus sequẽtibus quã quidã hic hñt ⁊ incipit cũ eps.⁊ in sum.Azo.eo.ti.⁊ hui⁹ tituli in pma colũ.De iure canonico sufficit si electio epi fiat a maiori ⁊ saniori pte capl'i citatis citãdis.vt ex̃ de elec.c.q2 ppter.cũ ibi notatis.Ibi pfecto eni qs locus nota pulcruz tex.ꝯ simoniacos.de qua materia habef.ex̃ de simonia.p totũ.⁊ in summa eiusdẽ tituli p Hos.⁊ Post.⁊ hec dictio quis iterrogatiue ponif ⁊ ita ponif de pe.dist.j.si sacerdos.Ponif ẽt multꝫ alijs modis vt no.p arch.d.c.⁊ dicã in alphabeto de ver.sig.sub litera.q.dictiõe quis ita castus.❡†Quid sit castitas⁊ vñ dicaf et quid humilitas.⁊ pulcra circa hoc habenf p arch.xxiij.di.c. qui eps.De castitate ⁊ cõtinentia epoꝝ ⁊ alioꝝ clericoꝝ habef lxxxj.di.c.pposuisti.⁊.lxxxiij.c.cũ in pterito.⁊.c.seqntibus. ❡Qualis debeat esse epus in moribus ⁊ vita ⁊ fide habes in summa hui⁹ tituli.in pn.⁊ latius in.d.c.qui eps.vbi etiã notaf ꝗ laicus ⁊ mulier admittunf ad impediẽdã confirmatiõez epi et vtrũ opponẽs se cõfirmationi sit actor vel re⁹.⁊ vtrũ admittanf ad hoc criminosi vel excõmunicati habef p Arch.c.di.c. illud.⁊ fm doctrinã apl'i eps dz esse sine crimine vnius vxoris vir nõ violẽtus.prudẽs:ornatus:hospitalitatez prebens.pudicus:doctor:nõ percussor:nõ litigiosus:nõ cupidus.domui sue bene dispositi⁹:nõ neophitus.Et hec colligunf.xxv.dist.c. vnũ orarium.§.nũc aũt.in textu ⁊ gl.⁊ p Arch.q̃ omnia exponuntur a dicto.§.vsqꝫ ad di.qnquagesimã.⁊ de hoc etiã not.p Hos.⁊ Post.in sum.de temp.ordi.❡Item nõ debet ordinari eps habens filios nisi ex necessitate.xxviij.dist.de syracusane. cũ ibi notatis.❡De electione epi ⁊ ꝗ laici nõ debeãt eligi sed postulari habef.lxj.di.c.ij.⁊.c.statuim⁹.⁊.c.seq.⁊ ibi p arch. ❡Utrum apostoli fuerint epi.notaf.lxvj.di.c.porro.⁊ ibidez vtrum moyses ⁊ aaron fuerint sacerdotes.p Arch.Epi dicuntur filij ⁊ patres ecclesie diuersis respectibus.lxviij.dist.quoꝝ vices.In glo.⁊ p archi.debẽt esse largi ⁊ liberales.lxxxvj.dis. c.cum multa.§.fi.⁊.c.seq.sed licet tales eligi deberent vsurpatio tamen in brachio tam ecclesiastico quam seculari eligẽtiuz indignos posuit mundum in errore⁊ statu in quo est vt pulcre notat dñs io.cardi.in phemio apparatus sui.li.vj.pma colũ. Utrum possit in epm eligi in minoribus ꝯstitutus habes.lx. dist.c.j.ij.⁊.iij.⁊ ibi p archi.❡Utruz monachus in epm eligi possit.lxj.di.c.hñ nouit.in glos.⁊ p archi.⁊ ex̃ de elec.c.nullus religiosus.§.j.⁊ ibi notaf in clementinis.eo.titu.c.j.⁊ fina.cuz ibi notatis.❡Utrũ clerici ciuitatis si ex ꝯsuetudine consueuerunt vocari ad electionẽ epi sint vocãdi.habef per archi.lxiij. dist.nosce.De cõsecratiõe epoꝝtractaf.lxiiij.⁊.lxxv.di.in summa.et.c.eps.in glo.⁊ p archi.Alia etiã de materia epoꝝum tetigi.s.e.super rubrica ibi purificet saltem per exemplũ lz non per effectum.Old.ibi rogatus recedat hoc ver ante electiõez post electionẽ nõ põt vero ẽt nõ rogat⁹acceptare.vt ex̃ de elec. c.cupientes.§.j.li.vj.⁊ ibi in glo.Jo.an.sup verbo post obtentam.Ibi cũ sane quisqꝫ.v.iste canonizatus est.vsqꝫ in fi.xv.q. iij.c.sane.⁊ vide qõ ibi notaf.vj.q.j.c.quero.§.porro.al's est in c.si quis cũ militib⁹.ibi accusatiõe pposita.Sic ergo no.ꝗ in crimine lese maiestatis necessaria est accusatio sicut est in alijs ff.de accusa.libero.Sed impator henricus septimus in ciuitate pisana fecit tres leges q̃ cõmuniter nõ hñtur.i quaꝝ vna habetur qõ in crimine lese maiestatis pcedif summarie ⁊ de plano⁊ ipso facto sine snĩa incurrit penas cõmittẽs tale crimẽ⁊ incipit ipsa lex ad reprimendam.⁊ ponã eam sub titulo ad.l.iul'. maiestatis.Ibi a gradu sacerdotij ex hoc tex.potuit colligi.c. degradatio ex̃ de penis.li.vj.cũ ibi notatis.⁊ p hoc.j.e.auct. cleric⁹ quoqꝫ.⁊ ibi de hoc dicef.Degradatio aũt est a superiori gradu ad inferiorẽ reductio vt colligif.j.de offõ magrĩ officior.l.iij.Ibi par facinus vñ dicatur facinus ⁊ q̃ sit dñia inter facinus ⁊ flagitium.notatur bene per archi.xxxij.q.vij.c.flagitia.❡In glo.a quocũqꝫ dati hoc ver si detur electo volente si enim detur eo ignorante dicvt.l.q.v.c.presentium.⁊ extra de simonia.c.et si questiones.In glo.idest qui debent esse sancti.Ibi alioqui.i.si de sanctitate ipa intelligeres q̃ nunqꝫ cadit ol.In suo vniuerso sicut dr ius naturale imutabile.vt instit.de iure naturali.§.fi.In g.i.purgabile similis expositio.j.ne sanctum baptisma.l.ij.In glo.s.vt velit.ibi.c.ij.et melius.c.di.c. vbi.⁊ ibi in gl.In ea glo.in fin.de quo dic vt ibi ea.causa.⁊.q. c.in scripturis.et plenius per archi.c.sunt in ecclesia.In glo. vltima ibi.§.titulos.Cõsueuit etiã allegari hec lex in fine qõ agentes ⁊ consentientes pari pena puniũtur sed recte intuẽti hoc nõ dicit.immo de agentibus tantum loquitur dando vel recipiẽdo

a ❡Si quẽꝗ Concordat text⁹.in.c.p nostras.cũ glos.j.ex̃ de iure pro.

recipiendo pecuniã sed de agentibus ⁊ cõsentientibus loquitur lex.ſ.e.ſi quis ad declinandã.§.fi.⁊ ibi in glo.⁊ plene de h dixi.s.eo.l.ſi qs nõ dicã rapere.circa finẽ.v̄.nũc videamus.in eadẽ glo.ibi quicũq͂ in fi.immo cõ cor.ſʒ in.v̄.eos vo ⁊ ver.ſe. bñ videt̃ cõtradicere q꜡ minus punit̃ diſcens quã docens.ſed dic qđ maius delictũ eſt docere quã diſcere q꜡ docẽs peccat in ſe ⁊ in aliũ qđ nõ facit diſcens ar.ad hoc.ff.de his qui no.infa. l.athletas.§.ait pretor.⁊.l.pe.in aut̃.vt iu.ſine quoquo ſuffragio.§.eos aũt.Nec ob.ſ.de mat.l.culpa.Nã ibi eſt culpa filijs in ſimili re q̃ docetur ⁊ diſcit̃ plus tñ peccat docẽs vt dictũ eſt ⁊ ptʒ in dicta.l.quicũq͂ dicto.v̄.eos vero.⁊ ver.ſe.vbi diſcens mitius punit̃ quã docẽs preterea ſicut ſe hʒ docẽs ad doctum ſic ſe habere dʒ nõ docẽs ad eũ q venit cã diſcendi ⁊ nõ didicit quare ergo magis punit̃ imo videt̃ qđ ille q venit cã diſcendi debeat magis puniri quia eſt actor delicti vt.ſ.ad.l.iul.de vi.l. qm̃ ⁊ ſic ptʒ qđ glo.q̃ eſt in dicta.l.culpa.⁊.xxvj.q.v.c.aliquãti. eſt falſa iac.de belui.in.e.glo.in fi.Si ibi vnũ ⁊ idẽ delictũ a diuerſis cõmiſſum circa pene ĩpoſitionẽ ex diuerſa delinquẽtis cõditiõe diuerſimode punit̃ vt.ff.de penis.l.quedã ⁊ dixi de hoc.s.e.l.preſbyteri ol.⁊ iõ in.l.ɔ̃ria mitiꝰ punit̃ femina quam maſculus propter fragilitatẽ ſexus muliebris Jac.de bel.

Orphanotrophos. Uide in ſumma huius tituli.§.nũc de orphanotrophis pulcrã decretalẽ ad iſtã materiã in cle.de reli.domi.c.vlt.cũ ibi notatis per Jo.and.⁊ vide in ſpeculo de orphanotrophis ⁊ pulcram q.ſ.eo.omnia priuilegia.

Omnes qui vbique. Ibi ſnĩa iudicis.ſ. citatoria ⁊ ſic citatio dr̃ ſnĩa vt hic in gl.dixi.s.e.l. cũ clericis.in principio ⁊ circa finẽ. ¶ Jn glo.ſed nõne ibi.c.inolita. vbi eſt magna ⁊ pulcra gl.⁊ de iſta materia in.e.gl.in fi.ſed exiſtens in ciuitate ɔſtantinopolitana primo vocauerat ſm̃ mentẽ ſequẽtis.§.⁊ nunc eoſdẽ in prouincia redeuntes iterũ vocat vt ibi iudiciũ finiat̃ ibi ceptũ eſt.vt.ff.de iudi.l.vbi ceptũ.ol. ¶ Jn glo.per ſeipſum in fine vel aliter vt ibi notat̃ oldra. ¶ Jn hac aut̃.in fine ſepe allegat̃ in cauſis qđ in defenſionibus copia larga preſtanda eſt.⁊ de hoc vide in gandino de defenſione a reo facieñ.per totũ.⁊ ad hoc optime cõcor.ſ.de bonis vacan.l.fi.lib.x.Jbi data copia declinandi ⁊ optime.ff.de q͂õnibus.l.vnius facinoris.§.cognitur.vbi quocũq͂ tpe poſtulante reo defenſionẽ negari nõ oportet imo qđ plus eſt etiã nõ petẽti videt̃ debere dari defenſio vt.ff.de re militari.l.deſertorẽ.§.ſi ad diẽ.⁊ ita vidi cõiter ſuari.nã facta reſponſione p reũ ſtatim iudex dat ſibi terminum defenſionis. ⁊ ad hoc bene facit.ſ.de iure fiſci.l.facultas defenſionis libro. x.Abſurdũ eñ videt̃ qđ actore ĩpugnante reo defenſionis copia deneget̃ vt extra de excep.c.cũ inter.R.priorẽ ⁊ ibi de hoc ſatis in glo.⁊ p Jnn.⁊ hoc eſt qđ dici cõſueuit qđ etiã diabolo nõ eſt deneganda defenſio.excõicatus eñ eſt mẽbrũ diaboli ⁊ tñ ſe defendit vt.d.c.notat̃.p hoſti.⁊.e.ti.c.pia.li.vj.Et idẽ poſſet dici de bãnito qđ ẽt ſi ſtatuto caueat̃ qđ bãnito nõ fiat rõ intelligat̃ in agendo nõ in defendẽdo vt dixi.ſ.de here.inſti.l.j.ver.ſʒ ſi ſtatuto caueat̃ imo.quidã dicere voluerũt qđ talis defenſio nõ poſſet tolli per papã vel principẽ vel legẽ communẽ vel municipalẽ quaſi talis defenſio a iure naturali procedat ⁊ videt̃ hoc expreſſum in clemẽ.de ſnĩa ⁊ re iudi.c.paſtoralis.§.penul.⁊ de hoc dixi.ſ.qũo ⁊ qñ iudex.l.ea q̃. ¶ Dñs aũt gabriel de oſelletis doctor mutineñ.in quodã ſuo tractatu de fama ſexta charta vltima colũna.v̄.ſed ponat̃ qđ in ſtatuto cauet̃ vbi de hoc ſubtiliter no.tʒ qđ ſi ſtatuto caueat̃ qđ procedi poſſit nulla data defenſione qđ valeat.Et pro eiꝰ opinione facit q꜡ appellatio eſt ſpecies defenſionis.⁊ tñ in multis caſibus tollit̃ vt.ſ.quoꝝ appel.nõ recipi.p totuʒ. ¶ Jtẽ q꜡ iura concedũt in multis caſibus reos puniri nulla data defenſione vt.ſ.de ſicca.l.fi.in fi.de adul.l.in adulterijs ⁊ de falſa moneta.l. fi.⁊.ſ.de fideiuſſo.l.ſancimꝰ.Jbi ſine defenſiõe.Nec ob.qđ defenſio eſt de iure naturali q꜡ verum eſt de defenſione manuali qua cõceſſum eſt cuiq͂ ſe defendere de qua loquit̃.ff.de iuſti.⁊ iure.l.vt vi.vbi de iſta materia defenſiõis ſatis notaui ⁊ de iſta nõ loquit̃ hic.Sʒ de defenſiõe dãda reo petẽti vel nõ petẽti p iudicẽ ⁊ iſta nõ eſt de iure naturali ſʒ iure gẽtiũ vel ciuili ⁊ iõ p aliud ius tolli poteſt ⁊ hãc opinionẽ verioꝛẽ puto ⁊ de hoc dicet̃ ſ.de tem.ap.l.ij.⁊ ad hoc.§.cognituꝝ.Et idẽ puto ſi quo caueat̃ ſtatuto qđ bãnitus habeat̃ p ɔfeſſo ⁊ de hoc dicet̃ infra de aſſeſ.l.cõſiliarios vbi cõtumax p confeſſo habeat̃. ¶ Preterea in glo.⁊ hodie in fine vbi videt̃ ſentire glo.qđ ſit ſpeciale in caſibus in dicto.§.aliũ cõpreheñ.⁊ ita etiã tʒ hic dñs fran. accur.ſed qđ corrigat̃.qđ hic dicit verius puto p dictũ.§.ſi qs pro pecuniaria ⁊ ibi etiã notat̃ in glo.Jn hac ibi vicarijs fideiuſſoribꝰ colligit ex hoc hic cy.in fi.lecture ſue qđ duo tutores in eadẽ tutela pñt adinuicẽ fideiubere vt.ff.de tuto.⁊ cu.datis ab his.l.romanus cy.hoc nihilominus.Jbi in cauſis eccleſiaſticis.i.ad eccleſiã ptinentibꝰ ſecus ſi ad clericũ tm̃ q꜡ tũc locũ hʒ qđ dictũ eſt a principio.l.huiuſq͂ ol.Jbi cõuenit ordinari.Ex textu iſto vr̃ qđ monaſteria ⁊ eccl̃ie nõ poſſint cõſtituere ſindicũ ſine auctoritate epi ſʒ de hoc dic vt no.extra de reſcrip.c.edoceri.in gl.⁊ p inn.⁊ cõpoſt.⁊ vide ẽt circa hoc qđ notat̃ extra de pcu.c.j. ¶ Executoribus ibi ſperãtibus p pmiſſionẽ ol.Jbi accipe p realẽ ſolutionẽ ol.Jbi verũ ſi apparitor hũc vſ.intellige cũ clericus aliene puincie in ciuitate cõſtantinopolitana inuẽtus fuit ⁊ ibi citatus poſtea ſe abſentauit.poterit eñ citari de puincia ad vrbẽ ɔſtantinopolitañ.vt ibi iudiciũ finiat̃ vbi ceptũ erat al's niſi p citationẽ pueñt꜡ eẽt ɔueniri deberet in puincia vbi morat̃ corã ſuo iudice vt.s.e.l.j.rñſo et ibi dixit ol.Et ex hoc tenebãt dñi iac.de are.⁊ vber.de bobio ⁊ cy.hic qđ ptãs bergomi poſſit citare p nuntiũ ciuẽ bergomẽſem cõmorantẽ extra diſtrictũ bergomi.⁊ valeat talis citatio ⁊ p hoc.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.ſi ibi ſcripſero ⁊ caſus eſt expreſſus.ſ.de officio pfecti vrbis.l.pmulgatis.⁊ illã allegabat ad hoc dñs R i.q ſiliter tenebat opinionẽ pdictã.ſʒ lex illa poſſet adduci p opinione ɔ̃ria ibi eñ ponit p regula q꜡ pfectus vrbis nõ vocet aliquos de puincia exceptis officialibꝰ ſuis et popularibus ſeditione vrbis obnoxijs.ſtabit̃ ergo regule in alijs nõ exceptuatis ⁊ ita tenebat ⁊ bñ iudicio meo dñs iacopinus de ruffinis de ianua pdictã.l.qđ pmulgatis vt ibi ſcripſi ⁊ q꜡ ſpãle videt̃ in crimine hereſis vt ex̃ de hereticis ca.vt cõmiſſi lib.vj.cũ ibi notatis p arch.io.an.⁊ cardinalẽ ⁊ in hac opi.erat dñs ni.de matarellis de mutina p.l.ff.de iuri.om.in. l.extra territoriũ ⁊ ibi hoc no.Executor eñ citãdo repſentat iudicẽ arg.ff.de officio eiꝰ cui mã.eſt iur.l.⁊ ſi ptor.vñ ſicẽ ſi iudex eẽt ex̃ territoriũ citare nõ poſſet q꜡ priuatꝰ eẽt.vt.ff.de officio preſidis.l.iij.ſic nec executor eiꝰ pſonã repſentãs.Preterea nõ poſſet citare vltra tẽpus ſue iuriſdictionis vt.ff.de iuri. om.iudi.l.eũ qui.ergo nec vltra locũ.paria eñ vident locus et tẽpus vt.ff.ſi cer.pe.l.vinũ.⁊ iſta opinio approbat̃ expreſſe in re canonico vt in clemẽ.de ſen.⁊ re iudi.c.paſtoralis.circa mediũ ver.vt illud tanq͂ notiſſimũ vbi dr̃ qđ imperator henricꝰ nõ potuit citare regẽ robertũ exiſtentẽ extra fines iperij dñs old.dicebat circa hoc tria loca cõſiderãda.Primus eſt locus vbi iudex facit ɔmiſſionẽ de citando.Scõs vbi executor citat Tertius locus ad quẽ citat.Primo ergo eſt ɔſiderandus locus ɔmiſſiõis facte executori de citãdo nullus eñ eſt citãdus ſine cõmiſſione ⁊ licẽtia iudicis.vt.ſ.de exhibẽ.reis.l.neminẽ eſt eñ talis cõmiſſio ſnĩa interlocutoria vt dixi.s.hac.l.in pn. ſi eñ hec facta eſſet extra territoriũ nõ valeret vt dicta.l.extra territoriũ maxĩe q꜡ in iudicijs attẽdimꝰ initiũ vt.ſ.q legi.per ſonã.l.fin.⁊ qui dari tuto.pñt.l.in vniuerſis.⁊ q꜡ exiſtẽs extra priuatus eſt vt dicta.l.iij.de offi.pſi.ſʒ citare eſſet exercere.nã per citationẽ interrũpit̃ preſcriptio vt.ſ.de preſcrip.xxx.an.l. ſicut.et perpetuat̃ iuriſdictio ſaltem de iure canonico vt extra de officio delega.c.gratũ.⁊ p hoc qđ exiſtẽs extra nõ poſſit citare facit extra de reſcrip.c.ſtatutũ.§.in nullo quoq͂ li.vj.Secundo eſt conſiderandus locus vbi executor preceptũ exequitur ⁊ tunc verũ eſt qđ citatio extra territoriũ valeat q꜡ effectũ citationis confert in locum congruum vt veniat reſponſurus bergomi.⁊ pro hoc bene facit.ff.de officio prefecti vrbis.l.fin. ff.de dona.inter virũ et vxorẽ.l.ſi eũ ſeruum.§.fi.⁊.l.ſequẽ.et de here.inſti.l.in tempus ⁊.l.aſſe.arguendo de tẽpore ad loco ɔpe.c.romana.§.ɔtrahentes ⁊ de hoc notatur p inn.extra de foro compe.c.vlt.in ſecunda glo.⁊ pro hoc facit quod notaui.ſ.de ferijs.l.dies feſtos.De citato die feriato vt cõpareat die iuridica de hoc no.etiam in ſpeculo de cõpe.iudi.aditione.§.j.ver.ſed quomõ iudex.Tertio eſt cõſiderandus locus ad quẽ citatur ⁊ nõ eſt dubiũ qđ ſi citatio fiat ad locum incõgruũ qđ nõ tʒ vt.ff.de arbit.ſi cũ dies.§.ſi arbiter.⁊ ſi qs in ius vocat.non ierit.l.ij.in fi.Sed ſecundũ opinionem eoꝝ qui dicunt citationem extra territorium non tenere quomodo fiet citatio de eo qui eſt extra territorium dicunt quod fiet per edicta vt.C.quomodo ⁊ quãdo iudex aut̃.qui ſemel ⁊ optime.ff.de requi.reis.l.j.⁊ ſcribetur magiſtratui vt ei notificet citationem vt ibidem habet et pro hoc.ff.de re.iudi.l.a diuo pio.circa princ.⁊ de bonis aut.iudi.poſſi.l.cum vnus.§.j.⁊ ibi in glo.⁊ de hoc notatur extra de dolo ⁊ contumacia.c.cauſam que.per hoſti.⁊ de iſto modo citandi per edicta hodie clarius habetur extra de iudic.c.primo in clementina.cum ibi notatis vel citabitur voce preconis vt.ſ.vbi de crimine agi opor.

auth.qua in prouincia vel citabit ad domū ex quo personaliter non reperit vt.ff.de libe.agno.l.j.§.j.qd vi aut clam.l.aut qui aliter.§.si forte ⁊ de dā.infec.l.iiij.§.toties.De iure ciuili stare opinioni predictorū doctorū qd citatio teneat per iura predicta.De iure canonico seruare decretalē pastoralis in foro canonico.ex.di.c.cōstitutiones.¶ In glo.nō ergo in fine vel dic ⁊ melius.⁊ notat.ff.de re.iur.l.inuitus.§.fi.⁊ de re mili.l.fin.§. vt aūt lib.xij.Uel dic qd clericus iniuste vexatus pōt dare vt redimat vexationē al's nō vt extra de simonia.c.dilectus.vbi de hoc ⁊ facit.ff.de ɔdi.ob tur.cām.l.ij.§.fi.vel dic qd hic exe cutor ꝓhibet accipere rōne publice vtilitatis vt instit.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.expedit ⁊ in autē.vt iudi.sine quoq̄ suffragio.§.cogitatio.⁊ nō fauore ꝑsone ⁊ iō nō est licitū clerico dare ei vt.j.de stratore.l.j.⁊ de meta.l.deuotū.lib.xij.nisi cā redimēde vexationis vt dictū est ⁊ ad.l.si quis ɔscribendo Rn̄deo qd ibi datur priuilegiū fauore ꝑsone ia.de bel.¶ In hoc vero ibi exponet obnoxius.nō eñ quātū debeat ſ; quan tū petitur inspiciendū est.vt.ff.de iur i.omni.iudi.l.cū quedā puella.ol.Preterea ibi et legitima petione.no.verbū ꝑ qd videt posse dici qd qs succūbit in cā ꝓpter ineptā petitionē vel cū iudiciū nullū pronūtiat cōdēnari debeat in expensis nō eñ sufficit petitionē eē iustā quantū ad causam agendi imo ēt oꝫ esse legitima quantū ad formā litigādi ⁊ ꝑ hoc.ff.de iudi.l.eū q temere.Nā q nō ꝓponit legitimā dr temere in ius vocare vt s.in prin.Ja.de are.⁊ ol.cui pn̄.cōcor.j.de calū.l.iij.ex̄ de penis.c.calūniā.⁊ de dolo ⁊ cōtu.finē litibus.cū ibi notatis.

¶ Monachus in iudicio an esse possit.

Causa que fit. Hec auth.sumit in auth.apud quos oporteat monachos causas dicere.§.j.coll.vj.⁊ ibi plenius no.in glo.⁊ ꝑ azo.in summa.e.tit.⁊ vide Jnn.extra de ꝑui.cū olim ⁊ in alphabeto lr̄a a dictiōe abbas plenissime de ista materia abbatū ⁊ monachorum.⁊ corrigit hec auth.l.codicis quo ad monachū vt nō cōueniat coram iudice seculari ⁊ circa materiā huius auth.varie sunt opiniōes qdam eñ dicūt monachū cōueniri ⁊ in iudicio eē ꝓpter istud principiū cā que fit cū monacho ⁊c.⁊.s.e.auth.sed hodie signata sup.l.cū clericis ⁊ ſm istoꝝ opi.cōdēnabit monachus exsecutio tñ fiet ɔtra monasteriū in bonis que fuerūt ipsi⁹ monachi sicut ⁊ al's sn̄ia contra vnū lata mandat executioni contra aliū vt.ff.de peculio.l.licet.§.idem scribit.⁊ in ista opi.fuit dn̄s si.vincētinus doc.antiquus alij dicūt qd in ꝑsonā monachi formabit petitio ⁊ rn̄debit abbas vel sindicus moñ.⁊ fiet executio in bonis q̄ fuerūt monachi.vt.ff.de capi.di.l.tutelas §.si libertate ⁊ insti.de acqui.ꝑ arrogationē.§.fin.⁊ pro hoc.j. hac eadē auth.ibi siue per abbatem ⁊c.⁊ videt textus expressus in auctē.de san.epi.in vltima col.§.ꝓuidere aūt.§.si qñ autem causa emerserit.Alij aūt dicūt qd monasterium conuenietur ⁊ aut defendet monachū aut fiet missio in bonis que eius fuerunt per dictū.§.vlti.insti.de acqui.ꝑ arro.ad hoc facit qd no tant.s.tit.xxi.auth.ingressi prima col.ver.ɔsueuit queri ⁊.vsi. sequē.De iure ciuili videt qd †monachus in iudicio esse non possit per dictū.§.ꝓuidere de sanctissimis epis.⁊ idē videt de iure canonico regulariter licet in casibus admittat de quo vide qd no.extra de rescrip.c.edoceri ꝑ Jnno.⁊ cōposit.⁊ per eūdē.inno.extra de iudi.c.cū deputati ⁊ de accu.ex parte.⁊ de re iudi.cū J.⁊ A.prima gl.eiusdē.Jnn.⁊.xx.q.j.de ꝑsona in gl. ⁊ per archi.⁊ per eundē de iudi.c.ij.in fine lib.vj.⁊ in questiōe bartho.brix.cxxiij.q.q̄ incipit estoqd monachus.¶ Dn̄s aūt ric.sic distinguebat aut actio q̄ rōne monachi intendit est realis aut ꝑsonalis.Si realis moñ.conuenietur q: possidet vt.j. de alie.iu.mutā.cau.facta.l.vnica.ff.de iudic.l.nō al's ⁊ de rei ven.l.officiū.Monachus aūt nō possidet q: ipse quodāmodo possidet vt.ff.de acquir.re.do.l.homo liber.in fi.⁊ de precario l.si adoptauero.Si vero actio est personalis tunc aut cōpetit ante ingressum aut post ingressum.Primo casu conuenit monachus vel abbas vel sindicus moñ.vel ipm moñ.ſm diuersas opi.quas.s.dixi.ex añ tñ gesto tenet moñ.vt dixi.dicta autē. ingressi.s.tit.xxi.⁊ extra de obli.ad rōci.c.vnic.cū ibi notatis in glo.⁊ ꝑ Jnn.⁊ in summa eiusdē titu.Si aūt ɔuenit ex ɔtractu celebrato post ingressum tūc aut cōtraxit de volūtate ⁊ cōsensu abbatis ⁊ totius capituli tūc nō tenet mona.vt dicto.c. j.de ꝓcur.⁊ de rescriptis edoceri cū ibi notatis ⁊ extra de fide iusso.c.quibusdā.Si aūt ɔtraxit sine volūtate ⁊ consensu predictorū tunc si mona.ex tali cōtractu est locupletatū ⁊ tunc in tñ tenet in quātū est factū locupletius vt.ff.de pecul.l.j.§.si cū impubere ⁊.j.qd cū eo.l.cū ancilla.nā hoc natura equū est ⁊c.vt.ff.de cōdi.inde.l.nā hoc natura.Si aūt nō est locupletatū nec in rē ei⁹ versum nullo mō tenebit ſ; ipse monachus cū sit liber hō ꝑsonali actione obligatus erit sed cū nihil habeat nec acquirere possit inanis erit actio vt.ff.de dolo.l.nā is.⁊ de fur.l.itaq̄ fullo.Et qd hoc casu moñ.nō teneat hn̄ facit glo.j. hui⁹ auth.q̄ incipit forte erat ⁊ de hoc plene no.ꝑ inn.ex̄ de priuile.c.cū olim.ij.ꝑ host.⁊ archi.xvj.q.j.c.sunt nonnulli.In delictis vero dic semꝑ monachū teneri ⁊ ꝑsonaliter ɔueniri nec exuit delictis ꝑ ingressum vt.ff.de capi.di.l.ij.§.nemo ⁊.l.tutelas.§.iniuriaꝝ.Nec ob.auth.de monachis.§.j.q: illud quo ad deū glo.tñ t; qd ex delicto monachi teneat moñ.vt.s.tit.xxi. auth.ingressi notat.ſ; de hoc dicvt ibi dixi.Nec puto cū agit ex delicto qd tunc abbas vel moñ.debeat defendere vt.ff.de publi.iudi.l.pē.§.ad crimē.nisi forte rōne sui pecuniarij iteresse. vt.ff.de publi.iudi.l.sciēdū.⁊.l.seru⁹ cū delictū ꝑsone cohereat ⁊ iō ipse seipsū; defendat ⁊ ad h facit qd dixi in filij qōne.s. e.l.nulli.ver.dubitat etiā de monacho.⁊.v.se.⁊ ita ēt sentit archi.d.c.de ꝑsona.xj.q.j.⁊.xxj.q.iij.c.hi qui.Notat ēt in dicto c.de ꝑsona ad quē spectat correctio monachoꝝ vtrū ad epm an ad abbatē ⁊ plenius ꝑ inn.de officio ordinarij.c.quāto.ad hoc etiā glo.ff.de re.iur.l.ex penalibus ⁊ hic ꝑ Cy.l; nō sic plene Sed qs iudex cognoscet de delicto cōmisso añ ingressum hec qd per plures tacta est per arch.xj.qōne.j.c.nemo vnquā vbi de hoc late ꝑ eum in speculo de reo circa pn̄.ver.ij.⁊.iij. ⁊ per albertū de gādino in vltimo titu.operis sui.v.Itē aliā subijcio qōnem ⁊ per bart.brix.in qōnibus suis ex vj.qōne q̄ incipit aliqs litigabat.Et de hoc etiā notat in glo.ff.de leg.j. l.nemo.⁊ ad municipi.l.incola iā publicis muneribus ⁊ ꝑ Cy. hic licet nō sic plene.Dn̄s ric.tenebat qd iudex ecclesiasticus cognoscat sicut eñ cognoscit in ciuili de cōtractu añ inito vt pt; per istā auth.ita etiam cognoscat de delicto nā ⁊ al's de delicto ante alibi commisso alibi conuenit.vt.j.vbi de crimi.agi opor.auth.qua in prouincia ⁊ qd iudex ecclesiastic⁹ cognoscat videt expressum in auth.statuimus hac.l.signata ⁊ in ista opini. videtur fuisse dn̄s dy.⁊ allegat.ff.de accu.l.hos accusare.§.h beneficio.cu; his que ibi no.Nec obstat.e.tit.l.fi.q: ibi forum non mutauerat sed locū martinus tamen de fano fuit in contraria opinione.s.quod iudex secularis cognosceret vt not.ꝑ dictum albertū de gandino vbi.s.ꝑ hoc.j.de testi.l.nullum.⁊ quia in delictis inspicitur initium.ff.de iniur.l.lex cornelia et de penis.l.ij.Bar.brix.in dicta questione ⁊ alij dicunt quod si clericus foret preuentus per citationem vel deprehensionem in crimine quod tūc cognoscat iudex secularis al's nō ad hoc allegat.ff.de iudi.l.si quis postea.cum glo.ibi posita que dicit puta clericus ⁊ de iuris.omni.iudi.l.cū quedam puella ⁊.j.de reis postula.l.vnica.li.x.⁊ videtur hoc expressum de iure canonico extra de foro competen.c.postulasti ⁊ ibi notat.⁊ de obli. ad ratiocinia.c.vnico in fi.glo.magne ⁊ in aditionibus io.an. Alij autē vt dominus iaco.de are.⁊ archi.in dicto.c.nemo vnquā ⁊ old.de ponte indistincte tenent quod siue clericus sit ꝑuentus siue nō semꝑ debet cōueniri coram iudice ecclesiastico ⁊ hoc probant multis rationibus.Primo quia superueniens priuilegium eximit quē a priori onere qd sibi incūbebat vt.ff. de excu.tut.l.spadonē.§.si aūt qs tutor.⁊.l.iurisperitos.in fi. ⁊ pro hoc q: sacerdotium superueniens tollit munus publicū iam iniunctū vt.ff.de vaca.mu.l.pretor.circa principiu; ibi vel si qui sacerdotiū nacti sunt ⁊c.⁊ soluit compromissum iam factum vt.ff.de arbitrijs.l.non distinguemus.§.sacerdotio.Et videtur expressum quod si paganus delinquit ⁊ iam accusat⁹ de crimine factus est miles de crimine non agetur sub primo iudice sed sub secūdo vt.ff.de re milita.l.qui cum vno.§.reus ⁊ videtur casus in dicta.l.hos accusare.§.hoc beneficio allegata per dominū dynum ⁊ pro hoc etiam.de ope.lib.l.interdu; ⁊ probatur etiam hec opinio quia fugientes ad ecclesiam nisi in exceptis criminibus non abstrahuntur inde vt.j.de his qui ad eccle.cōfu.l.presenti multo fortius ergo qui re ipsa factus est monachus vel clericus.Ad contraria vero respondeat.sc; ad.l.si quis postea ⁊.l.cum quedam puella ⁊.c.proposuisti qd ibi nō mutabatur forus sed adijciebat inter que est dr̄ia vt.ff. de senato.l.senatores ⁊ de exercito.l.si eum.§.item si seruus. in illis eñ iuribus nō mutatur status sed adijcitur forus hic vero mutat ⁊ forus ⁊ status.liij.di.c.j.Ibi nequaqua; studēs seculū fugere sed mutare.In illis iuribus etiam ɔtrarijs lic; mutaret forum vel domiciliu; mutabat tñ de vno seculari ad aliud seculare ⁊ ita quo ad speciē tñ non quo ad genus.laic⁹ aūt factus clericus mutat forum ⁊ quo ad speciē ⁊ quo ad genus q: de seculari ad ecclesiasticum propter mutationē status ⁊ ita dicit dn̄s Jaco.de are.fuisse padue determinatu; ⁊ dn̄s oldra.dicit idem seruatū fuisse per senescallū prouincie in curia aquinensi

ria aquinensi. alij dixerunt quod si cōstaret eum factum cleri- cum in fraudē tūc cōueniatur corā iudice seculari vt. s. titulo proxi. l. qui sub pretextu. cū filibus τ. j. de his qui ad eccl. cōfu giūt. l. j. τ dicunt fraudē psumi si eēt accusatus vel in crīe depre hensus antequā fiat clericus p. l. ff. de bonis eorū qui mor. sibi ɔsciuerūt. l. vlti. ¶ Quidqd sit de iure vidi seruari opi. qd si p uent⁹ esset cōueniret corā iudice seculari p palle. c. pposuisti et c. vnicū de obli. ad rōcinia q̄ vident loqui de laico facto clerico lʒ forte de stricto iure alia opinio sit verior. Speculator etiam tenet dicto titulo de reo vltra pncipiū τ qd etiam si cognitio spectet ad iudicē secularē. executio tū spectat ad ecclesiasticuʒ vt ibi no p eū. τ vide plene in tuis qōnibus stat. iij. pticula v. subiecio etiā talē qōnē. ¶ Querit glo. si monasteriū esset exē tū a iurisdictiōe epi corā quo cōuenietur monachus eiusdē. et dicit qd corā suo superiore. s. papa. ad hoc vide extra de priui legijs caplo volētes li. vj. cū ibi notatis p arch. τ Joan. an ibi hoc fieri debeat. i. ex pte cōuenti iudiciū exerceri vel exhibitio cōuenti monachi ꝑm ia. de are. cui⁹ opinio fuit qd monachus cōueniat vt. s. dixi. Ibi ꝑm leges. Nota qd leges seruant in fo ro ecclesiastico qd verū est nisi canones cōtradicāt τ hoc estqd statim sequit ad sacras regulas τc. de quo no. extra de operis no. nūt. c. j. τ idē ecōuerso vt no. extra de foro cōpe. c. qd cleri- cus. de hoc etiā tactū fuit. s. titu. pxi. sup rubrica circa finē. et ex hoc videt epm scire debere leges in cor. aut. qūo opor. epos. ¶. igit dicit qd dʒ scire legē moysi τ testamentū nouū. sed que sciētia requirat in epo habet extra de elec. c. cū in cūctis. ibi tā quā diuinitati q facit iniuriaʒ clerico facit deo vt. τ. s. e. l. si qs in hoc genus. Jn glo. j. in fine de hoc tū plenius supra dixi. in glo. pūtatio ibi veritatē nouit p hoc. j. de procu. l. fi. ol. ¶ Jn eadē glo. ibi monachus no. de hoc dixi plenius. s. in prin. ibi quoties iunge hic v. sed τ si cōtra qui est. j. in. glo. qz hic cōue- nientius legit ol. Ibi in minore. xxv. annis vt no. j. de iura. ca. l. j. in fi. τ. l. ij. ¶. qd obseruari. τ de eden. l. is apud quem. oldra. Jn. e. gloss. in fi. de calūnia aut. nō iurabit τ ita no. in cor. vnde sumit in glo. magna old. Jn glo. i. iudex ibi in alijs quoqꝫ pro hoc. j. de naufragio. l. penul. lib. xj. hanc approbat hic Cyn. et dicit qd si statuto imponit pena ptāti τ antianis qd diuidit p dimidia vt. j. si plures vna sentētia fuerint ɔdēnati. l. j. Cy. Ad hoc vide qd dixi de epali audientia. l. de creationibus sup ver bo actis interueniētibus. ar. ɔ de ap. l. qm ol. Jn eadē gl. ibi al le. si negligit facere iustitiā sic τ ecōtra vt extra de foro cōpetē ti. c. cū sit gñale τ. c. licet ex suscepto old.

Clericus quoqꝫ. Canonizata est in effectu. xj. q. j. si qs cū clerico τ ibi est pulcra gl. de ista materia in prin cipio cause qōnis τ quasi p totā qōnē de hac mate ria tractat τ per azo. in summa aut. vñ hec sumit vt clerici apd pprios epos. ¶. j. Et corrigit hec aut. l. C. quo ad clericū. licet quo ad aliquos casus relinquat clericos sub iudice seclari qd postea corrigit p sequentē aut. statuimus. que in ciuilibus τ in criminalib⁹ eximit clericos a iurisdictione seculari. Ibi proce dat. s. cause decisio. ol. ibi reus. i. culpabilis de crimine ol. Ibi spoliet. Nota de degradatione clerici ante pene impositioneʒ de quo dixi. s. e. l. si quēquā. τ habet ex de penis. c. degradatio lib. vj. τ p hoc. ff. de re mili. l. q cū vnio. ¶. exauctoratus. ¶ Jn glo. vt qz est liberalis in fi. vel qz est cā feudi vt extra de iudi. ce terū. vel alie similes de qbus not. xj. q. j. in summa τ plenius p hosti. in summa de foro cōpe. ¶. qbus ex causis in glo. vt qz sit eps in fi. So. vt ibi no. τ dic plene vt no. ff. de iudi. l. j. Jaco. de bel. ¶ Jn gl. format in fi. vltramōtani dicūt qd si hoc nō suffi ciat adhuc dabit aliud tēpus argu. ff. loca. l. si insulā. Tu dic cū sit tēpus indeterminatū arbitrio iudicis cōmittit vt. ff. de iure deli. l. j. ¶. ait pretor. nec est bona argumētatio de ciuili ad criminalē vt ptʒ. j. de iudi. pperandū τ. vt. j. certum tēpus cri mi. qd termini. p totū iac. butri. Jn gl. puta de homicidio ibi dicā canonicū. Et sic nō ex criminis gñe sed ex pene impositio ne dignoscitur crimē canonicū a ciuili vt. ff. de penis. l. quod ad statū old. Cy. hic secundū pe. dicit crimē canonicū siue ec- clesiasticū eē solū qd ptinet ad fidē τ de alijs crimib⁹ dicit nō spectare ad forū ecclesie etiam ratione peccati ne iurisdictio- nes pturbentur vt. j. e. l. repetita. de hoc dixi. s. de summa tri. l. gloriosissimo τ supra in suppletione gl. vt qz est liberalis. qd facit pro decisione illius questionis τ similiū si ex forma statuti imponat pro homicidio pena pecuniaria qd possit interueni re procura. de hoc tū dicam plene. ff. de publi. iudi. l. penult. ¶. ad crimen τ tangetur in simili. j. de transac. l. transigere vsi. itē querit si accusator τ ver. seque. τ. infra de accu. l. reos versi. itē querit si statuto. ¶ Jn gl. innuit qd ab soluere ibi si eūde. iste aūt videt alius homo qz factus est clericus τ de alieno foro τc.

ne ergo in eodē statu manente qui nō potest cōdēnare nō pōt absoluere sʒ conditiōe psone mutata instantiā recepit regula Posset etiā alio mō intelligi regula vt ibi notat τ tunc non re cipit instantiā ol. Jn eadē glo. ibi ecōtra vt. ff. de leg. j. si mihi τ tibi. ¶. regula ibi de seruitute τ simasse immo de seruitu. leg. l. τ si maxime old.

1 ¶ Clericū offendens bānitū per iudicē secularē an puniat
2 Papa an possit se submittere iudicio iudicis secularis.
3 Christianorū duo sunt genera.
4 Cause laicorū antiquitus tractabant corā sacerdotibus.
5 Judex qui denegat facere iustitiā an priuetur iurisdictione

Statuimus. Jsta est de nouis constitu tionibus federici impera toris. Canonizata est. xj. q. j. statuimus. τ ɔcor. ex de iudi. c. clerici τ bene. xj. q. j. inolita. vbi est pulcra gl. de hoc τ ibi etiā per archi. τ. c. sequenti τ. iij. q. vj. c. nō liceat in gl. τ de ista materia huius auctē. satis dicet. j. e. si qs in conscri bendo extra de foro cōpe. c. ij. τ. c. si diligenti. ff. de iudi. l. j. per az. in summa aut. vt clerici apud proprios epos in fi. τ plenissi me in spe. de compet. iudi. aditione ¶. j. ver. τ breuiter scias et versi. sequenti τ per host. in summa de foro cōpe. ¶. qui. ex cau sis versi. liquet vsqꝫ in fi. ¶. Et corrigit indistincte legem codic. τ aut. clericus quatenus cōcedebat clericū cōueniri coram in- dice seculari hoc em̄ prohibet in ciuili τ criminali τ si ɔtra fiet punit actorē in amissione cause. Ad qd concor. j. de iurisdicti. omni. iudi. l. in criminali. τ iudiciū nō tenet et iudex ex tunc est iudicandi potestate priuatus τ bānitus vel condēnans cleri- cos tenet ad emendationem damni τ iniurie vt extra de iniu- rijs τ damno dato. c. olim scribentibus. τ ibi est pulcra gl. de hoc si esset prelatus quē bāniret iudex secularis excōmunicat⁹ esset ipso facto. τ alias etiā penas pateretur vt in clemen. de pe
1 nis. c. j. cum ibi notatis. An offendens clericū bānitum per iu dicē secularē puniatur vide qd plene notatur per albertū de gandino de bānitis pro maleficijs versi. item subijcio questio nem que potestati senarū cōtigit de facto in questionibus dis putatis per dominū iaco. de are. τ incipit statutū est in ciuita te qd bannitus possit impune offendi. Sunt tamen multi ca- sus etiā de iure canonico in quib⁹ iudex secularis iurisdictio- nē habet in clericos. Primus est in cā recōuentionis vt extra de mu. pe. c. j. licet arch. videat sentire contrarium extra de cle ri. coniu. c. vnico lib. vj. vbi de ista materia satis not. τ de quo dixi. j. de sen. τ interlo. omni. iud. l. cū papinianus. τ aut. ibi po sita secundus in causa feudi vt extra de iudi. c. ceterum. de fo ro cōpe. c. ex transmissa. τ notatur per archi. xj. q. j. c. nemo vn quā in principio. Et in alijs etiā casibus qui no. xj. q. j. in sum- ma. xxiij. q. v. c. princeps. que sunt gl. notabiles in ista materia Dicit etiā pe. de bellapertica. qd si clericus est alicuius profes sionis vel societatis qd cōueniri potest corā iudice professiōis de quo vide. j. de iurisdic. om. iudi. l. fi. Sic τ econuerso in mul tis casibus iudex ecclesiasticus se immiscet iurisdictioni secu- lari qui plene no. per inno. extra de foro competenti. c. licet ex suscepto. τ tanget. j. de iuris. om. iud. l. iuris ordinē. τ per host. d. ¶. quibus de fo. cōpe. est etiam notandū qd clericus sine cō- sensu epi sui in aliū iudicē etiā ecclesiasticū consentire non pōt vt extra de foro cōpe. c. significasti. τ ibi in glo. τ per innoc. de arbi. c. contingit τ dicto. c. inolita. Quidam dicere voluerunt quod hec aut. non corrigat precedente. aut. clericus. Sed ad huc illa stet in sui firmitate. pter verba hic posita ɔtra ɔstitu tiones impiales τc. cū illa sit cōstitutio impialis. sed male di- cunt cum statim sequat τ canonicas sanctiones per quas vt p dixi correcta est aut. ipsa cleric⁹. τ ita tenet archi. xj. q. j. c. null⁹ episcopus. sed mirabile videtur qd papa potest se summittere
2 iudicio iudicis secularis† vt. ij. q. vij. c. nos si incōpetenter. et simplex clericus nō. sed dic papa hoc est qz est supra legē vt ibi not. per archi. Alij exponunt ibi iudicio. i. discretioni nō iu- risdictioni. Papa etiaʒ in foro penitentiali ligatur a sacerdo te vt no. extra de officio delega. c. sane. ij. in glo. her. Sed licet verum sit qd clerici habeant priuilegiū huius aut. quo ad per sonam nunquid idem quo ad res temporales q̄ subsunt impe rio vel regibus. de hoc fuit magna questio inter regem portu galeñ. τ epm similiter portugaleñ. rege asserente iurisdictionē suam esse in ciuitate τ de hoc debere cognoscere quo ad bona tēporalia epo autē eius iurisdictionē declinante. Pro rege al legabat quia eius erat cognitio ergo sua esset iurisdictio vt. ff. de iudi. l. si quis ex aliena princeps enim in causa sua potest eē iudex. ff. de hisque in testamento delentur. l. proxima. xxi. di- stin. c. nunc licet honestius facit alteri committendo. vt not. C.

de quadri.prescrip.l.bene a zenone ⁊ extra de iudi.cuȝ venis⸗
sent cum agatur de rebus tēporalibus quaruȝ imperator est
dn̄s maxime quo ad iurisdictionē.vt.di.l.bn̄ a zenone vbi de
hoc tetigi ⁊.xxiij.q.vij.cōuēior. ⁊ ibi notat̃.iura em̄ humana
regū sunt nec alio iure possideri pn̄t.vij.d.quo iure vn̄ lȝ non
sit iudex clerici quo ad ꝑsonā erit tn̄ quo ad res q̄ ei subsunt
vt no.in glo.j̃.de epi.audiē.l.addictos.⁊ ꝑ hoc.s̃.eo.l.de his
clericis.⁊ ibi hoc tȝ odof.⁊ dixi ⁊ iō sentire videt̃ Inno.qđ eiꝰ
cōstitutio liget possessiones clericorū in eius iurisdictione si⸗
tas extra de foro cōpe.c.postulasti ⁊ argu.viij.di.que contra
Rōne em̄ tēporaliū clerici regibus subsunt.xj.q.j.§.is.ita et
xxiij.q.iij.§.fi.notādū ⁊ de ma.⁊ obe.solite sicut ⁊ in cā feudi ⁊
alijs casibus sanctis.Nā ⁊ dei filius tributū soluit.xj.q.j.ma⸗
gnū.iubens reddi q̄ cesaris sunt cesari matt.xxij.ꝑ hoc duas
iurisdictiones distinguēs diuinā de cōse.di.iij.celebritatē in
3 fine.Nam duo sunt gn̄a † xp̄ianorū clerici et laici.xij.q.j.duo
principatus duo gn̄a militū eccl̄ie ⁊ seculi.l.di.clericū ⁊ ponti
ficalis auctoritas ⁊ regalis ptās.xcvj.di.duo.⁊ sic due iurisdi
ctiones.s.sacerdotalis in spūalibus impialis in tēporalibus
in aut̃.qn̄o oporteat epos.§.j.⁊.xv.q.vij.auctoritate ⁊ vni p̄si
dens alterā vsurpare nō dȝ ⁊ iō dn̄s cōminatus fuit talibꝰ in
ꝑsonā petri dicēs oīs qui gladiū acceperit.s.ad alterius iuris
dictionē spectantē gladio pibit.xxiij.q.ij.spiritualē.Nā spiri
ritualē habet eccl̄ia.xxxiij.q.ij.inter hec.materialē rex vn̄ de
eo dicit apl̄s ad romanos.xiij.qđ nō sine cā gladiū portat et
rōne istius gladij oīs aīa iubet̃ ei esse subiecta.i.petri et extra
de cēsi.ois aīa.⁊ oīs qui p̄ter eius auctoritatē hūc gladiū ma
nu cepit gladio pibit.xxiij.q.viij.in principio.Nā cū ad verū
ventū est ⁊c.xcvj.di.cū ad verū.⁊.x.di.qm̄.⁊ rōne rei sortit̃ qs
foꝝ.vt.ff.de iudi.ꝙ legat̃.⁊ iō iudex secularis de spirituali iu
dicare nō pōt extra de iudi.c.decernimus nec ecōtra cū cōtra
riorū eadē sit disciplina ⁊ intētio regis fundata est de iure cōi
arg.xvj.q.vij.oēs basilice.⁊.xxiij.q.vlt.§.quāuis ⁊ qđ ibi no.
ꝑ archi.ergo q se dicit priuilegio vel prescriptiōe munitū co⸗
rā eo hoc dȝ on̄dere arg.extra.de priuilegij.c.cū ꝑsone lib.vj.
⁊ iō rex prudēter facit si non ꝯstituit se actorē sed reū vt notat
Inn.extra de ver.sig.ex parte.vt sit ep̄us tāquā actor eius fo⸗
rū sequat̃.pro rege etiā facit q: in tpalibus ab ex ep̄o appellat̃
ad eū extra de appel.romana.§.dȝ.li.vj.⁊ qđ ibi no.¶ In cō
trariū ꝑ ep̄o facit q: quantū ad forū regulariter attendit̃ ꝑso
na ⁊ nō res inde est qđ pro re alibi cōstituta ⁊ ex̃ territoriū qs
cōuenit̃ in loco domicilij vt dicta.l.qđ legat̃ ⁊ de re iudica.l.a
diuo pio.j̃.vbi in rē actio.l.fi.bona em̄ sequunt̃ cōditionē per
sone ar.j̃.de inof.test.l.fi.⁊ in aut̃.de ec.titu.§.ad hec tanquaȝ
accessoria ⁊ hominū cā creata vt.ff.de vsu.l.in pecudū.etiā quo
ad foꝝ ⁊ videmus in vxore ⁊ filijs.s̃.e.l.ij.qui em̄ est iudex ꝑso
ne et bonorū vt extra de dona.inter virū ⁊ vxorē.c.de pruden
tia.⁊ mutata cōditiōe ꝑsone mutat̃ statꝰ rei.vt.j.de ipo.lucra.
descrip.l.j.ēt quo ad forū argu.ff.de iudi.si qs postea.Si em̄
per militiā secularē mutat qs forū.vt.j.de agen.in rebus.l.ex
eo de silentiarijs.l.ij.libr.xj.multo magis ꝑ celestē ar.ff.de ar
bi.l.nō distinguemus.§.sacerdotio ⁊ qđ mutatione ꝑsone mu
tet̃ forus ēt quo ad res ꝓbat nō ex hoc fundat̃ equitas illius
tit.j̃.ne li.poten.⁊.ff.de ali.iudi.mu.cā facta.l.j.ij.⁊.iij.cū ergo
ista bona sint in personas ecclesiasticas trāslata eius conditio
nē sequētur nā q̄ religiosis adherēt religiosa sunt vt.ff.de rei
vendi.l.que religiosis.⁊ magis dignuȝ trahit ad se minus di
gnū extra de cōsec.eccle.c.qđ in dubijs ⁊.ff.de vsuca.l.cū qui
edes.cū ergo persone clericoꝝ nō sint de iurisdictione regis ꝑ
cōsequēs nec bona immo grauiter delinqueret iurisdictioneȝ
ecclesiasticā vsurpando vt predictū est ⁊ timere dȝ ne a dn̄o fla
gelletur sicut ille rex ozias.ij.paralipomenō.xxvj.transsumti
ue.vij.q.ij.ij.sed notandū.Nec obstat si dicat̃ qđ laici sunt ⁊ sic
subsunt regi.Nā rn̄deri pōt qđ a iurisdictione seculari exēti
sunt a deo qui iurisdictiones distinxit vt dictū est clerici em̄ ꝑ
assumtionē celestis militie corpus et animā dei seruitio dedi⸗
carūt.xij.q.ij.cū portio.⁊ sic de eius facti sunt foro arg.xcv.di.
imperator itē exemti sunt priuilegio imperatorū vt hac aut̃.
cū concor.q̄ approbate sunt ꝑ ecclesiā.x.di.si in adiutorium.⁊
4 notat̃ ꝑ inno.de ma.⁊ obe.si quis nā ab initio oēs cause † laico
rū tractabantur corā sacerdotibus deuteronomij.xvij.c.⁊ ex
tra q filij sint legi.c.ꝑ venerabilū vn̄ nō pōt dici fieri eis iniu⸗
ria si res vertat̃ ad statū suū argu.ff.de pac.l.si vnus.§.qđ si in
spē.Et de questiōe ista inspecto iure canonico videt̃ casus ex
tra de iudi.c.pe.⁊ fina.⁊ de foro cōpe.c.cōquestus.immo vsur⸗
pans posset excōmunicari.xcvj.di.duo sunt.Nō ob.qđ tpalia
subsunt regibus q: hoc veꝝ ē quo ad onera realia que directe
inspiciunt rem vt.ff.de mu.⁊ hon.l.munerū.§.patrimoniorū
xj.q.j.si tributū.hic aūt loquimur de foro vbi magis ꝯsiderat̃
persona quā res vt predictū est.Nō obstat qđ dr̄ qđ rōne rei qs
sortit̃ forū q: verū est loci nō iudicis vt not.arch.xj.q.j.c.cleri⸗
cū.Nō ob.qđ dictū est clericū nō debere se intromittere de iu
risdictione seculari sicut nec ecōuerso quia laicus nō est capax
iurisdictionis spiritualis vt extra de iudi.c.decernimus.cleri
cus aūt bn̄ est capax iurisdictionis tpalis vt.j̃.tit.pxi.l.ep̄ale
⁊ aut̃.ibi signata ⁊ de iudi.aut̃.si vero cōtigerit.Nō obstat qđ
laicus cognoscet de feudo clerici ⁊ sic videt̃ qđ rex cognoscat
cū ab eo teneat̃ vt.c.solite.q: in feudo dn̄iuȝ est penes dn̄m nō
sic in rebus trāslatis in ecclesiā vt.s̃.de sacrosan.eccl.l.vt inter
diuinū.⁊ in nullo tenet̃ donatori vt extra de dona.c.dilectus ⁊
no.inno.de foro cōpe.verū.Nō obstat qđ intētio regis sit fun
data de iure cōmuni ⁊ sic onus probandi īcūbit ep̄o vt preall.
c.cū persone.de priui.q: ibi est speciale in illis q de iure cōmu
ni subsunt ⁊ opponunt exceptiōes vt correctionē euitent cleri
ci aūt nō subsunt nec subesse possunt vt hac aut̃.c.si diligenti
⁊ ideo nō tenent̃ ire ad allegandū priuilegiū eorū cū notoriuȝ
sit.ff.de iudi.si quis ex aliena.de accu.veniēs melius.xj.q.j.c.
nullus episcopus.xv.q.iiij.c.ij.⁊ ibi per archi.ol.⁊ vide qđ di
xi.j̃.de quadri.prescrip.l.bene a zenone versi.Iteȝ cardinalis
not.¶ Quid si laico repetenti mutuum a clerico opponatur
de duobus statutis ciuitatis quorū primo cauet̃ qđ instrumē
tū qđ nō reperit̃ descriptū in regesto cōmunis nō valeat alte⸗
ro qđ si nō sit positū in estimo cōmuni s debitor sit liberatꝰ an
iudex ecclesiasticus iudicare teneatur pro clerico cōtra laicuȝ
secundum ipsa statuta.paulus de liazaris modernus doctor
bon̄.qui hanc questionem publice disputauit tenet sic.Nō ob
stat extra de foro cōpe.c.quod clericis.quia ibi sunt distincte
iurisdictiones ⁊ quilibet debet iudicare secundum statuta et
consuetudines sui fori ⁊ ad hoc facit quod notatur extra de te
sta.c.cū esses.⁊ de prescrip.c.finali.Non obstat qđ istud statu⸗
tum nō valeat ēt in fauorē clericorum nisi sint approbata per
papaȝ vt.xcvj.di.bene quidē.de cōstitu.cum ecclesia ⁊ de re.ec
cle.alie.vel non.c.fi.q: illud est verum quando laici faciunt sta
tuta super rebus vel personis ecclesiasticis maxime spirituali
bus quia in eis non cōpetit facultas aliquid statuendi ⁊ sic lo
quūtur iura predicta sed hic erant factum statutum personis
⁊ rebus laicorum quibus potuit commune modum ⁊ penam
imponere ⁊ clerico donare ergo ⁊ debitum remittere.Item si
cut clericus posset laico de pacto opponere sic ⁊ de statuto lai
cum tantum obligante ⁊ per hoc patet responsio ad id quod
dici posset quod ex quo clericus non respicit statutum cōtra
se ergo nec pro se paulus.sed per hanc vltimam rōnē videtur
Ia.de are.sentire.cōtrarium ita dixi.s̃.de sum.tri.l.j.in sup⸗
pletione glo.q̄ incipit arg.ꝙ bonon̄.in fi.ꝑ.l.liquet.eo.tit.vl⸗
tra mediū ibi equū quippe est ⁊c.¶ Sed nunqd qđ hic dicit̃
actorē cadere a cā erit ipso iure an per sententiā dic ꝙ per sen
tentiā vt not..de iuris.om.iudi.l.in criminali ⁊ dicto.c.si dili⸗
gēti.⁊.c.inolita.⁊ plene de hoc dicā.ff.de pign.l.lex vectigali.
Sed si peniteat ⁊ desistat an excuset̃ dic ꝙ sic si ante litem con
testatam desistat vt no.d.c.si diligēti ⁊ in qōnibus py.cxxvj.q.
que incipit dico itaq; feneratori ⁊ notat̃ ⁊ iā in dicto.c.inolita
Inno.autē dico.c.si diligenti.tenet qđ sufficiat si desistat ante
sententiam ⁊ idē tȝ in glo.in d.l.in criminali.ex quibus patet
qn̄ videat̃ clericū tradere vtrū per citationē an ꝑ cōtestationē
de quo vide qđ in simili notat̃.j̃.ne filius ꝓ patre aut̃.habita ⁊
dicto.c.inolita.⁊ tangit̃ etiā.d.l.in criminali.Ibi presumserit
in mala ꝑte ponit hic quādoq; in bona vt.v.di.c.ad eius vero
cōcubitum.⁊ ibi de hoc ꝑ arch.⁊ in alphabeto de verbo.signi.
l.pe.verbo p̄sumitur.sed qd si statutū esset in ciuitate ꝙ ptās
nō redderet iustitiā clericis nūqd tūc ptās incurreret penas
huius aut̃.audiui qđ dn̄s Iaco.butr.tenebat quod nō q: cuȝ
ptās habeat iurisdictionem a ciuitate quo ad clericos non hȝ
iurisdictionē sed priuatus est q: ipse nō est in culpa sed ciuitas
que cōdidit tale statutū Sed salua pace tāti viri est expresse cō
credo contrariū q: istud statutum est cōtra libertatē ecclesie ⁊
sic inualidū vt.s̃.tit.proxi.aut̃.cassa.⁊ ideo nō seruandū etiam
5 si iurasset vt extra de iureiu.c.j.li.vj.¶ † Querit hic Cy.nūqd
sit verū generaliter qđ iudex qui denegat facere iustitiam pri
uetur iurisdictione ⁊ tȝ qđ nō q: hic est speciale fauore clerico
ruȝ q: alibi dicitur qđ indignationē principis incurrit in aut̃.
de man.princi.§.sit tibi ⁊ oē grauamē tenet̃ parti lese resarcire
⁊ extra ordinē punitur vt in aut̃.de q̄sto.§.super hoc.⁊ vt liti⸗
gantes iurent.§.j.nec dicit ꝙ iurisdictione priuet̃.Cy.de hoc
no.per her.⁊ Inno.extra de foro competen.c.lȝ.⁊.c.ex tenore.
Ibi tertio requisitus.an aūt si nō fuerit requisitꝰ incurrat pe
nā dixi.s̃.e.aut̃.Itē nulla communitas ⁊ no.de trina requisi⸗
tione vt.j̃.quō ⁊ qn̄ iudex.l.tres denūtiationes ⁊ extra de vita
⁊ honestate cle.c.fi.ibi in glo.⁊c.

Sacrosancte. Hec lex respicit ptem rubrice de castrensi peculio clericorũ de quo tangitur per azo. in summa huius tituli. §. nũc aũt de peculio. ⁊ p gof. in summa de pecu. cleri. ⁊ tollit dubiũ de quo sepe querit̃. s. vtrũ clericus pmo deducat in diuisionẽ quã fecit cũ fratribus ea q̃ acquisiuit ex rebus eccl'ie qr prededucit ⁊ in eis testat̃ ⁊ inter viuos alienat ⁊ omnia agit sicut paterfamilias qð tñ facere nõ posset in alijs bonis etiã ꝯsentiente patre. vt. j. qui testa. facere possunt. l. iij. §. j. ⁊. ff. de dona. cau. mor. l. tam is. ⁊ insti. qui testa. facere pñt in pñ. ⁊ pro ipsis bonis agere põt cõtra patrẽ. ij. q. vij. c. queritur ⁊ cõtra quecũqꝫ etiã sine cõsensu patris ⁊ not. extra de restitu. spolia. ex pte. ⁊ Jo. an. ⁊ archi. extra de iudi. c. vlti. lib. vj. ⁊ de hoc an ⁊ in quibus possit testari clericus dicetur statim in auť. licentiã. ibi ex his genitis quibus est collatio facienda vt j. de colla. l. maritus ol. Ibi filios legitimos quos habuerunt antequã essent clerici ol. Ibi posteros quoꝝ appellatio tãtuꝫ liberos cõprehendit. vt. ff. de leg. iij. l. his verbis. §. vlti. ⁊ tactũ fuit. s. titu. pxi. l. iubemus nulli. in fine. Extenditur tamen ad liberos ipperpetuũ qð est notandũ vt. ff. de iure immu. l. imunitates generaliter. ¶ In gl. nõ ergo ibi. l. ij. hodie est ius cõmune qð filiusfami. habeat heredem in castrensi vel quasi vt in auť. de heredi. ab intestato. §. j. ⁊ ibi in glo. old. legum doctor.

1 ☞ Ordo presbyteratus an soluat a patria potestate
2 Ingressus monasterij an soluat a patria potestate.
3 Liberatus a patria potestate propter dignitatem an ea finita redeat in potestatẽ.

Sed episcopalis dignitas Sumitur de corpore. constitutio que de dignitatibus ⁊ epatu liberat a patria potestate. §. palam vero coll. vj. canonizata. liiij. di. c. si seruus. ⁊ corrigit. l. C. que dicebat episcopum remanere in patria potestate ⁊ concor. extra q filij sint legitimi. c. per venerabileꝫ. §. primo. ⁊ in nouellis vt episcopatus honor ius patrie potestatis soluat ⁊ duobus precedentibus titulis. ⁊ sunt duodecim dignitates que liberant a patria potestate que enumerantur in corpore vnde hec sumitur ⁊ per azo. in summa insti. qui. mo. ius patrie po. solui. §. fi.
1 Sed nũquid ordo presbyteratus her. tenet qð sic ⁊ etiam quilibet sacer ordo vt not. extra de etate et qualitate. c. indecoruꝫ ⁊ de sentẽtia excõmunicationis. c. ex antiquis. ⁊ c. frequens et idẽ sentit barto. hic. clxxxj. questione que incipit querit̃ vtrũ pater pcutiẽs filiũ. Inno. ⁊ hosti. in dicto. c. indecorũ. tenẽt contrariũ ⁊ io. concordat. xxiij. q. v. c. j. circa finem. in glos. que incipit magistri nõ incidunt ⁊ ibi plene per archi. ⁊ ideꝫ tenet azo. in summa huius tituli. s. de epis ⁊ cle. §. ante penul. ⁊ Cy.
2 hic de ingressu moñ. †an soluat patriã potestatem no. s. titu. proxi. auť. ingressi. ⁊ de alijs soluentibus patriam potestatem dicã insti. dicto titu. qui. mo. ius pa. po. sol. §. item relegati. sꝫ
3 an †liberatus a patria potestate per dignitatẽ ea finita redeat in potestatẽ dic qð nõ vt no. in cor. vnde hec sumitur. §. generaliter. in glo. vlti. in fi. ratio specialitatis esse potest quia eorum fauore inductũ est vt per dignitatem liberentur ergo in eorũ lesionẽ retorqueri nõ dꝫ quod fieret si post mortẽ auorũ filij in eorũ nõ redirent potestatẽ. Ex quo dicit Cyn. ⁊ ia. de are. qð si est consuetudo qð si aliquis moritur qui nõ habeat filios in potestate qð dñs terre vel fiscus habeat bona sua quod si habeat filiũ epm nõ sit locus cõsuetudini. Cy.

1 ☞ Papa an possit testari secundũ hanc auť.
2 Clerici de fructibus beneficioꝝ an testari possint.
3 Clerici de bonis ecclesie an possint alere parẽtes.
4 Episcopo mortuo an successor eius debeat habere bona.

Licentiam. De significatiõe huius dictionis ⁊ quotuplex sit licẽtia vide. xxiij. q. ij. c. si tu abstines. ⁊ in alphabeto sub litera. l. dictione licẽtia sumitur hec auť. de eccle. tit. §. interdicimus. Et corrigit. l. quo ad episcopũ ⁊ alios prelatos ⁊ administratores ecclesiarum. qui secundũ. l. C. poterant indistincte disponere inter viuos ⁊ vltima voluntate de rebus que ad eos ab ecclesia peruenerãt qð per istã auť. distinguitur vt ex litera ptꝫ. Et cõcor. xij. q. j. epi ⁊ duobus. c. sequentibus
1 ⁊ ibi de hoc. Et an papa testari debeat secũdum formã huius auť. dixi. j. qui testa. facere possunt. l. cũ heredes. nota. Et circa hoc habui magnã quaestionẽ ex quadã donatiõe magne quãtitatis facta per dominũ cardinaleꝫ de bergomo in iacobum nepotem suum que impugnabatur ⁊ dicebatur nõ valere per istam auť. qr presumant̃ ecclesie romane. In contrariũ allegabatur pro casu auť. sequens presbyteros que diacono cõcedit ⁊ ipse erat diaconus cardinalis tituli sancti nicolai in carcere tulliano ⁊ que auť. est post istã quia sumit̃ de sanctissimis epis §. presbyteros ⁊ istã auť. dicebãt loqui solum in epis ⁊ alijs ad ministratoribus vt pdixi ⁊ forte hec opinio vera est de iure ciuili sed de iure canonico videt̃ tex. in diacono ⁊ quolibet clerico nõ habẽte tpe ordinationis vt quidquid ex tũc querat̃ sit ecclesie. xij. q. ij. c. j. qð incipit placuit. qð. c. allegabam in qõne predicta ⁊ dicebã qð onus pbãdi qð haberet tpe pmotionis incũbebat defendẽtibus donationẽ valere qr facultates non presumunt̃. vt. ff. qui satis. cog. l. si vero. §. j. et ad hoc bene facit. e. causa ⁊. q. c. sint manifeste ⁊ gloss. ibi posita lꝫ in oppositũ videat̃ facere qð notatur p archi. e. cau. q. v. in summa. ⁊. c. j. et vlti. ⁊. c. figum. l. si defunctus. j. arbi. tute. sed illi. l. statim respõdebo in suppletiõe gl. que incipit ergo presumtio. sapiẽtes de mediolano magis inclinare videbant̃ qð donatio nõ teneret p dictũ. c. placuit ⁊ ita videt̃ expresse teneri p archi. extra de rescrip. c. statutũ. §. accessorem in glo. signata sup verbo suo proprio q̃ notabilis est. de hoc etiaꝫ tãgit̃ per azo. in summa huiꝰ tituli. §. nũc videamus de peculio ⁊ tactũ fuit. s. e. l. ij. in prin. ⁊ satis no. p gof. ⁊ host. in summa de peculio clericorũ ⁊ p her. inno. ⁊ host. e. tit. c. si quis sane not. in. c. hoc cõsultissime de re. eccle. non alie. lib. vj. ⁊ tangit̃ hic p cy. ⁊ per her. de succe. ab intesta. c. ij. ⁊ per archi. dicto. c. sint manifeste. xij. q. iij. ⁊ eadẽ cã q. iiij. in princ. ⁊ plenissime p inno. ex de testis. c. cũ in officijs.
2 De fructibꝰ aũt beneficioꝝ quõ possint testari ⁊ alienare notat̃ per io. an. de inoffi. ordi. c. pñti. §. porro lib. vj. ⁊ per archi. xij. q. j. in summa ⁊. q. ij. c. duo sunt gña ⁊. c. alienationẽs in additiõe. adde põt dici in speculo de fructibus. §. j. v. sꝫ pone pre
3 latus. ¶ †Clerici etiã de bonis ecclesie alere pñt filios ⁊ parẽtes si aliunde nõ habent vñ se alãt vt notat̃. xxxj. disti. omnino in glo. ⁊ per archi. fuerũt ẽt qui dixerunt monachum posse testari pter fi. huius auť. que dicit idẽ in administratoribus cuiuscũqꝫ loci religiosi qð verũ nõ puto nisi fm formã auť. si qua mulier. s. titu. proxꝫ. ⁊ hunc finem intelligo de administratoribus habentibus proprium. ¶ In glo. ergo presumtio in fine. iaco. butriga. distinguit aut queritur de probatio. vtruꝫ que fierit ante vel post epatum ⁊ tunc actor probet vt. l. actor. j. de pba. ⁊ notat̃ p multimã ⁊ verã opi. ff. de sta. ho. l. aretusa. ⁊. l. se. videt̃ qð ad hoc ecclesia que dicit post quesita probare deberet qr presumtio est cõtra eã vt. ff. de proba. l. non est. ⁊ pro hoc bene. j. de prob. l. matrẽ ⁊ qð ibi tetigi. ff. de noxa. quoties. §. si ius iurandũ ⁊ de iureiurã. l. qui iurasse. §. pater. Sed ibi agere volebet ⁊ actio fundabatur ex tẽpore ⁊ ita cõuenit prime solutioni. ⁊. l. quintus cũ similibus. ⁊. l. si defunctus ⁊ glo. allegate nihil faciũt qr ibi erat qð vnde quesiuisset hic qñ quesiuisset Aut queritur de quesitis vnde presumatur habere ⁊ due sunt opi. s. vt qð quesiuit ab agnatis vsqꝫ ad quartũ gradum presumatur sui ꝯtemplatione quesitũ si aliunde cõtemplatione ecclesie ⁊ cõtra hãc psumtionẽ nõ admittit̃ pbatio in ꝯtrariũ. sꝫ veriꝰ est qꝫ ꝯ hãc psumtionẽ admittat̃ pbatio. posset etiã forte distingui sicut in filiofami. distinguitur. j. de bonis q̃ libe. l. cum oportet in glo. que incipit ex substãtia vel forte sic distinctum fuit. s. titu. proxi. l. j. ver. sed an relictũ vni de collegio ia. butri. Canoniste tamen cõmuniter tenẽt primam opinionem glo. qð presumtio sit p ecclesia ⁊ ita notat̃ dictis. c. sicut manifeste ⁊. c. ij. extra de succe. ab intesta. ⁊. c. ij. per Inno. ⁊. d. c. cuꝫ in officijs. per eundũ. Et ad. l. si defunctus. respondeas qð hic est speciale vt no. d. l. etiã. j. de donatione inter virũ et vxorem ⁊ rõ specialitatis esse põt qr prelati se immiscere nõ debent secularibus negotijs extra ne clerici vel monachi per totuꝫ qð non est in tutore ⁊ ideo nõ est sic presumtio cõtra tutorẽ sicut cõtra prelatum qð quesita sint de bonis ecclesie. ⁊ in alijs etiaꝫ differunt tutores ⁊ plati vt. v. q. iij. c. vlti. ⁊ ibi in glo. ⁊ p arch.
4 ¶ Querit etiã dominus ol. †vtrũ mortuo epo successor eiꝰ debeat habere bona necteneatur soluere debita per ipsum cõtracta ⁊ maxime nõ soluta tẽpore quo solui debuerunt dic quod successor debita cõtracta ob necessitatem vel vtilitatem eccl'ie soluere tenetur vt extra de solut. c. j. quia est quasi heres eius. xxiij. q. iiij. cõuentor. ⁊. xij. q. ij. c. fi. ⁊ quia bona intelliguntur deducto ere alieno vt. ff. de verbo. signi. l. subsignatũ. §. bona
¶ Secũda questio est si statutũ sit in eccl'ia qð epus possit testari vsqꝫ ad certã summã an possit dictã summã excedere ex priuilegio pape quo cõcessa est sibi testandi facultas si in predicto priuilegio de statuto nõ sit mẽtio ⁊ dicendũ qð statutuꝫ priuilegium nõ impediat qr vsqꝫ ad quãtitatem de qua loquitur statutum concordat cum priuilegio inquantum vero ex

ceditur quātitas illa statuta expresse vel tacite vltra testari p̄hibēns concordat cū iure cōmuni. vij. q. ij. charitatē. de statuto aūt qđ concordat cū iure cōmuni nō videt̄ necesse in priuilegio fieri mentionē eo qđ concedens priuilegium sciendo ius cōmune scit ꝛ statutū arg. bonū de sepul. vio. l. iij. diuus. ꝛ extra de rescrip. c. j. ꝛ ibi not. per Inno. ꝛ hosti. ꝛ bene per io. an. extra de consti. c. j. lib. vj. ¶ Tertia questio est vtrum facta cōcessione epō per papā de subuentione a suis subditis exigenda propter expensas factas in curia ratione ecclesie sue mortuo epō possit exigi per heredes cū ante eius mortē predicti eius subditi concordauerint de certa subuētio ne ꝛ termini solutionis fuerint assignati. ꝛ iā ante mortē epi aliqui soluerint certā partē dicendū qđ si epš de suo ꝓprio fecerat dictas expensas in curia q̄ onus eccl'ie respiciebāt qđ talē subuentionē possint heredes exigere ꝛ habere ar. ff. so. matri. l. vsuf. v̄ si nā ꝛ finge ꝛc. al's nō q꞉ si haberēt eccl'ie restituere tenerentur old.

Presbyteros. Sumit̄ de corpe de sanctissimis epis. §. presbyteros ꝛ in nouellis de administratoribus locorū venerabiliū. §. presbyteri. ibi clericos appellamus. nota ꝙ oēs cōtinentur appellatione clericorū de quo dixi in corpore vnde hec sumitur. epi autē appellatione clericorū nō continent̄ vt no. bene p̄ cardi. extra de here. c. inq̄sitores. lib. vj. in glo. cleros in fi. vt. xxj. dist. c. cleros. ꝛ xij. q. j. c. clericos. ¶ In glo vlt. in fi. in hoc discrepant gl. hic em̄ glo. ꝫ dari ꝯditionē ex lege et glo. q̄ est. ff. de inofficio. testa. l. aduersus contrariū. Quod detur querela notat̄. eo. ti. l. papinianis. §. papi. al's est l. cōtra veterani ꝛ si a parente quis fuerit ma. in rubrica ꝛ. j. de inoffi. testa. l. vlti. ꝛ. l. de inoffi. vbi de hoc dicam ꝛ per cy. hic ꝛ dicta. l. vlti. ꝛ multum refert inter querelam que totū testamētum rescindit ꝛ condi. ex lege que solum portionem debitam auocat Cy.

Omnia priuilegia. Respicit partē rubrice de orphanotrophis de qua tetigi. s. eo. l. orphanotrophos. in versi. domus etiam. No. generale ꝛ fauorabile priuilegiū quod extenditur non soluꝫ ad quesita sed querenda ꝛ concedit omnia priuilegia concessa ꝛ concedenda ecclesie constantinopolitane ꝛ nisi expresse diceretur ad futura non extenderetur vt dixi plene. s. titu. j. l. placet. ꝛ circa materiam istam hospitaliū quero pulcrā questionē in qua dn̄s dy. dicit se consuluisse de facto. Quedā domina spū dei ducta firmauit reficere quoddā hospitale qđ erat mon̄. sancte cristine de teruisio ordinis camalduleñ. ꝛ de pecunia eius refectū fuit post hoc ꝯdidit testm̄ in quo disposuit in ipso hospitali seruari debere hospitalitatem perpetuo ꝛ eidem assignauit omnia sua bona de quoꝝ fructibus ipsa hospitalitas posset seruari ꝛ si sic non seruaretur voluit dicta bona deuenire in conuentū fratrum predicatorū teruisi. postmodum mutato consilio fecit codicillū in quo disposuit quod quidā monachus deberet esse hospitalarius ipsius hospitalis ꝛ qđ quidā cōsanguineꝰ suus ꝛ eius heredes predicta facerent obseruari ꝛ si dictꝰ monachus moreretur deberent aliū subrogare presentandū priori dicti mon̄. ꝛ confirmādū ab eo. Modo prior dicti mon̄. sancte cristine cui subest hospitale predictū dicit codicillū nō valere quatenus sibi ꝛ dicto mon̄. preiudicat concessioneꝫ vero et donationem factam dicto hospitali ꝛ reedificationem ratam habet non tamē quod dictus monachus sit hospitalarius nec qđ cōsanguineus vel heredes possint aliū subrogare queritur quid iuris. ꝛ primo ꝓ priore facit q꞉ vbi plura ꝛ distincta sunt facta vel capitula admittitur vnus approbatio ꝛ alterius improbatio. vt. ff. de actio. emti. l. si sterilis. §. qui domū. ꝛ rerum amo. l. de rebus ꝛ idem patet in sententia. ff. de appel. l. appellanti fami. ercis. l. quedā mulier de iure patro. l. si. ꝛ nil no. app. pen. l. j. §. fin. Idem etiā in restitutione in integrū. ff. de mino. l. etiā. §. j. Item q꞉ collatio facta in testamento nō potuit in codicillis reuocari ita nec onus cōditionis vel aliud grauamen in eius preiudicium apponi. vt. ff. de iure codi. l. diuus in prin. de conditio. institu. l. quedaꝫ. §. fi. ꝛ de testis. l. heredes palam. §. si quid post. Preterea impensa facta in refectione hospitalis ex tēpore refectionis facte fuit perfecta donatio ꝛ ideo nō potuit ex penitentia reuocari vel ei modus vel conditio adijci. vt. j. de dona. que sub modo. l. perfectā. ꝛ. ff. de donati. l. qui in alienum fundum. econtra q꞉ sicut non admittitur variatio circa idem sic nec circa diuersa que ratione connexitatis loco eiusdē habētur. vt. ff. de admi. tuto. l. cum queritur de vsuris l. tutor de procura. l. in cause de bonis liber. l. nam absurdum ꝛ de dam. infec. l. pretor. §. vnde queritur itē quia si duo sunt eidem legata quorū vnuꝫ habet onus alterū nō licet onerosum repudiare et aliud amplecti. vt. ff. de leg. ij. si duobus itē q꞉ ea que in testamento ordinant̄ preter quā circa institutionē heredis possunt in codicillis directo ꝑ obliquū reuocari vt. ff. de vulgari ꝛ pupila. sub. l. si quis eū. de adimen. leg. l. alumne. §. ab heredibus al's est. §. seia liberta ab heredibus in aut. de restitu. fideicō. §. manifestum ꝛ ibi in gloss. ꝛ dixi. j. de his qui. vt indignus. l. hereditas. ꝛ notatur in prealle. l. heredes palam. §. si quid post. Item circa ea que relinquuntur nō solum tempore relicti sed etiam postea in eadem vltima voluntate vel alia possunt grauamina vel conditiōes apponi vt. j. de institutio. ꝛ substitu. l. penul. ff. de condi. et demon. l. quibus diebus. §. quidam tytio. ꝛ de le. ij. l. cuꝫ pater. §. vicis. Mihi dy. videt̄ qđ circa ea que inter viuos collata fuerunt in hospitale predictū nō potuerit in testamento vel codicillis aliquod grauamen apponi siue collata fuerint in fabrica hospitalis siue alio modo ar. ff. de pac. do. l. cum maritus. §. fina. ꝛ. j. de iure do. l. ij. In his vero que relicta fuerunt in testamēto potuit dn̄a suprascripta cōditiones modos ꝛ grauamina in codicillis apponere vt. d. l. alūne. §. ab heredibus ꝛ. l. quibus diebus. §. quidam de cōd. ꝛ demō. dy. Uide aliā pulcrā questionē. j. e. si qs ad declinādā versi. Itē quero pulcrā questionē.

Habemus ibi. Creationes. s. in clericos. old. ibi ꝯstitutionē. s. eo. l. qsquis cēsibus vbi de hoc. Ibi seruos quoq꞉ Utrum seruus valeat ordinari in clericuꝫ plene notatur extra de seruis non ordinandis. c. ij. per her. ꝛ innocē. ꝛ in speculo. e. titu. ꝛ per gof. ꝛ hosti. in summa eiusdem tituli dicetur statum in aut. si seruus. Omnes preterea ibi sententijs. Nota hic ꝛ in fi. citationem dici sententiā de quo dixi. s. eod. l. cū clericis. Ibi ad subiectos. Sepe allegat̄ qđ partes debent ire ad iudicē nō ecōuerso ꝛ cōcor. ff. qs ordo in bonoꝝ pos. seruetur. l. ij. §. si preses ꝛ plene no. ꝑ hosti. in summa de officio de leg. §. qd sit eius officiū ver. j. Ibi ergo cauillosus. Uidi dubitari vtrū debitor debeat ire ad domū creditoris pro soluendo vel creditor ad domū debitoris pro solutione recipiēda ꝛ videt̄ qđ debitor ire debeat ad domū creditoris arg. huiꝰ. l. ꝛ ꝓ hoc. j. de iure empbi. l. ij. vbi de hoc dixi circa finē v̄ si. Itē querit dn̄s vber. de bobio. ff. de leg. j. si fundus. de cōsti. pecu. l. itē illa verba in fi. ꝑn. ꝛ ibi in glos. q̄ incipit in eum locum. Distinguit vtrū creditor ꝛ debitor sint eiusdem ciuitatis an diuersarum. Primo casu debitor irē tenet̄ ad domum creditoris. Secūdo casu ecōtra si de loco solutionis aliud nō conuenit quia actor sequi debet domiciliū ꝛ forū rei. vt. j. de iuris. om. iudi. l. iuris ordinē ꝛ colligitur bene predicta distinctio. ff. de transa. l. cum hi. §. in causa ꝛ ibi de hoc dixi. Et ista dubitatio sepe occurrit in fictualibus vtrum teneantur eorū expensis ꝯducere bladū qđ prestāt ꝓ ficto ad domū dn̄i vel nō. Bergomi ad tollendū omne dubiū cōmuniter apponit̄ in ꝯtractibus locationū qđ cōductor cōsignet suis expensis ad domū locatoris. In no. tamē videtur sentire qđ etiā vbi sunt diuersarū ciuitatum debitor teneat̄ ire ad domū creditoris vt no. ꝑ eū extra de pigno. c. significante. tn̄ predicta distinctio magis placet ꝛc.

Si seruus. In quibusdam libris incipit nūc aūt ꝛ cōcor. in nouellis de administratoribus locorū venerabiliū. §. si seruus ꝛ sunt canonizate h̄ ꝛ aut. ascriptitios. liiij. di. c. si seruus. ꝛ ibi de hoc no. in glo. ꝛ per archi. vsq꞉ in fi. dy. ꝛ per eundē arch. xxij. q. ij. §. si quis incognitus. Utrū ad ꝓmotionem serui sufficiat ꝯsensus vnius dn̄orū ꝫ glo. qđ sic. c. di. c. j. ꝛ pro hoc. j. de ser. cōi. l. vnica licet arch. ibi teneat cōtrariū. Utrum seruus ordinatus ꝯtra formā huiꝰ aut. gaudeat priuilegio clericali dic qđ nō nisi quo ad hoc vt inijciens manus in eū sit excōicatꝰ vt. e. di. c. ij. no. Dn̄s tn̄ sine pena eū pōt v̄berare ꝛ corrigere sicut prius vt ibidē ꝑ archi. An dn̄s q manumittit seruum vt promoueatur vel ꝓmotioni ꝯsentit possit in eo retinere aliqua obsequia vel opas v̄ qđ nō. ꝫ dic vt not. eadē di. c. quicq꞉ in glo. ꝛ ꝑ arch. Peculiū serui ꝓmoti remanet dn̄o vt. e. dist. c. ex antiquis. An sit simonia si seruus ea lege vendat̄ vt ꝓmoueatur ad cleritatū dic qđ nō vt not. e. di. c. generalis in gl. ꝛ per archi. gloss. in. j. in fi. ibi nulla sol. dat̄. ꝛ ideo dic ꝙ specia le est fauore ordinis clericalis q꞉ turpe eēt qđ in sacerdotio vel alio ordine patrono teneret̄ reuerentiā exhibere. ꝛ pro hoc extra qui filij sint legi. c. per venerabilem. §. preterea.

1 Falcidia ꝛ trebellianica pariter inducuntur.
2 Testator an possit prohibere trebellianicā deduci.
3 Ecclesia si est instituta an alia ecclesia cui est legatum relictum deducet falcidiam.
4 Falsa causa non vitiat legatum.

Paupertatis

5 Paupertatis priuilegia.
6 Ecclesia que dicatur pauper.
7 Diuitiarum priuilegia.

SI quis ad declinandā Idest euitandā vel excludendā ol. Et hec. l. in effectu intendit qd̄ institutio captiuor̄ ꝛ pauperū valet incertitudine nō obstāte de quo dictū fuit s̄. e. l. nulli. ꝛ. l. id qd̄ pauperibus. ꝛ ponit nouē casus p̄rio vnū gn̄alē in relictis in redētione captiuor̄: scd̄o in relicto pauperibus. tertio reddit ad primū. quarto ad scd̄m. quinto de vtroq̄ loquit̄. vj. ꝛ. vij. de primo. viij. ꝛ. ix. de vtroq̄. Notandū est etiā qd̄ in istis institutionib⁹ cessat falcidia fauore pietatis. ꝛ de h̄ hic in gl. q̄ incipit si ēt deus. cessat etiā in alijs casib⁹ de qbus not. ꝛ. dicet̄. j. ad. l. fal. l. in testō. Cōsueuit queri nunquid idē in trebellianica dn̄s pa. si. dicebat qd̄ idē in ea ꝛ allegat ēt aut̄. de eccle. titu. §. finautē heres. ibi omniū falcidia vacāte ꝛc. ꝛ ibi in glo. ꝛ trebellianica appellat̄ falcidia vt. j. ad. l. fal. l. quāquā ꝛ. l. si vt allegas.
1 ¶ Itē qꝛ interdū pariter iudicant̄ † fal. ꝛ trebel. vt in aut̄. de here. ꝛ fal. §. si vero expressum. ꝛ ibi not. ꝛ ꝑ hoc ēt bn̄ facit hec lex in. v̄. nullo penitus ex hoc lucro ꝛ ibi ꝑ falci. vl̄ aliā occasionē minui vt. j. §. h̄ tn̄ v̄. finautē in personā. Ibi nulla fal. ꝛc. de hoc no. in speculo de instrōꝝ editiōe. §. cōpēdiose v̄si. s3 cū deductio fal. vbi t3 ꝑdictam opi. qd̄ nō deducatur. ¶ Dn̄i tn̄ ray. de forliuio ꝛ Jac. butri. vt audiui tenebāt opi. ol. ꝛ. R. notatā in dicto. §. finautē heres. de eccle. titu. ꝛ hic. In glo. sic ēt deus. ꝛ forte de stricto iurevera est ꝛ nō sit correctus §. ad municipiū. ff. ad. l. fal. l. j. Cōiter tn̄ glo. ꝛ doctores tenent oppositū. ꝛ ita etiā videt̄ sentire dn̄s iac. de bel. in quadā q̄ne quā disputauit q̄ incipit pater h̄ns filiu3 naturalē vbi diffuse
2 tāgit q̄nē predictā ꝛ aliā an † testōr ꝓhibere possit trebellianicā deduci de quo notat̄. j. ad. l. fal. aut̄. sed cū testōr. sed qd si
3 vna † ecclesia est heres instituta ꝛ alteri eccl'ie legatū relictū ita qd̄ locus est fal. nunqd deducet fal. ecclesia cōtra ecclesiā ꝛ videtur qd̄ sic qꝛ priuilegiatus cōtra priuilegiatū admittit̄ vt. ff. ex qui. cau. maio. l. fi. ꝛ de re. co. q sub tute. sunt. l. si pecuniā. in ꝑncipio. Ecōtra videt̄ qꝛ priuilegiū cōtra priuilegiū nō admittit̄ vt. ff. de mino. l. verū. §. itē querit̄ ꝛ hanc t3. d. dy. ꝛ dicit esse casum in aut̄. de sanctissimis epis. §. sed hoc ꝑnti. vbi rogatus restituere si decederet sine liberis si intret mon̄. restituere nō tenet̄ nisi alteri mon̄. vel ad pias causas foret relictū qꝛ tunc ip̄m mon̄. secūdo restituere teneret̄ ex quo apparet priuilegiatū cōtra priuilegiatū nō audiri sic ꝛ in proposito nō audiet̄ secūda ecclesia cōtra primā quin deducere possit fal. dy. ¶ Denuo q̄ro aliā questionē. quidā cōdidit testm̄ in quo multa legata fecit tā ad pias causas quā nō ad pias ita qd̄ excessit cētū libras vltra vires patrimonij sui. q̄rit̄ vtrū dicte centū libre detrahi debeāt cōiter de legatis pijs ꝛ nō pijs an tm̄ de nō pijs. dicēdū qd̄ cōiter debēt de omnibus detrahi per. l. ff. ad. l. fal. si post missionē. ꝛ. l. in quātitatē ꝑ quas. ll. dicit ia. de are. qd̄ detrahitur tāquā es alienū ista falcidia ita no. in. l. filiū quē habentem. j. fa. ercis. §. si de militari testō. l. si vero cōposita. ver. qd igitur si cōsumāt. Pro hoc h̄ facit. ff. ad. l. fal. l. si in testō. §. q quadringenta. §. qd ergo. Nō ob. qd̄ falci. nō h3 locū in pijs causis qꝛ hoc nō est falci. s3 declaratio legati ab initio inaniter relicti. vt ff. ad trebel. l. j. §. is qui quadringenta ol. ¶ Itē q̄ro regi francie cōcessum fuit qꝛ legata incerta ꝛ indistincte relicta cōuerterentur ad vtilitatē passagij. dubitabat̄ qd includeret̄ sub istis verbis ꝛ quomodo intelligerent̄. Et dic qd̄ indistinctū est qd̄ gn̄aliter ꝛ sine distictione relictū est ar. in. ff. de le. iij. l. numis de officio presidis. l. iij. ꝛ de alea. l. j. §. j. ꝛ sic propter generalitatem est incertum vt. ff. de solu. l. cū stichus. ꝛ de iure fisci. l. ta si dei et est incertū qd̄ non est proprio nomine designatu3 vel ea demonstratione vt. ff. si cer. pe. l. certū. vel sub alternatione. vt ff. de iniur. l. ait pretor. §. qd̄ autē. ꝛ quandoq̄ est incertitudo circa res legatas quādoq̄ circa personas legatarioꝝ. sed circa res non videtur qd̄ cadant sub cōcessione predicta cum falcem debeat̄ id quod minimum est. vt. ff. de lega. j. l. apud iul. §. feio ꝛ dicta. l. numis. Si circa personas dic aut in principio est incerta sed ex postfacto pōt certificari ꝛ tunc nō videt̄ qd̄ debeatur regi ꝛ puta si relinquatur fratribus qui interfuerunt sepulture testatoris. vt. ff. de rebus du. l. quedā. si aūt est incertitudo a principio nec post ex facto certificari ꝛ tūc aut legatū est relictū cōtēplatione legatarij incerti tm̄. aut cōtemplatiōe vel ob honorem alicuius certi et: quando contemplatione vel ad honorem alicuius certi tunc dicerē esse certum attenta ꝑsona propter quā. arg. ff. solu. matri. l. si vero. §. j. de procura. l. qui proprio. §. vt in ceteris. ꝛ qd̄ ibi notat̄ et melius de lega. j. l. ciuitatibus. vbi legatum relictum in omnibus infirme etatis alicuius ciuitatis ad honorē ciuitatis videntur relicta ꝛ ciuitati debent̄ licet al's videretur incertū. ꝛ pro hoc de annuis legatis. l. annua. §. a tytia. ꝛ videt̄ casus hac. l. §. finautem psona. Quando vero relictū est contemplatione legatarioꝝ tm̄ tunc aut dispensatio distributio vel electio est commissa alicui aut non. Si nō tunc videtur qd̄ illa regi debeantur cum pertineant ad dispensationē ecclesie. vt. s̄. e. l. nulli. Si aūt est alicui cōmissa videt̄ qd̄ nō debeatur quia cōmittēdo alicuius arbitrio velut certā rem exprimit vt. ff. de leg. ij. l. j. paria em̄ videtur aliquid esse certū ab initio vel certificari posse ex postfacto sicut dicitur de interesse ꝛ expen̄. j. de fructibus ꝛ lit. expen. l. terminato. ꝛ instituto de actioni. §. curare ꝛ procura. debet eē certus vt. ff. de procu. l. j. tamen si constituo aliquem vt faciat procura. valet qꝛ per illum certificatur vt not. dicta. l. j. cum si. ibi notatis ꝛ ad hoc facit quod notaui in simili dicta. l. nulli v̄. dn̄s dy. querit̄. ¶ Adhuc quero aliā pulcrā questionē statuto ciuitatis cauetur quod nullus minor. xviij. annorum possit relinquere vel legare alicui nisi relinquat pro anima sua ꝛ idem est de iure lombardo vt in lombarda de prohibita alie. minorum. l. j. in fine. Quidā minor. xviij. annorum matri sue in testamento centū legauit adijciens qd̄ pro aīa sua legabat. querit̄ an tale legatū valeat. Et primo videt̄ qd̄ nō quasi illa verba adiecta in testamēto qd̄ pro aīa sua legabat sint in fraudem statuti cum illa pro anima videantur relinqui que pijs causis relinquuntur vnde cū fraus sit facta legi municipali nō valeat vt ff. de legi. l. ꝯtra legē cū si. ꝛ ꝑ hoc. s̄. titu. proxi. l. q sub ꝑtextu cū si. Itē qꝛ falsa cā est adiecta. s. ꝑ aīa qꝛ etiam sine hoc presumitur matri al's relicturus vnde vitiare videt̄ arg. ff. de excu. tuto. l. qui testamēto. Item fraus presumitur rōne cōiunctionis vt. s̄. titu. proxi. l. iubemus. aut̄. quibuscūq̄ modis. In cōtrariū facit qꝛ ex quo dixit se ꝑ aīa relinq̄re satisfactū vr̄ statuto cū etiā īter liberos ꝛ parētes sit pietas vt. j. de neg. ge. l. alimenta. Itē qꝛ statutū est cōtra ius cōmune cu3 puberes testari possint vt. ff. de testa. l. qua etate ꝛ ideo sicut odiosum arctādum est vt. ff. de libe. ꝛ post. l. cum quidā. Ite3 quia hereditas filij est quodāmodo debita parentib⁹ vt. ff. de inofficioso testamento. l. nā ꝛ si parentibus ꝛ ideo nō pn̄t eos priuare legitima vt. s̄. e. aut̄. presbyteros signata sup. l. sacrosancte. ꝑ hoc etia3 facit. j. de lega. l. cū alienā. ꝛ qꝛ rupto testamento legata debentur personis cōiunctis que al's nō deberent̄. vt. ff. de le. ꝑstan.
4 l. j. ꝛ. l. virilis. ¶ † Itē qꝛ falsa cā nō vitiat legatū. vt. ff. de cōd. ꝛ demonstra. l. demōstratio ꝛ. j. de falsa cā adiecta. per totū. so. distingue aut mater erat paup. et valeat. nā cū hoc casu posset relinquere extraneo molto fostius matri quā etiam alere teneret̄ vt. j. de alen. libe. l. j. si aūt mater sit diues tunc nō valeat quasi in fraudem statuti factum ꝛ ita intelligantur iura ꝑ hac parte adducta. ꝛ ad hoc optime facit. s̄. titu. j. l. illud qd̄ ex veteribus ēt glo. ibi posita. ꝛ ibi etiam de hoc tetigi in fine. ꝛ. ff. de cast. pe. l. si forte. ꝛ. j. de castr. pecu. militū. l. j. li. xij. Et ita determinauit hanc q̄nē dn̄s alber. odo. q hanc questionē hon̄. disputauit ꝛ dn̄s guido de su3. in suis q̄nib⁹ stat̄. tertio folio versi. sed pone q̄ne3 statutū est brixie ver. se. Que aūt dicātur pie cause dixi bene supra. e. l. nulli ver. sed qꝛ supra in pluribus locis. ¶ Itē quero pulcrā q̄nem in quadā clausula priuilegij continetur de ꝑuētibus et redditibus hospitaliū pauperꝝ infirmorū qui in vsibus pauperū cōuertunt̄ decima nō soluat̄ mō querit̄ an de prouētibus ꝛ redditibus q conuertuntur in vsus illoꝝ q hospitalibus presunt vel pauperib⁹ deseruiunt decima solui debeat. Et dic qd̄ nō qꝛ beneficia principu3 sunt latissime interꝑtanda vt. s̄. de cōsti. ꝑn. l. fi. cū si. ꝛ nō est absonū illud priuilegiū datū intelligi hospitalarijs et deseruiētibus pauperib⁹ qꝛ sine ipsis esse nō pn̄t vt ar. j. de vxo. mili. l. j. ꝛ. ij. et. ff. de bono. pos. ex testō mili. l. vnica et de fundo instruc. l. q̄situm. §. si instructū ibi et ea pedagogia ꝛc. ꝛ priuilegiū datu3 militi datur medico militis ꝛ comiti militis vt. ff. de exc. tut. l. administrantes. §. j. ꝛ ex qui. causis maio. l. inter eos. §. si ꝛ vere in vsu pauperū videt̄ cōuerti qꝛ in necessariū vsum deseruientiū pauperib⁹ cōuertit̄ sicut videt̄ ad armandā nauē cōuersum quod expensum est in alimenta nautarū sine quibus nauis ꝑduci nō posset. ff. de exercito. l. j. §. nō aūt ex omni. ibi vel nautas exhibēdos ꝛc. ꝛ extra de clerico egro. c. vnico. §. presenti libr. vj. ꝛ hoc expresse indicat lex dū dicit si testator legat vxori eius causa pata in legato cedunt ea que pata erant ad vsum ancille seruiētis vxori quasi ꝑ quoddā mediū videātur vxoris cā pata vt. ff. de auro ꝛ ar. le. l. vxori ꝛ ibi no. ꝛ arg. ff. de vsu. ꝛ ha. l. ceterū de precario. l. penu. de ver. obli. si stipulatus fuero et de itine. actuq̄ priua. l. veteres. talis enim intellectus congruit verbis ꝛ mēti cōcedentis vt. ff. de lega. j. l. ab oibus

in fi.primi respõsi.nec ex hoc aliquis enormiter leditur extra de verbo.signi.quid per nouale de decimis.c.suggestum.ꝛ.ff. ne quid in loco publico.l.j.§.sunt qui putãt.Odof.ibi protochium nomẽ loci religiosi vel hospitalis.In ver.ꝛ si quidẽ hic ad primã partẽ.s.de captiuoꝝ institutiõe.Ibi per annuos red ditus qñ bona sunt pinguia.Oldra.Ibi se mouentiũ qñ bona sunt pauca.Ol.in ver.si eñ suspensiue ꝛ interrogatiue legas. Oldr.Ibi minui.q.d.nullo modo ferendũ est.In ver.vbi aũt nunc redit ad secundã partẽ qñ paupes instituti sunt Old.ibi quis eñ interrogatiue legas Ol.ibi ꝛ actiones mouere expres sum videt̃ ꝙ exsecutores testõꝝ habeãt actionẽ ꝛ exactionẽ de quo plene dixi.s.e.l.nulli.v.sed an posset agere contra graua tũ ibi sinaũt ampliores ꝙ̃ vnus. Ol.ibi hoc discutiendo.s. qs sit paupior qñ de hoc dubiũ est Ol.ꝛ de istis hospitalibus vide qd not.s.e.l.oĩa priuilegia.sed qd si sunt duo equalis paupertatis in vno quoꝝ sunt mulieres tñ in alio masculi. Cy.tenet ꝙ debet̃ illi vbi habitant mulieres ꝑpter fragilitatẽ sexus earũ.j.de dona.ante nup.l.fi.vbi hoc no.ꝛ ꝑ hoc in aut̃.de sanctissimis epis.§.in oĩbus.Cy.In glo.ꝛ hoc videt̃ superfluum in fine.ꝛ ibi in glo.ꝛ per Archi.ꝛ.xiij.q.ij.si quis irascit̃.ꝛ.c.vltima volũtas.ꝛ idẽ no.ff.de inoffi.testõ.l.pap̃.§.si imperator. ꝛ in aut̃.de here.ꝛ fal.§.si vero nõ implens.ꝛ p dy.ff.de re.iur̃. l.iure sanguinis.ꝛ in glo.j.ad leg.fal.aut̃.similiter in glos. vbi delate.ibi.l.nulli.§.si autẽ ꝑsona.ꝛ de hoc ibi dixi in glo. sic ẽt deus.In fine de hoc plene dixi.s.ea.l.in prin.In glo.est ergo heres ibi lege penul.imoverba hic in textu posita manifeste indicant qd sit heres re ꝛ noĩe.de his not.ff.de acqui.here.l.pro herede.est ergo heres re ꝛ nomine quãtũ ad potestatẽ agẽdi ꝛ cõueniendi sed nõ quantũ ad ptãtem cõmodi retinẽdi.old. In glos.prodest pauꝑtas.in fi.Sed hic quãtũ ad ꝯsequendũ eleemosyne pietatẽ ꝑ quo facit qd nota.s.titu.ꝑxi.l.j.ver.sed quid si parochia ibi quãtũ ad adhibendã fidẽ.vt.ff.de accu.l. nõnulli.ꝛ.j.de suspe.tuto.l.pietatis.ꝛ dic qd quo ad deũ nõ refert inter pauperẽ ꝛ diuitẽ qꝛ apud deũ non est acceptio.vt in aut̃.de mona.§.hinc autẽ.est tamẽ apud hoĩes.vt.ff.de postu. l.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ dixi.s.e.l.presbyteri.in fine.vnde dic ꝓm Jaco.de beluiso aut tractat̃ de honore ꝛ dignitate ꝛ dic.vt in aut̃. de defen.ciuita.§.interim.ꝛ.j.de decurio.l.ad subeunda.lib.x. ꝛ ratio ibi patet.Aut tractatur de honore tutele vel cure ꝛ ꝓdest quãdoqꝫ pauꝑtas. vt institu.de excu. tuto.§.sed ꝛ ꝑpter paupertatẽ ꝛ est ratio vt ibi notat̃ sic ꝛ in onere satisdationis. vt.s.eo.aut̃.generaliter.cũ cõcor.vel dic qd ibi nõ prodest paupertas sed impossibilitas ꝛ ideo allega.ff.si cui plus quã ꝑ legem falci.l.cũ nõ facile.ꝛ dicet̃ de hoc.j.titu.ꝑxi.l.de creationibus.in fin.aut tractatur de obligatione dissoluenda.ꝛ tunc nõ prodest.vt.ff.de verbo.obliga.l.cõtinuus.§.illud.ꝛ.j.si certum petatur.l.incendium.Aut tractatur de pietate ꝛ prodest vt hic aut de impietate ꝛ turpi vita ꝛ nõ prodest.vt.j.de mendicantibus validis.l.j.lib.xj.ꝛ.ff.de ritu nup.l.palam.ꝛ extra de simonia.c.qm̃.Aut de multe remissione ꝛ prodest.vt.ff.de officio presidis.l.illicitas.§.si.aut de pene impositiõe.ꝛ tũc aut pecuniaria aut corporali.vt dicta.l.pb̃ri.s.eo.ꝛ adde qd dicã.j.titu.ꝑxi.l.de creationibus.Jaco.de belui.quasi idem in effectu hic not. ꝑ Cy.Item rescriptũ ꝑ paupere clerico impetratum fauorabilius est quã pro diuite vt extra de clericis nõ residentibus.c.conquerente. Aliquando nocet vt extra de preben̄.c. si pauper clericus.lib.vj.Item qui nõ potest propter pauꝑtatem penã pecuniariã soluere luit corpore. vt.j.de seruis fugi.l. quicũqꝫ.Item pauꝑtas appellatur infortuniũ.j.de iure do.l. in rebus.§.oĩs.item paupertas excusat a restitutione rei quã nõ potest.vt extra de restitu.spo.c.olim.ij.Itẽ ꝑ eam excusatur testis a veniẽdo corã iudice.vt extra de testi.c.si qui testiũ. Itẽ a restitutione vsurarũ extra de vsuris cũ tu.§.penul.Itẽ excõmunicatꝰ ꝑpter pauꝑtatẽ excusatur ab eũdo ad sedẽ apostolicã pro absolutione facienda vel petenda extra de sentẽtia excõmunicatiõis.c.qd de his.Itẽ excusat ab appellando ꝛ appellationis ꝓsecutione extra de ꝓcura.c.penul.ꝛ.ff.mã.l.si ꝓcura.§.si agnorãtes.Item ꝑpter paupertatẽ dantur alimẽta que al's non darent̃.vt.ff.de inofficio.testam̃.l.si instituta.§.de inofficioso.Itẽ datio tutoris remittitur iudici ꝛ petitio matri propter inopiã.vt institu.de attil'.tuto.§.penul.ꝛ.ff.ad tertul'. l.ij.§.si mater.versi.quid si penitus.Item ꝑpter eã cõpellitur quis emere opas a patrono.j.de op.lib.l.j.Itẽ excusat in collatione bonoꝝ.ff.de coll'.bo.l.j.§.cũ duobus.Itẽ ꝑpter eã remittuntur expẽse que alias nõ remitterent̃.vt.ff.de rei vend.l. in fundo.ꝛ de act̃.emt̃.l.tytius.§.fin.ꝛ.l.sequẽ.Itẽ ꝑpter eam fit dotis exactio que alias nõ fieret.vt.j.de iure dotiũ.l.vbi adhuc.Multa etiã sunt in cibarijs alimentis in fauorẽ pauperũ introducta que colliguntur.ff.de alimẽ.ꝛ ciba.leg.ꝑ totũ ꝛ de ven.in pos.mitten.quasi ꝑ totũ. ꝛ de prebẽ.c.cũ secũdũ apl'm. Itẽ donatio facta pauperibus insinuatione nõ indiget. vt.s. titu.ꝑxi.l.illud.Itẽ successio liberti remittit̃ ꝑpter pauꝑtatẽ institu.de suc.lib.in princi.Item ꝑpter eã differtur solutio et prestatur absolutio excõicationis.extra de solu.c.odoardus. ¶ Itẽ ꝑpter eã cõcedunt̃ expense ad cause ꝓsecutionẽ q̃ al's nõ cõcederent̃ extra de accu.c.ex parte.ꝛ.c.olim. ¶ Itẽ ꝓdest quo ad alimenta prestanda pupillo sine decreto.j.vbi pu. edu. debeat.l.ij.ꝛ.j.qñ ꝛ qui.q̃rta ps.l.ij.lib.x.Et ex eadẽ cã põt tutor omittere inuẽtarij cõfectionẽ ꝑ.ll.predictas ꝛ pecunie pupilli depositionẽ.vt.ff.de admi.tu.l.ita aũt. ¶ Itẽ ꝑpter paupertatẽ absoluit̃ qs a voto extra de voto.c.qd sup his. ꝛ.c.ex multa.Itẽ ꝑpter eã dat̃ actio q̃ al's non daret̃.vt.ff.de dolo.l. ideoqꝫ.ꝛ.l.seq̃n.ꝛ de institu.l.j.§.si.ꝛ.l.seq.ꝛ de ꝓcur̃.l.actoris. Itẽ ꝑ eã est introductũ beneficiũ cessionis bonoꝝ.vt.j.qui bonis cedere possunt ꝑ totũ. ꝛ.ff.eo.tit. Itẽ pena al's cõfiscanda pauperibꝰ erogat̃.j.ti.ꝑx.l.ij.Itẽ bona clericoꝝ paupeꝝ sunt sua eadẽ.l.ij.Multa sunt incõmoda pauꝑtatis. facit eñ qñqꝫ debitorẽ suspectũ.vt.ff.de ꝓuile.credi.l.si creditores.Itẽ testẽ vt.ff.de testi.l.iij.ꝯ qd facit qd not.ix.di.c.ego.in glo. arg.qd nõ est.ꝛ dicit hic Cy.qd si diuitie essent male q̃site minꝰ crederet̃ diuiti ꝙ̃ paupi qꝛ tũc est presumtio cõtra diuitẽ qd ꝑpter pecuniã corrũperet q ꝑpter diuitias tradidit se diabolo. Itẽ facit quẽ cogi ad satisdãdũ q al's nõ cogeret̃.j.ti.ꝑxi.l.de creationibꝰ.ꝛ.ff.q satisdare cogant̃.l.sciẽdũ. Itẽ facit seq̃strari qd al's nõ fieret.vt.e.ti.l.fideiussor.§.si.Itẽ nocet in adoptiõe facienda.ff.de adopt̃.l.nec ei ꝑmittit̃.§.si.Itẽ in alimẽtoꝝ transactione.vt.ff.de trãsac.l.cũ hi.sꝫ ꝛ ꝑsonarũ.Itẽ in accusatiõe vt.ff.de accu.l.nõnulli.pauꝑtas nõ ẽ tñ de gñe maloꝝ.vt.xv.q. j.c.illa.in fine.ꝛ vide Jo.an.de pauꝑtate extra de rescrip.statutũ.§.insup.Unde dicat̃ paup dixi.s.e.l.id qd pauperibꝰ.ꝛ ibidem etiã habes in quo differat pauꝑtas inopia penuria. sed qs dr̃ esse paup dicũt quidã qd ille q nõ hꝫ qnquagĩta aureos in bonis vt preallegata.l.nulli.ff.de accu.Alij aliter vt not.in glo.d.§.sed ꝑpter pauꝑtatẽ.institu.de excusa.tuto.Veriꝰ puto qd arbitrio iudicis cõmittat̃ qs sit paup vel nõ inspecta cõditione ꝑsonaꝝ ꝛ ita tenet glo.j.vñ vir ꝛ vx.aut̃.ꝓterea.ꝛ ꝑ hoc ff.de iure delibe.l.j.in fi.de hoc no.ꝑ archi.extra de test.c.si pr̃ sup v̾bo xp̃i paupes.lib.vj.ꝛ in aut̃.de exhiben.reis.§.vltimo.
5 ¶ Que autẽ ecclesia dicat̃ paup dic. vt not.xxj.q.j.c.j.ꝛ.xxiij. q.viij.c.ꝓm canonicã.De priuilegijs ꝛ incõmodis pauꝑtatis satis not.ꝑ archi.xj.q.iij.c.paup.ꝛ in brocardis Azo. rubrica de necessitate ꝛ pauꝑtate.sꝫ ex quo de pauꝑtate diximus dicamus etiã de priuilegijs diuitiarũ de qbus not. ꝑ archid.xxx. di.c.hec aũt.diuitie cũ bonis operibꝰ laudate sunt.vt ea.di.c. hec scripsimꝰ ꝛ vide ibi glo.qd deꝰ habuit pecuniã.Itẽ ꝑpter diuitias hoĩes dicunt̃ nobiliores ꝛ potẽtiores.vt not.extra de rescrip.c.sedes.ꝑ dñm Inno.ꝛ.c.p̃nti.Itẽ magna est potẽtia diuitiarũ in cor.aut̃.vt oẽs obe.iudi.ꝓuinciarũ circa mediũ. §.si vero neqꝫ ipse coll'.vj.Itẽ diuitie ꝓsunt in honoribꝰ adipiscendis.ff.de munerib' et oneribus.l.honor.§.honoribus. Item prosunt in pena corporali vitanda sicut dixi.s.nocere paupertatẽ in.l.quicũqꝫ.cũ ꝯcor.j.de ꝓuis fugiti.ꝓsunt in satisdatione nõ prestãda.vt.d.l.de creationibꝰ.j.tit.ꝑxi. de cur̃. furio.l.vlti.ꝛ.ff.q satisdare cog.l.si fideiussor.§.fin. Itẽ ꝓsunt in oĩbus alijs casibus in quibꝰ dixi.s.nocere paupertatẽ.Itẽ prosunt ad suspitionẽ tutoris remouendã instituto de suspec. tuto.s.si.Itẽ in voto redimẽdo.vt.d.c.qd sup his.ꝛ.c.ex multa extra de voto.ꝓsunt ad tollendã suspitionẽ simonie vt extra de simonia.c.ꝛ si q̃stiones. Prosunt pupillo vt donare possit in certis casibus.vt.ff.de admini.tuto.l.cũ plures.Itẽ in alimentis eidem decernendis.vt.ff.vbi pupillus educari debeat l.ij.ꝛ.iij.Item prosunt in maiori dote constituenda.vt.ff.de iure dotiũ.l.quero.Item prosunt in legato alimentorũ vbi alimenta nõ sunt determinata.vt.ff.de alimẽ.lega.l.penul.in principio.Item in alio legato indeterminate relicto.vt.ff.de legatis.ij.l.qdam.que facere possunt ad multa ꝛ inter alia ad questionem de qua queritur.Si electio sit facta in ecclesia de paupere ꝛ diuite quis preferatur de qua not.extra de ap.constitu. per Ber.ꝛ Inno.secũdum theologos ꝛ philosophos magis cõmendatur paupertas quã diuitie.vt patet Matthei.xix.ecclesiastici.ij. ꝛ per sanctũ Thomã in summa contra gentiles. lib.iij.c.xxij.ꝛ in multis alijs locis diuĩe pagine ꝛ ꝓbatur etiã per Boetiũ.in lib.de cõsolatiõe in pluribꝰ partibꝰ ꝛ ꝑ Senecã in lib.de pauꝑtate nõ dico qd diuitie reprobantur ex toto sed immoderatus amor ꝛ effectus ad eas.In glo.not.aliquez puniri.Ibi negligere corrupta est hec glo.ꝛ ideo debet allegari. lxxxvj.dis.c.j.ꝛ.ij.q.vij.c.negligere.ꝛ de hoc plene dixi.s.eo.l. si quis non dicam.circa finem.

Si captiui.

J captiui. In glo. ergo.in fi. ꝫ hoc ideo
qꝛ non eſt ſola negligentia ſed
transgreſſio in iure naturali in quo etiã minoꝛi non
parcitur.vt.j.ſi aduerſus delic.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.ff.de penis.
l.impunitas.ꝛ de adulte.l.ſi adulteriũ cũ inceſtu.Oldra.

1 ☞Doctoꝛes legum appellantur ſacerdotes.
2 Clerici an poſſint renuntiare priuilegio foꝛi.
3 Laicus in criminali an poſſit in nõ ſuũ iudicẽ cõſentire.
4 Juri qꝺ quis ignoꝛat ſibi cõpetere an quis renuntiare poſſit.
5 Statutis ciuitatis an renuntiari poſſit
6 Beneficio reſtitutionis in integrũ an renuntiari poſſit.
7 Scholares priuilegio ſuo an renuntiare poſſint.
8 Beneficio ceſſionis bonoꝝ an quis renuntiare poſſit.
9 Clericus characteri clericali renuntiare nõ poteſt.

J quis in cõſcribendo.
Ibi confeſſus fuerit. dicunt quidã interueniẽte
pacto quaſi ſola renuntiatio nõ ſufficeret vt.j.de
repu.here.l.ſicut.Tu dic ꝙ talis confeſſio in pñ
tia partis facta idẽ operat qꝺ pactũ.vt.ff.de pact.l.tale pactũ.
§.j.maxime cũ agitur de renuntiãdo priuilegio foꝛi.vt.ff.q ſa
tiſda.co.l.ſi fideiuſſoꝛ.ij.rñ.vt ibi no. Sed quale priuilegiũ ha
bebant clerici circa foꝛũ iure iſto videt̃ ꝙ nullũ cũ iure iſto cõ-
uenirent̃ coꝛã ſecularibus iudicibus. vt.ſ.e.l. oẽs q vbiqꝫ.ꝛ.l.
1 cũ clericis.†ꝛ ideo dicũt quidã hic loqui de legũdoctoꝛibus q
ſacerdotes appellant̃ vt.ff.de iuſt.ꝛ iure.l.j.ſed hoc nõ eſt verũ
qꝛ licet habeãt aliqua priuilegia circa munera vt.j.de pfeſſo.ꝛ
medi.l.magiſtros.nõ tñ circa foꝛũ.Alij dicũt ꝙ hic loquitur
de quadã dignitate ſeculari de qua etiã loquit̃.j.de natura.li-
be.l.j.Sed tunc nihil faceret ad titulũ nec illi etiã habẽt priui-
legiũ circa foꝛũ.quare dic ꝙ loquit̃ de vero ſacerdotio eccleſia
ſtico qui etiã ẜm hec iura habebant aliqua priuilegia circa fo-
rum vt ptꝫ dictis.ll.cũ clericis.ꝛ oẽs qui vbiqꝫ.ꝛ aut̃. gñaliter
ibi ſignata ꝛ illis priuilegijs pñt renũtiare per hanc.l.ꝛ ita etiã
tenet Hoſt.ꝙ tpe huius.l.renuntiare poterãt in ſumma de fo
ro cõpetenti.§.quibus ex cauſis foꝛũ ſoꝛtiat̃ verſi. ego dico ꝙ
tpe.ꝛ ver.ſe.Sed opponit̃ in aut̃.e.§.economus.vbi dicit̃ cle-
ricos cõueniri ſub epo ꝛ eius foꝛũ declinare nõ poſſe.Sed ibi
cauſa erat inchoata coꝛã epo vel ibi eſt ſpeciale cũ cõueniunt̃ p
adminiſtratione rerũ eccleſiaſticaꝝ vt ibi no.hodie aũt nõ pñt
conueniri coꝛã iudice ſeculari vt.ſ.e.aut̃.ſtatuimus. vbi plene
dixi.De iure etiã canonico nec tacite nec expreſſe pñt renũtia
re priuilegio foꝛi vt no.extra de foꝛo cõpetenti.c.ſi diligenti.li
cet glo.videat̃ innuere ꝙ tacite poſſint renũtiare ſi cõueniant̃
coꝛã iudice ſeculari ꝛ nõ opponant foꝛi preſcriptionẽ.xj.q.j.c.
inolita.vbi eſt magna ꝛ pulcra glo.de hoc. Prima tñ opi.cõi-
ter approbat̃.ꝛ de hoc no.per Hoſti.in ſumma de renuntia.§.
que poſſint renũtiari.ver.qd ergo.ꝛ ver.ſeq.ꝛ hoc etiã not.ff.
de iudici.l.ſi quis ex aliena.In quibuſdã tñ caſibus clerici ſub
2 ſunt iudici ſeculari vt notaui dicta aut̃.ſtatuimus.ſ.eo.†Sed
nunquid clerici poſſint renuntiare priuilegio foꝛi ita ꝙ cõue-
niãtur coꝛã alio iudice eccleſiaſtico ſine cõſenſu oꝛdinarij ſui de
hoc tetigi in dicta aut̃.ſtatuimus.ꝛ ꝙ nõ poſſint not.in dicto
c.ſi diligenti.de hoc plene not.in Spec.de renunt.ꝛ cõclu.§.j.
ver.vlti.notandũ eſt.ꝛ vide Hoſti.in ſumma de offi.ꝛ pote. iu
di.delega.§. quibuſmodis iuriſdictio pꝛoꝛogat̃.ver.clericus
3 aũt.ꝛ de foꝛo cõpe.§.ſcđo verſi.illud ſcias. †Sed an laicus in
criminali põt in nõ ſuũ iudicem cõſentire in ciuili eñ poteſt vt
ff.de iudi.l.j.de hoc dic vt nota.in Specu.de competen. iudi.
adi.§.regulariter.ver.ſed nunquid in iudicẽ. ſed nũquid quo
ad renuntiationẽ priuilegij foꝛi ſufficiat renũtiatio gñalis an
vero opus ſit renuntiatione ſpeciali.dic ꝙ opus eſt ſpeciali re
nuntiatione vt.ff.ſi quis in ius vo.nõ ierit.l.j.in fi.ꝛ ibi in glo.
Sed nunquid exemti a iuriſdictione oꝛdinarioꝛum ſuoꝝ pri-
uilegio pape poſſint tali priuilegio renuntiare.videt̃ ꝙ nõ.ar
gu.dictoꝝ.c.ſignificaſti.ꝛ.c.ſi diligẽti.extra de foꝛo cõpe.ꝛ eo.
titu.romana.lib.vj.ꝛ pꝛo hoc multũ bene facit infra de aduo.
diuerſoꝝ iudic.l.ne quis.ꝛ glo.ibi poſita.ꝛ quod dicam infra
hac.l.in fine.Ego aũt puto ꝙ ſic per.l.iſtam cum ſimili. ꝛ iura
contraria loquuntur de priuilegio iuris cõmunis introducto
in fauoꝛem oꝛdinis clericalis cui renuntiari nõ poteſt ſed ſuo
priuilegio ſpeciali exemtionis bene poteſt renuntiari ꝛ p hoc
in coꝛpoꝛe aut̃.de non alienã.§.quia vero veroſimile. ꝛ infra ſi
contra ius vel vtilitatem publicam.l.finali.ꝛ quod ibi notaui.
Res enim de facili redit ad naturam ſuam. vt.ff.de pactis.l.ſi
vnus.§.quod in ſpecie.ꝛ de cenſi.cum venerabilis. de hoc vi-
de quod not.per Hoſtien.in ſumma de foꝛo compe.ver. illud
ſcias.Sed an poſſit debitoꝛ conuenire ſoluturum in omni lo
co vbi voluerit creditoꝛ ꝛ videtur ꝙ nõ:qꝛ duriſſimũ eſt quot
quot locis nauiget ꝛc.vt.ff.de iudici.l. heres abſens.§.j.dñs
Jaco.de are.dicit ꝙ ſi ſpecificetur aliquis locus poſtea ſubij-
ciatur generalis clauſula quod pactum valet per.l.ff. de admi
niſtra.tutoꝝ.l.tytium ꝛ meuium.§.tutoꝛes dati. ꝛ arguñ.ff. ſi
quis caut.l.ſed ꝛ ſi quis.§.queſitum.dñs aũt Oldra.de ponte
idem dicebat ꝛ ſi nõ exprimatur aliquis locus per.l.ff.depoſi-
ti.l.lucius.pꝛimo in pꝛincipio.ſicut enim generalitas tempoꝛũ
nõ impedit obligationẽ contrahentiũ.ff.de verboꝝ oblig.l. ſi
decẽ cũ petiero.ita nec locoꝛum.Oldra. In cõtrarium multũ
facit de iuriſdictio.omniũ iudi.l.ſi conuenerit.ꝛ glo.ibi poſita
ꝛ ibi de hoc dixi.ꝛ de hoc nota.per Inno.extra de foꝛo cõpe.
c.dilecti.ꝛ de officio ꝛ poteſta. iudi̾.delega. c. ſignificantibus.
ꝛ de hoc ſatis notatur in Specu.de compe.iudi.adi.§.j.verſi.
ſed ſi pꝛomiſi per ſtipu.ꝛ verſi.ſeq.Et circa hanc materiaꝫ dñs
Jaco.de are.diſtinguit cũ queritur an quis poſſit declinare iu
riſdictionem iudicis ſub quo conuenitur aut renuntiatio foꝛi
ſit extra contractum ꝛ obtinet dicta.l.ſi conuenerit.ff.de iuriſ
dic.omniũ iudi.aut in contractu ꝛ tunc aut ſit pactum de iu-
riſdictione declinanda ꝛ obtinet.ff.de iud.l.heres abſens.§.j.
aut de nõ declinanda ꝛ obtinet hec.l.aut de pꝛoꝛoganda ꝛ tũc
aut eſt pactum determinatũ loci ſolutionis aut loci reſpõſio-
nis.Pꝛimo caſu aut certũ locum cõtinet ꝛ tunc valet ẜm oẽs
vt.ff.de eo qui certo loco.per totum.aut incertum ꝛ tunc non
valet ẜm quoſdam argu.dicti.§.queſitum.ff. ſi quis cau.l. ſed
ꝛ ſi quis.ẜm alios valet.argu.infra de quadrien. pꝛeſcrip.l.ij.
Aut continet certũ ꝛ incertũ ꝛ tunc valet vt dicta.l.tytiũ ꝛ me
uium.§.tutoꝛes dati.de adminiſtra.tuto. Si vero pactum ſit
determinatũ loci reſponſionis ẜm quoſdam nõ valet vt dicta
l.ſi conuenerit.de iuriſdict.omniũ iudi.ẜm alios bene valet ſi
certus locus adijciatur vt dicto.c.dilecti.de foꝛo cõpeten.Ja
co.ꝛ vide quod dicto.c.notat̃.Sed ex quo plura diximus cir-
ca renuntiationẽ priuilegij foꝛi aliqua dicamus circa regulaꝫ
hac.l.traditam ſcꝫ ꝙ quilibet poteſt renuntiare hisque pꝛo ſe
introducta ſunt cum qua concoꝛ.extra de regula.c.penul.ꝛ.c.
ad apoſtolice.ꝛ ibi in glo.Hec tamẽ regula fallit in multis ca
ſibus notatis in glo.magna infra de pactis.l.ſi quis in conſcri
bendo.ꝛ per Azonẽ in ſumma eodẽ titulo. in medio ſumme.
§.ꝛ vt nihil de contingentibus. de multis tamẽ alijs dubitat̃
4 vtrum valeat renuntiatio. †Et pꝛimo vtrum iuri quod quis
ignoꝛat ſibi competere renuntiare poſſit.et dñs Archidia.vi-
detur ſentire ꝙ ſic vt notat̃ per eum extra de pactis.c.ꝙuis.li
bꝛo.vj.Contrariũ notat Hoſtien. in ſumma de fideiuſſo.§. et
quis.ver.mulier.ꝛ ver.idem eſt ſi vterqꝫ ignoꝛat. Et ad hoc fa
cit.ff.de inoffi.teſta.l.mater decedens.in fine.et quia nõ videt̃
pacto perimi ꝛc.vt.ff.de tranſactio.l.qui cum tutoꝛibus. cum
ſimi.De tacita renuntiatione ꝛ eius effectu bene nota.per Ar
chidia.vij.q.j.c.qualiter.et dicam infra de pactis.l.poſtꝙ liti.
5 †¶Dubitari etiam conſueuit vtrũ ſtatutis ꝛ pꝛouiſionibus
vel refoꝛmatiõibus ciuitatum poſſit renuntiari.et videt̃ ꝙ ſic.
per hanc.l.cum ſimi.Item quia contra edictũ ediliũ licet pa-
ciſci.vt.ff.de pact.l.paciſci.ꝛ ibi in glo. In contrariũ videt̃.ff.
de regu.iur.l.nec ex pꝛetoꝛio.cũ ibi no.ꝛ.ↄ.c.ſi diligenti. de fo
ro cõpe.ꝛ.ff.de pac.l.ius publicũ.cũ ibi no.ſi eñ quilibet ad li
bitum poſſet renuntiare ſtatutis illuſoꝛia eſſent. quod eſſe nõ
debet. vt.ff.de iudi.l.ſi pꝛetoꝛ.Circa hoc diſtinguunt cõmuni-
ter doctoꝛes. aut ſtatutum eſt inductũ pꝛincipaliter in fauoꝛẽ
renuntiantis et tenet renuntiatio per iura p hac parte addu-
cta.Aut pꝛincipaliter in fauoꝛem publice vtilitatis ꝛ tunc nõ ꝛ
pꝛo hoc.ff.ad macedo.l. tametſi.cum ibi nota. ꝛ ita tenet dñs
Guido de ſuza.in qõnibus ſtatutoꝝ circa pꝛinci.ꝛ p hac diſtin
ctione facit pulcra glo.in iſta materia in aut̃.vt ſine phib. ma.
debi.ꝛ credi.§.qꝛ vero.colla.vij. ad quã cõiter recurrit̃ in iſta
materia.ꝛ ad hoc etiã facit qꝺ no.j.de iudici.pperandũ.circa
pꝛinci.vbi nota.ꝙ trienniũ conſenſu partiũ pꝛoꝛogari nõ po
teſt quia ob fauoꝛẽ reipublice eſt inductũ.et ad hoc facit quod
nota.extra de officio dele.c.de cauſis.de hoc etiã nota.in gan
dino vlti.tit.ver.pꝛeterea quero an illi qui de maleficijs accu-
6 ſantur.¶ † Queritur etiam vtrum beneficio reſtitutionis in
integrum poſſit renuntiari.Bernar.tenet ꝙ non.in dicta.c.ſi
diligenti.circa mediũ glo.magne.idẽ tenet Ac.ff.de mino.l.ſi
iudex.ꝛ hic licet tex.eiuſdẽ.l.multũ facit in contrariũ et p iſta
opi.ꝙ renuntiatio nõ valeat facit de noua.l.doli.et qꝛ per re-
nuntiationẽ lederetur et adhuc ꝯtra talẽ leſionẽ reſtitueretur
vt.ff.de mino.l.interdũ.ibi hoc eñ ipſo ꝛc.l.ſi ſine.§.reſtitutꝰ.
econtra facit.ff.de mino.l.ait pꝛetoꝛ.§.j.et qꝺ ibi no.ibi eñ di
citur ꝙ renuntiatio facta tenet cũ iudicis auctoꝛitate. et hanc
opi.ꝙ renuntiatio valeat tenet Ber.et Inno.extra de reſti.in

integ.c.cũ ex literis.⁊ Archi.extra eo.ti.c.eccle.lib.vj.dñs Ol dra.distinguit aut renũtiatio fit etate ɔpleta.⁊.ĵ.quadrienniũ ⁊ tenet renũtiatio p iura ꝑ hac parte adducta.⁊ idẽ in ecclesia q̃ fungit̃ vice minoris facti maioris vt extra de in inte.rest.c.j. Si vero in minori etate fiat renuntiatio nõ tenet per iura contraria.post tẽpus aũt quadriennij superuacua esset renuntiatio q꞉ tũc locus nõ est restitutioni vt.ĵ.de tẽpo.in integ.resti.l. fi.⁊ ꝑ hoc de lega.ij.§.si ita scriptũ.§.sub cõditione.⁊ de adquir. here.l.is qui heres.⁊ ꝑ ista distinctione expresse facit tex.⁊ gl. .ĵ.de in integ.rest.l.si intra etatẽ.⁊ de hoc satis not.in Spe.de in integ.resti.§.qualiter.v̓.sed nunqd minor.⁊.v̓.sequẽtibus. ¶ Itẽ querit̃ nũquid valeat renuntiatio q̃ sepe fit in cõtractibus vcꝫ ꝙ executio ipsius possit fieri diebus feriatis.⁊ primo videt̃ ꝙ nõ꞉q꞉ ista renuntiatio extẽderet etiã ad futuras ferias in qbus nõ valet renũtiatio q꞉ nõdũ cõpetit earũ beneficiũ renuntiati.ꝑ hoc.d.l.si ita scriptũ.§.sub ɔditione.de leg.ij.⁊ de adqui.here.l.is q.⁊ plene dixi.ĵ.de pact.l.j. Sed lꝫ ferie sint future beneficiũ tñ earũ cõpetit de pñti.⁊ ideo renũtiatio tenet per ea que no.ff.de iudi.l.nõ põt.⁊.l.nõ queadmodũ.cõiter doctores distinguũt inter ferias in honorẽ dei inductas vt illis renuntiari nõ possit vt.ĵ.de fer.l.oẽs dies.vbi de hoc plenius dicã.ff.de fer.l.si feriatis.⁊ in ꝑalle.c.de causis.ex de off.dele.⁊ de iudi.c.fi. Si aũt nõ sunt itroducte in honorẽ dei tũc valeat renuntiatio vt dicta glo.not.iudex tñ nõ cõpellit̃ inuitus hãc renuntiationẽ seruare vt.ff.de iudi.l.nõ quidqd.de pact.l.ius publicũ.De hoc etiã notat̃ in patria ꝑtãte dñi Vberti de bobio de ꝑductione scripture alicuius sñie.v̓.sed qd de renũtiatiõe.Queri etiã ɔsueuit de pacto qđ sepe faciũt debitores maxime in marchia teruisana ꝙ nunꝗ̃ pñt ꝑbare solutionẽ nisi ꝑ instr̃m publicũ manu talis tabellionis cõfectũ nunqd valeat.⁊ primo videt̃ ꝙ nõ valeat q꞉ ꝑbationũ copia nõ est angustãda. ĵ.de hereti.l.qm̃.⁊.ĵ.de iniur.generaliter ibi ꝑbationibus pignus subuenientes. Item q꞉ tale pactum est cõtra ius publicum.⁊ ideo nõ valet.vt preallegata.l.ius publicum.ff.de pactis.⁊ dixi.s.ea.l.v̓.dubitari etiam cõsueuit.⁊ hanc opi.etiam tenet glo.in.d.§.q꞉ vero in cor.auť.vt fine ꝑhibitione matres debitrices ⁊ creditrices.colla.vij.⁊ O dofre.in.d.l.gñaliter.in lect.⁊.ff.de ꝑbatio.l.in exceptiõibus.⁊ adducit hanc rõnẽ q꞉ si ille tabellio moreret̃ nunꝗ̃ debitor posset liberari nec habere instr̃m liberatiõis.⁊ q꞉ pactũ istud est cõtra bonos mores ɔtra l.ff.de pac.dota.l.cõuenire.In ɔtrariũ facit hec.l.cũ si.q꞉ fauore debitoris sit introductũ ꝙ possit ꝑbare solutiones ꝑ testes ⁊ instr̃a.Itẽ q꞉ hoc fit q̃nꝗ̃ per.l.ꝙ quis nõ possit ꝑbare nisi ꝑ scripturã vt.ĵ.si minor se maiorẽ dixerit.l.iij.⁊ in alijs casibus. ibi notatis.ergo ⁊ per pactũ fieri põt q꞉ qđ potest lex põt pacisci.vt.ĵ.de fideiusso.l.vlti.in fi.ff.de pac.l.nõ impossibile.⁊ hãc opi.dicit̃ tenuisse dñs Vber.de bobio.⁊ etiã dñs Azo.vt recitat Hosti.in summa de renun.§.que pñt renũtiari.v̓.qd de pacto qđ quotidie faciunt mercatores vbi ista questio tangit̃ ⁊ ꝑ eundẽ in summa de testi.co.de hoc etiã no.in Spe.de pba.§. videndũ restat.v̓.sed pone ꝙ in instr̃o.⁊ per Galeotũ in margarita de testi.v̓.pone ꝙ cõtinet̃ in instrumẽto supposito tñ ꝙ pactũ valeat si instr̃m solutiõis ſm formã pacti factũ perderet̃ posset tunc ꝑbari de casu ⁊ solutiõe per testes vt.ĵ.de testibus l.testiũ.in fi.⁊ ibi notaui.Sed esto ꝙ pactũ de iure nõ valet nũquid vinculo sacramẽti firmaret̃.videt̃ ꝙ nõ ꝑ.l.nõ dubiũ.ĵ.de legibus.⁊ per ea que not.dicto.c.si diligẽti.extra de foro cõpetenti.alij cõtra q꞉ istud sacramentũ seruari põt sine interitu salutis eterne.ergo seruandũ vt extra de iureiurã.c.si vero.nã ⁊ al's sacramentũ roborat pacta que de iure nõ valẽt vt extra de pactis.c.ij.li.vj.de iureiuran.c.debitores.⁊ eo.ti.licet lib.vj.et hanc verã credo de iure canonico ⁊ eã tenet Speculator dicto titu.de ꝑba.d.§.videndũ restat.v̓.sed quid si debitor.sed esto ꝙ dicatur pactũ tenere cũ iuramẽto vel sine optimũ est consilium debitori contra tale pactũ si soluit ꝙ agat cõtra creditorem cõditione sine causa ⁊ repetat pecuniã quã soluit nõ exprimendo causam quare soluerit꞉sed simpliciter dicẽdo se sine cã numerauisse.et hanc numerationẽ poterit probare per testes nec hoc est cõtra pactũ cũ nõ ꝑbet solutionẽ sed sine causa numerationẽ ⁊ ꝑ hoc infra de cõdit.sine cau.per totũ.⁊ ita aliqñ feci cõtra statutũ quod est bergomi ꝙ solutio nõ põt probari minori numero triũ testiũ a solidis quadraginta supra q꞉ feci agere debitorẽ qui soluerat cõditiõe sine causa ⁊ ꝑbare numerationẽ per duos testes cũ plures non haberet.Est etiã aliud remediũ cõtra dictũ statutũ scꝫ ꝙ debitor ꝑbet creditorẽ ꝑmisisse reddere sibi instrumentũ crediti cancellatũ vt dixi.ĵ.de nõ nume.pecu.l.in cõtractibus.§.super ceteris.Et predicta etiaꝫ faciunt ꝑ decisione alterius questionis.quotidie eñ apponit̃ pactum in instrumẽtis ꝙ stetur sacramẽto vel simplici verbo

creditoris vel emtoris super expensis ⁊ interesse ⁊ cõiter tenet̃ ꝙ tale pactum valeat q꞉ cõtractus ex ɔuentione legẽ accipiũt vt.ff.deposi.l.j.§.si cõueniat.⁊ ꝑ hoc bene.ff.de dote preleg.l. theopõpus.cũ ibi no.⁊.ff.de re iudi.l.si cõuenerit.⁊.ĵ.de testib. l.si.vbi de hoc tetigi.si tamẽ immoderate iuraret nõ staret ei⁹ iuramẽto.arg.ff.de dam.infec.l.ex dãni.circa prin.de ope.liberto.l.si libertus iurauit.⁊ extra de iureiurã.c.quintauallis. ⁊.c.veniens.⁊ ita sentit Speculator dicto titulo de ꝑbatio.dicto.§.videndũ.ver.quid si.ita dicit Cyn.hic in fine lecture ſm Pet.tenet ꝙ tale pactũ nõ valeat per.l.ff.de pactis dota.l.cõuenire.Sed contra hoc videt̃ quia iuramentũ a parte parti in hoc valet vt infra de reb.credit.l.actori.Sed ibi ex interuallo post contractũ.sed in ipso contractu nõ valet.vt infra de pac. pigno.l.si cõiuncta.l.tytius.ff.de pigne.acti.Cyn.Sed nunqd facta renuntiatione per partes oĩbus allegatiõibus꞉poterunt aliquid in causa ꝑducere vel ꝑbare dicetur.ĵ.de iudi.auť.iubemus.Sed nunqd oĩbus exceptionibus etiã futuris possit renuntiari vide qđ no.in Speculo de renun.⁊ cõclusione.§.j.v̓. quid si quis renuntiat.⁊ ver.seq.⁊ per Hostiẽ.in summa de renuntia.§.que possunt renuntiari.v̓.quid ergo si quis renũtiat vbi de ista materia renũtiatiõis pulcre no.⁊ dicto titu.in Speculo ver.cui iuri.⁊ v̓.sequẽtibus.per totũ.Quod gñalis renũtiatio valeat habet̃ extra de offi.dele.c.ex parte.cũ ibi not.⁊.ĵ. quãdo mulier offi.tute.fungi põt.auť.matri ⁊ auie.⁊ dicam de hoc.ff.si quis caut.sed ⁊ si quis.§.quesitũ.⁊ ibi in glo.⁊ hic per Cy.⁊ infra de pac.l.j.in glo.⁊ per Cyn.quo ad renuntiationeꝫ
7 iuris futuri.Utrum scholares renuntiare possint priuilegio suo dic ꝙ sic vt in auť.habita.⁊ hic per Cyn.Utrũ partes possint renuntiare ꝙ delegatus apostolice sedis eos citet vbi nõ sit copia peritor̃ Archi.tenet ꝙ nõ extra de rescrip.c.statutũ. §.j.lib.vj.Beneficio epistole diui adriani potest renuntiari.vt infra de cõsti.pecu.l.vlt.⁊ ibi dicam.An exceptioni doli dic vt not.infra.de nõ numera.pecu.l.si ex cautione.An beneficio ꝙ quis cõueniat̃ vltra quã facere possit dicam de re iudic.l.sunt
8 persone.†An beneficio cessionis bonor̃ not.per dñm Dyn.ff. solu.matri.l.alia.§.eleganter.et plenius dicã infra qui bon.cede.possunt.l.j.super rubrica.Beneficio noue cõstitutionis potest renuntiari vt not.in cor.auť.de duobus reis.§.j.⁊ dicã infra de duo.reis auť.hoc ita.Fideiussor etiam renũtiare potest beneficio sibi cedendarũ actionũ.⁊ ꝙ prius cõueniatur ꝗ̃ principalis vt no.ff.de pactis.l.nisi hoc actũ est.et extra de fideius. c.peruenit.⁊ idẽ tenet O dofre.ĵ.de fide.auť.presente.et dicam etiã.ff.de fideiusso.l.fideiussoribus.Item potest renũtiari dationi libelli et omni ordini iudiciario vt not.Ioã.an.extra de sñia et re iudica.c.in sententia.lib.vj.et in Speculo de libellor̃ concep.§.iiij.de hoc no.et plenius dicã.ĵ.de sentẽtijs.l.ꝑlatã. An iuri insinuationis possit renuntiari plene dixi.s.titu.pxi. l.illud quod ex veteribus.et vide quod ibi nota.Item põt renuntiari ꝙ hereticus vel iudeus testificet̃ contra christianũ.vt no.infra de hereti.l.qm̃ multi.Item põt renuntiari beneficio qđ competit decepto vltra dimidiã iusti pretij per.l.ij.ĵ.de resein.ven.et ibi no.Item nõ potest renuntiari beneficio.l.ob es ĵ.de actio.et oblig.vt ibi no.et auť.ibi posita.Itẽ macedianoraenuntiari nõ põt vt.ĵ.ad macedo.l.fi.in vlti.glo.et.ff.eo.tam
9 etsi.†Itẽ clericus characteri clericali renuntiare nõ potest꞉q꞉ est in anima fixum vt not.per Gof.in summa de simonia.§.fin. De virtute rescripti apostolici concessi nõ obstãtibus literis impetratis vel impetrandis dic vt no.ꝑ Host.in summa de rescrip.§.que pñt obijci cõtra rescriptũ.v̓.j.et seque.et de renũ. §.que pñt.v̓.qd ergo.Cui iuri renũtiari possit ex predictis et alijs not.Host.⁊ Gof.in summa de renũ.et in Spe.dicto ti.de renun.et cõclusione satis colligi põt et per eundẽ Gof.in summa de priuile.circa mediũ.et de hoc etiã aliqd dicã.ĵ.de inoffi. testã.l.si qñ.de tẽpo.ap.l.fi.de leg.j.l.nemo põt.de pact.l.et heredi.§.si filia.et in glo.ff.de ꝑcur.filiussa.§.veterani.et de fer. l.j.§.j.et latius in dicto.§.q꞉ vero.in auť.vt sine ꝑhi.ma.debi. et credi.coll'.vij.⁊ tãgitur etiã in brocardis de pactioni.rubrica pactis priuator̃ ius publicũ nõ ledi.Ex quibus iuribus et opinionibus.Old.Iac.butr.et Pet.de bel.per.colligi potest quedã distinctio talis.Aut cõsideramus effectũ iuris circa formã inducendi aut circa effectũ iam inducti.Si circa formã inducendi aut circa testã vt fiant citra solẽnitatẽ iure et pacto vel renuntiatione fieri nõ põt.vt.ĵ.de testis.l.testãdi.de leg.ij.codicillis.§.fin.in.d.l.nemo.de leg.j.cũ si.Si aũt effectũ inducit subdistingue.aut inducit permissionẽ aut ꝑhibitionẽ.Si permissionẽ aut fauor est causa permissionis aut odiũ.si fauor est causa ꝑmissionis aut est fauor solius renuntiãtis vel paciscentis tm̃ et tunc aut renuntiatio est ɔtra ius naturale et nõ valet vt.ff.de pact.l.ius agnatiõis.de reg.iur.l.iura sanguinis.et.ĵ. de libe.

de libe.cā.l.nec ſi volens.Idē ſi eſt cōtra bonos mores.vt.ī.de pac.l.pacta.⁊ ſo.matri.l.alia.§.elegāter.Idē ſi ex eo inuitaret aliqs ad delinquendū.vt.ff.de pacti.l.ſi vnus.§.illud.⁊ de pac. dotali.l.conuenire.Ceſſantibus predictis not. regulam ⁊ inſtātiam regule regula eſt ꝙ poteſt renuntiare vt hic ⁊ infra de pactis.l.ſi quis in cōſcribendo.ꝗ regula fallit in multis caſib⁹ ſpecialibus ibi in glo.no.in quibus rō ſpālitatis apparet.aut eſt fauor reipublice ⁊ nō valet renuntiatio vt.ff.de pac.do.l.de die.ſolu.matri.l.ſi mulier.de ꝓcurat.l.filiuſſa.§.milites.⁊.ī.de iura.calū.l.ij.§.ſed qꝛ veremur.Item ſi reſpicit alterius tm̄ fauorem vel cōem renuntiātis ⁊ alterius.vt.ff.de liberali cauſa. l.j.⁊.ij.de ſerui.ruſti.pre.l.per fundū.⁊ cōia prediop̄.l.ſi. Si fauor nō eſt cauſa permiſſionis ſed odiū vt in macedo.nō tenet renuntiatio.vt.ff.ad macedo.l.ſed ſi pater.§.ſi.Si aūt ius nō inducit permiſſionē ſed ꝓhibitionē tunc potes diſtinguere vt dixi in permiſſione vtrū fauore eius tm̄ ⁊ poteſt renūtiare.aut fauore reipublice vel alterius puta iudicis ⁊ non pōt. vt.ff.de poſtu.l.quos prohibet.Hec tū diſtinctio licet ſit ſubtilis ⁊ vtilis forte inſtantias aliquas poſſet recipere. Nam primo cōtra videtur.ī.de aduo.diuerſ.iudi.l.ne quis.ſed dici poſſet ꝙ ibi nō fauore perſonarū ſed ordinis eſt inductū vt nota.⁊ ſicut eſt dictū.s̄.de clericis.Si aūt eſſet inductū in fauorem certi ꝗnis perſonap̄ puta mulierū quap̄ fauore inductū eſt velleianū tūc quelibet mulier poſſet renuntiare.vt.ī.ad velleia.l.vlt.§.penl'. ⁊ hoc verū niſi ipſum ius inuentū in fauorē generis perſonap̄ reſpiceret etiā fauorē alterius.vt.ff.de iure immuni.l.ſemper. §.ꝯductores.Itē ꝯ p̄dicta vr̄ ꝙ ferie videntꝛ inducte in fauorē publicū ⁊ tamē eis renūtiatur vt predixi.Itē in datione libelli ⁊ ordinis iudiciarij ⁊ deceptionis vltra dimidiā iuſti pretij ⁊ ſi.vnde quo ad hunc articulum heſito licet doctores cōmuniter ſic teneant ⁊ diſtinguant.In gloſ.immo videtur ibi vt hic ⁊ ſic refert vtrum agatur per pactū de iuriſdictione danda.vt ibi aut nō declinanda vt hic.quod hodie nō teneret in clericis vt ſupra dixi per auť.ſtatuimus.s̄.eo.Sed in laicis puta ſcholaribus ⁊ alijs plures iudices habentibus hodie etiā teneret hec glo.O do.vt auť.habita no.

1 ☞ Cauſa finalis eſt propter quam aliquid immediate fit vel conceditur.
2 Scholares ſcholas nō intrātes priuilegio gaudere nō debēt.
3 Monachi clerici nō dicuntur.

eneraliter. Canonizata eſt.xvj.qō.j.c. ꝗnaliter.⁊ vide qō ibi notatur ⁊ ſepe allegatur ꝙ ceſſante cauſa ceſſare debet effectus vt hic in glo.nota.⁊ extra de appel.cū ceſſante.de iureiur.c.⁊ ſi chriſtus.§.penul.vbi eſt de hoc pulcra glo. ⁊ de renun.c.poſt tranſlationē.§.ceterum.lxj.diſtin.c.his omnibus.de hoc etiā nota.per Jo.an.extra de elec.c.cupientes.circa princi.⁊ ibidem per Archi.⁊ plenius per Cardinalē per eūdem de hereticis.c.ſi.lib.vj.⁊.ff.de poſtu.l.j.§.ſexum.in gloſ.⁊ pulcre nota.de hoc per dn̄m Dynum extra de regu.iur.c.decet cōceſſum.lib.vj.qō cōmuniter tenēt doctores ⁊ glo.de hoc hic per Cyn.licet nō ſic plene.Ex predictis poteſt colligi talis diſtinctio aut cauſa eſt efficiens ſicut teſtator cauſa efficiens teſtamenti ⁊ iudex cauſa efficiens ſentētie.⁊ his ⁊ ſimilibus opꝫ cauſam efficientē eſſe legitimā.ī.ſi a nō cōpetē.iudi. per totū. de reg.iur.factū a iudice.ī.de teſta.cōſulta diualia in qui. cau. in inte.reſti.nō eſt neceſſaria.l.ſi tutor.cū multis ſi.⁊ in his pōt dici ꝙ ceſſante cauſa efficiente ceſſat effectus. qꝛ niſi ille qui eſt cauſa efficiēs ſit perſona legitima ad efficiendū qō facere vult effectus eſt nullus vt dictis.ll.⁊.ī.qui da.tuto.pn̄t.l.ſi.⁊ hoc verū ſi ceſſet ab initio.reaūt facta licet poſtea ceſſet cauſa efficiēs puta qꝛ moriaꝛ iudex qui tulit ſniam vel teſtator qui cōdidit teſtamentū nō ꝓpter hoc ceſſat effectus.vt.ī.de re iudi.l. geſta. ⁊.ff.de iudi.l.mortuo. immo ex morte teſtatoris firmaꝛ teſtm̄. vt.ff.de teſta.l.lege cornelia.⁊ de iſta cauſa efficiente loquiꝛ lex infra q ꝑ ſua iuriſdic.l.j.Secunda cauſa eſt materialis de hac tractaꝛ multū in iure.nam materialis cauſa ſtipulationis ſunt verba ⁊ ꝯſenſus vt.ff.de verb.obli.l.j.j.rn̄.Cauſa venditionis eſt res ⁊ pretiū ⁊ cōſenſus.vt.ff.de cōtrahē.emt.l.nec emtio.cū l.ſeq.⁊.l.domū.⁊ iſta materialia ius vocat ſubſtantialia vt.ff.de cōtrahē.em.l.pacta.⁊ hic ſimiliter habet locū regula ꝙ ceſſante cauſa ⁊c.⁊ hoc verū ſi ceſſet ab initio.Si aūt ex poſtfacto q̄ vnus ex cōtrahētibus efficiꝛ furioſus vel res pereat tn̄ ſuū totum.i.cōtractus nō perit vt.ff.de ſponſa.l.furor.ff.de periculo ⁊ cōmo.rei vendite.l.ꝙ ſi neqꝫ.§.materia.Sciendū eſt tn̄ ꝙ materia qn̄qꝫ tranſit in materiatū ⁊ perit ſiue deſinit vt vue in muſto farina in pane cypreſſus in tabulis vt.ff.de adqui.re.do mi.l.ſed ſi ex meis.⁊.l.adeo.§.cū quis. qn̄qꝫ materia tranſit in materiatū vt duret materiatū durante materia ⁊ ea finita deſinat vt in ſocietate.vt.ff.ꝓ ſocio.l.verū.§.ſi.⁊.ī.ꝓ ſocio.l.tādiu. Aliqn̄ perit materia ⁊ non materiatū immo ex morte materie materiatū viget vt actio tutele finita tutela actio mādati finito mandato.vt.ff.de tute.⁊ ra.diſ. l.niſi. ⁊ man.l. inter cauſas. j.rn̄ſo.in ſi.ſic ⁊ in emancipatiōe ꝗ habet ex actis ſuā materiā. ⁊ pereuntibus actis nō perit emancipatio.vt.ī.de fide inſtr.l. emancipatiōe.⁊ de hoc loquiꝛ titu.de vſufru.le.de fun.inſtr.⁊ de ſupel.lega.⁊ ſil'es.Tertia eſt cauſa formalis.⁊ de iſta cā formali ſatis habeꝛ in iure.⁊ eſt tanta vis huius forme ꝙ ſi adheret rei corporali forma mutata diciꝛ res mutata.vt.ff.ad exhiben.iul.§.ſi quis rem.de auro ⁊ arg.le.l.ſeia.⁊ de ſtat.ho.l. nō ſunt liberi.⁊ in corporalib⁹ rebus ceſſante hac cauſa ceſſat effectus.In corporalibus etiā.i.que ſunt iure facienda ſilr̄ exigiꝛ hec formalis cā ⁊ ſi deficiat nihil agiꝛ vt pꝫ in ſtipulatōib⁹ ſententijs teſtamētis ⁊ oībus alijs que de iure accipiunt effectū. vt.ī.de teſta.l.hac cōſultiſſima.de verb.obli.l.j.§.ſi qs ſimplr̄. de ſentētijs.l.platā.de libe.prete.auť.ex cā.cū ſi.⁊ hic habet locū regula ceſſante cauſa ⁊c.ab initio cū ſit res.i.forma. vt.ī.de cōfir.tuto.l.naturali.ff.de accu.libel.de tranſac.l.cū hi.§.ſi pretor.cū multis ſi.⁊ de hac cā loquiꝛ.ī.quō ⁊ qn̄ iu.p totū.⁊ de diuerſis reſcriptis ⁊ ſil'es.Eſt etiaꝫ quarta cauſa finalis.⁊ hec eſt
1 difficilior alijs.⁊ pōt dici† ꝙ cauſa finalis eſt ꝓpter quā aliqd immediate fit vel cōcediꝛ impulſiua ꝗ occaſionē remotā p̄ſtat Cy.vel dic ꝙ cauſa finalis eſt qn̄ in mēte vtriuſqꝫ ꝯhētis vertiꝛ vtpote cū do tibi ex cauſa tranſactiōis in aīo vtriuſqꝫ geriꝛ et geri debꝫ ꝙ niſi trāſactionē ſerues datū reſtituas.vt.ī.de trāſac.l.vbi.⁊.l.ſi qs maior.⁊ de ꝯdi.ob cām.ꝑ totū.idē ſi ille q dedit hoc expꝛ̄ſſit al's nō daturus.ī.de rerū pmu.rebus.de cōdi. ob cām.l.ea.l.cū ſil'ib⁹.hec eadē cā finalis etiā ex teſtis pendet cū teſtator certe cauſe ꝑfecte cōtēplatiōe relinquit nō al's relicturus vt.ī.de lega.l.ſi legatarius.de his ꝗ ſub mō.l.j.⁊.ff.de cōdi.⁊ demō.l.cū tale.§.falſam.ī.de exe̅cu.tut.l.neſennius.Circa hoc tū dic latius vbi daꝛ ob cām aliquā aut cām impleri intereſt dātis tm̄ aut etiā alterius.Prima cauſa illa reſpicit publicam vtilitatē vt dedi mulieri centū vt nubat vel tytio vt domū cōbuſtam reedificet.⁊ tūc in dubio p̄ſumiꝛ finalis ⁊ niſi impleaꝛ repetiꝛ qō datū eſt vt.ī.de dona.l.pe.circa fin.vbi de hoc dixi ⁊ de iure do.l.ſi ego.Aut cā nō reſpicit publicā vtilitatē ſꝫ priuatā tm̄ eius cui daꝛ vt do tibi vt emas tibi caligas ⁊ tūc preſumiꝛ cauſa impulſiua ⁊ nō finalis ⁊ ideo ea nō ſecuta nō cōpetit repetitio.ſic loquiꝛ.ff.de dona.l.ij.in ſi.⁊ ibi in glo. ⁊ per Dy.⁊ de ꝯdi.⁊ demō.l.tytio.in prin.de do.inter vi.⁊ vx.l.ſed ſi mors.in ſi.ī.de iure do.l.ſi mulier.⁊ ibi in glo.⁊ de ꝯdi.ob cau. l.ſi repetēdi.vbi Ja.butri.hanc opi.approbat ⁊ eā ſequiꝛ dn̄s Dy.de vſufr.le.l.ꝗnali.§.duas.lꝫ plenius de hoc notet in.d.c. decet.de reg.iur.li.vj.⁊ de hoc etiā dixi.ī.de rep̄ pmu.l.ſi.dn̄s aūt O l.circa hoc dicebat aut cā adijcit a ꝯhentibus aut a teſtāte a lege aut a principe.Si a ꝯhentib⁹ vel teſtante locū habēt ꝗ predixi.Si aūt cauſa adijciaꝛ a lege vel principe preſumiꝛ finalis vt ea ceſſante ceſſet lex ꝑ.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iurepa. ⁊ in cā adiecta a principe facit.ī.de do.inter vir.⁊ vx.l.penul.ꝗ incipit.donationes.Cardi.tū in palle.c.cupiētes.in prima gl. tenet ꝙ ceſſante cauſa legis nō ceſſat lex quia remanet auctoritas condentis legeꝫ.⁊ ideo remanet lex ſed cauſa ceſſans in lege dat cām aliā legē ꝯdendi vt extra de cōſanguinitate ⁊ affi. c.nō debet.⁊ de hoc no.ꝑ Archi.xxxj.q.j.dixit dn̄s ⁊ pleniſſime.lxj.diſt.§.his oībus.al's eſt.c.⁊ incipit neophitus.in glo.⁊ ꝑ Archi.xix.q.ij.c.due ſunt.Sed ꝑ prima opi.O ldr.ꝙ ceſſante cauſa legis ceſſet lex facit hec lex.⁊.d.c.⁊ ſi chriſtus.§. penl'. ꝗ in legibus loquunꝛ.⁊ in.d.c.cupientes.poſſet dici ſpeciale vt ibi tangiꝛ ꝑ Jo.an.qꝛ illa nō videꝛ fuiſſe cauſa finalis ſed alia. dn̄s Jac.de bel.ff.de poſtulā.l.j.§.ſexū.vbi de hoc in glo.not. circa hanc cauſam finalē dicit ꝙ ſiue culpa eius cui ex cā cōpetit beneficiū ceſſet cauſa ſine etiā ſine culpa cauſa ceſſante ceſſat effectus vt hac.l.⁊.ff.de pac.l.qō dictū.Si aūt ceſſat culpa ei⁹ a quo deſcēdit beneficiū in aliū auctoritate.l.tunc cauſa ceſſante nō ceſſat effectus. vt.ff.de ſenato.l.filiam.⁊ ſi eſt dubium in dubio p̄ſumiꝛ finalis ſi cauſa eſt ꝗnalis ⁊ neceſſaria ſecus ſi ſpecialis vt.d.l.adigere.§.q̄uis.⁊.l.qō dictū.⁊.ff.de pactꝭ.⁊ ꝙ in dubio p̄ſumatur impulſiua tenet glo.ff.de dona.l.ij.§.fina. et Dyn.dicto.c.decet.li.vj.In cōtrariū videꝛ ꝙ in dubio preſumatur finalis vt dixi.⁊ ꝑ hoc.ff.de leg.iij.l.ſi tibi legatū.⁊ ideo Cyn.ſm̄ Pet.hic dicit aut intereſt alterius impleri q̄ ei⁹ qui debet cauſam implere ⁊ preſumiꝛ finalis. vt dicta.l. ſi tibi.⁊.e. ti.l.pater.§.tuſculanus.aut eius ſolius qui debet cauſam implere ⁊ tunc aut eſt cauſa pia vel fauorabilis ⁊ preſumitur finalis vt.ff.de iure do.l.ſi ego.j.rn̄ſor. infra de dona.ſi qs ꝑ predē

tione.aut nõ τ tunc impulsiua vt dicta.l.ij.de donati.τ in alijs
iuribus ad hoc allega.per dñm Dynum in.c.decet.in fin.Cy.
Alij dicunt aut causa est odiosa vel cõtra ius τ ea cessante ces-
sat effectus argu.ff.de libe.τ posthu.l.cum quidam.Et est alia
causa que appellatur principalis qua cessante cessat accesso-
riũ vt.ff.de reg.iu.l.cũ principalis.de quo plene dixi.j.de lui-
2 tione pignoꝝ.l.intelligere.et ex p̃dictis colligi põt † scholares
nõ intrãtes scholas τ clericos nõ insistentes diuinis nõ gaude
re priuilegio scholariũ vel clericoꝝ τ p hoc.ff.de iure immu.l.
semp.§.negotiatores.τ.§.licet.τ de excu.tuto.l.duas.§.penl'.
paria enĩ sunt nõ residere τ officiũ negligere.ar.ff.de fideicõ.li
ber.l.nõ tm̃.§.artificuliano.extra de cler.nõ resi.p totũ.τ li.vj.
c.vnico.τ in cle.de cele.missa.c.j.τ de excu.tut.l.scire opz.§.sci
re aũt.debet τ.j.de resti.mili.l.fi.τ ibi in gl. Itẽ allegat̃ hec lex
3 † q monachi nõ sunt clerici ibi p̃cipue monachos lz nõ sint cle
rici immo etiã abbates olim nõ erant clerici.xciij.dist.c.a sub-
diacono.no.τ.xvj.q.j.c.legi.τ ideo gñali appellatiõe clericoꝝ
nõ ꝯtinent̃ monachi.vt no.p Arch.ex̃ de biga.c.vnico.li.vj.et
no.de hoc in Spe.de legato.§.nũc de epoꝝ dispẽsatione.ver.
quinquagesimosexto.τ ideo etiaz oĩno illiteratus monachus
põt fieri clericus aut nõ vt colligit τ not.d.c.legi.τ.xxxvj.dist.
c.illiteratus.monachi tamen clerici fieri nõ possunt.xvj.qõ.j.c.
de monachis.vbi est pulcra gl.de hoc.τ maior reuerẽtia debet̃
simplici clerico q̃ monacho vt.d.c.a subdiacono.

1 ☞ Protestatio oĩs in scriptis est facienda.

PResbyteros. Pro declaratiõe huius
aut̃.vide in Spec.de tu
tore.§.fi.v̄.itẽ opponit̃ ꝯtra tutorẽ q est eps̃ τ v̄.se.
τ olim oĩbus clericis dabat̃ immunitas τ libera sub
eundi oẽs tutelas τ curas laxabat̃ facultas p hãc aut̃.istud vl-
timũ immutat̃ circa eos q sunt in sacris ordinibus qꝛ istis tu-
tele legitime permittunt̃ cetere vero denegant̃ τ in hoc fit cor-
rectio legis antique τ hoc innuit tex.in corpore si qs recte ad-
uertat.Nihil ergo mutat̃ circa excusationẽ qꝛ oẽs τ ab oĩbus
excusant̃ si volunt sed nõ oẽs permittunt̃ vt prius sed in sacris
ordinibus sole legitime.Ol.Sed nunqd idẽ sit τ de iure cano
nico no.in prealle.c.gñaliter.xvj.q.j.τ.xxiij.q.iij.c.cyprianus.
in glo.τ p Archi.τ.lxxxvj.dist.c.vlti.τ.c.nõ liceat.in glo.τ per
Archi.τ.lxxxix.dist.c.vlt. ¶ Utrũ aũt inferiores clerici cõpel
lant̃ indistincte glo.in cor.vñ hec sumit̃ videtur tenere q sic.in
fi.glo.q̃ incipit.i.si declaret.τ idẽ tenet hic glo.j.Azo tñ in sum
ma huius tituli.§.qõ sit eoꝝ officiuz tenet oppositũ.s.q indi-
stincte oẽs habeãt excusationẽ si volunt.τ hanc opi.tenet etiaz
hic dñs Ol.vt p̃dixi p.l.p̃sbyteros.s̃.e.quã dicit nõ esse corre
ctã p istã aut̃.τ ar.huius gl.prime nõ est verꝝ.permittit̃ istis ac
cipere ergo alij cõpellunt̃.hoc enĩ nõ sequit̃ cũ oẽs excusent̃ p
dictã.l.p̃sbyteros.τ hãc tenet hic Cy.in additiõibꝰ quas fecit
ad lecturã suã τ hoc etiã videt̃ de iure canonico τ in hoc diffe-
rũt ꝯstituti in sacris ab inferioribus qꝛ inferiores oẽm tutelã
pñt si volunt suscipere nõ solũ legitimã.τ ita sentit glo.parua
in decretis.lxxxvij.dist.c.irreligiosum.in glos.q̃ incipit p hoc
capl'm.Archi.etiã in.d.c.cyprianus.not.q si relictũ sit clerico
vt sit tutor q relictũ capiet τ nõ cõpellet̃ esse tutor.ar.j.de leg.
l.ab administratione. Ibi iure cognationis ꝓut est genus vt
agnatos etiã cõprehendat.vt.ff.de gradi.l.nõ facile.§.cogna-
tionis.vt no.in cor.absurdum enĩ esset pmitti subire tutelã co
gnatoꝝ τ nõ agnatoꝝ q pari aut maiori iure nitunt̃.vt.ff.ad.l.
põpeiã.de parici.l.sed si sciendũ.τ.l.seq.Ol.ibi vel curã ex hoc
qõ cõiungit hic tutela τ cura dicunt quidã q minor põt habe
re curatorẽ legitimũ adinstar furiosi vt insti.de cura.§.furiosi.
τ p eis facit.ff.de excu.tu.l.amicissimos.§.j.τ ibi in gl.qõ tñ fal
sum est vt.ff.de tuto.τ cura.da.ab his.l.venter.§.j.τ in gl.q̃ ve
ra est.Old.Ibi quatuor mẽses cõtinuos.vt.ff.de excu.tu.l.nõ
solũ.§.annis.τ de diuer.τ tẽp.p̃scri.sup rubrica.no.Ol.ibi vo-
cati sunt p.l.vt.ff.de legi.tu.l.legitimos.τ se vocatos sciuerũt
vt.ff.de excu.tu.l.scire opz.§.opz.τ.§.qnquaginta. Ibi apud
cõpetentẽ iudicẽ ad cuius iurisdictionẽ actus hmõi tutele de-
ferende pertinet vt.j.de emãci.li.l.iubemus.Nam si apud incõ
petentẽ nihil operaret̃ vt.j.ne de statu defun.l.si pater.Ol. ibi
1 in scriptis.ex hoc colligunt quidã † q oĩs ꝓtestatio sit facien-
da in scriptis qõ verũ nõ est nisi expresse hoc lege caueat̃ vt no.
in aut̃.de tẽp.nõ solu.pecu.sup dote.§.cõtestationẽ.in fi.τ est
tex.j.de neg.gest.l.fi.τ colligit hic Cy.q testes q admitunt̃ ad
testimoniũ nolentes τ nõ cõpellunt̃ inuiti vt.ff.de testi.l.inuiti
si testificari volunt ꝓtestari tenent̃ q sponte testificent̃ al's pre-
sumerentur coacti per hanc literã τ ad hoc.ff.de reg.iur.l.non
vident̃.§.j.τ extra co.q mãdato.li.vj.Cy.sed forte hic speciale
vt predixi.Itez no.q ꝓtestatio habet precedere actũ sup quo
fit vt.ff.de concubinis.l.in cõcubinatu Oldra.Ibi declaraue-
rint.i.clare τ in specie prescripserũt vt.ff.qõ vi aut clam.l.q ali-
ter.§.si quis se denuntiauerit.Ol.In glo.j.in fine.iure canoni
co etiã eps̃ τ monachus possunt tutelã legitimã recipere si vo
lunt vt no.in.d.c.vlt.lxxxvj.dist.dñs Ja.de are.hic querit sup
posita opi.q clerici in nõ sacris cõstituti ad tutelã possunt cõ-
pelli quis cõpellet clericũ tutorẽ pupillo laico vel cõtra. hic vi
detur perplexitas qꝛ iudex secularis nõ videt̃ posse clericũ cõ-
pellere qꝛ nõ dat nisi sibi subditũ vt.ff.de tuto.τ cur.da.ab his
l.iij.nec ecclesiasticus.qꝛ tutor nõ datur nisi subdito vt.e.ti.l.j.
τ.j.qui dari tu.possunt.l.neq3.Circa hoc dicunt quidã q cleri
cus tutor dãdus consentiat in iudicẽ laicũ vt.ff.de manu. vin.
l.apud.sz hoc esse nõ potest per.c.si diligenti. extra de foro cõ
petenti.τ.s̃.eo.aut̃.statuimus.Et ideo alij dicunt q laicus cõ-
sentiat in iudicem ecclesiasticũ qõ fieri potest.vt.ff.de iudi.l.j.τ
hoc tenebat ipse dñs Jaco.Sed hoc interdũ videtur nõ posse
ꝓcedere puta si pupillus laicus cui dãdus est tutor sit infans
τ sic consentire nõ potest vt.j.de fal.mo.l.j.etiã in suum cõmo
dum vt.ff.de adqui.pos.l.j.§.offilius.τ.l.q̃uis.§.infans.τ hoc a
casu forte tutius esset.τ hanc tenet Cy.q vterq3 iudex ecclesia-
sticus τ secularis adessent dationi.vt.ff.de excu.tu.l.iurisperi
tos.§.cũ oriundus.τ insti.de atti.tuto.§.penul.τ ad hoc facit
glo.s̃.de epi.τ cleri.l.nulli.que incipit.i.ortus est.τ qõ dicã in
simili infra vbi petant̃ tutores.l.vnica.τ e p̃dijs minoꝝ.l.si pre
dium.τ de contrahen.em.l.j.τ in questionibus disputatis in li
bro dñi Oldra.lxxvij.questione.Si aũt teneamus opinionem
q compelli nõ possint in legitima tutela tunc questio nõ ꝓce-
dit.quia tunc lex tales compellit que est supra omnẽ dignitatẽ
vt.ff.de legi.tuto.l.legitimos.τ ad suscipiendum hoc onus cõ
pellet eum iudex suus sicut τ ad solutionẽ cuiuslibet alterius
debiti. vt.ff.de testa.tute.l. tutor incertus.§.j. licet enĩ quo ad
hoc nõ habeat excusationẽ tñ nõ amittitur quo ad iudicẽ vel
quo ad alias excusationes iuris cõis priuilegiũ vt.ff.de excu.
tuto.l.sed τ milites.iij.rñ.Old.In gl. vlt.ibi fm Pla. sicut et
al's vna sola excusat vt.ff.de excu.tut.l.si is qui tres.§.vltimo.
secundo responso.Oldra.

a RAptores. a De materia huiꝰ.l.vide.xx-
vij.q.j.c.si quis rapuerit.τ.q.
vlti.c.desponsatas.vsq3 in fi.extra de rapto.c.pen.
τ fi.cum ibi notatis per Bertrã. τ Inno.τ per Cy
num infra de rapto.virg.l.fina.τ in hoc facit ad titulũ quia de
diaconissis loquit̃.Quero etiã questionẽ que fuit de facto bo-
nonie.Quidam cepit quãdã τ prostrauit eã in terram τ carna
liter cognouit nunquid iste sit raptus.dic q nõ.vt plene no.p
Albertũ de gandino vltima rubrica de multis questionibus
maleficiorum dependentibus a statutis secunda qõne que in-
cipit. Item pone questionem que mihi bononie contigit de
de facto. Ibi q.i.quia.Oldra.ibi ad ipsius.i.contra ipsius. et
sic vna prepositio pro altera ponit̃ vt dixi.s̃.tit. pxi..l.iubemꝰ
nullam. Ibi fragrãte crimine sepe allegat̃ q fragrãte crimine
põt crimẽ vindicari ꝓpria auc̃te et ad hoc facit.ff.de adul.l.q
ait lex.τ de ritu nup.l.palã.§.q̃ in adulterio.et.j.de defen.ciui.
l.defensores oblatos.vbi plene notaui de hoc.et sic et al's licet
fieri exterminato furore vt supra de summa trini.l.nullus.in fi.
Ibi tutoribus seu cura.hodie sub tutela vel cura nõ sunt.quia
transeunt in alterius potestate.vt in aut̃.de monachis.§.illud
et argu.ff.de tutelis.l.si arrogati.immo fm glo.per ingressuz
finitur patria potestas vt.ff.de mino.l.si ex causa.§.papi. et di
xi supra aut̃.ingressi.supra titulo ꝓximo.Et no.q dicit de cõ
sanguineis q possunt vindicare pro se hoc.ff.de fideicõ.liber.
l.j.et.ij.Cyn.Ibi post legitimas et iuri cognitas ꝓbationes.
textus ille sepe allegatur ad defensionem bannitoꝝ de malefi-
cio q si post bannum eis ex contumacia datum capiantur nõ
debeat fieri execution nisi cõuincantur per probationes legiti
mas et iuri cognitas de maleficio pro quo fuerunt banniti.et
ꝓ hoc bene facit.ff.de custo.reoꝝ.l.diuus.vbi de hoc dixi fm
dñm Dynũ.Et pro hoc infra de his qui latrones vel alterius
criminis reos.l.ij.et vbi senato.vel clarissimi.l.iij.circa mediũ
Ibi ne quas ante probationes iniurias patiatur.de hoc tan-
gitur per dñm Guidonem de suza.in suis questionibus statu.
vj.charta.ver.sed pone qõnẽ aliquis est reqsitus.τ p Galeo.in
marga.de accu.circa fi.v̄.sz pone qõnẽ de facto accusatus fuit
tytius et ꝓ decisione huius questionis possunt allegari ꝓ τ cõ
tra et solui vt soluitur similis questio in fugitiuo infra de asses.
l.consiliarios.vbi plene dicam.et bene etiã facit quod notatur
in opere gandini titulo quid sit agendum absente reo propter
contumaciã per totũ titulum τ titulo sequenti in principio.et
de penis percussionibus τ insultu.ver.pone questionem de fa
cto fuit

¶ Raptores adde ad hãc l.qõnẽ notabilez vcz an raptor meretricis puniatur pena rapiẽtis virginem vide bar.i.l.verũ i fi.ff.de fur. Pau.de ca.ꝯsi.cccvj.in cip.viso dicto statuto.tñ si tal' meretrix esset vxorata tũc puniret̃ rapiẽs.Istud patit̃ decisionẽ p nota. Jo.an.i addi.ad Spe. in tit.de iniur.τ dã.da.sup rub.dũ vult q meretrix vxorata nõ possit capi nec incarcerari.s̃ quo p dñm Jaso.i.l.ad egregias. ff.de iureiu. τ vide solenniter Bal.i l.vnica.ver. venio ad qõnes. C.d̃ rapto.vir.Et notẽt istud multi qꝛ raro tactũ inuenient vcz qõ raptor mulieris solute ab alio semel cognite vel osculate nõ tenet̃ pena statuti de raptore mulierꝫ honeste Pau.ꝯsi.cccvj.in cipi.viso statuto.quod nota.

cto fuit aliquis accuſatus.⁊ in Speculo de accuſa.§.ſequitur.
verſi.ſed pone.A.fuit accuſat⁹.Ibi pleno habebat dominio.
Sic ergo per hunc textũ plenum dominiũ dicitur habere qui
habet nudam proprietatẽ vnde talis libellus videtur procede
re peto talem rem in qua dico me habere plenum dominium
etiam ſi in ea habeam nudam ꝓprietatem.Sic ⁊ aliquando di
citur quis dñs ad quem vſuſfruc.adminiſtratio vel etiam ſola
preeminẽtia ſpectat vt.ff.de peculio.l.ſi ſeruus ordinarius.de
publi.⁊ vecti.l.cũ ſi exhibuiſſent.⁊ in aut.de nõ eligẽ.ſcđo nu.
§.aliud vero.ibi vſu ⁊ exiſtẽtibus dominis.Contrariũ tamen
ſcʒ ꝙ plenum dominiũ intelligatur cum quis habeat proprie
tatem ⁊ vſumfructũ videtur innui.ff.de alimẽ.⁊ ciba.lega.l.li-
bertus.alias incipit.modeſtinus.⁊ alias quero.⁊ huic legi poſ
ſet reſponderi quia hic monialis nõ habeat vſumfructũ bono
rum ſed ſolum alimenta.vt.ff.de vſufruc.legato.l.fundi treba
tiani.licet glo.j.que incipit ſcilicet ciuilem contrariũ dicat.Ex
qua collige ꝙ plena poſſeſſio intelligitur etiamſola ciuilis ali
bi eſt hoc verbum pleno iure.ff.qui ⁊ a quib.l.generaliter.§.j.
extra de re iudicata.c.cum inter nos.⁊ de foro cõpe.c.conque-
ſtus.Alibi plenũ ius patroni ⁊c.ff.de bonis liber.l.qui ex cau
ſa.Alibi plena teſtatoris voluntas.ff.de legat.preſtan.contra
tab.bono.poſſeſ.peti.l.ſi duo.de ſignificato horum vocabu-
lorum ⁊ ſimilium vide in alphabeto de verbo.ſigni.ſub litera
p.dictione plena pubertas.⁊ multis ſequẽtibus.Que omnia
faciunt ad queſtionem ſi teſtator dixit in teſtamento ꝙ ſi filius
ſuus quãdoqꝫ morietur ſine liberis ꝙ dimidia hereditatis ꝑ
ueniret ad fratrem pleno iure vtrũ per hec verba videatur ꝓ
hibuiſſe deductionẽ trebellianice ⁊ eſt dicendũ ꝙ nõ quia illa
verba pleno iure nõ ampliant reſtitutionẽ ſed eorum que re-
ſtitui debent de iure denotant plenam dominij tranſlationẽ.
⁊ pro hoc.ff.qui ⁊ a quibus.ma.nõ fi.l.generaliter.§.j.⁊ prohi
bitio deductionis trebellianice nõ debet fieri per coniecturas
ſed expreſſim in aut.de here.⁊ fal.§.ſi vero expreſſim.quod eſt
palam ⁊ non verbis obſcuris vel generalibus vt.ff.de verbo.
obliga.l.quidquid aſtringende.Oldra.⁊ ꝙ teſtator etiam ex-
preſſe nõ poſſit deductionẽ trebellianice ꝓhibere notatur in-
fra ad legem falcidiã.ſi vt allegas in ver.ceteros.ibi conſcij et
miniſtri.Nota copulatiue quia ſola ſcientia nõ faceret quẽ te-
neri niſi iure poteſtatis prohibere valeret.vt.ff.de noxali.l.ij.
§.j.⁊.l.in delictis.ad ſilleia.l.j.§.ſerui.⁊ nota.ff.de reg.iuris.l.
non eſt ſine culpa.⁊ tactum fuit ſupra eodeʒ.l.quemꝗ.⁊.l.ſi qs
non dicam.⁊ ſtatim ſubijciam.Ibi pene tantũmodo capitali.
Collige ꝙ minus conſentiens ꝗ faciens punitur de quo dixi
ſupra eodem.ſi quemꝗ.⁊.l.ſi quis nõ dicam.Quidam forte nõ
male dicunt aut conſentit in ipſo facto ⁊ opem fert et pari pe-
na punitur.vt ſupra proximo verſicu.Quando ex poſtfacto ⁊
tunc minus vt hic paulus ſilimani bononiẽſis doctor.de hoc
per Cynum infra de nili aggeribus nõ rumpẽ.l.j.⁊ vide extra
de homicidio ſicut dignũ ⁊ infra ad legem iul.de vi.l.p̃e.dixi.
Ibi vt huic pene.contra inſtitu.de publi.iudi.§.eadem.l.vbi
pro ſtupro minor pena imponitur.Solu.aut raptus cõmitti-
tur in mulierem honeſte viuentem aut interpellatio eſt ſine ra
ptu ⁊ ſtupro aut ſtuprum ſine rapina ⁊ ſi ſtuprum aut preceſſit
voluntas mulieris hominis voluntatem.aut ſi mulieris volũ
tas concurrit aut econtra voluntas hominis preceſſit mulie-
ris voluntatem et conſtat.aut eſt dubium aut ſtuprum vel ra-
ptus cõmittitur in mulierem inhoneſte viuentem.Primo ca-
ſu ſi cõmittatur raptus ⁊ ſtuprum ſiue raptus tantum ſine ſtu
pro locum habet pena huius.l.que loquitur generaliter ⁊ in-
diſtincte vt.ff.de publi.l.de pretio.⁊ ſupra eodem.l.ſi quis nõ
dicã.Secundo caſu aut interpellauit ſacratiſſimas aut aliam
mulierem.Primo caſu punitur capite.vt dicta.l.ſi quis nõ di
cam rapere.Secundo deportatur interpellator ſed comes cor
ruptus capite punitur vt.ff.de extraordi.cri.l.j.in fine.Ter-
tio caſu quando ſtuprum cõmittitur ſine rapina ⁊ preceſſit vo
luntas mulieris volũtatẽ hominis vel ſimul cum hominis vo
luntate concurrit.Aut a tutore ſtuprum cõmittitur aut ab ex
traneo.Si a tutore aut violata caſtitate tutor pupillam ſtupra
uit ⁊ punitur pena deportationis cum publicatione bonorũ.
vt infra ſi quis eam cuius tutor fuerit corruperit.l.j.Aut per
viam matrimonij ⁊ tunc punitur ꝼm quoſdam de ſimplici ſtu
pro.vt.ff.ad legẽ iuliam de adul.l.qui pupillam.in principio.
vel dic vt ibi nota.Secundo caſu quando ab extraneo ſi eſt ho
neſtioris loci patitur penam publicationis partis dimidie bo
norum.ſi humilioris corporis cohercionem cum relegatione.
vt dicto.§.eadem.⁊ ſic patet ꝙ nõ obſtat dicta.l.j.§.fi.ff.de ex
traordi.cri.quia vt ibi patet in litera loquitur ibi quando pre
ceſſit interpellatio vel corruptela ſed in.§.eadẽ.ſimpliciter nõ
facit de his mentionẽ ſed promtũ eſt leges ⁊c.vt infra de inof.

dona.l.j.Item pena debet imponi ꝼm qualitatẽ delicti.vt.ff.
de offi.preſi.l.diuus.in fine.⁊ hoc locum habet niſi mulier ra-
piat virum de quo dic vt notatur infra de rapt.virgi.l.vnica.
§.j.In glo.idem contra vel niſi eum corrumpat vt.ff.de ſeruo
corru.l.penul.al's ſemper eſt puniendus.Nam licet mulier ve-
lit tamẽ nõ licet eam ſtupro cognoſcere ꝓpter ſexus fragilita-
tem vt patet hoc ver.huic pene.⁊ inſtit.qui.ali.licet vel nõ.§.j.
in fi.in volentem em̃ nõ licet peccare.vt.ff.ad legẽ cor.de ſicca.
l.lege.§.idem diuus.v.plane.⁊ de liber.ho.exhi.l.iij.§.ſi quis
volentem.cum concor.niſi mulier tranſiret in concubinã.dñs
aũt Guido de ſuza.dicebat ſi voluerit et conſenſerit ſe rapi ꝙ
nõ ſequatur pena raptus quia volenti dolus nõ infertur vt in
fra de tranſac.l.cum donationis.nec iniuria.vt.ff.de iniurijs.
l.j.§.vſqꝫ adeo.⁊ quod hic dicitur ſiue volentibus ⁊c.intellige
bat dñs Guido ex poſtfacto.i.poſt rapinã.nõ aũt ſi ab initio.i.
in ipſo raptu.⁊ hanc opinionẽ dñi Guido.recitat ⁊ ſeq̄ Al.

ber.de gandi.dicto titulo de multis queſtionibus maleficioꝝ
prima colũ.ver.vnum tamẽ dignũ not.pro cuius dñi Guido.
opi.ff.ne quis eum qui in ius vo.vi exi.l.ſed eximendi.ij.rñſo
dñs tamẽ Oldra.⁊ cõiter alij doctores ſequuntur predictam
opinionẽ ꝙ ſiue in initio ſiue ex poſtfacto cõſenſerit mulier ra
ptui ꝙ habeat locum pena huius.l.quia iuris p̃ſumtio eſt ꝙ
libera voluntas nõ fuerit ſed cauſata ab inſidijs raptoꝝ vt in-
fra de raptu virgi.l.vnica.vbi de hoc dixi.⁊ ita etiã ſentit dy-
nus extra de regu.iuris.c.ſcienti.lib.vj.Sed quare magis ra
ptus etiam cum voluntate mulieris ⁊ etiã ſine ſtupro punitur
ꝗ ſimplex ſtupruʒ cum voluntate vt dicto.§.eadem reſpõdeo
quia ſtuprum magis frequentatur.vt.ff.de abig.l.j.in princi.⁊
de penis.aut.facta.§.fina.Sed iudicio meo iſte.ll.licet allegen
tur per dñm Iaco.magis arguunt contra.Itẽ q2 maior fit in
iuria propinquis ⁊ etiam fit eis violentia vt hic patet in litera
⁊ ideo eis permittitur vltio.Item q2 maior eſt temeritas ⁊ au
dacia.Quarto caſu quando voluntas hoĩs voluntatẽ mulie-
ris preceſſit punitur capite ſiue fecit per vim ſiue nõ vt inſtitu.
de publi.iudi.§.ſinaũt per vim.⁊ hic ⁊ dicta.l.j.§.fi.ff.de extra
ordi.cri.Quinto caſu cum dubitatur cuius voluntas preceſſe
rit aut eam ſtuprauit in domo mulieris : ⁊ tunc coniectura eſt
ꝙ voluntas hominis preceſſerit.arg.huius.l.⁊ infra de rapt.
virginũ.l.j.§.vt huic pene.arg.tñ cõtra.d.l.penult.ff.de ſeruo
corru.aut in domo ſua ⁊ tunc ꝯiectura eſt mulieris preceſſiſſe
voluntatẽ.arg.ff.ſi quadru.pau.fe.di.l.j.§.arietes.⁊ ad.l.aql.
l.ſi ex plagis.§.ſi tabernarius.aut in loco tertio ⁊ eo caſu pre-
ſumitur voluntas hoĩs preceſſiſſe.ar.dicti.§.vt huic pene.⁊ di
cti.§.j.in fi.inſti.qui.ali.licet.Sexto caſu cum cõmittiẽ raptus
vel ſtuprũ in mulierẽ inhoneſte viuentẽ ⁊ ſolutã eſt ſine pena.
vt infra ad.l.iul.de adul.l.ſi ea que.⁊.l.que adulteriũ.ff.de fur.
l.verum.⁊ no.in dicto.§.eadẽ.inſti.de publ.iudi.Secus in nõ
ſolutã.vt.ff.de adul.l.ſi vxor.⁊ no.in.d.l.ſi ea.hec locũ habent
in libero homine.in ſeruis dic vt.j.de muli.q̃ ſeruis ꝓprijs ſe
immiſcue.l.j.Iaco.de bel.⁊ de materia ⁊ pena ſtupri ⁊ raptus
vide.xxxvj.q.ij.per totũ.Vltimo querit Barto.brix.ſi aliquis
cõtraxit matrmoniũ cũ aliqua virgine ⁊ cũ vellet ingredi mo
naſteriũ eã per vim carnaliter cognouit nunquid nõ obſtante
tali corruptiõe adhuc ingredi poſſit.⁊ determinat ꝙ ſic in qõ
nibus ſuis.lxxx.q.q̃ incip.qdã ꝑ verba de p̃nti.In glo.ſ.natu
raliter.in fin.mediã approbat Cy.⁊ magis ꝯuenit lr̃e huius.l.

1 ☞ Monachus habetur ꝓ mortuo.
2 Monachi ſimul comedere ⁊ bibere debent.
3 Monachus ſuccedit parentibus.
4 Monachus qui preeſt eccleſie ſeculari an teneatur ſeruare vi-
tam monachalem.
5 Monachus ſi decedat anteꝗ adeat hereditatem an monaſte
rium adire poſſit.

C Eo nobis.Ibi nam ⁊ maritis ⁊ vxori-
bus iure canonico conſum
mato matrimonio ꝑ copulã carnalẽ vnus cõiugũ
ingredi religionẽ nõ põt niſi ⁊ alter ingrediat vel
voueat caſtitatẽ vt extra de cõuer.cõiu.c.j.⁊.c.ex publico.cum
ibi notatis.⁊.c.quidã.c.dudum.per Ber.⁊ Inno.⁊ per Gofr.
⁊ Hoſt.in ſumma eo.titu.⁊ notatur etiã in corpore aut.de mo
nachis.§.ſinaũt vx.⁊ de nup.§.diſtrahunẽ.immo Laurẽ.dice
bat etiã iure ciuili hanc.l.cũ ſi.fore correctas per.§.quia vero
plurimas.in aut.vt liceat matri ⁊ auie ⁊ ita not.Archi.x.diſt.
c.lege.al's incipit lex.⁊ ibi de hoc etiã in glo.⁊ bene.xxvij.q.ij.
agathoſa.in glo.⁊ per Archidia.⁊.c.qua ꝓpter.ibi per caſum
mortis exigere.Sepe allegatur † ꝙ monachus habeẽ ꝓ mor-
1 tuo ⁊ ꝯcor.xx.q.iij.c.preſens clericus.⁊ nota.extra qui filij ſint

Mortuo de q̃ mo chus eq̃ rat seruo n.in.c.cũ in.de pri le.bar.i.l. ruũ.i si.ff. ter.pet.⁊ i r me.§.j. arbi.bal. l.seruus. cōia d̃ suc s.qd est ve i etiā i ter ino ad de berandũ ar.i.l.j.de ire deli.et monach⁹ fanti equi aret tenet Bal.in quo lā ɔsilio in ipi.mona bus quidā Alex.in.l.si ũ dicat.de ōdit.furti.

Monachus.adde monachus equiparat fi lio in trans- mittēdo he reditatē nō aditā.ita te net Bal.i.l. cũ opz.§.j. de bo.q̃ lib. ⁊ in.l.cũ ꝓ- ponas.C.d̃ hered.insti. bart.i.l.j.de vulg.et pu. l.l.j.de stip. ser.⁊ in.l.tu tor.de bon. pos.⁊ in.l.is pōt.de adq. here.p Ale xā. late in.l. j.§.p seruũ. de adquirē. posses.

legi.c.transmisse.in glo.magna qd verũ est quo ad matrimonij dissolutionē vt hic. Itē quo ad velle ⁊ nolle qd a superiori dependet. vt extra de elect.c.si religiosus.⁊ de testa. religiosus. li.vj. Item quo ad accusationē ⁊ secularia negotia vox eorũ est mortua.ij.q.vij.c.nullus monachus.qd tñ de accusatiōe intelligas.vt extra de accus.c.ex parte.cũ ibi notatis. Itē habetur
a pro mortuo[a] quo ad quartā debitā ecclesie parochiali eorũ que dedit monasterio ꝓ aīa vt no.per Inno.extra de sepul.c.relatũ.in prin. Ecōtra nō habet monachus ꝓ mortuo quo ad quedā. Nam tenet ex contractibus ⁊ delictis.vt.s. eo.aut.causa q̃
2 sit cũ monacho.† Item monachi simul comedunt dormiunt ⁊ bibunt vt in aut.de monac.§.cogitandũ. Itē vsusfructus sibi cōpetentes durant quousq; naturaliter moriat vt dixi.s.titu. primo.aut.ingressi. Item relictũ ab aliquo cũ moriet nō debetur per ingressum monasterij nisi demũ secuta morte naturali vt.ff.de leg.ij.cũ pater.§.hereditate. Item monachus succe-
3 dit parentibus.vt.j.pxi.§.† Dicendum est ergo q̃ ꝓ mortuo habetur quo ad actus laicorũ ⁊ seculares religioni ɔtrarios ⁊ monachis ꝓhibitos vt in primis iuribus.quo ad nō prohibitos vel religioni nō cōtrarios nō vt in secundo allegatis.⁊ ista solutio colligi videt ex textu ⁊ glo.xvj.q.ij.c.placuit.ij.⁊ ibi et de hoc per Archi.⁊ de hoc etiā notatur per Jo.an.extra de rescrip.c.susceptũ.lib.vj.penul.glo. An monachus qui preest ecclesie seculari teneat seruare vitā monachalē. dic q̃ sic quo ad quedā vt plene no.xvj.q.j.c.iij.in glo.⁊ per Arch.⁊.xviij.q.j.c. c.j. Hoc etiā cognitũ cōcor.ad istũ.§.xviij.q.j.c.j.⁊.xix.q. vlti. c.vlti.cũ his que vtrubiq; no.in glo.⁊ per Arch.⁊ soluit dicto c.j.oppositio.q: videt q̃ monachus succedere nō debeat quia nō debet habere ꝓpriũ ⁊ hoc est expressum q̃ pater tenet facere mentionē in testō de filio religioso ⁊ ei debitā reliquere licz quidā distinguāt vtrũ ordo vbi est possit habere ꝓpriũ in cōi ⁊ habeat locũ iste.§.an nō sicut fratres minores et tunc nō teneatur de eo facere mentionē de hoc tñ dic vt latius dixi.s.ti. pxi.aut.ingressi.v.itē cōsueuit queri quid erit de bonis ingredientiũ ordinē minorũ. An aũt filius succedit patri regi vel comiti ita q̃ regnũ ⁊ comitatus transeant in moñ.cuius est monachus vide qd dixi in.d.aut.ingressi.v.item qd si papa. Sed quis habebit istā hereditatē in qua succedit filiusmonachus. ipse eñ filius habere nō pōt etiā ex dispensatione dñi pape.vt extra de statu monachorũ.c.cũ ad moñ. Sed dic q̃ monasteriũ ipsam habebit ar.ff.de iniu.test.l.si filio.⁊.j.si pen.appel.mors interue.l.j.⁊ abbas adibit cũ monachus habeat ꝓ mortuo ar. j.de iure deli.l.si infanti. Alij ⁊ forte melius q̃ monachus adibit iussu abbatis cũ quo ad hũc casum nō habeat ꝓ mortuo. ⁊ hoc.ff.de adqui.here.l.si qs mihi bona.§.iussum.⁊.l.si ego.⁊ de iure delib.l.potuit.⁊ ita videt innuere gl.in aut.de sanctissimis epis.§.nullũ aũt.⁊ de hoc etiā no.c.vlti.xix.q.vlt.⁊.xx. q.iij.c.pñs clericus. Sed si iste filius adire nollet nūqd abbas tunc poterit adire.⁊ videt q̃ sic ad silitudinē filijfa.vt.j.de bo. q̃ libe.l.fi.§.j.q: ista hereditas quesita est moñ.vt pdixi. In cōtrariũ videt ad similitudinē serui instituti adire nolentis. dñs eñ adire nō pōt vt.d.§.iussum.j.de here.insti.l.iij.⁊ de iure de libe.l.cũ aliquis.⁊ hanc opi.tenet Jac.de are.⁊ Oldr. Arch.tenet opi.q̃ filio exparet.xviij.q.j.c.j.⁊ hec opin.verior ⁊ equior videt.⁊ ſm hanc opi. cessat qd qua querit nunqd moñ.possit talem hereditatē repudiare retēta aũt alia opi.idē dñs Ja.tenet q̃ repudiare possit lz nō possit adire vt.ff.de suc.edicto.l. j.§.per seruũ. Nec ob.ſm eũ.j.de repu.bo.pos.l.j.q: de aduēti
5 tia loqt ſm eũ.† Sed qd si monachus[b] moriat anteq̃ adeat nũ
b qd moñ.adire possit. videt q̃ nō.q: hereditas nō adita nō trāſmittit.j.de his q ante aper.tabu.l.j.⁊ de cadu.tollē.l. vnica.§. in nouissimo. dñs Jaco.dicit si est hereditas ascēdentiũ tunc trāſmittat ad moñ.qd est loco filij vt in aut.de sanctissi.epis.§. sed hoc pñti. Si extraneorũ tũc mero iure nō transmittat p iura pdicta. Sed succurrit moñ.ꝓ restitutionē in integrũ.vt.ff. de adq.here.l.cũ qdā.⁊.l.pātonius. Sed nunqd si rogatus est est aliqs restituere hereditatē monacho nunqd eo inuito possit abbas petere sibi fieri restitutionē.dic q̃ sic. vt.ff.ad treb.l. seruo inuito.iij.rñso. Sz qd si monachus est heres institutus sub conditione ⁊ pendente conditione efficit eps deinde extet cōditio cui queret hec hereditas moñ.vel ecclesie cuius est eps dic ecclesie ⁊ nō moñ.vt no.in.d.c.j.xviij.q.j.in glo.⁊ p Archi. Sed qro aliā pulcrā qōnē in qua vidi decipi mltos testatores ⁊ iureperitos.testator iure institutiōis filie sue.cccc. reliquit si nupserit ⁊ solũ.cc.si religionē intrauerit.ista filia religionē intrauit.dubitat vtrũ.cccc.an sola.cc.petere possit.multi ⁊ magni inherētes verbis ⁊ voluntati testatoris tenēt q̃ sola ducēta.⁊ p eis facit.ff.de leg.ij.l.sempronius.pculo.⁊ de leg.j.l.apō iul.§.seio. Itē q̃.cccc.ex forma testamēti deputata sunt ad causam nuptiarũ ⁊ sic illa eligendo videret nuptias ⁊ nō religionem eligere ⁊ summa est ratio que ꝓ religione facit.ff.de relig. l.sunt persone. In cōtrariũ determinauit dñs Ric.de mal.famosus doctor in studio paduañ.vbi qōnē predictā publice disputauit.nam testator sic filie sue relinquendo videt filie electionem dedisse vtrũ.cccc.vel.cc.petere vellet cũ ⁊ in eius arbitrio sit nubere vel religionē intrare.ꝓ hoc.ff.de here.insti.l.si quis semproniũ.de ɔdi.⁊ demō.l.nōnunq̃.⁊ de leg.ij.si ita leget.et licet cōditiones de nubendo vel religionē intrādo remittant a iure nō tollit optio tacita velit quadringenta vel ducenta q: remissa cōditione nō tollit cōditionatũ ar.ff.de cōdit.insti.l.q̃ sub cōditione.§.quoties.⁊ de cōdi.⁊ demō.l.hec scriptura.et maxime hoc casu cũ remissio cōditionũ fiat in fauorē filie vnde in eius lesionē retorqueri nō debet.vt infra de lega.l.qd fauore.⁊ p hoc.ff.de leg.j.l.plane.§.fi. Quod aũt ois cōditio dilatio ⁊ grauamē in casu predicto filie remissa intelligant cũ predicta institutio succedat loco debiti bonorũ subsidij expressũ est infra de inoffi.testō.l.quoniā in prioribus. vbi de hoc dixi ⁊ ꝓ hoc etiā quia in vltimis voluntatibus alternatiuis in dubio est electio legatarij.vt no.ff.de leg.ij.lucio.⁊ de vsufruc.le. l.si fundus.al's si tytio fundus. Idē sic ꝓbatur sicuti conditio si nō nupserit est turpis saltē hodie in virgine.vt.j.de indic.viduita.aut.cui relictũ.in fi.⁊ ideo remittit ⁊ debet relictũ ita et ista cōditio si nupserit adiecta mulieri volenti ingredi religionē remittatur ⁊ relictũ debeatur et ita intelligit.§.sed hoc de pñti.in aut.de sanctissi.epis.⁊ sicut si mulieri relicta essent ducenta si nō nupserit ⁊ centũ tñ si nupserit cōsequi pōt ducenta etiā si nubat ex vi primi relicti cuius cōditio tanq̃ turpis ⁊ rei publice contraria remittit nō aũt vtrũq;.s.ducenta ⁊ centũ vt ff.de condi.⁊ demō.l.tytie si nō nupserit.⁊ sic in casu nostro ex vi primi relicti cuius ɔditio tanq̃ diuine religioni cōtraria remittit quadringenta peti poterunt ⁊ ideo parētes frustra minus relinquunt filiabus in causam religionis q̃ nuptiarũ: q: quolibet casu qd plus est ⁊ statim nulla mora vel conditiōe exspectata ɔsequi possunt cũ succedat loco bonorũ subsidij vt predictũ est. Si vero esset mulier extranea cui nō deberet bonorũ subsidium tunc demũ cōsequeret cũ conditio extaret vt dicto §.sed hoc presenti. Et ꝓpredicta determinatiōe facit.ff.de cōdi.⁊ demon.l.iulianus.⁊ etiā iste.§.dum dicit filios succedere ex testa mēto ⁊ ab intestato ac si monasteriũ ingressi nō forent Ric. Ita etiam determinatũ fuit per dñm Thomā de formaginis qui similiter hanc questionem bononie disputauit ⁊ per iura predicta. Sed quid si ingressus monasteriũ transeat ad regulā arctiorē qd potest vt extra de regula.c.licet.cuius monasterij erunt eius bona primi vel secundi.dic q̃ de iure ciuili est expressum q̃ sint primi monasterij vt in aut.de sanctis.epi. §.si monachus.vlti.col.⁊ in nouella de moñ.⁊ monaste.§.si monasteriũ.§.si monach⁹.circa fi.nouellarũ. De iure canoñ.dic vt no.ex de cleri. coniug.c.qd ad te.⁊ p Host.in summa.eo.titu. §.vlt.ver.cũ queritur. Ex quibus etiā apparet solutio questionis si exiuit monasteriũ ⁊ redijt ad secularē vitā de quo plene dixi.d.aut.ingressi.v.si ingressus exeat.⁊ q̃ remaneāt penes monasteriũ videt tex.in fi.huius.§.⁊ dic vt not.p Inno. extra de priuile. cũ olim.in glo.⁊ male. In glo.i.legitimo pacto.ibi aut.preterea.forte istud nō est bonũ exemplũ.q: ibi loquit de morte naturali.⁊ ideo forte ante mortez naturalem mariti illa quarta de qua illa aut.loquitur peti nō posset sicut nec legitia filiorũ de quo dixi.s.ti.pxi.aut.si qua mulier.ver.vlterius querit glos. In eadē glo.ibi.§.quia vero ex consensu nō est in titulo.vt nulli indi.immo vt liceat matri ⁊ auie Oldr.⁊ dic de hoc vt extra de iureiuran.c.tua nos.ij. In ea.glo.in fi. So.vt not. in aut.de monac.§.distrahunt.v.ſm occasionē.⁊ melius.ff.de condi.⁊ demō.l.intercidit.vel dic ſm dñm Oldra.⁊ Dynũ.dicto.§.insulā.aut est idē effectus mortis naturalis ⁊ ciuilis quātũ ad id de quo agit vt hic erat quo ad matrimoniũ q: monachus actus matrimoniales exercere nō potest ꝓpter castitatē quā vouit vt in aut.de monachis.§.cogitandũ.⁊ tunc mors ciuilis ⁊ naturalis equipollent vt hic ⁊.ff.p socio.l.actione.§.publicatiōe.⁊ de bono.pos.ɔtra tab.l.j.§. Aut nō sunt eiusdē effectus ⁊ tunc mortis appellatione cōtinent mors naturalis tm̃ vt in cōtrario.⁊ de leg.ij.cũ pater.§.hereditatē.⁊ de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.si mors.§.j.cũ si. Jo.in decretis.xvj.q.j.c.placuit.dicit q̃ mortis appellatiōe cōtinet mors naturalis regulariter ⁊ si quo casu reperiat contineri mortē ciuilē sunt casus speciales de hoc no.in.d.§.insulā.p Dyn.⁊ p Jo.an.ex de rescrip.c.susceptũ.⁊ de supple.negli.pla.si eps.li.vj.⁊ p Cardi.⁊ Archi.⁊ in brocardis de presidibus ⁊ indi.rubricella nō sufficit ciuiliter fieri.⁊.j.de his qui veniā eta.impe.l.si. In glos.ob hocipm ibi in aut.de mona.in prin.circa hoc vide qd no.i glo.
in dicto

in dicto.§.nullam.de sanctissi.epis. Et q ingratitudo precedens nõ tollatur per ingressum satis videtur hic expssum dũ dicit ,ppter hãc tantũmodo causam ⁊ de hoc no.in summa de vsibus feudoꝝ.qui.mo.feu.amit.⁊.§.se.Sed in novellis est expressum q tollat oĩs causa ingratitudinis per ingressum.de monachis ⁊ monaste.§.nõ liceat parẽtibus.⁊ idẽ de iure canonico.xix.q.vlt.c.fi.⁊ ibi in glo.⁊ extra de aposta.c.ij.⁊ hãc opi. sequit Jaco.de are.Primã tenent dñi Oldr.⁊ Ric.⁊ eamverã credo de iure ciuili per hunc.§.⁊ q nemo delictis exuit ⁊c. vt ff.de cap.dim.l.tutelas.§.iniuriarũ.⁊.l.ij.§.nemo.Si aũt post ingressum causam ingratitudinis cõmittat exheredari poterit q magna pena dignus est vt.s.e.l.presbyteri.Jac.in glos. sed an ceteris in fin.ea.glo.nec est in.d.§.nullã.de sanctissimis epis.Sed prealle.l.vlti.vnde liberi nihil facit q inquantũ facere videtur loquitur de mutatione status post bonoꝝ possessionem ademtã.de mutatione aũt prius contingente dic q si fiat mutatio status de capace in capacẽ nõ nocet vt.ff.de reb.dub. l.si cognatis.in princi.Si vero de statu capaci in nõ capacẽ seruã.l.ff.de here.insti.l.sed ⁊ si.§.solemus.⁊.l.si alienũ.§.in extraneis.Oldr.vel dic ſm Jaco.but.aut mutatio status fit sine delicto ⁊ habet locũ hec glo.⁊ ,p hoc.ff.de solu.l.stichũ aut pamphilũ.§.vsufruc.Sed si cũ delicto secus vt.j.de here.insti.l.j.⁊ de his qui.vt indig.l.hereditas.Jac.Jn glo.vt in aut.in fi.de hoc.s.dixi v.ex quibus etiaʒ apparet his ita hic est versus in textu sic.⁊.ff.de rei ven.l.fructus.de publica.l.si spõsus.⁊.j.de liberali cã.l.nõ idcirco.scõo alibi nescio.v.in text.Ibi nihil ,p eoꝝ pretio de iure aũt canonico dñs recipere debet sol.xij.pro quolibet vt extra de iudeis.c.j.ij.⁊ vlti.⁊ dic vt ibi. Jn glo.ar. cõtra in fi.Sed ibi nõ erat ex toto solutum matrimoniũ vt ibi no.Hic aũt ex toto solutũ erat vinculũ seruitutis.ar.ff.de sta. ho.l.homo liber.⁊ de adopti.l.qui liberatus.vel dic hic fauor ibi odiũ.ar.ff.de libe.⁊ post.l.cũ quidam.

ℂRubrica.De episcopali audientia.

ℂSuper rubrica vide Azonẽ in summa huius tituli ⁊ precedentis.§.quod sit episcopoꝝ officium.

Negotiatores. Respicit secundaʒ partẽ rubrice. Ibi christiani al's christianus ⁊ tunc construe cũ verbo mercandi. Jn glo.j.circa fi.infra.§.itẽ epi.vel dic q nõ possunt vni homini in specie vel vni corpori puta beccarioꝝ pretiũ statuere vt in cõtrarijs. generaliter vero omnibus possunt ⁊ pondera ⁊ pretia statuere vt hic ⁊ in cõcor.Simon vincentius ⁊.M.fil.,p hac opi.ff.de exor. cri. l.annonã.extra de acti.em.⁊ vẽ.c.j.⁊.ij.licet Jnno.ꝯriũ videat sentire.d.c.j.,p predicta etiã fimo.opi.bene facit in vsibus feudoꝝ de pace tenẽda.§.post natale.Regulariter ergo nõ cogit qs vẽdere vt.j.de ꝯhẽ.em.l.inuitũ.etiã iusto pretio. vt.ff.rerũ amo.l.nõ em nec minus iusto vt.d.l.fin.ad.l.iul.de anno. fallit in comestibilibus ⁊ hoĩm mercatura vt in concor.hic.⁊ in glo. allegatis.⁊ de hoc tangit per dñm Gui.de suz.in qõnibus statutoꝝ.viij.folio.v.sed pone q statutũ est in aliqua ciuitate de certo modo vẽdendi certas res.glo.in.d.§.cura carnis.in.l.j. de offi.ꝑfect.vrb.⁊ ad hoc allegat Cyn.ff.furti aduer.nau.ca.⁊ sta.l.j.§.fi.vbi caupo nõ põt itinerãtes expellere ex quo caupo nã tenet ⁊ res venales ibidẽ Cy.⁊ idẽ tenet Cy.de hospitijs q possint taxari q appellatiõe victus ꝯtinent ⁊ ita fit in curia romana ⁊ boñ.vt no.,p eũ.j.locati.l.ne cui.

Si clericus. Jn glo.j.in fi.⁊ argu.j.de transac.l.vbi pactũ.cũ ibi not.⁊ dic vt plene dixi.s.tit.j.l.si qs nõ dicã. Jac. ⁊.d.l.ea quidẽ.Jn glo.q presumit ibi.c.quicunq hoc.c.contradicit ⁊ ideo allega.iij.q.vj.c.nõ ita.⁊ ibi in glo.ℂJn ea.glos.in fi.⁊.c.consuluit.ij.⁊.c.vt debitus.⁊ e.ti.c.j.c.nõ solũ.⁊.c.si a iudice.li.vj.cũ ibi no.⁊ vide ad hãc materiã qõ no.j.quoꝝ ap.nõ reci.l.ante.

1 ☞Delicta iterata grauius puniuntur.
2 Consuetudo an excuset a delicto.

Nemo deinceps. Ad officium epi spectant que hac l.ponunt al's nõ faceret ad titulũ. Ibi dissoluant. sub fida tñ custodia vt.j.e.l.iudices.nec enim puto eos penitus liberandos.⁊ hãc tenet hic Cy.vt maleficia puniant lʒ qdã ꝯtra Ol.de ꝯsuetudine nõ hui'.l.aucte sed ex ordinatione ꝯcilij ciuitatũ vidi aliquos ex toto liberari.

Sed ab his plures sunt exceptiões huius regule q ꝯtẽta sub regula.Ol.Ibi tpe castitatis.Nõ ergo dies paschales esse castitatis ⁊ ipsis diebus etiã ꝯiuges debẽt abstinere.xxxiij.q.iij. c.christiano.⁊.c.nõ opʒ.⁊ talibus diebus nõ debẽt nuptie celebrari vt ibideʒ ⁊ ex de ferijs.c.capellanus.Ibi astrictione.s.ne eis beneficiũ huius.l.ꝑficiat.Ol.Ibi dãnatis absolute ponũtur hec verba Ol.Ibi ꝯcludimus.i.limitamus.Ol.Jn fi.licet hec.l.⁊ glo.hic posita ꝯtinue allegent q due vices inducũt cõsuetudinẽ tñ si hoc intelligat de cõsuetudine ,put dicit ius seu ius resultat ex ea male dictũ est q talẽ cõsuetudinẽ nõ inducit binus actus sed frequens vt.j.q̃ sit lõga ꝯsuetudo.l.j.⁊ de hoc dic vt plene no.j.q̃ sit lõg.ꝯsue.sup rubrica.v.sed ex quo vidimus.Si aũt intelligamus de ꝯsuetudine q̃ est facti siue delinquendi abusus de tali cõsuetudine bene loquit hic ⁊.j.de iure fisci.l.facultas.in fi.ff.de ser.corru.l.neratius.§.j.⁊.xxv.q.ij.c. ita nos fillanoꝝ.⁊ ibi in glo.⁊ ex de hereticis.c.filij vel heredes lib.vj.⁊ de ista ꝯsuetudine q̃ est facti ⁊ eius effectu satis dixi in
1 titu.q̃ sit lon.ꝯsue.v.vlti.Colligit etiã hic glo.†q delicta itera
a ta[a] magis puniunt ⁊ dicunt iterata ex bino actu vt hic patet ⁊ dicto.c.ita nos fillanoꝝ ⁊ alijs ꝯcor.s.allegatis.⁊ iste est ,ppri⁹ ⁊ verus intellectus huius.l.⁊ ad hoc etiã facit q frequẽter fieri dicit qõ bis fit vt in aut.de defen.ciui.§.fi.⁊ ibi in glo.⁊ ex de vita ⁊ hone.cleri.c.monasteria.⁊ ibi in glo.Epus etiã dispensat cũ presbytero q semel matrimoniũ de facto cõtraxit non si bis.xxviij.dist.c.presbyterũ.⁊ in Spe.de legato.§.nũc de epo rũ dispẽsatiõe.v.xij.⁊ ex bino clamore citat papa epm quẽ ex vno nõ citaret vt ex de priuile.c.quãto.in fi.⁊ abigei q sepius abigeatũ cõmiserũt artẽ abigeatus exercere dicunt ⁊ ideo grauius puniunt.vt.ff.de abige.l.j.Est etiã ad hoc pulcer tex.l.distin.c.hi qui altar.⁊ dicã etiã de hoc.j.de modo multarũ.l.eos ⁊ q iterata delicta plus puniant bene colligit.xxv.dist.c. vnũ.
2 in fi.⁊.c.seq.⁊.j.de ser.fugi.l.quicũq.⁊ ibi de hoc.†An aũt cõsuetudo excuset a delicto.dic vt no.iiij.dist.de inq.in glo. et ,p Archi.⁊.xxxij.q.iiij.abijciunt.⁊ ex de tẽpo.ord.c.sane.,p Ber. ⁊ inno. Unũ etiã est no.dignũ q ex ꝯsuetudine ,puincie est aliquod delictũ ⁊ puniẽdũ qõ alias nõ esset.vt.ff.de extraor. cri. l.saccularij.§.sunt quedã ⁊ ecõuerso ꝯsuetudo facit nõ esse delictũ qõ alias sui natura esset vt no.,p Archi.lxiij.dist.c.q sancta.Jn glo.nõ intuitu.in fi.Sed licet ibi pater rẽ venalẽ expo suisset nõ fuit consuetudo sed quedam volũtas vel illud propter diuersitatẽ cõditiõis persone q defunctus fuerat etatis perfecte successoꝝ nõ. vt.ff.de adqui.here.l.paulus.§.j.⁊ de colla.bono.l.j.§.si is ad quẽ.Ol.vel hic loqt de ꝯsuetudine principis que facit ius.vt.ff.ne supelle.leg.l.iij.§.fi.⁊ ibi nõ. in cõtraria aũt consuetudine defuncti quã heres nõ tenet regulariter obseruare nisi esset dispositiua vt.j.de testa.l.verba testamẽti. vel nisi dubitaret de eius volũtate.vt.ff.de leg.j.l.si seruus pluriũ.§.fi.vbi de hoc Ja.de bel.Jn glo.,p eodẽ ponunt in fine.⁊ ideo falsa moneta adulterina vocat.vt.j.de fal.mone.l.j.in ,pn. Ol.Jn gl.no.q due vices ibi.§.qsqs.immo lex capitaliũ.§.solent.⁊.§.grassatores.⁊ no.e.tit.si diutino.⁊ de re mili.l.iij.§.si plures.Crescẽte em ꝯtumacia crescere dʒ ⁊ pena.vt.ff.de pen. l.relegati.⁊ ex vt lite nõ ꝯte.c.qm frequẽter.in fi.cũ si.

1 ☞Corpus christi denegat ioculatoribus.
2 Corpus christi an denegef pulsantibus instrumenta.

1 **Mime.** †Jstis ioculatorib⁹ si sunt notorij denegat corpus christi.vt no.de ꝯsec.distin.ij.c.,p dilectiõe.in gl.⁊ ,p Archi.⁊.c.se.⁊.c.non
2 ,phibeat.†Utrũ eis vel pulsatorib⁹ instroꝝ liceat donare est pulcra gl.lxxxvj.di.c.donare.⁊ ibi etiã ,p Arch.⁊ cõcor.ex de vita ⁊ hone.cle.c.cũ decorem.

1 ☞Condemnatus ad mortem an possit armata manu se defendere.

Addictos. Et ,p.i.cognitor.i.iudex.ibi capitali cũ triplex sit capitalis vt no.j.de transac.l.trãsigere.hic accipe ,p minori.i.deportatiõe.ar.ff.de penis.l.interptatiõe.⁊ l.si preses.Ibi ac tenere qõ sepe faciũt multi clerici dicẽtes suũ esse officiũ iuuare positos in necessitate vt.s.eo. l.j.⁊ illos q ducunt ad mortẽ.xxiij.q.iij.nõ est inferẽda.Sed illud supplicando nõ eripiẽdo nisi manifeste appareret eũ condemnatũ inique.vt.xxiij.q.vj.hi q.Existendo in romana curia auinioñ.audiui a fidedignis q si aliquis ducebat ad iustitiam etiã vltimi supplicij ⁊ obuiabat alicui cardinali q institiarius eũ dimittebat ob reuerentiã cardinalis.Jn glos. ideo q cum

a ℂ Itera... Adde q... benf. in... de cler. p...

pergūt in fi. Hec glo. innuit qñ aliquis ducit̃ ad suppliciū q̄
quilibet impune posset sibi iniuriā inferre qḋ verū nō credo: q̄2
nō est singulis ↄcedendū ⁊c. vt. ff. de reg. iur. l. nō est singulis. ⁊
ꝑ hoc. xxxiij. q. ij. c. sine. §. ĩ hoc. c. ⁊. j. de iudeis. l. nullus. ⁊. j. de
malefi. l. si. exponas ergo sub persecutione. i. sub fida custodia.
sic exponit̃. ff. de custo. reo. l. solent. ⁊. j. de defen. ciui. l. defenso-
1 res oblatos reos. Ja. de are. ⁊ Ric. † sed nūqd ad mortē dāna
tus licite pōt fugere vel se armata manu defendere. Archi. te-
net q̄ indistincte fugere possit se aūt defendere si est iniuste dā
natus. nō alias. vt no. ꝑ eū. xxiij. q. v. dñ homo. al's cuȝ homo.
scḋo fuga tñ facit eū suspectū vt dicā. d. l. defensores. ⁊. ff. de cu
sto. reoꝝ. l. in eos. in glo. no. puniri. Ibi. l. j. hoc hodie correctū
est. s. e. aut̃. statuimus. vbi de hoc dixi. In gl. s. dānatis ibi ꝓm
canones vt. lj. dist. aliquantos. vbi de hoc plene in glo. ⁊ ꝑ Ar-
chi. extra ne clerici vel monachi. c. sententiā sanguinis. ⁊ ibi de
hoc glo. ⁊ per Inno. ⁊ de excessi. prelatoꝝ. c. ex literis. vbi etiā
not. An in causa sanguinis possint dare consiliū ⁊. iij. dist. oīs
aūt lex. in glo. ⁊ ꝑ Archi. An aūt iudex qui nondū baptisatus
tulit sententiā sanguinis si postea baptisatus possit ꝓmoueri
dic q̄ sic vt in q̄ōnibus Bar. brix. lxxxviij. q. que incipit aliqs
ex officio suo. Ex delegatione etiā principū nō possunt clerici
causas sanguinis agere. xxiij. q. vlti. c. sepe principes. ⁊ ibi ple-
ne per Archi. c. sequē. ⁊. c. pessimā. in glo. An in talibus causis
possint esse aduocati iudices vel testes habetur in dicto. c. ali-
quantos. Causa aūt quare promoueri nō possunt qui talibus
causis intersunt nō est quia peccent sed quia irregularitatē cō
trahunt vt nota. l. distin. c. si quis vindictam. in glos. ⁊ per Ar-
chidia. de hac materia vide Gofre. in summa. ⁊ Hostien. ne cle
rici vel monachi. ⁊ in Speculo de legato rubricella de dispen-
satione. §. proponis ordinem. v̊. itē litigiosus. ⁊ ver. quid si iu
dex. ⁊ versi. seq.

SI qui ex consensu. Ex hac. l. patet in ep̄um
cōpromitti posse. Sed nunqd in abbatē priorē ca
nonicū regularē monachū fratrē predicatorē vel
minorē. dic vt plene no. in Specu. de arbitro. §. sequitur vide
re. ver. sed quero diligenter. ⁊ ver. sequen. ⁊ ꝑ ⁊ contra possent
adduci iura allegata. s. titu. ꝓximo. l. nulli. vbi querit̃ an tales
persone possint esse testamētoꝝ exsecutores. Ric. hic tenet post
multa allegata q̄ tanq̄ in arbitros nō possit tanq̄ in arbitra-
tores ⁊ amicos cōmunes sic. Ibi sponte pōt determinare ver
bum experient̃ ⁊ per verbū residentis. Oldr. In glo. nō subdi
ti ibi ꝑ legē vel canonē immo ꝓbari posse videt̃ ꝑ. c. significa-
sti. extra de foro cōpe. vbi clericus sine cōsensu sui ep̄i in alium
iudicē etiā ecclesiasticū cōsentire nō pōt ergo nec in arbitrū cū
arbitria sint redacta ad similitudinē iudicioꝝ. ff. de arbi. l. j. spe
culator tñ videt̃ sentire cōtrariū dicto titu. de arbitro. §. restat
ver. sed nunquid clericus.

1 ☞ Iudex ecclesiasticus an possit inuocare auxilium brachij
secularis.
2 Legatus sedis apostolice an possit inuocare brachiū seculare.

Episcopali. Iurisdictio ep̄i pōt ꝓroga-
ri ⁊ tunc ab eius sentētia nō
appellat̃. h. d. ⁊ de ꝓrogatione iurisdictionis multa
no. ꝑ Cy. s. l. ꝓxi. de quo dicā. j. de iurisdi. oīm iudi.
l. j. Sed an idē in alijs iudicibus quoꝝ iurisdictio prorogat̃ vt
ab eoꝝ sn̄ia nō appellet. dic q̄ nō vt. ff. de appel. l. ex cōsensu. et
spāle est hic in ep̄o. Ol. ⁊ Odo. ⁊ Cy. s. l. ꝓxi. ⁊ Ric. hic in deci-
sa. ⁊ dicunt quidā hāc. l. correctā de iure canonico q̄ a sn̄ia ep̄i
appellat̃ ad archiep̄m vt ex̃ de appel. sollicitudineȝ. Sed illud
verū est qñ cognoscit inter subditos ex iurisdictiōe ordinaria.
sȝ qñ inter nō subditos est ꝓrogata nō reperio nec credo corre
ctū. Itē ꝑ hoc qḋ dicit in ciuili videt̃ q̄ in criminali nō possit
ꝓrogari de quo dic vt dixi. j. de iuris. oīm iu. l. j. ⁊. j. vbi de cri-
mine agi opȝ. l. j. ⁊ hic ⁊ ibi ꝑ Cy. Notādū est ēt q̄ sepe allegat̃
1 hec. l. in fi. † q̄ iudex eccl'iasticus pōt inuocare auxiliū brachij
scl'aris. ꝓ hoc. s. ti. ꝓxi. l. si qs in hoc genus. in fi. ⁊. l. raptores. ⁊
ad hoc plene no. ex̃ de offi. ordi. c. j. ⁊ ꝑ Ber. ⁊ Inno. ⁊. c. qm̄ in
plerisq̄ȝ. ⁊ ibi in glo. ⁊ de maledicis. c. ij. de iudi. cū nō ab hoīe.
⁊ plene ꝑ Archi. xxiij. q. v. c. administratores. ⁊ ecōuerso iudex
secularis pōt inuocare brachiū iudicis eccl'iastici vt no. d. c. j. ꝑ
Inno. ⁊ ꝑ Host. in summa de treuga ⁊ pa. §. qd sit iustū bellū.
v̊. si ergo dñs. in fi. ⁊ ad hoc bene facit. e. ti. c. j. ex̃ de sn̄ia excō. c.
dilecto. ij. rñso. lib. vj. xc. dist. c. pen. in fi. in lōbarda. vt iudices
⁊ comites sibi inuicē auxiliū prestēt. l. j. ⁊ optime. j. de his q la-
tro. vel alter. crīs reos. l. ij. Sȝ circa hoc quero de pulcra ⁊ vti
li q̄ōne. ep̄us inuocat auxiliū brachij secularis ↄ̄ clericū suū q
ab eius sn̄ia appellauit nunqd iudex secularis ei auxiliū ꝓsta-
re teneat̃. ⁊ videt̃ q̄ sic. q̄2 iudex secularis quo ad hoc merus ex
secutor est vñ etiā si sciret sn̄iam iniustam exsequi tenet̃. vt ex̃ de
offi. dele. c. pastoralis. §. q̄2 vero. ⁊. j. de exse. rei iud. l. exsecutorē
⁊ q̄ ad hoc teneat̃ ⁊ cōpelli possit videt̃ exꝓssum. d. c. ij. de ma-
ledicis. ⁊. d. l. ij. de his q latro. circa mediū vbi imponit penā in
uocāti auxiliū in casu iniusto ꝑ qḋ satis dat̃ intelligi q̄ inuo-
catus quocūq̄ȝ casu debet iuuare al's clerici maxime potentes
semꝑ correctionē excluderēt appellando cū a correctiōe nō ap
pellet̃. ex̃ de ap. cū ad nostrā. ⁊. c. reprehēsibilis. ⁊ in dubio ma-
gis ꝓsumendū est ꝓ sn̄ia iudi. vt ex̃ de re iudi. sicut ⁊. c. cū inter
nos. ꝓ appellatione nō nisi ꝓut fuerit cā ex̃ de ap. c. vt debitus
⁊. c. cām. In ↄ̄rium q̄2 cū ꝑ appellationē suspēsa sit eius iurisdi
ctio vt. ff. ad turpil. l. j. in fi. qdqd agit appellatiōe pendēte nul
lū est. ff. nil no. ap. pē. ꝑ totū. ⁊ ex̃ de ap. c. nō solū. li. vj. cū ergo
fiant a nō cōpetēti iudice nō tenēt. j. si a nō cōpe. iudi. l. fi. ergo
impune ei nō paret̃. vt. ff. de iuris. oīm iu. l. fi. q̄2 quantū ad hoc
priuatus est. ff. de offi. presi. l. iij. immo etiaȝ subditus hoc casu
resistere ei possit. vt. j. de iure fis. l. ꝓhibitū. li. x. ⁊ de metatis. l.
deuotū. xxiij. q. j. qd culpat̃. ⁊. xj. q. iij. nō debet. ⁊ duob⁹ cap̄lis
se. ⁊ no. bene ꝑ Inno. ex̃ de tēp. ordi. c. ad aures. immo ep̄us ꝓ
cedendo pendēte ap. videt̃ superiori iniuriā facere. ij. q. j. nomē
⁊. q. vj. c. arguta. ⁊ ꝓcedens peccat ⁊ punit̃. ij. q. vj. decreto. cuȝ
tribus. c. seq. ⁊. j. de ap. qm̄ iudices. vbi etiam dicit̃ q̄ officialis
nō resistens punit̃ in. xxx. pondo auri. et ita ibi est casus q̄ōnis
predicte ⁊ ꝑ hoc facit. d. c. j. ex̃ de offi. ord. vbi dicit̃ q̄ iuuare de
bet in his q̄ deo sunt placita ⁊ nō ad ꝓiudicandū. ⁊ ideo canon
videt̃ innuere q̄ aliqualiter debet examinare anteq̄ iuuet an
sit licitū id ꝑ quo petit̃. xxiij. q. v. administratores. ⁊ argu. ff. ad
munici. l. de iure. ⁊. j. de agri. ⁊ censi. l. si coloni. ⁊ q̄ vtrubiq̄ȝ nō
per que etiā iura tenēt doctores q̄ remittēs criminosuȝ prius
debet aliqual'r cognoscere de crimine vt no. ꝑ Io. an. in cle. de
sn̄ia ⁊ re iudi. c. pastoralis. ⁊ no. j. vbi de crimi. agi opȝ. aut̃. qua
in prouincia. circa mediū. ⁊ facit qḋ no. j. de iudi. ꝓperandū. §.
sin aūt reus. nō ob. c. pastoralis. §. q̄2 vero. de officio dele. quia
ibi nō erat appellatū vt ibi nota. per Ber. ⁊ Inno. ⁊. c. cum in
iure. ⁊ dic q̄ talis inuocatio locū habet tunc demū quādo in-
uocans fecit qḋ potuit vt dicto. c. cū nō ab homine. de iudici. ⁊
c. ij. de maledi. ⁊. d. l. ij. de his q latrones. iura em̄ que de hac in
uocatione loquunt̃ ponūt semper hanc clausulā vel similē si ne
cesse vel opus fuerit vt patet dictis iuribus. ⁊ de statu. regula.
2 c. periculoso. in fi. lib. vj. vbi de hoc per Archidia. † Sed nun-
quid quilibet legatus apostolice sedis potest implorare bra-
chium seculare dic q̄ nō nisi hoc specialiter cōtineat̃ in rescri-
ptis sue delegationis vt no. ꝑ Archid. extra de hereticis. c. vt
officiū. §. deniq̄ȝ. lib. vj. ⁊ iura superiora in ordinario loquunt̃
de hoc etiā no. ꝑ eū in dicto. c. administratores. xxiij. q. v. ⁊ be-
ne in Speculo de legato. §. sequit̃ videre qḋ sit eius officiū. v̊.
sed nunquid pōt brachium seculare. in glo. j. in fin. ⁊ argu. j. de
testamētis. l. nō codicillū. Iaco. in glo. no. sn̄iam ibi a magistro
vel doctore qḋ intelligunt Oldra. ⁊ Odofr. ⁊ Ric. hic in decisa
que dicit his fuisse de facto bonoñ. determinatū verū esse si re
quiratur ab eo vt patet in iuribus. s. ꝓxime allegatis vel quia
doctor nō possit exsequi ꝓpter potentiā scholaris vel aliā cau
sam al's aūt cū doctor sit iudex ordinarius scholaris vt. j. ne fi-
lius ꝓ patre. aut̃. habita. iuncta. l. ⁊ quia. ff. de iuris. oīm iudi. ⁊
in ꝓhemio. ff. in fine. ipse tanq̄ eius ordinarius suā sententiaȝ
exsequi posset vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio vbi de exsecutione
sn̄ie satis nota. tam ordinarioꝝ q̄ delegatorū ⁊ bene. ij. q. vj. c.
quisquis ꝓbatus. in glo. ⁊ per Archidia. ⁊ extra de foro cōpe
tenti. c. si quis cōtra clericum. ⁊ dixi etiā infra de iudi. l. ꝓperā
dum. §. sin aūt reus.

SI quis litigantiū. Principium huius aut̃. ca
nonizatū est. xi. q. j. de persona. et est in nouella circa
finem de administr. locoꝝ venerabiliū. §. si quis ↄtra
clericū. Et no. q̄ iudex appellatōis mandat exsecutioni sn̄iam
si eā confirmat vt ⁊. j. de appella. l. ꝓcipimus. §. j. ⁊ no. ꝑ Inno.
extra de offi. dele. ca. pastoralis. In glo. Laur. dixit lȝ Ber. ibi
dem distinguat vtrū appellatū fuerit ab ordinario vel delega
to. in gl. sed pone q̄ iudices. ⁊ de hoc no. ꝑ Gof. in summa eius
dē tit. §. finitur. ⁊ in Speculo de sn̄ie exsecutiōe. §. nūc dicēdū.
v̊. sed pone q̄ iudex. ⁊ ꝑ hoc. ff. de pact. l. tale. §. j. ⁊ plene dicet̃
j. de appella. l. addictos.

IUdices. Ibi diutius. Construe cū ver-
bo decretis. idest ordinatis qḋ
est infra. Oldra. Ibi quoꝝ scȝ captiuorum. Oldr.
In glo. i. panibus sic ponit̃. ff. de lega. iij. l. seruis
vrbanis. ij. responso. Oldra.

1 ☞ Auctor malus facit scripturã suspectam.

1 **MAthematicos.** Allegat† ꝙ malus auctor facit scripturã suspectã.xvj.dist.c.j.⁊.ff.de eden.si qs ex argentarijs.§.j.⁊ ibi in glo.⁊ vide ad hanc.l.qđ not.per Archi.xxiiij.q.ij.c.sane.ij.Nota etiã de expulsione ciuitatis vt s̃.de sum.trini.l.nullus.⁊.s̃.ti.pxi.l.quicũq; residẽtibus.⁊ tales expulsi non sunt deportati ꝑ expulsionẽ vt hic ptz in fine.⁊ ideo honores ⁊ officia pñt habere in alijs ciuitatibus vt ꝓbat ff.de ori.iur.l.ij.§.postea ne diutius.j.colũ.vbi de hoc dixi.et in ꝓhemio.ff.§.hec aũt tria volumina.

1 ☞ Pater an possit emancipare filios inuitos.
2 Pater an cogi possit ad dandã partẽ filio.

1 **SI lenones.** Lex ista honesta est ⁊ ẽ speciale ꝙ pater cogat filiam emancipare.† Sed an pater possit emãcipare filios inuitos.dic ꝙ non.vt.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.l.fi.⁊ ibi no.Sed nũquid cũ pater cogitur filios emancipare tenet sibi assignare debitũ bonoꝝ subsidium ⁊ ꝙ teneat facit qđ not.s̃.tit.pxi.l.si qua mulier.vbi de hoc dixi.⁊ꝙ est ar.q2 cũ delinqt ita ꝙ bona publicant assignat filijs.j̃.de bonis damnatoꝝ.l.fi.⁊ aut.bona damnatoꝝ.⁊.ff.e.cum ratio.Item ꝓ hoc facit.j̃.de collat.l.vt liberis.in fine.vbi dicitur ꝙ tẽpore emancipationis pater consueuit dare partẽ filio ⁊ sic tenetur facere quod consueuit.arg.ff.de edili.edi.l.ꝙ si nolit.§.qui assidua.cũ simi.⁊ ꝓ hoc etiã facit.ff.de adoptio.l.si arrogator.vbi pater arrogator dat quartã arrogato ergo fortius pater naturalis:quia magis est sibi debita q2 iure naturali ⁊ arrogato ex cõstitutione diui pij.⁊ fortius est ius naturale ꝙ̃ ciuile.vt insti.de iure naturali.§.penl'.Preterea si cogitur filium emancipare qđ est maius quia patria potestas inestimabilis est.vt.ff.de lega.j.l.filiusfami.ſm vulgarem.multo magis tunc ei debitum bonoꝝ subsidiũ tradere.In contrariũ videt casus.j̃.de eman.libero.l.fi.⁊ ibi de hoc dixi vbi dicitur ꝙ si pater filio emãcipato aliquid dat quod est donatio ⁊ liberalitas.vt.ff.de admi.rerũ ad ciui.pertinẽ.l.curatores.§.filiũ.⁊ in necessitatibus nemo liberalis existit.vt.ff.de adimẽ.lega.l.rem legatã.⁊.ff.de donati.l.donari.Sed illa loquit in patre sponte emancipante nõ de eo qui emancipare cogit.nec enim debitũ bonoꝝ subsidiũ potest dici donatio immo debitũ est.⁊ ideo grauamẽ vel conditio nõ põt apponi vt.j̃.de inoffi.testõ l.quoniaz in prioribus.⁊ ꝙ dare teneat facit q2 al's filius fame periret ⁊ pater eũ alere tenet.vt.j̃.de alen.libe.l.j.melius est ergo ꝙ sibi legitimã prebeat ꝙ̃ alimẽta.ar.ff.de ven.in pos.mit.l.j.¶ Qđ aũt nõ teneat faciunt allegata ꝓ hac parte dicta aut si qua mulier.itẽ q2 nõ est.l.cautũ ꝙ sufficit allegare.j̃.de colla.l.illam.cũ simi.Itẽ in penã est inductũ hac.l.ꝙ cogat emancipare.non aũt dicit ꝙ partẽ dare teneat contenti ergo esse debemus pena huius.l.vt.ff.de verb.obli.l.si stipulatio.Itẽ speciale est in patre heretico vt.l.cognouimus.j̃.de hereticis.ergo regula est in cõtrariũ vt.ff.ad munici.l.j.Item dato ꝙ pater esset naturaliter obligat⁹ illa naturalis.est inefficax ad agẽdum vt.ff.de cõdi.inde.l.frater a fratre.sed posset dici ꝙ haberet officiũ iudicis sicut ⁊ habet ad cõpellendũ ꝙ emancipet vt hac.l.Item ꝓ opi.predicta facit.ff.ad trebel.l.imperator.Cõ-
2 muniter videt teneri per docto.† ꝙ pater inuitus cogi nõ possit ad partẽ dandã per iura ꝓ hac parte adducta sed ad alimẽta tenetur vt.s̃.ꝓbatũ est in fine.patiunt etiã alias penas que imponunt lenonibus in aut.de lenonibus.In glo.emãcipent filie.in fine.⁊ ibi de hoc in glo.⁊.ff.de adoptio.nõ potest.⁊.j̃.de fideicõ.l.ꝙ̃uis.⁊ plene in libello Rofre.de offi.iudi.quo pater cõpellitur filium emãcipare.⁊ de consti.theodosij ⁊ valentini.Item si eum languidũ exposuit efficit sui iuris vt ex̃ de infan.⁊ langui.expo.c.vnico.⁊ ibi no.⁊ ꝓ hoc.j̃.e.l.nemini.Itẽ si pater cõtrahat incestas nuptias.vt.j̃.de incest.nup.aut.incestas.Item propter crimen heresis patris.vt extra de hereticis.c.ij.in fine.lib.vj.

DEcernimus. Localis est hec lex vt ex litera ptz.Ibi ingenuã cõcor.ff.de libe.ho.exhi.l.iij.§.si eũ quis.⁊ de colonis tracensibus.l.vnica.lib.xj.Oldra.Ibi huiuscemodi scz actiones q2 est infra.Oldra.In sacrosanctas ⁊ sic ꝓ ecclesiasticis rebus.Oldra.Ibi clericos ꝓ rebus ꝓprijs Old.In gl.ibi habere iurisdictionẽ ꝓ ꝓprijs ⁊ ad eũ pertinẽtibus causis.Old.Ibi plane vbi sindicus ꝑ decuriones datus erat de ordine decurionum Oldr.In ea.glos.in fine.de hoc plene dixi supra de sacrosanctis eccle.l.iubemus nulli.in glo.prima archiepalem.in fi.⁊ aut.statuimus.

NEmo vel in foro. Locus est vbi exercentur lites vt extra de verboꝝ signi.c.forus.Ibi magnitudinis tue loquit prefecto pretorio Oldra.In glo.punitur affectus in fine.⁊ hoc est falsum immo punitur hic effectus.i.consensus iudicis negligentis corrigere eum qui attentat postulare ⁊ qui accedit ad aliquẽ actũ postulãdi.⁊ sic no.ꝙ iudices nõ tantũ eos qui ꝓhibita faciũt sed etiã eos qui attentant debent corrigere vt hic.⁊ not.extra de offi.deleg.c.j.Iac.de bel.In glo.sic ergo in fi.hec ratio nõ videt ꝓcedere q2 grauius punitur illud qđ est atrocius.vt.ff.de publi.iudi.l.ij.⁊ de penis.l.qui ad statum.⁊ in atrocioribus facilius cõtrahit delictum ꝙ̃ in minoribus vt.s̃.tit.j.l.si quis nõ dicã.vbi de hoc dixi.⁊ ideo cuz queritur qđ delictũ magis de facili cõmittit.Distingue cũ pene diuerse cõtra plures statuuntur aut ꝓpter delicta diuersa aut ꝓpter idem delictũ.Si ꝓpter diuersa tũc regulariter facilius ꝯtrahitur delictũ illud qđ continet maiorẽ penã.vt.d.l.si quis nõ dicam.cũ simi.⁊.ff.qđ quisq; iur.l.j.§.fin.⁊ est ratio q2 in eo delicto in quo statuta est maior pena presumitur esse maior causa ⁊ ratio ꝓhibendi illud delictũ ꝙ̃ in alio in quo est minor pena.Si vero ꝓpter idẽ delictum diuerse sunt pene statute cõtra plures siquidẽ in his omnibus eadẽ est causa ⁊ via ad delictũ tunc eodẽ casu cõtrahitur delictum per omnes vt supra de summa trini.l.nemo.et s̃.titu.primo.l.presbyteri.cũ simi.que leges nõ distinguũt sed loquunt simpliciter.si aũt est dispar causa ⁊ via ad delictũ aut ꝓhibentur oẽs delinquere tanꝙ̃ principales vel quasi vt mandator ⁊ mandatarius ⁊ conscij ⁊ ministri ⁊ similes ⁊ tunc eodẽ casu in oĩbus his contrahit delictũ quãdo interuenit animus delinquendi ⁊ põt cadere in delictũ al's nõ quia aliquãdo põt vnus delinquere ⁊ nõ alius vt.ff.de iurisdi.oĩm iudi.l.adeo.§.fi.vbi de hoc.⁊ facit.s̃.titu.primo.l.raptores.⁊ infra de sacrifi.paga.⁊ tem.l.fi.ff.de iniur.l.itẽ apud labeonẽ.§.si curauerit.⁊ de extraor.cri.l.j.Aut prohibetur alter delinquere tanꝙ̃ principalis alter rõne officij ⁊ circa idem sicut in casu huius.l.⁊ sic facilius contrahitur delictum per officialem ꝙ̃ per aliũ vt hic patet in litera.⁊ est ratio quia officialis nõ debet negligere corrigere quẽ ex suo officio potest vt notaui dicta.l.si quis nõ dicam.⁊ hic operatur officiuz grauitatis pene vt notatur dicto c.j.de officio delega.ideo nullo casu videtur procedere posse.ratio huius glo.Et adde quod not.d.l.si quis nõ dicã.⁊ facit j̃.de cõmer.⁊ merca.l.ij.in fi.cũ concor.

SI legibus. In glos.nõ presumit ibi cũ de indebito.Solu.vt ibi notatur vel dic ꝙ ibi solutio ⁊ sic factum suũ est cõtra eum.⁊ ideo sciens presumitur vt ibi patet.⁊ ꝓ hoc infra de rescin.vendi.l.quisquis.Iaco.de bel.¶ In eadem glo.in fine.Nota ꝙ scientia patris nocet filie viuo patre.Sed nunquid eo mortuo si filia succedit patri ⁊ videtur ꝙ nõ vt.ff.de reg.iur.l.qui in alterius.que est contra.Sed dic ꝙ hic nõ nocet filie vt heredi sed vt filie.vel dic ꝙ in his que tangunt personã vt in matrimonijs nocet filie sciẽtia patris eo viuo ⁊ mortuo si potuit filiã certiorare vt hic al's secus vt ibi.⁊ est ratio vt hic notatur in glo.⁊ de hoc notatur ff.ad trebellianũ.l.quidam.§.si quis filium.Iaco.de bello visu Item nota ꝙ sicut error qualitatis persone dirimit matrimonium carnale vt hic ita ⁊ in spirituali.vnde si aliquis trãsferat de vna ecclesia ad aliã ⁊ decipiatur in qualitate loci restituitur vt not.lxxiij.dist.quorundã.in glos.⁊ per Archi.⁊ cõcor.ad.l.istã extra de cõiugio seruoꝝ.c.ij.⁊ melius.xxix.q.ij.per totũ.⁊ ibi plene in summa notat quis error dirimat matrimoniũ ⁊ in summa dñi Io.and.de sponsa.§.error.⁊ per Gofre.in summa eiusdẽ titu.§.impedimẽta.⁊ de cõiugio seruoꝝ.circa medium In eadem glo.in fine.s.imputet scientiã.Old.⁊ Odo.hic dicit ꝙ licet hec lex sit de verbo ad verbũ.j̃.de spon.l.fi.§.hisquoq; vna tñ nõ superfluit per aliã quia hic ideo ponit q2 ad curam episcopi pertinet ⁊ ideo facit ad titulum ibi ideo ponitur quia de spõsalibus tractat ⁊ eodem modo soluit.Ibi reperiunt.ll.similes q2 diuersis respectibus ponunt in diuersis titulis ⁊ de hoc tactũ fuit.s̃.de nouo codice cõponendo.§.quibus in glo.in similibus dico in fine.

IUbemus. Ibi honoratorum .idest nobilium possessoꝝ.i.ciuiliũ populariũ.ibi curialiũ vt decurionum.

1 ☞ Rectores ciuitatũ debent iurare ꝙ iudicabunt ſm iura.
2 Rectores ciuitatis debent eligi de nobilioribus ciuitatis.

Resides gentium. Ista aut. cōiter nō legit
1 ex ea tñ plura vtilia colligunt.† primo q rectores iurare debent iudicare fm iura. ꝛ de hoc plenius habet in aut.iusiurā.qđ prestat ab his q admi.susci.§.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ.§.penul.ꝛ bene de iudi.§.penult.ꝛ nō solū fm leges sed etiā fm bonas ꝯsuetudines ciuitatū vt ex de iureiur.c.venien
2 tes.† Itē rectores debent eligi de nobilioribus ꝛ melioribus ciuitatū vt hic in prin.ꝛ diuites vt si male administrent satisfieri possit reipublice vt.j.de decuri.l.ad subeūda.lib.x.ꝛ ibi no. per Odo.ꝛ meliores ꝛ sapiētiores ꝛ qui deū timeant vt in lombarda de aduoca.ꝛ vicedñis.l.vt iudices.ꝛ nō debent esse crudeles nec cupidi sed benigni vt eo.ti.l.oībus. An aūt de ciuitate ꝓpria sit rector eligēdus dicā.j.de offi.pto.l.fi.ibi exceptorē i.notariū.vt.ff.loca.l.sed addes.§.cū quidā.in fi. In archiuo publico vt.ff.de pen.l.moris.§.solent.ꝛ in aut.de his q ingrediunt ad ap.§.illud.q̃ ē.j.de fi.istru.aut.ad hec.bergomi appellant armaria cōis ꝛ vide in alphabeto lr̄a a dictiōe archiuus.

Tatuimus. Concor.ex de hereticis.c.ad abolēdā.§.statuim⁹.c.excōicamus.§.moneant.ꝛ.e.ti.c.vt officiū.§.vlti.lib.vj.

1 ¶ Iudex ecclesiastic⁹ ī defectū iudicis secularis adiri potest

1
Si preses. Lex ista sepe allegatur cū cōcor. † q in defectū iudicis secularis adiri pōt iudex ecclesiasticus ꝛ ecōuerso de quo plene no.per Inno.ꝛ alios extra de foro cōpe.c.licꝫ de suscepto.ꝛ.c.trāsmissa.p Ber.ꝛ ad p̄dicta etiā facit de decur.l. ḡnli.lib.x.ꝛ ibi in glo.ꝛ.j.de anna.except.l.vt pfectius.ꝛ ibi de hoc dicam. Sic ꝛ qui non potest vel non audet appellare corā iudice qui sententiā tulit sufficit si appellet corā publicis ꝛ honestis psonis vt.ff.de appel.l.cū quidā.ꝛ ibi dicet ꝛ extra de ap.c.si iustus metus.ꝛ pulcer tex.ad hoc.j.de defen.ciui.l.iubemus.vbi etiā de hoc dicā ꝛ de his qui per metū iudicis nō appellauerūt p totū ꝛ maxime.l.ij. Sed dubitare vidi q̃ sunt iste persone auctētice ꝛ publice corā qbus fieri pn̄t appellatiōes ꝛ ꝓtestationes. ¶ Quidā q sunt tabelliones vel iudices alij q etiā coram alijs psonis honestis sufficiat de quo dic vt not. in Spe.de pmo ꝛ scdo decre.§.iā de effectu.v.ꝫ q̃s appellatiōes publicas. ¶ Que oīa faciūt q vasall⁹ q tenet inuestiturā recipere infra annū si p eū nō stat sed p dn̄m nō possit dn̄o denūtiare se paratū recipe ꝓtestari possit corā iudice vel honestis personis ꝛ p hoc ar.ff.de op.no.nū.l.de pupillo.§.si qs ipsi ptori j.de vsuris.si creditrici.in fi.ff.de decu.l.honores.de ap.c.vlt. ꝛ.d.l.vt perfectius.pōt etiā dictā ꝓtestationē sine aliquo iudice facere vt.ff.de nautico fe.l.labeo.ꝛ maxime qn̄ vasallus ignorat vbi sit dn̄s.ff.de euic.l.si dictū.§.si pn̄te.de ritu nup.l.si ita pater.securus eñ videt vasallus ex quo nō apparet a quo possit petere inuestiturā vt.ff.ex qui.cau.ma.l.ergo.de leg.cōmis. l.dubitat.ꝛ de vsur.l.pecunie.ꝛ de hoc late not.in summa feu. q.mo.feu.amit.§.sed ꝫ.ꝛ seq.§.ꝛ de istis ꝓtestationibus latissime no.p Cardi.ex de reg.iur.c.in ḡnali.li.vj.ꝛ maxime in.§.viso.ꝛ q̄ hic tractat etiā de cōuentiōe magistratus distingue cū aliquis est in magistratu positus aut vult agere aut cōueniri. Primo casu aut est solus in magistratu ꝛ non pōt agere vt.ff. ff.de iuris.oīm iudi.l.q iurisdictioni nisi vsq ad contestationē si actio esset tpe peritura vt.ff.de offi.p̄si.l.senatuscōsulto.ver. de hoc. Si nō est solus sed habeat sociū tunc posset se summittere iurisdictioni socij vt.ff.de iuris.oīm iudi.l.est receptū ita tñ vt psonaliter nō sit in iudicio.vt.ff.de iudi.l.pars literarū.ꝛ ibi in glo. Scdo casu qn̄ conuenit ab alio dic aut est de maioribus ꝛ nō pōt.vt.ff.de in ius vo.l.ij.ꝛ ibi in gl.qđ verū est in loco vbi est in magistratu ꝛ hoc etiā fallit in casibus vbi etiā in loco illo cōueniri pōt quo ad ꝓpositionē exceptionis vt hac.l.licet impropie dicatur ꝯueniri. Itē si cōmisit adulteriū cōuenit catenus vt caueat de respondendo finito officio vt.ff.de adul. l.si adulteriū cū incestu.§.fi.ꝛ ibi in glo. Itē fallit qn̄ se submittit vt.d.l.est receptū. Itē qn̄ in officio delinquit. vt.j.ad.l.iul. repe.l.iubemus.ꝛ in aut.vt iudi.sine quoquo suf.§.necessitatē Si vero sit de minoribus ꝯueniri pōt etiā durāte officio vt.ff. de iniur.l.nec mḡratibus.ꝛ ibi de hoc bene in glos.ꝛ ad.l.aql. l.queādmodū.§.si mḡratus.si aūt sit in mḡratu magno in alia ciuitate q̄ vbi ꝯuenit dic vt hic in gl.no. Ja.de are. ¶ Ibi scriptus est.i.cōfessus est ī scriptura creditorē sibi pecuniā numerasse vel alias res dedisse.tūc eñ cōpetit exceptio nō numerate pecunie al's secus vt.j.de nō nu.pecu.l.si ex cautiōe.ꝛ ibi de hoc no.licet alij dicunt ꝛ male q illa glo.l.si ex cautione sit falsa per hāc.l.vel dic q hic loquit in scriptura priuata ꝛ sic intelligit glo.que est hic que incipit consistunt. Sed nūquid habet locū hec lex in alijs exceptionibus respōdeo nō sed speciale est in his exceptionib⁹ nō numera.pecu.ꝛ nō numerate dotis vt hic dr̄ in glos.que icipit opponēda. Et est rō q̄ in his duabus qui excipit nihil ponit ꝫ positū negat ꝛ aduersariū onere probandi aggrauat sed in alijs est secus vt no.dicta.l.si ex cautiōe ꝛ de hoc etiaꝫ no.ff.pro emto.l.ij.circa prin. In glo.que incipit sed cur.ꝛc.ꝛ ideo q̄ iste due exceptiones sunt temporales debitori prouidetur quia ꝓuisio est sibi necessaria ne currat sibi tempus sed alie exceptiones sunt perpetue vt.j.de excep.licet ꝛ.ff.de doli excep.l.pure.§.fi.ꝛ ideo ꝓuisio huius.l.non est alijs necessaria ꝛ est ratio quia hic est confessio ꝛ sic factum suum ꝛ presumtio est contra eum ꝛ ideo sunt temporales qđ non est in alijs exceptionibus reperire Jacob.de beluiso.

Emini. Ibi obseruantib⁹.i.obseruari facientibus ol.ꝛ cōcor.extra de infantibus ꝛ languidis exposi.c.vnico et ibi de hoc p gof. ꝛ host.in summa in glo.j. Ibi nihil colligentem non q̄ nō sit idē in eo sed q̄ nō cōprehen dit sub ꝓuisione generalis de quo spāliter est ꝓuisū vt.ff.d̄ penis.l.factio legū cū si.ol.

Ecreationibus. Ibi pro satisdatione sufficiēte. Sꝫ qd si dat⁹ p patrē in testamēto pauper est ꝛ pater hoc ignorabat dic qđ satisdare tenebit vt.ff.de testa.tu.l.pater in fi.ꝛ de cōfir.tuto.l.in cōfirmādo ꝛ.l.sequenti ꝛ.l.vtilitate. Itē si locuples erat testator tamē dixit q satisdaret satisdare tenebit quia cessat rō huius.l.s.paternuꝫ testimonium ꝛ pro hoc.ff.de cur.furio.l.penul. Ibi.actis interuenientibus est ergo istud decretuꝫ de quo loquit in corpe aut.vt hi qui ob.se habe.ꝓhibent res minoꝝ.§.fi. Nec credo presidē vel episcopū hoc delegare posse cū sit speciał'r eis ꝯmissuꝫ vt.ff.de tu.ꝛ cu.datis ab his.l.nec mādate.in prin.ꝛ pro hoc.j.ne liceat potē.l.j.in fi.ꝛ ibi in glo. Et quo ad executionē predictoꝝ tātū valebit volūtas presidis q̄tū episcopi ꝛ primatū fm quosdam ar.ff.de vsufr.accre.l.si quis tytio.d̄ here.isti.l.tyti⁹ fundi.j.de impu.ꝛ alijs subst it.l.fi.cū his que ibi no.in gl.ꝛ hoc ope ꝛ ad hoc etiā facit glo.posita.s.titu.proꝝ.aut.causa que fit cū monacho que icipit.i.iudex in quinq ꝛ ibi dixi fm cy.qđ facit ad qđ nem de facto sepe cōtingentem si aliqđ cōmittat arbitrio potestatis ꝛ antianoꝝ vel sapientiū q tñ opetur voꝝ ꝛ volūtas solius potestatis q̄tū oīum antianoꝝ vel sapiētum ꝛ hanc opi.sequit Jaco.bu.p dictā glo.que est in aut.causa que fit cum monacho ꝛ domin⁹ ric.p.l.ff.de legi.l.nō ambige.vbi de hoc dixi Alij tñ dicūt oppositū quia non est verosimile q tribuētes potestatem potestati ꝛ antianis voluerint tñ operari voluntateꝫ solius potestatis quantū omniū antianoꝝ vel sapientiuꝫ sicut apparet in prelato ꝛ capl'o q non tñ opatur voꝝ vel voluntas prelati q̄tū toti⁹ capl'i vt extra de his que fiunt a prelato sine consensu capl'i per totū ꝛ no.per gof.in summa eiusdē titu.§. in alienationib⁹. Et ad leges.s.allegatas respōdent q loquūtur in vltimis voluntatib⁹ de quibus nō ꝓcedit argumētatio ad cōtract⁹ a pari vt.ff.de re.iu.l.in testamētis.ꝫ cōtrariū teneat glo.j.de le.fusia cani.tollē.l.vnica.vbi de hoc diceret. Sed circa predictā questionē nō video rōnē diuersitatis quare contenti sub nomine appellatiuo sicut antiani vel sapiētes nō reputent ꝓ vno per iura p̄dicta.ꝛ ꝓ hoc optime facit qđ no.per arch.lxx.di.c.j.ꝛ.ij.ꝛ ibi etiā in glo.no.q in ordinatiōe episcopi tñ operat cōsensus solius archiepiscopi q̄tū oīm alioꝝ vicinorū epoꝝ ꝛ ꝓ hoc.j.de ipube.ꝛ alijs substi.l.fi.ꝛ qđ ibi in glo. no.ꝛ per Jac.de are.ꝛ ꝫ forte p̄dicta opinio vera sit de stricto iure cōiter tñ vidi oppositū teneri ꝛ seruari. Nō seruat etiā de cōsuetudine q hac.l.dicit de epo ꝛ trib⁹ primatibus. Sed solus iudex secularis hoc expedit. Ibi vel eo.s.agnato non existente old. Ibi vel non idoneo nota paria sunt nō esse idoneuꝫ vt ꝛ.ff.qđ cuiusq vniuer.l.j.§.i.old. ¶ In glo.s.mox in fi. Sed non est contra quia ideo ibi episcopus facit inuentarium quia suscipit bona sed curator ad litē nihil suscipit vel suscepturus est Jac.de bel.ꝛ ol. Sed hāc questionē latius discutiam⁹.primo enim videtur q curator ad litē inuentariū facere teneatur ex generalitate huius.l.ꝛ dicte.l.tutores.j.de admi.tuto.que nullum excipiunt. Itē quia curator ventris facit qui tamē aliquando breui tempore durat de ven.in pos.mittē.l.j.§.penul. ꝛ pro hac opi.bene facit.e.l.§.mulier.ꝛ.§.sequē. Itē ꝛ curator datus bonis vt.ff.de bonis aut.iudi pos.l.fi. Itē officialis bonorū fisco pertinentiū.j.de bonis ꝓscripto.l.fi quis irrita.ꝛ de bo.vacan.l.fi quādo ꝛ.l.si vacātis li.x. Sed ad predicta omnia responderi posset vt.s.q̄ illi oēs bona recipiebāt ꝛ admistrabant.pro predicta opiniōe qđ facere teneat videt expressuꝫ.ff. rem pu.saluam fore.l.ꝛ si ad spēm. Sed nec illa de inuentario loquitur

Vid ad hāc l.tex.in.l.fi. j.de cura.furioso.

loquit ⁊ si dicat quid ponit in inuentario dicunt ꝙ tenet opi. predictã ꝙ ponet instrã litis.vt.d.l.fi.ff.de bo.auc.iudi.pos.sz ad hoc rñderi posset ꝙ aliqñ quis exercet actionẽ ꝓ aliquo et nõ tradunt sibi instrã vt.ff.ad treb.l.sed si is.§.ij.⁊ fin.In ꝯtrariũ qd facere inuentariũ nõ teneat.facit.j.de in lit.dã.tutore.l.ad ꝓtegendã.per quã.l.dñs Gui.de suz.tenet hanc opi.Itẽ q2 nihil recipit ⁊ tutor tenet facere inuentariũ demũ cũ recipit.j.arbi.tute.l.fina.§.fi.⁊ ideo tutor pupilli prorsus egeni inuentariũ facere nõ tenet.vt.ff.ad tertul.l.ij.§.ꝙ si penitus egemus.⁊.§.penul.dñs Odo.hic ⁊ Ric.in decisa ⁊ in.d.l.tutores tenet primã opi.ꝙ facere teneat Ja.de are.⁊ Oldra.⁊ cõiter alij doctores tenẽt opi.dñi Gui.⁊ glo.hic posite qd facere nõ teneat ⁊ eandẽ opi.sequit Spe.de actore.ver.pubes aũt.⁊ de actore vniuersitatis.v.⁊ curator ad litẽ.⁊ hanc opi.de facto sepe obtinui.licet forte prima opi.tolerari possit si haberet instrã vel aliquod aliud in inuẽtario ponendũ ꝑ iura ad hoc adducta.An aũt satisdare teneat no.in.d.l.⁊ si ad speciẽ.iudi.sol.⁊ tangitur ff.rẽ pu.sal.fore.in glo.ff.de cura.furi.l.obseruare.⁊ plene dicã j.de tuto.⁊ cur.q nõ satisdedit sup rubrica.Sz qd de adiũctis tutori ⁊ curatori nõ sufficientibus.vt.ff.de tute.l.solet.nũquid tenentur satidare ⁊ inuẽtariũ facere puto ꝙ sic ꝑ iura pallegata in ꝓxima qõne ⁊ maxime per.l.⁊ si ad speciem.tales eñ recipiunt ⁊ administrant.⁊ de ista materia inuentarij pulcra dixi ⁊ vtilia.d.l.tutores.j.de admi.tuto.Et lz hac.l.vel alia nõ credã reperiri ꝙ tutor iuret tñ q2 hic ⁊ alibi hoc in curatore dicit idẽ dicamus in tutore.vt in aut.vt hi q obli.perhibẽt res minorũ §.⁊ hic dicimus.⁊ ita etiã tenet Rofr.circa prin.libelli rubrica q ꝓ alio agere pñt.Si aũt ibi nõ fecerit vel fecerit ⁊ filio curatorẽ nõ dederit Fran.Ibi sufficientẽ ad fidẽ gubernatiõis.est ergo fideiussor idoneus si sit locuples ꝓ re vel cã ꝓ qua fideiubet.ꝓ hoc.ff.q satisda.co.l.si vero ꝓ condẽnato.§.q ꝓ rei qualitate.de dã.infec.l.sz hoc ita ⁊ insti.de excu.tut.§.sed ⁊ ꝓpter paupertatẽ.in fi.⁊ est ar.ꝙ tutor locuples satisdare nõ teneat.de quo dixi plene.j.de tuto.q nõ satis.sup rubrica.ibi quantũ possibile est.nota si enim fideiussorẽ dare nõ posset cõmitteret iuratorie cautioni vt.s.tit.ꝓxi.aut.gñaliter.⁊ ibi de hoc dixi.Unde fertur ꝙ dñs Ubertus de bobio actu legens in studio vercelleñ.cõsultus vtrũ dña blanca mater regis francie pupilli que dederat quosdam nobiles fideiussores qui tñ non sufficiebant quantũ ad regnũ cũ alios diceret se dare non posse excludi deberet a dicta tutela consuluit eã nõ repellendã per hãc l.cũ similibus.⁊ põt dicta opi.corroborari q2 quasi impossibile esset reperire fideiussores idoneos ꝓ regno francie ⁊ sic pupillus tutore careret ⁊ ꝓ hac etiã facit in aut.de fide instr.§.sz nos quidã.ibi quantũ possibile est.⁊.xxij.q.ij.faciat homo.et ibi in glo.nã ⁊ si iurasset aliquis aliquid facere qd nõ posset nõ tenet vt extra de iureiurã.querelã.⁊.c.breui.⁊ no.in glo.extra de voto.c.ij.in fi.in vlti.glo.⁊ ad hoc.ff.de reg.iur.l.impossibiliũ.ꝓ ipsa etiã dña facit quia ex quo admissi fuerunt fideiussores quos dedit per iudicẽ qui ei decreuit administrationẽ presumunt idonei vt.ff.de fideius.l.ij.⁊ qd ibi in glos.notat.⁊.ff.q satisda.cog.l.arbitrio.⁊ ego etiã de facto obtinui in quadam alia dña opi.predictã.In cõtrariũ multũ facit.j.de tuto.q satis nõ dedit.l.ij.⁊.l.iij.⁊ de hoc etiã ibi tetigi in glo.f.xij.tabu.in fine.contrariũ tenet glo.ff.de excu.tuto.l.amicissimos.in fi.sed illa reprobat per Dynũ.⁊ hec vera.¶ In glo.al's econtra in fi.dic aut onus satisdandi imminet alicui rõne rerũ aut ratione persone aut ratione administrationis aut rõne alterius iuris.Primo casu si petatur res ab eo cui onus satisdandi imminet tunc paupertas nõ excusat immo facit suspectũ vt.ff.q satisda.cog.l.si fideiussor.§.fi.vbi de hoc.Si vero petit rem ille cui onus imminet satisdandi tanꝙ suam ⁊ prima facie apparet sua tũc si nõ põt satisdare nõ cogit sed iuratoriã prestabit cautionẽ sub hipotheca rerũ suarũ vt.d.l.cũ nõ facile.⁊ in aut.de deposito.§.fi.⁊ de nup.§.si que vero.Si aũt petit tanꝙ alienam ꝓpter aliquod ius qd habet tunc paupertas nõ excusat.vt no.j.de vsufruc.l.iiij.⁊ ibi etiã notaui.Secundo casu qñ satisdatio imminet persone paupertas nõ excusat.vt.ff.de cust.reoꝝ.l.j.Tertio casu qñ rõne administratiõis nõ excusat paupertas vt.j.de tuto.qui nõ satisd.l.j.⁊ per totũ.⁊ de ꝓcura.l.si minor.in fi.fallit ꝓpter paternũ testimoniũ vt hac.l.Itẽ fallit ꝓpter magnã solennitatẽ ⁊ electoꝝ ꝑsonas.q2 tunc diuitie excusant.vt hac.l.ver.ita vt si quidem.Quarto casu dic vt supra titulo ꝓximo.aucten.generaliter.⁊ institu.de satisdatio.§.sed hodie.Iaco.de bel.

Am dementis. Ibi nobiliores.no.nobiliores vocãdos de genere puelle cũ agit de dote sibi constituenda.⁊ ꝓ hoc infra de nup.l.si furiosi.¶ In glos.vlti.ibi.l.romanus.Sed ibi vtrũq3 onus erat per se ⁊ ſm ius cõe.et de hoc vt plene dicet in.d.l.diuus.Oldr.⁊ Ja.de bel.

Ancimus. Ibi vel furore qui ꝓ absente habet vt.ff.de arbi.l.diẽ proferre.§.corã.de iure codicil.l.ij.§.penl'.⁊ de regu.iuris.l.vbi nõ voce.⁊ de materia huius.l.vide quod plene no.s.eo.l.si presens.ibi constituto.⁊ sic in ius vocari nõ poterat.vt.ff.de in ius voc.l.ij.Odof.Ibi interruptionẽ cũ eñ vsucapio in cursu est dicit interrupti vt not.ff.de solu.l.cũ quis.§.penul.Old.legũ doctor famosissimus.

¶ Rubrica.De hereticis.

Uper rubrica. Quia ista materia cõtinua est ⁊ successu temporum aucta ⁊ declarata et maxime de iure canonico ideo in modũ summe aliqua vtilia subijcio.Et de materia ista traditur per Azonẽ in summa huius tituli.⁊ Gofre.⁊ Hostien.⁊ in Speculo ⁊ aliquid tangitur in clemẽ
1 tinis.Et primo queritur vtrum papa possit accusari de heresi.⁊ est dicendum ꝙ sic.⁊ est dicendũ ꝙ de eius heresi cognoscet concilium vt plenissime habetur in textu glo.⁊ per Archidiaconũ.xl.distin.c.si papa.⁊ per eundem extra eodem.c.in fidei fauore.lib.vj.⁊ in Speculo de accusatore.§.vltimo.versic.item papa.per Hostien.in summa.§.qua pena.xv.distin.c.sic sancta.in textu ⁊ glo.xxv.questione.j.c.sunt quidam.⁊.xix.distin.c.anastasius.⁊ ibi in glo.⁊ ad hoc bene facit quod dicit augustinus in epistola ad glõrium ⁊ eliseum ⁊ reliquos donatistas vbi de concilio pape et cardinalium loquens sic.ita putemus illos episcopos q rome iudicauerunt nõ bonos iudices fuisse restabat adhuc plenarium ecclesie vniuersalis concilium vbi ⁊ cum ipsis iudicibus causa posset agitari ⁊ si male iudicasse cõuicti essent eorum sententie soluerentur.hec Augustinus vbi supra.⁊ hoc verum ꝙ concilium cognoscat si agatur de heresi pape viuentis.⁊ de hoc fuit magna concertatio tempore pape Joannis.xxij.qui predicabatur hereticus per quosdã fratres minores vt plene dixi supra de sacrosanc.eccle.l.iubemus nulli.Si aũt ageretur de heresi pape mortui tunc successor cognosceret vt notatur eundem Archidia.eodẽ.c.in fidei fauore.⁊ ita seruatũ fuit tpe Clementis quinti corã quo impugnabatur de heresi memoria bonifacij.viij.procurante rege frãcie existẽtibus accusatoribus dñis guillelmo de nogareto ⁊ guillelmo plasiano ⁊ tunc magna cõcertatio fuit vtrũ idez dñs papa clemens vel concilium deberet cognoscere.dñs Ricardus de senis sancti eustachij diaconus cardinalis qui defendebat memoriam dicti dñi Bonifacij allegabat ꝙ papa clemens successor dicti dñi bonifacij cognoscere nõ poterat quia parẽ potestatẽ cum ipso habuerat ⁊ par in parem nõ habet imperium extra de elec.innotuit.⁊ ad trebellianũ.l.ille a quo.§.tẽpestiuũ ⁊ quia causas pape deus suo iudicio reseruauit sine questione ix.q.iij.nemo.⁊.c.alioꝝ.⁊ quos deus suo iudicio reseruauit papa iudicare nõ potest.ij.q.v.consuluisti.xxiij.distin.habuisse.in fine.⁊.xxvj.q.vj.c.si duo.Item quia ex hoc maximũ scandalum sequi posset propter multos prelatos per eum ꝓmotos ⁊ multa alia acta ⁊ gesta per eũ ⁊ vbi scandalum magnũ timetur vindicta dei iudicio relinquit.iij.distin.deniq3.j.q.vj.quoties xxiij.q.iiij.nõ põt.⁊.c.ipsa.⁊ ita no.per Hug.i.d.c.deniq3.itẽ si viuente dño bonifacio conciliũ cognouisset.xvij.dist.c.hinc etiã.⁊.xxj.distin.nunc aũt.multo fortius eo defuncto.quia grauius delinquitur in defunctum ꝙ in viuentem arg.infra de sepul.viola.l.qui sepulcra.⁊ magis deferendum est defuncto:q2 se defendere nõ potest ne ignominia afficiat ꝙ si viueret.arg.de interro.actio.l.⁊ quia.⁊ insti.qui.ma.nõ possunt.§.j.Item sic seruatũ est al's cum actum est de heresi defunctoꝝ actuz est in concilio vt patet de heresi nestorij prima in ephesina synodo damnata deinde in calcedoniẽsi.xv.distin.sancta romana.⁊ infra eodem.l.damnato.⁊.l.quicunq3.in principio.et idem fecit Alexã.iij.qui congregauit lateranense conciliũ extra de scismaticis.c.j.eorum ergo vestigijs inherẽdum est.xxv.qõne.ij.decessoꝝ.⁊ extra de iura.cal.c.inherentes.Itẽ cum agitur de

heresi pape immutari posset ⁊ cōcuti status vniuersalis eccl'ie
⁊ talis status nō est in ptāte solius romani pōtificis.xxiiij.q.j.
2 memor.⁊ no.extra de ɔcessi.pbē.ꝓposuit. ¶ †Quis dicaꝛ he
reticus habeꝛ.xxiiij.q.iij.hereticus. et per Archi.eꝛ eo.c.ij.in
prin.li.vj.⁊ no.eꝛ.e.c.firmissime.vtrū heretici ɔpellēdi sunt ad
fidē no.ꝑ eundē Archi.e.c.ij.⁊ dixi.j.de iud eis.super rubrica.
Quis dicaꝛ credens eo.c.no.ꝑ eundē.⁊ quis defensoꝛ ⁊ qs fau
toꝛ ⁊ quis receptatoꝛ.⁊ p Hosti.in summa.e.ti.c.qui penā.⁊ de
recepto dixi.j.de iudeis.sup rubrica.Nolens erroꝛē suū defen
dere sed rationē audire hereticus nō est.xxiiij.q.iij.dixit apo
stolus.xvij.dist.nec licuit.⁊ ibi in glo.⁊ p Archi.⁊.d.c.nō aūt.
3 xxi.dist. ¶ †Utrum ꝓpria auctoritate possit qs hereticū cape
re de hoc fuit magna cōcertatio inter predictū.G.de nogare
to qui cēperat dictū dn̄m Bonifaciū papā asserēs eū hereticū
suffultus presidio dicti regis ⁊ dictos defensores dn̄i Bonifa
cij.Et primo videtur ꝙ nō.Hug.eñ not.ꝙ in capiendo here
ticū vel eius bona oꝛdo iuris seruandus est vt not.ꝑ eū.xxiij.
q.vij.i summa.⁊ p hoc est ea.cā.q.iij.in summa.⁊.d.c.nūc aūt.
xxi.dist.⁊ ꝓbaꝛ etiā de iuda Matth.⁊ Luc.ꝓpe finē. vbi licet
chꝛistus sciret eū traditurū esse eū tolerauit ⁊ eucharistiā ei de
dit dans per hoc intelligere ꝙ licet ipse per occulti iudicij sen
tentiā eū damnatū haberet.alij tñ eū per patiētiā sustinere de
berent.ij.q.j.vnus ex vobis.xxiiij.q.iiij.tu bonus.⁊ p hoc ex
tra de offi.oꝛd.c.si sacerdos.qō aūt delictū grauius delicto iu
de certe nullū.ꝑ hoc etiā ꝙ idolis seruiens nisi dānatus nō sit
vitandus nec ab eius cōione abstinendū.facit.xxiiij.q.j.§.j.in
fi.hoc idez videtur sentire Aug.ij.q.j.multi corrigunꝛ.⁊ Hie
rony.ait ante ꝓbationē accusationis illate neminē a tua cōmu
nione suspendas.qꝛ nō statim qui accusaꝛ reus est sed qui con
uinciꝛ criminosus.xv.q.j.c.vlt.Idē apl'us ad titū.hereticū ho
minē post primā coꝛrectionē deuita.q̄ verba posita sunt.d.c.
dixit apl'us.xxiiij.q.iij.Itē hereticus debitoꝛ est pene ⁊ reuer
sionis ad fidē vt.s̄.de sum.trini.l.inter claras.ver.sed qꝛ gre
miū.⁊ eꝛ eo.c.vergentis.nō ergo priuatus eū capere pōt cum
penā per reuersionē euadere possit.ff.de custo.reo.l.j.⁊ ꝑ hoc
ff.de re.iur.l.nō est singulis.⁊.j.de iudeis.l.nullus.vbi de hoc
dixi.nisi foꝛte esset de fuga suspectus.arg.ff.que in fraudē cre
di.l.ait pretoꝛ.§.si debitoꝛē.ꝑ hac etiā opinione facit infra eo.
l.quicūqꝫ.§.vniuersi.v̄.ꝙ si fecerint.vbi domus vl'ager in qui
bus cōgreganꝛ heretici applicantur ecclesie vel ciuitati demū
iudiciario oꝛdine premisso magis ipsas personas capi nō licet
nec obstat.c.si audieris.xxiij.q.v.nec glo.ibi posita que multū
ob.videtur qō.c.sumtū fuit Deutero.xiij.c.machabe.ij.quia
sicut apparet ex dictis.c.vnde sumitur loquitur quādo locus
vel ciuitas est in delicto quod patet quia dicto.c.xiij.dicit vr
bem delendam ꝙ nō fieret ex delicto vnius singularis.Cōtra
predicta tamē videtur expressum.xxiij.q.vij.per totū.⁊ magi
me in summa in glo.⁊ per Archi.⁊ ea.causa.q.v.si vos.per eū
dem Archi.vbi cōceditur spoliatio heretici ꝓpria auctoritate
⁊ per Gof.in summa huius titu.⁊ per Hosti.eo.tit.§.qualiter
deuitetur.versi.sed nunquid catholici.Sed dici posset ꝙ iura
prima intelligantur de heretico occulto scđo allegata de ma
nifesto.⁊ ꝑ hoc infra de malefi.⁊ mathe.l.vlti.in princi. vbi vi
detur requirere deprehensionē in crimine tutius tamē est sem
per auctoritate iudicis facere.An ⁊ quādo liceat hereticos oc
cidere vide per Archi.extra eo.c.presidentes.lib.vj.⁊ ibidem
etiam habes vtrum tota ciuitas possit exuri si aliqui sunt ibi
heretici.Quis dicaꝛ hereticus manifestus habeꝛ extra de ver
bo.signi.c.super quibusdā.An hereticus omnino occultus sit
excōmunicatus vide per Jo.an.in clem.de hereticis.c.j.Qui
dicantur relapsi habetur extra eo.c.excusatus.lib.vj.per Ar
chi.⁊ Cardi.⁊ Joan.an.⁊ ibidē de diuinatione ⁊ soꝛtilegijs ꝑ
eosdē.Et vtrū crimen istud moꝛte extinguatur quo ad fauto
res ⁊ defensoꝛes.Sed nunquid sentētia lata per hereticū inter
suos valeat.videtur ꝙ sic.xxiij.q.vij.c.j.circa mediuz.⁊ ibi de
hoc in glo.⁊ per Archi.Sed contra puto si sit notoꝛius quia
ab omnibus publicis actibus sunt exclusi vt infra auꝛ. creden
tes.ver.ꝙ si foꝛte iudex.⁊ extra eo.c.quicūqꝫ.§.heretici.lib.vj.
⁊ idem puto de instrumēto confecto per hereticū ꝙ nō valeat
per iura predicta nota.per Archi.xxiiij.q.j.subdiaconus.§.j.
⁊ de hoc vide in quadā qōne dn̄i Jac.de are.que incipit ſm cō
suetudinē ciuitatis venetiarū in tertio articulo ipsius qōnis
licet ꝑ prima opinione multū faciat.j.e.l.quoniā.ver.inter se
aūt.sed dic vt ibi dixi.Que differētia sit inter heresim ⁊ scisma
4 habeꝛ.xxiiij.q.iij.c.inter scisma.†Heresis diciꝛ diuisio ab vni
tate fidei vt in summa huius tituli in prin.⁊.ff.de excu.tuto.l.si
duas.§.j.vel diciꝛ quasi elesis ab eligo eligis qn̄ no sequiꝛ do
ctrinā chꝛisti ⁊ aploꝝ vel ro.eccle.sed eligit sibi nouā ⁊ falsam
credulitatē vt.s̄.de summa tri.⁊.l.j.contra quos apl's ad gala
tas.Si angelus de celo vobis aliud euangelizauerit anathe
ma sit.Unū specialissimū est in hoc crimine.s.ꝙ sacerdos cōfi
tentē sibi heresim pōt manifestare qō nō est in alijs peccatis vt
5 no.per Archi.de peni.dist.vj.c.sacerdos.†Utrum rediens de
heresi ad fidem possit ꝓmoueri habeꝛ.xij.di.nos ɔsuetudinē.
⁊.xxiij.q.iiij.ipsa pietas.Utrū filius magis teneat subuenire
patri heretico ꝙ extraneo catholico habeꝛ.xxx.dist.c.si qui fi
lij.in glo.⁊ per Archi.Utrū crimē heresis tollaꝛ p̄scriptiōe
⁊ quanta dicā.j.ti.ij.l.si quis defunctū ⁊c.Rescriptū ab hereti
co impetratū nō valet vt.s̄.de summa tri.l.ij.no.de sectis here
ticoꝝ ⁊ de eoꝝ materia satis habetur.xxiiij.causa per totum.⁊
maxime.c.penul.⁊ vlti.Utrum ꝑ prima cōtumacia sit excōmu
nicandus hereticus no.per Archid.extra.eo.c.cū cōtumacia.
lib.vj.⁊ opus est ꝙ in citatione inseratur ꝙ citatur ꝑ causa fi
dei vt ibi no.per totū.Uidi dubitari si aliquis cōmisit aliquid
hereticū in lombardia deinde iuit in tusciam vtruz inquisitoꝛ
tuscie possit eum punire.Jo.an.tenet ꝙ vtrubiqꝫ possit cōue
niri vt no.per eū extra eo.c.vt cōmissi.lib.vj.Archid.⁊ Card.
idem videntur sentire ꝙ remittatur ad locū vbi deliquit. per
auꝛ.vt nulli iudicū qꝛ eius delicta ibi magis poterunt esse no
ta ⁊ ꝑ hoc.ff.de accu.l.si cui.§.fi.⁊ hec fuit opi.Petri de bel.se
quens opinio fuit Jaco.de are.vt not.Cy.s̄.de summa tri.l.j.
ꝙ vbiqꝫ possit puniri.facit infra eod.l.arriani.quia vbiqꝫ vi
detur delinquere.Jaco.bu.qui hanc questionē tāgit supra de
summa tri.l.j.dicit aut petitur puniri qꝛ stat in solo romano ⁊
tunc locus sit remissioni vt.ff.de accu.l.si cui.§.fi.aut quia he
reticus ⁊ tunc quia heresis semper euz sequitur.nō eñ ex actu
punitur sed ex erroꝛe qui ex actu declaratur vt.ff.de tuto.⁊cu
ra.da.ab his.l.hi.⁊ de adqui.here.l.ꝑ herede.⁊.l.gerit.⁊ tunc
vbiqꝫ diciꝛ delinquere ⁊ ratione delicti vbiqꝫ puniꝛ. vt auꝛ.
qua in ꝓuincia.j.vbi de crimi.agi opoꝛ.⁊.ff.de offic.presi.l.iij.
¶ Deinde quero vtrū ex suspitionibus etiam vehementibus
in hoc crimine quis condēnetur .de hoc no.extra de presumt.
c.literas.⁊.c.filij.⁊.c.accusatus.extra.e.li.vj.⁊.e.ti.c.ij.per eun
dē Archid.in glo. signata sup verbo credentes vbi etiā no.ꝙ
ad plenā ꝓbationem sufficit si libri heresis reperiant apud ali
quē dicto.c.ij.in fi.Ex qbus cōcludiꝛ ꝙ ex p̄sumtiōe nō condē
natur quis in isto crimine.Nam in criminibus debent esse ꝓ
bationes luce meridiana clarioꝛes.vt.j.de ꝓba.l.sciant.⁊ de pe
nis.l.qui sententiā.si hoc est in alijs criminibus multo foꝛtius
in isto qō est grauius ⁊ vbi maius periculū vertiꝛ.⁊ideo cauti⁹
est agēdū vt.s̄.tit.ꝓxi.l.addictos.nec ob.j.e.l.ij.vbi diciꝛ ꝙ q
leui argumēto a fide catholica deuiat heretic⁹ est cēsendus qꝛ
talē deuiationē plene ꝓbari opꝫ vt.j.fa.ercis.l.vl.⁊ ibi no.i gl.
signata sup verbo iudicijs.⁊ de hoc no.ꝑ Hosti. in sum.eo.§.
qualr deprēdanꝛ.v̄.⁊ qꝛ inter sollicitudines.⁊ v̄.seq. ⁊ vtrū in
isto crimine sufficiāt duo testes.⁊ de mō ꝓbādi in isto crimine
vide qō no.ꝑ Arch.eꝛ.e.c.vt officiū.in gl.aliquoꝝ fuit sn̄ia.Ui
6 di dubitari †vtrū dare mulieri pocula amatoria vel ꝓpter cō
scientiā sumere hostiā nō ɔsecratā heresim sapiāt.de primo vi
deꝛ ꝙ nō.qꝛ crimē est aliud ꝑ se ⁊ alia pena puniꝛ ꝙ heresis.ff.
de pen.l.si qs aliqd.§.abortionis.j.de malefic.l.iiij.⁊ de sicca.l.
iij.§.sed ⁊ id.⁊ de scđo idē videꝛ qꝛ lꝫ talis dicaꝛ grauiter pec
care nō tñ diciꝛ hereticus esse.vt eꝛ de cele.missa.c.de hoīe.ima
gines vero facere ad amoꝛē mulierū ꝓuocanduz magis videꝛ
superstitiosum ꝙ hereticū lꝫ hoc indubitanter ſm Aug.lib.x.
de ciuit.dei.ad demones pertineat ludificatoꝛes animarū sibi
subditarū sic etiā tradit sctūs Tho.de aqui.in scđa scđe.xcvj.
dist.tit.de supstitionibus obseruātiarū qōne.ij.Remedia con
tra grandines facere nō est ꝓhibitū sed cōcessum vt.d.l.iiij.j.
de malefi.Demonia vero inuocare eis nefarias preces emitte
re ⁊ funesta sacrificia offerre ⁊ eoꝝ rn̄sa exposcere videnꝛ here
sim sapere manifestā.xxvj.q.iiij.igiꝛ genus diuinatiōis ⁊ not.
d.c.accusat⁹.§.sane.eꝛ.e.li.vj.ꝑ Arch.Jo.an.⁊ Car.Sed circa
hoc tres ɔsiderationes occurrūt prima est qꝛ cū oīa iudicenꝛ ex
fine intēto vt.ff.de fur.l.verū.⁊.l.q innuere.in ꝓn.vt referat in
uocare demonia ⁊ eoꝝ rn̄sa exposcere ad sciendū futura ⁊ hoc
sapiat heresim manifestā qꝛ creature attribuiꝛ qō ē ꝓpriū crea
toris.esaie.xli.annūtiate q̄ futura sunt in futuꝝ ⁊ scimus qꝛ dij
estis vos.an v̄o demones inuocenꝛ ad tētādū pudicitiā mulie
ris ⁊ tūc qꝛ inuocanꝛ ad id qō est eoꝝ ꝓpriū.s.tētare.⁊ iō salua
toꝛ eū in euāgelio tētatoꝛē vocat tūc lꝫ h̄ facere sit turpe ⁊ moꝛ
tale pctm̄ nō tñ sapit heresim manifestā ⁊ h̄ inuocatio nō ꝓce
dit ꝑ modū adoꝛatiōis.tūc eñ sec⁹ esset vt no.ꝑ Car.d.c.accu
satus.§.j.Scđa ɔsideratio est nūqd dato ꝙ h̄ nō sint foꝛmalr
heretica sed heresim sapiāt.si ꝑ simplicitatē cōmittētis ꝑdicta
qui foꝛte erat miles tali crimine detrahaꝛ quod videꝛ arg.j.de
iure delib.l.vlti.§.vl.Tertia ɔsideratio est an captus ⁊ infatua
tus amoꝛe mulieris ad finem libidinis talia faciēs tali crimini
detrahaꝛ

detrahatur ⁊ puto ꝙ sic quasi furiosus fecerit: qꝛ nihil furore amoris vehemẽtius ⁊c. in aut. qui. mo. natu. effi. le. §. illud quoqꝫ. ⁊ ibi in glo. ⁊ Phs dicit. vij. ethi. c. ij. Ire em̄ ⁊ ꝯcupiscẽtie venereoꝝ manifeste ⁊ corpus trãsmutãt quibusdã aũt ⁊ insanias faciũt ⁊c. In quocũqꝫ aũt crimine furioso parcit̃ vt. ff. de sicarijs. l. infans. ⁊ de offi. p̄sidis. l. diuus. ⁊ ita fuit determinatũ in romana curia ꝙ predicta nõ forent heretica in p̄sonã cuiusdã dñi Jo. de partimaco. ꝯ quẽ ꝓcedebat inquisitor sup̄ predictis. libẽter em̄ ipsi inq̄sitores laxant habenas eoꝝ maxime cõtra diuites dicẽdo heretica q̃ nõ sunt nec spectãt ad eoꝝ cognitionẽ vt. d. c. accusatus. §. sane. extra. e. li. vj. Uidi etiã dubitari an ista verba essent heretica quidã dixit ꝙ si aliq̄s vixit vsqꝫ in seniũ ⁊ tunc velit penitere de peccatis suis qđ nõ poterat. ⁊ videtur ꝙ sint heretica. dicit em̄ dñs p̄ ꝓphetã quacũqꝫ die conuersus fuerit pctõr ⁊ ingemuerit iniquitatũ eius amplius nõ recordabor. Ezech. xviij. l. dist. c. penitet. v. ⁊ dñs. q em̄ hoc nõ credit claues despicere videtur de q̄bus dicit̃ quodcũqꝫ ligaueris super terrã ⁊c. vt. d. ver. dñs. ⁊ alibi dicit̃. Cũ ꝯuersus ingemueris tũc saluus eris. xxvj. q. vj. c. is qui. ⁊ ad hoc. l. dist. c. qꝛ in fi. xxiij. q. iiij. c. duo ista. ⁊ xlij. dist. quiescamus. cũ si. ⁊. l. distin. ferrũ. de peni. dist. j. c. quantũlibet. ⁊. c. quãobrem. ⁊ ecclesia nõ claudit gremiũ redeunti. s̄. de sum. trini. l. inter claras. ⁊ ex̄. e. super eo. li. vj. ⁊ in psalmo. Cor cõtritũ ⁊ humiliatũ deus nõ despicies. Item dubitatur nunquid ille qui dixit se nõ credere ꝙ rome peccata alicui⁹ generis dimittãtur ⁊ ꝙ solus deus possit peccata dimittere sit hereticus. Et videtur ꝙ sic. qꝛ Petrus ligandi ⁊ soluendi potestatẽ accepit. vt. xxj. dist. in nouo. ⁊ c. q̄uis. ⁊. xxij. dist. sacrosancta. Tales aũt dicendo talia verba conantur auferre romane ecclesie priuilegia ab ip̄o christo tradita ⁊ talis sine dubio in heresim labitur. xxij. dist. c. j. dicẽdo em̄ talia verba aliter scriptura intelligit̃ quã sensus spiritus sancti flagitat a quo scripta est ⁊ talis hereticus appellari potest. xxiiij. q. iij. c. heresis. ⁊. §. sunt ⁊ alie. ⁊ traditas eccl'ie claues despicere videt̃. vt in prealleg. c. ponderet. v. ⁊ dñs. l. dist. vniuersi em̄. qui de sacramẽto corporis christi vl' baptismate seu de peccatoꝝ confessione matrimonio vel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere nõ metuunt q̄ sacrosancta romana ecclesia predicat ⁊ obseruat hereticus est censendus. ex̄. eo. c. ad abolendã. xxiiij. q. iij. c. heresis. illud ergo quod romana ecclesia seruat ⁊ mãdat ab alijs obseruari generaliter est seruandũ. xj. dist. quis nesciat. cũ ergo romana ecclesia predicet ⁊ obseruet ꝙ rome possint peccata dimitti ⁊ ꝙ papa possit dimittere aliter sentiens vel credens hereticus est habẽdus per iura predicta ⁊ pene taliũ cõtra faciẽtiũ, siue sint clerici siue laici sunt descripte in dicto. c. ad abolendã. §. presenti. ⁊. §. laicus ⁊. §. illos quoqꝫ. ⁊. eo. ti. sup̄ eo. ⁊. c. cũ s̄m leges. li. vj. Cõsueuit etiã queri quando proceditur contra aliquẽ mortuum tanq̄ contra hereticum vtrum quilibet possit adesse ad defendendũ eiusdem memoriã ⁊ sine satisdatione de hoc fuit maxima cõcertatio in predicta causa dñi Bonifacij ad cuius memorie defensionem interueniebat dñs Fran. gaitani nepos suus filius fratris Jaco. de mutina Baldredus doctor decretoꝝ ⁊ Socius de arimino. Et ꝙ quilibet defensor admittatur allegabat̃ per dictum dñm Ric. de senis. quia vbicũqꝫ agitur de statu hoĩs qui se defendere nõ potest vt infantis vel furiosi quilibet etiã extraneus potest defendere. ff. de liberali cã. l. benignius. alias est. l. iiij. §. fi. Cum igitur in causa heresis agatur de statu ⁊ fama defuncti qui se defendere non potest ergo quilibet defensor admittit̃. Item ꝓ hoc videtur expressum. ff. de ap. l. nõ tantum. Nec obstat ꝙ in tanto crimine nõ sit admittendus ꝓcurator in causa principali vel appellationis vt. l. penul. §. ad crimẽ ff. de publi. iudi. quia nõ vt ꝓcurator sed pro suo quodãmodo interesse quo interest hoĩem hoĩs beneficio affici hoc cõtingit vt no. in. d. l. nõ tm̄. Nec ob. gl. ibi posita in fine que dicit aliud in causa principali vbi nõ est sic promtũ periculum quia loquit̃ in viuente cui imputari põt ꝙ se nõ defendit in casu nostro sic est promtũ periculũ in hac causa principali vt not. xxiiij. q. ij. c. sane profertur vbi hoc clare not. ꝙ qñ crimẽ heresis obijcitur alicui defuncto quilibet etiã extraneus põt defendere nec tenetur etiã de rato cauere. Itẽ pro hoc qꝛ vbicũqꝫ absens dãnari potest de crimine ibi equum est audiri quẽuis pro eo verba facientẽ ⁊ eius innocentiã excusantẽ vt. ff. de ꝓcurat. l. seruum quoqꝫ. §. publice vtile. cũ igit̃ mortuus dicatur abesse vt. ff. de verb. sig. l. mulieris. §. fi. admittetur quilibet defensor prallegatus em̄. §. ad crimẽ. l. penult. de publi. iudi. locũ nõ habet in casibus vbi absens damnari potest. ⁊ ꝓ hac opinione ꝙ defensor admittatur est argu. ff. de ꝓcurato. l. nõ solum. §. finali. ⁊ infra de ꝓcura. l. exigendi. Item ille. §. ad crimen. loquitur in viuo cui imputari põt ꝙ se non defendit hic loquit̃ in defuncto qui se defendere nõ põt. Item absurdũ esset ꝙ defensio denegaretur vbi impugnatio cõcedit̃. vt. j. de iure fisci. l. facultas. ⁊ publica videt̃ talis defensio mortui magis q̄ accusatio qꝛ sanctius ⁊c. vt. ff. de penis. l. absentẽ. Preterea cũ p̄. §. publice admittatur defensor ad allegandas causas absentie satis allegat necessariã absentiã qui allegat mortẽ. vt. d. l. mulieris. §. fin. de verb. signi. ⁊ de offi. dele. c. si delegatus. lib. vj. Nec obstat. ff. de iudi. l. de qua re. §. cum absentẽ. immo facit ꝓ ista opi. ideo em̄ ibi iudiciũ nullũ est habitũ cũ defensore defuncti qꝛ cõtra mortuum agi nõ poterat nec ꝯtra eũ sñia ferri vt. ff. q̃ sent. sine ap. rescin. l. pe. cũ ergo de hoc crimine agat̃ ꝯ defunctũ p̄ ꝯñs admittat̃ defensor. Ad p̄dicta etiã facit qꝛ etiã ad missionẽ in possessionẽ nõ ꝓcedit̃ nisi vocatis his quos verosil'e est defensionẽ suscipere. vt. ff. q. ex cau. maio. l. ergo. de bonis auct. iu. pos. l. si minor. ⁊ in annotatiõe bonoꝝ semel req̄situs iterũ vocat̃ p̄ edicta vt. l. j. ff. de req. reis. l. multo fortius. in crimine tã periculoso nõ repellit̃ defensor. Itẽ dat̃ curator bonis capti ab hostib⁹ qꝛ se defendere nequit. ff. ex q. cau. maio. l. ab hostibus. multo magis in casu nostro admittet̃ defensor. nõ ob. ex̄. e. c. filij. li. vj. vbiident̃ certe p̄sone noĩari q̃ ad defensionẽ defuncti admittunt̃ ergo alij repellunt̃. Ibi em̄ erat qđ de heresi ꝓpter bona defuncti q̃ filij vel heredes defendebãt. ad defensionẽ vero p̄sone ꝙ nõ fuisset hereticus admitteret̃ quilibet. Preterea lꝫ. c. enumeret dictas p̄sonas nõ excludit alios admitti lꝫ ille p̄sone tanq̄ quarũ magis interest primo admittant̃. ar. ff. de accu. l. si plures. sed eis deficiẽtibus etiã alij admittunt̃ ⁊ ꝙ satisdare nõ teneant̃ tales defensores iudicatũ solui apparet quia nõ alieno noĩe sed ꝓprio defendũt vt ꝓbatũ est. s̄. Ultimo no. bonũ ⁊ vtile ꝯsiliũ ꝓ illis q aliq̄n inculpati fuerint de heresi est ꝙ ꝓtestent̃ maxime ĩ extremis se fuisse ⁊ esse catholicos ⁊ tenuisse ⁊ tenere fidẽ catholicã quã tenet docet ⁊ p̄dicat roma. eccl'. ⁊ cũ eadẽ fide vixisse ⁊ mori velle ⁊ ꝓbat̃ ꝙ hec ꝓtestatio sit valida ⁊ vtilis ex̄ de sum. trini. c. dãnamus. ꝓpe fi. ⁊ no. e. ti. c. firmiter. nã ⁊ Hieronymus idẽ fecit culpatus ab emulis. xxiij. q. j. hec est fides. ad qđ etiã facit. e. cã. q. ij. c. sane. Ibi sed in dñi sui fide ⁊c. vt qđ dicit dñi sui de deo intelligat̃. ⁊. c. ne quisq̄. vbi dicit de eo q cõstitut⁹ est in diuino iudicio nõ est nobis fas aliud decernere p̄ter id in quo eũ dies suprem⁹ inuenit. id etiã exp̄sse no. xl. di. c. si papa. ⁊. xxj. di. c. nũc aũt. ⁊ ista ꝓtestatio multũ allegabat̃ in fauore ⁊ defensione dicti dñi Bonifacij pape q fecerat talẽ ꝓtestationẽ corã cardinal'. ⁊ etiã ego allegaui in fauorẽ dñi Galeacij vicecomitis dñi mediolani q similẽ ꝓtestationẽ fecerat. ⁊ est notandũ ꝙ si inquisitores vadũt vel ꝓcedũt ex officio hoc facere debẽt suis expensis vt no. ꝑ eundẽ Arch. ex̄. e. c. vt officiũ. li. vj. ⁊ allegat in aut̃. vt nulli iudices. §. his insup̄ colla. ix. vtrũ leges vel canones seruari debeãt in bonis hereticoꝝ dicã. j. e. l. cognouimus. An crimẽ istud post mortẽ tollat̃ quinquẽnio dixi. j. de apost. l. si q̄s defunctũ. plene alia pulcra de materia huius titu. vide. j. de iudeis, sup̄ rubrica. v. vltimo quero de cruce signatis.

☞ Priuilegia concessa contemplatione religionis nõ prosunt nisi catholicis.

PRiuilegia. Hec lex hoc intẽdit ꝙ priuilegia cõcessa cõtẽplatiõe religionis nõ ꝓsunt nisi catholicis. ⁊ ꝓ hoc. ff. de iure immu. l. semp̄. §. lꝫ in corpore ⁊c.

ITem priuilegium. Ibi oĩa alia q̃ multa sunt vt. j. de priuile. do. ꝑ totũ. ⁊ in summa eiusdẽ tit. Sꝫ qđ si mulier catholica ꝯtraxit cũ viro catholico deinde effecta est heretica ⁊ sic amisit priuilegia dotis demũ maritus alienauit res aliq̄s postea reuersa est ad fidẽ. q̄rit̃ an in p̄dictis reb⁹ alienatis habeat priuilegiũ. ⁊ vĩ ꝙ sic q̄si nõ videat̃ diuertisse q̃ in breui reuersa est. ff. de repu. l. iij. ⁊ qꝛ p̄ reuersionẽ vident̃ restituta oĩa priuilegia vt ĩ corp̄e vñ hec sumit̃. §. pe. ⁊. j. de sen. pas. l. j. in fi. In ꝯriũ facit. ff. de solu. l. q res. §. areã. s̄. de epi. ⁊ cle. l. vl. §. fi. v. qđ si forsitan. ⁊ vĩ exp̄ssum in aut̃. vt cũ de ap. cogno. §. si q̄s vero de p̄dictis. v. si vero posthac fratres ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. in bello. j. e. aut̃. idẽ de nestorianis. et l. qm̄. ⁊ qđ ibi dicet̃. ⁊ ꝓ hoc etiã ar. j. de fideicõ. liber. l. q̄uis. de repu. here. l. fine. ⁊ hoc verius credo. In glo. vt inquantũ facere p̄nt dãnent̃. vt. ff. de re iudi. l. sunt p̄sone. Sed illud nõ est ꝓprie priuilegiũ dotis sed matrimonij. Oldra.

OMnes vetite. Cõstrue cũ verbo hereses qđ est. j. ibi insinuare quã nõ habẽt. No. qm̄ multoties allegatur ꝙ quis nõ potest docere qđ nescit. prius em̄ debet

esse discipulus ꝙ magister. ex̄ de elec. c. officij. ⁊ c. cū magistrū xxxvij. dist. q de mensa. ⁊ in auth. de sanctissimis epis. §. damus ⁊ ibi in glos. ⁊ gratiā quā quis nō habet alij dare nō pōt. j. q. j. c. gratia. ⁊ ibi in glo. ⁊ qōne. vij. daibertū. Que oīa faciunt ad qōnē de facto ad hoc em̄ vt mulier renūtiet velleiano opus est ꝙ sit certiorata vt. ff. ad velleia. l. vlti. §. penul. ⁊ ibi no. apparet quoddā instrm̄ in quo renuntiauit ⁊ in instrō cōtinet̄ ꝙ certiorata fuit per notariū qui instrm̄ confecit de viribus velleiani iudex mandauit ꝓ notario qui instrumentū confecit ⁊ interrogauit eum ꝙ esset beneficiū velleiani qui respondit se nescire: ex quo ꝓnuntiatū fuit renuntiationē nō valere per hunc tex. cum cōcor. ꝑ realle. Bartolinus de cornazano. dn̄s tn̄ Ric. dicebat ꝙ certioratio nō erat necessaria cū certi sint casus speciales quibus succurrit̄ mulieribus ius ignorantibus qui notantur. j. de iur. ⁊ facti ignor. l. vlti. inter quos nō est qn̄ renūtiant velleiano ignorātes ius nec etiā reperit̄ in iure ꝙ certiorari debeant lz glo. p̄dicta hoc dicat per. l. cū aquiliana. ff. de trāsact. sed illa nō loquit̄ de ignorātia iuris sed facti que nemini nocet vt. ff. de iuris ⁊ fac. igno. l. error. Ric. Sed ꝓ opinione glo. facit q2 in damnis vitandis iuris ignorantia nemini nocet. vt. ff. de iuris ⁊ facti igno. l. iuris. ⁊ l. error. cum ergo ex renuntiatione velleiani mulieres damnū incurrant videt̄ necessariū ꝙ certiorent̄ ⁊ cōis ꝯsuetudo hoc sequit̄ ꝙ certiorari debeāt immo qd̄ plus est Cy. s̄. de epis ⁊ cle. l. si quis in ꝯscribēdo. tenet ꝺm Jac. de are. ꝙ velleiano renūtiari nō posset q2 cōcedit̄ mulieribus ob sui facultatē. ⁊ q2 eadē subest ratio in renuntiatiōe prohibenda que in beneficio velleiani cōcedendo. s. facilitas mulierum ad qd̄ bene facit. ff. de noua. l. doli. ⁊ ad ꝑ realle. l. vl. §. pe. ad vellei. r̄ndet ꝙ ibi bis renuntiauerat ⁊ corā iudice. vt ⁊. j. ad vellei. l. si mulier. ⁊ in tutela renūtiat. l. auctoritate. vt. j. qn̄ mulier tutele officio fungi pōt. l. ij. al's ergo secus. cōis tn̄ opi. est in cōtrariū. Cy. Predicta sunt vera ꝺm eū qn̄ renūtiatio fit in ipso cōtractu. q2 ex fragilitate sexus videt̄ incidere in renūtiationē. Si aūt ex interuallo post contractū cōpletū tunc valet. vt. j. ad velleia. l. si mulier. ⁊ ita tenet in eodē tit. l. gn̄aliter. vbi etiā sic distinguit. Aut mulier intercedit pro viro ⁊ nihil valet nisi quatenus verteret̄ in eius vtilitatē nec renūtiari pōt. vt. j. ad velleia. auth. si qua mulier. ⁊ ibi dixi. Aut ꝓ extraneo ⁊ tunc in casibus sp̄ualibus in qbus nō iuuatur velleiano qui no. d. l. gn̄aliter. ⁊ tunc tenet̄ cū effectu nec est opus renuntiatōe. Aut intercedit alio casu ꝙ predictis et tunc aut sine scriptis ⁊ ipso iure nō valet ⁊ per cōseques nec renūtiatio aliquid operat̄. vt e. ti. l. antique. §. si. in fi. Aut cū scriptura solenni a tribus testibus signata ⁊ tunc obligat̄ ipso iure ⁊ si renuntiat tenet renūtiatio ꝺm cōem opi. glo. ⁊ doctor ꝺm Pe. ⁊ Cy. dic vt. s̄. dixi. Dicit etiā Cy. ibidē ꝙ mulier debet certiorari clare ⁊ expresse ⁊ ideo dicit ꝙ si cōtineat̄ in instrō simpliciter eā renūtiasse qd̄ nō valeat nisi dicat̄ eā expresse certioratā q2 ista est solēnitas extrinseca q̄ nō presumit̄ vt. ff. de publi. l. quecūq3. §. fin. ⁊ ibi no. Cy. ¶ In glo. i. articulo in fi. Nō aūt dicas argumēto. i. suspitione q2 ꝑpter suspitionē ꝙuis vehementē quis in3 hoc crimine nō dānat̄ vt no. ex̄ de presum. c. literas. ⁊ plenissime dixi. s̄. eo. super rubrica versi. deinde quero vtrum ex suspitionibus. ⁊ cetera legum.

Manicheos. Manichei dicti sūt a quodam noīe manes. Donatiste de quibus sequit̄ a quodā Donato vt ꝓbatur xxiiij. q. vlti. c. penul. v̄. manichei. ⁊ ver. donatiste. ⁊ ibi ponunt̄ errores eoꝝ aliter ꝙ glo. dicat ⁊ in eo. c. ponūtur etiā multe alie secte hereticoꝝ ⁊ errores eoꝝ. ⁊ xv. dist. in fi. Et ꝯtra istos manicheos no. multa ꝑ Archi. xj. dist. palam. de donato ⁊ epis donatistarū habet̄. xij. dist. nos ꝯsuetudinē. ix. distin. noli. in glo. ⁊ per Archi. ⁊ xxiiij. q. v. pena. de istis manicheis tractat etiā sanct⁹ Tho. de aqui. tractatu de articulis fidei ⁊ ecclesie sacramētis. §. scd̄s est error. Ibi bonoꝝ publicatiōe. Si sunt laici si aūt clerici applicant̄ ecclesie a qua stipendia suscipiunt vt extra. e. c. excōicamus. in princi. ⁊ c. vergētis. vbi de hoc ⁊ c. cognouimus. §. j. ⁊ auth. idē de nestorianis. in fi. pro heresi aūt mariti nō cōfiscatur dos mulieris catholice nisi cōtraxisset cū eo sciens eum hereticū vt extra. e. c. decreuit. li. vj. Inquisitores tn̄ de facto vt audiui pretendunt se habere priuilegiū super hoc nō habita distinctione clericoꝝ vel laicoꝝ confiscant bona officio inquisitiōis ⁊ romane ecclesie qd̄ credo cōtra iura esse ⁊ ꝙ cōtra iura in hoc faciant. facit extra eo. cū ꝺm leges. li. vj. ⁊ qd̄ no. ꝑ Archi. xxiiij. q. j. qui ꝯtra pacē. Ibi liberalitatē sic ex̄ eo. c. excōicamus. j. §. credētes. ⁊ c. si qs. ⁊ c. seq. Ibi cōuicto. s. postea. nā ⁊ anteꝙ ꝯuincat̄ est eis interdicta administratio ex die quo inciderūt in heresim lz de hoc olim fuerit opinio hodie est expressum ex̄. e. c. cū ꝺm leges. li. vj. cu3 ibi

nota. ⁊ no. de hoc ꝑ Dynū extra de reg. iur. possessor male fidei. ij. col. ver. ⁊ est aperta ratio. Ibi ergo ⁊ suprema cōtra hoc videtur ꝙ testari possit. j. e. l. cognouimus. in princi. sed sol. vt ibi dicā. Ibi in oīm fert̄ iniuriā. ex hoc dicūt quidā quemlibet sine exceptione in isto crimine ad accusandū admitti quasi suā iniuriā ꝓsequat̄ vt. ff. de accusa. l. hi tn̄ oēs. dn̄s tn̄ Ric. de senis in p̄dicta qōne dn̄i pape Bonifacij tenebat cōtrariū ⁊ allegabat. s̄. de epis ⁊ cle. l. raptores. in prin. vbi dicit̄ illud crimen cōmitti ꝯtra deū. ⁊ tn̄ lz illud sit publicū crimē q2 violētia vel stuprū cōmittit̄. nō tn̄ qlibet in eo dicit̄ suā iniuriā ꝓsequi sed cōem. Idē ꝓbat̄ eo. ti. si quis in hoc genus. vbi imperator valentinianus illud crimē statuit publicū ꝙ prius nō erat. nō tn̄ dicit̄ in eo quis ꝓpriā iniuriam ꝓsequi ⁊ qd̄ hac. l. dicit̄ in oīm fert̄ iniuriā hoc voluit solū notare ꝙ esset crimē publicū. non aūt ꝙ sit singulariū ꝓpria iniuria sed cōis. ⁊ hoc notat dictio oīm. s. quandā collectionē in cōi nō in particulari ar. ff. de leg. ij. si pluribus. de pig. actio. si necessarias. §. si annua. est em̄ hec dictio oīm signū vniuersale ⁊ collectiuū nō singuloꝝ distributiuū. quis em̄ diceret ex hoc crimine fieri particulariter ⁊ singulariter iniuriā cuilibet certe nullus. hec ergo tm̄ ꝺm eū operant̄ ista verba ꝙ crimen sit publicū qd̄ ante nō erat. nō aūt ꝙ in hoc crimine qs dicat̄ suā ꝓpriā iniuriā ꝓsequi. Sed ꝙ oēs indifferenter admittunt̄ ad accusationē in hoc crimine facit. ff. ad. l. iul. maie. l. famosi. ⁊ l. in qōnibus. Ibi licet. i. licitū est. Ol. ¶ Ibi a paterna ꝑuitate de hoc dic vt extra. e. c. vergētis. ⁊ clarius. e. ti. c. filij. lib. vj. ⁊ eo. ti. quicūq3. §. heretici. ⁊ c. statutū cū ibi not. ⁊. j. e. auth. gazaros. Ibi penitētibus demus hoc intellige de nō relapsis vt dixi. s̄. de sum. tri. l. fi. §. sed q2 gremiū ⁊ clarius ex̄. e. c. sup eo. lib. vj. cū ibi not. ⁊ de hoc an in delictis liceat penitere ⁊ detur venia penitētibus late dixi. s̄. de epis ⁊ cle. l. si quis nō dicā. v̄. sed ꝓ declaratione predictoꝝ. Ibi aculei dirigant̄ lz ista pena ꝺm has. ll. non esset clare determinata hodie sic ꝑ auth. credentes. vt ibi dicet̄. Ibi seruos insup. idē in oībus qui tenerent̄ ad aliquā fidelitatē vel aliqd̄ obsequiū. vt extra eo. c. vlti. In glos. est ergo in fi. Sed qd̄ hic ⁊ ibi notat̄ in hoc falsum est vt ibi dicā. Ric.

Si vero dn̄s tp̄alis. Ad hanc cōstitutionem Federici cōcor. extra eo. c. ad abolendā. §. fi. ⁊ c. excōicamus. §. moneant̄ aūt. ⁊ eo. ti. c. presidētes. lib. vj. cū ibi no. Et ista cōstitutio ⁊ alie federici edite ꝯ hereticos sunt ꝯfirmate ꝑ ecclesiā vt ex̄. e. c. inquisitionis. in prin. li. vj. ⁊ ibi de hoc tangit̄ ꝑ Archi. ⁊ Jo. an. ⁊ Car. ⁊ circa istas ꝯstitutiōes recurratis ad originale ⁊ glo. dn̄i Odo. sup eis factas q2 vtiles sunt. Et est etiā notandū ꝙ si aliqs dn̄s negligit purgare terrā suā hereticis vel occupatā ab eis recuperare qlibet post trieniū pōt hoc facere ⁊ ipsa3 terrā h̄re. xvj. q. iij. c. placuit. ij. ⁊ ibi in gl. ⁊ ꝑ Archi. ibi saluo iure dn̄i principalis exp̄ssum ar. ꝙ si vasallus vel emphiteota deliqt ita ꝙ ei⁹ bona ꝯfiscent̄ ꝙ ius dn̄i saluū manet ꝑ hoc. s̄. de epi. ⁊ cler. l. si qs p̄sbyter. ff. de dā. infec. l. si finita. §. si de vectigalibus. ⁊ ibi ꝑ Dynū ⁊ ꝑ eūdē de bonis dā. l. fi. §. si in libertinū. ⁊ l. eoꝝ. ⁊ est satis exp̄ssum i cle. e. c. ij. vbi ꝓpter delictū clerici nō publicabūt̄ bona eccl'ie ⁊ ibi de hoc ꝑ Jo. an. dn̄s tn̄ Guid. de suz. dicit ꝙ delictū puniat̄ qd̄ in vita vasalli remanebit penes fiscū vel estimabit̄ ius dn̄i vt no. ꝑ eū late in qōnibus statutoꝝ. v. charta. v̄. lz pone qōnē de facto qdā vasallus cuius opi. sequit̄ Albert⁹ de gan. in opere suo circa maleficia tit. de penis reoꝝ. v̄. itē pone ꝙ in statuto ꝯtineat̄. Idē puto si clericus habebat feudum ab aliquo dn̄o tp̄ali ⁊ dānatus sit de heresi. q2 credo feudū reuerti ad dn̄m tp̄alē sicut etiā ecōuerso si laicus teneat ab ecclesia ⁊ delinquat ita ꝙ eius bona publicent̄ reuertit̄ ad ecclesiā. vt extra de penis. c. in quibusdā. §. fi. ⁊. e. ti. c. felicis. v̄. si qua vero feuda. li. vj. ⁊ de hoc plene in libro dn̄i Old. primo quaterno responso an si clericus q tenebat in emphiteosim a dn̄o tp̄ali condemnet̄ de heresi ⁊c.

Credentes. De verbo ad verbū est posita extra. e. excōicamus. §. credentes. ⁊ concor. e. ti. c. sicut. ⁊ c. excōicamus. in fi. ⁊ vide qd̄ no. ꝑ Odo. in originali vnde hec sumitur. Et licet hec auth. nō faciat differētiā quo ad penā inter credentes fautores ⁊ receptatores de iure tn̄ canonico plus punitur credens. q2 sicut hereticus condēnatur ꝙ receptator vel fautor vt dicto. c. excōmunicamus. ij. in fi. ⁊ dicto. §. credētes. et hoc satis euidenter colligit̄ extra. c. accusatus. §. si vero probis. ⁊ ibi in glo. Jo. an. que incipit contra. s̄. eo. titu. ⁊ per Archidia. in glo. hic manifeste patet. Et qui sint credētes qui fautores qui receptatores ⁊ qui defensores plenissime nota. ꝑ eū eo. titu. c. ij. lib. vj. ⁊ bene per Jo. an. in clemē. de penis. c. j. vbi

etiam

etiã de socio cõsiliatore ⁊ auxiliatore no. ⁊ tetigi. s. eo. sup rubrica. ⁊ s. de epi. ⁊ cleri. l. si quis nõ dicã rapere circa finẽ. ⁊ tãgit̃ j. eo. arriani. Sed quo ad filios eoꝝ nõ ꝓmouendos ad officia publica vel ecclesiastica beneficia vsq; ad secundã generationẽ videnť pares oẽs predicti vt extra. e. quicũq;. §. heretici aũt. e. lib. vj. ibi nec ad testimoniuꝫ admittanť. Sed qd si tales testes admissi sunt in causa nunqd snĩa erit nulla. dicunt quidã ꝙ sic. quasi cõtra iuris ordinẽ lata. dñs Odo. in originali vñ hec sumitur dicit snĩam tenere sed ope restitutiõis rescindendã. Sicut ⁊ illa que datur pretextu falsoꝝ instroꝝ vt. j. si ex falsis instru. l. fi. ⁊. ff. de re iudi. l. diuus. qꝛ appellatione instroꝝ etiã testes cõtinenť vt. ff. de verb. sig. l. notionẽ. §. instroꝝ. Sed salua pace tãti patris nõ credo ꝙ sentẽtia rescindať per restitutionẽ quia hic testes nõ deposuerũt falsum nec credo eã nullã qꝛ nõ est de ordine iudicioꝝ tales testes admittere vel nõ admittere. sed credo locũ esse appellatiõi: qꝛ iudex ꝯ ius litigatoris tales testes admisit ⁊ eis fidem adhibuit ꝙ facere nõ debuit. ⁊ ideo appellationi locus est nisi forte error esset expressus in ipa snĩa puta qꝛ in ea dictũ esset adhibita fide talibus testibus hereticis. tũc eñ snĩa esset nulla vt. ff. q̃ snĩe sine ap. rescin. l. j. §. itẽ cũ ꝯ sacras. ibi rñdere cogať. excipere tñ põt vt plene no. extra de excep. cũ inter. R. priorẽ p Ber. Inno. ⁊ Host. ⁊. e. ti. c. pia. lib. vj. ⁊ ibi p Jo. an. ⁊ Arch. Cõpẽsare aũt nõ posset vt ibi no. Et ꝙ dicit negotio intellige de ciuili ⁊ criminali. ar. j. de iurisdic. oĩm iu. l. in criminali. vbi cause fiscales. l. fi. ⁊. s. de epi. ⁊ cle. l. cũ clericis. in prin. ibi ciuilibus vel criminalibus negotijs. et qꝛ tales sunt infames ⁊ sic ab accusando repelluntur. ff. de accusa. l. qui accusare.

ARriani. Qui fuerunt istorum auctores ⁊ quare sic dicti et de erroribus eorum habeť. xxiiij. q. vlti. c. penulti. ⁊ cõtra eorũ errores vide qõ plene no. de cõsec. dist. ij. c. in christo pater. in glo. ⁊ per Archi. ⁊ p Jo. an. in cle. de summa tri. c. vnico. in glo. per hoc cõprehẽdit v. arriani. eurioniani. ista secta nõ habeť. in. d. c. pe. nec papianiste nec phryges nec pepustite nec borboriani nec messaliani nec andiani nisi forte dicere vellet adamiani de qbꝰ ibi dꝛ nec alique alie q̃ sequũť ⁊ alique sunt ibi ⁊ eadẽ causa ⁊. q. per totũ que nõ sunt hic. Ibi de ciuitatibus expellẽdis no. de pena expulsionis ciuitatis de quo dic vt. s. ti. pxi. l. mathematicos. ⁊ no. etiã qõ sequiť ꝙ heretici iniuriã faciũt elemẽtis. Ibi viridi obseruãtia. no. venustũ verbũ. Old. Ibi priuatis edificijs. no. penã receptantiũ hereticos in domibus suis p se vel aliũ sciẽter vel ignoranter de quo dixi. s. eo. auť. credẽtes. ⁊ p hoc. j. l. pxi. §. ꝙ si fecerint ꝙ posset trahi etiaꝫ ad receptatores alioꝝ maleficoꝝ. vt. j. de fal. mo. l. j. §. domus. ⁊ de incestis nup. l. cũ ancillis. sed de hoc dic vt. j. de his qui latro. vel alte. cri. reos. ⁊. ff. de recep. per totuꝫ. ¶ Ibi fecerit. i. cõuẽticulã hereticoꝝ admiserit. Old. ibi post verba repete subito qõ est supra. Oldra. Ibi seruilis cõditionis qꝛ maiores nostri in omni supplicio ⁊c. vt. ff. de penis. l. capitaliũ. §. fi. de quo dic vt dixi. s. de summa trini. l. iij. ⁊ de epi. ⁊ cleri. l. presbyteri. Ibi ꝓhibendi scꝫ heretici. ⁊ est casus nominatiui ⁊ numeri pluralis. Ibi de militia. scꝫ ꝙ ad eã aspirare nõ possint. vt. j. l. pxima. §. nullus. Oldra. In fine. cõcor. s. de summa trini. l. ij. ij. rñso. ⁊ ibi in glo. ¶ In glo. infra eo. si quis contra. So. vt ibi plene no.

DAmnato. Ibi portẽtuose. i. miraculose. vt. ff. de verb. signi. l. queret aliquis. Ol. ⁊ de isto nestorio ⁊ eius erroribus ⁊ libris dixi. s. l. pxi. ⁊ no. ꝙ dãnať scriptura ꝓpter auctorẽ de quo dixi. j. de vete. iu. enucl. l. j. §. iubemus ⁊c.

CVriales. Ibi onerosos. i. curijs seu officijs obligatos qõ est. j. Old. In glo. no. penã. Ibi relegatoꝝ in fi. vbi de hoc. in glo. no. ⁊ de neg. gest. l. siue hereditaria. ⁊ plenissime per Dy. ex̃ de reg. iur. c. qõ ob grãm. in fi. lib. vj.

QVicunq;. Ibi nestorij error: qui dicebat aliud christũ aliud verbũ dei vt s. de sum. trini. l. reddentes. §. manifestũ. ⁊. xxiiij. q. vlti. c. penul. v. nestoriani. ⁊ errores huius nestorij ⁊ euticetis elegantissime confundit Boetius in quodã suo libro de duabus naturis in vna ꝑsona christi. ¶ Ibi prioribus concilijs. s. tribus supradictis a principio. l. huiusq;. Ibi symbolo fidei. qõ est credo in deũ. qõ quare dicať symbolũ not. in gl. rubrice extra de sum. trini. ⁊ fide ca. ⁊ plenius p Hosti. in summa. Ibi idẽ sacrilegiũ. facies eñ habent diuersas sed caudas adinuicem colligatas. qꝛ de vanitate cõueniũt in idipm. extra eo. c. excõicamus. scdo ibi ꝓpterio ꝓpriũ nomen predicti antistitis. Ibi paraxmasis. i. congregationes ⁊ est indeclinabile.

¶ Quod si fecerint ibi orthodoxe ecclesie. sed de qua ecclesia intelligemus si plures sunt in ciuitate. ad hoc possunt adduci allegata in simili qõne. s. de sacrosan. eccl. l. j. v. quid si testator reliquit ecclesie nullã noĩando. ego tñ puto ꝙ cathedrali tãq̃ digniori intelligať hoc casu ar. insti. de iure naturali. §. sꝫ quoties nõ addimus nomẽ licꝫ videať ar. ꝯ extra de prebẽ. c. q̃uis §. j. li. vj. Sed ibi de dãno ⁊ ideo nõ includiť hec auť. de cõmodo ⁊ fauore. ⁊ ideo credo ꝙ includať ⁊ vide qõ nota. p Jo. an. Nulluꝫ ꝓterea. ibi metropolitana. i. que habet metropolitanũ i. archiepm ⁊ sic est caput ꝓuincie vt. j. de metropoli herito. l. vnica. lib. xj. Ibi libros habere no. vt ⁊. s. ti. pxi. l. mathematicos. ⁊ tenet Archi. ex̃. eo. c. ij. in fi. li. vj. ꝙ hoc sufficiat ad plenã ꝓbationẽ heresis. s. si reperianť libri hereticales penes aliquẽ. vt dixi. s. eo. supꝰ rubrica. v. deinde q̃ro vtrũ ex presumtõibus Ibi denarũ. i. x. ⁊. x. vt. ff. de leg. j. l. si qs testõ. Old. In glo. j. in fi. ⁊ de auc̃te ⁊ ꝑtãte istoꝝ quatuor cõcilioꝝ dixi. s. de sum. trin. l. victor. §. suscipimus. in glo. no. alterũ ibi. l. cũ filio. immo cuꝫ ex filio in glo. vt ⁊. s. Ibi cõuenticulã immo hec. l. ⁊. l. j. j. de fal. mo. j. allegata ꝯdicunt. qꝛ diciť fisco ⁊ nõ ecclesie applicari. sed solue vt no. j. e. l. si quis. j. e. in glo. puniť negligẽtia de quo dic vt dixi. s. de epis ⁊ cleri. l. si quis nõ dicã. circa fin. Ibi de pig. l. j. male scriptũ est ⁊ debet dicere de paganis ⁊ sacrificijs ⁊ tẽplis. l. j. in fi. Oldra.

SI quis orthodoxe. Ibi nostre serenitatis nota pulcrũ tex. vsq; in fi. Oldr. In glo. magna in fi. hanc solu. puto veriorẽ al's cõtradiceret. l. cõuenticulã. q̃ indistincte dicit publicari fisco predictis alijs legibus que dicũt ecclesie applicari ⁊c.

COgnouimus. Ibi siue ex testõ. hereticus ergo põt cõdere testm̃ vt hic expresse in auť. vt cũ de ap. co. §. gñalem. Itẽ capere ex testõ vt. s. l. px. Ibi vel secreto iudicio cõposita ⁊ in auť. de eccle. ti. §. si aũt orthodoxas. ⁊ speciale est in manicheis ꝓpter eorum grauissimã heresim vt intestabiles sint. ⁊ ita sentit Azo in summa huius ti. §. j. Hodie aũt expeditũ est tam iure canonico q̃ ciuili qꝛ heretici cuiuscũq; secte ⁊ credẽtes ⁊ fautores et receptatores testamẽti factione priuati sunt vt. s. e. auť. credẽtes. ⁊ extra eo. excõicamus. §. credẽtes. ⁊ qꝛ sunt exclusi ab oĩbus actibus legitimis vt extra. e. quicũq;. §. heretici. lib. vj. ⁊ qꝛ eoꝝ bona ex die cõmissi criminis sunt cõfiscata vt eo. ti. c. cũ ſm leges. lib. vj. ⁊. j. e. auť. gazaros. Itẽ notãdũ ꝙ p istã. l. succedũt filij orthodoxi ex testõ ⁊ ab intestato. de iure vero canonico aliud est vt dixi. s. e. manicheos. Sꝫ qõ ius seruabimus quo ad ꝑdicta vtrũ ius ciuile vel canonicũ. ꝙ ius canonicũ seruari debeat no. ex̃. e. c. vergẽtis. Gof. aũt tꝫ cõtrariũ. s. ꝙ in bonis tpalibꝰ seruent leges ⁊ nõ canones nisi in terris subiect; romane eccl'ie ẽt quo ad iurisdictionẽ tpalẽ. vt no. p eundẽ in summa huiꝰ ti. §. qd si heretici filios habeãt. primã opi. puto veriorẽ: qꝛ cũ crimẽ sit eccl'iasticũ ⁊ quo ad crimẽ seruemus ius canonicũ ⁊ quo etiã ad dãnationẽ vt extra. e. vt inquisitionis. li. vj. ergo ⁊ in bonis vt extra de dote post diuortiũ restituẽda. c. de prudentia. ⁊ hanc opi. sequi videť Jo. an. ex̃ e. c. cũ ſm leges. ⁊ de hoc ẽt satis no. xxiiij. q. vij. in prin. in glo. que incipit nõ solũ. ⁊ ibi plene p Archi. ⁊ dicunt quidã speciale esse in crimine heresis. In alijs aũt criminibꝰ ecclesiasticis puta vsuris ⁊ similibus dicunt ꝙ ecclesia nõ põt capere laicũ nec punire sed solũ cẽsura eccl'iastica cõpellere ar. ex̃ de foro cõpe. c. cũ laicus. li. vj. vbi cũ loquiť de captione restringit solũ ad clericos. ⁊ p hoc extra de penis. c. q̃uis. e. li. vj. ⁊ videtur expressum ꝙ nõ possit sine preside. in auť. de mã. prin. §. si vero canonicũ. ⁊ p hoc etiã. s. de sa. san. ec. l. placet. vbi iudex ecclesiasticus excõicat sacrilegũ ⁊ secularis deportat. In cõtrariũ videť qꝛ rõne talis delicti factꝰ est de foro ecclesie. vt. s. de epis ⁊ cle. auť. itẽ nulla cõitas. ⁊ ibi not. extra de cõpe. c. cũ sit generale. ⁊ c. ex tenore. ⁊ ad hoc põt inuocare brachium seculare vt extra de offi. ordinarij. c. j. ⁊ ibi in glo. ⁊ per Inno. ⁊ dixi. s. titu. primo. l. episcopale. Et pro hac opinione videtur expressuꝫ supra de epi. ⁊ cleri. auť. causa que fit cũ monacho. in fine. ⁊ p hoc extra de penis. c. felicis. li. vj. ⁊ de censi. romana. eo. li. ⁊ in clemẽtinis de penis. c. j. Ibi viuẽtibus aũt. s. genitoribus. Ibi ꝑscribere repete necessitatẽ imponimus Oldra. ⁊ no. verba que sequunť ꝙ dotes ⁊ alimẽta cõstituuntur ſm vires patrimonij: vt. ff. de iure do. l. quero. ⁊ speciale est in parẽtibꝰ hereticis qõ indicant verba talibus genitoribus ⁊ sic alij catholici nõ tenẽtur qõ est ar. ꝙ pater nõ teneatur dare filio partẽ de quo plene dixi. s. ti. primo. l. si lenones. Sed hoc quo ad dotem ⁊ dona. verũ nõ puto immo parentes etiã catholici tenentur. vt. ff. de ritu nup. l. q liberos. ⁊. j. de dot. ꝓmissione. l. fi. ibi in huius

modi liberalitatibus.s.alimentoꝝ pstatiõe dotis ⁊ ante nup. donatio q̃ liberalitas appellat̃ vt hic.⁊.ff.de libe.agn.l.si qs a liberis.§.alimēta.⁊.§.penul.⁊.ff.que in frau.credi.l.fi.§.si a so cero.v̄.ac si neuter.⁊ibi in glo.⁊ sic sub liberalitatis appellatio ne debitū naturale persoluit vt.j.de impo.luc.descri.l.j.li.x.in glo.⁊.j.de alē.libe.l.j.immo.l.vlti.Oldra.

Idem de nestorianis. Ibi trāsmittere. hoc corrigit̃ per aut̃.gazaros.que statim sequit̃ ⁊ di xi.s.l.pxi.⁊.l.manicheos.Ibi absq̧ restitutiõe fru ctuum. Nota bona debere restitui hereticis ad fidē reuersis. de quo plene no.p Archi.xxiij.q.v.c.si vos.⁊.q̃one.vij.in sum ma.in glo.⁊ per eundem Archi.c.ꝙ aut̃.⁊ in q̃onibus Pylei. xxvij.q̃one q̃ incipit quidā senensis.⁊ est expressum extra eo. c.accusatus.§.porro.⁊ ibi p Archi.⁊ restituunt̃ sine rõne fru ctuum vt hic dicit̃ qḋ facit ꝙ si bannitus cuius bona erant pu blicata beneficio pacis vel aliter exeat de banno ꝙ bona eidē restituant̃ talia qualia sunt nō habita fructuū rõne.pro hoc in aut̃.de priuile.dotis mulie.nō prestan.§.fi.⁊ arg.ff.de serui.ru sti.predio.l.si attilicinus. Ad predicta etiā bene facit.j.de sen ten.passis.l.fina.cū his que ibi dicētur.⁊ qḋ dicit̃ de monacho cuius ingressus nō tenuit ꝙ bona sibi restituunt̃.xvij.q.j.gon saldus.⁊.q.ij.si quis incognitus.⁊ ibi no.⁊ quod no. in glo.et per Archi.l.dist.c.cõtumaces.⁊ que dicā in pxi. q̃one. Pone em̄ aliquē bannitū in aliqua ciuitate in qua est statutū ꝙ bāni to nō fiat ratio nisi contingat eum in persona feriri eo existēte in banno aliquis dedit sibi damnū vel abstulit sibi res suas de inde exemtus est de banno ⁊ agit contra istum qui damnū de dit vel res abstulit.queritur an possit. ⁊ videtur ꝙ sic.q2 resti tutus recuperat iura sua.arg.huius aut̃.⁊ iuriū pallegatoꝝ ⁊ maxime.l.fi.j.de sentē.passis. Nam absolutio reddit illud qḋ excõicatio sustulit.xv.q.vj.c.nos sanctoꝝ.⁊.c.seq.⁊ argu.extra de elec.c.qua diligentia.Et p hac opinione etiā bene facit.j.q ad lib.peruenire nō possunt.l.j.licet em̄ tpe quo erat in banno agere nō posset obstante statuto hodie tn̄ potest qḋ sufficit:q2 etiā si tempore ferende sentētie haberet sufficeret vt.ff.de pig. actio.l.si rem.§.fi.cum simi.Item q2 statutum valuisse nō vide tur cum sit contra legē dei que inhibet cõcupiscentiā ⁊ absolu tionem rei aliene ⁊ ita cõtra hoc nō potest fieri statutū nec in troduci consuetudo vt pꝫ ex his que no.j.si cõtra ius vel vti litatem publicā.l.fi.In contrariū videt̃ quia damnū ⁊ ablatio rerū facta fuerunt auctoritate statuti ergo impunitū esse debꝫ quocūq̧ tpe vt.j.de adulte.l.graccus.Item q2 ab initio nulla iniuria vel actio iniuriarū nata fuit ergo ⁊c.vt.ff.de regu.iur. l.qḋ ab initio.⁊ p hoc.ff.de verb.obliga.inter stipulantē.§.sa cram.⁊ p hoc oĩa iura que dicūt initiū spectandū. Item quia de gesto in seruitute nō tenet̃ liber factus.j.an seruus ex suo fa cto.per totū.⁊ hanc opi.vidi cõiter approbari.Et etiā tenuit dñs Nicolaus carperotius ciuis romanus qui actu legens bonoñ.eā publice disputauit p eius determinatione adducēs s.de episco.⁊ cleri.l.fi.§.fi.ver.quid si forsitan.⁊ qḋ dixi in simi li q̃one.s.eo.aut̃.itē priuilegiū.⁊.j.de his qui poten.no.ti.pre. alie.affi.l.j.circa finē.ibi nec repetende ⁊c.⁊ p hoc.ff.qḋ vi aut clam.l.si alius.§.est aūt.de penis.l.j.in prin.⁊ de iniurijs.l. in iuriarū estimatio.de lega.ij.l.cum filius.§.seruus. vbi nō ca pax licet postea factus capax beneficiū nō consequit̃.⁊ ad hoc etiā facit qḋ no.in aut̃.de monac.in prin.Contra predicta mul tum facere videtur qḋ no.Inno.extra de dolo ⁊ cõtu.c.verita tis.⁊ extra de penis.c.felicis.ver.cū vero talis.lib.vj.Ex predi ctis etiā pendet alterius questionis solutio.scꝫ si talis banni tus existens in banno mutuauit alij vel alio modo contraxit: vtrū exemto de banno possit agere ex tali cõtractu de quo vi de quod no.j.de rescin.ven.l.ij.penultima q̃one in fine. nō ex spectato anni lapsu.vt in cor.vnde hec sumitur Oldra.in glo. i.qui nō habent caput.de istis acephalis habetur.xxiiij.q.vlt. c.penul.ver.acephalice.in glo.s.anno.§.pen.Et est casus satis singularis in quo ecclesie currit singularis prescriptio.Et pōt esse ratio quia in adquirendis loquit̃ nō in quesitis argu.j.de adquir.pos.l.fi.Quod forte corrigit̃ per aut̃.gazaros.que sta tim sequit̃ sicut est in successiõne filioꝝ ⁊ agnatoꝝ.Rica. in ea. glo.vbi rñdeo sic de hoc dic vt dixi.s.de sacrosan.ec.l.iubem⁹ nullā.Ibi ⁊ hic de hoc no.p Ber.⁊ Inno.de in inte.resti.c.j.⁊ c.auditis.⁊ dixi.s.de sac.san.ec.aut̃.quas actiones.

Gazaros. Concor. extra eo.c.penul.⁊ vide l. imperatoris henrici quā posui sub rubrica de summa trinita. Ibi confiscent̃ innuit ꝙ per sententiā sed tu dic ipso facto vt extra codē. cū bm̄ leges.cū ibi nota.lib.vj.⁊ dixi.s.eo.manicheos.sup ver bo cõuicto.Ibi reuertent̃ nisi reuertantur ad fidē vt.s.pxima aut̃.dixi.Ibi venire nō pñt ⁊ sic corrigit.l.cognouimus.s.eo. ⁊ supra.pxima aut̃.que admittebant liberos catholicos ad suc cessionē ⁊ p hoc extra eo.c.filij.lib.vj.⁊ dixi.s.e.manicheos.vi de circa hanc q̃onem dñi Iaco.de bel.in libro dñi Odof.q̃ in cipit q̃one disputata in scholis meis in ciuitate perusij cõtinet̃ in legibus imperatoris federici ⁊ qḋ not.j.ad.l.iuliā maie.v̄.se xto querit̃.Ibi maiestate.sed maiestate tpali offensa priuātur filij successione paterna.vt.j.ad.l.iul̃.ma.l.qsqs.§.filij ergo ⁊c. et vide qḋ ibi in fi.no.p Cy.v̄.vj.querit̃.⁊ p hoc facit glo.Io. an.ex̃.e.quicūq̧.lib.vj.In glo.no.casuꝫ in quo p delicto.in fi. cõcor ex̃. eo.c.excõicamus.j.§.qui aūt.et eo.tit.cū cõtumacia. li.cū ibi no.et opus est ꝙ citatio cõtineat ꝙ super fide citat̃ vt ibi no.p Archi.et dixi.s.e.sup rubri.v̄.vtrū ppria ɔtumacia. et de ista cõtumacia p annū no.s.de epi.et cle.aut̃.sed quecūq̧ cõitas.⁊ audiui ꝙ Inno.iiij.ex hac causa ɔdēnauit federicū secundū q hanc aut̃.edidit q2 ipse Federicus in excõicatione p annū steterat alias tn̄ causas dānationis narrat ipse Inno. extra de sñia et re iudi.c.ad apostolice.lib.vj.vbi est sñia dam nationis ipsius Federici.

1 ¶ Heretici testificari nō possunt.
2 Hereticis credentes testificari nō possunt.
3 Heretici reuersi ad fidē an possint testificari.

1 **Quoniam multi.** † Quidqd hic dicatur de testimonio hereticoꝝ credo eos indistincte testificari nō posse iure ciuili vel canonico hodie q2 oēs infa mes sunt vt.s.pxi.aut̃.⁊ infames a testimonio re pellunt̃.ff.de testi.l.iij.§.iul̃.et ibi in glos.q̃ incipit fine delatu.

2 † Itē q2 credētes hereticis a testimonio repellunt̃ vt.s.eo.aut̃. credentes.ergo multo fortius heretici.Item q2 excõicati sunt vt ex̃.e.excõicamus.⁊ excõicati a testimonio repellunt̃ vt extra de testi.c.veniēs.ij.in fi.de sñia excõ.c.decernimus.li.vj.cū ibi no.⁊ de excep.pia.li.vj.Itē q2 spāle videt̃ fauore fidei ꝙ in cā heresis eoꝝ testimoniū admittat̃ vt ex̃.e.c.accusatus.§.lꝫ vero li.vj.et.c.in fidei fauorē.Itē q2 ab omni officio publico exclu dunt̃ vt extra eo.c.quicūq̧.§.heretici aūt.li.vj.et sic ista.l.cor recta est quo ad hereticos.⁊ ita sentit glo. supra de summa tri nitate.l.prima.scꝫ in fine.⁊ Gofre.in summa de testi. prima co lū.§.fides.et nota.extra.eo.c.j.⁊.ij.q.vij.si hereticus.de cruce signatis ppter heresim vide in Spe.de teste.v̄.qd de portāti

3 bus cruces.† Sed si ad fidem reuertant̃ nūquid poterūt testifi cari.videt̃ ꝙ nō q2 penitētia nō desinit esse nocens.ff.de furt̃. l.qui ea mente.et p hoc.ff.de re mili.l.qui cum vno.§. ignomi nia.In cõtrariū videt̃ ꝙ pnīa admittat̃ vt.ff.de fal.l.qui fal.et ar.bonū in aut̃.vt cū de ap.cogno.§.si vero post hac.⁊ melius de priuilegio dot.heret.mulie.nō prestando.§.fi.et ibi in glo. ⁊ arg.bonū.ff.de excu.tu.l.ex oratiõe.et hanc puta veriorē. p et contra pñt adduci nota.s.e.aut̃.itē priuilegiū.et.j. de testi. l.iureiurandi.vltra mediū.v̄.et predicta etiā possent allegari et ver.modo ad declaratione scōe partis.An aūt in iudeis sit correcta hec lex idē Gof.ibidē tenet ꝙ sic.et Spe.de teste.§.j. ver.itē ꝙ est iudeus.et per Ber.et Inno.extra de testi.c.iudei cū et ipsi sint heretici vt no.ibidē et dicā etiā.j.de iudeis.l.fin. Predicta tn̄ tenet Azo in summa huius tituli circa mediū fo re vera in iudicio si aūt in cõtractu testes apponant̃ dicit nō vi tiari contractū et idem dicit in alijs actibus extraiudicialib⁹ cõtra qḋ tn̄ faciunt iura predicta nisi forte intelligant̃ de here ticis nō notorijs ar.j.de testa.l.j.et de contrahē.em.l.qꝫ diffici le.et ad hoc bene facit qḋ no.p Inno.in.d.c.pia.de excepti.in vlti.glo.magna vbi late tangit de gestis p excõicatū notoriū et occultū.Inter se aūt not.quales sunt litigatores tales sunt testes.Ex quo colligit dñs Martin⁹ de fano.ꝙ si litigatores sunt infames testes possint esse infames.⁊ p hoc extra de exce ptio.c.cū ecclesiastice.in fi.et dicto.c.si hereticus.ij.q.vij. Con trariū tn̄ no.xxv.q.vj.notificamus.et facit qḋ dicā.j.de inof. testa.l.in arenā.in fi. Sepe allegat̃ per aduocatos dilationes petentes cū concor.hic in glo.⁊.iij.q.iij.c.de inducijs. et de te sti.intimauit.⁊ ibi in glo.⁊.c.dilecti.⁊.c.sequē.⁊ qḋ not.ff.de te sti.l.inuiti.et de tēpo.ap.l.ij.in princ. In cõtrariū facere videt̃ j.de dila.l.j.in fi.cū simi.⁊ de tēpo.ap.l.ij.in prin.vbi de hoc di xi.Sed nō est cõtra q2 ibi de dilatione frustratoria nō necessa ria de qua loquit̃ hic ⁊ ex leuiori causa reprobant̃ iudices ꝙ te stes vt no.p Host.in summa de offi.deleg.c.que sunt iuste cau se.ver.vlti.Et facit hec.l.cū similibus ꝙ nō valeat pactū ꝙ nō possit probari solutio nisi per publicū instrumētū de quo ple ne nota.s.de epis et cleri.l.si qs in cõscribendo.ver.queri etiā consueuit.in glo.j.ibi.l.si quis.Contra puto quia in eoꝝ penā

⁊ orthodoxe

⁊ orthodoxe fidei fauore sunt prohibiti pro hoc.ff.de postulā. l.quos prohibet.Nō ob.l.si quis testibus qꝛ ibi ꝓpter aliquā priuatā cām prohibebātur testificari vt ꝓpter inimicitias vel persone defectū vt qꝛ seruus ꝯm glo.ibi signatā.Secus si propter delictū vel secte diuersitatem vt hic nā inter hoc multum refert.vt.ff.de ver.obli.l.multū ⁊ ibi no.⁊ de le.ij.l.mortuo boue.§.labeo ⁊ de le.j.l.si res.de hoc no.in speculo de teste.§.j.v. Itē qđ est iudeus ⁊ ver.sequen.sed cū hodie nullo mō testificari possint vt dixi.s.e.l.in princ.nō procedit qđ predicta.In eadē glo.in fi.prima parte nouellaꝝ de testimonio hereticoꝝ ⁊ pro hoc qꝛ edictū de testi.est prohibitoriū certarū personaꝝ vt.ff.de testi.l.j.⁊ nō reperit hoc prohibitū in glo.⁊ hic nil iudeus in fi.so.vt ibi vel ibi propter presumptā calūniam reaccusare volētis accusatorē suum que presumit calūniose ⁊ ad vindictā hoc facere vt ibi đt ol.pōt etiā esse ratio publica necessitas vsus testiū vt hac.l.in fi.⁊ quia in.l.contraria dolus cum dolo cōpensaꝛ.vt.ff.de re.iur.l.cū par.⁊ extra.e.in pari delicto lib.vj.per dynū ia.de bel. In glo.prima de his que in iudiciū ante ibi fit lata.j.de fide instru.l.emācipatione.⁊.l.⁊ si solēnib⁹ extra de re iudi.c.causam que et de proba.ff.l.quoties.§.fi.et ibi no.extra de testi.c.albericus ⁊ ibi in glo.⁊ quō debeat probari bene no.per inno.extra de priui.c.cum olim.⁊ de sñia qđ possit ꝓbari est expressum extra de clerico excōmunicato ministrante.c.proposuit ⁊ facit qđ dicā.j.de man.prin.l.vnica.in glo.vlt.in fi.Et est verū dicto titulo.de testimonijs hereticoꝝ prima pte nouellarū ⁊ est etiā in decretis dicto.c.si hereticus ij.q.vij.⁊ vide qđ ibi no.

Diuinam. Dubitatio huius.l.ꝓcedebat ex eo qđ habeꝛ.ff.de testō mili.l.neqꝫ.§.j.⁊.j.e.titu.l.ex testō.⁊ ꝓpter hunc casum ⁊ similes ponitur ibi exceptio in fi.nisi lex eos specialiter ꝓhibeat ⁊c.old.Ibi hereditate heretici vel catholici.vt.s.e.l.manicheos ol.Ibi precipimus vt ab ipsis militibus nō capiant sicut nec a paganis.

¶Rubrica.Ne sanctū baptisma iteretur.

1 Baptisma quare magis fit in aqua quā in oleo.
2 Partus monstruosus an possit baptizari.
3 Baptisari an possit solum in nomine trinitatis.
4 Baptismū an vitieꝛ per verba superuacua.
5 Mutus an possit esse patrinus.
6 Infans emittens caput de vtero matris an possit baptisari.
7 Rebaptizatus an possit promoueri.
8 Ordinatus ab eo q nō habebat potestatem ordinandi an possit iterum ordinari.
9 Jude⁹ si leuauit baptizatū an cōtrahaꝛ spiritualis cognatio.

Super rubrica. De materia hui⁹ tituli vide extra de aposta.c.ij.⁊.iiij.⁊ per gof.i summa eiusdē tituli ⁊ de sacramētis iterādis vel nō p totū titulū ⁊ per hosti.⁊ gof.in summa ⁊ p az.in summa hui⁹ tit.Et de isto sacramēto baptismi latius hñt canoniste quā nos extra de baptismo ⁊ ei⁹ effectu per totū ⁊ p gof.⁊ hosti.in summa eiusdē titu.⁊ in cle.e.tit.c.vnico ⁊ de summa tri.c.vnico.§.fi.⁊ ibi p Jo.and.et de cōsecra.di.iiij.p totū.xxxij.dist.preter hoc et ibi in glo.⁊ p
1 archi.† Quare magis in aqua quā in alio baptizetur habetur eā.iiij.di.c.j.p archi.⁊ in glo.⁊ multa alia de ista materia.Utrū mali ministri possint baptizare.e.d.c.ꝓprie.p archi.vtrū plures vnū vel vnus plures simul ⁊ semel possint baptizare ibi-
2 dē p eundē ⁊ ibi in gl.Utrū † ptus mōstruosus sit baptizandus ⁊ alia etiā de ista materia.Qui possint baptizare.e.d.c.cō-
3 stat ⁊.c.sequētibus.Utrū † in nomine xpi tm̄ vel trinitatis possit baptizari.e.di.c.a quodā.in gloss.⁊ per arch.⁊.c.multi.vbi etiā alia pulcra de isto sacramēto.vtrū itētio baptizātis sit necessaria.e.di.c.solet glos.⁊ per archi.Utrū intētio offerentium paruulos.e.d.nō illud in textu gl.⁊ p arch.De triplici baptismo.e.di.c.baptismi vicē p archi.Utrū in paruulis martyriuꝫ vel effusio sanguinis baptismi vicē obtineat.e.di.catheecumini per archi.⁊ ibidē q martyr đr quatuor modis quatuor habēt precedere baptismū.e.di.c.siue hereticus p archidiac.⁊.c.añ.
4 Utrū verba superuacua vitiēt baptismū e.di.si nō sanctificaꝛ in glo.⁊ p archid.⁊c.Utrū mutus possit esse patrinus vel ba-
5 ptizare nutu.e.di.c.puuli p archi.Si † vnus ex patrinis non tangat puerū an efficiaꝛ patrinus.e.d.non plures.p arch.Et de istis patrinis e.di.c.in cathecismo ⁊.vij.c.sequētibus Utrū
6 paruulus q emisit caput de vtero matris ⁊ nō potest exire sit baptizandus habeꝛ.vj.di.c.baptizari p archi.In egritudine baptizatus cū in sanitate potuerit baptizari ꝓmoueri nō đz. lvij.dist.p totū.Maius pctm̄ est rebaptizare quā occidere de
7 cōse.di.iiij.c.rebaptizare ⁊ ibi in gl.⁊ p arch.Utrū rebaptizatus possit promoueri.e.di.qui bis ⁊ ibi in glo.⁊ p.arch.⁊ per
8 eundē lj.di.q in aliquo.Utꝝ ordinati ab illo.q nō habebat potestatē sint iterū ordinādi.lxviij.di.c.j.⁊.ij.⁊ ibi in glo.⁊ p archi.Ubi etiā habeꝛ qđ in dubio qs nō presumiꝛ baptizat⁹ ordinatus nec eccl'ia ꝯsecrata.⁊ ꝓ hoc dubio facere pūt ⁊ de consecra.di.j.c.eccl'ia ⁊.c.se.⁊ ibi in glo.⁊ p archi.in gl.in fi.qꝛ vn⁹
9 deus vna fides vnū baptisma.j.q.j.hi q.de cōse.di.iiij.c.hi de quibus.c.siue hereticus ⁊.c.nō lz.Ja. ¶Si iudeus paganus vel hereticus † baptizatum leuauit an cōtrahatur spiritualis cognatio vide in questionib⁹ dñi Jo.an.in questiōe q̄ incipit baptizauit.

Antistitem. Ibi incestāt ⁊ xpm iteꝝ crucifigunt de cōse.di.iiij.q bis et sacramento baptismi iniuriā faciūt vt extra de apostā.c.ij.in glo.prima.Ibi.§.de ecclesiarū imo.c.solēnitates ⁊.c.eccl'ie ⁊ altaria.⁊ extra de presbytero nō baptizato c.veniens ol.In eadē glo.in fi.So.hic factū est dubium ibi factum est ius certū vt ibi no.Jac.de bel.Uel dic qđ nō est contra sed pro qꝛ ibi ponunt paria actionem aliam nō esse vel dubitari an sit sed bene est arg.contra.ff.de iureiurā.l.nam post ea secundo responso oldra.vel.sol.dictū.§.nō solum aliter vt ibi notaui.

Si quis ibi commisit. Se rebaptizari patiendo vel rebaptizanti ministeriū prebendo ol. Ibi capax fit.No.ergo qđ nō tā etas quā criminis capacitas attēdit vt hic.⁊.ff.ad sil.l.excipiunt ol. ¶In gl.ibi prestandum sanguinē sic exponiꝛ supra de episcopis ⁊ cle.l.si quemquam.

Nulli. No.ergo qđ nō est licitū iudici penaꝫ legalem minuere al's eandeꝫ penā sustinet ⁊ pro hoc.j.ad.l.iul.de vi publica.l.seruos.sed dic qđ in ipsa sentētia pōt ex cā vt infra.de his qui not. infami.l.⁊ si seuerior.⁊ de penis.l.hodie ⁊ ibi no.de hoc etiam nota.ff.de his q not.infamia.l.qd ergo.§.pena grauior ⁊ hoc cū ex officio ꝓcedit vt.ff.de adul.l.si adulteriū cū incestu.§.incestū ibi ⁊ facilius si nemo reuꝫ postulauerit ⁊c.⁊ ad hoc vide qđ notaꝛ per hosti.extra de rapto.c.in archiepatu ⁊ in summa de inqsitione.§.qs sit effectus.in fin.⁊ dixi.s.de epis ⁊ clericis auꝫ.interdicimus in glo.nō qꝛ xpiani ibi cathecumini de ꝯse. di.iiij.c.cathecumini.

¶Rubrica de apostatis.

Super rubrica. Apostate sunt q recedūt a fide vt hoc titulo apparet ⁊ vide azo.in summa ⁊ dicunꝛ retro stantes.xxvj.q.vlti.nō obseruetis.⁊ magis peccāt quā q nunq̄ fidem habuerunt de conse.di.c.primo igiꝛ p arch. sic et religiosus ex eodē delicto magis offendit deū quā secularis ⁊ baptizatus quā nō baptizatus vt no.per eundē de peni.di.iiij.si refugientes.De iure canonico apostata proprie dicitur qui ab ordine siue habitu assumte religionis recedit vt. l.di.c.vlti.⁊ ibi de hoc per archi.⁊ in gloss.xxiij.dist.si quis ex clericis ⁊.xx.q.iij.eos qui semel ⁊ plene not.extra.e.c.j.p her. et latius per inno.et in summa eiusdē titu.p gof.et hosti.⁊ vide in alphabeto sub litera a dictione apostata.

Si quis defunctum. Ibi quinquēniū.iunge.i.cōtinuū.No.ergo qđ post mortē tolliꝛ istud crimen prescriptioni quinquēnij. Sed nunquid idē in omni crimine heresis ⁊ quo ad crimen ⁊ quo ad bona glo.hic expresse videtur tenere qđ sic que incipit vel etiaꝫ aliā heresim licet quidā habeant eā super.l.j.⁊ male qꝛ hic debet esse signara super verbo contendit idem no.etiam supra de hereticis.l. manicheos in glo.q̄ incipit est ergo simile q̄ ambe gl.ꝯm dñm ric.fuerunt additiones qui istā qōnē disputauit in studio paduano ⁊ incipit clericus quidam intestatus decessit.Et p opinione dictaꝝ glo.qđ crimen heresis quinquennio tollaꝛ adducit qꝛ certū est qđ ex cognitione hui⁹ criminis post mortē defuncti memoria lacessit vt.d.l.manicheos.sicut ⁊ in crimine lese maiestatis cui istud equiparaꝛ vt.ff.de le.ij.cū filius.§.fi.de accu.l.ex iudiciorū.⁊ insti.de here.ab intesta.§.p.contrariū cū ergo defunctus sub statu bone fame decesserit eius fame inun

riat̃ arg.insti.qui ma.nõ possunt.§.j.⁊ de sepul.vio.l.si.⁊ sic ꝑ hoc in deteriorẽ statum deducit̃ quã defunctus sit ergo pre⸗scriptio quinquennij locũ hꝫ.vt.ĩ.de de statu defunc.per totũ Item pro hoc qꝛ crimẽ apostasie maius est quã simplicis here sis qꝛ est totalis recessus a fide vt hac.l.⁊.s̃.l.j.heresis v̉o est er ror ẽt in leui articulo vt.s̃.de hereticis.l.ij.⁊ ideo apostata pe nitẽs nõ recipit̃ .vt.ĩ.l.ꝑxi.hereticus sic vt dicta.l.manicheos ⁊ sceleratius est crimẽ qđ durius punit̃.xxiiij.q.j.nõ afferam⁹ ⁊ de postulã.l.j.§.vt in initio.cũ ꝓprie crimẽ apostasie quiquẽ nio tollat̃ vt hic fortius crimen heresis nec videat̃ aliquib⁹ hec prescriptio quinquẽnij fore extranea.Nã per eã sepe crimina tolluntvt crimina apostasie vt hic.Itẽ crimẽ adulterij vt.ff.de adu.l.mariti.§.hoc quinquenniũ ⁊.l.quinquẽniũ.Itẽ crimen peculatus vt.ff.ad.l.iul.pecula t⁹.Itẽ cõtra regulas est qđ de crimine heresis cognoscat̃ post mortẽ vt dicta.l.ex iudiciorũ de accusa.in dubio ergo eius cognitio arctãda vt.ff.de legi.l. qđ vero cõtra rationẽ cũ si.Quo ad bona videt̃ etiã obstare p̃ scriptio quinquẽnij etiã si quo ad memoriã defuncti dãnandã vltra quinquẽniũ posset cognosci vt satis expresse habetur. ff.ad sil.l.in cognitione.cũ ibi notatis ⁊ pro hoc etiam.ĩ.de ve ctigal.⁊ cõmiss.l.ij.in contrariũ videt̃ qꝛ regulariter omnis ac cusatio criminũ durat.xx.annis.vt.ĩ. de falsis.l.querela. cum ergo in crimine heresis nõ reperiat̃ minus tẽpus statutũ dura bit.xx.annis ⁊ fortius qꝛ illud crimẽ in diuinã maiestatem cõ⸗mittit̃.vt.s̃.e.aut̃.gazaros.cũ enim cautum sit de tali crimine agi posse post mortẽ vt predictũ est dicemus qđ hoc fiat cum spatio iuris cõis ar.optimũ.ff.de re iudi.l.si iudex de ver.ob. l.⁊ ideo.de iniusto testa.l.si quis exheredato.§.irritũ ⁊ de testõ mili.l.ex militari scđo rñso.Itẽ pro hoc euidẽs ar.qꝛ in crimi ne lese maiestatis qđ huic equiparat̃ vt predictũ est successores debẽt ꝑpetuo esse agẽtes.vt.ĩ.ad.l.iul.maiest.l. quisquis ⁊.vj. q.j.§.verũ ⁊.c.si quis cũ militibus.Itẽ cũ bona debeant confi scari si est laicus vel applicari eccl̃ie si est clericus nec fisco nec eccl̃ie currit hec prescriptio quinquẽnij vt.ff.de diuer.⁊ temp. prescrip.l.in oĩbus ⁊.s̃.de sacrosan.eccle.l.si.⁊ aut̃.quas actio nes.Ad solutionẽ predictoꝝ notandũ qđ fiscus a petione bo⸗norũ vacãtiũ repellit̃ prescriptione quadriẽnij qđ tñ quadriẽ⸗niũ ẜm verã opinionẽ incipit currere a tpe quo sunt bona va cãtia ⁊ fisco nũtiata ⁊ sic petere potuit de iure ⁊ de facto vt.ĩ. de quadri.p̃scrip.l.j.⁊.ff.de diuersis.tem.prescrip.l.inter qua⸗tuor.⁊ in hac prescriptione eccl̃ia equipat̃ fisco vt.d.aut̃.quas actiones.vt cũ cognitũ ⁊ ꝓnuntiatũ est sup crimine heresis bo na vacare dicunt̃ ⁊ ea fiscus ꝓpetere põt vt.ff.de iure fi.l.j.ante nõ vt.ĩ.vbi cause fiscales.l.j.⁊ clarius extra.e.c.cũ ẜm leges li. vj.⁊ ideo ante nulla currit prescriptio qꝛ nõ valenti agere ⁊c. vt.ĩ.de ãna.excep.l.j.in fi.So.ergo aut tu queris de prescrip. apponenda circa cognitionẽ ⁊ pronũtiationẽ sup crimine he resis .⁊ hoc casu etiã centenaria prescriptio nõ impedit de vi⸗uente apparet.ĩ.eo.apostatarũ de mortuo faciunt iura supra ad hoc adducta et bene.xxiiij.q.ij.c.fin.Aut queris de prescri ptione apponẽda cõtra petitionẽ bonoꝝ ei⁹ q iã ꝓnuntiatus est hereticus.⁊ tũc aut ipse obijcit prescriptionẽ ⁊ nõ põt cuꝫ nũquã bona ad eũ redire debeãt vt dicta aut̃.gazaros ⁊ extra eo.vergentis.si eo mortuo filij se tueri vellent idẽ qꝛ priuantur successione ꝑpetuo vt.d.l.quisqs.ĩ.ad.l.iul.maie.⁊ qđ directo vetiti sunt habere alia via hr̃e nõ dñt.ff.de spon.l.orõ.cũ si.qđ intelligo ẽt si sint tm̃ naturales ne plus habeat castitate luxu⸗ria in aut̃.de resti.⁊ ea q̃ parit.§.fi.si vero extranei sunt posses sores bonorũ tunc ꝓnũtiato heretico ⁊ bonis fisco vel ecclesie nũtiatis quadriẽnij prescriptiõe se pñt tueri vt preall.l.si autẽ nũtiata nõ sunt ⁊ ita fiscus vel ecclesia ignorat vacãtia tũc pre⸗scriptiõe.xx.annoꝝ a die quo ꝓnũtiat⁹ fuit vt.d.l.in oĩbus de diuer.⁊ tpa.p̃scrip.⁊ de iure fisci.l.j.§.fi.Nec ob.qđ ex die com missi criminis sit heretico interdicta alienatio vt.d.aut̃.gaza⸗ros.⁊ alienatio fit ꝑ vsuca.vt.ff.de ver.sig.l.alienatiõis qꝛ non ipse ſꝫ ius alienat.rõ aũt quare aliud in extraneis ⁊ aliud in fi lijs est qꝛ presumunt̃ paterne nequitie imitatores vt.d.l.qsqs ſꝫ nõ vr̃ qđ ꝯ eccl̃iam currat quadrieñ.p̃scrip.vt.di.aut̃.quas actiones ſꝫ dic qđ duplex est caput p̃scriptiõis quadrieñ.vnũ est qñ ĩperator alienauit rẽ alienã vt suã.quo casu emtor statim est securus sed agit̃ ꝯ fiscũ vsqꝫ ad quadrieñ.⁊ nõ vltra ⁊ hoc nõ hꝫ locũ in ecclesia si ĩperator alienauit rẽ ecclesie tanquã suaꝫ ⁊ ita loquit̃ qđ no.xvj.q.iij.§.de prescrip.⁊.q.j.in canonibus et xij.q.ij.quicũqꝫ militũ.Aliud est cũ ecclesia bona hereticorũ vel alio modo sibi delata negligit vendicare ⁊ tũc quadriẽnij prescriptio currit ꝯ eccl̃iam qđ manifeste apparet qꝛ etiam si ẽẽnt ꝓprie quas ĩfideles occupassent recupatis eis a fidelib⁹ ecclesie obstaret exceptio.xvj.q.j.c.placuit.et ita loquitur di⸗ctus.§.de prescrip.⁊ extra de p̃scrip.c.j.Multo ergo fortius

in acq.qꝛ nõ est par ⁊c.ĩ.de codicil.l.fi.Immo..videt̃ qđ eccl̃ie obstet ãnalis prescriptio vt.s̃.e.aut̃.idem de nestorianis.in fi. Sed ibi est casus specialis in prescriptione obijcienda ꝑ fiscũ ecclesie ex qua alij se iuuare nõ pñt arg.ff.si seruitus ven.l.loci corpus.§.competit cũ si.Posset etiã dici qđ illud ĩmutat̃ per aut̃.gazaros.sicut in successione filioꝝ ⁊ agnatoꝝ.Non ob.hec l.q̃ multũ videt̃ obstare qꝛ loquit̃ de apostatis apte ⁊ publice ex toto recedẽtib⁹ a fide nr̃a in qb⁹ nõ põt p̃tẽdi ignorãntia ⁊ iõ post quinquẽniũ taliũ memoria accusari nõ põt qꝛ põt accusa re volẽtib⁹ negligẽtia tãti tpis opponi.ar.ĩ.de his q a nõ dño manumittunt̃.l.fi.at heretici vt plurimũ se fingunt catholicos ⁊ affectatis dolis alienũ xp̃iane religionis nomẽ assumunt.s̃. de summa trini.l.ij.⁊ vulpecule appellant̃ extra de purgatiõe canonica.c.iter ceteros.⁊ circa eos põt ꝓbabiliter ignorari ⁊ iõ talis prescriptio locũ nõ habet ⁊ de his loquit̃.ĩ.e.l.aposta⸗tarũ.q̃ huic.l.cõtradicere videt̃ ſꝫ glo.aliter ibi soluat ⁊ nõ bñ ẜm dñm ric.Sed salua eius pace illa lex videt̃ loqui de eisdem apost.de quibus hic loquit̃ si recte inspiciat̃ ⁊ maxime in ver. Sed ne huiusmodi ⁊ ideo forte quo ad hoc so.glo.vera est.ꝑ predicta opi.d.Ric.bene facit.ff.qđ vi aut clam.l.semp.§.hoc interdictũ ad sill'.l.ꝓpter veneni.de his q.vt indignis.l.cũ fra trẽ.Summa ergo solutiõis hec est qꝛ cognitioni ⁊ ꝓnũtiatio⸗ni criminis nulla obstat prescriptio ẽt quo ad bona qꝛ ante ꝓ⸗nuntiationẽ peti nõ possunt postq̃ vero ꝓnũtiatus est hereti cus ipse vel filij eodẽ modo nulla prescrip.tueri possunt. In extraneo possessore dic si bona nõ sunt nũtiata obstat prescri. xx.annoꝝ currentiũ ex die pronũtiationis sup crimine.Si fue rint nuntiata obstat prescriptio quadriennij vt.s̃.ꝓbatum est Ric.ſꝫ lꝫ p̃dicta vera sint de iure ciuili de iure tñ canonico ho die expressum qđ tã filij quã extranei tuent̃ se prescriptione.xl. annorũ et extra de prescrip.c.vlti.§.fi.li.vj.cũ ibi notatis.Ibi exigat.i.incipiat siue instituat.Ibi actiones siue accusationes similis expositio no.ff.de sepul.vio.l.iij.§.fi.⁊ no.qđ sufficit in choari licet nõ perficiat̃ quo ad interruptionẽ prescriptionis huius quinquẽnij sic.ff.de adul.l.mariti lenociniũ.§.quinquẽ nium ⁊ de collu.detegẽ.l.ij.§.quinquennium.

Hi qui sanctam. Ibi sancim⁹ .s̃.l. px.Ibi factioneꝫ in actiua significatione qꝛ de passiua statim subijcit Et sic licet verbũ sui natura duo significet ex sequẽ⸗tibus tamen restringitur ad vnũ.Ibi carere suffragijs. Not. pulcrum textũ.sic etiã est pena aduocatis ignorãtibus qui ni hil lucrant̃ ⁊ vident socios multa lucrari.In gloss.hereticis.s. volentibus in fi.de hoc dic vt extra.e.c.sup eo.libr.vj.cum ibi notatis qꝛ hic de lapsis ibi relapsis.⁊c.

Apostatarum. Ibi cõtestatione ex pressuꝫ videt̃ qđ ex ceptio perẽtoria de qua hic loquit̃ impediat litis cõte.⁊ ꝓ hoc.ff.de adul.l.mariti lenociniũ.§.pen. ⁊ ibi in glo.⁊.l.ij.§.si publico.In cõtrariũ videt̃ qꝛ natura perẽ torie est qđ opponat̃ post lit.conte.vt.ĩ.sñiam rescindi nõ pos⸗se.l.perẽtorias.Et qꝛ videt̃ spãle in tribus exceptionibus no⸗tatis.ff.de cõdi.inde.l.⁊ eleganter.§.siqs post.qđ forte posset intelligi.s.qđ impediat lit.conte.si statim paratus sit re⁹ eam probare sec⁹ si requirat altiorẽ indaginẽ ⁊ ita videt̃ sentire gl. ff.dei ureiu.l.Nã postea.in princi.Ric.Sed dñs iaco.butri.in telligebat ipsam glos.q̃ dicit admissio actore.s.ad libelli obla⸗tionẽ nõ ad lit.cõt.cũ sit talis exceptio q̃ ꝓcessum impediat et ad hoc allegabat.l.precedentẽ.e.ti.l.ait pretor.Ibi actionẽ nõ dabo de iure canonico expeditum est qđ solũ tres perẽtorie impediunt cõtesta.vt ex̃ de litis contesta.c.j.lib.vj.⁊ ibi de hoc per inno.archi.⁊ io.an.de hoc etiã dicet̃.ĩ.de his qui ad eccle. cõfu.l.si seruus ⁊ per cõpost.extra de rescriptis.c.super literis vltima colũ.⁊ per arch.xlij.di.c.quiescamus in fi.Ibi in incer to vaget̃ vt dicat̃ forte in apostasiam incidisse qui nõ incidit et concor.optime.ff.de iniuri.l.pretor edixit ⁊.ff.de dolo.l.item exigit in glo.⁊ sine libello hoc non puto verum qꝛ hoc in iure nõ reperitur expressum ⁊ qꝛ in crimine lese maiestatis cui istud equiparat̃ offert̃ libellus vt.s̃.de epi.⁊ cle.l.si quẽquam ⁊ ibi di xi.Sed de iure canonico vera est hec gl.qꝛ in isto crimine sum marie et de plano ꝓcedit̃ vt extra.e.c.vlt.li.vj.cuꝫ ibi notatis ⁊ per consequens sine libello ⁊ in clementinis de ver.signifi.c. sepe contingitit cum ibi notatis.

Hos qui. Ibi fuerint facit.iij.q.iiij.beatus ⁊ l .dis.c.pe.⁊ fi.iaco.de bel.

¶ Rubrica Nemini licere signum sancti saluatoris christi hu mo vel in silice vel in marmore sculpere vel impingere.

1 ☞Signo crucis se signare qualiter quis debeat.

Super rubrica. Uide azo. in suma ⁊ de isto signo sancti saluatoris. s. cruce quod est nre salutis signū adorandū ⁊ venerandū in aut. de mona. §. j. ⁊ vide pulcra per io. and. in clemen. de sum. trin. c. j. sup verbo cruci ⁊ qliter
1 debeat qs se signo crucis signaret vtrū cū duob⁹ digitis vel tribus habet. xi. di. ecclesiasticarū in glo. ⁊ p archi ⁊ de ɔse. di. iiij. postea signat ⁊ di. v. c. nūquid. De facto tū cottidie fit ɔtra istū titulū q2 signuz crucis apponitur ⁊ imprimit in sepulcris marmoreis que sunt in terra ⁊ pedibus calcant.

¶Rubrica. De iudeis ⁊ celicolis.

1 ☞Iudei an possint per iudeos ad ordines promoueri.
2 Iudeus transiens ad sectā sarrecenorū an sit puniendus.
3 Rex sine peccato an possit expellere sarracenos de suo territorio.

Super rubrica. Utrū iudei in matrimonijs vel alijs teneant ad obseruantiā canonū dic ꝙ nō vt extra de cōsan. ⁊ affi. c. de infidelib⁹ ⁊ per host. in summa de iudeis. §. in quibus tolerent ver. itē pmittit ⁊ dicā. j. e. l. iudei. j. ⁊ l. nemo iudeoꝝ. ⁊ ideo iudei cōtrahunt licite matrimoniū cuz
1 cōmatribus suis vt no. p archi. xxx. q. j. peruenit. Utrū iudeus possit per iudeū ad ordines pmoueri. speculator tz ꝙ nō de etate ⁊ qualitate ỽ. quero vtrū iudeus. Querit quare iudei nō vexent a demone ⁊ xpiani sic not. per eundē archi. xxxiij. q. ... c. vsꝗ adeo. vtrū iudeis possint auferri filij p baptizādo eos not. per eundē. xlv. di. qui sincera. Iudei a publicis officijs arcent vt. j. e. l. si. ⁊. liiij. di. nulla ⁊ ibi habet etiā p arch. Que sint prohibita iudeis per goffr. in summa. eod. §. Itē pmitti non dñt ⁊ ibi de ista materia satis notat ⁊ p hosti. ⁊ per azo. in summa. e. Iudei cogunt restituere vsuras xpianis acceptas extra de vsuris post miserabilē ⁊. c. quāto amplius. Itē vide ad hāc materiā extra de hereticis. c. cōtra xpianos. lib. vj. cū ibi notatis.
2 ¶Quero circa hanc materiā nunquid iudeus transiens ad sectā sarracenoꝝ sit puniendus. Et videt qd nō q2 iste ambe secte tolerant a nobis. vt. j. e. l. null⁹. ⁊ de sacrificijs paganorū. l. xpianis. ⁊ q2 in vtraqꝫ est in statu dānationis nō est curandū in qua sit cū sit extra ecclesiaz ⁊ nihil ad nos de his qui foris sunt prima ad corinth. c. quid ad nos positum. ij. q. j. multi ⁊ q2 ipsi canonibus nō ligant vt predixi extra de diuor. c. gaudemus. Nam cum liberi arbitrij creauit nos deus de pe. di. ij. si enī etiam ad fidē catholicā nemo compellit. xlv. di. de iudeis multominus ad superstitionē iudaicā compelletur. ad fidem enī catholicā semel susceptā seruandā quis cōpellitur vt dicto c. de iudeis. q2 ex quo veritatē agnouit nō dz amplius retroire luce. ix. qui ponit manuz ad aratrum ⁊ respicit retro nō est aptus regno dei extra de voto. c. magne. ⁊ de tali dicit melius fuisset viaz domini nō agnoscere ꝙ post agnitā retroire extra de apostatis. c. quidā. Sed hoc de iudeo ad sectā sarracenorū trāseunte dici non potest q2 nunquā veritatē cognouit immo secta sarracenorum est minus mala quā iudeorū matth. xj. tolerabili⁹ erit sodomis in die iudicij quā vobis ⁊ ezechiel dicit eis iustificatis sodomā qd exponens augu. dicit. i. cōparatione vestra iustificata est. et dicit quod iudei sunt peiores gentilibus. j. q. j. nōne. ⁊ que sit ratio ibi no. nō est ergo puniēdus qui viam minus malam elegit. vt. ff. de reg. iur. l. quoties. ⁊ qd sint peiores denotat ecclesia in die parasceues cū orat p omnibus et p iudeis nō flectit genua pro paganis sic ⁊ ideo leges punientes apostatas semp loquuntur de catholicis transeuntibus ad aliā sectā vt. s. de apostatis per totū oldr. Itē quero
3 nunqd princeps vel rex sine pctō possit iudeos vel sarracenos expellere de territorio suo ⁊ eis bona auferre. ad hoc vide host. in summa. e. §. si. ⁊ primo videt qd non vt. j. e. l. nullus. et extra eodē. c. multorū ⁊. c. sicut ⁊ contra xpianos prescribunt xvj. q. iij. porro. ⁊ ibi notat ⁊ sic cū iuste possideāt bona eis auferri nō dñt vt not. xxiij. q. vij. nō de rebus. als si de rebus in glo. p hoc. ⁊ Inno. not. extra de immunitate eccle. c. qa. plerisꝙ. ⁊ idē hosti. extra de voto. ca. qd sup his. qd papa nō debet eis bona auferre īmo debet eos quādiu potest tolerare. xlv. di. q sincera. extra. e. c. ⁊ si iudeus et ratio est vt per eorū cōsortium eos deo lucrari possimus. xxiij. q. iiij. ca. infideles. extra de diuortijs gaudemus ⁊. c. quanto. ⁊ ad hoc facit qd dicetur de sarracenis. j. de sacrificijs paganorū super rubrica circa pncipiū ⁊ q2 vtiles sunt fidei nostre vñ aug. sup psalmo. xl. Iudei tanquā capsarij nobis seruiūt. Nā studētib⁹ nobis codices in purgāt. vt p eoꝝ codices quib⁹ sunt lex ⁊ pphete p quos xps predicatus est et fidem nostrā probemus cum paganis ⁊ alijs infidelibus. Nā cū codices nostri eis sint suspecti melius eos per codices inimicorū cōuincimus. Et hierō. in omelia innocentū dicit qd in fine mundi a xpo illuminabunt ⁊ si per totū mundū expellerent nō remanerēt aliqui cū tū lex dicat qd tūc reliquie israel salui fient. Et qd tolerari debeat probat augu. super psalmo vbi dicit qd figuratū fuit in illo chaim qui fratrū suum occidit accepit signū ne occideret figuratus fuit iste populus iudaicus ne occideret immo toleret. sz predicta omnia loquūtur in priuatis personis sed qd rex vel princeps hoc possit videt maxime in iudeis q2 serui facti sunt post mortem xpi extra. e. c. ⁊ si iudeos. qd fuit mandatū executioni per constantinū vt no. host. extra. e. titu. c. cōsuluit ⁊ ex hoc dicit arch. xlv. di. qui sincerā. Si princeps qui est eorū dñs pōt eos vendere multomagis expellere. ar. j. si seruus expor. l. j. ⁊. ij. ⁊ propter istā rōnē dicit idē archi. liiij. dis. c. fraternitatē. qd potest eis auferre bona ⁊ allegat extra. e. c. iudei. vbi dicit qd si ɔuertantur non sunt eis bona auferenda ergo a contrario sensu si non cōuertant sic ⁊ melius facit. e. titu. c. sicut. vbi dicit qd non sunt molestandi nec priuandi bonis sine licentia terrene potestatis ergo cū licentia sic. Preterea ipsi sustinent ex pietate et gratia vt extra. e. c. ⁊ si iudeos. Nō ergo trahi debet ad necessitatē vt. ff. de iud. l. nō qdqd cū si. ⁊ h puto verū vbi xpianis periculum vel scandalum imminet vt no. inno. dicto. c. qd super his extra de voto. Nā cū abutant gratia tanquā ingrati priuilegium merentur amittere vt. j. e. l. iudeos. Et apparet de grauamine ecclesiarum. q2 non soluunt decimas de possessionib⁹ suis extra de deci. c. de terris ⁊. c. quibusdaz. ⁊ de vsuris. c. quāto. Et hoc satis figuratū videtur in illa ancilla a qua ipsi descenderūt q2 eo qd superbe ⁊ ingrate se habuit erga dominaz suam per quā ecclesia designat expulsa fuit. xxvj. q. iiij. si ecclesia. vbi autē quiete viuerent ⁊ non esset scandalum videtur qd papa hoc nō debeat precipere nec suadere principibus per ea que no. in dicto. c. qd super his. ⁊. xxiij. q. iiij. quando. qd bene facit ⁊ bene probat. j. de sacrifi. paga. l. xpianis ⁊. xxiij. q. viij. dispar ⁊ ibi in glo. ⁊. xvj. q. iij. porro ⁊ ibi etiam in glo. q2 tunc nihil ad eum de his qui foris sunt vt predictum est. Gregorius tamen in registro cōminari videtur prelatis sardinie si paganos colonos habuerint et precipit quod augeantur eis pensiones vt p hoc redeant ad tramitem veritatis ⁊ pars illius epistole est. xxiij. q. vij. iā vero. Sz in alia epistola quā misit pcuratori patrimonij aliter videt loqui de iudeis q2 nō prohibet quominus habeant iudeos et eis pensiones non augmētat sed permittit eis vt eis pensiones remittant vt per hoc citius cōuertant ol. Ultimo quero de quibusdam cōmissis per iudeos an spectent ad officium inquisitorum heretice prauitatis. ⁊ primū est quidā iudeus baptizatus et xpianus effectus longo tpe stetit in xpianismo postea negata fide xpi reuersus est ad iudaismū quē quidā alius iudeus sciens eū xpianū euz tenuit in sua domo et fouit. Itē cū quidā iudeus foret accusatus qd fuerat xpianus ⁊ de hoc inquireret per inquisitorez alter iudeus fecit pactū cum accusato pro certa summa pecunie quod infra certū tempus eum liberaret de manibus inquisitoris ⁊ in hoc operatus fuit quātum potuit. Tertio quidaz iudei baptizati in diuersis partibus venerūt in insula crete ⁊ ibi viuebant vt iudei ⁊ dū inquisitor de talibus inquireret aliqui alij iudei qui eos sciebāt esse xpianos eos minis ⁊ blandicijs induxerunt vt inde recederent ne ad xpianismum possent adduci ⁊ dederunt cōductum ⁊ expensas. Quarto aliqui iudei in parasceue crucifigunt agnū crucē conspuunt ⁊ pedibus cōculcant in vituperium iesu xpi querit qualiter procedi debeat contra tales. Ad primum articulū rñdet qd contra talē iudeū potest per inquisitionē procedi tanquā contra receptatorem heretici vt extra de hereticis. c. contra xpianos. li. vj. non eniz pōt negari quin fuerit receptator heretici vt. ff. de recep. l. j. et ij. ⁊. j. de his qui latro. l. j. ⁊. ij. ⁊ notat de hoc per archidi. extra de hereticis. c. secundo lib. vj. crimē enim receptationis cōmittitur ar. ff. ad. l. iul. de adul. l. mariti lenociniū. §. questū. et colligi potest extra de penis. c. felicis. ⁊ in crimine iudaismi q2 apostasie equipollet videt fauisse ⁊ ad hec plectēda sua ratione traxisse. vt. s. de adop. l. penul. que suasio plus est quā compulsio vt. ff. de seruo cor. l. j. §. psuadere. si enī xpianus hoc fecisset cōstat quod contra eum procedi posset per inquisitorem non ergo excusabitur quia iudeus quia ratione delicti fit de foro ecclesie vt extra. e. c. postulasti ⁊ no. eo. titu. c. ita quorundam. Et

si dicatur nihil ad nos de his que foris sunt veruꝫ est vt per excommunicationē cogi possint qꝛ excōmunicatio eijcit extra ecclesiā ⁊ ideo in iudeo q est extra ecclesiam locū habere nō pōt Vel nihil ad nos ⁊c. verū est vt cōpellant̄ ad fidē vt.d.c.de iudeis.xlv.di.⁊ notat̄ plene p Inn.d.c.qd̄ sup his. extra de voto.⁊ de hoc etiā.s̄.dixi. Itē qꝛ tales apostatātes p̄uaricari dicunt̄ in xp̄m.j.q.iiij.iudei ⁊.ij.q.vij.nō pōt ⁊.c.alieni qꝛ p dicta causa sua.i.assumte fidei p baptismū diuersam partē adiuuāt p infidelitatē vt.ff.de preuarica.l.j.preuaricatoꝛ aūt corā iudice corā quo preuaricatus est accusari ⁊ puniri pōt.j.de calū.l.j.de aduo.diuer.iudi.l.j.de testi.l.nullū ⁊.ff.ad turpil.l.j.§.j.tales aūt sunt inquisitores deputati ad defensionē fidei p sedem apostolicā cōtra principales ⁊ fautores criminis vt dicto.c.cōtra xp̄ianos.⁊ ad hoc etiā facit qꝛ talis iudeus excessit terminos suos ergo caret omni priuilegio.j̄.e.l.iudeos in fi. Itē rn̄det ad secundā qōnē ar.circa de homicidio.c.sicut dignū.⁊ videt expressum.xxiiij.q.vj.c.j. Ibi illud vero fidentissimum ⁊c. Itē rn̄det ad tertiā qōnem ar.ff.de fur.l.qui seruo.ij.rn̄so ⁊.l.si pignore.§.qui ferramēta. Nec obstat primū rn̄sum eiusdē.l.qui seruo qꝛ ibi persuasum fuit seruo qd̄ sibi naturaliter licebat vt.ff.de peculio le.sed si dānū.§.si ipse ⁊ sic cū cōtra ipsum seruū nō fuerit naturalis obligatio nec cōtra p̄suasorē vt.e.ti.l.si is qui rē.§.si tu tytiū.in casu aūt de quo querit̄ est totū oppositū. Ad quartā ⁊ vltimā qōnē rn̄det̄ qd̄ lꝫ hic de quo in qōne p̄ponit̄ fiat in iniuriā fidei xp̄iane ad hoc vt desistant debēt per iudices ordinarios tā ecclesiasticos quā seculares cohercer saltē indirecte vt .d.l.iudeos .j̄.e.extra.e.c.in nō nullis.§.fi.qꝛ tn̄ per hoc erroꝛ non videt̄ qd̄ spectet ad officium inquisitorū quorum officium est limitatum vt extra de hereticis.c.accusatus.§.sane.ol.

Vod cornelia. De materia huius.l. et glo.hic posite vide quod plene dixi de sacrosan. eccle.l. prima.vltra principium.

N sinagoga. Concor.extra eo.c. sicut ver.nullus. Ibi emigrare.i.exire siue recedere vt.ff.de migrando ⁊ locati et cōdu.l. Itē querit.§.exercitu.

E quis christianam. Cōcor. ex̄.l.di.c.nōnullis.xxviij.q.j.c.iudei.⁊ vide qd̄ ibi not.⁊.c.si qs iudaice ⁊ extra de diuor.c.quāto.

Emo. Secundū diuersas p̄ūctationes lex ista hꝫ diuersos intellect⁹ nā si punctet̄ post verbū nemo erit intellectus qd̄ xp̄iani in matrimonijs nō debēt sequi morē iudeorū ⁊ subaudies nemo.s.xp̄ianus. Si aūt punctet̄ post verbū iudeoꝝ tūc esset sensus qd̄ iudei in matrimonijs nō dn̄t seruare morē suū qd̄ verū est si ille mos cōtradiceret legibus romanis vt.j̄.l.proxima.⁊ ita sentit hic glo.⁊ azo in summa hu⁹ tituli circa p̄ncipiū.canones.n.seruare nō tenent̄ vt dixi.s̄.super rubrica in prin.sed secundū primā p̄ūctuationē videt̄ superfluere verbū suum sed similē grāmaticā ponit priscianus dicens suus mos est homeri facere pulcra metra ⁊ ibi suū est interiectiōis abscōdita voce p̄ferri. ¶ Ex diuerso ergo mō punctuandi oritur amphibologia.i.duplex vel dubia sn̄ia de qua amphibologia no.in glo.ff.de ver.obli.l.quoties stipulatio de his qui no.infa.l.vxores.⁊.j̄.de inoff.testa.l.cū filiū.⁊ in alphabeto p me cōposito sub titulo de verb.signi.sub litera a in verbo ābiguū. Et ista figura multū vtunt̄ demoniaci sp̄us vt dēt fallacia responsa sicut dicitur fecisse qdā sp̄us dn̄o laberto scoto dn̄o ciuitatis placētie cū ab eo quereret de statu suo rn̄det dn̄e stes securus inimici suauiter intrabūt terram ⁊ subijcient̄ domui tue.sp̄us em̄ sic intelligebat domī ne stes securus imici tui sua vi.ter.i.tribus vicibus intrabūt terrā ⁊ subijcient vꝛ.i.ignem domui tue ⁊ ita factuꝫ fuit ⁊ ideo fatui sunt qui credūt talib⁹ rn̄sis. Ita etiā ex diuersa punctuatiōe diuersus resultat intellectus in illo v̄. Porta patens esto nulli claudaris honesto punctando an̄ vel post verbū nulli ⁊ ibi interficere reginaꝫ bonū est timere nolite.punctando ante vel post verbū timere ⁊ ibi Aio te eacida romanos vincere posse.

Vdei. Romano.i.romanis legibus. Sic ergo iudei subsunt romano ı̄perio ⁊ legibus sed romane ecclesie nō vt extra.e.c.postulasti ⁊ ibi notatur ⁊ dixi.s̄.super rubrica ibi eorum.s.arbitroruꝫ a iudeis arbitriorū. Ibi cognitoris .i.iudicis ordinarij ol. Abitri.i.iudicis delegati ol. In fi.duorū sn̄ias ordinarij iudices exequūtur vt.ff.de re iudi.l.a diuo pio oldr.⁊ dixi.s̄.de ep̄ali audi.l.ep̄ale. In glo.arbitrorū ibi sine pena non mādaretur sn̄ia arbitrij executioni nisi quo ad penā vt no.ff.de arbi.l.nō distinguem⁹.§.iul. Et sic emologatio nō hꝫ locū in cōpromisso penali vt hic nota.lꝫ quidā contra sed quod hic no.verius est plene dicet̄.j̄.de arbitris.l.cū antea vltra p̄n.ol.

Emo exterus. Ibi suā cōmittere No.hūc tex.⁊ ꝯcor.hn̄.xij.q.ij.cū deuotissimā ⁊ vnicuiqꝫ bonū est dimittere artē suā vt.ff.de iure patro.l.ij.⁊.l.quero nulli aūt licitū est aliena alicui concedere vt extra de decimis.c.tua nobis in fi.vnusquisqꝫ tn̄ sic vti dꝫ reb⁹ suis vt nō inuideat alienis.j̄.de thesauris.l.vnica in fi.lib.x.ad hāc etiā.l.bene cōcoꝛ.l.j̄.mandati.l.in re mēdata cū ibi notatis et est argu.hec lex cū cōcoꝛ.qd̄ nullus possit cogi vendere bladū vel aliā rem suā certo pretio. Sed de hoc dixi plene.s̄.de ep̄ali audi.l.j.⁊c.

Vicunque. Concoꝛ.j̄.de decur.l.oēs qui quolibet lib.x.

Vdeos quosdam. Cōcoꝛ. extra e.c.⁊ si iudeos ⁊.c.in nō nullis.§.penu.⁊.fi. In glo.priuilegiū in fi.et facit.xxiiij.q.j.c. quoniā metus.in fi.⁊.xj.q.iij.priuilegium vbi de hoc.

Elicolarum. In glo.q non est mecum in fi.et ad hoc facit qd̄ dicit̄ qui me nō diligit ꝯme est ⁊ me odit de peni.dis.ij.c.quicūqꝫ v̄o q nō diligit odit ⁊ predictū verbū q mecū nō est cōtra me est ⁊ qui mecum nō ꝯgregat spargit est v̄bū euāgelij matthei.xij.circa mediū ⁊ fuit verbū pompeij contra cesarē. cesar aūt dicebat q cōtra me nō est mecū est qd̄ etiā habet̄ in euāgelio luce.ix.ca.qui em̄ nō est aduersus nos pro nobis est q̄ possent reduci ad concordiā hoc modo qui nō tenet nobiscū esse vt in fide ⁊ nō est cōtra nos est ⁊ sic intelligat̄ primū dictū argumēti.ff.de reg.iuris.l.qui non facit. Si aūt non tenetur nobiscū esse vt in operibus habeat locū s̄m dictū.

Je sabbato. Sepe allegatur hec lex p officiales qui inquietātur per subditos diebus feriatis qꝛ satis sufficiūt dies iuridici . ⁊ est expressum qd̄ cause haueris cōmunis nō tractent̄ diebus feriatis. Ibi fiscalibus ꝯmodis ⁊c.de quo vide.j̄.de feri.super rubrica in fi.old. In glo.facit.j̄.in fi.qꝛ hic nō fauore iudeorū sed festiuitatis. fran.acc.

1 ☞ Dominus an possit sua propria authoritate exigere a vasallo seruitia ad que ei tenetur.
2 Decima an possit propria auctoritate tolli.
3 Pagani an possint per alios propria auctoritate spoliari

Vllus. Ibi innocens nō qꝛ iudeus sed quia s̄m veritatem impositi criminis non est reus ol. Ibi cōtumeliā.s.tormentorū precedentibus indicijs sicut ⁊ exponeret̄ quilibet xp̄ianus ol. ledant vt ex̄.e.c.sicut.§.nullus.et plene dixi.s̄.e.sup rubrica v̄. Itē quero nunqd princeps. Ibi p̄ficiat .i.a cōtumelia tormētorū eximat ol. Ibi idcirco tn̄ no.hunc ver.qui cōtinue allegatur in causis ad concoꝛ.ff.qd̄ metus cā.l. extat.xvj.q.vj.c. placuit ⁊.j̄.vt nemo in cā sua iudicet vel ius sibi dicat et de h̄ dixi infra de pe.l.iij.⁊ hoc est etiā de iure diuino.xxiij.q.j.c.nisi bella lꝫ s̄m vetus testm̄ esset cōtra vt.e.cā.q.iiij.cum in lege.⁊ ibi in glo.⁊ per archi.fallit tn̄ hec regula in multis casibus specialibus qui hic no.in glo.⁊ satis per inno.extra de restitu.spo.c.olim primo ⁊ no etiā.xviij.casus speciales contra istā regulaꝫ in speculo de actore.§.j.ver. Itē qd̄ vult p̄pria authoritate.et aliqui etiaꝫ ponunt̄ per eundē de accusa.§.j.ver.hoc tn̄ ⁊.j̄.de exhibē.reis.l.fi.in gloss.⁊ in brocardis aliquē sibi impune ius dicere de se suisqꝫ rebus.⁊ in gandino de defensionibus a reis faciendis per totū titu. Sunt etiam vltra predictos aliqui alij in quibus potest qs sua authoritate sibi ius dicere vt in hereticorū extra de ciuitate repulsione vt supra de summa trinitate.l.ij.circa finē. An autē eos occidere liceat vel bonis spoliare propria auctoritate satis dixi.s̄.de hereticis super rubrica ver.vtrū propria authoritate ⁊ qd̄ dixi de bānito qꝛ potest impune offendi.j̄.de his qui ad eccle.confugiunt.l.si seruus vltra principium. Secundus est supra de episcopis ⁊ cle.l.qsquis cēsibus.vel posset dici qꝛ ibi ideo qꝛ dn̄s est iudex ı̄ter suos ascriptitios si fateantur euꝫ dn̄m ⁊ quo ad causas tangentes colonias quo ad alia debita nō vt.j̄.de agri.⁊ censi.l.litib⁹.lib.xj.⁊ in aut̄.de questore.§.j. Terti⁹ est in scriptura vel rescripto falso vel contra ornamenta publica impetrato qꝛ lꝫ de manibus aduersarij

aduersarij propria auctoritate eripe vt.ĩ.ti.s̃.l.iiij.ꝛ no.extra
de fide instru.c.pastoralis.Quart⁹.ĩ.vt nemo priuat⁹ titulos
predijs alienis.l.ij.circa finẽ.Quintus pro repatione domus
locate etiã inuito ꝯductore.ĩ.loca.l.eadẽ.Sextus adulteri cũ
vxore reperti licita occisio vt.ĩ.de adu.l.graccus.Septim⁹est
seruorũ correptio vt.ĩ.de emenda.seruo.l.j.Octauus propin
quoꝝ vt.ĩ.de emẽ.ppin.Nonus.ĩ.de maleficis ꝛ mathemat.l.
ante penult.ꝛ fi.Decimus.ĩ.qd cũ eo.l.si seru⁹.Xj.ff.ad.l.rho
diã de iactu.l.ij.ꝛ de prescript.verb.l.q seruandaꝝ.Xij.ff.quo
rũ lega.l.j.cũ his q̃ no.ĩ.de le.l.nõ dnbiũ.Xiij.ff.ope.no.nũt.
l.de pupillo.§.nuntiationẽ.Itẽ.ff.de dã.infec.l.vtique.In q
bus causis pignis tacite cõtrahitur.l.ex dña devia publica.l.
j.§.ij.ꝛ.l.fi.que incipit ediles ver.si aũt seruus ꝛ ne quid in flu
mine publico.l.j.§.in flumine in fi.quod vi aut clam.l.si vitem.
§.si ad ianuam.de arboribus cedẽdis.l.j.§.j.de verbo.obli.l.
qui seruũ ad.l.iul.de adul.l.patri.ꝛ.l.qd ait.§.fi.ꝛ.l.capite qn
to in aut.pmutationes rerũ ecclesisticarũ.§.de cetero vt liceat
matri ꝛ auie.§.is quoqꝫ.s̃.de sac.san.eccl.aut.cassa.in fin.ĩ.de
iure fisci.l.prohibitũ.lib.x.de agri.ꝛ censi.l.fi.li.xj.de colonis
palestinis.l.j.ꝛ de nup.§.ascriptitios.ꝛ alios etiã in iure ciuili
ꝛ canonico studiosus lector poterit reperire.Insolescant.i.in
superbiã crescant de hoc verbo dixi.ĩ.de iure deli.l.pe.super
verbo insolentie in glos.sed nunquid.Ibi quis curialis.Hec
glo.sepe allegat in causis ꝛ si intelligeret sicut pria facie sonat
s.qd qñ aliquis venire recusat ad iudicẽ ꝛ iudex eũ cogere nõ
potest qd aduersarius possit sua auctoritate vlcisci nõ est veꝝ
sed eo casu põt ipsum inuitũ ad iudicẽ deducere ꝛ hoc iudi
cant omnes leges hic allegate nec in aliqua earum vltio cõce
ditur.Nã speciale est in quibusdã in quibus licet vlcisci ꝛ sibi
ius dicere vt.ĩ.quando liceat vnicuiqꝫ sine iudice vindicare.l.
j.ꝛ plene de hoc notat per inno.in prealle.c.olim primo de re
sti.spoliatio.als em̃ sequi posset magnũ absurdum qꝛ quilibet
allegare et fingere posset qd aduersarius ad iudicẽ venire no
lebat ꝛ sic sibi ius dicere intelligat ergo vt dixi qd tunc possit
eum inuitũ iuduci presentare.ꝛ pro hoc.ff.de cõdi.ob causam
l.penul.ꝛ.d.l.fi.ĩ.de male.ꝛ mathema.ꝛc.Que omnia faciunt
vtrum dñs ppria authoritate possit exigere a vasallio seruitia
1 ad que †sibi tenet.vr̃ em̃ qd nõ per hanc.l.cũ cõcor.In ꝯtrium
faciunt omnia specialia supra allegata et maxime.l.est dña in
quibus cau.pig.tacite ꝯtrahit ꝛ de dã.infec.l.vtiqꝫ ꝛ qd no.ĩ.
de pigno.actio.l.penul.ꝛ pal.l.quisquis censibus.s̃.de epis ꝛ
cle.vbi quasi vr̃ casus.de hac qõne plene no.in speculo de feu
dis.§.qm̃ de homagijs.v̇.xviij.Faciunt etiã predicta.vtrum
2 decima †possit tolli propria auctoritate ꝛ videt quod sic.ff.de
glan.le.l.j.ꝛ.ij.Sed ibi per illud interdictũ vnde nõ credo p
pria autoritate tolli posse.Sed petenda est vel officio iudicis
vel conditione ex canone vel actione confessoria vt notat.xvj.
q.j.c.moderamine.ꝛ roffre.format libellũ super hoc in libello
iuris canonici qua actione petet decima.ꝛ speculator similiter
format de decimis.ꝛ ad hoc facit qd not.ex̃ de decimis.c.tua
3 nobis.ij.in glo.prima.De iudeis †vel paganis an possint pro
pria auctoritate per aliquos spoliari satis dixi super rubrica
s.qd nõ ꝛ no.xxiij.q.vij.c.ij.ꝛ.q.viij.c.dispar.ꝛ in summa azo.
de sacrificijs paganoꝝ in fi.Si creditor nõ habet copiã magi
stratus an propria autoritate possit res debitoris auferre di
cẽdum est qd nõ vt plene no.in questionibus pylei.lxxxvj.que
stione que incipit lucius tytius cũ copiã magistratus nõ habe
ret.azo tñ in summa huius tituli circa medium videtur senti
re contrariũ.¶Quid si creditor propria sua autoritate abstu
lit vel inuasit vnam rem debitoris nunquid cadat a iure suo in
illa re tantum an in omnibus py.in sequenti questione que in
cipit ex hoc oritur secũda questio tenet qd in omnibus cõtra
rium tamen nota.ff.qd metus causa.l.extat in prima glo.ꝛ de
hoc.ĩ.vnde vi.l.si quis in tantam.

Iudeorum primates. Ibi anni
uersariũ canonẽ.i.annuũ tributũ.ĩ.de collatione
donatorũ.l.vnica.lib.x.Ibi palestinis als palati
nis.Et sunt quidã officiales xp̃iani vt.ĩ.de offi.re
ctoricis prouincie.l.nullum palatinis ol.Ibi exigant.palatini
ergo nõ exigunt sꝫ iudeorũ primates ad exigendũ compellũt
simile.ĩ.de actore tributo.l.missi opinatores sic ꝛ alias ago vt
agas vt.ff.locati.l.cuꝫ in plures.§.messem inspicientẽ colono
ol.Ibi coronarij ad cuius collationem neminẽ sine cõsuetudi
ne volumus obligari.ĩ.de auro coro.l.vnica lib.x.ꝛ ꝯsuetudo
erat qd iudei pro hoc soluerent ol.Et est argumentum qd te
neant ad solutioneꝫ decimarũ de quo dic vt extra de decimis
c.de terris cũ his que ibi notant.Ibi de occidentalibus.i.ab
occidentalibus ꝛ sic vna prepositio ponit pro altera.scilicꝫ de
pro ab de hoc tetigi.ĩ.de sacrosanctis.ecclesi.l.iubemus nul
lam nauem.

Hac in omne. Cõcor.bone ad istd prin
cipiũ extra.eo.c.cũ sit ni
mis absurdum.ꝛ.xvij.q.iiij.cõstituit ibi facultatem
Item nec ad testimoniũ admittent.ij.q.vij.c.nõ po
test ꝛ dixi.s̃.de hereticis.l.quoniã multi.ꝛ qd nõ possit esse in
dex vel in officio publico vide in speculo de iudice delegato
§.fi.ver.Itẽ qd est iudeus.Ibi surgat.Cõcor.extra.e.c.iudei
j.ꝛ.c.consuluit aliud est em̃ reficere aliud de nouo facere vt.ff.
de ope.no.nun.l.j.ꝛ.si quis vetus vbi de hoc dixi.

¶Rubrica Ne xp̃ianũ mancipiũ iudeus vel paganus.

Super rubrica Antiquit⁹ oẽs
fideles vocabã
tur discipuli vel fratres. Sed ex tẽpore quo
celebratũ fuit ꝯciliũ anthiocenũ p aplõs vo
cati sunt xp̃iani vt no.xxij.di.sacrosancta et
quare magis xp̃iani quã iesuani ibidẽ nota
tur p archi.Et vide de materia huius tituli per gof.ꝛ host.in
summa de iudeis ꝛ.liiij.di.c.nulla.§.j.ꝛ.c.se.in glo.ꝛ per arch.
Compellunt ẽt iudei xp̃ianũ mancipiũ vendere si redire vellet
ad fidẽ vt eadẽ di.c.fraternitatis ꝛc.

Iudeus. Ibi cõparare dꝫ.s.vt sit in serui
tio suo vt extra de iude.c.vlti.sed
mercimonij cã emere possunt dũ tñ intra tres men
ses venales exponãt vt ibi.ꝛ.e.ti.c.j.ꝛ.ij.Nec etiam
xp̃ianas nutrices filiorũ suoꝝ habere eis lꝫ ꝛ.e.titu.c.iudei.ij.
ꝛ.c.ad hoc ꝛ filij eorũ debẽt ab eorũ ꝯsortio separari ꝛ mona
sterijs vel xp̃ianis mulieribus tradi.xxviij.q.j.c.iudeorum fi
lios.non tamẽ baptizari inuiti vt dixi.s̃.de iudeis.super ru
brica.in principio.ꝛ contra dispositionem huius tituli non ad
mittitur appellatio extra de ap.c.consuluit.ij.

¶Rubrica de sacrificijs paganorum.

Super rubrica. Uide az.ĩsum
ma ꝛ rof.in ti.
de cõsti.que tuetur iudeos et paganos vlti
mo quaterno ꝛ pagani idẽ sunt qd sarrace
ni de quibus sarracenis habes extra de iu
deis ꝛ sarracenis ꝛ vide gof.ꝛ hosti.in sum
ma eiusdẽ titu.Et de istis sarracenis ꝛ secta machometi et de
eius prohibita adoratione vide in clementinis de iudeis ꝛ sar
racenis.c.vnico.cũ ibi notatis p io.an.Iudei dicti sunt a tri
bu iuda.Sarraceni a sarra.vxore abrae ꝛ añ.appellabant aga
reni ab agar ancilla eiusdẽ abrae vt notat p gof.in dicta sum
ma in principio.Circa hanc materiã quero vtrũ contra sarra
cenos hispanie sit bellum licitum.Et videt qd eis in pace volẽ
tibus viuere non sit eis molestia vel iniuria inferenda vt.ĩ.e.
l.xp̃ianis.ꝛ pro hoc qd no.inn.extra de voto.c.quod sup his
qꝛ nullus ad fidem cõpellendus est.xxiij.q.j.c.ad fideꝫ.xlv.di.
de iudeis ꝛ.c.qui sincera.ꝛ.xxiij.q.iiij.c.penul.Et sic cõtra per
sequentes xp̃ianos tm̃ videt posse indici bellum ar.xxiij.q.fi.
c.dispar.ꝛ pro hoc quod dixit apostolus ad romanos nobis
non esse bella carnalia peragenda.xxiij.q.j.in fi.ꝛ ibi not.per
arch.ad hoc etiam faciunt notata in simili.q.s̃.de iudeis.sup
rubrica ver.Itẽ quero nunqd princeps vel rex.In cõtrariuꝫ
qd cõtra eos sit bellũ licitũ qꝛ aut ipsi impugnant xp̃ianos et
tũc non est dubiũ vt dicto.c.dispar.Nã tunc vim vi repellere
licet vt.ff.de iusti.ꝛ iur.l.vt vim cũ si.Itẽ dato qd nõ ĩpugnẽt
adhuc videtur bellũ licitũ contra eos qꝛ verosimile est qd qñ
possent impugnarent ꝛ persequerent xp̃ianos quasi hoc natu
raliter eis insit vnde dicit magister in historia scholastica.c.de
fuga agni qd illud qd scribitur geñ.xvj.de patre eoruꝫ ismael
a quo descenderunt vt extra de iudeis.c.ꝛ si iudeos.s.manus
eis contra oẽs.ꝛ manus eorũ contra eũ in regione fratrũ suo
rum figit tentoria verificat in sarracenis ꝛ qui de genere suo
descendũt Nã ipsi pugnant contra oẽs ꝛ oẽs pugnãt contra
eos.et ideo licet mõ sint in pace qꝛ nõ vidẽt se posse nocere ve
rosimile est quod in furtum pacem pturbabunt nõ est eis in
dulgendũ.xxiij.q.j.c.noli.in fine.Itẽ presupposito qd semper
pacifice se haberẽt adhuc videt qꝛ bellũ sit licitnm.Nam tota
illa prouincia hispanie fuit xp̃ianorum ꝛ isti sarraceni violẽter
occupauerũt nos spoliando pmissione diuina pter peccata
nostra.lvj.di.si rex anglorũ licet pro maiori parte sit recupera
ta.lxiij.di.c.adrianus.adhuc tñ tenẽt ptẽ ꝛ sic cũ agamus ad
recuperationem patrie a qua sumus spoliati licitũ est bellum

vt.ḋ.c.diſpar.⁊ ⁊ hec debet iudicari defenſio ⁊ nō inuaſio vt.ĩ. vñ vi.l.j.⁊ hoc etiā tʒ Inno.in.ḋ.c.qḋ ſuꝑ hisqḋ vbi terra fuit aliquo tp̄e xp̄ianorū licitū eſt bellū.ipſe tñ magis ſtricte loquitur ⁊ tʒ qḋ iuriſdictio ⁊ dñiū poſſit eſſe penes infideles.hoſti. tñ tʒ cōtrariū ⁊ ſalua veritate videt̃ qḋ opinio hoſti.ſit verior Nā rō inn.vr̃ habere locū in omni terra q̄ hodie a ſarracenis poſſidet̃.nō eſt eñ aliquis locus vbi nomē xp̄i nō fuerit laudatū ⁊ colitū vñ de apoſtolis legit̃ qḋ in oēm terrā exiuit ſonus eoꝝ ⁊ in fines orbis terre verba eorū.xxx.di.ita dñs ⁊ ieſus dixit diſcipulis ⁊ eritis mihi teſtes in omni iudea ⁊ ſamaria vſꝙ ad vltimū terre.xl.di.in eſtimatione.⁊ pro hoc.xxj.di.in nouo.vñ dicit̃ de xp̄o.oēs reges terre adorabunt eū ⁊ oēs gētes ſeruiēt illi.xxiij.q.iiij.diſplicet.⁊ iō dicit hoſt.qḋ hodie nō eſt iuriſdictio nec dñiū nec honor nec ptās penes infideles nā ꝑ aduētū xp̄i trāſlata ſunt in xp̄ianos.trāſfert̃ eñ regnū de gente in gētē ꝓpter iniuſtitias.xxiij.q.vij.c.ſi de rebꝰ.oīa eñ ſubiecta ſunt xp̄o oues ⁊ boues inſuꝑ ⁊ vniuerſa pecora cāpi vt in pſalmo vbi dixit gl.qḋ oīa dixit qr nec celeſtia in terrena dimiſit ar.xix.di.Si romanorum ⁊.ĩ.mādati.l.a ꝓcuratore.per oues eñ intelligimus xp̄ianos quorū ſe dicit eſſe paſtorē matthei xxiij.q.iiij.inter ꝑſonas quas cōmiſit petro paſcendas. viij.q.j.in ſcripturis.ꝑ boues ⁊ pecora intelligimus ſarracenos qui tāꝙ beſtie et rōne carētes relicto deo vero colūt idola ⁊ qḋ ſarraceni recte equiparent̃ beſtijs ꝓbat magiſter in hiſtoria ſcholaſtica.ḋ.c.de fuga agar.Et lʒ iſte beſtie petro nō videātur eſſe cōmiſſe ſunt tñ eiꝰ pedibꝰ ſubiecte q̄ ad dñiū ⁊ poſſeſſionē ⁊ hoc ſignificat̃ geñ.xvj.Ecce ancilla tua in manu tua vtere ea loquēs de ſara ꝑ quā deſignat̃ eccl'ia ⁊ ancilla agar a qua iſti ſarraceni traxerūt originē vt predictū eſt.⁊ ꝓbat̃.xxiij q.iiij.c.qñ ⁊.c.ſi eccl'ia.vti ergo pōt eccl'ia romana iſtis ſarracenis ſicut vſa fuit ſarra dicta ancilla agat eā affligēdo.vt.ḋ.c. ſi eccl'ia ⁊ eijciendo ⁊ expellendo eā ⁊ filios eius ab hereditate ne ꝑtē habeāt cū filijs liberis.xxxij.q.iiij.recurrat.⁊ capitulo dixit ſarra ⁊.c.dicat.nā cū ſint filij ancille ⁊ ſic ſerui qr partus ſequit̃ ventrē vt.ff.de ſta.ho.l.in ſeruorum.immo ſerui a dño reprobati vt ex̃ de iudeis.c.et ſi iudeos.nō ſunt capaces iuriſdictionis dominij vel honoris.ff.de iudi.c.cū pretor.de arbi. l.parui.§.ſed ſi in ſeruū ⁊ ſic cū bellū iſtud tendat ad defenſionē fidei ⁊ recuperationē terre qua fuimus ſpoliati non eſt dubiū quin ſit licitū ⁊ iſta guerra ſemꝑ eſt approbata per eccl'iaʒ hortādo reges illarū partiū ad hoc ⁊ cōcedēdo eis circa hoc ſubſidia ſpiritualia ⁊ tēporalia.⁊ cōciliū gñale videt̃ equare facientes iſtā guerrā ⁊ hieroſolymitanā.xxiij.q.vlti.c.peſſimam in fi.⁊ facit qḋ no.ꝑ arch.xxiij.q.vij.ſi de rebus.nā iſtud fit in redētionem captiuorū ⁊ iō res eccl'iaſtice poſſunt expendi.ſ̃. de ſac.eccle.l.ſancimus ⁊.xij.q.ij.ſicut ⁊.c.aurū.Itē dubitat̃ an ſarraceni poſſint compelli ad ſolutionē decimaꝝ predialiū ⁊ qualiter.Pro eis facit quia nunꝙ ſoluerunt ⁊ qr eoꝝ terre ſemper fuerūt ipſorū.⁊ pro hoc facit extra de vſuris.c.quāto in fine a cōtrario ſenſu.Credo tñ qḋ teneantur cū decime ſint tributū.xvj.q.j.decime.ergo a quolibet poſſeſſore ſoluēde extra de decimis.c.paſtoralis.ĩ.ſine cenſu vel reliquijs.l.ij.⁊.iij. etiam infideli vt extra de decimis .c.tua nobis.cū dñs ſit xp̄s vniuerſorum vt in pſalmo.domini eſt terra ⁊ plenitudo eius ⁊ dicto.c.tua a quocūꝙ terra colatur decima ſoluenda eſt arg. ĩ.de anno.⁊ tributis.l.j.libr.x.immo dñs terre compellendus eſt dare terras ſuas talibus qui ſine difficultate eccleſijs ſoluant decimas vt eo.titu.de decimis.c.ne aliquibus,quod ſatis videt̃ decidere queſtionē maxime ſm inno.qui illud.c.exēplificat in ſarracenis.Nec obſtat conſuetudo in iſtis decimis predialibus vt.e.c.ne in aliquibus ⁊ no.per io.an.de decimis ſuper rubrica libr.vj.nec ob.ſi diceret̃ qḋ ſoluunt regibus in quorū regno morant̃.Nam ſoluendo vni qḋ alteri debet̃ non cōtingit liberatio vt.ĩ.de ſolu.l.inuito ⁊ extra de iureiu.c.eaʒte immo rex recipiendo videt̃ ſacrilegiū cōmittere.xvj.q.vij. decimas ⁊ dicto.c.tua.cū nō cadāt in laicū.e.titu.tū ad hec nō ob.qḋ dicit̃ terram fuiſſe ſemper ſarracenorū qr verū non eſt immo toutm quod eſt citra mare fuit xp̄ianorum ⁊ ſic ex quo recuperata eſt redire debet ad priſtinam naturam.ff.de reli.l. cum loca.vij.q.j.c.paſtoralis ⁊ dato quod non fuiſſet xp̄ianoꝝ tamen ex quo dominiū xp̄i eſt redactū regi debet.l.xp̄iana per quam ſunt decime ꝑſoluende vt extra de decimis.c.parochianos.Nō ob.arg.a contrario ſenſu.c.quanto.de vſuris qr non reſultat qr induceret peccatum ⁊ iuris contrarietatem vt notaui in.l.conuenticulam.ſupra de epiſcopis ⁊ clericis.Qualiter autem debeant compelli dic vt compellantur domini non tradere eis terras ad laborandum niſi ſoluant vt dicto.capi. ne in aliquibus vel alio modo ſecundū formam .c.poſtulaſti e.titulo old.

Placuit. Ibi vrbibus.No. qḋ īperator facit.l.hic omnibus locis ⁊ vrbibus de quo dixi plene ſupra de ſumma trini.l.j. Ibi vetito ad templa. Ibi omnibus perditis qḋ eſt.ĩ.⁊ vocat paganos ꝑditos old. Ibi delinquēdi ꝑ cōuēticulā ad celebrandū ſecundū ſuuʒ ritū ol.in fi.no.iudicē negligentē in puniendis maleficijs puniri.pro hoc.ſ̃.ne ſanctum baptiſma reiteretur.l.fi.⁊ ibi ⁊ de ep̄is ⁊ clericis.l.ſi quis nō dicā in fin.de defen.cy.l.per omnes.

Nequis. No.pulcrā legē contra explorātes futura pñtia enim ſcire fas homini ſoliꝙ deo preſcire futura pro hoc.xxvj.q.vlti.c.non obſeruetis ⁊.c.ſi.⁊.q.v.⁊ in ṗn.⁊.q.ij.ꝗ ſine ſaluatore

Sicut ſacrificia. Prohibemus per tēplorū deſtructionē ſeu clauſurā vt.ſ̃.e.l.j.ol. Ibi huiuſmodi charte not.pulcrū caſum in quo ſua auctoritate quis dicit ſibi ius vt dixi.ſ̃.de iudeis.l.nullus.Et concor.ad hoc qḋ no. extra de fide inſtru.c.paſtoralis qḋ verū puto ſi tale inſtrumento vel priuilegio falſo vtat̃ al's non vt.ff.de eden.l.j.§.edenda ⁊ de teſti.l.nimis graue.⁊ ideo dixi quēdam rectorē male facere qui cū ſibi diceretur qḋ tytius ſub corrigia habebat vnū ſacculū inſtrumētorū in quo erāt quedā falſa qḋ ſibi abſtulit ipm ſacculū ⁊ inſtrumēta q̄ in eo erāt cū eis nō vteret̃ qr ēt ſi vſus fuiſſet potuiſſet deſiſtere.vt.ĩ.de falſis.l.ſi falſos codicillos.

Et prophanos. Expone vt.ideſt ſicut ol. Ibi ſalubri lege.ſ̃.e.l.ij.ol. Ibi voluntates tales namꝙ ludi fieri debēt vt ſeruet̃ honeſtas ⁊ verecūdia caſtis moribus ſeruet̃ vt.ĩ.de manua.l.vnica li.xj.qḋ eſt notabile.

Omnia loca. Ibi ſacris.ideſt execrādis actibus ſimilis expoſitio. ſ̃.de ep̄is ⁊ cle.l.ſi quēquā ol.ibi conſtitutis.i.legibꝰ ſiue cōſtitutionibus.Et expone exemplum de lega. iij.ſ̃.de hereticis.⁊.l.vlti.de iudeis q̄s ⁊ ſi'les hic confimat.ol.

Chriſtianis Ibi vere ſunt profeſſione ⁊ opere. Ibi eſſe dicunt̃ ꝓfeſſione tantū ol. Ibi ſecuros.huius.l.auctoritate qḋ dic vt plene dixi.ſ̃.e.ſuprubrica ⁊ per roſ.per hāc.l. ſpecialiter cum titulo de conſtitutio. que tuetur iudeos ⁊ paganos vltimo quaterno.

Nemo. Ibi delubra.i.tēpla.aʒ.ibi clauſa ſunt i.iuſſa claudi.ſ̃.e.l.j.azo. Ibi reſeret.i. aperiet old. Ibi redimeri.i.ornari azo. Ibi ſertis.i. coronis vel alijs iocalibus ol. Ibi aris.i. altaribus ol.ibi adoleri.i.cōcremari ſiue cōburi vtrū adorans idola poſſit ꝑmoueri ſi ſponte nō ſit coactus coactione abſoluta ſic.l.ḋ. preſbyteros.⁊ ibi ꝑ archi.vbi etiā habes qḋ homo magis debet mori fame quā comodere idolothyta de quo dic vt notat̃ per gof.in ſumma de iudeis pria colū. Ibi pateris .i.ſcyphis magnis vñ illud verg.patheris libamus ⁊ auro.i.pateris aureis. In ſi.nota conſcios ⁊ miniſtros puniri de quo dic plene dixi.ſ̃.de ep̄is ⁊ clericis.l.raptores.

Rubrica.De his qui ad eccleſiam confugiunt.

1 ☞ Fugiens ad eccleſiam pro debito an poſſit extrahi.

Super rubrica. Vide azo.in ſumma huius titu.⁊ gof.⁊ hoſt.in ſumma de īmunitate eccleſiarū ⁊ idē titulus eſt in lombarda.de hoc ēt no.lxxxvij.di.eos qui.in glo.⁊ per arch.⁊ quo ad hanc materiā ſeq debemus iura canonica.x.di.c.j.extra de ope.no.nū.c.j.⁊ ibi no.in gl.⁊ ꝑ Inn, vñ lʒ legalis diſpoſitio excipiat plures perſonas q̄ nō gaudēt hac immunitate vt in aut̃.de man.ṗnc.§.neꝙ aūt homicidas Ius canonicū duo tm̄ gña hominū excipit.ſ.publicos latrones ⁊ nocturnos depopulatores agrorū de quo dic vt no.per dictū gof.in ſumma.ḋ.tit.de immun.eccle.§.⁊ quāuis ab hoc priuilgeio ⁊.e.titu.c.inter alia. Excipit̃ etiā ſm.l.ꝗ ꝑ inſidias occidit ꝓximū ſuū extra de homi.c.j.⁊ ꝑ archi.xvij.q.iiij.c.ſicut antiquitus.et ꝑ hac opi.bene facit exodi.xxj.c.⁊ deuteronomij.xix.c.vbi de hoc plene. Inno.aūt aliter intelligit dictū c.j.de homicidio vt ibi no.ꝑ eū ⁊ gof.ṽ.quāuis ab hoc priuilegio.c ibi etiā per hoſti.in ſumma. In alijs aūt criminibus extrahi nō pōt inuitꝰ.Cy.etiā de hoc not.ĩ.e.l.pñti qḋ videatis
1 ⁊.ĩ.de adul.aut̃.ſi qs ei.† Sʒ nūꝗd fugiens ad eccleſiā ꝓ debito poſſit extrahi poteſt dici quod inſpecto iure communi ſm qḋ liber

quod liber homo nõ capit̃ ꝑ debito. vt. ĩ. de ac. ⁊ obli. l. ob es ⁊ extra de pign. c. lator. nõ dꝫ inde extrahi ⁊ sic loquit̃ lex pñti §. j. ĩ. eo. ⁊ dicto. §. sed neq̃. de manda. prin. q̃ etiã extra eccl'iaꝫ nõ caperetur si vellet cedere bonis vt. ĩ. qui bonis cedere pñt l. j. Inspecto aũt iure municipali ẽm qd̃ cõmuniter capit̃ q̃s ꝑ debito dꝫ extrahi q̃ cũ ꝑsona per ius municipale sit affecta ⁊ quodãmodo cõditionata dꝫ extrahi ne creditor defraudet̃ vt s̃. l. pñti. §. sane. vbi seruus vel alterins cõditioni suppositus prestita securitate extrahit̃ ⁊ q̃ princeps qui immu. eccle. concessit ius creditorũ cõpetens ex lege municipali nõ remisit ar. eorũ q̃ notant̃. ĩ. de in ius vo. l. j. de seruis fugi. l. j. ⁊ arg. xxxvj. q. j. de rapto. Nã ⁊ ecclesia solũ liberat a pena corporali vt. d. c. inter alia. xvij. q. iiij. diffiniuit ⁊. c. id cõstituimus ⁊. ca. rerũ. et ibi per archi. nõ tñ tollit aliã penã imo ꝑmittit vt eisdem capitulis ergo cõtra legẽ municipalẽ nõ tenebit̃. Itẽ in casibus in quibus quis pro debito capit̃ extrahit̃ ab eccl'ia vt tributorũ debitor vt. ĩ. de exacto. tribu. l. nemo lib. x. ⁊ ibi notat̃ lꝫ in hoc Cyn. contra. ĩ. qui bonis cedere pñt. l. j. ⁊ circa hoc attenditur consuetudo vt notat Inno. dicto. c. inter vbi aũt ꝓpter maleficiũ cõfugit eccl'ia eũ defendit a pena corporali ⁊ dꝫ in aliam cõmutari vt predictis capitulis habetur. Sed querit Inno. in dicto. c. inter. an tunc possit incarcerari ⁊ nõ soluit. Et dicit̃ dicto. c. definiuit. xvj. q. iiij. qd̃ sacerdos dꝫ eũ custodire ne fugiat ⁊ si fugit qd̃ tenet̃ intellige qñ debuit eũ extrahere ⁊ non extraxit q̃ tunc fuit in culpa vt ibi no. archi. De iudeo ⁊ infideli habet̃. ĩ. e. l. j. ⁊ de manda. pn. §. publicorum ⁊ notatur dicto. c. inter ⁊ dicto. c. diffiniuit per archi. Quid de eo. qui dicit̃ captus per eccl'iam dic qd̃ extrahit̃ vt not. archi. xvij. q. iiij. sicut ãtiquitus. Quid de eo qui aufugit ad corpus xp̃i no. ho. in summa eo. titu. ⁊ extra de cele. missarũ. c. sane vbi tꝫ qd̃ gaudet eodẽ priuilegio lꝫ Lau. ⁊ hug. cõtrariũ teneant. xiiij. q. vj. Ibi tñ archi. approbat host. opi. vbi de hoc plene not. de hac etiam materia statim dicã. ĩ. eo. l. ij. Si vero quis delinquat in ecclesia vel cimiterio locũ habet extra de imu. eccle. c. fi. cũ ibi notatis ⁊ vide qd̃ dicam. ĩ. e. l. fideli.

Fidei. Facit lex ista ad questionẽ rusticorum q̃ mutãt domiciliũ de vna villa ad aliã ⁊ habent possessiones in villa a qua recedunt. vtruꝫ teneantur ibi soluere collectas pro illis possessionibus ⁊ an teneantur etiam soluere in villa ad quam iuerunt. Item si aliqui titulo emtionis vel alio acquisiuerunt possessiones in aliquo loco vtrũ teneant̃ soluere collectas pro illis possessionibus sicut tenebant̃ illi a quibus acquisiuerunt. Item si laicus imposita collecta efficiat̃ clericus an teneat̃ ad collectã vel si delinquit ad penã iudicis secularis. Ad quesita põt r̃nderi ⁊ primo ad primũ videt̃ distinguendũ vtrũ in villa vnde recesserũt haberẽt domiciliũ originale. an quesitũ. Primo casu cũ nõ possint etiam quantũ ad onera domiciliũ originis alterius adiectione mutare vt. ff. ad muni. l. assumtio. secundo responso. ⁊. l. ordine. §. j. Videt̃ dicendum qd̃ in loco originis et vbi habet possessiones onera subeãt ꝑsone ꝑ rebus imponẽde vt. ff. ad munipa. l. incola. ĩ. de muni. ⁊ origi. l. fin. nec in hoc frangitur regula posita. ff. de mune. ⁊. ho. l. rescripto. §. fi. que dicit solis municipibus ⁊ incolis hoc indici q̃ cum talis trãslat⁹ adhuc remaneat incola prioris domicilij originalis si ibi subeat regula salua manet et in meris personalibus potẽtior est cã origis domicilio acq̃sito. vt. ff. ad municipales. l. libert⁹ §. prescriptio. multo forti⁹ in istis in quibus aliquo modo habetur respectus ad rẽ vñ locus originalis videt̃ duplici iure inniti. s. domicilij ⁊ rei nõ est ergo mirũ si preferat̃ alteri solum domiciliũ pretendenti vt. ĩ. de adop. l. vlti. ⁊ in aut̃. de consan. ⁊ vteri. fratri. §. fi. ⁊ hoc casu nõ subibit onera domicilij acquisiti ne duobus locis agnoscere cõpellat̃ ⁊ hoc modo dꝫ intelligi glo. que est. ĩ. de mulierib⁹ in quo loco munera sexui ꝯgruẽtia. l. vnica. li. x. q̃ idẽ in hoc casu loquit̃ si ad textũ fiat relatio In secũdo vero casu. i. cũ trãsfert se a domicilio acq̃sito nõ originali ad aliud cũ ibi fiat vera translatio ⁊ primũ domiciliũ perdatur. vt. ff. ad municipa. l. incola. ij. subit onera talia in loco ad quem domicilium transtulit q̃ ibi solum est incola ⁊ idem potest dici in nouiter acquirente possessiões ⁊ hic est casus. ff. de mune. ⁊ hono. l. rescripto. §. vlti. ⁊. l. munerũ. §. preterea et ⁊ põt esse ratio q̃ cũ persona indicat̃ ꝑ rebus et vnius vnicuꝫ sit patrimoniũ. vt. ff. de excu. tuto. l. iurisperitos. §. cũ oriundus persona tanquã digniorẽ ad se trahit ar. ĩ. ne fideiuss. do. dent̃. l. ij. ff. de rel. ⁊ sũti. fu. l. cũ in diuersis de edi. edicto. l. iustissime. ⁊ pro hoc bene facit. ff. de tu. ⁊ cura. da. ab his. l. j. in fine de rebus eorũ. l. magis puto. §. illud. Datus namq̃ simpliciter tutor a iudice originis vel domicilij ad totuꝫ patrimoniũ vbicũq̃ existẽs datus videtur vt. ff. de excu. tuto. l. illud. ⁊. l. ꝓpter litẽ. §. lꝫ. ⁊. l. nõ solũ. §. qui testõ ⁊. ĩ. vbi petant̃ tuto. l. vnica. old. Sed vltra predicta qd̃ rusticus teneat̃ subire onera in villa ad quã se transtulit videt̃. ĩ. de muni. ⁊ origi. l. j. de incolis l. si in patria li. x. ⁊ de rescin. ven. l. hi qui. cũ concor. ibi notatis ⁊ q̃ leges indistincte dicunt quẽlibet teneri subire munera in loco vbi est incola. ff. ad munici. l. j. ⁊. l. incola. ⁊ his magistratibus in fine qd̃ verũ puto pro futuris ex quo iuit ad standum preterita eñ cũ villa a qua recessit tenetur subire ⁊ videt̃ casus ĩ. de decu. l. ꝓuidendũ li. x. ⁊ ibi notat̃ ⁊ vt nullus ex vicar. pro vicariorũ debitis grauetur. l. vnica. lib. xj. ⁊ pro hac opinione bñ facit de mune. non cõtinuandis inter patrẽ ⁊ filium. l. j. ibi in posterũ astringeris ⁊. ff. ad muni. l. lucius. §. penulti. vbi est idẽ verbũ imposterũ hoc saluo qd̃ si debitũ preteritũ foret cõtractũ per villã vbi iuit ad standũ pro cõi vtilitate qua etiam iste participabat puta ad emendũ pascuũ vel nemus cõmune q̃ tunc etiã iste teneret̃ pro tali debito preterito vt. ĩ. de murilegu. l. murileguli. li. xj. q̃ ex quo sentit cõmodũ sentiat onus ff. de re. iur. secundũ naturã. Ad declarationeꝫ etiã questionũ ⁊ materie facit qd̃ no. ꝑ inno. ⁊ hosti. extra de foro cõpe. c. postulasti. In meris vero patrimonialibus hꝫ locũ. ff. de censi. l. forma. §. si vero quis agrum ⁊ dicta. l. vnica. C. de mulieri. ⁊ in quo loco li. x. ij. responso ⁊ dicta. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. ⁊ ho. ⁊ vide in questionibus disput. per dominũ iac. de beluiso in q̃õne que incipit rex concessit priuilegium. seu beneficium. Ad id qd̃ dixi de laico facto clerico an teneatur ad collectas prius impositas vide qd̃ notaui. s̃. de epi. ⁊ cler. l. ij. Allegatur etiam hec lex qd̃ laicus factus clericus q̃ deliquerat laicus existens conueniat̃ corã iudice seculari si in fraudeꝫ factus est de quo dic vt plene dixi. s̃. de epi. ⁊ cle. aut̃. cã que fit cum monacho. Ibi suscipiant ad defensionem ecclesie. ol.

Fideli. Ibi confugientes. Cõfugere ad ecclesias intelligunt̃ etiã q̃ confugiunt sub porticibus ecclesiaꝝ ⁊ circunquaq̃ ad ipsam ecclesiã ad. xxx. passus vt. xvij. q. iiij. c. si quis cõtumax ⁊. c. diffiniuit ⁊ ꝑ totã illã q̃õnẽ agitur de ista materia. In ecclesia vero maiori siue cathedrali. xl. passus vt. e. cã ⁊. q. c. sicut antiquitus ⁊. c. q̃squis ⁊ est passus mẽsura pedũ quinq̃ et pes. xv. digitorũ ẽm isidorũ vt not. d. c. sicut antiquitus. et ita intelligendũ puto. ĩ. e. l. fi. ver. ex his ergo locis. vbi de hoc dicam. sed qualiter cõputabunt̃ ipsi. xxx. vel. xl. passus dicit scholasticus in candelabro ad eã ꝑtẽ tm̃ vbi est cimiteriũ. ⁊ dicit ꝙ ita tꝫ hug. ⁊ iõ in decretalibus nõ dicit̃ de. xxx. passibus sꝫ de ecclesia ⁊ cimiterio. Ego credo quod istos. xxx. passus ⁊. xl. habeat in toto circũitu. ⁊ hoc expresse habetur dicto. c. diffiniuit ⁊. c. quisquis. ⁊. c. sicut antiquitus. ⁊ infra dictos passus nulla domus preter clericorũ debet edificari. xij. q. j. nullam ⁊ ille ẽt gaudent immunitate vt. e. c. quisquis. Et in eo casu intelligũt aliqui quod palatiũ ep̃i gaudet immunitate. s. cũ est. ĩ. dictos passus vt in. c. id constituimus. licet in hoc aliqui contra old. Sed pone quod aliquis carceratus requisiuit de gratia a custodibus carcerũ qd̃ cõcederent ei qd̃ posset ire ad eccl'iam ad missam audiendã ⁊ custodes ꝑmiserũt finita missa recusat ad carceres redire querit̃ an inde extrahi possit. post multa allegata ꝓ ⁊ cõtra tꝫ barto. brix. qd̃ si iste iuste erat carcerat⁹ possit inde extrahi ita tñ qd̃ vita ⁊ mutilatio mẽbrorũ seruetur ꝑ c. inter alia. de immu. eccle. ⁊ ita tenet in q̃õnibus suis. xxxvij. questione q̃ incipit. carceratus quidam. ⁊ per archi. xxiij. q. v. dũ homo al's cũ hõ. In glo. s. xp̃ianos per hoc tollitur cõtrarium de le. j. l. prima. In glo. preter homicidas in fine. vbi de hoc no. ⁊ vide qd̃ plene dixi. s̃. e. super rubrica.

Si seruus. Ibi abstrahatur a defensore ecclesie vel prelato ol. Ibi cõtinuo. i. statim si prelatus ecclesie euꝫ nolit vel nõ possit abstrahere ol. Ibi ei vt domino vel bone fidei possessori ol. Ibi vnde. i. a quo ol. Eiq̃. s. domino vel bone fidei possessori. Ibi noxia. i. delictum ⁊ insti. de noxa. §. j. ol. Ibi conflande criminationis. i. instituende accusationis ol. Modo colligamus ex hac. l. plura vtilia ad que sepe allegatur. Primo quod si habens iurisdictionem nõ possit capere malefactoreꝫ qd̃ licet armis sibi vti ad eum capiendum. Itẽ si statuto vel precepto iudicis ordinatum sit certum premiũ capienti malefactorem ⁊ aliquis volens euꝫ capere cũ se defenderet occidit eum non debet puniri ⁊ debet premium habere si aliter eum capere non poterat et quod iudex possit tale preceptum facere ⁊ premium promittere facit. ĩ. quibus ad libertatẽ ꝓclamare nõ lꝫ. l. ij. ⁊ dixi. ĩ. ad. l. iul. maie. l. q̃sq̃s old. Itẽ sepe allegatur per aduocatos si statuto ciuitatis caueat̃ qd̃ bãnitus possit impune offendi ⁊ aliquis auctoritate statuti offendit bannitum et ex hoc accusetur vel inquiratur

cõtra eum quod accusatio vel inquisitio nõ ꝓcedat ⁊ pro hoc
bene.ff.de actio.⁊ ob.l.actiones q̃ ꝓprijs viribus al's incipit
obligationes. An aũt peccet aliter occidẽs dicã.j.de adul.l.
graccus. Circa cuius statuti declarationẽ vidi dubitari de tri
bus.primo nunqd istud tale statutũ extendat̃ etiã ad homici-
diũ vt auctoritate talis statuti possit bãnitus impune occidi.
Itẽ vtrũ ista exceptio bãni ⁊ statuti possit opponi ꝑ ꝓcur.vel
cõiunctã ꝑsonã offendentis. Itez vtrũ talis exceptio litis cõ.
impediat ita qd̃ nõ teneat̃ rñdere accusationi vel inquisitioni
que ex hoc fieret cõtra eũ. Et quantũ ad primũ inuestigemus
nunqd ex forma iuris cõmunis etiã nõ existente statuto bãni-
tus impune possit offendi. Et videt̃ expressũz qd̃ sic in vsibus
feudoꝝ de milite vasallo q cõtumax est.c.j.⁊ ibi etiã expresse in
glo.in quibus dicit̃ qd̃ bãnitũ lz depredare.ad idẽ facit tex.et
glo.hic finit̃ lex deinde cõsuetudines regni incipiunt.c.j.e.lib.
in gloss.ij.q̃ incipit nu nqd vasallus. Itẽ q2 subtrahendo se ab
obedientia per bannũ ⁊ ɔtumaciã vident̃ eẽ hostes vt.ff.de ca
pi.di.l.amissione.§.q deficiũt hostes aũt interficere lz vt.ff.de
sicca.l.iij.§.ad h̃ ẽt bñ facit.ff.ex q.cau.ma.l.sz ⁊ si ꝑ ꝓtorẽ.§.sz
dũ decreto in fi.vbi dicit idẽ si ex alia cã nõ fuerit ab eo audit⁹
si qd̃ exponebat dñs ric.puta q2 excõmunicat⁹ vel bannitus ⁊
ad idẽ facit qd̃ dixi de heretico.s̃.de hereticis super rubrica
ver.vtꝝ ꝓpria autoritate ⁊ de iudeis.l.nullus.nã heretici sunt
bãniti vt aut̃.gazaros ad hoc etiã facitqd̃ notat̃ de excõmuni
cato disposito extra de snĩa excõ.c.cõtingit.in gloss.q̃ incipit
in quouis ordine. Sed siue dicamus ex forma iuris cõmunis
siue ex forma statuti bãnitũ posse impune offendi restat dubiũ
vtrũ possit occidi. Hanc questionẽ vidi de facto bergomi.vbi
tale statutũ.⁊ hanc questionẽ latis bene tangit albertus de gã
dino in fi.operis sui vltima qõne. Et allegabat̃ vltra allegata
per eũ quod statutũ nõ posse trahi ad homicidiũ q2 verbũ of
fense videt̃ extendi solũ ad offensam realem vel leuez persona
lem. Nam pro offensa oritur actio iniuriarũ.vt.ff. de iniurijs
per totum vel.l.aqui. vt.ff.ad.l.aquil.pro homicidio aũt orit̃
speciale accusatio legis cornelie de siccarijs vt.j.de siccar.per
totũ ⁊ ideo sub verbo generali offense non continetur homi-
cidiũ ⁊ pro hoc,ff.de iniur.l.pretor edixit.§.j.⁊ maxime q2 ta-
le statutũ est contra formã iuris cõmunis ⁊ q2 non est singulis
concedendũ, qd̃ per magistratũ fieri dz ⁊ q2 absurdum videre
tur quod bannitus etiam ex leui maleficio posset occidi.⁊ pro
hac opinione facit q2 appellatione etiam atrocis iniurie non
videtur cõprehẽdi mors immo ponit̃ vt species distincta.j.de
reuocã.dona.l.fi. Obtentũ tamen fuit oppositum in collegio
iudicũ bergomi.ex eo maxime q2 statutũ predictũ est cõmu-
niter in omnibus ciuitatibus ⁊ sic intellectũ ⁊ interpretatũ qd̃
etiã homicidiũ cõplectat̃ ⁊ minime sunt mutanda ⁊c.vt.ff.de
legibus.l.minime. Et q2 ius cõe in multis casibus cõcedit ali-
quẽ occidi posse propria authoritate vt.j.qñ liceat vnicuiqꝫ
sine iudi.vin.⁊ plures etiã casus notaui.s̃.de iudeis.l.nullus
⁊ q2 tale statutũ cedit in fauorẽ publicũ ⁊ terrorẽ maleficiorũz
ita etiã recitat dñs odofr.terminatũ fuisse per collegium do-
ctorũ bononiensium tꝑe domini aldigerij de lasenaza tũc po-
testatis boñ.in personã thomasij de beccadellis qui interfece-
rat bonfantinuz q dicebatur testa de basacomatribus in qua
cã aduocatũ se fuisse dicit. Et predicta etiã puto vera fore vbi
statuto caueretur qd̃ bãnito nõ fiat ratio quia idem operant̃
ista verba ad si diceret̃ qd̃ impune posset offendi per hanc.l.in
fin. Non nam facere rationẽ ⁊ impune aliquid fieri equipollet
vt.ff.de elee lusu ⁊ alea.l.j.in principio.§.notandũ ⁊.§.qd̃ aũt
pretor.⁊ vide in meis questionibus statutorũ in.iiij.parte vbi
agitur de bãnitis. Quartũ aũt ad alia duo dubia.s.vtrum ista
exceptio banni impediat cont.⁊ possit opponi ꝑ procura.vel
coniunctã personã de hoc satis subtiliter tãgit.d.iac.de are.
in quadã questione quã disputauit in studio paduano que in
cipit in statuto vel consuetudine alicuius ciuitatis habeturqꝫ
non fiat rõ de occisione forbaniti ⁊c.⁊ tangit̃ bene ꝑ gandinuz
vtrum procurator interueniat in maleficijs ⁊ qñ circa princi-
pium ver. Item quero ponamus ⁊ latius.e.titu.versi.vltimo
circa materiã istam. Et tz ipse dominus iaco.⁊ cõmuniter alij
doctores qd̃ talis exceptio ĩpediat cont.non obstãte qd̃ sit per
emtoria per iura ⁊ rationes pro hac parte allegata in dicta q̃-
stione ⁊ per dictum gandinum in effectu ⁊ maxime per hãc.l.
⁊.j.de meta.l.deuotũ ⁊ vt nemo priuatus titulos.l.ij.in fi. vbi
plures alias questiones bannitorũ notaui. Et vtrum talis ex
ceptio banni dato qd̃ impediat accusatorem an impediat iu-
dicis officiũ ꝑ inquisitionẽ. Nec ob.scd̃m eos.c. exceptiõis ex
tra vt lite nõ cõte.lib.vj.vbi vident̃ solum tres perẽtorie impe
dire conte.qd̃ capitulum tractũ fuit ex.l.ij.de adul.l.ij.§.fi.de
verbo.signific.l.transacta ⁊ de condi.indebi.l.⁊ eleganter.§.si

quis post q2 habet locum vbi proponẽs exceptionem statim
non põt ꝓbare al's aũt admittat̃.vt.j.de compen.l.fi.⁊.ff.vt in
pos.lega.l.si is a quo ⁊ q2 illud.c.cum concor.loquitur in ciui-
libus secus in criminalib⁹ vt.j.de plagiarijs .l.preses. cũ mul
tis similibus per eos alle.in quibus peremtoria impedit con
te.⁊ pro hoc.ff.de iniu.l.pretor edixit.§.j.versic.preterea.s̃.de
aposta.l.apostatarum ver.nec illud ⁊ vbi de hoc dixi. Posset
ẽt nõ inepte dici qd̃ lz hec exceptio sit perẽtoria opponitur tñ
in vim dilatorie ⁊ eius sapit naturam sicut dicit̃ de exceptione
excommunicationis q̃ ante litẽ con.opponitur in vim dilato
rie ⁊ post in vim peremtorie vt extra de exceptio.c.pia lib.vj.
vel posset dici qd̃ nõ est peremtoria.nec em̃ in ea agitur de ma
leficio ɔmisso vel nõ q2 re⁹ fatet̃ cõmissum eẽ sed igitur de ex-
ceptione proueniente ex statuto ⁊ banno vt procedi non possit
contra eum ⁊ sic magis est dilatoria quam peremtoria ⁊ dato
qd̃ esset peremtoria potest dici qd̃ ẽ vna ex illis tribus de qui-
bus loquitur.c.de exceptionis.s.vel rei iudicate quia oritur ex
sententia banni vel transacte ⁊ finite per statutum. Nã tantum
operatur sententia legis municipalis vel canonis quantũ sen
tentia hominis.xvij.q.iiij.si quis suadente.cũ concor.ibidẽ al
legatis ⁊ optime.ff.de fideicom.liber.l.cũ quasi.§.si plures et
ibi in glo.⁊ ibi etiã dixi. Põt etiã ad hoc allegari vltra allega
ta per ipsos doctores q2 talis accusatio est contra formam le-
gis municipalis ergo illicita et calũniosa.vt.ff.de lega.iij.l.fi-
deicõmissa.§.si quis illicite ⁊ ar.in aut̃.vt defuncti seu fu.§.san
cimus.ij.ibi vbi hec lex fieri permittit ⁊ qd̃ notat̃ ex̃ de electi.
c.venerabilem.§.idem etiam in glo.que incipit tali modo ⁊c.
cum ergo accusatio sit calumniosa ⁊ ɔtra.l.municipalem eidẽ
responderi non dz.ff.de pet.here.l.postquam in fine.si messor
falsum modũ dixert.l.j. de asses.l.j.⁊ ibi in glo.⁊ nil no.ap.pẽ.
l.j.in principio ⁊ ibi in glo.⁊ pro hoc etiam de ven.in posses.
mitten.l.j.§.oportet.⁊ de accusa.l.alij propter suspitionem et
optime extra de offici.vica.c.j.in fi.⁊ ibi est pulcerrima glo.in
no.ad hoc. ¶ Ad predicta etiam faciunt q2 qui fecit quod cre
didit sibi licere authoritate statuti imputãdus nõ est.ff.de edi
li.edic.l.quis sit fugitiuus.§.apud labeonẽ.⁊ ad hoc de condi.
insti.l.que sub conditione.§.fi.de penis.l.si quis aliquid.§.te-
stamentũ.cũ ita accusatio sortiri non possit effectuz ergo non
est admittenda. ¶ An per procuratorẽ vel coniunctam perso
nam talis exceptio obijci possit non terminat dñs iac.de are.
licet alleget pro et contra in questione ꝑdicta ⁊ gandinus eius
allegationes recitat vt supra.audiui tamen dñm ric.dicere qd̃
dñs Iaco.de are.super.l.reos.C.de accu.tenebat qd̃ per ꝓcu
ratorẽ obijci nõ posset per iura ad hoc adducta.⁊ ipse dñs ric.
ipsam opinionem tenebat ipse tñ albertus de gandino dicit
dñm dynũ tenuisse ⁊ cõmuniter alios doctores qd̃ talis exce-
ptio per procuratorẽ possit opponi per iura ꝓ hac opinione
adducta pro qua opinione bene facit extra de accu.c.veniens
cum ibi nota.per her.⁊ latius per Inn.⁊ plenius ꝑ eundẽ de
procur.c.constitutus ⁊ per.Io.an.extra.de iudi.c.j.li.vj.⁊ ma
xime si esset notoriũ licite ⁊ impune occisum q2 tunc frustrato
rium esset eum onerari vt.ff.de pecu.l.eo tempore hanc etiaz
opinionem secutus fuit dñs iaco.butri.in quadam sua qõne
quam disputauit que incipit quidã ranagese fuit occisus vbi
hoc probat per pulcras ⁊ subtiles rationes vltra eas que alle
gate sunt per dictos dominos. Iaco.⁊ gandinum. Dñs aũt
Iaco.de belui.eandẽ questionẽ disputauit ⁊ tenuit contrariã
opinionem et incipit questio sua.quidã ranagese nomine et
⁊ audiui questionem predictam tunc fuisse de facto bononie.
⁊ dominum Iacob.de belui.obtinuisse.⁊ eius opi.sequũtur
vltramõtani vt dicã infra.de accu.l.ij.ol.contra vt dixi.e.titu.
di.l.ij. Cõiter tamen vidi seruari opi.domini iac.butri.quod
ꝓcurator admittatur ⁊ mihi licet in sufficienti videtur fulcita
validioribus iuris ⁊ argumentis vt ex ipsa qõne pater potest
Opi.cõtrariã fouẽt vltramon.vt dixi.j.de accu.l.ij. Et ad ar-
gumenta dñi Iaco.de belui.satis potest colligi responsio ex
ar.domini Iaco.butri.posset etiã cũ reuerentia responderi
primo ad primum qd̃ fundat̃ sup.§.ad crimen.l.penul.de pu-
bli.iudi.q2 loquit in defendẽte crimen.hic aũt nõ defendit cri-
men q2 de eo non queritur sed solum an licite fieri potuerit ex
forma statuti preterea.§.ad crimen locuz nõ habet vbi absens
damnari potest de crimine sicut hic erat ⁊ ita no.per dñm dy-
nũ in ipso.§.⁊ plenius tangitur per ipsum dominũ iaco.but.
in.ij.ar.pro hac parte adducto. Ad scd̃m ar.dñi Iaco.de belui.
qd̃ procedit a maiori potest dici qd̃ ar.peccat in propositione
minori q2 nõ est verũ qd̃ magis admittatur ad agendum quã
ad defendẽdũ imo posset dici ecõuerso q2 agens hz inscribere
ad tertiũ ⁊ quartũ aũt vbi arguitur de genere ad spẽm et de
toto ad partem põt responderi qd̃ similiter peccant in minori
q2 defensio

qꝛ defenſio de qua agiť non eſt ſup crimine: vt p̄dictum eſt nec
ad excuſationē criminis ⁊ ideo non pōt dici ſpecies nec pars.
Ad quintũ ⁊ ſextuȝ q̄ fundanť ſup indiſtincta ⁊ indefinita locu
tione dicendũ ꝙ argumentuȝ ꝓcedit in his q̄ cōpꝛehendũtur
ſub gn̄ali ⁊ indefinita locutiōe. ſȝ exceptio de qua agiť in gn̄ali
tate de qua loquiť non cōtineť. Et ꝑ hoc etiā patet rn̄ſio ad ſe
ptimum qđ fundať ſup ꝓhibitis ⁊ permiſſis qꝛ per hanc exce-
ptionem nō peruenit ad ꝓhibitum. i. ad ſn̄iam diffinitiuā ſup
crimine ſed ſolũ ſup exceptione vtrũ licite occidi potuerit vel
non. Per hoc etiā ptȝ reſponſio ad octauuȝ qđ fundatur ſup
exceptione ad regulā qꝛ nō eſt de cōtentis ſub regula. Nō ob.
nonũ ar. qꝛ ſalua eius pace rationes quas dicit nō eſſe ſufficiē
tes ſufficiētes ſunt ⁊ ꝓbanť. ff. de ꝓcuř. ſeruũ quoqꝫ. §. publice
v̄ſi. vbicũqꝫ. Nec ob. l. vlti. ĵ. de iniur. ꝑ ip̄m allegata qꝛ ibi non
rumpiť regula q̄ eſt in dicto ver. vbicũqꝫ imo confirmať. Sed
illa q̄ eſt in. l. abſentē. ff. de penis. ſ. ꝙ capitalis ferť in abſenteȝ.
Sed poſito hoc qđ ꝓcurator admittať ⁊ hoc eſt fauore ꝑſona
rum ſequiť aliud iuxta regulā ꝙ ꝓcurator nō ſit damnādus ſȝ
abſens. Nō ob. decimũ qꝛ imo in. d. l. fi. ĵ. de iniur. non ſolũ ad
medie cauſe imo ad plenā defenſionē ꝓcurator admittiť. Non
ob. vndecimũ qđ procedit a diuiſione qꝛ pōt dici hāc exceptio
nem eē anomalā ⁊ ſingularē tanq̄ ꝓcedentē a lege municipali.
Non obſtat duodecimũ qꝛ decretales allegate loquunť in me-
ra peremtoria que tangit crimen ⁊ cũ crimine cognoſciť ⁊ dici
tur qualis nō eſt exceptio de qua agitur. ⁊ hec reſponſio vide-
tur roborari ex notatis per Innocē. dicto. c. veniens. extra de
accuſatio. Ad ſequens arg. qđ fundatur ſuper principali ⁊ in-
cidenti poteſt dici qđ hec exceptio non eſt incidens ſed per ſe
principalis a crimine ſeparata: vt ſatis dictũ eſt ſupra. Itē pōt
reſponderi ad aliud ſequēs arg. qꝛ non defendit ꝓcur. crimen
cum nec de eo querať ſed ſoluȝ an licite fieri potuerit vel non.
Et per hoc etiā ptȝ rn̄ſio ad aliud ſequens arg. ⁊ etiā ad aliud
ſequēs. Ad alia duo argumēta ſequētia fundata ſup principa
li ⁊ incidenti rn̄ſum eſt ſupra. Ad aliud ſequens argumentum
qđ fundatur ꝙ reus ex vinculis cām dicere dȝ verum eſt cau-
ſam criminis ſȝ hec nō eſt cauſa criminis ſȝ alia: vt dictum eſt.
Ad aliud ſubſequēs qđ fundatur ſuper p̄allegata. l. fi. ĵ. de in-
iurijs. s̄. reſpōſum eſt. Ad alias quinqꝫ rōnes ſubſequēter ad-
ductas q̄ ad hoc ſolum tendũt qđ cā ſit criminalis ptȝ reſpon
ſio qꝛ verũ eſt ꝙ ſi cā criminis homicidij agereť criminalis eſ-
ſet. ſed de hoc non queriť ſed ſolũ dato ꝙ homicidiũ foret cō-
miſſum vtrũ licite factum ſit auctoritate ſtatuti ⁊ ſic rn̄ſum eſt
omnibus eius argumētis. Et licet in eadē queſtiōe ſtatim ſub
ſequēter nitatur tollere rationes dn̄i Iaco. butri. non videtur
tollere ſufficienter. Non eniȝ ſtat prima reſponſio quia non eſt
verũ qđ hoc ꝓcurator veniat ad defendendũ ſuper crimine vt
ſatis dictũ eſt nec ſequitur qđ ipſe dicit ꝙ ſic ꝓcurator admit-
tatur in hac exceptione que crimen non tāgit qđ per ꝯſequēs
admitteretur in alijs q̄ crimen tāgerent. Non obſtant ſequen-
tes reſponſiones vſqꝫ ad illaȝ. Non obſtat ſi dicať ꝙ ad vnum
articulum qui loquũtur quando corā eodem iudice agitur et
cognoſcitur de incidenti ⁊ principali. Sed hic non agitur nec
deciditur de crimine ſed ſolũ de exceptione ⁊ dato qđ ſuccum
beret in exceptione adhuc ſupereſſet queſtio criminis in qua
poſſet obtinere ſi crimen non ꝓbaretur contra eum. Ad ſequē
tem reſpōſionem que incipit. Non ob. ſi dicatur ꝙ ad vnũ arti
ticulum credo hāc reſponſionem veriorē eſſe quam argumen
tum domini Iaco. butri. Sed reſponderi poteſt qđ hic nō agi
tur de aliquo articulo cauſe principalis. Sed ſolũ de exceptio
ne que eſt cauſa per ſe. Alie reſponſiones ſubſequētes iudicio
meo nō ſufficienter concludunt nec tollũt argumenta dn̄i Ia-
cobi butri. q̄ tamē arg. fortiſſima videnť pro opinione eiuſdē.
Et ad argumētũ dn̄i Iaco. butri. fundatũ ſup. l. fundi. h. l. fun
dum. ff. de excep. videtur reſponderi contra ea que notanť per
dn̄m Dy. extra de reg. iur. c. nemo pluribus. vbi notat qđ vbi-
cunqꝫ impeditur iudiciuȝ contingit rōne ſn̄ie. teneamus ergo
cum dn̄o Iacobo butr. qꝛ eius opi. cōmuniter ſecuti ſunt do-
ctores. ⁊ in hac opi. fuit etiā dn̄s Old. ⁊ dicit ita fuiſſe termina
tum pluries per collegiũ doctoruȝ bonon̄. ⁊ magnos peritos
curiaruȝ rectores bonon̄. ⁊ ita fuiſſe ſeruatum in predicta que
ſtione in perſonam tomaſij de beccadelľ. exiſtētibus poteſtate
bonon̄. Dn̄o Laurentio de maloſellis. ⁊ capitaneo dn̄o Mat
theo de corregio. ⁊ in qōne dn̄e Matelde neptis dn̄i Lāberti
ni de himalelli interfecte per maritũ. ⁊ oppoſitum fuit per ꝓ-
curatorē mariti qđ erat in bāno ⁊ admiſſus fuit ⁊ ita reperij in
allegatiōibus ſuis dicti Tomaſij de beccadellis nihil tn̄ vltra
predicta ad hoc allegat licet ipſe allegatiōes multe ſint longe
ita etiam ſentit dn̄s Guido de ſuȝ. in ſumma ſua de maleficijs
ſub titulo de ꝓcuř. in cauſis criminalibus ita etiā pluries pro

nuntiatum eſt bergomi de cōſilio magnoꝝ prudentũ. et idem
videť ſentire Cy. vbi notoriũ eſt talem legitime bānitũ: vt not.
per eum. ĵ. de accu. l. reos. ſexta qōne. Cauſa aũt ꝓpter quā ſu
per hoc ſic ſtudioſe diſputatũ eſt patet. ſ. ne reus detineatur ⁊
periculũ ſubeat. Cauti tn̄ iudices ꝓcuř. admittũt deinde eidē
p̄cipiunt qđ faciat venire p̄ncipalē p. l. vl. ĵ. de ꝓcu. ⁊. ff. de ꝓcu
ra. l. ſi actor. ⁊ arg. ĵ. de iura. calũ. auť. p̄ncipales. ⁊ tȝ Gandinus
ꝙ niſi venerit p̄ncipalis reputabiť cōtumax ⁊ ꝓcedi poterit ꝯ̄
eum tanq̄ ꝯ̄ cōtumacē p iura p̄dicta: vt no. p euȝ dicto titulo
vtrũ ꝓcurator īteruenīat in maleficijs. v̄. ſȝ pone ētꝙ ſtatutuȝ
et ad hoc bn̄ facit dictũ. c. j. ex̄ de iudi. lib. vj. cũ ibi not. p Arch.
et Io. an. ⁊ idē tenet Cy. dicta. l. reos. v̄. ſeptimo q̄ritur. ¶ Et
qꝛ de materia bānitoꝝ tractatũ eſt. s̄. dn̄s Iaco. de are. in dicta
ſua qōne querit nunquid bānitus captus p familiā poteſtatis
auctoritate dicti ſtatuti poſſit occidi. ⁊ de hac qōne tractať in
cto ope alberti de Gādino de bānitis maleficioꝝ. v̄. vlti. duas
qōnes ſubijcio vbi determinať poſt multa allegata ſm̄ eundē
dn̄m Iaco. talē bannitũ captũ non poſſe impune occidi. ⁊ pro
hoc bene facit. s̄. de ep̄ali audientia. l. addictos. cũ ibi notatis.
Idem etiā ibidē ſm̄ eũdem dn̄m Iaco. determinat de bānito
qui ſatiſdederat vel ſoluerat tamē non erat cancellatus qđ pu
to veꝝ eſſe ſi occidēs ſciebat eũ ſatiſdediſſe vel ſoluiſſe vel alias
erat notorium. Si aũt hoc ignoraſſet crederem eum a pena ex
cuſari ratione bāni nō cancellati p. l. ff. de adulť. l. penu. In gl.
j. in fine. Nam ſi leuiter ſecus eſſet. vt. ĵ. e. l. fi. §. ſane ſi ſeruus. et
xvij. q. iiij. c. metuētes. Old. In glo. ar. ꝙ aliquis. in fine ſoľ. vt
ibi notať. ⁊. ĵ. de furtis. l. ciuile. extra de furtis. c. qui cũ fure. et
de ſimonia. c. nemo p̄ſbyteroꝝ. Cy. tenet hic ꝙ ad inſtantiā iu-
dicis teneať iudicare p. l. congruit. ff. de offi. p̄ſi. ad inſtantiam
partis nō cy. ¶ Et ad hoc facit ꝙ p̄miuȝ interdũ ꝑmittitur ca
pientibus vel p̄ſentantibus bānitos. vt. ĵ. quibus ad libertatē
ꝓclamare non licet. l. ij. et ibi in glo.

Enuntiamus. Hec ſola lex tractat de ſcđa pte rubrice. ſ.
ꝙ clamores ⁊ tumultus non fiant in eccleſijs. ¶ Et
ideo in eis cauſe ciuiles vel criminales tractari nō de
bent. vt ex̄ de īmunitate eccľiaꝝ. c. j. ⁊. eo. c. cũ in eccľa. ⁊ optime
eo. tit. c. decet domũ. §. nullus. li. vj. ⁊ ſn̄ie ⁊ ꝓceſſus ibi facti nō
tenēt. vt. e. c. §. ad hec. lȝ bergomi ꝯ̄riũ fiat qꝛ tenute q̄tidie ibi
dantur p ꝯſules iuſtitie in eccleſijs ſanctorũ marie et vicentij.
¶ Sed ſi in dubium reuocarenť non tenerent ꝑ hoc. xlij. diſt.
oratorium. ⁊. c. ſequenti. ⁊ ibi in glo. ⁊ per Archid. ¶ Contra-
ctus tamen ibi celebratus tenet: vt no. per Ioā. an. eo. c. decet
domum. in fi. ⁊ manumiſſiones ibi facte. vt. ĵ. tit. pxi. Ibi colle
cta multitudine. de iſta multitudine ſatis dixi. s̄. de ep̄is ⁊ cle-
ricis. l. ſiquis in hoc genus. Ibi ꝑpetrari. i. ꝯuēticulam contra
ſe collecta multitudine celebrari. Old. ibi poſtulare preſidiuȝ.
Continue allegať ꝙ ſi aliquis de aliquo dubitat ne eum offen
dat qđ pōt implorare iudicis officium qui coget eum ad ſatiſ
danduȝ qđ ip̄m nō offendet. ⁊ ꝑ hoc. ĵ. de tranſac. l. ſi ſuper poſ
ſeſſione: ⁊ ibi de hoc dixi. ff. qđ met. cauſa. l. non eſt veroſimile. ⁊
ibi plenius dixi. ⁊ pro hoc etiā in auctē. de man. p̄nci. §. deinde
competens. ⁊. ff. de vſufr. l. ſi cuius. §. ij. ⁊ bene. ff. ne quid in lo-
co publico. l. j. §. ſi is qui nemine. v̄. ſi tamen adhuc. ⁊ de hoc in
ſpeculo de pigno. §. ſequitur. verſi. quid ſi timeo: ⁊ qꝛ in inani-
matis p̄ſtatur hec cautio. vt. ff. de dam. infec. per totum. ergo
fortius in animatis vt. s̄. de ſacroſanc. eccle. l. ſancimus. in fine.
Poteſt etiā iudex precipere ꝙ ſub certa pena eum non offen-
dat. vt. de cuſto. reorum. l. ſiquis reum. de admini. tuto. l. tutor
qui repertoriũ. §. ſi depoſiti. tertio reſpōſo. ⁊ de iure patro. l. j.
et ita no. in ſpeculo de iudice delegato. §. ſequitur videre quid
ſit officium. v̄. porro. hoc fateor per Gandinuȝ quid ſit accuſa
tio ⁊ an neceſſarius ſit accuſator. in fi. Item poteſt pignus ab
eo de hoc exigere argu. ff. de arbi. l. litigatores. §. quid ergo. ⁊
de tali ſatiſdatione preſtanda eſt expreſſum ſtatutum bergo-
mi. ⁊ de hoc. ĵ. eo. l. fina. in fine. Cynus idem hic tenet dicit ta-
men hoc fieri debere cauſa cognita. id eſt facta aliquali fide de
cauſis timoris iudici.

Reſenti. Uide qđ dixi. s̄. ſup rubrica. l.
decernim⁹ nullos penit⁹ ⁊c. qđ ē
ĵ. ol. ibi hac regia vrbe. ſ. conſtātinopolitana. ⁊ ratio
quare hec lex in ea locũ nō habeat ſtatim ſubdiť qꝛ ꝑ
ſonaliter eſt imꝑator qui ꝓuidere pōt. Ex qua rōne dicũt qui
dam leges non ſeruari in alemania vel alibi vbi ſit imperator
qđ nō puto veꝝ regulariter aũt lex cōmunis eſt omnibus ciui
tatibus ⁊ locis. vt. s̄. de ſacrificijs paganorum. l. j. ⁊ dixi plene
s̄. de ſumma trini. l. j. ¶ In cuiuſcũqꝫ conditionis xp̄ianos ta
men ne ſit ꝯtra. s̄. eo. l. j. Nec enormibus criminibus irretitos
de quibus loquiť in auctē. de mā. prin. §. neqꝫ aũt homicidas.

Ibi expelli ꝓpter famā vel requiē denegatā. Oldr. ibi tradi ꝑ ministros ecclesie. Old. ibi ꝓtrahi manibus creditoꝝ. Oldra. ibi que debentur contra videtur. ⁊. de exac. tribu. l. quoties. de man. ꝑn. §. neqꝫ. ij. responso. Sed hic receptatio fuit licita ibi illicita. Old. ibi moliri quia voluit extrahere sed nō potuit ibi facere cum effectu. Old. ibi. tractatu ⁊ sic non sufficit cogitatio nisi adsit tractatus. Old. ibi vltima animaduersiōe. Sꝫ quare adiecit hec verba cum sufficeret verbū capitalis. respondeo qꝛ pena capitalis qñqꝫ est sine morte vt deportatio ⁊ ideo in sententijs adijciūt cōmuniter potestates eum pena capitali dam namus ita qꝺ moriat̃ qꝺ forte fuit sumtū ex hac litera oldr. ex his ergo repetit vt addat Old. ibi eorūqꝫ finibus. q fines sunt xxx. passus in alijs ecclesijs. ⁊. xl. in maioribus: vt dixi. ſ. e. l. ij. Et allegatur sepe hec lr̃a qꝺ si statuto caueatur qꝺ bannitus stare non debeat in ciuitate qꝺ nō possit stare in suburbijs vel districtu quasi sit in confinibus. et pro hoc. ff. de seruis expor. l. cui pacto. ¶ Et si statutū est ꝙ si quis percusserit aliquem in palatio vel domo potestatis qꝺ pena duplicetur qꝺ si ꝑcussit in confinibus palatij vel hospitij potestatis qꝺ pena ipsius statuti locū habeat. ⁊ ita tenet dominus Gui. de suz. in suis questionibus statu. in fin. ⁊ ad hoc facit quod notatur dicta. l. ij. ſ. eo. ⁊ quia qui est iuxta ꝓuinciam dr̃ esse in prouincia. extra de offi. ordina. c. j. in fi. li. vj. ⁊ mortuus dicit̃ in romana curia qui mortuus est in loco vicino. vt extra de preben. c. presenti. li. vj. Item interdicta ecclesia interdicta videtur capella que est iuxta ecclesiam ⁊ etiā cimiteriū. extra de senten. excōi. c. si ciuitas. §. j. li. vj. ⁊ ꝓ hoc bene facit. ff. de leg. iij. l. predijs. §. fi. de fundo instruc. l. seie. §. tyrāne sorori. de ꝓcura. l. ꝑsens. ⁊ videtur casus ff. de his qui deiecerūt vel effu. l. si non plures. §. pretor ait. ibi factum in subgrunda vel protecto domus punitur. ꝓ predicta etiam opinione dñi Guid. facit. ff. de incen. rui. ⁊ nau. l. j. §. ex incendio ⁊ qꝺ notatur per Cardinal'. ex̃ de penis. c. felicis. li. vj. ¶ Expressum etiā videt̃ appellatione dom⁹ porticus cōtineatur. ff. de leg. j. l. cetera. §. h senatus. ⁊ ꝓ hoc. ff. de v̂bo. sign. l. q in cōtinentibus. hāc opinionem Dñi guido. sequit̃ Albertus de gandino. titu. de penis. versi. item pone cōtineri in statuto qꝺ magis puniatur qui insultū fecit ad domū. ⁊ v̂si. item pone ꝙ aliquis aliquē percussit in confinibus domus ⁊ vltimo titulo. v̂si. Item pone statuto contineri ꝙ qcūqꝫ fecerit insultū ad domū. ⁊ per Galeotū in Margarita de accusa. versi. sed pone questionem de facto statutū est in ciuitate qꝺ si quis fecerit insultuꝫ ad domum. Licet tamen predicti doctores teneant opinionem predictā vidi aliquando seruari opinionē contrariam quia statutū est penale ⁊ stricti iuris ⁊ ideo restringendum potius q̄ ampliandum. ff. de penis. l. interpretatiōe. et quia istud esset interpretari statutū extensiue qꝺ nō licet. vt. ff. de v̂b. ob. quidquid astringende. ⁊ no. ꝑ Dynū. ff. de mune. ⁊ ho. l. vt gradatim. §. ⁊ si lege. ⁊ de vi et vi ar. l. j. §. deiecisset. Et pro hac opinione qꝺ porticus nō sit pars ecclesie facit tex. ⁊ glo. ff. de v̂b. signi. l. peñ. ⁊ ad leges ꝯrias posset rñderi qꝛ ibi reperit̃ expressum in iure hic aūt non in statuto. Et ad hanc. l. pōt respōderi ꝙ speciale est fauore īmunitatis eccl'ie. Opinio tñ prima cōiter obseruat̃ ad terroreꝫ maleficioꝝ licet secūda forte de stricto iure sit verior. Ibi aut requies vt puta lectus. Old.

1 ☞ Potestas an possit eximere bannitum de banno.
2 Cedens bonis tenetur indicare bona creditoribus.
3 Familiares qui dicantur.

Cum autē monitus. Idest citatus. Ol. ibi siue ꝑ se habita a iudice fidentia. xxx. dieꝝ intra quos dꝫ sñia terminari et fiet executio sicut sequitur ⁊ clarius in auct. de mā. ꝑ̇ncipum. §. sꝫ neqꝫ. Quod est argumentum ꝙ potestates terraꝝ possunt affidare bannitos de nouo crimine accusatos vt veniāt ad se defendendum ⁊ fidentia eis data seruanda sit licet glo. videatur sentire cōtrarium. eo. titu. de mā. pri. §. neqꝫ aūt homicidas. in glo. que incipit. i. neqꝫ dabis. vbi de hoc dicam. de hoc tangitur aliquid in quadam questione disputata ꝑ dominum Nicolaum capotiū in quarto articulo ipsius questionis que incipit statuto ciuitatis romane ⁊c. Sꝫ latius ⁊ subtilius in alia qōne disputata per dñm Oldr. que incipit questio talis est potestas padue bānitū de crimīe capitali vbi tenet clare qꝺ fidentia dari possit ⁊ data debeat seruari. ⁊ ꝓbat per pulcras rōnes: ⁊ qꝛ questio pulcra est ⁊ sepe cōtingens nec reperi per alios sic bene discussam eius effectuꝫ subijcio. Et primo respondet ad. §. neqꝫ aūt homicidas ⁊ glo. ibi positā dicens qꝺ. §. ille nō loquitur de licentia siue fidentia a iudice danda ⁊ dato qꝺ de tali licentia loqueret adhuc ad ꝓpositum non accedit qꝛ ibi petebat ad ecclesiā confugiens licentiā siue fidentiā sibi dari ad fugiendam veritatis inquisitionē ⁊ iudiciariū ordinē. in qōne aūt ꝓposita ad ea subeūda ⁊ ad sui defensionē hec aūt inter se plurimū differunt. vt. ff. de furt. l. si. vel dic ꝺm Cy. hic in fine lecture sue qui eandē opinio. tꝫ ꝺm P. ꝙ. §. neqꝫ aūt. nō loquit̃ de fidētia data nō ꝺuanda sed ibi dicit̃ ꝙ dilatio. xxx. dieꝝ. de qua ibi loquitur nō est dāda homicidis ⁊ sīl'ibus. Sed statim sunt puniendi. Cy. ⁊ de hoc vide in nouellis ꝑ̇ma ꝑte nouellaꝝ sub rubrica de consue. §. ꝑ̇ses prouincie. Et quod teneat datio fidētie arguit sic. Ol. ꝑ̇mo ex sui defensione. Nam ꝓhibitio ꝓcedens a lege est maioris efficacie quā ꝓcedens ab hoīe. not̃. ff. de iure patro. l. si libertus minorē ⁊ colligi pōt ex notatis. ⁊. de cō. ob cām. l. ea lege. ⁊ de re. ali. non alie. l. finali. Sed cessant leguꝫ ꝓhibitiones ⁊ actus alias inhibiti reserant̃ cum quis se petit ad sui defensionem admitti. ſ. de epis. ⁊ cler. l. placet. ⁊. de ꝓcura. l. qui stipēdia. ergo multo fortius cessabit prohibitio que causat̃ ex hominis facto. Sed illa de qua queritur. s. bānum est huiusmodi ergo ⁊c. ⁊ pro hoc qꝛ in tali admissione ꝓuenit bonū publicum qꝺ in defensiōe cōsistit. ff. de ꝓcu. l. seruuꝫ quoqꝫ. §. publice ⁊ priuatū ipsius accanti. admitti ergo debet rēpublicā et suam gerens. ff. de ven. inspi. l. j. §. si seruus. ad trebel. l. mulier. §. nō dubitanduꝫ. Secūdo ex pacti obseruatione. pacta enim ducis belli que hosti fiduciā prebent tanq̄ facta. l. permittente obseruant̃. vt. ff. de pac. l. cōuentionū. ⁊ ibi no. de capti. et post li. reuer. l. nō dubito. ⁊. l. postliminiū. §. inducie. Sed potestas dux ciuitatis ⁊ ꝑ̇nceps est. vt. ff. de excusa. tuto. l. spadonem. §. si ciuitatis ꝑ̇nceps. ⁊ bānitus quodāmodo est hostis ciuitatis eo qꝺ ab eius obediētia se subtraxit. vt. ff. de capi. di. l. amissione. §. j. ergo fidentia data bānito per ꝑtātem valet ⁊ obseruanda est. ff. de legatio. l. fi. ⁊ de rerū diui. l. sanctum. xxiij. q. j. noli. et no. ff. de dolo. l. j. §. j. Tertio ex instantia periculi nam rigor edicti ꝑ̄toris mitigat̃ ⁊ iuris regule ꝓpter rei inanimate necessariā defensionē. ff. de oper. no. nū. l. j. §. si quis edificiū. de fer. l. j. §. fi. de offic. presidis. l. senatus. ad trebell'. l. cum hereditas. cum si. si hoc est ꝓpter defensioneꝫ rei inanimate multo fortius ꝓpter defensionem aīati corporis qꝺ omnibus inaīatis prefertur. vt. ſ. de sacrosan. eccle. l. sancimus. Quarto ex preelectiōe maioris boni. sicut enim est vera regula quod quoties nihil sine captione inuestigari potest idē eligendum est qꝺ minus habet captionis. vt. ff. de reg. iur. l. quoties ita. ⁊ hec est vera cum vnūquodqꝫ ex duobus in se bonum hꝫ id prefertur qꝺ potiori bono innititur ⁊ maiori equitate fulcitur. ff. de fur. l. si ꝺuus. §. ꝙ vero ad mādati. depo. l. bona fides. et. ⁊. de pactis conuentis tam sup̱ dote. l. hac. l. Sed in ꝓposito sñia dicentium fidentiam non posse concedi bonū publicū ꝯtinet qꝺ in maleficioꝝ punitione ꝯsistit. vt. ff. ad. l. aquil. l. ita vulneratus. In datione aūt fidentie maius bonū vertitur quia ⁊ vindicta maleficij nō remittitur si repertus fuerit culpabilis et innocentia excusat̃. ff. de penis. l. absentem. ergo istud tanq̄ melius est eligēdum. et pro hoc bene. ⁊. de ꝓcur. l. exigēdi. ibi sed multo iustius ⁊c. et accedit. ff. de oper. no. nū. l. de pupillo. §. si quis riuos. ⁊. §. sequen. Quinto similitudo interdicti. bannū enim simile est īterdicto qꝺ ponitur in ecclesia per sententiam iudicantis. certos enim actus tollit sed non omnes ⁊ sic bānum. vt. ff. de penis. l. quidam sunt serui pene. bannum enim est certorum locorum interdictio. vt. ff. de interdictis ⁊ rele. l. exiliū est sed interdictū in ecclesia positū pōt ꝑ ponentem ad tempus suspendi ex cā. vt extra de ap. constitutis ergo ⁊ bānum ⁊ nō dicit̃ tolli sꝫ cessare. vt. ⁊. de ꝑ̄scrip. xxx. an. l. sicut. v̂si. sed pupillari. et. ff. rerum amo. l. reintegrato. ⁊ ibi notatur. Sexto concessio temporis modici. tantus est em̄ fauor defensioni debitus vt saltē ad tempus licitum faciat ꝙ alias illicitum esset vt colligit̃ ex coniunctione legū. ff. de iure patro. l. adigere. ⁊ de suis et legi. l. ab īte stato. §. si quis. qui ⁊ a qui. manu. lib. non fiant. l. quesitū. si hoc sit per alterius defensionē: vt probant iura predicta. ⁊. ff. quoꝝ ap. non recip. l. j. multo fortius ꝓpter ꝓpriā. ff. de postul'. l. pe. ⁊. de serui. l. preses. ⁊ ad corroboratione huius ar. facit. ff. de in ius vocan. l. libertus a patrono. licita itaqꝫ erit ꝑ̄palis fidentia ne iuste defensionis humanitas precidatur. ⁊. de iure fisci. l. facultas. lib. x. ff. de re mili. l. desertorē. §. si ad diem. de questio. l. vnius. §. cogniturū. Aliquādo etiā vocatio in ius ex ꝑte agentis fit licita ex iudicis permissione ⁊ licentia. ff. de in ius voc. l. quiqꝫ. §. j. multo ergo forti⁹ eius licentia fiet licita defensio qꝛ fauorabilior vt in regula iuris. Septimo videt̃ dispositio iuris expressi. facilior enim est suijpsius defensio quam accusationis contra alterū persecutio. ff. de iure fis. l. deferre. §. sed cōmunē. et. l. fiscus in questione. §. delatoris. et. l. delator. Sed ꝓsecutio accusationis cōtra alteꝝ institute permittitur deportato ⁊ interim stabit in ciuitate; vt preallegata. l. deferre. v̂sicu. sed eos.

⁊ de publ.

et de publi.iudi.l.is qui reus.⁊ ibi not.ergo multo fortius sui ipsius defensio ⁊ ob hoc in ciuitate poterit ꝑmanere. Concludendo ergo ⁊ soluẽdo sic dicit aut iste bãnitus accusat̃ de crimine qḋ imponit penã relegatione maiorẽ ⁊ in qua ꝑ ꝓcuratorem se defendere nõ põt nec in absentẽ ferri sñia.vt.ff.de publi.iudi.l.penul.§.ad crimẽ.de ꝓcur̃.l.seruũ quoq̧.§.publice et de penis.l.absentẽ.⁊ hoc casu absq̧ dubio est fidẽtia ↄcedẽda ↄcessa seruãda qḋ sic ꝓbatur q participiũ iudicij ex ꝑsone inhabilitate nõ hↄ vt seruus.vt.j.de iudic.l.fiuus si per dñm in tali cã non defendat̃ admittit̃.vt.ff.de penis.l.si non defendant̃ ⁊ de ap.fiuo.Sed impedimẽtũ bãniti ex ꝑsone inhabilitate ꝓcedit ergo ⁊c.⁊ erit in ciuitate ad tp̄us de licẽtia iudicis q non posset imperpetuũ cõcedere sicut nec maritus constãte matrimonio restituere rẽ dotalẽ.vt.j.si cõstante matrimonio dos soluta fuerit.l.vnica.⁊ ĩpeditur dñij translatio.vt.j.de dona.inter vir̃ ⁊ vxo.l.etiam.⁊ tñ ad tempus fit restitutio nec ĩpeditur dominij trãslatio:vt sol̃.ma.l.seruus dotalis.Secũdo sic accusatus de crimine ex vinculis cãm dicit.ff.de custo.reorum.l.ij.
Sed bãnitus dr̃ esse in vinculis eo qḋ sine pena ꝑsone in loco iudicij cõparere non põt.vt.ff.ex qui.cau.maio.l.succurrit̃. et l.in eadẽ.⁊ de vbo.sig.l.q neq̧ sequunt̃.⁊.l.vinculoꝝ trahetur de vinculo ꝑ licentiã iudicis ↄcedentis vt ad ciuitatẽ veniat ⁊ ꝓ sui defensione cõpareat.Tertio videt̃ casus cui multũ inheret idẽ Dñs old.ff.de postulan.l.j.§.remouet.vbi damnati de crimine capitali qui de secũdo ordine sunt ꝓ alio postulare nõ possunt.Sↄ pro se sic cũ ergo lex ĩpa concedat ꝑtãtem damnatoꝝ de crimine capitali ꝑ se cõparere ↄtinget mirabile qḋ bãnitus existẽs medio tp̄e defendetur vt nõ bãnitus ꝑ iudicẽ sicut etiã seruũ existentẽ seruũ ꝓ tempore iudices ab obsequio seruitutis defendunt.j.cõia de manumissio .l.j.§.si vero vsufructuarius ⁊ hoc tangit̃ ꝑ glo.in.d.§.remouet.⁊ hoc casu nullũ premiũ debetur talẽ bãnitum ꝑsentanti q̄ tacite intelligit̃ conditio nisi bãnitus veniat de licẽtia eius qui potest licentiã veniendi cõcedere ⁊ hoc siue agatur de pena legali siue conuẽtionali vt aperte ꝓbatur.C.si seruus expor.ve.l.ij. Credo tamen ꝙ potestas talẽ licentiatuↄ siue affidatum debeat in carcerem detinere donec pendet accusatio secundi criminis maxime q̄ fuga ex primo crimine facit eũ suspectum etiam in secundo.vt ff.de re mili.l.nõ omnes.§.a barbaris.⁊ de suspecto tuto.l.iij. §.queri potest.vꝰ.si.si aũt ipse tutor.⁊ de custo.reoꝝ.l.in eos.et ex hoc cessabit omnis absurditas.ff.ad sill̃.l.lege cornel̃.§.j. et ibi in gloss.parua.q̃ incipit q̄ fugerunt ⁊c. Aut accusatur iste bannitus de crimine cuius pena est relegationis vel infra vel ciuiliter cõuenitur ⁊ tunc licẽtia de necessitate danda nõ est.ff. de mino.l.pap̄.exuli.ibi em vulpianus redarguit pap̄.de insufficientia q̄ dixit exuli reuerso restitutionem non dari ⁊ nõ addit qḋ adire potuit pretorẽ per ꝓcuratorẽ vel presidẽm vbi est q.d.istis duobus modis exul cãm suaↄ agit.Sed si iste tertius modus esset.s.petendi fidentiã veniendi vulp̄. defectiue dixisset ⁊ incidisset in vitiũ de quo rep̄hendit pap̄.q̄ debuisset hũc tertiũ modũ enũerare.argu.ff.de bo.lib.l.qui cũ maior.§.j.ex qui.cau.ma.l.sed ⁊ si per ꝑtorem.§.aduersus.⁊ ex quib.cau.in poss̃.eatur.l.ad cognitionem.⁊ ꝓ hoc expresse facit casus.l.ff. nil no.ap.pen.l.vnica.in fine vbi ꝑpter accusationem minoris criminis non differtur executio maioris multominus ꝑpter causam ciuilẽ sed hoc casu agat causam suam bãnitus per ꝓcuratorem sicut ⁊ alias quis inuitus agit causam per ꝓcura.j.de ꝓcura.l.neq̧.⁊.l.penul.Sed si hoc casu data sit an debeat̃ premium pñtanti dico ꝙ non q̄ licet fidentia de necessitate dari non debuerit non tñ dↄ decipi auctoritate ꝑtoria. vt.j. de his qui ve.eta.impe.l.j. Dic ergo q̄ aut ꝑtextu licentie q̃ de iure nõ tenet vult quis rem alterius habere vel ius alterius absorbere ⁊ non põt.ff.de transac.l.cum hi.§.si pretor. Aut ad premium aspirare ⁊ non põt. vt.j. de erogatione mili. ãnone.l.ꝓ hanc vbi non consequit̃ stipendium qui de licentia ducis belli abest vltra taxatum numeꝝ.Aut penã effugere ⁊ in hoc ꝓdest licentia etiã si de iure dari non debuit.vt.ff.de publica.⁊ vecti. l.si.§.si quis professus.et.l.licitatio.§.eaꝝ.cum crediderit bona fide licentiã tenere. vt.ff.de excu.tuto.l.qui testamẽto.intelligitur enim ꝑmium deberi presentanti bannitum in cã banni existentẽ ⁊ qui vt bãnitus põt tractari.vt.ff.si quis cau.l.si qs quẽquã.et.l.qui aũt.⁊.j. si seruus expor.l.ij.⁊ ibi dixi q̄ in tali vꝰa pñtatio non cadit q̄ iam erat coram iudice.vt.ff. de iure fisci.l.edicto.circa pñci.j.ad.l.iul̃.maie.l.quicunq̧.et notat̃ de fal.mo.l.j.⁊ facit qḋ dixi.s.eo.l.si seruus.in qõne banniti capti per familiam potestatis.Quod aũt dixi licentiam que non tenet excusare a pena intelligo nisi esset circa ea q̃ sunt iure quasi naturalis vt licentia que datur militi tempore quo iminet conflictus.alla enim facit penaↄ imponi licentiati ⁊ licentiato.vt.j.

de comeatu.l.j.lib.xij.⁊ ibi notat̃ ⁊ ad hoc.j.de in ius vocan.l. venia.et quod ibi notat̃.⁊ pro ꝑdicta determinatione hẽhe facit.ff.de adul.l.penul.Argumenta pulcra ad oppositã parteↄ et solutiones eoꝝ ex lectura dicte qõnis haberi possunt ⁊ causa breuitatis omitto.Sed quid si ↄ istum bãnitum affidatũ feratur sentẽtia ⁊ velit appellare nunqd poterit.⁊ reddetur sibi ratio super cã appellationis nõ obstante statuto quo canetur qḋ bannito nõ reddatur ratio. Dñs nicolaus capotius tenet ꝙ sic in qõnibus disputatis per eum.de qua qõne dñi Nicolai dixi.s.hac.l.⁊ incipit statuto ciuitatis romane.Nam ex quo affidatus est vt veniat ad se defendendũ species defensiõis est appellatio vnde nisi audiret̃ sup appellatione parũ prodesset sibi data fidentia ⁊ q̄ defensionis facultas nõ est angustãda sed laxanda.s.de epi.⁊ cle.l.oẽs qui vbiq̧.§.fi.et q̄ excõmunicatus cui bãnitus equipatur:vt no.insti.de capi.di.§.minor. ⁊ ex̃ de appel.pastoralis.in vltima glos.⁊ sup appellatiõis cã auditur et impetrare potest.ex̃ de rescrip.c.j.lib.vj.cuↄ ibi notatis.alia etiam pulcra argumenta habentur in questione predicta que causa breuitatis omitto. ¶An autem bãnitus audiat̃ si actori nulla competat actio ⁊ statuto caueatur qḋ banniti non audiantur etiam in defendendo.vide.j.de transac.l.vbi pactum. in fine.vbi dixi ibi procuratore instructo.Quis sit iste qui notatur in glo.⁊ plenius vide.j.de iudi.properandum.§.⁊ si qui
1 dem. ¶†An potestas possit eximere bãnitum de bãno si presentet sibi aliũ bannitum videtur ꝙ sic.ff.de custo.reorum.l.in eos.⁊ de re mili.l.non omnes.§.fi. ¶Ibi iudicioꝝ.i.consuetudinum que in singulis ciuitatibus circa iudicia vigent.vt.j.de exacto.tributo.l.missi opinatores. circa medium.lib.x.et de iniur̃.l.fi.in fine.⁊ institu.de satisda.§.fi. extra de sententia ⁊ re indicata.c.cum causa.⁊ ibi in glo.et.j.de veteri.iure enuc.l.j.§. sed hoc studiosum.vꝰ.si.sed ⁊ si que leges.⁊ ꝭm hoc iudiciuↄ ponitur pro instãtia et hc exponitur in summa de ordine iudiciorum circa prin. Old.ibi legũ que.s.iurↄ cõmunis old.⁊ sic in iudicijs seruari debet ius cõmune ⁊ loci consuetudo qḋ est notãdum.de quo dixi.j.de transac.l.si causa cognita.ibi aut differt nota paria esse aliquid nõ facere ⁊ differre.Old.qḋ est contra. l.deberi.j.de fideicom.liber.dic vt ibi. Ibi citationes sic eo facto contumace.vt.ff.de re iudi.l.contumacia.§.contumax.al̃s missio non teneret. vt.j.quomodo et quando index.l. ea que.
¶Ibi a quocunq̧ occultatur erute ar.quod si fiat executio in bonis alicuius ⁊ aliquis velit impedire executionem asserens solum reↄ aliquã possidere.nõ autẽ dicat in ꝑprietate sibi ius esse qḋ possit ab eo illa res auocari .⁊ presumatur qḋ debitor in fraudẽ executionis inipsum trãstulit .⁊ ꝓ hoc.ff.vt in poss̃. lega.l.is cui.§.qui in poss̃.⁊.l. si legatorum.et.l.finali. et de re. iudi.l.a diuo pio.§.si super rebus. Ibi cognoscere debere de ꝑprietate quasi excludat cõtrouersiam possessionis licet ibi in glo.no.cõtrarium q̃ incipit aliquo iure dominij. Dñs tamen old.reprobat gloss.predictam per iura ꝑdicta.⁊ pro eius opi. bene facit.e.l.a diuo.§.ꝙ si res sit pignerata.et.j. de priuileg. fisci.l.j.⁊ vide quod scripsi.sane si itra fines. Ibi fisco no.aliud esse fiscuↄ ⁊ aliud rempublicã.Old. cuius cõtrarium aliqñ dicunt glo.⁊ male. Sicubi ibi obseruari.s.vt de ecclesijs non extrahant̃ inuiti ⁊ vt de bonis eorum qui pro debito sunt obligati predicto modo satisfiat non autẽ de bonis familiariuↄ.old.
¶Ibi secum idẽ si nõ secum puta quia debitor principalis nõ est soluendo.Fran.accur. ¶Ibi ex eo quoq̧ bonis.scↄ principalium ⁊ fideiussorum non aũt familiarium vel socioꝝ nisi sint obligati licet quidã dicant eos teneri eoipso qḋ fugiũt cũ eis qḋ verum non puto. ¶Ibi ꝑ eos exponit glo.s.defensorem ⁊ economũ.Uel dic ꝑ eos.s.confugas ab eis inquiratur vbi ha
2 bent res suas. ¶Et tunc est arg. † qḋ cedens bonis teneatur bona indicare creditoribus suis ⁊ ad compellatur per officiũ iudicis.de quo dic vt no.in gloss.j. qui bonis cedere possunt, l.j.⁊ ibi de hoc dicam alij exponunt per eos.s.socios ⁊ familiares sane.§.si fiuus.ibi aũt colonꝰ.Non memini alicubi nisi hic expressum qḋ colonus sit persona domestica licet in pluribus partibus.No.ꝙ a testimonio sicut domesticꝰ repellatur ꝑ hãc lr̃am.vt.j.de testi.l.et.iij.q.v.c.j.vbi de hoc est pulcra glos.⁊.c. ij.⁊.iij.⁊.xiiij.q.ij.in summa ꝑ Archi.vbi ẽt dicit idẽ de mercenario.⁊ de hoc late in speculo de teste.§.j.v.item excipitur qḋ est domesticus.et.l.iiij.di.qui ex famul̃. ⁊ de hoc etiã est pulcra glo.extra de testi.c.in literis.⁊ dicetur in dicta.l.etiã tangitur etiã.j.de domesticis ⁊ protecto.super rubrica.lib.xij.⁊ institu. de testa.§.sed si filius. ¶Utrũ autẽ vxor sit domestica glos.tenent ꝙ sic ⁊ bene p.l.ff.ad sil̃.l.j.§.si vir aut vxor. ⁊ ibi in glossa
3 ¶†Qui aũt sint familiares siue de familia habet̃.ff.de verbo. signi.l.pronuntiatio.§.familie.de edil.edicto.l.ediles.§.familie.⁊ de pu.⁊ vec.l.j.§.familie.Ibi ex qualitate cõmissi pro qua

litate delicti mensurat pena: vt hic. et. j. de penis. l. sancimus. Ibi reuertantur. i. reducātur. Old. Ibi expensis q2 cū dñs vel patronus ei alimēta non mittat oportebatq illi de ecclesia eū alant de bonis que debent in vsum pauperum erogare fran. Sed de iure lombardo homicidis debent alimenta denegari vt in lombarda. e. c. vt homicide. ¶ In glo. ꝯtra. ff. de hac materia dic plene vt no. in. l. si quis nō dicā. j. allegata. ¶ In glo. sc3 vt caueāt alibi dr̄ ꝓcur. instructus. s. qui h3 instrumenta et munimēta cause: vt extra de elec. c. cupiētes. §. insuper. lib. vj. ¶ In glo. ar. hic ibi lite cōte. 7 est tex. j. de ꝓcur. l. procuratoribus. 7. ff. solu. matri. l. si marito. §. si voluntate. Old. In glo. non est hic ordo in fi. vel dic q hic est speciale q2 debitor fugit et suā personā occultauit. 7 ideo est verosimile q res suas mobiles barataue rit 7 occultauerit 7 ideo prius capiūtur res immobiles quas possidet ne differat executio et ius actoris dñi sit in suspēso qd̄ esse nō debet: vt. ff. de diuer. 7 temp. prescrip. l. si seruus. 7 extra de offi. deleg. c. si is cui. li. vj. Jaco. de belui. vel dic ſm Odo. q hic imperator de immobilibus primo posuit nō vt ordinē denotaret. Sed q2 de immobilib9 sub breuiloquio trāsire intēdebat cū occultari nō possint. j. quō 7 quib9 quarta pars. l. ij. §. sed vbi. li. x. mobilia vero de facili occultantur vnde circa ea latius esset dicturus de eis post immobilia statim subijcit Odo. ¶ In glo. hoc referas ibi aut. 7 qui iurat immo videt q etiā olim non fieret missio in oīa bona: vt. ff. de re iudica. l. a diuo pio. Sed ibi loquit de missione q̄ fit post sententiā diffinitiuā: hic aūt de ea que fit in bonis cōtumacis: et sic ex interlocutoria vt. j. de bo. auc. iudi. pos. l. cū ꝓponas. vbi de hoc dicā. 7. j. de ꝓcu. l. iij. 7 ibi in glo. Old. ¶ In ea. glo. ibi aut. q semel ibi 7 si lis cepta nō fit in ea. glos. ibi est speciale vel so. vt ibi no. q2 ibi nō loquitur de diffinitiua sed de pena cōtumaci imponēda ex edicto si quis ius dicēti nō obtēperauerit. ¶ Ad. l. diffamari. dic q nec ibi de diffinitiua loquit. Sed de tpe qd̄ iudex ex cā ꝑfigit actori. j. qd̄ agat al's eū postea nō audiat: vt 7. j. qui accu. non pos. l. si ea que crimen. cum similibus notatis in ipsa. l. diffamari. Ad. l. penulti. §. fi. j. ad trebel. dic q ibi non interuenit sententia: sed ipso iure transeunt actiones in fideicōmissarium. ¶ Non obstat. l. si pretor. ff. de iudi. quia ibi lis fuerat conte. vt ibi no. Non ob. aut. qui semel que magis videtur obstare: vt ibi not. ſm opi. Bul. Uel q est verius ſm opi. Joan. 7 Azo. ibi est speciale in actore absente et reo presente 7 onus probationis in se suscipiente. Non ab. autem. qua in ꝓuincia. iuxta fi. quia ſm quosdā loquitur de interlocutoria ex qua fit missio sicut 7 hic. Uel si de diffinitiua loquatur lis erat vere cōte. cū defensore ꝑsente 7 quasi cōte. cum dño absente in iudicio noīato: vt. j. vbi in rem act. l. ij. 7 ibi no. et de ista materia notat extra vt lit. nō cōtes. c. j. per her. 7 Inno. de dolo 7 contumacia. c. veritatis. 7. iij. q. ix. in summa. In glo. quē se debere ibi de penis. immo de pena iudicis qui male iudicauit. In ea. glos. in fi. 7 cōcor. de iniur. l. lex cornelia. §. hac. l. ij. q. v. in prin. 7. c. si quis presbyter. de sñia excommunicationis. c. iij. de homicidio significasti. ff. rex amotar. l. marcellus. §. fi. 7 ibi notat 7. d. l. fi. §. licentia. j. de iure delibe. 7 de iure iurā. l. delata. 7 de isto sacramēto qd̄ appellatur purgatiōis habetur extra de purgatione canonica per totū. 7 ibi per goff. 7 Host. in summa 7 vide in alphabeto lr̄a a dictiōe abiurare. Et est tante virtutis istud sacramētum qd̄ tollit ꝑsumtionē 7 contra ꝑsumtionem statur sacramēto: vt not. extra qui matrimo. accusa. pos. c. cum in. tua. Itē p ꝓpriū iuramētū quis ꝓbat impedimentū: vt no. p Arch. extra de dolo 7 cōtumacia. c. actor lib. vj. 7 de hoc dicam. j. de testi. l. iurisiurādi. circa fi. imo quidā dixerunt q heres pōt purgare 7 ostendere innocentiā defuncti per ꝓpriū iuramētū. ar. ff. de iure fis. l. res q̄ in controuersia scdo rñso ad. l. iul. maie. l. fi. de acqui. here. l. patronus. §. rei. et ff. de iniur. l. j. §. quoties. qd̄ vex non videtur: q2 aut constat de delicto defuncti 7 tūc liquidis ꝓbatiōibus probanda est eius innocētia: vt. j. qui testa. facere possunt. l. ij. 7 ibi notat. aut non constat plene 7 tunc non est opus ꝓbatione innocentie: vt ibidem no. 7. ff. de bo. eorum qui mor. sibi cōsci. l. fi. in fine. et bene facit extra de hereticis. c. filij. lib. vj. In gl. hic assignant ibi. §. si vir. 7 si quis caut. l. sed 7 si quis. §. pterea. 7 ibi in glossa. et de istis domesticis dixi. s. e. l. super verbo colonus. ¶ Ibi et prosunt hec. s. scire qui sint domestici. In ea. gl. ibi de questio. l. iij. Solu. vbi torquet vxor ꝓpter se 7 ꝓpter delictum ꝓpriuz non vt testis. Jaco. de bel. ¶ In gloss. iurabit em̄ dñs. in fi. de hoc est pulcra glo. xxxij. q. j. c. de benedicto. 7 ibi per Arch. 7 notat etiā extra de resti. spo. c. ex trāsmissa. et. c. lr̄as. in fine. ¶ Utrū ante nudā cautionē vel cum fideiussore ibidē habetur. 7 extra vt lite non conte. c. quoniam frequēter. §. in alijs. in glo. ex eo. de pigno. c. vlti. in glo. ij. 7 hñ in speculo de sponsa. §. fi. v. si vero vir agat. 7 in auct. de monachis. §. sed vero intra. ibi q2 nihil ei mali facit 7c. et sunt hec oīa argumenta ad cautionem de non offendendo ꝓstandam de quo dixi. s. e. l. denuntiamus. et vbi esset tanta viri seuitia qd̄ non auderet cū viro cohabitare tenentur sibi seorsum alimēta prestare. vt. ff. de alimēt. 7 ciba. lega. l. gaio. §. j. in fin. ol. In glo. nam res clericoꝝ ibi. §. sed neq vbi de hoc bene no. fran.

¶ De his qui in ecclesijs manumittuntur Rubrica.

Iam dudū. Dñs ric. alit intelligebat hāc. l. quā itelligat glo. dicebat ei ꝓponit casum spālem ꝯ regulam positā. j. q ma. nō pos. l. diuo marco. vbi manumissus in pplo nō fit liber. fallit si in ecclesia corā populo manumittat: vt h. Et hec lex cū gl. hic positis allegat ad plura. ¶ Primo q qñ aliqd fit corā populo nō exigunt testes cū tot9 pplus sit testis vt h i gl. ¶ Qd̄ facit ad id de q̄ vidi dubitari vtrū in reformatiōib9 ꝯsiliox vl' sñijs crīalibus vel ciuilib9 q̄ ferunt in publico parlamēto exigātur testes 7 dicēdū est q nō p hūc tex. 7 gl. ꝓ hoc. j. de testis. l. oīu3. cū ibi nota. 7 in specl'o de instro. edi. §. restat vide re qbus instr̄is fides adhibeat. v. ex ꝑmissis. ergo satis colligit Ibi nisi forte instr̄m fiat corā pplo. Et hāc opi. vidi cōiter hnari l3 Azo. in sum. hui9 titu. videat innuere ꝯtrariū regl'r qnq testes sūt necessarij. vt. j. de lati. lib. tol. l. vnica. §. l3 7 si qs int amicos sic 7 in actis iudicialibus dr̄ testes nō eē necessarios vt colligitur. j. de dona. l. in donatiōibus. 7 ibi i gl. ¶ Not. et q qualis scriptura ad memoriā 7 que vicē actox obtineat fieri d3. vt j. l. px. 7. ff. de pigno. l. Ibit. 7. j. de testa. l. iubem9. vbi de hoc dicam. 7 ad hoc facit ex de ꝓba. c. qm̄ ꝯ falsam. cū ibi nota. p her. 7 Inn. 7. iiij. q. iiij. c. nullus. §. itē si qs se iniuriā passum. ¶ Ex quo colligim9 q etiā in summarijs sit offerēda talis petitio in actis q̄lis sit redigēda ad hoc vt certa possit ferri sñia. 7 de hoc no. in specl'o de except. §. quid qñ excipit. v. sic. sed qual'r. ¶ Et de ista cognitione summaria 7 de ordine in ea seruando habet pulcra 7 vtilis decretalis in clemētinis de vbox signifi. c. sepe contingit. vbi de hoc plene 7 subtiliter no. p Jo. an. de quo et notabatur p dñ3 Ubertū de bobio in libello suo qui appellat patria ptās sub titu. de offi. iudic. §. itē in alio. 7 plenius p dñ3 Joan. fasolū pisanū in suo spāli tractatu de summarijs cognitionib9 qd̄ posuit qsi ad literā specl'ator. de of. om. iud. §. fi. 7 de hoc et dicet. j. de iudi. l. iudices. alias et remissiōes alioꝝ doctorum videre potestis ex ꝑma glo. Jo. an. in. d. c. sepe ꝯtingit. et de istis cognatiōib9 sine strepitu 7 figura iudicij dixi. j. de latia lib. tol. l. vnica. §. sin aūt modo. Idē etiā fit corā arbitratorib9 7 amicabilib9 cōpositorib9. Nam offert q̄lisqualis petitio super qua fundari possit arbitramētū: vt no. in spe. de libelloꝝ cōceptione. iiij. libro. §. restat. v. si. vlti. In cōpromissis et sepe apponuntur vba q̄ sunt hac. l. ibi quo quis vestrū pacto voluerit vl' equipollētia. s. qd̄ arbiter possit ꝓnuntiare sicut voluerit 7 pro hoc in aut. vt differētes iudices. §. si v̄o ꝯtigerit. col. ix. ¶ Ibi dande int viuos relinquēde i vltima volūtate. vt. ff. de tabulis exhiben. l. j. §. fi. Old. de isto modo manumittēdi in ecclīa. vide in lombarda de vlti. volū. l. cognouimus. 7c.

Ui religiosa. Ibi sed hoc. i. iudiciarie auctoritatis interpositionē. Ol. ibi. tribuāt libertatē siue directā siue fideicōmissariā 7 est hoc i clericis spāle ſm Ric. ¶ Ibi quibuscūq verbis habilib9 ad talem ꝯceptū exprimēdū. ol. Ibi sine aliquo iuris teste. s. epō l3 alij bene requirunt. Sy. vincētinus ꝓ hoc. ff. de testa. mili. l. diuus. vel dic teste iure. i. numero testiu3 iuris qui sunt quinq vt. j. de lati. lib. tollē. l. vnica. §. sed et si quis inter amicos. 7 de tali modo loquēdi habet. ff. de vb. signi. l. in vsu. Oldr. interprete verba exponente. Old.

¶ De legibus 7 constitutionibus. Rubrica.

Uper rubrica. Uide a3. in summa hui9 titu. 7 quod dixi. ff. eo. super rubrica. et. l. j. et in decretis. j. et. ij. distin. et. iij. et. iiij. per totū. 7 in glo. 7 per Archidia. 7 de diuersis iuribus. et vnde ceperint leges. vide Hostiē. in prohe. summe ver. vnde habuit originē lex dicit eo qd̄ legitime

qđ legitime agit.iiij.dist.omnis.nã plectit malos ꝛ remunerat bonos. Vel dr lex a legẽdo qꝛ in scriptis reducit̃ fm Isidorum lib.v.ethimologiarum.c.iij.vel dicit̃ a ligãdo qꝛ ligat vinculis et preceptis fm Pil.ꝛ ita not.p Archi.l.dist.lex est ꝛ sumit̃ lex multis modis pmo vt hoc titulo. Secundo lex.i.pactũ vt.j.de pactis.l.legẽ. Quãdoqꝫ dicit̃ lex peccatũ originale.de ꝯse.dist.iiij.c.ij.qñqꝫ ius diuinũ.xxxj.dist.nicena.et.j.q.vij.si quis omnem qñqꝫ p iure municipali.vt.j.de emã.lib.l.j.ꝛ.j.de nox.l.ij. quãdoqꝫ p consuetudine:vt.d.l.de emã.lib.ff.de sepul.viola.
1 l.iij.§.diuus.ꝛ.j.q.j.c.ventũ.ꝛ ibi de hoc ĩ gl. ¶ †Quare facte fuerunt leges ꝛ vtrũ puniãt oĩa delicta vel grauiora tm̃ vide iiij.dist.c.facte sunt.ꝛ ibi in gl.ꝛ p Arch.ꝛ.j.e.l.leges sacratissime. Que debeãt attendi in ꝯstructione legis.e.di.c.erit aũt lex
2 et.c.seq.ꝛ ibi p Archi. ¶ †Utrũ papa sine cardinalibus possit leges siue decretales facere. Laur.tenuit ꝙ non gñales.p hoc j.eo.humanũ:vbi de hoc dixi.cõis opinio est in cõtrariũ.ꝛ etiã de facto seruat̃. De hoc notat̃ p Archi.xxv.q.j.c.ꝗ ppetuam et.c.sunt quedã.ꝛ de off.ordinarij.c.ꝗuis.lib.vj.vnde illa clausula de fratrũ nostroꝝ consilio magis videtur decẽtie quã necessitatis. Licet cardinalis videat sentire contrarium.extra de hereti.c.super eo.lib.vj.vbi de dicta clausula not.p eũ ꝛ alia de cardinalibus dixi.s.de sum.trini.super rubrica. Idem põt dici de imperatore siue pceribus. Unde habuerint originẽ constitutiones tã humane quã ecclesiastice habetur.vij.dist.c.j. et pulcram distinctionem inter leges canones consuetudines et statuta ponit Arch.x.di.c.lege.ꝛ Guil.duranti extra de elect.c.perpetui.lib.vj. Papa rogat imperatorẽ ꝙ leges ciuiles faciat obseruari.e.dist.c.vlt. Et vtrũ papa possit tollere leges imperatoris.notatur extra de prescrip.c.vltimo.ꝛ plene per Jo.
3 an.extra de reg.iur.c.ij.li.vj. ¶ †Utrũ rector ciuitatis possit dispensare contra leges vel statuta penã diminuendo.dixi.s.de episco.ꝛ cle.aut.interdicimus.potest eñ ex iusta cã ꝛ rationabili inspecta qualitate facti ꝛ psonaꝝ.vt.ff.de his qui no.infa.l.quid ergo.§.pena grauior.ꝛ ibi notat.ꝛ plenissime per Arch.xj.di.c.cõsequens.ꝛ.xlv.di.c.oĩs qui.ꝛ ibi in glos. De scđa pte rubrice.s.de ꝯstituti.ꝛ vide extra de consti.p totum.et per Host.ꝛ host.in summa ꝛ bñ p Cardinalẽ.eo.ti.c.j.li.vj. Qua pena puniat̃ transgressor canonis notat̃ per Jo.an.de elec.c.generali.li.vj. Utrũ scriptura sit de esse legis ꝛ non scriptum de esse ꝯsuetudinis. Cy.hic querit tandem vĩ tenere ꝙ non nisi quoad inducẽdam sciam.vt.j.e.l.leges.ꝛ ibi de hoc per eum dicit tamẽ non esse male dictũ si dicat̃ qđ lex sit in scriptis redigenda per legẽ.humanuꝫ.j.eo.ꝛ glo.j.e.l.j.vbi dicit interpretationem principis esse gñalem ꝛ necessariã ꝛ in scriptis redigendã pro hoc facit qꝛ fm Isidoꝝ leges dicuntur a legẽdo.v.ethimologiaꝝ.c.iij.ꝛ.v.c.iij.de hoc etiã tetigi.ff.e.l.de qbus.v.i quo autem differant ꝛ cõueniant ius scriptũ ꝛ ipsa cõsuetudo.ꝛ.j.que sit long.consue.super rubrica.

1 ¶ Equitas quid sit.
2 Rigor iuris quid sit.

Inter equitatẽ. Exẽpla huius.l.clarius ponit hic odof. in lectura quã glo.lꝫ ad eundẽ tendat effectũ ꝛ qꝛ plixa omitto. Eqtas multis modis describit̃.pmo fꝫ dñm Ric. Eqtas est iusta rõ in hoĩs mẽte quiescẽs q̃ semp qđ bonũ ꝛ equũ est desiderat.ꝛ hec descriptio põt referri ad equitatem scriptã ꝛ nõ scriptã. Si eñ solam eqtatẽ nõ scriptã velimus describere addatur lꝫ adhuc in occulto sit ꝛ nondũ in scri
1 ptis redacta Ric. ¶ †Uel sic describit̃. Equitas est ꝯueniẽtia reꝝ q̃ cuncta equiperat rõne ꝛ in paribus rebus paria iura desiderat in oẽs equabilis vnicuiqꝫ tribuẽs qđ est suũ. huius descriptiõis pars colligit̃ in vsibus fudo.de pace iuramẽto firmata.§.fi.ꝛ pars.j.de fideicõ.l.qõnez.circa mediũ. Alio modo describit̃ in glo.ff.de iusti.ꝛ iur.l.j.circa pñ. Arch.aũt sic describit.j.di.ius naturale. Eqtas est iustitia dulcore misericordie tẽperata:vbi de rigore ꝛ eqtate p eũ tradit̃ ꝛ ẽt ibi ĩ gl.ꝛ.xxij.q.ij.c.fraternitatis.§.fi.ex̃ de ꝯfessis.c.j.de trãsac.c.fi. In specl'o de legato lib.j.rubricella de dispensa.circa pñ.v.notãdũ est aũt. de hoc satis plene notat̃ p Azo.ẽt in summa insti.de iusti.ꝛ iu.§.eqtas describit eqtatẽ. Jac.aũt de ar.sic describit eqtas est q̃dam benigna ꝯsuetudo tempamẽtũ iustitie vel excessus vt p
2 batur bñ.ff.de penis.l.respiciendũ.in pñ. ¶ †Rigor aũt iuris est actus oĩ mãsuetudine ꝛ eqtate carens ric. De eqtate rigore et dispẽsatione bñ habet̃.l.di.c.vt cõstitueretur in glo.ꝛ p Archi.ꝛ de sñia excõicationis.c.pueris. ¶ Casũ sic pone quidam perplexus ex ꝯrietate quã inueniebat in iure inter ius scriptũ et equitatem q̃siuit a pñcipe qd tenendũ esset impator. respõdet ꝙ in tali cõtrarietate pnceps solus interpretat̃ Cy. exẽpla sunt in glo.ꝛ expone verbũ oportet:vt exposui vbum necessario.s.de nouo.C.cõponen.in pñ. ¶ Opp.de.l.placuit.j.de iudi.circa cuius solutionẽ gloss.sicco pede pertrãsit. Et ideo latius dicas ꝙ causaꝝ quedã pertinẽt ad ius scriptũ vt regulariter oẽs. Quedã ad ius nõ scriptũ vt feudales. In his q̃ pertinent ad ius scriptũ interdũ cõcordat rigor ꝛ eqtas.ꝛ hoc ius appellat̃ bonũ ꝛ equũ.vt.ff.si cer.pe.l.si ꝛ me ꝛ tytiũ.ꝛ notatur dicta.l.j.de iusti.ꝛ iur. Interdũ eqtas interpretat̃ rigorẽ.ꝛ tũc aliqñ progãdo vt macedonianuꝫ de filijs ad nepotes.vt.j.ad macedoñ.l.pen.aliqñ arctando.vt.ff.e.l.ſꝫ iul'.§.mutui.vbi arctatur solũ ad pecuniã numeratã. Interdũ eqtas ꝯdicit rigori ꝛ tunc dic ꝙ si est eqtas rudis ꝛ in hoĩs mente quiescẽs non approbata scripto vel ꝯsuetudine tũc solus pnceps legis rigorem interptari põt:vt hac.l.ꝛ.j.e.l.cũ de nouo.ꝛ.l.fi.ꝛ in auct. de rap.mu.in pñ.ꝛ.l.pspexit.ff.qui ꝛ a qui.iudex eñ fm leges iudicare debet nõ de ipsis.vt.iiij.di.c.in istis.facit eñ qđ ꝛc.vt ff.ad turpil.l.j.§.ij. Si vero eqtas sit scripto vel consuetudine approbata aut vtrumqꝫ scriptum.s.rigor ꝛ eqtas. Aut vtrũqꝫ non scriptũ aut vnũ scriptũ ꝛ alteꝝ non.pmo casu.s.qñ vtrũqꝫ scriptũ:aut vtrũqꝫ in gñe:aut vtrũqꝫ in specie: aut alterum in specie ꝛ alterũ in genere:aut ignoratur.pmo casu qñ vtrumqꝫ scriptum ꝛ vtrũqꝫ in genere vt qꝛ rigor dicit pena suos teneat auctores.vt.j.de penis.l.sancimus. Equitas dicit veꝝ est criminis capaces.vt.s.ne sanctũ bap.iteret̃.l.ij.ꝛ.ff.ad sill'.l.excipiunt.prefert̃ equitas rigori.vt.ff.ad.l.cornel.de sica.l.infans.et de offic.presi.l.diuus.ꝛ ita sentit Dy.ex̃ de reg.iur.c.ij.li.vj. circa mediũ.lꝫ quidã fm Cynũ hic distinguant qđ fuit vltimo loco factũ.vt.ff.de legi.l.non est nouũ.ꝛ hoc casu põt intelligi dicta.l.placuit.s.qñ vtrũqꝫ est scriptum in gñe qꝛ preualet equitas ꝛ exponitur nobis.i.a nobis sicut dicit glo. Secũdo casu quãdo vtrũqꝫ scriptum ꝛ vtrũqꝫ in specie tunc etiã equitas pfertur rigori:vt probatur.ff.de in rem verso.l.iij.§.fin.ꝛ.l.seq.et.ff.de verbo.obliga.l.si seruum.§.sequitur.ꝛ hoc etiam casu loqui potest dicta.l.placuit. Tertio casu quãdo vtrunqꝫ scriptum sed alterum in gñe alterum in specie aut rigor habet se per modum generis ꝛ equitas p moduꝫ speciei ꝛ prefert̃ equitas ꝛ pone exemplum de.l.si quis seruo alieno.j.de furtis ad macedo.l.fi.ꝛ.ff.ad tertul'.l.j.§.qui operas. Aut econtra ꝛ tunc prefertur rigor ꝛ potest poni exemplũ per.l.ff.de vsucap.l.vsucapio est acquisitio.ꝛ de condi.indebit.l.nam hec vera.ꝛ in omnibus casibus in quibus cessat repetitio ĩdebiti soluti qui notãtur.j.de conditio.indebiti.l.j. Item potest poni exemplum in regula que traditur institu.de rerum diui.§.per traditionẽ cui derogatur.j.ad.l.iul.maiest.l.quisquis.s.de aposta.l.apostatarum.ꝛ de hereticis.l.manicheos.cum si. Et ideꝫ põt dici vbicunqꝫ regula iuris continet equitatẽ ꝛ exceptio ab ipsa cõtinet rigorem ꝛ huius ratio est quia generi per speciẽ derogatur siue precedat siue sequatur.vt.ff.de reg.iur.l.in toto.et ita notatur circa hoc mẽbruꝫ ꝛ per Dynũ dicto.c.ij.de reg.iu.li.vj.versi.tertio opponitur. Secũdo casu quãdo vtrũqꝫ nõ scriptum hꝫ locum tractatus.ff.e.l.de quibus.cum.l.sequenti.qđ puto verum si de cõsuetudine super hoc appareat. Si autem de consuetudine nihil appareat tunc cũ non sit facta interpretatio nisi in iustitie finibꝰ oportet adiri principẽ pter ĩterpretationem fiendam lꝫ in finibus iustitie sit interposita.ꝛ fm hoc proprie sumitur interposita interponẽda tamen est in pceptis Sed huic obstare videtur.l.placuit.vbi dr ꝙ equitas preualet ergo iam interptatio facta est. Sed potes dicere ꝙ lꝫ sit facta in terminis iustitie princeps tñ adeũdus est vt in preceptis declaret ꝛ tradat preponendo equitatem rigori per.l.illam placuit sicut fit in vtroqꝫ scripto. Ultimo casu quando alteꝝ scriptum alterum non semper prefertur scriptum:vt.l.prospexit ff.qui ꝛ a qui.ma.li.non fiãt qđ verum est in casibus scriptis in alijs aũt similibus dic vt no.per Dy.extra de reg.iu.c.in argumentũ.li.vj. Sed pdictam distinctionẽ videt̃ tollere prioritas et posteritas:vt posterius semper tollat prius.vt.ff.eo.l.non est nouum ꝛ sic videtur solum attendi qđ posterius est vt illud indistincte preualeat ꝛ seruet̃. Sꝫ dici potest qđ equitas semp prefert̃ in dubio si non appareat qđ prius inuentione precesserit.vt.ff.de reg.iu.l.in ambiguis.vel quãdo equitas scripta p modũ speciei ꝛ ius per modũ generis vel quãdo equitas scripta ꝛ ius non scriptum:vt predixi in omnibus predictis casibus potest intelligi dicta.l.placuit. Et dr ius scriptuꝫ quoddã rationabile statutũ factum ab his qui hãc obtinẽt potestatem vt.j.di.c.ius. Semper aũt in dubio iudex magis sequi debet misericordiã ꝛ equitatem quã seueritatem et rigorem: vt bene notatur.xlv.dist.omnis qui.in glo.ꝛ per Arch.ꝛ in speculo de legato rubricella de dispensatione.§.vlti.in fi.ꝛ dicã in.d.l.pla

cuit. ⁊ facit qđ not. per Azo. in summa de iudicijs. §. Itē iura re debet. Item op. ꝭm Ja. de belui. ad scđam lecturā glo. que est ꝙ lex ista intelligat̃ in vtroqꝫ nō scripto quia hec nō videnť esse posse cōtraria cū nō sint scripta nec in esse ꝓducta. vt. ff. de iniusto testa. l. nā ⁊ si sub cōditione. §. irritū. ⁊ de edili. edicto. l. bonē. §. sub cōditione. Sed posset dici ꝙ ius qđ est condendum repugnat equitati statuende. hec tamē lectura non placet eidē dn̄o Jaco. Credo tn̄ ꝙ ꝓcedere posset vbi super iure et equitate esset cōsuetudo quia tūc in dubio seruaremus cōsuetudinē que cū equitate cōcordaret. Item oppo. ꝙ ius scriptum ⁊ strictū preferri debeat equitati scripte. vt. ff. depo. l. bona fides. in pn̄. ⁊. §. j. So. ibi ratio q̄ inducit̃ ꝓ iure scripto vincit ⁊ superat equitatē ⁊ ideo qꝛ maior est ratio ꝓ iure scripto p̄fertur equitati. Uel dic ꝙ ibi equitas repugnat institie q̄ prefertur: vt dicto. §. j. Opp. ꝙ in re dubia standū sit ꝟbis. vt. ff. de exercito. l. j. §. si is qui nauē. ꝟsi. igit̃ in re dubia. Sol̃. ibi eq̄tas nō erat scripta. Oppo. j. de nego. gest. l. fi. ⁊. ff. mā. l. si p te. So. ibi ratio superat equitatē. Itē op. qꝛ derisoriū videtur ꝙ ius scriptū careat equitate: vt in auť. vt iudi. sine quoquo suffra. §. itaqꝫ deo. cū ius sit inuentio ⁊ donū dei. vt. ff. e. l. ij. ⁊ diuinitus ꝓmulgatū. vt. j. de pscrip. lōg. temp. l. fi. ⁊ oēm iniq̄tatē expellit ⁊ p ꝯñs omnē eq̄tatē inducit. vt. j. de vet. iure enucle. l. j. §. j. et est ars boni ⁊ eq. vt. ff. de iusti. ⁊ iu. l. j. So. dic ꝙ oē ius habꝫ in se equitatē: vt patet in predictis iuribus ⁊ qꝛ regulatū est a sapiētia ⁊ bonis initijs. vt. ff. de mino. l. j. ¶ Sed aliquādo est inuenire equius. vt. j. de ꝓcu. l. exigēdi. ⁊. ff. de fur. l. si ꝓ̄uus. §. qđ vero. Uel dic ꝙ est duplex eq̄tas. scꝫ mista ⁊ velata in iure scripto ⁊ equitas sepata a iure scripto ⁊ equitas redacta vel nō redacta in preceptis ⁊ appellatur eq̄tas scripta vel nō scripta. Item oppo. qꝛ aliquādo inuenit̃ ius esse sine equitate vt dicta l. ꝓspexit. So. ibi est eq̄tas in genere qꝛ nullum ius est qđ equitatem saltem in genere nō ꝯtineat: vt ꝓdixi. quia iustum est vt j. dist. ius est. lex enim debet esse iusta. iiij. dist. erit aūt lex. Sed pōt esse ꝙ in specie ⁊ ꝑticulari emergeret casus in q̄ inueniret̃ nō esse equitas sed rigor. sed neqꝫ leges neqꝫ senatus consulta ita scribi possūnt. vt. ff. eod. l. neqꝫ leges. Item oppo. ex eo qđ no. ff. de iusti. ⁊ iure. l. j. in prin. quia quoddam ius est bonum ⁊ non equū respectu cuiusdā naturalis equitatis. Sed respectu rationis ⁊ equitatis humane pōt dici esse equū. vt. d. l. j. de mino. cum si. Item ius dicit̃ esse equū ⁊ non bonū respectu equitatis maioris ⁊ rōnis euidentioris. vt. j. de pactis cōuen. tam sup dote. l. hac lege. Item dicit̃ esse bonum ⁊ equum quando est bonū simpliciter ⁊ equū velatum ⁊ equū est etiam sepatuꝫ ⁊ ꝭm quid ac si diceret̃ equū est plus quam equū et hoc ꝯtingit vbicūqꝫ ratiōes possunt inueniri ꝓ vno quoqꝫ sepatim ar. ff. si cer. pe. l. si me ⁊ tytium. Jac. de bel. Ultimo dic ꝙ interpretatio fit tripliciter aliquando de iniquo ad equū ⁊ de hac loquit̃ hic. Aliquādo de obscuro ad lucidum vt cum dubitatur super intellectu alicuius. l. ⁊ hoc etiam ad hoc vt sit generalis et necessaria soli principi reseruat̃. vt. j. e. l. leges sacratissime. et. l. fi. et ibi dicā. aliquādo fit de indeterminato ad determinatuꝫ vt qñ oritur q̄stio de aliquo negotio iurꝫ laqueis determinate nō comphensor hec similiter vt sit generalis ⁊ necessaria soli principi reseruat̃. vt. j. e. l. cum de nouo. ⁊ de veteri iure enu. l. ij. §. sꝫ quia diuine. Doctor etiā declarare pōt legem obscuram: vt h̄ in glo. no. Item vna lex interp̄tatur aliā. vt. j. qñ libellus principi datus. l. ij. cū multis simili. ⁊ maxime in plibus ptibus auctenticoꝝ sub titulo hec ꝯstitutio īterpretat̃ ⁊c. Et de ista materia huius interp̄tationis hñ no. p Gof. in sum. de ꝟb. sig. ꝑma colūna. ⁊ p Azo in summa hui⁹ tituli. §. item quis interp̄tetur et extra de postu. pla. c. j. in gl. no. ꝙ legatus ⁊ hic in gl. ¶ In glo. ij. ibi iustitie finibus. i. sumēdo equitatē ꝓ iustitia: qꝛ iustitia hꝫ semp interpretationē interpositā: qꝛ semp inq̄tū est va iustitia est certa ⁊ sancta: vt i auť. vt iudi. sine q̄quo suffra. §. itaqꝫ deo. et. ff. de iusti. ⁊ iur̃. l. iustitia. ⁊ ideo dicit̃ templū iustitie consecratuꝫ. vt. j. de vet. iur. enu. l. j. §. cūqꝫ. ⁊. l. ij. §. hoc igitur. ¶ Sed quid si iustitia repugnat iuri dic idem qđ de equitate hic dicit. Et q̄ sit differentia int̃ equitatē ⁊ iustitiā dic vt notat Azo in summa instit. de iusti. ⁊ iur̃. §. iuris aūt prudentia. ⁊ de peni. dist. iij. c. ille rex. Jaco. de bel.

Uel ex relationibus. Uel suggestiōib⁹. quid sit relatio qđ suggestio h̄ habet̃ in glo. Uel pōt dici qđ suggestio est iferioꝝ ad supiorē cū adiectiōe rōnis motiue. ol. p hoc. j. de ꝟb. sig. l. fi. Q̄n̄qꝫ exponit̃ suggerere. i. dest negotiū suū exponere i auť. quomodo oporteat epos §. nō aliter. in fi. Papias aūt dicit ꝙ suggestio ꝓprie est decipiendi causa alicuius rei latens suasio: vt nota. per Archidia. lxxi. dist. primatus. in princi. hic autem sumitur in bonā partem vt ⁊ extra de decimis. c. suggestum. In mala autem significatione accipitur extra de rescriptis ex literis. Ibi falsitate suggesta: ⁊ vide in alphabeto literas dictione suggestio. De materia relationis ⁊ quando sit licita ⁊ quando non vide. j. de relationibus. l. j. ⁊. ij. ibi in glossa ⁊ per Azo. in summa eiusdeꝫ tituli. ⁊. ij. q. vij. si quidem. ⁊ extra de appellatio. c. intimasti. et plenissime in speculo de relationibus per totum. Ibi ꝓ subreptione presumpta. Oldr. ibi eliciti. scilicet secundi rescripti contra primum. Oldradus ibi vlterius producto primo rescripto audierint contra primi priuilegij formam. Ol. ibi admiserint sub hac forma quasi princeps hoc ꝯcedere nō potuerit. ¶ Si autē falsi suggestio vel veri suppressio vel alie similes exceptiones contra rescriptū opponerētur tunc iudex eum audire deberet. vt. j. si contra ius vel vtilitatem publicā. l. ij. ⁊. iij. ⁊. l. et si non cognitio. ⁊. l. ⁊ si legibus. Ex quo potest colligi qđ lꝫ dicat̃ allegationes aliquas non admitti tn̄ legitime admittētur. de hoc. j. de adult. l. ita nobis pudor. In glo. non ergo decretalis ibi in iuris corpore vel dic vt ibi dixi. In eadē gloss. in fi. circa hoc dic vt not. per Dy. extra de regulis iur. c. in iudicijs. li. vj. Cy. In glo. vlti. in fine. vel dic circa rescripta ⁊ priuilegia principis violata aut certa pena est a lege imposita ⁊ illa seruatur. vt. s̄. de sacrosanc. eccle. l. placet. ⁊ ibi per Odo. ⁊ de epis. ⁊ cler. l. si ecclesie. ⁊ ibi in glo. Aut nō est certa pena a lege imposita ⁊ tunc aut priuilegiū est in corpore iurꝫ redactum ⁊ punitur violans in quinqꝫ libris auri. vt. d. l. si ecclesie. Aut nō est redactū in corpore iuris ⁊ tūc punitur violās pena huius. l. Licet dn̄s Jaco. butri. dicat penā huius. l. locū nō habere nisi in casu speciali. de quo loquit̃ hec lex quia pene sunt mollīēde: vt. ff. de penis. l. interpretatione. Et ratio ꝭm primam opinionem quare magis punitur violans priuilegia non clausa in corpore iuris quam clausa est qꝛ maius impedimētum pōt prestari vtenti priuilegio nō clauso in corpore iuris quam si clausum esset ⁊ quia mitius agitur cū lege quā cū ministro legis. vt. ff. de arbitris. l. celsus. Jac. de are. Odo. aūt dicit qđ. l. si ecclesie. loquitur de violatoribus priuilegiorum ecclesie hic de priuilegijs secularium. ¶ De penis autem violantium leges vel canones dicam. j. eo. l. leges sacratissime.

Leges vt generales. Ibi relatio de hoc. s̄. l. proxima. Ibi postulauerit vt fuit in auť. de non eligēdo scđo nub. circa prin. cum simi. in fine. vt. s̄. l. pꝛoxima. ⁊ de hoc per Azo. in summa huius tituli. §. qualiter. vñ versus. Lex edicta preces motus suggestio cetus. Hec sex signabunt que leges sint generales.

¶ Successor an possit venire cōtra factum sui p̄decessoris.

Digna vox est. Casus sūmari⁹. Nō est rex legi sed lex obnoxia regi. nota etiā moralē ⁊ curialē. l. ex ꝑte ꝓ̄ncipis q lꝫ sit solutus legib⁹ ꝓfitet̃ tn̄ se velle legib⁹ viuere. Uñ versus. Legibus astricti quāuis nō simus ab illis Uiuimus ⁊ cunctis hec documēta damus. Ad hoc facit. ff. e. l. ꝓ̄nceps. vbi de hoc dixi ⁊ ꝯcor. ēt ex̄ de elec. c. significasti. §. pe. ⁊ de rescript̃. c. finali. in fi. libro. vj. ⁊ quod dixi. j. qui testa. facere possunt. l. si quis heredem. tūc enim iura sua ab omnibus custodienda estimet qñ ⁊ ipse illis reuerentiā prebet iniusta est ei principū auctoritas si qđ populis ꝓhibēt sibi licere patiunt̃ vt habet̃ i textu. ix. dist. c. iustū est. al's est. c. ipatores. ⁊ Cato patere legē quā tu ipse tuleris. ⁊ est extra de consti. cum omnes. ⁊ ibi in glo. ⁊ p Inno. Et x̄pus dedit nobis legem ⁊ eam seruauit ⁊ cepit p̄mo facere q̄ docere. xxv. q. j. c. ideo permittente. §. his ita respōdetur vltra principium ⁊ hoc fecit nō ex necessitate sed vt inuitaret alios ad seruandū. eo. c. circa mediū papa etiā ecclesiasticis legibus nō ligat̃ nisi ex volūtate: vt dicto. c. patet. Ipse enim supra ius est vt extra de conceff. ꝑ̄ben. c. ꝓposuit. in fi. ⁊ de auc. ⁊ vsu palij. c. ad honorē. ⁊ lꝫ legibus secularibus viuere nolit. vt extra de testa. c. filius noster. canones tamē vult seruare: vt no. extra de consti. c. j. Scriptum eñ inueni. Omnes itaqꝫ legis necessitate tenent̃ astricti. lꝫ ideo principem dicamus a legum nexibus absolutum quia is non timore pene sed iustitie zelo equitatem colat reipublice vtilitatem ꝓcuret alioꝝ commoda priuate p̄ferat vtilitati et quia ab equitatis linea sententia eius exorbitare nō debet qđ ipsi placuit legis habet vigorem. Princeps eñ proprie vtilitatis immemor esse debꝫ subiecte sibi multitudinis ꝑsonam se vice tutoris gerere reminiscēs ⁊ ad hoc etiā facit qđ notaui de rege ⁊ tyrāno. s̄. de sacrosanct. eccle. l. decernimus. Dubiū tamē nō est quin imperator ⁊ papa in foro penitētiali ligari possint a sacerdotib⁹ quibus cōfitentur

tentur: vt not. extra de offi. dele. c. sane. in glo. ber. immo qd plus est papa pot se submittere iudicio imperatoris. vt. ij. q. vij. c. nos si incompetenter. ⁊ dixi. s. de epis. ⁊ cle. aut. statuimus. Item imperator eodem modo pot se submittere iurisdictioni iudicis inferioris. vt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. est receptum. ⁊ ibi in gloss. ibi oraculo. oraculum secundum senecam in prohemio declamationum est voluntas diuina hominis ore enuntiata. ¶ Ibi indicamus. Not. quod hec dictio indicamus non importat necessitatem qd est verum quando dirigitur ad parem quia par in parem non habet imperium. vt. ff. de arbi. l. nam magistratus. vbi autem ad eum cui precipi vel mandari pot hoc verbum vel simile dirigitur necessitatem importat. vt. ff. de leg. ij. l. peto. ⁊. e. ti. l. cum pat. §. rogo. ⁊ l. cum quidam. cum si. In fine contra. optime. ex de elec. c. innotuit. §. j. et ex de rescript. c. vlti. in fi. lib. vj.

¶ Et faciunt contra opinionem dni gui. de suz. q dixit quod si imperator faciat pacem vel pactum cum aliqua ciuitate qd successor eius non pot infringere. Pro opi. tamen Gui. facit. j. de restitu. mili. l. quam a patre. cum ibi notatis ⁊ de re. ali. non alie. l. venditrici. et optime extra de proba. c. j. de hoc et hic p Cy. licet non sic plene nec pedem firmat ⁊ qd no. p Inn. ex de re iudi. c. abbate sane. in glo. que incipit bene allegat. §. pro parte. ⁊ §. sed ad hoc. ⁊ ibi etiam de hoc p Archi. ⁊ Jo. an. licet dici posset ibi loqui de successore non solum in successore in regno sed etiam hereditate: quia loquitur de donatione patris ⁊ aui. de hoc etiam no. p eundem Archi. xxv. q. vlti. decessorum. Et p eadem opinione dni Gui. facit qd notatur in speculo de instrorum editione. §. nunc autem videndum. versi. vltimo Pro determinatione predicte questionis facit qd dixi. s. de sacrosan. eccle. aut. hoc ius porrectum. versi. insuper queritur eps facit alienat. Credo tamen non inepte posse distingui. ¶ Cum queritur vtrum successor possit venire contra factum sui predecessoris quia aut loquimur de successore hoc est herede vniuersali ⁊ tunc credo verum esse regulariter qd heres siue successor non possit venire contra factum defuncti ⁊ ita intelligantur predicte. l. que a patre. ⁊ l. venditrici. cum si. Aut loquimur de successore in dignitate siue officio vt imperatore papa vel alio prelato ecclesiastico vel economo vel rege vel comite vel tutore vel curatore. ⁊ tunc aut predecessor gessit aliquid sententiando vel iudiciario ordine exercendo ⁊ tunc tenetur stare successor. vt. j. sniam rescindi non posse. l. j. ⁊ ff. de iudi. l. mortuo iudice. quousque ipsa snia rescindatur remedijs iuris puta nullitatis appellationis restitutionis vel alio modo vt. ff. de testa. tu. l. iure nostro. ⁊ de rebus eorum. l. quamuis. ⁊ ibi notatur adeo qd et ipse successor ligaretur ipsa snia si faceret contra eam puta si predecessor excoicasset omnes qui tale quid facerent successor contrafaciens esset excoicatus non tam auctoritate predecessoris quam auctoritate legis ⁊ snie quia incidit in factum damnatum ⁊ ita tenet arch. xj. q. vlt. c. si is qui pest. ⁊ host. in sum. de snia excomu. §. ⁊ que sit pena. versi. si eps. In interlocutoria dic vt. ff. de re iudi. l. qd iussi. Item vide qd no. j. de dona. inter virum ⁊ vxo. l. peni. versi. pro parte filiorum. aut transigendo paciscendo vel pacem faciendo ⁊ tunc super re dubia valet. vt. j. de pactis. l. pactum curatoris. de transac. l. preses. ⁊ ideo successor tenetur seruare quousque rescindatur ope restitutionis vel alio legitimo modo: vt dictis. ll. Aut iurando vel vouendo ⁊ tunc si sunt heredes tenentur seruare ⁊ implere iuramentum factum p defunctum: vt in aut. de iureiur. a mo. psti. §. j. ⁊ implere votum a defuncto factum: vt extra de voto. c. licet. cum ibi notatis. Non tamen dico qd successor sit piurus si non seruat sacramentum defuncti vel predecessoris vt plene no. in questionibus Barto. hix. xxxix. q. que icipit bonon. iurauerunt. ⁊ in glo. ⁊ p Arch. vij. q. j. denique. ⁊ p fratrem Ray. in summa de iura. ⁊ periu. §. sed pone quod vniuersitas. ⁊ dixi. j. communi diui. l. fi. ⁊ de iureiu. super rubrica. Aut contrahendo vel alienando. ⁊ tunc aut contractus vel alienatio facta sunt in casibus a iure permissis ⁊ tunc successor tenetur seruare: vt extra de solu. c. j. cum ibi notatis ⁊ ne prelati vices suas. c. vlti. cum ibi notatis per ber. Inno. ⁊ Hosti. aut in casibus a iure prohibitis ⁊ tunc successor seruare non tenetur: vt extra de precario. c. ij. cum ibi notatis ⁊ ne dum successor seruare non tenetur: immo etiam ipse idem potest contrauenire: vt extra de re. ecclesie non alie. cap. si quis presbyterorum etiam si iurasset non contrauenire: vt extra de iureiur. c. intellecto. cum ibi notatis. ad hoc facit quod notatur s. de sacrosan. eccle. l. iubemus nulli. §. sane. et ibi in glos. ⁊ ibi dixi. Et pro hac determinatione faciunt notata in dicta auctenti. hoc ius porrectum. dicto versic. insuper queritur. ⁊ de decur. l. puidendum. lib. x. ⁊ ibi in glo. licet contra hoc multum faciat glo. q est. j. de ser. pig. da. l. si creditoribus. ⁊ de hoc etiam de clericis coniuga. c. diuersis fallacijs. Aut legem condendo ⁊ tunc successor leges predecessoris debet seruare ⁊ eas non mutare nisi ex iusta causa: hoc ex honestate si tamen vult mutare potest legem contrariam faciendo ⁊ ita intelligit. l. ista. ⁊ qd plene notatur per Archi. xix. dist. ita dns. §. si. lxiij. dist. adrianus. in glossa. ⁊ per Archidiaconum ⁊ plenius in. c. quia sancta. in fi. ⁊ per Azo in summa huius tituli. §. quis debeat. Aut rescripta vel priuilegia concedendo ⁊ tunc aut sunt rescripta iustitie ⁊ illa debent etiam per successorem seruari arg. dicte. l. mortuo iudice. Aut sunt priuilegia gratie ⁊ tunc videntur indistincte posse reuocari p successorem. vt ex de preben. c. si is cui. lib. vj. ⁊ qd notaui. s. de iustiniano codice confirman. §. si que vero. qd puto verum nisi iam priuilegium suum esset effectum consecutum puta si imperator legitimasset aliquem naturalem vel spurium vel creasset aliquem tabellionem vel militem vel similia. hec enim reuocari non possent p successorem nisi ex iusta causa: ⁊ ad hoc facit ex de etate ⁊ qualitate. c. accepimus et ibi p Inn. ⁊ de rescriptis. c. literis. cum si. ibi nota. ⁊ de concessi. preben. c. si. lib. vj. imo nec etiam ipse qui concessit dispensationem pot reuocare nisi ex causa: vt no. p Jo. an. extra de elec. c. cum ex eo. li. vj. Si autem delinquendo videtur qd successor in dignitate teneatur etiam si nihil ad eum peruenit: vt notatur p Inno. extra de or. cogni. c. cum dilectus. in glo. hanc excep. ibi in successores autem dignitatis. ⁊ ad hoc facit qd notatur. d. c. j. de solutione de sepulturis. c. finali. ⁊ qd dicetur. j. ne ex delictis defunctorum. l. vnica. ¶ Queri etiam consueuit quid operetur clausula que multoties apponitur p papam vel imperatorem in rescrip. processibus vel sententijs supplentes omnem defectum de plenitudine potestatis. de quo dic vt notatur p Archi. lvj. dist. cenomanenses. ⁊ in speculo de legato. §. nunc ostendendum. versi. xviij. Supplet defectum ⁊ de tali clausula habetur mentio extra de electione. c. illa cottidiana et melius in clementinis de re iudica. c. pastoralis. vltra pn. ⁊ circa finem. In glo. subaudi. quam ibi de fortuna sicut ⁊ alie dignitates: vt. j. de prepositis ac tribunis scholarum. l. vnica. li. xij. ⁊ ibi in glo. argumentum contra. xxiij. dist. c. j. versi. saluo. Sed dic quod immediate habet a deo vt hic licet mediate a papa tanquam a dei ministro: vt ibi de hoc habetur. xcvj. di. c. duo. ⁊. c. si imperator. et. xxiij. q. iiij. c. quesitum ⁊ xc. dist. legimus. ⁊ p Inn. de foro compe. c. licet Jac. de bel. de hoc dixi plene de summa trini. l. j.

Mens an magis sit consideranda quam verba.

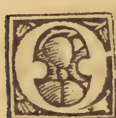

Non dubium. Hec lex summarie pacificare intendit quoad penas legales eum qui facit contra legem seu in fraudem legis et hoc declarat ⁊ ponit hic eadem regula. ex de re. iur. c. vl. lib. vj. ⁊ ibi de hoc aliqd no. p Jo. an. ⁊ Cardi. ⁊ plenissime per Dynum. de hoc et notatur. xiiij. q. iij. c. plerique. in glo. ⁊ p Archi. et per Host. in sum. de contrahe. emti. §. vlt. versi. illud autem. ¶ Utrum autem mens magis quam verba sint consideranda hic not. in glo. ⁊ xxij. q. ij. c. is autem. in glo. ⁊ p Arch. ⁊ extra de priuileg. c. quanto. ⁊ facit. j. de constituta pecunia. l. ij. circa finem ⁊ diuide hanc. l. quia primo ponit dictum. Secundo effectus dicti. Tertio declaratio effectus. Quarto ipsius effectus extensio cum pleniori declaratione. scda ibi nec penas. tertia ibi nullum enim. quarta ibi qd ad omnes vsque in fine. ¶ Pro declaratione autem presentis regule. s. vtrum debeamus attendere verba vel mentem potest dici clarius quam hic no. in glo. ⁊ predictis alijs glo. vel p Dynum dicto. c. vl. Aut omnino conueniunt verba ⁊ mens ⁊ tunc verba seruantur et qui contrafacit contra. l. facit. vt. ff. de auro ⁊ argen. lega. l. plautius. Aut omnino dissonant ⁊ hoc constat ⁊ tunc neutrum seruatur. Nam verba non quia hoc non sensit disponens nec mens quia hoc non dixit. vt. ff. de re. du. l. in ambiguo. ⁊ de sup. lega. l. labeo. in fine. Aut dissonant verba a mente sed non prorsus. Et tunc aut ex eo qd mens se extendit vltra significatum verborum. Aut ex eo quod significatum verborum se extendit vltra mentem. primo casu aut verba possunt porrigi vsque ad significatum mentis ex larga significatione ⁊ impropria extenduntur verba secundum mentem. Sed quandoque latius quandoque strictius. latius quando de fauore agitur. strictius quando de odio. vt. l. cum quidam. ff. de liberis ⁊ posthumis. l. liberorum. §. quod tamen cassius. ff. de legatis. iij Aut minus ex mente plus ex verbis colligitur ⁊ tunc seruabo verba quatenus cum mente consonant ⁊ non vltra licet vltra porrigi posset significatum eorum quia quis non videtur dicere qd mente non sensit. vt dicta. l. labeo. de supell. legat. ⁊ l. iam hoc iure de vulg. ⁊ pup. substitu. Et hoc vbi mens est certa. Sed si dubia tunc siue prorsus discordet a verbis siue plus siue minus in se habeat non receditur a verbis. vt. l. prospexit. ff. qui ⁊ a quib. ⁊ de lega. iij. non aliter. de exercito. l. j. §. si is qui nauem. versi. in re igitur dubia. Si autem mens legis appareat in iure scripta et discordat a verbis seruatur mens. vt. ff. de iure patro. l. adigere. §. quamuis. Si autem mens in iure scripta non est verba seruantur. vt dicta. l. prospexit. Et hoc nisi ex verbis resultaret prauus intellectus: quia tunc etiam mens ⁊ non verba seruarentur. vt. j. de inofficioso testa. l. fratres. ff. de furt. l.

inter omnes.⁊ in auctē.de sanctissimis epis.§.si quis aūt pro
pecuniaria.Jaco.butri.⁊ Gui.de suz.et ꝑ p̄dicta distinctione
facit qđ no.in glo.ī.de fideicō.l.cuz virū.⁊ qđ dixi.ī.q̄ sit long.
consue.l.j.¶ Sacre aūt scripture intelligende non sunt ẜm ꝙ
verba sonāt:ſꝫ ẜm qđ exposite sunt ꝑ doctores eccl'ie:vt.xxxvij
dist.c.relatū.¶ Aduertēdū etiā ad declarationē p̄dicte regu
le qđ fit fraus legi quatuoꝛ modis ꝗ no.in glo.ff.e.l.ↄ legem.
et ẜm Jac.de are.⁊ alios doctores multis etiā alijs modis fit
fraus legi:vt ibi notaui ⁊ hic ꝑ Ni.in decisa.dñs tamen Dyn.
dicit in.d.c.vlti.de re.iur.qđ predicti oēs alij modi reducunť
ad.iiij.modos glossatoris.Itē aliud est facere p̄ter legē aliud
contra:vt not.ī.de pactis.l.pacta que ↄ leges.ibi nullū enim
pactū hic traditur alia regula vtilis qđ facta ↄ legē ꝓ infectis
habenť:ſꝫ legislatoꝛ vltra non ꝓcesserit annullādo ſꝫ steterit in
finibus ꝓhibitionis.Et predicta regula adeo ꝯtinet veritatē
qđ ex gestis contra legē nec naturalis oꝛiť obligatio:vt.ff.de
condi.inde.l.si nō soꝛtē.ij.rñso.nec pacti datur exceptio:vt.ff.
de pactis.l.ↄ iuris.nec fideiussoꝛis tenet accessio.vt.ff.de fide-
iuss.l.cū lex.⁊ de verbo.obli.l.j.§.si qs ita.nec inde sequiť dñij
translatio:vt.ff.de iure patro.l.si libertus al's si liberto.⁊ insti.
qui.alie.licet.in p̄n.hoc tñ membꝛū.ī.latius declarabiť nec pe-
ne valet ꝓmissio:vt.ff.de ver.obli.l.stipulatio hoc modo.⁊ hac
l.v.sed si quid.Et ad hāc regulā.xxv.q.ij.c.impiali cōstitutiōe
vbi est idē textus qđ enīꝫ contra legē fit per leges dissolui me
retur vt.x.dist.c.vides filij.vbi de hoc bñ in glo.⁊ per Arch.⁊
valde bñ notatur per Jo.an.⁊ Dy.ex̄ de regu.iuř.c.que cōtra
ius fiunt lib.vj.et bñ extra de sponsa.duoꝝ.c.tua fraternitas
in vltima glo.per Roff.in libello iurꝫ canonici rubꝛicella libel
lus ↄ euꝫ qui duxit aliquā vxoꝛē contra interdictum ecclesie ⁊
per Azo in summa huius tituli.§.q̄ sit pena ⁊ lati⁹ in additio-
ne dñi O dof.ibi posita ex qbus videť concludi qđ factum ↄ le
gem vel statutū etiam si sit statutū in finibus ꝓhibitiōis sit nul
lum.In contrariū videť ꝙ valeat nisi lex vel statutū vltra pro
grediať annullando vt in oībus ↄꝛijs hic signatis in glo.⁊ pro
hoc ex̄ de censi.c.exigit.in p̄ncipio.lib.vj.de penis.c.cum ex eo
circa finem.⁊ ibi in glo.q̄ incipit quid si quilibet.⁊ eo.titulo de
penitētijs.c.vlti.li.vj.⁊ in glossa q̄ incipit qđ alienatiōis ⁊ ex-
tra de matrimonio ↄ interdictum eccl'e contracto.c.j.⁊ ꝑ totū
⁊ in aucť.de resti.⁊ ea que pa.§.j.in glo.q̄ incipit alienationis.
Ad solutionē predictoꝝ dici pōt ꝙ facta contra leges habenť
ꝓ infectis quoad cōmodū facientiū non quo ad eoꝝ penā Cy.
⁊ Nico.hic in decisa.Vel ẜm Jaco.de aren.O l.⁊ Jaco.butri.
dic aut querimus de his q̄ nullo modo in genere vel in specie
expectant iuris effectū ⁊ ibi est ꝯsiderare merū factum vt in de
lictis ⁊ non possunt ꝓ infectis haberi:vt.ī.de adulť.l.eum qui
duas.cū filibus.⁊ hoc vbi delictū quo ad substantiā est cōsum
matū.Si aūt ꝓpter defectum substātialitatis nō est ꝯsumma-
tum tūc habeť pro infecto vt.ff.de furtis.l.falsus.§.qui alienū
scdo respōso ⁊.§.si quis sponte.de adul.l.penul.⁊.j.de plagia.
l.preses.⁊ circa hoc vide qđ not.per Dynū.d.c.que ↄ ius fiūt
de reg.iuř.lib.vj.Aut de his q̄ licet sint facti expectant effectū
iuris vt sunt ↄctus ⁊ tunc si respiciamus inquantuꝫ sunt facti
non possunt ꝓ infectis haberi vt.ff.de curatoꝛe furio.l.cōsilio
⁊ de cap.l.in bello.§.facte.aut ꝓut solent soꝛtiri iuris effectum
tunc aūt ꝯtractui vel negotio lex nō assistit nec resistit.Aut ex
presse resistit aut expꝛesse assistit.pꝛimo casu qñ non assistit nec
resistit quod est qñ super eo nihil disponit tūc remanet dispo-
sitioni iurisgentiū et quo ꝑ ius ciuile nihil reperiť dispositum
vel pōt dici aut nō assistit ex defectu substātialitatis vt qꝛ in em
tione deficit cōsensus qui est de substātia emtionis ⁊ tūc ꝓ in-
fectis habenť vt.ff.de ↄhen.emti.l.in vēditionibus aut nō as-
sistit ꝓpter defectum intrinsece solēnitatis tunc aut est ↄctus
iuris ciuilis vt stipulatio q̄ non fuit facta solēniter ⁊ non valet
nec quidquid sequitur ex eo vel ob id vt.ff.de v̄bo.obli.l.j.§.si
quis ita.Aut est contractus iure gētium vt venditio licet con
trahentes fingant esse stipulationem tunc licet deficiat solēni-
tas q̄ in stipulationibus requiriť tamē valet vt venditio vt.ff.
de verbo.obliga.l.si stipuler.§.fi.Aut non assistit ꝓpter aliud
extrinsecum accidēs vt ꝓpter defectū idoneitatis persone vel
quia quis alteri stipulať tunc naturalis obligatio fideiussoꝛis
tenet datio vtilis est pene adiectio ⁊ dñij non impediť transla-
tio.Pꝛimū ꝓbatur.ff.de nouat.l.j.ad.l.fal.l.si pupillus.quā-
do dies leg.ce.l.cū illud aut illud.Scđm ꝓbatur.ff.de fideius.
l.si quis ꝓ eo.§.j.ī.de arbitris.l.si pupillus.⁊.ī.de fideiu.mi-
noꝛum.l.j.Quod vtilis sit pene adiectio ꝓbatur.ff.de verbo.
oblig.l.stipulatio ista.§.alteri.Quod dominij nō impediatur
translatio ꝓbatur.ī.si quis alteri vel sibi.l.multum.vbi de hoc
plene dixi ⁊ de hoc mēbꝛo latius.ī.dicetur.Secundo casu quā
do contractui lex expꝛesse resistit tūc aut resistit effectui vt quā-
do pꝛohibet dñium transferri vel ꝓhibet acquiri.aut contra-
dicit foꝛme vt quia ꝓhibet vēdi.pꝛimo casu qñ resistit effectui
tunc aut res generaliter est exemta a cōmercio hominū vt res
sacrā vel liber homo tunc refert vtrū fiat contractus affinis ef
fectui ꝓhibitionis vt qꝛ stipuloꝛ rem sacrā mihi dari cuꝫ dare
sit accipientis facere.vt insti.de ac.§.sic itaqꝫ ⁊ non valet talis
contractus.vt institu.de inutili stipu.in p̄nci.⁊.ff.de v̄bo.obl.
l.inter stiplantē.§.sacrā.Si vero ↄctus non sit affinis effectui
ꝓhibitionis vt est vēditio rei sacre.Nam vēditoꝛ nō teneť rem
accipientis facere.vt.ff.de ↄhen.emti.l.si ita distrahať.§.j.⁊ de
acti.emti.l.ex emto.vltra pꝛincipiū tunc aut neuter scit et oꝛiť
obligatio aut vterqꝫ ⁊ non oꝛiť.Aut emtoꝛ tātum ⁊ tunc idem
aut venditoꝛ tñ ⁊ tunc oꝛiť:vt.ff.de contrahen.emti.l.⁊ liberi
et.l.si in emtione.§.item si emtoꝛ.et.l.sed celsus.⁊.l.quia diffici
le.secus si inter ignoꝛantes ius:vt.ff.de vsucap.l.nunꝙ.et pro
emto.l.ij.§.si a pupillo.Si vero non est generaliter ab homi-
num commercio exemta sed simpliciter alienari pꝛohibita tūc
aut fauoꝛe aut odio.⁊ si odio aut odio acquirere volentis aut
odio dñium obtinētis.Si odio acquirere volentis nullus est
contractus ⁊ quidquid sequitur ex eo.vt.§.ne xp̄ianum man-
cipium.l.j.⁊.ff.de verbo.obli.l.multū.Si odio dominiū obti-
nentis idem vt.s̄.de hereticis.l.manicheos.et de apostatis.l.
l.apostatarum.⁊ vtroqꝫ casu dominij impeditur translatio tra
dentiqꝫ competit rei ven.cū non videatur amissum qđ non est
alij acquisituꝫ.vt.ff.ex qui.cau.maio.l.nec vtilem nec exceptio
parietur ex contractu qui nullus est:vt hic ⁊.ī.de liberali cau-
sa.l.j.Si fauoꝛe aut publico aut pꝛiuato.si publico non transit
dominium imo idem qui alienauit vendicat:vt insti.qui.alie.
licet vel nō,in pꝛin.ī.de agri.⁊ censi.quemadmo.lib.xj.Nec va
let consensus.vt.ī.de rei vxo.act.l.vnica.§.et cum lex.Nam fa
uoꝛe publico faueť dotibus:vt.ff.solu.matri.l.j.Si fauoꝛe pꝛi
uato inhibetur alienatio tunc aut fauoꝛe dñium obtinētis aut
fauoꝛe tertij.si fauoꝛe dominiū obtinentis vt est in minoꝛe ⁊ ec
clesia tunc quatenus ꝯtractus contingit fauoꝛatum est nullus
quatenus cōtingit tertium qui contra minoꝛem vel ecclesiam
non est habiturus regressum tenet contractus.vt.ī.de p̄dijs
minoꝝ.l.et si is.et.s̄.de sacrosan.eccle.l.iubemus nulli.⁊ aucť.
qui res dictas.⁊ est verum qđ valet quantum ad vinculum ꝑ-
sonale nō fauoꝛati vel bonoꝛuꝫ eius nō quantum ad effectum
transferendi dominiū in pꝛeiudiciuꝫ fauoꝛati:vt.ī.de pꝛedijs
minoꝝ.l.vtere.⁊.ff.de donať.inter virum ⁊ vxoꝛē.l.si sponsus.
§.fina.An aūt consensus fauoꝛati possit validare contractum
distinguit aut est ꝓhibitus alienare vt hoc vltimo membꝛo et
tunc eius cōsensus nihil operatur.arg.ff.de ritu nup.l.si vt ꝓ
ponis.ī.de dona.ꝓpter nup.l.ea que.⁊ de sacrosan.eccle.l.iu-
bemus.ad finē.Aut non vt in sequēti membꝛo ⁊ tunc sic.vt.ī.
de nup.l.si vt ꝓponis.⁊ arg.ff.que in frau.patroni.l.nō videť
ī.e.l.ij.⁊ de reg.iur.l.non fraudanť.Si fauoꝛe tertij est ꝓhibi-
ta alienatio vt alienatio q̄ fit in fraudem patroni tunc si fiat in
fraudē legis non valet ipso iure si fiat sine cōsensu patroni.Si
in fraudem patroni tunc valet sed reuocatur quatenus est le-
gitima patroni.vt.ff.đ iure patrona.l.si libertus.si patronus
consentiat nō reuocať:vt pꝛedixi vt.ff.si in frau.patro.l.fi.⁊.l.
viuus libertus.Si vero lex resistit foꝛme cōtractus tunc locū
habet hec lex vt nihil valeat nec qđ sequitur ex eo vel ob id.vt
et.ff.de fideiuss.l.cum lex.⁊ hoc cū resistit ⁊ vltra non pꝛocedit.
Si aūt lex vltra ꝓcedit aut annullādo:aut cassando:aut cōfir
mando:aut penam imponēdo.Si annullādo habet locū hec
lex.et.s̄.de sacrosanc.eccle.l.iubemus.§.sane.⁊.ff.de tutoꝛi.et
cura.datis ab his.l.si tutoꝛ petitus.Aut vltra pꝛocedit cassan
do si fiat ⁊ tunc valet sed cassatur vt in macedoniano ⁊ velleia
no ope exceptionis doli ⁊ metus interdum iure actionis ⁊ tūc
aut est turpitudo ex vtraqꝫ parte ⁊ repetit fiscus:vt.ī.de ince.
nup.l.qui contra.aut ex parte accipiētis tantum ⁊ repetit qui
dedit.vt.ff.de conditioni.ob turpem causam.l.j.et.ij.Si vero
vltra ꝓcedit confirmando ⁊ valet qđ fit.vt.ff.de feř.l.j.⁊.l.si fe-
riatis.cū si.⁊ tūc non pōt dici ↄ legem cū.l.confirmet.Si vero
querať an consensu partiū possit confirmari dic aut lex dat cer
tam foꝛmam ꝯfirmationi ⁊ illa seruať:vt patet.ī.de ↄctibus iu
di.l.j.⁊ si maioꝛ factus alienationem ratam habuit per totuꝫ.
Si vero lex non dat foꝛmā confirmationi tunc aut non est ꝓ-
cessum ad traditionem ⁊ nō confirmať.vt.ff.de v̄bo.oblig.l.si
stipuler.in fi.Aut pꝛocessum est ad traditionem ⁊ tunc confir
matur.vt.ff.de fun.doť.l.penul.de vsucap.l.cū vir.⁊ de leg.ij.
cum pater.§.qui dotale.Si vero vltra pꝛocedit penam impo
nendo an valeat qđ factum est.Quidam qđ non.vt.s̄.de sacro
sanc.eccle.l.iubemus.§.sane.⁊ de ep̄ali audientia.l.si clericus.
et ibi in glo.Quidā ꝙ sic.vt.ī.de testa.l.consulta diualia.et vt
omnes tam ciuiles quam mili.l.j.quia contenti debemus esse
penis

penis legibus cõprehẽsis.vt.ff.de vb.ob.l.si diuortio.nec hec lex gñalis tũc locũ habebit arg.ff.de vbo.obli.l.doli clausula.et de penis.l.sanctio legũ.dic ſm Ja.but.aut illud de quo agitur erat de genere ꝓhibitoꝝ siue alias sui natura ꝓhibitum ⁊ nõ valet.vt.l.si clericus.cum cõcor.aut nõ erat de genere ꝓhibitorum ⁊ valet vt in ſcdo allegatis ⁊ videt̃ tex.ff.de diuor.l.fi.in princi.per quã.l.hoc tenet dñs Ric.de malũbris.⁊ hoc nisi lex ꝓcesserit vltra pene impositionẽ infirmando qd factum est vt.d.l.iubemus.§.sane.et.j.de transact.l.si quis maior.⁊.ff.e.l.qui fidem.Sed huic oppositioni multũ repugnat hec lex ibi nec penas insertas ⁊c.quasi ⁊ alias ꝯtineret penas.sed dic ꝙ loquitur de hac pena.s.qd vitiet̃ quod factum est ⁊ de pena cassationis vel loquit̃ vbi lex expresse cassat etiã vltra pene ĩpositionem:vt dixi. ¶Si vero sit sñia cui lex nõ assistit sed resistit tũc aut ex inordinato modo ꝓcessus iudiciarij ⁊ non valet.vt.j.de sen.l.ꝓlatam.Item si per obreptionem sit lata siue sit interlocutoria.vt.ff.ex qui.cau.in poss.eatur.l.fulcini⁹.§.si in diem siue alia.vt.ff.de fideicõ.libe.l.cũ vero.§.penul.ad carboñ.l.iij.§.puberi.⁊.j.si ex falsis alle.l.j.Idem si expssus sit error in sñia vt.j.quando ꝓuo.non est necesse.l.ij.⁊.ff.que snie sine ap.resci.l.j.§.cum ꝯ sacras.⁊idem in omnibus casibus in quibus sentẽtia reddit̃ nulla qui multi sunt de quibus notat̃ in speculo de sñia ⁊ his que sñiam sequuntur.§.iuxta ꝓpositionis ordinem.Et hoc veꝝ nisi lex ꝓcederet vltra ꝯfirmãdo qd actum est sicut facit in sñia sub conditione lata.vt.ff.qñ ap.sit.l.j.§.biduũ.ff.de re iudi.l.a diuo pio.vsi.qd si nulla.⁊.j.de sententijs et interlocu.om.iudi.l.cũ iudex. ¶Utrũ aũt factum ꝯ preceptũ iudicis valeat.vide ꝑ ⁊ ꝯ in brocardis de p̃sidibus ⁊ iudicib⁹ rubricella interdictionem iuris seruandã ⁊ dicet̃.j.de reb⁹ alie.non al.l.fi.ibi nec penas insertas.Querit hic Jaco.de bel.quas penas patitur ille qui legem offendit.Et distinguit aut eã offendit contrahendo aut aliter eam violando aut delinquendo.primo casu si agatur ciuiliter patitur penam huius.l.Si criminaliter dic vt notatur in glo.s.de sacrosanc.eccle.l.nemo martyres.Secũdo casu dic vt.j.de petitio.bono.sublat.l.j.⁊ de thesauro.l.j.lib.x.Tertio casu aut ex delicto est statuta pena certa ⁊ tũc dic.vt.ff.ad turpil.l.j.§.j.⁊.ff.de his q notant̃ infamia.l.quid ergo.§.pena grauior.Si non est statuta certa dic.vt.ff.de p̃uarica.l.ab imperatore.ad turpil.l.⁊ in priuatis.cũ simi.Quidam tamen dicunt ꝙ legis violator tenet̃ pena sacrilegij.vt.j.vt dig.ordo cõseruet̃.l.j.lib.xij.⁊ facit.j.de crimine sacrilegij.l.ij.Sed ibi est statuta certa pena ꝓpter certum delictum.et ideo nõ est ꝓducenda ad alios casus.vt.ff.de penis.l.interpretatione.Quid si violent̃ senatuscõsulta dic vt.j.de senatusconsul.l.vnica.Si violet̃ lex municipalis idẽ per dicta iura.Si aliqs p̃uaricet̃ legẽ dic vt.ff.ad exhi.l.penul.⁊.ff.de re.iur.l.ea est natura.Jaco.de bel.Querit hic Cy.in fine lecture sue si lex aliqua statuit speciar̃ certã penam alicui facienti contra eam nunquid habeat locum nihilominus pena huius.l.videtur ꝙ non.ff.de verb.obl.l.doli clausula.⁊ de penis.sanctio legũ.ipse ſm Pe.tenet ꝯ per legẽ iubemus.§.sane.s.de sacrosan.eccle.vbi nõ tenet alienatio rei ecclesie ⁊ nihilominus economus tenetur ad interesse.⁊ pro hoc.ff.de act.⁊oblig.l.quoties.vbi de hoc dixi.Ad cõtraria respõdet qd clausula generalis nõ refertur ad specificata quando esset superflua vt dicta.l.doli.⁊.e.ti.qui his.at vbi nõ est superflua locũ habet qd dictum est.Ad legem sanctio legũ respondet qd ibi lex imponit penã generalẽ ⁊ eadẽ lex imponit penã spãlem pro eodem delicto tũc spãlis non refert̃ ad generalẽ sed vbi vna lex imponit penam gñalẽ et alia lex specialem tũc vtraqꝫ concurrit ⁊ ita intelligunt̃ pma allegata Cy.Et pro hac opi.facit.ff.de postulan.l.j.§.qui aduersus.⁊ de publicanis.l.licitatio.§.qd illicite Cyn.ibi cetera sub hoc verbo cetera continet̃ ⁊ si quis ecõtra fecerit sit irritũ et inane.Oldra.ibi ex eo vel ob id.Sepe allegat̃ tex.iste ⁊ concordat extra de simonia.c.penul.⁊ ibi in glo.de rerũ permutatione.c.vlti.in fine.⁊ ibi in glo.de foro competenti.c.si diligẽti.in fine.⁊ ibi de hoc satis in vltima glo.⁊ valde bene extra de regu.iur̃.c.accessorium.⁊.c.cũ quid ꝓhibetur.⁊.c.non est obligatorium ⁊ qd in eis no.per Dynum.Jo.an.⁊ Cardinalẽ.et ad hoc etiã bñ facit.j.de nõ nume.pecu.l.dubitari.sic et q vnũ dictum dicit dicere videt̃ omnia que sequuntur ex ipso dicto.viij.dist.quo iure.⁊no.in gl.xj.q.iij.c.non solũ.Et ratio quare iuramẽtũ nõ tenet est q̃ cõtra bonos mores.vt extra de iureiurã.c.quẽadmodũ.⁊ de leg.j.l.si quis inquilinos.§.fi.Sed ꝙ iuramentũ teneat etiã in ꝓhibitis a lege videtur.ex̃ de iureiuran.c.cũ contingat.e.ti.c.ij.li.vj.⁊ de pac.c.ij.lib.vj.extra de pigno.c.significãte.⁊ de iureiu.c.debitores.⁊ plene not.in dicto c.nõ est obligatoriũ.⁊ dixi.j.de iureiurã.l.ij.Item si p̃ncipale est nullũ vt compromissum vel cõtractus nõ tenet etiam pene adiectio:vt no.extra de offic.delega.c.significantibus.circa finem de p̃cario.c.ij.⁊ de rerũ permutatione.c.vltimo.in fine in vltima gl.Item si sñia ꝓnuntiet̃ nulla nulla sunt omnia q̃ secuta sunt ex ipsa:vt no.ꝑ Inno.ex̃ de ꝓcuratoribus.c.ex insinuatione.Ibi nec stipulationẽ per hoc dat intelligi omnes cõtractus stricti iuris.Old.ibi nec mandatũ per hoc omnes cõtractus bonefidei.Old.ibi nec sacramẽtũ hoc adijcit q̃ pre oĩbus obligat hominem.Ol.In gl.j.§.affinitatis.⁊.s.de sacrosanc.eccl.l.nemo martyres.Fran.In gl.ij.ibi quẽadmodũ vsusfru.amittat̃.immo quẽadmodũ vsufructuari⁹ caueat.ibi.l.iij.§.desinere vbi dr̃ qd illud desinit qd nunꝙ fuit quod est ꝯ significatum ꝓprium verbi desinere.vt.ff.quẽadmodum seruitutes amittant̃.l.si partẽ.vltra prin.ibi.§.quesitum.vbi aqua videtur duci qñ per se currit qd est contra ꝓprium significatũ vt colligi potest.ff.de verb.sig.l.ferri.Oldr.ibi.l.credendũ.hoc optĩe facit ꝑ Jo.ꝯ plac̃.old.⁊ de hoc latius dixi quã gl.s.in p̃n.hui⁹ l.⁊ not.ꝑ Dynũ de reg.iur.c.fi.In glo.opponit̃ de maleficijs.et ꝓ declaratiõe huius gl.⁊ sequẽtiũ vide Az.in sum.hui⁹ tit.§.fi.⁊ per dñm Odof.ibidẽ in additionibus suis.Ibi sortiunt̃ effectũ dic clarius circa hoc:vt no.ꝑ Dy.de regu.iur.c.que ꝯ ius fiunt.lib.vj.Uel dic ſm Jaco.butri.qd maleficia nullũ sortiuntur iuris effectũ.in his enim nõ possumus cõsiderare nisi merũ factũ qd ꝑ infecto haberi nõ põt.vt dixi.s.e.l.v.ad solutionem p̃dictoꝝ.Si aũt de his q̃ iuris effectũ in suo gñe possunt sortiri vt cõtractus ⁊ matrimonia tunc aut agitur de pena legali ⁊ hꝫ locum quod not.de ep̃ali audientia.l.si clericus.Si aũt de pena ꝯuẽtionali dic vt.j.si mancipiũ ita fue.alie.l.ea quidem.Jac.but.in eadẽ glo.ibi sed p̃ter legẽ vel dic vt supra in distinctiõe dixi q̃ ibi lex vltra procedit confirmando sñiam sub ꝯditione latã licet ferri nõ debuerit.vt.ff.de re iudicata.l.a diuo pio.vsi.qd si nulla.⁊ pro hoc.ff.de dã.infec.l.si finita.§.si forte ⁊ eodẽ modo potest respõderi ad.l.relegatorum.§.ad tp̃us.de interdictis ⁊ relegatis.⁊ de hoc satis notat̃ in Brocardis de qualitate factoꝝ rubricella multa fiunt que fieri ꝓhibẽtur ⁊ ita nõ est contra nec p̃ter legem sed ſm legẽ.Jaco.de ar̃.videtur tenere qd sit spãle in sentẽtijs ꝓpter eaꝝ auctoritatẽ.Uel ſm vltramõtanos qd ibi dicit̃ nõ infirmari veꝝ est sꝫ nulla declarari.aliud eñ est infirmari aliud nullũ declarari.vt.ff.de ferijs.l.j.circa princ.⁊ si seruitus ven.l.sicuti.§.si queratur.Uel dic vt in dicto.§.ad tempus.Nota in eadẽ glo.ibi non cõfirmari vel sol̃.vt ibi.Uel dic aut durat cã ꝓhibitionis ⁊ tunc nõ valet p̃ncipiũ nec confirmatur nec ẽt de nouo incipit.Aut est finita ⁊ tũc licet nec factum valeat nec confirmetur tamẽ de nouo incipit ex noua voluntate tacita vel expressa:vt notatur j.de nup.l.et si ꝯtra.ff.cõmunia p̃dioꝝ.l.receptũ.de serui.rust.predioꝝ.l.per fundum.⁊ sic loquit̃ ⁊ innuit glo.si recte intelligatur.ff.de reg.iur.l.qd ab initio.Jaco.butri.⁊ita etiã potest respõderi ad.l.vltimã.j.de dona.inter viꝝ ⁊ vxo.⁊.j.si maior factus sine decreto.l.fi.M.sil.⁊ de hoc dic vt notat̃ per Dynum extra de reg.iu.c.non firmat̃.li.vj.In ea.glos.ibi de reg.iur̃.l.nihil interest.Sed hoc est falsum:vt ꝓbat̃ in.l.si pater.§.fin.ff.ad macedoñ.Item est contra hunc textum qui dicit nõ solũ inutilia sed ꝓ infectis etiã habeant̃ quare dicũt vltramõtani qd contractus nõ est ꝯ legẽ sed dolus vel metus cõmissus in eo.tu dic aut lex disponit de facto infirmãdo ⁊ infirmatur ope exceptionis licet valuerit vt in ꝯtrarijs.aut disponit fieri prohibendo ⁊ tunc si fiat nõ valet:vt hic.Jaco.in eadem glos.ibi nullus vel dic ſm Azo.in summa.d.§.vltimo.qd licet valeat venditio in preiudiciũ vendentis non tñ valet in p̃iudicium liberi hoĩs venditi ⁊ ita ꝓhibita est alienatio non ꝯtractus.Sed certe ĩmo videt̃ interdictũ cõmerciũ:vt insti.de inutili stip.§.j.Sed dic alienationẽ interdictã simpliciter cõmerciũ aũt non simpl̃r sed cũ distinctione scientie ⁊ ignorantie:vt in.l.ꝯtraria.⁊ dixi plene.s.in distinctione vsi.Secũdo casu qñ ꝯtractui lex expresse resistit.Ibi per eum cuius interest.Sed istud non est soluere.vnde dic ꝙ ibi nõ agit̃ ex dolosa noĩs mutatione q̃ precessit ꝯ legem.Sed ex labore quẽ sustinuit in porrigendo nihilominus tñ ratione doli p̃ambuli ei aufert̃ ne penes eũ remaneat inique quesitũ vt in ꝯtrario.Jaco.in glo.vt ex venditione ibi qui actionem.Item ex inutili ꝯtractu qñqꝫ orit̃ actio.vt.ff.de pig.act.l.solutũ.§.j.de act.emti.l.exemto.§.is qui vina.Sed ibi oritur quoad dissoluendum ꝯtractum qd de facto processit:vt no.d.§.is qui vina.et an trãseat dominium ex ꝯtractu inutili.Dic aut improbatur substantia ꝯtractus ⁊ nõ trãsit:vt hic aut qualitas vel mod⁹ ⁊ transit vt.d.l.eleganter.⁊ in simi.Ibi enim ꝯtractus de se tenet sed modus seu cã sunt ꝓhibita Cyn.Alij aut lex disponit cassando et transit dominiũ sed rescindit̃ vt in cõtrarijs.Aut disponit ꝓhibendo ⁊ nõ transit vt hic vel ſm Dy.Aut durat ꝓhibitio et non trãsit vt hic ea finita trãsit.vt.ff.de vsucap.l.cum vir.⁊ ita

notat per eū extra de reg.iur.c.cū quid ꝓhibet.lib.vj. Uel dic aut est annullādus cōtractus ⁊ trāsit.vt.ff.de ꝯdi.ob tur.cām per totū. Aut est nullus ⁊ nō trāsit ex eo ſʒ ex volūtate tradē-tis ex cā putatiua lʒ indebita trāsit dn̄iū ſi dn̄s erat tradēs sic est vbi dolus dedit cām sic.j.de peti.heredi.l.fi.vſi.ita tn̄.et glos.ibi posita.⁊ de fideicō.liberta.l.ij.⁊ ꝓbat.ff.de pac.l.si cū te.Jac.⁊ de hoc no.j.de fide instru.l.ꝯctus.⁊ si quis alteri vel sibi.l.multū plene.⁊ de hoc hic tangit p Cy.ibi de iure fis.l.lu cius.vel dic ꝙ illa regula locū non hʒ vbi ꝯctus mero iure nō tenet:vt no.ff.de aleato.l.fi.in gl.magna.Old.in glo.vt fideius sor.ibi.l.et si is.vel sol.vt dixi.s.in distinctiōe.v.ſʒ fauore pua to:⁊ vt in ꝯrio no.in glo.⁊ p Jac.de are.vel dic aut ꝯctus im-ꝓbat oīno et simplr aut ꝑpter nō seruatā iuris formā.lex em̄ non assistit.pmo casu hʒ locū hec lex.Scd̄o casu lex ꝯria q2 nō erat interpositū decretū.tūc em̄ deficit q2 nō est seruata iuris forma.vn̄ pōt dici ꝑter legē.i.ꝑter legꝭ formā q2 decretū abest qd̄ adesse debuit ⁊ ideo pōt valere accessoriū lʒ non valeat pn̄ cipale ibi.l.nemo martyres.et bn̄.ff.de repu.l.fi.⁊ dixi.s.in di stinctione.v.si aūt lex vltra ꝓcedit.ibi qdcūqꝫ.§.ij.⁊ de liberis et posthumis.l.tytius.§.fi.in fine.Jaco.in ea.gloss.in fine.vel dic vt plenius dicā.j.de pac.l.pacta que contra legē.Jaco.in glo.alias quā.in fine.⁊ ſm primam lecturā non est in textu di-ctio nō ſm scd̄am sic ⁊ ſm vtrāqꝫ dictio factum est casus accu-satiui.Jn glo.vlti.in fine hoc quo ad.l.C.Sed adhuc ob.aut.sacra.Sed dic ꝙ lex noua.s.ipsa aūt.sacramēta fecit valere qd̄ alias non valebat q2 vltra ꝓcessit cōfirmando qd̄ p iura.C.nō valebat.Fran.ac.⁊ Old.⁊ Jaco.⁊ dic vt not.p Dynū de reg. iur.c.non est obligatorium.lib.vj.

Uod fauore. Ad hāc regulā bn̄ ꝯcor. extra de reg.iur.c.qd̄ ob grām.li.vj.cū ibi plē notatis p dn̄ū Jo.an.⁊ cardi nalē.⁊.ff.e.l.nulla.⁊ ibi in glos.ex qbus intuēti subti liter colligunt hic notata satis lōge p Cynū.Et facit qd̄ dr̄ qd̄ ꝓuisum ad ꝯcordiā non dʒ trahi ad rixā.xlv.di.c.licet.ij.in fi. Sic ⁊ ecōuerso qd̄ statutū est alicui ad penā nō debet trahi ad eius grām.ex̄ de trāslatione.c.inter corꝑalia.§.sed neqꝫ illud. circa mediū.⁊ ibi in gl.⁊ no.de hac scd̄a regula p Dy.d.c.qd̄ ob grāʒ. ¶ Jn gl.i.ibi qd̄ quisqꝫ iuris.l.j.istud ꝯrium tollit in fauorē concessi postulatio Ric.vel ſm Pe.⁊ Cy.hʒ de clauso in corpore iuris ibi de alio.ibi.§.neqꝫ.Jstud ꝯrium tollit aduer si oneris cōsiderata ratio.Ric.ibi creditoribus hereditariis. vt.ff.ad trebel.l.non enim.⁊ ex qui.causis in poss.eatur.l.apd̄ iulianū.§.fi.⁊ de acq.here.l.more.qd̄ non pōt sine auctoritate tutoris ⁊ solutio ꝓcedētis falsa est q2 in ꝯrio expresse loquit de hereditate locuplete.Od.⁊.ff.de aucto.tu.l.obligari.§.pupil lus ⁊ hāc etiā tʒ hic Cy.qui circa hoc satis no.ibi de qōnibꝰ.l. pridē.Jstud ꝯrium tollit equalitas ꝓuanda in iudicio Ric.ibi duo ꝓcepta sunt vel illud ne melioris ꝯditiōis sint delinqn̄tes i.iudei quā orthodoxi ar.ff.de peti.hē.si dn̄o vel pr̄.§.si pdo. xij.dist.nos cōsuetudinē.Old.ibi si ingenuū.vt.e.ti.l.j.ibi cuʒ ex ofone istud ꝯriuʒ tollit cause cessatio Ri.ibi ꝓuata lex vt.j. de thesau.l.vnica.li.x.ad municip.l.j.⁊ bn̄.iij.dist.c.ꝓuilegia. ibi inter gener̄ imo inter socerū.ibi aliquis fauor.Sed ius cō mune ⁊ qd̄ ibi subijcit idē actū ⁊c.ideo est quia ꝓuidendo sibi in vnū casum ⁊c.vt.ff.so.matri.l.si cū dotem.in prin.j.de pact. conuentis.l.fi.Old.legum doctor.

a ¶ Leges. adō ad hāc l. notata p bar.in.l.j.ē cōsti.princ. docto.in.l. apud iulia-num.§.vers ff.ad treb.

Eges ⁊ cōstitutiones.[a] Regula hac.l.tradita sepe allegat in causis cū qua bn̄ cōcor. extra de ꝯstit.c.ij.cū ibi notatis p Ber.⁊ Host.⁊ la tius p cōpo.⁊eo.tit.c.vlt.i glo.her.leges em̄ ꝯuenit futuris re gulas īponere non ꝑteritas calūnias excitare.vt.j.de decur.l. penul.li.x.q̄ incipit diue.in fi.⁊ p hoc.j.de latina libertate tol. l.j.in fine.⁊.xxxv.q.iij.de icestis.⁊ ad hoc est pulcer ⁊ notabilis tex.extra de elec.c.si eo tēpore.lib.vj.⁊ late no.de ista materia eo.titu.c.licet canon per Garsiā ⁊ Joannē an.⁊ p Archi.bene extra de offic.legati.c.deliberatione.in fi.lib.vj.facit et qd̄ no. in aut.vt cū de ap.cognos.§.j.⁊ in summa eiusdem tituli circa principium ⁊ titulo ꝓcedēti p totū ⁊ maxime.§.super hoc au-tem.Ex predictis remissionibus satis patere poterit materia huius.l.tamen ⁊ Hosti.videtur sentire extra de his que fiunt a maiori pte capli.c.cū in cunctis.qd̄ si in constitutione sit ver bum declaramus qd̄ trahat ad ꝑterita.⁊ de hoc no.per Arch. de iureiur.c.j.in fi.li.vj.Pro euidentiori tn̄ intellectu subijcio aliquas questiones ad materiam pertinentes.Et primo que-stionem domini Jaco.de bel.que talis est.queritur an consti-tutio vel statutū ad preterita pendētia trahant si nominatim dictum nō est.Et si trahant ad que pendētia trahi debeāt.Se cundo si in cōstitutione vel statuto dictum est hoc locū hab eat in preteritis et futuris an porrigat ad preterita omnia vel ad que si non ad omnia.Tertio si in cōstitutione vel statuto post multa capitula ꝯtineat ⁊ predicta locum habeant in preteritis pendētibus ⁊ futuris ⁊ post predicta sequant alia capitula cō tinuata per dictionē.Jtē an etiā ipsa sequētia capla ad prete-rita trahant.Circa primū videtur qd̄ ad preterita pendentia trahātur etiā si nihil dicat.Nam ita est de legibus.ff.⁊.C.vt ꝓ batur.j.de ve.iur.enu.l.ij.§.leges.que expresse videntur huic legi contradicere.Secundo ꝓbat sic illud dr̄ pendere qd̄ non-dum habet essentiā perfectā ⁊ effectum.Aut ergo de eo iudi-cabimus ſm pn̄.aut ſm finem.si ſm principium ergo ſm legē veterem.si ſm finē ſm nouā ſʒ finis laudabilior est.vt.ff.de iu-re fisci.l.iij.§.qd̄ aūt.ergo ſm.l.nouā pendentia terminabunt et pro hoc bene facit.j.de fide instru.l.contractus.vſic.q̄ causa in postea ꝯficiēdis.⁊ in aut.vt iudi.sine quoquo suffra.§.fin.⁊ in aut.scriptū exēplar.§.fi.⁊ de san.epis.§.fi.j.de vsuris.l.pen. in aut.de incest.nup.§.⁊ hʒ quidē.⁊.j.de pac.pigno.l.fi.⁊ in aut. medio litis nō fieri sacras formas.§.super hoc.j.de rei vx.act. l.vnica.§.fin.ibi vel iam sine scriptis habite.Jtem quia in pre-scriptionibus adhuc pendētibus noua cōstitutio trahitur:vt in aut.vt ecclesia romana cētum annorum gaudeat prescriptio ne.§.fi.⁊ de tempo.nō solu.pec.§.fi.Jtem videtur expressum extra de vsuris.c.cum tu.Jn contrariuʒ facit.l.ista.cū concor. s.allegatis.⁊ quia statutū est stricti iuris ⁊ ideo nō debet trahi ad casus non expressos.vt.ff.ad municip.l.constitutionibus.⁊ de testamēto mili.l.quod cōstitutum.Jtē pro hoc in aut.vt fa cte noue constitu.§.si vero.⁊ videtur expressum in auct.hec cō stitutio interpretat priorem constitutionē de his qui ingrediū tur in monasterium.§.j.⁊ dicta.l.contractus.versi.exceptis.j. de fide instru.videt etiam expressum in aut.vt cum de ap.co-gnoscitur.§.j.Jtem ad hoc facit.j.de iura.calum.l.ij.in prin.⁊ de iudi.l.ꝓperandum.et.l.rem nouam.§.j.Solutio ſm dictū dominū Jacob.Aut constitutio vel statutū est iuriʒ diuini aut humani.primo casu aut disponit circa obseruantiaʒ aut circa penam.si quidē circa obseruātiam tunc trahitur ad preterita. vt dicto.c.cum tu.extra de vsuris.insti.de iure naturali.§.sed naturalia.⁊ notatur dicto.c.vlti.extra de constitu.Si vero dis ponit circa penā eo casu ad pendētia non trahitur nisi nomi-natim sit dictum:vt in aut.de incestis nup.§.⁊ hec quidē.et de sanctissimis epi.§.fi.⁊ arg.j.de testamen.l.iubemus.cum simi. Secūdo casu qn̄ est iuris humani regulariter ī negotijs qui-buscūqꝫ si formā ⁊ esse habēt licet nō essentiam vel saltē princi-piū lʒ nō habeant formā ꝯstitutio vel statutum vetus seruat ⁊ lex noua ad pendentia nō trahit nisi nominatim dictum sit vt hac.l.cum ꝯcor.⁊.j.de rei vx.act.in fine.et ibi tetigi.Et ad oēs leges ꝯrias pōt responderi qd̄ ideo in eis trahūtur ad pendē tia q2 in eis hoc est expressum.⁊ ita etiā responderi pōt ad.§.le ges.de vete.iur enu.Jbi eniʒ expresse dicit qd̄ leges.ff.⁊.C.ad pendētia trahant et ideo trahunt:vt ibi patet. Sed hoc fallit in multis casibus vbi lex ad preterita pendētia trahit etiam si nihil dicat q notant p Host.in sum.de ꝯsti.⁊ vltia colūna.v.cū querit an constitutio.⁊ dn̄s etiam Jaco.hic numerat aliquos. Primus qn̄ pendētia a iure cōi discrepant.vt.d.§.⁊ hec qdeʒ in aut.de incestu.nup.extra de elec.cum in cunctis.§.hoc sane. extra de consue.cū dilectus.cū nec formā nec esse nec essentiaʒ hr̄e vident. ¶ Jtē fallit in actibus a negotio pn̄cipali depen-dentibꝰ quoquo modo q̄ speciē formā ⁊ esse recipiunt a seipsis nec a suo pn̄cipio vel fine determinant:vt ptʒ in futuris ab ad ministratore post cōstitutionē nouam administratiōe pendēte factis.eo casu ꝯstitutio noua ꝓuat in eis puniendis:vt in aut. vt iudi.sine quoquo suffra.§.fi.⁊ in aut.scriptum exēplar.§.fi. et de sanctissimis epis.§.fi. ¶ Jtem fallit in casibus pendētibꝰ in quibus locum hn̄t leges veteres expssim vel p interpretatio nem.⁊ in eisdem casibus ꝯstitutio noua adiecta ad interꝑtatio nē legis veteris dʒ valere in qbus interꝑtatis legibꝰ est locus vt in aut.de fil.ān dotalia instra natis.§.penul. ¶ Jtem fallit vbi expsse colligit ex lege noua qd̄ de sui natura trahat ad pre terita vel pendentia vt q2 lex fit super ꝑterito tm̄ puta q2 statu tum fiat qd̄ bannitus eximivolens de banno soluat.x.tunc em̄ patet qd̄ lex loquit de iam bannitis ante legē ⁊ sic bānū est pre teritū lʒ exemtio futura.⁊ pro hoc.ff.e.l.cum lex in ꝑteritum. Et non obstat ſm eūdem dn̄m Jacobum opi.distinguentium inter litē ordinandā ⁊ decidendā q2 vtroqꝫ casu lex vetus ⁊ nō noua postea edita ꝓuari dʒ q2 est casus in aut.vt cū de ap.cog. in pn̄.ver.nos itaqꝫ.⁊.v.hoc codeʒ.Et ad idem facit in medio litis nō fieri sacras formas.§.sup hoc autē.vbi constitutio no ua trahit ad litem pendētem si noiatim est dictuʒ ⁊ non aliter. ad idē etiā facit.j.de iura.ca.l.ij.in fi.⁊ in aut.vt litigātes iurēt. §.fi.Ex quibus patet qd̄ siue sn̄ia pendeat per appellationem

siue principaliter ⁊ siue tractet̃ de ordinatiõe sñie siue ꝑcessus siue de decisione semper leges veteres debēt seruari nisi aliud nominatim dictū sit de pendētibus ante sñiaꝫ al's si ex appellatione penderēt nõ trahit̃.l.noua.ad pendētia etiã si noĩatiꝫ sit dictum: vt dicto titulo vt cū de ap.cogno.in ꝑn. Et rõ spãlitatis in cã pendēte ex causa ap.q꞉ ap.pen.⁊c.vt.ff.nil no.ap.pē.per totū.vel q꞉ iudex ap.hꝫ solū ꝯfirmare ꝑmã sñiam vel infirmare.vt.j.de ap.l.eos.Nõ ob.etiã distinctio distinguentiū inter obligationes inducēdas ⁊ tollendas: vt in inducendis lex antiqua in tollēdis noua seruet̃ q꞉ in inducēdis lex antiq̃ seruatur.Sed obligatiões ex veteri facto inducãtur: vt.d.titu.hec constitutio interpretat̃ priorē ꝯstitutionē.Sꝫ si obligatiões inducant̃ ex nouo facto nõ est dubiū qd̃ lex noua ꝑuabit̃.vt.d.§.fina.in aut̃.vt iudi.sine quoquo suffra.⁊ in aut̃.scriptū exē.§.fi.de incestis nup.§.⁊ hoc quidē.v̉.si aūt vxore.⁊ seq̃ntibus ⁊ dicto.§.fi.de sanctissimis epis.Item nõ est verū qd̃ in tollendis obligatiõibus per ꝑ̃scriptionē lex noua seruet̃ immo vetus nisi noĩatim dictū esset: vt ptꝫ expresse.s̃.de sacrosan.eccle.l.fi.et in aut̃.hec constitutio interpretat̃ consti.que ꝑ̃scrip.⁊c.§.fi.vt litigantes iurent.§.fi.Et ad cõtraria omnia patet responsio vel q꞉ in eis noĩatim ⁊ expressim dictū est qd̃ trahantur ad preterita vel locum habēt in casibus superius exceptuatis.Jac.de bel.Ex predictis satis patet sol'.questionis q̃ est hic in glo.licet Host.extra vt lite pendēte.c.a memoria.⁊ de ꝯstitu.c.ij.videatur indistincte tenere iudicãdum esse ꝑm legem vigentē tēpore sñie.de hoc no.liiij.dist.c.ex antiquis.in glo.⁊ ibi Archi.sic distinguit.Aut lex noua ꝯsonat iuri naturali ⁊ diuino.⁊ tūc ad preterita trahit̃: vt extra de vsuris.d.c.cū tu.⁊ ibi tangit̃ in gl.⁊ per Inno.⁊.xxxv.q.vij.de incestis.Aut iuri positiuo ãtiquo per qd̃ idem ꝑ̃cipiebat̃ vel ꝓhibebatur ⁊ tunc si querat̃ de bñficijs ⁊ priuilegijs quib⁹ iam est prouisum aliq̃bus nõ trahitur ad preterita.vt ex̃ de constitu.c.fi. Si de ordinibus recipiēdis tunc bene trahit̃.vt.d.c.cū in cunctis.§.h sane.ex̃ de elec.Nec ob.c.prealle.licet canõ.eo.titu.lib.vj.ꝓpter aduerbium de cetero ibi positum aut de nouo oĩno ꝓmulgat̃ lex noua ⁊ tūc ad preterita nõ trahit̃ nisi expresse in ea dicat̃ vt hac.l.cū concor. Dñs iaco.de ar̃.ad solutionē predicte q̃õnis hic in gl.signate distinguebat.Aut lex ꝑtinet ad solennitatem ꝯctus ⁊ tunc lex vetus seruatur ⁊ ita intelligat̃ glo.ista ⁊ erit exēplum lex noua dicit si fiat contractus excedens libram auri qd̃ adsint tres testes.j.si cer.pe.l.fi.certe contractus factus ante talē legem cum duobus testib⁹ nõ vitiabit̃ pro hoc.l.iubemus.de testamentis in glo.allegata.Si vero lex noua sit facta non super solennitate vel robore contractus sed super executione verbi gratia lex noua dicit qd̃ vsure petantur vsq꞉ ad certū modum vel quod in causa.x.librarum vel infra nõ offeratur libellus agit̃ ex contractu ante legē nouam celebrato certe quo ad exactionē vsurarum vel dationē libelli seruabitur lex noua: vt.j.de vsuris.l.de vsuris.in fine.⁊.l.seq̃ēti.⁊ dicta.l.ij.§.leges.j.de vete.iure enu.⁊ ad hoc concor.videtur qd̃ not̃.in prealleg.c.lꝫ canõ.ꝑ Jo.an.⁊ Gar. ¶ Ad scd̃m mēbrum q̃õnis prefati dñi Jacobi de bel.videtur qd̃ ex quo in constitutione vel statuto continet̃ qd̃ ad preterita trahatur quo ad omnia ꝑ̃terita trahi debeat: quia indefinita legis equipollet vniuersali.ff.de leg.ij.l.si pluribus.de pigno.ac.l.si necessarias.§.si annua.⁊.xix.di.si romanorum.Item quia lex indistincte vel generaliter loquēs indistincte ⁊ generaliter intelligi debet.ff.de lega.ꝑ̃stan.l.j.§.⁊ generaliter.⁊ de publiciana.l.de ꝑ̃tio.cum si.Item quia a verbis non est recedēdum de lega.iij.l.nõ aliter.⁊ ad hoc etiã adduci possunt omnia iura ꝓ prima parte allegata in superiori q̃õne. Item ꝓ hoc quia cum lex trahitur ad ꝑ̃terita confirmãdo trahitur ad omnia generaliter.vt.j.de quadrieñ.prescript̃.l.bene a zenone.§.quia igit̃.⁊ in aut̃.de monac.§.omnibus.⁊ de non alie.§.fi.ergo ⁊c.⁊ ꝓ hac opinione bene facit.j.de pac.pig.l.fi.et dicto.c.cum in cunctis.§.hoc sane.⁊.d.c.cū tu.ex̃ de vsuris. In contrarium videtur qd̃ ad preterita omnia trahi non debeat quia non ad ea que sñia trãsactione vel amicabili compositione finita sunt.vt.s̃.de sacrosan.eccle.l.penul.⁊ fi.j.de errore aduoca.l.fina.⁊ de transac.l.causas vel lites.cum similibus Item nõ trahitur ad preterita annullando vel penam statuendo.vt.j.de testa.l.iubemus.§.fina.quia in delictis regulariter ignorantia facti excusat.vt.ff.de penis.l.absentem.in prin.⁊.l.aut facta.§.delinquunt.Itē vbi tractatur de odio lex noua nõ trahitur ad preterita.vt.C.de cura.fur.l.fi.in fin.ꝓ hoc etiã in auctē.de nõ alienã.§.alienationis.v̉ si.qd̃ itaq꞉. Item ꝓbatur per locū a diuisione quia aut lex cõfirmando ꝓcedit ⁊ ad preterita trahitur: vt dicta.l.bene a zenone.§.quia igitur aut annullando ⁊ tunc si ex annullatione sequatur equitas quia precesserat iniquitas ⁊ trahitur ad ꝑ̃terita omnia.vt dicta.l.fi.j.de pac.pigno.aut econtra ⁊ tunc non trahitur ad preterita.vt.j.de fide instru.l.comparationes.§.fi.Aut pene impositio sequitur ⁊ tunc non trahitur ad preterita.vt extra de constitut̃.cognoscētes.⁊ dicto.§.fi.in aut̃.de sanctissimis epis. ¶ Solutio dic si statutum vel constitutio loquitur determinate ⁊ clare seruari debet ⁊ ad omnia preterita trahitur de quibus loquitur in aut̃.de mã.ꝑn.§.deinde cõpetens.s̃.de sacrosan.eccle.l.decernimus.⁊.j.de incestis nup.l.penul.⁊ fi.nisi nominatim.l.veteri sit derogatum ⁊ aliud statutum.vt in auctē.vt cum de ap.cog.circa principiū.⁊.s̃.de sacrosan.ecc.l.penul.⁊ fi.absurduꝫ enim esset ⁊ iniquum qd̃ traheretur ad preterita sñia vel transactione finita vt dictis.ll.cum multis si.sicut nec rescriptuꝫ.vt j.vt lite pen.l.j.Si aūt statutū vel constitutio simpliciter ⁊ indeterminate fit ⁊ trahitur ad preterita aut annullando regulariter ad omnia ꝑ̃terita trahitur ⁊ omnia annullat: vt dicta.l.vltima.j.de pac.pigno.⁊ in aut̃.de rap.muli.§.fi.⁊ dicto.c.cum in cunctis.§.hoc sane.extra de cle.Fallit quãdo ex annullatione sequitur iniquitas.nec enim dari potest nec equitas seruari q꞉ tunc lex noua esset iniqua ⁊ iniusta cum in culpa nõ sit qui veterem legem seruauit: vt dicto cap̃.cognoscentes.⁊ dicta.l.iubemus.cum similibus.quia lex debet esse iusta honesta ⁊ possibilis.vt.iiij.dist.c.erit aūt lex.Item fallit in causis sentētia vel transactione decisis.vt dicta.l.penul.et fina.de sacrosanc.eccl. Item fallit in casibus qui diuturnitate corroborati sunt: vt dicto.§.alienationis.in aut̃.de non alie.⁊ argumētum.ff.de ritu nuptia.l.qui in prouincie.§.j.Si vero constitutio noua procedit confirmando trahit̃ ad oĩa ꝑ̃terita: vt.d.l.bene a zenone.§.qui igit̃.⁊ in aut̃.de monachis.§.igit̃.de nõ alie.§.fi.Si autem addendo ꝓcedit si q̃dem ꝑ̃terita iure aliquo non iuuãtur trahitur ad ipsa preterita: vt dicto.c.cum in cunctis.§.hoc sane.et in aut̃.de alie.⁊ emphiteo.§.fi.et.j.de fide instru.l.cõtractis.versic.que tam.Si vero preterita a iure adiuuant̃ ⁊ a iure habuerunt ⁊ habent effectū certum ⁊ clarū ad talia ꝑ̃terita nõ trahitur lex noua q꞉ superuacuum esset.vt.l.cõparationes.§.fi.j.de fide instru.⁊ de testi.l.testium.§.j.Si aūt preterita essent implicita vel dubia tūc q꞉ lex noua ad eoꝝ declarationē est vtil' ad ipsa trahitur.vt.d.l.vnica.§.fin.de rei vxo.act.ibi vel iam sine scriptis ⁊c.Si vero constitutio noua ꝓcedit penã statuendo in dubio ad ꝑ̃terita non trahit̃ alias iniquitas ⁊ iniustitia sequeret̃.vt.d.c.cognoscētes.⁊.d.l.iubem⁹.⁊.d.§.fi.de sanctissimis epis. ¶ Ad tertiū articulū q̃õnis vtrū sequentia capl'a statuti trahant̃ ad ꝑ̃terita virtute cõtinuationis huius dictiõis item primo videt̃ q꞉ sic q꞉ dictio item cõditionis ⁊ diei repetitioneꝫ inducit.vt.ff.de leg.iij.l.in repetēdis.ergo ⁊ tēporis preteriti repetitionē inducit sic ⁊ dictio amplius repetitionem inducit vt.e.ti.l.si sic.et.l.si tibi pure sic ⁊ copula.et.ff.de fun.instruc.l.seie.§.gaie.Itē cum fit trãslatio legatoꝝ repetitio precedētiū facta esse videt̃.vt.ff.de adi.leg.l.legatū sub ꝯditione.⁊ de conditio.⁊ demon.l.legatum.⁊ pro hoc de lega.j.l.licet.⁊ de lega.ij.l.cū pater.§.ab ĩstituto.de lega.j.l.talis scriptura.§.fi.extra de ap.ca.scd̃o requiris.insti.ad.l.aquil.§.hoc tamen capite.secundo rñso de pac.l.item q꞉.§.fi.de ver.obli.tytia.§.idē rñdit. Item cum in ꝑ̃ncipali apponit̃ conditio repetita intelligit̃ in additamēto.ff.de pactis.do.l.int̃ socex.§.cū inter.j.de dona.ante nup.l.si ꝯstante.§.pactis.Item hoc idem ꝓbat̃ ex vicinitate scripture arg.ff.de testa.l.heredes palam.§.sed si notam.de leg.j.si seru⁹ pluriū.§.fi.vbi de hoc.Item dictio itē inducit pene repetitionē.vt.ff.de publi.l.j.v̉si.item si ergo ⁊c.In contrariū videt̃ q꞉ dictio item ꝯtinuationem nõ repetitionē inducit.vt.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur̃.l.item in potestate.de pactis.l.item q꞉.qd̃ cuiusq꞉ vniuer.l.item eoꝝ.de peti.hered.l.item veniunt.Item q꞉ in seq̃ētibus capl'is omissuꝫ est qd̃ trahant̃ ad ꝑ̃terita.ergo ꝓ omisso habendū est.vt.ff.de libe.⁊ po.cõmodissime.Et pro hoc facit hec lex que exigit noĩatim de ꝑ̃terito debere caueri sed repetitio subintellecta non fit nomiatim sed tacite.vt.d.l.legatū.de cõdi.⁊ demon.vbi de hoc.So.capitula seq̃ētia ad preterita nõ trahūtur ⁊ dictio itē ꝯtinuationem nõ repetitionē inducit.Item q꞉ dixit ⁊ ꝑ̃dicta locū habent in ꝑ̃teritis ergo in ĩfra scribēdis videt̃ ꝓhibuisse.vt.ff.e.l.cum lex.⁊ de leg.iij.l.pr̃.§.fundū.cū si.Et ad so.ꝯriorū distinguit q꞉ aut loq̃mur de repetitiõe principali ⁊ hec nunq̃ intelligit̃ in dictione item vt.d.l.in repetendis.de lega.iij.a ꝯ̃rio sensu q꞉ ibi ꝯcedit de q̃busdam.s.ꝯditione ⁊ die.ergo de principali negatū esse videt̃: vt ibi notatur.Aut loquimur de repetitione qualitatis non alterius accessorij.⁊ tunc aut dictio item ꝓfertur ab homine aut a lege.Si ab homine ⁊ est personaꝝ ⁊ rerum idētitas vel personaꝝ ⁊ non rerū vel ecõtra eo casu repetitionem ĩducit in dubio vt.d.l.in repetendis.cum ꝯcor.vbi de hoc.Si vero est personarum ⁊ reꝝ diuersitas si quidem mens

se habet ad repetitionē inducendā ⁊ inducitur vt.ff.de condi. insti.l.cū seruus ⁊.l.Item quia.§.fi.de pactis ⁊.l.tytia.§.idem respondit. Si vero ecōtra mens se hʒ ad repetitionē impediendā nō intelligit facta repetitio vt.ff.de annu.le.l.seia.§.penul. et de act.emti.l.si venditor in principio. Idē est vt repetitio nō intelligatur quādo in sequētibus adhibita est specialis prouisio vel speciale grauamen vt.ff.de here.insti.l.sub conditione. vbi de hoc. idē est qñ precedentia odium cōtinent vt.j.de vsuris.l.per retentionē. Idem est quādo in precedentibus fauor versat qr repetitio nō inducit vt.ff.locati.l.ea lege.in principio et.d.l.legatū sub cōditiōe de condi.⁊ demon. Sed alias vbicunq; repetitio pōt esse vtilis semper intelligitur vt.ff.de pac. do.l.cū pater cū concor. Al's dictio itē cōtinuationē ñ repetitionem inducit vt.j.de v.sign.l.j.⁊.ij. Si vero dictio itē pfertur a lege si quidē est eadē rō ⁊ cā ⁊ vtilitas in sequētib' sicut i precedētibus ⁊ mens ⁊ volūtas legis cōcordare vr; vt repetitio inducatur ⁊ ex precedentibus ⁊ sequentibus demonstratur quō tunc dictio itē repetitionē inducit vt.d.l.j.v. Itē si dānū.ff.d publicanis al's cōtinuationē tantū inducit vt dicta.l. Item in potestate ⁊.l. Item eorum.cū similibus. Hec in effectu eliciuntur ex questione predicta licet latius in ea scriptū sit. Et ex predictis potest colligi solutio pluriū dubitabilium questionum ad hanc materiā pertinentiū quarū prima est que fuit disputate in studio paduano. Statutū vetus erat in dicta ciuitate q bāniti solutis.xxv.libris eximerent de bāno superuenit nouū statutum q quilibet qui eximi deberet de bāno solueret cētū quidā bānitus ante statutū nouū petebat se eximi soluendo. xxv. fm formā statuti veteris potestas dicebat eum teneri soluere centū fm formā noui statuti. Et prima facie videretur q statutū nouum in isto non vendicaret sibi locum qui erat ante bannitus cū statutum nouū futuris det formā ⁊ nō preteritis per hanc.l.cū cōcor.⁊ rōnibus ad hoc.s.allegatis.⁊ in hac opinione dicūtur fuisse domini gui.de suz.⁊ quidā dominus perseuallus de terzago de Mediolano decretorū doctor qui padue actu legebat decretū. pro quorū opinione facere videbat expresse hec cōstitutio interpretat priorē cōstitutionē de his q ingrediuntur moñ.coll'.vj.vbi dicit q ipsa cōstitutio trahitur solū ad futuros ingrediētes monasteriū nō ad iam ingressos ita videtur statutū nouū trahi solū ad futuros bānitos. Oēs tamen alij doc.paduani fuerūt in cōtraria opinione dicentes q iste eximēdus teneretur soluere centū fm formā noui statuti qr ipsum statutū dat formā futuris exētionib' vnde lʒ bannuz esset preteritū exemtio tamen erat futura sicut etiā in probanda solutiōe preteriti cōtractus seruat lex noua superueniens ⁊ dans formā probationibus futurarū solutionū vt prealle.l.testiū.j.de testi.⁊ de vsur.l.de vsuris ⁊.l.se.non ob.dicta cōstitutio hec cōstitutio interpretat ⁊c.qr ibi est expressuʒ q locum hēat solū in futuris ingrediētib' vt ptʒ etiā de monachis §.illud.⁊ ita sentit azo in summa dicti tituli hec cōstitutio interpretat ⁊c.at hic nō erat expressum in statuto q haberet locum in futuris bānitis tantū imo in futuris exētionibus bannitorum etiā pteritoꝝ. Idē tenet hic cy.in qstione pdicta. Secūda similis qstio disputata per dñm ric.in studio paduano ē talis i feruore orte discordie occasiōe salis īter cōe padue ⁊ venetiaꝝ statuit cōe venetiarū q quilibet priuatus qui venderet sal puniretur in libris cētū paruorū. tytius post istud statutū repertus fuit vēdere sal ⁊ antequā cōdemnaretur superuenit statutum quo cauebat q quilibʒ priuat' vēditor sal' soluēdo libras xxv.cōi liberat' esset qrebat vtrū tytius predictus soluere teneret centū an.xxv.tm. Et prima facie videret q centuʒ quasi statutū nouū det formā solū futuris vēditoribus ⁊ nō preteritis. Ipse tamen dñs ric.determinauit oppositū dicens q in quolibet delicto duo sunt actus.s.obligatorius ⁊ liberatorius qui solutio appellatur ⁊ ideo in ciuilibus ponūt vt diuersi tituli de obligationibus ⁊ solutionib' ⁊ in criminalibus tractat' delictorum a tractatu penarum.celebrato itaq; contractu vel commisso delicto actus obligatorius qui inde nascitur est presens actus aūt satisfactorius est futur' cū ergo tytius vēdidit sal cōtra formā statuti fuit obnoxiatus ⁊ iste actus est presens vel preteritus ita q non futurus ⁊ ad istū actuʒ lex que postea fieret non extenderetur puta si fieret postea statutū q quilibʒ vēderet sal impune. Sed actus liberatorius a delicto cōmisso est actus futurus ⁊ ideo lex posita superueniens bene complectitur talem actum vt pote futurum licet ex actu seu delicto pcedenti cū itaq; statutum nouū nō ad essentiā delicti formādi sed formā satisfaciendi pro delicto prius cōmisso respiciat seruabitur ipsum statutum nouū in ipsa solutione seu satisfactione fienda per iura predicta in pma questione allegata que et hic allegata fuerunt per eundē dñm ric. ⁊ pro his determinationibus bene facit qđ no.per io.an.in clemē.de etate ⁊ qualitate.c.vt hi qui in glo.que incipit q posteris. ¶ Tertia questio fuit disputata per dñm ray.de forliuio in studio boñ. que talis est statuto caueī q homicida pena mille librarū puniat. tytius occidit seium antequā de illo homicidio accusaret. superuenit statutum nouū imponēs homicidis penā mortis tytius de dicto homicidio accusatur queritur vtrum puniri debeat pena mille librarū secundū statutū vetus an pena mortis secundū nouū ⁊ determinauit q pena mille librarū secundum vetus quia actus homicidij perfectus ⁊ preteritus erat ante statutum nouum superueniens ⁊ ideo statutum nouū ad ipm vt pote preteritum nō extendit ⁊ pro hoc etiā hñ facit.ff.de penis.l.j.licet non loquatur in legis mutatione sed in mutatione status persone delinquētis. Nō ob.secundū eū in autē.de sanctissimis epis.§.fi.vbi vr q pena legis noue supuenictis extēdatur etiaʒ ad delicta pterita q ibi loquit de pena lege veteri cōprehēsa ⁊ in.l.noua repetita q in pteritis hʒ locū ex dispōne l.veteris ⁊ in futuris ex dispōne.l.noue.⁊ sic singule leges suis aptant casibus ⁊ temporib' sed in qōne pposita pene statutoꝝ erant diuerse nō eedem. Nō ob.etiā.ff.si ex nox.cā agat.l.penul.que incipit si seruuʒ.qr ibi vtraque lex in illo casu pōt hre locū cū ille casus ad vtrāq; esset futur' at hic casus de quo querit quo ad.l.antiquā est futurus ⁊ ideo illa seruat.quo ad nouā est preterit' ⁊ ideo locū nō habet in eo lex noua vt predictum est ita etiam no.albertus de gandino de penis pcus.⁊ insultu. ver.pone me accusare tytiū. Ultima qđ dñi ol.talis est statuto cauetur q bānitus habēdo pacē ⁊ soluēdo centū cōi exire possit de bāno post dictū statutū tytius cōmisit maleficiuʒ ex quo bānitus est hʒ pacem ⁊ vult exire de bāno soluendo centū fm formā predicti statuti querit an possit. Et prima facie videret q sic qr statutū dat formā futuris negotijs ʒ istud fcm fuit p' statutū ergo ⁊c. Ipse tñ 9riū tʒ qr statutū pditū ē solū sup pteritis bannitis cōcedendo ergo pteritis exemtionē futuris denegare vr vt p alle.l.cū lex.ff.e.⁊ qđ dixi.s.e.§. Itē fallit vbi expresse colligit.⁊ ita dicit dñs odof.in.d.l.cū lex terminatū fuisse boñ.⁊ vr tex.j.de generali aboli.l.ij.si eñ dicerem' statutum predictū extēdi ad futura iā pararet viā delictis qr facilius homines delinquerent sciētes se de bānis posse eximi fm formā statuti qđ esse nō dʒ vt.ff.de pactis do.l.cōuenire ol.

Humanum. Ibi cū procerib' Nota ergo q impator facit leges cū cōsilio pcerū ⁊ ad hoc in sūma hui' tituli. §.a q debent cōdi.qđ est cōtra multos reges ⁊ barones qui nolūt sequi cōsilium cōsiliariorū suorū.⁊ ad hoc est pulcra gl.lxxxiiij.dist.c.j. An aūt valeat lex ᵓdita p impatorē sine cōsilio pcerū vel decretalis sine cōsilio cardinaliū dixi.s.eo.super rubrica.⁊ cy.hic tʒ q sic vt.j.e.l.fi.⁊ qr hic dicit humanuʒ ergo nō de necessitate. Tenʒ etiā q facere possit impator.l.in camera ⁊ sine aliqua scriptura de quo tetigi.s.sup rubrica q etiam statuta ciuitatū fieri debeāt cū cōsilio pitorū notaui.s.de emēdatione Justiniani.C.§.Sʒ cū sit necessariū. Que oīa faciunt ad materiā sepe in lombardia occurrētē.s.an ptātes ⁊ iudices teneātur hre ᵓsiliū in causis de quo satis no.in speculo de consilij requisitiōe pro quorū declaratiōe aliqua subijciaʒ vltra tacta per speculatorē. Et primo si statuto vel ᵓsuetudine caueat quō sit pcedendū sup habēdo cōsilio in causis iudex illud seruabit. Si aūt nihil cautum est ⁊ velit hre consiliū seruet modū traditū in speculo.d.tit.ver.vt autē.⁊ v§.scias igit ⁊ si ptes darent nimis effrenatā multitudinē pitorū suspectorū iudex poterit eaʒ refrenare ar.ff.de testi.l.j.in fine.⁊ ita tʒ ibi speculator Sed dato q nihil caueat statuto vel ᵓsuetudine nunqd iudex inuitus teneat hre cōsiliū parte requirēte hec lex in fi.est ar.q sic ⁊ pro hoc.j.de repudijs.l.dubiū nō est.de iure deli.l.fi.§.fi. ibi ampliore tractatu ⁊c.j.de inge.ma.l.iij.in fine et optime.ff. de bonorum possessione.l.in bonorum.in fine.⁊ de vul.et pupil.sub.l.cum ex filio ⁊ de iudi.l.eum quem temere.§.fi.⁊ quis or.in bonorū pos.ser.l.ij.cum fi.⁊ optime facit gl.in aut.de ap. §.ad hec sancimus que incipit.l.senatores. In ᵓtrariū vr quia iurāt iudicare sicut sibi iustum visum fuerit in autē.iusiurādū qđ pstatur ab his qui adminis.susci.§.j.⁊ de defen.ciui.§.iusiurandū qr iudices p se debēt scire lites dirimere nō ab alijs instrui vt in autē.de iudi.circa prin.ver.illi autē. Doctores communiter tenēt q non cogat inuitus sed si vult potest expensis tamen petentis ar.j.de stat.⁊ ima.l.vt virtutū. Sed quid si iudex accepit consiliariū nunquid tenetur sequi eius consilium in iudicando. Speculator tenʒ q nō dicto titulo v.qd si iudex et eius opi.sequebat.d.ric. Nam ipse tenetur si male iudicaret nō cōsiliarius vt.j.de pena iudicis qui male iudicauit.l.ij.⁊ p hoc extra de cōsue.c.ad nostrā cū ibi notatis ⁊ p her.et Inno.

et hanc opi.

et banc opi. sequit Arch. extra ne sede vacāte. c. vnico. lib. vj. ꝛ lxv. dist. c. nō debet. ꝛ ꝑ bac opi. facit. ff. de admi. tuto. l. qdam decedens. §. pap. de cōdi. ꝛ demō. l. cū tale. §. si arbitratu. ꝛ mā. l. idemq₃. §. si qs ea. ꝛ ex̄ de arbi. l. cū olim. cū ibi notatis. In cōtrariū qḋ seq teneat̄ q2 ex quo cōsensit eligere ꝯsiliarios videt̄ qḋ sequi teneat̄. arg. ꝭ. de act. ꝛ oblig. l. sicut. ꝛ qḋ notat̄ extra de elec. c. cū inter vniuersas. ꝛ ff. de ar. l. iij. §. tam ꝛ si. qḋ no. ex̄ de consue. c. cū consuetudinis. iij. q. vij. iudicet in glo. ꝛ. lxiij. dist. obeuntibus. ꝛ. ff. de publi. iudi. l. custodias. in glo. Et videt̄ expressum in textu ꝛ glo. ꝭ. de senté. ex piculo. reci. l. ij. ibi sed deliberatione ꝛc. Itē quia pars petens sustinuit expensas in babendo cōsilio ergo iudex consiliū mutare non pōt vt no. extra de ap. vt debitus. in glo. ꝛ colligi euidenter videt̄ in glos. ex̄ de reg. iur̄. c. mutare. Cōmunis opinio est qḋ sequi nō teneat̄ si videat consiliū iniustum alias aūt de consuetudine illud sequuntur cōmuniter iudices. in aliquibꝰ etiā ciuitatibus sunt statuta de boc dicit tamē Uber. qḋ ex statuto vel etiā iuramēto non tenetur sequi iniustum consilium quia intelligitur tacita cōditio si iustum fuerit. vt. ff. de opis liber. l. si libertus. Sed si sequeret̄ consilium nūquid sit excusatus ita qḋ non teneatur videtur ꝙ non ꝑ ea que supra dixi an teneat̄ sequi consilium. vt. ff. de varijs ꝛ extraor. cog. l. fi. ꝛ de act. ꝛ ob. l. ex maleficijs. §. si iudex. In contrariū facit. ff. qḋ quisq₃ iur̄. l. ij. et omnes leges preallegate que dicunt de exigendo consilio peritorum nam et princeps qui oīa iura babꝫ in scrinio pectoris sui cuꝫ consilio peritorum facit vt bic ꝛ. ff. si quis a parēte fuerit ma. l. fi. de iure patro. l. diui fratres. ꝛ. ff. de excu. tuto. l. iuris peritos. excusant̄ ergo iudices si faciunt qḋ princeps facere consueuit. ꝟ. de epi. au. l. iij. ꝛ pro boc quia iudici ꝛ arbitro conceditur babere cōsilium pitorum: vt no. extra de ap. vt debitus. in glo. que incipit collige bic ꝛ bāc vidi cōmuniter approbari ꝛ de boc tetigi dicta. l. fi. de var. ꝛ exor. cog. ¶ Sed an possit quis inuitus cogi dare consilium doc. cōmuniter tenent ꝙ sic per. l. munerū. §. iudicādi. ff. de mu. ꝛ bono. de vaca. mu. l. penult̄. §. qui autē. ꝭ. de aduoc. diuer. iudi. l. sancimus. que iura licet loquantur in iudicibus delegatis dicunt tamen idem in cōsultore: vt no. in glo. ꝭ. de prox. sacro. scri. l. ij. lib. xij. ꝛ extra de offi. dele. c. pastoralis. in principio. in glo. sic pꝫ ꝛ ꝑ boc etiā facit prealle. l. custodias. ꝛ glo. ibi posita. Per quā legem etiā arguebant aduocati bergomeñ. qḋ collegium iudicū alicuius ciuitatis nō poterat ꝑ partes dici suspectum si potestas volebat babere consilium collegij sicut etiā dicit̄ de synodo extra de iudi. c. j. in gl. que incipit ex abūdanti ꝛ ad boc bene facit. xx. dist. c. de qbus causis. Et predicta vera sunt qḋ cogi possit quis consulere per suū superiorēꝫ cui subditus est ar. ꝭ. qui pro sua iuris. l. j. nisi se excusaret a cōsulendo ratione consanguinitatis quam bꝫ cum vna partiū. ꝭ. de excu. tuto. l. bumanitatis. vel quia diceret sibi non liquere de cā ꝛ dubitare. tunc eñ non cogitur. vt. ff. de arbi. l. si de meis. in fin. Speculator tamē indistincte tenet aliquē non posse cogi consulere vt dicto tit. ꝟsi. sed nūquid potest peritus cogi. ꝑ cuius opi. est. ff. de arbi. l. iij. §. tā ꝛ si. ꝛ. lxiij. dist. c. gesta. ¶ Sed nunqd consiliarius dato consilio iudici anteq₃ aperiatur vel legatur possit illud emēdare corrigere vel declarare. Et videt̄ ꝙ sic. vt. ꝭ. de fur. l. vlti. §. sed cum in secundā. In contrarium videtur quia functus est officio suo siue bene siue male. vt. ff. de re iudi. l. iudex. doc. tenent qḋ si incontinenti velit possit quia tunc caret suspitione. vt in auctē. de equali. dot. §. aliud quoq₃. ꝟsi. si quid. sicut dicit̄ etiā de correctione testis. vt extra de testi. cogen. c. preterea. cum ibi notatis ꝛ maxime si assignet cām correctionis. vt. ff. de iterro. act. l. de etate. §. celsus. an aūt declarare valeat. not. ff. de regu. iur̄. l. in ambiguis orationibus. ꝛ tāgitur. ꝭ. e. l. fi. ¶ Dubitari etiā vidi si oblato iudici cōsilio dixit ꝓnuntio sicut in dicto ꝯsilio continet̄ vtrū valeat talis sniā. Et videtur ꝙ non quia iudex in sniā debet cōdemnare vel absoluere. vt. ꝭ. de sententijs ꝛ interlocut̄. om. iudicū. l. preses. de arbi. quid tamen. ff. de re iudi. l. j. Sed dic cōtra: vt no. ꝭ. de app. l. eos. ꝛ quia sniā refert se ad consilium vbi sunt verba condemnationis vel absolutionis qḋ sufficit. vt. ꝭ. de sententijs que sine certa quantitate. l. iij. ꝛ. ff. de re iudi. l. ait pretor. §. si iudex. Alia circa banc materiam videas in speculo dicto titulo. §. ideoq₃. ibi firmētur sicut faciunt continue potestates in arengo seu parlamento q2 faciunt legi condēnationes ꝛ absolutionesꝰ ꝛ postea dicunt ita cōfirmo ꝛ ꝓnuntio. In glo. vniuersitas. in fi. Sol̄. vt not. ff. de dolo. l. sed ex dolo. §. j. de regu. iur. l. aliud. §. refertur. Jaco. de bel.

Eges sacratissime. Cōcor. ff. de vari. ꝛ exor. cog. l. j. §. an pbilosopbi. ibi est qdem res sanctissima ciuilis sapiētia ꝛc. ꝛ ideo dr̄ lex sanctio sanctā ꝛ donū dei. vt. ff. eo. l. ij. vbi de boc dixi. ꝛ. ꝟ. e. tit. sup rubrica. leges eñ ꝓdite sunt a deo ꝛ iure diuino: vt. ꝟ. de summa tri. l. inter claras vltra ꝓncipiū. ibi ꝑ me reges regnāt ꝛc. et extra de accu. c. qualiter ꝛ qñ. scḋo in ꝓnci. ꝛ de translatiōe. c. j. ꝛ ideo diabolus eas nitit̄ ꝓuaricari ꝛ destruere conat̄. xxxv. di. c. sexto die. dicit̄ etiam lex sanctissimū iustitie templū a summi numinis liberalitate collatum. ꝭ. de vet. iur. enu. l. j. §. cūq₃. ꝛ ideo est ab oībus adoranda ꝛ seruāda. vt eo. tit. l. ij. §. bec igit̄ omnia. ꝛ legū latores a deo licētiam acceperunt: vt in aut̄. vt bi qui obligatas se babere ꝓbibēt res minor. in ꝓn. ꝛ ideo dicunt̄ ꝑ ora principuꝫ diuinitus ꝓmulgate. ꝭ. de prescrip. long. temp. l. fi. ꝛ ibi de boc xvj. q. iij. c. nemo de ānorum. xj. q. iij. imperatores. circa mediū viij. di. quo iure. ꝛ de boc no. bene ꝑ Arcbid. extra de ꝓscrip. c. vlti. libro. vj. Sic ꝛ canones facti sunt instinctu spiritussancti. l. di. c. si ille. ꝛ. c. si quis diaconus. ꝛ ideo qui eos violat spiritum sanctū violat. xxv. q. j. violatores. ꝛ. c. sunt quidam. Et ideo cōstringunt leges bominū vitas vt bic. facte eñ sunt leges vt ap petitus noxius sub iuris regula limitet̄ ꝛ eorū metu bumana coerceat̄ audacia tutaq₃ sit iter iꝓbos innocētia. vt. iiij. di. facte sunt aūt leges. ꝛ i. ꝓbemio decretaliū. c. ideoq₃ lex ꝓditur. Ibi ab oībus debēt. Concor. ꝭ. de iur. ꝛ fac. igno. l. ꝯstitutiōes vbi de boc ꝛ ex̄ de ꝯstitu. c. j. ꝛ nullus dꝫ leges contēnere. x. di. c. quis aūt. Aliud autē est ꝯtēnere aliud nō ꝓuare: vt ibi notat̄ vbi eñ lex ꝯsulit nō dr̄ ꝯtēnere si nō seruat. ꝑ boc qḋ not. ij. q. vij. metropolitanū. ꝛ. lv. di. nullus. ꝑ Arcb. Et dicit̄ qs in contemtū facere qñ ex ꝓposito ꝛ deliberate facit nō si ex iracūdia vel iusta cā: vt plene no. ꝑ arcb. lxxxj. di. c. quicūq₃. ¶ Qḋ facit qñ quis ꝯtēnere dicat̄ claues ecclesie vel magr̄atum ꝛ ꝯtēnere statuta ecclesie est mortale peccatū. de peni. di. v. in summa. ꝟs. vel melius. ꝛ de boc not. ꝑ Host. de treuga ꝛ pace. c. j. de offic. ordinarij. c. inter cetera. §. fi. ꝛ plenissime ꝑ Arcb. dicto. c. violatores. xxvj. q. j. Ibi ꝓmissa sectentur. non enim sufficit abstinere a malo nisi fiat qḋ bonum est. lxxxvj. dist. c. non satis. ꝛ de penis. c. cupiētes. in clementinis ꝛ ex quo bonum est ab aliquo abstinere malū est illud facere. xxxij. di. c. bospitiolum. ꝛ ibi in glos. ¶ Et sic videt̄ qḋ ꝑ leges quis bene facere cogat̄. vt. ff. e. l. ij. in fi. ibi preceptrix quidem faciēdor. In ꝯtrarium qḋ per leges non cogatur quis bene facere sed tantū male facere probibeatur. xxiij. q. v. c. ad fidem. Nam nullū bonum nisi voluntarium. xx. q. iij. c. ꝓns clericus. c. vlti. Deus enim militem voluntariū eligit. xv. q. j. c. nō est. circa finē. ꝛ de boc notatur. ꝭ. de pac. quē. tam sup dof. l. bac. l. sed solu. vt babet̄. xxiij. q. vj. per totum. ꝛ. q. iiij. qui nos. ꝛ dicto. c. ad fidem. ꝛ plene per Host. in summa de bis que vi metus ve cau. §. fi. ꝟsi. sed nūquid. multi tamē excusant̄ iuris ignorātia ꝯtra banc. l. vt. ꝭ. de iuris ꝛ facti igno. l. j. ꝛ de iure delib. l. fi. §. j. ꝛ no. in. l. regula. in fi. magne gl. ff. de iur. ꝛ fac. igno. Ex quo aūt tempore ligent leges babetur in corpore aut̄. vt facte noue constitu. ꝛ plenissime no. per Jo. an. in fine libri sexti super verbo data ꝛ in probemio clementinarum licet Cardinalis aliter sentiat extra de regu. iuris. c. in generali. lib. vj.

Elm de nouo. In glo. ꝓma ibi in benigniorē. de boc not. ff. e. l. nō ꝓnt. ꝛ ꝑ Aꝫ. in sum. buiꝰ tit. §. qs interꝑtet̄ ꝟsi. ꝛ sciendū est. Dñs tñ ric. dicit priꝰ seqndūꝫ qḋ verosimiliusē. vt. ff. de re. iur. l. in obscuris. deinde qḋ minimū est vt eo. titu. semp in stipulationibꝰ. ꝛ de leg. j. l. apud iul̄. §. bes. Sed ꝛ bec benigniora dici possent. dñs tñ Jaco. butriga. dicit aut verba legis se babēt ad duos sensus ꝛ tūc benignior eligitur: vt in glo. aut ad vnū tñ ꝭm verba ꝛ eorum significatū aliud preter verba ex mente ex intellectu tamen magis extensiuo ꝛ improprio tunc si mens est certa serua eam si dubia verbis inbereas. vt. ff. de leg. iij. l. non aliter. ꝛ de boc dixi. ꝟ. e. non dubium vltra principium. ¶ Ultimo adit̄ princeps ꝭm Cynū siue dubitetur de facto siue de iure ꝛ ita continue seruamus. posset etiam intelligi bec lex cum allegatur lex noua. et dubitatur an sit lex. de quo dic vt plene notatur extra de fide instr. c. pastoralis. ꝛ per Arcbidiaconū. xix. distin. in summa. ꝛ dicam ꝭ. de veteri iure enucleando. l. j. §. iubemus. ꝛ in ꝓbemio. lib. vj. vltima glossa. Joan. an.

Imperialis. Ibi qd sanctius. impator enim sanctissimꝰ dicitur. vt. ff. de nata. resti. l. queris. Ibi si iꝑerialis expone si. i. an ꝛ interꝑtatur quod est. ꝭ. idest interpretatus est. ibi tā risimus. No. deridēdos qvanas subtilitates inueniunt sic. ff. de nego. gest. l. sꝫ an vltro. §. j. ꝛ in quib. cau. pig. tacite cōtrabitur. l. est dñā. ¶ Ibi iuste estimabitur cōcor. bene extra de snia excōi. c. inter alia. de iudic. c. cum venisset. cum ibi plene notatis per Ber. ꝛ Inn. ꝛ de ista legum interpretatione

nota.in summa huius tit.§.quis interpretet.⁊ per Gof.in summa de cōstitu.§.vnū nō omitto.xj.q.j.c.ex his.et.c.sicut ei.§.j.⁊ ibi etiā p Archi. vbi etiā habet vtrū iudex vel arbiter possit suā sniaȝ corrigere vel interptari ⁊ plenius.xxv.q.ix.c.loci nr̄i. et.c.j.in glo.⁊ p Arch.plene.ff.de ap.l.ab executore. ¶ Quod facit p interpretatiōe statutoꝝ vtrū statutarij vel consiliū debeant interptari.de quo plene not.p dn̄i Gui.de suȝ.in libello suo de qōnibus statutoꝝ.§.ȝ pone qd vertit dubiū.⁊ p Albertum de gādino de obſuantia statutoꝝ.§.sed quis interpretabitur.⁊.D.iaco.de are.in suis qōnibus statutoꝝ.§.ȝ quis interpretabit.vbi vident tenere qd ꝯsilium interpreteret. Papa etiā interpretat decretales a se cōditas.ex̄ de offi.ordi.c.ordinarij.§.si vero.lib.vj.⁊ ibi de hoc.⁊ extra de ꝓcur.c.petitio.⁊ plene de postula.plato.c.properandum. Gregorij.x.in apparatu Guil.durātis.itē concedens priuilegiū illud interpretat.ex̄ de vbo.sig.c.olim.etiā in absentia ptiū vt ibi no.p Inno.⁊ plene ad hoc.ff.de vul.⁊ pup.sub.l.ex facto.in pn̄.Et de materia ista no.satis p Cōpo.ex̄ de postula.pla.c.j.vlti.colū.§.item queritur.⁊ in Brocardis de presidibus iudic. rubricella iudex potest suam sniam interpretari.⁊ p Goffre. in summa de priuilegijs tertia colūna.⁊ Host.in summa de priuilegijs.§.fi.⁊ plenissime de istis omnibus interpretationibus per Dynū extra de reg.iur.c.contra eū.li.vj.⁊ no.ēt.ff.e.l.neqȝ leges ⁊ sequēti. et.j.cōminatiōes vel epl'as.l.ea que.⁊ p Inn. extra de rescrip. c.causam. ¶ In glo.cōtra.s̄.e.l.ij.in fine. Item contra.s̄. eo. l.leges vt generales.Sȝ sol'.vt ibi ol. In gl.ita ꝙ nullus.in fi. Opi.Joā.approbat.ff.e.l.nō ambigit et eam tenebāt domini Ric.⁊ Nico.de matarell'⁊ allegabant.j.de vete.iure enu.l.j.§. sed hoc studiosum.⁊.ff.de offi.prefec.ptorio.l.j.circa medium. ibi regimentis reipublice ⁊c. Item quia imperator est caput imperij.vt.ff.ad.l.rho.de iac.l.deprecatio.patȝ ꝙ populus sine eo legem cōdere nō potest.vt.C.de decur.l.ij.li.x. de seruis reipub.ma.l.j.et.ij. Nam ⁊ anteqȝ princeps esset fiebat lex eorum capite interrogante.vt institut.de iure naturali.§.lex est. et pro hoc quia solus sine alio inducit consuetudinem.vt.ff.de supel.leg.l.iij.in fine.cum his q̄ ibi notantur Ric.⁊ Nic.p hac opinione Jo.optime facit in nouellis de rap.mulie.in pn̄.q est vltimus titulus nouellaꝝ.⁊ in aut.eo.tit. in pnci.⁊ de adop.l. impuberem.in fi.⁊ ibi tetigi per Cy. Odo.tamē hic approbat contrariā opinionē ⁊ Arch.xxiij.q.iij.fortitudo.p quoꝝ opinione facit.ff.de origine iuris.l.ij.§.nouissime.ibi aut senatus consultum ⁊c.Nam dicta.l.nō ambigitur facta fuit post potestatem principi datam.Cy.hic subtiliter allegat pro ⁊ contra ⁊ non eligit opinionem.

¶ De mandatis principum.Rubrica.

Super rubrica. In quo differant mandatum principis et eius constitutio.vide in summa huius tituli et tangitur per Doffr.j.de incestis nuptijs. l.qui contra ⁊c.

Si quis asserit. Lex ista allegat p multos qd legatio vel delegatio quā quis dicit se habere a pncipe vel papa non possit ꝓbari per testes.⁊ p hoc in auct.de mā.principū.§. sigs aūt.col.iij.⁊ Az.in summa huius tituli in fine.⁊ p hoc.j.de diuer.rescrip.l.sancimus.⁊ hoc dicunt quidam Dy.tenuisse per l.j.de diuersis offic.l.approbatorias.lib.xij.si sit publicata ꝑm formam.l.publicati.j.de testamentis.quod talis publicatio fidem faciet:vt ibi not.per Cy.licet Pe. ibi teneat contrariū de hoc tamē vide qd plene notatur per Inn.extra de priuilegijs cum olim.⁊ late p Jo.xcvij.di.c.nobilissimus.⁊.xxv.q.ij.institutionis.⁊ p Ber.ex̄ de fide instru.c.iij.⁊ de hoc etiam dicet.j. de fide instru.l.sicut iniquū.⁊ de edendo autē.si quis in aliquo documēto.⁊ facit in auc.in medio litis nō fieri sacras iussiōes §.super hoc.coll'.viij.in principio.⁊ de litig.§.siuero apud.vbi videtur expssum qd per testes possit ꝓbari delegatio dū dicitur ibi ex scripto ⁊ non scripto:vnde pōt dici qd hic loquitur de mādato iussionis vniuersalis iurisdictionis ibi vero de mādato delegationis.vel dicqȝ ibi interuenit iussus hic mandatū inter que est dr̄ia:vt in auc.vt nulli iudi.§.⁊ hoc vero iubemꝰ. Uel dic ꝙ ibi volebat explicare mandatum in pn̄tia principis hic in absentia arg.s̄.de his qui ad eccle.ꝯfu.l.fi.in principio. et.ff.de fideicō.libe.l.itaqȝ.et.j.de dila.l.si qn̄.in principio.Ja. de bel.Uel potest dici ꝙ hic loquit de mādatis secretis principis que nō vult alijs releuari ⁊ hoc innuit verbum secretis qd est hic in textu. Immo talia reuelanti imponit pena capitis. vt.ff.de penis si quis aliqd.§.transfuge.⁊ qd mandatū iurisdictionis ꝓbari possit p testes notat Archi.in ꝓhemio.li.vj.gl. penul. ¶ Sed quali scriptura ꝓbari debeat mandatū.de quo hic dicit nō apitur hic.Et ideo dicunt quidam qd ꝓbari oportet literis bullatis vel sigillatis bulla vel sigillo pncipis ⁊ hoc innuit in fine. Sed sacras nostras literas ⁊c.⁊ p hoc.j. de iure fis.l.ꝓhibitū.circa fi.lib.x.⁊.d.§.si qs aūt.de man.pncipū.et.j. de adop.l.adoptio.⁊ ita videt sentire Archi.d.c.nobilissimus ⁊ tangit in dicto ꝓhemio.li.vj.alij dicunt posse ꝓbari p quamlibet scripturā publicā ⁊ auctenticā ar.j.de ꝯbē.stip.l.optimā de ꝓba.cū precibus.⁊ de fide instru.per totū.et ex̄ eo.c.cū Jo. paria em̄ vidētur quo ad ꝓbationem instr̄m publicum ⁊ lr̄e sigillate.vt extra de ꝓba.c.post cessionem.⁊ ibi in glo.de fide instru.c.si scripturā auctēticā.Primā opinionē sequit Hosti.in summa de offi.delegati.§.item credi non debet.⁊ ita videmus de more seruari in delegationibus impatoꝝ ⁊ pape q̄ fiunt in literis bullatis ⁊ sigillatis ⁊ stylus seruandus est in talibus extra de crimine falsi.c.licet.⁊.c.seq.⁊ de re iudi.c.in causis. mosnāqȝ retinendus est fidelissime vetustatis.j.de testa.l.testamenta.⁊.c.di.cōtra morem.Inno.tamen ⁊ moderni vident sentire qd etiā p priuatam scripturā sigillatā sigillo cōmittētis ꝓbet cōmissio:vt notat per eos extra de ꝓbat.c.quoniam ꝯ falsam. immo ēt viua voce ꝯtinue fiunt cōmissiones p papā ⁊ stat eis licet postea sicut vidi de concordia ptium redigat in actis.pro hoc in speculo de legato.§.sequit videre quot sint genera legatorum.in prin. ¶ Existente dn̄o Neapolitano tituli sancti Hadriani diacono cardinali pro legato in partibus italie concesserat vnū beneficiū auctoritate legatiōis ⁊ fuit oppositū ꝙ nō erat legatus ⁊ dubitat vtrum sibi crederet de eius legatione nisi doceret per scripturā ⁊ in hoc vident opi.varie que no.per Archi.in dicto.c.nobilissimus.cuius verba hec sunt dicas ꝙ hoc casu creditur sine literis ꝓpter honestatem persone q̄ nulli piudicatur p hoc secus si preiudicaretur. Nam alioꝝ honore ⁊c.vt.j.de statu.⁊ ima.l.vt virtutum.ꝑm Joā.⁊ Gof.⁊ Ber. qui ita notant extra de snīa excōmunicatiōis.c. sicut nobis.et in hoc ꝯcor.tancredus dicens ꝙ licet legatus sit recipiēdus ⁊ ei credi debeat si est notus.vt.d.c. nobilissimus.non tamen sine literis tanqȝ legatus audeat aliquid iudicare nec dicitur in dicto.c.nobilissimus.quod aliquid iudicauerit. ita notat ipse Tanc.in.c.cum in iure.extra de off.deleg.Gof.ibidē dicit ꝙ si sententia lata sit per legatum qd non valet nisi de eius legatione doceatur. Uin.aūt ibidem dicit ꝙ sufficit probare qd tunc temporis habebatur pro legato:vt.l.barbarius.ff.de offic.pto.⁊ hanc videtur sequi Archid.in dicto.c.nobilissimus.et ad hoc facit quod plene notatur per Compost. de elec.c. nihil est in vltima glo. In penul.gl.d.c.nobilissimus.notat idē Arch. sic extra de ap.cū pati.⁊.c.cōstitutus.§.intellecto in principio notat gof.ꝙ credat assertiōi iudicis ⁊ legati ⁊ ibi notat host. hoc forsan speciale est in legato cardinali ⁊ sic cōsuetudo curie obseruat vt extra de priuile.dicto.c.cum olim de elec.innotuit §.multa.de preben.venerabilis de testi.cum a nobis in fi.⁊ facit hoc prerogatiua honoris extra de officio legati.ca. officij. host.Alij dicunt hoc esse verū nisi obijciat cōtra ipsius assertionem: al's contra vt precallegato .c. quoniā contra falsam de proba.⁊ dicto.c.cū a nobis in principio ⁊.e.ti.licet.xj.q.iij.c.Quis.viij.q.iij.c.j.vj.q.ij.si tn̄ ⁊.c.placuit archid. Judicio meo quicquid dicatur opus est de iure ꝓbari delegationē et legationem vel saltē quasi possessionē legationis ⁊ ꝙ pro tali reputabat.de ista materia no.in speculo de ꝓba.§.videndum restat in prin.de instroꝝ editiōe.§.restat ver.in summa.de sentē.⁊ his que eā sequūtur.§.vt autē que ver.⁊ nota ⁊c. de lega.§.superest videre ver.quid si de iurisdicti.legati dubitetur et ver. quid si quis se pro legato et plene dixi infra de sen.et interlo. om.iud.l.ij.et de iudice delegato.§.vlti.ver. Item excipitur ꝙ non ostendit mandatū ⁊ ver.Item quia dicit se delegatum et de teste.§.j.ver.sed quod dixi ꝙ iudex non potest esse testis et per galeotū.in margarita de iudi.ordi.ver.sed nunquid pt ꝓbari per gof.in summa de officio dele.§.quid de auditoribꝰ et per hostieñ in summa.e.titulo.§.vltimo ver.quid de auditoribus curie ⁊ ver.se.de hoc etiā notatur per inno.dicto.c. cuȝ in iure.in prima ⁊ vltima glo.de eo qui furtiue ordines suscepit.c.innotuit ⁊ plenius dicto.c.quoniā contra falsam in glo. no.ꝙ ex quo ⁊ vide de istis auditoribꝰ curie in alphabeto litera a dictiōe auditor.Sȝ qd si tenor rescripti iurisditiōis totꝰ est descriptus in actis nunquid fidem faciat etiam si originale non appareat.Uidetur ꝙ sic vt no.per Inno.dicto.c.cū olim de priuilegijs ⁊ dicto.c.quoniā contra falsam de proba.in dicta glo.no.ex quo et dicto.ca.cum in iure de officio deleg.et p hostieñ.in summa eiusdem tituli.§.fin.ver.quid si tenor et per gof.e.titu.§.sed quid si tenor et no. per archi.dicto.c.nobilissimus ⁊.c.di.

mus.ꝛ.c.di.contra morē in glo.ꝛ.lxxvj.dist.ieiuniū.ꝛ satis bene in q̄ōnibus Barto.brix.xi.q.q̄ incipit quidā impetrauit. et cxxxiij.q.q̄ incipit sepe cōtingit.cū quo concor.Archi.vij.q.j. presentiū.ꝛdixi de hoc.ſ.de eden.auſ.ſiquis in aliquo documēto.v̄ſi.item etiā puto ſi totꝰ tenor.Alia etiā acta impatoris puto poſſe ꝓbari per teſtes.vt.ſ.de teſti.l.oīum teſtōꝝum.ꝛ ibi in glo.❡Sed nūquid delegatio alterius iudicis quā principis poſſit ꝓbari p teſtes dn̄s.M.fil.dicebat ꝙ nō per gl.poſitam ff.de officio ꝓconſul.ꝛ leg.l.nequicq̄.ſ.vbi decretū.ſ̄m tertiā lecturā.Tu dic ꝫ per iura ſupra allegata.ꝛ per.l.in exercēdis ſ.de fide inſtru.Nec ob.dicta glo.q2 licet dicat delegationē ꝓbari per ſcripturā nō negat qd̄ p teſtes.ꝛ ꝙ poſſit ꝓbari.tenet dn̄s Uber.de bobio in libello ſuo qui appellatur patria poteſtas.rubrica de ꝓductione alicuiꝰ ſn̄ie vel ſcripture.ſ.ſi oſtendatur ſn̄ia.Notādū eſt etiā qd̄ ſi delegatus ſedis aplīce ſubdelegat ſufficiūt lr̄e ſubdelegātis ad ꝓbationē:vt notaꝶ p archi. extra de offic.delega.c.penulti.lib.vj.ꝛ per Inno.dicto.c.quoniam contra falſam.In gloſſ.per hoc ſatis patet.Itē de more delegatus in citatione conſueuit inſerere tenorē reſcripti ſue iuriſdictionis.vt extra de dila.c.preterea.ꝛ ibi in gloſ.ꝛ plenius per Inno.ꝛ.iij.q.ij.ſi ep̄us.in glo.magna circa mediū ꝛ ibi per Arch.❡Quid ſi papa fecit gratiā alicui in aliqua eccleſia et iuſſit fieri lr̄as ꝛ moritur anteꝙ̄ bullentur nūquid talis gratia expirabit per mortē dic plene vt no.per Archi.in ꝓhemio lib.vj.verſi.ſed pone qd̄ papa benedictus.Si litere delegationis ſint perdite nunquid iuriſdictio poſſit ꝓbari p teſtes vide plene in ſpeculo de legato.ſ.supereſt videre.verſi.quid ſi de iuriſdictione.ꝛ v̄ſi.ſeq.ꝛ de ꝓba.ſ.videndū reſtat.verſi.ſed nunquid delegatus.ꝛ per Inno.dicto.c.cum olim.de priuilegijs. et dicetur.ſ.de eden.auc.ſi quis in aliquo documento.v̄.an autem originale.❡Sed nūquid ſn̄ia que dꝫ ferri ī ſcriptis.vt.ſ. de ſentētijs.ex ꝑiculo reci.l.fin.poſſit ꝓbari p teſtes lata fuiſſe dic ꝙ ſic vt no.extra de clerico excōicato miniſtrāte.c.ꝓpoſuit per Ber.ꝛ Inn.ꝛ tactū fuit.ſ̄.de hereticis.l.q̄m.in fine.❡Eſt etiā notandū ꝙ nūtij ſiue curſores debēt habere lr̄as iudicum ſup preceptis q̄ faciūt.vt.ſ.de iur.fiſ.l.ꝓhibitū.lib.x.adeo qd̄ dn̄s Odo.ibidē tꝫ qd̄ non poſſet ꝓbari p teſtes.Cuius ꝯrium credo per ea q̄ ſupra dicta ſūt.❡Specialis ergo caſus eſt hic qd̄ neceſſaria ſit ſcriptura.ſunt ꝛ alij caſus notati.ſ.ſi minor ſe maiorem dixerit.l.iij.cum his que ibi notaui.

❡De veteri iure enucleando.Rubrica.

❡Super rubrica vide Azo.in ſumma et de enucleando tractat.l.j.de enucleato.l.ij.C doff.

Eo auctore. Ibi a celeſti maieſtate traditū eſt imperiū ergo a deo eſt:vt hic dicitꝶ.ꝛ.ſ.e.l.ij.ſ.ꝫ quia diuine.ꝛ.ſ.de off.prefec.pretorio.l.in nomine dn̄i.in ꝑncipio ꝛ notaꝶ.x.di.q̄m idē. In glo.ꝛ arch.xcvj.di.c.duo ſunt.ꝛ.c.ſi impator. et.c.cū ad verum.ꝛ per eundē arch.xxiij.di.In noīe dn̄i.ꝛper Inno.ex̄ de foro cōpe.c.lꝫ ex ſuſcepto.ꝛ p Hoſti.in ſumma de ap.ſ.quō decretalis.vt debitus itelligatur bene habeꝶ vnde ꝓceſſerit imperiū ꝛ alie ꝑtātes ꝛ iuriſdictiōes ꝛ de reſcriptis.ſ. qd̄ cui preiudicet.v̄ſi.ſed nunqd delegata.Sed videtur ꝙ non a deo ſed a populo.vt.ff.de orig.iuſ.l.ij.ſ.nouiſſime.ꝛ inſtitu. de iure naturali.ſ.ſed qd̄ ꝑncipi.ꝛ notaꝶ extra de tranſlatione ep̄i.c.j.Sed de hoc dicvt pleniſſime dixi.ſ̄.de ſumma trini.l.j. ibi cū itaq̄.nota pulcrū tex.ibi ope conſummato.ſed nondūꝫ emēdato.C.enim emendatio facta fuit poſt digeſta.vt.ſ.e.l.ij. ſ.oīſis igiꝶ romani.Ibi ex paucis antique ꝑlixitatis compatione ꝛ ſic multa pauca dicunꝶ habito reſpectu ad maiorē multitudinē ſic.ſ.de vſur.l.antiqtas.ī fi.ꝛ ibi in gl.ꝛ ī auſ.qui.mo. natura.effi.legi.ſ.ſit igiꝶ licentia qd̄ poſſet valere ad multa.et de iſta multitudine diceꝶ.ſ.e.ſ.ſed neq̄ ex multitudine.❡Ibi anteceſſoribus.ſ.etate.nam de facūdis ſciētia ſtatim ſubijcit.ꝛ ſic eſt arg.qd̄ in condendis ſtatutis poſſunt eſſe laici diſcreti. de quo dixi.ſ̄.de nouo codice componēdo.ſ.ideoq̄.ſup v̄bo ſufficientes.❡Iubemus ibi ſ̄m qd̄ poſſibile eſt.non mirū ergo ſiqua inueniaꝶ que videꝶ ſimilia vel ꝯria.vt ꝛ.ſ.eo.l.ꝑxi. ſ.ſiqd autē in tanta.Sed ſoluūtur vt dixi.ſ̄.de nouo.C.cōpo. ſ.quibꝰ.ibi a nullis authoribus recepte.❡Nota ꝙ ꝑpter incertitudinē authoris nō approbaꝶ ſcriptura.ꝛ ideo legēde ſanctoꝝ ꝑpter īcertos authores in eccleſia nō legunꝶ.xv.di.c.ſancta romana.v̄.item geſta ſanctoꝝ.ꝛ ſola dixit ꝯſtitutiōe nō eſt vtendum ſine authore.ff.ad.l.cor.de fal.l.fi.arg.de ꝯſecr.diſt. iiij.ſanctuꝫ.niſi ſit approbata.xxxij.q.vj.ꝓpoſuiſti.vbi de hoc per Arch.Preſumendū tamen eſt ex quo eſt in cōpilatione qd̄ authorē habuerit legitimū.extra de frigi.ꝛ male.c.j.ꝛ no.de fide inſtru.c.paſtoralis.ꝛde hoc tetigi.ſ̄.de legi.cū de nouo.ī fi. Author enī multum auget fidem ꝛ diminnit.vt.ſ̄.de hereti.l. dānato.ꝛ no.ff.de eden.l.ſi qs ex argentarijs.ſ.j.❡Ibi ſacratiſſimum iuſtitie tēplum nota ꝛ vide.ſ̄.de legi.l.leges ſacratiſſime.ibi prerogatiua ſeruanda.Notabilis tex.qd̄ ſi ſunt plures collegē ī officio qd̄ tn̄ opetur vox vnius ꝙ̄tū alterius ꝛ nō ſtatim ſequitur q2 non omnes per oīa ꝛc.diſtincte enim ſunt a domino gratie:vt plene habetur in prohemio ſpeculi.iiij.colūna et pro hoc bene facit.ſ.l.ꝓxia.ſ.hec igitur omnia.circa fineꝫ et ita vidimus cōtinue de facto ſeruari in cōſilijs ciuitatum q2 nō attenditur dignitas ſed numerus.Non obſtat.l.potioris. hic in gl.allegata pro ꝯria qd̄ nō loquitur ī collegis in officio in quibus officiū facit eos pares.vt.d.l.potioris.Ibi ſed cum publica tractaꝶ vtilitas ꝛc.In iure ergo ꝯdendo vel cōdito interpretando vel cum publica vtilitas agitur nō eſt ſeruanda ꝑrogatiua al's ſic:vt dicta.l.ꝑtoris.in prin.ꝛ.ſ.de off.prefec.vrb. l.j.in fine.ꝛ.l.ij.ꝛ de officio magiſtri officioꝝ.l.ij.ꝛ vt dignita. ordo ſeruer.l.j.ꝛ.ij.lib.xij.Iaco.de bel.❡Sed contra hoc videtur quia in electionibus ꝛ alijs tractatibus attenditur non ſoluꝫ maior ſed ſanior pars.extra de elect.c.dudum.ꝛ.c.eccleſia noſtra.Sed dici pōt ꝙ ſi de hoc ꝯſtaret bene ſtaret ſaniori parti.Sed in dubio pro maiori numero ꝑſumitur:vt ſtatim infra ſubijciam.ibi ſed neq̄ ex multitudine.ꝛ vide qd̄ dixi.ſ.de officio vicarij.l.j.ꝛ qd̄ no.ꝑ Gabr.de oſelletis in ſuo tractatu de fama.ſ.nūc reſtat vt oſtendaꝶ.v̄ſic.reprobandum eſt ergo qd̄ in multis ciuitatibus.ibi.Non oīs per omnia.Diuiſe enim ſunt gratie:vt ſupra ꝓxime dixi.nec omnium equalis eſt gloria nec omnes equali ſcientia vel prudentia miniſtrant.de conſe.diſt. iiij.cum tn̄.ꝛ ideo etiam doctoribus eccleſie magis crediꝶ vni quā alteri:vt Auguſtino in diſputatiōibus ſuis.ꝛ alijs in alijs vt not.ix.diſt.c.vt veterum.Ibi ſed neq̄ ex multitudine ſic in teſtibus.vt.ff.de teſti.l.ob carmen.in fi.ꝛ.ꝑ hoc extra de etate.ꝛ quali.c.fi.in fin.❡Quot aūt dicanꝶ multi no.xliiij.diſt.c.cōmeſſationes.ꝛ dixi.ſ.de admi.tuto.l.ꝯſtitutioneꝫ.qd̄ facit ꝫ cōſuetudinē totius italie q2 ſi cauſa cōmittiꝶ pluribus iudicibus et ſunt diſcordes ſtaꝶ cōſilio maioris ꝑtis ꝛ bene per legem diem ꝓferre.ſ.ſi plures.ff.de arbit.Nam ꝑ maiori numero ſemper preſumitur:vt notatur per Gof.ꝛ Hoſt.in ſumma de his que fiunt a maiori pte ca pl'i.ꝛ ꝑ Ber.c.titu.c.j.Si aūt conſtaret cōſiliū minoris partis iuſtius eſſe tunc ei ſtaretur vt hic ꝑ ea que plene no.per Compoſt.extra de elect.c.dudum noſtis.in vltima glo.Nam ꝛ in teſtibus in dubio ſtatur maiori numero ceteris paribus:vt dicta.l.ob carmen.in fine.ꝛ extra de teſtibus.c. in preſentia.ꝛ ibi notatur.ꝛ ad hoc facit qd̄ nota.ſ̄.ꝓx.Inn. quod incipit notabilis textus.Ibi omnia enī merito ꝛc.Nota ꝙ ſi aliquid fiat alterius auctoritate ipſe feciſſe videtur ꝑ hoc ſ̄.de legibus.l.fi.in fine.ꝛ.ſ.l.ꝓxim.ſ.tanta ſit.ꝛ in delegato auctoritas delegantis preſentaꝶ.xciiij.diſti.c.j.ꝛ extra de prebendis.c.is qui.lib.vj.Et ad hoc bene.eo.lib.de reg.iuſ.c.qui per alium facit cum ibi notatis ꝑ Cardina.Dy.ꝛ Io.an.Sed hoc ſtudioſum ibi tranſlata ſunt poteſtate.Nota pro opinione Io.qd̄ ſolus princeps hodie poſſit facere legeꝫ.de quo no. ſ̄.de legibus.l.fi.ibi indaginem.i.inquiſitionem.vt.ſ.de compenſa.l.fi.ibi ponere permittimus.vt.ſ̄.de nouo.C.compo.ſ. quibus.ibi frequentiſſimus nota.ſic.ſ̄.de his qui ad eccle.con fug.l.fi.ſ.cum autem monitus.ꝛ ibi dixi ſuper verbo iudiciorum.ibi conſuetudinē rome ſequi.Nota pro hoc inſtitu.de ſatiſda.ſ.fi.ad municipales.l.roma.ꝛibi dixi.Ibi condita eſt augurijs.Sed videꝶ qd̄ huiuſmodi auguria ſint reprobata.vt.ſ. de malefi.l.nemo.ꝛ.l.ꝛ ſi excepta.Sed hic fuit vt dicit angelo nuntiante.❡In fundatione enī rome vultures apparuerūt. ❡In fundatiōe noue rome fenix.vn̄ v̄ſus.Roma tibi fracte. alias facte nō altera fabrica par eſt Integra qualis eras dicere nemo poteſt.Roma vetuſta fui ſed nūc noua roma vocabor. Omine fenicis vulturis ante fui.Hactenus imēſis venerabar preſſa ruinis:Aſtaq̄ ruderibꝰ culmē ad aſtra fero.Ibi eternā rei memoriā nota ſic.ſ.de teſtamentis.l.iubemus.ꝛ de ſentētia et re iudicata.c.ad apoſtolice.lib.vj.in ſuperſcriptione.ꝛibi de hoc per Ioan.an.ꝛc.

1 ❡Paragraphus vnde dicatur.
2 Pandecte vnde dicantur.
3 Memoria quid ſit.

Anta. Ibi prebuit.ſ.ipſe deus.Old.ibi mille ꝛ quadringentos not.numerum annorum ab vrbe condita vſq̄ ad tempora iuſtiniani. vt et.ſ̄.eo.l.j.ſ.cunq̄ hec materia.Credimus.i.com

misimus. Ibi nostra quoqꝫ maiestas. pulcrũ exemplũ ꝓ recto
ribus ciuitatũ qͦ debeant perscrutari q̃ gerũtur per eoꝝ offi
ciales. Ibi satellitibus.i.ministris. Ibi duo pene millia.sed cõ
tra ꝓhemio.ff.§.⁊ antea vbi nõ est hoc verbum pene. Item ibi
dicit̃ trities cẽtena millia versuum ⁊ non est ibi plus. Sed dici
posset qͦ pluris est vtiqꝫ tãti est.vt.ff.de in lit.iur.l.cum furti.
Uel posset dici qͦ dictio plus hic abundat sicut et al's verbuꝫ
fere d̃r abundare.ff. de origine iur.l.ij.§.hisdẽ temporibus.et
verbum pene in prohemio.ff.§.discipuli igitur.in principio.⁊
de significato istarum dictionũ fere ⁊ pene dixi .j̃. de procura.
aut̃.qͦ ius. Item verbum supra tale tempus ad modicũ refer
tur.j.q.iij.c.quesitum.⁊ibi in glo. Item adiectio postea ad mo
dicum refertur.vt.ff.ex qui.cau.ma.l.ab hostibus.§.sed quod
simpliciter.⁊ ibi in glo.ad hoc no. Item verbum circiter:vt ex
tra de verbo.signi.c.cum inter vos. Item hec verba si quid sa
cri aut religiosi sit nihil venit ad modicũ referuntur . vt.ff. de
contrahen.emti.l.hanc legem. Item hec verba decem ⁊ supra
ad modicã referunt̃ quantitatẽ.j.q.iij.c.potuit.⁊ ibi in gl. Itẽ
dictio amplius ad modicũ refertur ex̃ de verb.signi.c.cum in-
ter vos no.⁊ dictio vltra vt extra de dila.c.litere.not.per Ber.
qͦ facit ad testes deponẽtes aliquẽ possedisse tanto tempore ⁊
vltra. Que omnia possunt valere ad concordiam testium vt si
vnus dicat aliquem.x.annis possedisse alius aũt dicat fere.x.
annis qͦ possint dici cõcordes ⁊ sit ꝓbata prescriptio ⁊ dictio
fere abundet Ric.⁊ Old. Ego aũt crederem tales testes nõ fo
re concordes.licet enim quantũ fieri potest testes sint ad cõcor
diam reducẽdi:vt extra de testi.c.cum clamor.tamen magis vi
deretur reducẽdum dictũ dicentis de.x.annis ad illum qui di
xit fere quã econtra:vt dicta.l.cum furti.⁊ de arbi.diem ꝓfer-
re.§.si plures.maxime quia actor hꝫ ꝓbare clare suã intentio
nem.vt.j.de ꝓbatio.l.actor. Nec obstat glo. posita in dicto.§.
si plures. Nã pro tanto ibi maius non trahitur ad minus quia
deponẽtes de minori negatiue deponebant:vt dico qͦ res va
let cẽtum ⁊ nõ plus.deponentes autem de maiori affirmatiue
deponebãt ⁊ ideo eoꝝ dicto statur nec ꝓcedit etiam argumen
tum de legibus concordãdis vt hic quia est fauor.vt.j̃. de inof
ficiosis donati.l.j.ad ꝓbationem p̃scriptionũ que sunt odiose
vt.j̃.de annali ex.l.fi.in fine. Et no.qͦ istud verbum pene inter
dum ad magnã quantitatem refertur:vt not.iij.q.vij. qui sine
peccato ⁊ pro hoc.vij.q.j.c.factus.ex ꝓpria tamen significatio
ne ⁊ sui natura ad modicam quantitatem refertur: vt notatur
xxiij.q.v.c.quali.in principio.⁊ de hac dictione pene vide in al
phabeto sub lr̃a p dictione pene . Sic ⁊ hec adiectio pluris ad
modicã quantitatẽ refertur.vt.ff.de verbo.sig.l.hec adiectio.⁊
ibi no.⁊ dixi.j̃.de inofficioso testamento.l.si qs in suo.circa p̃n
cipium. hec tamen oĩa arbitrio iudicantis relinquenda puto
vt ar.ff.de solu.l.ratum.⁊.l.quod dicimus.⁊ quod dixi.j̃.de er
rore aduocatoꝝ.l.fi. Et arbitrari debꝫ iudicio meo inspecta q̃̄
titate.de q̃ agit̃ dictio pene plus ⁊ minus ad maiorẽ vel mino
rem q̃̄titatẽ referat̃.⁊ ad hoc facit qͦ notat̃ p arch.xvj.q.iij.q-
cunqꝫ.⁊ de hoc verbo pene no. p eundem extra de sñia ⁊ re iu
1 dicata.c.ad ap̃lice.§.preter hoc. ¶ † In versuũ.i.paragrapho
rũ a phares qͦ est diuisio ⁊ graphia scriptura q̃si diuisio scri-
2 pture:vt no.p arch.j.di.in prin. ¶ † Ibi pandectaꝝ a pan.qͦ
est totũ ⁊ deten doctrina:vt not.in ꝓhemio.ff.in p̃ncipio.⁊ d̃r
pan totum a quodã nomine pan quẽ gentiles transtulerunt in
numerũ deoꝝ ⁊ eum appellauerũt deum nature ⁊ materiaꝫ ex
qua cuncta generarent̃ vt inueni in quodã meo inuentario.iiij
parte de deificatione pan. ¶ Ibi sine rõne q: septẽnarius nu-
merus est pfectus:vt no.p Arch.xciij.di.diaconi.ad hoc vide
quod no.per Az.in summa huius tituli circa mediũ de perfe-
ctione senarij numeri not.per Io.an.in ꝓhemio.lib.vj.§.plt.
ibi Umbilicus ideo sic dicit̃ q: in sui fine terminantur.xxv. li-
bri ⁊ ita medietas qnquaginta libroꝝ habet̃ his q̃tuor ptibus
vnde sicut vmbilicus est quoddã mediũ in hoĩe ita hic q̃rta ps
vel q: q̃rtum est mediũ inter septẽ q: inter tres ⁊ tres. Ibi qua
si pedisequę eaꝝ facit multũ ꝓ determinatione q̃onis termina
te in ciuitate Aretij de ꝯsilio dñi Martini de fano et q̃ erat in
ter Calzolarios ⁊ zabaterios dicte ciuitatis:q: calzolarij coge
re volebant zabaterios tanq̃̄ de eoꝝ societate ⁊ ipsi recusabãt
ꝓ calzolarijs facit lr̃a quasi zabaterij sint sicut pedisequę calzo
larioꝝ ⁊ dependẽtes ab ipsis q: licet nõ faciant sotulares no-
uos reficiunt veteres.pro hac parte allegabatur etiã.j̃. de of-
fi.prefec.vrb.l.j.circa finẽ.et quia ex vna radice procedunt ipse
artes.vt.j̃.de nup.l.vlti.in fine.ff.de pecu.lega.l.ij.cõmo.l.si vt
certo.§.vsqꝫ adeo.cum ꝯcor.ibi in glo.allegatis.⁊ ex̃ de regu.
iur.c.accessoriuꝫ.q̃̄uis enim diuersis noĩbus nuncupentur tñ
sunt idẽ collegiũ.vt.s̃.de hereti.l.quicũqꝫ.ff.nau.ca.stab.l.j.§.
de exercitoribus. ⁊ de lega.iij.l.textoribus. In ꝯtrium facit pri

ma facie.ff.depo.l.j.§.que depositis.sed solui põt. vt ibi in gl.
Item q: diuersis noĩbus nuncupant̃.vt.l.si idẽ.j̃.de codicillis
⁊ de leg.iij.predijs.§.tytio. Itẽ q: diuersas artes faciũt.ff. de
postu.l.ex ea cã.in fi.de excu.tuto.l.si duas.§. antepenul.de as
ses.l.iij.nau.ca.l.j.§. de cauponibus.de leg.iij.ꝑuos.in fin.⁊.l.
legatis seruis.§.si ex officio.⁊ de ꝓfesso.⁊ me.l.oratione.lib.x.
determinatũ fuit qͦ subessent calegarijs p iura ad hoc supra
adducta.⁊ ꝓ determinatione hñ facit.ff.de v̊b.sig.l.ferri ꝓprie
dicimus.§.fabros. ¶ Quintus aũt ibi respũẽtes.vt insti.de fi
deicõ.here.§.sꝫ quia. Ibi tristibꝰ sic.j̃.de feri.l.fi. ibi lacrimosa
⁊c. Ibi bello coalescẽs ciuili.sepe eni moriebat̃ legatariꝰ in bel
lo ⁊ sic legata efficiebant̃ caduca.vt.j̃.de cadu.tol.l.vnica.ĩ p̃n.
Ibi ne luctuosuꝫ monumẽtũ.i.materia siue tractatus luctuo-
sus d̃r etiã monumentũ a memoria. Ibi leta secula. Sic nec bel
lica sunt recordãda tẽpore pacis.vñ Cato.post inimicitias irã
meminisse maloꝝ est. Et qͦ tristitia nõ debeat letitijs cõmisce
ri facit.j̃.de sententiaꝫ passis.l. fi.in fin. ¶ Que oĩa.ibi eloquẽ
tie. Nota tribunianum cõmendari de sciã ⁊ eloquentia. ¶ Et
quod hoꝝ sit melius dic qͦ sciã vt.xxxiiij.di.c.legimꝰ.de vtro
qꝫ tetigi.ff.de ori.iur.l.ij.§.post hos fuerunt.⁊plene p Tulliũ
primo rhetoricoꝝ vbi colligit̃ qͦ sciã sine eloquẽtia ẽ sicut gla
dius in manu palitici ⁊ eloquẽtia sine scientia sicut gladius in
manu furiosi vtrũqꝫ simul iunctũ multa bona attulerũt reipu
blice.⁊ de hoc in Cathone v̊.ꝑmones blãdos.ibi. ipsis reꝝ ex-
perimẽtis.nota verbũ vt et.j̃.vt in poss.legatoꝝ.l.ij.in p̃n.vbi
de hoc dixi.⁊ ideo experientia d̃r reruꝫ magr̃a.vt ex̃ de rescri-
ptis.c.statutũ.in p̃nc.⁊ de ele.quã sit.lib.vj. ibi ex bona opinio
ne. Nota qͦ quis seip̃m commendat ex bona opinione. ¶ Ibi
ab antiqua stirpe. Nota ꝙ ex eo quod quis ab antiqua stirpe
procedit bene p̃sumitur de eo ⁊ si quis habuit p̃decessores pe
ritos alicuius artis ⁊ ip̃e eadem arte vtit̃ p̃sumtio est qͦ sit be
ne ꝑitus in ea ꝓ hoc.j̃.de aduoca.diuer.iudi.l.iubemus.§.⁊ fi
lios.⁊ ibi in glo.⁊ ꝓ hoc.ff.de orig.iur.l.ij. §. et q: magr̃atibꝰ.
versi.deinde cũ esset. Et ideo ad ꝓbationẽ bone opinionis et
fame cõtinue fit capitulũ qͦ natus est de bonis parẽtibus.⁊ ꝓ
hoc.ff.de edil.edic.qͦ si nolit.§.q mãcipia. Sed cũ ꝓspeximꝰ.
Ibi accersitis.i.vocatis siue requisitis. Ibi ꝯstitutionũ.i. qn-
quaginta decisionũ. Ibi ꝓmulgauimus non tñ erãt adhuc in
C.posite. Ibi in oratione nostra.i.in ꝓhemio nr̃o institutionũ
Si quid aũt in tanta. Ibi habere memoriã quam sic diffiniuit
3 tullius.j.rhetoricoꝝ. ¶ † Memoria est firma animi reruꝫ aut
verboꝝ ad inueniẽdũ ꝑceptio ⁊ vide in alphabeto sub lr̃a.M.
in dictione memoria. Quatuor ĩueni scripta vtilia ad memoriã
⁊ expertus sum ĩ meipso. Primũ est vt eoꝝ q̃ quis vult memo
rari quasdã similitudines accipiat ꝯueniẽtes negotio ⁊ nõ cõ
suetuas q: inconsueta magis miramur ⁊ memorie commenda
mus vt de eclypsi solis et alijs inconsuetis ⁊ ex hac cã magis
recordamur eoꝝ q̃ in pueritia vidimus quia nobis videbãtur
magis mirabilia ⁊ ĩcõsueta ⁊ iste similitudines ⁊ imagines mul
tum ĩprimunt ad memoriam si etiam sint similitudines similes
facto de quo agitur perficiũt sed non tñ. Secundũ est qͦ ea q̃
homo vult memorie tenere sua consideratiõe ordinate dispo-
nat vt ex vno memorato ad aliud faciliter procedat. vnde Ari
stoteles in libro de memoria ⁊ recordatione dicit ꝙ a locis vi-
dentur reminisci cuius rõ est quia velociter ab vno in aliud ve
niunt. Tertiũ est vt homo intentioneꝫ ⁊ affectum adhibeat ad
ea que vult recordari quia quãto aliquid animo magis impri
mitur tanto minus elabitur. Unde Tullius in rhetorica dicit
ꝙ sollicitudo conseruat integras simulacrorũ figuras vbi sa-
tis ⁊ obscure tractat de ista memoria artificiali.⁊ ideo Euaul-
fredus anglicus in poetria sua quasi ad finẽ vbi pulcra de hoc
tractat ipsum Tulliũ reprehendit ibi tradit imaginibus per-
egrinis tullius artẽ qua meminisse docet ⁊c.ibi videas. Quar-
tum qͦ cõfert ad memoriã est sepe meditari que volumus re-
cordari. Unde phus dicto libro de memoria dicit qͦ medita-
tiones memoriã saluãt quia sicut ibi dicit. Cõsuetudo est quasi
altera natura.vnde qͦ multoties intelligimus cito reminisci-
mur quasi naturali quodam ordine ab vno in aliũ procedẽtes
et seneca memoria nil perdit nisi id ad quod non sepe respexit
hec et alia dicto libro p phm. In v̊si. mirabile aũt not. contra
multitudinẽ de quo dixi.s̃.l.proxima.§.sed neqꝫ ex multitudi
ne.vnde dicitur. Sepe nocet qui plura docet quia vix retinen
tur Tũc coquitur quidquid capitur cum pauca docentur. Et
ideo seneca in epistolis ad lucillũ ep̃la secũda.improbat lectio
nem multoruꝫ librorum ⁊ speculator etiam de hoc bene in fine
speculi contra cuius opinionem facit:quia fragilis est memo-
ria.vt.j̃.§.sed quia diuine que reparat̃ p libros.nam memoria
nil perdit nisi id qͦ non sepe prospexit. Unde hieronymꝰ ep̃la
xl.vtinã omnia authorum haberẽ volumina vt tarditatẽ inge-
nij eru-

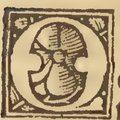
nūꝗ eruditionis diligentia cōpensare3. & augustinus.li.j.cōtra achademicos qui sine scripto aure percipiunt laborē studij sicut venti puluerē colūt. vnde pollicratus lib.vij.c.ix.dicit qđ nō credit sine lectione auctoꝝ posse fieri hominē literarū credo qđ expediat hr̄e multos libros & ex illis vtiliores legere et hoc voluit dicere cato multa legas facito plectis perlege multa: in prosa libros lege. Et ad habendā libroꝝ cōpiā ꝓuocant nos exēpla maioꝝ q multū fuerūt curiosi circa libros habendos vn̄ narrat augustinus lib.xij.de ciuitate dei qđ plato lic3 esset egenus tn̄ tres libros pithagore emit magno ꝑtio & idē narrat de aristotele lib.iij.q emit libros cuiusdam alteris phi post mortē suā maximo pretio & de hoc etiā habet in lib.de moribus & vita & natura phoꝝ in tertia pte. dicit etiā qđ sanct⁹ thomas de aquino. dixit se velle magis hr̄e chrysostomu3 sup mattheū quā ciuitatē parrhisiensem. ꝯtra tn̄ m̄ltitudinē librorum videt seneca in ep̄la secūda ad lucillū & ep̄la.lxxx. vbi videas q2 pulcra sunt. ¶ Sed q2 diuine cōcor.in ꝓhemio antiq compilationis & ibi in glo.sup verbo litigia & ꝓuenusta verba in ꝓhemio clementinarū & in principio & ff.de pre.ver.l.nā natura in aut.qui.mo.natu.effi.legiti.in principio & §.si qs vbi habet qđ natura semper desiderat nouitates & de vte.frat.in principio cogitare eni nō possumus inopinabilia que natura introducit vt colligit ex textu & glo.vt qui obligatas se habere ꝓhibēt res minoꝝ.§.& hoc dicem⁹. Nec igit omnia. ¶ Ibi falsitatis crimine subiectos vt.s̄.de nouo codice cōfirmando §.hunc igitur vt ibi plene dixi. Ibi interpretari vt supra de le. l.fi.& ibi plene. ¶ Ibi ignoꝝ h3 maliciā. Concor.in ꝓhemio ff.§.illud aūt & ibi in glo. Ibi cōstitutione de ꝓhemio.l.loquitur vt.s̄.ꝑxi. ¶ In glo.no.totū falsum hec glo multū allegat in causis qđ testis vel instrumentū totū reputat falsum ꝓpter parte3 de quo dic vt plene dicā.j.de transac.l.si ex falsis. ¶ Leges aūt nostras ibi in iudicijs que adhuc pēdēt. circa hoc dic vt plene dixi.s̄.de legi.l.leges & constitutiones.

¶ Rubrica. De iuris & facti ignorantia.

Super rubrica. Uide azo .in summa hui⁹ tituli & in brocardis de ignorantia & scientia et gloss.rubrice.ff.eodem. & bene & subtiliter per cardi.dy.& io.an.extra de reg.iur.c.ignorātia facti. ¶ Et qs dicat iustus error vide pulcrū tex.j.de incestis nup.l.qui cōtra legū ver.exceptis an iusto errore deceptus credēs indulgentiā verā & dedit eleemosynā eā habeat dicā.j.e.l.cum falsa.

1 ☞ Reus cōtrouersiā facere videtur.
2 Cōdēnatus in executione sententie an possit apponere exceptionē solutionis.

Quamuis. Miles pemtoria3 obijcit post sn̄iam.h.d.cū cām tuā. Ide3 si cām numeri sui qđ pōt vt.ff.de procu.l.filiusfa.§.vetera. Si eni hoc cōcedit vni militi multo fortius toti numero & ita t3 hic odof.cy.& nic.hic in decisa secus ꝑm eos si ageret causa3 alicuius priuati qđ potest si sibi nō obijciatur vt.j.de procu.l.ita demū. tunc eni priuilegiū huius.l.cessat q2 personale est & ideo ad alios nō extendit vt.s̄.de legi.l.iij.& ff. de consti.ꝑn.l.j. Itē nō habet locū in militibus nostri tēporis vt dicā.j.de procu.l.militē & hic p cy.& nic. Idem dicit de militibus celestibus hoc est clericis q2 non est iure cautu3 qđ eis subueniat in ignorantia iuris immo scire debent vt.s̄.de legibus.l.leges sacratissime nisi ageretur causa ecclesie q2 tunc ecclesia lesa restitueretur vt.s̄.de sacro sanc.eccle.l.fi. & hec scđm odof. eliciunt ex apparatu a3. Ageres exponit glo.i.defenderes multis etiā alijs modis exponitur & accipitur vt in alphabeto meo sub titulo de ver.signi. sub litera a dictione ageres ꝑm ergo glo.loquit hec lex in milite reo secus in actore omittēte replicationē ꝑm Iaco.butri. licet quidā cōtra vt cy.hic ꝑm pe.quasi sola simplicitas militaris fuerit causa huius.l.sed nō est verū immo etiā alie rōnes vt in glo.patet. Preterea miles actor potuit sibi prouidere ꝯsulendo peritiores & ideo sibi nō succurritur vt.ff.quis ordo in bonoꝝ possessio seruet.l.in bonoꝝ.reus agit sibi sic preuidere nō potuit & pro hoc.ff.de reg. iur.l.fauorabiliores. Secūda expositio glo.que dixit qđ q excipit agit falsa est vt.ff.de verbo.signi.l.verbū oportebit.§.fi.
1 & q2 hic nō excipit sed exceptionem omisit. ¶ Et ꝑm primam expositionem nota qđ reus videt facere controuersiā de quo no.ff.de procu.l.nō solum.§.si status & dixi.j.de transactio.l.

si quis maior. ¶ Ignorantia iuris quid si facti videt ide3 multo fortius vt.ff.de confes.l.nō fatet. Sed dic contra et serua in hoc ius cōe.s̄.l.error.j.e.cy. ¶ Ibi allegationes exponit in gl.
a 1.a Exceptiones peremtorias & sic ꝑ allegationibus facti sic sumitur etiā.j.de iudicijs aut.iubemus. vbi de hoc plene alibi ꝑ allegationibus iuris.ff.de mino.l.minor aūt magistratus.§. j.& l.minor.xxv.annis in vtraq3 significatione posset sumi.j.si ex falsis allega.excusatus sit tutor. Et licet de perētoria intelligat glo.idē tn̄ in dilatoria & declinatoria ex generalitate hui⁹ l.ꝑm odo.& Iaco.butri. Cy.hic cōtra ꝑm pe. Ibi omiseris secus si remiseris vt.j.de pactis.l.postq̄ liti. Ibi satisfecisti quia tunc repeti non possit vt.j.de condi.inde.l.j.odo. qđ tn̄ dic vt ibi dixi. Ibi permitto opinio azo.fuit per restitutionē odofr. hic & cy. qđ ipso iure inter que multū refert q2 si per restitutionē.j.quadri.vt.j.d in inte.resti.l.supuacuā si ipso iure ꝑpetuo vt.j.de excep.licet. Sed dici posset aut est talis exceptio q red dit iudiciū retro nullū & auditur qn̄cunq3 q2 nō videt post sententiā opponi cū iudiciū & sn̄ia nulla fuerint vt.l.l3.j.de pcur. Aut nō reddit retro nullū & tūc est talis q nō rescindit decisa per sn̄iam & audit & sic loquit.l.fideiussor.§.idē rn̄dit de fideiu. & sic posset dici de.l.nesennius & l.ex diuerso hic in glo.allegatis. Aut rescindit aut nō audit fallit in macedoniano & milite ope resti.vt hac.l.ff.ad macedo.l.tā & si & j.si aduer.rē iudi.l.ij. Officiū ergo iudicis erit proposita ista exceptiōe p milité beneficio huius.l.sup ea ꝓnuntiare eā admittendo si admittēda fuerit vel eam reijciendo si nō fuerit audienda. ¶ Quid ergo si iudex eā admisit cū nō esset admittēda vel eā reiecit cū reijcienda nō esset nunqd poterit appellari & videt qđ non cū iste iudex sup executione cognoscat a quo nō videt appellari posse vt.j.quoꝝ ap.nō reci.l.ab executiōe. In contrariū videt q2 si minor cōdēnatus petat restitui & sibi denegetur appellat vt.j.si sepius in inte.resti.pe.l.j.& hāc t3 hic odo.& cy.& ad.l.ab executione rn̄deo qđ verū est si modū nō excedat. hic aūt modūexcedit cōtra iustitiā exceptionē iustā nō admittendo. ꝑ hoc extra de offi.dele.c.ex literis cū ibi notatis dicit ēt qđ hoc casu quadrimestre tēpus cōputabitur militi ex die huius secundi pronuntiamenti nō ex die primi vt.j.de vsur.rei iudic.l.ij.ff.de re iudi.l.negotioꝝ & de infamibus .l.furti.& cy.& hic nic.& tenet hic glo.qđ iste miles conueniebatur actione in factū q orit ex re iudicata vt.j.de iureiu.l.actori & ff.de re iudi.l.miles.§.fin. quod nō nego posse fieri. Sed cōsultius & vtilius est petenti executionē sn̄ie qđ eā petat officio iudicis vt ꝓbat.ff.ne vis fiat ei.l.si quis missus & de minori.l.minor & est expressum.ff.de euic.l.si pignora. qđ fiet sine libelli oblatione vt de hoc notat ꝑ rofr.in libello de act.in factū que descendit ex re iudicata & de bono.pos.secundū tabu.§.sed videt vbi dicit fatuū esse qui petit executionē sn̄ie per actionē in factū cū petere possit officio iudicis. Cyn.tn̄ in ꝑralle.l.actori tenet ex re iudicata nō nasci actionē in factū sed actionē iudicati vt dicta.l.miles.§.iudicati.& j.de arbitris.l.ne in arbitris.cū enī ipsa propria actio iudicati oriatur vt ibi nō est recurrendū ad actionē in factum & l. actori sic intellige qđ sicut ex sentētia orit actio iudicati sic ex iuramēto actio in factū & hoc innuit ibi litera ad similitudinē iudicati &c.cy. Et de ista sn̄ie executione plene nota.in speculo de sn̄ie executione.§.breuiter dicendū est. & hanc opi.sequitur odo.j.de lit.cōte.aut.offerat in fi.& archi.ij.q.i.c.sicut in iudicio. vbi etiā tenet qđ executio sn̄ie fieri pōt diebus feriatis de quo dicā.j.de ferijs.l.vlti.& hanc opi.quod iudicis officio fieri possit sequit glo.extra de officio dele.c.pastoralis.§.q2 vero & inno.de restitu.spo.c.cū ad sedē in prin.secunde glo.&.j.de iudi.l.j.circa finē magne gloss.& extra de libelli oblatione.c.j.in glo.secunda ver. Item videt.l3 contrarium videatur innuere extra de dila.c.ij. In glos.hic habes argumentum ver.si aūt vocatus venerit ibi innuit executionē fieri per actionē in factū & idē in glo.j.de liberis exhiben.l.j.& p hoc.ff.de re iudi.l.preses prouincie in fi.j.quando ex facto tuto.l.j.& de fideiussori.l. fideiussor in id.§.j. Licet aūt libellus nō sit necessari⁹ ꝑm opi. predictā est tn̄ necessaria qualisqualis scriptura que vice actorū sufficiat vt dixi.s̄.de his qui in eccl.ma. In glo.vlti.ad hāc glo.sepe recurritur cum tractatur de peremtoria opponenda post sn̄iam.eadē glo.est institu.de excep.§.appellatur.& in l.tam & si.ff.ad macedonianū & no.de hoc per gofre.in summa de exceptio.§.regulariter & §.sequenti. ¶ Et l3 glo.numeret plures casus tantu3 ad panciores possunt deduci q2 lex nesennius & l.ex diuerso loquuntur in eadem exceptione. scilicet vt quis conueniatur inquantum facere potest licet hoc contingat ex varijs causis nec potest dici proprie exceptio quia non excludit in totū nec perpetuo intentionē actoris nam si perueniant ad pinguiorem fortunam tenentur vt dictis.l.patet.

a ¶ Exceptio[nes]. Adde notata hic ad bar. in litera.g.

exceptio aūt peremtoria semꝑ agenti obstat vt institu.de ex-
cep.§.appellat.⁊ pro hoc ⁊ ꝑ gof.in summa de excep.§.regu
lariter.Itē.l.licet.j.de ꝓcur.⁊ alie.l.in quibus iudiciū reddit
retro nullū respiciunt eundē casum ⁊ idē puto si snīa nulla di-
cat lz iudiciū fuerit aliqḋ.exceptio eñi nullitatis ipedit execu
tionē si statim pōt ꝓbari ar.ff.ad exhiben.l.iij.§.ibidē.⁊ vt in
pos.l.si is a quo.secus si morā de litis cā opponeretur.j.de fal.
satis apte guid.de suz.extra de in inte.restitu.c.suscitata.⁊ ibi
de hoc tñ plenius notat extra de officio dele.pastoralis.§.qꝛ
vero.Iste tñ nō sunt ꝓprie exceptiones.Sz declarationes nul
litatis qꝛ qḋ nullū est rūpi vel excludi nō pōt vt.ff.de iniusto te
sta.l.nā ⁊ si sub cōditione.§.rūpendo.Itē.l.si fideiussor.§.idē
rñdit cū si.⁊ de le.j.l.si res legata.in fi.de admi.tuto.l.si mino
ris de contrario iudicio tute.l.ij.⁊ ibi notat.In quibus petit
actionū cessio post snīam similiter nō videt exceptio ꝓprie.sz
cuiusdā beneficij iploratio de natura eniz exceptionis est solū
excludere nō petere vt.ff.de excep.l.ij.Et ideo forte hic in tex.
ponit verbū allegationes qḋ cōprehendit oīa predicta ⁊ non
verbū exceptiones lz glo.sic exponat.Utrū aūt exceptio perē
toria possit ꝓbari post publicationē testiū dicā.j.de testi.⁊ qui
dā habēt de proba.aut.q semel.Sz lz glo.numeret istos solos
casus tñ vident etiā alij in qbꝰ pemtoria obijci pōt post snīam
Primo qñ ex falsis instrumētis lata est snīa vt.j.si ex fal.istru.
per totū qḋ tñ fit ope restitutiōis vt.ff.de re iudi.l.diuus ⁊ ibi
not.⁊ plenius ꝑ arch.ij.q.j.sicut in iudicio.circa fi.Itē excep.
cōpensationis vt.j.de cōpen.l.ex cā.scdo rñso vbi de hoc licet
nō proprie sit exceptio qꝛ q cōpēsat nō excludit sz implet ⁊ sol
uit vt.j.de cōpe.l.si cōstat.Itē exceptio doli seu supuenientis
equitatis vt.j.de re iudi.l.j.extra de purgatione vulgari.c.si-
gnificātibus.⁊ ibi plene in gl.⁊ ꝑ inno.⁊ eundē de immunita.
eccle.c.qꝛ plerisqꝫ.in glo.magna.v̄si.nā ⁊ si sciret ⁊ ꝑ az.in sum
ma de re iud.§.j.⁊ qñ actio de peculio est annalis.l.j.§.questitū
al's est.l.ꝑ se ⁊ de condi.sine causa.l.si fullo.⁊ ad hoc est pulcer
textus.ff.de excep.doli.l.q equitate ⁊.l.in criminali.ff.de qōni
bus.l.j.§.si qs vltimo.Idē si vir iudicio ecclesie ꝓpter forni-
cationē eiecit vxorē deinde ipse adulteriū cōmittat nō obstan
te snīa pōt vxor petere eū sibi restitui vt extra de diuor.c.ex li-
teris .cū ibi notatis.Unde dic ꝭz dy.aut exceptio peremtoria
cepit cōpetere post snīam ⁊ pōt opponi vt.ff.de transac.l.post
rē iudicatā.qꝛ exceptio rei iudicate nō obstāt in iure qḋ postea
superuenit vt.ff.de except.rei iudi.l.si mater.§.eandē.Si ante
snīam cōpetebat aut ꝑ eius obiectū nō venio ꝯtra snīam ⁊ pos
sum eaz opponere qꝛ exceptio rei iudicate nō obstat vt.ff.de
excep.rei iudi.l.duobus.Aut venio extra sentētiā excipiendo
⁊ tūc aut opponit agenti ex snīa actio in factū que oritur ex re
iudicata vel petenti executionē snīe per officiū iudicis qḋ est
vtilius vt dixi.⁊ tūc regulariter nō pōt opponi peremtoria vt
l.peremtorias.fallit in casibꝰ hic notatis.Aut opponit agenti
nō ex snīa sed pristina actione qḋ pōt vt dicet.j.de iudic.l.j.et
hoc casu bene pōt opponi exceptio pemtoria vt nota .dicta.l.
duobus cy.modū ꝓponendi hāc exceptionē hic late no.cy.sz
cōmuniter hoc sciunt bene facere aduocati ⁊ ideo omitto.Itē
exceptio retentionis rōne expensarum factarum in re quā cō
dēnatus sum restituere etiā si ius retentionis mihi seruatum
nō esset in snīa qḋ est notabile vt nota.ꝑ hosti.in summa de ex
cep.§.qñ ⁊ qualiter.ver.Itē est forte.⁊ ver.se.a plenius in spe
culo de exceptio.§.dicto ver.Sed pone edificaui ibidē etiā no
1 tat qḋ si sum tibi cōdēnatus ad pretiū rei vendite in executio-
ne possum opponere rē mihi nō esse traditā ⁊ de snīe executio
ne.§.fi.v̄si.Itē pone emtor ⁊ versi.se.Querit etiā dñs gui.de
2 suz.si cōdēnatus sum †nūquid in executiōe possum exceptio
nē solutionis opponere si assero instrumētū solutiōis me post
snīam inuenisse ⁊ illud ꝓduco.Speculator tz qḋ sic dicto ti.de
snīe execu.§.vlti.ver.illud aūt querit.⁊ precipua ratio specula
toris videt qꝛ solutum indebitū ex causa iudicati repetit ꝑ cō-
ditionē sine causa vt no.in glo.ff.man.l.si fideiussor.§.in omni
bus.multo ergo fortius nō soluti dat retentio sed ista opinio
glo.⁊ speculatoris reprobat per dñm ric.ol.⁊ Iaco.de are.Si
eñi verū esset qḋ solutū ex cā iudicati repeti posset.multo for-
tius cōpensari sed cōpensari nō pōt vt expresse patet.j.de cō-
pen.l.ex causa.⁊ qꝛ si repeti posset conditione sine causa.ll.que
dicunt ex causa iudicati solutū nō posse repeti imposite eēnt
verbis tm̄.⁊ hanc opi.tenet cyn.j.de condi.indebi.l.j.per iura
hic allegata.pro opi.etiam speculatoris facit quod dixi.s̄.de
exceptione equitatis superuenientis.Sed responderi posset
quod ibi equitas superueniebat post snīam hic autem excep.
solutionis competebat ante sententiam lz instrumentum post
sententiā repertuz diceret ꝓ opinione etiam predicta facit.ff.
de pig.l.si fundus.⁊ si pluralis.Dñs guido tenet oppositum
per.l.peremtorias.j.snīam rescindi non posse ⁊.j.de re iudi.l.
sub specie.cū ibi notatis ⁊.l.ad solutionem.in fi.⁊ quod no.ff.
de iureiu.l.admonendi.Et pro eius opinione ēt facit qꝛ si pro
ducis instrumentū falsum ⁊ excipio de falso ⁊ iudex cōtra ius
meū pronuntiat ipsum verū in executione de falsitate instr̄i ex
cipere nō possum si nō appellaui vt bene no.per cōpost.extra
de rescriptis sup literis.iiij.colū.ver.sed qd si instr̄m.pro hoc
j.si ex falsis instr̄is.l.fi.Opi.domini gui.veriorē puto ⁊ de hoc
no.ꝭm iaco.de are.j.de cōditione inde.l.j.⁊ de hoc late no.per
hosti.in summa de snīa ⁊ re iudi.§.quot sunt eius species vl-
tima colū.ver.sed nunquid.⁊ ver.sequēti vsqꝫ in finē titu.Ad
predicta etiam faciunt notata in simili questione.s.si fui condē
natus et solui iterū petis idem ⁊ cōdēnor.an in executiōe pos
sim de solutione opponere in questionibus dñi py.xl.q.que
incipit in illa questione vtrū q secundo soluit ex causa iudicati
⁊c.Et ad corroborationē etiā predictorū facit qꝛ ista exceptio
solutonis tollere nō pōt actionem in factū ex re iudicata de-
scendentem qm̄ ista solutio presupponitur facta ante sentētiā
⁊ sic snīam postea secutam non tollit ⁊ ita videt sentire.d.dyn.
institu.de accu.§.in personam.in lectura sua in glo.sua que in
cipit qꝛ iuramentum ⁊ qꝛ speciale est hic in milite qḋ opponat
peremtoriam post snīam ergo in alijs secus ⁊ pro hoc etiaz fa
cit qḋ no.j.e.l.si post diuisionē in solutione contrarij de.l.cum
putarē.ff.fami.ercis.vbi diuisio facta auctoritate iudicis non
rescinditur al's sic.inno.tamen videtur tenere opinionem spe.
in dictis.c.significantibus.de purg.vul.⁊ de immuni.eccle.qꝛ
plerisqꝫ in glo.prima ver.nam ⁊ si sciretur.Dubitari etiam vi-
di si statuto caueat quod bannito agenti non reddat ratio vel
non soluenti collectam vel nō eunti ad exercitum si non obstā
tibus predictis exceptionibus facta sit talibus ratio per iudi
cem ⁊ reus in eis ꝯdēnatus nunquid in executione possint pre
dicte exceptiones opponi ⁊ possunt allegari pro ⁊ cōtra mul
ta ex superius allega.Sz latius tangendo videt qḋ dicte exce
ptiones post snīam admitti non debeāt qꝛ aut dicemus tales
exceptiones dilatorias ⁊ opponi debuerunt in initio.vt.j.de
probati.l.exceptionem.cum ibi notatis.Aut declinatorias et
tunc añ lit.cōte.debuerunt opponi ⁊ probari vt.j.de excep.l.
fi.ff.de iudi.l.sed ⁊ si susceperit in prin.nisi ignoraret ⁊ reus si-
bi competere qꝛ tunc etiā post snīam posset vt.j.de procur.l.lz
⁊ si a nō cōpe.iudice .l.fin.⁊ idē est etiā in dilatorijs omissis er
rore facti qꝛ quandocūqꝫ possint opponi vt nota.j.e.l.error in
glo.parua que incipit pone casuz.Sed hic talis ignorantia ꝓ
tendi non potest cum talia publice fiant.vt.ff.de institu.l.sed
⁊ si pupillus.§.scribere cum similibus in fi.diceretur quod et
si statutum vel edictum publice factū ignorare non possit po
test tamen probabiliter ignorare eum fuisse bannitum vel nō
soluisse collectas vel ad exercitū nō iuisse cum in talibus igno
rantia presumat vt.ff.de proba.l.verius.Si dicamus eas per
emtorias ante sententiā debuerunt obijci ⁊ probari vt.j.snīaz
rescindi nō posse .l.perētorias.Si dicamus eas anomalas nō
est reperire eas obijci posse post sententiam.In contrariū vi-
detur qꝛ iste exceptiōes sunt odiose ergo post snīam obijcient
sicut et exceptio macedoniani que odiosa est vt hic in glo.nota
tur ꝑ.l.ff.ad macedo.l.taz ⁊ si.Pro solutione predicte questio
nis dicendum est qḋ dñs gui.de suz.tenet qḋ post sententiam
obijci possunt illa potissima ratione qꝛ cum statuto caueat ta-
libus in causis reddi ius nō debere cum dicitur etiam qñ peti
tur snīa executioni mandari vt.j.de excep.rei iudicate.l.si cau
sam iudicati.de euicti.l.si ob causam.⁊ si in causaz iudicati pi-
gnus captum sit in rubro ⁊ nigro cum ergo prohibitū sit eis
ius reddi non poterit reddi in causa executionis si obijciatur
⁊ ita tenet in suis questionibus statutoruz.viij.folio vltima co
lūna ver.sed pone qḋ statutū est quod omnes homines ciuita
tis.Ita etiam determinauit dominus gui.contra dominum
az.qui hanc questionem disputauit bononie.M.ccclxxiiij.et
incipit questio capitaneus ⁊ antiani ⁊c.Alij aūt distinguunt
aut statutum habebat adiectionem tēporis puta nō fiat ratio
vsqꝫ ad quinquenniuz ⁊ tunc obijci possit post sententiam ad
instar beneficij quo quis condēnat inquantū facere potest qḋ
similiter differt executionē vsqꝫ quo ad pinguiorem fortunaz
peruenerit vt supra dixi ⁊ probat.ff.de re iudicat.l.nesennius
in fi.maxime ꝓbabiliter potuit ignorare vt predixi.Si autez
non habet adiectionem temporis tunc dicunt post sententiaz
obijci non posse per iura ꝓ hac parte preallegata.Dñs autez
iaco.de aret.videtur vim facere vtrum talis sententia lata sit
ipso iure nulla an sit opus ab ea appellare.Et qḋ sit nulla sic
arguit.Primo quia cōtra statutum lata ergo nulla vt.s̄.de le
gibus.l.nō dubium.Itē quia in iudicijs regulariter requirū
tur tres persone.s.actoris rei ⁊ iudicis vt.j.de iura.calum.l.
ij.circa

ij. circa principiũ de iudi. rem non nouã. §. patroni et extra de verbo. signi. c. forus. §. modi. cũ si. hic aũt defuit persona actoris cũ sit ab agendi facultate exclusus cuz nihil intersit nõ fuerit actor aut inhabilis vt. ff. qd cuiuscũq; vniuer. no. l. j. §. fi. cũ si. cũ ergo nõ habuerit executionẽ officij actoris cũ ei agere sit interdictũ factũ ab eo nullius est momẽti vt. ff. de tuto. et cura. datis ab his. l. nec mandãte. §. j. de iudi. l. cũ furiosus. cum si. si em̃ agat qui nõ põt agere iudiciũ nullũ est vt. j. de procu. l. 3. et ff. de collu. dete. l. cũ nõ iusto. j. de tuto. qui satis nõ de. l. in dubiũ cũ si. Itẽ vbi fauore alicuius denegat̃ sibi potestas agendi vt minori sine tutore vt. j. de aut. prestã. l. clarũ. si fuit in iudicio sñia cõtra eũ lata ipso iure nulla est vt. j. qui legi. psonã p totũ et. j. si aduersus rẽ iudi. l. cũ ãt vos minores ita cũ suo odio negaret̃ alicui ptãs agendi si obtinuit ipso iure dz esse nulla vt cõtrariorũ eadẽ sit disciplina vt. ff. de le. iij. l. fi. §. fi. cũ si. Secus tñ si est cõtra eũ lata esset nõ sicut lata p minore tz vt. j. de procura. l. nõ eo minus. ita contra dictũ bannitũ agentẽ lata tenebit ne qd eius odio statutũ est retorqueat̃ in eius cõmoditatẽ cõtra. l. ff. de interdictis et relega. l. relegatorũ. §. fi. et. s. de her. l. curiales. itẽ pro hac pte est patenter. ff. de iud. l. nõ idcirco. §. cũ postea. si quis cau. l. quoties. et. j. de iudi. l. seruus. Itez pro hoc extra de excep. c. exceptionẽ. et hanc tz dñs ol. j. de ordine cogni. l. fi. vt ibi in fi. dixi. Ecõtra videt̃ qd talis sñia valeat cũ nõ sint opposite dicte exceptiones vt. j. de procu. l. ita demum et. j. locati. l. milites cũ si. Itẽ in criminalibus nõ potest interuenire pcurator et tñ si interueniat et nõ opponatur valet iudiciũ vt. j. de adul. l. quãuis indubitati et dixi. dicta. l. ita demũ et plene no. per io. an. extra de iudi. c. j. lib. vj. Sic et alias valet pcessus nisi excipiat̃. ff. de adul. l. ij. §. si publico et. l. si maritus. §. prescriptiões. sic ergo ex quo actor per exceptiones predictas nõ fuit repulsus nec a parte nec a iudice debet valere processus et qd dicit̃ in statuto nõ fiat ratio intelligat̃ si excipiat̃ vt et alibi. ff. de dam. infec. l. dies. §. hoc iudiciũ et de magistra. cõuẽ. l. j. §. magistratib9 et de operis no. nunt. l. de pupillo. §. q opus Et no. simile de iur. calũ. l. ij. §. sed qr. Itẽ licet iudex nõ debuerit sibi ius reddere tamen ex quo reddidit valet. ff. de interdi. et rele. l. relegatorũ. §. ad tẽpus et qñ ap. sit. l. j. §. biduũ. Nã ius reddere dicit̃ etiã si inique decernat vt. ff. de insti. et iure. l. ius pluribus et. j. qñ puo. nõ est necesse. l. ij. et hoc etiã. ff. de penis. l. mortis. §. iste fere. Itẽ si excõmunicatus agat qui equiparatur bannito valet sñia pro eo lata vt extra de excep. c. pia li. vj. Non ob. p realle. c. exceptionẽ eo. titu. qr correctum est per ipm c. pia. So. ẽm ipsum dñm iaco. Aut sñia cõtinet errorẽ expressum vt cõdẽno te meuio bannito et tũc nõ valet vt dicta. l. ij. j. quando prouo. nõ est neces. ff. que sñie sine appel. rescind. l. j. §. Item eũ contra sacras. Aut opposita exceptione iudex condẽnat in contẽtũ habita exceptione pro nulla et tũc idẽ arg. ff. de fer. l. j. §. j. aut qr ipsaz exceptionẽ probatã nõ habuit vel qr legitime erat bannitus vt. ff. de re iudi. l. iiij. §. condẽnatũ vel qr exemtus erat de banno et sic habuit exceptionẽ obiectaz p reprobata et tunc valet sñia ar. ff. de re iudi. l. cum prolatis de nego. ge. l. si autẽ. §. si quocũq; modo et. j. de fide instru. l. fi. sic et alibi inquirit̃ causa motiua ad iudicandũ. ff. de euic. l. sed si ex vtriusq; et hoc sciri poterit ex qualitate disceptatiõis facte circa exceptionẽ vt. ff. de iniur. l. fi. Si vero nõ fuerit obiecta tũc iudicium et sententia nulla erunt per iura ad hoc supra allegata. Nõ ob. l. ita demũ qr p cõtestationẽ factus erat miles dñs litis et iõ suo noĩe exequit̃ causam vt. ff. de doli excep. l. si pcur. et de appel. l. ab executore. §. fi. et agere militi pprio noĩe nõ est interdictũ vt. j. de pcu. l. qui stipendia bãnitus aũt suo nomine agere nõ põt. Eodẽ mõ põt responderi ad id qd dictuz est de pcuratore interueniente in cã criminali. Itẽ non ob. qd fieri nõ debet. etc. qr illud cũ soli iudici datur ptãs in iudicio contẽtioso circa id qd sue iurisdictioni mandat̃. tũc em̃ valet ppter rerũ iudicatarũ authoritatẽ vt. ff. ad trebell. l. seruo inuito. §. cũ pretor. sed hic persona est affecta et vt inhabilis in iudicio eẽ nõ põt. Itẽ nõ ob. c. pia qr ibi est dispensatio de equitate canonica nec sunt paria ex toto excõmunicatio et bannum. Nam excommunicatio habet probari infra octo dies vt dicto. ca. pia non sic de exceptione banni cum hoc iure non reperiat̃ expressum Iaco. de are. ¶ An si bannitus exeat de bãno valebit qd actũ est dixi. j. de hede. inst. l. j. vbi multa de materia ista bannitoruz dixi. ¶ Et de materia que possunt obijci post sententiã notatur in brocardis de sententijs rubricella post rem iudicatam et rubricella solutum ex causa iudicati. ¶ Unum esset etiã notandum qd si petitũ sit castrum pertinentijs qd fieri potest vt extra de restitutione spoliatorũ. c. cum ad sedem. et condẽnatus est reus ẽm formam petitionis qd in executione probari et declarari poterunt pertinentie vt dicto. c. notatur. per inno. circa principium. etc.

Um ignorantia. Ibi sera pce. No. ꝙ tarditatẽ p hoc. ff. locati. si in. l. §. colonus. j. de officio rec. puincie. l. ciuitas rhodiorũ ecõtra reprobat̃ nimia festinãtia. vt. j. õ execu. rei iu. l. nimis ppere xxiiij. q. iij. notificasti et tangit̃ p archi. xciij. di. c. j. et p io. an. ex de elec. c. vlt. lib. vj. et dixi. ff. de ad. tutor. l. tutorq; reptoriũ. §. j. et in aut. de resti. et ea que parit. §. fi. in gl. vlt. in fi. ad tollẽdũ varietatẽ glo. sic distingue ẽm iaco. de are. Aut est hereditas extranei aut ascẽdentiũ. Si extranei semel repudiata haberi potest vt. j. de repu. here. l. sicut fallit in minore qui recuperat beneficio restitutionis nisi sit per aliũ apprehensa vt. ff. de mino. l. qd si minor. §. sceuola. Si sit hereditas ascẽdẽtiũ aut heres est suus et tunc si res sunt distracte vel eo repudiante est p aliũ apprehensa et nõ põt postea per eum rehaberi. Nã per aditionẽ alterius adeunti dominiũ acquiritur vt. ff. de acqui. pos. l. cum heredes et hoc probat̃. ff. ad tertu. l. filij. §. j. de rebus distractis probat̃. j. de repu. here. l. fi. nisi esset minor vt. j. e. l. §. fi. Si vero nõ sit per aliũ apprehensa nec res distracte tunc si est maior. j. trienniũ recuperat. Si minor toto tẽpore minoris etatis et tẽpore ad resti. cõcesso et eis elapsis vsq; ad trienniũ et dicta. l. vlti. et sic intelligat̃. j. de iure delibe. l. suum heredẽ. Si vero heres non sit de suis aut agit̃ de hereditate matris et tunc si est alij applicata recuperare non potest. si non est applicata potest vsque ad annum vt dicta lege filij. §. primo ad tertulianum. Si vero tractatur de hereditate patris rehabenda per emancipatũ tunc si est alij applicata nõ auditur vt hic et. j. quando nõ petẽ. partes. l. vnica. Si non est alij applicata admittit vsq; ad tempus petẽde bonorũ possessionis vt dicta. l. filij. §. j. et de col. bonorũ. l. nunquã et. j. l. pxima. hodie videtur sublata differentia emancipationis. et patrie potestatis p aut̃. de here. ab intesta. iaco. distinctio aũt glo. de qua hic cy. late tãgit licet finaliter non approbet vtrũ dicat nõ adeo vl' repudio tolli videt̃ per. l. de arbitris. l. nec in arbitris. §. fi. et ibi dixi. Et ad. l. filij mater. §. j. vbi dixit nõ adeo respondet cy. qd ibi poterat penitere vsq; ad annũ et ideo dicit qd qualitercunq; dicat etiã nõ adeo repudiare intelligitur vt. ff. de sepul. viola. l. iij. §. is cuius cy. de hoc ẽt notat̃. j. vnde liberi. q se patris in prin. glos. et per me in prin. lectare et vide rofre. in titulo ad officia. circa finem etc.

Jemancipata. Hoc dicit qr finõ eẽt emãcipata nõ petijsset p vñ liberi sz petijsset iure ciuili. Intra annũ qui dat̃ ad bonorũ possessionẽ petendã vt in isti. de bono. pos. §. liberis. In glo vlti. in fi. Quod dic vt ibi vel dic ꝙ hic nõ renuntiauit sed fuit solũ tẽpore exclusa vñ adhuc admittitur vt dicto. §. ol. et fran. vel dic vt dixi j. qui ad bono. pos. ad possunt. l. iuris ignorantiam.

Ipost diuisionem. In hac. l. erronea traditio. ¶ In sequẽti erronea cõfessio. ¶ In tertia erronea stipulatio. In hac de effectuali dñij translatione In sequenti de probatione. ¶ In tertia de obligatione agit ol. ¶ Ibi amicuz nr̃m. Imperator vocat rectores amicos vt. et. ff. de officio prefe. vigilũ. l. fin. Ibi fide veri qr ille nõ fecerat qd dicebat fecisse. Infirmata. i. firma pronuntiato. Ibi testiuice qr vere nõ erat testm̃ licet pduceret̃ p testamẽto. ¶ Ex hoc sumunt aduocati illud qd sepe dicũt talis pdu̾xit talem scripturã vice publici instrumenti vel vice sñie quando volunt cõsentire qd sit instrumentum vel sñia aliquando dicunt in facie instumẽti vel in facie sñie ol. in glos. qr minus in fi. arg. j. de edicto diui adriani. tol. l. fi. et hoc verũ de solẽnitate q̃ subiacet intellectui puta an testes sint liberi vel serui nõ de illa que subiacet visui ol. ¶ In glo. vlti. ibi colligitur hanc approbat od. et cõmuniter omnes. Ibi solu. vt ibi qr ibi sciens hic ignorans ol. Ibi extraneis vt legatarijs ol. Ibi naturaliter tñ hoc est falsum vt no. j. e. l. cum quis. qr ex stipulatione inutili vel min9 solenni non oritur etiam naturalis vt'. ff. de verb. obli. l. prima §. cõtra si sine verbis et de constitu. pecu. l. j. §. eum qui inutiliter. oldr. Ibi quasi essent septem vel erant septem. Sed vnus sigillauerat bis hic qr si non fuissent nisi sex et credidisset septẽ fuisset supina ignorantia et iõ non excusaret vt. ff. de iur. et facti ignorantia. l. nec supina. pa. fi. ¶ Ibi medietate medietatis p intellectu gloss. facit. ff. de verbo. oblig. l. qui rome. §. duo fratres qui potiores iu pignore habeant̃. l. iij. §. fi. et qd no. j. fa. er. l. si familie. Dicas qd putabat hereditatẽ omnẽ p idiuiso et iõ in diuisione medietatis trãsferebat in coheredẽ tanquã ipsius et sic ppter errorẽ nõ transferebat dñium. et ideo partem illam

rei ven.repetit aliā medietatē medietatis transferebat vt pro
priā illā repetit ꝯditione sine cā.p.si. Ibi.l.dedi.§.penul.⁊ in
ea habet locū prima opi.Iaco.Ibi.l.j.⁊ in ea hꝫ locū secūda
opi.Iaco.

1 Veritas per falsam demonstrationē nō mutatur.
2 Eleemosynā dans pro indulgentia cōsequēda quā credit ve
rā an consequatur.

1 Cum falsa. No.pulcrū principiū qꝛ p fal
sam demonstrationē veritas
nō mutat̃ vt.j.de falsa cā adiecta.l.ij.⁊ optime.ff.ad
munici.l.assumtio.in prin.⁊ de ista veritate vide qđ
dixi.j.de eden.l.ij. ¶ Que faciūt ad qōnē si quis iusto errore
2 ductus credēs indulgentiā verā dedit eleemosynā p indul
gentia q̄ nō vera ipsam indulgentiā cōsequat̃ hec lex est arg.
cū cōcor.qđ nō est maxime in spiritualibus vbi veritas nō so
lū opinioni p̄fert̃ imo etiā p̄sumtioni iure que est maioris po
tentie ⁊ virtutis.xxxv.q.ix.§.his ita ⁊ notat̃ expresse p archi.
de voto ⁊ voti.redē.c.j.li.vj.⁊ de offic.dele.cū plures.⁊ p hoc
de peni.c.indulgentie li.vj.⁊ in clementinis eo.titu.c.abusioni
bus.vbi de multiplici deceptione aīaꝝ q̄ deceptio nō resultat
nisi ex defectu indulgentie nō aūt ex extorsione pecunie qꝛ il
lud nō noceret imo q̄ndoq꜄ pdesset arg.v.q.v.nō oēs. In con
trariū facit error cōis qui veritati p̄fert̃ vt.l.barbarius.cū simi
libus ⁊ de supel.leg.l.labeo.⁊ pro hoc extra de presbytero nō
baptizato.c.veniens qꝛ deus nō ex operibus iudicat sꝫ ex intē
tione ⁊ corde.xxij.q.v.q periurare.cor em̄ interrogat ⁊ nō ma
nū.xxiiij.q.iiij.si quid ⁊ nō tm̄ considerat q̄ fiunt quā quo aīo
xvj.q.vj.si a sacerdotibus.vn̄ isidorus ex intētiōe pbat̃ qd bo
nū aut indignū ⁊ Ambrosius vbi nō adest intētio opi nō dicit̃
meritoriū vel demeritoriū ⁊ beda ex merito intētionis discer
nunt̃ opa an sint lucis vel tenebraꝝ ⁊ glo.mat.xij.thesaurꝰ est
cordis intētio ex qua deꝰ iudicat opa.voluntas em̄ ⁊ ppositū
maleficia distinguūt vt.ff.de furtis qui iniurie.Sed ad predi
cta r̄ndet̃ qđ vera sunt ad hoc vt actus iudicet̃ bonus vel ma
lus.⁊ p hoc.ff.de iniur.l.illud.§.fi.⁊.l.Itē apud.§.si quis vir
ginē vbi actus fuit iniuriosus.⁊ tn̄ nō tenet̃ de iniuria qꝛ non
habuit aīam iniuriandi.Sꝫ quantū an quātitatē pene vel pre
mij nō cōsiderat̃ intentio vel opinio vt illud p̄miū vel penam
consequat̃ qđ ipse credebat sꝫ veritas vt.ff.de fur.l.eū qui.§.si
iniuria de furtis vulgaris.§.si quis es qđ vi aut clā.l.aut qui
aliter.§.si quis dū ⁊ qđ notat̃ extra de sn̄ia excommunicatiōis
c.in audiētia ⁊.xxxiiij.q.ij.in summa.⁊ hoc etiā pbat.l.impu
berē.§.j.ad.l.cor.de fal. Ibi quo ad cogitationē animi nocēs
est.q.d.quo ad dijudicandū an sit delictū inspicitur animus sꝫ
nō quo ad quātitatē pene quia punitur de falso pro hoc.ff.de
fur.l.falsus.§.qui alienū ⁊.l.inter omnes.§.penul.⁊ fi.j.de re
pudijs.l.vxor.cum ibi notatis ⁊ ad.l.iul.de adul.l.penul.et.l.si
adulteriū.§.j.⁊.§.incestū.⁊ de hoc dixi.j.e.l.constitutiones p
hoc facit qđ dicitur de lamech.iiij.reguꝫ.qui interfecit chaim
credēs eū esse bestiā ⁊ tamen qꝛ delinquere intendebat non in
spicit̃ eius animꝰ ⁊ punit̃ sicut si scisset ⁊ facit de loth.xxxv.di.
⁊.xvj.q.j.inebriauerunt.⁊ geñ.xx.de abimelech qui tulit vxorē
abrahe credens eam esse sororem suā.punit̃ em̄ vt adulter nec
excusat eum credulitas sua licet cōtrarium notetur in dicta.l.
vxor.⁊ fuit questio per py.notata.xxxiiij.q.ij.in lectum ⁊.e.qōne si
quis cū duobus capitulis sequēti.Pro prima opinione facit
quia dabat operam rei illicite ideo nō excusat̃ vt extra de ho
micidio continebat̃ ⁊.c.dilectus de re.iur.l.culpa.ad.c.veniēs
respōdetur qđ deus supplet ea que sunt de necessitate salutis
Preterea iste dando eleemosynam videtur soluere qđ teneba
tur vt indulgentiā haberet vt.ff.de sol.l.satisfactio.soluendo
ergo falso questori nō cōsequit̃ liberationem vt.ff.quod fal.tu
to.auctē.l.j.§.fi.j.de furtis.l.falsus ⁊ de solu.l.vero procurato
ri old. ¶ Ibi respondendo.s.extra iudicium ⁊ hoc tollit con
trarium ⁊ dic errando in facto vel in iure vt qꝛ pater donaue
rat eam vxori sue ⁊ reuocauerat ⁊ iste putabat non obstante re
uocatione donationem tenere. ¶ In glo.vltima in fi.Sed ibi
liberatione ⁊ non per errorem in qua sola creditoris voluntas
sufficit hic in dominio mutando iac.⁊ ol.immo cyn.reprobat
hanc glo.inquantū dicit perdi possessionem ⁊ ad.l.si quis vi.
§.differentiā respondet qđ nō est verū qđ confitendo rē meā
esse alterius habeā ex hoc animū deserēdi vt.ff.de acqui.pos.
l.iij.§.in anmittenda ⁊.l.si quis antea ꝺm pe. ¶ Querit etiam
si cōfiteor rem meā tuā esse an perdā dn̄ium vel possessionem
⁊ tenet qđ nō de quo etiā dixi.s.de pactis.l.traditionibꝰ ⁊ de
istis cōfessionibus pulcras qōnes hic ponit ipse cyn.quas vi
deatis ⁊ de hoc tetigi.j.e.error.

Si non transactionis. In gl.
an idē
si iuris in fi. ¶ Quid si ex certa scientia videt̃ qđ va
leat pmissio p ea q̄ notat̃.ff.de constit.pecu.l.ij.In
cōtrariū videt̃ per ea qua notant̃.ff.de doli excep.l.ij.§.circa
⁊ illud approbat dyn.vt dicā.j.de nō nume.pe.l.generaliter.
¶ Quid de indebito ciuiliter sed naturaliter debito si pmitta
tatur p stipulationem glo.videt̃ dicere qđ non possit tunc con
dici liberatio per.l.fideicō.ff.de condi.indebi.⁊ videas.ff.de fi
deiuss.l.si quis postq̄ ⁊ qđ ibi no.cy.

1 Ignorantia nesciētia error ⁊ titubatio qualiter differāt
2 Confessio erronea qualiter retractat̃
3 Error si interuenit in causa principali an poterit recipi in cau
sa appellationis.

Error. Facti premitte qđ error q̄nq꜄ cōtin
git circa iurisdictionē de quo dic vt
ff.de iur.om.iudi.l.si p errorē.Quādo circa p̄pa
ratoria iudiciorū.Q̄nq꜄ circa decisiua in totū vel
p pte.De primo habet̃.ff.de rei ven.l.qpetitorio
⁊ de iterroga.act.l.de etate.§.qui iusto.De secūdo loquit̃ hec
lex.vt.j.plenius subijciā ⁊ hec lex pōt loqui de cōfessione iudi
ciali ⁊ extraiudiciali sed extraiudicialis erronea ipso iure nō
nocet in iudicio p̄iudicat nisi error facti pbet̃ vt hic ⁊.ff.de cō
fessis.l.nō fatet̃. ¶ Circa qđ tradidit hec lex duas regulas.scꝫ
qđ an̄ sententiā licet reuocare post sn̄iam non.Et contra p̄mā
oppo.scđm primā glo.Cōtra secūdā ꝺm secundā. Et pro de
claratione materie vide aꝫ.in summa huiꝰ titu.⁊.ff.e.l.regula
in glo.magna per dy.⁊ Cardi.extra de regu.iur.c.ignorantia
facti lib.vj.et p eundē dy.e.tit.c.qđ semel placuit ⁊ p ni.hic in
decisa plura lꝫ quasi in effectu cōcor.cum aꝫ.in summa ⁊ vide
etiā extra de cōfes.c.fi.cū ibi notatis ⁊ per her.⁊ inno.in decre
tis.j.q.iiij.§.notandū ⁊.xxxviij.di.in summa in glo.⁊ p archi.
1 ⁊ qđ dicā.j.e.cōstitutiones. ¶ Notandū est ēt qđ ignorātia
nesciētia error ⁊ titubatio inter se differūt vt no.aꝫ.in summa
huius titu.circa princi.p cardinalē dicto.c.ignorātia.⁊ in glo.
ff.e.l.j.al's est sup rubrica ⁊ p archi.in lectura.xxij.q.j.in quibꝰ
rebus ⁊ plenius p eundē.xxxiij.di.quāuis errore ⁊.xxxv.q.ix.
c.loci n̄ri.al's incipit qꝛ ergo in gl.⁊ p eundē ⁊ tangit̃ in gl.ff.
de re.iur.l.nō dꝫ.§.in re obscura de libero ho.exhi.l.iij.§.is q
nescit p inno.de cōiu.seruo.c.pposuisti.j.de cōdi.inde.l.vlti.
extra de procu.c.in n̄ra.circa principiū.Et qđ aliud sit nescire
aliud ignorare colligit̃ ex textu ⁊ glo.j.p quas psonas nobis
acquirit̃.l.si duo.Nescire dꝛ ēt ille qui aliquid esse vehementer
opinatur vt.ff.de peculio.l.libera ⁊ ibi in glo.licet in cōtrariū
videat̃ quod dixi.ff.de legi.l.scire vbi scientia ⁊ vehemens opi
nio vident̃ paria ⁊ etiā scire videmur qđ ab alijs audiuimus.
Pro solutione cōtrarij de lege de etate.§.si.de interrog.act.
ff.dic ꝺm iaco.de are.Aut aliquis cōfitet̃ ad lit.preparationē
ante lit.conte.⁊ tunc aut respondit negādo ⁊ potest confiteri ⁊
euadit penā que sibi ex negatione imponebat̃ post lit.cont.nō
potest nisi sit minor vt.ff.de noxali.l.electio.§.neq꜄ cum si.Si
vero respondit cōfitendo esse qđ nō est tunc ante lit.conte.po
test.indistincte reuocare siue fuerit sciens siue ignorans.fallit
si ius actoris ex hoc fiat deteriꝰ vt.l.etate.§.vlti.ff.de interro.
act.Item fallit si a certa persona petere volebā et te obstulisti
vt.ff.de rei ven.l.sin autem ⁊.l.is qui.⁊ de dolo.l.ij.⁊ in eis not.
Si vero post lit.cont.tunc aut vult probare aliquid quo pro
bato cū nullo pōt esse actio ⁊ admittitur vt.ff.ad.l.aquil.l.in
de neratius.§.fi.⁊ de interro.act.l.confessionibus.ex hoc colli
gitur so.contrarij de.l.si is cum quo.ff.de confes.⁊ de hoc no.
per gof.in summa de cōfes.§.potest aūt reuocare.Si vero vel
let probare aliquid quo pbato cum alio potest esse actio puta
alium possidere vel occidisse quem confessus fuerat se occidis
se vel se possidere tunc aut imputat actori sciētiā ⁊ admittitur
per prealle.l.is qui ⁊.l.sequen.ff.de rei vendi.Si non imputat
actori scientiā aut pretendit iustum errorem ⁊ admittitur al's
non vt dicta.l.de etate.§.qui iusto.⁊ de dona.l.quidam in iure
⁊.l.si patronus.§.j.posset ⁊ aliter dici aut quis confitetur de
cisiuū qōnis ⁊ tunc ei oīno statur ⁊ pro iudicato habet̃ vt.ff.de
re iudicata.l.post rē.Aut adminiculare puta cū agere hipote
caria ꝯfessus fuit rem fuisse in bonis.Nā nisi actor doceat de
credito.⁊ qđ tēpore obligationis fuerit in bonis non obtinet
vt.ff.de proba.l.ante omnia.tunc ante sentetiā reuocetur si er
ronea est post nō vt hac.l.Alij tn̄ dicunt quod etiam si sit con
fessio sup decisiuo possit reuocari si sit erronea quia talis con
fessio non pōt dici durare cum sit erronea ⁊ ideo ptes iudicis
sup hoc versant̃ vt cognoscat de errore licet dn̄s iaco.predicta
colligat

colligat simul tamen collecta sunt ex glo. positis in. l. de etate §. penul. ⁊ fi. ⁊. l. is qui se obtulit. de rei ven. ⁊. l. confessionibus de interro. act. ⁊ de hoc etiã no. in brocardis de penarũ varietate rubricella. ij. ⁊ per azo in summa de cõfessis. ¶ Sed nũqd presumat̃ qs errasse vel sciuisse ꝓbato qđ aliter res se habeat videt̃ qđ errasse presumat̃ per. l. verius. ff. de proba. Cõtrariã opi. tz Iaco. butri. ⁊ allegat. ff. de itine. actuque priuato. l. fi. et queadmodum serui. amit. l. vlti. ⁊ qꝛ temerarius videtur qui si ne cã decurrit ad cõfitendũ vt. ff. de act. emti. l. iul. §. ij. ⁊ ad turpi. l. in princi. ⁊ qꝛ cũ reuocationẽ petit actoꝛ est ergo ꝓbet vt l. actoꝛ. j. de ꝓba. Et ad. l. verius. rñdet qđ illa regula fallit propter rõnes predictas ⁊ hanc opinionẽ hic sequit̃ Iaco. butri. gui. de suz. ⁊ glo. in dicta. l. de etate. §. fi. ⁊ cy. hic dicit etiã qđ aduersarius poterit ꝓbare de sciẽtia arg. j. de euic. l. penul. et ff. de admi. tuto. l. quidã. ¶ Sed qñ retractat̃ cõfessio erronea[a] qđã ꝗ ipso iure ꝑ hanc. l. q̃ dicit nõ nocere. Sꝫ dic nõ nocere petita restitutiõe ex clausula gñali vt colligit̃ ex tex. ⁊ glo. ff. de cõfessis. l. pe. in fi. Aũ sñiam ergo regulariter reuocat erroꝛ fallit in his que crescunt ꝓpter inficiationẽ vt. ff. de cõfes. l. si is. ⁊ dicta. l. inde neratius ad. l. aquil. Post sñiam locũ hꝫ secũda regula hui⁹. l. ad cui⁹ verificationẽ tria requirunt̃. s. idẽtitatis ꝑsonaꝝ rei ⁊ cause vt. ff. de excep. rei iudicate. l. cũ querit̃ Primũ deficit in. §. finaũt nescius. j. de furtis. l. fi. Scdm deficit. j. de iudi. l. ij. Tertium deficit. ff. de insti. l. habeat. Fallit tñ hic secũda regula si erroꝛ est cõmunis vt. ff. qñ actio de peculio est annalis. l. j. in fi. Itez ꝓpter dolũ aduersarij vt. j. si ex falsis instru. ꝑ totũ. Itẽ ꝓpter fauorẽ ꝑsone vt. s. e. l. j. vel rõne minoris etatis vt. j. si aduer. rẽ iudi. ꝑ totũ ⁊ id dicit hic cy. qđ erroꝛ facti post sñiam nocet nisi minoꝛ etas vel cause paritas vt in ecclesia vel re publica que in hoc minori equiparant̃. vt. j. ex qui. cau. ma. l. res publica ⁊. s. de sacro san. eccl. l. fi. vel doli cõnexitas vt. j. de re. credi. l. fi. ff. de iudi. l. si pretoꝛ. §. marcellus ⁊ de vreiu. l. admonendi vel personarum diuersitas vt. di. l. fina. §. finautem. j. de fur. vel erroris communitas vt dicta. l. j. §. fi. qñ actio de peculio est annalis vel actionũ varietas aliud inducat vt. ff. de instito. l. habebat cy. ¶ Sꝫ in quo differũt quo ad hãc l. cõfessio iudicialis ⁊ extraiudicialis. Rñdeo cõfessio extraiudicialis fit ad inducendũ nõ ad declarandũ vnde q̃ nõ pñt cõfitentis volũtate induci nec ꝑ cõfessionẽ extraiudicialẽ ꝫ iudicialis habet effectũ declaratiuũ vnde lꝫ nõ posset induci declarat tñ sic esse ⁊ ꝑiudicat hic. ¶ Quando aũt noceat extraiudicialis. confessio dic qđ qđ erronea nõ ipso iure vt. s. e. l. cum testñ in fi. nisi trãsegerit vt. s. e. si nõ trãsac. Si ex certa sciẽtia aliud pro alio fatetur. Aut fuit tale qđ facere potuit sola volũtate alꝭ nõ vt si cõfiteat̃ dñm esse qui nõ sit dominus nõ põt sola voluntate alterare dominiũ vnde nõ fit dñs vt. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. pos. ⁊. l. traditionibus. j. de pactis. si circa possessionẽ lꝫ solo aĩo ꝑdat̃ non tñ querit̃ alteri sine actu corporeo vt. ff. de acqui. pos. l. iij. in princi. nisi cõfitear me tuo nomine possidere vt. l. qđ meo. de acqui. pos. ⁊ de rei ven. l. quedam mulier. de quo dixi. s. eo. cũ falsa quo ad obligandũ vel liberandũ dic vt no. j. de nõ nume. pecunia. l. generaliter quo ad libertatẽ dic vt. s. e. l. cũ testamẽtũ. nisi presentẽ liberũ cõfitear qꝛ tunc valet vt. ff. de dona. l. ex hac. ¶ Sed qꝛ hec lex de erroꝛe facti tñ loquitur quid de irroꝛe iuris ⁊ facti misto dic etiã si de lucro captando agit perinde habet̃ ac si solus erroꝛ facti interueniret ar. ff. de dona. inter virũ et vxorẽ. l. si sponsus. §. generaliter ⁊ innuit glos. ff. pro donato. l. si vir vxori ⁊ vide qđ de hoc notaui secundũ dynũ. s. de nouo. C. cõfir. §. illustris igitur. qđ est satis notabile et raro repertur ⁊ plenius. j. de vsuc. pro emto. l. iiij. ¶ Utrũ in erroꝛe iuris tantũ locũ habeat hic querit cy. in glo de cõfes. l. penul. qđ sit sed in hoc sit diuersitas qꝛ erroꝛ facti ante sententiã reuocatur ipso iure erroꝛ iuris ꝑ restitu. Cy. finaliter tenet opi. dy. dicto. c. ignorantia versi. vlterius oppono cy. ¶ Querit dñs gui. de suz. si erroꝛ interuenit in cã principali an corrigi poterit in causa appellationis. ⁊ videtur qđ sic qꝛ appellatio extinguit pronuntiatum vt. ff. ad turpi. l. j. in fi. ⁊ pro hoc de temp. ap. l. per hanc. In contrariũ est hec lex que dicit causa decisa. Sed dici põt nõ decisa ex quo est appellatũ. pro et cõtra possunt adduci ea que allegant̃ vtrũ cã appellationis sit eadẽ cũ principali vel alia de quo plene dicã. j. de procura. l. ita demũ. Quidã dicũt aut sñia principalis fuit nulla ⁊ corrigi possit aut aliqua aut nõ possit arg. ff. de re iudi. l. iiij. §. condẽnatum ⁊ hanc videtur sequi dñs gui. Sed hoc non videtur verũ qꝛ iudex appellationis nõ cognoscit de nullitate immo idẽ iudex vt. j. quomodo ⁊ qñ iudex. l. si vt proponis. Alij distingunt aut erroꝛ fuit a parte iudicis. in sententia ⁊ tunc talis erroꝛ corrigitur per iudicẽ ap. qui habet corrigere tam iniquitatem quã iudicis imperitiam vt. ff. de appel.

a ¶ Cõfessio erronea Vide i hac materia bar. in. l. de etate i fi. de inter. ac. vbi ponit cautelaz ad reuocãdum erroꝛẽ.

l. j. nisi esset talis erroꝛ ex quo sententia nulla redderetur vt predixi. Si vero interuenerit in confessione partis tunc aut est talis erroꝛ qui in cã principali potuisset corrigi post lit. conte. et ante sñiam ⁊ tũc corrigi possit ac si sñia lata nõ esset cũ sit per appel. extincta vel saltẽ suspensa vt predixi qꝛ integer debet eẽ status appellantis appellatione interposita vt. ff. nil. no. app. pen. l. j. §. j. ⁊ pro hoc. j. de rebus credi. l. generaliter. §. j. versic. si aũt nõ rite. Si aũt erat talis erroꝛ qui etiã in principali causa post lit. cõte. corrigi nõ poterat nec in causa appel. corrigeret. Quis aũt si talis erroꝛ qui reuocari possit ante lit. cõte. vel post plene. s. dixi. In glo. j. hanc glo. dicebat dñs fran. non fuisse dñi ac. Ibi auxiliũ possit haberi hanc sequit̃ cy. secundum pe. ¶ Ibi fuit confessus ex certa scientia hanc approbat dñs dy. in. l. cõtraria ⁊ se. so. vera non videtur cum non sit dare causam specialitatis. ¶ In eadem glo. ibi arbitriũ tu. l. fin. ratio specialitatis vt ibi presumtio iuris ⁊ de iure contra quam nõ admittitur probatio in contrariũ vt ibi patet in glo. not. Ibi de fide instru. l. iiij. hec ⁊ sequẽtes nihil ad propositum faciunt sed credo erroꝛe allegatas. In gl. vlti. ibi. l. nõ fatetur ⁊ ibi de hoc ſm dy. ⁊c.

Cum testamentum.

Sic cõstrue literã ex ꝑfessione ei⁹ q ab intestato successit ꝑ erroꝛẽ ꝓfitentis velut ex testamento liberos cũ testñ nullo iure constiterit ordini vel proprij liberti effici non potuerunt si nõ ipsius ⁊c. ol. ¶ Ibi accessit. Sed nõ accessit iudiciũ ⁊ ideo nõ sunt facti liberti ⁊ qđ nõ accesserit eius iudiciũ probat ibi cuz errãtis ⁊c. ol. Nam secundũ phm voluntariũ est cuius principiũ est in sciente. Ibi nulla sit vt. j. l. proxi. cum concoꝛ. ibi in glo. allegatis. ¶ In glo. vlt. ibi in proprietate vel dic vt in cõtrario notat̃ fran. Ibi de sicca. l. j. ⁊ melius. ff. de adul. l. penul. ol. Ibi nullo iure. Et pro hoc facit lex ista a contrario sensu. et ff. de consti. pecu. l. tytius ⁊. l. quidam ⁊. j. de lati. liber. tollen. l. vnica. §. similique modo. ⁊ ita hec verba, cum naturali obligatione orta ex voluntate testatoris videnẽ sufficere ad libertatẽ prestandã si a sciente dicant̃ iac. ⁊ fran. dic ergo ſm Cy. aut cõfitet̃ ignoranter ⁊ non valet aut scienter ⁊ tunc aut dispositiue aut enuntiatiue. Si enuntiatiue non preiudicat nisi quo ad ꝓbationem vt. ff. depo. l. publica. §. fi. ⁊ hoc vbi confiteri intẽdit Si aũt nõ intendit confiteri vt qꝛ obuiat seruo ⁊ dicit bene veneris liberte nihil operat̃ vt. ff. de actio. ⁊ obli. l. obligationũ substantia in fin. ⁊ in aut. de exhi. reis. §. illud. ⁊. §. sancim⁹. Si dispositiue vt in iudicio ⁊ valet aut extra ⁊ non valet quia libertas dari non potest nisi in iudicio vel ecclesia vel in vltima veluntate vt. s. de his qui in ecclesia manumittũ. l. fina. ⁊. j. de lati. liber. tol. l. j. cy.

1 ¶ Papa nominãs aliquẽ epm qui nõ est an per hoc acquiratur dignitas.

Non idcirco.

Allegat̃. l. ista qđ si imperatoꝛ nominet in lr̃is suis aliquẽ comitẽ vel baronẽ qui nõ sit vel papa epm vel abbatẽ qđ ex hoc nõ querit̃ sibi talis dignitas de quo not. extra q filij sint legi. c. ꝑ tuas. xcij. di. dñs in glo. ⁊ per arch. d. xi. q. j. c. sacerdotibus ⁊. xxiij. q. iiij. c. forte ⁊ est expressum in clementinis de sñia excõicatio. c. fi. In glo. ibi respondeo idẽ vt. j. de collu. detegẽ. l. j. fran. locũ. l. quirẽ ⁊ depositi. ff. l. qui rem cum si.

Cum quis.

In glo. magna circa ꝑncipiũ dñs iaco. de are. vr̃ sentire qđ debitũ ex vltima voluntate fit debitũ tñ ciuile ⁊ nõ naturale. ⁊ ad hoc allegat. l. satis pegrinã ad hãc materiã. ff. de penis. l. qđã sunt serui pene. in fi. vbi dicit ea q̃ sunt iuris ciuilis in tali nõ cadere q̃ aũt iurisgentiũ sunt hñ cadũt cũ ergo ea q̃ talibus testõ relinquũtur nõ valeant. Sꝫ ꝑ non scripta sint vt ibidẽ habet̃ satis appet qđ ea q̃ testõ relinquuntur sunt debita iurisgẽtiũ qꝛ si penes eos remanerẽt sed solũ iure ciuili ⁊ quo ad hoc ius gentiũ ⁊ naturale ꝑ eodẽ sumit̃ vt insti. de rerũ diuisi. §. singuloꝝ ⁊ ſm hoc hec glo. nõ hñ dicit dũ dicit debitũ ex vltima volũtate eẽ naturaliter debitũ ⁊ ciuiliter indebitũ. ⁊ hãc opi. dñi iac. raro inuenietis ⁊ cõiter tenet̃ oppositũ ꝑ glo. cy. hic tꝫ qđ ex volũtate min⁹ solẽni ẽt naturalis nõ oriẽ arguẽdo de stipulatione ad voluntatẽ vltimã min⁹ solẽnẽ vt. ff. de verbo. obli. l. j. §. cõtra sine verbis. ⁊ hoc etiã ꝓbat alijs probabilibus rõnibus quas omitto qꝛ raro contingit ⁊ cõis opinio est in contrarũ vt dixi. ¶ Itẽ reprobat pmũ exẽplũ gl. de. l. erroꝛe. j. ad. l. fal. ⁊ dicit qđ vltra falcidiã legatũ nullo iure est debitũ qꝛ falcidia ipo iure illud resecat vt. ff. ad. l.

falcidiā.l.lineam margaritaꝝ ꝛ ꝓhibet lex vltra relinqui vt in situ.ad.l.falci.in prin.ergo relictū cōtra.l.nullo iure debet vt l.nō dubiū.§.de legibus.Et iō alij ponunt exemplū in vero debitore absoluto p sniam q remanet debitor naturaliter lʒ ci uilis p sniam tollat vt.l.iul.de cōdi.inde.sicut eñ ꝯdēnatoria snia inducit ciuilē vt.ff.de peculio.l.iij.§.idē scribit ꝛ de nox. quoē.ibi absolutoria tollit ciuilē.Ipse tñ hoc reprobat ꝛ dicit sniam absolutoriā nullā tollere obligationē.Sʒ solum p exce ptionē rei iudicate cū ergo exceptio sit solū actionis exclusio remanet ciuilis ꝛ naturalis.Ad id qđ dicit de snia cōdēnato ria qđ inducit ciuilē hoc dicit iō esse q2 al's inutilis esset actori in absolutoria secus q2 sibi sufficit qđ pariat exceptionē.dicit ergo exemplū de debito naturalr ꝛ indebito ciuilr ꝓprie esse indebito ex nudo pacto ex quo ciuilis nō orit sʒ naturalis .vt ff.de pactis.l.j.ꝛ.e.tit.l.iurisgentiū.§.Sed cū nulla de debito ciuilr tm̄ pōt poni exēplū in lrarū obligatione vt insti.de lite rarū obligatiōe in pncipio.ꝛ in hoc remanet cy.licet subtilib9 argumentis arguat in cōtrariū. ¶ Itē pōt poni exēplū ꝭm eū.ff.de solu.sticbuz.§.naturalis. ¶ Tertia spēs debiti natu ralis ꝛ ciuilis cui nō obstat exceptio est ex stipulatiōe vel alijs cōtractibus solēniter celebratis.De eo cui obstet exceptio est exēplū in macedoniano velleiano ꝛ filiibus. ¶ Ex pdictis pōt cognosci indebitū ciuilr ꝛ naturalr indebitū.Indebitū natu ralr ꝛ ciuilr debitū.Itē vtroqꝫ mō debitū sʒ obstat exceptio. ¶ Ultimo distingue clarius quā glo.ꝭm cy.si qrit vtꝝ solutū indebitū repetat.Aut est indebitū ciuilr ꝛ naturalr ꝛ tūc aut est solutū a sciente aut ab ignorāte.Si a sciente nō repetit.vt. ff.de cōdi.indebiti.l.j.ꝛhoc verū iure actionis iure retētionis qñqꝫ sic.vt.ff.de solu.l.si cū aurū.Si ab ignorāte aut p ignorā tiā facti ꝛ indistincte repetit vt.j.de ꝯdit.indebiti ꝛ.ff.per totū Aut iuris ꝛ tūc aut repetēs certat de lucro ꝛ nō repetit vt.j.ad l.falci.l.errore.Aut de dāno vitādo ꝛ tūc aut ipse solus ꝛ repe tit vt.ff.vt legati noīe ca.l.si is aquo.§.fin.aut vterqꝫ ꝛ nō repe tit.vt.ff.fami.erc.l.q erat.ꝛ si in fraudē patro.l.si patronus ꝛ man.l.si fideiussor.§.nō male.Aut qrit de indebito naturalr tm̄ ꝛ tūc idē p oīa qđ in indebito vtroqꝫ iure ꝭm pe.Fallit qđ dixi.j.de ꝯdi.inde.l.ea q̄.ꝛ inalijs casibus ibi notatis ꝛ.l.j.aut qrit de indebito ciuilr tm̄.Sed naturalr debito ꝛ illud nō re petit ꝭm pe.sed ꝭm glo.distinguitur vt hic ꝛ in.l.cuius p erro rē no.aut querit de debito vtroqꝫ iure sʒ ope exceptiōis inde bito.ꝛ tūc aut ope exceptiōis dilatorie ꝛ nō repetit vt.l.in.ꝓdiē lʒ Io.distingerit inter errorē facti ꝛ iuris ꝛ male.lʒ p eo faciat ff.man.l.fideiussor quāuis.sed ibi repetitio nō fiebat ab eo cui est solutū.Sed ab alio pro quo soluerat fideiussor de quo dic vt ibi aut est indebitū ope exceptiōis ꝓpetue.ꝛ tūc aut intro ducit ad rigorē iuris cōseruandū ꝛ indistincte nō repetit vt.l. iul.Aut est alia exceptio ꝛ tunc aut odiosa ꝛ ꝯtra ius introdu cta vt macedoniani ꝛ tūc aut est solutū errore facti ꝛ repetitur aut iuris ꝛ nō vt.ff.ad mace.l.fi.aut est odiosa sed nō ꝯtra ius introducta ꝛ tūc idē ꝭm pe.qđ in exceptiōe fauorabili.Si exce ptio est fauorabilis quocūqꝫ errore solutū repetit.Aut est in debitū ope exceptionis dubie ꝛ tūc idē p oīa qđ in ꝓpetua ꝭm pe.Scđm dynū.aut exceptio dubia perimebat naturalē obli gationē aut nō ꝛ si nō aut soluit errore facti aut iurꝫ aut ex cer ta scientia.Et eodē modo videt distinguendū in exceptiōe fa uorabili ꝓpetua vt colligi pōt.ff.de cōdi.inde.l.q exceptionez cū ibi nota.ꝛ.e.titu.l.nā ꝛ si maritus de excep.l.ij.in glo.ꝛ sol. ma.ex diuerso.§.fi.ꝛ hic clarius p eundū cy.in.iiij.q.quā hic querit cy. ¶ In eadē glo.ibi in muliere immo nō fallit ꝛ.l.alle gata p glos.loquit in muliere naturaliter ꝛ ciuiliter obligata que beneficio velleiani repetit p cōditionez sine cā.ad ƒil.Ibi de condi.indebiti.l.interdū de quo dic vt ibi plene notat ꝛ p hoc.j.si aduersus solu.l.ij.plene dicā.Pro opinione pla.con tra az.facit.j.de vsuris.l.quāuis.vt ibi de hoc dicaz.Ibi.§.in oībus sic cū solutū est ex cā iudicati vt.ꝛ.j.de condi.indebi.l.j. vbi etiā alij casus speciales notant.Ibi fideiussor quāuis que indistincte loquit cū talis debiti in diē obligatio ꝛ actio nata sit vt.ff.de ver.signi.l.cedere ꝛ qñ dies vsuf.le.ce.l.j.in fin.ꝛ ibi notat. ¶ Unde cū sit certū diē extiturā interim solutū quocū qꝫ errore repeti nō pōt sicut nec debitū sub cōditione q̄ oino extitura est lʒ actio vel obligatio ab origine nata nō sit vt.d.l. cedere diē si soluat añ existentiā cōditiōis.vt.ff.de ꝯdi.inde.l. nā ꝛ si cū moriar.ꝛ.l.se.Sed an fideiussor soluēs añ diē vel con ditionē recuperet a principali añ diei vel cōditionis euentum dic q2 si errore facti repetit si iuris nō vt.ff.man.l.si fideiussor §.nō male ꝛ dicta.l.fideiussor quāuis qđ intelligas in errore facti probabili vt in alieno facto secus si in proprio vt.d.l.fide iussor no.lʒ nō sic clare fran. ¶ In.e.ibi ad mace.l.fi.circa hoc dic ꝭm iaco.de are.Aut odiosa exceptio causat ab equitate na turali vt q2 p errorē ꝓmisi indebitū ꝛ sic habeo doli exceptio nē vt.ff.de doli except.l.ij.§.circa tunc solutū repetit vt.ff.de condi.indebiti.l.indebitā aut creatur a rigore iuris ciuilis vt in macedoniano ꝛ hʒ locū distinctio glo.iac.ꝛ de materia hu ius glo.vide glo.extra de solu.c.fi.ꝛ.hosti.in summa.e.titulo rubricella de cessione bonorum versi.pater aūt fami.diligens ¶ Ibi itē oppone in casu huius.l.ad hanc oppositionem nō bene respondet glo.vnde dic q2 cū naturaliter debeat nō vide tur damnū pati.iaco.butri.

Constitutiones. Idē ī alijs legib9 l.leges sacratissi me ꝛ ibi de hoc tetigi. ¶ Et dic ꝭm ia.de are.In terdū allegat iuris ignorātia ad delicti exclusionē seu excusationē ꝛ tūc ꝓdest vbi dolus exigit in de linquendo vt.ff.de iuris.om.iudi.l.si qs id qđ.§.doli ad fil.l.si qs in graui.§.si qs ignorās ꝛ de adul.l.si adulteriū cū incestu. §.j.ibi nā si sola iuris nostri obseruatio ꝛc.ꝛ ibi in gl.vbi enim adest iuris ignorātia cessat dolus vt.ff.de peti.hereditatis.l. sed si lege.§.scire ꝛ.l.fi.speciale credo.j.de testamentis.l.iube mus in fi.vbi dicit gl.presumtionem esse iuris cōtra ignorātē ius qđ fuerit in dolo ꝛ hoc innuit textus ibi in tam necessaria cā ꝛc.Itē si allegans iuris ignorantiā ad delicti excusationez clam delinquat presumit dolus ꝛ scientia vt.j.de interdic.ma tri.inter tutorē ꝛ pupillā.l.j.ꝛ.ff.de ritu nuptia.l.fin.Idem in eo qui in alieno testamēto sibi ascribit ꝓpter suspectā falsitatē vt.ff.de fal.l.diuus.in prin.ibi ne vel his venia det ꝛc.nisi esset miles qui sibi ascriberet q2 tunc magis ignorantia quam ma litia fecisse videt vt.j.de his qui sibi ascribunt in testamento.l. penul.Interdū allegat iuris ignorātia ad sue rei retētionem ꝛ nō nocet vt.ff.eo.l.iuris in fi.fallit in casibus nota.d.l.iuris ingorātia.Interdū allegat ad alicuius rei acquisitionē ꝛ tunc aut cū alterius damno vt in vsucapione ꝛ nō prodest vt.ff.e.l. iuris ignorantia in vsucapionibus.Si sine alterius dāno vt in hereditate ꝛ bonorū possessione tunc aut potuit cōsulere pe ritiores ꝛ nocet aut nō potuit ꝛ nō nocet vt.ff.de bonorū pos sessione.l.in bonorum ꝛ.ff.e.l.regula.§.sed iuris.facti ignorā tia quādoqꝫ allegatur ad delicti exclusionem ꝛ excusat vt.ff. de adul.l.penul.de fur.l.inter omnes.§.recte ꝛ.l.qui re sibi cō modata.in prin.fallit quādo est propositum delinquēdi.ff.de iniur.l.eū qui nocentē.§.si iniuria ꝛ.l.illud.ꝛ de fur.l.falsus et facit quod dixi.§.eodem.l.cum falsa.vbi videas.§.fina.Inter dū ad euitandā cōtractitiā obligationē ꝛ nō prodest vt.ff.mā. l.seruū tytij.fallit qñ cōtract9 est nullus vt.ff.de ꝯhē.em.l.sue rei ꝛ.l.loca.ꝛ.l.q rē ꝓpriā.Interdū ad euitādā dñij trāslatio nē ꝛ tūc si error sit in psona īpedīt dñij trāslatio vt.ff.de fur.l.si qs vxori.§.cū tytio.Si errat in dñio idē.ff.de acq.re.do.l.si ꝓ curator meus.ij.ꝛ de cōdi.ob causam.l.dedi.§.penul.fallit.ff. si cer.pe.l.eius qui in prouinciā.Si error sit in causa nō impe ditur dñij translatio ꝛ sic loquitur totus titulus de conditio. inde.Si facti ignorantia allegat ad vsucapionem tunc aut ad eam faciendā ꝛ prodest vt.ff.e.l.iuris ignorantia in vsuc.in fi. Aut ad euitandā ꝛ nō prodest vt.j.de pscrip.lon.tem.l.fi.circa finem.Si allegatur facti ignorātia ad reuocandam confessio nem tunc habet locū quod dixi.§.eo.l.j.Si ad apponendam omissam exceptionē hʒ locū quod dixi.§.e.l. ¶ Si ad omis sam probationem ibidē dixi.Iaco.de are.aliquibus additis eius distinctioni simulare dic qđ simulatio mala reprobat vt hic ꝛ.j.plus valere qđ agitur per totū.bona aūt nō reprobat que aūt sit bona ꝛ que mala colligitur.ff.de noua.l.doli.in fi. Et de ista simulatiōe notat.xxvij.di.c.qđ interrogasti.xxij.q. ij.vtilē extra qđ me.causa.c.j.de regula.c.iij.et.iiij.ꝛ.j.de com mer.ꝛ merca.l.ij.in glos.et ibi de hoc dixi.Ibi pretermiserint omittendo ignorauerint faciendo.ol.

Et passim. Dicit glo.i.indistincte vt.j.de ritu nup.l.palam in principio. ¶ Et ex lege ista dicebat dñs ric.nō esse necesse cer tiorari mulieres cū renūtiāt velleiano de quo dic vt dixi supra de hereticis.l.ij.

¶ Rubrica.De precibus īperatori offerendis ꝛ de quibus rebus supplicare liceat vel non.

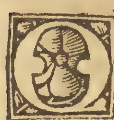
☞ Imperator delegat ea que sunt meri imperij.

Licet seruilis cōditio. De materia huius tituli vide azo.in sūma ꝛ cōcor.ad hanc.l.j.e.l.vniuersis.ff.de bonorū pos.l.seruus ꝛ qđ al's dicit nō referre a quo fiat de peti.here.l.itē veniunt.§.a quo ꝛ veri tas a quocūqꝫ

tas a quocūq; prolata preferēda est.ij.q.vij.c.querit̄ ⁊ no.viij.di.ego. Itē crimina vbicūq; claruerūt punienda sunt.xxiij.q.iij.c.ecce. Interdū tñ ex persona impetrantis vitiat̄ rescriptū vt si sit hereticus vt.s.de summa tri.l.ij.⁊ ibi in glo.vel excōmunicatus vt extra de rescrip.c.j.li.vj.cū ibi notatis. Inn. tñ tꝫ qꝺ rescriptū sup inquisitione impetratū ab excōmunicato valeat per.l.istā vt notat̄ ꝑ eū extra de accus.c.cū oportet in vltima gl.ꝯtrariū tenet. Jo.an.in dicto.c.j. ¶ Exigit̄ de iure canonico speciale mandatū ad impetrandū pro alio vt extra de rescrip.c.nōnulli. ¶ No.etiā qꝺ ꝓpter bonū exemplū alijs dandū ⁊ ꝓpter criminis atrocitatē motus fuit hic imperator ad cōcedendū. ¶ Et not.etiā qꝺ imperator delegat ea q̄ sunt meri iperij cy.sic.j.vbi sena.vel clarissimi.l.fi.ab alio nō regulariter vt.l.j.§.huius rei de officio eius cui man.iurisditio. Et arg.huius.l.dicebat.d.Gui.de suz.qꝺ in atrocioribus criminibus admittunt̄ ad accusandum ⁊ testificandum al's ꝓhibiti vt minores ⁊ similes qui testificari prohibentur vt.ff.de testi.l.in testimonium ⁊ ibi in glo.⁊ eodem.tit.l.iij.§.lege iul. Et pro eius opinione facit.ff.de questionibus.l.de minore in prin.ne maleficia remaneant impunita vt.ff.ad.l.aquil.l.ita vulneratus. Iteꝫ q̄ pro veritate inuenienda admittuntur testes in defectum qui al's iure cōmuni repelluntur vt.j.de repu.l.consensu ⁊ ibi dixi. Durum tamen videtur admittere tales testes cōtra dispositionem iuris cōmunis ⁊ maxime minores quia carent discretione nisi forte alij testes nō reperirentur quo casu forte posset procedere domini gui.opi.⁊ ita videt̄ innuere gl.vlti.j.de iura.calū.l.j.⁊ de hoc tangitur in speculo de teste.§.j.ver. Itē excipitur quod est impubes ⁊ in margarita eo.versi.an pubes ⁊ satis bene in brocardis de testibus rubricella maior factus. In gloss.vlti.ibi in premium non ipso iure sed per sententiam. Ibi lex qui ob necem. Etiam si al's sit manumitti prohibitus vt.ff.ad sil.l.si quis in graui.§.vtrū ol.

1 ¶ Rescriptum qꝺ ex toto tollit ius alteri⁹ vel qꝺ nimiū ledit nō est concedendum.
2 Imperator nō est dominus singulariū rerū.
3 Seruitus fuit inducta iure naturali.
4 Concilia ciuitatū an possint in totū ius alteri tollere.
5 Princeps si concessit alicui dilatoriā nunquid dilatione pendente vsure currāt.
6 Dilatoria concessa principali an prosit fideiussori.

1
Quoties. Rescriptū qꝺ ex toto tollit ius alteri⁹ vel qꝺ nimiū ledit nō est cōcedēdū.h.d.⁊ intellige cū determinatione.l.vniuersa.j.e.⁊ cōcor.ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.Si qs a principe ⁊ ibi in gloss.⁊ extra de testi.c.causam q̄.A deo qꝺ si tēpore cōcessionis non sedebat nimiū ius alterius sed postea nimiū ledat reuocat̄ extra de decimis.c.suggestū ⁊ de verbo.signi.c.quid per nouale.⁊ ibi in gl.⁊ ideo priuilegia cū magna deliberatione per principem concedi debēt.xxiij.di.cōmunis filius.xvj.q.j.in parochia ⁊ non extra de priuil.sane ⁊ ad hoc s.de sac.san.eccle.l.placet in princi. Et alius quā princeps vel papa priuilegiū qꝺ alij preiudicet nō pōt cōcedere vt not.per archi.xvj.q.j.ꝑuenit ⁊ plenius.xxv.q.ij.in summa ⁊ ibi etiā de hoc in glo.⁊ qꝺ hic dicit̄ de exceptione peremtoria dic ideꝫ si est dubia vt.ff.de condi.inde.l.sufficit dy.sed querit̄ cy.j.si contra ius vel vtilitatē publicā.l.fi.si debitor promisit cū pena et iuramento nō impetrare aliquod rescriptū cōtra creditorem si impetrat nunqd incidat in penā ⁊ piuriū ⁊ obstet exceptio cōtra rescriptū ⁊ tenet qꝺ si rescriptū non faciat mentionē de istis presumitur obreptitiū ⁊ incidat in penā ⁊ periuriū ⁊ obstet sibi exceptio. Sed si faciat mentionē ⁊ eis non obstātibus princeps cōcedat valet ⁊ videt̄ dispensasse imperator sup periurio ⁊ pena ⁊ qꝺ imperator possit sup periurio dispensare facit.j.de nuptijs.l.imperialis.de iureiurā.l.iusiurandum qꝺ ex cōuentione.§.fi.de iure patro.l.adigere.§.quāuis qui satisdare cogant̄.l.fi.⁊ ad muni.l.fi. Licet quidā dicāt qꝺ in periurio dispensat ⁊ remittit solus papa vt extra de iureiurā.c.quanto ⁊.c.si vero ⁊.c.queadmodū.cum ibi notatis. Et predicta etiaꝫ puto valere in statuto penali sub aliqua re de qua prohibeat̄ impetrari rescriptū qꝺ sit opus in rescripto de tali statuto fieri mentionē ⁊ eius penam remitti. Expedit ergo vt videamus vtrū princeps ex certa scientia dicēdo non obstan.hac.l.possit peremtoria concedere vt possit rem alicuius subditi sui pro libito auferre. Et primo videt̄ qꝺ sic quasi ꝑ hanc.l.⁊ similes nō potuit lex necessaria imponi successori.vt.s.de legi.l.digna.et qꝺ possit peremtoriā concedere ex certa scientia tenet glo.vlt.j.de transac.l.causas ⁊ de rescin.ven.l.ratas papa etiam ex certa scientia omnes exceptiones tollit vt colligit̄ ex textu ⁊ glo.extra de officio delegati.c.ex ꝑte secundo ⁊ notatur per Gof.in summa.e.titu.§.⁊ est notandū. In contrarium facit hec lex cum si.⁊ bene.j.de rescinden.ven.l.de contractu de rei vendi.l.inciuile de eccle.edifi.c.ij.⁊ ibi in glo.⁊ de officio dele.c.sup eo ⁊ ibi in glo.⁊ qꝺ bene notat̄ per archi.extra de rescriptis.c.cum aliquibus li.vj.in glos.secunda eo.titulo si papa ⁊.c.quāuis ex quibus concluditur priuilegiū concessum intelligi sine preiudicio iuris alieni ⁊ quod nota.per compost.de rescrip.c.causam q̄.Gl.hic ⁊ odo.⁊.j.si contra ius vel vtilitatē publicam l.fi.in glo.magna ⁊ de cōsti.princ.l.fi.vident̄ tenere qꝺ si rescriptū concedat̄ contra ius diuinū vel naturale non valeat.si cōtra ea que sunt iuris ciuilis puta circa actiones valeant ⁊ hāc opi.sequitur inno.⁊ cōpo.extra de consti.c.que in ecclesiarum vbi de hoc plene per eos ⁊ per gof.de rescrip.in summa.§.j.ꝑ hoc bene facit q̄ consuetudo contra ius naturale quantocūq; tempore seruata nō valet.xxxij.q.vij.c.flagitia. Nam papa cōtra ius naturale nō videt̄ posse dispensare.xiij.di.in summa ⁊ in speculo de dispensa.§.nunc aūt dicendū de dispensa.domini pape in fine. Sed licet hec sit cōmunis opinio tñ nō videt̄ ꝓcedere immo q̄ si contra actiones posset rescriptū concedere ergo posset peremtoria concedere cuꝫ exceptio sit actionis exclusio vt.ff.de excep.l.ij.qꝺ est contra.l.istam. Dominus etiaꝫ Mar.sil.reprobat opinionē glos.in eo qꝺ dicit actionem esse de iure ciuili ⁊ tenebat eas esse de iure gen.sicut ⁊ contractus ex quibus oriuntur obligationes vt.ff.de iusti.⁊ iure.l.ex hoc iure ⁊ ex obligatiōe oritur actio vt.ff.de procu.licet.§.ea obligatio ⁊ ad.§.deinde ex his de origine iuris.l.ij.qui videt̄ dicere quod sint de iure ciuili quod respondebat verum esse quo ad formā ⁊ solennitatem ⁊ de hoc ibidem plene dixi. Item in multis additur ⁊ detrahitur iuri naturali vt no.in gl.ff.de iusti.⁊ iure.l.ius ciuile ⁊ in alendis liberis vt.ff.de libe.agno.l.si quis a liberis.§.sꝫ si filius ⁊.§. Sed quis ex his.vt plenius infra subijciam.ex quibus causis videt̄ qꝺ rescripta circa ea que sunt iuris naturalis vel diuini valeant si ex certa scientia principis cōcedant̄. ¶ Ad aliam questionem trāseo ⁊ postea subijciant quid in vtraq; mihi videt̄ cum ambe ad idem tendant q̄ questio satis est notata an pricepꝫ possit res subditis auferre tangit eni per glos.j.de quadrien.prescriptio.l.hū a zenone in prohemio.ff.in principio ⁊ hic ⁊.j.si contra ius vel vtili.publi.l.fi.⁊ ibi de hoc per odo.⁊ ni.in decisa satis ⁊ in speculo de feudis.qm̄ ver.xiij.queritur cū duobus sequēti.ex quibus tandem concludi videntur qꝺ opinio hul.sit vera.s.qꝺ auferre nō possit reprobata opinione Mar.qui sentit contrariū.sed pro opinio.Mar.vltra ea que allegant̄ in glo.facit q̄ ex sententia iudicis dominiū transfertur de vno ad aliū vt insti.de officio iudicis.§.fi.⁊ ibi in gl.si hoc pōt iudex per sentētiā vel missionem ex secundo decreto vt.ff.de damno infecto.l.si finita.§.iulianus.ergo imperator per rescriptū. Nec obstat si dicat̄ quod illud est ꝓpter auctoritatē sententie q̄ talis auctoritas a iure procedit ⁊ ius a principe.sicut ergo potuit princeps introducere vt hoc per sententiā fieret ita poterit per rescriptum ⁊ ꝑ hoc.j.de iure dñij impe.l.ij.⁊ per totū. Nam rescriptum principis appellat̄ sententia.j.de testamentis.l.omniū.⁊ pro hoc qꝺ notat̄ ꝑ dy.extra de reg.iur.c.sine culpa li.vj. Itē papa potest vni auferre beneficiū ecclesiasticū ⁊ alij conferre ad libituꝫ nec est qui dicat cur ita facis.xix.dis.c.in memoriā.de peni.di.iij.c.ex persona.extra de officio legati.c.dilectus ⁊ ibi in glo.de concessione.prebē.c.proposuit.⁊.c.quia diuersitatem ⁊ ibi.no.ix.q.vlt.c.vltimo ⁊ ibi in glo.⁊ per arch.⁊ in speculo de legato.§.nunc ostendendū ver.lxxxj. Item vnit ⁊ diuidit episcopatus extra de exces.prela.§.sicut vnire ⁊ ibi in glo.⁊ imperator ꝓuincias.ff.de asses.l.si eadē.⁊ facit qꝺ no.per host.in summa de officio legati.§.q̄ ꝑtinet ver.plerūq; vicarius.pro hoc etiam facit.ff.de nata.resti.l.ij.ibi non facile ⁊ de officio preto.l.barbarius in fine pro opi.vero hul.bene facit de nata.restit.l.vlt.⁊ ibi in glo. Itē dñia rerū sunt singulorū vt insti.de rerū diuisione.§.singulorū.ergo non sunt imperatoris.vt.ff.cōmodati.l.si vt certo.§.si duobus.si eni esset dñs non posset emere a subditis vt.ff.de contrahen.em.l.sue rei ⁊ tamen emere pōt vt.xxiij.q.viij.tributū ⁊ ibi in gl.⁊ per archi. Est ergo dñs solum quo ad ꝓtectionē ⁊ iurisdictionē sicut ⁊ papa vt bene no.per arch.xij.di.nō decet. Nec obstat qꝺ iudex per sniam transferat dñiū q̄ fictione iuris videt̄ factum dñi interuenisse vt.ff.de pig.actio.l.⁊ eleganter.in principio.j.de euic.l.si ob causaꝫ ⁊.ff.fami.ercis.l.si pignori. Soluēdo vtranq; questionē credo qꝺ imperator ex certa scientia ⁊ dicendo nō obstan.hac.l.possit peremtoriā concedere per iura supra ad hoc adducta ⁊ ita sentit aꝫ.in summa si cōtra ius vel vtilitatē publicam.§.j.ibi nisi

adij ciat nō obstan.l.aliqua ꝛ in brocardis de rescriptis prima
rubrica ꝛ glo.ff.de re.iur.l.desinit debitor esse.al's incipit mar
cellus circa mediū glo.ibi vel etiā.In perpetuum ꝛ clarius ibi
dē in apparatu azo.Nō ob.hec lex q: nō dicit qd princeps nō
possit cōcedere ex certa scientia si velit.ꝛ ita etiā pōt rñderi ad
alia in cōtrariū allegata q: in eis nō caueē qd princeps nō pos
sit si velit.ꝛ hoc ēt clare ꝫ arch.in dicto.c.cū aliquibus de re-
scrip.lib.vj.ꝛ dicto.c.si.ix.q.vlt. vbi de hoc bene per eū ꝛ.d.c.
tributū.§.quāuis.xxiij.q.vlt.in prima di.ius ciuile.Et adhoc
bñ facit de ꝯces.prebē.c.authoritate.vbi est rescriptio pape vl
timū primo preferē qd de mēte pape hoc esse cōstabat.Ex pre
dictis satis videē colligi solutio alterius qōnis.Nā si impator
pōt cōcedere perētoria videē etiā posse auferre rē alterius.nā
nihil aliud est perētoriā ꝯcedere quā rem ꝛ ius alterius aufer
re.ꝛ hāc opinionē sequebanē dñs Jaco.de rauanico vt no.in
prohemio.ff.circa principiū.Dñs aūt Jacobus de arena di-
stinguit aut iperator ius aliquod habet in ꝓprietate vel pos-
sessione vt q: habet rem cōmunē cum aliquo vel possidet rem
alienā bona fide.ꝛ tūc pōt auferre ꝛ i aliū trāsferre vt.j.de alie.
rerū fisci.cum priuato co.vnica lib.x.de cōium rerū ali.l.ij.et
quadri.prescrip.l.ij.ꝛ.fi.Aut nullum ius habet in proprieta-
te vel possessione.ꝛ tunc aut vult auferre imperiale officiū exe
quēdo ꝛ tūc idē ꝛ ita intelligant de iure do.impe.per totū cū
similibus.ꝛ hoc si res fuit debitoris.Nam si aliena nō preiudi
caret domino vt.d.l.eleganter.de pig.actio.Aut vult vni au-
ferre ꝛ alij dare priuilegiū ꝛ gratiā faciēdo ꝛ tunc si ꝓpter vti
litatē publicā valet vt.ff.de euic.l.lucius sed forte a fisco reddē
tur pretiū illi cui auferē arg.j.ex qui.cau.serui ꝓ premio acci.
lib.l.ij.ꝛ.ff.de rei ven.l.si verberatū.§.j.nec diceē mō maximā
iniuriā pati ar.ff.ad trebel.l.apud iul.§.fi.ꝛ.l.sequēti.ꝛ ꝓ hoc
qd rōne vtilitatis publice possit facit.j.cōmunia de le.auē.res
que.ff.de reli.ꝛ sumti.fune.l.si quis sepulcrū.si serui.ven.l.cete
rū.ꝛ.l.si locus.§.fi.ol.Si aūt nō rōne publice vtilitatis nō va
let q: [illegible] facere vt imperator sed vt spoliator vt.ff.de re
gu.iur.[illegible] iudice de ma.te.l.qui filium de fur.interdū.§.q
tutelā ꝛ hac.l.quoties ꝛ dicta.l.fi.j.si cōtra ius vel vtilitatē pu
blicā.ꝛ in hac opinione inclinare videē dominus dyn.in dicto
c.sine culpa.de re.iur.ꝛ cy.post multa in hac questione allega
ta in.l.rescripta.j.e.l.in fin.ꝛ facit qd notaē.xxiij.di.c.primo in
glo.nec papa ꝛ.x.di.c.j.in glo.argumentū qd ep̄us Jacob.de
are.dominus ric.ꝛ aliqui alij tenēt indistincte opinionē mar.
ꝑ iura ad hoc allegata quā opinionē sequi videē hosti.in sum
ma de prescrip.§.que exigaē versi.ꝛ licet ꝛ qui filij sint legitimi
penult.colum.versic.imperator aūt.dicit tamen qd si sine iusta
causa faciat peccat.Pro hac opiniōe adducebat idem domi-
nus Ric.pre alle.l.quis de nata.restitu.sed ibi factum fuit volē
te patrono ꝛ eodē titu.l.vlti.allegabat etiam.viij.di.quo iure
vbi dicitur qd dominia defendūtur per iura imperatorū sub
latis ergo legibus imperatorum nullus posset dicere hoc est
meū.Cum igitur imperator legibus non ligeē vt.l.digna vox
satis concludiē quod dominium auferre possit ꝛ ad hoc.xxiij
q.vij.c.j.ꝛ iura in contrarium allegata de honestate intelligā-
tur non de plenitudine potestatis imperialis.ꝛ hec opinio ap
probaē per her.extra de decimis.c.tua nobis.in glo.que inci-
pit ecclesiastica ꝛ py.in questionibus suis.xliij.questiōe que in
cipit cū questio verteretur vbi de hoc satis not.qua eñ ratio
ne inducit in casibus specialibus rem suam alicui posse aufer
ri ex causa eadē ratione hoc potest facere in alijs nec erit qui
dijudicet de causa sit iusta vel iniusta.ipse eñ facta subditorū
iudicat.facta sua iudicat solus deus vt dicē de papa.ix.q.vlt.
c.facta ꝛ qualis potestas est pape ꝛ imperatoris inter eoꝝ sub
ditos vt in auē.quomodo oportet ep̄os in princi.ꝛ de potesta
te imperiali ꝛ papali plenissime dixi.s.de sum.tri.l.j.vbi mul-
ta colligi possunt ad materiam presentē.Retēta ergo opinio
ne domini ric.ꝓ vera expedit rñdere allegationibus bulg.que
2 in effectu tendūt ad duo.Primo q: impator nō sit dominus
rerū singulorū qd satis cōcedo.Sed rōne iurisdictionis ꝛ po
testatis quā hꝫ in subditos potest auferre res eorum vt dixi
de plenitudine potestatis vbi constat eum hoc velle.Secūdo
q: dominia sunt de iuregentiū quod est immutabile ergo pn̄-
ceps circa hoc nihil potest.Sed si potest tollere actiones sicut
conceditur per omnes quid valebunt contractus certe nihil
cum nemo sine actione experiatur vt.ff.de nego.ge.l.si pupil-
li.§.fi.Et quia de hoc multum hesitatur vtrum ius diuinum
naturale vel gentium sit mutabile hic subijcio quod mihi vi-
detur.Jus itaq: naturale multis modis sumiē vt colligi po-
test.j.di.ius aūt cū ibi notatis in glo.ꝛ per archi.Primo eñ
sumitur pro iure diuino in quo lex mosaica ꝛ euangeliū conti
net vt.j.di.c.j.in prin.ꝛ ibi per archi.ꝛ no.instituto de iure na-
turali in principio de obli.ex delicto.§.j.ꝑ hosti.in summa de
cōsuetu.§.idē virtute versi.sed dico ꝛ ita sumitur.ix.di.ꝑ totū
ꝛ ibi in princi.no.ꝛ de hoc dicunt glos.ꝙ immutabile est ꝛ pro
hoc.x.di.lege vbi dicit qd leges imperatorū subsunt legi di-
uine ꝛ nō supra sunt.e.di.c.ij.ꝛ.xxj.di.c.inferior.Sed certe et
istud mutabile videē.Nam in euangelio matth.xviij.deutero.
xix.diciē standū testimonio duorū ꝛ extra de testi.in omni ne-
gotio ꝛ tñ per ius ciuile distinguiē testamētū ab alijs.Jtē lex
diuina indistincte dicit non occides ꝛ tamen lex ciuilis conce-
dit homicidiū in multis casibus ꝛ.j.de adul.l.graccus ꝛ.ff.de
ver.obli.l.qui seruum ꝛ ēt ius canonicū concedit furē occidi
ꝛ sine peccato ꝛ pnīa vt extra de homicidio.c.ij.in fine ꝛ papa
etiam dispensat in adulterio ꝛ alijs criminibus vt extra de iu
dicijs.c.at si clerici.Jdē in decimis que iure diuino debentur
vt.xvj.q.j.decime ꝛ de decimis.c.tua nobis.concedit eñ mul-
tis priuilegiū de decimis non soluendis e.ti.de decimis.c.ex
multiplici.c.suggestū ꝛ.c.lꝫ.Jdē in matrimonio qd fuit īstitu
tū a deo ꝑ illa vba ecce nūc os ex ossibus meis ꝛc.extra de di
uor.gaudemus.de bigamis debitū ꝛ no.xxvij.q.j.in princip.
nec distingit dñs personas ꝛ gradus qd tamen fit ꝑ ius cano-
nicū ꝛ ciuile vt.j.de incestu.nup.per.totū extra de consang.et
affi.c.non debet.ꝛ in multis alijs casibus reperitur qd papa
dispensat cōtra ius diuinum vt no.in glo.extra de conces.pre
ben.c.proposuit.ꝛ habeē in speculo de dispensa.§.nunc viden
dum de dispensa.dñi pape quod fuit tractum a libello ioā.de
deo sup dispensa.Circa qd dicūt qdā qd in sui vniuersorum
mutabile est vnde papa non posset generalē constitutionē fa
cere qd decime nō darenē vel qd matrimoniū nō teneret ꝫ cir
ca sui partes ꝛ idiuidua distingui ꝛ declarari potest per iura
predicta.ꝛ hec solutio colligiē ex pulcra glo.circa hoc eē de de
cimis.c.a nobis ꝛ.s.de summa tri.l.iter claras.circa pn̄.in gl.
ꝙ incipit nā nō patiē nā.ꝛ.ff.de iusti.ꝛ iur.l.ius ciuile.Alij dicunt
qd imutabile est quo ad ꝑcepta ꝛ ꝓhibitiones quo ad alia sicē
ita no.in quadā glo.parua.v.d.in principio.vbi de hoc plenis
sime per archi.ꝛ no.etiā.xiij.dist.in pn̄.magne glo.ꝛ eē de con
sue.c.vlti.Alij dicunt qd quo ad moralia vt non occides ꝛ si-
milia est immutabile quo ad mystica mutabile ꝛ ita colligiē ex
textu ꝛ gl.vj.di.§.is ita cōtra quā solutionem est qd cōtra su-
pra dixi de homicidio in certis casibus cōcesso.Ad hāc mate
riā faciunt tres decretales extrauagātes Jo.pape.xxij.que
incipiunt ad conditorē canonū.scda cū inter nonnullos.Ter
tia q: quorundā.Cyn.in effectu in.l.rescripta.j.e.videē tenere
qd ius diuinū in totū non pōt abrogare vt sup his ꝙ nō pñt
procedere causa subsistēte vt si cōcederet qd cōtrahere possuꝫ
matrimoniū cū matre mea vt.j.de nup.l.celebrādis.in eo aūt
quod precedere potest causa subsistente vt in occidendo male
factorē valet dicit tñ qd si non esset malefactor iudex peccat te
net tñ snīa.dicit etiā qd si iudex iudicat ꝯm legē vel ꝯsuetudi
nē que est cōtra ius diuinū nō peccat vt si iudicaret ꝯm cōsue-
tudinē vltramontanā primogenitū in totum succedere cōtra
dictum apostoli si filius ergo heres.Sed peccat filius q reci-
pit totū.cy.de hoc tangitur.j.si si contra ius vel vtilitatem pu
bli.l.si.Secūdo sumitur ius naturale pro quodā instictu natu
re qd ex sensualitate prouenit ꝛ inducit ad appetendū procreā
dū educandū ꝛ similia ꝛ in ista significatiōe sumiē instituto de
iure naturali in princ.ff.de iusti.ꝛ iure.l.§.ius naturale ꝛ.j.di.
ius naturale.ꝛ ibi de hoc pulcra per arch.Et an istud sit muta
bile vr̄ qd non per iura predicta q: iura sanguinis q ex hoc pro
cedunt iure ciuili mutari non possunt vt.ff.de regu.iur.l.iura
sanguinis de pact.l.ius agnationis ꝛ.j.de pa.po.l.abdicatio.
in contrariū videē.Nā ex hoc oriē liberorum educatio que in
casibus tollitur per ius ciuile vt supra dixi vt probatur in pre
alle.l.si quis a liberis.§.sed si filius ꝛ.§.si quis ex his.de libe.
agno.Sed ad hoc dici posset qd lꝫ educatio liberorū procede
ret a iure naturali nō tamē eo iure ad hoc poterat cogi pater
sed per ius ciuile inductum fuit quod ad hoc parētes iudicis
officio cōgerenē.vt.j.de alendis liberis a parentibus per totū
que coactio cessat in predictis casibus ꝛ ita non tolliē ius natu
rale sed ciuile.Jtē videē esse mutabile ius naturale per ea que
supra dixi de matrimonijs a iure naturali processisse.sed dicꝑ
processerunt a iure diuino institutione vt probatum est supra
post predictā institutionē secutus fuit consensus ꝛ cōiunctio
corporalis ꝛ hec processerunt a iure naturali demū per ius ci
uile ꝛ canonicū tradite fuerunt solēnitates circa ꝑsonas ꝛ gra
dus ꝛ sic ex hoc nō derogat iuri naturali ꝫ forma ꝛ solēnitas
adijciuntur ꝛ ita colligiē ex glo.insti.de iure naturali.§.j.ꝙ in
cipit.i.effectum matrimonij ꝛ.d.l.j.§.ius naturale.ff.de iust.ꝛ
iure.ꝛ ibi de hoc dixi ꝛ.d.c.ius naturale in gl.pria.j.di.Jtē ad
huc videē ius naturale mutabile.Nā iure naturali filij succede
re debent

re debent patri in auk. de here. ⁊ fal. §. primũ itaq;. vñ liberi. l. scripto. ⁊ de bo. dã. l. cũ ratio. ⁊ agnati et cognati adinuicẽ. vt insti. de suc. cogna. ⁊ de here. ab intest. ⁊ tñ ex certis causis filij exheredant. vt in auk. vt cũ de ap. cogno. §. causas. Et debituȝ bonoꝝ subsidiũ minuit ⁊ tollit vt plene no. per Dy. de reg. iu. c. indultũ. li. vj. ⁊ ius agnatiõis ⁊ cognatiõis tollit per capitis diminutionẽ vt. ff. de capi. di. l. tutelas. §. j. instit. de capi. di. §. ꝙ aũt. Sed circa hoc dici põt ꝙ lȝ instinctu nature inducãtur parentes ad hereditatẽ filijs relinquendã vel agnati ⁊ cognati inter se tñ ius succedendi inductũ est a iure ciuili ⁊ ideo licet mutet ius successionis nõ ꝓpterea tollit vel mutat ius sanguinis filiationis vel cognatiõis. ⁊ hec solu. colligit ex glo. d. §. ꝙ aũt. insti. de capi. di. ⁊ de iure naturali. §. penul. ⁊ ex glo. ij. d. c. ius naturale. j. di. ⁊ plenius ex no. p Dynũ. d. c. indultũ. ⁊ latissime. j. de inoffi. testã. l. qm in prioribus. circa fi. Itẽ ꝙ sit mutabile videt q: iure naturali oẽs hoĩes liberi nascebant. vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. manumissiones. S. qd seruitus est inducta p imperatorẽ. vt. ff. de penis. l. quidã sunt serui pene ⁊ sñiam. vt. ff.
3 de statu ho. l. ingenuũ. Circa hoc dici põt ꝙ seruitus inducta fuit iure naturali vt videt sentire Inno. ex. de voto. c. ꝙ sup. in glo. magna vltra prin. v. sup hoĩes aũt. que glo. ad hanc materiã notabilis est. ⁊ ita etiã sentit Archi. j. dist. c. ius gentiũ. ⁊ ibi in glo. ⁊ liiij. dist. mãcipia. ⁊ a iure gentiũ dicit ꝓcessisse approbatione. Sed ẜm Tho. hũc hoĩem esse seruũ absolute magis ꝙ aliũ nõ habet rõnem naturalẽ vt habet. j. polyticoꝝ. Alij dicunt seruitutẽ ꝓcessisse a iure diuino. vñ apl's. Subditi estote serui dñis vestris. de hoc dixi etiã. d. l. manumissiones. Videt etiã mutabile q: eo iure oĩa cõia erant. vt. j. dist. d. c. ius naturale. vbi cõis oĩm possessio. tñ iure gentiũ dñia sunt distincta. vt. ea. dist. c. ius gentiũ. ⁊. ff. de iusti. ⁊ iu. l. ex hoc iure. Sed põt dici ꝙ erat cõis possessio. i. cõicanda. vt ibi exponit in glo. ⁊ p Archi. Nam etiã iure naturali ⁊ diuino erat distinctio dñij lȝ ex charitate oĩa essent cõicanda ⁊ ideo dictũ fuit Ade in sudore vultus tui vesceris pane tuo. ⁊ in preceptis diuinis habet. nõ cõcupisces rem ꝓximi tui. ⁊ Abel de suis agnis. ⁊ Caim de suis frugibus obtulit. ⁊ ita in hoc modo derogat iuri naturali. ⁊ hoc colligit ex glo. Jo. d. c. ius naturale. ⁊. c. precedenti. et in glo. Inno. d. c. ꝙ sup. ⁊ per Archi. j. dist. c. ij. Sed q: tex. dicte. l. manumissiones. dicit seruitutẽ inductam a iure gentium posset dici sicut. S. dixi ꝙ est immutabile in sui vniuerso. Sed circa particularia mutari ⁊ distingui põt p ius gentiũ Cy. hic tenet ꝙ ex causa possit imperator rescribere cõtra ius naturale. ⁊ illud tollere al's nõ per iura predicta. Odo. hic ⁊ Nic. indistincte tenent ꝙ nõ. Alio modo sumitur ius naturale ꝓ naturali equitate que in hoĩs mente quiescit. ⁊ de isto loquitur. j. distin. d. c. ius naturale. ius eñ ex tali equitate descẽdens ius naturale dicit. vt. ff. de pac. l. j. de cõdi. inde. l. nã hoc natura. ⁊ tale ius bene mutatur per ius ciuile vt patet in vsucapionibus ⁊ multis alijs. ⁊ not. per Dy. de reg. iur. e. ti. li. vj. Alio modo sumitur ius naturale ꝓ iure gentium vt insti. de rerũ diui. §. singuloꝝ. ⁊. §. vendite. ⁊ de iusti. ⁊ iur. l. oẽs populi. §. ꝙ vero. cuȝ simi. ⁊ istud ẜm opinionẽ glo. immutabile est. d. §. penul. instit. de iure natu. ⁊ de hoc iure plene no. per Inno. d. c. ꝙ super. extra de voto. ⁊ per Archi. d. c. ius naturale. j. di. Sed ⁊ istud immutatur in multis vt ex predictis patet. cuȝ eñ per gentes sit introductũ per principem ⁊ gentes cui principi gentes potestatẽ concesserunt mutari põt sed nõ in sui vniuerso nec in his que pertinent principaliter ad ius nature vt no. per Archi. d. c. ius autem naturale. vnde si imperator vellet facere ꝙ gentes sine lege viuerent vel ꝙ qualitercũq; nati succederent hoc nõ posset. q: ex hoc mundus ⁊ imperium turbaret sicut nec papa simile facere potest vt no. ix. q. vlti. c. si. ⁊. S. dixi. ⁊ ita tenet Hosti. in summa qui filij sint legitimi. penul. colũ. §. quid si imperator. vbi de hoc satis notat. Alij etiã dicunt ꝙ sicut imperator põt tollere ius gentiũ in particularibus eodẽ modo in toto. Nam videmus ꝙ facit legẽ generalẽ in vsuca. ⁊ prescriptione ⁊ in multis alijs. Sic ergo ⁊ in vniuerso facere posset de plenitudine potestatis nõ tñ facere debet nec verosimile est eum facturum. vt. S. tactũ est. Item forte in his in quibus ius gentium participat cũ iure naturali nõ posset. nec eñ facere posset ꝙ homo nõ esset animal rõnale qd est inductũ a iure gẽtiũ q: hoc participat cũ iure naturali. Sed in his que sunt de iure gentiũ positiuo posset. ⁊ hanc opi. innuit Arch. dicto. c. ius
4 aũt naturale. Sed dubitari multũ vidi ⁊ nunqd ꝯsilia ciuitatis possint in totũ ius alterius tollere puta si aliquis est bannitus ꝓ homicidio furto vel rapina ⁊ in banno dictũ est ꝙ nõ possit exire de bãno sine licentia heredis mortui vel sine licẽtia offensi nũquid per consilia ciuitatis talis bãnitus possit ab ipõ banno liberari sine licentia predictoꝝ quorum interest. Et si teneamus ꝙ imperator in toto imperio possit videtur etiã ꝙ consilium ciuitatis possit inter suos subditos per. l. oẽs populi. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊. ff. ad munici. l. municipes. ⁊ de reg. iur. l. aliud §. refertur. si eñ refertur ad vniuersos qd fit per maiorẽ partẽ decurionũ ergo isti quoꝝ interest vident consensisse ⁊ fecisse ꝙ isti liberent de bannis. isti eñ decuriones etiã principis auctoritate facere vident qui cõcessit in dicta. l. oẽs populi. ꝙ quelibet ciuitas posset sibi subditis facere legẽ immo ipse princeps quodãmodo facere videt. oĩa eñ merito ⁊c. vt. S. de ve. iu. enu. l. j. §. sed neq;. Nam ⁊ episcopus inter sibi subditos ex iusta causa ius alterius in totũ tollere potest vt notat. xxv. q. ij. in summa in glo. ⁊ per Archi. ⁊ plenius. xvj. q. j. ecclesie. ⁊ per Hosti. extra de religi. domi. c. cõstitutus licet Ber. ibi videatur sentire cõtrariũ. de excessi. plat. c. ad hoc. Sed ad id qd dictũ est de conces. facta per principẽ in. l. oẽs populi. posset responderi ꝙ licet concesserit populis potestatẽ cõdendi legẽ intelligenduȝ tamẽ est sine alterius iuria vel lesione vt. ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. merito. ⁊. §. si quis a principe. cũ simi. q: in generali concessione ⁊c. vt. ff. de pigno. l. obligatiõe. Itẽ ꝙ consiliũ tollere possit predicta banna videt quia talia banna ꝓcedũt a statutis vel consuetudinibus ciuitatũ ⁊ ideo p cõtrariã legẽ ciuitatis tolli possunt. ad hoc bene facit qd no. per Inno. ⁊ Compost. c. que in ecclesiarũ. extra de consti. In cõtrariũ multũ facit q: ex quo est quesitũ ius alteri nõ videt posse tolli eo inuito vt. ff. de cõtra ta. si post mortẽ. §. fi. extra de reg. iur. c. indultũ. cũ ibi no. per dñm Dy. vbi colligi possunt multa pro ⁊ cõtra. ⁊ de hoc etiã dixi. S. de iusti. co. cõfir. §. si qua vero. ⁊ ꝙ nõ pñt tenet glo. j. que sit longa ꝯsue. l. ij. in glo. magna. ⁊ de decretis decurionũ sup rubrica. lib. x. ⁊ Azo. in summa dicto titulo que sit longa con. §. fi. Inno. extra de cõsti. cum oẽs. ⁊ Host. in summa de immuni. eccle. §. a quibus. ver. quid ergo. in fi. dicte summe. Soluendo multi ⁊ magni tenent ꝙ consiliũ hoc nõ possit quod puto verũ si ille in cuius preiudiciũ fiebat expresse contraxit al's iuris fictione videret cõsensisse p prealleg. l. municipes. ⁊. l. aliud. §. refertur. De facto tñ vidi seruari contrariũ et tales bannitos indistincte liberari p consilia ciuitatũ. Quidaȝ tñ dubitantes ipsos tñ affidari faciunt vsq; ad tẽpus vt sic sit dilatio ⁊ nõ ablatio qd tutũ puto vt. j. in fine subijciam in simili qõne. Forte etiã nõ inepte dici posset ꝙ ex iusta causa puta ob bonũ publicũ pacis hoc fieri posset etiã inuitis quoꝝ interest. arg. huius. ff. de reli. l. si quis sepulcrũ. Nam ꝓ bono pacis multa cõcedunt extra de preben. c. nisi essent. ⁊ hoc videt sentire Inno. posse fieri nõ solũ cõtra ius gentiũ ⁊ ciuile sed etiam cõtra ius naturale. extra de immu. eccle. c. vlti. circa fi. glo. sue magne ⁊ Jo. j. dist. c. ius naturale. in glo. que incipit nec iudex dicitur. ⁊ idẽ Inno. tenet extra de foro cõpe. c. postulasti. ꝙ ciuitas potest statuere bona malefactoris ꝓpter maleficiũ publicari. ¶ Ex predictis patet nũquid statutũ possit fieri ꝙ posteriores in gradu preferant prioribus in successione puta masculus femine sicut est in multis ciuitatibus vel ꝙ posterior creditor preferat priori in pignore. ad qd facit qd no. ff. de priuile. credi. l. antiochensiũ. in tex. ⁊ glo. ⁊ dicto. c. auctoritatẽ. de concess. preben. li. vj. ⁊ de hoc dicã etiã institu. ad tertul. in prin. Itẽ querit Odo. nunquid per rescriptũ principis possit tolli prescriptio cõpleta ita ꝙ nõ obstet ei cõtra quẽ prescriptũ est ⁊ determinat ꝙ sic q: prescriptio introducta est a iure ciuili vt predictum est ⁊ ꝓbatur insti. de vsuca. in prin. Querit etiã Ja. de
5 are. ⁊ si princeps vel ciuitas alicui cõcessit dilatoriã nũquid dilatione pendente vsure currant. determinat ꝙ nõ per. l. nõ solum. ij. §. illud. de liberatione legata. Alij distinguunt vtrum tpe impetrationis currebant vsure ⁊ tunc nõ desinant currere an nõ ⁊ tunc non currant per. d. §. illud. ¶ Sed hec distinctio tollit per. l. ff. si cer. peta. l. lecta. ver. dicebam. ⁊ v. sed cũ fortis. ⁊. ff. de vsuc. l. in fideicõmissi. in prin. ⁊. l. pecunie. §. fi. ⁊. l. cũ quidam. in princi. Sed cõtra hoc adhuc videt ꝙ dilatio nõ impediat cursum vsurarũ. vt. ff. de pactis. l. itẽ q: cõuentiones. §. fi. Sed dic aut vsure debent ꝓpter moram tarde solutionis ⁊ obtinent que dicta sunt aut ꝓpter beneficiũ concesse dilationis ⁊ obtinet lex cõtraria Oldr. ⁊ Cy. ẜm Dy. ¶ Quid si impetraui rescriptũ vt creditor nõ posset me cõuenire vsq; ad quinquenniũ cũ iam prescripsissem actioni sue per. xxv. annos. dicũt quidam ꝙ nõ valet quasi ista sit peremtoria cũ quinquẽnio modo compleat prescriptio. vt. ff. de furtis. l. qui tabulas. §. penul. et infra de consti. pecu. l. ij. Sed dic cõtra q: tẽpus dilatõis nũꝙ cõputatur in prescriptione. arg. ff. de iudi. l. ij. §. penul. in auk. vt cum de ap. cog. §. meminimus. ⁊ infra de iure deliber. l. fi. §. donec. ⁊ ibi nota. ⁊ dixi infra de pactis. l. pacta nouissima. circa finem ⁊ statim subijciam. ¶ Sed vsq; ad quod tempus potest concedi dilatoria per. l. istam. dicunt quidã ꝙ vsq; ad. xxx.

an.per ea que no.in gl.ĩ.de pactis pig.l.fi.⁊ de hoc hic ꝑ Nico.in decisa et si vltra cõcedatur sit ablatio ⁊ nõ dilatio ⁊ nõ valeat quia tanto tempore fere oẽs actiões tolluntur vt infra de prescrip.xxx.an.l.sicut.vel saltẽ.gl.vt.l.seq.Sed contra hoc est quod dixi supra ꝓxima qõne tempus dilationis in prescriptione nõ cõputari ⁊ ex hoc sumitur cautela de qua dixi.s.v. Sed dubitari multũ vidi.scʒ ꝙ banniti affidentur vsqʒ ad tẽpus nõ ex toto liberentur ⁊ ꝑ hoc ꝙ per exceptionẽ nõ tollat in totum actio sed solum elidat.facit glo.ff.de pactis.l.si vnus §.pactus ne peteret.in princi.magne glo.q̃ incipit immo videtur.⁊ quod ibi dixi.⁊ arg.ff.de condi.indebi.l.sufficit.dñs aũt Ric.tenebat ꝙ vsqʒ ad centũ annos possit concedi.⁊ tunc dicatur dilatoria. vltra centum annos dicatur peremtoria p.l.supra de sacrosan.eccle.l.fi.ff.de vsufru.l.an vsusfructus.⁊ ibi in glo.⁊ de vsufru.leg.l.si vsusfructus municipibus.Sed hoc videtur durũ ꝙ tãto tempore possit cõcedi quia nimis esset graue ⁊ esset quasi tollere ius alterius.⁊ ideo Cyn.hic videtur tenere ꝙ ad magnũ tẽpus puta decenniũ concedi nõ possit: qꝛ nimis lederet vt in princi.l.notaui. Caueant ergo qui ꝓcurãt affidari bannitos ꝙ eoꝝ fidantia non excedat.xxx.annos ẜm primã opinionẽ vel centũ ẜm opinionẽ dñi Ric.Querit Cyn⁹ si feci pactũ debitori de nõ petendo vsqʒ ad.xxx.annos an lapso tempore petere possim.videtur ꝙ nõ per legem sicut.ĩ.de prescrip.xxx.anno.Contrariũ tenet quia nõ potenti agere nõ currit prescriptio.ĩ.de annali excep.l.j.ad finẽ.⁊ qui a me causam habet contra me nõ prescribit.vt de prescrip.xxx.annorũ.l.male agitur.⁊ quia ille demũ p̃scribit qui credit vti iure suo vt.ff.queãdmo.serui.amittã.l.fina.quod nõ est in proposito.⁊ pro hoc est arg.expressum in aut.de appella.§.fi.⁊ de hoc.ĩ.de inoffi.testõ.l.contra maiores.per eum ⁊ de excu.tutoꝝ.l.volũtatem.idem ⁊ est expressum infra qui bonis cede.pñt.l.fi.in fi.

6 †Item querit vtrum dilatoria concessa principali prosit fideiussoribus.⁊ videtur ꝙ sic.vt.ff.de pactis.l.⁊ heredi.§.fin.⁊.l.seq.Sed ibi nõ de pacto personali sed reali loquitur. Itẽ pro predicta opinione dicunt quidam esse casum infra de vsur.rei iudicate.l.finali.¶ Et quia fideiussor conueniri nõ potest anteqũ reus.in aut.de fideiusso.in princi.Jaco.de rauẽ.dicit aut concessa fuit post moram rei principalis aut ante.si post morã indistincte nõ proficit quia personã nõ egreditur.vt institu.de iure naturali.§.sed quod principi.aut ante moram ⁊ tunc refert quia aut obligatio erat in dando ⁊ nõ prodest.vt.ff.de re iudica.l.fideiussor.si in faciendo prodest quia in obligationibus faciendi nõ potest agi contra fideiussorem donec reus fuerit in mora sed priuilegio durante nõ potest esse in mora vt.ff.de operis liber.l.si libertus.⁊ de verbo.obliga.cum filius.§.si stipulatus.in hoc membro dicit P.ꝙ in obligationibus faciẽdi etiam si fideiussor nõ sit in mora tenetur.vt.ff.iudica.solui.l.si reus.⁊ ideo in hoc distinguit.Aut est tale factũ quod requirit industriam persone ⁊ tunc proficit fideiussori per quandaʒ consequentiã.vt dicta.l.si libertus.⁊ ratio est quia in tali facto nõ potest fideiussor obligari nisi interesse promittat ⁊ per consequens nõ potest conueniri anteqũ reus sit in mora.vt.ff.de re iudicata.l.si quis ab alio.reus aũt nõ potest esse in mora durãte priuilegio quo sibi concessa est dilatoria.Si aũt factũ nõ requirit industriam persone vt quando promittit reum defendi quod potest fieri per quẽcunqʒ vt.ff.iudicatũ solui.l.ita tamẽ.§.videamus.Tunc aut fideiubet de iudicato soluendo vel simpliciter dicendo fideiubeo.quod idem est ẜm eum.vt.ff.locati l.quero.⁊ hoc casu nõ prodest fideiussori quia compelli potest ad faciendum sicut ipse reus.vt dicta.l.si reus.Aut ꝓmisit interesse ⁊ tunc prodest quia nõ potest conueniri ante moram rei vt dicta.l.si quis alio.⁊ de regu.iur.l.vbi nulla.Unde breuiter ꝯcludit ꝙ virtute priuilegij nõ proficit fideiussori sed per quãdam consequentiã sic ẜm distinctionẽ predictã.Ad contraria rñdet vt videre poteritis que causa breuitatis omitto.¶ Ibidem etiam querit nũquid principalis in casu in quo fideiussor vti nõ possit se opponere possit defensioni fideiussoris.⁊ videt̃ inclinare ꝙ sic vbi fideiussor posset habere regressum cõtra eũ per ea q̃ no.in.l.si fideiussor.§.quedã.ff.mãda.Cy.⁊ ad hoc facit.d.l.fi.de vsu.rei iudi.¶ Ultimo qꝛ glos.multum variant si princeps concedat rescriptũ ex certa scientia contra legem debeat dici in rescripto nõ obstante tali lege vel sufficiat dici generaliter nõ obstante aliqua lege videamus qõ est verius.quedam eñ glo.tenent ꝙ opus sit dicere specialiter nõ obstãte tali lege adinstar testatoris.vt.ff.de leg.iij.si quis in principio testamẽti.⁊ qõ no.ꝑ Dy.de reg.iur.c.qõ semel placuit.li.vj.⁊ ꝑ hoc facit qõ no.ĩ.de iura.calũ.l.ij.§.sed qꝛ veremur.circa finẽ.glo.magne.⁊ ꝑ Archi.xxv.q.ij.in summa.⁊ ꝑ eundẽ ex̃ de constitu.c.j.li.vj.ꝑ Ber.⁊ Inn.de offi.dele.c.ex parte.ij.ĩ.de trãsacti.l.causas.in vltima glo.⁊ O dof.⁊ glo.ĩ.de incest.nup.aut.ex complexu.in fine vltime glo.⁊ Azo in summa de natu.libe.ver.quid si imperator.⁊ glo.ff.de flumini.l.quo minus.Quod sufficiat generaliter dicere nõ obstante aliqua lege.tenet.ĩ.de nup.l.imperialis.§.similes.ĩ.de natu.libe.l.j.⁊ de testa.l.si non speciali.⁊ nõ est bonũ arg.de testatore ad principẽ cũ princeps habeat oĩa iura in scrinio pectoris sui.vt.ĩ.de testa.l.oĩm.testator aũt de facili posset nõ recordari de testõ per eum condito. Itẽ testator disponit sua princeps vtilitatẽ cõem.et hanc vidi cõiter seruari per docto.⁊ de hoc no.in Spe.de rescrip.pñtatione.§.fi.ver.itẽ ꝙ est contra ius diuinũ.⁊ ver.seq.⁊ de instr.edi.§.nunc aũt videndum.ver.⁊ scias.⁊ in libello de fugitiuis rubricella contra rescriptum in principio. Immo qõ plus est dicit Cy.ĩ.si cõtra ius vel vtilitatẽ publicã.l.fi.vbi tangit istam questionẽ ⁊ tenet opini.predictã ꝙ si ex forma rescripti appareat imperatorẽ voluisse rescriptum concedere contra ius ꝙ sufficiat etiam si nõ dicat̃ nõ obstante lege.⁊ ponit exemplũ in c.statutũ.extra de rescrip.li.vj.cauetur ꝙ nullus ex rescripto vocetur vltra vnaʒ dietam.ex rescripto imperatoris vel pape concessum est alicui ꝙ possit vocare aduersarium vsqʒ ad tres dietas nec dicitur nõ obstante ipso.c.dicit bene valere rescriptum quia de mente ⁊ voluntate concedentis apparet.si autẽ diceretur ꝙ posset vocari mediolanũ tunc nõ valeret qꝛ possibile esset ꝙ concedens ignorabat talem locum distare vltra formã dicti.c.statutũ.⁊ ideo nõ videtur voluisse tollere vt.l.si qñ.de inoffi.testõ.Cy.ẜm Jaco.de ra.Ibi moratoria.i.dilatoria.Prescriptio.i.exceptio.Remittit̃.i.concedit̃.O l.In fi.⁊ sic nõ cõcederet̃ qõ ꝓhibet̃ peti ꝓhibetur cõcedi vt.ĩ.si nup.ex rescr.petã.l.ij.in fi.¶ In glo.j.ibi temporalẽ.s.dari a principe.O l.Ibi sequeret̃ incõueniens.¶ Item oppo.ĩ.de ꝓcur.l.militẽ.⁊ so.vt ibi not.Old.Ibi hic de minore soluente indebitũ.O l.Ibi hic que dicta sunt intellige.

Nec damnosa. Canonizata est.xxv.q.ij.c.nec dãnosa.⁊ bene concor.s.de sacrosanc.eccle.l.iubemus nullã.v.qõ etiã in oĩbus.¶ Sed quatenus dicit hec lex iuri cõtraria postulari nõ debere videt̃ cõtra qꝛ priuilegia sunt ꝯtra ius cõmune cõiter vt.s.de legi.l.iij.in fi.⁊.iij.dist.c.priuilegia frustra eñ precibus impetrat̃ qõ a iure cõi ꝯcedit̃.ĩ.de thesau.l.vnica.li.x.⁊ ideo exponunt quidã iuri ꝯtraria.i.cõsueto stylo ⁊ cursu priuilegiorũ non aũt intelligũt de iure cõi.⁊ ita exponit Ber.extra testi.c.causam q̃.ij.in vltima glo.Alij intelligũt l.istam de priuilegijs specialiter a iure impetrari ꝓhibitis de quo potest poni exemplũ per dictã.l.iubemus.⁊.l.quisquis cẽsibus.in fine.s.de epis ⁊ cleri.⁊.l.quicũqʒ residentibus.⁊.s.de senatuscõsul.l.j.⁊ de hereti.l.arriam.cũ simi.Sed hunc intellectum videt̃ reprobare glo.ĩ.eo.l.rescripta.Nam in.d.l.rescripta.ij.rñso.dicit̃ ꝙ si rescriptũ modicũ ledat aliũ ⁊ prosit petẽti ꝙ valet rescriptũ cõtra ius qõ nõ esset verũ si intelligerem⁹ de ꝓhibitis specialiter impetrari.qꝛ tunc nullo modo valeret vt.dictis.ll.⁊.ĩ.si nu.ex rescri.petã.l.ij.in fi.⁊ ita not.d.l.rescripta.⁊.xxv.q.ij.rescripta.⁊ ibi in glo.⁊ ꝑ Archi.⁊ ideo Gof.intelligit sicut iacet.s.ꝙ rescriptũ ꝯtra ius impetratũ nõ valeat nisi dicat̃ nõ obstante aliqua lege.in summa de rescrip.j.colũ.ver.si aũt ꝯtra ius.⁊ hanc opi.Gof.puto verã cũ infrascriptis moderationibus O dofr.qui de hoc plene hic notat.⁊.d.l.rescripta.fallit eñ ẜm cũ hec lex in tribus casibus.s.qñ nõ ledit vel parũ ledit aliũ vt predixi vel si criminis penã indulgeat vel dicat̃ nõ obstante aliqua lege.que instantie hic ponunt̃ in glo. Sed si penã indulgeat duplici rõne nõ videt̃ valere ꝯ qꝛ ius ⁊ qꝛ contra publicã vtilitatẽ seu fiscum quoꝝ interest maleficia punire.vt.ff.ad.l.aquil.ita vulneratus.cũ si.vnde dicũt O do.⁊ Nico.ꝙ si ex rescripto remittat̃ pena criminis leuis valet si enormis nõ nisi dicat̃ nõ obstãte lege.vel posset intelligi de pena iam imposita abbreuiãda vel remittenda.vt.ĩ.de sen.passis l.j.⁊ fi.Nic.Sed ꝙ etiã in leuibus nõ possit remitti pena ꝑ rescriptũ videt̃.ĩ.de in ius vo.l.meuia arbi.tute.l.vlt.⁊ de seruis fugi.l.mancipia.in fi.dicunt quidã speciale in illis tribus.ll.in prima odio liberti qui erat in iure quasi naturali.in secunda fauore pupilloꝝ ⁊ odio tutorum nõ cõficientiũ inuentariũ.in tertia odio negligentie defensoris ciuitatis qui nõ sollicite mãcipium requisiuit.Uel dic ꝙ ideo ibi ex rescripto pena remitti nõ potest qꝛ in eis prohibet̃ expresse impetrari rescriptum.⁊ ideo nõ valet nisi dicat̃ nõ obstante.l.⁊ ꝑ hoc etiã.ĩ.vt lit.pẽdẽ.l.ij.vñ distinguunt hic O do.⁊ Nico.Aut rescriptũ ꝯcedit̃ ẜm ius ⁊ indistincte valet ledat aliũ vel nõ.ff.de ꝯsti.princi.l.j.ĩ.de diuer.rescri.l.sacrilegij.⁊ in aut.quib.mo.natu.effi.legi.ꝑ totũ.cũ si.aut cõtra ius ⁊ tunc aut ꝓhibet ius specialiter impetrari ⁊ nõ valet indistincte vt p̃dictis.ll.vt.s.de summa trin.l.ij.⁊

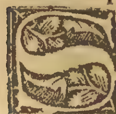
dicta.l.

dicta. l. iubemus nullā. nisi dicat̄ nō ob. l. aut lex nō ꝓhibet specialiter impetrari licet sit contra ius ꝛ nō valet regulariter. vt hic ꝛ. d. l. rescripta. fallit in tribus casibus quos ꝓdixi. ꝛ de hoc no. ꝑ Azo. in summa huius tit. ꝛ in summa si cōtra ius vel vti. pub. ꝛ vide qd̄ dixi. j. de pac. l. pacta q̄ ꝯ leges. In glo. j. ibi de vsuca. §. fi. ꝛ. j. de quadri. ꝓscri. l. ij. ꝛ. iij. Ol. ¶ In ea. glo. in fi. ꝛ no. j. si cōtra ius vel vti. pub. l. fi. in glo. magna dixi. j. ad vellei. l. si qua mulier.

Vide hāc. l. canonizatā xxv. q. ij.

Diuersa. Hec lex rōnabilis est ꝛ equa ꝛ determinat. l. quoties. s. e. In glos. vlti. ibi sed eo vti nō pōt simile. j. de his q veniā etatis impe. l. ij. in prin. Old. Ibi sed an hoc onus. s. satisdationis prestāde. Old. in fine dn̄s. M. fil. distinguebat aut rescriptū impetrās tenebat̄ ad mihi debitū ꝛ tunc possit satisdatio per rescriptū remitti aut ad meū puta rei ven. ꝛ tunc nō possit vt. s. eo. l. quoties. Ego aūt per ea que ibi notaui credo indistincte satisdictionē posse remitti si dicat̄ nō obstāte. l. imperator eñ qui introduxit beneficiū satisdatiōis per hāc. l. tollere pōt arg. in auť. de testa. imperfe. §. sed si quidē. ꝛ de leg. iij. l. si qs. in prin. ꝛ ita tenēt hic O do. Gui. de suz. ꝓ iura ꝓdicta ꝛ dn̄s Ric. ꝛ allegat. j. vt in pos. lega. l. ij. Cyn. tñ videt̄ tenere ꝙ nō. qꝛ ꝑ hoc posset totū ius creditoris tolli si efficeret̄ debitor nō soluendo ꝛ maxime qñ ad petitionē debitoris ꝯcessuz esset distinguit etiā circa hāc satisdationē prestandā aut debitor habet dilationē a testatore soluendi debitū ꝛ tenet̄ satisdare vt. j. ꝛ. ff. vt lega. no. ca. aut habet a lege ꝛ cauere tenet̄ vt. ff. de iudi. l. ij. ff. penulti. ꝛ sine fideiussore si habet dilationē a ministro legis nō vt hic a principe tenetur satisdare cū fideiussore qꝛ mitius ꝛc. vt. l. celsus. ff. de arbi. Si aūt habet dilationē ab hōie priuato puta a creditore aut dissipat bona sua ꝛ tenetur cauere. vt. ff. de iudici. l. in oībus. aut nō dissipat ꝛ nō tenet̄ vt. ff. de priuilegijs cre. l. si creditores. ꝛ. j. de here. ven. l. ij. ꝛ hoc vltimo casu cum fideiussore al's sine fideiussore. vt. j. de verb. signi. l. sancimus. ꝛ rō diuersitatis est qꝛ qñ princeps cōcedit intendit cōcedere sine lesione aduersarij quando autē priuatus lex nō curat sed imputet si sibi nō ꝓuidet vt. ff. de reg. iur. l. damnū qd̄ quis. Sed quid si cauere nō potest quidā ꝙ cōmittetur iuratorie cautioni. vt. s. de epis ꝛ cleri. auť. generaliter. alij ꝙ exigetur debitum deducta vtilitate medij temporis. vt. ff. soluto matri. l. quoties. Cy.

Si quis aduersus. Hec lex ꝑ tanto facit ad titulum quia loquitur de supplicatione que fit a sententia prefecti pretorio qui equiparet̄ principi quo ad quid vt. j. de sentē. prefe. preto. l. j. sub quo titulo nō male posita foret hec. l. Ibi iterū. i. secundo. in glo. ibi alij dicunt hec vera vt apparet ex. l. cōtraria. Oldr. ꝛc.

De supplicatio. Determinat. l. C. ꝛ. j. de sentē. prefe. ꝑto. l. j. In qbus soli principi supplicabat̄ a sentētijs prefecti pretorio per hanc auť. ipsi prefecto supplicat̄ fm̄ formā hic traditā. ꝛ habet tres partes. In prima ponit̄ cui fiat supplicatio. In scd̄a qs sit effectus supplicationis facte. j. x. dies. In tertia effectū eius post x. dies. scd̄a ibi quo subsecuto. tertia ibi nisi sub hac forma. de ista materia supplicationis no. in Spe. de supplicationibus. ꝛ extra de in integ. resti. c. ex literis. ꝑ Arch. ij. q. vj. anterior. circa prin. Supplicatio ista offerri pōt prefecto pretorio vel eius consiliarijs seu executoribus nō ꝙ ipsi cognoscant sed solum ipse prefectus vel princeps licet glo. in corpore vnde hec sumitur innuat ꝙ solus princeps cognoscat licet offerri possit libellus supplicatorius prefecto. O do. tñ hic tenet ꝛ est cōis opi. ꝙ si supplicatio porrigatur. j. x. dies cognoscere possit prefectus al's solus princeps ꝛ si interponat̄. j. decē dies cessat sn̄ie executio nisi prestetur satisdatio de qua hic loquit̄. Si aūt post. x. dies sentētia sine satisdatione executioni mandatur potest tñ de supplicatione cognosci corā principe vsq ad bienniū. ꝛ colligit dn̄s Gui. ar. ꝙ appellatio porrigi possit corā notarijs iudicis appellationis ꝛ valeat sicut hic corā executore prefecti. ꝛ ꝑ hoc. j. de fideiusso. l. penul. In cōtrariū facit. j. de iure fis. l. ij. lib. x. ꝛ glo. que est. j. de liber. cā. l. penult. Opinio tñ Gui. forte vera esset vbi iudicis copia haberi nō posset vt. s. de epali audientia. l. si preses. vbi de hoc dixi. ¶ Ibi quo subsecuto. i. supplicatione. j. x. dies oblata. Ol. Ibi nisi sub hac forma. j. x. dies Old. Ibi retractiōis iuris. s. vsq ad bienniū. vt. j. de sentē. prefect. preto. l. vnica. ¶ Et facit hec auť. ad questionē qua querit̄ vsq ad quod tēpus posset peti reductio ad arbitriū boni viri qꝛ quidā dixerunt ꝙ vsq ad. x. dies adinstar supplicationis q̄ fit per istā auť. j. decē dies. vt ī prin. patet. ꝛ quasi ista reductio appellationi sit similis. ar. ff. de arbi. l. nō distinguemus. §. cuz quidā. ꝛ hanc opi. tenet Spe. de arbi. §. fi. ver. sed quo iure petitur reductio. ꝛ ver. seq. ꝑ cuius opi. bene facit. j. de his q per metū iudicis nō ap. l. ij. vbi de hoc tetigi. sed dn̄s O l. tenet oppositū per finē huius auť. q̄ ꝯcedit retractionē etiā post. x. dies Sed mihi videt̄ ꝙ hec auť. parū faciat qꝛ supplicatio nō equipollet appellationi qꝛ supplicans de iudice nō cōqueritur sed de se vel aduersario. ꝛ ita reductio nō equipollet supplicationi et supplicatio nō equipollet appellationi. dn̄s aūt Ric. tenebat ꝙ reductio. peti posset vsq ad. xxx. annos. ꝛ est tex. ff. ꝑ socio. l. vnde ꝛ si nerue. vbi de hoc dixi. Ibi eñ reductio petit̄ fieri ꝑ actio. ex eo ꝯtractu que cōiter durant vsq ad. xxx. an. vt insti. de perpe. ꝛ tpali. ac. in prin. In glo. j. ibi. l. eos. ꝛ sic in hoc differunt supplicatio ꝛ appellatio. Itē differūt qꝛ pendente appellatione cessat executio. vt. ff. nil no. ap. pen. l. j. pendente autez supplicatione fit fm̄ formā huius auť. ꝛ pōt esse ratio qꝛ appellatio suspendit vel extinguit ꝓnuntiatū. vt. ff. ad turpil. l. j. in fine. qd̄ in supplicatione nō cōtingit. Item appellat̄ scd̄o non tertio. vt. j. ne liceat in vna eadēq cā ter. ꝓ. Supplicat̄ aūt tñ semel. vt. s. l. ꝓxi. l. si quis aduersus. ¶ Itē appellari debet. j. x. dies supplicari pōt vsq ad bienniū vt hic ptз ¶ In glo. sed quō forma sic dubiū eo casu tñ licet supplicare quo liceret ab alio iudice appellare vt. j. ne liceat in vna ea. cā. l. vnica. ꝫ post x. dies nō licet appellare ergo ꝛc. ff. si cōtra ius ꝛc. ¶ Ibi ꝯstitutionis est lata. Sed hoc est falsum qꝛ tūc sn̄ia esset nulla ipso iure vt. ff. q̄ sn̄ie sine ap. rescin. l. j. in prin. ꝛ ita nō esset opus supplicatione. dic ergo ꝙ lata erat ꝯtra ius litigatoris negligentia partis vel dolo aduersarij. ꝛ ideo per principē retractat̄ si supplicatio post x. dies porrigat̄ ꝛ ita no. in ꝑalleg. l. vnica. de senten. prefe. preto.

v **Diuersis.** Pro declaratione huius. l. vide qd̄ dixi. s. e. l. j.

a

Rescripta. [a] Hec lex vtilis est ꝛ ponit regulā ꝯstantias. ꝛ ꝑ eius declaratione vide qd̄ no. s. eo. l. nec dānosa. ꝛ canonizata est hec. l. xxv. q. ij. rescripta. ꝛ ibi pulcra glo. ꝛ ꝑ Archi. e. ca. ꝛ. q. in summa ꝛ in glo. ꝑ Archi. vbi multa vtilia de priuilegijs ꝛ rescriptis. ¶ Querit Cy. j. si ꝯtra ius vel vtili. pub. l. fi. si ꝓducat̄ rescriptū ꝯ ius cū clausula non obstante hac. l. ꝛ is cōtra quē ꝓducit̄ dicat illud falsum nunqd presumit̄ falsum eoipso ꝙ est cōtra ius. ꝛ arguit ꝙ sic. qꝛ nō est verosimile ꝛc. j. de inoffi. testō. l. si qñ. ꝛ ar. j. de postul. l. fi. ꝛ hāc opi. dicit fuisse Jaco. de ra. nisi emanet scd̄a iussio. qꝛ falsarius ita pōt apponere clausulā nō obstāte tali lege sicut ꝛ rescriptū falsificare. Pet. tenet ꝯriū qꝛ speciale est in quibusdā casibus ꝙ secunda iussio debeat emanare. s. qñ est ꝯtra publicā vtilitatē vt in auť. vt nulli iudi. §. hoc vero iubem⁹. qꝛ nō habet subscriptū questoris vt in auť. vt sacre iussio. subscri. habe. glo. i. q̄sto. ergo in alijs est ꝯtra. vt. ff. ad municipa. l. j. in fi. Cy. ꝛ hanc veriorē credo ꝛ vidi seruari. In glo. vt decennalis ibi secus si modicū. qꝛ hec sunt paria nō ledere ꝛ modicū ledere. ff. locati. l. habitatores. ꝛ si vsufr. pe. l. j. §. fi. O do.

a ¶ Rescripta Vide Bal. hic qꝛ multa singularia dicit.

Instrumentorum. Dn̄s Jac. de are. per hanc. l. cū cōcor. in glo. allegatis determinat questionē sepe occurrentē de facto. s. nunqd tabellio q confecit aliqd̄ testm̄ teneat̄ vni ex legatarijs dare totū tenorē testamēti si petat an solū teneat̄ dare sibi partē testamēti que sufficiat ipsi legatario ad petiōnē legati sui puta heredis institutionē sine quā testm̄ nō teneret ꝛ capl'm continens illud qd̄ sibi legatū est. ꝛ dicit ꝙ hoc sufficiat nec teneat̄ sibi totū tenorē dare qꝛ eius nō interest. ꝛ ad hoc adducit extra de fide instru. c. ꝯtingit. vbi est expssum. ꝛ ibi in glo. ꝛ. c. dist. cōtra morē. Jac. Idē tenet Spe. de instro. edi. §. vt aūt caute. in fine. §. ꝛ. §. restat. v̄. porro. ꝛ v̄. quid si ꝓduco. ꝑ Azo. in summa de edendo. §. est aūt faciēda. ver. vt tñ exhibeant̄. vt. ff. de edē. l. argētarius. §. edi aūt. idē pōt dici in inuētario cōfecto ꝑ tutorē ꝙ si tutor agat cōtra aliquē debitorem pupilli sufficiat si copiā sibi faciat solus capl'i faciētis mentionē de credito. non aūt totū inuentariū. qꝛ durum ꝛ inhumanū est publicatione ꝛ pompa rerū familiariū paupertatis detegi vtilitatē ꝛ inuidie patere diuitias. vt. j. qñ ꝛ quibus quar. pars. l. ij. lib. x. ꝛ de ali. pupil. prestā. l. ij. Sed ꝙ totū debeat exhiberi facit. ff. de tabu. exhi. l. j. §. proinde si plures. l. iij. §. j. ad legē fal. l. maritus. §. vlti. de bo. pos. fm̄ tab. l. j. §. si quis duobus. de eden. l. j. §. edere. s. de emēda. iustinia. C. §. fi. ibi ex integro ꝛc. quia in fine posset esse aliquid quod derogaret precedētibus. ꝛ ꝑ hoc. ff. de legi. l. in ciuile. ꝛ de transactio. l. de his cōtrouersijs. Inno. in dicto c. contingit. dicit totū exhibendū iudici parti aūt solū capl'm

p quo agit cuius opinio hodie approbata est reprobata opi. Hosti.q tenebat oppositū in eodē.c.ↄtingit ex̄ de priuile.c.cū persone ecclesiastice.li.vj.vbi de hoc p Archi. Io.an.ꝛ Cardi. de hoc etiā tetigi.j.de edendo.sup rubrica. An aūt tabellio de eodē cōtractu possit perficere plura instrā videt̄ ꝙ sic vt.l.locū §.j.de tabu.exhibē.ꝛ insti.de testis.§.penul.ꝛ ff.de testa.l.vnū In ↄtrariū videt̄.ff.de edē.l.si quis ex argētarijs.§.fi.ꝛ in illo generali sufficit semel.dn̄s Odo. tenet ꝙ si tēpore rogationis fuit dictū ꝙ inde possint confici plura instrā tunc poterūt al's nō qꝛ voluntas ↄtrahentiū seruari debet.j.de admini.tu.l.j.ꝛ ff.cōi diui.l.iudicem. Contrariū tn̄ de ↄsuetudine vidi seruari qn̄ cōtractus cōes sunt vtriusqꝫ partis vt cōtractus venditio nis vel locationis. Si aūt esset in fauorē vnius partis tm̄ vt sti pulatio vel obligatio tunc si semel est reductū in formā publi cā ꝛ traditū creditori nō reficitur nisi citato debitore ꝛ ꝓbata amissione saltē p sacramentū.ꝛ ita etiā sentit Spe. de instrorū editione.§.postqꝫ.de instrorum publicatione per totū.§.ꝛ maxi me.ver.vt aūt instrm. Quidā etiā dicunt nō valere dictū testis scriptū hoc modo iste testis deposuit per oīa vt superiores te stes vel vt superior ꝓximus testis ꝛ dictū testis cuiuslibet de bere scribi distincte. Sed ↄtra puto satis em̄ scribūt vim ꝛ effe ctū ex quo se referunt ad dictū alterius distinctū.ar.ff.de re iu di.l.ait pretor.§.si iudex.ꝛ p hoc.ff.si cert.petat̄.l.certū.ꝛ videt̄ expssum.ff.de edil.edic.l.ediles.§.loquunt̄. ꝛ de cōdi. indeb.l. si reus ꝛ fideiussor.in fi. ꝛ ita tenebat dn̄s Ric.p has duas vlti mas leges. Forte tn̄ minus fidei talibus testibus adhiberetur quasi videant̄ eundē premeditatūqꝫ sermonē dixisse vt.ff.de te sti.l.iij.§.verba epistole.ꝛ ideo tutius distincte dictū cuiuslibꝫ scribere s̄m Spe.de teste.§.nunc tractandū.v̄.cautū quoqꝫ ex aminatorē. ¶ Est etiā lex ista cōtra aduocatos et alios nimis verbosos.ꝛ p hoc.j.de ap.l.ampliorē.ꝛ in aut̄.de referen.ꝛ.xij. dist.c.oīa.ꝛ ibi tangit̄ p Archi. ¶ In glo.j.in fi. Sed certe ibi nō soluit̄ sed.p concor.allegat̄ ꝛ bene:qꝛ supplicatio debet esse breuis vt hic ꝛ clara vt ibi ꝛc.

¶ Rubrica. Quando libellus principi datus litis contesta tionem faciat.

a ¶ Dubium a adde ad materiā huius l. tex.in.c.si gnificauit. ex̄ de rescri. ꝛ ibi Car.ꝫa ba.ꝛ q̄ ibidē dixi.

Dubium non est. [a] Vide Az. in summa li bellus supplicatorius principi datus in pre torijs ꝛ annalibus effectū ↄtestatiōis inducit hoc dicit totus titulus ꝛ glo. Ol.secus in pre fecto pretorio vt.j.de offi.pfe.pto.ori.l.j. Ibi oblate ꝛ obtente. Ol. In fi.videt̄ ꝙ ex rescripto ↄtra defunctū impetrato vel ꝓ eo possit ↄtra heredes ꝛ p heredes ꝓcedi. de quo dic vt ex̄ de iudi.qꝛ v.ꝛ not.ex̄ de offi.dele.c.gratū.ꝛ p Io. no.extra de rescrip.c.significauit.ꝛ de foro cōpe.dilecta. qd̄ in tellige qn̄ impetratū est ↄtra viuentē.qꝛ cōtra iam mortuū im petratio facta nō teneret.vt.ff.de ap.recip.l.penul.§.vltimo.ꝛ de regu.iur.l.neratius. Oldra. In glo.vlti. ibi constitutioni bus vel aliter intellige vt ibi no.ꝛ.l.sicut in rē.j.de pscrip.xxx. an.in fine. So.vt ibi not.

¶ Rubrica. Ut lite pendente vel post ꝛc.

Super rubrica. Ibi ante diffi nitiuam si post ꝓuocationē ergo nō ante diffinitiuā.ꝛ ideo sic cōstrue rubricam vt lite pendente ante dif finitiuam sententiam vel post prouocationeꝫ nulli liceat ꝛc.vel lege plane prout iacet ꝛ dic ante diffinitiuam.scꝫ proferendam in causa appellationis.ꝛ vi de Azonem in summa.

1 ☞ Rescriptū nō extendit̄ ad causas finitas per sententiam.

Licet. Ex lege ista colligit̄ illud qd̄ tenēt ca no.in rescriptis inspici tempus date nō supplicatōis de quo no.ex̄ de rescri.c.eā te. et p Io.an.in fi.li.vj.sup verbo data rome. ¶ Itē

1 no.ꝙ rescriptū nō extendit̄ ad causas finitas p sniam.ꝛ p hoc.j.l.pxi.ꝛ finali.ꝛ de trāsac.l.causas.sicut nec lex vt plene dixi.s̄.de legi.l.leges ꝛ ↄstōnes. ¶ In glo.idē si ante sniam qꝛ nō licuit supplicare lite pēdēte nisi in defectū sui iudi cis vt ex̄ vt lit.pēdē.c.vlt.ꝛ ibi p Ber.ꝛ Inno.de testi.c.causaꝫ q̄.ij.ꝛ ibi no.ꝛ qꝛ snia in rei iudicate vigorē trāsiuit vt in tex.di cetur.crederē tn̄ ꝙ si ordinarius foret negligens in exhibenda iustitia.ꝛ ideo alius fuerit impetratus ꝙ si postea ipse ordina rius ferret sniam notificato sibi ante rescripto ꝙ snia talis nul la esset qꝛ p impetrationē alterius iudicis desijt esse iudex illi cause.vt ex̄ de offi.dele.c.ex literis patriarche graden̄.in fi.ne gligēdo em̄ iustitiā facit ꝙ iurisdictiōe priuat̄. ex̄ de foro cōp. ex tenore.in fi.ꝛ.c.licet.ꝛ in eis not.p Ber.ꝛ Inno.ꝛ dixi.s̄. de epis ꝛ cleri.aut̄.statuimus. Si aūt sibi nō esset notificatū puta forte qꝛ ꝓcurator meus impetrauerat ꝛ ego ignorabā.tūc di cit Cy.ꝙ si lis est cōtestata amplius declinare nō possum p.l.si fideiussor.§.qdā.ff.mād.ꝛ no.ex̄ de ap.vt debitus.nec ob.j.de ↄsortibus eius.l.l.ij.qꝛ nō loquit̄ in declinatorijs iudicij sed tā gētibus negotiū principale. Cy.p hoc.j.de excep.l.fi.

Applicare. Ibi nisi ꝓnūtiatiōis. Ex hoc collegūt qdā ꝙ snia nō sit de actis nec ↄtineat̄ appellatiōe actorꝫ qꝛ hic ponit̄ p specie diuersa ab ipsis actis.ad idem.j.de ap.l.a ꝓcōsulibus.ꝛ qꝛ nō diuersis noībus vocarē tur.vt.j.de testa.l.si idē. Sed dic ↄtra qꝛ gl.exponit acta.i.dif finitiuā sniam.ff.de iure fisci.l.in fraudē.§.neqꝫ instrā. Gui.de suza.ꝛ Ric.ꝛ ad.ll. ↄrias rn̄dent ꝙ ad maiorē expssiōnē de snia ibi spāliter dicit sicut ꝛ ibi.dicite discipulis eius ꝛ petro.ꝛ ideꝫ tenet hic Cy.ꝛ ꝓdest scire qꝛ si de actis est edi debet cū die ꝛ cō sule.vt plene dicet̄.j.de eden.l.is apud quē.in fi. ¶ Op.de.l.re scrip.s̄.de prec.impe.offe.vbi ex rescripto pōt pena indulgeri Sed hec.l.expsse ꝓhibet tale rescriptū impetrari.ꝛ ideo nō va let vt ibi plene dixi.ꝛ.e.ti.l.nec dānosa.vel s̄m Cy. iste tit.intel ligit̄ solū in supplicatiōe iudicis impetrandi qd̄ fieri nō lꝫ sed sup alijs bene pōt supplicari puta vt pena remittat̄ vel dilato ria ↄcedat̄. Cy. In glo.interlocutorie.in fi. vn̄ v̄. Quatuor hic petitis dū pendent iurgia litis. Ut copia detur vel iudex asso cietur. Ut ꝓcedat̄ ꝛ diffinitiua sequatur.

Ulicitam. In glo.ibi fuerat dānatus qui nō audit̄ appellās.j.de iudi.ꝓperandū.§.cū aūt eremodiciū.ꝛ quorꝫ ap.nō reci.l.j. Ibi altero casu.s.scd̄o. Ibi altero.scꝫ primo. Sed nunqd post sniam ꝛ ante.x.dies licet supplicare.dic ꝙ nō vt.s̄.l.pxima.q̄ loquit̄ indistincte que in hoc differt ab ista que loquit̄ post.x.dies. Cyn.

¶ Rubrica. Si contra ius vel vtilitatē publicam ꝛc.

Super rubrica. Vide Azo. in sum ma ꝛ oēs.ll. vltima excepta loquunt̄ qn̄ rescriptū impetrat̄ p menda ciū ꝛ vide remissiones.j.ti.pxi.sup rubrica.

Non idcirco. Hec lex declarabit̄ p ea q̄ dicent̄ in sequēti ꝛ exē pla huius.l.ꝛ clare hic p Flico.in decisa. Intellige l.istam ꝛ sequentē qn̄ iudex delegatus impetrat̄ or dinario institiā facere nolente vel nō potēte al's nō valet delegatio in causa principali vel appellationis vt in aut̄. vt diffe.iudi.§.si quis vero.ꝛ de māda.prin.§.ꝛ nō pmittas.vt no.s̄.ti.pxi. De iure cano.secus qꝛ papa delegat nō requisito ordinario.vt.s̄.de offi.deleg.p totū. Itē facit.l.ista ꝓ determi natione dubij si cōmissa sit alicui cause cognitio ꝙ etiā diffini tio cōmissa videat̄.vt.j.e.l.ꝛ si nō cognitio.ꝛ ita etiā tenet Spe cu.de legato.§.sequit̄ videre.v̄.qd si in cōmissione.ꝛ ꝓ hoc.ff. de ꝓcura.l.ad rem.ꝛ.l.ad legatū.ar.tn̄ ↄtra.j.de trāsac.l.trās actionis.ꝓdicta vera nisi causa talis esset cuius diffinitio ad iudicē nō spectaret.vt.ff.de offi.ꝓcō.l.solēt.in princ.iij.q. vj.c. qꝫuis.in prin.simsaūt facit ꝓ prima opi. Tutius tn̄ est ꝙ in re scripto sicut cōiter fit ponat̄ ꝙ etiā diffinitio cōmittit̄.ex̄ de re iudi.cū bertoldus.circa medium.

Rescriptione. Canonizata est hec lex ꝛ sequētes huius tituli.xxv.q.ij.c.prescriptione.ꝛ.c.seq. ꝛ vide qd̄ ibi no.in gl.ꝛ p Archi. ¶ Et materia huius.l. subtilis est qd̄ ptꝫ ex varijs expositionibus doctorꝫ q̄ varietas oritur ex fine huius.l.ꝛ glo.valde ↄfuse tradit istā materiā ꝛ ideo cla riustradere laboraui. ¶ Primo ergo ponā lec.Azo.q intelle xit ꝙ iudex cognoscat de toto negotio pncipali nec distinguit qd tacitū fuerit leue vel graue vel qd mouere debuerit ↄcedē tē ad ↄcedendū vel nō cognoscet tn̄ nō s̄m mēdaciū impetrā tis sed s̄m rei veritatem.ꝛ ꝓ hac lectura facit.l.j.s̄.e.ꝛ.j.e.l.ꝛ si nō cognitio.ꝛ exponit̄ litera datū iudicē cognoscere ꝓ tenore i.s̄m tenorē veritatis nō deprecantis affirmatione ꝛ s̄m hoc.i. s̄m veritatē de causa.s.tota cōuenit ferre sniam.ꝛ ꝓ hac lectu ra est qꝛ ista exceptio tu impetrasti rescriptū p mēdaciū est per emtoria vnde nō impedit lit.cōtest.vt.j.de transacti.l.fratris. ꝛ extra de lit.contesta.c.exceptionis.lib.vj.ꝛ hec lectura habet vnicū

vnicū contrariū fm glo. j. eo. l. ⁊ si legibus. vbi dicit ꝙ mēdax
precator careat penitus impetratis. Sed Azo exponit impe-
tratis. i. forma ⁊ effectu impetratoꝝ qꝛ nō cognoscit fm mēdo
sam formā impetratā sed fm veritatē. Sed verbū penitus ibi
positū innuit ꝙ totaliter carere debeat qđ nō esset si haberet iu
dicem impetratū ad voluntatē suā. ad hoc posset dici ꝙ nō da
tur sibi ad petitionē suā sed ꝓ motu iudicis vt. ff. de iudi. c. ob
seruandū. Uel posset dici ꝙ caret penitus ex quo caret forma
q̄ dat esse rei. vt. ff. ad exhibē. l. iul. §. sed ⁊ si quis. cū nō cogno
scat fm formā rescripti sed fm veritatē. vel aliter solui pōt ꝙ
hec lex loquat de rescriptis impetratis de simplici iustitia: vt
cū impetrat iudex sup aliqua causa tunc valeat rescriptū etiā
ꝑ mendaciū impetratū vt tñ iudex de causa cognoscat fm ve-
ritatē vt dixi. lex aūt cōtraria. j. e. l. ⁊ si legibus. loquit in rescri
ptis siue priuilegijs de gratia vt ponit ibi exemplū glo. qꝛ di-
xit se strennū militē ⁊ pugnasse ꝓ republica vt aliquā gratiam
impetraret a principe. tunc enī caret penitus impetratis. ⁊ hāc
solu. approbat Archi. dicto. c. si legib⁹. xxv. q. ij. vbi de ista ma
teria bene ꝑ eū not. ⁊ eā sequit dñs Oldra. Et ratio diuersita-
tis esse pōt qꝛ rescripta de iustitia ideo cōcedunt vt veritas ex
aminetur. ⁊ ideo iudex fm veritatē cognoscit. priuilegia autē
gratiosa vtplurimū ꝓ meritis ꝯcedunt vt. ff. de cōsti. prin. l. j.
ibi si cui ob meritū indulsit. ⁊ ideo si per mendaciū impetrent
nō valent. in multis etiā alijs differūt rescripta de iustitia ⁊ pri
uilegia gratiosa vt patet ex titulis extra de rescriptis ⁊ priui
legijs. Sed vltra glo. opponit cōtra lecturā Azonis qꝛ decre
tum per mendaciū impetratū a seruo cōtra heredem quē asse
ruit latitare cū nō latitaret nō valet vt. ff. de fideicō. lib. l. cum
vero. §. subuentū. ad idē de carbo. edic. l. iij. §. puberi. ⁊ de leg.
prestā. ꝯtra tab. bo. pos. petita. l. filium. §. si qs ex his. idē in de
creto impetrato per tutorē sup alienatiōe rei minoris asseren
do subesse es alienū cū verū nō esset vt. ff. de rebus eoꝝ. l. ma-
gis. §. ei. ⁊. j. de predijs minoꝝ. l. predia. Idem in tutore se fal-
sis excusationibus excusante vt. j. si ex falsis allegatiōibus. l. j.
Sed dic ꝙ illa loquitur in decreto ꝙ terminabat negotiū sub
quo impetrabat. ⁊ ideo per mendaciū impetratū nō valet. re-
scriptum vero impetratū super negotio diffiniēdo. ⁊ ideo co
gnoscitur fm veritatem nō fm mendaciū. Et eodē modo pōt
responderi ad. l. si quis obrepserit. ff. de falsis. qꝛ ⁊ illa loquitur
in snīa per obreptionē ⁊ mendaciū obtenta que cōperto men-
dacio beneficio restitu. rescindit. ⁊ ꝓ hoc. ff. de iure fis. l. in frau
dem. §. quoties. ⁊ ibi in glo. Placē. aūt intellexit hanc. l. ꝙ iu-
dex datus primo cognoscat de veritate precum vnde si rescri-
ptum appareat ꝑ mendaciū impetratū ꝓnuntiet se nō iudicē
cause sup qua impetratū erat rescriptū. Si aūt nō erat ꝑ men
daciū impetratū tunc de tota causa cognoscat. ⁊ hanc suam le
cturā firmabat Plac. ꝑ. l. j. e. l. ⁊ si legibus. Ibi careat penitus
impetratis. ⁊ qꝛ in rescriptis debet esse clausula si preces veri
tate nitant ergo si ꝑ mendaciū nō valet quasi sub conditiōe vi
deatur iudex datus si preces veritate nitant. Et ideo deficiēte
conditione deficit rescriptū ⁊ iurisdictio iudicis. ar. ff. de bo.
pos. fm tab. l. equissimū. §. sub conditione. ⁊. j. de condi. inser.
per totū. cum si. talis enī cōditio est de presenti. ergo vel statim
vera vel statim falsa. vt. ff. si cert. peta. l. cū ad presens. cū. ll. seq.
Si vera valeret rescriptū si falsa nō valet. ⁊ qꝛ forma illius clau
sule si preces veritate nitant seruari debet ꝑ iudicē extra de re
scrip. c. cū dilecta. ⁊. ff. man. l. diligenter. cū si. Sed his respon-
det Azo ꝙ illa clausula si preces ⁊c. referenda est solū ad diffi-
nitionē ⁊ nō ad cognitionē ac si diceret cognoscas de causa et
diffinias si preces veritate nitant puta impetrās asserebat illū
cōtra quē impetrabat debitorē suū si hoc probauerit verū esse
condēnabitur sibi al's nō qꝛ princeps in cōcedendo rescripto
duo cōsiderat delegationē iurisdictiōis quā facit iudici ⁊ in il
la nō intelligit dicta conditio siue clausula. ⁊ cognitionē ⁊ dif-
finitionē rei sup qua rescriptū concedit ⁊ in illa apponit ⁊ in-
telligit dicta clausula ⁊ conditio Oldr. ⁊ ad alia iura loquētia
de decreto ꝑ mendaciū impetrato dicendum est ꝙ in inferiori
bus iudicibus non in principe loquunt qui auctoritatē habet
pleniorē. Preterea illa tangunt negotiū principale hic solum
delegationē iudicis. ⁊ hec Plac. lectura habet plura cōtraria
fm gl. ⁊ primo ob. s. l. j. Sed dic ꝙ ibi tacuit aliquid leue quo
expresso nihilominus impetrasset rescriptū ⁊ ideo valet alias
nō. vt. j. plenius dicā. ¶ Itē opponitur. j. eo. l. ⁊ si nō cognitio
ibi de omni negotio cognoscat sed Pla. exponit de omni ne-
gotio. s. veritatis vel falsitatis precū nō aūt de negotio princi
pali vel si de negotio principali intelligat dicit cognoscat. s. ꝑ
ordinariū iudicē vel alium fm veritatē impetrandū. dñs Al-
bericus de porta rauēnate contēporaneus dñi Io. antiqui do
ctoris vt hic recitat Odo. ⁊ Cy. ⁊ Nico. hic in decisa quoꝝ effe
ctus hic recitatur cōcordare volens opi. predictas distingue-
bat. Aut ille cōtra quē est impetratū rescriptū per mendaciū
cōsentit ꝙ iudex impetratus cognoscat de toto negotio prin
cipali ⁊ tunc vera sit Azo. opinio. aut nō consentit ⁊ tunc opi-
nio Placē. sicut ⁊ venditio facta dolo dante causam cōtractui
nulla est si placet venditori vt. ff. de dolo. l. ⁊ eleganter. si ei pla
cet. vt. ff. de iure dotium. l. si res. ⁊ infra de rescinden. venditio.
l. si dolo. ⁊ in filij ꝑtāte est dicere testm̄ nullū vel nō infra de lib.
prete. l. maximū vitiū. ⁊ de bonoꝝ pos. cōtra tab. l. posthumo.
⁊ ibi in glos. ⁊ qꝛ ꝙ fauore ⁊c. vt. s. de legi. l. ꝙ fauore. Sed hāc
distinctionē tollit textus huius. l. dum dicit opposita prescri-
ptione mendacioꝝ. ex quo patet ꝙ nō cōsentiebat. ⁊ sic nunꝙ̄
Azo. opi. haberet locū. ⁊ qꝛ etiā nō deb; esse in potestate rei ⁊c.
vt. ff. de arbi. l. nō distinguemus. §. illud. Alij aūt dicūt aut ex-
ceptio mendacij opponit in vim delatorie puta nō potestis co
gnoscere virtute rescripti. qꝛ per mēdaciū est impetratū ⁊ tūc
vera sit opinio Plac. Si vero in modū peremtorie puta qꝛ in
rescripto cōtinebat impetrantē asseruisse aliquē fore suum de
bitorē ⁊ opponit mendaciū esse qꝛ nō est debitor tunc locū ha
bet opinio Azo. qꝛ talis peremtoria nō impedit conte. vt. d. c.
exceptionē. extra de lit. conte. lib. vj. nec mirum ꝙ eadem exce
ptio possit obijci in vim dilatorie ⁊ peremtorie. qꝛ sic est in ex-
ceptione excōicationis. vt extra de excep. pia. lib. vj. ⁊ ibi nota
tur. ⁊ de iure ciuili cōiter approbatur Azo. opinio ⁊ eam ap-
probant hic Cyn. post multa allegata ⁊ Nico. Canoniste distin
guunt aut quis impetrat per mendaciū dolose ⁊ tunc vera est
opinio Placen. quia rescriptum nō tenet. aut simplicitate vel
ignorantia ⁊ tunc aut est suppressum vel suggestū aliquod pro
pter quod nihilominus concessum foret rescriptum puta ali-
quid leue ⁊ tunc vera est opinio Azon. ⁊ ita intelligit. s. eo. l. j.
aut nō habuisset rescriptū nisi eo tacito vel suggesto ⁊ tunc nō
valeat ⁊ vera sit opinio Placē. hec habent extra de rescriptis.
c. super literis. vbi de ista materia late notat per Ber. ⁊ Com
post. ⁊ latissime per Inno. ⁊ in Spec. de rescripti ꝑntatione. §.
ij. versi. porro. Licet hic articulus ⁊. §. ratione quoqꝫ defectus
seu taciturnitatis. Alijs etiā duobus modis legit hec lex vt in
glo. not. quos nō prosequor qꝛ nō bene sunt amici litere. Mo
do circa declarationē tex. aliquid dicamus. Ibi opposita hoc
ideo dicit quia si nō obijceret valeret ꝓcessus ⁊ snīa quia rescri
ptum nō est ipso iure nullum sed ope exceptionis vt no. dicto
c. super literis. in prin. ⁊ per Inno. ⁊ Cōpost. iij. colū. ver. que-
ritur hic primo. ⁊ per Ber. eo. tit. c. ad audientiā. ⁊ expone pre
scriptione. i. exceptione. nam prescriptio exceptionē inducit.
j. de prescrip. longi tpis. l. j. ⁊. ij. sic exponit etiā. s. de epi. ⁊ cle.
l. si quis in cōscribendo. de preci. impe. offer. l. quoties. ⁊ infra
de excep. l. prescriptio. ⁊. l. fi. hanc etiā opini. tenet hic Cy. ꝙ te
neat si nō excipiat nisi sit falsum qꝛ tunc nullam confert iurisdi
ctionem ⁊ multa allegat que breuitatis causa omitto. ⁊ qꝛ cre-
do sufficere ea que colligi possunt ex predictis remissionibus
Ex quo etiam dicit ꝙ si exceptio falsitatis opponat quādocū
qꝫ potest opponi vt infra si ex falsis instru. Si aūt exceptio mē
dacij impetrati rescripti tunc ante lit. conte. vt. j. de excep. l. fi.
Si aūt sint alie exceptiones contingentes negotiū principale
ꝓponentur fm modū suum de quo dicet infra de proba. l. ex-
ceptionē. cum simi. Siue in tacendi fraude. hoc intellige quan
do substantialia ⁊ nō leua tacentur vt dicto. c. super literis. ex
tra de rescriptis. ⁊ supra proxime dixi. Nota etiā ꝙ falsum cō-
mittit tacendo verum. de quo dixi supra de episco. ⁊ cleri. l. pre
sbyteri. ¶ Ibi datum iudicem. i. delegatū requisito prius or-
dinario iudice ⁊ iustitiam facere denegante vel negligente al's
nec iudex delegaretur ⁊ impetrans puniret. vt dixi supra. l. j.
¶ Modo aliquas questiones queramus. Et primo cui incū-
bat onus probandi vtrū impetrāti ꝙ impetrauit fm veritatē
an ei cōtra quē impetratū est ꝙ per mēdaciū. ⁊ primo videt ꝙ
qui mendaciū allegat illud probet. vt. ff. de ꝓba. l. quoties. §. q
dolo. qꝛ bona fides ex parte impetrātis presumit vt. j. de euic.
l. penl. Item videt casus. j. de dila. l. si qñ. Odo. hic tenet ꝙ im
petrans habeat ꝓbare veritatem rescripti qꝛ impetrās actor
est ⁊ ideo ꝓbare debet vt. j. de ꝓbati. l. actor. ⁊ ꝑ hoc. j. de non
numera. pecu. l. si ex cautione. Et ad. l. si qñ. rñdeo ꝙ ibi reus
sponte suscepit onus ꝓbationis vt ⁊. ff. de ꝓba. l. circa. Opin.
Od. veram puto vbi diceret impetratū simplicitate vel igno
rantia. Si aūt dolo tunc qui dolū dicit ꝓbare necesse haberet
vt predictū est. ⁊ ita tenent Inno. ⁊ Ber. dicto. c. super literis.
Dolus aūt ꝓbari posset ex cōiecturis vt. j. de dolo. l. dolum. ⁊
ar. extra de renuntia. c. ij. li. vj. Alij dicunt ꝙ aut excipiens de
mendacio excipit affirmatiue puta qꝛ dicit suggessisti principi
consuetudinē esse ꝙ appellari posset post. x. dies vel similia. et
tunc si de tali suggestione apparet ex forma rescripti habet ne

cesse impetrans probare hoc esse verū. Si aūt ex forma rescripti nō appareat tunc qui excipit probet qꝛ in exceptione reus actor efficit vt.ff.de ꝓbat.l.in exceptiōibus. Aut excipit negatiue puta dicit asseruisti me debitorē tuū qđ nego ⁊ tunc impetrans ꝓbet ſm opi.dñi O d.Cy. hic tenet ⁊ credo ꝙ bene ꝙ ſi rescriptū appareat nō vitiatū ⁊c. excipiēs de mendacio habet ꝓbare.⁊ ita seruat. Itē ſm opi.Canonistaꝝ qro qđ ſi ſuggessisti falsum vel tacuisti verū princeps aūt sciens negotij veritatē rescriptū ꝯcessit nunqd valet. dic ꝙ sic.ar.j. de his q a nō dño ma.l.fi.⁊ qꝛ nō videt celatus princeps q scīuit.ff.de act.emt.l.j. Sed querit O d.qd ſi tpe impetrati rescripti dixi te debitorē cum nō esses. Sed tpe pñtationis debitor es qꝛ postea tibi mutuaui nunquid valebit rescriptū videt ꝙ sic qꝛ sufficit ꝙ qs habeat ius tpe sniē licet in initio nō habuerit.vt.ff.de pigne.act. l.ſi rem.§.fi.de pecu.l.quesitū.cū ſi.ipse aūt O d.tenet cōtrariū qꝛ mens ⁊ intentio fuit principis concedere rescriptum super debito preterito nō futuro. rescripta eī sui natura ad pterita nō futura extendunt arg.pulcrū.ff.de arbi.l.de his.⁊ de iudi. l.nō queādmodū.⁊ qꝛ tempus date considerat in rescriptis vt dixi.s.tit.pximo.l.j.⁊ ꝑ hoc in Spe.de rescripti presentatiōe §.rōne aūt impetrātis.ver.qd ſi impetrator habet duas dignitates.⁊ ver.seq.⁊.§.fi.ver.quid ſi expressi minorē.⁊ ver.penul. ⁊ fi.Cy.hic ſm Pe.tenet aut supuenit veritas ex causa precedenti rescriptū ⁊ valet ⁊ ita intelligit.l.ſi rem.§.fi.cū ſi.⁊ ꝑ hoc ff.de inoffi.testō.l.ſi non mortis.§.fi. Si vero post rescriptū ex noua causa supuenit nō valet rescriptū ⁊ ita loquunt cōtraria. ⁊ ad.l.his honoribus.§.actis.ff.de vaca.mu.que videt contra respondet ꝙ ibi est speciale fauore reipublice.Cy. ad hoc facit qđ no.j.de peti.here.l.cogi.circa fi.⁊ plene.d.l.ſi rem.§.fi. in se quēti qōne ꝯcor.Cy.cū O do. ¶ Querit etiā qd in casu cōuerso ſi tpe impetrati rescripti erat debitor sicut narratū erat sed tpe pñtationis nō qꝛ soluerat.dicas ꝙ ſi de solutione constat iudex amplius nō cognoscet. Si aūt est dubiū tunc cognosceret rōne dubij vt.ff.de libe.cau.l.ordinata.⁊ de iudic.l.ſi qs ex aliena.cū ſi.O dof. ¶ Ultimo qꝛ hic de mendacio fit mētio dic ſm Augustinū ꝙ mendaciū est false vocis ꝓlatio cū intentiōe fallendi.xxij.q.ij.c.beatus.§.ille.⁊.§.ergo.⁊ eadē cā.q.j.⁊.ij.de mendacio satis agit.⁊ in glo.⁊ ꝑ Archi.⁊ in libello August.de mendacio. Mētiri facto vel verbo idē est peccatū no.ꝑ Arch. xxij.q.ij.c.is autē. De.viij.generibus mēdacij ⁊ ꝙ fit mortale pctm̄ not.ꝑ eundē in glo.ea.cā ⁊ qōne.c.primū.⁊.c.ne qs arbitret.⁊ de pena mēdacij tetigi.j.q po.i pig.ha.aut.itē possessor. De triplici veritate ea.cā ⁊.q.c.hoies. ¶ Alibi dicit mēdaces faciunt vt nec vera dicētibus credat. Sepe vera premittit falsa dicturus vt cū primū adquisiuerit fidē ⁊ reliqua mētiat audiētes credulos faciat.plerūqꝫ eī a veritate incipit q falsa cōfingit.tamdiu eī deceptor veritatē simulat quousqꝫ fallendo decipiat. Summo ope ergo cauendū est omne mēdaciū. oīe eī quod a veritate discordat iniquitas est.esto ergo in verbo verax nemīnē mentiendo fallas nō aliud loquaris ⁊ aliud facias nō aliud dicas aliud in aīo teneas. Inter mētiri ⁊ mēdaciū dicere distat qui mentit ipse nō fallit sed alium fallere conat. Qui mendaciū dicit ipse fallit nec aliū fallit quantū in se est q vero mentit aliū quantū in se est fallit.vir prudēs debet prestare ne mentiat. Sapiens ne mendaciū dicat alterū in hoīe cadit alterū nō.potius eligendus est fur ꝙ̄ assiduus in mendacio. ¶ In glo.parua que dicit cōtemto rescripto.quidā habēt scriptū ꝑ ꝑ.⁊ tūc dic qꝛ nō ſm tenorē rescripti sed ſm veritatē iudicabit Alij sine ꝑ ⁊ tunc dic contento in rescripto.i.seruata forma rescripti quo ad ꝑsonas ⁊ res in eo contentas nō tñ quo ad mēdaciū nec eī virtute rescripti pōt inter alias personas vel de alijs rebus cognoscere sed quo ad hec seruare contenta in rescripto vt no.per Inno.d.c.sup literis.in prima sua glo. vltra mediū.⁊ per Cōpost.in.j.columna. In glo.i. ferret sententiaz ibi ſm Plac.ſm eū ergo prius cognoscit sup incidenti ꝙ̄ sup principali.⁊ exponit ſm hoc.i.cognito vtrū rescriptū fit ꝑ mēdacium impetratū vel nō.O l. Ibi.l.⁊ ſi pretor. Sed ibi tenuit delegatio hic nō.O ldra.

Elniri. O p.de.l.ij.s.de legibus.vbi puniūtur iudices admittētes impugnationē rescriptoꝝ ⁊ etiā impugnātes. So.vt ibi no.

Et ſi nō cognitio. Canonizata est xxij.q.ij.⁊ ſi non cognitio ⁊ vide qđ ibi no.in glo.⁊ ꝑ Azo.in summa huius tit.circa fi. ⁊ extra de offi. deleg.c. pastoralis. §.qꝛ vero.⁊ eo.tit.c.statuimus.ꝑ Inno.⁊ ꝑ Archi.lib.vj.⁊ per Gof.in summa.eo.ti.§.j.⁊ plene ꝑ Inno.de re iudica.c.de cetero.⁊ ibi etiā in glo.⁊.j.de execu.rei iudi.l.ſi vt ꝓponis.ex quibus habetis nota.hic ꝑ Cy.O dof.⁊ Nic. Ibi de oīni negotio cognoscat. ¶ Iste text.facit ꝑ opi.Azo.ꝯ Pla.in lectura.l.ij. supra eo.vt ibi dixi.⁊ facit etiā ꝙ cōmissa cognitōe cause alicui intelligatur cōmissa diffinitio vt dixi supra eo.l.j. in glos.ij. in fine.prima vera.O ldra.

Et ſi legibus. Canonizata est.xxv.q.⁊ ſi legibus.⁊ vide qđ ibi no. per Archid.⁊ Azo.in summa huius tituli vltra medium. ¶ Et facit hec lex ꝑ opi.Pla.ꝯtra Azo.in lectura.l.ij.s.eo.⁊ ibi dixi. Ibi sacrū oraculū.i.imperiale rescriptum qđ quare dicat sacrū oraculū colligi pōt ex nota.s.de sacrosan.eccle.l.iubemus nullā. In fine arbitrio suo cū nō repeniat certa pena statuta.vt.ff.de penis.l.hodie.⁊ de effra.⁊ expi. l.j.§.expilatores. Uel dic puniri pena falsi vt.ff.de falsis.l.ſi qs obrepserit.⁊ ita tenet Gof.in summa de rescrip.§.fi.⁊ gl.⁊ Archi.dicto.c.⁊ ſi legibus.⁊ Azo in summa huius tituli.§. sed et l.cornelia.⁊ in Spec.de rescripti pñtatione.§.rōne quoqꝫ defecta.ver. Item ꝙ ſi tacuit vel expressit sed dicta.l.ſi qs obrepserit. Alio casu loquitur vt ex textu eius ⁊ gl.apparet.⁊ ideo forte prima verior.

Omnes. Canonizata est hec lex.xxv.q.ij.c. oēs. et ibi tangit per Archi.O p. de.l.rescripta.ij.rūso.s.de preci.impera.offer.vbi rescriptū cōtra ius in certis casibus valet.Sol. vt ibi dixi.⁊ latius eo.tit.l.nec dānosa. Et de materia huius.l.notatur ꝑ Azo.in summa huius tituli in prin.⁊ per Gof.in summa de rescriptis.j.colum.dñs tñ O do.hic ⁊ Cy.⁊ Nico. hic in decisa latius distinguunt qꝛ aut imperator rescribit ſm ius et tunc valet rescriptū dūmodo habeat solēnitates que requirūtur a iure vtputa nomen imperatoris rescribentis vt in aut.vt prepo.no.impera.in prin. Itē ꝙ fit scriptum de incaustro imperiali de quo loquit lex sacri affatus.j.tit.pximo.qđ de consuetudine nō seruatur vt ibi nota. Item ꝙ habeat diem ⁊ consulem.vt.j.titu.pxi.l.ſi qua consul.tñ hodie nō est in vsu qꝛ nō eligit ꝓpter vacationē imperij sunt etiā necessaria que in summa no.de diuer.rescrip.§.j.⁊ in Spec.de rescripti pñtatione. §.j.in fi. Si aūt rescriptū fit cōtra ius naturale vel diuinū non valet qꝛ tollere.l.superioris nō potest.distinguere tñ potest vt de hoc dixi.s.de preci.impe.offe.l.quoties. Si aūt rescriptuz fit cōtra ius cōe ⁊ positiuū tūc regulariter nō valet vt hic.⁊ dicta.l.rescripta.⁊.l.nec dānosa.⁊ ibi notaui.fallit in casibus ibi notatis. Fallit etiā ſi dicat nō obstante.l.aliqua.vt not.dicta.l. quoties. Si aūt rescriptū est cōtra publicā vtilitatē puta ne tributa soluant nō valet vt dicta.l.nec dānosa.nisi scđ a emanauerit iussio.in aut.vt nulli iudicum.§.⁊ hoc vero iubemus.⁊ de manda.princi.§.deinde cōpetens.⁊ dixi.s.eo.l.rescripta.⁊ de materia rescriptoꝝ ⁊ priuilegioꝝ notant pulcra in glo.⁊ ꝑ Archidia.xxv.q.ij.in summa. Itē nota ꝙ vbicūqꝫ litere dirigunt que possunt esse preiudiciales reipublice vel alicui priuato debent ille litere illi presidi dirigi sub cuius ꝑsidatu est id de quo agitur vt se informet an religio principis fuerit circūuenta.vt infra de his qui veniā etatis im.l.ij.de adop.l.ij.§.vlti.ff. eo.l. ſi pater.§.fi.⁊.l.nec ei.⁊ ꝓbatur expressum.j.de aqueductu.l.fi. alīs tale rescriptū presumitur obreptitium vt nota.eo.ti.l.ꝑ diuinā.O ldra. Querit hic O do.⁊ Nic.ſi vicinus meus habebat predium venale qđ vēdere volebat cuilibet nisi mihi. impetraui rescriptū ꝙ cogeret mihi iusto pretio vendere an valeat. Et videtur ꝙ nō ſm opini.illoꝝ qui tenent ꝙ imperator nō possit auferre dñium alicuius de quo satis dixi dicta.l.quoties.s.de preci.impe.offe. Ipse tñ tenet ꝙ valeat cum illū nō ledat ⁊ mihi prosit vt preal̄leg.l.rescripta.ij.responso. nec dici pōt inuitus priuari dñio cū vendere vellet ⁊ pretiuz loco rei habeat vt ff.de peti.here.l.ſi ⁊ rem. Item querit nunquid sine rescripto possim eū cogere ad mihi vēdendū ex quo vēdere vult.⁊ videt ꝙ nō.per.l.inuitū.j.de cōtrahē.emt. In ꝯtrariū facit qꝛ malitiose agit.⁊ ideo officio iudi.est eius malitie obuianduz vt.ff. de rei vend.l.in fundo.⁊ videt expressum qñ prediū est mihi vicinū.ff.de religio.l.ſi quis sepulcrū. ¶ Primā opi.tenet O d. ⁊ ad.l.ſi quis sepulcrum.dicit esse speciale fauore religionis vt nota.eo.titu.l.is qui.

¶ Rubica. De diuersis rescriptis.

Super rubrica. De hac vtili materia rescriptoꝝ latius habēt Canoniste quā nos extra. de rescriptis ⁊ extra de priuile. per totū ⁊ in summa eorundē tituloꝝ ꝑ Gof.⁊ Hosti.⁊ eisdem ti.li.vj.ꝑ Archi. Jo.an.⁊ Cardi. ⁊ in clementi.ꝑ Jo.an.⁊ xxv.q.ij.in summa.in glo.⁊ ꝑ Archi. ꝑ totā ipsam

ipam questionẽ ⁊ late in Specu. de rescripti p̃ntatione. p totũ ⁊ de instrũ editione. §. nũc aũt videndũ restat. p totũ. §. ⁊ per Galeotũ in margarita de rescriptis. De falsatore rescriptorũ seu literarũ dñi pape ⁊ vtente eis nota. xix. dist. in memoriã. in glo. ⁊ p Archi. ex de falsa. c. ad falsariorũ. ⁊ c. licet. ⁊ dicto titulo de rescripti p̃ntatione. §. j. An rescriptũ vitiet̃ ex defectu litere vel syllabe dic ꝙ nõ. vt extra de fide instru. c. ex parte. ⁊ ibi no. p Ber. ⁊ Inno. ¶ An ex vitio grãmatice extra de rescrip. c. ad audientiã. ⁊ p Hosti. in summa de rescrip. §. fi. v. vj. q̃ est falsa grãmatica. ¶ An imperator per rescriptũ possit dispensare in matrimonio ꝓhibito dixi. j. si nup. ex rescrip. petã. l. ij. ¶ Quid operetur in rescriptis clausula supplentes oẽm defectum in plenitudine potestatis dixi supra eodẽ de legibus. l. digna vox. in fi. ⁊c.

Si libellum. Licet Azo hic in apparatu suo videat̃ intelligere de libello conuentionali de quo loquit̃ titulus extra de libelli oblatione. dicit em̃ ꝙ si libellũ obtuli coram iudice noĩe meo ⁊ fratris mei ⁊ sñia sequatur in personã meã tm̃. ꝓficit etiã fratri meo tñ intellectus glo. verior est vt loquat̃ de libello supplicatorio ꝓ iudice impetrãdo in defectũ iudicis ordinarij al's impetrari nõ posset. vt dixi. s. vt lite pẽ. l. j. Si em̃ de libello q̃uẽtionali loqueret̃ nihil ad titulũ faceret. ⁊ videt̃ etiã cõtra. l. j. res inter alios acta. l. j. ⁊ ita tenet Cy. ⁊ Ric. in decisa ꝙ hec. l. loquit̃ de rescripto impetrato sup iustitia fienda in causa cõi ⁊ ꝙ modicũ ledit Cy. ⁊ cõcor ad intellectũ glo. j. arbitriũ tute. l. oẽs. ff. de libe. cã. l. si pariter. de euic. l. si rem. ij. §. j. de quibus rebus ad eundẽ iudicẽ eatur. l. j. ⁊ ij. ⁊ j. si liberalitatis imperialis socius sine herede. l. j. li. x. ad hoc etiã bene facit. ff. de cura. furi. l. cõsilio. §. quesitũ vbi factis duabus q̃õnibus imperatori rñdendo vni vtriq̃ respondisse intelligit̃. ⁊ ad hoc ẽt. ff. ad carbo. l. iij. §. ibidẽ. vbi ex persona fratris impuberis differt̃ q̃õ status etiã fratris puberis. Et huius. l. rõ est q̃ petitio principi porrecta fuerat cõis ⁊ de re cõi sibi ⁊ fratri al's secus. vt. j. si in cõi eadẽq̃ cã in integ. resti. postu. l. j. vbi de hoc. ⁊ si vnus ex pluribus ap. l. j. ⁊ ij. ⁊ ita tenet hic Cyn. ꝙ si duo dederũt supplicationẽ cõem ꝓ priuilegio impetrãdo ⁊ rescriptũ q̃cedat̃ in p̃sonã vnus ꝙ nõ ꝓsit alteri. vt. ff. de reg. iur. l. priuilegia. ⁊ l. in oĩbus. ⁊ instit. de iure natu. §. sed ꝙ principi. Cy. In glo. vlti. ibi ad hoc. ⁊ ibi in glo. vel dic ꝙ ibi est speciale fauore matrimonij ex hoc p̃sumpti. Itẽ §. si fundus. ⁊ §. si cõem. nihil faciũt ad ꝓpositũ ꝙ de re indiuidua loquunt̃ Cy. ¶ In ea. gl. in fi. vbi seruus ⁊ filius in eiusdẽ q̃õnis themate q̃iungunt̃ ⁊ in fine. l. rñdet̃ de seruo tm̃. s. ꝙ sit dãdus ꝓ noxa. ⁊ tñ nõ ꝓ hoc idẽ rñsum videt̃ in filio q̃ nõ dat̃ ꝓ noxa vt p̃realleg. l. si minor. §. si seruus. ⁊ sic est formandũ istud q̃trariũ. Sed hic est eadẽ rõ ⁊ q̃uenẽtia in vtroq̃. ⁊ ideo vnius rñsio ꝓdest ⁊ nocet alteri. In q̃trarijs vero est dispar rõ inter filiũ ⁊ seruũ vt ibi ptz ⁊. ff. de pecul. l. licet. §. si filius. Itẽ cõtra. j. de trãsac. l. j. So. vt ibi no. ⁊ ad hoc facit q̃õ no. in brocardis de q̃õnibus ⁊. xv. q̃õne Py. q̃ incipit mistus al's sixtus. ¶ Itẽ allegat̃ hec. l. ꝙ rñdens positionibus intelligit̃ rñdisse put ꝓpositũ est vel put interrogatur.

Falso. Aduerbiũ est nõ nomẽ. In fine vel in rescripto vel ex natura actiõis sup qua est rescriptũ. Oldr. Oppo. extra de rescri. c. finaũt. ⁊ c. plerũq̃. So. vt ibi no. ⁊ eo. tit. c. j. in glo. magna ⁊ in Spe. de rescrip. p̃ntatiõe. §. rõne aũt impetrãtis. v. itẽ excipit ꝙ impetrãs nõ fuit visus. ¶ Opponit glo. de lege. j. ff. de nundi. So. vt ibi no. verius q̃ hic. ⁊ distinguit ẽm Odo. ⁊ Nico. in decisa hic ⁊ Cy. hic lz nõ sic plene. ⁊ Iac. de are. Aut tẽpus est appositũ in rescripto vsq̃ ad q̃õ debeat valere ⁊ illi statur vt hac. l. in fi. Aut nõ ⁊ tũc aut q̃cedit ad aliqd iudiciale puta sup exceptiõe vel actione ⁊ tunc tãto tpe durat quãto durat actio vel exceptio sup qua cõcedit̃ q̃ nõ est verosimile ꝙ princeps p rescriptum voluerit naturã actionis vel exceptionis mutare. ar. j. de inoffi. testa. l. si q̃ñ. fallit in pretorijs tpalibus q̃ p rescriptũ impetratũ perpetuant̃ vt. s. q̃ñ libel. princi. datus. l. j. ⁊ ij. Predicta vera rebus in suo statu manẽtibus. Si em̃ delegatus moriat̃ expirat rescriptũ vt. j. manda. l. mandatũ. nisi esset scriptũ dignitati vt. j. de offi. deleg. c. q̃m abbas. finitur etiã morte delegãtis re integra. vt. ff. de iurisdi. oĩm iudi. l. ⁊ quia. multis etiã alijs modis finit̃ iurisdictio delegati qui no. in summa de offi. delega. §. finit̃. p Gof. ⁊ in Spec. eo. §. finitur. Itẽ tollit̃ q̃ñq̃ rescriptũ anno vt in palle. c. finaũt. ⁊ c. plerũq̃. de rescri. Si aũt rescriptũ q̃cedat̃ sup aliquo extraiudiciali faciẽdo vel nõ faciẽdo. Si ad faciendũ durat decẽnio vt. d. l. j. ff. de nũdi. Uel dic ꝙ durat perpetuo vt hac. l. ⁊. xxv. q. ij. c. j. ⁊ ibi in glo. ⁊ p Gof. in summa de priuile. in medio summe nec perdit̃ non vtendo sicut nec lex q̃ est lex priuata. vt. j. de fabri. l. fi. Cy. ⁊ est spãle in priuilegio nundinarũ vt. d. l. j. notat̃. Si ad nõ faciendũ puta ad nõ soluendũ decimas perpetuũ est vt hic nisi renũtietur vel expresse vt. ff. de iure immu. l. ij. vel tacite ꝑ actũ directo q̃trariũ. vt. j. de iure dñij im. l. ij. vbi de hoc dixi de pact. inter em. ⁊ ven. l. cõmissorie. de consti. c. cũ accessissent. ⁊. j. de re iudi. l. ad solutionẽ. cũ si. ⁊ hoc ẽm Cy. in his q̃ nõ sunt iterabilia nec habentia actũ successiuũ vt est impetratio dñij pignoris que vnico actu finit̃ secus in iterabilibus vt decimis nõ soluendis ⁊ tutelis nõ subeundis vt sequit̃ Cy. Si vero nõ facit actũ directo q̃trium sed sponte subit semel onus sub quo priuilegiũ habebat nõ subeundi nõ preiudicat sibi alia vice. vt. j. de excu. tut. l. voluntarie. cũ his q̃ ibi notã. ⁊ de his q sponte mu. sub. l. ij. ⁊. s. de epis ⁊ cle. aut. p̃sbyteros. lz q̃tra hoc multũ videat̃ q̃tra. ff. de vaca. mu. l. penul. §. fi. Sed solue vt soluit̃. d. l. voluntarie. vbi de hoc plene ẽm Cy. ¶ Et hoc verũ ꝙ nõ vtẽdo nõ perdat̃ priuilegium nisi ꝑ. xxx. annos nõ vteret̃ vt ex de priuilegijs. c. accedentibus. ⁊ c. si de terra. cum ibi notatis per Ber. ⁊ Inno. ⁊ Compost. ⁊ dicto. c. cum accessissent. de constitu. ⁊ de verbo. signi. abbate. in fine. xxv. q. ij. c. j. ⁊ per Gofre. in summa de rescrip. §. durat aũt rescriptorũ auctoritas. ¶ Et quot modis perdat̃ priuilegiũ no. in glo. p Archi. xxj. dist. c. renouantes. ¶ Et ꝙ beneficia principũ debeãt esse perpetua facit extra de regu. iur. c. decet q̃cessum. lib. vj. cũ ibi notatis p Cardi. Io. an. ⁊ aliquid per Dy.

a **Sancimus.** [a] Canonizata ẽ. xxv. q. ij. sancimus. ⁊ ibi in gl. ⁊ p Archi. ⁊ q̃õ de subscriptõie principis dicit de cõsuetudine nõ seruat̃. ⁊ de hac materia plene dicet̃. j. de edẽdo. aut. si qs in aliquo docu. ⁊ tenet hic Cy. ẽm Ric. ꝙ si rescriptũ sit auctẽticatũ semel auctoritate iudicis ꝙ si ex illo auctentico iterũ sumat̃ aliud auctẽticũ q̃õ fidẽ nõ facit sed dicat̃ exẽplum ar. huius. l. q̃ indistincte loquit̃ sicut ⁊ tẽpus suppletũ semel iterũ nõ supplet̃. vt. ff. ex quib. cau. maio. l. necnõ. §. si qs sepius. ⁊ q̃ sufficit semel vt. ff. de bonis auc. iu. pos. l. fi. ⁊ de lega. iij. l. fideicõmissa. §. si quis decem. Ric.

Si qua beneficia. Canonizata est. xxv. q. ij. si qua. ⁊ ibi pulcra glo. ⁊ p Archi. ꝑsonalia idẽ si nõ personalia vt in aut. vt prepo. no. impa. §. vñ sancimus. frã. accur. ⁊ Cy. in glo. s. in fi. ⁊ ibi plene dixi.

Sacri affatus. Ibi quacunq̃ parte paginarũ. i. fine in collo siue in medio pagine Frã. ¶ Ibi chartis de bõbice. mẽbranis de mẽbris aĩaliũ. sic exponit̃. ff. de leg. iij. l. librorũ. §. chartis. Et sic rescriptũ scriptũ in papyro nõ vitiat̃. arg. ff. de bono. pos. ẽm tab. l. charte. ⁊ q̃õ ibi no. ⁊ est expressum extra de cõfir. vti. vel inuti. c. cũ dilecta. ⁊ no. in Spe. de instru. editiõe. §. postremo. v. itẽ ꝙ est scriptũ in papyro. idẽ in testõ vt instit. de testa. §. nihil. ⁊. j. de testa. q̃m indignũ in fine. Sed nunqd in charta rasa scriptũ valet. videt̃ ꝙ sic. per. d. l. charte. ⁊ quod ibi notat̃. ⁊ tenet Archi. xij. q. ij. c. cũ redemtor. Contrariũ in Speculo de rescri. p̃ntatione. §. j. ver. ⁊ q̃m ex forma scripture. ⁊ de instrumentorũ editione. §. restat videre. ver. porro sunt nõnulli. Primã opinionẽ verã credo de iure sed de cõsuetudine opinio Speculatoris seruatur. ⁊ ideo si cõtra fieret crederẽ suspectũ. ¶ In glo. prima nostra rescripta. sic exponit̃. s. de epis. audi. l. iij. alibi sumit̃ ꝑ epistola a principe missa vt. s. de summa tri. l. inter claras. vltra princi. ¶ In glo. vlti. in fine. Illi qui colligebant hunc muricẽ appellabant murileguli vt. j. de murilegulis. lib. xj. ⁊ de isto murice habet̃. j. que res vẽ. nõ p̃nt. l. j. Papa rescripta gratie cõmuniter bullat chorda serica rescripta iustitie chorda canapis. ⁊ ita dicit Nico. ꝙ faciebat imperator. q̃ rescripta gratie scribi faciebat hoc incaustro illa iustitie non. Sed quidquid sit hoc incaustrum nõ seruatur.

Uniuersa. Canonizata. xxv. q. ij. vniuersa. Ibi veritate nitant cõcor. xxv. q. ij. c. dicenti. §. rescripta. ⁊ extra de rescriptis. c. ij. et ibi no. ꝑ Ber. ⁊ Inno. de cõsuetudine tñ nõ seruat̃. ¶ Ibi illicite dictata nota scribentẽ illicite dictata puniri de quo dixi. s. de sacrosan. eccle. l. iubemus nulli. §. sane primo. v. his tabellionibus. ⁊ est satis mirabile ꝙ scribẽs officio priuat̃ dictãs aũt solam reprehensionẽ subit. Ibi ꝓferri. immo vt. s. de iusti. C. cõfir. si que vero q̃ est cõtra. sed solue vt ibi dixi. ⁊ dicitur pragmatica sanctio rescriptũ cũ cause cognitiõe q̃cessũ a pragma quod est causa vt. cj. distin. c. j. in glo. ⁊ per Archi. extra de rerũ permutatiõe. c. j. in glos. i. cancellare. sed nec hoc de consuetudine seruatur. Cyn.

a ¶ Sancim... vide ad n... teriã huiu... l. Bald. in... publicari... j. de testi.

¶Rubrica. De statuis et imaginibus.

Super rubrica. Vide Azo. in summa vbi habes qd differat imago et statua. ¶Quid aūt differat similitudo et imago no. p Archid. de peni. dist. ij. c. simile. ¶Quō homo fact⁹ fuit ad imaginē et similitudinē dei et quō participat cū oibus creaturis pulcerrime habet p eundē. xxxiij. q. v. c. hec imago. et in glos. de peni. dist. j. c. deus qs similis erit tibi et ad hoc. j. de pen. l. si qs in metallū. ¶Qualiter imagines seu picture q̄ fiunt in ecclesijs debeāt adorari plene habet in glo. p eundē Archi. de cōsec. dist. iij. c. perlatū. et duobus. c. seq. et colligit his versi. Effigiē christi cū transis pnus adora Nōn effigiem sed quē designat adora vel honora. Esse deuz rōne caret cui cōtulit esse Materiale lapis effigiale manus. Nec deus est nec homo pñs quā cernis imago. Sed deus est et homo quem sacra figurat imago. Virginis intacte cū veneris ante figurā Pretereundo caue ne sileatur aue.

Si quis iudicū. Ibi emolumēta. i. salaria. ibi quā polluit. Nota q̄ qñ officialis facit aliquid cōtra debitū officij dicit illud polluere et vituperare et dicit extorquere qd inde habuit. ibi estimationis. i. fame. vt. ff. de vari. cog. l. cognitionū. §. estimatio. Nec eos. s. expssē pmisit hoc p cōniuentiā transiuit. Uel. s. permisit statuā erigi in honorē suū hic alterius. ¶Ibi pudoris. i. infamie adulādi imperatori. ¶Nota ɔtra adulatores q destruūt curias principū lʒ hodie sint maiores alijs in curijs vñ v̄sus. Quisqɜ ditari cupit sapiēsqɜ vocari. Discat adulari q̄r tales sunt mō chari. ¶Ignauie. i. stultitie. et ita stultitia nō excusat a pena. vt. ff. qd vi aut clā l. seruus. nā q stultus in culpa est sapiēs fit in pena. xxxviij. dis. qui ea. xxvij. q. j. custos. et c. si homo.

Si quando. Ibi cōibus. i. nō festiuis. in fine. Not. q̄ si in aliquo agendo requirit alicuius pñtia non presumit nisi pbet p hoc qd no. j. de fide instr. et iure haste fis. l. j. li. x. et si qs ignorās rem minoris fine decre. cō. l. si ɔtra. et ibi in glos. et dixi j. loca. et cō. sup rubrica. et tūc est in lrā ornamēto et sic intelligit Odo. Sed arg. cōtra. j. de cōtrahē. et cōmit. stip. l. optimā. sed ibi pbabat per scripturā qua cōtinebat eos fuisse pñtes vt ibi ptʒ alij habēt ornamentū et tunc dic pbet pñtiā suā accessisse Ornamētū. i. in ornamentū. et c. ¶Est honor qñ rei de qua agit adsunt honorabiles persone.

¶Uirtuosi veniunt laudandi.

Et virtutum. Nota pulcrū principium ad qd cōcor. j. de offi. pfe. pto. l. in noīe dñi. §. hec aūt. Ibi et semp puidemus vnicuiqɜ fm labores suos. Dignus est eñ mercenarius mercede sua. Matt. x. extra de sepul. c. j. ij. q. vij. c. si. durū eñ esset valde plātare vineam et carere vino qd fieret in ea. xiij. q. iij. §. is ita. ver. itē quis vnqɜ. xxviij. q. j. c. iam nunc. in fine. et triticū seminare et fructū illius nō tollere domū edificare et ibi nō habitare. l. dist. c. q̄r tua sanctitas. fm ergo virtutes et merita hoīm prouidendū est eis. j. distin. c. ius militare. xij. qōne. ij. c. vulterane. et c. cōcesso. in auť. de defen. ciui. in prin. et §. j. et extra de maio. et obedi. c. statuimus. et extra de preben. de multa. ¶In cōtrariū videt q̄ nō sit habenda exceptio personarum extra de constitu. cum omnes. in auť. de monac. §. ij. et nobilis ignobili nō prefertur extra de ap. cōstitutis. de hoc dic vt plene no. p Ber. et Inno. d. c. statuimus. et de maio. et obe. et p Inno. eo. tit. c. j. et tangitur etiā dicto. §. de monachis. de iudici. c. cū deputati. et de insti. c. ad decorem. per Ber. et tactū fuit. s. de epis et cleri. l. presbyteri. et. j. que res exportari nō debeant. l. ne frumentū. ¶Allegat etiā q̄ virtuosi sunt laudandi. vt et. j. de offic. rect. puin. l. iustissimos. ¶Itē allegat in fine q̄ qui petit aliquid fieri ad honorē vel vtilitatem suam puta cōsiliū sapientis exhiberi q̄ fieri debeat suis expensis de quo dixi supra de legi. l. humanū. Idem si mercatores derobati in alieno districtu petant ambasiatores a ciuitate sua Ric. et pbatur bene q̄ expensis petentis fieri debeat. j. de cursu publico. l. in oibus. li bro. xij. de re mili. l. tam collatores. de erogatione mili. anno. l. cū sepe. li. xij. D. l. et N. de laso. ad treb. l. sed sciendū. de eden. l. pretor. in fi. et Od. et Ric. allegant. j. de testi. l. qm̄. et de ap. l. eos. Odo. Ibi ex descriptione. i. priuatoꝝ cōtributione. Oldra.

¶Rubrica. De his qui ad statuas confugiunt.

Si qui. Vide Azon. in summa. et. ff. qd vi aut clam. l. is qui in puteū. §. j. cū ibi nota. In glo. i. blasfmum. similis expositio. j. qd metus cā. l. ad inuidiā. In glos. vl. ibi. §. ad statuas. hec vera lʒ Od. dicat de pena vltimi supplicij et allegat. ff. de penis. l. vltimū. q̄ nihil facit sed melius p eo facit. ff. de extraor. cri. l. in eū. vbi suadens seruo q̄ fugiat ad statuam seuere punit qd posset intelligi de vltimo supplicio. sed glo. opinio verior.

¶Rubrica. De officio prefecti pretorio orientis.

Super rubrica. Vide Azo. in summa. ¶Et fm Od. ad similitudinem prefectoꝝ pretorio sunt instituti in eccl'ia q̄tuor patriarche principales de quibus habet. xxij. dist. c. renouantes. et c. seq. et olim fuit maxima dignitas prefectura hodie inanis vt dicit Boetius. iij. de cōsola. et iste cū sequētibus cōiter nō legunt in scholis sed tñ multa vtilia colligi possunt ex eis vt infra subijciam et c.

Libellus. In glo. in fine. sed nec ibi parificatur ex toto vt ibi ptʒ lʒ in appellatione parificat. vt. ff. a qui. ap. nō lʒ. l. j. et. j. de sentē. prefe. preto. l. j.

Formam. Alias normā. glo. dicit et male q̄ prefectus equiparat principi in lege ɔdenda. Nam vt ex textu apparet. l. prefecti pretorio nō valet si sit cōtraria iuri cōi. secus in. l. principis. Legatus etiā dñi pape pōt facere statutū etiā perpetuum in puincia sibi decreta vt extra de offi. lega. c. vlti. et ibi glo. et p Inno. et in Spec. de legato. §. superest videre. versi. pōt etiā legatus statuta facere. Itē epus pōt statutū facere dum tñ non sit ɔtra ius cōe extra de cōsuet. c. cū dilectus. et ibi in glo. et per Inno. et Cōpost. et de locato. c. ij. de maio. et obe. c. ij. de constit. c. vlti. li. vj. et ibi p Jo. an. et q̄ legatus etiā de latere vel eps nō possunt statuta facere cōtra ius cōe colligit extra de preben. c. dilecto. et eo. tit. c. cū apostolice. li. vj. vbi p Archi. et plenius p eundē de rescrip. c. statutū. lib. vj. quinta colū. sui apparatus. et p Compost. extra de rescrip. c. capl'm. vltimo folio. ver. nec credo decretum. Nam epus iurat seruare iura et canones de iure iuran. c. ego. c. dist. c. optatum. et. xxv. q. j. hac consona. cum eñ sint facta per maiorē puta papā nō possunt ea tollere. x. dist. c. j. et. ij. nec pñt etiam dispensare ɔtra concilia vt dicto. c. dilecto et de filijs presbyte. c. penul. et finali. Sed q̄ possint dispensare contra ius in multis. et per consequens statuta facere videt per ea que not. in Specu. de legato. rubricella de dispensatione. §. nunc de episcopoꝝ dispensatione. et §. sequenti. que fuerūt tracta ex libello Jo. de deo. de dispensa. et que statuta et super quibus facere possint legatus vel archiepiscopus not. per Arch. iij. distin. c. regula. §. porro. Dicunt quidam q̄ epus solus circa magna nō potest statutū facere sine capitulo in modicis sic. et ita videtur sentire glo. in prealle. c. ij. de maior. et obe. et. xviij. dist. in summa. ¶Et quod dictū est de dispensatiōe nō obstat q̄r nō est statutū facere sed gratiā vel misericordiaʒ quā facere possunt auctoritate iuris hoc eis ɔcedentis. Sed nunquid cū capitulo possit facere statutum cōtra ius cōmune. et videtur q̄ nō. extra de maio. et obe. c. qd sup his. vbi phibet patriarche etiam in synodo facere aliquod qd canonicis obuiet institutis Sed forte posset intelligi q̄ nō posset statuere aliquid generaliter cōtra ius ita q̄ arctaret nō sibi subditos. inter subditos aūt forte posset statutum facere ɔtra ius cōmune. et de hoc notatur p Inno. et Compost. extra de constitu. cum oēs. et c. cum accessissent. ¶Et predicta faciunt ad determinationē questionis vtrū ciuitates possint facere statuta cōtra ius cōe. et q̄r cōis opinio habet et de facto vbicūqɜ seruatur q̄ sic. p. l. oēs populi. ff. de iust. et iur. licet dñs Ric. malū. et dñs Ja. de are. videant sentire contrariū. per. l. sodales. ff. de colle. illici. et dñs Gui. de suz. per hanc. l. et dictū. c. qd sup his. de maio. et obe. hanc qōnē breuitatis causa nō psequor. Sed de ea plene no. p eundē dñz Jac. in suis qōnibus statu. circa prin. v̄. quid si statutū cōtradicat legibus nostris. et p dñm Guido. predictū in suis qōnibus statu. v̄. sed pone q̄ ciuitas fecit statutū cōtra ius. et Alber. de gandino in suo opere maleficioꝝ tit. de obseruantia statutoꝝ. ver. sed pone q̄ ciuitas fecit statutum ɔtra ius. de hoc etiā notatur. j. de decre. decurio. super rubrica lib. x. et dicet infra que sit longa cōsue. sup rubrica. §. agimus nūc de virtute et effectu cōsuetudinis. ver. petrus tñ dicit. et facit qd not. p Inno. et Cōpost. extra de cōstitu. c. cum omnes. c. que in ecclesiarū. et c. cum accessissent

¶Uide ad hanc. l. bar. in. l. j. ff. qd quisqɜ iur. et Bal. i. l. nulli. de fer.

accessissent.⁊.iiij.dist.c.in istis.in glo.⁊ p Archid. ¶ Op.ad.l. istam.s.de legi.l.fi.⁊ so.vt ibi.

1 ☞ Imperator ẜm iura canonica propter delictum a papa remouetur.
2 Judex qui ex negligētia aliquē ledit tenet resarcire.
3 Potestas ciuitatis an possit punire delicta familiariū suorū.

Si quos. Tres causas ponit ꝓpter q̄s qs ab officio seu administratione remouet ⁊ ad id qđ de negligētia dicit ꝫcor.j. de susce.⁊ archa.l.si aliqd.li.x.⁊.ff.de suspec.tu.l. tutor.§.fi.⁊.j.de ꝓcur.l.ij.⁊ de admi.tuto.l.fi.de ser.fugi.l.mácipia.⁊ ibi in gl.⁊ bene.j.de digni.l.iudices.li.xij. in aut.vt iudi.sine quo.suf.§.si qs aūt ꝑter hoc.⁊.j.de sportul. l.ij. ¶ Et tenet hic gl.ꝫ nihil alleget idē esse in epis ⁊ alijs platis ecclesiasticis.⁊ eius opi.ꝓbat.xviij.q.ij.c.si qs abbas.⁊ ibi in glo.⁊ optime.lxxxj.di.c.dictū.⁊.lxxxiiij.di.c.j.⁊.ij.⁊ ex de hereti.c.cū ex iniūcto.in fi.⁊ ibi in gl.⁊.c.seq.in fi.⁊ bene p Gofre.⁊
1 Host.in summa de supplē.neg.pla. ¶ †Imperator etiā ẜm iura canonica ꝓpter delictū a papa deponit vt ex de re iudica.c. ad apl'ice. cū ibi not. p Jo.an.Inno.⁊ alios.xv.q.vj.alius.in glo.⁊ p Archi.⁊ sibi subditos a fidelitatis iuramēto absoluit. ea.cā ⁊.q.c.seq. ¶ Et ecōuerso papa deponit ab impatore. vt no.xxiij.dist.in noīe dñi.⁊ vidi sniam depositiōis qua dñs Ludouicus de bauaria q se gerebat ꝓ impatore lꝫ ꝯ voluntatē ⁊ ꝓcessus pape Jo.xxij.deposuit ip̄m papā Jo.ꝓpter crimē heresis vt in ipsa snīa asserebat.xviij.aprilis.M.cccxxviij. Sꝫ ꝙ ꝓpter negligentiā qs administratiōe nō remoueat sed ei coadiutor detur videt exp̄ssum ex de sup.negli.pla.c.grandi.li.vj.⁊ de hoc ibi plene no.p Jo.an.vltra prin.glo.q̄ incipit rex iste. de hoc etiā no.lxxxiiij.dist.c.epoꝝ.in glo.⁊ plenius p Archi.ex de foro cōpe.c.lꝫ ex suscepto.p Inno.⁊ Host.⁊ p Gof.in summa de sup.negli.prela.§.negligētia prelatoꝝ diuersimode punitur.⁊ not.etiā dicto.c.alius.⁊ de istis coadiutoribus dicā.j.
2 de cura.furi.sup rubrica. ¶ †Judex etiā q ex negligentia aliquē lesit resarcire tenet.vt.j.de testi.l.si qñ.in fin.⁊ ibi dixi.An ꝓpter insufficientiā possit papa deponi ⁊ alij prelati vide Jo. an.de renūtia.c.j.li.vj. ¶ Sed nunqd remoti ex causis suprascriptis causis cessantibus reassumēt administrationē. Videt ꝙ sic qꝛ cessante causa ⁊c.vt.s.de epi.⁊ cle.l.gñaliter.⁊ ibi dixi ¶ Sed in amotis ꝓpter delictū videt expressum ꝙ nō reassumát.s.de epis ⁊ cle.l.placet.in fi.⁊.d.l.si aliquid.j.de susce.⁊ archa.⁊ optime.d.c.dictū.lxxxj.di.in glo.⁊ p Archi.⁊ optime.j. de palati.sa.largitionū.l.ij.licet videat ar.cōtra dist.l.c. vt cōstitueretur. Sed vt ibi ꝑꝫ reassumit de gratia ⁊ dispensatiōe nō de iure cōi.Si vero ꝓpter negligentiā amouet. dicūt aliq idem p iura predicta hoc saluo ꝙ si nō esset adhuc alius in dicto officio subrogatus tunc forte reassumere posset argu.j.de repu.here.l.fi.⁊.ff.de mino.l.ꝙ si minoꝝ.§.sceuola. Ubi aūt nō est amotus sed ei coadiutor datus intelligit datus ad vitā vt dicto.c.grandi.in fi.si tñ efficeret diligens crederē eū reassumere administrationē presente tñ coadiutore arg.j.de cura. furi. l.cū alijs. Et de ista materia coadiutorū plene no.p Arch.vij. q.j.c.Quis triste.⁊ p Gof.in summa de clerico egro.vel debilitato. Si vero sit remot' ꝓpter infirmitatē ⁊ alius in locū eius subrogatus an cessante infirmitate reassumat officium hec lex innuit ꝙ nō sed subrogatus maneat in officio.⁊ ita tenet Archi.dicto.c.Quis triste.⁊ Ubert.de bobio hic ⁊ alle.ff. de auc. tuto.l.tutor qui.⁊ de tuto.⁊ cura.datis ab his.l.curatoreꝫ.qđ puto verū vbi simpliciter subrogatus fuit.tunc em̄ perinde est ac si a principio ad illud officiū foret electus vt.j.de offic.eius qui vicē alterius iudicis obti.l.j.immo etiā si nullus esset subrogatus nō recuperaret officiū nisi constaret eū sufficienter ⁊ bene liberatū.vt.j.de re mili.l.semel.li.xij.licet forte dici posset illud speciale in militibus qui sunt deputati ad bella secus in iudicibus ⁊ alijs officialibus. Si aūt subrogatus esset ad tempus.i.donec duraret infirmitas eo liberato resumeret officiū p.l.j.in quibus causis habenti tutor.l.j.⁊ insti.de excu.tu.§.itē qui reipublice.⁊ ideo cautū est ꝙ potestates qui volunt subrogare in locū absentiū vel infirmoꝝ nō subrogēt simpliciter sed solū infirmitate vel absentia durante vt liberatus vel rediens officium possit reassumere. Sed qd si aliquis fuit subrogatus in locū officialis infirmi deinde infirmus moritur ante officiū finitum heredes mortui volunt implere officiū p substitutū ⁊ salariū habere nūqd possint. Et videt expressum ꝙ sic.j.de ꝓximis sacro.scri.l.si qs in sacris.vltra prin.⁊ in fi.li.xij. Pro et cōtra pñt allegari q̄ dixi.s.de epi.⁊ cle.l.quisquis.⁊.l.ad similitudinē.⁊ contra eos facit.ff.de tute.l.tutela.p subrogato ꝙ debeat habere salariū et durare vsqꝫ ad finem officij facit hec lex ⁊ quod tetigi supra ꝓxima qōne ꝙ ꝓuideri debeat p principem de tali officio videt expressum.j.de agen.in rebus.l.matricularū.circa fi.ꝙ subrogatus desinat per mortē illius in cuius loco subrogatus fuit est ar.ff.de dona.l.qui id qđ.⁊ si quis cau.l.si eum.§.qui iniuriarū. Puto ꝙ si subrogatus simpliciter in officio permaneat si ad tēpus donec liberet finita tunc causa finitur subrogatio per iura allegata.s.ꝓxima qōne licet videat multū facere ꝙ etiā post mortē duret cōmissio extra de officio delegati.c.si delegatus lib.vj.⁊.ff.de verb.signi.l.mulieris.§.abesse. Sed pōt dici ibi speciale ne causa incognita remaneat vt ibi innuere videtur Jo.an. Si aūt esset tale officiū qđ ad heredes nō transiret vt tutela tūc princeps vel alius ad quē spectat ꝓuideret de alio ⁊ ita intelligant prealleg.l.tutelā. de tutelis.⁊.l.matriculam.de agen.in rebus. Js aūt qui loco defuncti subrogat eius vices gerit in totū vt infra de offi.eius qui vicē alterius iudic.obti.p totū.⁊ ibi dicā. Sed videamus quid esse debeat de salarijs predictoꝝ in quoꝝ locū alij subrogantur. dicunt quidā ꝙ remoti ob negligentiā vel delictū salariū habere nō debent arg.ff.de annuis lega.l.meuia. vbi de hoc aliquid tangit. Sed ꝙ salario priuent nō reperitur bene expressum sed solum ꝙ remoueant vt hic.⁊ ideo contenti esse debemus penis legibus cōprehensis vt.ff.de verbo.obli. si stipulatio.immo textus dicit ꝙ lesis a talibus officialib' satisfit de eoꝝ salario in aut.de manda.prin.§.sed ⁊ p vbertate. licet alij dicunt eoꝝ salariū deberi subrogatis in locū eoꝝ arg.ff.de annuis le.l.seie.§.j. Eo aūt casu quo aliquis subrogat in locuꝫ infirmi vel defuncti nō priuat salario infirmus vel heres eius. vt.ff.locati.l.qui operas.⁊ in prealleg.l.si quis.de pxi.sac.scri. li.xij.⁊.d.l.matriculā.circa mediū.de agen.in rebus.de primipilo.l.j.de domesti.⁊ ꝓtec.l.fi.⁊.ff.de assesso.l.diem functo.vbi plene dicet.⁊ videt p iura predicta ꝙ ip̄m salariū integre habere debeant nō pro rata licet sit argumentū ꝙ ꝓ rata.ff.qñ dies lega.cedat.l.his verbis.⁊ de lega.j.cum pater.§. ab instituto. de hoc plenius dicetur dicta.l.diem functo.⁊ nota.in Specu. de sala.§.sequitur de aduocatoꝝ salario.ver. quid si aduocatus.⁊ ver.in summa.⁊.§.sequenti.ver.quid in rectore. Unum est notatu dignū ꝙ si in locum vnius plures subrogentur tantum ⁊ nō plus habebunt salarium quantū ille habebat vt.j.de officio magi.militū.l.fi.in fine. ibi sine augmēto sumtuū ⁊c.argu.s.de nouo.C.cōfir.§.j.⁊ videt expressum infra de aduo. diuer.iudi.l.binos.⁊ ibi de hoc dicam. Ultimo colligit dñs Od.
3 ex hac.l.†ꝙ potestas ciuitatis possit cognoscere ⁊ punire delicta familiariū suorū sicut ⁊ hic prefectus cognoscit de delictis iudicum prefecture sue ⁊ allegat etiam.ff.de vaca.mu.l.pretor que modicum facit iudicio meo. Sed eius opinio confirmari potest per.l.infra ꝓxi.⁊ melius infra de officio magistri militū l.apparitores.⁊ videtur expressum.ff.de penis.l.si qui forte.§. penul.vbi de hoc dixi ⁊ in aut.de manda.princ.§.j.ibi tam per te ⁊c.de questore circa medium.§.maxime aūt.⁊ de officio rec. ꝓuincie.l.omnes.⁊ videtur expressum infra quorū appel.non recipi.l.nulli.⁊ ibi in glo.per quas.ll.dicebat dñs Oldra. terminatuꝫ fuisse bononie ꝙ capitaneus bonoñ.licet nō haberet iurisdictionē puniendi in sanguine ꝫ solū potestas posset punire quendā de eius familia qui crimē cōmiserat ex quo debebat puniri pena sanguinis vt licet nō haberet potestateꝫ pene sanguinis in alios haberet tñ in familiares suos sicut ⁊ magister militū.vt.d.l.ij.de officio magistri militū. Jn contrariū facit exp̄sse infra de officio prefecti augustalis.l.ij.⁊ quod ibi notatur in glo.⁊ per Azo.in summa.⁊ in concor.aut.de defen.ciuita.§.si vero egerint.⁊ in summa Azo.eo.titu.circa finē.⁊ qđ nota.de offi.presidis.l.illicitas.§.qui vniuersas.vbi videt expressum ꝙ nullus habeat iurisdictionem in officiales suos. et quia in delictis rectoꝝ ⁊ familie sue videt cognosci debere demum finito eorum officio.vt infra vt omnes tam ciuiles ꝙ militares iudices.l.vnica.cum ibi notatis ⁊ in corpo.aut.vt iudi. sine quo quo suffra.§.si quis autē.⁊.§.necessitate.⁊.§.illud. qđ forte fuit ad tollenduꝫ suspitionē ne si ipse cognosceret ꝓpter familiaritatē vel participationē absolueret condēnandos vel minus condēnaret sicut ⁊ ecōuerso nō cognoscit de perpetratis ꝯ se vel eius familiā.ff.de offi.presi.l.senatuscōsulto.⁊ forte ista opin.equior est lꝫ alia iura fortia habeat ꝓ ⁊ cōtra.possent adduci.j.de sportul.l.ij.penulti.⁊ vlti.responso.et de offi.rect. ꝓuin.l.in officiales. Alij distinguunt aut officialis deliquit in his que spectant ad officiū puta a subditis recipiendo vel eos ex officio aggrauādo ⁊ tunc ptās nō cognoscat p iura ad hoc adducta aut extra officiū puta subditū vulnerando vel occidēdo ⁊ tunc cognoscat per iura primo allega.cū hoc fecerit sicut priuatus nō sicut officialis.⁊ ita vt extraneus puniat qꝛ forti-

tus est ibi forū rōne delicti vt.j.vbi de crimīe agi oportet auť. qua in ꝓuincia.sic ⁊ al's dicit in milite referre vtrū damnet de delicto militari an cōmuni.vt.j.de testa.milita.l. ⁊ militibus.⁊ ibi not.Contra predictā tñ distinctionē multū facit.d.l.vnica j.vt oēs tam ciuiles ꝙ̄ militares indices.que indistincte videť loqui de quocūqꝫ crimine cōmisso in officio vel extra ⁊ q̄ sub est adhuc timor suspitionis ⁊ collusionis de quibus.s.dixi de facto vidi seruari ꝙ potestas puniat ⁊ cognoscat.Si tñ de collusione doceri posset credo ꝙ iterato posset cognosci per successorē vel sindicatores qui de talibus cognoscunt ex forma legū municipaliū.Nec ob.exceptio rei iudicate vt.ff.de iureiur. l.eū qui.§.in popularibus.de preuarica.l.preuaricationis.et de accusa.l.si cui.§.hisdem.¶ Unum est tñ notandum ꝙ si crimen esset ita graue ꝙ iudex ex sua iurisdictione nō posset de tam graui delicto vel tanta summa cognoscere tūc remittere debet ad superiorē.⁊ ita tenet Cy.dicta.l.ij.infra de sportulis in fine.Nota pulcrū textū ꝙ imperator nō vult sibi crimina sꝫ vindictā referri ac si dicat ꝙ sub pretextu religionis fiende nō est pena malefactorum differēda.⁊ ad hoc optime.ff.de penis. l.si quis forte ⁊c.

E ordinario. Ibi licet militari viro. licet ergo ex loco delicti sortiat qs forū vt.j.vbi de crimine agi oportet.l. j.⁊ auť.qua in ꝓuincia.Non tñ ex ꝑsona in quā delicōmittiť vt hic ꝑtz.fallit in ecclesia vbi delinquens in eā efficiť de foro ecclesiastico rōne talis delicti vt.s.de epi.⁊ cler.auť.itē nulla cōitas ⁊ ibi de hoc dixi.dñs etiā Ja.de are.dicebat per hāc.l.ꝙ inquisitores heretice prauitatis nō poterāt cognoscere de heresi epoꝝ sed papa.Nam epi ⁊ inquisitores habēt parē ꝑtātē in crimine heresis.⁊ ideo sicut hic ꝑfectus cognoscit ita superior epoꝝ q̄ par in parē ⁊c.vt.ff.de arbi.l.nā mḡratus.et opi.dñi Ja.approbata est iure canoñ.ex̄ de hereti.c.inqsitores li.vj.immo ꝙ plus est hodie inquisitores nō pñt ꝓnūtiare de heresi alicuius sine episcopo ⁊ econuerso vt in clementinis de hereticis.c.j.

I qui posthac. Ibi ad preces.s.principi porrigendas vt ꝑ eius rescriptū videat prefectus vtrū is qui se grauatum dicit sit subleuandus vel nō ⁊ tales cōmissiōes sepe facit papa si tibi visum fuerit nostra auctoritate dispēses. ¶ Et allegatur multū sepe hec lex ꝙ si aliquis dicit se grauatum in estimis vel collectis ꝙ potestas de hoc cognoscit ⁊ grauatos ad equalitatē reducit.⁊ ꝑ hoc bene.ff.de mune.⁊ hono. l.qui originem.§.preses ꝓuincie.⁊.j.de censi.⁊ perequa.l.j.lib. x.⁊.j.de defen.ciui.l.iiij.in fine.Nam ꝓpter onerū inequalitatem res publica viris ⁊ viribus destituitur vt.ff.de mune.⁊ hono.l.⁊ qui originem.§.preses.⁊ de hoc notatur bene in libello Rofre.de officio iudi.quo subuenitur illis quibus collecta imponitur vltra vires ⁊c.

¶ Rubrica. De officio prefecti pretorio aphrice.

Uper rubrica. Uide Azon. in summa. et no.verbū diocesis qd̄ raro inuenit in iure ciuili in iure cañ.sepe.Sed aliter sumiť hic q̄ ꝑ districtu prefecti ꝑtorio sumiť ⁊ alijs modis vt in corpe auť.quō oporteat epos.§.illud etiā.⁊.§.nō aliter.⁊ ibi in glo.aliter iure canonico.Nam dionysius eas distinxit.vt.xiij.q.j.c.j.ibi in gl. Prouincie aūt ante christi aduētū distincte erant.xcix.dist.c.j. ⁊ ciuitates.lxxx.dist.c.j.⁊ ibi in glo.qd̄ facit ꝑ intellectu.c.statutū.ex̄ de rescrip.li.vj.⁊ ibi ꝑ Archi.vbi est hoc verbū diocesis pluries repetitū.⁊ vide in alphabeto sub litera d ver.diocesis.⁊ quod dicā.j.de priua.car.l.j.

Uas gratias. Pulcrū principium. No.ad gratias referēdas de quo dicit Seneca ⁊ bene hec est lex beneficij inter dantē ⁊ accipientē vt dans statim obliuiscat ⁊ accipiens reminiscat accepti.⁊ de memoria accipientis ⁊ gratiarū actione colligiť in figura Leuitici.xj.c.ꝙ animal qd̄ nō ruminat immundū est animal ruminās cibū educit de ventre ad guttur ita qui vult esse animal mundū ⁊ deo acceptū si comedit.i.beneficiū ⁊ honorē recipit debet cibū de vētre memorationis deducere ad guttur gratiarū actiōis.Ad gratiaruꝫ etiā actiones nos instruit ⁊ ammonet dñs in euangelio Luce xvij.de decē leprosis mundatis ꝑ eū dicēs.nōne decē mundati sunt ⁊ nouē vbi sunt ⁊ nō est inuentus q̄ redderet gloriā deo nisi hic alienigena. ¶ Ibi supplicia nō ferentes. Iste text.est expressus ꝑ opinione illoꝝ qui dicūt animas in hoc seculo nō esse passibiles. ¶ Ibi venerabiles viros.Nota mirabile ⁊ impossibile ſm naturā ꝙ lingua radicitus abscisa homo loquať sed istud miraculose contingit potestate diuina. vel dic ꝙ loquebant.i.manifestabāt nutu ⁊ signis.Nā etiā nutu cōceptus exprimiť ⁊ valet legatū.vt.ff.de lega.iij.l.nutu.¶ Ibi quo ergo sermone interrogatiue ⁊ suspensiue legas.¶ Ibi valeamꝰ q.d.nullo modo.¶ Ibi vindicare dignatus est.No. de vindicta diuina.¶ Ibi ⁊ faciat nos.Nota pulcra verba. Hoc etiaꝫ ibi gloriose virginis no.mentionē hic fieri de beata virgine.⁊ in auť.iusiurā.qd̄ prestať ab his q̄ admi.susci.in prin.⁊ no.pulcra verba que sequunť ibi dignos nos faciat ⁊c.Deo itaqꝫ.ibi septā prouincie quarū noīa statim sequunť ⁊ numerus officialiū prefecti aphrice ⁊ familia presidū ⁊ consulariū.¶ Optamꝰ ergo.notabilis ⁊ pulcer tex.ex quo collige officiales nō debere esse cupidos ⁊ ad hoc in auť.vt iudi.sine quoquo suffra.§.cogitatio.Radix em̄ oīm maloꝝ est cupiditas.xlvij.dist.bonoꝝ. de peni.dist.ij.§.q̄ radix.⁊ no.extra de cōstitu.c.Nam cōcupiscentiam.xxiij.dist.his igiť.ꝑ Archi.vbi etiā notať ꝙ habere pecuniā nō est malū sed amor immoderatus ad eā.de hoc etiā diceť de inoffi.testō.l.si quis in suo.Ibi q̄ sibi ꝑsi.similis tex. in auť.vt iudi.sine quoquo suffra.§.cogitatio. circa mediū.in fine.s.j.l.pxi.⁊ cōiter deficit hic text.in quo taxanť salaria prefecti ⁊ aliorum officialium eius de quibus fit mentio.s.§.que vero emolumenta.⁊ infra.l.pxima vltra principiū. Ibi attribuentes ⁊c.sed quia parum sunt vtilia nō curant.¶ In glo.i. viliorē siue minimū in fi.de quo dic vt no.per Ber.in ꝓhemio decretaliū.⁊ ꝑ Jo.an.in ꝓhemio lib.vj.in princi. ¶ In glo.j. §.hoc etiā.immo ibi loquiť de salario qd̄ prestare debent ꝑ literis officij sui nō aūt de eo quod percipere debent de publico ꝑ eorum officio.de quo habetur in textu quē dixi cōmuniter in fine.l.deficere ⁊c.

N nomine domini. Ibi suscepimus.Nota imperiū a deo esse.de quo dic vt dixi.s.de sūma tri.l.j. Ibi pacē cū ꝑsis in eternū.pax em̄ sui natura perpetua est.⁊ ideo dicit litiuꝫ finis.Treuga aūt est securitas data ꝑsonis ⁊ rebus ad tēpus discordia nōdum finita. vt no. per Hos.in summa de treuga ⁊ pace.in princi. Ibi emolumentoꝝ.i.salarij noīe.¶ Ibi illicimagensi ciuitate.Ciuitas em̄ est q̄ supra carthaginē distans a mari per.viij.dietas ⁊ est iuris italici ſm vnā literā.ff.de cēsibus.l.fine.Sed vera litera est vti censi.¶ Ibi celepte vel alepte.⁊ hoc est iuris italici vt.d.l.fi.in fine.⁊ est ciuitas magna supra buceam ad tres dietas vt in libro mappa mundi habetur.¶ In sardinia ibi ⁊ burgis hic fit mentio de burgis ⁊.j.de fundis rei pri.l.eum qui curie.lib.xj. quod facit an appellatione ciuitatis cōtinenť burgi siue suburbia de quo dixi.j.vt rusticani ad nullū obsequiū deuocenť.l.j. lib.xj.⁊ no.in glo.ff.de verb.sig.l.ij.⁊ extra de sententia excōicationis.c.si ciuitas.lib.vj.¶ Nota etiā antiquos fines ꝓbari ex euidentia puta ex clausuris.de hoc qualiter ꝓbentur notať infra de iure delibe.l.cum aliquis.⁊ extra de censibus.c.olim. Ibi exercitatione armoꝝ vt armorū quotidiano vsu ad bella se prepararēt vt infra locati.l.milites.⁊ infra de re mili.l.milites lib.xij.⁊.ff.eo.l.officium.§.fi.⁊ idem debent facere studētes volentes ꝓficere.Nam omne artificiū per cōtinuū exercitiū suscipit incrementū vt.ff.de lega.iij.l.legatis.§.ornatricibus. Ibi lucrū sibi adquirere.Nota ꝯtra fraudes cōtestabiliū ⁊ stipendiarioꝝ qui cū debent esse.xxv.nō sunt nisi.xx.⁊ dicunt eos licentiasse vel supponūt aliquos tpe monstrarū in locū deficientium ⁊ puniuntur in quadruplum ⁊ priuantur officio vt hic. ¶ Postꝙ̄ vero ibi auxilium prebeant iudices ergo adinuicē sibi prestare debent auxilium. vt hic ⁊ extra de treuga ⁊ pace. c.j.de quo dixi.s.de epali audientia.l.epale.¶ Sicut aūt.No. pulcrum text.cum quo cōcor.j.de re mili.l.vlti.li.xij.in auť.de manda.princi.§.⁊ nō permittas.⁊.j.de defen.ciui.l.in defensoribus.vbi de hoc dixi.Ibi collatores.i.subditos quos statim tributarios vocat.⁊ dicunť collatores quia conferunt ad onera reipublice.¶ Ibi nostris legibus diffinitum est vt infra de sportulis.⁊ latius ꝑ Azo.in summa eiusdē titu.¶ Interea vero.Nota bonū tex.ꝙ loca magna possunt abbreuiari vt faciliꝰ ⁊ ꝑ pauciores custodianť fit etiaꝫ diuisio vnius ꝓuincie in duas vt.ff.de asses.l.si eadem.¶ Item not.ꝙ ciuitates ⁊ castella differunt. ¶ Quid sit ciuitas habetur.ff.de verbo.signifi.l. vrbis.¶ Municipiū est locus vbi sunt multe gentes sine episcopo.¶ Castrum siue castellum dicitur locus castrametatus siue fortificatus vt se tueri possit ab exercitu.Oppidū diciť ab opa ferendo contra hostes.Uilla est vbi habitant agricole ſm Isidoꝝ.⁊ ita not.O do.s.de epis ⁊ cleri.l.in ecclesijs.et de hoc plene no.

plene no. per Archi. xxiij. q. vlt. c. in qualibet. & tetigi. j. q fit lo. ꝯsue. l. j. in gl. j. in fi. de ista inuocatiõe noĩs dñi dixi. s. in pbe. & pulcre habetur in libello disputatorio Pylei in prin. pbemij & in prin. apparatus pacis ꝯstantie. ¶ In glo. sic. j. de offi. magi. offi. l. nemo. & de hoc ibi plene dixi. ¶ In glos. sic & papa p hoc. xvj. q. j. pcipimus. §. j. & c. tpis qlitas. & ibi in gl. p Arch. & x. dist. lege. & ex de excess. plat. c. sicut vnire. & ibi in glo. ¶ In glo. quidã habẽt hic plus & haberi debet lz cõiter nõ habeat: sed nõ habentes defectiui sunt vt dixi. s. l. pxi. in fi.

¶ Rubrica de officio prefecti vrbis.

Super rubrica. Uide Azo. in sũma. et dicit hic O d. q papa ad similitudinẽ huius officij qñ exibat vrbẽ dimittebat vnũ ex cardinalib' eius vicariũ. ¶ De officialibus vrbis rome habet pulcra decretalis & venusti dictaminis extra de elec. c. fundamenta. lib. vj.

Studentibus. [a] Lex ista decidit qõnẽ de qua vidi dubitari. Ecce q aliqs est electus potestas alicuius ciuitatis & datũ sibi merũ & mistũ imperiũ sicut cõiter fit pendẽte eius officio ciuitas vult eligere vnũ capitaneũ q habeat similẽ iurisdictionẽ vel forte minorem dicit ptãs hoc fieri nõ posse q2 esset in preiudiciũ & diminutionẽ officij sui sz p. l. istã dic q fieri põt. & ita tenet hic O d. & dicit determinatuz fuisse bonoñ. Nec ob. q dici posset hãc. l. in principe loqui qui hoc põt de plenitudine ptãtis q2 nõ apparebit hic vsum plenitudine ptãtis. Sed magis obstare videt q2 rectores ciuitatuz assimilant tutoribus. vt. j. de trãsac. l. preses. sed habẽti tutorẽ tutor dari nõ põt vt. j. in qui. cau. tuto. ha. p totũ. Sed rñderi põt q tutor insolidũ occupat. & ideo alius supueniẽs inuenit occupatã & solidũ habere nõ põt secus si p parte vt in curatore adiuncto vt dicto titulo ptz. & institu. de cura. §. interdũ. credo tñ q ambo. s. potestas & capitaneus cognoscere debeant simul vt hac. l. colligit nisi eox iurisdictio per ciuitatẽ foret separata & distincta & hec lex i fine instruit eos notabiliter qñ simul habent cognoscere. In glo. Not. duo ibi superiori vt infra de offi. rec. puin. l. potioris. & ibi de hoc dixi. ¶ In eadem glo. in fine vbi de hoc dixi.

[a] ¶ Studentibus. Adde Bal. in. l. sacris. la grãde. de. pxi. sacro. scri.

Quod promulgatis. Hec lex est illa p quaz Ja. de ar. tenet q ptãs possit citare subditũ suũ et ex iurisdictionẽ seu territoriũ suũ. de quo plene dixi. s. de epis & cle. l. oẽs q vbiqz. §. exsecutoribus. Ibi nõ nescit i. bene scit. vt. ff. de verb. sig. l. duobus verbis.

Prefectura. Ibi ex oĩm officialiũ rome Per te. i. officio vel iurisdictione. Deriuatis. i. sibi attributis. In fi. i. ad vsus sui officij ascribere põt vt verbũ vsurpat in bonam partẽ sonet. vt. ff. de vsuc. l. ij. regulariter i malã. vt infra de testa. l. consulta diualia. in fine. et de hoc in alphabeto sub litera v dictione vsurpabitur.

Omnia. Ibi in cõstãtinopoli ciuitate. No. ꝯtra Azo. in summa huius titu. q dicit hunc prefectũ fuisse in vrbe romana. Sed dici põt q erat in vrbe romana. vt. s. l. pxi. cũ appellatiõe vrbis de ipsa intelligat p excellentiã iurisdictionẽ tñ habebat etiã in cõstantinopoli ciuitate que rome veteris prerogatiua letat vt. s. de sacrosanc. eccle. l. oñi innouatiõe. & appellatur roma noua. s. de vete. iur. enu. l. j. §. si que leges. & p hoc j. de priuile. vrbis cõstã. l. vnica. li. xj.

Primicerius. In fine. nota de ordine matricule vt & j. de offi. magi. offi. l. j. & ibi dixi. & j. de testa. mili. l. scriniarios In glo. vlti. in fi. Solutio inter iam ordinatos pferunt antiquiores seu prius ordinati in assumendo superiorez gradum & etiã in alijs honoribus vt hic & s. eo. l. j. & j. de offic. magi. offi. l. j. vbi de hoc dixi. & de offi. rect. puin. l. potioris. in prin. de albo scribẽ. l. ij. & j. vt dignitatũ ordo ser. l. j. & ij. Sz inter ordinãdos ad prelaturã vel dignitatẽ preferunt digniores meritis & scientia & nõ antiquiores vt. j. de offi. magi. offi. l. j. et de hoc nota. s. de vete. iure enucle. l. j. §. cumqz. Jac. de bel. legum doctor excellentissimus.

¶ Rubrica. De officio magistri militum.

¶ Super rubrica vide Azo. in summa.

Apparitores. Bene facit hec lex q potestas cognoscat de delictis officialium suorum & familie sue. de quo plene dixi. s. de officio prefecti pretorio oriẽtis. l. si quos. in fine &c.

Eos. Ibi quinetiã. quin p certe etiam. ipsis parituris statutis collationibus. i. pstationibus. In tributarijs. i. in tributarios vt sint due partes. & facit hec. l. ad qõnẽ quã habui bergomi vbi est statutũ q stipẽdiarij tractent sicut ciues q si aliquis sit scriptus in libro stipendiariox cõis vltra numerũ ordinatũ nõ gaudeat beneficio dicti statuti. ¶ Facit etiã ad similẽ qõnẽ statuto eiusdẽ ciuitatis caueт q qlibet recipiẽs pecuniã a cõi teneat dimittere de quibuslibet. xx. solidis denarios decẽ exceptis stipẽdiarijs cõis bergomi. deinde ordinatũ fuit salariũ quibusdã ciuibus & in ordinatõe dictũ fuit q intelligerent stipẽdiarij quo ad solutionẽ recipiendã se tenerent dimittere. xij. denarios q nihilomin' teneant ipsos denarios duodecim dimittere. & p hoc. s. de sac. san. eccl. l. q sub pretextu. cũ ibi no. & j. de aduo. diuer. iu. l. nemini.

Cum propitia. Nota imperiũ a deo de quo dixi. s. de sũma tri. l. j. Ibi ex ante gestis. no. q ex añ gestis psumit qd qs in futurũ gerere debeat. & p hoc. s. de vete. iu. enu. l. j. §. primũ. & ad tue sinceritatis &c. ff. de re mili. l. nõ oẽs. §. a barbaris. ex trãsacta eñ vita alicuius psumit de subseqũti cõuersatiõe. c. mãdata. lxj. dist. miramur. circa finẽ. & de hoc no. j. de pbat. ex psona. & p dñm Jo. An. & Cardi. ex de re. iuris. c. semel malus. li. vj. Ibi penit' sublata. No. ergo q princeps tollit vnã dignitatẽ & subrogat aliã. ¶ Ibi grauamine. vt. s. de nouo. C. cõfir. §. j.

¶ Rubrica. De officio questoris.

Super rubrica. Uide Azonem in summa huius tit. & latius in summa auctenticox. eo. tit.

Etius. Nota p consuetudine vetusta ꝯtra nouam & p hoc. j. l. pxi. & ff. de cõsti. prin. l. in rebus nouis &c.

Oficia. Liberalitate forte pnceps. Ibi dabat oẽs officiales questori. Ibi allegato & ostẽso. vt. ff. de ven. in pos. mit. l. j. ij. rñso. de ap. reci. l. si cuius. in prin. & ibi not. & si quadrupes pauperiẽ fec. dicat. l. j. Aliqñ tñ sufficit titulũ allegare & pbare cõtinuam prestationẽ vt. ff. de vsur. l. cũ de in rẽ verso. & dicet. j. de pact. l. si certis annis. in fi. No. q ad officiũ epi ptinet ingrere literas questuariox q eis a summo pontifice ꝯcedunt. Sicut & hic ad officiũ presidis pertinet requirere rescriptũ principis sup officialibus questoris. & est expressum in clementinis de peni. & remis. c. ij. In glo. no. ꝯtra Petrũ de vico quidã romanus est sic vocatus ipse & successores vt audiui.

¶ Rubrica. De officio magistri officiorum.

Priuilegijs. Nota pulcrũ principiũ q nõ precibus sed meritis quis eligi debet. vt. s. de epis et cle. l. si queqz. de offi. prefe. pre. aphri. l. in noĩe dñi. §. hec aũt. circa fi. & dicet. j. l. pxi. ¶ Ibi matricula decurrẽte. Nota de matricula vt & s. de offi. pfe. vrb. l. fi. & ibi de hoc tetigi. & habet. l. dist. ꝯtumaces. & dicit matricula a matrice in qua cõcipiunt filij. q2 sic in matricula describunt milites officiales & clerici vt ibi not. p Archi. ¶ Et de ista matricula habet. j. de aduo. diuer. iu. l. petitionẽ. Ibi preterea premitte preterea & ille labox eius. s. magistri officiox adiutor in quo totius schole status &c. Ibi offerat multũ allegat per doctores qñ aliqui pmouent ad doctoratũ q talis est ille qui psentat examinationi qualis dicit esse debere in. l. ista. & ar. huius. l. & etiã ex ꝯsuetudine pñtant doctorandi Archidiacono boñ. vt audiui padue epo paduano. & cõ cor. j. de aduo. diuer. iu. l. nemini.

Nemo. Ibi per obreptionẽ psumtã vt. s. de sũma tri. l. ij. & de pc. impe. offe. l. nec damnosa. & l. rescripta. ¶ Ibi reuertat. No. q sedens in mẽsa vel alibi in loco nõ sibi ꝯueniẽti & in quo alius sedere dz amoueri debet. ¶ Itẽ no. in fi. pulcrũ tex. cũ quo cõcor. s. l. pxi. j. de tyroni. l. fi. lib. xij. de offi. comi. rex pri. l. fi. vbi est idẽ tex. de diuersis offi. l. j. li. xij. de castrẽ. & muni. lib. j. li. xij.

de primis sacro.scri.l.vnicuiqz.ad hoc facit qd dicit digniori bus digniorē locū deberi.lxiij.di.c.metropolitano.⁊ ex de maio.⁊ obe.c.statuimus.⁊ ibi pulcra glo.⁊ p Inno.e.ti.c.j.⁊.xij. q.ij.c.vulterane.⁊ ibi in glo.lxxv.dist.c.fi.⁊ ibi in gl.⁊ p Arch. ⁊ ex de ꝯsue.c.cū olim.⁊ ad hoc etiā facit qd dixi.s.de sta.⁊ imagi.l.⁊ virtutū.⁊.j.de re mili.l.ꝯtra publicū.li.xij. Ibi nō ambitione sed labore ⁊c.q em̄ primus fuit in ordine preponi debet posterioribus.ff.de albo scri.l.j.xvij.di.c.fi.circa fi.⁊ dictū fuit de hoc.s.de summa tri.inter claras.al's incipit gloriosissimo. circa fi. In ꝯtrariū videt ꝙ nō antiquitas sed sola virtus ⁊ bonitas inspiciatur vt in aut.de monachis.§.fin.⁊ qd no. in glo. ⁊ per Archidi.xvj.distin..c.sexta.§.prima adnotatio.⁊.c.quoniam.⁊.xl.distin.nos qui. Nō em̄ in altitudine vel sublimitate graduū sed charitatis adquirit regnū dei vt ex de tēpo. ordi. c.ad aures.in fine.⁊ nō gradus elegantior sed vite religionis actio cōprobatur.xxiij.q.iiij.c.sicut excellentiā. Et nō q maior est sanctior est:sz qui sanctior est maior est.xl.dist.c.multi. So. vt soluit fm Jaco.de bel.s.de offi.prefec.vr.l.fi. Uel posset dici ꝙ nō sunt contraria.nec em̄ ista.l.dicit ꝙ sola antiquitas sit causa prelationis. Sed in dubio presumit p antiquioribus ꝙ sint magis idonei. Sed si ꝯtrariū appareret.s.iuniorē magis idoneū nō ꝓhibet antiquiori preferri ⁊ ista sol.colligit ex gl. dicti c.vlt.xvij.di.⁊.lix.dist.si officia.⁊facit qd no.p Hos.in sūma de offi.custo.ꝓdicta oīa faciūt ad qōnē si aliqui antiq canonici priuent ⁊ eoꝝ loco alij subrogent ꝙ talibus subrogatis preferant alij antiqores ne succedant in antiquitate priuatoꝝ de qua dic vt in qōnibus Bart.brix.cxij.qōne q̄ incipit quidā clerici.⁊ p hoc.lxj.dist.miramur.circa fi.vide de quadruplici maioritate de qua no.p Archi.ij.q.vij.c.ꝑꝑ.

Scholarium. Istud principium audiui ꝓponi p quēdā potestatē padue dum doctores ⁊ vniuersitas scholaꝝ iuissent ad ipm visitandū in prin.regiminis⁊ ad sibi recōmēdandū vniuersitatē sicut est moris. ¶ Itē no.ex scdo rūso priuilegiū vnū qd habet filij senatoꝝ. ¶ Et aliud est redegradare hoc est a superiori gradu ad inferiorē vt hic ⁊ aliud degradare vt ex de penis.c.degradatio.li.vj.

Habemus. Ibi sacro scrinio. No. noīa militū cōseruari in sacro scrinio. In glo.nota p locis in fi.qd nō tenet de iure canonico immo p electionē subrogat vt extra de elec. q̄si per totū.⁊ maxime.c.j.cū ibi notatis.

¶ Rubrica. De officio comitis sacrarū largitionum.

Super rubrica. Huius officium erat fm Od.donare ex parte principis qbus expedire videbat.⁊ no. ex tex.ꝙ noiatores officialiū tenent si male gerāt.vt.j.de peri.noia.l.j. lib.xj. ¶ Itē ꝙ iudices debent magis intēdere cōmodis publicis q̄ priuatis. Et exactores pecunie cōmunis sine delatione debent restituere et nō penes se retinere.

¶ Rubrica. De officio comitis rerū priuatarum.

Super rubrica. Huius officiū fm Od.erat sup patrimonio principis ⁊ intitulat.ff.de offi.ꝓcur.cesa. vbi latius q̄ hic. ¶ Et ex tex.nota ꝙ acta in vna causa ⁊ corā vno iudice fidē faciant corā alio ⁊ in alia causa de quo plene dicet.j.de eden.l.ij.

¶ Rubrica. De officio ꝓconsulis ⁊ legati.

Super rubrica. Vide Azo.in summa ⁊ istis ꝓcōsulibus sunt similes cardinales.dum em̄ sunt in curia assistunt pape ⁊ consulunt sicut consules faciebāt principi. Qñ vero mittūtur vt legati ad aliquā ꝓuinciā equiparant ꝓcōsulibus.vt ex de offi.legati.c.ij.li.vj.⁊ in Spe.de legato.§. superest.ver.quid de sententia.

Legati. Ibi audiant causas hoc verū si ei eis specialiter cōmittat.nec em̄ ex gñali cōmissione hoc possent.vt.ff.eo.l.solent.ij.rūso. ⁊ ita sentit hic Odo.lz glo.aliter sentiat in.d.l.solent. Opinionē Od.approbat dñs Ric.⁊ eam videtur approbare decretalis ex de offi.vica.c.ij.li.vj. ¶ In glos.excepto crimine in fi.dñs Ric.tenebat hoc nō esse speciale in legato ꝓcōsulis ⁊ ꝙ quilibet magistratus poterat de suspecto cognoscere pupilloꝝ fauore ⁊ ꝓ hoc expresse.ff.de offi.eius cui mād. est iurisdi.l.cognitio.licet glo.hic ⁊ ibi ⁊.d.l.solent teneāt esse speciale in legato ꝓconsulis ⁊c.

Officium. Ibi recordatiōis. Canoñ. dicūt bone memorie.vt ex de electi.bone.qd idē est. ¶ Ibi sub tue loquit ꝓcōsuli asie. ¶ Et no.ꝙ dū subditi grauant desiderāt mutationē status.⁊ no.tex.q sequit qz pulcra ꝓpositio est ad commouendū dños pijs precibus sicut hic fecit princeps.

¶ Rubrica. De officio comitis orientis.

Super rubrica. Pro declaratione huius titu.⁊ sequētis vide Azonem in summa. et lex vltima sequentis tituli multum bene facit pro opinione ꝙ potestas nō possit cognoscere de delictis iudicum ⁊ familie sue de quo plene dixi.s.de officio prefec.preto.orientis. l.si quis.in fine.

¶ Rubrica. De officio vicarij.

Super rubrica. Vide Azo.in sūma.⁊ est ordinarius.j.de ꝓcur.l.quicūqz.⁊.j.l.ij.⁊ no.j. de offi.eius q vicē alte.iudi.obti.l.fi.⁊.j.de assesso.l.ij.⁊ habet tit.de offi.vica.ex ⁊ li.vj.⁊ in clemē.⁊ vide Hos.⁊ Host.in summa illius ti. ⁊ Archi.xij.q.ij.c.nobis em̄.⁊ de offi.archi.c.j.

In ciuilibus causis. Pulcra et moralis lex ⁊ intēdit i effectu vnū altero de diuersis respectib⁹ esse maiorē.⁊ ad hoc facit qd no.ex de maior.⁊ obe. c.statuimus.⁊ facit ꝙ si in consilio consulat miles⁊ iudex si quidem in negotio militari magis stetur ꝯsilio militis si in negotio iuris magis stetur cōsilio iuriste. Item videt in emendandis statutis vel condendis ad qd eliguntur cōmuniter laici et iurisperiti vt magis stetur consilio iurisperitoꝝ de quo dixi.s. de nouo.C.cōponē.§.ideoqz. ¶ Itē no.ex fi.ꝙ vicarius representat personā eius cuius est vicarius ⁊ preponendus est sicut ipse preponeretur ⁊c.

Relationes. Pulcra est ⁊ audiui ꝓponi p quendā ptātē bergomi cū in principio regiminis visitaret a collegio iudicū eiusdē ciuitatis sicut est moris ⁊ suaderet sibi ꝙ bonū regimē faceret. ¶ Et not.vicariū esse ordinariū vt dixi sup rubrica.qz si delegatus esset nō referret vt.j.de peda.iudi.l.placet.⁊ no.j.de relatōi.l.j.⁊ hoc etiā innuit.j.ibi ne administratoꝝ ⁊c.delegati em̄ administratores nō dicuntur.

¶ Rubrica. De officio pretorum.

Super rubrica. Vide Azo.in summa.⁊ erant quidaz pretores vrbani qui iura reddebāt solum ciuibus romanis quidam peregrini qui reddebant soluz forensibus vt not.ff.de iurisdi.oīm iudi.l.si per errorem.⁊.l. si cōuenerit.⁊ de iudi.l.ij.

Pretori. Ibi sedula seruitus libertatē. No. pulcra verba quia seruitus sedula est. Ibi ꝓprijs patris emācipātis. Ibi emācipatos i.deditos vel astrictos.⁊ not.qd sequit qz qs astringitur alteri ex beneficio ab eo recepto.

1 ¶ Rector ciuitatis sue quis esse potest.

Res tantūmodo. Ibi qui proprium larem Nota habere larem ⁊ domicilium idem sunt vt statim in fine subijcit.⁊ infra vbi sena.vel clarissimi.l. ij.⁊ infra de incolis.l.ciues.lib.x.vbi de hoc de laribus auitis habetur.ff.de rei vendica.l.in fundo. ¶ Et adducitur lex ista
1 ꝙ quis possit esse rector ciuitatis sue.⁊ ad hoc prima facie facit.ff.de assessoribus.l.fina. In contrariū facit eodē ti.l.si eadē cū ibi not.⁊ glo.dicte.l.vlti.⁊ glo.huius.l.q̄ dicit spāle in ꝑtore ⁊ lex hic allegata de crimine sacrilegij.l.fi. hoc dicit expresse ⁊ quod

τ φ sit speciale in officialibus ciuitatis romane φ pñt esse romani bene facit ex̄ de elec.c.fundamēta.li.vj.in fi.τ qđ ibi no.p Jo.an.in vlti.glo.τ ad hoc etiā facit.xvij.q.iiij.c.si qs suadēte. in fi.cū ibi no.in glo.τ p Archi.sup hoc ciuitates diuersas habent ꝯsuetudines nā in ciuilibus cōiter habēt iudices ciues q bergomi appellant̄ ꝯsules iustitie. In criminalibus cōiter forenses rectores puto φ iure.ff.τ.C.nō possit qs rector vel officialis esse in ꝓpria ciuitate p iura preallegata nec etiā assidere vltra quatuor mēses nisi principis ꝑmissione vt.τ.ff.ex q.cau. maio.l.hi q.τ ibi not.τ.l.se.τ optime.j.de diuer.offi.l.iij.li.xij. iure auctēticoꝝ τ nouellaꝝ videt̄ secus in aut.de defen.ciui.§. interim.τ in nouellis.e.ti.circa prin. In ciuitatibus etiā lombardie q̄ habuerunt ex pace ꝯstantie merū τ mistū imperiū et regalia τ φ sibi possent rectores eligere tam ciues q̄ forenses τ dicet̄.j.de defen.ciui.sup rubrica.τ de hoc etiā tangit̄ p Az. in summa aut.de defen.ciui. Predicta etiā faciūt φ electio fieri debeat de gremio ecclesie de quo dixi.s̄.de epis τ de.l.in ecclesijs τ p hoc.ff.de tuto.τ cur.da.ab his.l.diuus.τ de magi̅s. cōue.l.j.§.si qñ. Itē φ sindicus sit eligēdus de vniuersitate si ibi reperiat̄ idoneus.τ ita videt̄ innuere glo.vlti.in prin.ff.qđ cuiusqꝫ vni.l.plane.τ Spe.de sindico.vlti.col.§.debet aūt.qđ tñ verū nō puto p iura in ꝯtrariū.s̄.allegata τ qꝛ edictū de sindico τ ꝓcuratore ꝓhibitoriū est ita φ admittat̄ q nō reperit̄ expresse ꝓhibitus.ar.ff.de ꝓcu.l.mutus.§.j.τ ita videmus de facto seruari.τ ad hoc bene facit ex̄ de sindico.c.j.cum ibi nota.τ Hos.in summa eiusdem tituli.

¶ Rubrica. De officio rectoris ꝓuincie.

Super rubrica. De hoc bene habet̄ in summa huius tituli.τ.ff.e.p totum.vbi dicit̄ preses τ hic dicitur rector sed idem est.

Potest. In glos. prima in fine.vbi de hoc plene notatur.

Presides. In fine cōcor.τ.ff.eo.l.illicitas.§.ne potentiores. Et collige de subsidio implorando. de quo dixi supra de ep̄ali audientia.l.episcopale.

Honestissimos. Pulcrum principium et multū allegat̄.j.ibi τ si vere voces τc. φ cū de fama vel infamia agitur inspiciēdum est a quibus ipsa fama ꝓcesserit.si eīm a maleuolis nō credit̄ vt hac.l. τ optime ex̄ de accusa.c. qualiter τ qñ.ij. ¶ Ibi nō a maleuolis τc.τ ibi not.p Ber.τ Inno.τ.e.tit.c.inquisitiōis.τ.xj.q.iij.c.in cunctis.τ ibi in glo.τ plenissime p Archi.τ Alb.de gand.a quo vel quibus possit fama ꝓcedere τ tāgit etiā in glo.extra de officio ord.c.ex parte. Sed cōtra videt̄ cū ab incerto auctore fama ꝓcedat cōiter vt de ꝯsec.dist.iiij.c. sanctū est.τ no.p Host.in summa de accusa.§.qualiter ꝓcedat̄ ver.vlti.τ per Hos.§.itē quid si infamia ortū habeat. lꝫ τ interdū a certo auctore ꝓcedat.τ ideo dicit̄ ad dictū vnius facile sequit multitudo.ex̄ de purga.cano.c.cū in iuuentute.τ tunc est verū qđ dixi φ si a maleuolis oriat̄ nō credatur. Et ideo pessime faciunt iudices q ad inquisitionē ꝓcedunt nō ꝓcedente infamia τ deterius dum apponunt in inquisitionibus nō a maleuolis sed fidedignis τ nesciunt a quo vel a quibus ortum habuit sed nec in hoc puto eis credi τ magis pñt tales dici carnifices q̄ iudices quia quantū in eis est nitunt̄ sepe innocētibus auferre defensiones legitimas.τ vide de fama τ infamia quod dixi infra ex quibus causis infa.irroga.l.nullam.τ qđ plene dicetur.j.de accusa.l.ea quidem.

Morioris. Nota pulcrū principiū.τ concor.τ.s̄.de offi.prefe.vrb.l.j.in fi. τ.j.de officio diuer.iudi.l.ij.τ.iij.τ dixi.s̄.de officio magistri officio.l.nemo.τ bene p Gofre.in summa de maiori.τ obediē.in princi. Nota etiā id qđ sequit̄ vbi publica tractatur vtilitas τc. Nam τ dñs paruulis τ minimis reuelat que abscondit prudētibus τ sapiētibus.xcv.distin.esto subiectus. Nam nō omnes per omnia τc.vt.s̄.dixi de vete. iure enuc. l.j. §.cumqꝫ. Et nō quis dicat sed quid inspiciendum est.ix.dist.c. ego.τ ibi in glo.τ per Archi.

Iniquitas. Ibi quā sero.i.tarde.τ no.φ qui tarde petit nō decēter petit tñ auditur.sed φ nō audiri debeat facit.s̄.de iuris τ fa. ign.l.ij.τ ibi de hoc dixi.τ p hoc.j.de naufra.l. iij. τ si.lib.xj.τ de tarditate dixi.j.de testi.l.si qñ.in fi. Sic etiā reprehēdit̄ nimia festinātia vt.j.de execu. rei iudi.l.nimis propere.τ bene no.per Jo.an.extra de elec.c.fi.lib.vj.medium ergo est virtus τ extrema sunt vitia.τ ideo cōgruo loco τ tēpore faciendū est vt.ff.de solu.l.si solutus. Ibi nauigatio.not.hūc tex.τ quo ad nauigationē aliter sumit̄ hiems.qꝛ incipit a kalēdis octobris vsqꝫ ad kalē.aprilis.vt.j.de naufra.l.iij.in fi.τ ibi no.in summa Placē.§.penul.τ no.in glo.ff.de rei vendi.l. qui petitorium.in fine.τ ideo in culpa est qui tali tempore nauigat vt ibi dicitur. Regulariter autē hiems incipit ab equinoctio autumnali τ finitur equinoctio vernali.vt.ff.de aqua quotidi. τ estiua.l.j.§.estatem.τ ne quid in flumine publico.l.j.§.estas. ¶ Ibi vicissim. idest modo in vna modo in alia. Ibi cognoscant vt sic propter periculum hiemis nō habeant litigatores necesse nauigare de vna ad aliam. Oldra.

Nullum palatinis. Concord. ad istud principium infra de rescin.vē.l.fi.ibi ꝯsueta deposcāt.not.p hoc.j.de appari.ꝓcōsu.τ lega.l.in ꝓcōsulari.lib.xij. ¶ Ibi nō horreat.i.nō timeat.τ sic no.φ superior nō pōt se intromittere de subditis inferioꝝ.vñ archiep̄s nō pōt se intromittere de subditis suffraganeoꝝ suoꝝ nisi in casibus q no.ix. q.iij.in summa.vbi de hoc plene.τ ex̄ de offi.or.c.pastoralis.in glo.τ p Inn.τ.e.ti.c.j.li.vj.τ ibi p Jo.an.τ Arch. Ibi munere palatini' ergo nō exigūt sed iudices ad exigēdū cōpellūt.simile.s̄.de iudeis.l.iudeoꝝ primates.vbi de hoc dixi.

Nullus. Ibi vrbē de romana puto intelligēdū vt insti.de iure natu.§. sed quoties.τ est ar.φ ꝑtātes nō debeāt exire districtū ciuitatis quā regunt sine licētia cōcilij.et de hoc est cōiter statutum in ciuitatibus.

Qui ordinariā. Ibi ꝓfligauerit.i.suo tpe exegerit τ expēderit illud qđ erat expēdendum p futuro tpe qđ est ꝯ ꝑtātes q granū toto anno expēdendū suo tpe expēdunt τ mediā futurā successoris tpe nō attendunt. Oldra.

Omnes. Ibi nudatos verberibus. Not.φ quilibet iudex pōt punire nuntiū suum siue correriū suū inobedientē.p hoc.ff.si qs ius dicenti nō obtēpe.l.j.τ.j.de sportulis.l.ij. τ de hoc dixi satis de officio prefecti preto.orient.l.si quos. in fine. ¶ Et nota nouam penam φ quis nudus verberat̄ sic τ al's in multis casibus qui not.in summa Jaco.arditionis. de feudis circa finē.§.verberatur τc.

Si quis coartalibus. Hec lex est de verbo ad verbū.j.de coartalibus.l.vlti.li.xij. ¶ Et no. φ etiā si princeps ꝓprio motu rescriptū cōcedat nō valet cōtra hanc.l.qđ puto verum nisi ex certa scientia cōcederet nō obstante hac.l.vt dixi.s̄.de preci.impe.offer.l. quoties. aliquādo tñ refert vtrum cōcedatur ꝓprio motu principis an alio postulante.vt.ff.quod quisqꝫ iu.l.iij.in princip.τ extra de preben.c.si motu ꝓprio.lib.vj.

Nulli iudicū. Ibi ꝓuidere. Nota cōtra inhabitantes domos τ nō reparantes. ¶ Item nota ad quē vsum debeant deputari palatia publica. ¶ Itē nota de pena que cōuertitur ad refectionē palatij τ ita condēnatiōes q̄ fiunt ꝯtra destruentes fontes cōuertunt̄ ad refectionem.

¶ Rubrica. De officio prefecti vigilum.

Super rubrica. Vide Azonem in summa τ concord. ad legem istam.ff.eodē.l.iij.§.j.τ.l. finali.in glo. vltima in fine.et hec vera φ de prefecto vrbis loquatur vt dictis.ll.

¶ Rubrica de officio iudicū ciuilium.

Honorati. Vide Azonē in summa. Et no.pro laudabili consuetudine bergomeñ.vbi aduocati dum allegant coram aliquo cōmissario alicuius cause surgunt τ nō sedent. Mediolani fit cōtrariū τ pro hoc φ stare debeāt facit infra de postula.l.quisquis.vbi de hoc dixi.

Si quis pro publicis. Ibi nō arbitramur τ sic no.φ presumtio est ꝓ iudice φ faciat qđ facere debet ꝓ hoc.ff.de iniur.l.iniuriarū.§.j.τ ibi in glo.τ no.extra de elec.c.φ sicut.per Compost.

¶ Rubrica. De comitibus rei militaris.

OMnem. Declarationem huius legis vide in summa huius tituli ⁊ nota priuilegium concedendi alicui sub cõditione si voluerit.

¶ Rubrica. De officio militarium, iudicum.

PRecipimus. In fine idest tẽtari permiserit. ⁊ not. puniri eũ qui negligit iurisdictionẽ suam defendere seu qui patitur eam vsurpari.

¶ Rubrica. De officio diuersoꝝ iudicum.

NEmo iudex. Vide Azo. in summa. ⁊ hec. l. cũ auẗ. hic posita multũ fauet mulieribus. Itẽ allegaẗ hec auẗ. ꝙ cũ sit spãle in mulieribus ꝙ capi nõ possint ꝓ debitis publicis vel priuatis ꝙ secus fit in masculis vt capi possint ꝓ debitis publicis ⁊ priuatis. de quo diceẗ. j. q bo. cede. pñt. l. j. ⁊ de acti. ⁊ oblig. l. ob es. ¶ Et qdã nõ habent hic hãc auẗ. sed eã habẽt. j. de custo. reo. l. qm̃.

SInguli. Ibi fratres. facit ad id qȯ dixi. s̃. de summa tri. l. victor. ꝙ vitiaẗ rescriptũ pape si in eo noiarenẗ fratres q debẽt filij nominari vel econuerso. Imperator vero vocat rectores ciuitatũ amicos vt. s̃. de iuris ⁊ facti ig. l. si post diuisionẽ. ⁊. ff. de offi. ꝑfe. vig. l. fi. ⁊. j. de ꝯbẽ. ⁊ cõmit. stip. l. iiij.

SCiant principes. In fine. Not. de salutatione vnde Cato. Saluta libenter.

¶ Rubrica. Ut oẽs tam ciuiles ꝙ̃ militares iudices.

NEmo. Vide Azo. in summa. Ibi celeberrimis locis. Nota hunc tex. cõtra illos qui deposito officio stant in domibus potentũ. Ibi diuine vocis copia. Contra hunc tex. fecit quidã vicarius imperatoris Henrici qui finito vicariatu cuꝫ deberet stare ꝭm formã huius. l. ꝓcurauit sibi mãdari literas ex parte imperatoris ꝙ iret ad eũ ⁊ iuit qȯ tñ facere nõ debuit. vt hic ⁊. j. statim ibi cuiuslibet artis astutia ⁊c. ¶ Ibi alterius administratiõis oblati. vocatus ergo ad aliud regimẽ nihilominus finito officio stare debet ꝭm formã huius. l. qȯ hodie videẗ correctũ ⁊ sufficit si ꝓcuratorẽ dimittat. vt in auẗ. de collato. §. si quis aũt. qȯ est notãdũ. ⁊ miror ꝙ glo. nihil dixit. ¶ Ibi simili pena plectendo. Not. hunc tex. ⁊ cauti debent esse in hoc rectores alijs succedẽtes vt nõ recedat rector precedẽs ante finẽ sindicatus seu anteꝙ̃ absoluaẗ. ⁊ ꝓ hoc. j. eo. versi. officiũ. vbi aliã penã imponit. ¶ Ibi decessorẽ Tancre. ex̃ de scismaticis c. j. dicit ꝙ decessor est q obijt nullo medio. ꝑdecessor qui ante decessorẽ. antecessor qui ante predecessorẽ. hec tñ distinctio reprobaẗ. xj. q. iij. antecessor. ⁊. c. ꝙ predecessor. ⁊. xxv. q. vlti. c. decessorũ. dic ergo ꝙ sinonyma sunt vel ꝙ vnũ ꝓ alio ponitur. ꝓ hoc. xciiij. dist. c. j. vbi de hoc ꝑ Archi. ⁊. s̃. de offi. prefe. preto. aphri. l. j. vltra prin. ibi antecessores. ⁊ extra de cõces. prebẽ. c. vlti. lib. vj. Ibi orta fuit dicit glo. ꝑ cõtestationẽ qȯ facit ꝓ declaratione statutoꝝ qbus caueẗ ꝙ cause debeant terminari. j. certum tẽpus a die quo fuerint inchoate vt intelliganẗ inchoate per cõtesta. ⁊ ꝓ hoc. j. de iudi. l. ꝓperandũ. ⁊ ibi in glo. ⁊. l. j. ⁊. ff. rem ra. habe. l. amplius. de iura. calũ. l. ij. circa prin. ⁊ glo. posita extra de offi. deleg. super qõnẽ. §. ꝙ si delegatus. sup verbo exordiũ. ⁊. j. de falsis. l. vbi. circa fi. Sed ꝙ a prima citatiõe dicatur causa inchoari facit insti. de pena teme. liti. §. fi. de hoc dixi. j. de pac. l. postꝙ̃ liti. ⁊ de lit. ꝯte. l. j. Ibi ꝓcuratore instructo Nota verbũ ⁊ diciẗ instructus quo ad sufficiẽs mãdatũ ⁊ quo ad ea que exiguntẗ ad cause instructionẽ. vt ex̃ de elec. c. j. ⁊. c. cupientes. lib. vj. vbi hoc verbũ est pluries. ⁊ dixi. j. de iudi. l. properandũ. §. ⁊ siquidẽ. In glo. Itẽ velut seruus. in fi. ⁊ in nouellis vt presides ꝑ quinquaginta dies moreẗ postꝙ̃ eis successum fuerit prima parte nouellarũ ⁊ videẗ ꝙ a sñia ꝯtra istos lata nõ possit appellari vt. j. quo. ap. nõ recip. l. iij. qȯ est notãdũ In glo. speciale in fi. de quo tñ dic vt ibi dixi. In gl. j. xx. dies alias. xx. diebus primis elapsis iam vt. s̃. dicit. Et sic nota ꝙ instantia nõ perit finito tpe a lege statuto. Sed contra. j. de iudici. l. ꝓperandũ. in princi. vbi de hoc dixi. ⁊ vt infra certũ tẽpus criminalis qȯ termineẗ. l. fi. ⁊ qñ ꝓuo. nõ est nec. l. cũ nõ eo die. Solu. aut statuitur tempus ad decisioneꝫ cause in delegatione iudici delegato a delegante aut ordinario a lege. Primo casu finito tpe expirat delegatio ⁊ delegati iurisdictio. vt. d. l. cũ nõ eo die. nisi partiũ cõsensu ꝓrogata esset dies vt. d. l. ij. §. si iudex. Scdo casu aut a lege sunt posita verba taxationẽ inducẽtia vt oĩno vel nõ vltra ⁊ tunc finito tpe finitur instãtia. vt. d. l. ꝓperandũ. cũ ꝯcor. aut nõ sunt in. l. talia verba. ⁊ tunc si quidẽ litigator est impeditus iusta causa non perit instãtia vt hic. al's credo ꝙ expiret. ar. ff. de excu. tuto. l. scire opꝫ. §. ꝯsequẽs. v̇. j. ⁊. l. si cũ ipse. de mino. l. iij. §. j. ⁊. l. intra vtile. in prin. ⁊. j. de tẽp. in inte. resti. l. penl'. ⁊ fi. ⁊ facit optime. j. de edifi. priua. l. de operis no. nuntia. Jaco. de bel.

¶ Rubrica. De officio eius qui vicẽ alterius iudicis obtinet.

IN causa. Vide Azonẽ in summa ⁊ qȯ dicit reipublice dic. scꝫ alicuius ciuitatis. ⁊ ita exponit glo. ⁊ ꝯcludit ex hoc ꝙ quelibꝫ ciuitas restituaẗ in integrũ ⁊ ita etiaꝫ tenet hic Jaco. Bal. ⁊ ꝓ hoc est qr. j. dicit. defensores. ergo de ciuitatibus loquiẗ que habent defensores vt. j. de defen. ciui. ꝑ totũ. hanc etiã opinionẽ tenet Jac. de are. ⁊ Dy. ff. de publica. ⁊ vec. l. sed ⁊ hi. §. preterea. qui. §. bene facit. ⁊ de furtis. sed si imaginem. §. j. ⁊ ex quib. cau. maio. l. legatis. ⁊ ibi in glo. ⁊ infra de cõpen. l. in ea. in fi. ⁊ ibi in glo. ⁊ per D dof. ⁊ ꝑ Galeotũ in margarita de sindico. vltima colũna. alij tamẽ ⁊ D do. hic ⁊ in. l. respublica. j. ex quib. cau. ma. tenent oppositũ per. l. eũ qui vectigal. de verbo. signi. exponunt hic qui vice presidis. i. ꝓcuratoris cesaris cum nomẽ presidis sit generale. vt. ff. de offi. presi. l. j. vel ꝭm D dof. preses subrogatus erat loco ꝓcuratoris cesaris mortui. et qȯ dixit. j. defensores exponũt. i. sindici vel actores. ad alias leges oẽs rñdent ꝙ quatenus in eis diciẗ ciuitates vel municipia habere rempublicã improprie poniẗ. vt. d. l. eũ q vectigal. primã opi. veram puto. ⁊ vidi cõiter seruari in ciuitate villa ⁊ municipio. de hoc diceẗ. j. de iure reipub. l. rẽpublicã. li. xj. ⁊ ibi in summa dñi Py. ⁊ in Spec. de restit. in inte. §. j. v̇. itẽ quoqꝫ. ⁊ v̇. ad doctrinã autem. et plenissime dixi in dicta. l. respublica. infra ex quib. cau. maio.

1 ☞ Prescisio auricule an sit de mero imperio.
2 Carcerẽ habere an sit de mero imperio.
3 Fustigatio an sit de mero imperio.

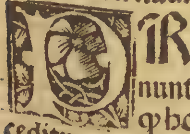

SUggerente magnificẽtia vestra. Prefecto loquiẗ ⁊ sic vni in plurali loquitur imperator. secus in papa vt. s̃. de offi. mil. iudi. l. ij. Ibi eternitas. Nota imperiũ eternuꝫ ꝓ hoc. s̃. de offi. mil. iu. l. iij. s̃. de sac. san. ec. l. iubemus. §. sane. qȯ facit si ꝯcedat rescriptũ ad beneplacitũ imperij ꝙ nõ expiret morte imꝑatoris. ꝓ hoc ex̃ de rescrip. c. si gratiose. lib. vj. cũ ibi nota. ¶ In glo. decedentiũ in fi. tria sunt quoꝝ vnũ nõ est alterũ. Vicarius q vicẽ alicuius viuẽtis obtinet pñtis vel absentis. ⁊ iste expedit oĩa etiã si reqrãt cause cognitionẽ. vt. ff. de tuto. ⁊ cu. da. ab his. l. j. ⁊ ibi in gl. ⁊ ꝑ Inno. ex̃ de offi. vica. c. pe. delegat⁹ v̇o illa nõ pȯt vt. ff. de of. ꝓcõsu. ⁊ le. l. nec qdꝙ̃. §. vbi decretũ. ¶ Suffectus vero bene pȯt vt hic. ⁊ no. ꝑ Gof. i summa de offi. vica. §. j. ⁊ diciẗ ꝙ labeo noluit cõsulatũ quo suffectus fieret. ff. de orig. iur. l. ij. §. post hũc maxime auctoritatis. Dubitatũ fuit in curia romana qñ papa Jo. fecit decretalem extrauagantẽ que incipit execrabilis sup pluralitate beneficiorum. vtrũ vices gerens alterius in beneficio curato diceret curam habere. ⁊ determinatũ fuit ꝙ nõ. qr cura inseparabilis est a persona sicut actiones directe. ff. ꝓ socio. l. iij. ⁊ de peculio. l. quis ergo casus. sic etiã ꝯtingit ꝙ quis habet ius vsusfructus ⁊ alius facultatẽ fructuũ percipiendoꝝ. ff. de iure do. l. si vsufr. solu. matr. l. vsufr. ⁊ extra de locato. c. vestra. est eñ separatus fructus ab vsufructu. vt. ff. de euic. l. vate emtor. Item ꝯtingit vnũ esse heredẽ ⁊ aliũ cõmodum hereditatis habere vt in filio herede per extraneũ instituto qui heres remanet. Sed cõmodũ hereditatis ad patrẽ pertinet vt ꝓbaẗ primũ. ff. de lega. j. l. cũ filio ꝭm. de adqui. here. l. placet. sic est in gerẽte vices qr exercitiũ cure est penes eũ sed ipsum ius cure est penes eũ cuius vices gerit vt. ff. de offi. eius cui mãdata est iurisdic. l. j. §. qui mãdatam. ⁊. l. ⁊ si pretor. ⁊ argu. bonum. ff. de his qui notã. infa. l. furti. §. si quis alieno. ⁊ optime extra de prebendis. c. mandatum. primo responso. li. vj. vnde quidquid facit vices gerẽs attribuitur

tribuitur ei cuius vices gerit vt bene colligi potest ex notatis
per Inno.extra de rescrip.c.eam te.cuius argumentū manife
statur q2 quis nō potest duo beneficia curata intitulata tenere
vt extra de preben.c.de multa.⁊ tñ pōt retinere vnū intitulatū a
⁊ aliud cōmendatū. vt extra de elec.c.dudum rothomageñ. et
xxi.q.i.c.qui plures.⁊ hoc quia per cōmendatariū cura alieno
noīe exercetur vt no.per Gar.extra de elec.c.nemo.lib.vi.Idē
apparet in visitatore dato ecclesie cathedrali vacāti a sede apo
stolica qui administrationē habet spiritualiū ⁊ temporaliū pre
ter alienationē immobiliū vt extra de elec.is qui.⁊ de supplē.
negli.prela.c.ecclesie cathedrali.li.vi.⁊ tñ q2 temporalis est ei⁹
cura finitur creato episcopo nec ꝓpter tale officiū dicet aliqs
eum habere curā ita ꝙ per hoc eius beneficiū curatum vacare
dicatur al's tale officiū esset sibi dānosuz qd̄ esse nō debet extra
de elec.cū nō deceat lib.vi.Ol. ¶ In gl.p̄ter vlt.in fi.de hoc p
Azo.in summa huius tituli.⁊ bene per Archi.xii.q.ii.c.nobis
eñ.Cynus tñ cuius opi.credo verā tenet ꝙ suffectus etiā vlti
mū suppliciū possit vt dixi.ī.de peda.iudi.l.placet.vltra prin
1 cipium.ver.quod vsq3.Dubitari vidi† an precisio auricule sit
de mero imperio.⁊ videt ꝙ nō quia per hoc nec corpus occidi
tur nec multū affligitur.⁊ ideo equiparant dolor auris ⁊ den-
tis vt.ff.de edili.edic.l.ob que vitia.§.fi.ille aūt cui dens abest
nō est morbosus.vt eo.tit.l.cui dens.cum eñ aliquis est preci-
sus vel laceratus dum tñ eo minus laborare non possit sanus
reputatur vt eodē titu.l.idē offilius.⁊ ideo amputatio auricu
le nō potest dici animaduersio talis que sit de mero imperio:
sed est coertio que est de imperio nō mero.est eñ imperiū non
merum vt.ff.de offi.eius cui mā.est iur.l.i.§.fi.⁊.l.vlti.§.fi.licet
eñ auditus sit vnus de quinq3 sensibus auris tñ nō est mem-
brum principale nec ea precisa impeditur auditus.⁊ sic nō ob-
stant iura que videntur membri abscisionē ⁊ vltimū suppliciū
equiparare quia intelligūtur de membris principalibus sicut
dicitur in milite vendente arma ꝙ capite punitur verū est de
armis principalibus.vt.ff.de re mili.l.qui cōmeatus.§.penul.
ꝙ aūt dicitur qui aurē hoīs tetigit ⁊c.vt.ff.de furtis.l.vulga-
ris.intelligi debet quo ad contractationē sicut sufficit glebaz
attingere ad adquirendā possessionē vt.ff.de adquir.pos.l.iii.
2 †Itez querit an habere carcerē sit de mero imperio ⁊ videtur
ꝙ nō q2 est ad custodiā nō ad penā.ff.de penis.l.aut damnū.§.
solent.⁊ multi carcerē habent qui tamē punire nō possunt.vt
ff.de offi.procōsu.⁊ legat.l.solent.⁊ est expressum de origi. iur.
l.ii.§.exactis deinde regibus.in fi.⁊ ibi de hoc dixi.⁊ sic intelli
gitur.ff.de in ius vo.l.ii.nam ⁊ duumuiri ⁊ defensores ciuita-
tis habent carcerē nō tñ merū imperiū vt.ff.de furtis.l.si quis
vxori.§.si fugitiuū.⁊ de defenso.ciui.in aut.§.audient.ff.de ser
3 uis fugi.l.limini arce querit ⁊c. ¶ †Idem videt de fustigatio
ne ꝙ nō sit de mero imperio.cōpetit eñ in minoribus mḡrati
bus.vt.ff.de iuris.oīm iudi.l.magistratibus.de offi.prefe.vig.
l.iii.§.⁊ q2 incendia.⁊.d.§.⁊ audient.Oldra.

¶ Rubrica. De assessoribus.

Uper rubrica. Vide Azonē in summa ⁊ a
liter sumit assessor de iure canonico vt colli-
gi pōt extra de rescriptis.c.statutū.§.assesso
rem.lib.vi.⁊ de offi.delegati.c.super qōnum
§.cū vero coram.⁊ ibi in vltima glo.⁊ de istis
assessoribus bene habet ⁊ eoꝝ salario in Speculo de assessore.
¶ Cancellarij sunt fm Nico.notarij assessorum.

Tudiorum labor. Optat pre-
mia q̄sq3 la-
bor vt.ī.de nauicularijs.l. cū nauiculariorum. de
agri.⁊ censi.l.oēs profugi.lib.xi. in aut.de iudi.§.
ne aūt.Old.Itē nota ꝙ assessores sunt querendi honore ⁊ ser
uitio nō metu.⁊ ꝙ ex studio quis cōsequat honorem facit.ī.de
aduo.diuer.iudi.l.quidquid ⁊c.

Iresides. Contra hanc.l.⁊ glo. continue
faciunt assessores qui interpo-
nunt decreta in alienationibus minoꝝ sed credo
ꝙ hoc faciāt vel auctoritate statutoꝝ vel q2 eis cō
ceditur per vniuersitates dum eligunt sibi rectorē q2 disponūt
ꝙ ducat cū eo assessores quoꝝ vnus preest ciuilibus alius ma
leficijs.⁊ sic de alijs ⁊ vniuersitas bene potest dare iurisdictio-
nem vt infra dicetur de iurisdi.oīm iu.l. fi.al's aūt nō haberēt
iurisdictionē nisi in ꝯsulendo vt in aut.vt defun.seu fu.§.illud.
⁊ no.ff.e.l.i.⁊ ita sentit Spec.de assesso.§.officiū.in fi. Si autē
cōstitueret assessor vicarius tunc haberet iurisdictionē preter
membri abscisionē ⁊ vltimū suppliciū vt.s̄.titu.pxi.l.vlt.⁊ ibi
nota.⁊.s̄.de offi.vicarij.l.ii.⁊.ff.de offi.eius cui man.est iuris.
l.i.§.huius rei.⁊ ibi in glo.⁊ p Odo.⁊.ī.ad.l.fa.de plagia.l.nō
valet.⁊ ibi in glo.

a
Onsiliarios. [a] Exponit glo.i. asseſſo-
res qui consiliū exhibēt
rectoribus.Sed an rectores eoꝝ cōsiliū sequi tene
antur puto ꝙ nō p ea que no.s̄.de legi.l.humanū.
¶ Item cōtinue allegat hec.l.ꝙ banniti ex ꝯtumacia ꝓ male
ficijs habeant ꝓ cōfessis.⁊ facit ad hoc.ff.de iure fis.l.senatus.
§.diui.ī.de omi agro de.l.locoꝝ.in aut.de exhibē. reis.§. si ve
ro.etiā quidā iurent ⁊ ibi in glo.⁊ de hoc dixi.s̄.de epis ⁊ cleri
cis.l.raptores ꝙ habeant ꝓ confessis faciunt.ff.de libe.cā.l.ꝙ
aūt diximus in fine de custo.reo.l.in eos.⁊ ibi in glo. de penis
aut.damnū.§.quisquis.xi.q.iii.rursus.⁊ ibi in glo.⁊ p Archi.
⁊ p Inno.extra de etate ⁊ quali.cū bone.xi.q.i.christianus.iii.
q.ix.decernimus.ex de presumti.c.nullus.⁊ ibi in glo.licet In
no.ibi videat sentire cōtra.ff.de bonis liber.l.si libertinū.in fi.
ī.vbi de crimīe agi opz.aut.qua in ꝓuincia. de coharta.l.si ap
paritor.li.xii.⁊ quod not.ī.de accusa.l.ea quidē.in tractatu de
crimi.noto.ver.an in notorio sit opus citatiōe.In cōtrarium
est ꝙ fuga nō inducat quē ꝓ cōfesso haberi sed solū presumtio
nem ⁊ semiplenā probationē inducat ita ꝙ sacramentū possit
deferri.in aut.de colla.§.super hoc.ii.⁊.§.si quis aūt.⁊ no.ī.de
rebus credi.l.in bone fidei.in glo.magna vltra principiū.⁊.ff.
de iureiur.l.admonēdi.⁊ p Azo.in summa eiusdē titu.§.aliud
aūt.⁊ ꝓ hoc extra de cōfessis.c.ii.lib.vi.in fi.⁊ in crimine here-
sis fugiens habetur ꝓ suspecto ⁊ excōicat ⁊ si p annū in excōi-
catiōe permaneat habet ꝓ cōuicto ⁊ sic nō sola cōtumacia siue
fuga sed transcursus anni ⁊ ꝑseuerantia in excōicatōe facit eū
haberi ꝓ cōfesso extra de hereticis.c.excōicamus.§.q aūt.⁊.c.
cū ꝯtumacia.li.vi.xi.q.iii.iussus.⁊.c.quicūq3. ⁊ hec opi.cōiter
tenetur ⁊ iura.s̄.in cōtrariū allegata specialia sint in officiali-
bus fugiētibus.Alij tñ distinguūt aut est tale crimē ad cuius
condēnationē sufficit sola fuga vt.l.impuberibus.§.fi.ff.de su
spec.tut.⁊ hac.l.⁊.d.§.si vero.⁊.d.l.locoꝝ.⁊.ī.de iura.calū.l.ii.
§.sin aūt reus.⁊ tunc sufficiat sola fuga. Aut est tale ad cuius
condēnationē requirit vera ꝓbatio.⁊ tunc nō sufficiat sola fu-
ga.vt.ff.de regrē.reis.l.i.⁊.l.diuus.de custo.reoꝝ.⁊.d.l.rapto
res.alij dicunt aut alicui imponit fuga ꝓ crimine aut ꝓ crimi
nis ꝓbatiōe.primo casu sufficit sola fuga vt.ff.de re mili.l.de-
sertorē.⁊.l.q cū vno testiculo.§.q post desertionē.⁊.ī.de deser.
l.i.⁊.ii.Scdo casu locū hz ꝓxima precedēs distinctio Ol.Alij
⁊ forte nō male dicūt aut agit de crimine exigēte penā relega-
tiōe maiorē ⁊ tūc cū ex tali crīe absens nō possit ꝯdēnari vt.ff.
de pen.l.absentē.⁊ fuga inducat solā suspitionē quo ad hoc vt
possint bona annotari vt.d.l.i.ff.de requi.reis.Itē vt si capiat
possit torqueri quasi ex semiplena ꝓbatiōe per fugā inducta ⁊
ita videt sentire Dy.d.l.diuus.de custo.re.⁊ ideo cōiter in ci-
uitatibus sunt statuta in talibus criminib⁹ ꝙ ꝯtumax siue fu-
giens habeat ꝓ confesso.qd̄ statutū an valeat dixi.s̄.de epis ⁊
cleri.l.oēs qui vbiq3.§.in hac.⁊ si quo casu reperiatur de iure
in predictis criminibus contumacē haberi ꝓ confesso sit spe-
ciale.⁊ ita sentit Alber. de gandino de bannitis ꝓ maleficio in
principio.Si vero crimē exigat penam vsq3 ad relegationem
inclusiue vel sit causa ciuilis qualiter tunc contra contumacem
procedatur habet infra de iudici.l.ꝓperandum.§.sin aūt.⁊ la-
te extra de dolo ⁊ contu.c.veritatis.iii.q.ix.in summa.in glos.
⁊ per Archidia.Et de ista materia quid operetur fuga seu cō-
tumacia in criminalibus vel ciuilibus satis notatur in Spe-
culo de accusationibus.§.sequitur videre de contumacia. ⁊ p
Hostien.in summa de dolo ⁊ contumacia. et bene ⁊ subtiliter
per dñm Gabrielem de osselletis doctorem mutineñ.in quodā
suo tractatu de fama.quinta charta in fine tertie columne.v.
supponatur talis questio.Predicta etiam faciunt ad questio-
nem si tabellio dum esset integre fame confecit instrumēta de-
inde accusatur de instrumēto falso confecto ⁊ ꝓpter fugā seu
cōtumaciā bannitus est nunquid instrā ante cōfecta reddātur
suspecta.⁊ videtur ꝙ sic.arg.huius.l.cum concor.⁊.ff.de accu-
sa.l.si cui.§.hisdem.extra de reg.iur.c.semel malus. lib.vi. cuz
ibi notatis p Dy.⁊ alios.sed dic contra vt in aut. de fide instr
§.ꝙ si tabellio.⁊ ibi in glo.⁊ expresse in aut.de tabellio.§.pen.
in glo.hic est argumentū in fine.⁊ per Inno.extra de testibus
c.fraternitatis.in glo.secunda.nam superueniens vitium non
vitiat prius legitime factū. vt extra de eo qui cognouit cōsan.
vxo.sue.c.discretionē.⁊.c. tue.⁊.c.iordane. sicut superueniens
infamia in teste nō vitiat prius dictum.vt notatur extra de te
stibus cogen.c.preterea.⁊ in brocardis de qualitate factorum
rubricella ꝙ superueniente delicto.⁊ ita tenet Speculator de
instrumentoꝝ editione.§.postremo.ver.item opponitur ꝙ ta

a ¶ Cōsiliarios. Vid[...] hāc.l. Bar. in.l.lex cornelia.ff. ad sille.

bellio ⁊ ita etiã determinatũ fuit bonoñ.in q̃one predicta disputata per dñm Guil.ac.seu dñm basacomatrẽ.⁊ incipit. conueniebam te corã iudice cõpetenti.

Emo in prouincijs. Pro declaratiõe huius.l.⁊.j.l.proxima.⁊.l.licet vide Azonẽ in summa §.item finiuntur.

Elut. Nota q̃ frater prędeducit ante partẽ q̃ lucratus est assidendo vt hic ⁊ aduocando vt.j.de aduo.diuer.iudi.l.fori:vbi de hoc.⁊.j.de inoffi.test.l.fi.Ibi honestis nõ est licitũ sine honesto ⁊ de ista honestate vide.s.de epis ⁊ cle.l.ij.

Ullus iudicuz. Hec.l.obuiat fraudibus rectorũ q̃ ducunt secũ vnũ famulũ supra numerũ ordinatũ ⁊ qui nulli pest officio ⁊ p talẽ cõmittũt baratarias ⁊ post ea finito regimine iste vult recedere dicẽs se nõ fuisse officialẽ vel de familia q̃ facere nõ põt immo rñdere teneť p hanc.l.

Si post depositã. In glos. sic.j. in fi.sol.hic nõ tradit eos iudicio vt per eos fiat probatio cõtra seipm sed q̃z p eis teneť vt.s.prox.glo.Odo.ar.z.s.l.prox. in fi.Sed tu dic q̃ illud procedit etiã principaľr.sed hic incidenter ⁊ nõ directo sed per obliquũ.Jaco.de bel.

In consiliarijs. In glo.prima in fin.si intelligas.vt ibi dixi nõ est ɔtra in glo.vlti.ibi.l.hi qui.⁊ vide qđ ibi no.

Non parum. Idest nõ minus.Od.⁊ hoc indicat verbũ quã qđ est.j.⁊ sic positiuũ p cõparatiuo ponitur.

Iceat. Nota contra statuta Floretię ⁊ bergomi q̃ potestas teneť mutare familiam singulis sex mensibus.Item est argumentuz q̃ finitis sex mensibus prime cõmende ecclesie parochialis possit iteꝝ eidẽ cõmendari de quo notať p Garsiam extra de elec.c.nemo gregorij.x.que est in li.vj.⁊ ibi p Jo.an. In glo.vlti.in fi.hanc approbat Odo.

Emo. Ibi chartis imponat ex hoc textu colligunt doctores q̃ tabellio tenetur apponere signũ suũ in instrõ facit pro hoc.j. de ɔuen.fis.deb.l.ij.⁊ tangit in glo.in cor.auť.de fide instru.§.oportet.insti.de pub.iudi.§.itẽ lex cornelia.⁊ p hoc etiã facit cõsuetudo generalis que multũ attendit in instrĩs vt dixi.s.de nouo.C.cõpo.§.quibus.⁊ de hoc etiã no.in Spe.de instrõꝝ editiõe.§.j.ṽ.nisi aũt.ibi audeãt iudicare.Contra hoc vidi sepe fieri p aliquos qui causas in quibus fuerunt aduocati per cõmissionem recipiũt ⁊ pmittũt se consulturos aduocatione remota qđ meis tpibus facere noliu credens honestius cõpromissum tñ amicabiliter recepi q̃ nõ est cõtra legẽ immo etiã ordinario iudici ɔcessuz.vt in auť. vt diffe.iudi.§.si vero.⁊ cõcor.ad hunc text.ex.de ap.c.postremo.⁊ in Spe.de assesso.§.fi. ¶ Ibi regalis culminis.no.q̃ imperator se regẽ appellat.p hoc.j.de quadri.pscrip.l.bene a zenone ibi regale culmẽ ⁊c.In glo.prima ibi.ff.e.l.penul.immo cõtradicit ⁊ per istã corrigiť vt ibi no.In ea.glo.in fi.sepe allegať hec glo.⁊ potes addere q̃ clericus nõ põt habere vxorẽ ⁊ beneficia.vt extra de clericis cõiu.c.diuersis fallacijs.nec plures dignitates seu plura beneficia vt ex.de prebẽ.c.de multa.⁊ ibi de hoc plene p Ber.⁊ Inno.Itẽ pastor nõ põt placere lupo ⁊ ouibus.lxxxiij.dist.c.nihil.nec habere põt quis in eadez causa duplex officiũ.ex.de testi.c.insup.xvj.q.j.c.presbyteros. nec põt q̃s duobus dñis seruire.xxvj.di.acutius.In ɔtrariũ tñ faciũt multa iura allegata.s.de nouo.C.cõpo.§.ideoq̃z.sed dic vt ibi dixi. ¶ In glo.vt ⁊.ff.de iuris.oim iu.in fin.Sed qđ econtra si aliquis fuit iudex in aliqua causa nunq̃d finito officio poterit esse aduocatus in ea.⁊ videť q̃ nõ.ar.huius.l.⁊.d.l.pretor.⁊ q̃z nouit secreta cause de quo no.ff.de postu.l.fin.de arbi.l.iij.§.tametsi.In cõtrariũ facit.s.hac.l.ṽ.ita tñ.⁊ q̃z edictũ de postulando est phibitoriũ.vt.ff.de postu.l.j.inter quos nõ est iudex.⁊ hec forte verior.honestius tñ est abstinere.⁊ ita no.in Spe.de iudi.dele.§.superest videre.ṽ.q̃d ergo.⁊ de aduoca.§.j.ṽsi.item q̃ fuit.⁊ de hac materia dixi.j.de postula.l. quisquis. ¶ Sed quid si reuelaui alicui aduocato secreta cause mee anteq̃z se intromitteret de causa factus est iudex nunq̃d poterit in ea iudicare hec lex in fi.⁊ in prin.est ar.q̃ nõ.sed contra puto q̃z aduocatus nõ fuit.Itẽ q̃z licet secreta cause nouerit nõ nouit sicut iudex nec debet fm cõscientiã iudicare.vt.ff. de offi.psi.l.illicitas.§.veritas.⁊ ita no.in glo.ex.de testi.c.dilecto.que incipit ⁊ male. ¶ Sed q̃d si aliquis fuit aduocatus in aliqua causa ⁊ modo factus est iudex nunq̃d poterit in ea pronũtiare.dic q̃ nõ vt no.dicta.l.quisq̃s.de postu.in prin.prime glo.⁊ in Spe.de assesso.§.fi.vbi de hoc plene.⁊ idẽ Odo.hic ⁊ dicit q̃ debet alij delegare.arg.l.si pretor.ff.de iuris.oim iu.⁊ ad hoc facit qđ no.in sili.j.ne q̃s in sua cã iudicet.Sꝛiũ tñ videť innui in Spe.de iudi.delega.d.§.superest.ṽ.itẽ si fuit aduocatus.ibi rerũ tñ ⁊c. ¶ Itẽ ex principio huius.l.collige q̃ elect⁹ ad duo officia põt eligere qđ vult.p hoc.j.q̃ mili.nõ pñt.l.v.in prin.⁊ plene dixi.ff.de colle.illici.l.j.§.fi.

¶ Rubrica.De contractibus iudicum.

f **Uper rubrica.** Uide Azo.in summa latius q̃ in glo.

Uicunq̃z. Duas habet partes.in prima loquiť de magistratib⁹ vrbis rome. ¶ In scđa de puinciarũ rectore et inferioribus magistratibus in q̃bus est largior phibitio q̃ in primis.⁊ vide in summa huius tituli.scđa ibi prouincias vero.⁊ cõcor.ff.de ɔtrahẽ.em.l.nõ lz.l.qui officij.⁊.l.si in emtione.§.fi.⁊ idẽ est in aduocato.vt.j.de postul.l.quisquis.ver.preterea.vbi de hoc dixi.cõtrariũ tñ cõtinue fit de facto q̃z rectores ⁊ eoꝝ iudices emunt arma equos libros ⁊ alia a subditis cõtra.ll.predictas.⁊.ff.de iure fis.l.auffertur.§.ij.⁊ miror maxime de assessoribus qui iura sciũt ⁊ vidi reuocari mediolani venditionẽ summe Hostiẽ.venditã vni vicario dñi Azo.Cy.in.l.si p impressionẽ.dicit aut iudex emit rem sue administratiõis ⁊ palã ⁊ bona fide ⁊ valet vt.j.de contrahen.em.l.cũ ipse.⁊ ibi nota.Aut clam ⁊ mala fide ⁊ tunc restituit rem ⁊ quadruplũ vt dictis.l.licet.⁊.l.q̃ officij.Aut emit rem subditi nõ pertinentẽ ad suã administrationẽ ⁊ tunc si nõ emit per metũ licet nõ teneat cõtractus rem restituit ⁊ pretiuz recuperat vt dicta.l.auferť.§.ij.Si aũt per metũ rem restituit ⁊ pretiũ qđ dedit amittit per.d.l.si p impressionẽ.Cy. Utrum aũt pecuniã possint mutuo dare vel recipere vide.j.si cer.pet. l.eos.⁊.l.quisqu s.ff.eo.l.psidis.⁊.l.principalibus.⁊ in eis notatur.Sed nunq̃d a subditis possint heredes institui.⁊ videť q̃ nõ quasi subsit eadez ratio phibitionis.Sed cõtra puto vt.j.qui testã fa.pñt.l.si quis imperatori.⁊.l.seq.⁊ melius.j.de testamẽ.l.nõ dubiũ.qđ facit ad statutũ cõis bergomi quo caueť q̃ in nõ subditũ nõ possit fieri cõtractus dñij translatiuus rei immobilis q̃ nihilominus clericis possit legari ⁊ possint heredes institui.qđ statutũ quo ad clericos puto esse cõtra libertatẽ ecclesie vt extra de immuni.eccle.c.vlti.lib.vj.⁊ ideo nõ valet vt auť.cassa.s.de sacrosan.eccľ.Sed quid de q̃one quã vidi de facto potestas ciuitatis stipulatus fuit a sindico cõis q̃ cõseruareť indẽnis per cõe de aliquo qđ faciebat rõne officij sui voluntate decurionũ ciuitatis nunquid talis stipulatio valeat videť q̃ nõ per.l.istã.In contrariũ videtur expresse.j.de magistra.cõue.l.j.⁊ dic vt ibi diceť.⁊ idẽ etiã dici põt si similẽ pmissionẽ reciperet ab aliquo sibi subdito.p aliquo pcessu quẽ faceret in eius fauorẽ.Querit etiã Odofre.si aliquis bonoñ.potestas alicui⁹ ville vel castri districtus boñ.durante officio emat nemus a cõitate illius loci vtrũ valeat.⁊ videť q̃ nõ p.l.istã cũ ɔcor.quasi emat ɔtra legũ interdicta vt.j.de agri.⁊ censi.l.quẽadmodũ.lib.xj.Odo.p hoc etiã facit glo.hic posita.⁊ Azo.in summa.§.fi.in glo.hoc in maioribus in fi.immo dic vt in summa huius tit.d.§.fi. ¶ In glo.repete phibemus immo nõ repetas q̃z statim sequiť in tex.penitus interdicimus.

¶ Rubrica.De modo mulctarum.

1 ¶ Mulcta an habeat locũ de iure canonico.
2 Iudex nullus mulctare põt nisi a iure concedatur.
3 Mulctari an quis possit ex prima cõtumacia.

Uper rubrica. Uide Azonẽ i summa ⁊ plenissime per Hosti.in summa de re iudi.rubrica de mulcta.⁊.ff.de verbo.signi.l.si qua.⁊.l. aliud.⁊ per Rofre.si quis ius diceti nõ obtẽ. ¶ Utruz mulcta locũ habeat de iure cano
1 nico.glos.videtur sentire q̃ non.extra de dolo ⁊ contuma.c.j. Inno.⁊ Hostiẽ.ibidem tenent contrariũ.Sed de hoc dic plene vt notatur per Archidia.xj.questione.iij.certum est.in principio.⁊ in Speculo de contumacia.§.nunc dicamus.versi.sed nunquid facta missione.⁊ de sententia.§.species.ver.est ⁊ quarta.⁊ versi.sequenti.⁊ per Archidia.de sentẽtia excõmu.c.venerabilibus.§.deniq̃z.lib.vj.⁊ de appel.c.legitima.Sed nũquid in testis

in testamentis habeat locū mulcta si heres non implet volūtatem defuncti dic. qd nō vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. mulcta sȝ hȝ locū solū ordinaria pena que est in aut. de here. ⁊ falci. §. si qs aūt nō implens. ⁊ ita notat per archi. xvj. q. j. c. statuimus. vbi de hoc plene. Itē dicit od. qd mulcta potest inferri ante lit. cōte. ⁊ post ⁊ minor ⁊ maior secundū iudicis qualitatē si imponanat ex cōtumacia si aūt ex delicto demum lite contestata qꝛ in criminali nō fertur sñia lite nō cōtestata. lȝ quidā cōtra per. l. absentē. §. j. ff. de penis. ⁊ est speciale ꝑm eū. j. de penis. l. ne diu ⁊ hāc opinionē tenet etiā dñs dy. in d. l. absentē licet gloss. videaꝛ sentire cōtrariū. sed qd supra dictū est mulctā imponi ratione delicti non est proprie dictum quia est pena non mulcta

2 ¶ † Itē nullus iudex pōt multare nisi sit sibi concessum a iure penā aūt ordinariā quilibet iudex ad quē spectet potest impo

3 nere vt no in glo. ⁊ per odo. de vsuris fisca. l. j. lib. x. ¶ Utrum ex prima cōtumacia possit quis mulctari dic qd sic vt notatur lxxiij. dist. honoratus in glo. ⁊ ibi ꝑ archi. ⁊ pro hoc. ff. si quis ius dicenti nō obtēperauerit. l. j. §. j. ⁊ qd ibi notaꝛ.

Mulcta. Allegaꝛ hec lex ⁊ glo. hic posita qꝛ dānatus per inquisitionē vel ex lege municipali nō efficiꝛ infamis qd intelligit od. in crimine nō publico qꝛ in publico dānatus infamis efficiꝛ vt. ff. de publi. iudi. l. infamem. sed lȝ ibi indistincte loquaꝛ nō tñ apperit de dānato per inquisitionē de hoc dic plene ⁊ dixi. j. si tutor nō gesserit. l. j. in fi. ⁊ de hoc. not. in speculo de sñia. §. spēs ver. quid de istis qui quotidie in italia ꝯdemnantur.

Procuratores. Ibi nō habere. s. priuatis qꝛ eoꝝ iudices nō sunt vt. j. de iuri. om. iu. l. j. ol. ⁊ cōcor. j. de vsuris fiscali. l. j. ⁊ ibi in glo.

Eos qui ordinario iure. De legatis dubitaꝛ. ¶ Et glo. hic ⁊. j. de sportulis. l. ij. in glos. ptȝ ergo ⁊. ff. de iudi. l. ij. §. fi. videꝛ innuere qd delegatus mulctare nō possit. ⁊ ꝑ hoc ar. ff. ne quis eū qui in ius vo. vi eximat. l. iij. §. si quis ad pedaneū. Nam nec re ipsa citat vt in aut. vt litig. §. omnē. ⁊ ꝑ hoc. ij. q. vj. quisquis. In cōtrariū facit. ff. si qs ius dicen. nō obtēperauerit. l. j. xj. q. j. peruenit. ⁊ ibi in glo. ⁊ arg. ff. de offi. eius cui mā. est iurif. l. fin. Nā ⁊ arbiter modicā hȝ coercionem vt. ff. de arbi. l. nō ex omnibus. primā verā puto sed modicā coercionē bene hȝ ⁊ plene notatur extra de offi. ⁊ pote. iudi. delegati. c. ex literis patriarche. ⁊ pōt cēsura ecclesiastica ptes inobediētes compellere vt eo. titu. c. preterea. ¶ Item in poss. mittere ex primo decreto. ordinarij eñ soli mittunt ex secundo vt. ff. de iurif. om. iu. l. iubere. ⁊ de officio eius cui man. est iurif. l. cognitio. §. vt possessio. Itē pōt inobedienti denegare iurisdictionē suā vt. ff. ex q. cau. maio. l. sȝ ⁊ ꝑ ptorē. §. sȝ si dū decreto ⁊ contumacē in expensis cōdenare. j. de iudic. l. sancimus ⁊ deferre sacramentū in litē cōtra nō exhibētē. ff. de ap. l. creditor §. iussus. Itē partibus cōminari vt. j. cōminationes ⁊ ep̄las ꝑ totū ⁊ eius cōminatio executioni mandaꝛ per ordinariū. ff. de admi. tuto. l. tutor qui repertorium. §. si deponi. Et si predicta remedia nō sufficerent recurrere pōt ad delegantē. vt. j. de bonis auctē. iudi. pos. auꝛ. ⁊ qui iurat ibi ⁊ qui iudicē dedit ⁊c. Si ergo reperiaꝛ delegatus multare dicaꝛ speciale vt dicta. l. ij. j. de sportulis. ⁊ de hoc notaꝛ per archi. ex de ap. c. legitima lib. vj. ⁊ per hostiē. dicta rubricella de mul. ⁊. §. quis possit in fine. ¶ Querit gui. si potestas alicui alleganti de iure suo precepit ne amplius loquereꝛ sub pena. x. librarū ⁊ ipē locutus est vtrū possit ei penā auferre. Et allegat qd sic qꝛ decreta pretorū non debent esse illusoria. ff. de re iudi. l. si pretor. ⁊ defendere potest iurisdictionem suam penali iudicio. ff. si quis ius dicenti non obtem. l. j. et inobedientem punire. ff. de penis. l. relegati. ⁊ qꝛ non potest dici dolo carere qui iussui magistratus non obtēperat. ff. de regu iur. l. non pōt. ⁊ tales cōminationes videtur iudici concesse. ff. de offi. prefecti vrbis. l. j. §. cum patronus de iudi. in peremtor̄o ⁊ de admi. tuto. l. tutor. §. si deponi. Item si sibi displicebat preceptū appellare debuit. j. si sepius in inte. restitutio postuleꝛ. l. j. et non appellando videtur acquieuisse. Itē pōt precipere alicui ne de domo exeat. ff. de interdictis ⁊ rele. l. fi. In contrarium facit. j. cōminationes ⁊ epistolas ꝑ totū ⁊ magis. l. interlocutio. Item volūtates hominū audire debet non iubere. j. de testa. l. omnium. Item pro hoc. ff. de iniu. l. nec magistratibus. Item istud preceptum factuȝ fuit sine cā ergo sperni potuit. ff. de lega. j. l. filiusfa. §. diui. Item iudices non soluȝ dñt prohibere partibus ne allegeꝛ imo interrogare si quid agere velint. j. de iudi. l. iudices ⁊ audire quēlibet pacifice. ff. de officio proconsulis. l. nec quicquam. §. circa aduocatos nec excandescere cōtra eos. ff. de officio presi. l. obseruādu. tenet qd si sine causa fecit preceptū non possit penā exigere per iura predicta gui. ¶ Consueuit queri si iudex in maleficijs mulctando excedat moduȝ huius. l. an sententia lata saltem in eo qd excedit sit nulla videꝛ qd sic. vt. j. qñ prouo. nō est necesse. l. certa ratione ⁊. ij. q. vj. §. Itē cū certa ⁊ ibi notaꝛ. Contrarium verius videꝛ qꝛ limitatio huius. l. nō videtur habere locū in cōtumacia que committitur cū agitur de furto peculatu ⁊ alijs huiusmodi criminibus vt patet. j. ver. nec tamē ad huiusmodi moderationē ⁊c. Et pōt esse ratio qꝛ vbi maior cōtumacia ibi maior pena vt. ff. de penis. l. relegati sed maior est contumacia in causis criminalibus quam ciuilibus qꝛ cū contumacia suspitionē inducat vt in auctē. de exhiben. reis. §. Si vero et dixi. s. de asses. consiliarios. constat qd circa atrociora maiorē suspitionē inducit ⁊ per consequens grauioreȝ contumaciā ar. ff. de bonis eoꝝ qui mortē sibi consciuerunt. l. iij. §. idē rescripsit. Potest ⁊ aliter responderi ad hanc. l. qd loquatur de mulcta que imponitur ratione precepti contēti cui certa quantitas penalis ab initio non adijciꝛ vbi aūt a principio iudex certā penā asserit nō videtur habere locum sed ipsa pena per contētū cōmittitur ⁊ nisi esset nimis excessiua in ea contumax merito condēnat ⁊ de ista potest intelligi qd dicitur in multis iudicis est potestas quantā dicat vt. ff. de verb. signi. si qua pena ⁊. e. titulo. l. aliud. §. j. dicit mulcta quidē ex arbitrio eius venit quin mulctā dicit. Nec ob. qd dicta. l. si qua pena in fine ibi nisi cum. l. cōstitutum est quātam dicat quasi ibi loquatur de determinatione huius. l. qd non est verū. qꝛ hec lex nō cōstituit quantam dicat sed quantam non dicat nec est verosimile qd illa antiqua de ista fecerit mentionem. Et potest eē ratio huius differētie quia id potest iudex in actibus qui ab ipo procedunt in ipso initio cū producit quod possunt contrahētes cum contrahunt ar. ff. de manumissio. l. seruus hac. l. ⁊ de verbo. obli. l. in conuentionalibus. nō aūt sic expostfacto vt. ff. de preto. stipula. l. j. §. fin. de contrahentibus autē constat qd possunt apponere penā quantā volunt vt. ff. de verbo. obli. l. stipulatio ista. §. alteri ergo ⁊c. preterea cum officium pretoris in edictis cōsistat vt. ff. de asser. l. j. pōt illud a principio cū facit certa pena mulctare vt. ff. de serui. fugi. l. diuus. ibi ⁊ si ita res exegerit ⁊c. ⁊ sic cū per talē certificationem a principio factam anteq̄ delictū contumacie cōmittatur pena facta sit certa ⁊ hoc factum sit authoritate legis hoc permittentis iā non mulcta sed pena magis diceretur per dictas. l. si qua pena. l. aliud est fraus. §. j. probaꝛ ista distinctio argu. ff. de iure patronatus. l. j. de admi. tuto. l. tutor qui repertoriū. §. si deponi. et est casus. ff. de custo. ⁊ exhibit. reo. l. si quis reū: ⁊ ibi notaꝛ in vlti. glo. ⁊ hoc etiam sentit host. in summa dicto titu. de sñia ⁊ re iudicata rubricella de mulcta. §. ⁊ pro quibus vbi dixit hāc vniuersali cōsuetudine approbari od. Ibi trine tñmodo hoc videtur contra omnia iura quibus cauetur iteratione delicti iterari penā. j. de seruis fugi. l. quicunq̄ȝ de priua. delic. l. nūq̄ de epi. audi. l. iij. ⁊ si quis ius dicenti non obtēperauerit. l. j. cū similibus. Dixerunt quidā hanc. l. intelligi qd prouno delicto non possit alicui pena imponi vltra triplū si mulctā sibi imposită non soluat arg. j. de penis fiscali. creditores preferri. l. vnica li. x. licet al's apponi possit vsq̄ȝ ad quadruplū vt. j. de spon. l. fi. §. fi. Sed iste intellectus nō cōuenit litere. Et ideo dñs dy. dicta. l. nunquā intelligit. l. istā loqui de delicto qd nō vertitur ad alicuius iniuriā sȝ mulctaꝛ forte vt ad bonos mores reuertatur vel qꝛ contumax fuit. Si autē cederet in alterius iniuriā tunc toties puniꝛ quoties cōmittitur nō habita distinc. sit ordinarium crimē vel nō vt dicta. l. nunquā. ⁊ pro hac solutione bene facit. j. ea. l. §. nec tñ. vbi dicit predicta locum non habere in criminibus ibi numeratis que cedunt ad alterius iniuriaȝ dñi aūt iaco. de are. ⁊ ol. dicunt istā. l. loqui qñ aliquis mulctatur ex aliquo delicto ⁊ in ipso delicto continuat ⁊ pseuerat ꝑ tali continuatione non potest vltra ter mulctari in anno in ea summa de qua loquitur hec lex. Minor autē posset imponi et sepius ꝑm eos ⁊ ita tenent in dicta. l. nunquā. in solutione contrarij. Sed nec iste intellectus bene conuenit litere licet innuatur in litera. j. ibi si ad hoc continuati peccati ipulerit. Domini tamen azo. in summa huius tituli. §. j. ⁊ de seruis fugitiuis. §. imponitur ⁊ odf. hic ⁊ dicta. l. quicūq̄ȝ. j. de seruis fugitiuis ⁊ ibi gloss. plene notani intelligūt. l. istā prout iacet ⁊ sonat ⁊. l. contrarias dicunt loqui in penis ordinarijs. et ita etiā innuit glo. dicta. l. nunquam ⁊ est ratio ꝑm odof. quia mulcta non est a lege determinata sed arbitrio iudicis commissa. j. summam tamen hac. l. comprehensam. ⁊ ideo si iudex aliquem mulctaret vltra ter in anno presumeretur ex odio facere que presum

tio in penis ordinarijs cessat cum lex eas imponat non iudex
vt dict a.l.si qua pena.de verbo.signi.Sed contra hunc intel-
lectum licet magis cõueniat litere est q2 sic ɔtumacia τ delicta
poterunt remanere impunita.Sed responderi potest q2 licet
non possit mulctare nisi ter in anno potest tamẽ alijs vti reme
dijs de quibus.§.in principio huius.l.dixi τ etiã penas ordi-
narias imponere vt predictũ est τ hunc intellectum puto ve-
riorẽ licet multis mirabile videat᷑.Consueuit etiã queri si sta-
tuto ciuitatis caueat᷑ qui fecerit insultum puniatur in centum
alio statuto qui percusserit in quinquaginta:si qs simul insul
tũ τ psecutionẽ fecerit vtrũ in cẽtũ quinqgitaan in cẽtũ tantũ
puniatur circa cuius solutionẽ ꝭm dynũ notandũ est qđ statu
ta iura ciuilia vocant᷑.vt.ff.de iusti.τ iure.l.oẽs ppl'i.τ ex ipsis
oritur cõditio ex.l.ff.de cõditio.ex.l.prima.que est stricti iuris
cũ nõ numeret᷑ inter bone fidei iudicia institu.de actio.§.actio
nũ.τ eius verbis est inherendũ vt.ff.qui τ a qui.l.prospexerit
de le.iij.l.nõ aliter.cũ si.Itẽ iura sunt iuribus concordãda nõ
corrigenda.ĵ.de appel.l.precepimus.de inoffic.dona.l.vnica.
Item statuta predicta loquuntur de diuersis delictis al's vnũ
esset superfluũ qđ esse nõ debet de le.j.l.si quãdo.τ ad carbo.
l.qđ labeo.videt᷑ ergo duplicẽ penã imponendã.τ pro hoc pre
allegata.l.nunquã.de priuatis delictis.ĵ.de furtis.l.aduersus
τ.l.si qs seruo.ad.l.aqui.l.si seruus seruũ.in principio de fal.l.
j.in fi.de episcopali audien.l.iij.τ ad.l.iul.repe.l.eadẽ.§.fina.τ
de calũ.l.j.§.ij.Econtra videt᷑ vnũ esse delictũ.s.percussio.τ sic
sola pena percussionis imponat᷑ nisi insultus esset factus ex in
teruallo.nã tũc duo essent delicta vt.ff.ad.l.aqui.l.illud vbi de
hoc dicam τ pro hoc.eo.titulo si vulnerato seruo.τ.l.huic scri-
pture.§.qui seruum τ.l.qui occidit τ.l.si seruus.Preterea lex
aquilia primo capite loquit᷑ de occisione hominis τ quadrupe
dis tertio capite de vulnere ad.l.aquil.l.ij.in princi.τ.l.si seru9
seruũ.§.tertio.ex quo patet qđ sunt diuersa delicta τ tamen si
simul coniungant᷑ sunt vnum tantũ.s.mors vt dicta.l.illud.§.
fi.ad.l.aquil.τ pro hoc de actio.τ obli.l.si seruum in principio
τ.l.plura delicta τ.l.cum ex vno.Non obstat ad.l.aqui.l.sed τ si
quecũq3.§.primo.τ.l.cũ em̃.τ si certum petatur.l.certi condi-
tio.quia ibi vtraq3 intentatur in eo qđ in vna est plus quam in
alia.Itez pro hoc q2 plura delicta comprehenduntur sub vno
genere violentie si simul cõmissa sunt vt.ĵ.ad.l.iul.de vi.l.quo
niam multa facinora cum igitur vnũ delictũ dicatur vna deb3
imponi pena.ĵ.de accu.l.qui de crimine.vbi de hoc subtiliter
τ plene dixi.ff.de iniuri.l.pretor edixit.§.τ si mihi plures.ex q
bus patet vnum esse delictũ.s.percussionis τ sic sola pena per
cussionis debet puniri ad idẽ.ff.vi bonorũ raptorũ.l.j.arbo.
furtim ce.l.j.dy.hanc etiã opinionẽ qđ in dubio presumat᷑ vnũ
delictum scilicet percussionis tenet dñs gui.de suz.in questio-
nibus statutoꝝ.§.sed pone statuto continetur qđ si quis pu
gno vel palma τ sequentibus questionibus:τ galeotus in mar
garita de accu.ver.sed pone questionem de facto statutum est
mutine τ per albertum de gandino de penis percussio.τ insul
tu versi.sed pone insuper questionem que assessoribus.predi-
cta adduci possunt ad consimiles questiões si quatuor fecerũt
iniuriam septem hominibus simul vtrum quilibet debeat con
demnari semel tantum an septies.¶Item si quis vno impe-
tu dixit alicui multa verba iniuriosa vtrum puniatur vna pe-
na an pluribus.¶Et qđ semel tãtũ videt᷑ q2 pluralitas verbo
rum facit vnum conuicium nec debet iudex separare sed quasi
vnum factum coniungere.ff.de iniurijs.l.pretor.§.si mihi vna
est enim persona que verba multiplicauit ergo vna est iniuria
secus si plures fuissent persone vt.ff.de iniurijs.l.si plures.ea
enim que continuo fiunt pro vno facto habentur.ff.de adul.
l.qđ ait.§.fi.de appel.l.si separatim.§.sed cũ aduersus.de iu-
risditi.om.iudi.l.si familia.τ vr casus pealle.l.illud.§.fi.ad.l.
aquil.que enim incontinenti fiunt τc.vt.ff.si cert.peta.l.lecta.
etiam in maleficijs vt dicta.l.quoniã multa.infra ad.l.iuli.de
vi.τ pro hoc infra de annali excep.l.j.de furtis.l.ei qui.sicut em̃
multi dicuntur facere vnam summam sic multa verba faciunt
vnam iniuriã de verbo.obli.l.scire τ multa verba vnam stipu-
lationem.eo.titu.l.tytio.§.fina.Nam bina vel trina vocifera-
tio facit vnam iniuriam sicut bina promissio vnam tantũ obli
gationem inducit de verbo obli.l.qui bis.Si enim quodlibet
verbum vna iniuria reputaretur.Si tribus ignibus incẽde-
ret quis domuz alterius tribus incendijs reus etiam qđ fal-
sum est argu.ff.arborum furtim cesarum.l.si gemina τ.l.si plu
res.§.j.Nam τ multa corpora distantia faciunt vnum gregez
ff.de vsuca.l.rerum mistura.τ hec est veritas secundum dynuz
τ ita dicit se consuluisse de facto et notatur per eum dicta.l.
nunquam.de priuatis delictis.¶Idez secundum quosdam
videtur dicendum si quis vno impetu dedit alicui plures ala
pas vel fecit plura vulnera per iura predicta τ ita videntur sen
tire prefati domini gui.τ galeotus in preallegatis locis do-
minus tamen Dynus.in dicta.l.nunquam.tenet oppositum
dicens plura esse facta τ plura dicta τ ideo pluribus penis pu
nienda.τ ita etiam notat albertus de gandino dicto titulo de
penis percussione τ insultu versic.questio frequens τ vtilis.τ
ad predicta facit distinctio quam ponam infra de seruis fugiti
uis.l.quicunque.predicta etiam faciunt ad duas similes que-
stiones quarum vnã disputauit dominus Nico.de matarellis
τ talis est duo fratres videntes duos suos inimicos transeun
tes ante domum eoꝝ insurrexerunt in eos τ deiectos in ter
raz manibus τ pedibus fortiter percusserunt.Queritur vtrũ
quilibet dictorum fratrum percussorum debeat bis condem-
nari pena.l.iulie de vi priuata.quia alios duos fratres percus
sit quilibet an semel tantum τ determinat quod quilibet fra-
trum qui percusserunt vna tantum pena debeat condemnari
τ in ipsa questione de hoc subtiliter tangitur τ incipit duo fra
tres.¶Alia fuit disputata per dominum Jacobum de belui
so τ incipit questio disputata per me iaco.de beluiso in ciuita-
te perusij τ est talis.l.municipali cauetur quod qui aliquẽ per
cusserit condemnetur in centum:alio statuto cauetur quod q
percusserit aliquem in capite condemnetur in.cc.tytius per-
cussit seium cum ense vno ictu in capite τ manu queritur an
condemnari debeat duplici pena.τ determinat quod sic per
iura predicta τ probabiles rationes Jacobus.¶Item que-
ritur si iudex tribus vicibus vno cõtextu precepit subdito qđ
aliquid faceret τ non fecit.vtrum puniatur ter vel semel tan-
tum speculator tenet quod semel tantum in speculo de contu-
macia.§.sequitur videre.§.nunc dicamus.versiculo sed pone
quod iudex vbi de hoc late notatur.Tenet etiam quod si ob
temperauerit vltimo precepto licet duo contemserit quod sit
excusatus eodem.§.versiculo sequenti.quod satis inconueni-
ens videtur aliquibus qui ex bino contemptu dato quod ter-
tio obediat trãsire debeat sine pena.¶Ibi sub prestituta sum
ma no.verbum quia.ĵ.summam supra taxatam possunt mul-
ctare etiam vltra tres vices.¶Ibi facile esse.idest facultatem
multe inducende old.Et no.pulcrum textum qui sequitur cõ
tra variantes.Ibi nisi paupertas τ de priuilegijs pauperta-
tis τ diuitiaruz vide quod plene dixi.§.de episco.τ cle.l.si qs
ad declinandam.¶In gloss.sed contra ibi.l.iij.immo.l.iiij.
In glo.quasi dicat in fine vel loquitur de iudicibus qui talia
committunt quia grauius puniuntur quam hi qui moduz in
multando excedunt old.In glo.reprobatur in fine sol.vt no.
dicta.l.in.cause.iaco.de beluiso τ per dominum dynum de re.
iur.c.mutare.

¶Rubrica.De defensoribus ciuitatum.

Uper rubrica. Vide azo.in summa huius
tituli τ latius in summa auctẽticoꝝ hoc titu
lo vbi dixit τ odo.hic quod defensores ciui-
tatum lombardie habent merum τ mistum
imperium ex pace constantie vt in ipsa pace
vltra principium.versiculo in iurisdictione τc.τ idem tenet gl.
in auctentico eodem.§.iusiurandum.in fine in gloss.que inci-
pit scilicet maior in fine dicit etiam azo in dicta summa auctẽ
ticoꝝ qđ idem est vsurpatum per alias ciuitates de quo di-
cam infra de pedaneis iudici.super rubrica τ tetigi supra de
officio pretorum.l.tres.¶Et an per ciuitates possit prescribi
merum vel mistum imperium plene dixi.infra de iurisdictio.
omnium iudicũ.l.fina.Not etiam quod defensor ciuitatis dici
tur princeps ciuitatis vt.ff.de excusa.tutor.l.spadonẽ.§.ciui-
tatis princeps.

I quis de tenuioribus.
Idest parue cõditiõis vt.ff.de officio presidis.l.illi
citas.§.tenuis vite.¶Ibi minuscularijs.Sic legi-
tima filio debita dicitur minuscula infra de inofficioso testa-
mento.l.si quis in suo.in principio.¶Ibi delegationem.s.so
litam vt infra eodem.l.in defensoribus.in fine.Ibi certas.sc3
causas.Ibi magnitudine idest magno foro.scil3 q2 excedunt
quantitatem predictam.Insinuato idest insinuabis.est enim
modi imperatiui.¶In gl.aliter ponitur immo ibi est in tex.
minuta τ cetera.

Efensores. Contra videtur in auc.eo.§.
interim vbi de nobilioribus
fit electio τ ideo dicũt quidã hanc corrigi vel dic ex de
curionum.s.tantuz τ tunc concor.

Utili ratione

Uili ratione. Ibi innocens et quieta rusticitas videtur ergo in dubio presumtio pro rusticis qd no sint auctores rixarum sed innocentes et quieti et alibi dicit gloss. qd sancta rusticitas omnia palam habet institutode accu. §. Item seruiana alibi etiam dicit. sancta rusticitas solummodo sibi prodest. ij. q. vij. sancta rusticitas. Et intelligunt aliqui. l. istam qd in hoc sit priuilegium rusticorum qd defensores ciuitatum pnt de causis eorum quatecunque quatitatis cognoscere ne detrahatur ab agricultura ad eundum ad litigandum coram preside et hoc hic indicat tex. ibi peculiaris patrocinij alij tn dicunt in h eos nō habere priuilegium sed solum in hoc qd defensores in causis ipsorum fauorabiliter eos tractet hnt etiam rustici alia priuilegia vt in testamentis vt. j. de testamentis. l. fina. vbi de hoc et. ff. de doli excep. l. fina. in albo corrupto vel si in ius vocati nō veniant vt. ff. de iurisdit. om. iudi. l. si quis id qd. §. doli. et si quis in ius voca. nō ierit. l. ij. §. si quis. Item sunt priuilegiati in alijs vt infra que res pignori obligari possunt. l. executores et. l. sequenti. et aucte. agricultores ibi posita et in aucten. nullum credente agricole. que est infra de vsur. aucten. ad hec et dignoscunt rustici a ciuibus in cibarijs quia delicatis cibarijs vti nō debet vt. ff. de lega. iij. l. seruis vrbanis. et in vestibus quia vestis eorum appellatur birus vt no infra nulli licere vel in frenis equestribus. l. j. libro. xj. vbi habentur sex genera vestium. In his autem que sunt iuris naturalis vel quasi rusticitati nō parcit vt infra de in ius vocan. l. venia vbi de hoc dixi. Rustici etiam non debet optare pecunias vt infra de agri. et censi. l. domini prediorum. lib. xj. Rustici tamen nostri temporis pessimi sunt et rixosi optantes summe pecunias et ideo de eis dicitur nihil est imprudentius arrogantia rusticorum qui garrulitatem auctoritatem putant et parati ad lites in subiectos tumide intonant qd ex arrogantia superbie prouenire manifestum est. xlvj. distinctione. in principio.

In defensoribus. Ibi scilicet posito tempore durationis officij ponit formam administrationis old. ¶ Ibi parentis vicem et ideo paterna voce vocantur defensores in aucte. e. circa principium et infra dicit liberorum loco et pro hoc in aucten. de man. princi. §. festinabis ver. talem aūt vt iudi. si quoquo suffragio. §. eos autem de censibus capitulo. cum apostolus de concessio. preben. capitulo. j. et de restituti. spolia. c. conquerente. ¶ Imperator etiam dicit subiectos se habere sicut filios et nepotes vt infra de inofficioso testamento. l. si quis filium. Et alibi dicitur quod rectores debent esse muri pro defensione subditorum. xliiij. distinctio. c. primo et bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis Joannis decimo de hoc not. per arch. extra de consue. capitulo non est libro sexto que multum allega. in principio regiminis rectorum ciuitatum ad suadendum quod bene regant subditos. rector enim in corrigendo subditos debet esse beneuolus. xlv. distintio. capitulo licet. In iudicio debet esse iustus. ij. q. vij. capitulo iudices al's iusticet in animaduersione debet esse misericors xlv. distinctione. capitulo vera. circa incorrigibiles seuerus de postula. prelato. capitulo. primo. §. penult. ¶ Et quod rector intelligatur pater ciuitatis bene habetur in glossa. in aucten. de armis. Et ad hanc similitudinem dicuntur doctores patres scholarium et scholares debent doctorum opiniones pro posse excusare et defendere vt. ff. de dāno. infec. l. si edibus et de arbitris. l. dicere.

Efensores. Ibi infligant multas qd intelligit az. in summa circa fi. in grauioribus mulctis. modicas aūt pnt infligere cum habeant modicam cohercionem. et ita etiam videt sentire glo. prima. ff. si quis ius dicen. nō obtemp. In ciuitatibus autem in quibus habent merum et mistum imperium vt dixi super rubrica. credo quod multare possunt secundum formam legis eos supra eo. ¶ Item allegatur hec lex qd est arguendum a nomine de quo dixi. s. de epi. et clericis. l. decernimus.

Et omnes. Notabilis lex contra malefactores et eorum fautores et iudices negligentes in puniendo eos et pro hoc infra de comer. et merca. l. ij. et ibi de hoc. qn enim nō puniuntur crescunt vt. ij. de hereti. l. ij. ibi audacia negligatur et crescat et de sacri. pagano. l. ij. in fine. qui enim vni indulget multos ad contagium prouocat. xxiij. q. iiij. est iniusta in principio et si. et facilitas venie incentiuum tribuit delinquendi vt ibidem et culpa est relaxare vindictam. xxviij. distin. quia sunt culpe. et de postula. prelato. c. j. §. fi. Nam si negligenter ea que male versantur omittimus excessus viam proculdubio alijs aperimus xxxv. q. viiij. c. loci. §. primo. error enim cui nō resistitur approbatur et negligere cum possis perturbare peruersos nihil aliud est quam fouere nec caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. lxxxiiij. distinctio. error et. ij. q. vij. negligere. inferiorum enim culpe ad nullum magis deferende sunt quam ad desides et negligentes rectores qui multam sepe nutriunt pestilentiam dum austeriorem adhibere dissimulant disciplinam. lxxxvj. di. inferiorum. et de hoc in speculo de aduocato. §. consequenter. in fi.

Efensores. Ibi deprehensos. Sepe allegatur qd deprehensio in crimine habetur pro plena probatione. p hoc. s. de epi. et cle. l. raptores circa principium ver. quā ita qz et infra vbi senatores vel clarissimi. l. prima et ibi in glo. et hnt l. distin. si quis diaconus vbi equiparantur deprehensus in crimine et conuictus vel confessus et ibi de hoc no. in glo. et per archid. et e. distin. c. de his vero. et bene etiam facit extra de penis. c. tue. et ibi in glo. et. lxxxj. di. c. presbyter. et ibi in glo. et plene per archi. ff. de adul. l. qd ait de condi. ob causam. l. penulti. et ibi in glo. et per gofred. in summa de probationibus. §. species probationum. in contrarium videtur tex. xv. questione vltima. c. si. et ibi in glos. extra de iudi. c. cum non ab homine et textus et glo. ff. de adul. l. capite quinto et infra. eo. l. iubemus. Communiter tenetur quod deprehensio non facit plenam probationem per iura ad hoc adducta operatur tamen quod deprehensus tanquam diffamatus torqueri possit argumentum. ff. de ritu nup. l. palam questum. §. que in adulterio. et dicta. l. capite quinto. cum ibi notatis et si quo casu reperitur sufficere deprehensionem ad condemnationem vel mortem inferendam. l. raptores dicatur speciale vt ibi notatur et vide quod dixi infra ex quibus causis infami. irrogat. l. si furti. ¶ Et predicta sunt vera cum quis deprehenditur a priuato secus si a iudice suum officium exequente qz tunc talis deprehensio sufficeret ad condemnationem quia tunc crimen est notum ipsi iudici vt iudici et ita vidimus de facto seruari quando aliquis reperitur per iudicem portare arma vel res prohibitas quia sine alia probatione condemnatur et ita sentit albertus de gandino quomodo de maleficijs cognoscatur per denuntiationem versic. sed quero et de indicijs indubitatis quibus proceditur ad tormenta versi. septimum habetur indicium et de presumtio. et indicijs indubitata. quibus proceditur ad condemna. versicu. sextum vero. nec contradicit infra de accusa. l. ea quidem. quia loquitur de officialibus deputatis solum ad denuntiandum non ad puniendum et de hoc ibi dixi. Ibi expresso crimine scilicet in remissione quam facient oldrad. Ibi fuerunt accusati. Not. quia sic remittitur accusator sicut accusatus vt infra de abol. l. fallaciter in fine. ¶ Ibi idonea persecutione idest fida custodia sic. ff. de custod. reorum. l. solent. et supra de episcopali audien. l. addictos. Ibi ad iudicium idest iudices superiores vt dixi. s. e. l. j. in fine.

Efensores. Ibi possessorum. i. subditorum sic exponitur. s. de offi. rec. prouin. l. nullum palatinis ol.

Ubemus. Ibi fraudis indicio vt cum falso pondere vel mensura ol. Eis prouincialibus siue subditis. Ibi ciuitatum locis. ¶ No. qz non memini ita bene expressum si iudex denegat parti qd nō scribat protestationem libellum appellatorium vel aliquid aliud in actis quid sit faciendum quia in patentibus locis fieri debet et tunc perinde est ac si factum esset coram iudice vt hic et pro hoc infra de his qui per metum iudic. non appella. l. ij. in fine. et de hoc dixi. s. de episco. audi. l. si preses. et per Joan. and. de electio. cupientes. §. quod si per. xx. in glo. si misit quam videas ad hanc materiam. et ex hoc puto tractas fuisse decretales de iudi. c. primo. et de foro competen. capitulo primo in clementinis in quibus dicitur sufficere citationem factam in locis publicis cum quis propter potentiam vel maliciam citari non potest et ex consuetudine romane curie fiunt citationes in audientia et arctant citatos et pro hoc etiam extra de elec. c. causam electionis. in clementinis et vide qd in premissis allegatis decretalibus de hoc notatur per io. an. Ibi personis idest defensoribus. Uel dic idest tabularijs et officialibus et secundum hoc eis inuitis talis ptestatio vires assumit argumentum contra. ff. de aucto. tuto. l. prima. §. fi. Ingerendi repete licentia tribuatur et c.

¶ Rubrica. De magistratibus municipalibus.

Uper rubrica. Uide az.ĩ ſumma. Et ex .l.j. oꝛtum habuerunt ſtatuta ciuitatũ qđ rectores eligantur per tres menſes antequã incipiat eoꝝ regimẽ vt ſe pere poſſint de familia ꝛ alijs opportunis. ¶ Et ex .l.ſcđa colligunt quidam qđ iudex poſſit acta ſcribere ꝛ ꝑ hoc ſupꝛa de defen. ciuitatis.l.j.ibi acta cõficias ſed de hoc dic vt dixi.j.de eden. l.is aqud quẽ.

¶ Rubꝛica De officio iuridicis alexandrie.

1 ☞ Alexandria eſt cariſſima ciuitas imperij.

1 **Uper rubꝛica.** Ui azo.in ſumma. ¶ Et nota qđ alexandria eſt cariſſima ciuitas imperij ꝛ nõ loquit̃ de alexandria lombardie ſed egypti vt patʒ.ff.de officio pꝛefecti auguſtalis.l.vnica.

¶ Explicit liber pꝛimus.

¶ Alberici de roſate lectura aurea ſup ſcđo codicis Incipit.

¶ Rubꝛica De edendo.

1 ☞ Tutoꝛ an teneatur finita tutela tradere inuentarium pupillo.
2 Editio inſtrumentoꝛũ cuius expenſio ſit fienda.

Uper rubꝛica Pro declaratione huius tituli.no.qđ gñalis eſt tractãs de editione oium que in iudicijs aguntur .ſ. de editione actionis de qua hñ habet̃ in ſũma huius titu.in pͥn.ꝛ in ſpe.de petione ſeu actione per totũ plene ꝛ in libello rofredi de actione edenda et latius de actione in factum ex titulo de eden.ꝛ per odofr.in additonibus ſumme huius tituli et traditur etiã in glo.ff.e.l.j.§.edenda de editione rõnũ cõium que ꝑ argẽtarios cõficiunt̃ notat̃ in ſumma huius titu.§.nũc de editiõe rõnũ dicã.j.e.l.j.ꝛ.j.ꝛ ibi etiã de libꝛis vſurarioꝛũ ꝛ mercatoꝛũ. ¶ De editione inſtr̃oꝛũ dicã.j.e.l.fi.in ſumma huius tituli.§.nũc de editione inſtr̃oꝛũ ꝛ pleniſſime in ſpeculo de inſtr̃oꝛũ editione per totũ.ꝛ maxime.§.nunc dicamus ꝛ duobus.§.ſequentibus ꝛ in bꝛocardis cõia ꝓbationũ ꝛ teſtiũ rubꝛicella de inſtr̃oꝛũ editione ꝛ bene ꝑ inno.extra de ꝓba.c.j.ꝛ dicã.j.e.l.in fi. ¶ Circa qđ eſt aduertendũ qđ ſi inſtr̃m habeat plura capitula vt teſtm̃ vel inuentariũ ſufficit ſi edatur capl̃m de quo agit̃ vt plene notaui.s̃.de pꝛeci.impe.offe.l.vlt.
1 † Utrum aũt tutoꝛ teneat̃ finita tutela tradare inuentarium pupillo dicet̃.j.ad exhibẽ.l.fi. ¶ Et lʒ quedã inſtr̃a edẽda ſint ſine die ꝛ cõſule vt.ff.e.l.j.§.diẽ aũt ꝛ ibi in glo.ꝛ bene inſti.de inutili.ſtipu.§.Itẽ verboꝛũ.reſcripta tñ ſunt cũ die ꝛ conſule edenda vt extra de reſcript.c.eã te.ꝛ ibi in glo.de pꝛoba.c.qm̃ cõtra falſam in glo.quo loco ꝛ in ſpeculo de reſcripti pñtatione pꝛia colũ.ver.dicto.qualiter recipiens inſtr̃m ꝑ ſe tenet̃ cõ
2 tra ſe recipere notat̃ extra de cẽſi.c.cũ olim. ¶ † Cuius expenſis ſit facienda inſtr̃oꝝ editio dicet̃.j.e.l.fina. ¶ De editione actoꝛũ tractat̃ in ſumma eo.§.fi.ꝛ dicã.j.e.l.ij.Sed quo ad editionẽ inſtr̃oꝛũ videt̃ iſte titulus ſupfluus cũ quilibet teneat̃ ſi mea intereſt inſtr̃a exhibere ꝑ actionẽ ad exhibendũ vt.ff.ad exhi.l.iij.§.penul.ꝛ.j.e.l.inſtr̃a.Sʒ dic qđ verũ eſt iure actionis ex illo titulo.ſʒ ꝑ hũc titulũ ꝛ officio iudicis ꝛ actione in factũ ¶ In gloſ.rubꝛice ibi pꝛeparatoꝛiũ iudicioꝛũ qđ verũ eſt in quãtũ tractat de editiõe actionis qꝛ illa fieri dʒ añ litẽ cõte.vt ff.e.l.j.ꝛ dicã .j.e.l.edita. Inquantũ aũt loquit̃ de editiõe in inſtrumẽtoꝛũ rõnũ vel actoꝛũ nõ eſt ꝑparatoꝛia cũ illa fiant demũ poſt litẽ cõteſta.vt.ff.eo.l.j.§.edenda ꝛ in glo.rubꝛice.ꝛ in ſumma huius tituli circa pꝛinci.et vide in ſpeculo de iſtis ꝑparatoꝛijs iudicioꝛũ.l.ij.pꝛimo titu. ¶ In eadẽ glo.ibi.l.ij.imo de editione actoꝛũ nõ inſtr̃oꝛum tractat.In fi.immo ideo dicit de edẽdo qꝛ de actu editionis tractat nõ de effectu ſeu eſſentia editionis. ¶ Sed in titulo de pactis ꝛ tranſactionibus loquit̃ de eſſentia ꝛ vigoꝛe ꝛ pacti ꝛ trãſactiõis nec ideo dicit de edẽdo vt imponã neceſſitatẽ edenti ſicut nec de in ius vocãdo nec de poſtulando.non enim cogitur quis in ius vocare vel poſtulare vt.j.vt nemo inuitus agere vel accuſare cogatur ricar.ꝛ oldra.

1 ☞ Tabellio an teneatur actione mandati conficere inſtr̃um
2 Mercatoꝛ an teneat̃ exhibere libꝛũ rationũ ſuarum.
3 Scripturis mercatoꝛũ an hodie fides adhibeatur.

Ipſe. Diſpice quẽadmodũ.Iſtud referas ad verbũ ꝓbes ꝛ dic quẽadmodũ.i.qua ſpẽ ꝓbationis.expoſitio aũt gloſ.que refert ad verbuʒ deberi falſa eſt cũ text.dicat depoſuiſſe te dicis ric.ꝛ old. ¶ In glo.i.codicẽ in fi.Sic exponitur.j.e.l.fi.odof.In glo.vt faciat ibi.l.pꝛetoꝛ.§.j.hanc appꝛobat odof.ꝛ ſequenteʒ repꝛobat quo ad.l.iſtã.cũ hic nulla fiat mẽtio de amiſſiõe od. In e.glo.ibi vel pꝛocuratoꝛe meo vel nõ.Sed hoc videt̃ cõtra tex.huius.l.q̃ dicit rõnes ſuas qꝛ tũc nõ eſſent ſue ſʒ cõmunes vt dicta.l.ſi quis.§.ex hoc edicto.ſed licet ſint cõmunes tñ ſue dici poſſunt vt.ff.de verb.ſig.l.pupillus odo.In.e.glo.ibi.§.nihil vel foꝛte ꝑ ſeruũ vel alium exercebat qđ põt vt.ff.e.l.pꝛetoꝛ.§.ſi ſeruus odof.Ibi.l.fi.in fi.ꝛ.l.nõ eſt nouũ ꝛ.l.iuſtũ.In glo.vlti.in fi.vel dic ꝺm Iaco.de bel.ꝛ cy.hic licet nõ ſic plene Aut cõtractus eſt celebꝛatus cũ argentario aut cũ alio pꝛimo caſu ſi quidẽ ex ꝯtractu ſolus ſcholaris obligat̃ argẽtario nõ aũt argẽtarius ſibi tunc ſcholaris hʒ officiũ iudicis vel actionẽ in factũ vt dicto.s̃.ex hoc ꝛ.j.e.l.nõ eſt nouũ ꝛ.l.iuſtũ nec intereſt qs ꝯtractus pꝛeceſſerit ꝛ an ex cõtractu ꝓgrediat̃ actio oꝛdinaria vel nõ qꝛ ſcholari nõ cõpetit hoc caſu oꝛdinaria.Si vero ecõtra ex cõtractu eſt obligatus argẽtarius ſcholari ſi quidem cõtractus vel quaſi eſt generalis dat̃ ſcholari actio oꝛdinaria ꝛ ceſſat officiũ iudicis ꝛ actio in factum vt dicta.l.quedã ꝛ dicto.§.officio.ꝛ eſt rõ qꝛ de natura cõtractus vel quaſi magis quã de natura officij eſt qđ cõficiant̃ rõnes qꝛ contractus generalis eſt vt cõtinet in ſe plura q̃ non ſic memoꝛie poſſunt retineri ſicut qñ cõtractus eſt ſingularis.Itẽ eſt rõ qꝛ ibi competit oꝛdinariũ auxiliũ ꝛc.vt.ff.de minoꝛi.l.in cauſe.ꝛ dicta.l.quedã.Si vero cõtractus eſt ſingularis.Si quidẽ actio que oꝛit̃ ex eo eſt bone fidei ſi mãdati ſcholaris vel eius ꝓcuratoris cõfecte ſunt rõnes tunc dat̃ ſcholari actio oꝛdinaria ex cõtractu que cõpetit etiã ad ea de quibus nõ eſt actũ nec cogitatũ vt.ff.de cõdi.ob tur.cãm.l.fi.de act.emt.l.ex emto.§.is qui vina ꝛ no.inſti.de act.§.actionũ.ꝛ ceſſat officiũ iudicis ꝛ actio in fctm̃ arg.l.q̃dã ꝛ.l.in cauſe.nec ob.hec.l.q̃ innuit cõpetere officiũ iudicis cũ oꝛdinaria actione q̃ ꝓponit̃ incidenter qđ dic vt no.j.de iudic.l.j.ꝛ per dynũ dicto.§.officio.Si vero eſt ſtricti iuris tũc cõpetit ſcholari officiũ iudicis ꝛ actio in factũ ſi eo vel pꝛocuratoꝛe ſuo mãdante confecte ſunt rõnes ꝛ ceſſat oꝛdinaria actio qꝛ ẽ ſtricti iuris vt dictis.ll.Et ſemꝑ dic quod nulla mãdati actio cõpetit ꝯtra argentariũ ex mandato conficiendarũ rõnũ qꝛ nõ facit gratis ſed rõne officij vt.ff.e.l.pꝛetoꝛ.§.j.ꝛ.l.argentarius.§.j.ꝛ ꝑ hoc.ff.man.l.j.Et ad.l.quedaʒ ꝛ.§.officio patet ſolut.qꝛ ibi cõtractus vel quaſi eſt generalis hic ſingularis.Itẽ ibi cõficiũtur rõnes de natura cõtractꝰ vel quaſi hic vero ratione officij.Itẽ hic eſt opus qđ pꝛecedat mãdatũ ꝯficiendarũ rõnũ ibi nõ.Itẽ hic mandatũ nõ eſt gratuitũ.vel dic ꝺm dñm old.aut mãdatũ ſit pꝛincipaliter ad inducẽdã obligationẽ ꝛ hʒ locũ mandati ꝛ ita loquit̃ dicta.l.quedaʒ ff.e.Aut ſit ad quedã admonitionem ꝛ tunc ceſſat mandati ꝛ agit̃ officio iudicis vel actionẽ in factũ vt hic ꝛ.ff.e.l.ſi qs ex argentarijs.§.ex hoc edicto.vbi de hoc in gl.ꝛ tale eſt mandatũ qđ ſit argentario dicens deponẽs ſcribe qđ accepiſti ꝛ quãdo mihi reddes nõ eñ hoc dicit magis obliget argẽtariũ qꝛ etiã hoc facere tenet̃ ex officio vt dicta.l.argentarius.§.j.ſed vt eũ ſollicitet in officio exercendo ꝛ ideo actio mandati ex tali mãdato nõ oꝛitur vt.ff.de ne.geſt.l.ſi ſerui ꝛ in glo.ꝛ de tutelis.l.ſi filius.ꝛ ibi ſimiliter in glo.ꝛ ſic magis poteſt dici exhoꝛtatio quã mandatũ vt.ff.de his q not.infa.l.ob hec verba.ol. Et ad hoc facit qđ notatur in ſumma.e.§.eſt aũt facienda rationum editio verſi.ꝛ ſatis dici põt.St vero contractus eſt celebꝛatus cũ alio nõ cũ argentario.Si qdem contractus eſt generalis ꝛ ab eo cũ quo cõtrahitur ſunt confecte rationes tũc dic idẽ qđ ſupꝛa.ſi vero eſt ſingularis ſi ex eo oꝛit̃ actio bone fidei ꝛ mandato actoꝛis confecte ſunt rationes a reo datur actio mandati ꝛ nihilominus actio ex eo contractu vt dicta.l.fi.de condi.ob turpem cauſam cũ concoꝛ.Si aũt eſt actio ſtricti iurꝭ ꝛ tũc datur mandati ſit interſit mãdatum ex eo contractu nulla datur actio vt edantur rõnes vt.s̃.ia.de helui.Item oppo.qđ datur actio depoſiti ꝛ ſic ceſſet officium ꝛ actio in factum per dictam l.quedã ꝛ.l.in cauſe.Sed dic quod tunc agitur inter aliquos vt ſcribãtur rationes cũ negotium ſuper quo contrahunt vel quaſi

quasi habet in se administrationē vt est in tutore procuratore ꝛ similibus. Nā cū eorū sit officiū recipere ꝛ expendere successiue necessariū est vt scribāt rōnes de receptis ꝛ expensis ꝛ pro talibus rationibus directe cōpetunt actiones ꝛ cessat officiū ꝛ in factū vt dicto. §. pro officio ꝛ ar. de cōdi. ꝛ demonstra. l. cū seruus ꝛ. l. qui sub cōditione. ꝛ de manu. testa. l. si ita fuerit. ver. Si vero simul. Sed cōtractus depositi nō habet in se administrationē sed solā custodiā vt. ff. depo. l. j. in principio ꝛ. §. si qs seruū ꝛ. e. ti. l. si sacculū. ꝛ ideo si inde rationes ꝯficiantur non cōpetit actio depositi ad eas exhibendas sed in factū vel officiū iudicis. Sed ad hoc opponitur q: si incontinenti iuxta cōtractū depositi agat̃ vt si scribant̃ rōnes videt̃ illud pactū vestiri coherētia ꝯtus depositi ꝛ sic efficaciter ex eo agi vt. j. tit. j. l. petens. ꝛ videtur ēt informare primum contractū vt. ff. de pac. l. iuris gentium. §. quinimo. Sed dic ꝙ nō informat ſ; detegit ꝛ declarat qđ tacite inerat ar. ff. de condi. ꝛ demon. l. conditiōes que extrinsecus de le. j. l. iij. qñ dies leg. ce. l. si dies. §. fi. ꝛ. l. tytio. §. qđā. vel dic ꝙ nō fuit pactū sed enūtiatio seu admonitio quedā ol. Ad id qđ opponit in p̄cedenti. gl. ꝙ cū dež in factū cessare d; iudicis officiū dic ſm odof. ꝙ in factū actio competit ad interesse si ad mandatū iudicis non edant officiū vero competit ad editionē fieri faciendā ꝛ sic competunt ad diuersa. ꝛ ita tenet glo. in dicto. §. ex hoc edicto. ff. e. si quis ꝛ. l. j. in glo. hec debent apponi in instris v. sed quo iure. vel dic ꝙ vtrūq; est extra ordinariū ꝛ ideo vnū non excludit aliud vt. j. ad. l. aquil'. l. de pecoribus. iuncta. l. queadmodū. §. magistratus. ff. e. et notat̃. ff. de dā. infec. l. qui bona. §. si quis opus ol. Dñs Jaco. butri. circa predicta sic dicit aut aliquis p̄tendit interesse dominij ꝛ cessat hic titulus ꝛ habet locū lex. iij. §. penul. ff. ad exhiben. aut aliud interesse non rōne dñij quarte et tunc aut sunt ptinentia ad cōtractus vl' quasi aut ad vltimas volūtates. p̄rio casu aut cōficiuntur vel edūtur ex vi et natura ipsius de cuius natura ꝛ ptāte est ꝙ cōficiant̃ ꝛ edātur ꝛ cessat officiū ꝛ sic loquit̃. §. officio ꝛ. l. qđā. ff. e. ꝛ mandati. l. si pcur. ī p̄icipio. aut nō cōficiunt̃ vel edūtur ex vi vel natura cōtract⁹ vel quasi. ꝛ tunc aut ratione officij vt quia argentarius ꝛ tunc si mādatum interueniat nō parit mādati qua nō gratuitū sed operat̃ vt rōnē trahat ad me vt. l. si quis. §. pertinere. ff. e. ꝛ simile. ff. de neg. ge. l. si pupilli. §. Itē si quis ꝛ. §. quid ergo aut nec rōne ꝯtractus nec natura officij ꝛ tunc edunt̃ si me mandāte actione mādati ꝛ cessante mandato officio iudicis p hanc. l. cū si. Secundo casu qñ ad vltimas volūtates aut ago ꝯtra eū qui habere se negat ꝛ habet locū interdictū de tabulis exhibē. Si nō negat tūc titulus queād. testamēta aperiant̃. Jac. but. Ad predicta facit qđ no. p Inno. extra de proba. c. j. ꝛ in spec. de instro editione. §. videndū restat circa fi. §. ¶ Et ex predictis dicit dñs iaco. de beluiso. colligi solutionē duarū qōnum

1 Prima † est an tabellio teneat̃ actiōe mādati ꝯficere instrm̄ et pōt dici qđ nō q: nō facit rōne mādati ſ; rōne officij nec facit gratis. tenebit̃ ergo officio iudicis ꝛ actione in factū ad similitudinē argētarij ꝛ facit. j. l. proxi. ff. e. l. p̄tor. §. j. vbi de hoc ꝛ. l. argentarius. §. j. ꝛ ibi de hoc. immo si dolose celet punit̃ pena

2 falsi ꝛ notaui. j. de fide instr. l. ꝯtractus. ¶ † Secūda est an vsurarius vel mercator teneant̃ exhibere librū rōnū suarū ꝛ pōt dici qđ nō q: si argentarius de quo magis videt̃ q: officiū ei⁹ erat publicū nō cogitur si eo nō vtitur vel nō sint confecte mādato petentis ergo nec vsurarius vel mercator vt dicta. l. argentarius. §. j. ad exhi. l. penul. §. j. Preterea sicut propria instrumenta nō cōpellitur quis edere si non vtit̃ eis vt notat̃. j. e. l. fi. sic nec librum rōnum suarū quo nō vtitur. Sed arg. contra. ff. e. l. quedā. §. numularios ꝛ ad. l. fal. l. penult. §. fi. S; dic vt ibi ꝛ dicā. j. e. l. fi. Jac. de bel. sed de vsurario contra est q: exhibere tenet̃ vt in clementi. de vsuris. c. j. versi. ceterū ꝛ ibi vide qđ ibi notat̃ per Jo. and. bergomi est statutum quēlibet cogi ad exhibenda omnia instrumenta ꝛ scripturas siue vtatur si-

3 ue nō iurante eo qui petit qđ eius interest. ¶ † An autem credat̃ hodie scripturis mercatorū ꝛ numulariorum per se vel cōtra se tantum ꝛ an etiā fidem faciant inter alios dixi. j. de probationibus. l. rationes circa finem. ꝛ notatur per odof. ꝛ nic. j. eo. l. fi. in fine.

1 ¶ Actorū appellatione an contineant̃ oīa que acta sunt corā iudice a principio litis.
2 Acta quis cōficere debeat.
3 Acta an possint scribi per iudicē.
4 Dies annus ꝛ locus an in actis poni debeat.
5 Actorum virtus que sit.
6 Acta in vna cā iter alias personas an faciant fidem in alia.
7 Acta in vna causa ꝛ coram eodem iudice an faciant fidem in alio iudicio.
8 Confessio procuratoris an noceat dño in alio iudicio.
9 Acta in causa ciuili an faciāt fidē in nō ciuili.
10 Confessio extraiudicialis de crimine facta an noceat.

Is apud quem. De editione actorū tractat de quibus actis vide qđ notat̃ per Inno. extra de officio delegati. c. cū in iure. in fine. ¶ Oppo. qđ frustratoria sit actorū editio cū sit penes iudice; ꝛ ei est fides facienda. metu huius oppositionis legitur quinque modis vt in prima glos. ¶ Et qđ hic dicitur de iudice dicas idem in arbitro vt in speculo de instrumentorū editione. §. nunc dicamus versi. in summa notandum ꝛ ratio editionis actorum est q: ex eis veritas declarat̃ vt. j. de delato. l. ij. li. x. Ibi actorum lectio que precibus sunt intexta manifeste declarat. ꝛ pro hoc extra de probatio. c. quoniam contra falsam. ꝛ de cle. excōi. ministran. c. proposuit. §. j. ¶ Et pro declaratione. huius. l. videndum est que dicantur acta ꝛ que appellatione actorū contineantur. ¶ Quis acta conficere siue scribere debeat. ¶ Qualiter acta conficiantur. ¶ Quis edat acta ꝛ cui edantur. Et de virtute ꝛ potestate actorum. ¶ Acta cause dicunt̃ scripture facte coram iudice de aliquo negotio ad eius officium pertinente vel coram arbitro seu alio cognitionē habente probat̃. ff. de re iudi. l. acta. et ibi in glo. ꝛ. e. tit. l. actorū. j. de transactio. l. fine apud acta ꝛ. j. de re iudicata. l. gesta. ꝛ ibi notat̃ ꝛ clare ꝛ bene colligitur dicto. ca. qm̄ contra falsam extra de probatio. cum ibi notatis p inno. ꝛ hosti. ꝛ qđ de arbitrio dixi probat̃. j. de arbitris ꝛ. l. cū antea. in fine. ꝛ no. in speculo vbi supra dixi ꝛ licet gesta interdum p actis sumant̃ vt dicta. l. gesta. tamen proprie gesta dicuntur extra iudiciū acta in iudicio vt not. ff. de cura. do. dan.

1 l. de curatore. ¶ † Appellatione actorum continent̃ omnia q̄ acta sunt corā iudice a principio lit. vsq; ad sententiā inclusiue nam sententia est de actis vt dixi. s. vt lite pendente. l. secunda.

2 ¶ † Quis conficere vel scribere debeat acta dic qđ tabellio ad hoc electus. Si aūt per aliū quā per tabellionē scribantur vident̃ nō valere per dictā. l. gesta. dum dicit translata in publica monumenta ꝛ hoc innuit ibi in glos. tex. tamen dicto. c. qm̄ contra falsam. dicit qđ si tabellio haberi non potest qđ scribi debent per duos viros idoneos ꝛ ibi per inno. in glo. que incipit repete que diximus ꝛ quod valeant etiā si scribant̃ per nō tabellionē facit q: auctoritatē vident̃ habere a persona iudicis ꝛ loco iudicij ꝛ ideo dicūtur quodammodo ex archiuio pducit. j. de fide instr. aut. ad hec. ꝛ ideo etiā sine testibus valere dicuntur vt de dona. l. in dona. ꝛ notat̃ dicto. c. qm̄ contra. in gl. Si ergo videtur in fin. ꝛ ibi etiam per host. licet dicant tutius esse si testes adhibeantur ꝛ de hoc in speculo de instrorum editione. §. restat videre versi. ex premissis ergo circa mediū. Alij tamen dicunt presumtionem esse qđ ibi fuerūt testes ꝙ communiter multi sunt in iudicio. Sed vbi cōstaret testes nō affuisse qđ nō valerent cum sint publica documenta de quorū substantia est testes adesse vt in aut. vt prepo. nomen impera. §. sanci-

3 mus. † Dubitari iudi nunquid acta scribi possunt per iudice; ꝛ hoc aliquando vidi fieri in maleficijs qđ iudices in arduis p cessibus non cōfidentes de notarijs suis interdum per se scribunt acta. Sed puto qđ nō valeant per preal. c. qm̄ contra falsa. in fi. vbi dicit̃ nō credi iudici nisi quatenus ꝯstat legitimis documentis ex quo innuit̃ qđ constare debeat p scripturā alterius nō suā ꝛ ita not. ibi innoc. in dicta. gl. petere q̄ diximus ꝛ clarius de testibus. c. cum a nobis. ꝛ speculator de instrorum editione. §. satis vtiliter ver. primo. In contrarium facit. s. de magistratibus muni. l. ij. de defen. ciuitatis. l. j. ibi. acta ꝯficias per quas leges tenebat hanc opinionem ia. de rufino doc. parment̃. Sed exponi potest acta conficias. i. coram te confici facias. Primam opi. tenet iaco. de aretio. ꝛ allegat in aut. de defen. ciui. circa medium. §. ex prouinciali. ꝛ ibi in glo. Ad tollendū dubiū statutum est bergomi. qđ est acta scripta p aliū quā per tabelliones principales officiorū nō valeāt. Si iudex precipiat notario qđ scribat aliquid in actis puta testem vacillare vel similia an scribere teneatur dic qđ sic sed ꝓtestari quod hec scribit mandato iudicis vt per inno. dicto. c. qm̄ contra fal-

4 sam. ꝛ dixi. j. de appel. l. qm̄ iudices. † Sed nunquid in actis apponi debeant dies annus ꝛ locus. d. gui. de su;. dicit qđ nō est de necessitate nisi lit. conte. vt apparere possit qñ instantia sit finita vt. j. de iudi. l. properandum. Item in peremtorio vt sciatur quando possit fieri sententia: ꝛ in sententia vt sciatur si appelletur an appellatum sit. j. x. dies ꝛ vt sciat quando lapsum est tempus quadrimestre post qđ potest fieri executio vt. j. de vsur. rei iudi. l. ij. Contrarium verius credo vt in corpore aut.

vt prepo.no.impera.§.vnde sancimus.qui generaliter loquit
tam de actis quã de alijs documentis ⁊ ita hic tenet iacob.de
are.⁊ de facto seruat ⁊ ita not.in glos.dicto.c.qm̃ cõtra falsam
que incipit in quo loco.quomodo em̃ sciremus qñ essent lapsi
termini dati ad probandũ vel deliberandum ⁊ vtrũ testes.j.
dilationẽ iurassent nisi dies apponeret.¶ Quis habeat ede-
re acta dicendũ qđ cõficiens ea vt hac.l.Item quilibet alius
habens edendi facultatẽ vt.ff.de iure fisci.l.in fraudẽ.§.neqꝫ
instr̃a.Item forte aduersarius cũ hec lex indistincte loquat̃ lꝫ
in aduersario dicãt quidã idẽ in actis qđ dicet̃ in instrumẽtis
j.e.l.fi.¶ Fit aũt actorũ editio ei cuius interest vt hic.s.vt lite
5 pendente.l.j.de appellatio.l.a proconsulib⁹.de re iudica.l.se-
pe de appel.l.ab executore.§.j.⁊fi.⁊.l.sñia in pri.⁊.§.j.¶ †Vir
tus ⁊ potestas actorũ est qꝛ perpetuã obtinent firmitatem ⁊ fi
dem faciunt inter easdem personas vt.d.l.gesta.de re indica-
ta de arbitris.l.cũ antea.§.fi.de liberali cã.l.iubemus.¶ An
aũt inter alias personas vel alia cã statim subijciã.¶ Sed an
edenda sint cũ die ⁊ cõsule dicendũ qđ sic cũ sint cõmunia ⁊ita
notat̃.ff.e.l.j.in glo.hec debent apponi in instr̃is.⁊ pro hoc di
cto.c.qm̃ cõtra falsam.ibi ⁊ omnia sic conscripta partibus tri-
buãtur ⁊ ibi in dicta glo.quo loco.⁊ ita tenet.d.Gui.⁊allegat
j.de apoc.publi.l.j.lib.x.ex quo restat qđ sñia cum die ⁊ consu
le sit edenda cũ sit de actis vt predixi ⁊ notaui dicta.l.ij.vt li-
te pen.⁊ qꝛ sñia cõtinet̃ dies solutionis qui edendus est vt.ff.
e.l.j.§.diem.⁊ notat̃ de hoc in speculo de instrumentoꝝ editio
ne.§.videndũ restat ver.sed cũ dies qua solutio. Sed nunqd
attestationes testiũ contineantur appellatione actorũ videtur
qđ nõ cũ alio noĩe appellentur vt.j.de testa.l.si idẽ.cõtra pu-
to ⁊ hoc indicat glo.prima huius.l.ibi vel qnto loquitur ⁊gl.
prima dicta.l.gesta.j.de re iudi.⁊ azo in summa huius titu.§.
fi.ibi vel testificata ⁊.j.de sententijs que sine certa quantitate
l.penul.⁊ibi in glo.⁊ est expressum dicto.c.quoniã cõtra falsaꝫ
ibi testiũ depositiones.¶ De vno tangit hic glo.duas vtiles
6 qõnes de quib⁹ sicco pede trãsit.¶ †Prima est an acta in vna
cã fidẽ faciãt inter alias personas in alia cã.Et glos.hic sentit
qđ nõ faciãt fidẽ plenã sed solũ presumtionẽ per.ll.hic in glos.
allegatas.Sed qđ nullã fidẽ faciãt tenet.j.de arbitris.l.penu.
in fine.Iaco.butri.hic dicit qđ inter alias personas nõ faciũt
fidem sed presumtionẽ vt.j.res inter alios acta.per totũ quod
presumtionẽ faciãt allegat.ff.de crimine expilate hereditatis
l.res ⁊ de iureiur.l.si duo in principio.nisi diuerse persone lo-
lo eiusdẽ haberent̃ vt heredes vt.ff.fa.ercis.l.heredes.§.idem
scribit.Inter easdem aũt personas qñquidẽ mutat̃ res vel cã
dicunt quidã sicut sñia nõ obstat vt.l.cũ querit̃.ff.de excepti.
rei iudicate sic nec acta.Sed nõ est verũ indistincte qꝛ sñia lata
sup ancilla.prodest in partu qꝛ est eius sequela vt.e.titu.l.si qs
cũ totũ.§.si ancilla ⁊ de hoc latius dicet̃.j.in.ij.q.ver.sed qꝛ iu
ra.s.allegata.Vnde ipse iacob.dicit aut acta prime cause sunt
incongrue facta ⁊ in nullo valent argu.de liberatione lega.l.
petitor.Aut cõgrue ⁊ nõ pertinẽt ad aliã cãm si tñ contingat
pertinere qꝛ sunt cause contingentes siue sit sententia siue alia
acta que declarẽt proderũt in alio iudicio vt.d.l.si duo.§.iul.
ff.de iureiuran.de excep.l.fundi.⁊.l.fundũ ⁊.d.§.si ancilla.Sꝫ
si nõ sunt contingentes vel que declarent vt sententia lata in
ciuili qꝛ nõ probat in criminali nõ probat̃ sic põt intelligi.d.l.
cũ querit̃ ⁊.l.vnica cũ ibi notatis.j.qñ ciuilis actio preiudicet
criminali.sed in eadẽ re lꝫ alia instãtia certũ est qđ valẽt vt hac
l.⁊.di.l.cũ antea.in fine.j.de arbitris ⁊.ff.de ap.l.si expressim
Ja.Cy.hic dicit cũ q̃rit̃ an acta in vna cã fidẽ faciãt.in alia aut
ꝯtra eãdẽ p̃sonã aut cõtra diuersas nõ si ꝯ diuersas faciunt fi
dem qꝛ res inter alios acta ⁊c.fallit.ff.de re iudica.l.sepe.⁊ in
casibus vbi sententia facit ius.vt.ff.de statu ho.l.ingenuũ cuꝫ
ibi notatis.Itẽ cũ quis cãm hꝫ ab illo pro quo acta facta sunt
vt.ff.fami.ercis.l.heredes.§.idẽ scribit.al's incipit si cũ eo.⁊hec
vera ad plenã probationẽ sed ad presumtionẽ prosunt cum ra
tio cõnexitatis interuenit vt.ff.de iureiur.l.si duo patroni.in
principio ⁊ sic potest intelligi.ff.de cri.expila.here.l.si res. Si
ꝯtra eandẽ personã aut sunt acta ad ordinationẽ cause ⁊ expi
rãt in alio iudicio vt.ff.iudicatũ solui.l.cum lite mortua.⁊dixi
j.de iudi.p̃perandũ.§.penulti.Aut ad litis decisionẽ ⁊ tunc si
sunt dicta testium si viuunt habent locum.j.de testibus.l.cum
apud.⁊ de arbi.l.penul.§.fi.Si mortui sunt stat̃ eis sicut alijs
instrumentis ⁊ ꝯfessionibus.vt.j.de liberali causa.l.iubemus
⁊ de hoc vide qđ not.in questione barth.brix.glix.que incipit
duo fratres ex eodẽ patre.Si vero acta in vna causa producũ
tur in alia tunc aut precedens causa sic se habet ad secundam
vt exceptio rei iudicate.in prima preiudicet in secunda ⁊ acta
preiudicãt al's nõ qđ qñ interueniat no.ff.de iurein.l.duobus
§.colonus ⁊.l.si duo patroni.§.idem iul.⁊ no.j.quãdo ciuilis
actio criminali preiudicet.l.j.cy.⁊.j.plene subijciam.Sed vide
tur expressum qđ indistincte acta in vna causa ⁊ corã vno iudi
ce fidem faciant coram alio etiã alias inter personas.s.de offi.
co.rerũ priuatarũ.l.vnica.vbi acta corã illo iudice transmittã
tur procuratori cesaris qđ esset frustra nisi fidẽ facerẽt.Sꝫ po
test dici qđ ibi nõ aperit qđ fidẽ plenã faciant sꝫ transmittãtur
ad qualẽ q̃lẽ istructionẽ.vel posset dici ibi speciale fauore fisci.
Item pro predicta opinione videtur expressum in prealle.l.iu
bemus de liberali causa.Sed responderi põt vt ibi notat̃ in
glo.pro hoc etiã faciũt.ll.hic in glos.ad hoc allegate. Sed rñ-
deri potest vt glo.respondet qꝛ hoc contingit rõne connexita
tis vt faciant qualem qualem presumtionem.ad hoc facit qđ
notat̃ vt predixi in questionibus bart.brix.glix.q.que incipit
duo fratres ex eodem patre.Alia aũt solutio ex glo.qđ.ll.ille
loquãtur inter easdem personas falsa est vt ex textu earũ ap-
pareat.Pro predicta etiam opinione facit.j.de aduo.diuers.
iudi.l.j.vbi de hoc tetigi.In contrarium faciunt hic allegata
in glo.⁊videt̃ tex.⁊ glos.ff.de interro.actio.l.si filius ⁊ melius
e.titu.l.fi.⁊ ibi de hoc in glo.bene notat̃ ⁊ est textus ⁊ glo.ex-
tra de testi.c.constitu.⁊ ibi etiã per inno.⁊ de fide instru.c.in-
ter dilectos versi.nec attestationes ⁊ ibi in glo.⁊ per inno.pu-
to dici posse regulã esse qđ acta in vno iudicio fidem non fa-
ciunt in alio inter alias personas per iura ad hoc allegata et
optime extra.qui filij sint legitimi.c.causam.cum ibi notatis p̱
inno.fallit.s.de diuer.rescrip.l.j.Sed ratio quare extenditur
ibi rescriptum ad fratrem fuit qꝛ in libello precũ nominatus
erat frater vt ibi colligitur ⁊ notatur.Idem fallit quo ad qua
lemqualem: presumtionẽ in legibus hic in glo.allegatis.Itẽ
fallit in omnibus casibus in quibus res inter alios acta alijs
prodest ⁊ nocet qui notant̃ in.l.ij.j.quibus res iudicata nõ no
cet.⁊ ibi dicã ⁊.j.hac.l.versi.idem secũdum .d.dy.⁊ per azo.in
summa eiusdẽ tituli ⁊ bene per innocẽ.dicto.c.cũ cãm qui filij
sint legitimi vltra medium glo.magne.Item fallit dicta.l.vni
ca.s.de officio comitis rerum priuatarũ.Itẽ fallit.j.de petit.
he.l.fi.⁊ de le.j.l.si seru⁹ pluriũ.§.j.sꝫ dic vt in eis no.Itẽ fallit
ff.de mino.l.de etate.vbi est pulcra glo.de hoc ⁊ bene etiã no.
in questionibus bar.brix.gix.q.que incipit duo fratres.Iteꝫ
secundum quosdam acta in causa inquisitionis fidem faciunt
in causa electionis vt extra de elec.c.per inquisitionem de accu
sa.c.ad petitionem in fi.⁊ ibi in glos.no.inno.tamen ibi notat
contrarium vt extra de testi.cum in tua.quod puto verius.vt
j.subijciam versi.⁊ ex hoc.Item.fallit secundũ quosdam in cõ
fessione facta in iudicio que secundum eos fidem facit quo ad
omnes ⁊ in alio iudicio quasi contra cõfessionem.suã quis ve
nire nõ possit vt.j.de nõ nume.pecu.l.generaliter ⁊ de proba.
c.per tuas.⁊ in hoc dicunt differre confessionem ab alijs actis
quia contra alia acta multa obijci possent sed contra confessio
nem suam quis venire non potest.⁊ hanc opin.videtur tenere
inno.⁊compostel.dicto.c.per inquisitionem.de elec.vbi de ista
materia traditur per eos .Idem tꝫ speculator recitans dicta
eorum de confes.§.nunc videndum circa principium.versi.qd
de cõfessione.Sed salua pace tantorum p̃rm oppositum cre-
do fore verũ ⁊ est expressum.ff.de interro.actio.l.vlti.⁊ ibi no.
in glo.⁊ eo.titu.l.si filius ⁊.l.⁊ qꝛ.in fi.Nam quis potest in vno
iudicio cõfiteri ⁊ in alio negare vt no.j.qui potiores in pign.
habeantur aut.Item possessor.⁊ pro hoc.ff.de iureiurã.l.sed
⁊ si possessori.§.fi.⁊.l.sequenti ⁊ qꝛ confessio absente aduersa-
rio facta non tenet.vt.ff.de confes.l.certum.§.si quis absente
⁊ de hoc etiam dicetur.j.secunda questione ver.sed qꝛ iura su-
pra allegata.alios casus speciales non memini contra predi-
7 ctam regulam.¶ †Secunda qđ est vtrum acta in vna cã ⁊ co
rã vno iudice fideꝫ faciant in alio iudicio inter easdẽ personas
Et glo.hic ⁊ dicta.l.penult.j.de arbitris ⁊ vbique de hoc tra-
ctat tꝫ qđ sic ⁊ azo in summa de iudi.in fin.optione tñ data p̱-
ti in attestationibus testiũ viuentium vtrum velit eos iterum
deponere et attestationibus stare per.l.j.de testi.l.vlti.vbi de
hoc tetigi ⁊.e.titu.c.presentata extra vbi de hoc per inno.⁊.e.
titulo constitutus.⁊ ibi in glo.⁊ de proba.c.fi.⁊ibi in glo.qđ di
cit dy.esse verũ si in primo iudicio probauit qđ debuit secus
si superuacuo p̱bauit qđ sibi in primo iudicio necesse nõ erat
qꝛ tunc non prodest in alio iudicio vt dixi secũdũ eũ.j.de resti.
mili.l.qđ tempore.circa finem.Sed contra predicta videt̃ tex-
tus.ff.de excu.tu.l.spadonẽ.§.qui absolutus.Circa cuius cõ-
trarij solutionem sic notat ibi dominus dy.cum q̃rit̃ an acta
in vna causa p̱sint in alia inter easdem personas dic aut quod
probatum fuit in prima cã necessario habet esse verum in p̃nti
vt qꝛ probatũ est aliquem esse maiorem.lxx.annorum.si em̃ ma
ior erat tunc necessario sequitur qđ hodie sit maior tunc acta
in vna causa p̱sunt in alia inter easdem personas ⁊.ita intelli-
gantur

gantur iura ad hoc allegata. Si autem nō sequit̃ vere vel presumtiue qḋ probatū est in preterito esse verū in p̄nti tunc non p̄lunt ēt inter easdē p̄sonas ita loquit̃. §. q absolutus. ibi em̄ p̄bauerat de numero liberoꝝ vel tutelaꝝ ꝛ pōt esse qḋ mō non h̄z tot liberos vel tutelas vt ibi notat̃. sed salua pace. d. dy. §. ille qui absolutus nō loquit̃ inter easdē p̄sonas qḋ innuit patenter tex. dū dicit ad remissionē alterius curationis vel creationis ex quo apparet qḋ vocatus erat ad curationē alterius persone quā illius ꝯ quā p̄bauerat excusationē. Si em̄ iterū vocaret̃ ad eiusdē persone curationē nō est dubiū qḋ tut⁹ eēt exceptione rei iudicate. Itē videt̃ expressum qḋ acta nō faciāt fidē in alio iudicio etiā inter eosdē. ff. iudicatū solui. l. ij. ꝛ ibi in glo. Sz ibi sic no. dn̄s dy. quedā sunt q̄ spectant ad cause decisionē vt cōfessiones ptiū dicta testiū p̄ductiones instr̄oꝝ ꝛ sim lia. ꝛ ista nō p̄eunt pereūte instantia imo fidē faciūt inter easdē p̄sonas in alia instantia vt hic in glo. ꝛ. s. dixi quedā que p̄tinēt ad cause ordinationē vt libelli datio litis cōte. ꝛ similia ꝛ illa p̄eunt cū instantia ꝛ ita loquit̃ lex. ij. iudi. solui. ꝛ glo. ibi posita ꝛ eo. titu. l. iij. licet glo. ff. que in frau. creditoꝝ. l. ij. §. fi. que incipit cū potuit litē cōtestari teneat attestationes testiū cū instantia perire. Sed qḋ prius dixi verius est ꝛ illa glo. cōmuniter reprobat̃. ꝛ de hoc dicet̃. j. de iudi. l. p̄perandū. §. ꝛ si quidē. Idē pōt dici si iudex moriat̃ vel alius in locū eius subroget̃ qꝛ acta corā predecessore valebūt corā successore vt. di. l. properandū. §. si aūt in medio ꝛ. ff. de iudi. l. mortuo iudice. sz tunc nō est proprie aliud iudicium sed idem arg. ff. de iudi. l. p̄ponebat̃. Testes etiā recepti in alieno districtu ex cōmissione iudicis ordinarij faciunt fidē corā eo. vt. j. de fide instru. auctē. apud eloquētissimum. Idē possumus dicere qn̄ persone finguntur eedē iuris fictione vt heres ꝛ defunctus. instantia eniz ꝛ acta cū defuncto traseunt et fidē faciūt cū heredibus. ff. de iudi. l. tā ex ꝯtractibus de re iudica. in summa. §. si quis ex edicto cū si. ¶ Itē f̄m dn̄m dy. in singulari successore vt si lite pēdente in hipotecaria vendidi alij qḋ possum qꝛ nō est vitiū litigiosi vt. j. de liti. l. ij. ꝛ aut̃. litigiosa. Attestationes ꝛ etiā sn̄ia cōtra me lata nocebit emtori qḋ est bene notandū. ꝛ ita tenet ipse. d. dynus in quadā qōne in qua de facto cōsuluit de qua habebit̃. j. de quibus res iudicata nō nocet. l. ij. ꝛ hoc pro tāto est qꝛ res transit cū sua cā vt. l. alienatio. ff. de cōtrahen. emti. ꝛ emtor ꝛ venditor quo ad hoc fingunt̃ eadem persona vt. eo. ti. l. dolia. §. in eū. de re. iur. l. inuitus. §. plerumqꝫ. ꝛ. l. in his. §. nō debeo dn̄s iac. de are. circa predicta sic distinguit aut scd̄a qḋ habet eandē impugnationē ꝛ originē cū prima tunc prosunt ꝛ obsunt acta in vna cā in alia vt. ff. de iureiurā. l. si duo. §. idē iul. ꝛ ad hoc ēt adducit. j. ad. l. iul. de vi. l. si quis ad se fundum Si vero alia sit origo scd̄e cause tunc pōt dici qḋ nō p̄sint nec obsint vt. d. l. fi. ff. de interroga. act. ꝛ de excep. rei iudi. l. cū q̄ri tur. Nec ob. ff. de interroga. act. l. si fili⁹. qꝛ ibi nō r̄one r̄n̄siōis sed ratione aditionis quā per respōsionez percipimus ab om nibus conuenitur vt notat̃ eod. titu. l. fi. Itē nō obstat. ff. ad. l. aqui. l. inde neratius. §. si dolo. j. eo. titu. l. ex morte ꝛ qn̄ ciuilis actio criminali preiudicet. l. vnica. vbi de hoc per cy. ꝛ videt̃ te nere qḋ reo prosint actori nō quibus dicitur qḋ sententia lata in ciuili nihilominus ex eadē causa agitur in criminali ꝛ sic ap paret qḋ sententia que est de actis nō prodest nec obest. Sz in illis. ll. fuit simpliciter sententia absolutoria vnde non est actio peremtoria licet obstet exceptio vt. ff. de condi. indebiti. l. iul. Secus vero est in alijs actis que tangunt negotiū vn̄ ista secū da causa ducit originē. Item secus in sententia que tangeret negotiū puta qꝛ esset sic lata. absoluo tytium qꝛ non fecit tale delictū vel condemno qꝛ fecit tale delictum. Nam in his casib⁹ cū sententia pro veritate accipiat̃ vt. ff. de reg. iur. l. res iudica. tunc in secunda causa que trahit originē a prima bene proderit ꝛ oberit vt dicetur in dicta. l. vnica qn̄ ciuilis actio Iacob. ꝛ dicaz. j. statim in questione an acta in causa ciuili fidem faciāt in criminali. Sed qꝛ iura supra allegata ad probandum quod acta vnius iudicij fidem faciant in alio inter easdē personas vi detu r hoc concludere esse verum quando mutatur iudex vel instātia. ¶ Dubitari vidi quid si mutata est res vel causa agē di verbi gratia egi contra te tanquā cōtra heredē patris tui ad. x. ex cā mutui. confessus fuisti te heredē ꝛ condēnatus ad ipsa. x. ago iterum contra te peto centum ex causa venditiōis negas modo in isto iudicio te heredez patris tui ꝛ ego produ co cōfessionē per te factam in alio iudicio vel probationes cō tra te super hoc factas nūquid sufficiāt in isto iudicio. si inhereamus huic glo. qḋ acta in iudicio fidē faciunt in alio indistin cte inter easdē personas questio sopita est. ꝛ pro hac opiniōe qḋ quidē faciant facit p̄ealle. l. si filius ꝛ. l. vlti. de interro. act. vbi dicitur qḋ habetur pro herede quo ad interrogantes. Sz

ibi nō apperit vtrū in iudicio vel alio vel si agat̃ ex alia re vel causa pro hac etiam opinione facit opinio inno. compo. ꝛ speculatoris quā. s. recitaui versi. Item fallit secundū quosdā in confessione licet eā ibi reprobauerim. Itē pro hac qꝛ si semel est doctū qḋ sit heres non desinit esse heres vt. j. de repu. here. l. sicut ꝛ pro hoc etiā. ff. de iureiur. l. si duo. §. si quis iurauerit. Sed dici posset ideo ibi contingere qꝛ vēditio sine pretio esse nō pōt. In cōtrariū faciunt iura. s. allegata qḋ fidē nō faciāt maxime dicta. l. cū queritur cū. l. sequēti. de excep. rei iudicate vbi actori agenti ex alia re vel cā nō obstat exceptio rei iudicate ergo multo fortius cā vel re mutata acta obstare nō debent reo qꝛ nō debet actori licere qḋ reo nō liceat. ff. de regu. iur. l. nō debet. ꝛ qꝛ fauorabiliores ꝛc. vt eo. titu. l. fauorabiliores ꝛc. ꝛ pro hac opinione bene facit extra de or. cogni. c. ij. §. verum cum ibi notatis per her. ꝛ inno. qui de hoc ibi late notāt in gl. sic em̄ fertur sententia ꝛ in glo. vlti. ꝛ idē tenet ipse inno. extra de testibus. c. veniens. ij. in glo. mirū videtur vbi etiam de hoc satis tangit ꝛ eo. titu. cum in tua in glo. nunquid si mortui ꝛ ar chi. iij. qōne. j. in summa in glo adde vt. ff. qḋ metus cā vbi reci tat ꝛ approbat predicta notata per inno. ꝛ hanc opi. puto veram qꝛ mutare re vel causā nō facit fidē etiam inter easdem p̄sonas credo tamen qḋ faciāt qualēqualem presumtionem vt s. dixi in alia questione ꝛ de ista materia tangit̃ in margarita de confess. ver. sed an confessio ꝛ in quadā qōne dn̄i ric. quā tā gam. j. si ex falsis instrumentis. l. fi. ꝛ incipit ex forma statuti te netur rector ꝛ cy. eam tangit. j. qui accu. non p̄nt. l. j. ¶ Ex pre

8 dictis superuacua est questio † vtrum confessio procuratoris noceat domino in alio iudicio qꝛ ex quo propria nō nocet nec procu. ꝛ ita notat̃ per composte. extra de electiōe. c. statuimus in glo. quid si ad papam ver. tutius tn̄ ꝛ dicto. c. per inquisitio nem de electio. in fi. ꝛ per specu. de confes. §. nunc videndū ver. sed nunquid confessio procura. in casibus aūt in quibus cōfes sio propria preiudicaret ꝛ confessio procu. vt. ff. ad. l. aquil. l. p̄ inde secūdo. §. j. ꝛ ibi notatur ꝛ extra vt lite nō conte. c. primo Predicta vera sunt actis confectis coram iudice competenti al's non facerent fidem in alio iudico vt notat̃ per rofre. dicto titulo de vtili certi condi. ꝛ notatur per inno. ꝛ compost. dicto c. per inquisitionē. de electio. ꝛ per eundem inno. c. ad petitionem. extra de accu. licet her. ibi sentire videatur contrariuz de

9 hoc tamen dicet̃. j. ne de statu defunctoꝝ. l. si pater. ¶ † Addo restat querere vtrum acta in causa ciuili fidem faciant in crimi nali ꝛ econtra dn̄s osbertus cremonen̄. famosus doctor dicebat. Aut primo actum est criminaliter ꝛ probatum est ꝛ tunc fidem faciunt in ciuili. Sed nō econtra qꝛ in criminali requirū tur pleniores p̄bationes. vt. j. de probationibus. l. sciant ꝛ ita etiā tenet glo. ad. l. iul. de vi. l. si quis ad se fundum que incipit qualiquali presumtione in fi. ꝛ ad hoc bene facit. ff. de tabu. ex hibend. l. locum. §. si quis dolo ibi admissum eius ꝛc. Sed hec solutio non videt sufficere qꝛ in ciuili bene possent esse ita clare probationes qḋ sufficerent etiā in criminali puta per duos vl plures testes omni exceptione maiores ꝛ sic magis est notare accidentiam facti quam questionem soluere sed qḋ faciant fidem in criminali videtur expressum. j. de condit. ob tur. cām l. qui euitandi vbi cōuentus conditione ob turpē causam con demnat̃ ciuiliter ad restitutionez pecunie ꝛ criminaliter crimi ne cōcussionis. Sed eam intelligas vt. j. subijciā. ad idē bene facit. ff. de calū. l. penul. ff. de of. prefe. vigi. l. fi. j. de seruis fugitiuis. l. quicunque. in fine. Sed ibi nō est causa ciuilis ꝛ criminalis licet seruo priuetur sed ciuilis tn̄ ad hoc etiam facit qḋ dicitur crimina vndecūqꝫ claruerūt puniri. xxiiij. q. vlti. c. ecce Sed responderi pōt vt ibi notat̃ vel qḋ loquat̃ in crimine no torio vel de quo constabat per denuntiationem ꝛ probatiōes legitimas. Itez p̄ eadē opinione facit. j. de ordi. iu. l. fi. ꝛ de or. cogni. l. iij. vbi acta ꝛ sententia lata super ciuili parat exceptio nem in criminali vt. j. de adul. l. quoniam alexandrum. Sed re sponderi potest qḋ illud ideo contingit quia sententia lata su per statu facit ius quo ad omnes ꝛ qꝛ qḋ ciuilis ibi erat preiu dicialis ad criminalē. Itē ad idē facit. j. de fide instr̄oꝝ. l. fi. in fine. vbi sententia lata super falsa exceptione preiudicat accusationi de falso. Sz aliter intelligi debet. l. illa vt statiz subij ciā. Item pro eadez opinione facit. j. de calum. l. j. vbi iudex ex actis in primo iudicio punit calumniatorē ex officio suo. Sed speciale est vt ibi no. Item videtur expressum qḋ acta cause ci uilis faciant fidē in criminali ꝛ ecōtra etiā inter alias p̄sonas Naz dānatus de publico crimine infamis est vt. ff. de publi. iu di. l. infamē. ꝛ in multis alijs casibus damnatus infamis effici tur vt. ff. de his qui not. infami. l. j. ꝛ infames a testimonio repelluntur. ff. de testi. l. iij. §. lege iul. si ergo sn̄ia que facit quem infamez repellit eum a testimonio in quacunqꝫ cā ergo fidem

etiam facit inter alias personas.ad hoc dicunt quidam spāle
esse in sn̄ia illa ex qua quis efficitur infamis quasi trahat secū
executionē sicut sn̄ia excōicationis ⁊ ita sn̄ia nō est cā principa
lis.Sz effectus qui sequit̄ ex ea.s.infamia vel posset dici qd̄ ista
sn̄ia fertur sup statu q2 fama est illese dignitatis status vt.ff.de
var.⁊ extꝛ.cogni.l.cognitionū.§.estimatio.⁊ iō facit ius quo
ad oēs vt.ff.de statu homi.l.ingenuū.Item qd̄ acta in cā cri⸗
minali fidē faciant in ciuili ꝓbat̄ dicta.l.res.ff.de crimi.expi.
here.vbi de hoc in glo.⁊ per Jaco.de are.⁊ ad fil.in cognitio
ne.⁊ ibi in glo.⁊.j.si ex falsis instr̄is.l.ij.⁊ fi.vbi sn̄ia in crimina
li lata facit retractari sn̄iam latā in ciuili.Sed ibi ope restitu⸗
tionis de hoc ēt dixi.j.de aduo.diuer.iu.l.j.qd̄ videas.Quid
ergo pro veritate tenebimus mihi satis dubiū videt̄ nec plene
traditū per glo.vel doctores.gl.eñ de hoc succincte tangit di
cta.l.res ⁊ dicta.l.si quis ad se fundū.j.ad.l.iul.de vi ⁊ specula
tor in speculo de inquisitione.§.nūc videndū circa princi.ver.
quid si actum.pro pleniori indagine veritatis puto aduerten
dū q2 interdū agit̄ de crimine ciuil'r in modū exceptionis.⁊tūc
vtrū probato crimine ex talibus ꝓbationib9 quis possit ⁊ de
beat puniri.glo.videt̄ sentire qd̄ regulariter nō nisi in quibus
daz specialibus casibus vt notat̄.ff.de adul.l.ij.§.si publico.sz
certe rō specialitatis in dictis casib9 forte assignari nō posset.
¶ Et cōtra predictā glos.facit multum prealle.l.vlt.j.de fide
instru.vbi obiecto crimīe falsi in modū exceptiōis acta ⁊ sn̄ia
preiudicium faciūt in accusatione de falso. Sed rn̄deri posset
ad.l.illam ⁊ intelligi vt not.j.ad.l.aquil.l.ex morte in fi.magne
gl.ſm quē intellectū faceret.l.illa ꝓ opinione contraria.s.qd̄
acta in ciuili causa nō facerent fidem in criminali.⁊ de hoc etiā
notaui in dicta.l.fi.ſm Jaco.de are.Itē qd̄ fidē faciant in cri⸗
minali videt̄ expressum dicta.l.quicūq3.j.de seruis fugi.⁊ ex⸗
tra de electione.c.per inquisitionē vbi de hoc satis notat̄ per
ber.Inno.host.⁊ cōpost.⁊ p eosdē extra de cōfes.c.ij.⁊ de fide
ins.c.peruenit.de purgatione cano.c.inter.per arch.xxxiij.di.
laici.ij.q.j.in primis ⁊.c.multi extra de iureiu.c.fi.li.vj.Inno.
de accu.c.qualiter ⁊ qñ.ij.⁊ ber.extra de rescrip.mandatū.nic.
de matarellis de his qui not.infa.l.lucius.In cōtrariū paten
ter facit qd̄ ꝓbatio crimine in modū exceptiōis ex talibus ꝓ
bationibus quis nō puniat̄ extra de ordine cognit.c.cū dile⸗
ctus.de excep.c.j.in fi.cū ibi notatis per ber.Innocē.et alios
¶ Circa qd̄ dn̄s ol.distinguebat ⁊ ita etiā sentire finaliter vi⸗
dent̄ ipsi ber.⁊ Inn.q2 aūt crimen obiectū in modū exceptio⸗
nis cōtingit negotium principale puta petebas a me decē ex
instr̄o quod dico falsum in modū exceptionis vel dicebas me
occultasse seruū tuū fugitiuū ⁊ ego excipiebā te maliciose eū
misisse ad domū meā.vel petebas electionē cōfirmari ⁊ ego ex
cipiebam te simoniace electū.in predictis casibus ⁊ similibus
crimine ꝓbato p modū exceptionis ꝓbationes fidē faciūt ēt
quo ad penā iponendā.⁊ ita intelligant̄ iura ad hoc adducta
⁊ de hoc etiā not.speculator de instr̄orū editione.§.postremo
circa finē ⁊ de criminibus in modū exceptiōis ꝓpositis ⁊.j.de
accu.l.ea quidē ⁊.xxiiij.qōne vlti.c.tue in glo.licet in exceptio
ne falsi instrumēti glo.videat̄ sentire cōtrariū in dicto.§.si pu
blico.⁊ prealle.c.per inquisitionē.⁊ de cōfessis.c.ij.Si' aūt nō
contingat negotium principale vt q2 petis a me.x.⁊ ego exci⸗
pio te excōmunicatum vel bannitū vel infamē vel similia vel te
stes q ꝓducunt̄ excipio criminosos vel periuros ⁊ ꝓbo tūc ta
les ꝓbationes nō sufficiunt ad penā īponendā ⁊ ita intelligat̄
preallegatū.c.cū dilectus.§.verū de ordine cogniti.cū fi.⁊ ista
sol.colligi videt̄ ex textu prealle.c.j.extra de except.in fine.de
hoc no.p iac.de are.⁊ cy.j.de seruis fugitiuis dicta.l.quicūq3
§.j.ad.l.corne.de fal.l.vbi per cy.Si vero de crimine cognitū
est ciuiliter per viā actiōis ⁊ querat̄ an ex tali iudicio sufficiāt
⁊ probent in accusatione criminali dicendū q2 aut actū est de
re familiari aut nō primo casu reprobata opinione placēt.qui
distinguebat inter sn̄iam absolutoriā ⁊ cōdemnatoriā dicēdū
est ſm verā opinionē io.⁊ az.qd̄ acta in ciuili nō preiudicāt in
criminali nec econtra vt notat̄ in dicta.l.vnica qñ ciuilis actio
criminali preiudicet ⁊ clarius dicta.l.ex morte.j.ad.l.aquil.et
satis bene.ff.vi bonorū.rapto.l.ij.§.j.in gloss.placet dicit.Si
vero non sunt de familiari sc3 ambe sed ciuilis ⁊ criminalis ꝓ
ponunt̄ solū ad vindictā tunc lata sn̄ia in vna parit exceptionē
rei iudicate in alia vt.ff.de iniuri.l.pretor.§.j.qd̄ dixi vbi agit̄
de re familiari verū est nisi sn̄ia foret lata super ipso facto vt di
xi.s̄.in distinctione domini iac.de arena.cuius etiā opinionez
approbat dominus dy.in.l.si quis cum totū.§.plane.ff.de ex⸗
cep.rei iudicate ⁊ hoc etiā innuit glo.prima.ff.de condi.inde.
l.iul.Nec dicat aliquis me vagari extra terminos preposite q̄
stionis quasi questio querat vtrum acta fidem faciant ⁊ allega
ta tangant vtrum sn̄ia preiudicet vel non.Nam sicut dictū est
sententia est de actis ⁊ ideo si preiudicat vel nō idem pōt dici
de alijs actis immo fortior est sn̄ia quā alia acta ita quod ar⸗
guere de sn̄ia ad acta satis cōsonum videt̄ licet.d.iaco.de are.
videat̄ cōtrarium īnuere in sua distinctione.s̄.posita vbi videt̄
differentiā facere inter sn̄iam ⁊ alia acta.Videt̄ ergo determi
nādo ex predictis concludi qd̄ crimine probato per exceptio⸗
nem que contigat negotiū principale vel vbi lata sententia in
vna preiudiciu3 fiat in alia qd̄ acta tunc in ciuili preiudicēt ⁊ fi
dem faciant in criminali ⁊ ecōtra al's nō.⁊ ꝓ hoc bene facit.ff.
de his qui no.infa.l.lucius ⁊ qd̄ nota.l.di.c.ex penitētibus in
glo.magna in fi.⁊ ibi aliquid per archi.⁊ per gofre.in summa
de tempor.ordi.§.penul.⁊ qd̄ al's fidē nō faciāt apparet q2 ad
aliud agit̄ in ciuili ad aliud in criminali ⁊ multa possent obijci
cōtra testes ⁊ probationes in vno q̄ nō potuissent in alio ⁊ ꝓ
hoc facit tex.⁊ glo.ff.de testi.l.iij.§.idē diuus.Restat ergo re
spondere ad.l.qd̄ euitandi.j.de cōdi.ob tur.cām.que videtur
multum predictis obstare ⁊ dici pōt qd̄ quatenus ibi dicit̄ cri
mē concussionis multum remanere nō debere verū est q2 pu⸗
nietur extra ordinē officio iudicis ⁊ hāc opi.videt̄ innuere in⸗
no.prealle.c.ij.extra de confess.in gloss.vlt.circa finē qd̄ forte
nō est bene dictū q2 ex quo proditū est remediū ordinariū ac⸗
cusationis de crimine cōcussionis qd̄ iudex ex officio nulla in
quisitione precedente possit punire nō videt̄.Alij dicunt qd̄
si in ciuili probationes sunt ita clare qd̄ sufficiant in criminali
tunc ex ipsis probationibus possit iudex ꝓcedere ad pene im
positionem ⁊ ita intelligat̄ dicta.l.qd̄ euitandi.⁊ hoc innuit ibi
textus dū dicit indubia probationū luce.Verius tñ puto qd̄
quatenus ibi dicit̄ crimē concussionis inultū non remanere ve
rum sit accusatione super cōcussione proposita ⁊ ita sentit gl.
ff.de concussio.l.j.Sed licet plenam fidē nō faciāt nisi secūdu3
qd̄ predixi presumtionē tñ faciunt vt predixi ⁊ bene probatur
in prealle.l.locū.§.j.ff.de tabulis exhiben.cy.dicta.l.vnica qñ
ciuilis actio in fine tenet qd̄ in fauorem rei faciant fidem acto⸗
ris non vt ibi dixi ver.querit̄ etiā.¶ Vidi etiā dubitari si te⸗
stis interrogatus vtrum sit criminosus vel infamis rn̄det qd̄
sic vel etiam cōfiteat̄ se aliquod crimē speciale perpetrasse vtꝛ
iudex ex tali confessione possit eū punire dic ꝙ nō vt prealle.
c.extra de excep.in fine ⁊ dicto.c.cū dilectus d̄ ordine cognitio
num ⁊ notatur per inno.dicto.c.ij.de confessis.nec tenetur te
stis de hoc interrogatus respōdere vt notatur.e.c.j.de excep.
10 ⁊ de tes.c.cum causam.j.¶ † Vltimo de ista materia q̄ro vtrū
confessio extraiudicialis facta de crimine preiudicet canoniste
videntur tenere qd̄ sic ⁊ facit fidem plenam vt not.extra de ex
ces.prela.c.quam sit graue.et per inno.dicto.c.per inquisitio⸗
nem de elec.in glos.magna vltra principium licet contrarium
videat̄ innuere in dicto.c.quā sit graue.Doctores iuris ciui⸗
lis tenent qd̄ non faciat nisi semiplenā probationē ex qua pos⸗
set torqueri vt.ff.de adul.l.capite quinto.⁊ ibi in gloss.sed ibi
erat etia3 deprehensus in crimine vnde forte simplex confessio
nō preiudicat sicut nec in ciuili ad obligandū vt notatur in.l.
generaliter.j.de nō nume.pecunia.¶ In glo.j.ibi.l.eos.⁊ ista
fuit antiquorū lectura qd̄ locū haberet hec lex solum in cā ap
pellationis quā reprobat odo.q2 licet hic ibi dicat̄ qd̄ in cā ap
pellationis eduntur acta non sequit̄ qd̄ nō in cā principali ta3
ex generalitate huius.l.quā.l.ij.s̄.vt lite pen.⁊ ideo verior est
lectura Jo.⁊ az.In eadē glo.in fine.Sumitur etiā alijs mo⸗
dis res vt hic no.per odo.⁊ notaui in alphabetu sub litera.R
dictione res.Nam nomē rei generale est vt.j.si cer.peta.l.j.§.
rei quoque.¶ In gloss.officio ibi vel conditione ex hac.l.de
hoc dic vt dixi.s̄.l.prox.Ibi ſm diuersas positiones immo se
cundū quālibet positionem ⁊ sibi actori ⁊ reo facienda est edi⸗
tio qñ expedit vt p3 in precedenti glo.¶ In.e.gl.ibi.l.ne qs⸗
quam hoc qd̄ sequitur ponitur ad soluendū cōtrarietatē.§.
diuus.⁊.l.ne quisquā.nō ad solutionem huius.l.q2.s̄.solutu3
est.s.qd̄ hic loquit̄ de actis.⁊.§.diuus ⁊.l.ne quisquā de instru
mentis ol.¶ In eadē glo.ibi ad veritatem inueniendam.ad
hoc sepe allegatur concor.qd̄ iudicantē oportet cuncta rima⸗
ri.xxx.q.vlti.iudicantē ⁊ ibi in glo.⁊ per arch.⁊.j.de iudi.l.iu⸗
dices.ff.de interroga.act.l.vbicūq3 ⁊ extra de testi.c.cu3 cām
primo ⁊ ibi bene notat̄ de hoc per inn.⁊ ad hoc bene in auctē.
vt defuncti seu funera in princi.col.v.hoc tamen facere d3 mō
legitimo ⁊ a iure concesso tam in ciuili quam in criminali īmo
pro veritate inuestiganda si aliter inueniri non potest accipiū
tur in testes alias prohibiti vt domestici ⁊ serui vt dicetur.j.de
rep u.l.consensu ⁊.xiiij.q.ij.quāquā ⁊ minores vt hic in glo.l3
al's repellant̄ vt.ff.de testi.l.iij.§.lege iul.⁊.l.inuiti.⁊.l.sequenti
⁊ ita ēt t3 gl.qd̄ minores admittentur si aliter veritas haberi
nō pōt.j.de iura.calū.l.j.in fi.in vltima gl.⁊.l.ij.§.qd̄ obserua⸗
ri in gloss.que incipit ex hoc ⁊ per azo.in summa huius titu⸗
li.§.

li.§.item iurant tutores.lȝ alias repellant̄ vt dixi ⁊ notatur in summa de testi.§.item repellunt̄ impuberes.⁊.xxij.q.vlt.c.par uuli.⁊ ibi satis in glo.⁊ dixi ēt de boc.s̄.de pci.impe.offerē.l.j. ¶ Ueritas est tāte auctoritatis qḋ sibi cedit ꝯsuetudo.viij.di. veritate.⁊ prefert̄ opinioni vt ibi in glo.⁊ plene notat̄ in glo.⁊ per Jnno.ex̄ de bigamis.c.nup.⁊ in oībus veritas primatum obtinet:⁊ a quocūqȝ preferēda est.ij.q.viij.c.queritur.vn̄ dicit Aug.in ſmone de assumtiōe ꝙ auctoritas sine veritate nō va let. ¶ Jtē opinio pōt esse vera ⁊ falsa.veritas aūt incōmutabi lis ⁊ indissolubilis est ſm Dionysiū. Turpe est em̄ si nugas se quamur ⁊ fonte v̄itatis omisso ad opinionū riuulos recurra mus.de ꝯse.dist.iiij.sicut in sacramētis.⁊.j.de accusa.l.singuli. et ideo dr̄ qḋ veritas non q̄rit angulos ſȝ se publice exhibet in plateis. ꝓ boc ex̄ de scismaticis.c.ad succidēdos.ꝑma colūna. lib.vj.⁊ alibi veritas sepe vulnerat̄ ſȝ finaliter mori non pōt. et ideo iurisconsultus ait veritati semp locū fore al's supfore.ff. de ꝓba.l.fi.in fine.⁊ ideo Aug.sic diffiniuit veritas est id qḋ est.i. qḋ subsistit:vt notat Arch.de ꝯsecr.di.ij.corpus xp̄i.vbi de ve ritate pulcra notat aliter tn̄ diffinit̄ veritas in aut̄.de fide istru. circa pn̄.in glo.vbi diffinit̄ v̄itas ⁊ falsitas ⁊ alibi dicit fides ve ritatis v̄borū adminicula nō desiderat.j.si vt ab here. se absti. l.j.vbi de boc aliqd tetigi ⁊ alibi dr̄ fides veri a calūnia te defen dit.j.de iniur̄.l.si nō cōuicij. Jtē falsa demōstratio v̄itatem nō mutat.s̄.de iur.⁊ fac.igno.l.cū falsa.vbi de boc plene dixi. ve ritas em̄ valet ⁊ inalescit ⁊ viuit ⁊ obtinet in secula seculoꝝ.viij dist.c.ꝯsuetudo.in fine. ¶ Jn eadē gl.ibi ꝑ vtraqȝ parte h̄ de beret allegari autē.sed iudex.que.j.allegat̄.⁊ dic de boc vt ibi notaui. ¶ Jn eadē glo.ibi de calumnia nō iuret. vt.j.de iura. calum.l.ij.§.qḋ obseruari. ⁊ ibi in gloss. ⁊ per Azo. in summa eodē titulo. Jtem iurant tutores.

1 Actio an sit ius vel factum.
2 Libellus quot modis sumitur.
3 Libellus quid continere debeat.
4 Libellus qualiter porrigatur ⁊ recipiatur.
5 Libellus qualiter concipiatur.
6 Plures in vno libello an possint conueniri.

Edita. Jsta lex famosa est ⁊ de vtili tractat ma teria.s.de ꝯceptione libelloꝝ de q̄ mul tos libros fecerūt antiqui⁊ materia bui⁹.l.in multis locis sparsa est ⁊ ideo eam colligam clarius ⁊ latius quā glo. ¶ Et breuiter bec lex tria dicit. Primo quis sit effe ctus editionis actionis ⁊ in boc ꝓuidet reo. Scḋo licere emen dari. Tertio mutari ⁊ in bis duobus prouidet actori. ¶ Effe ctus ergo editionis actiōis est q2 speciem litis future demon strat boc est instruit reum babeat cedere vel cōtendere.vt.ff.e. l.j.in prin.⁊ ista actionis editio potest emēdari sicut bic babet̄ in tex.⁊.j.declarabo. ¶ Et dn̄s Frāci.accur.legabat literā boc modo edita actio spēm future litis demonstrat prout editi ꝑ petui mouet auctoritas quā emendare vel mutare licet prout ius dicentis decernit equitas ⁊ referebat singula singulis: vt predixi. ¶ Alij aūt ista verba ꝓut edicti ⁊c. referūt solum ad emendationē ⁊ mutationem. Ego aūt puto ad omnia referri. Nam edictū perpetuū ⁊ iudicis auctoritas v̄satur circa omia. Primo circa editionē actionis q2 si inepte edatur edictuȝ per petuum repellit.vt.ff.si messor falsuȝ modū dixerit.l.j.⁊ iudex etiā.vt.ff.de asser.l.j.⁊ ibi no. Operat̄ etiā edictum ꝑpetuum⁊ iudicis auctoritas circa emendationē ⁊ mutationē:vt bic i gl. et.j.subijciaȝ. ¶ Primo ergo declaremus primā partem que obscure per glo.traditur. ¶ Pro cui⁹ declaratione q2 de edi tione actionis tractatur. Primo aduertendū est quid sit actio quo ignorato de eius editione male scire possemus. Est auteȝ actio:vt babetur institu.de act.in pn̄.⁊ ibi in glos.⁊ latius per dn̄m Dy.in lectura sua illius tituli.⁊ bene per Azo.in summa bui⁹ tituli.⁊ in pn̄.⁊.§.j.qḋ videas cū sequenti.§.quia bene fa
1 ciunt ad declarationē buius.l. ¶ † An actio sit ius vel factuȝ Cy.bic diffuse disputat ⁊ finalit̄ tenet opi.glo.qḋ sit ius. ⁊ dy. institu.de actio.in pncipio. ¶ De editione actionis realis et vtrū cā remota sit exprimenda in ea satis notat bic Cy.⁊ nota tur in glo.ff.e.l.j.⁊ per Dy.dicto titu.de act.⁊ de excep.rei iu dicate.l.⁊ an eadē.§.actiones. Jbi etiā notatur per Dy. an de beā dicere qḋ res sit mea ⁊ de p̄senti an sufficiat dicere qḋ fuit quasi bodie p̄sumatur ⁊ per eum institu.de act.§.j.qḋ videtur tenere bic Cy.qui de boc satis notat. ¶ Et sumitur bic nomē actionis large ꝓ reali ꝑsonali ⁊ iudicis officio. vt.ff. de actio. ⁊ obli.l.actionis v̄bo.qḋ dic vt notatur.ff.e.l.j.in pncipio.⁊ de interrog.act.sup rubrica. ¶ Oppo. ꝙ nō sufficiat actiōis edi tio nec demōstret spēm future litis qḋ patet in vniuersalibus

et generalibus.⁊ ideo dic ꝙ edēda est cū comitantijs suis que sunt res ⁊ cā:vt notatur.ff.e.l.j.in principio glo.i.vt exinde.et in summa buius tituli versi.ſȝ dicet aliquis.⁊ plenissime in spe culo de actione seu petitione.§.sequitur videre.⁊ per totū titu lum de materia buius.l.satis tractatur. ¶ Oppo.qḋ actio nō sit edenda q2 ꝑ editionē rei ⁊ cause babetur effectus editionis actiōis.⁊ dic vt no.dicta glo.⁊ extra de iudicijs.c. dilecti filij. et.c.examinata.⁊ dicto titulo de actione seu petitiōe.in pncip. et per Az.in summa ver.dicet quis.⁊ Rof. in libello de actio ne edēda ⁊ titulo sequenti de causa agendi edenda. Uel posset dici qḋ bic sumitur actionis editio pro libello bene ⁊ apte con cepto quia demōstrat spēm future litis ⁊ instruit aduersariū babeat cedere vel ꝯtēdere.vt.ff.e.l.j. ¶ Et no.qḋ dicit actio et nō actiōes q2 in pluralitate actionū nō edit sed eligit qḋ dicvt ff.de tributo.l.qḋ in beredē.§. eligere. ¶ Et q2 sicut dixi edi tio actionis bic sumit̄ pro libello apte concepto et materia li bellorum continua est primo queritur quid sit libellus ⁊ vn̄ di catur qḋ dicvt notatur ꝑ Rof.circa pncipium libelli sui titulo quid sit libellus.⁊ in speculo de libellorum conceptione.in pn cipio.⁊ extra de libelli oblatione.c.j. ¶ Quot sint species libel
2 lorum in speculo.e.tit.§.spēs. ¶ † Quot modis accipiatur li bellus.eo.tit.§.quot modis.⁊ per Rof. rubrica quot modis. ¶ Quo loco ⁊ apud quos offeratur ⁊ qn̄ per Rof.quo loco ⁊ apud quos offeratur.⁊ in spec̄lo dicto titulo.§.nūc videamus qn̄ ⁊ vbi.⁊ dicto.c.j.de libelli oblatione.⁊ de ista materia libel lorum satis notat Od.in additionibus suis positis in summa Azo.buius tituli ⁊ in lectura sua super bac.l. a quo offerat̄ li bellus ⁊ cui dicto.c.j.⁊ per Rof.rubrica a quo offeratur. ⁊ cui et in speculo dicto titulo.§.restat videre a quo ⁊ cui.⁊ ꝑ Odo.
3 dictis additionibus.versi.circa secundū articuluȝ. ¶ † Quid debeat ꝯtinere libellus.in speculo dicto titulo.§.quid libellus continere debeat.⁊ ꝑ Rof. q̄ debeat continere libellus quare porrigatur ⁊ an sit de substantia dicto.c.j.⁊ per Od.dicta ad ditione.v̄si.circa tertium articulū.⁊ in speculo dicto titulo.§.
4 vtrū libellus sit de substātia. ¶ † Qualiter porrigat̄ ⁊ recipiat̄ dicto tit.§. sequitur videre de libellis porrigendis in quibus causis offerat̄ vel non.dicto titulo.§.nunc dicēdum.⁊ ꝑ Odo. dicta additione.v̄si.circa quartū ⁊ vltimum. ⁊ licet olim inter doctores fuerit cōtentio vtrū in summarijs esset offerendus. Jo.fasolo pisano in tractatu suo de cognitiōibus summarijs ⁊ multis alijs tenentibus ꝙ sic per.l.miles.§. sexaginta .ff. de adulte.speculatore ⁊ multis alijs tenentib⁹ ꝙ nō:vt in speculo dicto titulo.§.nunc dicendū.circa pncipiū.⁊ v̄si.octauo sopi tum est bodie ꝙ non.vt in clemētinis de verbo.sig.c. vlti. vbi per Jo.an.de summarijs causis ⁊ materia libelloꝝ bene notat̄
5 et maxime an libell⁹ sit de substātia ⁊ remitti possit. ¶ † Qua liter libellus ꝯcipiat̄.in speculo dicto titulo.§. iam nunc dicen dum. ¶ Et q2 ſm diuersitatē actionū diuersimode concipiun tur qualiter ꝯcipiant̄ in actionibus vniuersalibus gn̄alibus ⁊ specialibus bene no.ꝑ glo.ff.eo.l.j.in pnci.⁊ ꝑ Azo.in summa buius tituli.ij.colūna.⁊ latius per Rof. de actione vniuersali generali ⁊ speciali.⁊ in speculo dicto titulo de actione seu pe titione.§.ij.per totum.§.et.§.postremo.⁊ late per eū de iudi. §.j.ij.iij.⁊.iiij.⁊ dixi.j.de iudi.l.j.v̄.q̄liter.⁊ deinde singulariter singulis titulis format libellos speciales.⁊ sic Rofre.in singu lis actionibus. ¶ Et breuiter dicebat dn̄s Old.ꝙ libellus est syllogism⁹ legistaꝝ ⁊ tūc libellus est aperte cōceptus qn̄ ex nar ratis sequit̄ fieri debere qḋ petitur sic⁊ syllogismus qn̄ ex pre missis sequit̄ conclusio.de generali actiōe notat̄.j. de iudi.l.ij. ¶ Quis sit effectus libelli oblati babetur dicto.c.j.extra de li belli oblatione.⁊ in speculo dicto titulo de libelloꝝ ꝯceptione §.iam nunc dicendum.⁊ per Rofredū de effectu libelli oblati. ¶ Qualiter libelli impugnent̄.in speculo dicto titulo.§.iuxta ꝓpositionis ordineȝ. ¶ De cautelis circa libelloꝝ ꝯceptionē eo.ti.§.vlt. de ista materia libelloꝝ bene babet̄ extra dicto titu lo de libelli oblatione per Ber. Jnn. ⁊ Host.⁊ maxime in capl̄o significātibus.⁊ in summa eiusdē tituli ꝑ Gof. ⁊ Host.et satis bene in Margarita galeoti de libelli oblatiōe ⁊ qḋ bic de boc deest supplebit̄.j.de lit.ꝯtesta.aut̄. offerat̄.vbi de boc ꝑ Cynū ⁊ bic etiā tangit̄ ꝑ Cynū ⁊ bic etiā tangit̄.dicta tamen per eum ex predictis remissionibus colliguntur. ⁊ de ista materia ⁊ an sententia possit ferri aliter quā petitur vide pulcra q̄ dixi.j.de fideicō.liberta.l.vlti.de q̄busdaȝ etiā libelloꝝ formis. de q̄bus dubitabat̄ an admitti debeant dicā.j.loca.⁊ ꝯduc.l.ꝯductores
6 ¶ † Utrum plures vno libello possint ꝯueniri dicam.j.cōi di ui.l.ad officium.⁊ ex predictis remissionibus claret materia li belloꝝ quoruȝ dicta recitare omisi q2 magis esset transcribere quā notare. ¶ Sed adbuc circa ꝑmā ptem buius.l.q̄ro actor porrigit reo libellum: in scriptis dicit reus ego nō sum litera

tus exponas vulgariter qd a me petis nunquid actor tenetur
hoc facere.hec.l.et.ff.eo.l.j.facit q̄ sic.et ar.insti.de excu.tuto.
§.similiter.vbi lr̄az impitia excusat.In ꝯrium facit aut̄.offera
tur.vbi dicit̄ in scriptis offerri debere.⁊ ꝑ hac opinione est qd̄
not.in summa pandectaꝝ de opis noui nūt.§.qualiter.in fin.
Barto.brix.tꝫ indistincte qd̄ teneat̄ actor vulgariter exponere
in q̄ōnibus suis.lxv.q̄ōne.que incipit clericus quidam.⁊ eius
opi.vidi de facto ꝓuari.⁊ facit qd̄ notaui.j̄.de postu.l.quisqs.
circa finē.Roffre.distinguit dicto titulo de cā agendi vt si iu⸗
dex sit illiteratus cogat̄ al's nō.¶ Dubitari etiā vidi qui agit
tanq̄ heres teneat̄ in libello exprimere ex testamēto vel ab in⸗
testato.glo.tꝫ q̄ non.ff.de except̄.rei iudicate.l.ex sextante.in
prin.⁊.j̄.de codicillis.l.fi.Dn̄s autē Gui.de suz.tꝫ oppositū ꝑ
dictam.l.vlti.j̄.de codicillis.scd̄o rn̄so.ibi ab ipsis intentionis
exordijs.Item q̄ꝛ reus hoc tenet̄ exp̄mere.vt.ff.de interroga.
act̄.l.si defensor.§.illud ergo fortius actor.vt.ff.de reg.iu.l.nō
dꝫ actori posse dici qd̄ actor non teneat̄ exprimere nisi petatur
ar.j̄.de ān̄a.excep.l.fi.si petatur sic ꝑ iura predicta ⁊ quo tp̄e te
neat̄ facere dictā electionē seu expressionē vtrū ante litē ꝯtest.
dic vt in speculo de instr̄oꝝ editione.§.cōpendiose.v̄si.⁊ nota
qd̄ cuꝫ volūtas vltima.¶ Item querit dn̄s Gui.si qs egit rei
vendicatione simplicit̄ ⁊ nō ꝓbauit de dn̄io directo sꝫ vtili vel
quasi dn̄io vtruꝫ debeat obtinere ⁊ dicit q̄ sic q̄ꝛ rei vēdicatio
pōt ad vtrūq̄ꝫ referri ergo interp̄tatio fiet ꝓ actore.ff.de iudi.
l.si qs intētione.q̄ꝛ in dubio sensisse vr̄ actor de via quam ꝓba⸗
uit ⁊ que sibi ꝓdest arg.ff.de testa.mili.l.si miles.⁊ q̄ꝛ vr̄ omne
ius suū in iudiciū deduxisse.vt.ff.de excep.rei iudicate.l.si ma
ter.§.eandē.vbi dn̄s Dynus vr̄ seq hanc opinionē vt ibi nota
ui lꝫ gl.ibi sentire videat̄ ꝯriū.In ꝯrium vr̄ tex.exp̄ssus.ff.de
euic.l.minor.§.j.vbi de hoc in gl.satis tangit.⁊ ibi hec opinio
approbat̄ ⁊ eā vr̄ seq Rof.in libello rubrica de actiōe sp̄āli.v̄s.
que est ergo dr̄ia inter reales ⁊ ꝑsonales.⁊ de rei ven.v̄si.item
querit̄ an alia cā sit īserēda dn̄s dynus insti.de act.§.sꝫ iste.v̄.sꝫ
alie vr̄ tenere.⁊.d.§.eandē.qd̄ intentās rei vēdicationē simpl'r
videat̄ intētasse vtilē ⁊ directā.sed nō publicianaꝫ q̄ꝛ publicia
nā hn̄s nō hꝫ dn̄ium directum nec vtile sed quasi dominium.
Si aūt formasset libelluꝫ sicut cōiter formatur dicēdo peto rē
quā dico ad ꝑtinere q̄ꝛ verbum ꝑtinere late ptꝫ.vt.ff.de v̄bo.
signi.l.verbū ꝑtinere.tūc etiā publicianā includeret:vt ibi no.
⁊ multo forti' si diceret quā dico ad me ꝑtinere iure dn̄ij vel q̄si
Sed an talis libellus admittat̄ ⁊ cōmunis opinio glo.⁊ docto
rum est qd̄ de stricto iure talis libellus non admittat̄ q̄ꝛ incer⸗
tus ⁊ contrarius ⁊ ita vidētur sentire gloss.⁊ Dy.dicto.§.sed
iste.institu.de act.Rof.de actiōe publiciana.§.sed illud queri⸗
tur.Dominus tn̄ Od.j̄.vt que desunt aduoca.l.j.⁊ de rei ven.
l.domū.dicit qd̄ si actor incertus est vtruꝫ author suus fuerit
dominus vel nō tunc procedat libellus.vt.ff.quorum lega.l.j.
§.quia aūt.alias non cuius sn̄iam sequi videtur Rof.et format
libellū dicto titulo de public.vltima forma libelli.⁊ de rei ven.
vltra mediū.cōmunis opinio est qd̄ ꝓpter difficilem ꝓbatio⸗
nem dn̄ij magis de consuetudine quam de iure admittatur.et
de hoc no.per Io.an.extra de re iudicata.c.abbate.circa prin
cipiū.⁊ in speculo de cā pos.⁊ ꝓprietatis.§.sequit̄ videre.et.§.
nunc videndū restat de publiciana.¶ Admittit̄ etiā talis libel
lus licet videatur incertus peto castrū cū pertinētijs vt notat̄
extra de restit.spoliato.cū ad sedē ꝑ Ber.⁊ Inn.in accessorijs
eñ admittit̄ gn̄alitas:vt notatur per eundem.de dona.c.inter
dilectos.⁊ de sepulturis.c.certificari.Si quis agat ex consue⸗
tudine ⁊ nō ꝓbet sed probet de hoc esse statutū an debeat ob⸗
tinere ⁊ quomodo deduci debeat cōsuetudo in iudiciū dicam
j̄.que sit lōg.ꝯsue.sup rubrica.v̄si.sꝫ quo modo ꝓponatur cō⸗
suetudo in iudicio.⁊ v̄si.sequētibus.Item queritur si actor in
libello petijt fundū cū finibus certificatis qd̄ fieri debet.vt.ff.
de censi.l.forma saltē duobus.⁊ reus petat fundū petitū ocu⸗
lis subijci nunqd actor tenetur hoc facere speculator videt sen
tire qd̄ vbi reus remanet incertus de fundo teneat̄ al's non:vt
in speculo dicto titulo de libelloꝝ cōceptione.§.iuxta.v̄s.item
nō valet.in reali dn̄s Olbertus cremon̄.h in lectura sua tenet
indistincte qd̄ actor ostendere teneat̄ cum sibi nō noceat et reo
ꝓdesse possit.vt.l.in creditore.ff.de euict̄.⁊ quia per inspectio
nem oculorum melius certificatur.vt.ff.finium regundoruꝫ si
irruptione.cū similibus.¶ Nūc ad expositionē secūde ⁊ tertie
partis.s.de emendatione et mutatione transeamus.¶ Circa
qd̄ primo notanduꝫ qd̄ aduocati hinc traxerūt qd̄ cōmuniter
apponitur in fine libelloꝝ.s.saluo iure addendi ⁊ minuendi et
melius colligitur.extra de fide instrum̄.c.inter dilectos.circa
principiū.⁊ ibi in glo.Inn.tamē ibi tenet hec verba nihil ope
rari ⁊ veꝝ est q̄ꝛ ex eis nō pōt addi vel minui vltra formā iuris.
¶ Secundo notandū q̄ emēdare ⁊ mutare differunt.mutare

quis dicit̄ cū primo petat vnū modo aliud ⁊ ex alia causa reli⸗
cta prima petitione alias esset cumulare.vt.j̄.subijciam.et pro
hoc.s̄.de nouo.C.cōponēdo.§.quibus.ibi.īmo etiā mutātes
et extra de reg.iur.c.mutare.lib.vj.¶ Emēdare dr̄ cū primo
petebat plus modo minus ex eadem cā vel cū corrigit cōfines
vel pōdus.vel colorem.vel similia.vel aliud male positum in li
bello reformare:vt q̄ꝛ in libello accusatorio omisit mēsem locū
⁊ similia que vult reformare ⁊ emēdare.⁊ ꝑ hoc.s̄.de emenda⸗
tione iustiniani codicis.vidēdum ergo q̄n̄ liceat emēdare vel
mutare ⁊ in hoc varie fuerūt opiniones.⁊ de hoc tradit̄ hic in
glo.⁊ in summa huius tituli.§.edita aūt actiōe.⁊.§.quid si nō
velit.⁊.§.vbi aūt.⁊ latius in additione dn̄i Od.ibi posita que
incipit sed nūquid licet omni tempore emendare.⁊ ꝑ Rof.titu
lo vtrum libellus possit emēdari ⁊ vtrum mutari.⁊ in speculo
dicto titulo de libellorum conceptione.§.nunc ostendamus.⁊
instituto de act.§.si minus.in glo.⁊ per Dy.late in lectura sua
⁊ per Io.an.de elec.cū quis duos.lib.vj.Et in hoc puto breui
ter consideranda quatuor quia actor aliquando vult in totum
desistere aliquando emendare vel mutare aliquando differre
aliquando cumulare.¶ Primo casu quando vult in totum
desistere potest.vt.ff.de iudic.l.destitisse.et infra titulo ꝓximo
l.postquam liti.⁊ hoc in ciuili poterit tamen reus petere se ab
solui ⁊ actor in expensis cōdemnari.vt.ff.de iudi.l.eum quem
temere.In criminali auteꝫ dic.vt.ff.ad turpil.l.destitisse.et.l.
qui destitit.⁊.l.ab accusatione.in principio.⁊ in summa eiusdē
tituli.¶ Secundo casu quando vult emendare vel mutare di
stinguit Azo īter vniuersalia ⁊ gn̄alia ⁊ singularia iudicia.In
vniuersalibus aūt ⁊ generalibus dicit fieri posse vsq̄ꝫ ad sn̄iaꝫ
vt.ff.de petitio.heredit.l.iiij.⁊.l.si quo tēpore.⁊.j̄.de iudic.l.ij.
In singularibus vsq̄ꝫ ad cont.⁊ ita intelligunt hanc.l.⁊ ꝓ hoc
ff.de iudi.l.de qua re.⁊.l.non pōt.reprobata opinione dicētiū
vsq̄ꝫ ad sn̄iam fieri posse per.§.si minus.insti.de act.⁊.ff.de no
xalibus.l.in delictis.§.si detracta.quibus respondet̄ vt hic in
glo.⁊ in summa huius tituli circa medium de hoc notat̄ in gl.
j̄.de appella.l.fi.in fine.Dn̄i gui.de suꝫ.Mar.fil.⁊ cōmuniter
alij doctores tenent indistincte fieri posse solū vsq̄ꝫ ad ꝯtesta.si
actor velit emēdare vel mutare plus petendo per p̄alleg.l.nō
potest.⁊.l.de qua re.Minus autē petendo vsq̄ꝫ ad sententiam
vt dicto.§.si minus.⁊ q̄ꝛ pōt in totum desistere vt predixi ergo
et in partem ⁊ q̄ꝛ maiori summe inest minor.ff.de in litem iur.
l.cum furti.⁊ in hanc opinionē videt̄ inclinare.Rof.d.tit.de li
belli emēdatione.ad.ll.per Az.allegatas rn̄dent illud nō con
tingere.s.plus venire quā esset tp̄e ꝯte.ꝓpter aliquā emenda⸗
tionem vel mutationē ibi factam q̄ꝛ ibi nulla facta fuit.Sed ex
natura vniuersalis ⁊ generalis actionis que sui natura hoc cō
plectit̄ etiā sine aliqua emēdatione vel mutatiōe vt ip̄is.ll.ptꝫ.
¶ Et hec opinio cōiter approbat̄ licet dn̄s Odo.aliter distin
guat in dicta additiōe cuius opinio non placet sicut p̄cedens.
Si tamen reus emēdationi facte etiā post lit.ꝯte.ꝯsentiret vel
non ꝯdiceret valeret ꝭm Rof.dicto titulo de libelli emēdatio
ne.vbi etiā tenet qd̄ vbi dixi de lit.ꝯte.ītelligat̄ ⁊ prestito sacra
mento calūnie qd̄ est notandū.⁊ idē tenet Az.in summa hui'
tituli.§.vbi aūt.Exponi ergo debꝫ finis hui'.l.pront edicti ꝑ
petui monet auctoritas.i.vsq̄ꝫ ad ꝯte.⁊ sacramentū calūnie et
ius dicentis decernit equitas.s.vt sepius nō mutetur ⁊ etiam
circa refusionē expensarū reo fiendam.⁊ hoc voluit dicere gl.
parua hic posita que dicit tp̄us ⁊ qualitatē significat.tp̄us scꝫ
litis ꝯtestationis ⁊ sacramenti calū.qualitatē vt dixi vt videat
iudex si maliciose si sepe ⁊ super expensis et alijs circa que ver
satur eius officiū.Predicta vera sunt in eadē instantia.Sed si
libellus esset inepte conceptus ratione forme tunc absoluitur
reus ab obseruatione iudicij seu inepta petitione ⁊ actor pōt
redire ad aptam ⁊ emēdare.vt.ff.si messor falsum moduꝫ dixe
rit.l.j.Glo.tn̄ hic ⁊ in corp̄e aut̄.de litig.§.omneꝫ.tenēt quoad
mutationem legē istam fore correctā ꝑ dictum.§.oēm.vnde su
mitur aut̄.qui semel.j̄.quō ⁊ q̄n̄ iudex.et dicunt qd̄ per dictam
aut̄.libello oblato ⁊ reo citato nō posse amplius mutari.⁊ ideꝫ
sentit speculator dicto titulo de libelloꝝ ꝯceptione.§.nūc ostē
dam'.vbi de hoc satis no.Od.⁊ Rof.vbi.s̄.Az.Dy.dn̄s Ric.
Ol.Ja.but.⁊ cōiter alij doctores tenent oppositū ⁊ dictā aut̄.
dicūt loq nō in mutatiōe libelli sꝫ q̄n̄ actor differt ⁊ se absentat
vt reū fatiget.tunc eñ ad instantiā rei ꝓcedit̄ ⁊ terminatur cau
sa ⁊ ita loquit̄ dicta aut̄.⁊ clare colligitur in.d.§.oēm.vnde su⸗
mitur.nō aūt ꝓhibet mutationē libelli ꝭm formā huius.l.nec
hanc.l.corrigit.nec de ea mentionē aliquā facit.vnde Odo.et
Ny.hic i decisa vident̄ tenere qd̄ mutatio libelli possit fieri vsq̄ꝫ
ad sn̄iam ⁊ allegant.ff.de vi ⁊ vi arma.l.cum fundū.in fine.ita
qd̄ q̄n̄cūq̄ꝫ ante sn̄iam possum alia actiōe ⁊ alio iudicio actionē
mutare non eodē per aut̄.qui semel.⁊ ita dicit Od.se obtinuiss

se de facto

se de facto ꝯ Ac. ⁊ Azo. Sꝫ sicut Cy. hic notat hec opinio non approbat̃. et. l. cũ fundũ. nõ obstat q̃ loquit̃ de mutatiõe sꝫ cumulatiõe. ipe tñ Cy. dicit Pe. tenuisse opinionẽ Az. ⁊ gl. s. qđ mutatio fieri nõ posset libello oblato ꝑ auc. q semel cũ ibi dicatur actorẽ teneri in actiõe ꝓposita ꝑsistere. ⁊ ideo si actor vellet desistere ad instãtiã rei ꝓcedit eo inuito vt ibi dicit̃ ergo idem si vellet mutare qđ nõ possit reo inuito cũ eadẽ sit rõ. ⁊ hãc tenet cy. ⁊ dicit se ꝯsuluisse de facto. ¶ Tertio casu qñ vult differre ꝯsideranda sunt tria tpa ⁊ tria iura. s. tpus ante citationẽ rei tpus post citationẽ ⁊ ante ꝯtestationẽ ⁊ tẽpus post cõtestationem ⁊ ante sñiam. ante citationẽ de reo factã ⁊ olim ⁊ hodie licet actori penitere ⁊ supsedere. vt. ĵ. vt nemo inuitus agere vl' accusare cogat̃. de ap. l. siquis libellos. ⁊ ꝯ2io sensu dicte aut̃. qui semel. cũ ibi dicat̃ post citationẽ nõ licere desistere. ⁊ hoc verum etiã in criminali. vt. ij. q. iij. siquis iratus. vt. ff. ad turpil. l. quesitũ. ⁊ de in ius vocan. l. libertus. ⁊ in summa ad turpil. circa principiũ. ⁊ hoc nisi inscriptio foret secuta. vt. ĵ. de aboli. l. ij. ⁊ ita gof. in summa de libelli oblatiõe. circa fi. ¶ In criminali tñ iniuriaꝝ tenet̃ eo qđ libellũ dãdo illũ infamauit. vt. ff. de iniur. l. itẽ apud labeonẽ. §. si qs libello dato. Scđo casu si post libelli oblationẽ ⁊ citationẽ ⁊ añ lit. ꝯte. aliđ olim ⁊ aliud hodie. olim eñ poterat differre nec cogebat̃ in cã ꝓcedere. vt. ff. de iudici. l. de qua re cognouit. exponit gl. ꝑ cõtestationẽ ⁊ eo. tit. l. vbi iudiciũ ceptũ est. eremodiciũ eniꝫ ꝯhebat̃ etiã iure. C. solũ per lit. ꝯte. vt. ĵ. de iudi. l. ꝓperãdũ. §. ⁊ siqdem. hodie aũt iure auctenticoꝝ puto qđ si totuꝫ velit desistere possit: vt dixi. s̃. in primo mẽbro. Si aũt vult tñ differre non põt inuito reo ꝑ dictam auctenticã qui semel. ¶ Tertio casu scꝫ post ꝯtestationẽ et ante sñiam tũc si in totũ vult desistere põt vt predixi si differre iure digestoꝝ poterat q2 eo iure nõ contrahebatur eremodicium actore quandocũq; absente. iure aũt. C. ⁊ auctẽticorum sic vt dicto. §. ⁊ si quidẽ. ⁊ dicta auct̃. qui semel. ⁊ in eis notatur ¶ Circa quartũ casum de cumulatione antiqui ⁊ moderni doctores longas filaterias fecerunt sꝫ tandẽ vidi teneri qđ plene nota. ꝑ dñm Dynũ extra de reg. iur. c. nullus pluribus. lib. vi. et ibi etiã per Jo. an. ⁊ de elec. c. vt qs duas. ⁊ per Azo. in summa de ordi. iudi. §. j. ¶ Et licet cumulationis materia sit subtilis raro tñ vidi ꝯtingere in practica q2 aduocati nolẽtes intricare ꝓcessus cõmuniter ꝓcedunt in ꝑma demũ in alia instãtia proponunt qđ cumulari posset. Cyn. hic tractat de materia cumulationis ⁊ recitat effectũ glo. ⁊ eoꝝ q̃ notat Dynus dicto. c. nullus plibus finaliter ꝯcludit cumulationẽ pluriũ actionũ ex diuersis causis cõpetentiũ ad idẽ admitti nõ debere. salua reuerentia dñi Dy. ⁊ glo. ⁊ rationem adducit quia ex quo actor ius suum vna actione consequi potest non debet intricare reũ pluribus actionib⁹ vt. ff. de reg. iur̃. l. nemo. §. quoties. ⁊ ꝑ hoc bene facit. ff. de peculio. l. quoties. §. si creditor. ⁊. ff. de accusat. l. senatus. ⁊ ita tenet Cynus. Ad contraria respondet scilicet de pretorio et possessorio qui simul intenduntur dicit qđ sunt diuersa iudicia ⁊ diuerse actiones ⁊ talem cumulationem que non est proprie cumulatio sed diuersoꝝ iudicioꝝ ꝓsecutio bñ conceditur ⁊ eodẽ modo respõdet ad id qđ dr̃ de petitione here. ⁊ interdicto quoꝝ legatoꝝ q2 vnuꝫ competit ad poss. aliud ad ꝓprietatẽ ad. l. ff. de leg. j. l. hmõi. §. qui seruũ. qui expresse videtur ꝑ opinione glo. ⁊ Dy. rñdet quia vel ibi erant actiones cõpetentes ad diuersa vel qđ. §. ille nõ dicit qđ simul agat̃ et vno iudicio actione ex testõ ⁊ ex vẽdito sed diuersis iudicijs qđ. s̃. concessiꝫ et cy. Opinio. Dy. vidi cõmuniter approbari dict⁹ §. qui seruũ. satis innuit qđ vno iudicio ambe actiones essent proposite. ¶ Utrum iuretur de calũnia super actiones cumulata dic q sic vt in glo. ¶ Utrũ sñia possit ferri prima iudicio pendente super cumulata dic vt in glo. ¶ Utrum habeat nouas inducias super cumulata dic vt in glos. ⁊ ex his clare habetur huius legis materia.

a ¶ Qui accusare. Vide ad materiã hui⁹ l. q̃ dicũtur hic in additio. ad Barto.

a Qui accusare. Hec lex loquit̃ de editione instroꝝ ⁊ ponit regulam ⁊ duas rõnes regule. Et licet glo. innuat hãc legẽ loqui in ciuili tñ q2 exponit accusare. i. agere. et ita etiã exponit̃ in cor. aut̃. de sanctissimis epis. §. si quis aũt ꝑ pecuniaria. ⁊ ecõuerso exponitur actio. i. accusatio. s̃. de episc. ⁊ cle. l. presbyteri. ⁊ dicam de hoc in alphabeto de verborum significatione litera a verbo actio. Odo. tamen ⁊ bene eam intelligit tam in criminali propter verbũ accusare quã in ciuili ꝓpter verbuꝫ actore qđ est infra. Et cum regula que ponitur in principio huius. l. concor. qđ quis accusare non debeat nisi habeat ꝓbationem. j. q. ij. si peccauerit. et. q. vij. c. plerũq;. in principio ⁊ notatur. xiij. dist. c. nerui testiculoꝝ. circa ꝓncipiũ. Que tamen regula fallit. s̃. de his qui ad eccle. confugiunt. l. fi. §. fi. ⁊ sibi, ⁊ casibus ibi notatis. ĵ. de iureiuran. l. in bonefidei. Item vbi est presumtio pro actore: vt notatur. ff. qđ metus causa. l. non est verosimile. ⁊ multi casus in speculo de probatio. §. j. v. sed licet reus. ⁊ per Innocẽ. extra vt ecclesiastica beneficia. c. j. Item vbi ex contumacia onus probandi transfertur. vt. ff. de operis noui nun. l. si prius. ⁊ vbi reus sponte subit onus ꝓbãdi. vt. ff. de ꝓba. l. circa. Item vbi ꝓpter violẽtiam statur sacramento actoris. ĵ. vnde vi. l. si quando. ¶ Ibi potestas fieri debet. ad hoc bene concor. iiij. q. iij. c. qui intendit. et ibi notatur. ⁊ extra de ꝓba. c. j. et ibi nota. nec tenetur quis allegare aduersario iura contra se facientia vt not. iiij. q. iiij. c. j. ¶ In eadem lege in fine hec eadem ratio habetur extra de iureiuran. c. fin. vt ecclesiastica beneficia. c. j. vltra principium. ⁊. ĵ. de rei vendi. l. fi. et ibi de hoc. ¶ Querit hic Odo. ⁊ Rico. in decisa questionem sabbatinam si quis promisit mihi concedere turrim suaꝫ contra omnes personas vtrum teneatur contra se concedere Argu. huius. l. ⁊. ĵ. de testi. l. nimis graue. cũ si. tenent indistincte q non ⁊ quia in generali sermone non continetur persona loquẽs. ĵ. de sol'. l. inquisitio. vbi de hoc dixi. ff. de senato. l. j. cũ simi. lꝫ sit argumẽtuꝫ ꝯ. ff. de pactis. l. cum eo. ⁊. ĵ. de seruitu. l. altius. Pyl. distinguit cuius culpa sint orte inimicitie iter me et eũ ex quibus peto turrim mihi cõcedi vt si culpa aduersarij cõcederet teneatur al's non in q̃onibus suis. xxiiij. q. q̃ incipit odericus. ⁊ in dubio ꝓuetur Od. opinio. ¶ Idem põt dici de aduocato qui ꝓmisit ꝑstare patrocinium ꝯ omnes ꝑsonas vt ꝯ se nõ teneat̃ ꝑstare. ⁊ pro hoc bñ. ĵ. de aduocatis diuer. iudi. l. petitionẽ. §. licentia. vbi de hoc dicã. ⁊. l. frater a fratre. ff. de cõdi. inde. ¶ In glo. scꝫ aliquo modo ibi ꝑ fisco vl' dic vt ibi no. in glo. idem in accusatore ibi de falsis. l. vbi. vel dic vt ibi not. ⁊ dicam in. l. fallaciter. Jaco. ⁊ Old.

Non est nouum. Hec lex plane procedit si itelligat̃ de editione rationũ sicut eaꝫ intelligit Odo. ⁊ dicit fuisse lecturã Az. licet Jo. intelligat de editione instrumẽtorum. de quo dicetur. ĵ. eo. l. fi.

Iustum. Hec lex ẜm Odo. in nullo differt a supiori nisi q2 hic fiscus erat actor. et iđ dubitabat̃ ꝓpter eius ꝑuilegia sꝫ regularit̃ paribus passibus ambulat cũ priuato nisi repiatur expressum in iure ꝯ2ium. ⁊ vt. ĵ. de peti. here. l. j. Odo.

Procurator. Hec lex loquit̃ de editione instroꝝ cõiuꝫ ẜm od. In glo. i. iste q hꝫ additio est ⁊ expresse ꝯ tex. dum dicit qđ ꝯueniebat̃ ab alio imo ꝯueniebat aliũ qđ patet dũ dicit ad fidẽ petitiõis tue ⁊c. ⁊ ideo dicit qđ cõuẽtus ab eo petebat edi instrumẽta originalia que erant penes fiscũ et procurator priuate rationis edi faciet fisco cum quo cõmunia habebat vt edere posset illi cum quo agebat ⁊ intentionem suam ex eis fundare. Ric.

b

Sed si aliquo[b] documẽto. b Materia hui⁹ auctẽtice vtilis ẽ ⁊ ꝯtinua in foro canonico ⁊ ciuili ⁊ glo. sicco pede transit. ⁊ ideo latius declaremus per ꝯ2ias q̃ones ⁊ vtilẽ distinctionẽ ⁊ ꝯcor. ĵ. de instit. ⁊ substi. l. peñ. ⁊ de testa. l. verba testamẽti. ⁊ expresse. ff. de heredi. institu. l. fi. ⁊ extra de fide instru. c. j. cum ibi notatis per Ber. Inn. ⁊ Host. ⁊. c. ij. ¶ Op. de. l. ex hac scriptura. ff. de dona. vbi verba narratiua fidẽ faciunt. sol'. vt ibi notat̃ in glo. ⁊ ibi dicã. Et eodẽ mõ solue. ĵ. de dona. l. si donatio per eplam. et ibi in glo. ⁊ ꝑ Cy. vt ibi dixi. ¶ Item opp. qđ verba narratiua faciãt fidẽ sup his que narrant̃. vt. ff. de here. instit. l. qui volebat vbi faciunt fidẽ de exheredatõe ꝑ testatorẽ narrata lꝫ alter nõ appareat nisi ex verbis narratiuis. Item fidẽ faciũt de institutione narrata eo. titu. l. si quis ita scripserit. ⁊ ad idẽ facit. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. l. si ita legatũ sit. ⁊. l. cum tale. Glos. dicta. l. si donatio. ĵ. de dona. tꝫ qđ hec aut̃. nõ hꝫ locum in testamẽtis ac si dicat in testis verba narratiua fidẽ facere: vt patet dictis legibus. Et rõ põt esse q2 falsa cã vel demonstratio in testis non viciat. vt. ff. de cõdi. ⁊ demon. l. falsa. ⁊. ĵ. de falsa causa adiecta. l. j. et. ij. ⁊ sic ẜm illã gl. locũ hꝫ ista auct. solum in negotijs inter viuos. Sed ꝯ hanc opinionẽ glo. facit expsse. d. l. verba testamẽti. ĵ. de testa. cũ alijs cõcor. allegatis. ⁊. ĵ. de ꝓba. l. rõnes. in fine ⁊ aut̃. qđ obtinet ibi signata. vbi de istis v̾bis narratorijs testatoꝝ plene dicã faciãt fidẽ vel nõ. ⁊. d. l. ex hac scriptura. Sed ꝑ supposito qđ locum haberet solũ in actis viuentiuꝫ adhuc videtur qđ verba narratiua fidem faciant. vt. ĵ. de ꝯhen. et com mitten. stipu. l. optimã. vbi si narratur aliquem sicut seruũ alicuius stipulatum et partes fuisse presentes fidem facit instr̃m super sic narratis licet aliud documentum non appareat. Sꝫ ibi facit presumtioneꝫ instrumentũ publicũ in preiudiciũ pre-

¶ Si quis in aliq. Ac... de q ista au... ctẽtica non... hꝫ locũ i ha... bẽtib⁹ pot... statẽ. l. cõde... de. ita pau... de cast. in. l... admonẽdi... de iureiur... Frãci. cur... repe. d. l.

sentium nõ absentiũ ꝫm Jaco. vel dic vt ibi dicet. ¶ Item opponit eo. tit. l. j. vbi si in ep̃la scripsi me decẽ tibi ꝓ stipulationẽ ꝓmisisse statur ep̃le licet de stipulatione nõ appareat. Dicunt quidã illam. l. correctã. per hãc aut. Alij dicunt qd̃ ibi facit presumtionẽ stipulatiõis nisi doceat ꝯtrariũ tu dic ꝙ ibi hoc non contingit ex verbis narratiuis. Sed q2 ipsa ep̃la sufficiẽs erat per se ad talẽ obligationẽ inducẽdam. vt. ff. de po. l. publia. q2 ergo ep̃la ꝑ se sufficiẽs erat inducit etiã presumtionẽ stipulationis p̃cedentis in p̃iudiciũ confitentis: q2 ꝯ ꝓpriã confessionem venire non põt. vt. ff. de nõ nu. pecu. l. gñaliter. ⁊ hoc est qd̃ etiã dicet hic aut alia ꝓbatio debite q̃titatis exhibet̃. ¶ Et ex hoc patet solutio q̃õnis si tytius in publico instr̃o ꝓmisit mihi dare. x. q̃ confessus fuit se dare debere ex cã venditionis p̃terite de qua constabat in quodã alio instr̃o nunquid valeat talis obligatio etiã si nõ appareat primũ instrumẽtum venditionis de quo fit mẽtio. Dñs enim Laurẽtius cremoñ. antiquus doctor tenebat ꝙ nõ ꝑ hanc auct̃. cum si. Vbertus de bobio tenet contrariũ: q2 istud ꝫm instr̃m obligationis ꝑ se validũ est ⁊ originale nõ exemplũ licet de cã in alio instrumẽto cõtenta faciat mentionẽ ꝓ hoc. j. de falsa causa adiecta leg. l. iij. in fi. lʒ loquat̃ in testamẽtis vbi non hʒ locum hec aut̃. ꝫm opi. glo. vt predixi Dñs vbertus allegat. ff. de duobus reis. l. eandẽ. que iudicio meo parũ facit. sed bñ facit. ff. de nouat̃. l. j. ⁊ ꝑ totum. nã nouatio est prioris debiti in aliã obligationẽ translatio ⁊ sic non valeret nouatio nisi doceretur de priore obligatione nouata qd̃ falsum est ⁊ pro hoc etiã. ff. de constitu. pecunia. l. j. §. debitum aũt. ⁊ §. seq. ⁊ ꝑ totũ titulũ. ⁊. C. l. j. ⁊. l. optimã. j. de cõtrahen. ⁊ commit. stipula. ⁊. j. de non numerata pecunia. l. aduersus. ⁊ qd̃ ibi nota. ⁊ eo. titulo. l. generaliter. ibi ex antecedenti causa ⁊c. ⁊ glo. posita. j. de fide ĩstru. ⁊ iur. haste fiscalis. l. j. lib. x. ⁊ ita sentit speculator de instrumẽ. editione. §. restat videre. v̾. vltimo. Eodem modo potest responderi ad. l. penul. in p̃nci. j. de fideiuss. vbi qui confitetur se fideiussisse ꝓ aliquo iudicio sisti obligat̃: licet de alia fideiussione non appareat. Et ad. l. ne in arbitris. §. j. et. ij. j. de arbi. vbi partes cõfitentur arbitrum electũ cũ sacramento statur tali confessioni etiã si de electione non appareat: vt ibi no. in gloss. q̃ incipit nõ apparet. Item oppono in cor. auctẽ. vt fratrum filij. §. fi. ⁊ de admi. tuto. l. chirographis. Sed solue vt hic not. in gloss. ⁊ in cõtrarijs quia loquũtur ꝫm opinionẽ Jo. que est vera in scriptura publicata solẽniter ⁊ auctoritate iudicis q̃ plenã fidem facit. vt ⁊. j. de testamẽtis. l. publicati. vbi de tali publicatiõe plene dicã. ⁊ vide etiã qd̃ dixi. s. de diuer. rescriptis. l. sancimus. ⁊ quod dicam. j. de fide instru. l. sicut iniquũ. ibi de instrumẽtis vetustate corruptis auctenticandis dixi. ¶ Modo aliquas questiões quero. ¶ Et primo si in aliquo instr̃o contineatur sic tytius ꝓcuratorio noĩe sempronij fecit talẽ ꝓmissionem ⁊ de eius mãdato cõtinebatur in quodã publico instrumẽto confecto per taleʒ notariũ tali die ⁊ anno a me notario viso ⁊ lecto in p̃sentia dictorũ contrahentium ⁊ infrascriptorum testium nunquid hoc sufficiat ⁊ fidẽ faciat de procuratore. speculator videtur sentire ꝙ sic. de instrumentorum editione. §. restat. ver. penul. Oppositum puto verũ per hanc auct̃. cum concor. ⁊ ea que. j. subijciam. ⁊ ita de facto obtinui ⁊ vide ad hanc materiam qd̃ bene notaui. j. de contrahen. ⁊ cõmitten. stipu. l. optimã. ¶ Sed quid si in sñia iudicis fiat mentio de aliquo instrumẽto nũquid est opꝰ exhiberi illud instrumentũ. Dominus Gui. de suʒ. hic tenet ꝙ non propter iudic. ⁊ sñie auctoritatẽ. ⁊ allegat dictaʒ. l. publicati. j. de testis. ⁊. l. chirographis. de admi. tuto. ⁊ vt fratrũ filij. §. fi. ꝓ ista opinione facit quia pro sñia presumitur. vt. j. de appella. l. hi qui ad ciuilia. vbi de hoc in glo. ⁊ pro hoc bene facit quod notatur extra de rescrip. c. nonnulli. in glossa magna. v̾ sic. ad hoc dicit io. In contrariũ facit multũ hec auctẽ. cum concor. ⁊ quia non creditur iudici nisi quantum cõstat legitimis documentis extra de ꝓba. c. quoniã contra falsam. Et quia solẽnitas non presumitur extrinseca nisi probetur. vt. ff. de publicia. l. quecũqʒ. §. qui a pupillo. cum ibi notatis ⁊ victores nõ aliter potiũtur sentẽtijs nisi doceãt eas rite latas. in aut̃. de his qui ingrediũtur ad appel. §. illud. si enim teneremꝰ qd̃ sñia super instrumẽtis. de quibus in ea fit mentio fidem faceret posset magna absurditas sequi quia aliquis posset litigare sicut procurator vel tutor qui non esset vel nõ esset sufficiens. Si postea diceretur in sñia q̃m talis procurator vel tutor per instrumentum coram nobis ꝓductũ coram nobis litigauit ideo eum ⁊ per euʒ dñm vel pupillum cõdẽnamus sequeretur qd̃ nõ posset obijci exceptio qd̃ nõ fuisset ꝓcurator vel tutor vel nõ sufficiens. cuiꝰ ꝯ̃riũ est verum quia tales exceptiões quandocũqʒ obijci possunt et reddunt iudicium retro nullum. vt. j. de ꝓcura. l. licet. et de tutor. ⁊ cura. q non satisdedit. l. in dubium. vnde licet dñs Vbertus de bobio approbet ⁊ tenet p̃dictaʒ opinionem dñi Gui. in libello suo quem appellauit patriã potestatem de ꝓductione sñie vel scripture. §. quid si sententia. Contrarium tamẽ puto verũ per hãc aut̃. ⁊ p̃alle. iura ad hoc allegata. ¶ Et ad hoc facit qd̃ dicitur de iudice delegato cuius sñie non credit̃ nec statur nisi de delegatione doceat̃ etiam si de illa in sñia fiat mentio et ideo non minus est custodienda delegatio siue cõmissio quã sñia. extra de officio ⁊ ꝑtãte iudicis delegati. c. cum in iure ⁊ ibi de hoc in glo. ⁊ expresse per Inn. circa mediũ vltime glos. ibi eodẽ modo si ꝑ ꝓcuratoreʒ fuerit litigatũ ⁊c. ⁊ ita ẽt tʒ Ja. de are. vt dicetur. j. in sua distinctione. ⁊ speculator de ꝓbati. §. videndum restat. v̾ si. sed pone iudex in sentẽtia. Predicta vera sunt nisi forte totus tenor instr̃i foret registratꝰ in actis q2 tunc videretur in acta trãsfusum ⁊ auctoritate iudicis publicatũ. ⁊ tunc forte vera esset opinio p̃ma per iura ad hoc allegata. ⁊ ita tenet dñs Inn. in p̃allegato. c. q̃m ꝯtra falsam. in glo. q̃ incipit no. qd̃ ex quo ꝓducta ⁊ extra de testi. albericus. circa medium glo. magne ⁊ speculator in speculo de instr̃oꝝ editiõe. §. ostenso. v̾ si. vt plenius. circa mediũ. ⁊. §. nunc dicamus. v̾ si. illud autem scias. tutius tamen puto hr̃e instrumenta originalia. p̃dicta vera cuʒ in sñia fit mentio de instr̃is. ¶ Sed qd si de actis puta de lite cõte. sacramẽto calũnie ⁊ sĩlibus que sunt de substantia ordinis iudiciarij an sufficiat si de his fiat mẽtio in sentẽtia si aliter ꝓhent̃. Doctores distinguũt aut est appellatuʒ a sentẽtia vel appellari põt puta q2 adhuc est infra decendiuʒ ⁊ tunc non credit̃ nisi probetur aut sñia transiuit in vigorem rei iudicate ⁊ tunc p̃sumit̃ ꝓ sñia ⁊ ex ordine ⁊ ex causa ⁊ qd̃ solennitas debita ꝫuata sit ꝑ p̃allegatã. l. hi qui ad ciuilia. j. de app. ⁊ ita Compost. qui de hoc satis notat extra de elec. c. bone memorie maguntino. in gl. que incipit ĩmo non p̃sumit̃. ⁊ Inno. in glo. que incipit. j. de renun. c. in nr̃a. Idem innoc. in dicto. c. cum in iure. ⁊ dicto. c. q̃m ꝯtra falsam. in glos. ⁊ de eo q furtiue ordines suscepit. c. ĩnotuit. que satis est pulcra ad hãc materiã in q̃bus p̃sumat̃ ꝓ ꝓcessu iudicũ vel nõ. ⁊ ad idẽ facit de renũ. c. in p̃ñtia. cum ibi notatis. Predicta dicit speculator vera fore si in sñia fit mentio assertiue de lit. contesta. facta ⁊ sacramẽto calũnie p̃stito. non aũt si narratiue ex verbis iudicis dicẽtis nos talis iudex viso libello lit. ꝯtest. ⁊ sacramẽto calũnie. tunc enim dicit sup̱ hoc iudici non credi nisi doceatur: vt in speculo de instrumẽtoꝝ editione. §. restat videre. v̾. in summa notandũ et. v̾. sequẽti. ⁊ plenius de sñia. §. q̃m. s. proximo. §. v̾. penl̾. vbi de hoc plenissime notat̃. ⁊ de ꝓba. §. j. v̾ si. negatiua autẽ iuris. et hanc etiã opinionẽ videt̃ hic sequi. Cy. ver. quinto q̃ro. Sʒ facere differẽtiã vtrũ iudex ꝓferat verba in sñia an tabellio ex quo pro sñia p̃sumit̃ q̃ñ in vigore rei iudicate trãsiuit nõ videt̃ multũ attendendũ nec curãt Inn. ⁊ Compost. ⁊ dicũt ita seruari in romana curia. ⁊ ego ita vidi in iudicio multoties obseruari licet forte posset dici qd̃ quãdo tabellio ꝓfert verba de hoc conficit instr̃m sñie cui statur non sic si iudex proferat. Sed adhuc non video quare secus q2 ita conficit instrumentuʒ sñie super prolatis per iudicem sicut per se nec plus crederetur verbis narratiuis tabellionis quam iudicis nisi quia pro sentẽtia presumitur: vt predixi. Ratio autem quare magis faciat fideʒ sñia super actis narratiuis quam super instrumentis est q2 ex actis format̃ ipsa sñia ⁊ presumit̃ vt dixi ex ordine ⁊ ex causa bene lata non sic de instrumentis ꝓductis quia instr̃a ꝓducta nõ presumunt̃ solennia quo ad tutelã ꝓcurationẽ vel alia in eis cõtenta nisi doceatur: vt predixi. Sed adhuc contra predicta videtur quia certum est qd̃ exceptio nullitatis sententie potest opponi in executione ⁊ executionem impedit extra de officio delegati. ca. pastoralis. §. quia vero. Et ibi plene notatur. ⁊. s. de iuris ⁊ facti ignorantia. l. j. notatur. Sed de ista exceptione nullitatis cognoscitur vsqʒ ad. xxx. annos. vt. ff. de appellat̃. si expressim. ergo dicta distinctio sit appellatum vel non procedere non videtur cum de exceptione nullitatis cognosci possit ⁊ debeat sit appellatum vel non. et ideo si tunc dicam litem non contestatã vel de calumnia non iuratum videtur qd̃ adhuc sit necesse probare. Sed respondeo quod probabit predicta ille q obtinuit in sentẽtia per iuris presumtionem quam dixi ꝓ sententia presumi quãdo transiuit in vigorem rei iudicate ita qd̃ ista presumtio transfert onus probationis in aduersariuʒ qui excipit sententiam nullaʒ. Sed quomodo probabit cum sit negatiua quo modo enim probabit lit. contestat̃. non factam vel non prestitum iuramentum calumnie vel non datum peremtorium vel similia cum negantis factũ ⁊c. vt. j. de ꝓbatio. l. actor. Dic ꝙ cum ista negatiua habeat determinationem loci ⁊ temporis probari potest ⁊ directo et per indirectũ: vt dicam dicta l. actor. preterea sibi habet imputare qui ꝑmisit transire sñiam in vigorem rei iudicate qd̃ non appellauit vel non dixit sñiam nullam

nullam.j.ꝭ.dies quia tunc aduersario incubuisset onus ꝓbandi nec ꝑ sniā tunc esset ꝑsumtio:vt ꝑdixi. Licet multi ⁊ magni teneant ꝑ sniā nunꝗ̄ presumi quo ad ordinē nisi doceat᷑ et qd̓ semper posset dici nulla:vt predixi.⁊ ita videt᷑ sentire Jaco.de are.j.in sua distinctiōe.de hoc etiā notat᷑ per.j.de fide instru.l.sicut iniquū.vbi dixi circa finē. ¶ An aūt peremtoriū ꝑsumat᷑ intercessisse si dicat᷑ in sniā dicam.j.de iudicijs.l.ꝓperandū.vltra principiū perditis aūt actis videt᷑ tunc standū esse sniē probata actoꝝ amissione:vt dicetur.j.de fide instru.l.sicut iniquū. ¶ Adhuc ꝯsueuit queri aliquis miles tenet aliquod castrum alicuius ecclesie qd̓ asserit se tenere cōcessione sedis aplice ⁊ ad hoc ꝓbandum inducit duo rescripta aplica cōfirmationis dicti castri faciētia mētionē de ꝯcessione seu rescripto cōcessiōis ipsum tn̄ rescriptum concessionis non apparet querit᷑ an ipsa duo rescripta confirmatiōis sufficiant militi ⁊ de concessiōe fidem faciant dic ꝙ non ꝑ istā auctēticā.⁊ ex̄ de fide instru.c.j.⁊ quia ꝑ ista priuilegia cōfirmationis nihil noui tribuit᷑ sed datum confirmat᷑.vt.ff.de testamētis.l.heredes palā.§.j.deficiente ergo concessiōe deficit ꝯfirmatio.vt.ff.de heredi.insti.l.asse toto.institu.de pupilla.substitutio.§.liberis.⁊ de defen.ciui.§.interim.⁊ qd̓ notaui.ff.de v̓bo.sig.l.lege obuenire. tales em̄ confirmatiōes q̄ fiunt in forma ꝯmuni nihil noui iurꝫ tribuūt vt extra de cōfirmatione vtili vel inutili.c.cū dilecta.⁊ not.eo.titulo.c.j.⁊ dixi.j.de dona.inter viꝝ ⁊ vxo.l.ex verbis.⁊ qꝛ etiā si rescriptū vel instrumentū sit auctēticatum vel publicatū auctoritate iudiciaria si reuocet᷑ in dubiū ita contineri in originali vel originale vitium habere exhibēdum est originale:vt no.ix.dist.c.vt veterum. Itē verba pape narratiua fidem non faciunt de narratis.vt extra de priuileg.c.si papa.li.vj.nisi super narratis in facto suo ⁊ super quo fundetur eius intentio:vt in clementinis de ꝓba.c.j.que duo capitula sunt multū notabilia ad presentē materiā.cum ibi notatis per Archi.Cardinalē et Jo.an. In contrariū qd̓ dicta duo rescripta confirmatoria fidem faciant videtur sentire gl.xix.dist.c.si romanoꝝ.que incipit hic est ar.⁊ Old.hic ⁊ allegat.j.de testa.l.oīum.⁊.ff.de iur.om.iudi.l.⁊ quia.⁊ idem speculator de instr̄orum editione.§.nunc aūt videndū restat.v̓si.quid si concessum est alicui.et v̓si.precedenti.⁊ Jaco.etiā de are.in hoc inclinare videtur.j.in distinctione sua ⁊ de hoc dictum fuit.s̄.de epi.e cleri.l.j. Primā tamen opinionem veriorē puto per iura ad hoc adducta.⁊ ꝓ hoc facit qd̓ no.c.dist.c.contra morem.in glo.⁊ per Archidi.ad glo.c.si romanorum.responderi potest quia arguendo nō determinando dicit vt ibi patet. ¶ Predicta etiā faciunt pro determinatione similis q̄ōnis si papa vel imperator in rescripto cōfirmatiōis vtant᷑ istis verbis qm̄ predecessores nr̄i tytio tale priuilegium concesserunt eidem confirmamus sufficiat si originale concessionis nō exhibeat᷑ vel quia tale monastriū ad ꝓtectionem beati Petri spectat ⁊c.an ꝑ hoc sit exemtum. Et videtur ꝙ sic:vt dicta verba quoniā et cetera que vidētur assertoria aliquid operentur:vt extra de priuileg.ex ore.⁊ ibi in gl.que incipit arg.qd̓ quando hec dictio.et quod notat᷑ extra de verbo.significa.c.abbate sancti syluani.in gloss.ex hoc videt᷑.⁊ per Inno.in glo.ar.qd̓ si in priuilegio.⁊ extra de priuilegijs recepimus cum ibi notatis ꝑ Inn.⁊ Hosti. Contra tn̄ puto ꝑ prealle.c.si papa.de priuile.lib.vj.cui in hoc stādum puto cum sit ius nouū. Idem etiam puto si totus tenor primi priuilegij in priuilegio confirmationis foret insertus quia in bulla sigillo et alijs posset deꝑhendi vitium in originali que non possent in transcripto.⁊ ita tenet Inno.dicto.c.abbate.dicta glo.nisi foret publicatꝰ talis tenor solēniter auctoritate iudicis qꝛ tunc fidem faceret:vt ꝑdixi ⁊ notaui.s̄.de māda.ꝑncipū.l.j.v̓.quid si tenor.de hoc etiā notat᷑ extra de ꝯfirmatione vtili vel inutili c.penul. ¶ Circa que notandū qd̓ papa circa talia aliquādo loquitur narratiue aliquando assertiue aliquādo dispositiue. Per primum modum loquendi nihil noui inducit:vt dicto.c.si papa.⁊ no.dicto.c.recepimus.in ꝑn.nam talia verba narratiua modicum regulariter operantur:vt dixi.j.de probatio.l.rationes.circa finem.⁊.s̄.ea.auct.circa principium. Idē videtur in secundo modo loquendi.s.quando assertiue:vt ꝑalleg.c.si papa.§.si aūt.nisi papa hoc diceret motu proprio.vt extra de preben.c.si motu ꝓprio.lib.vj.⁊ ꝓ hoc.iij.q.vj.c.hoc ꝗppe.ibi.ipse enim metropolitanus ⁊c.vbi assertioni pape non creditur nisi aliter ꝓbetur qꝛ omnis vox eius non est snia.vt.j.de sentētijs.l.ex stipulatione.⁊ ideo exponit ibi Archi.verbū est idest esse dr̄.⁊ ad hoc accedat.ff.de leg.ij.l.lucius.§.quisꝗs.cū ibi notatis vbi nō credit᷑ assertioni testatoris asserentis debitum etiā cum cā nisi aliud doceat᷑. Super tertio modo loquēdi.s.dispositiuo nō est dubitandū qꝛ valet:vt dicto.c.si papa.⁊ in auct.de nup.§.disponat. ¶ Et qd̓.s̄.dixi de verbis narratorijs pape intellige ꝯm determinationē predicti.c.in clementinis de ꝓba.c.j.qd̓ intelligit Old.loqui qn̄ duo ꝯcurrūt.s.ꝙ papa narrat de suo facto qd̓ sup eo eius fundet᷑ intētio et si qd̓ ꝑdictoꝝ duoꝝ deficiat ipm̄.c.locum nō habere:vt ex lr̄a colligitur.lꝫ Jo.an.ibi ꝯrium sentiat. ¶ An aūt originale ꝑditū possit ꝓbari per testes puto ꝙ sic.vt.j.de fide instru.l.si solennibus.⁊.l.sicut iniquū.vbi de hoc dixi in ꝑncipio ⁊ in fine. Nō puto tamen sufficere amissionē ꝓbari nisi ⁊ testes ꝓbent cōcessionem priuilegij ⁊ eius effectum.nec credo qd̓ sufficeret si dicerent se vidisse priuilegiū in quo sic ꝯtineret᷑.sicut em̄ exēplū fidem nō faceret ita nec talis testis.multa em̄ vitia potuissent esse in originali ex ꝗbus fidē nō faceret.⁊ ita videt᷑ sentire Az.in summa de fide instru.§.de amissiōe. Si tn̄ essent testes iurisperiti q deponerēt se vidisse originale nō abolitū nō cācellatū ⁊ omni suspitione carēs in quo sic ꝯtinebat᷑.forte talis ꝓbatio tunc sufficeret ⁊ notat᷑ de hoc ꝑ Ber.⁊ Inn.ex̄ de ꝑuileg.c.cū olim ꝑmo.⁊ ita etiā tꝫ Cy.hic v̓si.vlterius q̄ro. Sed deponere tale testimoniū nō videt᷑ tutū qꝛ multa vitia latētia esse potuissent in bulla ⁊ alijs q̄ etiā iurisperitus nō de facili ꝑpenderet. ¶ Quid si papa scribit alicui iudici ꝓcedas ꝯm ꝯtinētiā priorum literaꝝ ⁊ ꝑme litere nō apparent nunꝗd ꝓcedere poterit dic ꝙ non:vt plene no.in specl̓o de instrumētoꝝ editiōe.§.videndum restat.v̓si.quid ecce papa.⁊ nota.ex̄ de fide instru.c.j. ¶ Duo etiā sunt notāda circa istā auct᷑.qd̓ si ꝗs impetrauit rescriptū ī quo ꝯtinet᷑ qd̓ ꝓcuratorio noīe ꝓ tytio lꝫ ꝓcuratoriū non appareat valet rescriptū.vt.d.c.nōnulli.ex̄ de rescriptis.cū ibi notatis ꝑ Ber.Inn.⁊ Host.⁊ ꝑ eūdem in summa eiusdē ti.§.sed vt simplicibus v̓.Joan.distinguit.⁊ ꝑ Gof.in summa eiusdē tituli.§.elidit᷑. ¶ Itē qd̓ lꝫ exemplū plenā fidē nō faciat facit tn̄ qualēqualē presumtionē:vt colligit᷑ ex textu ⁊ glos.vt ff.de iure fis.l.in fraudē.§.neqꝫ instr̄a.⁊ in Brocardis de ꝓbat᷑.rubricella ex auctētico tm̄ probatio inducit᷑.⁊ pro hoc.ff.eo.l.si quis.§.ꝓhibet.in fi.vel ꝯm Cynū exēplum fidē facit ꝯ euꝫ qui copiā dedit:vt dictis.ll.ꝯ alios non vt hic Cyn.per quem tex. Uber.de bobio dicere voluit qd̓ de humanitate faceret plenā fidem nisi doceret᷑ de fraude in exēplando:vt notat᷑ in speculo de instr̄oꝝ editione.§.nūc dicēdum restat.v̓sic.⁊ gn̄aliter.in fi. ¶ Notandū etiā qd̓ instr̄m originale multis modis appellat᷑.appellat᷑ enim documētum:vt hac auct᷑.qꝛ nos docet. Instr̄m qꝛ nos instruit.munimētuꝫ qꝛ nos munit:vt colligit᷑.ff.de v̓b.signi.l.notionē.§.instr̄oꝝ.⁊ plene in spe.de instru.edi.in ꝑnci. Interdū appellat᷑ exēplar.vt.j.de fide instru.l.plures apocis.circa mediū.vn̄ versus. Exemplar genus est exēplum qd̓ trahis inde. Interdū auctēticū:vt dicto.c.j.de fide instru. ¶ Exemplum aūt qn̄ appellat᷑ index aliqn̄ sumtū.vt nota.ff.de fide instru.l.ij.vbi notat᷑ in glo.de materia huius auct᷑.⁊ in speculo de instr̄oꝝ editiōe.§.postꝗ̄.per Gof.in summa de fide instrumentoꝝ.§.derogatur.⁊ per Host.in summa eiusdem tituli de sentētia excōicationis.§.quādo ꝓferatur.v̓siculo.j.ij.⁊.iij.⁊ ꝑ Azo.in summa de fide instru.§.qd̓ autē dixi. ¶ Ultimo circa istam materiam dn̄s Gui.de suꝫ.sic distinguit aut priuatū instrumētum facit mētionem alterius priuati.quo casu non hꝫ locum hec auct᷑.cū neutrum probet.vt.j.de probatio.l.instrumenta.et.l.rationes. Aut publicum facit mentionem publici et habet locum hec autē.nisi solenniter esset auctenticatū auctoritate iudicis:vt predictum est.et dicetur dicta.l.publicati. Dominus autē Jaco.de are.sic dicit cum querit᷑ an stetur instrumēto sumto. Aut est ꝑuatum aut publicū. In ꝑuato dicit idē qd̓.s̄.dixi. Si publicū aut ē exemplū tm̄ qd̓ facit mētionē auctentici aut publicū ⁊ auctēticum qd̓ facit mētionē alterius auctētici. Si est exēplum tm̄ qd̓ facit mentionem auctētici aut voluntate partium sumtū ⁊ exemplatum est ⁊ voluerūt fidem adhiberi ⁊ adhibetur quia quod semel approbauerunt improbare non possunt.j.de non numera.pecuñ.l.generaliter.ff.de nego.gest.l.pompo.⁊ pro hoc in auct᷑.de fide instrumētorum.§.si vero nihil aliud.in fine.licet ibi innuat textus factum fuisse iudicis auctoritate. ¶ Ibi sub gestis monumentorum ⁊c.speculator tamen sentit oppositum qd̓ talis exemplatio facta cōsensu partium sine iudicis auctoritate fidem nō faciat de instrumentoꝝ editione.§.ostenso.versicu.sed nunquid creditur istis ver.fiebat aūt olim.⁊ versi.hoc etiā no. Et opinionē ꝑdictam speculatoris tenet Inno.extra de fide instrumētorū.c.si. Sed si tale exēplum volūtate partium factū esset taliter exemplatum qd̓ fidem ꝑ se faceret tunc forte ꝑma opinio vera esset per.l.j.j.de ꝯtrahen.⁊ cōmit.stipula.cum si.j.allegatis.⁊ sic forte intellexit dn̄s Jaco. Ubi vt exemplum fit iudicis auctoritate dicūt quidā neminē citandū ꝙ nō puto veꝝ.vt.ff.de adop.l.nam ita diuus.et ibi de hoc plene dixi de hoc ⁊ ista materia.j.de testamentis.l.ij.de aqua plu.arcend.l.in concedendo.⁊ de

re.iudi.l.de vno quoq3.Si vero sit auctenticū qđ facit mentio
nem auctētici tūc aut īter eosdē fuit vtrūq3 factū aut inꝰ alios.
Si inter eosdem vt q2 dicit debitor.x.que tibi debeo ex cā mu
tui vt cōtinetur in tali instrō facto per talē notariū me redditu
rum ꝓmitto vsq3 ad talem diē ⁊ de hoc sit instrm̄ fidez facit ita
loquitur.l.j.de ꝯben.⁊ cōmit.sti.de fideiuſ.l.penul.⁊ de nō nu
mera.pecu.l.gñaliter.⁊.ff.de dona.inꝰ vir ⁊ vx.l.ea que. Si ve
ro inter alios puta q2 in instrō continetꝰ talis ꝓcuratorio noīe
tytij vt continetꝰ in tali instrō ꝓcurator tūc nō facit fidē de ꝓcu
ratorio nisi doceatꝰ.⁊ ita loquitꝰ hec aut.cum similibus.⁊ qđ no
taui.j.de iure delib.l.peñ.⁊ ideo si in sñia contineatꝰ aliquem ꝓ
curatorē fuisse vel lit. conte. factā esse nō presumitur nisi ꝓbetꝰ
nec in hoc creditur dicto iudicis.vt.j.de arbitris.l.ne in arbi-
tris.§.j.⁊.ij.⁊ dicto.c.qm̄ cōtra falsam.de hoc latius.s.dixi.v.
sed quid si in sñia iudicis. ¶ An aūt priuilegiū possit ꝓbari ꝑ
exemplū dic ꝙ nō.vt.s.de diuer.rescrip.l.sancimus.Jaco.de
are.dicit ēt qđ si papa in rescripto suo de alio facit mētionē qđ
fidem facit ꝑ.l.optimā.de ꝯben.⁊ cōmit stipu.⁊.l.j.s.de epis ⁊
clericis.de hoc tñ latius.s.dixi.vsi.adhuc ꝯsueuit queri quidā
miles. ¶ Ultimo queritꝰ si in instrō publico corā duobus vel
tribus testibꝰ cōfecto cōtineatur tytiū condidisse testamentuz
corā.vij.testibus vtrū fidem faciat de testamēto cōdito.licet in
hoc fuerit opinio veritas est qđ non sufficit: vt notatur.ff. de
testamētis.l.heredes palā.in prin.⁊ ꝑ Host. in summa de testa
mētis.§.quot testes.in specło de īstru.edi.§.cōpendiose.v.qd
si in instrō.⁊ vsi.quid si vnus.⁊ facit qđ notatꝰ.j.de bonoꝝ poss.
ſm tabu.l.ij. ¶ Ad materiā etiam huius aut. facit qđ notaui.
j.sine censu vel reliquijs.l.j.

Et que a diuo. Lex ista obscure traditꝰ per glo.sed vt clare pa-
teat aduertendū est qđ h̄ lex est imperatoris alexādri
vt ex supscriptione patet cuius etiā fuit.l.non est no
uum.⁊.l.iustū.s.eo.l.autē prima.⁊.l.qui accusare. fuerūt anto
nini patris sui ⁊ q2 dicte.ll.antonini patris sui.⁊ dicte sue.ll.nō
est nouū.⁊.l.iustū videbātur ꝯrie facta fuit h̄ lex ad ostendēdū
qđ non sunt ꝯrie sed diuersis casibus loquunꝰ. ¶ Et due sunt
lecture huius.l.ſm glo.est ⁊ tertia ſm Pet.de bel.ꝑtica. ꝑma
lectura fuit Jo.⁊ sequaciū ⁊ non distinguit rōnes ab instrisſ3
distinguit actorem a reo ⁊ in actore subdistinguit an petat ad
actionē vel replicationē.Et ꝓbatur hec lectura ꝑncipaliter tri
bus rōnibꝰ.Primo q2 fauorabiliores sunt rei quā actores ma
xime in dilationibus quia indeliberatus vocatur reus.vt.j.de
tempo.in inte.restitu.l. petende.⁊ quia non est in eius potesta
te qñ excipiat.vt.ff.de doli excep.l.pure.in fine.⁊ ideo ei fauetꝰ
vt ab actore sibi fiat editio ⁊ ita loquitur lex non est nouum. et
l.iustum.⁊ idem in actore quoad replicationē q2 in hoc sunt pa
res actor ⁊ reus. Secunda ratio sumitur a cōtrario sensu hu-
ius.l.ibi quo casu non oportet originē petitionis ⁊c.ergo a cō
trario secus in replicatione.Tertia ratio sumitur ex.l. penul.
§.fin.ff.ad.l.fal.vbi per actorē fit editio reo. ¶ Secunda lectu
ra fuit Azo.⁊ sequacium que non distinguit actorem a reo sed
solum rationes ab instrumētis vt rationes edanꝰ ⁊ sic loquatꝰ
lex nō est nouū.⁊.l.iustū instrā nō nisi eis vtatur.⁊ ita intelliga
tur.l.j.⁊.l.qui accusare.⁊ hec lectura fundatur quia is qui petit
edi rōnes inducit ꝓ se tria.Primū qđ ad se ꝑtinent ⁊ sunt cō-
munes q2 facte eo mandāte.Scōm q2 eius interest q2 vtilitatē
eius ꝯtinēt. Tertiū q2 sunt ꝯfecte ab eo q auctoritate publica
et ex officio ꝯficit vt ꝓbatur.ff.eo.l.j.§.pertinere.⁊.l. argenta
rius.§.j.Sed in instris nō sic. ⁊ ad leges in ꝯrium patet respō
sio.qđ enim dꝰ qđ magis fauetur reo quā actori verꝝ est in his
que ꝑtinent ad ordinationez cause ⁊ in re dubia.hic aūt nō est
dubium ⁊ vbi apparet ratio fauoris vt apparebat in.l.petēde
sed ratio.l.q̄ est in.l.qui accusare non tollitur fauore rei.⁊ ideo
etiam argumentū a ꝯrio sensu cessat ꝓpter rationes ꝑdictas ⁊
aliasq̄ ꝯfirmant lecturā azo.Nō obstat.l.penul.§.fin.q2 ibi est
speciale ſm quosdā cū de falcidia tractatꝰ q2 alr̄ nō posset fieri
computatio ⁊ quia de fraude heredis timetur: vt ibi expresse
dicitꝰ in textu. vel pōt dici qđ illa instrā petebanꝰ exhiberi per
heredē legatarijs quasi quelibet alia res hereditaria ⁊ q2 quo
ad rōnem falcidie ineundā possunt dici quasi cōmunia.⁊ ista le
ctura azo.cōiter approbatꝰ ⁊ eam cōiter seruant doctores ⁊ ad
uocati ⁊ ſm eū expones sic lr̄am congruūt.q.d.inter se ꝯria nō
sunt ⁊ subijcit rōnem.ꝙ pro q2 alij hn̄t in litera quoniā ibi ra-
tiones.s.cōmunes. Promi.i.exhiberi. ¶ Instruere cōtendit
qđ vtiq3 fiendū est ⁊ ita loquitur.l.nō est nouū.⁊.l.iustū.Actor
desideret rōnes exhiberi expone rationes.i. instrumēta quod
fiendū non est: ⁊ hoc sequitꝰ ꝙ pro q2 hoc casu ⁊c.⁊ ita loquitur
l.q accusare.Alij tenent ꝓprie hoc verbū rōnes ⁊ subaudiunt
qđ fiendum est. vt.s.e.l. ⁊ subaudiūt.instrumenta aūt edenda
non sunt.⁊ hoc subijcit qñ hoc casu ⁊c.planius tñ ꝓcedit expo
nendo rōnes.i.instrumēta. ¶ Tertia lectura dicitꝰ fuisse Pe-
tri de bel.ꝑtica ꝯformātis se lecture Jo.⁊ distinguētis solum
actorē a reo ⁊ nō distinguentis rōnes ab instris q2 vbi de acto
re querimꝰ nō differt actio a replicatiōe.⁊ dicit ꝙ semꝑ edunꝰ
ab eo qui publicū gerit officium vt a tabellione vel argētario
vt.d.l.argētarius.§.j.Sed si ab alio ex causa edunꝰ. vt.s.e.l.j.
sed certe īmo semꝑ cum cā.vt.l.ꝑtor.in ꝑn.⁊.l.si quis.§.ex hoc
edicto.⁊.§.ꝑtinere.⁊.§.fi.Et audiui qđ tenebat feneratores et
mercatores officio iudicis cogi edere eoꝝ libros ex eqtate hu
ius tituli q2 sunt quasi cōes ⁊ vtilitatem petentiū ꝯtinent.Nec
ob.ꝙ non eis mādantibus scripti sunt q2 dicit subesse tacituz
mandatū ex eo qđ consueti sunt scribere ar.ff. de pigno. act.l.
vel vniuersoꝝ.Nec ob.ꝙ nō gerant publicū officiū q2 est quasi
publicū.Jac.tñ de beluiso tenet oppositū: vt dixi.s.e.l.j. in fi.
cuius opinionē veriorez credo de stricto iure.⁊ ꝓ hoc facit qđ
notatꝰ.ff.eo.l.quedam.§.numularios. ¶ Et pro declaratione
huius.l.et totius tituli dic ſm Cynū.Si queritur de editione
actionis dic vt nota.ff.eo.l.j.⁊.s.eo.l.edita.⁊.j.de lit.contesta.
auc.offeratꝰ.Si de editione actorum.vt.s.eo.l.ij.Si de editio
ne instrumentoꝝ aut sunt ꝓpria vel cōia petentis editionem ⁊
fieri debet.vt.s.e.si ꝓcurator. ⁊.ff.fami.ercis.l. si que sunt cau-
tiones.Aut nec ꝓpria nec cōmunia.⁊ tunc aut petēs dicit sua
interesse rōne iuris qđ in eis habet vt quia mādauit tabellioni
qđ conficeret instrumentū mutui vel alterius ꝯtractus quem
faciebat.aut q2 ex ipo instrō vult aliquid ꝓbare ⁊ sic secūdario
concludit suam vtilitatē.instrm̄ tñ principaliter est confectū ad
postulationē vel vtilitatē alterius. Primo casu cōpellitur ex-
hibere ꝑ actionem in factū.vt.ff.ad exhiben.l.iij.§.interdum.
Secundo casu aut reus petit ab actore ad exceptionem ꝓban
dam ⁊ indistincte d3 sibi edi.vt.s.e.l.non est nouū.⁊.l. iustum.
et sic intelligit Petrus.l.istam.aut actor petit editionē a reo ⁊
tunc aut reus vtitur instrumētis in iudicio ⁊ tenetꝰ edere.vt.ff.
eo.l.j.§.edenda.Aut nō vtitur ⁊ edere non tenetꝰ. vt.s.e.l. qui
accusare.⁊.j.de testi.l.nimis graue.fallit in fisco.vt.ff.e.l. ne qs
quam.Huic membro post lecturā antiquā addidit idem Cyn.
hoc verū ad sui intentionē probandā.Sed ad sui replicationē
sic ſm Jo.licet Azo cōtra ⁊ male.vt.ff.ad.l.fal.l.maritus.§. fi.
vbi est textus. Nā sicut actor edit reo ad exceptionē iuuādam
sic reus actori ad replicationē vt equalitas in iudicio seruetur
j.de fructibꝰ ⁊ litis expeñ.l.fi.⁊ rōnes diuersitatis inter reum ⁊
actorem.s.in ꝑn.notaui. ¶ Et ꝑdicta dicit vera esse.s.qđ reus
nō teneatꝰ actori edere ad intentionē fundandā qñ ex toto ne-
gat intētionem actoris.si autem confitetur sed negat circūstan
tias puta se non debere tantū vel non ad talem terminū vel si-
milia tunc si habet instrumentū exhibere tenetur: vt appareat
veritas. vt.ff.de acti.emti.l.tytius.⁊.l.creditor.de lega.iij.qui
concubina.§.cum ita.⁊.l.predijs.§.tytio.Aut queritur de edi
tione rationū ⁊ tunc fieri debet.vt.l. argentarius.§.j. ff. eo.et
dixi.s.eo.l.j.Cynus. ¶ Modo circa materiā.l.⁊ totius tituli
quero aliquas questiones quas de facto vidi.Et primo vtrum
editio instrumentoꝝ fiat ante lit.contest.cōmuniter non q2 nec
cōmuniter ante ꝓducunꝰ: vt no.ff.eo.l.j.§.edenda.Si autē ꝓ-
ducerentur sicut instrumēta q̄ sunt ad legitimandū personas
procuratoꝝ tutoꝝ vel iudicis delegati tunc bene edenda sunt
parti: q2 primo debet cōstare de ꝑsonis quam queratur de iu-
stitia cause.vt.ff.de iure co.l.quidam referunt .ff. de ꝓcura.l.si
ꝓcurator.⁊.s.de manda.principum.l.vnica.⁊ talia eduntur cū
die ⁊ consule. ¶ Sed nunquid ista instrumēta originalia sunt
tradēda parti an sufficiat si detur exēplū3.puto originalia tra
denda ⁊ ita seruatꝰ alias quomodo posset in fine cause si oppo-
neretur ꝓbari qđ esset procurator vel tutor ⁊ ita elusa esset ps.
Si qui tamen velint originalia retinere vidi qđ faciūt in actis
registrari auctoritate iudicis quia tunc fidem faciunt: vt nota
tur per Inno.de ꝓbatio.c.qm̄ contra falsam.⁊ dixi.s.aut.si qs
in aliquo documento.vsicu.predicta vera sunt.⁊ ita tenetur in
speculo de instrumentoꝝ editione.§.nunc dicamus.vsi. penꝰ.
et.§.ostenso.vsi.⁊ vt hoc plenius.Idem sentit Cy.j.de fideicō.
l.instrumēta.⁊ Jaco.de are.hic ⁊ dicit fieri debere expensis re
gistrare volentis ⁊ allegat.s.de epi.⁊ cleri.l.cū clericis.ibi pro
instructo ꝓcuratore ⁊c.licet ibi de sportulis loquatur non pro
prie de istis expensis.Sed pro hoc facit quia legitimare tene-
tur personam suam.vt.j.de ꝓcura.l.j.ergo suis expensis ar.ff.
de operis liber.l.quia.in fine fami.ercis.l.cetere. ⁊ quia non de
bet esse deterior conditio litigātis cum ꝓcuratore quā cū dño
vt.ff.ex qui.cau.in poss.catur.l.ij.de procura.l. minor.§. quo-
niam.⁊.l.sed et he.§.defendere.⁊ ita vidi in iudicio seruari.In
alijs autem instrumentis tenet idem dominus Jacob.de are.
qđ copia fieri debeat expēsis petētis ⁊ allegat de priuile.scho.
l.fi.lib.

l.fi.lib.xij.⁊ de ꝓnci.agen.in reb⁹.l.fi.nisi ↄ̄suetudo aliud indu
ceret lꝫ quidã dicãt in hoc standũ iudicis arbitrio.vt.ff.de cu
sto.reoꝝ.l.si qs.⁊ hoc indicat dicta.l.fi.de priuile.scho.d.dy.in
instrumẽto ꝓcuratiõis idẽ tenet.s.q̃d vel tradi debeat origina
le vel q̃d registrari debeat expensis ꝓcuratoris ꝑ iura ꝑdicta.
Secus dicit in instr̃o sindicatus.qꝛ ꝑdicta ratio q̃ in ꝓcurato
re dicit̃ nõ vendicat sibi locũ qꝛ vniuersitas nõ põt per se litiga
re sꝫ necessario ↄ̄stituit sindicũ.vt.ff.q̃d cuiuscꝫ vniuer.no.l.j.
§.quibus.Cy.tñ.s̃.aut.si qs in aliquo documẽto.in fi.tenetꝙ
de ꝓcuratorio rescripto ⁊ similibus sufficiat exemplũ exhibe-
ri.⁊ cautionẽ prestari de exhibeñ.quoties opus erit.⁊ ad hoc
allegat.ff.de edẽdo.l.si quis ex argẽtarijs.§.ꝓhibet.⁊.j.de di-
uer.offi.l.hac sanctione.lib.xij.Cy.sꝫ sicut dixi vidi seruari ex
his q̃ supra dixi regl'r instr̃a nõ esse edẽda vel ꝓducẽda añ lit.
cõte.Vidi dubitari si aliqs appellauit ⁊ oblato libello in quo
petit ꝓnuntiari bñ appellatũ ⁊ male iudicatũ petat aduersa-
rius sibi edi instr̃m appellationis anteꝗ̃ libello respondeat al
legans eũ nõ appellasse vel post decendium nunquid edere te
neatur.Dicunt quidã ꝙ nõ ante lit.cõte.Sed sufficiat facere
de hoc iudici fidẽ qꝛ ista exceptio nõ impedit lit.cont.nec cogi
tur quis regulariter vt ꝑdixi exhibere instr̃a sua ante lit.cont.
et hoc credo veꝝ de stricto iur.Sed ex iudicioꝝ more vidi co-
piam exhiberi ẽt parti.et de hoc notat̃ in speculo dicto titulo
de instrumentoꝝ editione.§.nũc dicamus.v̄.sꝫ pone appellãs
sententia.¶ Sed an instr̃m sniẽ a qua appellatuꝫ est teneat̃ ex-
hibere ille in cuius fauorẽ est lata dic ꝙ sic qꝛ victores non ali-
ter potiunt̃ sentẽtijs nisi doceãt eas rite latas in aut̃.de his q
ingre.ad ap.§.illud.⁊ ita no.ꝑ Inno.⁊ Host.ex̃ de fide instru.
c.S.ꝑpetuus.⁊ in specu.d.titu.⁊.§.v̄si.sed pone peto corã iu-
dice.vnũ etiã mirabile sentit Inn.ex̃ de ꝓcur̃.c.j.cũ quo ↄ̄cor.
speculator dicto titulo ⁊ dicto.§.v̄si.quid si quis in libello.di-
cunt eñ ꝙ siquis in libello suo mentionẽ faciat alicuius instru
menti q̃d ex officio iudicis ẽt ante lit.cont.exhibere cogit si hꝫ
in promptu ad hoc vt reus instrui possit: sed si in promptu non
habet nihilominus in causa ꝓcedetur.Contrarium puto ve-
rum ⁊ in iudicio vidi seruari nam cõiter in libello de instr̃is ex
quibus qs fundare intẽdit intẽtionẽ suã fit mẽtio ⁊ sic cogeret̃
ante lit.ↄ̄te.exhibere ⁊ intẽtionẽ suã fundare q̃d veꝝ nõ est im
mo ↄ̄ ordinẽ iudicioꝝ.¶ Notãdũ est etiã q̃d instrumẽta ꝓdu-
ci possunt q̃ñcũꝗ̃ vsꝗ̃ ad sniam: vt extra de fide instru.c.cũ di
lectus.⁊ ibi ꝑ Inn.de testi.c.cum cãm.⁊ notat̃.d.l.j.§.edenda.
ff.eo.⁊ late in specu.dicto.§.nunc dicamus.in principio.quod
veꝝ est nisi esset renuntiatũ vel conclusum vel nisi ꝑemtorium
esset statutũ per iudicem ad oĩa instrumenta ꝓducenda: quia
tunc postea nõ audietur.vt.j.de inge.ma.l.diffamari.⁊ qui ac
cusare nõ possunt.l.si ea.⁊ extra de excep.c.pastoralis.quod tñ
fieri non debet nisi ex causa puta quia iudex videret malitiam
vt dictis iuribus patet ⁊ tãgitur.d.§.nunc dicamus.v̄si.j.⁊ di
cet̃.j.de iudi.l.iudices.¶ Sꝫ nunqd iudex lit.cõte.ad requisi-
tionem ꝑtis teneat̃ interrogare actorem si habet instr̃a qbus
vti velit q̃d ea exhibeat ⁊ cogere eũ statim exhibere vel si petat
terminũ ad deliberandũ teneat sibi dare.qdam q̃d statim eum
coget quia instructus dꝫ ad cãm venire.vt.l.qui accusare.s̃.e.
alij distingunt an agat ex ꝓprio facto ⁊ tunc statim cogatur an
ex alieno ⁊ tunc non.⁊ ita videtur sentire speculator.d.§.nunc
dicamus.v̄si.quid si actor.Ego indistincte puto si petat termi
num ad deliberandum sibi debere cõcedi vt possit peritiores
consulere q̃ instrumẽta faciant ad cãm: vt.ff.de interroga.act.
l.qui interrogat̃.⁊ ita vidi i iudicio seruari.¶ Ultimo quero
ago ex iure cesso cõtra aliquem ante lit.ↄ̄test.petit q̃d exhibeã
instrumentũ cessionis vera opinio est q̃d si ago vtili noĩe meo
nõ teneor ante litẽ ↄ̄testatã si directa noĩe cedẽtis sic: vt in spe-
culo.d.§.nũc dicamus.v̄si.sed quid ecce.T.cedit mihi iura.et
eius opinionẽ approbat do.iaco.butri.in questione predicta
quam publice disputauit cuius effectuꝫ ponam.j.de here.vel
act.ven.super rubrica.Ex ꝓncipio etiam huius.l.colligas q̃d
impatores appellant̃ diui quasi diuini qꝛ sunt quasi deus ter-
restris ꝑm pap.⁊ ita no.Arch.xv.q.iij.placuit.¶ Dicunt̃ etiã
diuine recordationis.vt.s̃.de nouo.C.compo.in ꝑn.

¶ Rubrica. De in ius vocando.

Super rubrica. Uide Azo.i summa ⁊ Rof freduꝫ de in ius vocãdo.¶ De ꝓhibitis vo cari in ius sine venia agit.j.eo.l.j.⁊.ij.¶ De ꝓhibitis omnino vocari.j.eo.l.vlti.Odof. ¶ An istud obsequium de non vocando in ius trãseat ad heredes vide q̃d dixi.j.de ope
ris libertorum.l.liberti.vltra principium ⁊c.

Sicut. Ibi reuerentiam que est in assurgẽdo et honorando.¶ In glo.ibi eqtate.i.natu raliter.vt.j.de dignitatib⁹.l.mulieres.li.xij.⁊ in auct. de consulibus.§.itaꝗ̃.

Venia. Ibi debeat̃ non ergo pcitur rusticitati in his que sunt ↄ̄ ius naturale vel quasi vt ⁊.ff.de adul.l.si adulteriũ cum incestu.§.j.⁊ not.j. vnde vi.l.si qs in tantã.in ꝑn.glo.magne.⁊ ꝑ Azo.in summa qui petant tuto.§.nec excusantur.⁊ Dyn.de reg.iur.c. ignorantia.vel etiam in iure ciuili notorio.vt.j.de interdi.ma. l.j.⁊.ff.de his qui notã.infamia.l.liberorum.In alijs autem re gulariter parcitur impitie ⁊ rusticitati.vt.ff.ad sille.l.si quis in graui.§.si quis ignorans.et notatur.ff.si quis in ius vocatus non ierit.l.ij.§.finali.extra de rescriptis.c.super literis.§.nos igitur.de rerum permutatione.c.cum vniuersorum.de transla tione.c.inter corporalia.§.fin.et.xxiij.q.iiij.qui ꝑm carnem.in Brocardis de his quibus parcitur.Et hoc prout accipitur rusticitas in propria significatione.Interdum enim accipitur pro superbia siue malitia ⁊ tunc ei non parcitur: vt colligitur ex textu ⁊ glossa.xxiij.q.v.c.de liguribus.in principio.¶ De alijs cõmodis ⁊ priuilegijs rusticitatis dixi.s̃.de defen.ciuita. l.vtili ratione.¶ In glo.i.i fine.⁊ melius.ff.eo.l.quicꝗ̃ litigan di.§.pretor.Idem est in religioso electo qui consentire nõ po test nisi superioris licentia petita ⁊ obtenta.vt extra de electio. c.si religiosus.lib.vj.cum ibi notatis.Interdũ sufficit petere. vt extra de regula.c.licet.§.j.⁊ ibi notatur.¶ In glo.cũ patri bus.ibi.l.penul.imo.l.heres.Oldra.in fine.iuncta.l.si mulier. §.si ab ea.ff.ad velle.Ol.¶ In glos.non dicit ibi hoc falsum es set cum eo iure non esset seruitus nec manumissio.vt.ff.de iu- stitia ⁊ iure.l.manumissiones.⁊ ibi de hoc dixi bene.s̃.de ꝑci. impera.offerendis.l.quoties.vltra medium.v̄sicu.item quod sit mutabile.¶ In glo.i.remitti.ibi hic patrono.arg.ff.de ser uis fugi.l.j.§.j.⁊ ibi notatur in glo.

Filii in potestate. Nunqd in illis casi bus in qbus filius- fami.põt agere ↄ̄ patrem q no.ff.de iudic.l.lis nulla possit sine venia in ius vocare.Cy.hic sentit ꝙ sic.dic ꝙ non: qꝛ subest rõ reuerẽtie quã debet sicut emãcipatus.⁊ ita tenet Rof.de in ius vocãdo.circa principiuꝫ vbi plures casus ponit quã notentur dicta.l.lis nulla.¶ Quid si pater non ex- cepit de venia non impetrata per filium nũquid tenet iudiciũ Cy.hic ꝙ sic quasi voluntate patris factum presumatur.vt.ff. eo.l.quãuis.Cy.⁊ quia nõ annullatur iudicium sed pena impo nitur.vt.s̃.e.l.j.¶ An possit pater excipere ⁊ penã petere.cy. hic tenet ꝙ sic ⁊ allegat.iij.q.j.c.item liberti sed nõ est istud.c. dicta causa.⁊ questione sed forte voluit allegare.ij.q.j.c.probi bentur.v̄si.liberi libertiꝗ̃.sed melius facit.xij.q.ij.epus q mã cipium.⁊ quod ibi notatur ⁊ q̃d dixi.j.de pactis.l.si pacto quo penã.in fi.¶ In glo.licet vulgo.in fine.Quia mater nõ habet filios in potestate.vt.j.de adop.l.mulierez.¶ Et consueuit al legari finis huius.l.q̃d clausula in fine posita ad omnia refer- tur si cõmode ⁊ sine vitio potest.vt et.ff.de lega.j.l.talis scriptu ra.in fine.si ad omnia cõmode referri non põt refertur ad pri ma de lega.j.l.si seruus pluriũ.in fi.Odo.⁊ de hoc bene not.in speculo de instrumentoꝝ editione.§.nunc aũt videndũ restat. v̄si.item excipe q̃d talis clausula.⁊ not.etiã de iurisdi.om.iudi. l.si idem cum eodem.in fine.

¶ De pactis. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azonẽ Goffre dum ⁊ Hostiẽ.in sum ma huius tituli ⁊ in speculo eodem titulo.⁊ in Bro- cardis de pactionibus.

1 ☞ Iuri futuro an possit renuntiari.

Conditionis. Materia hui⁹.l.est vti- lis ⁊ subtilis ⁊ dicit hoc in effectu pactũ factũ sup fideicõmisso incerto iter rogatũ ⁊ eum cui erat in euentũ conditionis resti- tutio facienda valet nec infringit̃ dato q̃d conditio deficiat lr̃a sic exponatur conditiõis incertũ.i.fideicommissũ sub incerta conditione relictũ.od.Non iniquis sed equis.vt.ff.de verboꝝ sig.l.duobus verbis.¶ Et duabus rõnibus valet tale pactuꝫ prima ex regula generali qua quilibꝫ remittere potest que pro se introducta sunt.vt.j.eo.l.si quis in conscribendo.Alia quia votũ captande mortis tollitur per tale pactuꝫ.vt.j.titulo pri-

mo.l.de fideicommisso.que cum ista concor.licet illa in transactione loquatur & quãdo fratres rogati erãt vicissim restituere hic alter tñ & in hoc etiam differt hec.l.a lege cum proponas.j.e.vt ibi notatur. Item tollitur discordia inter fratres.vt.j.de bonis que lib.l.cũ oportet.§.j.Diem suũ iunge functus esset.quod est infra idest mortuus.vt.ff.de asses.l.diẽ functo. Odo.superstite.s.nunc nato tñ post predictã conuentionẽ & diuisionem factã.Omisso ordine glo.formabo aliquas qõnes ex qui

1 bus patebit materia huius.l. ¶ Et primo nunquid iuri futuro possit renũtiari.Glos.cõiter distinguũt qõ si simplici renuntiatione remittat.nõ valeat & ita loquuntur iura que vidẽtur huic.l.Jtria.de lega.ij.l.si ita scriptum.§.si sub conditione.de acquirẽ.heredi.l.qui superstitis.& .l.is qui pmo.de reg.iur.qui potest.§.qõ quis.& de succ.edicto.l.j.§.decretalis. Si aũt fiat p pactũ tunc valeat per hanc.l.cũ si.ff.e.l.& heredi.§.filia.& de muno.l.deniqz.§.si quid.& ita dicit glossa.quasi in qualibet predictarum legum.& Goffre.de renuntia.in summa.in fine.& Hostien.eo.titu.§.qualiter.versi.renũtiatio vero iure scripti.& speculator de renũtiatione & conclusione versi.& quia de renuntiatione.& plenius vsiculo sed quid si quis renuntiet.& vsi.item bñficium.& de emti.& vendi.§.tertio.vsi.si aũt habẽs ius ex testamẽto vel substitutione.& in Brocardis de pactionibus rubricella obest pactum de iure futuro factum.Jaco.de are.te net qõ per pactum possit renuntiari iuri futuro vt hic. Simplici renuntiatione nõ inter absentes.vt.d.§.si sub cõditione.si inter psentes tunc hz vim pacti.vt.ff.de pac.l.tale pactũ. in principio.& ita intelligit lex pma de cur.bo.dan.Jac.sed cõtra predicta videtur:quia appellationi future potest renuntia ri.vt.ff.qbus appella.nõ licet.l.j.§.j.& pro hoc de cura.bo.dã.l.j.ij.responso.Sed glos.respondent qõ ibi interuenit iudicis auctoritas.& ita nitit auctoritate duoꝝ sicut & pactum & ita va let renũtiatio & ita in Jtrijs notatur.vt.d.l.is qui.de acquiren.here.& .l.in pluriũ.vnde dñi Dy.& Ol.in dicto.§.si sub ɔditione vident sentire ꝙ quotiescũqz renuntiatio nitit duoꝝ consensu qõ renũtiatio valeat.vbi aũt soli⁹ renũtiãtis auctoritate nitat nõ valeat sup iure futuro p iura pdicta. Sed licet predicta sit cõmunis opinio tñ forte nõ est bene dictuz.Nã illud qõ a mea ptãte dependet solus pficere possum nec dependet a consensu vel voluntate alterius sed renũtiatio iuris mei a mea volunta te dependet nõ a volũtate iudicis vel alicuius alterius quare non video qõ ita renũtiatio nõ debeat valere sicut et pactum. Nec pdicte.l.quibus ap.nõ licet.l.j.§.j.& de cura.bo.dan.l.j.vi dentur magis loqui in iudicio quã extra iudiciũ vnde si cõpe teret mihi ius ad pbendã vacaturam qõ tali iure renũtiari nõ possum non video rationẽ.Et ideo alij voluerũt dicere qõ qs põt renuntiare iuri futuro tacite.vt.j.de bonis libe.l.fi.expres se aũt non.vt.ff.de bonis libe.l.paulus.§.patroni.& ita videt sentire glo.in.d.l.qui supstitis.de acqui.here.sed rõnẽ diuersitatis nõ video inter renuntiationẽ tacitam & expressam.Alij dicunt vt Cy.sm Petrũ aut renũtiatio fit ad tollendũ qõ ɔsen su duoꝝ inductum est & nõ potest fieri per vnum.vt.ff.de reg.iur.l.nihil tã naturale. Aut qõ vnius tñ & tunc in iudicio pro dest super futuro.j.eo.l. postquam liti.vbi de hac renũtiatiõe iudiciali plenius dicam.extra iudiciũ valet super pñti nõ sup futuro:vt dicta.l.qui supstitis.Sed nec hoc videt bene dictuz si enim hereditas mihi relinquet sub conditiõe cuius alterius debet exigi cõsensus quã meus in renuntiando nõ video.& tñ dicunt renuntiationem.non tenere. Item dato quod habuerim dñium a te & sic firmatũ ɔsensu duorum.Si voluero a me abdicare certe nõ exigitur consensus tuus ĩmo possum renũtiare & habere p derelicto & alienare sine consensu tuo: vt insti tu.de reꝝ diui.§.per traditionez & p derelicto p totũ.Et ideo ratio differẽtie inter pactũ & renũtiationẽ videt esse illa qz eius est velle cuius & nolle.vt.ff.de reg.iur.l.qui põt. Sed pendẽte conditione nõ potest velle.s.apprehendere hereditatẽ vel lega tum ergo nõ potest nolle.& sic non potest renuntiare sz obliga re me p pactum ad nõ petendum in conditionis euentum hene possum qz pactum bene potest concipi in futurum & depen dere a cõditione tacita & expressa.renũtiatio aũt sine re pudia tio cum fiat regl'r per verba pñtis tẽporis nõ suspẽditur.Aut ergo respicit pñs tẽpus & tunc nihil opatur cũ nihil inueniat excludendũ ɔditione pendente.aut futurũ & non põt cum fint verba pñtis tẽporis.vt.ff.si certum petat.l.cum ad pñs.et de verb.obl.l.si a colono.Non puto ergo differre renũtiationẽ a pacto nisi in ɔceptione vborum qz renũtiatio vt plurimũ fit p verba psentis tẽporis.pactũ vero per verba pñtis & verba futuri vñ si renuntiatio fieret p verba futuri tẽporis valeret hoc modo renũtio oñi iuri qõ mihi cõpetere poterit in hereditа te existente ɔditione exnunc put extunc qz tunc renuntio iuri

presenti licet exnunc put extunc & ideo dicit qõ obligatio con ditionalis purificata refert se ad diẽ obligatiõis ɔtracte vt.ff.qui potiores in pigno.habeant.l.potior.ij.rñso. Si aũt renũtiatio vel pactum cõcipiant p verba pñtis tẽporis sup iure fu turo tunc nec pactũ nec renũtiatio valet quia non inuenit aliquid excludendũ vt pdixi & ita nõ differunt pactũ & renũtiatio in aliquo. Sz tota vis est in cõceptione verboꝝ pñtis tpis vel futuri.& ita etiã videtur innuere.ll.q dicũt pactũ sup iure futu ro valere.ff.de pac.l.& heredi.§.filia.& hanc opinionẽ videt ap probare dicta.l.j.ij.rñso.de cur.bo.dan.& glo.ibi posita q inci pit quecũqz sit in secũda solutione & dicta.l.in pluriũ.de acqr.here.& quibus ap.non licet.l.j.§.j.& hoc etiã indicat hec lex dũ dicit cõditionis incertum qz super incerto fideicõmisso p vba futuri tẽporis pactũ fiebat in casum extantis cõditionis & eodem modo & eisdẽ verbis potuisse fieri renuntiatio & valuisset vt dixi.Sed ɔ hanc opinionẽ multũ facere videt.ff.de success.edicto.l.j.§.decretalis.Sz ibi nec renũtiatione nec pacto poterat renũtiare decretali bonoꝝ possessioni qz ab eius volũtate non pẽdebat sed ex voluntate iudicis qui debeat eam decer nere.Predictã etiã opi.videtur innuere glo.extra de ecclesijs edificã.c.cum ad audiẽtiam in gloss.vltima.in fi.ad hoc etiam bene facit.l.hic in glo.allegata.ff.quoꝝ lega.l.j.§.qõ ait.vbi he res hereditate adita potest legatarijs consentire qõ propria auctoritate intrent res legatas et per hoc renuntiare videtur interdicto quoꝝ legatoꝝ qõ tamen sibi nõ competit nisi demũ apprehensa possessione per legatarium qõ tñ non posset non adita hereditate:vt ibi dr.vnde cũ.§.ille loquatur de pacto fa cto cũ legatarijs apparet qõ si fiat p verba de pñti qñ ius sibi non cõpetebat non valet sicut nec renuntiatio nec est veruz qõ dicit glo.illud magis accedere renũtiatiõi quã pacto imo ma gis pacto cũ fieret inter herede & legatarios cui iuri renũtiari possit satis dixi.s.de epis.& clericis.l.si quis in cõscribendo.circa finẽ. ¶ Utrũ aũt fratres rogati adinuicẽ sibi restituere diuidendo bona cõia videant tali fideicõ.renũtiare plene dice tur & notat.j.cõia de lega.aut.res q subiacẽt.& .ff.de vb.oblig.l.qui rome.§.duo fratres.Jn glo.i.ibi cõditio.i.grauamẽ im positum sub incerta ɔditione.Fran. ¶ Jbi ad vtrũlibet.i.ad vtrũqz filiũ.in fi.vel dic ꝙ vnus tãtũ filius erat grauat⁹.Frãc. ¶ Jn glos.per qõ videbatur ibi repetendũ quasi causa non se cuta.vt.ff.de condi.ob turpem causam.l.j.§.ob rem.& de ɔdi.causa data.l.j.Fran. ¶ Jbi error vel dic vt ibi quia sm Odo.loquitur in hereditate viuentis super qua non valet pactũ vel transactio.vt.j.e.l.fi.Fran. ¶ Jbi voluntate tñ cessante ergo ratione cesset effectus vt si repudiatio duoꝝ consensu nitat valeat super iure futuro:vt notatur.ff.de acquiren.here.l.in plu riũ.& .l.is qui.quibus ap.nõ licet.l.j.§.j.& de cura.bo.dan.l.j.se cundo responso.Dy.& Oldra.de hoc tamen latius supra dixi.ibi repudiationi quam pacto. Sed certe immo magis pacto.vt supra dixi:quia inter duos fiebat.s.heredem & legatarium. Unde dñs fran.soluit qõ ideo non valet quia ibi inuitabat legatarius ad delinquẽdum.s.ad apprehendendũ rem legatam ppria auctoritate.Sed si hec esset ratio nõ valeret etiam here ditate adita & tamen valet vt ibi dicitur.secundo responso.pa ctum enim qõ quis propria auctoritate ingredi possit non est turpe sed valet.j.de pigno.l.iij. Et ideo dic sm Odofredũ qõ ideo ibi non valet qz ante aditam hereditatẽ & sic nullũ ius cõ petebat heredi hic aũt paciscenti spectabat licet esset conditio ne suspensum.Od. ¶ Jbi de edili.edicto.l.queritur.§.penul.alij qõ etiam si testator phibuisset remissionẽ fideicõmissi nihilomin⁹ fieri potuisset ar.ff.de leg.ij.l.lucius.§.testator.ff.ad l.falci.l.potest.& de leg.ij.filiusfa.§.diui.Ad.§.disponat respõ dent qõ voluntas testatoris habet pro lege quo ad hoc vt debeatur his quibus disponit non tñ quoad oĩa que disponit Cy. ¶ Jbi de dona.l.ij.§.fina.& causa tñ pxima attenditur.vt ff.de rescin.ven.l.finali.§.j.de excep.rei iudicate.l.cum de hoc queritur.ff.de condi.ob causam.l.penul.& notatur.ff.reꝝ amo tarum.l.si mulier cum de viri vita.Od. Jbi quia filios non hz. Sed fuit causa remota qua cessante nõ cessat effectus:vt supra pxime dixi.Sz qd si dicta cã fuisset expressa vt quia frater Licinij frontonis dixit sibi quia filios non habeo pmitto tibi da re sextantẽ & tu remittas mihi grauamen fideicõ. nunquid repeti poterit sextans si postea filios habuerit.Uidetur ꝙ sic qz causa cessante &c.& bene facit.j.de reuocan.dona.l.si vnqz.& .ff.de vulga.& pupilla.substitu.l.ex facto.in principio.Sed con tra puto quia cã deficientiũ liberoꝝ nõ fuit finalis sed remissio fideicom.incerti & ita impleta est conditio ex pte remittentis & ideo repeti non potest.Jn contrarijs aũt causa & conditio deficiebat et ideo repetitur. ¶ Jbi de re dubia imo de re dubia fuit vt innuit textus dum dicit conditionis incertuz &c.& ideo dici

dici pōt qd̄ ꝓmiscue sunt posite in hoc titulo alique. ll. loquētes de trāsactiōe ⁊ in sequēti titulo alique loquētes de pactis ꝓpter vicinitatē quā habent pacta ⁊ trāsactiones. ibi si mulier ⁊ de leg. j. l. fundū. §. tytio. ibi nō petiturū fideicom. ⁊ sic fuisset simplex pactū de nō petēdo. ibi. §. si qs. ⁊. j. e. l. cū ꝓponas. ij. ⁊ j. titulo. j. l. siue apud acta. ⁊ ibi notat Fran. O d. hic ⁊ Nic. in decisa dicūt hanc qōnem fuisse disputatā per dn̄m colūbum. Et primo videt̄ qd̄ agi nō possit q: pactū est nudū. In contrariū videtur q: fuit in ipa diuisione appositū ergo seruandū. vt. ff. eo. l. in traditionib⁹. Ipse aūt O d. distinguit aut pactum fuit stipulatione vestitū ⁊ agi pōt. vt. j. l. petens aut non. ⁊ tunc aut dixit dabo tibi sextantē ne petas fideicō. aut dabo tibi sextantem vt fideicō. pacto remittas. primo casu nulla datur actio q: nudū est ⁊ q: tale pactū de nō petēdo fideicō. impleri non pōt quia si hodie non petit cras petere poterit ⁊ ideo cum in vita eius implere nō possit agere non pōt ad sextantē. Secūdo casu quā cito facit pactū de non petendo vestitū est ex eius parte rei interuentu vnde statim agere pōt ad sextantē actione prescriptis verbis. vt. j. de rer permu. l. ex placito. nec huamus in isto pacto ordinem dandi vel faciendi. vnde lz ꝑuenerit in faciēdo tamē datur p̄scriptis verbis q: fuit do vt facias. vt. j. tit. j. l. cū mota. ⁊. ff. de prescriptis verbis. l. naturalis. §. ꝙ si faciaz. posset etiā dici qd̄ esset do vt des cū remittere sit dare. vt. ff. de cōdi. cā da. l. si mulier. Si aūt talis fuisset ordo conuētionis vt remitteret̄ fideicom. ⁊ ille daret sextantem tunc videt̄ facio vt des vnde datur de dolo. vt. j. de dolo. l. cum ꝓponas. Uel hm opinionē Azo. p̄. verbis cū ex facto meo aliquid adsit aduersario. s. liberatio. vbi autem nihil adest tunc de dolo: vt notatur dicta. l. cum ꝓponas. ⁊ latius. di. l. naturalis. §. qd̄ si faciam. et opi. Azo. approbat Dy. insti. de act. §. actionū. circa mediū lecture sue. v̄si. lz in quarto. s. facio vt des. Uel cum remittere sit dare vt p̄dixi. posset etiā dici do vt des ⁊ sic daretur p̄scriptis verbis ⁊ cessaret de dolo: vt. d. l. naturalis. §. ij. O d. ibi locū hz tm̄ nō in his q̄ inter viuos agunt̄. vt. ff. de condi. ca. da. l. iij. in prin. ⁊ ibi notat̄ ⁊ dicet̄. j. titu. j. l. siue apud acta.

Post venditionem. Hec lex loquitur de pacto tacito. od. In glo. j. in fi. qd̄ dic vt ibi Fran. ¶ In glo. ij. in fine. ratio aūt quare emtor agit inuito vēditore ⁊ nō ꝯuenitur no. in. d. l. ij. j. de hr̄. vē. ⁊ hic p od. q̄ ratio ꝓbatur. j. de nouatio. l. j. In glo. vlt. ibi inter te ⁊ creditores. ⁊ ita cōtingit mirabile qd̄ ex alterius facto orit̄ alteri exceptio. ex eo ei qd̄ actū est ꝯ emtores ꝑatur exceptio vēditori. Sic et alias ꝯtingit. j. loca. l. emtorē. ⁊ in reo ⁊ fideiussore. vt. ff. eo. l. ⁊ heredi. §. fi. ⁊. l. vlti. ¶ Alij tm̄ dicunt qd̄ hoc pactū factū intelligitur inter creditores ⁊ emtorē qd̄ falsuz est q: pactū vni⁹ non ꝓdest nec obest alteri. vt. ff. eo. l. si vnus. §. ⁊ in summa. ¶ Sed querit O do. si creditores agerent ꝯ emtores per ignorantiam facti: credētes eos possidere res hereditarias vel p ignorantiā iuris credentes se teneri agere cōtra eos non contra heredes nunquid ad heredes redire poterunt. ⁊ dicit qd̄ Az. tenuit ꝙ non ꝓpter gn̄alitatem huius. l. Ipse aūt tenet ꝯriuz ⁊ allegat j. de furtis. l. manifestissimi. §. sin autē nescius. ⁊ ibi de hoc dixi ¶ Itē q: in dānis vitandis iuris vel facti ignorantia nō nocet vt. ff. de iur. ⁊ facti ignorantia. l. iuris. ignorās enim pacisci vel consentire nō videt̄. vt. s. de iuris ⁊ facti ignorātia. l. cum testm̄. et. ff. de iurisdi. om. iudic. l. si per errorem. nec potest dici quod agēdo fuerit in culpa cū error facti prudētissimos fallat. vt. ff. de iuris ⁊ facti ignorātia. l. ij. ⁊ error iuris nō nocet in damno vt predixi ⁊ maxime si emtores soluendo non essent. vt. ff. de eo per quem factum erit. l. finali. O dofr. In eadem glossa in fine. quod dic vt ibi notatur.

Seruus. In glo. vlti. ibi. §. voto. vñ versus. Dans cōpromittens dānatus lite vouēsq;. Si fideiussor erit se vendat mandet emendum. Ibi nā ⁊ in ipso cōtractu. s. si ꝓmissum est sibi contrahere. Old. in fi. quod dic vt ibi no. Fran.

1 ☞ Presentia an requiratur in renuntiatione iudicis.
2 Renuntians beneficio ecclesiastico si statim peniteat vtrum sibi noceat renuntiatio.

Postquā liti. Ibi mote p citationem hm quosdā vt insti. de pena teme. liti. §. fi. ⁊ ex̄ de of. delega. c. ꝯsultatiōis. ⁊ q: p citationē fit īterruptio. j. de p̄scrip. xxx. an. l. sicut. ⁊. l. cū notissimi. in p̄n. ⁊ ꝑpetuat̄ iurisdictio. vt ex̄ de offi. deleg. c. gratū. ⁊ p̄parat̄ querela inoffici. testi. vt. ff. de inoffi. testa. l. quēadmodū. Arch. tm̄ tenet qd̄ lis ꝓprie dicat̄ mota p cōte. xxxv. q. vj. cōsanguineos. vbi de hoc satis notat̄ p eū. ⁊ p eius opinione. ff. rem ra. ha. l. amplius. ⁊ qd̄ dixi. s̄. vt omnes tā ciuiles quā mili. iudi. l. vnica. vbi de hoc dixi. ¶ Quantū tm̄ ad casum legis p̄ntis puto qd̄ etiā āte lit. ꝯte. teneat renūtiatio lz glos. q̄ incipit h̄ renūtiatio videat̄ innuere ꝯrium vñ alij dicūt aut fit in iudicio ⁊ tz indistincte añ lit. ꝯte. ⁊ post. Aut extra iudiciuz et tūc sup p̄nti ⁊ puro valet sup futuro nō p. l. j. s̄. eo. de hoc tm̄ ibi latius dixi. Alij dicūt aut vult renūtiare instātie tm̄ ⁊ tunc inchoata lite tollit p̄sens nō inchoata tollit futuꝝ. Sed cū hic habeat̄ respect⁹ ad ius in litē deductū vel deducēdū ⁊ tūc semp puruz ⁊ presens ⁊ ideo semp valeat. aut ad ius querendum ex sn̄ia ⁊ illud semper futurum ⁊ dubiū. vt. ff. de peculio. l. qd̄ debetur. ⁊ ideo in sola instantia procedit distinctio. vel posset dici qd̄ verbū litis qd̄ est hic expressum respicit instantiā tm̄ sz tacite includit ius quesitum ⁊ ideo per respectū ad expressum valeat etiam in tacito. vt. ff. de serui. rusti. p̄d. l. itē. §. fi. Ibi renūtiasti expresse vel tacite: vt in gl. Expresse p hec verba renūtio liti vel similia. vt. ff. de adulte. l. si maritus. §. si negauerit. cum concor. ibi in glo. notatis. Tacite renuntiatur cum infra tempus a iudice sibi p̄fixum non ꝓbat: vt in. l. in glo. alleg. ⁊ de inofficioso testō. l. papi. §. siquis post litem. ⁊ ibi in glo. no. Item reintegrādo matrimonium vr̄ renuntiare iudicio de dote. vt ff. sol. ma. l. si mulier diuerterit. Item petēdo dilationē ad soluendū tacite renūtiat appellationi. vt. j. de re iudi. l. ad solutionem. ¶ Idē si nō compareat in termino sibi p̄fixo ad recipiendum apl'os: vt in clemē. de ap. c. ij. §. j. ⁊ ex his actibus et similibus colligitur tacita renuntiatio. ⁊ de ista tacita renuntiatione bene notatur per Archidia. vij. q. ij. c. qualiter. Sed quid si fiat ista renuntiatio extra iudicium nunquid valet. Et videtur qd̄ non. vt. ff. de interrog. act. l. j. in fine. ⁊ pro hoc facit glo. que est. j. de testamentis. l. non dubium. §. j. Sed illa glos. reprobatur vt ibi dicam. Unde puto qd̄ valeat etiā extra iudiciū si fiat per actorem cum sit ad liberandum. vt. ff. eo. l. tale. in principio in aut̄. de testi. §. ⁊ licet. ⁊ notatur in dicta. l. j. de interrog. act. et maxime odio litiū. ⁊ ita tenet hic dn̄s O do. ¶ Sed nunqd valeat absente aduersario glo. hic tenet ꝙ sic nihil alleget. Ad idem no. ff. de lib. lega. l. non solum secundo. §. si verba liberationis. alias liberationis verba. Contrarium nota. ff. de pactis. l. idez in duobus. §. fi. de nego. gest. l. pomponius. scribit in glo. que incipit in corde. Item est contra. ff. de interro. acti. l. fi. ⁊ de confes. l. certum. §. si quis absente. ⁊ in ista opiniōe fuit dn̄s Gui. de suz. ⁊ adducit. j. de repudi. heredi. l. suus heres. ⁊ l. sicut. scd̄o responso. ⁊ de re iudi. l. de vnoquoq;. Inn. aūt concor. cū glo. huius. l. vt notatur per eum. extra de pactis. c. pridem. ⁊ plenius de renuntia. c. veniens. que glo. est valde vtilis ad materiā huius. l. ⁊ pro hoc facit. ff. a quibus app. non lz. l. j. §. j. ⁊. j. de satisda. l. vnica. in glos. j. Et ad. l. suus. ⁊. l. sicut. rn̄det qd̄ ideo ibi renūtiatio nō valuit non q: absente aduersario facta fuerit. sed quia fiebat ad cōmodū renuntiantis ⁊ damnum alioꝝ. Alij aūt ad concordandū opinio. p̄dictas dicūt aut renuntiatio fit extra iudiciū ante aliquā litem motā ⁊ tunc talis renūtiatio facta per actorē ad liberationē rei valeat etiam reo absente cum hoc depēdeat solū ex voluntate renūtiantis. Aut fit lite mota ⁊ in iudicio tūc p̄sente aduersario vel eo citato fieri debeat quia talis renuntiatio posset sibi nocere forte q: fatigatus erat expēsis in qbus volebat aduersariū ꝯdēnari ⁊ ita possent intelligi iura allegata p dn̄m Guid. ⁊ pro hoc. ff. de iudi. l. eum quē temere. ⁊ arg. j. de act. ⁊ obli. l. sicut. Uidetur ergo hoc solum attendendū vtrū renuntiatio preiudicare possit aduersario ⁊ tunc eo absente vel incitato ī iudicio vel extra fieri non possit: al's sic. ⁊ pro hoc. ff. ad trebell. l. recusare. in p̄nc. ⁊ j. de fide instru. l. si aduersarius. ⁊ qd̄ notatur dicta. l. sicut. vbi dicit̄ qd̄ si contractus est celebratus gratia mei tm̄ renuntiare possum qd̄ si mei ⁊ alterius non possum eo inuito ꝓ hoc etiaz si mea interest ⁊ volo qd̄ procedatur. qd̄ me inuito renuntiare nō possit facit. j. quomodo ⁊ qñ iudex. in. c. qui semel. ⁊ no. ff. de vi ⁊ vi ar. l. cum fundum. in fin. ⁊ quod notat̄ in Brocardis de penarū varietate. rubricella. j. ⁊. ij. que satis bene faciunt ad p̄sentē materiam vel hm Jaco. de belui. glo. huius. l. debet intelligi quando renuntiatio facta fuit iudici vel notario. tūc enim facta absente aduersario valet. vt. ff. rem pupill. sal. fore. l. non quasi. ⁊ in aut̄. de excu. ⁊ his qui conue. §. j. al's secus. ⁊ facit qd̄ not. s̄. de sacrosan. eccle. l. illud. ⁊ de actio. ⁊ obliga. l. consensu. Jaco. de bel. et qd̄ dixi. j. de satisdando. l. vnica. circa prin. ⁊ qd̄ dicam. j. de probatio. l. instrumēta. v̄ sicu. immo quod plus est. ¶ Item quero quid operetur renuntiatio facta tam in actore quā reo dic aut actor carebat actione ⁊ tūc nō querit actionem per renuntiationem rei q: talis renūtiatio nō sufficit ad actionem inducendam. aut habebat actionē sed reus excepit ⁊

tunc sicut per renuntiationē actoris queritur exceptio reo sic per renuntionē rei querit̄ replicatio actori cōtra exceptionem rei. vt. ff. eo. l. iurisgentiū. §. quinimo. ⁊. ℑ. e. l. pacta. ¶ Itē quero nunqd exigat̄ in renuntiatiōe iudicis p̄sentia dicq̄ ſi parte p̄sente nō videt̄ iudicis p̄sentia necessaria si non esset p̄sens forte tunc exigit̄ vt suppleat p̄tis absentia. vt. ℑ. de iudi. l. ꝓperandū. §. cū aūt. ⁊ ſm hoc valet absente aduersario si est ꝯtumax vt. ff. de iudi. l. ad pemtoriū. ⁊ que sn̄ie sine ap. rescin. l. j. §. item cū ex edicto. Judice aūt absente ⁊ p̄te p̄site valet vt extraiudicialis nō vt iudicialis arg. ℑ. de lib. cā. l. iubem⁹. ⁊. l. iterrogatā.

¶ Sed nunqd post renuntiationē dicat̄ talis lis pēdere dicq̄ nō: vt no. ℑ. de interdic. l. incerti. In gloss. q̄ incipit Jo. ⁊ Azo. Sed nunqd facta renūtiatione h₃ ꝓcedere iudex absoluendo reum. Et videt̄ q̄ sic. vt. ff. de iudi. l. de qua re. ⁊ qd̄ notat̄. d. l. cū fundū. in fi. de vi ⁊ vi ar. ꝓ et ꝯ facit qd̄ notat̄ ex̄ de simo. c. per tuas p̄mo. in fi. qd̄ absoluere debeat nō a tota cā ſ₃ ab obseruatione iudicis facit qd̄ notat̄ institu. de ꝑpetu. ⁊ tēporali. actio. §. vlti. ⁊ per Az. in summa eiusdē tituli. in fine. p̄ncipalis enim obligatio sublata est p renuntiationem ⁊ ideo ab ea absolui necesse nō est. ¶ Et ad hoc facit qd̄ notat̄. ff. de cōdi. inde. l. iul̄. in prima glo. si reus h₃ ratam renuntiationē tunc puto veru₃ qd̄ nulla absolutio fiat q̄ finita est lis ⁊ instātia consensu partium ⁊ pro hoc. ij. q. iij. c. si quē penituerit ibi inuicē se absoluunt q̄ nil aliud agit pretor ⁊c. vt. ff. de noui ope. nū. l. j. §. potest aute₃. ⁊ extra de mutuis peti. c. j. ⁊ de transac. c. fi. ⁊ ita sentit speculator de iudi. delegato. §. restat videre. v̄si. item si litigantes. Si autem reus de renuntiatione non est cōtentus sed petat se absolui tunc fiat absolutio per iura. s̄. ad hoc adducta. ⁊ p aut̄. q̄ semel. ⁊ qd̄. s̄. dixi de renūtiatione facta eo absente. ¶ S₃ qd si aliquis appellauit ab electione vult renuntiare appellationi inuito electo nunquid possit dic vt no. per Jo. an. ex̄ de elec. c. ꝙuis. §. j. lib. vj. ⁊ plenius ibidem p Cardi. que decretalis cum ibi notatis bn̄ facit pro declaratione. l. presentis. ¶ Dominiū per renuntiationē non perdit̄. vt. ℑ. l. traditionib⁹. possessio sic vt no. ff. de acqui. pos. l. si quis vi. §. dn̄ia. ⁊ per Inn. d. c. veniēs
2 de renuntia. ¶ Si aliquis calore iracundie renuntiauit bn̄ficio ecclesiastico ⁊ stati penituit. vtrū noceat sibi renūtiatio dic vt nota. in q̄ōnibus Barto. brix. vj. q̄ōne que incipit quidā clericus. cum indebitis exactionibus grauaret̄ ⁊ qd̄ possit penitere facit. ℑ. de ap. l. si q̄s libellos. cū ibi notatis. ⁊ ita tenet dn̄s Gui. per. l. licitatio. in p̄nc. ff. de publicanis ⁊ de repudijs. l. iij.

¶ Utrū hec lex locū habeat in cā criminali videt̄ q̄ sic. vt. ℑ. q accu. non p̄nt. l. accusationem. xc. dist. c. studendū. ⁊ ibi in glo. ⁊ d. c. si quē penituerit. ij. q. vj. In ꝯriū vr̄. ff. de sepul. vio. l. iij. §. si is qui. S₃ solue vt ibi notat̄. ⁊ de adul. l. si maritus. §. si negauerit. Incidit tn̄ renūtians in crimiāli pena₃ turpilliani: vt dixi. s̄. de eden. l. edita. v̄. in criāli aūt. vel dic ſm Cy. q̄ hec lex loquit̄ in crīe p̄uato secus in publico vt in ꝯrijs. Et in publico distingue ſm Pe. aut renuntiat ille cuius agere nō interest et in ꝑpetuū ipse nō admittit̄ ar. huius. l. ⁊. ℑ. qui accusare nō p̄nt l. si ea que. aut renuntiat ille cuius p̄ncipalr̄ interest ⁊ tūc quādiu alius admitteretur tamdiu ⁊ ille debet admitti ⁊ ita intelligantur. §. si is. ⁊. §. si negauerit. de hoc dicet. ℑ. tit. pxi. l. transigere Cy. Concludamus ergo q̄ postq̄ renuntiatum est liti tacite vel expresse amplius non instaurat̄ ⁊ concor. ℑ. de in integ. resti. l. si intra. ⁊ ibi in glossa ⁊c.

Reditori. In gl. no. causa₃ imo in pactis liberatorijs nō videt̄ attendi cā vt. ff. e. l. tale. in p̄n. ⁊ in aut̄. de testi. §. ⁊ l₃. ⁊. l. ij. §. j. de doli excep. hic in gl. allegata in obligatorijs loquit̄. Sed defendendo glo. dici potest q̄ si pactum liberatoriu₃ fiat sine causa vel non habito respectu ad aliquam causam beneualet ⁊ ita loquuntur contraria. Si autem fiat expressa causa vel per respectum ad aliquam causam tunc bene attenditur causa si sit vera vel falsa vt si falsa sit vitiet ⁊ ita loquitur glo. ⁊. ff. e. l. si cum te. Jaco. butri.

Acta que cōtra leges. Concord. ex̄ eo. c. vl. ⁊ qd̄ ibi nota. ⁊. e. ti. c. j. ⁊. ff. e. l. iurisgentiū §. pretor ait. ⁊ pleni⁹ per Dynū extra de reg. iur. c. nemo pōt ad impossibile. ⁊. c. nō est obligatoriū. ⁊. c. q̄ contra ius fiunt. lib. vj. Cy. hic recitat materiam que notatur. ff. e. l. si vnus §. pactus. ⁊ multas nouitates vltramontanoꝝ finaliter quasi in omnibus inheret glo. ¶ In glo. §. cōmunes. in fin. tu dic q̄ pactum dicitur preter legē quando disponit etiam oppositū eius qd̄ dicit lex vt notatur. s̄. de pci. impa. offere. l. rescripta. ⁊. ff. e. l. pacisci. ⁊ tūc dicit lex valere accessorium ⁊ principale vt notatur dicta. l. pacisci. ⁊ sic patet q̄ male dicit ista glos. de isto mēbro qn̄ pactum est preter legē. Quare dic q̄ pactum preter legem dicit̄ duobus mo dis vno modo quādo est contra id qd̄ lex disponit ⁊ tunc licet illud qd̄ in pactū deducitur sit ꝯ. l. dispositionē. ipsa tamē dispositio non imo lege recipit̄ ⁊ valet p̄ncipale ⁊ accessoriū q̄ pacta habent regula₃ permissoriā vt hac. l. ⁊ dicto. §. pretor ait. que ergo nō sunt ꝓhibita intelliguntur permissa. vt dicta. l. pacisci. ⁊ hoc casu licet valeat pactum. non tamen valet rescriptum q̄ rescriptū hoc casu h₃ regulā derogatoriam. vt. d. l. rescripta. ⁊ eo. ti. l. nec damnosa. pactū aūt h₃ permissoriā vt predixi. Alio modo dr̄ preter legē magis proprie. i. preter legis formā ⁊ hoc qn̄q₃ q̄ non abest qd̄ abesse d₃ et ita nō est vitiū in substantia pacti. Sed in adiuncto vt si fiat interueniēte metu vel dolo ⁊ tunc valet p̄ncipale sed rescindit̄ et sic loquit̄ titulus de dolo ⁊ qd̄ metus cā ⁊ qd hoc casu in rescriptis obtineat dixi in. l. prescriptione. s̄. si contra ius vel vti li. publicam. Quādoq₃ est preter legē q̄ non adest qd̄ adesse debet puta vt concipiat quis stipulationē in sui personam et in eo qd̄ sua intersit. vt. §. alteri. ⁊ tunc procedit hec glo. que dicit valere accessoriū sed nō principale si ⁊ ipsum non sit preter legem. tunc eñ vitiaretur ex proprio vitio nō principalis vt notatur dicto. §. alteri. ⁊. ℑ. qd̄ metus causa. l. ij. ⁊. ff. de condi. ob turpem causa₃. l. penulti. ⁊ hoc vltimo casu rescripta nō valēt ⁊ sic loquitur. s̄. de diuersis rescriptis. l. si qua. ⁊. l. penul. ⁊ fina. cum si. ¶ Contra legē aūt dicit̄ pactum quod est improbatu₃ fieri per legē vt pactum future successionis. ⁊. ℑ. e. l. fi. et similia. Sed contra predicta videtur quia cu₃ res peccat in forma nullo modo valet. vt. ff. de accep. l. an inutilis. ⁊ de constituta pecu. l. j. §. eum qui. dic quia aut peccat in forma conuentionali ⁊ habent locum contraria. aut in legali et habet locum qd̄ p̄mo dixi vel dic aut est tale accessoriū quod per se non potest subsistere vt pignus sine obligatione quoquo modo contractum et tunc procedit regula cū principalis. aut poterat licet respiciat aliud vt suū p̄ncipale ⁊ pōt valere etiam principali inutili existente maxime ab initio. vt. ff. de libe. ⁊ post. l. iij. §. fi. ⁊ sic in §. alteri. Sed hoc ſm nō tolleret oppositionē q̄tu₃ ad mēbrū vbi abest qd̄ abesse debet vbi valet sed rescindit̄: sed dic q̄ ibi non est vitium in forma substantiali sed magis in modo. Jac. butriga. ¶ In glo. vlti. ibi stricti iuris hoc est falsum. vt. ff. de contrahen. emti. l. fundi p̄tem. in fin. Jaco. butriga. ibi. §. iniuriarum hoc similiter falsum qd̄ actio bonefidei cōuertat̄ in stricti iuris licet aliquādo sit econtra. vt. ff. de nego. ge. l. si pupilli §. fi. nec est vex̄ qd̄ succedat in locum actionis prescriptis verbis imo agitur actione ex eo cōtractu informata per pactum et etia₃ p̄. ver. vt. ℑ. de pactis inter emtorē ⁊ ven. l. ij. ⁊ ideo etiā glo. que est. ff. eo. l. iurisgentiū. §. quinimo que concor. cum ista male dicit Ric. ⁊ Jaco. butriga.

Ebitori. In glo. p̄ma ibi si debitori cui immo si debitori creditor. Old. ibi de here. act. l. fi. imo. l. pen̄l. ⁊ an̄penul. ¶ Et idē ecōtra si debitor succedit creditori. vt. ff. ad. l. fal. l. si debitor Sed videtur qd̄ per successionē nō confundat actio. vt. ff. sol. ma. l. si socer. in prin. sed dic vt ibi notat̄. ¶ Ibi quin deducat idem est qn̄ creditor succedit debitori ⁊ vendit alij hereditatē quia fingitur nō extincta ⁊ agitur contra emtorē. vt. ff. de here. vel act. ven. l. ij. ⁊. fi. ⁊ de condi. indebiti. l. si quis hereditatē. ibi. l. si dn̄o. imo. l. si reus. Oldr. ibi aut fideiussor a reo sc₃ promittendi. Old. In eadem glo. in fine. Et ratio huius vlti. colligitur ex textu ⁊ glos. ff. de separa. l. debitor. in princi. ¶ Et de hac materia confusionis est pulcra glo. ℑ. de here. actioni. l. j. et quod subtiliter notatur per Cynum. ℑ. de fideicō. l. iij. ¶ Sed nūquid creditor qui debitori succedit creditum petendo videtur hereditati renuntiare. glossa tenet q̄ non. ℑ. de here. acti. l. vt debitum. qd̄ puto verum vbi pro parte tm̄ erat heres vel si insolidum errore fecit nesciens se institutum vel cum protestatione qd̄ per hoc non intendebat renuntiare hereditati vt innuit dicta glos. Si aūt sciens se insolidum institutum peteret debitū a veniētib⁹ ab intestato credo qd̄ p hoc tacite renūtiare videatur hereditati nisi premitteret ꝓtestationem p̄dictam q̄ sicut faciendo actus ex quibus videtur gerere pro herede heres efficitur. vt. ff. de acqui. here. l. p herede. ita faciēdo actus repudiationis videt̄ repudiare. arg. ℑ. de iure dn̄ij impe. l. ij. cū similib⁹ ibi notatis. ¶ In glo. q̄ dicat ibi pactum fuisse hoc ꝯ alios creditores allegabat dicens pactum alteri factum nō valere. vt. ff. de v̄bo. obli. l. stipulatio ista. §. alteri. Sed nō est vex̄ quia hic bene intererat paciscentis ⁊ ideo valet Fran. ⁊ vide. ℑ. de dona. l. cum res. In fine hoc allegabat contra te. Sed non est extincta in effectu: vt p̄dixi. Uel dic q̄ nec hoc resuscitat̄ ſ₃ agit̄ ex stipulatione si stipulatio intercessit vel p̄. v̄. si stipulatio non fuit vt statim in sequēti glos. Ol. ¶ In glo. i. ex stipulatione immo ꝓprie cum factum esset in obligatione. vt. ff. de v̄boꝝ obliga.

obli.l.vbi aũt nõ apparet.§.qui id qȯ.ꝛ insti.de v̇bo.ob.in p̄n. ol.¶ Ibi cũ ꝓponas.ij. Uel dic ꝙ agať prescrip.ver.quasi talis remissio opereť traditionē.vt.ff.de acqr.re.do.l.qua rõne.§.interdũ.ꝛ insti.de reꝝ diui.§. interdum.ꝛ actum videť qȯ satisfaciat creditoribus ꝛ ex tali tacito pacto agiť p̄scrip.ver. vt ff.de dona.l.hereditatē.ꝛ dic vt ibi no.Ald. ibi si sine pacto.s. dimisit sibi hereditatē.Ald.ibi ꝑ alijs.i.pro eo qȯ soluit alijs creditoribus hereditarijs qui eũ ꝯuenerunt.Al.ibi iure cesso scʒ sibi ꝑ creditores. ¶ Sʒ cũ iste sit heres nõ videť posse agere p̄ma actione q̃ per aditionē ꝯfusa est:vt hic.ꝛ ideo nõ reuiuiscit.vt.ff.de solu.q res.§.aream.Itē nec ꝯ se potuisse iura cedi per creditorē.vt.ff.de fideiuss.l.vránius.§.j.possessores aũt nõ sunt eis obligati sicut nec ētor hereditatis.vt.s̃.e.l.ij.de here.ven.l.ij.Nisi dicamus ꝙ hipothecariā cesserit ꝯ possessores et ideo sequens opinio verior videť.s.qȯ agat ex snia ꝛ si excipiat replicet de dolo.vel posset dici qȯ etiam si sine pacto hereditatē dimisit agat p̄.ver.ex quodam presumto tacito pacto inter eos cũ sibi hereditatē dimisit.s.qȯ satisfaceret creditoribus ꝛ legatarijs licet expressum nõ fuerit.vt.d.l.hereditatē.ff. de dona.ꝛ dic vt ibi in glo.notať Al.ꝛ Cy.ꝛc.

I pascenda. In glo.forte in equalibus in fine.Sed tamen valet vt hic.ꝛ.ff.pro socio.l.si nõ fuerunt.ß.rñso.Ald.in glo.s. pastor.ꝛ etiam dñs Odofredus.

1 Actio de iure canonico nõ oritur ex nudo pacto.
2 Pacta nuda ꝛ vestita que sint.

Egem. Materia huius.l. vtilis est et ponit duas regulas.¶ Prima ꝙ ex pacto nudo nõ oriť actio. ¶ Scd̄a ꝙ ex vestito oriť actio. ꝑ quaꝝ declaratiõe glo.remittit ad duas gl.positas ff.eo.l.iurisgentiũ.§.sʒ cũ nulla.ꝛ.§.q̄nĩmo.Sed q̄ Od. ꝛ alij doctores plenius declarant q̄ glo.Ideo tam ex dictis eorum quā glo.pleni⁹ declaro ꝛ lʒ Cy.aliam formā circa hoc teneat tñ eius effectus satis cũ infrascriptis ꝯcordat Od.ꝛ Nic.ĩ decisa.
1 ¶ † Primo igiť no. ꝙ de iure canonico ita oriť actio ex nudo pacto sicut ex vestito.vt extra de pactis.c.j. ꝛ ibi notatur.et.c. iij.ꝛ plenius.xij.q.ij.c.quicũq̄ suffragio.in glo.ꝛ per Archi.ꝛ per Hof.in summa.e.§.effectus pactoꝝ.ꝛ ratio est q̄ ius canonicum ꝛ diuinũ nõ facit dr̄iam inter pactum nudum vel vestitum vel etiam iuramētuʒ.vt.xxij.q.ij.iuramēti. ꝛ notatur plenius in dicto.§.effectus.ꝛ de hac materia huius.l.satis notať per dictum Od.in additionibus suis ad summā Azo. huius
2 tit.§.supest vt de pactis vtilibus . ¶ † Secũdo videndum est que sint pacta nuda ꝛ que vestita.ꝯm opinionē glo.pactum dicitur nudum qȯ voluerunt ꝯhentes esse nudum.vt.ff.e.l.iurisgentium.§.ꝙ fere. Item dicitur pactum nuduʒ cum ꝓmissio sit sine interrogatione.vt.ff.de pollicitatio.l.pactũ.Sed illud est pollicitatio ꝛ non pactum vt ibi colligitur ꝛ notatur. Item ꝯm glo.pactum nudum est quando stipulatio est inutilis vt q̄ facta inter absentes.vt.ff.de v̇bo.oblig.l.j.§. qui p̄sens.vel q̄ ꝓmissio precessit interrogationē qȯ esse nõ debet.vt.j̃.de vsuris.l.j.ꝛ ꝑ hac opiniõe facit.ff.e.l.si vnus.§.si acceptilatio.dñs aũt Iac.de are.dicebat qȯ si stipulatio est inutilis rõne forme vt quia inter absentes vel interrogatione nõ precedēte nõ habet etiam vim pacti nudi ꝛ allegat textũ expressum ea.l.j.§.cõtra si sine verbis.de v̇bo.obli.ꝛ ita notať in glo.ꝛ per eum.Si autem stipulatio sit inutilis nõ ratione forme sʒ ratione rei vel contractus sup quo celebratur tũc sit veꝝ qȯ habeat vim pacti taciti nudi.ꝛ ita intelligať glo.dicto.§.si acceptilatio.ꝛ de acceptila.l.an inutilis.primo respõso.Uos breuiter dicatis qȯ oē pactũ est nudũ qȯ non repitur vestitum.¶ Uestitur autē ꝯm glo.primo re vt in mutuo ꝛ alijs contractibus qui re contrahuntur.vt institu.qui.mo.re contrahit obligatio.per totum. ¶ Secundo v̇bis vt in stipulatione solēni.vt.ff.de v̇bo.oblig. ꝛ institu.per totum.¶ Tertio literis. vt instituto de literarũ obligatione.¶ Quarto consensu.vt instituto de obligať.que consensu ꝯhunť.ꝛ.ff.de act.ꝛ obliga.l.consensu.¶ Quinto coherentia ꝯtractus.vt.ff.eo.l.iurisgentiũ.§.quinĩmo, ¶ Item rei interuentu.vt ea.l.§. sed si in alium.et differt iste modus a primo quo pactum vestiť re quia ibi statim cum fit pactum nascitur vestimentuʒ cum ipso pacto q̄ statim res tradiť. in hoc aũt qñ vestiť rei interuētu põt hoc ꝯtingere in ꝯtinēti ꝛ ex interuallo vt si hodie cõueniamus de ꝑmutando possum ex interuallo tradere rē quā ꝑmutare ꝓmisi ꝛ tunc vestitur pactuʒ rei interuētu.vt.j̃.de rerum ꝑmuta.l.ex placito.ꝛ ideo ꝯm odo.et Uber.de bobio in primis quatuor nasciť proprie pactum vestitum non aũt dicitur vestiri.in duobus vltimis dicitur proprie vestiri nõ nasci vestitũ.sed in hoc parũ refert q̄ semp ex tali pacto nasciť actio:vt p̄dictum est.Addũt etiā gl.duos alios modos vestiēdi pactũ.s.rei p̄ncipio.vt.ff.de pollici.l.j.§.j. Sʒ ibi nõ est pactũ sed pollicitatio.vt eo.titu.l.pactũ.in prin. nisi dicamus ꝙ si hoc est in pollicitatione q̃ vnius cõsensu nititur multo fortius in pacto qȯ duoruʒ consensu firmať.Item legis auxilio vt in oĩbus casibus specialibus in quibus ꝯ regulam reperiť ex nudo pacto actionē nasci.de quibus.j̃.lati⁹ subijciā. ¶ Alij etiā addunt pactũ vestiri iureiurādo.vt.ff.de op.libe. l.vt iurisiurādi. ꝛ ȯ liberali cā.l.si.qȯ vestimētũ de iure canonico fortissimũ est:vt colligiť extra de iureiur.ꝑ totũ. de hoc dic vt dixi.j̃.de op.liberto.l.j.v̇si.item q̃rit idem Cy.Hosti.tamen videť sentire qȯ pactũ nõ vestiať predictis modis.de quo vide per eũ in summa eo.§.q̃ sint diuisiões pactoꝝ.v̇si.sed miratur dñs meus.¶ Interdũ diciť pactũ nudum qȯ nõ est traditiõe vestitũ.vt.j̃.eo.l.traditionibus.¶ Interdũ diciť nudũ.i. imaginariũ siue fictũ.vt.ff.de ꝯhen.emti.l.nuda. ¶ Interduʒ qñ factũ est sine aliqua cā.vt.ff.de dona.l.nuda.ꝛ de acqr.re.do.l. nunq̄.¶ Sed videť ꝙ nullũ pactũ possit dici nudũ cũ quodlibet sit vestitũ consensu.vt.ff.e.l.j.§.j.Sed dicit glo. qȯ vestimentũ cõsensus est fragile ꝛ nõ tante potentie qȯ faciat ex pacto actionē nasci regulariter.sed fallit in illis ꝯctibus qui solo consensu contrahuntur qui sunt fauorabiliores ꝛ calidi sui natura ꝛ ideo vestimento fragili ꝯsensus vestiũtur. in alijs autē solum vestimētum consensus non sufficit nisi aliquod ex predictis alijs vestimentis interueniat. ¶ Fallit tamen predicta regula in multis casibus ĩ quibus ex nudo pacto oritur actio qui casus not.in dicto.§.quinĩmo.in glo.que incipit caute incipit in quibus licet glo.non reddat rõnes specialitatis. Od. tamē reddit.¶ Primus enim est.j̃.de dona.l.si quis argentũ §.penul.Sed ratio spālitatis ꝯm odo.est q̄ donatari⁹ obligať donatori ad antidora.vt.ff.de peti.here.l.sed ꝛ si lege.§.cõsuluit.vñ si donator ex pacto donationis nõ obligareť deceptus esset donatarius.¶ Secũdus est institu.de act.§.de ꝯstituta. ratio spālitatis est q̄ non põt constitui nisi debitũ ex cā precedenti.vt.ff.de constitu.pecu.l.j.in p̄n.ꝛ.§.debitũ.vnde cā precedens facit ex nudo pacto actionē nasci vel ꝯm alios in vtroq̄ predictoꝝ casuum potest dici pactum vestitũ. licet eñ olim ex pacto donationis nõ orireť actio postea per iustinianũ fuit vestitum vt ex eo oriatur actio ꝛ idem in cõstituta:vt patet dicto.§.penul.ꝛ.§.de cõstituta.sed vbi a lege hoc non esset inductum tunc possent dici pacta nuda.¶ Tertius est de nautico fenore.l.periculi.ratio specialitatis est q̄ creditor oneratur in vno q̄ sustinet periculum contra regulaʒ.j̃.si cer.peta .l. incēdium ergo in alio releueť ar.l.eum qui.ff.de iureiuran.ꝛ ꝑ hoc extra de vsuris.c.nauigāti.¶ Quartus est.ff.de vsuris.l.etiā. sed ibi est ratio spālitatis fauor ciuitatis que multos alios habet fauores.vt.s̃.de sacrosan.eccle.l.fin.¶ Quintus.j̃.de vsuris.l.frumenti.ratio est incertitudo pretij.argu.ff. de eo quod certo loco.l.ij.et extra de vsuris.c.in ciuitate. ¶ Sexto.ff.de pollicita.l.pactum.Sed illud nõ est fallere:vt p̄dixi.¶ Septimus.j̃.de dotis ꝓmissione.l.ad exactionē.Sed ibi speciale fauore dotis:vt ibi notať.vel posset dici qȯ hodie fingitur tacita stipulatio.vt.j̃.de rei vxo.acti.l.vnica.¶ Octauus. ꝯm od. in salario promisso aduocato.vt.j̃.de suffragi.l.vnica.Sed ibi non ex nudo pacto petitur immo iudicis officio. qȯ fieri posset etiā si ꝓmissum non esset.vt.ff.de var.ꝛ extra.cogni.l.j.§.in honorarijs.et.§.si cui.Uel si dicať agi ex pacto hoc pro tanto est quia etiā non promissum posset peti constitui vt dictum est ergo fortius petiť si ꝓmissum est.¶ Nonus in salario ꝓcuratoris.vt.j̃.man.l.j.ꝛ.ff.man.l.salarium.Sed ratio est ne ꝓcurator decipiať qui sub spe salarij negotia gessit.vel posset dici vestitum coherentia ꝯctus si durante officio fuit ꝓmissum.vt.ff. man.l.qui negotia.¶ Decimus.ff.de pactis doť.l.inter socerum.§. si conuenit.ꝛ est ratio quia etiam sine pacto marit⁹ sustinere teneť onera matrimonij.vt.ff.de iure dotiũ.l.dotis fructus.¶ Undecimus.ff.eo.l.si tibi.x.§.de pignore.ꝛ de pigno. l.j.quidā tamen vt predixi dicunt in omnibus predictis pactũ vestitum legis auxilio q̄ licet iuregentiũ predicta pacta forēt nuda superuenit legis auxiliuʒ disponentis ex talibus pactis oriri actionē.ꝛ de hac materia etiā no.ꝛ diceť.ff.de ꝯhen.emti. l.pacta.vltra medium glo.magne. ¶ Sed q̃ actio oriť in p̄dictis casibus vbi dixi oriri actionem ex nudo pacto . Quidam dicunt conditionē ex lege;vt dicta .l.si quis argentum.ꝛ dicta l.vnica.de suffragio notať alij in factum.vt dicta.l.inter soceꝝ §.si conuenit.dic ꝙ si lex exprimit nomen actionis vt in hipothecaria ꝛ actione de dote tunc illa agiť.Si non ꝛ equitas suadet actionem dari dabitur in factum al's cõditio ex lege. vt.ff. de conditio.ex lege.l.vnica.ꝛ de p̄.ver.l.quoties.¶ Doctores

vltramõtani dicunt tria esse necessaria ad hoc vt pactum dicat vestitū. Primū qd fuerit nudū. sm qd assumserit vestimētum. tertiū qd sit species vestimēti nō casus spālis. Sed vbicūq sit tale vestimentū dicat vestitū. Per primū dicūt qd pactū contractū re verbis lrīs vel ꝯsensu nō debeat dici vestitū qr nunq̄ fuit nudū sed cū vestimento natum. ⁊ hoc satis innuit Azo in summa ⁊ in glo. ⁊ dicto. §. quinĩmo. qd improprie dicant vestita sicut ⁊ illud Job pelle ⁊ ossibus vestisti me dñe. Per secundum excludit nudū pactū ⁊ minus solēnis stipulatio q̄ nec vestiuntur nec vestita nascunt. Per tertiū excludunt omnia predicta pacta que dicunt vestiri. l. auxilio. iureiurādo vel operis initio cū hec nō sint vestimentorum spēs qr sic vbicunq essent vestiretur pactum qd non est verum sed tm̄ in predictis casibus specialibus vnde nuda sunt licet legis auxilio actionē pariant ꝑpter speciales rationes vt dixi. ⁊ hic bene ꝓbat in dicta. l. etiā. ff. de vsuris. dicit enim textus ex nudo pacto actionē dari non ex vēstito. de hoc etiā notatur in glo. ff. eo. l. legitima. ¶ Nunc de scđa regula que habet qd pactū vestitum parit actionē hoc similiter fallit. j. de vsuris. l. q̄uis. ff. si cer. peta. l. rogasti. §. j. et de ꝑscrip. ver. l. tytius. sed in illis odio vsurarum. Item fallit religionis fauore. ff. de religio. l. qd si locus. et ibi plenius in glos. Item fauore libertatis. vt. ff. de seruis expor. l. seruus ea lege. Item fauore dotis. vt. j. de iure do. l. ania. Itē si ex pacto volo querere dñium nō possum sine traditione. vt. j. de pactis. l. traditionibus. nisi in pacto. l. cōmissorie ⁊ adiectionis in diem. vt ibi notatur. Item fallit. ff. sol. matri. l. quoties. Item vbicunq pactum improbatur a lege. vt. ff. de distrac. pignorum. l. si creditor. §. fi. ⁊. s. eo. l. pacta que cōtra leges. ⁊. j. de pactis pigno. l. fina. Sed quero quomodo ex p̄dictis vestimētis vestitum fuit pactum in ista. l. glo. tenet qd rei interuētu. Dñs odo. dicit qd coherentia ꝯctus precedentis matrimonij puto qd possit dici vestitū vtroq vestimēto ⁊ hoc indicat textus cū dicit cū dotē pro alumna dares ⁊ que dicatur alumna dic vt nota. j. que res pigno. obli. poss. l. j. Ibi dici solet scilicet regulariter. od. Alioqui. i. si pactum vestitum est vt hic fuit. ¶ Ibi vtilis idest efficax sic exponitur. ff. de eo quod certo loco. l. j. Alij proprie accipiunt dicentes ex pacto vestito vtilem non directam dari. et ita tenet O dofr. primam tamen puto veriorem. In glo. j. in fi. Quod pactum expone. vt. ff. de verbo. signifi. l. cum querebat. O dof. in glo. j. certi conditione que generalis est vbicūq certum petitur. vt. ff. si cer. peta. l. certi conditio. O dof. ibi personalis actio. s. ꝑscrip. ver. Fran. ibi. l. rerum amotarū. ⁊. j. de dona. que sub modo. l. j. in fi. Frā. accur. ¶ Ibi de pactis conuē. l. j. vbi est hec. l. de verbo ad verbum.

Ex conuētione.

Hec lex est de verbo ad verbum. j. sine censu vel reliquijs. l. j. sed in fine cōtradicit vbi est litera negatiua sed hic affirmatiua. Sed solue vt hic ⁊ ibi notatur. In glo. ⁊ est ratio ibi qd non placet quia pactū dotale bene trāsit ad heredem. vt. j. si aduersus dotem. l. vnica. ⁊ de rei vxo. actio. l. vnica. §. exactio. Oldra. ibi cum suo onere ⁊ ita nihil eius interest O l. qr fundus erat in dotē datus estimatus non vera estimatione sed vt sciretur an esset deterior. ⁊ hanc tenet Cynus in fine immo est de vsufr. lega. l. quero. O do.

1 ☞ Aduocatus meliores ⁊ fortiores allegationes in fine seruare debet.

2 Appellans a sententia si iterū appellet nunquid per secūdam an videatur a prima recedere.

Pacta nouissima.

Hec lex ponit regulam ⁊ eius exemplū ⁊ ꝯcor. ff. de iur. codi. l. diuus. §. licet. extra de confirma. vtili vel inutili. c. iij. ff. e. l. si vnus. §. pactus. ⁊ de lega. j. ⁊. l. si mihi ⁊ tibi. §. fi. ¶ Idē est in legib⁹. ff. de legibus. nō est nouum ad. l. aquil. l. j. ⁊ decretalibus. vt ex de cogna. spirituali. c. j. ⁊ de constitu. c. j. lib. vj. ¶ Idem in preceptis iudicis. vt. ff. de op. no. nunt. l. si opus. ⁊ de re iudi. l. qd iussit. ⁊ vltima etiā mora nocet. vt. ff. de pericu. ⁊ cōmo. rei ven. l. illud. cū ibi notatis. ¶ Dicas ergo nouissima. i. vltima sic. j. de cadu. tollē. l. vnica. §. in nouissimo. nouissimū enim est post qd nullū sequit. vt. ff. de vul. ⁊ pup. sub. l. si ex duobus. in prin. ⁊ ibi memorare nouissima tua ⁊ in eternum non peccabis. Nouum etiam exponitur. i. vltimum. extra de celebra. missarum. c.

1 cum marthe. §. ceterū. ¶ † Et consueuit allegari hec lex quod aduocatus meliores et fortiores allegationes reseruare debet in fine quia melius memorie cōmendatur et ideo dominus in vltimis tradidit discipulis corpus suum. de consecra. distin. ij. c. liquido. ⁊ ibi in glo. ⁊ per Archidia. ⁊ de hoc bene in speculo de aduocato. §. iam nunc videndū. v̄si. porro. sue partis. ea enim melius recoli solent que ꝯtingit postremo audiri. verba enim vltima nullo gladio percussa nullo telo vulnerata preualentia sunt: vt no. per Uber. de bobio in patria potestate titulo de officio aduocati contra aduocatum. ¶ Opponitur qd vltima non derogent prioribus sed ecōtra: vt patet in pignoribus in quibus primus potior est secundo. vt. ff. qui potio. in pig. habean. ꝑ totum. ⁊ in venditionibus in quibus potior est cui primo facta est traditio. vt. j. de rei vendi. l. quoties. sed dic q hec lex loquitur qñ pacta fiunt inter easdē personas contraria vero qñ inter diuersas. ¶ Opp. secundo qd nō tm̄ vltima pacta sed primū ⁊ vltimū seruetur. vt. j. e. l. petens. ⁊ de v̄bo. oblig. l. continuus. §. penul. Sed dic sm O do. qd quedam pacta sunt similia. quedā diuersa. quedam ꝯria. Primo casu oīa seruant vt. ff. de acti. emti. l. tenetur. §. j. et. l. si sterilis. §. si tibi. ⁊. ff. eo. l. iurisgen. §. ideo. hic late per Ni. in decisa. ⁊ per Cynum ⁊ tāgitur in. l. pacta. de contrahen. emtio. Secūdo casu quando pacta sunt diuersa adhuc omnia seruantur si incontinenti apponantur vt dicta. l. petens. ⁊. ff. de contrahen. emtio. l. hec venditio. ⁊. l. fundi partē. Tertio casu qñ sunt contraria hꝫ locū hec lex. ⁊ ideo Cy. hic supplet pacta nouissima vtilia qr dolo inita non seruarentur. vt. ff. e. l. iurisgentium. §. sed si fraudandi a ꝑsonis habilibus al's nō tenerēt. vt. j. eo. l. pactum curatoris. cū similibus prioribus non ꝯtraria. al's vtrūq teneret: vt dicta. l. tenetur. quorum prima non sunt derogatoria qr al's teneret primum: vt. l. si quis in ṗn. testamēti. de leg. iij. nec rei traditione subnixa qr tunc sequens nudū non haberet effectū. vt. ff. e. l. ab emtione. §. fi. Nec actionē ipso iure tollētia qr tunc sm pactum non hꝫ effectū. vt. ff. eo. l. si vnus. §. pactus. ⁊. l. si tibi. x. §. quedā cū istis suppletiōibus remanet lex pura ⁊ v̄a Cy. ¶ Sed querit hic O do. ⁊ Nic. tytius erat debitor meus feci sibi pactum de non petendo vsq ad. xxx. annos deinde elapsis. xxx. annis fecimus pactum de petēdo nunquid ex isto vltimo pacto agi poterit nō obstante prescriptione. ⁊ ṗmo videtur q non qr tanto tempore sublata est omnis actio. vt. j. de prescript. xxx. annorū. l. omnes. Item debitor habebat duas exceptiones. s. pacti ⁊ ꝑscriptionis per pactum ergo postea factum de petēdo nō videt tolli exceptio ꝑscriptionis sed sola exceptio pacti de nō petendo ad instar eiuscui due debent seruitutes. vt. ff. de sui. vrb. ꝑ. l. si domus. In ꝯrium facit hec. l. ⁊ qr al's pactum vltimū nihil operaret qd esse non debet. vt. ff. de leg. j. si qñ. ⁊ hanc vltimam approbat opinionem non obstante prescriptione et hoc qr nō valenti agere non currit prescriptio. vt. j. de annali exceptio. l. finali. sed hic creditor agere nō poterat obstante pacto de nō petendo ergo prescriptio ei non currit ⁊ pro hoc videtur exꝑssum. ff. de dona. causa mortis. l. qd debitori. in princ. ⁊ facit qd notaui. s. de preci. iperato. offeren. l. quoties. v̄sicu. quid si impetraui. et v̄si. querit etiam Cy. qui etiam hic tenet opinionem predictam. ¶ Querit etiam si debitor habebat excep. rei iudicate ⁊ pacti de nō petendo ⁊ faciat pactū de petendo nunquid vtriq exceptioni derogare videat ⁊ arguit q non ꝑ preallegatam. l. si domus. Contrarium determinat qr ex quo voluit a se posse peti videtur omnia tollere sine quibus peti nō posset. vt arg. ff. de acqui. here. l. illud. ⁊ de iur. om. iudi. l. ij. Ad. l. cōtrariam respondet qd qui habet plures suitutes vnam remittere potest sine alia. Sed nō sic in pluribus exceptionibus nisi hoc dicat arg. ff. de suc. edic. l. j. §. quibus. ⁊ dicetur. j. de rescin. ven. l. ij. Cy. ¶ Item querit quidā dum a tytio rogaret vt ꝓ eo fideiuberet adijt creditorem ⁊ rogauit qd eum in fideiussorē nō reciperet ⁊ si ꝯtingeret eum accipere qd non teneri volebat et creditor hoc sibi ꝓmisit. deinde tali fiducia ductus fideiussit. querit nunquid creditor eū ꝯuenire possit ⁊ determinat quod fideiussor nō teneatur ꝓpter pactum p̄cedens. idem tenet Pyleus in qōnibus suis post multa allegata ꝓ ⁊ cōtra. xxv. q. que incipit higmottus. ⁊ vide in speculo eo. v̄sic. postremo. Uber. de bobio dicit qd si incōtinenti fideiussit nō teneat quasi tunc sit repetitū primū pactū. vt. ff. de v̄bo. obli. l. tytia si ex interuallo teneat ar. l. si quis. in ṗn. testamēti. ⁊ huius. l. Cy. hic indistincte tenet qd fideiussor nō teneat sm Pet. ⁊ circa hoc subtiliter allegat qd omitto quia cū predictis cōcor. tangit etiā materiā l. pacta. de ꝯhen. emtio. qd ⁊ hic omitto. ¶ Item querit aliqs amore cuiusdā mulieris captus ipam laborabat carnaliter cognoscere. ipsa etiam idem affectabat sed timens dedecus dixit eidem tu me despōsabis p̄sentibus ꝓpinquis meis. deinde stabimus simul ⁊ tibi ꝓmitto qd talis desponsatio non obliget. queritur nunquid tali pacto nō obstante teneat matrimonium determinat O do. ⁊ Ni. qd obstante tali pacto nō teneat matrimonium ꝓpter ꝓtestationem p̄missam. vt. ff. quib. mo. pig. vel hipo. soluit. l. si debitor. §. j. in qua ꝓtestatione p̄sumitur ꝑseuerare et

rare ⁊ per ꝯsequens matrimonio nõ consentire nisi doceat voluntatẽ mutasse.vt.ff.de lega.ij.l.lucius.⁊ extra de bapti.c.maiores.in fine.⁊ hãc opi.tenet Vinc.q ita notat extra de spon.c.tua nos.Ber.aũt ibidẽ tenet ꝯriũ. Arch.distinguit q2 aut in cõtinenti post ꝓtestationẽ desponsauit.⁊ vera sit opinio odo.⁊ Vin.Aut ex interuallo post ꝓtestationẽ ⁊ tunc sit vera opinio Ber.⁊ ita notat Arch.xxvij.di.c.qđ iterrogasti. vbi hec q̃stio notatur in glo. de iure ciuili puto opinionẽ Od. veram indistincte quia simulate nuptie nullius sunt momẽti.vt.ff. de ritu
2 nup.l.simulate. ¶ Consueuit etiam queri si quis appellauit a snĩa deinde iterum appellet nũquid per scđam appellatiõem videat a prima recedere ⁊ p̃ma facie videret qđ sic per .l. istam sed sicut predixi lex ista locũ nõ habz in pactis similibus vel diuersis sed solum ꝯtrarijs ⁊ ideo per secũdam nõ videtur a prima recedere.⁊ ita tenet Inn.extra de ap.c. dilecto. in vltĩa gl. ¶ Ibi quapropter scđa pars in qua exemplificat regulam.in prin.l.positam. Ibi ꝯsensit faciendo pactum de nõ petẽdo.solus enim ꝯsensus eius nõ sufficeret cũ pactum exigat duorum ꝯsensum.vt.j.eo.l.j. Maxime q2 idem si fine actis.vt.j.tit.pxi.l.siue apud acta.vel expone maxime vt in gl. ¶ In glos.j.ibi.l.iij.§.fi.⁊ melius.l.sequẽti. Od.ibi si mihi ⁊ tibi.§.fi.arg.j.de vsuris.l.eos.§.ceteros.⁊ de furtis.auc.nauigia.Pe.sil. In gl. maxime ibi vltramõtes.vltramõtani enim nõ habent tabellionum copiã.⁊ ideo ꝯtus etiã per tabelliones pfectos faciunt redigi in actis⁊ sigillari sigillis epoꝝ vel ordinarioꝝ iudicũ Od.⁊ Fran.accur.⁊ ꝓ hoc extra de foro cõpe.c.romana.in fine et de fide instru.c.cũ dilectus.⁊.s.de epi.⁊ cle.si qua per calumniam.si ibi dixi hic per Cy. qui finaliter tenet qđ de iure ciuili non credatur lr̃is sigillatis nõ habentibus formã publicã de iure canonico sic.ad.l.si qua per calũniam. r̃ndet qđ ibi agebatur de modico preiudicio. Cy.

In bonefidei. De pactis q̃ pariũt actionem dictum est.s.e.l.legẽ. De pactis que elidunt.s.l.pxima. De pactis q̃ informãt hac.l.dr̃.fm Oldra. hec lex loquitur de pactis que apponuntur super naturalibus contractus vel super accidentalibus non aũt super substãtialibus puta sup reꝝ pretio.de qua materia plenius dicet ⁊ notatur in glo.ff. de cõtrahen.emtio.l.pacta.⁊ hic late per Cynuz ⁊ Odofredum ⁊ Rico. in decisa. ¶ Ibi exceptionem scilicet pacti vel doli que est generalis.vt.ff. de doli exceptione.l. apud celsum.§. aduersus. Odofredus.

Si pacto. Dñs Azo in summa huius tituli in fine spãliter cõmẽtauit hãc.l. ⁊ dicit Od.qđ obscure ⁊ minus plene ⁊ ideo latius ipse notat sed q2 notata p eum cõmodius adaptant j.de contrahẽ.⁊ cõmit.stip.l.nuda.ibi notabo ⁊ tangã hic aliqua nõ tacta p eos nec p gl. ¶ Et breuiter hec.l.duo dicit.primo qđ metu pene paret pacto.Secundo qđ quis bona aduersarij in se transferri circa solennẽ iudicioꝝ ordinẽ nõ recte postulat quod est notandũ ⁊ sepe allegat in fauorem debitorum ⁊ concor.ad hoc.j.de executione rei iudicate.l.j. si per vim vel alio modo.l.ij.de probati.l.possessiones.ne ꝓ dote vxo. bona mariti adijciantur.l.j. de prohibita sequestratione pecunie .l. vnica.⁊.ff.si ven.no.posse.dolo malo ad alium translata esse dicetur.l.j.§.necessario.cum si. Quis aũt sit iste ordo glo.exponit dupliciter. Od. aũt intelligit de ordine iudiciario. de quo habet.j.de sententijs.l.prolatã.⁊.j.ad exhiben.l.instra.que cũ ista in hoc concor. Sed querit glo.nũquid naturalis obligatio orta ex primo pacto nudo sit nouata per tertiũ pactum penale stipulatione vallatũ: tenet q sic fm ista iura.⁊ idem tenet in.l.predia.ff.de acti.emti.⁊ ꝓ socio.l.duo.⁊.l.si quis a socio et vbiq3 tenet etiam Azo in summa huius tituli in cõmento huius.l.⁊ est cõmunis doctoꝝ opinio qđ ante.l.iustiniani.j.de nouatio.l.fi.tacite semp fieret nouatio nisi ageretur qđ nõ fieret per.l.ff.de act.⁊ obli.l.obligationũ fere.§.fi.hodie aũt p dictã l.iustiniani est ecõuerso.⁊ de hoc ibi satis dixi. Domini tamẽ Iaco.de are.Ric.⁊ Old.hanc opi.reprobãt dicẽtes qđ etiam iure antiquo nõ fiebat nouatio vera p quam impediret agi ex prima ⁊ allegant.ff.ꝓ socio.l.duo societatẽ.§.fi. ⁊ de act.emti. l.predia.Sed dicunt quod fiebat quasi nouatio cuius effectus erat vt p consecutionẽ ex primo impediretur petitio ex secundo ⁊ ecõtra ope exceptionis doli mali.vt.ff.de pactis.l.rescriptum.§.si pacto.vbi de hoc notatur ⁊ de doli excep.l.apud celsum.§.labeo.⁊ ibi notat in scđa opinione gl.⁊ ꝓ hoc de stip.ser. l.j.§.fi.⁊ hoc indicat tex.in dicta.l.obligationum fere.§.fi.ibi⁊ quasi nouatio prioris fiat ⁊c. ⁊ sic est dare veram nouationem que est prioris obligationis in scđaz transfusio. vt.ff.de noua. l.j.est ⁊ quasi nouatio q̃ est per alterius consecutionẽ alterius impedita petitio ⁊ ista fit per stipulationẽ penalẽ qua nõ posset quis vtrũq3 ꝯsequi nisi spãliter actũ sit.vt.ff.de trãsac.l.qui fidẽ.de vbo.obli.l.si ita stipulat⁹.§.fi.⁊ dicto.§.labeo. Si autẽ stipulatio penalis adijciatur ꝯctui bonefidei tũc põt agere ex qua vult ⁊ si agat ex scđa nihilominus põt agere ex p̃ma quatenus plus est in ea.vt.d.l.p̃dia.⁊.l.duo.fm eum Iac. multas alias subtiles opinio.hic recitat Cy.quaꝝ nullã eligit ⁊ cã breuitatis omitto ⁊ q2 etiaz p̃dicta opinio dñi Iaco.vera videt ⁊ q2 hodie est expeditũ qđ nouatio nõ fit nisi expresse agat vt dictum est ⁊ p̃dictã opinionẽ vr̃ sequi Dy.ff.de vb.ob.l.ita stipulatus lz aliter videat tenuisse in additiõe magna in.l.in ꝓuinciali.de op.no.nun.vt h recitat Cy.⁊ de hoc satis no.p Rofr. de act.ex stipula.ver.q̃ritur si ꝓmitto aliqđ.⁊ vsi.seq.vbi satis notat de materia huius.l. ¶ Et quantũ ad hãc.l.disputatio p̃dicta ꝓcederet vbi p̃mum pactũ fuisset vestitũ vbi aũt nuduz cum sola naturalis obligatio oriat que est inefficax ad agẽdũ. vt.l.naturales.ff.de act.⁊ obli. disputatio esset magis subtilis quã vtilis. Ric.⁊ Old.de ista nouatione voluerunt aliqui dicere aut p̃cedit ciuilis obligatio ⁊ nouat.vt.d.§.placet. aut iurisgẽtium ⁊ nõ nouat.vt.ff.ꝓ socio.l. si quis a socio.hodie nullo modo nisi expresse agat.vt.d.l.vlti.de noua. Guil.de cuneo vltramõtanus dicit aut secũda stipulatio fit sup eo super quo est primũ pactũ ⁊ tunc si ꝯtinet minus nõ nouat.vt.l.eũ qui.§. si a reo.de vbo.obliga. Aut tantũdem ⁊ tunc aut noua ꝑsona nõ adijcit ⁊ nõ nouat.vt insti.qui.mo.tol.obli.§.p̃terea.⁊.ff.de vbo.obli.l.qui bis. Aut noua ꝑsona adijcit ⁊ tũc aut p modũ correi ⁊ nõ nouat.vt.ff.de duo.reis.l.iij. Aut alio modo ⁊ nouabat olim hodie nõ.vt.d.§.preterea.aut plus ꝯtinet secũda ⁊ nõ nouat.vt.ff.de vbo.oblig.l.scire debemus.in p̃n. Aut secunda stipulatio fit super alio p modũ subrogatiõis ad primũ ⁊ tunc si p̃cedit obligatio iurisgen.nõ nouat vt ꝑ alleg.l.siquis a socio.⁊.l.predia. Aut iuris ciuilis ⁊ nouat: vt dicta .l. obligationũ fere.§.fin.⁊ dictus.§.preterea.intelligat qñ noua ꝑsona adijcitur nõ p modũ subrogationis ad primã: vt p̃dixi. Opinio tñ predictoꝝ dñoꝝ Ric.⁊ Ol. magis placet. de hac nouatione late notat in quadã q̃one disputata p dñm Iaco.de bel. que incipit in xp̃i noĩe cauet.l.municipali.qđ qui aliquẽ ꝑcusserit cũ sanguinis effusione ⁊c.⁊ ibi etiã plene notat vtrũ quis possit vtrũq3 ꝯsequi.s.rẽ ⁊ penã cuius effectũ posui dicta.l.vl. j.de noua. ¶ In glo.i.nudo pacto ꝯuenisse ⁊ sic verbum promisisse etiã ad nudã ꝯuentionez refert.vt ⁊.ff.de edili. edicto.l. sciendũ.§.dictum a ꝓmisso. In gl.sed cum solẽni.ibi fm quosdaz ꝓ quibus facit.j.qui bo.cedere possũt.l.legis.⁊ ad id qđ hic dicit citra solẽnem ⁊c.facit.j.titulo pximo.l.si causa cognita.⁊ qđ ibi dixi. In eadem glo.ibi de dolo.l.j. hoc placet Od. ⁊ similis expositio fit.j.de furtis.l.vlti.in fine. vbi exponit reꝝ amotaꝝ.i.in factum ꝓpter res amotas alibi exponit furti.i.in factum nomĩe furti.vt.ff.de furtis.l.si quis vxori. Odo.ibi.l.si deicõmissa.§.si rem.⁊ sic stipulatio subsequens accõmodat robur primo pacto inutili.vt.ff.de vbo.oblig.l.stipulatio ista.in prin.⁊.§.alteri.⁊ cõtractus vtilis robur accõmodat inutili.j.si funus expoꝝ.ve.l.j.⁊ de rei vxo.act.l.vnica.in p̃nc.od. ¶ In ea. glo.ibi agit ex p̃mo.l.p̃sumto.old. In eadem gl.ibi nõ ex tertio imo dz dicere non ex scđo vel vltimo q2 ibi nõ fuerunt nisi duo pacta vnũ a iure p̃sumtũ de operis p̃standis aliud de.xx. p̃standis si ope non p̃starent qđ fuit expssum vt ibi colligit ⁊ q2 vltima nõ valuit q2 cã libertatis onerande videt appositũ agitur ex p̃mo licet nudo nõ ex secũdo.ol. ¶ In ea.glos.in fi. vbi de more purgatione satis notat. Sed iure canonico maxime in electionibus videt moram post.vj.menses purgari nõ posse vt ex de ꝯcess.preben.c.nulla.⁊ ibi in glos. ¶ Vltimo quero nunquid soluta pena per subditum epo vel plato possit prelatus agere ad obedientiam aut debeat pena esse contentus.de hoc no.xxiij.dist.c.quãquam.⁊.xxij.q.ij.c. ep̃us qui mancipiũ ⁊ plenius in glo.⁊ per Archid.xxv.q.vlti.c.si ecclesie.et vtrum possit peti res ⁊ pena de iure canonico vel ciuili bene notatur in dicta questione domini Jacobi in fine. et dixi infra de furtis.l.ancille.

Pactum. Qđ dotali.ibi vita fũgeret.i.moreretur.alia varia noia mortis habẽtur in iure. Fatali die functus est. Vltimũ diẽ obijt. j.si reus vel accusator mor.fuerit.l.fi. Fati mun⁹ impleuit.j.de col.l.ea demũ. Vite sortẽ dereliquit.j.de testõ mili. l.milites. In fata collapsus est.j. de pac.ꝯuẽ.l.ex morte. Cõcessit in fatũ.j.de iur.delibe.l.si fratris.⁊.ff.de lib.leg.l. aurelius. §.j. Excessit vitã.j.titu.pximo.l.fideicõmisso.humanis rebus exemtus est.j.l.pxima.vita cessit.j. de inofficioso testamento. l.si mater. Finem vite casus attulit vltimus vite spiritus communis est mortis fortuna.j.eo.l. licet.diem fatalem obijt.j. de

aduoca.diuerso.iudicu.l.post duos.fatali sorte subtractus est ꝭ.de heredi.decur.l.j.Mortem obijt.ꝭ.de dot.cau.non nu.l.ij. Spiritum posuit.ff.de dona.inter vir.ꝛ vxo.l.cu hic status.§. si ambo.Ab hominibus ereptus est.de legat.ij.l.qđ principi. Inter homines esse desijt.eo.titu.si auguste.Conditionis humane fine ꝑuentus est.S.de offi.ꝑfec.vrb.l.ꝑmicerius.Aliquid humanitus ei cotingit.insti.de dona.in ꝑn.de adi.leg.l.alune §.si.ꝛ depositi.l.publia.Naturali sorte assumtus.ꝛ.S.de epis.ꝛ cleri.l.parabolani.Obijt ex hoibus.in auẽ.de non eligen.scđo nubẽ.§.j.humanus casus subtraxit.ꝭ.de comer.ꝛ merca.l.cessante.Viam vniuerse carnis ingressus est.extra de elect.cu bone.Ab hac luce subtractus est.ꝭ.communia de succes.l.si defunctus est.ꝭ.de here.decurio.l.j.Diem functus.ff.de asses.l.diem functo.Decessit.ꝭ.de here.decu.l.ij.In glo.vlti.in fine.vt.ꝭ.de pactis ꝯuen.l.hereditas.Old.ibi vel naturam est.vt.ff.de vb. obli.l.si stipulor.vt id fiat.

Cum proponas. In gl.ꝑma ibi.l. hereditas.h lex nihil facit ad hac.l.sed ad.l.S.ꝑxi.¶In ea.gl.ibi. §.libertis.ꝛ videt expressum in tex.ꝛ glo.ff.de dona.inter vir.ꝛ vx.l.si ƀuus cois.in fi.Dni tamẽ Gui.ꝛ Ol.ꝛ Cy. dicut sola presentia no sufficere cu coheres possit vẽdere eo inuito.vt.ff.de ꝯben.emtione.l.rem alienaz.quo casu sola ꝑntia no preiudicat:vt no.ff.de pigne.acti.l.gaius.ꝛ leges in glossa allegate in expresso consensu loquunt:vt in eis patz.ꝛ de leg.j. l.nihil.ꝛ ibi notatur.ꝛ de lega.ij.tytia.§.lucia.ꝛ ibi in glo.guil. ꝛ old.sed dicta.l.si ƀuus communis.loquitur in sola sciẽtia ꝛ ita videtur corroborare opinionem glo.Sed ẽm Cynum hic frater ꝯhebat super re sua ꝛ ideo fratri presenti ꝛ tacẽti nullu3 fit preiudicu arg.ff.quoꝝ lega.l.j.§.qđ ait Jaco.de ra.ibi si fundum ꝑ fideico.sed solue vt ibi not.Ja.ꝛ Old.

Pactum quod bona fide. In glo.vlti.ibi hoc ius porrectu q̄ est.S.de sacrosa. ecc.l.iubemus.ibi si minor se maiorẽ dixerit.l.j.imo l.iij.ꝛ ibi dica casus vbi exigitur scriptura.

Si creditores. Facta diuisione int correos debẽdi ꝑ particularẽ receptionẽ ius ꝑstine obligatiois no reintegrat hoc dicit.¶Et ẽm Jac.de are.va litera est quẽqua idest aliquẽ.ꝛ ẽm eu fuit h tacitu pactum.vt notat per eum.ff. de solu.l.quoties vnus.ꝛ vide qđ ibi notat ꝑ eu.Pro declaratione huius.l.odo.dicit qđ va litera est quẽqua.i.quẽlibet.et ẽm eu fuit pactu expressu3 sed ẽm hoc nullu dubium fuisset q creditor totum recepisset:ꝛ ideo litera domini Jaco.verior et communiter approbatur.¶Et quia hec lex sepe occurrit in practica.¶Primo quero nuquid locum habeat in pluribus tutoribus vel curatoribus.de hoc plene notatur.ꝭ.titulo proximo.l.j.ꝛ per Azo in summa de admi.tut.§.fi.Itẽ si creditor vnu ex reis debendi conueniat in iudicio ꝑ parte nunquid locum habeat effectus huius.l.dic vt notatur.ꝭ.de fideiusso.l.liberum.ꝛ per dnm Jaco.dicta.l.quoties.¶Idẽ puto ꝛ si gratis remitteret ꝑtem sua vni ex correis cum eadem sit ratio ꝛ ita tenet hic Odo.¶Et predicta sunt vera nisi creditor cum ꝑtestatione reciperet qđ ius sibi integru remanere deberet q tuc sibi ꝑiudicium no fieret nec posset dici tacitu pactu factu vt.ff. qui.mo.pig.vel hipo.solui.l.si debitor.§.j.¶Aut ergo creditor recipiat cum ꝑtestatione predicta aut si vult vnum ex correis liberare ꝛ ceteros in obligatione ꝑ solido residuo retinere cedat illi quẽ vult liberare iura insolidu ꝛ cotra oes.deinde ille sibi retrocedat cotra alios ꝛ sic remanebunt in toto residuo obligati et ipse liberatus manebit et ita vidi sepe fieri. ¶Vltimo distinguit ẽm Jac.ꝛ Cy.quia aut queritur de effectu diuisionis quatum ad soluentem ꝛ refert quia aut soluens partem sibi ꝯtingentẽ soluit animo se liberandi ꝛ eximendi ab obliga.in totu ꝛ hoc ꝯstat.Aut animo debitu extenuadi ꝛ hoc costat aut est dubiu.Primo casu liberat a parte sibi ꝯtingẽte per solutionẽ ipo iure ꝛ a residuis ꝑtibus taciti pacti exceptione vt hic ꝛ dicta.l.quoties.de solu.¶In alijs duobus casibus solutio ꝑdest omnibus nec se liberat a residuo.vt.ff.de fideiusso.l.inter eos.§.j.ꝛ nota.ff.de solut.stichum.§.si mandato.In glo.dns tamen od.tenebat qđ in casu dubio creditor recipiendo partẽ sine ꝑtestatione sibi ꝑiudicat ꝛ ob.sibi exceptio taciti pacti ꝑ hanc.l.vt.S.in ꝑncipio dixi ꝛ ita dicit fuisse ꝑnunciatum.Item vide qđ notat.ff.de solu.l.modestinus.in gloss.ꝛ ꝑ d.¶Si querat de effectu diuisionis quo ad alios non soluẽtes dico qđ electio creditori non preiudicat.vt.ꝭ.de fideiusso. l.reos.ꝛ.ff.qđ falso tutore auc.l.nouissime.§.fi.Diuisio aut sibi preiudicat:vt dicta.l.libex.al's fuit liberu.ꝭ.de fideiusso.Et dico electionẽ sola esse etiam si ab vno petat insolidum vel pro parte i iudicio:vt dicta.l.reos.¶Diuisio aut est si a quolibet in iudicio petierit sua ꝑtem.vt.d.l.liberu.vel extra iudiciu ab vno recepit partẽ suam volẽte se a tota obligatione liberare: vt hic od.¶In glo.vlti.ibi.l.si ex duobus.in fi.ꝑmi responsi hec est falsa ꝛ cotra tex.ff.de fideiuss.l.inter eos.§.ꝑen.qui incipit cum inter fideiussores.Old.in fine.s.insolidu sed ꝑ parte ꝛ hec vera vt ex textu ibi colligitur Od.

Licet. Ibi mortis quidẽ causa nedu alteri relicti q de donatiõe magis videbat.Ibi coem mortis fortuna.Not.mortem omnibus coem. ¶Ibi ꝑncipaliu ꝯstonum.ꝭ.de testa.mili.l.milites. in gl.ꝛ.ꝭ.de pactis.in fine.s.q ipse fratrẽ instituebat si predecederet.ol.In gl.vniuersitatis ibi in fi.l.ibi postremi iudicij ꝛc. ꝑ hac dicta.l.milites.ꝭ.de testa.mili.ꝛ.ff.de testa.mili.l.lucius. Old.ꝛ hanc.Cy.in ea.glos.in fi.Alij dicut qđ est pactum ꝛ hoc indicat litera supra ibi inuicẽ pactos esse ꝛ sic speciale inter milites vt valeat super futura successione cotra.l.vlti.ꝭ.eo.qđ sit pactum hic tenet Od.¶Item vide quod notaui.ꝭ.eo.l.finali. versicu.sed quero pulcram questionem.

1 ¶Beneficia ecclesiastica an sine traditione querantur.
2 Traditio quado intelligatur esse facta.
3 Dominium an transferatur sine traditione.

Traditionibus. Breuis et vtilis est hec lex qua quidam copulatiue intelligut.s.qđ traditiõibus ꝛ vsucapiõibus simul iuctis reꝝ dnia querant.ꝛ tuc subaudiendum est traditiõibus.s.factis a no dno iusto titulo ꝛ de re vsucapibili ẽm glo.ꝛ coiter oes intelligi dz disiuctiue.s.qđ ex traditione ꝑ se ꝛ vsucap.ꝑ se dniu3 trasferat ꝛ dic traditiõib.s.factis a dno et ex causa habili ad dnium transferẽdum vel quasi dno vt tutore vel ab alio dni voluntate soluto ꝑtio vel fide habita et sic cessant ꝯria vt in glo.notat.¶Sed nunquid ecclesiastica beneficia sine traditiõe querantur dic ꝗ sicut plene no. 1
per Compost.ex de cõstitu.c.cum.M.ferrarien.in gl.sed quare no valet.vsi.item quid si nulla ꝯsuetudo erat.ꝛ qđ ibi nota. bene facit ad declarationẽ huius.l.et qđ necessaria no sit traditio in beneficio ecclesiastico collige ex notatis ꝑ Dynum extra de reg.iur.c.j.lib.vj.¶Secudo quero si cofiteor rem mea esse tuam vel a te in feudu tenere nunquid ex hoc tibi queritur dominiu ꝛ videt ꝗ sic.vt.ꝭ.de dona.l.quisquis.ꝛ de acqui.poss.l. si rem aliqua.ꝛ ita ibi notatur in vltima glo.In ꝯriũ est hec lex.ꝛ.ꝭ.locati.l.qui rem ꝑpria.ꝛ ibi in glo.ꝛ ꝑ hoc eo.ti.l.ad ꝑbationem.ꝛ.ꝭ.de ꝑba.l.rões.ꝛ auct.qđ obtinet.et qđ ibi dixi ꝛ S.eo.l.postq.ꝛ hanc vltima approbat Od.ꝛ Nic.in decisa per l.si quis vi.§.dnia.ff.de acqui.pos.Old.etiam hanc opi.sequit in dicta.l.qui rem.ꝛ approbat glo.ibi positam ꝛ reprobat illaz que est in.d.l.qui rem.ꝛ idem tenet speculator de ꝯfessis.§.nuc videndum.vsi.quid si confiteor.ꝛ vsi.sequentibus.vbi de hoc late notat ꝛ ad.l.quisquis pot responderi.qđ ibi interuenit traditio a lege ꝑsumta vt ibi colligit.ad hoc vide quod notaui ꝛ dixi.ꝭ.ti.j.l.siue apud.in glo.dicet pendere ꝛ in suppletiõe eius dẽ de hoc plene notat ꝑ Cy.ꝭ.de iuris ꝛ facti ignorãtia.l.cu falsa.vbi finaliter tenet qđ ex tali ꝯfessione in reb immobilib non trasferat dniũ nec possessio q ꝯfessio no est ad hoc sufficiens vt.l.publia.ad finẽ.ff.de depo.etiam si ex cõfessione ꝯstituerẽ me tuo noie possidere qđ est notandu.ꝛ.l.qđ meo.de acq.pos.cuz si.intelligit vbi ꝑcedit ꝯtractus habilis ad possessionez vel dominiu transferẽdum.In re aut mobili secus dicit q tunc dicit qđ donare videt.vt.l.cuius ꝑ errorez.ꝛ.ꝭ.de dona.l.quisquis. dnia aut inter mobiles ꝛ imobiles dicit colligi ex ꝑallegata. l.si quis vi.§.dnia.¶Tertio querit apparet instrm publicum in quo ꝯtinet tytium vẽdidisse ꝛ tradidisse fundu nunquid ex hoc ꝑbet traditio qdam dicunt qđ si instrm cõfectu fuit in fundo vel in loco vnde videri poterat probetur traditio ex instro al's no.Alij qđ si instrm erat de re mobili sufficiat.Sz de imobili no ita videt sentire speculator de emti.ꝛ ven.§.j.vsi.si vero in ꝑntia.ꝛ.v.sequẽtibus.Ego aut puto indistincte instrm sufficere ex quo in eo ꝯtinet traditionem facta.vt.l.cu ꝑcibus.ꝭ.
2 de.ꝑba.ꝛ de ꝯbend.ꝛ co.stipu.l.optimam.¶Quarto querit qn intelligit facta traditio quidam qđ qn ille cui tradit intrat corpalem possessionẽ.vt.ff.de vi et vi ar.l.colonus.ꝛ.ꝭ.de proba.l.cu res.vbi de hoc ꝛ de distra.pigno.l.qui ꝑdiu3.asserẽtes dniu3 sine possessione tradi no posse.cois ꝛ vera opinio est in ꝯrium.vt.ff.de fundo dot.l.si fundu.cum ibi notatis.ꝛ ita t3 hic od.ꝛ facit qđ notaui.ꝭ.de rei ven.si vt ꝑponis.in fi.No ob.l.ꝯrie imo.l.colonus.facit ꝑ hac opinione.dicit enim ibi interdictum

ctum cõpetere emtori etiã si nõ admittatur ad possessionẽ p colonũ ex quo inuitꝰ dñiũ sibi fore q̃situ. In alijs.ll.notatur ꝯtin
3 gẽtia facti nõ iuris: vt in eis notatur. ¶ Itẽ queritur nũqd sine traditione retransferatur dñium puta qꝛ vendidi cuꝫ pacto qđ si alienares in me retrãsferatur dominiũ. ꝛ dicendũ est qđ nõ regulariter vt notatur. ꝭ. de condit. ob causam.l.ea lege. Fallit in casibus hic in glos. notatis. ¶ Sed nunqd possessio nudo pacto queritur sine traditione dic q̃ nõ regulariter qꝛ possessio hꝫ plurimũ facti. vt. ff. ex qui.cau.maio.l.deniq̃. vñ si iudex det possessionẽ alicui nõ dicitur possidere donec corpaliter acqrit. vt. ff. de pigne.act.l.nõ est mirꝰ. ꝛ ibi de hoc dixi. ad hoc etiã facit qꝛ possessio dr̃ pedum positio. vt. ff. de acqui.pos.l.j. Cõtrariũ videtur inuere gl. vlti. huius.l. in fi. per.l. si quis vi. ꝰ. differentia ff. de acqui.pos. sed ibi nõ loquimur de possessione in aliũ trãsferenda sed amittẽda qꝛ solo animo amittitur: vt ibi dicitur. Sꝫ pro predicta opinione facit dicta.l. quisquis. ꝭ. de dona. sed ibi interuenit traditio p̃sumta: vt p̃dixi ꝛ ideo p̃ma opinio verior. Fallit tamẽ etiam in alijs casibus vbi a lege fingitur traditio vt in traditione clauiũ visione oculoꝝ ꝛ similibus qui notantur. ff. de acqui.possess.l.qđ meo. ꝛ extra de consue.c.ex lr̃is. ¶ In glo. prima ibi cũ causa vera vel putatiua: vt patet in soluẽte indebitũ qui transfert dñiũ al's non ꝯdiceret. vt. ff. vsuf. quemad.ca.l.fi. Fran. ibi.l. nunq̃. de dona.l.nuda. ꝛ de ꝯhen.emti.l. imaginaria. Old. ibi alie. liceat. ꝰ.j. Idem in iudice exequente sñiam ꝛ arbitro dato ad diuidendũ. vt institu. de of.iudi. ꝰ.fi. de euic.l.si plus. ꝰ.j. ꝛ de re iudi.l.a diuo pio. Alij ẽt casus no. in dicto. ꝰ.j. quibꝰ alie. licet vel nõ. Old. ibi nisi satisfiat de p̃tio vel fides adhibeatur de eo. In ea. glo. in fi. ꝛ. ff. de ꝯhen.emtio.l. quod vendidi. Itẽ maritus est dñs rei dotalis. vt. ꝭ. de rei vẽ.l.doce. ꝛ tñ non alienat. vt insti. qui.alie.l. ꝫ. in p̃n. Iteꝫ minores licet sint dñi nõ alienant. vt. ꝭ. de admi.tuto.l.lex que. ꝛ de rebꝰ eoꝝ.l.j.od. ¶ In glo. secũda ibi de vsuc. ꝰ.j. in fi. vbi de hoc in glo. ꝛ plenius. ꝭ. de bonis maternis. aut. nisi tricẽnalis. ¶ In glo. vlti. ibi de rei ven.l. si quis post. immo si quis hac.l. ¶ In eadem glo. ibi.l. cum heres. Idem in ingresso monasteriũ qui sine traditione dedicat sua monasterio. vt. ꝭ. de sacrosanct.ecclesijs. aucẽ. ingressi. Idem in filio adoptiuo ꝛ rebus eius que transeunt in patrem adoptiuũ sine alia traditione. vt. ff. de precario.l.si adoptauero. qđ tñ intellige vt ibi notatur. Idem in ciuitate. ꝭ. de sacrosanc.eccle.l.fi. Itẽ retransit dñium dotis in vxorẽ soluto matrimonio. ꝭ. de iure dotiũ.l. in rebus. ꝛ rõ ibi. Item ex crimine heresis transeunt bona in fiscum sine aliqua traditione ex die cõmissi criminis licet cesset executio quousq̃ lata fuerit sñia. extra de hereticis.c.cuꝫ ẜm leges. li. vj. Idẽ in crimine lese maiestatis. ꝭ. ad.l.iul. maiestatis.l. quisquis. ꝛ de hoc notatur p Arch. extra de penis.c. felicis. lib. vj. Et ad hoc facit qđ dixi ꝛ notatur in glos. ꝭ. de rei ven.l. seruum. Itẽ fallit ẜm glo. ꝭ. de pactis inter emtorẽ ꝛ ven.l. cum te. Item fallit fauore alimentoꝝ. ꝭ. de dona. que sub mõ.l.j. Item fallit in donatione causa mortis. vt. ff. de donatiõe causa mortis.l. si mortis causa res donata. Item in pacto.l. commissorie ꝛ adiectionis in diem. ratio est qꝛ inducunt resolutionem contractus ꝛ ideo traditio remanet sine causa ꝛ p̃pterea desinit dñium ad emtorem p̃tinere. vt.l. nunq̃ nuda. de acqui.re.do. iuncta.l. vrãnius de fideiussori. dũ dicit vt queadmodũ al's incipere nõ possunt ita nec remaneant. alia aũt pacta non resoluunt ꝛ ideo non inducunt rei vendicationem. vt. ff. de dona.l.j. in glo. que icipit. vt. ꝭ. ꝛc. et ibi per Dynum ꝛ vide. ꝭ. de rei vendi.l. si vt proponis. in fine. Cy. In eadẽ glo. ibi aliud in possessione non transferenda sed perdenda Old. ꝛ Fran.

Pacto successorum.

Vide p declaratione huiꝰ.l. que dicam. ꝭ. fami. ercis.l. ea que.

Cum proponas.

Ibi sine scriptura maxime. vt. ꝭ. ti. p xi.l. siue apud acta. ꝛ. ꝭ. e.l. pactũ qđ bona fide. odo. ¶ Ibi cõcedendũ opposita doli replicatione ꝯ pacti exceptionẽ. vt. d.l. siue apud acta. ol. ¶ Et cõtinue allegatur hic finis qđ Frangẽti fidem fides frangatur eidẽ Fallere fallentẽ hoc nulla lege vetatur. qđ intelligit h Cynus circa idẽ capl'ꝫ vnũ factũ secus circa diuersa facta. vt. ff. de co p quẽ factũ erit.l. fi. ꝰ. penul. ẜm Pe. ꝛ ideo nõ debẽt sua iura ꝓuari ei qui ius alienum violare nõ metuit. lxxiiij. di.c. vbi. xxv. q.ij.c. sicut decet. ꝛ nõ est ei iustitia seruãda qui alijs iustitiã denegat extra de priuileg.c. dilecti filij. ꝛ ibi in glo. ꝛ pro hoc bene extra de reg. iu. c. frustra. lib. vj. ꝛ ibi pulcra glos. de hoc Jo.an. ꝛ tangitur per Dy. ꝛ Card. ꝛ tangitur etiam in glo. extra de vsuris.c. quia frustra. ad hoc etiam facit qđ si aliquis decipitur potest arte machinari ne deceptus remaneat. in aut. de exhiben.reis. ꝰ. quidam vero. vnde cato. Tu quoq̃ fac simile ꝛ sic ars deluditur arte de hoc etiã notatur in glo. xcv. dist.c. esto subiectus. ꝛ hene etiam de hoc notatur in glo. extra de iureiurã.c.ij. ꝛ extra de elec.c. cum inter R. seniorẽ ꝛ ibi per Inno. ꝛ Compost. ꝛ p Hostieñ. in summa de treuga ꝛ pace. ꝰ. quot species. ṽ. sic. primo. in fine vltime glo. de simo.c. dilectus filius. de plenitudine tamẽ gratie tenemur seruare fidem etiã non seruãti. xj. q.iij.c. inter hec verba. circa finẽ. ꝛ ibi in glo. xxxiij. q.v.c. qđ deo. ꝛ. xxij. q.iij. innocens. in p̃n. Seruanti aũt fidem etiam hosti seruanda est. xxiij. q.j. noli. ꝛ ibi in glos. ꝛ in aut. de man. p̃n. ꝰ. penul. ꝛ ibi de hoc satis dixi. Nam graue est fideꝫ fallere. vt. ff. de consti.pecu. l.j. vbi etiam de hoc dixi. ¶ Ex qbus patet solutio q̃ōnis vtilis quã hic querit dñs Gui. de suꝫ. Si plures fecerunt pacem simul ꝛ sub pena ꝓmiserunt ipsam seruare si vnus fregit dein de alter ex interuallo vtrum scđus incidat in penam ꝛ videtur q̃ sic quasi sibi nõ licuerit ex ĩteruallo. vt. ꝭ. vnde vi.l.j. cum ibi notatis ꝛ qꝛ non debuit vindictam sumere. ꝭ. de iudeis.l. nullus. Ipse tamen dñs Gui. tenet oppositum p hanc.l. cũ ꝯcor. ꝛ quia semel cõmissa pena facto aduersarij amplius committi non põt. vt exp̃sse habetur. ff. de arbi. si duo. ꝰ.j. ꝛ hanc etiã opinionem sequit Jo.an. in dicto.c. frustra. ꝛ Albertus de gandino de transac. sup maleficio faciendis vltia q̃ōne. ad hoc etiã facit qđ notatur extra de penis.c. cõstitutus. in glos. ꝛ per Inn. ¶ Et hec lex melius esset. ꝭ. titu. p̃xi. de transactione loquitur sed quia vicinitatem habent trãsactiones ꝛ pacta promiscue in istis titulis ponuntur. ll.

Pactum curatoris.

Utilis ẽ minoribus et ordina lr̃am adulte etatis suffragiũ ne noceat efficiet pactũ ꝛc. ꝛ idẽ puto in alijs administratoribꝰ ꝛ p̃latis. vt. ꝭ. tit.l.j. p̃ses. ꝛ ibi dicetur cũ equipentur. vt. ff. de edi.edic. l.qđ si nolit. ꝰ. qđ de p̃cu. ꝛ de ꝯhẽ.em.l. si in emtiõe. ꝰ. fi. Old. ¶ Et q̃rit hic dñs Gui. q̃ōneꝫ sepe occurrentẽ nunqd tutor vl' curator possit noĩe pupilli vel adulti facere pacẽ de morte patris. Et videtur q̃ non p hanc.l. cũ ꝯcor. In ꝯriũ videtur. naꝫ tutor põt deferre iusiur. ff. de. iureiur.l. tutor. Item põt transigere cum fure rerum pupilli. vt. ff. de furtis.l. si pignore. ꝰ. fi. distinguit sicut ꝛ gl. quia aut certũ erat ꝛ liquidũ predictum cui pacem fecit occidisse ꝛ tunc nõ valeat pax. aut dubium et tunc valeat. ꝛ pro hoc dicta.l. p̃ses. ꝭ. tit. p̃xi. ff. de admi.tut.l. lucius. in fine. ꝛ h opinio dñi gui. approbatur p Albertum de gandino de transac. sup maleficijs. ṽ. item pone q̃ tytius percussit. Alij solũ attendũt vtilitatẽ pupilli vt si ad vtilitatem pupilli fiat valeat. si ad eius dãnum non. alij aliter soluunt vt plene dicam. ꝭ. de auc. p̃stan.l. clarum. ad hoc facit qđ dixi. ꝭ. de in integ. restit. super rubrica. In glos. ibi hic natam nolebat tollere filis dñia fit inter quesita ꝛ querenda. ꝭ. de acqui.pos.l.fi. Old. ibi iusiurandi quod ex conuentione. Ol.

Filius.

Utilis est patribꝰ ꝛ vide qđ notatur. ff. eo.l. ꝯ iuris. ꝰ.j. ¶ Et dubitatio.l. fuit. qꝛ filij sunt quodãmodo dñi reꝝ paternaꝝ etiã in vita patrũ. vt. ff. de libe. ꝛ post.l. in suis. Sꝫ non quoad administrationẽ vt h ꝛ ibi. ¶ Querit dñs Gui. si filius alienauit rẽ patris ꝛ mortuo p̃rẽ sit eius heres vtrũ reuocare possit rẽ alienatã. Et p̃mo vr̃ q̃ sic. vt. ꝭ. de liberali cã.l.j. cũ ibi notatis ꝛ ad instar economi. ꝭ. de sacrosan.ecc.l. iubemus nulli. ꝰ. sane si hec. cũ ibi not. Et videtur quasi casus. ff. qui ꝛ a quib. ma. liberi nõ fiant.l. si seruo. ꝛ ex glo. ibi posita possunt colligi ar. p et ꝯ. ipse dñs gui. tꝫ q̃ reuocare nõ possit nec ꝯ factũ suũ venire. vt.l. post mortẽ. ff. de adop. ꝛ p hoc. ff. de rei vend.l. si a tytio. de hui. rust. p̃d.l. p fundũ. ꝛ valde hene. ff. de vsuca.l. cum vir. de ac.emti.l. si qs alienã. ꝛ qđ ibi notatur ꝯdit. inde. fi non sortẽ. ꝰ. si filius. ad trebel.l. filiã fratribus. in p̃n. de optio. legata.l. si cũ optio de legatis p̃mo.l. seruũ filij. in p̃n. ꝛ ad.l. si seruo. q̃ multũ vr̃ ꝯria r̃nde: vt ibi in glos. q̃ facit p determinatiõe q̃ōnis q̃ etiã formatur ꝛ nõ soluitur. ꝭ. de capti. ꝛ postli.reuer.l. nec nos p̃terijt. Contra opinionẽ etiã dñi Gui. facit. ff. de dona.l. quidã. ꝰ.fi. ꝛ de leg.ij. si ita scriptũ. ꝰ. si sub ꝯditione. ꝛ de pig.l.j. in p̃n. ṽ. si in specie. ad hoc etiã possent adduci que no. in filio q̃ōne. ꝭ. de peti.here.l. hereditas matertere. de falso p̃cur. q heres extitit ṽo dño. vtrũ obstat sibi exceptio. Opinio tamẽ dñi Guido. cõiter approbatur ꝛ ad iura in ꝯriũ allegata põt respõderi ex glo. in eis positis ꝛ iuribus. ꝭ. allegatis. ¶ Querit etiã dñs Dy. vtrũ filiussa. actione quesita patri ex ꝯctu per ipsum filium celebrato noĩe suo ꝛ non patris cedere possit ita qđ cessio valeat si postea rata habeatur per patrem. Et videtur q̃ non qꝛ cessio fuit a p̃ncipio nulla ergo ratificari non põt. ff. de re.iu.l. qđ ab initio. Cõtrariũ tꝫ. d. dy. Nã facta patris voluntate valent. vt. ꝭ. de bo. que lib.l. fi. ꝰ. filijs aũt. accedere aũt patris vo-

luntate a p̄ncipio vel ex postfacto paria sunt vt ꝯfirmētur que de iure erāt ꝓhibita.vt.j.ad mace.l.fi.⁊.ff.e.l.sed iul'.§.pl'.et ꝑ hoc.ff.de acq.here.l.qui in aliena.ij.⁊.iij.rn̄so Dy. Dominus etiam Arch.tenet qȝ quoties aliquid nō valet ꝑpter defectū cōsensus alicuius qui exigebat͞ supuemente ꝯsensu illius conualescit nisi certo ⁊ determinato tp̄e ꝯsensus exigeret͞:vt no.ꝑ eum ⁊ in gl.lxiij.di.c.salonitane.⁊tangit͞ per Dy.de reg.iur.c. ratihabitionē.li.vj.⁊ tetigi.j.ad mace.l.fi. ¶ Ultimo notandū qȝ lex ista loquit͞ in acq̄sitis nō in acquirēdis.vt.j.qui admitti ad bo.pos.possunt.l.j.⁊ de acqui.pos.l.fi. Alij tamen dicunt ꝙ etiam in acquirendis non pōt paciscendo facere deteriorem conditionem patris sed negligendo sic ad instar aliorum administratorum vt dictum fuit.s.de sacrosanc.eccle.l.iubemus nullam nauem.

Factionem. In glo.pma ibi si vn⁹.§.pacta hāc approbat odo. ibi.ȝ est cōtra ꝟm istam lecturā. ¶ Ibi so.vt ibi.Sȝ nec ibi plene soluit.Sed dic aut possessor paciscit͞ super eo qȝ est hereditariū hereditario noīe ⁊ hȝ locū.l.ꝯria aut super eo qȝ nō est hereditariū ⁊ suo noīe ⁊ tunc non ꝓdest nec obest vero heredi.vt hic ⁊ dicto.§.cū possessor.Ric.⁊ Old.vel ibi ideo pactū constituti factū heredi putatiuo ꝓdest vero heredi q͛ non pōt constitui nisi debitū.vt eo.tit.l.j.§.debitum.⁊ ideo cū ꝯstitutū sit accessoriū veri debiti sequit͞ principale ⁊ ꝓficit vero heredi cui⁹ est ius debiti principalis ar.ff.de reg.iur. l.cū principalis.Cyn. ¶ Itē ponit hic casum qȝ vxor fecit pactum cū quibusdā amicis heredū ⁊ tn̄ ex eo non pn̄t heredes excipere ⁊ sic est expressum ꝯ Mar.qui dicebat ex pacto alterius alteri q̄ri exceptionē nō actionē qȝ est falsum vt hic ⁊ no. ff.eo.l.rescriptū.§.fi.⁊.l.nā ⁊ nocere.⁊.l.ꝑ quos.Cy.ibi vel dic tertio actiones scȝ que cōtra debitorem cōpetebant.Old.

Letens. Materia huius.l.subtilis est ⁊ glos. format plures q̄ōnes quas nō soluit sed ego soluā sicut audiui a doctoribus meis⁊ intendit hoc in effectu qȝ pactū appositū iuxta ꝯctum informat ip̄m contractū vt agat͞ ex eo ⁊ etiā nouā parit p̄.ver.de ista informatione veteris in noua p̄scrip.vbis satis not.ꝑ Cy. s.eo.l.in bonefidei.qȝ ibi omisi ⁊ recitaui in.l.pacta.ff.de contrahen.emti.⁊ dixi etiā.j.de euic.l.ij. ¶ Ibi ex stipulatione informata a pacto ⁊ idē in ꝯtractu bonefidei.vt.s.e.l.in bonefidei.placiti p̄ncipalis sup alio interpositi quā fuerit postea nudum pactū puta nudo pacto ꝓmisisti.x.secūdo stipulatus sum illa.x.tertio incōtinēti conueni qȝ de iperialibus intelligeret͞ vel nudo pacto ꝯuenisti codicem scribere nudo pacto.secūdo idem ꝑ stipulationē ꝓmisisti.Tertio incōtinenti ꝯuenisti corrigere. ¶ Ibi statim.i.anteꝗ̄ contrahētes diuertant se ad extraneos actus.vt.ff.de vbo.obli.l.cōtinuus.in p̄n.⁊ de duob⁹ reis.l.duos reos.i prin.⁊ dicā.j.de errore aduo.l.fi. ¶ In gl. prima.Circa hāc gl.doctores vltramō.multa dicūt q̄ mihi magis subtilia quā vtilia visa sunt⁊ ideo omitto. ¶ Ibi nō agere tur ex pacto sed ex stipulatione hic aūt agit͞ ex vtroq̄.s.ex stipulatione informata ⁊ ex pacto.p̄.ver. ¶ In ea.glo.ibi debitori ꝯuenit.s.statim ante vel post stipu.interpositā super sorte. ¶ Ibi non puto eū̄ informari.i.in ipsius debitoris fauorē vt vt ex ea stip.informata agere possit.Et pōt esse ratio q͛ regulariter stipulatio nō transit de vna ꝑsona ad aliā vt ex ea agat aliter quā qui stipulatus est vel heres eius.ff.de vsufr.l.adhuc §.si operas.⁊ de vbo.obliga.l.si ita stipulat⁹.§.chrysogonus. in fine.Sed licet nō informet stipulationē nunquid saltē nouā p̄scrip.ver.actionē parit ipi debitori dic ꝙ non q͛ hoc esse nō potest nisi ꝑpter coherentiā stipulationis.Sed in stipulatiōe intendit creditor sibi obligare debitorē.in pacto vero ecōtra et sic stipulatio ⁊ pactū sunt opposita in intētione sed vnū oppositū non roborat͞ necvestitur ab altero.vt.ff.de adimē.lega. l.legata inutiliter.⁊ de acqui.her͞.l.fuit q̄ōnis.Sed ꝯ predicta videtur tex.ff.si cer.peta.l.lecta.sed recte intuēti non est cōtra sed ꝓ:quia inquantū ibi tertiū pactū parit act.erat in fauorez creditoris in cuius fauorem precesserāt due stipulationes.inquantumvero inducit excep.debitori non indiget vestimento quia ex pacto nudo bene orit͞ exceptio.vt.s.eo.l.legē.⁊ hec eadem questio format͞ ⁊ sic soluit.ff.eo.l.iurisgen.§.qn̄mo.licet etiam ibi nihil allegetur. ¶ In glo.s.in contractibus in fine licet glo.magna que est.ff.de contrahen.emti.l.pacta.videatur qȝ licet non informet tn̄ nouā pariat.p̄.ver.Sed prius dictuȝ verius est Ric.⁊ Ol.Cy.tamē hic tenēt oppositū ex generalitate hui⁹.l.⁊ per predictā legē lecta.Sȝ opinionē predictā puto veriorē. ¶ In ea.glo.ibi.l.nuda.⁊'est rō q͛ principale non debet vestiri vel roborari ab accessorio sed econtra.vt.ff.de vul. et pupil.substi.l.ex pupillari Ric.Cy.hic subtilitates recitat quibus nō obstā.predictam opi.credo veriorem. ¶ Ibi nascitur ciuilis ⁊ sic distat lōgo tp̄is interuallo vestimentū ab eo pacto qȝ coherentia contractus vestiri debet.Oldra.ibi a principio nascitur.i.per existentiā postea conditiōis retro natā fingitur.non eñ est ver̄ qȝ aliqua nascatur conditione pendente vt.ff.de vbo.signi.l.cedere diem.⁊ insti.de ver.obli.§.ex conditionali.Old.ibi.l.si in venditiōe ꝟm Azo.⁊ est ratio q͛ existens cōditio facit videri in effectu a principio purā stipulationē.vt ff.qui potio.in pigne.habeā.l.potior.licet⁊dici posset qȝ lex si in venditiōe.de sola exceptione dāda ex pacto loquat͞ vbi sufficit pactum nudū.vt.s.e.l.legem.Old.ibi ⁊ vestito īterposito ⁊ sic ꝑpter ipsius vestiti vigorem etiā nudum fuerat vestitum. Old.in eadē glo.in fine.⁊ pro hac opi.bene facit.ff.de bo.auc. iudi.pos.l.cum vnus.§.si.aliter atq̄ si creditor.⁊ hanc opi.approbat Old.Odo.tenet oppositū dicens qȝ sublata p̄ncipali tollit͞ accessorium.vt.ff.de reg.iur.l.cū principalis.sed responderi potest qȝ hic pactum nudum ⁊ vestitum non sunt principale ⁊ accessorium.Sed vtrumq̄ principale licet nudum robur recipiat a vestito.Oldra.

1 Pactū nudū quare nō vestitur rei interuētu ꝑ solutionē.
2 Jus eligendi an possit acquiri in aliqua ecclesia ex longissima prescriptione.
3 Rusticus si aliquid soluit dn̄o per.xxx.annos vltra pensionez debitam an imposterū possit compelli illud soluere.

Si certis annis. Materia hui⁹.l.cōtinua ⁊ vtilis est volentes repetere videāt hic Cy.quoad ordinē.quoad effectū plenius subijcio. ¶ Et intēdit in effectu qȝ si ex nudo pacto certȝ annis sit solutū idebitū ex hoc peti nō p̄t in futurū solui nisi stipulatio intercesserit.Ad liberationē aūt bene ꝓdestvt si qs soluit minores vsuras certis annis nō cogatur ad maiores.vt.j.de vsuris.l.aduersus.et ibi notatur.Et de materia hui⁹.l.satis no.ꝑ Rof.de actiōe ex stipulatu p̄sumta ex tēpore.⁊ de offi.iudi.quo subue.dn̄is ad exigē.redditus a colonis vel ascriptitijs ⁊ pulcra glo.est.xviij.q.vlti.c.fi.qȝ incipit seruitiū.⁊ ibidē etiā ꝑ Arch.j.q.j.c.nullus scd̄o.extra de censi.c.puenit.in glo.⁊ ꝑ Innoc.ix.q.iij.c.cōquestus.in fine.x. q.vlt.c.q͛ cognouimus.late in gl.⁊ ꝑ Arch.⁊ tangit͞ in glos.j. ne vxor.ꝓ marito.l.fi.extra de offic.ordinarij.c.duo simul.xvj. q.iij.c.dilecto.de p̄scriptio.c.si diligenti.⁊ per Gof.⁊ Host.in summa de censibus. ¶ Et ꝑ declaratiōe p̄sentis materie.que
1 ro quare † nudū pactū nō vestitur rei interuētu ꝑ solutionem j.de rerpmu.l.ex placito.rn̄deo quia solutio nō fiebat ad obligationē inducendā.sed ad liberationē naturalis obligatiōis orte ex pacto.vt.ff.eo.l.si intra.⁊ ibi notat͞ licet ꝯriuȝvideatur
2 notari.e.tit.l.i traditiōib⁹. ¶ †Secūdo quero nunq̄d ius eligendi in aliqua ecclia acquiri possit ex lōgavel lōgissima p̄scriptione ⁊ videt͞ ꝙ nō arg.huius.l.cū si.Canoniste tenēt ꝯriūm etiā si cā vel titulus nō alleget͞ vnde dicunt admitti talem libellum peto ꝓnuntiari ius eligendi ad me pertinere q͛ longo tp̄e elegi seu ad electionē admissus fuit:vt not.extra de ver.sig.c. abbate.in p̄n.in prima glo.⁊ ibi ꝑ Inn.in sua scd̄a glo.imo qȝ plus est q͛ si ageret͞ possessorio ⁊ peteret͞ defendi in possessiōe eligendi sufficeret ꝓbari se admissuȝ ad electionē semelvel bis vt plene no.extra de cā poss.⁊ ꝑprie.c.cū ecclesia sutrina.et ibi etiā ꝑ Inn.⁊per eundē̄ Cōpost.bene extra de elec.c.querelā. ¶ Notandū est etiā ꝙ si qs possedit ꝑ triginta ānos rē aliquā tanꝗ̄ feudalē presumit͞ feudalis licet instr̄m feudi nō appareat vt in vsu.feu.de feu.dato inuicē legis cōmissorie.c.vlti.⁊ ibi notatur.Immo si tribus vicibus prestita sunt seruitia ꝑ vasallū videt͞ sufficere ad plenā ꝓbationem vt in vsibus feudoꝝ quid sit inuestitura.c.si vero vasallus.⁊ ibi not. ¶ Item quero de q̄ōne quā vidi de facto aliqua villa cōsueuit p.x.ānos soluere onera ⁊ collectas cū alia villa.modo vult se subtrahere et non soluere cū ea nūquid cogi possit soluere sicut ꝯsueuit.Et primo videt͞ ꝙ sic ꝑ.l.cum de in rem verso.cū ibi no.ff.de vsur.si seruitus ven.l.si quis diuturno.de aqua plu.arcē.l.j.§.fi.et de aqua quoti.⁊ esti.l.hoc iure.§.ductus aque.⁊ q͛ soluēdo simul tanto tp̄e videt͞ quedam tacita societas inter ipsas villas ꝯcta ex actibus enim colligit͞ tacita societas.vt.ff.de leg.iij.l.ꝑdijs §.tytio.⁊.§.fi.sicut ēt ecōuerso colligit͞ ex actib⁹ dissolutio societatis.vt.ff.ꝑ socio.l.si margaritā.⁊ibi no.cum societas solo ꝯsensu ꝯbat͞.vt.ff.ꝑ socio.l.qui admittit͞.In ꝯriuȝ facit hec lex cū si.j.de vsuris.l.creditor.⁊.ff.de ope.liber.l.operis.⁊q͛ tp̄us nō est mod⁹ inducēde obligatiōis.vt.l.obligationū fere.§.plȝ ff.de act.⁊ obliga.ꝓnuntiatū fuit villam absoluēdam ex eo maxime quia non allegabatur causa vel titulus ex quo teneretur soluere.

soluere. Si aũt fuisset allegatus titulus ⁊ ꝓbata lõga solutio credo qꝺ villa cõdẽnata fuisset ꝑ iura ad hoc. s. ꝑ hac ꝑte allegata. Sic ergo in istis p̄statiõib⁹ opus est saltẽ allegare titulũ ⁊ ꝓbare lõgã p̄statiõnẽ vt no. ꝺicta. l. cũ ꝺe in rẽ verso. ff. ꝺe vsur. ⁊ ꝺe cẽsi. c. ꝑuenit. ⁊ alijs remissiõibus. s. allegatis ⁊ ꝑ azo in brocardis ꝺe emphiteo. rubrica p̄stita aliquo tꝑe nõ p̄stari in futurũ hoc idẽ sic ꝓbat ia. ꝺe are. ex. l. ista in fi. ꝓbat̃ qꝺ stipulatio fortior est quã longa p̄statio et cũ nudo pacto ꝫ ſm cõem opi. gloss. in stipulatione opus est inseri cãm vel ꝓbari vt. ff. ꝺe doli excep. l. ij. §. circa. ⁊ ibi notat̃ ergo fortius in lõga p̄statione ꝓbãda est cã vel titulus non tñ negat ipse dñs ia. qn sufficiat titulũ allegare ⁊ ꝓbare lõgã p̄statiõnẽ vt ꝑdixi. Nã qñcũqꝫ opat̃ plus diuturnũ fctm̃ quã pactũ vt. ff. ꝺe diuer. ⁊ tẽ. p̄scrip. l. lõge ⁊ ibi no. ⁊ ꝺe serui. vrba. ꝑdi. l. ꝫ si iter me ⁊ te. ⁊ fallit hoc in electione vbi nõ est opus titulũ allegari vt ꝑdixi. Itẽ fallit in p̄scriptionibus ⁊ negotijs quorũ memoria nõ existit vbi nõ est opus titulũ allegari lꝫ in alijs p̄scriptionib⁹ sec⁹ vt notat̃ extra ꝺe ver. sig. c. sup quibusdã. §. j. ⁊ est casus extra ꝺe p̄scri. c. j. in fi. li. vj. ⁊ ibi ꝺe hoc satis no. ꝑ io. an. ⁊ alios ⁊ ꝑ dy. extra ꝺe re. iur. c. possessor. li. vj. ver. ꝺe iure vero canonico. ⁊ ver. se. ⁊ ꝑ archi. di. c. seruitiũ. ⁊ ita intelligi ꝺebet ꝺicta. l. si qs diuturno. si serui. vẽdi. vbi satis not. ꝺe hoc in glo. ⁊ etiã ꝑ me qꝺ intelligit cy. verũ esse in realibus secus in personalibus vt. j. subijciã tractãdo ꝺe formatione libelli ꝺe istis seruitutibus nota. ff. ꝺe seruitute. l. seruitutes. ꝺe aqua plu. arcẽ. l. j. in fi. ⁊ ibi per dyn. ⁊ per eũ insti. ꝺe act. §. sed neque. ff. ꝺe itine. actuqꝫ priua. l. apparet ⁊ per azo. in summa ꝺe seruitutibus. §. in his aũt seruitutibus ⁊ per rof. in libello ꝺe cõfessoria. cy. tñ hic ꝺicit ſm iac. ꝺe ra. qꝺ nõ est tanta p̄sumtio in patiente sicut in agẽte ⁊ soluente ⁊ ideo in seruitutibus ꝺicit nõ habere locũ. l. cũ ꝺe in rem verso. ⁊ qꝺ ꝺicit̃ patientiã haberi ꝓ traditione vt. ff. ꝺe serui. l. quoties. ꝺicit verũ esse in eo qui obligatus est ad tradendũ ar. ff. ꝺe acqui. pos. l. fundi ⁊ l. stipu. ⁊. j. ꝺe acqui. pos. l. ij. al's p̄sumit̃ inuitus vt. ff. ꝺe serui. l. inuitũ ⁊ ꝺe furtis. l. quivas. §. vetare cy. Itẽ querit an idẽ sit in homine si mihi p̄stitit seruitia sicut famulus ⁊ ego eum ꝺicam meũ seruũ an sufficiat allegare titulũ ⁊ longã seruitior p̄statiõnẽ ⁊ tꝫ qꝺ sic. Sed ꝺe hoc ꝺic vt ꝺixi. j. ꝺe proba. l. ad probationem secũda. ¶ Item querit cy. nunqd cõtra talem p̄sumtionẽ que oꝛit̃ ex allegatione tituli et longa p̄statiõe possit probari in contrariũ. ⁊ post multa allegata tenet qꝺ sic ⁊ qꝺ possum indebitũ probare nisi scienter soluissem qꝛ tunc p̄sumeret̃ ꝺonare vt. ff. ꝺe cõdi. inde. l. j. Sed tũc ꝺicit talem solutionem nõ inducere obligatiõnẽ ꝓ futuro qꝛ tunc nõ p̄sumit̃ qñ ꝺonat qꝺ in futurũ velit se obligare immo oportet qꝺ si ꝺebeat obligari soluat sicut ꝺebitũ nõ sicut ꝺonũ ar. ff. ꝺe itine. actuqꝫ priuato. l. fin. ⁊ quẽadmodũ seruitutes amittãtur. l. vlti. qꝺ est notandũ in ista materia. ¶ Querit etiã Cyn. nunquid talis libellus admittat̃ ꝺico te mihi teneri ad ãnua x. p̄standa qꝛ longo tẽpore p̄stitisti quare peto te cõdemnari vt in futurũ p̄stes. ⁊ ꝺicit qꝺ nõ qꝛ in personalibus opus est exprimi cãꝫ quare ꝺebeat̃ nec sufficit allegare obligatiõnẽ sed expedit ꝺicere contractuꝫ ex quo est obligatus qꝛ magna ꝺiuersitas potest esse vtrũ bone fidei vel stricti iuris ⁊ qꝛ reus al's nõ esset certus an ꝺeberet cedere vel contendere licet sec⁹ sit in realibus qꝛ ex ꝺiuersitate causarũ nõ ꝺiuersificat̃ dñium vt. ff. ꝺe excep. rei iudi. l. ⁊ an eadem. l. actiones. ⁊ ideo in personalibus ꝺicit qꝺ oportet quod ꝺicat ꝺico te obligatũ ex tali contractu ⁊ longo tempore p̄stitisse ⁊ ita etiã videt̃ sentire glo. ff. ꝺe doli. excep. l. ij. §. circa. ⁊ pro hoc. j. ꝺe agricolis ⁊ cẽsi. l. litibus ⁊ qꝛ ꝺiutina solutio non est causa inducende obligationis sicut nec tollende vt ꝺicto. §. placet. idẽ ꝺicit etiã si in libello p̄poneretur p̄statio tanti temporis cuius non extat memoria qꝛ iura. s. allegata ex quibus ꝺicit̃ tunc titulũ nõ requiri loquunt̃ in realibus in quib⁹ hoc operat̃ tã longũ tẽpus at in personalibus tẽpus nihil operat̃ vt. ꝺ. §. placet cy. ⁊ ita videntur errare cõiter omnes aduocati in formatione talis libelli qꝛ solum proponunt aliquem obligatum ex veris ⁊ iustis causis ⁊ titulis ⁊ nõ specificant sed subijciunt longã p̄statio nem ⁊ petunt ex p̄dictis reũ cõdemnari qꝺ procedere posset in ralibus vt ꝺixi sed in personalibus videtur necesse specificari cõtractũ ex quo ꝺicit eũ obligatuꝫ ꝺe p̄dictis vide per rof. ꝺicto tit. ꝺe actione ex stipulatu p̄sumta ex tempore vbi ꝺe hoc satis no. ¶ Itẽ querit cy. vtrum in istis personalibus p̄stationibus locum habeat possessorium vt ecce ꝓpono qꝺ erã in possessione ꝑcipiendi a tytio annua. x. que mihi longo tẽpore p̄stitit ⁊ modo ꝺenegat p̄stare quare peto me restitui nunqd ꝓcedit talis libellus. Canoniste tenent qꝺ sic vt extra ꝺe elec. querelã. vbi ꝺe hoc plene notatur per. ber. Innoc. ⁊ hosti. ⁊ pro eorũ opinione facit. ff. ꝺe peti. here. l. nec vllã. §. fi. al's est sub. l. ab herede. ipse aũt ꝺicit possessoriũ locũ nõ habere nisi in ꝺuobus generibus. videlicet in rebus corporalibus vere possessis ⁊ ibi habet locũ ꝺirectum ⁊ quasi corporalibus que quasi possidentur vt in seruitutibus vbi habet locũ vtile vt. ff. ꝺe serui. l. quoties. Ad ꝺictũ. §. vltimũ in. l. nec vllã respõꝺeo qꝺ petitio hereditatis mista est in rem ⁊ in personã vnde potest cõpetere ꝺiuersis respectibus. ⁊ ideo ex ea parte qua realis est potest parere aliquod possessoriũ vt. ff. ꝺe rei vẽ. l. officiũ sed cõtra ꝺebitorem soluꝫ personaliter obligatũ possessoriũ locum habere nõ potest ⁊ videtur expressum. ff. quorꝫ bonorũ. l. fi. vbi ꝺicit̃ ꝺictũ interdictũ nõ ꝺari contra ꝺebitores hereditarios. ⁊ tamẽ est possessorium vt eo. tit. l. j. ⁊ ista est veritas ſm petrũ. Ad ꝺecretalẽ querelã respondeo qꝺ nõ loquitur in personali obligatione sed reali. s. censu scy. Compo. in ꝺicto. c. querelaꝫ. videtur sentire qꝺ etiam in personalibus locum habeat spoliatio ⁊ possessoriũ ⁊ ibi ꝺe hoc satis no. per eũ ⁊ ꝺe hoc tetigi. j. vnde vi. super rubrica ⁊ quorꝫ bonorũ. l. j. Opinio. py. puto verã ⁊ tacta hic per cũ noua sunt ⁊ notabilia ⁊ ꝺe ista etiam materia seruitutum ⁊ longarũ p̄stationũ no-
3 tatur per eũ. j. ꝺe serui. l. j. ⁊. ij. ¶ Itẽ quero questionem antiquam si rusticus vltra pensionẽ ꝺebitã dño per. xxx. annos aliquid soluit puta ꝺuos capos nunquid possit compelli in futurum p̄stare. Dñs py. in qõnibus suis. xxj. q. que incipit rusticus quidam ꝺistinguit. Aut dñs agit possessorio vt in cõsueta quasi possessione percipiendi capos ꝺefendat̃ vel spoliatus restituat̃ ⁊ obtinere ꝺebet vt. ff. ꝺe itine. actuqꝫ priua. l. j. §. ij. et pro hac bene facit p̄alle. c. cũ eccl'ia sutrina. ꝺe cã poss. ⁊ proprietatis cũ ibi notatis per ber. ⁊ inno. ⁊ ꝑ cõpost. Inn. ꝺi. c. querelã. extra ꝺe elec. ⁊ per hostiẽ. in summa ꝺe cẽsi. §. quis census ver. census aũt ignorãtie ⁊ late etiã notat̃ in speculo ꝺe restit. spo. §. nunc ꝺicamus. Si aũt agat dñs personaliter ad capos tunc aut allegat longam p̄statiõnẽ tantuꝫ ⁊ absoluitur rusticus. aut promissiõnẽ ⁊ p̄statiõnẽ et condẽnatur rusticus ꝑ p̄alle. l. cum ꝺe in rem verso cum ibi notatis. ¶ Unum tamẽ est nota ꝺignũ qꝺ rustici quo ad hoc sunt magis priuilegiati quam alij qꝛ nõ rustici cõuincerent̃ si allegeret̃ titulus ⁊ probatur p̄statio ꝺecẽnalis vt ꝺicta. l. cum ꝺe in rem verso. rustici non nisi p̄stiterint. xx. annis vel pluribus vt. j. ꝺe agricolis ⁊ censitis. l. litibus li. xj. ⁊ ita tenet speculator ꝺicto. §. nunc ꝺicamus ver. qꝺ verũ est in personis aliorum quã rusticorum. in quo. §. satis ꝺe ista materia notat̃. Idem tenet rof. ꝺicto titulo ꝺe actione ex stipulatu p̄sumta ex tempore in principio. Odof. tamen hic videtur innuere contrariũ vt. j. in fine subijciam. multa etiam alia priuilegia habent rustici ꝺe quibus ꝺixi. s. ꝺe ꝺefen. ciui. l. vtili ratione. ¶ Item ꝺicit cy. in minore ⁊ muliere qꝺ non sufficit qꝺ longo tempore p̄stiterint ar. ff. ꝺe proba. cum ꝺe indebito. §. j. Tenet etiam ipse cy. qꝺ si aliquis soluit vna vice ꝑ. x. vel. xx. annis qꝺ nõ fit idẽ ac si solueret singulis annis qꝛ non est tanta p̄sumtio ex vna solutione sicut ex pluribus ar. j. ad velle. si mulier ⁊ in aut. si qua mulier Cyn. ¶ Est etiam notandũ qꝺ ex quo quis soluit annuã pensioneꝫ xxx. annis p̄sumtio est qꝺ p̄stiterit ex cõtractu emphiteotico vel locatione perpetua ⁊ qꝺ p̄stare ꝺebeat in futurũ. et ad hoc adducitur. j. ꝺe fund. patri. l. vlti. li. xj. licet ibi ꝺe. xl. annis ꝺicat ⁊ ita no. in speculo ꝺe locato. §. nunc aliqua ꝺe iure emphiteotico versi. lxiiij. queritur. ⁊ ver. clij. queritur. ⁊ ꝑ hoc j. cõmuni ꝺiui. l. si maior ⁊ quod ibi notat̃ in glo. magna in fi. ⁊ ꝺe iure emphiteotico. l. ij. in glo. ⁊ ibi ꝺixi. ¶ Iteꝫ queritur quidam soluit ecclesie certam pensionem longo tempore ecclesia scire ꝺesiderat pro quibus possessionibus soluitur ꝺicta pẽsio ⁊ petit eas certificari ille qui soluit ꝺicit se ad hoc non teneri. dominus pyl. in questionibus suis. cxxx. questione que incipit rusticus quidam ꝺicit pensionarium ad hoc teneri nisi iustaꝫ causam ignorantie p̄tendat quia forte alij successit. vt ff. ꝺe regu. iuris. l. qui in alterius ⁊ arg. ff. ꝺe arbi. l. si ꝺe meis §. fi. alias incipit. l. pompo. ⁊ ꝺe hoc late in speculo ꝺe locato. §. fi. ver. lx. queritur ⁊ alijs ver. sequentibus quod traxit idem speculator ex ꝺictis domini hostiẽ. ⁊ vber. ꝺe bobio in ꝺicta. l. ij. ꝺe iure emphi. ⁊ ꝺe hoc tetigi. j. ꝺe transac. l. si ex falsis in fi. ad hoc facit quod vasallus tenetur domino ꝺeclarare bona ꝑ quibus est vasallus no. per hostiẽ. in summa ꝺe feudis. §. xxi. versic. quid si vasallus. Item quero aliquod monasterium ex priuilegio erat exemptum a iurisdictione episcopi. p̄stitit ꝓcurationes vel alia seruitia epõ ꝺecennio nunquid in futuruꝫ p̄stare tenetur py. in qõnibus suis. lxxxiij. questione que incipit quoddam moñ. ꝺeterminat qꝺ nõ. barto. hic. in suis qõnibus. xiij. q. que incipit quoddam moñ. videtur sentire oppositum quasi moñ. tãto tẽpore faciẽdo cõtra priuilegiũ illud

amiserit vt extra de priuile.c.de terra.cū ibi notatis. Sȝ forte vtriusq; opinio posset saluari qꝛ bartho.format.q.in moñ. qd̄ soluit ꝓcurationes q̄ debent epo ꝑ subiectos vt extra de censi.c.cū apostolus.ꝛ ita soluēdo directo facit cōtra priuilegium.py.aūt format questionē in alijs seruitijs solutis epo que presumunt ex liberalitate ꝑstita nō aūt volendo venire cōtra priuilegiū. ¶ Itē q̄rit nūqd hec lex ꝛ ei⁹ materia locū habeat in decimis.s.vt sufficiat titulū allegare ꝛ probare longā ꝑstationē dic qd̄ nō qꝛ in decimis expedit titulū ꝓbare nec sufficit allegare vt no.ex̄ de decimis.c.dudū.lȝ ac.videt̄ sentire cōtrarium in dicta.l.cū de in rē verso.ꝛ notat̄.xvj.q.iij.c.dilecto de hoc tene qd̄ notat̄ per ber.innoc.ꝛ hosti.extra de prescrip.c.si diligenti.quorū opinio est hodie approbata in.c.j.extra de ꝑscrip.lib.vj.ꝛ vide ibi notata per io.an.arch.ꝛ cardi.ꝛ tetigi et ꝭ.de peti.here.l.cogi possessorem.in p̄n.lȝ quidā dicere voluerunt qd̄ si laicus possedit decimā tanq̄ fundū tāto tp̄e cui⁹ non extat memoria qd̄ iure benigno presumatur legitime et authoritate superioris possessa vt.ꝭ.de fundis patrimo.l.fin. ¶ Itē quero ciuitas aliqua ex statuto vel consuetudine fecit longis tp̄ibus solennē oblationē in die festiuitatis alicuius sancti ecclesie nunquid cōpelli p̄nt hoc in futurum facere ber. videt̄ sentire qd̄ sic extra de simo.c.suā.ꝛ.e.tit.c.ad aplicā.ꝛ ibi de hoc satis notat̄ ꝑ inno. Cōtrariū videt̄ sentire glo.io.de cōsecra.di.j.c.oīs xp̄ianus.vbi archi.sic not. Idē sentit hug.qui dicit qd̄ non credit qd̄ oblationes q̄ voluntarie vel ex deuotiōe fiunt sint debite vel possint de iure peti.ꝛ idē sentit frater raimūdus qd̄ hoc.c.oīs.intelligat̄ de oblatiōe interiori.s.bonorū operū vel qd̄ sit cōsiliū nō preceptū. Nō ob.xxxij.distin. preter hec.qꝛ de alijs oblationibus intelligit.s.de dona.causa mortis.vel inter viuos factis ecclesijs q̄ soluende sunt vt colligit.xij.q.ij.c.nulli ꝛ.c.qui abstulerit.xiij.q.ij.qui oblationes ꝛ duobus.cc.seq̄ntib⁹.credit tñ idē frater ray.qd̄ si ex cōsuetudine parochiani certis festiuitatibus solent offerre qd̄ cogi possint talē piā cōsuetudinē obseruare nō a presbytero ꝑ officij subtractionē sed ab epo vt in preall.c.ad apostolicā extra de simo.ꝑ hoc bene facit.ff.de petit.here.l.hereditas.de hoc plenissime notat̄ per hosti.in summa de cēsibus dicto.ꝭ.quis census.ver.j.ij.ꝛ.iij.ad hoc etiā facit qd̄ notaui.ff.de dona.l.si pater vbi de materia huius.l.aliquid tangit̄. Sed vbi esset statutū super hoc credo qd̄ agi posset conditione ex lege adeo q̄ forte tale statutum ex quo alteri est ius quesitū eo inuito tolli nō posset vt dixi.ꝭ.de preci.impe.offeren.l.quoties.vbi autē nō esset statutū nō puto qd̄ ex sola longa prestatione posset cōpelli nisi titulus allegeret̄ vt predictū est qꝛ hoc fecerūt ex deuotione vel liberalitate nō aīo se obligādi. ¶ Itē querit od. nunqd reus allegando liberationē ꝛ tituli ꝛ possessionē decēnij possit se tueri ꝛ hec eadem questio formatur ꝛ nō soluit̄ in gl.j.cōi diui.si maior.cy.hic tenet qd̄ sic qꝛ grauius est soluere quam non petere vt probatur ex coniunctione legum.ff.de act.ꝛ obli.l.sub hac.ꝛ de condi.ꝛ demon.l.si ita.cy.ꝛ solue vt dicam dicta.l.si maior. Concludamus ergo ꝭm odo.aut aliquis allegat solum longam prestationem sine causa ꝛ non valet vt hac.l.nisi probaret prestationem tanti temporis cuius memoria nō extaret quo casu non est necesse probare vel allegare causam vt.ff.de aqua plu.ar.l.j.ꝭ.fi.ꝛ.ꝭ.dictū est ꝛ bene notat̄ per dy.dicto.c.ij.de reg.iur.lib.vj.lȝ quidam dicūt hoc verū solum in seruitutibus sed non video rōnē diuersitatis quare non idem in alijs prestationibus ꝛ de hoc.ff.de legibus.l.de quibus dixi.aut allegat cām sufficientē ꝛ longā prestationem ꝓbat ꝛ sufficit vt in preall.l.cum de in rem verso.cum similibus Et dicit od.qd̄ ex hoc vltimo multi aduocati et alij aīam perdunt quādo aliquis rusticus ex liberalitate prestitit aliqua seruitia certis annis allegāt cām que re vera nō suberat ꝛ ꝓbant prestationem ꝛ eū cogunt ad prestandū in futurum.vnde consuluit qd̄ rusticus ꝓbet si potest se prestitisse ex causa donationis ꝛ nō tenebitur vt.ff.e.l.iurisgen.ꝭ.qd̄ fere.de acqui.poss.l. qui iure ꝛ de operis liber.l.operis.ꝛ ita intelligat̄ preall.c.ꝑuenit.de cēsi.cū ibi notatis.ꝛ sic nō vr̄ odo.facere differentiam inter rusticos ꝛ alios licet rofr.ꝛ speculator vt predixi dicant rusticos in h̄ fore ꝑuilegiatos vt in eis exigat̄ ꝑstatio.xxx.annorum sed lex litibus.ꝭ.de agricolis ꝛ censi.per quā hoc tenēt non videtur bene probare.licet enim ibi dicatur qui nō ex longo ꝓlixoq; tēpore vel longinqua ꝛ inueterata redditutum susceptione qd̄ referunt ad.xxx.annos tamen longū ꝓlixū ꝛ inueteratū sumit̄ pro decēnio vt notat̄.ff.de legi.l.de quibus.in gl.que incipit.s.cuius nō extat memoria.vnde forte verius est qd̄ rustici in hoc non differant ab alijs. Et ex predictis apparet solutio q̄onis si miles hospitatus est longo tēpore in domo alicuius quod in futurum hoc petere non possit de quo latius dicā in dicta.l.si pater.ff.de dona.vnde cū fratres predicatores a quodā nobili bergo.longo tēpore ꝑ eleemosynā habuissent vnum plaustrū vini ꝛ quadā vice ab ipso nobili peterent dicendo venimus accipere fictum nostrū exinde ille nobilis dare noluit indignatus qd̄ peterent sicut fictum. ¶ In glo.j.ibi.C.de donatione.cōiter habet̄ hic corrupta gl.ꝛ allegat.l.si qs aūt.sed debet dicere si quis argentū.ꝭ.fina.oldra. ¶ In eadē glo.ibi naturaliter ꝛ hic cōiter habet̄ sed tamē ciuilis ꝛc.lȝ debet dicere sed ius ciuile vel vinculū ciuile. ¶ In e.glo.ibi alimentoꝝ que fauorabilia sunt vt.ꝭ.titu.ꝑx.l.de alimentis ꝛ ita notat̄ etiā.ff.de leg.ij.l.lucius.ꝭ.sempronia oldr. ¶ Ibi ꝛ vltime voluntatis quam habet quis necesse complere ex quo agnouit vt.ꝭ.de testa.l.non dubium ol.ꝛ hanc tenet hic cy.licet alie solutiones tradantur in.l.cōtraria. ¶ In ea.glo.in fine vel verius ꝭm od.in.l.cōtraria erat obligatio lr̄aꝝ cōtracta spe future numerationis ꝛ ita.ꝭ.biēnium poterat opponi exceptio non numerate pecunie vnde si fidem cautionis agnoui partē soluendo videor renūtiare exceptioni predicte ꝛ pro hoc est ar.ꝭ.ad velle.l.si mulier.hic aūt nudo pacto dare cōueni ꝛ sic sola naturalis obligatio nata fuit vt.ff.e.l.j.q̄ non est efficax ad agendū vt.ff.de act.ꝛ obli.l.naturales.ꝛ ideo lȝ certis soluatur annis nō effici efficax qꝛ ciuilis ꝑ talē solutionem nō inducitur odofr.ꝛc.

Si quis in conscribendo

Hec lex in effectu est.ꝭ.de epis ꝛ cle.l.si qs in conscribendo.ꝛ ibi plenissime declaraui ei⁹ materiā.et hn̄ etiā no.ꝑ arch.vij.q.j.c.quā periculosum. Ibi vel dignitatis vt.ꝭ.vbi senatores vel clarissimi.l.ij.ol. ¶ In gl.nā sub magistro in fi.ꝛ.ꝭ.de offi.magistri mili.l.j.ol. ¶ In gloss.magna ibi hec ꝛ io.ꝛ per aȝ.in summa huius titu.in medio summe.ꝭ.ꝛ vt nihil de cōtingētibus. ¶ Item fallit.ff.de offi.presi.l.pe. Sȝ ibi nō fuit pactū sed renūtiatio. ¶ Itē.ff.de trās.l.de his Sȝ ibi speciale fauore alimētorū ꝛ vltime voluntatis. ¶ Itē ff.depositi.l.j.ꝭ.penal. Sȝ ibi nō interest aduersarij. ¶ Itē.e.tit.l.j.ꝭ.si cōueniat.scd̄o r̄n̄so ꝛ de pac.dot.l.cōuenire. Sed ibi qꝛ ex pacto inuitabat̄ ad delinquendū.fallit etiam in alijs casibus quos notaui dicta.l.si quis in ꝯscribendo circa finē versi. Item renuntiari nō pōt. ¶ In glo.sed qualiter ibi due rationes scȝ quare nō debeat audiri allegans priuilegiū fori oldr. ¶ In glo.vlti.in fi.vel dic vt notat̄ dicto titu.insti.de obligatione ex quasi maleficio.in prin. ¶ Itē contra videt̄.ff.de arbi.l.diē proferre.ꝭ.stari vbi statur per partes sententie arbitri eq̄ vel inique. Sed licet partes inter se stare teneātur nō prohibetur agi contra arbitrū qui fecit litem suā cū arbitria filia sint iudicijs vt.ff.l.j.ol.

De questione.

Pactū de futura successiōe nō valet sine cōsensu ei⁹ de cui⁹ hereditate agit̄ q persefieret vsq; ad mortē hoc intendit hec lex. ¶ Et cōcor.ad hoc extra de pac.c.accepim⁹.ꝛ de cōces.ꝑbē.c.detestanda lib.vj.ꝛ.ꝭ.de collati.l.pactū.vbi est pulcra glo.ꝛ de hoc ꝛ ibi dicā ꝛ vide aȝ.in summa.e.ꝭ.sup hereditatis vbi docet circunuenire.l.istam ꝛ in speculo de pact.ver.ꝛ no.qd̄ nō tenet. Fallit in militibus vt.ꝭ.e.l.licet. Itē fallit de iure canonico si iuretur vt extra.e.c.ij.li.vj.cū ibi notatis ꝛ ꝑ dy.de re.iur.c.nō est obligatorū.li.vj. ¶ Oppo.de.l.j.ꝭ.e.so.vt ibi no.circa mediū gl.magne. ¶ Itē opponit̄.ꝭ.de bonis libertorū.l.fi.so.vt ibi not.in glo.ꝛ ibi et dixi. ¶ Itē oppo.ff.si qs a pente fuerit manumissus.l.j.ꝭ.si parēs. So.vt ibi no.ꝛ dicta.l.pactū.ꝭ.de colla.ꝭ.de inoffici.testamēto.l.si qñ.ꝛ vide quod ibi notaui de ista materia in.ꝭ.illud.ꝛ qd̄ no.per io.and.dicto.c.ij.li.vj.extra.e. ꝛ plenius per rofre.de bonorum possessione contra tabu.que datur patri ꝛ auo circa medium ver.sed opponitur. ¶ Item opponitur in vsibus feudorum si de feudo controuersia fuerit.c.filij.ꝛ de matrimonio.l.morganica ꝯtracto.c.vnico. Sȝ solue vt ibi notatur quia licet sit de consuetudine feudorū est tamen contra legem. ¶ Item opponitur de.l.si constante.ꝭ. si vero ver.qd̄ si negotiū.ff.so.matrimonio.sol.vt ibi notatur. ¶ Opponit̄ etiam alijs modis vt hic in gloss.penul. ¶ Et de ista materia pacti future successionis no.in glo.ff.de act.emt. l.si quis seruū.ꝛ per aȝo.in summa huius tituli circa medium ver. Item vt quis succedat ꝛ in brocardis de pactionibus.rubricella pactū de futura successione. Sed quero pulcram questionem duo adinuicem facerunt pactum vt si qs decederet sine liberis altero sup̄stite vel liberis eius superstes haberet certas res de bonis suis an sit pactum de futura successione ꝛ videtur qd̄ sic per hanc.l.cū si.ꝛ.ꝭ.eo.l.licet que dicit speciale in militibus. Sed dic contra qꝛ bona sua vel partem bonorum

suorū pōt quis alij donare post mortē vel ēt ꝓmittere vt.j.vt actiones ab herede ⁊ ꝯ heredes.l.j.vbi de hoc dixi ⁊ .j.de dona.cā mortis.l.si qs argentū.§.ſꝫ ⁊ si quis.⁊ hic in glos.no.⁊ .j de pac.cōuē.l.hereditas. Nec ōr de successione qꝛ nō ꝓmittit̄ vt futura successio q̄ nō pōt deberi nisi ex testō vel ab intestato hic aūt debet̄ ex obligatiōe statim effectū habēte quātū ad obligationē lꝫ differat̄ quantū ad exactionē ꝑ hoc est ar.ff.ad trebel.l.mulier.§.fi.⁊ hoc intelligo vbi apposita fuerit conditio nō existentie liberorū ⁊ qꝛ de vtroq; pōt cōtingere ⁊ alterū alteri ꝑdecedere q̄ cōuentionē ꝯditionalē reddūt ⁊ iō obligationis natiuitatē suspendūt vt.ff.de cōdi.⁊ demō.l.legata sub cōditione.⁊ de ver.sig.l.cedere diē.sed qn̄cūq; existet retrotrahit̄.vt.ff.qui po.in pig.ha.l.potior.ij.responso.⁊ de periculo ⁊ cōmo.rei ven.l.necessario.§.j.preterea cū verba cōuētiōis trahant̄ solū ad bona que erāt cōtrahētiū tēpore pacti ex verborū ꝓprietate ⁊ adiectione aduerbij nūc vt.ff.de au.⁊ arg.le.l.si ita.⁊ de serui.vrba.predi.l.si seruitus.nō est dubiū successionē nō inducere q̄ augeri pōt ex nouiter acquirēdis vt.ff.de separatione bonorū.l.si creditores in fi. ¶ Sꝫ que species contractus erit ⁊ videt̄ qd̄ donationis qꝛ nullo iure cogente fctm̄ est vt.ff.de regu.iur.l.donari.ad hoc.ff.de dona.cā mortis.l.seia ⁊ qd̄ ibi notat̄. In cōtrariū videt̄ qꝛ in huiusmodi cōuentiōe vertit̄ cōsideratio mutui cōmodi ⁊ sic nō est proprie donatio ff.de dona.l.j.⁊.ꝯ.e.lꝫ ⁊ ibi notatur.erit ergo ꝓmissio ob honestam cām facta de qua loquit̄ dicta.l.j.de dona. Non obstat l.donari.qꝛ nō dꝫ intelligi positiue vt quicquid sponte fiat sit donatio qꝛ sic venditio ⁊ alij cōtractus qui sponte fiunt essent donatio sed dꝫ intelligi priuatiue vt nihil sit donatio qd̄ fit necessitate cogente vt.ff.de adimē.le.l.rem legatā. ¶ Sed quis erit effectus huius cōuentionis dicendū qd̄ cū titulus qui ꝑsumit̄ traditione secuta sit habilis ad dominiū transferendū ⁊ pos.vt.ff.de acqui.pos.l.iij.§.possessionū gn̄a.si alter constituit in euētū cōditionis se possidere ꝑ alio trāslata erit possessio ⁊ dn̄iū sub ꝯditione tn̄ ⁊ die vt.ff.de acqui.posses.l.qd̄ meo ⁊.l.qui absenti.§.j.⁊ existente cōditione eiꝰ effectꝰ retrocurreret vt dictū est ar.ff.de leg.j.seruū filij.§.j. ¶ Sed qn̄ videt̄ cōditio existere dicendū est qd̄ nō est post mortē sed vltimo vite spiritu.ff.de leg.j.l.ab omnibus.§.cū quidā.ff.de le.ij.l.peculiū §.tytio.⁊ qn̄ dies le.ce.l.fi.⁊ ibi notat̄ ita qd̄ existentia cōditionis anticipat actū moriendi lꝫ vsq; tunc dies ꝓtrahat vt.ff.de condi.insti.l.si.habet em̄ ista cōuentio liberos nō existere pro cōditione mortē aūt ꝑ die vt.ff.de ver.obli.l.nullā ⁊ de cōdi.⁊ demō.l.publius.§.tytio. ¶ In eo aūt qd̄ dicit glo.qd̄ si ꝓmitto tibi oīa bona mea post mortē meā qd̄ valet ꝓmissio vt.j.vt act.ab here.l.j.dicit hic cy.ſm Jaco.⁊ pe.qd̄ nō valet qꝛ ꝑ hoc saltē indirecte tolleret̄ libera testādi facultas quod etiā per pactū fieri nō debet vt.ꝯ.e.l.pactū ⁊.ff.de verbo.obli.l.stipulatio hoc modo.⁊ hic.nā cū heres videret qd̄ nihil esset habiturus nollet adire ⁊ ita alia via occurreret̄ legi.vt.ff.de tuto.⁊ curat.datis ab his.l.scire.⁊ ad.l.vt act.ab here.⁊ cōtra heredes rn̄deo qd̄ ibi tm̄ p̄ntia videor ꝓmittere que habeo tēpore stipulationis vt predixi.nō aūt futura ⁊ ideo in futuris testari potero ¶ Ex predictis dicit solutā qōnem qd̄ si quis ꝓmisit cuidam monasterio dimidiā suorū bonorū post mortē suamꝰ tūc non habebat nisi centum in bonis postea acquisiuit mille quod abbas nō habebit nisi dimidiā de cētū de nō mille per precalle.l.si ita.de auro ⁊ ar.leg.⁊ dicit esse casum de leg.ij.l.fi.§.qui in diuisam ⁊ hoc verū si dixit dimidiā bonorū. Secus si ꝓmisit dimidiā hereditatis qꝛ tunc haberet dimidiā omniū que essent tēpore mortis cū hereditas sit nomē vniuersale sub quo cōprehendit̄ etiā augmentū vt.ff.de leg.ij.l.peculiū in principio ⁊ de le.j.l.grege.videt̄ em̄ se retulisse est tēpus quo erat hereditas qd̄ est demū post mortē cū hereditas nō sit viuētis vt.ff.de hredi.vel act.ven.l.j.cy. ¶ Item vide pulcrā questionē quā notaui.j.fami.ercis.l.quoties. ¶ Itē quero an valeat statutū qd̄ filia cōtenta certa pte vltra non succedat. Et videtur dicendū sic ex generalitate legis omnes populi.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ si dicat̄ esse cōtra ius naturale qd̄ videtur filios ad successionē parētū vocare vt.ff.de bo.dan.l.cū ratio ⁊ vnde liberi.l.scripto. respondet̄ qd̄ certam quotam filio deberi nō est a iure nature qd̄ apparet qꝛ variata est vt in aut.de triente ⁊ semisse.§.j.⁊ in lombarda de succe.si pater filiam habet̄ expresse lex similis statuto predicto.preterea si hoc potest induci ex pacto vt dicto.c.quamuis extra eo.li.vj.ergo ⁊.l.municipali vt.j.de fideiuss.l.fi.sicut ⁊ econuerso.ff.de pactis.l.nō impossibile.⁊ ad hoc faciunt allegata per dn̄m dynū. in questione vtrum ꝑ statutum possit tolli vel minui debita iure nature vt notat̄ ꝑ eū.ff.de iu.l.iura sanguinis ⁊ extra.e.c.indultum lib.vj.⁊ quod plene dixi.j.de inoffi.testō.l.quoniam,in prioribus. ¶ Itē querit gl. vtrum teneat possessio prebēde nō vacantis ⁊ videt̄ tenere qd̄ sic sed de iure canonico nō tꝫ vt extra de concessione prebend.vel ecclesie nō vacantis.c.j.ij.⁊.iij.⁊ clarius eo.titu.c.detestanda li.vj.cum ibi notatis ⁊.c.ne captande.nisi papa de plenitudine ptātis concedat vt.e.ti.proposuit ⁊ ibi de hoc per Inno. legatus aūt etiam cardinalis hoc nō potest vt extra de prebē.c.dilectus.licet reseruare possit vt extra de officio legati capi.p̄nti lib.vj.cū ibi notatis in speculo de legato.§.nunc tractemus vtrū legatus possit conferre beneficia receptiones tamē canonicorū advacaturas prebendas nō sunt ꝓhibite vt notat̄ bene per Jo.and.dicto.c.detestanda.de cōcess.preben.lib.vj. ¶ Item quero duo fratres habebant castrū cōmune qd̄ dn̄abatur hereditati paterne.in diuisione fecerūt pactū qd̄ nō possit perpetuo ad feminas peruenire queritur vtrum vnus decedens vnicam hn̄s filiam possit eā instituere in castro predicto nō obstan̄.pacto.dn̄s py.tꝫ qd̄ sic ⁊ pactū nō valere cū sit de futura successione ⁊ adimat faculta tē testādi in questionibꝰ suis lxviij.qōne que incipit lucius ⁊ tytius dum hereditatem cōemi ⁊c.forte in hoc posset dici contra quasi istud sit inter viuos et ⁊ nō sit de hereditate vt notaui.ꝯ.ver.sed quero pulcrā qōnē ¶ Item querit aliam qōnem. Si aliquis maritauit filiā suā cū pacto qd̄ eā institueret heredē equaliter cū filio vtrū pacto nō obstan̄.ꝑdicto possit filie minꝰ quā filio de hereditate relinquere ⁊ determinat quod sic ⁊ pactum non valere rōne predicta.cxx.questione que incipit quidā burgensis. ¶ Si aūt pactum fieret inter viuos teneret vt dixi.j.de pac.conuen.l.hereditas.vbi de hac materia notatur ēt in gloss. ¶ Itē quero de qōne de q̄ fui interrogatꝰ abbas cuiusdā monasterij dubitās ne post mortem suā esset qd̄ de abbatia ⁊ monasteriū damnificaretur ꝯsentire volebat qd̄ monachi eo viuēte eligerēt successorem.ita tn̄ qd̄ donec viueret remaneret abbas. Et videt̄ qd̄ fieri posset ar.huius.l.⁊ qꝛ cessant rōnes que sunt in dictis capitulis detestāde.⁊ ne captande. Hos.sentit contrarium nisi ex toto renuntiet abbatie in sūma de ꝯces.ꝑben.§. Itē dixerunt qdā. In cōtrariū tn̄ vr̄ expressum qꝛ papa pōt cū cardinalibꝰ de successore deliberare.lxxviij.di.c.si trāsitus.⁊ ibi in glo.⁊ ꝑ arch.⁊ ad idē facit ꝑcedēs.c.in fi. ¶ Itē q̄ro ꝓpter verba i tex tu huius.l.posita ibi spes aliene fuerat hereditatis ⁊c.qd̄ si nulla spes erat vt qꝛ is de cuius hereditate fiebat pactū nō cōtingebat pasciscentes cognatione vel affinitate ⁊ videt̄ qd̄ tūc valeat pactū qꝛ hic cessat ratio voti mortis captanda arg.ad hoc.j.de secūdis nup.l.vidue.⁊ ibi pupillus educari debeat.l.ij. Vber.de bobio tenet cōtrariū qꝛ nō cessat alia rō in fi.huiꝰ l.posita. Itē vbi dicit tex.adhuc superstite ⁊ dicit idē ſm vber.de bobio si mortuus esset sed de morte dubitabat̄ vt.j.de capti.⁊ postli.reuer.l.nec nos vt ibi not.vber. ¶ Et quod dicit litera sub duabus cōditiōibꝰ subaudi ⁊ sic oportebat ambas impleri vt.ff.de here.insti.l.si heredi plures.⁊ quod dicit vete res regulas dic q̄ colligunt̄ ex concor.ꝯ.in princi.allegatis. Et quod dicit in tex.accōmodauerit dicit vber.de bobio.qd̄ pater potest filijs cōsentire qd̄ inter se certo modo diuidāt hereditatem post mortē eius ex gn̄alitate huius.l.sicut ⁊ pōt inter eos diuidere.vt.j.fami.ercis.l.quoties. ¶ Et qd̄ in litera dicit̄ neq; donationes ⁊c.dicit idem vbert.qd̄ si taliter donatū est spe future successionis priuatur tanquā indignus vt.ff.de dona.l.quidam in iure.§.j.⁊.l.sequenti ⁊ idem dicit in venditiōe taliter facta qd̄ nō teneat vt.ff.de here.vel act.ven.l.ij.§.illud ⁊ qd̄ priuetur vt dictū est in donatione tanquā indignus ar.j.de sepul.vio.l.j.⁊ de crimine stelliona.l.ij.vber. ¶ Et in fine.l. adde nisi fieret autoritate iudicis vt.ff.de re iudi.l.a diuo pio vel al's ex dispositione.l.vt.j.de seruo communi ma.l.j.vber. ¶ Ultimo ad declarationē predictorū sic distinguit aut paciscor cū eo de cuius bonis queritur aut cū alio. Si cum eo aut est pactum de succedendo vel nō succedendo ⁊ nō valet qꝛ tollit libertatem testandi.vt hic ⁊.ꝯ.e.l.pactū. Aut qd̄ dabit mihi bona sua post mortem ⁊ hoc valet quia non succedo ex tali pacto sed alius succedit ⁊ ex pacto prestabit mihi bona ⁊ ita non tollit libertatem testandi vel etiam successionis ab intestato vt dicta.l.vt act.ab herede.⁊ cōtra heredes.l.j.⁊.ꝯ.plene dixi. Aut paciscor cū alio ⁊ tunc aut de hereditate incerte persone ⁊ valet.ff.ꝑ socio.l.iij.§.de illo quia tunc cessat votum captande mortis ⁊ alie rōnes huius.l.aut certe persona ⁊ tunc aut mortui ⁊ tenet pactum licet hereditas nondum cōpetat lꝫ in futurum sit competitura vt.e.l.j.⁊.l.cum proponas. Aut viuentis ⁊ tunc subdistinguit quia aut de hereditate tertij ⁊ habet locum hec lex qꝛ valet eo consentiente ⁊ perseuerante vsq; ad mortem.si de sua tunc non valet vt.j.de inofficioso testamēto .l.si quando.§.illud ⁊ de inutili stipulatione.l.ex eo nisi in militibus vt.ꝯ.eodem.l.licet ⁊ in alio ſm quosdam.ff.si a pa.

quis fuerit ma.l.ij.§.si parẽs. Sʒ ibi magis ꝓpter delictũ quã pactũ. ¶ Et si dicaꝛ quare qs alij consentire põt de paciscendo ⁊ per se pacisci nõ potest licet glo. dicat qd est speciale contra regulã tu tñ dic qd hic nõ est idem consentire paciscentibꝰ si casus contingat successionis qd certo modo diuidãt ⁊ pacisci cũ eis de certo modo succedendi mihi. primũ em̃ expectat dubiũ euentũ nec tollit libertatẽ testãdi secundũ sic ⁊ ideo primũ valet secũdũ nõ. ¶ In glo. i. ab aduocatis sic exponiꝛ. Cognatio. i. cognati. ff. de rebꝰ dubijs. l. si cognatis. i fi. ¶ In. gl. scʒ sic factas in fi. Si em̃ nõ fierẽt spe future successionis valerent cõtractus ⁊ legata post mortẽ alterꝰ vt. ff. de le. j. l. si post mortẽ ⁊ de ver. obli. l. quodcũqʒ. §. j. ¶ Et ita remanent sublata dubia vtrũ viuente fructuario vel colono possit dñs inuestire post eorũ mortẽ de re quaʒ tenent qꝛ põt per iura predicta vber. de bobio. ¶ In glo. s. sic. vt dixi ibi abundat maxime vel verius vt ibi no. in alia solutione. s. qd hereditas pupilli trãsit cũ principali. ꝑ. l. in modicis de contr. hẽ. em. cy. Itẽ op. ff. e. l. ⁊ suũ heredẽ. §. idẽ probat. Sʒ dic qd ibi pacto liberatorio qd respicit ꝑsonã paciscẽtis ⁊ sic valet hic in obligatorio qd respicit res ⁊ hereditatem totam viuentis ⁊ sic nõ valet ⁊ qꝛ liberatio est fauorabilior vt. l. arianus de act. ⁊ obli. cy.

¶ Rubrica De transactionibus.

Super rubrica. Vide aʒ. gof. ⁊ host. i sũma huius titu. ⁊ in speculo. e. ¶ In gl. rubrice Naʒ omnis trãsactio est pactũ sed nõ cõuertiꝛ vt. ff. de pactis. l. j. vel dic ꝑm. odofre. s. de pactis gratuitis ꝥ de nõ gratuitis. ¶ Utrũ transactio possit interuenire in spũalibus notat per inno. extra. e. c. statuimus.

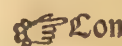
Neque pactio. Regulã ponit ⁊ eiꝰ exẽplũ. Ibi cõiter ue ⁊ sine dolo ⁊ sic oẽs teneñꝛ ꝓ virili fran. Ibi gerere debuerunt ⁊ sic dolo omiserũt ⁊ ideo teneꝛ ille cũ quo trãsactũ nõ est. Et ꝓ declaratione huius. l. vide qd not. j. de diui. tu. l. ij. ⁊ subtilius ⁊ plenius ꝑ aʒ. in summa illius titu. ꝑ totũ ⁊ est etiã pulcra gl. ff. de tute. ⁊ ratio. distra. l. j. §. nunc tractemꝰ ⁊ in libello rofr. de act. tute. §. fi. ⁊ in effectu hic recitaꝛ per cy. facit etiã qd notaꝛ. s. titu. pxi. l. si creditores. ¶ In glo. vlt. ibi electo gerente ⁊ trãsactionis nomine liberato al's electo vno non liberantur alij qꝛ lex ordinis conuentionẽ notat. Nõ per gerentis conuentionẽ in alijs liberationẽ inducit vt. j. de diui. tu. l. fi. ⁊ ff. de admi. tu. l. tres tutores. §. j. ibi nõ potest se defendere ⁊c. ⁊ l. tutor qui post finem. §. j. ⁊ colligiꝛ ex. l. si pupillus. e. titu. j. statim allegata ol. ¶ In eadẽ glo. ibi licet hug. cõtra opi azo. old. approbat licet glo. hic ⁊ vbiqʒ sequaꝛ opi. hug. et probatur azo. opinio. ꝑ. l. si plures. j. allegata de admini. tuto. vbi diciꝛ qd sunt quasi eiusdẽ pecunie debitores sed ꝑm iura ꝗ̃ꝝ rei debendi nõ habebant beneficium diuisionis vt. j. de duobus reis. l. j. ol. ¶ Sed cũ hec lex loquatur de trãsac. queritur cy. quid in snia. ⁊ dicit qd idẽ vt. j. e. l. nõ minorem. in sententia appellationis dic vt. j. si vnus ex pluribus ap. l. j. ¶ Item querit vtrũ liberatio facta vni per acceptilationẽ ꝓsit alteri. si pro parte erant obligati non ꝓdest vt. ff. de ver. obli. l. ij. Sʒ tñ si insolidũ ꝓdest vt. ff. de excep. l. si ex pluribus ⁊ de duobꝰ reis l. ij. ¶ Ibi his ergo casibus. s. tertio ⁊ quarto fran. Ibi ꝯtra nullũ vt. ff. de procu. l. minor. in prin. ol. ¶ In eadẽ glo. in fine ⁊. ff. de nego. gestis. l. ex facto vbi prima precedẽs solutio approbatur ⁊ vera est ol.

Cum te. Sola cõtrouersia facti est legitima cã transigendi. h. d. ol. Ibi ⁊ si. i. quãuis. Ibi questio hereditatis iuris veritate inspecta ol. ꝑm vber. de bobio. qꝛ lõbarda erat ⁊ dotata decẽter ꝑm. l. quero. ff. de iur. do. ⁊ id succedere nõ debebat vt in lõbarda de succes. l. si pater filiã pria. Sed lʒ hoc verũ sit tamen exẽplificare. l. istã ꝑ ius lõbardũ nõ puto bñ dictũ cũ ius lombardũ cõditũ fuerit dudũ post. ll. istas. ⁊ isto iure succedebat soror cũ fratre vt. j. de legi. here. l. leges. xij. ta. vnde dici posset qd soror recepat ꝑtẽ suã sed negabat ⁊ tũc oporteret dicere sororẽ fuisse reã. si em̃ actrix fuisset ⁊ calũniose litẽ mouisset trãsactio nõ teneret vt. in summa. ff. de cõdi. inde. ⁊ ibi no. ⁊ pleniꝰ in summa eiusdẽ titu. §. itẽ trãsactio. Uel adhuc non erat questio mota sed moueri sperabaꝛ vt. ff. de cõdi. indebiti. l. eleganter. §. penul. ¶ Ibi repetere nõ posses vt. j. eo. l. nec intentio. In glo. qui forte in fi. dubiũ forte erat qꝛ in dubijs sit interpretatio contra fiscũ er. ff. de iure fisci. l. nõ dubito vber. odo. primã expositionẽ approbat ⁊ est magis amica litere.

Hec. Transactio spãlis licet actio vel petitio sit gñalis nõ preiudicat nisi in specie in transactione inclusa. h. d. ⁊ vide ⁊ de ista materia qd notatur extra. e. c. j. ꝑ her. inno. ⁊ de pactis. l. tres fratres ⁊ per azo. in summa huius ti. §. qs sit effectus ⁊ gof. in. §. vlt. et j. e. l. sub pretextu. ¶ Ibi actiõe se teneri. s. ea rõne q̃ sequitq̃m ⁊c. od. ¶ In glo. opposita replicatione in fi. ⁊ ꝑm hoc vltimũ istorũ põt intelligi hec lex ⁊ ita innuit glos. ꝓcedẽs que incipit debebat ducenta fran.

Conueniẽs nõ vẽdere nisi mihi an teneatur mihi vẽdere

Actione. Ibi extincta gñaliter in totũ. et ita ꝓ qualibet sua spẽ vt. ff. d au. ⁊ argẽ. le. l. plautius ⁊ de acceptila. l. pluribus. secus si ꝓ certa tm̃ quãtitate vel specie vt. s. ꝓx. ol. Ibi nisi de dolo imo videꝛ dari ꝑscrip. ver. vt. j. e. l. cũ mota in fi. Sʒ ibi aduersarius nõ ipleuerat trãsactionem ex sui ꝑte ⁊ ideo agiꝛ ꝑscrip. ver. vt impleaꝛ. hic aũt ipleuerat sʒ in trãsigendo dolũ cõmiserat ⁊ id de dolo daꝛ ⁊ dic vt in sũma huiꝰ tit. §. si aũt actori nõ superest. ¶ Et qꝛ de dictione ista nisi hic tangiꝛ in glos. ⁊. ff. si qs cau. l. si eũ. §. fi. in fi. lʒ nõ plene de hoc plenius no. ꝑ dy. extra de regu. iur. c. pactũ li. vj. ⁊ ꝑ archi. xv. q. iij. ⁊ non est ⁊. xxxv. q. vj. ab isto. ⁊ per eundẽ de cõstitu. c. j. ⁊ de preben. c. vlti. lib. vj. ⁊ de sententia ⁊ re iudica. c. abbate. §. ceterum. in fine. eo. li. ⁊ per her. extra de accusatio. c. accusasti ⁊ per cy. hic.[a] De ipsa dictiõe nisi cõis est doctorũ snia qꝛ cũ sui natura sit signũ exceptiuũ ⁊ de natura exceptionis sit ponere cõtrariũ sue regule vt. ff. de re. iur. l. j. si precedẽs regula negatiua est ⁊ priuat dictio nisi habʒ ponere ⁊ affirmare nõ simpliciter sed ꝑm id quod priuat precedens regula negatiuã vnde cum dicat lex tytia de ma. testamento. priuando stichus liber ne esto nisi rõnes reddiderit in prima regula dictio nisi priuat a collatiõe ꝑñtis libertatis sed confert rationibus redditis. Itẽ ecõtra si precedẽs regula est affirmatiua dictio nisi habet priuare nisi oratio posita sub cõditione nisi sit talis que in precedenti oratione non includaꝛ. tunc enim cum excipere nõ possit ponet vt. ff. de pig. act. l. j. in fi. vbi aũt testator in vita sua dedisset libertatẽ in testamento tunc verba illa liber ne esto continerẽt adoptionẽ libertatis ⁊ verbum nisi tunc ad literã cõtrariũ poneret vt. ff. de statu li. l. si quis ita. §. fi. Uel secundũ gui. de cuneo dic aut dictio nisi ponitur post verba negatiua vel coniungitur cum facto negatiuo ⁊ tunc ex significatione propria ipsius dictionis nisi nõ ponit ⁊ ita intelligatur dicta. l. tytia de ma. te. ⁊ dictum. c. accusasti. de accusationi. Et est rõ qꝛ qd induciꝛ ad tollendũ nõ debet assumi ad dandũ vñ ibi fiebat animo auferendi magis quã dandi quare dictio nisi tunc non ponit ar. ff. de condi. ⁊ demon. l. cũ tale. ⁊ de ali. le. l. legata non inspecto tamen rigore verborum. Sed habito respectu ad id qd procedit potest dici qd ponat qꝛ ad hoc est dispositũ ante. l. tytia. Idem in casu quo ꝓfertur ab homine vnde habito respectu ad precedentia ponit vt dicta. l. si quis. §. fi. de statu lib. Sed certe verius videtur qd ponat ex significato verbi sed non ex mente qꝛ magis repugnat mens quam verba. Alij aut dictio nisi coniungiꝛ cũ facto affirmatiuo ⁊ tũc semper ponit sed tamen cõditionaliter qꝛ aut ꝓfertur in actu vltime voluntatis ⁊ habet vim simplicis ⁊ vere conditionis. Aut inter viuos habet vim resolutionis vñ totum contractũ resoluit. primũ probaꝛ. ff. de condi. ⁊ demon. l. quibus diebus §. quidam tytio. ꝑm probaꝛ. ff. de in diẽ adiecti. l. ij. ⁊ de actio. ⁊ obli. l. obligationũ fere. §. cõditio. Guil. circa hoc qñ dictio nisi vel preter sequiꝛ ꝓpositionẽ affirmatiuã dicit cy. ꝑm pet. aut continet aliquid qd nõ contineꝛ sub precedenti propositione ⁊ tunc ponit. vt. ff. de pigne. actio. l. j. vbi dicit de crimine stellionatus qd nõ continetur sub pigneratitia. Si autem continet tale quid qd sub precedecti propositione cõprehenditur non poniꝛ sed excludit vt. ff. de penu. le. l. nã qd. §. fi ⁊ dicta. l. plane §. Sed si duorũ ratio est qꝛ exceptio dʒ esse de cõtentis sub regula vt dictũ est. cy. ¶ Ex predictis patet solutio questionis si conuenisti nõ vendere alij nisi mihi vtrum mihi compellaris vendere que qd no. ⁊ nõ soluiꝛ in dicta. l. si eum. §. fi. in fine si qs cau. ⁊ de act. emt. l. si sterilis. §. si tibi fundũ. In prima enim regula non negat venditionem de presenti sed potestatem vendendi de futuro ⁊ eandẽ ponit dum dicit nisi mihi ergo mihi vendere licet nõ tamen cogiꝛ. exceptiue ponitur dictio nisi extra de prescrip. c. j. li. vj. ⁊ ibi ꝑ io. an. ⁊ in clementi. de rescip. c. j. Interdũ ponitur affirmatiue vt nisi fallor. i. nullo mõ fallor vt. ff. de insti. ⁊ iure. l. j. in principio. Item interdũ refertur ad omnia precedentia vt. ff. de pactis. l. postquam ⁊ ibi in glossa

Interdũ

[a] De dictiõe nisi adde q̃ Ꝯopi. bar. ꝥ vꝛ tex. in. l. diuꝰ in ꝑnc. d pe. he. vbi heres cui est mota qd hereditatis dicit tex. qd ẽ ꝓhibitꝰ alienare bõa hereditaria nisi malle satisdare tñ ẽ sũ ꝑ ꝥ cogitãdum ⁊ vide doct. in. l. si cũ. §. qui iniuriarũ. ff. si quis cau.

Interdū non ad omnia predicta sed ad partē tantū predictorum vt.ff.de dolo.l.j. Itē pompo.p socio.l.verū.§.in beredē de cōditione indebi.l.si nō forte.§.libertus cū multis similib⁹ notatis in alphabeto tuo de ver.sig.sub litera n dictione nisi vbi etiā inuenies de bac dictione nisi. Aliquādo nibil excipit a supradictis vt.j.de rei ven.l.re tua. Interdū dictio nisi diuidit in si et nō vt not.di.l.si eū.§.si.si qs cau. Nō aūt quare dictio nisi prolata a.l.ponit.est quia al's lex esset incerta. Sed contra predicta oīa videt.ff.de peti.bere.l.diuus vbi dictio nisi a lege prolata nō ponit ⁊ de le.ij.l.plane.§.si duorū.ad finē. Sed ibi ideo vt legū contradictio euitet vel ibi verbū nisi ponitur improprie.p ⁊ si ⁊ abundat verbū maluerit ꝭm ric. Interdum dictio nisi excipit a casu subintellecto vt extra de officio delegati.c.cōsultationibus in fine. ¶ Ex predictis etiam patet q per talia verba nisi te nunq̄ vxorē aliam babebo nō cōtrabit matrimoniū vt no.in gl.⁊ per archi.xxx.q.vlti.c.si quis diuinis ⁊ in speculo de spōsalibus ver.primo. Itē bec verba nisi feceritis sunt extēsiua in futurū vt notatur in speculo de appellatio.§.vj.qd incipit qualiter versic. Item qd faciat iudicem. ¶ In glos.magna ibi nō implet qd cōuenit et sic dicit ⁊ male dari pro dolo in nō obseruando cōmisso. Sed ad qd dat dic ad rescindendū ꝭm sui naturam ⁊ ad interesse vt.ff.de dolo.l.arbitrio.in princi. ¶ In glo.vlt.ibi de plus peti.l.de quo dic plene vt ibi not.in fi.idē.s.qd aliud in vltima voluntate.notat ff.de pactis.l.si vnus.§.illud. Sed ibi distingue an veniat dolus tm̄ an etiā culpa vel dic vt bic ⁊ ibi notat. Sed cōtra.ff.de nego.ge.l.pompo.scribit.§.sʒ superius.in textu ⁊ glo. Sʒ ibi loquimur de simplici remissione que nitit solius remittentis authoritate bic in transactione que vallatur consensu duorū argu.ij.titu.j.l.j.⁊.ff.de lega.ij.si ita scriptū.§.sub cōditione Nā in liberatione legata presumitur a lege.qd testator nō senserit de dolosa administratione. ¶ In cōtractibus aūt stam⁹ verbis gnālibus in dubio vt notat.ff.de pac.l.emtor.§.lucius Et eadē ratione legatū cōditionale nō trāsmittitur stipulatio sic vt.ff.de proba.l.pactū ⁊ insti.de verbo.obli.§.ex conditionali. ¶ Vel dic qd bic sciebat dolū cōmissum ibi ignorabat et bec solutio approbat.j.si maior factus ratum babuerit.l.j.⁊ in dicta.l.emtor.§.lucius.ff.de pact.⁊.l.tres fratres vel dic plenius aut interuenit simplex remissio aut transactio vel pactū. Primo casu aut tenet quis de dolo tm̄ ⁊ tunc videt omnia remisisse. Aut tenebat etiā de culpa ⁊ tunc culpa videt remissa ⁊ nō dolus ⁊ sic pōt intelligi gl.que est in dicto.§.illud.⁊ dicta.l.pomp.⁊ alia.q est.j.de excep.l.iij. Secūdo casu aut fuit sciens ⁊ tunc omnia videt remisisse.aut ignorans ⁊ tūc secus.vt.l.mater.de inofficio.testa.⁊ sic possunt intelligi alie glo.⁊.bec placet Jaco.de beluiso ⁊c.

Um te. Trāsactio sine scriptura valet boc dicit Ibi post legitimā etatē. Nā si esset minor restitueret vt.j.si aduersus transac.p totū ⁊ cōcor.s.l.proxi. Ibi cōfessione tua vel alijs legitimis modis vt.j.de rei vendi.l.indicia. ¶ In gl.vt si minor se maiorē dixerit.l.ij.boc nibil facit sed forte voluit allegare.l.iij.que buic est contraria q ibi p solā scripturā fit probatio. Sed ibi speciale vt ibi notat.

Um mota Remissa querela per matrē nō reddit beres matris ad eā lʒ nō seruent pmissa. Sed alia via sibi consulitur b.d.⁊ vide azo.in summa buius tituli vltra mediū Et q leges de ista materia loquentes videntur ad inuicē ꝯtradicere dic ꝭm opinionē gl.que vera est qd bic fuit do vt scias pmisit em̄ beres dare certā partē matri vt a querela discederet sed mater preuenit a lite desistendo ⁊ ideo si beres non det partē quā pmisit si stipulatio interuenit aget ex stipulatio.si nō pre.ver.⁊ ꝭm boc cōcor.ff.de p̄script.verb.l.naturalis.§.at cū do.ver.qd tale nō ob.e.l.§.qd si faciā.vbi dicitur dari de dolo q loquit in casu cōuerso.s.facio vt des vbi agit de dolo.vt ibi ⁊.j.de dolo.l.cū proponas ⁊ ibi notat vel si dicamus quod fuit facto vt des bene babet bic locū actio prescrip.verb.q ex facto adest aduersario idest ex remissione litis ⁊ tūc prescrip.ver.locum babet vt.ff.de prescript.ver.l.solet. Secus quando ex facto nibil adest aduersario q tunc competit de dolo vt in cōtrario ⁊ in.§.qd si faciam.⁊ ita ibi notatur.⁊ banc approbat cy.licet.j.de dolo.l.cū pponas cōtra banc solutionē arguat ⁊ subtilia circa boc notet que omitto q nec vidi seruari nec videretur mibi bene iure probari. Dy.etiā predictaʒ so.approbat insti.de actio.§.actionū.ver.sed in quarto. ¶ Oppo.dupliciter de.l.siue apud.j.e.vbi de boc dixi. ¶ Primo ad finē bui⁹ l.vbi dicitur si stipulatio nō intersit oriri prescrip.verbis ⁊ ibi dicitur si stipulatio nō intersit nullaʒ oriri sed rediri ad primā

Ibi quamuis ex pacto ⁊c.vt.s.titulo primo.l.cum proponas ij.ver.qd si aduersarius.dicit glo.q filij grauantur in vno.scʒ quod querelaʒ intendere nō possunt ergo in alio reuelatur vt ex nudo pacto agant.⁊ dicit bāc actionem esse datiuam a lege de qua datiua ⁊ natiua bic satis per cynum.sed omitto q parum vtile videtur. Sed bec solutio non est vera immo regulare est quod in cōtractu do vt facias sicut bic fuit vt predixi datur prescrip.verbis vt dicta.l.naturalis.§.at cum do. Sed in legibus contrarijs ideo non datur q non erat impletus contractus ex parte facientis boc est act.remittentis q licet remisisset tamē in totum sublata non erat vt ibi notatur ⁊ ideo ibi agit pristina actione ⁊ si excipiatur de trāsactione replicat qd nō seruauit transac.⁊ ideo ei seruari nō debet bic aūt ex parte matris plene impleta erat transactio recedēdo a lite mota super querela quia querela per pactū transactionis ipso iure sublata fuit vt.ff.de pac.l.si tibi.x.§.quedam ⁊.l.si vnus.§.pactus ⁊ ideo filij babent necesse seruare transactionem etiam si eis nō seruet ⁊ idē est vbicūq tollitur actio ipso iure ⁊ ita non obstat.l.contraria q in eis non erat sublata ipso iure ⁊ banc tenebat.d.ol. Sed buic sol.multum obstat.ff.de inoffi.testa.l.si instituta.in prin.vbi non seruat transactio reditur ad querelam ex quo apparet qd non tollit ipso iure vt dictum est ⁊.§.qdam.non obstat q loquitur in act.famosis ⁊ ex delicto venientibus qualis non est querela inofficiosi ⁊ lʒ sic odiosa dicit gl.⁊ odo.quod ibi renuntiatum erat sub conditione si transactio seruaretur. Sed de ista conditione nibil dicit ibi textus.alij quod lex illa loquitur in matre secus in filijs ⁊ boc indicat textus.buius.l.ibi per vos qui matri ⁊c. Sed si mater posset non video quare beredes non possint nisi dicatur quia querela iure isto non transibat ad beredes nisi preparata vt.ff.de inoffi.testa.l.postbumus.§.fi.⁊.l.sequenti licet per iustinianum bodie secus.vt.j.de inoffi.testa.l.si quis filium ⁊.l.sancimus.§.fi. Sed certe bic erat preparata per litis motionē vt dixit tex.sʒ dic qd talis preparatio sublata erat per transactionē ⁊ litis renuntiationem.vt.s.titu.proxi.l.postquā liti.⁊ ideo q sublata erat ipsa preparatio non erat regressus filijs ad querelam et ideo datur eis pre.ver.⁊ boc innuit glo.vlti.buius.l.ibi solu.speciale est ⁊ banc etiam tenet bic cy. Item contra predictā primam solutionē videt.s.e.l.actione vbi fuit do vt facias et preuentū fuit in faciendo ⁊ impleta transactio ex parte facientis q actio fuit per aquilianaʒ stipulationem ⁊ acceptilationem sublata ⁊ tamen non datur prescript.ver.sed de dolo. Sed dic vt ibi dixi q ibi erat impleta transactio ex parte vtriusq ⁊ ideo cessat prescrip.ver. Sed q in translactione fuerat dolus commissus pro tali dolo datur de dolo. ¶ Distingue ergo q aut loquimur de do vt des ⁊ iste articulus expedit in dicta.l.naturalis ver.si aūt rem do. Aut do vt facias ⁊ non preuenitur in faciendo et exponit ead.l.versicu.at cū do.aut preuenitur in faciendo ⁊ babet locum materia buius.l.q aut factum est plene impletum vt q actio in totū est sublata ⁊ competit prescri.ver.vt bac.l.posset etiam agi conditione ob causam vt se reponeret in priorem obligationem si esset talis obligatio que per consensum posset reintegrari vt.ff.de condi.ob causam.l.siqs accepto.⁊ ibi notatur. Nam talis remissio est quasi datio vt.e.titu.l.si mulier.⁊ ita loquitur etiam lex.ff.de prescrip.ver.l.ob eam causam.sed bic querela non datur ex consensu sed causat ab bereditate quia bic non est in personam filiorum licet fuerit in persona matris ⁊ ideo cessat q̄rela nec se reponit in priorem obligationeʒ sed agitur prescrip.ver. Aut factū nō est ex toto impletū q actio ipso iure sublata nō est ⁊ tūc agit prima ⁊ si excipiat de transac.replicat qd non est seruata ⁊ ideo ei seruari nō debet ⁊ ita loquuntur prealle.l.siue apud.j.e.l.cum pponas.s.titul.proximo. Aut fuit facio vt des ⁊ babet locum de dolo.vt dicta.l.naturalis.§.quod si faciam ⁊.j.de dolo.l.cū proponas. ¶ Aut facio vt facias ⁊ articulus ille expeditur dicta.l.naturalis.§.sed si facio. Ibi in id quod interest ad interesse ideo agitur quia factum.idest traditio partis bonorum erat in obligatione vt.ff.de re iudicata.l.si quis ab alio.§.finali.vber.

Ransactionis. Procurator ad agendū cōstitut⁹ nō pōt trāsigere.b.d. Sʒ si dn̄o sit vtilis trālactio nunqd teneat ⁊ vr̄ qd sic vt.j.e.l.p̄ses.ff.de iureiu.l.tutor.in prin. In cōtrarium facit.e.ti.l.iusiuran.qd ex ꝯuentione.§.fi.⁊.l.sequē.p ⁊ cōtra adduci posset.ff.man.l.iij.⁊.l.diligenter. De stricto iure credo qd nō teneat p bāc.l. Quidā tn̄ distinguūt vtrū bona fide transigat ⁊ valeat p iura ad boc.s.allegata.an mala ⁊ nō valet p iura cōtraria.p qua distictione facit.ff.mā.l.creditor.§.fi.vber.

De alimentis.

Materia hui⁹.l.latius habet.ff.e.l.cũ hi.per totã.l.⁊ in ſumma huius tituli.§.ſuper alimentis ⁊ de
iſta materia alimentorũ ſatis notatur p̃ galeotũ in
margarita de alimẽtis ⁊ p̃ rof.in libello de officio iudicis quo
petunť alimenta ⁊ in ſpeculo qui filij ſint legitimi ⁊ qđ hic dici
tur de alimentis futuris intelligas in vltima volũtate relictis
ſecus ſi inter viuos vt dicta.l.cũ hi.§.ij.¶Sed an pactũ gra
tuitũ valeat dic qđ nõ vt no.ff.e.l.de his.¶Sed nunqd de⸗
alimentis futuris poſſit in arbitrũ cõpromitti videť qđ nõ ſi
cut nec de cã reſti.vt.j.vbi ⁊ apud quos.l.fi.§.fi.nec de cã libe⸗
rali vt.ff.de arbi.l.nõ diſtinguemus.§.de liberali.⁊ p̃ hoc.ff.
e.d.l.cũ hi.§.ſʒ cũ lis.In contrariũ vr̃ q̃ nõ inueniť ꝓhibituʒ
vt.ff.de teſti.l.ex eo.cũ ſi.Diſtinguũt quidã aut alimenta erãt
certa ⁊ liquida ⁊ nõ põt ꝯpromitti p̃ iura p̃io allegata aut du
bia ⁊ tunc ſic ꝓ hoc.j.e.l.preſes.Alij dicũt qđ tanquã in arbi
trum bñ põt cõpromitti q̃ tunc ſuccedit loco pretoris cuius
authoritate tranſigi põt tanquã in arbitratorẽ ſeu amicabilẽ
cõpoſitorẽ nõ põt ne fraus legi fiat vt dicto.§.ſed cũ lis.⁊ hec
videť fuiſſe opinio vber.de bobio.⁊ ad hoc facti qđ in ſimili
q̃õne notať.j.e.l.tranſigere v̇.denuo cõſueuit.Speculator tñ
indiſtincte vr̃ tenere qđ cõpromitti poſſit de arbitris.§.reſtat
videre ver.ſʒ nũqd cõpromiſſum ⁊ galeotus de arbitis.v̇.ſʒ
an in cã alimentorũ.¶Sʒ nũqd clericus ſup̃ fructibus p̄ben
de ex quib⁹ alitur poſſit trãſigere dic qđ ſic q̃ nõ ſunt relicta
in vltima volũtate ⁊ ſic ceſſat ꝓbatio legis ⁊ p̃ hoc dicta.l.cũ
hi.§.ſi in annos.ff.e.⁊ ita tʒ ſpeculator dicto titulo de arbitris
§.reſtat.ver.quid de p̄bendis ⁊.v̇.ſed nunqd clericus.¶Sʒ
nunqd mulier cõſtituta in teſtamento viri dñã maſſaria ⁊ vſu⸗
fructuaria poſſit tranſigere ſuper tali legato inſpectis verbis
ſicut ſonant videreť qđ ſic ſʒ q̃ tale legatũ reſtringiť ad alimẽ
ta vt notať ⁊ diceť.j.ſi ſc'do nupſerit mulier auť.hoc locũ non
puto tranſigi poſſe.¶Sed ſi tranſigens renuntiet beneficio
huius.l.nunquid valet puto qđ non q̃ fauore publico intro⸗
ducta eſt hec lex ⁊ ideo ei renuntiari non põt vt plene dixi ſu⸗
pra de epis ⁊ cleri.l.ſi quis in conſcribendo.¶Quid ſi iuraue
rit nunquid valebit videtur quod ſic per auctenti.ſacramenta
ſed dic vt dixi de tali iuramẽto.ſ.de legib⁹.⁊ conſtitutio.l.nõ
dubium.

Si ſuper poſſeſſione.

Ideſt re poſſeſſa
iuxta vulgare laicorũ q̃ dicũt iſta eſt mea poſſeſſio ⁊
ſic ſumiť.j.de ꝓba.l.ij.od.¶Ibi queſita eſt idẽ ſi q̃
ſita nõ eſſet.vt.j.in fi.l.vber.Ibi cederes.Quid ſi.x.dediſſet ⁊
ego ei poſſeſſionẽ ceſſiſſem an ex hoc tranſtuliſſeʒ dñium ſi ha
bebã videť qđ nõ quaſi ei tradiderim credens ſuã vt.ff.de con
di.ca.da.l.dedi.§.ſubtilius.Sʒ dic cõtra ar.ff.de reb.eo.l.iij.
§.iij.q̃ videor quaſi vẽdidiſſe q̃ litis eſtimatio operať emtio
nẽ vt.ff.ꝓ emtore.l.litis.¶Sed an hoc caſu tradẽs de euictio
ne teneret videť qđ nõ vt.j.eo.l.ſi ꝓfundo in fin.Sed dic vt ibi
diceť ⁊.ff.de rei ven.l.ex diuerſo.§.potitor vber.¶Ibi vim
prohibebit ⁊ ex officio ſuo ſi notorium eſſet.Et ad hoc ſepe al
legať qđ iudex ex officio ſuo tenetur violentias prohibere ⁊ iđ
ſi dubiteť de aliquo ne me offendat realiter vel perſonaliter
qđ poſſit eũ cogere ſatiſdare de me nõ offendẽdo ⁊ de hoc.ſ.
de his qui ad ecc.cõfu.l.denuntiamus ⁊ ibi dixi.j.qđ cũ eo.l.
ſi ſeruus.xxxiij.q.ij.c.ſiue dicꝯiugij.extra de reſti.ſpo.c.ex traſ
miſſa ⁊ ibi de hoc ⁊.c.literas in fi.de ꝓba.c.cãm in glo.que in⸗
cipit ſed quare ⁊ bñ.ſ.de officio p̄fec.preto.aphrice.l.j.§.opta
mus.j.qđ cũ eo.l.ſi ſeruus in fi.⁊.ff.offi.preſi.l.illicitas in prin.
Si aũt nõ eſſet notoriũ tũc fieret via actionis vel accuſatiõis
puta interdicto vnde vi.vt.j.vnde vi.per totum vel.l.iul.de vi
vt.j.⁊.ff.ad.l.iul.de vi.Vel actione in factũ vt.ff.ſi mulier ven.
no.dolo malo.l.j.§.neceſſario ⁊ ne vis fiat ei qui in poſſeſſionẽ
miſſus eſt.l.j.§.j.In glo.j.ibi genitrices immo ianitrices vt pa
tet in textu.l.ſtatim allegate ibi.§.gradus verſi.viri ſoror.In
glo.ij.ibi.ff.e.immo de penis old.

Fratris.

Ibi ſanguinis.rõ ergo ſangui⸗
nis attendiť vt.ff.de penis.l.ca⸗
pitaliũ.§.oĩa ad.l.põp.de paricidijs.l.j.vber.Ibi
parũ probe exponit gloſ.i.male ſimilis expoſitio.
ff.ad.l.aquil.l.⁊ ſi quecũq̃.§.fina.ibi parũ benefacienti.i.male
⁊.ff.man.l.quintus ⁊ infra de periculo tuto.l.iij.in fi.Interdũ
exponiť parũ ideſt nihil.in auť.de heredi.⁊ falci.in principio.
¶Ibi litiũ finis not.ſic.j.de agrico.⁊ cen.l.litibus ⁊ extra de
dolo.c.finem cum ſi.in glo.ante tranſac.in fine hec lex nihil fa
cit niſi quo ad hoc quia hic dicitur qđ facit contra duo.ſ.ꝯtra
rõnem ſanguinis ⁊ tranſactionem ⁊ ibi diciť qđ eps repreſen⸗
tat duas p̃ſonas.ſ.ſacerdotis ⁊ iudicis ⁊ ita non video quod
concordet ſed credo errore allegatam.

De fideicommiſſo dato.

Sʒ hoc modo qui ſequiť ſi ⁊c.Ibi voto improba
bili de hoc ſatis dixi.ſ.ti.proxi.l.vlti.In glo.j.fi⸗
nis quidã in fi.vel forte lis erat q̃ vnus petebat ab ab alio ſatiſ
da.de fideicõmiſſo preſtãdo in ꝯditiõis euentũ vt.j.vt in poſ.
lega.l.prima vbertus de bobio.

1 ☞ Rectores ciuitatum an habeant merũ ⁊ miſtum ĩperiũ
2 Preſes prouincie tutores ⁊ curatores et prelati eccleſiarum
equiparantur.

Preſes prouincie.

Sup̃ re dubia põt preſes pro
uincie trãſigere ſup̃ certa nõ.h.d.⁊ ꝯcor.ff.de admi.
rerũ ad ciui.ꝑti.l.calculi ⁊ qđ ibi not.⁊ p̃ aʒ.in ſũma
huius titu.§.quis tranſigere põt ver.Itẽ tutores ⁊.ff.de pa⸗
1 ctis.l.imperator.⁊.j.de vſuris.l.aduerſus.¶†Sed nunquid
rectores ciuitatũ ⁊ maxime lombardie q̃ hñt merũ ⁊ miſtum
imperiũ ex pace cõſtantie vt dixi.ſ.de defen.ciui.ſuper rubri⸗
ca poſſunt ſuper rebus ciuitatis tranſigere ⁊ videť qđ ſic ſm
formã hui⁹.l.ſ.ſup̃ re dubia ⁊ ꝓ h.ff.qđ cuiuſcũq̃ vniuer.l.vl.
in fi.In cõtrariũ videť qđ nõ ſine cõſenſu decurionũ ſiue cõſi⸗
liariorũ ciuitatũ ar.ff.qđ cuiuſcũq̃ vniuer.l.nulli.l.plane ⁊.l.ci
uitates ⁊ q̃ videnť ſimiles ꝓcuratorib⁹ qui trãſigere non p̃nt
vt dixi.ſ.e.tranſactionis ⁊ ꝓ hoc valde bene.ff.qđ vi aut claʒ
l.ꝓhibere.§.plane ⁊ ibi in glo.⁊ hanc vltimã opinionẽ appro⸗
bat hic cy.⁊ gui.de ſuʒ.⁊ puto verã ꝓ cuius corroboratiõe fa
cit quod ſtatim ſubijciam de prelato.¶Et hoc niſi a decurio
nibus eſſet ſibi conceſſa traſigendi poteſtas vt.ff.qđ cuiuſcun
q̃ vniuer.noĩe.l.Itẽ eorum.§.ſi decuriones.Non obſtat hec
lex q̃ loquiť in preſide qui hʒ adminiſtrationẽ rerũ publicarũ
a lege ſed rector ciuitatis eam hʒ a decurionibus.Nã ipſi de⸗
curiones preſunt adminiſtrationi rerũ ciuitatis vt.ff.ad mu⸗
2 nici.l.qđ maior et de re.iur.l.aliđ.§.referť.¶†Colligit ẽt vnũ
glo.qđ ſepe allegať.ſ.qđ preſes ꝓuincie tutores curatores et
prelati eccleſiarũ equiparanť ⁊ hoc etiã ꝓbať.ff.de edili.edi.l.
qđ ſi nolit.§.qđ de procuratore.de contrahen.emtio.l.ſi emtio
ne.§.fi.vbi de hoc dixi ⁊ no.per aʒo.in ſumma huius tituli.§.
quis tranſigere poteſt.puto qđ dicta equipatio indiſtincte nõ
ſit vera q̃ in multis differunt ⁊ in multis conueniunt plures
differentie inter eos notantur.v.q.iij.c.vlti.in glo.⁊ per arch.
⁊ quod prelatus habeat maiorem poteſtatem quã tutor appa
ret q̃ in rebus eccleſie procuratorem conſtituit ante lit.conte.
qđ nõ facit tutor vt plene no.extra de reſcript.c.edoceri ⁊ per
compoſt.de iſta poteſtate prelatorum notať per hoſti.in ſum⸗
ma de foro compe.§.quibus ex cauſis ver.ſed nunquid in hoc
caſu ⁊ de his que fiunt a prelato ſine conſenſu capituli ver.qđ
ſi omnia habeant videtur tamen ipſe hoſtien.tenere quod pre
latus tranſigere nõ poſſit ſed tutor ⁊ adminiſtrator ciuitatis
ſicvt no.plene per eum in ſumma de tranſactione.§.qs poteſt
tranſigere ver.j.ij.⁊.iij.⁊ ita patet quod nõ equiranť ſed diffe⸗
runt ſicut ⁊ in multis alijs vt plene dixi in aucten.de eccleſia⸗
ſticis titulis.§.fi.⁊ puto dici poſſe qđ regulariter parificentur
⁊ ſit licitum arguere de vno ad alterum niſi reperiatur expreſ
ſum a iure quod differant.Nam ⁊ canõ hoc verbo generali ꝓ
curatoris omnes prelatos ⁊ adminiſtratores comprehendit
vt.j.q.iij.c.ſaluator.§.ſed beatus ⁊ ibi in glo.Quod tutor poſ
ſit tranſigere ſentit hic gloſ.⁊.ff.de admini.tuto.l.lucius.§.fi.
vbi eſt de hoc pulcra glo.alibi diſtinguit qđ ſup̃ re alienari ꝓ⸗
hibita ſine decreto tranſactio nulla eſt.ſuper his aũt que ſine
decreto alienari poſſunt valeat ſed pupillus leſus reſtituatur
⁊ ita notatur.j.ſi aduerſus tranſact.l.j.p̃ aʒo.in ſumma illius
tituli in principio ⁊ hanc opi.approbat dominus old.⁊ vber.
de bobio hic de prelatis eccleſiarum ⁊ alijs adminiſtratorib⁹
videtur ſentire hic in gloſ.quod tranſigere poſſint.hoc idem
videtur ſentire inno.extra de depo.c.j.vbi eſt pulcra gloſſ.de
hoc licet hoſt.teneat contrarium vt predixi ⁊ gofr.in ſumma
de tranſac.§.Sed queritur an prelatus vbi de hoc ſatis not.
Vin.mediã viã tenens tenet qđ prelatus cũ cõſenſu capl'i põt
trãſigere al's nõ ꝓ cuius opi.facit extra de his que fiunt a pre
lato ſine conſenſu capituli.c.j.⁊ per totũ ⁊ per hoſt.in ſumma
eiuſdẽ tituli.§.j.⁊ ſe.⁊ qđ no.per ber.in dicto.c.edoceri.de re⸗
ſcrip.⁊ hanc approbat hic dñs gui.de ſuʒ.⁊ archi.in.d.c.vlti.
v.q.iij.vbi de hoc late per eũ.vbi etiam tenet qđ prelatus põt
iuramentũ deferre ⁊ ita videť cõtra id qđ dicit de tranſactiõe
q̃ iuramentũ ⁊ tranſactio paria videnť vt.ff.de iureiurã.l.ij.
¶Sʒ nũquid tutor vel adminiſtrator ciuitatis poſſunt in feu
dum dare

dum dare videt qd nō in summa Jac. ardicionis de feudis. §. nec tutor. ¶ De prelato etiā notat. e. tit. §. si vero de rebus et latius p bost. gof. in summa de feudis z speculator. e. ti. ¶ Sz nunquid prelatus pōt remittere iniuriā factā eccl'ie sue dic vt plene notat. xxiij. q. iiij. si isq. in glo. z per arch. z plene dixi. s. de epis z cle. l. si quis in hoc genus. ¶ Pater pōt sicut legitimus administrator filior̄ trāsigere vt. ff. e. l. de re filiorū. z ibi in glo. z p odo. z dicet. j. de bonis maternis. l. j. in glo. in fi. pro placēt. facit. ff. de admi. tuto. l. cū plures. §. penul. in fi. old. z. j. de admi. tuto. l. nō em̄. z hanc dicit cy. tenere Ja. de ra. pcedēs tn̄ opinio cōiter approbat p qua facit de admi. tuto. l. lucius §. fi. z qz tutor hoc casu nō phibet bonā fidē agnoscere vt. e. ti. l. quoties. §. sicut. nec cogit hodie fenerare vt. j. de admi. tuto. aut. nouissime z per cōsequēs nec illicita exigere cōtraria aūt in vero z liquido debito loquuntur.

Interpositas. Primo ponit dictū se cūdo illud determinat tertio remouet dubiū. Quarto ꝯsulit querenti alia via. Ibi ad dolū arguendū. Sz cū in princio. l. nihi de dolo dixerit quare hic dicit dic qd ad ostendendū qd eodē modo rescindit transactio de dolo facta sicut z metu vt. s. e. l. actione vel qz ibi est metus z dolus vt. ff. qd metus cā. l. si con ceptione. §. eū qui metū. odo. Jn fi. ciuilis ergo obligatio nō orit inter seruū z dn̄m sed naturalis tn̄ vt. ff. de regu. iur. l. qd attinet. z ibi in glo. z de cōditiōe indebiti. l. si id. fallit in casib' specialibus notatis. ff. de iudi. l. vix certis. vbi etiā ciuilis orit ¶ Sz opponit. ff. de in rē verso. l. quidā fundū. vbi dn̄s fundū seruo locauit ergo videt oriri actio locati sed hoc ibi nō dicit vn̄ puto qd ibi de facto tm̄ locauerit. z p hoc. ff. de peculio l. nec seruus. ¶ Jtē opponit de peculio. l. nō solū. §. an debitor. sol. vt ibi notat. Sz lz ciuilis obligatio nō oriat inter dn̄m z seruū fideiussor tn̄ datus p seruū tenet vt. ff. de fideius. si qs p eo. §. j. ij. rn̄so. z. l. si a reo. §. adeo. qz naturali obligatiōi qua seruus tenet tenet fideiussor accedere vt. l. de fideius. l. j. z. l. si stipulatus in fin. nō idē est ecōtra si dn̄s det fideiussorē seruo qz lz dn̄s naturaliter oblgiet tn̄ fideiussor non tenet. rō est qz ista obligatio querit dn̄o z sic fideiussor obligaret p dn̄o ipsi dn̄o qd est īpossibile z iste est casus dicto. l. si quis p eo primo rn̄so z pro hoc. e. titu. l. vranni' et qd no. insti. de fide. §. j.

Si diuersa. Jn glo. vt z. ff. ibi. j. e. l. vbi. Nā si agat nō hz reus exceptionez quā obijciat. Si em̄ de acceptilatione excipiat replicabit de ea sublata p ꝯtrium ꝯsensum old. Sz ia. but. dicit cōtrariū qz sublata nō resurgit p. l. qui res. §. areā. ff. de sol. nec est opus exceptione cū actio ex toto sit sublata. Jbi. §. ꝯ z fi. Sz ibi erat actio odiosa s'm od. Jbi. l. pe. z. fi. Sz aliud est rescindi trāsactionē ope restitutionis z aliud ꝯtrio pacto qz restituere est in pristinū statū reponere z iō sicut rescindit transactio ita restituit pristina actio. nō sic in scd'a cōuentione qz est qd iputet ei in scd'a cōuentione de renouāda actione sibi nō prouidit vn̄ hoc casu dicit iac. nullā ꝯpetere primā nō qz ipso iure sublata vt. s. de electione. scd'am nō qz secūda cōuentio non est apta actionē parere vt. j. e. si p fundo z. l. siue z ar. ad hoc. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus Jac. but. Jn eadē glo. in fi. tz ergo hic glos. qd snia ꝯ sniam lata ēt de cōsensu partiū nō tz. idē tz azo in summa hui' ti. §. fi. qdā tn̄ tenēt ꝯtrium pp̄ter silitudinē quā hz transactio z snia vt. j. e. l. nō minorē z qz idē est in iuramēto vt. ff. de iureiu. l. duobus. §. fi. z qz ptes prime snie vident posse renuntiare vt. s. titu. pxi. l. penul. j. de tēpo. app. l. vlti. in fi. z de fer. l. j. z videt expressum. ff. de mino. l. si iudex et de pac. l. iurisgē. §. si paciscar. vbi dicit posse pasci ne iudicati agat z leges q̄ hic in cōtrariū allegant in glo. loquunt qn̄ snia cōtra sniam fert nō de cōsensu ptiū puto qd si ptes velint renūtiare pme snie qd possint p iura supra allegata. Judex aūt etiā ex voluntate ptiū sniam ꝯ sniam ferre nō posset qz funct' est officio suo vt. ff. de re iudi. l. iudex. nisi in casibus spālibus notatis z. j. sniaz rescin. nō posse. l. j.

Et responsum. Canoniste allegāt pn. huius. l. qd series facti est exponēda in rescriptis z p hoc extra de rescript. c. dilectus. z ibi notat. ¶ Allegat ēt qd in causis series facti primo exponēda est p hoc. j. de impuberū z alijs sub stit. l. pcibus qz in facto ius sedet. ff. ad. l. aquil. l. si ex plagis. §. in cliuo z pro hoc. ff. de cōdi. z demon. l. cū seruus. ibi incipit quidem res a facto de iure codi. l. quidam referunt. extra despon. c. de muliere in fi. z ibi in glo. extra de priuile. c. accepimus de cohabi. creri. z mulie. c. super eo. ibi seriez facti zc. z. ff. eo. l. de bis z ideo dicit qd pure z mere est iudici fcm̄ exponēdū extra de iudi. c. dilecti filij. Nam qui veritatem causarum conijciunt facile ad culpā veniunt si negotij veritatē examinēt vt in aut. vt defuncti seu funera. in pricipio nā aperta veritate disceptationi terminus fit vt. vt. j. de seruis fugitiuis. l. cū seruū. ¶ Et hui' rō est qz modica mutatione facti totū ius mutat. ff. de re. iur. l. ea est natura cauillationis z incognito negotio lis decidi nō dz. j. de ap. l. ne causas z de penis. l. qui sniam. ¶ Jtem allegat qd ad interrogata dz rn̄deri z intelligat esse rn̄sum et ideo interrogationes z positiones dn̄t esse tales quibus sit respondendū z ad hoc bn̄ facit. xxxv. q. vlti. c. fraternitatis in pncipio z instituto de inutili stipu. §. preterea z. j. de impu. z alijs substi. l. precibus. z ex quo semel sufficienter responsum est nō debet iterum respōderi vt. ff. de leg. iij. l. vxorem. §. legauerat. ¶ Jn fine aut sola cōuentione superest actio sed obstat exceptio vt. s. eo. l. si super possessiōe z. j. de dolo. si supstite. ¶ Jn glo. j. ibi. l. fi. sic z al's cōsulit papa extra de officio ordinarij. c. pastoralis. in fi. z ibi in glo. Jn eadē gloss. in fine z de ori. iur. l. ij. §. seruius aūt sulpitius. sed ibi querebat iurisperitus z ideo ei dure respondet qz turpe est patritio zc. hic iuris ignarus z ideo benigne cy.

Causas. Jn glo. dicunt quidā ibi aūt litigiosa hec opinio reprobat per odof. qz verbū litis sumitur ēt ante litē conte. z verbū cause post litē cont. vt colligi pōt. j. quomodo z qn̄ iudex aut. qui semel. z in corpore vnde sumit z. ff. de verb. signi. l. litis nomen. z ibi in glo. ¶ Jn eadē glo. ibi. l. j. §. j. vbi de hoc sil'r in glo. notat z extra de verbo. signifi. c. forus. in principio z. §. lis aūt. Sed z hec falsa est qz verbū cause sumitur p cā ciuili. vt. j. de iudi. properandū in principi. z verbum litis p criminali vt j. vt infra certum tempus criminalis questio terminet. l. fi. z in cor. aut. de testibus. §. si vero quis dicat z ibi in glos. z pro hoc etiā. j. de appel. l. ne causas vbi verbū litis z cause pro eodē ponuntur vt ibi ptz. ¶ Jtē z causa sumit p criminali. j. de agen. in rebus. l. ex eo. lib. xij. z de testi. qm̄ liberi. Proprie tn̄ verbū cā accipitur p ciuili z ideo si constituo procuratorē generalē ad causas nō videt cōstitutus ad criminales vt colligit. ff. de procur. l. non solum. §. fi. z. l. seq. nisi quo ad hoc vt de crimine ciuiliter agere possit vt. ff. de iniur. l. sed siunius. §. procur. aūt z pro hoc extra de elec. c. procurator. lib. vj. qnq̄ sumit cā pro ciuili z criminali. j. de iuri. om. iudicū. l. in criminali ibi de hoc dixi. ¶ Jbi sic em̄ dicit tullius primo rethoricorū. iij. folio. §. deliberatiuū. Jbi naz hermagoras zc. tn̄ ibi videtur finaliter hanc diffinitionē reprobare. Jbi aut. qui semel hāc approbat odo. z allegat. j. de arbitris. l. ne in arbitris in principio. de lit. conte. l. vnica z de sententijs aduersus fiscum latis. l. j. li. x. Sz nec hoc verū videt qz verbum cause sumit etiam an̄ lit. cōte. vt j. ne quis in cā sua iudicet. l. vnica. z de peda. iudi. l. placet. qui pro sua iur. l. vnica. Et colligi pōt dicta. l. pperandū. in pluribus locis vnde quicquid sit de proprio significato horum verborū litis z cause qd ignoro. puto qd iura pmiscue ipsis vtantur z ante litē conte. z post z in causis ciuilibus z criminalib' vt predixi z studiosus lector etiā alibi poterit reperire. ¶ Et de multis significationibus huius verbi causa dic vt notatur per cardinalem extra de iuramento calumnie. l. vlt. li. vj. z dixi in alphabeto de verbo. signi. sub litera. c. dictione cā z dictione lis eodem alphabeto lr'a l. ¶ De dictione controuersia qd sit in propria significatione videt ante lit. cont. vt colligit ex tex tu z glo. ff. de peti. heredita. l. diuus. eo. titul. l. sed z si lege. §. si ante litez. z de inofficioso testamento. l. posthumus. §. fi. extra de sim. c. querelam in fine. Sed cōtra videt. ff. eo. l. controuersia z. l. de his z. ff. manda. l. fina. z de hoc dicto alphabeto litera c. verbo controuersia. Sed etiam verbo pmiscue lex vtitur et ante litem z post z pro hoc. j. e. l. si ex falsis in fine z. ff. de abigeis. l. j. in fine z in vsibus feudorū si de feudo controuersia sit in rubrica z. c. j. quod facit ad id quod dicetur. j. e. l. si quis maior ¶ Quid sit questio z quid querimonia dicit glo. quod questio est post litem conte. querimonia ante vt notatur. j. finium reg. l. si quis super iure. in vltima glo. z pro hoc. j. de locato. z co. l. j. z de prescriptio. lon. tempo. l. j. in gl. Sed qd questio sit ante lit. conte. z etiam extra iudicium videt. j. de lega. l. cum questio de fideicō. l. questionē. de ordine iudicis. l. si status questio z. s. de pactis. l. fi. z ita videntur sentire glo. ff. de transac. l. q fidez post prin. gl. magne. Sed de istis dictionib' vt predixi credo leges vti pmiscue z de his etiam vide in dicto alphabeto sub litera q dictione querimonia z dictione q̄stio. Jn glo. vl. in fi. Nota hanc glos. z dic vt plene dixi. s. de preci. impe. offeren. l. quoties.

Cum proponas. Jbi acceptis secus si nō accepisset vt. j. e. l. siue apud licet quidā idem dicant vt. j. e. . si maior.

Sed illā intellige vt ibi notat vber. Jbi de cōuentione.i.a cō
uentione.sic.ff.cōmo.l.si vt certo.§.si de me petijsses. Jbi vel
pacto expone vel ꝑ qꝛ vtrūqꝫ petebat vt ex sequētib⁹ ptꝫ Jbi
statim hoc si nudo pacto sibi ꝓspexit qꝛ tūc opus est ꝙ statim
in traditione apponat vt.ff.e.l.in traditionibus ⁊.s.e.l.legem
⁊.j.locati.l.si tibi.vber. ¶ Jn glo.⁊.j.de dolo.in fi.⁊ huius rō
colligi potest.ff.de manumisso.l.cām.§.j.ol.⁊ quādo peti pos-
sit vtrumqꝫ vel alterū tm̄ dictum fuit.s.titulo.j.l.si pacto quo
penam.

☞ Trāsactio in criminibus ingerentibus penā sanguinis
1 an sit licita.
2 Judex ex officio nō obstante transactione an possit ex officio
inquirere de maleficio.
3 Transactio facta super vulneribus an extendatur ad mortē
4 Potestas an possit cogere aliquos ad pacē.
5 Pax facta in manibus sacerdotis recipientis nomine offen-
soris an valeat.
6 Offensam remittens qui est in mortis articulo si recōualescat
an poterit agere pro dicta offensa.
7 Transactio facta super crimine an in totū tollat crimē.
8 Transigere nō pōt in crimine captus.

Ransigere. Materia hui⁹.l. vtilis est
⁊ cōtinua ⁊ ponit duas re
gulas ⁊ ad quālibet vnā exceptionē. Et casus sum
marius colligit ex duobus versiculis positis hic
in fi.vlti.glo. Hof.ponit quatuor in summa huius tituli.§.in
criminib⁹ aūt.vbi materia hui⁹.l.notat ⁊ ꝑ azo.in sūma hui⁹
titu.§.in crīalibus aūt.⁊ ꝑ host.§.sup quibus reb⁹.ij.q.iiij.§.
notandū.c.preuaricator.§.in oībus in glo.que incipit scias ⁊
ibi ꝑ arch.⁊.v.q.ij.c.vlti.qđ incipit si primates ⁊ bene ꝑ alber
tū de gandino titul.de transac.sup maleficijs faciendis ⁊ per
Jnn.de collusiōe detegē.c.ij.⁊ per her.c.j. Jbi vel pacisci hec
duo hic exparant qñqꝫ trāsactio valet ⁊ nō pactū vt.s.e.l.ꝑses
qñqꝫ ecōtra vt.ff.de iure fisci.l.in fisci causis cū si.vber. ¶ Jbi
excepto adulterio recta est exceptio a regula. Nā crimē adul-
terij penā mortis ingerit vt.j.de adul.l.quamuis.fran. ¶ Jbi
nō est prohibitū ergo cōcessum vt.ff.de testib⁹.l.ex eo.cum si.
Jbi nō ingerūt vt.l.iul.de annona vt.ff.ad.l.iul.de annona.l.
ij.⁊ de extra ordi.cri.l.ānona ⁊.l.iul.ambit⁹ vt.ff.ad.l.iul.am
bi.l.j.fran. ¶ Primo ergo declaremus primā regulā ⁊ exce-
1 ptionē scōo scōam tertio dicet cōiter de vtraqꝫ. ¶ Querit
primo vtrū in criminib⁹ ingerentib⁹ penā sanguinis sit licita
transactio tā accusatori quā accusato.gl.dicit qđ accusato tā
tū vt in prin.glo.magne adeo qđ accusatus tali crimine trans
igens ꝓ ꝯfesso nō habet vt.ff.de preuarica.l.fi. Dñs guido tꝫ
qđ cū hec lex nō distinguat licita sit trāsactio accusatori ⁊ accu
sato.transactio eñ nō pōt fieri nisi vtroqꝫ consentiente ⁊ ideo
nullus eorū decipi dꝫ authoritate huius.l.transactionē in tali
bus criminibus indistincte cōcedētis arg.j.de his qui ve.eta.
impe.l.j.in fine ⁊ ad.l.allegatā per glo.que dicit accusatorem
desistentē incidere in turpilianū.ff.ad turpi.l.ab accusatione.
Rñdet qđ intelligi debet ſm determinationē istius maxime
qꝛ loquit per modū gñeris ista ꝑ modū speciei vt.ff.de re.iur.
l.in toto ⁊ qꝛ hec posterior. Cy.distinguit ſm pet. Aut accusa-
tor transigit antequā se inscripserit aut postea ⁊ datis fideius-
soribus per eū. Primo casu licet accusatori transigere ⁊ in tur
pilianum non incidit sic intelligitur.infra ad turpilianum.l.
j.⁊.ff.eo.titu.l.quesitum. Secundo casu non licet sine pena ca-
lumnie vt.ff.ad turpi.l.in senatus.§.qui post. Hoc tñ nō est ex
vi transactiōis sed ꝓpter desistentiā a lite in turpi.incidit.ita
qđ desistentia est ꝓxima causa pene nō trāsactio sicut ⁊ in mu-
liere que nubit infra tempus luctus tenet matrimoniū sed pu
nitur nimia festinantia in auctentico de restitutio.⁊ ea que pa.
§.finali. ¶ Nec colligas ex ꝑdictis pe.tenere opinionē. H.cō
tra azo.s.quod demū post litē conte.locū habeat pene turpil.
qꝛ casus est in contrariū in dicto.§.qui post a contrario sensu
cy. ¶ Jtem querit glo.nunqd transactio facta ſm concessio-
nē huius.l.preiudicet non solum transigenti sed etiā omnib⁹
vt si alius vellet accusare de eodē crimine repellat gloss.sentit
qđ preiudicet soli transigenti ꝑ.l.qui cetu.§.fi.ff.ad.l.iul.de vi
publica. Dominus guido ⁊ multi alij doctores tenent qđ oī-
bus al's generalis concessio huius.l.parū operet ⁊ pro se etiā
adducunt.ll.pro hac opinione in gl.allegatas.ff.de iureiur.l.
eum qui.§.in popularibus.licet ⁊ ibi gl.teneat idē qđ hic ⁊ de
preuarica.l.iij.⁊ de accu.l.si cui.§.hisdē. Dicunt ergo aut of-
fensus vel heres eius transegit ⁊ talis transactio preiudicat
omnibus ⁊ ꝑ hoc.ff.de sepul.viola.l.sepulcri. Aut extraneus
primo accusauerit ⁊ trāsegit ⁊ tunc nō preiudicet prosequēti
suam vel suorum iniuriam ⁊ ita intelligatur prealle.l.si cui.§.
hisdem de accusa. Ad.l.qui cetu.§.fi.rñdent qđ loquitur in ra
ptu mulieris in quo propter similitudinē quā habet cū adul-
terio nō licet transigi. De hoc tamē an in raptu liceat transi-
gere latius subijciā in declaratione exceptionis huius regule
Domini iacob.de are.hug.de la fon.⁊ communiter moderni
doctores tenent opinionē gl.qđ preiudicet solum transigenti
per.l.ff.de pactis.l.iurisgentiū.§.si paciscar ⁊.l.si vnus.§.pa-
cta ⁊.l.ius publicū ⁊ no.in glo.ff.ad sil.l.ij. Nā ex maleficio re
gulariter oritur ius offenso ⁊ rei publice vt.ff.de publica.l.li-
citatio.§.qđ illicite.⁊ ideo forte quo ad ius qđ cōpetit offenso
posset ꝓcedere opinio domini guil.⁊ sequentiū.quo ad vindi
ctā reipublice vera sit opinio gloss.per dcm̄.§.si paciscar ⁊ ita
videtur sentire.d.dy.in dicto.§.qui vacantē vt ibi notaui. Et
dicere qđ aliud in pacto aliud in transactione nō videt veruꝫ
qꝛ vtrunqꝫ parificat vt hac.l.lꝫ ꝓ opi.predictorū faciat.l.ꝑses
s.e. Et ad leges allegatas ꝑ dñꝫ guidonē rñderi pōt sicut gl.
rñdet qꝛ loquitur in iuramenti delatione ⁊ snīa que iudicis au
thoritate nitunt ⁊ ideo in oībus preiudicāt transactio autem
solo cōsensu transigentiū roborat ⁊ ideo solū ipsis preiudicat
Ratio aūt assignari pōt licet glos.nō dicat qꝛ in transactione
transigens ⁊ is cū quo transigitur concordant de remittēdo
crimen ⁊ sic etiam vindictā publicā qđ eis nō licet per dictuꝫ
§.si paciscar ⁊.l.ius publicū.eo.titu qꝛ eis quo ad ius publicū
concessum est solū exercitiū ⁊ nō remissio vel trāsactio vt.ff.de
solu.l.hoc iure ⁊.s.e.l.transactionis. Sed sententia ⁊ ius iurā
dū non fiunt ad remissionē iuris publici sed eius executionē
⁊ declarationē ⁊ ideo si snīa absolutoria feratur vel reus dela
to sacramento iuret se non deliquisse nō est miruꝫ si preiudice
tur omnibus nisi de preuaricatione doceret vt in eis notatur
is enim cui cōcedit actionis exercitiū potest negotium ad sen
tentiam deducere vt.l.qui procur.ff.de procuratib. Ex predi-
ctis ergo cōclude quod pactū et transactio tendūt ad effectū
quē operari nō pñt quo ad preiudicium iuris publici. Jura-
mentū vero ⁊ sentētia ad effectuꝫ declaratiuū veritatis crimi
nis qđ possunt vt predixi. Dominus aūt guido dicit.§.paci-
scar intelligi debere ſm declarationem huius.l. ¶ Et licet gl.
videatur innuere qđ si fiat authoritate iudicis quod preiudi-
cet omnibus non puto hoc verū in transactione nec in pacto
sed solū in iuramento vel sententia ⁊ predixi.de ista etiam que
stione vtrum preiudicet solum transigenti vel omnibus satis
not.per dñm albertum de gandino dicto titulo de transac.su
per malefi.versi.sed queritur an transactio facta vbi tamē nul-
lā eligit opinionē. ¶ Et ad predicta ēt faciunt que statiꝫ dicē
tur in proxima questione qua queritur an ipse idem trāsigēs
admittat ad accusandū de crimine non obstante transactione
dominus gui.tenet qđ nō ꝑ iura preallegata glo.ſm io.opi.
dicto.§.si paciscar.tenet contrarium. Ja.de are.ol.⁊ cy.⁊ com
muniter moderni doctores videntur sequi opi. Jo.si fiat trās
actio ante inchoatā accusationē ⁊ tunc in quolibet crimine pu
blico sanguinolento vel nō ipse idē transigens iterum possit
accusare. Si.n.diceremus qđ vbi pena sanguinis ingeritur
non admitteret idem transigens ⁊ vbi pena sanguinis nō in
geritur admitteretur iā esset melioris cōditionis magis de-
linquens quā minus qđ esse nō debet.s.de epi.⁊ cle.l.presbyte
ri.ff.de officio presidis.l.diuus de incē.rui.⁊ nau.l.pedi⁹iaco.
Si aūt post tunc repellat transigens non virtute transactiōis
sed quia sic desistēdo in turpil.incidit ⁊ infamis fit ⁊ accusatio
nē nō repetit vt.ff.ad turpil.l.ab accusatore.j.ad turpil.l.j.⁊.l.
quamuis ⁊ de publi.iudi.l.infamē.nisi suam vel suorū iniuriā
prosequatur cum casu desistat ante vel post admittitur scōum
quosdam de quo dic vt not.ff.de sepul.viola.l.iij.§.si is cuius
⁊.j.qui accu.nō pñt.l.accusationē ⁊ qđ non admittat videt ex
pressum.j.de adul.l.abolitionem in fine. Et ad hanc.l.respon-
dent qđ secundū eos non loqnit de effectu transactionis quo
ad repetendū vel nō repetēdū accusationē sꝫ solū q̊ ad reū ꝓ
confesso habendū vel nō vt.j.in lectura dicti dñi iac.de arena
subijciā.dñs tamen od.sequit opinionē dñi gui.s.qđ trāsigēs
nō admittatur per dictā.l.accusationē ⁊.ff.ad turpil.l.qui de-
stitit.⁊ ad hoc bene facit qđ notat in summa azo.ad turpil.cir
ca principiū ⁊.ff.de adul.l.si maritus.§.si negauerit. Alij ⁊ for
te nō male distinguunt aut nō tenuit transactio qꝛ facta con-
tra formam huius.l.⁊ tunc etiam transigens possit ꝯtraueni
re cū transactio facta fuerit contra.l.⁊ ad hoc possunt adduci
notata in simili questione de economo vtrum possit venire cō
tra alienationē ꝑ eū ꝯtra legē factam.§.de sacrosan.ec.l.iube
mus nulli.§.sane si hec ⁊ qđ.j.dicetur de criminibus priuatis
Si autē transactio tenuit vt qꝛ facta ſm formam huius.l.tūc
transigens

transigens pro suo priuato cōmodo nō possit cōuenire. ⁊ ita
intelligat̃ opinio dñorum O do. ⁊ Gui. Sed p̄ vindicta publi
ca possit sicut quilibet de populo. ⁊ ita intelligat̃ opi. dñi Ja.
2 de are. ⁊ sequaciū. ¶ Ex his oritur questio † nunquid nō obstā
te transactione possit iudex ex officio inquirere de maleficio.
Et primo videtur ꝙ non. quia nihil aliud habet agere pretor
nisi ꝙ partes concordet vt. ff. de ope. no. nuntia. l. j. §. pōt aūt.
dñs Guido hanc opi. tenet q̄ ⁊ in precedentibus q̄onibus sen
tit ꝙ transactio oībus preiudicet. ⁊ hoc dicit esse verū nisi sta
tuto ciuitatis caueret̃ ꝙ nō obstante pace vel transactione iu
dex deberet p̄cedere. q̄ tunc statuto staretur. vt. l. oēs populi.
ff. de iusti. ⁊ iure. Hanc opi. tenet hic in q̄onibus suis statu. vlti
mo folio. v̄. sed pone q̄onem de facto aliquis interfecit ⁊ eā re
citat Alber. de gan. dicto titulo de transactiōe sup̄ maleficijs
v̄. sed pone homicidā. ⁊ hac opi. licet nō alleget bene facit. ff. de
manumis. l. si quis dicat. ibi nisi dñs eum forte ⁊c. Contra pre
dictam opinionē dñi Gui. est opinio predicta in p̄ximis dua
bus q̄onibus dñi Jac. de are. ⁊ sequaciū qui tenent ꝙ quo ad
vindictā publicam nō preiudicet nisi transigenti sed dominus
Guido vt p̄dixi dicta iura dicit debere intelligi in criminibus
in quibus transactio nō est concessa per hanc legem alias non
esset differentia inter crimina in quibus non est cōcessa trans
actio ⁊ in quibus est cōcessa. Contra opi. dñi Guido. etiā facit
fauor publicus vt maleficia puniant̃ de officio presidis. l. con
gruit. ⁊ ad. l. aquil. l. ita vulneratus. ⁊ hanc vltimā. s. ꝙ nō ob
stante transactione vel pace iudex ex officio possit p̄cedere. te
nuit dñs Dy. de facto consultus vt narrat dictus Albe. de gā
dino. d. tit. ⁊ ver. sed pone homicidā. ⁊ hanc approbant Ja. de
are. ⁊ Oldra. ⁊ cōiter moderni doctores per. l. que ad hoc bene
facit. j. de aboli. l. ij. licet quidā allegent in fine p̄ ꝯtraria opin.
vbi videt̃ ꝙ si suā iniuriā p̄sequat̃ etiā p̄ pecunia desistere pos
sit sed nō p̄pter hoc dicit reo securitatē parari quo minus pu
niatur Cy. ⁊ p̄ hoc extra de collu. detegē. c. ij. ⁊ ibi pulcra glo.
p̄ Inno. ⁊ Ber. eo. titu. c. j. ⁊. d. c. si primates. v. q. ij. in glo. ⁊. xc.
dist. studendū. in glo. ⁊ p̄ Arch. ¶ Itē querit̃ si accusator accu
sauit de crimine ꝙ sui natura nō ingerit penā sanguinis petit
tm̄ in accusatiōe sanguinis penā imponi an sit licita transactio
Et videt̃ ꝙ nō attenta magis natura criminis q̄ forma accu
sationis. ⁊ p̄ hoc optime. j. de appel. l. ampliorē. in fi. Cōtra pu
to ꝙ magis inspiciendū sit qd̄ petitur q̄ qd̄ debet̃ vt. ff. de iu
risdi. oīm iu. l. cū quedā puella. §. fi. ⁊. j. de fide instru. ⁊ iure ha
ste fis. l. ꝙ libellū. lib. x. Et q̄ subest rō quare transactio est con
cessa q̄ licitū est redimere sanguinē suū ⁊ accusatus iuste time
re potuit ne s̄m formā accusationis in penā sanguinis condē
naret̃ sicut adulter iuste timet ne iniuste occidat̃. vt. ff. qd̄ met⁹
cā. l. nec timorē. ⁊ p̄ hoc. j. de adul. l. serui. iudices em̄ q̄nq̄ pe
nas excedūt q̄ multis crassantibus opus sit exemplo pene. vt
ff. de penis. l. aut facta. §. penl'. ⁊ aliq̄n etiā de facto tm̄ ⁊ sine iu
sta causa p̄ imperitiā vel seuitiā. vt. ff. de bonis libertoꝝ. l. q cū
maior. §. si tm̄ quis libertū. ⁊ hanc tenet dñs Ol. ad. l. ampliorē
pōt rñderi ꝙ ibi loquit̃ in vniuersalibus iudicijs vbi p̄pter in
certitudinē seruat̃ qd̄ ibi dicit̃. Queri cōsueuit qd in casu ecō
uerso. s. si ex forma iuris cōis pena sanguinis debet imponi sꝫ
ex forma statuti vel accusatiōis petit̃ imponi pecuniaria. Et vi
det̃ ꝙ sit licita trāsactio cōsiderata potius natura ⁊ origine de
licti q̄ impositione pene. ar. j. ad mace. d. l. iij. ff. ad munici. l. or
dine. ⁊ de dona. l. qui id qd̄. cū si'ibus. ⁊ illud gñale initiū fore
spectandū ⁊ hanc opi. tenet dñs Guido hic ⁊ in suis q̄onibus
statutoꝝ. vlti. charta. v̄. sed pone statutū reducit penā capitalē
⁊ ver. sed pone q̄onē pena capitalis ꝯuersa est. dñs Ja. de are.
Ric. Oldra. ⁊ Dy. ⁊ Cy. tenēt oppositū ⁊ dicūt ꝙ magis ex pe
ne impositiōe q̄ ex criminis natura dijudicari debet crimē p̄
l. ff. de penis. l. qd̄ ad statū. de publi. iudi. l. ij. ⁊ de bonis libe. l.
idem est ⁊ si crimē. ⁊ idē tenet Albe. de gandi. dicto tit. de trās
actio. sup̄ malefi. v̄. querit Guido de su. vbi de hoc satis not. ⁊
idē tenet dñs Dyn. in simili q̄one. scꝫ vtrū interuenire possit p̄
curator in tali crimine vt plene dixi s̄m eū. ff. de publi. iudic. l.
penul. §. ad crimē. ⁊ facit qd̄ not. s̄. de epis ⁊ cleri. aut̃. clericus
quoqꝫ. signata super. l. oēs qui vbiqꝫ. ⁊ de hoc etiā no. p̄ dictū
Albertū de gandino titulo vtrū in maleficijs interueniat p̄cu
rator. ver. sed pone questionē quotidie contingentē et notaui
etiā in simili q̄one. ff. de re iudica. l. miles. §. decē. Ad cōtraria
respondet Cyn. que dicunt originis causam inspici verum est
nisi noua forma detur vt hic. q̄ forma dat esse rei. vt. ff. ad exhi
bē. l. iul. §. sed si quis. ⁊ ad hoc p̄bandū inducit hic rōnes quas
omitto. Cy. Et facit qd̄ notaui. j. de accusa. l. reos. ver. itē que
ritur si statuto. ¶ Itē querit̃ q̄ dictū est. s̄. ꝙ iudex nō obstan
te transactione pōt ex officio p̄cedere nunquid sufficiat iudici
ad plenam p̄bationem instrumentū pacis seu transactionis fa

cte super crimine. Et videt̃ ꝙ sic q̄ confiteri videt̃ crimē q sup̄
eo paciscit̃. vt. ff. de his q not. infa. l. qm̄ ꝯfiteri. de iure fisci. l. in
fisci causis. ⁊. l. eius q. ⁊. l. imperator. tacite em̄ cōfiteri videt cri
men petendo pacē vel transactionē p̄ iura p̄dicta. ⁊. j. de his q
no. infa. l. nō dānatos. ⁊ ar. j. de re iudi. l. ad solutionē. sicut etiā
tacite cōfiteri videt̃ se ligatū q a sñia excōicatiōis appellat vel
q petit se absolui. ex̃ de elec. c. venerabilē. ⁊. §. sunt em̄ notoria.
⁊ ibi in glo. ⁊ p̄ ista tacita cōfessione sunt ar. ff. loca. l. cū in plu
res. §. locator. ⁊ de pac. inter em. ⁊ ven. l. cōmissorie. ⁊. j. de iure
do. impe. l. ij. ⁊ hanc opi. approbat hic. d. Guid. eo casu quo nō
est cōcessa transactio. p̄. l. istā. vbi em̄ est cōcessa tenet vt predixi
ꝙ iudex ex officio p̄cedere nō possit. aliā etiā rōnē reddit hic
Cyn. s̄m Jac. de are. q̄ in criminibus q̄ sanguinis penā inge
runt nō habetur reus p̄ cōfesso p̄ solā dationē pecunie nisi ali
ter p̄betur. q̄ in eis maius periculū vertit̃ ⁊ ideo maior exami
natio requirit̃ vt. j. de ap. l. addictos. in alijs criminib⁹ nō san
guinolētis locū habeāt iura predicta q̄ presumūt transigentē
vel paciscentē cōfiteri Cy. ⁊ ad tollendū omne periculū datur
talis cautela trāsigētibus ꝙ instr̃m transactiōis nō fiat ad eo
rū postulationē nec eis p̄ntibus sed ad postulationē tabellio
nis recipiētis noīe ⁊ vice cuiuscūqꝫ cuius interest vel q diceret̃
vel reperiret̃ tale maleficium cōmisisse. hoc em̄ casu cessat dicta
tacita ⁊ presumta cōfessio ⁊ de hoc no. p̄ dictū Alb. de gan. di
cto tit. v̄. pone inculpatū. Sed q̄ dicet̃ pena sanguinis quo ad
hāc. l. qdā dicūt ꝙ sola mors ar. ff. de bonis eoꝝ q mor. sibi cō.
l. j. ⁊. ij. ¶ Ego aūt puto ꝙ intelligat̃ ois ex qua sequit̃ sangui
nis effusio ex gñalitate huius. l. ⁊. ff. de preuari. l. fi. ⁊ arg. ff. de
penis. l. in seruoꝝ. §. fi. ⁊ hanc tenet dñs Ol. idē Od. ⁊ Ric. hic.
Ad hoc etiā facit aduersatiua in alijs q̄ est in hac. l. q̄ aduersat̃
ad ea q̄ sunt de eodē genere al's nō esset aduersa sed diuersa vt
cōsueuit dici. ff. de peti. here. l. sed ⁊ si lege. in prin. Cyn. ⁊ p̄ hoc
cessat q̄stio an mēbri abscisio sit pena capitalis quia sine dubio
est ⁊ ita tenet hic Cy. Sed nunqd qd̄ hac. l. dicit̃ obtineat de iu
re canonico Canoniste tenēt ꝙ nō. duabus rōnibus. primo q̄
iure canonico nunq̄ p̄ crimine imponit̃ pena sanguinis vt ex̃
ne cleri. vel mona. c. sñiam sanguinis. Itē q̄ eodē iure om̄e cri
men censet̃ publicū ⁊ vndecūqꝫ clareat puniendū nō obstante
transacti. vel pacto. ⁊ ita not. Ber. ex̃ de collu. detegē. c. j. ⁊ In
no. eo. tit. c. ij. Idem tenet Gof. in summa huius tit. d. §. in cri
minibus. v̄. sed s̄m canones ⁊ Hosti. eo. tit. §. sup̄ q̄bus rebus
ver. vltimo. ⁊ dicto. §. notandū. c. preuaricator. §. in omnibus.
ij. q. iiij. in glo. que incipit scias ꝙ in omni crimine. ⁊ ibi p̄ Ar
chi. ⁊ dicto. c. studendū. xc. dist. in glo. ⁊ p̄ Archi. hoc tenet etiā
dñs Albertus de gandino licet nō sic plene tangat dicto ti. de
transac. sup̄ malefi. j. colūna. v̄. s̄m canones vero. ¶ Alias etiā
q̄ones subijcio q̄ licet nō directo sint de materia nostre. l. tm̄ cō
3 mode adaptant̃ ⁊ tāgunt̃ hic p̄ doctores. ¶ † Et primo queri
tur vtrū transactio facta sup̄ vulneribus extendat̃ ad mortem
ex ipsis vulneribus subsecutā post multa allegata p̄ ⁊ contra
opinio dñi Gui. est ꝙ nō extendat̃ ad mortē vt plene no. p̄ di
ctū dñm Albertū de gan. dicto ti. v̄. an pax facta cū tytio. dñs
Hugo de lafon. dicit̃ sensisse ꝯtra quasi mors ad diez vulneris
referat̃. vt. ff. ad. l. aqui. l. ait lex. ⁊. l. huic scripture. Pro opini.
dñi Guidonis benefacit eo. tit. ad. l. aquil. l. si vulnerato seruo.
cū his q̄ ibi cōsueuerunt p̄ doctores notari ⁊ ibi dicā. ⁊ dixi. j.
de fideius. l. sancimus. v̄. itē quero aliā q̄onem sepe occurrētē.
4 ¶ † Itē querit̃ nunquid potestas cogere possit aliquos ad pa
cem seu transactionē sup̄ crimine faciendā. dñs Gui. post mul
ta tenet ꝙ non nisi verosimile esset ex hoc tumultū in ciuitate
oriri posse. ar. ff. de sicca. l. penul. vt de hoc late not. per dictuꝫ
Albertū dicto tit. v̄. pone inter quosdā maximā fore guerrā ⁊
ad hoc facit. ff. de vsufruc. l. equissimū. vbi de hoc latius dicaꝫ.
5 ¶ † Itē consueuit queri vtrū pax facta in manibus sacerdo
tis recipiētis noīe offensoris valeat. predictus dñs Albertus
tenet ꝙ sic. dicto tit. ver. vulneratus mortifere. p̄ cuius opi. fa
cere videt̃ prima facie extra de vsuris. c. q̄q̄. lib. vj. cū ibi not.
p̄ Garsiam ⁊ alios ⁊ de cōuersi. coniugatoꝝ. c. penul. ⁊ idē te
net Specu. de instrumetoꝝ editione. §. nunc aliqua. ver. itē po
ne cum quidam fenerator. ⁊ q̄ isti sacerdotes de iure publico
sunt a deo ꝙ p̄ponunt̃ magistratibus. vt. ff. de iust. ⁊ iure. l. j. §.
j. vbi de hoc dixi. Sed licet forte de iure canonico opinio pre
dicta sit vera de iure tm̄ ciuili eam verā nō credo q̄ nō reperio
sacerdotē haberi quo ad hoc p̄ publica persona nec ꝙ per eū
alteri querat̃ actio vel exceptio vnde puto standuꝫ regule que
6 est in. §. alteri. insti. de inutili stip. ¶ † Sed quid si aliqs in mor
tis articulo cōstitutus offensam ⁊ iniuriā sibi factā remisit de
inde conualescat an agere possit pro dicta offensa. dic ꝙ nō vt
no. in glo. institu. de insti. de iniur. §. fi. ⁊ dixi infra de vsuris su
per rubrica. ver. si fenerator. An teneat pax facta per tutorem

vel curatorē dixi.s.tit.pxi.l.pactū curatoris.¶Si interfect⁹ plures heredes reliquit an in pace vel trāsactiōe fienda requiratur oīm cōsensus.dic ꝙ sic.vt.ff.de leg.ij.l.si pluribus.ꝛ no. per dictū dn̄m Albertū dicto titulo.versi.statuto cauetur.Si duo fecerunt simul pacē ꝛ vnus eam fregit an alius possit impune frangere.dic ꝙ sic.vt plene dixi.s.titulo ꝓximo.l.cum ꝓponas secunda.Sed pone trāsactū sup crimine super quo nō licꝫ ꝛ aliqua re pecuniaria simul quid repetetur ex dato ex causa transactionis vtrū totū vel pars.dic ꝙ repeteř tantū quantum verosimile est fuisse datuꝫ pro crimine super quo nō licuit transigi argumentū eius quod in simili questiōe notatur.j.de transact.l.si ex falsis in glo.que incipit vt si quinqꝫ.¶Sꝫ quo modo scietur quia crimen nō potest estimari.dic ꝙ iudex estimabit.arg.j.de fideicōmis.l.voluntatis.ff.de iure delibe.l.j.in fine.de custo.reo.l.si quis reum.ꝛ rem rat.habe.l.ꝓcurator.§.fi.Jac.butri.Item querit Cyn.quid si in transactiōe nō est datum sed solū ꝓmissum nunquid peti poterit qđ ꝓmissum est. quidā dicunt aut ꝓmissum fuit nudo pacto ꝛ nō agiř vt.j.eo. l.siue apud acta.ꝛ.j.ad turpil.l.q̄uis.aut fuit stipulatio ꝛ tunc in casu prime regule huius.l.vbi tenet transactio lꝫ accusator turpiter faciat ꝛ in turpil.incidit datur ei petitio vt.j.de ꝯbē. stip.l.si quidē.nec pōt reus turpitudinē obijcere ex qua cōmodum sentit in casu scđe regule vbi trāsactio nō tenet nō datur petitio cū transactio nulla sit.Sed Jaco.de are.qui vtroqꝫ casu tenuit transigentē iterū ad accusandū admitti cum ex eius parte nō sit impletū qđ cōuenit dicit ꝙ agere nō pōt ꝛ qꝛ potior est causa possidentis vt.ff.de doli excep.l.apud celsum.§. marcellus.ꝛ.l.siquidē.ẜm eū in priuatis delictis loquitur Cy.
7 ¶†Sed nunquid transactio facta sup crimine in totū tollat crimen ita ꝙ etiā ciuiliter ex eo agi nō possit.videř ꝙ nō.vt.j. qñ ciuilis actio preiudicat criminali.l.vnica.dn̄s Hu.de loso. tenet ꝯtrariū dicens aliud in sn̄ia que nō preiudicat vt.d.l.vnica.aliud in transactione.qꝛ sup toto videř transactū.ꝛita videř sentire glo.j.eo.l.si de certa.ꝛ dictus Albertus de gand.dicto titulo.ver.itē nunquid transactio in crimine.ꝛhec sufficiant ꝓ declaratione prime regule.¶Modo ꝓ declaratiōe exceptionis eiusdē licet glo.nō dicat.¶Quero quare crimē adulterij est exceptū a regula ꝛ que exceptio etiā cōfirmař.j.de adulte.l. de crimine.dn̄s Odofr.ꝛ cōiter alij doctores dicunt ꝙ ꝓpter frequentiā ꝛ enormitatē criminis adulterij.ꝓ frequentia facit ff.de penis.l.aut facta.§.fi.Enormitas aūt criminis adulterij ꝓbatur.ff.de mino.l.auxiliū.§.in delictis.ꝛ.ff.de adul.in glo. rubrice.ꝛ dixi.j.de adult.sup rubrica per Azo.in summa eiusdem tituli in princi.ꝛ bene in textu.xxxij.q.vlti.c.qđ in oībus. Cōmittens em̄ adulteriū castitatē violat ꝛ sic contra oēs virtutes facit.nam castitas est fundamentū oīm virtutū vt in cor. auř.quō opor.epos.§.neqꝫ aūt scđas.ꝛ ibi in glo.sola enim castitas deo potest animas presentare.in auř.de leno.§.j.ꝛ quia ad hoc crimen instinctus nature magis inducit ꝛ eisdē rōnib⁹ in hoc crimine puniř affectus solus vt dixi.s.de epis ꝛ cle.l.si quis nō dicā.ad predicta etiam facit glo.que est in auř.vt liceat matri ꝛ auie.§.penul.Unum mirabile dicit Azo in summa huius tituli dicto.§.in criminalibus aūt.ꝛ Gofr.in summa.e. §.in criminalibus.qui traxit ab ipso Azone scꝫ ꝙ licet transactio sit ꝓhibita super adulterio pactum tamē gratuitum est concessum ꝛ valet ꝛ allegant preallegataꝫ.l.in fisci causis.ff.de iure fisci.ꝛ dicta.l.qui cetu.§.qui vacantē.ad legē iuliā devi.ꝓ eorum opinione etiam facit qꝛ multa gratis sunt licita que nō pecunia accepta.Nam super vsuris nō repetendis valet pactū gratuitum ꝛ non transactio vt notatur per eundem Gofre.in summa de vsuris circa mediū.ꝛ bene facit glo.posita.ff.de his qui notā.infa.l.furti.§.pactis.que incipit legitur in euāgelio. dicta auř.Od.hic ꝛ in lectura ꝛ in additionibus summe Azo. dicti tituli ꝛ.§.tenet oppositū ex generalitate huius.l.que dicit transigere vel pacisci cuius opinionē credo verā.ꝛ eā tenet idem Azo in brocardis de remissionibus ꝛ arbitrijs prima rubricella.ꝛ ꝓ opinione ista dn̄i Odo.facit tex.preallega.l.de crimine.j.de adulte.ꝛ in alimentis futuris reprobatur pactū sicut ꝛ transactio.vt.ff.de transact.l.de his.¶Aliud etiā querit glo.ꝛ nō firmat pedē nunquid sit idē in crimine raptus mulieris ꝛ adulterio.opinio Jo.videř fuisse ꝙ nō ꝛ ꝙ in crimine raptus transigi possit ꝛ remaneat sub prima regula huius.l. cū hec lex raptū nō excipiat.ꝛ ꝓ hac opi.Jo.bene facit dictus §.qui vacantē.in.l.qui cetu.ff.ad.l.iul.de vi.ꝛ.l.in glo.hic allegata infra in quibus causis serui ꝓ pre.acci.liber.l.penult.ibi aut pactione transmissum ꝛ hanc approbat hic Odo.ꝛ Fran. ac.adijcientes etiā ꝙ crimen raptus nō sic frequētatur nec ad illud sic naturaliter homo induciř sicut ad adulteriū licet cōiter fiat raptus ad fineꝫ adulterij.Alij tñ doctores vt Jaco.de

are.ꝛ Hu.de laso.ẜm Cy.hic qui eā approbant tenēt oppositum scꝫ ꝙ idem sit in raptu ꝛ adulterio qꝛ raptus vt predixi vt plurimū fit ꝓpter adulteriū.ꝛ qꝛ enormius videř adulterio vt s.de epis ꝛ cle.l.raptorē.in princi.ibi pessima criminū peccantes ꝛc.ꝛ idem dicunt in incestu vt.ff.de adulte.l.si adulteriū.et xxxij.q.vij.adulterij malū.immo ipse Hu.eadē rōne dicit trāsactionē esse ꝓhibitam in oībus criminibus exceptuatis vt in crimine lese maiestatis hereseos ꝛ similib⁹ qꝛ tales nō transigēdo sed suā innocentiā demonstrando purgare se debent vt.ff. de bonis eoꝝ qui sibi mortē cōsci.l.ij.in prin.ꝛ ibi in glo.q̄ incipit ac si dicat.et ad predictas.ll.in cōtrariū allegatas rn̄deo ꝙ in eis nō dicitur ꝙ pactū vel transactio sit licita sed narrat ibi sic de facto fuisse factū.Cy.Sed ꝙ in raptu nō sit concessa transactio innuit text.ꝛ glo.j.de rap.virgi.l.vnica.§.fi.v.parētibus.vbi parentes remittentes punit deportationis pena ꝙ nō esset si transactio foret licita.glo.tñ ibi videř innuere ꝙ pactū teneat transactio nō.contra quā opi.facit prealleg.l.in fisci causis.ff.de iure fisci.Opinionē Joā.credo veriorē qꝛ licet crimen raptus sit enorme tñ sola enormitas nō est causa trāsactionis inhibite al's nō posset transigi sup heresi lenocinio crimine lese maiestatis que sunt magis enormia q̄ adulteriū sed rōnes quare sup adulterio est ꝓhibita transactio sunt frequētia delicti.ꝛ qꝛ homo ad hoc magis naturaliter induciř.ꝛ qꝛ castitas ꝛ per consequens oēs virtutes violantur vt predixi ad preal le.§.vlti.de raptu virginū pōt rn̄deri qꝛ licet ibi puniant̃ parentes remittētes nō tñ dicit remissionē nō tenere.Nam ꝛ ẜm opinionē glo.in casibus etiā in quibus valet transactio puniř tñ accusator transigens pena turpil.qui aūt tenent cōtra opi. Jo.ad.ll.allegatas per eū respōdent ꝙ licet in eis dicatur crimen raptus pactione remissum nō tñ dicit ꝙ remissio teneat. Sed huic.l.nō video bene posse respōderi que solū adulteriū excipit ꝛ nō raptū.de hoc videatis qđ no.ꝓ dictū Albertū de gandino dicto titulo de transacti.sup malefi.vltra prin.v.quare aūt ꝓhibeař de adulterio.¶Sed adhuc consueuit queri si tytius accusetur de adulterio cū Berta cōmisso qđ tñ vere nō cōmisit nunquid sup ista accusatione poterit transigi.et videř ꝙ sic.vt infra de adult.l.serui.ꝛ ita videtur sentire glo.j.de cōtrahē.ꝛ cōmit.stip.l.siquidē.q̄ incipit si nocens esset.Cōtra puto qꝛ al's exceptio esset frustratoria qꝛ transigens semp negaret se culpabilē ꝛ ideo hoc casu puto attendi debere formā accusationis magis q̄ veritatē criminis.ꝛ ad hoc faciūt iura adducta in simili questione.scꝫ que incipit.itē querit si accusator. ¶Sed pone ꝙ statuto ciuitatis caueř ꝙ quicunqꝫ habuerit pacē ante accusationem porrectā puniri nō possit.adulter habuit pacem ante accusationē nunqđ gaudebit beneficio statuti.dicunt quidā ꝙ nō obstante exceptione que hic fit de crimine adulterij quasi statutū nō intelligař in casu huius exceptionis qꝛ sup quo nō posset fieri pactū nec statutū vt videř sentire glo.j.de decret.decurio.sup rubrica.ꝛ ita videř sentire dn̄s Alber.de gan.dicto tit.v.statuto cauetur.Ego aūt puto contrariū ꝛ ꝙ statutū teneat per.l.oēs populi.ff.de iusti.ꝛ iure.et per ea que dixi.s.de offi.prefe.preto.l.formā.ꝛ glos.ꝓdicta de decre.decurio.cōiter reprobař per doct.¶Nunc transeamus ad declarationē secūde regule que satis claret ex predictis.tñ adhuc aliqua adijciamus.ꝛ primo ꝙ publica crimina de quibus loquiř secunda regula numerant in.l.ij.ff.de publi.iudi. ꝛ insti.de publi.iudi.per totū quoꝝ quedā sanguinis penā nō ingerunt vt lex iul.ambitus.ꝛ lex iul.de anno.vt dixi.s.vltra princi.ꝛ in expositione litere.ꝛ lex iul.de vi priuata.vt dicto titulo de publi.iudi.insti.§.itē lex iul.de vi.priuata vero delicta enumerant̃.ff.de priua.delictis.ꝛ sequētibus vsqꝫ ad dictū titulū de publi.iudi.¶Super quibus priuatis an teneat trāsactio querit glo.sed nō firmat pedem.dn̄s aūt Gui.Cy.ꝛ cōiter oēs doctores tenēt opinionē Jo.ꝙ sic.ꝛ ꝓ hoc.j.de furtis l.post decisionē.ff.de condi.fur.l.si ꝓ fure.de furtis.l.interdū. §.qui tutelā.ꝛ.l.si pignore.§.fi.dn̄s aūt Odof.dicebat hoc verum esse si ex crimine priuato agatur ciuiliter.¶Si aūt criminaliter dicebat idem seruari qđ in publicis.s.si ingerant penā sanguinis teneat transactio alias nō per preallegatā.l.de preuari.l.fi.que gn̄aliter loquiř in oībus causis preter q̄ in sanguine.Sunt em̄ quedā priuata crimina q̄ sanguinis penā ingerūt vt dicto titulo.de priua.delic.l.fi.de iniur.l.iniuriarū.ꝛ instit. de iniur.§.in summa.ꝛ dicetur.j.in fi.¶Quidā tñ tenēt ꝙ lex ista nullo casu de priuatis loquař ꝓpter verba illa.in alijs aūt publicis criminibus ꝙ innuit totā.l.de publi.tantū loqui.de hoc tangiř in glo.ff.de arbi.l.nō distinguemus.§.iul.¶Sed nunquid est infamis qui transigit sup furto glo.videř ꝙ sic.ff. de his qui no.infa.l.qm̄.Sed recte intuenti nō dicit hoc.vnde si fiat extra iudiciū qđ improprie diciř transactio infamis est.

Si aūt

Si aũt de lite sup furto mota nõ vt dicta.l.qm̃.ꝛ eo.tit.l.furti §.pactus.¶Sed nunquid de criminibus sup quibus potest trãsigi per.l.istã possit etiã cõpromitti sine metu infamie.Dicunt quidã ꝙ nõ quasi ex tali cõpromisso videaꝛ crimẽ cõfiteri per dictã.l.qm̃.ꝛ glo.paruã ibi positã q̃ dicit.s.transigẽdo ex ius qd forte verũ dici posset si cõpromissum fieret tanꝙ in arbitratorẽ ꝛ amicabilẽ cõpositorẽ qꝛ tale cõpromissum est quasi quedã extraiudicialis transactio vt in coꝛ.auc.vt diffe.iudi.§.j.ꝛ ibi glo.quasi cõscientia criminis videaꝛ cõpromittere. Si aũt tanꝙ in arbitrũ tunc qꝛ succedit loco iudicis vt.ff.de arbi.l.j.valeat.ꝛ ad hoc facit qd notaui in simili.s.eo.l.de alimẽtis. ¶Et licet in his criminibus p penã sanguinis,nõ ingerẽtibus trãsigi nõ põt põt tñ gratis pacisci.ꝛ ideo nõ repetitur verbũ pacisci qd est in principio legis.ꝛ ita tenet hic gl.ꝛ Azo in brocardis dicta rubricella de remissionibus ꝛ arbitrijs.Cy.hic s vt qd dictũ est.s.in prin.de pacto hic repetitũ intelligaꝛ cũ sit eadẽ rõ repetendi vt.ff.de verb.obli.l.tytia.§.idem rñdit.ꝛ ad l.aqui.l.illud.Cy.¶Quare aũt ab ista regula excipiaꝛ crimẽ falsi habeꝛ in glo.ꝛ latius p dictũ Albertũ de gan.dicto tit.vltra principiũ.Cy.hic reddit de hoc aliã rõnem ſm Hug.de la fon.dicit em̃ ꝙ p tãto in crimine falsi licet transigi qꝛ quasi eodẽ modo deducit hoĩem ad nihilũ ꝛ quandã mortẽ infamie sicut pena mortis vel sanguinis. falsarij enim reputantur sine fide adeo ꝙ postea etiã verũ eis nõ crediꝛ iuxta illud. Mẽtiri sic sepe soles ꝙ dicere verũ Q̃ñcũꝙ velis nõ adhibebo fidem. ꝛ ideo sicut in penis sanguinis licet transigi sic in crimine falsi qd pene sanguinis immo morti cõparaꝛ.Iaco.de are. dicit ꝙ qñ p transac.super falso recediꝛ a controuersia ciuili valet. Si tñ postea detegaꝛ falsum instr̃m cuius pretextu transactuꝫ est reddiꝛ transactio inualida.vt.j.e.l.si ex falsis. vbi aũt nõ agiꝛ de pecuniaria questione sed criminis falsi ideꝫ tenet ꝙ in alijs nõ distinguaꝛ ingerat sanguinis penam vel nõ cũ diuersitatis ratio reddi nõ possit Cyn.dñs aũt Iaco.de are.ꝛ Oldra. nouum intellectum ꝛ nouã lecturam dant huic legi que est talis vt hec lex nõ consideret effectuꝫ transactionis quantũ ad hoc valeat vel non ꝛ detur exceptio ex ipsa vel nõ siue in casu quo hic diciꝛ licere transigere siue in quo diciꝛ nõ licere trãsigere. Sed cõsideret tñ an reus transigens videaꝛ et debeat haberi p confesso de crimine sup quo transigit vt in his q̃ sanguinis penã ingerunt nõ habeaꝛ p cõfesso vt in prima regula in alijs sic.ꝛ pbaꝛ iste intellectus in preallega.l.fi.ff.de preuari.ꝛ hunc intellectũ colligit idẽ dñs Iaco.ex glo.que ita videꝛ intelligere.l.istã.j.de accusa.l.si quis homicidij.que incipit aliter em̃ regulariter.in fine ipsius glo.ꝛ ita etiã videt sentire Azo in summa ad turpil.vltra prin.v.sed ꝛ qui transigit.ꝛ ſm hanc lecturam.§.si paciscar.nihil habet cõe cũ materia huius.l.cũ ibi loquaꝛ de excep.inducẽda ex pacto hic an reus transigendo haberi debeat pro confesso.ꝛ intelligo eum haberi pro cõfesso si transigat contra formã huius.l. nisi de innocentia sua pbet vt.j.de adulte.dicta.l.serui.ff.de calũni.l.si ab eo.ꝛ no.dicta.l.fi.de preuarica.ſm etiã istã nouã lecturã superfluunt multa ex his que dicta sunt.s.sed cõiter totus mundus sequiꝛ precedẽtem lecturam.Colligamus ergo sub compendio huius.l.effectum.quia aut querimus de priuatis delictis.ꝛ dico ꝙ hec lex nõ habet locũ in eis qꝛ tota loquiꝛ in publicis vt.s.pbaui.tenet tñ in eis transactio per prealle.l.vltimã de preuarica. cum determinatione tñ quã.s.dixi v.super priuatis.Alij tñ dicũt aut queriꝛ vtrũ transigens super priuato crimine habeaꝛ pro confesso ꝛ infami ꝛ dico ꝙ regulariter nõ.fallit in actiõe furti vi bonoꝝ raptoꝝ:iniuriarũ:ꝛ de dolo vt.ff.de his qui no.infa.l.j.ꝛ.l.quoniã.ꝛ.l.seq.in alijs nõ inuenio.ꝛ ideo nõ extendã cũ sit odiosa.vt.ff.de penis.l.interpretatione.Aut queriꝛ de effectu transactionis.s.an preiudicet transigenti tantũ vel alijs in priuatis criminibus ꝛ tunc si aliqua actio resultat reipublice nõ preiudicat trãsigenti nec alijs volentibus prosequi ius rei publice p preallega.§.si paciscar.ꝛ.l.licitatio.§.ꝙ illicite.ff.de publicanis.Si aũt nulla actio oriꝛ reipublice tunc preiudicat transigenti ꝛ alijs ꝛ sic loquiꝛ prealle.lex.j.de furtis.l.post decisionẽ.Aut quantũ ad penã accusatoris transigẽtis ꝛ nõ habet locũ in priuato crimine vt.j.ad turpil.l.ꝛ in priuatis.Aut de pacto gratuito ꝛ valet quo ad oẽm effectũ predictoꝝ vt dictis legibus ꝛ dicta.l.furti.§.pactus.de his q no.infa.licet Cynus ꝯtra vt predixi.Aut queriꝛ de cõpromisso ꝛ valet si de crimine ciuiliter ꝛ nõ criminaliter cõpromittaꝛ vt dicta.l.nõ distinguemus.§.iul.ff.de arbi.ꝛ ratio differẽtie inter cõpromissum ꝛ transac.est qꝛ cõpromissum fit ad executionẽ ꝛ punitionẽ criminis per qd arbitriũ fieri nõ potest ꝛ ideo nõ valet.sed transactio fit ad tollendũ qd fieri potest.¶Aut querimus de publicis criminibus ꝛ de illis loquiꝛ hec lex.Et dic aut queriꝛ an sit permissa transactio vel pactio quo ad primũ effectũ.s.vt nõ habeatur reus transigens p cõfesso ꝛ in pacto gratuito nũꝙ per dictã.l.furti.§.pactus.In transactione si fiat in casibus concessis per hanc.l.nõ habeꝛ p cõfesso per prealle.l.fi.de preuari.cũ auc̃te.l.faciat.Aut queriꝛ de scd̃o effectu.s.vtrũ piudicet transigenti tantũ an etiã alijs.ꝛ dic ꝙ nõ preiudicat p.§.si paciscar.vt.s.plenius dixi.Aut queriꝛ de tertio effectu.s.incidat vel nõ in penã turpil.ꝛ de hoc dic vt.s.dixi.¶In glo.scꝫ accusato ibi vel pactũ fecit immo dic vt ibi nota.qꝛ ibi erat ab alio preuentus.vt.ff.de sepul.vio.l.iij.§.penult.Oldra.¶In eadem glos.in fine.hanc opinionẽ tollit lex.ff.de iure fisci.l.in fisci.ꝛ.l.eius.Old.¶In glo.qd aũt erit in fi.vel dic vt.s.dixi circa finem lecture.

Sub pretextu. Oppo.de.l. imperatores.ꝛ alijs.ll.que sunt in prima glos.ꝛ solue vt in ea.qꝛ speciale est in ipsis.ll. Itẽ fallit infra eo.l.si ex falsis.ꝛ etiã p restit. in inte. retractaꝛ sñia vt extra de in integ.resti.c.j.lib.vj.ꝛ ibi p Arch. ¶Ibi actio superest qꝛ fuit simplex transactio. Ibi peremta est per aquil.stipulationẽ ꝛ acceptilationẽ.Oldr.¶Oppo.ꝙ cesset de dolo cũ cõpetat actio furti ꝛ dic vt in scd̃a glo.vel dic ꝙ actio furti ꝛ de dolo cõcurrũt qñ nõ cõpetũt ad idẽ qꝛ actio de dolo cõpetit ad interesse ꝛ actio furti ad penã. qd esse põt vt.ff.de dolo.l.cũ quis.Cy.ſm Pe.¶Pro veritate eoꝝ que tanguntꝛ in vltima glos.dic ꝙ est dolus cõmissus in litigando ꝛ ille nõ dat immediate sed p mediũ causam transactioni. potuit em̃ pcedere lis calũniosa ꝛ subsequi transactio bona fide ꝛ illa calũnia nocet actori sed nõ reo.ꝛ ita intelligitur princi.dicte glo.vlti.Est ꝛ dolus cõmissus in transactione fienda ꝛ dãs ei causam immediate.ꝛ hoc casu valet sed rescindit p actioneꝫ de dolo.vt.j.de inut.stip.l.dolo.Est ꝛ dolus in nõ seruãdo pmissa de quo dictũ fuit.s.e.l.accusatõe.de hoc no.ff.de ꝯdi.indebi.l.in summa.¶Si aũt dolus insit transactioni re ipsa vide glo.ff.ad treb.l.lucius.§.fi.Cy.

1 ¶Testes an possint recipi de nocte.

Non minorem. Ibi placuit qñꝙ minorẽ qñꝙ maiorem qñꝙ equalẽ vt colligi põt ex glo.ff.de iureiurã.l.ij.ꝛ in summa huius ti.§.fi.Ibi nihil ita fidei. hiperbole est.i.excessio veritatis vt.ff.de pact.l.j. in prin.ꝛ de iurisdi.oĩm iu.l.si p errorẽ.ꝛ in Ouidio epi.Frigidius glacie pect⁹ amãtis erat.Uber.ibi scd̃a hora noctis.ideꝫ ꝛ si alia hora.Uber.¶In glo.puta gallicantu.ibi.l.graccus. sed ibi in delictis q̃ aggrauantꝛ ex tpe ꝛ ex circũstantijs vt ibi ptꝫ.ꝛ.ff.de penis.l.aut facta.ꝛ idem in alijs negotijs vbi ex tẽpore nocturno oriretur suspicio.vt.ff.de vẽtre inspi.l.j.§.tria luminaria.hic aũt in animi iudicio qd nõ variatur ex tpe maxime qꝛ super certo loquiꝛ scꝫ de homine sane mentis.ad.§.sedebunt responde vt ibi no.ꝛ.ff.de ferijs.l.more romano.ꝛ de origine iu.l.ij.§.sed qꝛ magistratibus.qꝛ ibi de actu iudiciali q cõiter de die expediꝛ vt extra de offi.deleg.c.cõsuluit.ꝛ ibi no. p Ber.ꝛ Inno.ꝛ insti.de verb.obli.§.id aũt qd in diẽ.in fi.gl. magne.Ex quibus oriꝛ dubitatio vtrũ sñia lata de nocte valeat.ꝛ in hoc videntꝛ predicte glos.variare ꝛ dixi etiã de hoc in dicto.§.sed qꝛ magistratibus.cõis opinio doctoꝝ est ꝙ valeat etiã de nocte.ꝛ.§.sedebunt.intelligunt ꝙ illis horis habeant iudices sedere de necessitate. Sed de nocte possunt si eis placet.ꝛ hanc opi.tenet Host.in summa de iudicijs.§.qualiter et qñ.ver.j.ꝛ.ij.vbi de hoc satis.ꝛ hanc opinionẽ sequebaꝛ Cyn. ꝛ Iaco.butri.ꝛ dicebat ꝙ multoties viderat proferri sententias magni ponderis de nocte cũ torcijs.Nic.hic in decisa tenet oppositũ per.§.sedebunt.ꝛ quia debet ferri in loco ſm sermones maioꝝ vt.ff.de iusti.ꝛ iur.l.penul.hãc tenerẽ nisi aliud
1 necessitas vel pietas suaderet.¶Testes autẽ recipi possunt de nocte ꝛ allegationes partiũ audiri.de hoc notaꝛ p Innoc. dicto.c.cõsuluit.Sed nunqd ea q̃ sunt voluntarie iurisdictionis possunt fieri de nocte.dñs Uber. de bobio qui fuit in opinione ꝙ actus iudiciarius non deberet fieri de nocte tenet ꝙ nõ qꝛ isti actus voluntarie iurisdictionis exigunt qualẽqualẽ cause cognitionem vt.ff.de offi.pconsu.l.ij.nisi mora esset periculum allatura. vt eodem titulo.l.iij.§.finali. Sed si vera sit opinio ꝙ actus contentiose iurisdictionis possint fieri multo fortius voluntarie ꝛc.

Cum ea. In glo.ibi in dari reus Nic.furiosus ſm Odof.ponebat ecõuerso. scꝫ ꝙ in retineri fuerat reus ꝛ actor in dari dicens ꝙ agebat rei vendi.vt videns se succumbere dedit

reo vt pateref eū vincere vel existens reus videns se succūbere dedit vt retineret ⁊ lʒ sit idē effectus nō tū sic ꝯuenit lr̄e ⁊c.

I maior. Secus in minore ꝫm odo. vt infra si aduersus transactionē .l.j. licet glo. hic teneat cōtrariū. sed dic ꝙ sufficit minori ꝓbare lesionē lʒ nō ꝓbet dolū aduersarij vt.j. de in integ. restitu. l. minoribus. Si aūt lesionem non probet sed doluʒ alleget nō sufficit nisi probet ⁊ in hoc sunt pares minor ⁊ maior vber.

Ec intentio. Quidā archimidor⁹ decessit relictis duobus heredib⁹ terti⁹ quidā credēs se heredē cū nō esset trāsegit cū creditoribus hereditarijs vidēs se nō eē heredē vult venire ꝯtra trāsactionē q̄rit̄ vtrū possit r̄ndet̄ qd̄ nō ❡ Ibi tenere te pōt. s. in actione personali realiter aūt coueniri posset lʒ nō esset heres vt.j. de heredi. act. l.ij. vber. ❡ Ibi integro negotio nō postvt. s̄. de iur. ⁊ fac. igno. l. error. Ibi decerni postulas qꝛ solutū indebitū ex cā transactionis nō repetit̄ vt. s̄. de iuris ⁊ facti ign. l. si transactio. ❡ Ibi in stip. qꝛ al's ꝯ pacto trāsactionis non oritur actio vt. s̄. titul. j. l. cū proponas. secūda vber.

Transactio matris. Quidam itelligūt qd̄ mater trāsegit sup statu filioꝝ sʒ tūc nullū esset dubiū vt. ff. eo. l. de re filioꝝ. dic ergo qd̄ trāsegit super statu suo vn̄ sibi preiudicat vt.j. eo. l. si filius aūt nō ⁊.j. de inge. ma. l. ingenui. ❡ Licet quidā dicāt natis sān trāsac. nō nocere sʒ natis post sic. ꝑ. l.j. de liberali cā. l. fi. ⁊ de libe. ⁊ eorū lib. l.ij. Sʒ in snīa loquunt̄ nō in trāsactione. ⁊ iō p̄ria verior vber. cy. cōtra in postea natis vt.j. e. l. fi.

Sanum mente. Alias hoc nō posset vt. ff. de re. in. l. in negotijs dicit tū vber. qd̄ si dubitet̄ de sana mēte magis est p̄sumtio cōtra infirmū quā cōtra sanū ar. ff. de iniusto testamēto. l. fi. ⁊c.

Si quidem. Ibi tā eā. s. partē cōfessatā et nō solutā ol. ❡ Quid in dubio si lite mota ptē recepit sine protestatiōe nunqd videat̄ tacite trāsegisse vber. quod sic ꝑ. l. de fide instru. l. vlti. in fi. argu. tū cōtra infra si aduer. rem iudicatam. l.j. ⁊ qd̄ ibi notaui.

Si maiores. Alias restituerent̄ vt.j. si aduersus trāsac. l.j. Et allegat̄ ꝑ od. qd̄ illud qd̄ mēte agit̄ si ore nō exprimat̄ nihil valet vt.j. de cōdi. ob cām. l. si repetē di nisi ꝑ vtrunqꝫ ageret̄ vt ff. si cer. pe. l. cū quid.

Que apud acta. Uide qd̄ dixi. s̄. in. l. cū mota ⁊ h̄ lex loquit̄ de effectu trāsactiōis ex parte actoris ⁊ rei ꝑmittēs dictū ḡnale qd̄ trāsactio valet in iudicio ⁊ ex͡t cū scriptura ⁊ sine. ❡ Scd̄o qd̄ ex trāsactione sine stipulatiōe nō orit̄ actio. Sʒ agit̄ p̄ria ⁊ si excipiat̄ de trāsactione replicat̄ qd̄ aduersarius eā nō seruat ⁊ cōcor. s̄. tit. ꝑxi. l. cū proponas scd̄o cū ibi no. ❡ Ibi acta. i. apud iudicem ⁊ concor. ff. de decur. l. honores. §. fi. Uber. ❡ Ibi scriptura intercedente vel nō vt. s̄. ti. ꝑxi. l. pactum. ⁊ ibi dixi. ⁊ sic contractus valent extra iudiciū. Sed videt̄ fallere in emancipatione ⁊ manumissione qꝛ vident̄ exigere iudicis auctoritatē vt. ff. de adoptio. l. ij. licet glo. videat̄ in manumissione sentire ꝙ valeat in p̄ntia duoꝝ testium. j. de lati. lib. tol. l. vnica. §. j. Uber. ❡ Ibi stipul. secutā tunc eīn haberet actionē ex stipulatione. Sed nunquid veterē hic innuit ꝙ nō. Sed hoc videt̄ durū ꝙ ille qui sibi ꝓuidet per stip. nō habeat veterē al's sic. ⁊ sic diligētia sua obest sibi cōtra. l. ff. qd̄ vi aut clam. l. seruus. ⁊.j. de alluuio. l. iij. sed forte cessat. l. auxiliū qꝛ iste ꝑ se sibi ꝓuidet vt.j. de pactis cōuen. tam sup dote. l. fi. cū ibi nota. dn̄s Ubert. distinguit aut fuit actū ꝙ nouatio fieret per stipu. ⁊ tunc nō cōpetat vetus aut nō fuit actū ⁊ tunc vtraqꝫ cōpetat sed exactio fiet semel tantū vt. ff. ꝓ socio. l. duo. j. de noua. l. fi. ⁊ dixi. s̄. titu. ꝑxi. l. si pacto. Uber. ❡ Opponit̄ de. l. actione. s̄. eo. ꝙ detur de dolo. sed ibi datur ad rescindendū trāsactionē vt ibi dixi. ❡ Opponit̄ de. l. cū mota. s̄. eo. so. vt in glos. ⁊ plenius dixi in. l. Jura. ❡ Oppo. de. l. si ꝓ fundo. j. eo. dic vt ibi speciale vt hic in glos. notat̄ vel verius ꝫm O do. vt no. in. l. cōtraria. qꝛ aut conuentū ex causa transactiōis nō datur actori ⁊ tunc nulla sibi actio cōpetit aut datum eumcit ⁊ datur p̄re. ver. vnde ad tollenda oīa cōtraria distinguit cū facit reo pactū de nō petendo ex causa transactionis aut prima actio in totū sublata est aut nō. primo casu aut est sublata dolo rei interueniente in principio vel ex postfacto. Si in initio valet trāsactio sed agitur de dolo ad interesse vt supra eo. l. actione. ⁊. l. sub pretextu. ❡ Si ex postfacto qꝛ reus nō dat qd̄ cōuenit tunc si per hec verba qꝛ reus dixit actori dabo tibi. x. ⁊ renūtiabis liti mote ⁊ actor renūtiauit. fuit do vt facias licet preuentū fuerit in faciendo ⁊ agitur p̄re. ver. vt cōuentū detur vel interesse prestetur vt prealleg. l. cum mota vbi de hoc. Aut dicit reus dabo tibi. x. ⁊ tu amplius nō petes. ⁊ hoc casu qꝛ pactū nō est plene vestitū ab actore quia si hodie nō petat cras petere poterit nō potest agi ex pacto trāsactionis qꝛ nudum nec prima qꝛ sublata est ⁊ ideo agitur cōditione ob causam de equitate vt. ff. de cōdi. ob causam. l. si quis accepto vel p̄scri. ver. de equitate vt. ff. de p̄scri. ver. l. ob causam. Secūdo casu qn̄ actio nō est in totū sublata puta qꝛ actor facit simpliciter ex causa transactiōis pactum de nō petendo si reus seruat quod cōuenit agentē actorem exceptione repellit ⁊ penā sibi ꝓmissam petere pōt vt. ff. de verb. obli. l. ita stipulatus. in fine. ❡ Utrūqꝫ aūt nō nisi dictū esset rato manente pacto. vt. s̄. eo. l. cū ꝓponas. Fallit in duobus casibus vbi vtrūqꝫ petitur vt.j. eo. l. vbi pactū. ⁊.j. eo. l. si quis maior. ⁊ ratio sp̄alitatis in eis notat̄. Si aūt reus cōuentū nō seruat si pactū trāsactionis nō fuit stipulatione vallatū agit̄ prima vt hic ⁊. s̄. eo. l. cū ꝓponas. ij. Sed nunqd hoc casu posset agi conditiōe ob causam vt se reponat in pristinā obligationē. O do. tenet ꝙ nō cū sibi cōpetat prima ⁊. l. si qs accepto. intelligit̄ qn̄ prima actio erat in totū sublata. tunc eīn agit̄ cōditione ob causam vt p̄dixi de equitate qꝛ alia nō cōpetit. ❡ Pro declaratione etiaʒ huius. l. querit O do. ⁊ dicit fuisse qōnē Azo. in apparatu suo quare ex pacto trāsactiōis nō orit̄ actio. dn̄s Jaco. doctor antiquus dicit pactū transactionis cadere posse in qualibet speciem quatuor ꝯtractuū innoiatoꝝ ꝫm qd̄ transigētes cōcipiūt verba transactiōis ⁊ ideo ex pacto transactionis nō orit̄ actio qꝛ nudū est qꝛ nō vestitū aliquo vestimentorū de qbus dictum fuit. s̄. tit. primo. l. legē. nā nō vestit̄ re nec verbis qꝛ transactio nō est de illis cōtractibus qui re vel verbis cōtrahunt̄ nisi stipulatio intercedat. ❡ Itē nec literis nec ꝯsensu qꝛ similiter nō est de illis cōtractibus vt ptʒ insti. de lr̄aꝝ oliga. ⁊ de obligatione que ex cōsensu. Itē nec coherētia cōtractus qꝛ nullus cōtractus precessit. Itē nec rei interuentu de quo magis videret̄ qꝛ nisi actio in totū tollat̄ nō pōt dici plene vestitū. si eīn hodie nō petit cras petere poterit. ⁊ ideo vbi actio in totū non tollit̄ nō pōt dici plene res interuenisse ⁊ per cōsequēs nō vestit̄ rei interuentu vbi aūt in totū tollit̄ tunc plene vestitur. ⁊ ideo cōpetit tunc p̄scrip. ver. vt. s̄. tit. ꝑxi. l. cum mota. ⁊.j. eo. l. si pro fundo. ⁊ hanc solu. approbat. d. M. fil. in. d. l. cū mota. quā etiā innuit glo. magna circa finē. s̄. tit. ꝑxi. l.j. vel dic vt dixi in. d. l. cū mota. ⁊ de hoc etiā vide qd̄ no. in summa huius tituli. §. qs sit effectus in glo. magna ibi eleganter. §. pen̄. Est ergo qꝛ plene vestitū vt no. in. l. si pecuniā. de ꝯdi. ob cau. Jaco. de bel. ibi sed quare nō actori. s. competit actio ex transactione sicut reo. Fran. Et hec questio ꝓcedit ꝫm dn̄m. M. fil. qn̄ actio nō est in totū sublata ⁊ sic nō est plene vestitū ex parte actoris vbi autē est in totū sublata tunc agitur p̄re. ver. qꝛ vestitū est rei interuētu. ⁊ ita intelligit̄. l. cū mota. ꝫm eū vt. s̄. dixi in distinctiōe in fi. Uel dic ꝫm dn̄m O l. ꝙ nec etiā reo datur actio ex pacto vt obseruet̄ sed datur a legevt rescindat̄ vt notatur in simili. ff. de cōdi. ob cām. l. si extraneus. ⁊ tunc questio glo. nō ꝓcedit. O ldr. ❡ In ea. glo. ibi in fine magne glo. ⁊. s̄. eo. l. actione. ⁊. s̄. l. cuʒ mota. no. Jaco. semp eīn de facto poterit cōtrouersia moueri de qua etiā sic de facto nō mouenda transigentes cogitasse vident̄ vt nota. ff. ad trebel. l. lucius. §. tres heredes. ⁊ hoc ptʒ qꝛ aliqn̄ sola cōtrouersia facti dat causam transigendi. vt. s̄. e. l. ij. ⁊. ff. de cōdi. inde. l. in summa. in p̄in. O l. Opinio tū Azo. cōiter approbatur. ⁊ ad predicta respondet̄ ꝙ nō est habēdus respectus ad controuersiam facti vt. ff. de verb. obli. l. stipulatio ista. §. quatenus. ⁊. §. quesitū. ⁊ de peculio. l. eo tpe. ij. respōso. Item si habet̄ ꝓ vestito. j. ꝑxima qōne per prestitā cautionem vt tenet glo. multofortius per sublatā actionē ⁊ per acceptila. Ibi p̄le vestiuisse quod nō est verū ꝓpter fragilitatē cautiōis vt. ff. ad trebel. l. qui ita. §. j. Ibi. l. mutiane. glo. ibi tenet cōtrariū scʒ ꝙ in his que inter viuos aguntur nō sit locus cautioni mutiane ⁊ idē no. ff. de cōdi. ca. da. l. iij. in p̄inc. s̄. de pactis. l. j. in fine glo. magne quas glo. sequit̄ O dofre. ⁊ reprobat qd̄ hic no. ⁊ ad. l. barū. ⁊. l. egi. respondeo ꝙ ibi alio modo ꝙ per cautionē nō poterat expediri illud de quo ille. ll. loquunt̄. Quidā moderni tenent oppositū dicentes ꝙ etiā inter viuos si conditio cōcipit̄ in nō faciendo locū habet cautio mutiana per p̄dictā. l. barū. ⁊. l. egi. ff. locati. l. insulam. §. fi. qui satisda. cog. l. si fideiussor. in fi. de appel. l. imperatores. §. fi. de his q ad eccl. cōfu. l. j. §. fi. ⁊ in aut. de mona. §. si vero intra trieniū. Cy. de hoc no. in. l.

not.in.l.si post tres.ff.si quis cau.⁊ dicta.l.si insulã.per dynuȝ ⁊.j.e.l.si maior.per cy.vbi tȝ vnũ nota.dignũ qđ si remissio fiat per modũ cõditionis vt remitto si dederis mibi.x.binc ad.x.dies nõ impleta cõditione nõ põt postea mora purgari.Si autẽ remissio fiat p modũ vt remitto vt des mibi.x.tunc potest purgari vsq ad litẽ conte.⁊ all.de iniusto testa.l.cũ in secũdo ⁊ de ver.signi.l.cedere diẽ ⁊ approbat primũ casum in glo.positũ cyn. ¶ Ibi si stipulor cõuentũ.i.id qđ ex trãsactione dari conuenit ol. ¶ Ibi preuenerit illa in faciendo vel.l.cũ mota intelligas vt ibi no.⁊.s.⁊ ibi dixi dñs ol.approbat vltimã solutionẽ q̃ est ibi in fi.vltime.gl.ibi vel dic qđ sit spãle ⁊c. ¶ In eadẽ gl.in fi.vel dic q̄ id de quo bic dicit aliqñ pficit vt.s.eod.l.actione ⁊.l.sub pretextu ⁊.l.cũ mota.⁊ dic differentiã ⁊ rõnem vt no.in.l.cũ mota ⁊.ff.de prescri.ver.l.naturalis.§.si faciã.in glo.dr pendere ibi qđ est notandũ vt.s.de pac.l.traditiõibus ⁊ ibi dixi in secũda qõne.vel dic pendente rei vendicatione.i.iudicio rei ven.si a principio cõpetebat rei ven.vt.s.e.l.sub pretextu.ver.si quidẽ actio ol. ¶ In eadẽ glo.in fi.quidã babent bic in gloss.ad.l.fal.l.iiij.que incipit fundo legato.Sed dic qđ ibi quantũ ad cãm bereditariã nõ pendet vendicatio q institutio pura erat.Sȝ quãtũ ad causam legati qđ erat conditionale sic vñ existente cõditione legati mutat ibi cã dñij vt ibi notatur vel ibi causam possessionis non dominij mutabat. Alij babent in glos.bic.l.iij.§.j.ver.sed si is qui soluendo.Sed dic qđ ibi nõ dicit qđ remittẽs desinat eẽ dñs q nec dñs erat sed creditor qui sibi debitum remittebat qđ potest facilius quam suũ ar.ff.de pactis.l.tale.⁊ de re.iur.l.qđ nr̃m dic ergo remanere bic rei vendi.⁊ agi ex ea ⁊ si excipiat de trãsactione replicabitur.⁊ sic dicit pendere quoad effectũ q nescit an fiat exactio ex ea vel nõ iac. ¶ In gl.vltima ibi audietur bic reus offerẽs quod debeat ex causa transactionis old. ¶ Ibi vsq ad sñiam scilicet super rei ven.ferendã ⁊ bec fuit opi.azo.secundũ odof.⁊ cy.d.R.eã reprobat dicẽs qđ tñ vsq ad litẽ cont.auditur p l.si insulã.ff.de verbo.obli.⁊.l.si ita quis promiserit.§.seia.eo.titulo cũ ibi notatis de arbitris.l.si cũ dies.§.fi.⁊.l.sequenti.⁊ ibi notat ⁊.j.de cõtraben.⁊ cõmittẽ.stipu.l.nuda.ad.l.azonis respondet qđ in.l.si maior.j.eo.fuit vtroq volente.Posset ẽt aliter solui sm intellectũ iacobi de are.vt ibi dicam.ad.§.idez recte dicit qđ illud in noxali actione vbi licet morã purgare ẽt post sententiam vt.ff.de re iud.l.miles.§.x.posset etiam aliter dici vt in ipso.§.idẽ recte no.opinionẽ predictam domini od.sequitur dy.in dicta.l.si insulã.vbi de boc satis dixi sm eũ ⁊ eaz etiam sequitur pet.de bel.pertica ⁊ moderni doctores.Et sm pe.distinguit aut adijcitur transactioni conditio ⁊ dies vt puta si dederis ad talẽ diẽ.⁊ tũc post diem nõ lȝ purgare vt.ff.de verbo.signi.l.cedere diẽ q deficit cõditio vt.s.e.l.si super possessiõe.Aut modus ⁊ dies puta vt det ad diẽ ⁊ lȝ purgare tribus concurrentibus.s.qđ lis nõ sit conte.qđ modicũ tempus sit lapsum ⁊ qđ nibil vel modicũ intersit per dictum.§.seia.et idẽ si interesset si tamen offerat interesse cũ per boc desinat vt ff.man.l.si procu.§.mandati ⁊ de euic.l.emtori not.per.l.ff.de doli excep.l.si fideiussor.Nõ ob.bec lex que dicit rerũ vendicatione pen.⁊c.⁊ sic videt qđ esset lis cõtest.⁊ tamen purgat quia vel fuerat cõt.ante transactionẽ vel alio effectu dicit pendere vt supra notaui ⁊ sm banc distinctionẽ posset sustineri bec gl.q loquit vbi fuit modus ⁊ nõ dies sȝ si dies dic vt predixi ⁊ notat dicto.§.seia.⁊.l.⁊ si post tres.ff.si qs cau.⁊ dicta.l.si insulã per dynũ ⁊ dixi.j.de contraben.⁊ cõmittenda stipula.l.nuda.in fi ¶ Ibi fallit in actione.scȝ qđ nõ potest repetere accusator q desistit ol.

I pro fundo. In glo.pria ibi vel p pte.Sed ⁊ si boc dcisset nõ eẽt tñ liberũ pstare teneret vt.ff.de cõben.emt.l.cũ venderes ⁊ ibi not.ol.⁊ de ac.em.l.invẽditiõe cy.In fi.⁊ iõ si ei euincant cõtra te agere nõ põt vt in fi.l.sequit oldr. ¶ In glo.sic ⁊ in contractu ibi.l.j.§.primo Idem videmus in pollicitatione que est nudum pactum et tamen si opus incboatur agitur ex ea vt.ff.de pol.l.j.odo.

Ab pretextu. Dic qđ fuit petitio gñalis ⁊ sñia ⁊ q̃ritan noceat in spẽ nõ cogitata ⁊ dic qđ aut veniebat iure actiõis psonalis ⁊ porrigit ad eas spẽs ⁊ bac.l.prio casu aut iure realis ⁊ tũc si errabat circa possessionẽ nõ nocet vt in pria lectura.Siue circa proprietatẽ vt in secunda vel dic qđ nocet vt in tertia qđ nõ puto verum. ¶ Sȝ si nõ errabat idẽ vr q ad reliqua nõ vr porrigi trãsactio q nec aqliana vel acceptilatio. ¶ Sȝ dicũt vex eẽ in vltima voluntate nõ in cõtractu vt.ff.de libe.leg.l.aurelius.§.meuia ⁊.l.nõ solum.§.si beres In gl.prima ibi quod non placet q sententia debet esse petitioni conformis vt.ff.de neg.ge.l.pompo.scđa.cõi diui.l.vt fundus ⁊ extra de simo.licet beli.⁊ ideo dic q ibi fuit psecutio spãlis ⁊ ibi no.ol.Ibi que ex cõsensu.s.partium vt.s.de pac.l.j.boc voluit dicere bec glo.q in iudicio nõ expectat cõsensus sed solũ actoris intentio ad quã postea refert sñia sȝ trãsactio fit cõsensu duorũ propter qđ in re dubia inberemus verbis generalibus vt porrigat ad omnia vt.ff.de pactis.l.emtor.§.lucius et de leg.iij.l.nõ aliter.Pe.aũt dicit q transactio fit consensu duorũ ideo fauorabilis ⁊ extendit sed iudiciũ in inuitũ redditur ⁊ ideo restringit primũ tamẽ credo glo.sensisse sȝ tñ credo eaȝ male dicere q trãsactio ⁊ iudiciũ siue sñia sunt paria ceteris paribus vt.s.e.l.nõ minorẽ.⁊ de iureiur.l.ij.Si ergo oĩa fuerunt spãlia vel petitio sola vel sola trãsactio vel sñia ipso iure nõ nocet alia re vt.ff.de pactis.l.si vnus.§.⁊ in summa ⁊ de excep.rei iudicate.l.cũ queritur.Sed si omnia generalia in omnibus nocet ⁊ sententia ⁊ trãsactio vt bic. ¶ Si autem petitio fuit generalis ⁊ sententia ⁊ trãsactio sed psecutio specialis tũc mero iure nocet in oĩbus sȝ propter spãlez prosecutionẽ replicat cõtra sñiam vel trãsactionẽ ⁊ sic loquit leg.ij.j.de iudi.Ibi ⁊ ideo tollit consensu vt.s.eo.l.si diuersa Jac.ibi.l.j.vel veri⁹ ibi fuit psecutio spãlis lȝ petitio ⁊ sententia gñalis. ¶ Ibi facta fuit decisio boc nõ placet q idefinita equipollet vniuersali vt.ff.de leg.ij.l.si ita relictum.in prin.⁊.l.si pluribus Jacob.de belui.Ibi qđ bic posset.bec sol.est ad primum casum illius.l.Sed secũdus magis obstat cũ dicit de eisdẽ speciebus ⁊c.Sȝ illud expone vt ibi notat ⁊ adde qđ notatur.s.e.l.age.Itez secus videt tenere gloss.in pacto q videt qđ generaliter ad oĩa porrigat vt no.ff.de pactis.l.emtor.§.lucius ⁊ de leg.ij.l.luci⁹ §.lucius tytius damã.⁊ bic p cy.⁊ per eũ.j.de excep.l.si ex maiore.Sed quidã moderni sm eũ idẽ in pacto qđ in trãsactione vt etiam pactum restringat ad petita tantum ⁊ dicta verba generalia q̃ sunt in.d.§.lucius intelligunt quo ad interesse accessiões ⁊ pignoral ibi remissio gñalis fiebat nõ sup re certa nec occasione certe rei sed gñaliter ⁊ iõ nõ restringit ⁊ boc innuit ibi gl.dũ dicit nisi aliud appeat vt in.d.§.aliud appebat q ibi facta erat primo ratio de mensa ⁊ ideo ⁊c.ar.ff.de leg.iij.l.que situm.§.j.⁊ de libe.leg.l.aurelius.§.sticbo.qui optime facit cy. ¶ An aũt in generali transactione veniat dolus.glo.remittit ad.l.si vnus.§.illud.ff.de pactis.⁊ de boc bic bene p cy.⁊ dixi s.e.l.actione in fi. ¶ In glo.vltima ibi non nocet si cõtra illuz alium agere velit sm odo.boc nõ pcedit quia iste error nõ est circa proprietatem ⁊ ideo in fine gloss.dicitur vel in primo ⁊c.ol.cy.distinguit aut illa res poterat cõprebendi sub petitione ex qua agebat ⁊ tunc sub transactione includat al's nõ vt bac.l.⁊.j.e.si de certa ⁊ sic põt intelligi preal.§.si beres cy.

Transactione finita. Sepe allegatur qđ nõ audit allegãs turpitudinẽ suã ⁊ bñ cõcor.de dona.c.inter dilectos.§.j.⁊ ibi de boc pulcra glo.vbi arguit p ⁊ contra ⁊ soluit ⁊ ad boc ẽt xiiij.q.v.non sane.xxxi.q.ij.lotbarius.⁊ ibi de boc in glo.⁊ de conces.preben.c.cuȝ super questiõe.⁊ de presum.c.iij.que sunt vera in actore.reus enim varia ⁊ contraria potest excipiendo allegare vt.ff.de excep.l.nemo.quod tamẽ intelligas vt not.p dynũ de re.iur.l.nullus pluribus lib.vj.⁊ quod reus boc mõ possit quodãmodo turpitudinẽ suam allegare nota.extra de conces.preben.c.ex tenore.In pari etiã cã turpitudinis potior est conditio rei ⁊ sic eam allegat.j.de condi.ob tur.causam.l.j.Item fallit bec regula vbicunq periculũ aĩe verteretur extra de re iudi.c.lator.⁊ in causa liberali vt.j.de liberali causa.l.j.⁊ notatur extra de testi.ex tenore.⁊ plene de bac materia not.p cardinalem extra de preben.c.si tibi absenti.libro.vj.⁊ in brocardis.cõia doli ⁊ fraudis. ¶ Itẽ qñ aduersarius meus turpitudinẽ meã allegat possum eandẽ allegare cõtra eũ vt no.p Inn.ex de rescrip.c.ex parte in pria glo.⁊ p boc.ff.de interro.act.l.si filius.§.j. ¶ Et ex pdictis.d.py.determinat in qõnib⁹ suis duas qõnes prima est petebã a tytio.c.corã caio pretore cõdẽnatus fuit ⁊ appellauit deinde decessit instituto dicto caio pretore sibi berede querit vtrũ ipse caius pretor prosequi possit appellationẽ predictã ⁊ videret qđ nõ quia appellationẽ prosequendo allegat sñiam quam tulit iniustam ⁊ sic turpitudinem suam determinat tamen ɔtra q noue cause possunt esse in cã appellationis que nõ erant in prima ⁊ ita tȝ.xcvj.questione que incipit lucius tytius ⁊ ita notatur.iij.q.vij.c.si contra patrem in glo.⁊ per arcbi.⁊ idem etiam notat ipse arcbi.q delegatus potest ferre sñiam contrariã ei quam pronuntiauit vt arbiter. ¶ Secunda questio est vtrum falsus procurator q instituit actionem nomine alterius ⁊ succubuit.Si beres instituatur a vero domino et iterum agat repelli possit quasi tur

pitudinē suā alleget ꝛ determinat ꝙ sic licet iudiciū quo ad do minū nullū fuerit.xxxix.q̄one que incipit.quidā falsus ꝓcura tor. Item nec turpitudinē eius cui successit potest aliquis alle gare vt.ȷ̄.de seruo pig.da.ma.l.si creditoribus.et ibi in glo.et que in fran.credi.l.filios.

Si de certa re. Ibi eo noīe.i. eius rei noīe de qua spe cialiter actū est. ¶ Et est multū notabilis hec lex cōtra gn̄ales clausulas que sepe apponunt̄ in in strumētis liberationū q̄ꝛ si fiat remissio vel libera tio de aliqua re speciali in qua mihi eras obligatus ꝛ subijciā clausulā generalē ꝙ ꝓfiteor me a te nihil habere debere restrin gitur hec generalis clausula solum ad rem quā mihi debebas secus si dicerē sicut sepe fit ꝙ nihil habere debeo ex aliqua cau sa q̄ꝛ tunc ad oīa porrigeret̄. ¶ In glo.vlt.ibi ſm Hugo.s.eo casu quo egi causa nō expressā. Si em̄ causa nō fuisset expressa nō obstaret exceptio si ex alia causa ageret̄ vt.ff.de excepti. rei iudi.l.si mater.§.deniq̧.ꝛ.§.seq. ¶ Ibi de iudi.l.ij.vel verius dic ꝙ ibi fuit ꝓsecutio specialis vt ibidē no.ꝛ dixi plene.ș.eo. sub ꝓtextu. ¶ Ibi de admini.tu.l.si tutor. Melius facit eodē tit.l.si duo. Ol. Ibi si agat ex eadē causa ꝓxima lꝫ diuersificet̄ remota vt si primo egi rei vendicatione dicens rem mihi lega ta ꝛ transegi postea agā ex eadē cā ꝓxima dicēs me dn̄m licet nō exprimā ex causa legati.si aūt diuersifico remotā dicēs me dn̄m q̄ꝛ emi vel mihi donata fuit tunc habet locū opi. Hu. Si aūt vtraq̧ causa mutaret̄.s.ꝓxima ꝛ remota tunc nō obstaret exceptio ꝛ hoc subijcit.quid em̄ ꝛc. Ol.

Si causa cognita. Ibi suspensa nō est.no.tex tū expressum ꝑ appellationē suspendi sn̄iam nō ex stingui. Od.ad hoc.ȷ̄.de appel.l.ꝑcipimus.§.hoc si appellator.ꝛ dic vt ibi dicā. ¶ Ibi transigi nec cōpromitti. cū sit eadē rō. Ibi vsitato more legū. No.solitū morē iudicioꝝ seruari debere etiā in exsecutione ꝓ hoc.ș.ti.j.l.si pacto. et ibi in gl.ꝛ de here.vel ac.ven.l.ij.ȷ̄.de exsec.rei iu.l.j.ꝛ.l.ordo. Ol. ¶ In glo.j.i.ꝯtumaciter absentibus.vt.ff.de re iudi.l.de vno quoq̧. In fine.vt.ȷ̄.de sentē.ex peri.reci.l.ij.

Transactionem. Construe sic li terā ꝓfessio po stulantis rescindi transactionē q̧ dominij ꝛ c. dete git improbitatē ꝛ ex eo ꝙ dicit amicis ꝛc. ¶ Nota ꝙ metus nō presumit̄ vbi sunt amici. ¶ In glo.j.ibi dedisti et sic dn̄ium transtulisti vt institu.de actio.§.sic itaq̧.ꝛ hoc est q̄d dicit in litera dn̄ij translatione. Ibi vel ꝓmisisti et sic est mihi quesita actio ex tali ꝓmissione.ꝛ hoc est q̄d dicit litera actione parata in fine.ꝛ sic actionē ꝯtra me cōpetentē peremisti et hoc est q̄d dicit litera peremta. Ol.

Cum donationis. Ibi dolus in feratur. Nota ad q̄d cōcor.extra de reg.iur.c.sciēti.li.vj.cū ibi no ta.ꝑ Jo.an.Car.ꝛ latius ꝑ dn̄m Dy.in glos.ff.de reg.iur.l.nemo fraudat̄.ꝛ in brocardis de doli ꝯsideratiōe ru bricella scienti ꝛ volenti.ꝛ.ff.de iniur.l.j.§.vsq̧ adeo.et de hoc dicā.ff.de lib.ho.exhibē.l.iij.§.si quis volentē.ꝛ dixi.ș.de epi. ꝛ cleri.l.raptores.in fine. ¶ In glo.vlti.ibi interuenisset stipu latio.s.penalis si nō institueret eum heredē q̄ꝛ cū principale sit contra leges vt.ș.tit.ꝓximo.l.pactū q̄d dotali. ergo nec acces sorium valet vt supra de legi.l.nō dubium. Si aūt ꝑ stipulatio nem promisit oīa sua bona post mortem bene valeret vt dictuꝫ fuit supra titulo ꝓximo.l.vlti. ¶ Ibi sed Placē. hanc opinio nem Plac.cōprobare vident̄ vltramontani doctores dicētes ꝙ si opponat̄ pactuꝫ in vi conditionis vel vi modi nō obligat̄ ꝓmittens nec videt̄ auferri arbitriū supremi iudicij.vt.ȷ̄.de cō di.inser.l.fi.simile habet̄ q̄ꝛ mulier nō pōt per pactum astringi ad nuptias sed ꝑ modū cōditionis apponere nō est ꝓhibitū. vt instituo si nubat q̄ꝛ tunc nō tollit̄ liberū arbitriū nuptiarū. vt.ȷ̄.de insti.ꝛ subst.l.ij.ꝛ.l.tytia.ꝛ de ver.ob.ꝛ de cōdi.ꝛ demō. l.tyto.§.j.ꝯiūcta.l.j.ȷ̄.de inuti.stip. ¶ Distinguūt ergo cum li beratio facta est causa succedendi. Aut in remissione nihil ex primitur de successione et tenet.nō tn̄ prodest ad succedendū. vt.ș.eo.l.si maiores. Aut expressum fuit de successione ꝛ tunc aut per modū cōditionis aut modi. Si per modū cōditiōis ꝛ remissio facta est per acceptilationē nō valet q̄ꝛ cū sit actus le gitimus nō recipit conditionē vt.ff.de reg.iur.l.actus. Si sim plici pacto tenet remissio vt.d.l.tytio.§.j. Si ꝑ modum modi fuit facta liberatio aut modus est incertus ad obligandū ꝛ te net remissio etiā si causa secuta nō sit q̄ꝛ in pari causa potior est reus aut nō incertus ad obligandū ꝛ tunc tenet ꝛ modo nō im pleto pōt reuocari vt.d.§.j.Cy.ꝛc.

Si maior. Scd̄m dominum Martinum filima.hec lex dicit ꝙ ex pacto transactionis ex mora non venit accessio ꝛ satis vi detur hoc litera sonare dum dicit amplius sic expo nitur.ff.de leg.iij.l.si sic.ꝛ ꝙ dicit exceptionis dic.s.intentiōis si de facto accessiones petant̄ que nō veniunt sicut nec in alijs iudicijs stricti iuris.dn̄s aūt Ja.de are. omisso intellectu glo. ꝛ alioꝝ doctoꝝ dicit ꝙ petebā a te.xx.tandeꝫ transegi ꝑ.x.vt dares vnū par caligarū dedisti par caligarū.sed q̄ꝛ decē nō de disti volo transactionē rescindere dicit ꝙ nō possum q̄ꝛ solui sti par caligarū q̄d ꝓmisisti ex cā transactiōis lꝫ nō solueris.x. debita ex prima cā ꝛ satis etiā intellect⁹ satis cōgruit lr̄e magis q̄ intellectus gl.q colligi nō pōt ex lr̄a nisi cum magnis subau ditionibus. ¶ Et ſm predictos intellectus non obstat.l.siue apud acta.supra eodē. Sed de materia purgationis more dic vt ibi notaui.

Promissis. In glo.nō etiā.ibi.l.cū ꝓpo nas.ꝛ sic petit̄ pena ꝛ exigitur quātacū q̧ sit.sed ꝯ.ȷ̄.de vsuris.l.cū allegas. Sol.vt ibi no.ꝛ.ff.de act.em.l.iul.§.ibidem.

Quamuis. No.nō licere a transactōe ꝑ pe nitentiā recedere cuius ꝯrium videt̄ cū sit innoīatus ꝯctus vt.ff.de ꝯdit.ob cām.l. iij.§.j.ꝛ.l.si pecuniā. Sed dic ꝙ illud habet locuꝫ re integra ex parte penitētis vel ex parte vtriusq̧ sed hic nō erat integra ex parte rei q̄ꝛ exceptio sibi quesita erat penitet ergo ipse sed nō actor Jac.vel dic ſm Cy.q dicit de hoc q̄situ a q̄dā scholari in priuata examinatōe q r̄ndere nesciuit ꝙ ideo aliud in transactiōe vt sit litiū finis.vt.ș.eo.l.fratris. Uel ſm Pe.ꝙ hic erat pactū liberatoriū in quo nō lꝫ liberāti penitere siue li berauerit in iudicio siue ex̄ fauore liberatōis.vt.l.arrian⁹.Cy.

Ubi pactum. Odof.hic dicit ꝙ glo.ma gis obfuscant q̄ clarificēt l.istam. Dicendū ergo ꝙ hec lex habet duos intelle ctus vnū Bul.ꝛ antiquoꝝ qui lꝫ magis cōsonet lite re tn̄ ꝯdicit veritati. ¶ Alius est Jo.ꝛ Azo.ꝛ moderoꝝ q ve rior est vcꝫ ꝙ vbi transactio firmata est aquiliana stipulatiōe ꝛ acceptilatiōe ꝛ pena apposita si cōtra fiat licitū est data repete re ꝛ penā petere anteq̄ aduersarius audiat̄ in actione sup qua transactū erat ꝛ si pati velit aduersariū agere pōt eū exceptōe repellere.h.d.ꝛ sic ponit̄ aut ꝓ et. ¶ Primam lec. Bul.ꝛ anti quoꝝ approbat Cy.ſm Pe.ꝛ tūc dictio aut stat ꝓprie ꝛ nō fit vis lr̄e. ¶ Ibi firmitas iuris annexa ex hoc allegat̄ cōtinue ꝙ pactū de nō petendo obligat paciscentē naturaliter nō petere ꝛ ita sepe dicit glo.vt.ff.de pact.l.si vnus.§.pactus. Od.tenet cōtrariū.ș.ti.j.l.si pacto.ꝛ nota.in.d.§.pactus.dicēs ꝙ ex pa cto liberatorio nō orit̄ aliqua obligatio. Nā q agit de liberādo seu acceptū ferendo nō intendit obligare sed obligationē tol lere ergo vltra eius intentionē nō operat̄. Itē q̄ꝛ ista verba li bero vel acceptū fero nō sunt apta ad obligationē inducendā ergo nullā inducunt instituto de verbo.obli.§.sed hec solēnia Non obstat ꝙ hic dicit vinculis q̄ꝛ hoc dicit respectu stipula tionis agliane q̄ in se vinculū habet nō aūt respectu acceptila tionis vel posset dici hoc respectu q̄ꝛ dicit habens seruitutē in alieno si eā amittat dicit̄ seruire ꝑ respectū ad libertatē alij q̄si tā.ꝛ dr̄ vinculatus q nō pōt ire quo vult.sic dr̄ vinculatus qui nō pōt agere ꝯtra eū quē liberauit.Cy.ꝛ hic cōiter alij docto. primā approbāt.ꝛ dicit Cyn.ꝙ si liberatio fiat ꝑ acceptilatio nē obligat̄ liberās ciuiliter ꝛ naturaliter nō petere ꝛ hoc dicit litera vinculis in plurali. Si aūt nudo pacto tunc tm̄ naturali ter Cy.ꝛ primo casu si ꝯtraueniat agit̄ ad interesse. vt.ff.de re iudi.l.si quis ab alio.§.fi. ¶ Ibi aut pena. Ista lr̄a facit multū cōtra intellectū Jo.ꝛ Azo.ꝛ ꝑ lectura antiquoꝝ q dixerūt al terū tm̄ peti sicut hic disiunctiue dicit litera.sed ſm Az. ponit̄ aut ꝓ et.ꝛ sic disiuncta pro coniuncta sicut sepe fit vt.ff.de ver bo.sig.l.sepe. ¶ Ibi ante cognitionē cause.scꝫ principalis sup qua erat transactū. ¶ Ibi hoc maluerit.s.reus cōuentus qui cōuentioni pōt cōsentire si vult ꝛ exceptionē obijcere ꝛ sic alte ro esse cōtentus. ¶ Oppo.vt in glo.de.l.q prior.ff.de iudi.gl. dicit esse sp̄ale ꝛ licet nō reddat aliquā rōneꝫ specialitatis pōt dici ꝙ illa lex qui prior.locū habet vbi cōuentus nō habet ius reijciendi actorē.tunc em̄ seruat̄ ordo illius regule. sed vbi se cūdus habet exceptionē qua pōt reijcere primū sicut erat hic. tunc cessat dicta regula ꝛ differt̄ petitio primi et ita hic nō lo quit̄ eo casu quo dicta regula qui prior.alia subtilia hic tradit Cy.q̄ omitto ex certa sciētia q̄ꝛ magis subtilia q̄ vtilia mihi vi dentur. ¶ Scd̄o oppo.glo.de.l.ea q̄dē.ȷ̄.si manci.ita fue.alie. vbi videt̄ ꝙ ea q̄ de facto fiunt nō faciāt incidere in penā ꝛ hic dicit̄ ꝙ sola ꝯtrouersia facti facit penā cōmitti. Ad cuius con

trarij

trarij solutionē dicunt quidā q hic erat pena pmissa etiā si de facto cōtrouersiā moueret q sepe cauti aduocati apponūt in cōtractibus & stipulationibus vt qs teneat de iure & de facto. sed istud nō indicat tex. Quid aūt operet talis cōuentio de iure & de facto. dic vt dixi. j. de acti. em. l. fi. dic ergo ad solutionē dicti 2trarij. l. ea quidē. vt ibi plene notaui. & eodē modo solue. §. quesitū. in. l. stipulatio ista. de verb. obli. ¶ In glo. q fuit pmissa ibi si velit fm Azo. Sed ad. l. plerūq in fi. nō est rñsum vñ dic q aut tenet quis ad penā alternatiue aut copulatiue. Primo casu aut tenet vna actione & tunc si tenet ex contractu est electio debitoris vt ibi. si ex testamēto tenetur dic vt notatur. ff. de leg. ij. l. lucius. al's lucio. & plene per Dynū de reg. iuris. c. in alternatiuis. li. vj. Si vero tenet pluribus actionibus vel pluribus modis vel vijs tunc est in electione actoris vt. d. l. cū pponas. s. e. & ff. de tributo. l. q in heredē. §. eligere. Si vero tenet copulatiue tunc oīa peti possunt vt hic. & facit. ff. de ver. obli. l. scire debemus. Ja. de bel. ¶ In ea. glo. ibi in odiū eius qui repetit pecuniā & petit penam. Sed hic nō incipiebat reus hoc facere immo actor incipiebat 2tra transactionē venire et tunc reus vtebat remedijs predictis ita q ipse nō est odiosus immo actor. preterea dicere q vetus resurgat est falsum p. l. qui res. §. areā. ff. de solu. Nō ob. l. j. qñ liceat ab emtione discedere. qr ibi erat talis conuentio que poterat ipso iure tolli re integra & parere nudo cōsensu qd hic nō erat. Non obstat etiā lex si diuersa. s. eo. qr ibi nō resurgit antiqua sed nō erat in totū sublata. & ideo iuuatur replicatione hic aūt erat in totū sublata & ideo nō resurgit. ¶ Ibi renasci vtilem hec similiter falsa quia in. l. j. si aduersus transactionē minor petebat ex equitate restitui & ex eadem restituit aduersarius cōtra eū. sed hic repetēs data agit ex odio aduersarij veniētis 2tra transactionē ex quo nō debet aduersarius vtile consequi. ¶ Ibi quarti dicunt. Sed nec hec videt bona qr per repetitionē datorū nō videt res redire ad non cām cū repetat ex facto aduersarij nō seruantis nō animo reducendi rem ad nō causam nō ergo aduersarius ex dolo suo debet consequi premiū q reducatur ad actionē suā. ¶ Ibi nō debet exceptionē opponere in hoc differt ab opi. Azo. qr fm Azo. nō excipit qr nō vult potest tamē si vellet fm hanc nō pōt excipere sed hoc falsum qr etsi agenti de facto nō excipiat nō tñ vincit actor qr caret actione. ar. j. de except. si quidē. qd est argumentū ad qōnem si statuto caueat q bannitus nō audiatur in defendendo q audiat si actor nullam habeat actionē quasi nō videatur tunc defendere per hāc glo. & dictā. l. si quidē. Sed dic q aut actor caret actione ex toto & tunc qr nō fundat absoluitur reus quia nihil probat etiā sine exceptione vel defensione. & tunc pcedat argu. Sed si habuit aliquando licet fuerit sublata tunc habet reus eā ostēdere sublatā. et ideo tunc est ei necessaria defensio & obstaret sibi statutum Jaco. butri. ad hoc vide qōnem dñi Ja. de duobus bannitis. j. vt nemo priuatus ti. l. j.

1 ¶ Maior veniens contra transactionē iuramento firmatā qua pena punitur.

2 Minor iurans se non venire contra transactionem an sit puniendus.

1 **Si quis maior.** † Maior veniēs cōtra trāsactionē iuramento firmatā punitur penis huius. l. hoc intēdit. ¶ Oppo. de. l. amplius. rem ra. hab. vbi videt exigi lit. cōtest. & nō sufficere solam iudicis interpellationē. Quid quid dicat glo. hic & in. l. cōtraria. dic fm Jaco. de are. q quatuor sunt que vident idem sed nō sunt. s. ratum habere contra nō venire. cōtrouersiā nō mouere & amplius nō petere. Primo casu quandocūq ratū nō habeat cōmittitur stipulatio vt ff. rem ratā ha. l. quo em. §. fi. Secundo casu qñ nō 2trauenire cōmittit contrauenīēdo etiā ante litē contest. vt hic. & p hoc. j. de naturali. libe. l. j. circa finē. & qd ibi dixi licet in cōtrariū facere videatur. ff. de in ius vocan. l. libertus. ij. Sed ibi de vocatione in ius loquit. Tertio casu qñ pmittit cōtrouersiam non mouere tunc etiā ante litē conte. cōmittit stipulatio vt. ff. de peti. here. l. diuus. in fi. & l. sed & si lege. §. si ante litē. 2tactū fuit. s. e. causas vel lites & mouendo cōtrouersiam etiā de facto tantū vt. ff. ad trebel. l. lucius. §. tres heredes. & ibi in glo. & de pcur. l. nō solum. §. si status. & ibi in glo. ¶ Idem fm Jaco. butri. si pmisit nō mouere querimoniā secus si pmisit nō mouere qōnē qr tunc opus est lit. cōte. vt no. j. finiū regun. l. si qs. in glo. q incipit hic erat lis cōte. licet 2riū videat sentire glo. ff. de trāsac. l. qui fidē. Stipulatio aūt de nō agendo cōmittit statim inchoato iudicio etiā ante lit. cōte. qr talis exceptio lit. cōte. impedit vt. s. de his q ad eccle. cōfu. l. si seruus. in fi. & ad exhibē. l. iij. §. ibidē. Si vero pmissum est nō petere tunc exigit lit. cōtest. vt in. l. cōtraria amplius. Sed videt 2testationē nō sufficere sed debere ad sñiam perduci vt. ff. de bonis liber. l. q cū maior. §. accusasse. & l. in seruitutē. §. petijsse. & j. de his qui. vt indig. l. alia. Sed illa loquit in pena legali hec in 2uentionali qr mitius agit cū lege q cū ministro legis vt. ff. de arbi. l. celsus. Sed in hoc dicit Cy. se dubitare qr. l. videt dicere q durius agatur cū hoīe q cū lege. vt. ff. de iure patro. l. si libertus. & ibi in glo. & ibi dicit cogitabimus. tu dic fm Jac. de bel. q in. l. contraria nō agebat cū ministro legis sed cū priuato hoīe. s. prono. Jaco. In legali eñ aliqñ quis incidit p lit. cōtest. vt. j. de plus peti. l. vnica. & ibi de hoc dixi. aliqñ est opus ad sñiam perduci vt in dictis. ll. & j. de iurisdi. oīm iu. l. in criminali. & ibi in glo. & ff. de inoffi. testā. l. pap. §. meminisse. & de falsis. l. q falsam. Sed cōtra hanc solutionē est hec lex que loquit de pena legali. s. infamia sed hoc speciale in odiū veniētis 2tra transactionē sic solēnizatā. fallit etiā qñ inferior accusat superiorē ibi nō licet penitere post accusationē inchoatā vt. j. q accu. nō pñt. l. penu. l. & ibi dixi. Et ad hanc materiā facit qd no. xj. q. j. c. placuit. in gl. & p Archi. & qd dixi. j. de acti. em. l. fi. Ibi putauerit esse veniēdum subaudi & venerit ne sit cōtra. ff. de penis. l. cogitatiōis. similis expositio. ff. de rerū diui. l. fi. Uber. ¶ Ibi solidauerit tactis scripturis nō verbo tenus. vt. j. si minor se maiorē dix. l. iij. Ibi nō implēdo pmissa hoc videt referri ad reum vel dic etiā ad actorē vt qr forte pmisit facere vxorem consentire trāsactio. & nō facit Uber. In glossa prima in fine. quod verum est si pubes erat. ¶ †

2 Sed quid si minor iurauerit se non venire 2tra transactionē rōne minoris etatis nunqd si cōtraueniet incidat in penas huius. l. dicas q nō. qr tale sacramentū operat solū q minor habeat p maiore vt no. j. de rescin. ven. l. ij. & de iure do. l. si prediū. sed maior sine iuramento transigens nō incidit in penas huius. l. ergo nec minor cū tali iuramento. Cautus ergo aduocatus faciat iurare minorē q nō veniet contra rōne minoris etatis nec alia de causa Ric. ¶ In glo. p impetratione in fine. i. nō esset tale priuilegiū 2cedendū sed si 2cederetur valeret fm Fran. accu. qr hoc casu cōfitet transactionē z cōtra eā venit aucte priuilegij Fran. Ego aūt puto eū nō obstāte priuilegio incidere in penas huius. l. nisi princeps ex certa scīa 2cederet nō obstante hac vel aliq alia lege vt dixi plene s. de preci. impe. offe. l. quoties. Sed quero de pulcra qōne ponamus q aliqui fecerunt pacem de guerra capitali quā simul habebant & pmiserunt se nō offendere sub magna pena. vnus ex istis bannitus est & statutū est q bānitus possit impune offendi nunqd si istū occidant incidēt in penā pmissam vel in penas huius. l. si iurassent. hanc qōnē disputauit. d. Ja. de bel. et eam habeo in meo libro qōnum disputatarū qōne. cxxiiij. et eā ibi videas. ¶ Et primo allegat cōtra occisores qr fauor pacis est magnus vt extra de treu. & pace. p totū. & j. de cadu. tol. l. vnica. in princi. nec lz rūpere pacē nisi ad sui defensionē. vt in vsi. feudo. de pace tenē. §. j. & ij. & de pace iura. fir. §. j. cū ergo occisores ad sui defensionē nō fecerint incidant in penā. Nam & miles turbator pacis capite punit vt. ff. de re mili. l. fina. in fi. Ad hoc etiā facit qr isti fidē & pacē pmiserūt quā graue est fallere. ff. de cōsti. pec. l. j. in prin. immo etiā hostibus fides seruāda est. ff. de pac. l. cōuētionū. xxiij. q. j. noli. & nota. ff. de dolo. l. j. §. j. & ideo legatos hostiū ex quadā pace tacita nō licet offendere vt. ff. de lega. l. fi. ergo istis nō licuit istū occidere. Itē statutū nō iubet occidi bannitū sed solū permittit. occiderūt ergo isti ex voluntate nō ex necessitate inter que est differētia. vt. ff. de mino. l. ait pretor. §. j. & ibi de hoc. 2tra pacē ergo pmissam nō licuit istis ex voluntate occidere. Itē p hoc qr cuius fame quis parcere debet & eius vite etiā si vt quēlibet possit occidere vt. ff. de adul. l. si adulteriū cū incestu. §. liberto. cū ergo iste pacē fecerit & nō offendere pmisit eius vite parcere debuit. itē statutū est gñale pax fuit specialis ergo statuto per pacē derogatur vt. ff. de reg. iur. l. in toto. Itē mutato statu rei principalis nihilominus tenet fideiussor. vt. j. de fide. l. j. ergo mutato statu huius banniti nihilominus est pax seruanda. Itē statutū odiosum ergo restringuendū & pax fauorabilis & sic amplianda. vt. ff. de libe. & posthu. l. cū quidā. Itē statutū permittēdo occidere bannitū impune tollit tantum penam publicam non priuatam. licet ergo occisores sint liberati a pena publica homicidij non tamen a pena promissa si contra pacem facerent. argum. infra quando actio ciuilis cri. preiu. l. j. cū ibi no. & si ad uer. ven. l. j. & qr aliud est delictū homicidij aliud pacis rupte. & sic vnū nō tollit p aliud. ff. de priuatis delic. l. nunq. In 2trariū facit qr iste bannitus vbi ex delicto bona publicari debent similis est deportato vt notat insti. quib. mo. ius pa. po. sol. §.

relegati.sed deportatus nō habet heredez vt.ff.de testa.l.eius qui.ꝛ de iniusto testō.l.si qs.§.irritum.ergo heredes occisi pe nam petere nō poterunt. Itē occisoꝛ aucte legis occidit ergo cōtra eū nulla actio opponi pōt vt.s.de his qui ad eccle.cōfu. l.si seruus.cum si. Item qꝛ occisores fecerunt vt quilibet de po pulo nō tanq̄ ipsi ergo nō tenent. vt.ff.de adop.l.si pater.§.q duos. Itē qꝛ statutū est ius publicū vt.ff.de insti.ꝛ iu.l.j.§.ius publicū.ꝛ publicā continens vtilitatē vt maleficia puniant vt ff.ad.l.aquil.l.ita vulneratus. Stipulatio penalis de pace nō rumpenda ꝯtinet vtilitatē priuatā publica aūt est preferenda priuate vt in aut.de nō alie.§.qꝛ vero. Itē hec pena substituta videtur in locum offense vnde sicut ꝓ offensa agi non pōt ob stante statuto ita nec ꝓ pena subrogata in locum eius.argu.ff. si quis cau.l.si eum.§.qui iniuriarū. Item propter bannum ꝛ statutum videt factus patrie hostis ergo ꝛ istoꝝ occisorū sicut ꝛ alioꝝ ciuium.vt.l.minime.ff.de relig.ergo videt primo istis rupisse pacē.ꝛ ideo nō tenetur sibi ad penā.vt.ff.de reg.iur.l. cum par.§.illi.ꝛ dixi.s.titu.ꝓximo.l.cum ꝓponas. Item iu dex talibus nō tenetur fidem seruare vt aut.de manda.princi. §.neq̄ aūt homicidas.ergo nec isti occisores. istud tamē arg. falsum est.salua pace dn̄i Jaco.vt dixi plene.s.de hisqui ad ec cle.cōfu.l.presenti.in q̄ne banniti affidati per potestatē. Itē quia in stipulatione penali de pace nō rumpenda videt exce pta superioris auctoritas vt extra de iureiurā.c.veniens.cum igitur ciuitas sit superioꝛ que occidi permisit cessat petitio pe ne. Item quia hostes cum quibus pacem fecimus possumus de delicto punire nec videmur pacē rumpere.vt.ff.de capti.l. nō dubito.ergo licuit ei istum bannitū ꝓpter bannum ꝛ deli ctum occidere nec vident pacem rumpere. Item si dn̄s est ban nitus vasallus est absolutus a sacramento fidelitatis vt in vsi. feudo.hic finit lex in prin.ergo ꝛ isti a ꝓmissione pene.ꝛ quia in ꝓmissione pene videtur inesse tacita conditio si remansit in eodem statu.arg.ff.de solu.l.cum quis.si quis cau.l.sed ꝛ si qs rei capitalis.in prin.ꝛ extra de iureiurā.c.queādmodū.cum er go statum mutauerit qꝛ bānitus ad penā nō tenetur.ar.ff.de arbit.l.ita demū.ꝛ qui satisda.cog.l.fi. Soluendo dicit aut ty tius est bannitus qꝛ prodidit patriā ꝛ tunc occisores nō tenen tur ad penam.arg.j.de aboli.l.fallaciter.§.fina.ꝛ ff.de capti.l. postliminiū.§.filius.aut ob aliam causam,ꝛ tunc si oppugnan do patriam esset occisus idem.vt dicta.l.minime.de relig. Si vero nō oppugnando patriam est occisus tunc aut ex delicto ꝛ banno bona erant publicata ꝛ tunc quia similis est deporta to vt.d.§.relegati. Deportatus aūt nō habet heredē.vt.s.ꝓ batum est ergo nullus est qui penam petere possit nec ciuitas in qua bona sunt publicata petere potest cū statutum ordina uerit cuius aucte occisus est.si vero bona nō sunt publicata ꝫ est tantū bannitus tunc nō licuit rumpere pacē per iura ꝓ hac parte adducta.ꝛ ideo her edes poterūt petere penā licet bāni tus agere nō potuisset.arg.insti.de verb.obli.§.ex ꝯditionali. ꝛ.j.vt act.ab here.ꝛ cōtra here.l.j.ff.de euic.l.si ꝑ imprudentiā §.nō mirū. Ad argumēta cōtraria pōt rn̄deri sicut ipse.d.Ja. respondet in dicta q̄ne que omitto causa breuitatis.dn̄s Ol dra.indistincte tenet penā nō cōmitti maxime per.l.qui seruū de verbo.obli.ꝛ disputauit padue ꝛ incipit tytius fecit pacē ꝛ idem Jaco.but.per eandē.l.dn̄s Cy.videt tenere cōtrariū ꝑ l.si adulteriū cū incestu.§.liberto.in fin.ꝛ no.in gandino quid sit agendum reo absente.ver.continetur statuto. ¶ Item que rit Ubert. Si statuto caueatur q̄ fractoꝛ pacis puniat capite quod concordat cum.l.fi.in fine.ff.de re mili.ꝛ plures haben tes guerrā simul deuenerunt ad pacem ꝛ sibi adinuicem ꝓmi serunt solenniter q̄ si vnus alicuius partiū frangeret pacē q̄ oēs de illa parte tenerentur ac si ipsi oēs fregissent ꝛ vnus de vna parte fregit nunquid alij eiusdē partis capitaliter punien tur ex virtute ꝓmissionis vt se potuerint ex ꝓmissione ad pe nam capitalē obligare ꝛ determinat q̄ sic.nō qꝛ ex pacto possit quis directo se obligare ad penam capitalem.arg.ff.ad.l.aql. l.liber homo.vbi dicitur q̄ nullus est dn̄s membroꝝ suorum sed quia factum principalis representat factum fideiussoris.vt ff.de verbo.oblig.l.cum filius.§.finali.ꝛ de duobus reis.l.ne mo. Uber.de hoc plenius in meis questionibus statutoꝝ dixi parte prima versi.ꝛ ex predictis pōt oriri alia questio. In glo. not.periurum in fin. Sed iure canonico videtur expressum q̄ oīs periurus sit infamis ꝛ a testimonio repellatur.vj.q.j.c.qui cunq̄ sciens.ꝛ ibi in glo.plenius ꝑ Archi.ꝛ ꝑ Gof.in summa de iureiurā.§.queritur an periurus.ꝛ notatur extra de testi. c.constitutus.c.intimauit.ꝛ.c.testimoniū ꝛ ibi etiā per Hosti. xxij.q.vlti.c.si quis cōuictus.ꝛ.c.paruuli.in glo.ꝛ ꝑ Archid.ꝛ de hoc dixi plene.d.l.lucius.ꝛ tetigi.j.de testi.l.iureiurādi.v. est etiā notandū. ¶ In glo.ipso iure vt.j.locati.l.fi.ꝛ hanc te net Uber.ꝛ vide.j.de postu.l.si qui.in fi. ¶ Sed qd si nullā ha bebat actionē qualr̄ recōpensabit hanc penā.dicit Uber.q̄ in estimatiōe.ar.j.vn̄ vi.l.si qs in tantā.ꝛ ff.de noxa.l.nō solū.alij q̄ nullo modo recōpenset.

1 ¶ Testis deponens falsum in vno capitulo an sit falsus in omnibus.

2 Emphiteota obligatus ad prestationem census si nō apparet ꝓ qua re tenetur ꝓ toto patrimonio.

Si ex falsis. Tria habet dicta.s.regulā et duas exceptiōes. Regula est q̄ transactio metu falsoꝝ instr̄oꝝ facta etiā cū sacra mēto rescindit. ¶ Exceptiones sunt qn̄ sunt diuer sa capitula vel qn̄ sup falso transactū est. ¶ Et nota de hac pre positione ex qd hic impropꝛie ponit qꝛ refertur ad cām remo tam sed sui natura refert ad cām immediatā vt.ff.de incē.rui. ꝛ naufr.l.j.§.ex incendio.ꝛ de ori.iur.l.ij.§.deinde ex his.ꝛ de hac ꝑpositione ex dicā.j.de ꝓcur.auc.q̄ ius. ¶ Op.vt in glo. q̄ falsitas instr̄oꝝ nihil operet cū etiā sola calūnia vel dolus fa ciat rescindi transactionē vt.l.in summa.de cōdi.inde. Sꝫ dic vt in glo.vel dic q̄ falsitas instr̄oꝝ duo operat primū qꝛ nō di stinguit inter actorē ꝛ reū q̄ fit in.l.in summa.scōm qꝛ si trans actio esset iurata nō rescinderet ex solo dolo nisi esset falsitas instrumentoꝝ vt tenet gl.in solutiōe ꝯrij.de leg.iij.si minoꝛ se maiorē dixerit. ¶ Oppo.ꝛ solue alijs modis vt in glo. ¶ Itē tenet gl.q̄ idē sit si metu falsoꝝ testiū ꝫ nihil allegat sed alle.j. de fide instr.l.in exercēdis.ꝛ.j.si ex falsis instr.in rubro ꝛ in ni gro.ꝛ ff.de re iudi.l.diuus.qꝛ transactio ꝛ sn̄ia equiparant.s. e.l.nō minoꝛ. Idē tenet si ꝑtextu falsi iuramenti. ¶ Sed qd si metu falsarū allegationū Uber.distinguit qꝛ aut transigētes erāt iureperiti ꝛ nō pn̄t ꝯuenire al's sic.p.l.ff.de iuris ꝛ fac.ig. l.ij.ꝛ ff.de acceptil.l.an inutilis. ¶ Sed qd si instr̄a nō fuerūt ꝓducta sed pars minabat q̄ ꝓduceret.dic q̄ nō habet locum hec lex qꝛ nō fuit iustus metus vt.j.qd metus cā.l.metū.cū ibi nota. ¶ Quid si metu falsitatis iudicis vel tabellionis.dicunt quidā hanc.l.locū nō habere quasi nō sit verosimile iudicē fal lere.ar.ff.qd met.cā.l.nō est verosimile. Uber.tenet ꝯtra p.l.j. de iudi.l.apertissimi.ꝛ de his q ꝑ metū iudi.nō appel.l.ij.in fi. ꝛ qꝛ aliq̄ iudices sentētias iniquas ex certa scientia ꝛ malitia ferunt vt.ff.de bon.lib.l.q cū maioꝛ.§.isdemū.v.si tn̄.Sed qd si instr̄a falsa in causa ꝓducta nihil faciebāt ad cām dicūt qdaꝫ hanc.l.locū habere ꝓpter eius gn̄alitatē. alij cōtra qꝛ falsitas instr̄i nō attendit in ea parte vbi nō est vis q̄nis vt.j.de edic. diui adri.tol.l.fi.ꝛ ex̄ de relig.do.c.cā venerabilis.ꝛ de fide in stru.c.ex literis.ꝛ qꝛ talis metus videt vanus cuius nō est ha benda estimatio vt.ff.qd met.cā.l.nec timorē.ꝛ hanc tenet dn̄s Gui.ꝛ allegat.j.si ex fal.instr̄is.l.falsam. Sed vsq̄ ad qd tēpus poterit retractari et de falso queri.dic si criminaliter vsq̄ ad xx.annos.vt.j.de fal.l.querela.si ciuiliter per restitutionē vsq̄ ad quadriennīū vt.j.de tēp.in integ.resti.l.penul. Si aūt age re vellet actione in factū tunc vsq̄ ad.xxx.annos ar.ff.de fal.l. q noīe.j.de cōsti.pec.l.ij.fm̄ Pe.ꝛ no.ꝑ Ber. extra de ꝓba.c. licet.Cy. Itē querit glo.vtrū instr̄m ꝓ parte falsum in totū vi tietur.in hoc sunt varie opi. Bart.brix.in q̄nibus suis.cxxx viij.q.que incipit.aliquod instr̄m.post multa tenet totū in spectū reddat adeo fidē nō faciat nisi cōtra talē suspitionē fi des astruatur instr̄o ꝛ adducit.ff.de fide instr.l.ij.ꝛ.j.de ꝓbat. l.penul.hoc idē videt tenere pulcra gl.circa hoc.ix.dist.c.si ad scripturas sacras.vt ibi ꝑ Archi.q ibidē tenet opi.predictā ꝛ glo.xxiij.q.v.c.quid ergo.ꝛ extra de ꝓcur.c.cōsulti. Idem te net Py.in q̄nibus suis.xcv.q.que incipit.querit vtrū totū in strumentū.ꝯtrariū tenet hic glo.que distinguit vtrū capitula sint separabilia vel nō.ad quā glo.cōiter oēs recurrunt ꝛ pro eius corroboratiōe facit qꝛ quodāmō dici pn̄t tot instr̄a quot sunt cap'la separabilia,ar.ff.de verb.obli.l.scire debemus.ꝛ.l. qd dicit.ꝛ.l.pluribus.ꝛ extra de ap.c.inquisitioni.ꝛ.j.q.j.con stat.in fi.ꝛ ibi in glo.ꝛ de cōuer.cōiug.c.placet.in glo.q incipit arg.ꝛ in aut.vt cū de ap.cog.§.siue igit.ꝛ ibi in gl. Et licet cōi ter in iudicio viderim obseruari opi.glo.tn̄ opi.predicta Bar tolom.ꝛ sequacium de stricto iure verioꝛ videt per iura ad hoc allegata.ꝛ quia tabellio iurauit suū officiuꝫ fideliter exercere vt extra de prescriptioni.c.ad audientiam.ex quo ergo deiera uit falsum scribendo in vno cap'lo suspectus est etiā in alijs vt ff.de accusa.l.si cui.§.hisdem.ꝛ ex̄ de reg.iur.c.semel malus.li. vj.cū ibi no.ꝑ Dy.ꝛ alios ꝛ hanc opi.tenet. Mar.de fa. Ja.de are. Galeotus in margarita de fide instrumē.v.sed ponē q̄ in strumentū est falsum.ꝛ Specu.eo.titulo.§.restat videre.v.qd si aliquod instrumentū vitiosuꝫ.d.Dy.de fal.l.eos qui de hoc etiā no.

etiam not. in brocardis de scripturis rubricella charta in vna parte falsa et de mendacio et falsitate rubricella nō in totū. et ꝑ hoc bene facit. vj. q. ix. c. pura et simplex. hanc etiā sequit Inno. extra de officio dele. c. cum in iure peritus. in glo. hic videt. v. itē si falsas appareāt. et latius extra de hereti. c. fraternitatis. vbi est aurea et magna glo. per eū in ista materia. et tangit etiaz extra de censibus. c. cū olim. circa fi. dñs. M. sil. cuius opi. hic approbat Cy. distinguit aut instrumentū est suspectum ratione falsitatis et tunc totum reddatur suspectum per iura predicta qr ex vno falso trahitur presumtio ad alterū. multomagis ex vna parte ad aliam. ar. l. si aliqd. ff. de suscepto. et archa. et dicto. §. hisdem. et ꝑ hoc supra de vete. iure enucle. l. ij. §. penul. et ibi in glo. Aut est suspectum ex alia causa ꝙ falsitatis puta ex rasura vel cancellatura et tunc ratione partis totum nō redditur suspectum vt infra de testa. l. si vnus. de edic. diui adria. tollen. l. finali. cum ibi notatis. et de his que in testō delentur. l. j. Nec obstat ad hoc dictus. §. penul. l. ij. de vete. iu. enucl. vbi ex vitiosa scriptura vnius partis libri totus liber vitiatur quia vel vbi erat presumtio falsitatis. vel potest dici ꝙ liber habetur sicut vnum indiuiduū argu. ff. ad legem falci. l. si is qui quadringenta. §. quedā. et ex his que notantur per Dynum. ff. de verbo. obliga. l. stipulationes nō diuiduntur. et ad hanc. l. si ex falsis potest respōderi ꝙ hic fuerat falsitas in preambulis trāsactionis nō in ipsa transactiōe seu transactionis instrumēto. Quidam etiā dicere voluerunt ꝙ in testamentis et priuilegijs ꝑpter eorum solennitatē sit speciale vt vitium in parte totum vitiet et ꝑ hoc extra de priuilegijs. c. cum olim. ij. de rescrip. cū adeo. et ibi in prima glo. et extra de fide instru. c. inter dilectos.

1 Sed quid de testibus et nunquid falsus in vno capitulo sit falsus in oibus. Multi distinguunt vtrū capitula sint separata vel non. vt primo casu vnum ꝑpter alterum vitietur. Secūdo sic per iura. s. allegata in instrumētis. et de aqua quoti. et esti. l. j. §. item querit. et §. trebatius. et hoc videt innuere glo. que est in d. c. si ad sacras scripturas. ix. dist. et ꝑ hoc et. et. j. q. j. dñs declarauit. in fine. et ibi in glo. al's incipit. c. nō qualis. verius tñ videtur. et in hac opi. sunt Q dof. Jaco. de are. et cōiter doctores ꝙ siue cōnexa siue separata sint capitula ꝙ testimoniū ex toto vitietur tanꝙ vnicum et super vno scz iuramento fundatū. et ideo vnicum dici debet argu. ff. ar. furtim cesarū. l. si gemina. et ideo pars falsa totum vitiat. arg. ff. de edi. edic. l. cum eiusdē. et est exp̄ssum. iij. q. ix. pura et simplex. et ꝑ hac opi. ff. de libe. cau. l. duobus. et in ꝯcor. ibidem in glo. notatis extra de reg. iur. c. defleat peccator. et ibi in glos. de testi. c. in nostra. in prin. gl. magne et in glo. xxxvij. dist. c. si quid veri. et ibi per Archi. hoc idē tenet Saleotus in margarita de testi. v. sed quid si instrumentū. et Dyn. dicta. l. eos. ad. l. cornel. de fal. et ꝑ hoc. ff. de testi. l. q falsa vel varia. Ad vtrāq; predictarū qōnum facit qd notat ꝑ Albertū de gandi. de falsarijs et falsitatibus. v. si. itē pone fore instr̄m. et ver. qd vtilis et que de facto ꝯtingit quidā testis. Predicta vera si falsitas reperiat in substātialibus negotij de quo queritur secus si super circūstantijs. vt extra de fide instru. ex literis. dicta. l. si vnus. de testa. et nota. dicta. l. vltima. de edi. diui adria. tollen. et hec est opi. Inno. in dictis capitulis fraternitatis. extra de hereticis. et. c. cum in iure. de offi. delega. et de accusa. c. qualiter et quando. in secunda glo. et bene nota. in Speculo de teste. §. j. ver. item ꝙ aliquid de suo addidit. ¶ Sed vidi dubitari nūquid imperator posset facere ꝙ in eo quod verum dixerūt dictū eorum valeret puto ꝙ nō per legē infra si ꝑ vim vel alio modo. l. fi. et quia vires negotij exhauriret cōtra l. quoties. s. de preci. impe. offe. vbi de hoc plene dixi. et qr contra ius cōmune. vt. s. si cōtra ius vel vti. publi. l. fina. Preterea cum testis potuerit falsuz deponere circa substantialia et circa non substantialia interpretabor rescriptum principis ꝙ de falsitate circa nō substantialia intelligatur vt sic interpretationem ꝯm ius cōe recipiat. ar. j. de inoffi. testa. l. si qñ. extra de rescrip. cū adeo. et de elec. ecclesia. ¶ In glo. nō solū criminaliter in fine. ¶ Item et per officiū vt. j. de testi. l. nullum. et. j. de falsis l. querela. no. Itē et per resti. vt. l. diuus. de re iudi. ¶ In glos. per in inte. resti. vel ꝯm Q d. iure cōi si calumnia manifesta fuit ex parte actoris vt. l. in summa. de cōdi. inde. et hoc est qd subijcit glo. nec distinguo sciat. ꝛc. ¶ Ibi nec enī intelligit. s. in iuramento. ¶ Ibi si vera fint. s. instrumēta ꝑducta. Ol. Ibi et sine his. s. ꝙ allegaret falsitas instr̄ox. Ibi. l. in summa Pla. cōtra vt no. in. d. l. diuus. Q pi. Pla. hic approbat Cy. ꝯm P. ꝑ preallē. l. in summa. Ibi si aūt euidens calūnia ꝛc. de iudi. l. pretor §. marcellus. et. l. penul. et vlti. j. si ex falsis instr. vbi de dolo ꝑducentis apparet Cy. ibi nō. Itē ibi iuramentū tollit beneficium restitutōis in integrū qd est ius singulare. hic aūt nō tollit ius cōe qr facilius tollit ius singulare ꝙ cōe vt in aut. de nō alienā.

§. qr vero verosimile. et. ff. de testa. milt. l. eius. M. sil. ¶ In gl. vt si quinq;. ibi si nō apparet. s. quanta pecunia sit data ꝑ vno capitulo et quanta ꝑ alio. Ol. Ibi ostēdebant. s. falsa instra. Ol. Ibi transactū est subaudi quāta pecunia erit repetēda. Ibi q

2 solidū. §. etiā immo. §. j. Ol. ¶ Et facit hec gl. et ꝙ emphiteota vel obligatus ad ꝑstationē census nō apparet ꝑ qua re ꝙ ꝑ toto patrimonio teneat. de quo dixi. s. de pact. l. si certis annis ver. item queritur quidam soluit ecclesie. et in Specu. de locato. ver. lxij.

Ubemus. In glo. vlt. ibi. l. nec si volēs. c. l. liberos. Uber. Cyn. hic tenet ꝯtrū cū hec lex nō distinguat. sz gñaliter et indistincte loquit. Ad rōnes glo. rñdent ꝙ nō est ꝯ bonos mores vbi est dubiū an sit seruus vel nō. at vbi esset certū ꝙ esset liber tunc esset ꝯ bonos mores. Ad scdam rōnē ꝙ nō transiret ad eū aliqd cōmodū rñdeo ꝙ seruus pōt habere aliqd ꝯniuētibus oculis dñi vt. ff. de manumis. l. iiij. et de iure do. l. cū in fundo. ¶ De ascriptitio dicit nō esse dubiū vt. s. de episco. et cle. l. iubemus. aut. ascriptitios. De causa matrimoniali dicit ꝙ nō tenet transactio de iure canonico. vt ex de trāsac. c. fi. et ibi no. ¶ Quatenus aūt dicit glo. in causa monachatiōis vel ꝯuersionis fore necessariū decretū episcopi dicit vex esse si transigat vt remaneat secularis quasi sit quedā alienatio et ita videt etiā sensisse glo. dum allegat aut. hoc ius porrectū. Secus ergo est si transigat vt remaneat in monasterio Cy. sed iure canonico in spūalibus videt ꝑhibita transactio vt extra de transact. c. super eo. et no. eo. tit. c. statuimus. Alij distinguunt vtrū actor sciuerit liberū et nō valet vt. j. de inge. ma. l. scientis. aut ignorabat et tunc nō efficit seruus vere cogit tñ seruire vel prestare interesse seruitij vt. j. cōia de ma. l. vnica. et argu. ff. de libero hoie exhi. l. ij. ¶ Quid si efficiat filius qui nō erat dicas ꝙ nō valet vt. j. de ꝑba. l. nō nudis. et. l. nō epistolis. Et facit ad hanc materiam. ff. de iureiuran. l. iij. §. j. in summa huiustitu. §. item transigitur.

¶ Rubrica. De errore calculi.

Uper rubrica. Uide Azo. in summa. et facit ff. de admini. rerū ad ciui. perti. l. calculi. cum his que ibi not. et. j. de iure fis. l. ij. l. x. cum ibi nota. et in alphabeto litera c dictione calculo Itē no. ꝙ glo. hic tenet ꝙ transactio valet in ea parte in qua nō est erratū et idem tenet in sñia. j. de re iudic. l. ij. ꝙ hic reprobat Cy. sed dic vt ibi dicaz. ¶ Et ꝙ transactio nō valeat ipso iure etiā in parte in qua nō erat erratum tenet Jaco. de are. quia deficit consensus qui exigitur in transactōe et alijs cōtractibus vt. ff. de actio. et obliga. l. obligationū substantia. et errans nō consentit vt. ff. de iurisdic. oīm iud. l. si per errorem. Item dicit esse casum. ff. de furtis. l. si quis vxori. §. si maiora. Pet. tenet opi. glo. et ꝙ dicitur errorē impedire consensum verum est in eo in quo est error. Ad. §. si maiora. respōdeo ꝙ ibi erat error ponderis hic computationis. et ratio diuersitatis est quia si ibi transiret dñium nullum consilium subesset vēditori ad recuperādū hic aūt est cautū ꝑmissori ꝑ exceptionē vt in gl. or. et ꝑ hoc est ar. vt leg. no. ca. l. j. §. j. et §. si qs. et de dolo. l. fi. sic et al's falsus modus nō impedit obligationē cōtrahi. sed dñij translationē vt. ff. de vsufru. l. sempronius. Cyn.

¶ Rubrica. De postulando.

Uper rubrica. Uide Azo. et Host. et Hof. in summa huius ti. et Rof. in princi. libelli sui de postulando. seu de aduocatis. et Car. extra de postu. prela. sup rubrica et latissime in Speculo de aduocato. et qd dixi de aduocatis et eorū sala. j. de suffra. l. vnica. et in alphabeto sub litera a dictione aduocatio. et in secūda scdē de iniustitia aduocatox. c. ad secundum. ¶ Et cōtra verbosos aduocatos vide qd dicā. j. e. l. quisquis. ¶ Quis possit postulare agitur. j. e. l. j. ij. et vlti. ¶ Quid postulātes obseruare debeant dicta. l. quisquis. j. eo. ¶ A quibus postulantes debeāt abstinere. j. e. l. iij. et. l. si qui. ¶ Quod equa distributio aduocatorū fieri debeat. j. eo. prouidendum. ¶ An clerici ꝑhibeātur a postulando plene dixi supra de episcopis et cle. l. placet.

Um a prefecto. Probibitus postulare perpetuo si non appellauit silere debet. h. d. Ibi nō appellaueris. Si

eñi appellasset appellatione pendente postulare posset qꝛ integer debet esse status appellantis. vt.ff.nil no.ap.pen.l.j. Od. In glo.ibi cũ nõ appellasti vt.j.si sepius in inte.resti.postu.l.j. Old. ¶ Ibi sentẽtiando diffinitiue qõ ex eo ptz qꝛ de appellatiõe fit mẽtio qõ nõ haberet locũ in interlocutoria vt.s.de epi.audiẽ.l.ij. Odo. Ibi interloquẽdo sine cause cognitione forte qꝛ nimiũ garrulabat ⁊ sic pcepit ꝙ nõ postularet Od. Sed qd si simpliciter postulare ꝓhibuit nõ adijciẽdo perpetuo vel ad tẽpus nunqd intelligeẽ perpetuo vel ad tẽpus.glo.ff.e.l.⁊ puto.§.j.tenet ꝙ in perpetuũ ⁊ Azo in summa huius ti.§.q ⁊ qbus modis.v.si vero simpliciter.⁊ ꝑ hoc.j.de penis.l.seruis.⁊ ibi in glo.qõ dicit hic Cy.placere Pe. Alij tenent oppositũ qꝛ pene sunt molliẽde.ff.de penis.l.interpretatiõe.⁊ ad.l.si stichũ §.stipulatio hmõi.de verb.obli.que allegaẽ in dicta glo.l.⁊ puto.rñdent ꝙ in causa fauorabili loquiẽ vel saltem nõ odiosa scꝫ in stipulatione annua hic aũt in actu odioso.s.repellẽdo a postulando. Sed ⁊ hic dici posset fauor publicus.vt.ff.e.l.quos ꝓhibet. Od.distinguit aut cũ cause cognitiõe fuit ꝓhibitus ⁊ tunc perpetuo aut ex leui causa ⁊ sine cause cognitione.⁊ tunc vsqꝫ ad tẽpus iurisdictiõis remouẽtis seu ꝓhibẽtis. hãc opi. sequiẽ Archi.l.dist.c.j.vbi de hoc satis per eũ. ⁊ in glo.⁊.l.xiij. dist.salonitane.in glo.ex hoc videẽ ⁊ per eundẽ Archi.⁊ Inn. extra de offi.lega.c.ꝙ translationẽ.⁊ de etate ⁊ quali.c.bone.⁊ de hoc etiã no.extra de cõsti.c.ex literis.⁊ ꝑ Ber.⁊ in Spe.de legato.§.superest videre.ver.sed nunqd põt aliquẽ ex aliqua causa.⁊ facit qõ dixi.s.de epis.⁊ cleri.l.placet.in fi. In ea.glos. ibi in alia ꝓuincia postulare. Istud est nota.dignũ ⁊ idẽ puto si vnus ꝓhibitus sit postulare in vna ciuitate ꝙ possit in alia postulare.⁊ maxime in lombardia vbi nõ est aliqs pses. Sed quelibet ciuitas per se habet iurisdictionẽ ⁊ merũ imperiũ vt dixi sup rubrica de defen.ciui. In contrariũ tñ facit qꝛ excõicatus a suo epõ vbiqꝫ excõicatus est. vt not.ff.eo.l.ex ea cã.⁊.xj. q.iij.si quis a ꝓprio epõ. Ibi idẽ si fuerit aucta.s.vt nõ possit postulare vsqꝫ ad tẽpus quo aucta fuit causa cognita.qꝛ interim est infamis.vt no.in infra alleg.§.pena granior. Ibi al's.i. sine cause cognitione minuaẽ. In ea.glos.in fine.distingue ẽm Odo.qꝛ aut aliquis ꝓhibeẽ expresse postulare aut tacite.si expresse aut in aliqua ꝓuincia aut corã aliquo iudice aut ad certũ tempus aut perpetuo aut simpliciter. Primo casu qñ in aliqua ꝓuincia in alia poterit postulare ⁊ idẽ si corã vno iudice: qꝛ coram alio poterit postulare vt.ff.eo.l.⁊ puto.§.j. Si autem vsqꝫ ad certum tẽpus finito tpe poterit postulare.vt.ff.eo.l.ex causa. Si perpetuo aut ex interlocutoria.⁊ tunc non extendiẽ ꝓhibitio vltra tẽpus vel locũ iudicis interdicẽtis vt.ff.de penis.l.fi. Aut ex diffinitiua snĩa ⁊ tũc si nõ appellauit perpetuo silere debet vt hac.l. Si eñi appellasset appellatione pendente posset qꝛ integer debet esse status appellantis vt.ff.nil no.ap. interposita.l.j.⁊ ita tenet hic Cy. Si aũt simpliciter ꝓhibeẽ varie sunt opi.vt.s.nota.sed opi. Od.magis mihi placet distinguentis vtrũ ex leui causa ⁊ sine cause cognitione ⁊ tunc vsqꝫ ad tempus administrationis iudicis aut ex magna causa ⁊ cũ cause cognitione ⁊ tunc in perpetuũ arg.ff.de suspec.tut.l.hec eñi cause.⁊.s.hac ea.l.plenius dixi. Scdo casu qñ tacite ꝓhibetur postulare vt qꝛ cõdemnaẽ ex causa q̃ infamiã irrogat. si causa ⁊ infamia est perpetua perpetuo videẽ ꝓhibitus vt.ff.e. l.j.§.ex hoc edicto. Si vero pena ⁊ infamia tpalis vsqꝫ ad illud tẽpus videẽ ꝓhibitus nisi ex causa esset pena aucta vel minuta qꝛ tunc vsqꝫ ad tẽpus in snĩa cõprehensum. Si aũt sine causa est pena diminuta tunc vsqꝫ ad tẽpus pene que debuit imponi vt.ff.e.l.ex ea causa.⁊ de his q no.infa.l.quid ergo.§.pena grauior.vbi de hoc plene no.⁊ in Spe.de aduocato.§.obijcitur.in fi.§. Et est etiã habenda distinctio vtrũ sit sibi interdictum aduocationibus tñ qꝛ tunc solũ a postulando repellitur an a foro qꝛ tunc ab oĩbus forensibus videẽ ꝓhibitus. vt.ff.de penis.l.moris.que est pulcra.l.in ista materia. ¶ Quid si aliquis prohibeaẽ agere lites dic ꝙ litis nomẽ generale est vt.ff. de verb.sig.l.litis nomẽ. ¶ Sed nunquid iudex delegatus ꝓhibere possit aliquẽ postulare ⁊ videẽ ꝙ nõ cũ iurisdictionem nõ habeat nisi inter partes inter quas est delegatus. Ubertenet ꝙ possit coram se non coram alijs ⁊ allegat.j.de sportulis. l.finali.de testib.l.nullum.⁊.j.de falsis.l.si lis.⁊ ꝑ hoc extra de officio delegati.c.j.⁊ qõ ibi notaui et qõ dicetur in simili infra eo.l.ꝓuidendum.de hoc nota.in Specu.dicto titulo de lega. §.superest videre.ver.sed nunquid põt aliquẽ ex aliqua causa. ¶ Et consueuit etiã adduci hec lex ꝙ gesta per iudicẽ cũ cause cognitione sicut cõmissiones causarũ ⁊ alia acta durant etiã in officio successoris ⁊ videẽ expressum.ff.de iudi.l.venditor.§. iudices.licet sit argumentũ cõtra.ff.de iurisdi.oĩm iudi.l.eum qui. Sed intellige vt ibi notaẽ ⁊ de hoc late dicet infra man.l. mandatum. ¶ Ultimo quero pulcrã qõnem quã querit dñs Dy.potestas ciuitatis condẽnauit ciuẽ ꝙ nõ staret in ciuitate vel districtu vsqꝫ ad bienniũ sub pena eius arbitrio auferẽda tytius contra fecit. Primo queriẽ an possit per quẽlibet accusari.⁊ dicit ꝙ sic.qꝛ pena ei imponiẽ qꝛ pretorem contemsit.⁊ ideo est popularis ar.ff.de iurisdi.oĩm iu.l.si quis id qõ.⁊.l.si familia.⁊ publice interest pretoꝝ decreta nõ cõtemni. vt.ff.ad trebel.l.seruo inuito.§.cũ pretor. Secundo queritur vtrũ talis accusatio fieri debeat.j.annum vel post.⁊ dicit ꝙ infra annum tantũ.vt.ff.de populari act.l.fi.⁊ qꝛ actio in factũ que datur cõtra eum qui ius dicenti nõ obtẽperauerit ad penã publico applicandam nõ datur vltra annum vt.ff.si quis ius dicen. nõ obtempe.l.j.§.fi. ¶ Tertio queritur qua pena debeat puniri ⁊ quid importent verba illa arbitrio potestatis.⁊ dicit ꝙ duplicari debet tempus quod supererat de biennio tpe quo cepit preceptũ pretoris cõtemnere.vt.ff.de penis.l.aut damnũ.§.quisqꝫ.⁊ hoc si imponaẽ pena corporalis. Si aũt imponatur pena pecuniaria nõ põt de certa quãtitate rñderi sed iudex arbitrabiẽ vt.ff.de effrac.⁊.expi.l.j.§.expilatores.⁊ de penis.l.hodie.licet aliqui dicant ꝙ limiteẽ ad.lx.sol.⁊ ita videẽ tenere glo.xvj.q.j.c.statuimus.qõ tñ nõ vidi approbari nec seruari. Sed iudex arbitreẽ ẽm qualitatẽ negotioꝝ personarum. ¶ Queriẽ quarto nunqd verba illa arbitrio ptãtis ad successorẽ extendanẽ ⁊ dicit ꝙ sic vt.s.de offi.eius q vicẽ al.iudi.ob. l.ij.⁊ ita narrat.d.Dy.in ꝑdictis se ↄsuluisse de facto ⁊c.

Ec ceterorum. ¶ Ibi nedum mei s.imperatoris. In glo.j.in fine.hoc idẽ no.in glo.ff.e.l.j.§.j. Contra tales docet Od.aduocatũ literaliter loqui.⁊ sic aduersarius illiteratus est cõfusus.idẽ docet Rofr. in libello de aduocatis circa finẽ tit.vbi late disputat hãc qõnẽ ⁊ de hoc in Spec.de aduocato.§.obijcitur.v.itẽ ꝙ nõ habet peritiam literarũ.⁊ ver.vlti.⁊ in glo.ff.de va.⁊ extraor. cogni. l.j.§.aduocatos.cautela tamen predicta parum vtilis videtur qꝛ si petat ꝙ exponat vulgariter videẽ ꝙ teneaẽ hoc facere.vt dicã infra eo.l.quisquis.

I sub specie. Ibi quasi mutuã.hec litera indicat ꝙ tota summa ꝓmissa fuerit ex causa mutui licet alij dicant ꝙ solũ illud qõ excedebat licitũ salariũ ꝓmissum fuerit vt mutuum.ibi nõ numerate pecunie. Sed hec exceptio nõ videẽ locũ habere cũ nõ ꝓmiserit spe future numeratiõis ⁊ ideo quidam exponunt.i.exceptiõis in factũ vt in prin.glo. Sed tunc quõ ista exceptio tolleretẽ biennio cũ sit perpetua.vt.ff.de doli excepti.l.pure.§.fi.dicunt qꝛ succedit loco exceptionis nõ numerate pecunie.⁊ ideo eius naturã sapit. Jaco.aũt butriga.⁊ Nico.hic in decisa dicunt exceptionẽ simulationis dari perpetuo ⁊ ꝙ hic dicit tpis spatio subaudit maxime hanc solutionẽ tenet glo.j.in.l.in contractibus.infra de nõ numerata pecu.et de hoc tetigi.eo.titu.l.si ex cautione.ver.⁊ ex predictis patere potest. Sed quid si soluisset nunquid petere potest.videtur ꝙ nõ.vt infra de nõ nume.pecu.l.cum fide.⁊ arg.ff.ad maced.l.si pater.j.responso.dñs Uber.tenet ꝙ repeteret conditione ob turpẽ causam qꝛ turpitudo fuit solum ex parte aduocati vt.ff. de condi.ob turpẽ cau.l.si ob stuprum.v.quoties. ¶ In glo. estimandum in fine.derogatũ tñ est illi.l.per cõsuetudinẽ ẽm Ubert.⁊ verũ est. Idem tenet Speculator de salarijs.§.sequitur de aduocatoꝝ salario.ver.illud certum est per quandã decretalem Grego.x.que incipiebat properandum limitatũ erat ad.xij.lib.turoñ.tam ꝑ salario q̃ palmario.⁊ miror ꝙ nõ fuit posita in.vj.libro.⁊ opi.huius glo.sequuntur Odo.⁊ Jac.de are.infra de suffra.l.vnica.⁊ ibi dixi. ¶ In glo.i.in factum.ibi l.si quis argẽtum.§.sed in omnibus. In eo aũt quod est infra legitimũ modum nõ obstat hec exceptio vt infra de nõ numerata pecu.l.aduersus. Oldra. ¶ In ea.glo.ibi ꝑiudicãs biennio. Sed certe immo statim nõ expectato biennio preiudicat in eo qõ nõ excedit. Ric.

Elamento. In glos.vltima ibi de hoc. sed an sit danda dilatio propter absentiã aduocati.⁊ videẽ ꝙ nõ extra de dolo ⁊ contu.c.ꝑut. Od.⁊ Uber.⁊ Cy.tenẽt ꝙ in principio cause danda sit ꝑ aduocato querendo vt.ff.ex quib.cau.ma.l. ab hostibus.§.sed ꝙ simpliciter.⁊.l.ait pretor.§.fi.⁊ ibi in glo. postea ꝓpter eius absentiã nõ ꝑ dictũ.c.ꝑut. Cõiter tñ seruari vidi ꝙ i quacuqꝫ parte cause deẽ nisi de malitia appareat petẽtis.⁊ ꝑ hoc.d.l.qui.ex cau.ma.l.ait pretorẽ.§.fi.⁊.l.necnõ.in princi.⁊ ita tenent hic Cy.⁊ Nic.in decisa ꝙ ꝓpter absentiam vel mortẽ aduocati datur dilatio per iura ꝑdicta ⁊ ꝑ hoc facit glo.j.de repu.bo.poss.l.ij.de iudi.si longius

longius.in pncipio.⁊.ĵ.de iudi.pperandū.§.penulti.⁊ de hoc etiam notat̃ in glossa.ĵ.de dilationibus.l.j.⁊ ibi dicam ⁊ extra vt lite non contestata.c.j.

1 ¶ Fama lucro venit preferenda.

Si qui aduocatoꝝ. Canonizata est iij.q.vij.§.tria.c.infames.§.arcent.⁊ ibi in gl.⁊ in speculo de salarijs.§.sequit̃.de aduocatorū salario.v.illud aūt certum est.⁊.ĵ.de suffra.l.vnica.ĩ gl.⁊ibi dixi.Ibi estimatiōi sue.i.

1 fame.vt.ff.de var.⁊ex.cogni.l.cognitionū.§.estimatio.¶ Et nota φ fama pferēda est lucro ꝑ hoc.ff.si quis omissa cā testamenti.l.iulianus.de pcu.nō solū.§.fi.⁊ de reg.iur.l.si in duobꝰ vnde salomō.Melioꝛ est fama bona quā diuitie multe.et ideo dicit̃ qd̃ crudelis est qui negligit famā suā.xij.q.j.nolo.⁊ alibi dicitur quis ꝓdigus fame sue.ĵ.de his qui potentioꝝ nomine l.vnica.in fine.Infamia abominanda est.ĵ.de decur.l.infamia. lib.x.ↄtra qd̃ prob doloꝛ hodie rectores ⁊ alij multi faciūt vendentes famā publice ⁊ occulte sepe pro vili lucro ⁊ reputantur et vocantur sagaces sicut sagax fur inter fures sed ve talibus. ¶ Ibi honorarioꝝ.i.salarioꝝ.vt.ff.de var.⁊extra.cogni.l.j.§.in honorarijs.O d.ibi depdatione. Nota predam esse cū aduocatus pacisciť de quota parte litis.O do.ibi fuerint inuētivſq; huc suspendit̃ litera construēdo. Si qui aduocatorum fuerint inuenti ⁊c.¶ In glo.ex hoc verbo ibi ꝼm.M.⁊ Azo.in summa eo.§.qui ⁊ qbus modis.⁊.§.item qui pacti sunt.⁊ hanc approbat Uber.qꝛ presumtio est qd̃ aduocatus etiā per nefas laboraret in cā obtinere vt haberet quotā de qua pactus esset. In eadē glo.in fine licet gl.dicat primā veriorē.O pinio tñ Azo.q̃ est in summa.e.dictis.§.cōiter approbat̃ ꝑ doctores ⁊ per glo. ff.de pactis.l.sumtus.⁊ per Cy.hic qꝛ eadē est rō ꝓhibitionis in re certa ⁊ in pte quota.s.ꝑsumtio de qua ꝓdixi ⁊ qꝛ sic fieret fraus legi ↄ legem scire oportet.de excu.tut.⁊ hec videt̃ fuisse Lau.⁊ Io.opi.vt notat ꝑ Arch.d.§.arcent̃.iij.q.vij.⁊ ꝑ Azo. allegat.d.ol.ff.si quis omissa causa testamēti.l.⁊ si nō totam.⁊ l.sequenti.opinionē glo.sequit̃ speculatoꝛ de salarijs.§.sequit̃ videre de aduocatorum salarijs ꝑ illud aūt certum est.v.qd si cū agerē de hereditate.⁊ idem videt̃ dicendū de ꝓcuratoribus per dictā.l.sumtus.cū concoꝛ.ibi in glo.allegatis.⁊.ĵ.de ꝓcurato.l.litem.⁊ibi no.lꝫ Uber.dicat qd̃ mitius agit̃ cū ꝓcuratore quo ad ĩfamiā ar.ff.qd̃ quisq; iur.l.ij.Nō tenet etiā ꝓmissio que fit per infirmū medico tēpoꝛe infirmitatis.vt.ĵ.de ꝓfes.et medicis.l.archiachi.lib.x.qꝛ metu infirmitatis etiā ĩmoderatū salariū promitteret ita etiā est metus in aduocato dum lis durat ⁊ de hoc dicā.ĵ.in.l.pxi.in glo.ipo iure ar.ĵ.loca.l.fi.Uber. et.s̃.de transac.si quis maioꝛ.in gl. Alij dicunt ꝑ sñiam cū dicat arceant̃.⁊ ꝑ hoc.ĵ.vnde vi.l.si quis in tantā.⁊ ibi in glo.signata sup verbo amittat.⁊.ĵ.de iurisdi.om.iudi.l.in criminali et tactum fuit.s̃.de epis.⁊ cle.aut̃.statuimus.

Quisquis. Hec lex cū magna honestate instruit aduocatos q̃ sequi debeāt et que fugere quo ad deū ⁊ quo ad forū.⁊ de hoc pulcre no.in specu.de aduocat̃.§.iam nūc videndū.per totū.§.Ibi sit aduocatꝰ ⁊ iudex.¶ Quid erit ecōuerso si fuit iudex an poterit esse aduocatus.⁊ dicit Cy.φ sic.qꝛ cessat causa quare aduocatus repellit̃.s.ꝑpter affectionē quā habet ad cām ex pristina aduocatōe ergo cessat lex vt.l.adigere.§.q̃uis de iure patro.Cy.¶ Quid si aliqs q̃siuit a me cōsiliū in causa sua ⁊ aperuit mihi secreta cause nunqd potero esse iudex in cā vel aduocatus aduerse partis.Spe.tenet φ sic.de aduocato. §.nūc tractemꝰ.v.sed nūqd postq; denudasti.⁊dixi.s̃.de asses. l.nemo.⁊ no.ff.eo.l.vlt.⁊ ꝑ hoc.ĵ.de aduo.fisci.l.vlti.vbi tenet Ric.φ nō.ꝑ.l.ff.de arbit.l.iij.§.tā ⁊ si honestius puto abstinere.An q fuit aduocatus alicuiꝰ in cā principali possit esse ↄ eū in causa appellatiōis.Spe.tenet φ sic.eo.tit.⁊.§.s̃.vlti.honestius tñ est φ abstineat vt ꝓdixi.Itē no.varia noīa aduocatoꝝ causidicus.i.causas dicēs vt hic aduocatus.vt.s̃.l.pxi.patronus causarū.ĵ.de iudi.l.rē nō nouā.§.pꝛoni.in decretali Gregoꝛ.x.de postulādo.c.pperandū.vbi pulcra de aduocatis no. ꝑ cōmētatores lꝫ nō sit in lib.vj.Qñq; honoratꝰ vt.s̃.de officio ciui.iu.l.honorati.Qñq; togatus vt.ĵ.ti.ꝑxi.l.si qs de togatis.ꝑpter vestes longas quas deferre debent.⁊ de eoꝝ vestibus vide pulcra in Speculo dicto titulo de aduocato.§.sequitur videre de vestibus aduocatorū. Quandoq; oꝛatores. vt.s̃.de episc.⁊ cleri.l.oēs q vbiq;.§.j.in fi.Qñq; in foro causas dicētes vt.ff.de ori.iur.l.j.Qñq; iurꝭ studiosi vt.ff.de va. ⁊ extraoꝛ.cog.l.diuus.Ibi ꝑcax.i.superbus.sic exponit̃.ĵ.de act.em.si traditio.Et est canonizatū totū qd̃ sequit̃ vsq; ad v. quisqs.iij.q.vij.c.si qs adest.Aut palā.i.corā pluribus.vt.ff. de verb.sig.l.palam.Ibi preterea nullū cū eo.ↄtra hunc textū ↄtinue fit ꝑ aduocatōs ⁊ de hoc tactū fuit.s̃.l.pxi.⁊ notat̃.d. c.si quis adeo.iij.q.vij.v.preterea.alias est.c.per se.in glo.et ꝑ Archi.⁊ per Azo.in summa de suffra.circa princi.⁊ vide quod notatur de ista materia per Inno.extra eo.c.j.Iudex etiā cū subdito cōtrahere nō pōt durante officio.vt.s̃.de cōtractibꝰ iudicū.l.j.intelligunt quidā ita generaliter φ etiā nō possunt pacisci de salario lite mota.sed debeat pacisci in initio.Uber. tenet oppositū ꝑ quo facit.s̃.de pactis.l.si creditoꝛi.sed ibi innuit litē finitam esse.¶ Ibi stipēdium.Stipes ꝼm Papiā est modicū es ⁊ qꝛ pro vili mercede stipendiarij seruiunt.inde dictum est stipendium.Uel dicitur a pēdendo quia moserat antiquis pecuniam ponderare magisq; numerare vel dic vt no. ff.de impensis in res dotales factis.l.neq; stipendiū.at isti nullum salarium debent accipere ꝼm quosdam vt infra ibi nam si lucro ⁊c.vel si debent accipere nō debent accipere modicū ꝼm alios ibi nam si lucro ⁊c. subaudiunt scꝫ nulli. Martinus.sil. ¶ Ibi degeneres sic infra de naturalibus liberis.l.fina.in fi. ¶ In glo.videtur φ vtilitas in fine vel φ forte est infamis vt eum repellat.talia eīm bene potest aduocatus dicere vt hic. et in summa huius tituli in fine.⁊ in Specu.de aduocato.§.iam nunc videndum.versic.hoc tamen caueat. Sint ergo curiales aduocati vt probris nō certent ad hoc.v.questione.iiij.c. in loco.benedictionis.in principio.legibus enim experiendum est vt infra de conueni.fi.debito.l.vltima.in fine.⁊ miti voce allegandum.v.q.iiij.c.duodecim.in fine.⁊ de studijs libera.vrb. rome.l.vlti.lib.xj.⁊ de gestis seruādis ꝑ aduocatos in allegando bene notatur in Specu.de aduocato.§.hic docendum est. per totū.⁊ per totū tit.de dispu.⁊ allega.aduocato.¶ In gl. ipso iure hanc approbat Uber.vt ⁊.s̃.l.pxi.in fine dixi.alijs placet sequens opinio ꝑpter verbū munitionē ⁊ forte ꝑ motu iudi.puniet̃.argu.ĵ.ne testi.l.nullū.ꝼm Laurē.¶ In glo.i. consensus scꝫ tacitus.⁊ hoc est qd̃ dicit̃ cōniuentibus oculis. ff.de ma.l.is qui suis.⁊.s̃.de vete.iur.enu.l.ij.§.sed cum ꝑspeximus.¶ In glo.ergo emere ibi.l.medicus.⁊.ĵ.de ꝑfesso.et medicis.l.archiachi.li.x.Ol.¶ In ea.glo.ibi in ꝑpriā recepit fidem ⁊c.quasi nō videatur eū in sua fide recepisse donec de salario fit conuentū ar.insti.de re.diui.§.vendite. Alij vt Cyn. φ si a principio nō conuenit de salario postea conuenire non potest ex generalitate huius.l.⁊ hanc opi.tenet glo.ĵ.de iudi. l.properandū.§.honorarijs.⁊ Azo.hic in summa dicit conuentionē de salario fieri debere ante litē contesta.Cyn. Aduocati tñ hoc pessime seruant ⁊ male faciunt.¶ In eadē glo.in fine. cōtrariū puto verū φ nec eo volente quia clientulus metu ductus semꝑ vellet ⁊ ita fraudaretur hec lex.ll.autē allegate per dñm.M.nō concludunt qd̃ dicit. In glo.i.protelet litem. vt extra de verb.signi.c.forus.§.iurgium.ĵ.de ꝑcura.l.nulla.⁊.l. penul.Quandoq; accipitur pro verbis iniuriosis ꝼm Papiā In glo.de quibus dicit in fine vel expone honoratis.i.honore aliquo decoratis.⁊erant quidā iudices rome habentes hoc ab imperatoꝛe vt de qualibet causa cognoscere possent partibus volētibus.⁊ nullam habebant administrationē ꝼm Lau. ¶ In glo.sed nunquid si tota die.in fine.dic φ audiendus est dum nō dicat superflua vt colligi potest.xxx.q.vlti.c.iudicantem.⁊ ibi not.per Archidi.qui eīm inutilibus sermonibus vtitur in iacturam tempoꝛis cadit auditoꝛū mentes conturbat ⁊ nō dicitur allegare sed loqui vt colligi potest de lega.ij.l.meuius.§.cum qui.⁊ infra de rescin.venditi.l.quisquis.Ibi neq; manibus moꝛari sinatur obiectis. Sed Io.iij.q.vij.c.si quis adeo.versic.apud vrbem.al's est.c.per se.vbi canonizatus est iste ver.exponit quousq; maluerit.s.officium aduocatiōis exercere.videtur eīm φ ꝑpter honorē quem habent non possent vti officio aduocationis qd̃ remouet.⁊ ibi de hoc not.in glos. ¶ Et ꝼm hunc intellectū est arg.φ aduocati qui fuerūt rectores ciuitatum finito regimine possint redire ad officiū aduocationis dummodo nō faciant pro vili salario ⁊ est expressum infra titu.j.Si quis de togatis.⁊ ibi de hoc. In glo.alias standi.Ibi de officio ciuilium iudicum.l.j.vbi aliquid tactum fuit aduocati ergo debent stare ⁊ iudices sedere.fallit in aduocatis doctoribꝰ qui possunt cum iudicibus sedere vt colligitur dicta.l.finali.de officio diuer.indi.⁊infra vbi senatores vel clarissimi.l.finali.§.finali.licet glo.eadē.l.ver.ea tamen.videatur innuere contra.que incipit speciale.ꝑpter nobilitatem ⁊ φ iudices sedere debeant probat etiā in aut̃.de iudici.§.sedebunt. Ex quo dicit̃ φ sñia debet ꝑferri a iudice sedente nō stante de quo plene not.ĵ.de sententijs.l.platam.⁊ extra de re iudica.c. vlti.li.vj.⁊ ibi no.per Io.an.¶ Queri consueuit nunqd aduocatus allegās literal'r teneat̃ exponere parti allegatiōes suas

vulgariter. Barto. brix. tenet q sic in qõnibus suis. lxv. qõne que incipit clericus quidã quenit laicum ꝛ tactũ fuit. s. eo. l. ij. ꝛ de edendo. l. edita. ver. sed adhuc. circa primã partẽ. ꝛ in Speculo de aduocato. §. nũc de exordijs. circa finẽ. §. Secũdo querit an aduocatus qui recepit feudũ ab ecclesia pacto q in omnibus suis causis teneret patrociniũ prestare ꝛ ab alia ecclesia eodem modo. ambe ecclesie simul litigãt cui prestabit patrociniũ Bar. brix. tenet q prime nisi credat eam iniustã causam fouere ꝛ secunde querat aduocatũ suis expensis in qõnibus suis. lxix. qõne que incipit aduocatus quidã. ꝛ Spe. de aduocato. §. j. v. quid si aduocatus habet feudũ ꝛ in sequẽtibus v. plures vtiles qõnes in materia notant. Sed nunqd talis aduocatus teneť ecclesie patrociniũ prestare ꝯ fratrẽ vel consanguineũ Ja. de are. j. de suffra. l. vnica. tenet q nõ. ꝛ allegat. j. de excu. tut. l. humanitatis. ꝛ ibi dixi de aduoc. diuer. iudi. l. iubemus. §. ad hec. ff. de pcu. l. aut affinitate.

Prouidendum. Equa debet fieri distributio aduocatorũ. h. d. ꝛ vide in summa Azo. e. ti. §. itẽ postulat. ꝛ in Spe. e. §. obijcit. v. sed nunqd cogi põt. nec est mirũ si de habendo bono aduocato partes laborent. qꝛ peritus aduocatus etiã pessimã causam facit videri bonã vt no. in glo. ff. de edili. edi. l. q si nolit. §. si mãcipiũ. ¶ Ibi aũt si vetustas. antiqui enĩ aduocati etiã minoris sciẽtie vtiliores sunt in practica qd no. Ibi a rudibus quo ad scientiã. Ibi tyronibus. tyrones ꝓprie sunt noui milites ad quoꝝ exemplũ noui aduocati dicunt tyrones. ꝛ de istis tyronibꝰ habeť. j. de tyronibus. sup rubrica. lib. xij. Medici etiam noui nõ sunt vtiles vt antiqui. ꝛ ideo diciť medicus nouus pestis in patria. Ibi atq ideo Canonizatũ est qd sequit vsq in fin. iij. q. vij. §. tria. ꝛ. c. si qs adeo §. si vero. alias est. c. per se. Ibi que nequeat cõprobari dicunt quidã q oẽs excusatiões que excusant testes excusant etiã aduocatos de quibus habeť. ff. de testib. l. lege iul. Alij q ille que excusant ꝓcuratores. de quibus habeť. ff. de ꝓcura. l. post litẽ ꝛ. l. sequẽti. Ego aũt puto arbitrio iudicis cõmitti cũ nõ reperiant expresse a iure. ar. ff. de iure delibe. l. j. in fine. Nam aduocatus excusatur si putat causam fore iniustã. vt. j. de iudi. l. rem nõ nouã. §. fina. que nõ excusaret ꝓcuratorẽ vel testem. Ibi ad agendũ. i. aduocandũ. qd intelligit Archi. iij. q. vij. c. si vero q restitui nõ possit ab eodem arg. ff. de qõnibus. l. j. §. fi. nisi esset princeps vt. ff. de minori. l. prefecti. ab alio aũt successore vel superiore potest argu. xj. q. iij. c. si epus ante damnať Archi. Ibi litem foueri. s. presumtione iuris. sic ꝛ qui iudicium subterfugit presumiť iniquã causam fouere. extra de presumtio. c. nullus dubitat. ꝛ ibi in glo. ꝛ. lxxiiij. dist. c. honoratus. ꝛ ibi in glo. Sed nunquid sine alia ꝓbatione stabitur huic presumtioni vt si est actor absoluať reus ꝛ ecõtra glo. parua quã quidã nõ habent tenet q ex tali presumtione nõ damnetur. ꝛ idẽ tenet hic Odofre. ꝛ allegat. j. si quis aliquẽ testari ꝓhibuerit. l. ij. cõtrarium innuit hec litera. ꝛ extra de testi. c. consti. primo ꝛ de testi. cogen. c. peruenit. j. de iure fisci. l. iij. §. j. ꝛ de questi. l. j. §. si seruus. ꝛ hanc opinionem hic sequitur Cy. ꝛ dicit fuisse opinionẽ dñi Ric. ꝛ hoc dicit in additionibus quas vltimo ipse Cyn. fecit ad lecturã suã. Primã opinionẽ approbat Ber. de testi. c. intimauit. Sꝫ quid operareť ista iuris presumtio si ei stari nõ deberet nõ video. ꝛ ideo crederem ei standum. Si constaret de fraude subtrahentis parem copiam. argu. j. de ꝓbatio. l. si de possessione. cuꝫ si. ꝛ ita vidi in iudicio seruari. In fine qꝛ extra ordinem arbitrio iudicis punietur. arg. j. de testi. l. nullũ. Sed nũquid hec lex locum habeat in quolibet foro tam ordinario ꝙ delegato ꝛ coram arbitro dicunt quidam q nõ. qꝛ delegatus ꝛ arbiter carent iurisdictione nisi inter partes Uber. contra per. l. j. de iudicijs. l. rem nõ nouã. §. patroni. ꝛ. ff. de arbit. l. j. ꝛ ad hoc facit qd dixi. s. eo. l. j. ver. Sed nunquid iudex delegatus. ¶ In glos. i. disertissimos. Ibi scientia nobilitat. ad hoc. j. ti. ij. l. laudabile. al's dicunt q scientia inflat. ex de renũ. c. cũ pridẽ. §. ꝓ defectu. ꝛ charitas edificat ꝛ fuerũt verba apostoli ad Corin. viij. c. de hoc vtrũ nobilitas ꝓcedat a sciẽtia vel ab origine vel aliũde dicã. ff. de decur. l. imperatores. in prin. ꝛ hic no. ꝑ Cy. ¶ In ea. glos. in fi. hoc idẽ no. extra de offi. indi. c. j. dñs tamẽ Ric. ꝛ Ubert. dicebant etiã hodie licet salariũ de publico nõ percipiant equã debere fieri aduocatoꝝ distributionẽ qꝛ adhuc remanet ratio huius. l. ꝛ ꝑ hoc. ff. e. l. j. §. ait pretor. Ibi ambitione ꝛc. ꝛ de offic. ꝓconsu. l. nec quidꝙ. §. fi. ꝛ qꝛ in iudicijs equalitas est seruanda vt. j. de fruct. ꝛ lit. expen. l. fi. ita vidi de facto seruari. Sed si aduersarius meus assumsit sibi duos meliores aduocatos ciuitatis ꝛ ego peto vnum mihi dari quis eoꝝ mihi dabitur. dicunt quidã q sorte dirimetur. ar. ff. de iudi. l. sed cũ ambo. cũ si. alij q electio erit rei. arg. ff. de reg. iur. l. fauorabiliores. Uel dic q aduersarius habebit illuꝫ quẽ primo elegit. ar. ff. de leg. j. l. pluribus. ꝛ de here. insti. si is. Si aũt nõ appareat quẽ primo elegerit tunc locuꝫ habeãt precedentes opiniones.

Nemo vel in foro. Canonizata est de peni. dist. j. c. nemo. ꝛ vide qd ibi no. in glo. ꝛ ꝑ Archi. vbi diciť q locũ habet solũ corã iudice christiano nõ corã iudeo vel infideli. Ibi officiũ. i. officialis. ꝛ ideo puniunť qꝛ resistere debuerũt vt. j. de ap. l. qm iudices. ꝛ ibi no. de aduo. diuer. iu. l. ꝑ hãc. ꝛ de ꝓcu. l. pe. in fi. vt nemo priuatus. l. ij. in fi. de metatis. l. deuotũ. li. xij. ꝛ de hoc no. d. c. nemo. in gl. ꝛ ꝑ Archi. ꝛ in Spe. de aduocato. §. j. in prin.

¶ Rubrica. De aduocatis diuersorum iudiciorum.

1 ☞ Aduocatus si ex malitia fuit preuaricatus in causa an tenebitur.

2 Aduocatus si perdat causam per imperitiam an teneatur.

Si patronum. De materia huius. l. tangiť in summa huius ti. §. iniungiť. in Spe. de aduocato. §. j. v. itẽ q preuaricator. ꝛ sepe allegať hec lex in causis q aduocatus preuaricator puniť vt hic diciť. ꝛ q qui deficit in ꝓbatione calumniari videť. ꝛ q acta cũ patrono faciunt qualẽqualẽ fidẽ inter partes. Atq ita. i. perpetrata preuaricatiõe. ¶ Ibi denuo quereť glos. nõ bene aperit quõ denuo querať vtrũ qꝛ prima snĩa sit ipso iure nulla an retracteť ope restitutionis ꝛ ideo quidã dixerunt snĩam ipso iure nullã ꝛ eundẽ iudicẽ ex eisdeꝫ actis cognoscere debere vt. j. quõ ꝛ qñ iud. l. si vt ꝓponis. Alij vt Odo. q per restitu. in inte. ex edicto de minore si est minor. vt. ff. de minori. l. minor aut magistratus. §. j. vel ex clausula generali si erat maior. ego aũt puto distinguendũ sicut gl. qꝛ aut aduocatus fuit corruptus pecunia ꝛ tũc ipso iure nulla est. vt infra de pena iudi. qui male iudi. l. j. ꝛ corrũpens causam amittit vt ibi. Si nõ fuit corruptus pecunia tunc ope restitu. vt. ff. ad trebel. l. seruo inuito. §. cũ pretor. ꝛ lis tũc suo marte decurrit ſm Jac. de are. Cy. hic ſm Pet. tenet opi. Odo. ꝛ ad distinctionẽ dñi Jaco. respondet q. ll. per eũ allegate nõ loquunť in aduocato de quo loquitur. l. ista. ꝛ ratio diuersitatis de iudice ad aduocatuꝫ qꝛ vires sententie magis dependent a iudice ꝙ ab aduocato vt ptꝫ per ea que not. ff. de re iudi. l. quesitum. dicit ergo hic causam denuo agi per restitu. Cyn. predicta dicit esse vera qñ aduocatus preuaricatus est sine dolo aduersarij. vbi aũt dolo aduersarij approbat distinctionẽ. d. Jac. sit corruptus pecunia vel aliter Cy. Itẽ dicit nõ sufficere aduocatũ preuaricatũ nisi ex eius preuaricatione sentẽtia fuerit obtẽta sicut diciť in snĩa lata ex falsis instrumẽtis. vt. j. si ex falsis instrumentis. l. iij. Dicit etiã locũ habere siue aduocatus dolum cõmiserit in dicendo siue in tacendo vt. j. si cõtra ius vel vtilitatẽ publicam. l. j. ꝛ de episco. ꝛ cleri. l. presbyteri. Sed cũ quo agetur istud iudicium preuaricationis detegende vtrum cum aduocato an cũ aduersario quidã q cum aduocato qui accusabitur de preuaricatione ꝛ hoc indicat litera ibi ꝛ impleueris accusationẽ ꝛc. ꝛ ꝑ hoc. ff. de adulte. l. denuntiasse. §. fina. ¶ Sed quõ ex isto ꝓcessu fierit ꝑiudiciũ aduersario cũ res inter alios acta ꝛc. dicunt quidã speciale in odium partis que corrupit aduocatum. ꝓ hoc. ff. ad sil. l. in cognitione. ꝛ ibi in glo. ꝛ quia sciuit causam agi ꝛ adesse potuit vt. ff. de re iudi. l. sepe. §. scientibus. Alij dicunt q citatus fuit aduersarius vt cause adesset: qꝛ de preiudicio suo agebať. vt. ff. de aqua plu. arcẽ. l. in concedendo. ꝛ in auť. vt spon. larg. §. sed ꝛ creditores. sicut ꝛ al's citatur tertia persona. j. cõi diui. l. iij. in fine. Uel dic ſm dñm Jac. de are. ꝛ Uber. q duo fuerunt iudicia vnũ cũ aduocato aliud cõtra aduersariũ ꝛ acta facta cum aduocato presumtionẽ faciunt contra aduersariũ vbi fuit ignorans vel non citatus. Si aũt citatus fuisset vel sciuisset causam agi tunc sibi plene preiudicarẽt vt predictũ est. ꝛ ita intelligať. ff. de preuarica. l. iij. et de quibus rebus ad eũdẽ iudicẽ eatur per totũ. ꝛ ad hoc facit qd no. extra de simo. c. dilectus. ij. ꝛ. xij. q. ij. epus qui mãcipiũ ꝛ de hoc an acta in vna causa fidem faciant in alia quo ad alias personas plene dictũ fuit. s. de edẽdo. l. is apud quẽ. ¶ Quid si aduocatus fuit absolutus q prosit vel nõ prosit possunt allegari ꝓ ꝛ contra. s. allegata. ꝛ q prosit facit dicta. l. denũtiasse. §. fi. Sed illud constante matrimonio secus eo soluto vt eodẽ titulo. l. adulter. §. fi. ꝓ hoc q prosit. ff. de ap. si qui. §. fin. Sed ibi speciale in causa appellationis vt ibi notať licet alibi dicere videať

re videat glo. ꝙ idē sit in sententia cause principalis vt. ff. de ex ceptio. rei iudi. l. si cū vno. ꝛ ꝙ prosit facit quod notat̄ p Dyn. de reg. iuris. c. ratihabitionē. lib. vj. Sed nunqd ex eisdē actis cognoscetur de causa principali an opus sit noua instantia. dic ꝑm d. Guid. ꝙ si snīa fuit ipso iure nulla vt qꝛ aduocatus fuit corruptus pecunia tunc ex eisdē actis vt. ff. de ap. si expressum ꝛ. j. quō ꝛ qñ iu. l. si vt proponis. ꝛ. s̄. dixi. Si aūt ope restitutio rescindenda tunc est opus noua instantia semp tñ idem iudex cognoscet qꝛ de nullitate ꝛ restitutione idē iudex cognoscit vt dicta. l. si vt ꝑponis. ꝛ ibi notat̄. ꝛ. ff. de mino. l. in cause. §. fin. ꝛ
1 j. vbi ꝛ apud quos causa restitu. agēda sit. l. fi. ¶ † Sed quid si aduocatus nō ex corruptiōe partis sed malitia sua p̄uaricat⁹ fuit in cā nunqd habebit locū hec lex. dñs Guid. dicit ꝙ nō ar gu. ff. si quis aliquē testari ꝓhibuerit. l. j. ꝛ de reg. iur. l. nō de bet alteri. ꝛ ad hoc facit. ff. de preuari. l. j. ꝛ de iudi. l. si pretor. §. marcellus. ꝛ hoc nisi aduocatus esset nō soluendo. vt. ff. de eo per quē factū erit. l. fi. alij contra sicut in snīa que fertur p falsa instrumēta que retractat̄ etiā si ꝓducens nō fuerit in dolo. vt ff. de re iudi. l. diuus. ꝛ qꝛ hec lex nihil dicit de dolo aduersarij Jac. de ra. De ꝓcuratore colludente quid iuris sit habetur. ff. de dolo. l. ꝛ elegāter. §. penul. j. de ꝓcura. l. si ꝓcurator. ꝛ. ff. de doli excepti. l. si ꝓcurator. ¶ De iudice habet̄. j. de pena iudi. l. ij. ꝛ qñ ꝓuocare nō est ne. l. venales. defendant igit̄ aduocati fideliter suos clientulos qꝛ vltra latrociniū peccat qui clientu lum ꝑ viribus nō defendit. lxxxvij. dist. irreligiosum. ꝛ hoc iu rare tenebant̄ ex forma decretalis Gregorij. x. de postulando.
2 c. ꝓperandum. que nō est lib. vj. ¶ † Quid si p imperitiā vel ne gligentiā aduocati causa perdat̄. dicendū est ꝙ aduocatus te netur. ff. de offi. presidis. l. illicitas. §. sicuti medico. ꝛ ibi dixi ꝛ plene notat̄ in Specu. de aduocato. §. finali. ver. quid si per im prudentiā. ꝛ de hoc dixi. j. de iudicijs. aut̄. hodie. que est super l. rem nō nouam. nec habet tunc locū hec lex. Cy. Ex fine etiaꝫ huius. l. duo collige. primo ꝙ rebus iudicatis a quibus nō est appellatum standum est vt ꝛ infra de re iudi. l. j. Secundo ꝙ q nō ꝓbat calumniari videtur circa quod vide qō no. per Azo. in summa de calum. §. punitur. ꝛ per Gofre. in summa eo. titu lo. §. conuincitur. ꝛ per Ber. extra de calum. c. ij. de dolo ꝛ con tuma. c. finem litibus. circa medium glos. magne. ij. qōne. iij. c. calumniator. ꝛ. c. sequenti. cum ibi notatis. in glo. ꝛ p Archid. ꝛ eadē causa ꝛ qōne. §. notandū. ver. tergiuersari. ꝛ in Specu. in tit. de accusa. §. sequitur. ver. vlti. ꝛ per Hosti. in summa de dolo rubricella de contumacia. §. que pena. ꝛ. §. sed si petātur. ver. alij vero dicunt. ꝛ dicam infra de calum. l. q nō probasse. ꝛ tangitur in glo. infra de fructi. ꝛ litis expensis. l. nō ignorat. et ff. de testib⁹. l. iij. §. verba epistole. in glo. que incipit sume ergo hic arg. ¶ Et ad hoc facit ꝙ obijciens plura crimina vel defe ctus si deficit in probatione vnius repellit̄ a ceteris quasi calū niose obiecerit. extra de elec. c. j. ꝛ. c. si forte. lib. vj. ꝛ ibi in glos. Joan. andr. ꝛ notatur bene. iij. q. x. in summa. in glo. ꝛ per Ar chidia. ꝛ dixi supra de iudi. ꝓperandū. §. finaūt alterutra. v̄si. vtrum sacramentū calumnie excuset. ꝛ ibi etiā habetur vtrum qui nō probat habeat iniustam causam litigandi quo ad con demnationem expēsarum Cynus hic tenet ꝙ quo ad condem nationem expēsarum presumatur iniuste litigasse sed quo ad penā calumnie nō nisi iudex expresse ꝓnuntiauerit eum calū niatorē. vt. ff. ad turpil. l. j. §. j. Si aūt iudex exprimeret in snīa sic. ꝛ sic intelligit hanc. l. ꝛ. l. qui nō ꝓbasse cū concor. ibi allega tis. ratio diuersitatis inter calumniā ꝛ condēnationē expensa rū est ꝑm eū quia expensarū condēnatio est quoddā intrinsecū cause calūnia aūt quoddā extrinsecū qō cōmittit̄ multis mo dis vt dicta. l. j. ad turpillia. et ideo facilior est presumtio iniu ste litis quo ad expensas ꝙ̄ presumtio calumnie. arg. eius qō notatur infra de condi. ob turpē causam. l. ij. ꝛ per Inno. ex tra de accusat. c. sup his. ꝛ ita intelligit quod notatur infra de liberali causa. l. si tibi. Cyn. ¶ In glo. j. ibi si renuntiet. i. pate faciat. Oldra. Ibi consilia. i. secreta. Oldra. In glo. i. preuari cationē probaueris. sic enim implet probando. vt infra de pro batio. l. sciant. ꝛ de penis. l. qui sententiā. Uber. In glos. apud eundem iudicem ibi pro aduersa parte ꝛ sic maiorem calūniā cōmisit. Oldra. Ibi. l. constitit. ꝛ hoc casu cum aduersarius ha beatur p cōuicto. vt. ff. de cōdi. ob turpē causam. l. ij. §. fi. de ca lum. l. j. §. penul. dicas denuo de causa queretur nō vt discutiat̄ sed vt decidatur vt si aduocatus rei preuaricatus sit ipse reus absolnatur. Si aduocatus actoris condemnabitur reus cum corrumpens causam amittat vt dictū est Jaco. de are. sic ꝛ al's ff. ad. l. aquil. l. nec vllam. §. j. Oldra. ¶ In ea. glo. in fin. vt eo. tit. l. cum a te. alij ꝙ ibi in ꝓcuratore nō in aduocato loquitur Oldra. ¶ In glo. vlti. in fine vt. j. de accusa. l. fi. ꝛ. ff. ad turpil. l. in priuatis. Fran.

Eli necessario. Lex ista sepe allegat̄ in fi. qō q recipit sala riū ab vniuersitate vel ecclesia ꝓ patrocinio nō dꝫ es se cōtra eas. fallit in casibus notatis. ff. eo. l. penul. sic milites rempublicā a qua alūtur debent defendere vt. j. loca. l. milites. ꝛ clericus ꝯ ecclesiā in qua est bn̄ficiatus aduocare nō debet ex de postulādo. c. vlti. ꝛ ibi notat̄ ꝛ in speculo de aduo cato. §. obijcitur. v̄si. item qō aduocat ꝯtra ecclesiā. j. q. vij. c. j. et ibi in glossa. ꝛ. xcvj. dist. c. si iperator. ꝛ ibi plene in glo. ꝛ per Archi. clericus eīn ecclesie seruire tenet̄ sicut vasallus dño. xxij q. v. de forma. Testimoniuꝫ tñ contra ecclesiā si nouit ꝓhibere tenetur ex de testi. c. veniēs. ij. in fi. ꝛ ibi in glo. Sed si clericus sit bn̄ficiatus in duabus ecclesijs q̄ simul litigāt nunqd possit esse aduocatus vnius ꝯ aliam dic ꝙ nō. vt no. d. c. pmo. j. q. vij ꝛ in speculo dicto titulo de aduocato. §. obijcit̄. v̄si. quid si ha bet beneficium in pluribus ecclesijs. Ultimo oppo. ad. l. istam de lega. j. j. ne liceat poten. ꝛ sol. vt ibi in glo.

Ori. Ibi occasiōe. Nota amplitudinē v̄bi sic ff. de fideicō. lib. l. gn̄aliter. §. si qs alienū ꝛ de distrac. pigno. l. rescriptū. §. j. Old. ꝛ de hac di ctione vide in alphabeto tuo de v̄bo. sig. lr̄a o di ctione occasionē. ¶ Et de priuilegijs aduocatoꝝ loquitur hec lex ꝛ notat̄ p Az. in summa huius titu. §. fi. ꝛ intelligūt quidā in salario recepto de publico nō si a p̄uatis pcipiat̄ ꝛ ita videt̄ sentire Azo in summa de bonis q̄ liberis. §. quasi castrense. lꝫ dicto. §. fi. in summa huius tituli indistincte loquat̄ hoc idem tenet aptius speculator de actore. §. j. ver. sed ꝛ filiussa. vbi de de hoc plene Od. j. de inof. testa. l. fi. ꝛ ibi de hoc dicā. Cōmuni ter tñ seruat̄ contrarium. s. qō vndecūq; quesitum per aduoca tum ex officio aduocationis censeat̄ quasi castrense ꝛ prius de ducatur per aduocatū in diuisione fienda cuꝫ fratribus ꝛ hoc indicat dicta dictio vel ipsius occasiōe ꝛ glos. hic posita p Jo. an. ꝛ Cardi. extra de sepul. c. licet. in fine. lib. vj. ꝛ pro hoc. j. eo. l. cum aduocatio. ibi quolibet casu ꝛ quolibet acquiritur titu lo ꝛ quia quidquid acquirit miles occasione militie etiā si non de publico censetur castrense. vt. ff. de castren. peculio. l. castren se. l. si mulier. et. l. miles. ꝛ aduocati dicuntur militare. vt. j. eo. aduocati. ꝛ ad hoc facit de castrensi peculio omnium palatino rum. l. vnica. lib. xij. ꝛ ibi in glossa. ꝛ de castren. pecul̄. mili. l. j. Sed dato qō non esset quasi castrense tamen cōmunicare non debet fratribus qꝛ saltem est aduentitiuꝫ. vt. j. de bonis que li beris. l. cum oportet.

Uicquid. Ibi reuerētia studiorum. Not. ꝓuilegia concessa aduocatꝭ re uerentia studioꝝ qō incitare dꝫ scholares ad studiū ꝑ hoc. s. de asses. l. j. §. ne filius p patre. aut̄. habita.

Ancimus. Hec. l. ꝛ. s̄. e. l. iij. vident̄ excu sare aduocatos ab āhāriatis exercitibus ꝛ alijs muneribꝰ psonalibus. In ꝯrium videtur. ff. de mu. ꝛ hon. l. si quis magistratus. vbi de hoc tetigi qō quidā dicūt cessare in aduocatis nostri tempo ris cū non recipiant salariū de publico nec faciunt eoꝝ officiū sicut olim. ꝛ ita tenet Uber. de consuetudine seruari ꝛ verū est. Judex cogitur iudicare vt hic. ꝛ in glo. ff. de mu. ꝛ hon. l. vlt. §. iudicandi. ꝛ ibi plene not. ꝛ extra de officio delegati. c. pastora lis. circa princi. in glo. Ber.

Jsdem. Ibi togā dicit glo. i. togatos ꝛ sic ꝯtinēs ponit̄ p ꝯtēto sic ꝛ al's cu stodia. i. custodis psona. vt. ff. de ferijs. l. diu⁹. qñq; ecōtra ꝯtentū ꝑ continēte vt aīa p animato corpe. vt. s̄. de sacrosan. eccle. l. sancimus.

Am aduocatio. Ibi qñcūq; ge nitis priuilegiū patris extendit̄ ad liberos qñcūq; genitos. j. e. l. pe titionē. ꝛ. l. nemini. ꝛ. j. tit. j. l. iubemus. ꝛ. l. aduoca tos. ꝛ de hoc dictū fuit. s̄. de epi. ꝛ cleri. l. ij. in glo. ¶ In glos. vlti. ibi. l. fori. ꝛ dic plene vt ibi.

Aduocati. Moralis lex ꝛ venuste dictata ibi fata causaꝝ inde forte dicū tur tpa fatalia. vt. j. de tēpo. ap. l. ij. Uber. ibi lapsa per snīaꝫ vel tpis cursuꝫ exigūt p appellationē vel restitutionē. ¶ Ibi toracibus spēs est armoꝝ. Ibi patriā arg. ex ordine lr̄e magis obediēdū patrie quā parētibꝰ. de quo ple ne dixi. ff. de iusti. ꝛ iur. l. veluti. v̄. deinde quero. ꝑ illam tamen legē tenet speculator de aduocato. v̄. qd si pater. qō aduocat⁹ tenet̄ potius aduocare ꝑ patre quaꝫ pro patria de ordine lr̄e. hic vel ibi parum puto curādum. vt. ff. de solu. l. nec enim. Cy. tenet qō vbi pater cōmitteret ꝯtra rem publicā magis est obe diendū patrie quā patri. vt. ff. de reli. l. minime. ꝛ qꝛ disciplina

castro℞ ⁊c. vt. ff. de capti. ⁊ postli. reuer. l. postliminiũ. §. filius. al's magis patri ꝙ patrie vt. ff. de postulã. l. penul. ⁊ fina. et de re mili. l. qui cũ vno. §. fi. Cy. ¶ Ibi militant nãq;. sic ergo ad uocati pñt dici milites vñ dicit̃ militia literata vt. j. de pꝛi. sac. scri. l. pꝛimos. li. xij. ⁊ glibet militare dr̃ in officio suo. vt. ff. de bono. pos. ex testõ mili. l. j. Nõ credo tñ ꝙ aduocati gaudeant priuilegijs militũ in testamẽtis vel alijs. ⁊ ita tenet hic Uber. ⁊ ꝑ hoc. j. de inoffi. testõ. l. fi. ij. rñso. ṽ. in tali igitur.

SI quis de togatis. Aduocati qui fuerunt rectores ciuitatũ possunt sine opprobrio redire ad aduocationis officium. h. d. ⁊ ad hoc. s. ti. ꝑximo. l. quisquis. §. apud vrbem.

SInos. Si loco vni⁹ officialis salariati eligãtur duo ꝯtẽti debẽt esse eodẽ salario ⁊ econtra hoc dicit. ⁊ ꝑ hoc in auẽ. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud tñ decernim⁹. ⁊ de hoc dixi. s. de offi. pfe. pto. oriẽ. l. si quos. ṽ. vnũ est nota dignũ. Ibi singulis quinq; annis hodie biennio. vt. j. e. l. sancimus. Ol.

NEmini. Ista lex vtilis est sed male seruat̃ et bergomi in aduocatis recipiendis in collegio est simile statutũ ꝫ male seruatũ. ⁊ ꝯcoꝛ. in pꝛhemio. ff. §. gbus. j. tit. pꝛi. l. iubemus. §. nec de cetero. Et facit hec lex in principio ad qõnẽ quã notaui. s. de offi. magi. mili. l. eos. ¶ Itẽ no. ꝙ doctoꝛ testat̃ de peritia discipuli. similiter ⁊ de vita. xij. q. j. c. oĩs. ⁊ ibi no. ¶ Ibi centuz quinquaginta vt ⁊. s. e. l. cũ aduocatio. in glo. not. in fi. ⁊. s. e. l. cũ aduocatio. j. de loca. predi. ciui. l. cõgruit. lib. xj. ⁊ tactũ fuit. s. de epis ⁊ cleric. l. ij. circa finem.

SAncimus. Ibi quot annis. sic enim eligebantur ante hãc. l. vt supra eo. l. binos ⁊c. Oldra.

PEtitionem. Ibi peroꝛare. i. aduocare. ⁊ repete decernim⁹ qd̃ est. s. ibi licentia. Expressa facit hec lr̃a ad decisionẽ qõnis quã notaui. s. de eden. l. q accusare. ꝙ qui ꝑmisit turrim cõcedere alicui contra oẽs nõ teneatur cõcedere cõtra se vel cõiunctas personas ⁊ idẽ põt dici in vasallo ⁊ aduocato qui ꝑmisit cõtra oẽs prestare patrociniũ ⁊ ꝑ hoc. ff. de postu. l. penul. ⁊ ita tenet hic Uber. ar. tñ cõtra. ff. de condi. inde. l. frater a fratre. ibi de hoc dicam. ¶ Ibi gradu eum sequentem. ar. ꝙ moꝛtuo epõ sequens in gradu. s. archi. subꝛoget̃. ꝑ hoc. s. de offi. prefe. vr. l. fi. de agen. in rebus. l. j. li. xij. ar. contra in auẽ. de monac. §. fi. ⁊ hec vera de iure canonico vt pꝫ extra de elec. quasi ꝑ totũ. Ibi matricula. no. verbũ matricula vt et. j. de coartali. l. quicũq;. li. xij. ⁊ de castrẽsiarijs et ministra. l. ij. vide qd̃ dixi. s. de offi. magi. offi. l. j. Ibi sine vlla dilatione. facit ꝑ subꝛogatione decurionũ ꝙ si statuto vel cõsuetudine caueat̃ ꝙ in locum moꝛtuo℞ subꝛogent̃ filij ⁊ vxoꝛ fit pregnãs ꝙ nõ expectet̃ ꝙ pariat cũ hic dicat sine vlla dilatione ⁊ ꝑ hoc. j. de agen. in rebus. l. j. li. xij. Itẽ posset nasci filia. Itẽ cũ statutũ dicat filij videt̃ de iam natis intelligi. nec obstat ꝙ habeant̃ ꝑ natis. vt. ff. de statu ho. l. qui in vtero. q2 illud intelligo in obuenientibus eis ex linea sanguinis hic aũt iure speciali. s. statuti vel ꝯsuetudinis ⁊ extra sanguinẽ Oldr. ad hoc facit qd̃ disputata per dñm Ric. que incipit dicit statutũ ꝙ loco moꝛtuorũ. quã habes post librũ. d. Ol. ¶ In glo. vt. s. e. nemini. in fi. ⁊. s. eo. l. cũ aduocatio. ⁊ ibi de hoc. ⁊. j. tit. pꝛi. l. aduocatos. de pfesso. ⁊ medicis. l. medicos. ⁊. l. vlti. li. x. Od. ¶ In glo. no. ꝙ exconsul. in fine de hoc notat̃. s. in prima constitu. C. §. ideoq;. ¶ Expresbyter videtur extra presbyteratum positus per depositionem de quo dic vt habetur. l. distin. c. accedens. ⁊ ibi in glo. ⁊ per Archi. in glos. preter salarium in fine. de quo dic vt ibi in glo. no. ⁊ ibi dicam.

POst duos. Allegatur ꝑ heredibus rectorũ moꝛientiũ ante finitum officium ꝙ debeant habere totũ salarium. ⁊ idem dicit̃ de assessoꝛe aduocato ⁊ doctoꝛe. ꝑ hoc. ff. de var. cogni. l. j. §. diuus. ⁊ ibi in glo. j. titu. pꝛimo. l. iubemus. versi. vt aũt. In cõtrariũ facit. s. l. pꝛi. sed solue vt ibi ⁊. j. de re mili. l. j. li. xij. Primã appꝛobat. d. Guid. qui de hoc late notat in suis qõnibus stat. quasi circa finẽ. ver. sed pone qõnẽ de facto. Statutũ est qd̃ loquit̃ de certa foꝛma eligendi potestatẽ ⁊ Azo in summa huius tituli in fine. de hoc dixi. j. de suffra. l. vnica. ⁊. s. de officio prefecti oꝛientis. l. si quos. versi. eo aũt casu. ⁊ latius ff. de assesso. l. diem functo. ⁊ ibi in glo. ¶ In glos. istud puto priuilegium. hanc glo. appꝛobat dñs Ric. cum qua concoꝛd. glo. infra de condi. ob causam. l. penul. ⁊ plenius. ff. eodem titulo. l. si pecuniam. secundo responso. In glo. que incipit immo videtur licet notet̃ cõtrariũ. ff. loca. l. si vno. §. itẽ cum quidam. in fine magne glo. ⁊ per Azo. in summa locati penul. columna. ⁊ ita pꝫ ex his casum foꝛtuitũ. In ea. glo. ibi in singulos secundo. ⁊. l. sequenti. Oldra.

¶ Rubrica. De aduocatis diuerso℞ iudicum.

IUbemus. In summa huius tituli. Idẽ not. qd̃ hic sup rubrica. Ibi adijciendo quousq; deuenerint ad predictũ numerũ. ꝑ hoc. j. de pꝛi. sac. scri. l. cõperimus. li. xij. ⁊ sic factũ fuit de quibusdã oꝛdinibus paupertatis repꝛobatis ex de regula. c. religionũ diuersitatẽ. lib. vj. Ibi ediculas. i. paruas domos. ibi nec de cetero. ꝯcoꝛ. s. ti. pꝛi. l. nemini. ⁊ qd̃ ibi dixi ¶ In glo. no. arg. in fine. ⁊ ꝑ hoc qd̃ dixi. s. de vet. iu. enucle. l. ij. §. que omnia ⁊c.

LAudabile. No. pulcrũ principiũ. Itẽ officiũ aduocationis nobilitat vt dixi. s. de postul'. l. ꝓuidendũ. ¶ Ibi ideo q; iubemus. Ex hoc textu foꝛte traxit oꝛiginẽ laudabilis ꝯsuetudo bergomi ꝙ in festo natiuitatis ⁊ pasche dãtur certa munera oĩb⁹ aduocatis bergomeñ. de pecunia cõis qd̃ nõ puto debere dari absentibus vt statim sequit̃ ibi illi⁹ tñ modo anni. ibi clarissimo℞ notario℞ iste tex. innuit ꝙ notarij sunt clarissimi ⁊ ita habeãt dignitatẽ ꝑ hoc. j. de decur. l. neq; doꝛotheũ. li. x. In ꝯrũ. e. ti. l. vniuersos. ⁊ ibi de hoc. In gl. ibi si alter adesse nõ possit. No. hũc tex. qd̃ facit si sunt plures officiales ad idẽ officiũ vel executoꝛes vltime volũtatis ꝙ vnus solus alijs absentibus vel negligẽtibus possit officiũ exequi ⁊ est exꝑssum extra de testis. c. vlti. li. vj. ⁊ no. per Dy. ff. de solu. l. ꝙ si foꝛte. §. j. in fi. ⁊ tactũ fuit. s. de epis ⁊ cler. l. nulli. ṽ. itẽ consueuit queri si per testatoꝛẽ. Idem dixerũt quidam in pluribus iudicibus delegatis quod falsum est vt infra de pedañ. iudi. l. penul. cũ si. ibi allegatis in glo. ⁊ quod no. extra de offi. dele. cum plures. lib. vj. ¶ In glo. no. de strenis. quidam habent glo. coꝛruptã de strenuis. Sed strena est quoddam donũ quod dabat̃ in principio. Kalendarũ ⁊ est vulgare ꝓuincialiũ ⁊ etiã lombardoꝛum bona strena ⁊ mala strena. Paduani aũt vocant bonã manum habent etiã quidã ⁊ male. xxvij. dist. c. legat. immo debet dici. xxxvij. dist. vbi de hoc plene not. in glo. ¶ In glo. not. testes ibi altera parte personaliter tñ citata vt colligit̃ ex. §. statim allegato. ⁊. j. de testi. l. si quãdo. ⁊ extra eo. c. albericus. ⁊. c. significauit.

PEtitiones. In glo. ab isto verbo in fi. ⁊ expone ⁊ dic vt ibi no. Dy.

REstituende Ibi vniuersis redditur lꝫ gloss. aliter sentiat credo hũc eẽ intellectũ hui⁹. l. qd̃ si honoꝛ exhibet̃ ꝑmatibus subditi hñt gratum ac si ipsis exhiberet̃ sicut ecõuerso iniuria facta vr̃ facta reipublice vt. s. de epis ⁊ cle. l. si quis in hoc genus. nec credo lꝫ gl. dicat qd̃ priuilegiũ cõcessum rectoꝛi transeat ad subditos nisi hoc exprimatur nec hoc etiã dicit lex municipibus. in glo. allegata vbi de hoc dixi. Sed melius facit. ff. ex qui. cau. ma. l. inter eos. §. fin. vbi de hoc dixi Ibi siue suos. Quidã legũt hãc lr̃am cum superioꝛe vt sit sensus qd̃ aduocati fisci possint facere literas de ꝓprijs filijs ⁊ alijs ꝑ principẽ illustratis. Et sic vr̃ qd̃ pater possit cõficere instr̃m de re filio acquirẽda qd̃ est verũ si pater nihil acqrit vt. ff. de fal. l. si pater filio. Alij legũt cũ inferioꝛib⁹ vt sic totus vnus versus vsq; ad ver. licentiã ⁊ tunc est sensus qd̃ aduocati fisci petere possunt vnum hoiem illustrari siue ex se ipsis altero consentiente siue aliũ extraneũ ex amicis vel nõ amicis dumtamen ex hominibus in eadẽ ꝓuincia degẽtibus siue etiam ex filijs ⁊ incipiunt cõstructũ. Ibi ad hoc si altioꝛe beneficio ⁊c. ⁊ redeunt supra siue suos filios siue quosdam ⁊c. Sed prima expositio melioꝛ est ol. Ibi interposito. q. d. biduo pñtati succedũt in locũ moꝛientiũ qui dũ viuunt cũ nullo paciscunt̃ de vẽdẽda militia. ¶ Intersunt hoc est dicere istoꝛum pñtatoꝛũ subꝛogationẽ impediũt ⁊ sic erat militia venalis vt. j. de colla. l. Illud in glo. no. hic maioꝛe in fine ⁊ sic factus miles ab imperatoꝛe pꝛeponendus est factis ab inferioꝛe ⁊ idem no. xciij. di. c. dominus noster.

PEr hanc. Ibi ex industria petentis aucte cõcedente cõmeatũ vltra pretaxatũ tẽpus vt. j. e. l. vlti. Ol. ꝓtrahant̃ vltra ꝑdictuz tpis spatiũ vltra vrbẽ moꝛent. Ol. ibi aut multiplicẽtur ꝑ iteratã cõcessionẽ tpis supꝛascripti. Ol. Ibi vel minimũ. no. ꝙ etiã minimũ nõ debet violari. ꝑ hoc. ff. ad sil. l. si qs in graui

in graui.§.si qs tabulas.Jac.Ibi denis.i.x.⁊.x.ff.de leg.j.l. si quis testõ.In glo.nã incipiebãt in fi.dic vt ibi.vel dic ꝙ ibi loquit̃ de initio ingressus hic de tpe medio patroni fisci ⁊ addit qđ no.j̃.loca.l.edẽ.Ja.de bel.⁊ vide ꝙ annus diuersimode incipiebat vt no.j̃.de ferijs.l.oẽs dies.

E constitutione. Supra.e.l.ꝑ hãc ⁊ non puto hanc nec illã locum habere in aduocatis nostri temporis quia nõ recipiunt salariũ de publico nec arctant̃ aduocare in certo foro.

¶ Rubrica. De aduocatis fisci.

Um te. Scđm Od.do.loquit̃ in aduocato gñali fisci q ꝯtra fiscũ in aliqua causa esse nõ debʒ nisi in casibus.ff.de postu.l.penl'.⁊ vide qđ ibi no.⁊ in summa huius tit. ¶ Seq̃ns lex loquit̃ in spãli aduocato fisci q in ea dẽ causa aduocatus esse nõ debet cõtra fiscũ in alijs põt.⁊ facit qđ dixi.s̃.de aduo.diuer.iudi.l.ij. ¶ In glo.in ea.cã in fi.sed nec ibi dicit̃ ꝙ esse possint in eadẽ causa ꝯtra priuatũ sed ꝙ nõ teneret̃ ꝑseuerare nisi sibi salariũ soluat̃.⁊ in hoc est secus in aduocato fisci sed dic ꝙ in ea causa in q̃ fuit etiã ꝓ priuato possit esse ꝯ eũ etiã si sibi salariũ nõ soluat̃ nõ puto immo preuaricator existeret sʒ agat ad salariũ vt.j̃.de suffra.l.vnica.Ja.hoc puto veꝝ si in tota cã ꝓmisit patrociniũ secus si ꝑ vna die vel vno articulo ſm Cy. vt sicut aduocatus in vna cã põt esse ꝯ eũ in alia sic ⁊ ꝓmittẽs in parte in alia parte vt.l.q de tota.Cy.

Otes. Canonizata est.iij.q.vij.c.q̃uis. et est ar.ꝙ si qs dedit cõsiliũ alicui in aliqua cã ꝙ nõ possit esse aduocatus ꝯ eũ qđ honestũ puto lʒ de stricto iure possit vt no.ff.de postulã.l. fi.i glo. ⁊ dixi.s̃.de postu.l.quisqs.circa prin.Uber.

Ationales. Ibi examẽ.i.cause cognitionẽ.Od.l. ¶ Et intelligit Azo in summa huius ti.hãc.l.loqui solũ qñ fiscus mouet q̃õnẽ status.glo.aũt idẽ in oĩbus causis vt no.ff.de iure fis.l.nõ intelligit̃.§.diuus.vbi de hoc no.⁊ bene. q̃ glo.tenet idẽ esse in ꝓcuratore fisci ꝙ p̃nsesse debeat lʒ alibi gl.dicat appellatiõe aduocatoꝝ ꝓcuratores nõ ꝯtineri vt no. ff.de va.⁊ ex̃or.cog.l.j.§.aduocatos.qđ credo verius.

¶ Rubrica. De errore aduocatorum.

Aque. Dicta ꝑ aduocatũ p̃nte clientulo sibi preiudicãt hoc dicit. ⁊.j̃.l.fi.⁊ vide Azo.in summa.Ibi p̃ntibꝰ dicit glo.⁊ intelligẽtibus ⁊ ꝓ hoc.ff.de v̂b.sig. l.corã.de arbit.l.diẽ ꝓferre.§.penl'.⁊ rõ est qꝛ p̃ntia ⁊ intelligẽtia inducit cõsensum tacitũ: ar.ff.de re iudi.l.sepe.§.sciẽtibus.⁊ ad.l.falci.l.diuus. ¶ Et ꝑ hoc tollit̃ qđ de cliẽtulo pupillo vel furioso.Uber.Consilium est ergo clientuli ꝙ ꝓtestet̃ corã iudice ꝙ si qd diceret̃ vel allegaret̃ ꝑ aduocatũ cõtra se qđ nõ consentit.ꝑ hac ꝓtestatione facit.ff.de adulte.l.q vxori.qđ vi aut clam.l. aut qui aliter.§.si quis.⁊ plene not.in Spec.de aduocato.§.iam nũc.ver.ex premissis.⁊ hanc tenet hic Cy.

Rrores. In glo.quõ ꝓbat̃ in fi.Cyn.hic tenet ⁊ bene ꝙ negatiua ista põt ꝓbari directe qꝛ.habet determinationẽ loci ⁊ tpis. dicent em̃ testes fui presens tali sñie late die tali ⁊ loco tali ⁊ vidi ⁊ audiui talẽ indicẽ ꝯdẽnare tytiũ in.x.nõ in domo ⁊ hanc dicit fuisse opi.dñi Dy. ⁊ de hoc plenissime dicet̃.j̃. de probatio.l.actor.Cy.

Ententijs. Ibi incõtinenti.i.triduo. Incõtinenti dicit̃ fieri qđ fit infra triduũ vt hic ⁊.ff.ad.l.fal.l.j.§.itẽ si ita.et ideo ingressus religionẽ post ꝓfessionez tacitã.j̃. triduũ põt exire q̃si dicat̃ facere incõtinenti vt ex̃ de regula.c.ad nostrã.⁊.e.ti.c.cõstitu.in fi.li.vj.al's dicit̃ aliqd fieri incontinenti.scʒ anteq̃ diuertat̃ ad extraneos actus.ff.si cer.pet.l.lecta.de duobꝰ reis.l.duosreos.⁊ vide in alphabeto lr̃a a dictõe actus extranei.⁊ Archi.de elec. indemnitatibꝰ.li. vj.iij.colũ.in glo.q̃ est sup verbo extraneos quo ad ꝯctus tenet Cy.ſm Ja.de ra.s̃.de pac.l.in bone fidei. incõtinẽti etiã si diuerteret̃ ad actũ q se nõ teneret cũ ꝯtractu ⁊ nõ esset de contingẽtibus ip̃m ꝯtractũ vt.j̃.de testis.l.cũ antiquitas.Sʒ forte posset dici ibi spãle fauore testatoꝝ dicit etiã ꝙ si pactũ interueniat post cõtractũ factũ incõtinẽti tñ dicit̃ fieri ex interuallo si fiat cõpleto ꝯtractu vnde ipse solum ꝯsiderat ingressum vel egressum cõtractus.vt.ff.de pactis.l.iuregentiũ.§.qnimmo. tunc dicet̃ fieri incõtinenti qñ fit ante ꝯtractũ perfectũ ⁊ habitũ ꝓ absoluto ⁊ perfecto a ꝯhentibus eo aũt perfecto ⁊ ꝓ perfecto habito a partibus dato ꝙ statim fieret dicit̃ ex interuallo fieri.ar.j̃.de fide instru.l.ꝯtractus.perfectus em̃ ꝯctus postea ex pacto facto etiã statim appositus mutationẽ nõ capit.vt j̃.de dona.que sub modo.l.ꝑfecto.Cy.⁊ hec est satis noua opinio ⁊ credo ꝙ vera vbi cõstet cõtractũ perfectũ ⁊ hunc etiã credo fuisse intellectũ glo.dũ dicit anteq̃ diuertat ad extraneos actus.⁊ ad hoc facit qđ dixi.j̃.de solut.l.j.circa finẽ.aliqñ ꝙ fit eodẽ momento ⁊ impetu.vt.ff.de adulte.l.ꝙ ait lex.§.fin. cõia pre.l.si cũ duas.aliqñ sicut in teste anteq̃ loquat̃ partibus.extra de testi.co.c.preterea.⁊ ibi in glo.Quãdoqʒ exponit̃ incõtinenti.i.simul.vt.ff.de fideicõ.liber.l.antoninus.⁊ de significato huius verbi incõtinenti vide qđ not.ꝑ Ber.Inno.⁊ Hosti.extra de appel.c.an sit.⁊.iij.q.j.in summa.in glo.⁊ ꝑ Arch. ⁊ in alphabeto tuo sub lr̃a i dictione incõtinenti. ¶ Similiter dicit̃ fieri subseq̃ter si fiat infra tres dies. vt extra de elect.c. cũ in causis.§.j. ¶ Item illico dicit̃ fieri infra tres dies.j̃.de iudici.l.fi.Qñqʒ infra.x.dies vt.j̃.quõ ⁊ qñ iudex.l.ab eo. Qñqʒ aliter vt in alphabeto p̃dicto sub lr̃a i dictione illico.j̃. de ap. l.litigatoribus.vbi de hoc tetigi. ¶ De significato dictionis mox.j̃.de admi.tuto.l.tutores ⁊ curatores.ex̃ de elec.c.qꝛ propter.⁊ latius.xx.q.ij.c.j.in glos.⁊ ꝑ Archi.⁊ in alphabeto sub litera m verbo mox. ¶ De verbis statim ⁊ cõfestim.ff.de ꝯsti. pecu.l.ꝓmissor stichi.§.j.ad tertul.l.ij.§.cõfestim.⁊.s̃.de pact. l.petẽs.de solu.l.qđ dicimus.⁊ de iudi.l.si debitori.⁊ in alphabeto sub litera s dictione statim.⁊ litera c dictione confestim. ¶ Repente fieri dicit̃ qđ fit sine cause cognitione vt notatur ꝑ Cõpost.ex̃ de elec.ꝙ sicut.in prima glo.⁊ dicto alphabeto vide sub lr̃a r dictõe repente. ¶ Quid ergo de significato dictorũ vocabuloꝝ ⁊ alioꝝ habentiũ varias significatiões si ea repe riamus in statutis testamẽtis ꝯtractibus vel priuilegijs tenebimus puto hoc relinqui arbitrio iudicis in qua significatõe sumant̃ qui inspecta negotij ⁊ personarũ qualitate interpretabit̃ in quo magis significato accipiant̃.⁊ ꝓ hoc facit qđ not.ff. de verbo.sig.l.hec adiectio.⁊ qđ dixi.s̃.de ve.iu. enu.l.ij.circa prin.⁊ qđ not.dicto.c.an sit ex̃ de ap.⁊ ꝑ Garsiam de elec.c.cupientes. lib.vj.⁊ de predictis dictionibus mox statim confestim ⁊ incõtinenti bene no.ꝑ Rof.in libello iuriscanonici scđa charta.sub verbo mox. ¶ Redeundo ad.l.nostrã videamus quẽ errorẽ aduocati cliẽtulus possit corrigere qualiter ⁊ vsqʒ ad qđ tẽpus.circa qđ dic aut aduocatꝰ errat in facto ⁊ tũc cliẽtulus statim reuocare põt ꝯdicẽdo.si ex postfacto vellet reuocare opus est ꝙ doceat de errore sicut si ꝓpriũ errorẽ reuocare vellet vt.ff.de confessis.l.nõ fatet̃.⁊ de interro.ac.l.de etate. §.fi.⁊ hoc fieri põt vsqʒ ad sñiam.vt.s̃.de iuris ⁊ fac.igno.l.error.⁊ ibi de hoc.Si vero aduocatus errauit in iure puta non allegando.ll.bene facientes talem errorẽ põt corrigere ⁊ supplere vsqʒ ad sñiam vt.j̃.de iudi.l.iudices.qꝛ etiã iudex talẽ defectum supplere tenet̃ vt.j̃.ti.ꝓxi.⁊ qđ hic de triduo dicit accidentiã facti notat nõ ministeriũ iuris. Ratio aũt quare error facti aduocati in p̃ntia clientuli magis preiudicat q̃ iuris est qꝛ presumit̃ tacite cõsentire si nõ reuocat. vt dixi.s̃.eo.l.j.⁊ ita tenet Azo in summa huius ti.Od.⁊ Uber.hic ⁊ Rof.in libello de aduocato.j.colũ.v̂.bene factũ intelligat.⁊ bene facit extra de ap.cũ cãm.⁊ ibi in glo.⁊ bene de censi.c.olim.plenissime in Spec.de cõfessionibus.§.postremo videndũ.quasi ꝑ totũ. ⁊ reuocabit̃ iste error iudicis officio vel ꝯditõe ex lege ista ſm Cy.Notãdũ est etiã ꝙ sicut factũ aduocati nocet parti ita etiã ꝓdest puta si faciat aliquã vtilẽ interrogationẽ quã ꝯfiteatur pars aduersa.⁊ ita videt̃ sentire gl.ff.de interro.ac.l.si sine.§.j. ⁊ de adul.l.si postulauerit.§.q̃õni.⁊ ita tenet hic Uber. In fi. cõcor.j̃.si sepius in integ.resti.postu.l.j.Od.do.

¶ Rubrica. Ut q̃ desunt aduocatis partiũ iudex suppleat.

Uper rubrica. Uide Azo.in sũma ⁊ qđ no. extra de postula.p̃la.c.bone.j.in glo.⁊ eo.ti. c.j.ꝑ Inno.⁊ Cõpo.⁊ ꝑ Ber.de elec.c. cũ nobis olim.⁊ plene in Spe.de disputa.⁊ alleg. aduoca.§.satis clare.v̂.⁊ breuiter.⁊ v̂.seq. et ꝑ Jo.an.extra de excep.c.pia.⁊ extra de elec.c.cupiẽtes. li.vj. ¶ In gl.vt qꝛ nõ venit.Od.hic plenĩꝰ tradidit in lectura quã alibi repererim qđ etiã Cy.hic recitat ⁊ Nico. in decisa tradit em̃ per tres q̃stiones quarũ prima est qualiter iudex suppleat

in quo cōcor. cū Azo. ꝛ glo. ꝛ alijs que supplere debeat seden- do nō stando ne videat̃ assumere officiū aduocati vt. ṡ. de po- stulando. l. quisquis. ꝛ ꝑ hoc in aut̃. de iudi. §. sedebunt. vbi de hoc. ¶ Secunda est qñ debeat supplere. ꝛ de hoc modicū tan git glo. dñs Host. dicit ꝙ solū post li. cōtest. nō ante pōt iudex supplere in summa de officio iudi. §. qñ ꝛ in quibus. ṽ. item vt patienter. ipse aūt dñs Od. tenet ꝙ in quacūꝗ parte iudicij. Supplet eñ in initio si videat libellum inepte cōceptū ipsum reijciendo vt. ff. de assesso. l. j. ꝛ ibi in glo. ꝛ idem puto etiam in causa criminali. Si esset cōceptus cōtra formā. l. libelloꝝ. ff. de accusa. li[cet] videat̃ cōtra ꝙ debeat eū ab inepta petitione ab- soluere. vt. ff. si mensor falsum modū dixerit. l. j. ex quo videt̃ ꝙ libellū etiā ineptum nō debeat reijcere sed admittere. Sȝ dic ꝙ vbi est euidēs libellū inepte conceptū vel ex forma vel ex in epta actione reijcit vt primo dixi in dubio aūt admittit ꝛ si ap pareat postea actionē ineptā absoluit vt in cōtrario. ꝛ de hoc dic vt notat̃ in summa Azo. huius tit. vltra princ. Itē supplet in medio partibus opponēdo vt veritas aperiat̃ vt. ff. de leg. iij. l. offidius. ꝛ iura allegando. vt. j. qui potiores in pig. hab. l. assiduis. in fine. Itē supplet in fine cū renuntiatū est allega- tionibus vt in aut̃. vt cū de appel. cog. §. sed hoc pn̄ti. Itē sup plet ferendo sn̄iam ꝛ verba actoꝝ emendando. vt. ff. de re iudi ca. l. verba actoꝝ. alias actoꝝ verba. ꝛ post sententiā de fructi- bus ꝛ expensis vt eo. tit. l. paulus. sed salua pace dñi Od. istud nō est supplere defectū aduocatoꝝ sed ꝓpriū nisi aduocatus fuisset defectiuus in nō petendo. ꝑ opi. Hostien. facit quia ea que ante lit. contesta. contingunt nō vident̃ ad iudicis officiuȝ pertinere vt. ff. de edili. edic. l. ediles. §. item sciendum. sed ibi nō dicitur ante lit. contest. sed ante iudicium. ꝛ ideo dic vt ibi notatur. Sed querit Od. si actori cōpetebant plures actiōes ꝛ ita habebat necesse eligere vt. l. ꝙ in heredē. §. eligere. ꝛ elige bat ineptam nunquid iudex poterit supplere ꝛ eū instruere ꝙ aptā eligat ꝛ tenet ꝙ sic. sed nihil allegat ꝛ certe mihi durū vi- detur ꝙ talem suppletionē facere possit nisi reijciendo libellū ineptū vt predixi. Tertia questio est in quibus iudex habeat supplere Placē. ꝙ in oībus tam in facto ꝙ̃ in iure per. l. ṡ. de transact. l. age. ff. de petit. here. l. fi. ꝛ de fer. l. vlti. hec tñ opinio reprobatur. ꝛ ideo dic ꝙ de iure supplere pōt vt hic ibi ꝙ sciat legibus ꝛc. ꝛ dicta. l. offidius. de leg. iij. Si de facto aut est sibi notū vt iudici ꝛ tunc potest. ꝛ sic potest intelligi dicta. l. age. et glo. ibi posita. de peti. heredi. l. fi. de ap. l. ampliorē. ff. de ferijs l. ij. cū ibi notatis. de offi. presidis. l. illicitas. §. veritas. Si ve- ro de facto sibi noto vt priuato tunc aut vult supplere asseren do aliquid in facto ita esse vel nō esse ꝛ nō potest ꝛ in hoc bene dicit glo. Aut circa veritatē a partibus inquirendā et potest. vt. ff. de interrog. ac. l. penul. ꝛ dicta. l. ampliorem. ꝛ ibi no. ꝛ de tempo. ap. l. ij. in fine. aut circa ea que veritati inherent ꝛ tunc etiā potest si illa pertinēt ad iudicij sollicitudinē vt. j. de ꝓcur. l. exigendi. extra de excep. c. exceptiones. Idem si respiciāt ad ipsius iudicis honestatē vt. ff. de postul̃. l. quos prohibet. ꝛ de ꝓcura. l. filiussa. §. milites. ibi in glos. Alias aūt nō supplet de facto. Od. fallit in casibusqui no. per Cardi. extra de ele. cupiē tes. lib. vj. xij. folio apparatus sui ꝛ vbicūꝗ vertitur periculū anime vel vtilitas publica vt notatur per Archid. dicto. c. pia. extra de excep. lib. vj. Ego aūt puto posse dici ꝙ demū in fa- cto sibi notovt iudici possit supplere puta inspiciendo acta vt ṡ. de edendo. l. is apud quē. ex quibus apparebit si sit finita cā vel nō vt dicta. l. ampliorē. ꝛ dicta. l. ij. de tempo. appel. cum ibi notatis. Si vero nō sit ei notū vt iudici nō possit supplere per dictū. §. veritas. ꝛ ibi nota. quod eñ dicit̃ ꝙ potest minorē re- pellere vel nō audire tempore feriato vel repellere militem ex cōmunicatum vel infamem intelligitur quando hec sibi nota erant vt iudici. licet eñ sicut priuata persona sciret me militem excōmunicatū vel infamem nō posset me repellere nisi hoc sibi cognito vt iudici ꝛ in ista opinione fuit dñs Dynus ꝛ Jaco. butrig. hic ꝛ in quadā questione quam disputauit de duobus bannitis de qua habebit̃ infra vt nemo priuatus titulos. l. ij. in fine. vbi de hoc tangitur per eū. expedit ergo ꝙ sit sibi notū vt iudici ex actis vel ꝓductis alias nō potest supplere de hoc no. per Inno. ꝛ Compost. dicto. c. j. extra de postula. prelato. xxx. q. vltima. c. iudicantē. in glo. ꝛ per Archid. ij. q. vij. alieni. xviij. di. priusꝗ̃. ꝛ per Inno. dicto. c. exceptionem. extra de ex ceptio. in sua vlti. glo. quā oīno videas. ¶ Et ex predictis re- manet soluta questio si constet potestati in priuata conscientia tytium maleficiū cōmisisse nō tamē pōt ꝓbari vtrū possit ipm punire ꝛ est dicendū ꝙ nō per iura predicta. ꝛ de hoc plenius dicetur dicto. §. veritas. l. illicitas. de officio presidis. ꝛ ita hic tenet Cyn. ꝛ dicit ꝙ audiuit per fratrem Egidiū ꝛ alios theo logoshoc terminari. s. ꝙ iudex nō peccat q2 s̄m allegata ꝛ pro bata condēnat vel soluit lȝ sibi sicut priuato cōstet cōtrariū. de hoc no. ex̄ de offi. ord. c. j. iij. q. vij. c. iudicet. ꝛ ꝑ Azo. in summa de testi. penul. colū. ṽ. est aūt introductū. ꝛ in q̄onibus Pylei cviij. q. que incipit vulgo queri solet.

¶ Rubrica. Ex quibus causis infamia irrogatur.

Super rubrica. Uide plene i summa hui⁹ tit. ꝛ. j. de infa. l. vnica. li. x. ꝛ in summa eiusdē ti. ꝛ quoꝝ aliqua hic recitat Cy. sup rubrica ꝛ in repertorio Guil. durantis de penis. ꝛ in decr. iij. q. vij. c. si ꝯ ius. §. porro. ꝛ ibi de hoc est pulcra glo. ꝛ ꝑ Archi. ꝛ dicet̃. j. eo. l. nullā facit etiā. ij. q. vij. §. hinc colligit̃. ꝛ. vj. q. j. infames. ꝛ ex̄ de reg. iur. c. infamibus. li. vj. ꝑ Jo. an. ꝛ lati⁹ ꝑ Dy. An infamis repel lat̃ ab agēdo vel accusando vide in Spe. de actore. §. j. ṽ. itē ꝙ infamis. ꝛ dic ꝙ est fama hoīs ꝛ fama de hoīe. fama hoīs est il- lese dignitatis stat⁹ ꝛc. vt. ff. de va. ꝛ ex̄or. cog. l. penl̃. §. j. diffinit̃ ꝛ alio modo vt dicā. j. l. j. fama de hoīe est clamosa vulgi opinio ex suspitiōe ꝛ incerto auctore ꝓcedēs de ꝯse. dist. iiij. c. sanctū. Old. ¶ In glo. rubrice ibi remouent̃ infames vt. ff. de postu. l. j. §. ait pretor. ij. rn̄so. ꝛ. §. hoc edicto. ꝛ qs possit restituere ad famā. dic ꝙ princeps vel senatus vt. ff. de postula. l. j. §. de qua aūt restitu. ꝛ papa. vt ex̄ de re iudi. c. cū te. cū ibi nota. ꝛ hoc di xi. j. de gn̄ali aboli. l. fi. ꝛ. j. de sentē. pas. ꝛ restitu. sup rubrica. et vide qd̄ no. eo. ti. l. fi.

Infamie detrimentū. Istud detri- mētum modicū est hoībus vilibus vt. j. vt intra cer tū tēpus criminalis q̄stio terminet̃. l. ij. honestis est magnū vt. j. de decur. l. infamia. lib. x. ꝛ. ff. de reg. iur. l. si in dua bus. Uber. Ibi ob id solū cū alijs ergo sic nā que nō ꝓsunt ꝛc. vt. j. de ꝓba. l. instra. puta qñ ꝑ crimine exploratovt in glo. vel q2 ꝯfessus est se cōmisisse crimē famosum. vt. ff. eo. l. qm̄. Uber. Ibi legitimi iudicis multo fortius si illegitimi. vt. j. si a nō cō pe. iudi. per totū. Uber. ¶ In glo. ob crimen. ibi dignitatis. scȝ a natura tribute nō ab accidēti vel s̄m alios fama est digni tas a natura tributa cuius merito qs ea pōt que homini sunt cōcessa nec moribus nec legibus imminuta.

Ex furti. Ibi exegisset non per vim ne obstet. j. de excusa. mu. l. placet. de censito. l. perequatores in qbus dānat̃ in quadru plū. ꝛ de hoc nota. infra de supexact. l. vnica. l. lib. x. ¶ In glo. q̄ videbat̃ ibi romanoꝝ vbi in quadruplū tenet̃. vt ff. ad. l. iul. peculatus. l. penul. Fran.

Et si seuerior. Utrū iudex possit auge re vel minuere penā a. l. statutā dixi. ṡ. de epi. ꝛ cle. aut̃. interdicimus. ꝛ satis no. in summa huius ti. §. remittit̃. ꝛ satis ꝑ Archid. xj. dist. c. cōsequēs. ꝛ in glo. ꝛ ꝑ me. ff. eo. l. qd ergo. §. pena gra uior. vbi plenissime de hoc. ꝛ. ij. q. iij. ꝯ quē penituerit. §. notā- dum. circa fi. ꝛ in gl. q̄ incipit vt. j. ¶ In gl. improprie ponit̃ ꝑ clare ꝛ ample dignitatis. Old. In glo. pone exemplū ibi. §. in delictis. ꝛ. ff. de termino amo. l. ij. §. fi. Ol. ¶ In gl. cū eñ penā s. legalē. Ol. Ibi remisit. i. in sn̄ia mitigauit. Ol. ꝛc.

Si possidoneū. Uide qd̄ dixi. ṡ. l. ꝑ xi. In gl. j. ibi auxit ꝑ hac lectura facit. j. in fine. ibi sn̄ie seueritas. qd̄ in nuit auctā fuisse sed s̄m sequentē lecturā exponit glo. sn̄ie. s. ferende. Cy. tenet ꝙ hic aucta fuerit.

Decuriones. Isti ꝛ eoꝝ filij multis gau dent priuilegijs q̄ colligū tur ex legibus hic allegatis in glo. aliqñ nō gaudēt priuilegijs vt. j. de falsis. l. si qs decurio. ꝛ hāc penā ꝑ tāto nō sustinent q2 ignominiosa est. In glo. j. in fi. ꝛ. j. e. l. fu stibus. Uber. In gl. vl. in fi. ꝛ. j. e. l. iniuriarū. Od.

Si furti Uide qd̄ no. ff. e. l. athletas. §. fi. Sed nunqd sola dep̄hensio in furto infa- met aliquē. videt̃ ꝙ sic. vt. ff. de ritu nup. l. palā q̄stū. §. q̄ in adulterio. Sȝ dic ꝯ s̄m Uber. q2 iura loquūt̃ de dānato ñ de dep̄hēso vt. ff. e. l. j. l. athletas. ꝛ. fi. ꝛ sp̄ale est i ad ulterio. ꝛ ita videt̃ sentire gl. ff. ad. l. iul. pecu. l. sacrilegij penā. §. fi. Cōtrariū tñ videt̃ notari. iij. q. vij. §. porro. In gl. aliq̄ eni denti cā. post tñ approbat̃. ff. e. l. qm̄. ꝛ de ista dep̄hēsione no. sa tis. ṡ. de defen. ciui. l. defensores oblatos reos.

Ad tempus Canonizata est. iij. q. vij. §. por ro. ṽ. aliquādo. ꝛ vide ibi in gl. ꝛ latius ꝑ Archi.

Ebitores Licet cedés bonis nõ sit infamis infamia iuris tñ ẽm od. ꝛ yber.ꝛ dy.ꝛ ni.infamis fit infamia facti inspecta cã ꝛ mõ cedẽdi ẽm quẽ fit cõiter vituperose cessio ex forma statuti ciuitatũ.cedũt eñ in cõtione,publica ꝛ vulgus clamat post eos ex quo grauat eorũ opinio.

1 Infamia facti repellit a querela inofficiosi.
2 Infamia facti irrogat per sententiã.

Ullam. In glo.de iure in fi.Itẽ testi facit minorẽ fidẽ adhiberi vt.ff.de testi.l.iij.§.verba epl'e.ꝛ.l.questitũ ꝛ ita not.ff.ad carbo.l.iij.due cause.ꝛ.§.de summa tri.l.j.in fi.vbi de hoc te tigi ẽm quosdã i totũ a testimonio repellit vt.j.subijciã de ista infamia facit sic no.archi.ij.q.vij.c.testes.Notãdũ est qd fama aut decoloratur aut leuit corrũpit aut mortaliter vulnerat sic large dicit infamia fame decoloratio corruptio ꝛ vulneratio dicit etiã infamia sinister rumor de aliquo in qua significatiõe quedã loca dicunt esse infamia sicut lupanaria ꝛ similia.xxxij.q.v.tolerabilius.Ex hac infamia facti fame nascit decoloratio frequẽter eñ apud honestos viros eius estimatio grauat de quo l3 mendacit talis rumor aspergit vt.ij.cã.q.v.c.presbyteri c.si mala fama ꝛ.c.omnibus ꝛ.xv.q.v.de crimine.p hoc remouetur qs ab accusatione vt.v.q.v.illi qui vt.ff.de accus.l.si plures.de popu.actioni.l.iij.de lib.bo.exhiben.l.iij.si plures.sed hec decoloratio faciliter abstergit qz purgatione canonica restituit vt ex predictis.c.colligit ꝛ ad hoc extra de accusati.l.veniens.in fine vbi hoc approbat host.ad idẽ extra de purgatione canonica.c.cũ in iuuentute.l.q.iiij.§.menam.vbi de hoc corrumpit aũt vulnerat fama per quelibet peccata mortalia p minora leuiter.per maiora grauiter.per minora per cõtinuationez ebrietatis que inter minora numerat.vj.q.j.omnes illi qui xxxij.q.v.preceptũ hec infamia est facile remissibilis quia per satisfactionẽ ecclesie remittit ꝛ status pristinus reformat vt dictis.c.patet per maiora vero crimina grauiter fama vulnerat ꝛ infamia irrogat alias ipso iure ex genere delicti al's per sententiã ipso iure vt ei qui sponte deierat.vj.q.j.quicũq ꝛ qui sacrilegium committit in personas vel res ecclesiasticas.xvij.q.iiij.quisquis ꝛ.c.si quis suadente.qui in scisma vel heresim iaz dãnatã incidit.xxiiij.q.j.achacius.ꝛ fautores talium ipso iure sunt ex cõicati ꝛ etiã infames.oẽs eñ excõmunicati sunt infames vt.iiij.q.j.c.quod aũt.Per sñiam al's genere pene inspecto vt cũ quis penitentie publice mancipatur vel monasterio in penã detrudit al's genere pene nõ inspecto vt nõ leuis punitur.Per baptismũ quidẽ ois infamia remittit sed argu.cõtra.xxvj.di.deinde opponit in fi.vbi de hoc.Post baptismuz vero infamia que statũ vulnerat alia remissibilis est enormis ꝛ notorij criminis vt sacerdotẽ occidere ecclesiam cõburere et similia de quibus forte loquit.vj.q.j.c.qui crimen qz l3 in his culpa per pniam deleat cicatrix tñ semp remanet.j.q.j.cito et c.ventũ est preallegato.c.quãquã animas.§.hinc colligũt.Remissibilis est omniũ illorũ criminũ ex quibus clericus dispensatorie in suũ ordinẽ põt restitui ꝛ laicus post sententiã ex to-
1 to ecclesiastice cõioni reddi.Et nota qd † infamia facti repellit a querela inofficiosi vt hic in glo.ꝛ no.azo.in summa huius
2 tituli.§.diuidit † Infamia facti irrogat p sñiam qñ quis condamnatus est interdicto vnde vi vel conditione furtiua vel similis vel qñ mulctatus est ex tali cã ex qua condemnatus efficitur infamis si accusatus fuisset.vt not.ff.de obsequijs.l.ij.ꝛ.l.parens ꝛ.l.nec serui ꝛ.l.licet.ff.de dolo.l.nõ debet.j.de dolo.l.si superstite ꝛ.§.de modo mulctarum.l.j.ff.de acti.ꝛ obliga.l.cessat ꝛ de vi ꝛ vi arma.l.neq.Itẽ irrogat quãdo quis priuatur electione propter crimina sibi obiecta extra de elec.c.cũ super eo.ꝛ de accu.c.sup his.Itẽ.j.e.l.ob hec vba.l.ea q.ꝛ.l.vbũ ꝛ.l.interlocutio.Itẽ ꝑpter natiuitatẽ vt qz spurij.ff.de decu.l.generaliter.§.spurios ꝛ extra de electio.c.innotuit.ꝛ de filijs presby.quasi per totũ.Fama vero mala occurrit contra aliquẽ multis modis quandoq ꝑpter malã conuersationem ꝛ malos mores.vt.ff.de priui.cre.l.si creditore.ꝛ de tuto.ꝛ cura.datis ab his.l.scire oportet.§.penul.ꝛ de mune.ꝛ hon.l.honor.§.de honoribus.Qñq ex actibus precedẽtibus.ff.de suspec.tu.l.iij.§.queri.de accu.l.si cui.Qñq ab emulis ꝛ inimicis et hoc parum nocet.ff.de qõnibus.l.j.§.preterea.iij.q.v.accusatoribus ꝛ extra de accu.repellant.¶Infamati de mala vita multa mala sustinent primo in adoptandis ꝛ filijs legitimandis vt.ff.de adop.l.nec ei.§.ij.In transactionibus alimentorũ vt ff.de transac.l.cũ hi.§.l3 ꝛ personarũ.Itẽ in testimonio ferendo ꝛ in accusando vt.§.in princi.huius.l.dixi.Item in tutelis vt.ff.de legi.tuto.l.legitimos.de testa.tute.l.testamẽto.Item in fideiussoribus dandis ꝛ sequestrationibus euitãdis vt.ff.de ver.obli.l.si stipulatus.§.penul.ꝛ qui satis.co.l.si fideiussor.§.fi.Itẽ in estimatione iniuriarũ facienda vel sustinenda.ff.de iniur.l.ꝛ si qõnis.Itẽ in qõnibus sustinendis vel non vt.ff.de testi.l.ob carmẽ.§.si ea.Itẽ in actione de dolo intentanda vt.ff.de dolo.l.nõ debet.Itẽ in electione ad dignitates vt extra de reg.iur.c.infamibus li.vj.vbi pe hoc per Io.an.cardi.et dy.ꝛ pro hoc.j.de digni.l.ij.lib.xij.Et discutit ista fama primo per clamorẽ qui peruenit ad iudicẽ p personas bonas ꝛ nõ maledicas vt extra de accu.c.qualiter.de testi.c.cũ clamor.de simo.licet heli.ꝛ dixi.ff.de officio recto.puin.l.iustissimos.Quidã tamen dicunt qd nõ dña inter clamorem ꝛ famã.alij qd prius oritur clamor ꝛ ab ipso infamia ꝛ ita videt innuere dictũ.c.licz heli.ꝛ de re iudi.cum i ꝛ a.¶Executit ꝛ alio modo.s.per testes qñ iudex nihil mali audiuit de eo extra de testi.c.tã literas.huiusmodi aũt fame discussio dz fieri in loco vnde ortum habuit ꝛ in quo conuersatus est infamatus ꝛ per eos cum quibus est conuersatus vt extra de elec.scriptũ.j.de ratiocinijs.l.j.¶Sz nunquid infamis insurgit ex accusatione calũniosa ita qd inducat purgationẽ videt qd sic extra de accusati.c.veniens.vbi hoc approbat gof.Sed cõtra de purgatione canonica cũ in iuuentute.dic.ẽm hosti.qd talis infamia nõ inducit inquisitionẽ nec purgationẽ vt in cõtrario nisi nimis inualescat apud bonos ꝛ graues ita qd scandalũ generet extra de accusa.qualiter ij.de adul.significasti.in fine vel nisi iudex voluerit eaz indicere ad cautelam vt in preallе.c.veniens.vbi de hoc not.hosti.in fi.Nam falsa accusatio in aliquo grauare non debet.xxviij.dist.qz sunt in fine.de hac etiam materia est pulcra glo.vj.q.j.c.ij.ꝛ ibi e tiã per archi.¶In gl.vlt.ibi.l.ictus.vbi de hoc plenius.

Eminem. Ibi si qs alieno.Sed nunquid ipsa patria seu vniuersitas quã defendit infamabit ꝛ videt qd sic.vt.ff.metus cã.l.metũ.§.j.qui.mo.vsuf.amit.l.si vsuf.In cõtrariũ videt qz vniuersitas ex delicto capitaliter puniri nõ potest vt plene not.extra.de simo.c.dilectus in glo.ꝛ p inno.ꝛ.xij.q.ij.eps q mãcipiũ.puta qd vniuersitas infamari nõ possit sicut nec excõicari vt ex de snia excõicatiõis c.romana.§.in vniuersitate lib.vj.cũ ibi notatis,p Io.an.ꝛ archi.ꝛ ad hoc facit qd not.vij.q.j.c.sicut vir.ꝛ extra de pcu.consulti.Sed administratores vniuersitatis bñ pñt excõicari ꝛ infamari extra de snia excõicationis.c.nouerit ꝛ.c.grauem.ꝛ ibi de hoc late p inno.ꝛ facit.ff.de cõditio.ꝛ demon.l.municipibꝰ ꝛ quod dixi.

Niuriarum. Cõcor.ex de sen.ꝛ re iudi.c.cũ te.ꝛ qd ibi no.ꝛ.iij.q.vij.§.porro.In glo.ibi fuit facta iniuria vt.ff.de iniurijs.l.j.§.ij.ꝛ.l.eũ q.§.j.ꝛ institu.e.§.patitur vber.

Ite. Cõcor.iij.q.vij.§.porro.ꝛ de h nõ cauebat in edicto ꝑtoris.ff.e.l.j.In glo.vlti.in fi.Quidã hñt in glo.§.q tamẽ.ꝛ male sed dz dicere.§.qui vix.ol.

Aque pater. Ibi apud bonos ꝛ grauesq sint boni ꝛ graues dic vt not.extra de testi.c.l3 ex quadã gl.q incipit nõ intelligas.Ibi patri displicuit.Nõ eñ bñ presumendũ est de filio quẽ pater minus idoneũ reputauit vt.ff.de cur.furi.l.pe.in fi.In glo.vlti.in fine.ꝛ ibi plene dixi.

Ecreto. Quare ꝑhibeant mulieres nubere.j.tẽpus luctus est rõne honestatis vt in aut.de nup.§.fin aũt tutelã.Item qz tristat aĩa defuncti vt.e.tit.§.nos igit.Itẽ ꝑpter dubium ꝑlis vt.j.de repu.l.cõsensum.l3 ista rõ nõ est efficax qz tũc saltẽ post.x.mẽses nubere posset qz tũc nõ sub esset timor ia.De iure canonico qcquid dicat hic glo.fine aliqua pena statim nubere põt vt expresse not.ij.q.iij.§.vlt.ꝛ extra de secũdis nup.c.pen.ꝛ fina.p her.ꝛ inno.cui iuri quo ad hoc stãdũ est vt ibi no.l3 iuris ciuilis dispositio esse honestior de hoc plene dixi.j.de secũdis nup.l.j.in fi.Ibi diminuto sic ꝛ al's diminuit nõ in totũ tollit.ff.de peti.here.l.diminutij.ꝛ de va.ꝛ extraor.cog.l.cognitionũ.§.minuit.ꝛ.j.de testa.l.casus.

Ustibus. An fustigatio sit de mero iperio dic qd nõ vt dixi.de offi.eiꝰ q vi.alt.obti.l.suggerente.

Erbum. Concor.iij.q.vij.§.porro.ver.aliquãdo vbi dñs arch.exponit hec verba sicophantis qd quidã increpabat socium qd surripuerat ficus ꝛ data fuit increpanti aqua calida bibere ꝛ euomit ficus ꝛ sic qz calumniose increpauerat sociuz

dictũ fuit sibi sicophantis ꝛ exinde calũniator dictus sicophã tis ꝛ hoc forte voluit dñie glo. ꝛ indicat etiã textus qđ de calũ niatore loquaꝛ. Ibi nõ cã cognita ꝛ sic interloquẽdo .vt.j.e.l. interlocutio. secus si causa cognita damnaretur diffinitiue qꝛ tunc efficeretur infamis.vt.ff.de penis.l.si preses.in principio ꝛ ibi not.

Non damnatos. Ibi edictũ qđ est ff.e.l.j. Ibi ꝑ mala cõsciẽtia ergo a ꝯtrario si bona cõsciẽtia puta qꝛ lites execraꝛ sec9 ꝛ ita videꝛ sentire gl.ff.e.l.furti.§. pactus ꝑ.l. Itẽ si res.§.fi.ꝛ de ali.iudi.mu.cau.facti. Nã ꝛ vexatio licite redimitur sine vitio simonie vt extra de simo.c.dilectus.primo ꝛ ibi notaꝛ. In dubio dicit vber. standũ huic legi qđ forte intelligi posset secũdũ vber. cõsiderata qualitate personarũ ꝛ cause ar.ff.de act.ꝛ ob.l.fi.in fine ꝛ sic nõ esset infamis Sed quid ecõuerso si actor iurauit dic vt.ff.de iureiuran.l.nã ꝛ postea.§.iij.vbertus. In glo.prima in fine et est ratio vt ibi fran.ꝛc.

Interlocutio. Ibi admissaꝫ vim de q̃ forte erat crimialiter accusatus vt.ff.de publi.iudi.l.infamẽ.ciuiliter eñ cõuentus nõ esset infamis etiã si diffinitiue dãnaretur vt.ff.de vi ꝛ vi arma.l.neqꝫ.ꝛ de penis.l.si preses ol.

Improbum fenus. Ibi ꝛ vsura l Canonizata est.iij.q.vij.§.porro ver.aliqñ ꝛ licet copulatiue ponaꝛ disiũctiue tñ debet intelligi qꝛ alterũ sufficit vt extra de vsuris.c.qꝛ in oĩbus vber. Quilibet eñ vsurarius est infamis ipso iure vt.vj.q.j.c.infames ꝛ no.ꝑ host.in summa de vsuris.§.quot sunt species ꝑ totũ.§.ꝛ ꝑ gof.e.tit.§.due sunt spẽs ꝛ hoc forte voluit hic dicere glo.ipso iure ꝛ aꝫ.in summa huius ti.§.infamatur ꝛ cy.hic. Sed nunqd vsure penarũ conuentionaliũ vel legaliũ de iure ciuili exigi pñt dicas qđ nõ ẽt per fiscũ vt.j.de penis fisca.l.j.li.x.ꝛ ibi ꝑ odo.notaꝛ ꝛ.ff.de magistra.cõuen.l.fi.ꝛ pro hoc.j.de vsur.l.fi.ꝛ qđ ibi dixi. Itẽ sicut sunt vsure vsurarũ sic sunt ꝛ fructus fructuũ vt.ff.de edi.edic. l.cũ aũt.§.cũ redibeꝛ.circa mediũ. ¶ Et ar.odo.qđ mutuãtes ad ludũ sicut cõiter fit.xj.ꝑ.xij.sint infames ar.huius.l. ¶ In glo.ipso iure in fine. Itẽ crimẽ stellionatus sui natura nõ infamat vt.ff.de crimine stelli.l.ij.ol.

Si fratres. In gl.vlt.in fi.preterea ibi loquiꝛ de delictis ex quibus ali9 ledebaꝛ qđ hic nõ est talis distictio fit in iuramento. ff.e.l.lucius odo.vbertus ꝛ ol.

Idem rumpẽs. In glo.vlti.in fi.de hoc plene notaꝛ per azo.in in summa huius tit.secũda columna.

¶ Rubrica de procuratoribus.

Super rubrica. Hec materia vtilis est cõtinua ꝛ de ea hñ tractaꝛ per azo.gof.ꝛ hosti.in summa huius tituli vñ cyn.traxit qđ hic notat sup rubrica ꝛ per galeotuꝫ in margarita e.ti.ꝛ latissime in speculo.e.titu.de ꝓcura.de hoc etiã habenꝛ tex.ꝛ glos.pulcre ꝛ vtiles extra.e.ti.in cõpilatione antiqua ꝛ lib.vj.ꝛ in cle.ꝛ regulariter in qualibet cã ciuili põt qs ꝑ ꝓcuratorẽ cõparere vt.j.e.l.fi.ꝛ.ff.e.l.j.§.vsus.ꝛ extra de iudi.c.j.li.vj.cũ ibi notatis. Fallit in multis casibus qui no.xj.q.j.in summa.in glo.ꝛ.ꝑ archi.ꝛ dicã in.d.§.vsus ꝛ varia noia gerentiũ aliena negotia vide in glo.insti.de cur.§.fi. In criminalibus aũt qñ interueniat procu.habeꝛ.ff.de publi.iud. l.penul.§.ad crimẽ.ꝛ ibi late ꝑ Ja.de are.ꝛ per albertum de gandino vtrũ in maleficijs interueniat ꝓcur.ꝛ qñ dicã.j.de accu.l.reos. Et ad materiã huius ti.vide ẽt qđ notaui.j.vt cause post publi.adsit tutor.l.j. ¶ Notandũ ẽt qđ natura cuiuscũqꝫ mãdati est cõprehẽdere nõ solũ expressa ſꝫ expressis cõnexa.ff. de admi.tuto.l.ita tñ.§.si tutor ꝛ.l.tres tutores.circa medium ibi si qua talia ꝛc.ꝛ de neg.ge.l.cũ actũ ꝛ hec cõnexitas interdũ est ex ꝑte aũ interdũ ex parte post inter que nõ refert vt lꝫ in mandato expressa nõ sint semp tñ cõtineri intelliganꝛ de primis habeꝛ de iurisd.om.iu.l.ij.de ꝑcu.l.ad rẽ.ꝛ.l.ad legatũ cõmunia prediorũ.l.refectiõis.ꝛ de itine.actuqꝫ priua.l.veteres de secũdis habeꝛ.ff.de ꝑcu.l.qui ꝓcuratorẽ dat de serui.rusti. predi.l.iij.§.fin.ꝛ iõ qui talia agit dicit iuxta mandatũ agere ꝛ idem est ac si intra fines mandati ageret vt.ff.indic.solui.l.iam tñ.§.in hac.de hoc vidẽ Inno.extra de fideiusso.c.qđ quibusdã.ꝛ iõ habens mandatũ ad eligendum põt postulare qꝛ est ei

proximum vt extra de elec.c.in causis.ꝛ de renun.l.post translationẽ. Sic ꝛ cognitio status cum incidit in aliam causam expedit ꝑ iudicẽ pedaneũ.qꝛ al's h nõ posset.j.de iudi.l.quoties ꝛ arbiter delegatus de cã restitutiõis recognoscit cũ in notionẽ suã incidit.j.vbi ꝛ apud quos.l.fi.ꝛ extra de in inte.restit.c. cã.ꝛ ibi no.ꝛ hoc cõtingit qꝛ talia incidẽtia nõ sunt oĩno extranea ab alijs que incidũt sed ex illis oriunꝛ ꝛ eis cõiuncta sunt vt.j.de temp.ap.l.per hanc ꝛ de fundo instruc.l.cũ delanionis §.asinã v.qđ si eneũ ibi deinceps in infinitũ ꝓximis quibuscũqꝫ nec est extraneũ arguere a mandato iurisdictionis ad mandatũ ꝓcuratoris. Sic eñ arguit cõpost.extra de rescrip.c.pastoralis.dñ querit an acta per iudicẽ cuius iurisdictio est reuocata teneant ꝛ dicã.j.eo.nulla.que omnia faciunt qđ tumacia ꝛ cõfessio procu.dño noceat de quo no.extra vt lite nõ cõte.c.j. ꝛ dixi.j.de iura.calũ.l.ij.§.qđ obseruari ꝛ.j.e.l.si ꝓcurator ad vnam speciẽ.ꝛ dixi pleue.j.de cõfes.l.vnica.ver.xj.queriꝛ ꝛ per hosti.ver.quis sit effectus ꝛ v.sed nunqd cõfessio ꝛ per hostiẽ. in summa de confessis.§.procuratoris cõfessio.ff.e.l.nõ solum primo rñso in glos.ꝛ de confessis.l.certum.§.sed an ipsos ꝛ in summa huius tituli.§.iteꝫ ꝓcurator pro eo. An infirmus vel absuturus teneaꝛ dimittere procuratorẽ dicã.j.e.l.fi. Quis dicatur procurator instructus diceꝛ.j.de iudi.l.ꝑperandũ.§.ꝛ si quidẽ. An cõpaternitas cõtrahaꝛ per procuratorẽ quidã doctor nomine marsilius tenuit qđ sic Jo.an.ꝛ arch.cõtrariuꝫ vt patet in qõne per ipsum Jo.publice disputata q̃ incipit an cõpaternitas per.c.de his.xxx.q.j.vbi dicitur tenere de matrimonio certũ est qđ per ꝓcuratorẽ habentẽ speciale mandatũ cõtrahit vt ex eo.de procu.c.vlti.lib.vj. Si cõstitui ꝓcuratorẽ tytiũ per literas ꝛ negeꝛ esse ille tytius an ꝑsumaꝛ esse ille. Ex qua habet literas dixi.s.de epi.ꝛ cler.l.si qua per calũniã in fi. An instrumẽtũ originale ꝓcuratori tradi debeat aduersario dixi.s.de edendo.l.fi.an pater per ꝓcuratorẽ possit filiũ emãcipare dicã.j.de manu.vin.l.nec mulierẽ. Quando ꝓcurator aliquid agit lꝫ nõ dicat ꝓcuratorio nomine intelligit ꝓcuratorio nomine facere ꝛ referꝛ ad ꝑsonã dñi vt plene dixi.ff.de verbo.obl.l.quoties.§.si ꝓcurator. ¶ In glos.cũ hac glo.cõcor. azo in summa.e.in princi.ibidẽ de aduocatis diuer.iudici.l.j. Item differũt in etate vt.ff.de postu.l.j.§.pueritiã.ꝛ.j.e.l.exigendi. Itẽ ꝓcurator obligaꝛ aduocatus nõ vt no.j.e.l.exigendi in glo.que incipit iure communi ꝛc.

1 ¶ Procurator generaliter datus ad negotia potest esse in iudicio.

a Cautio. [a] Si de mãdato ꝓcuratoris actoris dubitat satisdatio de rato hoc dicit hanc etiã satisdationẽ ꝑstare teneꝛ cõsors lit.volẽs agere ꝑ consorte vt.j.de cõsor.eiusdẽ litis.l.ij.ꝛ ibi notaꝛ ꝛ extra de cõsti.cũ.M.ferrarieñ.in prima gl.ꝛ de dolo ꝛ cõtu.cũ dilecti in pria glos. Itẽ platus agẽs cãm ecclesie sine consensu capituli.vt no.extra de ꝑcu.c.j.q̃ glo.vtilis est ad istã materiã ꝛ qđ no.ꝑ rof.in libello rẽ ra.haberi ver.itẽ actor a tutore datus. Persone etiã ꝯiuncte q̃ ad agendũ sine mandato admittũtur hãc satisdationẽ ꝑstant.vt.j.e.l.exigendi.ꝛ.ff.e.l. sed ꝛ he. Et ad hãc.l.facit insti.de satis.§.sinaũt ꝑ ꝓcura.ꝛ qđ ibi notaꝛ ꝛ.j.de satisdã.l.vnica. Oppo.de hoc verbo cautio qđ ad nudã ꝓmissionẽ referꝛ vt.j.de verbo.signifi.l.sancimus sed hec cautio cũ sit pretoria exigit fideiussorẽ vt.ff.de preto.sti.l. pretorie. Sed dic vt in glo. Vel latius aut ꝑferꝛ a.l.ꝑtoria et tũc fideiussor interuenire dꝫ vt.d.l.ꝑtorie. Aut ab hoie vel a lege ꝛ tũc aut cũ adiectione huius verbi idonea ꝛ tũc idẽ vt institu.de satisda.tuto.ꝛ.pe.ꝛ.ff.mã.l.si mãdauero.§.penul. Aut sine dicta adiectione ꝛ tũc hꝫ locũ lex sancimus.vt nudã ꝓmissionẽ cõtineat ꝛ de hoc plene dicet dicta.l.sancimus. Oppo.qꝫ nullo modo satisdare teneaꝛ.vt.ff.de arbi.l.nõ distinguemus. §.penul. Sed ibi iõ qꝛ cõmitti nõ põt sed solum obligat se ad penã ꝛ ita intelligit ille.§.fm iac.de ra.ꝛ cy.vel dic vt ibi nota. Oppo.qđ indistincte satisdare teneaꝛ.ꝛ.ff.e.l.nõ solũ.§.qui in alieno.so.vt hic ꝛ ibi no.quã glo.dy.ꝛ cy.approbãt ꝛ hic reciꝛaꝛ per cy. Sed quando dicit incertũ ꝓcura.habere mandatũ dicit glo.per negationẽ aduersarij qꝛ negatione efficiꝛ res dubia idẽ sentit azo in summa huius titu.§.est ꝛ aliud officiũ vbi notaꝛ de ita materia ꝛ per host.§.ad quid tenet ver.ꝓcurator aũt actoris.ꝛ extra de officio dele.coram dilecto.in glo.ꝛ ideo audiri non dꝫ ꝛ per gofr.in summa.§.sunt aũt quedã persone ꝛ per hosti.in summa.§.ad quod teneꝛ.ver.hoc in procur.rei. ꝛ dominus odo.dicit hoc de consuetudine seruari qꝛ quilibet asserens se ꝓcur.si negetur admittaꝛ cum satisda.de rato. Ipe tamen odo.ꝛ guido de suz.iac.de are.ꝛ cy.communiter alij doctores

¶ Cautio Adde dicta post Bart. l.j.de satis.

ctores dicũt opus esse q̃d procura. aliqualẽ fidẽ faciat de mãdato puta q̃d vnũ testẽ vel literas nõ auctẽticas vel alio modo legitimo ar. ff. de iureiur. l. admonẽdi. ⁊ iste forte fuit bene intellectus az. ⁊ glo. q̃d innuũt cũ distinguũt aut certũ est habere mãdatũ aut certũ nõ habere aut dubiũ hoc ẽt sentit rof. in libello de act. ex stipulatu rẽ ra. haberi ver. Sed qualiter potest dubitari vbi de hoc bene notat̃ per eũ ⁊ speculator de satisdare. §. viso de satisdatione vbi plene de hoc. Si em̃ esset vera prima opinio iã nulla esset differentia inter cõiunctas personas q̃ admittunt̃ sine mandato ⁊ cũ satisdatione vt predixi et extraneas que ẜm ipsam opinionẽ eodẽ modo admitterẽtur cũ satisdatione ⁊ sine mandato ⁊ ꝑ hoc q̃ aliq̃ ꝓbatio debeat adesse vt dicat̃ res dubia facit. ff. ad carbo. l. iij. §. cause ⁊ quemadmodũ test. aperiã. l. j. in fi. ⁊ de iureiur. l. admonẽdi ol. Non obstat. l. vlti. j. quibus ad libertatẽ ꝓclamare nõ lz quam glos. allegat q2 verũ est q̃d efficit̃ res dubia negatione quo ad commodũ negãtis ⁊ incõmodũ affirmantis. si em̃ nõ negaret affirmãs haberet intẽtũ. Aliqui tñ dicunt. d. dy. tenuisse opinionẽ glo. quia si semiplene ꝓbaret̃ de mandato defereret̃ sacramentũ vt. j. de iureiurã. l. in bone fidei sed nõ inueni inscriptis d. dy. nec semꝑ habet locũ illud sacramentũ q2 nõ nisi in modicis causis ⁊ forte solũ in cã principali. Sed videt̃ hodie superuacua cautio ista cũ principales persone de calũnia iurent in causis ⁊ sic videt̃ ratũ habere gestum ꝑ procuratorẽ. Sed dic vt notat̃. j. de iura. calũ. l. ij. §. sinaũt ⁊. ff. de procura. l. pomponius. §. sed ⁊ his. Sz querit̃ si procu. de cuius mandato dubitatur paratus est satisdare sub cõditione. Si apparuerit eum nõ habere mandatũ nunquid sufficiat. Et videt̃ q̃d sic. vt. ff. de dam. infec. l. pretor aũt ⁊. l. inter quos. §. qui alieno ⁊. l. qui vias. §. j. ⁊. j. de excep. l. si quidẽ. cũ ibi notatis in hac opiniõe est hic od. ⁊ ol. cõiter alij doctores ⁊ galeotus in margarita ver. sed qñ obijcit̃ licet alij dicant q̃d pure satisdare teneat̃ ꝑ hanc l. ⁊. ff. e. l. seruũ. §. ait pretor. ⁊. l. nõ solũ. §. qui alieno. Et ꝓdest multũ ꝓcura. si sub predicta conditione satisdet. si em̃ pure satisdaret dato q̃d haberet mandatũ ⁊ dominus contrauenirẽt de facto teneret̃ ex satisdatione ad sumtus litis vt. ff. rẽ ra. ha. l. si sine. §. cũ aũt nõ aũt ad interesse principalis cause q2 dñs exceptione repellit̃ vt. ff. de doli. l. ij. §. circa ⁊. §. Item querit̃. Si autẽ satisdat sub conditione predicta non tenetur in aliquo si mandatũ habeat cum conditio deficiat vt insti. de verbo. obli. §. sub conditione od. Petrus aũt de bella pertica tz quod precise satisdet. q2 ista satisdatio est pretoria ⁊ ideo non põt ei aliquid addi vel detrahi vt. ff. de preto. sti. l. j. in fi. ⁊ q2 non debet esse deterior conditio ligantis cum procuratore quam cũ dño vt. ff. e. l. Sed ⁊ he. §. defendere. ⁊ ex qui. causis in poss. eatur. l. ij. Sed si reus cum domino litigaret, ⁊ obtineret haberet exceptionẽ rei iudicate. ⁊ expensas ex illa clausula victus victori. Si aũt cũ procura. satisdante sub conditione predicta nõ posset domino agente consequi expensas factas in probatiõe mãdati de quibus loquit̃. d. l. si sine. §. cũ aũt. rem ra. ha. Itẽ querit glo. vtrum hec satisdatio possit mutari ⁊ augeri vel minui ⁊ tz q̃d sic q̃d intellige si fiat de cõsensu partiũ ⁊ tunc de pretoria transit in cõuentionalẽ ⁊ ita loquit̃ hec glo. ⁊ alia. ff. qui satisdare cogunt̃. l. j. in fi. ⁊ de preto. sti. l. j. ⁊ fi. Aut voluntate debitoris tm̃ ⁊ tunc si lex vel homo simpliciter hz satisdare cum cõtineat duo. s. fideiussorẽ vel pignora alterũ prestãdo liberat̃ vt. l. plerũq3. ff. de iure do. ⁊ multo magis si expressum est de fideiussore vel pignore. vt. l. j. §. iubet. de coll. bo. hic in glo. allegato ⁊. §. addici. Al's vbi lex dat formã satisdationi sicut in pretorijs vt dicta. l. pretorie. de preto. stip. nõ põt mutari inuita ꝑte cui prestanda est etiã melius. vt. ff. de solu. l. paulus. Sz q̃d si ex ꝑte procuratoris doctũ est plene de mandato ex aduersario semiplene de reuocatione mãdati nunq̃d admittet̃ ꝓcura. sine satisdatione q̃dã quod sic ꝓpter plenıorẽ ꝓbationem ar. j. de edic. diui adri tollen. l. ij. cy. dicit pe. sensisse ꝯtrariũ q2 semiplena probatio reuocationis extingit dimidiã plene probationis procuratoris sicut ⁊ pactũ de nõ petendo naturalẽ obligationẽ vt. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. ⁊ videt̃ expressum. ff. de admi. tuto. l. vulgo. ⁊ q̃d cuiuscũq3 vniuer. no. l. Itez eoꝝ §. actor. v. Sed interdũ. Ad ar. cõtraria rñdeo q2 verũ est q̃d qñ probationes sunt circa idẽ plenior prefertur secus si circa diuersa vt circa mandatũ ⁊ reuocat. vt hic. ad idẽ facit q̃d notani ẜm eũ in simili q̃õne. j. de iurein. l. in fidei versi. Item querit̃ si actor. Sed nunquid ꝓcurator creditori volens exigere debitũ admittit̃ cũ satisdatione. si de eius mandato dubitet̃ dicit quod nõ vt in aut̃. de colla. §. eos ⁊ ita tenet azo. in summa dicto. §. est ⁊ aliud ver. Item ꝓ placẽt. ⁊ ita tenẽt odo. ⁊ cy. hic lz videat̃ cõtra. ff. ad trebel. l. qui ita. §. j. Sed ibi de restitutione verbali loquit̃ que nõ est per omnia similis solutioni vt. j. e. ti.

nec realis enim non posset ar. e. ti. l. facta. em̃. ¶ Itẽ nota. q̃d procurator gñaliter datus ad negotia põt esse in iudicio vt extra. e. c. qui gñaliter lib. vj. ¶ Sed q̃d si est dubiũ de mandato ꝓcuratoris ⁊ velit probare ꝑ testes nunq̃d dabit̃ dilatio ad ꝓbandũ ⁊ interim differret̃ principale negotiũ. Quidã dicunt q̃d sic q2 damnũ est actoris si cã differat̃ sed non rei sed ⁊ rei potest esse damnũ in expensis ⁊ q2 distrahit̃ a negotijs suis ⁊ ideo dic q̃d cõpetens dilatio dabit vt. ff. de iureiur. l. nã ⁊ postea. primo responso. ⁊ si ex hoc damnũ sentiat reus tenebit̃ arg. ff. de dolo. l. penul. ⁊ de eo per quẽ factũ erit. l. fi. ⁊ prestabitur etiaz sacramentũ q̃d nõ aio calũnie petit dilationem vt in speculo. e. §. ratione aũt forme. ver. porro ⁊ super probatis dabit̃ sententia ẜm vber. Immo quidã canoniste dicere voluerunt q̃d sup talibus exceptionibus offerret̃ libellus vt extra de offi. dele. c. prudentiã. §. sexto. ⁊ ibi in glo. Sed verius est q̃d sufficiat qualisqualis scriptura super qua iudex interloquat̃ vt extra de libelli oblatione. c. j. ij. ⁊. iij. ⁊ notat̃ in speculo de exceptione. §. viso ver. sed nunquid iudex. Et q̃d mandatũ possit ꝓbari per testes tenet azo. in summa de mãdatis principum in fine. ⁊ ad hoc. j. de fide instru. l. in exercendis. Alij tñ vt pe. dicunt cõtra ⁊ allegant insti. de satis. §. sinaũt ⁊ de excep. §. fi. ⁊. fi. de dila. l. si qñ ⁊ q2 non dz esse deterior conditio litigantis cum procura. quã si litigaret cũ domino vt prealle. l. ij. §. defendi. ff. ex quib9 cau. in pos. eatur q̃d esset saltem in sumtibus qui fierent circa probationẽ mandati ⁊ q2 perdi possent attestationes ex quib9 mandatum esset probatũ ⁊ ita in futurũ nõ appareret de mandato ⁊ sic ẜm eũ sublata est cauillatio illoꝝ qui volunt causas protrahere ⁊ faciunt venire aliquem asserentem se procuratorez ⁊ offerentẽ se probaturum de mandato per testes. Prima tamen opinio communiter in iudicio seruat̃ ⁊ tales cauillatores qui faciunt differendi causa multum reprehendit speculator. eo. titu. de excep. §. viso versic. Item not. ẜm vber. ¶ Sed nunquid a tali sententia poterit appellari dicunt quidã quod nõ de iure ciuili vt. j. quorũ ap. non recipi. l. ante pet. Sed illa post lit. cont. loquit̃ ⁊ ẜm vber. poterit appellari cũ trahat secum executionẽ pro hoc. ff. de minori. l. intra vtile ⁊ ibi no. in fine glo. magne. ff. qui satisda. cogan. l. arbitrio. Unum est etiaz notandũ q̃d si de mandato dubitet̃ ex eo q̃d litere vel instrumentum mandati dicantur falsa tunc etiam cũ satisda. non admittit̃ sed habet necesse adstruere fidẽ instrumento vt. j. de ꝓba. l. iubemus ⁊ ita tenet speculator. e. tit. §. ratione aũt forme ver. vbi notat̃. ¶ Sed querit cyn. per que verba debeat interponi ista cautio ⁊ dicit secundũ od. q̃d ꝓmittere dz per verba se facturũ curaturũ q̃d dominus ratum habebit. Si em̃ ꝓmittere dñm ratum habiturũ alienũ factũ ꝓmitteret ⁊ sic nõ valeret vt. l. stipulatio ista. de ver. obli. ⁊ idem tz speculator de satisda. §. viso ver. si igitur dubiũ ẜm iaco. de ra. sufficit si ꝓmittat dñm ratum habiturũ ⁊ est expressum. ff. rẽ ra. ha. l. procu. cum peteret ⁊. l. si sine. §. in stip. ad. l. stipu. ita. respondet̃ q̃d fallit in quibusdam stipulatiõibus vt. ff. de ver. obl. l. quoties ⁊ ita no. in glo. insti. de inuti. stip. §. si quis alij. quã glo. sequebat̃. d. dy. ⁊ ad eam remittit in multis locis pe. tenet opinionẽ od. ⁊ dicit aut quis promittit factum rei vt vẽdo equũ ⁊ ꝓmitto q̃d bene comedit ⁊ ambulat ⁊ valet talis promissio vt. ff. de euic. l. si ita quis. aut factum persone ⁊ ꝓmitto q̃d tytius scribet tibi librũ ⁊ nõ valet nisi pena adijciat̃ vt dicta. l. stip. ista aut ꝓmitto quẽ sisti in iudicio ⁊ valet q2 tunc videor promittere factum meũ. s. me facturum q̃d sistet vt dicta. l. quoties de verb. obli. cy. Sed nõ video rõnẽ diuersitatis inter istã promissionez iudicio sisti ⁊ illam ratum haberi. Itez quid in procuratore in rẽ rem suã qui vult admitti cuz cautione cum dubium si de mandato cessionis respondeo q̃d cum sit datus ad agendum vt. ff. e. l. si ꝓcur. §. fi. si dubiũ sit probare dz plene sua cessione ⁊ ad hoc. ff. de neg. gest. l. si. pupilli. §. videamus. qñ aũt committat̃ stipulatio de rato dic vt no. ff. de iureiur. l. iusiurandũ q̃d ex conuẽtione. §. si procu. cy. Itẽ querit. j. e. l. nihil. cuz ista cautio exigi debeat ante lit. cont. vt. l. pompo. §. rati. ff. e. si interueniat post litẽ conte. quo casu etiam tenet̃ hanc cautionem prestare vt. j. de ꝯsor. eiusdem liti. l. j. ⁊. ij. vsq3 ad q̃d tẽpus ꝓcludit̃ via petitioni huius cautionis tunc dicit cy. ẜm petruz q̃d statim in primo actu quem exercet in iudicio talis ꝓcurat. petenda est et si tunc non petatur postea peti non poterit. Nam cum ante litẽ conte. nõ dicatur quis agere sed agere velle vt in aut̃. de liti. §. Si vero initium ⁊. ff. rẽ rat. hab. l. amplius. sicut interueniens in principio tenetur eam prestare ante litẽ conte. ⁊ nõ post sic interueniens post litẽ conte. tenetur eã prestare in primo actu iudiciario ⁊ nõ post cy. ad hoc facit q̃d de summarijs dixi. j. e. l. nulla. Querit od. si in instrumento procuratoris dicatur promitto ratuz habere quicquid procu. meus legitime ⁊ vtiliter

gesserit vtrum hoc sufficiat ⁊ dicit qd nõ ⁊ ita tenet glo.xxj.q.j.c.relatio.⁊ speculator.e.ti.dicto.§.rõne aũt forme ver. Itẽ excipit sz qd operant verba que sepe apponunt in procuratoriis ⁊ ad omnia faciendũ que ipsi procuratori videbunt expedire ⁊ dic qd latum habet significatũ.i.videri poterunt vt.ff.de statu li.l.labeo ⁊ ibi in glo.vel.i.videri debet vt.ff.de fideicõ.li.l.thais.§.sorore.⁊ de significato huius dictionis videbitur vide in alphabeto litera u verbo videbit. Item queritur si procur.admissus est ad aliquos actus vel ad dãnationẽ libelli vel ad aliquã dilationẽ vel similia nunquid postea poterit reprobari ⁊ repelli quidã qd nõ ex quo admissus est arg.ff.de aqua plu.arcẽ.l.in diẽ.⁊ de mor.inferen.l.si proprius. Econtra videt qꝛ ista exceptio dilatoria est ergo ante litẽ cont.quandocunqꝫ opponi potest vt.j.de excep.l.penul.⁊.j.e.l.ita demum ⁊.ff.e.l.pomponius.§.rati.qd verũ nõ est vt ibi not.immo etiã post litem conte.obijci potest cũ sit anomala vt.j.e.l.licet.satisdatio aũt de rato bene exigi debet ante lit.cont.vt dicto.§.rati.⁊ de hoc vide quod plene notatur per Inno.extra de proba.c.qm̃ contra falsam.in glo.per hoc satis patet vltra mediũ ⁊ per eũdem extra de electione.c.statuimus.circa finẽ penul.glo.⁊ per her.extra de officio deleg.c.cũ iure peritus.circa finẽ glo.magne ⁊ in speculo.e.§.rõne aũt forme ver.no.⁊ ver.sequenti qd sentit odof.esse verũ nisi cõtra procuratorẽ esset obiectũ ante litẽ contestatã ⁊ nõ obstante oppositione fuisset per iudicẽ admissus qꝛ tunc cum oppositio sit reiecta saltem tacite amplius opponi nõ potest arg.ff.de nego.ge.l.finaũt.§.si quocũqꝫ ⁊ de compen.l.si in diẽ.§.j. Ex his pendet similis questio quam dominus dyn.dicit se habuisse de facto. Quidam tutor vel procu.agebat contra aliquem qꝛ de mandato dubitabat prestitit satisdationem de rato succubuit ⁊ appellauit in causa appellationis obijcitur qd nõ est procura.vel tutor querit vtrum admitti debeat ad cãm appella.cã dubitationis qꝛ iam opposita fuit in cã principali ⁊ qꝛ dilatoria ⁊ ita nõ videt posse obijci in cã appellationis vt.j.e.l.ita demũ.⁊.ff.qñ ap.sit.l.fi. In contrariũ videt per preal.l.lz.j.e.qd no.per azo.in summa huius tituli versi.prestatur aũt hec superior vltra mediũ summe.d.dyn.cõsuluit qd obijci nõ possit per.l.ff.de dã.infecto.l.inter quos §.alieno in fi.qd verũ est in cã ptincipali ad quã extendit prestite satisdatiõis effectus. Sed qꝛ cã ap.alia est a principali hm verã opinionẽ vt.j.e.l.ita demũ.effectus cautionis interposite in cã principali nõ extendit ad cãm appellationis vt.ff.iudica.solui.l.cũ apud.⁊ no.j.l.pxima ⁊ vide qd ibi dicã.⁊ ideo predictus tutor vel procurator habebit de nouo satisdare per preal le.l.vulgo.al's qd vulgo.ff.de admi.tuto.⁊ per hanc.l.appellatio em̃ extinguit pnuntiatũ vel saltẽ suspẽdit vt.ff.de penis.l.j.§.fi.⁊ ad turpill.l.j.in fine ⁊.ff.de admini.tuto.l.si minoris.dy.pro hoc bene facit extra de iura.calũ.c.ij.li.vj. ¶ Sed cũ litera dicat exigit nunquid exigi ds ab eo an tenet offerre qd exigi debeat innuit hec lex ⁊ pro hoc.ff.de op.no.nũ.l.de pupillo.§.qui opus.de iureiurã.l.iusiurandũ.§.ait pretor.⁊ quorum lega.l.fi.§.j. In contrariũ facit.ff.de neg.ge.l.finaũt.prio rñso.⁊ hoc credo verius al's agere nõ põt nisi vel de mandato cõstet vel satisdationẽ offerat. Ibi tunc alias toties sed prout est in litera tunc lz sui natura extremũ tẽpus significet vt.ff.de vul.⁊ pupil.substi.l.in substitutione al's incipit in pupillari de testa.tu.l.tutoribus.alias est.§.iabolen⁹ sub.l.qro.⁊ ibi.in gl.de ꝯdi.⁊ demõ.l.iiij.§.j.⁊.l.si is.§.si ita ⁊ de do.cã mortis.l.si mortis cã.hic tñ accipit vsqꝫ ad litis cõtestationẽ vt preal le.l.pomponius.§.rati.ff.e.⁊ significat quandoqꝫ preteritum tempus vt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.j.rectissime. Qñqꝫ futurũ vt de cõsecra.di.iiij.c.tũc vbi.de hoc p archi.⁊.c.di.ab'antiqua ⁊.lxiij.di.c.ego ludouicus ⁊ plene de significato huius dictiõis tũc per archi.extra de rescriptis si eo tẽpore li.vj.⁊ de elec.cupientes.per eos ⁊ per archi.de cõcessione prebẽ.si capitulo li.vj.et in gl.ff.si cer.peta.l.lecta. Uerbũ extũc sui natura presens tp̃s significat extra de elec.c.quã sit.§.j.lib.vj.⁊ ibi per Jo andr.⁊ gui.duranti ⁊ alios ⁊.e.titu.c.cupientes.§.j.§.ceterum.⁊ de feriis.c.vlti.p Inno.⁊ hosti. Quandoqꝫ futurũ vt extra de ap.c.super eo.sc̃do de dolo ⁊ cõtu.c.dilecti.§.j.de vsuris vsurarum voraginẽ li.vj.⁊.xxiij.q.v.si audieris.⁊ ibi in glos.⁊ per archi. Nec refert vtrũ dicatur ex tunc vel nunc vt extra de preben.c.pudũ lib.vj.⁊ ibi per archi.⁊ p Innoc.⁊ per host.de ap.c.preterea. Qñqꝫ ex tũc.i.anno elapso extra de hereticis.c.cũ contumacia lib.vj.⁊ ibi per archi.qñqꝫ.i.elapso termino ad reuocatione grauaminis p̃figo extra de ap.c.si a iudice li.vj.⁊ ibi per arch.⁊ de elec.cõmissa li.vj. Qñqꝫ.i.elapso decẽdio de sepulturis.c.j.li.vj.⁊ ibi per eundẽ ⁊ de resti.spo.frequens ⁊ de prebẽ.statutũ. Et de significato istarũ dictionũ tunc ⁊ extũc vide sub litera t in alphabeto dictione ⁊ tunc.⁊ litera e dictione extunc

quod pdest scire qꝛ iste dictiões sepe ponunt in statutis rescriptis contractibus ⁊ testamentis.

Cum rem. Idest cãm vt.s.de edendo.l.ij.pecuniariã hoc verbũ hñ late ptz.vt.j.de consti.pecu.l.ij.vber. ¶ In glo.i.satisdatione in fi.fine qua nullus est idoneus defensor aliene litis vt.ff.eo.l.qui pprio.§.qui aliũ.⁊.l.minor in fine Uber. In glo.j.interpellationi sic exponitis.ff.de iudi.l.q por ⁊ hm hanc expositionẽ nullũ obstat cõtrariũ sz prout pprie sumitur obstat ꝯtrũ qd sequit. In gl.ibi iudicatũ solui.l.cũ apd quidã tñ dicũt satisdationẽ prestitã in cã principali durare in cã ap.tenentes opi.qd cã ap.sit eadẽ cũ principali ⁊ qꝛ acta pncipalis cause que sunt ad ordinationẽ durant in cã appel.j.de tempo.ap.l.fi.in fine ⁊ ad.l.cũ apud.⁊ rñdent qd ibi satisdatum erat solũ de eo qd ille iudex iudicaret secus si simpliciter vnde dicũt aut in cã principali nõ fuit petita satisdatio ⁊ non petet in cã ap.per.l.ita demum .nisi noua persona veniret vt.l.ij.de consor.eiusdẽ litis.aut fuit in primo iudicio petita ⁊ prestita hoc modo qd iudicabit per iudicẽ vel eius successorem ⁊ durabit in cã ap.vt.l.cum apud.in fine. Aut simpliciter ⁊ tunc durabit etiam in cã app.qꝛ indefinita equipollet vniuersali. Aut qd iudicabit talis iudex ⁊ tunc ad alium iudicẽ nõ porrigit vt dicta l.cum apud.in principio hoc reprobat cy.hm.iac.⁊ verba illa q̃ sempronius iudex ⁊c que sunt dicta.l.cũ apud.dicit notare accidentiã facti nõ ministerium iuris vnde dicit idem si simpliciter vt eo.tit.l.iij.in principio cy.querit cy.in additionibus factis lecture sue egi ꝯtra te reiuendi.ad domũ fuisti absolutus appellaui in cã app.venit tytius ad defensionẽ tuã sine mãdato offerens cautionem de rato ⁊ iudicato soluendo vt.ff.eo.l.pompo.§.sed ⁊ his.ego volo eũ repellere nunquid possim videtur qd nõ cum quilibet admittatur ad defendendũ vt.j.e.l.exigendi. Itẽ cũ admittat in cã principali ⁊ in cã ap.vt.s.eo.l.j.⁊.an per alium cause appel.l.j. Moderni tenent qd possim repellere al's sequeret absurdũ qꝛ factũ talis defensoris sine mãdato non nocet dño vt.ff.e.l.in cause.§.j.⁊ sic remaneret prima sententia rata ⁊ domus remaneret penes te absolui.⁊ defensor teneret ad estimationẽ ⁊ sic inuitus cogerer vendere domum meã qd esse non debet vt.j.de contraben.emt.l.inuitum. Nec dicat aliquis idẽ in cã principali qꝛ licet in ea cõsequar estimationẽ nihilominus possunt rem petere a possessore vt.l.nec vllam.§.fi.ff.de peti.hereditatis non sit in cã appellatio.qꝛ rata remaneret prima sententia vt dixi.⁊ ad hoc facit quod not.ff.de alie.iu.mu.cã.l.iij.§.fi.cy. In eadem glo.in fine ⁊ ratio est vt ibi notatur.⁊.j.qui da.tuto.possunt.l.ij.⁊ dic vt ibi. In gloss.vlti.ibi in quibusdam pecuniariis.in quibus speciale mandatũ exigitur vt in legibus statim in gl.allegatis. Multi etiam sunt alij casus in quibus exigitur speciale mandatum qui no.per Io.an.extra.e.c.qui ad agendum.lib.vj.⁊ in speculo.e.§.j.ver. Item opponitur qd lz habeat generale ⁊ in summa.eo.§.est ⁊ illud notandũ.

Cum qui. Oppono.ff.de aucto.tuto.l.si tutor nolit.⁊ solue vt ibi. In glo.j.in fi. Quatenus de gestore dicit nõ videt hñ dictũ qꝛ defendere nõ cogit vt.j.de.neg.gest.l.tutori.⁊ iõ melius de tutore vel curatore loquit vbe. In gl.j.euocari p iudicẽ facias. Nã nemo sine licentia iudicis citandus vt.j.de exhiben.reis.l.neminẽ.⁊ ideo vocandus est p nuntium vel edictũ vt.ff.de fideicõ.li.l.cũ vero.§.penul.vber,⁊ odo.in glo.si in administratione ibi cogit defendere.ad hoc facit.ff.de rei ven.l.fi.⁊ de interro.act.l.qui seruũ.§.fi.vber.et ol. In glo.summatim cognoscendo. Et hm hꝫ ꝯtumacia ⁊ negligentia tutoris nocet pupillo q dic vt.ff.ex quib⁹ causis in pos.eatur.l.hec aũt.in principio ⁊.§.j.⁊.l.fulcinius.§.adeo et dixi.s.de sacrosan.ecc.l.iubemus nullã ⁊ dicet.j.e.l.si pcura.ad vnã speciẽ. In glo.olim oĩum rerũ in fi.l.hic od.cũ gl.ista concordet tñ dic q hypothecaria pro legato non in plus intẽditur quam personalis vt expresse ptz in.l.hic in glo.allegata j.communia de legatis.l.j.in fi.⁊ ibi not.in glo.quam veriorẽ puto quã istam.

Uel a absente. In glo.j.ibi post lit.cõte.al's nõ posset ferri diffinitiua vt.s.de his q ad ecc.cõfu.l.vlt.§.cũ aũt monitus.⁊ si ferret nulla esset vt.j.de sñiis.l.prolatã et ita non esset opus restitui.vt.ff.de mino.l.in cause. In glo.facit ar.hoc ar.procedit qñ nõ admittit ex inhabilitate persone vt qꝛ mulier al's nõ procederet arg.a pari de actore ad reũ nec econuerso vt.j.de satisdan.l.vna ⁊ insti.de satisda.§.fi.iac. In glo.vlti.ibi de liberali cã.l.iij. Item ad allegandas causas absentie vt.ff.e.l.seruũ quoqꝫ.§.publice vber. Et circa hoc vide in speculo

in speculo eo.§.j.ver.Itē qd̓ est mulier.

A Ctionem. Querit.d.guid.nunqd petens satisdationē de defendēdo teneat declarare sup quo intēdit recōuenire ꝛ dicit qd̓ sic.Al's cautio superuacua esset qd̓ eē nō dꝫ vt.ff.e.l.nō cogendū.Sꝫ quid si dicat eum velle recōuenire in cā criminali in qua procu.nō admittit dic ꝙ per hoc nō repellet ab agēdo vt.j.de legatis.l.ab aministratione.ff.iudicatū solui.l.vir bonus.ꝛ de leg.ij.l.cū filius.§.nō iure.Sꝫ nunqd aliā penā patit procur.nō defendēs dic qd̓ sic qꝛ remouet ab officio vt.s.e.l.iij.qd̓ quidā dixerūt cū infamia adinstar tutoris vt.j.de admi.tuto.l.fi.alij sine infamia cū hoc de procuratore non inueniat iure cautū.Itē tenet dn̄o ad oīa dāna vt dicta.l.vlti.de admi.tuto.ꝛ.j.man.l.procur.ꝛ hoc si facile potuit satisda.ar.ff.de neg.gest.l.sinaūt primo rn̄so ꝛ.j.de tutore qui satis nō dedit.l.ij.Ibi mutus.§.pena vbi de hoc et l.sed ꝛ he.§.preter.ꝛ in summa hui⁹ tit.§.explicat aūt pcura.actoris ꝛ p rofr.in principio libelli rubrica qui pro alijs interuenire pn̄t ꝛ in quibus causis ꝛ in spe.eo.§.prio v̓.Itē excipit quod licet habeat mandatū ad agendū.ꝛ.§.ratione autem forme ver.Sed aliud querit ꝛ plene dixi.j.de satisdando.l.vnica

R Eum criminis. Per accusationē vt.j.de accusatiōib⁹.l.reos alij p receptionē inter reos vt.j.de adul.l.adulterā.ꝛ in crīali dr̓ reus a reatu qui sibi īponit in ciuili a re q̄ ab eo petit vt.ff.de duo.reis l.j.ꝛ dic vt ibi.Et intelligunt quidā ꝛ bn̄ iudicio meo in crīali capitali in qua cōdēnatus nō pōt esse pcura.secus in leuibus criminib⁹ vt insti.de excep.§.fi.ꝛ ibi in gl.ꝛ.ff.de publi.iu.l.is qui reus cū alijs cōcor.hic in glo.allegatis ꝛ de hoc sentit Inno.extra de testi.c.fi.ꝛ qd̓ nō habeat locū si de crimine agat ciuiliter ꝛ p hoc extra de pcu.c.tue.alij tn̄ indistincte intelligūt in quolibet crīe vt od.ꝛ cy.ƀm pe.ꝛ idē si moueat cā status vel bonorū oīum seu maioris ptis ar.insti.de excu.tu.e.§.Itē p pter litē ꝛ dicūt rōnē esse qꝛ implicitus cause criminis nō posset alienis causis supesse ne hoc sibi posset imputari vt.ff.e.l.vl' hereditas sed hec rō parū placet qꝛ idē esset in quolibet occupato negotijs pprijs.Et ideo vber.de bobio dicit aliā rōnē qꝛ iste pcurator p fas ꝛ nefas ageret in cā in qua esset pcur.vt dominus sibi seruiret in cā crīali.sꝫ nec hec est ratio quia forte dominus in ipsa cā nihil seruire posset vnde primū intellectū veriorē credo ꝛ concor.ad hāc legē extra de accu.ca.oīpotens ꝛ qd̓ ibi no.per her.ꝛ Inno.ꝛ plenius de simonia.c.accusatꝰ vbi de hoc pulcra glos.Inn.ꝛ notat etiā satis bene.lxxxj.di.c.tantus daniel in glo.ꝛ per archi.ꝛ tangit etiā per azo.in summa huius titu.ver.Item is qui de crimine ꝛ sicut repellit a pcuratiōe per hanc.l.sic ꝛ a testimonio vt extra de testi.c.vltimo vbi est pulcra gloss.her.de hoc in qōnibus bar.hix.cxxix.que incipit aliqs ꝫueniebat actione famosa.Sed qd si vniuersitas vel collegiū sunt accusata de crimine nunquid singuli de vniuersitate vel collegio repellent a pcuratione vel testimonio archi.in dicto.c.tantus daniel tꝫ qd̓ nō nisi singl'es essent singulariter accusati de ipso crīe ꝛ p hoc.ff.de vsuca.l.rerū mistura in fine ꝛ.ff.de rerū diui.l.in tantū.§.vniuersitatis.ꝛ ita dicit vin.tenuisse extra de elec.c.p inquisitionē.Itē etiā archi.tenet dicto.c.tantus daniel.qd̓ hec lex nō habeat locū in accusatore lꝫ si non probet sustinere debeat parem penā vt de accu.l.vlt.ꝛ de hoc not.in questionibus barto.hix.xcv.q.que incipit vtrū accusator ꝛ vide etiā ad huius.l.materiā.liiij.q.que incipit esto qd̓ pendente accusatione.Ibi defensionē.Sed nunquid de pte actoris esse poterit procur.videt qd̓ sic cū nō phibeat ꝛ hoc edictū est phibitoriū vt.ff.eo.l.mutus§.cū querit vber.hic tꝫ cū eadē sit rō phibitionis ꝛ qꝛ nō debet actori licere qd̓ reo nō lꝫ ꝛc.vt.ff.de regu.iur.l.nō dꝫ immo fauorabilior est defensio quā actio vt.j.e.l.exigendi.Nam ꝛ hoc verbū defensio qn̄qꝫ sumitur ex pte actoris vt.j.de testi.l.j.ꝛ ibi in glo.In ppria aūt cā accusatio criminis nō impedit vt.ff.de solu.l.reo nisi in casibus specialibus ibi notatis in glo. ¶ In glo.vlti.ibi vel alio modo puta p sacramētū in casibus notatis.s.de his qui ad eccle.cōfugiunt.l.fin.§.sicubi.odo.Sed quomō habet necesse se purgare cū nihil pbet ꝫ eū vt.s.de eden.l.q accusare.dic ideo qꝛ presumtio erat cōtra eū vt.j.de pba.l.iubemus ꝛ de falsis l.fi.Uel forte erat tale crimen vbi vtriqꝫ incūbebat probatio vt j.de aboli.l.fallaciter vber.

M Ilitem. Nūquid hec lex ꝛ alie loquētes de militibus locū habeāt in militibus nr̄i tpis.Et videt qd̓ nō qꝛ ordinant cum illa solennitate antiq̄ de qua hr̄.vt.ff.ex quibus cau.ma.l.pe.ꝛ in cor.aut.de man.principū.§.fin.vbi gl.vr̄ tenere hanc opi.Sed huic posset rn̄deri qꝛ illa solennitas ex cōsuetudine sublata est ꝛ tolerat ipso facto per imperatorē qui milites fecit ƀm consuetudinē ꝛ pro hoc bene facit ff.de re iudica.l.quidā cōsulebat in fine.Contrariū tenet cy.s.de iuris ꝛ facti igno.l.j.per rationem que sequitur qꝛ nō sunt in expeditione pro re publica vt.j.locati.l.penul.ꝛ vltima que expresse faciunt pro ista opinione ꝛ ad hoc.j.de restitutio.mili.l.fina.in fine.supra de epi.ꝛ cle.l.generaliter ꝛ.ff.e.l.filiusfamilias.§.veterani.ꝛ hanc tenet speculator eo.ti.§.j.versicu.Itē quod est miles vbi de hoc satis notat ꝛ de accusatione in principio versic.Item excipitur quod est miles ꝛ de teste.§.restat versi.Sed hos milites ꝛ ita obtinui de facto.In glo.j.§.aliuꝫ ꝛ in speculo.e.§.j.ver.Item quod est episcopus vel sacerdos ꝛ late dixi.s.de epis ꝛ cle.l.placet.In eadem glo.in fi.Itē potest esse procura.in rem suam vt.j.e.l.qui stipendia.Idem admittitur nisi sibi obijciatur ante lit.contesta.vt.j.e.l.ita demū.Sed an ad negotia extra iudicium possit esse procura.quidā quod sic cum solum ad iudicia reperiatur prohibitus odofr.j.de conditio.ob causam.l.si militem.tenet quod non quia eadem subest ratio prohibitionis ne auocentur a defensione rei publice.

1 ☞ Procurator an possit constitui ita quod procuratorem possit constituere.

Q Uod quis. Pro declaratiōe hui⁹.l.vid̓ extra.e.c.j.§.j.li.vj.ꝛ.c.iij.cū his que ibi notant per arch.ꝛ io.an.in clemētinis.c.penul.ꝛ in specu.e.§.j.ver.Item excipit qd̓ est constitutus ꝛ sequentibus ꝛ.§.rōne aūt forme ver.Itē pone tyti⁹ ꝛ in margarita galeoti ver.an procu.constitutus.Itē fallit in procuratore constituto ad matrimoniū cōtrahendū qui aliuꝫ constituere non potest vt dicto titu.de pcur.c.fi.li.vj.Querit
1 iaco.de are.ꝛ nunquid possit cōstitui procu.ita qd̓ possit aliū constituere ꝛ tenet qd̓ sic per.l.ff.de diuer.ꝛ temp.prescripti.l.penul.§.j.ꝛ.l.fi.§.j.ꝛ qd̓ cuiusqꝫ vniuer.nomine.l.Itē eorum §.si decuriones ꝛ qui petāt.tuto.l.diuus.§.si quidē.ver.hoc quidem.Nec ob.ff.e.l.ij.qꝛ satis est certus qn̄ cōstituitur per illum ar.ff.de re.dubijs.l.quedā.ꝛ ita tenet hic vber.ꝛ speculator dicto.§.j.ver.sed quid si procu.est constitutus a domino et glo.ff.e.l.j.ꝛ est tex.dicto.c.j.extra.eo.li.vj.ꝛ de serui.rusti.pre.l.cum essent in vlti.glo.Si aūt dicat dominus facio te procuratorem ꝛ quencūqꝫ ordinaueris tunc dicit dominus iac.qd̓ nō valeret qꝛ incertus est ꝛ ita potest intelligi dicta.l.ij.ff.eo.ꝛ de testa.tute.l.tutor incertus ꝛ ideo cautius est secundū eū qd̓ dicat constituo te procur.ꝛ do potestatem substituendi alium Dominus tamen vber.ꝛ iaco.de ra.ꝛ pe.videntur sentire etiā hanc vltimam formam valere per prealle.l.quedā ꝛ.l.si qs ita.de re.dubi.ꝛ pro hoc de ver.obl.l.huiusmodi.secūdo ꝛ de ma.vindicta.l.pater de ritu nup.l.matrimonij.opinionem domini iac.sequebatur dominus ric.Ibi exigere quod est proprie ab initio extorquere vt.ff.de lega.iij.l.fideicommissa.§.si rem.vbert.Ibi non potes.Quid si non obijciatur hec exceptio secūdo procuratori ante lit.cont.nunquid postea obijci poterit videtur quod sic vt.j.eo.l.licet.ꝛ.ff.de verbo.signific.l.paulus vber.contra.per.l.ita demū.j.e.ꝛ ibi dicā ꝛ facit qd̓ dixi.s.e.l.j.ver.sed queritur si procu.admissus est.In glos.ibi neqꝫ.in fi.vbi de hac materia plene dicam.Ibi.§.j.ideo quod etiā constitutus procura.a procura.ad negotia potest alium constituere vsqꝫ in infinitum vt plene not.per archidia.dicto.c.primo extra.e.li.vj.

Q Ui stipendia. Un̄ dicat stipendiū dixi.s.de postu.l.quisqs.§.apud vrbē.ꝛ vide qd̓ no in glo.ff.de impen.in res dotales factis.l.neqꝫ stipendiū.ꝛ de colle.illici.l.j.secūdo rn̄so vber.ꝛ vide de cessio.factis in potētiori.qd̓ dixi.j.ne liceat potentiori.

1 ☞ Dolus procuratoris an noceat domino.

S I procurator. Tria habet rn̄sa ꝛ vide de hac materia in speculo.eo.§.rōne aūt forme ver.qd si cōstitutus ꝛ ver.qd si dedi pcu.ad litē cont.ꝛ ver.se.et §.j.v̓sic.itē qd̓ excedit ꝛ cōcor.ff.iudic.solui.ꝛ.l.si ad speciem ꝛ qd̓ ibi notat ꝛ per inno.extra.e.c.constitut⁹.Ibi id quod gessit nunquid totū an solū qd̓ gessit vltra mandatū quidā qd̓ totū ar.ff.fami.ercis.l.in hoc iudiciū cū si.Uber.distinguit vtrū sit diuidua vel non vt.ff.de aqua quoti.ꝛ estiua.

l.j.§.Itē querit̄ ꝛ.§.de transac.l.si ex falsis.ꝛ totū illud genera le vtile per inutile nō vitiat̄.Alij qꝺ solū illud qꝺ est vltra mā datū per.l.siue generalis.ff.de iure dot.Ibi fraude vel dolo. Sed cōtra hoc videt̄ qꝺ dn̄s sit tut⁹ doli exceptione.ꝛ ita non habet actionem mandati vt.ff.de doli except.l.si procura.sed circa hoc dic vt ibi notat̄ ꝛ de dolo.l. eleganter.§.penul.ꝛ me lius.ff.mā.l.si procu.in principio. vt qꝺ hic dicit̄ agi mandati cōtra pcuratorē verū sit ad expensas ꝛ cetera dāna in princi pali aūt sit tut⁹ excep.vt i ꝯtrario ꝛ p hoc facit.ff.de dolo.l.et eleganter.§.penult.ꝛ melius.ff.man.l.cū a te.ꝛ qꝺ falso tutore aucto.l.nouissime.§.penul.M.sil.Alij distingunt aut pcu ra. fuit pecunia corruptus aut gratis cōlusit.Primo casu nō va leat sententia secūdo sic.vt.j.qn̄ prouo.nō est necesse.l.venales ꝛ de pena iudicis qui male iudi.l.ij.ꝛ dixi.§.de aduocatis di uer.iudicioꝝ.l.j.Alij.qꝺ dn̄i est electio agere cōtra pcuratorē vel vti exceptione vt.ff.de euic.l.vendicātē.Alij aut aduersa rius fraudē pticipauit ꝛ obstat exceptio vt in.l. contraria.aut nō ꝛ tenet sed agit̄ cōtra pcuratorē vt hic nisi in subsidiū vt.l. fi.ff.de eo per quē factū erit.¶Oppo.de lege ad rem.ꝛ.l.ad le gatū.ff.e.ꝫ ibi ppter.ꝯnexitatē vt dixi.§.e.sup rubrica.Sꝫ qn̄ dicitur plenā ptātē agendi habere dicūt quidā qn̄ habet spe ciale mādatū.tu dic ꝙ generalis sola sine libera sufficit quoad agendū vt.l.apud celsū.§.questitū.ꝛ.l.si pcur.ff.de doli excep. Quo ad transigendū exigit̄ generalis cū libera.vt.ff.e.l.pcu. cui libera ꝛ de peculio.l.j.ꝛ hec libera cōcedit per hec verba cō cedo tibi liberā administrationē vel similia p all e.ll.ꝛ.ff. man dati.l.si creditor.§.penul.Sꝫ videt̄ qꝺ hoc ipso qꝺ habet gn̄a lē habeat ꝛ liberā vt.ff.de offi.pcu.cesaris.l.j.in pn̄.ꝫ ibi spāle ¶†Sed nunquid dolus vel cōtumacia procuratoris noceat dn̄o ꝛ videt̄ qꝺ nō vt.ff.si quis ius dicenti nō obtem.l.j.§.pe nul.ꝛ.ff.e.l.qui pprio.§.procurator vt in ceteris. Ecōtra vide tur.ff.de tributo.l.pcuratoris.primo responso.Dicūt quidā aut habuit liberā ꝛ nocet vt hic scd̄m verā literā aut nō ꝛ non nocet vt in cōtrarijs ꝛ dicto.§.questitū.l. apud celsum de doli excep.Alij aūt ante lit.cōte.ꝛ nocet vt hic aut post ꝛ nō nocet vt in cōtrarijs Ego aūt puto dicendū aut querit̄ de multe im positione que fit ex contumacia vel inobedientia pcuratoris ꝛ illa nō fit in dn̄ꝫ ex ꝯtumacia administratoris ꝛ ita loquunt̄ iu ra ad boc allegata ꝛ hoc nisi dominus mandasset talē contu macia qꝺ posset vt.ff.qꝺ quisqꝫ iuris.l.iij.ij.si pcurator aut de pcedendo cōtra eū vel ad missionē in poss.ꝛ tunc contumacia pcu.nocet domino ꝛ ita intelligant̄ iura p hac pte allegata et videt̄ expssum.j.de dignita.l.quoties.de exsecu.milita.ānone. l.ij.li.xij.de vē.inspi.l.j.§ mulier.ꝛ qꝺ vi,aut clam.l.aut qui ali ter.§.ij.ꝛ qꝺ no.ex vt lit.nō cōte.c.j.Et idē potest dici de cōtu macia tutoris curatoris administratoris ciuitatis ꝛ similiū ꝫ quidā dicāt in istis secus vt.l.hec aūt in princ.ex qui causis in pos.eatur.ꝛ.l.fulcinius.§.ad eo qꝺ cuiusqꝫ vniuersi.l.j.§.qꝺ si nemo ꝛ.l.ciuitates.ff.qꝺ cuiusqꝫ vniuer.ꝛ ad hoc facit qꝺ teti gi.§.e.sup rubrica.ꝛ.l.eū qui.cy.aūt sup.l.eū qui.§.eo.ꝛ de sa crosan.ecc.l.iubemus nullā.dicit aut pcurator vel administra tor.deliquit mandato dn̄i vel eū ratū habēte seu cōtumax fuit ꝛ tunc dn̄s tenet̄.vt.j.de accu.l.nō ideo.ꝛ dicta.l.iij.§.si procu. ff.qꝺ cuiuscūqꝫ iuris.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.deiecisse cū si.Aut non mandauit nec habuit ratū ꝛ tūc tenet̄ inquantū factus est locu pletior.vt.ff.de admi.tut.l.fi.Si nō est factus locupletior tūc aut pena pōt eque cadere in personā dn̄i ꝛ pcuratoris aut nō Primo casu solū procurator ꝛ administrator tenet̄ nō dn̄s vt j.vn̄ vi.l.meminerint ꝛ dicto.§.si pcu.Si nō pōt cadere in pso nam procuratoris vel administratoris sed solius dn̄i tūc solus dn̄s punit̄ vt.j.de his.qui vt indignis.l. polla.ꝛ.ff.e.tit.l. post legatū ꝛ.j.de ap.aut̄.hodie signata super.l.eos.dn̄s tn̄ habe bit regressum cōtra procuratorē vt dicta.l.polla.Sꝫ si procu rator non sit soluendo tunc dicunt qꝺ noceat.vt.j.de iudi.l.p perandū in fine.Sed contra predicta videt̄ predictū.c.j. extra vt lit.non conte.vbi excōmunicatio eque bene cadere poterat in psonā pcuratoris ꝛ dn̄i ꝛ tamen dn̄s excōicat̄ nisi quando scit cōtumaciā procuratoris ꝛ purgauerit ꝛ ad idē videt̄ cōtra per pealle.l.ij.j.de executiōe ꝛ trāslatione militaris anno lib. xij.Sed ad ipsam.l.ij.respondent qꝺ dn̄s ibi fuit cōscius ꝛ de voluntate sua pcessit qꝺ nō fieret exactio militaris annone.ad dictū.c.j.vt lit.nō cōte.rn̄dent qꝺ dn̄s ibi fuit citatus ad diem nō procu.ꝛ ipsi pcuratori nō dn̄o fuit dies assignata ad proce dendū ꝛ ideo ibi excōicat dn̄s non procur.Sed quare nō sta tim ibi excōicatur dominus.Sed datur sibi tempus ad pur gādum cōtumaciā pcuratoris dic ꝙ ibi dn̄s citatus misit pro cura.per quē credebat defendi ꝛ ideo non presumit contumax pro hoc optimū arg.j.qui petāt tuto.l.cū a matribus nisi cuꝫ differret purgare eius cōtumaciam postquā sciuit procu.non

cōparuisse ꝛ p predicta dicit pe.solui posse multas questiōes in ista materia occurrentes.Pe.vero dicit qꝺ etiā quantū ad processum iudicioꝝ pcuratoris cōtumacia nō nocet domino nisi citet̄ ꝛ ad.l.eum qui.§.e.respōdeo qꝺ ibi absolute non sol uitur sed dicit̄ qꝺ iudex deliberabit ꝛ deliberatione eius erit qꝺ si agebat̄ cōtra pupillū ꝛ citatus fuit tutor pcedet qꝛ tutor ꝛ non pupillus citari debet vt.ff.de verbo.obli.l.si pupillus.ꝛ qui.ex cau.in pos.eatur.l.hec aūt.§.iul.si contra maiorē licꝫ ci tatus fuerit procu.tn̄ citandus est dn̄s ad hoc vt sit contumax ꝛ sic intelligit pal.§.si pcu.ꝛ dictā.l.quotiescū.l.ij.li.xij.ꝛ dicit qꝺ ideo nō fuit citandus dn̄s qꝛ conscius erat ꝛ secundū pre dictā distinctionē intelligit dictū.c.j.extra vt lite nō cōte.cy.in dicta.l.iubemus nullā.ꝛ dicta.l.eū qui.Ex predictis ptꝫ vtrū procurator ex cōtumacia cōdēnatus recuperet a domino vel vel nō ibi more iudicioꝝ.Quis sit iste mos dixi.§.de pactis.l. si pacto.quo penā in fi.In .e.glo.vt.§.de transactio.ibi.l.cum mandatum immo.l.cū mandati.In eadē gl.in fi.nōtamē sunt quo ad omnia similes vt ibi notat̄ vt.ff.de iudicijs.l.iudicium soluit̄ licet tn̄ arguere ab vno ad alium vt dixi.§.e.super rubri ca in fine.

Neque tutores.

Tria sūt dicta hu ius.l.satis plana. Et de materia huius.l.vide in speculo.e.§.j.vsi. Itē qꝺ est constitutus in iudicio ꝛ.§.j.ver. Iteꝫ qꝺ fuit cōstitutus a tutore ꝛ ver.se.ꝛ insti.de sa tis.§.fi.naūt.Sꝫ nunqd est idē in epo ꝛ alijs ecclesiarū prelatis vt sine consensu capituli nō possint ante lit.cōt.pcu.in cā eccle sie constituere gl.hic ꝛ.ff.e.l.j.ꝛ.l.nec ciuitatis tenet qꝺ idem ꝛ aꝫ.in summa hui⁹ tit.§.j.ꝛ hosti.in.§.quis.dare possit ꝛ galeo tus in margarita versi.an epus ꝛ in speculo.e.§.ij.ver.Itē qꝺ constitutus est ꝛ.§.rōne aūt forme ver.Et nota qꝺ negotiū.et hanc opi.hic sequit̄ odo.ꝛ vber.ꝛ gl.j.de actore a tutore dan. l.vnica ꝛ ratio potissima est qꝛ tales prelati non sunt domini sed procu.ecclesie vt extra de dona.c.fraternitatis ꝛ de hoc di xi.§.de episcopis et cle.aut̄.Sed hodie signata super.l.cuꝫ cle ricis vbi dominus guid.tenet opinionē contrariā.Quicquid sit de iure ciuili vera est opinio qꝺ cōstituere possint etiā ante lit.cont.ꝛ sine consensu capituloꝝ ꝛ ita tenēt inno.et cōposte. extra de rescriptis.c.edoceri licet her.ibi videat̄ sentire cōtra riū ꝛ extra eo.c.j.ꝛ.ij.q.vij.c.si quis erga in fine prime gl.v.q. iij.c.vlti.vbi de hoc est magna gl.ꝛ per arch.ꝛ.lxviij.di.c.quo rum vices in glo.ꝛ per eundē archi.vbi dicit ecclesiam roma nā huare hanc ꝯsuetudinē.ꝛ si de hoc plenissime no.in speculo de actore circa finem titu.versi.Item etiam obijcitur prelato agenti vbi in litera opiniones recitantur ꝛ ad concordiaꝫ sub distin.reducunt̄.ꝛ ibidē ēt notat̄ an capitulum possit sindicuꝫ sine licentia prelati constituere predicta opinio inno.videtur expresse approbari in clementinis eo.tit.c.vlti. cum ibi nota tis ꝛ de iura.calū.c.cum causam.ꝛ ibi per innoc.ꝛ per gofre.in summa huius titu.§.constituūt prelati.vide etiam quod not. per io.an.extra de elec.c.is cui.lib.vj.in prima gloss.Quid de rectore vel administratore ciuitatis puto qꝺ sindicū cōstituat cum ordine decurionū vt colligit̄.quod cuiusqꝫ vniuer.l.nulli vber.Quid de patre in rebus aduentitijs filij glo.videt̄ senti re quod demū lite cont.possit constituere procu.ꝛ.j.de bonis maternis.l.j.licet text.ibi innuat contrariū vt ibi dicam. Alij distingunt aut vult agere pro vsufr.sibi competenti ꝛ tunc an̄ ꝛ post.aut pro propietate ꝛ tunc habet locum lex ista cy.hic tꝫ ꝛ dicta aut̄.sed hodie idem in patre qꝺ dictum est de epo.Ibi constituere debent.i.possunt.nec em̄ coguntur vt statim pate bit ꝛ sic verba sui natura necessitatis assumunt significatū per missionis vt econtra.ff.de offi.presidis.l.sepe.vbi de hoc et di xi.§.de nouo codi.componē.§.quibus.circa finem.Et de mo do huius actoris constituendi per tutorem vel curatorem no. ff.de admi.tuto.l.decreto per inno.extra.e.c.petitio.ꝛ.c.acce dens ꝛ tanget̄.j.e.l.procuratorem.ꝛ in speculo ꝛ margarita de actore constito a tutore vel curatore ꝛ in summa huius titu.§. Si vero tutor.Sed nunquid epus vel economus possint acto rem constituere dic qꝺ sicut notatur per inno.dicto.c.cū cau sam extra de iuramen.calū.etiam sine decreto alicuius supe rioris vt ibi notatur circa fi.licet glos.nostra teneat qꝺ cū de creto archiepi vt in aut̄.de sanctissimis epis.§.si quandoqꝫ.§. est posita de epi.ꝛ cle.l.cum clericis ꝛ incipit sed hodie ꝛ ibi di xi ꝛ qꝺ hic dicitur in litera in rem pupilli ꝛc.expone.i.ad litem nam ad negotia ꝛ ante litem contesta.ꝛ post possunt vt not.§. e.quod quis ꝛ probat̄.ff.manda.l.si procu.§.j.ꝛ ibi reddit̄ ra tio differentie inter procuratorem ad iudicia ꝛ negotia in gl. ꝛ.ff.de diuer.et temp.prescrip.l.fi.§.ij.¶In glo.§.qꝛ constitu endo pcuratorem ad negotia videtur tacite cōsentire qꝺ per alium

alium explicet non sit ad iudicia ꝛ latius.j.dicetur. Ibi pupil
lus aũt.s.qui fari potest vt.d.l.decreto de admi.tuto.vbe. In
terueniẽte ꝛ ipsi ꝯstitutioni auctoritatẽ prestãte vt.ff.de vsuc.
l.nunquã in principio ꝛ insti.de auc.tuto.§.tutor ꝛ sic nota qꝺ
quedã nõ possumus facere quo possumus alijs faciẽtibus cõ
sentire ꝛ auctoritatẽ prestare de hoc no.s.de pactis.l.fi.¶In
glo.ꝛ latius de admi.rerũ ad ciui.pertinentiũ.l.ij.§.j.Sꝫ que
posset esse rõ qꝺ tutor nõ põt per se pupillo cõsentire dic qꝛ ꝓ
cu.cõstituit a dño vt.ff.e.l.j.ꝛ tutor ante lit.cõt.nõ est dñs sed
pupillus.sed nunquid talis ꝓcurator durabit finita tutela ar.
qꝺ sic.ff.de tutelis.l.quesitũ.sed ibi nõ erat finita tutela ꝛ pro
hoc.j.qñ tutor vel curator esse desinũt.l.j.in quibus causis tu
torẽ habenti.l.j.ꝛ de tuto.ꝛ cura.da.ab his.l.curato.Et predi
cta possent esse vera in procu.dato p tutorẽ.vel cura.lite cõte.
ꝛ ad hoc est ar.preal.c.vlti.in clemẽtinis.e.titu.ꝛ de hoc no.in
speculo.e.§.ij.ver.sꝫ nunqd ꝓcu.constitutus.a prelato.vbi au
tẽ datus est a pupillo vel adulto autoritate tuto.vel cura.vide
tur qꝺ nõ finiat mãdatũ finita tutela vel cura.ar.ff.de instito.
l.si qs mãcipijs.§.si impubes ꝛ.l.sed si pupillus primo respon
so.ꝛ ex predictis ptꝫ vtrũ pupillus tutore vel curatore aucto
re cõstituat ꝓcuratorẽ ad negotia ꝛ videt qꝺ sic ar.l.verũ.ff.de
insto.ꝛ.di.l.si quis mãcipijs.§.si impubes ꝛ qꝺ iussu.l.j.§.si pu
pillus.ꝛ.§.fina.in quibus obligat pupillus ex gestis per insti
torẽ.prepositũ p pupillũ auctoritate tutorũ vel cura.ꝛ ꝓ hoc
bene facit.ff.de sol.l.solutã.ij.rñso.ꝛ.l.pupilli debitor.ꝛ hãc tꝫ
hic vber.lꝫ sit ar.cõtra.de instito.l.eatenus. Itẽ querit iac.de
are.nunqd minor possit cõstituere ꝓcu.cũ autoritate cura.da
ti ad litẽ ꝛ tꝫ ꝙ sic p.l.ff.de tute.l.qꝺ dicit ꝛ ar.de iure do.l.sue
gñalis.pro hoc ẽt facit gñalitas huius.l.q̃ de omni curat.loq
videt.ꝛ hanc ẽt approbat vbert.ꝛ cy.Ibi cõte.a se factã.Quid
si cõte.fuit dño postea ꝯstituit proc.nunqd talis ꝓcurator po
terit aliũ cõstituere dic ꝙ nõ p literã istã vber.Et hoc dicet.j.
e.l.nihil ꝛ in speculo.eo.§.j.ver.qd si procu.intercessit.Quid si
aliquis obtulit se defensioni alicuius ante lit.cõte.ꝛ satisdedit
de iudicatũ soluendo nunqd poterit in cã ante litẽ conte.pro
cur.cõstituere videt qꝺ sic qꝛ talis defensor loco domini habet
vt.ff.eo.l.tyttus ꝛ periculo suo videt ex quo iudiciũ in se susce
pit vt.ff.de solu.l.solutionẽ ꝛ snia mandat executioni cõtra eũ
vt.ff.e.l.plautius ꝛ de re iudi.l.si nõ obtulit.Item qꝛ sm quos
dã iurat de calũnia tanquã principalis vt no.ff.e.l.nõ solũ cir
ca principiũ sm glo.Puto tamen cõtra per.l.istã.Nec obstat
qꝺ habeat loco domini qꝛ ꝛ tutor vt.ff.p.emtore.l.q fundꝫ.§.
tutor.ꝛ iurat de calũ.vt.j.d eiura.calũ.l.ij.§.qꝺ obseruari.ꝛ tñ
ante litẽ conte.nõ ꝯstituit procu.vt.hac.l.patet ꝛ de hoc in spe
culo.e.§.j.ver.Sed nunquid defensor ꝛ in margarita de con
iunctis personis circa finẽ.Sed nunquid procu.cõstitutus a
procu.domino litis facto per cõtestationẽ erit dominus litis
dic ꝙ nõ vt in speculo.e.§.j.ver.quid si procura.intercessit ꝛc.
Et de ista materia vide ibidẽ alias pulcras qõnes ver. Uꝫ qd
si procu.constitutus ꝛ ver.sequentibus.ꝛ qꝺ dicam.j.vt cause
post puberta.adsit tutor.l.vnica.In gl.cũ decreto iudicis ibi
l.decreto.vbi de hoc plene dixi.ꝛ vide etiam qꝺ no.in gl.insti.
de cura.§.fi.ꝛ in summa huius tituli.§.cõstituit aut procu.vsi.
sed non tutor.Ibi idẽ epo de hoc dixi plenius.s.circa princ.l.
Ibi.s.certe sed hoc est falsum vt.j.de appel.l.si actor.ꝛ ibi no.
fran.nisi dicas quod ibi loquit de actore speciali hic de gene
rali adiuncto curatori Iaco.butri.Ibi ad vnam ordinantur
vt notat.ff.qꝺ cuiusqꝫ vniuer.l.j.in fine.ꝛ de mu.ꝛ hon.l.mune
rũ.§.defensores.M.sil.Ibi.l.in seruili.licet predicta vera sint
de iure ciuili de iure tamen canonico nõ differunt procurator
actor vel sindicus vt extra eo.c.petitio ꝛ.c.qꝛ in causis vt in eis
notat ꝛ plenius per inno.e.c.petitio.vbi etiam alia vtilia no
tat ad materiam huius.l.In.e.gl.in fine posset tamẽ latius di
ci sm qꝺ nota.in speculo.eo.in princi.ꝛ per rofre.in libello qui
pro alijs agrere possunt.et per Goffredum in summa de sin
dico §.fi.ꝛ per odof.ꝛ ni.in decisa.s.de sacrosan.ec.l.iubemus
nulli.qui dicunt qꝺ economus est cui res ecclesiastica gubernã
da cõmittitur vel mandatur decreto epi.Sindicus qui consti
tuitur ad causam ecclesie vel alicuius vniuersitatis ꝛ est nomẽ
grecum sm eum ꝛ interpretat singulorum causas dicens vt.ff.
de mune.ꝛ hono.l.munerũ.§.defensores vel verius sm.d.ric.
dicit singulis vniuersorũ causam dicẽs vt di.s.de epis ꝛ cle.l.
placet.Actor est qui decreto decurionũ constituit ad pñs liti
giũ vt.ff.qꝺ cuiusqꝫ vniuersitatis.l.Itẽ eorum qꝛ actor.ꝛ.l.nul
li.Item constituit a tutore vel curatore vel a iudice ad petitio
nẽ eorũ vt hac.l.cũ si.Administrator dicit ꝓprie ecclesie vel vni
uersitatis ꝛ isti etiaꝫ dicunt actores vt.e.l.nec ciuitatis.Inter
dum rectores ꝛ interdũ prelati.Quid sit procu.habetur.ff.e.l.
j.Gestor sine mandato vt.j.de nego.gest.per totum.Nuntius
proprie vnius nũtiationis et forma verba in persona domini
sui vt notatur.j.si quis alteri vel sibi.l.multum ꝛ in speculo.e.
§.vt aũt.versi.ꝛ nota.quod large.Defensor ꝓprie est sine man
dato vt.j.de satisdando.l.vnica odof.ꝛ vide in glo.institu.de
cura.§.fina.In glo.vltima in fine vbi de hac materia satis he
ne notaui.

Exigendi. Primo ponit dictũ vsqꝫ ibi aut qꝺ defendere. Ibi ponit
duas rõnes ad ꝯfirmationẽ dicti pria ẽ d iure cõi
scda de iure speciali ꝛ hoc vsqꝫ ibi sane vbi ponit
vnã rõnẽ de iure cõi contra dictũ vsqꝫ in fine.Et
intendit hoc in effectu qꝺ filius patrẽ defendẽs male repulsus
fuit a iudice duplici rõne vna cõi ꝛ alia spãli.Sed si minor erat
stricto iure potuit repelli.Sed de eqtate debuit admitti.vbe.
Ibi ꝛ alia.Nota ergo qꝺ vna de clausulis in iudicatũ solui sti
pulatione expressa aliã nõ includit fran.Ibi siue libertus qui
non est oĩno extraneus vt.ff.de here institu.l.talẽ in fi.vbert.Ibi
nõ iniuste sed iuste vt.ff.de ver.sig.l.duobus verbis negatiuis
vber.In gl.j.cõis in fine.Sic ꝛ als.j.de fide instru.ꝛ iure haste
fiscalis.l.duplex ratio li.x.vber.In glo.cũ sit de cõiunctis.ibi
l.sed ꝛ he vbi de istis coniunctis personis satis habetur ꝛ in
margarita de coniunctis personis.In.e.glo.ibi.l.pater.cir
ca principiũ ꝛ idem no.in margarita de coniunctis personis
ver.an coniuncta persona quorũ plura hic recitant per cyn.et
ideo omitto.In.e.gl.ibi supra.e.l.j.Sed ꝛ coniuncta persona
satisdare de rato tenetur cũ agit ꝛ.ff.de nego.gest.l.si autem
in prin.dicit ergo qꝺ speciale est in coniuncta persona qꝛ etiaꝫ
si constet non habere mandatũ admittit cũ satisdatione ꝙ nõ
est in extraneo vt dicta.l.j.ꝛ hoc vult dicere sequens opinio q̃
vera est ol.In glo.vel iure cõmuni ibi vel tertio hãc approbat
od.In ea.glo.in fine ad hoc.j.de pactis cõuen.taꝫ sup dot.l.
hac.l.ꝛ ibi in glo.In eadẽ glo.ibi.so.ibi ad negotia hanc opi
nionẽ sequit glo.hic ꝛ odof.ꝛ.ff.eo.l.minor ꝛ galeotus.e.titu.
ver.an minor aꝫ.in summa huius tituli.§.constituitur ꝛ cõiter
alij doctores.Sic ꝛ alias differt.procu.ad negotia ꝛ iudicia vt
no.eo.quod quis ꝛ hanc opinionẽ sequitur rof.de aduocato
versic.Itẽ non sit aduocatus licet contrariũ videatur sentire
de acti.ex stipulatu rem ratam haberi ver.Sed nunqd minor
quaꝫ opinio.hic sequitur iac.de are.dicens quod prealle.§.in
sti.qui ma.nõ possunt ꝛ.ff.de man.vin.l.si collectaneus.non lo
quunt de procu.ad negotia qꝛ tunc non esset opus qꝺ manu
mitterent nec esset iusta causa manumittẽdi qꝛ ad negotia etiã
seruus potest esse procu.vt.ff.e.l.seruꝫ.in principio nisi forte
diceremus quod ideo est iusta cã manumissionis qꝛ sic foret fi
delior propter beneficium acceptum.Itẽ in ꝓcuratore ad ne
gotia non reqritur tanta etas immo etiam pupillus posset cõ
stitui vt.ff.de instito.l.sed ꝛ si quis.§.pupillus.ꝛ de exercito.l.
j.§.cuius aũt.Quare dicit distinguendũ aut minor interuenit
sicut procu.ex parte actoris ꝛ sufficit etas.xvij.annorũ sicut in
aduocato vt.ff.de postulando.l.j.§.pueritiam.Nam ꝛ als pro
cu.ꝛ aduocatus equiparant quo ad repulsionẽ vt.ff.e.l.militẽ
ꝛ sibi imputet qui talẽ elegit ad instar aduocati.Si autẽ ex par
te rei vt cum mandato ꝛ dñs satisdedit pro eo iudicatũ solui ꝛ
tunc idem.Si vero ipse minor satisdedit pro eo iudicatum sol
ui habens mandatum vel non tũc habet locum.l.minor als si
minor.ff.e.s.vt debeat esse etatis.xxv.annorum als sibi ꝛ fide
iussori.eius succurratur vt ibi dicit ꝛ dicã.j.de fideiusso.mino
rum.l.ij fallit in filio patrem defendente vt hic non ob.j.qui le
gitimã personã per totũ qꝛ verum est pro se ne quid dicat vel
taceat quod sibi noceret.vt.j.de auto.prestã.l.clarum pro alio
autem interuenire potest ꝛ sibi imputet qui eum elegit ꝛ predi
xi.ꝛ pro hoc.ff.de minori.l.cum mandato.Non ob.qꝛ interest
ꝛc.vt.ff.de mino.l.minoribus qꝛ etiaꝫ aduocatus obligatur ꝛ
tamen in eo sufficit etas.xvij.annorꝫ.ꝛ ad hoc etiam facit qꝺ
statim subijcitur in glos.vbi innuit quod si minor non obliget
qꝛ non satisdet iudicatꝫ solui interuenire possit sicut ꝛ aduo
catus cum damnum tunc nõ patiatur.Sed licet predicta opi
nio domini Iacob.sit subtilis.Alij tamen dicunt qꝺ propter
defectum ꝛ inhabilitatem non possit interuenire pro se nec ꝓ
alio arg.l.vltime.§.necessitatem.j.de bonis que liberis ꝛ di
cto titulo.j.qui legitimam personam habeat standi in iudicio
de hoc no.in speculo de procura.l.§.j.ver.Item quod est mi
nor ꝛ per gof.in summa.eo.§.Item minor ꝛ p host.in summa
eo.ti.§.quis dare ver.Item maior.cõtra opinionẽ ꝑdictã.d.
Iac.facit qꝺ si minor procutorio noĩe in iudicio interrogetur
rñdere dꝫ vt.ff.eo.l.nõ solũ in prin.ꝛ.si falsum rñdet tenet non
dñs vt.ff.ad.l.aquil.l.proinde ꝛ sic restitui posset vt.ff.de con
fes.l.certũ.§.minorẽ ex quo nõ videt idoneus proc.vel defen
sor.Sed responderi põt qꝺ si scienter falsum respondeat nõ re

stituitur vt.ff.de minoribus.l.si ex causa.§.si in cõmissum. Si aũt erraui tunc nõ est iniquũ qd restituat q2 ẽt maior reuocare posset talẽ cõfessionẽ erroneã .vt.ff.de interro.act.de etate.§. celsus.r.s.de iur.r facti igno.l.error.r q2 nõ d3 aduersarius ex tali errore lucrari cũ iactura minoris vt.ff.de condi.indebiti. l.nã natura. Quicqd sit de predictis de iure ciuili.de iure canonico approbat opinio glo.r sequaciũ vt extra.e.c.q gñaliter. §.fi.li.vj.r ibi de hoc per car.arch.r Jo.an.r ideo huic hodie stare r in hac finaliter ẽt ex.inclinare videt post multa allegata quo2 effectũ predixi. De istis minoribus dicã.j.e.l.nõ eo minus. Sopitũ est r aliud dubiũ ex predicta decretali.d.c.q gñaliter.§.j.s.qd hec lex nõ sit correcta p.l.vlti.§.j.j.de bonis q̃ libe.q2 etiã sine patris cõsensu põt esse pcu.filiusfa.vt ibi pt3 in tex.r de hoc no.in glo.magna.d.l.vlti.§.j. Jtẽ si pcuratorio.
Jn.e.glo.ibi.l.vbi aũt.§.j.vbi de hoc dicã. Jn glo.qd esset ibi cõtra absentẽ quo casu diffinitiua ferri non posset vt.s.de his qui ad ecc.cõfugiũt.l.fi.§.cũ aũt monitus r ibi in glo.r l3 verbũ absens diuersimode sumat in iure.vt.j.de prescrip.lon. tem.l.fi.r.ff.e.l.presens.r dixi in alphabeto de ver.sig.litera a dictiõe abesse tñ quo ad hanc.l.puto absentẽ debere dici quo in iudicio pñs nõ est vt.ff.de dã.infec.l.iiij.§.abesse vber. Jn e.glo. Jbi de filiofa.minore.l.j.r quidã habent p secũda et de hoc ibi dicã r plenius in.l.ij.de fideiuss.minorũ. Jn glo.sed valet sñia cõtra istũ absentẽ lite cõte.lata cũ sit cõtra inslitigatoris.vt.j.qñ puocare nõ est necesse.l.ij.fran. Jn.e.glo.in fi.vt ff.de vari.cogni.l.si iudex fran.

Ita demũ[a] Addo qd cõtra hũc tex. vñ .l. si qramus .ff.d testi. vide bal. in aut. gñalr de epi. r cle.

Ita demum.[a] Pro declaratiõe hui⁹ l.vide notata.s.eod.l.ij. quãtũ ad hoc vtrũ cã appellationis sit eadẽ cũ principali r de hoc eti ãtetigi.s.e.l.j.circa finẽ r ibi ẽt dixi. De secũdo ad qd h lex allegat sepe.s.vtrũ exceptio pcuratorio obijci debeat añ lit.cõte. Et circa hoc dicit dñs Jaco. de are.qd hec lex locũ h3 in eo q licet p alio pcu.eẽ nõ possit pro se tñ in iudicio eẽ posset quãuis est miles.vt.s.e.l.qui stipẽdiũ Si aũt nec pro se nec p alio sicut seruus vel monachus tũc et añ lit.cõt.r post.obijci põt.rõ diuersitatis est q2 p lit.cõte.pcu.efficit dñs litis rex tũc videt agere cãm sicut dñs r suo quodãmodo noie vt.ff.de doli excep.l.si pcu.ij.§.si post litẽ cõte. r iõ q suo noie agere posset tũc admittit si nec suo noie posset qñcũq repellit. Sed quid si ex defectu psone cõstituentis nõ peterat esse pcu.q2 cõstituens erat minor vel seruus vel sindicus nõ erat cõstitutus a maiori pte capituli vel decurionũ nũquid hec exceptio etiã post lit.cõt.obijci poterit qdã qd nõ p l.istã. Ego cõtra puto q2 ẽt cõstituẽtibus qñcũq obijci posset r p hoc bñ facit.ff.de iudic.l.nõ idcirco.§.cũ postea. Sed qd si rõne cause nõ poterat interuenire procur.q2 erat criminalis nunqd hec exceptio poterit obijci post lit.cõte.dicũt quidam qd nõ vt.j.de adul.l.quãuis indubitati.r ibi in glos.notat r p hoc.ff.de adul.l.maritus.§.prescriptiones r qd ibi no.r ita t3 Jo.an.extra de iudi.c.j.lib.vj.vbi de hoc satis notat r speculator de pcu.§.j.versi.sed pone qd in causa tali. Alij tñ dicunt contra r in.l.quãuis dicũt esse speciale pter publicã vtilitatẽ vt ibi innuit tex.r ibi hoc t3 cy.secundũ dy.r fran.accur.vt ibi dicetur. Primam vidi seruari nec video rõnẽ diuersitatis quando repellitur ratione cause vel persone. Sed quid si aduersarius ignorabat eum militem r post cõtesta.cepit scire nũquid tũc obijcere poterit videt qd nõ p hãc.l. que indistincte loquitur cõtra puto ar.ff.loca.l.si ignorans de inofficioso testamẽto.l.mater decedẽs de le.ij.l.fi.in fi.r ar.ff.de inter.act.l. de etate.§.ex causa.r optime extra de elec.c.vt circa.§.j.lib.vj. Jdẽ dico si post lit.cõte.efficiat miles per.l.ff.de testa.tu.l.pater.r de cõfirmã.tutore.l.in cõfirmando r.ff.e.l.filiusfami.§.fi. r post lit.r ita soluit hic predictas duas qões.d.gui.de suz.r de hoc dixi.j.de furtis.l.manifestissimi.§.finaut nescius. Jbi cõtestareris ẽt post datiõnẽ libelli vt.j.de excep.l.fi.r ibi notat Jbi prescriptio.i.exceptio l3 improprie q2 nõ excludit actionẽ sed personam.proprie eñ exceptio est actiõis exclusio vt.ff.de excep.l.ij. Sic ẽt exponit supra si contra ius vel vtilitatem publicã.l.prescriptione. Jn gl.j.ibi.§.veterani.vbi de hoc in ea. glo.in fi.quod intellige vt.s.dixi fm dominum Jaco.de are. Jn glo.iudicium appellationis ibi licet vbi de hoc r idẽ tenet hic od.r dictum fuit de hoc.s.l.j. Jn eadem gloss.ibi.eos hoc expresse approbatur in glo.in cor.aut.de his qui ingrediũtur ad ap.circa principiũ r pro hac opinio qd sit alia r nõ eadẽ facit q2 i vna cã semel nõ iurat nisi de calumnia vt.j.de iura.calũ. aut.hoc sacramentũ. Sed licet iuratum sit in causa principali nihilominus iuratur in cã appellatiõis vt extra de iura.calũ. c.in appellationis lib.vj.vbi de hoc per io.an. Jtem pro hoc.j. eo.l.inuitus r.j.de tempo.ap.l.fi.§.illud. Canoniste videntur

sequi opinionem qd sit alia vt notat.ij.q.vj. Si epus accusat⁹ circa principium r.c.si aũt.§.post secundam.r ibi tenet archi. r gof.extra de procu.c.non iniuste.et in summa.eo.§. Jtẽ querit r cardinalis qui de hoc satis tangit extra de rescriptis. c.dispendia li.vj.in glo.que incipit secus in realibus circa finẽ r.vij.q.iiij.c.osius. Jn glo.r per archi.xxxj.q.ij. lotharius et idem tenet hic odo.r azo in brocardis de sententijs rubricella iudicium appellationis aliud quam primũ vbi de hoc satis notatur r glo.ff.e.l.qui proprio.§. Jtem queritur in fin.gloss. her.tamen.sentire videt qd sit eadẽ extra de testi.c.romana.innocentij.iiij.r est hodie.c.vltimo.e.tit.li.vj.vbi de hoc p ioan. an.r latius per archi.qui t3 qd sit alia r non eadem.dominus iac.de beluiso dicit q quantũ ad ordinem cause r litis instantiam est alia q2 causa principalis suscipit finem per sententiaz vt.ff.de re iudic.l.licet per appellationem extinguatur vel suspendat pronuntiatum vt.ff.ad turpil.l.j.§.fi.vbi de hoc r de pactis.l.tale pactum.§.qui prouocauit.r de his qui not.infa. l.furti in princi. Sed quantum ad proprietatẽ r effectum cause est eadem q2 idem actor r reus eadem res r causa agendi.vt j.vt nemini liceat in vna eademq causa tertio prouocare in rubrica vbi de hoc. Et ex predictis patet multarum questionum solutio r primo illius quã format hic glos. Sed non soluit an aduocatus teneatur pro eodem salario iuuare in causa appellationis que questio etiã no.j.vt cause post publica.adsit tutor l.j.de suffra.l.vnica in vltima glo.de postulan.l.fi.r dicta.l.qui proprio.§. Jtem queritur.ff.eo.r cõmunis doctorũ opinio est qd nõ teneatur iuuare pro codẽ salario ita tenet bar.dix.in q̃stionibus suis.cxxxix.q.que incipit.queritur vtrũ aduocatus vbi etiã tenet causam appellatiõis aliã a principali r arch. dicto.c.osius.vj.q.iiij.r pyleius in questiõibus.xxvj.q.que incipit bernardus suum patrociniũ r odo.hic r.j.de suffr.l.vnica.r specula.de salarijs.§.sequit de aduocatorũ salario ver.s3 nunquid aduocatus quod dicitur verũ esse in appellatione a diffinitiua secus si ab interlocutoria vt ibidẽ not.r idẽ dicit de causa restitutionis in integrũ.s.qd censeatur eadem non alia vt r no.in gl.dicta.l.qui proprio.§.item queritur.ff.e.de hoc etiam per rofre.de aduocato ver.item pro salario r Jaco.de are.dicta.l.vnica.j.de suffra.q2 quando aduocatus promittit in causa iuuare de cã presenti intelligitur. ar.ff.de contraben. emtio.l.in lege.r de serui.vrba.pre.l.seruitus.at ita est alia lis q2 alia conte.que facit lit.initium in aut.de liti.§. Si vero initiũ r arg.ad hoc.ff.de dam.infec.l.is qui vnas. Sed quid si finita est instantia lapsu triennij r noua incohoata nunquid est eadem vel alia dicam.j.de liberali causa.l.iubemus patet etiam ex predictis solutio an qui fuit aduocatus pro alio in principali possit esse contra eum in causa appellationinis de quo dixi.s.de postulando.l. quisquis. Et an pcu.vel tutor admissus in causa principali possit repelli in cnusa appellatiõis de quo dixi.s.eo.l.prima. Et an qui fuit aduocatus vel procu.in cã pncipali possit esse testis in cã appellationis r dic qd nõ vt ex de testi.c.romana li.vj. Jn glo prima lis nõ cõte.r sic ante lit.cõt. dicitur res integra de quo dic plene vt no.ff.de iuris.om.iud. l.r q2 r dixi.j.man.l.mandatum.

Non eo minus. Utilis est minoribus. Et dubitatio esse poterat q2 equalitas in iudicijs est seruãda s3 fauor minorum hoc inducit sic r al's sñia cõtra defunctum lata nõ t3 sed pro eo sic vt.ff.que sentẽ.si ne ap.rescin.l.paulus r ibi no. Sic transactio alimentorũ non tenet nisi cedat ad cõmodũ alimentarij.vt.ff.de transac.l.cum hi.§.quid ergo. Nec alienatio rei immobilis principis nisi ad eius cõmodũ cedat ff.de officio procu.cesaris.l.j.§.j.r ibi notat. Et pro declaratione huius.l.vide qd no.in spec.de actore prima r secũda colũ.r maxime ver.porro r quod dicam.j.si aduersus rem iudic.l.cum r vos minores sed quero nunquid sit idem in cõtractu qd hic in sentẽtia dicitur videt qd sic vt.ff.de act.emt.l.iul.§. Si quis a pupillo r instit.de aucto.tuto.§.ij. Sed dic vt.ff.de rescin.ven.l.si id qd.§.j. Jtem nunquid idem in furioso qd hic dicit de minore videt qd sic vt.ff.ex quib⁹ causis in poss.eatur.l.fulcinius.§.adeo. in fine.r.j.de cura.fu.l.ij. Jn cõtrariũ facit.ff.de re.iudi.l.a furioso.r qd ibi no.de re.iu. l.in negotijs.r hanc hic tenet vber. De infante dicit dominus dy.idẽ qd in furioso.s.qd ẽt pro eo nõ valeat predicta.l.furioso.ff.de act.r obligat.l.j.§.siue furiosus r in speculo de actore circa princi.versi.r in iudicio momentanee possessionis videt dici 2trariũ. De eo cui bonis interdictũ est põt dici idẽ qd hic dicit de minore vt.ff.si certum petat.l.certi cõdicio.§.sed si ei numerauero.r ita tenet hic vbert. Quid si minor erat solenniter in iudicio puta tutore vel curatore autore dic vt.ff.de mino.

mino.l.ver.§.vlti.Quid si agebat actione vniuersali vel generali et in aliquibus obtinuit in aliquibus succubuit minor. dicunt quidã esse in electione minoris vtrũ velit totũ approbare vel improbare arg.ff.de admi.tut.l.cũ querit.qr iudiciũ nõ dz p parte valere et p pte nõ.vt.ff.fa.ercis.l.in hoc iudicio.et p hoc.j. de iur.delibe.l.qdam elogio.de bo.liber.l.nã absurdũ.et de p cura.l.in cause.pmo rñso.Uber.distinguit aut capla sunt con nexa et hz locũ pdicta opi.aut separata et tũc lata in fauorẽ minor valet et ꝯ eum nõ arg.s.de trãsac.l.si ex falsis.cũ ibi notatis. et de mino.l.etiã.§.j.Sed qd si minor fuit in iudicio sine auctoritate tutoris vel curatoris post litem ꝯte. aduersarius vidẽs se succũbere hoc opponit et dicit in cã nõ posse pcedi nunqd iudex hoc nõ obstãte poterit ferre sñiam.vr ꝙ sic qr ista exceptio opponi debuit ante lit.ꝯte.vt.s.l.pxi.et sñia valebit p minore vt hic.Sed dic ꝯ vt.j.qui da.tuto.pos.l.invniuersis.et ita tenet hic Uber.lz nihil alleget et speculator de actore.vsi.qd si minor fuit in iudicio.et Arch.xv.q.iij.c.certis ex causis.vbi etiã dicit et bñ qđ minor filiusfa. in causis spũalibus sine cõsensu patris põt esse in iudicio:vt ex de restitu.spo.c.ex pte.et exp̃ssũ est de iudi.c.fi.li.vj.dicit tñ Cy.ẽm Ja. ꝙ oĩa acta et p cessus gesta cũ minore valebunt in eius fauorẽ et poterit instare cum curatore qđ sñia super ipsis actis ferat adeo qđ etiã si sñia feratur cũ auctoritate tutoris ꝯ eum qđ bene valebit quasi factũ legitime et cũ psona legitima.vt.j.de admi.tut.l.sancim⁹.Cyn.Sed qd si litigans cũ minore errauit in facto credens eũ maiorẽ.dicit Uber.ꝙ nõ habet locum hec lex.vt.s.de iuris et facti ignoran. l.error. Sed solum quando errauit in iure credens minorem posse esse in iudicio.

Item. Non licet pcuratori de quota pte litis pacisci.h.d. Redemisse redẽtores al's dicunt q ꝯducunt opus faciendũ.vt.ff.de rei ven.l.redemtores.Sed nunqd hec exceptio repellet pcur.videt ꝙ sic qr illicite officiũ suscepit.vt.j.man.l.si contra.et ideo forte posita fuit hec lex in isto titulo.et hanc opinionem tenet specu.eo.ti.§.j.vsic. item qđ est redemtor.et qr sic est in aduocato.vt.s.de postulan.l.si qui.Alij contra quia etiã infamis a procuratione non repellitur. vt instit.de excep.§.fi. et quia ex malicia sibi cõmodum consequeretur cum officium procuratiõis sit onerosum.vt.j.de decurio.l. si quis pcuratio nẽ et ideo dicunt ꝙ nõ repellitur a pcurationis officio sed pactum de quota tanꝙ illicitum nonvalet nec pmittens tenetur seruare.Sic et al's valet pactũ quo ad quid et quo ad quid non vt.ff.de pactis.l.inter debitorem.et.l.eplã.§.j.et hanc vltimã vr tenere Uber.sed pme stare.An aũt talis redemtor recupet expẽsas quas in lite fecit dic vt notat.j. man. d.l.si ꝯ.ff.mãda.l.si remunerãdi.§.fi. Sed an teneat iste redẽtor pena senatuscon sulti volusiani nõ puto nisi lis esset iniusta.vt.ff. ad.l.iul. de vi priuata.l.ex senatus.et dic vt ibi colligit licet ergo procuratori cõuenire de salario lz nõ de quota litis vt hic idem ẽm Cy. nõ licet pacisci in euentũ victorie cause qr eadẽ subest ratio sicut in quota qr cõmitteret omnia vt obtineret.potest etiam aliam retributionẽ seu vicissitudinẽ pcuratoris recipere. vt.ff. de prescrip.ver.l.naturalis.§.penul.Cy.

Procuratorẽ. Totus titulus loquit de pcura.ad iudicia excepta hac.l.et.j.e.l.si ptiuz q̃ loquunt de procura. ad negotia.Jn glo.pma ibi.l.gñaliter.imo legato gñaliter.et qui.mo.pig.vel hyp.sol.l.si consensit.§.j. Jn eadem gl. in fine.Sed certe tunc nihil oparẽtur verba tex.si non mandatum etc.qr etiam cũ mandato actor a tutore ordinatus non potest distrahere sine presentia tutoris.vt.j.de predijs minorum. l.minorum.et in speculo de procuratore.§.j. versi.quid ergo si constituerunt.et ideo forte prima expositio verior. Sed lz dominium non querat ex tali venditione nunquid saltem parabitur causa vsucapionis vel pscriptionis ẽm antiqua iura distinguebatur vtrũ emeret bona fide vel mala errauerit in facto vel iure.vt.ff.qui potio.in pig.ha.l.qui balneum.§.fi.de vsucap.l. nonnunꝙ.primo rñso pro em.l.qui fundum.§.procurator.de vbo.sig.l.bone fidei.hodie indistincte non.vt.j.de prescrip.lõ. temp.auct.male fidei possessor.Uber.

Jnuitus. Hec lex in effectu est extra eo.c.nõ iniuste.§.fi.et vide qđ ibi nota. per Ber.Jnn.et Host.et p Az.in summa.e.§.fi.in specul. de ap.§.j.circa principiũ.et de pcur.§.j.vsi. qd si procurator.et vsi.seq.et quis dicatur inuitus hic tangitur in glo.et melius.ff.e.l.filiusfamilias.§.inuitus.et plenissime per Dynum et Jo.an.extra de reg.iur.c.q tacet.et c.is qui tacet. lib.vj.et in duabus qõnibus Barto.brix.lxxviij.que incipit expus quidaz cuius effectum posui.s.de sacrosan.eccl.auct.hoc ius porrectũ versic.insuper querit.et.lxiij.qõne que incipit aliquis fuit electus.Que omnia puto sic colligi posse aut negotiũ est tale qđ requirit expressum consensum et tũc inuitus dicitur qui expresse nõ consensit vt hac.l.cũ concor.Aut nõ et tunc aut fit presente eo qui facere tenebatur et presentia inducit consensum.j.de acqui.poss.l.minus.Aut facere non tenebat et tũc aut est talis qui consentire non poterat et eius p̃sentia nihil operatur.vt.ff. loca.l.qui ad certũ.Aut est talis qui consentire poterat et tunc aut fieri poterat eo inuito et tunc presentia non operatur consensum. Aut fieri non poterat eo inuito et tunc p̃sentia cõsensum inducit per ea que no.ff.de pigne.act.l.caius. Jnno.vero dicit ꝙ in re concupiscibili et vtili semper presentia inducit consensum nisi expresse contradicat vt in electione.Jn re autẽ onerosa est econtra:vt nota.per eum extra de elec.in genesi.Est tamen notandum ꝙ plus est expresse prohibere quam non cõsentire.vt.ff.de neg.gest.l.si ex duobus.extra de homicidio.c.petrus de simo.c.sicut.ij.de relig.et sum.fu.l.si quis.§.idez labeo et.j.de nego.gest.l.finali.Aliquando minus operatur contradictio quã absentia.ff.de re iudica.l. duo ex tribus. et de arbitris.l.si in tres.Jn casibus tñ expressa prohibitio nihil operatur.vt.ff.de relig.et sum.fu.l. si quis.§.si pro me. de app.l. non tm̃.et de liberali causa.l.iij.Aliquãdo videtur plus operari taciturnitas quaz consensus expressus.j.ad velleia.l.si sine.et hec colligi possunt licet non sic plene ex notatis per Archidi.liiij. dist.c.si seruus.ij.et.xxvij.dis.c.j.in glo.et.xxxiiij.q.v.in summa per Archid.extra de presum.c.nonne.et in questionibus Pyl. xlvj.q.que incipit tytius aliquo pñte.¶Et est notandũ circa hanc.l.qđ presentatis literis vel instrumento procurationis p curatori si eas recepit et non contradixit videtur consentire et omnes causas assumere ad quas ipsum mandatũ extendit vt habetur expresse in clementinis.e.c.j. et vide quod ibi notatur et si dixerit se de causis ipsis intromittere nolle.Poterit tñ se adhuc intromittere nisi dñs mutauerit voluntatem:vt ex.e.c. licet.lib.vj.Ratio dubitationis hui⁹.l.esse potuit qr pcurationis officium videbatur publicum munus sicut et tutoris.vt.ff. de mu.et hono.l.si quis magistratus.et insti.de excu.tut. in pñ. et qr tutor et pcurator aliqñ parificant.vt.s.e.l.neq.sed nõ est ita qr nec est publicũ munus et in multis differunt pcurator et tutor:qr tutor iudicis decreto administrationẽ suscipit.vt instituto de cura.§.i.p curator a solo dño:vt.ff.e.l.j. Jtẽ pcurator non iurat de calũnia.vt aut.pncipalis.tutor aũt sic.vt.l.ij.§.ꝙ obseruari.j.de iura.calũ.et in multis alijs.Sed an idẽ in sindico qđ non cõpellatur inuitus quidã qđ sic per hanc legẽ. Alij contra qr officiũ sindicatus videt esse publicũ munus.vt.ff.de mu.et ho.l.munex.§.defensores.et ita tenet Rof.in libello quarto folio.rubrica qui pro alijs agere pñt circa medium.et speculator de sindico.circa prin.Et hec lex habet quatuor lecturas. Et pma magna gl.cõis est ad omnes lecturas.pma lectura est qđ tota lex intelligatur in procuratore actoris.pma lectura est qđ tota lex intelligatur in procuratore actoris.ẽm hanc hoc dicit officiũ pcuratoris priuatũ est et a volente tm̃ suscipit licet cogat in suscepto procedere et ad idem tendit in effectu secũda et tertia lectura lz in aliquo varient.Quarta lectura est qđ prima pars loquat in pcuratore actoris vsq ibi.Sed nec ibi etiã que loquit in pcuratore rei vsq ibi cum fidẽ et ibi redijt ad primam ptem.et ẽm hãc lecturã ꝯiungas huic ver.cũ fidem ante ver.sed nec defendere.Dñs Jaco.de beluiso videtur tenere ꝙ tota lex loquat in pcuratore actoris et qđ sint quinq casus.primus secũdus et tertius nõ mutantur.in quarto dicit qđ vbi nõ vult satisdare non cogitur defendere precise vt ibi sed nec defensionẽ.in qnto dicit qđ vbi sponte satisdedit cogitur precise defendere vt ibi cũ fidem etc.et ẽm hoc tota lex procedit plane. Uel dic etiã ẽm antiquos ꝙ q̃uis loquatur in pcuratore actoris si sponte suscepit non tenetur vltra nisi appellare sz nec defensionem subire cõpellit si reconueniat nomie actoris nec etiã tenetur satisdare de defendendo et hec est veritas si recõueniatur cã principali iam finita.et est rõ cũ fidem susceptã implere sufficiat et qđ nõ teneat defendere post sñiam no.ff.eo.l.oium.et ẽm hoc plane procedit hec lex Jaco.de bel.ibi pronocationis cãm extendere.Antiqua fuit questio an teneat prosequi appellationẽ.et cõis opinio est ꝙ non sed solũ appellare.et ita h tenet O d.q de hoc late disputat nec etiã appellare tenet si credat se iuste succubuisse.vt.ff.de admi.tut.l.quoties.§.sicut.et.j.de admi.tuto.l.si bonã.et.ff.mandati.l.qntus.et de euic.l.herẽnius. §.caia.vbi de hoc.et.j.de his qui.vt indig.l.minorihus.Sz nũquid procurator datus ad sñiam audiendam debet appellare Hof.extra.e.c.nõ iniuste.tenet ꝙ non qr vno sibi cõcesso aliud videtur phibitũ.vt.j.e.l.maritus.et eius opi.recitat arch.ij.q. vj.c.nõ solent.¶Jn glo.cogit puocare ibi nisi ppter inopiã excusetur. Sed que inopia excusare posset cũ sola voce possit

appellare.vt.j.de ap.l.litigatoribus.Sed dic q forte expediebat consulere sapientem vtrũ iusta esset sñia vel nõ: et nõ habebat vñ solueret sapiẽti vel forte solueret absens tpe late sñie et ita opus erat appellare in scriptis.vt.j.de ap.l.si qs libellos.et nõ habebat vnde solueret dictãti vel scriptori fm Od. et Gof. in summa eo.§.incũbit etiã pcuratori. ¶ In ea.glo.in fi.vt.ff. de admi.tut.l.tutores.§.tutores puberi.Ita op.de.l.q pprio §.item querit.ff.e.et soluevt ibi. ¶ In glo.vlti.circa finẽ.ibi ad primũ casum referas posset etiã referri ad primũ casum si dicamus qđ qui defendit dñm in vna cã cũ fide susceptã etc.et qualiter habeat defendere et in qbus causis notat plene.ff.e.§ et he §.pter.cum.l.sequẽtibus q̃ hic recitat Odof.

Lienam. Pro declaratione hui9.l. vide notata.s.e.l.q abñte.et cõcor.ff. ad velle.l.ij.in.fi.ex qua.l.dicit od. qđ iđ mulier nõ põt alienã defensionem suscipe qr teneret satisdare iudicatũ solui et sic p alio fideiuberet et iuuaret velleiano sz hoc nõ vr sufficere qr renũtiare posset velleiano et tũc nõ iuuaretur vt.ff.ad vell.l.peñ.et ibi not. et ideo validior rõ est que est hic in textu qr virile officiũ est. ex iudiciũ aũt ad negotia põt mulier esse pcuratrix vt.ff.de neg. gest.l. ait ptor.§.j.et ibi not. ¶ In glo.vlt.ibi sciãt et plene dicã.j.ad tertul.l.oẽm.et hoc nisi mater minor eẽt vt.j.si aduer.delic.l.fi. ¶ In ea.gl.ibi q alienã.§.pe. Si ergo filio nõ posset cõsuli p tutorẽ vel curatorẽ vt qr eẽt maior.Idẽ forte in filio qđ in patre cũ sit eadem ratio et hec forte fuit opinio M.et hanc sequit Cy.et glo.vlti.in fi.ff.de ap.recipi. l.j.Vel forte tunc posset mater petere curatorẽ bonis filij sicut notaui in simili.j.de iura.calum.aut.principales in fi. ¶ In eadem glo.in fi.Cy.fm Ric.malũbre tenet cõtrium qr defendendo videt intercedere et ideo in muliere nõ pcedit pdicta ratio põt agere ergo forti9 defendere sz potius ecõuerso et ita ar.s.e.l.qr absente.Sz glo.vr intelligere in casibus spãlibus in qbus mulier admittit ad agendũ vt in eisdẽ admittat ad defendendum nec tũc iuuet velleiano cũ auctoritate.l.hoc faciat sicut nec minor restituit cum patrẽ defendit:vt.s.e.l.exigẽdi.Cy.in additionibus post lecturam.

Ihil. Ibi ab initio.i.ante lit.cõtest.vt in aut.de litig.§.si vero initiũ.et p declaratiõe hui9 l.vide qđ dixi.s.e.qđ quis.et.l.nec tutores. In glo. prima ibi de sentẽtijs et interloc.om. iudi.l.j.de quo dic vt ibi plene notatur ibi maxime:vt ibi not.in fine.Sed illa magis facit cõ in eo qđ assimilat pcura. interuenientẽ post litẽ conte.ei q venit ante lit.cõte.et hãc opi.tz Uber.de bobio et Fr. acc.s.e.l.nec tutores.et ibi dixi in additiõe q̃ incipit qd si cõte. facta fuit et hoc qr cũ alius sit factus dñs lit p cõte. iste ãmodo fieri nõ posset nec p cõsequẽs aliũ pcuratorẽ constituere. vt.s. eo.l.qđ quis.et.l.pcuratoribus.et.l.sequenti.

Aritus. Etiam de facto fm quosdã. vt.ff. ad.l.iul.de adul.l.si vxor.§.j.de ritu nup.l.dote.et de do.inf vir et vxo.l.iij.§.videam9 et hãc hic tz Uber.alij cõ ar.ff.de iur.do.l.iij.p et cõ põt adduci.ff.de spõsa.l.minorẽ. Sz an idẽ in sponso videt q sic vt.j.de bonis q̃ lib.l.nõ sine ratione.et qđ ibi notat arg.cõ de his qui no.infa.l.solet.in fi.Primam approbat Uber.et p hoc facit dicta.l.si vxor.§.diuus.et.§.si minor.ff.de adul.et ad.l.solet potest rñderi qđ de odio loquit qđ restringit vt ibi notat. Sz an idẽ in cõcubina videt q sic.ff.de leg.iij.l.itẽ legato.§.parui refert Uber.cõ pcalleg.l.si vxor.pmo rñso de adult. et maxime iure canonico quo cõcubinatus reprobatur.Ibi in rebus vxoris que nõ sunt dotales qr in illis suo nomine agit sine satisdatione:vt.j.de rei ven.l.doce.de iure do.l.de his.et.l. in rebus. Sed nunquid marito vel alteri cõiuncte psone solui põt Jaco. de are.q non:vt.ff.vt leg.no.ca.l.j.§.fi.et.l.ij.et sol.mat.l.ij.et in speculo et in Margarita de cõiũctis psonis et p hoc.ff. de solu. l.hoc iure.et ibi notat. Ibi cũ solẽni satisdatione imo videt qđ etiam sine satisdatione admittant coniuncte psone: vt.j. si per vim vel alio modo.l.j.Sed illa fm istã vel forte speciale ibi pro recuperatiõe rex quas tenebãt noĩe absentiũ sicut et ibi admittitur seruus.ibi ne femine.Ex hoc videt q mulieres nõ veniãt ad iurandũ de calumnia.Sed dic cõ ex generalitate.aut. principales.j.de iura.calũ.vbi de hoc tangit et cõcor. ad hunc textũ extra de iudicijs.c.mulieres.lib.vj.et qđ ibi no.et.s.de offi.diuer.iudi.l.j.ibi id solum hoc intelligo sine satisdatione cũ satisdatione enim ad alia admittit sicvt coniuncta persona ne deterioris conditionis sit cũ mandato quã sine Jac.Bal.ar.ad hoc ff.de vulga.et pupil.substi.l.centurio.j.de testa.l. testamentum in fine et Old.et Cy.fm Pe. In cõtrium faciunt verba hic in textu posita licet maritus sit et iura hic in gl.allegata qđ vnũ concedendo videatur alia phibere. Pro prima tamen opinione facit lex quesitum.§.penul.de fundo instruc.et de adulte.l.iure mariti.scđo responso. Unde dicunt quidam aut mulier sciuit maritum posse agere sine mandato et tunc dando mandatum in vna re videt in alijs negare et ita itelligat hec lex aut ignorabat et habent locum cõtra et ad.l. quesitum.§.penult.põt rñderi qđ ibi testator pmisit genus et speciem hic vxor speciem tm̃ et pro predicta distinctione sciuerit vel ignorauerit vxor bene facit.ff.de supel.lega.l.legata supellectile.et qđ not. per Dynum extra de reg.iur.c.generi.lib.vj.pma colũna.vsic.scđo casu qñ primo genus.posset etiã responderi ad.l.quesitũ.§.penult.qđ qđ ibi testator expressit speciem remouẽde dubitationis causa hic aũt vx.determinationis causa:vt et ibi notat et hoc brocardum qđ hic est in glo.soluitur.ff.de iudi.l.cum pretor.in pñ.et xxv.di.qualis.et extra de presum.c.nõne bene dicimus.in vltima gl.Uel dic fm Py.in cõtibus et quasi qđ in vno pmittitur in alijs phibetur nisi liqueat contrariũ.Idem in alijs casibus quando pmittitur vel phibetur determinationis causa sed si causa remouẽde dubitationis tunc in casibus in quibus est eadem ratio equitatis qđ in vno cõceditur et in ceteris et econtra als secus et adde qđ notatur fm Jaco.de bel.cuius sunt verba predicta.ff.de publicanis.l.j.§.j. ¶ Predicta dubitatio vtrũ maritus in casibus in quibus nõ habet mandatũ admittatur sicut coniuncta psona vel non locuz hre posset in causis quas habebat vxor tẽpore mandati.In illis aũt que post mandatũ orte essent vel mulier ignorabat non videt dubiũ maritum ad mittendũ ar.ff.de verbo.obli.l.si a colono.et qđ ibi not.et de libera.legata.l.aurelius.§.j.et predicta faciunt qđ si quis constituat pcuratorẽ ad oĩa negotia et spãliter ad tale negotiũ vtrũ per speciem adiectã videatur generi derogare et videtur q sic per iura supra ad hoc adducta.cõtrium tenent doctores p dictã legẽ quesitũ.§.idem respõdit domo instructa de fundo instru. vbi de hoc dicã.Ex predictis etiã tenet hic Cy. qđ pcurator si vult põt allegare infirmitatẽ dñi et alias causas absentie. lz eñi habeat mandatũ ad cãm nõ ppter hoc videtur sibi phibitum quin sicut quilibet alius possit allegare cãs absentie.vt.ff.eo.l. seruum.§.publice.imo etiam dato qđ intelligeremus hanc.l.sicut glo.videtur intelligere.s.qđ mulier cõcedendo in vno marito in ceteris videat totaliter phibere non obstante qr hic interferat mulieris qđ maritus se non intromitteret nisi in eo qđ sibi concedebat sed cuiuslibet interest qđ cause absentie allegẽtur pro eo cy. ¶ In glo.pma in fine vel dic vt in cõtrio nota. In glo.ij.quidã habent in glo.vt.j.de excep.l.sancimus.Sed debet dicere.j.de recep.arbitris.In glo.vlti.ibi ad legatuz.sol. ibi ex cõsequẽtia et vicinitate quadã vt ibi notat et pro hoc.ff.de iurisdi.om.iudi.l.ij.ibi cũ delanionis.§.cum in fundo. imo.§. cui fundũ.Ibi que sine mandato admittunt vt.ff.iudica.solui. l.iij.§.sed si forte.In eadem glo.in fi.Et cõcor.ad hanc.s.e.l.ij. cum ibi notatis.Maritus res vxoris sine mãdato non potest vendere vt.j.de rebus alie.nõ ali.l.ij.nec seruum manumittere:vt.j.de manu.vin.l. nec militẽ etiam cũ mandato. et tenetur vxori reddere rõnem de gestis in rebus eius: vt.ff.ad.l.falci.l. maritus.Sed denuntiandum est vxori sufficit si fiat marito qđ est not.vt.ff. qđ vi aut clam.l.aut qui aliter.§. sed et seruus. et ibi notatur in glossa.

Rocuratoribus. Procurator si potest reuocari post lit.cõte.nisi ex iusta cã.h.d.et iđ ista reuocatiõe habet in sũma.eo.§.finit vlti.colũ.põt tñ dñs adesse cause ne colludat vt.ff.e.l.paulus.et ex eo.c.ij.li.vj.qđ cũ hac l.cõcor.et ibi multa alia tractant p io.an.et arch. et plene vtrũ reuocatio pcuratoris debeat venire ad notitiã aduersarij vl iudicis et in spe.e.§.j.v.itẽ qđ mãdatũ.et dixi.ff.de manumis.vin. l.si pater.et plenius.j.de satisdã.l.vnica.ibi capitales.Hãc literam nõ bene ponderauit dñs meus dñs Jo.an.q notat dicto c.ij.ex eo.qđ inimicitie etiã nõ capitales sufficiãt ad reuocãdũ pcuratorẽ cũ hic expsse dicat q capitales regrunt q̃ aũt dicantur capitales dicã.j.de testibus.aut.si dicat.et.ff.de publi.iudi. l.ij.Ibi inuitis bis ergo a cõtrio sensu vr qđ eis volẽtibus possint reuocari.et ita tz Jo.an.in.d.c.ij.ex eo.et Ber.ex eo.cũ mãdato.in vltima glo. et de rescriptis.c.ex pte decani.in gl.q̃ incipit sic.j.de pcur.cõtrium tenet glo.ff.e.in cause.§.penul.in gloss.q̃ incipit sed qualr sit hec trãslatio qr pcurator factus est dñs p cõte.et ideo dicit opus esse qđ cedat iura dño si vult sibi cãm dimittere sed hec cessio non videtur posse fieri lite pendente vel quia litigiosa.vt.j.de litigiosis. aut.litigiosa. vel saltem dubia et sic cedi non põt.vt.j.tit.proxi.et ideo veriorem credo pmam opinionem qđ dominus procuratorem volente etiam post lit. conte.possit reuocare.et pro hoc bene facit extra eo.c.si quem. lib.vj.et ibi per Jo.an.

Procurator

¶ Procurator per litis contestationē efficitur dñs litis.

Nulla. ¶ Procurator dñs litis efficit per cōte. h.d. et hoc locū habet tam in procuratore rei quā actoris arg. ff. eo. l. que omnia. Quid de causis summarijs ubi nō fit cōte. maxime de iure canonico: ut in clemen. de ver. sig. c. si. utrū in eis efficiat procurator dñs litis: et idem pōt queri de causa appellatiōis in qua pōt procedi lite nō conte. ut. j. de tempo. appella. l. si. quidā inherentes huic litere dicunt q nō. Ego aūt puto contra qr in summarijs aut fit cōtes. vera aut illud qd equipollet conte. s. qualis qualis petitio. Et cōtradictio p que fit conte. ut. j. de lit. conte. l. unica in fine. et extra de electio. c. dudū scdo. et ideo per talē actū qui contest. equipollet puto procuratorē fieri dñm lit. Et ex hoc etiā colligi potest quando incipiat instantia cause in summarijs cū incipiat ex die contesta. ut. j. de iudi. l. properandum. in principio. ubi de hoc dixi. et. j. de iuramen. calum. l. ij. circa principiū. Sed quid in casu econuerso ad. l. istam. s. si procurator moriatur et dñs supsit dicunt quidā qd heres procura. tenetur cām finire. ut. ff. de fideicō. tuto. l. j. Tu dic q transfertur in dñm. ut. ff. de iudi. l. tam ex cōtibus. in fi. et. l. contraria. intelligi posset in procuratore ad negotia de quo tamen dic ut dicetur. j. manda. l. mandatū. Idem dicendū puto in iudice delegato qd hic dicit in procuratore. ut. ff. de iur. om. iudi. l. et quia. ubi plene dicam in quibus differāt et conueniant mandatū procura. et iudi. plene notatur per Inno. extra de foro compe. dilecti: et ut plurimū sunt similia: ut no. per eū extra de procura. c. in nr̄a. et p Cōpost. de rescriptis. c. pastoralis. Secus est in ordinario qui iudiciū ad successorē trāsmittit. ut. ff. de iudicijs. l. mortuo iudice. et qd iudex efficiatur dñs lit. per contest. no. in auf. de exhiben. reis. §. si vero quidā. et per Rof. in libello. pmo folio. titulo qui possint esse iudices ordinarij. versi. item omnis delegatus. et dicet plene. j. de iudi. l. a iudice. et. j. ubi et apud quem restitutio habēda sit. l. si. Sed quid si in procuratorio dicatur constituo talē procuratorem et eius heredem nunquid heres eo mortuo poterit cām ceptam finire dicunt quidā q nō quia tale procuratorium quo ad heredē non valet cum sit incertus. ut. ff. eo. l. ij. Alij cō p l. de lega. iij. l. si fuerit. §. j. Primū credo verius et ad dictum. §. primū responderi potest qd ibi valet de equitate et fauore ultime voluntatis ut ibi notatur. Quid si procurator erat generalis ad omnes causas et super una litē conte. erat nunquid mortuo domino super non cōte. poterit procedere. Uber. q nō p. l. eius qui in pruinciā. ff. si cer. peta. Dominus Lambertinus rāponus disputauit talem qōnem procur. litē est conte. postea citatur dñs solus ad iurandū testes utrum talis citatio sufficiat videtur q sic quia cā est propria dñi ut. l. j. §. in propria quando app. sit. Item iurat de calūnia: ut auctē. principales. et pro hac opinione. ff. de inofficioso testamēto. l. si instituta. in prin. et. ff. de procura. l. paulus respōdet. ff. qñ ap. sit. l. j. §. j. Item qr dñs condēnandus est. ut. j. de sententijs. l. j. et ibi notatur et executio fit cō eum. ut. ff. de procu. l. plautius. Item videtur expressum. j. de ap. l. dominus. In contrarium facit hec lex. ff. de app. l. ab executore. §. fin. et. s. eo. qd quis. et. l. nulla. Item quia dominus post litem conte. nō posset eū reuocare nec litē in se transferre nisi ex iusta causa. ut. ff. de procura. l. post litem. Soluēdo tenuit procuratorē citandū fuisse p iura ad hoc adducta. et iura contraria tendunt ad finē et diffinitionē cause non ad ordinē vel preparationē lambertin⁹. ¶ Ultimo notandū est qd de iure canonico mortuo dño etiā post lit. cōte. a pcur. finit mandatū nec pōt amplius procurator in cā procedere: ut in clemē. e. ti. c. ulti. de quo dic ut plene no. per Jo. an.

Dicet. Exceptio falsi procuratoris quandocūq obijci pōt et reddit iudiciū retro nullum h.d. et concor. extra eo. c. in pñtia. in fi. cū ibi notatis per Ber. et Inn. et qd dixi. s. e. l. j. penulti. additione. versi. item querit. et idem in exceptiōe falsi tutoris. ut. j. de eo q pro tutore. l. ij. et ibi in gl. et vide qd ibi de prelato dixi. ¶ Sed quid si instrumentū procura. fuit in actis registratum et petatur produci originale nunquid debeat produci dic q sic: ut notaui s. de eden. auf. si quis in aliquo documēto. et notat per Ber. et Inno. extra de offi. dele. c. cū in iure. et per Inn. extra de proba. c. qm contra falsam. ¶ Quid si iudex pnuntiauit aliquem sufficientē procuratorē vel sindicū qui non erat an valeat iudicium cū eo habitū. dic sm Jac. de are. et Dy. q non p. l. cū non iusto. de collusione detegē. ubi notatur p eo secus in tutore. et qd falso tutore auc. l. j. §. penult. et ratio diuersitatis est qr tutor a iudice dari posset procurator aūt non sed solū a dño. ut. ff. eo. l. j. et pro hoc. ff. de collu. detegē. l. cum non iusto. lz cō do. videatur idem sentire in procuratore. j. de his qui ve. eta. impe. l. j. ne decipiatur quis auctoritate ptoria et dicta. l. j. §. penulti. qd falso tutore auctore. primam opinionem sequunt Compost. et Inno. ex de rescriptis. c. super literis. Cy. tenet cōrium qr sententia facit ius inter partes et allegat. j. de fide instru. l. si. ut. j. in distinctione sua patebit. Item queritur si aliquis scienter litigat cum falso procuratore utrū valeat qd agit in eius piudicium an semper obijcere possit per. l. istam quidā dicunt q gesta valeāt ar. j. ad velleianū. l. si sine. ff. mandati. l. si remunerandi. §. si passus. et hanc opinionē hic tz. D. guido de suz. per. l. ff. de pigne. act. l. caius. cū ibi notatis. et de re iudica. l. sepe. §. scientibus. Alij cōtra quasi litigare videat cum tali sciens ius suum ubicq durare. ut. ff. qui. modis pig. vel hypo. soluit. l. sicut. §. nō videt Cy. sic distinguit aut obijcit procuratori qd esse nō pōt qr miles vel similis et hoc nō pōt fieri post litem cōte. ut. s. e. l. ita demū. Aut tu nō es procurator et tunc aut altercatum est sup tali exceptione et lata sñia et amplius opponi non pōt. ut. j. de fide instr. l. si. et. ff. de reg. iur. l. res iudicata. Aut nunq fuit altercatum et potest obijci etiā post sñiam ut hic. Aut altercatum fuit et non fuit lata sñia sed procurator cauit de rato et cū satisda. admissus fuit. ut. s. eo. l. j. et tūc amplius nō pōt opponi nisi patus sit opponēs statim pbare contra eū qd nō sit sufficiēs procurator. ut ff. ut in pos. lega. l. si is a quo. et de dā. infec. l. iter quos. §. si alieno. ibi qd si ei et c. et ibi de hoc dixi ubi manifeste colligitur qd post cautionē de rato nō pōt obijci exceptio tu nō habes mādatū qd verū est nisi statim patus esset pbare ut pdixi et sic intelligi et restringi dz. ff. de excep. l. j. in fi. et. l. ij. §. ult. cy. ¶ Posset etiam hic queri qd. D. Py. de falso pcur. qui egit et succubuit postea extitit heres vero domino utrū iterū agere possit et est dicēdū q nō ut dixi. s. de transa. l. trāsactione finita. ibi psona debet ingri. Sepe allegatur qd ante omnia ingri debet de psonis litigantiū: ut et. ff. de iure codicillo. l. qdam referūt. In glo. qd pmittit ibi afferendo pbare. Sed quo mō cū sit negatiua: ut. j. de pba. l. actor. Sed dic q pbat eo ipso qd de mandato non doceat cum mandatū habere negeṫ. Ibi qd non plz cō do. tamen hanc approbat hic et. s. eo. l. ita demū. ¶ In glo. ulti. ibi sed fuit reuocatū qdam dicunt falsum pcur. dici solū qui nunq habuit mandatū pro quo opi. videt. ff. de ver. sig. l. paulus rñdet. Sed illa in tutore: ut ibi pz qui nō sic de facili reuocat sicut procurator et ideo opi. glo. verior et pbatur. ff. qd cuiusq uniuer. l. item eo. §. qd si actor. et notat extra de rescriptis. c. ex pte decani. in gl. no. q qñq dicit falsus ibi. §. si uxor. ij. et hoc casu cō sñiā repetit non quasi indebitū sz quasi in casu phibito per omissionē exceptionis donatū argu. ff. si quis in fraudem patro. l. j. §. quid si in litem. et. §. seq. et qr etiā si verus pcurator fuisset sibi solui nō potuisset: ut no. ff. de solu. l. vero. et dixi. s. e. l. j. cy. In alijs vero cōcor. s. in glos. positis ab eo cui solutū est p sñiam nō repetit sed cō fideiussorem de rato stipulatio cōmittitur ut in eis apparet cō ld. ¶ Ibi sed fuit. i. ipius falsi pcu. piudicium: et circa hoc vide qd dixi. j. in qbus causis in integrū resti. non est necessaria. l. si tutor. qd est valde notabile ad intellectum huius legis.

Quicunq. Hic numerant alique psone q necesse hñt in ciuilib⁹ causis per pcuratorē litigare cō. l. j. §. usus. ff. e. et rō est hz Uber. qr possent eē terribiles aduersario et de hoc not. per gof. in sum. e. §. sunt aūt qdā. est et alia rō q no. in gl. aut. hic signate et sic istoꝝ dignitas quodāmō eis nocet cō leges. ff. ad iudi. l. si longius. in fi. et qd metus cā. l. ad inuidiā. Sz rō est quā dixi. Jurgiū p cā ciuili ponit: ut et. s. e. l. nulla. Sumit et alr ut dixi. s. de postu. l. qsquis. §. pterea. Ibi refert ex hoc videt q cōueniri possint cō qd est. ff. de iniur. l. nā magistratibus. et de in ius vocan. l. ij. Sed ibi loquitur de habentibus dignitates cū administratione hic sine administratiōe. Sed huic obstat hec litera ibi vicarij administratione suffultus. Sed dic in pteritū non de pñti Cy. ibi ab officio quare puniat officiū ppter delictum iudicis dixi. s. de postula. l. nemo.

Quod ius. Corrigit. l. C. i. pcōsule. et vicario. et sepe allegat h aut. q dictio usq ponit inclusiue sic. ff. de sena. l. si. §. fi. et ibi in glo. j. de nup. aut. maximis. et ibi in gl. de his q no. ifa. l. ij. primo rñso. et ibi in gl. de lega. ij. l. qdam testō. et ibi in gl. ff. de dolo. l. idē est usq ad duos aureos. ibi in glo. Exclusiue videt poni. ff. de offi. pcon. et legati. l. meminisse. Et qr ista materia inclusionis et exclusionis quo ad multa utilis est: ut. j. patebit iō etiā latius discutiamus. Et dicam⁹ qd est termin⁹ a quo negotium incipit et termin⁹ ad quē terminat et finit et de utroq dubitatur utrū ponat exclusiue vel iclusiue. Primo videam⁹ de termio a quo qd cōiter designat p a ab ex de q prepositiōes qñq in iure sumunt exclusiue qñq inclusiue. non tñ ex eodem tex. semp p

batur exclusio vel inclusio. Et ideo de qualibet separatim ponamus exepla. Quod ꝑpositio a ponat inclusiue ꝓbatur. ff. ad l. iul. de adul. l. pr. §. j. ꝛ l. miles. §. adulterij. s. de aduoc. diuer. iudi. l. post duos. j. de nup. l. a caligato. ꝛ quibus muneribus vel prestationibus nemini liceat excusare. l. j. lib. x. ff. de sena. l. fina. de excu. tuto. l. scire. in aut. de temp. nō solu. pec. super dote. §. generaliter. ꝛ in multis alijs concor. allegatis ꝑ Archid. qui de hoc notat late extra de preben. c. statutū. ꝛ de elec. c. statuimus. lib. vj. ꝛ de restitu. spo. c. freques. ꝛ. xxxj. disti. c. aliter. Quod aūt sumatur exclusiue ꝓbatur. ff. de here. insti. l. seruū. §. hereditas. instituto. e. §. hereditas. ff. de act. emti. l. ratio. §. fina. ꝛ ibi in glo. ꝛ de fluminibus. l. penult. ꝛ de hac ꝑpositione notaꝛ. ij. q. vj. anterioꝝ. in glo. sed nunqd. ꝛ per Gof. in summa de iudicijs. §. item patiēter. ꝛ late per Jo. an. in clemen. de ap. c. sicut. ꝛ latissime de significato huiꝰ prepositionis dicam in alphabeto de ṽbo. sig. sub litera a que faciunt ad qōnem si statuto caneaꝛ qd cause criminales diffiniantur. j. gl. dies a die litis contest. vtrū dies cōtesta. cōputentur. ¶ De prepositione ab idem potest dici qd dictum est de ꝑpositione a. de ab tamē specialiter habetur. ff. de aqua quoti. ꝛ estiua. l. j. §. estatem. ꝛ ibi tāgitur de hoc per Ja. de are. ꝛ. j. de tē. app. l. si. in ꝑn. ꝛ in vsibus feudoꝝ de noua fidelitatis forma. c. j. lx. dist. c. ij. lxxvij. dist. in veteri. xxx. q. vj. c. ab isto. ꝛ notat arch. d. c. aliter. xxxj. di. ꝛ dicā dicto alphabeto sub litera a dictiōe ab. ¶ De prepositione ex notatur per Host. extra de elec. c. cum in cunctis. super verbo exegerit. ꝛ tacitū fuit. s. de transac. l. si ex falsis. Inclusiue sumitur. ff. sol. matri. l. si ante. ꝛ. l. si diuortio. de lib. agno. l. j. §. dies et ibi per Jac. de are. de itinere actuqꝫ priuato. l. j. §. annū. de actio. ꝛ oblig. l. obligationū fere. in ꝑn. de adul. l. mariti. §. sex ad turpil. l. aut priuatim. quando ap. sit. l. j. §. biduū. ꝛ. §. fin. de nautico fen. l. in nautica. qñ dies vsuc. leg. ce. l. j. §. item si ex die. j. de prescrip. long. tēp. l. j. ꝛ de tem. ap. l. j. xxxj. di. tenere. ꝛ no. Archi. eadē dist. c. ante. ꝛ de restitu. spo. c. j. lib. vj. ꝛ facit. lxxij. dist. proposuisti. Quod excludat facit quia ex separatione ꝫ notat. vt. s. de nouo codi. compo. §. j. ibi exquestoꝛ. ꝛ qd nota. per Archi. l. dist. accedens. ꝛ. iij. q. iiij. c. fi. ꝛ dicam dicto alphabeto sub lrā. e. dictione ex. ¶ De prepositione de notaꝛ per Archi. xiij. dist. c. j. ꝛ habeꝛ. ff. depositi. l. j. in ꝑn. xxxv. dist. c. j. ꝛ latius dicam indicto alphabeto sub lrā d. ¶ Quod terminus a quo sumatur exclusiue notat Guil. duranti dicto. c. statutū. de preben. lib. vj. Archi. ibi tenet contrarium. ꝛ in. c. statuimus. de elec. idem tenet Ja. de are. dicta. l. j. §. dies. de liber. agno. ꝛ de manumis. l. j. ꝛ Jo. an. dicto. c. sicut. de ap. in clemē. licet in dicto. c. frequens. de restitu. spolia. variare videatur. de hoc etiā notaꝛ per Jac. de bel. ff. si quis cau. l. j. ꝛ Nico. de matarel. de ferijs. l. more romano. in dubio ſm Cardi. magis attendiꝛ terminus ad quē quam a quo: vt dixi. j. de donaꝛ. ante nupt. l. qd sponse. ¶ Nunc dicamus de termino ad quem qd cōmuniter designatur per prepositiones vsqꝫ infra inter ꝛ ad. ¶ De prepositiōe vsqꝫ dixi. s. in ꝑn. huius aut. ꝛ qd sumatur inclusiue ꝓbatur. s. de episc. ꝛ cleri. l. cū clericis. §. memorati. j. de vsuris. l. eos. §. j. dicta. l. post duos. s. de aduoca. diuer. iudi. j. de eroga. mili. annone. l. iubemus. ij. lib. xij. de inoffi. testa. l. pap. §. meminisse. ꝛ l. queadmodū. ¶ Quod sumatur exclusiue ꝓbaꝛ. ff. de adop. l. si arrogatoꝛ. qd metus cā. l. cum exceptione. §. hec aūt. ꝛ multas alias concordantias in quibꝰ poniꝛ inclusiue ꝛ aliqñ exclusiue dicā in alphabeto ꝑdicto lrā v dictione vsqꝫ. ¶ De hoc an ponaꝛ inclusiue vel exclusiue no. in glo. de temp. nō solute pec. super dote. §. generaliter. de consecra. dist. iij. c. celebritatē. de ordi. ab epō qui resignauit epatui. c. j. circa mediū. in ꝑma glos. ꝛ ibi per Host. ꝛ satis ꝑ Archi. de rescriptis. c. si gratiose. lib. vj. per Card. de excep. c. pia. lib. vj. ꝛ. c. j. xiij. q. j. in glo. ꝑ Archi. ꝛ per eundē. xxxj. dist. de illo. xv. q. iij. placita. ꝛ. l. di. accedens. ꝛ ꝑ Azo. in brocardis circa fineꝫ. rubrica de argumentis in causis rubricella vsqꝫ inclusiue ponitur. de hoc etiā no. per Carolum in lombarda de successio. l. j. ¶ De prepositiōe intra qd includat ꝓbatur infra. vt. j. certū tempus crimialis qd terminetur. l. j. ꝛ fina. ff. de ap. recipi. l. intra. ꝛ de mino. l. intra vtile. qñ app. sit. l. j. §. qui suspectā. ꝛ. §. biduuꝫ. de adul. l. pater. §. j. ꝛ. l. miles §. adulterij. qd excludat facit. ff. de ṽbo. obli. l. qui rome. §. calimachus. vbi ꝑmisit nauigare intra idus septēbris postea dicit ꝙ nauigauit ante secūdam cōpositionem per qd innuit qd non includat idus. de hoc etiā multas alias concordantias dicam in alphabeto sub litera i dictione intra. vide etiā. j. de hac prepositione. j. de posthumis here. insti. l. fi. ¶ De prepositione infra qd includat ꝓbatur. ff. de excu. tuto. l. scire. §. sufficit. de requi. reis. l. j. ꝛ fina. ꝛ. l. annus. ꝛ notatur dicto. c. pia. de exceptio. lib. vj. per Cardi. ¶ Quod excludat probatur extra de fide instru. c. inter dilectos. de ꝑscrip. ad audientiaꝫ. ꝛ de ṽbo. signi. c. abbate. de hoc notaꝛ de resti. spo. c. j. §. sed in ciuilibus. lib. vj. per Jo. an. extra de cleri. cōiu. c. j. ꝛ ꝑ Host. d. c. j. de epo qui resignauit epatui. ꝛ diceꝛ dicto alphabeto sub lrā i dictione infra. ¶ De prepositione ad qd includat probatur. ff. de conditio. ꝛ demō. nō putabam. ꝑ Arch. lxxviij. dist. ꝑsbyter. ꝛ. d. c. si gratiose. de rescriptis. ꝛ. xiij. q. j. c. j. per Cardinaleꝫ. d. c. pia. Interdū excludit. vt. ff. de act. emti. l. ratio. §. si ꝑ venditorem. in fine ibi est ꝑpositio a ꝛ nō ad. ꝛ habeꝛ etiā hec ꝑpositio ad in vsibus feudoꝝ de pace iura. fir. c. j. circa ꝑn. ꝛ dicetur in alphabeto sub lrā a dictiōe ad. ¶ De dictiōe nisi qd includat vel nō ꝛ de eius significato plene dixi. s. de trāsac. l. actiōe. ¶ De dictione ꝑter. ff. de pig. act. l. j. ꝛ ibi i glo. ꝛ ibi dicā de adim. lega. l. ij. ꝛ ꝑ Jac. de ar. ff. de dam. īfec. l. q bona. §. siquis qr. ꝛ ꝑ arch. xij. q. ij. ebron. ꝛ de snīa ꝛ re iudicata. c. ij. li. vj. circa mediū. vsi. preter hoc. ꝛ ꝑ Host. dicto. c. j. de ordina. ab epo qui resignauit epatui. ꝛ insti. de adop. §. sed si decēs. ꝛ ibi in gl. ꝛ plene dicā in alphabeto sub litera ꝑ dictione ꝑter. ¶ De dictione ante includit. ff. de ṽb. obli. l. qui ante. ꝛ. l. eū qui. §. qui ita. ꝛ. l. cū stipulatus. de ṽb. sig. l. āniculus. §. j. ꝛ notaꝛ. ij. q. vj. anterioꝝ. lxxviij dist. ꝑsbyter. ꝛ. xxxj. di. āte. ꝛ dicā in alpha. sub lrā a dictiōe añ. Ad idē facit optime. l. ꝑduci. ff. de testibꝰ. ꝛ. l. ordinarioꝝ. C. de cohar. lib. xij. ¶ De ꝑpositiōe in qd includat. ij. q. vj. circa ꝑn. de condi. ꝛ demon. l. si in annos. ꝛ ibi ꝑ Jaco. de bel. ꝛ de multiplici huius ꝑpositionis significatiōe notat Arch. xl. di. si papa et. xiij. q. j. c. j. in gl. sed qd dices. ꝛ de ꝑben. c. cū qui. li. vj. super verbo dignitatibꝰ. ꝛ ꝑ Jac. de are. ff. de libe. ꝛ posthu. l. gallus §. ille casus. ꝛ diceꝛ plene in alphabe. sub lrā i dictiōe in. ¶ De absqꝫ Arch. ex de ꝓcurato. qui gñaliter. xxiij. q. v. c. nō est nrm ꝛ. xxiij. di. psalmista. ꝛ ꝑ eundem de snīa excōmunicatiōis si in deꝫ. li. vj. sup ṽbo absqꝫ. ꝯsue. c. j. ꝛ de decimis. c. ij. e. li. ꝑ her. et alios extra de statu. mona. c. vlti. §. j. ꝛ plene dicam in alphabeto sub litera a dictione absqꝫ. ¶ De seu. ff. de auro ꝛ argen. leg. l. siquis ita. ꝛ notaꝛ per Arch. lxiij. di. c. ego. ꝛ de rescriptis statutū. lib. vj. ꝛ de in integ. resti. c. fi. li. vj. ꝛ per Jnn. ꝛ Host. de causa pos. ꝛ proprie. c. pastoralis. ꝛ dixi sup rubrica. ff. de interdic. ꝛ plene in alphabeto sub lrā s dictione seu. ¶ De nunc ꝑ Archi. dicto. c. ego. lxiij. di. ꝛ in glo. de ꝯse. di. j. §. hoc quoqꝫ. ꝛ in alphabeto sub lrā n dictione nūc. ¶ De tunc per Archi. dicto. c. ego. ꝛ. ff. de condi. ꝛ demon. l. iiij. et plene dixi. s. eo. l. j. in fine. ¶ De vel vt aut no. ꝑ Arch. dicto. c. ego. lxiij. di. j. de ṽb. signi. l. cū quidā. ꝛ ibi per Cy. ꝛ per Dy. ff. de verb. signi. l. sepe. ꝛ extra de reg. iur. c. i. alternatiuis. li. vj. ¶ De dictione vel plene dixi in alphabeto sub lrā v dictione vel. ¶ De dictione vt dic vt notatur extra de condi. appositis. c. verū. ꝛ. j. de his que sub modo. l. j. ꝛ. ff. de ꝯtraben. emti. l. cum ab eo. ꝛ dicto alphabeto litera v dictione vt. ¶ De dictione aut habeꝛ. ff. de verb. signi. l. hec ṽba. Jlle aut ille. ꝛ. ff. in ius voca. vt eant super rubrica ꝛ per Archi. de in integ. resti. c. ij. lib. vj. ꝛ in dicto alphabeto sub litera a dictione aut. ¶ De iuxta extra de ver. signi. c. abbate. de officio delegati quoniam abbas. de fide instru. ex literis. de epis. ꝛ cle. l. j. ꝛ notatur per Jaco. de are. j. de instit. ꝛ substitu. l. si testamētum. ꝛ Nic. de matarel. ff. de iureiuran. l. admonendi. ꝛ per Archi. de sentētia excōmunicationis venerabilibus. §. vlti. lib. vj. super tali verbo ꝛ in alphabeto sub litera i circa finem dictione iuxta. ¶ De quasi. ff. sol. matri. l. si autē. ꝛ ibi in glo. lxxviij. di. ꝑsbyter extra de decimis parochianos. j. qui po. in pigno. ha. l. penul. in fine. ꝛ de dolo et cōtumacia. ꝑut ꝛ ibi in glo. ꝛ de eo qui pro tutore negotia gessit. l. j. in principio. ꝛ de condi. causa data. l. dedi. in principio. ꝛ ibi in gloss. Et aliquando est veritatis expressiuuꝫ vt dictis iuribus patet ꝛ in euāgelio Jo. quasi vnigeniti a patre ꝛc. ꝛ. j. de here. insti. l. si pater. Aliquando est diminutionis nota sicut dicimus quasi possessionem ꝛ quasi dominium. vt. ff. de vi ꝛ vi arma. l. iij. §. fina. qui. mo. vsusfru. amittatur. l. qui vsufr. ꝛ. j. de aque ductu l. vsuꝫ aque. ꝛ in formis electionū ꝑ quasi inspiratione de q̄ habetur ex de elec. c. ꝙpter. Nam per dictionem quasi tacite not. differentia inter electū per verā inspirationem ꝛ quasi inspiratione ꝛ debita iure nature dicitur quasi es alienū non vere: vt ff. de inofficio. testa. l. pap. §. quarta. ꝛ ad hoc etiā. ff. de relig. l. in eum. ꝛ de hac dictione quasi vide in alphabeto sub litera q dictione quasi. De tanquā habetur extra de maio. ꝛ obediē. solite ꝛ est expressiuum veritatis extra de homi. c. j. lib. vj. et ibi ꝑ Gui. Arch. ꝛ in auꝛ. vt omnes obe. iudi. prouinc. §. si vero ꝛ ar. ¶ De tāquā vide. ff. de adop. l. si pater. §. j. ꝛ de snīa excōicationis. c. cum pro cā. ꝛ vide in alphabeto sub litera t dictione tanquā. ¶ De fere ꝛ pene. s. de veteri iur. enu. l. ij. circa principiū et ibi de hoc dixi. iij. q. vij. c. qui sine. ff. de minorib. l. intra vtile. §. j. ꝛ de dictione pene vide in alphabeto sub litera ꝑ dictione pene de fere sub litera f dictione fere. ¶ De prope in vsibus feudoꝝ

feudo⁊ quid iuris sit si vasallus post alienationem feudi eum recuperet.c.ij.circa principiū.instituto de re⁊ diuisione.§. insula.⁊.§.ex diuerso.ff.de fur.§.j.l.inficiādo.de orig.iur.l.ij.§. exactis.j.de iudi.l.properandū.§.⁊ siquidem.⁊.§. huiusmodi et in alphabeto sub litera p dictione ppe. De per notat Arch. extra de hereticis.c.cū ɔtumacia.lib.vj.⁊ i alphabeto litera p dictione per. De dictionibus sedsi atsi sed et si not. p Archi. extra de ap.c.cōcertationis.lib.vj.⁊ in alphabeto sub litera s et litera a dictione atsi. De dictiōibꝫ de ɔsilio sine cōsilio absqꝫ consilio cū consilio notat per eundē Archi.ne sede vacāte. c.j. ⁊ dixi.s.de legi.l.humanū.⁊ in alphabeto sub lr̄is ipsa⁊ dictionum. De si not.ex̄ de testibus.c.j.lib.vj.p Archi. siue includit v.dist.c.ad eius vero ɔcubitū.v̄ sic. quippe.⁊ ibi p Archi. De quādocꝫ per her.ex̄ de priuilegijs.q₂ nō nullis.⁊ in alpha.sub litera q. ¶ Quid ergo de significato dicto⁊ vocabulo⁊ ⁊ vtrū includant vel excludant in tanta iurium varietate tenebimus. Dn̄s old.doctor meus dicebat aut certū est de intētione pferentis vtrū velit poni inclusiue aut est dubiū. Si est certū ei statur.vt.ff.de verbo.signi.alienationis.§.fin.de rebus dubijs.l. vbi.⁊.l.cum in testamento.de reg.iur.l.semper in stipulationibus.⁊ hoc siue cōstet expresse siue ex coniecturis. vt.ff.de le.ij. l.qui solidum.§.j.Si est dubiū aut est fauor inclusionis ⁊ includit. Aut est odium ⁊ excludit argu.ff.de leg.iij.l. patronus.in principio.⁊.§.j.et argumentū.ff.de libe.⁊ postbu.l.cū quidaꝫ. et ita sentit glos.in dicta.l.idest.ff.de dolo. Sed hoc videt falsum q₂ etiā in penis que sunt odiose.vt.ff.de penis.l.interpretatiōe. sumit inclusiue.vt.ff.de his qui no.infa.l.ij.de extraor. cri.l.saccularij.§.sunt quedā scdo.in fi.j.de liberis preteritis.l. maximū vitium.ibi vsqꝫ ad dodrantē.⁊ ex̄ de re.dub.l.j. Unde forte predicta distinctio vera esset de fauore ⁊ odio si pferatur ab homine ⁊ de eius intētione nō constet. Si aūt proferatur a lege aut inclusio est ɔ̄ ius cōmune aut ſm ius cōmune aut preter ius. Primo casu excludit.vt.ff.de lega.j.filiussa.§.j.⁊ ibi in glo.⁊ an per aliū cause ap.l.j.⁊ ibi in glo. Scdo casu qn̄ ſm ius cōmune includit.vt.d.l.ij.de his q no.infa.cum si.s̄.allegatis. Tertio casu qn̄ preter ius cōmune tunc aut est actus habens recōpensationē ad aliud ⁊ tūc ſm illud ad qd̄ hꝫ recōpensationem capitur cōiectura arg.ff.de re.iur.l.in obscuris.⁊.l.semp. Si recōpensationē nō habeat ad aliud tunc serua dictā .l. patronus.de lega.iij.vbi etiā aliquid tangit per. D.oyn.⁊ idē in effectu tenet Cy.j.de nup.l.a caligato. Et p predicta distinctione faciunt iura q̄ idem dicere videntur de intra ⁊ infra quibus vtuntur inclusiue ⁊ exclusiue per que designatur terminus ad quem vt pdixi.vt.j.de erogatione mili.annone.l.iubemꝰ scdo. lib.xij.in aut.de tēp.nō solu.pecu.super dote.§.gn̄aliter.de excusa.tuto.l.scire.⁊ multe alie concor. ad hoc preallegate. Sed licet pdicta distinctio sit subtilis tn̄ est reperire multa iura que claudi nō possunt sub distinctione predicta in quibus colligi non potest mens pferentis nec fauor vel odium ⁊ vtrū sint ſm ius vel preter vel contra. Et ideo alij dixerunt qd̄ si prepositio vsqꝫ coniungatur cum prepositione ad vt dicatur vsqꝫ ad semper ponitur inclusiue vt hac auct.⁊ extra de consanguinitate ⁊ affinitate.c.non debet.ibi vsqꝫ ad quartum gradum ⁊ in multis alijs concor.preallegatis. Sed hoc non est verum quia etiam iuncta cum ad ponitur exclusiue: vt extra de dolo ⁊ contumacia.c.dilecti.de dila.c.vltimo.in fine.⁊.c.cum literis.§.fi. et.c.corā.de in integ.restitu.cum multis similibus. ⁊ patet ad sensum si dicam ieiunabo vsqꝫ ad pascha q₂ pascha excluditur et hoc etiam patet ſm grāmaticos qd̄ vsqꝫ ad modo poni inclusiue cum dicit̄ omnia nomina numeralia a quatuor vsqꝫ ad centū sunt omnis generis ⁊ indeclinabilia. Nā hic includit centum.vt dicit Priscianus in pmo minoris.modo exclusiue. vt in Terentio in phormione dum dicit quot me cēses iā verberasse vsqꝫ ad necem hospites.⁊ tamen hospites non occiderat vt ibi patet ⁊ sic excludit. Alij dicunt aut vsqꝫ adijcitur numero ⁊ ponitur inclusiue.vt dicta.l.j.ff.de dolo.de defensio.ciuitatis.§.et iudicare.⁊.s̄.de defen.ciui.l.j.aut facto ⁊ tunc aliqn̄ inclusiue ⁊ aliqn̄ exclusiue vt ex preallega.patet. Sed hec falsa quia etiam vbi adijcitur numero ponit̄ exclusiue: vt.d.c.corā. extra de in integ.resti. ⁊ patet in Prisciano pmo minoris vbi sic dicit a centū composita vsqꝫ ad mille more mobilium nominū declinātur vt ducenti ducēta ⁊ sic excludit mille qd̄ nō sic declinatur. Mihi aūt videtur circa significatum pdicta⁊ dictionū attendēdum qd̄ dicit Priscianus in mori pmo folio qd̄ prepositiones ⁊ ɔiunctiones p se nihil significant sed ɔsignificant.i. ſm ea qbus adiungunt̄ significāt ⁊ dicūtur ppositiōes q₂ preponunt ⁊ ɔiunctiōes q₂ ɔiungunt̄ alijs partibus orationis et significatū ea⁊ aliqn̄ complent vt proficio aliqn̄ mutant vt indoctus ⁊ destruo degener ⁊ dedecus aliqn̄ minuunt vt subrideo aliqn̄ augent vt pdiues ⁊ depono aliqn̄ determinant vt pmoueo pauus ⁊ proauia ⁊ similes ſm papiam ⁊ tangitur per Archi.iij.q.vij.c.ij.variant ergo ea⁊ significatū ſm naturā dictionū qbus adiungunt̄ vnde si prepositio in adiungit̄ accusatiuo significat ad locum si ablatiuo in loco iuxta v̄sus doctrinalis. In campo curro si sis bene dicis in illo. Si sis exterius in campū sit tibi cursus. Sic ergo ſm naturā dictionū quibus adiungunt̄ sumunt significatū exclusiuū vel inclusiuū et sic de alijs significationibus vnde si ex mente pferentis vel ex natura adiuncti potest colligi ea⁊ significatio illi stabimus. Si ex pdictis nō apparet tunc starem distinctioni D.l.s̄.posite. Si nec ex ipa distinctiōe colligi posset tunc puto qd̄ interpretationi ⁊ arbitrio iudicis relinqueret̄ qui earum significationē declaret arg.j.de fideicō.l.voluntatis.⁊.ff.de iure deliberandi.l.j.in fi. qui interpretabit̄ earum significationem ex circūstantijs ⁊ cōiecturis ex psonis locis ⁊ causis argu.ff.de actio. ⁊ oblig.l.fi. ¶ Et predicta sunt vtilia q₂ predicte dictiones ⁊ similes continue reperiuntur in.ll.statutis rescriptis ɔtractibus ⁊ testamētis.⁊ de earum significatione dubitabat̄ ⁊ oriunt̄ multe q̄ones de qbus aliquas subijciā. Et pmo si papa concessit alicui epo fructus bn̄ficio⁊ vacantiū in ciuitate ⁊ diocesi sua vsqꝫ ad qnquēnium vtrum includat̄.v.annus.⁊ Joā.card.tenet ꝙ sic.extra de rescriptis.c.si pptēr.lib.vj. Idem posset dici si testator legaret pensionem sibi debitam vsqꝫ ad quinquēniū vt beneficiū latissime interpretet̄.vt.ff.de reg.iur.l.in testamētis. ¶ In venditione aūt ficti vsqꝫ ad qnquēnium videt̄ magis dubium ⁊ idem posset dubitari si vendo tibi prediū vsqꝫ ad talē domū vtrū domus includat̄ in venditione et dicunt quidam ꝙ sic q₂ interpretatio debet fieri cōtra venditorē.vt.ff.de ɔ̄hen.emti.l. labeo.sed hoc nō est indistincte verum vt ibi dicā et notatur p oy.de reg.iur.c.ɔtra eum.lib.vj.p ⁊ contra possunt adduci palle.iura p exclusiōe ⁊ inclusiōe. Dn̄s oy. dicit ꝙ aut ptiū fuit tm̄ qd̄ verosimile est qd̄ includat̄ ⁊ tūc includet̄ aut non est tm̄ ⁊ tunc excludit̄ per.l.ff.de rebus dubijs.l.j.⁊.l.vtrum.§.quesitū de lega.ij.l.qui solidūꝫ.§.etiam.⁊ ad trebel.l. nonnunꝙ. et ita no.per eū dicta.l.patronus.§.j.de leg.iij. ⁊ pro hoc.ff.de reg. iur.l.in obscuris.⁊ per Cy.idem dicta.l.a caligato. ¶ Alia qd̄ est que fuit inter ciuitates mutine ⁊ regij nam in diuisionibꝰ cōfiniū territoriū vtriusqꝫ ciuitatis sic scriptū erat territoriū ciuitatis regij ptendat̄ a domo dei vsqꝫ ad Marzaliā ⁊ dubitabatur vtrū domus dei ⁊ marzalia includeret̄ vel non.⁊ ideꝫ vidi sepe dubitari in ciuitate bergomi in ɔfinibꝰ parochia⁊ seu viciniarū ⁊ loco⁊ districtus que sunt diffinita per statuta communis bergomi in qbus sunt ista verba ppter robarias quas emēdare tenent̄ ⁊ homicidas cape in eo⁊ ɔfinibus.p solutiōe qua⁊ dicūt quidā distinguendū inter ɔfinē finē ⁊ terminū ⁊ inter limitē limitantē ⁊ limitatū. Confinis eīn nunꝙ cedit confiniato q₂ cum dicat̄ ɔfinis demōstratur alterius esse. vt.ff.fini. regun.l.iij.§.fi.⁊.l.seq.⁊.ff.de ɔ̄hen.emti.l.qd̄ sepe.§.fi.⁊.l.cum seruo.§.fi. Ea aūt q̄ in ɔfinio nascunt̄ vtriqꝫ ɔfinātiū accrunt̄. ff.p socio.l.penul.cōi di.l.arbo⁊.⁊ de acqui.re.do.l.adeo.§.fi. et.l.sequēti. Illud v̄o qd̄ est intra lineā intellectualē.i.ɔfinē ⁊ ptendit̄ de limite ad limitē limitato cedit.vt.d.l.pꝛonus.§.j.de lega.iij.⁊ de acq.re.do.l.iter reos. Termini v̄o dicunt̄ signa q̄ fines demōstrāt.ff. de termīo moto.l.fi. Sꝫ iterdū finis ponit̄ p termino ⁊ ecōuerso vt pbat̄.d.l.fi.de termino moto ⁊ limes finis ⁊ terminꝰ idē sunt.institu.qui.mo.ius patrie potesta.sol. §.dictum est aūt.⁊ omnes predicti cedunt limitato ⁊ confinato et hoc probatur.ff. de euic.l.qui fundū.de acti.emti.⁊ vendi.l. quero.⁊.l.tytius.terminum enim ⁊ fines sunt de ipsa terra terminata ⁊ finita.j.de euic.l.si fines.§.finium regun.l.si irruptione.de offi.prefec.vrbis.l.j.§.cum vrbem.⁊.l.vlti.de offi. procōsulis ⁊ legati.l.j.⁊.ij.⁊.l.obseruare.§.anteꝙ vero.⁊ hoc verum est.si ſm sui naturam tales sint qd̄ cedere possint ⁊ hoc dico p pter flumina publica vias publicas ⁊ litora maris quia predicta cedunt in diuisionibus in totum vel p parte prouinciaruꝫ diocesum ⁊ parochiarum.ff.de verbo.signi.l.notionem.§.continentes.vnde in priuatis contractibus non cedunt quia vsus eo⁊ publicus est ⁊ cōmunis pprietas tamen ripa⁊ eorum est quorum predijs adherent ⁊ insule illo⁊ qui prope ripam predia possident vt hec omnia pbantur.ff.finium regun.l.iij.§.fi. et.l.sequen.de ɔ̄hen.emti.l.litora. instituto de rerum diui.§.riparū.⁊ dicta.l.inter eos.⁊.l.seq.⁊.l.insula.de acqui.re⁊ do.l.in agris. absonū enim esset dicere ꝙ finis siue limes non esset de re limitata siue termiata cū dicatur Est modus in rebus sunt certi deniqꝫ fines Quos vltra citraqꝫ nequit cōsistere rectum. De hac materia satis notatur per Vinc.extra de proba.c.cuꝫ cām.⁊ hec omnia notantur per Archi.xiij.q.i.c.j. Uidi q̄ones predictas diuersimode terminari aliqn̄ qd̄ vterqꝫ locus absol-

natur cū petens emendationē roborari sit actor ꝛ non ꝓbet in cuius territorio factū sit. loca ergo q̄ funguntur vicē reoꝝ absolui debent. s. de eden. qui accusare. ff. de re iudica. l. iter pares. Aliqñ qđ vterqꝫ locus cōmuniter teneať ad restitutionez ꝯm facultates cuiusqꝫ loci. ꝛ ita videtur sentire Galeotus de accusa. ꝟ si. sed pone qōnem de facto continetur in quodam statuto regio. Ubi autem vterqꝫ esset actor ꝛ reus sicut cum ciuitates inter se agunt de confinibus. vt. ff. de iudicijs. l. in tribus tunc magis esset dubia questio ꝛ forte locus esset preallegatis ꝯm dñm Archidia.

In pecuniarijs. Utilis est in practica: ponit regulā qđ qui citať in causa pecuniaria pōt ꝓcuratorē mittere fallit si ꝑsona dñi iustior est vel meliꝰ veritatez nouit quā ꝓcurator. Itē si ex causa citeť ꝑsonaliter. hoc dicit Od. et cōcor. extra eo. c. j. lib. vj. cū ibi notatis per Jo. an. ꝛ Archid. ꝛ per Azo. in summa. e. ꝟ si. illud nō pretermitto. Sunt et multe alie exceptiones a regula in quibus quis per procuratorē non potest litigare quoꝝ alique no. in glo. ff. eo. l. j. §. vsus. ꝛ de hoc etiā notať. ff. an per alium causa app. l. j. in fi. Item quis nō potest ꝑ ꝓcuratorē manumittere. vt. j. de manumis. vindicta. l. ij. Item fallit regula. j. de predijs minoꝝ. l. in minoꝝ. de his qui veniam etatis impetraue. l. ij. ff. de excu. tuto. l. excusare. alias nec excusare. Item quis nō pōt per aliū adoptare. ff. de adop. l. post mortē. §. fi. Ibi de hoc notať nec adire hereditatē per ꝓcuratorem. vt. ff. de acq. heredit. l. paulus rñdet. Item fallit in his que nō sunt per aliū cōmode explicabilia vt. j. de cadu. tol. l. vnica. §. ne aūt. ꝛ notať bene ꝑ Jo. an. eẋ de reg. iur. c. pōt qs per aliū. ꝛ ibi etiā per Dynū. ꝛ. c. qui per aliū. in glo. ff. de admini. reꝝ ad ciuitatē ꝑtinentiū. l. ij. §. j. Itē rōne ꝑsone ꝯstituētis nō potest quis esse ꝓcurator. vt in specl̄o. e. §. ij. ꝑ totū. quedam etiā sunt cause in q̄bus nō interuenit ꝓcurator sine spāli mandato de quibus plenissime dixi. s. e. l. ij. ꝛ ꝑ tanto dicit hec lex de pecuniarijs qꝛ in criminalibꝰ nō interuenit ꝓcu. vt. ff. de public. iudi. l. penulti. §. ad crimen. cum ibi notatis. Est etiam aliqñ econtra qđ quis cogiť litigare ꝑ ꝓcura. vt. s. eo. l. px. ibi sentētie. Nota citationē dici sniaz de quo plene dixi. s. de epis ꝛ clericis. l. cum clericis. circa ꝑncipium. ibi passim. i. indistincte. vt. s. de iuris ꝛ facti ignorantia. l. fin. Ibi iustiores. Cōcor. extra eo. c. si quē. §. j. lib. vj. ꝛ. ff. eo. si actor. ꝛ ibi in gl. j. de iur. calū. l. ij. §. hoc etiā. ꝛ ibi in fine glo. magne. ꝛ in summa Azo. e. titulo. §. procurator aūt. ꝛ per Archi. extra de testi. c. pn̄tiuz. li. vj. ꝛ in speculo dicto titulo de iur. calū. §. restat. ꝟ si. sed nūquid minor. in fine. ꝛ ideo ꝓcurator si dubitat sup aliquibus positionibus potest petere dilationem ad cōsulendum dñm: vt extra eo. c. dilectus. ꝛ ibi per Inno. licet speculator videatur sentire ꝯ eo. ti. §. j. ꝟ. item qđ oīno cām ignorat. et de hoc etiā notatur per eum de positiōibus. §. vj. ꝟ si. in summa. ꝛ. §. x. ꝟ. sꝫ pone qđ ꝓcurator. opinio tamē Inn. in iudi. ꝯuať. ¶ Sed quid si dñs abesset de longinquo nunquid tunc venire teneretur credo ꝙ non: ne lis differať. ꝛ ad hoc bene facit gl. extra de iura. calū. c. ceterum. Item nūquid habet locum hec lex in mulieribus. videtur ꝙ nō. vt. s. e. l. maritus. ibi ne femine ꝛc. ꝛ extra de iudi. c. mulieres. lib. vj. alij contra ex generalitate huius legis ꝛ ita videť sentire Jo. an. in. d. c. mulieres. ꝛ in iudi. vidi seruari. si tñ sunt egregie dñe ad eas mittitur. vt. ff. de iureiurā. l. ad egregias. ꝛ dicto. c. mulieres. ¶ Uidi etiā dubitari vtrū hec lex locū habeat in qualibet ꝑte iudicij an solum ante lit. ꝯte. qđ quidam tenent qꝛ ꝓcuř. ꝑ conte. effi. dñs litis. vt. s. eo. l. ꝓcuratoribus. ꝛ qꝛ quodāmodo quis cogereť ꝑ se litigare ꝛ nō per ꝓcura. si semp venire tenereť aduersario dicente eū iustiorē ꝛc. ꝛ ita audiui terminatum fuisse in romana curia per dominum Bartolinū de cornazano doctorē parmensem tūc auditorez ꝛ hoc satis inuunt verba huius. l. Bergomi tamen vidi seruari contrariū qꝛ factis positionibus ꝛ responsionibꝰ ꝑ ꝓcuratorē si petatur ꝙ dñs veniat respondere tanꝙ melius sciens veritatem venire cogitur. ꝛ ita videť sentire Az. in summa de iura. calū. in medio sūme. Odo. tñ in. l. j. §. finaūt affuerit. e. ti. tenet qđ nunꝙ venire cogatur dñs nisi ꝓbetur iustior vel melius scire veritatem de hoc in speculo de iura. calū. §. restat videre. ꝟ. quid si aliqđ collegiū. circa finē. ꝛ per Arch. extra de testi. c. presentiū. li. vj. in gl. q̄ incipit personaľr. ꝛ ibi etiam ꝑ Jo. an. Alij distinguūt vt ante lit. contes. sine ꝓbatione venire teneať post nō qꝛ ꝓcurator factus est dñs vt ꝑdictum est. Hofr. in sūma de lit. ꝯte. circa ꝑncipiuz videtur tenere qđ dñs semper venire teneať. et pro hoc bene facit. j. de rebus credi. l. generaľr. §. his de pn̄tibus. Puto tamē qđ si iudex viderit hoc maliciose peti vt dñs fatigareť ꝙ non deberet eū cogere. ꝛ hoc innuit hic litera ibi ob causas vehemētiores ꝛc. ¶ Item querit vtrum hec lex locū habeat in defensore q̄ se obtulit defensioni alicuius vt venire cogatur dñs q̄dam ꝙ sic cū eadem sit ratio. ꝛ ꝑ hoc. ff. eo. l. si actor. Itē qꝛ non debet esse deterior ꝯditio litigantis cū defensore quam si cū principali. vt. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. l. ij. §. defendi. ꝛ ibi in glo. ꝛ hoc videtur approbari. In ꝯrium facit qꝛ vocatus in iudicio dimittendus est si defendať. vt. ff. de in ius vocā. l. neqꝫ impuberes. §. qui in ius. Non ob. hec lex qꝛ in multis differunt ꝓcurator ꝛ defensor: vt colligiť. ff. e. l. plautius. ꝛ de re iudica. l. si se non obtulit. §. actor. ꝛ forte de stricto iure hec verior licet ꝑma equior. ¶ Queri etiam ꝯsueuit vtrū infirmus citatus teneať mittere procuratorē ꝛ si nō mittat teneat ꝓcessus factus contra eum. de hoc dic vt plene notatur ꝑ Ber. ꝛ Inn. extra eo. c. querelam. ff. de re iudicata. l. quesitum. ꝟ. q. iij. si egrotās. in glo. ꝛ per Archi. de dolo ꝛ cōtumacia. cū dilecti. §. fi. ꝛ in speculo de ꝓcura. §. iij. ꝟ sic. vlt. in margarita. e. ꝟ sed pone qđ reus. ꝛ per Hof. in summa eo. §. in grauibꝰ et ꝑ Host. §. ꝛ in qua re. ꝟ vltimo. In ꝑdictis tamē locis varie diffinitur. Ber. eñ in. d. c. q̄rela3 tenet indistincte qđ mittere non teneať cū quo ꝯcor. hic Gui. de suz. in. c. si egrotans. vř sentire qđ mittere teneať ꝑ prealle. c. cum dilectus. in fine de dolo ꝛ cōtuma. vbi plene ꝑ ber. Si autem in citatione nō dicatur ꝙ veniat vel ꝓcuratorem mittat tunc sufficiat mittere excusatorem vt dicto. c. querelā. vbi hanc opinionē approbant Uin. ꝛ Hof. Inn. aūtē ibi tenet qđ in grauibus causis mittere nō teneatur ꝛ ita videtur expsse innuere litera dicti capľi querelam. ꝛ in dicto. c. cum dilectus. dicit esse speciale ꝓpter periculum vacationis ecclesiaꝝ. de hoc etiā notaui. j. de resti. mili. l. j. ꝛ vide quod no. in gl. ff. de diuer. ꝛ temp. ꝑscrip. l. j. §. proinde. ꝛ qđ tetigi. j. de testa. l. cū antiquitas. in ꝑn. Eadem sol. pōt fieri si citatus timeat inimicoꝝ insidias qđ mittere nō teneať. ꝛ ita tenet hic. d. Gui. ꝛ allegat. ff. ad trebel. l. de etate. si qs cau. l. ij. §. penul. Archi. tamē dicto. c. si egrotās. dicit vidisse terminari ꝯrꝫ bononie de ꝯsilio doctoꝝ q̄si ista nō eēt iusta cā absentie quominus tenereť mittere ꝓcur. ꝑ palleg. cū dilectꝰ. nisi esset citatus vt ꝑsonaliter compereт qꝛ tunc iuste insidias timeret ꝛ ita tꝫ Inn. dicto. c. cū dilectus. ꝛ ꝑ hoc. ff. de minor. l. pap. exuli. de diuer. ꝛ temp. ꝑscrip. l. j. vbi tenet glo. qđ quis ꝓcuratorē mittere nō teneať ꝛ ad. l. pap. respōdet vt ipsa. l. ꝑma notať. ꝛ dicto. c. cū dilectus. opp. qđ mittere nō teneať tenerē qꝛ aľs nulla differētia esset inter iuste impeditum ꝛ non impeditū. Pro opinione cōtraria facit tex. ꝛ glo. j. de restitu. mili. l. j. vbi de hoc dicam. ibi ob causas vehemētiores. Expositio glo. non placet qꝛ ponit ꝑ eodē casu cū superiori. ꝛ ideo ꝯm Od. dicit causas vehemētiores. i. tales in quibus non īteruenit ꝓcurator qđ in multis casibus cōtingit vt dixi. s. e. l. in ꝑn. ꝛ ita sentit Hof. dicto. c. querelam. extra eo. dum exponit que cause sint graues ꝛ Jac. de ar. ff. de publi. iudi. l. penul. §. ad crimē. vel posset dici vt iuret de calūnia ꝑ auť. ꝑncipalis. Sed cū quis citať qđ ꝑsonaliter cōpareat nunqd est inserēda cā. D. Gui. h dicit qđ sic ꝛ si nō inserať non teneať cōparere sꝫ sufficiat mittere ꝓcura. ar. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. vbi ꝑceptuz testōris sine cā non seruať ꝛ hoc etiā satis indicat lřa huiꝰ. l. idē tenet Cy. ꝯm Pe. ꝛ allegat. ff. qui et a q̄bus. l. auľ. q̄ iudicio meo modicū facit. ¶ Ultimo notandū ꝙ ex hac. l. inualuit cōsuetudo qđ si quis cesserit iura alicui et ille cui cessa sunt agat ꝛ petať qđ cedēs sicut iustior vel melius sciens veritatē veniat qđ venire teneať ꝑ hāc. l. ꝛ. ff. eo. l. si actor. In ꝯrium facit eo. tit. l. ꝓcuratore in rē suā. in fi. quā opinionē tenebimus. Galeotus in margarita de ꝓcur. in rē suā. ꝟ si. sed nunquid ille cui iura sunt cessa facit dictā qōnem ꝛ nihil aliud allegat ꝛ idē speculator de ꝓcura. in rem suā. ꝟ si. sed nunquid ille cui iura sunt cessa. Jac. de are. ꝛ Ol. distinguūt qꝛ aut periculum spectat ad cedētem vt qꝛ ꝓmisit soluere si debitor nō solueret qđ sepe fit ꝛ tunc cedens venire teneatur tanꝙ cuius ꝑncipaliter negotiū agitur. ꝛ de tali modo cedendi loquitur ꝯm quosdam. j. de dona. l. iij. ꝛ. ff. man. l. si mandato. §. fi. ꝛ. l. si mandauero. §. interdū. ꝛ hoc nisi esset non soluendo quia tunc eius periculo nihil esset. vt. ff. de fur. l. itaqꝫ fullo. ꝛ de dolo. l. naz is. Si vero ad cedentē non spectet periculum tunc venire non teneatur cum cā nō sit sua sꝫ cessionarij. vt. ff. eo. l. que omnia. §. j. in fine. ꝛ. s. e. l. qui stipendia. ꝛ. ff. quādo ap. sit. l. j. §. in propria et vnus pro alio respondere non debet. ff. de interroga. actio. l. si sine. §. alius. ꝛ sic potest intelligi dicta. l. si actor malit. ff. eo. Sed esto qđ cedens venire teneatur nunquid eius confessio ꝑderit vel nocebit cessionario. in hoc varie sunt opinio. quidam enim indistincte dicunt ꝙ non per. l. ff. quemad. serui. amit. l. si partem. §. fi. ꝛ de transac. l. fi. ꝛ qui. modis vsufru. amittatur. l. si legatū. ꝛ. l. pomp. in fine. quia ex quo cessionarius est lit. ꝯtest. cedens nihil habet facere. vt. j. de noua. l. ij. ꝛ hanc hic sequitur Jaco. de are. ꝛ glo. j. de testi. l. omnibus. et. l. qm̄. in glo. magna et Inno.

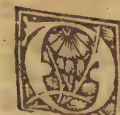
et Inno. extra de testibus. c. qm̄. ⁊. ff. qñ ap. sit. l. peñ. §. si alius. in glo. que incipit exẽpla sunt. Alij qd̄ indistincte nocet arg. ff. de lega. j. l. seruũ filij castrensis peculij. §. j. ⁊ p hoc etiã de edili. edicto. l. quero. §. si. finiũ regun. l. hos fines. Sed ad illã posset rñderi vt ibi in glo. notat̃ vel ibi vẽditor nõ testificabat̃ in causa ppria sed in cã finiuz q̃ inter alios agebat̃ secus si testificaretur in causa euictiõis ⁊ hãc tenet Cyn. dicta. l. oĩbus. j. de testibus. Galeotus ⁊ Uber. de bobio distinguũt q2 aut cedens tenet̃ de euictione ⁊ est soluẽdo ⁊ tũc ꝯfessioni eius stet̃ al's nõ ⁊ hanc vi detur sequi gl. ff. de testi. l. nullus. ⁊ vidi in iudi. suari. ⁊ pro hoc ff. de ap. l. ab executore. §. item si emtor. Martinus de fano dicit aut cessio est facta ex causa lucratiua ⁊ nocet al's nõ. vt. ff. de doli excep. l. apud cellsuz. §. de auctoris. ⁊. §. seq. ⁊ hãc tz Host. in summa. rubrica p herede. in fi. tit. de hoc notat̃ in speculo de cessione actionis. §. j. v̄si. sed nũquid sola ꝯfessio. de teste. §. j. v̄. quid de venditore. ⁊ v̄si. sed pone mutuaui. licz viderim cõiter obseruari opi. predictã Uber. ⁊ Galeoti ꝯ tñ vr̃ tex. de lega. j. l. si cui. §. si tytio. x. p quẽ tex. d. Ric. reprobabat opinionẽ ipsaz ⁊ sequebatur predictã opi. Jac. de are. ⁊ Cy. de hoc notat̃ in dicta. l. iij. de noua. ⁊ pro hoc etiã facit q2 licet cedens sit soluẽdo tamen cessionarius agendo ꝯ eum de euictione sustineret moram litis ⁊ expensas ⁊ ideo vtili⁹ est sibi a debitore exigere quã de euictione ꝯ cedentem agere ar. ff. de compensa. l. iij. ⁊ ibi in glo. ⁊ hanc etiã opi. sequit̃ Odo. qui de hoc late notat. j. de iur. calũ. l. ij. §. sin autẽ affuerit. ⁊ ita dicit fuisse bononie terminatũ contra dñm Guil. rangonũ magnum doctorem ⁊ aduocatum qui cum vendidisset domos suas ⁊ nõ solueretur sibi pretium et non haberet nisi vnuz testem cessit iura in pretio cuidã amico suo ad hoc vt ipse in cã mouenda per ipm amicũ posset testificari ⁊ fuit pnũtiatum qd̄ testificari nõ posset. de hoc etiã tangitur in glo. dicto. §. sin autẽ absuerit. ⁊. j. de testib. l. parentes. hanc etiã opi. sequit̃ Dyn⁹. ff. ad treb. l. facta. §. si heres script⁹ qui. §. bene facit pro hac opinione. Ex predictis solui põt questio an fideiussor possit testificari in causa in qua est fideiussor. Quidã enim dicunt ꝙ sic si pncipalis est soluẽdo al's non. vt in speculo dicto titu. de teste. §. j. v̄. quid de fideiussore. ⁊ in Margarita eodẽ v̄si. sed nunqd fideiussor. ⁊ p hoc. ff. de pactis. l. fideiussoris. ego puto indistincte repellendũ p iura p̄dicta. ⁊ p hoc qd̄ dicit Azo in summa de testi. §. in ciuili. testes repellendos si sint damnũ aliqd̄ subituri. ¶ Sed nunqd ecõtra principalis p fideiussore dic aut negat se fideiussisse vel dicit se inutiliter obligatũ ex fideiussione ⁊ tũc possit. Aut dicat se soluisse vel pactũ sibi factum ⁊ nõ possit q2 tunc interest ⁊ in cã propria testificatur q2 tenet̃ fideiussori mandati actione ⁊ q2 talis exceptio pdesset ipsi reo. vt. ff. de iureiur. l. si duo. §. j. ⁊ hoc nisi aĩo donandi fideiussisset. vt ar. ff. de pactis. l. qd̄ dictũ. sed ⁊ tũc videtur non posse testificari q2 solutio fideiussoris reuz liberaret q2 bona fides nõ patitur ⁊c. vt. ff. de reg. iur. l. bona fides. Jac. butriga. qd̄ testificari possit videt̃ q2 snia lata p fideiussore non pdest sibi pncipali. vt. ff. de fideiusso. l. amissi. §. si. ⁊. ff. de pactz. l. fideiussoris. An fideiussor p cõfideiussore in cã obligationis in qua sunt fideiussores dicet̃. j. de testa. l. dictantibus. Non est etiã omittendũ ꝙ iudices sepe abutunt̃ hac. l. in causis maleficioꝝ in qbus põt interuenire pcurator infra relegationez. vt ff. eo. l. seruũ quoqz. §. publice. q2 p̄cipiunt qd̄ veniat pncipalis sm formã hui⁹. l. vt dixi. s. de his q ad eccle. confug. l. si seruus. circa finem. sed male faciunt nisi subsit causa.

¶ Ne liceat potentioribus. Rubrica.

Saper rubrica. Uide Azo in summa. ⁊ vtrũ diuites dicant̃ potentiores vide Inno. ex̄ de rescriptis. c. sedes. ⁊. c. p̄senti. Magna em̄ est diuitiaꝝ potẽtia. vt in aut̃. vt oẽs obe. iudi. p uin. §. si vero neqz. circa mediũ tituli.

1 ☞ Accusationes criminales an cedi possint ante lit. ꝯtesta.

Diuine. Idest diuino instinctu. vt. j. de prescrip. long. tẽpo. l. fi. ⁊ ideo imperatores dicunt̃ diui. In gloss. in fi. in catilinario. Diui. i. diuini: vt dixi. s. de eden. l. vlt. in fi. Ibi sanctionis. i. legis penã imponẽtis: vt insti. de reꝝ diuisiõe. §. sancte. sumit̃ ⁊ alijs modis vt in phemio. ff. in pnci. ¶ In gl. an ipso iure ibi in. l. pxi. vbi dicit mulctent̃ nõ sunt mulctati. ad idẽ facit qd̄ notaui. s. de his qui notant̃ infa. l. iprobum. ⁊ in gl. de iur. om. iudi. l. in criminali. j. vnde vi. l. si qs in tantã. ¶ In glo. nõ loquit̃ ibi. §. si desinat. Item differt q2 iste titulus loquitur in actore potentioris patrociniũ assumente titulus vero de alie. iudicij mutã. cã. loquit̃ in reo alienante iudicij mutandi cã. M. sil̃. in glo. ibi capitali. vt. ff. de penis. l. vltima. ¶ In eadez glo. in fi. et Odo. cũ non sit determinata. vt. ff. de penis. l. hodie. In gl. fauetur debilibus. de istis tenuioribus vide. ff. de officio presidis. l. illicitas. §. ne tenuis. In glo. ⁊ ideo ibi vt delegatus simpliciter tu dic ꝙ ibi pmittitur cãm delegabilem delegare quã etiã ordinarius posset delegare ⁊ non aliã ⁊ sic dz intelligi. d. l. a iudice. hic vero phibetur ordinarius delegare cãm nõ delegabilem q2 est meri vel misti ĩperij. ⁊ sic ꝯcor. Jaco. de bel. In eadẽ glos. ibi ⁊ q2 de cessione actionis glo. ista multũ allegat̃ p aduocatos in causis ⁊ tracta fuit de sũma Azo. huius tituli et melius caderet. j. l. proxi. ⁊ ibi tradit Od. idẽ in effectu ⁊ Cy. et de ista materia cessionis actionis late habetur in speculo de pcuratori. §. sequitur videre de pcuratore in rem suam ⁊ latius de cessione actionis per eundẽ ⁊ in Margarita galeoti de pcuratore in rem suã ⁊ dixi. j. de here. vel act. ven. super rubrica. Et ad declarationẽ presentis materie bene facit extra de alie. iudi. mu. cã fac. c. si. cum ibi notatis. ⁊ per Ber. Inn. ⁊ Hos. ⁊ p eundẽ in summa eiusdẽ tituli rubricella de cessione actionuz ⁊ de cessione facta in clericos notatur p Cy. s. de pcura. l. qui stipendia qd̄ in effectu colligi põt ex notatis. d. c. si. ⁊ tangit̃ etiã per eundẽ Cynũ. j. ad. l. iul̃. repe. l. j. in fine. ¶ In eadẽ glo. ibi habet locũ titulus de alie. iudi. mu. cau. sm dñz. M. sil̃. titulus ille nõ hz locũ in actore cedẽte sz in reo tñ. ⁊ ita sentit glo. ff. de alie. iudi. mu. l. j. in fine. ⁊ Azo in summa eo. ti. circa pn. ⁊ ideo si cessio fiat potẽtiori nõ rõne officij valet. vt. s. de pcura. l. q stipendia. ⁊ notatur. s. in glo. non loquit̃. ⁊ clarius. ff. de ali. iudi. muta. cã. l. cũ miles. Od. tñ. j. de alie. iudi. mu. cã. tenet qd̄ locũ habeat tam in reo quã in actore. pro quo facit glo. ff. eo. titu. l. non solum. Differt etiã iste titulus ab illo de alie. iudi. mutan. cau. sm odo. q2 ille solum ante lit. conte. locũ habet. ⁊. ff. eo. l. ex hoc edicto. §. ait pretor. Iste aũt ante lit. conte. ⁊ post licet glo. dicto. §. ait pretor. ⁊ in aut̃. de litig. §. j. teneat ꝯrium. s. qd̄ ille titulus de alie. iudi. mu. cã. habeat locũ ante lit. contesta. ⁊ post. Differt aũt iste titulus a titulo de litigiosis q2 iste loquitur de cessione actionis in potentiorẽ ille vero de alienatione rei litigiose etiã in nõ potentiorẽ. Od. in eadẽ gl. ibi si est in iudiciuz deducta nulla est cessio. circa hoc vidi magnos peritos dubitare vtrũ hoc sit correctũ p aut̃. litigiosa. j. de litig. cũ ibi dicat̃ res litigiosa de cui⁹ dominio agit̃. in actiõibus aũt personalibus de dominio nõ agitur ⁊ ideo vidẽtur posse cedi lite pendente. ⁊ circa hoc gl. ⁊ doctores variãt. Glos. em̄ que est in aut̃. de litig. circa pncipiuz q̃ incipit sic ergo de corpalibus tenet ꝙ l. ij. ⁊ vlti. j. de litig. sint correcte quo ad actiones ⁊ vitium litigiosi hodie locũ solum habeat in rebus corpalibus. ⁊ idẽ tenet expresse az. in sũma de litigio. pma colũna ibi. Itẽ qd̄ dicit int̃ petitorẽ ⁊c. ⁊ in fine eiusdẽ tituli reprobãs opinionẽ Plac. qui dicebat ꝙ dicte leges nõ erãt correcte ⁊ qd̄ actiões in iudiciuz deducte cedi nõ possent. hoc etiã innuit gl. dicta aut̃. litigiosa j. de litig. lz in glo. l. ij. videatur ꝯriuz innuere. s. qd̄ actio deducta in iudiciũ cedi nõ possit cũ p dictã aut̃. de actionibus nihil dicat̃ sed solum super rebus corporalibus. remaneat ergo lex antiqua. vt. j. de ap. l. precipimus. Cõmuniter gl. hic tenẽt ⁊ alibi ⁊ etiam doctores tenẽt qd̄ actio in iudiciuz deducta: vt pote dubitata vel litigiosa cedi non possit qd̄ si credidissent correctam per dictam auct̃. adijcere debuissent. Gofre. in summa vt lite pendente expresse tenet opi. contrariam circa medium. ⁊ sequitur predictã opinionem Az. qd̄ super incorporalibus locũ non habeat vitium litigiosi ⁊ dicte. ll. correcte sint p dictã aut̃. Idẽ tenet Inno. ⁊ Compost. extra de constitu. c. cum. M. ferrarieñ. in vltima gl. Hostieñ. in summa de alie. iudi. mutã. cau. §. qualiter competat. v̄si. hoc aũt totum. ⁊ Arch. xj. q. j. c. vult. In glo. adde dicebat Inno. in glo. adde vt ⁊ notatur licet contrarium ibi notet in pn. prime glo. extra vt lite pendente. c. iij. in glo. que incipit pena. circa mediũ ibi siue sint res siue actiones ⁊ speculator de pcuratoribus. §. sequitur. v̄si. pmo. lz contrarium innuat. de ap. §. nouissime. vltra principium. ⁊ v̄si. verumtamẽ. Opi. azo. ⁊ sequacium aliquando obtinui licet contrariam putẽ veriorez quia dicta aut̃. vt dictũ est nihil de actionibus dicit ⁊ sic in hoc non corrigitur ius antiquum ⁊ hanc sequitur Rofre. in libello de actione in factum ex edicto de alie. iudi. mu. cau. facta. v̄si. quid autem si iudiciũ intentetur. vbi de hoc satis notatur. Posset etiã forte nõ male dici ꝙ in incorporalibus non contrahatur vitium litigiosi ita qd̄ actio pdatur si cedatur sed solum vitium dubitati ita qd̄ cessio non valeat propter dubitationẽ. Si aũt potentiori cedat̃ tunc pdatur non q2 litigiosa sed quia potẽtiori cessa per hũc titulũ et si teneamus opinionẽ qd̄ ẽt in incorpalib⁹ habeat locũ vitiũ litigiosi opus

est qđ sint deducta in iudicio ꝑ conte. vt no. prealle. l. ij. de liti-
giosis. ⁊ sic fit deterior hoc casu cõdicio eoꝝ qui litem ꝯtestant̃
q̃ cedere nõ pñt qđ nõ est al's regulariter. vt. ff. de noua. l. aliã.
Idem puto locũ habere etiã in summarijs licet in eis non sit
opus conte. q̃ ⁊ in eis fit vel vera ꝯtestatio vel actus equipol-
lens cõtestationi vt dixi in simili. s̃. tit. pxi. l. nulla. remaneat er
go solutũ dubiũ si actio est certificata ꝑ sñiã ⁊ petat̃ illius sñie
executio ⁊ aduersarius executionẽ impediẽdo ꝯdicat in iudi-
cio vtrũ hoc iudicio pendente possit cedi actio q̃ dico ꝙ sic q̃
nõ põt dici litigiosa vel dubitata cũ sit certificata ꝑ sñiam q̃ in
vigorẽ rei iudicate transiuit lꝫ quedã gl. videat̃ innuere qđ vbi
cõmissio aliqua pendet dicat̃ res litigiosa: vt extra de testib. c.
cãm q̃ scđo. in glo. q̃ incipit arg. sed si appellatũ esset a sñia tũc
appellatione pendẽte cedi non posset q̃ integer dꝫ esse status
appellantis. vt. ff. nil nouari appella. pen. l. j. ⁊ ita videt̃ sentire
speculator dicto. §. nouissime. de ap. De actiõe hypothecaria
dubitat̃ vtrũ cedi posset ex quo est in iudiciũ deducta ꝯm opi.
Azo. ⁊ sequaciũ hic qui tenẽt in corporalibus cessare vitiũ liti-
giosi: vt predixi. ꝯm opinionẽ ꝯtrariã adhuc videt̃ qđ cedi pos
sit q̃ hypothecaria nõ facit rẽ petitã litigiosam imo ꝯuentus
hypothecaria põt alienare rem q̃ ab eo petit̃ sine vitio litigiosi
vt in aut. de litig. §. ab hoc aũt. sicut ergo nõ contrahit̃ vitium
litigiosi ex parte rei eadẽ rõne nec parte actoris cum vitiũ liti-
giosi cadere possit in vtroq̃. vt. j. de litig. l. j. ⁊. ij. vbi de hoc ali
quid tangit̃. ⁊ rõ quare res ꝑ hypothecariã petita nõ efficit̃ li-
tigiosa est q̃ hypothecaria nõ tangit dñiũ sed solã possessio
nem aduocat. vt. ff. de euic. l. si cũ venditor. in pñ. Et ex hoc ad
uocati cauillosi nesciẽtes al's ꝯsulere pti sue cõsulunt ꝯuentis
hypothecaria qđ alienẽt in plures ꝑsonas vel in aliquẽ clericũ
qui põt ab omni grauamine appellare vt sic actor grauet̃ expẽ
sis. ꝯ quã cauillationẽ duo sunt remedia vnũ ꝯ alienantem ex
edicto. de alie. iudi. mu. cã. l. ex hoc edicto. §. ait p̃tor. ⁊ ꝑ Host.
in summa eiusdẽ tituli. §. qual'r cõpetat. v̉. pmo. aliud ꝯ euꝫ in
quẽ est facta alienatio vt ꝯueniri possit etiã nõ excussis pncipa
libus nec fideiussore vt notat̃ ꝑ Az. in summa de act. ⁊ obliga.
circa mediũ. §. est ⁊ aliud. ⁊ fuit opinio Bul. vt no. d. §. ab hoc.
Sed lꝫ in hypothecaria non ꝯhatur vitium litigiosi nõ video
qualiter saltẽ non efficiat̃ dubitata ꝑ deductionẽ in iudiciũ si-
cut ⁊ alie actiones ⁊ ideo idẽ crederẽ de ea qđ de alijs quo ad
cessionẽ. ¶ Sed qd erit de actione iniuriaꝝ ⁊ similibus. Nam
ante lit. cõtest. non vident̃ posse cedi q̃ nõ dicunt̃ esse in bonis
nec transeũt ad heredes vt. ff. de iniurijs. l. iniuriaꝝ actio. pmo
et scđo post cõte. nõ q̃ effecte dubitate. Uber. de bobio dicit
ante lit. ꝯtesta. posse cedi q̃ oĩs actio cedi põt. vt. j. de here. vel
act. ven. l. fi. ⁊ qđ dicit̃ nõ esse in bonis ꝑpter aliud est: vt no. d.
l. iniuriaꝝ. ij. Idem etiã tenet Azo in summa. d. tit. de here. vel
act. ven. in fine. ⁊ ꝑ Host. in sũma de alie. iudi. mu. cã. rubricella
de cessio. act. in fi. De actionib⁹ popularibus queritur an cedi
possint. Uber. dicit ꝙ si agat̃ rõne puati cõmodi cedi pñt si ra
tione publici nõ ar. ff. de ꝓcu. l. lꝫ. ⁊. l. nõ cogendũ. §. q ita. ⁊ de
populari actiõe. l. q populari. ⁊. l. seq. ¶ † Sꝫ nũquid accusa-
tiones criminales cedi possint ante lit. ꝯte. qdã distinguũt. vt
s̃. pxi. in actione populari. Alij dicũt aut est talis accusatio in
qua ꝓcurator interuenire põt ⁊ tũc cedi possit al's nõ. vt. s̃. ti.
pxi. l. ij. Uber. tꝫ ꝙ cedi non possint: sꝫ nihil allegat sꝫ allegari
posset q̃ iura loquẽtia de cessiõe solũ de actionib⁹ nõ de accu
sationib⁹ loquunt̃. vt. j. de here. vel act. ven. ꝑ totũ. licꝫ verbum
actio aliqñ ꝓ accusatiõe sumat̃. vt. ff. de sepul. viola. l. iij. §. peñ.
⁊ ibi in glo. ⁊ in aut. de sanctis. epis. §. si quis aũt ꝓ pecuniaria.
⁊ in actiõe sepulcri violati cõstituit̃ ꝓcurator, vt. d. l. lꝫ. ij. rñso.
ff. de ꝓcu. ⁊ ideo dicit Uber. qđ rustici decipiunt̃ qui qñ accu-
sauerũt aliquẽ de aliquo maleficio cedunt iura in aliũ qđ fieri
nõ põt ꝯm eũ. In ea. glo. in fin. qđ dic vt ibi notat̃ ⁊ qđ titulus
debeat esse in pncipio cessiõis tenet Azo in sũma hui⁹ tit. ⁊ in
speculo de ꝓcu. §. seqtur. v̉ si. pmo. ⁊ de cessiõe actiõis. v̉. item
ꝯm Gof. §. j. Od. hic ⁊ allegat. ff. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. vbi p̃
ceptũ testatoris nudũ ⁊ sine cã nõ valet sꝫ in. d. l. ꝑ diuersas tꝫ
qđ etiã si titulus sit in fine valet cessio. ⁊ dicit fuisse opinionem
D. Ja. bal. cũ nõ reperiat̃ exp̃ssuꝫ in iure qđ debeat esse in pñ.
dicit tñ qđ tale instrm̃ nõ caret suspitiõe nisi tabellio esset note
fidei q̃ p̃sumeret̃ ex se apposuisse titulũ in fine cũ cõiter in pn-
cipio ponat̃ ⁊ ideo suspectũ esset arg. l. iubemus. j. de ꝓba. ⁊. l.
ex̃ de alie. iudi. mu. cã. ⁊ Galeotus de ꝓcu. i rẽ suã. in fi. Cy. h̃ di
cit opinionẽ dñi Dy. fuisse ꝙ siue in pncipio siue ĩ medio siue ĩ
fine instr̃i apponat̃ titulus in cessiõe qđ sufficit ad instar aucto
ritatis tutoris q̃ sufficit in quacũq̃ parte ꝯctus adsit. vt. ff. de
aucto. tuto. l. obligari. §. tutor. ⁊ arg. ad hoc. ff. de acq. here. l. si
quis mihi bona. §. iussum. nec em̃ reperit̃ lex aliqua q̃ requirat
titulum siue causam cessionis in principio. imo videt̃ sufficere
in quacũq̃ parte instr̃i ⁊ videt̃ expressum. ff. de solu. l. modesti-
nus. et q̃ debitor põt eligere ante vel post dũtñ statim in quã
causam soluit. vt eo. titu. l. j. ⁊. ij. de solu. Et opinio gl. Azo. et
sequaciũ qui tenẽt titulũ apponẽdũ in pñ. intelligũt. i. tẽpore
quo ceditur actio. dumtñ incõtinenti ⁊ ita excusat ⁊ intelligit
M. sil. sed licet excusatio sit magni doctoris tñ ipsi dicũt ꝙ in
principio instr̃i poni dꝫ vt ex p̃dictis patet. ⁊ lꝫ ĩ scriptis. d. Dy.
non recorder me repij sse opinionẽ p̃dictã quã sibi Cy. ascribit
tamen mihi placet ⁊ puto verã. ¶ Sed quid de q̃one quaꝫ de
facto habui bergomi cõmuniter fiũt instrumẽta cessionũ hoc
modo tytius cessit Martino iura sibi cõpetentia ꝯ seium pro
qua cessione fuit cõtentus se libras. x. recepisse nec apponitur
alius titulus nũquid valebit talis cessio videt̃ ꝙ nõ ꝑ hãc glo.
et alia p̃allegata q̃ requirũt titulũ. in pñc. ⁊ ita tenet Galeotus
dicto titulo de ꝓcuratore in rem suã. scđa colũna. v̉ sic. sed po-
ne qđ in instr̃o ꝯtinetur ⁊ pro hac opinione bene facit. s̃. titu. ꝓ
ximo. l. qui stipẽdia. ibi honesta ⁊ verecunda precedẽte causa. ⁊
j. de non numerata pecu. l. generaliter. In contrariũ facit quia
fit mentio de pretio ⁊ p̃sumitur sit titulus venditionis. arg. bo
num. ff. de p̃scrip. ver. l. naturalis. §. j. j. de p̃dijs curialiũ. l. vlti.
lib. x. ⁊ de act. ⁊ obliga. l. j. ⁊ q̃ qñ dubitat̃ an aliquis ꝯtractus
sit locatio vel vẽditio hoc colligitur ex verbis contractus quia
si fiat mẽtio de pretio intelligitur venditio si de mercede loca-
tio: vt no. ff. de superfici. l. j. §. j. ad hoc etiã facit qđ notatur. j.
de testa. l. non codicillos. ⁊. ff. locati. l. si vno. §. sed si verbo do-
nationis. ⁊ qđ ibi notatur in glos. emtor enim dicitur qui pre-
tium numerauit. vt. ff. de edili. edicto. l. sciendũ. §. deinde aũt. ⁊
videt̃ expressum qđ cessio actionis sit vẽditio. ff. de fideius. l. cũ
is qui reũ. de tutelis ⁊ ra. distra. l. cum pupillus. in fine. et qui.
modis pignus vel hypot. sol. l. soluitur. §. si conuenerit. ⁊ hanc
tenet speculator dicto titulo de cessione actionis. §. ij. v̉ sicu. et
nota qđ licet cessio.

¶ Rubrica De his qui potentioꝝ nomine titulos

I cuiuscũq̃ modi. Idest q̃titatis. Iactura. i. amissione mulctent̃ ꝑ sñiam vt
dixi. s̃. l. pxi. Od. de materia hui⁹ tituli satis
clare notat̃ per Azo. in summa. ⁊ expone titu
los. i. inscriptiões ⁊ sic sumit̃ etiam. j. tit. pxi.
Sumit̃ tñ alijs modis titulus. vt. j. de peti. here. l. cogi. in aut.
de mãdatis pncipũ. §. titulos. ⁊ in alphabeto sub l'ra t dictione
titulus. Et licet hodie cõiter nõ fiat per appositionẽ scripture
contra istũ titulum fit tñ per appositionẽ scuti cuꝫ intersignio
alieno vel vexilli vel similibus modis quos puto ꝓhibitos et
puniendos per hanc legẽ. Ibi cum ⁊ ipse interpositio est vsq̃
ibi contradictorijs ⁊c. Ibi suffragantur. i. etiam si iustitiam fo
uerent in causa principali. In glos. subscriptionem. in fine. vel
dic vt non cogatur. In glo. sed cui dabitur in fi. dic mulctetur
per sententiam ibi dixi.

¶ Rubrica Ut nemo priuatus titulos.

Uper rubrica. Ut pateat dif
ferẽtia inter hũc
titulũ ⁊ duos p̃cedẽtes ⁊ sequentes q vident̃
idẽ dicere dic ꝙ titulus ne liceat potentiori.
loquit̃ de ĩpetrante patrociniũ potentioris
rõne officij titulus p̃cedẽs loquit̃ de eo q cõ
uenit̃ ꝓ re aliqua ⁊ ipe tituluꝫ vel intersignia
alicuius potẽtis apponit sup re illa vt appareat cẽ illi⁹ poten
tis vel se ꝓ ipo tenere vt aduersari⁹ terreat̃ ⁊ desistat a cã. Titu
lus iste loquit̃ de quolibet priuato apponente signũ suũ p̃dijs
alienis vel ꝓprijs vel vexilla vel arma regia ipsis apponit qđ
nõ licet priuato sꝫ soli fisco. vt. j. l. j. ⁊ de bonis vacan. l. iij. lib. x.
Nec etiã hoc lꝫ ecclesie vt. xvj. q. vj. c. j. qđ cũ isto titulo ꝯcor. de
facto tñ ꝯrium vidi cõiter seruari q̃ multi faciunt depingi in
domibus arma eoꝝ ꝯ hunc titulũ. Titulus seq̃ẽs ꝓhibet rei
quã ali⁹ possidet signũ sine iudicis auctoritate appõere ꝯtinẽs
forte qđ sua sit vel ad eũ ꝑtineat ⁊ in hoc differt ab isto q̃ hic nõ
erat de re controuersia in sequenti sic alius titulus sequens ne
fiscus ⁊c. satis patet ⁊ eius diuersitas ab alijs.

Equis. Ibi licet nõ dñs. Nota ꝙ licet quis
sit iniustus possessor non tñ debꝫ ta
li possessione priuari nisi ordinaria via ⁊ iudicis au-
ctoritate ⁊ ꝓ hoc bene. ff. si mulier ven. no. in possess.
missa. l. j. §. necessario. ibi deponenti. Nota ꝙ factũ in meo per
aliquem

aliquem possum propria auctoritate destruere pro hoc.j.titu. proximo.l.j.ꝛ ibi in glo.ff.ad leg.aquil.l.quēadmodū.§.si ꝓtectum.ꝛ ibi in gloss. et in questionibus Py.x.questione que incipit tytius in flumine publico qꝺ verū puto incōtinēti non autem ex interuallo.vt.ff.de vi ꝛ vi arma.l.iij.§.cū igitur.vbi de hoc ꝛ ad predicta etiam facit.j.de famosis libellis.l.j.in fin. allegatur ad duo. Primo ꝙ hic fit expressa mētio de receptione nominis inter reos que nō fit per lit.contesta.sicut glos.dicunt sed per eum actum de quo hic fit mentio: scilꝫ scribendo accusationem vel inquisitionē in libris actorum.ꝛ hoc innuit glos.ꝙ etiā reo absente.vt.ff.de adul.l.miles.§.ea q̄ inter eas. que glo.vera est ſm Ric.ꝛ Jaco.de are.ꝛ dy.q de hoc ibi notant lꝫ alie glo.dicāt fieri ꝑ cōte.vt not.j.de adulte.l.adulterā. licet tex.expresse innuat ꝯtrariū.idēꝫ etiā notat.ff.de adul.l.si marit⁹.§.descriptiōes.ꝛ.ij.q.vlti.prescripta de hoc plene dixi ſm Cyn.j.q accu.nō pñt.l.j.scd̄o allegat ꝙ si qs auēte.l.aliqd. faciat etiā al's sui natura prohibitū de hoc accusari nō potest: nec est talis accusatio recipienda per iudicem nec in actis scribenda ꝛ iudex contrafaciens punitur. Et ideo si quis auctoritate statuti offendat bānitū accusari nō potest.vt latissime dixi.s̄.de his q ad eccl'ias ꝯfugiunt.l.si seru⁹.ꝛ ꝑ hoc glo.ꝓua q̄ est hic que dicit de hoc nō poterit accusari.ꝛ ar.ff.de here. insti.l.si qs solidum.ibi legi eī̄ locum ꝛc.ꝛ extra de sn̄ia excōmunicatiōis.c.ꝯtingit.in glo.q̄ incipit in quouis ordine v̇. Item qd de excōicato. Et circa hāc materiā bānitorū quero pulcrā questionē disputatā ꝑ dn̄m Jaco.butri.ecce ꝙ duo bāniti adinuicē ꝯtraxerūt agit vnus cōtra alium conuētus excipit qꝺ actor est bānitus actor replicat ꝙ ꝛ ipse reus est bānit⁹ querit quis eoꝝ debeat audiri cū statuto caueatur ꝙ bānitus nō audiatur in agendo nec defendēdo. quicūqꝫ eī̄ audiat videtur statutum offendi. Et ꝙ reus debeat obtinere sic ꝓbatur primo ꝑ hāc.l.cū predictis cōcor.q̄ dicunt libellum seu accusationē nō esse recipiendā de eo q fecit.l.auctoritate.ad statutū ꝓhibet actorē audiri ergo libellus ꝑ iudicē est reijciendus.vt.ff. de asses.l.j.scd̄o sic effect⁹ nō nascit ex cōtractu quē lex ꝓhibet vt.ff.de fideius.l.cū lex.sed statutū ꝓhibet ex cōtractu banniti actionē nasci.vt ꝓbabo ergo bānitus act.nō hꝫ ꝛ sic expiri nō potest.vt.ff.de nego.ge.l.si pupilli.§.videamus.qꝺ autē actio nō nascat apparet qꝛ diffinitio cōuertitur cū suo diffinito ꝛ a quo remouetur vnum ꝛ aliud:sed a contractu banniti remouetur per statutum q̄rimonia iudicialis ex diffinitione actionis est ius persequēdi in iudicio qꝺ sibi debetur. instituto de act. in principio ergo remoto iure ꝑsequendi dꝫ actio intelligi esse remota ex quo sequit ꝙ reo nō sit necessaria defensio.ꝛ ad hoc facit qꝺ notaui.s̄.de transactio.l.vbi pactū.in fi. Sed iudex ex officio videns actorem actione carere reū absoluere debet. vt infra de excep.l.si qdem.ꝛ de iudi.l.properandum.§.ꝛ si qdē. ꝛ qꝺ iudex ex officio habeat tales repellere etiā si aduersari⁹ taceat ꝓbatur.j.de postula.l.quos ꝓhibet. de procuratorib⁹. l.filiusfa.§.milites.ibi nec si velint ꝛc.ꝛ ibi in glo.ꝛ optime de iniur.l.item.apud labeonem.§.qꝺ ait pretor.ꝛ extra de excep. ca.pia.in fine.lib.vj. Tertio sic relatio criminū nō excusat aliquē sꝫ innocentia.vt.ff.de publi.iudi.l.is qui reus.actor ergo bānitus referēdo ꝛ replicādo de bāno rei audiri nō dꝫ immo excludi tali replicatione nō obstante.ꝛ pro hoc bene facit.ff.de adul.l.ij.§.si publico.ꝛ.l.si maritus.§.prescriptiones.ꝛ de doli excep.l.apꝺ celsum.§.marcellus.ꝛ est expressum in excōicato extra de excep.c.dilecti. Iteꝫ qꝛ in delictis admittitur cōpēsatio.vt.ff.de cōpēsa.l.si ambo lo.matrimo.l.viro.ergo vterqꝫ repellitur ꝛ sic reus habet intentū ꝛ quia aliquis eoꝝ non pōt audiri quin statutū offendatur in pari causa pro reo iudicabimus.vt.ff.de re iudi.l.inter pares.de regulis iuris. fauorabiliores ꝛ de act.ꝛ obliga.arrianus.ꝛ de verbo.obli.l.si seruū.§. sequitur.ꝛ ꝑ hoc de re.iur.l.quot.aliqs sine captione. Nā minus captiosum est fauere reo ꝑ iura predicta. In ꝯtrariū pro actore aduertēdū est ꝙ exceptionē obstare actori ꝛ ꝑ cōuētum opponi sunt diuersa nec sequit obstat actori exceptio ergo per reū pōt opponi:qñqꝫ eī̄ obstat actori.ꝛ tamē reus nō pōt opponere.vt.ff.si seruitus ven.l.loci corpus.§.competit.de doli excep.l.ij.§.plane.ꝛ.j.de adul.l.qm̄ alexandrū.ꝛ hoc facit statutum de quo agitur:disponit eī̄ ꝙ actori ius nō reddatur: sed nō ꝙ per reū bannitum opponi possit ita ꝙ ex dispositione primi nō sequit dispositio scd̄i. Itē illud qꝺ nō est dispositū per statutū iudicatur ſm ius cōmune.vt.ff.de libe.ꝛ posthu.l. cōmodissime.ꝛ solu.matri.l.si cū dotē. Sed de ꝑsona rei bānitī an admittatur ad exceptionē bāniti cōtra actorē ꝓponēdaꝫ nō est cautū statuto ergo relinquit iure cōi sꝫ iure cōi nō audiatur reus.vt ꝓbabo ergo ꝛc. Qꝺ iure cōi nō audiat ptꝫ qꝛ v̇ba statuti sunt posita priuatiue ꝛ negatiue dū dicit ꝙ bāniti non audiant agēdo vel defendēdo ergo reo ꝯferre nō possunt ius excipiendi qꝛ sic oparent cōtrariū effectū ꝛ ꝯtra mētē statuti ꝙ esse nō dꝫ.vt.ff.de ma.testa.l.tytia.§.fi.de cōdi.inde.l.si nō sortē.§.fi.ꝛ de le.j.l.si cui.primo.rn̄so mēs eī̄ statuti fuit penā inferre bānitis ergo cōmodū ex ea sentire nō debēt qꝺ eēt si re⁹ ad excipiendū admitteretur ꝯtra.l.siue hereditaria.cū simi.ff. de neg.ge. Itē frustra legis auxiliū īuocat q in eā cōmittit.vt extra de re.iur.frustra.li.vj. Cū ergo in q̄one ꝓponat tp̄e cōtract⁹ vtrūqꝫ fuisse bānitū ꝛ sic vterqꝫ in statutū inciderat neuter poterit a statuto iuuari ar.ff.de re.iur.l.cū par.§.illi. reus ergo ex statuto fructū exceptōis nō hꝫ.ad hoc ēt accedit qꝛ nil iude⁹ iudeo.s̄.de hereticis.l.qm̄.ꝛ.j.de ioffi.testa.l.in arenā.et ꝑ hac ꝑte bn̄ facit.ff.de doli excep.l.apꝺ celsum.§.marcell⁹.s. qꝺ aut cesset officiū iudicis ꝙ forti⁹ vr̄ ꝑ aduersa pte sic ꝓbat. Certū est ꝙ iudex supplet in iure nō in facto.vt.s̄.vt q̄ desunt aduo.l.j.ꝛ ibi not. Sꝫ allegare actorē bānitū facti est ergo iudex cui hoc nō est notū.vt iudici supplere nō pōt. ¶ Itē q̄ro vr̄ expedita preallegata lex qm̄ alexādrū.j.de adul.vbi accusatori re v̇a obstat exceptio repellens accusatorē ab accusando: sꝫ qꝛ.l.ꝓhibēte re⁹ opponere nō poterat nō obstāte exceptiōe reus cōdēnat nec talē exceptionē iudex supplet.ꝛ ꝑ hoc facit prealle.l.ij.§.q hoc dicit.ff.de adul.ꝛ.l.si marit⁹.§.ꝑscriptōes. Itē in tali actu iudex rep̄sentaret ꝑsonā ꝑtis ar.j.de iudi.l.ꝑperādū.§.cū aūt.de euic.l.si ob cāꝫ ip̄i ergo iudici licere nō dꝫ qꝺ nō liceret parti ar.ff.de vi ꝛ vi ar.l.cū fundus.ꝛ hāc vltimā opinionē termīnādo tenuit dn̄s Jaco.in q̄one predicta.ꝛ vide j.ꝓxima q̄one. Ex predictis depēdet solutio alteri⁹ q̄onis si statuto caueatur ꝙ nō soluēti collectas nō reddat rō in ciuili vel criminali agēdo vel defendēdo ꝛ aliqs q nō soluerat vulneratus sit ꝛ iudex ꝯtra vulnerātē inquirat an ꝓcedat inquisitio. Et videt ꝙ ꝓcedat qꝛ cū lex ꝑsonaliter cōcipit ad alios vigorē suū nō extēdit.ff.de cōsti.ꝑnci.l.j.ꝛ de re.iur.l.priuilegiū ꝑsonale.sed verba statuti vident personaliter ꝓdita scꝫ ꝙ nō reddatur ius petēti si obijciatur ergo ad iudicis officiū nō videt extēdi ꝛ qꝛ statutū est stricti iur.vnde nō cōprehēdit iudicis ꝑsonā de quo in statuto non fit mētio ergo iudex ex officio pōt ꝓcedere. Itē ꝑ hoc qꝛ si delictū alicuius iniuriā passi eū reddit indignū a iure accusandi alius tn̄ nō intelligit ꝑ hoc iure accusandi priuat⁹.vt ꝓbat dicta.l.ij.§.q hec dicit.ff.de adul.ꝛ §.si extrane⁹.ꝛ de liberali cā.l.si liberū.delictū ergo nō soluentis collectas qꝺ priuat ip̄m iure accusandi nō pōt priuare officiū iurꝫ inquirēdi ꝑ hoc.ff.so.matri.l.ij.§.j.ꝛ.l.si cū dotem.ij.ꝛ de solu.l.si hoīem.§.si gener.maxime qꝛ statutū est inductū in fauorē reipublice in odium nō soluentiū collectas nō ergo dꝫ in reipublice lesionē retorqueri īpediendo officiū iudicis in inquirēdo ar.s̄.de legi.ꝙ fauore. Predicta ēt opi.colligi pōt ex verbi statuti qꝺ dicit reddat ius ꝙ sui natura hꝫ denotare translationē de iudice in aliū petentē ius sibi reddi ar.insti.de act.§.appellamus.ꝛ.ff.de verb.sig.l.verbū reddēdi ꝛ de iusti.ꝛ iur.l.penul.sꝫ ingrēdo nulli petenti ius reddit ergo statutum cessat.ius eī̄ reddere est in iudicio.vt.ff.si qs in ius voca.non ierit ꝑ totū. Sꝫ iudiciū est actus triū ꝑsonarū.vt extra de v̇b. signi.c.forus.circa mediū cū ergo ex officio ꝓcedit iudex non est ꝓprie iudiciū ꝛ sic verba statuti sunt intelligēda in ꝓpria significatione ꝛ nō trahi ad īpropriā.vt.ff.de lega.iij.l.libroꝝ.§. ꝙ tn̄ cassius.ꝛ not.ff.ad trebel.sceuola trahat ergo statutū solum ad viā cōmunē ꝛ ordinariā accusandi nō ad extraordinariā ingrēdi.ad hoc accedit ꝙ libertus nō pōt patronū accusare sꝫ ex officio sic.vt not.j.si tutor nō gesserit.l.ij. In ꝯ̄riū ꝙ cesset ēt inq̄sitio quoties a lege dat delicti īpunitas oīs via sublata dꝫ intelligi.vt hac.l.in fi.cū ꝯcor.preallegatis.ꝛ.j.de adul.l. graccus.ꝛ de metatis.l.deuotū. Sꝫ hic in nō soluēte collectas videt data īpunitas ꝑ statutū ergo viā inquisitionis ꝛ oīs alia sublata videt. Scd̄o sic quoties iudex ꝓcedit altera parte absente supplet vicē partis absentis.j.de iudi.l.ꝓperandū.§.cū autē.de euic.l.si ob causaꝫ.cū si. Sed hic iniuriatus agere non posset ergo nec iudex ꝗ vices eius supplet. Tertio sic quoties miscetur ꝓhibitū ꝛ ꝑmissum inseparabiliter rōne ꝓhibiti dꝫ silere ꝑmissum.vt.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.j.§. Itē querit.j.de q̄onibus.l.pridē.cū si. Sed dato ꝙ ꝑsecutio fauore reipublice foret ꝑmissa qꝛ tn̄ vindicaret iniuriatus ex admissione huius ꝓhibiti dꝫ silere concessum.licet eī̄ ad publicā vtilitatem veniat ꝑsecutio tamen ꝛ ad vtilitatē iniuriati cederet ar.j.de iniurijs.l.dn̄m.ꝛ.qꝺ ibi not. qꝺ ꝓhibent verba statuti. Quarto nō tantū inspicitur ꝑsona agens vel faciens quantū ꝑsona ad cuius vtilitatē cedit: ꝛ ideo cū seruus stipulatur ire vel agere licet dn̄s nō vadat sed seruus qui tamē ad vtilitateꝫ dn̄i vadit intelligitur dn̄s ire.vt institu.de stip.seruo.§.sed cū factū. Sꝫ quocūqꝫ modo ꝓcedatur siue ꝑ accusationē siue ꝑ inquisitio

nem consequit̃ offensus vindictã ergo cõtra formã statuti ius redditur sibi. Quito sic qñ ꝓpter determinatũ effectuȝ ꝓuisio legis inducit̃ nõ modus sed effectus attẽdit̃.ff.de adimẽ. leg. l.iij.§.cõditio. Sed hic lex municipalis inducta est ad certum effectũ.vt nõ soluens collectas nõ vindicet̃ ergo nõ modũ vindicandi:ſȝ effectũ vindicte debem⁹ attendere ⁊ sic nõ refert an per accusationẽ vel inquisitionem ꝓcedatur.pro hoc facit.d.l. quos ꝓhibet de postulan.⁊ ad hoc etiã facit qꝛ qñ ex duobus idem resultat effectus ꝓuisio facta in vno ad aliud extẽditur. vt.s.de epis.⁊ cle.l.deo nobis.⁊ de libe. ⁊ posthu.l.gallus.§.⁊ qd si tãtũ.sed ex inqſitione ⁊ accusatione idem resultat effect⁹ ergo statutũ vtrũq; cõprehẽdit. Itẽ exheredatio sequẽs institutionẽ ⁊ substitu.ad vtrãq; trahit̃.⁊ ratio redditur qꝛ institutio ⁊ substitutio cõtinet easdẽ ꝑsonas ⁊ ideo nõ est dare quare magis ad vnũ ꝙ ad aliũ trahat̃ hoc probatur.j.de liberis preteritis.l.j.de ver.signi.l.penul.⁊ de leg.ij.si quis tytio.cũ ergo idem effectus resultet ex accusatiõe ⁊ inqſitiõe nõ est rõ quare magis excludat̃ vna ꝙ alia ergo vtraq; excluditur. Preterea vbi eadẽ rõ ideȝ ius:ſȝ ꝓcedere ꝑ accusationẽ ⁊ inqſitionẽ hȝ eandẽ rõnẽ qꝛ idẽ crimẽ eadẽ ꝑsona eadẽ pena ergo in eis nõ debet ius diuersum statui. Septimo sic quãdo plura iura ad idem cõpetunt.⁊ ex eadem causa exceptio cõpetens cõtra vnũ prodest etiã cõtra alium.vt.ff.de iure iur.l.duob⁹.§.exceptio.⁊.§.si colonus.⁊ de excep.rei iudi.l.cũ queritur. Sed accusatio ⁊ inquisitio tendunt ad idem ⁊ ex eadẽ causa ergo exceptio cõpetens cõtra accusationẽ extẽditur etiã cõtra inquisitionẽ. Ultimo ꝓ hac parte bene facit.ff.de act. ⁊ obli.l.obligatiões. que ꝓprijs viribus nõ subsistunt neq; officio iudicis neq; pretoris impio vel legis ꝑtãte firmant̃. Et in hãc partẽ soluit predictus dñs Iaco. Ad cõtraria respõdeo ⁊ primo ꝙ statutũ videatur loqui solum de ꝑsona iniuriati ⁊ sic quasi ꝑsonale trahi nõ debeat ad ꝑsonã iudicis qꝛ illud verũ vbi essent persone ex toto diuerse sed hic iudex successit loco persone iniuriati vt dictum est.⁊ ideo videt̃ quasi eadẽ ꝑsona ⁊ ita notat̃.ff.de consti. pecu.l.j.de duobus reis.l.iij.in fine.⁊.j.de duobus reis.l.fin. Nõ ob.lex qd̃ fauore qꝛ hoc ꝯtingit rõne ꝯsequẽtie. vt.ff.de iure anul.aur̃.l.ij.⁊ notatur dicta.l.qd̃ fauore.in solutiõe ipsius cõtrarij simile de suspecto tutore.l.decreto. Non ob.verbum reddatur nec qd̃ sit ĩproprie iudiciũ qꝛ deficit ꝑsona actoris qꝛ hic iudex eius vicem obtinet.vt dictũ est. Nõ ob.l.ij.j.si tutor nõ gesserit ⁊ glo.ibi posita qꝛ cã ꝓhibitiõis ibi erat honor patrono debitus qui satis videtur exhiberi quando venia impetrata sit.vt.ff.de in ius vo.l.libert⁹.hic autẽ delictũ erat causa vt iniurato ius nõ reddat̃ hec in effectu habent̃ ex qõne predicta disputata ꝑ dñm Iaco.licet lati⁹ in ea tangat̃. Ultimo q̃ro aliam qõnẽ circa istam materiã bãnitoꝝ statuto cauetur ꝙ bãnitus non possit ad suam vtilitatẽ ꝯtrahere qdã locauerat domũ suã ad annũ bãnitus est in bãno existens vendidit domuȝ pacto apposito ꝙ emtor teneretur dimittere habitare inquilinũ vsq; ad terminũ querit̃ an pactũ valeat. Et primo videtur qd̃ sic quia contractus ꝓprie est quando hinc inde oritur obligatio.vt.ff.de verbo.signifi.l.labeo.cuȝ ibi notatis:sed ex isto pacto solus emtor obligatur ergo nõ potest dici contractus ⁊ sic cessant verba statuti cum de ꝯtractu tm̃ nõ de pacto loquãtur.pactum eñ est nomẽ magis generale quã cõtractus.vt.ff. de pac.l.j.§.est autẽ.⁊ ꝓ hoc qꝛ statuta sunt stricti iuris ⁊ sic nõ extẽdunt̃ ad casum nõ expressum ⁊ maxime in penis que sunt molliende.vt.ff.de penis.l.interpretatione. Item ꝓ hoc qꝛ ex tali pacto bãnitus nõ consequitur cõmodum principaliter: ſȝ dãnum euitat. Inqlinus autẽ cõmodũ cõsequit̃ q bãnitus nõ est ergo ad eũ nõ dȝ extẽdi pena statuti ar.j.de penis.l.sancimus. In cõtrariũ videt̃ qꝛ in larga significatione ꝯtractus dr̃ etiã vbi ex vna tm̃ parte oritur obligatio.vt instituto de obliga.circa finẽ.⁊ ibi notat̃ ⁊ hec videtur etiã fuisse mens statuti in odium bãnitoꝝ ⁊ vt eoꝝ maleficia puniant̃ ⁊ alij terreantur. Itẽ qꝛ ꝯtract⁹ vẽditionis nõ tenuit obstante statuto ergo nec pactum in eo insertũ.vt.s.de legi.l.nõ dubiũ.ff.de fideiusso.l. cũ lex.⁊ de reg.iur.l.cũ principalis. Nec ob.ad hoc.ff.de periculo ⁊ cõmo.rei ven.l.si in venditione.vbi videt̃ pactũ appositum in cõtractu tenere licet cõtractus nõ valeat qꝛ ibi ꝯtract⁹ nõ erat ex toto validus licet erat in suspenso ꝓpter cõditionẽ pendentẽ. Item si tale pactum nõ valet in ꝑsona bãniti ergo nec in persona inquilini.vt.ff.de pactis.l.⁊ heredi.§.nõ autẽ. Nec obstat qd̃ dicitur ꝙ nõ est cõmodũ sed euitatio damni qꝛ euitatio damni vtilitas ⁊ cõmodum est.vt.ff.ad exhiben.l.iur̃.§.fin.dñs Guil.⁊c.qui hanc questionem bononie disputauit ⁊ est.viij.questio in questionibus bononie disputa. terminauit pactum nõ valere cum non tenuerit principale ⁊ per alia iura supra ad hoc allegata ⁊ quia in effectu prodesset bannito quia si inquilinus expelleretur agere posset contra eum actione ex conducto.vt.ff.locati.l.si merces.§.j. De ista materia bannitorum habentur alie pulcre questiones.s.de his qui ad eccl'ias confugiunt.l.si seruus.de iur̃ ⁊ facti igno.l.j.j.de here.instit. l.j.⁊ de hereti.aut̃.idem de nestorianis.⁊ in opere domini Alberti de gandino.titulo de bannitis pro malefic.et vna satis vtilis.j.de rescin.ven.l.

¶ Ut nemini liceat sine iudicis auctoritate signa imprimere. Rubrica.

Uper rubrica. In quo differat hic titulus a superiore dixi.s.titu.proxi. super rubrica. Et sepe allegatur.l.j.huius tituli cũ glos. ibi posita ꝙ si quis faciat aliquid in meo sine iudicis auctoritate possum auctoritate propria destruere.de quo dixi.s.titu.ꝓximo.l.ij.in principio.

¶ Ne fiscus vel respublica ⁊c. Rubrica.

Uper rubrica. Collige ꝙ fiscus ⁊ respublica sunt diuersa quia hic pro diuersis ponuntur idem clare patet.ff.de legatis.l.sciendum. in principio. ⁊.§.j.et ibi notatur per Oldra.et dicam infra ex quibus causis maiores.l.res publica.

¶ De negotijs.gestis. Rubrica.

Uper rubrica. Uide Azo. in summa.⁊ Rofre.in libello eo.titu. ⁊ dicitur negotiũ quasi negans otium. vt extra de verbo. signi.c.forus.§.negotium. vbi videas ⁊ in alphabeto sub litera n dictione negotium. Et sumitur aliquando pro criminali aliquãdo pro ciuili.vt dicam.j.de iurisdi.omniũ iudi.l.criminali.

Um tutores. Pietas ⁊ affectio facit hãc actionẽ cessare. hoc dicit. Sunt ⁊ alie cause que eã cessare faciunt q̃ not. in summa.e.circa finẽ.⁊ cessat. ⁊.ff.e.l.nesennius. in vlti.gloss. Ibi seu curatores quo ad curatores faciebat mater ex voluntate.filijs eñ adultis nõ habet necesse petere curatorem sed pupillis tutorẽ.vt.j.ad tertul.l.oẽm.⁊ ibi in gloss.nisi forte diceremus qd̃ pupillus erat sed in locum tutoris remoti curator est petẽdus. vt.j.qui petant tutores.l.matris pietas. quãdo ergo mater solum expenderet in petẽdis tutoribus cũ teneatur de necessitate petere vt predixi tunc etiã si ꝓtestetur vel quãtũcũq; expendat non repetit ſm. M.D.⁊ Iaco.de are.qꝛ suum gessit negotium:⁊ ex necessitate: sed quia hic expenderat in remouendis tutoribus.ideo locus est distinctioni glos. ⁊.ff.e.l.nesennius. Ibi peteres nõ eodem iudicio quo petebãtur alij remoueri sed alio.vt.j.de suspec.tuto.l.pietatis. quia habenti tutorem ⁊c.vt.j.in quibus causis habenti tutorem.l.j. Ibi munere pietatis que est inter matrem ⁊ filium.vt.ff.de curato.furiosi.l.furiose.⁊ dicetur.j.e.l.officio.est etiã inter alios sanguine coniunctos.vt dicta.l.pietatis.j.de suspecto tutore. In gloss.i.detegeres quidã habent.instituto de suspec. tuto. §.quoties.sed debet dicere.§.sequens. Sȝ qd̃ teneatur suspectos petere innuit text.j.qui petant.tuto.l.matris pietas. Ibi sed ⁊ obseruare nequit secus ⁊c. Cy. tenet opinionẽ gloss. In glos.officio illo quidam habent in glos.similiter sed debet haberi etiã si vtiliter. ¶ In eadem glo.in fine.de quo dicam.j.e. l.alimenta. In glos.j.nõ inducit ibi cum his.§.fin.immo.§.penul.qui incipit si mulier. In glossa probatur a minori: immo ſm dialecticos a maiori qd̃ semper fit negatiue et destructiue. vt si imperator nõ potest expugnare castrum ergo nec miles: quia si id de quo magis videtur inesse ⁊ non inest.ergo nec id de quo minus:sic enim arguit hic textus magis videretur qd̃ extraneus domestica affectione impendens deberet repetere ⁊ nõ repetit ergo minus mat̃.argu.a minori econuerso concipitur affirmatiue ⁊ constructiue.vt si miles potest expugnare castrum ergo ⁊ imperator quia si id de quo minus videtur inesse ⁊ inest.ergo ⁊ id de quo magis negatiue autem nõ procedit. Nam non sequitur miles nõ potest expugnare castrum ergo nec imperator cum ergo litera hic negando procedit ꝙ patet ibi nulla ratione ⁊c.dicendum argu.a maiori non a minori nisi defendendo glo.colligamus arg.hoc modo minus videbatur

batur extraneū impēdentem affectione domestica summoueri ab actione nego.ge.ꝛ tamen summouetur ergo fortius mater sed nō sic bene conuenit litere.

Contra impuberes. Regulam ponit ꝛ rōnē eiusdē ꝛ exemplū ꝛ excipit a regula ꝛ vide.ff.e.l.si pupilli.ꝛ qđ ibi not. Ibi deduxisti extraneo loquit nec ob.š.l.pxi. Ibi allegas ꝛ ꝓbas.vt.ff.de ꝓcura.l.que oia.ꝛ not.ff.si quadru.pa.fe.di.sup rubrica. In glos.nō qꝛ tu gestor curator eras ꝛ sic loquitur de necessitate ꝑsone. nā duplex est necessitas.s.ꝑsone ꝛ rei.vt not.ff.de ipē.in res dotales factis.l.ꝛ in totū.ꝛ ꝓma presupponit secūdā: sꝫ nō ecōtra ꝛ ſm hoc curator habebat necesse ducere impuberē romā qꝛ cā talis erat que ꝑ ipsuꝫ curatorē expediri nō poterat sꝫ exigebat tutorem vt qꝛ forte erat hēditas adeūda.vt.ff.de ap.l.cū in vna.§.tutor. Old. Sꝫ cū textus de pupillo loquatur q cōiter hꝫ tutorē nō curatorē sequēs expositio magis placet.ꝛ Ly. Ibi res erat peritura si sumpt⁹ factus nō esset. In glo.qđ tpe litis ibi.ff.e.l.litis.qđ dic vt ibi not.ꝛ.e.ti.l.si pupilli.in prin. In casu autem ecōuerso.s.qn̄ pupillus alterius negotia gerit qd iuris sit dic vt.ff.e.l.iij.§.pupillus. In glos.vltima.in fin.ꝛ.ff.e.l.is q amicitiā. Old. Quid si ignorauit alium gratis facturū expensas. videtur ꝙ idē: scꝫ qđ nō repetebat quia hec lex indistincte.videtur loqui Ly.ſm Pe.tenet cōtrariū.ꝛ ita intelligit finē huius legis.ar.j.de tabul.l.generali.lib.x.Ly.

Que pro fratre. Idē si ꝑ extraneo coherede vber. Ibi debitū.s.hereditariū cuius appellatione legata cōtinent.v.ff.de act.ꝛ obli.l.hereditariarum. In glos. scꝫ vtileꝫ ibi tu dic eadē: scꝫ cōmuni diui.ꝛ dicit eadē qꝛ vtraqꝫ est bone fidei ꝛ ad idem datur.vt sequitur primā aprobat Ly. ſm Petrum.cū nō sit eadem re vera. In gloss.vltima.in fine.ꝛ dic vt ibi.ꝛ.j.fami.ercis.l.j.

Ui pupille. Actio pro tutele ꝛ negotiorum gestorū nō cōcurrūt.vt not.ff.de leg.iij.§.hac actione. In gloss.vt teneatur ibi.l.j.ꝛ dic vt ibi Ly.ꝛc.

Fficio. Ibi functus forte petēdo tutorem.vt.j.q petāt tu.l.ij. Uel impēdēdo opas fabriles.vt.ff.de op.libe.l.qđ nisi.ꝛ.l.ope.vel alimēta prestādo vt.ff.de lib.agno.l.si quis a liberis.§.penul.vber. In glo.inter patronū ꝛ libertū.in.fi.de hoc vide ꝑ Azo.in summa de inoffi.testa.in ꝓn.ꝛ dic inter dn̄m et seruū seruitiū siue famulatus inter fratres dilectio inter consanguineos pietas.vt.j.de suspec.tuto.l.pietatis. inter deū ꝛ hominē religio.vt.ff.de iustit.ꝛ iure.l.veluti. Inter prelatū et subditū obedientia.vt in aut.de mona.ꝛ extra de maio.ꝛ obe. ꝓtotū inter maiorē ꝛ minorē reuerētia.vt.š. de offi.rectoris ꝓuincie.l.potioris.īter magistratū ꝛ subditū ptās.vt.ff.de ver.sig.l.ptātis.hoc not.ꝑ Archi.xij.q.iiij.c.est etiā. ꝛ bene ꝑ Jo.and.extra de reg.iu.c.nō est sine culpa.lib.vj. Et istud verbuꝫ officiū multis modis sumit. Primo ꝓ obsequio.vt hic. Item ꝓ officio iudicꝫ.vt.ff.de iuris.oīꝫ iudi.l.j.ꝛ de rei ven.l.officiū. Itē ꝓ officio diuino extra de sn̄ia excōis.c.alma mater.lib.vj. Qn̄qꝫ ꝓ bn̄ficio siue seruitio vt in catone Officiū alteri⁹ multis narrare memēto. Et vide qđ dixi.j.ex qui.causis maio.l.j. Odof.hic late intelligit.l.istā in omni negotio gesto.ꝑ libertū etiā ad qđ nō tenetur sed litera innuit cōtra dum dicit officio: scꝫ qđ de his tm̄ negotiū intelligatur que ex officio facere tenebatur ꝛ hanc tenet Cynus.

Uratorem. Ibi nego.gest.actio.s.directa hoc casu.ſm Odof. Si autē cōfirmatus fuisset inqsitione presidis vel pretoris qđ fieri pōt.vt insti.de cura.§.j.tūc vtili teneret.vt.j.eo.l.curatoris.ꝛ arbi.tute.l.quidqd.in glo.od.scđa ibi.§.curatores.scđo ꝛ melius.§.qui se. Et rōnē quare curator non detur testamēto dixi.j.de testa.tu.lege penul.

Duersus. In glos.i.curialiter. vt.ff. de seruitu.l.si cui.vel ſm Cyn.i.ordinarie.vt.ff.de fur.l.fi.ꝛ qđ sit ꝓtoria tenet glo.ff.e.l.iij.in princi.ꝛ Dy.institu.de act.§.sꝫ iste. sed Ly.ꝛ Pe.ꝙ sit ciuilis ꝑ hanc.l.ꝛ.ff.cōmo.l.in cōdato.§.sicut.Ly. In glo.sic euenit.in fine. imo militaribus occupatus restitueretur etiam si cōpleta esset prescriptio.vt.j.de restitu.militū.l.j.Uber. In gloss.j.huiusmodi.ibi.l.ij. Et qđ ista sit personalis probatur.j.eodem.l.negotijs. In glossa vlti.in fine.vt institu.de perpetu.ꝛ temp.act.in principio. et ibi notatur.ꝛ.j.de prescrip.xxx.an.l.sicut in rem.ꝛ plene notatur. ff.de act.ꝛ oliga.l.in honorarijs.

Si pecuniam. Uel lex multū clarificat materiā huius tituli: et obscure ꝛ sparse tradita est ꝑ glo. ꝛ Azo. in summa co.§.aliena autē dicunt negotia.ꝛ est eadē in effectu j.de cōtrahē.ꝛ cōmittē.stip.l.iij.ꝛ ideo eā plene colligam⁹ tam ex glo.ꝛ Azo.ꝙ ex dictis Odo.Uber. ꝛ Dy. Et primo oppo. ꝙ creditor agat cōtra debitorē nō ꝯtra gestorē. vt.l. soluēdo.ff.eo. Sꝫ hic creditor ratū habuit ibi nō. Scđo op.ꝙ agat mādati nō neg.gest.vt.l.semꝑ q nō ꝓhibet. Si em̄ ratihabitio cōparat.vt.d.l.semꝑ mādatū facit hāc actionē cessare ergo ꝛ ratihabitio hic ꝛ.ff.e.l.si pupilli.§.idē ait.ꝛ.l.ꝯtraria multis modis soluit vno ſm opi. Joā. vt hic loquat in negotio gesto ab absente ꝙ postea ratū hētur in.l.cōtraria.negotiū fuit gestū a presente ꝛ hāc sequit dn̄s Dy.extra de re.iur.c.ratihabitionē.ver. Itē oppo.lib.vj.ꝛ Ly.hic. Sed hec nō videt bona qꝛ tunc nō ratihabitio ꝯpararet mādato, sed pn̄tia.vt.ff.mā.l.si remunerādi.§.si passus. Od.ꝛ Ric.sequunt opinionē hul. hic ꝛ in cōtrario notatā.vt.l.cōtraria.loquat qn̄ mādatū interuenit sꝫ ille nō suscepit mādatū postea penituit ꝛ gessit ꝛ iđ ꝓpter reliquias precedētis mādati datur actio mādati nō neg.gest.sic ꝛ alijs operant relique prioris mādati.vt.ff.de solut.l.vo ꝓcuratori.ver.sꝫ ꝛ si qs.ꝛ hec opinio videt approbari extra de ꝓcur.c.licet.lib.vj. Sed re vera iste intellect⁹ nō bn̄ colligi pōt ex litera.l.cōtrarie. Et ideo ſm Ol.ꝛ Ja.butri.dicēdū est ꝙ cōparat mādato ratihabitio quātū ad exactionē ꝛ aliā rē ꝑficiendam cuius ꝑfectio pēdet ex cōsensu nō limitato ad certū tp̄s secus in limitato ad certū tp̄s: tūc em̄ eqparatio non ꝓcedit.vt.ff.de his q not.infa.l.qd ergo.in ꝓnc.ꝛ de aucto.tuto.l.obligari.§.tutor.sꝫ nō cōparat q̄tū ad actionē inducendā.vt hic. Deinde querit glo.hic ꝛ dicto.§.idem ait.l.si pupilli.ff.e. vnde oritur ista actio neg.gest.vtrum ex gestione vel ex ratihabitione ꝛ tenet qđ ex ratihabitiōe ꝛ hāc opinionē sequitur Dy.dicto.c.ratihabitionem.ver.an autē actio neg.gest.ꝛ ibi de hac materia satis not.ꝑ hac opinione facere videt.in aut. de defen. ciui.§.sed interim.sed melius ꝓbat ꝙ ex vtroqꝫ sꝫ melius facit.ff.ad trebel.l.si qs priore. Sꝫ videt ꝙ ex neutra. Nā ex gestione non qꝛ nō tenet nisi ratū habeā.vt.d.§.idem ait. Ex ratihabitione nō qꝛ nō est de modis ex quib⁹ actiones oriūtur q ponunt.ff.de act.ꝛ obliga.l.j.similis modus arguēdi habet.e.titu.l.obligationū fere.§.placet.ꝛ ideo dicūt quidā ꝙ nō est natiua: sed datiua a lege sicut al's dicitur de act.prescrip.verbis.vt not.š.de transac.l.cū mota.dn̄i Od.ꝛ Jac.butri.tenēt ꝙ ex gestione oriatur secuta tamē ratihabitatone ita ꝙ fingatur retro nata. Nam lex dicit gn̄aliter ex nego.gesto oriri actionē neg.gest.vt ff.e.l.iij.§.hec actio.rati autē habitio facit meū negotiū qđ nō erat. vt.d.l.si pupilli.§.qd ergo.ff.eo. sicut ergo si fuisset meū ab initio sicut cōtingit in alijs generib⁹ negotiorū ageret neg.gest. Sic ꝛ cū postea incipit esse meū ratihabitatione arg.ff.de fideiusso.l.vrānius.§.si cū duo.qꝛ qn̄ due cause cōcurrūt ad eūdem effectū sicut hic gestio ꝛ rati habitio.aut vtrūqꝫ principaliter disponit in effectu ꝛ tūc agit ex vtraqꝫ nisi altera ꝑ se sola sit valida.vt in.§.sꝫ interim.ꝛ.l.si qs priore. Aut vna agit in effectu alia in cā.vt faciat eā validā ꝛ tūc agit ex eo sola q̄ disponit in effectu nō ex ea q̄ disponit in aliā cāꝫ.vt hic.ꝛ.l.si ita stipulatus.ꝛ.l.cū em̄.ff.de nouat.ꝛ.j.de rerū ꝑmu.l.ex placito.cū simi. Aut vna agit tm̄ in effectu sꝫ occasione alteri⁹ inualide ꝛ agit ex ea tm̄ q̄ agit in effectu sic loquit lex si qs argētū.j.de donat. Jac.but. Sꝫ q̄ vtilitas est scire nascat ex gestiōe vel ex ratihabitione ſm Od.magna quia si gestor exegit in vna ciuitate ꝛ ratū habeat in alia si nascat ex gestione ꝯueniet vbi exegit. vt.ff.de iudi.l.heres absens.ꝛ.l.oēm. Si ex ratihabitione tūc in loco vbi est ratū habitū. Si ex vtraqꝫ.i.ex gestione secura ratihabitio vtrubiqꝫ poterit cōueniri. Itē quero nunqd currat tempus ad habēdū ratū cū debitor exact⁹ pecuniā non repetierit videt ꝙ nō qꝛ ſm oēs actio nō nascit nisi ratihabitione secuta ꝛ actioni nō nate nō currit ꝑscriptio.vt.j.de ꝑscrip.xxx.an.l.cū notissimi.§.illud.Uber.tenet ꝯriū ꝛ dicit ꝙ si stetit.xxx.annis qđ ratū nō habuit ꝙ exactor est tutus prescriptiōe cū in eius ptāte fuerit hr̄e ratū ꝛ q pōt facere vt possit ꝛc.ff.de reg.iur.l.qui pōt ꝛ ꝓ hoc.j.de his q a nō dn̄o ma.l.fi. Ultimo distinguēdū est ꝙ negotiū dicitur alicuius quatuor modis cura ꝛ sollicitudine re ipsa ꝛ ratihabitiōe. Et ipso gestu.de quibus tāgit in glo.dicto.§.Idem ait.ꝛ ꝑ Azo.in summa.e.d.§.aliena aūt.ꝛ ꝑ Dy.dicto.c.ratihabitionē ꝛ latius hic ꝑ Odof.ꝛ fuerūt ꝓdicta quatuor vocabula magistralia dn̄orū Jo.ꝛ Azo.antiq em̄ dicebāt officio volūtate vtilitate ꝛ necessitate. De singulis ꝑ ordinē videamus. Cura ꝛ sollicitudine dicit negotiū alienum qđ antiqui dicebāt officio qn̄ aliquis gerit negotiū pupilli vel adulti qđ necesse habebat tutor vel curator gerere ꝛ tunc aut

cōtēplatione tutoris vel curatoris: tenentur actiōe negotioꝝ gestoꝝ ꝛ nihilominꝰ pupillus vel adultꝰ pupillus tñ nō teneť nisi quatenus est locupletior qđ tpe litis cōte. inspiciť. vt. ff. eo. l. litis. ꝛ hoc nisi esset negotiū eius necessariū qꝛ tūc teneret insolidū. vt. ff. đ solu. l. in pupillo. ꝟ. plane. ꝛ. ff. e. l. pupilli. in pn. ꝛ ibi de hoc adultus autē semp teneť insolidū siue sit negotiuȝ necessariū siue vtile. vt. ff. e. l. ij. Si autē gerēs cōtēplatiōe pupilli vel adulti tm̄ gerat teneť ꝺm distinctionē predictā ꝛ non tutor vel curator. Si vo geratur negotiū alienū re ipā qđ antiqui dicebant vtilitate. Aut geriť noīe eius cuius est negotiū aut noīe gerētis aut noīe tertij. Primo casu si vtiliter geriť regulariter teneť insolidūȝ. vt. ff. man. l. q mutuā. in fi. lȝ in mandato loquať. ꝛ. ff. e. ſȝ an vltro. in pnci. Fallit in certis casibꝰ in quibꝰ teneť eatenus tm̄ quatenus est locupletior. vt qñ gerens accessit aīo depredandi. vt. ff. e. l. si pupilli. §. ſȝ ꝛ si qs. Itē si insolidūȝ negotiū gessit. vt. ff. e. l. negotia. Itē si negotiū peculiare. vt. ff. e. l. si pupilli. §. ſȝ si ego. ꝟ. eo loco. Si autē voluntariū gessit negotiū abradere pōt. vt. ff. e. l. duobꝰ. Scđo casu qñ gestū est noīe gerētis vt qꝛ credebat sibi delatā hereditateȝ q̄ alij delata erat aut gerit edificādo de nouo aut reficiēdo. aliđ eñ est reficere aliud de nouo facere. vt. ff. de ope. no. nū. l. j. §. si qs. ꝛ tūc. M. dixit de eqtate eū recupare sumtus factos vtili negotio gestoꝝ. vt. ff. e. l. si pupilli. §. ſȝ ꝛ si qs negotia. ꝺm opinionē alioꝝ doctorum si expendit edificādo de nouo aut mala fide sciens rem alienā ꝛ donare videť nec repetit. vt. j. de rei ven. l. ij. ꝛ institu. de rerū diuisiōe. §. ex diuerso. Si autē bona fide qꝛ putabat rem suā esse succurriť sibi doli exceptiōe. vt. ff. de doli excep. l. paulus. negotioꝝ autē gestoꝝ sibi nō datur qꝛ nullius negotiū gerere voluit. vt. ff. de cōdi. inde. l. si in area ꝛ cōi diui. l. in hoc iudicio. Nō obstat ꝙ dñs locupleteť cū aliena iactura qꝛ sibi iputet q rem restituit nō habitis expēsis arg. ff. de re. iur. l. dānū. Nō obstat. ff. e. l. si pupilli. §. sed ꝛ si qs. qꝛ ibi soluitur in glo. vbi de hoc tangiť. Si autē gerat suo noīe reficiendo siue bona fide siue mala fide subueniť sibi iudicis officio. vt ff. de rei ven. l. in fundo. vbi de hoc. ꝛ. j. de rei ven. l. domū. Tertio casu qñ gerit nomie tertij aut cōtēplatione illius ad quem pertinet quoquo modo. vt negotiū peculiare cōtēplatiōe filij vel serui quoꝝ interest aliqualiter. vt. ff. de peculio. l. hinc etiā. §. j. ꝛ hoc casu obligat filiū vel seruū naturaliter ꝛ insolidū patrē autē vel dñm inquātū locupletiores facti sunt. vt. ff. eo. l. si pupilli. §. ſȝ si ego. Si autē ad illum cuius noīe geritur nullo modo pertinet preualet veritas opinioni ꝛ tenetur ille cuius re vera erat negotiū nō ille cuius esse putabatur. vt. ff. e. l. Itē si cū putaui. in fi. ꝛ. l. si pupilli. §. si tytij. ꝛ de isto genere negotioꝝ qđ dicitur re ipsa notatur p Azo. in summa. e. §. re ipsa. Si autē gerať negotiū alienum ratihabitione qđ antiq appellabant voluntate dicendū ꝙ duplex est ratihabitio: scilȝ legalis ꝛ hominis qꝛ aut gero eius noīe cuius est negotiū ꝛ tunc si vtiliter vel necessario teneť habere ratū velit nolit ꝛ hec đr ratihabitio legalis qꝛ lex hȝ ratū etiā dño inuito ꝛ dat actionē neg. gest. vt. ff. e. l. pōp. scribit si negotiū ꝛ ibi not. Si autē gero noīe meo puta credens rem esse meā cū sit aliena eā vēdo noīe meo ꝛ hoc casu ꝺm Marti. datur vtilis actio. vt. j. de rei ven. l. mater. vbi de hoc dixi ꝺm cōem opinionē alioꝝ ɔtra qꝛ nō tuo noīe gestū ratūhabere nō potes nec ego agere possum cū nō gesserim tuo noīe. p hoc. ff. de precario. l. si seruꝰ. ff. e. si pupilli. §. ſȝ si ego. ꝛ extra de re. iur. c. ratū qs habere nō pōt. lib. vj. et ibi de hoc plene p Dy. Fallit in tribus casibꝰ vnus cū res tua ad me puenit ex ea causa lucratiua ꝛ meo noīe vēdo qꝛ tunc in subsidiū si res est pemta vsucapta vel prescripta ita qđ ad eaȝ tibi regressus nō cōpetat potes habere ratuȝ in subsidiū ꝛ teneor tibi actione neg. gest. vt. ff. e. l. vlti. ꝛ ita intelligatur dicta l. mater. j. de rei ven. allegata p dñm. M. ꝛ plene notatur per Dy. dicto. c. ratuȝ. Si autē ex causa nō lucratiua ad venditorē peruenit tunc etiā in subsidiuȝ ratūhaberi non pōt. vt insti. de le. §. si res. Si autē gero negotiū nomine tertij cuius credebā esse negotiū cuȝ nō esset aut negotiū ad eū quoquo modo ptinebat ꝛ habet locū. ff. e. si pupilli. §. item queritur. Si autē ad eum nullo modo pertinere poterat nō tenetur mihi nec ego sibi ꝛ ita loquitur. ff. e. si pupilli. §. si tytij seruū. ꝛ. l. Itē si cū putaui ꝛ de isto genere negotij ꝙ est alienum ratihabitione notatur bene p Azo. in summa. e. §. est autē ratihabitio. Quarto casu qñ geriť negotiū alienū ipso gestu ꝙ antiqui dicebāt necessitate. vt quia soluo creditori tuo: ꝛ te etiā inuitū libero. vt ff. e. l. soluēdo. si te ignorāte ago neg. gest. vt. ff. e. l. cū pecuniā. si te phibente nō ago. vt. j. e. l. vltima. Si autē noīe tertij putaqꝛ putabam tytio spectare hereditateȝ cū ad te spectaret gessi negotiū hereditariū eius noīe nō tuo ago cōtra te acť. neg. gesto. qꝛ vtiliter gessi. vt. ff. e. l. que vtiliter. §. si. Si autē meo noīe gessi quia putabā me heredem cū tu esses Jo. ꝛ hul. dicūt ꝙ ab initio nō cōpetit actio neg. gest. ɔtra te ſȝ ex post facto quādo scio te heredem. Si in animo meo credo tuum gessisse negotiū ago neg. gest. vt. ff. e. l. fin. in fine. de peti. heredita. l. si qđ possessor. ꝛ. j. de peti. heredi. l. hereditať. quoꝝ opinionē reprobat Azo. dicēs ꝙ nec ab initio nec ex post facto ago neg. gest. sed cōditi. indebi. contra creditorem cui solui. vt. ff. de conditio. indebiti. l. si pene causa. §. j. ꝛ dato ꝙ in mente mea postea gerā te liberare nō liberarȝ qꝛ eadē solutio nō pōt parere liberationē ꝛ obligationē. vt. ff. de solu. l. qui hoīem. ꝛ de cōditio. indebiti. l. cū is. §. j. Non ob. dicta. l. vlti. ff. eo. qꝛ ibi soluit noīe hereditario vel eius quē heredem putabat nō suo: ꝛ ideo cōpetit actio neg. gest. nō indebiti cōditio. Itē nō obstat preallegata. l. si quid possessor. in princi. qꝛ ibi possessor hereditatis soluit de pecunia hereditaria noīe suo ꝛ ideo imputat vo heredi qui sibi cedit cōditione indebiti: ꝛ si creditor soluendo nō esset de equitate talis solutio pficit vo heredi. vt eo. tit. de petitio. heredita. l. qđ si possessor. ꝛ de relig. ꝛ sum. funerū. l. at si qs. §. §. si quis. ꝛ de isto quarto genere negotij alieni ipso gestu qđ mihi videtur idem cū scđo. §. re ipsa licet glo. ponat p specie diuersa satis nota. p Azo. in summa. e. §. superest. Ibi exegit a sponte soluēte. Nam cū mandatū nō haberet ab inuito exigere nō potuisset lȝ exigere sit ppriē ab inuito extorquere. vt. ff. de leg. iij. l. fideicōmissa. §. si rē. Potuisset etiā in iudicio exigere si sibi nō fuisset oppositū qđ nō hēret mādatū. vt. ff. de ioffi. testa. l. posthumus. §. si qs ex his. In glo. vlti. ibi pōpo. pmo. In eadē glo. ibi sed nō p oīa. Cōparatur eñ quo ad effectum exigendi nō quo ad eandē actionē inducendā. vt. ſ. dixi. ꝛ satis notatur p Dynū. Jo. an. ꝛ car. đ. c. ratihabitionē. de re. iu. lib. vj. Ibi si tutor. ij. ꝛ. l. seq. ꝛ de admini. tuto. l. tutor qui tutelam. ꝛ. j. pro socio. l. tam diu.

a **Alimenta.** a Differentiā facit inter alimēta ꝛ alias expensas. Et notabilis est glo. hic posita cū suppletionibꝰ quas faciā. Et de hac materia notatur extra de eo q duxit in matrimoniū quā polluit p adulteriū. c. cū haberet. in fi. j. di. c. ius naturale. ꝛ de cōuersione infideliū. c. fi. §. e. l. nesennius. ꝛ de libe. agno. l. si qs a liberis. §. si mater. ꝛ p Azo. in summa. e. §. cessat autē hec actio. Ibi prestitisti o mater: ꝛ idē in auia ꝛ alijs ascēdentibꝰ. vt. d. l. nesennius. ff. e. ꝛ de verb. sig. l. iusta. Ibi phabili more qđ dic. vt. ff. e. l. si qs negotia aliena. Uber. In gloss. j. ibi. ſ. e. l. ij. A pře autē repetit. vt. d. §. si mater. ff. de lib. agno. l. si qs a liberis. Old. nisi esset minor triennio quo casu etiā viuēte patre mater alere teneť. ꝺm Jac. bal. p. l. nec filiū. j. de pa. po. que nō distinguit viuat pater vel nō. In eadē ibi. ff. e. l. nesennius. predicta vo sunt partu iam nato. Si aūt pregnās eēt alimēta pciperet ex bonis viri. vt. ff. de ventre in pos. mit. l. j. §. mulier. ꝛ. l. curator. qđ est satis mirabile qđ mater partū editū vsq3 trienniū alere teneatur ꝛ eo nō edito ratione partus alimēta pcipiat: ſȝ forte labor ꝛ dolor partꝰ fuit causa. Et ꝺm Ja. de are. ꝛ Cy. sic distingue. Interdū alimētoꝝ prestatio spectat ad matrē. vt qñ filius est minor triēnio. vt. d. l. nec filiū. j. de patria po. vel quādo culpa matris diuortiū factū est. vt. j. diuortio facto apud quē liberi educari debeant. l. vnica. ꝛ auť. ibi signata vel quādo pater mortuus est vel inops: ꝛ filius nō habet vnde se alat ꝛ mater hȝ vnde se alere potest. vt. ff. de libe. agno. l. si quis a liberis. §. j. ꝛ. l. penul. ꝛ his casibus nō repetit etiā si protesteť cū debitū soluat ꝛ se liberet. ꝛ eadē solutio nō pariat liberationē ꝛ repetitionē. vt. ff. de cōdi. ide. l. cū is. §. j. Ubi aūt onus alimētoꝝ spectat ad patrē tūc a pře repetit nō a filio cuȝ ipse pater esset prestaturus. ꝛ ita loquitur. ſ. e. l. ij. in fin. ꝛ etiā a filio tanꝗ ab herede si eēt heres patris. vt. d. §. mater. l. si qs a liberis. ff. de liberis agno. ꝛ. ff. e. l. nesennius. ꝟ. pone. nec est tunc opus ptestari nisi sit modicū. vt. d. §. mater. Qđ facit etiā si mater expēsas fecit p filia nupta ad cuius maritū onus spectabat. vt. j. e. l. qđ in vxorē vtrum a marito possit repetere de quo dicetur. j. e. l. si paterno. Si autē ad ipsum filium ptineat onus alendi seipsum: vt quia maior est ꝛ habet vnde se alat tūc aut mater protestata est ꝛ repetit nisi sit modicum: quia tunc etiam cū protestatione nō repetit. vt dicto. §. si mater. Aut nō fuit protestata ꝛ nō repetit. vt hic ꝛ. ff. e. l. nesennius. Si antem extra alimenta expendit. Si ad hoc ex necessitate tenebatur. vt in petendis tutoribus nō repetit. vt. ſ. eo. l. j. Si vero nō tenebatur tunc ex qualitate impensarū ꝛ facultatibus matris et filij presumitur pietas vel nō ꝛ datur vel non datur repetitio. vt not. dicta. l. j. ſ. e. Jaco. ꝛ p hoc arg. ff. de dona. inter viruȝ ꝛ vxo. l. vtrum. Sed lex ista innuit qđ siue modicū siue multum expendat extra causam alimentoꝝ ꝙ repetat ibi si qđ autē ꝛc. ꝛ leges allegate in glo. ſ. eo. l. j. aut loquuntur in ascendentibꝰ masculis

a ¶ Alimēta. Adō qđ patruus vł frātres pīc stat alimēta sorori? inniti poterūt repetere vt hř per do. pe. cōsi. ccxviij.

masculis qui facilius donare presumuntur ꝙ̃ femine. vt.ff.de donat.inter virũ ⁊ vxorẽ.l.si stipulata.⁊ ad velleia.l.si ego. vel loquuntur in causa alimentoꝝ.pro opinione glo.bene facit.ff.de ꝓba.ꝓcula.⁊ ipsam opinionẽ hic sequit̃ Uber.Cy.etiã hic dicit se cõsuluisse qꝺ si mater mortuo viro filiam paruulã alat qꝺ possit alimẽta a fratre puelle repetere tũ qꝛ onus alimẽtoꝝ filie spectaret ad patrem si viueret ⁊ qꝛ etiã spectat ad filium ⁊ tanꝙ̃ patris heredem ⁊ etiã qꝛ frater est.vt not.ĩ.de alendis liberis a parentib⁹.l.j.Cy.Odof.vo hic tenet ꝙ si mater impẽdat in causam alimẽtoꝝ etiã si ꝓtestetur qꝺ nunꝙ̃ repetat sed semꝑ videat̃ materna effectiõe fecisse ⁊ qꝺ de ꝓtestatione dꝛ locũ hẽat extra causam alimentoꝝ ⁊ ſm hoc correcte essent ꝑ hãc l.prealle.nesennius.ff.e.⁊.§.mater.l.si quis a libertis.qꝺ verũ nõ puto sed veriorẽ puto opinionẽ glo.⁊ Azo.in summa.e.dicto.§.cessat.⁊ Jaco.de are.vt.s̃.dixi.Itez si mater habeat de bonis filij ⁊ expẽdat in alimenta locum habet preallegata lex nesennius.ff.eo.Sz qd si habebat bona imobilia filij ⁊ ea saluauit ⁊ de suo expẽdit in alimenta nunqd habebit retentionẽ quousqꝫ sibi satisfiat de alimẽtis prestitis.vel qd si erat tutrix ⁊ aluit filiuz nunqd cessabit huius.l.presumtio.hos em̃ casus nõ cõplectitur.l.nesennius.sz illum solum qñ bona filij expendit in alimẽta ⁊ puto predictis duob⁹ casib⁹ cessare presumtionẽ huius.l.⁊ matrẽ habere retẽtionẽ ⁊ petitionẽ ar.prealle.l.si stipulata.de dona.iter viꝝ ⁊ vxo.l.si ego.ad vellei.⁊ qꝛ alij tutores retẽtionẽ habẽt donec eis satisfiat de alimẽtis prestitis pupillis.vt.ff.de cõtrario iudicio.tute.l.j.§.preterea.⁊.ĩ.de ꝯtrario iudicio tute.l.fi.⁊ hãc videt̃ hic seq licet.nõ clare Uber. Sz qd si mater aluit filiũ ꝑ annũ nulla facta ꝓtestatiõe elapsa anno ꝓtestatur se velle repetere alimẽta p̃terita ⁊ futura nũquid quo ad preterita sufficiat talis ꝓtestatio puto qꝺ nõ ar.expressuz.ĩ.e.l.fi.⁊ ita de facto obtinui.In glo.vlti.ibi exigat̃ ꝓtestatio qꝺ intellige.vt.s̃.dixi.⁊ ſm hoc verbũ ostẽderis est futurũ subiunctiui ⁊ ꝓfertur accentu graui. Ibi qꝺ nõ placet sz dño Azo.placebat nec est verum qꝺ contra se ꝓbaret imo incũberet aduersario onus ꝓbãdi.Ibi.l.captus al's incipit liber captus.Ibi q̃ pꝛ.scđo Old.⁊ de materia alimẽtoꝝ satis nota.in speculo q filij sint legitimi.⁊ ꝑ galeotũ de alimẽtis.

SI filius. Ibi cũ solueret fuit. ratio est.ff.de iudi.l.lis nulla.de cõtrahẽ. em.l.ij.⁊ de in ius vocã.l.fi.Od.⁊ Uber.Sz qd si filiusfa.soluit nõ aĩo donãdi nũqd sui iuris factus repetere poterit videt̃ ꝙ sic qꝛ licet ĩpediente patria ꝑtãte nõ oriatur actio vt.ff.de fur.l.ne cũ filio.⁊.l.serui ⁊ filij.⁊.ĩ.de dona.l.siue. tñ ea cessante effect⁹ obligatiõis nasci deberet ar.ff.de pactis.l.qꝺ dictũ.⁊ ꝓ hoc bñ facit.ff.fami.ercis.l.si filia.§.j.⁊.l.heredes.§.si filius.⁊ ibi nota.sic⁊ al's ꝯtingit qꝺ oritur actio ex post facto vel si orta est qꝺ differtur exercitiũ in tp̃s.ff.de tutelis ⁊ ra.di.l.nisi primo rñso.de dã.infec.l.si finita.§.fi.⁊ in non numerata pecunia vbi lapso biennio agit̃ cũ effectu ⁊ bienniũ loco numeratiõis succedit.ĩ.de nõ numerata pecunia.l.fi.In cõtrariũ videtur cõsiderãdo initiũ.vt.ff.e.l.põpo.de negot̃.⁊ de re.iur̃.l.qꝺ initio.⁊ ad.ll.ꝯtrarias posset rñderi ꝙ petit filiusa coheredib⁹ iudicis officio vel vtili fami. ercis. non act.neg. gest.dñs Uber.distinguit aut filius soluit de profectitio vel aduẽtitio aut de castrensi vel q̃si si de ꝓfectitio nõ repetit vt institu.ꝑ q̃s ꝑso.nobis acq.in ꝑn.⁊.ĩ.de bonis q̃ libe.l.cũ oportet.in principio.Si ex aduentitio viuente patre nõ repetit post mortẽ deducit de cõi in iudicio fami.ercis.vt.d.§.si filius.in.l.heredes.ff.de fami.ercis.ĩ.de coll̃.l.vlti.⁊.d.l.cũ oportet.§.j.nisi forte factus esset sui iuris qꝛ tunc forte iudicis officio vel vtili ne.ges. vel actione in factũ posset repetere sz nec tunc videt̃ posse repetere cũ vsusfructus aduẽtitioꝝ viuente patre spectet ad patrẽ vt dicta.l.cũ oportet.Si vero de castrensi vel quasi tunc repetit actione nego.gest.sicut quilibet alius.vt.ff.de fideiusso.l.si dubitetur.in fine.quia in eo habetur ꝓ patre fa.vt.ff.ad mace.l.ij.⁊ dicta.l.lis nulla de iudic.nisi ex coniecturis:vel quia expresserit qꝺ donare voluerit:vt hac.l.Si autẽ de casu conuerso queratur:scz an pater donare possit filio in potestate existẽti dic vt not.ĩ.de inoffi.dona.l.ij.Et ratio qꝛ filius indistincte potest patri donare sed nõ econuerso colligitur.ff.de fideiusso.l.si quis ꝓ eo.§.j.⁊ de ver.obli.l.qꝺ dicit̃ Uber. Ibi nõ precedente mãdato qꝛ tunc ageretur mandati vt institu.de obli.que ex quasi contractu nascuntur vltra ꝑncipiũ.Od.⁊ Uber. In glo.ꝑma ibi soluit ergo hic de ꝓfectitio.hoc nõ puto verũ quia cũ peculiuz ꝓfectitium sit in dñio patris.vt.ĩ.fami.ercis.l.certũ.⁊ de colla.l.filie.circa solutionẽ factã non attenderetur animus donandi filij qꝺ attendi dicit hec lex Ol.⁊ Cy.in additionibus lecture sue.In eadẽ glo.in fine.Sic ⁊ cõtra pater filio.vt.ĩ.de bonis que liberis.l.cũ oportet.§.sinautẽ.⁊ semꝑ in dubio presumendum est ꝓ patre.vt.ff.de ꝓba.l.si filius.Ric.⁊ hanc presumtionẽ qꝺ filius presumatur aĩo donandi soluisse inducit sanguinis coniunctio.vt.ff.de ꝓba.l.procula de lib.legata.l.aurelius.§.tytius testamẽto.Sed ꝯtra hãc opinionẽ expresse est.ff.fa.ercis.l.heredes.dicto.§.si filius.⁊ hec lex ꝓut cõditionaliter legitur ⁊ quia in filio milite de castrensi peculio soluente est eadẽ rõ presumtionis ⁊ coniunctionis imo etiam maior presumtio donatiõis ꝓpter dignitatem militie.vt.ff.de dona.l.filius.⁊ tamẽ cõstat qꝺ repetit.vt.d.l.si dubitet̃.in fi.ff.de fideius.vñ forte Jo.opinio indistincte vera nõ est sz cum distinctione predicta qualitatis ⁊ quãtitatis expense ⁊ negotij ⁊ consuetudine persone presumatur vel nõ presumatur donatio ꝓ hoc facit glo.ꝑma de dona.inter viꝝ ⁊ vxo.l.si ⁊ de tua. Cy. Sed si qs velit Jo.opinionẽ defendere põt respõdere ad.ll.cõtrarias qꝺ in neutra dictaruz legũ facta fuit solutio ex liberalitate sed aut ex precedenti fideiussõria obligatione.vt in.l.si dubitetur quo casu nõ videt̃ donare sz ꝓ seipso soluere.vt.e.tit.l.cũ is.⁊ mandati.l.papi.⁊ notatur ꝑ Dynũ. de solu.l.modestinus.aut ex precedenti condẽnatione.vt.d.§.si filius. vbi erat condẽnat⁹ filius sicut patris defensor ⁊ qꝛ in vtroqꝫ casu necessitas solutionis vertitur presumtio donationis excludit̃ qꝛ in necessitatibus nemo liberalis existit.ff.de adimẽ.lega.l.rem legatam.Od.⁊ Cy.in additionibus.

QUod in vxorem. Idem videtur in nuru. vt.ff. fami.ercis.l.si filia.§.j.⁊.l.si maritus.Egrã.Idez in sana.vt.ĩ.subijciã.Uber.In funus.Quid dicat̃ in funus expresse habet̃.ff.ad.l.fal.l.j.in fi.⁊.l.seq.de reli.⁊ sum.fune.l.si qs.§.funeris.⁊.l.sumtus.al's incipit funeris sumtus.⁊ de sepul.c.fi.in cle.Ibi erogasti vsqꝫ ad modũ cõgruũ.vt.ff.de relig.l.si qs sepulcrũ.§.penul.⁊.l.si quis.§.impensa.Uber.Ibi dos reddit qꝛ impensa funeris est es alienuz dotis.vt.ff.de religio.l.impensa.Et distingue ſm Jaco.de are.Aut marit⁹ hz vxorẽ in suo seruitio ⁊ tenetur eam alere ⁊ hoc est regulare qꝺ quis tenetur alere illos quorum opera ⁊ ministerio vtitur. vt ff.de operis libertoꝝ.l.penul.cõmodati.l.in rebus.§.possunt ⁊ ꝑ cõsequens medicinas.vt.ff.de verb.sig.l.cetera.⁊ vxor viro operari tenetur.vt.ff.de dona.inter virum ⁊ vxorẽ.l.sed si vir lana.⁊ de operis liber.l.sicut patronus.Si vero maritus non habet eam in suo obsequio tunc aut diuertit culpa sua ⁊ nõ tenetur eam alere qꝛ frustra petit debitum qui debitum nõ impendit.vt.ff.de annuis lega.l.meuia.⁊ ar.ff.de act̃.emt̃.l.iul̃.§.offerri.Aut ꝓpter culpam viri et tunc vir tenet̃ alere. vt.ff.de leg.ij.l.tytia.§.si ea cõditione.⁊ de condi. ⁊ demon.l.si qs ita.⁊ de alimẽ.⁊ cib.leg.l.caio.Si ꝓpter culpã vtriusqꝫ si nõ habet vnde se alat:tunc maritus tenetur eam alere etiã si nullam dotem haberet ex ea ar.ff.de relig.l.qꝺ si nulla.vt in pos.lega.l.penul.⁊.ĩ.vnde vir ⁊ vx.aut.preterea.⁊ sibi imputet qꝺ ab initio sine dote recepit arg.ff.de dam.infecto.l.qui bona.§.de illo.⁊ ꝓ socio.l.socius socio.⁊ de re.iur̃.l.dãnuz qꝺ quis. Si autem vxor habet vnde se alat tunc ꝓ quãtitate dotis debet sibi subuenire.vt.ff.solu.matri.l.si cũ dotem.§.sinautem in seuissimo.⁊ ibi de hoc notatur vltra quãtitatẽ dotis nõ tenetur si nõ est in eius obsequio.Si autẽ est egra liceret sit diues si aliquid impendat in eã videtur ratione affectionis fecisse ⁊ nõ repetit vt hac.l.Jac.Et est ratio qꝛ tunc videtur esse in obsequio dum est infirma.vt.ff.de vsufruc.arboribus.§.de illo.⁊ de statu libe.cũ heres.§.stichus.si heredi:⁊ vide qꝺ dixi.s̃.e.l.alimenta. Est ergo intelligenda hec lex in eis casibus in quibus marit⁹ nõ tenetur de necessitate alere vxorem quia tunc operatur affectio maritalis.Cy.An autẽ vxorẽ adulteram teneatur maritus alere.vide qꝺ not.per Archi.xxxiiij.q.ij.c.admonere. Et de istis alimentis vxoris vide plene in speculo qui filij sint legitimi.v.nunc dicemus de vxoris alimentis.⁊ ver.sequen.⁊.ĩ.si secundo nup.mulier auc.ibi posita ⁊ de rei vxo.act.§.cũ autem ⁊.§.exactio in glo.⁊ per me.

SI mandatum. De materia huius.l.satis notat̃.ff.e.l.si cũ ꝓposuisset al's est.§.vlti.l.iij.⁊ clarius hic ꝑ dñm Odof.qui ex solutiõe vni⁹ qõnis quã format declarat huius.l.materiã ⁊ qꝺ est qꝛ hic dꝛ ꝙ mandato mariti negotia gesta fuerũt ⁊ inter vxorẽ ⁊ gerentẽ orit̃ actio neg.ge. vtꝝ hoc veꝝ sit solũ quãdo contẽplatione vxo.gesta fuerũt cum etiam si nõ eius ꝯtemplatione sed mariti tantũ.Et circa hoc opinio Jo.⁊ sequaciũ fuit ꝙ solũ quando contẽplatiõe vxoris. si aũt contẽplatiõe mariti tm̃ tunc nulla actio oriatur inter gestorez ⁊ vxorem sed inter gestorem ⁊ maritum oriatur mandati ⁊ inter maritum ⁊ vxorem nego.ge.quasi maritus videatur gessisse ꝙ eius mandato gestum est quia qui per alium facit ⁊c.

vt.l.ita auté.§.gessisse.de admini.tuto.p hac opinione facit.ff.cõmuni diui.l.in hoc iudicio.ff.eo.si cũ ꝓposuissem.l.si pupilli.§.si quis ita.in fine.⁊.l.nam ⁊ seruus.§.si me viuo ⁊ man.l.si mandauero.§.Si curator.⁊.l.qui fidem.⁊ hanc approbat Jaco.Bal.vt hic dicit Od.dñs auté Azo.qui de hoc satis notat in summa.e.circa principium.§.item oportet.tenet indistincte contra vxoré dari gestori actioné nego.ge.siue eius cõtéplatione gesserit siue nõ per.l.istam que nõ distinguit ⁊ pro hoc.ff.e.l.ité si cũ putaui.§.j.⁊.l.si pupilli.in princ.⁊.§.si tytij.⁊.§.qd ergo.⁊.l.mãdasti.§.fi.⁊ dicta.l.in hoc iudicio.§.at cum puto.cõmuni diui.Nõ ob.allegata p Jo.ꝙ mandans videat̃ gessisse qꝛ verũ est in sui preiudiciũ nõ vxoris.vt.ff.e.l.cũ alicui.de admini.tut.l.lucius.§.j.⁊.j.qđ cũ eo.l.ei qui.nõ ob.l.in hoc iudicio.qꝛ ibi de nouo edificaui:⁊ ideo mihi datur retẽtio nõ ob.l.iij.§.fi.al's est lex.⁊ incipit cum ꝓposuissem.ff.e.qꝛ ibi subaudit̃ maxime nã idem si nõ ꝓposuissem.Nõ ob.l.nã ⁊ seruus.§.si me viuo.⁊.l.si qs mãdato.⁊.l.mandasti.qꝛ licet in eis dicatur inter gestoré ⁊ mandanté oriri actioné mãdati non negatur qꝛ inter gestoré ⁊ eũ cuius negotia geruntur nasci act.neg.gest.Nõ ob.§.si curator.⁊.l.q fidé.ff.mãdati.in qb⁹ innuit̃ inter gestoré q gessit alieno mãdato ⁊ eũ cuius negotiũ gestũ est nullam act.nasci qꝛ verũ est mãdati ſꝫ negotiorum gest.nõ negatur imo.§.si curator expresse videt̃ negare ⁊ de act.nego.gest.in versi.at quin.⁊ ideo põt dici.vt hic in gloss.qđ ibi nihil curator impẽderat.⁊ ita nõ erat negotiũ re ipsa sed ratihabitione hic auté in ré mulieris erat expensum ⁊ sic erat ei⁹ negotium re ipsa ⁊ ideo ſm Od.distinguẽdũ est vt modo seruetur opinio Jo.modo Azo.vt dicamus si qs mãdato alicuius gerit aliena negotia.Aut est eius negotiũ solũ ratihabitione et tũc inter eũ ⁊ gestoré oritur actio neg.gest.si vtiliter gestũ est:qꝛ cogitur habere ratũ vtiliter gestũ.vt.ff.e.l.põpo.§.j.⁊ hoc si eius noie vel cõtéplatiõe gestũ est.al's em̃ nõ suo noie gestuꝫ ratum habere nõ potest.vt.ff.e.l.si pupilli.§.sed si ego.de prescrip.verbis.l.si seruus.⁊ extra de re.iur.c.ratũ quis habere nõ potest.lib.vj.⁊ ibi de hoc p do.Dy.nisi mandans soluẽdo nõ esset quo casu in subsidiũ oritur actio neg.ge.vt ⁊ al's.ff.de leg.j.l.plane scđa.§.j.⁊ sic intelligunt̃.ll.allegate.p Jo.Si aũt geritur alienũ negotiũ re ipsa vel ipso gestu preualet veritas opinioni ⁊ hinc inde oritur actio neg.ge.vt.ff.e.l.qui vtiliter.§.tytius.⁊ ita intelligant̃.ll.allegate.p Azo.Nõ obstat.ff.e.l.l.si pupilli.in princi.qꝛ vel ibi gessi contéplatione vtriusqꝫ vel si tutoris tm̃ pro tanto tenetur pupillus qꝛ locupletior factus erat ⁊ ſm hanc distinctioné intelligẽda est glo.que est.ff.de pigne.act.l.solutũ.§.solutam.Od.Uel ſm Jaco.butri.dic aut gestor putauit suũ esse negotiũ ⁊ sic neminé sibi voluit obligare ⁊ in negotio alieno gestu dic vt.ff.de cõdi.inde.l.si pene cã.§.quãuis in alieno.re ipsa dic vt dicta.l.in hoc iudicio.§.j.cõi diuidundo.Si alium voluit obligare aut illum ad quẽ nullo modo ptinebat ⁊ vera est distinctio.Od.Aut illũ ad quẽ ptinebat cura ⁊ solicitudine tm̃ ⁊ tunc nihilominus obligetur is cuius erat negotiũ re ipsa.vt hac.l.Aut eũ cuius quoquo mõ est re ipsa ⁊ hꝫ locũ dictus.§.sed si ego.cũ ibi notatis.ff.eo.l.si pupilli.Cy.etiã hic alias subtilitates recitat vltromontanorũ quas omitto qꝛ predicta magis placẽt ⁊ vide etiã ꝓ declaratione q̃ dixi.s.e.si pecuniã.Ibi superogasti imo videtur qđ superogatũ nõ repetatur.vt.ff.eo.l.si quis negotia aliena.⁊.l.qui aliena.§.j.vnde dic qđ hic prepositio supabundat sic ⁊ al's abũdat prepositio.ff.de dote prelegata.super rubrica ⁊ ibi nota.Uber.In glo.prima.in fine.al's est lex ⁊ incipit si cum proposuissem.In glo.ij.in fine.Sed nõne ratihabitione fit negotiũ alicuius ⁊ datur actio neg.ge.vt.ff.e.l.si pupilli.§.Item queritur ⁊ notatur.s.e.l.si pecuniã.Sed respondeo qđ in.§.si curator ratihabitio effectum habere nõ potuit quia nõ erat suo nomine gestum vnde nõ poterat ratum haberi.vt dicta.l.si pupillus.§.sed si ego.Oldra.

In paterno. Ibi priuignas.i.filias natas ex vxore et alio viro.vt instituto de nup.§.affinitatis.quas diligũt qñqꝫ vitrici paterno affectu.vt hic sed nouerca nõ.vt.ff.de inofficioso testã.l.iiij.Sic etiã dr̃ quis frater q solum fraterna charitate diligit.vt.ff.de here.insti.l.nemo.§.j.Ibi magistris quib⁹ puidendũ est.vt.ff.de admini.tuto.l.cũ plures.§.ij.In glo.j.ff.e.l.nesennius.⁊ innuit etiã hec lex.ij.r.so.⁊ hãc approbat.M.fit.sed Fran.ac.primã.⁊ ad.l.nesennius respondet qđ ibi auia pecuniã nepotis expẽdit nõ suã.Sꝫ de hoc.dicvt dixi.s.e.l.alimẽta.⁊ eadé distinctioné dicit Uber.seruãdã in patre ⁊ matre qui expẽdunt in filiã maritatã ⁊ volunt postea a marito repetere.vt dixi.d.l.alimẽta.In eadé glos.ibi de nup.l.patré.hic arguit cõtra ſꝫ ibi speciale odio patris q filiã exposuit ⁊ eius matrimonio contradicit.vt ibi colligitur.

Curatoris. In glo.prima.Ibi alie cõtrarie quas cognoscas.vt not.ff.de act.⁊ obli.l.consensu.Oldra.Et dñs Guil.hanc gloss.⁊ sequenté reprobat in multis primo in eo qđ dicit dari gestori spontaneo directã qꝛ nõ directa sed cõtraria sibi datur.vt ptꝫ.j.§.allegato.p glo.insti.de obliga.q̃ ex quasi cõtractu nascunt̃.Sꝫ salua pace dñi Guil.glo.nõ sic intellexit immo intellectus glo.fuit qđ gestori spõtaneo det̃ directa.put opponit̃ ad vtilé.Nã directa datur ex vbis ⁊ méte.vtilis ex méte tm̃ ⁊ sic.put opponit̃ ad vtilé nõ.put opponit̃ ad cõtrariam sibi em̃ datur ɔtraria.put opponit̃ ad directã ⁊ directa est.put opponit̃ ad vtilé.⁊ ita etiã tenet Azo in summa.e.§.ex gestiõe auté oriunt̃.in secũdo reprehẽdit gloss.in eo qđ dicit gereti ex necessitate dari vtilé imo dicit dari cõtrariã.Sed ex predictis ptꝫ respõsio qꝛ ideo dicit̃ vtilis qꝛ datur ex méte tm̃ nõ ex verbis.Et ex predictis tollitur tertia reprehensio dñi Guil.dum dicit glos.qđ vtilis ⁊ directa per nomen referuntur ad actoré siue sit gestor siue dñs.dicit em̃ gestori nunquã dari directã:ſꝫ contrariã qđ verum est vt predixi prout directa opponitur ad cõtrariã sed nõ prout ad vtilem.Reprehẽdit etiã glo.in eo qđ dicit directo ⁊ vtiliter ⁊ dicit qđ nõ sunt verba legalia et leges quas glo.allegat.scꝫ.ff.de rei ven.finauté.§.ſꝫ ⁊ his.⁊ de nox.l.electio.§.si is.nõ dicũt directo nec vtiliter sed vtili ⁊ directa.⁊ idem dicitur de peti.heredi.nec vllam.§.si quis sciens.⁊.l.regulariter ⁊ qđ ille qui desijt possidere teneatur vtili notatur in glos.j.de alie.iudi.mu.cã.l.vnica.⁊ hoc verũ dicit dñs Gui.qđ dicta verba directo ⁊ vtiliter nõ sunt verba legis sed sunt verba magistralia glo.⁊ Azo.in dicto.§.ex gestione.in summa.e.ad hoc vt melius cognoscantur actiones predicte suppleatur ergo glo.vt statim subijciã ⁊ cessabunt repressiones dñi Guil.⁊ clara erit glo.Ibi dñs hꝫ directã.put opponit̃ ad cõtrariã.Ibi gestor spontaneus hꝫ directaꝫ.put opponitur ad vtilem nõ ad cõtrariã qꝛ ⁊ hec est ɔtraria.vt ptꝫ in.§.statim allegato.Ibi in spontaneo gestore dicunt̃.Item gestor habet vtilem in casu adiecto ab vulp.ff.e.l.iij.§.sed ⁊ si quid.Et dictũ est.s.in glo.Fran.Ibi spontaneus gestor directo.scꝫ directa.Ibi qui ex necessitate vtiliter:scilicet directa.Ibi quãdoqꝫ directa directo vt ea que ex verbis ⁊ mente ꝓcedit.M.fit.Ibi.qñqꝫ vtilis vtiliter vt in tertio casu adiecto ab vulp.ff.e.l.iij.§.ſꝫ ⁊ si qđ vel qñ p aliqué administrantur necessitatis suspitione aliqua obuenientia hereditate iacente.Old.Ibi qñqꝫ directa vtiliter vt qñ p aliqué necessitatis suspitione administrant̃ negotia alicuius viuentis vel que eius fuerint cũ moritur.vt.ff.e.l.iij.§.ait pretor.al's est.l.p se.Ibi qñqꝫ vtilis directa vt quãdo p spõtaneũ gestorem administrant̃ bona que obueniunt hereditate iacente.Old.In glo.i.vtiliter immo vtili.vel Ric.Ibi domini negotiorũ dicuntur imo nõ est respectus ad dñm vel gestorem sed ad reum vel actorem.vt in superiori glo.In glo.vlt.in fi.tamé heres qñqꝫ alienat finito mandato.vt.ff.mandati.l.mãdatum distrahendorũ.Uber.

Ab negotium. Ibi sumtuũ.s.moderatorũ.vt.ff.e.l.si qs negotia.⁊.l.aliena.§.j.Ibi vsuras.An hec vsura iure canonico peti possit in cõtractibus bonefidei plene dixi.s.de summa trinitate ⁊ fide catholica.l.j.in suppletione glossarũ.Ibi bona fides q̃ est qđ officiũ nõ sit alicui dãnosum.vt.ff.ex qui.cau.ma.l.videlꝫ.Uber.in fi.Colligi põt licere argui de spontaneo gestore ad necessariũ vt qđ est in spõtaneo fortius sit in necessario quo ad eius cõmodum.p hoc.ff.e.l.iij.§.hac actione.nõ auté ecõtra.vt.ff.qui satisdare cogã.l.si fideiussor.§.j.depositi.l.j.§.j.⁊ de dã.infec.l.cũ postulassem.§.j.⁊ de hoc in summa si tutor vel curator interuenerit.in fi.qđ nullo modo liceat arguere facit.j.l.tutori.

Tutori. Hec lex videtur tollere facultaté arguendi de spõtaneo gestore ad necessariũ de quo dixi.s.eo.l.ob negotiũ.Et ponit tres differẽtias inter tutoré ⁊ curatoré ex parte vna ⁊ spõtaneũ gestoré ex altera.Od.Ibi qppe hec est prima differentia.Ibi at satis secũda differẽtia.Ibi necesse habeat ⁊ aliqñ leuissimã ⁊ etiã casum fortuitũ.vt hic in glo.notat̃ ex quo colligitur tertia differentia ⁊ ad hoc sepe allegatur lex ista.scꝫ ꝙ gestor regulariter tenetur de dolo lata culpa ⁊ leui ⁊ idem cõmuniter in omnibus contractibus.vt.ff.de re.iur.l.cõtractus.cũ ibi notatis.Et quid si dolus lata culpa vel leuis ⁊ leuissima bene colligitur.ff.mã.l.si p cura.§.dolo.cũ ibi notatis.⁊.l.doli.e.titu.Ibi ⁊ ea q̃ a modo de spontaneo gestore tm̃ loquit̃.Od.In glo.publici ibi nisi in casu vbi etiã post pubertaté durat.In glo.quã ab initio habuit ibi alius erat gestur⁹ hãc approbat Fran.

bat Fran. alie etiã solu. in ɔtrario nota. ⁊ de hoc dic vt in summa hui⁹ titu. §. veniunt autẽ. In glo. q̃ tũc nõ tenetur ibi sine mãdato nõ cõueniens aliud in tutore. vt. j. de admi. tuto. l. debitorib⁹ ⁊ arbi. tu. l. ij. ⁊ sic colligit̃. iiij. differẽtia iter spõtaneũ gestorẽ ⁊ tutorẽ Fran. in glo. accedẽs ergo sibi. ſm Jr. Cõtrariũ not. ff. e. l. si pupilli. §. fi. ⁊ illã glo. approbãt. M. fi. ⁊ Ja. butri. ⁊ credo qđ verior si lʒ Azo in summa. e. d. §. veniũt. videat̃ cũ ista cõcordare ⁊ eã hic sequit̃ Cy. ſm Pe.

Negotium. In glo. j. ibi remittẽti vsuras in casu posito in. l. q̃ statim allegat̃ in gl. ij. in fi. Qui his versib⁹ ɔtinent. Insolidũ predo factũ mora culpa pupillus Rex gestorẽ casuʒ prestare suadẽt. In eadẽ gl. ibi exponit. i. expresso sic exponit̃ spãliter. i. expresse. j. e. l. fi. ⁊. ff. q̃ potio. in pig. ha. l. si pignus.

Si quis nolente. Questio ⁊ dubitatio antiquor̃ decisio ⁊ rõ ⁊ repilogatio in qua clare determinat qñ et quo tpe cõpetat actio neg. ge. Cy. Ibi dño rerũ. Sʒ qd si gestor ignorabat eũ dñm dic vt not. in glo. ⁊ p me in simili qõne. j. de rei ven. l. si fundũ. Quid si terti⁹ ꝓhibuit noĩe dñi ⁊ dñs ratũ hʒ videt̃ ꝙ idem q̃ ratihabitio retrotrahit̃ ⁊c. vt. j. ad macedonianũ. l. fi. extra de re. iur̃. c. ratihabitionẽ. libro. vj. Ego puto distinguendũ q̃ aut dñs ratũ habuit re integra. i. anteꝙ̃ gestor gereret ⁊ tũc sit verũ qđ dixi aut re nõ integra. i. postꝙ̃ gestor gerere inchoauerat vel expẽsas fecerat ⁊ tũc sec⁹ p. l. bonor̃. ff. rem ratã hũi ⁊ ea q̃ notant̃ p Dynũ dicto. c. ratihabitionẽ. An ꝑsona ɔiuncta possit ꝓhibere puto ꝙ sic cũ satisdatione de rato. vt. s. de ꝓcura. l. exigẽdi. ⁊. ff. de ꝓcura. l. sʒ ⁊ he. cũ ibi notatis. De ꝓcuratore cũ spãli mãdato nõ est dubiũ ar. ff. qđ q̃s. iur̃. l. iij. §. fi. ꝓcurator. Sʒ de gñali dubiũ videtur ⁊ dicũt quidã ꝙ idẽ qđ in spãli ar. ff. p socio. l. actione. §. renũtiare. Alij distingũt aut habuerit iustã cãm ꝓhibẽdi vel nõ vt. ff. mã. l. si hoĩem. De mercenarijs ⁊ similib⁹ videt̃ idẽ arg. ff. qđ vi aut clam. l. ꝓhibere. in princi. lʒ dici posset qđ ibi ꝓhibebãt delictũ ⁊ sui natura ꝓhibitũ. s. vi vel clam fieri hic autẽ cõcessum. s. gerere negotiũ dñi. ⁊ ideo forte arg. nõ ꝓcedit de tutore etiã nõ est dubiũ si ꝓhibebat in vtilitatẽ pupilli. vt. ff. pro emto. l. qui fundũ. §. tutor. cũ similib⁹. De pupillo ⁊ adulto habente curatorẽ dubitat̃ vtrũ in eor̃ cõmodũ possint ꝓhibere sine tutore vel curatore: ⁊ puto ꝙ sic. vt. ff. de acq. re. do. l. pupillus licet cõtra videat̃. ff. de acq. hered. l. pupillus. ⁊ de arbitrijs. l. diẽ. §. penul. Sʒ in illis erat dubiũ an esset vtile pupillo vel nõ ꝓpter onera hereditaria vel ne arbiter sñiam ferret cõtra eũ. Ibi qd eñ si dñs. Ista litera decidit qõnẽ quã feci. s. eo. l. alimẽta. si mater aluit filiũ p annũ postea ꝓtestet̃ se vellere petere qđ talis protestatio quo ad alimẽta preterita nihil operetur ⁊ pro hoc bene facit glo. que est. ff. de cõcubinis. l. in concubinatu. sup verbo sine testatione. Ibi vel sine scriptis valet ergo protestatio sine scriptis. vt hic patet ⁊ p hoc. s. de pactis l. pactum qđ bona fide. ⁊ qđ ibi notat̃ ⁊ pro hoc in aut̃. de tẽp. nõ solute pecu. sup dote. §. ɔtestationẽ. Cy. ⁊ de hoc dic. vt plene not. p cardinalẽ extra de re. iur̃. c. in generali. lib. vj. ver. nũc videam⁹ qualiter sit facienda ꝓtestatio vbi de ista materia ꝓtestationũ p eũ latissime tractat̃. In glo. vlti. ibi solet q̃ri. ff. mã. l. sʒ ꝑiculus. vbi hec q̃stio querit̃ in tex. ⁊ gloss. ⁊ in. §. libertos. questio predicta q̃rit̃ ⁊ soluit̃. Sed querit Cy. in casu premisse qõnis vtrũ agere potero ad rem illam tradendã ꝓ. x. qdã qđ sic p iura predicta ipse autẽ ſm Pe. distinguit aut poterat habere ꝓ. x. ⁊ dedit plus ⁊ tũc tenet̃ dare ꝓ. x. nec tunc videor locupletari cum sua iactura quia in culpa fuit ⁊ dãnum qđ quis sua culpa ⁊c. vt. ff. de re. iur̃. l. cum quis. Aut non potuit habere nisi pro. xx. ⁊ tunc licet in. x. que plus dedit nõ habeat actionem habet tamẽ exceptionẽ nisi soluat arg. dicta. l. nam natura. ⁊ mã. l. diligenter. ⁊ si mihi tradita esset vel ad me puenisset forte daretur vtilis actio arg. ff. de instito. l. si quis mancipijs. §. fi. Cy. in eadem glo. ibi. l. si p te. pro opinione Jo. ⁊ bul. ɔtra M. est hec lex vltra prin. ibi habeat aliquã aduersus dominũ actionẽ ⁊c. Ubi expresse excludit vtilem ⁊ directã ⁊ subijcit nullam esse aduersus eum ⁊c. videtur eñ de vtraqꝫ respondere cũ de vtraqꝫ esset quesitũ arg. s. de diuersis rescriptis. l. j. ⁊ p hoc bene facit. ff. de aleato. l. j. §. qđ autem pretor. Sed tenẽtes opinionẽ M. dicunt verũ esse de rigore. Sed de equitate secus ⁊ equitas debet preualere. vt. j. de iudicijs. l. placuit. dñs Uber. distinguit aut dñs calore iracundie prohibuit vt puta cũ propter collectas officialis vellet destruere domum eius amicus suus venit ⁊ soluit pro eo ex iracundia contradicente ⁊ tũc sit vera opinio. M. qđ vtilis tali amico detur de equitate nõ obstante prohibitione dñi calore iracundie facta. vt. ff. de re. iur̃. l. qđ calore. ⁊ de diuor. l. iij. si autem deliberate ⁊ sine iracundia

prohibuit vera sit opinio Joan. ⁊ bul. qđ nulla detur p iura p eos allegata. ⁊ ad hoc bene faciunt plene notata circa materiã istam in questionibus Py. vij. q. que incipit dum ſm tributorũ cõsuetudinẽ ⁊ qđ not. in glo. ⁊ p Archi. lxxxij. di. in summa Cy. tamẽ ſm Pe. in predicta qõne Py. dicit non dari actionẽ neg. gest. ꝓpter expressam ꝓhibitionem. vt hic sed q̃ equitas suadet act. dari dabit̃ in factũ. vt. ff. de pre. ver. l. quoties. ⁊ pro hoc bñ facit. ff. de reli. l. at si q̃s. §. idem labeo. Cy. in eadẽ glos. in fi. Sed rõ spãlitatis ibi in tex. ꝑtʒ Uber.

De his que vi metus ve causa. Rubrica.

Super rubrica. Materia ista bene traditur p Azo. Gof. ⁊ Host. in summa. e. p Rofre. in libello de vtili rei ven. que datur metũ passo ⁊ titu. de actione qđ metus causa et aliqd in speculo. e. ⁊ extra. e. p totuʒ. ⁊ lib. vj. c. vnico. cũ ibi notatis. Sed quero questionẽ de qua a me quesitũ fuit p multos religiosos qui tpe generalis interdicti mandato pape Jo. xxij. positi in multis ciuitatibus lombardie compulsi fuerant per metũ carceris ⁊ famis cõtra ipm interdictum celebrare diuina vtrũ talis metus eos excusaret ⁊ dixi qđ non quia in talibus nõ excusat coactio nisi sit absoluta vt extra eo. c. sacris. cum ibi notatis p Ber. Inno. ⁊ Hostien. ⁊ latius p Archi. l. dis. c. presbyteros. ⁊. vij. dis. c. fuerunt. ⁊ glos. v. di. c. ad eius vero concubitũ. de peni. di. j. c. potest. ⁊. xi. q. iij. nõ solum ex quibus colligitur solutio questionis predicte hec actio nõ infamat. vt in summa Azo. huius titu. ad finẽ. ver. illud certũ nec est correctus hic titulus p auc. sacramẽta. vt qdã dixerunt. vt ibi dicam in fine.

1 Fur ⁊ raptor semp dicuntur esse in mora.

Persecutionem. Fur ⁊ raptor semp est i mora ⁊ ideo dãnũ interitus ad eos spectat. h. d. Idẽ in peccatore q conuerti tardat eccl'iastici. vij. Ne tardes cõuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diẽ ⁊ not. p Archi. de peni. di. iij. c. ille rex. in princi. licet videat̃ cõtra de peni. di. vij. p totũ. Et ordina sic istam literam iurʒ responsum est ꝑsecutionẽ eor̃ ⁊c. Et ideo dicit ꝑsecutionẽ q̃ extortũ metu aliqñ repetit̃ actiõe ꝑsonali qđ metus causa licet sit in rem scripta. vt. ff. e. l. ⁊ putat. §. cũ autẽ. ⁊ aliqñ vtili rei ven. ⁊ ad vtrũqꝫ adaptat̃ verbũ ꝑsecutionẽ. vt. ff. de ac. ⁊ obli. l. actio in ꝑsonã. Et qđ dicit eor̃ dic in estimatione cũ. j. dicat̃ res intercidisse. ⁊ ideo estimatio petit̃ vt ff. de cõdi. furtiua. l. in re furtiua. de cõstitu. pecu. l. ꝓmissor. et de ver. obli. si seruũ. §. vlti. Et p declaratiõe hui⁹. l. vide Azo. in summa. e. circa finẽ. §. iteʒ cessat interitu rei ⁊ q̃ ibi ⁊ in glo. inordinate tradit̃. ideo vt plene ⁊ clare habeat̃ notãdũ est qđ licet sint multa genera violentiarũ q̃ notant̃ in glos. ff. e. l. extat. tamen quo ad materiã huius. l. sufficit videre de quinqꝫ generibus. vt hic in glo. in tribus generibus. s. ablatiua expulsiua ⁊ inquietatiua indistincte spectat ꝑiculũ ad volentuʒ etiã si in interitu caruit dolo ⁊ culpa ⁊ ita loquitur lex ista de vi ⁊ vi ar. l. j. §. rectissime. ⁊. l. penul. ⁊ de condi. furtiua. l. fin. q̃ in istis tribus violentijs nulla accessit voluntas spõtanea vel coacta vim passi. In quarta scilʒ turbatiua que parit interdictũ vti possidetis in immobilibus ⁊ vtrubi in mobilibus. vt. j. ⁊. ff. vti possidetis ⁊ vtrubi ⁊ instituto de interdictis. §. retinende. de hac nihil ad nos de interitu q̃ talis turbans tenetur ad interesse. vt ff. vti possidetis. l. si duo. §. fi. Si tñ essent fructus qui interirẽt teneretur ſm Uber. ad estimationẽ ar. ff. de aqua pluuia arcẽ. l. supra iter. §. officiũ. In quinta scʒ ɔpulsiua que ꝑarit act. qđ me. causa ⁊ de qua ꝓprie loquitur lex nostra ⁊ in qua est voluntas licet coacta consideranda sunt quetuor tempora. Unũ tẽpus est ante omnẽ sententiã quo casu si res extat condẽnatur metum inferens ad eius restitu. cũ omni interesse. vt. ff. eo. l. sʒ ⁊ si ꝑart⁹ ꝑmo respõso ⁊ si nõ restituit cõdẽnat̃ secũdo ad quadruplum. vt. ff. e. l. si cũ exceptiõe. §. quatenus. ⁊. §. qđ si homo vel si actor elegerit quãti ad litem iurauerit. vt. ff. de dolo. l. arbitrio. in prin. ⁊ si ante omnẽ sñiam res perijt indistincte tenet̃ metũ inferens de interitu etiã si eodem modo peritura fuisset penes actorẽ q̃ metũ inferens semp est in mora. vt hac. l. cũ si. Secũdũ tẽpus est inter ꝑmã ⁊ scđaʒ sñiaʒ ferendã sup quadruplo: quo casu similiter indistincte tenetur de interitu. vt dictũ est. s. ꝓximo casu ⁊ dicto. §. qđ si homo. ver. si autẽ. ante sentẽtiam. Tertiũ tẽpus est post ambas sententias. ⁊. j. tẽpus quadrimestre qđ datur iudicatis. vt. j. de vsuris rei iudi. l. ij. ⁊ hoc

casu eligitur media via ꝛ si eodē modo erat pitura penes actorē nō teneat metū inferēs de interitu al's sic. vt. d. §. qđ si hō. ꝛ videt hoc mirabile qđ predictis duob⁹ casib⁹ indistincte teneatur ꝛ hoc tertio nō cū in maiori mora videat hoc tertio casu: s; rō est duplex pma q2 nō pōt dici in mora si perijt in tpe quadrimestri sibi a lege cōcesso. vt. d. l. vlti. de vsur. rei iudicate. et ff. de vsur; l. in fideicōmis. ꝛ q2 satis ē qđ tenet ad penā tripli ex scđa snīa. vt colligit. d. §. qđ si hō. i pn. ꝛ in fi. Quartū tps est qñ perit post oēm snīam ꝛ post tps quadrimestre ꝛ tūc indistincte tenet de interitu. vt. ff. de peti. here. l. Itē veniūt. §. idē recte. q2 fuit in mora nec eā purgauit ꝛ ex iteratione vel continuatione more nō d3 minui pena: imo d3 augeri. vt. j. de fuis fugitiuis. l. qcūq3. predicta vera sunt cū agit cōtra metū inferentē. Si vo agat cōtra aliū ad quē res puenit. Aut res extat ꝛ tenet ad resti. ꝛ si nō restituit ad primā snīam cōdēnat in quadruplū vt. ff. e. l. si cū exceptiōe. §. j. ꝛ. §. satis clemēter. ꝛ. §. in hac actiōe. et. l. sed si mulier. §. qui possessionē. Si vero res perijt si qdē erat bonefidei possessor ꝛ res apud eū perit nō tenet. vt. d. l. si cum exceptione. §. aliquando. Si vero vendidit tenetur de interitu ad pretiū qđ recipit. vt. ff. e. l. si ipsa res. qđ est verū si ad eū puenit ex causa lucratiua secus si ex causa onerosa cū tantūdē sibi absit. vt ar. ff. si certū peta. l. si cū. ꝛ. l. si ꝛ me ꝛ tytiū. ꝛ institu. de legatis. §. si aliena res. licet. M. quo ad metū inferentes et alios male fidei possessores aliter distingueret. vt plene nota. ff. de rei ven. l. itē si verberatū. §. fi. ꝛ. l. seqnti. Odo. ꝛ Uber. In glo. prima ibi gratia similitudinis dicit nō q2 principaliter ad titulū faciat sic ecōtra. j. de furtis. l. subtracto. Odo. Ibi exceptionē. s. inducit vel parit. Ol. Ibi statim dices. j. pxima glos. In glo. vlti. ibi de cōditione furtiua. l. fi. meli⁹ facit lex vltima. ff. dicto titu. de condi. furtiua. Old.

Cum te. Metū passus in pmittendo si sponte soluat nō repetit. h. d. ꝛ de hac materia notaui. ff. e. l. si mulier. §. penul. in glo. imo videt ibi nullo mō repetit. hec solutio bona est quātū ad. l. ex ea. s3 in. §. s3 qđ pretor nō dr qđ in soluēdo vis fuerit adhibita sed istud est diuinare vnde potest dici qđ ibi p errorem fuit solutum ꝛ repetitur nō obstantibus tribus rationib⁹ que statim hic in glos. sequuntur. prima ratio est q2 videt sponte solutum sed errans non soluit sponte sed credit se ad hoc necessario teneri. Secunda ratio glosse nō obstat quia loquitur de exceptione que est contra rationē iuris naturalis sc3 de excep. macedoñ. Nam de iure naturali obligatur filiusfami. ꝛ sic exceptio macedoñ. exorbitat a iure naturali at exceptio metus licet sit odiosa nō tamē est cōtra naturalem rationem que ratio nō vult qđ meticulosus soluere teneatur vel etiam obligetur. Tertia ratio glo. nō obstat que est qđ vna solutio nō parit liberationē ꝛ repetitionē q2 verū est qñ parit liberationē ab obligatione efficaci. Sed ista nō erat talis quare nō obstat. Oldr. Ibi querelā de vi nō habuisse al's ratam habuisse. Old. Ibi ppeditur. i. impeditur repetere. Ibi primā ergo partē: sc3 glo. Ir. Ibi secundā. Quidā habent fm Azo. ꝛ male s3 dic secūdā sc3 partē glo. Ir. Ibi presumitur etiā glo. Ir. Ibi nec in pmittendo. tu dic fz Jacob. de bellouisu. Ir. bene dixisse ꝛ expone glos. suam presumitur eñ querela3 de vi nō habuisse aut ergo omnino nō repetit aut eatenus ppeditur donec pbet ꝯtrariū Ir. presumit eñ querelam de vi nō habuisse. i. nō premitur cōpulsus p vim soluisse: qđ autē sequit aut ergo oīno nō repetit dic cum constat qđ sponte soluit ꝛ qđ subditur aut eaten⁹ ppeditur ꝛc. dic. i. si probat vim facta3 in cauendo qđ sufficit pbare ꝛ sic patet fm Ir. qđ differētia est vtrū constet de voluntate soluentis an dubitet q2 si constat qđ coactus soluit repetit. vt in contrario. Si constat qđ sponte soluit nō petit vt hic. Si autē dubitat si qdem pbet vim factā in cauendo repetit in dubio licet nō probet vim factā in soluēdo ꝛ sic videtur loqui opinio Alberici que statim sequitur ꝛ facit. ff. de pba. l. cum de indebito. ꝛ. j. de adul. l. si qui. ꝛ hoc placet quia magis nititur equitate ꝛ p hoc facit hec lex. in fine. Nam sufficit dicere in soluendo se vim passum si probet in cauendo violentiā adhibitā licet glo. aliter itelligere videatur sed eā intelligas quādo cōstaret qđ sponte soluisset ꝛ sic debet intelligi hec lex. s. quādo sponte soluit et hoc constat vel quia expresse p verba vel quia erat in loco vbi nō imminebat metus vt quia in loco tuto. vt. ff. e. l. nō est verosimile. Ubi aūt dubiū est teneas opinionē Ir. ꝛ Albe. Ibi qđ nō placet fm Hug. Dd puto verū si constat eū sponte soluisse. In dubio autem. i. cum nō apparet sponte soluerit vel nō contiguitate solutionis ad cautionē presumitur coniectura violentie illate ꝛ ita sit vera Al. opinio. optimū arg. p eo. ff. quarū rerū actio nō datur. l. j. §. que onerande. hāc etiā opinionē sequit Cyn. ꝛ ideo dicit male determinatū fuisse pistorij vbi erat statutū qđ omnia bona ꝛ etiā nomina expulsoꝝ venirent in cōmuni ꝛ debitor cuiusdā expulsi auctoritate statuti captus fuit ꝛ cōpulsus pmittere de soluendo cōi deinde post aliquot dies soluit creditor postea facta pace reuersus petijt a debitore ꝛ q2 debitor nō pbauit de cōpulsione facta dum soluit iudicatum fuit ꝛ male qđ soluere teneret. Nam satis videbatur cōpulsus p precedentē cōpulsionē. vt dictum est ꝛ q2 ex preterito presumitur in presenti. vt. j. de pba. l. ex psona. ꝛ videt expressum. ff. qđ fal. tu. auc. l. nouissime. §. j. ꝛ q2 ꝯtra officiale3 est presumtio met⁹. vt. j. e. l. si p impressionē. de tali ꝯpulsiōe debitoꝝ expulsoꝝ. not. p Dy. ff. de solu. l. creditor. ꝛ in qōnib⁹ statutoꝝ Cy. Old. Ibi sed plac. cōtra ad id qđ dictū est qđ soluere nō tenebat. Ibi de iureiur. c. ad aures. imo. c. debitores. ꝛ de vsur3. c. tuas dudum. ꝛ dicyt notatur. xv. q. vj. c. auctoritate. ꝛ. xxij. q. iij. c. inter cetera. Jaco. de bel.

Si vi vel metu. Facit. j. l. prima. ꝛ qđ ibi dica3. Ibi emtor. s. primus. Perpetui edicti. i. generalis qđ est. ff. e. l. j. Odo. Adito preside cuius nomē est generale. vt. ff. de offi. presidis. l. j. Uber. Ibi lōge possessiōis. x. vel. xx. annorū. vt. j. de prescrip. lon. tpis. l. j. In gl. s. ei q dedit ibi. l. emtor. ꝛ. j. de predijs minoꝝ. l. pdioꝝ. ꝛ si vēdito pigno. agat. l. j. ꝛ ibi in glo. Ibi spāle in odiū officialis cogētis subditū vēdere. od. Ibi s3 si alius sit minus. s. pretiū quo emit secūdus emtor. Ol. In eadē glo. in fi. pe. tenet qđ indistincte debeat restitui illud pretium qđ a primo emtore receptū fuit q2 sic est ꝯtra ipsu3 primū ꝛ sic debet esse cōtra fm in quem primus totum suum ius transtulit. vt dicta. l. cum emtor. Non obstat. l. si cū militaribus quia ibi est speciale cum creditor non remanet in damno quia remanet sibi actio salua ad residuum debitum. vt. ff. si certum petatur. l. creditor. Cy. In glos. licet eñ ibi in emtorem. ꝛ. s. de pactis. l. traditionibus. adfuit enim voluntas licet coacta. vt ff. eo. l. si mulier. ff. penul. In eadem gloss. in fine. ꝛ de ista vtili rei ven. vide plene in libello Roffre. de vtili rei ven. que datur metum passo. Sed nunquid idem est in psonali actione metu sublata per acceptilationē. vt detur vtilis de equitate metum passo sine restitu. et videtur qđ sic ex eadem equitate ꝛ pro hoc j. si aduersus transac. l. ij. ꝛ quod ibi notatur. Sed dic contra sc3 qđ ope restitu. vt expresse habetur. ff. e. l. illud. ꝛ. l. si mulier. §. penul. et de mino. l. patri. §. penul. In glo. vltima ibi de edicto diui Adriani. l. fi. in fine. Pe. dicit qđ actio qđ met⁹ causa non est personalis vera sed in rem scripta. ꝛ ideo quia competit ad rem tollitur vt realis arg. j. in quibus causis cessat lon. temp. prescrip. l. hereditatem. Cyn. ibi. §. qđ si metu. ꝛ dñs nō prescribit. vt. ff. de vsuc. l. sequitur. §. lana. Sed verū est plene dñs autē hic non erat quia metū passus habet vtile dñium. vt ff. eo. l. metum. §. volenti. Cy. In eadē glo. ibi si quis seruum ꝛ pro hoc. j. aduersus creditorē. l. j. ꝛ. l. ij. ꝛ qđ ibi nota. Uber. In qua est voluntas licet coacta. vt dicta. l. si mulier. §. penulti. ff. eodem. Ibi. §. rursus. que est. j. de prescriptio. long. temp. l. j. ꝛ incipit malefidei. Ibi munitus est vt prescriptione vt in casu huius. l. Oldra. Ibi. l. fina. in fine. ꝛ vi bonorum raptorum. l. si seruus. dominus Guil. ꝛ Cyn. dicunt contrarium: scilz agi nihilominus contra metum inferentem quia res inter alios acta ꝛc. vt. j. res inter alios acta per totū. Item quia dolus siue delictum vnius alium nō releuat. vt. ff. ad leg. aquil. Item mela. §. si plures. Item quia non prescribitur personali actioni: sed actioni in rem fm eum ꝛ pro eius opinione licet nō allegat bene facit. ff. de alie. iudi. mu. causa. l. Item si res. ꝛ quod ibi notatur in gloss. tamen opinio. gloss. hic sequitur Uber. pro cui⁹ opinione facit. ff. de administra. tutorū. l. si pupillus. vbi dicitur qđ prescribens similis est soluēti sed si emtor soluisset huic heredi metum inferens esset liberatus licet non econtra ergo ꝛc. vt. ff. de peti. heredita. l. nec vllam. §. fi. cū similib⁹. Cy. in additionibus. Sed retenta opinione dñi Gui. nō obstat. l. vlti. p glo. allegata quia postquā desijt ius competere domino in re principali rescriptum est etiā in penali nec est incōueniens q2 pene sunt restringende sed in opposito. Preiudicium affert vt dicta. l. Item si res. in principio. Cyn. Ibi finitur anno rescissoria. vt. ff. de actio. ꝛ oblig. l. in honorarijs. §. Sed cum rescissa. hodie quadriennio. vt. j. de temp. in inte. restitu. l. fi. Ibi si res est in integra idest nō sit alienata per indifferentem metum sed est penes eum.

Si per vim. Hec actio datur. j. annū in quadruplū post annū in simplū causa cognita. hoc dicit. Et hoc vt notatur. ff. eo. l. si cum exceptione. §. hec actio. ꝛ p Azo. in summa. eo. §. ꝛ est illud notandum ꝛ in libello Rofredi. e. titulo de actione qđ metus cā. Ibi cruciatum corpori. Justi sunt metus ex edicto. ff. e. l. j. ꝛ. l. iij. in fi.

iij.in fine aliquādo ex interpretatiōe de quo dic vt in summa az.eo.titu.§.metus autē distinguitur. Perpetui edicti.i.generalis positi.ff.eo.l.j. Ibi reddito a nobis pretio. Sed quid si pretium amisit nunquid restituere teneatur videtur q̄ non cum nō sit in eius vtilitatē cōuersum per ea que no.s.l. proxima. Nā nec minor tunc restitueretur vt.ff. de mino.l. q̄ si minor.§.restitutio hoc ergo hic faciat aduersarij dolus qd ibi minor etas q̄ satisdici potest si agatur contra metum inferentē secus si contra aliū bone fidei possessorē vber. In glos.vlti. ibi non competit de dolo ꝛ sic non ꝓcedit oppositio de.l.ff.e.l.si cum exceptione.§. eum qui vt ibi notatur old. In eadem glo.ibi si aliunde.i.obueniens extra metuz at metus habet in se dolum ergo ꝛc.ꝛ ad hoc facit qd notaꝛ.j.titulo.j.l.ij.ol.

Non interest. Ibi cogerentur quamvēditurinon erant vt differat a sequenti.ꝛc. In gl.vtrobiq̄ enim in fine. Cōtra hanc gl.est glo.j.si quis aliquē testari ꝓhibuerit.l.ij. Sed hanc teneas cū qua concor.alia gl.que est.ff.si qs aliquē testari ꝓhibuerit super rubrica.iaco.de belui.pro hac opinione bene facit quia promotus per pecuniam dataz per amicos, etiā eo ignorante simoniacus censetur vt extra de simo.c.de regularibus ꝛ melius duobus.c.sequentibus ꝛc.

Ad inuidiam. Sola dignitas ꝯtentis nō sufficit ad metum arguendū hoc dicit qd intellige in dignitate sine administratiōe al's secus vt.j.e.l.penul.cy. ex paruitate ꝑsone dicētis se metū passum nō presumiꝛ metus.xxxi.q.ij lotharius ꝛ ibi tāgiꝛ per archid. Itē allegaꝛ hec lex q̄ dignitas alicuius sibi nocere nō dꝫ ꝓ hoc.ff.de fide instru.l.si.interdū.tñ nocet vt.s.de procur.l.penul.ꝛ ibi tactū fuit ꝛ.ff.de iure fisci.l.nō puto. In gl.prima ibi vel.i.blasmum filijs expositio supra de his qui ad statu.ꝯfugi.l.j.ne fiscus vel res publica patrociniū in litē prestent.l.ij.ꝛ.j.de religiosis.l.militis.

Si donationis. Sic cōstrue lrām. Si adito ꝑside ꝓuincie ꝓbare poteris donatiōis ꝛc.ꝛ qd dicit ẜm edicti formā dic qd est.ff.e.l.j. Et colligit hic gl.vnū qd sepe allegatur.s.qd donatio ꝛ stipulatio,est ꝯtractus ꝛ ad hoc bñ.s.de sacrosanc. eccle.l.iubemus nulli.vltra prin.ꝛ.§.sane.sed hic lꝫ de stipulatione videaꝛ az.ꝯ sentire in summa de iure empbiteotico.§. Itē solet q̄ri ꝛ hostiē.in summa de locato ꝛ ꝯducto.§.quid sit ver.quid sit empbiteota qd facit etiam vt sciamus vtrū donatio ꝛ stipulatio includantur sub auc.sacramēta.que est.j.si aduersus vendi.de quo plenius ibi dicā ꝛ.ff.de verb.signi.l.labeo. Nā ẜm ꝓpriū significatū nō sunt cōtractus vt.d.l. labeo ẜm largū ꝛ impropriū sic vt hic ꝛ.j.de fide instru.l. cōtractus ꝛ ibi in gl.ꝛ de non nume.pecu.l. in contractibus ꝛ hic notaꝛ per vber. Ibi extortum quibus casibus locum habet directa ꝛ hoc edicto in sequenti casu datur vtilis vt.ff.e.l.isti quidez.

Ante. Ibi sub spe tacita nō expssa frā. In gl.noiator enim in fine qd nō est verū,nec refert vtrū cā fuerit expressa vel non q̄ actio qd metus cā nō hꝫ locū cū nō sit ꝓbabilis metus vt in fine.l.subijcit. Sed quo ad aliā actionē bene refert sit causa expressa vel non ꝛ de hoc loquitur sequens glos. In glo.vlti. ibi fuit causa expressa immo videtur q̄ idem sit ac si expressa fuisset ex quo inter eos tacite agebatur vt.ff.de ver.signi.l.in conuentionibus. Sed dic qd non agebatur nisi a vēditore vt ꝛ al's.ff.de condi.indebiti.l.qd quis q̄ sciens vber.

¶ Metus quis dicatur excusare.

Metum. Hec lex ꝛ gl.eius sepe allegatur in practica. ¶ Et quis met⁹ excuset vꝫ nō satis notaꝛ.xv.q.vj.c.j.in gl.ꝛ ꝑ arch.ꝛ extra.e.cū dilect⁹.ꝛ faciūt ad qōnē sepe occurrentē. Si aliquis minatus fuit tytio de eū interficiēdo ꝛ post paucos dies interfect⁹ reperiaꝛ ꝛ nescit per quē vtrū ꝑsumptio sit ꝯ illū q minatus fuit ꝛ hec lex facit q̄ nō ꝛ q̄ lubricuz lingue facile ad penā non est trahenduz vt.ff.ad.l.iul.maiestatis.l.famosi ꝛ q̄ mine aliquando fiunt ludi cā ꝛ appellantur elusorie mine vt.ff.si cui plus quam per.l.fal.l.hec aūt satisdatio circa principium. Si autē fiunt per eum qui facere pōt timende sunt vt.eo.ti.l.nisi.§.si legatari⁹. ꝛ optime.ff.ad turp.l.quesitū.ꝛ ad hāc materiā facit qd notabo.j.cōminationes vel epistolas sup rubrica ꝛ mine q̄nq̄ calore iracundie fiunt ꝛ ideo nisi de perseuerantia constet pro non factis debent haberi vt.ff.de re.iur.l. q̄ calore. In ꝯrium facit q̄ non videꝛ quis dixisse qd mente non agitauit.ff.de supel.le.l.labeo. Item q̄ si quis dixit q̄ mi bi noceret si posset hoc ipso eū iuste habeo suspectū vt no.extra d officio delegati.c.cū sup abbatia. circa mediū prime gl. ꝛ ad hoc bñ facit qd notaꝛ.ff.ex quibus causis in pos. eatur.l. fulcinius.§.qd sit latitare. In gl.q̄ incipit nā voluntas ꝛ q̄ intrinseca per extrinseca demōstrātur vt.ff.de acqui.re.do.l.naturalē.§.in his ꝓ hoc etiā.s.e.l.si donatiōis. ibi capitales minas ꝛc.ꝛ glo.ibi posita. Dñs guido dicit ꝯsiderandā esse ꝑsonam q̄ minas fecit vt si erat male ꝯditiōis ꝛ que consueuerat minas ad effectū ꝑducere sit presumptio cōtra eū ex qua poterit torqueri ꝑ iura preallegata. De iure vero lōbardo ex tali presumptiōe fieret pugna vt in lōbarda de homicidio.l.recolimus. Si aūt erat bone cōditionis sed erat verbosus ꝛ ꝯsueuerat minari ꝛ nō ꝑducere ad effectū tunc nō sit presumptio contra eū per iura ꝓ hac pte adducta. Nam ex dictis ꝛ personis facta pensanꝛ.j.si quis impatori maledixerit.l.vnica ꝛ ibi de hac ꝑ cy.ꝛ plenius per albericū ꝛ extra d male.c.j.ꝛ qd ibi i glo.notaꝛ. Pro prima parte bene facit q̄ qui verba infausta seu turpia de aliquo loquiꝛ eius ꝑsumiꝛ inimicus vt.ff.de his qui.vt indig.l.si inimicitie vbi de hoc tetigi ꝛ q̄ factum presumitur subsecutū ex precedētibus suasionibus ꝛ admonitionibus vt no.in glo.ff.de doli exceptio.l.apud celsum in principio. Et q̄ eo ipso q̄ quis dicit se aliquē nō diligere eius ꝑsumitur inimicus extra de accusa.c.inq̄sitiōis.§.j.ꝛ ad hoc etiā facit qd notaꝛ per azo.in summa.e.§. Itē per iudicis officiuz ꝛ gl.q̄ est extra eo.c.penul.que incipit ꝛ in pluribus alijs casibus. Itē mine verbales vitiāt electionē.j.q.vj.c.ij.ꝛ ibi notaꝛ Speculator de ꝑsumptiōe.§.j.ver.ꝫ pone ꝛ ver.se. hāc qōnē late disputat ꝛ tandē vꝫ tenere q̄ oriaꝛ presumptio ex q̄ possit torq̄ri vt ꝑdictū ē. Idē sentit do.tho.piperata i tractatu quē fecit de fama scd̄a charta v.ꝫ dic q̄ si ille.ꝛ de hoc bñ per gabrielē de osselletis suo tractatu de fama antepenul.folio ver. supponaꝛ q̄stio quā vidi de facto ꝛ ver.precedēti licet dixerit alij qd talis ꝑsumptio sufficiat ad ꝯdē.argu.ff.j.de ꝓbatio.l.si.ibi vel indicijs ꝛc. Sed illā intellige vt notaꝛ ꝑ albertum de gandino de indicijs indubitatis qbus ad ꝯdēnationē proceditur v.poniꝛ etiā nouū.veri⁹ puto qd dictū est qd iudex moneaꝛ ex q̄litate ꝑsone ad torquendū vel nō. Sed nō ad cōdēnāduz nisi alie ꝓbatiōes vel indicia eēnt vt sic ex personis ꝛ causis ꝛc.vt.ff.de rei ven.l.in fundo. de act.ꝛ obligat.l.si.ꝛ extra de homicidio.c.sicut dignum. circa principium.

Accusationis. In gl.ibi ꝛ exceptio obijciꝛ.hoc verum si actū fuit,q̄ repeteret rata manēte trāsactione al's secus vt.ff.de trāsac.l.fidē ꝛ.s.de trāsac.l.cū ꝓponas scd̄o.cy.dicit petrū intellexisse hāc.l.qñ accusatio erat cā nō expssa al's dicit iustū eē metū ꝑ.l.nec timorē in ꝑncipio ꝛ in fine ꝛ ita intelligit opi.io.tactā in gl.s.e.l.cū donatiōis.licet Jo.eā mutauerit ꝑ hāc.l.sed mutare non debuit ẜm eū ꝛ distinctionē gl.inter ministrū.l.ꝛ nō ministrū nō ꝓbat q̄ marit⁹ ꝛ pater in hoc sunt ministri legis cū lex cōcedat eis adulterū interficere cy.opinio gl.magis placet q̄ nō est tātus nec sic instās metus iudicis sicut patris ꝛ mariti vt dicit glo.

Si per impressionem. Impssio ꝛ oppssio ꝑsonā respicit.xc.di.c.obligationes ꝛ ibi ꝑ archid.in gl.ꝑ actionē qd metus causa ibi cōditione ex lege q̄ hic non erat metus mortis vel similis de quo in edicto caueꝛ. ff.e.l.j. Sed quia iustus est metus introductū est per hāc legē ꝛ ideo conditio ex hac.l. datur vt.ff.de condi.ex.l.l.j. Dñs tamen illud qd fit metu vel coactione iudicis nullū est ipso iure vt.ff.de iudi.l.ij.in principio ꝛ ẜm vnuz intellectū.ff.ꝓ de auctoritate prestan.l.si.in fi.ꝛ.l.sequenti od. Multis etiaz alijs modis punitur vis,metus ꝛ metu's qui notantur.ff.e.l. extat ꝛ in summa huius tituli.§.metus autem distinguitur.

¶ De dolo malo rubrica.

Super rubrica. Vide gofred. azo.ꝛ hostieñ. in summa.e.ꝛ per rofr.in libello de act.de dolo ꝛ in speculo. eodem titulo. Diffinitio doli habetur.ff.eodem.l.j.§.dolum ꝛ per ysidoruz qui sic diffinit dolus est calliditas seu machinatio falsa ad circunueniendum fallendum seu decipiendum alterum adhibita. Et est notandum qd si quis deceptus suasionibus alicuius ingressus est religionem cum iste dicatur bonus dolus non rescindit ingressum vt extra de couersio. coniuga.c.dudum circa finem ꝛ ibi not.per her.ꝛ innocē.ꝛ tetigi.s.de sacrosanc.eccle.autentica ingressi vltra principium.

In glo. in fine hec continuatio colligitur ex. l. j. ff. de inte. re. sti. continuatur etiam aliter in summa. eo. & expone de dolo. i. doli actione vel de dolo. s. puniendo od.

¶ Fideiussor non admittitur ut quilibet alius ad emendum a creditore pignora debitoris pro quo fideiussit.

Si fideiussor. Sepe allegatur hec lex & in effectu hoc dicit fideiussor nō admittitur ut quilibet alius ad emendū a creditore pignora debitoris pro quo fideiussit. Ibi oblata a te debitore op. de tutore qui rē pupilli emere pōt ut. ff. de aucto. tu. l. pupillus circa finē ver. sane & . j. de cōtrahē. emtiōe l. cū ipse. Sed rō est ne officiū tutoris sit sibi dānosum ut. ff. ex q. cau. maio. l. v3. vber. Ibi cōsultius. i. cōsulte & sic cōparatiuum resoluitur in positiuū ut & cautius. i. caute. j. de furtis. l. in ciuilē. & de hoc vide in alphabeto de verb. signi. sub litera c verbo cōparatiuū. Ibi fidei rupte qd̄ graue est homini graui ut ff. de cōsti. pecu. l. j. in prin. In glo. proposita venalia ex pacto vel ex lege ut. ff. de pigne. act. l. iiij. od. In glo. s. solutarum in fine. No. glo. istā que clare decidit qōnem qua qrit utrū fideiussor repetat a debitore vsuras q̄s soluit pro eo & non solū vsuras sed et ipsarum vsurarum vsuras & rō est qr vsure solute per fideiussorē quo ad eū sunt sors & ita istud exigere nō est exigere vsuras vsurarum qd̄ est prohibitū ut supra ex qui. causis infamia irrogat. l. improbū sed sortis quo ad fideiussorē qui soluit & ideo cōcessum ut hic & . ff. man. l. ideoqz. §. si procurator de admini. tuto. l. tutor q repertoriū. §. si vsuras & . l. qui negotiationē. §. fi. licet gl. videatur innuere 9riū que est. ff. de rei ven. l. emtor. Et aduertendū qz iste fideiussor h3 in hoc formare libellū suū in act. mādati. nō aūt sup iuribus sibi cessis per creditorē qr creditor nō habuit ius petēdi vsurarum vsuras ut p̄dictū est & circa hoc vidi magnos aduocatos errasse & formasse libellū sup iuribus cessis & succubuisse. An aūt p̄dicta obtineāt de iure canonico plene dixi supra de summa trini. & fide catho. l. j. ver fi. Sed circa hāc materiā. In glo. fuit ergo in fi. Nā dn̄ium p possessiōe accipitur & ecōtra ut. ff. de ver. signi. l. interdū od. In glo. ergo est p̄sumptio iuris ibi qz ex necessitate qua creditor 9pellitur cedere ius in hypothecā ut. ff. q fideiusso. l. j. & sic exponitur in. l. statim allegata in gl. ff. de distrac. pigno. l. j. ol. In eo. gl. ibi nō quilibet alius. Nā si alius a creditore emisset recuperare nō posset ut. j. si antiquior creditor. l. ij. In eadē glo. in fine. Sed hic tacita fides data debitori per fideiussorem de soluendo & luendo pignus ut. ff. de cōdi. indebiti. l. indebitā. eu3 excludit ne admittatur ut quilibet propter iuris p̄sumptionē de qua dictū est in p̄cedenti gl. & etiā propter timorē collusiōis ne fideiussor cū creditore colludat. regl'r ergo qlibet admittitur tanquā alius nisi cā specialis eū excludat ol. & od. Ut tacita fides ut hic vel fides debita rōne 9uētionis ut. l. si nō sortē. §. si filius & dicta. l. pen. §. quatuor vel rōne cōtrarietatis ut. l. si proponas de inofficio. testa. cy. de. hoc tamē latius dicitur dicto. §. qui duos Jaco. de bel. Sed mirū videtur qz hic dicit qd̄ restituat fructus bona fide perceptos & cum titulo qr videretur eos lucrari debere ut. j. de pactis inter emtorē & ven. l. ij. Sed hoc contingit qr fideiussor nō debet cōmodū vel dānū consequi ex fideiussione ut. ff. mādati. l. ex mādato primo respōso & de procura. l. qui proprio. §. ut in ceteris. & propter fidem ruptā in emendo cū deberet exigere ut predictū est. Si aūt fructus essent 9sumpti 9pensarentur primo in vsuras deide in sortem ut. ff. de pignera. act. l. cū & sortis & de rei vē. l. emtor vber. In glo. s. taciti pacti in fine & dicta. l. indebitā de condi. indebiti. ad. fi. In glo. ult. ibi fm̄ Jo. sic & alias expōitur rerū amotarum. i. in factū pro rebus amotis ut. j. rerum amo. l. ij. de furtis. l. fi. §. fi. & hanc solutionem approbat azo. in summa eo. §. datur aūt p̄dictis psonis & od. & gl. post multas alias solutiōes in dicta. l. si mādato tytij. §. j. ff. man. Sed dn̄s guido ea3 reprobat dicens qz cum hec lex sit in titulo de dolo si actio mandati daretur fuisset posita in titulo mandati & ideo approbat sequentē solutionē ut. s. qz hic datur de dolo quia debitore inuito emit. in. l. si mandato emit eius mandato & ideo mandati datur & licet litera. l. 9rie hoc nō exprimat tamē solutio satis placet licet cynus & alij aliā approbēt. Sed quō datur de dolo cū emerit lege permittēte a creditore vendēte ex pacto vel ex lege qd̄ potuit dic qz licet creditor in vendendo nō sit in dolo. fideiussor tamen qui debebat luere & nō emere ut p̄dictū est dolū cōmittere videtur & cōmittit etiā dolū in nō restituēdo qr qui nō facit qd̄ facere d3 &c. ut. ff. de reg. iur. l. qui nō facit & sic dolus hac. l. p̄sumitur contra regulam. j. e. l. dolum sed & hic ex pspicuis indicijs colligitur quia emere non debuit ut predictum est &c.

De dolo actio. Vide qd̄ notatur p azo. in summa hui9 tituli ultra mediū ver. ubi aūt dolus adhibetur ex contractu & . §. nūc de actiōe de dolo in gl. ff. e. l. elegāter circa principiū. Opp. qz hec actio cū alia 9currat. s. cū act. qd̄ metus cā ut. ff. qd̄ metus cā. l. si cū exceptiōe. §. eū q so. ut ibi. Itē cū 9ditiōe inde. ut. ff. e. l. si legatari9 s3 solue ut ibi. Et eodē mō de cōditiōe certi generali & 9ditiōe sine cā cū dictis enī actionibus habet se sicut species & genus qr ubi est metus est dolus s3 nō cōuertitur unde cū illa sit sicut genus hāc sicut speciē non excludit per modū speciei se habet cū p̄dictis alijs act. qr possū soluere indebitū sine dolo vel certū promittere vel sine cā promittere & sine dolo & tūc cessat de dolo. Si aūt dolus interueniat 9currit de dolo cū p̄dictis actiōibus sicut species cū gn̄e qr dicte actiōes sunt gn̄ales. cū alijs aūt specialibus actio nō 9currit qr odiosa & ideo arctāda & ita loquitur hec lex & gl. prima licet obscure & pro hoc. j. e. l. cū proponas & ibi in gl. Querit cyn. nunqd actio de dolo cū exceptiōe doli cōcurrat ut si dolo induxisti me ad promittēdū habeo doli excep. nunqd & actionem de dolo ut me liberes glo. ff. e. l. j. §. ait pretor t3 qd̄ sic & hoc approbat od. Alij dicūt contra. Pro qb9 dictus. §. ait pretor v. vsqz adeo & . e. titulo. l. vl. ubi videtur casus. p. tenet qd̄ nō cōcurrat actio de dolo & exceptio qr ubi res aliter pōt saluari nō h3 locū actio de dolo ut. d. l. in fine & . l. seqnti & . l. elegāter in principio. No obstat qz actio qd̄ metus cā & exceptio cōcurrāt ut. l. metū. §. sed qz pretor. ff. qd̄ metus cā qr verum est qz dolus velatus 9currit cū alia actiōe. S3 actio cōpetens ex dolo simplici nō ut dicta. l. elegāter & videtur casus dicta. l. fi. ff. e. sed ibi lrā forsan denotat dubitationē iuris nō facti vel esto qz denotat dubitationē facti respōde fm gl. qz ibi ex dolo trāsfertur nō aūt inducitur actio. at ubi dolus induceret actionē h3 locū actio de dolo & exceptio doli & hec magis placet. No ob. rō p̄cedēs qr verū est ubi pōt saluari ex alia cā quam ex cā doli. Nā si ex cā doli tūc utrūqz cōpetit cy. in additiōibus. Sed vr̄ qd̄ ista nō detur in subsidium alia deficiēte imo in fctm̄ ut. ff. de p̄scrip. ver. l. quoties. Circa qd̄ dn̄s iaco. bal. in dicta. l. quoties fecit longā notam que incipit turbatus est quorūdā spiritus quam hic non approbat dn̄s od. dicebat enī ipse dn̄s iaco. aut dubitatur de 9tractu qui est facti ut. ff. de cur. furiosi. l. consilio & tunc detur prescrip. ver. ut. ff. q p̄scrip. ver. l. j. & . ij. Aut de iure. i. de actione qr actio est ius &c. ut institu. de act. in principio & tunc si dolus interuenit datur de dolo ut hic. Si dolus non interuenit datur conditio ex. l. vel certi conditio generalis & nomine culpe actio in factū ut dicta. l. quoties. Sed hoc reprobatur qr ubicunqz dubitatur de cōtractu necessario & de actione qr ex contractu oritur obligatio ut. ff. de iusti. & iur. l. ex hoc iure & de procur. l. licet. §. ea obligatio que parit actionē ut ibi patet. dicit ergo od. dn̄m plac. in quadā sua utili summa que incipit cum essem mātue circa principiū sic dixisse. Aut dolus cōmittitur extra contractum vel quasi & non cadit in speciale nomen delicti & agitur actione de dolo ut hic & . ff. e. l. eleganter. §. seru9 pactionis & . l. cum quis. si enim in contractu vel quasi dolus committitur agitur actione ex eo contractu ut. ff. eo. l. j. §. ait pretor & . l. elegāter. in principio & ibi notaui & tetigi. j. de resci. ven. l. ij. Item si caderet in speciale nomen delicti ageretur actione proposita super illo delicto ut. ff. de furtis. l. in furti. §. recte. & de iniuri. l. iij. & . l. illud cum si. & cessat de dolo ut hic. Qd̄ aūt dicitur de actiōe in factū locū h3 in contractibus innominatis & in pactis incontinenti appositis cū dubitatur qua actione agendum sit ut. ff. de prescrip. ver. l. j. & . ij. & . l. naturalis. §. j. & . ij. & . j. de rerum permu. l. ex placito & de pactis inter emt. & vē. l. ij. habet etiam locum in alijs casibus ut dixi. s. de sacrosan. eccle. l. sancimus. Conditio ex legē datur cum per legē nouam obligatio inducitur nec cauetur quo genere actionis agatur ut ff. de 9ditione ex lege. l. j. & intelligitur quo ad hoc s. lex noua oīs lex post legem. xij. tabularum ut. ff. de adul. l. si postulauerit. §. fi. & . l. sequēti & de inofficio. testamēto. l. si sub hac. & de petitione hereditatis. l. penul. §. penul. & de suffra. l. unica & de iure deli. l. fi. §. Sed si legatarij cum fi. Quod verum est fm qz notat cy. in. l. ex placito de rerū permutatiōe qn̄ ex lege senatusconsulto vel plebiscito inducitur noua obligatio secus si ex edicto pretoris qr pretor non potest facere heredem directo ut instituto de bonorum pos. §. quos aūt & ideo ex edicto pretoris nō oritur 9ditio ex lege sed ex alijs partib9 iuris. Itē oportet qz res taliter nō referat se ad principia legis. xij. tabularum quia tūc non daretur 9ditio ex lege sed magis actio in fctm̄ verbigratia lex. xij. tabularū nō introduxit qz si torqueri faciam seruū alienū in cā adulterij qz tenear dn̄o & ideo datur 9ditio ex. l. illa si postulauerit de adult. sed ubi lex haberet sua principia a lege.

a lege.xij.tabu. nō haberet locū ꝯditio ex lege. qñ aūt hoc sit declaraui supra de sacrosanc.eccle.l. sancimus vbi de natura actionis in factum plene dixi qḋ videas. Crimē stellionatus locū habet cuꝫ agitur criminaliter ex delicto qḋ non cadit in propriū nomen delicti vt.ff.de crimi.stellio.l.iij. Officium iudicis est subsidiariū quando via ordinaria nō ꝯpetit vt.ff. ex quibus causis maio.l.sed ꝛ si ꝑ pretorē.§.fi.de in inte.restit.l. diuus ad trebe.l.seruo inuito.§.cuꝫ pretor ꝛ de vari. ꝛ extra. cogni.quasi per totū cum ordinaria via nō concurrit sed cessat vt.ff.de mino.l.in cause. Predicta vera sunt.s. ꝙ de dolo nō detur vbi alia competit nisi in ea amittēda dolum passus fuerit vt.ff.e.l.j.§.penul.de aqua plu.arcen.l. atteius.i.rñso ꝛ s̄.de transac.l.actione vel nisi illa q̄ ꝯpetit inanis sit inopia debitoris vt.ff.e.l.nā is ꝛ.l.seruus ꝛ ar.ff.sol. matri.l.si constāti. j.responso ꝛ.l.si vero.§.fi. In glo.prima ibi inuidet ꝛ ꝙ inuidia sit inter pares habetur.lxxxix.di.c.ad hoc.j. responso.

Non possunt. In gl.prima in fi. quidā hñt.l.pen.sꝫ illa nihil facit ꝛ debet dicere.l.vlt. In gl.vlt.in fi.s.in. d.l. vlt.j. e.vbi p̄cedēs solutio approbat̄ ꝛ eaꝫ ēt tenet azo. in summa.e.§.fi.d.iac.butri.magis placet ꝙ hic loquat̄ de vtili anno qḋ dabat̄ ꝑ vetera iura ꝛ illud q2 vtile erat nō currebat absenti vt hac.l.ꝛ.l.vlt.loquat̄ de biēnio ꝯtinuo qḋ currit sed restituit̄ vt ibi ꝛ ꝯcor.ad hāc.l.ff.de vaca.ꝛ excu. mu.l. tēpus.

Cum proponas. Ibi cū natis.i.filiis q ventrē sequūtur vt.j.de rei ven.l.partū. Ibi moueat̄ stat? qḋ cuꝫ effectu q2 ꝓbat se liberā.si enī non ꝓbaret̄ adhuc locū haberēt p̄dicta vt.j.de ꝓba.l.matrē. Et no.ꝙ dr̄ quis resistēdo mouere qōnē vt hic ꝛ.ff.ad tre.l.lucius.§.tres heredes ꝛ ibi in gl.licet videatur.ꝯ.ff.ad carbo.l.iij.§.ibidē iul. Sꝫ de hoc dic vt notatur.ff.de procuratori.l.nō solū.§.si status ꝛ dixi.s̄.de transac.l.si quis maior ꝛ.j.de act.emti.l.fi.ꝛ qḋ.s̄.dicit penes te dominiū remansit facit pro contractibus venditionum qui sepe fiunt bergomi q2 venditor in traditione retinet dñium rei vendite donec emtor sibi integre satis faciat de pretio ꝙ talis retentio nō sit loco pignoris immo si sibi non satis fiat possit rē iure dominij vendicare.ꝛ pro hoc.ff. de tribu.l. ꝓcuratoris.§.sed si dedi mercē de act.em.l.iul.§.offerri ꝛ de edi.edicto.l.ꝙ si nolit.§.marcellus ꝛ ḋ rebus eoꝝ qui sub tu. vel cura.sunt.l.j.§.fi.ol. In gl.hoc casu videtur vt ibi.s.dicta. l.j.j.cōia de manumis.fran. Ibi vtrīꝫ casui.i.siue fuerit do vt facias siue facio vt des ad.sil. Ibi fuit p̄uentū ꝛ ibi de hoc satis dixi. Ibi.§.sed si dedi ver.quinimmo ol. In fine ꝛ in summa de reꝝ permutatiōe ꝛ.s̄.l.de dolo ꝛ ibi dixi. In gl.actione prescrip.ver.ibi ꝙ si faciā.dñs tamen dynus ꝛ glo. hanc approbant instituto de act.§.actionum ver. sed in quarto circa medium lecture sue. In glo.anni vtilis hodie biennij vt.j.l. vlt.in glo.vlti.in fi.hanc reprobat Ja.butri. quia nō est emergens nec respicit processum sed incidens ꝛ ideo terminat̄ cū negotio principali vt.j.de ordine iudiciorum.l.j.

Si superstite. Ibi ꝑ emācipationē. Idē si alijs modis efficiat̄ sui iuris ar.j.de institu.ꝛ substi.l.iij.cū cōcor. ibi allegatis vber. Ibi administratis. Cōtra hoc videtur ꝙ pater non teneat̄ ad redditionē rōnis vt.j.de bonis q̄ liberis.l. cum oportet.§.nō aūt sed ibi de filio in ptāte hic de emancipato vbert. Ibi per exceptionē. Sed cui actiōi obijcitur hec exceptio dic ꝙ actioni tutele cum ex tutela nulla alia oriatur. Nec obstat ꝙ sit famosa vt.ff.de his qui no.infa.l.j.ꝛ sic contra patrem dari non debeat vt hic ꝛ.ff.de obsequijs.l.honori ꝛ.l.licet q2 nō est famosa nisi quando ob dolum condēnat̄ vt.ff. de suspec. tu.l. he enim in principio quo casu daretur in factum in subsidiuꝫ vt hac.l.ꝛ.ff.e.l.nō debet. In glo.s. interueniēte in fine.s. hoc primo casu sed in scḋo sic. In glo.replicationis. Ibi dolū admisit vt.ff.de doli excep.l.apud celsum.§. aduersus.fran. In glo.i.duos aureos in fi.ar.ff.de in inte.resti.l.scio. Sed videtur ꝙ non habeatur respectus sit immodice lesa vel nō cū de calculo magis quam de dolo agatur vt.ff.eo.l.sabinus. vnde subaudiunt hic quidam maxime si immodice. Vel dic ꝙ cum hec actio in factum succedat loco actionis de dolo eius conditionem assumit vt.ff.si quis cautioni.l.si eum.§. qui iniuriaꝝ. ꝛ forte eodē tpe finitur quo actio de dolo vt.j.e.l.fi.vber. Querit cy.quō formabitur libellus contra patronum vel patrem in hoc multi errant narrantes patrem vel patronum dolo fecisse ꝛ concludentes quare ago act.in factum sed non sic fieri debet immo res est verbis temperanda non faciendo doli mētionem directo sed per indirectum.s.dicendo ꝙ pater non bona fide fecit vt.ff.e.l.non debet.in fine ꝛ ibi in glo.cy.

Dolum. Ex ꝑspicuis insidijs.i.aptis ꝛ manifestis vt.j.de ꝓba.l.sciāt ꝛ.ff.ḋ mino.l.ōnicꝫ.§.ij. Idē dr̄ de metu vt.s̄.ti.ꝓxi.l.metū.fra? etiaꝫ ꝓbatur ꝑ cōiecturas extra de renū.c.si te p̄hēdam li.vj.ꝛ pulcra glo.de hoc.ff.de doli excep.l.j.in fine q̄ incipit.i.qualitate facti ꝛ bene notat̄ etiā per card.extra de reg. iuris.c.sciēti li.vj. De hoc an dolus ꝓbari debeat vel p̄sumatur videt̄ ꝙ ꝓbari debeat ꝑ hanc.l.ꝛ.ff.de ꝓba.l.quoties.§.q dolo ꝙ p̄sumat̄ no.hic in gl.ꝛ.ff.man.l.si procurator.§. dolo. ꝛ.l.dolus. De hoc tāgitur per azo.in brocardis de doli ꝯsideratione rubricella dolū presumi ꝛ nō presumi ꝛ cōmunia fraudis doli ꝛ culpe rubricella dolū p̄sumi ꝛ nō p̄sumi vbi videt̄ tenere ꝙ qui facit qḋ scit seu scire debet se facere nō debere vel omittēs facere ꝙ scit seu scire dꝫ se facere debere presumatur dolus ꝛ ita intelligātur oīa iura dicētia dolū presumi al's regulariter nō presumat̄ nisi ꝓbetur vt hac.l.cū si.ꝛ hāc ēt sequitur.d.dynus.ff.de reg.iur.l.semp in dubijs benigniora p̄ferenda sunt ꝛ ibi in gl. Scḋo mō soluit ideꝫ azo. dicta rubrica cōi fraudis doli vel culpe vt regul'r dolus non p̄sumatur ꝛ si quo casu presumat̄ a iure sit speciale ꝛ hanc approbat od.s̄.e. l.j. Dñs aūt pyleus in suo libello disputatorio primo folio rubrica q̄bus modis presumat̄ dolus latius tradidit ꝛ ponit ꝓ regula ꝙ dolus non presumatur.fallit ex certis causis videlicet ex facto vt probatur his.ll.j.de prescrip.lō.temp.que pro libertate.l.j.de iudicijs properandū.§. sinautē ex gestis.ff.vi bonorum rapto.l.ij.§.dolo qḋ vi aut clā.l.semper.§.penul.de penis.l.capitalium.§.ad statuas.ꝛ de peculio.l.summa. Iteꝫ ex tempore.j.ad.l.cornel'.de fal.l.satis apte. de penis.l. si forte man.l.si mādauero.ff.depo.l.si hominē in principio ꝛ ad.l.fal. l.de dolo de dona.inter virū ꝛ vxo.l.vir mulieri. Iteꝫ ex loco vt.ff.de exercito.l.j.in principio in aut.vt nulli iudicum.§. penul. Item ex premissa denuntiatione.ff.de euic.l.sicut venditor que in fra.credi.l.ait pretor.§.si quis particeps. ꝛ de edē. l.quedam.§.sed si ei.de lega.prestan.l.virilis.§.sed si adierit ꝛ j.de rei ven.l.si fundum.ibi de materia denuntiationis plene dixi. Item ex persone alterius interpositione vt.ff.de auc.tu. l.pupillus.§.finali de acquirē. heredi.l.si is qui bonis.s̄. titulo proximo.l.si per impressionē in fi.de contractibus iudic.l. vnica circa finem. Sed cōtra hoc videtur.ff.de ne.ge.l. at qui natura.§.cū me absentē. Sꝫ ibi iure permittēte ꝛ sui iuris cōseruandi cā ꝛ in re nō prohibita supponebat aliā personam ꝛ ideo cessat doli presumptio vbi aūt in re prohibita supponit̄ locū habēt iura p̄dicta. Itē presumitur dolus ex debita obedientia non seruata vt.ff.de re.iur.l.non potest dolo ꝛ si quis ius dicēti nō obtemp.l.j. Itē ex eius qḋ facere ḋbuit omissione vt.s̄.dictum est ꝛ probatur.ff.man.l.si procurator.§.dolo ꝛ l.dolus cum si. Item ex non faciendo perfecte qḋ facere debuit.ff.si messor falsum modum dixerit.l.ij.ꝛ depo.l.si hominem in princi. Itē si bis idē petatur vt.ff.de re.iur.l.bona fides de iudi.de qua re in fine. Item si quis ꝯhat contra legem vt.j.de agricolis ꝛ censi.l.queādmodū li.xj. Itē ex bonoꝝ oīum alienatione vt.ff.que in frau.creditoruꝫ.l.omnes .§.lucius. Item ex eo qḋ fit iuxta morteꝫ vt.ff.so.matri.l.filie mee de repudijs l.si filia.j.ḋ repudijs.l.iij.extra de sepulturis.c.de his. ꝛ ibi in glo. Item ex eius ꝙ petitur illico fienda restitutione vt.ff. de doli exceptione.l.dolo. licet sit ar.contra.j.locati.l.si quis conductionis. Sed dic vt ibi notatur ꝛ melius per dyn.extra de reg.iur.c.dolo facit lib.vj. Item ex perseuerata improba petitione.ff.de doli excep.l.ij.qḋ verum est scienter.nec enim iprobus est qui ignorat quare petere non debeat vt.ff. de reg.iur. l.qui in ius.§.nemo. Iteꝫ ex eo ꝙ dolo facere consueuit vt.ff. de accusationi.l.si cui.§.hisdem ꝛ extra de reg.iur.c. semel malus cū ibi notatis. Item ex illicite facto ex certa scientia.ff. de furtis.l.si seruus cōis.§.ij.de here.vendi.l.hoc auteꝫ ꝛ de act. emti.l.j.§.fi. ꝛ.l.tenetur .§.vlti.ꝛ.l.iul.§.j.de contrahen. emti. l.qui a quolibet ꝛ de petitione heredi.l.nec vllam.§.fina. Iteꝫ ex data opera vt.ff.ad.l.aqui.l. si putator.ꝛ de tributo.l.illud §.Sed si mercem.ꝛ ex quibus causis maio.l.ꝛ qui data. Item ex modo loquēdi.scilicet perfunctorie vel obscure.ff.qḋ vi aut clam.l.aut qui aliter.§.j.ꝛ de act.emti .l.j.§.finali. ꝛ de contrahen. emti.l.ea que commendandi. Item in delictis presumit̄ dolus vt.j.de iniur.l.si non conuicij ꝛ ibi notatur. Item ex ꝑsone sperata successione vt.j.de nupt.l.vidue.ff. vbi pupillus educari debeat.l.j.j. vbi pupillus educari debeat.l.fi. Item ex facti qualitate vt.j.de rescin.vendi.l.dolus. Iteꝫ ex rei quātitate vt.ff.de transac.l.cum hi.§.modus. Item ex personarū coniunctione vt.s̄.de sacrosanc.eccle.l.iubemus ꝛ auc.quibuscūcꝫ modis. Et ex conditione persone.j.si quis impatori maledixerit.l.vnica. Item ex hore qualitate vt q2 de nocte vt.j. de

adul.l. gracc⁹ ⁊ ad.l.aqui.l.itaq;.§.lex.xij.tabu.⁊ ita ex mul
tis alijs causis quas lector studiosus reperire valeret. Et sic re
cte intuenti lex ista nõ dicit dolũ nõ p̄sumi imo satis cõcedit p̄
sumptionẽ doli ex p̄spicuis insidijs ⁊ presumptiõib⁹ vt in su
perioribus p̄z nõ ex friuolis vel iniustis. Et etiã doli p̄sumptio
aliqñ remouetur ⁊ tollitur p̄pter alias presumptiões cõtrarias
vt q̄r illud qd̄ fit est sui iuris ↄseruãdi cã vt.ff.de neg. ge.l.at q
natura.§.cũ me absente de liberali cã.l.qui ex libertate ⁊ d̄ iu
re fisci.l.delator. Itẽ si suo iure hoc faciat.ff.d̄ libe.ho.exhibẽ.
l.iij.§.j.⁊.§.si eũ de reg.iur.l.nullus cũ si. Idẽ est si se vti vero
sir̄ credat.ff.de abigeis.l.j.in fine. Itẽ si maioris p̄cepto pa
reat vt.ff.de re.iur.l.nõ videtur.§.j.qd̄ verũ est in his in qb⁹ ob
tempare h3 al's ↄ̄ vt ibi no.⁊ plene p dy.extra de re.iur.c.si qs
mãdato.li.vj. Itẽ si factũ ignoret vt.ff.d̄ li.bo.exhibẽ.l.iij.§.
is q de re.iur.nõ pot videri iprob⁹ ⁊ de ver.sign.l.bone fidei
cũ si. Idẽ si errat in iure vt.ff.de peti.here.l.sed ⁊ si lege.§.sci
re.ad sil.l.si qs in graui.§.si qs ignorãs. S3 ↄ̄ hoc vr̄ q̄ igno
rãtia fcti vel iuris dolũ nõ excludat.ff.de furtis.l.falsus de in
iur.l.eũ qui.§.si iniuria vñ vi.l.cũ querebat mã.l.si fideiussor
circa principiũ de agricolis ⁊ censi.l.queãdmodũ. Ad qd̄ di
cẽdũ q̄ ignorãtia facti vl' iuris p̄babilis in eo q nemini noce
re cupit l3 estimat se iuste facere doli p̄sumptionẽ excludit vt
in primis iuribus. Supina aũt in eo q nocere cupit licet laba
tur in p̄sonã cui nocere intendit doli p̄sumptionẽ nõ tollit vt
in ↄtrarijs. Doli et̄ p̄sumptio tollitur si aduersari⁹ nõ ignorat
qd̄ geritur vt.ff.de re.iur.l.nemo videtur ⁊ extra eo.c.scienti lib.vj.
cũ ibi notatis ⁊.j.ti.p̄xi.j.de tutela ⁊ ibi in gl. Itẽ tollitur ex de
nũtiatiõe vel certificatiõe fctã aduersario vt.ff.mãdati.l.si p̄
curator.§.si ignorãtes locati.l. Itẽ queritur.§.exercitu de po.l.
j.§.elegãter. Itẽ si paupertas eũ excuset vt.d.§.si ignorantes.
Idẽ si facit qd̄ publice fieri ↄsueuit vt.ff.de edili.edicto.l.qs
sit fugitiuus.§.apud labeonẽ. Itẽ si iusto ipedimẽto impedi
tus nõ fecit qd̄ debuit.ff.mãdati.l.sane cũ.l.sequẽtib⁹ de reg.
iur.l.nullũ crimẽ si qs cau.l.ij.§.j.⁊.ij. Itẽ si p̄ pte dñs fuit vt
ff.p̄ socio.l.merito. Itẽ si auctore p̄tore fecit vt.ff.de re.iur.l.
q auctore ⁊ de acq pos.l.iuste. Itẽ rusticitas ⁊ impitia doli p̄
sumptionẽ tollit vt.ff.de iurisd.om.iudi.l.si qs id qd̄.§.doli ad
sil.l.si qs in graui.§.si ignorãs ⁊ si quis in ius voca.nõ ierit.l.
ij.§.fi. Itẽ si qs ex necessitate officij faciat.j.qui accu.nõ p̄n.
l.ij.⁊.ff.de his q.vt idig.l.tutor. Itẽ si iusto timore territ⁹ faci
at vt.ff.de edili.edicto.l.quis sit fugitiuus vltra p̄ncipiũ v̄.nã
eũ q hostẽ ⁊ qd̄ falso tutore auct.l.nouissime. Itẽ si iure pmit
tẽte vl' cogẽte faciat vt.j.d̄ adul.l.gracc⁹.ff.q̄ i frau.cred.l.q ãt
§.apd labeonẽ. Itẽ si nõ tenetur facere qd̄ ab eo exigitur vt.ff.de
iudi.l.nõ vr̄ h̃ l3 nõ sic plene eliciunt ex dicto libello pylei ⁊c.

Si maior. Ibi repudiasti nullo dolo substi
tuto interueniẽte vt differat a se
quẽti ol. Ibi relinquit vt.j.de repu.here.l.sicut odo.
In glo.j.in fine ⁊.j.si vt omissa hereditate.l.j.⁊.ij.ff.de mino.
l.ait pretor.§.penul.⁊.l.⁊ si sine primo responso. In gl. vt eam
hereditatẽ repudiares suadendo dolose q̄ esset dãnosa cũ lu
crosa esset vt.ff.e.l.si quis affirmauerit. Sed quid si vxor sub
stituta soluẽdo nõ esset nũquid in subsidiũ restitueretur ad
adeundũ videtur q̄ sic ar.ff.de eo per quẽ factũ est.l.vlti.pri
mo responso cũ si. Sed ibi in dãno vitãdo ⁊ iure iã quesito p̄
dito hic in lucro ⁊ iure nondũ quesito ⁊ ideo forte secus vber.

Optimum. Quidã intellexerũt.l.istã solũ
in instãtia actiõis de dolo vt si
niretur biẽnio ↄtra regulã.l.p̄perãdũ. S3 veri⁹ est
q̄ de ipsa actiõe loquatur qd̄ innuũt v̄ba in fine vbi d̄
dolo actiõis ⁊c.⁊ hic q̄r odiosa est ⁊ de hoc est pulcra gl.ff.e.l.
itaq;. In gl.currũt ergo ibi hic corrigit hãc.hic approbat od.
in fi.hãc approbat M.sit.q̄r legũ correctio est vitãda. vel dic
vt in ↄ̄rio dixi. In gl.vlt.ibi in rescissoria.d̄ ista rescissoria pl'e
dicã.j.ex q.cau.ma.l.fi.⁊ plenissime hr̄ isti.de act.§.rursus in
gl.⁊ in lectura dñi dy.⁊ p rofre.in libello de rescissoria. In ea
dẽ gl.ibi de collu.detegẽ.l.j.imo.l.ij.ol. In eadẽ gl.ibi.e.ti.l.
qnqueñiũ imo d3 dicere lex itra qnqueñiũ ol. In fine. S3 ibi
spãle ol.vl' ibi erat i possione s̄uitutis tpe mortis sec⁹ si fuisset
in possessiõe igenuitat3 vt.j.ne d̄ statu d̄fun.l.j.⁊.ij.ia.d̄ helui.

¶ De in integrum restitutione minorum rubrica.

Super rubrica. De ista mate
ria satis notat
per azo.in summa huius tituli ⁊ per gof.⁊ ho
sti.⁊ subtiliter per rofr.de officio iudicis quo
datur restitutio minori ⁊ in speculo hoc eo.ti
tulo ⁊ extra eo.per totum ⁊ li.vj.cum ibi nota
tis. Multi casus in quibus non restituitur minor nec ecclesia
no.per.d.inno.extra.e.c.corã ⁊.j.si tutor vel curator interue
nerit.l.ij.⁊ vide circa istos minores ⁊ gesta per eos pulcram ⁊
vtilẽ distinctionem.d.dy.ff.de auc.tuto.l.impuberes tam de
gestis in iudicio quã extra ⁊ plene et̄ per dy.in decisa.j.eo.l.
si curator est. Querit iac.de are.si minor fecit pacem de morte
patris vtrum restituatur ⁊ dic q̄ non quia in executionib⁹ pe
narum non est proditũ auxiliũ restitutionis vt.ff.e.l.auxiliu3.
Ite3 non est lesus si fugit inimicitias quas interest fugere vt
ff.de vsufr.legato.l.generali in p̄n.⁊ quia minori interest sum
ptibus ⁊ litibus nõ vexari vt.ff.de mino.l.minoribus ⁊ cũ le
sus non sit nec restituendus vt.ff.de iureiurã.l.nã ⁊ postea.§.
si minor. Idẽ tenet cy.j.eo.l.j.⁊ sic etiam nõ restituitur aduer
sus ingressum religionis vt dixi.s̄.de sacrosan.eccle.auc.in
gressi.⁊ ad hoc facit qd̄ notatur in speculo.e.secũda columna
ver.sed pone ecclesia litigat ⁊ qd̄ dixi.s̄.de pactis.l.pactũ cu
ratoris. In contrarium videtur facere quia heres tenetur vl
cisci necem defuncti accusando occisores ⁊ ad finem perducen
do alias ei auferetur hereditas vt indigno vt.j.de his qui.vt
indignis quasi per totum sed dic q̄ illud in minoribus locu3
non habet vt.j.eo.titulo.l.minoribus ⁊ infra in quibus cau
sis in integ.restitutio nõ est necessaria.l.j.⁊ ideo opinio.d.iac.
vera est. Item non restituitur si deceptus sit in matrimonio
vel sponsalibus vt notaui.j.si aduersus dotem.l.j.in fi.

Illud. Ibi palã.i.expresse alias exponitur.i.pu
blice.ff.de ritu nup.l.palã. In gl. vlti.
ibi sic ⁊ alias. Sic ⁊ ponitur eadẽ dictio p̄prie ⁊ impro
prie old. In eadem glo.in fine. Sed certe hec est ma
gis ratio in contrarium quia odio querele facilius tolli debe
ret ⁊ ideo prima solutio verior ⁊c. Item contra.ff.de mino.l.
auxilium in principio. Sed dic q̄ querela non est proprie ac
cusatio ⁊ ideo non est proprie pena ⁊ ideo sepius appellatur
actio vt.j.de inoffi.testamento.l.neptem ⁊.s̄.de apo.l.ij.

Si curatorem. Adultus cura. habẽs
silis est p̄digo ⁊ p con
sequẽs pupillo hoc dicit ⁊ dic curatorem gñalem. si
eni speciale ad lites vel aliqd aliud tunc quo ad oĩa
alia negotia in qbus nõ esset curator datus haberet locũ fm
rñsum hui⁹.l.⁊ nõ primũ ar.j.de in li.dã.tut.l.iij.vber. Quid
si hr̄et generalẽ qui tñ non fecisset que tenetur puta non satis
dedisset vel nõ fecisset inuentariu3 videtur q̄ perinde sit ac si
nullum haberet vt.j.in qui.cau.in inte.resti.non est necessaria
l.si tutor de tuto.qui satis non dedit.l.j.⁊.iij.⁊ de cura.furio.
l.consilio.§.j.paria enim sunt nullum esse vel non sufficiente3
vt.ff.qd̄ cuiusq; vniuer.l.j.§.fi.⁊ q satisdare cogã.l.quoties.
In contrarium videtur quia fauore minorum introductũ est
q̄ tutor ⁊ curator satisdent faciant inuentariu3 ⁊ silia ergo in
eo⁊ lesionẽ nõ est retorquendũ vt.s̄.de legi.l.q̄ fauore.vbert.
dicit periculosum esse in hoc iudicare sed eligendũ tutius p̄
minore. Ibi post pupillarẽ etatẽ ante pupillarẽ etate3 an obli
getur hic notat od.⁊ notatur in glo.ff.de noua.l.j.⁊ ibi dicam
⁊ cõis opinio glo.⁊ doctor est q̄ naturaliter obligetur vt no
tatur dicta.l.j.⁊ t3 dy.in distinctiõe sua posita.ff.de aucto. tu
tor.l.impuberes cy.fm iac.⁊ pe.dicit pupillum vel adultũ ha
bentẽ curatorẽ nullo mõ obligari et̄ naturaliter sine tutore vl'
curatore.de pupillo probatur institu.de auct.tuto.in princi
pio vbi indistincte ⁊ generalr̄ dicit non obligari. Ite3 q̄r con
tractus in eius preiudiciũ nullus est vt.ff.de aucto.tut.l.obli
gari. Sed si diceremus obligari naturaliter contractus pos
set valere per exceptionẽ vel ↄpensatiõe in eius preiudiciu3
vt.ff.de cõpensa.et̄ q̄ natura ergo dicendũ q̄ nullo modo va
leat.de adulto probatur quia silis est prodigo vt hac.l.sed p̄
digus nõ obligatur etiã naturaliter qd̄ patet q̄r eius obliga
tioni fideiussor nõ accedit vt.ff.de verbo.oblig.l.is cui qui fi
deiussor accedit naturali obligationi vt.ff.de fideiusso.l.si sti
pulatus.§.j.ergo ⁊c. Nã per datiõe tutoris vel cura.videtur
eis interdicta administratio cy. Et interdictio potest impedi
re obligationẽ cõtrahendã licet non contractam vt.ff.de fide
iusso.l.si debitori.de hoc notatur.j.de inutili stip.l.j. Ibi rem
vendidisti. Idem si per stipulationẽ promisit licet videatur cõ
tra.ff.de ver.obliga.l.puberes.sed non est si intelligatur ⁊ pñ
ctetur vt ibi in glo.notatur. Idẽ puto si transigat paciscatur
vel deferat iusiurandũ cũ similis sit pupillo vt statim subijciã
⁊ pupillus talia non possit sine tutoris auctoritate vt.ff.de iu
reiuran.l.iusiurandum.§.j.vber. Quid si mutuo accepit vel
aliter contraxit sine curatore ⁊ iurauit seruare cõtractũ. hanc
qõnem de facto habui.⁊ vber.hic tenet q̄ p̄pter sacramentũ
teneat seruare ↄtractũ q̄r sacramẽtũ quãtũ ad ipsum ↄctũ re
p̄sentat eũ maiorẽ vt.j.si aduersus ven.l.j.⁊ auct.sacramenta
vnde

vnde sicut maior.xxv.annis curatorē habere non posset vt.ff.
de tu.⁊ cura.datis ab his.l.seie egresse.eadē rōne iste qui pro
pter sacramētū quo ad ipsum ɔtractū in quo iurauit reputat
maior reputabit curatorē nō habere.Cōtrariū obtinui in q̄
stiōe p̄dicta hac potissima rōne ꝑ me allegata auc.sacramēta
locū h3 in adultis vt ibi patet.Sed adultus curatorez habēs
filis est pupillo quo ad agendū sine curatore vt hac.l.ꝓbatur
ergo auc.sacramēta in tali adulto locū nō h3 sed solu3 in eo q
curatorē nō h3.Itē q2 obligatio siue ɔtractus facta fuerūt cō
tra hāc.l.⁊ sic nō valet nec sacramētū vt.s.de legi.l.nō dubiū.
Dñs od.hic distinguit aut ɔtrahēs cū tali adulto ignorabat
eū cura.habere ⁊ interrogat⁹ dixit se cura.nō habere vel tacu
it ⁊ hoc casu ꝓpter dolū teneat̄ ar.ff.de mino.l.si ex cā.§.si in
cōmissum ⁊.j.si minor se maiorē dixerit ꝑ totū.⁊ iō dicit cautū
esse adijci i ɔtractu talis asserēs se nullū habere cura.⁊ꝑ hoc
est ar.ff.ad macedo.l.iij.Si aūt ɔtrahēs sciebat eū cura.habe
re tūc nō valet ɔtractus ēt cū sacramēto ꝑ iura p̄dicta ⁊ d'hoc
dicā in auc.sacramēta.Ibi cū nō absimilis 3 similis qd dic vt
in gl.⁊ suppletiōe eiusdē.Interdictū est q̄ qualr fieri debeat
habeř.ff.de cura.furio.l.obseruare vber.Ibi ɔtractū fecisti i
quo nō exigit̄ decretū q2 tūc mero iure nō teneret vt.j.dē pre
dijs minoꝝ.l.p̄dioꝝ ⁊.l.si quidē vber.Ibi si nec dū tēpora p̄fi
nita.i.totū tēpus minoris etatis ⁊ quadriēniu3 hodie vt.j.de
tēpo.in inte.resti.l.supuacuā.Ibi cā cognita.omnes enim re
stitutiones cā cognita ɔcedunt vt.ff.eo.l.oēs ⁊ quid versef in
cause cognitione dic vt in glo.⁊ suppletione eiusdē.In glos.
quātū ad hoc ibi similis est pupillo.⁊ ad hoc sepe allegat̄ lex
ista in practica.In eadē glo.ibi aurelio.§.fi.⁊ ibi in gl.notat̄.
Sunt ⁊ alie differētie inter adultū habentē curat.⁊ prodigu3
q2 adultus ad diuisionē pōt prouocari vt.j.de predijs minoꝝ
l.inter oēs ꝓdigus nō vt.ff.de castren.peculio.l.ex castrēsi in
fine scdi responsi old.Itē q2 adultus lesus restituitur vt hac
l.scdo rñso qd de prodigo nō reperit̄.l.cautū od.In eadē gl.
ibi.l.j.§.fuit quesitū vbi notātur plures differentie inter pu
pillū ⁊ adultum cura.hñtem que glo.notabilis est ad materiā
huius.l.Et sic ex predictis colligi potest q̄ adultus curatorē
habens ꝓdigus ⁊ pupillus in aliquibus sunt similes ⁊ dissi
miles.Itē sunt similes q2 in iudicio esse non possunt sine tu
tore vel curatore vt.j.de auc.prestā.l.clarum.Itē nec heredi
tatem adire vel bonoꝝ possessionē petere vt.j.de admi.tuto.
l.cum quedam.⁊ de acqui.here.l.pupillus ⁊.l.impuberibus.
Item debitor eis soluēdo sine tutore vel curatore auctore nō
liberatur vt.ff.de mino.l.ait pretor.§.permittitur de solu.q̄
si forte.§.procuratori.differunt etiā quia pupillus vel prodi
gus non possunt facere testamentū vt supra in glo.dictum est
adultus sic vt.ff.de testa.l.qua etate.Itē pupillus habet tuto
rem insti.de tutelis.per totū.ꝓdigus ⁊ adultus cura.vt insti.
de cura.⁊.j.de curatore furiosi.Item prodigo interdicitur ad
ministratio a iudice vt.ff.de cura.furiosi.l.j.in principio no.⁊
l.iul.pupillo aūt ⁊ adulto habēti curat.a lege.Itē prodigus
pōt sibi stipulari vt.l.is cui de ver.obli.Infans non cum fari
nō possit ⁊ stipulatio verbis ɔtrahat vt.ff.de ver.obli.l.j.Itē
adultus ⁊ ꝓdigus possunt ɔhere matrimoniū.pupillus aūt
non vt instituto de nup.in prin.Possunt ⁊ alie similitudines
⁊ dissimilitudines reperiri per studiosum lectorem ⁊ de cōdi
tionibus ⁊ materia ꝓdigorum dica3 dicta.l.is cui de v.obli.
In eadē gl.in fine.pro hoc etiā facit q2 aliq̄n circa res minoꝝ
plus operatur iudicis auctoritas quā tutoris vt colligit̄.ff.d
rebus eoꝝ q sub tutela vel cura sunt.l.iiij.q.j.in fine.Prima3
tñ opinionē.s.q̄ nō valeat vidi cōiter ꝑ doctores approbari
⁊ eā t3 Iaco.de are.de belui.⁊ M.sil.pro quo etiā facit q2 ob
reptū videt̄ esse iudici quasi nō haberet curatorē ar.ff.de reb⁹
eoꝝ.l.magis puto.§.sed si es alienū.⁊ approbat hec opinio i
glo.d.l.fi.j.si ꝑp publicas pēsitat̄.⁊ vide qd ibi dixi.approbat
etiā.j.de fideicō.mino.l.ij.si aduersus transac.l.j.⁊.ff.de auct.
tu.l.inter pupillos.Et ad.§.permittit̄ respōde vt ibi ⁊ dictis.
l.notatur ⁊ dicta.l.j.§.fuit quesitū ad trebel.quia ibi loquitur
in solutione que fit ex necessitate ⁊ in re alienabili hic in con
tractu qui ex voluntate ⁊ super re inalienabili ⁊ citius subue
nitur ei qui ex necessitate quam ei qui ex voluntate facit vt.ff.
de mino.q̄ si minor.§.restitutio ⁊ qui satisda. cogan.l.si fide
iussor.Ja.de ar.⁊ de bel.Non obstat lex bonorū quia ibi loq
tur in pupillo nō hñte tutorē ⁊ iō eius defectū supplet ibi iu
dex vt ibi colligitur secus ergo si tutorem haberet.Itē ibi in
acquirendo hic in diminuēdo.d.od.distiguit aut iudex igno
rabat eū hr̄e tutorē vel curatorē ⁊ tunc quasi obreptum sit sibi
non valeat vt dictū est.Si aūt sciebat valeat quasi velit iudex
gerere i hoc vices tutoris vl' curat.⁊ ita itelligant̄ iura ad hoc
allegata.q̄ nō valeat indistincte vidi in iudicio seruari.cy.hic
distinguit aut agitur de rebus imobilibus alienādis ⁊ q2 ibi
requiritur auctoritas vtriusq3.s.tutoris ⁊ iudicis ⁊ tunc non
sufficit vnius auctoritas ⁊ ita intelligantur glo.⁊ iura ad hoc
adducta.aut in rebus mobilib⁹ que seruando seruari nō pos
sunt ⁊ tunc iudicis auctoritas sufficiat ⁊ ita intelligat̄ hec glo.
cy.In gl.hic enī videbatur in fi.Notabilis est hec glo.q̄ adul
tus cur.carens potest contrahere ⁊ se obligare sicut paterfa
mi.licet si lesus sit restituatur qd puto verū in his que decretū
non exigunt vt no.insti.qui.alie.licet.§.j.in glo.que incipit.s.
constitutionis ver.sed quid in adulto.Sed contra predicta vi
detur glo.posita in cor.aut.vt cū de ap.cogno.§.si vnam ver.
in huiusmodi in glo.nō minorē.Sed ibi speciale vt ibi notat̄.
Item videtur contra quia minori.xxv.annis non est commit
tēda administratio rerum suarum vt.ff.de mino.l.j.§.fi.Sed
verum est libere quominus restituatur si lesus est vt hic ⁊ ibi
notatur ⁊ hec in extraiudicialibus.in iudicialibus aūt dic vt
j.si aduersus rem iudicatā.l.cum ⁊ vos minores.In glo.vlti.
ibi dolo aduersarij.Multa etiam alia versantur in cause co
gnitione vt colligitur infra qui ⁊ ad. quos per totum ⁊.ff.de
mi.l.in cause primo ⁊ secundo responso ⁊ de in inte.restitu.l.
scio od.⁊ vbertus de bobio legum doc.excellentissimi.

Si minorem te. Als si te minorē lex
ista cū gl.sepe allega
tur per aduocatos q̄ quilibet maior presumitur ni
si ꝓbet se minorē ⁊ ad hoc optime cōcor. extra de ꝓ
ba.c.in p̄sentia.§.quare.⁊ ibi in gl.qd facit ꝑ decisiōe antique
⁊ dubie q̄ōnis.s.quis teneat̄ ꝓbare etatē maiorē vel minorē q̄
qd notatur.ff.de mino.l.de etate in glo.⁊ per od. ⁊ late etiam
notat̄.l.xxviij.d.c.presbyter.In glo.⁊ per archid.⁊ per eundē
extra de rescriptis.c.si eo tempore li.vj.⁊ in speculo de actore
prima colūna ver.si ergo excipis cōtra eū per host. in summa
de proba.§.⁊ quot sunt ver.item minor etas ⁊ per az. in sum
ma.e.titu.de proba.§.in etate. ⁊ in glo.j.de proba.cū te mino
rē ⁊ ibi per cy.licet nō sic plene ⁊ bene ꝑ rofre.in libello de offi
cio iudi.quo datur restitutio minori.§. sed illud querit̄.⁊ ad
hoc facit textus ⁊ glo.ff.de proba.cū de etate ex quibus colli
guntur multe ⁊ varie opiniones in q̄ōne predicta ⁊ vidi mul
tū in iudicio dubitari.Mihi aūt videtur q̄ semp ei qui actor
est incūbat onus ꝓbādi per.l.actor.j.de proba.⁊.l.ij.ff.e.tit.
Nisi forte aspectus corporis aliud patenter induceret. absur
dum enī esset dicere q̄ aliquis quinquagenarius haberet da
to q̄ actor esset probare se minorē vel aliquis octo annoru3 se
maiorem sed vbi esset dubiu3 vel persona absens credo semp
actori ꝓbationē incūbere siue affirmatiue siue negatiue ꝓpo
nat vt,puta quia peteret pronuntiare pubertate finitā tutela3
⁊ diceret nego te pupillū quia talis negatiua habet implicitā
affirmatiuam perinde enim est ac si diceret dico te puberem ⁊
ideo probare cogitur nisi aspect⁹ corporis sicut dixi aliud eui
dēter demōstraret quo casu iudex posset ꝓbatiōis onus trās
ferre sicut sibi iustum videretur aspectus enim corporis mul
tum opatur in talibus vt.ff.de mino.l.minor.xxv.annis adi
to preside licet non indecorus aspectus vt olim fiebat vt.j. q̄n
tuto.vel cura.esse desinat.l.fi.⁊ licet hanc opinionē verā credā
tñ si quis alias opiniones videre voluerit ex predictis remis
sionibus plene habebit.Ibi preses prouīcie.i. quilibet iudex
cōpetēs q̄m p̄sidis nomē est generale vt.ff.de offi.presi.l.j.od.
In gl.vlt.ibi.l.q agros.Sed dic vt ibi.In gl.eadē in fine hec
est additio ⁊ q2 vr̄ ɔdicere supradictis in hac gl. qdā cā repro
bāt.Sed dñs ric.eam approbat ⁊ dicit q̄ pro tanto incumbit
isti onus ꝓbādi q2 mō q̄n restitutionē petere volebat dicebat
se maiorē factū sed esse infra tempora restitutionis.Si autem
dixisset se minorem tunc minor presumeretur ⁊ onus proban
di incūberet aduersario vt dictū est.dñs autem fran.ac. dice
bat q̄ facta probatione per minorem q̄ minor fuerit tpe ɔtra
ctus adhuc presumitur minor nisi cōtra probet̄ ⁊ ita intelliga
tur finis glo.Si aūt ex p̄sumptiōe nature q2 quilibet nascit̄
minor tunc secus q2 solo tractu tpis efficit̄ quis maior vt.s.di
ctū est in gl.fran.ac.opinionem dñi ric.veriorem puto.

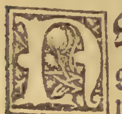
Minoribus. Op.d le.j.⁊.ij.j.si aduersus
creditorē.⁊ so.vt ibi in gl.q̄
so.hic approbat̄ ꝑ od.⁊ dic s̄m Ja.butri.q̄ si dolus
aduersarij cesset vel facilitas minoris etatis rema
net q̄ vsus sit iure cōi ⁊ iō non restituitur vt.j.e.l. non videt̄.

Si intra. In glo.s.in maiori etate ⁊ intra tē
pora restitutiōis als renūtiare nō
posset cū iā tpe eēt exclusus ol. Ibi.l. postquā ⁊.ff.
de mino.l.pap.exuli.§.fi.⁊.l.seqnti old.Ibi hoc enī
ipso melior ratio videtur q2 mors supueniēs nō tollit instāti
am per cōte.incboatā vt.s.de ꝓcura.l.nullā ⁊.j.ne ex delictis

defunc.l.j.⁊.ff.de indi.l.tam ex ꝯtractibus.In eadem glo. in fi.Et ex hoc videtur deciſa queſtio an bñficio reſtitutionis in integrum poſſit renuntiari de quo dic vt dixi.s.de epi. ⁊ cleri.l.ſi quis in cõſcribendo verſi.queritur etiam ⁊ tangitur in glo.j.ſi minor ſe maiorẽ dixerit.l.iij.⁊.ff.de mino.l.ſi iudex.

1 ☞ Tutor preſumit̃ ſcire conditionem ⁊ facultates pupilli.
2 Conſanguineus preſumitur ſcire gradum parentele ſue.
3 Conſanguinei poſſunt teſtificari in probatione etatis.

E tutela. Ibi ſanguinis proximitas arguit. Sepe allegat̃ in cauſis ꝙ cõiuncti ſanguine p̃ſumunt ſcire ⁊ nõ ignorare ꝯditionẽ ⁊ etatẽ ſuã vt extra qui matri.accu.nõ poſſũt. c.videtur.⁊ de caſtren.peculio.l.dotem.§.pater.Ad hoc facit
1 ꝙ tutor preſumitur ſcire ꝯditionẽ ⁊ facultates pupilli vt de falſa mone.l.j.Itẽ canonicus conditionẽ cõcanonici ſui ⁊ qui cõuerſant̃ adinuicẽ ꝯditionẽ ſuã vt extra de elec.c.poſtquã et
2 ibi in glo.Itẽ p̃ſumitur ꝯſanguineus ſcire graduꝫ parentele ꝯſanguinei vt notat̃.xxxv.q.j.in ſumma. Et circũcolentes p̃ſumunt̃ ſcire fines agroꝝ vicinoꝝ.ff.de fluminib⁹.l.j.§.j.vbi de hoc tetigi.Itẽ qs p̃ſumitur ſcire bonitatẽ ⁊ vitiũ vegetuꝫ ⁊ vaſoꝝ ſuoꝝ.ff.loc.l.ſed addes.§.j.⁊ eligentes ꝯditionẽ eius quẽ eligũt vt no.p Inno.extra de elec.c.duduꝫ.primo ⁊ ep̃us ꝯditionẽ illius quẽ ꝓmouet vt eo.ti.c. innotuit vltra mediũ. Ibi nec ꝓbare cogimus qꝛ ſcrutari debet diligẽter eius ꝯditionẽ vt notat̃ extra de tẽp.or.c.eos.lib.vj.p cardinalẽ.Itẽ ex ꝯuerſatiõe ſcholaſtica p̃ſumit̃ quis ſcire ꝯditionẽ ſocij vt.e.c. innotuit circa mediũ ⁊ ibi in glo.Et ad p̃dicta facit.ff. de reg. iur.l.qui cũ alio ꝯtrahit ⁊ ibi aliquid tetigi.Allegatur etiam
3 hec lex ꝙ ꝯſanguinei poſſunt teſtificari in ꝓbatiõe etatis tanquã melius ſciẽtes vt.d.c.vr̃ ⁊ ibi no.⁊ melius.ff. de probat.l. etiã matris ꝓfeſſio ⁊ ibi in gl.⁊ ego etiã notaui. Ibi heredes eius inquãtũ heredes teneant̃ vide.j.de here.tu.l.j.vber. In gl.j.l.cũ donationis.⁊ ſic ſcientia vera vel preſumpta tollit q̃relã doli vt dixi.s.ti.proximo.l.dolũ.Ibi.l.minor.xxv.annis adito preſide ol.Ibi hoc facit liberatio immo dic ꝙ liberatio non equiparatur ꝯtractui bone fidei ſed ſapit naturã ſtricti iuris ⁊ reſcindit̃ per act.de dolo vt.ff.đ dolo.l.ſi quis affirmauerit ſed reſtitutiõis bñficium eã excludit vt.ff.de in inte.reſti.l.diuus.§.nec intra Iaco.butri. In fine ſed ſi excipiatur de liberatione quõ replicabit̃ nõdũ data reſtitutione vt.ff. de iureiurã.l.nã poſtea.§.ſi minor ⁊ ex quibus cauſis maio.l.nec nõ.§.exẽplo. Sed dic aut interuenit dolus auũculi ⁊ replicabitur ſine reſtitutiõe aut dolus nõ interuenit ⁊ tunc replicabitur demũ data reſtitutione vt in contrarijs. Sed ſi minor intẽdit ad excluſionẽ liberationis ⁊ in ea non fuit commiſſus dolus.ſed in etate ꝓbãda ad quid q̃ritur de dolo cũ ſufficiat ꝓbare leſionẽ in liberatiõe ⁊ ſi leſio nõ ꝓbaret̃ nõ reſtitueret̃ dicũt quidã ꝙ eũ liberauit gñaliter a tutela nondũ finita ⁊ iõ agit pro futuro tempore.vel dic ꝙ reſtitutio petebatur finita minori etate ⁊ auunculus dicebat tẽpora reſtitutionis lapſa ⁊ cõputabat ſm falſam etatis probationem Iaco.butri.

On videtur. Iſta lex de ſe facilis eſt ſꝫ opinionẽ yr.qui fuit magiſter in artibus ſicut hic dicit od.eſt multũ obſcura ⁊ ipſa gl.eſt magis ſm dialecticã quã ſm iura ⁊ eſt magis ſubtilis quã vtilis licet gl.⁊ doctores ſatꝫ laborauerint circa eius expoſitionẽ.Et ſm od.ſic eſt exponẽda hec dictio nõ in hac.l.poſita duo opatur primo qꝛ tollit quãdã cõſequentiã ⁊ facit duo oppoſita eſſe vt totuꝫ ⁊ pars vnde ſequit̃ ꝙ pars infert totũ vt.ff.de re.iur.l.in toto ⁊ ꝙ oppoſitũ non infert ſuũ oppoſitũ licet regulariter vnũ oppoſitoꝝ ĩferat aliud vñ ſequit̃ ſi malũ ergo nõ bonũ vt patet.ff.de cõdi.inde.l. iul.in prin.ver.ſimileqꝫ ⁊c.dicamus ergo ꝙ hec dictio nõ tollit ꝯſequẽtiã que ſequeret̃ ſi ipſa dictio nõ eſſet in.l.iſta ſublata enim dictione non remanet videtur circunſcriptus ex quo ſequeretur ꝙ reſtituatur.ſi autẽ addatur in litera non tollitur illa conſequentia quia ſi non eſſet circunſcriptus non reſtituitur ⁊ hoc voluit dicere prima pars glo.yr. conſequentiam tollit non.Item operatur dictio nõ aliud qꝛ ſi iſta dictio nõ tollat̃ de lege iſta remanẽt duo oppoſita.ſ. vr̃ circũſcript⁹ minor ergo vſus eſt iure cõi. hec enĩ ſunt oppoſita minorem vſum iure cõi ⁊ eẽ circũſcriptum hec ergo contrarietas tollitur ſi addat̃ dictio nõ ⁊ ipſa ꝯtraria efficiũtur ſicut totũ ⁊ ps vel ſicut genus ⁊ ſpecies nã minorẽ eſſe vel nõ eſſe circunſcriptum eſt ſicut genus vel totum vſum eſſe iure cõi eſt ſicut ps vel ſpecies ⁊ ideo infert ſuũ genus vel totum affirmãdo vt ſi homo eſt animal eſt vt notatur.ff.de le.iij.l.ſi quid carũ.§.interemtũ infert ergo pars.ſ.vſus eſt iure cõi.ſuum totum ſꝫ non videtur circũſcriptus ⁊ licet od.hanc expoſitionẽ ſibi aſcribat cy.recitat ꝙ fuit dñi iaco.baldu. Sed contra predicta videtur expreſſe quia ſicut dictũ eſt ſpecies infert ſuuꝫ genus ⁊ pars ſuũ totum affirmando vt ſi homo eſt animal eſt nõ aũt negãdo.non enĩ ſequit̃ ſi homo non eſt animal non eſt ſed hec lex procedit negãdo ergo nõ videtur predicta procedere. Sꝫ dicẽdũ ꝙ recte intuenti licet hic ſit negatiua non nõ tñ procedit negatiue ſed affirmatiue hoc modo vſus eſt iure cõi ergo videt eſſe nõ circũſcriptus vel ſm dñm iac.de are.verbum nõ ponitur materialiter non ſignificatiue nã ipſum verbum non tollit conſequentiã reſultantẽ ex oratione affirmatiua. Si enĩ dicamus minor eſt circunſcriptus ſequitur ergo reſtituẽdus hanc ꝯſequentiã tollit hec dictio non.Si enim dicamus non videtur circunſcriptus ſequitur ergo non eſt reſtituendus et ſic oppoſitũ infert quia pars eius eſt ⁊ poſita parte ſeu ſpecie ponitur genus vt predictũ eſt.poſito enĩ nõ videtur circũſcriptus ꝙ eſt ſpẽs ſequit̃ genus ergo nõ reſtituendus quia non reſtituendoꝝ quidã ſunt circũſcripti vt maiores quidã nõ circũſcripti ſiue ſint maiores ſiue minores iac.Licet tñ predicta quo ad verba in aliquo differant quo ad effectũ concordant. Sed quid ſi minor eſt vſus iure municipali nũquid reſtituet̃ ⁊ puto ꝙ nõ qꝛ ius cõe eſt illius ciuitatis vt.ff.de iuſti.⁊ iur.l. omnes populi.Sed ſi minor ſit leſus ex eo ꝙ nõ ſeruauit ius cõe vel municipale bene reſtituit̃ cũ eis liceat ignorare vt.ff.đ iuris ⁊ facti igno.l.regula de mino.l.ſi.ex cã.§.ſi in ꝯmiſſuꝫ ⁊ de publica.⁊ vectigal.l.imperatore ⁊ ita tenet.d.gui.de ſuꝫ.j. ſi aduerſus rem iudica.l.cũ ⁊ vos minores in glo.j.ibi.l. ſi pignore.§.ſi.⁊.l.ſequẽti vel pone p.l.ff.de admi.tu.l.ſine herede §.luci⁹ ol.Uel ſm od.in filio qui ſe offert defenſioni p̃ris q nõ reſtituit̃ vt.s.de ꝓcura.l.exigẽdi.Itẽ põt poni p.l.s.de tranſac.l.de fideicõmiſſo in fine.aut ergo agit ꝙ ageret qlibet diligẽs ⁊ nõ reſtituit̃ vt hic.aut ſicut negligẽs ⁊ fatuus ⁊ reſcindit̃ vt.ff.e.l.p̃fecti ⁊.j.titu.px.l.j.que vr̃ huic ꝯtraria.Sed dic vt ibi dixi.In eadẽ gl.ibi de re.iur.l.nihil.Cõſenſui ol.⁊ ibi đ hoc.Ibi itẽ cũ dico.ſ.in iſta.l.Ibi itẽ tertio vel quarto ſi dicamus vnã eſſe opinionẽ ibi ſed certe ſm h.Si vera ſit vna opinio cũ ſequẽti ibi niſi velis dicere ⁊c.tũc debet dici tertio ric.

De filiofamilias minore rubrica.

Uper rubrica. Uide azo in ſumma huius tituli ⁊c.

Ilius fami. Oppo.vltra glo.de.l.exigendi.s.de procu. ⁊ ſo. vt ibi in glo.penul.in fine. Item oppo.de.l.vlti.s.titulo proximo.filius enim fideiubendo pro patre videtur facere ꝙ naturaliter tenetur ⁊ ſic vti iure cõmuni ⁊ ſic reſtitui nõ debet.Sed dic ꝙ fideiubendo non vtitur iure cõi ſꝫ ſpeciali ex quo ledi poſſet ⁊ vexari ſumptibus j.l.minoribus ff.de mino.od.niſi forte eximendo patrẽ de carcere fideiuberet qđ facere tenetur vt.s.de epi.⁊ cle.auc.ſi captiui al's incipit ſi liberi ⁊ eſt ſignata ſup fine legis ſi quis ad declinandam. tunc enim videtur vti iure cõi ſm vber.In gloſ.vt.ff.eo.in fi. pro hoc optime facit.ff.de le.j.l.ſi cui.§.ſi tytio.in fine que tollit predictã diſtinctionẽ placẽti. ſicut ſoluẽdo vel nõ.locuples enim interdũ efficitur nõ ſoluendo vt.ff.de neg.ge.l.diuortio ſcđo rñſo.⁊ pro hoc etiã facit generalitas huius.l.⁊ hanc approbat od.⁊ vber.Sed an cõſenſus patris exigitur in hac reſtitutione petenda no.ff.e.l.iij.§.Sed vtrum in glo.que incipit hoc olim vber.tenet hic ꝙ non cum ex officio petatur vt.j. qui admit.ad bonorum poſ.peſſunt.l.j.⁊ ibi in glo.

I frater. Pro declaratiõe huius.l. vide azo.in ſumma de in inte.reſtitu. §.Sꝫ illud nõ diſtinguit̃ vbi etiã reddit̃ rõ quare filius ſumẽs mutuo iuſſu p̃ris nõ reſtituit̃ vt hic. in alijs aũt ꝯtractib⁹ ſic vt.ff.de mino.l.iij.§.Sed vtrũ aliã rõnẽ hic dicit od.qꝛ fili⁹ alios ꝯtract⁹ celebrare põt ſine p̃ris ꝯſenſu vt.ff.de act.⁊ obli.l.filiuſſa.⁊ de iudi.l.tã ex ꝯtractib⁹ ⁊ iõ in eis reſtituit̃ etiã ſi iuſſu p̃ris ꝯtrahat in mutuo aũt nõ obligatur ſine ꝯſenſu patris vt.ff.ad mace.l.iij.⁊ iõ ibi nõ reſtituit̃ ſꝫ ꝙ etiã in alijs ꝯtractibus nõ reſtituat̃ videt̃.ff.de mino.l. cuꝫ mandato.Sꝫ ſo.vt ibi no.⁊.d.§.ſed vtrũ od.In glo.quo caſu ibi al'.i.ſi aliũ ꝯtractũ quã mutui faciat MD.ſil. In glo. qꝛ tũc iure cõi ibi.l.in cãe ſcđo.Sed nõne expedit ꝙ reſtituat̃ ita ꝙ acceptila.liberet̃ qꝛ ſi ſolueret nõ repeteret vt.ff.de cõdi. indebi.l.q exceptiõe.vtilius enim eſt eſſe ex toto liberatum quã ſe poſſe exceptiõe tueri vt.ff.de dã.infe.l.qui bona.§.ſi quis op⁹ ⁊ ideo ſm vber.ſubaudi maxime ne qđ inuentũ eſt fauore filij licet

licet odio creditoris sibi noceat vt.s.de legi.l.ꝙ fauore vber. ⁊ sic glo.videtur innuere ꝙ tutus exceptione non restituatur vber.contra cy.hic tenet opinionem.M.notatã.ff. de mino. in cause in prin.s.ꝙ beneficiũ exceptionis nõ excludat restitutionem de quo etiam tangitur per eum.j.ti. proximo.l.ij.⁊.j. ex qui.causis maio.l.ij.⁊ ibi dixi.

¶ De fideiussoribus minorum rubrica.

Super rubrica. Uide azo. in sũma huius tituli ⁊ glo.ff.de ꝓcur.l.minor ⁊ qđ ibi dixi.

Postquam. Ibi excusare nõ potest quia est personale beneficium vt.ff.de excep.l.exceptiones in fine.de hoc tamen an sit reale vel personale ⁊ an cõpetat fideiussori vel non plenius dicã.j.l.proxima.Sed quid si fideiussor successit minori nũquid tũc sicut successor restitui poterit dic ꝙ sic si tanquã successor conueniatur.Secus si ex sua persona tanq̃ fideiussor vt.ff.de solu.l.stichuz.§.ꝙ vulgo ⁊ de fideiusso.l. heres a debitore.§.ij. vber.Item quid si fideiussor putabat eũ maiorem cum minor esset adhuc tenetur odo.j.l.prox.in fine.Idem quia ignorantia fideiussoris emtori nocere nõ dз vt.ff.de iur.⁊ fcti igno.l. iniquissimũ.Ibi si eo quoq; nomine.i. si aduersus actionem mandati per fideiussorem intentandã ol.In glo. consequitur ergo ibi quia sic credidit.vel põt dici ꝙ fuit paternũ sed euictũ iure pignoris per hypothecariũ vt.ff.de eui.l.si mancipiũ §.j.⁊.l.habere licere ol.Uel dic ꝙ licet fuerit ex bonis paternis non sequitur ꝙ fuerit dñs.res enim dicitur esse in bonis si eam bona fide possidebat vt.ff.vi bonorum raptorũ.l. pretor.§.penul.⁊ instituto.e.§.fi.vber.Ibi sine ea.s.duple ꝓmissione.Ibi potuit vendere al.si plus vendidisset nõ restitueretur quia vsus est iure communi vt.ff.de pigne.act.l.si pignore.§.fi.Ibi ad rem vendicandam.tu dic ꝙ in dicto casu restitui debet ad ipsam rem cum reus causam habeat ab eo vt notatur.ff.de procura.l.qui proprio.§.Itẽ queritur al's restituitur ad rem vendicandã vt no.ff.de mino.l.in cause.§.interdũ Iaco.de bel.In eadẽ glo.in fine qđ dic vt ibi fran.Uel si dicamus nõ fuisse paternum posset alienari sine decreto vt.ff.de rebus eorum.l.magis puto.§.j.scđo rñso vber.Sed quomodo est ꝙ sublato principali.s.ꝙ minor non teneatur duret accessoriũ.s.obligatio fideiussoris vt.l.cũ principalis de re.iur. hic multum subtilizat.d.cy.j.l.proxima.Sed dici potest ꝙ restitutio minoris nõ tollit obligationẽ in totũ sed solum ciuilẽ ⁊ remanet naturalis cui põt fideiussor accedere ⁊ remanere vt institu.de fideiusso.circa prin.frã.accur.⁊ ita notatur.ff.đ mino.l.in cause.in prin.⁊ ad hoc facit qđ no.j.l.prox.in glo.⁊ per od.⁊ per me ⁊ qđ dicam.j.si aduersus so.l.fi.in fi. Quid si minor petat se restitui vt sibi suppleatur iustũ pretiũ ꝙ potest vt j.de predijs minoꝝ.l.si quidẽ.nunquid tunc fideiussor tenet̃ vr̃ ꝙ non q2 res non euellitur ab emtore.Sed dic cõtra vt.ff. de euic.l.si seruus.§.j.in fine secus esset in maiore qui hoc peteret ex beneficio.l.ij.j.de rescin.ven.quia illud est beneficiuз iuris cõmunis qđ porrigitur etiam ad fideiussorẽ ar.ff. de excep.l.exceptiones in prin.⁊.§.rei coherentes cy.de hoc dic vt dixi dicta.l.ij.de rescin.ven.in fine.

Sed ea. Idem dicit in primo responso ꝙ lex superior.s.ꝙ licet minor restituatur fideiussor tamen eius tenetur nisi minor dolo aduersarij esset deceptus quia tunc vtriq; succurritur hoc dicit ⁊ concor.ad hoc.ff.de arbi.l.si pupillus cuз ibi notatis. Ibi possessiones exponit glo.i.res possessas.vel dic possessiones.i.predia ẜm cõem vsum loquendi.aliqñ enim possessio cõprehendit proprietatem vt.j.de proba.l.possessiones de agri. ⁊ censi.l.hi penes li.xj.⁊.ff.de ver.signi.l.interdũ.Oppono ꝙ restituto minore fideiussor nõ teneatur cũ creditor non possit ipsis fideiussoribus cedere iura integra contra minorẽ ⁊ fideiussori sunt cedenda iura contra principalẽ vt.ff.de fideiusso. l.fideiussori succurri solet.⁊ sic obstat creditori exceptio cedendaruз actionũ vt.ff.de solu.l.stichũ aut pamphilũ.§. creditor sed dic ꝙ.§.ille loquitur qñ culpa vel facto creditoris factum est ꝙ cedere non possit ꝙ hic non erat.Item opponitur quia hic fideiussor in duriorem causam obligatus videtur q̃ principalis ꝙ esse non debet vt.ff.de fideicõ.l.grece.§.penul.⁊ finali.Sed dic ꝙ fideiussor ab initio nõ obligatur in duriorem causam licet postea beneficio speciali minor iuuetur ⁊ pro hoc ff.de duo.reis.l.eandẽ in fi.⁊ qđ no.insti.de fideius.§. fideiussores.Item opponitur quia aut beneficium restitutionis est reale ⁊ tunc semper competit fideiussori vt.ff.de excep.l.exceptiones.§.rei aũt qđ est contra primũ respõsũз huius.l.Aut est personale vt tenet glo.j.si in cõi eadem que causa.l.j.⁊ tunc nunq̃ datur fideiussori vt.e.l.excep.in principio qđ est contra ẜm responsum huius.l.⁊ sic nulla parte stare potest hec lex q2 etiam ẜm rñsum videtur contradicere primo vt.ff.de procu. l.minor vbi dicit̃ fideiussori succurri.Ad hoc dicit iac. butri. considerandã duplicem cãm.s.remotaз ⁊ proximã remota est minor etas proxima est lesio cum ergo consideramus lesioneз que contingit sui facilitate quia ista magis participat cum cã remota.i.cum minori etate tunc est personalis ⁊ non competit fideiusso.⁊ ita loquitur primũ responsum huius.l.cuз aũt leditur aduersarij dolo tunc pure participat cuз cã proxima scilicet lesionis ⁊ ideo tunc est realis ⁊ cõpetit fideiussoribus ⁊ ita loquitur ẜm respõsum.Sed contra hoc videtur prealle. l.minor vbi datur fideiussore minore decepto sui facilitate q2 in alium habetur regressus.Item quia ipsum beneficium datur heredi minoris vt.ff.de mino.l.nõ solum.ex quo non videtur mere personale.Et ideo puto sic distinguendũ aut minor dat fideiussorẽ in contractu aut in iudicio.Si in cõtractu aut ex eo nullo modo est obligatus minor vt quia infans tunc mero iure non tenet obligatio principalis nec fideiussoris quia cum infans nõ sit obligatus naturaliter nec ciuiliter vt.ff. de act.⁊ obli.l.pupillus nec fideiussor potest accedere vt.ff. de fideicõ.l.cum lex ⁊ de re.iur.l.cum principalis.Si vero in contractu ex quo minor obligatur naturaliter ⁊ ciuiliter vt pro adulto contrahente curatoris auctoritate tunc si minor leditur sui facilitate habet locum hec lex primo responso ⁊ supra. l.proxima ⁊.ff.de mino.l.in cause primo.s.non succurratur minori ⁊ non fideiussori eius.Si vero dolo aduersarij tunc sibi ⁊ fideiussori eius succurritur.⁊ ita intelligitur ẜm rñsum huius.l.⁊ hoc euenit propter odiuз ⁊ dolum aduersarij vt.ff.de furtis.l.itaq; ⁊.j.de inutili stip.l.dolo ⁊.ff.de verbo.oblig.l.si quis cum aliter.Si vero in contractu in quo minor erat obligatus tantũ naturaliter vt quia erat pupillus proximus pubertati qui contraxit sine auctoritate tutoris quo casu obligatur naturaliter tantum vt.ff.de noua.l.j.in fine ⁊ ibi notatur licet contrariũ teneat cy.supra de in inte.restitu.l.si curatoreз vt ibi dixi tunc quia sola naturalis est inefficax ad agendum vt.ff.de act.⁊ obli.l.naturales tutus est minor mero iure nec est opus restitutione.Sed quia tali naturali bene potuit accedere fideiussor fideiussor tenetur vt.ff.de fideius.l. fideiussor. §.ij.⁊.l.marcellus.vbi de hoc satis notatur ⁊ dicta.l.si pupillus.ff.de arbitris.Si vero minor dedit fideiussorem in iudicio aut erat in iudicio suo nomine qđ non potest vt.j. qui per so.legi.habeãt standi in iudi.l.j.⁊.ij.⁊ tunc non tenet principale nec accessoriũ etiã si fideiuberẽt aĩo nouãdi q2 nõ est aliqua principalis cui accedat ⁊ ita tenet gl.in.d.l.minor.ff.de procura.q̃ incipit qñ est hoc in fine ipsius gl.Si vero erat in iudicio alieno noĩe tũc aut pro patre aut pro extraneo. Si pro patre nõ restituitur ipse nec eius fideiussor quia facit qđ facere tenetur ⁊ ita vtit̃ iure cõi vnde nõ videtur deceptus vt.s. ti.ij.l.fi. ⁊ ita intelligit̃.s.de procur.l.exigendi ⁊ qđ ibi no.naturaliter enim tenemur ad defensionẽ parentũ ar.ff.de admi.tuto.l. cũ plures.§.penulti.⁊ de tute.⁊ ra.distrac.l.j.§.sed non vllo. Si vero pro extraneo q2 ad hoc non tenetur sibi ⁊ fideiussori ei9 succurritur q2 nõ agit vt diligens nec vtitur iure cõi ⁊ ita ĩtelligitur dicta.l.minor.ff.de procura. Sed adhuc remanet contrarietas de illa.l.minor.ad primũ rñsum huius.l.⁊ ad.l.j.huius tituli ⁊ multe so.dãtur in gl.dicte.l.minor.sed teneas pro vera illã que hic est in gl.ꝙ aut subducto minore ⁊ fideiussore est regressus in aliũ ⁊ vtriq;.s.minori ⁊ fideiussori succurritur vt dicta.l.minor ⁊ de admi.tuto.l.ij.§.j.⁊ de acqui.hered. l.si pupillus se ab heredi.Aut non est regressus in aliuз ⁊ tũc minori ⁊ non fideiussori succurritur vt hic.⁊ hanc approbat od.⁊ azo in summa huius tituli circa medium. Utrum auteз ⁊ quãdo minor possit esse in iudicio ꝓ alio dixi plene in dicta l.exigendi.In glo.alias nulla eẽt venditio. Sed quo ad hoc vt fideiussores teneant̃ nõ refert intercesserit decretũ vel nõ si tutor vel curator interuenit vt.j.de predijs minoꝝ.l.si is ⁊ ibi notat̃ vber.⁊.s.l.proxima.In eadẽ gl.in fine de hoc dic vt notat̃ dicta.l.fi.j.si ꝓpter publicas pensita.⁊ plenius.s.de in inte.resti.l.si curatorẽ in fi.glo.magne cũ his que ibi suppleui. In gl.vlt.ibi licet mirabile videatur.s.ꝙ maior restituatur ex edicto de minorib9 ⁊ sequẽs allegatio adducit̃ ad ꝓbãdũ qđ supra dixit ol.In eo.gl.ibi q2 nec tenet̃ mero iure. In eadem gl.in fi.qđ dic vt ibi plene no.Et q̃ sit rõ diuersitatis iter fideiusso.pupilli ⁊ furiosi no.dicta.l.si pupillus de ver.oblig. ol.

¶ Si tutor vel curator interuenerit rubrica.

SUper rubrica. Uide breuiter ⁊ vtiliter per azo. in summa huius tituli.

SI iam puberes. Ibi vtriusq; lex⁹ hoc legas cuȝ inferioribus vt referatur ad parentes vtriusq; sexus vt ff. de ver. signi. l. si appellatiõe parẽtũ. al's incipit parentis appella. Ibi per ꝓcuratorẽ al's ꝑ procuratores. vel dic etiam per seipsos vt. ff. de mino. l. illud. §. j. seruata solẽnitate que habet eo. ti. l. etiam. §. vlt. ⁊. j. si vt ab here. se absti. ꝑ totuȝ vber. Ibi expti estis idem si experti essent nõ de hac specie vt plene no. s. de transac. l. age vber. Ibi ſm formã iur. s. act. vtili. neg. ge. vt. s. de neg. ge. l. curat. Nã ipsi curatores fuerũt in culpa faciendo minores adire hereditatẽ dãnosam sicut ⁊ si fecissent abstinere a lucrosa vt. ff. de suspecto tutore. l. iij. §. pen. vber. Sed ꝯtra hãc. l. ⁊ totũ titulũ opponit ꝙ in inte. resti. cesset cũ alia actio ꝯpetat cõtra tutorẽ vt. ff. de mino. l. in cãe sc͂do Sed solue vt ibi notat. Sed quid si sindicus alicuius ecclesie fuit in iudicio ⁊ eius culpa ecclesia lesa est nũquid habebit electionẽ agendi ꝯ sindicũ vel petendi restitutionẽ sicut hic i minore dicit. Et videt expressum ꝙ nõ. ff. de ꝓcu. l. cuȝ mandato v. si aũt ipse ⁊ ibi in glo. ⁊ qd̃ notat per azo. in summa huius tituli circa finẽ ⁊ per gof. in summa de in inte. resti. §. restituitur minor. In contrariũ facit titulus iste ⁊ quia eccl'ia debet illesa seruari vt extra de in inte. resti. c. j. cũ ibi notatis ꝑ her. ⁊ Inn. Sed solue qõnem predictã vt soluit extra de in inte. resti. c. cũ venissent. §. penul. in gl. que incipit hec restitutio. ⁊ ad hoc ẽt facit ꝙ si res eccl'ie alienẽtur ꝯtra iura hȝ electionẽ eccl'ia agẽdi ꝯtra venditorẽ vel emtorẽ vt. xij. q. ij. c. monem⁹ ⁊ ibi in gl. Et ad. l. cũ mandato. potest rñderi ꝙ loquat in casibus specialibus. in quib⁹ minor põt cõstituere ꝓcuratorẽ qui colligunt ex textu ⁊ gl. extra de restitu. spo. c. ex parte. ⁊ extra de iudi. c. si annũ li. vj. vt in illis casibus censeat vt maior cũ sibi permittat a iure. procur. ꝯstituere. eccl'ia aũt censet vt minor ⁊ id̃ electionẽ habeat. An aũt minor qui vult petere restitutionẽ aduersus aditionẽ hereditatis habeat ꝓbare hereditatẽ dãnosam ⁊ se minorẽ dic ꝙ nõ sed sufficit ꝓbare minorẽ vt notaui. j. si vt ab here. se absti. aut. si oẽs creditores. In glo. j. in fi. Al' ideo q2 si impuberes essent nõ possent adire auctoritate curatoris de quo subijcitur vt. ff. de app. l. cuȝ in vna. §. tutor ⁊ ibi no. fran. In glo. curatore interueniẽte in fi. tu dic etiã sine curatore si neminẽ hȝ vt notat. ff. de acqui. here. l. impuberibus ⁊ ad trebel. l. j. §. fuit quesitũ iac. de belui. In gl. habentes speciale mãdatũ in fine de quo dic vt ibi notat ⁊. j. etiã ꝑ ꝓcuratorẽ cãm in inte. resti. agi posse. l. vnica ⁊ hoc nisi incidẽter emergeret vt no. extra de in inte. restitu. c. suscitata ol. In glo. vlti. ibi. §. nõ solũ sc͂do quo ergo ad restitutionẽ impetrãdã ad abstinẽdũ nõ differt pubes ab impubere vt ibi no. sed in hoc differunt q2 impubes immiscere nõ põt sine tutoris auctoritate vt. ff. de acqui. here. l. more ⁊. j. de iure deliberãdi. l. potuit. pubes aũt cũ curatore si habet si nõ habet per se põt vt. ff. de acqui. here. l. necessarijs ⁊. l. impuberibus. j. de admi. tut. l. cum quedã. ⁊ de iure deliberan. l. puberẽ vber. ⁊c.

SI minoribus. Ibi presentib⁹ an sola pñtia tutoris sufficiat vt ꝑ hoc videat auctoritateȝ p̃stare dic vt. ff. de auc. tuto. l. etiã in glo. ⁊ dixi. eo. titu. l. j. §. fi. In glo. prima ibi de iudicijs. l. properãdũ in fi. Sed illud videtur cõtra vnde dic vt ibi notat. In glo. vlti. ibi dolo aduersarij vt. s. ti. prox. l. fi. In eadẽ glo. in fine. sunt ⁊ alij casus in quibus minor vel ecclesia nõ restituit qui notantur per innoc. extra. e. c. corã ⁊ tetigi. s. de in inte. restitu. l. fi.

ETiam. Dic vt. j. e. l. vlti.

SI creditor. Ibi secutus. Si enĩ curatorio noĩe cõtraxisset tũc finito officio nõ teneret vt. ff. de admi. tu. l. cũ post mortẽ. ⁊ de cõstitu. pecunia. l. tytius seio ⁊ ibi in gl. Sed quid in dubio. i. si nõ appareat vtrũ suo nomine an noĩe minoris faciat ⁊ in cãm ipsius minoris conuertit dic ꝙ presumitur facere tutorio vel curatorio nomine vt colligitur dicta. l. cum post mortem. §. j. de admi. tuto. ⁊ ibi plene dixi. In glo. vlti. in fi. ⁊ in summa az. si cer. pet. vltima columna.

ETiam. Idẽ dicit ꝙ lex etiã supra. e. ⁊ ideo cõiter simul allegãtur ⁊ dãt electionẽ minoribus vtꝝ velint restitui vel cõtra tutores vel curatores agere ⁊ per electionẽ nõ fit eis p̃iudiciũ hoc dicũt differũt tñ in duobus quia in illa cõtraxerunt minores tutorib⁹ auctorib⁹ hic ipsi tutores. Itẽ addit illud ꝙ electio nõ preiudicet od. Et ꝑ declaratiõe huius ⁊ toti⁹ tituli vide qd̃ notat. lxxxvij. di. c. Irreligiosum in glo. ⁊ ꝑ archi. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. §. pupillus. ⁊ attẽde q2 cũ minor agit contra tutorẽ vel cura. tenet eis iura cedere vt. ff. de admini. tu. l. si minoris. ⁊ de tute. ⁊ ra. distra. l. j. §. nũc tractemus ⁊. l. si alterius. In glo. i. vendẽtib⁹ in fine vt. ff. de mino. l. ⁊ sine. §. j. vber. In gl. vlt. ibi ⁊ hoc placet. de hoc an ordinariũ cũ extraordinario cõcurrat hic notat per cy. in lectura sua plenius tñ dicã in dicta. l. in cause ⁊ ꝑ dynũ. ff. de op. no. nũ. l. in ꝓuinciali qd̃ hic ꝑ cynũ trãscribit in eadẽ gl. ibi vel ibi in instãtia. s. iudicij ⁊ hãc approbat dy. ⁊ cõiter alij doctores. aliã solutionem sub distinctiõe tradit hic dñs dy. in lectura ꝙ nõ trãscribo. de hoc etiaȝ in cõtrario dicet. Opponit etiã ad hãc. l. de. l. intra vtile. §. j. ff. de mino. sed nõ ꝯtradicit q2 ⁊ ibi restituitur refusis expensis emtori vt ibi colligit. Sed nũquid minor vtrũq; ꝯsequit ⁊ ab vtroq;. s. ab emtore rẽ ꝑ restitutionẽ ⁊ a tutore estimationem videt ꝙ sic ꝑ hanc. l. qd̃ nõ puto veꝝ sed a tutore cõsequit omne dãnũ in quo remanet petita restitutiõe puta expensas litis in q̃bus emtor cõdẽnatus nõ fuit q2 habuit iustã cãm litigãdi vt. ff. qd̃ falso tutore auc. l. nouissime. §. pe. ⁊ de le. ij. l. qui solidũ. §. etiã. cõsequi etiã posset ꝑ restitutionẽ qd̃ forte ꝯsequi nõ posset a tutore forte q2 tutor nõ fuit in dolo nec culpa vt. j. arbi. tu. l. quicquid ⁊. ff. de admi. tuto. l. a tutoribus primo rñso ⁊. l. etiã. licet ergo electione nõ liberet ꝑceptione tñ sic ar. ff. de his q̃ deie. vel effu. l. ꝑceptiõe ⁊ dicta. l. nouissime. §. fi. qd̃ falso tutore auctore. al's enim minor locupletaret cũ aliena iactura qd̃ eẽ nõ dȝ vber. In eadẽ glo. in fine vt. s. de nego. gest. l. tutori. ⁊ colligi potest. ff. de procura. l. procur. qui pro euictione.

¶ Si in cõi eademq; cã in integ. restitut. postuletur rubrica.

SUper rubrica. Uide azo. in summa eo. et tangit aliq̃d in speculo de in inte. restitu. in fine. Et si maior ibi ad cõicandũ. s. vt restituatur sicut ipsa ⁊ hoc sequit edicti ꝑpetui ⁊c. nõ aũt loquit de cõicatiõe rei de qua agitur ric. In glo. vt. ff. de pactis in fine matris ⁊ ꝑ hoc. j. quibus res iudicata nõ nocet. l. j. in gl. ⁊ nõ nomine in fine. Quod tñ dic vt ibi no. ⁊ plenius ꝑ dy. extra de re. iur. c. ratũ li. vj. ⁊ dixi. s. de ne. ge. l. si pecuniã. In glo. vlt. ibi de diuersis rescriptis. l. j. vbi de hoc tetigi in fi. ⁊ opi. gl. hic approbãt vber. ⁊ odof. ⁊ Iaco. butrigarij quo ad negotiũ indiuiduum quo ad diuiduũ dicit aut beneficiũ cõpetebat cuilibet vt i ap. a sñia lata ꝯtra plures vel in restitutiõe vbi oẽs essent minores. si vnus tñ vtit ipso beneficio distinguit vtrũ oĩum sit eadem cã defensionis vel nõ vt in. l. statim in glo. allegata si qui separatim de ap. Si aũt vni tñ cõpetebat vt q2 vnus tñ erat minor tũc ex ꝑsona minoris nõ porrigit ad maiorẽ vt hic. pro opiniõe gl. facit q2 in cõnexis eligẽdũ videt qd̃ ꝓdest magis q̃ꝫ qd̃ nocet vt. ff. de iure fis. l. nõ intelligit. §. j. de liberali cã. l. liberis. §. si duo. ⁊ hãc etiã approbat azo in summa huius ti. ⁊ ꝓ hoc. ff. de iureiu. l. fi. §. fi. Dñs tñ cynus opi. glo. reprobat ⁊ dicit idem esse in diuiduo ⁊ in ĩdiuiduo. Nã licet indiuidua sit quo ad effectũ. tamen quo ad intellectũ quilibet habet partem suã intellectualem vt. ff. de serui. rus. predi. l. ꝑ fundũ vnde si maiores ratũ habuerũt qd̃ gestũ est nõ est rõ quare ex persona minoris debeat porrigi ad eos beneficiũ restitutiõis. Ad ll. in ꝯtrariũ allegatas rñdit vt hic in lectura eius videri põt ⁊ hanc opinionẽ etiã tȝ hic dñs gui. de suz. de hoc etiam dixi j. si vnus ex pluribus ap. l. ij. In eadẽ glo. in fi. vel dic aut sequẽs actus qui processit in maiori etate trahit effectũ ⁊ necessitatẽ a p̃mo qui ꝓcessit in minori etate ⁊ tunc datur restitutio contra vtrũq; vt in. §. scio. Aut nõ trahit necessitatem vel effectum ab eo ⁊ tunc cessat restitutio in totũ vt hic ⁊. j. si maior factus ratum habuerit. l. j. ⁊. ij. Iaco. butri.

¶ Si aduersus rem iudicatam rubrica.

SUper rubrica. Uide azo. in summa hui⁹ tituli ⁊ in speculo de resti. in inte. §. j. v. ad solutionẽ igitur ⁊ v. sequẽtibus ⁊ gof. in summa eiusdẽ tituli. §. Sed dubitatur ⁊ extra de in inte. resti. c. j. ⁊. ij. li. vj. cum ibi notatis ⁊ ꝑ arch. card. Ioh. an. Et est vnum notandũ ꝙ licet tertio nõ appelletur restitutio tamen petitur vt in speculo de ap. §. quot. ver. vlti. ⁊ dixi. j. si sepius in inte. restitu. postuletur. l. j. in fine. practicam huius tituli vide. j. eo. l. fi. in fine notaui.

Minus.

MInus. .§.q̄ petierit vl' debuerit tutor vber. In glo. illa ibi de alijs tacuit nihil dicēdo cōdēnādo vel absoluendo ol. In eadē glos. ibi.§. Itē queritur. vbi de hoc in glo. notat̄ ol. Ibi q̄ nō placet. Nā euidēter iniquū ē exceptionē rei iudicate cōdēnato proficere vt.ff. de excep. rei iudicate.l. euidenter ⁊ q̄a sententia ꝯdēnatoria nō debet absolutionē inducere argu.ff. de cōditio. ⁊ demō.l. cū tale.§. fina. glo. tñ in dicta.l. euidenter videtur innuere q̄ in residuo videatur absolut⁹ ⁊ azo in summa si plures vna sentētia fuerint cōdē. in fine ⁊ ibi etiā in gl. In.l.j. ⁊ vincen. extra de causa possessionis.c. cū sup. ⁊ p̄ hoc etiā facit q̄ lata sentētia sup̄ principali tacite videt̄ lata etiam super incidenti vt.j. de ordine iudicia.l. adite in fine ⁊ lata super principali videt̄ tacite lata sup̄ falsitate instrumēti vt.j. d̄ fide instrum̄.l. vlti. in fine. Opi. tñ huius gl. vidi cōiter approbari ⁊ approbat̄ etiā in glo. dicto.§. Itē querit̄.l. apud celsuz de doli excep. ⁊ p̄ inno. qui de hoc satis notat extra de re iudica.c. cū inter vos circa finē ⁊ de elec.c. cū inter. R. per eundez ⁊ per cōpos. ⁊ odo. ⁊ vber. ⁊ cy. hic ⁊ archi. xij. q.ij.c. si quis de seruis vbi de hoc late notat̄ per eū. In eadē gl. in fine al's est principiū.l. ⁊ incipit dicere aūt sniam ⁊ ibi notat̄ ꝯtrariū eius qđ hic notat̄. Sed illud forte in arbitrijs q̄ cōsensu partium cōfirmant̄ ⁊ ideo sup̄ oībus de quibus est cōpromissum est p̄nuntiādū vt.e. titulo de arbitris.l. nō distinguemus.§. si. iudiciū aūt reddit̄ in inuitū vt.ff. de ver. obliga.l. inter stipulantē.§.j. ⁊ ideo in quibusdam lata snia teneat licet de alijs nihil sit dictū ⁊ hanc opi. innuit gl. que est in.l. quid tñ. eo. ti. de arbitris q̄ incipit de quibusdā dicā reprobat̄ tñ in gl. posita dicto.§. Itē q̄ritur.l. apud celsum de doli excep. ⁊ per azo. in sūma de arbitris penultima colūna.§. si vero cōpromissum est vbi de hoc subtiliter notatur. Dñs od. hic tenet q̄ talis sententia nulla sit per preallegatā.l. qualez.§.j. al's incipit dicere approbās gl. ibidē positā ⁊ idē dñs ric. p̄ prealle.l. in hoc iudicio fa. er. vbi de hoc in glo. pro opinione q̄ nō sit nulla facit.l. quidā estimauerūt.ff. si cer. pe. ⁊ qđ no. per innoc. dicto.c. cuz inter vos. extra de re iudica. Dñi iac. de are. ol. de ponte ⁊ dy. qui hoc tāgit in lectura sua insti. de act.§. si minus ⁊ cy. hic reducendo opinionē ad concor. distinguit q̄ aut petitio continet vnicū capitulū ⁊ tunc si super parte tm̄ pronuntietur nulla est snia ⁊ ita intelligant̄ iura ad hoc allegata ⁊.j. de ap.l. eos in prin. ibi si omnem ⁊c. Si vero petitio continet plura capitula tunc aut est actū q̄ de omnibus simul pronuntietur ⁊ de omnibus pronuntiari debet al's non valet snia ⁊ ita intelligatur dicta.l. quid tamē.ff. de arbi. ⁊ glo. ibi posita. Aut non est actū ⁊ tunc super vno potest pronūtiari ⁊ de alijs taceri ⁊ valet qđ agitur vt.ff. de minoribus.l. etiā.§.j. quia tot videntur esse petitiones quot sunt cap̄la vt.ff. de ver. ob.l. scire ⁊.l. q̄ dicitur ⁊ ad.l. in hoc iudicio fam. er. potest rñderi qđ loquitur de omissione p̄sonaꝝ que certe sunt hic de omissiōe rerū que sunt incerte. Uel pōt dici q̄ ibi petitio censetur habere vnicū cap̄lm p̄p cōnexitatē. In dubio aūt videtur actuz q̄ arbiter de omnibus pronūtiet vt videtur tex. innuere in dicta.l. quid tamen.ff. de arbi. licet glo. circa hoc ibi pedem nō firmet ⁊ ita sentit azo in summa dicto.§. Si vero cōpromissum de arbitris. Idē potest dici si petitiones sint mutue puta p̄ viā compensationis quia ⁊ tunc sup̄ vno pōt p̄nuntiari ⁊ super alio omitti vt.ff. de neg. ge.l. sinautē.§. si. ⁊ de cōpensa.l. q̄ in diem.§. si rōnem ⁊ ad.l. quidā estimauerunt si cer. petatur que videtur indistincte dicere q̄ snia pro parte lata etiam super vnico capitulo valeat potest responderi f̄m iaco. de are. q̄ ibi nō fuit lata aliqua snia. Sz iudex volēs lites minuere fecit q̄ actor recepit p̄tem quā reus cōfitebatur. non ob. etiā lex apud celsum.§. Itez queritur de doli excep. quia ibi dicitur in glo. q̄ agitur de toto quasi snia non valeat ia. Ex predictis remanet soluta questio si petita sorte ⁊ pena iudex pronuntiauit super vno tm̄ q̄ valeat snia cum sint duo capitula non cōnexa ⁊ ita tenet speculator de ordine iudiciario rubricella de actione seu petitione.§. sequitur videre ver. sed ⁊ si quis. ⁊ ad hanc materiam facit qđ notatur.ff. de instito.l. habebat ⁊ qđ etiam ibi dixi. Sed deducendo hunc titulū ad practicā quero quomodo petatur ⁊ detur restitutio aduersus sniaz. Circa hoc dicit hic vber. de bobio q̄ cum per sententiā cōtra minorē latā nō sit sublata obligatio naturalis nec etiam ciuilis nisi per exceptionē vt.ff. de condi. indebi.l. iul. ⁊ de excep. rei iudicate p̄ toto tum minor debet agere prima actione ⁊ si excipiatur de sententia replicabit de minori etate ⁊ lesione ⁊ sic habebit restitutionē p̄ viā replicationis ⁊ pro hoc.s. de in inte. restitu.l. de tutela. Alij dicunt q̄ minor dabit libellum in causa restitutionis narrando se minorē t̄pe snie ⁊ lesum ex ea petendo sententiaz rescindi ⁊ ea rescissa de iure suo ex integro cognosci. p̄ hoc facit q̄ qđ prestat appellatio maiorib⁹ hoc prestat restitutio minoribus. vt.ff. de minorib⁹.l. preses. ⁊ p̄ hoc etiā.ff. de tu. ⁊ ra. distra.l. alterius. de auro ⁊ argē. leg.l. tytie. in fi. de p̄curato.l. qui p̄prio.§. Itē querit̄ ⁊ qđ ibi not. Alij dicunt q̄ primo pōt restitui aduersus sentētiā qua data petet postea ex integro de prima causa cognosci ⁊ hoc inuit litera huius.l. ibi de supfluo autē ⁊c. ⁊.j. in quib⁹ causis in inte. restitu. nō est necessaria.l.ij. in fi. ibi q̄ nō integratio ⁊c. ⁊ ad hoc etiā facit.d.l. preses. appellatio em̄ prestat maiorib⁹ vt rescissa snia iterū cognoscatur. Sz certe imo iudex ap. omnē cām terminat. vt.j. de ap.l. eos. ⁊ ibi dicā ⁊ hunc vltimū modū petēdi restitu. vr̄ approbare Ja. de are. ⁊ vidi cōmuniter in iudicio seruari. ⁊ ita etiā tenet Cy.j. si aduersus libe.l.j. que bene facit primo responso. Item querit Cy. si iudex in q̄nq̄ absoluit: ⁊ in q̄nq̄ ꝯdēnauit. vt fuit hac.l. f̄m eū. ⁊ a snia lata absolutoria sup̄ q̄nq̄ fuit appellatū an firma remanebit cōdēnatoria in alijs q̄nq̄. ⁊ videt̄ q̄ nō quasi p̄ ap. sit extincta snia. vt.ff. ad turpil.l.j. in fi. ꝯtrariū tenet̄ p̄.l. certa.ff. de inoffi. testa. ⁊ de.le.ij. cū filius. primo rñso. coniuncta.l. ius nostrum. de reg. iur. Cy.

SI cum pater tuus. Ibi diceret. Et ideo ei incūbit p̄batio cū fateat̄ emācipationē licet dicat non solēnē. vt.ff. de p̄ba.l. ab ea p̄te. Sec⁹ si negaret emācipationē factā. vt ibi not. vber. ⁊ od. Sed quomō potuit esse iudiciū inter patrē ⁊ filiū. vt.ff. de iudi.l. lis nulla. dic rōne dubitationis. vt.ff. de iudi.l. si q̄s ex aliena. cū si. ⁊ puto q̄ saltē cū curatore ad lites. ar.j. de bonis q̄ libe.l. vlti.§. sinautē patre. ⁊ in aut̄. vt liceat matri ⁊ auie. circa p̄n. licet q̄dā dicant ꝯtra p̄.l. vlti.j. de curatore furioso. vber. In gl.j. in fi. hāc reprobat Cy. in lectura. f̄m Jaco. Sed in additionib⁹ factis post lecturā eā approbat. vel dic f̄m Jaco. de are. ⁊ butri. q̄ aut filius mortu⁹ est ⁊ tūc pater q̄ōnē status eius mouere nō pōt ⁊ ita loquit̄ lex cōtraria post mortē. Si autē filius viuit potest pater controuersiā mouere. vt hic nisi p̄scripsisset existētiā sui iuris. vt.j. de patria po.l.j. ⁊ ibi no. Si autē pater nō venit cōtra factū puta q̄ q̄stio est inter eū ⁊ nepotē q̄ auus dicit eū natū ante emācipationē filij ⁊ sic eē in sua p̄tāte. nepos v̄o dicit se post emācipetionē natū ⁊ sic sui iur̄ tunc hec q̄stio pōt moueri etiā post mortē. vt.ff. ad carbo.l. decessit. ⁊.j. ne de statu defun.l. q̄ cōstitutū. Jac. de are. in glo. videt̄ ergo ibi.l.j. hic ergo accipit̄ pro preside nte q̄ sit maior p̄consule. Old. in glo. vlti. ibi vel hoc est speciale hanc approbat Cy. f̄m Pe.

ADuersus. In glo. vlti. in fine vel dic aut vult restitui aduersus aliquē actum ⁊ hz locuz.l. illa. vt q̄libet etiā delegat⁹ possit vt ibi dr̄. aut aduersus sniaz ⁊ tūc minor nō pōt aduersus sniam maioris. vt.l. minor. ⁊ hic Jaco. but. Cy. An aūt delegatus a papa vel principe vel etiam quilibet delegatus possit restituere aduersus sententiam suam dicetur dicta.l. vltima.j. vbi ⁊ apud quem.

CUm ⁊ vos minores. Sētētia lata contra minores ⁊ indefensos nulla est si defensi fuerit ⁊ lesi restituuntur. h.d. Et sepe allegatur in fauorē minorū. de hoc notat̄.ff. de mino.l. minor. etiam cōtumax. ⁊.j. qui legi. p̄so.l.j. ⁊.ff. de re iudica.l. cōtra pupillum. ⁊ ibi de hoc dixi. plenius tamē p̄ Hostien. in summa de in inte. resti.§. ⁊ in quibus denegetur. in gl. quia nō interuenit ibi licet nulla lex hoc dicat imo multe leges hoc dicūt. vt hec lex que indistincte loquitur ⁊ est expressūz dicta.l. acta.§. si. de re iudica.j. quomodo ⁊ quando iudex.l. si preses. ⁊.j. qui legi. personā.l.ij. ⁊ p̄ hoc quia inuiti adulescentes cura. nō accipiunt preter q̄ ad litem. vt institu. de cura.§. inuiti. ex quo sequitur q̄ in iudicio nō habent personā legitimā sine curatore. Et ad.l. hic aūt.§. pretor ait. que videtur eidem suā defensionē cōcedere dicendū est qđ cōceditur legitime tamē cum curatoris auctoritate. vt ibi notatur: si tñ ferret̄ sententia p̄ minore indefenso bene valeret. vt.s. de procura.l. nec eo minus. ⁊ ibi dixi. Idem puto in ecclesia indefensa puta viduata pastore. vt notat̄ in dicta.l. si preses.j. quomodo ⁊ quādo iudex. in fi. gloss. ⁊ extra ne sede vacante.c. fi. Idem etiā in ciuitate. vt notat̄.j. de iu. reipu.l.j. in glo. ⁊ dixi. eo. titu.l. rempublicā. ⁊.j. ex quibus causis maio.l. respublica. In eadē glo. Ibi de mittendo in possessionem. Que nō est diffinitiua sed interlocutoria. ⁊ idem videtur in oī interlocutoria. vt not. dicta.l.j.j. qui legitimā personā. ⁊ ibi dicam ita qđ hec lex solum de diffinitiua loquitur qđ est notādū. ⁊ ita tenet hic Odof. In eadē glo. ibi de adul.l. q̄uis. hic debet legi. ver. qui statim sequitur. in glo. ibi sz dic contra ⁊c. q̄ ad hanc q̄ōnē

facit non ad sequentē. Ibi a contrario sensu eiusdē.l.ſ.'.si pre ses.j.quo ꝛ qñ iudex. Od.tñ hic indistincte tȝ qđ si iudiciū sit inchoatū cū tutore quod valeat lȝ in ꝓcessu causam deserat et allegat.ff.de mino.l.ꝛ si fine.in fine.ꝛ.j.de aut.prestan.l.claruȝ que iudicio meo hoc nō ꝓbatur. Et ideo ſm Dy.qui de hoc notat in preal.l.contra pupillū.de re iudi.ꝛ de auc.tu.l.impuberes. Distinguendū est aut interuenit defensor a pricipio et in cause ꝓcessu ꝛ valet sententia tñ datur restitutio. Aut interuenit a principio, sed nō in cause ꝓcessu ꝛ tunc idē. aut non interuenit a principio: sed in cause ꝓcessu ꝛ tūc non tȝ qꝛ iudicium nō fuit legitime inchoatū.vt.l.momētarie.j.q legiti.per so.Dy.ꝛ.l.in vniuersis qui dare tuto.possunt. Uel dic ſm.d. Gui.de suȝ.aut lis est conte.cū minore.aut tuto.vel cura.aut cum ipso tutore vel curatore.aut cū minore sine tutore vel curatoris auctoritate. Primo casu si est in causa ꝓcessum ita ꝙ de causa liquet citandus est minor ꝛ tutor vel cur.ad sentētiaȝ audiendā ꝛ siue veniāt siue nō tȝ sentētia lȝ detur restitutio.et idem per oia si cū solo tutore vel curatore fuit lit.cōte.facta.et ita intelligat hec lex scđo responso.ꝛ.ff.de admini.tuto.l.j.ſ. sufficit.ꝛ.l.ij. Si vero iudiciū sit ceptū cuȝ minore sine tutoris aucto.nō valet sentētia vt hac.l.primo respōso. Et idē puto si in iudicio interfuit tutor vel curator nō legitimus puta qꝛ nō satisdedit vel nō fecit inuentariū.vt.j.in quibus causis ī inte. restitutio non est necessaria.l.si tutor.de tuto.q non satis.l.ij.ꝛ arbi.tute.l.fi.ꝛ hoc etiaȝ innuit hec lex scđo respōso ibi nam si iusta defensione ꝛc.cy.ſm pe.qđ si defensor fuit vsqꝫ ad tps sententie ferende ꝛ tūc destitit valet.vt.j.de adul.l.ꝗuis.aut diu ante sententiā destitit ꝛ nō valet qꝛ paria sunt non habere vel minus idoneū.vt.ff.qđ cuiusqꝫ vniuer.l.j.in fine Cy. Quidaȝ tñ ꝛ forte nō male dicūt qđ predictis duobus casibus.s.qñ lis fuit cōte.cū tutore vel curatore vel cuȝ minore eoꝝ auctoritate qđ si in ꝓcessu cause citenꝫ non cōpareāt ad defensionē minoris qđ cōpellendi sunt iurꝫ remedijs adesse defensiōi minoris vt.ff.de admi.tu.l.tutoris ꝑcipuū officiū.j.de admi.tu.l.fin.ſ. defensionē ꝛ instituto.de satis.tut.ſ.penul.ꝛ si aliter ꝓcederet ad sententiā nō valeret tanꝗ ꝯ minorē ꝛ indefensuȝ vt primo respōso huius.l. Sȝ quid si minor fuit in iudicio sine curatore deinde superueniēs curator vult rata habere q̄ gesta sunt cuȝ minore ꝛ in causa ꝓcedere nunquid pōt: ꝛ videtur ꝙ non qꝛ in ipso negotio dꝫ presens auctor fieri.vt insti.de auc.tu.ſ.tutor ꝛ.ff.e.l.tutor obligari.ſ.fi. In ꝯriuȝ vꝫ qꝛ gesta in fauorem minoris etiā sine tutore vel curatore valent.vt.d.l.nec eo minus. s̄.de ꝓcur.ꝛ ad hoc bene facit.ff.de rescin.ven.l.si id qđ.ſ.j.et de act.em.l.iulianus.ſ.si quis a pupillo.ꝛ pōt dici qđ satis dꝫ in ipso negotio auctor fieri ex quo adhuc durat negotiū sicut hic durabat iudiciū.ar.s̄.de pactis.l.petens.cū simi.ꝛ hanc vꝫ tenere hic Alber.ꝛ ꝑ hoc.ff.de noua.l.si pupillus.ne qđ fauore minorū ꝛc.vt.s̄.de legi.l.qđ fauore.ꝛ quod acta cause facta cuȝ minore valeant mero iure lȝ restituatur videꝛ ꝓbari.ff.de cōfes.l.certū.ſ.minorē. Ja.de are. Sed quid si data est tenuta contra minorē indefensum qđ fieri pōt vt predictuȝ est minor venit ꝛ vult recuperare tanꝗ lesus ꝑ viam restitutiōis petens etiaȝ se restitui aduersus contumaciā ne teneaꝛ refundere expensas cōtumacie nunquid pōt videtur ꝙ sic cū lesus sit saltē quo ad expensas ꝛ ideo restituendus.vt.ff.de mino.l.j.ꝛ.l.minor etiā. In contrariū videtur qꝛ in dolo fuit nō parendo magistratui.vt.ff.de re.iur.l.non videtur dolo carere ꝛ ideo non restituendus.vt.ff.de mino.l.si ex causa.ſ.nūc videnduȝ. dñs Gui.primā tenet per preal.l.minor.etiā si quasi contumax. ꝛ ad.l.non videtur.respondet qđ in maiore loquitur.de hoc dicam.j.de fructibus ꝛ litis expen.l.terminato.ver.sed si. Item quero ecce qđ contra aliquē minorē inquiritur de aliquo maleficio citatus nō cōparet ꝛ sic bānitur de maleficio sicut cōiter fit ꝑ totā italiā ex cōsuetudine vel statuto lȝ nō de iure cōi per.l.absentē.ff.de penis.petitur ipm bannū nulluȝ ꝓnūtiari tanꝗ cōtra minorē indefensum ꝛ primo videtur qđ annullari non debeat qꝛ cū minor cōtumax fuisset in dolo fuit ꝑ preal.l. non videt.ꝛ ideo nō restituēdus per ꝑalle.ſ.nūc videndū ꝛ qꝛ in delictis nō est locus restitutioni. vt.ff.de mino.l.auxiliū.ſ. in delictis.ꝛ.j.si aduersus delic.l.j.ꝛ qđ ibi notatur.de restitu. spo.c.ex parte.circa mediū glos.magne: ꝛ qꝛ iudex ꝓbabiliter ignorare potuit eū minorē cū non venerit ad hoc alleganduȝ. vt.ff.de iudi.l.si quis ex aliena. In cōtrariū facit hec lex.j.qui legi.perso.l.ij.ꝛ ibi in gl.ꝛ clarius in tex.ꝛ glo.j.de auc.pstan. l.clarū.ꝛ hoc verius credo. Ultimo quero si tutor fuit in causa et lata fuit sentētia cōtra minorē modo petitur nulla ꝓnūtiari qꝛ dꝫ tpe sententie finitā fuisse tutelam quia minor erat factus adultus nūquid ex hoc sit nulla gl.hic videtur sentire ꝙ sic.in ver. Itē quid si tutor. Sȝ dic ꝯtra.vt.j.vt cause post puberta. adsit tutor.l.vnica.cū ibi notatis. In eadē glo.ibi si minor cuȝ curatore idest habens curatoreȝ ꝛ modo bene facit preallegꝫ.l. ꝗuis.de adul.ol.ꝛ ric. In ea.glo.vlti.ibi de ꝓcura.l. neqꝫ vel etiā ipse minor in casibus in quibꝰ ꝑ maiore habeꝛ q notatur. extra de resti.spo.c.ex parte.ꝛ plene dicam in.d.l.momētarie. j.qui legitimam personam habeant standi in iudicio.

Nrem pupilli. De materia huiꝰ.l. et gl.hic posite vide in summa.e.ſ.videꝛ aūt hodie. In gl.vlti.ibi si sepius in inte.resti.postu.l.j.qñ ap.sit ad superiorē. vt.j.de ap.l.ꝑcipimus restitutio qñqꝫ sit ab eodē.vt.ff.de mino.l.prefec.ibi.l.si minoris. Idez notatur ꝑ az.in summa huiꝰ tituli ꝛ in speculo.de resti.ſ.qualiter.ver.quid si minor.

¶ Si aduersus venditionem rubrica.

Uper rubrica. Quia nec cōtinuat ī summa nec in gl.ideo dic qđ.s̄.de resti.circa iudicia hic circa extraiudicialia vt puta circa vēdicationem deinde circa alia vt ex sequētibus titulis apparet ꝛ de materia huius tituli.vide Azo.in summa eo.ꝛ qđ dicam in auc.sacramenta.

I minor. De hac.l.ꝑtrāseo.ꝛ dicā in auc. sacramēta. In glo.pria officio. s.iudicis quo daꝛ restitutio. Ibi tuo iure.s.rei ven. fran. Ibi denegat auxiliū.vt.s̄.de iure fisci.l.qđ placuit Old. Ibi ob es immo in casibus illis ponitur cā interponendi decreti nō datur facultas alienandi sine decreto Old.

1 ¶ Puberes sumuntur multis modis.
2 Iuramentū non trahitur ad ea de quibus non est verosimile iurantem sensisse.
3 Ignorantia iuris presumitur in rusticis.
4 Iurans nō vēdere rem suā si postea vēdat an valeat vēditio.

Acramēta. Hec auc.est de nouis cōstitutionibus federici senioris ſm Od.ꝛ sumitur de vsibus feudoꝝ de pace iuramēto firmata.ſ.inter sacramēta puberuȝ vbi de hoc late notaꝛ in gl.q̄ dꝫ fuisse apparatus dñi colūbi ꝛ subtiliter ꝑ rofre.circa finē libelli sui rubrica constitutio sacramēta: satis etiā hic notatur ꝑ Cy.ꝛ tactū fuit aliquid.s̄.de trāsac.si quis maior.q̄ hic trāscribere nō intēdo nisi inꝓptuȝ aliquid noui adijciā. Et hec auc.minoribꝰ est multuȝ perniciosa ꝛ multos iuuenes ad inopiā deduxit. Et audiui a quodā cōsiliario dñi imperatoris Hērici septimi qđ si vixisset disposuerat eā corrigere ꝛ bergomi est statutū qđ nō seruetur Sed canoniste acerbitati eiusdē adijciētes duos casus addiderunt in qbus factū etiā cū sacramēto inualiduȝ erat de iure ciuili. In qbus ſm eos valet si sacramentū interueniat. Primus est in pacto future successiōis.vt ex de pac.c.ij.lib.vj. Secundus in alienatiōe fundi do talis.vt ex de iureiu.c.lȝ mulieres.eo.li.vj.ꝛ ad hanc auc.cōcor.ex de iureiu.c.si vero.ꝛ de ꝑba.c.in pñtia.cū ibi notatis ꝑ Ber.ꝛ Inn. Et ſȝ cōmunē opi. hec auc.nō corrigit sed declarat ꝛ addit.l.codicis.tollit eñ discordiam.q̄ inter M.ꝛ Bul.erat vtrū ipsa lex locuȝ haberet in cōtractibus celebratis cū decreto vel sine.vt ptȝ in gl.ꝗuis.l. C.ꝛ approbat opi.M.s.qđ locum habeat tam in cōtractibus celebratis cū decreto quā sine decreto cū indistincte loquatur al's nihil operaretur cū etiam ſm oium opi.per.l.C.ꝓspectuȝ esset in cōtractibus cū decreto celebratis.ꝛ hāc opin.sequitur glo.prima.l.C.ꝛ azo.in summa huius tituli vltra mediū ꝛ rofre.in libello dicta cōstitutione sacramēta.ꝟ. Itē an locū cōstitutio siue cū decreto ꝛc.ꝛ in vsibus feudoꝝ in glo.q̄ incipit hic quero.ver. Sed quero an hoc sit intelligendū. Hanc etiaȝ approbat Od.in lectura legis.C.ꝛ vidi cōiter approbari. Dñs aūt Cy.in lectura sua sequi videꝛ opi.Bulg.ꝛ arguit ex verbis huius auc.ibi non retractandis ex quo satis innuit quod tenebant mero iure qꝛ qđ non videꝛ retractari nō pōt.vt.ff.de iniusto testa.l.nam ꝛ sub conditione.ſ.rumpendo.ꝛ quia iuramentum solum ad confirmationeȝ inducitur et qđ nullum est confirmari non pōt in additiōibus factis post lecturā sequi vꝫ opi.M.vt dicam.j.super verbo non retractandis ꝛ ad id qđ dicitur quod hec aūt superflua esset. Rñdeo ꝙ non qꝛ lex.C.indistincte loquebatur de minore hec aūt restringit soluȝ ad puberes ꝛ addit de sacramento per vim vel metū extorto.et hec opinio magis fauet minoribus.sȝ vt dixi cōiter alia seruatur opinio.Bul.etiā finaliter hic sequitur iac.butrig.dicēs refert an quid

an quid veniat vt quid alij accedens ⁊ habent locū iura in con
trariuz allegata.ff.de re.iur.l.cū principalis.aut venit vt quid
alij inherens ⁊ vt ꝓficiat vt eius pars ⁊ solennizet vt cōtingit
in decreto qđ interponit̄ in alienationibus minoꝝ.licz em̄ cō⸗
tractus esset nullus sine eo tñ interpositū est cōtractui ⁊ facit
id valere quasi implens ⁊ perficiēs. Sic ⁊ iuramentū hoc ope
retur qꝛ representat minorē esse maiorē ⁊ sic alterat personaz ⁊
tollit vitiū qđ reddebat ꝯtuz nullū ⁊ sic cessant cōtraria Ja.
but. Op.de.l.nō dubiū.§.de le.⁊ so.vt hic ⁊ notatur in vsibus
feu.in principio dicte glo.⁊ latius p Dy.Car.⁊ Jo.and.ex̄ de
re.iur.c.nō est obligatoriū.li.vj.ponderando aūt singula v̄ba
huius aut̄.aut circa hoc verbum sacramentū primo intelligit
glo.de sacramēto corporaliter prestito nō verbotenus de quo
dic vt plenius notatur p Rofre.in principio huius cōstitutio
nis ⁊ in vsibus feudorū.in prima glo.⁊ per Cy.hic ver.quarto
queritur ⁊ Od.⁊ Jo.an.in cle.de hereticis.c.j.circa mediū. et
ex̄ de elec.c.vt circa.li.vj.per Card.in glo.q̄ incipit in tactis.⁊
per Jo.and.in glo.q̄ incipit per hoc dicas ꝫm Guil.presumit̄
tñ qđ corporaliter ex quo in instrumēto cōtinetur qđ iurauit.
vt ibi notatur p garsiā ⁊ guil.durāti. Ibi etiā alie pulcre que
stiones circa sacramentū formātur q̄ faciūt ad materiā huius
aut̄.videlz si euāgelia erāt ꝓposita sed nō tacta determinatur
qđ nō valeat. Itē quid si sacramentū prestitū fuerit super alio
libro ꝙ̄ euangelioꝝ glo.videt̄ sentire qđ non valeat vt in vsib⁹
feudoꝝ vñ sumit̄.vber.tñ de bobio hic tz oppositū ⁊ ita cōiter
seruatur.de hoc etiā hic notatur p Cy.ver.sexto queritur.⁊ in
aut̄.ius iurā.qđ prestatur ab his qui admi.suscip.in prin.col.
ij.⁊ dicetur.j.de iureiu. Super rubrica in fine. Itē notatur p
predictos in dicto capl'o vt circa qđ si nō tetigit scripturā ma
nibus sed pede vel cubito qđ non valet si manus habeat ⁊ qđ
nō sufficit si obtulit se parum iurare ⁊ nō iurauit vl' tñ sentire
qđ si est ep̄us non teneat̄ tangere.vt.§.de epis ⁊ cleri.aut.sed
iudex. An verba sint necessaria in sacramēto notat hic Cyn.⁊
dixi.j.de iureiur.super rubrica. Itez querit̄ si remissum est sa
cramentū per aduersariū vtrū sufficiat ac si iurasset.⁊ videtur
ꝙ sic ar.ff.de iureiur.l.nō erit. in fine.⁊.l.se.qꝛ cum per eū non
steterit perinde est ac si iurasset.ar.ff.de cōdi.⁊ demō.l.iure ci⸗
uili.⁊.j.de insti.⁊ substi.l.j.in ꝯrium est hec aut̄.⁊.l.C.q̄ videtur
requirere corporalē prestationē sacramēti.⁊ hāc tz Gui.de su.
et Cy.v̄.quinto querit̄.⁊ Od.ver.sup eo qđ dicit sponte. Sed
quid si nō per se lz p ꝓcuratorē ad hoc sufficiens mandatū ha
bentem iurauit videtur ꝙ valeat.⁊ ita tz gl.in vsibus feudoꝝ
que incipit.i.iuramēta.ver.quid si minor nō ipse ⁊ Odo.ver.
sed denuo quero ⁊ hec opinio cōiter approbatur lz quidā in⸗
herentes verbis.l.C.q̄ dicit corporaliter prestito dicant ꝯriuz
sed satis prestat corporaliter ex quo per aliū prestat.facit em̄ q
per aliū facit.vt.ff.de vi ⁊ in arma.l.j.§.deiecisse.⁊ de re.iur.l.
hoc iure.§.deijcit.⁊ extra de sententia excōicati.c.mulieres.⁊
videtur expressum.j.de dona.l.vite.⁊.l.in hac circa finē. Sz p
opinione predicta qđ nō valet facit qꝛ hoc ipso quod mandat
minor ꝓcuratori qđ iuret leditur:⁊ ideo cū nō iurauerit non
venire cōtra mandatū poterit petere restitutionem aduersus
mandatū ⁊ per ꝯñs ꝯctus deficiet ⁊ ideo cautū est quod iuret
in mādato se nō venire ꝯ mandatū ⁊ ꝓcur.postea iuret in con
tractu.de hoc satis notatur hic p Cy.v̄si.nono queritur. In⸗
telligit etiā dñs Jac.but.in sacramēto prestito p sacram men
tem hoc est p deū vel sanctos ⁊ hoc inducat ethimologia hui⁹
vocabuli sacramenta non si iuraret per caput suū vel filioruz
suoꝝ lz al's nō referat.vt.ff.de iureiur.l.iij.§.fi.⁊.l.sequētibus
et ad hoc etiaz facit lex codicis ibi neq₃ perfidie neq₃ periurij
1 ⁊c.† Puberuz puberes multis modis sumitur qñq₃.i.maior.
xxv.annis.vt.ff.de cura.furiosi.l.penu.in prin.aliqñ đr puber
tas in.xviij.in masculo.⁊.xiiij.in femina.vt.ff.de ali.⁊ cib.le.l.
mela.secundo rñso de quo ergo loquitur hic.ꝫm oēs hic acci⸗
pitur pubes ꝓ maiore.xiiij.annis si est masculus.⁊.xij.in femi
na.vt.j.qñ tutores esse desinant.l.j.⁊ fi.et institu.quib. modis
tute.fini.in prin.ita tenet hic Uber.⁊ predicta glo.q̄ incipit.i.
iuramenta.in vsi.feu.ver.puberē aūt accipimus.⁊ Rofre.sup
hoc verbo puberū.⁊ die puberū.s.curatorez nō habentiū qui
restitui possent si sacramentū nō esset.vt.§.de in inte.resti.l.si
curatorē.vbi de hoc dixi. Si em̄ curatorē haberēt si l'es essent
pupillo.⁊ vt.d.l.⁊ locum nō haberet hec aut̄.⁊ ita no.in dicta
glo.in vsi.feu.in vlt.questione q̄ satis ibi disputatur hec ergo
aut̄.locū hz in pubere nō habente curatorē vel habente si cuz
eius auctoritate ꝯhat vel nō ꝫm predictā opin. Sed Uber.et
gui.de suz.⁊ od.hic tenent oppositū ꝑꝑ gñalitatē huius aut̄.
sacramentū em̄ eum maiorē representat ergo quo ad hoc cura
tore nō indiget. Et ad.l.cur.rñdetur quod similis est pupillo
quo ad hoc vt cōtractus vel obligatio facta sine cura.sit nulla.

Sed cū sacramentū ꝫm opin.M.faciat valere cōtractuz etiā
nullum puta factū sine decreto.vt dixi.§.circa prin.hui⁹ con⸗
stitutionis ergo ⁊ hic valere faciat lz non sit factus auctoritate
curatoris.in pupillo aūt non ꝑꝑ etatis defectū.⁊ hanc opi.se⸗
quitur hic Cy.qui de hoc satis notat.ver.octauo querit̄. Pri
mam tñ opin.de facto obtinui corā magnis peritis. Quid de
impubere ꝓximo pubertati ⁊ doli capace dic. vt plene notat̄
per Rofre.sup hac cōstitutiōe.ver.quid de impubere. Quid⸗
quid tñ ibi dicatur nō puto recedenduz a verbis q̄ de pubere
tm̄ dicunt.⁊ idem sentit hic Cynus.ver.septimo queritur vbi
quasi idē dicit qđ Rofre.⁊ ad hoc facit qꝛ ista auc. odiosa est ⁊
dānosa minoribus:⁊ per ꝯñs restringenda.vt.l.cū quidaz.ff.
de liberis ⁊ posthu. Itē tz Od.hic.ver.quero quid in impu⸗
bere. Quid si impubes pubertati ꝓximus asseuerauit se pu⸗
berem an habeat locū hec aut̄.videt̄ ꝙ sic qꝛ asserendo se pu⸗
berem videtur doluz cōmisisse:minores aūt ex dolo tenentur
restitutionis bñficio denegato.j.si aduer.delic.l.j.de mino.l.si
ex causa.§.nūc videndū.⁊ ꝓ hoc videtur expressum.j.si minor
se maiorē dixerit.l.iij.⁊ hanc opi.tz speculator de em.⁊ ven.§.
nunc dicendū restat prima columna.ver.hoc etiā scias.⁊ vers.
sequenti. In cōtrariū videtur qꝛ hec auc.exigit eū puberem ⁊
qꝛ plus valere dz veritas ꝙ̄ opinio.vt.ff.de neg.ge.l. Item si
cū putaui.cū si. Primā opi.sequitur dñs Gui.⁊ ad hanc aut.
que puberem exigit rñdeo qđ ꝓ pubere habetur ex quo deci
piendi aīo se puberē dicit.vt.d.l.iij.si minor se maio.⁊ hoc ve⸗
rum si ex aspectu etiā cōiter videretur pubes. Si aūt aspect⁹
magis iudicaret eū impuberem ꝙ̄ puberem:vera sit alia opi
nio qꝛ tunc cōtrahens cū eo videret̄ supinā pretendere igno⸗
rantiā q̄ sibi nō ꝓdesset.vt.l.nec supina.ff.de iur ⁊ facti igno
rantia. Aspectus em̄ multū operatur.vt.ff.de mino.l.minor.
xxv.annis aspectu. Et predicta puto vera nisi cōsanguinitas
vel alia ratio induceret presumtionē qđ contrahēs sciuerit vl'
scire debuerit eū impuberē.vt.§.de in integ.resti.l.de tutelis
cum ibi notatis. Sed quid si impubes iuret se nō venire ꝯtra
contractū celebrandū cum tytio qñ pubes erit deinde pubes
factus ꝯctuz ip̄m facit cū ipso tytio an valeat ⁊ videtur qđ sic
quasi sacramentū trahat̄ ad tp̄s ꝯctus celebrati.ar.ff.de don.
inter virū ⁊ vxo.l.si cū.§.fina.⁊.l.sequēti. In cōtrariū videtur
spectandū initiū.ff.man.l.si ꝓcuratorē.in prin.cū si.⁊ qꝛ cōtra
ctus videtur trahi ad tp̄s pupillaris etatis quo prestituz fuit
sacramentū.ar.j.de insti.⁊ substi.l.penul.in fin. de necessarijs
seruis.l.penul.§. Sed cū veteres ⁊ de here.insti.l.asse.⁊ qꝛ hec
aut̄.requiritur sacramentū puberis nō impuberis:⁊ hāc ap⸗
probat.d.guido ⁊ eam verā puto qꝛ etiā hec auc.videt̄ requi⸗
rere sacramentū in cōtractu de presenti nō de futuro. ¶ Sed
quid si impubes cōtraxit postea factus pubes iurauit non ve
nire cōtra ip̄m cōtractum videtur ꝙ sufficiat argu.ff.de testa.
mili.l.idēq₃.§.j.⁊.l.tribunus.§.j.⁊ insti.eo.§.si quis.de le.iij.
l.j.§.j.⁊ de vsuca.l.cū vir.⁊ qꝛ pupillus pubes factus fert testi
monium de his q̄ vidit in pupillari etate.vt.ff.de verbo.sig.l.
notionem.§.instrumētoꝝ.⁊ de testi.l.iij §.l.iul. In contrariuz
facit initium spectanduz ⁊ qđ ab initio nō valet ⁊c.vt.ff.de re.
iur.l.qđ ab initio.⁊ hanc tz.d.gui.⁊ dicit ex forma huius cōsti
tutionis exigi sacramentū ⁊ cōtractum facta esse.tp̄e puberta
tis. Nā cōtractus vigorē ex presenti metimur nō ex futuro vt.
ff.de verb.obli.l.si filius.⁊.l.inter stipulantē.§.sacrā.⁊ ad hoc
facit qđ dicam.j.super verbo super contractibus circa princi
pium. Item ꝫm Odo.⁊ bene intelligas de pubere sane mētis
et tam parte fami.quā filiofa.⁊ tam libero quā seruo.⁊ ad hoc
vide qđ notatur in dicta glo.iuramēta in vsibus feudoꝝ.ver.
puberē accipias sane mētis ⁊ sequē.ver. Sponte hoc nō dicit
ad differentiā eius qđ ex necessitate iuris facit vt qñ cedit act.
vni ex tutoribus cōtra aliū.vt.j.de diui.tutele.l.ij.§.fi. Sz di⸗
cit ꝑꝑ id qđ sequitur de iuramēto prestito vi vel metu de quo
dic vt no.glo.in vsibus feudorū super hoc verbo spōte. Item
non soluz sponte sed ex certa sciētia hoc sacramentū p̄stari dz.
Si em̄ pubes erraret sibi subueniret̄.vt.ff.de iur ⁊ fac.igno.
l.regula.circa prin.⁊ ideo vidi cautos aduocatos apponi face
re sponte ⁊ ex certa sciētia immo.d.dy.videt̄ sensisse opus esse
qđ pubes certioretur de bñficio huius cōstitutionis al's non
2 habeat locū qđ sic ꝓbat.† Juramentū non trahitur ad ea de
quibus nō est verosimile iurantē sensisse vt.ff.ad municipal'.l.
fi.in prin.de iure patro.l.adigere.§.fi.⁊.j.de non nume.pecu.
l.indubitati. Sed nō est verosimile aliquē renuntiasse iuri qđ
ignorabāt ibi cōpetere.vt.ff.de acquir.here.l.si is ad quē ⁊ de
inofficioso testa.l.mater.ergo si ꝓbetur minorē ignorasse be⸗
neficiū sibi cōpetēs nō videtur renūtiasse relinquitur ergo in
statu simplici minoris sine iuramento ꝯhentis q lesiōe ꝓbata
admitttiur ad beneficiū restitutionis qđ aūt ignorasse presu⸗

mitur si certioratus nõ apparet ꝓbatur ex similitudine mulie
ris q̃ si renuntiet velleiano ita demũ₃ renũtiatio si certiorata
ꝓbetur nec in dubio certiorata presumitur.vt.ff.ad velleianũ
l.si.§.penul.⁊ ibi no.ergo idẽ dicitur hic ĩ minore. Mulieres
enĩ ⁊ minores quo ad ignorantiã pariter tolerant̃.vt.ff.de iu⸗
ris ⁊ facti ignorantia.l.regula scđo respõso.⁊ ar.ff.de edẽ.l.j.
§.fi.⁊ notari solet.ff.de iure fisci.l.ij.§.fi.preterea minores ⁊ ru
stici parificantur in iure.vt.ff.de ꝓba.l.cum de indebito.§.fin
3 aũt.⁊ dicta.l.j.§.fi.ff.de edendo.¶ Sed in rusticis toleratur et
presumitur ignorãtia iuris.vt.d.l.ij.§.cũ plura.ff.de iure fisci
ergo ⁊ in minoribus.vt.d.l.regula.in princi. Idez solennitas
extrinseca nõ presumitur nisi ꝓbetur.vt.ff.de publiciana.l.q̃
cumq₃.§.fi.⁊ notatur.ff.de ver.obl.l.sciendũ.sed solẽnitas ex⸗
trinseca est quã verboꝝ platoꝝ significatio nõ includit.ꝙ aũt
minor certioratus fuit nõ includit nec in significatione nec in⸗
terpretatione verboꝝ ergo certioratus nõ presumitur ſ₃ igno
rans ⁊ consequẽter ignorãs cõfirmasse contractũ iuramento.
et ideo nõ valet. Item ꝫm oĩum cõem opinionẽ sacramentum
nihil operatur nisi qđ representat eũ maiorẽ vt no.j.de rescin.
ven.l.ij.⁊.j.subijciã.Sed vbicũq₃ agitur de dãno vitando to⸗
leratur iuris ignorãtia etiã in maiore.vt.ff.de iur ⁊ facti igno
ran.l.error.⁊.l.iuris ignorãtia. cũ ergo minor certet de dãno
vitando fortius tolerari d₃ in ipso.et ita finaliter t₃ ipse.d.dy.
et de facto cõsuluit in quadã questione sibi transmissa ⁊ incipit
dñs Jafredus ⁊ hec opinio noua est ⁊ per alios doctores non
tacta.nõ vidi tñ in iudicijs seruari nec ꝙ minores certiorẽtur
immo cõiter vidi seruari ꝙ contractus celebrati per minores
cũ sacramẽto sunt reputati validi etia₃ sine alia certioratione.
Sed q₃ est opinio tãti doctoris ⁊ tot iuribus fulcita ad oẽ du⸗
bium tolendũ credo ꝙ sit tutũ qđ in cõtractibus minoꝝ adij⸗
ciatur ꝙ certiorati fuerit.⁊ ita feci in pluribus apponi ex quo
vidi predictã determinationẽ dñi dy. Facta.i.corporaliter ꝓ⸗
stita vt ex superioribꝰ pt₃. Super cõtractibus large accipias
vt hic in gl.notatur q₃ cõiter approbatur ⁊ ꝓ hoc.ff.de iudi.l.
oẽm l₃ aliqui dicant ꝙ cũ ista aut.sit odiosa tum q₃ ꝯ formam
iuris cõis tum q₃ dãnosa minoribus qđ sit restringẽda solum
ad ꝯctus in quibus hinc inde oritur obligatio per.l.labeo.de
ver.sig.q̃ hic allegatur in gl.ad hoc facit.j.e.versi.quid de do
natione.Glo.etiã vĩ sentire qđ sufficiat si iuramentũ prestetur
etiam ante ꝯctu₃ vel post q̃ncumq₃ l₃ nihil alleget.idẽ vĩ senti
re glo.in vsibus feudoꝝ q̃ incipit hic quero vẽ si.sed quid si pri
mo vendidit eo casu quo sacramentũ sequitur cõtractu₃.⁊ ibi
allegat ꝓ ⁊ contra ⁊ ꝓ hoc.j.de codicillis.l.fi.ne in initio et qđ
ibi dixi.dñs aũt Ja.but.t₃ ꝙ si sacramẽtũ fuit dudũ añ ꝯctu₃
celebratũ ꝙ nõ valeat ꝑp verba huius aut.q̃ dicit super cõtra
ctibus.nõ enĩ dici põt super cõtractu esse q nondũ est celebra⸗
tus.Ad hoc etiã facit lex.C.q̃ dicit emtori.⁊ glo.ibi posita.Si
aũt sacramentũ incõtinẽti ante vel post cõtractũ interponatur
tunc bene valeat ⁊ videatur inesse ꝯtractui per.l.petens.s̄.de
pactis.si aũt ex interuallo interponatur iuramentũ post con⸗
tractum tunc dicit ꝙ si contractus tenuit mero iure licet dari
posset restitutio tũc confirmetur per subsequens sacramentũ.
Si aũt nullus fuisset puta deficiente decreto tũc sacramẽtum
subsequens ex interuallo nõ firmet q₃ non põt dici super con
tractu cũ nullus fuerit. Tutius puto ꝙ in ipso cõtractu inter
ueniat vel incõtinenti ante vel post.⁊ ad hoc facit.ff.de damno
infec.l.qui bona.§.si quis stipulatus ⁊ bene extra de iureiu.c.
clericus.⁊ qđ no.in simili questiõe in.d.c.vt circa de elec.li.vj.
per Jo.an.in gl.q̃ incipit pone ꝙ vna die.⁊ ꝑ Car.in glo.que
incipit.i.tactis ver.Itẽ quid si appelletur.⁊ ad hoc facit etia₃
qđ dixi.s̄.super verbo puberũ.ver.sed quid si impubes cõtra
xit.⁊.j.hoc eodẽ verbo.ver.glo.querit si iurauit gñaliter.et l₃
hec aut.ꝫm cõem opinionẽ Mar.locũ habeat in cõtractibus
sine decreto celebratis:non tñ h₃ locũ in cõtractibus in ꝑsona
maioris a iure ꝓhibitis immo tunc locũ h₃.l.non dubiũ.s̄.de
legi.cũ ibi notatis cũ hec aut.hoc solu₃ operetur.s.ꝙ repũtat
minorẽ maiorẽ quo ad hoc vt restitui nõ possit non ergo tollit
beneficium iuris cõis qđ cõpeteret si esset maior ex quo multe
questiones sopite sunt.Et primo illa de qua hic querit̃ in glo.
s.si deceptus sit vltra dimidiã iusti pretij vtrũ agere possit nõ
obstante sacramẽto cum istud beneficiũ iure cõi cõpetat etia₃
cuilibet maiori ⁊ dicendũ est qđ agere possit al's esset deterio⸗
ris conditiõis minor quã maior qđ est absurdũ.⁊ ita no.hic in
glo.in fi.⁊ de rescin.ven.l.ij.⁊ ibi de hoc late per.Cyn.⁊ ꝓ hoc.
j.si maior factus sine decreto factã alienationẽ ratam ha.l.j.et
idem t₃ Rofre.super hac cõstitutione circa mediu₃.ver.Item
quere.Pone ꝙ minor vendidit.⁊ Az.in summa huius tituli
circa mediũ.⁊ in preallegata glo.hic quero in vsibus feudoꝝ.
ver.Ite₃ quero quid si minor.⁊ Od.in fine sue lecture.Ide₃

dici põt si minor prestitit libertatẽ seruo suo contra legẽ eliesẽ⸗
centiã.py.tñ t₃ ꝯrium in questiõibus suis.cxxx.q̃stione q̃ inci
pit filius alberti minor.xxv.annis ⁊ alie etiã similes questiões
ex ꝓmissis possent decidi.Et ergo oĩs ambiguitas tollat̃ con
siliu₃ aduocatoꝝ expertoꝝ est ꝙ in contractu sic dicatur talis
ꝓfitens se puberẽ vendidit sempronio tale prediũ sponte ⁊ ex
certa sciẽtia prius certioratus de forma aut.sacramẽta puber
et iurauit ad sancta dei euãgelia corporal'r tactis scripturis se
seruare ipm̃ cõtractu₃ inuiolabiliter ⁊ nõ cõtrauenire bñficio
minoris etatis minoris ꝑtij vel aliquo alio modo vel iure qđ
dici vel excogitari posset:⁊ ꝓ hoc facit qđ notat rofre.circa fi⸗
nem.v̄.Itẽ querit̃ iurat minor ⁊ tactu₃ fuit.s̄.de trãsac.l.si qs
maior. Quid de dona.gl.hic ⁊ cõiter oẽs tenẽt ꝙ hec aut̃.locũ
habeat.vt dixi.s̄.in prin.sup hac dictione super ꝯtractibus.⁊
hãc approbat rofre.sup dicto ver.sup cõtractibus.⁊ dicta gl.
in vsibus feudoꝝ.ver.quid si donauit ꝑ.l.si donationis.⁊ glo.
ibi positã.s̄.qđ metus causa.⁊.l.si qs emtiõis.j.de ꝑscri.xxx.
an.⁊ ibi in gl.l₃ sit ar.cõtra.j.de lega.l.fi.Cyn.tñ in lectura sua
ver.xij.Queritur vĩ sentire cõtrariũ l₃ dicat predictã opi.ser
uari.Od.etiã primã approbat.ver.quid si minor impubes. et
idẽ dicit in mutuo ⁊ quibuslibet alijs in qbus etiã ex parte tm̃
puberis oritur obligatio. Querit glo.si iurauit gñaliter non
cõtrauenire in oĩ contractu quẽ faceret vtrũ sufficiat.⁊ gl.pri⸗
ma q̃ est super.l.codicis.vĩ tenere ꝙ nõ ⁊ hãc approbãt cõiter
doctores ⁊ Rofre.in vlti.colũ.ver.Itẽ quid si minor rem ali⸗
quam vendidit.ꝓ hoc etiã facit quod dixi sacramentũ ex inter
uallo nõ sufficere.s̄.sup hoc verbo ver.glo.etiã vĩ sentire. In
cõtrariũ qđ valeat vĩ inclinare gl.hic ⁊ clarius predicta gl.hic
quero.ver.Ite₃ quero an si iurauit in vsibus feudoꝝ quidam
dixerunt qđ si in iudicio sic gñaliter iuret ꝙ valet ꝑpter iu di⸗
cis auctoritatẽ.ar.ff.rem pupilli saluã fore.l.nõ quasi ⁊ de ma
gistra.cõue.l.j.§.exigere.Sed cõtra hoc est q₃ cõfessio etia₃ in
iudicio absente aduersario nõ obligat vt.ff.de cõfessis.l.certũ
§.si quis absente.vñ forte dicta opinio posset ꝓcedere vbi iu⸗
dex tanq̃ publica ꝑsona recepisset sacramentũ noĩe cuiuscũq₃
cuius interesse posset ⁊ ide₃ in tabellione.vt.ff.de adop.l.his
verbis.S₃ inherẽdo verbis huius cõstitutionis q̃ dicunt sup
cõtractibus.⁊ his que.s̄.dixi qđ ex interuallo nõ sufficit iura
mentum prestari forte adhuc dicta opinio nõ ꝓcederet l₃ eam
sequi videatur dñs Cy.ver.x.queritur.⁊ ideo forte tutu₃ esset
qđ adijceretur in sacramento ꝙ exnũc ꝓut extunc iurat Jac.
butr.⁊ Od.tñ indistincte tenẽt tale sacramentũ generale non
sufficere.ver.sed denuo quero minor habebat voluntatẽ. Cõ⸗
sueuit etiã queri nũquid hec cõstitutio locũ habeat in testamẽ
tis videtur ꝙ sic q₃ cõtractus appellatione videt̃ contineri te⸗
stamentũ.vt.ff.de duobus reis.l.eandẽ.circa principiũ.Dyn.
t₃ contrariũ.ff.de verb.sig.l.verba cõtraxerunt.⁊ Rofre.scđa
colũna.ver.Ite₃ quid si minor fecit testamentũ.⁊ od.ver.Sed
denuo quero minor pubes fecit testamentũ ⁊ hoc puto verum
quantu₃ ad hãc auc. Sed nõ respiciẽdo hanc auc.si queratur
vtrũ testamẽtu₃ iuramẽto firmatum tolli vel mutari possit de
hoc dic.vt dixi plene.s̄.de sacrosan.ecc.l.j.in fine.⁊ ibi etiã de
4 hoc per Cy.quasi in fine sue lecture.¶ Quid si canonici iurauc
runt nullũ eligere vel iuraui rem meã nõ vendere si postea fiat
venditio vel electio an valeat.Inn.t₃ ꝙ sic nõ obstã.sacramẽ⸗
to ex de prebẽ.c.accedẽs.Querit etiã gl.vtrũ hec cõstitutio lo
cum habeat in iudicio.⁊ videtur sentire ꝙ sic.⁊ idẽ notatur in
dicta glo.hic quero.v̄.quid si iurauit nõ venire cõtra sñia₃ in
vsibus feudoꝝ.⁊ idẽ hic vber.de bobio.dicunt tñ per hoc mi⸗
norem nõ excludi a beneficio appella.cũ sacramentũ solum re
presentet eũ maiorẽ vt ꝓdictu₃ est nisi iurasset nõ venire cõtra
etiã remedio ap.vt.j.de tẽp.ap.l.fi.dñi Ja.Bal.Od.⁊ Ja.but.
hic tenent oppositũ.s.ꝙ nõ habeat locũ in iudicijs q₃ de cõtra
ctibus tñ loquitur sub quoꝝ appellatione non cõtinent̃ posi⸗
tiue iudicia vt colligit̃.ff.de act.⁊ ob.l.j.⁊ insti.de act.§.j.⁊ pro
hac opinione facit verbũ sponte ⁊ iudiciũ redditur in inuitu₃
vt.ff.de ver.ob.l.inter stipulantẽ.§.j.⁊ q₃ etiã dicit rerũ suarũ
ac iudiciũ sepe fit super rebus ⁊ obligationibus alienis.ad.l.
lic₃.ff.de peculio.quã gl.allegat ad ꝓbandu₃ ꝙ in iudicio lo⸗
cum habeat q₃ iudicio quasi cõtrahitur.vt.d.l.licet.ver. Ide₃
scribit respõdet q₃ cõtractus ⁊ quasi cõtractus sunt species di
stincte vnde dicẽdo de cõtractibus nõ cõplectitur quasi cõtra
ctus. Dñs tñ Jac.de beluiso approbat primã opinionẽ.⁊ ad.
l.inter stipulantẽ.§.primo respõso.ꝙ ibi est coactio causatiua
vel legalis ad aut.decernimus.j.de arbitris q̃ sil'r hic allegat̃
in gl.ꝓ cõtraria opinione rñdet ꝙ ibi in arbitris ⁊ q₃ iuratu₃
fuit.l.ꝓhibente hic vero lege permittẽte.Et est ratio ibi vt col
ligitur in aut.de iudi.§.q₃ vero ia.de belui.Alij tñ distinguũt
q₃ aut primo iurauit ⁊ post iuramentũ admissus est in iudicio
et tunc

et tunc q̃ꝛ sacramentũ euz representauit maiorẽ valeat iudiciũ cum eo, postea habitũ aut fuit in iudicio ⁊ postea iurauit ⁊ tũc vera sit opinio cõtraria. Ego aũt puto verã opinionẽ ꝙ locuz non habeat in iudicio cũ non habeat in iudicio personam legitimam ⁊ gestũ cum eo in iudicio sit nulluz. vt. s. titulo ꝓximo l. cum ⁊ vos minores. j. qui legi. perso. l. j. ⁊ ij. ⁊ hoc aut nõ tollit beneficiũ iuris cõis vt predixi ⁊ q̃ꝛ etiã odiosa et sic restringenda. ⁊ ita tz Cy. hic. ver. xv. queritur. Sed quid in arbitrio videtur qđ locum non habeat per ea q̃ dicta sunt in iudicio q̃ꝛ arbi. ⁊c. vt. ff. de arbi. l. j. ⁊ ꝓ hoc videtur expresse prealle. aut. decernimus. j. de arbitris. cõis doctorũ opinio est in ꝯriuz cũ cõpromissum fiat sponte ⁊ volũtate partiũ. ⁊ ita in hoc magis assimilatur ꝯtractui quã iudicio. ⁊ ita tz Jac. Bald. Vber. de bo. od. ver. sz denuo quero quid in arbitrio ⁊ in sepe allegata glo. in vsi. feu. ⁊ Cy. hic in fine sue lecture. ad aut. decernimus respondent ꝙ in maiore loquitur nõ in minore vel aliter vt ibi Sed nũquid hic locũ hz in prelato alicuius eccl'ie alienante et iurante dic ꝙ nõ immo ecclesia põt contrauenire sacramento prelati nõ ob. vt. xxv. q. ix. c. qđ quis. ⁊ ex̃ de rebus ecclesie non alie. c. si quis presbyterorũ. ⁊ de iureiur. c. intellecto cũ ibi notatis. ⁊ ita notat Joan. And. extra de in inte. resti. c. j. li. vj. multas alias q̃stiones super declaratiõe huius dictionis sup̃ contractibus formatas ⁊ tactas inuenietis ꝑ predictos doctores de quibus dixi in prin. huius aut. videlz quid de quasi contractibus. Quid in obligationibus descendentibus ex maleficio vel quasi. Quid de actionib' realibus ⁊ descendẽtibus ex varijs figuris causarũ ⁊ quid de liberationibus in quib' oĩbus videntur finaliter sentire hanc cõstitutionẽ locũ hr̃e sumendo verbum cõtractus largissime sicut sumitur. j. de fide instru. l. cõtractus dicunt etiã idem si iurauit pacẽ seruare. de quo dic vt in vsibus feu. de pace iura. fir. c. j. no. vel contra aditionem vel imistionẽ hereditatis nõ venire ⁊ multas etiã alias q̃stiones similes formant quas non repeto q̃ꝛ determinationi earũ nihil adijciendũ mihi videtur rerũ suarũ. Quid si sup̃ alienis puta q̃ꝛ ꝓ alio fideiussit ⁊ iurauit cõiter tenẽt doct. ꝙ hec aut. locum nõ habeat. ⁊ ita tz Cy. hic. ver. queritur. et od. ⁊ dicit eã cõsuetudine approbari. Dñs gui. de suz. tenet oppositũ inherens his verbis rerũ suaꝝ: ipse etiã Od. dicit hanc aut. locum habere in muliere renũtiante iuri hypothecarũ cũ sacramẽto Quid si super re aliena quã minor vendidit ⁊ iurauit. Rofre. tenet post multa allegata ꝙ hec aut. locũ habeat. ⁊ gl. in vsib' feu. q̃ incipit rerũ ꝓpriarũ. ⁊ idẽ dicunt si super testes cuz alio cõmunibus venditis iurauit nõ retractãdis. Quidam dicere voluerunt hec verba fore de forma ⁊ substãtia sacramenti. ⁊ iđ dicunt ꝙ si minor al's iuret se daturũ vel facturum ꝙ hec aut. locũ nõ hz qđ verũ nõ puto nec doctores cõiter tenent. ⁊ circa hoc vide qđ super his verbis notatur ꝑ Rofr. Et expone ſm Cy. opi. M. ꝙ hec aut. locuz habeat etiã vbi ꝯctus mero iure non tz q̃ꝛ sine decreto non retractãdis. s. quatenus ꝓcesserunt de facto ꝓ hoc. ff. de rebus eoꝝ. l. iij. §. penul. de iure fisci. l. sed nec ꝓcur. j. de ferijs. l. ij. de accusa. l. absentẽ. ⁊ de mino. l. veteri. §. ex post facto. et ita exponit Cy. in lectura ⁊ additionibus post eã. ver. primo quero in fine cy. Custodiri precipimus taz per minorẽ iurantẽ quã iudicẽ de causa cognoscentẽ ⁊ dic custodiri quo ad actionẽ ⁊ exceptionẽ ⁊ q̃ actio detur. vt in gl. et per odof. ⁊ vide qđ notatur super his verbis ꝑ rofre. Ibi per vim aũt. Scđa pars huius cõstitutionis: ⁊ ex hac scđa pte voluerunt dicere quidã correctũ esse titulum qđ metus causa. ff. ⁊ C. cũ em̃ ex istis titulis teneat mero iure gestũ vi vel metu sz rescindatur bñficio pretoris vt dictis titulis ptz. ⁊ j. de inutili sti. l. dolo. Intelligentes istam aut. generaliter q̃ dicit nullius esse momẽti sacramẽta vi vel metu extorta intellexerũt dictos titulos fore quo ad hoc correctos. Sed nõ est verũ. Sed intelligendũ est qđ hic dꝛ solũ ad casum huius cõstitutionis et sic esset speciale in sacramento per metũ vel vim extorto. ⁊ ita tenent rofre. qui satis notat super istis v̄bis. ⁊ gl. in vsibus feu. super istis verbis. ⁊ Cy. ⁊ odo. in principio lecturarũ suarũ: et de hoc an sacramentũ metu extortũ sit nullum vel annullãduz est pulcra glo. extra qđ metus causa. c. abbas. in glo. prima in fine. dic qđ est impubes ꝓximus infante de quo loquitur lex qui iurasse. Est ⁊ ꝓximus pubertati ⁊ doli capax in quo cadit omne delictũ preter carnis vt. ff. de fur. l. impuberẽ. ⁊ de adul. l. si minor. ergo ⁊ periuriũ cum periuriũ sit delictum. vt. ff. de crimine stellionatus. l. de periurio. si cadit in eũ piuriuz ergo et iuramentũ q̃ꝛ periuriũ nõ est nisi precedat iuramentũ. vt ꝓbatur per ꝯrium sensum. l. q iurasse. ⁊ de tali loquit̃. l. codicis. dum dicit minor. xxv. annis. sed hec cõstitutio ĩpubere tm̃ loquitur vnde. l. codicis. seruabo in impubere. ⁊ opinio Bul. in pubere, istã constitutionẽ ⁊ opini. M. ⁊ predicta tã remissiue ꝙ distincte puto sufficere ad claritatez huius constitutionis.

In integrum. Ibi cõmentitias. i. fictitias ⁊ fraudulẽtas. Cõmentũ em̃ idẽ est ꝙ fraus. vt. lxxxvij. dis. desolatis. ⁊ ibi notatur. ⁊ ex̃ de resti. in inte. c. j. li. vj. per Jo. an. ⁊ arch. ⁊ ꝓ hoc. j. si quis alteri vel sibi. l. ij. ⁊. ff. de dona. inter virũ et vxo. l. si spõsus. §. circa. ⁊ deriuat̃ ſm isidorũ a cõminiscor cõminisceris qđ est idẽ ꝙ fingo fingis. ⁊ sic sonat in mala parte. Qñq3 tñ in bona ⁊ inde dꝛ cõmentator. i. glossator. ⁊ ꝓ hoc. ff. de orig. iur. l. j. ibi non q̃ꝛ velim verbosos cõmentarios ⁊c. dic ergo ꝙ venditio cõmentitia dꝛ qñ tutor fraudulose supposuit alium eius loco ad emendũ. vt. s. qđ metus causa. l. si ꝑ impressionem. per insidias aũt facta dꝛ qñ tutor ex gratia cõsentit alicui vendi viliori pretio. vt. j. de rescin. vendi. l. si quos.

¶ Si aduersus venditionem pignoris rubrica.

Super rubrica. Supple factã per creditorez minoris in inte. restitutio postulet̃ an sit danda vel nõ. ⁊ ita suppleas precedentẽ rubricã ⁊ sequẽtes. Et cõtinuationẽ rubrice collige ex prima glo. prime. l. ⁊ vide Azo. in summa eo. et de in integ. restitu. §. subuenitur ⁊c.

Etiam. Pro declaratiõe huius. l. vide qđ no. j. l. proxi. in gl. ⁊ qđ ibi dicã ⁊ dixerunt quidã hanc. l. ponere vnũ casuz tm̃ ⁊ loqui de pretorio pignore vel iudiciali nõ de cõuẽtionali ⁊ qđ primo in genere dicit postea exemplificet in specie: alij ꝙ duos casus ponat in principio de pignore conuẽtionali. in secũdo de p̃torio vel iudiciali. Et ſm hoc prima pars dupliciter intelligit̃ vno mõ ꝙ pignus cepit a minore et qđ dꝛ si magno detrimẽto afficiantur subaudiat̃ maxime alij ꝙ pignus cepit a predecessore minoris ⁊ ideo demũ ꝓ magno detrimẽto restituitur ⁊ isti varij intellectus dantur metu cõtrarioꝝ q̃ signantur. j. l. proxima. Sed qđ dicemus magnũ detrimentũ quidaz si deceptus est vltra dimidiã iusti pretij. ar. j. de rescin. ven. l. ij. alij dicũt hoc colligi ex estimatione vicinoꝝ qui dicũt minorez magnum passum detrimentũ. ar. ff. de fluminibus. l. j. §. j. ⁊ de fun. instruc. l. cũ de lanionis. §. asinã. ⁊ hanc sequit̃ vber. cõiter tenetur ꝙ hoc arbitrio iudicis cõmittatur ex quo nõ est diffinitũ per. l. vt. ff. de iure deliberã. l. j. in fi. In gl. prima ibi alias venditiões ab ipsis minorib' celebratas datur restitutio ⁊ sic colligitur cõtinuatio rubrice ad precedentẽ. In glo. ex pacto vel ex lege al's non teneret venditio. vt. ff. de pigne. act. l. iiij. In eadẽ glo. in fi. ne ex hac glo. decipiaris. Notandũ quod cũ creditor minoris vendit pignus ex pacto vel ex lege nõ est necessarium decretũ: ⁊ ita loquitur glo. ista ⁊ lex hic allegata. qñ aũt res minoris pignori obligatur nõ valet sine decreto. vt. j. de predijs minorũ. l. j. ⁊ ibi notatur. ff de rebus eoꝝ. l. si pupillorum. §. fi. Itẽ licet creditor sine decreto vendere possit tutor tamen non. vt. j. de predijs minorũ. l. ij. primo respõso. In gl. vlti. in fi. vel dic. vt dicam. j. l. proxima.

Rem quam. Ibi extraneo et rem ab eo obligatã vẽdidit postq̃ vos minores heredes fuistis. Ibi magis. Electiue quasi dicat nõ emtore O l. ⁊ ꝓ declaratione huius. l. ⁊ precedentis q̃ videntur sibi ꝯdicere ⁊ alijs. ll. de hac materia tractantibus. s. l. ij. de predijs minoꝝ. scđo responso de minore si ex causa. ⁊ l. penul. ⁊ l. emilius. ⁊ de distrac. pigno. l. si creditor §. j. ⁊ circa quarũ intellectũ doctores variãt aduertendum est. quidaz em̃ distinguũt inter pignus conuentionale ex pte vna et pretoriũ ⁊ iudiciale ex altera vt si quidẽ pignus sit conuẽtionale ⁊ cepit a minore qui cum decreto solenniter obligauit et tunc ſm opinionẽ Jo. restituitur minor ꝓ modico dãno sicut et in alijs suis cõtractibus. ⁊ ita intelligatur prealle. l. si creditor. §. j. de distrac. pigno. Nõ ꝓ minimo. vt. ff. de in integ. resti. l. scio ⁊ domino. l. non etiã. ⁊ ſm hoc. s. l. proxima. loquitur in pretorio pignore vel si de cõuentionali intelligatur dum dicit magno detrimẽto ⁊c. subaudiendũ erit maxime. vt ibi dixi. et hanc approbat vber. Si aũt pignus est pretoriũ vel iudiciale vt q̃ꝛ pretor vel iudex misit aliquẽ in possessione qđ appellatur pignus pretoriũ. vt. ff. de pigne. act. l. nõ est mirũ. ⁊. j. de pretorio pignore per totũ vel q̃ꝛ res minoris in causam iudicati capta sit. vt. j. si in causaz iudicati pignus captũ sit ꝑ totũ tũc restituitur ꝓ enormi dãno. vt. s. e. l. j. vel fraudis consilio. vt. d. l. ij. j. de predijs mino. Cy. tñ ⁊ quidã moderni dicũt nõ referre inter pignus cõuentionale ⁊ pretoriũ vel iudiciale cũ eadẽ sit in oĩbus ratio ⁊ q̃ꝛ iste titulus gñaliter loquitur dicunt ergo

qđ vbi pignus cepit a minore siue sit cõuentionale siue p̄torium non restituitur minor nisi ꝓ enormi damno. et ita intelligitur lex.j. huius tituli vel nisi fraudis consilio. vt. d. l. ij. de predijs minorũ. Ad. ll. scio. ⁊ l. non. oĩa. s. allegatas q̄ videntur dicere ꝙ etiã ꝓ modico lꝫ nõ ꝓ minimo restituatur rñdent esse verũ regulariter sed fallit in vẽditiõe pignoris ⁊ ratio specialitatis in pignore est ẜm eos qꝛ si ꝓ modico dãno restitueretur minor aduersus venditionẽ pignoris creditor nõ inueniret emtores et per ꝯñs non inuenirent minores q sibi credere vellent ⁊ sic verteretur ad dãnum minorꝝ. ar. ad hoc. ff. de mino. l. ⁊ si fine. §. j. ⁊ §. discrete. Ad. l. si creditor. §. j. de distrac. pigno. q̄ indistincte videtur restitutionem cõcedere rñdent qđ illa intelligi dꝫ ẜm istas ⁊ ẜm qđ dictũ est prõptuꝫ est leges ⁊c. vt. j. de inof. do. l. vnica. Alij distinguũt qꝛ aut pignus, pretoriũ vel conuẽtionale cepit a minore ⁊ restituitur eodẽ modo quo in alijs gestis per eũ aut cepit a predecessore minoris ⁊ tũc nullo mõ sed vtatur iure predecessoris. vt. d. l. emilius. ff. de mino. licꝫ circa hoc varie fuerint opiniones. vt hic in gl. notatur et in summa huius tituli. ⁊ de in inte. resti. §. subuenitur. ⁊ in glo. ff. e. l. si ex causa. i prin. hec tñ fuit Az. opinio quã approbat hic od. vber. ⁊ Gui. ⁊ ẜm hoc in. l. j. huius tituli pignus incepit a minore et subaudiendũ est maxime vt predixi. Sꝫ cõtra predicta multũ faciũt predicte. l. si ex causa. de mino. ⁊. j. de pred. minorꝝ. l. iij. q̄ loquuntur in pretorio pignore qđ incipit a minore: ⁊ tñ dr ibi ꝙ nõ restituitur nisi ꝑꝑ enorme damnũ vel fraudis consilium vnde hoc puto verꝝ ꝙ si pignus cõuentionale incipiat a minore restituatur sicut in alijs per euꝫ gestis vt predictũ est: et ita intelligãtur predicte. l. si creditor. §. j. ⁊ l. scio. Si aũt pretoriũ vel iudiciale incipiat a minore tunc demũ restituatur propter enorme dãnuꝫ vel fraudis cõsiliuꝫ. ⁊ ita intelligat̃. l. j. huius tituli primo rñso cũ p̄dictis. l. de p̄dijs minorꝝ. l. ij. ⁊. l. si ex causa in prin. ⁊ hoc ꝓpter iudicis auctoritatẽ. ar. ff. de mino. l. ait pretor. §. permittit̃. Si aũt a predecessore minoris incipiat pign⁹ tũc nõ restituatur ẜm opi. azo. nisi emtor fraude participasset quo casu ⁊ minori ⁊ maiori datur electio agendi ꝯ creditorem vel ꝯtra possessorẽ. vt. j. si vẽdito pignore agatur. l. penul. ⁊ ita tenebat dñs Ol. alia etiã opinio notat̃. j. de resti. mili. l. si cum militaribus. s. vtrũ pignus vẽdatur ex pacto vel ex lege cy. In gl. non tñ participauit ibi qđ põt incipere a minore. vt. s. si aduersus rem iudica. cũ ⁊ vos minores no. ibi. Si a p̄decessore. s. minoris cepit pignus. Ibi participatum. vt. d. l. ij. de predijs minorũ. fran. Ibi tot sunt stipulatiões immo nõ tot stipulationes sed stipulationũ cõmissiones. vt ibi notat̃. vt ⁊ al'. ff. rẽ. ra. ha. l. si ꝓcurator. rem pu. sal. fore. l. nõ quasi. §. Si quis curator ⁊ ibi tangitur in glo. ⁊ hoc vbi in stipulatiõe veniũt facta negatiua vt ꝓmitto nõ impedire ꝙ nõ vadas per prediuꝫ meũ. Si aũt in stipulatione est factũ affirmatiuũ tunc est vna cõmissio. vt. ff. de arbitris. l. si duo. §. fi. old. Et rationẽ diuersitatis ĩter facta affirmatiua ⁊ negatiua dic. vt no. ꝑ Cy. s. de sac. san. eccl. aut. quas actiões. ver. nũc oportet videre. Ibi ẜm azo. in summa huius tituli de in inte. resti. §. subuenit̃. ⁊. d. l. si ex causa. de minori. vt p̄dixi ibi emilius. ⁊. d. l. apud iulianũ. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. ⁊. j. de resti. mili. l. que a patre fran. In fine quidã habent cepit pignus a predecessore et male immo dꝫ dicere, a minore in. l. j. huius tituli. ⁊ quod ibi, dr magno detrimẽto subaudi maxime vt predixi vel ẜm quod dixi intelligas de p̄torio et nihil subaudias qꝛ tunc exigitur enorme dãnum vt predixi In glo. actione vtili. in fine. vt. s. de neg. gest. l. curatore.

Si aduersus donationem rubrica.

Super rubrica. Vide Azo. in summa huius tituli vbi clare ⁊ vtiliter tradit.

Si queres. Hec lex iudicio meo loquitur in simplici donatiõe facta per sponsum ante nup. nõ de donatione ꝑꝑ nup. Sꝫ de illa loquitur. l. j. si maior factus. l. fi. §. fi. hic allegata in gl. Ibi nõ reuocabuntur qꝛ in hoc fecit qđ faciũt maiores ⁊ vsus est iure cõi: ⁊ ideo non restituitur. vt. s. de in inte. restit. l. fi. Od. ⁊ vber. In gl. hodie. Ibi non exigeretur insinuatio de qua innuit tex. dum dicit congruenti moderatione sed verius expone. vt in sequenti gl. ol. In glo. vlt. ibi prima placet. ⁊ od. et vber. licet in contrario sequens sol. approbetur.

Si inte. Ibi eius. s. rei donate. Ibi abstulit. et ideo non est necessaria restitutio. Ibi discedere potuit ratio est q̄ sequitur qꝛ ipse sine decreto alienare nõ potuisset ergo nec alienãti consentire lꝫ qñq; alij possumus ꝯsentire qđ ꝑ nos facere nõ pos-

sumus. vt. ff. de mã. vin. l. si pater. ⁊. s. de ꝓcur. l. neq; tutores. In gl. vlti. ibi si nõ hꝫ regressum. s. ꝯ patrẽ qꝛ tunc nõ daretur qꝛ effectus tenderet ꝯ patrẽ. vt. ff. de pactis. l. qđ dicit Ol. In eadẽ gl. ibi vt hic. ⁊ pro hoc. ff. de peti. here. l. sed ⁊ si lege eo. §. Item si rem distraxit vel so. ⁊ aliter vt in contrario dicam.

Si aduersus libertatem rubrica.

Super rubrica. Supple i integrũ restitutio postulet̃ an dari debeat ⁊ dic qđ aduersus libertatẽ iam cõpetentẽ denegat̃ aduersus cõpetiturã cõcedit̃. vt ex. ll. hui⁹ tituli in effectu colligitur. ⁊ in summa az. e. ti. Eccl'ia tñ cõtra libertatẽ cõpetentem restituit̃. vt. xij. q. ij. c. ⁊ si illi. ⁊ ibi in glo.

Si post decretum. Duos casus ponit hẽ lex qui satis patent odo. Ibi viri clarissimi. i. clarissime dignitatis. Nã clarissimus nõ est vt. s. de epi. ⁊ cle. l. raptores. fil'is expositio. s. ex qui. cau. infa. irro. l. si seuerior odof. Ibi qđ si. scđa pars odo. Sarciendũ. s. act. vtilis neg. ge. si cõsenserũt ꝙ manumitteres. vt. s. de neg. gest. l. curatoris. odof. Et notandũ ꝙ hec lex in sui principio. ⁊ glo. hic posita q̄ incipit per in inte. resti. in fi. ⁊ alia gl. posita. j. e. l. fi. q̄ dicunt differentiã esse vtrũ ꝓnuntietur quis liber an liberandus ad multa allegat̃. Primo, iure cauetur ꝙ preses nõ põt aliquẽ deportare. vt. ff. de le. iij. l. j. §. si deportatos. qñ ap. sit. l. j. circa prin. tñ possit ꝓnuntiare deportandũ vt ibi colligitur. Et ad hoc qꝛ aliud est in possessionẽ mittere aliud mittendum ꝓnuntiare. vt no. in gl. ff. de offi. eius cui mã. est iurisdictio. l. cognitio. §. vt possessio. Et aliud ẽ restituere aliud restituendũ ꝓnũtiare. vt. j. vbi ⁊ apud quẽ in inte. restitutio postuletur. l. fin. vbi de hoc, dixi ⁊ ꝓ hoc etiã bene facit. ff. de iudi. l. q se suis numis. Que oĩa adducũtur per Iac. de are. ⁊ cy. hic ꝙ si statuto caueatur qđ potestas nõ possit vltimo mense sui regiminis eximere aliquẽ de bãno vel relaxare de carcerib⁹ qđ possit ꝓnuntiare bannitũ eximendũ vel carceratũ relaxanduꝫ et successor teneat̃ hanc sentẽtiam exequi. Sꝫ ꝯ predicta fortiter facere vĩ qđ qui non põt exequi nõ possit ꝓnuntiare. j. vbi cause fiscales. l. ꝓcurator. vbi de hoc dicam. Itẽ si iudex cui cã cõmissa est in cõsilio dixit cõsulo talem cõdẽnandũ ⁊ iudex ordinarius dixit ita ꝓnuntio nõ vĩ condẽnatus per iura p̄dicta ipse tñ Cy. tꝫ ꝯtriuꝫ vt sententia in dubio valeat ⁊ operetur. vt. ff. de rebus dubijs. l. quoties. Idẽ Io. faxolus de pisis per. l. fundus. ff. de rescin. ven. ⁊ ibi per eum. ⁊ pro hoc facit de edili. edic. l. quero Cy. Ecce faciũt ad aliaꝫ questionẽ ecce statuto cauetur qđ in inuẽtionibus factis de armis vel causa victualiuꝫ stetur dicto militis vel iudicis deputati ad hoc vel qđ in damnis datis fides adhibeat̃ dicto saltuarij siue custodis isti dicunt vidisse aliquẽ facientem ꝯtra predicta nunquid hoc ipso intelligitur ille condẽnatus an opus condẽnatione sit tenent predicti iac. ⁊ cy. ꝙ nõ sit cõdemnatus sꝫ cõdẽnandus vt si predicti denuntiãtes falso denuntiarent tenent̃ actione in factuꝫ et de falso etiã possent criminal'r ⁊ ciuiliter puniri. ar. j. de falsis. l. penult. ⁊ fi. ⁊ pro hoc lꝫ nõ allegent bene facit. ff. si messor falsum modũ dixerit. l. j. in principio. ⁊. §. j. in glo. per in integ. resti. ibi si quis sub conditione. ⁊ melius. eo. tit. l. qui aũt. §. fi. Ibi non est necessaria restitutio. hanc approbãt od. ⁊ vber. qđ actum fuit tacite vel expresse in sententia vtrũ debeat cõditiõi parere. ⁊ ꝓ hoc. j. de fide instru. l. fi. Sꝫ cũ hoc nõ dicat textus videt̃ quodãmodo diuinatio. Et ideo alij dicunt ꝙ q̃stio erat an seruus pure vel sub cõditione esset iussus manumitti vnde cum sentẽtia simpl'r lata fuerit intelligat̃ pronuntiatũ ꝙ pure cum sentẽtia debeat cõformari petitioni. vt. ff. de iureiu. l. fi. de penis. l. si preses. ⁊ ibi not. ⁊ de suspecto tuto. l. he em̃ cause ol. Sꝫ nec hoc etiam dicit tex. ⁊ ideo cy. recitans modernorũ doctoruꝫ opiniones dicit ꝙ qñ iudex pronuntiat aliquid qđ sui natura non põt ꝓcedere nisi aliud fiat vel remittat̃ sicut hic qꝛ libertas nõ poterat cõpetere nisi impleta cõditiõe vel remissa tunc iudex ꝓnuntiãdo libertatẽ cõpetere videtur etiã cõditionem remittere nisi aliud exprimat licet contra ius litigatoris hoc faciat qꝛ cũ vult libertatem cõpetere necessario sequit̃ qđ vult conditionẽ remittere qꝛ sine eius remissione libertas non posset cõpetere vel nisi impleretur. ar. ad hoc. ff. de acquir. here. l. illud. Quando vero iudex ꝓnuntiat vnum ad cuius esse non sequitur aliud vt ꝓnuntiat prediũ restitui qđ fieri posset etiã non soluto tributo tunc tributum remittere non videtur et ita loquitur lex cõtraria. de rescin. ven. l. poss. Preterea ibi ille qui petebat ob tributum restitu. predij venditi obtulerat

pretium

pretium vnde iudex pnuntiando qd sibi restituatur vr pnunciare fm qd petitu est.i.soluto pretio cu sententia dz esse petitioni coformis vt predictu est hic aut serui no obtulerat conditione implere:z ideo in sentetia eis remissa videtur vt dictu e. In glo.nisi ex magna causa quida habent z male hic allega.ff. de admi.tuto.l.nisi.z ideo dz dicere.ff.de mino.l.nisi.

Et si minor. Ibi indenitati.Et ages de dolo si te dolo induxit ad manumittendu.vt.ff.de dolo.l.z elegater.§.seruus pactionis.Post bienniu vero quo tollitur actio de dolo.vt.s.de dolo.l.si.aget in factum act.j.an seruus ex suo facto.l.fina.

Vos retrahi. Tria dicta satis clare ponit.fm ibi qd si.tertiuz ibi si tn.Ibi curabit vtili actioe neg.ge.vt dixi.s.l.j.In glo.i.hic manumissus ibi vel dic hec coiter approbatur.In glo.vlti.in fi.vt.ff.de penis.l.j.§.fi.Ol.

In iudicio. Ibi sine ap. Si aut appellare omiserit restitui poterit ad appellandu.vt.j.si sepius in inte.restitu.postu.l.j.fm az.in summa huius tituli in fine od.z vber.

¶ Si aduersus transactionem rubrica.

Tam in integrum. Uide azo.in summa eo.Et hec lex hoc in effectu intedit restitutio oia in pristinu statum reducit.vt.j.de reputa.q fiunt in iudicio.in inte.resti.l.vnica Et quo ad trasac.cocor.s.de trasac.l.si maiores quo ad diuisione.j.coia vtriusqz iudi.l.maioribus.Uber. In gl.vlt.hec glo.quidquid alibi dicatur cotinet veritate.s.q in his q possunt alienari sine decreto sufficit auctoritas tutoris curatoris vel iudicis.In his aut que decretu requirut necessaria est auctoritas vtriusqz:z ita etia dixi.s.de in inte.resti.l.si curatore.in fine gl.magne.No obstat.§.Itez queri pot hic allegatus in glo.p cotrario qr ibi loquitur de alienatioe necessaria.vt ibi ptz in tex.hic de trasactione q semper est volutaria Jac.de belui.ol.z cy.Colligit etia ipse dns Jac.ex hac glo.q actio dijudicatur z disponitur fm natura rei p qua copetit.z ita etia tz glo.in auc.de no alie.§.fi.vbi distinguit.Utru actio copetat p re mobili vel immobili.Sz z hoc est insti.de rebus cor.§.incorporales.z qd notatur.C.de vsu.l.corruptionez.In glo.videlz.x.annis.z.ff.de verb.sig.l.mouentium.Sed dic qd actioes sunt immobiles z incorporales sui natura.Sz regulariter disponutur fm natura rerum p quibus copetunt vnde quo casu res mobilis pot alienari eode casu z actio copetens pro ipsa:z idez dic de immobili z econuerso quo casu res non potest alienari nec actio p ea copetens hinc est q actiones inter immobilia coputantur equitatis ratioe.vt.j.de rei vx.act.§.exactio.z qn z quibus quarta pars.l.ij.Ite disponutur fm natura rei etia qtuz ad vsuc.z prescri.vt insti.de vsuc.in prin. fallit vsufr.fauore.vt.j.de seruitu.l.penul.z notatur.d.l.corruptionem Jaco.de beluiso.de hoc latius dixi.s.de sac.san.ecc. auc.hoc ius porrectum.ver.ad hoc queritur nunquid solennitas huius auc.locum habeat in actionibus zc.

Ex persona. Ibi imploretur z conceditur Od.tibi.s.aduersario minoris od.Ibi ex integro.s.prima actioe od. In pacti no prima actioe z si excipiatur de transact. replicabitur de restitutioe odof.Peremta acceptilatioe.vt.s. transac.l.vt responsum.od.ex instauratioe legis lz quidaz dicant iudicijs.Sed nuquid minor restitutus posset penitere z non vti restitutione dic q sic.vt.ff.de mino.l.si iudex vber.In glo.vlt.l.ibi alterius.z arg.dicti.§.si pro eo.z dicte.l.vlt. Ibi.§.area.Est ergo hic speciale cotra regula dicti.§.area.z ratio specialitatis est duplex prima qr restitutio restituit oia in statu pristinu.scdo qr fides no dz seruari no seruati:z hec est veritas z approbatur p odo.z azo.in summa.z cy.sic z als resurgit.ff. si ex noxali causa agatur.l.ij.in fi.Ibi de accepti.l.fi.p ista opinioe facit q si minor restitueretur iaz restitutio pdesset aduersario qd esse no dz.vt.ff.de excep.rei iudi.l.euideter.opinioez pcedente gl.vera puto.s.q restitutio aduersarij minoris siue ad rem siue ad actione mero iure fiat pp ratioes in glo.allegatas.No obstat.l.euideter.qr no virtute sententie restitutionis restituit aduersari9 minoris sed legis ptate q eu restituit restituto minore cy.Ibi in sentetia quasi sibi imputet q no appellauit.vt in zrio no.Tu dic q aut pp illuz actu per que minor restituit perdit actione aduersari9 z hz locu lex ista.si non pp illuz actu obtinet lex zria vn in sentetia obtinet ista distinctio

glo.qr ibi no est vnuz pp alteru:non em ideo vnus absoluitur qr z alter absoluitur sed qr exigit iustitia sic fieri. Sz in transactione z diuisione simplr obtinet ista lex.qr ibi est vnu pter alteru.i.quasi alteri9 pretiu.vt.j.de predijs mino.l.no soluz. et de reputa.q fiunt in iudicio.in inte.restit.l.vnica.z nota.s.si in coi eadeqz causa.l.vnica.z p hoc de admi.z transse.le.l.alterius.ol.Ibi.l.si pupillor.hanc glo.sequuntur hic od.z azo.in summa huius tituli.Sz Ja.de are.z cy.z alij moderni vident aliter tenere.z plene notaui.d.l.inter oes.de predijs minor.z idez tenent in permutatioe.s.q minor possit permutare si sibi expediat cu decreto in quibus decretu exigitur.z p hoc facit. ff.de iure dot.l.tytia.z.l.ita constante.nam diuisio est quedam pmutatio.vt.ff.de le.ij.l.cu pater.§.hereditate.j.coia vtriusqz iudi.l.j.z notatur.ff.de transact.l.qui cuz tutoribus.z pro hoc extra de rebus ecclesie non alie.c.vt super. In cotrariu valde facit.ff.de rebus eorum.l.magis puto.§.si es alienum.

¶ Si aduersus solutionem rubrica.

Super rubrica. Uide Az.in summa huius tituli et qd notatur in gl.de mino.l.ait pretor.§.permittitur.z institu.quibus alienare licet.§.nunc admonendi.An prelato ecclesie facta solutio liberet.vide Inno.extra de deposito.c.grauis zc.

Exemplo. Ibi debitoru.s.minoris Od.Ibi prestitum qd est hodie quadriennium.vt.j.de tep.in inte.resti.l.superuacua. In gl. vlt.ibi.l.in pupillo.Quod dic vt ibi notat z melius. ff.de mino.l.veru.§.Item no restituitur. Ibi plenissimam qr tunc cessat restitutio.Sz quid si minori soli fuit facta solutio z maior factus amisit pecunia sibi soluta amisit tamen.j.tepora restitutionis nuquid restituetur dic q non qr in minori etate lesus non est.Sed quid si facta solutione minori nihilominus egit contra debitore z qr debitor pbauit eu habere pecuniam saluam absolutus fuit:deinde post sententia pecuniam amisit nunquid iterato restituetur Uber.q non quasi ista solutio sit approbata per iudicem.vt.d.§.permittitur.Sed in zrariuz facit quia ex amissione de nouo leditur.

In debito. Lex ista alio modo intelligit fz gl.azo.od.vber.z antiquos doctores.z alio fm Ja.de are.z moder. Ponam ergo casum sicut litera sonat z postea subijcia diuersitate ipsor.dicit ergo q si minor p iuris errore soluit indebitu restituitur.j.tpa restitutioni cocessa z ordina sic litera rationis est in debito legato zc.repetitione ei decerni si nec dum zc.i.si no adhuc.Sz qr triplex est indebitu.s.naturalr z ciuiliter z ciuilr tn z naturalr tn.de quo indebito loquatur hec lex fuit qstio inter doctores predictos:naz glo.hic azo.in summa od.vber. et alij antiqui doctores dicut q loquitur de indebito ciuiliter debito tn naturalr vt qr legatu erat relictu in minus soleni voluntate.vt.j.de fideicomissis.l.ij.vel vltra dodrante.ita q defalcari poterat.vt.j.ad.l.fal.l.error.Iste aut intellectus p modernos reprobatur q dicut qd legatu in testameto minus soleni vel vltra dodrante nullo iure debitu est.sicut em ex stipulatioe minus soleni no oritur aliqua obligatio etia naturalis. vt.ff.de ver.obli.l.j.§.cotra si sine verbis.z de costi.pecu.l.j.§. eu qui.eode modo in testameto minus soleni. Idez in relicto vltra dodrante cu lex ipso iure defalcet.vt.ff.ad.l.fal.l.lineam margaritaru.z de hoc tactu fuit.s.de iur z facti ignoratia.l. cu quis.Ite no vr pcedere opinio glo.z antiquor.Nam si de debito naturali itelligeret hec lex certu est q debitu naturale copensatnr.vt.ff.de copensa.l.etia.vn si minor restitueret aduersus talem solutione etia aduersario restitueretur sua naturalis obligatio z sic posset minori copensa.obijcere z no teneretur restituere.vt.s.ti.pxi.per totu z ita restitutio aduersus solutione in effectu nihil minori pdesset z lex ista verbis esset imposita.z p hoc facit.ff.de neg.gest.l.iij.§.pupillus.Sed ad hoc rndent antiqui qr lz istud veru de stricto iure tn ne lex verbis tn imposita videat restituit minor ad repe.indebiti soluti et qd copensatio z hoc sibi obijci no possit. Alij tn vt petrus de bellapertica z sequaces dicut q hec lex loquitur in vtroqz iure indebito. Sz z hac lectura vr qr tuc restitutio necessaria no esset.imo minor ipso iure repetere posset cu iuris error in dannis vitadis no noceat.vt.ff.de iuris z facti igno.l.iur igno rantia.Sz rndent hic no agi de danno vitando immo de lucro captado.s.de repetedo legato.z ideo maior nullo iure audiretur.minor aut p resti.audit.Jac.de are.in debito ciuili tn cui obstat exceptio pp inefficacem volutate testatoris. Nam eius

opinio est q obligatio descendēs ex testamēto minus solenni sit tm̄ ciuilis habēs effectū exigendi nisi excipiatur qd sic probat si cui ciuiles actus sunt ademti vt deportato lz retineat ea que sunt iur gentiū.perdit tm̄ tam actiue q passiue testamēti factionem.vt.ff.de testamētis.l.eius qui.§.j.ver.in insulā.r de iniusto testamēto.l.si quis.§.eius.de interdictis r rele.l.inter penas.r.j.de here.insti.l.j.aut ergo testamentū est solēne r tūc ciuiliter tm̄ debetur r efficaciter.aut nō est solēne r tunc debet ciuiliter tm̄ r nō efficaciter si excipiatur deficienti solennitate. hoc tm̄ debitū solu.a maiore per iuris errorē nō repetitur.vt.d.l.error.j.ad.l.fal.r.s.de iuris r facti ignorātia.l.cum quis.a minore vero solutū bñficio restitutionis repetitur.vt hac.l.r.ff.de cōdi.indebi.l.interdū.Et p hoc non obstat qd dictū est cōpensatione opponi posse minori restitutione data q aduersarius restituitur soluz ad ciuilē cui obstat exceptio:r ideo nō cōpensatur.vt.ff.de cōpen.l.quecūq.Sz lz pdicta sint subtilia tn̄ quo ad ponendū casum in.l.hac.l.oēs cōcordant q loquat de relicto in minus solēni voluntate lz varient in obligatiōe q oritur ex tali volūtate minus solēni.vt ex predictis ptz.distinguendū est ergo sm Jac.de are.cū minor soluit r queritur an repetere possit.Aut soluit debitū vtroq iure.s.naturali r ciuili aut vtroq iure indebitū.Aut vno iure debitū r alio indebitum.Si vtroq iure debitū.Aut est translatū dñiū vt q cū decreto soluit rem exigentē decretū vel cū auctoritate tutoris vel curatoris vbi nō exigitur decretū vel pecunia cōsumta est vt.ff.si cer.pe.l.nō ois.§.j.si pupillus erat adultus ei soluēdo creditori suo facit eius pecuniā etiā sine consumtione.vt.ff.ad trebel.l.j.§.fuit quesitū.his casibus dicēdū est q solutio facta per minorē eum liberat nec repetit q sibi debitū recipit.vt.ff.de cōdi.indebi.si pcurator.scdo respōso.r q vtitur iure cōi faciendo q quilibet maior diligēs faceret.r q eadē solutio non pōt parere liberationē r repetitionē.vt.ff.de cōdi.inde.l.cum his.§.j.Si vero nō legitime soluit puta sine decreto vbi exigitur vel sine tutore vel curatore tunc q accipientis non fit pōt vendicare si extat si cōsumta est cedet in solutionez.vt.d.l.non ois.§.j.de solu.q si forte.§.j.r de auc.tu.l.obligari.§.pupillꝰ. Quod dixi de decreto.fallit in duobus casibus primus qn̄ minor est heres institutus r testator rem suaz non minoris alicui legauit:tunc em̄ pōt tradi legatario sine decreto.vt.ff.de rebꝰ eorū.l.magis.§.si fundus.alius qn̄ obligatio incipit a predecessore minoris.vt.j.qn̄ decreto opus nō est.l.j. Scdo casu qn̄ solui indebitū vtroq iure si cū decreto vbi decretū exigitur vel cū tutore r curatore vbi non exigitur repetit iure cōi sicut maior per cōditionē indebiti.vt.ff.de cōdi.indebi.l.cū indebitum.eo.ti.si pcurator.§.fi.r.l.vlti.§.tutor.Si aūt sine decreto vel sine tutore vel curatore tunc extantē vendicat sibi cōsumtā conditionē.vt.d.l.non ois.§.j.in prin.r hoc si per errorē facti soluit.Si vero per errorem iuris aut certat de dāno r repetit iure cōi per conditionē indebiti.vt.d.l.iuris ignorantia.ff.de iuris r facti ignorā.aut de lucro.r tūc per resti.in inte.sm pet.de bellapertica q hanc.l.intellexit in vtroq iure indebito.vt predixi.Tertio casu qn̄ soluit vno iure debitū alio indebitum Aut erat debitū iure ciuili tm̄ aut ecōtra.Primo casu Uber.de bobio tz q non repetatur nisi ope restitutionis per.l.si intra.j.de nō nume.pecu.si solēniter sit facta solutio.i.cū decreto vbi exigitur vel cum tutore r curatore.Jac.de are.dicit aut tale ciuile debitū erat inefficax ad exigendū vt in cautione exposita super mutua pecunia q non est numerata tunc si minor soluat idē fit ac si soluisset indebitū vtroq iure. Si vero erat efficax ad exigendū licet obstaret exceptio vt in relicto in minus solēni voluntate vt predictū est tūc aut est solutum errore facti.r idem ac si esset vtroq iure indebitū aut errore iuris et maior repetere non pōt.vt prealle.l.cū quis.s.de iuris r facti igno.r.l.error.j.ad.l.falci.minor tm̄ repetit beneficio restitutionis.vt hac.l.sm intellectū predicti dñi Jac.de are.tactū.s. Si aūt erat debitū naturali iure tm̄ tunc aut nō solenniter soluit r sine decreto vel sine tutore vel curatore r extantem vendicat consumtaz vero vel solēniter solutā repetit demum beneficio restitutionis r tunc aut petit restitutionē contra solutionē tm̄ aut cōtra originē obligationis ex qua soluit.Si cōtra solutionem cū aduersarius restituatur ad naturalē obligationē qua sibi minor tenebatur.vt.s.ti.pxi.l.j.r.ij.poterit minori obijci cōpensatio r sic in effectu nō proderit sibi restitutio vt expresse probatur.d.l.iij.§.pupillus.ff.de neg.ge.qn̄ dies leg.ce.l.cuz illud.§.j.ad.l.fal.si pupillus.de dona.l.hoc iure.§.penul.r de nona.l.j.Si vero restituatur cōtra originē ipsius obligatiōis naturalis tunc q talis obligatio in totum tollitur per restitu. repetit nec sibi obstat cōpensatio sm ipm.d.Jac.nec ob.si dicatur q restitutio nō tollit obligationē nisi ope restitutionis.vt.ff.de excep.l.exceptiones.in fi.q illud intelligit qn̄ est obligatio ciuilis et naturalis simul secus si naturalis tm̄.vt.ff.ad trebel.l.si eius.in prin.r.l.qˀuis.Jdem etiā dicit si restituatur contra obligationē ciuilem r naturalē cōtra quā ipse minor se tueri poterat per excep.vt in obligatiōe mutui contracti per filiū fami.minorē.tunc em̄ illa obligatio p restitutionē in totū tollitur.q restitutio.l.iuuatur q cōtra talē obligationē dabat excep.minori sicut dr pactū.l.iuuari.vt.ff.de pactis.l.legitimā alꝰs per restitutionē nō tollitur obligatio nisi ope exceptionis vt dixi.s.de fideiusso.minorū.l.j.Sz ad quid curamus quod vbi est naturalis sola tollatur ipso iure vel per exceptionē cuz etiā si soluz per exceptionē tollatur nō possit obijci cōpēsatio vt.d.l.quacūq.ff.de cōpensa.Respondeo q cū exceptio dicatur accusatiōis exclusio.vt.ff.de excep.l.ij.nō posset restitutio exceptionē parere nisi demū cōtra eam obligationem ex qua cōpetit actio sed ex naturali actio non competit.vt.ff.de act.r obli.l.naturales.ergo cōtra eam non posset induci exceptio:r ideo expedit qd eam mero iure tollat restitutio vt compēsatio obijci non possit vt predixi.Jaco.de are.et Cyn.

¶ Si aduersus dotem rubrica.

Super rubrica. Supple petatur restitutio per minorē an sit danda r modicum habetur in summa.eo.

Quoniam. Primo opponitur qd mulier possit oia bona in dotem dare.vt.j.de iure do.l.nulla.ad qd dic q lex illa loquitur in maiore q regulariter pōt oia bona in dotez dare fallit in casibus ibi in glo.notatis.que gl.satis est notabilis in ista materia hic aūt loquitur in minore q restituitur si decepta est sm qd.j.subijciam.Scdo oppo.de.l.sine gñalis.ff.de iure dotiū.vbi dr q dos data vltra patrimoniū mero iure nō tz et sic nō est opus restitu.vt.l.in causē.ff.de mino.Ad hoc dicunt gl.hic r ibi.r.l.cum post.§.j.de admi.tuto.qd refert vtrū promittatur dos vltra patrimoniū.i.in maiori quantitate q habeat mulier in patrimonio:r hz locū lex cōtraria an det vel pmittat vltra vires patrimonij vt q hz centū in bonis et quinquaginta in debitis pmittit sexaginta r tunc detur restitutio et ita loquitur lex ista. r hec est cōis opinio r eaz tz azo in summa eodē.Sz hec videtur magis diuersificare casus q soluere Nam cuz eadē ratio r idē effectus sit in vtroq vt video quare in vno mero iure i alio restituatur.Et ideo alij r forte nō male dicunt qd in.l.cōtraria sine gñalis:ideo non tz mero iure quia auctoritas curatoris nō videtur solēniter interposita qn̄ vltra patrimoniū promisit imo videtur curator dolo fecisse cū scire presumatur patrimoniū minoris cuius est curator.r hoc vide tur indicare textus eiusdē.l.ibi q lege rata nō habetur auctoritas dolo malo facta.Cum aūt pmittit vltra vires nō est tāta presumtio doli q potuit es alienuz latens subesse qd curator ignorauit:r ideo tūc opus est resti.r ita intelligat lex ista.r.d.l.cū post.§.j.r hoc indicat textus ibi dum dicit postea ere alieno emergente.Jtem opponitur q nō sit locus restitutioni q dādo oia bona vr dedisse deducto ere alieno.vt.ff.de iure do.l.si mulier.dicūt quidaz q dedit oia bona singulariter nō sub noie vniuersitatis contrariū indicat litera dum dicit vniuersa bona.r.l.si ex causa.ff.de mino.ibi vel totuz patrimonium.Et ideo dic sm Jac.de are.r Uber.q in hoc fuit lesio q maritus dignus non erat tanta dote alꝰs cessaret restitutio et repetitio etiam si vniuersa bona dedisset dūmodo non vltra vires patrimonij.r pro hoc extra de testamentis.c.raynutius.circa prin. et idem dici pōt si non vniuersa bona sed maiorē dotez quam dignus esset maritus dedisset q restitui r repetere posset sm eos qui inspiciunt tm̄ an dignus esset tanta dote vel non. Sz sm hanc opinionē quid si erat dignus tpe date dotis sed post ea factus est indignus vel econtra dic initiū inspiciendum.ar. expressum.de excu.tuto.l.tutor petitus.r de vaca.muneruz.l.his honoribus.§.j.Distingue ergo cū mulier dat dotem aut est maior r regulariter pōt oia bona in dotem dare r partem tm̄ sicut sibi placet:r ita loquitur prealle.l.nulla.j.de iure do.fallit in casibꝰ ibi in glo.nota.r de hoc dixi.j.de secūdis nupt.l.hac edictali.Si est minor aut sine curatore r non valet.vt.s.de in integ.resti.l.si curator.Si nonꝰhz curatorē vel hz et eius auctoritate dat vel promittit:aut ipse p ea tunc si vltra patrimoniū mero iure non tenet:aut vltra vires patrimonij r tz sz restituitur vt predixi r hoc veruz nisi curator dolose versatus sit vel nisi proprio noie aio donandi pmisit quo casu ipse r nō mulier tenetur.vt.d.l.cū post.§.j. Si aūt minor cum curatore vel curator dat dotem non vltra patrimoniuz vel vires patrimonij sine

monij siue totum patrimoniũ vel partẽ tunc aut maritus erat dignus tanta dote ꝛ tunc siue totum patrimoniũ siue partem dederit nõ restituitur qꝛ non est lesa sed vsa iure cõi. ꝛ ita intelligatur. l. ista in princi. a cõtrario sensu. Nam hoc etiam facere posset maior. vt. d. l. nulla. ȷ. de iure do. Si autē maritus non erat dignus tanta dote tunc in eo qđ plus dedit quã dignus esset lesa est et restitui põt: et ita intelligitur lex ista. ꝛ. d. l. si ex causa. §. j. scđo responso de minore qꝛ ꝑ dignitate mariti debꝫ dos cõstitui. vt. ff. de iure dotis. l. quero. Est etiã notandũ ꝙ cum agitur de dote cõstituenda ꝙ nobiliores generis puelle vocandi sunt. vt. s̃. de epali audientia. l. tam dementis. et. ȷ. de nup. l. si furiosi. Itẽ qđ de iure lombardo põt maritus maior. xiiij. annis dotem constituere vxori sue sine aliquo cura. vel iudice ꝛ dare fideiussorem vt in lombarda de prohibita aliena. minor. l. penul. Restat ergo cõcludere ꝙ si minor in constitutione dotis ledatur restituitur. Sed quid si ledat̃ circa matrimonium vel sponsalia vt qꝛ putabat recipere sponsum vel maritum prudentē cum esset fatuus dic ꝙ non restituitur qꝛ ad hoc ꝑ maiore reputatur. vt ex̃ de resti. spo. c. ex parte. ꝛ ibi notatur. error eñ talis sicut nec diuinarũ matrimoniũ non impedit. vt. xxix. q. j. §. j. In glo. prima ibi dari in dotem. s. cũ decreto. qꝛ al's nullum dubiũ esset Ol. In glo. ij. ibi cũ sit heres et ei tanꝙ heredi debeat dos reddi cū morte sit solutũ matrimonium. vt. ȷ. de rei vxo. act. §. exactio. ergo cessat restitutio Old. Ibi mortua vxore qđ fieri potest. vt. ff. de pac. do. l. ij. ꝛ. l. inter socerũ. ꝛ ꝑm hoc mulier decepta fuit ĩ ipso pacto. ꝛ ideo heres eius restituitur cõtra pactũ. vt. ff. de mino. l. minor se. §. fi. Sed licet hec lectura in se vera sit tñ non conuenit litere que innuit ꝙ decepta fuit in datione dotis non in pacto. et ideo sequens solutio verior ꝑm Od. Jac. de are. cy. ꝛ alios. In fine qđ verū non est. vt. l. in cause scđo. ꝛ ibi no. ꝛ ad. §. pomp. respõde quod opinio Aristonis ibi corrigetur per pomp. ꝑm opi. Jo. vt ibi notatur. In glo. vlti. ibi quando. i. quo casu Ol.

¶ Si aduersus delictum rubrica.

Super rubrica. Vide Azo. in summa eo. et qđ no. ff. de mino. l. auxiliũ. §. in delictis. ꝛ. l. si ex causa. §. nũc videndũ. ꝛ pulcra gl. est. ff. de re. iur. l. fere. in oĩbus tangit̃ etiã. ȷ. de falsa mone. l. j. §. fi. ꝛ per Albertū de gandino. de penis vltra mediũ. ver. cũ aliquis minor. Et dic ꝑm Jac. de are. ꝙ minor excusat̃ a delicto. Interdũ innocentia cõsilij vt infans. vt. ff. ad. l. cornel. de sicca. l. infans. ꝛ. l. diuus. ꝛ prealle. l. j. in fine. ȷ. de falsa moneta. Interdũ ex defectu naturalis presidij vt in delicto carnis. vt. ff. de adul. l. si minor. ꝛ. l. si adul. cũ incestu. in princi. Interdum ex iuris beneficio quo quedã delicta statuta sunt tñ in maioribus. vt. ȷ. e. l. ij. ꝛ in quibꝰ causis cessat in integ. resti. l. j. de his qui. vt indig. l. minoribꝰ. ꝛ. s̃. ex qbus causis infa. irrogatur. l. si fratres. Interdũ beneficio restitutionis releuatur. vt dicet. ȷ. e. l. j. ꝛ. d. §. in delictis. in. l. auxilium. Jac. de are. ꝛ qđ in multis habeatur cõsideratio etatis maioris ꝛ minoris. vide quod bene notatur per Arch. lxxxvj. di. c. tanta. in principio ꝛc.

In criminibus. Si minor dolo delinquit nõ restituit̃. si nõ dolo sic hoc intendit. Et ex qualitate facti perpenditur vtrũ minor dolo vel culpa faciat. Nã si ex ꝓposito dolus ꝓsumitur in delicto. vt. ȷ. de sicca. l. j. si ludendo vel al's nõ ex ꝓposito tũc culpa ꝓsumit̃. vt. ff. ad. l. aquil. l. scientiam. §. qui cũ aliter. ꝛ lꝫ Od. ꝛ alij de hoc recitẽt longas filaterias oĩa tñ in effectu inuenietis in remissiõibus quas dixi sup rubrica. Quid si minor lata culpa delinquat gl. in. d. §. nunc videndũ. in. l. si ex causa. ff. de mino. tꝫ qđ restituatur quasi nõ ex aĩo veniat. Aliqui tñ moderni dicũt ꝯ cū dolo equiparet̃. vt. ff. depositi. l. qđ nerua. ꝛ vĩ expressũ. d. l. si ex causa. §. si mulier lꝫ gl. exponat ibi culpa. i. dolo qđ est facere vim litere. ꝑ opin. tñ gl. facit idẽ. §. si mulier. in fi. ꝛ. l. §. si in cõmissum. ꝛ fauor minoris etatis. In gl. est tñ doli capax. Dõ qñ sit plene dicã. ff. de re. iur. l. pupilli. In gl. est genus gñalissimũ. Cõtra hãc gl. j. e. vĩ lex expressa q̃ ꝑ eodẽ ponit delictũ ꝛ crimen. ff. de ver. sig. l. aliud est fraus. in fi. ꝛ idẽ de his dictiõibus peccatũ ꝛ noxa. vt ibi ptꝫ. Circa qđ dicũt quidã ꝙ delictũ est ꝑprie in omittẽdo quasi derelictũ ꝛ interpretat̃ desertio boni. peccatũ in cõmittendo ꝛ sic ꝑpetratio mali est. ita notat arch. xxv. q. vlt. ita nos silanor. ꝛ ibi de hoc in gl. ꝛ plene per eundẽ ex̃ de clericis cõiugatis. c. vnico. li. vj. vlti. col. ꝛ ꝑ Jo. an. ex̃ de re. iur. c. peccatū. li. vj. ꝛ in alphabeto tuo sub litera p dictione peccatum. et sub litera d dictione delictũ. Itẽ appellatione noxe omne delictũ continetur. vt. ff. de ver. sig. l. plebs. §. noxe appellatiõe. ꝛ vide in alphabeto sub litera n dictione noxa. Alibi dr̃ ꝙ appellatione criminis cõtinetur peccatũ tñ qđ prouenit ex aĩo deliberatione. vt. xxv. di. §. nunc aũt. ver. criminis aũt. vbi de hoc in textu ꝛ glo. lxxxi. di. c. apostolus. in fi. ꝛ in glo. et per archi. de peni. dist. j. c. si peccatum. ꝛ dicto alphabeto sub litera c dictione crimen. Sed licet predicta sint subtilia tñ in iure ciuili ꝛ canonico predicta vocabula equiuoce sumuntur et vnum pro alio vt ex predictis iuribus colligi potest: ꝛ ita etiã dicit arch. dicto. c. Ita nos silanor. Notandũ est etiã ꝙ stultitia appellatur delictũ. vt. ff. de edilitio edicto. l. cum mancipiũ. ꝛ ibi in gl. vlti. in fine. vbi de hoc plene notatur in glo.

Licet. De materia huiꝰ. l. latius notat̃ in legibus hic ĩ gl. allegatis. de leg. here. l. sciãt ad tertul. l. oẽm. ꝛ. l. matres. ꝛ. ff. ad tertul. l. ij. in speculo. de resti. in inte. ver. sꝫ si mater. ꝛ v̄s. sequẽ. ꝛ excusatur hic mulier de iuris bñficio. vt dixi. s̃. e. super rubrica.

¶ Si aduersus vsucapionem rubrica.

Super rubrica. De restitutiõe minor in faciẽdo dictũ est in precedẽtibus nunc in negligendo. Et vide az. in summa. e. ꝛ qđ notat ꝛ dicet. Et verbũ vsucapio hic sumitur ꝑprie ꝓ vsucapione triẽnij. vt ꝛ insti. de vsuc. in prin. licet in larga significatione ꝓscrip. cõtineat. vt. ff. de vsuca. l. j. ꝛ. ij. od.

Contra eos. Ibi res minor adultor qꝛ ꝯtra pupillos vsucapio nõ currit. vt in gl. notat̃. Ibi si vsucapiõe in ꝑsonã ꝑdecessoris minoris incohoata ꝛ ꝯ minorẽ cõpleta. vt. ff. de mino. l. etiã ei. ol. In gl. ibi lꝫ sit interpositio est ol. Ibi hodie qꝛ nec alienari põt. Ibi dicta augmẽtatio. s. nõ põt alienari ergo nec vsucapi. old. Ibi aĩalibus superuacuis. s. ꝓcedere põt lex ista ol. Ibi cesset cõpleta ꝛ ita excessissent tpa petende restitutionis. in fi. Quod dr̃ minorẽ restituendũ ꝯ ꝓscriptiõeꝫ incohoatã in persona sui ꝑdecessoris verũ est de ꝓscriptione legali secus in pactionali. vt. ff. e. emiliꝰ. vel dic aut ꝓscriptio inducit acq̄sitionẽ rei ꝛ hꝫ locũ qđ hic dr̃. aut tendit ad corroborationẽ ꝯtus cum defuncto initi ꝛ locũ hꝫ lex emilius. ꝛ. ȷ. de nõ nume. pec. l. si intra ꝑm vnũ intellectũ Ol. ꝛ de hoc plenius dicã. d. l. vlti. ȷ. in quib. cau. in inte. restitutio nõ est necessaria.

¶ Si aduersus fiscum rubrica.

Si probus. Dubitatio huiꝰ tituli esse potuit qꝛ fiscus in multis est priuilegiatus ex quo videbat̃ etiã in hoc ꝙ minores aduersus eũ nõ restituerentur sed regulr̃ fiscus vtitur iure cõi. vt. ff. de peti. here. l. Itẽ veniunt. §. in priuatorū. An aũt priuilegiatus ꝯ priuilegiatũ suo priuilegio vtatur dixi. ff. de mino. l. verũ. §. fi. ꝛ cy. s̃. de sac. san. eccl. auc. quas actiones. In glo. re ipsa in fine. ꝛ hanc magis innuit litera dum dicit a rufino ꝛ sic videretur agendũ actione de dolo qꝛ processit venditio vt infirme ꝛc. ꝛ notatur. ff. de dolo. l. ꝛ eleganter in princ. sed qꝛ restitutio cõpetit cessat de dolo. vt. ff. de dolo. l. j. §. idē pomp. ꝛ no. s̃. de fideiusso. minorũ. l. ij. licet. M. dixerit restitutionem cõcurrere cũ omni beneficio iuris cuius opinio reprobatur in. d. l. in cause. ij. qꝛ deceptus fuerit re ipsa. sed primam opinionem glo. hic tenet Od. in casus positione.

Si aduersus. Presidis ꝓuincie. s. rei. vt. ȷ. vbi ꝛ apud quẽ. in integ. resti. pos. l. ij. ol. In glo. sed hodie ꝑm Ir. solus princeps cognoscit. Istã gl. sic habuit od. ꝛ ideo eã reprobat qꝛ. §. vlt. qui hic allegat̃ loquitur in casu speciali vbi solus princeps cognoscit. s. qñ vtilitas publica hoc exposcit. Alij habent hic in gl. solus preses cognoscit qđ bene videtur innuere dictus. §. s. qđ solus ꝓses indistincte cognoscat de oĩbus gestis in ꝓuincia. ꝛ hoc forte voluit dicere dñs Ir. sed tñ recte intuẽti ille. §. saluat oĩa priuilegia in corpore iurꝭ clausa. Unde cũ per. l. istã cau. sit ꝙ de causis vertẽtibus inter fiscum et priuatũ cognoscat preses ꝓuincie ꝛ ꝓcuratores cesaris non põt dici hec lex correcta per dictũ. §. cum legũ correctio sit vitanda. vt. ȷ. de ap. l. precipimus. Ol. ꝛ cy. In glo. vlti. in fine. de quo vide quod remissiue dixi. s̃. l. proxima vltra principium.

l ☞ Fiscus aliquando vendit rem alienam vt suam.

Edicto. Hec lex ꝯsueuit scholaribus obscura videri. Unde premisso ad euidentiaꝫ qđ glo. dicit. s. ꝙ fiscus qñqꝫ alienā rem vendit vt suā et de hac loquebatur edictū diui marci qñqꝫ vt alienam ꝓpter delictū fiscale: ⁊ de hac loquit̃ lex ista ⁊ nō edictum diui marci ponatis casum qđ minoꝛ corā imperatore cōquerebatur ꝙ ꝓcuratoꝛ fisci vendiderat ꝑdium suū cuꝫ mancipijs exiguo pretio ⁊ nō seruata solēnitate iuris ⁊ querebat nunqd ex predicto edicto diui marci qđ nō habemus posset recuperare qꝛ edictū diui marci excipere videbat̃ res minoꝝ cui imperatoꝛ rñdet ꝙ nō qꝛ lꝫ edictū diui marci exciperet res minorum. non tñ loquatur eo casu quo ꝓcuratoꝛ fisci vēdit rē alienaꝫ vt alienā ꝓpter delictū fiscale. Sꝫ dicit imperatoꝛ qꝛ dicis venditionē factā viliori ꝑtio ⁊ nō seruata iuris solēnitate non solum tu minoꝛ imo quilibet maioꝛ posset talem venditionem rescindere: ⁊ ideo restitutione non est opus. Ibi excepte. s. eo casu quo edictuꝫ loq̄batur. s. qñ fiscus rem alienā vendebat vt propriā. Ibi debiti causa ⁊ sic apparet ꝙ vt alienā vendebat. ⁊ hoc etiā indicat litera seq̄ēs patris ⁊c. quo casu nō loq̄batur edictū diui marci ⁊ qñ fiscus vendebat vt suaꝫ Uber. Ibi venūdata ⁊ sic tanq̄ aliena sed fisco obligata sed nō solēniter nec iusto pretio vt statiꝫ subijcit od. Ibi quinquēnij ꝑscriptionis olim. vt insti. de vsuca. §. fi. hodie quadriēnij. vt. j. de quadriē. prescrip. per totū. Ibi tunc tp̄is. s. celebrate vēditionis qđ tp̄s in cōsideratione pretij inspiciendum est. vt. j. de rescin. ven. l. si voluntate ol. Ibi rationalis noster. i. ꝓcuratoꝛ cesaris in fine iuris cōi sine restitutiōe ol. ⁊ sine libello ꝓm gui. de suꝫ. q nihil allegat: ⁊ ideo puto standū regule auc. offerat̃. Pro opinione tñ eiusdē facit qđ dicaꝫ. j. si vt ab hereditate se absti. auc. si oēs creditores. Oppo. ꝙ ꝓcuratoꝛ cesaris nō sit iudex̃ casu hui⁹ l. cū causa sit inter priuatos. s. minorē ⁊ emtorē ⁊ inter priuatos preses ꝓuincie est iudex. vt. s. l. proxi. primo responso. et. ff. de rescin. ven. l. fundus. Dicūt quidā ꝙ fiscus nondū emtori tradiderat ⁊ sic erat causa inter minorē ⁊ fiscum: ⁊ ideo ꝓcuratoꝛ cesaris est iudex. Si aūt ageretur cōtra emtorē tunc preses ꝓuincie vt in cōtrarijs. Alij vt Iaco. de are. ⁊ ol. dicunt ꝙ ideo ꝓcuratoꝛ cesaris est iudex cōtra emtorē qꝛ cōtractus origineꝫ habuit a fisco ⁊ sic emtoꝛ quo ad forū habetur loco fisci. arg. ff. de iure fisci. l. fiscus. ⁊ de vsur. l. cū quidā. §. fiscus. qđ si esset verum esset satis notabile ꝙ quilibet ꝯhens cū fisco quo ad foꝝ succederet loco fisci qđ mihi durū vr̃ ⁊ cōtra legē. ff. de iudi. l. venditoꝛ. ⁊. l. fiscus. ⁊. §. fiscus. in vniuersali successore loquunt̃ nec de mutatione fori in eis aliquid dr̃. ⁊ ideo aliter solui pōt. vt notatur. j. de iure fisci. l. iij. lib. x. vbi de hoc. Sed quid si in casu huius. l. foret venditio facta solēniter nunqd minoꝛ restitueretur. dic idē ꝙ in priuato. vt. s. si aduersus pigno. vē. no. Sꝫ nunqd in omni debito fiscali locū hꝫ hec lex vr̃ ꝙ sic cū indistincte dicat debiti causa. ⁊ ꝓ hoc. j. de rescin. ven. l. si quos. vber. tñ eam intelligit solum in debito pp tributa vel alias annuas prestatiōes vt tūc si solenniter vendat̃ securus sit emtoꝛ in alijs debitis fisci dicit ius cōmune priuatoꝝ seruari. ⁊ pro hoc. j. si ꝓpter publicas pen. per totū vber. leges tñ de hac materia tractantes ⁊ hic allegate in glo. de oī debito fiscali loqui videntur. Sed qua actione petet hic minoꝛ fundū quidam ꝙ conditione ex hac lege alij rei ven. sed de hoc dic. vt. d. l. iij. de iure fis. not. ⁊ dic qđ petet cum fructibus ⁊ titulus nō excusat immo habetur ꝓ non titulo cū emerit cōtra iuris solennitatē ꝓm od. ⁊ ita not. j. de fide instru. ⁊ iure haste fiscalis. l. j. lib. x. in vltima glo. ⁊ ibi de hac materia satis notat̃ in glo. prima. Ibi de restitutione mili. l. neqꝫ. de quo dic vt ibi notaui. Ibi si propter pu. pensi. l. fi. vbi de hoc in glo. Ibi si quos. vbi de hoc in glo. Ibi de excep. rei iudica. immo de executione Old.

Si aduersus creditorem rubrica.

Super rubrica. Supple restitutio petat̃. Et lꝫ creditoꝛ large intelligatur. vt. ff. de ver. sign. l. creditoꝛ. ⁊ ibi notatur hic tñ stricte ꝓ mutuāte accipitur vt ex textu patet statim. j. l. j. vbi de hoc tetigi. ⁊ vide qđ notaui. j. de iure domi. impe. l. fin. in prin. Et differt iste titulus ab illo. j. si aduersus creditoreꝫ. qꝛ iste loquit̃ de restitutione danda ille de prescriptiōe opponenda aduersus creditorem.

Tam et ipse. Ibi viro clarissimo. i. clare dignitatis qꝛ clarissimus non est. vt. s. de epis. ⁊ cleri. l. raptores. od. Et nota fidē iudici faciendā vt. ⁊. ff. de ꝓba. l. quīquaginta. in fi. In gl. dando em̄ mutuā pecuniā: nā lꝫ verbū contraxisse generale sit. vt. ff. de act. ⁊ obli. l. cōtraxisse hic tñ ꝓ mutuo accipitur. vt. ff. ad macedo. l. qꝛ qđ vulgo. ⁊ ꝓm Cy. in mutuante sub vsuris vt ei⁹ odio sit inductus titulus iste. ⁊ hoc indicat. l. seq̄ēs. Iura em̄ cōtra vsurarios presumūt. vt ex̃ de pigno. c. illa vos. ⁊ de em. ⁊ ven. ad nostrā. vsurarius em̄ ⁊ cupidus a veritate sepe deuiant. xlvij. di. c. j. ⁊ ideꝫ intelligit de creditore ecclesie si em̄ gratis mutuaret iniquū videret̃ eū onerari ꝓbatione de qua hic dr̃. In gl. presumitur ergo in odiū feneratoris hec vera ꝓm od. ⁊ alios doctores. curiosus ergo dꝫ esse creditoꝛ quo vertatur pecunia ⁊ idē in ciuitate. vt. ff. si certū petatur. l. ciuitas. ⁊ ecclesia vt dicta auc. hoc ius porrectū ⁊ dñs ex cōtractu serui. vt. ff. de in rem verso. l. quatenus. §. necnō illud ⁊ in alio casu. ff. de iur. do. l. fi. regulariter cōtra. vt. ff. de noua. l. doli. ⁊ de iuris ⁊ facti ignorā. l. nec supina. vber. In ea. gl. ibi sed expone vt ibi quia aut tꝫ venditio ⁊ ꝓbat minoꝛ aut nō et probat aduersarius. Sed videt̃ ꝙ etiā vbi tꝫ aduersario incūbat ꝓbatio. vt. ff. de mino. l. pater pro filio. ⁊ de admi. tuto. l. si sine. §. interposito. ⁊ ideo pōt aliter dici. vt notatur. e. ti. de predijs minorum. l. predioꝝ. Uel ꝓm Iac. de are. aut minoꝛ dicit contractū nullum qꝛ nō interuenit decretū ⁊ obtinet lex si predium aut cōtractus tꝫ sed minoꝛ petit restitui cōtra ip̄m ⁊ tūc aut minoꝛ dicit se deceptum vel lesum in ipsius cōtractus celebratione ⁊ tunc si aduersarius petit sibi pretiū restitui dꝫ probare minorē locupletatū. et ita loquitur prealle. lex pater. ⁊. §. interposito. aut dicit se lesum ex eo qđ ad euꝫ peruenit ex ipso contractu amissione ⁊ tunc dꝫ minoꝛ amissionē ꝓbare. vt. s. si aduersus solutionē. l. j. de mino. l. verū. §. Itē nō restituitur. ⁊ de iureiur. l. naꝫ ⁊ postea. §. si minoꝛ. fallit hic odio feneratoꝝ. vbi lꝫ dicat minoꝛ se amisisse tñ incūbit ꝓbatio aduersario iac. Unum est etiā notanduꝫ ꝙ si minoꝛ sit diligēs ⁊ industriosus ꝙ presumtio est qđ pecuniā vtiliter expēderit: ⁊ ideo tūc non incumbit ꝓbatio creditori ꝓm azo. q hoc notat in summa qui et aduersus quos. in prin. ⁊ gl. tāgit. e. ti. l. j. lꝫ reprobat dictaꝫ opinionē azo. sed od. ⁊ vber. ibi eā approbāt. ⁊ py. in q̄ōnibus suis. cxviij. questione que incipit minoꝛ. xxv. annis. In eadem glo. ibi alij dicunt vt py. hic ⁊ sequens ex text. nota. colligitur. Sꝫ est diuinare. Ibi quarti dicunt hic satis applaudit litere dum dicit restituam ⁊ dictio restituam ꝓprie stat. Ibi de ap. hi qui. vbi de hoc plene no. Ibi de ap. l. iiij. immo. l. iij. ol.

Si vt. Allegas ibi fenori accepisti. Ex his v̄bis colligitur qđ dixi. s. l. pxima qđ tit. iste loquatur soluꝫ de mutuāte sub vsuris. ⁊ intellige hūc tituluꝫ qñ minoꝛ mutuo accepit cū auctoritate tutoris vel curatoris si hꝫ al's ipso iure nō teneret: ⁊ iō restitutiōe opus nō esset. vt. s. de in inte. resti. si curatorē habēs vber. ⁊c.

Si vt ab hereditate se abstineant rubrica.

Super rubrica. Supple restitutio petatur. ⁊ vide azo. in summa. e. ⁊. s. si tutoꝛ vl' curatoꝛ interuenerit. l. j. cuꝫ ibi notatis. Et an minoꝛ petens restitui ꝯ aditionem habeat necesse probare lesionē dicaꝫ in auc. hic signata sup. l. j. ecclesia etiam restituit̃ contra aditioneꝫ. vt notat̃ per arch. xij. q. ij. c. ep̄us qui filiū al's filios. ⁊ vide ad declarationē hui⁹ tituli qui no. ff. de acquir. here. l. impuberibus.

Si vos. Ibi fides veritatis. Sepe allegatur tex. iste cum quo concoꝛ. quod dr̃ cuꝫ de bona fide agitur ⁊c. vt. ff. mandati. l. si fideiussoꝛ. §. quedam. ⁊ quod dicitur plenitudo gratiarū adiectione non indiget nec vlla cōmendationis augmenta reqrit. vj. q. j. c. si omnia. ⁊. xcvj. di. bene quid in prin. ꝓpter subtilitatem em̄ non mutatur veritas. vt. j. de iure dot. l. in rebus. et ꝓ veritate vide que pulcre dixi. s. de eden. l. is apud quē. circa fi. Que autem subtilitas sit amplectenda ⁊ que non notatur per Archi. xij. q. vj. obitum. ⁊ dicam. j. ad trebe. l. penul. Restat vt illam antiquā altercationem antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ doctoꝝ de qua hic tangitur in glo. clare discutiamus. scꝫ vtrum suus sit ipso iure heres sine immistione vel non. Cōmunis opinio glo. hic ⁊ vbiqꝫ azo. in summa huius tituli ⁊ Od. hic est ꝙ non sit heres sine immistione. ⁊ opinionē hanc defendunt potissime per. l. istam que videtur requirere immistionem pro hoc. j. de repu. here. l. j. de iure delibe. l. j. ⁊. ij. ff. de acq. here. l. ei qui. ⁊. l. pro herede. ⁊. l. cum bonis. ⁊ quod not. in glo. j. de cura. furiosi. l. fin. §. sin aūt. ⁊ per Od. in ea. l. §. vlt. Et hanc opinioneꝫ videtur tenere dñs Dy. ff. sol. matr. l. si cū doteꝫ. §. trāsgrediamur. ⁊ adducit de le. j. l. nam nec emancipatus. q̄ bene facit. et idem videtur sentire Iac. butri. j. vnde liberi. qui se patris v̄.

sed ꝓm

sed ƀm Jac.butr.⁊ ibi de hoc tãgitur ⁊ notatur in gl.de acqr. here.l.necessarijs.Adducit etiã ibidem.d.dy.ratione qꝛ sicut in extraneo herede est inuenire mediũ tps inter mortem testatoris ⁊ aditionẽ.ita ⁊ in suo est inuenire mediũ tps inter mortez ⁊ immistionẽ per quã queritur ius ipsi suo heredi.ꝓbatur hoc.ff.ad syl.l.j.§.Si pater ab hostibus secundo responso.⁊.l. necessarios.⁊ ibi in glo.d.l.nam nec.de le.j.⁊ de cõdi.⁊ demõ. l.iul.in fine.⁊ ibi in glo.⁊ ita dicit se terminasse in quadã questiõe sibi transmissa de ciuitate pistorij q̃ incipit thema tale est ⁊ eã habeo in suis consilijs in cõsilio.xxv.Hanc eandẽ opinionem secutus est Jaco.de belui.in quadã sua questiõe de facto que incipit querit̃ primo an filius in potestate existẽs vbi late et subtiliter disputat ⁊ est in solutionibus suis ꝯrioꝝ in.l.frater a fratre.de condi.inde.Et ad.ll.j̃.allegatas ꝓ opiniõe ꝯria respondet ꝙ verũ est qḋ suus est heres statim iure ciuili antiquo.vt insti.de here.⁊ quali.⁊ differentia in principio.Sꝫ põt abstinere beneficio ꝑtoris hodie iure nouo secus.vt hac.l.cuꝫ si.⁊.j̃.de repu.here.l.j.de cadu.tollen.§.in nouissimo.⁊ de his qui ante apertas tabulas.l.j.⁊ sic exigitur qualis qualis immistio ƀꝫ eos.⁊ hic innuit de acqui.here.l.necessarijs.⁊ hec est veritas ƀm eos.Cõtra quam solutionẽ multũ expresse facit.j̃. de suis ⁊ legitimis.l.penul.q̃ est post oẽs predictas.l.⁊ tamen dicit ipso iure succedant nisi dicamus ipso iure.s.si petat ⁊ velit.ita exponitur ipso iure.j̃.de inoffi.testa.l.sancimus.in principio.⁊ ibi dixi.vel posset dici sicut dicunt gl.ꝙ est heres ipso iure noĩe non re.vel dic vt notaui.j̃.arbitriũ tutele.l.si.ƀm cy. et pro hac opinione subtiliter intuenti videtur facere licꝫ non allegetur per aliquos doctores.j̃.depositi.l.cũ hereditas.licꝫ glo.ibi eam aliter intelligat. Moderni tñ doctores cõiter tenent oppositũ.s.ꝙ suus sit heres re ⁊ noĩe sine aliqua immistione nisi vtatur beneficio pretoris in abstinẽdo qḋ sic ꝓbant certum est ꝙ ius ciuile facit suũ heredẽ.vt ꝓbabitur.j̃.ꝑtor ergo eidem cõcedendo beneficiũ abstinendi nõ põt facere ipm̃ non heredem ipso facto.vt insti.de bonoꝝ poss.§.quos aũt.qꝛ qui semel fuit heres semper remanet.vt.ff.de mino.l.⁊ fine.§.sed qḋ papi.in fine.hoc etiã ꝓbant in factis q̃ vident̃ hoc expresse concludere.de inoff.testa.l.queadmodũ.vbi dꝛ ꝙ superuacua est aditio in suo licet ibi glo.aliter intelligat.ff.de castren.peculio.l.hereditatem.§.filius.de stip.seruoꝝ.l.liber homo.§.j. Si quis omissa causa testamẽti.l.j.§.qui sunt in ꝑtãte.de acq. here.l.necessarijs.de liberis ⁊ posthu.l.in suis.ad trebel.l.ita tñ.§.pater.⁊ ibi notatur de fideicom.here.l.cũ quasi.§.sed ⁊ si quis sine herede.⁊ videtur casus in substitutione pupillari.ff. de acqui.here.l.filius qui se.nihil ad literam subaudiatur.⁊.l. quesitum.⁊.l.iul.et quasi in ipsis oĩbus.l.tangitur. Jn glo.de hoc ⁊ instituto de heredũ qualita.⁊ differentia.§.sui.⁊ optime ff.de conditione furti.l.ij.⁊ ibi in gl.⁊ ƀm hoc qḋ dicitur.ff.de vulg.⁊ pupillari substi.l.ij.§.adeo.quod ad hoc qḋ pupillaris substitutio teneat necesse est ex paterno adiri intelligit̃ in substitutione facta exheredato vel dic ꝙ qñ hꝫ substitutũ efficitur voluntarius heres.vt notaui in.l.precibus.in materia substitutionum.ver.quarto quero quis sit effectus vulgaris.Concludunt ergo ꝙ suus est heres sine immistione sed non indesinenter vel irreuocabiliter qꝛ potest vti beneficio pretoris abstinendo ante immistionẽ vt hic post immistionem aũt abstinere non potest nisi beneficio restitutiõis si esset minor vt hic ⁊ hoc si solenniter se immiscuit.si aũt non solẽniter mero iure tutus est.vt.j̃.de iure deli.l.potuit.ff.de acqui.here.l.pupillus.⁊ notatur.d.l.necessarijs.⁊.ti.⁊.l.impuberibus.⁊ hec vera qñ suus est heres pure secus si sub conditiõe.vt.ff.de here.insti.l.suus et.l.iam dubitari.⁊ nota.j̃.de institu.⁊ substi.l.si pater.⁊ sic est considerare in suo duplicẽ hereditatis acquisitionẽ.s.reuocabilem ⁊ irreuocabilem q̃ per immistionẽ inducitur vt ⁊ in legato.vt notatur.ff.de condi.institu.l.si quis.al's ei qui ita hereditatis. Et ƀm hoc videtur in suo superuacua interrogatio an sit heres.sed dic ꝙ nõ est superuacua:qꝛ si respondeat se heredem amplius nõ poterit abstinere qꝛ ex tali respõsione immiscere videbitur qꝛ solo aĩo efficitur quis heres.vt.ff.de acquir. heredi.l.ꝓ herede.Ad.ll.q̃ allegantur in contrariũ ꝓ opiniõe glo.⁊ antiquoꝝ potest rñderi.Et primo ad.l.istam.quod recte intuenti facit ꝓ dicta opinione modernoꝝ ⁊ legatur sic si paterne hereditati nõ immiscuistis ob eã rem.s.ꝙ non immiscuistis non fuit testificatio necessaria qꝛ etiã sine testificatiõe iure cõi abstinere potestis beneficio pretoris cũ fides veritatis ⁊c. Si aũt pro herede gessistis ⁊c.tunc non beneficio pretoris sed ope restitutionis qꝛ minores ⁊ hoc sequitur ⁊ expositio gl.que exponit ob eas rem.s.qḋ abstineatis falsa est qꝛ de abstentione nihil precessit:⁊ ideo ad abstentionem ipsa verba ob eam rem referri nõ possunt sed ad immistionẽ de qua predixit ric. Vel potest dici ad.l.istam.⁊ oẽs alias q̃ videntur dicere ꝙ sit opus immistione qḋ veꝝ est ad hoc vt suus irreuocabiliter sit heres vt predixi.Et ita hic non dꝛ ꝙ videatur abstinere tacendo.s.ꝙ abstinentia quã filius vult facere non impeditur per omissam ꝓtestationeꝫ de abstinẽdo.q.d.semper põt abstinere quousqꝫ immiscuerit nõ aũt videtur abstinere hoc ipso ꝙ nõ immiscuerit ol.Opinionẽ glo.⁊ antiquoꝝ vidi cõiter in iudicijs seruari ꝓ qua opinione iudicio meo bene facit.j̃.de primipilo.l.fin.q̃ incipit cũ ex sola li.xij.vbi innuitur ꝙ filius nõ possit a creditoribus cõueniri nisi re ipsa obtineat bona paterna:⁊ pro hoc etiã in decretis.xxxij.q.ij.c.non oĩs.in prin.pro opinione aũt modernoꝝ vltra preallegata facit gl.ff.de priuilegijs creditorũ.l.paterfamilias.circa prin.q̃ incipit si abstinuit.in fine ipsi⁹ gl.⁊ tex.⁊ glo.prima instituto.de here.ab intest.§.fin aũt.etiaꝫ ignorantes ⁊ eã tenere videtur clare Az.in summa de iure deliberãdi.in fine.⁊ aperte gl.in corpore auc.vt hi qui obligatas se habere perhibent res minoꝝ.§.vt aũt non demus que glo. incipit ⁊ per ꝯñs ipsos minores:⁊ qꝛ etiã cũ lex de herede indefinite facit mentionẽ de filio intelligitur vt colligit̃ ex textu et gl.j̃.si socius imperialis liberali.sine herede decesserit.l.j.li. x.⁊ in vsibus feudoꝝ.de succe.feu.c.j.§.j.⁊ de alie.feu.c.j.§.fin. ver.diuersum.⁊ ibi in gl.Opinionẽ dñi dy.hic sequitur Cy.q succincte pertransit in lectura sed aliquid latius tangit in additionibus post lecturã non tñ sic plene vt hic.Ego tñ cõtrariaꝫ opinionẽ bis de facto obtinui coraꝫ magnis peritis ⁊ veriorẽ credo.Et ex ꝑdictis colligi põt solutio duaꝝ aliarũ questionũ s.nũquid.ad confirmationẽ testamẽtarie tutele requirat̃ immistio sui heredis qꝛ ƀm opinionẽ modernoꝝ non ƀm opin.antiquorũ sic de hoc dicetur.ff.de testa.tute.l.si nemo.Ideꝫ posset queri de substitutiõe pupillari de qua.s̃.tetigi.⁊ de oĩb⁹ alijs in testamento dispositis.Scḋa questio est an suus hereditatẽ cui se nõ immiscuit trãsmittat ad quoslibet suos heredes etiã extraneos ƀm modernos sic.ƀm antiquos nõ.de quo dicetur j̃.de his qui ante apertas tabulas.l.vnica. Alij autẽ qñ minor restituitur vt abstineat deueniat hereditas in substituto vulgariter vide in summa huius tituli.§.fi.Jn glo.s.ꝙ abstineatis.hec expositio falsa est vt predixi cũ de abstentione nihil predixerit sed de immistione.⁊ ex ista falsa expositione colligit gl. et antiqui opinionẽ quod suus nõ sit heres nisi immisceat.de quo.s̃.plene dixi Rich.Ibi illud pauli apostoli in epistola ad galathas.c.iiij.⁊ ad Roma.c.vij.Jn gl.i.fides que habetur veritati.in fi.Aut ergo agitur de non faciẽdo.⁊ tunc nõ est opus verbis nec ꝓtestatione vt hic aut de faciẽdo ⁊ tunc sic.vt in ar. contrarijs hic in gl.allegatis.⁊.s̃.de neg.gestis.l.si qs nolente.vbi de hoc tetigi Uber.et Cyn.

Minor petens restitutionẽ ad abstinendum an debeat probare se lesum.

Jn oẽs creditores. Hec auc.nõ corrigit legẽ.C.sꝫ declarat q̃ forma seruãda sit cũ minor petit restitui vt abstineat Od.Et multoties allegatur ad hoc qḋ vbi fieri dꝫ aliquid qḋ tangat aliquoꝝ preiudiciũ debent esse presentes vel citati.de hoc notatur in gl.j̃.de auc.prestã.l.clarum. et ibi dixi qḋ facit si rescripta vel instrumenta auctenticari debeant ꝙ citãdi sunt quoꝝ interest personaliter vel ad domum vel saltem per edictũ ꝯñale al's non valeat.ꝓ hoc.ff.de adop.l. naꝫ ita diuus.⁊ ibi de hoc ⁊ plenius per Inn.ex de testi.c.albericus.⁊ dixi.j̃.de testamẽtis.l.ij.Sꝫ quero nũquid minor q petit restitutionẽ ad abstinenduꝫ debeat ꝓbare se lesum puta hereditatem dãnosam ⁊ videtur ꝙ sic nã minor petens restitutionem ꝓbat duo.s.se minorẽ ⁊ lesum.vt.ff.de iureiur.l.nam ⁊ postea.§.si minor.⁊ videtur expressum.ff.de minori.l.veruꝫ.§. Item nõ restituitur.⁊.§.si locupleti.⁊.§.sequẽti.⁊.l.ait pretor. §.si hereditatẽ.⁊.l.non oĩa.Jn contrariũ facit iste titulus vbi nihil dicitur de lesione allegata vel probata.⁊ pro hoc.d.l.ait pretor.§.non solum.ff.de mino.in fine.⁊.l.minoribus.mã.l.hereditatem.⁊ ad treb.qꝛ poterat:⁊ hanc opi.tenet dñs gui.s̃.si tutor vel curator interue.l.j.⁊ dixit aliqñ ꝯtra iudicatũ.⁊ male vbi de hoc tetigi.Dñi Ja.de are.⁊ Od.tenent cõtra per iura. s̃.ad hoc allegata.pro quorũ opinione facit hic auc.q̃ dicit vocari creditores qḋ frustra esset si nulla lesione ꝓbata restitutio dari deberet:sed dñs Gui.respondet qḋ vocantur ne res baratentur et hoc inducit ista auc.in fine.pro opinione dñorum Jac.⁊ od.facit glo.s̃.de in inte.resti.l.non videtur.in prin.Itẽ qꝛ minor adeundo hereditatẽ quasi contrahit.vt insti.de obli. ex quasi cõtractu.§.heres.sicut ergo si petat alias restitutiõeꝫ contra contractũ vel quasi hꝫ necesse probare se lesuꝫ sic ⁊ hic.

Nõ obstat preal.§.nõ solu3.l.ait pretor.de minori.q2 loquitur in minore fideiubente vbi aperta est lesio.sed in aditione põt esse cõmodũ ⁊ incõmodũ ??m q hereditas est dãnosa vel lucrosa:⁊ ideo est opus lesionẽ ꝓbari.Nõ obstat prealle.l.minorib⁹ q2 loquitur in hereditate onerosa ex qua minor litibus ⁊ sumptibus poterat vexari.Unde opinio dñorum Jac.⁊ od.verior videtur ⁊ hic approbatur p Cy.Pro opiniõe tñ dñi Gui.bñ facit.d.l.q2 poterat.§.nec illud.ff.ad trebel.et ideo forte dici posset q si manifestum sit hereditatẽ locupletem nõ restituat q2 etiã si tutores abstinerent pupillũ a tali hereditate vt suspecti remouerentur.vt.ff.de suspec.tuto.l.iij.§.penult.⁊.j.arbi.tute.l.eum q.⁊ ita posset intelligi prealle.§.si locupleti.Si aũt sit certũ eam dãnosam vel dubiã restituatur.⁊ ita posset intelligi.d.l.q2 poterat.l3 indistincte loqui videatur ⁊ l3 loquat de maiore non cõpellendo adire.Colligũt etiã quidã ex hac auc. q in causa restitutionis ꝓcedi põt lite non cõte.dũ dr q si creditores citati non veniãt minor ab hereditate discedet ex quo apparet q nõ erat lis cõte.In 3riu3 vr q2 speciale est in causa appellationis.vt.j.de tẽp.ap.l.fi.ergo in alijs 3rium obtinet regula.vt.ff.ad municip.l.j.dñs gui.dicit q si aduersarij sunt presentes fiet cõtestatio si cõtumaces ꝓcedet sine contestatiõe ⁊ ita etiã t3 Azo in summa.e.§.in restitutione.⁊ p hoc facit.j. de edicto diuiadriani tol.l.fi.§.sin aũt cõtradictor.⁊ qđ notat in glo.j.qui admit.ad bonorũ poss.l.j.Alij dicunt q si minor petat restitui aduersus sententia3 vel 3ctum tunc non fertur diffinitiua lite non ꝯte.sed interlocutoria ex qua minor in possessionẽ mittitur vt aduersari⁹ tedio affectus veniat rñsurus. sed hoc nõ videtur bene dictũ q2 si aduersarius cõtumax esset posset labi quadrienniũ.⁊ ita nõ posset postea minor restitui ⁊ aduersarius si missio esset facta in personali qñcũq veniẽs recuperaret possessionẽ.vt notatur.j.de iudi.pperandu3.§.sin aũt.Alij dicunt q si aduersarius nõ veniat q iudex decernet minorẽ restituendũ ⁊ ista nõ erit sententia s3 decretũ quodda3 ⁊ in hoc differunt decretũ ⁊ sententia:q2 sententia regulr non fertur lite nõ conte.vt predictũ est decretu3 sic.vt.ff.de offi.p consul.l.ne quidquã.§.vbi decretũ in cor.auc.de here.⁊ fal.§. si quis vero nõ implens in princ.j.ad trebel.l.sancimus.et ibi in glo.⁊ tangitur per Od.s.de his qui ad ecc.confu.l.ꝑsenti. et p Jac.de are.j.de pedaneis iudici.l.placet.vbi de hoc dixi. et p hoc bene facit ad trebel.l.recusare.in prin.⁊ ibi in gl.⁊ de bono.poss.l.iij.§.si causã.⁊ ideo decretũ alimentoꝝ pupilli valet etiã nullo citato.vt.ff.vbi pupill⁹ educari debeat.l.officio. et.l.ius alimẽtoꝝ.⁊.j.de ali.pupillo prestã.l.fi.⁊ de hoc vide in alphabeto sub litera d dictione decretũ ⁊ hec recitant hic per Od.q.de hoc late notat ⁊ finaliter eius opinio ⁊ cy.in q̃stione predicta est q aut minor in causa restitutionis petit ab aduersario aliquid dari vel fieri ⁊ tunc sit necessaria lit.conte.p iura ad hoc allegata.⁊ pro hoc.j.de tẽp.in inte.resti.l.supernacuã. ibi finiendãq litem ⁊c.nam lis per conte.dr.vt in auc.de litig. §.Si vero.⁊ p hoc etiam.ff.de minori.l.papinianus.in fine.et tunc si aduersarius minoris esset contumax cõtra eum ꝓcederetur iuris remedijs sicut fit in alijs causis.Si aũt minor non petit aliquid dari vel fieri:sed aduersarius factũ per eu3 petit obstaculum amoueri tunc sine lit.cõte.procedi põt ⁊ ita intelligatur hec auc.⁊ hec opinio videtur colligi extra de officio iudicis.c.vlti.vbi de hoc satis notatur per Ber.⁊ Inno.in glo. officiũ iudicis ⁊ plenissime per Hosti.in summa de in inte.resti.§.qualiter.ver.j.⁊.ij.in speculo.e.§.j.ver.penul.⁊ vlti.⁊ tãgitur per Goffre.in summa.eo.ti.§.fieri aũt d3 restitutio.⁊ de officio iudi.§.fi.⁊ per Rofr.in libello de rescissoria penul.col. ⁊ tangitur.j.de lit.conte.auc.offeratur.Alio etiã modo rñdet Od.ad hanc auc.q2 p tãto datur restitutio minori in absentia creditoꝝ q2 modicũ eis preiudicat cũ remaneat eis ius saluu3 contra aliũ qui erit heres ⁊ cõtra bona sic ⁊ alias distinguitur detur regressus in aliũ vel non.s.de fideius.minorũ.l.ij.in gl. Item querit Jac.de are.si minor ante abstinentia3 aliquid de hereditate expendit.Comedendo forte an restituere teneatur Et videtur q sic q2 restitutio oĩa reducit in statũ pristinũ.vt.ff. de mino.l.qđ si minor.§.restitutio.ipse aũt dicit q si ẽ de suis nõ restituit q2 dum deliberat alimẽta h3 vt.ff.de iure delibe.l. filius.extraneus aũt restituit.vt.ff.de ven.in poss.mittẽ.l.extraneo.de peti.her.l.heres furiosi.⁊ ad Carboñ.l.sed si is.§.si cu3 vescendi causa.Ja.⁊ Cy.In gl.prima.in fi.⁊ no.ff.de pcu. l.preses.⁊ plenius in auc.de fideiussoribus.§.j.In gl.ij.in pncipio de hoc plenius.s.dixi.In ea.glo.in fine.So.creditoru3 magis interest quã legatarioꝝ.⁊ ratio est vt ibi colligitur.S3 nihilominus interest etiã legatarioꝝ q2 eis legata debentur q non prestarent nõ adita hereditate.vt.j.de fideicõ.l.eam quã. et ideo vocandi sunt.vt.d.l.na3 ita diuus.ff.de adop.od.Uel dic q ibi tractatur de solutione hic vero de altero preiudicio Jac.de beluiso.Uel dic q in cõtrario legatarij nõ equiparantur creditoribus cũ inter eos est contricatio secus si inter eos ex vna parte ⁊ herede ex alia vt hic q2 tũc ⁊ ipsi creditores sunt vt.ff.de act.⁊ obli.l.is cui.vocandi ergo sunt sicut vocant etia3 in cõfectione inuẽtarij.in auc.de here.⁊ fal.§.hinc nobis.⁊.§. sancimus.Ol.nõ.In gl.ergo per presentes ibi.l.maiores.S3 ibi agebatur de faciendo heredẽ qui non erat in quo oĩm creditorũ cõmodum vertebatur vt habeãt cũ quo congrediant. vt.ff.de succ.edi.l.j.hic aũt de subducẽdo eum q heres erat in quo oĩm preiudiciu3 vertitur.⁊ ideo oẽs sunt citandi vt hic in litera dr nec per presentes preiudicat absentibus Jac.cy.⁊ ol. vber.tñ opi.gl.sequitur.In eadẽ glo.in fine.Et si forte aliqui domũ non habeant sufficiet edictũ seu citatio gñalis.vt notat per Inno.extra de excep.c.cum inter.R.priorẽ.⁊ archi.ex de elec.c.fi.li.vj.cu3 ibi notatis.In glo.simile spatiũ in fine.Sed an istud spatiũ trium mensiũ poterit abbreuiari per iudicẽ dicunt quidã q sic q2 istud tp̃s videtur ministerio iudicis indulgeri.vt.j.de dilatiõib⁹.l.siue pars.vbi de hoc dixi de iudicijs l.nõnunq.⁊ de re iudica.l.ij.d.guido.dicit tutius eẽ q iudex ꝑfigat certũ tp̃s creditorib⁹.j.qđ veniant al's eos non audiet. vt.j.de inge.ma.l.diffamari.⁊ qui accu.non poss.l.si ea.cum si.

SI cum aui. Minor hereditatẽ paternam aditã repudiare põt ⁊ auitã repudiatã accipere bñficio restitutionis. h.d.In gl.noiatiui casus ⁊ pluralis numeri.In glo.i.Auor in fine hoc intellige de auita ⁊ delata a linea paterna secus in delata a linea materna.Nã tunc iure pretorio semper succedit cum sit cognatus.vt insti.de legi. agna.succes.in principio.⁊ de succes.cogna.in principio.

¶ Si vt omissam hereditatem rubrica.

MInores. Uide Azo.in summa.In glo.j.repudiauerunt ibi ⁊ rursus interpositio est.Ibi ⁊ hoc.s.vt repudiatam possint adire bñficio restitutiõis Ol. In.l.ij.in fi.vt sic qđ ius succedendi cũ bonore collatiõis qđ successioni ineratvideant restituti.vt.ff.de col.bonoꝝ.l.j.§.penulti.ꝑm vnũ intellectu3 Ol.

¶ In quib⁹ causis in integrũ restõ nõ est necessaria rubrica.

SUper rubrica. Uide azo.in summa.e. in speculo.de resti.§.j. ver.hic aũt notandum.⁊ ver.sequentibus.

MInoribus. In glo.vlti.in fi.Eodẽ modo soluitur hec q̃stio in.d.l. minoribus.j.de his qui.vt indignis quã solutionẽ approbant hic Odof.⁊ Uber.p qua solutione facit qđ dixi in simili questiõe.s.si aduersus do.l.j.ver.sed ꝑm hãc opinionẽ.⁊ videtur expressum.ff.de bonis libe.l.qui cũ maior tertio respõso.⁊ de his q no.infa.l.quid ergo.Dñs Ol.⁊ quidam alij moderni hanc solutionẽ reprobant dicentes qđ licet minores non puniantur ex prematura aditione q2 minores tñ puniunt ex sequenti negligentia p eos habita in maiori etate ar.e.ti.de his qui.vt indignis.l.cum fratrem.Nã interdu3 sequens negligẽtia euacuat precedentem diligentiã.ff.de dam. infec.l.si finita.§.illud.⁊.§.qui metu.in fine.⁊ pro hoc.ff.depositi.l.plane.in fine.⁊ q2 cessante causa.s.minori etate cessare d3 priuilegium.vt.s.de epi.⁊ cleri.l.generaliter.⁊ videtur expressum.§.de le.ij.l.tytia seio.§.vsuras.cum ibi notatis.Item q2 duo videntur mandata a lege heredi occisi vnũ de vlciscendo necem aliud ante aditam hereditatẽ vnde licet vltimũ minori remittatur sc3 q possit hereditatem adire non tñ primum sc3 de vlciscendo necem.ar.ff.de arbitris.l.celsus.ad id quod dicit glo.q priuilegium decet esse mansurũ respondeo vex esse causa priuilegij durante ea aũt finita per maiorem etatem cessare d3 priuilegiũ.vt.d.§.vsuras.⁊ de admi.tuto.l.maximeq. Cy.hic non eligit sed sub dubio relinquit.Sed in.d.l.minoribus.tenet predictã opinionem Ol.vt ibi dixi.Opinio gl.⁊ sequaciũ puto tutiorẽ.⁊ ad.§.vsuras.põt rñderi q ibi concessu3 erat priuilegiũ solum in minori etate.⁊ ita cu3 prefixione tp̃is vnde non mirũ si finito tp̃e finiatur priuilegium.hic aũt ⁊ in. l.minoribus.indistincte ⁊ sine tp̃is prefixione priuilegium est concessum minoribus q nõ puniantur ex aditione vel omissa necis vltione.vt pt3 in litera ibi non obesse si mortem ⁊c.vnde hic priuilegium suum habuit effectum dotalem in minori etate:⁊ ideo ea finita non tollitur.in.§.vsuras.non habuit dotalem effectu3

lem effectū sed solum pro tpe qd̄ fluxit in minori etate: et ideo maior factus ꝑ tpe qd̄ postea excurrit priuilegio nō gaudet.

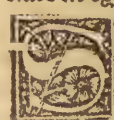

Adolescentie. In glo. vlti. ibi. l. contra maiorē. ⁊ etiam per iura ffor. vt. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. fin. ⁊ ibi in gl. ⁊ hanc. l. male intellexit glo. j. de his qui veni. etatis impetrauerunt. l. fi. vt ibi dicaz. Et est satis mirabile quod tempus petende bonor possessionis quod est vtile currit minori. vt. s. de in inte. resti. l. ij. ⁊ quinquenniū ad querelaz inofficiosi que est odiosa non currit Uber.

☞ Argumentū de ꝯtibus ad vltimas volūtates est validū

In minorum. Lex ista q̄ multuz fauet minoribus diuersimode intellecta est per doctores vno modo vt ponat duo dicta. primū est ꝙ si minor ex iusta cā vendat ⁊ emptor nō soluit pretiuz ꝙ ipso facto intelligitur in mora et tenetur ad vsuras ⁊ idē in quocūqꝫ cōtractu bone fidei ⁊ legatis ⁊ fideicōmissis q̄ sapiūt naturā bone fidei ⁊ ad hoc sepe allegatur. Scd̄o modo intelligitur vt nō loquatur de vēditione sed solū de alijs cōtractibus bone fidei ⁊ legatis ⁊ fideicommissis ⁊ sic poneret vnū casum tm̄. Sed istū intellectū nō bene patitur textus q̄ pretij tarde soluti mentionē facit ex quo sequitur ꝙ de venditione loquatur. vt. j. de predijs curia. l. fi. lib. x. Itē q2 ratio diuersitatis inter emptionē ⁊ contract⁹ alios bone fidei ⁊ legata nō vr̄ subesse. Sed isti varij intellectus ꝓcesserūt metu vnius cōtrarij quo videtur in emptiōe idē statui ius i minore ⁊ maiore quo ad morā. vt. ff. de act. em. l. iul. §. ex vēdito. ⁊ de vsuris. l. liberalitatis. §. j. Sz ad ipsius solutionē dicūt alij ꝙ minor hic nō tradidit rem vēditā ⁊ in hoc est speciale in minore qd̄ etiam re non tradita teneatur emptor ad vsuras. Sz ꝯ hanc sol. facit textus huius. l. dum dicit tarde pretij solutiōis nec eñ pōt dici tarde solutū re non tradita: ⁊ q2 minor lucraretur cū aliena iactura qd̄ esse non dz. vt. ff. de act. em. l. emptor. et de admi. tuto. l. si minoris. Sed rn̄dent ꝙ emptor fuit negligēs qui debuit pretiū offerre ⁊ rem recipere. vt. ff. de act. em. l. iul. §. offerri. ⁊ ideo ad vsuras tenetur. Sed ꝯtra hoc est q2 minor talez culpā obijcere non pōt iuxta illud ⁊ si me culpent alij ⁊c. vt. ff. de iure do. l. cū in fundo. §. j. Alij dicūt ꝙ fauor minoris in hoc versatur q2 si maior vendidisset ⁊ nō tradidisset in arbitrio emptoris esset petere fructus ⁊ soluere vsuras vel dimittere fructus perceptos vēditori ⁊ non prestare vsuras. Minor aūt indistincte poterit vsuras petere per hanc. l. sed hoc nō bñ colligitur ex litera huius. l. Alij dicūt ꝙ in cōtractu venditionis nihil ponit speciale hec lex sed in alijs cōtractibus sic qd̄ videtur cōtra tex. huius. l. Ja. de are. dicit ꝙ hec lex loquit̄ cū minor vendit ⁊ tradit sed emptor fructus non recepit quo casu non teneret̄ maiori emptor ad vsuras. minori aūt tenetur etiam ante perceptionē per hanc. l. sed fm̄ hoc adhuc minor locupletaretur cū aliena iactura. Od. dicit ꝙ minor nō tradit sz paratus fuit tradere ⁊ emptor noluit recipere ⁊ ideo ꝓ tradita habetur vt minori debeant̄ vsure qd̄ non esset in maiore nisi interpellaret emptorē super pretio qd̄ pōt. vt. ff. de act. em. l. qui pendentē. Sed adhuc minor lucratur cū aliena iactura. s. emptoris sed hoc cōtingit culpa ⁊ contumacia ipsius emptoris. Articul⁹ tñ iste adhuc mihi dubius remanet. Querit Ubertus vtrum hec lex locū habeat in duob⁹ minoribus quor vnus est debitor alterius ⁊ dicit ꝙ non per. l. verū. §. vlti. ff. de minori. ⁊ q2 in pari causa potior est cōditio possidentis ⁊ q2 minor fauore introducta est hec lex. An autez iste vsure de iure canonico peti possint plene dixi. s. de summa trinitate ⁊ fide catholica. l. j. in additione q̄ incipit de hac questione. Sed nūquid hec mora q̄ ipso facto cōmittitur fauore minor transferat in aduersariuz periculum interitus. Uber. dicit ꝙ non cum hac. l. vel alia nō caueatur. Od. contra hic in lectura vltima colūna qd̄ recitaui in. l. mora. ff. de vsuris. ⁊ huic magis starem q2 de effectu more est transferre periculum interitus in morosuz. vt. d. l. mora notatur. ⁊ de alijs effectibus more notatur. de reg. iuris. c. mora. li. vj. per Dy. ⁊ Jo. an. Dic tñ mora fauore minor inducta superueniēte maiori etate cessat. vt. ff. de leg. ij. l. tytia scio. §. vsuras. Allegatur lex ista quod lz argui de contractibus ad vltimas voluntates. de hoc no. ff. de pactis. l. pactū inter heredē. vbi de hoc plene dicam. ⁊. j. de. l. fusia ca. l. vnica. Quod hac. l. dicitur de minore tenēt Cy. et alij doctores idez esse in ecclesia et ciuitate. ar. s. de sac. san. ecc. l. fi. j. ex qui. cau. maio. l. res publica. cū ibi notatis. Od. ⁊ cy. hic diffuse tractant de materia ⁊ effectu more. Sed q2 melius cadit in. d. l. mora. ibi plene dicaz. Queritur etiā nunquid in stricti iuris iudicijs ꝯtrahat̄ mora ipso facto in persona minoruz dicunt quidā aūt querimus de effectu more quo ad cursum vsurarū. ⁊ tūc non. vt. j. de condi. indebiti. l. j. Aut de alijs effectibus more: ⁊ tunc idē qd̄ hic dr̄. Alij indistincte idē esse dicunt cū sit eadē ratio. Cy. ⁊ pe. tenēt ꝙ cum hec lex sit contra ius cōmune extendi nō dz. Sed ꝙ extendi possit tanq̄ fauorabilis innuitur. j. e. l. fi. Sz nō videtur ꝙ sit eadē ratio q2 in ꝯtibus bone fidei multa veniunt q̄ non in stricti iuris. vt. j. de act. em. l. curabit. Item querit̄ nunquid idem sit in pena. s. ꝙ in persona minor ipso facto quis incidat in penam. Cy. ⁊ Jac. de rauē. tenent ꝙ sic per. l. ff. de neg. gest. qui fine. penul. respōso. ꝓ quoruz opi. facit. ff. de cōdi. indeb. l. pene. vbi exponitur pena. i. vsura. ⁊ q2 eadē ratio est in vtroqꝫ. Itē querit Cy. nunquid hec lex locū habeat in minori qui successit maiori vt in ꝯtractibus celebratis cū maiore cōmittatur mora re ipsa. Et videtur ꝙ sic. vt. ff. de vsuris. l. cū quidā. §. fiscus. ⁊ de iure fisci. l. fiscus. Alij cōtra ⁊ verius. vt. ff. de mino. l. emilius. ⁊. s. si aduer. ven. pig. l. ij. cū ibi notatis. ⁊ ad hoc etiaz facit qd̄ notaui. s. de sacro san. eccle. aut. quas actiones. Dñs etiā Jac. de are. dicit ꝙ si pupillus cōuenitur ex cōtractu defuncti ꝓpter diei apposite lapsum mora cōmittitur. vt. j. de here. act. l. sub pretextu. ⁊. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. l. apud iulianum. al's aūt pupillus tutore carens in mora cōstitui non pōt. vt. ff. de verb. obl. l. si pupillus. adultus sic curatore carēs alioqui similis est pupillo. vt. s. de in inte. resti. l. si curatorem. An aūt eo casu quo minor pōt in mora cōstitui restituatur contra morā a se cōmissam distinguit Ja. de are. aut fuit in dolo ⁊ nō restituitur. vt. ff. de mino. si ex causa. §. si in cōmissuz. aut in culpa ⁊ tunc si pōt recuperare a tutore vel curatore non restituitur. vt. ff. de le. ij. l. qui solidum. §. etiam. aut non potest q2 non est soluendo. ⁊ tūc restitui potest. ⁊ ad hoc facit qd̄ dixi. s. si aduersus delictū. l. j. Adhuc querit Jac. de are. vtrū lit. conte. facta cū minore sine tutore vel curatore cōstituat eū in mora licet iudicium nō teneat ⁊ dicit ꝙ nō per. l. ne de statu defun. l. si pater. ⁊ ibi in glo. Jac. In glo. vlt. ibi. q̄uis sit stricti iuris. vt ꝓbatur. ff. de leg. j. l. apud iul. vltra princi. ⁊ q2 ꝓ eis datur actio ex testamento q̄ est stricti iuris q2 nō numeratur in. §. actionū instituto. de act. ⁊ ibi per Dynū. ⁊ probatur. ff. de in litem iur. l. al's. si ex stipulatu vel ex testamento Cyn.

Si tutor. Hec lex valde fauet minorib⁹ ⁊ intendit hoc paria sunt tutorē nō eē vel esse sed minus legitime cōstitutum. Et intelligit vber. hāc. l. in nego. de quibus tutor nō pōt se intromittere an̄ satisdationē. Si aūt esset negotiū in quo periculuz esset in mora tunc etiā ante satisdationē attingi posset ꝑ tutorem. vt. j. de tutore qui nō satisdedit. l. fin. Uber. ⁊ pōt opponi hec exceptio tu non es sufficiēs tutor q̄ncunqꝫ. vt. j. de eo q ꝓ tutore negotia gerit. l. ij. sicut ⁊ exceptio falsi ꝓcura. s. de procura. lz in glo. prima in fine de quo dic. vt ibi notatur fran. In glo. ij. ibi ꝓdesset iure singulari. Ex hac gl. colligit cy. quādaz singularē opin. videlz ꝙ si dñs ratum habeat gestū in iudicio cū falso ꝓcuratore ꝙ nō preiudicet aduersario quominus possit vti exceptione falsi ꝓcur. ⁊ hoc innuit fm̄ eum hec glo. duz dicit ꝙ iure speciali fauore minoris tz sententia lata cum non sufficienti tutore ꝓ ipso minore quasi secus sit in maiore. dicit ergo ꝙ aut falsus ꝓcurator obtinuit ⁊ aduersari⁹ vti poterit excep. falsi ꝓcuratoris non obstāte ratihabitiōe dñi. Si autez succubuit pōt dñs habere ratū in sui ꝓiudicium. vt. ff. rem ra. ha. l. iij. §. falsus. Et ad. l. licet. ff. de iudi. q̄ expresse videtur cōtrarium dicere rn̄deo ꝙ lex illa nō loquitur de ratihabitione quo ad sententiā sed solum quo ad lit. cōte. vbi adhuc nō contestabat de cōmodo vel preiudicio partiū. Jac. de rauag. hāc glo. reprobat dicēs ꝙ non iure speciali sed cōi valeat gestum cum isto tutore in fauorē minoris per dictā. l. lz. Sz salua eor pace credo hanc glo. bene dicere ⁊ nihil facere ad id qd̄ dictuz est de falso ꝓcuratore. Nam hic gestū cuz tutore q non satisdedit fauore minorū valet iure speciali sine aliqua ratihabitione minoris. ⁊ hec est specialitas de qua loquitur hec gl. ⁊. s. de ꝓcura. l. cominus. Sed in. l. licet. valet ratihabitione. Preterea arguere de ratihabitione gestorū a procuratore ⁊ gestorum a tutore forte non ꝓcedit q2 mandatū ꝓcuratoris a sola dñi voluntate depēdet. officiū aūt tutoris nō sed a solēnitate etiā iuris ideo non sic pōt haberi ratuz factū a tutore non legitimo sicut a procuratore vnde cōiter vidi teneri ꝙ ratihabitio dñi super gestis a falso ꝓcuratore valeat etiā quo ad preiudiciū aduersarij per preall. l. licet. de iudi. ⁊ ita not. in. l. licet. s. de ꝓcura. quod tñ satis duruz videtur ꝙ sit in potestate dñi ratificare si placet sibi ⁊ faciat pro se ⁊ in preiudiciū aduersarij ⁊ si contra se non si sibi placet: ⁊ ideo forte opinio predicta dñi Cy. quam dicit fuisse dñi Petri de bellapertica mala non est.

1 ☞ Restitutio minorum dicitur fauorabilis.

Ancimus. De materia hui⁹.l.q̃ subti-
lis est satis notaẗ in speculo
de restitu.§.j.ver.hoc aũt notandũ est.⁊ ver.sequẽti
⁊ aliquid in summa huius tituli vltra principiũ⁊ la-
tius in summa si aduersus vsuc.⁊ ibi in glo.⁊ est vtilis gl.⁊ est
vtilis glo.licet parua.in auẗ.de nup.sed ꝙ sancitũ que incipit
sed nunqd sunt plures etates.Et quia hec materia intrincate
et obscura tradita est vt plenius clareat diuidatur hec lex in
tres partes ⁊ cuiqꝫ assignetur qd suũ est.In pᷓia ponit casum
specialem in exceptione nõ numerate pecunie cuʒ ratiõe⁊ ra-
tionis ratione. In scda q̃ incipit ibi sed humanis extendit re
gulariter ad oẽs prescriptiones ⁊ reddit rationẽ. In tertia q̃
incipit ibi videlʒ ⁊c.ponit exceptionẽ a regula. Casus ⁊ litere
expositio satis ptʒ⁊ clarius patebit ex infrascriptis.Circa pri
1 mam partẽ no.† ꝙ restitutio minoꝝ fauorabilis est qd innuit
verbũ fauore lʒ alij dicunt ꝙ est odiosum qꝛ ꝯ ius cõmune.vt
dixi.s.e.l.in minoꝝ.qd fauorabile sit apparet qꝛ minores pos-
sunt remittere ⁊ eo nõ vti.vt.ff.de minoribus.l.si iudex.Item
nota ꝙ minor etas dr̃ imperfecta.vt notaẗ.ff.de mino.l.j. op-
ponitur ad istud principiũ .d.l.si intra.j.de nõ nume.pec.vbi
expresse dr̃ in fine hanc excepti.nõ numerate pecunie currere
etiã pupillo.Soluit gl.ꝙ ibi loquiẗ in pscriptione q̃ inchoa-
uerat i persona maioris q̃ currit heredi minori sed restituitur
hic aũt de prescriptione inchoata in personã minoris q̃ mero
iure non currit.⁊hec fuit azo.opinio in summa.e.pᷓia colũna.
ver.prescriptio aũt nõ numera.pecu.⁊ in summa si aduersus
vsuc.circa mediũ.⁊ eã approbat hic Od.⁊ ipsam solutionẽ col
ligũt ex verbis ppositis hac.l. Ibi ab initio minoribus quasi
dicat sec⁹ si ab initio maiores fuissent.Hec tñ solutio ⁊ opinio
per multos reprobatur.vt.j.subijciã ⁊ ideo forte solutio q̃ tra
ditur in glo.in.l.cõtraria verior est ꝙ illa lex loquiẗ in prescri-
ptione inchoata⁊ cõpleta in persona maioris cui minor succes
sit ⁊ ideo ex persona minoris succedentis maiori cũ esset cõple
ta mutari non dʒ.vt.ff.de ver.obli.l.ij.§.ex his.⁊ hanc sol.te-
nent Uber.⁊ alb.papieñ.⁊ clare colligitur ex textu.l.cõtrarie.
Alij ꝙ illa corrigitur p istam ⁊ hanc tʒ Cyn.in.d.l.contraria.
Iac.de are.aliter soluit.vt.j.subijciã.Iteʒ opponitur ꝙ illud
qd hic dicit iustinianus se inducere fauore minoꝝ cedat ad eo
rum detrimentũ.vtilius eñ videtur minoribus prescriptiões
currere ⁊ eos restitui ꝯm iura antiqua q̃ꝫ qd mero iure nõ cur
rant per hanc.l.qꝛ licet non currat in minori etate tñ statim eo
facto⁹ maiore currere incipient ⁊ cõplebitur exceptio nõ nume
rate pecunie biennio.vt.j.de nõ numerata pecunia.l.in cõtra
ctibus.in principio sed si currerẽt ⁊ restituerẽtur daretur sibi
quadrienniũ post etatẽ cõpletã ad restitutioneʒ petendũ.vt.j.
de tẽp.in inte.resti.l.superuacuã.⁊ sic hʒ minus tp̃s per hanc.
l.quã per ius antiquũ.Ad hoc dicit Ia.de are.ꝙ quadriẽniũ
qd datur ad restitutionẽ petendã locũ hʒ qñ minor petit resti-
tui contra ꝯctum.Si aũt cõtra transcursuʒ tpis tunc restituiẗ
sibi solum tp̃s quo lesus est in minori etate.vt.ff.de mino.l.in
terdum.⁊ ibi notatur.⁊ de tẽp.in inte.resti.l.ea que. Sed licet
soluʒ tp̃s lesionis⁹ restituaẗ tñ ad petendũ illud tp̃s restitui hʒ
quadrienniũ.vt.d.l.superuacuã.⁊ ibi dicã ⁊ p hoc in clemẽti-
nis de in inte.resti.c.vnico.Et ideo melius dici põt ꝯm Uber.
qd lʒ habeat plus de tpe si restitueretur quã si mero iure con
seruetur illesus tñ in petendo restitutionẽ posset succumbere
vel multa impedimenta apparere ex quibus expsse colligitur
hic in litera ibi nedum in inte.restitu.expectamus ⁊c.Modo
transeamus ad alterã partẽ obscuriorẽ⁊ magis duram in qua
iustinianus qd dixerat de excep.nõ numerate pecunie in spe-
cie extendit ad oẽs tẽporales prescriptiones q̃ ante hãc.l. cur
rebant minoribus ⁊ restituebanẗ vt hodie mero iure non cur
rat ⁊ rationẽ subijcit ibi.melius eñ est ⁊c.Et primo potest hic
notari ꝙ verbũ interpretationis cõprehendit etiam correctio
nem.hec eñ lex corrigit antiquas.⁊ tñ dicit in tex.l.interpreta
tionẽ extendere.de hoc dixi.s.de nouo.C.cõponen.circa prin
cipiuʒ.Opponiẗ de.l.auxiliũ.scdo responso.ff.de minori.vbi
tpe.lx.dierum qd datur marito ad accusandũ iure mariti cur
rit cõtra.l.istaʒ.Dicunt quidã ꝙ corrigitur p istam.Od.dicit
ibi speciale ppter crimen quod minor prosequi volebat ne liti
bus ⁊ sumtibus vexaretur minor ꝯtra.l.minoribus.ff.de mi-
noribus.Sed licet ista solu.in se vera sit tñ quo ad hanc.l.non
sufficit.⁊ ideo soluendũ est.vt notatur in.l.cõtraria.s.ꝙ illa lo
quitur de prescriptione q̃ currebat minori ⁊ nõ restituebaẗ.vt
ibi ptʒ circa qd nihil innouat lex ista sed soluʒ circa pscriptio
nes q̃ currebant minoribus sed restituebãtur vt hic apparet
in text.⁊ sic nõ est ꝯria ⁊ eodẽ modo solui debent alia cõtraria
de le.mater.j.ne de statu defunctoꝝ.⁊.j.de temp.in inte.restit.
auẗ.si minor signata super.l.ea que.vt ibi dixi.⁊ oẽs alie.ll.lo-
quentes de pscriptionibus q̃ currebant et nõ restituebantur
de quibus hec lex nihil innouat.Item oppo.j.si quis in inte.
resti.postuletur.l.j.⁊ de minoribus.l.ait ptor.al's est.§.fi.sub.
l.⁊ si fine.vbi tp̃s datum ad appellanduʒ currit minori ⁊ resti-
tuitur dicũt quidã illas corrigi.Uos aũt dicatis ꝙ ibi loqui-
tur in prescriptione iudiciali q̃ pp auctoritatẽ iudicioꝝ currit
etiã hodie lʒ restituatur.⁊ ita soluitur.s.si aduersus rem iudi
catam.l.in rẽ pupilli.⁊ ibi videatis in glo.Et eodẽ modo solui
tur hic in gl.ad contrariũ de.l.pperandũ.§.fi.j.de iudi. Licet
alij dicant qd cum illa sit iustiniani et post istam quo ad illum
casum illa corrigit istaʒ.Alij etiã aliter dicunt vt ibi dicam sʒ
ꝙ in pscriptionib⁹ iudicialib⁹ sit speciale vt dixi cõiter tenent
doctores ⁊ glo.⁊ aʒ.Et idẽ ꝯm hoc esset dicendũ de pscriptio
nibus iudicialibus a statuto inductis lʒ de hoc viderim dubi
tari.Et idem etiã dicit dñs gui.de alijs prescriptionibus ex-
traiudicialibus a statuto inductis puta ꝙ quis possit.j.annũ
recuperare rem venditã per agnatũ dicit ꝙ currit minori sed
restituitur maxime cũ ista lex loquaẗ de pscriptiõibus añ hãc.
l.inductis.⁊ ita tʒ etiam dñs od.⁊ allegat ex̃ de in inte.resti.c.
constitutus.hoc idem tʒ Inno.e.ti.c.auditis.⁊ Hosti.in sum.
eo.ti.§.in quibusdã.ver.pscriptiones ⁊ speculator.e.ti.§.j.v̇s.
et hoc notandũ.Et qd dixi eũ restituendũ aduersus pscriptio
nes statutoꝝ verũ est nisi dolus eius interueniat.vt.ff.de mi-
noribus.l.si ex causa.§.si in cõmissum. Item opponiẗ in auẗ.
de here.⁊ fal.§.pupillus.gl.ibi.⁊ Od.tenent ꝙ ibi sit speciale
in tpe dato ad inuentariũ faciendũ ne tardetur aditio heredi
tatis in dãnum creditoꝝ vel legatoꝝ: mihi aũt videtur ꝙ hec
lex nihil innouet circa.l.istã cum sit post istam.⁊ hic loquaẗ de
legibus ante.l.istã.Item opponitur de.l.vnica.s.si aduersus
vsuc.vbi tp̃s vsuca.currit minori sed restituitur.Circa huius
duri ꝯrij solutionẽ variant glo.⁊ doctores ⁊ ex eius solutione
multũ aperitur huius.l.materia.Opinio azo.in summa hic.⁊
ibi ⁊ in summa si quis ignorãs rem minoris sine decreto cõpa
rauerit i medio summe.⁊ glo.⁊ od.⁊ Iaco.de are.⁊ cõiter oẽs
docto.dicũt ꝙ in.l.cõtraria vsucapio cepit in personã prede-
cessoris minoris ⁊ cõsumta fuit in psona ipsius minoris⁊ ideo
currit sed restituitur.vt ibi.⁊.ff.de minoribus.l.etiã ei.Si aũt
inchoaret in personã minoris mero iure nõ curreret vt hic et
hec colligũt ex.l.ista ibi dum dicit ab initio minoribus ⁊c.sed
iudicio meo exponi dʒ ab initio.i.ante.l.istaʒ ⁊ allegant etiam
l.si intra.j.de non nume.pecu.sed ibi erat cõpleta pscriptio in
persona predecessoris minoris.vt ibi ptʒ.⁊ dixi.s.in pnc.hui⁹
l.⁊ idẽ est in.l.polla.j.de his qui.vt indignis.et ideo nõ miruʒ
si negotio cõsummato minor eodeʒ iure vtatur quo pdecessor
vsus fuisset.Item p dicta opin.allegant.ff.de fun.dot.l.si fun
dum.que tñ iudicio meo nihil facit qꝛ ibi nõ loquiẗ in marito
minore sed maiore q sibi hʒ imputare ꝙ fundum dotaleʒ non
petijt añ prescriptionẽ cõpletam nec ibi dr̃ ꝙ si maritus foret
minor ꝙ nõ seruaretur illesus ꝯm.l.istã.Posset etiã aliter di-
ci ꝙ priuilegiũ mulieri concessum a iure de fundo dotali non
alienãdo ideo non trãsit in maritũ qꝛ ex toto extingueret ius
possidentis ⁊ nõ prescribẽtis qꝛ perpetuo prescribere nõ pos-
set durante matrimonio sed priuilegiũ minoris etatis solum
retardat durante minori etate⁊ ideo facilius concediẗ.Et hãc
solutionẽ tʒ hic Cynus sed precedẽs fortior videtur.Pro opi
nione etiã Azo.⁊ sequaciũ adducũtur.j.de here.ac.l.sub pre-
textu.ff.ex qui.cau.in poss.eatur.l.apud iul.§.j.cuʒ simi.ibi in
glos.allegatis.sed ille nõ loquũtur de aliqua tẽporali prescri-
ptione sed de contractibus cũ maioribus celebratis quibus
minores succedunt ex quoꝝ persona nõ immutãtur vt ibi dr̃.
Dicendũ ergo puto ꝙ.l.ꝯtraria.s.allegata.Si aduersus vsu
ca.corrigaẗ p istam ⁊ ꝙ siue pscriptio sit cepta in persona ma-
ioris cui minor succedit siue minoris in minori etate mero iu-
re non currat per.l.istam q̃ indistincte loquiẗ ⁊ eius rationem
qꝛ melius est ⁊c.q̃ eadem est siue inchoetur in persona maioris
cui minor succedit siue ipsius minoris vigeat ergo lex ⁊ ratio
in vtroqꝫ casu.vt.ff.de fonte.l.j.§.illud.⁊ de iure patro.l.adi-
gere.§.quis.⁊ hanc opi.sequunẗ Uber.Alber.papieñ.⁊ iac.
de are.quoꝝ opinio expresse pbari videtur.j.si minor factus
sine decreto factã alienationẽ ratam habuerit.l.fi.in fine.et.ff.
de mino.l.interdũ.que clare loquunẗ in tpalibus pscriptioni
bus ceptis in personã maioris ⁊ tñ non currunt in personam
minoris succedentis eidẽ.Sed Azo.⁊ sequaces dicunt in illis
ll.speciale licet nullã rõnem specialitatis assignent.⁊ ideo opi
nionẽ vber.⁊ sequaciũ veriorẽ credo ⁊ de facto obtinui coram
magnis peritis.⁊ p hoc facit qd notatur.j.de temp.in inte.re
sti.l.superuacuam.lʒ dñs Ia.videatur intelligere.l.illaʒ ⁊ di-
ctas.l.

etas.l.interdũ de minori.⁊.l.vltimã si maior factus in minore succedente maiori qui tñ erat.ĵ.tpa restitutionis. Sed contra vtrãq3 predictarũ opinionũ videtur.ff.de minorib⁹.l.emilius vbi prescriptio incboata a predecessore minoris currit et non restituitur. Ad qđ dicit Jac.de are.aut prescriptio tendit ad corroboratione ꝯctus cu3 defuncto initi ⁊ h3 locũ lex ꝯria.⁊.l. si intra.ĵ.de nõ nume.pecunia. Aut est ꝑscriptio extra ꝯctu3 ⁊ tunc sequebat opinionẽ azo.⁊ sequaciũ.s̄.tacta3.verius videt dicendũ aut est prescriptio cõuentionalis q̃ oritur ex conuentione ꝯbentiu3 ⁊ h3 locũ lex contraria. Aut est prescriptio legalis ante istam legẽ a lege inducta ⁊ de tali loqtur lex ista.et ita notatur in.l.cõtraria.⁊.eo.titu.l.etiam ei.⁊ hanc approbat Gui.de su3.in dicta.l.vnica.s̄.si aduersus vsuca.vbi etiã dicit qđ prescriptiões cõuentionales q̃ etiã inciperet a persona minoris dum tñ solenniter fieret puta cu3 tutore vel curatore vel cum decreto vbi exigitur decretũ etiã hodie currerẽt minoribus si restituerẽtur si lesi essent cũ hec lex solu3 de ꝑscriptionibus legalib⁹ intelligi debeat ⁊ mitius agitur cũ lege ⁊c.vt.ff. de arbi.l.celsus. Jte3 opponitur qđ etiã iure veteri esset inductum qđ hic dicit iustinianus se de nouo inducere.vt.ĵ.si quis igno.rẽ minoris sine decreto cõparauerit.l.j.⁊ fi.⁊ quib⁹ non obstat lon.tẽp.prescri.l.non est cognitũ. Circa hoc hic ⁊ in dictis.ll.ꝯrijs varie dant̃ solutiões. Sed verius est vt qđ ibi dr̃ quod nõ currat ꝑscriptio intelligatur cũ effectu q2 restituebãtur.hodie aũt mero iure nõ currit ꝑ hanc.l. Ultimo opp.gl.a sufficiẽti partiũ enumeratiõe q modus arguẽdi ꝓbabilis est. vt.ff.de act.⁊ obl.l.obligationũ fere.§.placet.arguit em̃ quod nullo casu hec lex sit vtilis minorib⁹.vt ex glo.videre potestis ad cuius argumenti solutione3 dicit gl.hic.⁊ in.d.l.vnica.s̄.si aduersus solutionẽ qđ fundamentũ sup quo fundatur argumẽtatio ⁊ diuisio gl.nõ est verũ sc3 nõ põt vendi ergo nec vsucapi.vt ꝓbatur ex preal.l.si fundũ.ff.de fundo do. S3 hoc nõ videtur bñ dictũ.q2 illa.l.si fundũ.loquitur in prescriptiõe ia3 incboata cõplenda nõ in incboanda.vt ibi pt3. Et ideo alij et Cynus dicũt aut impeditur alienatio ratiõe rei vt q2 sacra vel religiosa ⁊ tunc sit vera illa argumẽtatio nõ põt alienari ergo nec vsucapi.vt.ff.de ver.sig.l.alienationis.⁊ ibi in prima gl.in fine. Aut impeditur ratiõe persone q̃ alienare ꝓhibet̃.vt pupillus vel adultus in casibus nõ cõcessis a iure ⁊ tunc q2 talis alienatio nulla est nõ dat titulũ ⁊ per ꝯñs nec causa3 vsucapiẽdi vel prescribendi longo tpe ⁊ tunc est vera ⁊ ꝓcedit argumẽtatio non põt vendi ergo nec vsucapi nõ quia res sit in alienabilis sed ex defectu tituli. Si aũt alius alienaret rem minoris tenet alienatio in preiudiciũ alienantis ⁊ possidens tali titulo olim vsucapiebat ⁊ prescribebat sed minor restituebatur. hodie per hanc legẽ mero iure non currit. Sed contra predicta3 distinctionẽ videtur q2 aliquid est qđ non põt tpe acquiri qđ tamen põt alienari.vt.ff.de serui.vrb.predi.l.sed si inter me et quẽad.serui.amittatur.l.nã satis.§.j.⁊ ibi in glo.⁊.ĵ.de seruis fugitiuis.l.j.ſm vnum intellectũ: ⁊ ideo dñs Jac.de are.dicit qđ hec lex loquitur de rebus q̃ possunt alienari ⁊ per ꝯñs vsucapi vt in aialibus superuacuis vel alijs rebus cõcessis a iure alienari. Sed nũquid hec lex locũ habeat in transcursu biẽnij vel triennij dato emphiteote.ĵ.de iure emphi.l.j.⁊ de sac.san. eccle.auẽ.qui rem hmõi.⁊ dicunt quida3 ꝙ sic: ⁊ ita tenet glos. ĵ.de admini.tuto.l.si tutoris.quam videas. Uber.tenet oppositum ⁊ dicit qđ hec lex loquitur in prescriptione q̃ datur possidenti per qua3 possidens prescribit.ille aũt.ll.loquuntur de alio transcursu temporis qđ non põt proprie dici prescriptio cum detur dño contra emphiteotã qui possidet ⁊ q2 etia3 hec lex nõ põt dare formã illis.ll.cũ sint posteriores ⁊ sint iustiniani sicut ⁊ ista ⁊ idẽ põt dici de anno ⁊ die qui dantur ad petendum inuestiturã feudi vt in vsibus feudorũ qui.mo.feu.amittatur.c.j.§.pria causa.⁊ de hoc etiã dixi.d.l.ij.ĵ.de iure emph. ver. Jtem quid si minor vel eccl'ia. Sed an hec lex locũ habeat in minore q veniam etatis impetrauerit dixi.ĵ.de tẽp.in inte. restitu.l.ea q̃ scđo responso. ¶ Nunc transeamus ad tertia3 ⁊ vltimam partẽ q̃ ponit exceptionẽ a regula videl3 qđ sub regula predicta nõ includuntur ꝑscriptiones.xxx.vel.xl. annoꝝ sed in statu antiquo remanẽt: ex quo videndũ est quis esset earum status antiquus: ⁊ in pupillo oẽs concordant qđ in etate pupillari nõ currunt q2 expressu3 est.ĵ.de ꝑscri.xxx.annorũ. l.sicut.vbi de hoc satis in glo.notatur. Jn adulto discordant doctores. Alber.em̃ ⁊ sequaces dicunt ꝙ adultis currũt cum effectu ita ꝙ nõ restituuntur ⁊ ratio mouens eos est q2 si incipiant a minore cõpleri non possunt in minori etate sed demu3 in maiori ⁊ etiã elapso tpe restitutionis ⁊ ideo nõ restituũtur. vt.ĵ.de temp.in integ.resti.l.fi. Si aũt incipiant a predecessore nõ restituũtur per pal.l.emilius.de minori. Cõmunis opinio glo. Azo.⁊ alioꝝ est qđ iste prescriptiones currãt minoribus sed restituãtur.confitentur tñ qđ si incipiant a minore vera sit ol.opinio cũ cõpleri non possint nisi in etate maiori vt dictum est.sed qñ a predecessore minoris tũc dicunt qđ si cõpleatur in minori etate restituitur minor. Et ad.l.emilius dicũt qđ loquitur vt dictũ est de prescriptione cõuentionali nõ legali ad.l.ij. si aduersus ven.pigno.dicunt qđ non loquitur de aliqua prescriptione.vt ibi pt3 vnde sicut in alijs negotijs restituuntur minores si ledant: vt pt3 ex toto titulo de mino.sic debẽt etia3 restitui ꝯ prescriptiões si ledantur. Dñs tñ Jac.de are.in prescriptione q̃ incipit a predecessore minorũ distinguit. Aut prescriptio est ad corroboratione cõtractus habiti cũ ꝑdecessore et currit nec restituitur.vt.l.emilius. aut est prescriptio circa alia quã circa corroboratioẽ ⁊ tunc currit sed restituit̃ vt predixi. Dñs Od.hic in fine lecture sue dicit ꝙ etiã si prescriptio incipiat a minore ⁊ l3 cõpleatur solũ in maiori etate qđ tñ det̃ restitutio vt subducatur tps qđ fluxit in etate minori sicut ⁊ in maiore subducitur ꝑ restitutionẽ tps iuste absentie.vt.ĵ.de restitu.mili.l.qđ tpe.nec em̃ solũ vltimo die prescriptiõis leduntur sed etiã ante.vt.ff.de mino.l.deniq3.§.j.ver.s3 si ꝓbaretur Et si dicatur qđ restitutio peti d3.ĵ.quadriẽniu3 minori etate cõpleta.vbi aũt lesio consumat̃ in maiori etate tũc quadriẽniũ incipit currere solũ a die consumate lesionis.ar.ff.qñ actio de peculio est annalis.l.j.§.annus.⁊ hanc opi. videt̃ etiam sequi Uber.de bobio.⁊ de hoc dixi in.d.l.fi. de tempo.resti. Jac. tñ de rauẽ.dicit ꝙ minor nõ d3 expectare ꝙ ꝑscriptio cõpleatur sed d3 petere restitutionem aduersus lapsu3 tpis qđ fluxit in minori etate.sed istud nõ vr̃ q2 cũ minor sit tutus iure cõi prescriptione nõ cõpleta non indiget restitutione.vt.l.in cause.ff. de mino. Sed q̃ est ratio qđ alie ꝑscriptiones mero iure non currunt s3 iste sic dic odiũ negligentiũ tam longo tpe.vt.ĵ.de edic.diui.adri.tollẽ.l.fi. Sed an hec lex locũ habeat in ciuitate et ecclesia dic vt dixi.s̄.de sacrosanc.eccle.auẽ.quas actiones. Ultimo vt tota ista materia clareat q2 aut prescriptiones sunt inducte post.l.istam ⁊ in illis nihil innouat hec lex nec in ꝑscriptionib⁹.xxx.vel.xl.annorũ.vt ex litera pt3. Aut inducte sunt ante hãc.l.⁊ tũc aut sunt iudiciales ⁊ in illis nihil innouat hec lex.vt.ĵ.si sepius in inte.resti.po.l.j.⁊.ĵ.de iudicijs.l.ꝑperandum.§.fi. Aut extraiudiciales ⁊ tunc aut olim currebant cum effectu ⁊ non restituebant minores ⁊ in illis nihil innouat hec lex.vt.ff.de minori.l.auxilium.⁊.ĵ.ne de statu defun.l.si mater. cum si. Aut mero iure cõtra eas seruabant̃ illesi.⁊ in illis etia3 nihil innouat hec lex.vt.s̄.e.l.ij.cũ si. Aut currebant olim sed restituebantur ⁊ h3 locum hec lex q2 mero iure seruantur illesi habita tñ distinctione q2 aut est prescriptio cõuẽtionalis aut legalis. Si conuentionalis aut cepit currere ex contractu vel facto minoris legitime celebrato et tunc currit sed datur restitutio si est lesus.vt.ff.de mino.l.ait pretor.s̄.de in integ.restit. l.minoribus.ff.de distrac.pigno.l.si creditor.§.illud secundo responso.ĵ.de sponsalibus.l.fi.secundo responso.⁊.ff.de arbi. l.iij.in prin.⁊ in auẽ.de here.et falci.§.pupillus. Si vero cepit currere ex contractu defuncti contra minorem currit cum effectu ⁊ non restituitur.vt.ff.de minoribus.l.emilius.s̄.si aduer. vendi.pigno.l.j.⁊.ij.ff.ex quibus causis in poss.eatur.l.apud iul.⁊ hoc verũ qñ nullum factum interuenit sed sola mora al's secus.vt.ff.de ver.obli.cu3 filius.§.in hac in fine.§.⁊ dicto.§. pupillus.quod dic vt notatur dicto.§.in hac ⁊ dicta.l.ij.supra si aduersus vendi.pigno.⁊ dica3 etiã.ĵ.de temp.in inte.restit. l.ea que circa finem dicto tamen casu datur minori restitutio in subsidiũ ar.ĵ.de iudi.l.ꝑperandu3.in fine.ff.de minoribus. l.cum mandato ⁊ dicto.§.pupillus. Si vero est prescriptio legalis tunc aut cõtra predecessorẽ minoris aut cõtra minorem Si contra minorẽ si olim currebat nec dabatur restitutio ide3 hodie. Si currebat ⁊ dabatur restitutio correctũ est per hanc. l.vt hodie mero iure non currat fallit in casibus hic notatis in glo.⁊ vt.s̄.dixi. Si vero talis prescriptio legalis cepit contra predecessorem minoris ⁊ cõpleta est contra minorem si est prescriptio vtilis anni.⁊ dic vt.ĵ.de temp.in inte.restitu.l.ea que. Si est ꝑscriptio nõ numerate dotis dic.vt in auẽ.si minor ibi posita.s.de dote cau.nõ nu. Si aũt est prescriptio legalis trahens tñ originem a contractu dic.vt dicta.l.si intra.in fine de non numera.pecu.⁊ vt.s̄.dictum est. Unu3 etiam non omitto quod dicit dñs Gui.videlicet qđ si iste prescriptiones currant facto impedimento vel malitia aduersarij ꝓtrahentis causa3 qđ non obest minori.vt.ff.de mino.l.intra.vtile de excusa.tut. l.si cum ipse.⁊.ĵ.de inoffi.testa.l.contra maiores. licet contra hoc videatur lex vlti.ĵ.de temp.in integ.restitu. Jn glo.vt.ĵ. vt vnicuiq3 liceat ibi nihil de prescriptione dicit vel ſm Dyn. ibi loquitur in casu dubio.dubitabatur enim vtrũ expediret

pupillo tutorem auctorari. si enim certum fuisset esse vtile ibi omnino cogeretur dynus.

¶ Qui et aduersus quos etc. rubrica.

1 ☞ Iudicium dei nec fallit nec fallitur.
2 Doctor iuris minor etate si dicat se deceptum in causa an possit perdere restitutionem.

In consilio. Uide azo in summa et tradit hec lex quando denegetur restitutio ex persona petentis eam. sequens lex quando ex persona contra quam petitur od. Ibi non. i. an. Ibi docuerit in alijs negotijs quam in isto in quo petit se restitui. Si enim in isto fuisset doctus et diligens non restitueretur vt. s. de in inte. restitu. l. non videtur ol. Ibi verosimile non sit. Sepe allegatur quod non est verosimile sapientem errare vel decipi ad hoc. ff. de officio pfec. preto. l. j. §. his cunabulis. et extra de pben. c. nisi essent et ideo dicitur sapiens nec fallit nec fallitur. vt. j. de pon. auri. l. ij. li. x. Sed licet hoc sit verosimile et psumptio iuris tamen quandoque contingit contrarium quia oculus et manus obstetricis sepe fallitur vt extra de pba. c. cum matri
1 monij et etiam iudicium ecclesie. Iudicium vero dei nec fallit nec fallitur vt extra de snia excois. c. a nobis. in princi. vnde augustinus iudicium medicorum multoties fallitur. Iudicium astrologorum plerumque errore inoluitur. Iudicium iudicum amicitia prece vel ptio sepe puertitur. Iudicium autem dei semper veritati innititur nec fallit nec fallitur. Et faciunt predicta ad questionem vtrum doctor iuris minor etate qui in causa quam habebat dicit se deceptum sit restituendus quia aut dicit se deceptum in iure et non restituitur quia presumptio est contra eum vt hac. l. cum si. et quia turpe est patricio etc. vt. ff. de origi. iur. l. ij. §. mutij auditores. Si autem in facto decepus esset tunc restitueretur quia error facti prudentissimos fallit. vt. ff. de iuris et facti ignorantia. l. ij. cy. In gl. j. ibi et nota put exponitur in consilio. i. priuata iudicis examinatione ol. Ibi ab aliqua ptium vt. ff. qui satisda. coga. l. si vero. §. i. cum concor. ibi in glo. notatis. Item secus si est notum alijs sed non iudici quia tunc debet probari esse notorium licet non sit necesse ipsum factum pbari vt notatur. j. de accusa. l. ea quidem. et ibi plene dixi. ff. de his qui notatur infa. l. ictus fustium. et de neg. ge. l. at qui natura. §. cum meuino et de hac materia notorij plenius habetur candiste quam nos et hoc notatur p eos extra de cohitatione clericorum et mulierum. c. penu. et si p her. Inno. et hostien. et ij. q. j. c. dns oipotens et c. manifesta et de accu. c. euidentia et plene in speculo de inquisitione. §. iam de notorio et in ope gandini quomodo de maleficijs cognoscatur quando crimen est notorium. In gl. cum dubitatur in fine az. in summa huius tituli in principio odof. et uber. approbare videntur hanc vltimam solutionem ex quo multum declaratur ille titulus si aduersus credi.

Enim apud. Liberi vel liberti aduersus parentes vel patronos non restituuntur. h. d. Et ad tollendum oia contraria que hic et p Azo. in summa eo. signant et varie soluuntur distingue secundum Iaco. de are. Aut negotium super quo petitur restitutio per liberos vel libertos est gestum inter eos et parentes et patronos et tunc restitutio non datur si petatur iudicis officio vt hic Si autem iure actionis puta ppter dolum tunc datur non per actionem de dolo sed per actionem in factum loco eius subrogatam. vt. s. de dolo. l. si superstite. Et quod actio de dolo seu in factum speciem restitutionis contineat patet quia titulus de dolo ponitur in. ff. in tractatu restitutionum. vt no. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si is cui in vltima glo. Aut gerit pater in re filij cum extraneo et tunc restituitur filius aduersus extraneum etiam si sit habiturus regressum contra patrem: et ita intelligitur. s. si aduersus donationem. l. ij. et. j. de bo. q lib. l. cum non solum. §. in vtroque. et. §. vbi autem. et de minoribus. l. denique. §. si quid minor. Licet quidam dicant quod si pater viuit non restituitur. Si mortuus est sic cum priuilegium huius. l. sit personale et cum persona extinguatur. vt. ff. de pac. l. si tibi. §. pactum. Aut extraneus gerit negotium inter patrem et filium vt puta quia iudex fert sententiam inter eos tunc datur restitutio et ita intelligatur. s. si aduersus rem iudi. l. ij. Iaco. et Old. vel secundum petrum ibi speciale in causa status quia maius periculum vertitur. Et quod dixi non dari restitu. si petitur iudicis officio verum est secundum Iac. de ra. in restitutione que petitur ratione minoris etatis. Secus in ea que datur maioribus pp iustam absentiam vel ex clausula gnali et ita hic recitat Cy. sed lege non pbat: et ideo forte dicta opinio non est vera cum hec lex in fine sui omnem restitutionem excludat et quia rationes huius. l. videntur extendi ad vtramque restitutionem. Est etiam notandum secundum Uber. et Alber. pap. quod hec lex locum non habet si parentes vel patroni alijs succedant ex quorum contractu vel facto liberi vel liberti restitutionem petunt et idem econuerso si liberi vel liberti succedant alijs qui restitui poterant aduersus parentes vel patronos quia tunc si hoc non faciunt pprie sicut liberi vel liberti sed quasi aliorum successores. ar. ff. de adop. l. si pater. §. qui duos. et. j. de inoffi. testa. l. si filijs matrem. et ita etiam tenet speculator de restitutione. ij. col. v quid si filius. In contrarium facit. ff. de admi. tu. l. ex pluribus. sed dic vt ibi notatur. et. ff. de mino. l. quod si minor.

¶ Si minor se maiorem dixerit rubrica.

Super rubrica. Uide azo. in summa e. et quod tangitur in speculo de restitutione ver. Item denegatur restitutio propter mendacium. et ver. sequentibus.

Si cum minor. Tripliciter intelligitur hec lex vno modo quod minor deceptus fuit dolo aduersarij qui produxit tabulas natiuitatis. Scdo modo quando tertia psona exhibuit instrumenta natiuitatis quibus casibus restituitur minor. adhibita tamen distinctione inter contractus bone fidei et stricti iuris et vtrum dolus dederit causam contractui vel inciderit in contractum de quo notatur in glo. ff. de dolo. l. elegater. in princi. vbi enim contractus mero iure teneret secundum distinctionem predictam restitutio cessaret. vt. ff. de mino. in cause. Tertio modo intelligitur quando minor exhibuit ipsa instrumenta natiuitatis non dolose quo casu restituitur. vt hac. l. secus si dolose et aio decipiendi. vt. j. l. proxima. et. l. iij. primo responso. Si autem in iudicio pducta fuissent ipsa instrumenta falsa etatis eodem modo per restitutionem in integrum retractaretur snia lata ipsorum ptextu. vt. ff. de re iud. l. diuus. et ibi notatur. et. j. si ex falsis instrumentis p totum. Sed nunquid ista instrumenta natiuitatis alicuius faciunt plenam fidem de etate. Et videtur quod sic. vt. ff. de excu. tu. l. ij. tertio responso vbi dicitur etatem pbari aut ex natiuitatis scriptura aut ex alijs demonstrationibus licet gl. ibi teneat quod non plene pbent sed cum alijs indicijs. Ego autem dicerem quod si instrumentum factum super natiuitate sit publicum quod plene pbet sicut et in alijs casibus et negotijs. vt. j. de pba. l. cum pcibus. et ita tenet od. j. de testi. l. j. in fin. sup hoc enim fiebant instrumenta antiqtus vt. ff. de statu ho. l. imperator. et. j. de liberali causa. l. nec omissa. Si autem esset scriptura priuata facta per patrem in libro suo sicut hodie fit p multos tunc habeat locum gl. pdicta. et. ff. de relig. l. vel quod. §. liberti de iure codicillorum. l. lfe. et. j. de reli. l. monumentorum. et ibi in gl. et quod notatur. j. de pba. l. instrumenta. et. l. rationes. Sed querunt Ja. de are. et gui. de suz. vtrum ex instrumento dotali pbetur etas filiorum. Et dicunt quod si constet instrumentum dotis confectum die contracti matrimonij et agatur de natiuitate vel etate filiorum natorum ex ipso matrimonio et aliquis vellet dicere eos maiores quam relegat dictum instrumentum dotis et fateantur eos natos ex dicto matrimonio stabitur instrumento dotis predicto donec reprobetur directo vel p indirectum. vt. j. de contrahen. et com. stip. l. optimam. et p hoc in aut. vt liberti de cetero. §. si quis. et in speculo de restitu. §. j. ver. si cuiusmodi erit scriptura. Si autem ipsum instrumentum dotis non apparet confectum die nuptiarum tunc nihil faceret ad pbationem etatis filiorum quia instrumentum dotis dudum post matrimonium confici potest. vt. j. de dona. ppter nupt. l. penul. et fi. Ultimo attendendum quod gl. hic tenet quod confessio erronea facta in iudicio mero iure non preiudicet minori. Contrarium tamen tenet gl. ff. de cofes. l. non fatetur. s. quod ope restitutionis. hanc gl. veriorem puto quia oporteret quod prio restituetur contra confessionem deinde sup negotio principali et sic esset restitutio restitutionis contra. l. interdum. ff. de mino. et ita tenet Iac. butri. et videtur hoc dicere tex. ex. de resti. in integ. c. ij. lib. vj. in fine. Ubi etiam habetur an minor et eccl'ia restituantur contra confessionem et quando et ibi de hoc notatur p Arch. io. and. et card. et extra. c. ij. auditis p Inn. et alios.

1 ☞ Minor iurans in vno contractu se maiorem vtrum sibi preiudicet quoad omnes contractus postea factos.
2 Malitia supplet etatem.
3 Scientia supplet etatem.

Si alterius. Azo in summa. e. satis obscure tradit hanc. l. vnde dic secundum Odo. quod ponit tres casus. Primus cum minor fuit in dolo et non aduersarius quo casu ei denegatur restitutio. Secundus qui incipit quod si per iniuriam quando aduersarius minoris fuit in dolo et non minor quo casu indistincte restituitur. Tertius qui incipit ibi aditus itaque vsus in fine quando nullus fuit in dolo sed ambo credebant eum maiorem tunc si non iurauit datur restitutio. Si iurauit verbo tenus ita demum datur si per instrumenta probet se minorem

minorē. Si corporaliter iurauit nō daꝛ restitutio hoc intēdit. Quid in quarto casu qñ vtrūq; fuit dolo q2 minor ꝛ aduersarius sciebant eū minorē. dicit Uber. ꝙ potior est ꝯditio possidentis. Cy. ꝛ Pe. hic tenēt ꝙ minor restituaꝛ q2 facta doli cōpensatiōe. vt. ff. de dolo. l. si duo. perinde est ac si nullus fuisset in dolo ꝛ ideo datur restitutio. ꝛ q2 scienti dolus nō infertur. vt. ff. de act. emt. l. j. ꝛ ꝑ predicta opi. allegāt. ff. de doli excep. l. apud celsum. §. marcellus. q iudicio meo facit in ꝯtrariū cum ibi dicaꝛ ꝙ aduersus doli exceptionem nō daꝛ doli replicatio. Si ergo minor petat restitui et aduersarius de dolo excipiat nō videꝛ minori dari replicatio doli sed forte posset dici ꝙ ibi loquiꝛ qñ ex dolo cōsequiꝛ quis actionē vt ibi innuit tex. at minor nō ex dolo sed etatis beneficio cōsequiꝛ restitutionē. Querit glo. qd in dubio. i. cū nō apparet minorē vel aduersariū dolose versatū ꝛ tenet ꝙ presumaꝛ dolus minoris q dixit se maiorem. ar. s. l. pxi. ꝛ hāc opinionē tenet Azo in summa huius ti. in fine. ꝛ Do. hic in fine. Cy. ꝛ alij moderni tenent oppositū ꝛ dicunt ꝙ dolus minoris nō presumiꝛ nisi ꝓbeꝛ vt. ff. de ꝓbat. l. quoties. §. qui dolo. Nō obstat. s. l. pxima. q2 ibi de dolo minoris cōstabat quod indicant ibi verba tex. fallaci ꝛ te decepit.

2 †Queriꝛ etiā si minor iurauit in vno cōtractu se maiorē vtrū sibi preiudicet quo ad oēs contractus postea factos. glo. ff. de mino. l. de etate. in fi. vlti. glo. tenet ꝙ nō. ꝛ in Spec. de restitu. §. j. v. sed nunqd hoc sacramentū. Ultimo notandū ꝙ hec lex ad multa magistralia allegaꝛ. Primo ꝙ malitia supplet etatē qđ est verū etiā in matrimonio. vt extra de despon. impu. c. de illis. scđo ꝛ eo. ti. c. vnico. lib. vj. ꝛ quo ad ingressum religionis

3 vt notaꝛ. xx. q. j. in summa. Alibi diciꝛ ꝙ scientia supplet etatē vt. s. ti. pxi. l. j. ꝛ extra de despō. impu. c. fi. lxxvij. dist. c. si qd de religioso. ꝛ ibi in glo. ꝛ ꝑ hoc. j. de pxi. sacro. scri. l. vnicuiq;. li. x. Itē allegaꝛ ꝙ hic est speciale ꝯtra regulam ꝙ nō pōt fieri ꝓbatio nisi per scripturam qualiter aūt etas per scripturā ꝓbetur dixi. s. eo. l. j. Sunt etiam multi alij casus vbi scriptura est de necessitate qui not. per Jo. an. ꝛ Cardi. extra de censi. c. j. li. vj. ꝛ plenius in Specu. de instrumentoꝝ editione. §. restat. videre. ver. sed quid si vnus ex testibus. ꝛ ver. sequen. ꝛ in glo. ff. de pig. l. contrahiꝛ. ꝛ per Azo. in summa de fide instru. §. quid si instrumētū est amissum ꝛ in brocardis de scripturis ꝛ in quibus scriptura est necessaria. Sunt etiā alij casus nō tacti per predictos vt in querela que fit sup nō numerata pecunia que habet fieri in scriptis vt. j. de nō nume. pecu. auꝛ. hanc querelā ꝛ in cor. vnde sumiꝛ de tempo. nō solute pecunie super dote. §. contestationē. ꝛ ibi in glo. Itē. C. de epali audiē. l. fi. in fi. Item denuntiatio que fit parti cū testes recipiuntur ad eternam rei memoriā ꝛ ipsorum testium receptio in scriptis fieri debet vt no. extra de testi. c. albericus. ꝛ c. significēt. Itē qñ canonici cessant a diuinis vt extra de offi. ordi. c. si canonici. lib. vj. Itē in decreto qđ interponiꝛ in alienatione rei minoris vt no. ꝑ Car extra de reb. eccle. nō ali. c. ouduum. li. vj. iij. colū. Item denuntiamentū qđ fit illi de quo habeꝛ suspitio de vxore. j. de adult. auꝛ. si quis. Item in renuntiatione appellatiōis. vt. j. de tēpo. ap. l. fi. §. fi. lz glo. teneat ꝯriū. Item in emācipatione vt. j. de eman. l. fi. ꝛ manumissionē quā faciunt minores. ff. de ma. vin. l. si minor. ꝛ in adoptionibus. ff. de adop. l. ij. Itē cū clerici vocanꝛ ad tutelā. vt. s. de epis. ꝛ cle. auꝛ. presbyteros. signata sup l. generaliter. Itē in matrimonio illustriū vt in auꝛ. quib. mo. natu. effi. legi. §. hec vero. An aūt facta gratia de beneficio ecclesiastico sit ꝓbanda ꝑ scripturā notaꝛ plene ꝑ Arch. in apparatu. vj. libri scđo fōlio. v. sed pone. ꝛ ver. sequēti. An iurisdictio habeat ꝓbari ꝑ scripturā dixi. s. de mand. princi. l. vnica. Exigiꝛ etiā scriptura. j. de iure fisci. l. ꝓhibitū. li. x. Ultimo allegaꝛ ꝙ multū refert inter sacramentū verbotenus ꝛ corporaliter prestitū de quo dixi. s. si aduer. ven. auꝛ. sacramēta. In gl. j. ibi nō ꝯtra soluentes arg. ad hoc. ff. ex quib. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. ꝙ si aduersus. ibi cū sciens presumiꝛ. Itē ꝯtra. ff. de dolo. l. qdā. al's quid eñ. ibi eñ interuenit mendaciū nec valet cōtractus sine tutore sed agiꝛ de dolo. So. ibi de alio mendacio loquiꝛ vel ibi mendaciū sine iuramēto hic cū iuramento ꝛ aspectu corporis. Itē cōtra. ff. de publiciana. l. quecūq;. §. fi. Sed dic vt ibi. In glos. nō corporaliter. in fin. ibi vel ꝭm Azo. hec vera ꝛ eam approbat Cy. ꝛ Ol. ꝛ videꝛ etiā approbari in sequenti glo. circa fin. Ibi. §. q2 vero verosimile. hec videꝛ fuisse Azo. opi. in summa eo. circa mediū. ꝛ in cōsimili solutiōe ꝯriꝫ. vt no. in. l. j. s. si aduer. vē. In glo. penul. ergo ibi. §. vnde nō decipiat vos hec gl. q videꝛ innuere etatē nō ꝓbari nisi ꝑ scripturā qđ verū nō est vt. j. de his qui veniā etatis impe. l. ij. §. feminas. ꝛ. ff. de excu. tut. l. ij. §. etas. ꝛ de ꝓba. l. etiā matris ꝓfessio Est ergo hic speciale ꝓpter iuramenti auctem. ar. s. si aduer. veu. l. j. ꝛ auꝛ. sacramēta. Ibi qualitercunq;. i. siue corporaliter

siue verbotenus. Ibi si maiorē dixit ꝛ imputatur ei temeraria assertio vt. ff. de acti. em. l. iul. §. j. Old. ꝛ hoc nisi ꝓbet ꝯtra ꝭm Azo. vt in litera ptꝫ. Jac. de bel. ꝛ de hoc dixi. s. e. l. v. querit. glo. Ibi. s. l. pxi. Sed nonne semp presumiꝛ ignorare vt. ff. de ꝓba. l. verius. rñdeo vt notaꝛ in simili. ff. de interro. ac. l. de etate. §. fi. ꝛ. s. eo. l. j.

Tam circa. Glo. intricat. l. istā. vnde dic ꝙ error nō fuit i sñia nec in mente iudicis sed potuit esse hoc modo q2 cū ageretur de etate minoris dicebaꝛ ꝙ natus erat minor tpe quo mater sua iuerat ad sanctū Jacobū vel similia. ꝛ ꝓbatur hoc fuisse tāto tpe ꝙ ꝭm hoc minor effectus esset maior lꝫ verum nō erat ꝙ esset natus illo tpe. Judex tñ hoc credidit ꝛ ideo eo errore vel simili ductus ꝓnuntiauit eū maiorē si ꝓbeꝛ de errore restituitur. Ibi presidem apud quē petis restitutionem sup eo ꝙ ꝓnuntiauit te maiorē qđ fieri pōt. vt. ff. eod. l. in cause scđo. §. fi. In glo. j. ibi aliud tollit vt. j. ad. l. aqui. l. de pecoribus. vbi de hoc. ꝛ. ff. de mino. l. interdū. in fi. Ja. de bel. Et ꝭm hanc glo. minor pōt petere beneficiū restitutiōis rōne minoris etatis ꝛ nihilominus ex clausula gñali ex qua datur restitutio maioribus ad qđ sepe allegaꝛ hec glo. ꝙ restitutio nō tollaꝛ ꝑ aliud beneficiū. Cy. tñ ꝛ moderni tenēt ꝯriū ꝛ dicūt ꝙ beneficiū qđ cōpetit rōne minoris etatis derogat ei qđ cōpetit ex clausula gñali. vt. ff. de reg. iur. l. in toto. ꝛ q2 etatis rō magis est attēdenda ar. ff. de tute. l. q habet. in prin. Cy. de hoc dicam. ff. de minori. l. in cause. ꝛ ibi in glo. Ibi scđo eñ casu scꝫ qñ interlocutorie. Jac. ibi in totū q2 ꝙ iussit ꝛc. vt. ff. de reg. iuris. l. qđ iussit. Old. Ibi primo. s. qñ diffinitiue Jac. Ibi sed restituiꝛ. vt. ff. de mino. l. intra vtile. in prin. Ibi ꝛ diffinitiue ꝛ nihilominus restituiꝛ ad totā causam. Ibi ꝛ ibi scꝫ in. l. j. j. titulo ꝓximo. Jaco. In fine. q2 ibi ꝓpter causam restitutiōis sepius petite denegatur hic ꝓpter personā restitutionē petentē cōceditur. Opi. Ja. de are. magis placet ꝙ hic fuit ꝓnūtiatū interlocutorie quo casu dicit iudicē etiā sine restitutiōe posse sequi veritatē cōpertā ꝛ interlocutoriā reuocare. vt. d. l. qđ iussit. ff. de re iudi. Si aūt diffinitiue restituereꝛ solū ad appellandū vt j. tit. pxi. ꝑ totū. nisi noua defensio allegatio vel ꝓbatio supueniret. quo casu etiā ad totā cām restitueret vt ibi colligiꝛ ꝛ no. ꝛ ita etiā posset hec lex intelligi. Jaco.

¶ Rubrica. Si sepius in integ. restitutio postuletur.

Super rubrica. Uide Azo. in summa. e. vbi modicū tangiꝛ. sed plenius in Spec. de restitutione. §. j. v. itē super eodē. ꝛ ver. seq. ꝛ tāgitur etiā per Gof. in summa. e. ti. §. sed nunqd a sentētijs ꝛ ꝯcor. ad hunc titu. extra de in integ. resti. c. fi. cū ibi no. in glo. ꝛ ꝑ Inno. ꝛ plenius ex qbus remissionibus claret satis ista materia ꝛ ideo facilius ꝑtranseo Uide tñ qđ dicā. j. eo. l. fi. qđ satis clarificat totū titulū. Et pro quot vicibus sepius sumaꝛ dixi. j. de lega. l. cū questio.

Si post sententiā. Ibi displicebat. ꝯcor. s. de errore aduoca. l. fi. in fine. In glo. vlt. ibi vel dic vt ibi q2 speciale est in prescriptionibus iudicialibus vt ibi etiā dixi licet quidā dicere voluerint hanc. l. correctā ꝑ illam. Sed prima verior vt clare notaꝛ in gl. s. si aduer. rē iudi. l. fi. que incipit in rem pupilli. In ea. glo. ibi si primo appellauit a sñia ꝯtra eū sup fundo vel cōtractu lata. Old. Ibi nisi ad appellandū a sñia restitutionē denegante Old. Ibi appellare tertio in vna ꝛ eadē causa. vt. j. ne liceat in vna eadēq; cā tertio ꝓuocare. l. j. Sed in causa restitutionis poterit minor bis appellare licet bis appellauerit in causa principali vt hac. l. ꝛ supra hac glo. ꝛ. ff. de mino. l. intra vtile. in prin. etiā facit. j. de appel. l. litigatoribus. ꝛ. l. ꝛ in maioribus. Ja. de bel. Itē restitutio pōt tertio ex nouis causis peti vt in summa huius tit. in fi. ꝛ dixi. s. si aduer. rē iudi. super rubrica.

Clamq;. Ibi adeāt. s. iudicēꝫ. Ibi vxoris tue quodā pupille cui restitutio fuit denegata. Agant. i. agere possint. Ol. In gl. prima in fi. vt insti. de cura. §. si testō. Uel dic etiā nō adiuncti sed dati principal'r pupille nō habēti tutores presentes vel absentes. vt. ff. de tuto. ꝛ cura. da. ab his. l. curatorē. ꝛ. l. curator. vbi de hoc. ꝛ de auc. tut. l. curatorē. ꝛ insti. de cura. §. penul. vbi de hoc. Jaco. de bel. vel forte erant curatores ad litem ꝭm Odofre. vt institu. de aucto. tuto. in fin. ꝛ infra de in litē dando tuto. ꝑ totū. In glo. que tunc erant ibi alie subuenire. hanc videtur sequi Ber. extra de in integ. resti. c. fi. in gl.

tunc enim. Sed D do. & Jaco. de are. & alij cõiter tenẽt q tam ex nouis superuenietibus q veteribus omissis detur restitutio qr istud beneficiũ restitutionis est psonale & in personalibus si quis egit vna causa adiecta & succubuit põt agere ex altera vt ff. de excep. rei iudi. l. cum querit. & nouã defensionẽ dicunt nonam lesionẽ vt si minor petit restitui ptra id qd fecit pcurator vel tutor & denegata fuit qr erant soluendo vt. ff. de mino. l. cũ mandato. ver. sinaũt ipse. & j. de indi. pperandũ. §. si postea desinit esse soluendo ista est noua lesio & ideo restituetur qr causa sentẽtie redacta est ad nõ causam vt. ff. de execu. tuto. l. cũ ex oratione. Item posset poni exemplũ p. l. si apud minorẽ. ff. de mino. De veteri cõpetẽte & nõ allegata põt poni exemplũ qr minor habeat instrumentũ q si fuisset pductũ data fuisset restitutio & ex hac põt peti licet quidã dicant q ista nõ est noua defensio sed noua pbatio. cõiter tñ tenent q idẽ sit siue sit noua allegatio siue noua pbatio. & p hoc. j. de tẽpo. ap. l. p hanc. et de hoc no. ff. de mino. l. & si fine. §. restitutus. Possent etiã dici veteres omissa aliqua allegatio omissa vel dilatoria solutiõis vt. ff. de mino. l. minor. xxv. annis omissam allegationem. & ibi not. nõ sic omitteret alias dilatorias vel declinatorias iudicij vt plene nota. in glo. & per Archidia. lxxxvij. d. ist. irreligiosum. In eadem glo. ibi sed cum ad appellandum. s. a sententia denegante restitu. & hec questio melius adaptatur ad materiã l. superioris. In glo. vlti. ibi minorum denique immo minor autem magistratus. Oldr.

In vna. In glo. ibi vt hic hanc approbant Ol. & glo. in dicto. §. restitutus. vel dic q ille. §. nõ cõtradicit immo in effectu cõcor. ibi enim minor q petierat restitutionẽ ad adeundũ postea petit ad abstinendũ vel ecõtra sepius conceditur talis restitutio si appareat de lesione qr hereditas que reputabatur lucrosa apparet damnosa vel econtra & sic ex noua causa vt hic. & sic concor. Cyn. & Pet. Ibi puto q sic. & videtur casus supra l. prima fm opinionẽ illorum qui intelligũt ibi de causis que erant tpe prime cause sed nõ fuerunt allegate. Ol. & sic nota q in eadẽ causa sepius datur restitutio in diuersis articulis articulis ante diffinitiuã sñiam vt supra si tutor vel cura. interue. l. minoribus. ff. de mino. l. & si fine. §. penul. & fi. & l. minoribus. & l. intra vtile. Jac. de bel. Circa qd distingue fm Ol. aut sunt plures articuli diuersa respicientes & tunc pluries põt restitutio peti & dari vt. d. l. & si fine. §. restitutus. de minori. Aut sunt plures articuli. vnũ tñ respiciẽtes & tunc restituet & iterũ dabit & hoc faciet solus princeps vt. ff. de mino. l. minor aũt ingrat⁹ §. penul. Aut est vnus articulus vnũ respiciẽs. & tunc aut petitur sine noua causa & nõ datur iterũ vt hoc titu. nec restituitur nisi ad appellandũ. vt. s. l. pri. Aut petit ex noua causa & tunc iterũ restituet. vt. s. l. pri. & ibi no. ff. de execu. tuto. l. cũ ex oratione. ibi post impetratũ &c. Ol.

Rubrica. De his qui veniam etatis impetrauerunt.

Super rubrica. Supple an sit eis danda restitutio nam quãdoque denegatur vt in. l. j. quãdoque conceditur vt. l. ij. & iij. D do. & Azo in summa. eo. & qd notaui. j. de temp. restit. l. ea que. vltra princi.

Os. Oppo. de. l. si putas. j. de petitio. heredi. & solue vt ibi notat in principali clementia nõ ab alio iudice vt. ff. de mino. l. iij. & dic vt dicã. j. l. pri. Ibi rem suã in qua decretũ nõ exigitur al's secus vt. j. l. pri. & l. penul. Oldr. In fine. iste finis sepe allegat in causis ex quo videt sentire D do. q valeant gesta cũ nõ sufficiẽti pcuratore si per iudicẽ pnuntiet sufficiens. de quo dic vt dixi. s. de pcura. licet. Item facit ad qõnem si bannitus affidet p potestatẽ licet fidentia ex aliquo defectu solennitatis reperiat nõ valere q nihilominus sit seruanda affidato ne decipiat auctoritate pretoris de quo plene not. s. de his q ad eccle. cõfu. l. pñtis. cũ aũt monitus. & cõcor. ad hanc. l. qd dicit ex maiestate principis facultatẽ calũnie capi nõ oportet. ff. de here. insti. l. imperatorẽ. Et ad hoc etiã facit. j. de lati. liber. tol. l. vnica. §. sed & qui dñi. qr iuuari nos oportet beneficio nõ decipi. ff. cõmo. l. in cõmodato. §. sicut. cũ cõcor. quas ibi no. In glos. vlti. in fine. Cyn⁹ dicit Petrũ tenere q nõ est opus q restituat qr venia eius fauore sibi data est. & ideo põt ei renuntiare & ea nõ vti & hoc publicare qd vti nõ vult vt. ff. de instito. l. si pupillus. §. proscribere. Alber. tamen in. l. ea que. infra de tempo. restit. tenet q nõ restituatur. quia sic deciperentur contrahentes cũ ipso contra. l. istam.

Omnes. Quatuor dicit. Primo in qua etate possit venia etatis ĩpetrari. Secundo tradit formã seruandã venia impetrata antequã ea vtatur. & in hoc differũt masculi a feminis. Tertio ponit casum in quo nõ pdest impetratio venie. Quarto ponit corã quo iudice pbari debeat & si forma nõ seruet annullat. scda ibi. ita vt post impetrata. tertia ibi. ita tñ. qrta ibi. sed senatores. Ibi imperiali auxilio. Solus enim princeps pcedere põt vt hic. & s. l. pri. & ff. de mino. l. iij. Ex quo quidã Canoniste dixerũt q solus papa dispensaret in etate. et ita sentit hic D do. in fi. de hoc no. extra de elec. cum dilectus. de etate & qualitate ex rõne. & plene in Spec. de legato. rubricella de dispensatione. §. nunc de epor dispensatiõe. ver. hij. & decidit hec questio extra de etate & qualit. c. vnico. lib. vj. & ibi de hoc. Ibi impleuerint. femine aũt in. xviij. completo vt statim subijcit. & sic nõ sufficit incohoasse nisi cõpleuerint. Aliquando tñ sufficit inchoasse vt. ff. de mino. l. iij. §. minorẽ. & ibi notat. & de manumissio. l. j. & ibi dixi. Ibi per se nõ per pcuratorẽ. Ibi probent debet ergo quis probare veritatẽ cause quã impetrationẽ afferit. p hoc infra qni nume. liberor. l. fi. in fine. lib. x. Et not. allegari vno loco & alio loco pbari. Ibi impetrare sancimus. scz posse. Sed de iure lombardo ista etatis impetratio frustratoria est qr etas legitima est in. xviij. anno tam in masculo q in femina vt in lombarda de prohibita alienatiõe minor. l. penul. Ibi annos tñ nõ sagacitatẽ vl' mor instituta qr in ea etate presumunt sagaces. Ibi glo. j. ibi nec ptrahere immo pere põt adultus curatorẽ nõ habens vt. s. de in integ. resti. l. si curatorem. ij. rñso. sed restituit vt ibi. & ideo sic de facili volũt alij cuz eis pere & ideo indigent etatis venia. In glo. sic se pbasse ibi fm glo. hanc sequit D d. & Azo in summa huius ti. & videt probari. j. in v. sed senatores. in glo. quare minori tpe in fi. Idẽ dicit Azo. in summa. sed D d. dicit q ideo nõ pbat mores qr in femina nõ inueniunt nisi sit sancta. Sed ptra hãc glo. videt q dicit mulieres aduersus ppria cõmoda laborare. j. de spõsa. l. iij. vnde alij dicũt q mulier citius efficit discreta q masculus & ideo citius pubescit vt insti. qui. mo. tute. fi. §. j. & citius senescit vt. j. de legi. here. l. si maior. & hanc tenet. d. Gui. Sed ptra hoc videt qr fm hoc etas. xxiij. annor esset perfecta etas in femina qd nõ est verũ. vt. j. e. l. fi. & s. l. si minor se maio. dix. l. j. que in muliere loquit. & ff. de mino. l. j. §. j. & ideo forte opi. gl. sufficit. In glo. namque p se ibi. de pcur. l. fi. de quo dic vt ibi plene notaui in principio.

Os. Ibi sed etiam hypothecã. hoc supnacuum videt qr appellatione alienatiõis continet hypotheca vt. j. de rebus alie. nõ alie. l. fi. Sed illa nõdum condita erat. Ibi immobiliũ. Quid de mobilibus in quibus exigit decretũ p. l. j. de admi. tuto. & l. que tutores. dic idẽ fm Cyn. cũ in his que decretũ exigunt venia nihil operet & cũ eadẽ sit ratio. In glo. vlti. in fine. Cõtra videt. s. e. l. j. que dicit etatis veniã tollere restitutionẽ. Sed verũ est in his que decretũ nõ exigunt. In his aũt que exigũt decretũ venia nihil operat vt dixi vñ sicut minor restitueret si lesus esset in venditione cum decreto facta si veniã etatis nõ impetrasset vt. j. de predijs minor. l. si quidẽ. ita & qñ veniã impetrauit. et hanc glo. Jo. approbant Cy. & alij cõiter.

a Si quis. a Multa dubia pcidit hec lex q dicit etatẽ legitimã esse. xxv. annorũ & concord. lxxvij. dist. c. cũ in veteri. Sed videt q sit xxx. vt ea. dist. c. eps benedictionẽ. vbi de hoc in gl. & p Arch. Sed ibi loquit de etate quo ad administrationẽ spiritualiũ vbi maior etas exigit ar. xlij. dist. quiescamus. fm tñ diuersitatẽ dignitatũ diuerse etates exigunt vt extra de elec. c. cũ in cunctis. de eta. & qualita. c. vnico. li. vj. & e. tit. c. fi. in clemẽtinis de iure lombardo etas legitima est. xviij. annor vt in lombarda de phibi. alic. mino. l. penul. Qualiter aũt intelligatur hec verba cũ quis in tutelã suã puenerit habet. ff. de lega. iij. l. cũ filio. in prin. & §. j. & de leg. j. si qs filio. Unũ est etiã notandũ q si relinquit alicui in tẽpus etatis alicui⁹ & moriat ante illã etatẽ nihilominus debet relictũ. vt. j. de vsufru. l. ambiguitates. In gl. vlti. ibi de leg. j. l. si ita. immo etiã de leg. ij. ibi fideicõmissis immo fideicõmissum. Ibi. l. adulescentie hec nihil facit ad id qd allegat sed pcor. q etas legitima sit. xxv. annor. Ibi sed ar. s. q sufficiat q ciuiliter fit. Ibi. l. adoptiuũ. in prin. de hoc no. s. de epis & cle. l. deo nobis. & d. l. ex ta parte. §. insulam. & hec est veritas qr aut voluntas legis vel hois certa & illi statur. aut dubia & tunc si actus ciuiles repñtãt eundem effectũ cũ naturali & sufficit fieri ciuiliter vt in. l. hic ad hoc allegata in glo. al's nõ. vt in ptrarijs. Ibi ad hoc qd hic dicit s. q refert quid ex equipollentibus fiat ibi arg. ptra. s. nõ refert

a Si quis. adõ ad hũc tex. d. Pet. in cõsilio. cc clxxxx.

re quid

re qd ex equipollētibus fiat. O l. de hoc no. in. d. l. si. ff. mand. & pōt istud brocardū solui sicut solutū est aliud ꝯ ꝓxime. s. vtrū sufficiat qd ciuilr fieri lz Azo dicat regulā esse ꝙ nō refert. in ꝯrijs est spāle in fine. sz etatis venia & etas legitima nō sunt eq pollentia vt expsse ptz. s. l. pxi. & ideo inter ea refert vt hic & in ꝯtra. In ꝯrijs aūt erāt equipollētia & ideo nō refert O ld. & sic ptz ex hac. l. nō bene colligi referre qd ex equipollentibus fiat cū nō sint equipollentia vt predixi.

¶ Rubrica. Si maior factus ratum habuerit.

SI inter minores. Uide Azo. i summa. e. Ibi legitima. xxv. annoꝝ. s. ti. pxi. l. fi. In glo. j. in fi. de quo dicvt ibi no. & s. de trāsact. l. sub ꝓtextu specieꝝ. & l. actiōe. In gl. vlt. in fi. & ꝑ totū titu. & in hoc differt iste titulus ab illo. Franciscus.

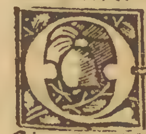
¶ Rubrica. Ubi & apud quē cognitio in integrum restitutionis agenda sit.

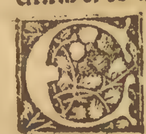
SUper rubrica. Uide Azo. in summa. e. & in Spec. de restitu. §. videndū restat qs possit restituere. ꝑ totū. §. & ꝑ Gof. in summa de in inte. resti. §. possunt. & expone vbi. i. in quo loco. de quo dr. j. l. ij. Apud quē. s. iudicē. de quo dicit in. l. j. & fi.

SI quid. Oppo. de. l. vlti. j. e. ꝟ. videt quēlibet iudicē posse cognoscere. qdā ꝙ hec ꝑ illā corrigit. verius dic vt dixi. s. si aduer. rē iudi. l. aduersus. & rō ſm O do. qre p̄ses hic nō restituit ꝯtra suiam ꝓcuratoris cesaris qꝛ maior est p̄side & minor nō restituit aduersus sn̄iam maioris. vt. ff. de mino. l. minor aūt mgr̄atus. in prin. In glo. j. in fi. hec vltia vera ſm O d. & Uber. In glo. vlt. in fi. hanc sequit Uber. & videt vera ꝓpter verbū princeps solus hic positū. & d. l. aduersus. s. si aduer. rē iudica. &c.

QUoniā ea. Petēs restitutionē sequit forū aduersarij. h. d. ex quo ptz ꝙ petēs restitutionē est actor & ideo si statuto caueat ꝙ bānito agenti nō fiat rō nō fiet petēti restitutionē lz prima facie videret ꝯ quasi fungat partibꝰ defensoris quasi remissionē petēs vt. ff. de ope. no. nū. l. de pupillo. §. q remissionē. & qd hac. l. dicit verū est ſm. d. Gui. nisi rōne cōtractus aliud induceretur vt qꝛ ꝯtus esset celebratus in foro petētis restōnē ꝯ ipm ꝯtractū. tunc eñ de restitutōe cognosceret in loco celebrati ꝯtus sicut & de ipo cōtractu vt. ff. de iudi. l. heres absens. cū si.

CUm scimus. Tres hꝫ ptes. In prima ponit q possint de restitutiōe cognoscere. In scda q nō pn̄t. In tertia verificat regulā in pn̄. positā. scda ibi sz ne qs. tertia ibi. sz ne qd penitus. Et huius. l. effectus habet ex de in integ. resti. c. penul. & ibi latius ꝙ hic no. ꝑ Ber. Post. & alios. & ꝑ declaratiōe glo. q̄ obscure sunt O p. de leg. j. ꝟ. e. & so. vt ibi dixi. Scdo op. ꝙ delegati ab ordinarijs nō possint de restitutiōe cognoscere qꝛ restitutio dat cū cause cognitiōe vt. ff. de in inte. resti. l. oēs. de mino. l. in cause. & q̄ cause cognitionē desiderāt delegari nō pn̄t vt. ff. de offi. ꝓcō. l. nec qdq̄. §. vbi decretū & de reg. iur. l. oia. Quidā dicūt spāle fauore minoꝝ vt plures iudices habeāt. & hāc sequit O d. hic & glo. in. d. §. vbi decretū. Sed ꝯ hoc est qꝛ lex hec etiā de restōne maioꝝ loquitur & ideo aliter soluunt vt hic no. in glo. & d. c. penl. & in summa huiꝰ tit. §. j. Itē oppo. de. l. ea q̄. ff. ad munici. so. vt hic in glo. & in. l. cōtraria. & d. c. penul. & in summa huius tit. Itē no. ſm Uber. ꝙ hec lex loquit solū de restōne que petit officio iudicis secus si petat iure actiōis de dolo vel qd metus cā vel alia actiōe quia tunc quilibet iudex & etiā arbiter pōt cognoscere & in hoc multi decipiunt. Ibi pedaneos de qbꝰ habet. s. de peda. iudic. ibi siue maiores. Ex edicto de maioribus vt. ff. ex qb. cau. maio. l. j. Pro tribunali q sunt ordinarij vt. ff. de re indi. l. q ꝑ tribunali. Ibi maiestas. i. delegatos a principe. Ibi in prouincijs supple dederunt. Ibi sic cetm̄. s. ex quo tria genera iudicū de resti. cognoscūt. s. ordinarij & delegati a principe. Ibi sed neqs. scda pars ibi nō habet vt sunt in tuscia iudices q vocant chartularij & bergomi vocant missi regis. Ibi ꝓpositi sunt & ordinarij cū administratiōe vel ab alijs. s. ordinarijs ꝑdictis. vel nō eis tm̄. s. delegatis a principe vel ordinarijs. Ibi speciebus certis & in delegatione limitatis. Fran. Inciderit aūt. s. in qōnē delegatā. Frā. Modo qꝛ vidi dubitari quero nunqd quilibet delegatus etiā ab alio ꝙ a principe vel ordinarijs cuz administratiōe possit aduersus ꝓpriā sn̄iam restituere. O do. hic tenet ꝙ nō. qꝛ functus est officio suo vt. ff. de re iudic. l. iudex. Ja. de ra. dicit ꝙ ꝯ suā interlocutoriā pōt ꝯtra diffinitiuā nō. Pe. de bel. per. tenet indistincte ꝙ sic. qꝛ q cām sibi cōmisit oia dependētia cause cōmisisse videt & nemo videt re exclusus quē pretor &c. vt. ff. de in inte. resti. l. nemo. & qꝛ mādatū ꝓcur. & iudicis delegati parificant vt. ff. de iurisdi. oim iu. l. more. sed ꝓcura. in cā in qua est ꝓcur. pōt restitutionē petere vt. ff. de ꝓcu. l. q ꝓprio. ergo & iudex ꝯcedere. & ad hoc adducit ꝑ casu hanc l. ibi vt videat ipse q iudicē &c. & ita recitat Cy. s. si aduer. rē iudica. l. iij. Ibi tn̄ in additionibus quas fecit post lecturā dicit quosdā tenuisse ꝙ nec delegatus principis restituit aduersus suā sn̄iam diffinitiuā qꝛ solus princeps. ff. de mino. l. minor aūt magistratus. §. j. quidquid ibi dicat glo. & ꝑ hoc p̄alleg. l. de re iudi. l. iudex. vbi nō pōt interp̄tari nec corrigere qd est minus ergo nec restituere. ar. ff. de verb. sig. l. derogare. Nō ob. hec. l. qꝛ loquit in incidenti vbi remanet iudex nisi esset tale incidens que totā causam sopiret qꝛ tunc secus vt. ff. de cōfessis. l. cū fideicōmissum. Cy. alijs videt hec lex casus ꝯtra opi. [illegible] que solū delegatis a principe vel ab ordinarijs conceditur restitutiōe cognoscere ergo delegatis ab alijs denegare videt. vt. ff. de iudi. l. cū pretor. & ꝑ hoc facit qd nota. ꝑ Gofr. in summa de in integ. resti. §. possunt restituere. & §. seq. vbi de hoc bene no. Et ex hoc solui pōt alia qd que est hic in glo. licet latēter & succincte scꝫ ꝙ iudices vocati in tuscia chartularij & bergomi missi regis qui sunt ordinarij sine administratione nō possint restituere. & hoc tangit hic in glo. que incipit. i. nō habent ibi sed an hi restituent &c. licet Ber. in. d. c. penul. extra de in integ. restit. videatur sentire cōtrariū in glo. que incipit vt hi qui dantur a principe vbi dicit eos restituere posse sed nō alijs delegare. primā opi. puto veriorē per. l. ista. & idem tenet hic Cy. in arbitro. Unum aliud hic notat in dicta glo. qd nō puto bene dictum licet idem notet Ber. dicto. c. penul. In glo. q̄ incipit. C. de iudi. s. ꝙ delegatus lite coram se contestata possit alij delegare quasi sit factus dn̄s litis adinstar ꝓcura. vt. s. de ꝓcura. l. nulla. vbi de hoc dixi & plenius dicā. j. de iudi. l. a iudice. Itez quero licet arbiter nō possit principaliter de restitutōe cognoscere an saltē incidenter si incidat in causa qua est arbiter possit. Et primo videtur ꝙ nō per hanc legemque indistincte sibi negat. Itē qꝛ qui nō pōt ꝯdere testm̄ nec codicillos vt. ff. de iure codicil. l. diui & cū quid ꝓhibet &c. vt. ff. de spō. oratio extra de reg. iur. c. cū quid. li. vj. Azo. in summa de arbit. ꝟ. forte nec in causa restitutiōis lz sub dubio videt sentire cōtrariū p. l. j. de iudicijs. l. quoties. vbi de hac materia dicet. & hanc opi. hic tenent Jac. de are. Cy. & O d. lz dicat dn̄m Jac. bal. sensisse cōtrariū. precedens opi. approbata est dicto. c. penul. extra de in integ. resti. & in Spe. de arbitris. §. restat. ver. sed nunqd arbiter. licet cōtra videatur innuere. e. tit. §. differt. ꝟ. Itē ſm Uincentiū & in glo. extra de arbitris. c. cū dilectus. ex quo apparet ꝙ minor si cōpromittit in arbitrū pōt adijcere in cōpromisso ꝙ si ledatur eū restituet quasi nō principaliter sed incidenter de restitutione cognoscat. & ita dicit hic Cy. Petrū obtinuisse de facto. & ꝑ hoc. s. si sepius in integ. resti. postul. l. j. & de tēpo. ap. l. per hanc. Sed licet arbiter principalr nō possit restituere vt predixi nunqd ꝓnuntiare possit restituendū. & de hoc cōpromitti videt ꝙ sic ꝑ iura predicta & hic in glo. licet fuerit additio. & ꝑ hoc facit qd no. s. si aduer. liber. l. j. & qꝛ in arbitrū aliqn̄ cōpromittit de eo qd exequi nō pōt vt de vacua possessione an tradenda sit vt. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. arbitri officio. Alij tn̄ vt O d. tenēt ꝯtra ꝑ hanc. l. & d. c. penl. que indistincte denegant arbitro cognitionē restitutionis.

¶ Rubrica. De reputationibus que fiunt in iudicio in integrum restitutionis.

QUi restituitur. Uide Azo. in summa. eo. Et hec lex ponit regulā quā exēplificat tripliciter. Ibi & ideo primū exemplū ex quo verificatur regl̄a ad eū. s. minorē qui restituit O d. Sed si scdm exemplū interuenit. s. suscipiēdo alienā obligationē animo nouandi. O l. qd ptz ex eo qd sequit ꝙ minore subducto restituit in veterē debitorē & sic erat sublata. O d. Ibi restitui actio subducto minore ꝑ restitutionez a sua obligatione nouante & restituit qualiserat qn̄ minor intercessit vt. ff. de mino. l. si. & ibi no. O dof. Sed & cū adijt. tertium

exemplũ in gl. si locupletior ibi. §. restitutio. vbi de hoc. Ibi si p impressionẽ. Sed ibi speciale ꝑpter delictũ aduersarij vt ibi not. Ol. Vel dic vt no. d. l. j. de rescin. ven. vel dic ꝙ ibi in maiore hic in minore vel ibi met' intercessit hic nõ. Jac. Ibi mulier nõ tenet̃ imo tenet̃ licet iuuetur exceptione vt. ff. ad vel. l. si mulier in iure. sed dic nõ tenet̃ efficaciter. ⁊ ideo statim a lege actio in veterẽ debitorẽ restituit̃ vt dicto. §. fin. in. l. debitrix. ⁊ ita nota. ff. de minori. l. finali. Ja. In eadẽ glo. in fine. hec glo. innuit ꝙ minor tantum naturaliter obligatus nõ restituatur nisi sibi obijciatur cõpensatio cũ ex naturali obligatione cõueniri nõ possit vt. ff. de actio. ⁊ obliga. l. naturales. sed Pet. ⁊ Cy. tenẽt contra qꝛ ⁊ si sibi nõ opponatur cõpensatio ad presens posset sibi obijci eo facto maiore ⁊ lapso tẽpore restitutionis ⁊ sic tũc nõ posset restitui qꝛ ergo talis lesio posset contingere restituitur minor ꝯtra naturalẽ obligationẽ ne sibi cõpensatio obijci possit nũc vel in futurũ. Sed quid si minor vendidit mihi rem suam ⁊ eius voluntate solui pretium creditori suo petit restit. aduersus vẽditionẽ ⁊ restituit̃ nũquid ego restituor ad pretiũ cõtra creditorẽ cui solui. ⁊ videt̃ ꝙ sic. ar. huius. l. ⁊ hoc innuit princi. huius glo. dum dicit etiã extraneũ. ⁊. l. alterius. ibi allegata. In ꝯtrariũ facit qꝛ creditor sibi debitũ recepit. ⁊ ideo repetitio cessat vt. ff. cõdi. indebi. l. repetitio. hanc sequit̃ Jac. de de ra. Cy. distinguit aut minor est soluendo ⁊ nõ restituit̃ ꝯtra creditorem. Aut nõ est soluẽdo ⁊ tunc sit in subsidium vt. ff. de eo per quẽ factũ erit. l. fina. licet creditor habeat ex causa nõ lucratiua qꝛ etiã in eo casu locum habet ipsa. l. vltima. vt. ff. de lega. j. plane. ij. Cy. ⁊ Pet.

¶ Rubrica. Etiam per procuratorẽ causam in integrum restitutionis agi posse.

Ausam. Vide in Specu. de restitu. §. j. ver. sed nunquid prelatus. ⁊ licet modicũ in summa Azo. eo. ti. ⁊ exigitur ꝙ ꝑcurator habeat speciale mandatũ. vt. ff. de minori. l. illud. §. si talis. sicut ⁊ in multis alijs casibus qui not. in Specu. de ꝑcura. §. j. ver. Itẽ opponit̃ ꝙ licet habeat ⁊ p Jo. an. extra de ꝑcur. c. qui ad agendũ. li. vj. Si aũt restitutio peteret incidenter sufficeret mandatũ generale. arg. ff. de ꝑcura. l. ad rem. ⁊. l. ad legatũ. ⁊. j. de iudi. quoties. ⁊ est tex. ⁊ glo. extra de in inte. resti. c. suscitata. ⁊ in Spec. de restitu. §. fi. in prin. ⁊ hanc approbat Jac. de are. Ric. in dicto. §. si talis. ⁊ Ol. hic ⁊ ad hoc de ꝑcur. l. qui ꝓprio. §. itẽ querit̃. Cy. tñ sentit hic ꝯtrariũ. Sed quõ intelligatur speciale mandatũ. Cy. ⁊ Pet. dicunt ꝙ opus est ꝙ in mandato dicatur ꝙ sit constitutus ad restitutionẽ petendaꝫ in tali causa vel negotio per dictũ. §. si talis. ibi cui idipm̃ mandatuꝫ sit. ⁊ ꝑ hoc. ff. de adqui. here. l. si qs mihi bona. §. iussum. ij. rñso. hec opinio vera est forte de stricto iure. Jac. de are. dicit sufficere si habeat ad restitutionẽ petendã etiam si nõ specificet̃ in qua causa ⁊ ita in iudicio vidi seruari. Dicit etiã ipse dñs Ja. de are. ꝙ defensor ciuitatis põt petere restitutionẽ ꝑ ciuitate sine spãli mãdato. vt. s. de offi. eius q vicẽ alte. iudi. obti. l. j. in fine. Sindicus aũt ciuitatis collegij vel vniuersitatis non sine spãli mãdato sicut nec ꝑcura. In gl. ibi de ꝑcu. l. neqꝫ. ⁊. s. si ad uer. rẽ iudi. l. cũ ⁊ vos minores. in fin. Ibi. l. ij. dic ꝙ in femina nõ est ꝯ sed in masculo. Sed quo ad masculũ spãle qꝛ desiderat̃ eius pñtia ꝑpter aspectũ ⁊ dic vt ibi no. In ea. glo. in fi. qõ dic vt ibi no. Coniuncta aũt persona nõ petit restitutionẽ sine mãdato. vt eadẽ. l. patri. in prin.

¶ Rubrica. In integrũ restitutiõe postulata ne qd noui fiat.

Ostulata. Vide Azo. in summa. eo. Ibi ea res. i. cognitio cause in integ. restitu. Idẽ est in appellatione qꝛ officiũ iudicis de ap. cognoscẽtis est inhibere ne qd noui fiat. ⁊ attentata post appelationẽ reuocare. vt. ff. de ap. recipi. l. si cuius. §. sed ⁊ si quid. ⁊ de admi. tuto. l. chirographis. §. j. ad qõ facit extra vt lite pen. c. eccl'ia sctẽ marie. ⁊ de despõ. impu. c. ad dissoluendũ. de ꝯstitu. cũ. M. ferrarieñ. ad fi. cũ ibi nota. p Inno. ⁊ cõpost. ⁊ extra de ap. c. nõ solũ. li. vj. cũ ibi nota. ⁊. ff. nil nouari ap. pend. p totũ. ⁊ dixi. j. de ap. l. iij. sed nunqd admitteret̃ talis libellus peto reuocari oĩa post appel. attentata videt̃ ꝙ nõ quasi sit nimis gñalis ⁊ obscurus. vt. ff. de iure fis. l. ita fidei ⁊. j. de annali excep. l. fi. dic ꝯtra qꝛ sup istis accessorijs admittitur gñalitas vt extra de resti. spoli. cũ ad sedẽ. ⁊ ibi no. p Inno. de dona. c. inter dilectos. ⁊ de sepulturis. c. certificari p eundem ⁊ talis forma libelli super reuocatiõe attentatoꝝ tradit̃ p eũ ex̃ de ap. c. dilecto. ⁊. e. ti. c. consuluit. Vltimo notandũ ꝙ de iure canonico fit execuтio sñie nõ obstante pendentia restitutionis prestita satisdatione de qua habet̃ ex̃ de in integ. restit. c. suscitata. qõ dic vt ibi. In supplicatiõe dic vt. s. de preci. imper. offe. aut̃. q̃ supplicatio. In gl. vlti. in fi. ad hoc. ff. de solu. in pupillo. ⁊ hanc glo. etiã finaliter sequit̃ hic Cy.

¶ Rubrica. De restitutione militum.

Vper rubrica. Vide Azonẽ in summa eo. de secunda parte rubrice. scꝫ de hisqui reipublice causa absunt quibus cõpetit rescissoria dictum fuit remissiue supra de dolo. l. finali. ⁊ dicetur infra eodem. l. quod tempore. ⁊ ex quibus causis maio. l. finali.

I valerianus. Beneficiũ restitutionis ad heredẽ trãsit hoc dicit ⁊ ꝑ hoc. ff. de in integ. restit. l. nõ solũ. ⁊ de temp. in integ. resti. l. ex persona. In glos. magna in princi. ibi. §. liberis. Sed ex quo tpe incipiunt currere annus vel. c. dies dic ꝙ a morte testatoris ſm Francis. vt hac. l. ⁊. ff. de verb. obli. l. ad diẽ. Ego aũt puto ꝙ currere incipiãt a tpe sciẽtie. ⁊ videt̃ exp̃ssum. ff. de bo. pos. l. seruus. §. fi. ⁊. l. in bonoꝝ. est eñ tẽpus vtile vt insti. de bono. pos. §. fi. ⁊. ff. qs ordo in bono. pos. seruet̃. l. ij. §. dies. qõ nõ esset si ignoranti cederet. Non obstat hec lex. qꝛ hic nõ currit absenti qꝛ ꝑcuratorẽ dimittere potuit vt statim hac glo. subijcit̃. Nec obstat. l. ad diẽ. qꝛ de tpe cõtinuo ⁊ alio casu loquit̃. In ea. glo. ibi ꝙ sit secus. s. qñ ante exactos dies decessit. Oldr. Ibi vel dic si ante. s. exactos dies decessisset. In ea. glo. ibi nõ de rigore. s. qꝛ non datur ex persona defuncti cum defunctus mero iure sine restitutione petere potuisset cũ esset infra tẽpus. s. qꝛ nõ petitã ad heredẽ transmittere nõ potuit ideo in hoc de equitate datur restitutio heredi. ⁊ ibi loquit̃ lex pantonius. ⁊ hec so. ibi approbatur. In glo. ⁊ vera est ⁊ eam approbat Od. Vber. Cy. ⁊ Pe. Ibi si post. scꝫ exactos dies. Ibi de rigore datur restitutio ex persona defuncti ⁊ ita loquit̃ hec lex. ibi currunt absenti contra. l. j. ff. de diuer. ⁊ tpa. prescri. ibi. ff. eo. l. pap̃. s. in ti. de mino. Et vt plene scias qñ quis tenet̃ ꝑcura. cõstituere. distingue qꝛ aut queritur vt contra eum nõ currat prescriptio aut ne ꝑcedatur cõtra eũ in iudicio. primo casu constituere tenetur. vt. ff. de diuer. ⁊ tẽp. prescrip. l. j. Si aũt impediatur causa necessaria aut nõ est ꝓbabilis ⁊ tenetur ꝑcur. constituere si põt al's tenet ꝑcessus contra eum habitus vt dicta. l. pap̃. ⁊ ex quib. cau. maio. l. ⁊ si per pretorem. §. j. Aut est ꝓbabilis vt infirmitatis ⁊ tũc añ litẽ conte. nõ tenet̃ constituere ꝑcura. ⁊ dato ꝙ nõ constituat nõ tenet ꝑcessus cõtra eũ factus. vt. ff. de re indi. l. quesitum. ⁊ ibi de hoc. ⁊ dixi etiã satis plene. s. de ꝑcur. l. fi. ver. queri etiã cõsueuit. et ꝑ hoc. ff. si quis cau. l. ij. §. si quis. Si vero infirmitas superuenit lit. contest. aut est verosimiliter duratura modico tpe ⁊ nõ tenetur ꝑcura. constituere vt dicta. l. quesitũ. Aut longo tẽpore est verosimiliter duratura infirmitas vel absentia ⁊ tunc tenetur ꝑcura. constituere al's teneret ꝑcessus contra eũ factus vt. ff. de lega. l. eandẽ. §. j. ⁊ ibi not. Et modicũ vel magnũ tempus puto arbitrio iudicis relinquendũ. vt. ff. de iure delib. l. j. in fine. Sed que est ratio diuersitatis ꝙ absens ex causa probabili ⁊ necessaria quo ad iudicia nõ tenet̃ procur. dimittere sed ne currat contra eum prescriptio sic. rñdeo qꝛ processus iudicialis habet fieri contra presentes vel contumaciter absentes. vt. ff. de vnõ quoqꝫ. ⁊. l. contumacia. sed nõ reputat̃ presens vel contumax qui per se agendi potestatẽ nõ habet. arg. ff. de procura. l. j. §. vsus. secus in prescriptione vt. j. de prescri. lon. tẽp. l. vlti. Pe. ⁊ Cyn. In eadẽ glo. ibi vbi currunt vt. ff. quis ordo in bonoꝝ pos. seruet̃. l. j. §. si presens. Old. Sed hoc nõ indicat litera huius legis sed est diuinare. et de ista materia nota. per Azo. in summa. eo. § illud certũ. In glos. in fine. distingue aut delata fuit bonoꝝ possessio militi ante absentiam aut post. primo casu si dimisit procur. sed procur. nõ petijt bonoꝝ pos. tũc currit tempus ⁊ cessat restitutio vt. ff. ex quib. cau. maio. l. hi q ⁊ notat̃ in summa huius tit. §. in vsucapione. ⁊ p Od. j. e. l. ꝙ tẽpore. per. l. sed ⁊ si p pretorẽ. §. fi. ff. ex qui. cau. maio. de legationibus. l. eundem. §. j. ⁊. s. de dolo. l. fi. Si vero nõ dimisit ꝑcuratorẽ sed dimittere potuit tunc currit tempus sed datur restitutio eius temporis quo fuit absens vt no. s. de dolo. l. non possunt. ⁊ hoc verũ qñ tẽpus est vtile vt hic. Si aũt esset cõtinuum tunc nõ distinguit̃ potuerit dimittere procur. vel nõ vt infra. l. proxi. ⁊. l. ꝙ tpe. ⁊ ex qui. cau. maio. l. sed ⁊ si per pretorẽ

§. fi.

§.fi.Si vero nõ potuit dimittere ꝓcuratorẽ ⁊ tempus est vtile tunc nõ currit tẽpus ipso iure in absentia. vt.d.l.non pñt.s̃. de dolo.⁊ arg.j.ex quib.cau.maio.l.j.ff.qȯ vi aut clam.l.semp. §.si quis.de diuer.⁊ tẽpo.preſcrip.l.j.⁊.j.de adult.l.si quondã.⁊.l.ob cõmissa.Scđo casu qñ fuit delata bonoꝝ pos.in absentia tunc semp presumitur nõ potuisse dimittere ꝓcuratorẽ. et ideo ipso iure sibi tẽpus nõ currit vt dicta.l.sed ⁊ si per pretorem.§.fi.⁊.j.ti.ij.l.j.ij.⁊.iij.⁊ vlti.in fi.⁊ not.j.eo.neq.⁊.ff.de in integ.resti.l.fi.Non ob.prealle.l.j.§.ꝓinde.ff.de diuer.⁊ tẽpo. prescrip.dñ.dicit neq mandare possit qꝛ referri debet ad alios nõ ad captos ab hostibus vel reipublice causa absentes. Uel illud in negotijs inchoatis vel alijs in quibus põt ante absentiam imputari negligentia.Itẽ nõ obstat hec litera dum dicit post exactos dies ⁊c.qꝛ subaudiendũ est maxime ⁊ ſm hoc hic petitur restitutio ad petendũ bonoꝝ possessionẽ nõ ad tẽpus qȯ cucurrit.⁊ dic ꝙ hic fuit delata bonoꝝ pos.ante absentiã et potuit dimittere ꝓcuratorẽ ⁊ non dimisit ⁊ currit tempus nec datur restitutio.⁊ dic ꝙ heres põt petere restitutionẽ tam ad tẽpus ꝙ̃ ad bonoꝝ pos.petendã ⁊ dicit glo.secus esse si fuisset negligens in dimittendo ꝓcuratorẽ qꝛ eo casu nõ daretur restitutio qȯ nõ puto bene dictũ per iura predicta.Nec ob.l.nõ eñ.ff.ex qbus cau.maio.in glo.allegata qꝛ loquit̃ de negligente qui est presens.⁊ nõ ob.etiã.l.vlti.ff.de in inte.resti.qꝛ ibi nõ distinguit̃ dimittere ꝓcuratorẽ vel nõ.Sed an fuerit legitime defensus vel nõ vt ibi ptꝫ in litera.Jac.de bel.distinctio ergo potuerit dimittere ꝓcur.vel nõ.locũ habet in absentibus probabili causa vt studioꝝ vel necessaria vt relegationis vt.d.l.papi.nõ aũt in absentibus ꝓbabili ⁊ necessaria vt reipublice causa vt predictum est.

Si quid de bonis.

Qȯ qualr̃ intelligat̃ habet̃.ff. de adqui.re.do.l.rẽ in bonis.⁊ de verb.sig.l.bonoꝝ. §.in bonis.Ol.Ibi infra annũ vtilẽ hodie q̃driẽniũ vt.j.ti.ij.l.fi.Od.In gl.vlti.ibi.ff.e.s.ex qui.cau.maio.Ol.

Quod tempore.

Ista lex reputatur difficilis qꝛ de difficili ⁊ subtili materia.s.rescissorie tractat de qua hic Cyn.⁊ alij doctores longas philaterias faciunt in effectu tñ recitãdo notata per dñm Dy.in lectura insti.de act. §.rursus.vbi de ipsa materia rescissorie recurratis ⁊ ad remissiones quas posui.s̃.eo.super rubrica.Ex quibus materia rescissorie patebit.transeundo ergo ad huius.l.declarationẽ attendendũ est ꝙ habet duplicem intellectuꝫ vnus est ſm Azo. Jo.bul.⁊ qui de hoc late tractat in summa huius tit.§.in vsucapione ꝙ vsucapio vel prescriptio inchoata fuit in militis presentia mediata in eius absentia ⁊ finita eo reuerso ⁊ in eius presentia ⁊ submouet̃ prescriptio medij tpis quo fuit absens si est infra annũ vtilẽ quo peti põt restitutio cuius loco subrogatũ est quadrienniũ.vt.j.ti.ij.l.supuacuam.⁊ ſm hunc intellectum litera legit̃ suspensiue vsq ibi permissum est ⁊c. dic ergo permissum est vendicare possessioneꝫ subaudi eius corpis vel rei qȯ tpe militie de bonis alicuius possessum est ab aliquo qȯ tñ fieri debet intra annũ vtilẽ amota prescriptione ⁊c.⁊ hodie infra quadrienniũ vt.j.ti.ij.l.fina.Et expone amota prescriptione ipso iure ſm.M.vel per restitutionẽ ſm Bul.⁊ Azo.⁊ qȯ dicit possessionẽ.i.rem possessam vt etiã dñium cõprehendat. sic exponitur.ff.de verb.sig.l.interdũ.⁊ dixi.s̃.de fide.mino.l. ij.⁊ sic ⁊ cõtra dñium interdũ accipit̃ p possessione vt.j.de rei vendi.l.quoties.Od.⁊ Uber.Ibi ius.s.quesitũ ꝯtra absentẽ p p̃scriptionẽ vel vsuca.Institutũ.i.q̃sitũ p vsucapionẽ vel p̃scriptionẽ.hec lectura colligit̃ ex verbis huius.l.ibi amota p̃scriptione tpis medij ex quibus colligitur ꝙ medio tpe fuerit absens ⁊ in principio ⁊ fine presens.dñi aũt.M.⁊ sequaces intelligunt ꝙ prescriptio in absentia militis fuerit cõpleta. et ideo detur restitutio ⁊ dicunt ꝙ si ex eo presente foret completa nõ esset danda restitutio quia sibi posset imputari negligentia vt ff.ex qui.cau.maio.l.nõ eñ prima.lectura Azo.⁊ sequaciũ cõiter approbat̃.litera tñ magis est amica secunde lecture in principio dum dicit ꝙ tpe militie possessum et qȯ sequit̃ postea ꝙ̃ is reipublice causa ⁊c.vbi patenter dicitur annũ vtilem cõputanduꝫ ex tpe quo desijt absens esse qȯ nõ esset verum si vsucapio completa nõ esset qꝛ nõ curreret tunc annus vtilis qui currit demuꝫ ex tpe lesionis ⁊ prescriptionis cõplete cũ ante eam completã sit tutus iure cõi vt.ff.de minori.l.in cause.⁊ ad illud qȯ dicitur tpis medij ex quo Azo ⁊ sequaces colligunt eoꝝ lecturã exponunt.M.⁊ sequaces tpis medij inter primã absentiam ⁊ vltimã ⁊ hanc lecturã.M.⁊ sequaciũ sequunt̃ dñi Gui. de suꝫ.Cyn.Pe.⁊ Dy.in dicto.§.rursus.institu.de actio.dñs aũt Od.lectura Bul.dicens ꝙ dñs Jac.Bal.vno anno sequebatur vnam alio aliam.Ex diuersitate predictarũ lecturarum insurgit questio nũquid detur restitutio illi cuius prescriptio inchoatur in absentia ⁊ perficit̃ in pñtia etiã post modicũ tempus qȯ datur reuersis de quo habetur.ff.ex quib.cau.maio.l. ab hostibus.§.sed ꝙ simpliciter.Azo eñ ⁊ sequaces tenent ꝙ sic.M.ꝙ nõ ⁊ quilibet allegat fortia iura p opiniõe sua vt colligi põt ex notatis in summa huius tituli dicto.§.in vsucapione.⁊ ex gl.dicto.§.sed ꝙ simpliciter.vbi late hec questio disputatur.⁊ per dñm Dyn.dicto.§.rursus.vbi finaliter approbat Azo.⁊ Bul.opi.⁊ approbatur hic p Odo.⁊ cõiter p doctores antiquos excepto Guid.de suꝫ.qui sequitur opini.M.⁊ Cy.⁊ Pe.⁊ moderni multi eam tenẽt. Sed si quis velit sequi Azo. ⁊ Bul.opi.ad argumẽta.M.respondeant sicut respõdet Dy. dicto.§.rursus.Qui aũt vult sequi opi.M. argumẽtis Azo. ⁊ Bul.respondeat primo ad.l.istam quã allegat p charotio ꝙ nihil facit cũ nõ loquatur de prescriptione in presentia cõpleta sed in absentia vt dixi ad.l.cum miles.ff.ex qui.maio.que allegatur per eos.responde vt ibi notat̃ vel dic ꝙ ibi ignorabat ille cuius res vsucapiebatur ꝙ heres possideret ita ꝙ negligẽtia ei imputari nõ poterat ad.l.vlt.in fi.j.titu.ij.quã dicit dñs Dy.esse casum p opinione Bul.⁊ Azo.cum ibi dicat ꝙ subducitur omne tempus absentie sicut etiã tempus minoris etatis Respondet̃ ꝙ loquit̃ in vsucapione vel prescriptione completa in absentia ⁊ ideo omne tempus subducitur.Ad oĩa alia argumenta Bul.⁊ Azo.que in effectu cõcludunt ꝙ absentia siue in principio siue in medio siue in fine nõ debet esse alicui dãnosa.hic autẽ esset damnosa qꝛ actio abbreuiaret̃ nisi subduceret̃ tempus absentie.arg.ff.de leg.ij.l.si creditori.dici põt ꝙ nõ ꝓpterea datur restitutio.arg.ff.de castrẽ.pecu.l.pater q castrense.§.vlti.al's est sub.l.dotem.§.fi.Opi.Bul.⁊ Azo. cõiter seruatur iura tñ dñi.M.fortiora vident̃ maxime dictus.§.sed ꝙ simpliciter.cũ.l.seq.vbi expresse dicit̃ ꝙ reuersus qui potuit interrũpere prescriptionẽ ⁊ nõ fecit nõ restituit̃ ꝓpter negligentiam.⁊ in hanc opi.quasi inclinare videtur Azo in summa huius tituli.§.insurget quis.in fin.§.sed ſm Jac.de are.eligi potest media via vt dicamus ꝙ si absens reuersus ignorabat rẽ suam vsucapi vel prescribi locũ habeat opi.Bul.Azo.⁊ sequacium scꝫ ꝙ restituatur cũ tunc sibi nõ possit imputari negligẽtia.Si aũt sciebat tunc opi.M.⁊ sequaciũ.⁊ p hac distinctione facit.j.de prescrip.lon.tẽp.aut̃.male fidei.ff.de calũnia.l. annus.⁊ de redhibito.l.cum sex.Ultimo distingue qꝛ aut vsucapio vel prescriptio est inchoata mediata ⁊ cõpleta tpe absentie ⁊ restituitur ⁊ ita potest intelligi hec lex.aut est inchoata in pñtia mediata in absentia ⁊ completa in presentia ⁊ tũc aut intra modicũ tẽpus post reuersionẽ est cõpleta ⁊ tunc adhuc ſm oẽs datur restitutio vt subducatur tempus absentie: qꝛ istud modicum al's medium tẽpus p absentia reputat̃.vt.ff. ex qui. cau.maio.l.sed ⁊ si p pretorẽ.§.quoties.de mino.l.fi.licet dñs Jac.dicat dictas.ll.hoc non probare sed loqui de tpe.j. qȯ sed ipse allegat eo.ti.de mino.l.interdũ.⁊ q̃ in frau.credi.l. ait pretor.§.si cõditionalis.Si aũt sit finita in presentia ⁊ post modicum tempus ſm Bul.⁊ sequaces datur restitutio ſm.M.⁊ sequaces nõ ſm Jac.de are.⁊ Od.hic in fine lecture aut ignorabat reuersus rem suam vsucapi.⁊ vera sit opi.Bul.aut sciebat ⁊ tunc opi.M.An aũt ista restitutio detur absentibus q ꝓcura.potuerunt ꝯstituere dixi.s̃.eo.l.j.Est etiã notandũ ꝙ.M. dixit vnicum esse iudiciũ istius restitutiõis. nam iudex vno et eodẽ iudicio declarat submotã p̃scriptionẽ ⁊ restituit ad rem ipsam ſm Bul.cuius opinio in hoc seruatur.sunt duo iudicia vnũ in quo petitur rescindi vsucapio vel p̃scriptio aliud postea subsequẽs ad restitutioneꝫ rei ⁊ titulus iste ꝓprie loquit̃ de iudicio rescindente vsuca.vel prescriptionẽ licet Dy. in dicto §.rursus.insti.de acti.de vno quoq plene tractauerit. ⁊ Cyn. ſm eoꝝ opin.distinguit aut ille qui petit restitui possidebat rẽ tpe absentie et tunc vno iudicio petetur vsucapionis rescissio ⁊ rei restitutio.vt.ff.de admini.tuto.l.scire.§.interposito.⁊ ita potest intelligi hec lex ⁊.§. itẽ ei.⁊ est ratio qꝛ restituere est per oĩa in pristinũ statum reponere.vt.ff.de minor.l.ꝙ si minor.§. restitutio.Aut nõ possidebat ⁊ tunc peteret̃ ꝙ reponat̃ in statum in quo erat ante absentiã.⁊ sic possit vendicare. Sic etiaꝫ distinguitur in minore vt notatur.ff.de ꝓcura.l. qui ꝓprio.§. itẽ querit̃.⁊ restitutio maioꝝ ⁊ minoꝝ eodem modo ꝓcedunt. vt.j.tit.ij.l.superuacuã.Cy.De hoc tñ iudicio rescindente aliquid subijcio nõ tactuꝫ per eum.⁊ de alio iudicio restitutorio ad rem ipsam dicam.j.ex qui.cau.maio.l.fi. Quero ergo nunquid in primo iudicio rescindente opus sit ꝓbare de dñio rei. Et videt̃ ꝙ sic.qꝛ nisi ꝓbet se dñm nõ probat lesionem quã probare tenetur adinstar minoris vt.ff.de iureiurã.l.nam postea. §.si minor.In cõtrariũ videt̃ qꝛ duruꝫ est ꝙ bis ꝓbet de dñio

s.in iudicio rescindēte ⁊ restitutorio.sol.dic ꝙ aut vno iudicio petit vtrūq3.s.rescissio vsucapiōis ⁊ restitutio rei qđ quādoq3 fieri potest ſm Dy.dicto.§.rursus.in fine.⁊ tunc oportet ꝙ ꝓbet se dominū.Si aūt duobus iudicijs tunc in primo iudicio habet ꝓbare de absentia plene ⁊ saltem semiplene de dominio sicut de filiatione dicit arg.ff.de leg.prestan.l.filium.§.si quis.⁊.§.penulti.Cynus.Sed esto ꝙ in primo iudicio de dominio plene probauerit nunquid tunc iudex in illo iudicio rem restitui faciet.videt ꝙ sic ꝓpter circūitū vitandū.vt.ff.de ꝯdi.inde.l.dñs testō.Cy.⁊ Pe.tenēt ꝙ nō qꝛ hoc nō est petitū in hoc iudicio ⁊ snīa debet esse petitioni ꝯformis.vt.ff.cōi diui.l.vt fundus.fatuus eñ esset iudex q vltra petita ꝓnuntiaret vt.ĵ.de fideicō.lib.l.fi.Sed nunqd saltē iste ꝓbationes sibi proderūt in iudicio restitutorio videt ꝙ sic.ĵ.de arbi.l.penul.⁊ de testi.l.fi.⁊ qđ plene dixi.ŝ.de eden.l.is apud quē.Cy.tñ ⁊ Pe.tenēt ꝙ nō.qꝛ ꝓbando qđ nō debuit in primo iudicio sibi ꝓdesse non debet in scđo.vt.ĵ.qui legi.pso.habeāt standi in iudicio.l.fi.et ff.de peti.here.l.si qs libertatē.⁊ in.ll.ꝯtrarijs ꝓbauit qđ debuit.Itē q̄rit nūqd in isto primo iudicio rescindente sit opus lit.cōte.de hoc satis dixi.ŝ.si vt ab here.se absti.aut.si oēs creditores.Infra qđ tempus restitui debeat absens ⁊ qñ incipiat currere vtrū a die reuersionis an a die consummate vsucapionis,vel lesionis dicā.ĵ.tit.ij.l.fi.

Ignorare. Ibi sine dolo.al's secus.vt.ff.ex qui.cau.ma.l.⁊ q data opera.Od.Ibi nō defundunt qꝛ tunc secus vt.ff.ex qb.cau.maio.l.j.⁊.l.itē ait pretor.§.hec aūt.Ibi abesse desierint supple ⁊ citari incipiunt latitare nam nō latitātis bona nō venduntur vt.ff.ex qui.cau.in pos.eat.l.fulcinius.§.cū hoc edictū.Franci.accur.In glo.j.ibi.§.cū dicit.qđ dic vt ibi Fran.In ea.glo.ibi vel qđ melius est ꝑ resti.rescindit.In hoc variant glo.cū ista eñ glo.cōcord.ff.de priuile.credi.l.eū q.in vlti.glo.⁊ eo.ti.l.imperator.in glos.que incipit forte qꝛ defendebatur.licet alia q̄ incipit.i.rei vendicatione innuat ꝯrium ⁊ etiā tex.in vtraq3 ipsarū leguz.Et ꝓ hac opi.ꝙ ꝑ restitutionē rescindat bene facit.l.si finita.§.si forte.de dā.infec.q̄ hic allegatur in glo.In ꝯtrariū.s.ꝙ mero iure nō teneat talis venditio tenet expresse glo.d.§.cū hoc edictū.in.l.fulcinius.ff.ex q.cau.in pos.eat.que incipit nota duo necessaria.⁊ videt tex.e.l.si qs possidebit.ibi nullius momēti esse ⁊c.vbi de hoc in glo.notat ⁊ eadē.l.§.si quis fraudationis causa in glo.que incipit nā voluntas.⁊ hanc opi.ꝙ mero iure nō teneat approbat dñs Dy.ꝑ iura predicta.Quidam tñ vt Petrus ſm Cy.volentes predicta ad concordiam reducere dicunt aut iudex sciebat illum absentem ⁊ tunc mero iure nō teneat.⁊ ita intelligant glo.⁊ allegata ꝓ hac opinione.Aut ignorabat ⁊ tunc teneat sed per restitutionē rescindatur ⁊ ita intelligant cōtraria.Sed licet hec distinctio equitate nitatur lege tñ nō probatur cū predicta iura de scientia vel ignorantia iudicū nihil dicant.Et ideo Jac.de rauen.dicit aut dolus requiritur ad ꝓcedendū ad secundū decretum ⁊ tunc si ꝓcedat sine dolo conuenti nō tenet ipso iure ⁊ ita intelligant allegata ꝓ hac parte.Aut nō requiritur dolus ex parte ꝯuenti sed sufficit solum ꝙ in defensione cessetur vt est qñ nō defendit domus ruinosa ⁊ tunc si ꝓcedatur ad secundum decretū tenet mero iure sed ope restitu.rescinditur ⁊ ita intelligatur dictus.§.si forte.in.d.l.si finita.Sed nec ista distinctio bene iure ꝓbatur.⁊ ideo forte opinio huius glo.cū cōcor.s.ꝙ ope restitu.rescindat ſm decretū interpositū ꝯtra absentem reipublice causa verior est per dictū.§.si forte.⁊ hāc approbat Uber.Si aūt ſm decretū interponeretur non seruata forma ⁊ solennitate debita tunc mero iure nō teneat quia tunc nō est reperire causam restitutionis ⁊ ita intelligantur text.et glo.predicte que dicūt mero iure nō tenere.Et circa hoc vide qđ no.ĵ.de fide instr.⁊ iure haste fis.l.j.lib.x.

Lex. Pro declaratione huius.l.quero vtrū aduersus istam prescriptionē quadriennij detur restitutio minoribus absentibus reipublice causa cōtra emtorē ad rem suā an cōtra fiscū vendentē ad pretiū glo.ŝ.si aduer.fiscū.l.fin.tenet ꝙ ad rem ꝯtra emtorē per.l.istā que dicit prescriptionē obesse nō debere Cy.aūt quo ad minores absentes reipublice causa videtur tenere ꝯtrariū dicens ꝙ tpe edicti diui marci de quo ipsa lex loquit recuperatio rei vendite erat tpalis maioribus.minoribus aūt perpetua quod postea mutatū fuit ⁊ statutū ꝙ res recuperari nō posset.sed agi posset ad pretiū cōtra fiscum vsq3 ad quadrienniū ⁊ ideo in maioribus dicit recuperationē pretij esse temporalē.Sicut olim erat recuperatio rei ⁊ ita intelligit tit.de quadriē.prescrip.Uber.aūt in dicta.l.fi.si aduersus fiscum.sequitur opi.glo.dicens ꝙ per tit.de quadriē.prescrip.nihil est mutatū quo ad res minoꝝ cū de eis nihil dicat ita ꝙ hodie emens a fisco rem minoris nō plus est securus q̄ olim ꝑ edictū diui marci ⁊ sicut poterant tunc rem petere ita ⁊ hodie qꝛ qđ nō mutuat ⁊c.vt.ĵ.de ap.l.precipimus.Et idē dicit in maiore absente reipub.cā cū nō absimil.⁊c.vt.ĵ.ti.ij.l.vltima.In glo.quā obijcit fiscus.ibi quinquēnij erat vt insti.de vsuca.§.fi.In glo.s.cū effectu currit eñ vt.ĵ.de quadrien.prescriptione.l.fi.Uber.

SI cū militaribus. Op.a diuisione quia aut heredes creditoris habuerunt ius vendendi.⁊ tunc eo inuito ⁊ pñte si nō soluisset vendere potuissent.fortius ergo eo absente ⁊ ignorāte.vt.ff.de reg.iur.l.qui pōt.ant nō habuerunt ius vendendi ⁊ tūc mero iure nō tenet ⁊ sic cessat restitutio vt.ĵ.si aduer.ven.pig.ag.l.ij.Sed dic ꝙ licet haberet ius vendendi absens tñ restituit si lesus est forte qꝛ si fuisset presens soluisset vel minori pretio vēdita est sicut etiā dicitur in venditione rei minoris facta cū decreto que valet tñ restituitur si lesus est vt.ĵ.de predijs minoꝝ.l.si quidē.ij.rñso.In glo.ſm.l.ibi.l.fi.tunc eñ dicit ledi cursu talis tpis legalis quasi ꝑ quandā prescriptionē.Ibi nō reuocat qꝛ aduersus pactū maior nō restituit vt.ĵ.e.l.que a patre.⁊ no.ĵ.ti.ij.l.fi.In glo.hoc si lesus absens ⁊c.

Que a patre. Successor nō pōt venire cōtra factū predecessoris.h.d.⁊ ad hoc sepe allegat cū concor.hic in glo.allegatis.⁊ ad hoc facit qđ dicit durū ⁊ auarum est heredē infringere qđ defunctus statuit.ff.de dona.inter virū ⁊ vxorē.l.cum hic status.§.fi.⁊ ad hoc.ĵ.de reuoc.dona.l.j.in fine.cum ibi notatis.Que oīa faciunt an imperator vel alius baro vel prelatus teneatur seruare pacem ⁊ pacta facta per predecessorem.de quo plene dixi supra de legibus.l.digna vox.

Sancimus. Hec lex est per eadem verba.ĵ.qui.nō obijcit lon.tē.prescriptio.l.fi.Ibi expeditoribus.i.in actibꝰ militie qꝛ expediti esse debent ⁊ vestes expeditas habere Azo.⁊ Uber.vel forte ideo expeditio dicit qꝛ opera militū expediebant defensioni reipublice vt.ĵ.loca.l.milites.Et facit hec.l.cōtra scholares nō studentes ⁊ clericos nō vacantes diuinis vt nō gaudeant priuilegijs scholariū nec clericoꝝ.de quo dixi.ŝ.de epis ⁊ cle.l.generaliter.

¶ Rubrica.De vxoribus militum.

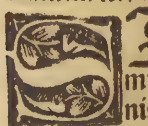
Temporalibus. Uide Azo.in summa et dic tpalibus vt redhibitoria vel quāto minoris ⁊ similibus Azo.Ibi peregrinate facit ꝙ vxor teneatur sequi virū peregrinantē videt ꝙ sic.vt.ff.de ritu nup.l.j.In ꝯrium videtur ff.de annu.leg.l.meuia.§.vxorē.⁊.ff.de ope.liber.l.qđ nisi.§.j.⁊ dicit hic Cy.ꝙ necessitate ꝑcisa nō sed cōsecutiua sic vt filios ꝓcreent nihil tñ allegat.Od ofr.tenet indistincte ꝙ ipm sequi teneat ꝓpter debitum carnis qđ reddere tenet.ĵ.cōia vtri.iu.l.possessionū.⁊.ff.de edili.edicto.l.plerūq3.Sed de hoc dic vt notatur extra de cōiug.leprosoꝝ.c.j.per Her.⁊ Inno.xxxiiij.q.j.c.nō satis.in fine.⁊.c.sequenti.in glo.per Archidi.⁊.xxxij.q.v.c.si vxor.xiij.q.ij.ebron.⁊.c.vnaqueq3 mulier.In quibus finaliter videtur cōcludi ꝙ sequi teneatur virū absentē ex probabili vel necessaria causa.Si aūt ex voluntaria vt qꝛ vagabūdus tunc eum sequi nō tenetur nisi talis esset tpe cōtracti matrimonij vt forte ioculator vel histrio.tunc eñ eū indistincte sequi tenetur si eius conditionem sciuit vel scire debuit argu.ŝ.de epali audiē.l.⁊ si legibus.⁊.ff.de vsu ⁊ ha.plenū.§.equitij.⁊ hanc tenet Cyn.in.l.liberte.ĵ.de oper.liber.Sed nunquid alij familiares ⁊ seruientes militū restituentur videtur ꝙ sic.arg.huius.l.⁊ qꝛ eorum medici restituūtur.vt.ff.ex quibus causis maio.l.inter eos.§.militū medici.⁊ ꝓ hoc.ŝ.de epis.⁊ cleri.l.j.⁊.ij.ad finem.⁊ qđ dixi.⁊ ꝓ hoc.ff.de bonorū pos.ex testō mili.l.vnica.in principio.⁊.§.j.In cōtrariū videtur cū nō reperiatur iure cautuz.⁊ quia isti seruientes possunt recedere quādo volunt.⁊ ꝓ hoc.ĵ.de testa.milita.l.scriniarios.vbi de hoc dixi.Non obstat hec lex qꝛ vxor necessario habet sequi virum vt dixi nec.§.militū.qꝛ medici sunt magis necessarij cum sepe vulnerentur ⁊ forte cogebantur sequi milites sicut fieri videmus tempore quo fiunt exercitus ꝙ medici coguntur stare in exercitu.Non obstat.l.j.⁊.ij.qꝛ ibi speciale in clericis.⁊ hanc sequit Jaco.de rauen.⁊ veram credo.

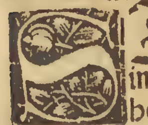

Aque. Omissis ambagibus glos. dic q si res vxoris que absuit cũ marito milite fraude tertij dicentis eã suam vendita fuerit et ab emtore prescripta restituit mulier ad rẽ ⁊ emtor ꝯtra venditorẽ ad pretium. q restitutio oĩa ad statũ pristinũ reducit etiã quantũ ad tertiũ. vt. s. de reputa. l. vnica. Uel potes ponere ẽm Old. in creditore vendẽte ex. l. rem mulieris sibi obligatã que postea venditionẽ rescindens restituit pretiũ vt. ff. de rei vendi. l. emtor prediũ. sed hec lectura nõ est bene amica litere. Lectura dñi. M. nõ est vera q fundata est sup errore q iudex teneat ẽm conscientiã iudicare de quo no. ff. de offi. presidis. l. illicitas. §. veritas. Lectura etiã Azo. vera est vt statim dicã in suppletione glo. In glo. j. ibi dicens suam de tali cõmento loquit. l. j. §. de bonis mater. ⁊ hanc lecturam puto veriorẽ. In glo. vlt. ibi qđ cũ eo. l. ei qui. in fine licet hec lectura in se vera sit tñ quo ad casum huius. l. nõ videtur ꝓcedere. q hoc casu absentia seu restitutio ꝓpter absentiã nõ esset causa rescindende venditionis. Sed iure cõi posset rescindi. vt. ff. de acti. emti. l. iuli. §. si quis colludente. nisi dicere mus q ideo restitutione opus erat q emtor prescripserat vt in litera dicit. Sed tñ hec lectura nõ bene elicitur ex textu. In eadẽ glo. ibi callide absuit. ⁊ ẽm hoc verba diutine essentie est casus genitiui.

¶ Rubrica. De temporibus in integrũ restitutionis.

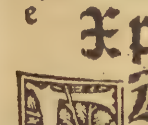

Super rubrica. Uide Azo. in summa. eo. ⁊ in Spec. de restitu. §. infra qđ tẽpus. ⁊ vide casum specialẽ ⁊ mirabilẽ vbi maior restituitur in gestis tempore quadriennij qđ datur ad restitutionẽ petendam. j. de repu. here. l. fi. ⁊ ibi dixi.

In his. Annus vtilis vel quadrienniũ ei' loco subrogatũ nõ currit in militia existenti ꝓpter circumitũ vitandũ q restitueret ad restitutionẽ petendã. h. d. ⁊ de hoc vide in summa. e. prima colũna. v. ⁊ hic eadẽ rõne. Ibi ex die missiõis. i. diuisionis a militia. i. ex die quo a militia reuersus est. Uber. In glo. j. ibi nã ⁊ minor lesus in aliquo ꝯtractu ibi statim curreret. s. in casu huius. l. Ibi. l. fi. Sic ergo q interimit incboatuz multo forti' impedit incboandũ vt. ff. de verb. obli. l. inter stipulantẽ. §. sacram. in fi. verius dic vt no. d. l. annus. Ly.

Si intra. Idem dicit superior in effectu ⁊ in hoc solũ differt q hic successit qui militare cepit nõ militanti q decessit infra tpa restõnis. Ibi ex persona defuncti nõ dicit ex psona sua p qđ patẽter innuit q absenti mero iure nõ currit vt dixi. s. l. proxima. licet quidã ⁊ male dixerunt q hic duplex dabat restitutio vna ex psona sua alia ex persona defuncti.

Si intra annos. Idem dicit in effectu q lex prima et in hoc solo differt: q illa gñalis in qualibet lesione hec spãlis in vsucapione. Ibi continuatũ beneficiũ s. minoris etatis ad militiã. ⁊ sic no. beneficiũ ꝯtinuari lʒ mutetcã beneficij siue priuilegij. vt. ff. de testa. mili. l. qđ dicit. ⁊ de bono pos. ex testa. mili. l. vnica. in fin. Ibi ante militiã. s. finitã ẽm quosdã. tu dic incboatã ⁊ sic finita fuit vsucapio in minori etate ante militiã incboatã. In gl. vlti. ibi nõ dico pupillus q pupillis nõ currebat etiã olim. vt. j. de pscrip. xxx. annoꝝ. l. sicut. §. penul. Oldra.

e Ex persona. Idẽ dicit. q. l. ij. s. e. nisi q ibi militãs successit nõ militãti h ecõtra.

Aque. Hec lex satis est intricata ⁊ de ei' materia no. in summa. e. in prin. Et vt melius clareat diuidã in quinq partes ⁊ cuiq parti assignet qđ suũ est. scđa incipit ibi ⁊ si forte. Tertia ibi si qñ sane. quarta ibi q si fuerit. qnta ibi cũ vero. Prima pars satis clara est in qua. l. cõditor. dicit q statuta super restitutionibus in integ. in suo statu relinquit iustinianus tñ in aliqbus immutat vt loco vtilis anni subrogando quadrienniũ vt. j. eo. l. vlti. ⁊ circa tpales prescriptiões que olim currebant minoribus ⁊ restituebant vt hodie mero iure nõ currant vt. s. in quibus cau. in integ. resti. nõ est necessaria. l. fi. Secunda pars hoc intendit q si minor veniam etatis impetrauit ⁊ ante impetrationẽ aliquid gessit in quo lesus est ⁊ velit restitui q annus vtilis vel quadrienniũ hodie eius loco subrogatũ ad restitutionẽ petendã ex eo die incipit currere quo ipsa venia cõpetenti iudici fuerit intimata ⁊ ipsi minori administratio rerũ suarũ permissa ita tñ q minoribus. xxv. annis restitutionis beneficiũ nõ negetur. Ad istã scđam partẽ opponit ad ordinẽ litere q dicit veniã primo iudici intimari deinde administrationẽ rerũ suarũ minori concedi q videt q primo p principẽ ꝯcedat venia ⁊ per cõsequens administratio rerũ suarũ deinde fiat intimatio iudici vt. s. de his qui veniã etatis im. l. ij. dicunt quidã q hic est ordo cõuersus in litera ⁊ intelligi debet ẽm ordinẽ illi'. l. ij. vel forte respexit effectũ impetrationis venie que tunc demuz habet effectum cũ est iudici intimata vt in ipsa. l. ij. colligitur ⁊ nõ sine ministerio posui casum de gestis ante impetrationẽ q super gestis post nõ restituitur vt dicto titulo de hisqui veni. eta. impe. l. j. De gestis aũt medio tpe. s. post veniã impetratã bene restituit vt hic ⁊ dicta. l. j. not. in glo. qđ approbat Jaco. de are. ⁊ allegat. ff. de adquir. pos. l. qui absenti. ⁊ ex hoc terminat quandã qõnem quã dicit fuisse de facto. Causa eñ quedaz cõmissa erat epo vincentino ⁊ incepit de causa cognoscere. interim impetrati fuerũt alij iudices p vnã partiũ ⁊ adiuncti dicto epo cũ clausula solita apponi in rescriptis apostolicis si lis conte. nõ esset tpe impetrationis nõ erat contesta. Sed anteq̃ rescriptum presentaret sic dubitabat an iudices adiuncti cum epo deberent de causa cognoscere dicit terminatũ fuisse q nõ per hanc. l. ⁊ p hoc. s. vt lite pendẽ. l. j. extra de rescrip. c. caplm sancte crucis. ⁊ qđ ibi no. de restitu. spolia. audita. de re iudicata. c. inter monasteriũ. ff. de iudi. sed ⁊ si susceperit. Jaco. talia eñ peruenire debent in iudicis notitiã al's nõ ligant iudicem. vt. j. de satisdando. l. vnica. ⁊ ibi not. ⁊ pro hoc. ff. de offi. presi. si forte q vera puto in rescriptis ad lites. In rescriptis vero circa beneficia attendit tempus date nõ presentatõis vt extra de rescrip. c. tibi qui gratiã. lib. vj. cum ibi notatis per Archidia. Jo. an. ⁊ Cardi. Sed qualiter intelligendus est. ver. ita tñ hic positus quidam q indistincte prout sonat scʒ q minor qui veniam etatis impetrauit restituit de gestis ante impetrationeʒ vel intimationẽ toto tempore minoris etatis ⁊ vltra per quadriennium sed ẽm hoc nulla esset differentia inter eum qui impetrauit veniam ⁊ illum qui nõ impetrauit inter quos hec lex intendit facere differentiam. Et ideo ẽm Odo. Uber. glo. ⁊ cõmuniter alios est dicendũ q si impetrata venia contingat quadrienniũ finiri in minori etate suppletur totũ illud quod super est de minori etate vsq ad legitimã etatẽ cõpletã. Si aũt quadrienniũ finiatur. xxv. anno vel post nihil suppletur nec addit ⁊ iste est verus intellectus. ver. ita tñ. Querit Uber. nũquid. l. l. sancimus. s. in quibus causis in integ. resti. nõ est neces. locuz habeat in minore quiveniã etatis impetrauit. s. vt temporales prescriptiones mero iure nõ currant. ⁊ videt q sic per istũ ver. ita tamẽ. In cõtrariũ videt quia statim est negligens ⁊ oĩa potest agere tanq̃ maior vt dicta. l. j. ⁊. ij. s. de his qui veniam etatis impe. ergo statim currit vt. j. de annali excep. l. j. Uber. hic nõ soluit. Sed puto dici posse q aut res in qua currebat prescriptio exigebat decreti interpositionẽ. ⁊ tunc mero iure non currat q in talibus rebus venia etatis nihil operat. vt dicta. l. ij. in fine. s. de his qui veniã etatis impe. Si aũt nõ exigebant decretum tunc aut prescriptio incboauit ante veniã impetratam ⁊ iudici intimatã ⁊ tũc nõ currat: q p minore habetur vt hic ⁊ dicta. l. ij. aut post ⁊ tunc quia ꝓ maiore habetur vt dicta l. j. ⁊. ij. de his qui veniã etatis impetrauerũt currat cũ effectu ita q nõ restituatur. Tertia pars satis clara est ⁊ dicit q si minor minori succedat habet locũ tempus sue minoris etatis ex persona sua ⁊ annum vtilem olim hodie quadrienniũ ex persona minoris cui successit. vt. s. eo. l. ex psona. ¶ Quarta pars hoc dicit q minor succedens maiori qui tñ erat infra annũ vtilem ex persona illius cui successit habet tẽpus qđ defuncto superat quod tẽpus mero iure sibi nõ curreret eo existente minore licet. M. ⁊ sequaces dixerint ꝯtrariũ ⁊ male vt in glo. hic notatur ⁊ dictũ fuit dicta. l. fi. in quibus causis in integ. restit. nõ est necessaria. Quinta ⁊ vltima pars dicit q si maior succedit minori statim adita hereditate vel agnita bonoꝝ possessione currit sibi vtilis annus nec sibi datur aliquid de tpe minoris etatis eius cui successit. Sed iste tres vltime partes vident sibi contrarie q qñq plus iuris habet successor q̃ defunctus; vt qñ successor est minoris etatis q defunctus. quando q habet minus iuris vt in casu econuerso. scʒ qñ successor est maioris etatis q̃ defunctus. cur ergo hec tam varie cũ successor deberet vti eodẽ iure quo defunctus. vt. ff. de verb. obliga. l. ij. ex quibus cau. in posses. eatur. l. apud iuli. de iudi. l. heres absens ⁊ infra de his quib. vt indi. l. polla. ⁊ q prescriptiones iudicari debent ẽm initiũ vt. ff. de fundo do. j. si fundũ. ⁊. j. de vsucap. transfor. l. vnica. ad hoc dicunt Odo. ⁊ Ubert. hoc contingere quia qui in vno grauat in alio releuatur. vt. ff. de iureiurã. l. eũ qui. vnde cum successor aliquando grauetur vt quãdo minus habet iuris q̃ defunctus vt dixi in alio releuatur scʒ qñ habet

plus iuris.sed hec sol'. nō videt̃ bona q2 nō pōt contingere simul ⁊ semel in persona vnius successoris.s. q habeat simul ⁊ semel plus ⁊ minus iuris.sed est necesse ꝯtingere in persona pluriū ⁊ diuersoꝝ successoꝝ quoꝝ si vnus grauetur non sequit̃ q alius debeat releuari.⁊ ideo puto q ista perplexitas sic soluat̃ q2 recte intuenti nullo istoꝝ triū casuum habet successor plus vel minus iuris ꝙ habuerit defunctus.beneficiū em̄ restitutionis qd̄ cōpetebat defuncto semp transit ad heredē vt hac.l. et ff.de in integ.restit.l.nō solū.sed minor etas defuncti cū sit ius mere personale nō transit ad successorē q2 persone ex toto coheret ⁊ cū persona finitur vt.ff.de regl'.iur.l.priuilegia.Quando aūt minor maiori succedit habet tēpus sue minoris etatis nō ex persona defuncti sed ex sua.⁊ sic recte intuenti nō reperitur heredē aliquo casu habere plus vel minus iuris ꝙ habuerit defunctus ex persona ipsius defuncti.Ultimo circa hoc distingue ꝫm Jac.butri.aut preiudiciū occurrit ex contractu defuncti aut ex lege.Primo casu aut ꝓcedit ex fieri aut ex nō fieri.Si ex fieri successoris nō vtitur iure defuncti vt.l.cū filius.§.in hac.ff.de verb.oblig.Si nō ex fieri tunc vtit̃ iure defuncti vt.l.que a patre.s.ti.ij.⁊ no.in.l.si cū militaribus.eo.ti.Aut ꝓcedit preiudiciū ex lege tunc est regula q attendat̃ initiū vsucapionis ⁊ ꝫm id finiatur vt.d.l.si fundū.de fundo dota.⁊.s.si aduersus vsuca.l.j.fallit in tpe restitutionis vt euitetur circuitus ⁊ nō fit restitutio restitutionis.vt hac.l.Jtē fallit in.l.sicut §.ne sexus.j.de prescrip.xxx.anno.⁊ sic nō ꝓcedit solutio glo. que dicit aliud in priuilegio minoris vt hic.⁊ aliud in priuilegio mulieris vt in cōtrarijs.Ja.de hoc ēt satis dixi in dicta.l.fi.s.in quib.cau.in inte.resti.nō est necessa.circa fi.⁊ plenius de sacrosan.eccle.aut̃.quas actiones.Jn glo.que qualiter.in fine. Ued solue vt ibi not.Jac.Jn glo.q curret.j.de minori.l.interdum.vbi de hoc satis in gl.no.Jbi in alio casu loquit̃.s.in maiore herede nō est mirū si statim currat.Oldr.ibi.§.finaūt.que est hic signata ⁊ incipit si minor.Jn fine.vel dic aliter vt.s.dixi ⁊.d.l.vlti.in quib.cau.in integ.restitu.nō est necessaria.Jn gl. quelibet prescriptio ibi.l.si seruus.de diuer.⁊ tēpora.prescrip. So.ibi contractus fuit celebratus iacente hereditate ⁊ legitime hic aūt precessit cōtractus vel quasi.⁊ dic vt ibi not.Jaco. de bel.vel dic vt not.eo.ti.l.j.in glo.qd̄ dic de auctore in fine.licet em̄ glo.reprobet dictā solu.Dy.tñ eam ibi approbat ⁊ Cy. hic in ea.gl.in fi.⁊.d.l.cū miles.Ol.Jn gl.vlt.ibi aut minor successit minori;⁊ h3 locū.§.si qñ.ibi aut minor maiori ⁊ habet locū.§.q si fuerit.Jbi aut maior minori ⁊ habet locū.§.vlti.

I minor. Hec aut̃. sumitur de corpore nō solute pecunie super dote §.gnāliter.v.⁊ siquidez.vbi satis bene glossat̃.sed latius ⁊ subtilius in summa huius tituli.j.⁊.ij.colum.Et nō corrigit.l.C.sed denotat quedā specialia circa tēpora que dantur minori petenti restitutionē ꝯtra dotē nō numeratam ⁊ eius heredi.Et est aduertendū q tpa exceptionis nō numerate dotis alia cōpetūt de iure cōmuni de quibus loquitur.j.de do.cau.nō numerata.l.fi.⁊ aut̃.ibi posita que incipit. q locū.que sumitur ex eodē corpore cū ista alia cōpetunt fauore minoris etatis de quibus loquit̃ ista aut̃.⁊ loquitur de tpe. j.qd̄ debet minor restitui ꝓpter negligentiā nō ꝓposite exceptionis nō de tpe ad qd̄ debeat restitui.So.dic aut primo cōfitetur se recepisse dotē deinde instrā dotalia conficiunt̃ ⁊ iure cōi exceptio denegat̃.vt.j.de nō nume.pecu.l.in ꝯtibus.§.j. nisi restituat̃ rōne minoris etatis.et sic pōt intelligi ista aut̃.vt nota.in corpe ꝫm primā opi.Si vero primo fiant instrumenta postea cōfiteat̃ tunc iure cōi excipit etiā maior sed q2 ꝫm quosdam exceptio nō tollit restōnem vt.ff.de minori.l.in cause.minor etiā restituet̃.qñ aūt tpa iuris cōis sunt lapsa tunc opus est restitutiōe ⁊ sic etiā pōt hec aut̃.loqui.Et ponit tria dicta primū est de minore cōfitente se dotē recepisse ⁊ de tpe qd̄ sibi datur ad petendum restitutionē.Secundū de herede maiore minoris confitentis.Tertium de herede minore.scd̄a ibi eo quo q.tertia ibi sed si heres.Ad primū opp.q mero iure tale tēpus nō currit vt.l.fi.s.in quibus cau.in inte.resti.nō est necessaria.glo.Azo.O d.⁊ cōiter oēs doctores tenent q hic sit speciale.Sed salua eorū pace nullū est speciale nec ista aut̃.quid ꝙ habet facere cum.l.contraria.cum illa lex loquat̃ solum de prescriptionibus ante eam inductis vt ibi pʒ in textu.⁊ hec aut̃. est post illā.Oppo.q aliud datur tempus.j.eo.l.fina.Sed hic speciale vt in glo.no.Quero vtrū istud tēpus de quo hec aut̃. loquitur computetur ex tempore cōtrahendarū nuptiarū vel cōtractarū.dic vt in glo.hic.⁊ in corpore ⁊ in summa huius tituli.⁊ tene opinionē Bulg.⁊ Azo.que cōiter approbatur per O do.⁊ alios doctores ⁊ vera est sc3 q imputetur ex tempore contrahendarū nuptiaꝝ hoc est ex tēpore quo minor pōt contrahere nuptias qd̄ est in.xv.anno de consuetudine licet de iure possit matrimoniū contrahere in.xiiij.anno.vt instit. de nuptijs.in prin.⁊ sic potest restitui minor in casu huius aut̃. vsq ad.xxvij.annū.⁊ ita expresse habet̃ in textu in dicto.§.generaliter.vnde hoc sumit̃ ibi ⁊ erit possibile intra.xxvij.annū querī ⁊c.idest cōqueri ex quo valde miror de opinione dñoꝝ.M. ⁊ Jo.⁊ sequaciū qui dixerunt posse extendi vsq ad trigesimū septimū annum vna die minus.alijs etiā rōnibus hic in glos. positis ⁊ in summa huius tituli reprobatur dicta opi.Mart. ⁊ Joā.⁊ contingit dotis fauore q ista prescriptio arctetur ad xxvij.annum quia difficile esset mulieri post lapsum minoris temporis probare dotis numerationē ⁊ ita innuitur in corpore vnde hic sumitur in principio.Sed retenta opinione Bul. ⁊ Azo.quid dicemus si minor contraxit nuptias ⁊ dudū post ea confessus est se dotem recepisse nunquid dicemus tempus huius aut̃.sc3.xij.annoꝝ currere ex die.xv.anni ꝫm opi.predictam an vero ex die contractarū nuptiarū ꝫm opi.M.⁊ sequacium an vero ex die confessionis facte de dote.dic ꝫm Uber.⁊ Jaco.butri.q demū ex die confessionis quia ante nō erat nata exceptio vt.j.de prescripti.xxx.annoꝝ.l.cum notissimi.§.illud ergo non potest dici negligens in opponendo.Jtem ante confessionem non est lesus ergo nec restituendus ⁊ sic non currit.Circa secundā partē quando maior succedit minori quero an iste annus detur si minor mortuus sit finita sua prescriptione ⁊ dic q nō.quia cum defunctus nō potuerit excipere nec heres eius vt.ff.de adqui.hered.l.pantonius.Quid si minori defuncto supererat minus anno quidā q heres habebit solum quod supererat per.l.C.ea que.⁊ sic intelligat̃ hic qñ supererat annus vel plus.Uel dic semper dari annū integrū ꝑ hanc aut̃. arg.infra de iudi.ꝑperandum.§.finaūt.⁊.ff.si pen.appel.l.fin. Jtē quero cum iste minor cui succedit maior possit mori in minori etate.Jtem in maiori.⁊.j.duodecimū annū restitutionis. Jtem infra tempora iuris cōis qbus ꝓponi pōt hec exceptio quo casu loquit̃ hec aut̃.dic q primis duobus sed nō in tertio q2 aut haberet ex persona defuncti ⁊ hoc falsum q2 defunctus nō haberet ꝫm veritatē licet quidā dicant cōtra ex sua nō pōt q2 maior vt.ff.de mino.l.iij.§.sed vtrū.Circa tertiū dictum qñ minor succedit maiori vel datur sibi quinquenniū nec habetur respectus ad tempus qd̄ defuncto supererat nec etiā ad tempus minoris etatis ipsius successoris ⁊ ex hoc dicit gl.esse speciale q minori currit ista prescriptio quinquennij et nō seruat̃ illesus cōtra prealleg.l.vlti.s.in quibus causis in integ.restit. nō est necessaria.Sed hoc nō est verū vt predixi q2 ista aut̃. est post legem illam ⁊ per cōsequens illa nihil habet facere cū ista cum illa loquat̃ solū de prescriptionibus inductis ante.l.illam Jtē loquit̃ solū de prescriptionibus q̄ olim currebāt sed restituebant̃ nō aūt de illis q̄ olim currebant ⁊ nō dabat̃ restitutio qualis est ista prescriptio quinquennij de qua loquit̃ hec aut̃. Quidā tñ dixerūt minorē etiā hic restitui saltē ad tempus qd̄ fluxit in minori etate.vt.s.de restōne militum.l.qd̄ tpe.⁊.ff.ex quib.cau.maio.l.necnon.§.si quis sepius.Jn glos.cōtractarū ꝫm.M.hec est falsa vt.s.dixi.Jbi qd̄ est.xv.annoꝝ ꝫm cōsuetudinē.s.dixi de iure tñ in.xiiij.vt insti.de nup.in princ.Jn glo.que incipit maiori ibi.l.fi.in prin.dic vt.s.dixi q illa nihil habet cōe cū ista.Jn glo.vlt.in fine.qd̄ facit si vasallus decessit qui debebat petere feudi inuestiturā.j.annū ⁊ diez heres eius adhuc habeat integrū annū nō habito respectu q minus defuncto superesset.Jn cōtrariū facit.l.ea que.§.q si fuerit.⁊.s. eo.l.ij.vbi datur solum illud quod defuncto supererat.de hoc dic plene vt notatur in summa feudoꝝ Jacob.arditionis.quibus modis feudum adquir.§.sed pone.⁊ dicam.ff.de verboꝝ obli.l.⁊ ideo hesitatur.

Etende. Jbi que intra metas.i.infra annū vtilē olim hodie quadriēniū vt.j. e.l.fi.Jbi quocūq.s.actore vel reo flagitante.i.petēte.curricula.i.dilationes.quippe.i.certe.eius.s.legitimi tpis.prorogabunt.i.excedēt.spatio superstite.i.anno vtili durāte.dimensio.i.dilatio.Modo opponit̃ q causa restitutionis oīno finiri debeat.j.quadriennīū vt.j.l.pxi.cuius ꝯtrariū hic in fine dicit̃.glo.hic ⁊ ibi ⁊ O do.hic tenēt q illa in hoc determinet̃ per istā.vt.ff.de legi.l.nō est nouū.⁊ ꝓ hoc bene facit.ff.de excu.tuto.l.si cum ipse.Sed nungd actori volenti producere testes in partibus lōginquis existētes dabitur dilatio que excedat quadriennīū.⁊ Cy.⁊ Pe.vident̃ hic tenere q sic. q2 sicut concedit̃ reo qñ in culpa nō est eadē rōne ⁊ actori cū nō est in culpa vel mora.⁊ ꝓ hoc palle.lex.l.si cū ipse.et de mino.l. intra vtile.Jn cōtrariū est hec lex ⁊ glo.q̄ dicit duo exigi si incipiat̃ a primo qd̄ dicit si a scd̄o illud sufficiat.s.q tēpus excedat.preterea nō videt̃ posse cōtingere quantūcūq sint in longinquis

ginquis partibus testes q dilatio quadriēniū excedat qr etiā in vltramarina puincia dat dilatio nouē mensiū tm̄.vt.j.de di la.l.j.rad.ll.Sʒias pōt rn̄deri q ibi malitia aduersarij fluxerat tps.de hoc etiā dicā in palle.l.j.§.de dilationi.Sed qd si iudex est delegatus vel arbiter vsqʒ ad annū petitur dilatio q̄ excedit annū nunqd dare poterit qdā q sic reo actori nō p banc.l. Sed hic finito vtili anno adhuc durabat iurisdictio iudicis. Sed iurisdictio delegati vel arbitri finitur finito tpe delegationis vel cōpromissi.preterea cū delegatus r arbiter cōsensu partiū assumant nō est q magis imputari possit actori q̄ reo r sic cessat rō hui⁹.l.Cy.Circa hoc hic plures opi.recitat r sub distinctiōe soluit.Ego aūt indistincte puto dilationē nō cōcedendā qr frustra cōcederet vltra iurisdictionē iudicis vel arbitri.r ideo hoc casu dilatiōes abbreuiant ne causa pereat.ar.ff. de feri.l.j.in fi.de pcur.l.sed etiā bis.r ita tenet Ber.ex.de officio dele.c.de causis.Ubi aūt esset iudex ordinarius cuius iurisdictio esset tpalis in cuius locū finito officio alij subrogant tunc qr successor idē est iudex r pōt inchoata p predecessorem perficere.vt.ff.de iudi.l.mortuo.tūc crederē si opus esset dilationē posse statui que,prograret in tēpus successoris vt.ff.de iudi.l.edictū.r.j.de iudi.,pperandū.§.finaūt in medio triennij. Ultio q̄ro de vtili q̄ne quā vidi de facto dicit hac.l.in fi. q si data est reo dilatio q etiā actor in ipa pōt pbare.reus vult data sibi dilatione renūtiare beneficio dilatōis ita q actor cōmodo eius vti nō possit nunqd possit in piudiciū actoris. Et idē possit queri de tertia dilatiōe que datur reo in causis criminalibus cū actori dētur tm̄ due.vt.ff.de feri.l.in pecuniarijs.r videtur q renūtiare possit ex regula gn̄ali.s̄.de pactis.l.si qs in cōscribendo.r de legibus.l.qd fauore.r videt text.ff.de mino. l.si iudex.Contrariū est verū qr beneficiū huius.l.actori.quesitū ei auferri nō debet vt.ff.de adop.l.si arrogator.§.sed an impuberi.de donatio.si patronus.r.j.de adulte.l.adulter.immo etiā inuito reo licet ex eius persona sit sibi quesitū eo vti pōt vt ff.de excep.l.oēs.de fideiusso.l.si stipulatus.in prin.r.l.ex psona.r p hoc.ff.de reg.iur.l.nemo pōt mutare consiliū.r qr non licet penitere responsi si captio est actoris vt.ff.de interro.act. l.de etate.§.fi.r p ista opi.videt expressum.ff.de bonoꝝ pos.cōtra tab.l.si post mortē.§.fi.per quā.l.tenent hanc opi.Guid.de suza.Uber.Dy.r Jaco.de are.r de hoc satis no.in Spec.de dilatio.§.videndū restat.ver.quid si reus.r facit qd notaui in simili q̄ne dicto.§.fi.in.l.de etate.r.j.de libera.cā.l.cū pretiū. Ad.l.si iudex.responde qr ibi tractat de spāli beneficio restitutiōis cōtra ius cōe qd facilius tollit renuntiatiōe minoris q̄ ius cōe de quo hic agit vt.ff.de testō mili.l.eius militis.Jn gl. vlti.ibi.l.aristo.dic de hoc vt ibi in glo.r ibi no.

Superuacuam. Hec lex quo ad text. satis est clara sed ei⁹ materia subtilis est de qua aliquid tactū fuit.s̄.l.pxima. Et dicit hoc in effectu q loco vtilis anni qui olim dabatur tam maioribus q̄ minoribus p restitutiōe petenda subrogatū est quadriennium continuū ad causam restitutiōis finiēdā nō tm̄ currit minoribus vel iusta causa impeditis Jbi differentiā sicut olim erat qr minus dabat in italia ppter copiā iudicū q̄ in puincia r aliter rome aliter in ciuitate cōstātinopolitana vt indicat lr̄a seq̄ns quā differentiā hic tollit iustinianus Ød.ibi ex dn̄a em̄ rc.sepe allegat q iura debent esse cōia oibus locis p hoc.s̄.de episco.r cle.l.generaliter.in fine.r qd dixi.s̄.de summa trini.l.j.r dicet plene.j.in suppletione gl. Jllu xerit.i.inchoauerit.Modo quero primo nūquid hec lex sit correcta p.l.pperandū.j.de iudi.vbi dicitur instantiā finiri triennio.videt q sic.qr illa posterior r gn̄aliter r indistincte loquitur.Contrariū verū puto qr illud trienniū computat a tpe litis conte.vt ibi dicit circa principiū istud aūt currit statim cōpleta etate maiori r sic sequi posset absurdū q in fine quadriēnij contestaret lis super restitutione r adhuc haberet trienniū ad litem finiendā per.l.pperandū.cuius contrariū dicit hec.l. vt ergo legū euitet correctio quā nō est verosimile sic cito iustinianū fecisse dicamus q lex pperandū in alijs causis locū habeat.r hec firma stet in causa restitutiōis.r ita vidi seruari.Sʒ qd si iudex elapso quadriennio concessit restitutionē nūquid valeat querit Dy.insti.de act.§.rursus.r post multa videt sentire q nō teneat per.l.scire oportet.§.conseq̄ns.ff.de excu.tuto.r de hoc dic vt notat p eum ibidē.idem tenet hic Cy.r allegat notata infra de iudi.,pperandū.in princ.r hoc nisi ex iusta causa quadrienniū prorogetur.vt supra.l.pxima.Jtem queritur nunquid idem tempus statuatur circa restitutionem eccle sie antiquitus fuit magna dubitatio.vt notat extra de in integrū restitu.c.j.hodie sopita est quia quadrienniū datur vt extra de in integ.restit.c.j.r.ij.lib.vj.cū ibi notatis p Archi.Jo. andr.r Cardi.Quomō aūt incipiat currere ipm quadrienniū ecclesie petenti restitu.cōtra sn̄iam no.per Jnno.extra de in integ.restit.c.auditis.r.c.coram.Jtē quero cū hec.l.in fine quo ad istud tempus parificet minores r maiores iuste absentes r maioribus reuersis detur modicū tēpus q in quadriēnio non cōputat sed reputat tempus absentie vt.ff.ex quib.cau.maio. l.ab hostibus.§.sed q simpliciter.nunquid illud modicū tempus detur minoribus cōpleta legitima etate.Et videtur q sic ex fine huius.l.Jn contrariū videtur.s̄.ver.qd nō solū.ibi ex quo.xxvi.anni dies illuxerit.quidā vt Pet.dicunt q illud modicum tempus datur minoribus cū eadē sit ratio.Cy.hic videtur sentire cōtrariū cū hoc de minoribus nō reperiat iure cautū ergo intelligat omissum vt.ff.solu.matri.l.si vero.§.de viro Aliqui etiā subtilizātes dicere voluerunt q etiā in psona maiorum illud modicū tēpus sit sublatū per hanc.l.que equiparat maiores r minores r nō dicit subduci debere nisi solū tempus absentie r dicunt q.d.§.sed q multipliciter.quo modicū tēpus correctus est p hanc.l.qr olim dabat annus vtilis r ideo nō mirum si ille q absens fuerat haberet in tali anno vtili illud modicū tēpus ad querendū aduocatū sed cū hodie quadriennū sit continuū illud modicū tēpus nō datur cū de illo modico tpe nihil hac.l.dicat.r hec opinio subtilis est r forte nō mala licet cōtra eā videat hec.l.circa finem.ibi que veteribus legibus rc.ex quo nō videt velle corrigere.ll.veteres sed dici posset q de alijs legibus veteribus loquat nō de dicto modico tēpore qd satis innuit tex.cōiter tn̄ tenetur q ille.§.sed q simpliciter.nō sit correctus.Denuo quero ex quo tpe incipit currere istud quadrienniū tam maiori q̄ minori vtrum ex die maioris etatis in minore r ex die reuersionis in maiore an ex die cōsummate lesionis posito q lesio cōsumaret in maiori etate vel post reuersionem absentie.de ista questione tactū fuit.s̄.in quibus causis in integ.resti.l.fi.de restitu.militū.l.qd tpe.r.s̄.eo. aut.si minor.q̄ est hic r incipit si modo habeat.r Ød.r Uber. r Azo.in summa de restitu.mili.§.insurget quis.et cōiter oēs tenent q a tpe cōsummate lesionis currat hoc tēpus.r sic posset cōtingere quē restitui vsqʒ ad.lxv.annos.si ponamus prescriptionē.xl.annoꝝ inchoasse contra eū in fine.xxv.anni. dn̄s Gui.de suza.Cy.r multi moderni tenent oppositū r dicūt quadrienniū cōputari a tpe reuersionis vel complete minoris etatis.qr si lesio nō sit cōpleta in minori etate vel in absentia cessat restitutio cū sint tuti ipso iure vt.ff.de minori.l.in cause.r imputent sibi quare reuersi vel facti maiores iure cōi nō interrumperunt prescriptionē.vt.ff.ex quib.cau.maio.l.nō em̄.r ista est Mo.opi.q̄ p multos approbat in.d.l.q tpe.s̄.de resti.mili.ibi dixi r vera est iudicio meo licet quidaʒ vt ibi dixi.r.d.l.vlti.in qbus cau.in inte.resti.nō est ne.r dicta aut.si minor.dixerint eos restitui saltē ad tēpus qd fluxit in minori etate vl' absentia Jtē q̄rit nunqd semp integrū q̄driennium det ad restitutioneʒ petendā gl.q̄ est hic r incipit hoc si hic absens.r.ff.ex qb.cau. ma.l.sed r si p pretorē.§.quoties.r Azo.in summa.§.supest.r Ja.de are.d.l.q tpe.de resti.mili.r Dy.in.d.§.rursus.r cōiter oēs approbāt Bul.opi.dicētis aut petit restitutio aduersus zctū vel negotiū seu aduersus lesionē ex eis pcedente r tūc indistincte det integrū quadriēniū p.l.istā.Si aūt petat aduersus lapsum tpis tūc si lapsus tpis est quadriēniū vel plus dat quadrienniū siue minus q̄driēnio tūc dat restitutio.j.tm̄ tps quātū est lapsum r pbat iurib⁹ r rōnib⁹ r maxime illa forti rōne qr si semp daret integrum q̄driennium sequeret istud absurdū q incipiēs vsucape rē absentis in absentia nō posset cā vsucapere etiā post reuersionē triēnio vt insti.de vsuca.in pn̄.Sʒ rn̄deri posset q vsucapio bene cōplet triēnio r vsucapiōe trienio cōpleta p̄scribit iure petēdi resti.sic r al's.s̄.qd metus cā.l. iij.r.ff.de capti.l.in bello.§.si qs seruū.adducūt etiam p dicta opinione.ff.ex quib.cau.ma.l.sed r si per pretorē.§.quoties.r §.si ferie.r.l.necnō.§.si quis sepius.q̄n actio de peculio est annalis.l.cū post ad velle.l.debitrix.§.si p eo.r de minorib⁹.l.fi. Sed illis legibus pōt responderi q nō loquunt de tpe infra qd detur restitutio sed de tempore ad quod datur.in hoc em̄ omnes concordant q solum tempus lesionis debeat restitui. sed vtrū infra quadriēniū integrū an infra tēpus tantū quantū est tēpus lesionis remanet questio.Sed p predicta opi.hec ne facere videt.ff.que in frau.credi.l.ait pretor.§.si conditionalis.que loqui videt de tpe infra qd datur restitutio r tn̄ videt q detur solū.j.tm̄ tēpus quātū est tēpus lesionis.r p hac opi. allegat dn̄s Jaco.de are.ff.de minori.l.interdū.Sed s̄m hanc opinionē si fuisset absens modico tpe puta decēʒ diebus quō posset finiri causa restitutiōis cū dētur viginti dies ad respōdendum libello per aut.offeratur.dicunt q abbreuiabuntur hoc casu dilationes vt.ff.de ferijs.l.prima.§.excipiuntur.r de

ꝑcura.l.sed ⁊ his.⁊ no.extra de offi.deleg.c.de causis.Mar.⁊ Al. quoꝝ opi.sequūť Odo.⁊ Guid.de su.tenent ꝙ indistincte detur quadrienniū per.l.istā que indistincte loquiť cui respon deri nō potest nisi litera violetur.Itē probant ꝙ si aliquis lederet in transcursu tpis decennio nō est reperire ꝙ detur sibi plus quadrienniuꝫ pari rōne si lediť minori tpe debet habere quadrienniū.ad hoc dicunt aduersarij ꝙ istud arg. est ꝓbabile sed nō necessariū.fallit eñ vbi contraxi cū filio actio erat perpetua eo tñ mortuo efficitur annalis vt.dicta.l. cuꝫ post.ff.qñ actio de peculio est annalis.Item ꝓbatur opinio.M.⁊ sequaciū qꝛ si vna die tātū minor vel absens lederet quō vna die posset finiri causa restitu.Sed posset dici ꝙ illa die posset litē contest.⁊ perpetuare rescissoriā. Opi.Mart.⁊ sequaciū seruatur cōiter vt detur quadrienniū indistincte ad restitutionē petendam restituatur tñ solum ad tempus lesionis ⁊ ita est tempus infra qō datur restitutio.⁊ illud est quadriēniū ⁊ tēpus ad qō quis restituitur ⁊ illud est tēpus lesionis ⁊ de tali tpe loquunť quasi oēs leges allegate ꝓ opinione Bul.et sequaciū. Ad.§.si conditionalis.l.ait pretor.ff.que in frau.credi.qui multū videtur facere ꝓ Bul.respondet Od.ſm Iac.Bald.ꝙ illud qō dictum est dari quadrienniū in integrū verū est qñ petentes restitutionē nō fuerunt negligentes sed statim post minorē etatem vel reuersionē eā petierunt. Sed si sunt negligentes illud tempus deducitur de quadriennio ⁊ ita loquiť dictus.§. si cō conditionalis.hec tñ solutio nō placet Cy.⁊ multis modernis Immo dicūt indistincte dari quadriēniū siue sint negligētes siue nō.⁊ semper infra quadrienniū possunt incohoare ⁊ perficere cū hec lex hoc indistincte concedat.qui eñ teneť aliqd facere.ī.aliquod tēpus toto ipso tēpore illud facere pōt vt.ff.de verb.obli..l.qui hoc anno.⁊ ad dictū.§.si cōditionalis.rñdent ꝙ ꝓ tanto ibi datur tantū tēpus ad reuocandū quantū duratura erat actio qꝛ ibi actio potuit perpetuari sed officiū iudicis quo petiť restitutio ꝑpetuari nō pōt.⁊ ideo hic nō arctať tēpus ibi sic ideo ar.a simili de illo.§.ad.l.istā nō ꝓcedit cū sint dissimiles.Et eodeꝫ modo pōt rñderi ad.l.in bello.§.si qs.de capti.⁊ postli.reuer.qꝛ ⁊ ibi loquiť de act.q̄ perpetuari pōt.ad argu.ꝙ videť melioris conditionis q incohoauit vsucape post reuersionē ꝙ̄ ante rñdent ꝙ nō est verū qꝛ si nō vsucepisset posset iure cōi rem suā vendicare sine restitutōe sed qñ vsucapi nō pōt nisi petita restitutione ⁊ ideo maius tēpus datur ad restitutionē petendā que nō pōt perpetuari ꝙ̄ qñ iure cōi rei vēdicatione petere pōt ⁊ eā perpetuari vt dictū est. Cōcludenduꝫ est ergo ꝙ quadriēniū integrū indistincte detur qō incipit currere minori statim eo facto maiore ⁊ absenti post reuersionē vt dictū est.⁊ hec opi.approbata est iure canonico in clem.de restitu.in integ.c.vnico.vbi de hoc satis not.ꝑ Io.an.eā etiā approbat glo.ī.tit.pxi.l.respublica.⁊ dixi in dicta.l.si.s̄.in qbus cau.in inte.resti.nō est;ne.vltra prin.Consueuit etiā queri vtrū beneficiū restitutiōis possit opponi in modo exceptiōis. et si possit vtruꝫ post quadrienniū in his duabus qōnibus. dic vt no.per Dy.in.d.§.rursus.institu.de act.⁊ idem hic ꝑ Cy. ⁊ tetigi.ī.de prescrip.xxx.an.l.oēs.Consueuit etiā allegari hec lex in fine ꝙ sede vacante nō currit prescriptio contra ecclesiā cuꝫ hic subducať omne tēpus iusti impedimēti de hoc dic vt not. extra de prescrip.c.j.In glo.ꝙ nō est priuilegiatū regulariter fallit.ī.de repu.here.l.si.Odo.In glo.i.differentiā ibi ideoq̄ꝫ. sed ibi nō facit loci varietas sed interesse rōne locoꝝ.⁊ sic est diuersitas facti nō iuris.Ol.In fine.sed nec ibi loci varietas sed determinata iurisdictio locorū. Iac.butri.de hac materia dic vt in libello disputatorio Pylei circa prin.rubrica ex loco ⁊ sequenti.⁊ dic ꝙ in iure scripto seruādo regulariter nō inspiciť locus vt hic.⁊.ff.de adop.l.emācipari.s̄.de legi.l.leges.⁊ de iuris ⁊ facti ig.l.ꝯstitutiōes.⁊ bene.ī.de edifi.pri.l.cū dubitabať fallit in.l.localibus.vt.s̄.de sacrosanc.ec.l.nō plures.⁊.l.sacrosancta.cū si.Idem in iure nō scripto seruādo si est gñale.vt.ff. de legi.l.de qbus.secus si locale.vt.ff.cōia predioꝝ.l. vēditor. §.cōstat.In iudicijs aūt ⁊ iurisdictiōe exercenda si quidē iudices sunt ordinarij ⁊ tractať de iurisdictione voluntaria nō inspiciť locus nec sedes vt.ff.de offi.ꝓcon.l.j.⁊.ij.Si vero de cōtentiosa siquidē requiriť plena cause cognitio inspiciť locus ⁊ sedes vt.ff.de iusti.⁊ iure.l.penul.⁊ fi.vbi de hoc plene dixi.Si semiplena siquidē iudex est intra territoriū nō inspiciť sedes vt ff.de interro.ac.l.voluit.§.j.Si extra territoriū tunc attēditur locus.vt.ff.de iuris.oīm iu.l.fi. Si vero iudices sunt delegati si locus est statutus in delegatiōe seruari debet si nō est statutus tunc nō inspicitur sedes sed locus vt.ff.de iudi.l.si locus.ī. de sentētijs.l.cū sententiā.⁊ ar.ff.de arbi.l.si cū dies.§.si arbiter.⁊ ex̄ de rescrip.c.statutū.li.vj.In arbitris idē.vt.d.l.si arbiter.In appellatiōibus dic aut est ordinarius aut delegatus ⁊ aut habet sedē aut nō vt.d.l.cū sñiam.⁊ ptꝫ ex predictis.In iurisdictiōis effectu dic vt no.ī.que sit lon.cōsue.l.j.⁊ de eman.liber.l.j.In delictis aūt equalr ꝓhibitis dic ꝙ si est eadē rō ꝓhibitiōis ⁊ pene in quolibet loco nō inspicitur locus ꝓhibitiōis als sic vt.ff.de penis auť.fac.§.locus.de iniur.l.pretor.§.fin.in auť.vt liceat mři ⁊ auie.§.si vero.⁊.ff.de his q deie.vel ef.l.j.§. summa.cū si.adeo ꝙ ex more ꝓuincie est aliqō delictū in vna ꝓuincia qō nō est in alia.vt.ff.de extꝛaor.cri.l.saccularij.§.sunt qdā In delictis puniēdis reglr inspiciť locus . vt.ff.de offi.presi.l.iij.de accu.l.si cui.§.penl.⁊ fi.nisi esset vagabūdus.vt.ī.vbi de crimi.agi opꝫ.l.j.vbi de hoc.⁊ auť.qua in ꝓuincia.In ꝯtibus quantū ad rē nō inspiciť locus vt.ī.de ꝯhē.em.l.j.⁊ de dona.l. data.ī fi.Sed quātū ad solēnitatē ꝯctus inspiciť locus ⁊ quātū ad accessoria ꝯtractus vt.ff.de euic.l.si fundus.⁊ de vsur.l.j.in prin.In alijs aūt factis ⁊ negotijs siquidē est eadē rō ⁊ effectꝰ in oñi loco nō inspiciť locus vt hic cū silibꝰ als sic.vt.d.l. ideoq̄ꝫ.ff.de eo qō cer.lo.⁊.e.ti.l.j.de exercito.l.j.in prin.⁊ depositi l.j.§.j.cū si.⁊ vide de hoc in vsi.feu.q.mo.feu.amit.§.j. Iac.de bel.In glo.si mō habeat ibi a tpe lesionis.In hoc moderni tenēt ꝯtrariū vt.s̄.dixi.Ibi qō accipe.i.qō intellige.s.qō tēpus currat a tpe lesionis cōplete. In gl.s.restōnibꝰ in fi. ac si dicat hec.l.loquiť de restōnibus q̄ iudicis officio ꝯceduntur in qbꝰ datur quadrienniū.de restitutiōe aūt q̄ dať iure actōis nō ꝑ act. de dolo vel metus cā nihil dicit hec.l.sed iure antiquo relinqt. In glo.hoc si hic absens ibi post reuersionē ⁊ post modicū tēpus.Frā.Ibi.§.quoties.⁊.l.ab hostibus.§.sꝫ ꝙ simplr. Frā. In fi.hec vera nisi tēpus negligētie corrodat tp̄s restōnis ⁊ sic ꝑ indirectū dať minus tp̄s qꝛ cū tp̄s negligentie cōputať cuꝫ tpe absentie lꝫ sit reperire tēpus.ī.qō possit dari restitutio nō tñ est reperire tūc tēpus ad qō Ia.butri.⁊ de hoc latius. s̄. dixi.In glo.i.in inte.restitutiōis petite.hec gl.de alio dicit ⁊ ad aliud se refert ꝙ̄ textus.qꝛ tex.loquiť de tpe.ī.qō petiť restitutio.glo.vero de tpe ad qō restituiť cōtinet tñ veritatē hec glo. in eo qō dicit officiū iudicis quo petiť restitutio nō ꝑpetuari lite ꝯte.rescissoria aūt q̄ dať ꝯcessa restōne bene ꝑpetuať.⁊ de hoc no.in Specu.de restōne.§.vlti.v̄.sed nūqd restitutio.Ibi ſm Azo.immo Azo tenet ꝯtrariū in summa huius ti.circa fi.In ea.glo.in fi.qō nō est verū qꝛ nunq̄ haberet locū obiectus annue exceptiōis de qua loquit.ī.ti.pxi.l.vlt.Ol.In gl.vlt.ibi q̄ nō placet qꝛ maioribus currit sed restituunť nec cōseruanť ipo iure illesi vt.s̄.de resti.mili.l.neq̄ꝫ.⁊ ibi no.Ibi de vsucap.l.iij. ibi nō loqť de tpe cōtinuo sed de possessiōe cōtinua. Sed potes adducere. e.ti.l.nūq̄.§.j.Ol.Ibi.l.cū lex.hec gl. innuit tēpus edilitie actionis esse vtile quo ad initiū ⁊ cōtinuū quo ad ꝓgressum sed nō est verū vt not.prealle.l.annus.que glo.vera est vt ptꝫ ex text.d.l.cū lex.licet glo.ibi innuat ꝯtrariū.vt.s̄.e. l.j.in fine magne glo.

¶ Rubrica.Ex quibus causis maiores.

Super rubrica. Vide Azo. in summa huius tituli. et late in Spe.de resti.§.j.v̄.diximus de restōne minoꝝ.vsq̄ꝫ in fi.⁊ Rof.in libello de rescissoria.

Si propter. Officiū legatiōis ad me ⁊ sic loquitur de ambassiatoribꝰ missis ad principem per aliquaꝫ ciuitatem.Alij habent in litera a me ⁊ tunc loquitur de ambassiatoribus missis per principē ad alios ⁊ hec placet Cy.Sed ad primam literā opponiť ꝙ ambassia.alterius ciuitatis ꝙ̄ romane nō dicantur reipublice causa abesse vt.ff.de verb.sign.l.eū qui vectigal.qō concedo vt nota.ī.de iure fisci.super rubrica. li.x. nec contrariū dicit hec lex sed dicit gaudere eodeꝫ priuilegio quo gaudent absentes reipublice causa.⁊ ex hoc credo primā literam veriorem quia ambassiato.principis reipublice causa absunt vt ex predictis patet.An aūt restituātur dimiserit procura.vel nō dixi.s̄.de resti.mili.l.j.in fi.Vltimo not.ꝙ esse ambassia.est officiū ex quo excusaui me a quadā ambassia.auctoritate cuiusdā statuti ciuitatis bergomi quo cauetur ꝙ quis eodem tempore duo officia habere nō potest habebam vnum aliud officiū ⁊ potestas me cogebat ad eundū in ipsam ambassia.⁊ excusatus fui per hanc.l.quā allegaui.⁊ qꝛ verbū officiū generale est continēs omne artificiū vt dixi.s̄.de nego. gest.l. officio.⁊ de lega.iij.l.legatis.§.ornatricibus.In glo.vlti.in fi. ⁊ in summa huius tituli.§.octaua.

Sidcirco. Licet glossa hic in fine reprobet opi.ꝙ hec.l.loquatur in arbitro compromissario quia ex sñia arbitri nō oritur actio.vt.ī.ti.ij.l.j.dñs Gui.eam approbat ꝙ lꝫ actio nō oriať

nō oriatur nihilominus tñ restitutio est necessaria vt in sñia re
scissa possit sine metu pene defensionibus suis vti. Sed secūda
ratio glo. cui nō rñdet dñs Gui. magis obstare videt̃.. s. ꝙ dat̃
exceptio ꝯtra pene petitionē. ⁊ sic debet cessare restitutio. ⁊ sic
innuit glo. ꝙ exceptio restitutionē excludat lꝫ. Mo. ⁊ sequaces
dixerint oppositū. s. ꝙ restitutio nō cessat nisi qñ qs est tutus
mero iure. vt. ff. de mino. l. in cause. ij. ⁊ ibi no. ⁊ opi. Mo. hic se
quunt̃ Cyn. ⁊ Pet. ⁊. s. de filiofami. mino. l. ij. vbi de hoc dixi.
posset etiā hec lex loqui in iudice delegato ſm Gui. vt. ff. q sa-
tisda. co. l. arbitro. ⁊. j. de iudi. l. cū specialis ⁊c.

In contractibus. In gl. ibi de re-
scin. vendi. l. do
lus. Cy. hic tenet indistincte siue dolus det cām con
tractui siue incidat in cōtractū ꝙ semꝑ decepto det̃
actio ex eo ꝯctu ꝑ. l. j. de rescin. ven. l. si dolo. lꝫ glo. hic ⁊ vbiqꝫ
aliter teneat de quo satis not. ff. de dolo. l. ⁊ elegāter. circa pn.
quā glo. Pe. nō approbat immo dicit siue cōtractus sit bone
fidei siue stricti iuris siue dolus incidat in ꝯctum siue det cām
cōtractui q̄ ꝯctus quātū in se est semꝑ tenet: q̄ quoties forma
ꝯctus interuenit habilis ſm naturā eius ad translationē dñij
lꝫ habeat cām extrinsecā reprobabilē ꝯctus tñ tenet ⁊ obliga-
tio ꝯtrahit̃ cū ꝯctus habeat suā formā ⁊ essentiā: sed q̄ nō in-
teruenit bona fides sed dolus vel metus tūc inspecta cā iuris
pretorij retractabit̃ nō inspecto iure ciuili q̄ istā cām extrinse
cā nō respexit. ⁊ sic intelligit̃. d. l. ⁊ tit. de dolo. ⁊ qd̄ metus cā. ⁊
j. de inuti. stip. l. dolo. in hoc tñ est dr̄ia q̄ dolus interueniēs in
ꝯtractu bone fidei purgat̃ ꝑ act. ex ꝯctu in stricti iuris ꝑ acti.
de dolo. vt. ff. de verb. oblig. l. si qs cū aliter. ⁊. d. l. dolo. j. de in
utili stip. Cy. Ibi in tertio ⁊ quarto casu immo debet dicere in
scdo ⁊ tertio. s. qñ dolo decept⁹ est vēditor in ꝑtio. Itē qñ sine
dolo siue vltra dimidiā iusti pretij. nam quarto casu qñ. j. dimi
diā nō agit̃ vt dictū est. s. ꝑxima glo. Ibi. l. officiū. de hoc no.
in summa huius ti. circa fi. v. pōt ⁊ hec clausula. Cy. tñ ⁊ Pet.
dicunt ꝙ hec. l. loquit̃ de mero iudicis officio qd̄ cōpetit ꝓ re
stitutione petēda ⁊ hoc ex eo q̄ ponitur in tractatu restitutio
nū ⁊ dicunt ꝙ hec. l. loquit̃ quādo lesio ꝯtingit sine dolo vltra
dimidiaꝫ iusti pretij q̄ tunc mero officio iudicis datur restitu
tio ⁊ ita intelligūt etiā. j. de rescin. vē. l. ij. vbi de hoc ꝑ eos. gl.
tñ hic ⁊ vbiqꝫ ⁊ Od. tenēt oppositū. s. ꝙ loquat̃ de officio iudi
cis qd̄ deseruit actioni ex eo ꝯtractu descendēti. de hoc vide. j.
si quis alteri vel sibi. l. multū ſm Jac. de bel. in tertia eius qō-
ne in fi. ⁊ hoc cū dolus interuenit. Si aūt lesio re ipsa sine dolo
cōtingat habet locū doli exceptio. vt. ff. de verb. oblig. l. cū ali
ter. q̄ exceptio restitutionē excludit ſm opi. gl. vt. s. l. px. dixi.

Respublica. Glo. querit nunquid ciui
tates restituant̃ glos. ⁊ do
ctores circa hoc variāt. Nam hic glo. videt̃ sentire
ꝙ nō. ꝓ qua opi. videt̃ expressum in. l. hic alleg. ff.
ad mace. l. nihil. licet glo. ibi teneat oppositū ⁊ opi. ꝙ nō resti-
tuātur. tenēt hic Cy. ⁊ Pe. ⁊ Inn. extra de in inte. restit. c. j. qd̄
sic ꝓbāt quoties aliqd dicit̃ de duobus de vno ꝓprie ⁊ alio im
proprie simplr̄ ꝓlatum sumi debet in ꝓpria significatiōe vt. ff.
de leg. ij. l. si ita qs. §. si is qui. sed respublica ex ꝓprio significa
to intelligit in ciuitate romana vt. ff. de ver. sig. l. eū q vectigal.
ergo simplr̄ ꝓlatuꝫ vt hac. l. de ipsa ciuitate romana tm̄ debet
intelligi verba eñ simpliciter ꝓlata in ꝓpria significatione de
bent intelligi vt ꝓbatū est. ⁊. s. de his q veniā eta. impe. l. fi. ⁊. j.
de nupti. l. sancimus. ⁊ maxime in casu qñ est ꝯ ius cōe sicut est
causa restōnis. vt. ff. de act. obli. l. in honorarijs. §. lꝫ cū rescissa
⁊ arg. in aut̃. de nō ali. §. q̄ vero verosil'e. ⁊ ꝙ ciuitates alie q̄
romana nō dicant̃ habere rempublicaꝫ satis ꝓbat̃ ex iuribus
prealle. ⁊. q̄. l. iul. peculatus habet locuꝫ in pecunia publica. vt
ff. ad. l. iul. peculatus. l. iiij. §. fi. sed nō in pecunia ciuitatū vt. ff.
de furt. l. ob pecuniā. nec ciuitas succedit in bonis vacātibus.
j. de bonis vacā. l. j. In ꝯtrium ꝙ restituant̃ tenet glo. j. de iure
reipub. l. rēpublicā. li. xj. ⁊ Azo. in summa si aduersus vsu. in fi
ne. ⁊ Gui. de su. Dy. ⁊ Ja. de are. ⁊ dicūt esse exꝑssuꝫ. s. de offi.
eius q vicē al. iudi. ob. l. j. vbi de hoc satis dixi ⁊ multis legib⁹
ꝓbari pōt ciuitates habere rēpub. vt. j. q potio. in pig. ha. l. cū
rempu. de fluminib⁹. l. j. §. ꝙ si fossa. de publica. ⁊ vectig. l. sed ⁊
hi. ⁊ de edili. edi. l. j. §. illud. ⁊ ibi in glo. de fur. sed si imaginem
de priuile. credi. l. penul. §. respublica. ⁊ ibi in glo. ⁊. j. de seruis
fugi. l. mancipia. ⁊ ibi in glo. ⁊ ad hoc bene facit prima glo. po
sita. s. de sacrosan. eccl. l. fi. ⁊ cor. aut̃. de here. ⁊ fal. in prin. ⁊ alia
gl. q̄ est. ff. ex qb. cau. ma. l. sed ⁊ si ꝑ pretorē. §. itē inquit. ⁊ alia q̄
est. j. de iure reipub. sup rubrica. ⁊. l. rēpublicā. ⁊ tex. ⁊ glo. j. ad
trebel. l. si ꝑ fideicōmissum. Quā ergo opi. tenebimus. hanc. s.
ꝙ ciuitates restituant̃ vidi cōiter approbari ⁊ de facto seruari
cū videat̃ subesse eadē ratio in alijs ciuitatibus sicut in roma
na q̄ de facili subsūt lesionibus ⁊ naturale vitiū est ⁊c. vt. j. qñ
⁊ quibus quarta pars. l. ij. li. x. ⁊ q̄ regunt̃ ꝑ administratores
sicut ciuitas romana ⁊ sepe ꝑ baratatores ⁊ hanc tenet etiā spe
culator de restitu. §. j. ver. idē quoqꝫ iuris in republica. ⁊. v. se.
ver. de hoc satis not. de stricto tñ iure veriorē credo opi. cōtra
riam ꝑ iura ꝓ ipsa opinione. s. allega. ⁊ qd̄ dixi. j. de his quib.
vt indig. l. j. Et ad arg. ꝯtraria pōt rñderi primo ad oēs leges
⁊ glo. dicētes habere rēpublicā qd̄ verū est improprie ⁊ abusi-
ue vt etiā ex ipsis. ll. ⁊ glo. colligit̃. Sed cū hec lex de republica
simpliciter loquat̃ accipi debet in ꝓpria significatione vt pro-
batum est supra. Ad aliud qd̄ dicit̃ legatos ciuitatū restitui er
go fortius ipse ciuitates quarū contēplatione ipsi legati resti
tuuntur. Respondeo ꝙ nō contēplatiōe vel priuilegio ciuita-
rū restituunt̃ sed ꝓpter iustā eoꝝ absentiā vt. s. e. l. j. ciues aūt
⁊ ciuitatis administratores pñtes sunt ergo nō restituunt̃. ad
aliud qd̄ dicit̃ ꝙ est eadeꝫ ratio in alijs ciuitatibus ⁊ romana
q̄ de facili ledi pñt dico ꝙ in ciuitate romana sola lesio nō est
causa restitutiōis ꝯcedēde immo fauor ⁊ priuilegiū qd̄ in hoc
debet̃ ciuitati romane sicut ⁊ multa alia que tñ nō extendūtur
ad alias ciuitates vt. ff. ad municip. l. sil'e priuilegiū. Ad. l. s. de
offi. eius q vicē alte. iu. obti. q̄ dicit̃ esse casus ꝓ alia opi. rñde-
ri pōt vt ibi notaui. Vel etiā dici pōt ꝙ ⁊ illa loquit̃ in ciuitate
romana ⁊ ꝓ tanto erat ibi iudex preses ꝓuincie q̄ ciuitas ro
mana restitutionē petebat ꝯtra aliquē subditū presidi. ⁊ ideo
eius forū sequebat̃ vt. j. de iurisdi. oīm iu. l. iuris ordinē. Ad. l.
rempublicā. j. de iure reipub. que multū videtur obstare dicē-
dū ꝙ illa ⁊ totus titulus ille loquitur de republica romanoꝝ
licet glo. ibi teneat contrariū ⁊ vbi de alijs ciuitatibus loque
retur hoc esset improprie. et ꝙ de republica romanoꝝ loquat̃
ꝓbari pōt. aliud eñ est fiscus ⁊ aliud respublica romanorū. vt
no. in preallegata glo. in aut̃. de here. ⁊ falci. in princi. cū primo
positus sit titulus de iure fisci subsequenter ponit̃ ille titulus
de iure reipublice. s. romanoꝝ ꝓprie ⁊ aliarum ciuitatū impro
prie. ⁊ ideo glo. que est. j. de iudicijs ꝓperan. circa prin. ⁊ simi-
les que dicunt fiscū ⁊ rempublicā romanoꝝ idē esse male dicūt
q̄ fiscus est ꝓprie camera imperij nō proprij patrimonij impe
ratoris ⁊ respublica romanoꝝ solum ciuitatis romane vt pre-
dixi ad hoc. s. ne fis. vel respub. in rubrica. ⁊ ibi dixi. Quero er
go nunquid fiscus restituat̃ in integ. ⁊ videt̃ ꝙ sic adinstar rei-
publice a qua originē traxit per. l. regina que in imperiū oīe
ius transtulit vt. ff. de or. g. iuris. l. ij. §. nouissime. ⁊ de constit.
princ. l. j. ⁊ no. j. de iure fisci sup rubrica. In contrariū videt̃ q̄
nō subest eadē ratio in fisco ⁊ republica q̄ respublica romano
rum est omniū caput ⁊ magistra ⁊ facilius subest lesionibus q̄
fiscus ⁊ ꝙ idem sit in fisco ⁊ ciuitatibus tenet glo. j. cōia de vsu
capi. l. ij. tamen nulla. l. reperitur de fisco ꝙ restituatur. ⁊ hanc
tenet Pet. ⁊ Cyn. ⁊ ꝙ consultus dictus Petrus vtrū rex frā
cie in causa sua vel regni posset restitui consuluit ꝙ nō. Item
queritur nunquid castrum vel villa restituatur glos. hic tenet
ꝙ nō. ⁊ nihil allegat. Sed si teneamus opinionē ꝙ ciuitas ⁊ fi
scus nō restituantur ista questio dubiū nō habet q̄ multo for
tius castrum ⁊ villa nō debent restitui. Si aūt teneamus aliaꝫ
opinionē tunc videtur idem in castro ⁊ villa qd̄ in ciuitate cuꝫ
eadem sit ratio. ⁊ ita videtur innuere glo. ff. eo. l. legatis. ⁊ hāc
opi. tenēt Jac. de are. Dy. ⁊ Ol. quia lex equiparat castra ciui
tati vt. ff. de publi. prealle. l. sed ⁊ hi. de fur. l. sed si imaginē. §. j.
⁊ de leg. j. l. si heres. §. vicis. ⁊. j. de vectig. l. fi. hanc etiā opi. te-
net Gui. de su. hic Rof. in libello de rescissoria. Ibi he sunt po
sitiones quas faciūt presentes contra absentes. v. sed illud que
ritur. ⁊ Galeotus in margarita de sindico. ver. sed nūquid sin
dicus loci vel castri ⁊ Speculator dicto titulo de resti. §. j. ver.
ad doctrinā. Cy. tñ sequitur opi. huius glo. ⁊ dñs Azo etiā eā
tenuit in qōne predicta quā publice disputauit. ⁊ de stricto iu
re credo eam veriorē licet de facto cōiter seruetur contrariū.
Querit etiā dñs Guid. quid de collegijs vel vniuersitatib⁹ ap
probatis ⁊ dicit ꝙ restituunt̃ adinstar predictoꝝ. Spec. dicto
ver. sentit cōtrariū. ꝙ restituantur facit. ff. qd̄ cuiusqꝫ vniuer.
l. j. §. quibus. ibi ad exemplū reipublice ⁊c. In contrariū facit
eo. l. §. fina. ibi sicut in priuatoꝝ defensionibus ⁊c. ⁊ quia de eis
restituendis nō reperitur iure cautum. Item quia respublica
equiparatur pupillo vt dicta. l. rempublicā. infra de iure rei-
publice. sed bona pupilli qui nō defenditur nō venduntur sed
solum possidentur. vt. ff. ex quibus causis in posses. eatur. l. j.
⁊. ij. Bona vero vniuersitatis bene venduntur vt dicto. §. qui-
bus. ibi ⁊ si admoniti ⁊c. ergo sequitur ꝙ iste vniuersitates nō
sint pares reipublice nec pupillo. ⁊ sic non restituantur. ⁊ hoc
verum puto de iure licet de facto aliqñ viderim seruari con-
trarium ⁊c. Ecclesia aūt sicut respublica restituitur vt supra de
sacrosanc. eccle. l. fina. extra de in integ. restit. c. j. ⁊. c. auditis. ⁊

hoc vsqꝫ ad quadriēniū a tpe lesionis vt hic in glo. no. ⁊. d. c. j. ⁊ dixi. s̄. titulo ꝓxi. l. fi. ⁊ est hodie expressum extra de in integ. resti. c. j. ⁊. ij. lib. vj. cū ibi nota. licet glo. teneat cōtrariū in prealle. l. rempublicā. sed qd̄ ibi dicit̄ ꝙ iuuatur respublica vt pupilla verū est quo ad futuras lesiones sed quo ad preteritas ⁊ cōsummatas habet̄ sicut minor factus maior. si em̄ aliter diceretur nō inueniret̄ qui vellet cōtrahere cum ecclesia vel republica ⁊ sic in eoꝝ lesionē redundaret. arg. insti. de oblig. ex quasi cōtractu. §. j. ⁊. ff. de mino. l. ⁊ si sine. §. idē faciunt. Sed nūqd administrator vel rector ciuitatis poterit esse iudex in causa restitutiōis ciuitatis. Spec. tenet ꝙ nō dicto titulo. de resti. §. j. ver. sed nunqd prelatus potest tn̄ ipse administrator vel rector etiam sine mandato petere restitu. noīe ciuitatis vt dicta. l. j. supra de officio eius qui vicē alte. iud. ob. licet ad restitutionē petendā alias exigatur speciale mandatū vt. ff. de minori. l. illud. §. si talis. In glo. vl. in fi. Sed illa loquit̄ de triennio vt ibi ptꝫ ⁊ dic vt ibi hec tn̄ opinio vera est vt predixi ⁊c.

Si ab hostibus. Lex ista ⁊ glos. tractant de subtili materia rescissorie de qua etiā tradit̄ ꝑ Azo. in summa de restitutiōe militū. vltima colū. ⁊ dixi. eo. ti. l. qd̄ tēpore ⁊ subtiliter notat̄ per dynū institu. de acti. §. rursus. notatur etiam in Spec. de in integ. resti. l. iij. prima ⁊ scd̄a colūna. ⁊ l. ij. de restitu. §. vlti. ver. quid de rescissoria. ⁊ ꝑ Rofre. in libello primo quaterno de rescissoria. ex quibus remissionib⁹ ipsa materia satis patꝫ. Sed qꝛ quidā moderni aliqua subtilia per predictos nō tacta dixerunt ipsa subijciā. Et primo ꝓ declaratione huius. l. premittendū est quid operet̄ fictio. l. cornelie et postliminij qd̄ dic vt in glo. Itē licet ſm glo. hec lex legat̄ duobus modis tn̄ ſm Od. ⁊ alios verior lectura est ꝙ loquat̄ in re vsucapta ⁊ litera sic exponatur ibi his. s. patre ⁊ matre. Ibi annue hodie quadrienniū vt. s̄. ti. ꝓximo. l. fi. Od. Oppo. de leg. j. j̄. de capti. ⁊ postli. reuer. l. j. ⁊ so. vt ibi not. ⁊. ff. eo. l. ab hostibus. §. nō minus. Uel verius dici posset ꝙ lex illa loquit̄ cum filius cōcipit̄ ⁊ nascit̄ in captiuitate. quo casu locū habet distinctio. l. illius. hic aūt natus erat ante captiuitatē. Item vide ad hanc materiā. j̄. de captiuis. l. penul. Quere quid est rescissoria ⁊ dic ꝙ rescissoria est quedā vtilis actionis adiectio que datur in integ. restitutis rescisso obstaculo iudicis officio ꝙ sit vtilis hac. l. ptꝫ licet. d. Dyn. dicat eā qn̄qꝫ vtilem qn̄qꝫ directā. vt. j̄. dicā ⁊ ſm eū dici debet in diffinitiōe vtilis vel directa actiōis adiectio ideo in diffinitione ponit̄ vt tollatur opinio dicentiū ꝙ est ꝓprium nomē actiōis qd̄ nō est verū vt subijciā. In integrū restitutus ideo adijcit̄ qꝛ rescissoria nō cōpetit nisi ꝓhibita restitutōe. oportet em̄ ꝙ primo amoueat̄ vsucapiōis vel prescriptionis obstaculū quo amoto datur rescissoria. ⁊ hoc etiaꝫ not. in diffinitiōe dum dicit̄ rescisso obstaculo ita ꝙ duplex est iudiciū vnū rescindens obstaculū beneficiū restitutōis de quo satis dixi. d. l. ꝙ tpe. s̄. de resti. mili. aliud rescissorium de quo agitur hac. l. ex iusta cā ideo in diffinitiōe ponit̄ qꝛ sine iusta cā restitutio nō datur vt. ff. e. l. j. §. verba. ⁊. §. itē si quis. ⁊. §. fi. officio iudicis ideo dicit̄ vt tollat̄ opinio dicentiū ꝙ cōpetit iure actiōis. est em̄ duplex rescissoria. vna que cōpetit ex lege mortua sine ministerio p̄toris viui. vt. ff. ad vellei. l. ꝗuis. per totā l. ⁊. j̄. ad vellei. l. senat⁹. ⁊. l. si paternā. in fi. ⁊. l. si mulier. ⁊ illa melius dici pōt restitutoria ꝙ̄ rescissoria. ⁊ de illa nihil ad hanc. l. alia est q̄ dat̄ prius impetrata restōne a pretore viuo. ⁊ illa competit iudicis officio. ⁊ de illa tractat̄ hic. ⁊. ff. e. l. si qs stipulat⁹. ⁊. l. nec nō. §. exēplo. ⁊ de minor. l. in cause. j. §. interdū. Videamus ergo vtrū sit ꝓprium nomē actiōis. ⁊ videt̄ ꝙ sic. vt. d. §. rursus. insti. de acti. ibi ꝙ genus actiōis ⁊c. ⁊. j̄. de capti. ⁊ postli. reuer. l. ab hostibus. tertio ibi actiōe rescissoria ⁊c. Sed gl. in. d. §. rursus. tenet ꝯtrariū. s. ꝙ sit cognomē actōis sicut exercitoria institoria ⁊ similes. ideꝫ dicit Azo in summa de restōne militū. vlti. colū. §. p̄dictis aūt. ⁊ Od. hic ⁊ Rof. d. ti. de rescissoria. vltra princ. ⁊ hec opi vera est licet ꝑ eos nihil alleget̄. Cy. tn̄ ipsaꝫ opinionē ꝓbat hoc modo certū est ꝙ vna ⁊ eadē actio nō pōt esse realis et ꝑsonalis ⁊ mista cum sint distincte species actionū vt instit. de acti. §. j. cuius cōtrariū ꝯtingeret in rescissoria qꝛ si prima actio que competebat restituto erat realis rescissoria est realis. Si ꝑsonalis rescissoria ꝑsonalis ⁊ si mista rescissoria mista vt plene tangit̄ ꝑ Rofr. d. tit. de rescissoria vltra principiuꝫ. Ad leges in ꝯ̄rium allegatas pōt r̄nderi ꝙ exponi debet actio rescissoria. i. actio antiqua que modo cognoīatur rescissoria sicut dicit̄ etiā de predictis actiōbus exercitoria institoria ⁊ etiā de arbitrarijs q̄ sepe dicunt̄ actiōes ⁊ nō sunt sꝫ adiectiōes vt no. ff. de exercito. l. si tn̄. §. hec actio. ⁊ insti. de ac. §. actiones aūt. de peculio. §. preterea quasdā. Quare aūt dicatur rescissoria Rof. dicit ꝙ ab effectu qꝛ lꝫ ꝑ restitutionē amoueatur obstaculū qd̄ impediebat agere opus est tn̄ ꝙ agatur actiōe antiqua ꝓ restitutiōe rei vt. d. l. in cause. j. eo. §. interdū. ff. de mino. Alij dicunt ꝙ ab euentu qꝛ interdū cōtingit ꝙ officio iudicis restituitur ipsa res vt. d. §. interdū. Iteꝫ quero de alia dubitabili qōne. s. vtrū rescissoria locum habeat ꝓ mobilibus rebus tantū an etiā ꝓ immobilibus ⁊ personalibus actionibus. de hoc aliquid tangit Dy. in. d. §. rursus. moderni qdā dicunt ꝙ cōpetit ꝓ rebus mobilibus tantū vsucaptis nō pro immobilibus vel actionibus qꝛ ꝑ vsucapionē rei mobilis queritur directū dn̄ium vt. s̄. de pactis. l. traditiōibus. ⁊ sic ei cuius res est vsucapta nulla actio remansit nisi vsucapiōe rescissa restitutōis beneficio qua rescissa datur actio prima ⁊ cognoīatur rescissoria vt hac. l. ⁊. d. §. rursus. sed ꝑ prescriptionē reruꝫ immobiliū nō querit̄ directū dn̄ium sed vtile vt no. j̄. de bonis maternis. aut̄. nisi. ⁊ de prescrip. xxx. annoꝝ. l. si qs emtionis. ⁊ sic adhuc durat directū dn̄ium penes dn̄m ⁊ sic cōpetit rei vē. directa ⁊ per ꝯsequēs cessat restitutio vt dicta. l. in cause. ij. de mino. agetur ergo prima actione ⁊ si excipiatur de ꝓ̄scriptione replicabit̄ de absentia seu restitutiōe. ⁊ ꝓ hoc. j̄. de rei vēdi. l. nullo. ⁊ de capti. l. ab hostib⁹. ⁊ ista dicit̄ fuisse opinio dn̄i Ja. Bal. dn̄i aūt Odofre. hic Dy. in dicto. §. rursus. ⁊ Cyn. qui de hoc late tractat tenent contrariuꝫ scꝫ ꝙ cōpetat ꝓ mobilibus immobilibus ⁊ actionibus. si em̄ minor vendit rem immobilē solenniter transfertur dominiuꝫ ⁊ nulla sibi directa competit tn̄ si lesus restituat̄ cōpetit sibi vtilis rescissoria. Idem in personali actione si minor liberauit debitorē per acceptilationem nam actio in totū tollitur si solenniter fiat ⁊ tn̄ si lesus restituatur datur sibi rescissoria vt. s̄. si aduersus transactionē. l. j. ⁊ de reputa. l. vnica. preterea licet prescriptione nō tollatur dn̄ium ipso iure actio tn̄ que remanet inefficax est nec potest cōtra exceptionē inductā ex prescriptiōe replicari nisi restitutione cōcessa. arg. ff. de excep. l. exceptiones. in fine. ⁊ ideo cum sit opus restitutione dicit̄ actio rescissoria. Hanc opinionem approbat Petrus de bel. per. subtiliter. dicit em̄ ꝙ in personalib⁹ actionibus prescriptiones operant̄ vt ipso iure tollant̄ qꝛ lꝫ iure veteri tempus nō esset modus tollēde obligationis vt. ff. de act. ⁊ obli. l. obligationū fere. §. placet. hodie tn̄ ſm eū spatio. xxx. annoꝝ ipso iure tollunt̄ ne lites fiant immortales vt. j̄. de constituta pec. l. ij. insti. de perpe. ⁊ tēp. ac. ⁊. j̄. de prescri. xxx. anno. l. sicut in rem. ⁊ sic non pōt agi prima sed opus est ꝙ agat̄ vtili rescissoria. In realibus etiā dicit si querat̄ de re mobili certuꝫ est ꝙ omni iure tollitur dn̄ium per vsucapionē vt dicta. l. traditionibus. si aūt agatur de re immobili aut de prescrptione bona fide ⁊ cum titulo dicit directum dn̄ium tolli vt. ff. de vsucap. l. eum qui edes. Idem in prescriptione. xxx. annoꝝ sine titulo ⁊ bona fide ſm euꝫ iure isto ⁊ dicta. l. sicut in rem. j̄. de prescrip. xxx. anno. ⁊ sic oībus predictis casibus agi oportet vtili rescissoria. Si aūt agatur de prescriptione male fidei ⁊ sine titulo nō querit̄ dn̄ium directū vel vtile sed qꝛ neglexit tanto tēpore petere amittit actionē in effectu vt si petat exceptiōe repellatur ita ꝙ tunc actio perditur negligentia nō petentis. et hoc indicat. d. l. sicut in rem. in medio. l. ibi viuendi vlterius ⁊c. tn̄ si iste possessor cadat a possessione ⁊ tertius incipiat possidere vendicabitur ab eo sine exceptionis obstaculo. ⁊ in hoc differunt dn̄ium ⁊ personales actiones: qꝛ actio ꝑsonalis spatio xxx. annoꝝ tollit̄ ipso iure ⁊ dn̄ium ope exceptionis. ratio diuersitatis est qꝛ actionē amittere possumus etiā si alij nō queratur. vt preallegata. l. ij. de consti. pecu. ⁊ institu. de perpe. ⁊ tēpo. acti. Dominiū aūt perdere non possumus nisi alij querat̄: vt. ff. eo. l. deniqꝫ. ⁊. l. nec vtilem. ⁊ sic ex predictis concludit rescissoriā locū habere in mobilibus ⁊ immobilibus actionibus Et ex predictis ſm eū soluta est questio vtrū rescissoria sit vtilis vel directa qꝛ vbi actio antiqua sublata est in totū ipso iure vtilis est. vbi aūt nō ipso iure sed ope exceptiōis est directa qꝛ amoto obstaculo competit prima que erat directa ⁊ ita intelligit dictas. ll. nullo. j̄. de rei vendi. ⁊. l. ab hostibus. j. de capti. et ista est vera opi. ⁊ eā sequit̄ Dyn. d. §. rursus. licet circa prescriptionē rerū immobiliū aliter dicat ꝙ̄ dictū est. s̄. ſm Petrū ⁊ hoc hic ꝑ Cy. Ex predictis etiā ptꝫ vtrū sit natiua vel datiua. Nam qn̄ est directa vt qꝛ prima mero iure sublata est nec tunc est natiua qn̄ vtilis vt qꝛ prima sublata est tunc datiua qꝛ datur a lege siue pretore mortuo habita tn̄ prius restitutiōe a pretore viuo licet Od. hic ⁊ Rof. dicto titulo de rescissoria. ver. iteꝫ queritur vtrū nascant̄ teneāt indistincte eam datiuā ⁊ prodest hoc scire ad formādum libellum in ea. Itē queritur qn̄ nascat̄ vel detur vtrum ex die reuersionis an impetrate restitutionis circa hoc variant glo. ⁊ doctores glos. videt̄ sequi opinionem Bul. qui dixit ꝙ ex die reuersiōis licet sit inefficax quousqꝫ restitutio concedat̄ ⁊ ꝓ hac opinione facit hec lex. ⁊. ff. de actio.

⁊ oblig

⁊ obli.l.in hon orarijs.§.sed cũ rescissa.alibi videt̃ approbare opi.Jo.⁊ Azo.dicentiũ ꝙ demũ post restitutionẽ ↄcessam vt no.ff.eo.l.ab hostibus.§.sed ꝙ simpliciter.⁊ de oper.no.nũ.l.de pupillo.§.sed is cui.⁊ no.ꝑ Azo.in summa de resti.mili.§.ꝓdictis.⁊ hãc approbat Dy.d.§.rursus.⁊ ibi r̃ndet ad ar.bul.⁊ Rof.dicto titulo de rescissoria vltra medium ver.querit̃ aũt qñ cõpetat reducendo opinio.ad cõcordiã dici posset ꝙ si prima actio in totũ sublata est mero iure vera sit opi.Jo.⁊ Azo. Si vero sublata est solũ ope exceptionis tunc opinio bul.Queritur etiã quãto tꝑe duret rescissoria in hoc est magna altercatio.Dy.eñ in dicto.§.rursus.⁊ fere oẽs doctores tenẽt ꝙ duret tanto tꝑe quãto restitutio põt peti dicentes etiã restituti.peti debere.j.tantũ tempus quantũ est tẽpus lesionis.Alij tñ quoꝝ opinionẽ credo veriorẽ dicũt semper dari quadrienniũ integrũ ad restitutionẽ petendã vt plenius dixi.s.tit.ꝓximo l.fi.⁊ rescissoriã dicunt tanto tꝑe durare concessa restitutione quanto tꝑe duratura erat prima actio tꝑe quo incipit lesio vt ff.de minori.l.fi.ad vellei.l.si debitrix.§.j.cũ si.⁊ ita nõ erit alicui absentia dãnosa.⁊ sic ẜm istos est tẽpus.j.qḋ ⁊ illud est quadrienniũ ⁊ tẽpus ad qḋ ⁊ illud est tempus lesionis vt plene dixi.d.l.vlti.s.ti.ꝓxi.Itẽ notandũ ꝙ hec rescissoria perpetuat̃ ꝑ ↄtestationẽ vt ibi no.⁊ hic ꝑ Od.⁊ Dy.d.§.rursus.An aũt habeat̃ ꝑ cõte.eoipso ꝙ restitutio petit̃ dic plene vt not.d.§.rursus.ꝑ Dyn.⁊ dixi in suppletiõe glo.d.l.vlt.s.titu.ꝓxi.An possit in modũ exceptionis opponi ⁊ quãto tꝑe ⁊ an detur ad rem ipsam ⁊ an vno ⁊ eodẽ iudicio possit intentari iudiciũ rescissoriũ ⁊ rescindens plene no.ꝑ Dy.§.rursus.⁊ ꝑ Rofr.d.ti.de rescisso.circa fi.⁊ in Spec.de in inte.resti.l.iij.v.sed nũquid in eodẽ libello.⁊ dixi.s.de resti.mili.l.ꝙ tꝑe.v.est etiã notandũ.Formã libelli in vtroq; iudicio tradũt Rof.⁊ Spec.dictis titulis hoc addito qꝛ quidã moderni dicũt ꝙ si dñium est quesitum per aduersariũ meũ vt per vsucap.ꝙ nõ debeo dicere in libello peto talẽ rem meã cũ nõ sit mea sed debeo dicere q̃ fuit mea anteꝗ̃ vsucaperet. Si aũt dñium nõ est sibi quesitũ tunc bene dicere possum.In glo.vlti.ibi post reuersionẽ ⁊ post modicũ tẽpus.Ol.⁊ Fran.Ibi etiã tm̃ vel plus Ol.Ibi annua.i.anni vtilis hodie quadriennij.vt.s.ti.ꝓxi.l.fi. Ibi anno tolli.s.vtili.ibi alij dicunt hanc.Fran.

¶ Rubrica.De alienatione iudicij mutandi causa facta.

Super rubrica. Vide Azo.Gof.⁊ Host.in sũma huius tituli ⁊ in Spec.eo.⁊ de cessione actionis ver.vt aũt.⁊ subtiliter ꝑ Rofre.de act.in factũ descendente ex edicto de alie.iudi.mu.cã fac.⁊ ex̃ eo.ti.ꝑ totũ cũ ibi nota.ꝑ Ber.Inn.⁊ Hosti.⁊ ꝑ Inn.⁊ Cõpost.ex̃ de cõsti.cũ.M.ferrarieñ.Quid differat iste titulus a tit.ne liceat potẽ.s.⁊.j.de litig.dic vt in eis not.

Cum in rem. Ex duobus premissis infert ↄclusionẽ imperator ⁊ lr̃a satis ptz.et sepe allegat̃ principiũ huius.l.qḋ rei vendicatio dat̃ ↄtra possessorẽ qḋ intellige gñaliter siue rei mobilis siue immobilis etiã si esset penes eũ simplex detentatio qḋ ptz in depositario ⁊ cõmodatario qui non possidẽt vt.ff.depo.l.licet.§.rei deposite. ⁊ tñ ↄtra eos dat̃. vt ff.depo.l.penul.⁊ de rei vẽ.l.officiũ.⁊ ad hoc bene facit ex̃ de iu di.c.examiata.cũ ibi no.in gl.⁊ ꝑ Inn.Et lz sufficiat possessio vel detentatio ex parte ↄuẽti ex parte tñ actoris requirit̃ dñiũ vt hic in glo.⁊.ff.de rei vẽ.l.in rẽ actio.qḋ nõ intellige vt no.in ma⸗ titu.de actio.§.alie.dñs Cy.format multas qõnes hic in materia rei vẽdicatiõis quaꝝ aliquas format Dy.insti.de act.§.j.quas hic omitto.sed in tractatu de rei vẽdi.tangã sup rubrica ⁊ prima gl.huius.l.in fi.mẽtionẽ facit de q̃si possessione multũ obscure ⁊ ideo videndũ vtrũ ꝓ ea cõpetat rei vẽdicatio ⁊ si loquamur de q̃si possessione incorporaliũ de qua loquit̃ lex.ff.de adq.re.do.l.seruus.§.incorporales.Dicendũ est ꝙ nõ vt.ff.si vsufr.pe.l.vti frui.si seruitus vẽ.l.loci corpus.§.sed si cõfessoria.Si aũt loquamur de illa quasi possessione q̃ est iuris fictõe penes illũ q dolo desijt possidere vt.ff.de reg.iu.l.parẽ.tũc bene cõpetit vt.e.l.parẽ.cũ si.Itẽ ipsa gl.videt̃ male dicere in eo qḋ dicit de q̃si dñio qꝛ q̃si dñiũ nõ parit rei vendi.sed publicianã.vt.ff.de publi.l.penl̃.⁊.d.§.alie.insti.de act.imo q̃si dñs cedit dño.vt.d.l.pe.⁊ ꝓprie loquẽdo gl.defendi nõ põt sz credo ꝙ de q̃si dñio dixerit ad dr̃iam dñij directi volẽs de vtili dñio dicere ꝙ cõpetit supꝑficiario ⁊ sĩlibus vt.ff.de supꝑfi.l.j.§.ꝙ ait.⁊ si ager vectiga.ꝑ totũ.⁊ hoc mõ põt saluari gl.In gl.s.actõe in factũ.ibi no.tria necessaria ⁊ multa alia q̃ no.ꝑ Rof.e.ti.vltra pn̄.In gl.vlti.ibi de minore.l.in cause.ẜm Cy.⁊ Pe.nõ debuit pro ↄ̃ria signari qꝛ ẜm eos de illa loqt̃ vbi minor tutus est ipso iure.tũc eñ cessat restitutio qꝛ restitutio est q̃dã rescissio ⁊ repositio in pristinũ statũ vt.ff.de mino.l.ꝙ si minor.§.restitutio.qḋ aũt mero iure nõ tenet nõ põt rescindi.vt.ff.de iniuſ.testa.l.nã ⁊ si sub ↄditiõe.§.rũpendo.⁊ de hoc dixi.s.ti.ꝓxi.l.nõ idcirco.⁊ eodez mõ põt r̃nderi ad.l.in ꝓuinciali.§.plane.ff.de ope.no.nũ.vel posset dici ꝙ rei vẽdi.ꝓseqt̃ rẽ.actio in factũ interesse.⁊ ideo se nõ impediũt.In e.gl.ibi admittit̃ ad agendũ hoc indistincte verũ nõ est ẜm Gui.⁊ Old.sed si est actũ primo directa ↄ̃ possessorẽ ⁊ res restituta vl' estimatio tũc vtilis tollit̃ secus ecõtra vt.ff.de peti.here.l.nec vllã.§.penl̃.vbi de hoc plene no.⁊ ꝓ hoc.ff.de solu.l.stichũ.§.dolo.Gui.Cy.⁊ Ol.dñs tñ Ja.dicit ꝙ primo casu põt agi ad expẽsas q̃s fecit.vt.ff.qḋ falso tuto.au.l.nouissime.§.pap̄.Jac.

¶ Rubrica.De receptis arbitris.

Super rubrica. Quare intituleẗ de receptis vide.ff.e.in gl.rubrice.⁊ in sũma huiꝰ ti.circa prin.vbi de hoc vtiliter ⁊ bene no.⁊ ꝑ Gof.⁊ Host.in sum.e.⁊ ꝑ Galeo.in mar.e.tit.⁊ ex̃.e.ti.li.vj.cũ ibi no.⁊ ꝑ Ber.Inn.⁊ Host.Arch.Cardi.⁊ Jo.an.⁊ latissime ⁊ subtiliter in Spe.e.ti.⁊ ꝓ declaratiõe notandũ est duo esse arbitratoꝝ gñ͞a vnũ de quo loqt̃ tit.iste.Aliud qñ partes cõpromittũt tanꝗ̃ in bonũ virũ ⁊ amicũ cõem cuius arbitriũ si foret iniquũ reduceret̃ ad arbitriũ boni viri vt colligit̃.ff.ꝓ soci.l.societatẽ.§.arbitroꝝ.⁊.ll.seq.⁊ de isto scḋo gñe tractat̃ ⁊ no.ex̃ de iureiu.c.qntauallis.ꝑ Ber.⁊ ꝑ Inno.⁊ Host.⁊ in Spe.e.§.j.v.est etiã dr̃ia.⁊.§.fi.v.sed pone ꝙ sicut quotidie.⁊ v.seq.⁊ in cor.aut.vt differẽtes iudi.§.si vo ↄtigerit.De vtroq; gñe arbitroꝝ habet̃ in tex.glo.ꝑ Archi.ij.q.vj.c.a iudicibꝰ.Formã plenã ⁊ pulcrã cõpromissi et arbitramẽti vide in Spe.e.§.vt aũt cõpromissum.⁊ ad eã semꝑ recurratis qꝛ pulcra ⁊ vtilis est.Est ⁊ tertiũ genus arbitroꝝ q elignt̃ur ad cognoscendũ de cã suspitiõis cũ iudex recusat̃ vt suspectus de qua habet̃.j.de iudi.l.fi.⁊ plenius ex̃ de offi.deleg.c.suspitiõis.⁊.e.ti.c.ab arbitris.li.vj.cũ ibi no.⁊ de ap.c.legitima.Interdũ sumit̃ arbiter ꝓ iudice ordinario vt.ff.fami.ercis.l.arbiter.⁊ de ꝓba.si arbit.Qñq; ꝓ delegato vt.ff.qui satis.cog.l.arbitro.⁊.l.si ab arbitro.Qñq; ꝓ quolibet arbitratore rei sue.vt.j.man.l.in re mãdata.⁊ de his nihil ad hunc titulũ.An qs possit esse arbi.in re sua vide qḋ dixi.j.ne qs in cã sua iudicet.l.vnica.An nõ obstante pacto vel renuntiatiõe de nõ petendo reduci ad arbitriũ boni viri peti possit vide Dy.de reg.iur.c.scienti.lib.vj.⁊ dixi.j.e.l.penul.v.d.Dy.vbi tenet ꝙ sic.Sz dato ꝙ peti possit nũqd ↄtra pctm̃ ⁊ renuntiationẽ incidat in penã ꝓmissam.d.Dy.in quadã qõne q̃ incipit.ptolemeus manẽtis.videt̃ ↄsuluisse ꝙ sic.Sed retenta opi.ꝓ̃dicta ꝙ nõ obstãte pacto vel renuntiatõe de nõ petẽdo reduci ꝙ posset petere durũ videt̃ ꝙ petendo incidat in penã qꝛ nõ debuit ius suum in discussum relinquere vt.ff.de peti.here.l.illud.⁊ ideo alia opi.quã ipse dñs Dy.tãgit in.d.qõne vez ꝙ si ꝓnuntiet̃ arbitriuz iniquũ nõ incidat in penã.si aũt ꝓnuntiet̃ equũ tũc sic forte verior ⁊ equior videt̃.De ꝓrogatiõe cõpromissi vide tex.⁊ gl.ff.de arbi.l.nõ distinguemus.§.dies cõpromissi.⁊ in Spe.eo.§.excipit̃.v.itẽ ꝙ lapsa die.⁊ v.seq.Itẽ vide ad hãc materiã pulcram qõnẽ.d.Damiani que incipit.duo cõpromiserũt in libro d.Ol.⁊ an in arbitris sit locus iuri adcrescẽdi notabo.j.qñ nõ pe.partes.l.j.§.fi.⁊ aliã qõnẽ quã no.j.de natu.lib.l.j.circa pn̄.

1 ☞ Appellare ex pacto an sit licitum.
2 Supplicari an possit a sententia arbitri.

Ex sententia. Hec lex est multũ vtilis est in ista materia et in effectu duo dicit primũ ꝙ a sñia arbitri nõ appellat̃ qꝛ ex ea actio nõ oritur.Scḋo ꝙ si vltra diẽ cõpromissi ꝓnũtietur nõ valet.Ibi aditi.i.electi.vnde.i.ex illa sñia. ibi ob hoc qꝛ nulla actio nascit̃.eius.s.pene nõ cõmittende. Pro declaratione prime partis notãdũ ꝙ sicut actori nõ datur actio ex sententia arbitri ita nec reo exceptio.vt.ff.e.l.ij.⁊ ibi no.Sed queritur si partes cõpromiserũt hoc pacto ꝙ arbiter ꝓnuntiaret tantũ de iure ⁊ si cõtra fieret ꝙ possint appellare an valeat tale cõpromissum ⁊ possit appellari.Videt̃ ꝙ sic cuz istud pactũ nõ videat̃ cõtra iura nec cõtra bonos mores vt.ff.de pact.l.iuregentiũ.§.ait pretor.⁊ qꝛ etiã sine pacto iuste ꝓnũtiare deberent cũ arbitria sint iudicijs similia vt.ff.eodẽ.l.j.si ergo deducatur in pactum valet. vt.ff.mandati.l.qui mutuam.in princi.

In 3riū facit.ff.e.l.qualē.z.l.diē pfe rē.§.stari.z.l.itē.§.idem pomp. Itē qꝛ tale pactū est 3 hāc.l.q̄ dicit appellari nō posse. dñs Hug.inter indissolubilia dicit pactū qd̄ ſm iura ꝓnūtiet valere.sed ꝙ certo modo ꝓnuntiet nō.z ita loquit̃.§.idez pō. z ꝙ pactū valeat facit qd̄ no.in glo.ff.de here.instit.l.illa insti-
1 tutio.¶An liceat ex pacto appellare distinguit aut est lata sententia arbitri expresse 3 leges z nō valet vt.ff.de ap.l.si expressim.z tunc pactū nihil operat̃.An cōtra ius litigatoris tūc dicit ex pacto appellari posse nec appellans incidit in penā.z ad l.istā rñdet ꝙ lʒ ꝓhibeat appellari verū est si nō est pactū ꝙ pacisci de appellando nō ꝓhibet.z ꝑ hoc.ff.de pac.l.pacisci.z de edili.edict.l.querit̃.§.fi.z hanc sequit̃ Dy.ff.de ap.l.ex 3sensu in prin.qꝛ forma cōpromissi dependet a voluntate partiū z seruanda est vt.ff.e.l.nō distinguemus.§.de officio.Cy.aūt.tenet hic ꝙ tale pactū nō valeat quasi sit cōtra ius publicū.vt.ff.de pact.l.ius publicū.z.j.de iurisdi.oīm iu.l.priuatoꝝ.z ꝑ hoc in aut̃.in medio litis nō fieri sacras iussiones.§.fi vo.circa fi. Sʒ an hoc sit verū subsisto qꝛ z in cōpromissis z iudicijs renūtiat̃ ferijs z alijs legibus q̄ nō minus vident̃ respicere fauorē publicū ꝙ̄ lex ista z quas renūtiatōes cōiter tenet̃ valere. Itē q̄ri-
2 tur ¶vtrū a snīa arbitri possit supplicari.quidā ꝙ sic.cū nō reperit̃.l.ꝓhibitū ergo 3cessum vt.ff.de ꝓba.l.ab ea parte.et ꝙ possit supplicari no.ij.q.vj.c.a iudicib⁹.§.qd de arbitris.et ꝑ Archi.ex̄ de offi.dele.c.ab arbitris.li.vj.z ꝑ hoc.d.l.nō distinguemus.§.cū qdā.ff.e.vbi de hoc dixi.imo qd̄ plus est Host. z Vincē.dicūt ꝙ si arbiter ꝓnūtiauit iniq̄ lʒ appellari nō possit corrigi tñ debet ꝑ superiorē vt no.ꝑ eosē.ex̄.c.ij.lʒ Ber.ibi teneat 3riū.z no.ex̄ de ele.c.cām q̄.z p̄dictū.c.ij.intelligit in arbitratore lʒ idē Ber.in.c.exposita.e.ti.videat̃ tenere opi.p̄dictā Host.z Vin.in gl.q̄ incipit sed videt̃.in fi.In ea.opi.Ho. sequit̃ Archi.d.c.a iudicib⁹.ij.q.vj.vbi de hoc satis no.in gl.z ꝑ eū.de hoc etiā no.in Spec.e.§.j.vltra prin.ṽ.arbitrator.ibi dixerunt Jac.opi.ꝙ ꝑ superiorē corrigi nō possit puto veriorē ꝑ.l.ff.e.l.diē ꝓferre.§.stari.Cōsueuit etiā q̄ri si in cōpromisso sit actū ꝙ ex snīa arbitri oriatur actio z exceptio qd erit.ad hoc possent adduci ꝑ z 3 iura allegata.s̄.in princi.huius.l.in q̄one ibi tacta.Spe.tñ tenet tale pactū nihil operari.e.ti.§.fi. circa mediū.ṽ.hoc quoq̄ notādū.z ṽ.se.Sūt tñ aliq casus in qbus ex snīa arbitri orit̃ actio z exceptio vt.j.e.l.pe.z ibi dicet̃ Sed cū hic dicat̃ metu pene pareri snīe arbitri qd si cōpromissum sit factū sine pena nunqd valeat videt̃ ꝙ nō ꝑ hāc.l.z.ff.e. l.litigatores.§.interdū.sed dic 3 vt.ff.e.diē ꝓferre.§.fi.z.l.se. z agit tūc ad interesse vt ibi no.z in summa.e.§.itē si nō penā. z ꝑ hoc ex̄.e.c.ꝑ tuas.circa fi.Sed an tūc cogit̃ arbiter dicere snīam dic vt no.d.l.diē ꝓferre.§.fi.z.e.ti.l.si de meis.§.j.z lati⁹ z clarius ꝑ Hosti.in summa.e.§.qualr̄ 3stituat̃.ṽ.j.z seq.Sed qd si in cōpromisso dicat̃ sicut cōiter fit ꝙ pena soluta vel nonnihilomin⁹ ratū maneat arbitriū nūqd tūc oriet̃ actio z exceptio.z ad hoc pūt adduci alle.s̄.e.l.circa prin.in.j.q̄one.z ṽ.cōsueuit etiā q̄ri vltra p̄dicta videt̃ ꝙ nō vt.j.e.aut.decernimus ibi qua p̄stita lʒ a iudicatis recedere.z qd̄ no.ꝑ Gof.in summa e.in fi.Sed rñderi posset ꝙ ibi nō erat actū ꝙ pena soluta ratū maneret arbitriū. Et ꝙ vtrūq̄ peti nō possit videt̃ sentire glo.ff.e.l.si duo.In gl.q̄ incipit immo nec tūc.3riū no.in aut̃. de iudi.§.qꝛ vero.z.ff.e.l.ij.z ꝑ Od.q.de hoc satis no.j.e.l.cuz antea.lʒ dicat.d.Ja.bal.z.M.de fano sensisse 3riū quā opi.videt̃ sequi Cy.ibidē vbi de hoc satis not.z maxime qꝛ ꝑ hoc viderent̃ partes quodāmō facere istū iudicē si eius snīe stari deberet etiā pena soluta qd̄ esset 3 legē priuatoꝝ.j.de iuris.oīm iu.z ad.ll.inductas.ꝑ alia opi.rñdet ꝙ nō loquunt̃ in arbitris sed in materia ꝑrsus extranea vt in eis ptʒ Cy. cōis tñ opi.est ꝙ pactū teneat z ita tenet gl.ex̄.e.c.dilecti.in fi.gl.magne z in Spe.e.§.excipit̃.ṽ.itē ꝙ pena soluta.z pleni⁹.§.fi.ṽ. ergo ſm p̄missa.z.ṽ.qd si in cōpromisso penali.z ꝑ Host.in summa.eo. d.§.qualr̄.ṽ.sed nūqd pena recepta.vbi de hoc plene.z dicā ēt j.e.cū antea.ṽ.z ꝑ declaratione predictoꝝ.Et de penis etiā in cōpromissis adiectis vide qd̄ no.d.l.litigatores.§.j.ff.e.Pro declaratiōe scōe partis huius.l.notandū ꝙ innuit̃ cōpromissum sine terminū nō valere qd̄ nō est verū.vt.ff.e.l.sed si cōpromissum.vbi de hoc dixi.sed an tūc duret ꝑpetuo an finiat̃ spatio triēnij sicut iudiciū.ꝑ.l.ꝓperandū.j.de iudic.dic vt not.in Spe.e.§.differt.circa fi.ṽ.itē vt.j.trienniū.z plene not.d.l.sed si cōpromissum.z ꝑ Cy.d.l.ꝓperandū.§.finaūt in medio.cōpromissum etiā ꝓrogari pōt tā ꝑ arbitrū ꝙ̄ ꝑ partes.de qbus ꝑ z in Spe.e.§.excipit̃.ṽ.itē ꝙ lapsa.z ṽ.se.z bene no.ff.e.l.nō distinguemus.§.dies cōpromissi.In glo.j.ibi z ecōtra.s.absunt q̄ abesse oportet.Od.l.vt dolus.vt.ff.e.l.ita demū.Od.In gl.q̄ al's datur ibi nō qꝛ digna.nā appellatio extinguit ꝓnuntiatū vt.ff.ad turpil.l.j.in fin.vñ cū ex snīa arbitri actio vel exceptio nō oriat̃ nō inuenit qd extinguat Od.l.In ea.glo.ibi primo scʒ qñ expresse est cōfirmata. Ibi scōo.s.qñ tacite est cōfirmata.ꝑ taciturnitatē.ex.diexꝫ.ibi nō dat̃.s.actio.ꝑpter snīe vtilitatē.nec ob.ff.qñ ap.sit.l.j.§.biduū.Od.l.z hāc eādē gl.habes.ff.q satis. cog.l.arbitro.in vlt.gl.z eas hic approbat Od.Ibi a cōiter accidentibus.Simul argumētādi modus.ff.de public.l.ea q̄.in prin.z ibi no.In gl.ea ergo in fi.nisi dictū esset etiā ꝙ vtrūq̄ posset peti vt.s̄.dixi.

Si contra. Circa huius.l.intellectū doc. discrepāt.nā.M.sil.intellexit l.istā qñ i cōpromisso est actū ꝙ pena 3mittat si partes nō cōpareant corā arbitro al's dicit penā nō cōmitti nisi dies cōpromissi exitura esset vel nisi citent̃ ad snīam audiēdā.z hūc intellectū innuit hec.l.in ꝑn.z.ff.e.l.nō ex oib⁹. z eā vr̄ seq Spe.e.ti.§.fi.circa mediū.ṽ.sed nūqd incidat i penā lʒ 3riū innuere videat̃.e.ti.§.differt.vltra ꝑn.ṽ.itē arbi.nō ꝓnūtiat.Glo.vr̄ tenere ꝙ partes arbitro parere teneāt in ꝑn. medio z fi.alioq̄ nō parēs incidit in penā vt not.expsse in aut̃. de iudi.§.qꝛ vo.col.vj.in gl.qdā distinguūt.z ꝑ hoc bene facit ff.e.l.si qs litigatoꝝ.z qd̄ ibi no.z idē tʒ Od.hic z.s̄.e.l.j.circa fi.vbi dicit eremodiciū nō 3bi i arbitrijs sʒ penā cōmitti ꝓpt̃ absentiā actoris vel rei.z Az.in sum.vltra mediū.ṽ.si aūt is q citat⁹ est.z dixi.s̄.de iudi.l.ꝓperādū.§.z siquidē.z hec opi.cōiter approbat̃ reiectis multis opi.modernoꝝ hic recitatis per Cy.tacite ergo intelligit̃ actū inter partes vt si nō cōpareāt incidāt in penā nō tñ puto inutile si expssim dicat̃ in cōpromisso ſm 3siliū Speculatoris zc.

Arbitroꝝ. Ibi obtēperās exponit glo.s.tu pr̄.z tūc dic ꝙ filia erat emācipata al's nō possit esse lis inter eos vt.ff.de iudi.l.lis in illa.vel dic ꝙ mr̄ loq̄t̃ z nihil subaudias.In gl.immo vr̄ ibi 3ditiōes q̄ extrinsec⁹ immo tacita 3ditio bene facit obligationez 3ditiōalē lʒ quo ad trāsmissionē ad heredes nō.z ideo al'r dic z solue vt no.d.l.ita demū.ff.e.z de pac.l.itē qꝛ 3uētiōes.z vide qd̄ no.ꝑ Inn.ex̄.e.c.ij.In ea.gl.in fi.sʒ certe tex.hoc ibi nō dicit lʒ gl.ibi hoc dicat vñ ille.§.intelligēd⁹ est ſm hāc.l.Itē op. de.l.venales.j.qñ ꝓuo.nō est ne.sʒ sōl.vt ibi no.in gl.qꝛ in hoc differt snīa arbitri a snīa iudicis vt ibi no.z rō diuersitatis ſm Od.est qꝛ snīa arbitri ꝓprie nō est snīa vt.s̄.eo.l.j.z ideo nō 3 snīam sed 3 pene petitionē dat̃ exceptio.snīa aūt iudicis est ꝓprie snīa z ideo op⁹ est eā tolli remedio nullitatis vel restōnis alias ēt rōnes diuersitatis hic tradit Cy.ſm vltramōtanos q̄ magis sunt subtiles ꝙ̄ vtiles meo iudicio.et an credat 3fessioni arbitri 3fitētis se ꝑ sordes ꝓnūtiasse tenet gl.ꝙ sic ex̄.e.c.ij. Sed dic vt dicā.j.l.pxi.In gl.nā cū multa in fi.hāc opi.tenet Cy.z adducit ꝙ dolus iudi.p̄iudicat.vt.j.de euic.l.ob cām. z.ff.de euic.l.si plus.ergo z arbiter q tenet locū iudicis vt.ff.e. l.si de meis.§.recepisse.Cy.

Te in arbitris. Primo ponit cām q̄re h̄.l.statuta fuit.scōo ponit statutū ibi si igr̄ zc.Scōa diuidit in q̄nq̄.in prima loq̄t̃ qñ arbiter z ꝑtes iurauerūt vel ex actis seu scriptura publica apparet eos iurasse.in scōa qñ ꝑtes tm̄ z nō arbiter iurauerūt.in tertia qñ solus arbiter ad instātiā partiū iurauit qb⁹ oībus casib⁹ ex snīa arbitri orit̃ actio z exceptio.in q̄rta qñ nō apparet ꝙ arbiter vel ꝑtes iurauerūt lʒ hoc dicat̃ ꝑ arbitrū z aliquā partiū.q̄ casu nō credit̃ assertiōi ꝑtis vl' arbitri nec orit̃ actio vel exceptio sʒ iuri antiquo relinq̄t̃.in q̄nta z vltia mutat materiā z ponit aliū casuʒ in quo ex snīa arbitri orit̃ actio z exceptio.s.qñ ꝑtes audita snīa arbitri dixerūt nō 3dico lʒ nō dixerint approbo.scōa ꝑs scōe ꝑtis incipit in.§.finaūt.tertia in §.sʒ si ipse.q̄rta in.§.finaūt.q̄nta in.§.si qs aūt. Quālibet igit̃ partē declarem⁹.prima ꝑs principalis ptʒ ex gl.circa scōaʒ tertiā z q̄rtā aduertendū est ꝙ quo ad sacrm̄ sunt correcte ꝑ aut̃. hic positā vt statim ibi dicā.Itē notādū ex.§.si igr̄.z gl.ibi posita ꝙ si ex actis vel scriptura appareat ꝑtes 3sensisse arbitrū eligi cū sacro lʒ de elect.vel sacro nō appareat tñ fidē facit.z ꝑ hoc.j.de fideiussori.l.penul.3tra aut̃.si qs in aliquo documēto.s̄.de eden.Sed dic vt ibi dixi in prima colūna.in gl.a.l.arbitroꝝ qui ideo sic appellant qꝛ iudicū partes recipiūt.vt.ff.e.l. si de meis.§.recepisse.sic ecōtra.s̄.de postulā.l.q̄sq̄s.z.j.de sentē.z interlo.oīm iu.l.j.in.§.finaūt de arbitro.ibi nihil tale.s.ꝙ sic iurasset vt.s̄.dictū est.qꝛ forte nō iurauit ibi l'ra vtʒ eoꝝ hec l'ra videt̃ dicere ꝙ nō refert vtruʒ scriptura litigatoꝝ iūcta cōpromisso an post diffinitiuā snīam fiat super actu tñ preterito puta ꝙ cū sacramēti religione elegerūt arbitrū ergo nō refert ante vel plus scribat̃ qd̄ est verū de scriptura partiū.nō aūt repetit de scriptura publicarū personaꝝ redacta in actis qꝛ eoꝝ scripture

ſcripture nunꝙ̄ fiunt ſuꝑ actu p̄terito ſed ſolū ſuꝑ p̄ſiti vt no. ꝑ Inno. extra de ꝓba. c. qm̄ ꝯtra falſam. in gl. ꝓ hoc ſatis ptz Ibi his oībus caſibus ſiue arbiter ⁊ partes ſiue partes ſole ſiue ſolus arbiter iurauit. Ibi hmōi litigatoꝝ partitiue legas. i. alterius ex litigatoribus ibi eſſe credēdos. Textus iſte ⁊ gl. hic poſita allegantur ſepe ꝑ aduocatos ad id de quo ſepe vidi dubitari ꝑ magnos peritos. ſ. nūqd iudex vel arbiter poſſint teſtificari de his q̄ acta ſunt corā eis glo. hic videt̄ ſentire ꝙ ſic licet eis ſolis nō credat̄. ad idē facit. ff. finiū regū. l. eos fines. ⁊ ibi in glo. de hoc bene habet̄ in tex. ⁊ glo. ex̄ de teſti. c. cū a nobis. Et ꝓ veritate habēda primo videamus an admittant̄ ad teſtificandū. Scđo an eis credat̄ ſolis. Qđ teſtificari poſſint faciunt iura p̄dicta. Cōtrariū videt̄ ſentire gl. ff. de teſti. l. ob carmē. §. j. ⁊ ꝓ hoc ex̄ de teſti. c. romana. li. vj. cū ibi nota. ꝑ Inno. Io. an. ⁊ Archi. Pro prima tn̄ opi. ꝙ poſſint facit ꝙ iudices teſtificari cogunt̄ vt. iiij. q. iiij. §. itē in crīali. v̄. itē ſi res exegerit immo etiā remouent̄ a iudicādo vt teſtificent̄ deficiētibus alijs teſtibus vt ex̄ de teſti. c. dilecto. cū ibi nota. ⁊ qꝛ edictū de teſtibus eſt ꝓhibitoriū ⁊ iſti nō vident̄ ꝓhibiti. ⁊ hāc tenet hic Od. ꝓ hac etiā facit extra de exceſ. p̄la. c. inter dilectos. §. preterea. circa prin. ⁊ de elec. cū dilectus. §. nos vero. cū ibi not. de hoc ſatis no. in glo. ⁊ ꝑ Archi. ij. q. vj. c. ſtatuendū. ꝑ Hoſti. in ſumma de teſti. ſcđa charta. v̄. ſed hoc videt̄. ⁊ ꝑ Az. in ſumma eo. ti. de teſte. ver. itē in iudice. ⁊ in brocardis rubricella vbi teſtes ꝯtra dicunt. ⁊ in Spe. de teſte. §. j. v̄. itē ꝙ fuit iudex in eadem cauſa. ⁊ ver. ſed ⁊ iudex. ⁊ ver. ſed qđ dixi ꝙ iudex. ⁊ verſi. qd ſi iudex. ⁊ v̄. ſeq. Circa hoc ſic diſtinguit Jac. de are. cū queritur vtrū iudex vel arbiter poſſit teſtificari dic ꝙ in cā in qua eſt iudex vel arbiter nō p̄nt. vt. ff. de teſti. l. ob carmē. §. illud. ⁊ ibi in glo. ⁊ qꝛ etiā in ipſa lite nō pōt ſm̄ cōſcientiā iudicare vt ff. de offi. preſidis. l. illicitas. §. veritas. Si in lite que vertit̄ coram alio refert qꝛ aut eſt cauſa que pendet ꝓpter appellationē interpoſitā ab eius ſnīa ⁊ tunc aut queſtio eſt de ꝓceſſu et pōt teſtificari vt ex̄ de accuſa. c. cū dilicti. ⁊ ibi no. ⁊. d. c. cū dilectus ⁊ de elect. ⁊. d. c. inter dilectos. §. preterea. de exceſſi. prela. ⁊ qꝛ acta ꝑ teſtes ꝓbant̄. vt. s̄. de hereti. l. qm̄. ⁊. j̄. de fide inſtr. l. emācipationē. Si vero eſt qđ de ſnīa. i. an ſnīa ſit iuſta vel nō tūc teſtificari nō pōt ꝓpter affectionē ⁊ ita loquit̄. d. c. ſtatuendū. cū ibi no. ij. q. vj. ⁊. c. cū a nobis. ex̄ de teſti. ⁊. viij. diſt. de ꝯſilijs. reſtat videre in caſibus in qbus admittunt̄ ad teſtificandū vtrū credat̄ eis ſolis. ⁊ videt̄ ꝙ ſic. qꝛ iudici credit̄ circa interpretationē ſnīe ſue ſi eſt dubia vt. ff. de reg. iur. l. neratius. ⁊. l. in ambiguis. ⁊ ibi no. ⁊ ar. de p̄to ſtip. l. penul. ex̄ de ſen. excō. c. inter alia. cū ſi. ⁊ qꝛ tabellioni credit̄ circa ſuā ſcripturā vt. j̄. de fal. l. ſi qs decurio. ⁊ arbitro cōfitenti ſe ꝓnūtiaſſe ꝑ corruptionē ⁊ dolū vt not. ex̄ de arbi. c. ij. ꝑ Ber. ⁊ latius q Inno. Itē credit̄ iudici dicēti ſcripturā extractā de archiuo publico vt no. i gl. j̄. de fide inſtr. aut̄. ad hec. Itē ſi mādet alij iudici ꝙ vitet ſubditū eius qꝛ excōicatus lꝫ de excōicatiōe non appareat vt plene no. ex̄ de ſnīa excō. c. decernimus. li. vj. ꝑ Car. Itē credit̄ iudici dicēti ꝙ ſtetit ꝑ aduocatos quare cā nō eſt finita vt. j̄. de iudic. l. ꝓperādū. §. illo ꝓculdubio. Itē meſſori credit̄ in officio ſuo vt. ff. ſi meſſor fal. mo. dix. l. ſi duobus. §. idē pōp. ⁊. l. ſi meſſor. Itē numulario vt. ff. de eden. l. q̄dam. §. l. ad hec etiā faciūt oīa iura in qb⁹ teſtimonio vnius credit̄ quos no. j̄. de teſti. l. iuris iurādi. In ꝯtrium eſt tex. eiuſdē. l. q̄ dicit vnius teſtimonio nō credi. Nā ⁊ ſi ep̄us dicat ſe cū aliquo diſpēſaſſe niſi de diſpenſatiōe doceat ſibi nō credit̄ vt loquit̄. lxxxj. diſt. c. q ſine examinatione. ⁊. xviij. diſt. de libellis. cū ibi no. i glo. ⁊ ꝑ Archi. de hoc aliqd tactū fuit. s̄. de edē. aut̄. ſi quis in aliquo documēto. dn̄s Od. hic magis videt̄ inclinare ꝙ eis credat̄. cōis tn̄ opi. eſt in cōtrariū ſcꝫ ꝙ eis. ſ. iudici vel arbitro in iudicio nō credat̄ de geſtis corā eis niſi cōſtet ꝑ acta vel alia documēta ꝑ hāc. l. ⁊ extra de ꝓbatio. c. qm̄ cōtra falſam. in tex. ⁊ glo. l. ⁊ Inno. ⁊ dicto c. cū a nobis. de teſti. cum ibi notatis. ⁊ dicto. c. cum dilectus. de electi. vbi bene de hoc nota. ⁊ de accuſa. c. cum dilecti. et ita dicit Archi. in romana curia ſeruari vt no. per eū. d. c. ſtatuendum. ij. q. vj. vbi multas recitat opini. ⁊ ꝓ hoc. ff. de cuſto. reo. l. diuus. Ubi autē eſſent duo vel plures iudices tunc eis bene credit̄ ⁊ ita loquit̄ dictū. c. inter dilectos. §. preterea. de exceſſ. p̄la. ⁊. c. cū dilectus. de elec. fallit in breuibus que expediuntur ſine ſcriptura vbi ſtatur ſnīe iudi. ſine alia ſolennitate vt extra de ſentē. ex peri. recitā. aut̄. niſi breuiores. De iure lombardo ſoli iudici credendūꝫ vt in' lombarda de debi. ⁊ gaudimonijs l. antepenul. Et predicta vera ſunt ſuper geſtis in iudicio in extraiudicialibus geſtis ex officio preſumtio eſt ꝓ proceſſu iudi. ꝙ bene fecerit vt. ff. de iniurijs. l. iniuriarū. §. j. ⁊ no. ex̄ de ꝓbatio. c. poſt ceſſionē. in fi. glo. magne. ⁊ ꝑ Cōpoſt. extra de elect. c. in geneſi. v̄. itē querit̄ ſi dicat̄. ⁊. c. qđ ſicut. ver. nota tn̄. d. Inno. ⁊. c. capl'm ſancte crucis. extra de reſcrip. ꝑ eundē Cōpoſt. tertia charta. Itē credit̄ iudici ex officio extra iudiciū inquirenti puta arma vel alia ꝓhibita qꝛ tunc hec ſibi conſtant vt iudici nō vt priuato vt not. ꝑ Albertū de gandi. de p̄ſumtionibus ⁊ iudicijs indubitatis qbus ꝓcedit̄ ad ꝯdēnationē. v̄. ſextū indubitatū iudiciū. ſed de hoc plenius. j̄. de accuſa. l. ea quidem. Itē querit Ja. de are. ſi notarius dedit aliquā tenutā vel aliquid aliud fecit nō apparet ꝑ eius publicū inſtr̄m ⁊ dicat ſe mandato iudicis feciſſe. iudex aūt negat mandato eius factū cui potius credet̄. Et videt̄ ꝙ ſcripture tabellionis. ar. j̄. de iure delibe. l. fi. §. ſin aūt dubius. de donat. l. in donationibus. et qꝛ inſtr̄o ſtatur donec ꝯtra ꝓbetur vt. j̄. de ꝓbat. l. cū p̄cibus. ⁊ ꝓ hoc bene facit p̄alle. c. qm̄ cōtra falſam. extra de ꝓba. ⁊ hoc niſi p̄ſumtio eſſet ꝯtra tabellionē ⁊ ꝓ iudice. vt qꝛ tabellio eſſet vilis ꝑſona ⁊ al's malus ⁊ iudex magne auc̄tis qꝛ tūc dicto iudi. ſtaretur. ar. ff. de lib. cā. l. diui fratres. de accuſa. ſi cui. §. hiſdē. ⁊ ex̄ de reg. iur. c. ſemel malus. li. vj. cū ibi nota. ꝑ Dy. ⁊ alios. ⁊ ad hoc facit qđ no. in ſimili qōne ꝑ Bar. brix. in qōnib⁹ ſuis. xlvij q. q̄ incipit cū tabellio. ⁊ qđ no. ff. de teſti. l. iij. in glo. ſ. gn̄ali. ibi s̄. e. l. j. d. Mar. ſil. dixit hic eſſe caſum ſpecialē vbi orit̄ actio et exceptio ex ſnīa arbitri. cōtra. l. j. s̄. e. ⁊ hoc ꝓpter iuramentūꝫ ſicut al's. ff. de iureiur. l. nā ⁊ poſtea. §. fi. Cy. ⁊ idē Od. do. ⁊ ſic innuit̄ ex hoc tex. ⁊ glo. ꝙ in reali nō oriat̄ actio in factū ex ſnīa. de quo plene dicā. j̄. de iudici. l. j. in ſuppletiōe glo. magne. In glo. nā vox vnius ibi de teſti. l. fi. Sed ibi non loquit̄ de iudice ſed de alijs exſecutorib⁹ cauſaꝝ vt ibi ptꝫ. ⁊ eſt rō ibi vt ibi no. Ja. de bel. Modo hic eſſet legēda aut̄. decernimus. ſed prius legā. §. ſeq. Ex quo colligit̄ mentē ſeruandā etiā nō attēta propria ſignificatiōe vocabuli ⁊ ideo ſi pars dicat nō ꝯdico ſnīe: intelligit̄ approbare lꝫ ſignificatio verbi nō ꝯtradico hoc non importet ꝓprie qꝛ eſt dare mediū inter ꝯſenſum ⁊ diſſenſūꝫ vt no. ꝑ Dy. extra de reg. iur. c. is q tacet. ⁊. c. q tacet. li. vj. ⁊ ideo ꝯtra hoc videt̄ facere gl. s̄. de iuris ⁊ fac. ig. l. ij. q̄ facit dr̄iam vtrū dicat̄ repudio an nō adeo q̄ gl. ibi nō approbat̄ ꝑ Cy. ⁊ vr̄ tolli q. l. iſtā. Sed dic ꝙ hic ſub iſta negatiua affirmatiua ꝯtinet̄ ex mēte ⁊ natura negotij de quo agit̄ vt ⁊. ff. de v̄b. obli. l. in illa ſtipulatiōe ꝑ te. ⁊ loca. ⁊ ꝯduc. l. in lege. Oldr. Ibi q̄lis dr̄ia in effectu. ibi verbis ꝯfirmatorijs ſnīe ꝑ arbitriū late. ibi adijciat̄ hmōi vocabulū emologo vel adimplere ꝓmitto vel tranſmittat̄. i. ſimpl'r dicatur nō cōtradico.

Decernimus. Hec aut̄. de iure canon̄. nō tenet vt ex̄ eo. c. ꝑ tuas. c. cū tp̄e. ⁊. c. ex parte. lꝫ ꝯtra videat̄. e. ti. c. ij. ſꝫ dic vt ibi no. ⁊ ꝑ Hoſt. in ſumma. e. §. qual'r ꝯſtituat̄. v̄. al's ſi iuramentū. ⁊ de hac materia plene no. in corpe vn̄ hec ſumit̄ ⁊ ꝑ Az. in ſumma. e. §. illud antiqtus. ⁊ in Spe. e. §. j. circa p̄n. ⁊ circa fi. ⁊. §. fi. v̄. ſed pone ꝙ ꝯpromiſſum ꝑ fidei interpoſitionē. ⁊ v̄. hoc aūt certū eſt. ⁊ v̄. ſe. in gl. a ſe vel a partib⁹. Cy. ⁊ pe. tenēt ꝙ hec aut̄. loquat̄ ſolū de ſacr̄o partiū nō arbitri ⁊ ꝙ arbiter iurare nō ꝓhibet̄ adinſtar iudi. in aut̄. iuſiur. qđ p̄ſtat̄ ab his q admi. ſu. §. j. ſed Od. opi. io. ⁊ Az. hic ſequit̄. ⁊ vr̄ eā innuere textus in corpe aut̄. vn̄ hec ſumit̄ in princi. v̄. de ſacr̄o arbitri ⁊ partiū loquit̄. ibi q̄ ſub ꝯditiōe. §. quoties. hāc approbat Od. ⁊ Azo in ſumma. e. §. illud. ⁊ Spe. d. §. j. circa prin. ⁊ Ol. ⁊ allegat de ꝯdi. ⁊ demō. l. nō dubitamus. ⁊ melius. eo. tit. l. hec ſcriptura. ⁊ qđ dicit̄ a placitis recedi ſoluta pena verū eſt niſi actū eſſet vtrūqꝫ peti vt dixi. s̄. e. l. j. an aūt in cōpromiſſis locū habeat aut̄. ſacr̄a pube. s̄. ſi aduer. ven. dic vt ibi dixi. v̄. ſed qd in compromiſſo.

Dam antea. Hec lex vſqꝫ ad. §. licet. non ignoremus in effectu dicit ſi arbiter eligat̄ ſine pena vel iudicis delegatiōe lꝫ olim ex eius ſnīa oriret̄ exceptio rei ⁊ non actio actori hodie oritur actio ⁊ exceptio ſiue expreſſo conſenſu partiūꝫ roboretur ſiue taciturnitate. x. dierū ⁊ mādat̄ exſecutioni ꝑ iudicē ordinariū Si aūt aliq̄ partiū. j̄. x. dies ꝯtradicat nō orit̄ actio nec exceptio niſi arbiter cū ſacr̄o foret elect⁹ vt. s̄. l. ꝓxi. In. §. lꝫ nō ignoremus. ponit certos effectus arbitrij in prin. in medio ⁊ fi. vt ex glo. colligit̄. Ibi vallabat. i. ꝯfirmabat. qꝛ tūc pena p̄ſtita a placitis recederet̄ ⁊ ceſſaret diſpoſitio huius. l. Ibi iudex deſiderat. i. delegauerat qꝛ ſi eſſet iudex delegat⁹ ſnīa eius mādaret̄ exſecutioni ꝑ delegantē vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio. ⁊ ſic improprie dr̄ arbiter. ibi cōis electio. ſ. partiū pulſata ꝓ reo. Ol. Ibi forma arbitralis. i. ſnīa abſolutoria. ibi calculus. i. ſnīa. ſic j̄. de ap. ſi actor aliter accipit̄. s̄. de errore calculi. vt ibi not. ibi auxilij nulla eis parabat̄ actio vel pene petitio cum nulla eſſet pena ꝓmiſſa vt. s̄. in prin. l. ⁊ ſic claudicabat. ⁊ ideo ſtatim corrigit̄. ibi ꝙ nō diſplicet hoc eſt illud qđ partes ſubſcripſerunt. ſ. ꝙ nō diſplicet ⁊c. Ibi veluti pacti. Nota ꝙ hoc eſt im melio-

ris conditionis actor ꝙ reus. Nam iudicati actio datur actori
exceptio aūt rei iudicate nō datur reo sȝ solū pacti que ⁊ olim
dabat. ⁊ sic quantū ad exceptionē nihil addit per Iustinianuȝ
quantū ad actionē sic. O do. Et est ratio qꝛ reo olim cōsulebat
ꝑ pacti exceptionē actori autē nullo modo nisi esset ꝓuisum ꝑ
iustinianū. In factū act. repete generari ꝙ ꝓut. Ibi mādari ꝑ
quē aūt statim sequit. Ibi ꝑfecture ⁊ sic ꝑ iudices ordinarios
mandant executioni snīe arbitroꝝ vt hic. ⁊ .s. de epali audiē. l.
epale. ⁊ ibi dixi. ⁊ de iudeis. l. iudei romano. in fi. Eius. s. iudi-
cis officio pulsata. i. cuiꝰ iurisdictioni subest reus vt. j. de iuris.
oīm iu. l. iuris ordinē. Ibi memorata. s. in factū de qua facta est
mētio. s. in. § sancimus. ibi in factū actiōe ⁊c. recusante. i. nolē
te cōfirmare snīam arbitri tacite ꝑ lapsum. x. dierū nec exꝑsse.
de expressa em̄ ꝯfirmatiōe dixit. s. § sancimus. ⁊ de tacita in. §
si naūt minime. Sed q̄ro si cōpromissum sit factū cū pena vtrū
possit emologari ꝑ partes tacite vel expresse ita ꝙ oriat actio
⁊ exceptio quidā ꝙ sic cum sit eadē ratio. dicūt ergo ꝙ aut cō
tradicit snīe arbitri infra. x. dies ⁊ pena cōmittit nec orit actio
vel exceptio vt. s. e. l. j. Aut emologat exꝑsse vel tacite lapsu. x.
dierū. ⁊ tunc datur actio ⁊ exceptio vt hic. ⁊ hāc opi. videt te-
nere glo. ff. de re iudi. l. ait pretor. q̄ incipit quales sunt delega
ti. ⁊ Ber. ex eo. c. ꝑ tuas. in gl. magna. Azo tenet ꝯtrariū. s. ꝙ qn̄
pena adijcit nō dat actio nec exceptio sed solū pene petitio in
summa. e. §. Itē si ꝯtrouersiā habeāt ibi si nō fuerit stipulatus
penā ⁊c. ⁊ § penul. ibi vere tn̄ ⁊ ꝓprie ⁊ glo. ff. e. l. ij. de re iudi.
l. a diuo pio. i prin. ⁊ .s. de iudeis. l. iudei romano. ⁊ ꝓ hac opi.
facit principiū huius. l. a ꝯtrario sensu. ibi quos neqȝ pene ⁊c.
⁊ .s. e. l. j. Nec ob. ꝙ sit eadē rō qꝛ nō est verū qꝛ vbi pena nō adij
citur nullū effectū habet nisi emologet. Ubi autē pena adijcit
peti pōt pena ꝓuidendo igit sibi in pena videt a ꝓuisione iu-
ris. s. emologatiōis recedere vt. j. de pac. ꝯueni. l. fi. ⁊ hāc Azo.
opi. de stricto iure puto veriorē ⁊ eā post multa sequit Spe. e.
ti. § fi. penul. colū. v. qd si sit cū pena electus ⁊ scdo folio. v. cō
sueuit etiā queri. ⁊ Galeotus in marga. v. si aūt actio iudicati.
⁊ Gofr. in summa. e. § stabit inquā. ⁊ § fi. in fi. in fi. ⁊ Cy. hic lȝ
dicat quosdā dixisse aut fuit dictū ꝙ pene adiectio nihil immu
taret ⁊ habeat locū prima opi. aut nō. ⁊ tunc opi. Azo. vidi tn̄
sepe in iudicio seruari primā opi. ⁊ nō Azo. Et ꝓ declaratione
ꝑdictoꝝ ⁊ totius tit. pōt distingui ꝫm Ja. de are. qꝛ aut cōpro
missuȝ sit nudo pacto ⁊ sine adiectiōe pene ⁊ hȝ locū hec lex qꝛ
emologatio possit fieri tacite ⁊ exꝑsse ⁊ oriat actio ⁊ exceptio.
Si vero cū pena fuerit cōpromissum nō habet locū emologa
tio ꝫm opi. Azo. q̄ est vera vt. s. dixi ꝑ iura ad hoc allegata. si
vero stipulatio sit in cōpromisso apposita tūc aut apposita est
sup obseruatiōe arbitrij sine aliq̄ pena ⁊ tūc agit ex stipulatio
ne vel certi ꝯditione ad interesse vt. ff. e. l. diē ꝓferre. § fi. ⁊ dixi
s. e. l. j. v. sed cū hic dicat. Aut stipulatio apposita est sup pena
⁊ tunc agit act. ex stip. ad penā. nō aūt agit ex snīa cū ex ea nul
la oriat actio vt. s. e. l. j. nec exceptio. vt. ff. eo. l. ij. Aut apposita
fuit stipulatio sup vtroqȝ. i. sub obseruatiōe arbitrij a sup pe-
na sicut cōiter fit hodie ⁊ tunc ad alterū tm̄ agit. s. vel ad penā
vel obseruationē arbitrij nisi dictū foret penā peti posse rato
manente arbitrio. vt. ff. de pact. l. rescriptū. § j. de trāsact. l. qui
fidem. de verb. obli. l. si stipulatus. in fi. ⁊ dixi. s. eo. l. j. v. sed qd
si in cōpromisso dicatur. ⁊ hoc verū ꝙ agi nō possit ad vtrūqȝ
nisi actū sit qn̄ ex eadem radice siue origine agit. s. ex cōpromis
so ⁊ arbitrio. Sed coram iudice cōpetenti bene potest agi pri-
ma actione nō obstante ꝙ pena stipulationis sit exacta vt. ff. e.
ti. si qs rem. cū ibi notatis. Si aūt primo soluta esset respostea
petat pena. dic vt. ff. e. l. celsus. in prin. Ja. de are. ⁊ Ol. ⁊ Cy. de
hoc etiā no. in aut. de iudicijs. § qꝛ vero multe. in glo. magna.
Si aūt cum sacramento eleganter dicit vt dixi. s. aut. decerni
mus. Et qꝛ de emologatione hic agit videndū restat quō fieri
debeat. s. vtrū sit necesse ꝙ partes subscribant snīe an sufficiat
qualiter cūqȝ de eoꝝ cōsensu appareat. Et videt ꝙ subscriptio
sit necessaria vt. s. e. l. sancimus. ibi ⁊ siquidē subscripserūt ⁊c.
⁊ .s. l. pxima. § fina. In cōtrariū ꝙ scriptura nō sit de necessita
te facit. s. de pactis. l. pactū qō bona fide. Primā opi. videtur
tenere Inno. extra eo. c. per tuas. ꝓ scda facit qō not. ꝑ Az. in
summa eo. § penul. ibi nisi arbitriū fuerit confirmatū expresse
licet durū videat a textu recedere qꝛ de subscriptione dicit. cō
munis tn̄ opinio ⁊ que in iudicio seruat est ꝙ sufficiat qualiter
cunqȝ appareat de expressa approbatione partiū ambarū. tn̄
vt dicit text. ibi partibus ambabus. Sed qd si partes appro-
bant verbis pars tn̄ ꝯdēnata nō soluit qō debet nūqd pena cō
mittit. videt ꝙ nō. arg. j. si man. ita fuerit alie. l. ea qdē. Cōtra-
riū tenet hic. qꝛ nō sufficit verbo pareri. vt. ff. e. l. diē ꝓferre. §
stari. nam ⁊ als sola cōtrouersia facti facit stipulationem pena
lē cōmitti vt. s. de trāsac. l. vbi pactū. ⁊ l. si qs maior. ⁊ vbi opus

est facto verba nō sufficiūt vt ex de resti. spoli. c. pisanis ac luca
nis. Itē quero vtrū emologatio possit fieri ante snīam sicut se
pe vidi fieri ita ꝙ valeat de hoc vidi magnos peritos dubita-
re. ⁊ ꝙ nō valeat videt dicere hic tex. in v. sancimus. ibi postq̄
diffinitio ꝓcessit. ⁊ glo. ibi posita q̄ dicit ꝙ nudū esset pactū. ⁊
ita actionē actori parere nō posset lȝ posset exceptionē reo pa
rere. sed tunc claudicaret cōpromissum qō esse nō debet vt hac
l. innuit ergo gl. ꝙ si fieret ꝑ stip. ꝙ valeret qō puto verū ⁊ tūc
ageret ex stipulatōe ad interesse nō ex snīa vt dixi. s. eo. v. si ve
ro stipulatus sit. Sed contra predicta videt qō dixi. s. eo. l. j. ⁊
hac. l. ꝙ si agatur ꝙ pena peti possit rato manente arbitrio ꝙ
valet. et tunc ex snīa arbitri oritur actio ⁊ exceptio. ⁊ ita ibi fit
emologatio in cōpromisso ⁊ ante sententiā. ⁊ ꝓ ista opin. facit
qō hic allegat in gl. s. de pac. l. j. j. de tēp. ap. l. fi. § fi. ⁊. ff. qbus
appel. lȝ. l. j. § si qs. Quid dicemus. Ber. tenet idē qō hic no. in
glo. ex eo. c. cū dilectus. in fi. magne gl. ⁊ Spe. e. tit. § differt. in
fine prime colū. v. itē si fit pactū de nō appellādo. ⁊ Ja. de bel.
hic. ⁊ Cy. ⁊ in hoc dicūt differre iudicia ⁊ arbitria ꝓpter maio
rē auctem iudicioꝝ. ⁊ sic rn̄det ad ꝑalle. l. ꝯtrias. j. de tēpo. ap. l.
fi. § fi. ⁊ vide qō ibi dixi. ⁊. ff. qbus ap. nō lȝ. l. j. § si qs. ad. l. j. s.
de pact. rn̄dent ꝙ aliud est in arbitrijs qbus metu pene paret
vt. s. eo. l. j. ⁊ aliud in pactis liberatorijs vel alijs negotijs vbi
sufficit pactū nudū duoꝝ consensu vallatū. vt. ff. de pact. l. tale
pactū. in prin. Uel posset rn̄deri vt. s. dixi ꝙ in. l. ꝯtria fiebat pa
ctū ad excipiēdū ⁊ ideo valet. hic aūt fit ad agendū ⁊ excipien
dum. vn̄ cū nō possit parere actio actori ne cōpromissum clau
dicet nō prodest etiā reo ad excipiendū. Uel posset dici ꝙ hic
magis accedit repudiatiōi q̄ pacto. s. renūtiare beneficio sibi
cōpetitorio aduersus arbitri snīam ⁊ hoc ꝑ repudiationē fieri
nō pōt vt etiā no. in. d. l. cōtraria. s. de pact. l. j. dn̄s Dy. in qua
dā qōne in qua dicit se ꝯsuluisse de facto q̄ incipit factū tale est
Ptolemeꝰ manētis tenet ꝙ emologatio nō teneat ante snīaȝ
sicut etiā nō valet pactū de nō reducendo ad arbitriū boni vi-
ri de quo plene no. ꝑ eū ex de reg. iu. c. sciēti. li. vj. ⁊. ff. de verb.
obli. l. quidā cū filiū. cū quo hic ꝯcor. Cy. ⁊ Ja. de ra. ⁊ Pe. ꝫm
eū q̄ oīa iura ibidē ꝑ eū allegata faciūt ad cōprobationē opi.
predicte. hāc opi. sequit Galeo. in marga. e. v. sed pone ꝙ duo
cōpromiserūt. ⁊ Spe. idē tenet etiā si iuratū esset. eo. § j. v. sed
pone ꝙ cōpromittēs iurauit ⁊ Cy. hic ⁊ Ja. de are. lȝ ꝓ opin.
ꝯtria allegēt. ff. e. l. diē ꝓferre. § stari. vt ꝑ pactū snīa arbitrato-
ris reducat ad formā snīe veri arbitri. Nā ex pacto pōt res suā
naturā excedere vt. ff. de ꝑscrip. v. l. naturalis. in fi. Sed lȝ pre
dicta opi. cōiter approbet tn̄ nō bene video rōnē diuersitatis
inter iudicia ⁊ arbitria lȝ ipsi reddant qꝛ pacto priuatorū iuri
publico derogari nō pōt nec facere iudicē qui nō est vt. j. de iu
risd. oīm iu. l. priuatoꝝ. qō fieret si snīa arbitri equipararet sen
tētie iudicis habētis iurisdictionē nō video etiā q̄ dr̄ia sit emo
logare ante snīam vel pacisci in cōpromisso ꝙ pena peti possit
rato manēte arbitrio qō cōiter tenet valere. vn̄ multi tenent ꝙ
emologatio valeat ante snīam ⁊ in multis cōpromissis ꝑ peri
tos magnos dictans vidi dictā emologationē ante snīam ap-
poni. Spe. ad hoc vt valeat talis emologatio. e. ti. § fi. v. qd si
cōpromissum est tanq̄ in arbitrū dicit adhibendā talē cautelā
vcȝ ꝙ partes per pactū remittāt reductionē ad arbitriū boni
viri ⁊ ius om̄e cōpetiturū ꝓ ipsa reductiōe. ar. ff. de lib. lega. l.
nō solū. § fi. ⁊. l. si qs rōnes. ⁊. ff. de pact. l. si vnus. § illud. cōtra
quā cautelā faciūt oīa allegata ꝑ Dy. in. d. c. sciēti. ⁊ est not. ꝙ
manifesta debet esse iniqtas ad hoc vt reduci debeat ad arbi-
triū boni viri vt. ff. ꝓ socio. l. vn̄ ⁊ si nerue. vbi de hoc dixi ⁊ vs
qȝ ad qō tēpus possit peti talis reductio ⁊ .s. de preci. impe. of.
aut. q̄ supplicatio. In glo. vt. s. l. pxi. Ibi vel hic spāle hec ve-
ra ꝫm Od. ⁊ alios. In ea. gl. ibi ꝓ seruāda snīa ex eo pacto quo
ꝓmiserūt stare snīe arbitri. ⁊ de hoc qn̄ datū est pignus potest
queri dupliciter. primo qn̄ datū est pignus vtrū detur actio ⁊
exceptio de quo nō tāgit gl. sed ad hoc facit qō. s. in prin. hu-
ius. l. quesiui. s. qn̄ cōpromissum est cū pena vtrū possit emolo
gari ꝑ partes ⁊ si teneamus ꝙ nō ꝫm opi. Azo. idē dicendum
videt si datū est pignus. qꝛ loco pene succedit vt. ff. e. l. litigato
res. § ꝙ ait ꝑtor. ⁊ § se. Secundo querit si datū est pignus cu
ius dȝ esse vtrū arbitri an patris obediētis glo. tenet ꝙ stetur
ei qō actū est. in dubio aūt qn̄ non apparet qō actū est nō dicit
glos. qd iuris sed in. d. § ꝙ ait ꝑtor. tenet ꝙ in dubio applicet
parti. ⁊ ꝓ hoc qꝛ effectus iudicij parti applicat nō iudici ⁊ ar-
bitraria adinstar iudicioꝝ sunt redacta vt. ff. e. l. j. dn̄s Gui. hic
indistincte tenet pignus debere applicari parti. ⁊ allegat. s. de
transac. si qs maior. ff. e. l. arbiter intra certū diē. et. ff. de ꝑscri.
v. si in rē. § si qs spōsionis. ⁊ ꝓ hoc qō no. ex eo. c. dilecti. arbi-
ter em̄ videt adiectus ad accipiendū pignus nō vt sibi habeat
sed parti obedienti restituat ar. ff. de solu. l. si quis stipulatus
fuer

fuerit.x.in melle.§.j.⁊ hāc etiā hic approbat cy. Et de materia istoꝝ pignoꝝ no.per Az.in sūma eo.§.ↄstituit̃. Itē nō solū pignora sed etiā obsides dari pñt in cōpromisso.vt ex̃ eo.c.expo sita.in fi.⁊ ibi no.in ea.gl.in fi.⁊ pleni⁹ dixi.s̄.e.l.j. In gl. actor ⁊ reus in fine.idē tenet arch.ij.q.j.c.statutis.circa principiuȝ.⁊ speculator eo.ti.§.differt.ij.colū.v̄si.itē inferendo sniam.⁊ az. in summa eo.v̄.cognitiōe aūt habita.secus aūt in snia arbitratoris q̄ nō est de necessitate in scriptis ferenda:vt ibidē not. et ita tenet Gui.hic.Et qđ hac.l.dr qđ snia arbitri executiōi mādatur p iudicē ordinariū ↄcor.s̄.de iudeis.l.iudei romano. et ibi dixi.⁊.ff.de re iudi.l.a diuo pio.in p̄n. In glos.hac.l.habes ibi vel excepit dā da.f.ex snia arbitri exp̄sse vel tacite emologata ⁊ sic habes effectū arbitrij.in fi. In ea.glo.ibi vt hic q̄ libellus corā arbitro datus ꝑpetuat actionē qui libellus in initio litis dat̃.vt.j.de lit.ↄtest.auc.offerat̃.⁊ sic habes effectū arbitrij in p̄n. In ea.gl.in fi.vbi habes qđ ↄfessiōes ⁊ attestatiōes quas cōstat fieri post libellū ⁊ ān sniaȝ valent in ordinario iudicio ⁊ sic habes effectū arbitrij in medio ⁊ vide circa hoc qđ dicaȝ.j. de cōfes.l.vnica.v̄si.sed nūq̄d emissa corā arbitro.⁊ de isto triplici effectu satis no.per Az.in sum.eo.§.pducit̃. In gl.i.ↄue tionē.in fi.Sed expone literam:vt ibi no.⁊ cessabit ↄriū. In gloss.data electione ibi.l.ij.vbi de hoc latissime dixi⁊ tangitur etiam in summa eo.in fi.⁊ de iudi.in fi.

Sancimus. Hec lex nō tȝ de iure canonico vt ex̃.e.c.dilecti.⁊ ibi no.⁊ de hoc ēt no.in specło.e.§.pōt.circa p̄n. Querit gl. q̄d de comitissa matilde ⁊ v̄r qđ ex ↄsuetudine possit in eā cōpromitti q̄ ↄsuetudo dat iurisdictionē.vt.j.đ emā. lib.l.j.⁊ q̄ sit lō.cōsue.l.j.⁊ hec qđ potest eē duplex p̄ma vtrum mulier possit obtinere iurisdictionē ordinariā ⁊ dicendum qđ nō de iure ciuili.vt.ff.de iudi.l.cum pretor.§.penulti.⁊ de iure canonico sic:vt extra de maio.⁊ obe.c.dilecta.⁊ ibi no. Immo qđ plus est pōt regnum obtinere:vt.xij.q.ij.cum deuotissimā ⁊ ibi notat per Arch.in fine. Remanet ergo soluta questio.scȝ vtrum possit esse arbitrix q̄ dicendū q̄ nō:vt hic.⁊ ita tȝ Od. de iure canonico sic vt predictum. Amicabilis autē compositrix etiaȝ de iure ciuili videtur eē posse cum hic dicat ab omni iudiciali agmine ⁊ ibi non seruetur ordo iudiciarius:vt.ff.pro socio.l.societate.§.arbitrorum.⁊ notatur in speculo eo.§.pōt ⁊ plene per Host.in sūma eo.§.ij.v̄si.item femina.⁊ v̄si.seq̄nti. et Cy.hic licet sit contra.ff.de verbo.signi.l.illa verba arbitratu. Quid si impetrauit a principe per rescriptū videt̃ q̄ valeat arg.ff.de re iudicata.l.quidā ↄsulebat.in fin.⁊ de tutelis.l.fi.si dicatur in rescripto nō obstante hac.l.vt.s̄.de diuer. rescrip.l. et si legibus. Quid si cōpromittentes huic legi renūtient v̄r q̄ valeat.vt.d.l.quidā.de iur.om.iudi.l.si ↄuenerit.⁊ de pcur.filiussa.§.p̄t.gui.tȝ q̄ nō cū inductū sit ī fauorē publicū ⁊ ideo ptes renūtiare nō p̄nt.vt.j.de iuris.om.iudi.l.priuatoꝝ.⁊ dixi plene.s̄.de epi.⁊ cle.l.si quis in conscribendo ⁊c.

De satisdando. Rubrica.

Super rubrica. Uide aȝ.ī summa.e.⁊ de satisdatione pcuratoris actoris dictū fuit.s̄.de pcur.l.j.⁊ p Rof.de p̄to.stip.⁊ de act.ex stipulatu rē rat̃.ha. De satisdatiōe pcuratoris rei p eundē Rof.de act.ex stipulatu iudicatū solui Mistim de vtraq̄ traditur hoc titulo ⁊ plene in speculo de satis.per totū. Et an habeāt locū corā arbitro dixi.s̄. de ep̄is et cle.aut̃.generaliter.in fine.

Non est. Quatuor dicta hȝ tria in pcuratore actoris q̄rtū ī pcuratore rei. Et p declaratōe materie hui⁹.l.recurratis ad remissiōes q̄s posui sup rubrica. Et circa p̄maȝ ptē notādū q̄ glo. dicit q̄ si dn̄s ↄstituit pcuratorē in actis quo casu nō tenet̃ satisdare nō refert vtrū aduersarius sit p̄ns vel non ad hoc facit qđ plene notaui.s̄.de pactis.l.post̄q̄ liti.v̄si.sȝ nunq̄d absente aduersario ⁊ dic apud acta.i.in actis corā iudice.vt.s̄.de trāsa. l.siue apud acta.⁊ dixi.s̄.de edē.l.is apud quē. Itē notandū q̄ glo.dicit duob⁹ casibus est sp̄ale qđ pcurator habēs mandatum satisdet de rato.vnus.ff.ad trebel.l.q ita.§.j.ne ppter fragilitatē cautiōis cogat̃ adire lȝ opinio Hug.fuerit in ↄriuȝ vt ibi no.alius casus est.ff.de op.no.nū.l.de pupillo.§.q pcuratorio.Sȝ hāc gl.reprobat.d.dy.⁊ dicit q̄ ibi dubitabat̃ de mādato ⁊ ita tȝ alia gl.quā approbat.ff.de pcur.l.nō soluȝ.§. qui alieno.⁊ ita tȝ Cy.s̄.de pcur.l.j. Pro declaratiōe scđe ptis et gl.aduertēdū est q̄ lȝ gl.dicat qđ gestū cū pcuratore reuocato cuius reuocatio pueñit ad notitiā aduersarij mero iure tenet sȝ rescindit̃ ope replicatiōis.⁊ p hoc.ff.de dolo.l.si legatarius. Dn̄s tñ.Md.sil̃.dicit distinctionē p̄dictā inter sciam iudicis ⁊ aduersarij iure nō pbari ⁊ ideo dicit q̄ qñ iudex sciuit et nihilomin⁹ tulit sniam tenet snia ⁊ facit litē suā.vt institu. de obliga.que ex delicto nascunt̃.in p̄n. Ja.butri.Cy.⁊ moderni tenēt opi.gl.q̄ cū iudex sciuit sicut iudex mandatū reuocatuȝ cum nō iusto ↄdictore pcessit ideoq̄ nō valet.vt.ff.de collu.detegen.l.cū non iusto.⁊.s̄.de pcur.l.licet.⁊ parti ignorāti reuocatum nocere nō dȝ.vt.ff.de solu.l.vero.⁊ institut.mā.§.recte. Sed quare nō sic qñ aduersari⁹ sciuit reuocationē dicūt q̄ iudex in iudicio est p̄ncipalior psona q̄ medius inter vtrāq̄ partem ⁊ ideo ei⁹ scia magis attendit̃ ar.ff.de edil.edic.l.cū mācipium.⁊ de ↄtrahend.emti.l.in hmōi.⁊ p hoc facit qđ not.ff.de re iudica.l.q̄situȝ.⁊ de hac materia plene no.ex̃ de rescriptis.c.ex parte decani.⁊ de pcur.c.mādato.per Ber.⁊ Inn.⁊ eo.tit. ex insinuatiōe p Inn.⁊ p eundē hñ ⁊ subtiliter extra de ↄcess. p̄ben.c.q̄ cūctis.que est hodie lib.vj.⁊ Jo.an.de pcur.c.ij.li.vj. ⁊ latius p eundē in clemētinis de renūtia.c.j.⁊ tactū fuit.s̄.de pcura.l.pcuratoribus.de hoc etiā no.ex̃ de snia excōis.c.mulieres.in gl.vlti.lxiij.di.tibi dn̄o.in gl.⁊ p Arch.lȝ ↄ predicta multū faciat.ff.de manumis.vindicta.l.si pater. Sed ex predictis colligi pōt solutio ⁊ plena materia p̄dicta ⁊ pleni⁹ ex his q̄ notaui.j.mā.l.mandatū re integra. De reuocatiōe aūt iudicis dic q̄ opus est qđ deueniat in eius notitiā al's gesta per eū valēt vt notaui s̄m Jac.de are.s̄.de tēpo.in integ.resti.l.ea q̄. Super tertia pte.s.satisdatiōis de defendendo dn̄m si reconueniat̃ vidi dubitari si statim nolit eū reconuenire sed dicat se velle in futurū recōuenire vtrū pcur.satisdare teneat̃ gl.videt̃ tenere q̄ sic.s̄.de procu.l.actionem.vbi de hoc tetigi.⁊.ff.de pcu.l.seruū.§.ait p̄tor.⁊ Az.in summa de pcura.§.explicat autē pcurator actoris.Sed in.l.sed et he.§.preter.distinguit vtruȝ iura volentis recōuenire sint in promtu an nō ⁊ hanc vltimam sequit̃ hic Cy.sed in.d.l.actionē latius disputat ⁊ arguit qđ satisdare teneat̃ ad instar p̄ris agentis noīe filij.vt.ff.rex amotarum.l.⁊ ideo.§.sed si p̄r.⁊ q̄ talis cautio p futuro prestatur.vt ff.de coll'.bonoꝝ.l.j.§.si cum posset.⁊ hanc sequebat̃ dn̄s Ric. in.d.§.p̄ter.siue essent iura petitoris in promtu siue nō. In cōtrarium facit q̄ nulla.l.cauet̃ nisi qđ defendere teneatur si recōueniatur.si recte inspiciantur.ll.loq̄ntes.de ista materia ⁊ tūc etiam satisdabit recōuentus de iudicato soluendo.cum igitur iste satisdationes sint p̄torie.vt.ff.de p̄to. stip.l.j.§.nō licet eis aliquid addere vel minuere.vt.e.l.j.in fine.⁊ de ver.ob.l.in cōuentionalibus hoc etiā pbatur ex incōueniēti qđ sequi posset nā petens satisdationē sup futura recōuentione dicere posset se velle recōuenire in magna q̄ntitate p qua pcurator actoris fideiussores inuenire nō posset ⁊ sic excluderet̃ ab agendo vñ lȝ gl.aȝ.⁊ rofre.in libello iudica.solui.v̄.pcurator aūt actoris.cōmuniter videant̃ tenere satisdationē p futura recōuētione prestanda. Multi tñ moderni tenēt oppositū p iura ⁊ rōnes p̄dictas.⁊ hāc opi.magis s̄nari vidi in iudicijs.⁊ ita v̄r innuere gl. ff.de pcu.l.oīuȝ.Cy.in.d.l.actionē.⁊ Rof.etiā.d.ti.multū pedem nō firmāt. Textus tñ hui⁹.l.facit multū ↄ.ibi satisdatiōe sup excipiēdas lites ⁊c.⁊ sic de litib⁹ futuris nō mortis v̄r loq. ad.ll.ↄrias pōt r̄nderi ad.§.si pater.l.⁊ ideo rex amo.q̄ nō loquitur de satisda.de defendēdo sed iudicatū solui ad.§.si cum posset.l.j.de col'.bo.q̄ hoc ibi inducit icertitudo q̄ erat super bonis ↄferendis vel ibi loq̄tur de alia cautiōe p̄standa p futuro de qua ibi iure cauet̃. De hac aūt de defendendo in futurū nō reperit̃ iure exp̄sse cautū. In cā criali non tenet̃ dn̄m defendere vt dixi.d.l.actiōi.s̄.de pcu.an pcurator in rē suā defendere teneat̃ dic vt.ff.e.l.seruū.§.fi.⁊.l.seq. In quarta ⁊ vltima parte q̄ritur quare pcurator rei satisdat iudicatū solui etiaȝ si de mādato constet.pcurator aūt actoris nō satisdat de rato ēt si de mādato cōstat.vt.s̄.de pcur.l.j.due rōnes reddunt̃ in gl. ff.de procu.nō solū.§.qui alieno.⁊ p Od.hic ⁊ tangit̃ etiam de hoc p Rof.de act.ex stipulatu iudicatū solui.circa prin. Cy.tñ in.d.l.j.s̄.de procu.illas rōnes impugnat q̄ sicut repellit̃ dn̄s exceptiōe rei iudicate cū procuratore eius egit cū mandato et succubuit sic ⁊ ↄ reum ↄdēnato procuratore suo mandat̃ executioni snia.vt.ff.de procu.l.plautius.⁊ ita interest ex pte rei sicut ex pte actoris habere plures obligatos.vnde dicit rōnem esse q̄ facilius ⁊ securius pōt reus litigare q̄ hȝ retentionem sȝ si actor litigat cū pcuratore rei de cui⁹ mādato nō cōstet nullam habet actioneȝ ↄ dn̄m si neget eū fuisse suū pcuratorē. et ideo curator actoris sine satisdatiōe admittit̃ si de eius mādato appareat q̄ reo ↄsulit̃ per retentionē etiā si in futurū appareret eū nō fuisse sufficientē pcuratorē.actori aūt in nullo esset consultū si appareret pcuratorē rei nō habere sufficiēs mādatum nisi satisdedisset de iudicato soluendo. Sed nec hec ratio suffi-

cere videt̃ nisi quoad clausulã qð sonat v̾bũ.s.iudicatũ soluere quare ergo ꝓ alijs duab⁹ clausulis interponit̃ de q̃bus habet̃ ff.iudi.sol.l. iudicatum solui. dicũt q꞉ verosile est qð ꝓcurator actoris q petit in cã ꝑsistat vsq₃ ad finẽ.reus aũt ⁊ ei⁹ ꝓcurator facili⁹ ꝑsumit̃ fugere ⁊ in lite dolũ cõmittere.⁊ iõ ꝓ dictis duabus clausulis satisdat ꝓcurator rei qð facit ad illud qð q̃rit̃ qñ reus vult ꝓcuratorẽ suũ releuare satisdãdo ꝓ eo vtrũ sufficiat ꝓmissio dñi an etiã sit opus ꝓmissiõe ꝓcur.de quo dicet̃ plene insti.de satisda.§.si vero.Et de ista satisdatione ꝓcuratoris rei vide per Rofr.d.tit.iudicatũ solui.⁊ in sũma de ꝓcu.§.nũc de officio procur.rei ⁊ in speculo de satisdatione.§.j.In glos.act.tñ ibi de pupillo qð dicvt ibi no.⁊.s.dixi.In glo.iudice ⁊ aduersario ignorãte hec gl. superflua est ₰m dñm Gui. q intellexit hãc.l.in gestis per ꝓcuratorẽ añ reuocationem.⁊ideo exponit expertus est.sc₃ ante reuocationẽ mandati ⁊ qð dicit quasi absentis.ꝓcurator dicit v̾bum q̃si esse exꝓ̃ssiuũ veritatis q꞉ vere adhuc erat ꝓcurator cũ nondũ esset reuocat⁹. In.e.glo.ibi fuit litigatũ.Silis distinctio.ff.de ꝯhen.emti.l.⁊liberi.cũ duabus.ll.sequẽtibus.⁊.l.domũ. nec proderit aliqua ratihabitio. vt.ff.de solu.l.dispẽsatorem.⁊ dicto.c.ex parte decani.extra de rescriptis.⁊ ibi notatur.

¶ De formulis ⁊ impetra.actionum sublatis. Rubrica.

Uris. In gl.s.l.ibi noiatiões. Sed h̾ solennitas erat ĩutilis ⁊ dãnosa ibi vtilis⁊ fructuosa ⁊ iõ ꝓuat̃ ia. Uel qð i idẽ recidit hec.l.cũ ꝯcor.loquit̃ de solẽnitate q̃ respicit formalẽ seu supstitiosa₃ v̾ boꝝ opinionẽ in ꝓferendo q̃ non attendit̃. vt ⁊.j̃. de testa.l. in testamẽtis.Cõtraria vero loquunt̃ de solẽnitate realis ordinis in aliquid ꝓducẽdo ⁊ ista solẽnitas attendit̃ q̃tum ad duo sc₃ vt omissam rẽ ꝓduci impediat.vt.l.noiationes.⁊.j̃.de sentẽtijs.l.platam. ⁊ post obseruationẽ ⁊ ꝓductionem ne tollat̃ difficiliorem efficiat.vt.d.l.diuus.de in integ.resti.⁊ de regu.iur. l.et si nihil.et ibi in glo.

¶ De iuramento calumnie. Rubrica.

Super rubrica. Rubrica habetur cõiter de iureiur̃.ꝓpter calũniã dãdo⁊ dic ꝓpter calũniã.s.vitãdã seu repellendã sic⁊illud ap̃l'i vnusquisq₃ habeat suã ꝓter fornicationẽ.s.repellẽdã.Et.ll.isti⁹ tituli sũt iustiniani ⁊ añ est obscure ⁊ parũ habebam⁹ de isto iuramẽto.Sũt ⁊ alia mlta sacramẽta in iure nr̃o tradita de qb⁹ vide in spec.e.§.j.v̾.vñ ad hui⁹ articuli notitiã.Et de materia hui⁹ tituli ibi bene no. ꝑ totũ tit. et ꝑ Az.Gof.⁊Host.in summa.e.ti.⁊ ꝑ Galeotũ in margarita eo.ti.ex̃ eo.tit.cũ ibi notatis ꝑ Ber. Inn.⁊Host.⁊ eo. ti.lib.vj. cũ ibi notatis ꝑ Arch.Io.an.⁊ Card.

In omnibus causis. Hec.l.duo dicta h₃ satis clara ⁊ dic in oĩbus causis tã ciuilib⁹ q̃ criminalibus ⁊dic qꝫ l₃ regulariter lite ꝯtestata ꝑstet̃ tñ si ante litis ꝯtestatione₃ opponant̃ exceptiones declinatorie sup eis iurat̃ ex gñalitate p̃n.huius.l.⁊ ita tenet hic glo.⁊ Odo.⁊ Galeotus.e.ti.v̾.s₃ an super excep.ne hoc corrigit̃ per aut̃. hic positam vt ibi dicã.Et qð dixi in cã criminali iurari .M. dixit s̃ sed eius opinio reprobat̃ hic in glo.⁊.j̃.de fide instru.l.fin.per Gof.in summa.e.§.ꝑstat̃.vbi de hoc bene ⁊ ꝑ Az. in summa.e. §.prestat̃.⁊ extra eo.c.j.⁊ institu.de publi.iudi.in p̃nci. ⁊ cõiter approbat̃ ꝑ Cy.Bergomi tñ ex ꝯsuetudine scripta in statutis bergomi non ꝑstatur hoc sacramentũ in aliqua cã et an valeat talis ꝯsuetudo dicã.j̃.l.ij.§.sed q꞉ veremur.An in cã spirituali prestet̃ videt̃ qꝫ sic ex p̃n.huius.l.olim de iure canonico nõ prestabatur sed solũ veritatis hodie vtrũq₃ prestat̃ vt extra eo.c.j. §.vlti.lib.vj.In cã matrimoniali vr̃ sentire Arch.qꝫ nõ iurent̃ xxxv.q.vj.ꝯsanguineos.de cui⁹ opiniõe miror cũ sit cã spũalis ⁊ in spũalibus iurent̃ vt dixi.Uidi etiã dubitari de cã appellationis an in ea iuretur.de hoc satis no.ꝑ Bar.brix.in q̃onibus cxxxij.q.que incipit queris vtrũ in cã ap.Sed hodie expressu₃ est qð iurat̃ vt extra eo.c.ij.lib.vj.⁊ ibi plene de hoc no.An aũt qñ instãtia perit triẽnio⁊ renouat̃ debeat iurari dic qꝫ sicvt no. per Odo.j̃.l.pxi.⁊ ibi in glo.⁊ in speculo.e.§.ij.v̾si. sed quid si instantia⁊ vide alias q̃ones in ista materia ibi notatas.v̾.quid si iudex.⁊ v̾si.sequẽtibus.In actiõe etiã cumulata iurat̃ vt no. j̃.de eden.l.edita.An aduocati tp̃e allegationũ iurent dicam j̃.titu.pxi.l.rem nõ nouã ⁊ hic per Cy.qui tenet qꝫ sic.Ex secũda parte huius.l.in fine.nondũ qð vbi veritas per alios testes per alios testes reperiri non põt admittunt̃ ad testimoniũ qui al's iure cõmuni repelluntur vt domestici familiares ⁊ similes. vt.j̃.de repu.l.ꝯsensu.⁊ ibi plene dicã ⁊ etiã minores vt hic i gl. et plenius dictũ fuit de edẽ.l.is apud quẽ.in gl. vel ꝓducenti. in fine.Quidã hñt ⁊ male.l.sancimus. sed d₃ dicere.l.sciãt. In glo.calũniosam ibi ne tormẽtoꝝ.ĩmo debet dicere nũc tormẽtorũ.In gl.si forte. in fi.vel forte habebat̃ qð seruoꝝ vt dicit̃.j̃. de iure deliberandi.l.fi.§. licentia.ij. Odo.

De sacramẽtũ. Quidã dicũt hãc aut̃. corrigere in totũ.l.C. tam añ litẽ ꝯtestatã quã post:vt etiã sup excep.declinatoria ante lit.cõtesta.non iuret̃ sed demũ post lit.contestatio.⁊ semel tm̃⁊ ita videt̃ sentire Gof.in summa.eo. §.prestat̃.⁊ vide in speculo.e.§.j.v̾si.tertiũ v̾o genus.⁊ v̾si. sed nunquid.Dñs od.Cy.Frã.ac.⁊ cõiter alij tenent qꝫ.l.C. nõ sit correcta nisi in his q̃ post lit.cõte.contingunt vt et ibi dixi. ita etiã tenet.d. dy.ff.de admi.tuto.l.j.circa p̃n.addendo ad glo.q̃ incipit qð põt prodesse ⁊ gl.j̃.l.pxi.§.qð obseruari.in gl.⁊ hoc dicũt in fine.⁊.s.sed q꞉ veremur in gl.magna in fi.⁊ ex̃ de resti. spo.c.literas.in gl.pl't.bene no.⁊de elec.cũ dilectus in gl.sic ergo.⁊ de testi.c.p̃ñtium.⁊ in spec.de positionib⁹.§.quarto. v̾si. primo.⁊.§.q̃nto.circa principiũ. de iure tñ canonico redditur ad.l.C.q꞉ in qualibet parte litis ⁊ quolibet articulo iuratur de malicia si iudici videt̃ vt extra eo.c.ij. in fi.lib.vj. dicit etiã Cy. hic in additionib⁹ post lecturã.d.Ric.tenuisse hãc.l.C.in.§. ne aũt non esse correctã ꝑ hanc aut̃.l₃ sub gñalibus verbis huius aut̃.posset cõprehendi q꞉ vbi de tortura homĩs agit̃ cauti⁹ est agendũ.⁊ hoc dicit ꝓbari ₰m eũ ex̃ eo.c.ij.in fi.cy.In glos. ibi hoc in iudicio hanc sequit̃ Pe.vel posset dici qð.§. ꝓprie non loquit̃ de iuramẽto calũnie qð pro tota lite prestat̃.vt.j̃.eo.l.ij. s₃ de quodã alio spãli sacramẽto calũnie qð ꝑstat q petit cautionem dãni infecti.s.qð nõ calũnie cã petit vñ si tunc cautum nõ fuit⁊ iteꝝ caueri petat̃ nõ mirum si iteꝝ iuretur q꞉ primũ sacramentũ ad istud tp̃s nõ refert̃.poterat em̃ tunc nõ calũnie causa petere ⁊ modo sic ⁊ ecõtra hoc indicat ibi textus dum dicit qð posset mõ calũniari ita qð est magis ꝓprie sacramentũ malicie quã calũnie.Item querit̃ si p̃ncipalis qui iurauit de calũnia morit̃ vtrũ heres iurare teneat̃ ⁊ videt̃ qꝫ non ꝑ hanc autẽ. In ꝯtrium ĩuuit glo.in aut̃.vt litigantes iurent.circa prin. que incipit vt sunt heredes⁊ clarius not.per Ioã.an.extra eo.c.in appellationis.in fi.lib.vj.⁊ plenissime per Hosti.in summa eo. §.quis iurare debeat.versi.vlti.⁊ tangit̃.j̃.eo.aut̃. principales. in princi.gloss.prime.⁊ ibi per Odofr.⁊ in speculo eo.§.restat. versi.sed nunquid heres.

1 ☞ Iuramentum in quibus causis prestetur.
2 Positio quid sit.
3 Positiones quo iure fuerunt introducte.
4 Positiones quando fieri debeant.
5 Positiones per quos fieri debet.
6 Positiones qualiter fiant.
7 Positio si fiat super his que sunt iuris repellitur.
8 Agẽs possessorio an possit facere positiões tãgẽtes petitoriũ.
9 Positionem principalem si confiteor an videor cõfiteri aliã factam ad eiusdem declarationem.

Cum ⁊ iudices. Diuide ₰m Odof. in octo ꝑtes. Pria pars durat vsq₃ ad.§.qð obseruari.Scða vsq₃ ad §.si naũt abfuerit.Tertia vsq₃ ad.§.l₃ q꞉ veremur. Quarta vsq₃ ad.§.hoc etiã huic legi. Quinta vsq₃ ad.§.si actor.Sexta vsq₃ v̾si.sic em̃.Septima vsq₃ ad v̾.aut ita q₃.Octaua vsq₃ ad finẽ. ¶ Prima in effectu dicit tria.s.a quibus ⁊ qñ hoc sacramentum prestetur q꞉ a partibus ⁊ aduocatis post narrationẽ negotij.Secũdo ponit formam hui⁹ sacramenti tã ꝑtium q̃ aduocatoꝝ.Tertio dicit qð in iudicio ⁊ coram iudice regularit̃ nõ prestat̃ sacramẽtũ istud l₃ in vno spãli casu corã iudice nõ prestet̃.Scða incipit ibi ⁊ actor.Tertia ibi finaũt. ¶ Pro declaratiõe hui⁹ p̃me ꝑtis q̃ro vtrũ añ iustinianum inuẽtũ esset hoc sacr̃m. Et dic qꝫ iure veteri nõ erat bene exꝓ̃ssum de isto sacr̃o qð pro tota lite ꝑstat̃ nisi.ff.fa.erci.l.inter coheredes.§.q familie.⁊ iõ ꝑ iustinianũ hoc tit.⁊ ꝑ aut̃.hic positas ⁊ clarius ⁊ lati⁹ est exꝓ̃ssu₃.
1 ¶ † In q̃bus causis iuret̃ plene dictũ fuit.s.e.l.j.S₃ q̃d si aliq̃ partiũ petat tp̃s ad deliberãdum vtrũ velit iurare nũq̃d est ꝯcedendũ.Uidet̃ qꝫ sic.vt.ff. de interrog.act.l.q interrogat̃.⁊ qð dicã in tractatu positionũ.j̃. ꝓximo.§.v̾. itẽ ꝯsueuit q̃ri ⁊ ne cogat̃ ãceps subire piuriũ.vt ff.de in lit.iurã.l.videamus.⁊ ita sentit gl.j̃.e.l.qð si actor.q̃ incipit ꝑ

cipit ꝑ hoc apparet.⁊ ibi de hoc dixi ⁊ not.ꝑ Ber.ex̄ eo.c.pꝛ̄t. Moderni doctores tenēt ꝯ̄riū tū q: de credulitate ⁊ nō veritate iurāt tū etiā q: de facto ꝓprio ita qd̄ anceps piuriū subire nō pñt.⁊ ita tȝ hic Cy.⁊ specu.e.ti.in fi. Sȝ prime opinioni magis starē q: possibile est ꝙ nescit vtrū lis mota ꝑ eū sit iusta vel nō ⁊ vult sup hoc ꝯsulere sapiētes. ¶ Itē querit̄ cū hic dicatur hoc sacr̄m post lit.ꝯte.p̄stari nūqd p̄stabit̄ in sūmarijs in quib⁹ nō exigit̄ de necessitate lit.ꝯte.Old.h̄ dicit Jo.sensisse ꝙ nō inherēdo huic lr̄e.Ipse tñ tȝ ꝯ̄ q: leges sunt exp̄sse in sūmarijs dicētes iurari vt.ff.de iureiu.l.ait p̄toꝛ.§.pꝛ̄t.ad carboñ.l.iij.§.due cause.⁊ ꝓ hoc gñalitas hui⁹.l.ibi in oib⁹ litib⁹.⁊.s̄.e.l.j.⁊ qd̄ hic dr̄ de lit.ꝯte.ītelligit̄ vbi exigit̄ ꝯte.de hoc no.ī spec.eo.§.ij.v̄.qd vbi iploratur ⁊ est exp̄ssum hodie in clemē.de v̄b.sig.c.fi.vbi dicit̄ in sūmarijs de calūnia iurari lȝ nō fiat lit.ꝯte. Quādo ergo in eis iurabit̄ puto qd̄ statim post narrationē et responsionē q̃ equipollēt ꝯtestationi que etiā hȝ fieri in causis sūmarijs.vt.d.c.vlt.in clemētinis.⁊ ad hoc facit qd̄ no.s̄.de ꝓcura.nulla.Sed qd si nō est prestitū statim post ꝯtest.ꝭm formā hui⁹.l.nunqd poterit postea p̄stari ⁊ si dudū postea p̄stet̄ vel ante litē ꝯte.nunqd reddat sñiam nullā quasi ordo iudiciarius sit ꝑuersus glo.īnuit ꝙ sit nulla.j̄.de sñis.l.ꝑlatam.j̄.eo.§.sed q: veremur pedē nō firmat.sȝ dicit ꝙ ꝭm Jo.valet ⁊ ꝭm Azo.nō ⁊ qd̄ debeat statim p̄stari ⁊ nō valeat si dudū postea p̄stetur facit.ff.de ꝓcurat̄.l.pōp.§.rati.vbi cautio de rato omissa postea nō p̄stat̄.Cy.tñ ⁊ moderni tenēt ꝯ̄riū.s.ꝙ valeat etiā si ante vel postea prestet̄.⁊ ꝑ hoc.j̄.e.§.sȝ q: veremur.⁊.§.vl.vbi dicit̄ iurari in quocūq; statu sit cā.ad.§.rati pōt r̄ñderi qd̄ loquitur de termio vsq; ad quē pōt exigi ⁊ interponi cautio predicta.lex aūt ista loquit̄ de termīo a quo dȝ interponi iuramētū scȝ a lit.ꝯte.sed certe īmo hec lex videtur loq de termino vsq; ad quē dum dicit p̄stari in exordio āte aliqua certamina litis. Et ideo alij vt Pet.dicūt qd̄ si omissum est nō dȝ p̄stari ad instantiā ꝑtis sȝ ex officio iudicis sic ꝑ.§.sȝ q: veremur.j̄.e.l.⁊.§.vlti.multa em̄ fiunt in cā ex officio iudicis q̃ nō fierēt instante parte.vt.ff.de interro.act.l.vbicūq;.cū ibi notatis ⁊ hanc opinionem sequi videt̄ her.ex̄ de iureiu.c.ex lr̄is.in gl.vlti.in fine.⁊ no.etiā ex̄ de testi.c.pñtiū.li.vj.Et est textus exp̄ssus qd̄ omissum nō vitiet sñiam ⁊ possit qñcunq; in cā prestari extra eo.c.j.lib.vj.in p̄n.⁊ ibi plene no.ꝑ Jo.an.⁊ Arch.⁊ vide in spe.e.§.j.in p̄n.⁊ v̄si.j.⁊.§.ij.v̄si.quid si nō exacto.⁊ ad hoc etiaȝ facit qd̄ dixi interrogatiōes omissas āte lit.ꝯte.postea fieri posse.j̄.de peti.here.l.cogi.v̄si.sȝ quid si huiusmodi. In gl.j.ibi lȝ posterioꝛ sit in ordine sicut ⁊ al's.j̄.ti.ꝓxi.l.ꝓperandū.circa prin.que facit mētionē de.l.intra certū tp̄s qd̄ criminalis termineẗ que fuit prioꝛ in cōpositione.⁊.j̄.de col.l.fi.q̃ facit mentionē de.l.cū opoꝛtet de bonis q̃ liberis.Old.in glo.ꝯ̄ Mar.in eo qd̄ dixit in cā criminali nō iurari.vt.s̄.e.l.j.⁊ ibi dictū fuit in glo.ꝓ hoc apparet.ꝓ cōꝓbatiōe huius gl.bene facit ex̄ de iudicijs pastoꝛalis ⁊ qd̄ no.ꝑ Uber.de bobio in libello suo q appellat̄ patria potestas in fine rubrica qd sit faciendū prestito sacramēto calūnie ⁊ rubricella sequēti ne aduocatus doceat cliētulū respondere falsum ⁊ plene in speculo de aduocato.§.vtriusq;.v̄s.sed nunqd cliētulū.⁊ de positionibus.§.nono.v̄si.item nota ꝙ aduocatus.⁊.§.iij.v̄si.sed ⁊ patronus.⁊ statim dicam.j̄.§.ꝓxi.v̄si.nūc videndū restat.ꝯ̄ que oīa multi miseri aduocati faciūt modico lucro ⁊ ꝑdunt aīas suas ⁊ faciūt cliētulos perdere instruendo eos falsa r̄ñdere vel veꝝ negare dicēdo si sic dicas ꝑdes cām nec dicūt si sic dicas ꝑdes aīam.de hoc ēt qd̄ aduocatus cliētulū in facto nō debeat instruere hñ no.ꝑ Rof.circa finem libelli de senatuscōsulto lymboniano.v̄.sȝ miꝝ est. In ea.gl.in fi.fuit em̄ ante lit.ꝯte.vt.ff.de interro.act.l.j.Old.in glo.vel mouere ibi aȝ.ꝙ sic.in summa hui⁹ tit.§.parētibus.⁊ idem tenet hic Old.⁊ Cy.⁊ gl.d.§.q iusiurandū.⁊ de hoc in spec.e.§.ij.ver.⁊ no.ꝭm Pyl.⁊ ad.§.sȝ q: veremur r̄ñdent qd̄ loquit̄ de remissione hoīs nō legis q̃ remittit parēti ⁊ patrono.Dñs tñ Ric.ex generalitate huius.l.⁊ dicti.§.sed q: veremur tenebat primā opi.⁊ ꝭm eū.§.qui iusiurandū nō loquit̄ de isto sacramēto qd̄ ꝓ tota cā prestat̄ sȝ de quodā alio sacr̄o calūnie sp̄ali. In ea.glo.ibi Jo.ꝯ̄.Opi.io.vera est ⁊ approbata ex̄ eo.c.ij.li.vj.⁊ ibi per Arch.⁊ Jo.an.⁊ eā seq̄t̄ hic Old.⁊ Bart.brix.in q̄ōnib⁹ suis.cxxxij.q.q̃ incipit querit̄ vtrū in cā ap.⁊.M.fil.⁊ Cy.hic ⁊ nota.in decretis.ij.q.vj.c.sinautem.in glossa.⁊ per Archidia.in speculo.e.§.ij.v̄.qd de cā ap. In.e.gl.ibi patiēte reo.Si em̄ reus hoc nō ꝯsentiret mutari nō posset post cōte.vt.s̄.de edē.l.edita.qdam tñ dicūt hāc gl.coꝛruptā ⁊ querere voluisse vtrū sup actione cumulata iuretur ⁊ hoc inducūt allegationes. In glo.cauetur vide qd̄ no.in margarita.e.§.pꝛ̄t.⁊ plenius ꝑ gof.in summa.e.§.fi. In gl.ad hoc.s̄.de officio ciuiliū iudicum.immo de officio diuersoꝝ iudicū.⁊ qd̄ de dignitate in textu dicit̄ hic q: forte erat ep̄us.vt.s̄.de ep̄is ⁊ cle.auct̄.sed iudex.Cuius aūt expensis mitti debeat ad domū taliū dicam.j̄.e.sinaūt abfuerit.Hic modo essent legēde aut̄.due signate.sed vt cōtinuetur huius.l.lectura eas legā.in fin.l.Quod obseruari hec scd̄a pars p̄ncipalis tria dicit p̄mo qui debeāt iurare q: hñtes legitimā administrationē.Scd̄o ꝙ de credulitate iurant nō de veritate.Tertio iura de alijs iuramētis tractātia in suo statu relinquit.Circa primū dictū videt̄ ꝙ tutores ⁊ curatores non iurent q: eoꝝ confessioni non stat̄.vt.ff.de ꝯfess.l.certū.§.sed an ipsos.⁊ in hoc gl.variāt.hic em̄ in glo.q̃ incipit ex hoc dicunt videtur indistincte tenere ꝙ iurent.⁊ de admi.tut.l.j.§.sufficit idē no.⁊ approbat̄ ibi ꝑ Dy.⁊ Old.hic ⁊ alia gl.q̃ incipit sed ad quid.⁊ illa q̃ est in.d.§.sȝ an ipsos vidētur distinguere vt ī eis no.Opi.primā cōiter sequūtur docto.⁊ ita tenet Az.in sūma.eo.§.item iurāt tutores.⁊ Gof.in.§.iurāt.⁊ speculatoꝛ.§.restat videre qd sit iurandū.in p̄n.⁊ ita vidi ꝓuari.Nō obstat qd̄ eoꝝ confessioni nō stetur q: hoc nō est indistincte veꝝ īmo ꝭm Pe.⁊ Cy.eoꝝ confessioni statur si est facta in iudicio vbi ꝓuatus sit ordo iudiciarius cū habeāt legitimā administrationē:vt in.§.isto.Nam ⁊ ꝯfessio ꝓcuratoris p̄iudicat dño vt ex̄ vt lite nō cōte.c.j.ꝑ Gof.in summa de cōfess.§.ꝓcuratoꝛ.extra de re iudic.c.suboꝛta.⁊ in speculo de cōfessis.§.fi.v̄si.si vero fit per ꝓcuratorem ⁊ dixi.s̄.de ꝓcu.sup rubrica in fi.sed lȝ p̄iudicet cōfessio tutoris vel curatoris minori mero iure tñ pōt restitui sicut ⁊ aduersus alios act⁹ tutoꝛ vel curatoꝛ.vt.s̄.si tutoꝛ vel curatoꝛ interuenerit.l.etiā.⁊ ita tenet hic Old.⁊ Gof.in sum.de ꝯfessis.§.itē ꝯfessio sindici.⁊ speculatoꝛ de ꝯfessis.§.sequitur.v̄si.xiiij.si fit a non dño.Si aūt tutoꝛ cōfiteretur ex̄ iudiciū pupillū teneri vel etiā in iudicio nō seruato ordine iudiciario tūc eius confessio minori nō preiudicat mero iure ⁊ ita intelligat̄.§.sed an ipsos.⁊.l.certū.ratio diuersitatis est q: in iudicio cogunt̄ r̄ñdere nec tenent̄ deierare ⁊ id̄ eoꝝ ꝯfessioni statur q: in hoc eoꝝ legitime gerūt officiū.vt.ff.de admi.tut.l.quoties.§.deniq;.vbi aūt fit extra iudiciū vel iuris ordine nō seruato tūc ex liberalitate fieri vr̄ ⁊ talis ꝑtās nō est attributa tutori ⁊ ideo nō valet ar.ff.de pac.l.ꝯ̄ iura.§.filiusfa.⁊ de admi.tu.l.cū p̄res.§.fi.⁊ idē videt̄ dicendū in alijs legitimis administratorib⁹ vt statim subijciā in suppletiōe gl.Nec ob.ad ea q̃.s̄.de ꝓcu.dixi.l.si defensoꝛ.ff.de interrog.act.q: ibi nō habebat mādatū sȝ sine mādato defendebat.Sȝ ꝯ̄ hoc vr̄.ff.de ꝓcu.l.nō solū.in p̄n.vbi videtur loq etiā de hñte mādatū.Sed dic vt ibi no.q: ⁊ ibi re vera erat sine mādato quoad defendendum.lȝ em̄ ꝓcuratoꝛ habeat mādatū ad agendū nō sequit̄ qd̄ ad defendēdū:vt.ff.de ꝓcu.l.si defunct⁹ cū gl.ibi posita.An aūt ꝓcuratoꝛ iurare teneat̄ dicā sup aut̄.p̄ncipales.Si sunt plures tutores an oēs iurare teneātur dixi.j̄.si vnus ex plurib⁹ tutorib⁹.l.j. In glos.j.ibi idē esset in alio ꝓpriā cām agente.Ibi in oib⁹ filib⁹ administratoribus. De hoc dixi.s̄.plene ⁊ ꝓ hoc ex̄ de ꝯfes.c.fi.cū ibi not.⁊ qd̄ no.xvij.dist.de ꝯstātinopolitana.in gl.⁊ ꝑ Archi.de elect.dudum rothomageñ.in gl.no.ergo ius nouū.⁊ ꝑ Arch.plene de testi.presentiū.lib.vj.in gl.ꝑtȝ ꝑ hanc lr̄am ⁊ dicā.j̄.e.§.hoc etiam. Ibi nō iurabat̄ de calūnia hoc est falsuȝ.vt.ff.fa.ercis.l.inter coheredes.§.q familie.⁊ dixi.s̄.e.l.circa p̄ncipiū.in fi.hoc falsum q: a minore nō iurat̄ vt statim dr̄ in glo.⁊ hoc dicunt.vnde dñs Guid.dicit ꝙ pōt esse actoꝛ vterq; nec deierabit q: pōt esse qd̄ vterq; credit iustā cām fouere vt q: vnus egit rei ven.ꝯ̄ alterū putat rem esse petitoris sȝ possessoꝛ iustā hȝ cām litigādi propter euictionē.vt.ff.de nego.ge.l.atq natura.§.cū me viuo et hoc nisi clare ꝯstaret rē eē petitoris q: tūc pōt bonā fidē agnoscere.vt.ff.de admi.tu.l.quoties.§.sicut.⁊ de act.emt.l.emtoꝛ.⁊ no.s̄.e.l.circa p̄n.in gl.caue tibi.⁊ ita.D.gui.p̄mā opinionē glo.approbat.cōiter tñ approbat̄ qd̄ hic tȝ gl.⁊ Old.hic idē.et de hoc satis no.in.d.l.accipiētis. In gl.vt pater in bonis filij.ibi.§.idē actoꝛ.de hoc vide in speculo.e.§.restat videre a qbus sit iurandū.vbi de hoc ⁊ v̄.sȝ quid dices de sindico.⁊ per Gof.in summa de sindico.v̄si.item iurant ⁊ ex̄ eo.c.in pertractādis.et.c.fi.Ibi habeant legitimam etatem.Old.distinguit aut est causa ꝓfectitij peculij ⁊ pater iurat.Aut aduētitij in quo non queritur vsusfructus patri qd̄ est in quibusdā casibus ⁊ tūc filius iurat.vt.j̄.de bonis q̃ liberis.l.cū non solum.in prin.Aut queritur patri vsusfructus ⁊ tūc iurat.vt.d.ti.de bonis q̃ libe.l.fi.§.vbi aūt de bonis maternis.l.j.Alij vt azo in summa eo.§.quid in sindico.⁊ Cy.⁊ Gui.hinc indistincte tenēt qd̄ vbicūq; pater est legitim⁹ administratoꝛ semꝑ iuret ⁊ nō filius cū filius non sit integer hō ad iudiciū suscipiendū.⁊ ita no.in.d.l.j.j̄.de bonis maternis. In ea.glo.ibi cū consensu tñ patris. Iste v̄si.non debet esse hic.Sed supra ꝓximo casu ibi habeat legitimā etatem q: si hic legat̄ falsum est q: in causa castrensis peculij nō requiritur patris consensus.vt.ff.de ca.pec.l.iij.§.j.⁊ not.j̄.de

bonis que libe.l.fi.§.necessitate. In gl. magna vltra mediū qꝛ in eo habeť ꝓ patrefamilias:vt in.l.ij.ff.ad macedo.§.in gl.allegata ⁊ i eo peculio litigat etiā cū patre.vt.ff.de iudi.l. lis nulla.⁊sic absurdū sequereť ꝙ pater ꝯ seipꝫ auctoritatem pstaret. In ea.gl.in fi.idē tꝫ specu.e.ti.d.§.restat.v̄si.ſꝫ cū pupillus.et glo.j.ſi ꝑ vimvel alio mō.l.j.⁊ od.j.q legi pſo.l.fi.In gl.ex hoc dicūt hec gl.ꝯdicit pme gl.hui⁹.§.ista tñ cōiter approbaťvt dixi.§.in pn̄.hui⁹.§.⁊in spe.d.§.restat.v̄.ſꝫcū pupillus.ibi qꝛ tūc etiā iurat.ſ.tutoꝛ.Old.ibi alius agit.ſ.pupillus.Old.ibi alius iurat.ſ.tutoꝛ.Ol.ibi iurēt.ſ.minores.de hoc vide in sūma eo.§. sed nūqd minoꝛ.⁊in spe.e.d.§.restat.v̄.ſꝫ nūqd mioꝛ.⁊plene dictum fuit.§.de edē.l.is apud quē.Sꝫqre magis iurat mioꝛ de veritate dicēda quam de calūnia ratio potest esse qꝛ sacramentum calūnie est de substātialibus oꝛdinis iudiciarij vbi minoꝛ nō habet ꝑsonam legitimam:vt.j.qui legitimaꝫ personam.l.j. probationes autem non sic respiciunt oꝛdinem sicut effectum iudicij ⁊ ideo de veritate iterrogať.Cy.de hoc etiā notať.xxij. q.vlt.c.puuli.In gl.⁊ ꝑ Arch.In.e.gl.ibi monacho ⁊ ꝯuerso hoc nō plꝫ Jac.de are.qꝛ cā nō est monachi vel ꝯuersi ſꝫ monasterij.vt.§.de epi.⁊cle.auť.cā q̄ fit cū monacho.vbide hocsatis dixi.Sindic⁹ ergo vel ali⁹ cām agēs noīe monasterij interrogabitur ar.ff.qñ ap.sit.l.j.§.i ꝓpꝛia.⁊qꝛ alius ꝑ alio⁊c.vt.ff.de interrog.act.l.⁊ si sine.§.alius.Jac.⁊ Cy.in ea.gl.ibi nō testis. vt.j.de testi.l.testiuꝫ.qꝺ facit in causisſpūalibus in qbus iurať de calumnia ⁊ de veritate dicēda fiāt positiōes iterrogatiōes et rñsiones de v̄itate ⁊ nō de credulitate qꝺ dicvt no.ꝑ Gof.in summa eo.§.est ⁊ tertiū.in specu.§.j.v̄si.est ⁊ quartū.⁊ ꝑ arch. vj.q.iij.c.vlti.in additiōe q̄ incipit adde in iuramēto de calumnia ⁊ dicetur.j.e.§.qꝺ obseruari i tractatu positionuꝫ.§.qualr fiant.In ea.gl.ibi dicēs se minorē imo maiorē.ibi curatorē instituere imo ꝓcuratorē.Ol.in gl.sic ⁊ quoddā aliud ibi de etate.§.nihil.Sꝫ ibi erat sciēs hic incertus iaco.ibi ſꝫ male.Quia istud sacramētū est de credulitate illud de quo dꝛ in.l. marcellus est de veritate ⁊ fit ad litē decidendā Fran.quidā tñ tenent ꝯriū ⁊ allegāt.ff.de auro ⁊ argē.lega.l.oꝛnamētoꝝ q̄ iudicio meo hoc nō ꝓbat.de hoc latius dicā.j.in tractatu positionum §.mō restatvidere qui.mo.poſ.ipugnē.v̄si.item repellitur.ſm quosdā si est:sup facto alieno.ibi de iur.⁊ facti igno.l.ij.ad hoc melius facit ꝑalle.leg oꝛnamentoꝝ de auro ⁊ argen.leg.Ibi de iureiurā.l.fi.ſoľ.qꝺ ibi dꝛ in v̄ſi.finauté aliqd.ibi de facto an de iure inter creditoꝛē ⁊ pupillum ꝯtrouersia sit expone de iure.i. de iuris solēnitate nō auté de iure.i.de iurꝫ dispositiōe.Unde dic ꝙ solēnitas itroducta a iure sup aliquo negotio bene pōt esse dubia itercesserit vel nō qꝛ causať a facto vt tutoris auctoritas vel similia sed ipꝫ ius vel iuris dispositio ex qua introducitur ipā solēnitas nō est dubia sed certa ⁊ hoc est qꝺ dꝛ in.d.l. ij.de iuris ⁊ facti igno.ius esse certū ⁊ finitum lꝫ interdum sup verbis.l.oꝛiať dubitatio.vt.§.de legibus.l.cū de nouo.quo casu ꝓcedendū est:vt ibi not.Jac.de bel.in dicta ergo.l.fi.de iureiurā.nō iurabatur sup iure hoc est sup iuris dispositiōe sed sup facti qualitate ex quo ius resultabatvt ⁊ibi no.¶Et qꝛ de materia positionū q̄ vtilis est ⁊ ꝯtinua i causis hic lꝫ modicum tractať in gl.de ipsa materia latius disseramus.De qua aliqd no.in gl.ex de ꝓbat.c.qm̄ ꝯ falsam ꝑ Gof.in summa de iudi.§. partibus in iudicio cōstitu.ꝑ Uber.de bobio in fine libelli sui qui appellať patria ꝑtāsꝑ Galeotū in margarita de positiōe ⁊ ꝑ Egidiū de foscar.in suo libello de positiōibus subtiliter⁊vtiliter ꝑ Archi.Card.Jo.an.⁊ Ber.in appatu decretaliū Inn. ex de confess.c.j.⁊.ij.lib.vj.⁊ in textu ⁊ ibi no.de iureiur.c.vlti. eo.lib.vj.⁊ de testi.c.pñtiuꝫ.⁊ ibi ēt ꝑ Inn.⁊ ꝑ Cy.hic tangitur ⁊ late in speculo de positiōibus ꝑ totū.⁊vide qꝺ notaui.j.de ꝓbatio.sup rubrica.Sꝫ qꝛ ꝑ ꝑdictos ſparsim tradiť ista materia et aliqua ēt nō sunt tacta ꝑ eos hāc materiā declarandā putaui hoc oꝛdine pmo q̄rendo qd sit positio.Circa hoc variāt do-

2 ctores.† qdam eñ sic describūt positio est credula asseueratio dicti vel facti vt ꝑ rñsionem ad eam factam onereť rñdens ⁊ se obliget cōfitendo vel oneret mētiendo ⁊ nō est mala ⁊ eā colligunt ex.l.voluit.ff.de iterro.act. Speculatoꝛ.d.tit.de positiōibus in pn̄.Jo.an.in.d.c.statuim⁹ de ꝯfeſ.Od.⁊ Gof.⁊ antiqui doctores sic describunt positio ē dictū loco iterrogatiōis post tñ sumētes eā ex.l.j.de interro.act.Sꝫ hec descriptio nō videť ex toto vera.lꝫ eñ modus interrogādi ex officio iudicis nō sic frequenteť sicut olim nō est tñ ex toto sublatus ⁊ hoc dicat verbum frequentať positū in.d.l.interrogationes eñ fiunt ꝑ iudicem ⁊ añ litis ꝯtestationē:vt ibi no.⁊post vt.e.ti.l.fi.Et iō scōa descriptio speculatoris ē verioꝛ.Dñs Jaco.de are.⁊ Oldr.sic describunt positio est alicui⁹ substātialis vl' admicularis articuli cause in iure facta expressio seu assertio substātialis vel admicularis iō dꝛ qꝛ nisi faceret ad cām nō admitteretꝛ.vt.ff.de interroga.acti.l.si defensoꝛ.§.summatim ibi ⁊ si valde ⁊c.⁊ hic in glo.⁊ pleni⁹.j.subijciā vel qꝺ saltē admiculuꝫ ꝑstet. Nā lꝫ de se sit ipꝑtinens tñ si mista cū alijs sit ꝑtinens admittiťvt.ff.de fluminibus.l.quomin⁹.⁊de aqua plu.arcē.l.si aut plures.§.fi.In iure.i.in iudicio fieri dꝫ.vt.ff.de iterro.act.l.j.⁊ eo.tit.l.voluit. §.fi.⁊in specu.d.ti.§.qnto.v̄.itē no.dñs cy.ſm Ja.de ra.sic describit positio ē credulitatꝫ assertio hñs ānexā interrogationē vel iudicis suppletionē ꝯferens ad ꝓbationē vel ꝑ se vel admiculans cū alijs.Assertio iō in descriptione ponitꝛvt excludať mera negatiuavt.j.de nō nume.pecu.l.in ꝯctibus.⁊.d.c.statuimus.ex de ꝯfeſſ.alia verba descriptiōis sunt supꝛa declarata ⁊ hoc satis ꝯcoꝛ.cū supioꝛi descriptiōe.alias etiā descriptiones in effectu idem ꝯtinentes ponit Archi.d.c.j.ex de ꝯfeſſis.quidam tñ dicūt qꝺ in descriptiōe non dꝫ poni seu assertio cuꝫ positiones ⁊ rñsiones fiāt solū de credulitate nō assertiue.Alij tñ dicunt qꝺ assertiue debēt fieri de quo no.xxx.q.v.iudicantē qꝛ qui ponit asserit siue ꝯfiteť ita eē nec postea pōt ꝯriuꝫ ponere. Sed q̄ro vñ dicať positio ⁊ dꝛ a pono ponis qꝛ sup eis lis ponitur arg.ff.de iusti.⁊ iure.l.j.§.hui⁹ studij due sunt positiōes nā positiōib⁹ ꝯfessatis vel negatis appet quō sit in cā ꝓcedēdū ar.j.de ꝯfeſ.l.j.⁊.ff.ad.l.aql.l.pinde.§.fi.Itē quēriť quo iure in

3 troducte fuerit positiōes † speculatoꝛ.d.ti.circa pn̄.⁊ Jo.and. d.c.statuim⁹.⁊Od.in auť.in isto hic signata.⁊ cōiter doct.videtur sentire qꝺ positiōes itroducte ⁊ inuente fuerint a iure ciuili.et ad hoc allegāt.ff.de leg.iij.l.offidi⁹.§.ex diuerso.ibi pone inqt ⁊c.⁊ lꝫ nō allegent.ad idem facit.ff.qui potio.in pig.ba.l. claudius.ibi pone pmā creditricē ⁊c.ſꝫ recte ituēti.ll.ille nō loquunť de istis positiōib⁹q̄ fiūt ꝑ partes i iudicio vt aduersari⁹ rñdere cogať vnde ſm veritatē credo positiōes magis iductas de ꝯsuetudine iudicioꝝ ⁊ ꝑitia aduocatoꝝ q̄ de iure ⁊ hoc videtur sentire hec gl.circa prin.⁊ Cy.hic.j.⁊ satis inuit decreta-

4 lis nouissima in clemē.de v̄.sig.c.fi.¶†Itē quero qñ fieri debeāt vtrū ante litē ꝯtestatāvel post dicēdū est qꝺ aut fiunt ad litis oꝛdinationē vt sūt iterrogatiōes de qbus habeť.ff.de iterro.act.l.j.⁊ tūc fiūt añ lit.ꝯte.vt ibi no.⁊ ex vt lite pen.c.eccl'ia. Aut tēdunt ad litis decisiōnē ⁊ tūc fieri debēt poſt.ſ.qñ fiūt ꝓbatiōesvt.d.l.j.de iterroga.act.lꝫ her.in.d.c. statuim⁹.qꝺ fuit Inn.q̄rti.⁊ gof.in sum.de iudi.d.§.ꝑtibus in iudicio ꝯstitutis videanť sentire qꝺ demū post lit.ꝯteſt. qꝛ fiunt in virtute ꝑstiti sacr̄i calūnie qꝺ fit lite ꝯte.vt hac.l.appet.ſꝫveri⁹ est qꝺ fieri possint vbicūqꝫ fieri possunt ꝓbatiōes cum loco ꝓbationum succedāt.vt.j.subijciā ⁊ ꝓbať.d.c.fi.de v̄.sig.in clemē.Et iō in declinatoꝛijs incidētib⁹⁊ emergētib⁹ fieri possunt ſm Jac.de aꝛ. hic ⁊ spe.d.ti.§.q̄rto q̄ritur in pn̄.⁊ v̄si.j.vbi de hoc late not.ꝑ Jo.an.d.c.j.de ꝯfeſſ.in gloſ.j.v̄si.scire debes.⁊ vide qꝺ statim dicā.v̄si.ſꝫ quia.§.dixi positiōes ⁊ in quo differāt positiōesab interrogatiōib⁹dic vt no.in speculo de positionib⁹.§.iij.dica-

5 mus in pn̄c.⁊ per Jo.an.d.c.j.extra de cōfeſ.¶†Sed ꝑ quos fieri debēt vtrū per iudicē vel per partes dic ꝙ per partes: vt d.c.ꝑsentiuꝫ.ex de testi.li.vj.⁊ no.in speculo.d.ti.§.iij.⁊v̄.⁊ no. ꝙ iudex ⁊ ꝑ Arch.d.c.de ꝯfeſſ. iudex tñ partes iterrogat sup positiōib⁹ ꝑ eas factisvt ibi loqtur ⁊ aduocati etiā dictare pñt partib⁹positiōes.ꝑtes ei hoc facere nescirēt imo aduocati qñ ꝙ deficiūt ⁊ ita no.in spe.d.§.iij.v̄.vlti.⁊ v̄si.ſꝫ⁊ patronus.In respōsionib⁹aūt q̄ in facto ꝯsistūt nō debēt partes instruere.vt dixi.§.e.l.in gl.per hoc apparet in suppletiōe ⁊ dicam.j.eo.§. nūc vidēdū restat de rñsionib⁹. Possunt etiā fieri positiones per ꝓcuratorē.nec ob.qꝺ ꝓcuratoꝛ nō iuret de calūnia:vt auť. principales qꝛ imo iurat vt ibi dicā.Si tñ requirať ꝙ dñs tan q̄ instioꝛ ⁊ melius sciēs veritatē veniat venire teneťvt plene dixi.§.de.ꝑcu.l. fi. Itē queritur qs primo faciat positiones dicēdum ꝙ actoꝛ ex oꝛdine sicut ⁊ pmo iurat:vt.§.e.l.ver.⁊ actoꝛ.⁊ arg.ff.de iudi.l. q prioꝛ.⁊ ita etiā primo respondendū est positionibus factis ꝑ actorē de quo vidi aliqñ magnā altercationē in iudicijs ⁊.ꝑ hoc etiam facit qꝛ actoꝛ hꝫ necesse pmo fundare intentionē suā deinde reus exceptiōes ⁊ defensiones.⁊ de hoc no.in spe.d.ti.§.quarto.v̄.hoc quoqꝫ notandū est ⁊ v̄si.sequētibus.⁊ qꝺ notaui.j.de inoffi.testa.l.liberi.⁊ ꝑ Dy.de reg.iur. c.non lꝫ actoꝛi.lib.vj.⁊ per Uber.de bobio in fi. patrie potestatis ⁊ hoc verum nisi positio rei esset ꝑiudicialis:vt ibi no.⁊per Archi.d.c.j.ex de confessis.in fine prime glo. Sꝫ qꝛ.§.dixi positiones fieri sicut⁊ ꝓbationes dubitabať nunqd post publicationē testium possint fieri quidā ꝙ sic ⁊ etiā post cause ꝯclusionem.vt ex de fide instru.c.cū ioannes.circa finē.qꝛ nō subest timoꝛ subornatiōis sicut in testib⁹ ⁊ ita cōiter in iudicijs seruať. et ꝑ hoc bene facit ex de iureiurā.c.ex l'ris.⁊ glo.j.q̄ est.j.ſniam rescin.nō posse.l.per emtoꝛias licet forte de stricto iure ante cōclusionē fiende essent arg.j.de iudicijs.l.iudices. Ex officio tñ iudicis nō ad partis istantiā pōt iudex in quacūqꝫ parte cause iterrogare

interrogare.vt.ff.de interro.act.l.vbicūq;.⁊ ita loquit̄ dictum capl'm cū ioānes.⁊ ibi no.in speculo.d.ti.§.quarto.v̄s.⁊breuiter sup quibusdā dubijs vbi de hoc satis not.⁊ idem tenet hic cy.Sed qd si renūtiatū est ꝓbationib⁹ nunquid fieri poterunt positiones no.d.§.quarto.v̄si.s; qd si renuntiatū.⁊ in dicto libello Egidij rubrica q̄liter positiões sint faciēde.⁊ pleni⁹ dicā d.l.iudices.j.tit.pxi.⁊ aut̄.ibi signata.Quid si termin⁹ peremtorius sit datus ad ꝓbandū nunquid eo lapso fieri poterūt positiones.Gof.in summa de iudicijs.d.§.partib⁹ in iudicio cōstitutis.Speculator tenet q̄ nō.d.ti.§.q̄rto.v̄.sed si añ cōclusionem.⁊ de dilatione.§.videndū.v̄si.item qd si datus ⁊ dixi.j.de iudi.l.iudices.in fi.⁊.j.de ꝓba.super rubrica circa fi.ꝑ opi.cuius facit ex̄ de in integ.resti.c.corā.cum ibi notatis per Inn.⁊ per cōpost.ex̄ de elec.c.q̄ sicut.j.de inge.manu.l.diffamari qui accusare non pn̄t.l.si ea.ff.ex q.cau.maio.l.sed ⁊ si per ꝓtorem.§.sed si dum decreto.⁊ ibi in glo.⁊ de leg.ij.si tn̄ quibusdā.⁊ibi in glo.ex̄ de elec.c.q̄uis.in fine.lib.vj.hoc etiā colligi pōt ex ꝓprietate vocabuli.peremtoriū em̄ d̄r q; perimit disceptationē ⁊ nō patit̄ aduersariū vltra tergiuersari.vt.ff.de iudi.l.⁊ tertiū vbi hec verba sunt in tex.⁊ ibi de hoc dicā.al's enim frustra ꝑemtoriū diceret̄ cū nihil perimeret.C.l.j.de veteranis.l.vnica.lib.xij.⁊.ff.de v̄.sig.l.tugurij.⁊ ibi no.ꝑ opi.ꝯ̄ria facit de opt.legata.l.mancipiorꝫ.⁊ qd̄ no.ex̄ qui accusare pōt.c.cum in tue.⁊ de hoc ꝑ Archi.xxx.q.vlti.iudicantē.S; r̄nderi pōt qd̄ in.l.mācipiorꝫ.legatarius veniebat ad sibi debitū.ꝓterea ibi nō loquitur de pemtorio termino ⁊ idē dici pōt ad.c.cū in tua.imo ibi nō erat terminus sed simplex bānū.Itē ibi loquit̄ in causa matrimonij in qua etiā diffinitiua sn̄ia non transit in rē iudicatam.vt extra de re iudi.c.lator.et.c.cōsanguinei.vtrū autē hec locū habeāt in exceptionib⁹ vide qd̄ dixi.j.de inoff.testa.l.ꝯ̄tra maiorē.in fi.Quid si pars obtulit se ꝓbaturā per testes vel instrumēta nunqd poterit penitere ⁊ redire ad ꝓbandū per positiones.Gofr.in summa de iudicijs.d.§.ꝑtibus tenet q̄ non.Speculator.C.d.tit.de positiōibus.§.quarto.v̄si.sed qd si aliqua ꝑtium.⁊hāc opi.vidi in iudicijs seruari.

6 ¶Qualiter fiāt positiões de hoc queri pōt tripl'r.Primo quales positiões fieri debeāt.Scd̄o virtute cui⁹ sacramēti.Tertio an fieri debeāt de veritate vel credulitate.¶Circa p̄mū dicendū q̄ non pōt bene certa tradi doctrina sed ꝑm varietatē causarꝫ ⁊ actionū varie sunt fiēde positiões.h; em̄ aduocatus libellū inspicere ⁊ facere positiões ex quib⁹ fundet̄ intētio vel defensio partis sue.⁊ de hoc no.i speculo.d.§.quarto ꝑ totū.⁊ de hoc etiā haberi pōt bona ĩstructio tā ex parte actoris quā rei ex libello Rof.super qualibet actione.⁊ in speculo tertio libro sup ꝯ̄ceptione libellorꝫ cuiuscꝫ tituli.Circa ꝑm dicendū ꝑm Ja.de are.qd̄ ꝑm qualitatē cause.Nā si cā est talis in q̄ p̄stet̄ solum sacr̄m calū.tunc positiões fiūt in v̄tute sacr̄i calū.⁊ de credulitate tm̄ ⁊ eodē modo est eis r̄ndendū nec tenent̄ iurare dū ponit̄ vel r̄ndetur sed in virtute sacri calumnie p̄stiti fiunt vt dixi l; qdā iudices imperiti ꝑtes iurare cogāt dum ponūt vel r̄ndent.⁊ hoc ꝓbat̄ ex isto.§.ibi qd̄ credit ⁊ estimet et ita s̄uat̄ in iudicijs.Si vero cā est talis in qua iurat̄ de calūnia.⁊ de veritate sicut fit in causis sp̄ualibus tūc positiões fieri debēt de veritate.s.ita eē ⁊ r̄nsiones simil'r ad hoc allegat.ff.de re.du.l.si is qui ducēta.§.vtrūꝫ de iureiurā.l.duobus.§.fi.⁊.l.nā postea.§.postea.§.j.⁊ de elec.dudū.ad hoc bn̄ facit palle.c.p̄sentiū.de testi.lib.vj.⁊ ibi no.ꝑ Inn.⁊ Archi.⁊ Jo.an.l; idē archi.ibi sentire videat̄ q̄ in causis spiritualib⁹ sufficiat respōsio de credulitate.In gl.q̄ incipit xxij.q.v.⁊ ad hoc facit qd̄ notaui.s.e.l.in additiōe gl.q̄ incipit vt.j.de testi.⁊.s.e.hoc.§.in descriptiōe positiōis ⁊ qd̄ no.extra de iudi.c.cū cām.In gl.ꝑt; ⁊ in speculo.d.ti.§.q̄nto superest.v̄si.oblatis igit̄ ⁊ ꝑ totū.§.tractat̄ qual'r fieri debeant positiones.dn̄s tn̄.M.de fano in suo tractatu positionū t; qd̄ actor debeat facere positiões de veritate ⁊ reus respōsiones de credulitate q; actor magis instructus d; venire ad cām quā possit facere reus.sed qd̄ prius dixi seruat̄ in iudicio idē tn̄ quoad effectū operant̄ positiões ⁊ r̄nsiones de credulitate ac si fierent de veritate vt ꝓbatur in spe.d.ti.§.vj.v̄si.hoc tn̄ certū est.⁊ v̄s.item nota.⁊ ita s̄uatur in iudicio.de hoc etiā tāgitur.j.§.nunc videndū.v̄.respōsiones aūt fiēt.Mō restat videre ex qui.cau.positi.repel.⁊ l; de hoc non possit plena tradi doctrina tn̄ alique ponunt̄ hic in gl.⁊ alias subijciō.Et p̄mo si positio sit impertinens.i.non faciat ad cām de q̄ agit̄ repellit̄ vt si cā esset sup rei ven.⁊ positiões fierēt de locato q; iste positiones loco ꝓbationum succedunt ⁊ quicqd est ꝓbabile est ponibile ⁊ ecōtra vt in aut̄.de his q ingre.ad ap.§.fi.⁊ ideo si nō releuāt ponentē respuunt̄.vt.j.de ꝓba.l.ad ꝓbationem.vbi de hoc dixi ⁊ qd̄ positio imptinens respuat̄ plene no.in spe.d.titu.§.vij.v̄.ij.ꝯ̄siderādum est.et.§.v.v̄si.vlti.ꝑ Archi.⁊.d.c.j.de ꝯ̄fess.lib.vj.⁊ per

Jo.an.eo.ti.c.ij.imo videt̄ q̄ valde facere debeāt.vt.ff.de interroga.act.d.l.si defensor.§.summati ibi ⁊ si valde ⁊c.Dn̄s gui.de suz.dicit in curia romana seruari qd̄ oēs positiões admittātur saluo iure ipertinentiū ne cause differant̄ sup disputatiōe pertinētiū vel imptinētiū.in fi.tamen cause examinat̄ ꝑ iudicē que sint ꝑtinētes vel nō.Ego aūt puto distinguendū aut manifestū est qd̄ positio ipertinens est ⁊ tūc est reijcienda aut manifestū est qd̄ est ꝑtinēs ⁊ est admittēda.Si aūt est dubiū sit ꝑtinens vel ipertinens.tūc puto verā opi.dn̄i gui.qd̄ admittat̄ sub ꝓtestatiōe ar.ff.de dā.infec.l.ꝓtor.§.j.⁊.j.de testi.aut̄.si dicatur ⁊ idē puto ex quacūq; cā sit dubiū positionē admittēdā vel nō qd̄ admittat̄ ar.ei⁹ qd̄ no.in gl.ff.nil nouari ap.pē.l.j.v̄n dn̄s Uber.de bobio.in fi.patrie ꝑtātis dicit q̄ poti⁹ admitteret.x.positiões superfluas quā repelleret vnā etiā modicū ad cām facientē.⁊ ꝑ hoc.ff.ad carbo.l.iij.§.cause.ibi modicū pro puero facientē ⁊c.hoc etiā tāgit speculator l; nō sic p̄'e.d.§.vij.ver.⁊ nota qd̄ cuꝫ interrogationē.⁊ de hoc etiā tetigi.S.in descriptione positionis.Est tamen notandū q̄ interduꝫ positio est per se tm̄ impertinēs sed mista cū alijs efficitur pertinens vt puta volo ꝓbare aliquē excōicatū ex violēta manuū iniectiōe in clericū pono qd̄ percussit tytiū hec per se ipertinens est l; si adijcio.Iteꝫ pono qd̄ ipse tytius tēpore dicte ꝑcussionis erat clericus.Itē qd̄ sciebat eū clericuꝫ mō prima q̄ de se erat ipertinens efficit̄ pertinēs ex duabus adiūctis.ad hoc allegāt doctores.ff.de aqua plu.arcē.l.j.scd̄o r̄nsō ibi siue cū alia mista sit et eo.ti.l.si plures.al's si aūt plures.§.fi.⁊ de fluminibus.l.quo minus.idem puto l; de se sit ipertinens sed p̄sumtione iur̄ efficiat̄ pertinēs vt pono qd̄ fui dn̄s talis rei vel qd̄ ante electionem eras excōicatus l; iste de se videant̄ impertinētes ad probandū p̄sens dn̄iuꝫ vel ipugnādū electionē factā tn̄ q; iur̄ presumtione q olim fuit dn̄s hodie p̄sumit̄.vt.j.de ꝓba.l.siue possidetis.cū ibi notatis ⁊ q olim fuit excōicat⁹ hodie p̄sumit̄ excōmunicat⁹ nisi de absolutiōe doceat.tales positiões ꝑpter iuris p̄sumtionē efficiunt̄ pertinētes.Et ideo puto in cā hypothecarie talē positionē esse pertinentē pono qd̄ res quā peto fuit debitoris mei l; nō adijciā tp̄e obligatiōis qd̄ videret̄ necessariū vt.l.si fundus.§.in vēditiōe.ff.de pig.ꝓpter p̄dictam p̄sumtionē iuris si olim fuit debitoris hodie p̄sumit̄.Itē repellit̄ positio si est supuacua vt q; eadē cū alia iam ꝯ̄fessa vel negata de q̄ dicvt plene no.in spe.d.§.vij.in p̄n.Itē repellitur positio ꝯ̄ria vt.ff.de reg.iur.vbi repugnantia.⁊.l.ius nr̄m.⁊ tangit̄ in ꝑnci.dicti.§.septia.Circa qd̄ attēdēdū q̄ quedā sunt directo ꝯ̄ria q̄dā per idirectū.directo ꝯ̄ria sūt qn̄ p̄ma affirmatiua alia negatiua vel ecōtra.vel q; pono me heredē tytij deinde pono eū viuere.Nā hereditas nō est viuētis.vt.ff.de here.vel act.ven.l.j.ꝯ̄ria per indirectū sunt si pono in actiōe nego.gest.te gessisse negotia mea.deinde pono q̄ cū mādato talib⁹ positionib⁹ nō est respondēdū vt dixi.⁊ ꝑ hoc.j.de furtis.l.j.cū fi.qd̄ puto veruꝫ in actore.in reo aūt puto sicut vti pōt exceptiōib⁹ diuersis ⁊ cōtrarijs sic possit facere positiões.vt.ff.de reg.iur.l.nemo ex his et ibi no.ꝑ Dynū.e.tit.c.nullus pluribus.lib.vj.qd̄ tn̄ intelligit ibi dn̄s dy.in ꝯ̄rijs nō directo l; ꝑ indirectuꝫ.⁊ ꝑ hoc facit qd̄ no.ex̄ de p̄scrip.c.auditis.in glo.sic ergo abbas de relig.do.c.p̄'t.in gl.vlt.de v̄b.sig.c.abbate sancti syluani.in glo.h allegat̄ et.xxiij.di.c.quā quā.⁊ de istis positiōibus ꝯ̄rijs vide ex̄ de iureiu.c.vlti.lib.vj.cū ibi notatis ꝑ Archi.⁊ Jo.an.⁊ in spe.d.§.vij.versi.xvij.ꝯ̄siderandū.Itē repellit̄ si est obscura vt no.d.§.vij.ver.tertio quocꝫ.⁊.j.de ipu.⁊ alijs substi.l.ꝑcib⁹ dixi.Item repellit̄ si est multiplex seu iplicita.i.si plura sil' contineat.vt.ff.ad.l.corne.de falsis.l.fili⁹ emācipat⁹.in p̄n.de iniur̄.l.ꝓtor.§.qd̄ aūt.⁊ de ꝯ̄di.indeb.l.sticbus.ponens em̄ d; clarū ponere.vt.S.de trāsac.l.vt r̄nsuꝫ.⁊ hoc siue ponat plura alternatiue.vt.d.§.qd̄ aūt siue ꝯ̄iunctiue.vt.d.l.filius.⁊ de rebus dubijs.l.si is qui ducēta.§.vtrū.Et ꝯ̄ positione implicitā sunt tria remedia vnū qd̄ petat̄ explicari vel diuidi al's non r̄ndeat vel si r̄ndere velit et positio ꝯ̄tineat aliqd falsum pōt totū negari rōne illi⁹ ꝑtis false.vt.d.§.vtrū tertiū est qd̄ diuidat in r̄nsione negādo falsuꝫ et verꝫ ꝯ̄fitēdo.de iure canonico v̄r qd̄ positiōi iplicite sit oīno r̄ndendū diuidēdo vt p̄dixi per palle.c.p̄ntiū.de testi.li.vj.⁊ibi de hoc per Inn.Arch.⁊ Jo.an.d̄ iure ciuili secus vt p̄dixi nisi forte faciēs positionē implicitā diceret ponēdo oīa ꝯ̄tenta in positiōe singulariter ⁊ diuisi; q; tūc ꝑinde eēt ac si esset diuisa et explicita ⁊ ita s̄uari vidi in iudicijs ⁊ ita t;.d.ol.q; tūc h̄ri debēt ꝑ diuisis ⁊ non implicitis vel ꝯ̄iunctis ar.ff.de dā.infect.l.si finita.§.ex hoc edicto.v̄.sed si in plures ꝑtes de mino.l.etiā.§.j.⁊.S.de trāsac.si ex falsis.⁊ ita tenui in quadā q̄ōne quam habui de facto q̄ incipit.c.carnoteñ.l; spe.in.d.§.vij.v̄si.quid igitur si fiat talis positio sentiat ꝯ̄riū ⁊ Jo.an.vt.j.subijciā.Et de istis positiōibus iplicitis satis no.in spe.d.§.vij.versi.xj.ꝯ̄side

randū p Jo.an.d.c.j.ex de zfes.in vlt.gl.ṽsi.itē si sit multiplex. vbi videt improbare qd̄.s.dixi.s. q etiā si dicat ponens se ponere singulariter ⁊ diuisim ztenta in positiōe implicita nō sufficiat ⁊ ibi etiā notat multa vitia ex qb⁹ positiōes repellunt. Admittit etiā iudicioꝝ vsus talē modū ponēdi pono q mihi debes.x.⁊ si negaueris de.x.pono de nouē ⁊ sic descēsiue ⁊ degradādo vsqz q̄titatē quā zfiteri nolueris ⁊ hunc modū satis vr zcedere spe.d.t.§.v.ṽ.in scd̄o vero exēplo.crederē tñ in dubio positiones iplicitas admitti saluo iure iplicitatis:vt dixi.s.de positionibus iptinentibus. Licet tñ.s.dixerim positionē alternatiuā iplicitā repellēdā ⁊ ita ēt sentit arch.⁊ cardi.d.c.pñtiū de testi.li.vj.multi tñ tenent oppositū p quoꝝ opi.facit ex de rescriptis.c.inter ceteras.eo.tit.ex pte cū metreñ. cū ibi notatis p Ber.⁊ Inn.extra de in integ.restitu.cōstitutus.⁊ qd̄ not. extra de pscrip.c.auditis.in gl.sic ergo abbas ī fi.⁊.j.de except. siquidē ⁊ tales positiones vidi aliqñ in iudicijs admitti vt puta pono te possedisse qd per te qd per aliū. Itē fruct⁹ recepisse quid p te qd p aliū tuo noīe. Spec.tñ indistincte tales positiones repellit.d.§.vij.ṽ.xj.ibi pmissa autē vera sunt ⁊c. Notādū etiā q si positio iplicita de facto vel in dubio admittat ⁊ ex ea dubiū oriat fit interpretatio z ponentē p ea q̄ notātur extra de pba.c.in psentia.in gl.sed nōne. Item nō respondet positioni pꝑter futuꝝ piculū īminēs rñdenti vt si ponis me heredem ⁊ nota est mihi qd̄ hereditatis.vt.ff.de iterro.act.l.⁊ qz.§.fin.et idem in similib⁹. Itē repellit si est īpossibilis vt.j.de his q̄ pene noīe in testō relinquunt.l.j.in fi.⁊ qz īpossibiliū ⁊c.vt.ff.de reg. iur.l.īpossibiliū.⁊ de interro.act.l.zfessionib⁹.⁊ no.in spe.d.§. vij.ṽsi.xvj.⁊ p Jo.an.d.c.j.ex de zfess. Itē repellit fm quosdā si est de facto alieno ⁊ ita tz spe.d.§.v.versi.⁊ no.⁊.§.vij.ṽ sic.et zsiderandū est.et.M.de fano.⁊ O d.in suis tractatibus positionū Jo.an.d.c.j.de zfes.circa mediū pme gl.⁊.c.ij.circa medium pme gl. Glo.aūt hic q̄ incipit sic ⁊ quodā aliud vltra medium videt sentire zriuz ⁊ ibi de hoc tetigi ⁊ eā sequit.M.fil.⁊ ego etiā vidi in iudicijs obseruari.lz em̄ in alieno facto sit pbabilis ignorātia.vt.ff.p suo.l.vlti.tñ qz non tenet rñdere de veritate. sz de credulitate nō videt piurius zcquid rñdeat ⁊ pro hoc facit.ff.de iureiu.l.iusiurandū ⁊ ad pecunias.in pn.⁊ ibi in glo.⁊ hoc ēt innuit gl.j.de reb⁹ credit.l.gñaliter.ṽ. index aūt. super ṽbo attestat. Sed cū rñsio de credulitate tñ operet quo ad hoc q̄tum de veritate vt.s.dixi forte de stricto iure vera est prima opi.lz sicut dixi iudicioꝝ vsus cōtinue admittat positiones super facto alieno. Itē repellitur positio negatiua vt hic ī glo.qz negatiua regulariter nō pbatur vt.j.de pbatio.l.actor et illud est ponibile qd̄ est pbabile in aut.de his q ingre.ad ap. §.fi.⁊ hāc opi.tz Cy.fm Pet.j.de nō nu.pecu.l.in zctibus.ṽ. illo videlicet ⁊ p gl.ibi positā.Cy.tz zriū p.l.qdā.in pn.ff.de dona.al's est.§.sub.l.donari. Sz pet.rñdet qd̄ ibi sponte rñdit licet nō teneret nec cogi posset rñdere Cy.primā tz zstanter in d.ṽsi.illo videlz ⁊ hic.vbi ergo negatiua pbat de quo plene dicam.d.l.actor.j.de pba.puto etiā positiones negatiuas admitti ⁊ etiā de iure canonico si iudici videat admittunt positiones negatiue.vt.d.c.j.extra de cōfes.lib.vj.vbi de hoc plene not.p Ber.in apparatu decretaliū. Inn.quarti super.d.c.j.⁊p arch. et Jo.an.⁊late in spe.d.§.vij.ṽsi.viij.zsiderandū.⁊ in predicto libello Egidij qualiter positiōes sint faciēde prudēs tñ aduocatus sicut notat Hof.in sum.d.ti.de iudicijs.d.§.ptib⁹ aūt in iudicio zstitutis ex īdustria sua mutatis ṽbis facit negatiuam ṽbis affirmatiuā ⁊ ēt alia vitia positionū euitat de hoc vide.j. de pba.actor. Itē repellit positio si fit in gñe generalissimo vt pono qd̄ mihi debes fundū vel pecuniā vt.d.§.vij.ṽ.ix.zsiderandū qz generalitas parit obscuritatē.vt.ff.de iure fis.l.ita fidei. Item si sit captiosa per cui⁹ responsionē in periuriū qs deducitur.vt.ff.de iureiu.l.qui iurasse.§.penul.⁊ ibi in glo.et de excep.rei iudi.l.si a te.in pn.in glo.⁊ ibi dixi ⁊ de trāsac.l.cū cōtrouersia.in gl.magna.ṽ.sed nōne.⁊ in Margarita de positionibus ver.sz pono qd̄ volo facere.⁊ in spe.d.§.vij.ṽsi.x.zsiderandū est.⁊ṽsi.xij.⁊ per Jo.an.d.c.ij.de zfes.in scd̄a gl.ṽ.item si sit captiosa ⁊ tāgitur.j.§.nūc videndū restat.Cy.tñ ⁊ moderni quidā hic tenent zriū qz iuramētū istud est de credulitate et cōtingere pōt me hodie credere vnū qd̄ heri nō credebā ⁊ ecōtra vt.ff.de dā.infec.l.q bona.§.si qs stipulaturus. vbi de hoc satis dixi nec p hoc dici possuz piurus.ll.aūt zrie de iuramēto veritatis loquunt quo pstito nihil aliud q̄rit vt eo.ti.l.nā post ea.§.dato.⁊ p hac opi.facit.glo.hic posita.in fi.dū dicit sepius posse iterrogari. Ja.aūt de are.distinguit qz aut rñdit se nescire vel nō credere ⁊ tūc iterꝝ poterit poni ⁊ iterrogari qz tūc potuit nescire vel nō credere ⁊ hodie sic vt dictū est.et.ff. qs ordo in bo.pos.fuet.l.ij. Si aūt pcise respōdisset verū nō eē tūc amplius nō dz īterrogari Ja.⁊ ita etiā vr sentire arch.in.d.c.vlt.

de iureiu.li.vj.⁊ Gui.de suz.hic ⁊ dicit ita de zsuetudīe fuari. Ex pdictis ēt tenet Ja.de are.⁊ Cy.j.ad exhibē.l.neqz.qd̄ non teneor rñdere positiōi cuius zriū posui vel asserui vt notaui d.l.si a te.de excep.rei iudi.⁊ ita fuat in romana curia ⁊ dicunt
7 nō tenet rñdere qz ponit vel dat zriuz. ¶ Itē repellit positio si fiat sup his q̄ iuris sunt.⁊ ita tz hic gl. Ja.de are.⁊ O l.p.l.ornamētoꝝ.ff.de auro ⁊ arg.lega.qz ius certū ⁊ finitū est.vt.ff.de iur.⁊ facti igno.l.ij.idē tz Jo.an.d.c.j.de zfess.li.vj.in gl.vlt.⁊ specu.late de hoc tradit.d.§.vij.ṽ.xiij.zsiderandū est.⁊ ṽ.seq. Az.in sūma de reb⁹ creditis ⁊ iureiu.circa mediū.§.itē sup facto per.l.vlti.ff.de iureiu.tenere vr q etiā sup iure possint fieri positiōes. Sz qd̄ ibi dr sup iure expone.i.facti q̄litate ex q̄ ius resultat vt dixi.s.in pn.hui⁹ note. Rof.etiā in libello in multis ptib⁹ facit positiōes iuris vt in ti.de actiōe fauiana in pma positiōe actoris ⁊ titulo seq̄nti de caluisiana in scd̄a positiōe actoris ⁊ de redhibitoria in pma positiōe actoris.pmam tñ opi.qd̄ iure posito repellat vidi ī iudicijs obfuari. Sup iure aūt zsuetudinario hñ admittunt positiones qz facti sunt ⁊ in facto cōsistunt vt ex de zsti.c.j.li.vj.⁊ qz allegās zsuetudinē hz eā necesse pbare:vt.j.q̄ sit lōg.zsue.l.j.de edifi.priua.l. an in totū. Et qd̄ positiones fieri debeāt super his q̄ in facto zsistūt hñ facit tex. s.de arbitris.l.pñt.in.fi.⁊ ita ēt tz spe.d.§.vij.ṽ.xiij.zsiderādū O qd̄ verꝝ est in cōsuetudine facti secus in consuetudine q̄ est ius vt no.per Inn.ex de cā pos.c.cū ecclīa.⁊ ita etiā tz O l.in palle. qōne q̄ incipit caplm carnoteñ.⁊ vide qd̄ notaui.j.de pba.sup rubrica. Itē repellit si sit calūniosa vl' cauillosa per quā inducit ad zsitendū qd̄ iam negatū est ṽbi grā fecit positionē qd̄ tyti⁹ erat pcurator seij negatū est facit modo positionē qd̄ pcuratorio noīe p eo aliqd egit nō est respōdendū vt plene no.in spe. d.§.vij.ṽsi.xiiij.zsiderandū est. Itē repellit si sit dependens a prima negata ne si dependentē cōfiteret sibi zriūs videat vt.ff. de iniusto rup.⁊ irrito testa.l.nā ⁊ si sub zditiōe in fi.⁊.j.de codicil.l.j.⁊plene no.in spe.d.§.vij.ṽsi.xvij. Item fm canonistas nō vr in crialib⁹ admitti debere positiōes super his q̄ tangunt crimē nisi esset notoriū vel reus diffamat⁹ de crimine fm qd̄ de hoc plene no.p Cōpost.ex de elec.c.dudū rotbomageñ.in gl. sua q̄ incipit ante litē ztestatā.⁊ ibi de hoc p Inno.⁊plenius p eundē.⁊ Host.ex de cōfess.c.ij.⁊ in specu.d.§.vij.ṽ.xix.considerandū est.⁊ p Jo.an.d.c.j.extra de zfess.in gl.penul.ṽ.item super crimine.⁊ p Arch.e.tit.c.ij.in gl.vt puta ⁊c.⁊ per eundem l.di.ex penitentib⁹.⁊ ibi in gl. ¶ De iure aūt ciuili oppositū credo qz ⁊ in ciuilib⁹ ⁊ crialib⁹ pōt pbari per zfessionē aduersarij cū sit species legitiā pbandi nec reperiat phibita in crialib⁹ īmo in eis ēt per tormēta eruit veritas.vt.j.⁊.ff.de qōnib⁹ per totū.⁊ p hoc facit qd̄ no.per Az.in sūma.j.de rebus credi.circa mediū.§.qd in cā criali. obtinui tñ etiā in foro ciuili nō esse rñdendū positiōib⁹ in cā criali pꝑter auctoritatē pdictoꝝ canonistaꝝ ⁊ cōiter ī iudicijs positiōes nō fiūt in crialib⁹.sz forte iō est qz reus semper negaret. Credo tñ vt dixi de iure ciuili fieri posse. Est etiā vnū satis nota.dignū qd̄ si positiōes mittantur de curia romana ad iudicē alteri⁹ ciuitatis vt eis rñderi faciat per psonas pncipales sicut sepe fit nulla exceptio nullū vitium eis obijci pōt vt no.p Arch.d.c.pñtiū.de testi.li.vj.scd̄a colū. in gl.q̄ incipit qb⁹ nihil obijci pōt ⁊ in spec.d.§.ṽsi. item scias.
8 ¶ An aūt q agit possessorio possit facere potiōes tāgētes petitoriū vel ez vr q nō vt.ff.de acq.pos.l.natural'r.§.nihil.⁊.j.q legiti.psonā.l.momētarie. Sz de hoc dic vt in spec.de teste.§. nūc vidēdū.in pn.⁊.ṽ.sed pone.⁊.j.de pba.sup rubrica.⁊.l.ad pba. ¶ Nūc videndū restat de rñsionibus faciēdis circa qd̄ iudex dz aduertere vtrū positiōes habeāt aliqd̄ ex vitijs pdictis et tūc reijciat:vt in spe.d.tit.§.x.nisi forte in dubio. vt.s.dixi. Et si ps petat copiā positionū vt deliberet cū aduocato vtruz sint admittende vel nō ei fieri dz ⁊ ita tz Uber. de bobio in patria ptāte rubrica qd sit faciendū dato facto calūnie ⁊ ita fuat. aduocati tñ partes in rñsione facti instruere nō debent vt dixi s.in.e.in suppletione gl.per hoc apparet ⁊ hoc etiā notat Jo. an.d.c.j.extra de zfes.circa pn.prime gl. qua examinatione facta si positiones sint legitie facte coget iudex aduersariū rñdere ⁊ eius responsionē faciet in actis describere:vt in spe.d.ti.§. vj.tractādū.in pn.⁊ ver.j. Sed si semel est respōsuz nunqd iterꝝ interrogabit. O do.in summa sua de positionib⁹ dicitqz non.⁊ spe.d.§.vj.ṽsi.j.⁊ p hoc de leg.iij.l.vxorē.§.legauerat. Glo.tñ hic in fine vr sentire zriūm ⁊ qdā moderni:vt dixi.s.ṽsi.item si sit captiosa. Item iudex dz interrogare ptes sup positiōibus datis. Si tñ pars rñdeat ad interrogationē partis hñ valet vt extra de dolo ⁊ cōtu.c.put.ibi no.⁊ in spe.d.§.vj.vers.hoc aūt scias.⁊ p Archi.d.c.ij.de zfess.⁊ per Ber.ex co.c.penul.in fine vlti.glo. Rñsiones aūt fient de credulitate vt pdixi si est causa vbi iuret de calūnia tñ. Si aūt de veritate tunc secus videtur.

Sed de

Sed d de hoc plene dixi.s.e.§.qualr fiant.vsic.circa fm.Quidā tñ dicūt si de facto ꝓprio fiāt positiōes rñsio d3 esse de vitate. Si de alieno tūc de credulitate.ꝑ quo oꝝ opi.bñ facit.ff.de reb. dub.l.si is q duceta.§.vtrum.in fi.ꝛ qd de vitate debeat rñderi innuit gl.h q incipit ꝛ hoc dicūt.v.itē no.iudicioꝝ em vsus h3 qd de credulitate rñdeat.Consueuit et qri si dicat se dubitare an dari sibi debeat tps ad deliberādū gl.hic t3 ꝙ sic.ꝛ si iudex oīno eū ꝯpelleret rñdere cōsulit de mō rñdendi.posset et rñde re nescio:vt no.ꝑ īno.d.c.ꝑsentiū de testi.li.vj.ꝛ ꝑ io.an.Spec. dicit qd si tenet rñdere de vitate tūc dari debeat.si de creduli tate nō:vt.d.§.vj.v.qd si iterrogat⁹ ꝛ lati⁹ v.s3 nūqd vbi iurat ꝯ opi.ꝑmā t3 hic Cyn.ꝛ Uber.de bo.in fi.patrie ptātis ꝛ ita in iudicijs fuat cū idē sit effect⁹ respōsiōis de credulitate ꝛ de ve ritate vt ꝑdictu3 est ꝛ de hoc no.ff.de iterro.act.l.q interrogat j.de excep.l.si qdē.in fi.ꝛ plene.l.di.c.ꝑōderet in gl.ꝛ ꝑ arch.bñ facit in vsib⁹ feudoꝝ si de feudo ꝯtrouersia fit.c.vasallus.in fine ibi si dubitat dubitant respōdeat:ꝛ de hoc tangit.j.e.l.§.qd si actor.et bene.j.de dila.sup rubrica.Nec ob.lex de etate.§.nihil ff.de iterro.act.vt ibi no. Respōderi ꝑt per ꝓcuratorē vt.d.c. ꝑsentiu3.Et vtrū in aīam suā an dñi sui ibi plene no.ꝑ Inn.itē ecclia ꝑ ꝑlatum vt ibidē ple no.ꝑ Inn.ꝛ tactum fuit.s.in ꝑnci. hui⁹.§.ꝛ in spe.d.§.vj.v.plt.et fi.Et si sunt plures ꝓcuratores quoꝝ vn⁹ ꝯfitet alter negat cui stet qda3 ꝙ dñs eliget quā vult vt.ff.de re iudi.l.duo iudices.vide in spe.de ꝯfes.§.fi.ꝑ īno.de iura.calū.c.in ptractādis.per Host.de ꝓcu.cu3 in nr̄a ꝑ io.an. eo.titu.c.si duo.lib.vj.ex qb⁹ colliguntvarie doctoꝝ opiniōes. Si tñ petat facta rñsione ꝑ ꝓcuratorē qd dñs veniat tanꝙ in stioꝛ ꝛc.an venire debeat dixi.s.de ꝓcur.l.fi.ꝛ no.ꝑ Archi.d.c. ꝑsentiū ꝛ ibi no.si sindic⁹ rñdeat vnū ꝛ plat⁹ aliud qd stat rñsio ni plati.In cui⁹ aīam iurare debeāt ibi no.ꝛ.lxiij.dis.tibi dño. Dubitari et vidi si fiat talis positio pono ꝙ debes mihi.x.ex testō tytij ꝛ respondeat credo si exhibeatur testm̄ an sufficiat ta lis respōsio.Spe.t3 ꝙ nō sed debeat rñderi simplr credere vel nō credere qꝛ si instrm̄ appareret nō esset opus positiōe vel re sponsione ꝛ ita no.de instroꝝ editiōe.§.nūc dicam⁹.v.qd si qs in libello ꝛ de teste.§.qualr.v.qd ergo si fit ex aduerso talis po sitio vidi tñ in iudicio fuari ꝑma3 respōsionē sufficere.Quid si ꝯfessus sum positionē stati3 volo negare vel ꝯ nunqd possum dic ꝙ nō nisi de errore iusto doceā vt.ff.de interro.act.l.de eta te.§.celsus.cū ibi ple notatis ꝛ tangit ꝑ Uber.de bo.in fi.pa trie ptātis ꝛ ꝑ Archi.ꝛ Jo.an.ex de iureiu.c.fi.li.vj.ꝛ.j.e.§.re stat.in ꝑn.ꝛ i spe.de posi.§.x.v.s3 pone.ꝛ ver.itē si positiones ꝛ idē puto dicēdū si volo reuocare positionē quā feci ꝛ mō video qd ꝯ me facit.Quid si eodē ꝯtextu rñdeat credo sic īmo sic dic standum vltime respōsioni.vt.ff.de here.insti.l.si ita scriptū.et no.in specu.d.§.x.v.qd si dixit.S3 nunqd possint fieri positio nes vel responsiones sub ꝯditiōe puta pono qd si reperiretur me debuisse qd solui vel ꝯfiteor me debere sed sub ꝯditione et similes.Spe.sentit ꝙ non.d.§.x.v.sed nunqd reus.In ꝯrium facit.j.de excep.siqdē.cū ibi notatis ꝛ hanc vidi in iudicijs ser uari. Sed esto qd talis responsio admittat nunqd respondēs tenet ꝓbare conditionē vel ponēs puritatē.de hoc dic vt nos. d.l.siquidē.ꝛ in spec.d.§.x.v.sed pone lite ꝯte.tutius tñ est re spondenti petere qd petēs declaret vtrū sibi pure vel sub ꝯdi tione debeat qd facere tenet vt eo.§.x.v.vlti.vel qd respōdeat negatiue nō debeo pure vt.d.§.v.qd si debes mihi centū.ꝛ de hoc et no.in patria po.Uber.de bo.circa fi.ꝛ ꝑ Dy.ex de reg. iur.c.exceptionē obijciens.li.vj.Uidi etiā multum dubitari si
9 confiteor positionē ꝑncipalē ī nunqd videar ꝯfiteri aliā factā ad declarationē eiusdē.Et vr ꝙ sic qꝛ qui aliqd dicit vr dicere oia q sequunt ad ipm dictum vt.xviij.di.quo iure.ꝛ no.in glo. xi.q.iij.c.nō solū.ij.ꝛ ꝑ hoc.s.de legi.l.nō dubiū.in fi.Item qꝛ declaratio nō est qd nouū s3 declaratiuum ꝑme positiōis vt.ff. de testa.l.heredes palā.§.si qs post testm̄.de acq.re.do.l.adeo. §.cum qs.ꝛ hac ꝯsideratiōe.s.qd ꝑ declarationē non intelligit quid nouū fieri ille q exclusus ē a iure ꝓbādi factū nouū non videt exclusus a declarādo seu interptādo āntiquū vt pt3 i iudi ce q suā snia3 reuocare nō pōt:vt.j.sniam rescindi nō posse.l.j. eā tñ pōt interptari ꝛ declarare vt.ff.de re iudi.l.paulus ꝛ i te statore testm̄ ꝯdente:vt.d.l.heredes.§.si qs.ꝛ iō ex quotidiano iudicioꝝ vsu fuat vt exclusus a dādo nouos articulos ꝓbatio num nō cēseat exclusus a declarādo veteres datos.Idē etiā ꝑ batur sic declaratio seu interptatio alicui⁹ dubie scripture adeo eidē censet iplicita vt et dudu3 post facta censeat retro facta in ipa eadē scriptura ꝛ sub eodē tpe ꝓcessisse:vt.ff.de here.istit.l. asse toto.de ꝯdi.insti.l.institutio.ꝛ de ꝯdi.ꝛ demō.l.si ita scri psero.ꝛ qꝛ in.ll.iterptatis ꝛ iterptatiōib⁹ sancitū est ꝑ qbus ꝛ q liter se inuicē habeāt dictū est.s.de emēda.iustiniani.C.ea enī que adiecta sunt ꝑ interptationē in his valēt in qbus interpta

tis legib⁹ locus est:vt in auē.de filijs ante dotalia instra natis. col.iij.sic ergo declarās inest declarato qd satis innuit.d.l.si ita scripsero dū ibi gnāle seu obscurū dr explicari:vt in.d.l.here des palā dicit explanari ꝛ explicitum ante gesto.vt.ff.ꝑ socio. l.actiōe.§.morte.Si igit declaratio iplicita censet inesse decla rato facta rñsione declāto ꝛ declaratiōi rñsum vr ar.ff.de pac. l.iuregen.§.ptor.ꝛ.§.dolo.ꝛ de eden.si qs.§.ait ptor.ꝛ.§.ꝓ hibet.ꝛ de op.no.nū.l.j.in ꝑn.ꝛ qd ibi no.ꝛ.l.ait ptor.§.j.ꝛ ꝓ hoc et bene facit.ff.de manumis.test.si qs ita scripserit ꝛ.l.rogo si ex noꝝ.cā agat.l.fi.de iureiu.l.si duo patroni.§.si qs iuraue rit.ꝛ.seqn.in qbus iurib⁹ pt3 qd iplicitū ad idem tps refert ad qd explicitū.ꝛ qd eiusdē tpis vtrūq esse censet rñso ergo dato ad vnū vtriq vr esse rñsum.ar.s.de diuer.rescrip.l.j.j.de na turalibus libe.auē.item si qs.de dam.infec.c.si finita.§.ex hoc edicto.ex de ꝯstit.c.trāslato.ꝛ si etiā declarās affirmet esse ꝯns declarato seu ab ipo dependens respōso dato ad declaratum et ad dependens ꝛ ꝯns respōsum esse dicet ar.ff.de acq.here.l. si quis heredes.j.de latina liber.tol.l.vnica.§.s3 ꝛ si quis.ex de consti.c.nā ꝯcupiscentiā.ꝛ no.expresse.viij.di.quo iure sup ver bo noli dicere ꝑ hoc et facit.ff.de admi.tu.l.tres tutores.§.ex igi ꝛ iudicatū solui.l.iam tñ.§.i hac.ꝛ ꝑ hoc et.ff.de doli excep. l.apud celsu3.§.apud iulianū.ꝛ qd no.j.ad exhibē.l.si tres od. Supest vt videam⁹ de pena nō respondētis an hri debeat pro confesso.Circa qd notādū est qꝛ aut ꝯfitetur ꝛ ꝯfessio ꝑ verita te habetur.vt.j.de ꝯfess.l.vnica.ꝛ.ff.ad.l.aquil.l.ꝑinde.§.fin a. Si aūt veꝝ negat punit fm qd habet.ff.de interro.act.l.si ser uus nō sit.ꝛ.l.de etate.§.si cū esset ꝛ hoc si dolo negauit.Si aūt culpa vel iusto errore venia dignus ē:vt.e.l.de etate.§.q iusto. Et est notādū qd ꝯfessio facta in iudicio nō ꝓdest nisi interro ganti nec ꝑiudicat cōfitēti nisi quo ad interrogantē nō quoad alios:vt.ff.de iterro.act.l.ꝓcuratorē.quā quidam habēt ꝑ pe nultima qdam ꝓvltia illi⁹ tituli.vbi de hoc plene no.in sūma.j. res iter alios acta.Quāꝙ quis tacet vt.ff.de interro.act.l.d eta te.§.qui tacuit.Quādoq rñdet ad interrogata vt.e.l.§.qd ait ptor.Quādoq obscure rñdet:vt ea.l.§.nihil in qbus casib⁹ videamus qd iuris.Et ꝑmo casu qñ tacet an hri debeat ꝑ cō fesso satis no.i spe.de positione.§.ix.circa ꝑncipiū ꝛ qñ idē hic recitat Cyn.ꝛ cōis opi.ꝛ iudicioꝝ vsus in foro ciuili qd habeat ꝑ confesso ꝛ hoc si est sibi dānū hri ꝑ ꝯfesso nam si esset sibi cō modū vt in actiōibus q crescunt ꝑ ificiationē tunc sec⁹ fm Cy. qꝛ qd ad lesionē ꝛ penā est ꝓditu3 nō d3 ꝓficere:vt.ff.de nego. gest.siue hereditaria.cū si.de iure canonico qd seruet est casus d.c.ij.ex de ꝯfess.lib.vj.vbi de hoc plene no.ꝑ Arch.ꝛ Jo.an.ꝛ cardi.Sunt tñ duo casus spāles vbi tacēs nō habet ꝑ ꝯfesso. ff.de interro.act.l.filius q abstinuit.ꝛ.l.filius cum patre.Eadē que dicta sunt in tacēte puto in eo q ad interrogata nō rñdit: vt.d.§.qd ait in.l.de etate.In eo aūt q obscure respōdit dicūt quidam vt Jo.an.in.d.c.ij.de confess.ibidē:s3 hoc veꝝ nō pu to nec vidi in iudicio obfuari īmo cogitur clare rñdere ꝛ ita t3 spec.d.§.ix.v.vlti.Et si clare respōdere recusauerit tūc ꝑ con fesso posset hri ꝛ ita fuat in iudicijs ꝛ de hoc not.ff.de cōfess.l. l.certū.in ꝑn.in gl.q incipit.s.vrgere d3 ꝑ Az.in summa de cō fess.§.plt.ꝛ idē t3 hic Ja.de are.ꝛ allegat ꝑdictum.§.nihil in.l. de etate.de interro.ac.vbi dr ꝙ negās ꝛ tacens equipant s3 ne gās se heredē cū esset ꝑ pte tenet insolidum:vt.d.l.de etate.§. ij.ergo quoad hoc ꝑ cōfesso habet.Itē dubia rñsio ꝯ eum d3 interptari ex de accusa.cum dilecti.ad hoc et facit qd no.ꝑ ip3 D.iac.de are.ff.de ven.inspi.l.j.§.qd ergo.Quid si ꝓnuntia tis positiōib⁹ ꝑ cōfessis veniat pars ꝛ velit rñdere nunqd au diatur.Et vr ꝙ sic qꝛ in iudicio l3 moꝛa3 purgare:vt.ff.si quis cau.l.ꝛ si post tres.ꝛ fm opi.aliquoꝝ vt.s.ꝓxime dixi nō d3 ex contumacia ꝓnuntiari positio pro ꝯfessa s3 remedijs iuris co gi d3 respōdere.In ꝯrium facit qꝛ interlocutoria qua iudex ꝓ nuntiauit ꝑ cōfessa facit ius inter ptes vt.ff.de re iudi.l.qd ius sit.ꝛ ex de ap.cū cessante Ja.de are.t3 ꝙ ante sniam possit con tumaciā purgare ꝛ rñdere ar.ff.de noxal.l.electo.de op.lega ta mācipioꝝ.dum tñ si interest aduersarij ꝓpter expēsas illas refundat.vt.j.de iudi.l.sancim⁹.l3 gl.in.d.l.ꝛ si post tres videa tur ꝯrium inuere in expēsis circa finē prime glo.ꝛ ad hoc facit qd dicā.j.e.l.qd si actor.In iudicio vidi fuari ꝙ non audiatur Credo tñ ꝙ si iudex videret instā cām eum admittēdi ꝛ reuo candi pronuntiatū quo ꝓnuntiauit eas confessas qd reuocare posset ꝑ ea que not.in.d.l.qd iussit.ꝛ.d.c.cum cessante puta qꝛ venisset iudice adhuc sedēte ꝑ tribunali ad rñdendu3 vt.ff.de in integ.restit.l.diuus.Quid si actor faciat positionem ex qua reus absoluēdus est vel ecōtra cui stabit dic ꝙ facienti ꝑ reo vt dicet.j.de fide instru.l.scripture.ꝛ de hoc not.ꝑ Archid.ꝛ Jo. an.extra de iureiu.c.fi.li.vj.Restat vt aliqua de effectu positio nū ꝛ respōsionū dicamus ꝛ effectus positiōis est qd ponēs vi

detur cōfiteri qđ ponit ⁊ reuocare nō pōt vt dixi.s̄.ver.quid si confessus sum.nisi errore vel alia iusta cā ⁊ de hoc no.in spe.de positiōib⁹.§.viij.circa ṗn.ꝑ Archi.d.c.j.de cōfes.circa mediuz ṗme gl.⁊.j̄.de liberali cā.l.cuz ꝓtiū.⁊ idē puto in articulis siue caplis ꝓbationū ⁊ ita tz archi.d.c.vlti.ex̄ de iureiu.li.vj.⁊ ita ī iudicio ꝓuat.Sz quid de eo qđ vidi sepe de facto actor fecit positionē reus negauit.in ꝓcessu cause appet positionez facere ꝓ eo vel c̄ nūquid possint se iuuare ex positiōe per eos negata dic ꝙ nō vt no.ꝑ ino.ex̄ de censi.cū olī in spe.d.§.viij.v̄si.sz ꝓm ꝓmissa ⁊ ꝑ Archi.⁊ Car.d.c.j.de ꝯfes.in medio ṗme gl.⁊ ibi ēt per card.⁊ ꝓ hoc ex̄ de reg.iur.c.ex eo nō dz qs fructū ex eo cōsequi lib.vj.⁊ qui po.in pig.ha.auc.itē possessor. Sed an ꝑtem positiōis ꝑ me facientē possum admittere ⁊ ꝑtē c̄ me faciētem negare dixi.s̄.de dona.añ nup.l.ij.⁊ latius.j̄.de ꝯfessis.l.vnica vers.x.queritᷣ sz an in causis spūalibus ꝓnuntientᷣ positiōes ꝓ confes.dic ꝙ non vt in spe.d.§.ix.⁊ ꝑ Archi.d.c.ij.de ꝯfess.An ipō iure habeatᷣ cōtumax pro cōfesso vel ꝑ sniaz dic ꝑ sniam vt vt no.ꝑ archi.⁊ io.an.d.c.ij.de cōfes. Sz si caplm fecit sindicuz ad rñdendū positiōibus ⁊ petatᷣ ꝙ ꝓlat⁹ veniat tanꝗ̄ iustior vel etiā illi de.c.qd fiet ⁊ vtrum stetᷣ rñsioni ꝓlati vel capli vel maioris ꝑtis no.in.d.c.ꝓsentiū.de testi.⁊ archi. Ultimo attēdenduz ꝙ non obstā.qđ reus rñdendo libello negauerit contenta in libello nihilomin⁹ si fiant positiōes de contētis in libello rñdere tenetᷣ vt in spe.d.§.vij.v̄si.ij.et.iij.⁊ rñsio referēda est ad interrogata:vt.s̄.de trāsac.l.vt respōsum.⁊.j̄.de ipub.⁊ alijs substi.l.ꝓcibus. ¶ Si aūt absfuerit hec est tertia pars ṗncipalis huius.l.⁊ dicit vsqꝫ ad.§.sed qꝛ veremur qđ si quis litigat ꝑ procuratorē tenetᷣ ipē principalis de calūnia iurare pñte aduersario vel ei⁹ procuratore vel etiā eo absente si iudici videbitᷣ. Sed quero nunqd ꝓcurator in rē suam de calūnia iuret an dñs. de hoc hic no.in glo.⁊ latius ꝑ Od.⁊.ff.de procura.l.nō solum.in prin.⁊.j̄.de here.vel ac.ven.l.emtor in glossis ⁊ ꝑ Galeotum in margarita.e.circa ṗn.⁊ cōis opi.est qđ iuret q̄si cā sit sua. et de hoc plene no.s̄.de ꝓcur.l.fi.lzem̄ ibi non dicatᷣ an iuret dicitur an cedēs venire ⁊ iurare teneatᷣ qđ idē est in effectu. Scđo q̄ro cū hic dicatᷣ qđ mittitᷣ in ꝓuincia ad recipienduz sacr̄m partis absentis de quo etiā no.in spe.e.§.restat videre.v̄si. quid ergo fiet cui⁹ expēsis hoc fiet.D.gui.distinguit aut est absens ex voluntaria cā ⁊ tunc eius expensis mittetᷣ qꝛ eius facto et ad eius instantiā hoc fit.Si vero ex cā necessaria tūc fieri debeat cōmunibus expēsis ⁊ idem si esset infirm⁹ vel egregia ꝑsona ad quā mitti dz.vt.s̄.e.l.v̄.si autē dignitas.⁊ ita etiā tenet spe.e.ti.§.restat.v̄.vlti. Alij qđ iudicis arbitrio ꝯmittitᷣ ar.j̄.de re.credi.l.gñaliter.§.his de pñtibus.Od.tz ꝙ expeñ.petentis ꝑ.l.j.de testi.l.qm̄.⁊ de app.l.eos.§.si qs.⁊ pro hoc ex̄ de iudi.c.mulieres.lib.vj.An simplex procurator de calūnia iuret.gl.hic videtur tenere ꝙ non sz dic vt dicā.j̄.in auc.principalis.ibi ꝑ iudicatum solui stipulationē ꝓ suo ꝓcur.i.ꝓstita satisdatiōe iudicatum solui ꝓ suo procuratore. Ibi absente.s.ꝑ cōtumaciā nō attento sit pñs vel absens a loco iudicij:ar.j̄.de testi.l. si qñ.⁊.j̄.ea.l.§.hoc ēt Fran. ¶ Quid fiet si aliqs abest in longinquis ꝑtibus vel nescitᷣ vbi sit ⁊ ꝓcuratorē dimisit dic vt dicetᷣ.j̄.e.autᷣ.principales.in fine glo.hoc iureiu.ibi de his qui ad eccle.conf.l.fi.§.cum aūt monitus.⁊ ibi in gl. In ea.gl. in fi. de hoc dic vt dicam.j̄.autᷣ.principales. ¶ Sz qꝛ veremur quarta ꝑs ṗncipalis vbi dꝛ hoc sacr̄m remitti nō posse ꝯsensu ꝑtiū qꝛ ob publicam vtilitatē inductū est.⁊ ad hoc cōtinue allegatᷣ de quo plene dixi.s̄.de epi.⁊ cle.l.siqs in ꝯscribēdo.ibi veremur.i.timemus Sanctionem.s.pñtem. Ibi qꝛ interpositio est. Ibi a fugiēte.i.reo cuius est fugere. Ibi hmōi res.i.hui⁹.l.dispositio. Ibi vel aduocatoꝝ de quo habetᷣ.j̄.ti.ꝑxi.l. rē nō nouā. ¶ Querit gl. nunquid saltē tacite possit remitti ⁊ si remittatᷣ an snīa sit nulla de hoc tactū fuit.s̄.e.l.vltra prin.v̄sic.quid si nō est ꝓstitum gl. hic inclinare videtᷣ qđ remitti possit ⁊ magis clare.ff. de iureiurā.l.iusiurandū.§.qui iusiurandū.⁊ Od.hic lz videatᷣ sentire c̄rium.j̄.de testi.l.iurisiurandi.Dñs ric.⁊ cy.hic tenēt oppositum ⁊ Ber.extra de libelli obla.c.j.⁊ facit;qđ no. de foro cōpe.c.si diligenti.in gl.penul.⁊ plenius extra de testi.c.tuis.⁊ ad.§.§.qui iusiurādū.rñdetur ꝙ de alio sacr̄o loquitᷣ.s.spāli non de isto qđ pro tota lite ꝓstatᷣ. Uel posset dici qđ iure veteri remitti poterat hodie non ꝑ istum.§.de iure aūt canonico approbata est Jo.opinio qđ tacite possit remitti vt extra eo.c.j.li. vj.⁊ ibi de hoc satis no.ꝑ arch.⁊ io.an. ¶ Sed an ex ꝯsuetudine vel statuto induci possit qđ istud sacr̄m non ꝓstetur. qdā ꝙ nō cū pacto litigātiū hoc induci nō possit vt hic dꝛ.⁊ ita no.in.d.c.tuis extra de testi.circa mediū vltime gl.⁊ videtᷣ tex.⁊ glo.ex̄ eo.c.ceterum.in fine ⁊ no.per Jo.an.extra eo.c.j.lib.vj.⁊ hec est veritas de iure canonico. Jure ciuili videtur c̄ qꝛ consuetudo derogat legi.vt.ff.de legi.l.de quibus.⁊.j̄.que sit lon.ꝯsue.l.ij. et statutum similiter.vt.ff.de iusti.⁊ iur.l.oēs populi.⁊ ita vidi seruari bergomi vbi est talis ꝯsuetudo qđ in causis non iuratᷣ de calūnia. ¶ Querit glo. vtrū clerici tale sacr̄m ꝓstent ⁊ quidqd dicat gl.dic ꝙ sic vt ex̄ eo.c.j.vbi de hoc plene ꝑ Inn.⁊ her.⁊ dixi etiā.s̄.de epi.⁊ cle.l.cū clericis. In gl.magna ibi. Itē sacr̄m testis.Opi.az.qđ remitti possit approbatur.j̄.đ testi.l. iureiu. et ex̄ de testi.c.tuis.vbi de hoc plene no. In ea.gl.ibi si hui⁹ lex facit mentionē. Innuit qđ nō sufficiat in rescriptis si dicatᷣ generaliter nō obstāte aliq̄ lege sed opus sit spālem fieri mentionem de quo dic vt plene dixi.s̄.de ꝓci.ipe.offe.l. quoties. in fi. ¶ Hoc etiā quinta ꝑs in qua dꝛ ꝙ ꝓcurator vel sindicus cum mādato vel coniūcte ꝑsone sine mādato nō excusant ṗncipales personas ab hoc sacr̄o. Ibi nullo mādato qđ faceret plenā ꝓbationē faciebat tñ semiplenā.⁊ ideo admittitᷣ cū satisdatōe de rato vt.s̄.de ꝓcu.l.j.vel dic ꝙ loquitᷣ de ꝯiūctis ꝑsonis a qbus mādatū nō exigitᷣ vt.s̄.de ꝓcu.l.exigēdi.⁊.ff.de ꝓcu.l.sz et he. Nec ob.qđ subijcit de corꝑe ⁊ vniuersitate qꝛ ēt vnus ex corꝑe vel vniuersitate agere pōt ꝓstita satisda.de rato ꝓm Gui.đ suz. vel pōt dici qđ in ṗn.loquitᷣ de singularib⁹ in scđo rñso de corporib⁹ vel vniuersitatib⁹ ꝓm od. Ibi firmauerit.i.obligauerit. Uico qd sit habes.ff.de leg.j.si heres.§. vicis. ⁊ ad munici.l.q ex vico. Alteri⁹.i.vltra ꝯtest.Si hoc maluerit.s.esse ꝓsens.Cessante si citata nō venerit vel qꝛ forte iudici vr̄.vt.s̄.si autē absfuerit.v̄si.similiqꝫ mō.locoꝝ in qbus ipi sunt vt.s̄.§.si autem. Ibi in ꝓuincia q̄ degit ⁊ dꝛ in autᷣ.ṗncipales. ¶ Querit gl.qs iurabit in cā vniuersitatis ⁊ lz circa hoc multe fuerint opiniones qꝛ est qđ sabbatina ṗma in qōnibus Pyl.ꝓuatᷣ tñ qđ sufficiat si administratores seu gubernatores vniuersitatis iurent ⁊ ita no.in autᷣ.de armis.§.j. In gl.vel sindic⁹ ad hoc ꝯstitutus ꝑ ll.hic allegatas ꝓ opi.Jo.⁊ ita tz Py.in.d.qōne. Od.hic ⁊ in speculo.e.tit.§.restat.in prin.⁊ pro hoc.ff.de reg.iur.l.aliud.§.refertur.⁊ iurant in aīam singuloꝝ de vniuersitate non in propriam nec vniuersitatis qꝛ vniuersitas aīam nō hz.de hoc notatur.lxiij.dist.tibi dño.in gl.⁊ ꝑ Archid.⁊ per eundē in.c. ꝓsentium de testi.lib.vj.⁊ ibi etiam per Jo.an. Ex quo.c.⁊ notatis ibi ꝑ eos sopitū est aliud dubiū glo.s.vtrū abbas vel sindicus iuret in cā monasterij de quo dic vt ibi not.⁊ ex̄ de rescriptis.c. edoceri.⁊ in spe.eo.§.restat videre.in prin.⁊ v̄si.j.et.ij.⁊ tactum fuit.s̄.e.l.§.qđ obseruari.circa prin.⁊ ibi ēt in gl.⁊ q̄ hic omitto tangā in autᷣ.ṗncipales. ¶ Quod si actor.sexta ꝑs ṗncipalis in qua punit actorē ⁊ reū iurare nolentē ⁊ concor.ex̄ eo.c.fi.in fi.⁊ et qđ ibi not.⁊.c.iperatoꝝ.ij.rñso.Suspecti ēt de heresi iurare nolētes puniuntᷣ sicut heretici:vt ex̄ de hereticis.c. excōicam⁹.§.plt.⁊ ibi in gl.qđ facit ēt qđ nolēs rñdere positiōibus hr̄i debeat ꝓ cōfesso sup eis de quo plene dixi.s̄.e.l.§.qđ obꝓuari.v̄s.supest.vt videam⁹ de pena nō rñdentis ⁊ de materia huius.§.no.in spec.eo.§.vlti.ibi tristitia effectiue qꝛ succūbentē tristem facit. ¶ Sed nunquid actor iurare nolens cadat a cā ipso iure vel ꝑ sniam gl.hic ⁊ extra eo.c.fi.⁊ Od.hic tenent qđ per sniam ⁊ est exꝓssum in autᷣ.principales ⁊ in corpore vnde sumitᷣ ⁊ idez tenet glo.in reo vt habeatᷣ pro cōfesso non ipō iure sz ꝑ sniam et ita tenet Jo.an.extra de confess.c.fi.lib.vj.licet Archi.ibi teneat c̄rium. Primā opi.vidi seruari ⁊ exꝓssuz est vt dixi ī actore in autᷣ.principales ergo idē in reo ne iudiciū claudicet.vt.j̄.de fru.⁊ lit.expen.l.fi.⁊ ita tenet hic Cy.⁊ spe.d.§.fi.in prin.Sz quid si pars q̄ iurare noluit ante sniam penitētia ducta iurare velit nunqd admittetᷣ ⁊ euitabitur penā huius.§.Et videtᷣ ꝙ sic.ar.j̄.de ap.l.si quis libellos qui bonis cedere pñt.l.si quantitatem.ff.de cessio.bonoꝝ.l.is qui bonis.⁊.l.quē penitet.cuz si. In c̄rium facit de edili.edicto quis sit fugitiu⁹.ī prin.⁊ de fur.l.qui ea mente.D.gui.tenet ꝙ ante sniam admittenda sit penitentia ꝑ.l.j.de his qui.vt indig.l.alia.ad legē corñ.de falsis.l.si falsos.⁊.ff.de inoffi.testa.l.pap̄.§.meminisse.⁊ de bonis libe.l.qui cū maior.§.accusasse.⁊ pro hoc facit qđ dixi.s̄.e.l.circa ṗn.vbi dixi hoc sacr̄m omissum qñcunqꝫ posse prestari vt ex̄ eo.c.j.lib.vj.⁊ qđ dixi.s̄.e.l.§.qđ obseruari.§.superest.v̄. quid si ꝓnuntiatis positionib⁹ ꝑ confess. ¶ Itez quero retenta opi. qđ opus sit snia c̄ actorē vel reum iurare nolentē nunquid in eadē instātia ⁊ ex eisdē actis feretur.d.snia Cy. hic tenet ꝙ sic ⁊ hoc satis indicat.§.iste.Sed nunqd a tali snia poterit appellari gl. hic tenet ꝙ sic ⁊ spe.e.ti.§.fi.ver.j.gl.alia.j̄.quoꝝ ap.non recip.l.j.non firmat pedē ⁊ ibi de hoc dixi.Dñs Jaco.⁊ ar.videtᷣ innuere c̄rium quasi hec appellatio nō possit effectū habere qꝛ vi sa cōtumacia iudex appellationis sniam confirmabit lz finaliter videatᷣ sentire qđ appellationi sit locus qꝛ forte habebat nolens iurare priuilegium a principe vel a iure nō iurādi vt quia erat parens vel patron⁹ ⁊ de hoc cognoscet iudex ap. ⁊ ꝓ hoc j̄.de rebus credi.l.gñaliter.§.ipē aūt.Domini aūt Gui.Old.⁊ Cyn.indistincte tenent appellari non posse quia iste est verus

cōtumax

cõtumax qui nõ appellat vt.d.l.j.ĩ.quorũ ap.nõ recipi.⁊ ple-
ne dixi.ĩ.de iudic.ꝓperandũ.§.cũ aũt eremodiciũ ⁊ ad.§.ius
sus hic in gl.allegatũ rñdẽt qd loquit in cõtumacia q̃ est in nõ
restituẽdo ⁊ nõ inducit cõfessionẽ ⁊ iõ appellationẽ nõ exclu-
dit.hic aũt de cõtumacia q̃ est in nõ iurãdo ⁊ que inducit con
fessionẽ ⁊ iõ ap.excludit.Nõ ob.qd dictũ est de beneficio prin-
cipis vel iur.ex qua iurare nõ tenebat qꝛ hoc debuit allegare ⁊
si nõ allegauit sibi iputet.od.hic tꝫ opi.gl.lꝫ em̃ ꝯtumacia hic
cõfessionẽ inducat tñ ꝓ cõfesso habitus ⁊ nõ cõuictus appel-
lat ⁊ ita no.in.d.§.iussus.ad hoc em̃ vt excludat ab appellatio
ne vr̃ necesse qd sit cõfessus ⁊ cõuictus nec sufficit alterũvt no.
ĩ.quoꝝ ap.nõ recipi.l.j.⁊ ita ẽt sentit dy.d.§.iussus.in supple
tione glo.Querit ẽt si qs iurauit nunq̃ prestare aliqd iuramẽ
tũ vtrũ excuset ab isto.od.cy.⁊ alij cõiter tenẽt qd nõ qꝛ dictũ
sacramẽtũ illicitũ fuit ⁊ iõ nõ seruandũ vt.in aut.semitas non
solũ ⁊c.vltra pnc.⁊ ibi de hoc not.⁊ qꝛ qs inuito aduersario se
excipe nõ põt a tali sacr̃o ar.ff.de arbitris.l.nõ distinguemus
ij.fi.⁊.l.se.⁊ ꝓ hoc facit extra de re.iur.c.nõ est obligatoriũ cũ
ibi notatis ⁊ ita sentit spe.hoc.e.ti.§.supest.ṽ.quid sit reus.in
gl.ꝓ hoc apparet ibi ipsa rei qualitate ⁊c. Istud nõ est bonuꝫ
exẽplũ ſm ia.de are.⁊ ol.qꝛ talẽ libellũ nõ dꝫ iudex admittere
vt.ff.de assessor.l.j.s̃.de his qui ad ecc.cõfu.l.si seruus vt nemo
priuatus titulos ⁊c.l.fi.Expone ergo ꝓut rei qualitas.i.ſꝫ na
turã ⁊ formã petitionis vt si petebat quãtitas cõdẽnet in quã
titate si spẽs in specie sic exponit.s̃.de arbitris.l.ne in arbitris
§.sed si ipse.ver.⁊ in his ⁊c.ia.⁊ ol. In.e.glo.ibi.§.qd obserua
ri vbi de hoc dixi.§.nunc videndũ restat ver.cõsueuit ẽt queri
Dñs.M.fil.tꝫ qd nõ sit dandũ tps ad deliberandũ actori qꝛ
instruct⁹ dꝫ venire ad cãm vt.s̃.de eden.l.qui accusare.reo nõ
qꝛ ⁊ ipe põt eẽ istitut⁹ ex dilatiõe sibi data ꝑ formã aut.offerat
ĩ.de lit.cõt.In positionib⁹ aũt nõ sic pñt esse instructi ⁊ iõ det
tps ad deliberandũ.⁊ ita intelligat.§.qd obseruari cũ ibi nota
tis ⁊ ita etiã sentit spe.e.titu.§.superest ṽ.vlti. ¶ Sic em̃ septi
ma ps q̃ est cõclusio ad superiora.Arbitriũ.i.sñiam Ibi quid
aliud suspẽsiue ⁊ interrogatiue legas.Credẽdũ est.q.d.nihil
aliud ⁊c. ¶ Antiq̃ itaqꝫ.Octaua ⁊ vltia ps huius.l.q̃.extẽdit
hec lex ẽt ad lites pẽdẽtes si ptes sunt pñtes als nõne lis pro-
pter sacr̃m differat.Primordio.i.statim post lit.cõte.nec ob.
s̃.e.l.circa prin.Alijs tñ modis sumit primordiũ litis vt no.ex
tra de offi.dele.c.sup qõnũ.§.qd si delegatus.Ibi iudiciales
cautelas.i.satisdationes de qb⁹ habet.s̃.de satisdãdo.l.j.Euꝫ
i.eos litigatores.Pro cõpẽdio hic not.⁊.s̃.e.§.ibi cõpendio-
sa.⁊ ꝓ hoc.ĩ.de vsufr.⁊c.ꝓ aduocatis verbosis qꝛ hec lex proli
xa dicit cõpendiosa ⁊ ꝓ hoc.ĩ.de vsufru.l.antiquitas.In con-
trariũ facit.s̃.de preci.imper.offe.l.fi.qd ibi di ⁊.ĩ.de appella.
ampliore.

In isto. Secundũ glo.hec aut.supfluit ꝑ aut.
hoc sacramentũ.s̃.e.l.j.signatã sed nõ
est ita.Immo addit vnũ capitulũ sacramẽti calũnie
scꝫ.qd nõ exiget ꝓbatio nisi necessaria in lite.

Principales. Addit ad.l.C.vnũ capl̃m
sacramẽti.s.qd nõ dabũt
vl̃ ꝓmittẽt vt ꝓ eis sñia det nisi psonis a iure ꝯcessis
puta.s.aduocatis ꝓc.iudici delegato ⁊ executorib⁹
cause qbus dare lꝫ vt in aut.de iu.§.ne aũt.⁊ ibi in gl.⁊ clarius
ex̃ de rescip.c.statutũ lib.vj.addũt alij qd nõ vtet falsis testib⁹
vel instr̃is vt not.in gl.§.qd obseruari.Sꝫ satis cõprehendit
sub illo.c.qd habet.s̃.ꝓxi.aut.s.qd nõ exiget ꝓbationẽ nisi ne
cessariã.Sꝫ cũ hic dicat pncipalis iurare debere nũqd mulier
iurabit psonalr̃ corã iudice vber.s̃.de ꝓcu.l.maritus dicit qd
sic ꝓpter istã aut.qd nõ puto bñ dictũ qꝛ in corpe vñ hec sumit
circa pn.versi.Si ṽo mulier expresse dicit ꝯriũ lꝫ qdã dicãt qd
nõ loquit de oĩ muliere sed de illis solũ que ꝓpter honestatem
vel dignitatẽ viris se immiscere nõ dñt.Sꝫ in oĩbus mulierib⁹
idẽ vr̃ ꝑ.l.ij.§.finaũt vel dignitas.s̃.eo.qd mutatũ nõ credo ꝑ
hãc aut.De clericis an iurare teneant dic vt sicvt dixi in.l.C.§.
Sꝫ qꝛ veremur.An hoc sacr̃m remittat parẽtibus ⁊ patronis
dictũ fuit.s̃.l.ij.circa pn.⁊ ver.⁊ actor.qdã.Quero an ꝓcura-
tores ptiũ iurare debeãt gl.in.l.ij.§.finaũt adfuerit.tꝫ qd non
nisi sit ꝓcu.in rẽ sua.⁊ idẽ tꝫ in corpe vñ hec sumit in prin.hic
aũt sentire vr̃ qd iurẽt quo ad hoc caplꝫ.s.qd nõ dabũt nec ꝑ
mittẽt.⁊ ita innuit qd quo ad alia nõ.ff.de ꝓcu.l.nõ solũ in pn.
distinguit aut est ꝓcu.pro quo dñs satisdedit iudicatũ solui ⁊
nõ iurat.aut ipse ꝓcur.satisdedit iudicatũ solui ⁊ nõ iurat aut
ipse procur.satisdedit vel defensor sine mãdato ⁊ tunc iurat qꝛ
est quodãmodo principalis ꝓpter satisdationẽ quã prestitit qꝛ
est quasi q̃dã nouatio.dñs tñ od.in.d.§.finaũt abfuerit vbi de
hoc not.dicit nõ esse verũ qd fiat nouatio nisi expresse agat vt
ĩ.de noua.l.fi.nõ tñ firmat pedẽ vtrũ ꝓcu.iuret vel non.Dñs
M.fil.⁊ cy.⁊ alij multi moderni tenẽt qd ꝓcu.iuret ⁊ allegant
ff.de dã.infec.l.q bona.§.si alieno. Sꝫ ad illã rñdet gl.qd vel
correcta est vel qd ibi spãle est lꝫ rõne specialitatis nõ assignet
vel qd ibi loquit de alio sacr̃o extiudiciali nõ de isto ⁊ hoc puto
verũ vt ibi ex textu colligit.facit ẽt ꝓ ꝓdicta opi.d.M.⁊ sequa
ciũ aut.ista in prin.ibi.vel ad q̃s negotiũ in medio migrauerit
qd de ꝓcu.intelligendũ vr̃ lꝫ gl.de herede intelligat.Si em̃ de
herede intelligeret supuacuũ videret cũ heres sit principalis
sicut ⁊ defunct⁹.Nõ ob.§.finaũt abfuerit nec ista aut.q̃ten⁹ di-
cũt pncipales psonas iurare debere qd ꝑ h nõ excludit qd pro
cu.nõ iuret lꝫ ĩ h solũ corrigit ius antiquũ vcꝫ qd ꝑ sacramẽtũ
ꝓcuratoris nõ excusant principales a iurãdo.Nõ ob.qd nõ iu
ret nisi semel.ꝑ aut.s̃.prox.qꝛ verũ est ꝑ eandẽ psonã.per plu-
res aũt vt ꝑ heredes vl̃ ꝓcuratorẽ ad q̃s trãsit iudiciũ pluries
põt iurari vt dixi de heredib⁹.s̃.e.l.j.aut.hoc sacrꝫ.⁊ hãc opi.
puto veriorẽ.s.qd ꝓcuratores iurẽt als multas ꝯmittere pos-
sent calũnias in causis ⁊ ẽ casus de iure canonico ex̃.e.c.in ap-
pellatiõis.§.ꝓcuratores li.vj.⁊ ibi de h ꝑ arch.⁊ io.an.⁊ late ĩ
spe.e.ti.§.restat circa mediũ vsqꝫ ad ṽ.Sꝫ nũqd hẽs ⁊.§.ij.ṽ.
vlt.⁊ puto qd iurẽt ĩ aiam suã qꝛ de fcõ ꝓprio iurãt vt no.ꝑ io.
an.d.§.ꝓcuratores.Cõsueuit q̃ri nũqd possit cõstitui ꝓcu.cũ
spãli mãdato ad iurãdũ de calũnia ita qd dñs iurare nõ tenea
tur ⁊ vr̃ qd sic qꝛ qd possum ꝑ me ⁊ ꝑ ꝓcur.vt.ff.de admi.tu.l.
ita aũt.§.gessisse.s̃.de ꝓcu.l.fi.⁊.ff.e.l.j.⁊ ꝑ hoc ẽt ꝑ ꝓcu.cãm
in inte.restitutiõis agi posse.l.vnica.⁊ qd ꝑ aliũ iurari possit
bñ facit ⁊ de cõdi.⁊ demõ.l.municipib⁹.⁊ de iureiu.l.iusiuran
dũ ⁊ ad pecunias.§.ꝓcu.In ꝯriũ vr̃ qꝛ multos possumus per
nos q̃ nos possumus ꝑ alios.vt.ff.de admini.rerũ ad ciuitatẽ
perti.l.ij.circa pn.⁊ ibi no.⁊ qꝛ hec aut.vr̃ requirere pncipales
per se iurare nõ ꝑ ꝓcuratorẽ ⁊ pro hoc ẽt.s̃.e.l.ij.§.finaũt.⁊.§.
qd si actor talia em̃ q̃ incũbere vident psone nõ expediunt per
alios vt.ff.de solu.l.inter artifices.Item qꝛ refert inter sacr̃m
dñi ⁊ procuratoris sicut principalis ⁊ heredis vt.ĩ.de reb⁹ cre
ditis.l.generaliter in prin.⁊ ꝓ hac opi.bñ facit.ff.de nox.l.quo
ties.§.si tutor.Dñs gui.tꝫ primã opi.ꝑ iura.s̃.ad hoc allega-
ta ⁊.ff.de iureiu.l.iusiurandũ qd ex cõuentione.§.ꝓcu.Cy.et
moderni tenẽt oppositũ ꝑ alia iura.s̃.allegata ⁊ forte de iure
ciuili verior est nã mens huius aut.⁊.l.ij.s̃.e.vr̃ fuisse principa
les iurare debere ⁊ ideo mittit ad eos si sunt absentes vel rõne
sexus vel dignitatis vt.d.l.ij.ver.finaũt dignitas ⁊ si possent ꝑ
procuratorẽ iurare facilius esset eis ꝓcuratorẽ ꝯstiutere ⁊ hãc
opi.tꝫ inn.ex̃.e.c.cũ cãm.In causis aũt clericorũ dicit ꝓcurato
rẽ admitti ad iurãdum ẽt si nõ habeat speciale mandatũ vt ibi
no.⁊.e.c.impator.Spe.indistincte tꝫ ꝓcuratorẽ admitti siue
habeat speciale mandatũ siue nõ dũmodo sit legitime cõstitu
tus ⁊ ita dicit seruari in romana curia vt no.ꝑ eũ.e.titu.ṽ.qd
ergo fiet cũ ꝓcu.⁊ ver.se.Archi.in.c.presentiũ de testi.li.vj.tꝫ
qd nõ admittat ꝓcu.nec sindicus ad iurandũ nisi habeat spãle
mandatũ ad hoc ⁊ videt expssum extra.e.c.fi.li.vj.⁊ ibi de hoc
per eũ ⁊ io.an.⁊ ꝓ hoc de elec.c.ꝓcur.lib.vj.In sindico aũt et
alijs legitimis administratoribus forte secus est vt admittant
sine speciali mandato vt no.s̃.e.l.ij.§.qd obseruari.⁊ ita vr̃ sen
tire io.an.in.d.c.fi.⁊ pro hoc extra.e.in pertractandis ⁊c.im-
peratorũ lꝫ.archi.intelligat qd loquant de habentibus spãle
mãdatũ.In iudi.vidi seruari ẽt in foro ciuili qd procu.admit
tat ad iurandũ cũ speciali mandato.Sꝫ nunqd tunc ꝓcu.⁊ sin
dicus iurabũt ad aĩam suam vel cõstituentiũ ipsum de sindico
dixi.s̃.e.l.fi.§.hoc ẽt.Inno.tꝫ qd iurẽt in aĩam cõstituentium
eos ex̃ de iudi.c.pasto.her.extra de sindico.c.vnico videt senti
re qd in aĩam propriã alij qd sindicus in propriã procurator in
aĩam dñi vt extra.e.c.ĩ ꝑtractandis.Opi.inn.approbata vr̃ in
d.c.ꝓsentiũ.de testi.li.vj.⁊ ibi ꝑ.archi.⁊.lxiij.di.tibi dño.in gl.
⁊ per eũdẽ archi.⁊ ꝓ hoc.d.c.ꝓcu.de elec.li.vj.Ad tollendas
oẽs calũnias q̃s procurator ⁊ sindici in causis possint cõmitte
re ⁊ vt oĩum seruaret opi.nõ putarẽ ineptũ qd iurarẽt in aĩaꝫ
ꝓpriã ⁊ cõstituentiũ ⁊ ita vr̃ innuere tex.⁊ sentire io.an.d.§.ꝓ
curatores in.c.appellationis ex̃.e.lib.vj.Et ex predictis puto
sopitũ dubiũ qd vidi bergomi.vbi est statutũ qd creditori det
tenuta de bonis debitoris prestito sacr̃o per creditorẽ qd non
petit calũniose ipsam tenuã.nunqd talis tenua possit peti per
ꝓcu.habẽtẽ spãle mãdatũ ad ꝓstãdũ dcm̃ sacr̃m ⁊ puto qd sic
nec in hoc credo correctũ.§.si alieno in.l.qui bona.ff.de dã.in
fec.Multi tñ aduocati bergomẽses de hoc dubitabãt ⁊ ad oẽ
dubiũ tollendũ faciebãt qd dñs in ꝓcuratorio iurabãt se nõ pe
tere ꝑ ipm ꝓcuratorẽ tenutã aĩo calũnie.Querit ẽt.d.dy.si ꝓ-
cur.fctũs est dñs litis ꝑ cõtestationẽ ⁊ appellet nunqd in cã ap
pel.iurabit de calũnia tanq̃ pĩcipalis ⁊ dicit qd sic ꝑ.l.ff.de ꝓ
cu.l.ab executore.§.procu.immo spe.tꝫ.qd talis ꝓcura.iuret
etiã in cã pĩcipali vt in spe.e.ti.§.restat.d.ṽ.qd ergo fiet cũ ꝓ

curatore. Ultio q̃ro si cõiũcta ꝑsona litigat ꝑ cõiũcto absente
vel q̃ nescitur vbi sit vel forte est vltra mare ita ꝙ si expectaret
eius secramentũ nimiũ differret cã qd fiet iac. de are. ⁊ cy. in. l.
ij. §. ſ3 q̃ veremur. ſ. e. tenẽt qȯ dabit curator bonis illius ab
sentis ꝑ. l. ff. de mu. ⁊ ho. l. j. §. Itẽ ex carboniano. ⁊ ex qui ca.
maio. l. ab hostib⁹ ⁊ iste curator tãquã legitim⁹ administrator
iurabit vt. ſ. e. l. ij. qȯ obseruari ⁊ idẽ t3 spe. d. §. restat. d. v̇. qd
ergo circa mediũ ⁊ ber. extra. e. c. ceterum.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipit liber tertius Rubrica. de Judicijs.

1 ☞ Judiciũ vnde habuerit originem.
2 Judicium dicitur triplex.
3 Judicium sumitur multis modis.

Uper rubrica. Gl. con⸗
tinuat rubricã ad remota sed cy. ad
ꝓxima q̃. ſ. dictũ est de arbitrijs q̃
instar obtinẽt iudiciorũ vt. ff. de ar
bitris. l. j. nunc de iudicijs cõpeten
ter dicit ⁊ in plurali q̃ multa sunt
iudicia de quo dic vt in summa az.
eo. titu. circa prin. ⁊ vide ẽt gofr. et
⁊ hosti. in summa. e. ti. ⁊ in specu. e.
1 ⁊ de procura. iudi. l. ij. ¶ †Et vñ habuerit originem iudiciorũ
ordo ⁊ litigia vide ex̃ de ver. sig. c. forus. ⁊ pulcerrime ꝑ archi.
2 in principio decretoꝝ post ꝓhemiũ suũ. ¶ †Et de triplici iu
3 dicio vide qȯ no. ꝑ eũ. ix. q. vl. c. aliorũ ⁊. lx. di. ꝓceptũ. ¶ †Et su
mit iudiciũ multis modis quorũ aliqui tradunt per az. in sum
ma huius titu. §. j. per io. an. extra de reg. iur. c. in iudicio ⁊ de
rescrip. statu. §. insuper quandoq̄ eñ ponunt ꝑ actu triũ per
sonarũ vt hoc titu. ⁊. ff. e. Q̃ñq̄ ꝑ instantia vt. j. e. l. properãdũ
Q̃ñq̄ pro vltima voluntate vt. ſ. de sacrosan. eccle. l. j. ⁊ ibi de
hoc per odo. ⁊ inde ponit in testamentis legauit seu iudicauit
Q̃ñq̄ ponit pro discretione animi vt instituto quibus non. est
per. facere testamentũ. §. preterea. ⁊. ff. de iudi. l. cũ pretor. In⸗
terdũ ponit pro actione vt cũ dicimus iudiciũ fami. ercisc. cõi
diui. ⁊ finiũ regnũ. vt. ff. e. l. in tribus iudicijs ⁊. ff. de vsuris. l.
mora. §. in bone fidei iudic. i. actionibus. Interdũ ponit pro
sñia vt. ſ. de epi. aud. l. epãle iudiciũ ⁊ autẽ. ibi posita si aduer⸗
sus rẽ iudicatã. l. j. aliqñ sumit iudiciũ. i. qȯ vt. j. de ordine iud.
l. j. Quandoq̄ pro voluntate vt. ff. de fideius. lib. l. thais. §. lu⸗
cius secũdo. Q̃ñq̄ ꝑ actis ⁊ scripturis que fiũt in iudicio ⁊ ita
exponit in cor. aut. vt ꝓponat nomẽ impa. §. penul. ¶ Et an in
iudicio sit habenda exceptio personarũ vide extra. de re. iur.
c. in iudi. cũ ibi not. per dy. ⁊ alios plene dixi. ſ. de episco. ⁊ cle.
l. presbyteri.

Udicio cepto. Primo ponit in gñe
deinde ĩ specie. ¶ Et
primus casus glo. verus est ⁊ rõ dubitatiõis ⁊ rñsio
dat in secũda glo. ¶ Et licet secũdus casus glo. in se
sit verus tamẽ nõ bene cõuenit litere. ¶ Et dic iudicio cepto
s. per contestationem vt in glo. Q̃ñq̄ inchoari dicit per citatio
nem vt quo ad perpetuandã iurisdictionem vt. ff. de iuris. om.
iudi. l. ⁊ q̃ ⁊ extra de offi. dele. c. p. ⁊. g. ⁊ interrũpendã prescri⸗
ptionem vt. j. de prescrip. xxx. annorũ. l. sicut Q̃ñq̄ per sola3 li
belli datiõnẽ vt. ff. ex qui. cau. maio. l. is aũt qui de statu. ⁊ ibi
no. ⁊ vide qȯ dixi. ſ. vt om. tam ciuiles quam militares indi. l.
j. super verbo orta fuerit. ¶ Usurarũ. s. lite pendente curren⸗
tiũ scdm verã lecturã nõ est peremta q̃ nec adhuc commissa.
Super glo. s. q̃ peremta nõ est qȯ dicit in genere dicit in spẽ.
¶ Ibi eius tpis. s. pendente iudicio currentis. ¶ Ibi conue
nire possis. Eodẽ iudicio officio iudicis si non est lata sñia vel
iure actionis si lata est in alio iudicio secundũ odo. qȯ verũ pu
to in iudicio bone fidei secus in stricti iuris vt dicã in supple⸗
tione glo. que incipit qȯ nec poterat. ¶ Oppo. ad hanc lectu⸗
rã q̃ per lit. cont. fit nouatio vt. ff. de noua. l. delegare. l. sed no
uatione facta vsure nõ currunt vt. e. tit. l. noua. ergo. ⁊c. Metu
istius contrarij ponit. in. l. ista secundus casus in glo. positus
qȯ vsure excurrerant quatuor annis sed in iudicium deducte
fuerant solum de duobus ⁊ ideo non tollitur in alijs duobus
vel dic ⁊ verius qȯ. ll. contrarie loquuntur de nouatione spon
tanea ⁊ voluntaria hic autẽ de necessaria vt hic ⁊ ibi notatur.
Et eodem mȯ põt respenderi ad. l. solutio. ff. de solu. vel aliter
vt dicã. j. in suppletione glo. vlt. ¶ Secũdo opponit. de. l. cũ
principalis. ff. de reg. iu. ⁊. l. eos. j. de vsuris vbi de hoc dicunt
quidã iudicio cepto ſ3 nõ terminato al's secus vt in ꝯrijs. S3
hec nõ vr̃ bona q̃ accessoriũ qñq̄ durat sine principali vt. ſ. de
fideius. mino. l. j. ⁊. ff. de iureiu. l. fi. Et iȯ dic ꝙ est quoddã ac⸗
cessoriũ qȯ sine principali eẽ nõ põt vt offi. iudi. mercenarium
vt. j. depositi. l. iiij. ⁊ in eo hñt locũ. ll. cõtrarie. Quoddã est ac⸗
cessorium qȯ sine principali ab initio stare nõ põt ſ3 ex postfa⸗
cto sic vt obligatio vsurarũ ⁊ pignorũ vt. j. de luitione pigno⸗
rum. l. intelligere ⁊ tũc aut principale tollit ex tali cã q̃ equali⸗
ter respicit accessoriũ ⁊ principale vt prescriptione ⁊ tunc tollit
vtrunq̄ vt dicta. l. eos. Aut nõ respicit vtrunq̄ vt est solutio
sortis ⁊ tũc remanet accessoriũ ⁊ ita põt intelligi lex ista qȯ cõ⸗
demnatus soluerat sortẽ ⁊ vsuras q̃ excurrerant ante iudiciũ
ceptum remanet petitio in currentibus pendente iudicio et
tunc dic iudicio cepto ⁊ terminato ⁊ pro hoc. ff. de eo qȯ certo
loco. l. centũ capue. ¶ Sed cõtra predicta videtur ꝑ̃alle. l. in
telligere vbi sublata principali prescriptiõe remanet hypothe
caria ſ3 ibi nõ eque respicit accessorium ⁊ principale q̃ minori
tpe tollit personalis quã hypothecaria vt ibi colligit. Predi
cta vera sunt nisi accessoriũ nõ dependeat a principali q̃ tunc
nõ sequit eius naturã vt. ff. de libe. ⁊ posthu. l. iij. §. fi. j. de libe
ris preteritis aut. ex causa. Itẽ nisi vtrunq̄ sit principale licet
alterũ videat accessorium q̃ tunc vno sublato aliud non tollit
vt. ff. de solu. l. si duo ⁊ de fideicõ. l. generaliter iaco. butriga. ⁊
cy. De hoc notat per dy. Jo. an. ⁊ car. extra de regu. iur. c. ac⸗
cessoriũ lib. vj. ff. e. titu. l. cum principalis. ¶ Item opponitur
transactio ⁊ res iudica. equiparantur vt. ſ. de transac. l. nõ mi
norem sed sublato principali per transactionẽ tollit accessoriũ
vt. ff. si qs cau. l. ij. ergo ⁊c. Dic ꝙ est quoddã accessoriũ qȯ exi
gi nõ põt simul cũ ṗncipali sicut pena loco rei repromissa ⁊ tũc
habet locum lex contraria. Quoddã est accessorium qȯ cũ ṗn⸗
cipali exigi potest vt vsura cum sorte ⁊ habet locũ lex ista ⁊ di
cta. l. centũ capue. ff. de eo qȯ certo loco. ¶ Item oppo. quod
de vsuris agi nõ possit cum sit iudicium contingens sortis vt
ff. de excep. rei iudi. l. cum fundi ⁊. l. fundũ sicut ⁊ partus ancil
le vt. ff. eo. titu. l. si quis cum totũ. §. si ancillam sicut. n. ancilla
parit partũ sic ⁊ sors vsuram vt. ff. de condi. indebi. l. si nõ sor⸗
tem. Glos. in dicta. l. fundi. dicit verum esse qȯ obstat exceptio
in vsuris debitis iure actionis secus si iudicis offici. Sed hec
distinctio nec. l. probat nec tollit contrariũ huius. l. vbi etiam
iure actionis dicuntur peti posse vsure ⁊ ideo alij dicunt quod
hic agitur iudicio finito eo aũt pendente agi nõ põt vt in con
trarijs. Sed videt qȯ nec eo finito vt. ff. de iureiur. l. duobus.
§. exceptio. sed illud cũ pronuntiatũ esset sorte3 nõ deberi tũc
enim vsure peti non possent. Alij vt cy. secundum pet. dicunt
vsuras peti debere hoc modo etiã in eode3 iudicio peto vsu⸗
ras si apparebit eas cum sorte deberi ar. j. locati. l. conducto⸗
res ⁊ ibi in gloss. ⁊ extra de testamentis raynaldus §. demũ. in
gle. sed nunquid ⁊ sic intelligunt hanc. l. ⁊. l. fundi. qȯ puto ve⸗
rum si in eodẽ iudicio petant iudic. officio sicut fit continue q̃
petitur sors cũ vsuris preteritis ⁊ futuris vsq̄ ad sententiam
finito aũt iudicio officio iudicis peti non possunt sed solũ iu⸗
re actionis vt predixi ⁊ dicã in suppletione glossarum. ¶ In
glo. ij. ibi quasi hec nouatio que fit per sententiam. vt. j. de vsu
ris rei iudicate. l. fi. vel verius que fit per lit. cõt. vt in. l. aliã de
noua. q̃ statim allegatur. ¶ Ibi stipulatione vsurarũ vt. j. de
vsuris. l. eos. sicut ⁊ penalem vt. ff. de noua. l. si creditor. ¶ In
glo. q̃ nõ poterat ibi. ff. e. nõ põt videri hec glo. videtur patẽ⸗
ter contra id qȯ. ſ. dixi. s. qȯ talis libellus non admittatur pe
to sortem vt vsuras preteriti temporis ⁊ futuri q̃ iudiciũ non
est de futuro ⁊ fuit opi. Ja. bal. Sed odo. M. sil. Gui. de su3. ⁊
cõiter alij hanc glos. in hoc reprobãt ⁊ etiam vsus iudiciorum
ꝑ pro facit. qȯ. ſ. dixi circa oppositiones in fine ⁊ qȯ notatur
in summa. e. §. sed ⁊ circa. rem. ⁊. ff. si seruitus vendi. l. harũ ⁊. l.
egi. ⁊ glo. j. de fideicõ. l. j. ⁊. ff. e. d. l. non potest ⁊. l. non quemad
modũ ⁊ opinio huius gloss. vera esset cum ageretur pro iure
futuro. sed si ex iure pñti vel preterito licet pro re futura habet
locũ qȯ dixi ⁊ qȯ dictis glo. notatur. ¶ Ibi io. contra in hoc
opi. Jo. hic reprobant odo. M. sil. cy. ⁊ alij moderni eã appro
bant ⁊ pro opinione Jo. q̃ cũ in contractibus stricti iuris nõ
veniãt vsure citra vinculum stipulatiõis. vt. j. de vsuris quam
uis cum auxiliũ ordinariũ. s. actionis competat ad eas peten⸗
das cessabit extraordinariũ. s. officiũ iudic. vt. ff. de mino. l. in
cause. Non ob. §. item sciendum in. l. ediles qui allegatur in gl.
q̃ in bone fidei iudicio loquit vbi veniũt vsure iudicis officio
Non ob. l. non solũ. ff. de rei vendi. que idem videtur dicere in
iudicio stricti iuris q̃ non loquitur in vsuris sed fructibus q
veniunt eo tempore more in rei vendi. vt ibi ⁊. ff. de vsuris. l. vi
deamus. §. si actionem. ¶ Sed secundum hoc nunquid in iu
dicio bone fidei petere debeo vsuras sine sorte iudicis officio
gloss.

glo.dicit qđ non.ff.de excep.rei iudicate.l.si iudicio aliassi in
iudiciū licet ⁊ in contrariū trahi posset.Cy.ꝑdictā opinionez
tenet ⁊ allegat.ff.de verb.obli.l.iul.§.si fundū.alias qui fundū
¶ In glo.vlt.vt in principio ibi per officiū qđ falsum est secū
dū Jo.vt dixi.s.proxima glo.¶ Ibi per stipu.vt cū stipulor
animo nouandi qđ mihi debes tu vel alius ⁊ vide qđ nota.in
summa.e.titu.§.fi.⁊ de noua.§.nouationē Ibi de solutio.l.so
lutionē.Et ideo dicitur voluntaria qꝛ ex voluntate fit nec em̄
cogitur qꝛ stipulari animo nouandi arg.j.de act.⁊ obli.l.sicut
nec aduersus aliū quā debitorē suū agere vt not.dicta.l.solu
tionē.licet dn̄s gui.dicat qđ sic si volens suscipere iudiciū pro
alio idoneus sit ⁊ ita intelligit dictā.l.solutionē. que parificat
solutionē ⁊ iudiciū.Querit iaco.de are.si ex parte rei interue⸗
niat defensor sine mandato ⁊ admittatur an debitor liberetur
⁊ fiat nouatio glo.tz qđ nō in dicta.l.solutionē per.l.vlti.j.de
noua.dn̄s gui.tenet oppositum per dictā.l.solutionē ⁊.ff.de
re iudicata.l.si se nō obtulit.ij.responso de nouat.l.delegare
primo ⁊ videt expressum.ff.de in rē verso.l.si pro pte.ij.respō
so.Non obstat prealle.l.vlti.de noua.qꝛ loquitur de nouatiōe
que fit per stip.secus in iudicio qꝛ executio fit contra talem de
fensorem.ff.de procu.l.plautius.Et ideo etiam locupletissimꝰ
satisdare tenetur vt.ff.de procu.l.minor.§.fi.qđ ideo est quia
prior debitor liberatur si tamen talis defensor soluendo nō est
tunc tenetur principalis debitor in subsidiū ar.ff.de interrog.
act.l.qui ex parte ⁊ de eo per quē factū erit.l.fi.⁊ hanc opinio⸗
nem sequitur glo.ff.de neg.gest.l.liberto.§.fi.in glo.penul.ia.
de are.hic dn̄s iaco.butri.tenet oppositum ⁊ dicit qđ durum
esset qđ creditoris actio nouaret ⁊ tolleret per oblationem de
fensoris qui posset esse potentior ⁊ magis litigiosus.¶ In.e.
glo.ibi inuitū etiam te traho vt.ff.de verbo.obli.l.inter stipu
lantē.§.j.Ibi de superac.l.fi.Et dicitur tunc nouatio qꝛ quo
ad quedā nouā formā assumit prima actio ⁊ hoc sequit ¶ Ibi
trāsitura in heredes ex pte actoris ⁊ rei vt.j.ex delic.defunc.l.
vnica ⁊ ibi notat.Ibi nemo.§.j.qꝛ per hanc cōstituitur debi⸗
tor in mora ⁊ p cōsequens ad ipsum transit piculū vt.ff.de le.
j.cū res.in fin.Ibi currunt vsure vt hic.Item litis conte.facit
currere que als non currerent vt in bone fidei iudicio vbi ve⸗
niunt ex mora vt.ff.de vsur.l.mora.§.in bone fidei.Item per
litē conte.omnis possessor efficit male fidei vt.ff.de peti.he⸗
re.l.sed si lege.§.sed si dictū.Item quia ante lit.conte.de solo
dolo tenebatur.post litē cōte.tenetur etiam de culpa.vt.ff.de
rei ven.l.si homo ⁊.l.certum in fine.Item post lit.conte.tenet
de fructibus perceptis ⁊ percipiendis qui añ nō tenebatur vt
j.de rei vendi.l.certum.od.¶ Ibi currit tamen nihilominus
scilicet vsucapio presciptio non vt notat in.l.more statim alle⸗
gata ⁊ dic vt ibi ⁊ q̄ sit ratio diuersitatis quare vsucapio cur⸗
rit ⁊ nō prescriptio dic vt notat.ff.de rei vendi.l.si post accep.
¶ Ibi necessaria per sententiā vt.j.de vsur.rei iudi.l.fi.nō tm̄
vt per eam tollatur prior actio vt ibi notatur.Ibi vt iulianus
Et sic innuit hec glo.qđ ciuilis tollat ⁊ glo.que est instituto de
excep.§.si in iudicio licet textus ipsius.§.faciat contra Jaco.
de are.tenet quod ciuilis nō tollat qꝛ sententia absolutoria ope
ratur solū vt indicat exceptionem rei iudicate.Sed exceptio
est actionis exclusio qđ nō esset si sola naturalis maneret cum
sit inefficax ad agendum vt.ff.de act.obli.l.naturales.neutra
ergo tollitur per sententiā sed sola exceptio inducitur ⁊ hanc
etiam opinionem tenet cy.s.de pactis.l.pacta nouissima ⁊ de
hoc notat dicta.l.iuli.Ex sententia vero condemnatoria orit
ciuilis tm̄ vt ibi notatur licet quidā dicant ibi esse naturalem
saltem presumtam per.l.hi qui ad ciuilia ⁊.j.de ap.⁊ quomo⸗
do ⁊ quando iudex.l.ab eo.de sententijs que sine certa quanti
tate.l.fi.in fine ⁊ solut.matri.l.dotis.¶ Ibi alioqui.i.si vetus
erat realis.¶ Ibi ex sententia datur actio quasi.d.non noua
in factum.Idem tenet glo.ff.de re iudi.l.miles.§.fi.licet con⸗
trariū teneat.ff.de iureiuran.l.nam postea ⁊.l.sed et si possesso
ri.iij.respōso.⁊ hoc approbat dy.d.l.miles.§.fi.⁊ cy.hic ⁊ gui.
per.l.actori.j.de iureiurando.que indistincte loquitur tam in
reali quam personali ⁊ ibi de hoc dixi.non ob.l.ne in arbitris
que statim allegatur qꝛ ibi est speciale propter compromissuz
iuramento vallatum vt ibi dixi.¶ Et prodest hoc scire vt nō
erretur in executione petenda qꝛ si actio in factum oritur pōt
peti executio ex ea ⁊ etiā officio iudicis. Si aūt sola vtilis in
rem nasceretur tunc opus esset qualiquali petitione nec com
peteret iudicis officiū ad executionē petendam.In iudicijs
seruat ꝙ tam in reali quā in psonali peti possit executio actio
ne in factum ⁊ iudicis officio.Ibi licet quidam dicant contra
vt.d.gui.de suza.qui dicit veterem non durare per.l.j.de vsu⸗
ris rei iudicate.l.fi.ver.si enim nouatur Odo.⁊ cy.tenent opi⸗
nionem glo.sed de hoc dic vt dicam.d.l.fi.Ibi.l.j.ij.⁊.iij.Itez
accedit qꝛ solutum indebitum per sententiā nō repetit secūdū
cōmunē opi.glo.⁊ cy.hic ⁊.j.de condi.indebi.l.j.ff.man.l.si fi⸗
de[...] omnibus.de quo tamen dic vt ibi dicam. Item
post sententiaz non opponit perētoria regulariter vt.s.de iu.
⁊ facti igno.l.j.Ibi currere desinit interim.s.qꝛ vsqꝫ ad tēpus
quadrimestre in fi.immo in hoc non decedit quia adhuc pri⸗
ma actione tenetur insolidum sicut prius licet actione in fa⸗
ctum ex re iudicata teneatur pro virili vt dicta.l.j.j.si plures
vna sententia fuerint condemnati notatur in glo.quam gloss.
approbat old.⁊ cy.hic ⁊ ibi hanc reprobant licet odofre.hanc
approbet.

Icet. Supra.l.proxi.de effectu iudicij eo pē⸗
dente hic eo per sentētiā terminato od.
¶ Et circa eius lecturā variant doc.gl.od.cy.⁊ cōi
ter alij dicūt qđ loquit in petitione gn̄ali ꝓsecutiōe
spāli ⁊ sententia gn̄ali ibi obstat exceptio rei iudicate in oībus
etiā non ꝓsecutis de rigore licet de equitate detur replicatio
ar.j.e.placuit.¶ Et concor.ad hanc lecturā.ff.de instito.l.ha
bebat ꝫm lecturā azo.⁊ hug.que hic approbat per odo.cy.et
alios ⁊.ff.de excep.rei iudica.l.⁊ an eadē.§.actiones ⁊ ibi in gl.
Dn̄s gui.intellegit in petitione generali prosecutione specia
li a sententia speciali qꝛ si sententia fuisset generalis cū inferat
ad petitionem nō ad prosecutionem vt.ff.de neg.ge.l.pomp.
in neg.cōi diui.l.vt fundus.⁊.j.de fideicom.libe.l.fi.ꝫm e[...] in
omnibus obstaret exceptio cū effectu ⁊ p hac opinione facit
litera dum dicit actio tutele ipso iure sublata non est vt si dica
tur quomō excipit cū sententia fuerit spālis dic ꝓpter petitio
nem gn̄alem vnde prima facie videbatur obstare exceptio vt
s.de transactio.l.age cuz geminiano.tamen datur triplicatio
hic ⁊ hec lectura magis applaudit litere.precedens tamen cōi
ter approbatur.¶ Sed que est ratio secundum primam lectu
ram qđ triplicatio datur cū petitio ⁊ sententia fuerit genera⸗
lis dicit dn̄s Jaco de are.qđ ratio est consideratio veritatis qꝛ
veritate inspecta prosecutio fuit specialis ⁊ ideo in non prose⸗
secutis replicatio datur pe.de bellapertica idē dicit in effectu
scꝫ qđ sententia ferri nō debet nisi sup prosecutis ⁊ plenarie co
gnitis.Iudex aūt nō de nō ꝓsecutis nō cognouit ideo dat re
plicatio de equitate ⁊ pro hoc.ff.de doli except.l.qui equitate
⁊ hoc facit contra lecturam dn̄i gui.qꝛ equitas que restringit
sententiam generalem solū ad prosecuta et cognita facit dari
replicationem qđ nō esset in sententia speciali.¶ Sed nunqd
hec replicatio detur siue sciēter siue ignoranter omissa fuerit
aliquorum prosecutio.pe.qđ nō vbi actor ex certa scientia omi
sit prosecutionē aliquorū qꝛ tunc cessat equitas replicationis
⁊ ideo dicit tunc cum effectu stare excep.rei iudicate etiā in nō
prosecutis ⁊ imputetur actori qui petitionem gn̄alem propo
suit ⁊ scienter omisit aliquorum prosecutionem ⁊ dicit esse ca⸗
sum.ff.de arbi.l.de rebus.vbi si ignoranter omisit potest itex
petere si scienter non.⁊ ibi de hoc notat in glo.⁊ extra de re iu
dicata.c.cū.i.⁊ a glo.per hoc patet ⁊ in speculo de arbitris.§.
excipitur ver.Item qđ super vna re ⁊ in margarita.e.ti.§.vlt.
¶ Qualiter formari debeat libellus processus sententia ⁊ exe
cutio in istis generalibus act.dixi.s.de eden.l.edita.ver.qua⸗
liter libellus concipiatur.⁊ bene per Inno.extra de offi.ordi.
c.conquerente.iiij.columna ⁊ per hostien.in summa de libelli
oblatione.§.quid debeat continere ver.in generalibus autē.
¶ Item secundum pet.l.ista destruit opinionem illorum qui
dicunt exceptionem rei iudicate non esse exceptionē iuris sed
facti vt.ff.de compen.l.quecunqꝫ exceptio enim non perimit
actionē sed elidit vt.ff.de pactis.l.si vnus.§.pactus ⁊ ista pro⸗
prie dicitur exceptio iuris ⁊ talis est exceptio rei iudicate quia
per eam non tollitur in totum actio sed eliditur vt ex predi⸗
ctis patet. Et pro declaratione et solutione contrariorum sic
distinguit Odofre.aut agitur actione personali aut reali pri
mo casu aut causa expressa vt peto.x.ex causa mutui ⁊ tunc si
ex alia causa puta depositi eadem.x.petere volo nō obstat ex⸗
ceptio rei iudicate.vt.ff.de exceptio.rei iudicate.l.cum queri⸗
tur de libera.le.l.aurelius in fine.⁊ de instito.l.sed ⁊ si pupil⸗
lus.§.si institoria.Si autem mala causa expressa puta quia pe
to.x.que dico te mihi debere et tu de iure tuo confisus talem
libellum admittis licet admittere non tenearis tunc semp ob
stat exceptio rei iudicate vt.j.de anna.exceptio.l.fina.⁊ ibi no⸗
tatur ⁊ de excep.rei iudica.l.si mater.§.eadez.quia tunc omēs
cause in iudicium intelliguntur deducte vt.j.de iudicijs.l.so⸗
lemus.Si autem petio fuit generalis prosecutio specialis et
sententia generalis locum habet lex ista cum his que.s.dixi.
Secūdo casu qñ ago actione reali aut adiecta causa vt peto rē
quam dico meam esse ex causa donationis ⁊ tūc si ago ex alia
cā puta legati nō obstat exceptio rei iudicate.vt.ff.de excep.

rei iudica.l.si mater.§.si quis fundũ ⁊.j.de peti.here.l.hereditas matertere.Si aũt nõ adiecta causa peto rẽ qꝛ dico meã eẽ vel ad me ptinere iure dñij vel quasi talis enĩ libellus saltez de consuetudine admittet vt dixi.s.de eden.l.edita circa mediuz tunc aũt absoluit reus qꝛ nõ possidebat aut qꝛ nõ pbaui. prio casu si postea icipiat possidere nõ obstat excep.vt.j.ad exhibẽ. l.ij.ff.de noxa.l.quoties.⁊ de iureiurã.l.qui iurasse.§.si pater Secũdo casu qñ nõ pbaui aut nullã cãm fui psecutus ⁊ tunc obstat exceptio ex quacũq̧ cã petã qꝛ videor oẽ ius meũ in iudiciũ deduxisse.vt.ff.de excep.rei iudi.l.si mater.§.eandẽ.⁊ibi notat.Si aũt fuit psecutus certã cãm dñij puta donationis si ex alia cã postea peto obstat exceptio ⁊ in hoc differt realis a personali qꝛ in personali põt res mihi deberi ex plurib⁹ causis ⁊ iõ vna pposita vel psecuta redeo ad aliã.res aũt nõ põt esse mea nisi ex vna causa ⁊ ideo ea pposita ad aliã nõ redeo vt ff.de excep.rei iudi.l.⁊ an.e.§.actiones ⁊ ibi de hoc plene notat per.dy.fallit inmatre.vt.e.tit.l.si mater. ¶ Sz querit od. vtrũ replicatio de qua hic loquit det ipso iure an ope restitutiõis ⁊ dicit hanc qõnẽ fuisse factã dño azo.legẽti hãc.l.⁊ ipm rñdisse qd per restitutionẽ ex illa clausula generali si qua mihi iusta cã ⁊c.Ille aũt querẽs dixit eã cõpetere ipso iure pter psecutionẽ spãlẽ ar.ff.de trãs.l.cũ aquiliana.⁊ qꝛ snĩa nõ itelligit esse lata nisi sup psecutis ⁊ de quibus iudex cognouit ar. ff.de indi.l.de qua re ⁊ tunc dñs azo cognouit querentem qui fuerat socius eius ⁊ eũ honorauit ⁊ eius opinionẽ approbauit qꝛ est vtile scire qꝛ si ope restitutionis daretur opus esset qd.j. quadrienniũ peteret vt.s.de temp.in inte.restitutio.superuacuam. ¶ Si autem iure cõi tunc demum replicaretur cũ obijceretur exceptio.odo. ¶ In gl.vlti. ¶ Ibi.l.sub pretextu.ij. ¶ Ibi distingue vt ibi pter istud contrariũ diuersimode ponitur casus hic ⁊ tamen licet glo.remittat nec ibi veritas bene reperietur ibi enim dicit qd aliud in transactione vt ibi aliud in sententia vt hic verum non est vt ibi dixi qꝛ transactio ⁊ sententia equiparantur vt eo titu.l.nõ minorẽ ⁊ ideo dic vt ibi dixi qꝛ transactio petitio ⁊ psecutio fuit generalis hic aũt prosecutio specialis ⁊ ita tenent docto.cõmuniter. Ibi de admi.tuto.lucius secũdo Ibi.s.tutor al's incipit tutele iudicio cõuentus tutor.⁊ sic cõiter old.

Quoties. ¶ Quis cognoscit incidenter de quo non põt cognoscere pncipaliter.h.d.⁊ ad hoc cõtinue allegat ⁊ pro hoc.ff. de offi.rec.prouincie.l.j.⁊.j.ad.l.cor.de falsis.l.si lis ⁊ ibi in gl.In contrariũ facit.ff.de his qui not.infa.l.athletas §.sin aũt principaliter.⁊ de dona.inter virũ ⁊ vxo.si sponsus.§. j.in brocardicum est ⁊ solue secundũ dyn.aut illud quod est in le permissum nõ põt procedere sine prohibito:⁊ tunc qd nõ lz principaliter licet incidenter vt hic.Aut permissum põt procedere sine prohibito ⁊ tunc subdistingue qꝛ aut ad positionẽ pmissi sequitur necessario prohibitum ⁊ tunc qd non licet principaliter licet incidenter vt.ff.de pactis.l.si vnus.§.illud et de auto.tuto.l.quod dicimus.Aut nõ sequitur necessario prohibitũ ad positionem permissi ⁊ tunc quod non licet principaliter nec incidenter vt in contrarijs.⁊ ad hoc facit qd notat per ipsum dy.extra de re.iu.c.cũ quid vna via phibetur ⁊ latius per io.an. Alie etiã solutiões tradunt in libello disputatorio pylei quarto folio Rubrica licitũ est principaliter ⁊ directo et rubricellis sequentibus licet predicta solutio mihi magis placeat ⁊ faciunt predicta ad plures questiones notatas.s.vbi ⁊ apud quẽ restitutio petatur.l.fi. ¶ Consueuit queri si coram iudice seculari incidat questio excõicationis ⁊ disputetur valeat vel nõ vtrũ de hoc cognoscere poterit videtur qd sic per hanc.l.cũ simi.Sed de iure canonico de cã spũali vel spiritualibus annexa iudex secularis nõ põt cognoscere vt extra qui filij sint legi.c.lator.⁊ ibi not.⁊ plenius per hosti.in summa.e. titulo.§.qualiter ver.item cõtra.⁊ ver.se.iudex tñ ecclesiastic⁹ bene cognoscit de causa seculari incidenter vt si agatur de matrimonio incidẽter cognoscit de dote vt extra de dote post diuortiũ restituenda.c.de prudentia vbi de hoc plene notat ⁊ rõ est secundũ eos quia spiritualia vel spũalibus ãnexa nõ cadũt in laicos nec per eos tractãda sunt sed certe pari rõne secularia nõ deberent tractari per clericos sed ipsi volentes ex toto dñari iura arbitraria fecerũt in eorũ fauorẽ.Quid si agat causa hereditatis ⁊ incidit cã filiationis iudex super cã hereditatis pnuntiauit ⁊ de cã filiationis nihil dicit nunquid valet talis snĩa dic q nõ qꝛ principalis ⁊ incidens vna debent sentẽtia terminari.iij.q.viij.cuius in agendo ⁊.j.de snĩjs.l.cũ papi.et aut.⁊ cõsequenter ⁊ extra de or.cog.cũ dilectus.de hoc latius dicet.j.de ordine iudi.l. ¶ Sed quid de questione quam vidi de facto.coram iudice seculari producebatur clericus in testẽ obijciebãtur sibi crimina in quibus repellebatur a testimonio vel dicebatur eius dictum non valere nunquid iudex secularis coram quo est cã de hoc cognoscere poterit inno.tz qd sic extra de foro cõpe.c.verum.nõ tñ vt clericus puniatur:sed solum eius testimoniũ repellat vt extra de testi.c.testimoniũ quo enĩ ad penã nõ est iudex cõpetens vt extra de snĩa excõicationis.c.si iudex laicus li.vj. ¶ Quid de priui.pape dic q solus papa principaliter.cognoscit vt extra de iudicij.c.cũ venissent incidenter tamen cognoscit iudex secularis vt ibidem notat per ber.⁊ latius per inno.

Si cum tibi. ¶ In glo.vlti.Ibi hic psecutio fuit spãlis ⁊ snĩa gñalis ẽm.d.gui.⁊ iõ in oĩbus obstat exceptio in l.zria ẽm eũ fuit spãlis snĩa sz dic vt ibi plene dixi Ibi hec scdm illã hoc est facere vim litere huius.l.⁊ ideo scdm iaco.de are.dic qd ibi est petitio generalis psecutio specialis ⁊ sententia generalis.in nõ prosecutis pindicat quis sibi quo ad excep.qꝛ si agatur cõtra eũ nõ põt excipere de nõ psecutis ⁊ ita intelligit hec lex.Sed quo ad viam actionis sibi nõ preiudicat qꝛ agere potest de nõ prosecutis ⁊ ita loquitur lex contraria ⁊ est ratio secũdũ eũ qꝛ perẽtorie post snĩam nõ obijciũtur regulariter vt.j.snĩam rescindi non posse.l.peremtorias. ¶ Sed per hoc nõ euadimus.l.istã quia illud qd cõpetit iure actionis ⁊ exceptiõis etiã post snĩam peti põt vt.ff.de cõpens. l.qd in diẽ.§.si rõnẽ ⁊ de excep.rei iudi.l.duobus. ¶ Sed in casu huius.l.adultus a curatoribus iure exceptionis et iure actionis psequi poterat act.negot.gest.s.curatoris vnde licet opinio pdicta subtilis videat va nõ est lz eã hic reprobat cy.et pe.⁊ approbãt solutionẽ q̃ sequit in gl.⁊ eã ẽt sequit od. ¶ Et est aduertẽdũ qd vna species itelligit puta administratio vini vel frumẽti vñ si isti curatores vẽdidissent vnũ vas vini ⁊ adultus egisset pro illo vase nõ obstaret sibi exceptio si itez ageret pro alio vase vẽdito.qꝛ nõ est alia spẽs sed aliud capitulũ eiusdem speciei vt.ff.de admi.tuto.l.lucius.ij.§.tutor.al's incipit tutele iudicio. ¶ Sed cũ celebrant vnũ cõtractũ puta venditionẽ ⁊ nõ vendũt iusto pretio vel aliter omittunt tunc al's cõtractus appellat vnũ capitulũ cuius ps sunt omissiones predicte ⁊ ideo lata snĩa sup isto contractu de istis omissis ãplius nõ querit qꝛ ps ⁊ sequela fuit ipsius cõtractus vt.ff.de mino.l. etiam.§.ex causa odo.⁊ cy.

1 ☞ Legatus cardinalis apostolice sedis si delegauit cãm cognoscendã alicui nunquid poterit subdelegare.

2 Delegatus a principe inuitis partibus an possit subdelegare

Iudice. Hec lex breuis ĩ tex.lõga ĩ snĩa ⁊ de ea gl.minus succinte trãsit ponit regulã ⁊ eius exceptionẽ que satis patent ⁊ concor.extra de officio delegati.c.pastoralis in pn.⁊ qd not.e.tit.c.sup qõnũ.§.porro.in glo.q̃ incipit nõ tñ iudicis.⁊.xxv.di.plectis p arch.⁊ de appel.c.cũ cãm in fi.Et de materia istorũ legatorũ latius hñt canoniste quam nos dicto titu.de officio dele.p to tũ ⁊ lib.vj.⁊ in clementinis cũ ibi nota.⁊ per gof.⁊ hosti.in summa eiusde tituli ⁊ hñ ĩ spe. de iud.delegato ⁊ in margarita de iudicib⁹ ordina.⁊ dele.⁊.j. qui p sua iurisdictiõe.l.vnica.q̃ cause possint delegari dicet.j. de peda.iudici.l.ij. ¶ Opponit glos.ad.l.istã de.l.legatus.ff. de offi.pconsulis ⁊ legati vbi varie traduntur solutiones ⁊ in summa azo.dicto.§.delegatã de iuris.om.ind.sz hanc puto veram qd prout est ibi licera affirmatiua q̃ est vera lr̃a loquitur in delegato pcõsulis cui delegata erat vniuersitas causarũ et vnã ex eis põt alij delegare nõ aũt totã vniuersitatẽ vt.ff.qs ⁊ ⁊ a quo ap.l.j.§.j.Et ibi not. ¶ Potest ergo distingui aut iudex est ordinarius ⁊ põt delegare vt.ff.de iuris.om.iudic.l.iij. in fine nisi natura cause vel alia cã delegationẽ impediat vt.j. qui pro sua iurisdictiõe.l.j.de officio eius cui man.est iuris.l.j. ⁊ de officio proconsulis ⁊ le.l.nequicquam.§.vbi decretũ.aut delegatus a principe ⁊ potest vt hic.Aut ab alio ⁊ tunc aut ad vniuersitatem causarum ⁊ tunc aliquas ex eis potest delegare vniuersitatem totã nõ vt predixi.Si aũt est delegatus ad vnã causam tm̃ lz opinio fuerit qd lite coram eo conte.posset subdelegare nõ puto verius eũ subdelegare non posse vt.s.dixi nec hoc puto corrigi p aut.hic positã vt ibi dicã. ¶ Quero si corã delegato ab alio quã a principe sit facta litis cõte.nũqd post cõte.possit alij subdelegare de hac questione tetigi.s.de pcu.l.nulla ⁊ vbi ⁊ apud quẽ restitutio petat.l.fi.⁊ varie sunt opiniões qꝛ in dicta.l.fi.vbi ⁊ apud quẽ tz qd sic quasi sit fact⁹ dñs litis p contestationẽ adinstar pcuratoris vt dicta.l.nulla quia mandatũ pcuratoris ⁊ iurisdictionis equiparantur vt ff.de

ff.de iurisdi.om.iudi.l.ꝛ q: ꝛ notaṫ.§.de ꝓcura.l.si ꝓcurat.in glo.ij.vbi sub dubio forte approbaṫ opinio ꝓdicta in fine glo. que incipit.i.consuetudo de hoc ēt tangit dicta.l.ꝛ q: de offi. ꝓconsulis.l.legatos.quis ꝛ a quo appelleṫ.l.j.ꝛ.§.e.l.fi.in vlti. glo.ꝛ hanc opinionē sequiṫ hosti.in summa dicto titulo de officio delegati.§.si quis delegare versic.per qḋ patet ꝛ rofre.in primo titulo libelli sui vbi de hac delegatorū materia bene tractaṫ.de hoc etiā tāgiṫ in speculo dicto titulo de iudice delegato.§.iam nunc dicendū est vltra principiū.ꝛ.§. Sequiṫ videre quid sit officiū ver. Itē post causam ꝛ azo in summa qui pro sua iurisdictione circa mediū ꝛ de iuris.om.iudiciū.§.delegatam. ¶ Contrariū no.in dicto ca.cū causam.extra de ap.ꝛ de snīa ꝛ re iudicata.c.cū bertoldus.in glo.Sed qualiter delegatus ꝛ per inno.in glo.q̄ incipit ꝛ male ꝛ.d.ric.hanc vltimam sequebaṫ ꝓpter ḡnalitatē huius.l.que nō distinguit ꝛ que esset quodāmodo verbis ꝛ nō rebus imposita.si quilibet delegatꝰ lite corā se cōtestata posset subdelegare ꝛ hanc etiā opinionē approbāt hic od.ꝛ cy.Ad illḋ qḋ ꝓ fundamēto alteriꝰ opinionis dicitur mandatū iurisdi.ꝛ procur.equipararī responderi potest qḋ illa regula nō ex toto vera.vt colligi pōt ex.l.iudiciū soluiṫ.ff.de iudi.vt nota.in glo.parua dicta.l.ꝛ q:.que incipit nō est per omnia ꝛ per inno.extra de foro compe.c.dilecti. ¶ Sed ad quē appellaṫ a snīa istorū delegatorū dic vt notaṫ dicta.l.j.§.j.quis ꝛ a quo appelleṫ ꝛ vide ad hoc extra de ap.c. romana lib.vj.cū ibi notatis per ber.Inno.archi.ꝛ io.an.ꝛ in q̄ōnibus barto.brix.c.xxxv.q̄ōne que incipit esto qḋ duo iudices. ¶ Sed lꝫ vt predixi delegatus ab alio quā a principe alij subdelegare nō possit verū est totā cām sed aliquē articulū sic ſm Inno.ꝛ hosti.licet speculator sentire videatur contra de iudice delegato.§.iam nunc ver.sed nunquid subdelegatꝰ ꝛ.§.sequenti vbi de hoc late notatur. ¶ Ex quo insurgit alia questio.s.vtrum delegatus a delegato principis vel pape possit alij subdelegare Inno.tꝫ qḋ nō totam causam sed certum articulū puta citationem vel testiū receptionē sicut notaṫ per eum extra de re iudicata.c.cū bertoldus archi.sentit contrariū q: sic res posset abire in infinitū vt notaṫ per eū extra de officio delegati.c.quāuis lib.vj.ꝛ hanc opinionē sequiṫ cy.quia qua rōne posset vnū articulū cōmittere ꝛ totā causam posset speculator aūt dicit opinionē contrariā de facto seruari.d.§. iam nunc.ver.sed nunquid ꝛ.§.seq.ꝛ ad hoc in clementinis de officio delegati.c.vnico cum ibi notatis.Quero aliam pulcrā questionem disputatā per io.an.aliquis delegatus est ab aliquo ordinario quam a principe sub forma qḋ causam sibi delegatam possit subdelegare nunquid poterit videtur qḋ non ex generalitate huius. ¶ Ipse tamen tꝫ cōtrarium extra de offi.dele.c.is cui lib.vj.vbi multa circa hoc allegat ꝛ de elec.c. penul.§.porro.Vber.de bobio tꝫ oppositū nisi ipse delegās certā exprimat personā cui subdelegare possit ad instar ꝓcu. ꝛ tutoris vt.ff.de testa.tuto.l.tutor incertus.ꝛ de procu.l.j.in fine.ꝛ.l.se.cū ibi no.in principio prime glo.Contra hoc videṫ opinio dn̄i iac.de are.quā notaui.§.de procu.l.quod quis de hoc notaṫ in specu.dicto titulo.ꝛ.§.iam nunc dicendū ver.qd si in delegatione cy.hic recitat Iaco.de ra.mō tenuisse vnam opinionē mō alterā petr.autem de bellapertica cuius opinio approbaṫ indistīcte tenuisse qḋ nō q: iste talis actꝰ exerceri nō potest per ministrū sicut nec actus testandi vt.ff.de testa.l.qui in potestate. ¶ Maꝫ ius dicere est publici iuris sicut ꝛ testīm vt ibi notaṫ.ꝛ opinio predicta dn̄i Ioan.ra.equior ꝛ tutior mihi videṫ per allegata per eū ꝛ etiam tacta per me in.d.l.quod qs §.de procu.Ad.l.qui in ꝑtāte respōderi posset qḋ testi factio libera esse dꝫ ꝛ nō dependere ex alieno arbitrio vt.ff.de here. insti.l.illa institutio.iurisdictio aūt delegati dependet a delegante ꝛ ideo pōt delegato cōmittere qḋ alij subdeleget q: tūc ipse subdelegare videṫ q: qui per alium facit ꝛc.vt.ff.de vi ꝛ vi arm.l.j.§.deiecisse ꝛ de re.iur.l.hoc iur.§.deijciṫ ꝛ pro hoc.§.e. l.apertissimi cū sua glo.ff.de serui.rustico.predi.l.cū essent.§.

1 fi.ꝛ barbi.nō distinguemus.§.quesitū ad finē ꝛ bene facit cyn. in additionibus post lecturam suam. ¶ Itē quero de alia dubitabili questione legatus cardinalis apostolice sedis causam cognoscendā delegauit alicui nunquid iste poterit subdelegare videṫ quod sic per preallē.l.legatus.ff.de officio proconsulis ꝛ legati lꝫ intelligaṫ vt predixi de delegato ad vniuersitatē causarū nihil faceret archi.videtur sentire extra de officio legati.c.legatos libro vj.qḋ talis delegatus possit subdelegare ¶ In cōtrariū facit hec.l.ꝛ q: vicarius epī nō pōt aliū vicarium constituere vt extra de officio vicarij.c.clericos ꝛ hanc videtur tenere idē archi.extra de iudi.c.si annū li.vj.q: delegatus a delegato sedis apostolice nō vr̄ si papa delegatus lꝫ ab ipso legato ꝛ hāc veriorē puto lꝫ de facto pluries viderīꝫ tales

delegatos subdelegare ꝑticulariter in vno articulo ꝛ etiā q̄n

2 ꝙ totā cām. ¶ Itē q̄riṫ nūqd delegatus a principe inuitis ꝑtibus possit subdelegare dn̄s egidius tꝫ qḋ sic in libello suo rubricella q̄n delegatus vult cōmittere ꝛc.speculator de hoc latius notat dicto titulo de iudice delato.§.iā nūc dicendū ver. in casibus aūt ꝛ ver sequē.ꝛ.§.sequiṫ videre qd sit officiū ver. j.ꝛ.ij. ¶ Itē quero si sunt dati tres iudices sicut cōmuniter fit vnus pro qualibet parte tertius ex officio iudicis nunqd ille tertius datus per iudicē cōmittere possit vni ex iudicibus vices suas vel electus ab vna parte coniudici electo per aduersam partē speculator vr̄ sentire qḋ nō inuita ꝑte vt dicto.§.sequitur ver.ij.ꝛ idē tꝫ cy.§.qui ꝓ sua iuris.l.vnica ꝛ dicit ex hoc solo posse vt suspectum recusari. ¶ In cōtrariū facit hec lex si esset delegatus a principe vt extra de officio dele.c.vlti.ꝛ ibi de hoc. ¶ An delegatus ab alio quā a principe habeat aliquā cohertionē añ lit.cont.vide qḋ no.extra de offi.deleg.c.vlt.et ibi de hoc ꝛc.ex literis patriarche in gloss.hic ꝛ euidenter.Sꝫ nunquid delegatus a principe ad aliqd exequendū possit illud alij subdelegare videṫ qḋ sic.p.l.hanc cōtrariū not.per alberi. §.de execu.snīe ꝛ rei iudica.l.si vt proponis qḋ puto verūꝫ qḋ executio sit imperij potius quā iurisdictiōis ꝛ sic nō pōt subdelegari vt.l.iubere cauere.ff.de iuris.om.iudicum vide quod no.cy.in repetitione illius.l.ꝛ qḋ no.d.meus.d.Rai.ibi qui dictā.l.repetijt padue ꝛ ita vidi seruari.hostien.in summa contra de rescrip.§.qḋ iuris.ver.fines aūt excedit. ¶ Sꝫ si delegatus a principe subdelegat simpliciter nunqd videṫ totū subdelegare dic qḋ sic vt extra de offi.ꝛ po.iudicis delegati.c.super q̄ōnū.§.si vero duo ꝛ.c.venerabili.§.porro ꝛ ibi notaṫ per hostien.in summa.e.titu.§.que delegari ver.quid si simpliciter ꝛ in spe.dicto titu.§.sequiṫ videre ver.ꝛ nota.qḋ si simpliciter. ¶ Quid si sunt tres iudices delegati nunquid duo poterunt citare ꝑtes tertio irrequisito videṫ qḋ nō vt.ff.de re.iud.l.duo ex tribus ꝛ de arbitris.l.si in tres. ¶ In ꝯtrariū videṫ ad exēplū pluriū consulū vt.ff.de offi.cōsul.l.j.ꝛ tutorū vt.§.si vnus ex pluribus tutoribus.l.j.ꝛ de auto.tuto.l.fi.de hoc dic vt extra de offi.dele.c.prudentiā cū ibi notatis per ber.ꝛ latius.ꝑ Inno.ꝛ hostien.e.titu.c.cū plures li.vj.cū ibi nota. ¶ Vltimo notandū est quod aliud est sicut consiliario cām committere qḋ pōt quilibet delegatus vt cottidie fit aliud sicut iudici subdelegare vt no.xcvij.di.nobilissimi in gl.que hic omitto ex remissionibus in principio.l.datis haberi poterunt.

AD hoc. Si administrator vide qḋ not.in corpe vñ sumiṫ vt defuncti seu funera.§.illud ꝛ nō corrigit.l.C.Sed addit statuēdo ꝑrio de iudice ordinario cause.Secūdo de eodeꝫ in causa ap.Tertio de delegato. Vltimo nō seruantibus penas imponit.Prima durat vsq: ad ver.Itē iudex ꝛ dicit qḋ si ordinarius velit cause cogtionē alij delegare reseruata sibi snīa diffinitiua qḋ pōt dumtñ ter audiat.Secunda pars loqtur de cā ap.ꝛ dicit qḋ iudex audire dꝫ per se.ex quo videtur causam appellationis delegari non posse glo.tamen hic et in corpore ꝛ.§.de ap.eos circa pricipium sentit qḋ possit delegari sicut ꝛ in causa principali dummodo tamen delegetur non autem media cause reseruata sibi sententia ꝛ in hoc differt cā principalis ꝛ ita etiā sentit aꝫ.in summa q pro sua iurisdictiōe circa mediū ibi iudici aūt appellationis ꝛc.ꝛ de iuris.om.iudicum.§.delegatam ꝛ odo.hic.Alij tamen per hanc autent.ꝛ dictam.l.eos indistincte tenent qḋ nō ꝛ ita innuit gloss.§.de pedan.iudi.l.j.ꝛ hanc tenebat dn̄s nico.de matarellis ꝛ specula. dicto titu.de iudice delegato.§.excipi pōt versi.Itē qḋ est cā ap.De iure tamen canonico expressum est causam ap.posse delegari vt extra de officio delegati.§.super q̄ōnū.§.intentiōis ꝛ ibi nota.Tertia pars dicit qḋ delegatus cum consiliarijs suis causam examinare tenetur.Et secundum hoc videṫ correcta.l.C.quatenus concedit delegato a principe alij delegare sed dic qḋ non est correcta q: hic non prohibetur totam causam delegare si vult sed cognitionem reseruata sibi snīa non pōt qḋ pōt ordinarius vt in principio ptꝫ.Quod tamen nō tꝫ iure canonico.vt dicto.c.super q̄ōnū.§.intētionis ꝛ ibi in gl. que incipit hoc obtinet secundūꝫ.l. Quidam tamen moderni hunc intellectum tertie partis reprobant dicentes qḋ hic nec in corpore dum delegato loquitur nullam mentionem facit de reseruatione sententie ꝛ tenent correctam esse.l.C.Alij vt pet.dicunt has aut.in aliqua sui parte de delegatione non loqui ꝛ nihil circa hoc innouare.Sed iudices volentes causarū euitare labores volunt sibi assumere consiliarios seu assessores per quos causas examinent hoc prohibet hec autē.nisi secundum formam in ea traditam ꝛ iste intellectus satis est amicus litere hic in corpore in rubro ꝛ nigro et hunc intellectum

hic recitat cy. pro quo facit extra de officio ⁊ po. iudic. dele. c. pastoralis in prin. ⁊ si p debilitate ⁊ de rescrip. c. statutū. §. as/sessores lib. vj. lz cōtrariū tota die fieri videamus. Immo etiā dñi car. cōmuniter examināt causas ei cōmissas p auditores suos qui eisdē referūt merita cause qđ tñ satis periculosuz mi hi videt. ¶ Sed fm hunc intellectū restat videre rōnē diuersi tatis inter ordinariū iudicē ap. ⁊ delegatū inter quos hec aut. differentiā facit secundū eū qz ordinarius hz oībus causis in tendere delegatus vero vni tantum ⁊ ideo cū consiliarijs suis examinet iudex vero ap. per se iudices enim habebant cōsilia rios proprios cū quibus causas examinabāt vt in aut. de iudi cibus. §. si qs aūt nro℞ vbi de hoc in gl. no. Sz hunc intellectū videt tollere tex. e. tit. §. j. vbi phibet delegatis hre cōsiliarios sed ibi loquit de decē spālibus delegatis ciuitatis romane q pter eorū industriā ⁊ pitiā ɔsiliarijs nō indigebant hic autē de alijs delegatis qui cū multoties sint iuris ignari ɔsiliarijs indigent. Cy. hic in additionibus alias opiniones recitat qs omitto qz etiā si vere essent de iure nō tñ seruant. ¶ Et de ma teria causarū q ⁊ quomodo possint delegari dicet. j. de pedā. iudicib. l. placet. ⁊c.

Seruus. Oppo. de. l. ordinata. ff. de libe. cā. sed ibi dubiū erat an esset seruus vel nō ⁊ ideo in dubio admittit sicut al's qdam rō ne dubij cōcedunt vt. ff. de iudic. l. si quis ex aliena cy. ¶ Item oppono qđ ex quo ante con. nō est obiectū firme tur iudiciū vt. l. filius. §. milites de pcu. ¶ Sed ibi talis erat persona q erat habilis ad iudiciū licet phiberet eē p alio hic aūt ex toto inhabilis nec p se nec p alio adesse poterat.

Cum debitoris. In glo. vlti. in fi. ⁊ sic in eadez re erit duplex pign⁹ ɔuētionale ⁊ ptoriū vt. ff. de ānuis leg. l. fundus ⁊ erit vtilitas in hoc qz facili⁹ distra hit ptoriū quā cōuentionale. vt. j. de iure do. ipe. l. fi. iac. ⁊ old.

Placuit. In oībus rebus. i. causis qz verbū res equoce sumit vt. dixi. s. de edē. l. is qui apud quē odo. ⁊ p declaratione huius. l. vi de in summa. eo. §. Itē iurare debet ⁊ qđ plene dixi s. de legib⁹. l. j. ⁊ cōcor. extra de rerū permu. c. j. li. vj. ⁊ de dolo. ⁊ ɔtumacia. c. j. ⁊ qđ ibi no. ¶ Alibi dicit equitatē ⁊ iustitiā ho norandā in aut. de equalitate dotis. §. j. in fine alibi qđ iudices in proferendis sententijs debēt vti equitate testes veritate vt iiij. q. iiij. c. j. ⁊ promtiores esse debemus ad misericordiā quaz ad rigorē. lxxxvj. di. non satis. sententia eñ que misericordiaz in se non habet fugienda est. l. di. c. ponderet. humanior enim sententia sequenda est. j. qui bonis cedere possunt. l. fi. ⁊ dura sententia fugienda. ff. de custo. reo. l. ij. ⁊ pro hoc extra de trās actio. c. ex parte vnde salomon. Noli esse nimis iustus. ⁊ cice re ait summū iussepe fit summa iniustitia Insani quoque sa pientes nomen feret equus iniqui vltra quod satis est virtu tem si petat ipsam. Nimietas enim in omni re vitiosa esse di gnoscitur.

Iudices. Hec lex ⁊ gloss. tractat de summa ria cognitione de quo vide quod dixi. s. de his qui in ecc. ma. l. ij. ⁊ per azo. in summa hui⁹ titu. §. in cognitiōe qui. §. hñ facit ad declara tionē huius. l. Circa qđ dicit dñs dyn. aut illud de quo querit dat ius in proprietate rei possessione ⁊ tūc fit plena. Aut non ⁊ tunc summaria ⁊ i ta loquunt. l. ff. de carbo. edicto. l. ij. §. cau se de liberis agno. l. si quis a liberis. §. si vel parens de ven. in spi. l. j. vt in pos. le. l. si res de re iudi. a diuo pio. §. si super reb⁹ de bo. pos. l. j. §. causa. quis ordo in bonorum pos. seruet. l. j. §. dies. ⁊ ad exhiben. l. iij. §. sciendū ⁊ ibi in gl. dy. d. Jac. de are. dicit qđ volens scire de summaria cognitione habet prius sci re quid sit plena ⁊ est plena vbi ordo iudiciarius seruatur ⁊ p sonarū presentia exigit vt. ff. de minor. l. in cause. §. causa. j. si p vim vel alio modo. l. fin. vtriusq partis pbat audientia vt. ff. de rei ven. l. officiū. j. de falsis. l. vbi ⁊ de aboli. l. fallaciter in fi. Si quod istorū deficiat tunc est summaria vbi eñ deest ordo iudiciarius dicet summaria vt. j. de re iudica. l. a diuo pio. §. si super rebus de offi. pcon. l. legati. l. nequicquā. §. plano. de ac cu. l. leuia. ⁊ de dila. a pcedente ⁊ de bonis aut. iudicū pos. aut. ei qui iurat. Dicetur etiam summaria qñ vna pars abest. vt. j. quorū ap. nō recipi. l. j. j. e. pparādū. §. finaūt reus ⁊ dicta aut. ⁊ ei qui iurat ⁊. j. vbi in rē actio. l. ij. ⁊ quomodo ⁊ qñ iudex. l. cōsentaneū. ¶ Itē qz recipit pbatio soluz vnius partis vt. ff. ad exhiben. l. iiij. §. sciendū. ⁊. e. l. §. interdū. nō aūt audit alius nisi opponat exceptionē euidentē ⁊ que statim possit probari vt. j. e. l. §. ibidem. ¶ Eodē modo accipit summaria cognitio ff. ad carbo. l. iij. §. summatim de ven. in poss. mitten. l. j. §. si ea

ad. l. aquil. l. in. l. de peti. here. l. si quis libertatē. vt in poss. lega to. l. si is a quo ⁊ de pto stip. l. j. §. penul. ¶ Querunt hic iac. de are. ⁊ cy. ⁊ alij doctores vtrum iudex possit statuere terminuz perētoriū ad omnes exceptiones dilatorias ⁊ perētorias ad proponendū ⁊ probandū. Et videt qđ nō per hanc. l. ⁊ qz bene ficium iuris qđ dilatorie possint pponi ante lit. cont. ⁊ perēto rio vsq ad sniam vt. j. de proba. l. exceptiones per iudicē aufer ri nō dz vt. j. de adul. l. adulter. ⁊ qz qui habet plures exceptio nes nō cogitur omnes simul pponere vt insti. de excu. tuto. §. ante penul. ¶ In contrariū facit. j. de fal. l. satis apte. de iure canonico in dilatorijs est casus qđ sic extra de excep. c. pastora lis ⁊ ibi de hoc satis not. ⁊ p her. Inno. ⁊ host. ⁊ in speculo de exceptio. §. nunc videndū vltra prin. ⁊. §. dicto. §. vtrū aūt pos sit statui terminus ⁊ dixi. j. de inge. ma. l. diffamari. ¶ Jac. de are. tz quod cū cause cognitione hoc fieri possit vt si iudex vi derit reum maliciose causam ptrahere al's nō ⁊ idē tz dyn. ex tra de reg. iur. c. indultū lib. vj. vbi de hoc plene notat ⁊ idem dicit in actore qđ in reo p. l. ff. de accu. l. tytia ⁊ ibi etiā de hoc notat ⁊ vide qđ dixi. j. de inoffi. testa. l. ꝯ maiorē. in fi. ¶ An ex ceptio excōicatiōis post tale peremtoriū possit opponi dic q sic etiā post sniam ad executionē impediendā vt extra de exce. pia. li. vj. ⁊ ibi no. per hosti. licet inn. teneat cōtrariū de excep. pastoralis. circa finem ⁊ de hoc in speculo. de excep. §. ij. versi. sed nunquid post huiusmodi terminū ⁊ prima opinio appro batur in cle. de exceptione. c. vnico. ¶ Sed quid si iudex sta tuit terminū peremtoriū ad instrumenta pducenda vel ad p bandū nūqd post terminū poterūt pduci vel probari de hoc tactum fuit. s. de eden. l. fina. circa finē ⁊ latius de iura. calū. l. ij. §. qđ obseruari in tractatu positionū ver. quid si terminus perētorius ⁊ per io. an. in clemen. de ver. signi. sepe in glo. vbi ergo non fit remissio ⁊ hic odo. tz qđ nō per. l. si ea. j. qui accu. nō pos. ⁊ ibi in glo. Uber. de bobio tz contrariū per hanc. l. et qz omnis a iure prodita pbatio nō est respuenda vt. j. de libe. cā. l. nec omissa ⁊. ff. de qōnibus. l. vnius. §. fi. ⁊ qz forte aduersa rius videns talia instrumenta cederet ⁊ pro hoc facit gl. ff. de eden. l. j. §. edenda iaco. de are. ⁊ cy. dicunt aut ex hoc non ledi tur ius aduersarij plusquā si fuissent ante producta ⁊ tunc ad mittantur. aut leditur puta quia tunc habebat testes quibus poterat reprobare qui mortui sunt ⁊ tunc non admittant per l. ff. de op. le. l. mancipiorū. de iure canonico videtur instrumē ta posse produci vsq ad sententiā vt extra de fide instrumen to. cum dilectus. cū ibi notatis ⁊ hoc etiam notat in specu. de instrumentorum editione. §. nunc dicamus in principio ⁊ ver. primo ⁊ pro hoc de fide instrumētor. inter dilectos ver. nō ob stante ⁊ tamen notandū quod iudex vult post peremtoriū pōt aliū terminū dare vt no. in glo. ff. de iudi. l. post edictū. ij. rñso In glo. quia. qz non potest ibi. §. j. de hoc dic vt notatur. d. l. j. j. de relationibus.

Habemus. Nō corrigit. l. C. Sz qz de ea dē tractat materia hic ponit Et vide qđ notat in corpore vnde sumit ⁊ de ista ci tatione ad maliciā superandā habetur extra de do lo ⁊ cōtu. c. prout. ⁊. c. cū olim circa mediū. ¶ Querit glo. si ps renuntiauit in causa allegationis vtrū videat renuntiasse p bationibus hec aut. innuit qđ sic glo. prima in fine innuit con tra ⁊ qđ hoc referat solum ad allegatiōes iuris in corpore vñ hec sumitur in glo. ij. §. j. innuit qđ referat ad allegationes iu ris ⁊ instrumenta. ¶ Dñs gui. hāc qōnē late disputauit. s. de hereti. l. qm in fine. Et qđ hec renuntiatio extendat solum ad allegationes iuris. allegationes eñ proprie sunt que fiunt in iure per aduocatos vt. s. que desunt aduoca. l. vnica probatio nes aūt proprie sunt q fiunt p testes vel alijs modis vt. j. de p ba. p totū ⁊ in dubio est recedendū a proprio significato ver borū vt. ff. de exercito. l. j. §. in re igit dubia. ⁊ p hoc facit gl. ff. de mino. l. minor. xxv. annis omissam allegationē pro ⁊ cōtra pōt adduci. e. ti. l. minor aūt magistratus. §. j. ⁊ glo. ibi posita ⁊ p hoc etiā adducit ipse dñs gui. j. ꝺ bonis q liberis. l. nō fine rōne. ¶ In cōtrariū videt qz verborum allegatio qñq sumi tur p exceptionibus ⁊ pbationibus vt. j. de re. cre. l. si quis ius iurandū in prin. s. de iur. ⁊ facti igno. l. j. ⁊ ibi in gloss. ⁊ de hoc etiam ibi dixi. ⁊. j. si ex falsis allegatiōibus per totū ⁊ hanc hic sequitur odo. pter generalitatē huius aut. Dñs aūt guido primā opinionē approbat per iura ad hoc allegata et eā vidi cōiter obseruari. Ad cōtraria pōt responderi quod inquātū verbū allegationibus ⁊ probatiōe sumitur hoc est improprie non ex proprio significato vocabuli cū ergo simpliciter pfer tur in proprio significato accipi debet vt. s. de his qui veniaz etatis impe. l. fin. et de nup. l. sancimus. ¶ Ex hoc adhuc que rit glo. si quis renuntiauit probationibus testiuz nunquid re nuntiatione

nuntiatione nõ obstãte possit probare per testes ⁊ p instrumẽta. Circa hoc variant glo. hic eñ tenet q̃ sic nõ obstante renũtiatiõe ⁊ sub dubio forte in cor. vñ hec sumitur. §. j. ⁊. j. de proba. aut. at qui semel. ⁊ in aut. de testi. §. q̄ vero in glos. magna vbi de hoc satis notat̃ lꝫ in pricipio eiusdẽ. §. in gl. q̃ ẽ sup verbo cõcluserũt innuat̃ cõtrariũ opinionẽ ẽt huius gl. tꝫ azo. in summa de testi. vlti. colũ. §. Itẽ tertia dilatio ⁊ videt̃ tex. in nouellis de testi. §. si quis in vna eadẽq; lite. ¶ Cõtrariũ. s. quod post renũtiationẽ nõ admittat̃ ad pbandum tꝫ Iaco. de are. ⁊ old. p. l. j. de iureiurã. l. si qs iusiurandũ. iuramẽtũ est spẽs probationis ⁊ hanc tꝫ spe. de instrumentorũ editione. §. nunc dicamus in prin. ⁊ p hoc q̄ remittẽtibus actiones suas vt. ff. de edi. edicto. l. querit̃. §. si vẽditor. ⁊ hec approbata vr̃ de iure canonico vt extra de testi. c. de testibus. in fine. ⁊ c. intimauit. ⁊ c. cũ venisset. §. j. cũ ibi nota. per ber. ⁊ latius per Inno. ⁊ q̄ renũtiatio in cã principali quo ad capitula cõnexa nocet in causa appellationis vt. e. ti. de testi. c. fraternitatis. eodẽ enim iure canonico post conclusionẽ in causa non potest amplius in cã probari vt. d. c. cum dilectus de fide instru. ⁊ ibi notat̃ per ber. ⁊ Innoc. licet azo videat̃ sentire idẽ esse cõclusionẽ ⁊ renuntiationem in summa de testi. §. Item tertio si cõclusio tñ re vera sunt diuersa vt notat̃ p archi. extra de in integrũ. resti. c. si aduersus. lib. vj. ⁊. xxx. q. v. Iudicantẽ ⁊ vide q̃ ibi notat̃ p ipm de hoc etiam notat̃ in speculo de renuntiatione ⁊ cõclusione et latius de teste. §. vlti. ⁊ dicã dicta aut. at qui semel. j. de proba. Ex predictis apparet q̃ renũtians pbationib⁹ nihilominus põt facere positiones de quo dixi. s. de iuramẽ. calũ. l. ij. §. q̃ obseruari in tractatu positionũ v̄ si. sed qd si renuntiatum est. ¶ Unũ est etiã not. dignũ q̃ post renuntiationẽ pbationũ ex iusta cã admittit̃ renũtiãs ad pbandũ vt notat̃ plene p Inno. dicto. c. cũ venisset. extra de testi. In glo. similis dilatio ibi datur dilatio. Idẽ tꝫ glos. in. l. cõtraria ⁊ male ſm modernos q̄ sic etiã absens ⁊ cõtumax melioris cõditionis quã p̄sens et obediens q̃ esse nõ debet vt. ff. q̃ vi aut clam. l. seruus ⁊ ideo dic q̃ ibi loquit̃ de dilatione ad probandũ hic ad allegandũ ⁊ ita soluit̃ sequẽs cõtrariũ ⁊ notat̃ in corpe vnde hec sumit̃ ⁊ tenẽt hic odo. cy. ⁊ ita etiã potest solui cõtrariũ aut. qui semel. j. de pba. vbi datur quarta dilatio. In eadẽ glo. in fi. vel posset dici q̃ ibi nõ loquit̃ de dilatione sed citatione ad sententiam audiendã sicut ⁊ hic de citatione ad allegandã sicut ⁊ hic de citatione ad allegandũ. ¶ Sed nunqd simul cõcurrẽt de dilatio ⁊ dicte. ll. ad perẽtoriũ. cy. scd̃m pe. dicit ꝙ aut pars se absentans aliquid pposuit in cã vel dicit se velle pponere ⁊ seruabitur forma huius aut. aut nihil ⁊ seruabit formam. l. ad peremtoriũ. de ꝯsuetudine ista spatia nõ seruant̃ sed arctant̃ arbitrio iudicantis q̄ a lege cõcedũtur iudicis ministerio vt dicaꝫ. j. de dilationibus.

Alli. ¶ Allegat̃ cõtinue q̃ cause cõtinẽtia diuidi nõ dꝫ ⁊ cõcor. ff. de libe. cã. l. si pariter. ij. rñso de qbus reb⁹ ad eũdẽ iudicẽ eatur. l. j. ⁊ ibi in gl. ex̃ de cã possessionis ⁊ pprie. c. j. ⁊ de seq̃stratione possessionũ. c. j. ⁊ ibi nota. et plenius extra de iudicijs. c. vlti. ⁊ in eisdẽ. c. p. Inn. ⁊ extra de rescip. c. dispendia li. vj. cũ ibi not. p ber. Inno. ⁊ arch. ⁊ io. an. Aliqñ tñ de iure canonico diuidit̃ puta q̄ cã ẽ spũalis de qua iudex secularis nõ põt cognoscere vt extra qui filij sint legiti. c. lator. ⁊ dixi. s. e. l. quoties. ¶ Et q̄ gloss. obscure ⁊ varie ponunt casum in. l. ista inno. in dicto. c. vlti. de iudi. ⁊ de cã pos. et proprie. c. j. reprobat casum placentini dicẽs q̃ impetratio diuersorũ iudicũ sup proprietate ⁊ possessione nõ est prohibita q̄ continentia cause diuidi nõ debeat. Sꝫ q̄ recõuentio corã iudice fieri debet per. l. papi. ⁊ aut. ⁊ consequẽs in glo. allegatam ⁊ approbat casum Io. cy. pe. ⁊ odo. ad illud q̃ obijcit̃ cõtra Io. s. q̃ petitoriũ ⁊ possessorium simul non concurrunt respõderi põt vt in gloss. ⁊ ex not. per dy. insti. de act. §. eque si agat. ⁊ dicetur. j. de reivendi. l. ordinarij. Iaco. butri. defendit casum placẽ. dicẽs q̃ impetratio diuersorũ iudicũ super possessione ⁊ proprietate bene phibet̃ ⁊ ex rõne huius. l. q̄ continẽtia cause ⁊c. ⁊ ex rõne. l. papi. ⁊ aut. ⁊ ꝯsequent. q̄ cui⁹ in agẽdo ⁊c. ⁊ hoc verũ qñ vno ⁊ eodẽ tpe ⁊ iudicio impetrantur. Si aũt diuersis temporibus ⁊ iudicijs prohibet̃ solũ ex rõne huius. l. q̄ continentia ⁊c. nõ ex illa. l. papi. ⁊ autẽ. ⁊ cõsequẽter vt in tertio casu glo. qui magis videt̃ amicus litere ⁊ cui nullum obstat contrarium in dicta ca. vltimo extra de iudi. s. q̃ finito iudicio super proprietate bene possit alius iudex ipetrari sup possessione ⁊ lex ista locum habet solum quando eodẽ tẽpore ⁊ eodem iudicio impetrant̃. Fran. ac. ⁊ old. ponunt casum q̃ adultus egit contra tutorem suum pro mala administratione vini deinde vult agere coraꝫ alio iudice pro quãdo fundo suo quem tꝫ cõtutor dicitur q̃ nõ põt sed coram eodẽ iudice agere debet ⁊ hunc intellectum innuit principiũ secũde glo. ⁊ pro hoc. s. e. l. in eo q̃ dicit eundũ iudicẽ ⁊c. Et q̃ dicit sup possessione. i. super re possessa. ⁊ q̃ subijcit super principali qõne. i. super mala administratione vini que erat questio principalis ¶ Unũ est bene notandũ q̃ si cepi agere coram vno iudice et pendente iudicio velim ire ad aliũ iudicẽ pro ipsa causa q̃ nõ possem immo causam amitterem. vt. j. de assertione tollen. l. j. in fine ⁊ pro hoc. ff. de iudi. l. vbi ceptũ Quod forte verũ est durante prima instantia sed ea finita tractu temporis an poterit pro ipsa causa alium iudicẽ adire adhuc videtur q̃ nõ p dictã l. vbi ceptũ. sed de hoc latius dicam. j. l. proxi. §. illo proculdubio. ¶ Et dic secundũ iaco. de bel. quod continentia cause dicitur multis modis videlicet vbi est idẽtitas personarũ actionis ⁊ rei petite. Item vbi est idemtitas personarum ⁊ rei licet nõ actoris vt in petitorio ⁊ possessorio. Iteꝫ est vbi idemtitas personaꝝ ⁊ actionis sed nõ rei vt in actione tutele ⁊ vtili negotiorũ gest. Item vbi est diuersitas personarum ⁊ rei sed actionis idemtitas q̃ ex vno eodẽq; fonte procedit contra plures Item vbi est idemtitas actionis ⁊ rei sed personarum diuersitas sicut est in duplicibus iudicijs vt probat̃ hic hac. l. ⁊. s. e. l. licet. j. de duobus reis. l. fi. ff. de qbus reb⁹ ad eumdẽ iudicẽ eatur. l. j. ⁊. ij. ⁊. j. de accu. l. qui de crimine cum concor. ¶ Sꝫ nũquid ista exceptio non competentis iudicis ratione continentie cause diuise possit opponi post litẽ conte. videt̃ q̃ sic quia lex hoc prohibet ⁊ penaꝫ imponit ergo quicquid sequitur ⁊c. vt. s. de legi. l. non dubiũ. ⁊ extra de re. iur. c. que contra ius et arg. j. de iur. om. iudi. l. in criminali arg. cõtra. j. de excep. l. penul. ⁊. fi. Sed dic ꝙ ibi lex nõ resistit licet nõ assistat hic aũt resistit ⁊ nõ assistit iac. de bel. ¶ In glo. prima ibi q̄ eius ⁊c. prio q̄ cuius in agendo ⁊c. ol. ¶ Ibi nõ q̄ cõtinentia. s. cause diuidatur vt hic dicitur. ¶ Ibi prius causa possessionis terminãda ⁊ hanc opinionẽ io. sequuntur Inno. ⁊ alij doctores vt p̄dixi ⁊ dy. d. §. eque si agat insti. de actionibus. ¶ Ibi ratione continentie prohibetur. huius cõtrariũ tꝫ inno. vt prediximus in dicto. c. vlti. extra de iudi. in prima glo. in fine. ⁊ plenius notatur per inno. d. c. extra de sequestratione possionuꝫ ⁊ fructuũ in glo. c. j. debuerat in fine. de hoc. ff. de officio presidis. l. sepe ⁊ prediximus. s. in prima consti. C. circa finem. ¶ In gloss. scilicet extraordinaria quidam habent. l. mulctam sed debet dicere. l. mulctarum.

1. ☞ Lex ista an habeat locum in arbitrs.
2. Pupillus qñ dicatur proximus pubertati.
3. Eremodiciũ an contrahatur corã arbitrio.
4. Contumax nõ appellat.
5. Sentẽtia si est lata contra pcuratorẽ vere contumacẽ nunqd dñs poterit appellare.
6. Uictus victori cõdemnatur in expensis.
7. Casus in quo victor condemnat̃ victo in expensis
8. Sacramentum calumnie an excuset a condemnatione expensarum.

a

Roperandum. Diuide in quinque partes pncipales. ¶ In prima statuit vsq; ad. §. ⁊. si quidẽ ibi secũda vbi punit partes cõtumaces vsq; ad. §. sin autẽ vtraq̃ Ibi tertia vbi punit iudices vsq; ad. §. illo pculdubio. Ibi quarta vbi punit aduocatos vsq; ad. §. hec aũt oĩa Ibi quinta ⁊ vltima vbi punit administratores minorum vsq; ad finem ⁊ quelibet subdiuisionẽ recipit vt. j. subijciã. ¶ Prima subdiuidit̃ in tres. primo eñ ponit triplicẽ causaꝫ quare cõdita fuit hec lex vsq; ibi censemus itaq; ibi secunda vbi ponit intentũ principale hui⁹. l. ⁊ excipit a regula vsq; ibi oẽs. Ibi tertia vbi mãdat iudicib⁹ q̃ seruent hanc. l. ⁊ faciant a partibus obseruari vsq; ad. §. ⁊ si quidẽ litera satis patet. ¶ Primo ergo notandũ q̃ ex litibus ciuilibus sepe oriũtur criminales. ¶ Secũdo q̃ leges totũ orbẽ ligãt de quo dixi plene. s. de summa trini. l. j. ¶ Et in hac pria ponit̃ regl'a. s. ꝙ oẽs cause ciuiles. j. trienniũ a die contestationis dñt terminari. fallit in casib⁹ exceptis in textu ⁊ glo. ¶ Pro declaratione regule prio q̃ro qd de causis summarijs in quibus nõ exigit̃ de necessitate lit. cõte. vt in clemen. de ver. sig. c. sepe cõtingit. a quo tẽpore computabitur trienniũ dñs gui. dicit q̃ ex die mote cõtrouersie q̃ puto verũ per ea q̃ notaui. s. de procu. l. nulla ⁊. s. titu. proxi. l. ij. vltra pri. ⁊ pro hoc. j. de naufra. l. penul. li. x. per quam ideꝫ tenet cy. in additionibus. ¶ Idẽ dicit si litis ꝯte. remittat̃ cõsensu partiũ q̃ dicit fieri posse p. l. si conuenerit. ff. de re iudi. ⁊ cõmuni di. l. iudicẽ. ¶ An autem hoc sit verum q̃ litis cõt.

a ¶ Properãdũ materiã hui⁹. l. vide p bar. in l. fi. C. de agr. ⁊ cẽsi. li. xj. ⁊ eã habui au relijs ĩ examine meo c̃ dñm meum dñm ioan. a bruneo gme subtilib⁹ argumẽtatiõibus tẽtauit

remitti possit cõsensu partiũ plenius dicã.j.de lite conte.l.j.
¶ Idez etiã dicit in officio iudicis ⁊ adducit.j.de fal.l.quere
1 la cũ ibi no.que tñ iudicio meo parũ faciunt. ¶ Itẽ quero nũ quid hec lex locũ habeat in arbitris ⁊ videt̃ qḋ nõ solũ de iudicibus loquatur vt.j.versic.⁊ omnes iudices.ergo ad arbitros nõ extẽdit ar.ff.sol.matri.l.si vero.§.de viro. In cõtrariũ est qꝛ arbitria ad instar iudicioꝝ redacta sunt vt.ĩ.de arbitris.l.j.⁊ hanc hic tз odo.⁊ de hoc dixi.s.de recep.arbi.l.j.circa finẽ ¶ Quid de causa matrimonij que nõ est ꝓprie ciuilis nec criminalis sed cõia hз vtriusqꝫ vt plene no.per archi.xxxv.q.vj. cõsanguineos ⁊ ad hoc extra de procu.c.tue nunqḋ terminari dз.j.trienniũ sicut ciuilis per hãc.l.vel.j.bienniũ sicut criminalis.vt.j.vt infra certũ tẽpus criminalis qḋ terminet̃ puto qḋ inter ciuiles debeat cõputari qꝛ plura similia habet cũ eis. ¶ Quid de cã filiationis iure ciuili claudit̃ sub hac.l.secũdũ glo.⁊ odof.iure canonico videt̃.j.duos menses terminari debere vt extra qui filij sint legiti.c.lator. ¶ Et vr̃ ꝑ hanc.l.correcta.l.vlti.s.de tẽpo.in inte.resti.vbi durat instantia cause restitutionis quadriennio sed dic quod nõ est correcta vt ibi dixi ¶ Sed quid si stetit ꝑ iudicẽ nunqḋ finit̃ instantia glos.tз qḋ sic.j.e.§.sicaũt vtraqꝫ ⁊ dic vt ibi ⁊ i aut.vt sponsalitia largitas.§.ij.in glo.que incipit sine ergo que satis est notabilis ad istã materiã ⁊ ad hoc videt̃ posse vti si instantia sit finita cauillationibus ⁊ protractionibus aduersarij. Sed hoc latius discutiamus. ¶ Et primo videt̃ qḋ eo casu cũ malitia aduersarij finit̃ terminũ nihilominus triennio elapso possit cã diffiniri ⁊ duret instantia ar.ff.de mino.l.intravtile de excu.tuto.l.quinquaginta ⁊ melius.l.si cũ ipse per quã.l.d.dy.tз opinionẽ ṗdictaз ⁊ ad hoc.j.de adul.l.fi.in fi.⁊.ff.de adul.l.quinquenniũ ⁊ quia non cessanti non currit prescriptio.vt.j.de inofficioso.testã.l.cõtra maiores ⁊ de annali exceptiõe.l.j.⁊ hanc multi ⁊ magni tenent ⁊ est casus de iure canonico extra de iudi.c.venerabilis ⁊ ibi de hoc not. Cõtrariũ vidi in iudicio seruari ꝓpter verba huius.l.que multũ sunt stricta ⁊ ꝑcisa ⁊ ꝓpter glo.ṗdictã q̃ dicit ex quacũqꝫ cã cõtingit siue per iudicẽ siue aliter qḋ instãtia perit. ¶ Sed qḋ si ꝑtes pendente triennio cõpromiserunt in arbitriũ ⁊ pendẽte cõpromisso finitũ est trienniũ nunquid debet subduci sub triennio tp̃s quo durauit cõpromissum.et vr̃ qḋ sic adinstar cause appellationis vt.j.de tem.ap.aut.si tñ in medio ⁊ in clementi.de ap.c.quãdiu. Et cy.tз in dicta aut.si tñ opi.sequentẽ speculatoris ⁊ in glo.que hoc tз in aut.de ap.⁊ intra que tẽpora.§.ad hoc sancimus q̃ incipit si cause appel. In cõtrariũ facit extra de elec.c.si cõpromissarius lib.vj. Sed solui põt vt ibi notat̃ ꝑ Jo.and. Speculator tз qḋ nõ debeat subduci ⁊ aliud fit in cã appellatiõis aliud in cã principali de iudice delegato.§.restat videre ver.sed nunquid de tp̃e triennij ⁊ ita vidi seruari. Et põt eẽ rõ qꝛ tẽpus ꝓsequẽde appellationis est magis periculosum appellanti qꝛ eo elapso rara manet sñia vt.d.ti.de temp.ap.aut.ei q appellat.quã tp̃s instãtie cause principalis qua finita põt nouã instãtiã inchoare vt hac l. ¶ Nunc videamꝰ de exceptionibus a regula.s.de casibus in quibus finit̃ instantia minori tp̃e quã triennio quorum aliqui hic ponunt̃ in gl.⁊ casus qui excipit̃ de causis fiscalibus in tex tu intelligit̃ ꝑ glos.in functionibus fiscalibus alterius ciuitatis quã romane ⁊ dicit fiscũ ⁊ rem publicã romanorum idẽ eẽ qḋ falsum est vt dicã in suppletione ipsius gl. ¶ Fallit ẽt secũdũ canonistas vt.s.dixi in cã filiationis que terminat̃.j.duos menses vt dicto.c.lator.extra qui filij sint legi. Item fallit qñ durante instantia iudex morit̃ qꝛ tunc durare põt vltra trienniũ vt.j.ea.l.§.finaũt.in medio tз etiaз hic odo.qḋ in duobus casibus exceptis in textu.s.in causis fiscalibus ⁊ publicis functionibus possit durare instantia vltra trienniũ. ¶ Pro declaratione tñ predictoꝝ aduertendũ est secundũ Jaco.de are.qꝫ multe leges allegant̃ hic in glo.⁊ per odo.in lectura sua in quibus dicunt minori tp̃e quã triennio finiri instantiã que hoc nõ dicũt prĩa est supra vt omnes tã ciuiles quã militares iudices l.vnica in fine Illa eñ nõ dicit instantiã finiri spatio.xx.dierũ Sed dicit iudicẽ debere terminare.j.xx.dies ⁊ si non facit penã imponit ita qḋ tempus prefigit̃ ibi iudici nõ cause ⁊ hoc innuit tex.eiusdem.l.ver.quid si intra quinquaginta dierũ vbi dicit qḋ cã nõ finita intra.l.dies.recedere põt dimisso procu.cũ quo cã finiatur Jac.⁊ de hoc vide qḋ ibi dixi. Idem potest dici de edifici.priua.l.fin.vbi aliqui habent rubricam de opis no.nũ.⁊ hoc ibi tangit̃ in glo.⁊ idẽ.j.de decu.l.generali.lib.x. ¶ Ex quibus solui põt talis questio quã de facto habui statuto ciuitatis bergomi cauebat̃ qḋ cause ciuiles.j.cẽtum libras sex mẽsiũ terminari debeant ⁊ vltra cẽtũ libras ãno. ¶ Nunqḋ finito anno vel sex mẽsibus erit instantia finita ⁊ ꝭm opi.gl.et odof.videt̃ qḋ sic.secundũ opinionẽ dñi Jaco.non esset finita instantia immo adhuc causa posset diffiniri vsqꝫ ad trienniũ ꝭm formam huius.l.⁊ hanc opi.d.Jaco.veriorem credo ⁊ eaз sequitur speculator dicto titulo de iudice delegato.§.restatꝰ. quid si statuto ⁊ hoc puto verũ nisi statutũ vltra ꝓcederet dicendo qḋ cause vltra ꝓgredi nõ debeãt tunc enim dicer em finitam instantiã.hanc opinionẽ sequit hic cyn.in lectura sua et dñs ric.in quadã qõne quã disputauit que incipit ex forma statuti tenetur rector.j.lx.dies criminales causas terminare circa finem dicte qõnis quã ponit cy.j.qui accusare nõ possunt.l.j.in vltima qõne ⁊ ibi dicã ⁊ ego etiã tetigi.j.si ex falsis instr.l. Itẽ per prealle.l.vlt.j.de adul. ¶ In contrariũ facit tamẽ qḋ notatur per ber.⁊ inno.de offi.deleg.c.de causis a per iaco.de belui.s.vt omnes tam ciuiles quã militares iudices.l.vnica vt ibi dixi.in fine.⁊ cy.hic in additionibus.§.finaũt vtraqꝫ hãc se qui videtur.s.instantia finiat qḋ statuto cauet quod infra certũ tempus terminetur ⁊ iudici pena imponitur ⁊ allegat.ff.de excusa.tuto.l.scire.§.consequens.⁊ ita dicit ibi notari per Ja.de are.⁊ pro hoc.j.de decu.l.generali pro vt eã ħ intelligit gl.cy. ¶ In gloss.que incipit que est.j.ibi prior in cõpositione sic etiam.s.titu.proximo.l.fi.vt ibi in principio notat. ¶ In gl.interpositio est in fine hoc verum non puto qḋ fiscus ⁊ res publica idem sint vt plene dixi.s.de qui.causis maio.l.res publica.vltra principium in gloss.vt pro filiatione de iure canonico aliud est vt dixi per.ca.lator extra qui filij sint legitimi. ¶ In glo.vt de fundo fisci ⁊ necesse fuit de fisco exprimi cum regulariter sequatur ius commune vt.j.de peti.here.l.j.in glo quidã tamen ibi.l.j.in fine de hac tamen ⁊ similibus dic vt.s.dixi ꝭm iaco.de are.qꝛ non loquũtur de tẽpore instantie sed de tempore iudici prefixo ad causam finiendam ia. ¶ Ibi de naufra.l.penul.lib.x.qui satis est notabilis ad istam materiam. ¶ Ibi de assertione tol.l.j.§.scientes ⁊.j.de fideicommis.liber.l.fi.et s.de dolo.l.vlti.vbi instantia finitur biennio ⁊ in alijs etiaз casibus nota per gof.in summa de iudicijs.§.fi. ¶ Itẽ ibi nota. ad euidentiã huius.l.melius adaptatur hec distinctio.j.§.proxi.⁊ si quidem ibi etiam absente actore lite cõt.M.sil. ¶ Ibi §.⁊.si quidem qḋ dic vt ibi. ¶ Ibi de le.⁊ consti.l.nõ dubium idem tenet hic od.⁊ ber.extra.qui filij sint legitimi.c.lator ⁊ gl.d.l.ij.§.si ⁊ iudex.⁊.e.titu.l.si iudex.cum ibi nota.extra de officio delegati.c.de causis per ber.⁊ inno.circa.fi.licet tex.prima facie contrariũ innuat dñs tamen gui.tз qḋ consensu partiuз possit prorogare arg.j.de tempo.ap.l.fi.in fine ⁊ de ferijs.l.j.§.sed si pretor.opinionẽ glo.vidi cõmuniter seruari ⁊ ad.§.sз si iudex põt responderi ꝭm.M.sil.qḋ ibi loqtur de tp̃e statuto a delegãte qui cõsensu partiũ põt ꝓrogari ita tñ qḋ trienniuз nõ excedat vt.e.tit.d.l.si iudex.Ad.alias.l.allegatas per dñm gui.põt rñderi vt notat̃ dicto.c.de causis qꝛ quatenus tangeret ius partium posset renuntiari.quantum tangeret fauoreз publicũ non. ¶ Sed qꝛ tẽpus feriarum ⁊ remedium appellãdi videtur ita videtur tangere fauorem publicum sicut qḋ hic dicit̃ de triennio.dicit cy.dubiũ nõ fuisse domino petro q fuit in opi.qḋ ẽt finito triennio cognosci posset sine noua instãtia cũ hec lex hoc nõ ꝓhibeat sз puniat iudicẽ aduocatos et partes ꝑ quos stat qḋ cã nõ finiat̃ vt plene dicã.j.ea.l.§.illo.ꝓcul dubio.sed sicut dixi: vidi teneri communiter qḋ ꝓrogari non possit ꝑtiũ cõsensu. ¶ Ibi tз hoc verũ ꝭm opi.predictam qḋ prorogari non possit ⁊ ꝓ hoc qḋ nõ teneat hñ facit.ff.de excu.tuto.l.scire oportet.§.cõsequens. ¶ In eadẽ glo.ibi ca.venerabilis. Quod dic vt ibi notat̃ per ber.innocen.⁊ hostien.⁊ extra de dolo ⁊ ꝯtumacia.c.fi.odo.aũt tenet qḋ etiã iure canonico perit instantia et ad.c.venerabilis.respondet qḋ ibi malicia ⁊ protractationibus ꝑtis protractum erat negotium quo casu non perit instantia.vt.s.dixi. canoniste tamen tenent ⁊ seruant instantiã nõ perire ⁊ ita tenet inno.extra de officio dele.c.consuluit in fine prime glo.⁊ de hoc etiam no.per gof.ĩ summa.d.§.fi.de iudic.vbi plura notant̃ vtilia ad hanc materiam. ¶ Et si quideз secunda ꝑs principalis q̃ subdiuiditur in tres in prima dicit quid fiendum actore absente vsqꝫ ad.§.finauteз reus ibi secũda vbi dicit quid fiendum reo absente vsqꝫ ad.§.finaũt alterutra ibi tertia vbi dicit victum victori condemnãdum in expensis siue feratur sñia ꝑte ṗsente siue absente tex.⁊ glo.satis patent. Et pro declaratione vide az.in summa.e.§.in cõstructiõe quoqꝫ iudicij et plenissime in spe.de cõtumacia.§.nũc videndũ qꝛ tñ gl.sicco pede trãseũt de isto.§.latius disseramus. ¶ Et prĩo notandũ qḋ cã dr̃ eẽ ꝓpe finẽ triennij cum de triennio sup sunt sex menses cũ quo cõcor.ff.excu.tuto.l.non tñ.⁊ ibi no.glo.alias.dr̃ ꝓpe finẽ qñ sꝑest medietas tẽporis
2 j.de tẽp.ap.l.nemo. Quod facit ad illam dubiã qõnem qñ ꝑ pupillus dicat̃ proximus pubertati in qua.d.dy.⁊ ĩn.de mat.videtur sentire qñ ad pubertatem deficiunt sex menses et pro hoc facit

facit extra de despon.impu.c.continebatur.⁊.e.titu.c.attesta-
tiones.de hoc tñ plenius dicā.ff.de re.iur.l.pupillū.¶ Cano
nici etiā volētes ad electionē ꝓcedere tenenť expectare ꝯcano
nicos citatos vsq; ad finē triū mensium.vt not.extra de elec.c.
cū intervniuersas.¶ Colligi etiā pōt ex text.ibi actoris absen
tiā incusante illud practicū qđ in iudicijs seruať qñ pars pñs
accusat cōtumaciā partis absentis ⁊ facit in actis describi qđ
tamē magis seruať in foro canonico q̄ ciuili ⁊ credo esse de iu
re.Et post talem accusationē nō audit pars cōtumax nisi refu
sis expēsis cōtumacie.vt.j.e.l.sancim⁹.⁊ nō memini istam accu
sationē cōtumacie in iure ciuili ita bñ expressam sicut hic ⁊ ad
hoc bñ facit.in auť.de exhi.⁊ itro.reis circa p̄ncipiū.Et de iu
re canonico expresse habeť extra de dolo ⁊ cōtumacia.c.put.⁊
plene not.in speculo de cōtumacia.§.sequiť.in p̄nci.⁊ de cōpa
ritione in termino vltra principiū.¶ Ibi p vnūquēq; introi-
tū.i.p quālibet citationē.¶ Ibi p ꝓcuratorē instructū qs di-
cať ꝓcura.instructus habeť extra de ꝓcuř.c.j.⁊.c.accedens.in
fine de dolo ⁊ cōtumacia.c.fi.⁊ ad hoc.s̄.de his q ad eccľ.cōfu.
l.presenti.§.cū autem monit⁹.⁊ ibi in glo.⁊ vt oēs tam ciuiles
quā militares iudices.l.vnica circa mediū.¶ Ibi q̄ consueto
modo.Nota vtile.s.in taxatione expēsarū attēdi cōsuetudinē
plus em̄ datur aduocatis ꝓcuř.⁊ alijs psonis in vno foro q̄ in
alio ⁊ forte nō reperieť alibi expressum sicut hic ⁊.j.e.§.finaūt.
alterutra ibi solitis expen.¶ Sed quero quid si actor absens
fuit iudex tñ fuit impeditus,ita qđ etiā si venisset ꝓcedi nō po
tuisset nunqđ cōdēnabiť reo in expen.dic qđ nō vt notať extra
de dolo ⁊ cōtumacia capitulo vlti.p Ber.⁊ Hostieñ.⁊ in q̄stio
nibus Barto.brixiē.ciij.qōne q̄ incipit quidam citatus fuit.
¶ Itē querit dñs Gui.vtrū sñia ferri debeat die perētorij an
ferri possit etiā post hec questio satis disputať in glos.institu.
de verb.obli.§.id autē.qđ in die vbi finaliter tenet qđ die pem
torij sit ferēda parū'tñ post vespas ⁊ hāc sequiť idem dñs Gui.
⁊ dicit qđ si alia die feratur qđ sñia nulla est quasi pemtoriū sit
circūductū ⁊ pars sit incitata ad diē illaz.vt.ff.de iudi.l.⁊ post
edictū.§.circūducto.⁊ p hoc.e.titulo.l.in pemtorio.qđ vi aut
clam.l.fi.§.fi.¶ Et ideo dicit iudicem in pemtorio exprimere
debere diē ⁊ horā qua vult ferre sñiam siue citatus veniat siue
nō ⁊ hoc fit cōiter in foro canonico dicūt em̄ alioq ꝓcedem⁹ te
vlterius nō citato vel expectato eandē opinio.tenet Egi.in li-
bello suo.Rubrica quo die ⁊ hora ꝓcedi debeat cōtra citatum
cōtumacē ⁊ speculator de sñia.§.iuxta ꝓpositionis seriē.versi.
quid ergo pone licet cōtrariū videať innuere de citatiōe.§.vi-
so.ver.Itē licet in die pemtorij vbi de materia pemtorij satis
notať Gofre.in summa.vt lite nō cōtesta.§.Itē sciendū videť
sentire qđ die sequēti peremtoriū sit ferenda.¶ De iure cano
nico videť qđ nisi iurisditio iudicis expiret possit differri in se
quentē diē.vt extra de officio delegati.c.consuluit.vbi de hoc
satis not.p Ber.Inno.⁊ Hostieñ.⁊ hoc cōmuniter in iudicio
seruať licet forte de stricto iure ciuili ferēda esset die pemtorij
p iura predicta.¶ Si autē p plures dies differret vltra pem-
toriū tūc sñia nulla eēt.vt.j.qñ ꝓuocare nō est necesse.l.cū non
eo die.¶ Ad illud autē qđ dicit dñs Guido die sequēti videri
peremtoriū circūductū respōderi pōt verū esse cū pars citata
cōparet.vt ptz.d.§.p Inno.dicto.c.cōsuluit.in p̄nci. vnū etiā
notat dñs Odo.in additionib⁹ suis quas fecit in summa Azo.
huius tituli qđ si iudex citat aliquē ad sñiaz audiendā vna die
⁊ illa die nō ferat sequenti vero die cōpareat pars citata ⁊ iu-
dex nihil sibi dicat de sñia ferēda sed postea eam ferat qđ nulla
est qꝛ tunc est circūductū edictū.vt'dixi ⁊ ad hoc allegat.ff.de
verb.obli.l.si seruū.§.sequiť.¶ Itē querit dñs Gui.si in sñia
cōtineať pemtoriū intercessisse ⁊ pars hoc neget nunqđ opus
sit ꝓbari ex actis vel aliter.⁊ finaliter tenet q͏̄ sic qꝛ ex psona iu
dicis huic scripture nō statur nisi quatenus cōstat. vt extra de
ꝓba.c.qm̄ contra falsam ex persona tabellionis non cum sint
verba narratoria nō assertiua.vt.s̄.de eden.auc.si quis in ali-
quo documēto vbi de hoc plene dixi ⁊ tactum fuit etiā.s̄.de ar
bitrijs.l.ne in arbitrijs.in glo.que incipit iure isto ibi.§.circū
ducto.Sic ergo circa eremodiciuz nota triplex ius:scilicet.ff.
quo iure reo absente lite cōtest.ꝯtrahebatur eremodiciū acto
re absente non sed circūducebatur edictū.vt dicto.§.circūdu-
cto.fallebat in causa liberali in actore absente. vt.j.de liberali
causa.l.iuxta.⁊ ibi no.⁊.ff.de liberali causa.l.diui. Itē fallebat
ff.de iure fisci.l.senatus.§.senatus. vt ibi notať. Item iure.C.
quo iure si actor se absentabat ante lit.cōtest.nō cōtrahebatur
eremodiciū post lit. cōtest.sic vt hoc.§. Item ius auctentico-
rum quo si actor se absentat etiā ante litis contest.contrahitur
eremodiciuz ⁊ proceditur ŝm formā auc.qui semel.j.quō ⁊ qñ
iudex.Odo.dñs autē Petrus cuius opinionē hic recitat Cy.
tenebat qđ etiā ante hanc.l.contrahebatur eremodiciū actore
absente p.l.j.de adul.l.quāuis.⁊ dictā.l.iuxta de liberali cā.sꝫ
speciale erat in eis. vt dixi ŝm cōmunē opinionē. Accusatore
autē absente qđ sit fiendū habeť.j.qui accusare nō pñt.l.q cri-
men.⁊ extra de accusa.c.licet.p Ber.⁊ Inno.¶ Sed an coraz
arbitro contrahiť eremodiciū videtur qđ sic qꝛ adinstar iudi-
cioꝝ redacta sunt.vt.ff.de arbitrijs.l.j.sed dic cōtra. vt eo.tit.
l.diem ꝓferre.§.si quis litigatoꝝ.⁊ ibi in glo.⁊ dixi.s̄.de arbi.
l.ij.⁊ ideo continue apponitur in cōpromissis qđ procedi pos-
sit partibus absentibus ⁊ vna tm̄ absente. ¶ Ibi vltra finem
triennij ꝓ hoc.ff.de iudi.l.nō quicqđ.j.quō ⁊ qñ iudex.l.j.ibi
eo.§.hmōi hāc opinionē placē. approbat Gui.de suz.ꝓ dictū
§.qui.§.loquiť in reo.vt ptz ex verbis text⁹ ibi ⁊ cōdēnatio in
absentē introducať que verba in actore cadere nō possunt cuz
nō condēneť:⁊ sic distinctio,Jo. q̄ sequiť ꝓcedere nō videť cū
dictus.§.in reo loquiť ⁊ dicat sñiam ꝓpe finē triennij ꝓferen-
daz ⁊ ꝓ hoc etiā facit qđ dꝛ in causa appellatiōis.in auť.de his
qui ingre.ad ap.§.qꝛ em̄ licet gloss.⁊ Odo.hic ⁊.d.§.hmōi.se-
quatur opiñ.Jo.dato qđ iure isto distinctio Joā. vera foret p
auť.q semel imutatū esset in actore qꝛ eo absente semel tm̄ ante
litem cōte.pōt ferri.j.annū ⁊ tres mēses. ⁊ si bis abfuit.j.bien
nium ⁊ sex menses.vt ibi not.glo.vt.ff.eo.l.p internalla.in fin.
¶ Sed nūqđ'sit auctū istud tēpus in reo sicut in actore p auc.
qui semel nō videť cū de reo nō loquať.¶ In ꝯtrariū videtur
quia eadē ratio immo fortior est in reo ⁊ ita ibi loquitur in cor.
vnde sumitur dicetur.j.eo.§.finautē reus.¶ Item an minui
possit p iudicē videť qđ sic.vt.ff.de iudi.l.nōnunq̄.⁊ ibi nota-
tur:sed dic vt notať dicta auť.qui semel.⁊.j.de lit. contest.auc.
offeratur.¶ In gloss.j.noluit venire.Ueritas huius glos.est
qđ citatiōe facta ad domū etiā peremtoriū in notitiā citati nō
venerit citatus contumax est.vt hic in contrarijs not. ⁊ de ap.
l.ex consensu.§.fin.⁊ de iudicijs.l.⁊ post edictum.⁊ bene notať
per Goffr. in summa.vt lite nō cōtesta.§.Item queritur quid
si edictum.⁊ in speculo de citatione.§.sequitur.versi.sed nun-
quid sufficit.¶ In glossa.i.doctum vel dic latius.vt in textu
dixi.¶ In gloss.i.diffinitiue sentētie.in fine cū glo.concor.hic
Odo.⁊ glo.in auť.q semel q̄ incipit.s.talis citatio.in fi.¶ Sed
M.fiľ.⁊ Cy.hoc reprobant ⁊ bene qꝛ ŝm hoc esset melior con-
ditio contumacis absentis quā presentis ⁊ obedientis qđ esse
nō debet.vt.ff.de noxaľ.l.non solum.¶ Et ideo dicunt qđ hic
actor semiplene probauerat quod si presens esset deferretur ei
sacramentū qđ nō fit propter absentiā sed absoluitur reus ab
obseruatione iudicij si actor nihil probasset satis liquet de cau
sa pro eo:⁊ ideo diffinitiue absolueretur.¶ Alij vt Pe.dicūt
qđ lex qui accusare.loquitur in actore qui habuit dilationē ad
probandū ⁊ nil probauit: ⁊ ideo reus absoluiť.hic in actore q
nullā habuit dilationē ad ꝓbandum ⁊ ideo reus solum ab ob
seruatione absoluitur ⁊ hoc placet Cyn.¶ In glo.i.nō tenea
tur huic instantie de ista absolutione ab obseruatione iudicij
quid operetur ⁊ qualiter fieri debeat plene notať p Inno. ex-
tra de officio delegati.c.consuluit.in prima gloss.¶ Et an de
necessitate fieri debeat talis absolutio dicetur.j.e.§.illo ꝓcul
dubio.¶ Ibi sed arg.cōtra nō ad ꝓximū dictū sed ad id qđ
dictū est.s̄.de absolutiōe ⁊ obseruatione iudicij qđ nō preiudi
cat quo ad p̄ncipale.¶ Ibi de litig.§.fi.que est.j.quō ⁊ qñ iu-
dex.aut.qui semel.¶ Ibi hic semel ⁊ ideo grauius puniť. vt
supra de episcopali audien.l.iij.Cy.Uel posset dici qđ illa au-
ctē.loquitur de absolutione diffinitiua nō que fit soluz ab ob-
seruatione iudicij.vt ibi colligitur.¶ Ibi qđ vitium litigiosi
duret.vt.j.de prescrip.lon.temp.l.j.ŝm vnū intellectū ⁊ prima
glo.videť innuere cōtrariū ⁊ ita tenet hic Odo.⁊.j.de litigijs.
l.j.⁊ Inno.extra de testi.c.causam que.¶ Quod puto verū si
instantia perijt ⁊ nō est facta absolutio ab obseruatiōe iudicij.
Si em̄ talis absolutio facta foret nō crederē durare vitium liti
giosi.alr̄s videreť in potestate actoris se absentare ⁊ dimittere
instantiā perire ⁊ qꝛ vitiū litigiosi duraret reus nō posset alie-
nare qđ esset valde absurdum licet dici posset qđ ꝯtra hoc est
paratū remediū reo p auc.q semel qꝛ pōt in cā ꝓcedere absen-
te actore ⁊ facere se absolui diffinitiue.¶ Dñs tñ old.cui⁹ opi
nionē sequiť Cyn.hic in additionibus post lecturā tenet qđ fi-
nita instantia vitium litigiosi nō duret qꝛ durat cū durat liti-
gium.vt.j.de litigiosis.auc.litigiosa nec est vitium reale. vt di
cta.l.j.de prescrip.lon.temp.⁊ not.j.de acqui.poss.l.vitia. ⁊.ff.
de acquiren.posses.l.pōponius.Oldra.¶ Cū predicta mode
ratione posset intelligi glo.j.in fine.j.de fructibus ⁊ lit.expen.
l.ij.que dicit reum lite mortua triennio amplius nō teneri de
fructibus.scꝫ qđ hoc sit verū facta absolutione ab obseruatio
ne iudicij.alr̄s si duret vitium litigiosi vt predictū est nō video
quare nō duret mala fides ꝯuenti ⁊ quare nō teneatur de fru-
ctibus ⁊ ꝓ hoc facit.s̄.eo.l.j.ff.de vsuř.l.in fideicōmissi.§.j.Si

quia tamē indistincte velit intelligere dictā glos. dicere posset qd actori imputet̄ q nō renouauit instantiā ⁊ fecit reū cōdēnari. ¶ In eadē glo. ibi de edendo. l. is apud quē. sed hoc ibi clare nō dr̄ nisi in quātū ibi agitur vtrū acta in vna causa fidem faciant in alia inter easdē vel alias psonas. ¶ Et ideo p veritate habēda an acta ⁊ attestationes pereant finita instantia attēdendum est qd in hoc glo. ⁊ doctores variant qd pereant facit ff. iudi. sol. l. cū lite mortua. ⁊ ibi tangitur in glo. ⁊ iste. §. ibi iuribus vacuabit. ⁊. j. e. §. fi. ƀm literā nihilominus glos. in attestationibus testium ibi aliter sentiat p hoc etiā qd pereant facit expresse tex. ⁊ glo. ff. que in frau. creditor. l. iij. §. gesta. In contrariū qd durēt facit. j. de re iudica. l. gesta. ⁊ ibi in glo. ⁊ ita tenet Goffre. in summa huius tituli. §. fi. ¶ Dñs Odo. hic ⁊. j. de testi. l. fi. in fi. ⁊ in apparatu suo sup pace cōstantie. ⁊ Dy. in. d. l. cū lite mortua. ⁊ alij cōmuniter tenēt qd acta que sunt ad preparationē cause sicut libellus citationes satisdationes ⁊ similia pereant illa vero que sunt de substantia sicut positiones cōfessiones attestationes ⁊ similia durent hoc adiecto in attestationibus qd si testes viuunt iterato deponere tenentur parte petente. vt not. dicto. §. fin. j. eo. l. ¶ Item licet pereat lit. contestatio quia nouo libello ⁊ noua contestatione opus est effectus tamen contestationis durat qr actio perpetuata est. vt. s. hac eadem glos. notatur ⁊ per Odo. hic. ¶ Hoc idem qd dixi de actis vtrū pereāt vel nō finaliter tenet Inno. q de hoc late ⁊ subtiliter notat extra de testi. c. cām q. ⁊ specula. in specu. de iudice delegato. §. restat videre. ver. sed nunquid oīa acta ⁊ de instrumētor editione. §. satis vtiliter. ⁊ in margarita de lit. cōtesta. in fi. ⁊ hū p Rof. in libello de vtili certi cōdictione p totū ⁊ tetigi. d. l. is apd quē. s. de eden. ver. scda qd est. ¶ Dñs autē Gui. distinguit aut facta est absolutio ab obseruatione iudicij ⁊ tūc oīa pereant aut nō ⁊ tūc sit vera predicta distinctio predictorū doctor ⁊ hāc opinionē videtur sequi Inno. extra de officio dele. c. cōsuluit. in prima glo. ⁊ speculator de cōtumacia. §. nunc nobis occurrit. in fine. ⁊ licet hec opinio satis equa videatur tñ indistincte vidi seruari predictā aliam distinctionē predictor maxime circa attestationes testiū ppter timorē subornationis si noui testes possunt pduci in noua instantia. Dñs autē Jaco. de are. in dicta. l. gesta. dicit qd iura q̄ dicunt acta ⁊ attestatiōes perire loquunt̄ de nō translatis in publica monumenta. Si autē redacta essent nō pereunt ƀm eū. ¶ An in noua instantia iterū iuretur de calūnia dic qd sic. vt dixi. s. de iure calum. l. j. ¶ Sed nunqd renouata instantia dicetur eadem causa an alia: qd sit alia videt̄ expressum. j. ad exhibē. l. neq̄. cū glo. ibi posita. ⁊ p hoc. ff. de excep. rei indicate. l. si quis ad exhiben. ⁊ rem ratam habe. l. si pcurator. in prin. de rei ven. l. fin. autē. §. j. ⁊ quia iterū iuratur. vt predixi qd nō fieret si esset eadem cū semel tm̄ iuret̄. vt auc. hodie. s. de iura. ca. ⁊ qr etiā nouus libellus datur ⁊ noua contestatio fit. vt predixi. In contrarium qd sit eadem quia eedē persone eadē res eadem causa agendi. vt. ff. de excep. rei iudica. l. cū queritur. ⁊. ll. sequentibus. Puto qd causa sit eadem licet alia instantia ad. ll. cōtrarias pōt responderi qd erat ibi quodāmodo alia res quia reo superuenerat noua possessio ex qua incipiebat cōpetere ius actori ⁊ ita etiā quodāmodo ex alia causa agitur. Nō obstat qd iterū iuratur qr hoc est ppter nouam instantiā qr in actione cumulata iuratur. vt not. s. de eden. l. edita. ⁊ tamen cā est eadē. Ibi. l. circa. ⁊. j. quō ⁊ quādo iudex. auē. qui semel qd dic vt ibi nota. ¶ In ea. glo. in fi. s. in glo. q̄ incipit huius. l. auctoritate. ¶ In glo. huius. l. auctoritate. hoc etiā erat iur̄. vt. ff. iudicatū solui. l. cū lite mortua. ¶ Ibi ƀm quosdam ⁊ hoc hic approbatur. ¶ Ibi ƀm nos hoc ibi reprobatur sed hec est veritas qd si actor abfuit semel tantū datur annus ⁊ tres menses si bis abfuit bienniū. ⁊. vj. menses. ⁊ qd ista lex sit correcta p dictā auc. nō tenet Pe. de bella ptica post litis conte. vnde dicit qd actore absente ante litis cōte. habet locū dicta aut̄. qui semel. post litis contesta. in electione rei est eligere vel viam illius aut̄. vel huius. §. vnum enī non tollitur per aliud arg. ff. de act. ⁊ obli. l. quoties. dū tamen triennium nō excedatur. vt. ff. e. l. si iudex. ¶ In eadem glo. ibi. quia actore absente etiā ante lit. contest. ¶ Ibi instantia perihat de hoc dubium est quidam enī dicūt qd reus actore absente nō potest probare sed solum acta ⁊ probata inspici debent ⁊ ista fuit opi. Joan. in glo. prima. vt nō teneatur huic instantie. ibi ƀm Joan. contra quia nō est qui contradicat. hul. opinio est in contrariū quā veriorem puto et pro eius opinio facit glossa prima. j. eo. §. cū autem eremodicium. ¶ Aut ergo actor abest ante litē contest. ⁊ hebet locū auē. qui semel. ¶ Aut post lit. contesta. ⁊ dixerūt quidam nihil hoc casu innouari per dictam aut̄. sed locum esse huic. §. qd falsū est quia illa aut̄. loquit̄ etiā post lit. contest. vt ex verbis eius colligitur ⁊ clarius in nouellis. eo. titu. si quis tamē. post lit. conte. actore absente velit vti forma huius. §. ⁊ omittere formā illius aut̄. credo qd possit ⁊ hunc. §. nō corrigi quo ad hoc per illam aut̄. vt dixi ƀm Pe. s. hac eadem glo. ibi. l. iij. §. fi. Item est speciale per dictam aut̄. qd actore absente ante lit. cte. fertur diffinitiua ⁊ recipiunt̄ testes qd nō est regulariter. vt. s. de his qui ad ecc. confugiunt. l. fi. §. cū autē monitus. ⁊ ibi not. ⁊ extra. vt lite nō cōtest. p totū. Odo. ¶ In eadē glo. in fi. Immo. ibi nihil de hoc dr̄ nisi quātū ibi dr̄ illam auē. locū hr̄e solū in actore absente nō in reo. vt in fine vlti. glo. qd Cy. approbat In glos. immo cōtra in fi. Et in cōtrarijs not. Sed ille solutiones Petro nō placent quia nec ex verbis nec ex mēte dicte. l. cōtumacia colligitur qd loquatur de dāno expensarū vel qd appellare nō possit. Unde pe. exponit verba dicte. l. affici debet. i. pōt vt sic. ll. cōcordent. ⁊ hanc approbat Cy. Sed ⁊ istud est quodāmodo inferre vim verbis. Ad aliud cōtrariū de. l. certum. §. si qs absente. vbi dr̄ qd pñs nō cōdēnetur absenti dicūt verū esse absenti q nō reputat̄ pñs. at hic actor iuris fictione presens reputatur cū eius absentia dei presentia repleat̄. vt. j. e. §. cū aūt. Sed iudicio meo. ll. contrarie sunt correcte p istam ⁊ predicte solutiōes diuinatōes sunt ⁊ hoc innuit gl. d. §. si quis absente. ¶ In gloss. vt si petat actor ibi ƀm Joan. hanc approbat Cy. ⁊ allegat arg. ff. de his qui. vt indigni. l. rescriptū. ⁊ cōmuniter approbatur per alius. ¶ In glos. mutat casum quia. s. pxi. quādo reus actori absenti condēnatur qr de iure actoris cōstabat hic qñ reus absoluitur qr iustitiā fouebat. ¶ Item. s. de actore ficte cōtumace qd ptz quia dicit parte actoris minime inuenta hic de vere ctumace qui nō appellat licet quidā dicāt casum nō mutari sed hic loquitur in ficto cōtumace qui scdm eos nō appellat. De hoc an non appellet contumax fictus vel nō latius dicā. j. e. §. cū autē eremodiciū. ¶ Si autē reus tertia pars principalis que continet tria dicta vsq̄ ad. §. fin autē alterutra. Primo quid sit agendum absente reo vsq̄ ad. ij. fin autē eremodiciū. Ibi remouet quādam obiectionē cōmunem tam ad actorē absentē quā reū vsq̄ ad. §. huiusmodi. ¶ Ibi determinata quo tempore sit ferēda sñia actore vel reo absente litera satis clara est. ¶ Et pro declaratione huius. §. vide qd nota. per Azo. in summa huius tituli. §. qd autē dixi ⁊ de internallo ⁊ Plenius p Gof. §. iudicio igitur rite ordinato. ⁊. §. sequentibus ⁊ plenissime in spe. de cōtumacia. §. sequit̄. ¶ Queritur vtrum dilatio citatoria. x. dierū sit ampliata ad. xxx. per aut̄. qui semel. de hoc ibi not. in glo. ⁊ alia opinio fuit qd nō et qd illa aut̄. nō loquat̄ in reo ⁊ ideo stetur isti. §. Joā. opi. fuit in cōtrariū vt ibi not. p opinione Jo. facit text. huius. §. ibi similis processerit requisitio ⁊ hanc hic approbat Odof. ⁊ Cyn. et Azo in summa. d. §. qd autē dixi. ⁊ Gofre. d. §. iudicio autē cōstituto ⁊ cōmuniter seruat̄. ¶ Scdo quero hic dr̄ qd si iudex absente actore reperiat rerū condēnādum qd ipsum condēnet nunqd ipsum absoluat si reperiat absoluēdū dicūt quidā qd sic sicut dictum est de actore. s. §. proximo. qr nō debet actori licere ⁊c. vt. ff. de re. iur̄. l. nō debet. ⁊ eo. ti. l. fauorabiliores. ⁊ hāc sequit̄ Cy. Alij ctra cū hic hoc nō exprimat̄ ergo p omisso haberi debet. vt. ff. sol. ma. l. si vō. §. de viro. facile enī erat exprimere sicut. s. pxi. §. de actore. ⁊ hāc sequit̄ Odo. p prima opiñ. facit. j. pxi. §. cū autē. ibi sine. s. p actore sine p reo. Itē queritur nunqd citat⁹ sup vno articulo ⁊ cōtumax sit citādus sup alijs ⁊ etiā ad sñiam dic qd sic vt notat̄ p Archi. extra de cōfessis. c. ij. lib. vj. circa finē. ⁊ in speculo de citatione. §. viso. v. Itē lz. sin die peremtorij ⁊ est expressum extra de dolo ⁊ contu. c. eū qui. lib. vj. cū ibi nota. ⁊ p hoc. ff. de fideicō. lib. l. statu liberos. §. stichus. ⁊ ibi p Jaco. de are. qui enī prius non paruit pōt hodie velle pere. ff. ad tertul. l. ij. §. si quis edita. ⁊. l. filij mater. ⁊ qr pena contumacie nō debet extendi vltra quā sit cōmissa. vt. s. de his qui. vt indignis. l. rescriptum. ⁊ ad trebel. l. paulus. ⁊ fuit hec sententia Inno. extra de elec. c. ecclesia nostra. ij. ⁊ de accu. c. ad petitionē. ⁊ hoc nisi esset citatus ad totā causam qr tunc in tota causa reputaretur contumax sicut in conditio adiecta in institutione afficit ⁊ respicit oīa in testamēto ascripta. vt. ff. qñ dies leg. cedat. l. si dies. §. fin. ⁊ de conditio. ⁊ demonstra. l. hec conditio ⁊ hec fuit sñia Inno. extra de officio dele. c. cōsuluit. in glo. no. sufficere. ⁊ de pcur̄. c. auditis. ⁊ ibi etiā p Host. odo. ¶ Qualiter autē pcedat̄ in criminali reo absente ante lit. cte. vel post vide pulcrā glo. iij. q. ix. in summa. ⁊. j. de adul. auten. Si vero signata sup. l. si quondam. ¶ Sed cū hic dicatur delegatum nō posse mittere p se sententiam executioni sed p delegātem. vt in cor. autē. de exhiben. ⁊ introdu. reis. §. si vero etiam quidam. ⁊ ibi in glo. ⁊ plene in textu. ⁊ gloss. ff. de re iudica. l. a diuo pio. §. responso. nunquid locū habeat in delegato a principe glo. tenet in dicta. l. a diuo. qd idem. s. qd exequi nō possit Odof. hic.

Odo. hic tenet ptra opinionē glo. verā credo de iure ciuili de iure canonico vera est opinio Odo. vt extra de officio delegati ca. q̄renti. ¶ Sed qs exequet sniā3 vtrū iudex pncipalis an iudex appellationis de hoc plene dic. vt notatur extra de officio delega. c. pastoralis. in glo. sed pone plenius in speculo de sententie executione. §. nunc dicendum. ver. sed pone ꝙ iudex et per cardinalem extra de ap. c. romana. libro. vj. ꝛ tangitur per Hos. in summa. de officio delegati. §. finitur. ꝛ tetigi. s. de epi. audi. l. episcopale. in fine. ¶ Sed qd si tres erant iudices a sede apostolica deputati cū clausula ꝙ si nō oēs duo cōdenauerunt tertius absoluit ꝛ ab istis sententijs nō est appellatum si duo velint exeq eoꝝ sentētiā nunqd teneant requirere tertium dic ꝙ sic. vt nota. p cardi. ꝛ Jo. an. dicto cap. eū qui de dolo et contumacia. lib. vj. ¶ Sed cum hic dicatur ꝙ si res sunt in iurisditione alterius iudicis quā eius qui tulit sententiā qd debet referri illi iudici vt exequatur nunquid requisitus exequi teneatur dicunt quidam ꝙ non nisi ex vrbanitate p ea que notat glos. in simili. ff. de accusa. l. si cui. §. fi. Moderni dicunt qd tenetur qꝛ q̄tum ad hoc iudex qui tulit sententiā superior est eo. vt in aut. vt nulli iudic. §. si quis vero cōprehensoꝝ. vbi iudex tenetur remittere delinquentē ad suum iudicē ergo quo ad hoc videtur sibi subiectus esse ꝛ ad hoc facit. p ꝛ ptra qd dixi in dicta. l. epale. s. de episco. audi. ꝛ vbi de crimine agi opor. aut. qua in puincia. ꝛ de fide. instru. autenti. apud eloquētissimū in similib⁹ q̄stionib⁹. ¶ Et ꝙ teneatur facit etiā. ff. de officio eius cui man. est iurisd. l. fin. posset etiā forte nō male dici qd ad hoc cogi posset p suū superiorē puta principē vel presidem prouincie. ¶ Sed qd si nolit exequi nisi prius examinet vtrū sentētia sit iusta vel nō videt ꝙ de hoc cognoscere possit. vt. ff. de custo. reoꝝ. l. diuus. Et idem videt in delinquente transmittendo p dictū. §. si quis vero cōprehensoꝝ. ibi penis legitimis reddendus ꝛc. cognoscit ergo sit reddendus vel nō ante transmissionē. In contrariū videtur quia est merus executoꝛ. vt. j. de execu. rei iudi. l. si vt proponis. ꝛ ſm Jacob. de ra. est casus in delin quente transmittendo in dicta. l. si. cui. §. fi. ff. de accusa. ꝛ hoc hic tenet Pe. ꝛ. j. vbi de crimine agi opor. dicta aut. qua in puincia. ꝛ Cy. ad hoc faciunt. p ꝛ ptra. que dixi in dicta l. episcopale. s. de episcopali audientia. ¶ Ibi ex eo. i. p relationē ad alium iudicem. ¶ In glo. i. deseri videatur. in fi. Nā sicut eremita qui est in eremo dicitur deserere cōmunē vitam aliorū sic iudiciū dicitur desertum cū vna partiū deest ꝛ p hoc ff. de mino. l. ꝛ si fine. §. fi. Odo. alibi appellat stema. in autenti. vt oēs obe. iudi. puin. §. si vero. ¶ In glo. vbi. s. reus abest. in fine. de hoc dic. vt dixi. s. eo. §. ꝛ si quidem in prima suppletione glo. ¶ In glo. s. reum ibi. s. §. pxi. s. si actoꝛ. nō vult causā3 prosequi ꝛ de suo iure docere nec petit se mitti in possessionē3 bonoꝝ qd possit vt hic sequitur in glo. Jaco. ¶ Sed qd hic dicitur actorē absolui ab obseruatione iudicij absente reo nō placet Odo. nec Gui. de suza. qꝛ hoc magis noceret actori quā prodesset: ꝛ ideo ſm eos qd seqtur in glo. verius est. ¶ In gl. hoc cum agitur ibi fulcinius. §. fin. hoc intellige cōtra obsentē nō latitantē quia tunc fieret missio in omnibus. vt. d. §. not. et j. de bonis aucto. iudi. possi. l. cū pponas. Fran. ¶ Ibi creditori adiudicata. vt. j. de bonis aucto. iudi. pos. aut. ei qui iurat ꝛ. ff. de damno infecto. l. si finita. §. postea autē. Dñs tamē Jaco. de are. dicit etiā postea eū admittendū si creditū soluat per l. j. de iure do. impe. l. fi. §. finautē. in tēpore vsq3 ad biennium. vt ibi colligitur ꝛ hanc opinio. seqtur Ric. ꝛ Oldra. ¶ Et pro declaratione huius gloss. ne deducat aliquē errorē aduertēdū est qd quātū3 ad hunc. §. nulla est differētia. vtrū fiat missio in reali vel psona cū ex diffinitiua fiat missio quo casu nō admittitur qs ad recuperandū possessionē nisi soluat. vt. ff. de re iudica. l. debitorib⁹. ꝛ hoc innuit glo. parua. s. posita q̄ incipit. s. generaliter. ¶ Dñ ergo fit missio ex interlocutoria h3 locū distinctio glo. qd tū verum est ſm do. Jaco. qñ missio facta est ex interlocutoria pter cōtumaciam nō venientis secus si pter contumaciā nō soluentis. ff. vt in poss. leg. l. is cui. §. impatoꝛ. ꝛ de priui. cred. l. eū q. pmo ꝛ ad hoc facit. s. de epi. ꝛ cleri. aut. Itē nulla cōitas. in fi. ꝛ qd ibi not. Et sic ex predictis p3 differentia inter diffinitiuā ꝛ interlocutoriā. Nā ex interlocutoria fiebat olim missio in omnia hodie pro mēsura debiti declarati vt. j. de bonis aucto. iudicis possi. l. cū proponas. ꝛ auten. ei q iurat in diffinitiua olim ꝛ hodie pro mensura debiti declarati vt. l. a diuo pio. §. j. de re iudicata. ꝛ not. in glo. ꝛ per Dynū. ff. ex quibus causis in pos. ea. l. fulcinius. §. item videamus. quo ad dationem autem insolutū vel venditionem paria sunt quia vtrubiq3 fit p mensura debiti. vt. s. de his qui ad ecclesias cōfugiunt. l. presenti. ꝛ ibi not. In alio autē differūt qꝛ vbi fit venditio vel insolutum datio ex interlocutoria debitoꝛ ostendens obreptum esse pretori rescindi fecit ꝙ actu3 est. vt. ff. ne vis fiat ei qui in posses. missus est. l. j. §. hec v̄ba. ad carbo. l. iij. §. puberi. ꝛ de fideicō. lib. l. cum vero. §. subuentū. In diffinitiua non nisi probet dolum interuenisse. vt. ff. de iudi. l. si pretoꝛ. §. marcellus. Item ex diffinitiua debitoꝛ efficitur in eo qd condēnatur ex interlocutoria nō Jaco. de are. Cy. qd verū videtur de rigore de humanitate secus. vt. ff. de pign. l. si fundus. §. si pluris. Ibi vbi in rem actio. l. ij. in fin. vbi de proprietate auditur vsq3 ad. xxx. annos. ibi. l. penul. §. penul. vbi intra annū veniēs auditur de proprietate ꝛ possessione ad quorum contrariorū solutionem dicyt in gloss. sequitur. ꝛ latius ꝛ clarius per Ber. ꝛ Inno. extra de dolo ꝛ contumacia. c. prout. Et pro declaratione huius. §. ꝛ precedentis distingue ſm Odo. aut actoꝛ abest aut reus. Si actoꝛ aut ante litis contesta. aut post. Si ante litem contesta. olim nō contrahebatur eremodiciū nisi in casibus specialibus quos nota. s. §. si quidem. hodie sic. vt. j. quomodo ꝛ quādo iudex. l. consentaneū. vbi de hoc nota. in glo. ꝛ per Cyn. licet nō sic plene ꝛ dixi. j. de bonis aucto. iudi. possi. l. cū proponis. ꝛ autenti. qui semel puniebatur tantū cōtumacia actoris absentis qꝛ iudici nō obtēperabat in his q̄ prima erāt iurisdictionis. vt. ff. si qs ius dicēti nō obtēperauerit. l. j. §. nō solum. ¶ Si autē actoꝛ abest post litē cōtesta. iure ffoꝝ. eremodiciū nō cōtrahebat: s3 acta circūducebant. vt. ff. e. l. ꝛ post edictum. ꝛ ibi not. nisi in casib⁹ spālib⁹. vt predixi. in. §. ꝛ si quidē. iur. c. eremodiciū cōtrahit actore post litem contesta. absente. vt dicto. §. ꝛ si quidē. ꝛ ibi dixi si autē abest reus subdistingue aut ante litem contesta. aut post. Itē aut cōuenitur actione reali aut psonali. Si abest ante litis contesta. ꝛ conuenitur actione reali mittitur actoꝛ in possessionē rei petite p interlocutoriā vt. ff. ex qbus causis in possessio. eatur. l. fulcinius. §. fi. ꝛ auditur veniens intra annū de possessione post annū vsq3 ad. xxx. annos de pprietate. vt. j. de prescriptione. xxx. anno. l. si qs emtionis. §. penul. ꝛ hoc si agatur actione reali pro re ipsa. Si autem ad estimationē vt quia dolo desijt possidere vel qꝛ res post morā perijt vel pter similem causam: tunc actoꝛ mittitur in posses. rerū sicut in personali. de qua statim dicam ꝛ hoc probatur. j. de cōpensatione. l. fi. ꝛ ibi in glo. predicta vera sunt cū cum lis nō est contesta. nec quasi contesta. tunc em̄ sc3 quando lis est quasi contesta. locū habet. l. j. cū ibi notatis. j. vbi. in rem actio. Si autē agitur actione personali ꝛ reus se absentat ante litem conte. tunc olim fiebat missio in oīa bona. vt. ff. ex qbus causis in posses. eatur. l. j. de bonis auc. iudi. possi. l. cū pponas. nisi in tribus casibus. sc3 in causa dāni infecti noxali ꝛ legati cū petitur. p legato caueri. vt dicta. l. j. ꝛ. ij. ex qbus causis in posses. eatur. Item in alio ſm quosdam. ff. si seruitus vendicetur. l. is cuius. qd nō puto verū. vt ibi nota. Itē in alio. ff. de lib. ho. exhiben. l. iij. in fine. qd dicunt alij correctū per aucten. ei q iurat. hodie in personali fit pro mensura debiti declarati. vt dicta auc. In hipothecaria autē si oīa bona sunt obligata: fit etiā hodie in omnibus bonis. vt ibi nota. ꝛ in corpore vnde sumitur de exhiben. ꝛ introdu. reis. §. si vero. ꝛ hoc casu auditur reus reuersus de pprietate ꝛ possessione ppetuo quia cū talis missio fiat ex interlocutoria efficitur missus solum detentatoꝛ vel custos. vt. ff. ex qbus causis in posses. eatur. l. cū ex legati. vt in posses. lega. l. is cui. in prin. de acquir. posses. l. possideri. in fine. nec prescribit aliquo tpe cū nō possideat. vt extra de re. iur. c. sine possessione. lib. vj. cum ibi nota. p Dy. ꝛ alios. ¶ Alij tamē dicunt qd sicut iuri offerēdi prescribitur contra debitorē. vt. j. de prescrip. xxx. anno. l. cū notissimi. §. eodē iure cū ibi nota. ita ꝛ iuri recuperādi predicta vera sunt qd qñcūq3 veniens audiatur facta missione ex interlocutoria pter contumaciā nō venientis secus si pter contumaciā nō soluentis qꝛ tunc nō recuperat nisi soluat. vt. ff. vt in posses. lega. l. is cui. §. impatoꝛ. cū similib⁹. ꝛ dixi. s. eo. §. in suppletione. glo istius. Itē ſm cōmunē opinionē si res esset distracta vel creditori adiudicata ex secūdo decreto amplius nō auditur. vt. ff. de dam. infec. l. si finita. §. postea aūt. ſm Jaco. de are. Ric. ꝛ Ol. adhuc auditur vsq3 ad bienniū. vt. j. de iure do. impetrā. l. fi. §. finaūt. in tpe. ꝛ dixi. s. in pma suppletiōe hui⁹ glo. Si aūt abest reus lite vere conte. ꝛ tūc si nō liquet de cā mittit actoꝛ ex interlocutoria in posses. vt reus affectus tedio veniat respōsurus. vt. d. l. cū pponas. ꝛ aut. ei q iurat. j. de bonis auc. iudi. possi. vbi de hac materia satis dixi. Posset etiā hoc casu reus mulctari ꝛ pignorari qꝛ iudici nō pet. vt. d. l. j. ff. si qs ius dicēti. nō obtēpauerit. nec puto verū actorē hoc casu absolui debere ab obseruatione iudicij l3 gl. hic posita q̄ incipit si reū hoc dicat vt in suppletione eiusdē dixi: ꝛ de hoc casu. s. reo absente ꝛ lite cōte. si liquet de causa si agit reali mittitur actoꝛ in posses. illius rei et reus efficit de possessore petitoꝛ. vt. d. l. cōsentaneū. j. quō ꝛ qñ

iudex.ꝛ idem puto si agatur ꝑsonali puta ex testamẽto stipulatione vel venditione ꝓ re certa.s.vt fiat missio solum in rem illaꝫ si extat.si autẽ agatur ad estimationẽ fit in oĩa bona.vt.s. dixi.Si autẽ agitur ꝑsonali ꝛ reus est absens lite nõ ↄ̃te.ꝛ nõ liquet de causa mittitur hodie actor in possessionẽ ꝓ mensura debiti declarati ꝛ efficit̃ actor detẽtator ꝛ custos.ꝛ reus audit̃ ꝑ oĩa sicut dixi qñ absens est lite nõ ↄ̃te.Si aũt liquet de causa ꝓ actore cõtra reũ absentẽ lite ↄ̃testa.fertur diffinitiua ꝓ actore ꝛ si actũ est reali iudex exequẽdo sñiaꝫ mittit eũ in possessionẽ rei in summa cõprehẽsẽ.vt.ff.de rei vẽdi.l.q restituere.si est actũ ꝑsonali mittitur in possessionẽ ꝓ mẽsura debiti ꝑ auẽ.ei qui iurat ꝛ ea loco pignoris tenebit donec sibi satisfiat.vt.j.si in causam iudicat.pignus cap.sit ꝑ totũ ꝛ idem puto si actum sit reali ad estimationẽ ꝓpter dolum vel culpã vel rem nõ extã tem.vt.s.dixi.ꝛ in reali facta executione ex diffinitiua in rem petitã amplius nõ auditur in personali vel reali intẽtata pro rei estimatione auditur soluere volens quãdocũqꝫ ante venditionem vel adiudicationẽ factam creditori tunc eñ non auditur ẽm cõmunẽ opinionẽ licet ẽm Jaco.de are.adhuc audiatur vsqꝫ ad bienniũ.vt dixi.s.qđ ergo hic dicitur reum nõ audiri missione facta ex diffinitiua verum est si solum satisdare ꝛ respondere velit.vt dicit tex.expresse.Si autẽ soluere velit eũ puto audiendũ ẽm qđ dixi.Si autẽ reus abest lite nõ vere cõtestata.sed quasi tunc locum habet p̄realle.l.ij.ibi vbi in rem actio.l.ij.in fine.cum ibi nota.Aliqua merum ius canonicum tangentia omisi in distinctione predicta que videri potestis in summa Hof.eod.titulo.§.iudicio.igitur rite ordinato vbi de hoc diffuse not.ꝑ eum.Predicta vera sunt in ciuilibus in criminalibus autẽ quid obseruari debeat accusatore vel accusato absente plene habet̃ de accusatore.j.de accusatiõibus.l.iij.ꝛ qui accu.nõ possunt.l.qui crimen.ꝛ extra de accusa.c.licet.per Ber.ꝛ Inno.De accusato.ff.de penis.l.absentem.ꝛ plene in glo.iij.q.ix in summa.ꝛ tangitur ꝑ Hof.in summa huius tituli.§.hec oĩa.In gloss.nisi veniat iudice sedente.in fine.hanc Jaco.de are.de belui.Ol.Cy.ꝛ moderni cõmuniter reprobãt textus est eñ ꝛ glo.in cõtrariũ in criminali in auẽ.vt liceat matri ꝛ auie.§.is quoqꝫ.ꝛ not.etiã in dicta.l.quãuis.ꝛ ꝑ hoc.j.de accusa.l.iiij.In ciuili ꝓbatur ex generalitate p̄realle.l.ea que.j.quõ ꝛ qñ iudex.ff.de re iudica.l.de vnoqꝫ.ꝛ.l.quesitũ.Ad.l.quãuis indubitati põt responderi q₂ ibi speciale ne auocetur a seruitio publico.vt ibi nota.que causa ibi nõ sine ministerio ponitur vel forte ibi litigatũ fuerat ꝑ ꝓcura.licet admitti procura.nõ debuisset vel ibi accusator cepit abesse qñ iam erat in causa conclusum ꝛ de hoc ibi dixi.Cũ autẽ eremodiciũ secũda pars.§.finautẽ reus.q̃ cõmuniter loquit̃ de actore ꝛ reo absente ꝛ litera satis ptꝫ ꝛ sepe allegatur qđ litigatoris absentia dei presentia repleatur ad qđ cõcor.extra de dolo ꝛ cõtumacia.c.j.lib.vj.Absens eñ ꝓ presente reputat̃ quo ad iustitiã cõsequẽdam.in auẽ.vt oẽs obe.iudi.ꝓuinciarũ.§.si vero.Item allegatur cõtinue.§.iste qđ cõtumax nõ appellat de quo contumace qualiter intelligendũ sit plene ꝛ subtiliter nota.ꝑ Joan.an.in clemẽtinis de dolo ꝛ cõtu.c.j.ꝛ hec questio in multis locis notata est ꝑ glo.ꝛ doc.ꝛ q₂ variant adhuc dubia reputat̃:ꝛ ideo aliqua subijciã vltra tractata ꝑ dictũ do.Jo.an.ꝑmo eñ Od.hic.ꝛ.s.de ꝓcura.l.q₂ absente.circa finẽ.ꝛ ex quib⁹ causis maio.l.j.ꝛ in additionib⁹ suis quas fecit ad summã Azo.dicto titu.ex qbus causis maio.vbi de hoc satis nota.ꝑ eũ tenet patẽter qđ nullus cõtumax verus vel fictus appellet̃ si veniat iudice sedẽte ꝓ tribunali ꝛ dic hãc fuisse opi.Ja.bald.ꝛ ꝑ se adducunt.s.eo.§.finautẽ ex gestis.ibi actore parte minime inuenta ꝛc.Si eñ inuẽta nõ fuit ergo ficte cõtumax fuit ꝛ hãc opinionẽ innuit glo.ibi posita q̃ incipit.s.actori q volebat appellare:ꝑ se etiã adducit.ff.e.l.ꝛ post edictũ.§.si.legendo simpliciter si ne suppletione:sꝫ respõderi põt.vt ibi in glo.nota.ꝛ ꝑ Jo.an.dicto.c.j.Itẽ ꝓ dicta opinione adducũt.j.quoꝝ ap.nõ recipi.l.j.intelligẽdo eã indistincte.put iacet licet glo.aliter intelligat ꝛ.ff.de ap.l.ex cõsensu.sed ꝛ ibi glo.aliter tenet opinionẽ hanc sequebatur.d.Mar.sir.ꝛ galeotus in margarita de ap.v.sed nunqđ cõtumax Hof.in summa de dolo ꝛ cõtuma.§.notandũ est ꝛ de ap.circa mediũ.§.contẽtus.ꝛ Azo in summa de ap.§.Item.ꝛ qui vincit ꝛ quoꝝ ap.nõ recipi.§.Item non appellet.vbi dicunt indistincte contumacẽ nõ appellare ad hoc ẽt facit qđ notatur.xxiiij.q.iij.de illicita.in glo.ꝛ ꝑ Archi.ꝛ.ij.q.vj.c.j.ꝛ.c.si quãdo.§.sunt etiã.quoꝝ appellationes.Cõmunis opinio glo.ꝛ doctorũ est qđ vere contumax nõ appelletur ficte sic vt.j.quomodo ꝛ quãdo iudex.l.ab eo de liberali causa.l.si is.ꝛ ff.qñ ap.sit.l.j.§.fin.sed Odo.ꝛ sequaces respõdent qđ loquuntur de absente ex ꝓbali causa nõ ex cõtumacia predictã cõmunẽ opinionẽ sequit̃ glo.s.eo.§.ꝛ si quidẽ.que incipit.i.noluerit venire.ꝛ hoc.§.in glo.vt qui vere cõtumax est.ꝛ in p̄realle.l.ex ↄ̃sensu.§.fi.ff.de ap.ꝛ qñ appellandũ sit.l.j.§.fi.j.quoꝝ ap.nõ reci.l.j.ff.de in integ.restitu.l.penul.ꝛ fin.in auẽ.de iudi.§.audient.ꝛ quasi vbiqꝫ tractant de ista materia.ꝛ Azo in sũma ex quib⁹ causis maiores.circa finẽ licet auctores sint magni et iura fortia ꝓ vtraqꝫ parte tamẽ glos.ꝛ sequaciũ opiniões vidi in iudicijs seruari ꝛ eã sequit̃ Ja.de are.s.de ꝓcura.l.q₂ absente.ꝛ ꝓ ista opinione bñ facit dicta.l.ꝛ post edictũ.§.fin.ff.de iudicijs intelligẽdo.put glo.intelligit.ꝛ Jo.an.in dicto.c.primo circa mediũ eã etiã hic sequet̃ Cy.ꝛ equiorẽ puto cũ moderatione tamen quã.j.subijciaꝫ.durũ eñ esset ꝛ iniquum qđ ficte cõtumax in cui⁹ notitiã citatio nõ ꝑuenit appellare nõ posset.de hoc multũ not.in speculo de cõtumacia.§.fi.circa fineꝫ.Tu tũ tamẽ puto ad oẽ dubiũ precidendũ qđ pars si põt sit semp presens ad sñiam audiendã.bergomi tamẽ de forma statutorũ quilibet contumax appellare nõ potest.Ex predictis insurgit alia questio nõ minus dubia ꝛ in qua nõ minus variãt glo.ꝛ doctores:scꝫ quis dicatur verus cõtumax ꝛ quis fictus ꝛ de hac etiã satis nota.ꝑ do.Joan.in dicto.c.j.de dolo ꝛ cõtumacia in clementinis.Ultra dicta ꝑ eũ aliqua subijcio.glo.in p̄realle.l.fi.tenet fictũ contumacẽ qui inuẽtus dixit se venturũ.et nõ venit vel quia tacuit verũ qui dixit se nolle venire aliquãdo dicit verũ quẽ primo dixi fictũ:scꝫ qui inuentus nõ venit in dicta.l.ex consensu.§.fi.ff.de ap.ꝛ hanc ibi videtur sequi Dyn⁹.ꝛ dicit esse casum illius.§.ꝛ fictũ cõtumacẽ.dicit qui inuentus nõ fuit sed citatus ad domũ ꝛ ita etiã videtur sentire gloss.ff.quãdo appel.sit.l.j.§.fi.ꝛ hãc etiã sequebat Fran.accur.ꝛ Inno.videt̃ eã sequi extra de accu.c.ad petitionẽ.in glo.quidam dicunt circa mediũ glo.Alias etiã opiniones recitat dñs Jo.in dicto.c.j.Prima opinio.s.qđ verus contumax sit solum ille qui inuentus dixit nolle venire fictus qui tacuit vel se venturum dixit quasi contumacia ex animo procedit.vt.ff.de re iudicata.l.contumacia.nõ videtur posse procedere quiã si.§.ꝛ si quidẽ.ꝛ.§.finautẽ ex gestis.s.eo.de tali vero cõtumace loqueretur ad quid citaretur tribus edictis vt ibi dicitur cũ expresse dixerit se nolle venire certe frustra cũ in incertis nõ certis sit locus coniecturis ꝛ ita notatur in p̄realle.l.penul.ꝛ finali.de in integ.restitu.ꝛ p̄realle.c.illicita.xxiij.q.iij.nisi forte diceret qđ ad eius maliciã supandã.vt.s.e.auẽ.iubemus.Preterea p̄calle gatus.§.loquitur.quando pars actoris inuenta non fuit vt ibi patet in textu ex quo predicta opinio procedere nõ videtur ꝛ etiã eã reprobat predictus dñs Jo.in dicto.c.j.licet rationeꝫ reprobationis nõ adducat.Nõ videt̃ etiã ꝓcedere alia opinio scꝫ qđ fictus cõtumax sit q inuentus nõ fuit sꝫ citatus ad domũ q₂ etiã de isto nõ inuẽto videnẽ loqui predicti.§.ꝛ si quidẽ.ꝛ finautẽ ex gestis q tñ nõ appellat vt in eis dr̃ ex quo videt̃ verus cõtumax q₂ si esset fictus appellaret.vt dictũ est.s.ꝓxĩa.q.predictã tñ opinionẽ approbat Odo.in.d.l.ex qb⁹ causis maio.ꝛ videt̃ approbata iure canonico extra de sñia excõis.c.venerabilib⁹.§.idẽ est etiã.ꝛ.§.seq.lib.vj.ꝛ ibi de hoc tangit̃ per Archi.in glo.q̃ incipit ad huius verbi declarationẽ ꝛ ꝑ eũ de dolo ꝛ cõtumacia.c.eũ q.lib.vj.in ꝑma glo.ꝛ idẽ not.in gloss.p̄realle.l.j.j.quoꝝ ap.nõ recipi.ꝛ de accusa.l.iiij.in secũda glo.vnde dñs Jaco.de are.metũ predictoꝝ.§.ꝛ sequidẽ.ꝛ finautẽ ex gestis qui videntur etiã nõ inuentũ cõcludere verũ contumacẽ cum nõ appellet vt dixi dicebat qđ aliquis est fictus cõtumax aliquis verus ꝛ aliquis verissimus fictus est q domi citatur ꝛ nõ inuenitur ꝑsonaliter ꝛ talis appellat ꝛ ita intelligitur p̄realle.l.ab eo.j.quõ ꝛ qñ iudex.ꝛ de liberali causa.si is.et ff.qñ ap.sit.l.j.in fine.Uerus cõtumax est qui inuẽtus dixit veniam ꝛ nõ venit vel tacuit ꝛ iste restituitur ad appellandũ si veniat iudice sedente ꝓ tribunali ꝛ ita intelligitur.l.diuus.ff.de in inte.resti.Uerissimus est qui inuentus dixit nolo venire et iste ex toto excluditur.vt.ff.ex q.cau.in pos.eatur.l.fulcinius.§.fi.ꝛ qđ ibi notatur in glo.Sed licet ista distinctio satis eq ꝛ ꝓbabilis videatur.ll.tñ ad hoc allegate iudicio meo clare nõ dicunt de vero ꝛ verissimo.preterea.§.ꝛ si quidẽ.et.§.finautẽ ex gestis.recte sunt ↄ̃tra primũ mẽbrũ predicte distinctiõis q₂ videntur ↄ̃cludere verũ esse cõtumacẽ esse nõ inuẽtũ quẽ dñs Jac.dicit fictũ.opinionẽ predictã dñi Jaco.videt̃ sequi speculator.d.§.j.de cõtumacia circa finẽ.Hof.in summa vt lite nõ cõtesta.§.item sciendũ est.dicit qđ vera cõtumacia est cũ quis citatus ꝛ inuẽtus nullum habens impedimẽtũ venire contẽnit vel veniens iudici nõ obedit vel sine iudicis licentia cõtumaciter discedit.Presumpta cũ quis solẽniter citatus nõ venit nec procuratorẽ mittit:sed nec hec distinctio bene probatur.l.alij moderni quorũ opiniones hic recitat Cyn.licet non sequatur solum curant vtrum citatio ꝑuenerit in notitiã citati ꝛ tũc dicatur verus cõtumax q₂ nõ potest dici dolo carere ꝛc.vt.ff.de re.iur.

re.iur.l.nō pōt. Aut nō puenit in eius notitiā ꝛ tunc sit fictus ꝛ appellare possit ꝛ ita videtur sentire glo.magna dicto.§.fin. ff.qñ ap.sit.l.j.ꝛ ad.§.si quidē.ꝛ.§.finautē ex gestis.subaudiūt vbi dicit actoris parte minime inuēta in cuius tamen notitiā peruenit citatio.ꝛ hāc sequi videtur cōpo.extra de ele.c.statuimus.in vlti.glo.ver.qnto fuit quesitū.vbi de ista materia subtiliter ꝛ late tractat glo.tamē in dicto.§.ꝛ si quidē.exponit verba illa actoris parte minime inuēta: scilꝫ in iudicio.fuit tamen inuenta p executorē q̄ expositio satis placet qꝛ de tali absente videt loqui ipse.§.satis vidi cōmuniter in iudicijs obseruari predictā opinionē qḋ verus cōtumax intelligatur in cuius notitiā citatio puenit dūmodo hoc constet presumeret eñ ignorantia nisi de notitia doceretur. vt.ff.de pba.verius.ꝛ de ista vera ficta cōtumacia satis not.p Egidiū.in libello.Rubri.qb⁹ defensionib⁹ vti possit.§.vidim⁹.s.ex predictis recitat Cy.terminatā fuisse talem qōnē in romana curia electus tenetur iter arripere ad curiā.j.terminū statutū in.c.cupientes.de ele.lib.vj.nō arripuit iter.j.ipsum terminū.ꝛ lata fuit snīa ꝯtra eū appellare volebat ꝛ dubitat vtrū posset ,ppter eius cōtumaciam dicit determinatū fuisse qḋ sic ꝛ qḋ citatus p.l.sit fictus contumax ꝛ nō verus ꝛ hāc etiā opinionē recitat dñs Ioā.an.dicto c.j.Dñs tamē Petrus de bella pertica.tenet citatū per.l.esse verum cōtumacē.cū quilibet iura scire debeat. vt.ff.de legi.l.leges.ꝛ quia potuit peritiores cōsulere.vt.ff.de bonoꝝ possessio.l.in bonorū.ꝛ.j.qui admit.ad bonorū posses.possunt.l.iur. ignorantia ꝛ si dicatur iurꝫ ignorātiā in damnis nō nocere.vt ff.de iurꝫ ꝛ facti igno.l.iurꝫ ignorantia.dicendū qḋ hic non de damno sed de lucro qḋ ex electione cōpetebat tractatur opiñ. predictā petri.puto esse verā ꝛ eā tenet cōpostel.in simili qōne in dicto.c.statuim⁹.de elec.Inno.q̄rit in vltima glo.ver. qdaꝫ tamē dicebāt. ¶ Itē querit Cy.in additionib⁹.Si citatus ad domū ex relatione familie vel alterius audiuit se citatuꝫ an sit vere cōtumax ꝛ allegat qḋ sic.ff.de peti.here.l.item veniunt.§. petitā.ꝯriū tenet qꝛ hoc casu velari pōt cōtumacia ar.ff.qḋ falso tuto.auc.l.ij.ꝛ.j.de adul.l.fine metu.vbi colligit qḋ ad penā euitandā nō nocet scientia velata sicut certa ꝛ directa ꝛ qꝛ pene sunt moliende.vt.ff.de penis.l.interpretatione.nō obst.§.petitam.quia ibi de lucro agitur hic de dāno.Cy. ¶ Quid si sententia lata est contra procuratorē vere contumacē nunqd dñs poterit appellare dic.vt plene not.per Cōpo.ea.glo.v̄.sed qd si ꝯtra ,pcura.p Inno.vt lite nō cōte.c.j.ꝛ in spe.de ap.§.j.circa mediū.In glo.vt qꝛ vere cōtumax in fine.ꝛ q̄ sit ratio diuersitatis dic vt ibi not.Ol.Huiusmodi autē sentētia.tertia pars §.finautē reus.vbi dꝛ ,ppe finē triennij ferendā snīam qḋ intelligit glo.ꝛ Od.fm distinctionē Ioan.s.actore absente nō antē reo.vt hic in glo.ꝛ.s.e.§.ꝛ si quidē.in glo.que incipit iure isto dñs Gui.sentit cōtra vt dixi in suppletione dicte glo. ꝛ prope finem triennij cū de triennio supsunt sex mēses.vt ibi notatur ibi si eñ plane legas non interrogatiue vel suspensiue ꝛ dic bene dixi prope finem triennij si eñ ꝛc. Ibi spes absentis scꝫ qḋ adhuc reuertatur qꝛ multū de triennio supest. ¶ Ibi forsitan philosophicum tēperamentū.vt.ff.de arbi.l.si duo.Ibi mors litis.i.finis quia sicut mors est finis vite ita sentētia finis litis. mori eñ nō potest lis cū sit res inanimata ꝛ sic etiā exponi debet.ff.iudica.solu.l.cū lite mortua. Sic etiā scriptura que est res inanimata loqui dicit.vt.s.de summa trini.l.inter claras. vltra princi.sic ꝛ inanimatū sumitur pro animato cum dicitur purpurā adorandā.i.principē indutū purpura.j.de consul.l. sancimus.lib.xij.ꝛ de mili.l.supra virentes.Item res inanimata sicut lex dicitur ministrare.vt in auť.de heredi.ꝛ fal.§.fi. de hoc in alphabeto sub litera i verbo inaīata. ¶ Si autem alterutra iste.§.cōmunis est ad oīa statuta. vbi dꝛ qḋ siue ambe partes sint presentes siue altera abest iudex victum victori condēnat in expēsis ꝛ si nō fecerit parti lese resarciet. ¶ Ibi alterutra si eñ vtraqꝫ absens esset sententia ferri nō posset ꝛ si fereretur nulla esset.vt.ff.de re iudica.l.de vno quoqꝫ. Odof. Ibi solitis expeñ.Si ergo etiā in expensis attenditur consuetudo.vt dixi.s.eo.§.ꝛ si quidem.Et probantur p sacramentū propter difficileꝫ eoꝝ ,pba.quia minutatim fiunt.vt dicto.§.ꝛ si quidem.ꝛ ibi notatur.ꝛ.j.eadē.l.sancimus.taxatione tamen facta p iudicem.vt auť.ibi signata.ꝛ facit qḋ notatur.ff.de in litem iuran.l.fi.§.iurare.in glo.nam neuter ꝛ qḋ probentur per sacramentū facit.j.de nō numera.pecu.auť.contra qui ,ppriaꝫ secūdo responso.ꝛ bene notatur extra de foro cōpeten.dilecti.

6 ¶ Et sepe allegatur.§.iste.,ppter hanc regulam qḋ victus victori cōdemnatur in expensis ꝛ cōcor.s.de episco. ꝛ clericis.l. oēs qui vbiqꝫ.§.fi.de fructi.ꝛ litis expeñ.l.nō ignorat. qui accusare nō possunt.l.iij.ꝛ.ff.de iudi.l.eum quē temere ꝛ optime extra de penis.c.calumniā. cū ibi nota. ¶ Casus specialis est vbi ecōuerso victor cōdē natur victo in expēsis in auť.d defen. ciuita.§.iudicare.ꝛ ibi in glo.Ab ista etiā regula fm Ir.exceptionē facit cōtumacia ꝛ iusta ignorātia.Cōtumacia vt si actor prope finem triennij se absentat de condēnatione expensaruꝫ deducuntur expense quas reus fecit ,ppter actoris absentiā ꝛ contumaciā.vt.eo.§.ꝛ si quidē.ꝛ sic excipit a regula quia reus tunc in minoribus expeñ.condēnatur de quo notatur p Azo. in summa.e.§.in sentētia autē diffinitiua. Iusta ignorantia vt qꝛ reus iustam habuit causam litigandi quo casu nō condēnatur in expensis etiā si succūbat.Sed quādo dicitur habere iustam causam litigādi respōdeo si est bone fidei emtor a quo petitur res emta p eū tenetur eñ defendere vt agat de euictione vt.ff.de euic.l.si dictū.§.ex cōpromisso.de rei vendi.l.nō vtiqꝫ. ꝛ de neg.gest.l.atqui natura.§.cū me viuo. ¶ Iteꝫ tutor si petatur ab eo res quā inuenit in bonis pupilli. vt.ff.de admini. tuto.l.quoties.§.sicut nō. tamē dico quia si constaret emtori: vel tutori rem esse petentis qḋ nō debeat bonā fidem agnoscere.vt dicto.§.sicut.ꝛ notatur de actio.emť.l.ex emto.§.fin.potest etiā dici habere iustam causam litigādi is qui conuenitur pro re quā inuenit in hereditate eius cui successit.vt.ff.de reg. iur.qui in alterius vel qui cōuenitur hipothecaria ꝛ habet retentionem eo qḋ est prior creditor et similes qḋ puto arbitrio iudicis relinquendū habeat quis iustam causam litigandi vel nō.Nō eñ debet quis ius suum indiscussum relinquere. vt.ff. de petitio.heredi.l.illud.ꝛ ad hoc bene facit dicta.l.non ignorat de fructibus.ꝛ litis expensis ꝛ ibi in gloss. ꝛ glossa que est institu.de pena temere litigantiū.§.iij.que satis est notabilis ad hanc materiā.

8 ¶ Nunc illam vulgarem questionē declaremus vtrum sacramentū calumnie excuset a condēnatione expensarum Odof.hic tenet clare qḋ sic quia iurans de calūnia presumitur iuste litigasse quia nō presumitur immemor salutis eterne.vt.j.ad leg.iul.repetun.l.fi.hanc eandē opinionē tenet glo.in multis locis iurꝫ canonici ꝛ ciuilis vt in concor. auť.de iudicijs.§.oportet.vbi est bona glo.De istis expensis ꝛ Her.ꝛ Host.extra de dolo ꝛ ꝯtumacia.c.finē litib⁹. vbi plene de istis expensis p eos notatur.ff.de re indi.l.fi.ꝛ in decretis.ij.q.j.in primis.vbi etiā pulcra glo.de istis expensis ꝛ ibidem etiā p archid. ¶ Et,ad dicte opinionis confirmationē allegatur.ff.de leg.ij.l.qui solidū.§.etiā.s.de epi. ꝛ cleri.l.oēs q vbiqꝫ.in fine. ꝛ dicto.§.iij.institu.de pena temere litigātiū.ꝛ ad hoc valde bene iudicio meo facit licet p nulluꝫ audiuerim allegari.ff.de iureiurā.l.iij.§.,pderit ingt mulieri.ꝛ gloss. ibi posita q̄ expresse dicit sacramētū calūnie tollere presumtionē calū. nō tamē negant tenētes hāc opinio.qḋ si de calūnia victi cōstaret qḋ condēnari nō debeat in expēsis qꝛ tūc presumtio tollitur.vt notat p Ber.dicto.c.finē litibus.ꝛ ista opinio apud antiquos cōmuniter approbat ꝛ dicit glo.seruari bono.in.d.c.in pmis. ij.q.j. ¶ Moderni tñ multi cōtrariū tenēt dicētes qḋ eoipso qḋ succūbit presumit iniuste ꝛ calūniose litigasse arg.s.de aduocatis diuersorū iudiciorū.l.j.vbi de hoc dixi.ꝛ p Cyn.tangitur.j.de calū.qui nō ,pbasse.in fine. ¶ An oīno presumatur calūnia in succūbente ita qḋ in expensis cōdēnetur.s.de episco.ꝛ clericis auť.generaliter.vbi de hoc in glo.ꝛ p Cy.vbi hāc opinionē finaliter tenet ꝛ dicit presumtionē inductā ex sacramēto calumnie qḋ iuste litigauerit tolli p sentētiam cōdēnatoriā que sequitur.al's eñ si sacramentū calūnie excusaret a condēnatione expensarum frustra esset.§.iste cū in qualibet causa de calumnia iuretur.vt.s.titu.pxi.l.j.ꝛ hāc opinionē veriorē credo quia iustinianus nō fecisset hunc.§.frustra post dictam.l.j.ꝛ eam vidi in iudicio obseruari posset enim esse qḋ tēpore sacramēti calūnie credebat se iustam fouere causam ꝛ postea non ꝛ hanc opinionem post multa sequi videtur speculator de expen.§.nunc de expen.que fiunt post litem cōtest.vbi de hoc satis notatur. ¶ In causa vero appellationis cessat predicta distinctio habuerit iustam causam litigādi vel nō vt in speculo.e.titulo.§. nūc videndum restat qꝛ presumit appellator iniuste litigasse ex quo in prima snīa succubuit.vt.ff.de re iudi.l.fi.ꝛ de istis expēsis cause ap.satis notatur.dicto.§.nūc videndum. ꝛ tangitur per cardi.extra de ap.c.cordi.li.vj.p Inno. in dicto.c.finem litibus de dolo ꝛ cōtumacia.ꝛ.ij.q.vj.§.patet.ꝛ p Io.an. de re. iur.c.ignorantia facti.Cy.j.de iureiurā.l.generaliter.§.finantem.tenet qḋ si appellator obtineat in causa ap.condēnandus sit sibi aduersarius in expensis p regulam victus victori.Non obstat qḋ aduersarius habuerit primā sententiā p se qꝛ extincta fuit p appellationē.vt.ff.ad turp.l.j.in fine. Non obstat qḋ habuerit iustam causam litigādi ,ppter primā sentētiā p se latam qꝛ modo apparet ꝯtrariū p snīam ap.vt.ff.de his q no.in fa.l.furti.in prin.Sed in.iij.rñso facit cōtra. ꝛ ideo alij tenent ꝯriā opinionē: alij distinguūt aut appellās in causa ap. aliqd

noui ꝓbauerit ꝓpter qḋ obtinuit: ⁊ tūc nō cōdēnetur aduer-
sarius qꝛ iustam causam litigādi habuit in principali. ¶ Aut
nō ꝓduxit aliqd ⁊ tūc cōdēnet̄ sibi aduersariꝰ glo. in .d. §. sinau
tē. videt̄ innuere cōpensa. expensarū fieri hincinde ⁊ neutrū cō
dēnādū. ¶ Sꝫ rn̄deri posset ad illū. §. vt dicā. ĵ. v̇. qd si in par
te obtinuit. ¶ Est etiā casus vbi siue obtineat siue succūbat in
causa ap. cōdēnat̄ aduersariꝰ in expēsis aut̄. de his q ingre. ad
ap. §. volumꝰ. ⁊ ibi in sn̄ia. e. tit. ⁊ vide de expen̄. cā ap. extra de
ap. c. vt debitꝰ. ⁊ p Inno. c. sepe. e. ti. ¶ Idē etiā dicūt qdaꝫ si
statuto caueat̄ qḋ victus victori cōdēnet̄ in expēsis qḋ etiā si iu
stam cām hēat litigādi cōdēnat̄ ad hoc vt statutū vltra ius cōe
aliqd operet̄ ne videat supuacuo ꝓditū. vt. ff. ad carbo. l. qḋ la
beo. ⁊ p hac opiniōe adducūt. ff. de leg. iij. l. si mulier. §. ij. Alij
dicunt statutū interpretādū ƀm ius cōe. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. vt
gradatim. §. ⁊ si lege. ⁊. ĵ. de noxa. l. ij. ¶ Itē attēdenda est pre
dicta distinctio habuerit qs iustā cām litigādi vel nō in expen
sis litis nō autē in expēsis cōtumacie qꝛ ille indistincte debent̄
per cōtumacē. vt. ĵ. e. l. sancimus. ⁊. ŝ. e. l. §. siquidem. ⁊ idem de
expen̄. debitis ex cōuentione vel promissione qꝛ tunc condēna
retur indistincte. vt hic tenet Od. ⁊ M. fil̄. ⁊ allegant. ff. de ver
bo. signi. l. venditores. ⁊ ita videtur sentire glo. in aut̄. de iudi.
§. oportet. in fine glo. ⁊ de istis expen̄. ex conuentione debitis
est pulcra glo. d. l. si mulier. §. penul. de lega. iij. ⁊ vide qḋ dixi
de cōmissione facta expen̄. partis ꝓdentis. ff. de dāno infec. l.
dāni. §. cum parietem. in fine. ¶ Et de ista materia expen̄. la-
tissime notatur in specu. dicto titu. de expen̄. p Hosti. in sum-
ma de dolo ⁊ cōtumacia sub rubricella de ꝯtumacia. §. qua pe
na. quasi p totū ⁊ qḋ hic deest dicet̄. ĵ. eo. l. sancimus. de fruc. et
lit. expen̄. l. terminato. ⁊ per Azo. in summa illius tituli ⁊ tituli
de sportulis. ¶ Sed si fiat absolutio ab inepta petitione nun-
quid debet fieri condēnatio expensarū dic qḋ sic. vt. ŝ. de epi.
⁊ clericis. dicta. l. omnes qui vbiqꝫ. §. fi. ⁊ ibi dixi. ¶ Sed quid
si ab obseruatione ꝓpter finitam instantiam nunqd fiet condē
natio videtur qḋ non. ¶ Inno: qḋ sic de dolo et contumacia.
c. finē. videt̄ qḋ nō si dicamus instantiam ipso iure perire. vt. ĵ.
depositi. l. iiij. Cy. qui tenet instantiā ipso iure nō finiri vt dice
tur. ĵ. e. §. illo proculdubio. dicit se cōsuluisse qḋ cōdēnatio expē
sarum fieri debet qꝛ etiā finito triennio durat iudicis officiū
quo ad cōdēnandū aduocatos si p eos stet ⁊ absoluendū par-
tes ab obseruatione iudicij. vt. d. §. illo ꝓculdubio ⁊ not. p eū
ĵ. vt. ĵ. certū tp̄s crimi. qḋ terminet̄. l. fi. ¶ Quo iure petantur
iste expense dicendum qḋ officio iudicis si promisse nō sunt et
iure actionis si sunt ꝓmisse qḋ verū est in expēsis factis post li
tem conte. ante em̄ facte nō veniunt nisi petite sint in libello qꝛ
hec ad officiū iudicis nō spectāt. vt. ff. de edi. edicto. l. ediles. §.
iteꝫ sciendū. ⁊. l. itē si serui. §. j. ¶ Dn̄s tamē Guido dicit etiā
factas ante lit. conte. venire officio iudicis p. §. istum. qui indi
stincte loquitur ⁊ ita vidi in iudicio obseruari licet cauti aduo
cati in libello adijciant. Item peto expensas factas ⁊ faciēdas
vt notat̄ in speculo dicto titulo de expen̄. §. j. ver. ⁊ not. ⁊. §. ij. ⁊
dicetur. ĵ. e. l. sancimus. ⁊ depo. l. iiij. ⁊ not. plene p Inno. extra
de resti. spo. c. grauis. ⁊ p Cy. ĵ. q accu. nō pn̄t. l. q crimen. Sed
nunqd ante istum. §. condemnabatur victus victori in expen̄.
glo. tenet qḋ nō. dicta. l. omnes qui vbiqꝫ. §. fi. ⁊ dicit ibi specia
le in clericis ⁊ hoc etiā innuere videtur textus. institu. de pena
temere litigantiū. §. iij. ⁊ ita videtur sentire hic Cyn. Alij tamē
dicunt etiā iure veteri hoc esse per prealle. l. qui solidaꝫ. §. etiā
de legatis. ij. Sed ibi de alijs expensis loquitur vt ibi patet ⁊
ideo pro ista opinione melius facit. ĵ. de fructi. ⁊ litis expen̄. l.
terminato. ⁊. l. nō ignorat. ff. de iudicijs. l. eū quem temere. de
hoc in speculo dicto titulo. §. nunc de expen̄. versic. in summa
distinguit. ¶ Sed nunquid hanc condēnationē expensarum
tenetur iudex facere etiā parte nō petente videtur qḋ nō p. l. ff.
de dā. infec. l. iij. §. hoc autē. ⁊ ita ibi tenet Dy. pōt tamē si vult
vt dicta. l. edilis. §. iteꝫ sciendū. sed si pars nō petat ⁊ ipse omit
tat nō punitur. ¶ Quod condēnare teneatur facit de dam. in
fec. l. si qs missum. §. fin. in vltima glo. alij qḋ nō veniūt ex offi-
cio nisi petant̄ a parte nō obstat. §. sciendū. qꝛ latius venit post
litē contest. etiā nō petitū libello dū tn̄ petat̄ a parte. vt ibi not.
⁊. e. titu. l. si seruus. §. j. ⁊ de vsuris post lit. ⁊ qꝛ iudex circa ea q̄
facti sunt nō supplet. vt. ŝ. vt q̄ desunt aduoca. l. j. Item ꝓ hoc
ŝ. de edendo. l. ꝓcur̄. in fi. ⁊ hanc sequit̄ Cyn. in additionibus
Gui. dicit qḋ in factis ante lit. conte. sit opus petitione partis
in factis post nō. vt. ŝ. dixi. ¶ Sed quid si iudex qui condēna-
re omisit in expen. restituit parti vt hoc. §. dicitur nunqd recu
perabit a parte que cōdēnari debebat videtur qḋ nō p. l. ff. de
ꝓcura. l. q ꝓprio. §. vt in ceteris. Cōtrariū tenet dn̄s Old. p. l.
missi opinatores. ĵ. de exacto. tributo. lib. x. ⁊ speculator dicto
titulo. §. postremo. versi. illud notandū. ¶ An autē pars lesa
possit iudici remittere vel post restitutionem sibi donare vide
Jo. an. de rescrip. c. statutū. §. penul. ¶ Si ecclesia habet liteꝫ
vtrum ad expensas litis teneatur cōtribuere plus canonicus
habens meliorē prebendaꝫ. vide Jo. an. de elec. c. cupiētes. iij.
circa fi. ¶ Est etiā notandū ƀm Inno. qḋ sn̄ia sup expensis va
let etiam iudiciario ordine nō seruato vt notat extra de ꝓcur̄.
c. querelam. de sn̄ia excōis. c. sacro. In glo. mirant̄ aliqui ⁊ ibi
etiā nota ipsam sn̄iam reuocari posse p iudiceꝫ. Sed quero de
quibus expen̄. loquitur iste. §. dic qḋ de expen̄. factis in lite cir
ca ꝓcuratores aduocatos notarios ⁊ similes ꝑsonas que in iu
dicio versantur. vt nota. in glo. dicta. l. eum qui temere. ¶ Sꝫ
nunqd expense facte in vecturis equorū vel nauigatione ꝓ iti-
nere veniant videtur qḋ sic ad instar tutoris. vt. ff. de tutelis. ⁊
ra. dis. l. j. §. si pupillus. in fine. ⁊ socij. vt. ff. ꝓ socio. l. cum duo-
bus. §. si quis ex socijs. manda. l. idemqꝫ. §. idem labeo. de rei
vend. si res mobilis de operis liber. l. qḋ nisi. ⁊. l. seq. ⁊ ad exhi.
sed si hereditas. ⁊ pro hoc dicta. l. qui crimen qui accusare non
possunt vbi dicitur venire expen̄. itineris. In cōtrarium facit
quia visitator ecclesiarū tales expensas nō computat. vt nota-
tur per Inno. extra de censi. c. romana. in glossa visitare intel-
ligitur. ff. de bonis aucto. iudi. possi. l. pretor. §. his. ff. mā. l. si fi
deiussor. de peti. heredi. l. vtiles. ⁊ de act̄. emti. l. emtor. gloss. in
dicta. l. eum quem temere. videtur sentire qḋ non veniat ⁊ alia
glo. in dicta. l. oīs qui vbiqꝫ. §. fi. ŝ. de episc. ⁊ clericis. que dicit
esse in clericis speciale. Jo. an. videtur sentire contrariū extra
de rescrip. c. statutū. §. insuper. lib. vj. in glo. nunqꝫ minores et
speculator dicto titulo. §. postremo. v̇. Item he sole. Odo. hic
qui dicit omniū expēsarū habendā rationē quas facturus nō
fuisset nisi ꝓpter litē qḋ puto verū si consueuit ire equester ar.
predictarū. l. de pignera. act. l. vel vniuersoꝝ cū concor. ibi no-
tatis ⁊ si erat talis persona que honeste p edester ire nō pote-
rat arg. ff. de verb. sig. l. nepos ꝓculo. ⁊ de condi. institu. l. filiꝰ.
Jaco. de are. ⁊ ad iura in cōtrariū allegata pōt rn̄deri qḋ loq-
tur in alienis negotijs nō in ꝓprijs. ¶ Sꝫ quid si in crure in-
firmaret̄ qui cōsueuit ire pedester nunqd vectura equi sibi re-
stituetur dic qḋ sic quia habenda est ratio valetudinis. vt. ff. de
re mili. l. qui cū vno. §. fin. ex quibꝰ causis maio. l. si cui. extra de
clerico egro. c. ex parte. ¶ Quid si aliquādo equester aliquan
do pedester erat solitus ire dic spectādū qḋ pluries facere cō-
sueuit. vt. ff. de leg. iij. l. legatis. §. sed ex officio de legibus. l. nā
ad ea. ⁊ in autenti. vt sine ꝓhibitione matres debi. ⁊ credi. §. si
vero. Jaco. de are. Et vide de expensis que fiunt pro cōmestio
ne. ⁊ similibus qḋ notaui. ĵ. pro socio. l. j. ⁊ pro hoc. ff. ad exhi. l.
sed si hereditas. §. j. ⁊ ita videtur sentire gloss. dicte. l. eum qui
temere. scꝫ qḋ cibariorū expense nō veniant nisi litigator esset
talis persona que ex opibus consueuit victum querere qꝛ tūc
cū ꝓpter litē ꝑdat opas habebitur ratio expensarū cibariorū
ita etiā sentit glo. ff. de rei vend. l. si res mobilis. vel nisi expen
se essent conuente quo casu cibariorū expense forte ꝓpter con
uentionē venirent ad qḋ facit qḋ dixi. ŝ. in ver. Item attēden-
da est. Alij tamē dicūt qḋ ex generalitate huius. §. semper ve-
niunt expense cibariorū si occasione litis maiores fecit quā do
mi esset facturus ⁊ ꝓ hoc. ff. rem. ra. ha. l. ꝓcurato. exponendo
verbū consumit qḋ est ibi. scꝫ in cibarijs licet glo. aliter expo-
nat arg. ad hoc. ff. de peti. hered. l. sed ⁊ si lege. §. qḋ autē. ⁊. §.
seq. in aut̄. de man. princi. §. illud. ⁊ vt iudi. sine quoquo suffra.
§. nulli. Ad hoc facit qḋ not dicto titu. de expen. §. postremo.
ver. qd si victor artifex est ⁊ in summa de vsibus feudoꝝ. §. sed
⁊ vbi vasallus. ⁊ hanc opinionē sequitur hic finaliter Jaco. de
are. Querit etiā Guido de suꝫ. si victor habuit ꝓcuratores vel
aduocatos gratis nunqd in cōdēnatione fiet cōputatio salarij
qḋ eis dedisset si gratis nō seruiuissent. Et videtur qḋ sic quia
ad antidora obligatus est. vt. ff. de peti. here. l. sed ⁊ si lege. §. cō
suluit. ⁊ extra de testa. c. cū in officijs. ⁊ ideo tantū sibi abesse vi
detur. vt. ff. de nego. gest. l. si quis mandato. de eo qui pro tuto
re negotia gerit. l. fi. ⁊ de lega. j. l. plane. j. in fine. dn̄s Gui. di-
stinguit vt si animo donandi sibi seruierunt gratis nō veniant
in condēnationē. al̄s sic vt. ff. man. l. idemqꝫ. §. fi. ⁊. l. si vero non
remunerādi. cū ibi nota. ⁊ idem tenet speculator dicto titu. §.
postremo. ver. qd si victor. ⁊ ꝓ hoc etiā facit. ff. de euic. l. habere
licere. Primā opinionē tenet dn̄s Jaco. de are. ꝓ quo facit. ff.
loca. l. qḋ si domus. Alij indistincte tenent p hunc. §. tales ex-
pensas nō venire ex quo nō soluit ⁊ habēt in textu persolutis
expensis cōmunis tamē litera est ꝓ solitis expen̄. adducūt etiā
pro hac opinione gloss. primā. in fine. ĵ. de fructi. ⁊ lit. expensis
l. fin. Sed rn̄deri pōt qḋ ibi ex priuilegio excusabat̄ ab expen̄.
qḋ priuilegiū etiā ad aduersariū extendit̄ vt ibi ptꝫ primā opi-
nionē equiorē puto. vidi tamē ad cautelaꝫ habētes aduocatos
vel ꝓcuratores sibi seruientes gratis facere ꝓtestari de rece-
ptiōe salarij.

ptione salarij. ¶ Sed qd si victor erat aduocatus ita qd cām suo patrocinio duxit nunqd victus eidē cōdēnabit in expeñ. quas facturus fuisset si aliū aduocatū accepisset videt qd non qꝛ hoc nō esset dānū sȝ lucrū ⁊ sola dāna vident resarcienda. vt j. e. l. sancim⁹. ⁊ qꝛ ꝓpriā causaȝ egit. vt. ff. ad trebel. l. deducta. §. qui post tēpus. ⁊ de fideiusso. l. si stipulat⁹ es opus. ⁊ ad hoc etiā facit dicta glo. j. j. de fructi. ⁊ lit. expeñ. l. fin. ⁊ hanc opinio. sequitur Jaco. de are. ⁊ de hoc nota. in speculo dicto titulo. §. postremo. versi. quid si ab emtore. ¶ Item qd si in aliquo instrumento vel cōtractu continetur qd de expeñ. credatur simplici verbo vel sacramēto actoris nūquid iudex sine alia taxatione stabit tali pacto dic. vt dixi. s. de epis. ⁊ clericis. l. si qs in cōscribendo ver. ⁊ predicta faciunt. ¶ Item quero nūquid illud qd hic dicitur: scȝ iudicem teneri victorē resarcire si nō cōdēnauit victū in expeñ. locū habeat etiā si appellatuȝ sit a sñia dicunt quidam qd sic qꝛ iste. §. indistincte loquit. Alij qd nō qꝛ iudex appellationis supplere poterit condēnando in expeñ. cause principalis ⁊ appellationis. vt. j. quādo ꝓuocare non est necesse. l. omnē honorē. Item quia per appellationē suspensa est sententia ita qd dato qd condēnatio facta foret appella. pēdente peti nō possent ⁊ ita nō interest partis. primā puto verā ¶ Item quid si iudex absoluit victum ab expeñ. asserendo eū habuisse causam litigandi iustam victor autē dicat qd non cui incūbat onus probandi iudici vel victori. dñs Gui. dicit qd iudici qꝛ ex quo succubuit presumit iniuste litigasse. vt. s. de aduoca. diuer. iudicuȝ. l. j. ¶ Quid si in parte obtinuit ⁊ in parte succubuit posset dici sicut dicit de aduocato qui ꝓ parte obtinuit ⁊ ꝓ parte succubuit vtrū debeat totū salariū ꝑcipere de quo not. j. de suffra. l. vnica. ⁊ facit etiā qd not. ff. man. l. in fi. in prin. Inno. tenet qd fiat hincinde cōpensatio. vt no. ꝑ eū extra de dolo ⁊ contumacia. c. finem litibus. in glo. magna. ver. Itē nota qd si in sentētia cōtineantur plures articuli ⁊ specula. dicto titulo de expeñ. §. nunc vidēdum. versi. penul. in fine. ⁊ gl. j. de rebus credi. l. generaliter. §. sinautē. que incipit nam neuter alteri Cy. tamen ibi nō intelligit in expeñ. sed qd dicit dispendij exponit quia iudex reponet causam in statum pristinum ita qd nulla partium sentiet dānum. Cy. ¶ Item quid si contra actorē opponatur exceptio excōmunicationis vel bāni quam reus probauit sed actor de absolutione docuit nūquid fiet aliqua condemnatio expensarum dic vt plene not. in speculo de excep. §. nunc videndum. versi. quid si probat. ¶ Et ex predictis etiā potest solui similis questio. si actor petat rem vel quātitatē ⁊ sibi pro parte obijcitur cōpensatio vel retentio in quo reus obtinet ⁊ in residuo condēnatur nunqd fiet condēnatio aliqua expensarū ⁊ dic qd nō cū quilibet habuerit iustaȝ causam litigandi per iura predicta. ¶ Sed nūquid hec regula victus victori ⁊c. locum habeat in criminalibus dicunt quidam qd nō quasi sufficiat pena talionis que est similitudo supplicij. vt. ff. ad turpil. l. ⁊ in priuatis. de priuatis delic. l. fin. ⁊ j. de calum. l. quisquis. ⁊ videtur expressum. j. de fructi. ⁊ lit. expen. l. nō ignorat. quis eñ duplici pena affici nō debet. vt. ff. nau. caupo. stabu. l. licet. §. fi. Econtra videtur. j. q accusa. nō possunt. l. qui crimen vbi extra ordinē punitur ⁊ nihilominus in expeñ. condēnatur. ⁊ ibi de hoc per Cy. ⁊ hāc tenent canoniste extra de penis. c. calūniā. ⁊ Cy. eū sequitur qꝛ pena talionis venit ob calūniā ⁊ sic ob aliqd extrinsecū. pena vo expēsarū venit ob iniustam litem ⁊ sic intrinsecum ⁊ ita ꝓpter diuersa dupliciter punitur nō ꝓpter idem. preterea pena expensarū non est mere pena sed restauratio dāni aduersarij ⁊ ita ꝓ re familiari cōpetit ⁊ ideo ꝓpter penā talionis nō excluditur. vt. j. qñ ciuilis act. cri. preiudi. l. vnica. ⁊ ita tenet Cy. in. d. l. q crimē. in fi. itē qꝛ pena talionis hodie in desuetudinē abijt ⁊ ꝓ hoc etiā facit generalitas huius. §. sed pone qd iudex inqsiuit ꝯtra aliquē aliquo ꝓmouēte ⁊ coadiuuāte inqsitionē nunqd cōdēnabit reū illi ꝓmotori ⁊ coadiutori in expeñ. videtur qd nō qꝛ iste nō est victor sȝ officiū iudi. Ecōtra qꝛ tales ꝓmotores sunt q̄si loco accusatoꝝ arg. ff. de admi. tu. l. ad instruendā ⁊ ꝓ hoc facit qd not. ꝑ Gof. in summa de accu. §. Item notabis differentiā. ⁊ hanc vltimā tenet speculator dicto titu. de expē. §. j. ver. vlti. ⁊ dicit de facto seruatū ⁊ qd tales oppositores siue ꝓmotores habeant loco accusatoꝝ bene facit in aut. quō oporteat epos. §. si qs autē talis. ⁊ de sanctissimis epis. §. si quis autē ad ordinationē. ⁊ qd dicā. j. de accusa. l. ea quidē. versi. si autem essent priuati ⁊ versi. consueuit etiam queri si statuto. ¶ Sed quid si iudex procedat ex officio nullo ꝓmouente absoluit reus nūquid iudex tenebit sibi ad expē. Cyn. hic ⁊ alij doctores dicunt qd sic si calumniose ꝓcessit al's nō in dubio excusat ꝓpter necessitatē officij ar. ff. q satis. cog. l. si fideiussor. §. necessitate. ⁊ de his qui. vt indignis. l. post legatū. §. aduocatū. in dubio enim presumitur ꝓ officiali qd bene gesserit. vt. ff. de iniur. l. iniuriarum. §. j. qꝛ nō debet ius publicū indiscussuȝ relinquere. vt. ff. de peti. heredi. l. illud. ⁊ ad hoc. j. de excusa. tuto. l. seueriter. et ibi de hoc dixi ⁊ hoc qñ fama precedente. vt al's iuris ordine seruato ꝓcessit vel ex forma statuti ciuitatis. al's eñ nō teneret inquisitio. vt extra de accusa. c. qualiter ⁊ qñ. ¶ In gloss. non vtraq; ibi. Itē dic nō ꝑ cōtumaciā hāc glo. reprobat dñs Gui. parte eñ absente nō ꝑ cōtumaciā nō potest ferri diffinitiua. vt dixi. s. eo. §. sinautē reus. in suppletione glo. que incipit nisi veniat iudice sedente et hoc expresse innuit litera huius. §. ibi et contumaciter absente: patitur ergo absens hanc penam. vt de eius condēnatione deducantur expense quas reus sustinuit ꝓpter eius absentiā ⁊ hoc sequitur in glo. ⁊ bene. ¶ In glo. j. eo. sancimus. dic vt dixi. s. ꝓxima glo. ⁊c. ¶ Sinautē vtraq;. Tertia pars principalis. huius. l. q̄ punit iudices cōtra eā facientes ⁊ ponit duo dicta vsq; ad. §. sinautē. in medio que satis per se patent. ¶ Ibi eam accipere: idest in ea procedere. Old. Ibi plectetur in criminali etiā plectitur. vt. j. certū tēpus criminalis questio terminetur. l. fi. ¶ In gloss. maiori ergo ibi. l. presbyteri. vbi de hoc plene dixi. ¶ In eadem glo. in fine. Cōtrarium notatur. j. de tēpo. appel. autenti. Item si appellatione ⁊ dicto. §. hoc. vt sponsali. largitas. ⁊ de appel. ⁊ intra que tēpora. §. ad hec sancimus. et ibi notata hic approbat Jaco. de bel. Quod mero iure non currat tenet glos. in prealle. l. sed ⁊ si per pretorē. in principio. ex quib⁹ causis maio. quā ergo seruabimus si sequamur opinionē Petri. ⁊ Cy. qui tenēt. j. eodē. §. hoc proculdubio. qd instantia mero iure nō pereat nō procederet questio. Si etiā seq̄mur opinionē qd mero iure pereat instantia adhuc ipsi Cyn. ⁊ Petr⁹ reprobant hanc glos. que dicit currere: sed dari restitutionē quia maiores nō debent esse magis priuilegiati quā minores: sed minores nō restituuntur nisi in subsidium quādo stat per alium. vt. j. eo. §. fina. ergo nec maiores. argu. ff. de dolo. l. arbitrio. iste enim. §. nō dicit instantiam finiri: sed iudicem puniri. ⁊ ideo dicunt qd si stat per iudicem ⁊ nō per partes qd instantia mero iure nō currit argu. ff. de conditioni. et demonstra. l. iure ciuili. ⁊ ita etiā tenet Inno. extra de prescrip. c. ex transmissa. ⁊ speculator de appel. §. nūc breuiter transeundū. ver. Item fallunt premissa dicunt tamen qd tutum est partibus protestari qd ꝑ eos nō remanet quominus in causa procedatur ⁊ ꝓ hoc facit qd not. in autenti. de his qui ingre. ad appel. §. quia eñ. Alij volentes opiniones predictas concordare dicunt qd in causa appellationis mero iure nō currit in causa principali currit sed datur restitutio ⁊ ratio est quia tēpus prosequende appellationis est maioris damni ⁊ periculi quā tēpus instantie cause principalis quia in causa appel. rata manet sentētia. vt. j. de tempo. appel. autenti. ei qui appellat. in causa autem principali potest instantia renouari. Alij dicunt vtroq; casu currere sed dari restitutionē ⁊ intelligunt gloss. predictas. ¶ Sinautem in medio triennij. Iste. §. est pars predicte tertie partis principalis ⁊ ponit instantiā ad predicta vsq; ad. §. illo proculdubio. ⁊ litera satis patet. Materia tamen satis est obscura ⁊ gloss. succincte pertransit: ⁊ ideo clarius prosequamur. Et opponit gloss. de. l. si iudex. ff. eo. vbi varie traduntur solutiones: sed veritas est qd illa loquitur in eodem iudice delegato ad certum tempus hic de ordinario in hoc tamen recipit illa determinationem ab ista: quia causa triennium excedere non debet nisi in casu huius. §. ¶ Sed queritur vtrū iste. §. locū habeat in iudicibus perpetuis an in temporalibus sicut sunt cōmuniter iudices lombardie qui durant anno vel. vj. mensibus. Dñs Gui. hunc. §. intelligit in iudice qui mutatur propter mortē infirmitatē vel aliam ineuitabilem causam. Si autē mutetur quia eius officiū erat temporale tunc dicit continuari tēpus predecessoris ⁊ successoris et licet minus anno supersit dicit nihil suppleri quasi idem sit iudex ⁊ idem officium. vt. ff. de iudi. l. proponebatur. de officio proconsulis ⁊ legati. l. meminisse. ⁊ ad municipales. l. magistratus. hāc approbat Vber. ⁊ vidi in iudicio seruari. Glo. ⁊ Old. distinguunt. aut iurisdictio iudicis finitur. vj. mensibus. ⁊ nō habet locū iste. §. quia si causa in infinitū procederet qd sepius fieret repletio causa nō determinata. Si autem iudex est annalis vel ad maius tēpus tūc locū habeat iste. §. quia cessat absurditas predicta qꝛ facta semel repletione cuȝ officiū successoris duret anno vel plus nō erit locus ampli⁹ repletioni. dñs Cy. indistincte intelligit hunc. §. in quolibet iudice ⁊ primā repletionē dicit sufficere quo ad oēs successores qꝛ semel tantū repletur arg. eius qd not. ff. ex quibus causis maio. l. ab hostib⁹ §. sed qd simpliciter de acqui. poss. l. iij. §. ex plurimis. ⁊ ibi notatur qꝛ oēs quōcūq; sint subrogati loco vnius habentur arg. instituto de act. §. fuerat. Opi. dñi Gui. iudicio meo magis cō

sonat textui.§.item querit.Cy.cū princeps possit causam de-legare.s.certum tempus finiendā.vt.ff.eodē.l.ij.§.si ɀ iudex. nunquid idem possit quilibet iudex ordinarius: ɀ dicit q̄ nō vt in aut.de iudicibus.§.omnes.In contrariū facit prima facie extra de officio delegati. capitulo de causis q̄ indistincte loquitur ɀ de facto vidi iudices ordinarios cōmittere ɀ delegare causas finiendas.s.certū tēpus nec vidi in dubium reuocari q̄ nō valeret.¶ In gloss. ex hac.l.in fine. dic idem in sex mensibus q̄ in anno vt dentur sex menses ad plus arg.ff.solu.ma.l.diuortio.§.si.old.Vel dic de hoc.vt.s.proxime dixi ɀc. ¶ Illo procul dubio. Quarta pars principalis huius.l.in qua punit aduocatos p quos fit ne causa decidatur ɀ continet quatuor dicta satis clara vsq; ad.§.hic autem.¶ Et allegatur cōtinue q̄ causa inserenda est in sentētia vt hic in glo.ɀ.ff.de verbo.oblig.l.qui rome.§.duo fratres.ɀ ibi in glo.Circa hoc tamen varie sunt opinio.de hoc enī tangitur in gloss.ff.si mensor falsum modum dixerit.l.j.§.j.de leg.iij.l.officius.xxj.dis.c.si. in glo.ɀ p Archi.dn̄s Dynꝰ in dicto.§.duo fratres. dicit aut snīa est absolutoria ɀ tunc inseri debet ne perimatur ius quod per actorē in iudiciū deductū nō est vt hic ɀ dicto.§.duo fratres.ɀ de iure fis.l.ij.§.senatus.ɀ ibi in glo. aut est condemnatoria ɀ tunc non est necesse inseri sed bonum est si inseratur.vt ff.de his qui not.infa.l.ij.§.ignominie.vbi de hoc in gloss.ɀ.p hoc.ff.de suspec.tuto.l.he enim cause.ɀ de penis.l.si preses. et ratio est quia in sentētia condemnatoria videtur inserta causa que in petitione precessit.vt dicta.l.si preses.Dynus. dn̄s Jaco.de are.dicit aut est causa criminalis ɀ tunc est inserēda causa ɀ ita intelligantur.ll.ad hoc allegate per Dynum. Aut est causa ciuilis ɀ tunc aut est sentētia absolutoria ab instantia siue ab obseruatione iudicij: ɀ tunc est inserenda.vt hic ɀ in concor.ɀ.s.eod.§.ɀ si quidem. al's nō cogitur: sed potest si vult in hoc etiā concordat dominus Guido.Et dicit q̄ sufficit iudici dicere condēno vel absoluo.vt.ff.de re iudica.l.j.ɀ.l.in summa.in princi.fallit quādo ab obseruatione iudicij.vt hic.Itē cum actū est ante diem vel cōditionē ɀ iudex absoluit.vt.ff.de pigno.l.grege.§.si sub conditione.ɀ de edi.edicto.l.bouem.§.penul.Item cum absolutio fit ab inepta petitione.vt.ff.si mensor fal.modum dixerit.l.j.§.j.in his enim casibꝰ speciale est q̄ causa inseratur ne iudex videretur a toto absoluere. dn̄s Oldra.dicit In criminalibus causam inserendam quia in eis maius periculum vertitur.vt.ff.de penis.l.in seruorum. in fi.ɀ.l. respiciendum.Item in causa appellatiōis.vt.j.de ap.l.eos in princi. ɀ argu.de vsuris rei iudicate.l.ij.in alijs casibus dicit causam nō inserendam p prealle.l.j.ɀ.l.in summa.de re iudica. de arbi.l.quid tamē.Jaco.de ra. indistincte dicit causam non inserēdam q; ex actis dicit apparere posse que causa iudicem mouit.vt.ff.de re iudica.l.ait pretor.§.j.ad hoc facit extra de re iudica.c.sicut nobis.vbi de hoc satis notat̄ ɀ hanc opinionē hic sequitur Cyn.dn̄s Jacob. butrigarij dicit aut iudex vult reseruare ius parti vltra quā verba sentētie paterētur ɀ tunc hanc causam inserere. vt hic et dicta.l.ij.§.senatus.ff.de iure fisci.aut vult aggrauare vltra quam verba paterentur et tunc idem.vt.j.de suspec.tuto.l.fin.ɀ ibi in gloss.aut neutrum vult facere ɀ potest omittere ɀ inserere sicut vult consultius tamen est quod nō exprimat vt.ff.de excu.tuto.l.qui testamento.ɀ de acquiren.heredi.l.si is ad quē.Alij sic aut ex actis constat de certa causa ɀ nō est opus q̄ exprimatur nec est tutū exprimere vt dictis.l.qui testamento. ɀ.l.si is apud quem. aut constat de causa nō certa:sed ambigua vt quia duplex et quelibet adaptari potest ad diuersos effectus ɀ tunc debet exprimi. vt dicta.l.fin.j.de suspec.tuto.aut ex actis causa nō apparet ɀ tunc est exprimenda.vt hic cū concor.Ego autem puto ex predictis omnibus sic colligi posse vt in causa criminali sit inserēda sm opinionē dn̄orū Odof.ɀ Jaco.p iura ad hoc adducta per eos et ita continue seruatur de facto. dicitur enim quoniam talis accusatus fuit de tali maleficio vel contra eum inquisitum et doctum est per testes vel per eius confessionem ipsum maleficium cōmisisse ideo eū condemnamus:vel quia non est repertus culpabilis:ideo eum absoluimus. Si vero causa est ciuilis aut principalis aut appellationis. Si principalis tunc regulariter nō tenetur inserere causam si nō vult. vt dicto capi. sicut nobis.cū ibi notatis.ɀ alijs iuribus ad hoc.s.allegatis immo consilium est q̄ nō inseratur.vt dictis.ll.qui testamento.ɀ.l.si is apud quem.Fallit si aliquid vult reseruare vel aggrauare in sentētia.vt dicta.l.fin.j.de suspec. tuto. ɀ.ff.de pactis dotalibus.l.hebius.in fine.Item fallit in alijs casibus.s. notatis sm dn̄m Guidonē.ɀ hic in gloss.allegatis.Si vero est causa appellationis Odofre. et gloss.cōmuniter tenent q̄ sit inserenda.vt notatur dicto capitulo sicut nobis de re iudica.ɀ supra dixi. Sed glo.ff.de lega.iij.l.officius. tenet q̄ si prima sentētia fuit condēnatoria nō est opus causam inseri si absolutoria tunc sic.Alij distinguunt aut appellatum est a diffinitiua et non est opus causam inseri aut ab interlocutoria vel grauamine ɀ tunc est causa inserenda.ɀ idem dicunt si appelletur ab electione vel nominatione argu.j.de appel.l.hi qui ad ciuilia.ɀ.l.si ascribatur. ɀ dicta.l.qui testamento. de excu.tutorū. Alij indistincte tenent etiam in causa appella.regulariter non esse inserendam causam:sed sufficere dicere bene vel male appellatum.vt.j.de appel.l.eos.in princ.ɀ ibi in glo.ɀ de hoc ibi plenius dicam.¶ Sed querit glo.licet succincte nunquid finito triennio iudex debet partes absoluere ab obseruatione iudicij vel absolutas p lapsum triennij declarare. huius questionis solutio apparere potest ex solutione alterius:videlicet vtrum lapso triennio mero iure sit finita instantia an debeat pronuntiari finita per sententiam iudicis quia si mero iure dicamus finitam tunc iudex habet declarare partes absolutas. si autem per sentētiā tunc debet partes ab obseruatione iudicij absoluere dn̄s Cynus. Primo allegat q̄ debeat absolutas declarare ɀ q̄ instantia pereat mero iure.j.eodē.§.fin.ibi causa ceciderit quod exponit ibi glo.i.instantia ad quid enim opus esset ibi minorem restitui nisi instantia perijsset ɀ ad hoc etiam bene facit.ff.indi. solui.l.cum lite mortua. vbi exponit gloss.i.instantia.ɀ.j.ad exhiben.l.iij.ɀ ibi in glos.licet ad illam posset responderi q̄ ibi nō erat instantia finita tēpore:sed per absolutionē factā q; nō possidebat.vt ibi colligitur ex textu et glo. p predicta etiā opinio.bene facit.j.de naufra.l.de submersis.Ibi nauiculario pp̄ter vitiū iudicis absoluto pro hoc.s. ex quibus causis maiores.l.j.sm expositionem glo.que exponit ibi iudicij:idest instantie.Sed licet gloss.sic exponat credo tamē quod ibi proprie teneatur q̄ indicat verbū ibi positum condemnatus ex quo videtur iudicium finitum fuisse sententia nō lapsu triennij. In contrariū q̄ instantia ipso iure non pereat sed sit opus sententia videtur expressum. vt intra certum tēpus criminalis questio terminetur.l.fin.ɀ argumē.instituto de perpetu.ɀ temp.act.in fine.ɀ per Azo. in summa eiusdem tituli.in fine.ɀ quia de qua re cognouit iudex de eadē pronuntiare debet vel diffinire vel absoluendo ab obseruatione iudicij.vt.ff.de iudicijs.l.de qua re.ɀ hanc opinionem hic tenet Cyn.ɀ Pet.Nec in aliqua parte huius legis dicitur instātiam ipso iure finitam triennio: sed solum causam debere.j. triennium terminari: tutius ergo est vt absolutio sequatur maxime propter vitium litigiosi q̄ duraret sm gloss.opinio. s.eodem.§.ɀ si quidem. Et ad.§.vlti.j.eodem. vbi dicit causa ceciderit exponi potest: scilicet per sententiā sicut alias exponitur.s.titu.proxi.l.ij.§.q̄ si actor. ɀ eodem modo potest responderi ad alia pro hac opinione adducta cum tamen predictam questionē de facto haberē succubui corā magnis peritis defendens hanc vltimā opinionē ɀ seruauerūt primā: scilꝫ q̄ instantia ipso iure periret ɀ partes deberent declarari absolute ab obseruatione iudicij de hoc etiā tangitur.j.dicto.§.vltimo.ɀ prodest hoc scire propter multa:scilicet vtrum finito triēnio sine alia sententia possit alius iudex adiri de quo dixi.s.l. proxima.ɀ propter alia similia.vt propter condēnationē expēsarum de quo etiā dixi.s.§.finautē alterutra.versi. sed quid si ab obseruatione.¶ Ibi ɀ similiter idest ad similitudinē pene que imponitur iudici.vt.s.eo.§.finautē iudex.ibi vsq; ad triēnium facit pro aduocatis q̄ nō teneantur iurare in causa appellationis pro eodem salario cum dicatur vsq; ad triennium ɀc.de quo dic.vt.s.de p̄cura.l.ita demū.¶ Et quomodo subueniatur aduocatis.p eoꝝ salario ɀ quādo eis solui debeat dic vt notatur.j.de suffra.l.vnica.¶ In glo.vt valetudo ibi secus scꝫ p aduocatis.iste ver.nō debet esse in ista glo.sed in fine gl. que sequitur que incipit tūc igitur Old.in gloss.cōtra.j.l.pxi. in fin.aut ergo clientulus spernit aduocatū q; nō videtur sibi sufficiens nec fidelis ɀ obtinet iste.§.aut aduocatꝰ spernit cliētulum q; credit eum ininstam causam fouere ɀ obtinet.l.contraria.Odo.ɀc.¶ Hec autē ola. Quinta ɀ vltima pars in qua punit administratores minoꝝ quoꝝ negligētia remanet q̄ cā infra triēniū nō terminat̄.¶ Ibi sub cura agētiū vt furiosoꝝ ɀ similiū.Ibi p curatores ɔstitutos sm formā.l.neq; tutores. s.de p̄cur.Odo. Ibi cā ceciderit exponūt Cy. ɀ Pe.s.p snīaꝫ latam ab obseruatiōe iudicij tenēt enī instātiā perire p snīam ɀ nō ipo iure.vt plene dixi.s.pximo.§.imo vt.s.dixi Pe. tenet q̄ etiā sine noua instantia possit p̄cedi in causa finito triēnio q; hec lex hoc nō phibet sꝫ punit ptes ɀ iudicē quoꝝ facto perijt instantia ɀ p eius opinione facit iste.§.dū dicit litē nihilominus suū habere vigorē sꝫ expone.vt in glo. ¶ Quid de p̄curatore alicuius maioris qui p cura.nō est soluēdo Cyn.dicit idem argu.

idē ar.eius quod no.ff.quādo ap.sit.l.j.in fine. ¶ In gl.vt.s. triēnio finito in fine vbi de hoc ꝛ plene dixi.s.e.§.ꝛ si quidem cū hac gl.ꝯcor.j.de re iudi.l.gesta lȝ ꝯtriū videat innuere gl.j. de testi.l.solā.dū exponit solam a sn̄ia iudicis quasi innuat qđ sn̄ia iudicis secuta ab obseruatiōe iudicij attestatiōes fidē faciant adeo qđ ēt testes viuentes amplius venire nō teneant ȝ hec gl.cōiter approbat. In gl.quasi in defectu ibi so. vt ibi in gl.ꝛ per cy.ꝛ si aduersus rē iudi.l.in rem ꝛ cōiter so.gl.approbatur. Pe.tn̄ dicit qđ vbicūqꝫ pōt subueniri minori eque bn̄ ꝯ tutorē agendo sicut petendo restitutionē aduersus aliū tūc cesset restitutio Sed in.l.ꝯtraria nō eque bn̄ ꝯsuli poterat pupillo q̄r res sua vendita erat per tutorē quā consequi nō poterat ꝯ tutorē agendo sed restitutionē petendo ꝯtra emptorē ipsam rē recuperat ꝛ de hoc satis notatur per cy.s̄.de sacrosan. ec.l.iubemus. Sed licet hec opinio satis equa videatur tamē tex.l.ꝯtrarie eā nō patitur q̄r loquitur nō solum in venditiōe rei minoris sed generaliter in omni mala administratiōe tutoris si recte inspiciatur prima.l.etiam. ¶ Ibi.§.pupillus Maȝ ibi perdiderat minor ius suū.per cursum anni vt in preceden ti.§.ibi cadere ꝛc.ꝛ sic ibi in anno solutiōis loquit̄ nō in instātia iudicij in qua nō perit ex toto ius eius vt ibi notatur vnde iste.§.locū nō haberet ꝛ in tp̄e prosequende appellationis q̄r ibi ex toto ius mioris periret q̄r rata maneret sn̄ia per aut. ei qui appellat.j.de tēp.appel.vbi de hoc dixi secundū vber. qui hoc tenet.s̄.si tutor.vel cura.interue.l.ij. ¶ Itē videt̄ qđ hec prescriptio minori hodie ipso iure nō currat vt.s̄. in qui. causis in īte.resti.nō est necessaria.l.fin.de quo dic vt ibi dixi.

1 ¶ Aduocati in allegationibus iuris an iurare debent.
2 Uasallus an teneatur iuuare dominū in bello iniusto.
3 Aduocat⁹ q̄ scit partē suā iniustā cām fouere an possit licite dolum committere.

Rem non nouam. Moralis ꝛ vtilis est h̄ lex quo ad salutē iudicū ꝛ aduocatoꝝ si eā seruarēt Mali tn̄ aduocati nō seruāt vt.j.mā.l.fi.ꝛ ibi dicam ꝛ cōcor. ad hāc.l.decretalis gregorij decimi extra de postu.c.properādum . cū ibi notatis p ber. Inn.ꝛ guil.durāti ꝛ miror qđ posita nō fuit in li.vj.nisi forte multi incurrebāt piuriū eā non obseruādo. ¶ Et hȝ duas partes in prima loquitur de sacramēto iudicū in secunda aduocatoꝝ.secunda est in.§.patroni. Et nota qđ sicut iudex iudicat ita iudicabit̄ a deo qđ deberet retrahere quēlibet iudicem ab iniqua sn̄ia ꝛ p hoc.ij.q.j.c.deus omnipotens ꝛ dixi.s̄.in prohemio huius operis. ¶ Ibi periculū sit q̄r punie̅t arbitrio superioris ar.ff.de penis.l.hodie. ¶ In gl.l.auxilio in fine in psalterio est in psalmo exaudi domine iustitiā meā in tertio versu ꝛ concor.extra vt ecclesiastica beneficia.c.vnico.in prin.ꝛ de ap.vt nostrum. ¶ In glo.vnde dicitur in fi.vt extra de accusa.c.qualiter ꝛ quando.j.ꝛc.

Patroni. Scđa pars q̄ de sacramento aduocatoꝝ loqtur ex qua plura vtilia colligunt̄ primo enim ex principio clare colligitur forma per quam fit lit. contest.itē qđ via vetus ꝛ experta est ambulanda nisi noua sit securior vt.j.de iure dot.l.fi.§.sed ꝛ si quis cy. ¶ Itē nota qđ aduocati tactis scripturis iurare debent. ¶ Sed an sufficiat si nō tangāt ꝛ plures q̄ōnes circa hoc vide vt dixi.s̄.si aduer.
1 ven.auc.sacramēta. ¶ Sed nūquid aduocati in allegationibus iuris iurare debent. Et primo videtur qđ nō q̄r in allegationibus iuris nō videtur posse calūnia cōmitti cū ius sit certū ꝛ finitū vt.ff.de iure ꝛ facti igno.l.ij.ꝛ hoc videt̄ innuere.l.j. s̄.de iur.calūnie ibi in quo necessitas probatiōis incūbit cyn. tn̄ ibi tenet ꝯ q̄r etiā in legibus allegandis siue intelligendis pōt cōmitti calūnia vt.xxij.q.ij.c.is qui al's incipit q̄r hoīes. §.q̄r ergo ꝛ ibi de hoc notat̄ p archi.ꝛ q̄r nō solū ius sed ēt factū allegat̄ p aduocatos in quo facto ēt prudētissimi falli possunt vt.d.l.ij.de iuris ꝛ facti ignorā. ¶ Itē notādū qđ in qua cunqꝫ pte cāe aduocatus credat eam iniustā eā debet deserere vt hic ꝛ extra de iureiurā.in breui ꝛ ibi in gl. Qđ est ar.qđ
2 vasallus non teneatur iuuare dn̄m in bello iniusto ꝛ pro hoc bene facit in decretis.xj.q.iij.c.ve qui dicitis ꝛ.ff.man.l.quintus.§.sed si fideiussor cū si.ibi notatis ꝛ est expressum in vsib⁹ feudoꝝ hic finitur lex cōra.ꝛ īcipiūt cōsuetudines regni in prin
3 cipio ꝛ ibi de hoc. ¶ Utrum aduocatus qui scit partem suaȝ iustam cām fouere possit licite dolū cōmittere vt in cā iusta obtineat dic vt not.in glo.ꝛ per archi.xxiij.q.ij.c.domin⁹ ꝛ per Io.an.de elec.c.cupientes.in prin.in glo.que incipit per hoc soluitur. ¶ Item allegatur finis huius.l.qđ exitus acta probat vnde ouidi⁹ Exitus acta probat careat successibus opto Quisquis ab euētu facta notanda putat.ꝛ qđ ex fine dn̄ iudicetur probat̄.ff.de rebus dubijs.l.quedam de testa. tute.l. iure nostro ꝛ extra de elec.c.si forte libro.vj. ¶ Item notandum sicut dicit gl.qđ de consuetudine.l.ista nō seruatur. dn̄s tn̄ od. dicit qđ seruabat̄ bonoñ.hostiē.ēt dicit eā seruādā in summa de ꝯsuetudine.§.de virtute ver.ꝛ gn̄alissima.per desuetudinē eā nō abrogat̄ vt dixi.s̄.de nouo.C.cōpo.§.quibus.ꝛ hoc etiam hic sequit̄ cy.quicquid sit đ iure tutū est hāc.l.seruare quo ad animaꝝ salutē. ¶ In gl.sed nūquid valebit sn̄ia in fine Sȝ dic qđ illa solēnitas respicit ordinē cause ꝛ ideo si omittat̄ vitiatur sn̄ia solēnitas aūt huius.l.nō est de ordine iudiciario ȝ est p̄ceptū iudicis vt iustitiā seruet ꝛ iđ eius omissio sn̄iam nō vitiat Iac.de bel.ꝛ cy.alias hodie nulla sn̄ia valeret cū hodie hec.l.de consuetudine non seruetur vt dictum est. ¶ In glo. litigator ergo in fine vel dic aut aduocatus deserit cām propter vitiū antiquū qđ pcipere potuit ꝛ tūc nō habebit salariū ar.ff.locati.l.si quis fundū.§.si quis.aut ppter antiquū qđ pcipere nō potuit ꝛ tūc habebit vt hic ꝛ dicto.§.diuus aut propter nouum ꝛ tunc distingue vt ibi notatur ꝛ pro hoc.ff.locati.l.item queritur.§.si gemma ꝛ.l.fi.ꝛ man.l.quintus Iaco. ꝛ cy.de hoc etiam dicetur.j.de suffra.l. vnica.qđ totum habere debeat facit.ff.de assesso.l.diem functo cum ibi notatis.

Hodie. Hec auc.locū hȝ in his q̄ cōmissa sunt iudicis arbitrio vt dilationes ꝛ similia in his autem que sunt per.l.terminata iurant iudices iudicare ꝯ leges vt in auc.de defen.ciuita.§.ius iurandū ꝛ quo ad hoc corrigit hec auc.primā partem.l. codicis. ¶ Et facit ad q̄ōnem.s̄.si iudex laicus iudicat ꝯtra leges credens iuste iudicare vtrum peccet vel teneatur Circa qđ distinguit cy.aut suscepit officium iudicandi volens aut coact⁹ Primo casu si per imperitiam male iudicat peccat ꝛ tenetur ad restitutionem sicut dixi in aduocato.s̄.de aduoca.diuersorū iudi.l.j.§.in assessore.ff.qđ quisqꝫ iur.l.ij.ꝛ in medico vt.ff. de officio presidis.illicitas.§.sicut medico ad.l.aqui.l.inde neratius in pri.ꝛ.§.j.ꝛ pro hoc.ff.locati.l.si quis domū.§. celsus ꝛ qđ no.in spe.de legato rubricella de dispensati.§.iuxta ver. Itē exercēs artem chirurgie. Secūdo casu quando inuit⁹ suscepit forte coactus per superiorē nō peccat si quantum potuit fecit ad iuste iudicandum ꝛ secundum leges.

a Sancimus. ¶ Primo statuit Secundo punit Tertio in quibus iudicibus locū habeat declarat. ¶ Et in effectu intēdit qđ citatus contumax tenetur aduersario ad omnia damna.ꝛ expeñ.quas pro ipsa contumacia sustinuit. ¶ Et de materia istaꝝ expensarū satis dixi.s̄.e.l.properandū .§. finau tem alterutra ꝛ no.p ber.ꝛ Inno.extra de penis calumniaȝ ꝛ de officio iudicis.c.ij.circa finem que glo. Inno.satis notabilis est ad hanc materiam ꝛ per archi.xi.q.iij.c.certum in glo. ꝛ per eundē.ij.q.j.imprimis ꝛ in spe.de expen.§.finautem lite con.per totū ꝛ maxime ver.sed querit̄ qn̄. ¶ Ibi absens persona actoris vel rei nam vtriusqꝫ contumacia punitur .cū hec lex indistincte loquatur ꝛ facit.j.de prescrip.xxx.anno.l. si qs emtoris.§.sed ꝛ si quis quomodo ꝛ quando iudex auc.qui semel in auc.de exhibē.reis.§.si vero si quis ius dicenti nō obtemperauerit.l.j.§.nō solum.ꝛ est expressum extra de dolo et contumacia.c.actor.lib.vj. Ibi restituat ꝛ satisdet iudicio sisti reus vt dicta.l.si quis emtionis.§.penul. ꝛ vide qđ ibi dixi et in auc.de exhibē.reis.§.si vero i fine qđ presumitur ex quo citati nō veniūt ēt si iusta cā forent impediti vt plene per Inno. extra de officio delegati.c.cōsuluit secunda colūna ꝛ de penis c.calumniam. ¶ Quid differt hec lex a dicto .§. finautem alterutra dic vt in glo. Item queritur cū hec lex de damnorum restitutiōe loquatur nūquid locū habeat in oībus dānis puta q̄r vineas suas colere nō potuit ꝛ negotijs suis superesse doctores cōiter tenēt qđ sic ex gn̄alitate huius.l. In quo differāt damna ꝛ expense vide pulcram glo.extra de iniur.ꝛ dam.dato.c.in nr̄a ꝛ.đ.c.imprimis.ij.q.j.per archi. Item dubitabat̄ vtrū hec locū habeat in citato vnica citatione an trina ꝛ perēptoria ꝛ videtur qđ opus sit trina ar.ff.de re ind.l.cōtumacia §.contumax. ¶ Sed ibi loquitur de contumacia ex qua pcēditur ad diffinitiuā vel missionē in possessionē vbi maius est periculū ꝛ iđ maior exigitur ꝯtumacia de qua ēt loquitur.s̄. e.l.properandū.§.finautem reus. Dn̄s tamen Iaco. videtur tenere trinā citationē necessariā cum alias non dicatur quis cōtumax ꝛ hoc ēt indicat finis huius.l.ꝛ extra de dolo ꝛ ꝯtu. cum dilecti. ꝛ ita etiā tenet gui.dn̄i Iacob.de are.pe.ꝛ cyn.tenent oppositum qđ pro prima citatione ꝛ contumacia locum hēat hec lex ꝛ ita seruatur cōiter in iudicio.ꝛ pro hoc facit qđ plene notaui extra de procur.c.querelā ꝛ in specu.de citatiōe

a ¶ Sācim⁹ Adde. ad materiā huius.l.q̄ dicta sunt in ad.ad bar. in.l.si finita.§.iulianus.ff.de dam.infec.

§.viso ver.Item licet pars sit tertio citanda ⁊ versi.sequen.⁊
de expē.§.iuxta ver.sed queritur qñ vbi de hoc not.⁊ per Jo
an.and.⁊ cardi.extra de dolo ⁊ contu.c.actor.lib.vj.¶Item
querit̃ si iudex citat hoc mō cōpareas tali die pro primo ⁊ ta
li pro scdo ⁊ tali pro tertio ⁊ perēptorie.in primis duabus nō
cōparet in tertia sic nūquid cōdemnabitur in expēsis.¶Et
videt̃ qd nō quasi habeat electionē cōparēdi in quacūqȝ istarum
dilationū ar.ff.de iure do.l.plerūqȝ extra de dolo ⁊ cōtumacia
cū dilecti.in fi.⁊ de test.cogē.c.ij.¶Cōtrariū tȝ speculator di
cto tit.de citatiōe.§.viso vsi,sed quid si tres termini ⁊ de hoc
notat̃.d.c.querelam per ber.⁊ abbatē.¶Jaco.de are.tȝ pri
mā opinionē ⁊ dicat eū cōtumacē intelligi solū in vlti.citatio
ne ⁊ vt prediximus fuit in opinione qd trina citatione opus esset.
¶Sed nūquid ad solas expensas fctās pro contumacia tene
tur an etiā ad alias ⁊ videtur qd ēt ad alias propter verba hu
ius.l.siue citra ingressus litis ⁊c.sed dic ɔtra vt patet dū di
cit huiusmodi vitio ⁊c.⁊ pro hoc supra de epis.⁊ cle.l.oēs qui
vbiqȝ in fi.⁊ predicta verba siue circa ingressus litis ⁊c.intel
lige.s.pro accusanda ɔtumacia.¶Itē notandū qd iste expen
se sunt cōputāde ex die citatiōis nō ex die termini quo debu
it cōparere vt notatur per Innocen.d.c.cū dilecti in fine de
dolo ⁊ contumacia.¶Sed quid cū hic dicatur contumacem
non audiendū in cā nisi refusis expensis si nō fuit sibi opposi
tum sed admissus fuit nunquid peti poterit qd condēnari de
beat in expēsis videtur quā nō cum hic dicatur iudicē teneri si
nō fecit refundi ante quā eū ad causam admitteret ex quo sa
tis innuitur ipsum in expensis cōdēnare nō posse.de expēsis
enim ⁊ fructibus pōt solum eadē die supplere vt.ff.de re iudi
cata.l.paulus ⁊.j.de fructi.⁊ litis expeñ.l.terminato.Domi
nus Jaco.de are.dicit eas peti posse per actionem in factū ex
edicto si quis ius dicenti nō obtemperauerit vt.ff.si quis ius
dicenti non obtemp.l.j.licet enim habeat remedium exclude
di eum a iudicio per hāc.l.nō ꝓpter hoc perdit dictā actionē
in factum sic ⁊ alias.ff.de dam.infecto.l.si finita.§.Iteȝ videa
mus.§.proinde ⁊.§.pōt etiam.Non obstat ꝙ iudex resarcire
teneatur qꝛ interest nostra plꝰes habere debitores vt.ff.de lib.
le.l.iij.Jaco.Sed qd petantur illa actione in factū videtur ab
surdū qꝛ opus esset libello ⁊ alio ordine iudiciario ⁊ ita lis prin
cipalis protraheretur sed posset rñderi qd propterea nō dif
fertur ꝓcessus cause principalis.Uel posset dici qd in ista cō
demnatione expensarum nō erit necesse seruari ordinē iudiciari
um vt notatur per Inno.dicto.c.querelam.extra de procur.
licet illud posset intelligi in condemnatione expensarum que
fiet in fine cause iudicis officio non iure actionis ⁊ hoc satis
indicat lex ista ſm eos ⁊ clarius.j.de fructi.⁊ lit.expeñ.l.non
ignorat in fine que lex loquitur de expensis contumacie ⁊ hāc
vltimam opinionem vidi in iudicio seruari ⁊ eam tenet Inno
cen.extra de iudi.c.ij.in.vltima glo.⁊ ad id ꝙ dicitur iudiceȝ
teneri resarcire potest responderi vt.s.Uel qd illud habet lo
cum quando pars opponit aduersarium admitti non debe
re nisi refusis expensis secus si pars tacet sicut nec tenetur vi
ctum victori in expensis cōdemnare nisi parte petente vt dixi
s.e.l.properandum.§.sinautem alterutra ver.sed nunqd hāc
cōdēnationē.Quo iure iste expense petantur dictum fuit.s.e.
l.properandū.§.sinautē alterutra ver.quo iure ex gl.in.l.ter
minato.j.de fruc.⁊ litis expen.sentire videtur qd oēs expen
se tā ante litē conte.quā post veniāt iudicis officio.alia gl.que
est.ff.si quis ius di.nō.ob.l.j.§.fi.tenet qd iure actionis quas
glo.quidam volentes ad concordiam reducere dicunt gl.que
est in.l.terminato.videtur loqui de expen.litis aliā de expen.
contumacie de quibus etiā loquitur lex ista.cy.⁊ iaco.de ra.te
nent indistincte qd officio iudi.petuntur ⁊ etiam iure actiōis
nā ⁊ alias cōcurrunt.ff.de rei ven.l.j.iure actionis ex actione
in factū ex illo edicto si quis ius dicenti nō obtempauerit.ve
rius puto qd officio iudi.petantur ne si petantur iure actiōis
lites ex litibus oriantur contra.l.terminato qd etiam sic pōt
probari ea que summaria sunt p officium expediri possunt vt
ff.de offi.ꝓconsulis ⁊ legati.l.nec quicquam.§.de plano sȝ cā
expēsarum summaria est ⁊ per sacramentū expeditur vt hac.l.er
go ⁊c.Non ob.l.ediles.§.item sciendum.ff.de edili.edicto vbi
innuitur expensas factas ante litē cōte.nō venire iudi.officio
qꝛ ibi nō loquitur de expen.sed de fructibus ⁊ partu de quibus
si fuerūt ante lit.cont.nō debet se intromittere iudex nisi sint
petita.de expen.aūt se habet intromittere qꝛ sunt quasi pars
cause ⁊ propter eas differtur causa cuȝ non debeat audire cō
tumacē nisi eis solutis.preterea litera dicti.§.Item sciendū
innuit qd iudex etiam de his que sunt ante litem conte.se pos
sit intromittere ibi non valde ⁊c.qꝛ.l.ibi indicat ꝙ licet offici
um iudi.latius ⁊ plenius sit in his que contingunt post litem
conte.nihilominus etiam de his que ante se potest intromitte
re ⁊ ita vidi in iudicijs seruari ⁊ tȝ hic pe.de bella pertica hoc
addito qd sublata principali actiōe post sñiam peti nō possūt
quia litem precedentem respiciunt cum qua oriuntur ⁊ mori
untur.Secus in vsuris ⁊ interesse que sic a principali lite ex
toto non pendent vt.l.centū capue.ff.de eo qd certo loco dari
oportet.Sed secundū opinionē eorum qui dicunt iure actio
nis semper peti posse nunquid coram alio iudice peti poterūt
dic qd regulariter non ne continentia cause ⁊c.vt.s.e.l.nulli.
fallit si actor citaret reum coram iudice delegato ⁊ reus com
paret actor non nec potest reus copiam habere rescripti quo
fuit iudex delegatus quia erat apud actorem tunc enim pro
pter dolum actoris poterit reus petere tales expensas coraȝ
ordinario secundū Jaco.Sed nunquid hec lex locū hȝ in iu
dice delegato dic qd sic ⁊ si dicatur qd non habet iurisdictio
nē ante lit.cont.vt.ff.de iurisdic.om.iudicū.l.⁊ quia verum est
quo ad diffinitiuam sed ad puniendam contumaciam sic.Sȝ
cum duplex sit contumax.s.verus ⁊ fictus vt dixi.s.eo.l.pro
perandum.§.cū autem eremodiciū de quo contumace intelli
gemus hanc.l.quidam qd de vero qd innuunt verba in fine
ibi mala cōscientia abfuerit ficte enim contumax mala cōsciē
tia non abest vt dixi dicto.§.cum autem ⁊ ita tenet Jacob.de
rauē.Sed mos iudiciorum in omni contumace seruat hāc.l.
Est etiā vnū valde speciale in istis expen.contumacie.s.qd iu
dex pōt condēnare cōtumacē in expen.factis ⁊ fiendis ꝓpter
eius cōtumaciā etiā certa quātitate nō expressa vt extra de ꝓ
cur.c.auditis ⁊ ibi no.per ber.⁊ Inno.⁊ idē videtur dicere ēt
in alijs expen.l.terminato ⁊ gl.ibi posita.j.de fructibus ⁊ lit.
expeñ.¶Itē queritur si reus est contumax ⁊ ideo fit missio i
pos.contra eum nunquid nihilominus habebit locum lex ista
pro expeñ.⁊ videtur qd nō qꝛ vnū remediū eligendo videtur
alteri renuntiare vt.j.de iure delibe.l.fina.§.sed qꝛ cy.tñ tenet
contrariū qꝛ per missionē nō est plene consultum actori nisi vt
tedio affectus reus veniat respondere ⁊ ideo nihilominus in
expen.tenetur scdm formam huius.l.⁊ pro hoc.ff.vt in pos.le
ga.l.is cui vel si velit recuperare possessionem nō poterit nisi
refusis expeñ.vt.j.de prescrip.xxx.an.l.si quis emtionis pe
nultimo responso.Item notandum qd cōtumax dici nō pōt
si iudex nō sedit ea die qua citatus erat vt dixi.s.eo.l.prope
randum.§.⁊ si quidem.Sed nunquid contumax citandus est
ad cōdemnationem istarum expensarū cy.⁊ alij tenent qd nō
qꝛ ex quo semel est cōtumax presumptio est qd adhuc erit.ar.
ff.de accu.l.si is cui.§.hisdem.In contrarium facit qd notaui
s.e.l.properandum.§.sinautē reus ver.Item querit̃ nūquid
citatus.¶Quid si procedatur contra aliquem ex denuntia
tione alicuius ⁊ denuntiator sit contumax an cōdemnabitur
in expen.cy.⁊ alij cōmuniter tenent qd sic ar.j.de excusa.tuto.
l.seueriter.⁊ de sumptuum recuperatiōe.l.vnica.li.x.¶Iteȝ
queritur nunquid ab ista sñia expensarum possit appellari qui
dam dicunt qd si sñia sit lata rōne victorie per.§.sinantem al
terutra.s.e.l.properandum qd tunc possit appellari vt.j.qñ
prouo.non est necesse.l.fi.Si super expeñ.contumacie secun
dum.l.istam tunc aut est vere contumax ⁊ non appellat aut fi
cte ⁊ appellat per ea q̄ dixi.s.e.l.properandum.§.cū autē ere
modicium Cyn.hic in istis expens.dicit idem qd in multa vi
delicet qd si duret contumacia nō possit appellari vt.j.de ap.
l.⁊ in maioribus.⁊ ita intelligit.e.ti.l.⁊ in mulctis.Item cum
hec lex faciat mentioneȝ de damnis quid de lucro perdito nū
quid veniet ex ista.l.Et videtur qd non quia damnum est di
minutio patrimonij vt.ff.de dāno infecto.l.iij.quod ergo de
vno dicitur de alio prohibetur vt.s.de procur.l.maritus.In
contrarium videtur.j.de sententijs q̄ pro eo qd interest ꝑfe.
l.vnica rē ra.ha.l.si cōmissa.⁊ de fur.l.si qs vxori.§.pen.Pri
mā tȝ pe.⁊ eam veriorē credo per hanc.l.licet secundam tene
at Jaco.de ra.Item quero aliquis erat delegatus in aliqua
cā obijciebatur qd nō erat iudex ꝓpter defectū rescripti ⁊ ita
ꝓnūtiatum fuit ⁊ actorem impetrātē cōdemnauit aduersario
in expē.cōdemnatus dicebat talem ɔdemnationem nullaȝ es
se quia iste iudex nō fuerat sicut apparet ex pronūtiatiōe dic
qd licet nō fuerit iudex quo ad cām principalē propter rescri
pti defectum fuit tñ iudex quo ad cognoscēdum vtrum esset
iudex vel nō ⁊ ideo tenuit cōdemnatio expensarum vt.s.si cō
tra ius vel vtilitatem publicam.l.prescriptione ⁊.l.⁊ si legibꝰ
cum ibi nota.⁊ pro hoc bene facit extra de rescriptis.c.finali
cum ibi notatis.Alia multa ⁊ pulcra de ista materia expens.
dixi.s.l.properandum.§.sinautem alterutra.et dicetur in.l.
terminato.j.de fructi.et lit.expeñ.¶In glo.vlti.ibi secundū
quosdam vt fuit dominus lotharius quōdam archiepiscopꝰ
pisanus et.l.sed si interpellat in arbitro loquitur vnde od.di
cit qd cum

cit qꝺ cum questio esset commissa prefato domino lothario ⁊
domino azoni cuiusdam pulcre domine concordauerunt ac-
cedere ad eam citandam ⁊ idem notat speculator de citatione
§.sequitur videre ⁊ no.secundum vber.

¹ ℭ Ad.bal. a in.l. sancimus.§.eo. titu.

Sed hodie. Alias incipit nouo iure ⁊ vide
qꝺ notat in corpore vñ sumitur
de iudi.§.oportet ⁊ plenius in speculo de expē.§.fi.
Et dic post iusiurandū declaratiuū expensaꝝ ⁊ v̇. ſʒ
si viderit loquit de expensis totius litis in quibus victus vi-
ctori ꝯdemnat ex diffinitiua.expense em̄ que ex ꝯtumacia ve-
niunt nō possunt per iudicē remitti vel taxari sed in his rema
net.l.sancimus secundū fran.⁊ ol.posset etiaʒ intelligi dictus
ver.sed si viderit in casu in quo ꝓ parte obtinuit ⁊ pro parte
succubuit vbi hincinde fit cōpensatio expensaꝝ vt dixi.s̄.e.l.
ꝓperandū.§.finautē alterutra. ℭ Ibi delatū sine illa taxatio
ne vt differat a sequēti. ℭ In glo.in fine hoc idem tenet glos.
in corpore vnde hec sumitur ⁊ dicta.l.qui restituere ⁊ dicta.l.
videamus.§.iurare. de in litem iurā. Sed que est ratio diuer
sitatis. Respondeo quia in iuramento in litem venit interesse
qꝺ est de affectione singulari eius solius cuius interest ⁊ ideo
appellatur singulare interesse.j.de sententijs que pro eo qꝺ ī
terest.l.vnica qꝛ igitur est de affectione singulari sepe ex ani-
mositate ⁊ astu fieret estimatio per iuramentum in litem cuʒ
in infinitum permittatur iurare vt dicta.l.videamus.§.iura-
re.⁊ affectio ascendit plerūqꝫ in infinitum vt.ff. ad exhiben.l.
penul.⁊ dicta.l.vnica.§.in alijs.j.de sententijs que pro eo qꝺ
interest proferuntur ⁊ que ex animositate procedunt tolera-
ri nō debent vt.j.de seruo cōi mā.l.j.§.penul.⁊.ff. mā.l. ita et
ideo permittit iudici taxare ⁊ ante iuramentum ⁊ post vt ibi
Sed in iuramēto expensaꝝ venit interesse cōe ⁊ qꝺ cōsistit in
dāno ⁊ ideo prius taxatur nō postea qꝛ iuramentū pro verita
te accipitur cū non sit de affectiōe singl'i presumitur verū iu-
rasse ⁊ nō esse immemor salutis eterne vt.j. ad.l.iul. repe.l.fi.
⁊ ideo iudex postea nō taxat ⁊ facit.ff.de iureiuran.l.non erit
§.dato. Sed videtur nūquā taxationi locū esse quia aut iura
uit verū ⁊ tunc videtur iniquū qꝺ iudex taxet ⁊ in minus cō-
demnet vt.s̄.eo.l.placuit.ff.de officio presi.l.illicitas.§. veri-
tas. Si falsum iurauit ⁊ in hoc est dubium vt predictum est
vnde in dubio presumitur verum iurare vt dicta.l.fi.ad.l.iul.
repe.nec debet queri de periurio vt.ff.de iureiur.l.fi.quia iu-
ramentum pro veritate habetur vt dicto.§.dato cum si. Rñ-
deo presumitur verum iurasse Sed quia in iuramento in litē
affectio est deceptibilis ⁊ excedit quandoqꝫ veritatem iō reli-
quitur iudici taxatio ante ⁊ post.vt predixi.

Pertissimi. Omissis filaterijs anti-
quoꝝ dic qꝺ hec lr̄a tria
dicit. Primo ponit formā recusationis. secundo
declarat an delegatus a principe possit recusari
⁊ qualiter ⁊ qñ. Tertio hoc extendit ad alios de-
legatos. ℭ Et concor.iij.q.v.c.quia suspecti cū ibi notatis in
gl.⁊ ꝑ archi.⁊ plene ꝑ gofre.in summa de ap.§.recusatur ⁊.§.
sequentibus ⁊ per hostieñ.in summa.e.ti.⁊ per rofre. in prin.
libelli vtrū recusetur ordinarius cū tribus titulis sequentibꝰ
⁊ per Innoc.extra de re.iudi.c.inter monasterium.⁊ per euʒ
⁊ per Innoc.extra de re.iudi.c.inter monasterium.⁊ per euʒ
dem ⁊ ber.de ap.c.cum speciali ⁊ capitulo secundo requiris ⁊
de officio delegati.c.suspicionis ⁊ eo.titu.c.iudex li.vj.⁊.c.le-
gitima causa cum ibi nota.per archi.⁊ Io.an.in speculo ꝺ iu
dice delegato.§.superest videre ⁊ latius de recusa.per totum
titulū ⁊ in margarita de iudi.ordinarijs ⁊ delegatis ⁊ tange-
tur.j.ne quis in causa sua iudicet.l.vnica.⁊ de iuris.om.iud.l.
nemo ⁊ in hac materia diuersitas est quo ad aliqua inter ius
canonicum ⁊ ciuile vt ex predictis colligi potest. In notorijs
non habet locum recusatio nec appellatio extra de ap. propo
suit ⁊ ibi in glo.⁊ per Innoc. ℭ An qui fuit socius criminis
possit si efficiatur iudex recusari dic vt no.in glo.in.l.si filium
j.de liberali cā. Querit glos.an ordinarius possit recusari in
hoc discordant. M.⁊ bul.in gl.opinio bul.approbatur ꝑ od.
⁊ cōiter per omnes doctores ⁊ rofre.in principio libelli dicto
titulo vtrū recusetur iudex ordinarius vbi de hoc subtiliter
notatur ⁊ in speculo dicto titulo de recusatione.§.j.in princi.
Sed de iure canonico opinio. M.approbatur expresse extra
de iudi.c.si quis cōtra ⁊ de ap.c.ad hec ⁊.c.cū speciali ⁊ ibi no
tatur. Quidā tñ moderni dicūt qꝺ nec ante litē conte.nec post
pōt recusari a reo ſʒ ab actore sic ante litē cōte.nō post vt.d.l.
nemo de iuris.om.iudicū ⁊ ista recusatio actoris ante litē cōt.
magis potest dici abiectio.s.nō procedendo in cā coram eo qꝛ
ad hoc non compellitur actor si non vult ⁊ hoc innuit glo.par
ua hic posita que incipit nō actori si non vult agere ⁊c. hodie
autē secus per auc.qui semel Dominus Jac.de are.dicit qꝺ
si cā vera recusatiōis inseratur vera est opinio. M.si sine cau
sa tūc opi.bul. Delegatus vero ante lit.cōte.pōt sine causa re
cusari post non nisi cum causa noua vl' antiqua que postea ap
pareat. Sed hec distinctio iudicio meo.l.nō probatur. ℭ Se
cundo q̄rit gl.an causa sit inserenda in libello recusatiōis ⁊ ꝓ
banda ⁊ od.qui de hoc hic late notat ⁊ cōiter alij doctores qꝺ
non sit inserenda nec probāda de iure ciuili ⁊ ex hoc sentit In
nocē.qꝺ citatus ad locū non tutū nō habet necesse dicere cau
sam quare nō sit tutus vt nota.extra de oper.no.nū. c.fi. ꝯtra
cuius opinionē in hoc facit.ff.ex qui.causis maio.l.iij.ad tre-
bel.⁊ de etate.⁊ qꝺ statim subijcitur. Rofre.enī in principio li
belli titulo an cā recusatiōis sit inserēda tʒ qꝺ inserenda sit cā
Quidā moderni dicūt eā allegandā ſʒ nō probandā vel si ꝓ-
betur qꝺ possit probari ꝑ sacramentū ar.s̄.de his qui ad ec.
cōfu.l.pn̄ti.§.sicubi ⁊ ad.l.quia poterat.ff.ad treb. que videt
facere pro opinione qꝺ nō sit allegāda respōdēt qꝺ loquit de
actu qui nō cōfertur in inuitū vt.j.de iure delib.l.nec emere ⁊
ita hic recitat cy. Opinio rofr.approbata est iure canonico ex
tra de officio delegati .c.suspitiōis de ap.secundo requiris ⁊.c.
cū speciali ⁊.eo.tit.c.legitima li.vj.⁊ in eis plene not.⁊ quia in
procuratore reuocando opus est cām suspitionis allegari et
probari vt.ff.de procur.l. Itē si suspectus. Sed hac opinione
retenta que sunt iuste cause recusatiōis dic qꝺ gofre. multas
notat in summa de ap.§.recusatur ⁊ latius speculator dicto ti
tulo de iudice delegato.§.superest videre alique etiā nota.in
glo.extra vt lite nō conte.c.accedēs primo ⁊ de officio delega
ti.c.cām q̄ inter R. ℭ Et est proponenda hec cā in scriptis vt
hic hr̄ in tex.⁊ gl.⁊ extra de proba.c.qm̄ ꝯ falsam ibi recusatio
nes ⁊ exceptiōes ⁊ ibi in gl. Sed corā quo dʒ proponi ⁊ ꝓba-
ri scđm oēs debent corā iudice recusato proponi ⁊ secundum
quosdam ēt probari sicut fit cū agitur an sua sit iurisdictio vt
ff.de iudi.l.si quis ex aliena ⁊ si quis in ius vo.non ierit.l. ij.⁊
ibi in glo.no. ℭ Sed iure canonico.de cā suspitionis cogno-
scunt arbitri ad hoc electi ⁊ non iudex recusatus vt.d.c. suspi
tionis.de officio delegati ⁊ de ap.cum speciali.eo.titu.c. legi-
tima.li.vj.de foro compet.licet ex suscepto ⁊ in specu. de recu
satione.§.qualiter ver.primo ⁊.§.effectus vltra principium ⁊
ab istis arbitris potest appellari ad papā vt extra de officio ꝺ
legati.c.ab arbitris li.vj.est tamen vnus casus in quo arbitri
nō cognoscunt de causa suspitionis.s.cuʒ subdelegatus a pa-
pa recusatur tunc enim cognoscit delegans vt de officio dele
gati.c.super questionum.§.qꝺ vero.⁊ ibi in glos. Sed de iure
ciuili si teneamus opinionē cōem qꝺ cā non sit inserēda eligū
tur arbitri.j.triduū secundū formā.l.ꝓxime.j. qui cognoscūt
de cā principali sicut cognoscere debebat recusatus ⁊ hoc in-
dicat tex.ibi sua iura proponere.s.super cā principali ⁊ ibi et
sic lite apparēte ⁊c. Sʒ si teneamus ꝑdictā opinionē rofr.quā
puto verā.s.qꝺ cā sit proponenda ⁊ probāda absurdum enim
videtur in potestate litigatoꝝ esse sine cā iudicē recusare tunc
causa proponenda est corā iudice recusato quo facto eligent
arbitri qui cognoscent de causa suspitionis ⁊ si pronuntiaue-
rint iudicem suspectum cognoscent ipsi arbitri de causa prin
cipali sicut cognoscere debebat recusatus. Si autem pronun
tient eum non suspectum agetur cā principalis corā eo ⁊ sic ī-
telligitur lex ista secundū rofre. Jaco.de are.dicit qꝺ de cau-
sa suspitionis cognoscet superior qꝛ non est questio de iurisdi
ctione ſʒ de ꝑsona iudicis ⁊ iō nō pōt ipse recusatus cognosce
re qꝛ sic esset iudex in cā ꝓpria. Sʒ.j.qꝺ tēpꝰ dʒ iudex recusari
scđm cōem opinionē.j.xx.dies vt.j.de lit.cōt.auc. offeratur ⁊
de sentētijs ⁊ interlo.om.iudi.l.cū papinianus ⁊ aut.⁊ conse-
quēter.alij dicūt qꝺ vsqꝫ ad lit.cont.cū sit dilatoria vt.j.de ꝓ-
ba.l.exceptionē ⁊ hāc sequitur cyn.j.de dilationibus.l.j.et de
hoc vide qꝺ pl'e notatur per gofre.in summa de dila.§.sunt ⁊
alie ⁊ de ap.§.sed querit de tpe ⁊ in spe.de recusa.§.cā recusa.
v̇.fit aūt recusatio Ja.de are.tʒ qꝺ ante lit.cōt.⁊.j.xx.dies fie-
ri debeat ⁊ post lit.cont.⁊ post.xx.dies ex cā noua superueniē
ti vel antiqua que tunc nota non erat sed mō ad notitiā perue
nit vt.s̄.si sepius in inte.resti.postu.l.ij.⁊.iij.⁊ extra de officio
dele.c.insinuante.⁊ de electione.c.vt circa.§.j.li.vj.⁊ idē tenet
dominus gui.allegans qꝺ que de nouo emergunt ⁊c.vt.ff.de
interro.act.l.de etate.§.ex cā.⁊ de ventre inspiciendo.l.j.⁊ qꝛ
idē in procuratore vt.ff.de procur.l.filiusfa.§.fi.⁊.l.sequē. Itē
qꝛ lʒ satisdatio rati sit prestanda ante lit.cōte.vt.ff.de procu.l.
pomp.§.rati.tamen si procur.interueniat post litē cōte. ꝑstā-
da est vt.j.de consor.eiusdem lit.l.ij.⁊ idem tenet cy.j.de iuris
om.l.nemo ⁊ ꝓ hoc ꝙ si cā suberat ſʒ tūc nō erat not.ſʒ postea
ad notitiā ꝑuenit facit.ff.de ꝯfir.tuto.l.in confirmādo ⁊ qꝺ vi
aut clam.l.semp.§.hoc īterdictū hoc ēt sentit bernar.extra de
rescriptis.c.sciscitatus in gl.q̄ incipit sup pēdēte ⁊ de ap.scđo

requiris.§.iij.in gl.q̄ incipit no.qḋ hec decretalis ⁊ in spe.de recusa.dicto.§.cā recusationis dicto ver.fit autem recusatio. Querit dominus gui.si iudex in mei fauorem tulit aliquam interlocutoriam in vtrum possim ipsum amplius recusare videtur qḋ non quasi eum approbauerim per auc.⁊ consequenter j.de sententijs ⁊ interlocu.om.iudi.⁊ hanc opinionē videtur tenere gofre.in summa de dilatione dicto.§.sunt ⁊ alie. Ipse dominus gui.distinguit aut me instante tulit ipsaꝫ interlocutoriam ⁊ tunc vera sit opinio predicta aut aduersario meo instante ⁊ tunc possum eum recusare ar.ff.de conditione furtiua.l.⁊ ideo circa prin.⁊ de hoc no.in speculo de recusa.§.causa recusationis circa finē. An iudex suspectus possit alij subdelegare ita qḋ subdelegatus cognoscere possit nō obstāte suspitione delegantis ⁊ videtur ꝙ nō ar.s.vbi ⁊ apud quē in inte.restitu.peti debeat.l.fi.§.j.⁊.j.de here.institu.l.neqꝫ. In cōtrariū facit.ff.de iurisdic.om.iudicum.l.pretor alias si pretor. questio ista disputatur per bar.brix.lxxiiij.questione que incipit aliquis impetrauit ⁊ in speculo de recusa.§.fi.ver.ꝫ quid si is iudex ⁊ est textus extra de officio delegati.c.iudex li.vj.⁊ ibi notatur per archi.⁊ Jo.an. Sed quero nunquid cōsiliarij qui continue assumuntur in causis per iudices ordinarios ⁊ quibus cause cōsulēde cōmittuntur possint recusari vt suspecti cōis opinio est qḋ sic cū eadem sit ratio ⁊ ita tenet egidius in libello suo vtrum consiliarij vel assessores recusentur ⁊ pro hoc extra de rescriptis capitulo statutum.§.assessorem ⁊ ibi tāgitur in glo. Jo.an.dicit tñ egidius qḋ si quis vellet recusare totum collegium vnius ciuitatis qḋ non pōt sic in genere immo expedit qḋ specificet nomina illorum quos habet suspectos nisi causa esset ecclesiastica quo casu dicit qḋ possit dicere omnes iudices collegij suspectos ignorantes iura canonica. Audiui etiam magnos peritos tenentes totum vnum collegium iudicum non posse dici suspectum per.l.custodias.ff.de publi.iudi.sed iudicio meo.l.illa bene hoc non probat.⁊ ꝓ opinione predicta facit glo.prima extra de iudicijs.c.j.que innuit sinodum recusari non posse vbi notat Jo.an.sinoduꝫ recusari posse si illi qui sinodo presunt sint suspecti ar.extra de procur.c.vlt.secundum vin. Consules etiā iustitie vercellaruꝫ recusati fuerūt in.c.licet ex suscepto de foro cōpe. ¶ Utrū cōmissa cā remota appellatiōe in rescripto videat remota recusatio dic vt notaui ⁊ dixi.j.de sententijs ⁊ interlocu.om.iudicū.l.fi. ¶ Ultimo notādū est lites sine suspiciōe debere procedere ad qḋ cōcor.xj.q.iij.c.quatuor modis ⁊ qḋ dr̄ lites debere cū omni puritate procedere extra de rescriptis.c.statutuꝫ.§.insuper.li.vj. Cetera hic breuitatis cā omissa reperietis ex remissionibus.s.in prin.l.positis. In glo.prima in fine cōtrarium sentit speculator dicto tit.de recusa.§.j.ver.nunquid ergo actor. ¶ In glo.ij.ibi priuatoꝝ consensu hoc est in eo qui est ordinarius ⁊ priuatoꝝ ꝯsensu eius iurisdictio prorogatur vt.ff.de iuris.om.iudicū.l.si ꝯuenerit ol. ¶ In glo.nisi a principe ibi.l.j.in fine vbi de hoc ⁊.j.de sententijs ⁊ interlocu.om.iudicū.l.fi. ¶ Ibi qꝛ suspecti ⁊.s.de his qui ad ecc.cōfu.l.presenti.§.sicubi ⁊ ibi tetigi. ¶ Ibi sed decretalis prudentiā extra de offi.dele. ¶ In glo.vt.s.de epali audi.in fine immo.ij.q.vj.c.nō ita. ¶ In glo.penul.in fi. Sed videtur qḋ nō cogātur arbitros eligere sed possint alium iudicem petere vt.j.de lit.cont.auc.offeratur ⁊ de sententijs ⁊ interlocu.om.iudicū auf.⁊ consequenter dicunt quidam ⁊ male hanc.l.corrigi per illas sed dic secundum Jaco.bald.ꝙ coguntur eligere arbitros si concordare possunt alias recurritur ad ordinariū qui de alio iudice ꝓuideat In glo.vlt.ibi si de falcidia.qḋ facit ad questionem ibi notatam per dynū ⁊ cynum.

Si vero contigerit. Hec auct.non corrigit.l.C.ꝫ determinat quo ad ordinarium qui nō recusatur sed ei adiungitur episcopus. Sed quero si alius quam episcopꝰ adiunctus sit ordinario qui habebatur suspectus ⁊ processuꝫ est per eos in causa nunquid valebit ꝓcessus per eos habitꝰ. Et primo videtur ꝙ sic ar.expressum.ff.qḋ falso tuto.auc.l.j.§.sed pomponius. Item pro hoc quia iudex non potest a se iurisdictionem abdicare vt.ff.de offic.presi.l.legatus.⁊ ideo adiungendo sibi aliū iudicem ordinarius a se iurisdictionem abdicare nō potuit ⁊ ideo tenet qḋ fecit per ea que nota.extra de elec.c.illa cottidiana.vtile enim per inutile non vitiatur vt ibi no. In contrarium videtur expressum extra de officio delegati.c.cū super abbatia.cum ibi notatis ⁊ hanc tenebat dñs ol. Et ad.§.sed pōp.respondebat ꝙ ibi verus tutor sciebat se verum tutorē ⁊ per ꝯsequēs posse insolidū auctoritatē ꝓstare vt.ff.de cura.furio.l.consilio.§.vlt.de admi.tuto.l.si plures ⁊ j.si vnus ex pluribus tuto.l.j.admittendo ergo secum alium nō facit auctoritatē ꝓpriā vacillare sed in casu nr̄o ⁊ dicti capituli cum super abbatia vnus iudex admisit alium tāquam sine quo nō credebat posse expedire sicut non poterat in casu proposito sine epo per hanc auc. Sunt ergo considerādi tres casus. ¶ In primo veritas cū opiniōe cōcordabant affirmatiue vt in.§.sed pōp.qꝛ vt dictum est verus tutor solus poterat auctoritatē prestare ⁊ ita sciebat ⁊ credebat. ¶ Secundus casus capituli cum super abbatia veritas a voluntate discordabat ⁊ iō vitium inducitur in actu ar.ff.de rebus dubijs.l.in in ambiguo ⁊ dō acqui.here.l.si is ad quē ⁊.l.si heres institutꝰ. ¶ In tertio casu.s.ꝓposite qōnis veritas cum opinione cōcordabat negatiue videlicet qꝛ recusatus credebat se solū nō posse procedere ⁊ ita verū erat sed fuit error in modo adiunctionis ⁊ iō vitiatur vt.ff.de ap.l.si cōstat.vni enim cōmissum a iure cōi vt hic est epo nō potuit ꝑ sui adiunctionē alius vsurpare vt.s.de epis.⁊ cleri.l.repetita ⁊ infra de exac.tribu.l.ij.li.xij.⁊ ibi notatur. ¶ Ad aliud qḋ dr̄ qḋ iudex non potest a se abdicare iurisdictionē ⁊c.respōdeo qḋ abdicatio dnotat quādā totalem separationē vt.j.de patria po.l.abdicatio ⁊ hoc fieri nō pōt vt.d.l.legatus.de offi.presi. Sed per aliquē actū bene pōt sue iurisdictiōi in aliquo derogare puta pronuntiādo in aliqua cā se nō iudicem vt.ff.de iudicijs.l.si quis ex aliena ⁊ hec disparia sunt vt.ff.de ver.sig.l.derogatur ⁊ not.institu.de iure naturali.§.sed naturalia. Sed adiunctio alterius non abrogauit ꝫ derogauit iurisdictiōi iudicis ī aliquo nec aliqs actus ab eo ꝓcedēs vt in iuribus alle.in ꝯtrariū sed actus ꝓcedēs a pte.i.allegatio suspitiōis ⁊ recusatio q̄ manꝰ eius ligauerūt vt in tutore dr̄.j.de suspecto.tuto.l.eū q ꝯ suspitionē vł vinculū ex ea ꝓueniēs a iure.i.adiūctio epi q̄ cuꝫ seruata non fuerit vinculū suspitiōis māsit ar.ff.de accepti.l.aut inutilis ī ꝑincipio fm cōem lr̄am ⁊ de le.iij.l.si iure hoc enī casu lex stati adiungit epm sine hoīs facto vt hac auct.⁊ hoc casu iudex vel partes nihil possunt sicut apparet in tutore legitimo quē lex vocat vt.ff.de legi.tuto.l.legitimos.⁊ ideo si alius detur a iudice datio ipso iure nō tenet vt.ff.de tutelis ⁊ ra.distra.l.si tutor rei publice causa.§.j.de excu.tuto.l.q testamēto ⁊.j.q dari tuto.possunt.l.si sororis qꝛ priuati vel iudex supra vel ꝯtra legis dispositionē nō possunt vt.ff.de vulga.⁊ pupil.sub.l.in pupillari de suis ⁊ legi.here.l.fi.de admi.tuto.l.quidam decedens de testa.tuto.l.iure nostro ⁊ de predijs minorū.l.quānis. Sed quid si causa esset episcopi dic qḋ alius associabitur vel ad superiorē recurretur vt in speculo de recusa.§.j.ver.ꝫ cū dixi epm ⁊ idē tꝫ hic odo.qḋ forte verū esset si cā eēt propria epi. Si aūt esset cā ecclesie tunc videtur qḋ epus possit esse iudex ar.de his q̄ in testō delentur.l.ꝓxime ⁊ pro ea q̄ plene no.ꝑ Inno.extra de ver.signi.c.veniēs ⁊ plene dicā.j.ne quis in cā sua iudicet.l.vnica. Itē allegat hec auc.qḋ iudex ordinariꝰ pōt eē amicabilis cōpositor inter partes lꝫ nō possit esse arbiter de quo hic tangitur in glo.⁊ in cor.vnde hec sumitur ⁊.ff.de arbitris.l.sed ⁊ si in seruum.§.si quis iudex Albericus.

1 ¶ Illiteratus potest esse iudex ⁊ ordinarius.
2 Aduocati corā iudicibꝰ illiteratꝫ an teneāt vulgariē allegare.

Certi. Facit hec lex ꝑ nobilibus illiteratis qui eliguntur rectores ciuitatū qḋ sniē per eos late valent de quo no.per archi.xx.dis.in summa ⁊ in speculo de iud.delegato.§.j.ver. Itē qḋ etiā illiteratus ⁊ pulcra glo.in auc.de iudic.§.j.⁊ de tabellionibus §.nos autem.j.de sententijs ex periculo recitandis.l.fi.⁊ per her.⁊ cōpo.extra de cōsuetudine.c.ad nr̄am. Sed qꝛ gl.predicte ⁊ doctores vidētur in hoc ad inuicē variare circa hoc dixerūt qdā qḋ illiterati possunt esse iudices vsqꝫ ad sniē ꝓlationē sniam aūt ferre nō possunt qꝛ eā per se recitare tenentur vt dicta.l.fi.j.de sententijs ex periculo recitan.⁊ quia debent secūdū leges ꝓnūtiare vt in auc.ius iuran.qḋ prestatur ab his q admi.susci.col.ij. ¶ Alij dicūt qḋ recitare possunt ꝑ assessores suos ⁊ ita ipsi recitare videntur vt.ff.de ver.obl.l.si ꝓcur.ꝑñtis ⁊ dicunt hāc.l.loqui nō posse in delegatis qꝛ assessores habere nō possunt ⁊ hec fuit opi.dñi Jaco.de ra.⁊ eam videtur sequi glo.dicto.§.primo in auc.de iudi.que incipit.i.non volumus sed hoc non est verum quia etiam delegati possunt assessores habere vt dixi.s.e.auc.ad hoc in fine. ¶ Dicēdū ē
1 ergo qḋ iure ciuili qḋ illiteratus pōt esse iudex ⁊ ordinariꝰ et delegatus ⁊ siue ꝑ assessores siue ꝑ tabellionē eo ꝑñte recitet sniā ipse recitare vł per dictam.l.si procurator presentis ⁊ hec opinio cōiter de facto seruatur qꝛ tabelliones recitant snias inꝑñtia rectorum ⁊ vt ipsi eas cōfirmant dicēdo ⁊ ita pronuntiamꝰ ⁊ hāc opinionē hic approbat odo.⁊ cy.lꝫ dñs hostieñ. hoc reprobet

hoc reprobet qui de hoc plene notat in summa de sententia ⁊ re iudi. §. qualiter iudices ⁊ in summa de matrimonio contra interdictū ecclesie contracto. §. j. ver. quid ergo si is qui nescit ⁊ ver. se. Opinionem tamen predictā tenet gl. in. d. l. fi. j. de sententijs ex periculo recitandis. ⁊ pro hoc. ff. de iudic. l. cecus ⁊ qđ ibi notatur. ¶ De iure canonico videtur qđ iudex nō possit esse prorsus illiteratus vt plene not. xx. di. c. j. ⁊ c. statutum ⁊ de peni. di. v. c. j. ⁊ videtur expressum extra de snīa ⁊ re iudi. c. fi. li. vj. vbi dicitur iudices supiores descripti recitare sentētias p se ⁊ nō per aliū proferre debere qđ facere nō possent si essent illiterati ⁊ ibi plene notatur per archi. ⁊ Joā. an. Que aūt snīa requiratur in iudice notatur per eundē archi. extra de rescrip. c. statu. li. vj. circa finem. Bergomi est statutū qđ
2 etiam illiterati possint esse ꝯsules iustitie. ¶ An autem corā iudicibus illiteratis teneantur aduocati allegare vulgari sermone dixi. s. de postulā. l. fi quis circa finem. Et an aduocatꝰ possit esse illiteratus no. e. ti. l. ij. in glo. ⁊ ibi dixi.

Quam specialis. Hec lex continet quatuor dicta satis per se patentia. ¶ Et loquitur de materia recusatiōis de qua plene dictum est. s. e. l. apertissimi. Et dicūt quidam qđ loquitur tantū de causa criminali propter verbum incusatus qđ est in tex. sed non est verum cū de delegato loquatur ⁊ cause criminales delegari nō possunt vt. j. ti. ij. l. placet. Sed dicūt loqui posse in delegato principis qui delegare potest vt. j. vbi sena. vel clarissimi. l. iij. sed ⁊ de alijs delegatis loquitur vt ex principio patet. Et ideo alij dicunt qđ loquitᷣ de causis criminalibus leuibus que iure magistratus competūt ⁊ possunt delegari vt in auc. de defen. ciui. §. audient cy. Puto qđ etiam de causis ciuilibus loquatur ⁊ verbū incusatus exponatur. i. reus qui quodāmodo incusatur per actorē qui de eo cōqueritur. ¶ Ibi imminente. i. petente ab ordinario vt effectu mancipetur ⁊ ita innuit glo. s. eo. l. apertissimi in v̄. eodem. s. In glo. prima in fine vt. ff. quis ⁊ a quo ap. l. j. §. j. et de isto delegato ad vniuersitatem causarum dic vt dixi de ordinario. s. e. l. apertissimi. In glo. s. recusationis in fine tu dic qꝛ non qꝛ hic ⁊. s. e. l. apertissimi. v̄ si. licet. indistincte dicitur libellū debere offerri ergo ⁊c. ar. ff. de testi. l. curent ⁊ in auc. in medio litis non fieri sacras iussiones. §. nō aūt. extra de pba. c. qm̄ ꝯ falsam ⁊. d. l. ij. de sententijs ex periculo recitādis. Nō ob. d. l. ij. de ap. quia ibi periculū est in mora propter tēporis breuitatē ⁊ qꝛ ꝯtradicitur actui ipso actu sed hic nō ꝯtradicitur actui sed persone in actu delegationis ⁊ etiam qꝛ recusatio fieri pōt vsqꝫ ad lit. conte. Jaco. de bel. ¶ In glo. sic. s. de errore aduocatoꝝ. l. sententijs ⁊ dic plene vt ibi dixi in fine de hoc plene dixi. s. e. l. apertissimi. ¶ In glo. i. cognita sic exponitur. s. e. l. rem nō nouam ibi vel si litē fuerit cont. innuit hec gl. qđ delegatus lite cōtestata possit subdelegare de quo dic vt plene dixi. s. e. l. a iudice In eadem glo. ibi ad primum delegantē ⁊ hec opinio approbata est extra de officio delegati. c. si duo ex tribus li. vj. ¶ In eadem glo. ibi quis ⁊ a quo ap. l. j. vbi de hoc. ibi qui pro sua iurisdic. in fine ⁊ ibi de hoc satis in glo. ⁊ per cy.

¶ De sportulis rubrica.

Super rubrica. Tres hꝫ ptes ⁊ de secūda nihil agitur in tex. ⁊ sic plus in rubro quā in nigro sic ⁊. j. de rebus creditis ⁊ iureiurā. Sed de ipsa scđa parte dicendū est qđ circa aduocatos nō pōt excedere. C. aureos vt. ff. de var. cog. l. j. §. si cui ⁊. §. in honorarijs. ¶ Itē fiunt expense in lite de quibus plene dixi. s. titu. pxi. l. properandū. §. finautē alterutra ⁊. l. sancimus. ¶ Itē fiunt expēse circa executores vł apparitores qui ⁊ diuersis alijs nominibus appellātur vt. j. de execu. rei iudic. l. penul. in glo. ⁊ in summa huius tituli circa prin. ⁊ latius in speculo de citatione. §. sequitur videre v̄. in quibusdā enī locis ⁊ iste expense nō sunt determinate ſꝫ secūdū consuetudinē locoꝝ prestātur arbitrio iudicis vt in auc. de iudi. §. nullo ⁊ ibi in gl. insti. de act. §. tripli. ⁊. j. de lit. cōte. auc. offeratur ⁊ si questio oritur iudex moderatur vt extra de rescrip. c. statutū. §. notarium ⁊ ibi per Jo. an. ¶ In clericis sunt taxate. s. de epis. ⁊ clericis. l. cum clericis ⁊ auc. ibi posita sed nec illi statur ex ꝯsuetudine. Fiūt etiā expēse circa iudices de quibus habetᷣ e. ti. de iudi. §. ne aūt labor. ⁊ vide pro declaratiōe huius tituli azo. in summa ⁊ duas pulcras glossas Inno. extra de pba. c. qm̄ ꝯtra falsam que incipiunt mirū est ⁊ sequenti gl. i. responsiōes. Et de expen̄. dandis iudicibus ordinarijs vel delegatis vide Jo. an. de rescrip. c. statū. §. insuper ⁊ per hēr. Innoc. ⁊ host. de vita ⁊ ho. clericoꝝ. c. cum ab oī.

Quisquis. Ibi obseruari. i. citari si supra exponas tradit. i. deputatus vt citetᷣ vel dic obseruari. i. custodiri si supra exponas traditus ad custodiendum neutro tamen casu hec lex de consuetudine seruatur immo primo citatus in causa ꝑ vnum in processu citatur per alium ⁊ custoditus per vnū custoditur per alium sed forte hoc ideo erat qꝛ tempore istarū legum executores recipiebant sportulas pro tota causa qđ hodie non faciunt sed sicut citant vel seruiunt.

1 ☞ Officialis negligens potest remoueri ⁊ alius subrogari.
2 Potestas potest cognoscere de delictis familie sue.

Omnibus iudicibus. Hec lex allegat ad tria. ¶ Primo ꝙ delegatꝰ mulctare possit ꝑut hec lex intelligitur in đ legato de quo dic vt dixi. s.
1 de modo mulctaꝝ. l. eos in prin. ¶ Scđo ꝙ officialis negligens potest remoueri ⁊ alius subrogari de quo plene dixi. s.
2 de offi. prefe. preto. orientis. l. si quos. ¶ Tertio qđ potestas possit cognoscere de delictis familie sue ⁊ eos punire de quo etiā dixi dicta. l. si quos. circa finem. Ibi ex nostris iudicibus i. a nostris. Ibi cessauerint. i. contumaciter recusauerint iudicibus obedire nolendo. Ibi militia vti sic ergo precones milites dicūtur sed improprie qꝛ vnusquisque dicitur in officio suo militare vt. s. de aduoca. diuersorum iudi. l. aduocati. In glo. prima ibi repete sue. ⁊ tunc loquitur hec lex de ordinarijs vsque ad ver. vel his in fine ⁊ tunc tota loquitur lex de delegatis. In glo. patet ergo in fine tu dic qđ đlegatus nō potest ab initio eligere executorem vt dictis. ll. probatur. ¶ Sed ex post facto potest remoto priore ⁊ ratio hic ne impediatur ipsius iurisdictio vt. s. de iudi. l. quoties. ⁊. j. de sententijs. l. papinianus auc. ⁊ consequenter ⁊ ar. ff. de iuris. om. iudicum. l. ij. ⁊ ideo delegati semper poterunt eligere executores si superiorem habere non possunt ar. huius. l.

¶ De pedaneis iudicibus. rubrica.

Super rubrica. Odo. hic tenet qđ defensores ciuita. lombardie habent merū ⁊ mistum imperium ex pace cōstantie de quo dixi supra de defen. ciuita. super rubrica ⁊ idē videtur sentire glos. in omnibus ciuitatibꝰ vt habeāt merū imperiū sicut singule prouincie olim habebant. j. de prescrip. lon. tem. l. fi. in glo. hic soluit tertiam ⁊ de materia huius tituli vide azo. in summa.

Procuratori. Primo loquitᷣ in gn̄e deinde in spē ibi is. s. procur. cesaris. ¶ In gl. ij. in fi. cy. approbat primā opinionē. s. qđ nō cognoscit ex iurisdictione ꝓrogata. alias duas reprobat qꝛ tūc procur. cesaris presidis vices nō gerit. Sed aliꝰ deputatus a principe vt. ff. de le. iij. l. j. §. a prefecto. sed illa in prefecto nō preside loquitur. ¶ Itē potest intelligi quando princeps procuratorem cesaris loco presidis subroganit ⁊ sic omnes positiones glo. possunt tolerari. ¶ In glo. vlti. ibi. l. priuatorum dominus gui. de suz. tenet cōtrariū dicens ꝙ snīa lata a tali delegato tenet cū perinde haberi debeat ac si a delegante lata esset vt. s. vbi ⁊ apud quē. l. fi. §. sancimus ⁊. ff. de officio eius cui mā. est iurisdic. l. ⁊ si pretor ⁊ certū est qđ delegātis iurisdictio potuisset volūtate partium prorogari vt. ff. de iudi. l. j. opi. gl. cōiter approbatᷣ ⁊. ll. ꝯtre loquuntᷣ in delegato cuius delegatio tenuit at hic nō valuit ⁊ iđ ꝓrogari nō potuit p. l. priuatorū ⁊ de hoc dic vt dicetur. j. tit. proximo. l. vnic. ¶ In eadē glo. ibi vt in cā ap. hec gl. innuit qđ causa ap. non possit delegari de quo plene dixi. s. de iudic. auc. ad hec ⁊ hic in gl. loquitur de cā ap. que nō tenebat vt qꝛ appellatū erat in casu non concesso puta in momentanea possessione vt. j. si de momētanea possessione. l. j. vel post. x. dies ⁊ hoc innuit qđ statim sequitur in glo. ibi que ipso iure nulla est ⁊c.

Placet. Materia huius. l. subtilis est ⁊ in ea variāt gl. ⁊ doctores iuris ciuilis ⁊ canonici. Premittendum est ergo ad euidentiam qđ dicit glos. de triplici genere causarum licet alij in hoc aliter dixerint vt. j. subijciā. Deinde diuiditur lex in tres partes. ¶ In prima loquitur de causis medijs que sunt vltra. ccc. auṙ. que non competunt iure magistratus secundum

petrū sed iure iurisdictiōis vt statim dicā. In scđa loquitur ī causis spectātibus ad merū vel mistuȝ imperiū. In tertia de causis ingenuitatis vel libertinitatis scđa ibi qđ nō ita tertia ibi dū tñ de causis aūt minimis hic nō loquitur tñ.ĩ.subĳciā. Prima ergo ꝑs dicit qđ de causis vltra.ccc.solidos iudices ꝑ se debent cognoscere nisi impediant̃ occupatione publica vel multitudine cārum ⁊ hāc partē declaremus antequā trāseamus ad alias. Opponit̃ qđ iste cause possint delegari vel qđ nullo mō possint delegari nā aut sunt meri vel misti imperĳ ⁊ nō delegant̃ vt.ff.de iur.om.iudi.l.imperiuȝ ⁊ de officio eius cui māda.est iur.l.j.§.primo aut iurisdictiōis ⁊ tūc indistincte delegant̃ vt.e.l.j.§.q̃ vero iure magistratus. ¶ Sȝ dic qđ iste cause medie ꝑtim sunt misti impĳ ⁊ partim iurisdictiōis. Nā misto impio inest ⁊ iurisdictio vt.d.l.imperiuȝ.ĳ.rñso.a misto eñi imperio hñt qđ licet olim indistincte possent delegari hodie nisi scđm formā huius.l.a iurisdictiōe q̃ sunt ciuiles ⁊ pecuniarie ea vero q̃ sunt simplicis iurisdictiōis indistincte delegant̃ vt.ĩ.e.l.fi.⁊.d.l.j.§.que vero expōe ergo sic lr̃am de his causis.s.medĳs nō possent cognoscere nō ꝓpter defectū iurisdictiōis sed propter leue impedimentū facti scđm azo. examē adhibere.s.ꝑ se nisi in casibus qui sequuntur ita tñ ⁊c. ¶ Qđ nō ita.scđa pars q̃ dicit qđ cause maxime.s.meri ⁊ misti imperĳ nō delegantur nisi in casibus in gl.not.nec ex hoc videtur diminuta iurisdictio ꝑ̃sidum imo aucta dic ergo qđ ita.s.qđ dictū est medias cās posse delegari ꝓpter iustū impedimentum in his causis.s.maximis ex officio suo per aliquam iuris partē eis vt maioribus cōmisso secundum glos.vt dicta.l.j.in princ.ff.de offi.eius cui man.est iuris. vel dic qđ loquit̃ de causis q̃ ex officio expediunt̃ ⁊ cāe cognitionē desiderant ⁊ decreti interpositionem. ¶ Quousq̧ adeo hunc v̇.glo.⁊ odo.referunt ad proxime dicta ⁊ exponūt qđ.s.dictuȝ est maximis causis presides per seipsos debere intendere non diminuit eoruȝ iurisdictionem sed auget. Dominus Iacob.de are.refert ad primam partem legis ⁊ intelligit qđ si presides causas medias velint delegare quo ad cognitionē reseruata sibi sententia qđ possint etiā si nō sint impediti ⁊ exponit qđ.s.dictū in principio.l.vsq̧ adeo retinendū est in cognitione presidum vt eoꝝ iudicia idest sententie ⁊c.ac si dicat causas tales medias quo ad cognitionē tantum possunt indistincte delegare ⁊ ex iusto impedimento quo ad totū. Opponitur ad hanc secundā partem qđ cause maxime possint delegari per.l.s̃.de officio eius qui vicem alterius iudicis obtinet.l.ĳ.sed ibi non loquitur đ delegato sed de eo qui vices presidis gerit eo mortuo qui est ordinarius ⁊ omnia pōt que poterat preses vt.ff.de leg.iĳ.l.j.§.a prefectis licet gl.in.l.contraria teneat qđ nō possit membri abscisionē nec vltimum suppliciū per.§.ad hoc prohibemus in auc.de collatore. Sed recte intuenti.§.ille nō loquit̃ de suffecto in locū mortui sed viuentis. Unde tenet hic cy.qđ suffectus mortui omnia possit reprobata opinione dicte glo. licet cōiter approbetur ⁊ opinionem cy.puto veram ⁊ eā tenet rofre.in libello titulo q̃ cause possint delegari ⁊ q̃ nō vltra pri. Idē ēt dicit idem cy.si preses abesset nō rediturus ⁊ alius vices eius gereret auctoritate supioris per dictū.§.a prefectis.l.j.ff.de le.iĳ. Itē opponit̃ qđ oīa possint delegari preter vltimū suppliciū ⁊ mēbri abscisionē vt.d.§.ad hoc ꝓhibemus de collatore.sed de hoc statim subiciā. ¶ Sequitur tertia ꝑs in qua dicitur qđ cause ingenuitatis ⁊ libertinitatis sunt cause maxime ⁊ ideo non possunt delegari nisi iusto impedimento vt dictū est.s̃.de alĳs causis maximis. Opponitur qđ preses de cā status nō cognoscit vt.ĩ.de or.iud.l.j.licet hic ⁊ ibi in gl. ⁊ ꝑ odo.varie dent̃ solutiōes hec est vera qđ dicitur presidem nō cognoscere nō est ex defectu iurisdictiōis ꝑ̃sidis sed fauore pupilli ꝓpter cuius fauorē differt̃ q̃stio status eius in tempus pubertatis. Nūc totalē materiā declaremus đ qua satis bñ not.in gl.d.l.j.de officio eius cui mā.est iurisdictio ⁊ de iurisdic.om.iu.l.imperiū ꝑ rofre.dicto titu.que cause possint đlegari per hosti.in summa de offi.⁊ po.iudi.delegati.§.q̃ delegari.⁊ azo in summa huius titu.in spe.de iurisdictione oīum iudi.ꝑ totū titulū ⁊ de offi.dele.§.fi.v̇. Itē qđ est delegatus in cā ⁊ licet antiqui ⁊ moderni doctores circa hāc materiā varie ⁊ diffuse tractauerint tamen secunduȝ Iac.de are. qui de hoc etiā notauit vt dixi.ff.de dam.infec.l.j.⁊ qui iudicio meo verius ⁊ vtilius dixit aliquibus etiā additis dicendum est. Quod quedam sunt cause q̃ cause desiderant cognitionē ⁊ sñie prolationem. Quedam cause cognitionem ⁊ decreti interpositionē differentia est enim inter sententiam ⁊ decretum quia sententia continet absolutionem vel condēnationē vel equipollens vt.ff.de re iudica.l.j.⁊.ĩ.de sententĳs.l.preses.decretum vero dicitur desiderata permissio iudicialis citra condemnationeȝ vel absolutionem vt cum transigitur super alimentis vel cūȝ interponitur in alienatione rei minoris ⁊ dicitur decretū quasi cum deliberatione verbum cretum ⁊ ita etiam tenet odo.s̃.si vt ab hr̃.se absti.auc.si omnes creditores vt ibi dixi ⁊ pōt interponi etiam absentibus ⁊ nō citatis partibus vt.ff.ad treb.l.recusare in prin.⁊ ibi in gl.⁊ quid sit decretū quid sñia quid auctoritas notatur per Io.an.extra de rebus eccle.nō alienā c.j.li.vj.in glo.penul. Cause ergo que desiderant cause cognitionē ⁊ sñie prolationem sicut cōiter omnes vt.ff.de iudi.l.de qua re. Aut sunt ciuiles aut criminales aut status. Si ciuiles aut infra.ccc.aureos aut vltra. Si infra tunc dicitur minima qꝛ de ea cognoscere possunt omnes iudices vt.ff.de iuris.om.iudi.l.j.in auc.de defen.ciuita.§.⁊ iudicare ⁊ de iudicĳs.§.audient ⁊ possunt delegari in totum ⁊ in partem ad voluntateȝ iudicis quia in istis nihil immutat.l.ista ⁊ de istis causis loquitur.l.finalis.ĩ.e. Si vero causa trāscendat.ccc.aureos tūc aut iudex non impeditur aliquo iusto impedimento ⁊ potest eas delegare quo ad cognitionē reseruata sibi sententia secundū Iaco.de are.vt dixi hac.l.ver.vsq̧ adeo secundū eius expositionem ⁊ tunc debet ter audire secūdū auc.ad hec.s̃.de iudi. Si vero iusto impedimento impeditur iudex potest etiam totum cōmittere vt hac.l. Si vero sit causa status aut libertinitatis ⁊ ingenuitatis ⁊ nō possunt delegari vt hac.l.v̇.vltimo nisi cōtingat presidem abesse quo casu secundū quosdā potest vt.ff.de officio eius cui mā.est iuris.l.j.§.j.⁊ scđm opi.glo.et cōmunē doctoꝝ hodie indistincte per dictum.§.ad hoc ꝓhibemus in auc.de collatore.⁊ ita tenet hic gl.q̃ incipit sic continua in fine ⁊ de hoc statim clarius subĳciā. Si vero sunt cause libertinitatis ⁊ seruitutis tunc possunt indistincte delegari qꝛ eaꝝ cognitio competit etiam minori magistratui quā presidi vt.ĩ.vbi cā statꝰ.l.iā dudū ⁊ sic nō sunt de causis maioribꝰ. Si aūt sit cā fame vt est cognitio suspecti tutoris tunc nō pōt delegari vt.ff.ad turpil.l.j.§.suspecti. Si vero cā sit criminalis aut ex ipso crimine īponenda est modica cohercio ⁊ tūc ad libitū iudi.delegari possunt qꝛ cōpetunt iure magistratus vt ff.đ offi.eius cui mā.est iuris.l.j.§.que vero.⁊ idē in leuibꝰ criminibus vt.ff.de accu.l.leuia licet pe. in hoc contra ⁊ dicit cognitionem leuium criminū non competere iure magistratus sed meri imperĳ licet propter leuitatem criminum minores magistratus de eis cognoscant non tamen delegantur secundum eum ⁊ ita intelligit in auc.de defen.ciuita.§.audient. Si vero crimen exigat maiorem cohercioneȝ vt membri abscisionem deportationem vel vltimum supplicium vel similia tunc refert inter principem ⁊ alios iudices princeps enim pōt delegare vt probatur.ff.de testi.l.iĳ.§.idem diuus.xxiĳ.q.iĳ.c.illud vbi de ista materia delegationis causarum criminaliū satis notatur in glo.⁊ per archi. In alĳs iudicibus gl.⁊ doc. discrepant quidam enim dicūt qđ iure.ff.⁊.C.huiusmodi cause que desiderāt maiorem cohercionē non poterant delegari vt hac.l.ver.qđ nō ita ⁊ clarius.ff.de officio eius cui man.est iuris.l.j.in prin.⁊ ver.⁊ ideo videtur errare ⁊ ibi de hoc in gl. ⁊ bene probatur ex textu.⁊ gl.ff.de reg.iur.l.nemo pōt gladĳ potestatem.fallit etiam hoc iure veteri in casibus quibus poterant delegari quo ad cognitionem.s.qñ ordinarius proficiscebatur extra prouinciā vt.d.l.j.§.j.de officio eius cui man.est iuris. Iteȝ in legato proconsulis qui habebat cognitionē sed non cohercionem vt.ff.de officio proconsulis ⁊ legati.l.aliquando ⁊.l.solent.licet azo in summa huius tituli dicat etiam quo ad diffinitionem qđ non approbatur. Iteȝ in crimine suspecti tutoris in quo habet cognitionē ⁊ diffinitioneȝ vt notatur dicta.l.solent ⁊ probatur institu.de suspec.tuto.in principio.sed hodie iure auctenticorum secundū eos possunt indistincte delegari preter membri abscisionem ⁊ vltimum supplicium vt dicto.ĳ.ad hec prohibemus in auc.de collatore.⁊ hāc opi.videtur hic innuere glo.que incipit sic continua in fine ⁊ odo.hic ⁊ glos.s̃.de officio eius qui vicem alterius iudi.obtinet.l.ĳ.⁊ hostieñ.in summa de officio delegati.§.que possunt delegari ver.cognitio ergo ⁊ per Io.an.in clemen.eo.tit.c.j.glo.ĳ.⁊ in glo.⁊ per archi.dicto capitulo illud.xxiĳ.q.iiĳ.⁊ ꝑ eundem archi.de officio vicarĳ.c.lȝ lib.vj.⁊ extra de rap.c.in archiep̃atu cum ibi not.per her.⁊ Inno. Alĳ aūt quoꝝ opinio mihi verior videtur dicunt hanc.l.non mutatā per dictū.§.ad hoc prohibemus. quo ad causas meri imperĳ ⁊ que exigunt magnam cohertionem. Sed illum.§.dicunt ponere casum specialem vbi iudex maior antequaȝ veniat in prouinciā potest vnum transmittere qui vice sua omnia gerat preter vltimum suppliciū ⁊ membri abscisionem Sed quando in prouincia est hoc non potest ⁊ hunc intellectum videtur approbare glo.in prealle.l.aliquando.ff.de officio procōsulis ⁊ legati.⁊.xcv.

ti. ⁊ xcv. dis. c. j. vbi de hoc in glo. ⁊ per archi. ⁊ dicto capitulo illud. xxiij. q. iiij. ⁊. ij. q. vij. c. sicut ⁊ hanc opi. patenter tenet rofre. d. titu. que cause possunt delegari vltra principiū ⁊ speculator de iudice delegato. §. fi. ver. Itē si est delegatus in cā criminali licet cōtrariū innuat de iur. om. iudi. ver. ad huius aūt articuli notitiā ibi hodie cū oīa possunt ⁊c. ⁊ predictā etiā opinionē hic tenent Jaco. de are. ⁊ ol. ⁊ vide circa hoc qđ notaui. j. de iur. om. iudi. l. fi. versi. Itē quero an in gnāli dona. in fine ipsius q̄stionis. iure vero canonico indistincte possunt cause meri ⁊ misti impij etiā quo ad vltimū suppliciuȝ delegari vt expresse notat dictis. c. illud. xxiij. q. iiij. ⁊. c. j. xcv. di. đ offi. or. c. qđ sedē. in fine prime gl. ⁊ ne clerici vel monachi secularib⁹ nego. se. imisceant. c. in sacris. ⁊. c. sniam ⁊ p Inno. de officio đ legati. c. venerabili in prin. ea aūt que sunt ordinis epālis inferiori epō delegari nō possunt vt notat dicto. c. qđ sedem ⁊ đ conse. eccle. vel altaris. c. aqua benedicta. An aūt vicarius generalis alicuius rectoris ciuita. habentis merum ⁊ mistū imperium sicut habent in lombardia possit cognoscere de maleficijs citra mēbri abscisionē puto qđ non q̄ ista in generali cōcessione vicarij non veniunt ⁊ est expressum extra de offi. vicarij. c. licet li. vj. ⁊ tangitur in speculo de iurisdi. om. iudicū circa mediū quō ergo iudices deputati per rectorem ad officiuȝ maleficiorum hoc faciunt dic ꝙ ex speciali commissione eis facta p potestates vel vniuersitates ciuitatum qui eos eligunt vel ex statu. ciuita. hoc eis concedentium faciunt alias nō crederem eos de maleficijs posse cognoscere licet aliqui dicant qđ si comes vel baro donet alij ciuitatem vel castrum in quo habet merum imperium qđ transit cū vniuersitate ipsum merū imperiū de quo notatur in speculo de iurisdic. om. iudicū ver. que aūt meri impij ⁊ dicā. j. de iurisdic. om. iudi. l. fi. versi. Item quero an in generali. ⁊ facit qđ not. in simili qōne. s. de sacrosan. eccle. auc. hoc ius porrectum versicu. Item q̄rit ipse bartolomeus. Redeamus nūc ad secundum membruȝ distinctionis nostre. s. ad cās que exigunt cause cognitionem ⁊ decreti interpositionē ⁊ dic aut exigūt plenius cause cognitionē ⁊ decretū aut semiplenaȝ primo casu non delegantur vt. ff. de officio eius cui man. est iur. l. ij. de iur. om. iudi. l. j. ⁊ de officio p consulis. l. nec quicquā. §. vbi decretū ⁊ ibi de hoc notatur ⁊ de re. iur. l. oīa quecūq; ⁊ ad municipa. l. ea que. ⁊ ibi similiter no. ⁊ de his potest intelligi. ver. qđ nō ita hac. l. vt ibi expo sui. fallit in restit. in integrū. que datur cū cause cognitione vt ff. de in inte. resti. l. oēs ⁊ tū delegatur vt. s. vbi ⁊ apud quē. l. finali. Itē fallit in suspecto tutore vt. ff. de officio ei⁹ cui man. est iur. l. cognitio sed isti casus magis videntur de causis exigentibus cause cognitionē ⁊ sniē prolationē. Itē fallit in datione tutoris vt. ff. de tutori. ⁊ curat. datis ab his. l. ius dādi misti eñ imperij est vt. ff. de tute. l. muto. §. tutoris datio ⁊ ibi no. ⁊ predicta ēt sunt minorꝫ fauore vt dicta. l. cognitio. Secūdo casu qñ cā desiderat semiplenā seu summariā cause cognitionē ⁊ decretū tunc possunt delegari quo ad cognitionem et decreti interpositionē nō quo ad realē executionem puta missionē in possessionē vt. d. l. ea que ad municip. ⁊. d. l. cognitio. §. vt possessio. ff. de offic. eius cui man. est iuris ⁊ ibi notat de dam. infect. l. dies. §. ij. Item missio ex causa damni infecti ex primo decreto vt. ff. de dam. infec. l. j. ex scđo nō vt. d. l. dies. §. ij. Jaco. de are. ¶ In glo. prima ibi siue nō vt. j. e. l. fi. ol. Ibi indistincte delegare ex quocunq; leui impedimento old. Ibi vel dic hanc opinionem approbat ol. Ibi idem est qđ in mero hec fuit azo. opinio in summa. e. circa mediū dñs gui. eam reprobat dicens qđ cause misti imperij ex iusto impedimento delegātur quo ad cognitionē ⁊ diffinitionē vt hac. l. cause meri imperij nō nisi quo ad cognitionē si contingat presidem abesse vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisdictio. l. j. §. huius rei ⁊ in his causis meri impij nihil innouatur per hanc. l. ⁊ hoc statim sequitur hac eadem gl. ⁊ ita ēt tenet hic odo. de hoc latius dixi. s. hac. l. in distinctione. ¶ In eadē glo. ibi auc. ad hoc. s. de iudi. sed secūdū dñm. M. sit. iste cause possūt delegari quo ad totū ⁊ auc. ad hec loquitur cū delegās vult delegare solaȝ cognitionem ⁊ sibi reseruare diffinitionem vt ibi dixi. In gl. secunda in fine. si causa ol. ¶ In glos. sic continua in fine hoc est falsum q̄ ibi permittebatur vicarium constituere ex necessitate non autem delegare Jac. de bel. de quo. s. plene dixi in distinctione. ¶ In glo. vlti. in fine differtur ergo cognitio fauore puellorum non propter defectum iurisdictionis presidis ⁊ hec est vera secundum odo. ⁊ alios.

Placet. Ibi disceptatores. i. litium cognitores. Insinues. i. notifices seu precipias Judicatio. i. snīa taliū delegatorum. ¶ Ibi ex omni causa siue ciuili siue criminali nō aūt dicas ex oī cā appellari posse immo cā appellationis debet esse iusta ⁊ non friuola vt extra de ap. c. cum friuolis li. vj. ⁊ notatur. ff. nil no. app. pen. l. j.

Placuit. Ibi dirigantur. i. ad aliud maius officium vocantur odo. Ibi ceptis no. causam incipi per contestationem vt in auc. de litigi. §. omnem. Ibi examinet diffiniat In gl. in fine immo. §. sinautem in medio triennij odo.

Quedam expectare. Scilicet vt diffiniat humiliora. i. vilia vt. j. de incessis nup. l. humilem odo.

¶ Qui pro sua iurisdictione iudices dare possint. Rubrica.

Super rubrica. Vide azo. in summa. e. ⁊ ꝙ latius dixi. s. de iudi. l. a iudice.

In causarum. Quatuor dicit secunduȝ glo. ⁊ odo. primo ꝙ cām non sue iurisdictionis quis delegare non potest. Secundo contra factuȝ annullat. Tertio excipit delegatū a principe qui subdelegat. Ultimo dicit quod a subdelegato delegati a principe appellatur ad ipsum delegantē non ad principem. Circa primam partē notādū qđ ad hoc vt delegatio teneat quatuor sunt necessaria licet glo. dicat duo primū qđ delegans sit ordinarius vel delegatus a principe. Secundū qđ cā sit de eius iurisdictiōe Tertiū qđ cā sit delegabilis vt. s. titu. proximo. l. ij. Quartū ꝙ persona cui delegatur possit esse iudex vt quia nō sit femina vel seruus vel similis qui iudex esse non potest. An monacho possit causa delegari dic vt not. per Inno. extra de priuile. c. cum olim secundo ⁊c. Circa secundā partem querit glo. si delegatus ab illo qui delegare non poterat ex se habebat iurisdictionē ⁊ partes scientes delegationem nō tenere sub eo litigauerunt vtrū teneat snīa ⁊ tenet qđ sic quasi videant eius iurisdictionē prorogasse vt. j. de iurisdic. om. iudi. l. j. Cōtrariū tȝ gl. s. titu. proximo. l. j. que incipit nec ꝙ speciali ⁊ illā approbat Jaco. de are. Qui distinguit aut est delegatus ab eo qui nullā habebat iurisdictionē ⁊ tūc snīa nō valet q̄ ptes non litigauerunt corā eo respectu iurisdictiōis sue proprie sed delegantis que nulla est vt. ff. de iurisdic. om. iudicū. l. ⁊ si pretor. ⁊ sic intelligit prealle. glos. s. titu. proxi. l. j. Aut ab eo qui habebat iurisdictionē lȝ causa ad eius iurisdictionē nō spectaret ⁊ tunc valet snīa considerata iurisdictione delegan. que per partes potuit prorogari ⁊ ita intelligat hec gl. perinde eñ est ac si delegans cognouisset vt. s. vbi ⁊ apud quē restitu. petat. l. fi. §. sancimus. Cy. distinguit aut partes processerunt coram delegato virtute delegationis ⁊ non valet et ita intelligatur dicta gl. s. ti. proxi. l. j. Nec ob. qđ dicit. d. guido ꝙ videatur prorogata iurisdictio delegantis quia hoc fieri non potuit per alium vt. j. de sententijs ex periculo recitā. l. ij. ⁊ ideo perinde est ac si litigassent coram priuato. Aut partes processerūt nō tanquā corā delegato nec virtute delegationis sed tanquā corā hūte alias iurisdictionē volendo eius iurisdictionē prorogare ⁊ tunc valet ⁊ ita intelligatur ista glos. qua autē forma processerint patebit ex actis ar. j. de testamētis. non codicilluȝ cū ibi no. Itē querit gl. quid si tpe cause delegate carebat alia iurisdictione sed postea eā adeptus est nū quid confirmentur gesta corā eo ⁊ videtur tenere ꝙ sic Dñs gui. distinguit aut fuit delegatus ab eo qui nullam habebat iurisdictionem tpe delegationis sed post delegationem adeptus est aliam iurisdictionē ⁊ tunc nihil valeant acta coraȝ eo cū partes non litigauerūt inspecta iurisdictione postea quesita sed inspecta iurisdictione delegātis q̄ nulla fuit vt. d. l. si p tor. ff. de offi. eius cui man. est iurisdic. Aut delegatus fuit ab eo q iurisdic. hēbat ⁊ tūc valēt inspecta iurisdictiōe delegātis vt dixi. s. prima qōne que tū opinio vera nō vr̄ per ea que ibi dixi ⁊ glo. etiam expresse tȝ oppositum infra vbi de crimi. agi. opor. l. j. que incipit nō opposita prescriptione ⁊ illam glo. ibi approbat cy. dicens qđ aut negotiū deficit solo ꝯsensu ⁊ tunc ratihabitione confirmatur ⁊ ita intelligit lex licet. ff. de iudi. Si aūt ex defectu iurisdictionis tunc ratihabitio subsequens nō confirmat qđ actum est sicut alias dicit in tutore vt. j. qui dari tuto. poss. l. in vniuersis ⁊ in patre vt. j. de bonis q̄ libe. l. fi. §. necessitatem ⁊ dicetur. j. ad maced. l. fi. ⁊ ibi per cy. ⁊ tangitur. j. de iur. om. iudi. l. priuatorum. Et ex predictis terminat cy. aliā questionem si aliquis cepit cognoscere tāquam delegatus cū nō esset deinde ille qui poterat delegare ratum habuit an valeat qđ gestum est ⁊ videtur ꝙ sic per glo. hic positam ⁊ dicta. l. licet de iudi. contrariū tamen ibi notatur in glo. ⁊ plene etiam no. j. de iure fis. l. ij. li. x. ⁊ hoc puto verum ⁊ tenet hic

Iac. de bel. ⁊ facit qđ notatur per Inno. extra de officio dele
gati. c. prudentiā in glo. sed quid si iudex ⁊ per ber. ibidē in fi.
gl. q̄ incipit, ad hāc q̄ōnē. de hoc ēt pulcra gl. ix. q. ij. c. nullus.
Dn̄s tn̄ Iaco. de are. in q̄ōne gl. distinguit aut iste iudex q ca
rebat iurisdictiōe erat iā electus ⁊ tūc valeant gesta p eū ⁊ ita
intelligat̄ qđ dicit gl. quasi fctā hodie nō tūc ⁊ pro hoc lex ob-
seruare. in fine hic in glo. allegata ⁊ bene facit in auc. de colla
tore. §. prohibemus ⁊ glo. ibi posita q̄ dicit ex electione electo
ius cōpetere ⁊ ar. ad hoc. ff. ad treb. l. sed si ante ⁊ de pigne. ac.
l. si rē. §. fi. Si vero prius cepit cognoscere quaꝫ electus esset
tūc iurisdictio superueniēs nō ꝯfirmat qđ nullū est ⁊ ita pos-
sunt intelligi dicta per dn̄m cy. ⁊ ad hoc facit qđ si quis vēdit
rē alienā ⁊ tradit postea efficit̄ dn̄s propterea non transit do-
minium in emtorem vt. ff. de rei ven. l. si a tytio ⁊ de ac. emti. l.
si quis alienam. ⁊ ibi notatur. ¶ Ex his etiam querit domin⁹
Ia. aliā q̄ōnē si quis sicut ordinarius cū non esset cepit cogno
scere de causa ⁊ ea pendente factus est ordinarius an valebit
sn̄ia dicit enim qđ si electus est ante sententiā ⁊ partes velint
qđ ferat sn̄iam qđ valebit quasi retro facta trahantur ad pn̄s
vt. ff. de arbi. l. sed ⁊ si in seruuꝫ de testō. mili. l. si tribunus ⁊. j.
de appel. l. precipimus circa finē ver. licet antea. Alij ꝯtra qꝛ
litis cōte. facta fuit eo iudice non existēte ⁊ sic sententia lata est
lite non legitime cont. vnde non valet vt. j. de sententijs. l. pro
latam. licet dici posset ꝙ illa cont. trahatur ad presens tēpus
vt dictū est ⁊ partes etiā ordini iudiciario possunt renūtiare
scđm opi. quorundam vt dicetur. d. l. prolatum de lit. contes.
l. vnica. ¶ Itē querit glo. si iudex incōpetens tulit sn̄iam nū-
quid ptes possint cā habere ratā gl. dicit qđ sic qđ intelligūt
Iaco. de are. ⁊ ol. verū esse si ratificant re ipsa vt qꝛ condēna-
tus soluat ⁊ ita innuit lex per gl. allegata. j. cōia vtriusqꝫ iudi
cis. l. ij. ⁊ ibi dixi secus ergo si verbis eam ratificent qꝛ tūc nō
confirmabitur sententia que nulla fuit cuꝫ talis consensus ex
quo fieri debeat prorogatio iurisdictionis exigatur tempo-
re litis pendentis vt. ff. de iudi. l. ij. de iurisdic. om. iudi. l. si p
errorē ⁊. l. si cōuenerit sicut ⁊ al's. ff. de his qui no. infa. l. quid
ergo. Ia. ¶ Sequitur tertia pars que incipit ibi hoc nisi ⁊c.
⁊ est exceptio a primo dicto huius. l. s. qđ licet regulariter or-
dinari⁹ deleget fallit in delegato pn̄cipis qui subdelegare po
test vt. s. de iudic. l. a iudice ⁊ ibi plene dixi. Circa hanc partē
querit glo. nūquid delegatus a pn̄cipe cām sibi a principe de
legatā possit alij subdelegare dicit ꝙ sic cyn. contra ⁊ bene vt
puto quia ordinarius tales causas delegare nō potest vt ple-
ne dixi. s. titulo proximo. l. ij. ⁊ probatur. ff. de offici. eius cui
mā. est iurisdic. l. j. in principio. cum ergo lex delegato princi-
pis subdelegādi ptātē cōcedit obstaculū ammouet ꝙ delega
tioni obstabat nō aūt maiorē ordinario delegatū a principe fa
cere voluit ar. ff. de here. insti. l. si nō lex ⁊ hanc opinionem ap-
probant gui. de suꝫ. Ab. de sil. Iaco. de are. ⁊ old. ⁊ huic. l. re-
spondēt dū dicit nullo personarū causarū ve. ⁊c. s. delegabili-
um. Item querit cy. si princeps delegauit alicui causam cū lo
ci adiectione nunquid alio loco poterit de ipsa causa cogno-
scere videt̄ ꝙ sic qꝛ fungitur vice principis qui vbiqꝫ est iudex
ar. huius. l. ipse tn̄ secundū pe. distinguit aut est delegatus ad
vniuersitatem causaruꝫ ⁊ qꝛ tunc quodāmodo ordinarius est
vt. ff. quis ⁊ a quo ap. l. j. in fine extra territoriuꝫ nō cognoscit
vt. ff. de iurisdic. om. iudi. l. fi. aut est delegatus ad vnā causaꝫ
tm̄ ⁊ tunc aut facta est taxatio loci in delegatione ⁊ extra locū
nō cognoscit aut nō ⁊ vbiqꝫ potest cognoscere dum tamen se
cundū ius canonicū nō vocet partes. olim vltra duas dietas
vt extra de rescrip. c. nonnulli. hodie vltra vnā vt. eo. titulo. c.
statutū li. vj. ⁊ si in rescripto cōmittantur cause diocesis nul-
lus de ciuitate includitur vt. e. titu. de rescriptis. c. rodulfus
cum ibi notatis. ¶ Sequitur quarta pars per se patens nisi
ppter diuersitatē litere qꝛ quidā hn̄t ad nos quidam ad eos
vt in glo. no. In glo. prima ibi. l. iiij. vbi ponitur alius casus
⁊ dic vt ibi fran. ¶ In gl. vlti. est secundum Io. hanc opinio-
nem reprobat cy. cū. l. illa indistincte loquat̄ ⁊ iđ dicit aliquos
intelligere. l. ꝯriā cū appellatur ab officiali alicuius iudicis qꝛ
tunc appellatur ad iudicem principalem cuius erat officialis
vt extra de ap. c. romana li. vj. Odo. autem ad solutionem di-
cti contrarij sic distinguit cum queritur ad quem appelletur
a delegato distinguit aut primus delegat⁹ fuit recusatus vt
suspectus ⁊ tunc appellatur ad delegantem vt. s. de iudi. l. fi.
Aut non fuit recusatus vt suspectus ⁊ tunc appellatur ad de
legantē vt. d. l. fin. Aut nō fuit recusatus sed subdelegauit qꝛ
erat delegatus a pn̄cipe ⁊ tūc nō ad principē sed ad ipsum de
legātē appellat̄ ⁊ ita loquit̄ hec lex scđm lr̄am ad eos q̄ est vera
lr̄a ⁊ p hoc in auc. de ap. §. fi. Si aūt nō fuit delegatus a pn
cipe sed ab ordinario tunc si appellatur ab eius subdelegato
appellat̄ ad primū ordinariū delegantē ⁊ ita loquitur. l. ꝯria ⁊
dic vt ibi p̄le no. Vnū ēt tenēt canoniste ꝙ si est ep̄us hn̄s iu-
risdictionē tpalē in ciuitate ab imperio sicut sunt multi q vocā-
tur comites ferat sn̄iam ex tali iurisdictione tpali qđ appellat̄
ad papā ⁊ nō ad imperatorē vt notatur extra de delictis pue
roꝝ. c. ij. ⁊ pro hoc dicto. c. romana. §. debet extra de ap. li. vj. ⁊
ibi per Io. an. ⁊ per archi. xj. q. j. c. si que cause. §. j.

¶ Ne quis in causa sua iudicet Rubrica.

Enerali. Modicū habet in summa. c. ⁊
expone iudicet. s. sententiando
vel ius sibi dicat. s. de facto vt. ff. qđ me. cā. l. extat
cum similibus ⁊ vide qđ dixi. j. đ proba. l. exēplo.
tn̄ fallit in aliquibus casibus no. s. đ iudeis. l. nul
lus institu. de ac. in princ. in glo. ⁊ per dy. ⁊. j. de exhibē. reis. l.
fi. Est etiā vtile ꝯsiliū ꝙ quis in propria cā aduocatū querat vt
notat̄ per rofre. in libello super ꝯstitu. si qui desideria. j. de suf
fra. ver. ꝯsiliū est Oppo. de. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. vbi p
nūtiat se iudicē vel nō iudicē sed hoc pōt magis dici cā parti-
um quā iudicis. Et eodē modo potest solui. ff. ad municipa. l.
de iure. Itē habet locū titulus iste in iurisdictiōe contentiosa
non voluntaria vt. ff. de adop. l. si consul. Querit odo. tyti⁹ ha
bens guerram cum seio nullo modo poterat paceꝫ habere ni
si daret pignora ꝙ staret arbitrio dicti seij vnde pignora de-
dit seius grauia ⁊ importabilia pronuntiauit ⁊ precepit ipsi
tytio vnde parere non vult ⁊ pignora repetit querit̄ qd iuris.
Et videt̄ ꝙ repetere possit qꝛ in causa sua arbiter esse non po
tuit vt. ff. de arbi. l. penul. ⁊ hic Dominus py. in q̄ōnibus su-
is. lxj. q̄ōne que incipit cuꝫ gaius seius post multa distinguit
aut ille qui cōpromisit in aduersariū suū erat iuris perit⁹ ita
qđ sciebat tale cōpromissum non valere ⁊ tunc sibi preiudicet
ar. ff. de oper. lib. l. campanus. si quis cau. l. sed si quis. §. fin. ⁊
ad velleianum. l. si decipiendi dicit tamen esse ar. contra. ff. de
acceptila. l. an inutilis. Si non erat iurisperitus tunc non p̄iu
dicet per hanc. l. glo. vlt. hic ⁊ dicta. l. penul. de arbitris ⁊. j. de
dotis promissione. l. si cum ea. ⁊ odo. hic tꝫ qđ teneat datio pi
gnorum. Sed si iniuste arbitratus sit reduci debeat ad arbi-
trium boni viri vt. ff. pro soc. l. si societa. de op. lib. l. si libertus
iurauerit ⁊ allegāt. j. de contrahen. emt. l. fi. que nihil facit sed
debuit allegari eo. ti. l. in vendentis cum ibi not. Idem tenet
speculator de arbitris. §. ij. v. Item nullus ⁊ dy. p. l. ff. de le. j.
l. si sic legatum ⁊ cy. hic ⁊ dicta. l. si cum ea. de dot. promissione
in additionibus suis. Sed in lectura veteri dicit Ia. de ra. te
nere ꝙ nō valeat ⁊ dato qđ valeret dicit referre vtrū dicat fa-
ciat quicquid volueris ⁊ tūc tenetur facere qđ precepit an qc
quid arbitratus fueris ⁊ tunc reducitur ad arbitriuꝫ boni vi
ri ratio diuersitatis est quia primo casu committit in mera vo
luntate secundo non ⁊ voluntas videtur turpiū ⁊ non turpiū
possibilium tamen arbitrium non ar. ff. de le. ij. l. j. cy. De hoc
etiam notatur per hostienseꝫ in summa de arbitris. §. de qua
re. ver. Item impedit̄ ⁊ plene ⁊ subtiliter per Innocen. extra
de iureiurā. c. quintauallis ⁊ in summa feudoꝝ Iaco. arditio
nis de pace tenenda. §. Itē queritur ⁊ ver. sequē. Regula hu-
ius. l. fallit in impatore ⁊ papa qui in causa sua possunt esse iu
dices. vt. ff. de his que in testamento delentur. l. proxime. xxj.
di. nunc ⁊. xxiij. q. vij. cōuenior. vbi de hoc notat̄ ⁊ per card. ex
tra de renunt. c. j. li. vj. ⁊ pro hoc. ff. de here. institu. l. ⁊ hoc tibe
rius ⁊. j. etiam de hoc tangetur licet honestius faciant si alteri
cōicant. j. de quadriennij prescriptione. l. bene a zenone ⁊ no.
extra de iudi. c. cuꝫ venissent. vbi est pulcra gl. de hoc vbi etiā
notatur ꝙ papa in causa sua est iudex ⁊ ep̄us in causa ecclesie
sue ⁊ ad hoc facit ꝙ plene notatur per Inno. extra de verbo.
signi. c. ex parte que glo. valde notabilis est ad istam materiaꝫ
Et qđ ep̄us possit esse iudex in cā ecclesie sue facit. xxiij. q. iiij.
Guilisiarius. vij. q. j. sicut ⁊ notatur in dicto. c. cum venissent
per ber. ⁊ Innocē. dicto capitulo ex parte. In causa aūt pro-
pria ipsius ep̄i puto ep̄m non posse esse iudicem vel arbitrum
per hāc. l. ⁊ allegatā. s. proximo ⁊ tactum fuit. s. de iudi. autē.
Si vero contigerit. de hoc satis notatur per hostiē. in summa
de re iudicata. §. quis debet ferre ver. nunquid ergo ep̄us et
ver. sequen. vbi finaliter videtur concludi qđ si est cā propria
ipsius ep̄i eligent̄ arbitri q cognoscāt si ep̄us est actor vt. xj. q.
j. c. si clericus aduersus. Si aūt est cā eccl'ie cōstituat pcurato-
rē q noīe eccl'ie agat vt extra de iur. calū. c. fi. ⁊ ipse ep̄us cām
audiat p iura. s. ad hoc allegata nisi recusaretur vt suspectus
qꝛ tunc recurreret̄ ad arbitros vt. s. de iudic. apertissimi licet
Innoc. videatur tenere indistincte eum esse iudicem in causa
ecclesie sue vt plene nota. per eum extra de elect. c. nosti ⁊ per
speculatorem

speculatorē de iudice delegato.§.superest videre ver.qd si prelatus omnes tamen concordant consultius esse alijs cōmittere.An aūt iudex possit seipsum absoluere vel si excōicet oēs intrantes scholas ⁊ ipse intret sit excōicatus in vtraqꝫ questione tenet cy.ꝙ sic.§.de sacrosan.eccle.aut.quibuscunqꝫ.qꝛ fungitur vice duorū.§.priuati ⁊ magistratus cuius contrariū credo per banc.l.¶ Itē quero de pulcra ⁊ vtili questione videlꝫ nunquid iudex ordinarius possit cognoscere ⁊ punire delinquentez in se vel familiam suā cy.u.hic late congit banc questionē ⁊ primo videt̄ qꝫ nō ꝑ banc.l.Item qꝛ ex offensa offendens factus est inimicus eius ⁊ econtra vt.ĵ.de inofficioso testa.liberi.de his qui.vt indignis.l.inimicitie ⁊ inimicus nō debet esse iudex ar.ff.de iniur.l.ex cornel.de liberali cā.l.si pariter.§.de iudi.apertissimi.ff.de legatio.l.sciendū.§.ij.⁊ in aut.de testi.§.si vero odiosus.qꝛ verosimile est qꝫ eius defensiones nō admitteret nā de eius defensione nullo mō cogitare posse ⁊c.vt supra de here.l.si quis orthodoxe.in fine.Itē qꝛ qs non dꝫ cōmitti potestati aduersarij sui vt.ff.de iur.om.iu.l.si idē de arbi.l.si quis rem.⁊ de eo qꝫ certo loco.l.non vtique.§.j.cum si. Itē pro hoc videt̄.l.expressa que dicit qꝫ iniuriā sibi factā dꝫ superiori nuntiare vt puniant.in aut.de defen.ciuita.§.si vero egerint ergo ipse punire nō pōt ar.ff.de manumis.vin.l.apud filium.§.apud collegā de fur.l.serui ⁊ filij in prin.cū si.Itē qꝛ vt dixi istius delinquentis audienda est defensio.ĵ.de iure fi.l.facultas li.x.de accu.l.fi.ibi non statim ⁊c.⁊ de questionibus.l.vnius.§.cogniturū.Si nō est excludenda defensio ꝓcedendū est via ordinaria per accusationē vel denuntiationem ⁊ sic cuz iudex assumat partē accusatoris vel denuntiatoris iudicandi ꝑtātem perdit qꝛ nō dꝫ esse accusator vel denuntiator ⁊ iudex ar.§.de asse.l.nemo.⁊ extra de accusa.c.qualiter ⁊ qñ secūdo ver.nō tanquā.sꝫ idē sit accusator ⁊ iudex.⁊.ij.q.j.§.sed sciendū.c.multi corrigunt.Itē expressa.l.vr̄ in cōtrariū.ff.de officio presi.l.senatus consulto.q̄ expresse loquitur in furto ⁊ in iuria.Sed ibi nō dicit̄ expresse qꝫ ipse cognoscat immo forte ibi corā alio iudice cognoscebatur pro hac etiā opinione facit xxiij.q.iiij.inter querelas vbi de hoc in glo.j.q.v.c.de occidendis in prin.⁊ extra de resti.spo.c.cōquerente⁊ ibi in glo.In cōtrariū facit qꝛ ep̄us est iudex in iniuria facta ecclesie sue ⁊ pōt iniuriantes punire vt.d.c.guisiliarius.xxiij.q.iiij sed iniuria facta prelato intelligit̄ facta ecclesie ⁊ per ꝯsequēs facta iudici intelligit̄ facta reipublice vt extra de sñia excōicationis.c.cum desideres in fi.e.tit.c.dilecto lib.vj.⁊.§.de epis ⁊ cle.l.si quis in hoc genus.⁊ ibi de hoc tetigi sicut ⁊ honor vt.§.de aduo.diuer.iudi.l.restituēde ibi vniuersis reddit̄ ⁊c.sicut ⁊ iniuria facta filio intelligit̄ facta patri vt institu.de iniu.§.patitur ꝑ hac etiam opinione qꝫ rector ciuita.possit in se delinquentē punire facit qꝛ ciuitates hodie sunt reducte ad modū prouincie vt no.ĵ.de prescrip.longi tēpo.l.fi.⁊ tactū fuit.§.titu.ij.super rubrica.⁊ maxime in ciuitatibus lombardie que habent merū et mistum imperiū ex pace cōstātie vt ibi dictū fuit.Si ciuitates ergo fungunt̄ vice prouincie preses prouincie in tota ꝓuincia hꝫ oēm iurisdictionem vt.ff.de officio presidis.l.ex omnibus ⁊.l.sequenti.ergo a simili rector ciuitatis in ciuitate sꝫ ꝑfectus vrbis omnia crimina punit in vrbe vt.ff.de officio prefecti vrbis.l.j.in ꝑncipio ergo ⁊ ꝑtātes seu rectore .ciuita.Itē ꝑ hoc qꝛ preses prouincie dꝫ purgare prouinciā malis hominibus vt.ff.de offi.pre si.l.cōgruit nec distinguitur vnde sint vt.ff.de offi.presi.l.iij.⁊ qꝛ publice interest ne maleficia remaneāt īpunita vt.ff.ad.l.aqui.l.ita vulnerat⁹ at nisi rector ciuitatis posset punire remanere posset īpunitū vel ꝑpter nimiā dilationē successoris ⁊ qꝛ vacat imperiū ⁊ multis alijs causis que occūrere possent.Item qꝛ cū deficit qex publica iurisdictiōe vindicet licitum est priuato vindicare ar.a contrario sensu vt.§.de iudeis.l.nullus.ff.de his qui in fraudē cre.l.ait pretor.§.si debito.ĵ.de meta.l.deuotū.cū si.si priuato ꝑmittit̄ in defectū ius dicentis multo fortius ius dicenti in defectū alterius q̄ punire valeat.Itē qꝛ iudex nō debet pati se cōtēni sed contemnētē potest punire.ff.si quis ius dicenti nō obtēp.l.j.de officio pro consu.l.nec quicquā.§.circa aduocatos fortius ergo iniuriantes punire poterit ar.ff.de iniur.l.iniuriarū.§.is qui Itē potestas ciuitatis dicitur princeps ciuita.vt.ff.de excusa.tuto.l.spadonem.§.si ciuitatis.⁊ dn̄s dicit̄ princeps familie vt.ff.de ver.signi.l.familie.sed princeps familie punit familiares in se delinquentes vt.ff.de verb.obli.l.si seruum de le.j.Quid ergo ⁊ no.ĵ.de emē.seruorū.l.vnica.ergo ⁊ rector siue iudex poterit punire suos ciues ⁊ subditos contra euz delinquentes.Item pro hoc satis expresse facit in prohemio.ff.§.illud vero ibi vel in ipsos professores ⁊ in sequenti.§.statim subdit ipsos professores posse iudicare ⁊ punire ⁊ ibi de hoc tetigi. vltimo facit qꝛ qui ledit magistratum populi romani incidit in.l.iul.maie. vt.ff.ad.l.iul.maiest.l.j.qꝛ in quolibet magistratu representat̄ persona imperatoris sicut persona dn̄i in seruo vt.ff.de ope.liber.l.si pamphilo ⁊ in ministro ecclesie ipsa ecclesia ⁊ iō offensa illata magistratui ipsi imperatori videt̄ illata nemini aūt dubiū est qꝫ de iniuria principi vel imperio illata rector ciuitat. posset cognoscere ⁊ punire vt.ĵ.ad.l.iul.maie.l.quisquis.⁊ pro hoc extra de ap.c.cum speciali vltra principium.Quid ergo in tāta iuriū varietate tenebim⁹ dominus Jac.de are qōnē predictā in ciuitate regi publici disputauit ⁊ pro.⁊ contra allegauit vt.ĵ.soluēdo distinguit.Aut crimē est notorium aut non Primo casu cū tale dictū nō egeat accusatione vel inquisitione sed sola pena vt.ĵ.de accu.l.ea quidē tunc possit cognoscere ⁊ punire cum sit hoc casu magis executor quam cognitor cum in notorijs nō sit ordo iudiciarius seruandus vt extra de iure iuran.c.ad nostrā nec hoc casu poterit vt suspectus recusari cum sit quasi merus executor a quo nō appellat̄ vt.ĵ.quorum ap.non recipi.l.ab executore recusari ergo non poterit cū recusatio sit species appellationis vt.ff.de arbi.l.non distinguemus.§.cum quidam et ad hoc bene facit extra de ap.c.nouit ⁊ qꝫ ibi no.nam a quo remouetur genus ⁊ quelibet eius species vt.§.de trans.l.si causa cognita ⁊ in noto.non intelligitur quis grauari.ij.q.j.in manifestis.l.enim hoc facit non iudex vt §.ne liceat poten.l.j.in fine.Secundo casu qñ nō est notorium Aut offensa est illata obtentu dignitatis ⁊ officij ⁊ tunc potest inquirere ⁊ punire per dictā.l.congruit.ff.de officio presidis ⁊ l.senatus.iniuriam enim dignitatis potest vlcisci vt.ff.de re mili.l.iiij.§.in bello .de iniuri.l.iniuriarum.§.j.qui metus causa l.continent vt in aut.de man.princi.§.festinabis.⁊ de penis.l.si quis forte.§.penul.⁊ ad hoc faciunt pre alle.iura quibus cauetur quod debet defendere iurisdictionem suam ⁊ non pati se cōtēni ⁊ optime facit.xlv.dist.c.⁊ qui emendat ⁊ ibi de hoc in glo.⁊ per archi.⁊.ij.q.vij.c.si quis erga.⁊ dicto capitulo inter querelas ⁊.c.guisiliarius.xxiij.q.iiij.Si vero illata sit sibi iniuria ex inimicitia personali et priuata licet secundario tangat officium ⁊ dignitatem preualet principale ar.ff.de iniur.l.Itē apud labeonem.§.interdum.⁊ hoc casu non potest sibi ius dicere ⁊ ita intelliguntur iura pro hac parte adducta nisi forte eatenus vt delinquentem ponat sub fida custodia et principi vel successori reseruetur ar.dicte.l.senatus de offi.presi.de adul.l.capite quinto ⁊.l.si adulterium cum incestu.§.fi.Jaco. Et hec solutio ⁊ distinctio approbari videtur extra de penis.c.j.li.vj. ⁊ ibi de hoc not.per Jo.an.⁊ archi.⁊.ij.q.vij.c.si quis ab epo ⁊.c.si quis erga ⁊ in glo.⁊ eam approbat speculator in titu.de legato.§.j.ver.sed nunqd legatus ⁊ innoc.in dicto.c.ex parte ĵ.de ver.signi.⁊ extra de penis capitulo dilectus.per eundem ⁊ ad hoc etiam facit qꝫ notat̄ per ber.extra de offi.ordi.capitulo.irrefragabili .§.ceterum in gl.que incipit sic.ĵ.de hereticis ⁊ de maledi.c.primo ⁊ dicto.c.cum venisset extra de iudicijs ⁊ per host.in summa de sententia excōicationis.§.quis valeat ver.ꝑprius ⁊ ver.ratiōe rei vide de ista qōne per gandi.de penis percus.⁊ insultu versi.Item quid si aliquis fecit iniuriam alicui officiali cy.tamen secundum pe.de bellaptica dicit quod licet sit verum qꝫ punire possit iniuriam factā officio ratione reipublice ad qꝫ adducit.§.de officio eius qui vicem alterius iudi.obtinet.l.j.⁊.ij.non tm̄ solus īmo si est delegatus poterit recusari si ordinarius petit qꝫ eidem associetur ep̄us vt.§.de iudi.l.apertissimi ⁊ aut.ibi posita vbi de hoc tetigi qꝛ ex eo qꝫ secundario tangit personam suam subest causa suspitionis et hec opinio satis equa videtur.cy.⁊ azo.Innocē.tm̄ dicto capitulo dilectus de penis tenet delegatum nullo modo posse punire iniuriam sibi illataz sed debet haberi recursus ad delegātem vbi ergo dictum est iudicem posse punire iniuriam sibi illatam videtur intelligendum quatenus tangit iniuriam reipublice non persone cum ex quolibet crimine due videantur nasci offense vna que tangit rempublicam alia que tangit personam offensam vt.ff.de publi.⁊ vectig.l.licitatio.§.qꝫ illicite tamen preallegatum capitulūz dilecto.de sententia excōicationis li.vj.videtur innuere qꝫ iudex iniuriā suaz indistincte possit punire ⁊ ita vidi pluries de facto seruari. An aūt familiares suos possit punire dixi.§.de officio prefecti pretorio.l.si quis circa finē.Item hec lex fallit in imperatore ⁊ in papa qui iudices sunt in causis proprijs vt.§.dixi licet si recte inspiciantur videant̄ iura ad hoc adducta loqui de causis fisci.i.īperij non proprijs imperatoris.tamen lex ex hoc tyberius.ff.de here.insti.in seruo proprio ⁊ cā propria imperatoris loqui videtur ⁊ hoc ideo contingit qꝛ papa ⁊ imperator superiorem nō habent ⁊ ideo quidā etiam idem dicere voluerunt in rege francie cum superiorem non recognoscat vt extra qui.c.per vene

rabilē ver. insuper cū rex qđ nō puto verū q2 licet de facto nō recognoscat superiorē de iure tñ eius superior est imperator vt plene dixi. s. de summa tri. l. j. Itē papa contra seipsū pronuntiat se deponendo vt. d. c. nuntiauit. xxj. di. ꝛ no. per bosti. in summa de officio legati. §. qđ pertinet ver. Itē si sit catholicus. Item videt̄ qđ etiā inferior papa se excōicare possit. xj. q. iij. c. ad mensam ꝛ dic vt ibi in glo. cōtrariū tꝫ inno. ꝛ dicit qđ quis se excōicare nō pōt vt extra de snīa excōi. c. qđ in dubijs ꝛ archi. e. titu. c. statuimus lib. vj. ꝛ dic vt ibi. Itē videt̄ qđ canonici alicuius ecclesie possint se suspēdere a diuinis vt extra de offi. ordinarij. c. si canonici li. vj. ꝛ ibi de hoc plene p Garsiā ꝛ tāgit̄ aliquid per Jo. an. Ex predictis fuit soluta talis q̄stio que de facto fuit in ciuitate auinioni mulier quedā fecerat facturas rectori seu marscalo illius ciuita. qui fecit eam capi ꝛ cognito de crimine fecit sibi promitti flore. quinquaginta ꝛ iurauit nō venire cōtra dictā pmissionē ꝛ virtute dicte pmissionis ipsos florenos exegit deinde moriēs in testō ordinauit omnia male ablata debere restitui querit̄ nunqd isti floreni sunt restituendi tanq̄ male ablati circa qđ aduertendū est vt ꝛ tactū est s. qđ quilibet magistratus pōt aliquid dupliciter aliquando vt priuatus. aliqñ vt vtēs officio seu iurisdictiōe vt. ff. de iniu. l. nec magistratus ex de elect. c. cū inter vniuersas ꝛ. c. qđ sicut §. preterea ꝛ not. ff. de re. iur. l. nō vident data. §. qđ iussu sic et iniuria que infert̄ ei. aliqñ infert vt priuato ꝛ de tali iniuria cognoscere nō pōt vt bac. l. ꝛ ff. de iur. om. iu. l. q iurisd. ꝛ de iniu. l. lex corne. Sed de superiori querelā deponere vt predictū est aliqñ fit sibi iniuria vt magistratui quo casu pōt punire vt. ff. de iuris. om. iudi. l. si familia ꝛ de postu. l. j. cū si. s. allegatis cū igit̄ delictū de quo q̄rit̄ cōmissuꝫ fuerit in eū sicut in pˀuatū nō potuit cognoscere nec capere ipsam mulierē vt. ff. qđ metus cā. l. iij. ꝛ ideo promissio extorta nulla fuit vt. c. titu. l. q in carcerē ꝛ ideo mala ablatum dꝫ censeri nō obstante sacramento vel q2 fuit nullū. p. l. nō dubiū vel saltē superioris autoritate pōt conueniri vt extra qđ metus cā. ad aures. c. ad audientiā. ꝛ. c. cum dilectus ❡ Ultimo quero epūs tulit sententiā ab eius sententia fuit appellatū ad archiepm. Archiepō mortuo subrogat9 est epūs qui snīam tulit loco eius nunquid in dicta cā ap. sit iudex barto. brix. tꝫ qđ dꝫ alij delegare al's recusari poterit vt suspectus in q̄onibus suis. cxxxviij. q. que incipit cā fuit agitata ꝛ ad hoc facit qđ in simili notaui. s. de accesso. l. nemo in fine ꝛ extra de ap. c. postremo. ❡ In gloss. ibi de offi. presi. l. senatus cōsulto. ❡ Sꝫ ibi nō dicit q̄ ipse cognoscat sed qđ durāte officio in actionib9 pituris agere pōt vsq3 ad cōt. qđ intelligas corā alio iudice cōpetēti fm pe. ꝛ cy. ❡ Im eadē gloss. in fine. Sed confitendo ex quo sequitur sententia vt. ff. ad. l. aqui. l. pinde cy. ꝛc.

❡ Rubrica. Qui legitimā persona habeant standi in iudicio.

I cum esses. De materia hui9 l. ꝛ tituli vide az. in summa ꝛ intelligit glo. banc. l. in snīa diffinitiua interlocutoria em̄ cōtra minorē lata teneret secundū glo. ꝛ odo. de quo dic vt dixi. s. si aduersus rē iudi. l. cū ꝛ nos minores opinionē glo. ꝛ od. sequit̄ dy. ff. de aut. tuto. l. impuberes in distinctione quā ibi circa finē que distinctio pulcra ꝛ vtilis est in materia ꝛ idē videt̄ in re. publica. vt. j. de iure reipublice. l. j. libr. xj. ꝛ ibi notat̄ Cy. vero secundū pet. dicit nō esse verū indistincte qđ omnis interlocutoria lata contra minorem indefensuꝫ teneat sed solum interlocutoria de mittendo in possessionem vel vendendo ꝛ ita intelligit iura ad hoc allegata al's ex generalitate buius. l. dicit etiam interlocutoriam non tenere nisi in casibus in quibus potest esse in iudicio qui nota. j. l. proxima

In rebus. Multi habent corruptā hanc gl. ꝛ habent. s. de procu. l. si minor sed debet haberi. s. de procu. l. exigendi ꝛ ar. ff. de procu. l. si minor. fallit etiam in causis spiritualibus vbi minor admittit̄ vt plene notat̄ extra de restitutio. spo. c. ex parte per ber. bosti. ꝛ per archi. Jo. and. ꝛ cardina. extra de iudi. c. si annum quartumdecimum li. vj. Itē ad petendum absolutionē ab excōicatione vt extra de snīa excōicationis. c. si. ꝛ cetera.

❡ Casus in quo minor potest esse in iudicio sine tutore.

Momentanee. Lex ista consueuit reputari difficilis ꝛ ideo pro ei9 claro intellectu primo premittendum est qđ in gl. prima notatur. Deinde ponendus est casus secundum primam lecturaꝫ que est vera. s. quod ponat tres casus secundus incipit ibi sub colore. terti9 ibi nihil aūt. alias duas lecturas gl. nō vidi per doctores approbari licet lectura io. in se sit vera tamen nō bene conuenit litere qui exponit adipiscende. i. adepte. ꝛ alteri. i. minori. literā expone Ibi sub colore. i. simulatione ꝛ fraude sic. ff. ad macedo. l. Item si filius ꝛ de donatio. inter virum ꝛ vxo. l. sulpicius. ❡ Ibi obreptitia. i. clandestina vel deceptoria q2 clam ꝛ deceptorie transire volebat de possessorio ad petitorium qđ nō licet de quo dic vt dixi. j. de proba. l. ad probationē vti dn̄m in fine sic accipit̄. ff. de falsis. l. si quis obrepserit. ꝛ de in ius vocan. l. sed si hac. l. §. patronum. Vel alteri. s. aduersario ipsius minoris. Maxime hoc ideo dicit q2 idem esset si intentatum esset iudicium possessoriū cū authoritate tutoris vel curatoris. Ibi persone legitime hoc est authoritate tutor. vel cura. od. Ibi opitulat̄. s. aduersario minoris. ❡ Ibi conuētio i. recōuētio sup pprietate cū autoritate tñ tuto. vel cura. fm cy. ꝛ odo. posset etiam proprie accipi. ❡ Ibi circa curatorē vel ipsum minorē autoritate cur. vt. s. l. proxima ꝛ. ff. de admi. tuto. l. §. sufficit. ❡ No. ergo casum specialē in quo minor pōt esse in iudicio sine tuto. vel curatore alios etiam notaui. s. l. proxima ꝛ his casibus poterit constituere pcuratorē sine tuto. vel cur. authoritate vel etiam sine cōsensu patris vt notat̄ per Innocen. extra de resti. spo. c. ex parte ꝛ de iudi. si annum lib. vj. iurat de calum. vt notatur. s. de iura. calum. l. ij. §. qđ obseruari in fi. glo. que incipit vt pater in bonis filij. Sed quare dicit̄ momentanea possessio dic q2 licet sit magnum commodū possessionis vt. ff. de rei ven. l. is qui destinauit tamen qđ ei potest auferri in petitorio vt. ff. de acqui. poss. l. exitus dicitur momētanea licet esse possit qđ in perpetuum nō aduocabitur vel q2 actor non aget vel nō pbabit de iure suo sic dicitur de iudice delegato qđ nil pprium habet q2 velociter pōt ab eo aduocari vt. ff. de officio eius cui mand. est iur. l. j. in fine. ꝛ de herede a quo est res sub conditione relicta ꝛ nō intelligitur interim sua eo qđ de facili tenebitur alteri restituere vt. j. cōia de le. l. fi. §. sꝫ q2 alibi ponitur momentū p vna die vt. j. de feri. l. ij. ꝛ aliqñ diefieri cōputatio de momēto ad momentū vt. ff. de mino. l. iij. §. minorem ꝛ al's dicitur qđ publiana datur ei qui momēto possedit vt. ff. de publi. l. cuꝫ sponsus. §. fi. ꝛ ad hoc. j. vbi de posse. agi opor. l. j. ꝛ de hoc in alphabeto sub. litera. M. dictiōe momentanea possessio. Sꝫ q̄ est actio momentanee possessiōis de qua loquit̄ hec lex dic q̄ multiplex vt hic habetur in prima gl. dicas tamen secundū iac. de are. odo. ꝛ alios qđ vbicunq3 possessorium habet admistum petitorum non hꝫ locū lex ista vt est in. l. si quis in tantam. j. vnde vi. ff. de interdictis. l. ij. §. quedam ꝛ de aqua cottidiana ꝛ estiua. l. j. §. fin. q2 tunc cessat ratio huius. l. que hic notat̄ in gloss. s. quod modicum preiudiciū fit minori q2 poterit restaurari in petitorio. Sed quid de infante ꝛ furioso dic eos admitti vt. ff. de re. iur. l. in negotijs de re iudicata. l. furioso ꝛ de ver. signi. l. coram. Item nunquid minor admittatur in isto iudicio procuratorio nomine p alio de hoc dic vt. s. de procur. l. eligendi hec tamen lex loquitur quando proprio nomine. Item nunquid offeretur libellus quidam q̄ non vt. j. vnde vi. l. momentanee. contra credo per autē. offeratur ꝛ. l. momentanee non in libello sed in inscriptione loquit̄ Sed quomodo sciret populus formare libellum dic q̄ consulet peritiores. Sed quid si conueniatur pupillus nunquid habet locum hec lex glo. secunda tenēt qđ non sed solum quādo agit odof. hic tenet contrarium q2 si admittitur ad agendum fortius ad defendenduꝫ vt. ff. de superficie. l. j. in fine ꝛ. q2 fauorabilis vt. ff. de re. iur. l. fauorebiliores pro opinione glo. facit verbū actio que est in litera sub quo non continetur defensio vt. ff. de ver. signi. l. verbū oportebit. §. actionis verbo ꝛ hanc approbant gui. cyn. ꝛ pet. q2 qđ agant introductum est fauore minorum sed qđ conueniantur sine tutore vel curatore. posset cedere in eorūm legionem. ꝛ hanc opinionem recitat cy. dn̄m pe. obtinuisse de facto ꝛ idem tꝫ ꝛ eisdem rationibus si reconueniatur qđ in reconuetione non admittatur sine tutore vel curatore. cyn. ❡ Sed cū istum iudicium agi possit etiam per seruum vt. j. siptꝫ vim vel alio modo. l. j. §. j. quero an in agenda differant seruus ꝛ liber vel pari modo admittātur glo. hoc obscure tradit od. aūt dicat qđaliter exercet̄ p seruū ꝛ aliter per liberum q2 per seruū demū dn̄o absente ꝛ demum cū agit̄ de poss. recurrenda vel retinenda vt patet expresse dicta. l. j. j. si per vim vel in alio modo et in summa huius tituli circa medium In adipiscenda aūt nō vt. s. de iudi. l. seruus. liber aūt etiam in adipiscenda admittit̄ vt ptꝫ in. ij. respōso huius. l. vbi de adipiscenda loquit̄ ꝛ rō diuersitatis est q2 liber minor saltem cum tutore habet personam legitimā seruus non nisi quātum

tum a iure expresse cōcedit. ¶ Ultimo querit old. vtrū minor qui succubuit in iudicio momentanee possessionis possit pete re restitutionē in integrū. ꝛ dicit hanc qōnē fuisse de facto bo noñ. existibus aduocatis ꝓ minore dominis azo. ꝛ hagarato ꝛ cōtra eū dominis baldino ꝛ Jac. bal. ꝛ eā hic late disputauit allegando ꝓ ꝛ contra ꝛ dicit terminatā nō fuisse sed ptes con cordasse ꝛ eius allegationes inuenietis in effectu. ꝭ. de momē tanea poss. fuerit ap. l. vnica. in vlti. glo. vbi questio ista dispu tatur ꝛ soluit pro opinione dñi azo. s. qđ restitui possit minor quā opinionē ēt hic sequit odo. ꝛ de hoc etiā. no. in summa hu ius titu. in fi. ꝛ de hoc etiā dixi. d. l. vnica. Dñs aūt odof. dicit qđ si modicū damnū sustineat minor nō restituit. per. l. scio de in inte. resti. Si aūt magnū qđ est qñqꝫ maxime qñ possidenti datur retentio ꝛ agenti denegaret actio vt no. ff. de euic. l. si rē §. duple. tūc detur restitutio ꝛ dicit fuisse de facto in quodam nomine staperone qui habebat magnas poss. in feudū in qui bus fecerat magnas expen. vtiles ꝛ necessarias ꝛ decesserat re relicta filia pupilla que nō succedit in feudū illequi succedebat in feudū eā inquietabat vnde egit interdicto vti possidetis ꝛ succubuit pronuntiatū fuit qđ deberet restitui qꝛ possidēs ha bere poterat retentionem expensarum. Si aūt nō possideret nō habebat petitionē ꝛ pro hac opiniōe allegat. ff. de mino. l. minor. xxv. annis omissam allegationē oldr. ¶ Item glo. ꝛ he ne. ꝛ odo. ꝛ cyn. latius colligunt vnum ad quod sepe allegat. l. ista. s. qđ si testis aliqđ dicit vltra capitula super quib⁹ iurauit qđ nō valet in hoc eius dictū est qꝛ sup hoc deponit nō iurat⁹ qđ est quando testis iurauit soluꝫ sup capitulis tantum secus si super tota causa de quo dic vt plene dixi. ꞩ. de episcopis et cleri. aut. sed iudex. In glo. prima ibi. §. fi. ꝛ dic vt ibi oldrad. ꝛ fran.

¶ Rubrica Ut nemo inuitus vel agere vel accusare cogatur.

¶ Filius an possit cogi accusare occisores patris.

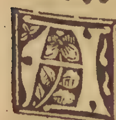

Inuitus De materia notat in sum ma hui⁹ tituli cogit hic per odo. qđ ex rubricis lꝫ arguere cū idē dicat ħ rubrica ꝛ textus de quo dic vt ibi notat per eū. ¶ † Querit dñs gui. nunqđ fili⁹ cogi pos sit accusare occisores pr̄is ꝛ dicit ne maleficia remaneant īpunita qđ cogendus est qđ nō puto verū ꝓ hanc l. ꝛ qꝛ si cogi posset precise. l. nō cogeret est causatiue priuatio nē hereditatis vt. ꝭ. de his qui vt indigni. ꝓ totū ꝛ ita tenet cy. ꝛ. ꝭ. de accu. l. si qs homicidij. in fine q̄ lex videt facere prima fa cie ꝓ opinione domini guidonis. Fallit tñ regula hui⁹. l. vltra casus in glo. notatos. ff. loca. l. cū in plures. §. messem ꝛ de act. emti. l. iulianus. §. penu. gl. tamen videtur sentire qđ in his ca sibus ꝛ alijs in glo. notatis non teneat iudicium quasi vi sit cō pulsus vt. ff. de iudi. l. ij. in principio ꝛ qđ metus causa per to tum ꝛ ita videtur sentire. ꝭ. de bonis que liberis. l. fi. §. necessi tate vltra princi. glo. magne. qđ non puto verū vt. d. l. ij. de iu di. compellebat per nō suum iudicē hic per suum. ꝛ. l. authori tate in glo. in fine. quid si bonoñ. non egit. ꝭ. tempus statutum nec scholaris recessit nunquid agere potuit videtur qđ sic cuꝫ res sit integra vt dicta. l. mancipiorū de op. legata. ol. ꝛ vide qđ no. ꝛ dixi dicta. l. diffamari.

¶ Rubrica de ordine iudiciorum.

Super rubrica. Uide azo. in summa huius titu. ꝛ per gof. ꝛ hosti. in summa de ordine co gnitionū in speculo dicto tit. ꝛ plenni⁹ de īci dentibus qōnibus. Et in quib⁹ differāt titu lus iste ꝛ. ꝭ. de ordine cognitionuꝫ dic qđ ille gñalis ꝛ est specialis vt notat. ēt in summa dicti tituli de ordi. cogni. per azo. a titu. aut. extra de ordine cogni. nihil differt qꝛ cōiter de vtroqꝫ tractat ꝛc. Albericus.

Dite. Huius. l. materia obscura est ꝛ subtilis ꝛ obscure tradita ꝓ doctores ꝛ glo. ꝛ iđ quā plus potero declarare studebo ꝛ hec lex habet tres lecturas ꝛ hꝫ duas partes in prima consulit im perator in secūda obiectionē remouet secunda ibi neqꝫ eñ ꝛc. vna est lectura est secundū Jo. ꝛ azo. ꝛ quā approbant odof. et alij cōiter secundū quā loquit in petitorio petitionis heredi tatis ꝛ tria dicit primo qđ vbi nomine pupilli agitur petitio ne heredita. ꝛ obijcit sibi de statu. iudex cognoscit de qōne bo norū ꝛ status si pupillo expedit qđ habeat iura sua ꝛ probatio nes in promtu. si aūt expedit pupillo cām status differri vsqꝫ in tēpus pubertatis differt ꝛ licet de vtraqꝫ cognoscat solū de principali. s. hereditate pronuntiat ꝛ hec lectura licꝫ multa ha beat contraria tñ magis est amica litere ꝛ textū sic exponatis adite vos tutores pupilli posthumi quibus interrogantibus rñdet imperator. Q. d. fabij testōris patris posthumi. ¶ Ibi status subaudiet bonorum vt iudicat finis. l. dicebant enim eum non fuisse filium fabij: et hereditatem eius ad ipsum nō spectare. Ibi non possit nō ex defectu iurisdictionis sed fauo re pupilli qꝛ expediebat sibi eā differri in tēpus pubertatis et ista est vera expositio licet glo. ēt alijs modis exponat. De he reditate in petitione hereditatis ꝛ ex hoc verbo concluserunt Jo. ꝛ azo. qđ hec lex in petitorio loquat. Sed qui intelligūt eā in possessorio exponunt de hereditate. i. possessione rerum he reditariarū. Ibi incidētē qōnē. s. status. Ibi non de ea. s. qōne status. Nā de ea nō ꝓnuntiat expresse sed tacite pronuntiādo de hereditate. vt. ꝭ. subijciā. Oppo. multis modis ad istam le cturā primo qꝛ hic dicit qđ preses non cognoscit de causa stat⁹ primo lex dicit expresse qđ cognoscit vt. ꞩ. de pedan. iudic. l. ij. omissis omnibus alijs solutionibus hic ꝛ in contrario no. dic qđ hic dicitur eū nō cognoscere nō cōtingere ex defectu iuris dictionis sed fauore pupilli si expedit vt differat. Itē opponit qđ cā status ꝛ bonorum debeat differri in tps pubertatis. vt ꝭ. de car. l. j. Sed dic ꝙ ibi expediebat differri qꝛ pupillus non habebat ꝓbationes patas hic aūt habebat patas ꝛ periculuꝫ erat qꝛ testes forte senes vel valetudinarij nō morerent ꝛ iđ nō expediebat differri ꝛ ita loquit lex cōtraria ꝛ. ff. de arbi. l. iij. §. cause ꝛ. §. due cause ꝛ hec est vera solutio lꝫ alie tradant in gl. Item opponitur qđ etiā de statu cognoscat vt. ꝭ. de peti. here di. l. libe. gloss. ꝛ odo. soluunt qđ ibi loquit de cōtrouersia sta tus defuncti non impuberis ꝛ iđ nō differtur Dñs. M. sil. di cit nō esse soluere lꝫ casum diuersificare ꝛ qꝛ ita videt differēdā est questio status testatoris sicut impuberis qꝛ si testator pro nūtiaretur seruus ita perderet impubes bona sicut si ipse im pubes diceretur seruus vel non filius. In. l. cōtraria dicit gl. qđ hec lex loquit in possessorio contraria in petitorio sed nec hec vera videt qꝛ ꝛ hec lex secundū Jo. azo. in petitorio loqui tur ꝛ qꝛ magis videt differenda qđ petitorij quam possessorij cū sit magis preiudicialis īpuberi ꝛ ideo ipse. d. M. dicit qđ ꝓ tanto ibi non differt qꝛ expediebat pupillo nō differri. Si aūt expediret differri differtur vt predictū est. Et eodē modo pōt responderi ad. l. iij. §. missum. ff. de carbo. vbi similiter non dif fert sed cōtra hanc solutionē facit. ff. ad carb. l. pe. vbi similiter nō differt petitoriū. Dicūt quidā qđ ibi agebat cōtra aliū nō eū qui de statu referebat cōtrouersiam. Uerius credo qđ siue agat siue conueniatur solum inspiciatur vtrum expediat sibi differri vel non. alij autem hanc. l. intellexerunt in possessorio adipiscende vel retinende possessionis vt puta qñ pupillus nō possidebat hereditatem sed alius potest enim petere possessio nē per carboñ. de q̄ summarie cognoscetur ꝛ qōio status dif ferret in tempus pubertatis ꝛ eodē modo fiet si pupillus erat in poss. heredita. qđ summarie cognoscetur ꝛ causa status dif feretur ꝛ iste lecture in se vere sunt lꝫ oportet exponi literam de hereditate. i. possessione rerū hereditariarum sic ꝛ econtra qñqꝫ verbum possessionis pro proprietate accipitur vt. ff. de ver. signi. l. interdum ꝛ qđ sequit in litera examinare dic. sciꝫ summarie vt. ff. de carbo. l. iij. §. summatim. ꝛ sanius consilium est pupillo agere possessorio quā petitorio cum in possessorio agnoscatur summatim vt dictum est ꝛ ex leuioribus probatio nibus vnde secundū vltimas duas lecturas preses cognoscet de cā bonorum ꝛ status ꝛ pronuntiabit solum super causa bo norum. s. sit danda possessio carbo. vel non et causa status dif fertur in tempus pubertatis vt dictum est. ¶ Nunc materiaꝫ huius. l. per duas questiones declaremus primo est si plures cōcurrant qōnes coram eodē iudice ꝛ in eodē iudicio quis or do seruari debeat in cognitione ꝛ diffinitione ipsaruꝫ dic aut principaliter mouetur aut incidēter. ¶ Primo casu aut oēs sunt crimales aut omnes ciuiles aut quedaꝫ criminales ꝛ que dam ciuiles. Si omnes criminales aut proponuntur mutuo idest hincinde ꝛ de eis dic vt. ꝭ. qui accusari non possunt. l. ne ganda ꝛ. ff. de publi. iudi. l. is qui reus. ¶ Aut ab vna tantum parte proponuntur. idest ab vno vel pluribus contra vnum vel plures ꝛ dic vt. ꝭ. de accu. l. qui de crimine ꝛ. ff. de accu. l. se natus ꝛ. l. si plures. Aut ciuiles ꝛ criminales concurrunt ꝛ tūc aut proponuntur ab eodem ꝛ dic vt. ꝭ. quādo ciuilis actio pre iudicet criminali. l. vnica ꝛ ad. l. aq. l. ex morte ꝛ de iniur. l. pre tor in princ. ¶ Aut proponuntur hincinde idest ab vna par te ciuilis ab alia criminalis ꝛ dic vt hac. l. in vltima glo. ꝛ. ꝭ. e. l. fi. ¶ Aut sunt plures ciuiles concurrentes ꝛ dic vt not. ff. de

iudi.l.qui prior.⁊.ff.loca l.in operis ⁊ insti.de actio.§.preiudi
ciales. ¶ Aut vna proponitur principaliter alia incidenter et
habet locũ hec lex cum his que hic notantur. De hac etiã ma
teria not.iij.q.vlti.per totum ⁊ maxime.c.ciuili.extra de ord.
cogni.c.tuã.per her.per az.in summa huius tituli vltra princ.
plene per gof.⁊ hosti.in summa de or.cogni.⁊.e.ti.cũ dilect⁹
⁊.c.fi.per ber.⁊ inno.⁊ bene in specu.dicto.titulo de incidenti
bus qõnibus. ¶ Secunda qõ est an super incidenti sit pronũ
tiandum vel nõ que qõ per multos notata est ⁊ forte adhuc nõ
plene discussa de hoc enĩ in glo.hic notatur ⁊ idẽ in effectu.ff.
de iudi.l.de qua re ⁊ tangitur in glo.ff.de mino.l.intra vtile.et
de preuari.l.iij.per azo.in summa huius tituli.§.an super inci
denti.per .d.Inno.⁊ plene ⁊ subtiliter extra de elec.c.cũ inter
seniorẽ ⁊ per od.⁊ cy. hic in lectura sua doctores cõiter sequũ
tur opi.Joã.qui distinguit inter incidentes ⁊ emergentes vt
in incidentibus vera sit opinio bul.qõ super eis cognoscatur
⁊ nõ pronuntiet q: pnũtiato super principali satis est pronun
tiatũ super incidenti. ¶ In emergentibus sit vera opinio pla
centini vt super eis pronuntiet expresse q: alias nõ posset in cã
procedi ⁊ dicuntur incidentes veteres que cõpetebãt anĩ iudi-
cium sicut pactũ de nõ petendo solutionẽ ⁊ similes quasi intus
cadentes.i.ex ipsa re vel causa. Emergentes sunt que oriũtur
post incohatũ iudicium ⁊ nõ respiciũt principaliter cãm sed iu
diciũ vt exceptio iudicis incõpetentis vel cũ agit de teste ad-
mittendo vel nõ ⁊ similia. Alij vt odofr.⁊ qdã moderni retẽta
opinione Jo.in incidentibus distinguunt q: quedã sunt q̃ pe-
rimunt negotiũ de quo agit ⁊ super illis non pronuntiat sꝫ so
lum sup principali.quedã sunt que retardãt vt nõ sum de fo-
ro istius iudicis ⁊ super istis pnuntiat vt.ff.de iudi.l.si quis si
aliena sed magis est emergẽs quã incidens vt predixi ⁊ iõ cõ-
modius eẽt exẽpluꝫ de pacto de non petendo ad tẽpus qõ nõ
in totũ perimit sed retardat in perẽtorijs ẽt que lit.cõt.impe-
diunt pronuntiat q̃ sunt tres ḃm cõmunẽ opinionẽ vt extra de
lit.cõt.c.exceptiõis li.vj. Speculator ẽt circa hoc aliam distin
tionem facit dicto titulo de incidentibus questionibus ver.et
vt premissa clarius. Dominus etiã Cyn.hic multa tangit que
mihi magis videntur subtilia q̃ vtilia excepta distinctiõe dñi
Jacobi de arena.quam recitat ⁊ talis est vtilis iudicio meo.
Aut est exceptio que tangit processum iudicij ⁊ nõ negotium
aut negotium et non iudicium. ¶ Aut est talis quo potest se
habere ad vtrunq₃. Si tangit processum ⁊ nõ negotium tunc
pnuntiat q: magis est emergẽs quam incidẽs vt agis contra
me asserens te pcuratorẽ tytij ⁊ ego nego vel dico iudicem in
cõpetentem vel libellum inepte cõceptũ vel similia iste eniꝫ nõ
tangunt negotiũ principale sed iudiciũ nam sint vel non sint
vere huiusmodi exceptiones nihilominus remanet negotium
principale in statu suo tales enim exceptiones dilatorie vel de
clinatorie terminari debent vt patet in excep. procuratoria.§.
de procu.l.ita demũ.de excep.iudi.incõpeten.ff.de iudi.l.si qs
ex aliena si quis in ius vo.nõ ierit.l.ij.⁊ ad munici.l.de iure.et
idem in libello qui dicitur inepte exceptus vt.ff.de asse.l.j.nisi
enim super his pronuntiaret non posset in causa procedi ⁊ ita
intelligatur lex.ff.de liberali cã.l.liberis in fine.⁊ de dila.l.a p-
cedẽte ⁊ oẽs alie allegate p opi.placẽ.⁊ in his est vera ei⁹ opi.
Ubi aũt exceptio est talis q̃ tangit negotiũ ⁊ nõ pcessuꝫ vt pe
tis a me decẽ dico me soluisse: vl' dico ĩpuberẽ spuriũ ⁊ nõ pos
se succedere vel similia tunc obtinet hec lex cũ si.⁊ vera est opi-
nio bul.vt super talibus nõ pnuntiet expresse sed tacite pnun
tiando super principali non enim dicet iudex quia inueni reũ
nõ q: soluisse iõ eũ cõdẽno sꝫ dicit ĩuenit reũ debere actori.x.ex
tali causa iõ eũ cõdẽno ⁊ ad hoc facit.§.de ordine cogn.l.ij. Si
vero exceptio ⁊ talis que potest se habere ad vtrumq₃ vt exce-
ptio rei iudi.iureiurãdi.⁊ similes tunc aut proponitur in mo-
dũ impediendi processum ⁊ sic in modũ dilatorie vt fuit in.l.in
tra vtile.ff.de minori etiam ḃm opin.placẽ.ibi enĩ proponitur
exceptio que impedit actionẽ ⁊ cõtestationẽ. Nam prescriptio
que impedit act.impedit ⁊ cont.vt.§.de prescrip.xxx.annoruꝫ
l.sicut in rẽ.vbi dicit qõ post.xxx.annos non põt moueri actio
ergo prescriptio ĩpedit actionis cont. sic dicã qñ agis contra
me dico te nõ audiẽdũ q: seru⁹ es: ⁊ seru⁹ nõ põt eẽ in iudicio
vt.§.de iudi.l.seruus.tunc de his cognoscitur ⁊ pronuntiatur
vt.§.de adul.l.quoniã alexan. Si vero opponitur in modũ vi-
ctorie obtinende per diffinitiuaꝫ sententiã super principali vt
q: dico me absoluendũ a petitione actoris q: iuraui vel trãsegi
tunc nõ pronuntiat sup exceptione sed sup principali arg.hu
ius litere possunt enĩ tales exceptiones opponi in modũ dila
torie ad impediendũ processum ⁊ in modũ peremtorie ad ob-
tinendum victoriã p diffinitiuã vt dictum est ⁊ probatur.ff.de
cõdi.inde.l.eleganter.§.si quis post.⁊ supra de trãsac.l.causas

⁊.l.fratris.§.sñiam rescin.non posse.l.fi.⁊ dicto capitulo exce-
ptionẽ extra de lit.cont.li.vj. Ja.an aũt tunc sit inserẽda cau-
sa in sñia dixi.§.de iud.properandũ.§.illo proculdubio.ad.ll.
p opinione placẽ.allegatas potest responderi. Primo ad.l.a
procedente.§.de dila.qõ de emergenti loquit ad.l.intra vtile
de minori.§.responsum est. Uel secundũ Ja.de ra.ibi pronun
tiatum fuit super etate hoc est super his que in libello contine
bantur.s.dandã esse ei restitutionẽ q: probauerat se minorem
⁊ lesum ⁊ hoc sequit cy. Ad.l.iij.de preuari.dicendũ qõ erat in
cidens qõ tangebat ⁊ retardabat processum ⁊ idem in dicta.l.
liberis in fine de liberali cã.vel posset dici qõ est emergens nõ
incidẽs ⁊ ita tenet bert.extra de or.cogni.c.j.in medio magne
glo. Uel posset dici qõ oẽs exceptiones retardãtes processuꝫ
dicant emergentes.incidentes dicantur que ad victoriã finalẽ
producũtur ⁊ ita credo Jo.intellexisse vnde dicit Incidit inci
dens emergens exceptio differt et expone incidit incidens.i.
perimit ⁊ est penultima producta. Sed contra predicta ⁊ pro
opinione placen.vr̃ expressum qõ etiã si exceptio contigat ne-
gotiũ principale ⁊ pponat in modũ perẽtorie ad victoriã qõ sit
pnũtiandũ.ff.de nego.gesti.l.sin aũt.§.si quocũq₃ modo.⁊ de
cõpen.l.qõ in diẽ.§.si rationẽ.⁊ certe huic.l.nõ video bene re-
sponsum ⁊ ideo opi.placẽ.non puto fore reprobandã nec ine-
ptã video nec ꝯtrã iura qõ super quacũq₃ incidenti possit pro
nuntiari nec dico qõ sit de necessitate in casibus in quibus di-
ctum est pronuntiari non debere ⁊ ita videtur sentire ber.di-
cto capitulo.j.extra de ordine cognitionũ in fi.glo.magne for
te etiã nõ est mala distinctio que fit in dicta.l.intra vtile.de mi-
no.s.vt si cognitũ sit plene super incidenti pronuntietur si se-
miplene non. Dominus aũt iaco.de beluiso circa predicta sic di
cit aut actor proponit plura simul agendo ⁊ circa idem aut cir
ca diuersa aut econtra reus proponit contra actorem ⁊ tunc
aut per modũ questionis emergentis aut incidentis aut per
modum reconuentionis primo casu quando actor proponit plu
ra simul circa idẽ tunc super omnibus iudex dꝫ pronũtiare vt
dicta.l.intra vtile.ff.de mino. Si circa diuersa multo magis vt
ff.de iuris.om.iudicũ.l.si idẽ ⁊.§.de annali excep.l.fi. Si autem
econtra reus proponit per modũ exceptionis tũc super emer
genti pronũtiatur vt.l.a procedente.§.de dilatio.⁊.ff.qui satis
da.cogan.l.arbirio.⁊.l.seq̃.in principio.si quis in ius vocatus
non ierit.l.ij.⁊ de accu.l.cũ tytia.⁊ notatur hic secundũ Jo.⁊
de iudi.l.de qua re. Si vero per modum qõnis incidentis aut
proprie proponitur per viam exceptionis aut per viam defen
sionis. Primo casu si quidem perimit processum dꝫ sup ea p
cedi ⁊ pronuntiari vt.ff.de condit.inde.l.⁊ eleganter.§.si quis
vbi de hoc.⁊.d.c.exceptionem extra de lit.contesta.li.vj. Sive
ro nõ perimit si quidem actor obijcit replicando contra taleꝫ
exceptionem tunc iudex super replicatione pronuntiare dꝫ vt
ff.de preuaricationi.lege tertia dicta.l.sin aũt.§.si.de nego.ge
stis ⁊ de compen.l.qõ in dicto.§.si rationem.⁊ ratio est q: repli
catio est eiusdem nature cuius ⁊ actio vt.ff.de peculio.l.quesi-
tum.§.penul.⁊ ar.dicte.l.intra vtile.de minor.. Si non obijcit
replicationem tunc non pronuntiat super incidenti sed super
principali vt hic ⁊ dicta.l.ij.de ordi.cogni. Si vero incidens p
ponitur per modum defensionis aut est preiudicialis princi-
pali qõni naturali effectu ⁊ ordine aut naturali effectu sed non
ordine aut effectu tantum aut ordine tantum. Primo casu sta
tim cognoscitur ⁊ super ea pronuntiatur ⁊ est ratio q: contin
git principalem qõnem ⁊ sapit naturam peremtorie exceptio
nis que perimit processum ⁊ q: aliter procedi non posset vt.§.
de adul..l.adulterijs.§.de officio.rec.puin.l.j.§.qui accu.non
possunt.l.j.vbi de hoc.⁊.l.penul.⁊.fi.⁊.§.de his qui ad eccl.cõ
fu.l.iij.vt nemo priuatus titulos impo.l.ij.in fin. Secundo et
tertio casu si quideꝫ assumit naturam iudicis principalis ⁊ eũ
dem habet effectum quem sortiret si principaliter moueretur
tunc super ea dꝫ pronuntiari siue criminalis incidat ciuili siue
econtra siue criminalis criminali siue ciuilis ciuili .vt.§.e.l.iij.
de proba.l.iubemus.de fide instru.l.fi.ad.l. fauiam de plag.l.
preses.ff.ad.l.iul.de adult.l.j.alias.l.ij.§.si publico de falsis.l.
diuus pius.⁊.d.l.sin autem.§.fi.de nego.ge. Si vero non assu
mit naturam iudicij principalis tunc pronuntiatur tantũ sup
principali vt hic ⁊.d.l.ij.§.de ordi.cognitionũ. Si vero est pre
iudicialis ordine tantũ si quideꝫ obijcitur qõ preposteritatis
tunc super ea pronuntiatur vt.ff.de excep.l.fundi ⁊.l.fundum
fami.ercis.l.j.⁊.§.de here.act.l.vt debitum q: aliter in cã proce
di nõ põt si vero nõ obijciat qõ preposterationis tunt non est
opus de ea pronuntiari ⁊ valet iudicium vt.ff.de euic.l.si man
cipium.§.j.vbi de hoc. Si vero pponitur per modũ recõuẽ
tionis tunc super vtraq₃ debet pronuntiari vt.§.e.l.fi.⁊ dic.vt
§.de sententijs.l.cũ papinianus ⁊ aut. consequenter ⁊.ff.de iu.
l.qui

l.qui prior ꝛ de ordi.cognoscendi dic vt ibi notaꝛ nau.cau.sta.l.idē.§. fina.instit.si quadrupes paupe.fe.diceꝛ in fi.ſ.de accu.l.qui de crimine.ff.de publi.iudi.is qui reus in summa huius titu. Ja.de belui.Hec distinctio quo ad aliqua plenior est ꝛ in effectu cōcordat cū predictis ꝛ dicit ēt cy.qd vbicūqꝫ dictū est non debere pronuntiari sup incidenti qd si expresse ꝓnuntieꝛ nō vitiaꝛ negotiū vt notaꝛ extra de ordi.cogni.c.j.ꝛ pro hoc.ſ.de legi.here.l.si defunctus vbi exheredatio expresse facta in matre nō vitiat lꝫ eius preteritio ꝑ exhedatione habeaꝛ ꝛ ita nō erat opus exheredatione expressa cy. ¶Ex predictis ēt pꝫ solutio qōnis vtrū lata snia in principali ꝛ ꝑ ꝯsequēs tacite sup incidēti inducat exceptionē rei iudi.si incidens principaliter intenteꝛ qꝛ vt plene cognitū est ꝛ preiudicat aut sniatum ꝛ nō ꝑiudicat vt.ff.de lib.agno.l.si quis a liberis.§.meminisse ꝛ de his ꝗsunt sui vel alieni iur.l.si iudex ꝛ ita tꝫ odo.ꝛ glo.ſ.e.l.penul.ꝛ de ordi.cogni.l.ij.Jac.aūt butr. qñ plene cognitū est subdistinguit qꝛ aut idē cōsequiꝛ ꝑ modū incidentis ꝛ ꝑ modū principalis ꝛ tunc obstat exceptio vt dicta.l.qd in diē.§.si rōnē de compē. ꝛ.l.finautē.§.fi.de nego.gest.Aut nō idē ꝛ tūc secus vt de euic. vt.l.venditor.ꝛ.l.sequēti.Alij aūt dicūt qd in dicto.§.si rōnē in primo responso nō fuit plene cognitū ꝛ iō non obstat exceptio in secundo sic ꝛ ideo obstat.An super incidēti debeat dari libellus ꝛ fieri litis cont.glo.videꝛ tenere qd sic extra de offi.dele.c.prudentiā.§.ceterū quē incipit ex loco isto.Cōtrariū tꝫ gui.de suz.de hoc satis no.in spe.de ordi.cogni.ꝛ de libellorū cōceptione.§.nūc dicendū ver.vlti.qd nō deꝛ cōiter seruaꝛ vt dixi.ſ.de procu.l.j.ꝛ notaꝛ ꝑ cōpost.extra de elec.c.dudum secūdo in gl.añ lit.cōte.qd puto verū nisi incidens assumeret naturā principalis ꝛ principaliter intētareꝛ qꝛ tunc sicut in ꝑncipali credere libellū ꝛ lit.cōte.necessariā.Jn glo.i.natiuitate ibi de cōtra ta.quā pretor liberis polliceꝛ.Jn eadē glo.ibi hic heredis Sed hoc non est soluere sed casum diuersificare vnde solue vt in sequenti contrario.M.fil. vel vt dixi.ſ.in lectura Jn glo.vlt.ibi non defensionis tantū.Jtem in primis tribus legi.vna erat preiudicialis ad aliā.s.incidens ad principalē in l.vlt.no.M.fil.Jbi alij duo.s.de prauari.l.iij.de minori.l.itra vtile.ol.Jbi secundum hul.hec fuit vera opinio hul.vt ꝛ no.in summa huius tituli.§.an super incidenti licet glo.ff.de iudic. l.de qua re.dicat hul. indistincte tenuisse super incidenti non pronuntiandum.

Jquestio. Hec.l.iudicio meo nō hñ clarificaꝛ per glo.nec per od.q dicunt actuꝫ fuisse petitione hereditatis ꝛ deinde familie ercisciidē ꝛ qd de vtroqꝫ cognosciꝛ sed sup principali tantū.s.peti.heredi.pronuntiatur nō sup qōne generis que obijciebaꝛ.Unde hic ꝭm ol.quod imperator querētibus quomodo deberēt petere hereditatē fratrum suorum patruelium a coheredibus suis respondet qd si putant coheredes eorum confiteri eos fuisse fratres patrueles defuncti et per consequens eorū heredes qd intentare debēt fami. ercisc. iudicium si aūt dubitāt qōnō confiteantur eos fratres patrueles ꝛ per cōsequēs coheredes debent intentare peti.heredit. qꝛ inter negantes se coheredes nō datur fami.ercis.iudicium vt.ff.fami.ercis.l.j.ꝛ in hoc iudicio peti.heredi.cognosceturde questione generis licet nō pronuntietur.vt.ſ.l.proxima literā exponatis.Fratres patrueles qui sint habetur institu.de gradibus.§.iiij.de ea re.idest de genere quia negant te fratreꝫ patruelem ꝛ in ista significatione accipiꝛ genus.ff.de probationibus.l.j.

Um ciuili. Jbi pōt.i.dꝫ sic exponiꝛ.ff. de offi.procon.ꝛ.le.l. obseruare in fi.ꝛ.ſ.vbi in rē actio.l.ij.odo.ꝛ caue qꝛ in l.qm alexandrū in gl.allegata erat emergēs quē tāgebat ꝑcessum ꝛ ideo añ omnia nō eodem tēpore terminatur vt plene dixi.ſ.eodē.l.j.cy.in addi. Jtem oppo.de le.ij.ſ.de edicto diui adri.ꝛ dic vt dixi.

Uoniam. Canonizatum est principiuꝫ huius.l.iij.q.vlt. c.ciuili als est.§.sub capitulo nō est credēdū.Et intellige hāc l.cū ciuiliter cōuentus vult agentē criminaliter accusare vel ecōtra secus si ab eodē ꝑponatur ciuilis ꝛ criminalis ex diuersis factis qꝛ tunc neutra differtur vt.ff. rerum ammo.l.rerum ammo.actio ob adulterij ꝛ ibi no.hic reprobat lecturam vt.in glos.reprobatur.Jn gloss.prima ibi.l.quoniam alexandrum.fallit etiam si cā spoliationis intentetur vt.ſ.de dona.inter virum ꝛ vxor.l.si maritus.ꝛ extra de ordine cognitio.c.fina.

¶Rubrica de litis contestatione.

Uper rubrica. De materia ista q̄ vtilis ē vide ꝑ az.hosti.ꝛ gof.in summa.e.ꝛ eꝫ.e.per totum ꝛ li.vj.cū ibi not.ꝛ per galeotūin margarita.e.ti.ꝛ late in speculo.e.titulo que omnia in effectu cōsistunt in tribus.s.quid sit lit.conte.qualiter fiat ꝛ quis eius effectus.Jn quibusdam causis procedi potest sine lit.conte.vt dicetur.ſ.de tempo.appe.l.fi.§. vltimo.ꝛ an idem sit in causa nullitatis vel restitutionis in integrum ibi dicā.

1 ¶Contestatio litis an fiat per responsionē rei negatiue tm̄ an etiā per affirmatiuam.

2 Partes an possint renuntiare litis contestationi.

Es in iudicium. Per simpliceꝫ petitionē vel actionis editionē nō litis cōtestatio sed per narrationē actoris ꝛ rei rñsiōe corā iudice factā hoc dicit.Et expone res.i.cā ꝭm odo.vt.ſ.de eden.l.is apud quem vel proprie vt etiam quātitatē cōprehendat cum rei verbum sit generale vt.ff.si certū pe.l.j.Nō vꝫ.i.nō est sic et alias verbū videꝛ existentiā importat vt.ff.de arbi.l.quid tñ.§. si ita odo.Jbi postulatio simplex a datione libelli tñ ideꝫ esset vt statim subijcit.Et sic ponunꝛ hic tria que inter se differat.s. simplex postulatio.Actionis editio ꝛ litis contestatio .Simplex postulatio est petitio verbalis sine libello vel citatio facta ad instantiā partis per executorē vt.ff.de in ius vocan.l.j.ꝛ lꝫ principiū iudiciorū incipiat a vocando in ius.vt institu.de pena temere litigantiū.§.fi.ex hoc tñ nō fit litis conte.Actionis editio olim fiebat simplici verbo,hodie inscriptis per libelluꝫ vt auꝛ.offeratur.hic posita ꝛ notatur.ff.de eden.l.j.§.j.nec per talem actum fit litis cōtest.vt.ff.de iudi.l.nō videꝛ in iudicem consensisse nec etiam hꝫ effectū cōtestationis quo ad interrumpendā prescriptionē vt.ſ.de prescript.xxx.anno.l.sicut in rem in principio nisi in casu speciali.s.qñ libellus principi datur.l. j.ꝛ.ij.¶Tertius actus est litis conte.que fit eodē modo quo hic habetur.ꝛ.ſ.de iudi.l.rē nō nouaꝫ.§.patroni.s.per libellū datam per actorē ꝛ responsionem factam per reū que cōiter talis est nego narrata prout narrantur vera esse ꝛ dico petita fieri non debere ꝛ fieri dꝫ contest.coram iudice vt predixi ꝛ ꝓbatur hic ꝛ dicto.§.patroni ꝛ pñte aduersario vt.ff.de confes.l. certum.§.si quis absente.ꝛ hec colliguntꝛ hic ꝛ in glo.ꝛ lectura odo.ꝛ latius in speculo.e.§.j.ij.iij.ꝛ.iiij.¶Quando fit facienda.e.titu.§.qd.¶Quis sit conte.effectus.e.tit.§.fi.ꝛ per gof. in summa.e.§.fi.ꝛ latius hic per od.qui plures effectus addit primo qꝛ per litis contestationē diciꝛ lis inchoata in auꝛ.de liti.§.omnē extra.e.t.de libel.oh.c.ꝛ ibi in gl.ꝑ azo.in summa de proba.§.probari ꝑ Jnno.ꝛ per her.de officio delegati.c.super qōnū.§.qd si delegatus.ꝛ dixi.ſ.de pac.l.postꝗ liti.Aliqñ tñ diciꝛ lis inchoari per libelli dationē vt.ſ.qui dari tuto.pñt l.j.ꝛ.ff.ex quibus causis maior.l.is aūt ꝛ ibi in glo.Jtē per lit. conte.desinit res eē integra vt.ſ.de pcu.l.nulla ꝛ.ſ.qūo ꝛ quādo iudex auꝛ.qui semel.de iure ciuili per contestationē ꝑpetuatur iurisdictio.vt.ff.de iurisdictione om.iudi.l.ꝛqꝛ.aliud de iure canonico vt ibi notaꝛ.¶Jtē bone fidei possessor efficiꝛ male fidei ꝑ cōtestationē.ff.de peti.here.l.sꝫ si here.lege.§.finaūt Jtem actiones personales efficiuntur litigiose.vt.ſ.de lit.l.ij. ꝛ auꝛ.ibi posita.Jteꝫ litem non cōte.regulariter non recipiuntur testes nec diffinitiua fertur vt extra vt lite non cōt.per totum.Jtem facit quis conditionem suam meliorem per cōtestationē.vt.ff.de noua.l.aliaꝫ.de regu.iuris.l.nemo ꝛ.l.non solet

1 ¶†Queriꝛ gl. nunquid cont.fiat ꝑ responsionē rei negatiuā tantū an etiā per affirmatiuā puta qꝛ dicat cōfiteor vera esse q̄ in libello actoris cōtinentꝛ glos.ꝛ odo.tenēt qd si cōfiteaꝛ reus añ libelli oblationē non fit contestatio sed tunc nō fiet sibi preceptū qd soluat vt.ff.de iudi.l.si debitori.ꝛ de re iudi.l.debitoribus.Si aūt post libelli oblationē confiteaꝛ tunc talis rñsio operaꝛ cōtestationē ꝛ ferꝛ snia diffinitiua vt no.ff.ad.l.aqui.l. proinde.§.fi.ꝛ idē tꝫ glo.in auꝛ.de exhi.ꝛintro.reis.§.sancimꝰ versi.suscepto que pulcra est ista materia ꝛ speculator hoc.eo. titu.§.j.ver.sed si reus nō neget her.extra de elec.c.dudum secundo.§.lꝫ aūt gl.sꝫ pone vbi de hoc satis notatur ꝛ per.gof. in summa de lit.cōte.ſ.sed quid si petam ꝛhec opinio cōmuniter approbatur.Cy.tñ indistincte tꝫ qd rei confessio ante litis contestationem vel post non inducat litis contestationē ꝛ hoc per hoc preallegatū.§.patroni in.l.rē nō nouaꝫ dū dicit cōtra dictionem obiectam ꝛc.ꝛ.ff.de proc.l.si reus patus vbi si reus confitetur debitum corā iudice delegato ordinarius precipit

deponi pecuniã ⁊ nõ delegatus qꝛ lis cõte. nõ est sꝫ si eēt cõtestata tunc delegatus de cã cognoscit ex quo apparet ꝯfessionẽ rei nõ inducere litis contestationem ⁊ ita dicit tenere modernos. Sꝫ si teneamus primã opinionẽ ad. l. si reus posset rñderi qđ ibi reus cõfitebaṫ ante libelli dationẽ ⁊ hoc innuit gloss. ibi dũ exponit agente. i. agere volente qꝛ ante litẽ cõtestatam nõ dicit quis agere sꝫ agere velle vt. ff. rẽ ratã habere. l. ãplius Quãcunqꝫ tñ opinionẽ teneamus certũ est qđ cõfessio rei habet effectũ conte. quo ad interrũpendã prescriptionez vt. j. de prescrip. xxx. an. l. cum notissimi. §. sed si quis. Item querit gl. si reus respondeat premissa protestatione qđ nõ intendit litez cõtestari circa hoc videṫ sentire gl. indistincte qđ nõ fiat lit. cõte. ⁊ idẽ tenet hic cy. ⁊ ber. extra eodẽ. c. vnico ⁊ ibi etiã hoc innuit Inno. ⁊ notaṫ etiã de hoc per ber. extra de ap. c. solicitudinẽ. idẽ tꝫ az. in summa circa finẽ de hoc per ber. ex̃ de ap. c. solicitudinẽ ⁊ gof. in summa circa mediũ ver. sed est sciendũ. ⁊ galeotus in margarita. e. circa princ. ⁊ bar. brix. in qõnibus suis xviij. qõne que incipit quidã ꝓtestatus ⁊ dñs. M. sil. similiter disputauit ⁊ quasi eadẽ allegat que bart. Idem tꝫ Jac. de are. ⁊ ol. ⁊ allegat. ff. de pactis. l. iurisgẽtiũ. §. qđ fere qui bene facit pro ista opinione. Jura tñ que allegaṫ in contrariũ que cõcludũt qđ protestari ⁊ venire cõtra ꝓtestationẽ nihil operaṫ sunt fortia vnde dñs odo. dicit aut iudex admisit ꝓtestationẽ vel ei nõ cõtradixit ⁊ tunc fit vera prima opinio qđ cõtestatio non fiat aut non admisit sed cõtradixit ⁊ tunc fit vera opinio contraria. s. qđ respondendo libello post protestationem fiat lit. conte. ⁊ hanc opinionẽ domini odo. videṫ sequi speculator e. tit. dicto. §. j. ver. patet ex premissis vbi de hoc satis notatur ⁊ dicit hanc fuisse Jo. opinionem ⁊ nõ odo. qđ verum non est vt hic in lectura odo. apparet in dubio tñ si sine ꝓtestatione respondeat presumitur animus contestandi vt no. per. Inn. extra. e. c. in principio. Sed si teneamus opinionẽ glo. ⁊ sequacium qđ si premittat protestationez nõ fiat cont. quid fiet si nolit litem conte. dicit iaco. de are. qđ iudex remediis iuris poterit eũ cogere precise ad cõtestandũ vt. ff. de ventre inspicien. l. j. §. quid ergo si nõ responderit qꝛ iudiciũ reddiṫ in inuitũ vt. ff. de verb. obli. l. inter stipulantẽ. §. j. si tamen actor velit contentus esse missione in poss. põt. Glo. tñ. j. quomodo ⁊ qñ iudex autẽ. qui semel in fine glo. magne videtur sentire qđ precise cogi nõ possit cõtestari sed sufficiat missio in poss. qꝛ ista sunt paria nõ venire: ⁊ venire ⁊ non facere qđ teneṫ vt. ff. de excu. tuto. l. scire §. scire ver. si autem non similis vt. ff. de reg. iur. l. non defendi ⁊ de fideicom. libe. l. non tantum. §. fi. ⁊ hanc opinionem tenet cy. ⁊ vidi cõmuniter in iudicio seruari licet opinio domini Ja. de stricto iure vera sit. Querit etiam cy. si reus protesteṫ se nolle lit. cõt. ꝑ responsionẽ quã facit. actor vero protestetur cõtrarium cuius protestatio preualebit quidam qđ actoris cũ sit vltima vt. ff. quod vi aut clam. l. aut qꝛ aliter. §. si quis cum denũtiasset ⁊ ad munic. l. si filius. ipse tamen cy. tenet oppositum qꝛ lit. conte. ex animo procedit ⁊ ideo actoris protestatio animuz tollere non potest ⁊ allegat de exhiben. reis. §. illud in auṫ. hoc idẽ tenet Jo. card. extra de reg. iur. c. in generali. li. vj. nũc queritur quis sit effectus ꝓtestationis circa medium vbi de materia protestationũ plene ⁊ subtiliter no. Item querit dominus Jaco. de are. pulcram qõnẽ si iudex iuris remediis compellere non põt reũ ad conte. nunquid possit pronuntiare litem ꝓ conte. propter eius contumaciam dicunt quidam qđ sic arg. eius quod notatur. ff. de confess. l. certum. §. j. in glo. s. vt generi ⁊ ad hoc faciunt iura allegata quod positiones possint pronuntiari pro confessis per contumaciam nõ respondentis de quo dictũ fuit. s̃. de iura. calum. l. ij. §. qđ obseruari versi. superest vt videamus. Ipse tamen dominus iac. tꝫ oppositũ qꝛ in cõtestatione opus est verbis vt hac. l. ⁊ dicto. §. patroni. l. rez nõ nouam ergo alij actus non sufficiunt vt. ff. de verbo. obl. l. j. §. contra si sine verbis ⁊ hanc tenet hic cy. Sed dici posset quod etiã in confessione opus est verbis ⁊ tamen contra non respõdentẽ fit pronuntiamentũ qđ habetur pro confesso vt predictũ est. Item qꝛ per missionẽ vel alia iuris remedia non est plene consultum actori qui forte vellet causam suam ad finem producere vnde forte non esset male dictuz qđ pronuntiari posset lis pro contestata. Itẽ queritur nunqd per obiectum exceptionis fiat lit. cõt. gl. ⁊ odo. tenẽt qđ si obijciaṫ exceptio dilatoria vel declinatoria nõ fiat lit. cõt. Si perẽtoria tũc qꝛ tacite confiteṫ debitum subfuisse licet alleget excep. sibi cõpetere fiat lit. cont. ar. j. de proba. l. j. de excep. l. si quidẽ ⁊ de rei ven. l. officiũ ⁊ idez dicũt in dilatoria solutionis vt pacti de non petendo ad tempus ⁊ ita tꝫ glo. in dicto. §. suscepto in auṫ. de exhiben. reis. Jaco. de are. in peremtoria distinguit aut opponuntur in modum dilatorie ad retardandum processum ⁊ tunc nõ inducunt contesta. immo impediunt eam fieri vt. ff. de condi. inde. l. eleganter. §. si quis post. ad tertu. l. j. §. fi. cum si. extra. eo. c. exceptionis perẽtorie obiectus li. vj. cum ibi notatis. Si vero in modũ perẽtorie ⁊ victorie obtinẽde in principali ꝑ sñiam diffinitiuam tunc inducit lit. conte. qꝛ ista excep. tunc inducit negationem ⁊ contradictionez ex qua resultat contestatio ⁊ de hoc notatur subtiliter per inno. extra de dolo ⁊ contu. c. ꝑut. D. gui. de suza. indistincte tꝫ qđ ꝑ excep. ꝑerẽtoriã obiectam non fit litis contestatio per predictã. l. eleganter. §. si quis post de condi. indebiti. ⁊ hanc sequi videtur speculator de lit. cont. §. j. ver. sed nunquid ꝑ excep. vbi de hoc satis notaṫ ⁊ hec opinio de iure canonico approbata est extra. e. tit. de lit. cont. c. vlt. li. vj. de hoc satis notaṫ per archi. Jo. an. ⁊ aliquid tangitur per cardi.

¶ Item quero si oblato libello actor facit positiões de contentis in libello ⁊ reus negat nunquid ꝓ hoc fit litis cont. cy. tenet qđ sic cum sit cõtradictio per. §. patroni in. l. rem non nouam sꝫ hic est contradictio ergo ⁊c. de iure canonico cõtrariũ verũ est vt habetur expresse extra de electio. c. dudũ. secundo. §. licet autẽ. ⁊ de lit. conte. c vnico. ⁊ ibi de hoc satis notaṫ per ber. ⁊ inno.

¶ Opinionem canonistarum puto verã alius est enim actus litis contestationis ⁊ alius positionũ ⁊ responsionũ immo regulariter positiones fiunt post lit. conte. vt dixi d. §. qđ obseruari. s̃. de iura. calũnie. l. ij. ver. Item quero quãdo fieri debeant de hoc tñ videatis qđ ꝓlene notaṫ in speculo de lit. conte. §. j. versic. quid si prius quã iureṫ ⁊ versi. sequenti.

¶ Item quero de qõne quã de facto habui que talis est oblato libello reus respondit nego narrata prout narrantur vera esse nec adiecit ⁊ dico petita fieri nõ debere processum fuit in cã ⁊ qꝛ actor non ꝓbauerat petebat reus te absolui actor dicebat fieri non debere ⁊ qꝛ non erat facta lit. contestatio ⁊ qꝛ de absolutione rei nihil deductum erat in iudicium per talem responsionẽ qꝛ non dixerat petita fieri non debere vidi magnos peritos in hoc hesitare ⁊ hanc qõnem tãgit specu. ⁊ pedem nõ firmat dicto titulo de lit. conte. §. j. ver. primo. Inno. videṫ innuere talem responsionem sufficere etiaz quo ad absolutionez rei extra. e. c. vnico qꝛ negando narrata ex quibus sequitur petitio ⁊ conclusio satis negare videtur petionem ⁊ conclusionẽ In contrarium videtur qꝛ in narratione possent aliqua eẽ falsa admista quibus etiam non probatis sequi deberet condẽnatio ⁊ tñ ꝓpter admistionem eorũ potuerunt omnia negari vt. ff. de re. du. l. si is qui ducẽta. §. vtrum. Item qꝛ sentẽtia formatur secundum petitionem non secundum narrationẽ vt. ff. cõi diui. l. vt fundus. Et. j. de fideicõ. libe. l. fi. ⁊ hanc opi. sequi videtur hic cy. qꝛ sicut condẽnatio fit per petitionẽ actoris vt ff. de dam. infe. l. iij. §. hoc iudicium. sic ⁊ absolutio habet fieri per petitionem rei incõtestatione dicentis petita per actorez fieri non debere. Aliam tamen opinionem credo veriorem per l. istam ⁊ dictum. §. patroni que non exigunt in contestatione nisi contradictionem nec reperio. l. cautum quod reus dicere debeat petita per actorẽ fieri nec debere immo videtur sufficere qualitercunqꝫ neget intentionem actoris ⁊ pro qꝛ actore non probãte reus absoluitur vt. s̃. de eden. l. qui accusare ⁊. j. de rei vendi. l. fi. Unum est etiã valde notandum qđ si partes confiteantur lit. cont. fore factã licet hoc ex actis non appareat statur confessione eorum ⁊ tenet iudicum vt extra de proba. c.
2 fi. ⁊ ibi in glo. notatur † Sed nunquid partes possunt renuntiare litis contestati. vel alij ordini iudiciario. Dominus gui. hic tenet qđ sic ⁊. s̃. de iudi. l. properandũ. circa principium vbi de hoc tetigi ⁊ allegat. ff. de fer. l. j. §. j. cõi diui. l. iudicẽ. de re iudica. l. si conuenerit ⁊. j. de temp. ap. l. fi. in fine ⁊ hanc opi. seqtur Jo. an. ⁊ extra de sentẽ. ⁊ re iudi. c. fi. lib. vj. de hoc tamen latius dicam. j. de sententijs. l. prolatam. Quod litis contestatio remitti non possit per partes videtur sentire glo. prima in fi. extra de libelli oblatione ⁊ clarius de officio delega. c. de causis in glo. que incipit qđ de consensu partium in fi. ⁊ glo. extra de elec. dudum. Secundo que incipit sic ptꝫ manifeste. ad hoc facit qđ dixi de remissione sacramenti calumnie. s̃. de iuramẽto calũ. l. ij. §. sed qꝛ veremur ⁊ qđ dicaz. j. l. proxi. auṫ. de remissione libelli ⁊ qđ dictum est supra sufficere confessionez partiũ sup lit. cont. facta speculator tenet qđ remitti non possit de sententia. §. iuxta ꝓpositionis ver. quid si de partium voluntate vbi plene de hoc. Est etiam notandum qđ glo. hic tꝫ respondendum est libello de veritate nec sufficiat responderi de credulitate puta credo me non teneri. Sed de iure canonico nõ sufficit de credulitate responderi vt extra de restitu. spo. c. cuz ad sedẽ ⁊ ibi notaṫ.

¶ Ultimo querit cy. si actor petat. c. ⁊ reus negat se debere ⁊ actor probat de quinquaginta vtrũ reus in quinquaginta sit ꝯdemnandus. Et videatur qđ non quasi cõtestatio non sit facta super quinquaginta vtrum reus in quinquaginta

quaginta sit cõdemnandus q2 maiori summe non inest mino ri negatiue l3 eñ qs neget se debere.c.nõ sequit᷑ q̄ quinquagin ta. Ipse tamen tenet ꝯtrariũ ꝛ allegat.ff.de excep.doli.l.apud celsum.§. Itẽ querit̄ si cũ eo ꝛ pro hoc facit q̄d no.s. si aduer. rem iudi.l.j.ꝛ.p dyn.insti.de ac.§.si minus. Non obstat q̄d de quinquaginta non videat̄ negasse q2 simpliciter negando to tum negare videt̄ argu.ff.de interro.ac.l.de etate.§.ij.ꝛ.l.fine alias est lex si defensor.§.qui interrogatus. Cetera inuenietis in remissionibus datis super Rubrica.

1 ¶ Libellus qualiter sumatur.
2 Libellus qualiter diffinitur.
3 Libellus quare hodie offeratur in scriptis.
4 Libellus in omni cã est offerendus.

Offeratur. Canonizata est.iij.q.iij.§.offerat̄ ꝛ ibi in gl. ꝛ p archi. ꝛ p eundẽ.xvij.q.iiij.c.vxor.in fi.ꝛ plenius quã hic in coꝛ.vnde sumit̄. Et tractat de materia oblationis libelli de qua plene dixi distincte ꝛ remissiue.s.de eden.l.edi ta ꝛ ibi recurratis. Et nõ corrigit .l.C.s3 addit ꝛ dicit quatuor primo eñ instruit actorẽ de modo cõueniendi reũ. Secũdo re um. Tertio iudicẽ. Quarto punit nõ seruantes secũda ibi ex
1 inde.tertia ibi deniq3.quarta ibi litis ergo. ¶ Ad primã p tẽ cõcor.extra de libelli oblatione.c.j.ꝛ fm odo.libellus in iu re sumitur multis modis. Uno mõ p petitione actoris vt hic ꝛ extra de libelli oblatione .aliqñ pro libello supplicatorio vt s.de diuersis rescriptis.l.si libellũ ꝛ qñ libellus principi datus per totũ. Aliqñ pro iudi.delegatione vt.ff.de officio procõsu lis.l.nec quicquã.§.vbi decretũ secundũ vnã lecturã. Quãdo q3 p carmine famoso vt.j.de famosis libellis quando q3 p con stitutionib9 procu.ad pponendũ excusatũ a tutela.vt.ff.de ex cu.tuto.l.excusare ꝛ.l.scire opoꝛtet.§.opoꝛtet. Quandoq3 pro pane subcinericio vt.s.d epali audiẽtia.l.iubemus. Quãdoq3 pro codicillo.vt.j.de fideicõ.lib.ꝛ in epl'a. Quandoq3 pro puo libro.alijs etiam modis sumitur vt in libello rof.circa princi pium titulo quot modis accipiat̄ libellus ꝛ in speculo de libel loꝝ cõceptione.§.quot modis accipiat̄ libellus vbi de mate ria libelloꝝ satis tractat quantum ad hanc aut̄.puto sic dif
2 finiri posse libellum. ¶ Libellus est breuis scriptura claram con tinens intẽtionẽ actoris vel accusatoris.q̄d debeat esse breuis probatur.j.de app.l.ampliorẽ.§.in refutatorijs.q̄d in scriptis probatur hic ꝛ extra eo.capitulo primo.q̄d clarius probatur ff.de iure fisci.l.ita fidei.ꝛ.C.d.§.in refutatorijs.in verbo expla nare de actore loquit̄ hic de accusatore.ff.de accu.l.libelloꝝ An plures in eodẽ libello possint cõueniri dic vt notaui.j. cõi diui.l.officiũ in criminali vide.j.de accu.l.qui de crimine. Et formã libelli in criminalibus vide.e. titu.l.in causis in gl.ꝛ ibi de hoc plene per cy. Cui offerri debeat dic q̄d iudici ꝛ pti in dici añ citat.ptis.pti vero post citationẽ ante quã eñ pars ci tet̄ iudex d3 examinare libellũ vtrũ sit apte cõceptus ꝛ de re li cita ꝛ tunc faciet reũ citari nullus eñ citandus est sine licentia iudicis vt.j.de exhiben.reis.l.neminẽ ꝛ ista fuit opinio domi ni ia.ꝛ p hoc facit sequẽs aut̄.libellũ ꝛ.s.de epis ꝛ clericis aut̄. ĝnaliter ꝛ hoc etiã indicat lex.j.de ãnali excep.l.fi.ibi ꝛ libellũ ei transmiserit ꝛ in aut̄.de exe.ꝛ.§.his qui conuen. In quibus dam tamen ciuitatibus ex more transmittitur reo libellus ꝛ ci tatio simul licet gl.sentiat cõtrariũ.j.de prescrip.xxx.an.l.sicut in rẽ.vbi de hoc dixi. Ex predictis pt3 qñ debeat offerri q2 iu dici ante citationẽ reo post citationem vel simul cum citatione vt predixi de quo notat̄ in spe.e.titu.§.nunc dicamus quãdo vbi offerat̄. Rofre.dicit q̄d in iudicio.i.in loco vbi iudex ius reddit vt.ff.de iusti.ꝛ iure.l.penul. In cõtrariũ q̄d etiã domi ꝛ in quolibet loco facit.ff.de interro.act.l.noluit.§.j.cy.in obla tione fienda iudici dicit locu3 habere.l.noluit.de interro.act. §.j.ꝛ de adul.l.miles.§.sexaginta In ea que facienda est parti aut fit simul cum citatione ꝛ tunc potest fieri etiã ad domũ rei si nõ inueniatur personaliter ar.ff.de dam.infec.l.iiij.§.toties Si autem fit sine citatione tunc debet fieri coram iudice ꝛ vera
3 est opi.rofr.ꝛ sic in iudicio seruat̄. Quare hodie offerat̄ in scri ptis dicunt quidam propter commodum iudi.ꝛ partium iu di.vt certã possit ferre sñiam libello conformem vt.j.de fideic. liber.l.fi.ꝛ.ff.cõi diui.l.vt fundus ꝛ insti.de act.§.curare.acto ris vt eius intentio clare pateat rei vt videre possit an habeat cedere vel contendere vt.ff.de eden.l.j.iaco.de ra.hoc non ap probat. Nã actori nõ videt̄ commodũ cũ sibi facilius esset ede re actionem verbo quã in scriptis vt dicta.l.j.ff.de eden. Iudi cis fauore dicit non esse introductum cum quando eius fauo re inducat̄ vt ex nõ scripto cognoscat vt in aut̄.vt clerici apud

proprios epos.§.j.sed salua pace ei9. Ibi non est fauor iudicis sed partis dicit ergo hoc fore introductum fauore rei tantum vt actor habeat necesse persistere in accusatione proposita vt in autẽ.qui semel.s.de eden.l.edita. Sed nũquid actor suis ex pensis tenetur offerre libellum reo.hec aut̄.innuit q̄d sic.cy.cõ tra ꝛ dicit sufficere si ponat in actis ꝛ faciat sibi copiam legen di ꝛ describendi.vt.ff.de eden.l.j.§.edere.licet hec opinio forte sit vera de iure.mos iudicioꝝ habet contrariũ q2 actor exẽ plum libelli offert reo suis expen. ¶ Deinde prebitis sportu lis secunda pars de istis sportulis dixi.s.de sportu.super ru brica ꝛ habetur bene per azo.in summa illius tituli data fide iussione. De ista fideiussione plene notatur in cor.eo.in glos. l.cautione ꝛ tactum fuit.s.de episco.ꝛ clericis.aut̄.generaliter Ibi.xx.dierũ. ¶ Querit glo.nunquid hoc tempus possit ab breuiari vel ampliari per iudicẽ ꝛ dicit q̄d nõ sicut nec tẽpus x.dierũ q̄d dat̄ ad ap. Idẽ sentit in simili.s.de iudi.l.pperãdũ §.ꝛ si quidem ꝛ.j.q̄uo ꝛ qñ iudex aut̄.qui semel .contrariũ te net in corpore vnde hec aut̄.sumitur ꝛ vnde sumitur dicta aut̄. qui semel.s.de liti.§.omnem ꝛ.ff.de iudi.l.nõ nunquã ꝛ od.hic ꝛ cõmuniter in iudicio seruatur.ꝛ eam sequit̄ her.extra de pro cura.c.dilectus in vltima glo.que est pulcra ad hoc ꝛ specula tor de citatione.§.j.ver. Item q̄d non continet ꝛ de dila.§.se quitur videre ver.in summa notãdũ ꝛ tangit̄ per cy.dicta aut̄. qui semel ꝛ plene dicam.j.de dila.l.fine pars. ¶ Est etiam no tandũ q̄d si causa alicui ꝯmittatur.j.breue tempus commissio nis decidenda oẽs dilationes potest abreuiare ad hoc vt cã in fra tempus commissionis decidatur vt no.extra de officio de legati.c.de causis per her.ꝛ Inno.ꝛ plenius in speculo de dila. §.j.ver.sed pone ꝛ dicam.j.de dila.l.j. Ibi vel recuset eum de ista materia recusationis plene dixi.s.de iudic.l.apertissimi. ¶ Tertia pars huius aut̄.per se patet circa quartam collige regulam ꝛ instantiam regula est q̄d in omni causa offerendus
4 est ꝛ libellus ꝛ sine eo nulla est cõtestatio vt hic. Fallit in mul tis casibus quorum aliqui no.in glo.in corpore vnde hec sumi tur que incipit.i.scriptam petitionem et illi ꝛ alij etiam. Hic notatur per oldr.ꝛ plenius per rofre.in quibus causis offerat̄ libellus vel non ꝛ plenius adhuc in specu.de libelloꝝ cõcep. §.nunc dicendum est in quibus causis offerat̄ libellus ꝛ per ho stiẽ.in summa de libelli oblatione.§.vtrum libellus. ¶ Sunt etiã alij vltra predictos per eos positos. ¶ Primo in oibus causis summarijs de necessitate non exigitur libellus nec litis contestatio licet olim fuerit opinio sed sufficit qualisqualis scriptura que vice actorum sufficiat vt.s.de his qui eccle.ma. l.j.ꝛ ibi de hoc plene dixi.ꝛ est hodie expressum in clementinis de verbo.signi.c.sepe contingit ꝛ ibi de hoc plene per Jo.an. Sunt etiam quatuor genera causarum de quibus olim dubi tabatur. Utrum essent summarie.s.beneficiorum ecclesiastico rum decimarum matrimonij ꝛ vsurarum que hodie sine du bio sunt summarie vt in clemen.de iudi.c.dispendiosa. Item vbicunq3 iudicis officiũ implorat secundũ multos libellus nõ est necessarius. Sed circa hoc diuerse opiniones tanguntur in speculo de libelloꝝ cõceptione.§.nunc dicendum ver.viij. ꝛ per rofr.de rescisoria.§.qualiter in hac actione fiat libellus. Odof.hic tenet q̄d si officium iudicis misericorditer imploret̄ non sit necessarius libellus. Si principaliter proponatur vel deseruiat actioni tunc sic ꝛ hanc opi.sequitur glos.ff.de inter ro.act.super rubrica ꝛ dy.ff.de annuis lega.l.quintus.§.fi.et hanc opinionem vidi communiter seruari. Et ad istos duos casus.s.quando cã est summaria ꝛ quando officium misericor diter imploratur possunt reduci multi ex dictis casibus spãli bus notatis per predictos doctores ꝛ multi etiam qui notant̄ per innoc.extra de officio iudicis.c.ij.que est magna ꝛ pulcra glo.circa hoc ꝛ per eundẽ de libelli obla.c.j.ꝛ multi etiã casus quos.j.subijciam q nõ tacti sunt per predictos. ¶ Et prio du bitatur de cã restitutionis in integrum vtrum in ea necessari9 sit libellus circa hoc videtur Innocẽ.variasse nam extra de in inte.resti.c.cũ venissent in gloss.ante penul.videtur sentire q̄d non sit necessarius eo.titu.c.cum ex literis in glos.que incipit non enim videtur sentire contra ꝛ in eo.capitulo in glo.no.q̄d prius videtur tenere primam opinionem. Sed dic q̄d nõ cõ tradicit q2 aut restitutio petitur principaliter ꝛ tunc necessa rius est libellus ꝛ litis cõtestatio ꝛ ita intelligatur vna opinio aut petitur incidenter ꝛ tunc non sunt necessaria et ita intelli gatur alia opinio ꝛ ita tenet idem Inno.extra de in inte.resti. capitulo penul.ꝛ her.de officio iudi.c.ij.q̄d facit ad destructio nem predictam. De hoc etiam posset aliter dici vt plene dixi s.si vt ab here.se abstineant aut̄.si omnes creditores. Item nõ est necessarius libellus cum fit transactio possessionis ppter mendaciũ vt no.in aut̄.de triente ꝛ semisse.§.illud in glo.que

incipit.i.legalē iustitiā ⁊ hunc casum nō reperi alibi tactuȝ vt
potest cōprehendi sub his que expediunt ex officio. Item cuȝ
filiusfa.mutuauit viaticū nō est necessarius libellus vt.ff.si cer.
pet.l.cū filius. Itē cū creditor petit se mitti in pos.bonorū de-
bitoris nō soluētis vt not.per rofre.de officio iudicis quo pe
tit creditor bona debitoris non soluentis al's incipit de bonis
authoritate iudi.poss.ver.secundū ⁊ ver.sȝ opponitur in spe.
dicto.§.ver.missio autē que fit. Itē creditor sine libello impe-
trat licentiam vendendi pignus vt not.per rofre.dicto titulo
ver.in primis. Item si mittat̄ quis ex rescripto in poss.alicui⁹
rei vt not.ꝑ ipsum rof.de consti.meminerint ver.sed nunquid
libellus licet cōtrariū videat̄ sentire eo.tit.§.si.ver.querit̄. Idē
posset dici cū mittat̄ alteri iudici qđ exequat̄ sñiam in suo ter-
ritorio vel qđ recipiat testes secundū formaȝ.l.a quo diuo pio
de re.iur.⁊ aut.apud eloquentissimum.j.de fide instru. Dicit
etiā ipse rof.qđ in cōstituēdo cur.bonis opus est libello vt no.
per eū de offi.iudi.quo cura.datur bonis.§.fina. Qđ nō puto
bene dictū qꝛ ex officio expedit̄ vt dictū est ⁊ qꝛ datio aliorum
tuto.⁊ cura.sine libello expediunt vt no.in specu.dicto titu.de
libel.cōcep.§.nūc dicendū.ver.xxxvj.⁊.xxxvij.pro hoc etiā.ff.
de iuris.om.iudicū.l.j. Itē pōt ex officio sine libello iudex de-
fama alicuius inquirere vt nota.extra de sponsa.c.cū in tua.in
glo.que incipit summaria cognitio. Itē inno.videt̄ sentire qđ
si clericus se absentat ab ecclesia vel maritus ab vxore qđ reuo
centur sine libello vt no.extra de eo qui mittit̄ in poss.cau.rei
seruan.c.si aduersarius. Item si papa scribit alicui qđ cōferat
beneficiū tertio.si est idoneus de idoneitate potest cognoscere
sine libello vt notat̄ per inno.extra de presum.c.dudum vbi est
pulcra ⁊ magna glos.de hoc itē qđ inquirit̄ sup statu moñ.vel
alicuius ecclesie ꝓcedit̄ sine libello vt extra de testi.c.cū olim
⁊ tangit̄ per inno.extra de cōfir.vtili vel inutili.cū dilecta in fi.
⁊ in speculo de inquisitione.§.qñ aūt ver.vt aūt cōpendiosam
in fine ipsius ver. ¶ Itē si duo ꝯtendūt se possidere ⁊ dubitet̄
ne veniant ad arma ⁊ rixam sine libello summarie cognoscitur
vt no.in speculo dicto tit.de libellorū cōceptione.§.nunc dicē
dum ver.xxij.⁊ facit qđ notat̄ per inno.extra de in inte.restit.
cuȝ venissent ⁊ de seruis nō ordinandis.c.ij. Item nō datur li
bellus cum quis spoliatus est lite vel appella.pendente vt no.
per garsiam alias cardi.extra de electione.c.cupientes. Item
si quis condemnatus est restituere castrum cū pertinentijs et
in execcutione volo declarare pertinentias nō est opus libello
vt not.per inno.extra de restitu.spo.c.cum ad sedem. Iteȝ iu-
dex datus in iudicio fami.ercis.sine libello diuidit.quū ex offi
cio procedat.ff.vt.ff.fami.ercis.l.fi.⁊ tangitur in glo.e.titu.in
hoc iudicium.⁊ insti.de offi.iudi.§.si familie. Item absolutio
excōicationis fit sine libello vt notat̄ per inno.de sententia ex-
cōicationis.c.sacro.in glo.si fuit petitū ver.si vero tantū abso
lutio. Item executores vltime voluntatis sine libello compel-
luntur officium suscipere ⁊ exercere vt dixi.s.de epis ⁊ cleri.
l.nulli. Item in causa inquisitionis si pars est absens procedit̄
sine conte.vt no.extra de re iud.c.cum.i.⁊.a.in glo.que incipit
hec exceptio ⁊ per inno.extra de accu.c.sicut olim.secus si ꝑs
eēt presens qꝛ tūc seruat̄ ordo iudiciarius vt extra de accus.c.
qualiter.secundo ⁊ notat̄ extra de purgatione canonica cū di-
lectus ⁊ de hoc notat̄ per archi.extra de consue.c.nō est lib.vj.
⁊ extra de iureiurā.c.ad nostram secūdo in glo.no.testimoniū
⁊ per Inno.de sententia excōicationis.c.dilecto ⁊ de elec.bo-
ne ⁊ de procu.in nostra in glos.qꝛ non tenet processus per her.
de accu.c.ad petitionē.⁊ per archi.xviij.q.vlti.c.si quis alias ⁊
lxxxvj.di.c.si quidē ⁊ ad hoc de accu.c.j.⁊.ij.lib.vj.cum ibi no.
⁊ de hoc tetigi.j.de sententijs.l.prolatam. Azo.videtur senti-
re contrarium institu.de publicis iudicijs.in principio sȝ pre-
cedēs opinio verior est ⁊ probatur de dolo ⁊ contumacia.c.ve
ritatis.§.fi.⁊ per hosti.in summa de officio iudicis.§.quando
⁊ quibus ver. Item vt per narrationē ⁊ in speculo de inquisi-
tione.§.qualiter al's nunc tractemus qualiter ⁊ tetigi.j.de te-
sti.l.iurisiurandi vltra principium ⁊ infra de sentē.l.prolatam
¶ Itē nō est opus libello in interpositione decreti super alie
natione rei minoris secūdū quosdā vt.j.de predijs minorum
l.minorum. ¶ Itē super incidentibus vt dixi.s.titulo proxi-
mo.l.j.in fine.magne distinctionis. ¶ Itē si electus petat con
firmationē ex officio vt notat̄ per inno.extra de ordine cogni-
tionū.c.ij.in glos.hanc excep.circa finē ⁊ de causa possessionis
⁊ proprietatis.c.cū ecclesia vltra principium ⁊ de accu.c.super
his in glos.ad excipiendum.licet contrarium videatur sentire
extra de re iudica.c.cum bertoldus.in vltima glo.qđ intelligē
dum est cū contradictor apparet qꝛ tūc plene cognoscit̄ prima
opinio cū nō est cōtradictor qꝛ tunc summarie de hoc satis no
tatur per cōpost.extra de elect.c.qđ sicut ⁊.c.dudū.secundo.in

glo.ante litē contesta.⁊ videt̄ expresse eo.tit.c.vlti.lib.vj.cum
ibi not.per archi.⁊ Io.and. Hodie omnes cause beneficiales
sunt summarie vt dicto capitulo dispendiosam.in clement.de
iudi. Item epus clericos suos a beneficijs suspendere ⁊ eos re
stituere sine ordine iudiciario vt notatur per inno.extra de ex
cep.c.apostolice.in principio. Idem in notorijs vt.j.de accu.l.
ea quidem ⁊ ibi dicā ⁊ ita dicit dominus Inno.totū munduȝ
seruare vt not.per eū extra de elec.c.bone memorie maganti-
no in glo.licet enim factū eēt notoriū Item non potest iudex
ex officio sine libello defendere rusticos ⁊ miserabiles oppres-
sos a potentibus vt not.per cardi.extra de religiosis domi.c.
religionū.lib.vj.vltima colum.pro cui⁹ opi.bñ facit.ff.de offi-
cio presidis.l.illicitas.§.ne potētiores ⁊.s.ne liceat potētiori.
l.j. ¶ Itē nō est opus libello extra de eo qui mittit̄ in possess.
cā rei seruande.c.vnico li.vj. ¶ Itē cū eps vult inquirere vtrū
clericus duas prebendas indebite teneat vt notat̄ per archid.
de officio ord.c.ordinarij.lib.vj. ¶ Item clericus captus per
iudicem seculareȝ sicut clericus vt not.per eundē extra de sen
tentia excōica.c.si iudex.lib.vj. ¶ Itē cū petitur sñia executio
ni demandari iudicis officio vt dixi.s.de iur.⁊ facti igno.l.j.
An in cā ap.procedi possit sine libello vide archi.de iura.calū.
c.in ap.li.vj. Alij etiam forte casus reperiri possent sed credo
eos comprehendi posse vel sub summarijs causis vel sub his
que ex officio reperiūtur de quo officio tangit̄ ꝑ composte.di
cto.c.dudum scđo de elec.in dicta glos.ante litem contestatam
⁊ per rofre.ne vis fiat ei q in possess.mittit̄ vltra medium et ꝑ
gofre.⁊ hostiē.in summa de officio iudicis ⁊ vber.de bobio in
patria potestate de officio iudicis. Nūc transeamus ad dubiū
antiquum vtrum libellus consensu partium possit remitti et
ad hoc possunt adduci iura allegata in.l.C.vtrum litis conte-
stationi possit per partes renuntiari ⁊ de hac questione vtrum
libellus remitti possit variant doctores in glo. De hoc plene
notatur per Io.an.dicto.c.sepe contingit de verborū signi.in
clemen.in gl.que incipit datur hic intelligi vbi multas recitat
opiniones glo.hic tenet qđ tacite remitti possit expresse nō.ꝓ
hoc.s.de iur.calū.l.ij.§.sȝ qꝛ veremur cū ibi notatis. Alibi tȝ
glo.qđ expresse ⁊ tacite possit remitti.j.de priui.scho.l.vlt.lib.
xij.circa fineȝ.q̄ bñ facit ꝓ hac opinione quā etiā videt̄ tenere
azo.in summa hui⁹ tituli.§.j.⁊ de eden.v̂.si.in cōuētione aūt il
lustriū ⁊ odo.ibidē in additionibus suis ⁊ in corpore vñ hec su
mit̄ circa mediū gl.magne ⁊ hāc approbat hic.d.gui.de suȝ.⁊
allegat.j.de tēp.ap.l.fi.in fi.⁊ ad hāc aut.rñdent q̄ dicit offerat̄
verū eē si petat̄. Sed contra hanc respōsionem est qꝛ offerri ꝓ
prredicit̄ nō petēti vt.ff.de le.iij.l.fideicōmiss.§.si rē de act.em.
l.iulianus.§.offerri ⁊.j.de vsur.l.acceptā.pro predicta tñ opi-
nione qđ expresse ⁊ tacite possit remitti bene facit.s.de epis ⁊
clericis aut.generaliter ⁊ ibi de hoc tetigi.hanc etiā tenet ro-
fre.dicto titulo.in quibus causis datur libellus vel non circa
finē vbi de hoc satis notatur ⁊ gofre.in summa.e.tit.§.conte-
statio. Qđ nec expresse nec tacite possit remitti tȝ her.extra de
officio dele.c.de causis.in gloss.ar.qđ cōsensu partium ⁊ hanc
etiam tȝ firmiter iac.de are.dicens qđ si rector inspiciat̄ in cor
pore vnde hec sumitur ⁊ rōnes quare introductum fuit libel-
bellū dandum in scriptis apparebit qđ est de substantia ordi-
nis iudiciarij ⁊ ita etiam videtur sentire her.innocen.⁊ hosti.
extra de libelli oblatione.c.j. Et ad prealle.l.vltimā de priuile.
scho.respondet ipse dominus iaco.qđ ibi duo cōcurrebāt.s.
vtilitas cause ⁊ consensus partiū vt ibi expresse patet in text.
qui casu bñ concedit consensu partiū posse remitti ⁊ hāc opi-
nionē hic tȝ cy.⁊ ol.de hac materia notat̄ per galeotū in mar-
garita de libelli oblatione ver.sed an consensu partium per ar
chi.de lit.cont.c.ij.lib.vj.per hosti.in summa de libelli oblatio
ne.§.vtrum libellus et in speculo de libellorum conceptione.
§.vtrum libellus sit de substantia.⁊.§.nunc dicendum versicu.
nono. Odof.dicit hanc qōnē fuisse de facto bonoñ.existentib⁹
aduocatis partiū.d.b.⁊ iaco.bal.⁊ eorum allegationes hic re
citat que in effectu supra tacte sunt hoc saluo qđ allegant ali-
quid fieri posse expresse qđ nō tacite ⁊ alias ecōtra qđ fieri ta-
cite qđ non expresse ⁊ dicit non fuisse diffinitum sed transactū
Ipse tñ tenet expresse remitti possit tacite nō per prealle.aut.
generaliter.s.de epi.⁊ cleri.licet ibi indistincte teneat remitti
posse ⁊ tacite et expresse ⁊ ad.§.sed qꝛ veremur in.l.ij.de iura.
calū. Respondeo qđ pro tanto ibi expresse non pōt remitti qꝛ
esset expressa presumtio qđ ꝑtes vellent in cā calumniari:non
sit si tacite remittat̄.libellus autem tacite remitti non potest qꝛ
introductus est fauore partium ⁊ iudicis vt predictum est. Do
minus. M.sil.distinguit secundum distinctionem positam in
dicta.glo.domini Io.an.in capitulo sepe de verbo.sig.in cle-
men. Opinionē domini Iaco.puto veram.scȝ qđ nec expresse

nec tacite

nec tacite possit remitti quasi sit de substãtia ordinis iudiciarij et introductũ fauore publico vt lites clarius ꝓcedant ꝛ ita vidi in iudicio obseruari. ꝛ sñias ãnullari ex eo qḋ libellus foret omissus. Sed qd si iudex interloquatur nõ dandũ libellum in cã vbi exigebat libellus vtrũ valeat talis ꝓnũtiatio ꝛ valeat ꝓcessus habitus ex tali interlocutoria sine libello. quidã dicunt ꝙ sic.ar.ff.de mino.l. ait pretor.§.ꝓmittitur. ꝛ qꝛ interlocutoria facit ius inter partes. vt.ff.de re iudi.l.qḋ iussit. ꝛ extra de app.c.cum cessante.Ꝺ do.ꝛ.Ꝺ.fit.tenent ꝯtrium p.l.ff.de reg. iur.l.factũ a iudice.ꝛ de rebus eoꝝ.l.magis puto.§.si es alienũ et qꝛ ista interlocutoria cõtinet errorem expressum iuris ideo nõ valet.vt.j.qñ prouo.nõ est necesse.l.ij.In glo.ij.ibi ad deliberandũ.de hoc vide qḋ notaṫ p Archi.ij.q.vlti.c.perscripta. ¶ In glo.tã ab actore quã reo hoc est veꝝ i sportulis iudicis. sportule aũt executoꝝ solũ a reo.vt institu.de act.§.tripli.ꝛ ibi notatur.Ibi in iudice delegato a ꝓncipe.Ibi in ordinario vel alio delegato gl. tñ in.d.§.ne aũt videṫ innuere qḋ ordinarius possit recipere qḋ non puto veꝝ si salariũ de publico recipiat. ¶ In glossa iudicio sisti iudicatum enim solui hodie nemo cõuentus suo nomĩe satisdat:vt no.in gloss.l.sciendũ.que statim allegaṫ.¶ In glo.§.ad plus in fine de hoc dic.vt dixi.š.in expositione tex.¶ In glo.vlt.ibi.l.cũ notissimi.in ꝑn.¶ Quod veꝝ est in prescriptione.xxx.vel.xl.annoꝝ. Secus in ꝑscriptione.x.vel.xx.annorum.vt.j.de rei vendi.l.more. ꝛ ibi notatur et qḋ non interrumpatur prescriptio per litis conte.non solenniter faciam probatur.j.ne de sta.defunc.l.si pater.in fine.de hoc supra plenius dixi.

Libellum. Canonizata est.iij.q.iij.§.libellum.ꝛ dicvt ibi no.i gl.ꝑ Archi.ꝛin corpore vnde hec sumitur.Et nõ corrigit.l.C.sed de qbusdã preambulis litis contestationis dicit sicut ꝛ superior ꝛ ex consuetudine hec cautio non prestatur prestari tamẽ deberet si peteretur vt dixi.š.de epis ꝛ clericis.auṫ.generaliter.in fine ꝛc.

¶ De plus petitionibus.Rubrica.

Odiosas. Vide azo.i summa.e. ꝛ gof. ꝛ Hosti.ꝛ Ber.ꝛ Innocẽ.extra eo.titulo.Et quia hec lex per multos male intelligitur.dic ꝯm Jac.de are.ꝙ habet duas partes. In ꝑma statuit duos casus distinguẽdo.In secũda duos casus excipit a statuto. secunda ibi trãsactis ꝛc. Item dic ꝙ si plus petitur re ꝛ actor ante lit.conte.vult penitere non punitur nisi in expensis ꝯm glo. in triplum ipsarum expeñ.per.§.tripli.instit.de acti. ꝯm Pla. cuius opinionem approbat Jacob.in simplum tantum p.l.ff. de iudi.l.eum qui temere.ꝛ dicunt.§.tripli. loqui quãdo actor perseuerauit vsqꝫ ad sñiam plus petẽdo scienter tunc eniꝫ punitur in triplum expeñ.lex autẽ ista loquiṫ quando in duobus deliquit scꝫ extorquendo cautionem pl'is dolose et agendo ex ea vnde si ante lit.ꝯte.peniteat punit tantum in simplo expeñ. si perseuerat vsqꝫ ad sñiam cadit a vero debito et sic nulla lex corrigitur p aliam. Quia lex eum quem temere loquitur generaliter quãdo quis vocat alium ad iudiciũ sine causa et desistit ante lit. contestatam punitur in expeñ. Si perseuerat vsqꝫ ad sententiam in triplum expeñ.vt.§.tripli.§.si extorquet cautionem ꝛ ex ea agit aut penitet ante lit.contesta.ꝛ punitur in simplo expeñ.per.l.eum quẽ temere.aut perseuerat ꝛ cadit a vero credito per hanc.l.Sed quid si nihil debeatur ꝛ extorsit cautionem de.x.nunquid habet locum lex ista Ꝺ do.ꝙ sic. quia litera dicit sup ampliorẽ pecuniã ꝛ amplius dicitur etiam si nihil sit sicut ꝛ minus.vt.ff.de tribu.l.illud.§.minus.Item quia eadeꝫ est ratio.Sed contra puto quia hec lex priuat creditorem vero credito.que pena cadere nõ posset vbi nullum esset creditum ꝛ ideo hoc casu forte locus esset.l.eũ quẽ temere.ꝛ.§.tripli. sicut š.dixi.¶ Sed nũquid hec lex locũ habeat nõ solum in quantitatibus sed etiam in speciebus vt puta debebã vnum equũ exegisti cautionẽ de duobus dic ꝙ sic qꝛ verbum quãtitatis etiaꝫ speciem cõprehendit.vt.ff.de lega.iij.l. quisquis.ꝛ hoc indicat litera que de pecunia mentionẽ facit qḋ etiã speciem cõprehendit.vt.j.de cõstitu.pecunia.l.ij.et de verb.sig.l.pecunie.¶ Itẽ nõ placet dño iaco.qḋ hic dr in glo.ꝙ si post litem conte.confiteatur actor veritatẽ ita qḋ reus nõ habuit necesse ꝓbare ꝙ nõ habeat locum pena huius.l.quia sic non esset dr̃ia confiteor ante litis contest.vel post ꝛ lex ista differentiam facit.vnde ꝯm euꝫ si ante lit.contesta.cõfiteatur punitur solum in simpluꝫ expeñ. per.l.eum quem temere.si post litis contest.in triplum per.§. tripli.Sed adhuc nõ est responsum huic.l.que indistincte post lit.conte.dicit habere locũ huius.l.penã.¶ Et ideo dñs Ꝺ d. dicit de stricto iure penã huius.l. locuꝫ habere de equitate nõ Petrus de bella ꝑtica dicit ꝙ actor etiam inuito reo ante lit.cõtest.pȯt penitere ꝛ euitare penam huius.l.post litem conte.nõ eo inuito vnde si nolit stare confessioni sed probare habeat locum pena huius.l. ꝛ intelligit ita lex eum qui de iureiu.sed forte non est tutum a tex.huius.l.recedere q̃ post litẽ contest.indistincte dicit penã huius.l.locum habere.In glo.§.iuris debiti ibi quis sit fugitiuus. Sed ibi erat delictum cõsummatuꝫ hic non.vt.j.de his qui.vt indig.l.aliã.ꝛ.ff.de bonis lib.l.qui cum maior.§.accusasse.Old.Cy.dicit hic esse sp̃ale ꝛ facit qḋ notaṫ per eum.j.de iurisdic.om.iudicũ.l.in criminali.ꝛ qḋ dixi.š.de transac.l.si quis maior.vel dic ꝯm Jac.de belui.ꝙ in.l.quis sit fugitiuus fuit vitiũ animi ꝛ peccatũ in seipsum hic aũt peccauit in aliũ ꝛ ideo sufficit penitẽtia cũ satisfactiõe.vt.ff.de in ius vocã.l.Quis que satisfactio in seipȯ interuenire nõ potest.ꝛ de hoc dictũ fuit.š.de epis ꝛ cle.l.si quis nõ dicam rapere. ¶ In glo.vlti.in fine cõcor.Azo.i summa.e.in fi.quasi ꝑsumatur dolus in ꝑte non ꝓbata qḋ tamẽ reprobat Cy.dicens ꝙ nisi reus probet actorem dolum cõmisisse in parte petita et non probata non incidit in penam huius.l.quia dolus nõ presumitur. vt š.de dolo.l.doluꝫ.et pro hoc.ff.de penis.l.preses.ꝛ in additionibus allegat institu.de acti.§.tripli.et.§.preterea.in auctẽ.de defen.ciuita.§.ꝛ iudicare.ꝛ Cynus.

¶ De dilationibus.Rubrica.

Uper rubrica. Quia i iudicio more ꝛ dilationes ꝯtingunt.vt.ff.vt leg.no.ca.l. etiã de presenti.ꝛ ibi de hoc tetigi iõ de hoc dicit.¶ Et cottidiana est h̄ materia ꝛ subtilis et vtilis et de ea modicũ tradit ꝑ azo.i sum.e.Sꝫ latius per gof.ꝛ host.ꝛ ꝑ Ber.ꝛ Inn.ex eo.ꝛ p eũdẽ Inno.de testi.in causis ꝛ late ꝛ subtiliter i spe.eo.¶ Quãdo debeant dari diceṫ j.eo.l.j.in fin.Quibus ex causis.e.l.in ꝑncipio quãti tꝑis.e.l.in medio.Qualiter.j.e.l.a ꝓcedente.Quãdo deneget.j.e.l. si quãdo.¶ Et ad declarationẽ materie dic ꝯm Jaco.de are.qḋ dilationum quedã sunt deliberatorie quedam expectatorie quedã probatorie quedam iudicatorie. Deliberatorie sunt q̃ dantur reo ad deliberandũ interdum.in princ.vt super libello. vt.ff.de eden.l.j.et.š.titu.ij.auṫ.offeratur.ꝛ super interroga. que fiunt ante lit.contest.vt.ff.de interrog.act.l.qui interrogatur.ꝛ.j.de iure delibe.l.si curatoris.¶ Interdum in medio vt super positionib⁹ factis post lit.contestatã.vt.ff.de iureiu.l.iusiurandũ.ꝛ ad pecunias.in prin.ꝛ de peti.here.l.si debitor. qḋ quidam dicunt esse verũ cum interrogatur de facto alieno vbi est tolerabilis error.vt.ff.pro suo.l.fi.de iuris ꝛ facti igno.l.plurimum. tunc enim datur tempus ad deliberandũ.vt dicta.l. iusiurã. et rerum amot.l.marcellus. Si de suo subdistinguit quia aut de antiquo ꝛ daṫ qꝛ labilis est memoria.vt.j.de testis.l. iubemus. qui testa.facere poss.l.hac consultissima.§.at cũ humana. et de acqui.poss.l.pegre. Aut de recenti ꝛ tũc nõ qꝛ est ꝓbabilis error.vt.ff.ad velle.l.quẽquam. vnde cum nõ sit causa rõnabilis quare dari debeat iõ denegãda.vt.j.e.l.penulṫ.ꝛ predicta vera sunt cum de veritate interrogatur.Si autem de credulitate vt in respoñ.positionum dicunt non dandam dilationem ad deliberandum cum de credulitate statim valeat respondere.Cõis opinio ẽ ꝙ sic quia illa est bona credulitas que iuuatur aliqua ratione.vt.j.ad.l. fauiã de plag.l.plagij secundo.ꝛ precipitãdi non sunt qui deliberare volunt.vt.ff.de succes.edicto.l.j.§.largius.ꝛ de hoc satis tactum fuit.š.de iura.calũ.l.ij.§.qḋ obseruari.vñ si cõsueuit etiam queri.si dicat se dubitare dantur etiaꝫ iste inducie deliberatorie in medio vtriqꝫ ꝑti sup instrumentis attestationibus ꝛ alijs in causa ꝓductis per iura predicta ꝛ nõ tantũ semel sed sepe ꝛ sepius ex iusta cã.vt.ff.de iure delib.l.iij. Alie dilationes sunt expectatorie et iste interdum dantur petenti ꝛ postulanti vt cum quis nominat alium dominum in iudicio.vt.j.vbi in rẽ actio.l.ij.ꝛ vbi de crimi.agi.opor.auc. qua in ꝓuincia.et in alio casu in auctẽ. de fideiusso.§.j. Interdum dantur absenti vt veniat ꝛ tunc aut est actor aut reus.Si actor datur tempus de quo habetur.j. quomodo ꝛ quando iudex. auct.qui semel.ꝛ.š.de iudi.l.properandũ.§.ꝛ siquidem.si reus tunc vt ea.l.§.sin autem reus.ꝛ.ff. de iudi.ad peremto. hoc saluo qḋ spatium.x.dierũ ampliatum est ad triginta per auṫ.qui semel.Et de istis dilationibus expectatorijs loquitur lex.š.de iudi.l.iudices.et auṫ.iubemus ibi signata. Alia est dilatio probatoria de qua proprie loquitur iste titulus vbi per iudicẽ talis ordo seruari debet qꝛ inquiret ab eo qui dilationẽ ad ꝓbã

dum petit quid intēdit probare si sit impertinens ⁊ eum nō re
leuet nō cōcedet.vt.j.de proba.l. ad probationem.de ige. ma.
l.iij. si sit pertinens ⁊ releuet etiā modicum non repellet sed di
lationē cōcedat.vt.ff.ad carbon̄.l.iij.§.cause.⁊ plene dixi.s̄. de
iur.calūnie.l.ij.§.ꝙ obseruari.v̄si.modo restat videre. Item si
videat calūniose ⁊ causa dilatandi cām peti nō concedet.vt.j.e.
l.j.i fi.de fal.l.satis apte. Itē dꝫ īquirere de loco vbi hꝫ ꝓbatio
nes qꝛ ex distātia locoꝝ ꝯcederet maiorē dilationē.vt.j.e.l.j. et
.ff.e.l.oratione. Nulli ergo datur sine aliqua cause cognitione.
vt.j.eo.l.a procedente. Cū ergo dilatio ꝓbatoria petitur. Aut
in ciuili aut in criminali. Si in criminali aut ab accusatore aut
a reo. Si ab accusatore due dantur cum leui cause cognitione.
vt.ff.e.l.fi.reo tres de quo dic vt ibi plene notat̄. Si causa sit ci
uilis datur actori ⁊ reo cū cause cognitione quā dixi: vt dicta
l.oratione.ff.e.fallit in actore trahente reum ad iudicem extra
ordinariuꝫ. vt.j.e.l.ij. Sed nūquid iste dilationes ꝓbatorie dē
tur semel tantum aut pluries dic ꝙ prima datur cū leui cause
cognitione: vt dicta.l.oratione. Si agat̄ de secunda danda aut
testes non sunt ꝓducti in cā ⁊ datur pluries etiaꝫ millesima ex
iusta causa hoc est ꝓbato iusto impedimēto. ꝟm Azo.in summa
eo.⁊ Odo.hic ⁊ hoc ꝓbatur.j.e.l.j. Ibi nō facile amplius quaꝫ
semel hoc est nō probato impedimēto sed eo probato sicvt di-
cta.l.oratione.arg.ff.de edē.l.si quis ex argen.§.fi. Si autē te-
stes sunt in cā producti aut sunt publicati aut nō. Primo casu
aut vult probare per testes aut per instrā. Si per testes nō pōt
vt.j.de ꝓbationibus.auct. at qui semel. qδ veꝝ est etiā in alijs
capitulis: vt ibi notatur in glo.⁊.ff.de ꝓbatio.l.exceptionem.
licet Dn̄s iaco.de are.eam intelligat super eodem capitulo vt
hic notatur ꝑ eum quam opinionem approbant canoniste ex-
tra de testi.c.fraternitatis.de quo dic vt notatur ꝑ Cy.dicta.l.
exceptionum.⁊ plene dicam dicta aut. at qui semel. Si vero ve
lit ꝓbare per instrā pōt.vt no.ff.de rei ven.l.officiū. Si vero te
stes nō sunt publicati habebit vsqꝫ ad quartam dilationeꝫ ꝟm
formam dicte auct.at qui semel. Alie sunt dilationes iudicato
rie sic dicte quia dātur iudicatis ⁊ condemnatis quod tempus
aliud erat olim vt.ff.de re iudica.l.debitoribus aliud hodie vt
j.de vsuris rei iudicate.l.j.⁊.ij.⁊ dantur a lege sine iudicis mi-
nisterio nec possunt per iudicem minorari nisi ex causa . vt .ff.
de re iudicata.l.qui pro tribunali.⁊.l.si se non obtulit.§.penul.
et ibi de hoc per Dynum . An autem alie dilationes possint
abbreuiari vel ampliari per iudicem dicam.j.eo.l.siue pars.ad
dit etiam dn̄s Cy.j.e.l.j.alias spēs dilationuꝫ que sub ꝑmissis
claudi possunt dicit enim qδ quedam est dilatio legalis quedā
iudicialis q̄dam conuentionalis. Legalis est que a lege conce-
ditur sine hoīs ministerio vt illa que datur ad appellandum
⁊ app.prosequendum et similes. Judicialis est que non est ta-
xata ꝑ.l.sꝫ arbitrio iudicis est cōmissa sicut sunt cōiter oēs di-
lationes que dātur in iudicio. Conuentionalis est que ex con-
uentione partium procedit.vt.ff.de verb.signi.l. cedere diem.
⁊ quedam est extraiudicialis.vt.j.de iure delibe.per totuꝫ.que
dam iudicialis vt citatoria.vt.j.de in ius voc. per totum. Alia
est recusatoria.j.quam iudex dꝫ recusari.vt.s̄.tit.ij.aut.offera-
tur.alia allegatoria.vt.l.iudices.s̄.de iudicijs. Alia diffinito-
ria ad audiendum sn̄iam.vt.j.quō ⁊ qn̄ iudex.l.consentaneum.
Alia appellatoria ⁊ appellationis ꝓsecutoria.vt.j. de appella.
⁊ de tempo.ap.alia instantie finitoria: vt.s̄.de iudi.l. properā-
dum cy. Sunt ⁊ alie multe spēs dilationuꝫ hic tacte per Odo.
⁊ recitantur per speculatorem.e.titulo.§.j.ꝑ totum.⁊ notatur
de hoc.iij.q.ij.in summa. ¶ Sed quero qōnem quam pluries
vidi de facto. Ecce qδ ordinata fuit dilatio ad ꝓbandum infra
dilationem pars fecit iurare testes post dilationem deposue-
runt dictum suum queritur an valeat dictuꝫ coꝝ. Quod fidem
faciant sic arguit. D. Jaco.butri. qui hanc questionem dispu-
tauit. Ista ꝓbatio a iuramento sumsit initium ⁊ finem a depo
sitione sed finis trahitur ad tempus initij.vt.ff. de solut.l. sub
conditione.si certū peta.l.certi conditio.§.item queri potest.⁊
l.proinde.ergo dictum testium trahetur ad iuramentum ⁊ sic
valebit.⁊ ad hoc facit qδ notatur in speculo de ferijs.§.sequit̄.
ver.quid si tunc testis.⁊ idem facit qꝛ initiata vno tēpore ⁊ alio
terminata etiā si retro non trahātur iudicātur ꝟm tēpus initij
⁊ non finis.vt.s̄.de restitutione militum.l.qδ tpe.ff.ex quibus
causis maio.l.necnon.§.si quis sepius.ad.l.fal.l.in quantitate.
§.legata.⁊.l.plautius.⁊no.ff.de inoffi.dona.l.j.ergo ita erit in
proposito. Ad hoc etiam facit qꝛ compositum ex duobus iudi
catur ꝟm potentius.vt.ff.de acqui.re.do.l.quidquid.§.cū par
tes.⁊ de statu ho.l.queritur. principiū autē est pars potentissi
ma.vt.ff.de orig.iur.l.j.ergo ⁊c. Item pro hoc quia dictum te
stis inualidum est sine iuramento.vt.j.de testit.l. iureiurandi.
Judicabimus ergo dictum scōm tempus iuramenti.ar.ff. ad

trebellianum.l.si quis priore.in aut.de defen.ciuita.§.interim.
Item quia dignius trahit ad se minus dignum. vt institu. de
rerum diui.§.si quis in aliena tabula. Sed sacramētū dignius
est quia religionē continet ergo scōm illud iudicabimus et vt
res magis valeat quā pereat.vt.l. quoties.de rebus dubijs et
maxime circa probationes que non sunt angustande. vt.ff. de
testi.l.curent.⁊.s̄.de here.l.qm̄.in fine. Item pars infra dilatio
nem fecit qδ debuit.s.testes presentare iudici. Judex aūt dicta
eorum debet recipere.vt.j.de testi.l.siquādo.negligentia ergo
iudicis pti que fecit qδ debuit nocere nō debet.vt.s̄.vt om.taꝫ
ciuiles quam mili.iudi.l.j.in fi.nec pōt dici dicta dilatio iudicē
arctasse cū non ad ipsum arctādum sed soluꝫ partem fuerit sta
tuta. In contrarium facit qꝛ cū principium est inualidum sine
fine dijudicatur res ꝟm finem.ff.de regu.iur.l.que legata.j.de
conditio.insert̄.l.si vxorem.sed ꝓbatio non sit per solum iura-
mentum testis. Sed dependentiam hꝫ a dicto ergo ꝟm finem
non scōm principium iudicabitur ergo non valebit ⁊ pro hoc
quia res sumit consummationē ꝑ formam ⁊ finē.vt.ff.ad exhi-
ben.l.iulianus.§.sed si quis. Item qui tenetur ad duo non ex-
cusatur vnum faciendo.vt.ff.de arbi.l.celsus. Sed ꝓbare vo-
lenti nō sufficit si faciat iurare testes nisi deponāt ergo cum de
posuerunt extra dilationē nō valebūt.vt.j.ad sil.l.cū silimanū.
Item qn̄ aliqd hꝫ aliud firmare non valet nisi fiat.j. tꝑus debi
tum.vt.ff.rem ra.ha.l.honoꝝ.sed dictum habet dare effectum
iuramento qδ sine dicto est inutile ergo cū sit infra dilationeꝫ
factum non fuerit non valet qꝛ in sepabilibus vnum vitiosum
totuꝫ vitiat.vt.ff.de aqua quotidia.⁊ esti.l.j.§.j. Item cū quid
agitur vno tēpore effectus tn̄ eius trahit̄ ad aliud tꝑus cōside
rare debemus tp̄s ad qδ eius effectus trahit̄.vt.ff.de donatio.
inter virum ⁊ vxo.l. si eum.§.fi.⁊.l.sequē.⁊ de heredi. institu.l.
in tp̄s vnde ꝯctus vno loco celebratus si solutio in alium locū
dirigatur quoad effectū in loco solutionis intelligitur celebra
tus.vt.ff.de bo.auc.iudi.possi.l.iij.⁊ de act.⁊ obl.l.ꝯtraxisse.cum
ergo effectus iuramēti trahat̄ ad depositionem qꝛ iō iurāt te-
stes vt deponant considerato tpe depositionis qui fuit extra
dilationē fidē nō facit. Nō ob.l. si qn̄.j.de testi. imo facit ꝓ hac
pte ibi eñ in fine dicit qδ negligētia iudicis nocet pti ⁊ iō pars
regressum hꝫ ꝯ eū.ꝓfatus dn̄s Ja.determinādo tenuit primā
opi.qδ testes valeant ꝑ iura.s̄.allegata.⁊ maxie ꝑ dictā.l.si qn̄.
Nec ob.i fi.qꝛ veꝝ est qδ si iudex testes nō recepisset hn̄ noceret
pti sꝫ i qōne nr̄a eos recepit lꝫ post dilationē qδ nō vitiat qꝛ di
latio iudicē nō arctauit vt predictum est. Idem sentit spe.de te
ste.§.qualiter aūt sint ꝓducendi.v̄si.is quoqꝫ cui datus est ter
minus licet non sic plene alleget ⁊ ita pluries de facto obtinui
Idem tamen speculator dicit quosdam distinguere vtrū dila-
tio fuerit data ad testes producendū an ad ꝓbandum vt ibidē
notat qδ mihi nō placet cū ad partē non spectet depositio sed
ad iudicē vt ꝑdixi. Quid si iudex statuat nimis breuē dilationē
dic ꝙ pars poterit appellare: vt extra eo.c.j.cū ibi no. ꝑ Ber.
Inno.⁊ Host.⁊.v.q.ij.in summa in glo.⁊ ꝑ Archi.etiam de iu
re ciuili cū talis interlocutoria trahat secum executioneꝫ.vt.j.
quoꝝ ap.non reci.l.ante. ¶ Utrum statuta dilatione ad ꝓdu-
cendū instrumēta testes includant̄.vide quod dixi.j. de fide in
stru.l.in exercendis.in fi. ¶ An positiones vel articuli admit-
tantur post peremtorium plene dixi.s̄. de iura. calū.l. ij.§. qδ
obseruari.in tractatu positionum. v̄sic. quid si terminus per-
emtorius cetera vide.j.eo.l.j.

1 ☞ Dilatio an sit danda ꝓ aduocato querendo.
2 Aduocatus si sit infirmus an clien̄tulo sit danda dilatio.
3 Aduocatus si sit absens cā reipublice an clien̄tulo dabit̄ dilatio

Quoniam. Canonizata est.iij.q.iij.indu
cie.§.spatiū.⁊ vide qδ ibi no.
in gl.⁊ ꝑ archi.⁊ qδ dixi.s̄.sup rubrica. Et duo di-
cit primo limitat dilationū tempa ⁊ quibus ex cau
sis dent̄. Secundo refrenat facilē ⁊ pluralem concessionem ea-
rum ⁊ ad hoc sepe allegatur. ¶ Et de istis dilationibus q̄ pe-
tuntur arcte ⁊ dilatādi negotij causa vide qδ dixi .j. de suffra.
l.j.per Host.in summa eo.§.⁊ quando.v̄si.sed prima facie. Op
po.qδ pluries detur dilatio: vt in auctē.de testibus.§.qꝛ vo.⁊
§.quoniam vero multi.de hoc satis notatur.ff.e.l.fi. Et opinio
multorum ⁊ maxime canonistarum est qδ vnica detur dilatio
per.l.istā in ipsa tamen vnica possunt fieri plures productio-
nes instrumentorum ⁊ testium ⁊ ita intelligantur.ll. contrarie.
Alij dicunt qδ plures dilatiōes dari possunt cā cognita ⁊ hoc
indicat hec lr̄a ibi non facile amplius quam semel ⁊ dixi.s̄.sup
rubrica.⁊ hanc cōiter vidi in iudicio seruari et pro hoc facit qδ
notatur per Ber.⁊ Jo.an. extra de sn̄ia excōis .c. solet a non-
nullis.

nullis.§.j.lib.vj.⁊ no.j.e.l.fi.⁊ dicet.j.e.l.fine pars.¶ Ité queritur si quis dicat se habere testes in prouincia vbi est lis ⁊ in prouincia contineti ⁊ transmarina nūquid p quolibet loco habebit dilationē huius.l.an nouē menses p oibus locis Cy.hic recitat Inno.tenere extra eo.c.fi.qd omnes dent̄ p omnibus locis nō vna tm̄ sed salua pace eius Inno.ibi nil dicit ⁊ ideo credo qd voluerit allegare extra de testi.c.vltra tertiaȝ.vbi p ipm Innocētium de hac materia notat̄. ⁊ videas licet hāc opi.multi teneant equitas tñ abbreuiandarū litium ɔ̄rium suadet et ei starem ⁊ Cy.hanc approbat. Sed quid si iudex videat partem maliciose petere dilationes huius.l. asserēdo se habere testes incontinēti vel transmarina prouincia cum verū nō sit dic ꝙ tripliciter poterit obuiare. Primo exigēdo sacramentū calūnie qd calūniose nō petit talē dilationē. Scdo cōmittendo ibi receptionem testiū recepta cautione ab eo qd vadat vel mittat. Tertio cōpellendo eūdem deponere salariuȝ p testibus qbus tenetur expeñ.ministrare.vt.j.de testi.l.quoniā liberi.⁊iste cautele traduntur per Io.an.extra de rescrip.c.statutum.in fine.lib.vj.¶ Sed quid si data est dilatio pti p testibus vel instrumētis que dicit se habere in trāsmarina prouincia tm̄ fluxit de dilatiōe ꝙ pars nihil fecit qd certū est partem nō posse pbari nūquid iudex poterit pcedere nō obstante eo qd restat de dilatione videtur ꝙ sic.vt.ff.de vbo.obli.l.hoc iure.⁊.l.cū stipulatus.Dominus Gui.j.e.l.a pcedente tenet oppositū p.l.insulā.⁊.l.qui hoc anno.⁊.l.si ita stipulatus.eo.ti.⁊ ad hoc bene facit extra de elec.c.cōmissa.li.vj.cū his que ibi no.¶ Sed qd si statuto ciuitatis caueat̄ qd cause ciuiles vel criminales terminari debeant j.tres mēses sub certa pena vna partiū petit dilationē nouem mēsium ₰m formā huius.l.aduersarius dicit eam nō dandā cū excedat tp̄us statuti.querit̄ quid iuris. ₰m canonistas videtur dari nō debere ſȝ abbreuiari possit ita qd causa terminari possit ₰m formam statuti:vt notatur extra de officio delegati.c.de causis per Ber.⁊ Inno.⁊ in speculo de dilationibus.§.j.vers.sed pone.⁊ tactū fuit.s.de tēpo.in integ.resti.l.petende. Dñs Lambertinus de ramponibꝰ qui hanc questionē boñ.disputauit allegat ꝙ sic p predictam.l.petende.ff.de mino.l.intra vtile de inoffi.testa.l.cōtra maiorem.⁊.j.de adul.l.fi.in fine. In contrariū multum facit qꝛ instātia facto iudicis vel partiū non potest prorogari.vt.s.de iudi.pperādum.⁊.j.vt.j.certū tp̄us criminalis questio termi.l.fina.Determinādo dicit ꝙ.si iudex videat talē dilationem peti differēde litis cā nō concedet ar.j.de legatis.l.si in fraudē.de falsis.l.satis aperte.⁊ ex̄ de in integ.resti.c.suscitata. Si bona fide ⁊ iusta cā petat̄ tunc cōcedi pōt nō obstante statuto p iura ad hoc.s.allegata. Minuere tñ pōt si sibi videatur.vt.j.e.l.fine pars.⁊ Azo.in summa huius tituli. An autē elapso tēpore statuti possit in cā procedi dixi dicta.l.pperandum.vltra principiū.¶ Quid de qōne quā vidi de facto actor nulla statuta dilatiōe produxit testes vel instrumēta in cā nunquid valebunt.Speculator hic.e.titulo.§. videnduȝ restat.versi.vtrum valeāt probationes. querit ⁊ non soluit sed remittit ad dictam.l.properandum.§.⁊ siquidem.vbi nihil iudicio meo de hoc tangitur.Sȝ pmo vr̄ ꝙ tales productiones nō valeant cum hec lex indicet expssē de substantia ordinis iudiciarij esse ꝙ dilationes statuantur in causis ₰m locorum distantiam alias videretur totus iste titulus frustra membranas occupare ⁊ impositus verbis ⁊ non rebus qd esse non debet ⁊ quia ex more in causis dilationes statuuntur.⁊ hanc opinionē videtur sequi Egidius in libello suo de ordine iudicioruȝ ⁊ de forma excep. opposite contra actorē. In contrariuȝ facit quia ius statuit dilationē triēnij in causa ciuili:vt dicta.l.properandum ⁊ in crimiali biēnij.vt.j.certum tempus criminalis questio terminetur p totum.gesta ergo.j.ipsas dilationes legales etiā nulla statuta a iudice valere debent. Item.j.de sententijs.l.prolatam.vbi glo.tradit ordinem iudiciarium nihil de dilationibus dicit ⁊ hāc opinionem obtinui pluries corā magnis peritis.⁊ pro hoc facit qd notatur per Archi.extra de excep.c.pia.lib.vj.iij.columna.Et ad.l.istam pōt reponderi qd dilationes statuuntur ₰m eam si petantur si enim actor velit causam abbreuiare potest petere dilationes ₰m formam huius.l.⁊hoc innuit in principio dum dicit postulatum dari conuenit ⁊ hoc etiā innuit expresse in criminalibus.j.vt.j.certum tempus criminaqd termi.l.ij.ibi vtriqȝ parti si petat dilationibus nō ne
1 gatis.¶ † Querit glo.vtrum sit danda dilatio pro aduocato querendo.⁊tenet indistincte ꝙ sic.¶ Sed de hoc dic vt in spe.eo.§.j.ver.preparatorie.⁊ dixi.s.de postu.l.velamēto.¶ Que
2 rit dñs Gui.† si aduocatus infirmatur nunquid cliētulo sit danda dilatio vsqȝ quo liberetur. ⁊ dicit ꝙ sic si verosimiliter infirmitas sit breuis.vt.ff.de vaca.munc.l.pretor.§.fi.si longa non. Sed alium aduocatum querat. An autem sit longa vel nō in

3 quiret iudex a medicis.vt.j.de re mili.l.semel.li.xij. ¶ † Quid si aduocatus est absens causa reipublice an expectabitur donec veniat.Et primo videtur ꝙ sic per.l.ff.ex quibus causis maio.l.ab hostibus.§.fi.⁊ quia absentia talis non debet esse damnosa.vt.eo.tit.l.videlicet.Dñs gui. distinguit vt.s. inter longam breuem absentiam p iura predicta.⁊.j.in qbus causis habenti tuto.l.j.⁊ instit.de excu.tuto.§.item si reipublice.de hoc s.de postu.l.velamento. In gloss.pma ibi.l.quidā iberus azo.in summa huius tituli tenet pter amicos cōsulendos dilationem non dandam ⁊ ita in iudi.seruari.ibi vbi in rem actio.l.ij. Dñs gui.tenet ɔ̄rium qꝛ emtor satis habet spatiū denūtiandi cum denūtiare possit qñcunqȝ causa pēdēte dūtamen non nimis prope sñiam.vt.ff.de euic.l.si rem quam.§.fin. ⁊ qꝛ dilatio non est danda nisi ratio vrgentissima suadeat vt hac.l. vidi tamen etiam in iudicijs contra seruari.

I quando. Canonizata est.iij.q.iij.idu cie.§.spatiū.vsi.ei aut.⁊ dic vt ibi in glo.⁊ per Archi.vbi videtur gl. intelligere gñaliter prout verba sonant.s.ꝙ si actor impetrauit rescriptum ad ordinarium iudicem in tota causa sibi non detur dilatio ad pbādum de iure suo.Gofr.autem in summa eo.vltra medium.vsic.sed inducie.⁊ Ber.eo.titu.c.preterea.circa medium glo.magne.⁊ Cy aliter intelligunt.s.qd tali impetrāti non detur dilatio pparatoria puta ad presentandū rescriptū quia dicat se non habere in promtu vel ad cōficiendū libellum vel similia qꝛ instructus dȝ ad cām venire. dilationes auteȝ ad pbandum de iure suo sibi non denegantur quia iniquuȝ esset ⁊ hoc innuit glo.pua que est hic super verbo dilatio que datur ad probandum rescriptum.vel dic ꝙ dilatio sibi denegatur.i.remissio ad locū vbi dicat se probatiōes habere qꝛ instructus dȝ venire vt extra de elec.c.statuimꝰ.lib.vj.¶ Uidi aliquos aduocatos inanis glorie cupidos dum allegarēt in causis dicere se preter spem tractos ad allegandū in causa ⁊ allegare hanc.l.vt viderētur sine puisione allegare copiose. qd non cōmendo immo si preter spem trahunt̄ ad cām petant tēpus ad deliberandum quia sine prouisione magni periti sepe cespitant ⁊ deficiunt in allegationibus.

Uod fieri. Canonizata est.iij.q.iij.§.fi.et ibi in glos.⁊ per archi. Et non corrigit.l.C.sed addit ⁊ cōtinua vt in glo.⁊ loquit̄ in iudice delegato vt differat ab aut̄.qui semel.j.quō ⁊ ⁊ quādo iudex q̄ in ordinario loquit̄.Et de consuetudine non vidi hanc aut̄.seruari si tamē peteretur seruari deberet ⁊ ita tenet hic.D.gui.⁊vide in corpore vnde hec sumit̄ qd ibi notatur et per Azo.in summa eo.in principio.

1 ☞ Officium iudicis pendēte dilatione conquiescit.

1 **Iue pars.** Hec lex cōtinue allegat̄ in practica.¶ Et duo dicit.† pmo qd dilatione pendente iudicis officium conquiescit.⁊ad hoc bene concor.extra de appella.c.significante.cum ibi notatis. Secūdo qd in dilationibus computantur dies feriati ⁊ dic sine pars.s.temporis a lege statuti pro dilatione. vt s.e.l.j.repentine licet currant ipso iure tamen restitutio datur quia preuideri non potuerunt.vt.ff. ex quibus causis maio.l.sed ⁊ si per pretorem.§. ferie. Collige ergo ꝙ iudex pōt abbreuiare dilationem legalem qd indicat dum dicit sine pars.circa hoc tamen variant doctores ⁊ glo.vt tetigi.s.de lit.conte.aut̄.offeratur super verbo.xx.diex.Cōmunis opinio ē ꝙ arbitrarie sint ⁊ possint abbreuiari ⁊ augeri per iudicē. de hoc tangit̄ s.e.l.j.pAz.in summa.eo.§.spatium.ff.de iudi.l.nonnunqȝ.de re iudica.l.ij.⁊.l.iiij.§.si quis condemnatus.⁊ plenius in aut̄.de exhiben.reis.§.sancimus.in glo.nunquid diminui pōt.⁊ in speculo de dilatiōibus.§.sequitur. Domini dy.⁊ Io.an.extra de reg.iur.c.indultū.lib.vj.Od.in dicta aut̄. offeratur.⁊ multi alij dicūt qd aut dilatio conceditur a lege sine hominis ministerio vt tempus ad appellandum ⁊ similia et tunc non potest augeri vel minui sine iusta ⁊ expressa causa. Aut cōceditur a lege ministerio tamen iudicis.vt.s.eo.l.j.⁊ tunc est arbitraria et potest augeri ⁊ minui arbitrio iudicis. Sȝ ista opinio stare nō posse videtur qꝛ quadrimestre tempus qd datur condemnatis a lege sine ministerio iudicis.vt.j.de vsuris.rei iudicate.l.ij.ex causa arctatur per iudiceȝ.vt dicta.l.ij.de re iudica.⁊ ibi notat̄ et p Inn.ex̄ de re iudi.c.ꝙ ad ɔ̄sultationē.i.fi. De ista materia notat̄ p Ber.⁊ Inn.extra.e.c.j.⁊.c.pterea. de pcura.c.cū dilectus.⁊latius extra de app.c.cū sit romana.⁊ per Archi.xxviij.dist.c.de his.⁊ subtiliter per Garsiam extra de elec.c.cupiētes §.ꝙ si per.xx.dies.li.vj.⁊ ibi per Card. Io.an.⁊ Guil.durāti,

Alij tenent opinionem glo. que est in dicta.l.nonnunq͂.de iudi. ic; q iudex abbreuiare possit prorogare non. Sed qd etiā augere possit notat per Ber.ꝛ Jo.an.extra de sen.exco.c.solet a nonnullis.lib.vj.ꝛ dixi.s.e.l.j.ꝛ est expressum in tēpore quadrimestri qd datur condēnatis qꝛ interdum arctat interdū prorogat.vt.ff.de re.iudi.l.qui ꝓ tribunali. Item in tēpore exactionis dotis ꝛ tēpore redhibitionis q̄ sunt tēpora legalia ꝛ tamē possunt per hominē hoc est ꝑ partes augeri et minui. vt.ff.de pactis.l.siunus.§.qd in specie.ꝛ de edili.edict.l.qd si nolit.§.si quid ita venerit.ꝛ ad hoc bene facit.j.de adul.l.fi.in fi.de execu.tuto.l.si cū ipse.ꝛ de ritu nupt.l.si qs tutor.§.qui ergo. in fi.§. Quid ergo tenebimus in tanta varietate. Dñs cy. multas recitat opiniōes.j.quō ꝛ qñ iudex.auť.qui semel.hic aūt inheret distinctioni Dñi iaco.de are.q̄ talis est. Aut dilatio datur a lege sine ministerio hoīs vt tp̄us ad appellationē ꝓsequēdam ꝛ similes ꝛ tūc non potest abbreuiari per iudicē qꝛ beneficiū a lege datum nō est per hominē auferendum vt ꝑ alle.c. indultuz. de reg.iur.lib.vj.ꝛ.j.de adulť.l.adulter. fallit in dilatione q̄ datur iudicatis vt ꝑ alle.l.ij.de re iudi.ꝛ.l.iiij.§.si qs condēnatus et.ff.de arbi.l.si cum dies.§.fi. Si vero dilatio statuitur a lege hominis ministerio tūc aut cum temporis prefinitione aut sine. Si cum temporis prefinitione aut dictum est qd non amplieť aut q nō minuatur aut nihil est dictum. Si lex dicit q nō amplietur tunc ampliari nō potest ſ; minui sic.vt.j.certum tēpus crimialis questio terminetur.l.vlti.ꝛ de iudi.l.nōnunq͂.ꝛ.s.de iudi.l.properandū.quod est verum ſm quosdam nisi causa iusta ꝛ euidens subesset prorogandi dilationem qꝛ tunc posset ꝓrogari ſm eos dilatio iudicialis nō dico de instātia cause.ſ; de hoc satis dixi.s.l.ꝓperādū. Si vo lex dicat q nō abbreuieť abbreuiari non pōt. vt.ff.de iudi.l.q per iterualla nisi ex causa.vt dicta.l.nōnunq͂. Si autem nihil est dictum de augendo ꝛ minuēdo tunc ex iusta causa potest augeri vel minui. vt.s.l.ij.de re iudi.cum si. Si autem certuz tempus non adijciatur a lege tunc arbitrio iudicātis cōmittitur.vt.ff.de iur.delibe.l.j.in fine.ꝛ hanc distinctionem dñi Jaco. sequebať dñs Oldra. Sed nec predicta distinctio quoad quedam videtur sine dubio procedere quod em̄ dictum est de tēpore appellationis prosequēde qd minui non possit per iudicē videtur expresse contradicere extra de app.cū sit romana.et.c.oblate.ꝛ qd supra dixi de tēpore exactionis dotis ꝛ redhibitorie.ꝛ dicta.l.si cū ipse.de excusa.tuto.ꝛ.l.intra vtile.de minoꝝ.ꝛ.j.de adul.l.fi.ex quib9 patet tempus legale īdultum sine hominis ministerio prorogari posse per hominem. Ex quo iudicio meo videtur bene dictuz ꝛ ita etiam vidi in iudicio seruari qd si dilatio conceditur a lege hominis ministerio possit ex personis causis ꝛ locis augeri ꝛ minui ꝑ iudicē quasi lex tūc concedat augere ꝛ minuere ex quo eius ministerio conceditur ꝛ ita possunt intelligi iura pro hac parte facienda. Si vero dilatio est mere legalis sine ministerio hominis tunc non credo posse augeri vel minui per iudicem nisi hoc sibi a iure expresse reperiatur concessum ꝛ tunc hoc facere possit ſm iuris concessionez ꝛ non aliter ꝛ ita itelligantur alia iura ad hoc allegata. ¶ Item ꝓ declaratione principij huius l.videtur qd dilatione pendente iudicis officium non cōquiescat. Nam in ipsa dilatione testes ꝛ instra recipit ꝛ alia facit que incūbunt eius officio ꝛ ideo dic q iudicis officium cōquiescit quoad ea q̄ non ꝑtinent ad executionez ipsius dilationis.sicut dicitur appellatione vel lite pendente nihil ad innouanduz verum est in ꝑiudiciū ap.vel litis. Sed quo ad ea que respiciunt ꝓsecutionem appellationis vel litis bñ ꝓceditur. vt.ff.nil no.ap.pen.per totum.s.in iteg.rest.petita.l.vnica. Si ergo i preiudicium dilationis pendētis aliquid inouetur nullum est ipo iure: vt i corpore auť.de exhibē.reis.§.suscepto.ibi nihil i medio ꝛ ibi pro nihilo ꝛc.ꝛ ita tenet gl.ff.de fer.l.j.i glo. que incipit hoc idē in dilatione ꝛ Gui.de suz.j.e.l.a procedēte.ꝛ Odo.j.de iure fisci.l.defensionis facultas.lib.x. ¶ Item officiū iudicis debet conquiescere dilatione pendente.ſm Jacob. de are. quo ad ea sup quibus est statuta dilatio vnde si dilatio est statuta super vno articulo nihilominus potest in causa ꝓcedi in alijs articulis arg.j.de rebus creditis.l. generaliter.§. his de presentibus.vꝰ.nullo tamen. ꝛ hoc verum i capitulis separatis secus i connexis.vt.ff.de mino.l.etiam.§.j.ꝛ extra de app.c.super eo.j.ꝛ hoc sentit etiam Cy.hic ꝛ Inno. in ꝓalleg.c.significante.de app.in gloss.nimis festinabāt. Quod facit ad id qd queritur si appellatum est i causa in vno articulo vel ab vno grauamine vtrum in alijs possit in causa procedi de quo plene no.ꝑ Arch.extra de rescrip.c.dispendia.lib.vj.secūda colūna. Item debet conquiescere officium iudicis dilatione pendēte nisi ex cā abbreuiaret vel reuocaret qd facere posset: vt h in glo.que icipit nisi ea datar per Ber.d.c.significante de app.in glo.qd facere nonpoterat nā datio dilationis est quedā interlocutio ꝛ ideo reuocari pōt.vt.ff.de re iudi.l.qd iussit. ꝛ ita notatur in speculo.e.§.fi.vꝰ.sed nunquid terminum statutum.et per Inno.extra de accusa.c.ad petitionem.circa mediū. Puto etiam qd dilatione pendente posset innouare circa ea que desiderarent celeritatem vel necessitatem vt quia debitor fugere vellet.vt.ff. que in frau.credi.l. ait pretor.§.si debitorem vel quia timeret depopulationez fructuū. vt.ff.de ap.l. imperatores.vel rem de qua agitur baratari.vt.ff.qui satisdare coguntur.l.si fideiussor.§.quoties.vel si pars aliqua lite pendente aliquid innouaret iniuste posset nouitatem prohibere vel factam tollere: vt notat hic Cy.ꝛ Innoc.in dicto capitulo significante de app.ꝛ ideo cauti aduocati i fine dilationum addunt ꝛ qd iterim nihil īnouetur. ¶ Itē quero de qōne quā habui de facto iudex alicui partiū statuit dilationē octo dierū elapsis quinq͂ diebus ipsius dilationis iterato statuit dilationem octo dieꝝ queritur vtrum ista secunda dilatio debeat computari demū finita prima dilatione an a die quo statuta fuit obtinui qd computetur demum prima dilatione finita per.l.j.de tem.app.l.ij.§.nec temporalē.ꝛ ibi in glo.et pro hoc.j.de repu.here.l.fi.vꝰ.finautē.ꝛ qd ibi notaui in fine.l. Sed nunquid possit iudex citare hoc modo citamus te qd hinc ad talem diē compeas corā nobis alioqui exnunc ꝓut extunc te excōmunicam9 vel te condemnamus in decem hec lex facit q non qꝛ pendente dilatiōe ꝯquiescere dꝫ officium iudicis: ꝛ qꝛ snīa excōis ferri non debet nisi trina monitione ꝑmissa: vt extra de snīa excōis.c.sacro. cū ibi not.per Ber.ꝛ Inn.ꝛ pro hoc eo.ti.c.j.li.vj. Cōtrarium verum videtur ꝛ cōmuniter seruatur: vt extra de testi.cogen.c.ij. et ibi not.ꝛ de hoc an plures dilationes vel citationes possint fieri vel ordinari vno cōtextu ad diuersos actus. vide qd no.i speculo de citatione.§.j.vꝰ.sic.sed pone q papa. ꝛ de dilatione.§.j.vꝰ.si.deliberatorie.ꝛ ver.sed pone.ꝛ ꝑ ipm Guil.duranti. ex de sen.excō.c.statutū.lib.vj.ꝛ ibi per Jo.an.ꝛ notaui.ff.de iudi.l.ad pemtoriū.ꝛ cōiter vidi i iudicio huari qd statui possint

¶ Pro declaratione secūde ptis.l.notandū est q omne tp̄us a.l.inductū continuū est nisi.l.caueatur qd sit vtile. de tpe vtili satis dixi.de tēp.in iteg.rest.l.superuacuā.ꝛ ibi in glo.ff.de diuer.ꝛ tēpo.ꝓscrip.l.j.ꝛ iō annus ille de quo loquitur auc.gazaros.s.de here.ꝛ extra eo.ti.c.cuz contumacia.lib.vj.cōtinuus est: vt notatur dicto.c.per Archi. Et idem pōt dici de anno de quo loquiť auť.cassa.s.de sacrosan.eccle.ꝛ auct.item nulla communitas.de epis ꝛ cler. Et de istis dilationibus q̄ per iudices statuuntur vtrū sint vtiles vel cōtinue.vide qd no. per Archi. extra de consue.c.si.lib.vj.ꝛc.

CUm a nobis. Canonizata est.iij.q.iij §.inducie.v. cum vero. et vide qd ibi no. Et tene casum Jo.in glo.positum et quem approbat glo.ff.e.l.fi.in fine glo.magne ꝛ vide qd no.ꝑ Az.in summa eo.circa mediū.vꝰ.vbi aūt impator. Et dicit speculator q ar.huius.l. regulariter corā papa nō datur dilatio extra curiam in cā appellationis ne lites ꝓtendanť in speculo.e.§.j.vꝰ.illud quoq͂ nō est omittendū.in fi.q.d.nec coram referente postq͂ responsum fuerit nec corā principe cuz refertur dilatio datur. Old.

AProcedente. Canonizata ē.iij.q.iij.inducie.§.a iudice. et vide qd ibi no.in gl.ꝛ per Archi.ꝛ in summa eo.§.fi.et in speculo eo.§.fi.ver.penul. Et ponit hic lex dictum et eius ratione ꝛ rōnis rationē ibi īprobata per partem cōtradicentem ne detur questio dilationis dande vel denegande. Et allegatur hec lex qd dilatio non datur nisi petenti qd inuit verbum postulari.ꝛ.s.e.l.j.ꝛ.j.vt.j.certum tēpus criminalis questio termi.l.ij. Sic hñficium absolutionis ab excōicatione non datur nisi petenti vt extra de eo qui dux.in matrimonium quā polluit per adulteriuz.c.significasti.ꝛ ibi notatur. ¶ Sed nūquid est idem in papa vt absentem nō petentem non possit absoluere.de hoc vidi apud maiores peritos romane curie dubitari me existēte ambasiatore dñorum mediolani ꝛ petente corā papa Benedicto.xij.qd absolueret magnam multitudinē mediolanēsium ꝛ ēt quarūdā aliaꝝ ciuitatū q erant excōicati ꝛ ꝑ quibus nō habebā mandatum dicebatur q fieri non poterat qd fieri posset allegabā.ij.q.v.c.quāto. vbi videtur expressum et quod ibi nota.per Archi.cuius verba hec sunt not.q Ber. hispanus dicit solum papam excōmunicare posse ꝛ absoluere per epistolam imo dicit eius sola voluntate excōmunicare ꝛ absoluere posse ar.ff.de manumissio.l.apud eū.ꝛ ibi etiam notat de alijs prelatis ꝛ hanc opinionem tꝫ Jo.an.q nō petens possit absolui extra de snīa excōmunicationis.c.solet a nonnullis. in glo.que incipit humiliter ꝛ allegat preallegatuz capitulum

quanto

quanto. allegabā etiaꝫ ꝙ papa salutando absoluit vt extra de senten.excō.c.si aliquando.⁊ ibi notatur ⁊ est expressum in clementinis eo.tit.c.vlt.⁊facit qđ notatur p Host.in summa.e.ti. de sniā excōis.§.qualiter.versi. item non obstat. Pro hac etiā opinione facit.c. super eo.in fine.de sen.excōis. vbi monachi ⁊ eremite absoluti fuerunt.⁊ pro hoc eo.titu.c.super eo.Ad hoc etiam allegabā multitudinem que est causa dispensationis. vt l.di.c.non constitueretur.⁊ optime.xxiij.q.iiij.ipa pietas.cum ibi notatis ⁊ qđ dixi de ista multitudine.s.de episcopis ⁊ clericis.l.siquis in hoc genus.circa finem.⁊iura que loquuntur ab solutionem nō posse dari nisi peteti in īferioribus pape loquūtur:vt in eis patet. ⁊ in hac opinione finaliter maiores prudentes concordabant tam cardinales quaꝫ alij. Oppo.ad.l. istam de.l.voluit.§.fi.de īterro.act.solutio vt ibi quia hic de his que exigunt plenam cause cognitionē ibi summariā ⁊ semiplenam vel dic plenius vt dicam.j.de confess.l. fina.versi.tertio quero. Item oppo.de datione tutoris que fit quolibet die ⁊ iudice ꝓcedente.vt.ff.de tutel.l.qui habet.§.quolibet tempore. sed dic vt ibi in glos.notatur que satis est notabilis ad istā materiam. Querit.d.gui.si iudex in loco vbi ꝓ tribunali consueuit sedere stando vel procedendo statuit dilationem vtrum valeat ⁊ videt ꝙ non per hanc.l.ipse tamen tenet ꝯrium ar.ff.de iustitia ⁊ iure.l.penul.in fi.vbi de hoc satis dixi.⁊.s.de tem.in integ.resti. l.superuacuā.quia satis videtur sedere ex quo est in dicto loco consueto ⁊ ita dicitur obtentum de facto ⁊ ita videtur etiā sentire speculator hoc.eo.tit.§.fi.ver.penult.Sed qđ sedere sit de substantia videtur.ff.de in integ.restit.l.diuus.§.j.ibi te ꝓ tribunali sedente.s.de officio ciuilium iudicū.l.j.de officio diuersorum iudicum.l.fi.de postu.l.quisquis.⁊ ibi in glo.in auct.de iudi.§.sedebunt.⁊ vt illustribus ⁊ qui.s. eos sunt.§.j.⁊ ibi expresse in glo.⁊.j.de sententijs.l.prolatam.⁊hoc etiam innuit aꝫ. in summa eo.§.fi.⁊ clarius in summa de sententijs ex periculo recitan.ī prin.⁊ eo.ti.l.j.in glo.no.⁊ ibi tetigi ⁊ etiā est casus de iure canonico extra de sentētia ⁊ re iudicata.c.fi.lib.vj.⁊ ibi de hoc plene per Jo.an.qui textui dicte decretalis īheret approbata opiniōe dñi gui.⁊ ibi etiā cardi. idē sentit ⁊ pro hoc quia in summarijs videt speciale qđ possit stans vel sedens hoc facere.vt in clemētinis de vbo.sig.c. sepe contingit.ꝓ hac etiam opinione facit glo.aꝫo.⁊ ac.ff.de regu.iur.l.omnia quecūqꝫ.et quod no.per Galeotum de sentētijs ver.Item si lata fuit a iudice procedente quid ergo seruabimus. Multis placet speculatoris opinio hoc eo.titu.dicto.§.fi.vſic.penul.vbi distinguit inter ea que exigunt leuē cause cognitionemvt ille fieri possunt a iudice ꝓcedente aut plenam ⁊ tunc iudice sedente ꝓm glo.dicte.l.noluit.§.fi.de interrog.act.⁊ de hoc etiā dixi.j. de confes. l.vnica.vſi.tertio quero.Sed vere puto opinionē dñi Gui. veram ⁊ qđ mens iuriū que exigunt iudicē sedere fuerit qđ sit in loco ꝯsueto ⁊ tūc nō referat sedeat vel stet ⁊ ꝓ hoc iudicio meo facit dictus.§.sedebunt.lꝫ in contrariū allegetur. Si enim intelligeret iudaice sicut litera sonat qđ deberent sedere iudices a mane vsqꝫ advesperas ita qđ surgere nō possent hoc esset absonum ⁊ absurdum ⁊ ideo intelligendum est eos sedere qualitercūqꝫ in loco cōsueto ius reddant stando vel sedēdo ⁊ ita videmus cōtinue seruari ⁊ in dilatiōibus statuēdis ⁊ alijs actibus iudicialibꝰ exercēdis tutū tñ credo ꝙ in sentētijs ⁊ alijs arduis ad oē dubiū precidendū iudices sedeāt. Dñs etiam Ja. de are.tenet hic qđ preceptum quod fit debitori confitenti per l.si debitori.de iudi.⁊.l.debitoribus. de re iudi. possit fieri iudice procedēte q̄ ea que fiunt inter volentes ⁊ confitentes ꝓm eum quolibet loco fieri possunt. Notandūm est etiam ꝙ dilationes regulariter fiunt cum cause cognitione vt hac.l.cū si. fallit in citatorijs que fieri possunt cū leui cause cognitione de quo vide pulcram ⁊ notabilē glo.Inn.extra eo.c.preterea.⁊in spec.eo.§.fi.vſi.vltimo nota. Quid si iudex dedit dilationē alicui parti altera absente deinde absens ratū habeat anvaleat dic vt no.in spe.e.§.vlti.ṽ.sed pone ecce.In glo.prima in fine. Quod intellige vt ibi not.j. de manumissione que fit a maiore xxv.annis vbi nō exigit cause cognitio secus de ea que fit a minore que requirit plenam cause cognitionē ⁊ decreti interpositionem.vt institu.ex qui.cau.manumit. nō lꝫ.§.e. ⁊ de ma.vin. l.iusta.Jaco.de are.⁊ Old.in glo.vlt.ibi de ordine iudi.l.j.que hic est talis exceptio q̄ tangit solum ꝓcessum secus si tangeret negotium principale.vt ibi dixi.

1 Magister grāmatices dans festum scholaribus an committat simoniam.

2 Famulus an teneatur laborare diebus festiuis si requiratur a domino.

3 Testis qui iurauit die iuridica an possit deponere dictū suum die feriata.

4 Cause matrimoniales et decimarum an possint agi diebus feriatis.

5 Decretum an possit interponi die feriata.

De ferijs.Rubrica.

Super rubrica. Uide aꝫo.in sūma.e.t. ⁊ p Rof. licet modicū in libello qualiter iudiciuꝫ declinetur rōne feriaꝝ.⁊ late p Gof. ⁊ Hosti.ī summa eo.⁊ ex eo.c.fi.per Ber.Inn.⁊ Hosti.⁊ de iudi.c.fina.per eosdem.xv.q.iiij.per totum.⁊ in glo.⁊ per Archi.⁊ maxime capitulo placita. de consecra.di. iij.per totum.cū ibi no.in glo.⁊ per Archid.⁊ maxime.c.j.⁊ in lombarda.e.l.j.⁊.ij.⁊plenissime in speculo eo.tit. Quero nūquid ꝓcurator sine speciali mandato possit ferijs renuntiare. Inno.dicit ꝙ non nisi saltē habeat generale cū libera vt notat

1 per eū extra de officio delegati.c.cū olim abbas.ī fi. †Utrū magister grāmatice qui dat festū scholaribus mediante pecunia cōmittat simoniā.notatur per Archi.dicto.c.j.de consecr.

2 dist.iij. †Utruꝫ famulus teneatur laborare diebus festiuis si requiratur a dño.habet ea.dist.c.rogationes.in gl.ꝑ Arch. Quod ciues in festiuitatibus natalis ⁊ pasche nō debeant stare in villis sꝫ ad ciuitatē venire.e.dist.c.nulli ciuiū.⁊ ibi in gl.⁊

3 per archi. †Utrū testis qui iurauit die iuridica possit deponere dictum suū die feriata.dic ꝙ sic q̄ dictum trahitur ad iuramētum:vt notatur in spe.eo.§. sequitur videre.vſic. quid si tunc testis.⁊ ad hoc facit qđ notaui in simili.s.titu.ꝓximo.sup rubrica.vſicu.sed quero questionē.⁊.j.de testi.l.iureiuran.vſi. quid si testis. An de causa possit cognosci diebus feriatis si iudicis iurisdictio finiatur glo.videtur tenere ꝙ sic dicto capitulo finali.extra de iudi.in preallega.cap.placita.xv.q.iij.tenet ꝙ non.de hoc vide qđ nota.in specu.eo.dicto.§.vſicu.penult.

4 †Utrum cause matrimoniales decimaꝝ vsurarum ⁊ beneficiorum ecclesiasticoꝝ diebus feriatis agi possint glos.tꝫ ꝙ sic. xv.q.iij.in summa.⁊Archi.xvj.q.j.reuertimini.Speculator cōtra dicto.§. sequitur.vſicu.quid de causis matrimonialibus ⁊ duobꝰ vſiculis sequētibus.hodie dicvt i clemē.de iudi.c.dispēdiosam.⁊ de vbo.sig.c. sepe cōtingit.Feria ꝓm Odo.sic diffinitur feria est tēporis interuallum ꝓpter quod quis a foro eximitur.vt.j.eo.l.omnes.⁊.ff.eo.l.j.ꝓm Isidorum feria est tēpus quo quis ad iudicium trahi non dꝫ.⁊vide quod not.ꝑ Archi. extra de sniā excōmunicationis.c.alma mater.super verbo festiuitatibus.lib.vj.⁊ in clemē.per Jo.an.de foro competēti.c.

5 vnico.§.j.super verbo festiuis. †An decretum possit interponi die feriata dicet.j.e.l.actus.Quibus ferijs possit renūtiari dicetur.j.eo.l.oēs. An qđ debet cōmuni ciuitati vel fisco exigi possit diebus feriatis dic ꝙ non si in honorē dei inducte sunt.vt.s.de indeis.l.sabbato.secus si ob necessitatē hominuꝫ vt.j.eo.l.publicas.⁊ ibi in glo.

Uoniam cōsul. Accipe verine carissime qđ est.j.forte fuit ille verinus de quo loquitur lex diui fratres ff.de penis.⁊.l.ista dicit hoc in effectu qđ ferie repētine ⁊ solēnes equipantur tam in causa principali quā appellationis.ꝓ hoc.s.titu.ꝓxi.l.siue pars.vbi de hoc.⁊.j.e.l. a nullo. Et de istis ferijs repentinis ⁊ solēnibus notatur in speculo.e. titu.§.j.vſi.j.ij.⁊.iij.⁊ per Aꝫo.in summa eo.§.feriarū.Et in q̄busdam libris habetur pro.l.ij.huiustituli lex talis imperator Theodosius vt in die dominico emancipare ⁊ manumittere liceat relique cause vel lites quiescant ⁊ a die octauo calēdarum iulij vsqꝫ ad calēdas augusti ⁊ decimo calendas septēbris vsqꝫ ad idus octobris vindemialis feria concedatur pasche diē natalis domini epiphaniam.vij.qui precedunt.⁊.vij.qui sequunt sine strepitu obseruare volumus ⁊ qđ cōtra factum fuerit modis omnibus ruat.cōmuniter tñ in libris nō habetur sed dicit condita fuisse a quodam Galazorio qui studebat p se.l.facere. de quo habetur.ff.de fal.l.fi.in glo.⁊licet multi dies feriati ponantur in dicto caplo placita.xv.q.iiij.⁊ dicto.c.j.de cōse.dist. iij.in dicta.l.ij. in lombarda de ferijs tamen quo ad ferias iuris cōmunis vidi cōmuniter seruari in foro ciuili.j. eo.l. oēs dies.⁊ in foro canonico extra eo.c.fina.nisi alie forent introducte statuto vel consuetudine.

Omnes iudices. Quidā male itelligūt.l.istā indistincte qđ die dñico possint fieri oīa opa ruralia ⁊ ita videt innuere hic Odo.⁊Aꝫo.ī summa.e.§.itē ea que. Sed non est verum nisi necessitas vrgeat

et alio die cōmode fieri non possit. Et sic dictum restringitur a ratione ibi ne occasione ꝛc. ⁊ ita tenet hic Cy. ⁊ Gof. i summa e. §. vrget necessitas. Et tunc etiam licet die dñica lauare caput et pedes. vt de ꝯse. dist. iij. c. pueniit. Et scholares etiā ḃm glos. ⁊ Q do. die dñica legere possunt ⁊ p hoc. s. de iustini. C. ꝯfir. in fine. ⁊ in glo. ff. e. l. penul. Az. aūt i sum. eo. §. j. ⁊ ꝯtrium. Ego āt puto q lucri cā sit phibitū. Sed ad delectationē p veritate inuenienda vel pro cā miserabiliū psonaruꝫ gratis agēda liceat qm̄ hec sunt opa misericordie in qbus diei distinctio nō habet vt de ꝯse. dist. v. c. nunq̄. imo talibus magis est isistendum his diebus ar. extra de statu monachoꝝ. c. cum ad monastriū. §. in refectorio. ⁊ de isto die dñico vide qd̄ dicam. j. e. l. fi. Itē nota. hic momētum poni pro die sic ⁊. ff. quib. mo. vsusfr. amittat. l. si cum i annos. §. penul. In glo. que icipit diem solis. i fi. hoc ordine q hic ponitur in gl. sunt affixi planete in firmamento. ḃm Q dof. hic ⁊ Isido. licet Azo sentiat contrarium in summa eo. §. solennes. circa medium.

A Nullo. Propter finē sepe allegat qd̄ caret nomine caret effectu ⁊ ꝯcor. lxviij. dist. c. corepi. §. j. xxxiij. q. ij. admouere. i principio. Interdum tamē contingit aliquos solum nomē habere ⁊ re carere. vt. j. de custo. reoꝝ. l. fi. ⁊ ibi in glo. ¶ Querit Q dof. vtrum rectores ciuitatis possint indicere ferias repentinas et videtur q non per hanc. l. ꝯtrium tenet si hoc faciunt auctoritate decurionum seu ꝯsiliariorum ciuitatis qui possunt. l. inter se condere. vt. ff. de iustitia ⁊ iure. l. omnes populi. ⁊ hoc continue fit in ciuitatibus.

Publicas. Allegabatur hec lex per canonistas q de decimis diebus feriatis cognoscatur ad instar tributorum de quo dixi. s. eo. super rubrica.

Quadraginta. Exceptis diebus dñicis qui sunt feriati non solum i criminalibus sed etiā in ciuilibꝰ. vt. j. e. l. oēs. et. l. fi. ⁊ pro hoc de ꝯsecra. dist. iij. c. nō oportet. Opponitur de. l. puinciarum. j. e. sed ibi speciale i illis latronibus. Quid ergo fiet si i quadragesima aliquod cōmittat delictum. dic ḃm. Q do. de. s. eo. l. a nullo. quod delinquēs cogetur satisdare de respondēdo finita quadragesima ⁊ si satisdare nō poterit in carcerem detrudetur arg. ff. de adul. l. si adulterium. §. fi. hec tn̄ lex sicut ⁊ glo. dicit de ꝯsuetudine non seruatur de ista quadragesima quis eam iduxerit habet de ꝯse. dist. iij. c. nulli ciuium. per Archi. ⁊ quare inducta fuerit de ꝯsecra. dist. v. quadragesima. ⁊ vtrubiq per Archi.

Omnes dies. Primo ponit regulā. s. oēs dies regulariter esse iuridicos. deinde excipit de multis q sunt feriati aliqui in honorē dei ⁊ aliq ob necessitates hominū ppter vindemias ⁊ messes ⁊ vide qd̄ notatur p Inno. extra eo. c. fi. Querit glo. hic ⁊ Cy. s. eo. l. j. nunquid istis ferijs possit renūtiari ⁊ dicit q his que in honorem dei sunt: non in alijs sic ⁊ idem tenet Azo. ⁊ Gof. in summa eo. ⁊ glo. xv. q. iiij. c. placita. ⁊ in spe. eo. §. fi. p totū vbi ēt tenet ferijs repentinis renūtiari nō posse ⁊ Jo. an. in clemen. de verb. sig. c. sepe. ⁊ de hoc tactū fuit s. de epi. ⁊ cleri. l. si quis in conscribendo. vsi. item querit nunquid valeat. ⁊ est textus ⁊ glo. extra eo. c. vlt. ¶ Item vidi dubitari nunquid valeat statutum qd̄ diebus feriatis in honorem dei de causis cognoscatur multi tenēt q non q minor non potest tollere legem maioris. In contrariū facit qd̄ iste ferie non sunt introducte. l. diuina. sed solum p. l. istā vnde cuꝫ ciuitates facere possunt statuta ꝯ ius cōmune. vt. l. oēs populi. ff. de iustitia ⁊ iure ergo. ⁊ contra. l. istam. Sed esto qd̄ ista opinio vera foret nō posset vendicare locū in die dñica quia est feria introducta a iure diuino cū successerit loco sabbati ⁊ sabbatuꝫ lege diuina erat feria vnde contra. l. dei non pōt fieri statutum. ⁊ in hac opi. vidi magnos peritos. Sed ꝯ hoc adhuc videt q iste ferie sunt introducte iure canonico: vt dicto caplo finali ex eo. qd̄ est approbatū per ecclesiā ⁊ sic dici pōt ius diuinū ergo laici statutum contrarium facere non possunt sicut dicimus q in matrimonijs ⁊ causis spūalibus leges nō dedignātur sacros canones imitari. vt in aut. de eccl. tit. ⁊ extra de op. no. nū. c. j. ⁊ hec est tutior opinio maxime p anime salute: ⁊ q iste leges itroducentes has ferias in honorē dei vident quedā dedicatio facta deo per pncipem ⁊ ideo p eum vel subditos suos reuocari non pōt. arg. ff. de pollicita. l. ij. C. de sacrosan. eccl. aut. ingressi et de furtis. l. si nōdum. cū ibi nota. in glos. de hoc notatur per Gof. titulo de aliquibus qōnibus q non cōmode aptantur ad titulos precedentes ver. Item quero an iudices maleficiorum possunt de malefi. cognoscere diebus feriatis. ⁊ in spec. de fer. §. j. ver. porro. Si aūt essent vltra ius cōmune alique ferie per statutum inducte in honorē dei tunc puto per aliud statutum tolli posse p iura predicta. ¶ Item no. q dies calendarū Januarij est feriatus ⁊ est apud nos primus mēsis anni. Sꝫ apud hebreos erat decimus. lxxvj. dist. c. hmōi obseruantie. et. c. ieiunium. in textu ⁊ glo. ⁊ per Arch. ḃm antiquos in cal. aprilis. vt s. de aduo. diuer. iudi. l. per hanc. ⁊ ibi in glos. Item allegatur hec lex q festum resurrectionis sit maius q̄ natiuitatis q. vij. dies precedētes ⁊. vij. sequētes resurrectionē sunt feriati et nō in natiuitate: ⁊ q nasci est cōmune omnibus: resurgere aūt est miraculosum ⁊ ꝯ naturam. ⁊ ad hoc facit glo. ff. e. l. pridie. Sꝫ in dicto capitulo placita. xv. q. iij. dicit qd̄ septem pcedētes natiuitatē ⁊ sequentes vsq ad epiphaniā sunt feriati. ⁊. vij. etiam precedentes festū Jo. baptiste. vt dicto caplo habetur. In iudicio tn̄ cōmuniter illi dies non seruantur sꝫ solum hec lex ⁊ ex eo. c. vlti. ⁊ ita tꝫ specula. eo tit. §. j. ¶ De isto festo pasche vide pulcra in tex. ⁊ glo. ⁊ p Archi. de ꝯsecr. dist. iij. al's. iij. c. celebritatem. ¶ De festiuitate beati martini dicit glo. ⁊ Q do. qd̄ non est feria lꝫ in hymno qd̄ cantat in eius festiuitate dicat martine par aplis. Speculator tn̄ eo. titu. tenet q sit feria ⁊ est tex. de cōsecra. dist. iij. c. j. sed q hic ⁊ extra eo. c. vlti. de eo nihil dicit non vidi in iudicio feriari. ¶ De festiuitatibus beate marie virginis tꝫ gl. ⁊ Q d. qd̄ est feria. Sꝫ dicto. c. j. de ꝯse. di. iij. tꝫ q festū cōceptionis eiusdē nō sit feria q eius cōceptio fuit cū peccato originali ⁊ idem tenet speculator eo. ti. in prin. Sed hec opinio postea reprobata est. Ego aūt puto ꝯ q extra eo. c. vlti. dr̄ festiuitatuꝫ omniū beate marie: ⁊ qui omne dicit nihil excipit. vt. j. mandati. l. a pcuratore. ⁊ ad declarationē huius. l. vide in spe. eo. in principio vsq ad. §. sequitur.

Actus omnes. Hec lex pbat istrumētum ꝯfectū die feriato valere: vt in spe. e. §. sequit. vsi. quid si in ferijs. ꝛc. Querit Jaco. de are. vtrū decretū super alienatiōe rei minoris interponi possit die feriata. Et videtur q nō quia tale decretum dꝫ sniā: vt no. ff. qd̄ cuiusq vniuer. l. item cora. §. sed si ita. ⁊ exigit cause cognitionem. vt. j. de predijs minorum. l. ob es. ⁊. ff. de rebus eorum. l. j. §. non passim. ⁊ Az. in summa de sportulis. in fi. tꝫ q talia decretalia exigant iudicioꝝ figurā ⁊ de hoc tetigi. j. de sentētijs. l. prolatam. ⁊. l. cum sniam dꝫ eniꝫ coram iudice cā alienandi exprimi per tutorē ⁊ iudex dꝫ inquirere an sit vera ⁊ expediat pupillo vendi. ⁊ tunc debet pmittere venditioneꝫ ⁊ de hac inquisitione dꝫ constare ex actis vel instrumēto ḃm dominū Jaco. deinde debet sequi venditio ⁊ interpositio decreti ḃm eum ⁊ aliter dicit se non emturum per p alleg. §. non passim. ⁊ de stricto iure hoc fieri deberet tamē de consuetudine nō seruatur sed in instrumēto vēditionis solum apponitur ⁊ predicta acta fuere cum interpositione decreti talis iudicis qui debita solennitate seruata illud prestitit ⁊ interposuit ⁊ amplius non requiritur nec fiunt acta nec instra de inquisitione vel permissione. ⁊ idem dicit ipse dominus Jaco. in rebus ciuitatis. vt. j. de ven. rerum ciuita. l. ij. lib. xj. ⁊ eccle. vt aut. hoc ius porrectum. cum ergo talem cognitioneꝫ requirat dicit die feriato fieri non posse p hoc. ff. de cōfir. tu. l. naturali. §. j. ⁊. l. seq. ⁊ de bo. pos. l. iij. §. fi. ⁊ p hoc ēt facit ḡnalitas. l. s. e. l. oēs dies. In ꝯtrium est hec lex. ⁊. ff. de tutelis. l. iij. §. quolibet die. sed ibi speciale ḃm eum fauore pupillorum ⁊ hec lex de voluntaria iurisdictione loquitur ⁊ hanc opinioneꝫ sequitur hic Cy. ⁊ speculator eo. §. sequitur. vsi. vlti. Bergomi tamen de facto continue seruatur contrarium ⁊ si in dubium reuocaretur forte non valeret nisi forte necessitas vrgeret. vt. ff. eo. l. eadē ratione. ⁊ extra eo. c. fi. ⁊ vide de isto decreto qd̄ notaui in alphabeto lr̄a. d. dictione decretum. An insinuatio die feriata fieri possit dixi. s. de sacrosan. eccle. l. illud.

Prouinciarū. Oppo. de. l. quadragita. s. eo. Sed hic spāle vt ibi dixi de iure lombardo de quolibet maleficio cognoscit etiā diebus feriatis. vt in lōbar. e. titu. l. quotidie. q est pulcra ad hoc. vnde illud Beati qui iustitiaꝫ faciunt omni die ⁊ ita seruatur de facto.

1 Executio sentētie an possit fieri diebus feriatis.
2 Citatio an possit fieri die feriata vt compareat die iuridica.
3 Citatus die feriato an teneatur venire ad proponendum exceptionem feriarum.

Dies festos. Uenusta est i dictamine ⁊ vtilis in sententia ⁊ fuit imperatoris leonis sicut ⁊ lex si quēquā. s. de episcopis ⁊ clericis q est bene dictata. Et primo prohibet secundo punit.

punit.⁊ quo ad diem dn̄icam vide qđ dixi.s̄.e.l.omes iudices. de conse.dist.iij.c.ieiunia.⁊.xv.q.iiij.in summa in glo. magna. Nec puto partiū consensu statuto vel consuetudine introduci posse qđ die dn̄ica de causis cognoscatˀ:vt dixi.s̄.e.l. omnis cū fuerit introducta hec feria.l.diuina.vt ibi dixi.Nisi forte necessitas vrgeret vt in datione tutoris.vt.ff.de tutelis.l. qui hꝫ.§. quolibet die.vel pietas suaderet.vt ex eo.c.fi. vel publica vtilitas vt malefactores punirenṫ.vt.s̄.e.l.in pūnciaꝝ.⁊ dixi dicta l.omnes.lꝫ quidā teneāt etiam de predictis cognosci nō posse die dn̄ico sed ita vidi cōmuniter obseruari⁊ ita tenet hic Cy.⁊ Azo.in summa huius tituli ⁊ ꝓbatur manifeste dicto caplo fi. extra eo.⁊ qꝛ glo.hic ꝯcedit vbi periculū vertitur ergo idē vbi pietas versatur cū paria sint mora periculū ablatura ⁊ pietas vt.l.ij.⁊.iij.ff.eo.licet cōtrariū innuat glo.s̄.e.l. actus.cy.in ad

1 ditionibus.¶ †Utrū executio sn̄ie die dn̄ico fieri possit puto ꝙ non per hanc.l. ibi a cunctis executionibus excusetur . An alijs ferijs vide Archi.ij.q.j.sicut sumitˀ in iudicio.¶ Sed qd de antiqua q̄ōne.s.†

2 Utrū citatio fieri possit die feriata vt comPareat die iuridica de hoc satis notatˀ in glo.ꝑ Arch.xv.q.iiij. c.placita.⁊ tangitur ꝑ Jo.an.de foro cōpe.c.j.in clemē.sup verbo festiuis.Hec lex videtˀ expressa ꝙ nō ibi ꝑconis horrida vox silescat.Item qꝛ libertas q̄ nō valuit nō cōfirmatˀ.vt.ff.de testō militis.l.si rufinꝰ. ⁊ qꝛ nemo citādus est sine iudicis ꝑcepto. vt j.de exhibē.reis.l. neminē.⁊ talis iussus iudicis est quedam interlocutoria.vt.s̄.de epis ⁊ clericis.l.cū clericis.⁊ibi dixi ergo die feriata fieri non debet. In contrarium videtur qꝛ effectus citationis extēditur in diem iuridicam ⁊ nō valere debet considerato effectu magis quam initio.vt.ff.de dona.inter virum et vxorem.l.si eum.§.fi.⁊.l.seq.⁊ de acqui.poss.l. qui absenti. in principio.Item quia iudiciū de tempore ⁊ loco idē esse videtˀ vt.ff.si cer.petatur.l.vinum.Sed actus factus loco minus idoneo si effectus cōferatur in locū idoneum valet. vt.s̄.de epis ⁊ cleri.l.omnes quivbiꝗ.§.verū si apparitor.⁊ vide quod ibi dixi.⁊.ff.de offi.prefecti vrbis.l.fi.ergo ⁊c.quam ergo opinionem tenebimus.Fran.accur.tenuit primā opi.per hanc.l. que non solum effectum citationis sed etiam initium prohibet dū dicit preconis horrida vox ⁊c.⁊ idem dicunt Ja.de are. Ric.de malum.⁊ Old.esse veꝝ de stricto iure licet de consuetudine ꝯrium seruetur ⁊ hanc opi.scꝫ ꝙ non aliqn̄ tenuit.D.dy.per hanc.l.⁊ quia in iudicio spectatur initiū.vt.ff.de mino.l.iij.§.scio ergo et in citatione que est pars ⁊ initium iudicij.vt institu.de pena temere ligantium.§.fi.⁊adducebat etiam.ff.de seruis exportā. l.si minor.⁊ ita notabat.ff.de oper.no.nūt.l.j.§.item nuntiatio postea mutauit opinionem per iura.s̄.ad hoc allegata ⁊ quia iudiciorum vsus sic seruat ⁊ minime sunt mutanda ⁊c.vt.ff. de legi.l.minime.primam opi.satis videtur īnuere licet non firmiter speculator de citatione ver.Item ex tpe qđ facta est die festo.secūdam opinionē qđ tenet sequitˀ hic Cy. qui de hoc hic satis notat ⁊ ita vbiꝗ seruatur. Et ad hanc.l.⁊ similes respondent qđ in citatione est triplex actus. ꝑmus est interlocutoria seu iussus iudicis de citando ⁊ iste fieri potest ſm eos die feriata qꝛ non desiderat plenam sed leuē cause cognitionē.vt.s̄.tit. proxi.l.a procedente.⁊.s̄.e.l.actus.⁊ ꝑ hoc.ff.de adul.l. miles. §.sexaginta. vbi dicitˀ libellum dari posse die feriata cum ergo libellus ī multis locis cū citatiōe mittatur.vt.s̄.dixi de litis cōtest.autˀ.offeratur.seqtur citationem posse fieri die feriata.Secundus actus citationis est ipsa citatio⁊ iste actus similiter fieri potest ſm eos die feriata per preallegatas rōnes. Tertius actus est effectus citationis.s.vt citatus re ipsa teneatˀ venire.vt.ff.in ius voca.vt eant in rubro ⁊ in nigro ⁊ iste actus fieri nō potest die feriato qꝛ per hoc citatus priuaretur cōmodo feriaꝝ⁊ hūc respectū habuit lex ista ⁊ ita intelligi debet ſm eos et ideo concludunt qđ citatio que fit per precones verbo die feriato vt cōpareat die iuridico valet. sed stricto iure puto opinionē contrariam veram qꝛ hec lex de citatiōe verbali expresse loquitur ibi preconis horrida vox ⁊c. vt dictū est et dato qđ iussus sine interlocutoria de citando non exigat plenam cause cognitionem vt dicunt nō sequitur qđ die feriata possit exerceri cuꝫ sit actus iudiciarius prohibitus tali die per hanc.l.⁊.s̄.eo.l.oēs. non em̄ sequitur qđ omnia que desiderant summariā cause cognitionē possint expediri die feriato nisi necessitas vrgeat vel pietas suadeat.vt.ff.eo.l.ij. ⁊ extra eo.c.fi.

3 ¶ †Sed nunqd citatus die feriato tenetur venire ad ꝓponendū exceptionem feriarum.Et videtur ꝙ nō sed mero iure talis citatio sit nulla vt ff.e.l.j.si quis in ius voca.nō ierit.l.ij.in fine vbi videtur expressum in tex.⁊ glo.In contrariū allegatur eadem.l.ij.in fi. dum dicit qꝛ pretor penam remittit quia feriatus dies fuit qđ innuit non cōparentem īcidere in penā licet remittatur⁊ hanc opinionem sequitur Jo.an.extra de electione.c. cupientes. lib.vj.§. qđ si per.xx.dies in glo.quid si electus venit.Cōmunis opinio doctorum iuris ciuilis est ꝙ cōparere non teneatur nisi cōtingeret eum citari ex causis q̄ diebus feriatis expediri possunt que habentur ī preallegata l.ij.ff.e.⁊ extra eo.c.fi.cautius puto qđ compareat qꝛ in citatione cōmuniter non exprimitur causa pro qua citetur ⁊ ita si citaretur ex ꝑdictis causis q̄ die feriato expediūtur contumax esset.plures tn̄ casus quibus cōparere nō tenetur notˀ.iij.q.iij.c.si epus. De iure canonico videtˀ ꝙ comparere teneatur:vt extra de dolo⁊ cōtumacia cū dilecti.de dilationibus.c.fi.de ī integ.rest.cū ex literis circa finem.e.tit.coram.in fi.⁊ de accusa.veniens.ī quibus omnibus si recte inspiciantur fuit statutus terminus cōperandi ad diem feriatam ⁊ sic videtur ꝙ compere teneretur.Speculator post multa videtur tenere qđ compere teneatur ⁊ procedere die sequenti. Si tamen nō compeat die feriata sꝫ sequenti tm̄ non cōdemnetur nec puniatur sicut contumax ī expensis vt notatˀ per eum satis de citatione ver. Item excipitur qđ citatio fit ad diem festinā glo.ī capitulo placita.xv.q.iiij.īdistincte tenet qđ teneatur cōparere.Alij quoꝝ opinionē hic recitat Ja.de are.distinguūt aut citatur vt die feriata procedat in causa ⁊ tūc citatio sit nulla tanꝗ continens errorē expressum cū diebus feriatis hoc fieri nō debeat:vt hic.aut nō citatur vt procedat sꝫ solum vt compareat ⁊ tunc ī dubio compere teneatur qꝛ libellus tali die dari potest:vt dicta.l.miles.§.sexaginta.ff.de adulte.⁊posset esse citatus ex causa que die feriato pōt expedire vt predictum est. pro hac distinctione.s.vtruꝫ sit error expressus in citatione vel non facit.j.qn̄ ꝓuocare nō est necesse.l.ij.cum ibi nota.hanc tn̄ distinctionē reprobat Inno.ī dicto caplo vlti.extra eo.vbi de hoc satis notatur per eum ⁊ tenet īdistincte qđ talis citatio valeat. Sed citatus venire teneatur solum die sequenti non feriata qꝛ duo continere videtur citatio.s.vt veniat ⁊ die illa vnde lꝫ non valeat īquantum continet qđ die feriata valet tamen in hoc quod citatus est vt veniat ⁊ venire tenetur in diē sequētem vt dixi sicut dicitˀ de preceptis arbitri qđ duo sunt.ff.de arbitris.l.celsus.et pro hoc.ff.de here.institu.l.ij.⁊ de leg.j.si mihi ⁊ tibi.§.j.hanc tn̄ opinionem reprobant hic Jac.de are. ⁊ Cy. qꝛ sn̄ia non pōt pro parte valere ⁊ ꝑ parte non vt.ff.fami.ercis. l.in hoc iudicio.nec est verum ſm eos qđ citatio cōtineat duo precepta imo vnum tantum.si enim citaret sine die citatio non valeret arg.ff.de ver.oblig.l.si ita stipulatus.ī principio.vn̄ est indiuisibile sicut⁊ stipulatio alias enim teneret stipulatio si existens bergomi promitterē hodie dare decem rome quasi essent due promissiones.s.dare ⁊ ad diē dare qđ falsum est. vt instit. de ver.obli.§.loca.⁊.ff.de eo qđ certo loco.l.ij.§.si quis.Dicūt ergo qđ talis citatio nō tenet qꝛ peruenit ad eū casum a quo incipere nō potuit.vt.j.de dona.ante nup.l.qđ sponse.⁊de verbo. obli.l.existimo.⁊pro hac opinione facit bene extra de elec.c.bone memorie.ꝟ.cremonēsis.⁊ ibi in glo.et in hac opinione dicitˀ fuisse dominus Ricardus de senis cardinalis vnus ex cōpilatoribus sexti libri maximus iurispitus sicut hic dicit Cy. q de hoc satis notat . Et ideo ſm opinionem istorum citatio facta ad diem feriatam nulla esset sed cautum est sicut in iudicio seruatur qđ ī citatione adijciatur quod si īcidat in diem feriatam sequens non feriata pro termīo reputetur.ad decretales.s̄.in contrarium allegatas que videntur concludere terminum statutum fuisse ad diem feriatam pōt responderi qđ ī omnibus ipsis decretalibus sicut prepositiones vsꝗ ad seu ꝑpositio ad proponuntur exclusiue nec īcludunt diem feriatam sed precedentem que non est feriata ⁊ ad hoc faciunt plene notata.s̄. de procurˀ.autˀ.qđ ius.⁊ ita videtur īnuere textus ⁊ glo.j. de tēp. ap.l.ij.circa fi.⁊ vide ī alphabeto litera.c.§. citare. ¶ Que agi possint diebus feriatis dic vt ī specu.e.§.sequitur. Sed nūqd confessio facta per debitorem de debito die feriata ī iudicio valeat videtur ꝙ sic ad instar pactionum ⁊ transactionum que valent vt in hac.l.nam talis confessio habet instar pacti. vt.ff. de interroga.act.l.de etate.§.qui interrogatus. ⁊ qꝛ ī talem confessum nulle sunt partes iudicis.vt.ff.ad legē aquil.l.proinde. Contra puto quia talis confessio fieri debet in iudicio coram iudice.vt.ff.de īterrog.act.l.noluit.§.fina.⁊ no.j.de confess.l.j. ergo die feriata fieri non potest per hanc.l. ⁊ qꝛ preceptum qđ subseq debet ad talē confessionē per.l.si debitori.de iudi.⁊ de re iudicata.l.debitoribus. quod preceptum similiter est actus iudiciarius imo fungitur vice sn̄ie:vt notatur.j.de bonis q̄ liberis.l.fi.in gloss.magna.vers.Item quid ī precepto.ergo die feriata fieri non potest:vt hac lege.Ibi sit a cognitionibus alinus nam reliqui dies non feriati sufficiunt talibus exequendis.vt supra de iudeis.l.die sabbato.in fine.predicta forte vera in ferijs in honorem dei inductis quibus renuntiari nō potest secus in alijs quibus etiā tacite potest renūtiari.vt.ff.e.l.j.§.j.

¶ Item adducitur hec lex in argumentũ si sacerdos cõsueuit die sancti martini pcipere dimidiã oblationis ꝛ diebus dñicis solum tertiã ꝛ festũ beati martini cadat in dñica ꝙ sacerdos solum percipiat tertiã magis attenta die dñica ꝙ̃ festiuitate beati martini ꝛ hoc indicat lr̃a huius legis ibi etiam si in nostrum ortuȝ ꝛc. ꝛ eodẽ modo põt argui ad sil'es qõnes quasi dignius trahat ad se min⁹ dignũ: vt. ff. de iudi. l. p minorẽ. ꝛ insti. de rex diui. §. si quis in aliena tabula. ꝛ de ɔ̃se. dist. j. c. de fabrica ꝛc.

¶ De iurisdictione omniũ iudicũ ꝛ de foro competenti.

1 ¶ Sacramentum fidelitatis an sit actus iurisdictionis.
2 Merum imperiũ an possit prescribi.
3 Auricule precisio an sit de mero imperio.
4 Fustigatio an sit de mero imperio.

Super rubrica. De prima pte huius rubrice vide Az. in summa eo. ꝛ plene in speculo. e. ꝛ p Gof. ꝛ Hosti. in sũma de officio iudicis ordinarij ꝛ i margarita galeoti de iudice ordi. ꝛ delegat. An superueniente maiori iudice cesset iurisdictio minoris nota. ꝛ dixi. j. de dona. l. in hac de scd̃a parte rubrice. s. de foro cõpet. vide az. in sum. eo. §. nũc videam⁹ de foro ꝛ extra de foro cõpetenti per totum ꝛ lib. vj. ꝛ in clementinis cum ibi notatis ꝛ late per Gofr. ꝛ Hosti. i summa eiusdem tituli de foro competenti. ꝛ in speculo de compe. iudicis aditione. Unde originẽ habuerit iurisdictio notatur per arch. xj. q. iij. c. cui est illata. ¶ De modis acquirendi ꝛ retinendi iurisdictionem vide pulcre ꝛ subtiliter per Inn. extra de capellis monachorum. c. dilectus. qδ non memini alibi ita bene vbi etiam
1 tenet ꝙ sacramentũ fidelitatis nõ est actus iurisdictionis †. et de materia iurisdictionis dicã etiã. j. e. l. fi. ꝛ. ff. e. l. j. ꝛ. ij. et. j. de eman. libe. l. j. p Dl. veniẽte maiori iudice cessat iurisdic. mino. ¶ Quid sit forȝ vnde dicatur habet͛ extra de vb. sig. c. forus. cũ ibi notatis. ¶ Quõ quis forũ sortiatur ꝛ ex quibus causis notatur. ff. de iudi. l. heres absens. §. j. in fi. ꝛ latius i libello disputatorio Pylei circa fi. rub. ex qbus causis quis forũ sortitur et in libello Rof. qualiter iudiciũ declinetur ratione feriarum et ratiõe fori ꝛ in summa eo. §. sortitur quis forũ. ꝛ p Gof. §. j. idẽ Cy. tñ. j. e. l. iuris ordinẽ. dicit ꝙ glossa illa q̃ est in. l. heres absens q̃ videt͛ dicere scholares sortiri forũ in loco studij et ita si contraxissent in patria possent ibi cõueniri per aut͛. habita nõ bene dicit per. l. ij. j. de incol. lib. x. ꝛ ff. de iniur. l. lex cornelia. §. si tamen. ꝛ ibi in glo. nõ obstat aut͛. habita. q꞉ intelligitur quando ibi contraxissent vel quasi Cy. ꝛ idem tenet. j. vbi senatores vel clarissimi. l. ij. in additiõibus. Sortitur etiã quis forȝ i vno casu spãli nõ notato per eos. s. ex persona ecclesiastica iniuriata vel offensa vt dixi. s. de epis ꝛ clericis. aut͛. item nulla cõitas et vide qδ notatur ex͛ de foro competẽti. c. cũ sit generale. in gl.
2 et per Innoc. ꝛ Hosti. ¶ † An merũ imperiuȝ possit prescribi dicam. j. l. fi. ¶ An archidiaconus qui est vsus iurisdic. in vno loco retineat sibi in alijs in quibus vsus nõ est vide extra de officio archi. c. dilecto. ꝛ qδ dixi. j. de excu. tu. l. voluntarie. vñ. ad idem facit. ¶ Sed quero de qõne, quã vidi in partibus vltramontanis vbi sunt iurisdictiones multũ miste duo habebãt in quodam castro iurisdictionẽ ita ꝙ vnus habebat cognitioneȝ causarũ criminalium alius executionẽ. habens executionẽ volebat erigere furcas. alter ɔ̃dicebat querebatur quid iur͛. determinatũ fuit p dñȝ Dl. qδ posset q꞉ hñs cognitionẽ cognitionẽ nõ videt͛ habere iustã cãȝ ɔ̃dicendi ergo nõ audiẽdus vt. j. de edicto diui adriani tollen. l. fi. ibi arbitrium requirat͛ ꝛ causa cũ similibus. Item q꞉ cui cõpetit signatum cõpetit ꝛ signuȝ vt. ff. de falsis. l. eos. §. qui se. de iure annulorȝ aureorȝ p totum. et. j. de atletis. l. vnica. lib. x. Sed huic cõpetit signatum hoc est executio ergo ꝛ signũ qδ in furcarũ erectione habet͛ ar. bonuȝ s. de officio prefect. ptorio aphrice. l. in nomine dñi ibi sicut ex clausuris ꝛ burgis ꝛc. et pro hac opinione bñ facit. ff. de vsu et ha. l. si ita. §. dominus. et si alius dubitet ꝙ non petur ex hoc sibi preiudicium quo ad cognitionem fiat cũ ptestatione quam lex ponit. ff. de liberis exhiben. l. ij. §. penul. ibi vt sine diminutione ꝛc. et de aqua quoti. ꝛ esti. l. penulti. ibi sine preiudicio ꝛc. et de testa. tute. l. idẽ fiet. ibi sine vllo litis preiudicio ꝛc. ¶ Ex p̃dictis insurgit alia questio que fuit inter regẽ Maioricaruȝ ꝛ abbatem Amanie super iurisdictione ville de cella noua i quo idem rex habebat merũ imperiũ tñ ꝛ dictus abbas mistum et omnẽ aliam iurisdictionẽ inferiorẽ a mero imperio rex erexit furcas in territorio dicte ville in quodam quadriuio publico. abbas dicebat eũ hoc facere nõ potuisse. primo q꞉ licet quadriuium sit publicũ ꝓprietas tamẽ eiusdẽ non est regis sed abbatis ꝛ ideo sine eius voluntate ibi furcas rex erigere nõ potuit et q꞉ etiã in dicto territorio celle noue nunꝙ̃ fuerunt furce nec facta aliqua executio per regẽ sed in mõte pesulano ibi vicino qδ est regis. In contrariũ allegabatur ꝑ parte regis qδ cũ ibi habeat merũ imperium ergo põt furcas exigere lȝ alijs erecte non fuerint in signum merij imperij qδ ibi hȝ vt facinorosi ibi puniant͛ vbi delinquũt ꝛ maxime cũ dictus locus sit publicus immo si nõ reperiret͛ locus cũ furce erigant͛ ꝑpter publicã vtilitatem teneret͛ abbas vendere dicto regi vt. ff. queãdmo. fuit. amittatur. l. si locus. §. fi. de rei ven. l. itẽ si verberatũ. §. preterea. de euic. l. lucius. de relig. ꝛ sum. fu. l. si quis sepulcrum. et ne quid in loco publico. l. j. §. sunt qui putãt. ꝛ. j. ex quibus causis serui pro premio accipiũt lib. l. ij. Dominus Old. cui dicta cã cõmissa fuit ꝑ rege cõsuluit rationibus suprascriptis adijciẽs qδ in erectione furcarȝ publica vtilitas vertitur sicut em̃ interest maleficia nõ esse impunita: vt. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus cũ similibus sic multofortius vtilius est homĩes terreri ne maleficia committantur q꞉ melius est in tpe occurrere ꝛc. vt. s. in quibus causis in integ. resti. non est necessaria. l. fin. ꝛ. j. qñ licet vnicuiꝗ sine iudice vin. l. j. hoc aũt fit metu penarȝ. vt. ff. de iustitia ꝛ iure. l. j. circa prin. ꝛ ideo aliqñ aggrauant͛ pene. vt. ff. de penis. l. aut facta. in fi. sed q꞉ executiones penarũ actu transeũt et cito a memoria recedũt iõ humana industria inuenit furcas exigere vt suppliciorȝ renouaret͛ memoria sicut ꝛ monumenta inuẽta sunt ad memoriã. vt. ff. de ɔ̃di. isti. quidã in suo vt sic per metum et visum furcarȝ homines territi a maleficijs desisterẽt et q꞉ etiã cedit ad solatiũ passorȝ iniurias ꝛ damnũ delinquentium ꝙ duplex vtilitas colligitur. ff. de penis. l. capitaliũ. §. famosos est em̃ loco ꝑpositionis cuiusdã edicti vt sigs maleficiũ tale cõmitteret leto malo piret. vt. ff. de extor. cri. l. saccularij. §. sunt quedã. ita qδ in hac erectione furcarȝ concurrit vigor publice discipline ꝛ vtilitas priuatorȝ vt. ff. de publicanis ꝛ vecti. l. licitatio. §. qδ illicite. cõpetit aũt ei cui cõpetit punire arg. ff. de re mili. l. officiũ regentis exercitũ sicut ꝛ archiuiũ habere ei qui acta cõficit: vt in aut͛. de defen. ciuit. §. et iudicare. ꝛ ad hoc bene facit. s. vt nemo priuatus titulos. l. ij. Ad p̃dicta ẽt bñ facit qδ dixi. s. pxi. qõne de signo signato ad qδ etiã facit. j. de fabricen. l. stigmata. ꝛ ex͛ de sñia excõmu. c. si iudex laicus. lib. vj.
3 Quid sit merũ imperiũ ꝛ qd mistũ vide. ff. e. l. imperiũ. ¶ † An precisio auricule sit de merio ĩperio dixi. s. de officio eius qui
4 vicẽ alterius iudi. obtinet. l. j. ¶ † An fustigatio sit de mero imperio vr͛ ꝙ sic q꞉ penã ingerit corporalẽ: vt. ff. de penis. l. in seruorũ. in fi. dic ɔ̃ q꞉ prefectus vigilũ qui non hȝ merũ nec mistũ imperiũ tamẽ fustigari facit. vt. ff. de offic. prefecti vigilum. l. iij. §. j. et. l. si hermundus. Diffinitionem iurisdic. vide in glos. ff. eo. l. j. De istis causis meri et misti imperij an possint delegari plene dixi supra de pedañ. iudic. l. ij. vide etiam alia vtilia infra eo. l. finali.

Non fuit. Iurisdictio iudi. al's iurisdictionem habẽtis per nõ subditos põt ꝓrogari. h. d. ꝛ concor. s. vbi cause fiscales. l. ij. Sed contra eo. ti. l. penul. sol'. vt dicta. l. ij. no. ꝛ vide quod dicam. j. e. l. priuatorȝ. ꝛ. l. nemo. ¶ Et de ista materia prorogationis subtiliter notatur per Cy. s. de epali audiẽ. l. si qui ex cõsensu. ꝛ no. ff. de iudi. l. j. ꝛ per Host. in summa de offic. delega. §. quibus modis iurisdictio prorogatur. Et notandum ꝙ dñi Iaco. de are. ꝛ Cy. tenẽt iurisdic. iudicis posse prorogari quo ad causas que sunt eiusdẽ generis cũ iurisdictione quã hȝ ipse iudex cuius iurisdictio ꝑrogat͛ vñ dicũt ꝙ si iudex hr̃et iurisdictionẽ solũ in criminalibus qδ nõ possit eius iurisdictio ꝑrogari in cã ciuili. ad hoc adducũt. j. de testa. l. testã. oĩa vbi de hoc dixi. ff. de iudi. l. solemus. §. latrũculator. ꝛ hoc etiaȝ innuit tex. in. d. l. j. ff. de iudi. ibi vel aliam iurisdictionem hȝ ꝛ glos. ibi posita ꝛ pro hoc q꞉ ꝓrogatio est extẽsio eius qδ est. vt. ff. loca. l. qui ad certum. ꝛ de precario lȝ si manente. Sȝ licet sit magnorum opinio generalitas tamen huius. l. et dicte. l. j. et aliarum loquentiũ de materia inuere videtur contrariũ ꝛ ita vidi seruari cõmuniter qδ ex quo iudex hȝ alias iurisdictionẽ qδ eius iurisdictio possit prorogari non solum in causis eiusdẽ generis sed alterius. Et. §. latrũculator non loquitur de prorogatione iurisdictionis sȝ de iurisdictiõe ordinaria. l. testã. nihil facit iudicio meo ꝛ forte intẽtio predictorȝ dñorȝ fuit qδ in causa maiori quam sit iurisdictio iudicis nõ possit fieri vt si cã esset meri vel misti iperij ꝛ iudex nõ haberet merum vel mistum imperium nõ possit in tali cã iurisdictio prorogari ꝛ ita videtur innuere glo. vlti. dicta. l. j. de iudicijs. licet gloss. vlti. huius. l. sub dubio forte hoc dicat. ¶ Et qδ in causa meri et misti imperij possit iudicis iurisdictio prorogari tenẽt hic Cy. ꝛ Od. per. l. j. vbi de

vbi de crimine agi opoꝛ.l.j.licet in ꝯtrariū faciat.s.de epali au dien.l.si qui.ꝛ glo.ibi posita.ꝛ de hoc ibi p Cyn. ¶ An iurisdi ctio iudicis delegati possit ꝓrogari p alias personas in quas iurisdictionē nō habet glo.hic ꝛ dicta.l.j.ff.de iudi.tenet ꝙ sic ꝛ O d.ꝛ bene de iure ciuili.de iure canonico est casus in cōtra rium extra de offi.deleg.c.p.ꝛ.g. ¶ Querit dn̄s Gui.si aliqui consenserunt in aliquē quē credebant habere iurisdictionē cū nō haberet nunquid acta corā eo valeant.ꝛ dicit ꝙ sic.per.l.j. j.de testa.ꝛ de sentē.ꝛ interlo.oīm iudi.l.ij.ꝛ.l.barbarius.ff.de offi.preto.Sed contra puto p.l.j.eo.l.priuatoꝝ.vnde opi.dn̄i Gui.crederem veriorem vbi esset cōis opinio ꝙ iurisdictionē haberet ꝛ ita loquunt̄ iura per eū allegata. ¶ Itē querit si ille cuius iurisdictio est prorogata tpe ꝓrogationis iurisdictionē habebat sed tēpore litis contest.desijt habere an valebunt acta coram eo ſm cōem opinionē glos.que tenet ante litē contesta. nō conferri iurisdictionē.vt not.ff.eo.l.si per erroꝛē.ꝛ.l.conue nerit.ꝛ de iudi.l.j.questio nō ꝓcedit.sed opi.dn̄i Guid.fuit ꝙ ex pacto vestito possit prorogari iurisdictio.vt.s.de pactis.l. penul.ex nudo nō per dictā.l.si conuenerit.ꝛ ſm hanc opinionē questio ꝓcedit ꝛ videt̄ ꝙ acta corā tali nō valeant q2 res deue nit ad eū casum a quo incipere nō potuisset.vt.ff.de leg.aqui. l.quia eum. In contrariuz videt̄ q2 legitime factum ex casu su perueniēti nō irritat̄.j.de admi.tuto.l.sancimus.ꝛ.ff.de iudi. l.venditoꝛ.§.iudices.ꝛ hanc sequit̄ dn̄s Gui. An a sn̄ia iudicis cuius est iurisdictio prorogata possit appellari. Jaco.Bal.di cebat ꝙ nō per.l.istam.ꝛ.s.de epali audie.l.episcopale.vbi de hoc dixi opi.Azo.est in contrariū que cōmuniter approbatur ꝛ videtur expressum.ff.de appel.l.ex consensu.non obstat hec lex q̄ dicit ꝙ ad quiescere tenet̄.q2 verū est si nō appellet.ꝛ in.l. epale est speciale in epo.ꝛ p hac opi.facit.j.de appel.l.ꝛ in ma ioribus.ꝛ hanc sequit̄ O do.Sed nunqd hec lex locū habeat in datione tutoris vt iudex nō suus de cōsensu partiū possit da re tutorē. O do.ꝙ nō.vt.ff.de tuto.ꝛ cura.da.ab his.l.j.in fi.et l.ius dandi.q2 pupillus in prorogatione iurisdictionis cōsen tire nō pōt cū legitimā personā in iudicio nō habeat. O d. In glo.nō cōsensistis ibi.l.qualē.in princ. Jaco.de are. Old.de pō te. O do.ꝛ alij hanc glo.reprobant ꝛ dicunt ꝙ partes pn̄t con uenire vt iudex sic iudicet p.l.ff.de re iudi.l.si cōuenerit cōi di ui.l.iij.§.fi.ꝛ.l.in iudicio.l.iudicem.ad.l.qualē.rn̄det̄ ꝙ in hoc est dr̄ia inter iudiciū ꝛ arbitriū.q2 de substātia arbitrij est con trouersiā ꝑcidere vt.ff.de transac.l.j.de arbit.l.quis.qō nō est in iudicio.vt.ff.de iudi.l.sed debitori. Jaco.ꝛ O l.

1 Judex ecclesiasticus in criminibus ecclesiasticis an possit laicum punire.
2 Laicus fideiubens pro clerico an sit conueniendus coram iu dice ecclesiastico.
3 Filius quo ad quid sequat̄ originē paternam.

Uris ordinem. De secunda parte rubrice.scꝫ de foro cōpetenti tractat ꝛ vide qō no.p Archi.lxxxix.dist. iudicatū.ꝛ dicit hoc in effectu ꝙ actoꝛ sequitur forū rei ꝯcoꝛ.extra de foro cōpe.c.cuz sit generale.cū ibi no.p Ber. ꝛ Inno.ꝛ Hosti.Archi.xvj.q.j.in canonibus.notat ꝙ de omi oppressione ecclesie ꝛ omni cōtractu celebrato sup re ecclesiasti ca cognoscit iudex ecclesiasticus. Inn.etiā hoc idē tenet vt no. per eū de foro cōpe.c.si clericus laicū.ꝛ tactū fuit de hoc.j.vbi cause fiscalis.l.si quis aduersus. Multi casus speciales in qui bus actoꝛ nō sequit̄ forū rei not.xj.q.j.experiente.in glo.ꝛ per Archi.ꝛ in Spec.de competen.iudi.aditione.ꝛ dixi etiā.s.de
1 epis ꝛ cleri.aut̄.statuimus.† Utrū in criminibus ecclesiasticis iudex ecclesiasticus possit laicū capere ꝛ punire dixi.s.de here ticis.l.cognouimus. Utrū clericus laico succedens rōne illius successionis possit cōueniri corā iudice seculari nota.p archi.
2 xj.q.j.clericum.† Utrum laicus fideiubens p clerico sit conue niendus corā iudice ecclesiastico not.per eum ea.cā ꝛ qōne.c.te quidem. Querit dn̄s Guid.si debitoꝛ tpe contractus habebat domicilium in vno loco transtulit ad alium locum qō fieri pōt vt hic ꝛ.ff.ad municipa.l.nihil.cuius erit electio quo loco con ueniatur videtur ꝙ rei vt.ff.de iure do.l.plerumqꝫ.ipse autē dicit ꝙ actoris qꝛ in iudicio locoꝝ ꝛ iudicum actori datur ele ctio vt.s.de epis ꝛ cleri.l.cū clericis.in princ.ꝛ.ff.de eo qō cer. loco.l.nō vtiqꝫ.ꝛ p hoc facit glo.vlti.j.vbi in rem actio.l.fina. Qualiter aūt debeat citari per iudicē domicilij antiqui de lo co vbi domiciliū mutauit.dic vt dixi dicta.l.cum clericis. Itē queritur si aliquis sit exul vel bannitus ciuitatis sue vtrum cō ueniri ꝛ citari debeat in ipsa ciuitate ꝛ dicit ꝙ si equiparet̄ rele gato ibi potest conueniri vt.ff.de mino.l.pap.exuli ꝛ ad muni cipales.l.eius.§.fi. In eis aūt locis vbi exilij tempore moratur nō videtur posse cōueniri quasi ibi sit in fuga arg.ff.de seruis expoꝛ.l.si tytius.in principio. Si aūt sunt bona publicata tūc in ipsa ciuitate conueniri nō poterit q2 ciuitatem ipsam amisit vt.ff.de penis.l.quidā sunt serui pene.ꝛ de lega.iij.l.j.§.hi qui bus. Sed ciuitas cui bona sunt applicata cōuenietur vt.ff.de capi.dimi.l.ij.ꝛ.l.tutelas.§.fi.de iure fisci.l.j.§.an bona.ꝛ infra ad legem iul.de vi.l.si tutoris. Si aūt p parte tantū publicata essent conueniri posset p parte que sibi remansit.vt.d.l.papi. exuli.ꝛ infra de fideiuss.l.j. Et quia hic de domicilio tractatur qō proprie habetur in loco originis paterne vt.ff.ad municip. l.assumtio.§.j.ꝛ dubitatur nūquid rōne originis auite.glo.te net ꝙ nō dicto.§.j.ꝛ infra de municip.ꝛ origi.l.filios.li.x.dn̄s Jaco.de are.ꝛ Dyn.reprobant glo.illas p.l.libertus.§.in ad optiua.eo.ti.ad municip.ꝛ distinguunt aut nepos nascitur vi uo auo ꝛ sequitur eiꝰ originē vt dicto.§.in adoptiua.aut post eius mortem.ꝛ tunc nō.vt.ff.de sena.l.emancipatum.ꝛ institu. de heredi.ab intestato.§.cū aūt queritur.ver.plane si ꝛ conce ptus.ꝛ ita possunt intelligi ꝛ saluari dicte glo. Ultimo querit̄
3 †quo ad qd sequit̄ filius originē paternā vel auitam glo.in di cta.l.assumtio.§.j.tenet ꝙ quo ad honorem ꝛ tutelas nō quo ad alia munera.vel vt ibi conueniatur.ꝛ ita etiā no.ff.de sena. l.senatores.ꝛ Azo.in summa.eo.§.item sortitur quis forū ra tione originis.ꝛ in summa de municip.ꝛ origi.lib.x. Jaco.de are. Dyn.Cy. O ld.ꝛ alij moderni hoc reprobant ꝛ dicunt oīa munera tenetur in loco originis subire per.l.ff.ad munici.l.in cola.ꝛ his pro hoc glo.interlinearis ibi posita super verbo iu risdictioni que dicit scꝫ vt ibi possit conueniri.ꝛ sic potest quis conueniri in origine paterna auita ꝛ propria qō est notandū. Mulieres tamen in domicilio mariti non originis conueniū tur.vt.ff.ad munici.l.fi.§.item rescripserunt.ꝛ infra de digni. l.mulieres.lib.xij.Cyn.

Riuatorum. De prima parte rubri ce tractat ꝛ vide qō di xi.s.eo.l.j. Sed quero si aliqui litigauerunt coraz aliquo qui nullam iurisdictionē habebat lite pen dente eam adeptus est ꝛ tulit sn̄iam nūquid valebit glo.in simi li questione variare videntur.s.qui p sua iurisdic.l.j.videt̄ te nere ꝙ sic.que incipit.a.consensu.in fine.ꝛ ibi de hoc dixi alia q̄ vbi de cri.agi opꝫ.l.j.que incipit nō opposita prescriptio ne in fi.tenet cōtrariū ꝛ ibi etiā de hoc tetigi.primā tenet dn̄s Gui.s.de epali audie.l.epale.ꝛ adducit.j.de ap.l.precipimus. §.fi.in fine.ꝛ arg.ff.de peti.heredi.l.iiij.de rei vendi.sinaūt.§. possideri.ad exigē.l.tigni.§.si quis.ꝛ de testō mili.l.id qō.ꝛ.l. tribunus.§.j.cum si.Cy.in dicta.l.vnica.qui p sua iuris.tenet contrariū vt ibi dixi.dn̄s O ld.ad concordiā reducendo dice bat aut causa inchoata est de nouo postq̄ iurisdictionē habe re cepit ꝛ valeat p allegata p hac parte aut nō ꝛ non valeat p allegata in cōtrariū. Consueuit queri si quis homagiū faciat alicui sicut dn̄o vtrū habeat iurisdictionē in eum.ꝛ videtur ꝙ nō.per hanc.l. Specu.tenet cōtrariū de feudis.§.qm̄ de homa gijs.ver.xv.querit̄.in fine. Item notandū ꝙ laicus quo ad or dines recipiendos nō pōt in alium consentire nisi domiciliuz mutet vt not.per Archi.ꝛ glo.lxxj.dist.priuatus. Itē vide qō not.extra de testi.c.cū venisset.in secūda glo.ꝛ opinionē Ber. ibi notatā approbat ibidem Host.Jo.an.ꝛ allegat de offic.de legati.c.vlti.§.officium.ꝛ Specu.de offi.deleg.§.restat videre ver.quid si delegatus.ꝛ Archi.xviij.q.ij.dudum.ꝛ de officio delegati.c.penul.lib.vj.vbi de hoc plene. Inno.tamē ꝛ Gofr. tenent oppositum vt.c.licet.de officio delegati.ꝛ Barto.brix. in questionibus suis questione que incipit.querit̄ vtrū morte. de hoc in glo. Ac.ff.si certū peta.l.is qui in ꝓuinciā.ꝛ ibi dicaz plene. Albericus.

Emo. Scdm̄ cōem opinionē.h.d.post litē cōte.nō pōt iudex recusari.et de ista materia recusatiōis plene dixi.s.de iudi.l.apertis simi.dn̄s Guid.eam nō intelligit de recusatiōe sed declinatione dicēs post litē contest.nō posse iudi cem declinari vt maioꝛ iudex adeatur vt.j.de assertio.tol.l.vni ca.ꝛ de excep.l.si qs aduocatus.ꝛ huic intellectui satis applau dit lr̄a huius.l.ibi declinet ꝛ ibi nec prius ꝛc.ꝛ ſm hoc nihil fa cit pro opinione Mar.in materia recusatiōis. Utrum iudex pater partis possit recusari habetur.xciiij.distin.c.j.in glo.ꝛ p Archi. An qui consensit in iudicē eius iurisdictionem proro gando ante litem contesta.possit dissentire. Barto.brix.ꝙ sic. in questionibus suis.cxlix.questione que incipit quidā consen sit.ꝛ ad hoc qō dixi.s.eo.l.j.ver.itē querit si ille. Item notādū ꝙ hic cessat argu.a contrario sensu.de quo satis dixi.s.de epi sco.ꝛ cleri.conuenticulam.

¶ In crimi nali. Uide materiã hu ius.l. in tit. de cõpet. in di.§.j.v. bre uiter scias.

In criminali negotio. Hec.l. ponit eandẽ regulã in criminali que posita fuit in ciuili.s. eo.l. iuris ordinẽ. & dic vt ibi. & addit penã contra fa ciẽtibus. & cõcordat. xj.q.j. insolita. & c. placuit. & in auc. vt diffe. iudi.§.j. & accipitur hic negotiũ ꝑ causa criminali. sic infra vbi cause fiscalis.l.fi. Interdum ꝑ ciuili & criminali vt.s. de epis & cle.l. cum clericis. vltra prin. regulariter ꝑ ciuili vt.s. de nego. gest. per totũ. Dictio aũt res sumit̃ pro ciuili & criminali publi ca & priuata vt not. in glo.s. de iudi.l. placuit. Sed opponit̃ ꝙ iudices ordinarij sunt statuti vt in auc. de man. princ.§. sit tibi qui nõ possunt omitti & alij impetrari nisi essent negligẽtes in exhibenda iustitia & sic hec lex locũ habere nõ videt̃ ꝙ qs tra hatur ad examen vetitũ. sed dic ꝙ vel loquit̃ in casu predicto. s. qñ ordinarius negligens erat vel ꝙ in rescripto dicebat̃ non obstãtibus ipsis legibus & ꝙ dicit lr̃a executionẽ poposcerit militarẽ expone. i. executionẽ nõ ꝑ iudicẽ sed ꝑ gratiã. In gl. sed quõ põt de materia huius glo. vide extra de foro cõpe.c.si diligenti. in glos. sed nunquid & in glo. i. rem q̃ ab eis petebat̃. In ea. glo. ibi.l. q̃uis. & .s. de plus peti.l. vnica. vbi de hoc tan gitur. & ꝑ hoc etiã.ff. de rei ven.l. is q se obtulit. Sed ꝯtra hoc videt̃ q2 in delictis cõsummatis nõ est locus penitẽtie vt.ff. de furt.l. q ea mẽte. & dictũ fuit.s. de epis & cler.l. si qs nõ dicã hic aũt ad vetitũ examen trahendo ꝯsummatũ videt̃. dic ſm Jac. de are. & Gui. ꝙ ante litẽ conte. põt penitere q2 verba cum effe ctu accipi debent. & ita intelligunt̃ p̃mo allegata post litẽ cõ testatã nõ q2 est iam tractus & ius quesitum ipsi tracto ꝙ ei in uito auferri nõ põt. vt.j. de adulte.l. adulter. Sed contra hoc videtur ꝙ vsq3 ad sñiam possit penitere sicut innuit hic glo. et ꝑ hoc.ff. de bonis liber.l. qui cũ maior.§. accusasse. & .l. in serui tute.§. si petierit. & .j. de his qui. vt indi.l. alia. Sed dicũt illos esse casus speciales. Cy. aũt tenet ꝙ in casu nostre.l. nec ante li tẽ contest. nec post liceat penitere cũ trahẽdo ad vetitũ examẽ sit delictũ consummatũ. & ideo nõ est locus penitentie vt dictũ est.s. Ad.l. q̃uis. de in ius vocã. r̃nde ꝙ ibi cõmissa erat pena licet de equitate remittatur liberto penitenti & actionẽ remit tenti vt ibi no. Ad.§. accusasse. cũ si. R̃nde ꝙ ibi loquit̃ de accu satione que supponit effectũ sñie hic aũt in trahente in exami ne vetito quo facto delictũ est cõsummatũ vt predixi. Est ergo distinguendũ ſm eum cũ lex seu pretoris edictũ punit eu3 qui agit contra aliũ tunc per solã vocationẽ in ius nõ incidit in pe nam sed per litẽ conte. vt.d.l. de plus peti. cũ si. q2 ante litẽ con test nõ dicit̃ agere sed agere velle. vt.ff. rem ratã ha.l. amplius Quãdo punit eum q2 accusat alium tunc vsq3 ad sententiã põt penitere. & ita loquit̃.§. accusasse. cum si. Quãdo punit eu3 qui alium vocat in ius vel trahit in vetito examine tunc ex sola vo catione in ius & tractione incidit in penã nec licet penitere & ita intelligit̃ hec.l. & .l. õnis. de in ius vocan. l3 de equitate ibi re mittat̃ pena vt predixi. de hoc not. in glo.j. ne filius pro patre. auc. habita. & dixi.s. de transac. si quis maior. Sed quis iudex ferret hanc sententiã ſm formã huius.l. Guid. ꝙ ille corã quo tractus est licet eñ nõ sit iudex cause principalis est tñ iudex su per hoc articulo argumẽto eoꝝ que dicunt̃ & no.s. si cõtra ius vel vtilitatẽ publicã.l. prescriptione. In eadẽ glos. ibi auc. qua in prouincia. vel dic vt ibi dixi. Ibi nõ ipso iure sed per sñiam. Et q2 in penis mitius sequimur vt.ff. de penis.l. interpretatio ne. & de hoc vide qõ notaui.s. de epis & cleri. auc. statuimus. et notat̃ etiam in glos. magna infra vnde vi.l. si quis in tanti. In glos. vltima que incipit vt deportatio. Nam cum pena capita lis sit triplex de minori intelligendum est sc3 deportatione. vt ff. de penis.l. preses.

1 ¶ Imperium merum an possit prescribi.
2 Consuetudo dat iurisdictionem.
3 Prescriptio est inducta propter bonum publicum.
4 Consuetudo dat potestatem eligendi.
5 Ius procurationis an prescribatur.
6 Iurisdictionem habẽs in castro an possit imponere collectas habitantibus.
7 Impositio collectarũ an sit actus iurisdictionis.
8 Ius imponẽdi collectas an ex ꝑscriptione possit adquiri.

Ex iniquum. De materia huius.l. vi de plenissime & pulcerri me notata ꝑ Inno. extra de offi. ordi.c. cũ ab ecclesia rũ. & de excessi. prela.c. dilecta. & per Archi. xj.q.j. ex perientie. & qõ dixi.j. de emanc. libe.l.j. Et diuidi.l. in quatuor partes. in prima prohemiũ in secũda statutum. In tertia exce ptio. In quarta pene adiectio. Et sepe allegatur ꝙ iurisdictio nem dat vniuersitas ille tamen cui data est ab vniuersitate non habet exercitium nisi habita cõfirmatione a superiore vt in au tentico. de defensoribus ciuitatum.§. interim. & notatur per Inno. dicto.c. cum ab ecclesiarũ. in prin. Host. de dila.c.ij. no. ciuitates habere iurisdictionẽ ordinariã & idem puto in qua cunq3 ꝓfessione approbata & facit ad predicta. viij.q.ij.c. dile ctissimi. & plene de hoc no. ꝑ Guil. duranti extra de offi. ordi. c. ordinarij. li. vj. Merũ tñ imperiũ dare nõ p̃nt cũ illud detur solum a lege vel principe vt.ff. de offic. eius cui man. est iuris dic.l.j. circa finẽ. Multe tñ ciuitatis & vniuersitates etiã merũ imperiũ sibi vsurpant. vt not. in auc. de defen. ciui.§. iusiuran dum. in fine glo. magne. & per Azo. in summa eodem tit. circa finem. qõ an fieri possit de iure infra subijciam. Ciuitates etiã alique lombardie illud habent ex pace constantie vt dixi.s. de defen. ciuita. super rubrica. Et ex hac.l. tenebat vt dicitur dñs Petrus de bella pertica. ꝙ si clericus erat de aliqua de pro fessione puta mercatoꝝ conueniri poterat coram iudice illius ꝓfessionis quia nõ cõueniebatur principaliter vt clericus sed vt illius ꝓfessionis. quod verũ nõ puto per auc. statuimus. cũ ibi nota.s. de epis & clericis. Et glos. restringit hanc.l. solũ ad causas & negotia societatis que incipit. s. societatis illius vnde extra negotia societatis videtur ꝙ coram ordinario iudice sit agendum. Licet contrariũ innuat tex. ibi tam publicis &c. Cy. etiã l3 dubitatiue sequit̃ glo. nec aliquid allegat ad hoc nisi cõ suetudinẽ. Inno. etiã idem tenet dictis.c. cum ab ecclesiarũ. de officio ordinarij. & .c. dilecta. de excessi. prela. videtur etiam sen tire glo. ꝙ hec lex nõ habeat locum in vniuersitate scholariu3 & ꝙ nõ possunt sibi rectores cõstituere. Gui. & alij moderni te nent contrariũ q2 videtur vniuersitas approbata vt.s. de offi. magistri officioꝝ.l.j. & clarius in ꝓhemio lib. vj.§. vniuersitati & in prohemio clementinarũ in fine. & de ꝓcura.c. q2 in causis. & ibi in glo. & de constit. ex literis. & ꝑ hoc facit glos. que est.ff. de pactis.l. itẽ magistri. & ita videtur etiã sentire hic O dof. & Cy. in additionibus. & de consuetudine seruatur q2 in studijs scho lares eligunt sibi rectores. Sed nunqd iste vniuersitates & pro fessiones & licita collegia statuta facere possint. dicendu3 ꝙ sic cum prelato seu rectore ipsoꝝ vt no. extra de consti.c. cũ oẽs. ꝑ Inno. & Cõpost. & per eundẽ Inno. eo. ti.c. cũ accessissent. et ꝑ Host. in summa de constitu.§. quis possit facere constitutionẽ & .xj. dist.c. catholica. in glo. & ꝑ Archi. & Jo. an. extra de rescri ptis.c. cum aliquibus. lib. vj. & dixi.s. de officio prefe. preto.l. norma. de ista materia statutoꝝ. Itẽ capitulũ sine epõ statuta facere nõ põt in magnis negotijs vt not. ꝑ Arch. de verb. sig. c. constitutus. lib. vj. Item ipse Innoc. tenet ꝙ quilibet prela tus confirmatus ab epõ vt archidiaconus archipresbyter & si miles habent ordinariã iurisdictionẽ vt no. extra de offi. ordi. c. quanto. in fine magne glo. & clarius eodẽ ti.c. archidiaconis contrariũ tenet Gofre. in summa eo. tit.§. ordinarius. & .§. or dinaria. & Azo in summa huius tituli.§. dicit̃ aũt. et dicunt ꝙ solus papa vel imperator hoc potest. Item notandũ ꝙ quili bet rex i suo regno & comes in suo comitatu habet iurisdictio nem. xij.q.ij. deuotissima. al's cũ deuotissimã. & nota. ꝑ Inno. extra de arbitris.c. dilecti. & per Ber. extra de foro cõpe.c. cu3 contingat. in glo. que incipit no. ꝙ consuetudo que glo. nota bilis est ad hãc materiam. Utrum ille qui habebat iurisdictio nem in aliquo loco si sibi detineatur per alium peti debeat rei vendicatione O do. tenet ꝙ nõ.ff. si certũ pet.l.j. in lectura sua. & dicã.ff. de rei vendi.l.j. & in hoc multi possent decipi in conci
1 piendo libellum. ¶ Item vidi dubitari nũquid merũ vel mistũ imperium prescribi possit in aliqua ciuitate vel castro. Et pri mo videtur ꝙ nõ in auc. de defen. ciui.§. iusiurandum. in fine. ibi preter illa sola &c. licet glo. magna in fine ibi innuat contra rium & Azo in summa in fine illius tituli circa finẽ. ibi hodie ꝑ imperatorẽ federicum &c. In contrariũ allegatur.j. de diuer sis officijs & apparito.l. viros. que de mero imperatore loqui tur quia ibi dicit potestatẽ & merum imperiũ potestas appel latur. vt.ff. de iurisdi. oĩm iudi.l. imperiũ. & ibi in glo. que satis bene facit ꝑ hac opi. & in his allegationibus cõiter residẽt ad uocati nec vidi ꝑ aliquos terminari sed multũ dubitari. O do. hic in fine lecture sue videtur tenere ꝙ prescribi nõ possit cum habeat causam interpolatam nisi eo modo quo prescribũtur seruitutes causam interpolatam habentes. vt.ff. de seruituti. l. seruitutes. & ibi in glos. dñs O ldra. videt̃ tenere ꝙ prescribi possit & allegat de eman. libe.l.j. vbi de hoc dixi de offi. ordi.c. irrefragabili de foro cõpe.c. cum contingat. & .xj.q.iij.c. cõque stus. & ita asserit in quadam sua qõne que incipit capitulũ car noteñ. De ista prescriptione iurisdictionis satis notat̃ per In no. extra de relig. do. cum dilectus. hec questio disputata fuit ꝑ dñm Jaco. de bel. vt sequit̃ in effectu. Et primo ꝙ prescribi possit

possit qr oīs res corporalis publica ⁊ priuata. xl. annis prescri
2 bit. vt. j. de prescri. xxx. an. l. omnes. ⁊. l. cōperit. † Item qr con-
suetudo dat iurisdictionē vt dicta. l. j. infra de eman. libe. cū si.
s. allegatis per dñm Ol. ergo ⁊ prescriptio que consuetudini
in multis assimilatur vt. ff. de publicanis. l. si publicanis. §. j. et
fina. ⁊ ibi in glo. ⁊ extra de consuetudine. c. fi. Item ꝑ hoc con
sensus tacitus ⁊ scientia presumta qui em̄ patitur rem prescri-
bi vel consuetudinē induci scire presumitur ⁊ cōsensum prebe
re. j. de edi. priuatis. l. iij. de his qui a nō dño ma. l. vlti. ⁊ notat
infra que sit lon. cōsuetudo. l. consuetudinis. ad finem glo. ma-
gne sic qui patitur merum vel mistum imperiū sibi competēs
3 prescribi presumitur consentire. † Item oīs prescriptio indu-
cta est ꝓpter bonum publicum vt. ff. de vsucap. l. j. sed iurisdi-
ctio est potestas de publico introducta vt. ff. eo. l. j. nō ergo pre
scriptio. circa eum locum habere potest qr publicū tollit aliud
4 publicum. vt institu. de legi. agna. tu. §. fi. † Item consuetudo
dat potestatē eligendi vt. ff. de decuri. l. nō tantū. §. fi. ⁊ antiqui
tas statuit ius publicis pascuis ⁊ priuatis. j. de pascuis publi
cis. l. j. lib. xj. ⁊ dat formā edificandi vt. ff. de serui. vr. pred. l. qui
luminibus. ⁊ potestatē exigendi vectigalia. vt. ff. de pollicita. l.
imperatores. in fine. ⁊ extra de verb. signi. c. super quibusdam
que inconsulto principe institui nō debent. vt. j. noua vectiga-
lia institui nō posse per totum. de hoc ibi per Cyn. in. l. j. ⁊ ego
notaui ibi super rubrica ⁊ tollitur imperio ius exigendi vecti
galis in loco vt. ff. de publica. l. si publicanus. in fine. ⁊. l. licita-
tio. §. earū. ergo a simili videtur prescribi posse. Item publica
prescripta in priuatam causam deducunt̄ sicut mare ⁊ similia.
vt. ff. de vsucap. l. fi. de diuer. ⁊ tempo. prescri. l. si quisq̄. ⁊ de in
iurijs. l. sane. ergo idem in mero ⁊ misto imperio. Item ꝑ tem
pus cuius memoria nō existit in contrariū prescribit̄ ius aque
publice ducēde vt. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. l. hoc iure. §. ductus
aque. vbi de hoc. ⁊ tñ ductus ex flumine publico nemini per-
mittit̄ si aqua publica in vsu publico fuerit nisi imperator aut
senatus permiserit vt. ff. de flumi. l. quominus. ergo eodē iure
merum ⁊ mistum imperium prescribetur licet a principe con-
cedatur. ⁊ ꝑ hoc. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. fina. ⁊. l. seq. ꝓ hac
opinione bene facit extra de prescrip. c. ad audientiā. ⁊ glo. ibi
posita que incipit secus si secundario. ⁊ qđ not. per Inno. ex-
tra de postula. prela. c. bone. ij. circa finē glo. que incipit querere
cum lex dicat. ⁊ clarius notatur ꝑ eum de ap. c. ad nostram. in
fine maxime quia princeps tanto tpe, silendo ⁊ patiendo vide
tur consentire ⁊ concedere. arg. ff. de verb. signi. l. alienationis
ff. locati. l. cum in plures. §. locator. In contrarium q̄ prescri-
bi nō possit quia merum ⁊ mistum imperiū solum maioribus
magistratibus concessum est. vt. ff. de officio eius cui man. est
iurisdictio. l. j. in prin. ⁊. §. quo vero. ⁊ per consequens denega
tum inferioribus. Si ergo concederemus prescribi posse iam
prescribi posset in casu a iure prohibito vt in aut̄. vt nulli iudi-
cum. §. j. ⁊. ij. Item prescriptio dat tantum vtile dominiū ⁊ di
rectum nō tollit. vt infra de prescrip. xxx. an. l. si quis emtionis
in princi. ⁊ ibi in glos. directum ergo dominiū remanet penes
illum qui primo habebat ergo vtili prefertur. vt. ff. de ꝓcurat.
l. in cause. ⁊ de loco publico fruendo. l. j. §. j. Item prestationi
tributoꝝ prescribi nō potest vt dicta. l. comperit. de prescript.
xxx. an. ergo a simili nec merum nec mistum imperiuȝ q̄ solus
princeps concedere pōt. vt in aut̄. vt iudices sine quoquo suf.
§. j. ⁊. l. iulianus. re pe. l. fin. ipse em̄ solus creat magistratus vt
patet. Item ea que sunt in vsu publico prescribi nō possunt vt
de via publica. l. man. ⁊. j. de operis publi. l. prescriptio. sed me
rum ⁊ mistum imperium est huiusmodi per medios magistra
tus qui iura reddere debent vt. ff. de origi. iuris. l. ij. §. post ori
ginem. ⁊ in aut̄. vt diffe. iudi. §. si vero magistratus. al's si tñ. er
go prescribi nō potest. Item quia merū ⁊ mistum imperiū so-
lius principis est vt dictum est supra. et bene probat in vsibus
feudoꝝ. de pace iura. fir. §. ad hec. ⁊ titu. que sint regalia. c. vni
co. ergo prescribi nō pōt. vt. j. ne re. dñice vel temploꝝ. l. j. ⁊ fi.
Si em̄ subditi possent cōtra imperatorē merum ⁊ mistum im
perium prescribere iam prescriberent contra subiectionem im
perij ⁊ imperatoris libertatē cum tñ omnes eidem subesse de-
beant. vt. ff. ad. l. rho. de iactu. l. depreca. ⁊ plene dixi. s. de sum
ma trinitate. l. j. Sed contra subiectionē nō videtur procedere
prescriptio subiectus em̄ curie contra curiam nō prescribitur
infra de prescrip. xxx. anno. l. prescriptio. ⁊ de decurio. l. si quis
decurio. lib. x. nec apparitores contra ordinarios. j. de coarta
li. l. de ordinarioꝝ. lib. xij. ⁊ ad hoc bene facit extra de prescri.
c. cum nō liceat ⁊ ibi in glo. de hoc tñ statim infra latius subij-
5 ciam. Item ius procurationis ⁊ visitationis nō prescribitur.
vt eo. titu. c. accedentes. ⁊ nota. per Archi. xj. q. j. c. delata. al's
inolita. Item parochiani nō possunt prescribere ius presentā
di in ecclesia. lxxj. dist. hortamur. no. per eundē Archid. Mul
ta etiā alia sunt que nō prescribuntur notata dicto. c. cum nō li
ceat. ⁊. xciij. dist. illud. in glo. ⁊ per Archid. cum ergo predicta
sint quasi quedam species iurisdictionis ⁊ nō prescribant̄ ergo
fortius merum ⁊ mistum imperiū nō prescribetur. Item sicut
predictum est merum ⁊ mistum imperiū ob publicam vtilita-
tem specialiter tantū maioribus magistratibus est concessum
vt dicta. l. j. de officio eius cui man. est iurisdi. Sed que ob pu-
blicam vtilitatem conceduntur ꝓhibentur prescribi vt. j. de fun-
dis limitosis. l. fi. lib. xj. ergo ⁊c. Item ea que prohibita sunt in
alium transferri prescribi nō possunt. sed merum ⁊ mistum im
perium nō pōt delegari vt. d. §. ad hoc. de pace iura firmā. ⁊ in
aut̄. de collato. §. ad hec. ⁊ dixi. s. de pedañ. iudi. l. placet. ergo
prescribi non pōt. hoc apparet in decimis que nō transeunt in
laicum ⁊ ideo ab eo nō prescribuntur. extra de prescrip. c. cau-
sam. cum ergo merum ⁊ mistum imperium inferioribus magi
stratibus sit denegatū vt ꝓbatum est supra possidere illud nō
possunt nec prescribere vt. ff. de vsucap. l. sine possessione. ⁊ di-
cto. c. illud. xciij. dist. ⁊. c. dist. contra morem. ⁊ ꝓ hoc etiā facit
infra de prescrip. lon. tpis que ꝑ lib. l. fi. vbi liber homo viuēs
prescribi nō pōt ergo multo fortius poterit prescribi ius faciē
di liberum hominē seruum pene vel exercendi gladij potesta
tem in eum q̄ fieri potest ex mero imperio. vt. ff. eo. l. imperiū.
⁊ de penis. l. quod ad statū. ⁊. l. qui vltimo. ¶ Ipse dñs Iaco.
sic soluit aut volens prescribere est de maioribus magistrati-
bus qui possunt illud exercere ⁊ quasi possidere vt dictū est. ⁊
tunc possit prescribere. ⁊ ita intelligantur ꝓ hac parte allega-
ta ⁊ maxime. l. viros. de diuersis offi. l. apparitores. in fi. li. xij.
aut de inferioribus qui nō possunt illud exercere nec quasi pos
sidere. et tunc contra imperium vel imperatorem prescribere
non possit: sed contra feudatarium imperij cui hoc competere
possit per ea que no. dicto. c. ad audientiā. de prescriptiōe. ma
xime quia in priuatā causam videt̄ esse deductū. vt. d. l. sane. ff.
de iniurijs. cū si. de hoc vide qđ dicā infra eo. l. in alia questiōe
que incipit. vlterius quero. Ad argu. contraria respondeo pri
mo ad primū q̄ oīa regulariter sunt prescriptibilia. qr fallit in
casu nostro sicut ⁊ in alijs casibus. s. notatis. Ad alia ex qbus
arguit̄ consuetudinē dare iurisdict. Respondeo q̄ verū est in
simplici iurisdictiōe nō in mero nec misto imperio qr illud ex
consuetudine nō datur. ⁊ ita tenet Hosti. dicto. c. cū cōtingat.
de foro cōpe. Non obstat. l. viros. immo facit ꝓ hac solutiōe qr
de magistratibus maximis loquit̄. Non obstant oīa alia iura
loquētia de antiquitate qr de causis pecuniarijs ⁊ cōmodo pe
cuniario loquunt̄ non de mero ⁊ misto imperio. preterea. l. ibi
approbat talem consuetudinem. alia argumēta parū obstant.
Iaco. de bel. Sed quia. s. tactū est obedientiā nō posse prescri
bi per. c. cum nō liceat. extra de prescrip. cū ibi notatis. ⁊. c. cuȝ
ex officij. hoc latius aperiamus cum quis in seipso non possit
obedientiā possidere ergo nec prescribere. vt. ff. de vsucapi. l.
sine. Ad hoc dicendū q̄ contra obedientiā simpliciter nō pre-
scribitur ita q̄ prescribēs nulli remaneat subiectus esset enim
acephalus quod esse nō pōt. xciij. dist. nulla. de censi. c. omnes
xj. q. j. magnū. ⁊ esset sicut locuste que regeȝ nō habent ſm Sa
lomonē vt no. xvj. q. j. c. qui vere. Contra obedientiā aūt certi
hoīs puta episcopi nulli dubiū est posse prescribi. vt extra de
priuileg. c. cum olim. ibi ꝓpter qōnes ibi ⁊ q̄ ea in possessione
tamdiu fuerat libertatis ⁊c. ⁊ eo. titulo. c. cū persone. lib. vj. et
qđ dicit̄ q̄ nō pōt possideri. respōdet̄ q̄ hec ꝓpositio simplici
ter intellecta falsa est. Sed debet distingui aut prescriptio in-
ducitur ad querendū rem aut ius in re ⁊ tunc vera est proposi
tio. Aut ad extinguendū ius alterius vel querendā defensio-
nem contra ius alterius vt contra actionē personalē. ⁊ hoc ca
su nō est necesse q̄ prescribens possideat vel quasi ipsam actio
nem qr nemo eam vere possidet nisi cui vere competit vt notat
Innocē. extra de rescrip. c. in literis. Quando aūt subinfert̄ q̄
obedientiā nō possidet in seipso concedatur inquantū obediē
tia habet respectum ad duas personas. s. ad precipientē ⁊ pa-
rentem ⁊ duos actus. s. preceptū ⁊ executionē hec em̄ in eodē
nō stant quia nemo imperat sibiipsi. vt. ff. de arbi. l. penul. ⁊ ad
trebel. l. ille a quo. §. tempestiuū. ⁊ hoc respectu qui scribit ex-
emtionē nō dicit̄ in seipso prescribere ad obedientiā. Sȝ alius
in eo vtens imperio dicit̄ in eo prescribere. vt dicto. c. cum ex
officij. de prescrip. inquantū vero exemtio habet effectū nega
tiuum quo mediante quis dicit se liberum ab obedientia ali-
cuius prelati puta episcopi dicit̄ ipe prescribere nō quidē obe
dientiam sed libertatē vt. j. de prescri. que ꝓ libertate in rubro
⁊ nigro. ⁊. ff. de adquir. pos. l. iij. §. si seruus. Et ad predicta fa-
cit qđ not. Host. extra de censi. c. cū venerabilis. in glo. sup ver
bo causa correctionis. ⁊ qđ notat̄ dicto. c. cum ex officij. super

verbo cōtemtores.⁊ eo.titu.c.auditis.super verbo ep̄ale ius.
6 ¶Item quero an habēs iurisdictionē in villa vel castro possit
imponere collectas ibi habitantibus.et videtur ꝙ sic. qꝛ rōne
publice vtilitatis de cōi potest peti subsidiuȝ ⁊ collatio implo
rari. refectio em̄ idcirco de cōi fit qꝛ vsum vtilitatemqꝫ cōem
habet vt.ff.ne quid in loco publico.l.j.§.viarum.Et alibi nul-
la em̄ debent ratione ad hoc qđ in cōe oībusprofuturum est se
iungi.vt.j.de collatione fundoꝶ patri.l.j.lib.xj.quasi patenter
hec iura concludunt ꝙ sicut illud qđ cedit in honorē vel cōmo
dū priuati debet eius impendijs expediri vt.s̄.de statu.⁊ ima
gi.l.vt virtutū.⁊.j.de erogatione milit.anno.l.vlti. sic ꝙ cedit
in honorē ⁊ cōmodū publicum debet publicis sumtibus sub-
leuari vt in hoc sit vtrinsqꝫ equa cōditio.vt.ff.de fideiuſ.l.mor
tuo.ex quib.cau.maio.l.itē ait pretor.in prin.iuncta.l. ergo.§.
fi.eo.titu.Item qꝛ honor dn̄i honor est subditi.nam vniuersis
redditur ⁊c.vt.s̄.de aduo.diuer.iudi.l.restituende.ꝓ hoc etiā
quia oēs in cōmuni si necessitas exegerit conuenit necessitati-
bus publicis obedire ⁊ subuētionē sine dignitatis priuilegio
celebrare.vt.j.de naui.nō excusan.l.j.in fine.lib.xj.⁊ in hac opi
nione fuit dn̄s Oldra.consultus a papa Io.xxij.vtrum a sub
ditis comitatus venasini qui est ecclesie romañ.posset collectā
exigere ꝑ emtione cuiusdam castri de variato qđ multū facie-
bat pro vtilitate ⁊ securitate dicti comitatns.De hoc ꝑ Host.
in summa.§.quid pertinet.de offi.ordin.ver.primo allegabat
etiā ꝙ inquantū papa hoc facere poterat.j.de inditionibus.l.
j.lib.x.de superindicto.l.j.Hāc qōnem disputatā inueni ⁊ cre
do per dn̄m Io.andr.⁊ allegat multa pro ⁊ contra.primo alle
gat ꝙ nō prealle.l.vt virtutū.s̄.de statu.⁊ imagi.⁊.s̄. ne comi.
rei mili.vel tribunis laua.presten.l.vnica.j.de salgamo hospi.
nō preben.l.vna.lib.xij.⁊ de metatis.l.deuotum.in princ.in fi.
lib.xij.ff.de offi.ꝓconsu.⁊ legati.l.obseruare.in prin.in aut.de
collato.§.ad hoc iubemus.ff.de offi.presi.l.illicitas.§.ne potē
tiores.⁊.§.sequen.j.de lucris aduoca.⁊ concus.l.ij.lib.xij. ⁊ de
pascuis priuatis.l.fi.lib.xj.⁊ qꝛ iurant tales magistratus iuris
dictionē habentes se nihil preter salariū eoꝶ recepturos vt in
aut.vt iudi.sine quoquo suffra.§.sit igitur a nobis.⁊.§.iusiurā
dum.in aut.iusiurā.qđ prest.ab his qui admi.suscip.in princi.
⁊ quia in soliusprincipis aduentū tenentur subditi contribue
re supra de sacrosanc.eccle.l.neminē.⁊ infra a quibus muneri-
bus vel prestatione nemini se liceat excusare.l.ij.lib.x. Itē pro
hoc facit infra de cursu publico.l.iudicibus.lib.xij. immo ⁊ si
subditi sponte vellent videtur ꝙ nō possint.vt.s̄.de contracti
bus iudi.l.vnica.⁊ꝙ sine licentia principis huiusmodi collecte
imponi nō possint gl.ff.de censi.l.forma.§.si vero agrū.que in
cipit.i.alleuiare.in fine ipsius glo.ꝓ hoc.j.no.vectiga.insti.nō
pos.per totum.In contrariū faciunt alia iura ꝓ alia parte.s̄.
allegata.⁊ qꝛ tales magistratus videntur habere plenariā po-
testatem.ff.de officio ꝓconsulis.l.si in aliquam.l.⁊ ideo.⁊.l.nec
quidq̄.in princi.de officio presidis.l.ex omnibus.⁊.l.omnia.⁊
quia concessio iurisdictionis est latissime interpretanda.ff. de
constitu.principum.l.fi.Item qꝛ sordide collationes ꝓhibētur
ergo a contrario sensu honeste permitti debent.j.ne opera sor
dida.l.vna.Item quia videtur speciale in ecclesijs ⁊ ecclesiasti
cis personis vt supra de episco.⁊ cle.aut. item nulla cōitas.er-
go in priuatis secus.Soluendo dicit circa hoc primo attendi
consuetudinem per.l.ff.cōia pre.l.venditor.§.si constat. Si de
consuetudine non appareat ꝓpter vtilitatē publicam possit ꝑ
iura ad hoc allegata ꝓpter priuatam suam nō possit per alia-
iura ad hoc adducta nisi necessitate vrgente ⁊ tunc ſm formā
l.placet.j.de excusa.mun.li.x.Eodē modo soluit per dn̄m Lā
bertinū ramponū qui eā disputauit ⁊ incipit aliquis habet iu
risdictionē in aliqua villa ⁊ est in qōnibus disputa.in libro dn̄i
Federici de alze qđ est bergomi de papyro ⁊ partim de mēbra
nis.⁊ de istis collectis qualiter diuidi debeant dicā.j.de oper.
publi.l.oēs ꝓuinciarū.Host.tenet ꝙ si capella pertinet ad mo
nasteriū pleno iure ꝙ nō tn̄ pōt sibi imponere collectas vt no.
per eū in summa de offi.ordi.§.quid si religiosi.in prin.ver.pri
7 mo.¶Et ꝙ collectarū impositio sit actus iurisdictionis ꝓbatˀ
in vsibus feudoꝶ que sint regalia.c.j.⁊.j.noua vectigalia insti.
l.fi.licet ⁊ illa possent allegari ꝙ sint meri imperij cū vltra con
suetum modū inconsulto principe imponi nō possint.⁊ ꝓ hoc
de pollicita.imperatores.§.itē rescripserunt.⁊de censi.forma.
§.si vero quis agrū.licet quidā teneāt ꝙ sint de misto imperio
verius puto ꝙ sint iurisdictionis qꝛ in pecuniario cōmodo cō
sistunt qđ repugnat imperio.⁊ qꝛ iure actiōis petunt. vt.ff.ad
municip.l.de iure.licet glo.aliquando dicant ꝙ cause exceden
tes.ccc.solidos sunt misti imperij qđ nō est verum vt dixi in.l.
placet.s̄.de peda.indi.⁊ de hoc nota.in Spec.de iurisdic.oīm
iudi.§.fi.ver.penul.⁊ fi.⁊ si dicant misti imperij nō puto male

8 dictum.¶An aūt consuetudine vel prescriptione possit adqui
ri ius imponendi collectas dixi.j.que sit lon.consue.sup rubri
ca.versi.quid dicemus.⁊ de istis collectis multa habentur per
Hostiē.in summa de censibus.⁊ per Galeotū in margarita de
muneribus ⁊ hono.Item quero an in generali donatione ca-
stri vel ciuitatis veniat merū vel mistum imperiū.Et videtˀ ca-
sus ſm quosdam ꝙ sic.ff.de offi.prefe.vrbis.l.j.§.cū vrbem. et
ꝓ hoc.lxxiij.dist.c.ego ludouicus.⁊.c.tibi dn̄o.⁊.xcvj.dist.vbi
constantinus imperator donauit syluestro vrbem romanam ⁊
quasdā alias regiones in quibus hodie auctoritate dicte do-
natiōis romana ecclesia vtitur ⁊ vsa est mero ⁊ misto imperio.
vt extra qui filij sint legitimi.c.per venerabilem. et in hac opi-
nione fuit Host.in summa de iure patro.§.qualiter transfera
tur.in fine.⁊ tangitˀ per eundē de offi.⁊ pote.iudi.deleg.§.que
delegari.circa finē.ver.quid tn̄.⁊ in hac opinione fuit.d.Old.
Alij aūt distinguunt aut loquimur de principe concedente.et
tunc transit in alio inferiore nō ita indistincte qꝛ quātū ad prin
cipem est transibile.arg.j.de bonis que libe.l.cum multa.ff.de
dona.l.si filius.circa finem.⁊ de iudi.l.si longius.in fine. qꝛ do
nationes principis freno nō subiacent.vt infra de dona. inter
virū ⁊ vxorē.l.donationes quasdiuus imperator.⁊ de donat.
l.sancimus.§.exceptis. cū perabsurdū per que temerariuȝ sit
nostre pietatis liberalitatē quemq̄ a statuta interpretatiōe nō
ad augmentū sed diminutionē conuertere vt.j.de agen. in re-
bus.l.hac saluberrima.lib.xij.⁊ maxime si donatio fieret eccle
sie.vt.s̄.de sacrosan.eccle.l.illud.⁊ in aut.de nō alie.§.sancimˀ.
⁊ quia merum ⁊ mistum imperiū videntˀ adherere administra
tioni quam quis habet ratione territorij vt supra vbi ⁊ apud
quem in integ.resti.pet.l.fi.j.de fun.limi.l.quicūqꝫ.ad similitu
dinem seruitutum que debentˀ arte.vt.ff.de serui.vrb. predi.l.
via cōstitui.§.q̄cunqꝫ.si serui vē.l.testatrix.in prin.⁊.ff.quēad.
serui.amit.l.nam satis.§.j.⁊.l.si partē.§.si per fundū.princeps
em̄ concedendo castrum ⁊ territorium videtˀ quandā vniuersi
tatē predioꝶ concedere intra fines positoꝶ.vt.ff.de verbo.sig.
l.pupillus.§.territoriū.cum aūt vniuersitasconceditur oīa in
corporalia veniunt vt.ff.de verbo.sign.l.princeps.⁊ ideo dicit
Inno.ꝙ villa ⁊ castrū sunt quedā noīa quandā vniuersitatem
designantia que in se continent iurisdictionē honorē districtū
⁊ ius patronatus vt notatˀ per eum extra de iure patronatus.
c.ex literis.⁊ ibi per Hostiē.⁊ de hoc per ip̄m Inno.in.c. cum
ad sedem.de resti.spolia.⁊ de foro cōpe.c.cum contingat.et qꝛ
cum vniuersitate transeunt que al's per se nō transirent. vt.ff.
de adquir.rerū dn̄io.l.quedā.de contrahē.emt.l.in modicis.
cuȝ his que in similibus ibi notaui.In alio aūt qui recepisset
talem donationē ab alio inferiore q̄ principe tunc aut trans-
ferret castrum ex contractu oneroso ⁊ nō transit merum impe
rium nisi pretium esset tantū ꝙ equipolleret mero imperio.ar
gu.ff.de iure do.l.cum in fundo.§.vxorem.Si aūt ex titulo lu
cratiuo tūc videatur transire quasi tunc fiat latissima interpre
tatio vt.ff.de vsufru.l.vsufru.legato.Alij dicunt aut princeps
concessit motu ꝓprio ⁊ ꝓpria liberalitate.⁊ tunc transeat arg.
bonum extra de preben.c.si motu ꝓprio.lib.vj. aut ad preces
requirentis ⁊ tunc nō.Sed quid in dubio. quidā ꝙ transferatˀ
nisi per donatorē excipiatur.arg.bonū extra de iure patro.c.
ex literis ⁊c.Alij dicunt indistincte non esse transibile.vt.ff.de
officio eius cui man.est iurisdi.l.j.de pigno.l.in obligatiōe ge
nerali.in vsibus feu.de capitañ.qui curiā vendidit.§.j.et.arg.
ff.de leg.iij.l.sextiliam.⁊.j.de bonis lib.l.fi.⁊ ad hoc facit extra
de officio vica.c.cū in generali.lib.vj.⁊ plenissime extra de re-
gu.iu.in generali.per Dy.⁊ alios ⁊ per Host.in lectura extra
de iure patro.c.in literis.⁊ ideo cōiter dicitur per legistas me
rū imperiū adeo inherere ossibus principis ꝙ nō pōt a se ab-
dicare nisi cōmittendo maioribus magistratibus.⁊ ad hoc fa-
cit qđ notatur in Spec.eo.de iuris.oīm iudi.ver.que aūt me-
ri imperij.ad hoc etiā faciunt multa ex allegatis.s̄.in questiōe
vtrum merū vel mistum imperiū possit prescribi. et ꝙ dicitur
etiā causas meri imperij delegari nō posse de quo satis nota-
ui.s̄.de pedañ.iudi.l.placet.⁊ huic opini. starem de iure ciuili
Alij dicūt merū ⁊ mistū imperiū posse delegari ꝑ.l.ff.eo.de iu
risdic.oīm iudi.l.solet.vbi dicit oēm iurisdictionē mandari. ⁊
l.seq.vbi dicit vniuersam ⁊ ad.l.j.de offi.eius cui man. est iur.
rn̄det ꝙ delegari nō pōt specialiter vel in specie sed mandata
generali iurisdictione transit qđ puto falsum ꝑ principium di
cte.l.⁊.l.solet.cū.l.sequenti loquūtˀ de iurisdictione prout est
species distincta a mero ⁊ misto imperio in partibus aūt vltra
montanis de consuetudine vel verius ex abusu.diuise sunt iu
risdictiōes ⁊ merū ⁊ mistū imperiū per reges comites baro-
nes ⁊ milites ⁊ etiā alios inferiores ⁊ vendunt ⁊ donant ⁊ di-
uidunt ⁊ in eis agūt sicut in alijs eoꝶ iuribus incorporalibus.

⁊ delegant ad beneplacitũ qđ puto de facto fieri nõ de iure q̄r
transire non põt de persona ad personã per.l.j.ff. de offi. eius
cui man.est iurisdi.⁊ de reg.iur.l.nemo põt gladij potestatẽ.⁊
q̄r inherere videtur ossibus principis vt predictum est. Sed ad
dictã.l.j.de offi.eius cui man.est iurisdi.põt rñderi q̄ hi qui ꝓ
hibentur transire de se in aliũ nõ habebant ipsum imperium
sed solum exercitiũ vt innuit ibi textus dum dicit ⁊ ideo vidẽ
tur errare magistratus qui cũ publici iudicij executionẽ ha-
bent ⁊c.nõ dicit ꝓprietatem ⁊ ideo nõ possunt in alios transfer
re. Si aũt haberent ꝓprietatẽ a principe tunc possent transfer
re ⁊ maxime cum vniuersitate puta vendendo vel donando ca
stra vel loca in quibus eis competit.⁊ sic videt̃ tenere Specu.
de iurisd.oĩm iu.§.que aũt sunt meri imperij Host. in summa
de iurepatro.§.qualiter.ver.venditioni.⁊ per Inno.extra eo.
tit.ex literis.vbi tenet q̄ villa ⁊ castrum in se cõtinent iurisdi-
ctionẽ honorẽ ⁊ districtũ.⁊ ꝓ hoc de fundis limitosis.l.quicũ-
q̄ castellanorum. vbi videtur innuere q̄ castrum de se inclu-
dat iurisdictionem ⁊ territoriũ licet in limitibus imperij pos-
sint possideri tantũ per illos quibus ex antiquitate sunt ascri
pta. In alijs aũt partibus per oẽs vt ibi notat glo. Ad predi
cta accedant.ff.de adqui.rerũ do.l.quidã.⁊ de cõtrahen.em.l.
in modicis.⁊ qđ notaui in aut.hoc ius porrectũ.ver.itẽ querit
ipse Bart.brix.ecce q̄ moñ.⁊ ex predictis possunt aliqualiter
defendi que vltra montes dicit fieri. Ulterius quero quidã no
bilis contendit se habere merũ imperium ⁊ oẽm iurisdictionẽ
in quodã castro ⁊ probauit patrẽ suum cuius est heres vsum
esse predicto imperio ⁊ iurisdictione per.xl.annos ⁊ vltra.mo
do querit̃ vtrum debeat obtinere. Huius q̄onis determinatio
satis dependet ex allegatiõibus factis.s.in alia q̄one qua que
ritur vtrum merũ imperiũ prescribat.⁊ primo videtur q̄ de-
beat obtinere q̄r pater si viueret obtineret constat eñ iurisdi-
ctionẽ consensu populi posse conferri vt.ff.de constitu.princi.
l.j.in prin.⁊ de orig.iur.l.ij.§.deinde q̄r difficile.⁊.§.nouissime
⁊ in aut.de defen.ciui.§.interim.⁊.§.fi. Sed hic populus ipso
facto consensit qđ nõ est minus q̄ si verbis consensisset.vt.ff.de
legibus.l.de quibus.in fi.ergo ⁊c. Item q̄r consuetudo dat iu
risdictionẽ.vt infra de emancip.libe.l.j.⁊ not.ff.de iurisdi.oĩm
iudi.l.⁊ q̄r.sed ꝯsuetudo nihil aliud est q̄ ꝯsensus populi vt.d.
l.de q̄bus ergo ⁊c. Itẽ q̄r prescriptio in incorporalibus sicut in
corporalib⁹ est inducta vt.j.de prescri.lon.tẽp.l.fi. Itẽ seruitu
tis habẽtes cõtinuã causam prescribunt̃ longo tp̃e.vt.ff.de ser
uitu.l.seruitutes.⁊ ibi no. Sed talis põt dici hec seruitus que
est quasi seruitus oneris ferẽdi q̄r populus onera dñi sustinet
eidem obediẽdo tanq̄ maiori. Item q̄r iura vniuersitatis pre
scribuntur.vt.ff.de damno infe.l.si finita.§.si de vectigalibus
ergo ⁊ istud.⁊ ad hoc faciunt notata per Hosti.de offi.ordi.c.
dilectus.⁊ vide ibi Inno.⁊ Ber.⁊ in alphabeto litera a dictio
ne ab antiquo. Item ius incolatus per habitantẽ in loco.x.an
nis prescribitur ⁊ ꝓ eo ⁊ contra eũ.⁊ ex hoc oritur potestas et
iurisdictio.contra eum vt.j.de incolis.l.ij.ergo ⁊ istud. Itẽ ꝓ
hac parte bene facit.j.de fun.rei priua.l.eum.⁊ de fundo patri
mo.l.fi.vbi prescribitur contra res principis ergo ⁊ contra iu
risdictionẽ que tota est in eo vt.j.de quadri.prescri.l.bene a ze
none.⁊.ff.ad.l.rhodiã de iactu.l.deprecatio. ⁊ si predicta vera
sunt quãdo nobilis iste erat actor multo fortius vbi esset reus
quia taciturnitate tãti tp̃is omne ius excluditur petitoris siue
sit publicum siue priuatũ siue fiscale.vt.ff.de diuer.⁊ tẽpo. pre
scrip.l.si quis q̄.⁊.s.de sacrosanc.eccle.aut.quas actiões. adeo
q̄ etiam qui haberet ius reuocandi talem potestatẽ tanto tp̃e
perdidisset sicut ⁊ ius offerendi.vt.j.de prescri.xxx.an.l. cũ no
tissimi.§.eodem iure.⁊.l.ij.⁊ qđ ibi not.si ergo pater si viueret
predictis rationibus obtineret eodẽ modo ⁊ filius eius heres
tum quia heres ⁊ sic eadẽ persona cũ defuncto. vt in aut.de iu
reiurã.a mori.presti.tum q̄r filius qui representat personã pa-
tris vt infra de impu.⁊ alijs substit.l.fi.⁊ de agri.⁊ censi.l.cum
scimus.§.fi.⁊ etiam si feudum esset transiret ad filium ⁊ etiam
si esset dignitas cũ administratione licet olim esset secus vt in
vsibus feudo.qui feu.dare pñt.c.j.§.quod hodie.⁊ de feu.mar
chie.c.j.⁊.c.si capitanei.⁊ de alie.feu.c.fi.⁊ licet directũ dñium
feudi non prescribatur ipm tñ ius feudi ⁊ vt iure feudi habeat
prescribitur tanto tẽpore argu.predictarũ legum.de fund.rei
priuate.l.cum de fun.patri.l.fi.⁊ est expressum si de feudo con
trouer.fue.c.defuncto.§.si quis per.xxx.an. In contrarium q̄
si pater huius nobilis viueret succumberet ergo filius q̄r certi
sunt modi querendi merũ imperiũ.sc3.l.senatusconsulto ⁊c.vt
preallega.l.j.de offi.eius cui man.est iurisdi.sed prescriptio nõ
est de illis ⁊c. Idem modus arguendi habetur.ff.de acti.⁊ ob
liga.l.placet. Item iurisdictio est res incorporalis sed incorpo
ralia regulariter nõ possident̃ nec vsucapiunt̃ vt.ff.de vsucap.

l.sequitur.§.fi.⁊ dicta.l.seruitutes.ff.de seruitu.⁊ hoc nisi esset
ius qđ ei deberetur ⁊ haberet causam cõtinuã vel quasi vt di
cta.l.seruitutes.no.de serui.vr.predi.l.foramen.⁊.j.de serui.et
aqua.l.ij. Merum aũt imperiũ nõ est ius coherens rei sed per
sone nec etiã habet continuã causam q̄r nemo põt ea exercere
continue sicut dicit̃ de itinere ⁊ actu:dicta.l.seruitutes. ⁊ ideo
personale est sicut actio qua quis astringit̃ alteri.talia aũt non
prescribunt̃ vt.s.de pact.l.si certis annis.⁊ de oper.libe.l.ope
ris.⁊ sicut vinculũ matrimonij nõ prescribit̃ vt extra de ꝯsan.
⁊ affi.c.nõ debet.preterea exercere iurisdictionẽ est quoddam
publicũ officium qđ nõ exercet noĩe ꝓprio sed noĩe publico si-
cut ⁊ cetera officia publica cum ergo noĩe publico nõ suo exer
ceant ⁊ quasi possideant nõ p̄scribunt vt.ff.de noxa.l.si seruus
§.is qui.de publicia.l.quecũq̄.de vsuca.l.pignori.⁊.j. de pre-
scrip.xxx.an.l.male.⁊ q̄ nõ possint vt priuati possidere iurisdi
ctionẽ probat.l.s.eo.l.priuatorum. Item q̄r continuatio publici
honoris ꝓhibita est vt.j.de hono.nõ cõtinuã.p totũ.ergo pre
scribi nõ põt. Item talia prescribere est directo contra substã
tiam ⁊ potestatẽ imperij.hoc aũt non videtur permissum vt.j.
de prescrip.xxx.an.l.comperit.⁊.l.prescriptione.de fundis rei
priuate.l.vsus. ne rei dñice vel templorum.l.j.⁊.ij.cõcessio eñ iu
risdictionis nõ tenet in preiudiciũ imperij vt nota.in aut.quõ
oporteat epos.in prin. Itẽ dato q̄ pater obtinere posset istud
est quoddã ius personale qđ cũ persona finitur ⁊ ad heredem
nõ transit.vt.ff.de reg.iur.l.priuilegia.de iure immunita.l.j.⁊
de aqua quoti.⁊ esti.l.j.§.penult.dñs Nico.de mata. qui hanc
questionẽ disputauit soluendo distinguit quia aut constat ta-
lem iurisdictionẽ ipsi castro debitam ex concessione principis
vel alio legitimo modo.⁊ tunc si nobilis prescripsit dñium di-
rectum vel vtile castri predicti per consequens merũ imperiũ
prescripsisse videtur sicut dicit̃ in seruitute debita fundo qua-
liscũq̄ sit.vt.ff.de vsucapi.si aliena.§.hoc iure.de diuer.⁊ tẽp.
prescrip.l.longe.de serui.vr.predi.l.si edes.in fine. ⁊ totũ illud
generale q̄ accessorium sequit̃ naturã principalis.aliter tñ hec
prescriptio procedit cõtra principẽ aliter contra alium.q̄r con
tra principem non nisi quo ad vtile dñium qđ querit̃ feudata-
rio vel emphiteote qđ prescribitur.xl.annis soluendo debitũ
canonẽ vel seruitium prestando ꝓ feudo vel q̄r per principẽ sit
remissum ⁊ sine prestatione tanto tp̃e possessum. vt dicta.l.de
fun.patrim.l.fi. Si aũt esset prediũ tributariũ tunc dñium pre
dij prescribit sed solutionẽ tributi nõ prestandi vt not.dicta.l.
comperit.de prescript.xxx.an. Contra fiscum prescribitur fm
qđ traditur.j.de quadri.prescrip.l.j. Contra alios aũt iure feu
di prescribitur.xxx.annis.vt.d.§.si quis p.xxx.si de feudo con
trouer.fue.iure emphiteotico.xl.vt no.infra de iure emphi.l.
ij.io fine glo.magne.iure vero directo.xxx.vt.l.si quis emtio-
nis.infra de prescri.xxx.annorum.l.ij. Si vero constat merũ im-
periũ vel iurisdictionẽ nõ esse ipsius castri. aut iste nobilis cõ-
tendit cũ principe ⁊ succumbit.quia cõtra substantiã ⁊ ius im-
perij nõ potuit prescribere vt.s.tactum ⁊ ꝓbatum est.⁊ ꝓ hoc
extra de consuetudine cum inter vos.⁊ qđ no.in simili vt pre-
dixi vt dicta aut.quõ oporꝫ epos.in prin.⁊ q̄r vtendo mero im
perio vtũtur sicut ministri principis ⁊ noĩe imperij ⁊ ideo non
prescribunt.vt dicta.l.male agitur.de prescri.xxx.an.sicut nec
socius prescribit societatẽ quominus ei renũtiare possit vt no.
j.de anna.excep.l.j. Si aũt hic nobilis cõtendit cũ populo di-
cti castri aut allegat se habere titulũ iustum puta a principe vel
ab alio habente a principe aut ab alio nõ habẽte super hoc au
ctoritatẽ aut a populo aut a nullo.primo sufficit patri talẽ ti-
tulum allegare cum longa possessione ⁊ obedientia populi vt
ff.de vsuris.l.cum de in rem verso.cum ibi no.ad filium tñ hec
nõ transeunt sicut nec alia publica officia nisi esset sub hac for-
ma concessum quod transiret etiã ad filios quia tunc transiret
arg.ff.de leg.ij.meuio.§.fi.⁊ infra de vsufr.l.antiquitas. Si ve
ro allegat patrem habuisse ab eo qui nõ habebat potestatem
vel a nullo allegat se habuisse tunc omnino succumbet per.l.si
certis annis.s.de pactis.cũ ibi no. Si vero allegat concessio-
nem factam a populo tunc adhuc habet locũ dicta.l.cum de in
rem verso.cũ ibi nota.sed hoc casu populus semper posset re-
uocare vt dicta.l.j.de ori.iur.§.ex actis.§.deinde.⁊.§.nouissi
me.arg.ff.de iurisdi.oĩm iudi.l.si conuenit̃.pro socio.l.verum
§.fi.⁊ de iudi.l.iudicium soluitur.nisi a superiore foret confir-
mata.vt in aut.de defen.ciuita.§.interim. Si aũt cõtendat iste
nobilis est aliquo tertio tunc si est actor cum nõ possit posside
re nec prescribere nisi de titulo doceat vt predictũ est succum
bet. Si est reus obtinebit q̄ p̄scriptio tollit ius actoris ⁊ hoc
siue sit pater siue filius quia etiã ad filium tanq̄ heredẽ transit
talis exceptio vt dicta.l.si quis q̄.de diuer.⁊ temp.prescri.⁊ de
reg.iur.l.heredẽ. Nico.de mata. Sed adhuc quero in casibus

in quibus conceditur merũ imperium ⁊ iurisdictio possit pre scribi si probatum sit de aliquibus actibus tantũ puta q fusti gari fecerit vel membrũ abscindi fecerit nõ aũt apparet q vl timũ supplicium irrogauerit q: forte casus nõ occurrit vel ap paret eũ dedisse tutorem nõ aũt alios actus iurisdictionales exercuisse nunquid hoc sufficiat quo ad prescriptionẽ totalis meri imperij vel iurisdictionis an vero intelligat probata pre scriptio solum quo ad illos actus nõ quo ad alios. Et dicunt quidam q sufficiat quo ad totum q: merum imperiũ ⁊ iurisdi ctio est res indiuisibilis.arg.ff.de seruitu.rust.pre.l.vna est via ⁊ quia iurisdictio est vnum totum saltem iure ad cuius totius possessionem querendam nõ est necesse singulos actus iurisdi ctionis exercere sed sufficit aliquos animo querendi possessio nem totius.ar.ff.ad trebel.l.restituta.⁊ de adqui.pos.l.iij.§.j. ⁊ quod notatur per Dyn.extra de reg.iur.c.j.lib.vj.⁊ hec fuit sententia Inno.extra de capel.mo.c.dilectus.⁊ de resti.spo.c. in literis.Ego aũt puto q aut iste prescribens allegat titulũ ⁊ tunc vera sit opinio predicta q: nõ est quid sibi imputetur si vsus nõ est quia casus nõ occurrit vt.ff.de serui.rust.pre.l.atti licinus. Si aũt nitatur ex tempore solo sine allegatione tituli hoc casu nõ credo q pficiat sibi prescriptio nisi quo ad casus quibus vsus fuit maxime cum merũ imperium ⁊ mistum ⁊ iu risdictio sint distincte species. vt.ff.eo.l.imperiũ.⁊ p hoc.j.de aqueductu.l.vsum aque.lib.xj.⁊ de aqua plu.arcen.l.j.§.treba tius.⁊ ita consuluit de facto.d.Bermundus doctor vltramon tanus.de hoc vide que dicam.j.de emanci.lib.l.j.ver.item que ro si aliqui iudices.⁊ver.seq.Notãdũ est etiã q dato q qs pro baret se tulisse plures sñias in criminalibus vel ciuilibus in ali quo castro vel loco nõ ppter hoc sequitur eum habere ibi iu risdictionẽ nisi doceatur q sibi vt dño vel iudici paritũ sit in illis sententijs.vt.ff.quod quisq iuris.l.j.§.fi.⁊ plene notatur per Inno.extra de resti.spolia.c.olim.de hoc etiã vide qd di xi dicta.l.prima.infra de emanci.libe.circa finem. Item quero vtrum recognoscens se tenere castrum in feudũ ab aliquo vi deatur recognoscere territoriũ ⁊ iurisdictionem castri. Et pri mo videtur q sic quia castrum ⁊ territorium quoddã totũ cõ stituunt intra certos fines positũ vt.ff.de verb.sig.l.pupillus. §.territorium.nõ ergo debet diuerso iure censeri.vt.ff.de vsu capi.l.eum qui edes.nec pars libera ⁊ pars subiecta censeri vt ff.de excep.rei iudi.l.iudicate circa princi.⁊ de liberali causa.l. duobus. Item territorium subiacet castro.arg.§.de epi.⁊ cle ri.l.nullus.⁊.ff.ad munici.l.qui ex vico recognoscẽdo ergo ca strum ⁊ omne qd subiacet castro.vt.ff.de adopti.l.si pater.⁊ in fra de peculio eius qui lib.me.l.vnica.⁊ sunt sicut accessoriũ et prin.xxj.q.ij.c.si quis eporum. ⁊.c.possessio territorij. Itẽ ter ritorium est immediate ipsi castro cõiunctum recognito ergo castro connexum ⁊ coniunctũ videt recognitũ.ff.de acti.emti. l.creditor.§.fi.⁊ de leg.iij.predijs.§.balneas.⁊.§.penul.⁊ fina. Item videtur casus expressus.ff.de offi.prefe.vrb.l.j.§.in ini tio.vbi cõmissa vrbe nihil dicto de territorio territoriũ cõmis sum intelligit ⁊ epũs dicitur epũs ciuitatis ⁊ tñ etiaz diocesis extra de relig.domi.c.de xenodochijs.xvj.q.v.si quis eporũ. ⁊.q.vij.omnes.videtur etiam casus.ff.si seruitus vend.l.testa trix. Item qui includit principale ⁊ dependens ab eo.j.de co dicillis.l.j.ff.de iniusto test.l.nam ⁊ si sub conditione.§.fi.⁊ de testa.tute.l.si hereditas.§.qui filium.ibi ⁊ cũ confirmatũ sit te stamentũ ⁊c. Sed iurisdictio in territorio pẽdet ex iurisdictio ne in castro quasi ex capite sicut aqua que ex castello ducitur ex castello dependet.ff.de aqua quoti.⁊ estiua.l.j.§.ait pretor.⁊.§. que ex castello.⁊.§.seq.ergo ⁊c. Item iurisdictio castri ⁊ terri torij in se vna est ⁊ indiuisibilis ⁊ incorporalis.arg.ff.de verb. oblig.l.stipulationes nõ diuidunt.in princip. ad legẽ falci.l.j. §.si vsufru.de serui.rust.predi.l.vna est via recognitio ergo ca stri concessio iurisdictionis nõ est circa partẽ sed potius circa ipsam totã tã in castro q in territorio vt.ff.queadmodũ serui. amit.l.stillicidij.§.fin.si serui.vendi.l.si eo loco.§.si sic. ergo ⁊c. Item appellatio castri apta est cõprehendere iurisdictionẽ.vt not. Inno.extra de iurepatro.c.ex literis.qui ergo castrũ in distincte recognoscit totam iurisdictionẽ recognouisse videt sicut dicitur de patre filiam dotante.j.de dotis pmissione.l.fi. ff.de interrog.acti.si sine.§.qui interrogatus.⁊ de vino triti.⁊ oleo leg.l.quidã heredẽ. Item constat q recognitio est actus inducens interruptionẽ prescriptionis.vt.j.de prescri.xxx.an nor.l.cũ notissimi.§.sed ⁊ si qs.sed actus interruptionẽ indu cens nõ solum afficit id circa quod interruptionẽ inducit. sed omne quod pendet ab illo.vt dicto.§.sed si quis.vbi de reco gnitione loquitur.⁊ de annali excep.l.fi.sed iurisdictio territo rij pendet a castro ergo ⁊c. Item p hoc.ff.de iurisdi.oim iud. l.fi.de capti.⁊ postli.reuer.l.postliminij. vnde ibi anteq in pre sidia perducatur. In contrariũ q: dicta recognitio fuit gene ralisque parit obscuritatem vt.ff.de iure fisci.l.ita fidei.in am biguis aũt seu obscuris qd minimũ est sequimur vt.ff.de reg. iur.l.semper in obscuris.cum igitur iurisdictio ⁊ maxime me ri imperij maior sit q predia vrbana vel rustica nõ videtur sub recognitione generali venire. Item talis recognitio fuit indi screta ⁊ sine causa ⁊ ideo inualida ⁊ ex ea nullum ius est aduer sario quesitum.§.de iuris ⁊ fa.igno.l.cum falsa.⁊ de pba.cum de indebito.§.fi.⁊ hec videtur fortis ratio q: aut ista recogni tio inducitur ad feudum per eum inducendum sine cõstituen dum ⁊ nihil valet.cum certus sit modus constituendi feudum s.per inuestiturã vt in vsibus feudoꝝ qualiter feudũ adquirat nõ aũt per simplicem recognitionẽ vt infra de liberali causa.l. liberos.⁊.l.parentes.⁊.l.interrogatã.⁊ hec fuit opinio Odo. supra de pactis.l.traditionibus.vbi de hoc dixi.aut fuit ad p bandum feudum dudum constitutũ.⁊ similiter nihil valet q: super totaliter incerta re ⁊ genere ⁊ ideo nõ valet arg.ff.de cõ fes.l.certum.in prin.⁊ p hoc infra de apo.publicis.l.j.li.x. Itẽ pro hoc quia castrum territoriũ ⁊ iurisdictio diuersa sunt no mina ergo nõ idem vt infra de codicillis.l.si idem.⁊ ideo facta recognitione de vno nõ intelligitur facta de alijs vt.ff.de leg. iij.l.lucius.§.collegio. Item in expositione vocabuloꝝ atten dendus est vsus ⁊ consuetudo loquendi. vt.ff.de lega. iij.l. mi mis.de ver.sig.l.anniculus.de ma.testã si ita fuerit. ⁊ extra de sponsa.c.ex literis.sed in cõmuni vsu ⁊ modo loquendi castrũ appellatur quod murotenus cingitur.territoriũ vero qd est extra ergo sub recognitione castri nõ ptinetur.ff.de verb.sig. l.ij.⁊.l.vt alphenus. Item p hoc q: sub appellatione ciuitatis nõ continetur diocesis vt extra de rescrip.c.rodulphus. et de preben.c.pquis.li.vj. Item in translatione iuris de vno in aliũ accessorium principali nõ coherens sed ab eo diuisibile transla to principali nõ transit.ff.de contrahẽ.em.l.quoties.de pecu lio leg.l.antepenul.de fundo instru.l.ij.§.j.⁊ de supelle.lega.l. fi.sed territoriũ castri ad castrum nõ solum est indiuisibile sed diuisum pariete medio.vt.ff.cõmunia predioꝝ.l.si quis duas. §.j.de lega.j.l.quod in rerum.§.si quis post testamentũ. ⁊ vnũ ab altero loco ⁊ qualitate secernitur.vt infra de predijs mino rum.l.si predium.ergo ⁊c. Item nõ potest vnum sub altero cõ tineri quia vt de diuersis diuersa iura traduntur infra si curia lis relicta ciuitate rus ha.l. vnica.lib.xij.⁊.xxj.q.j. clericus ab instanti.⁊ ibi notat. ita videtur expressum.lxiij.dist.c. ludoui cus.vbi hec questio tãgitur per glo.⁊ p hoc etiã facit.j.de bo nis vacan.l.si quãdo.vbi adiacẽtia rei donatẽ nõ cedunt in do natione nisi dictum sit licet glos. ibi contrariũ innuat.⁊ p hoc etiam facit.ff.de serui.rusti.predi.l.qui duo.⁊ appellatiõe flu minis nõ continetur ripa.ff.de flumini.l.j.§.in flumine.⁊ hanc opinionem sequit Oldra.nisi obseruantia vel cõmunis loquẽ di modus vel aliquis alius actus exterior aliam interpretatio nem induceret. Et predicta faciunt q si rex dedit alicui castrũ cum omni iure quod ibi habebat vtrum videatur ius regium quod ibi habebat sicut rex nõ sicut dominus castri concessisse quia dicendum q nõ per iura predicta.⁊ quia nõ est verosimi le tale ius concessurum in specie.vt.ff.de pignori.l.obligatio ne cum similibus. Bermundus.

¶ Rubrica. Quando imperator inter pupillos ⁊ viduas vel miserabiles cognoscit.

Super rubrica. Vide Azo.in sum ma ⁊ Hosti.de foro competenti.§.quibus.versicu.item quando fauor persone ⁊c.

1 ¶ Persone miserabiles que sint.

2 Orphanus quis dicatur.

Si contra pupillos. Priui legiat h lex certas miserabiles personas in agendo ⁊ de fendendo Cy.⁊ concor.bene.xxiij.q.v.c.regũ of ficium.cũ ibi no. Collige q fortuna dicit iniuria ri personis miserabilibus vt ver.quid si pupilli.ad hoc.j.de tẽ po.appel.l.finali.§.⁊ cũ antea.ibi fortune releuantis insidias. Item concor.ad hãc.l.xxiij.q.vj.regum.vbi dicitur regum est oibus iustitiã facere ⁊ liberare oppressos de manibus calum niantiũ ⁊ pupillis viduis ⁊ peregrinis suum valde prebere au xilium ⁊ fauorem ⁊.lxxxvij.dist.c.j.vbi in glo.⁊ p Archid.vbi etiam notat. q: causa talium personarum spectat ad forum ec clesie.⁊.xij.q.j.c.j.⁊ ibi in glo.plene notaui.j.si a nõ cõpetẽti iu dice.

dice super rubꝛica ⁊ lex dicit ꝙ taliū personarū patres esse de
bemus ⁊ defensoꝛes vt auť.vt hi qui oblig.se habere perhibēt
res minoꝝ.§.fin.in fine.⁊ viduis debemus honoꝛē exhibere.j.
q.ij.c.sicut epm.⁊ viduis ⁊ pupillis debemus esse adiutoꝛes ⁊
defensoꝛes extra ne clerici vel monachi.c.j.§.j.⁊ de hoc no.per
Hosti.in summa de obligatis ad rōcinia.§. quis obligeť. ver.
secundo nō tñ ꝓpter eoꝝ fauoꝛē est alijs iniustitia facienda.vt
extra de foꝛo cōpet.c.ex tenoꝛe.⁊ ibi in glo.⁊ eo.tit.ex parte.in
gl.q̄ incipit ꝙ castrū.⁊ hoc est qꝺ alibi dicit papa se velle defen
dere priuilegiatoꝝ priuilegia ita ꝙ alioꝝ priuilegia nō pertur
1 bet.extra de priuile.c.nolētes.lib.vj. ¶ Sed quero que sint mi
serabiles persone de quibus hic loquiť vt plene notať ꝑ Inn.
extra de offi.deleg.c.significātibus.qꝺ oīno videas qꝛ multuȝ
declarat materiā huius.l.⁊ hoc etiam notatur in Spec. de in-
strumētoꝝ editione.§.nūc aliqua de executo.vltimarū volun
tatum.ver.dicas.cij.qōne.⁊ facit quod tetigi.s.de sacrosan.ec
cle.l.ad instructionē.⁊ hic per Odo.super rubꝛica.Sed nunqd
si tales persone foꝛent diuites cessaret priuilegiū huius.l. ꝫm
Inno.⁊ Spe.in locis predictis sic licet idem Inno.contrariū
sentiat dicto.c.ex parte.de foꝛo cōpet.⁊ Azo in summa huius
tituli.in fine.Cy.aūt dicit arbitrio iudicis cōmitti que sint mi-
serabiles persone cum nō reperiatur iure bene expꝛessum. ar.
ff.de penis.l.hodie.de iure delibera.l.j.in fine.Inter miserabi
les personas est cecus vt extra de censi.c.licet.⁊ ibi in glo. et ꝑ
Inno.Sed que dicitur vidua.quidam ꝙ nō soluȝ illa que ma
ritum amisit sed etiā quelibet honesta mulier que virum nō ha
bet.vt.ff.de verb.signi.l.malum.§.viduam.⁊.xxxiiij.dist.c. vi-
duam.⁊.c.seq.glo.hic videť sentire ꝙ accipiatur stricte pꝛo illa
tantū que virum amisit qꝛ hec.l.est cōtra ius cōe.⁊ ideo restrin
genda.⁊ ita tenet etiā hic Fran.ac.pꝛimā opi.sequitur Azo in
summa huius tituli ⁊ eam sequebatur dñs Old.⁊ Cy. hic cum
eadem sit ratio in vtraqꝫ.⁊ qꝛ vtraqꝫ dicitur vecoꝛs.i.sine coꝛ-
de sano.vt dicto.§.viduam.⁊ qꝛ istud est beneficiū pꝛincipis er
2 go extensiuum.ff.de constit.pꝛinci.l.fi. ¶ Quis dicatur oꝛpha-
nus.Cy.tenet.s.de episco.⁊ cle.l.oꝛphanotrophos.in fi.ꝙ pu
pillus per hanc.l.⁊ ⁊ ideo si concedatur priuilegiuȝ oꝛphanis
soli pupilli cōtinenť.Ultimo allegatur hec.l.per Cy.ꝙ si papa
concessit aliquibus mulieribus religiosis ꝙ nō teneanť ad ꝓ-
curationes vel collectas postea mandat legatū cui concedit ꝙ
ꝓcurationē suā possit exigere priuilegio aliquo nō obstāte ꝙ
pꝛedicte mulieres nō teneanť nisi specialis mentio fiat de priui
legio ipsarum per hanc.l.⁊ ꝓ hoc qꝺ notatur dicto.c.significā
tibus.per Inno.in fine glo.magne de officio deleg. quid si di
ceretur nō obstante aliquo priuilegio de quo etiam opoꝛteret
specialē fieri mentionē adhuc dicunt quidam nō sufficere arg.
eoꝛum que tetigi.s.etiā per ꝓcura.causam in integr.restit.agi
posse.l.vnica.contrariū tñ vidi seruari. qꝛ tunc satis de mente
pape apparet.ad hoc faciunt nota.ff.de lega.iij. si quis in pꝛin
cipio testamenti.Item notandum ꝙ in causa miserabiliū per
sonarum potest iudex ex officio sine accusatoꝛe ꝓcedere vt in-
fra si mancipium ita fuerit alie.ne pꝛostituať.l.ij. ⁊ ibi in glo. ⁊
per Cynū.⁊ in alijs etiam casibus qui notabuntur infra de ac
cusa.l.ea quidem ⁊c.

¶ Rubꝛica. Ubi de crimine agi opoꝛtet.

SUper rubꝛica. Uide Azo.in summa maxi-
me ad declarationē.l.j.⁊ in auť.hic signata.et
qꝺ notať ꝑ Albertū de gandino titulo vbi ⁊
quo loco puniant delinquētes.⁊ vltimo ex ti
tulo.ver. itē subijcio aliā qōnem que est pul-
cra ⁊ notabilis ⁊ in Specu.de cōpetenti iudicis aditione.j. v.
gl.⁊ ver.sequentibus.⁊ per Inno.de foꝛo cōpetenti.c. postula
sti.⁊ per Inno.in summa eo.titulo.§.quibus ex causis.v.item
ratione delicti.⁊ in libello Pylei circa finē.ver. quibus ex cau
sis soꝛtitur quis foꝛum.

[a] ¶ Questiones.vid materiā huius tit.ꝑ Ang.are.i tracta. male. in verbo existens floꝛētie. ⁊ ꝑ Bar.in.l. et cui.§. fin.ff. de accusa.

QUestiones. [a] Delinquens altero de
trib⁹ locis accusari et pu
niri pōt.scȝ vbi deliquit vbi domicilium habet ⁊
vbi sponte nō opposita foꝛi pꝛescriptione indi-
ciū subit hoc intendit in effectu ⁊ allegat Odofr.
⁊ Cy.hanc.l.ꝓ casu ꝙ iurisdictio possit pꝛoꝛogari etiā in cau-
sis meri ⁊ misti imperij dum dicit vel inchoate sunt de quo di
xi.s.titu.ij.l.j.Sed cuius erit electio quo de pꝛedictis tribus
locis conueniatur delinquens vtrū accusatoꝛis vel delinquen
tis.dic ꝙ accusatoꝛis vt dixi.s.ti.ij.l.iuris oꝛdinē.Sed quero
pulcrā ⁊ vtilem qōnem ⁊ eā habes in libꝛo qōnum disputa. q.
ccxvij.quā disputauit dñs Iac.de bel.floꝛentinus cōmisit ho
micidiū in ciuitate bonoñ.⁊ ibidē de crimine accusatus ex cō-
tumacia bannitus fuit ad penā capitis imponendaȝ si venerit
in foꝛtiam potestatis ex statuto cōis boñ.accusať de eodē deli
cto floꝛentie queritur vtrum possit nō obstante dicto banno.
Et videtur ꝙ sic cum floꝛentie habeat domiciliū per hanc.l.et
ff.de custo.reo.l.nō dubiū.Item qꝛ de delicto sepius quis pu
nitur cū minoꝛ pena imposita ⁊ maioꝛ potuit imponi. vt.ff.de
actio.⁊ oblig.l.cū ex vno.⁊.l.qui seruū.⁊.l.quoties.§.j. cum si.
sed maioꝛ est pena.l.coꝛne.de sicca.que sibi potest imponi floꝛē
tie ꝙ̄ sit bannum ergo ⁊c.Item quoties lex noua oꝛitur obli-
gatio nō tollitur nata per veterem nisi expꝛesse caueatur vt.ff.
de actio.⁊ oblig.l.quoties.de hoīe libero exhibē.l.iij.in pꝛin.⁊
infra de sepulcro violato.l.qui sepulcra.cum ergo bannū sit in
troductum a lege noua.i.statuto ciuitatis boñ.nō tollitur ve-
tus iuris cōis imponēda floꝛē.Item ita demū datur exceptio
rei iudicate si in sententia diffinitiua secuta est ⁊ nō aliter.vt.ff.
nau.cau.sta.l.licet.§.fi.⁊.ff.de accusa.l.si cui.§.hisdem. cū simi.
sed bannum nō est sñia diffinitiua qꝛ fertur lite nō conte.ex cō
tumacia ⁊ in absenteȝ qꝺ fieri nō posset si esset diffinitiua.vt.ff.
de penis.l.absentem.ergo ⁊c.Item qꝛ bannū magis datur ex
contumacia ꝙ̄ quia constat delictum cōmisisse nō ergo ꝓpter
hoc debet impediri pꝛincipale iudicium super delicto arg.ff.si
quis ius dicen.nō obtēpe.l.j.⁊ in auť.de exhi.reis.§.si vero.et
de litig.§.oēm vero.Item annotatio bonoꝝ que videtur foꝛ-
tioꝛ ꝙ̄ bannum cū habeat executionē quo ad bona nō impe-
dit pꝛincipale iudiciū vt.ff.de custo.reoꝝ.l.diuus.ver.sic ⁊ di-
uus.⁊ de requirē.reis.l.j.ergo nec bannū.Item verosimile est
ꝙ iste bannitus nunꝙ̄ veniat boñ.ꝓpter metū moꝛtis.⁊ sic de
lictum impunitū remanebit.Ne ergo remaneat impunitū po
terit accusari floꝛentie.Item bannū ⁊ excōicatio paria videnť
qꝛ excōicatio excludit a cōione fidelium ⁊ bannum a cōione ci
uium ⁊ vtrūqꝫ ꝓcedit ex cōtumacia sed excōicatio nō impedit
iudicium pꝛincipale vt ex̄ de iudi.c.j.⁊.c.at si clerici.⁊.c. cuȝ nō
ab hoīe.ergo nec bannū.Item iniquū est ꝙ sñia pꝛosit condē-
nato nō secuta executione vel solutione.vt.ff.de except.rei iu.
l.euidenter.cū cōcoꝛd.ergo istud bannū nō secuta executione
bannito pꝛodesse nō debet.⁊ ad hoc facit.ff.de interdi.⁊ releg.
l.relegatoꝝ.§.fi.⁊ de neg.gest.l.siue hereditaria.In contrariū
videt qꝛ de delicto eodē sepius queri nō debet.vt dicta.l.licet.
§.fi.ff.nau.cau.sta.Item ꝓ hoc.ff.de accusa.l.senatus.Itē ban
nitus hoc casu videtur equiparari depoꝛtato vt notať institu.
quib.mo.ius pa.po.soluiť.§.relegati.sed pena.l.coꝛneľ.de sic.
est depoꝛtatio in eo qui est honestioꝛis loci.ff.de sicca.l.iij.§.lex
coꝛnelia.per bannū est statuta pena debita ⁊ sic amplius nō po
terit accusari.Item lata sentētia in absentē in casibus in qbus
potest de iure.i.vbi est pena relegationis vel minoꝛ potest am
plius accusari.vt.ff.de penis.l.absentē.§.j. cum ergo bānitus
equipareť depoꝛtato vt dicto.§.relegati.nō poterit postea ac
cusari.Item quoties duo iudicia ꝓdita sunt ad vindictā vnū
per aliud tollit.vt.ff.de iniurijs.l.ꝙ senatus. ⁊.l.pꝛetoꝛ.§. j.cū
ergo banni datio ⁊ pena.l.coꝛne.sint ad vindictaȝ vnū tollitur
per aliud. ¶ Item cū vnus iudex alium pꝛeuenit per solam ci
tationem alius nō cognoscit.vt.ff. de iudi.l. si quis postea.⁊.l.
vbi ceptum.ergo iudex floꝛentinus tanꝙ̄ pꝛeuentus cognosce
re nō pōt.Soluendo dicit eū posse accusari floꝛētie nō obstāte
banno ꝑ iura ꝓ hac parte adducta.Ad iura ꝯria rñdet ad pꝛi-
mū ⁊ scōm qꝛ verū est secuta sñia diffinitiua absolutoꝛia vel cō-
dēnatoꝛia sed bānū nō est sñia diffinitiua vt ꝓbatū est.Itē ban
nū nō est datū pꝛincipaliter rōne delicti sed contumacie vt pꝛe
dictum est nō obstat ꝙ bannitus depoꝛtato equiparetur quia
hoc locum habere possit in ciue bannito nō in foꝛensi cui ban-
num quasi nulla est pena.vel potest dici ꝙ bannitus nō est simi
lis depoꝛtato qꝛ depoꝛtato oīa loca īterdicta sunt excepta insu
la in q̄ depoꝛtat⁹ est.bānito aūt solus locus in quo bānitus est
⁊ cetera ꝯcessa.⁊ ideo maioꝛ est pena depoꝛtatio ꝙ̄ bānum.ad
alia etiā arg.respondet ipse dñs Iaco.sed quia facilis est respō
sio omitto causa bꝛeuitatis ⁊ si quis amplius habere voluerit
recurrat ad questionē pꝛedictā per eū disputatam.In glos.vt
pꝛiuata delicta in fine nō puto hoc bonū exemplū qꝛ in pꝛiua-
tis delictis sunt statute pene vt ptȝ.ff.de pꝛiua.deli.⁊ sequenti-
bus titulis.dic ergo de extraoꝛdinarijs criminibus que extra
oꝛdinē puniunť vt.ff.de extraoꝛdi.cri.In glos. nō opposita in
fine hec glo.contra dicit glo.s.qui ꝓ sua iurisdi.l.vnica.que in
cipit.i.cōsensu in fine.⁊ dic vt ibi dixi dñs tñ Cyn.hanc glo.ap
pꝛobat vt ibi dixi.In eadē glo.ibi mutata sit eius conditio vt
qꝛ factus est oꝛdinarius alicuius loci.In glo.vl.in fine.de istis
vagabundis tenet.ff.de iudi.l.heres absens.in pꝛinci.glo. ma
gne tenet ꝙ si velint idonee satisdare de respondendo in loco
domicilij ꝙ sufficiat qꝺ sequitur hic Cy.quia quasi impossibi-

le est aliquē esse sine domicilio. vt. ff. ad munici. l. eius. §. si qs instructus. al's incipit, celsus. ⁊ ibi no. ⁊ hanc opin. sequit Py. in q̃onibus suis. xix. q̃one que incipit bonus accursius. cetera de materia ista ibi tangā statim. j. prima aut.

1 ☞ Papa si moriatur in mari electio successoris debet in loco viciniori fieri.
2 Delator pecunie an vbiq̃ possit conueniri.
3 Banniti ciuitatū an reputentur vagabundi.

Ua in prouincia. Hec aut. sumitur de cor. aut. vt oēs obe. iudi. puin. §. ⁊ hoc considerantes. colla. v. ⁊ dic vt ibi in glos. not. per Azo. in summa eo. ti. ⁊ hanc aut. specialiter cōmentauit in summa. C. hoc eo. ti. ⁊ videas in nouellis scd'a parte nouellarū primo titulo ipsius secunde partis vbi clarius habet q̃ hic vel in corpore vnde sumitur ⁊ ꝯcor. etiam. iij. q. vj. c. j. ⁊ p totū ⁊ ibi videas. ⁊ p declaratione huius aut. videas remissiones positas. s. super rubrica ⁊ qd' dixi. s. eo. l. j. ⁊ nō corrigit. l. C. sed declarat ⁊ addit quia quod dicebat in. l. C. in delictis extendit ad quasi delicta ⁊ etiā causas ciuiles. et q2 intricata ⁊ obscura est p clariori intellectu diuide fm Odo. in tres partes. Prima durat vsq̃ ad ver. eo. aūt absente. Secūda vsq̃ ad ver. excipiūtur. Tertia vsq̃ ad finem. Prima pars hoc intendit q delinquēs vel quasi ꝯtrahēs vel quasi conuenit vbi delinquit vel contraxit vel quasi omi priuilegio cessante per principem indulgendo nō aūt a lege adulto ⁊ hoc verū vtraq̃ parte presente. Literam huius prime partis expone qua in puincia. i. in italia fm Azo. in summa. eod. ⁊ Odofr. ⁊ Cy. hic. ⁊ pbatur in corpore vnde hec sumitur in fine vbi dicit vbicūq̃ locum habere ⁊ ibi in glo. no. Quis deliquit nō distinguit vtrum ex animo vel nō licet glo. ⁊ Azo in summa distinguant ⁊ male fm Mar. de fano. ⁊ Cyn. illic iuri. s. scripto vel consuetudinario vt. j. vbi senatores vel cla. l. j. ⁊ tactum fuit plene. s. de summa trini. l. j. Omni priuilegio. s. a principe concedendo nisi esset pragmatica sanctio vt in fine huius autētice vel nisi diceret nō obstante hac. l. vt dixi. s. de preci. impe. offe. l. quoties. priuilegia aūt a iure concessa nō tollit hec aut. vt in casu dixi ⁊ hic notat in glo. ⁊ per Odofr. ⁊ per Azo. in summa huius tituli. ⁊ infra subij ciam latius. ¶ Eo autem absente scz dño. ⁊ est secūda pars principalis que subdiuidit in tres. quia aut actor ⁊ noiator dñi sunt presentes ⁊ dñs absens. ⁊ iste est primus casus vsq̃ ad ver. si nec ipse. Aut dñs ⁊ noiator absens vt dicto versi. si nec ipse. vsq̃ ad ver. q si desit. vt actor absens vt dicto ver. vsq̃ ad ver. excipiunt. ⁊ q2 circa istā secundā partem variant doctores ponam summariū intellectū in genere ⁊ postea specialius declarabo dicit q si ex alicuius domo iniquū qd patior si est absens ⁊ ille qui cōmisit est presens ⁊ pcura. seu gastaldio domini absentis ipse qui cōmisit et procurator seu gastaldio dñi absentis conueniunt ⁊ si petant inducias ad denuntiandum dño dabuntur ipsi pcuratori seu gastaldioni et si nō veniat agetur cū presente ⁊ si obnoxius apparebit condēnabitur ⁊ si bona eius nō sufficiant fiet executio etiam in bonis absentis cui nuntiatū est. Si aūt ille qui dñm nominauit se absentat fertur contra eum interlocutoria de mittendo in posses. bonorum eius vel rei petite ppter eius absentiam ⁊ contumaciā fm Odo. fm alios fertur cōtra eum diffinitiua vt. j. subijciam Si aūt actor eo comparente absens est absoluitur reus ab obseruatione iudicij actor etiā sibi condēnabitur ad damna ⁊ expensas hoc dicit. Literā sic expone. Ex cuius domo ex verbis istis traxerunt antiqui lecturam ⁊ exemplū eoꝝ ⁊ multum applaudent hec verba lecture eoꝝ magis q̃ lecture Joā. ⁊ Azo. sed exponas fm Jo. ⁊ Azo. ex cuius domo. i. ex cuius domesticis seu familiaribus sicut cōiter in vulgari dicit. Od. Iniquū i. iniustitiam vel iniuriā. Curatorē. i. gastaldionē ⁊ dicit sponte p dño iudicium suscipientē. Alij aūt habent in litera pcuratorem. Old. Ibi condēnetur. s. diffinitiue lite cū eo vere contestata. Insuper ⁊ is scz dñs. Ibi mittere noluit subau. condēnabitur diffinitiue lite cum eo quasi conte. ⁊ in alio iudicio fm Cy. vt infra statim subijciam. Ibi satisfiet exsequendo sententiam latam contra eum in residuo vt infra subijciam. dñs aūt Ric. intelligendo fm lecturam Jo. in fideiussore colligebat q fideiussor conuentus p principali poterat propria auctoritate accipere de bonis principalis ⁊ soluere ⁊ hoc melius q̃ hic colligitur. ff. manda. l. si pcuratorem. §. si ignorantes. in principio. Ibi contumacia est p presentia quantū ad suum damnum nō aūt quantum ad cōmodum ⁊ ideo nō poterit appellare. vt dixi supra de iudi. l. pperandū. §. cum aūt eremocidiū. qd' posset si simpliciter p presente haberetur. Old. excipiūtur. s. a primo dicto huius aut. ⁊ expone vt in fine dicā fm Odo. Induciarū hoc refert ad ver. eo aūt absente ⁊ dicit induciarū pfigendarum presenti ad denuntiandū dño absenti. Secunda pars huius aut. multis modis exemplificatur vt hic patet in glo. ⁊ clarius per Odo. in summa huius tituli. Primū exemplū seu prima lectura antiquoꝝ reprobatur ppter rationem in glo. positam ⁊ quia qui potest suo nomine conueniri nō euitat iudiciū nominando alium qui etiam teneatur vt patet in duobus reis dicetur infra vbi in rem actio. l. ij. ⁊ pro hoc bene facit. ff. de seruo corrupto. l. in hoc iudicio. in fine. Et ex hoc etiam reprobatur secunda lectura vt in glo. ⁊ infra de accusationi. l. nō eo minus. Tertia etiam lectura vt loquantur in fideiussore iudicio sisti nō videtur bona quia aut fertur vna sententia super interesse ex hac pmissione ⁊ nō video quare in dominū mandetur executio cum nō teneatur ex ea promissione ergo nec ex sententia ex ea secuta. Si dicas sententiā latam contra ipsum absentem lite quasi contest. contra eum nō video quare tunc executio differatur in bonis absentis ⁊ fiat demū in subsidium ⁊ facta excussione bonorū fideiussoris. Est ergo verior lectura vt intelligatur in eo qui promisit p absente iudicatum solui ⁊ cōdemnatur dñs ex causa in qua conuenitur et fit executio contra defensorem ex stipulatione iudicatum solui. Jaco. butrig. posset etiam poni in fideiussore iudicio sisti quando dñs principaliter promisisset ⁊ fideiussorem dedisset deinde se absentasset tunc enim ipse dominus ex tali pmissione tenetur ⁊ ita puto Joannem intellexisse dum hoc exemplum posuit. Sed intellectum huius secunde partis adhuc latius declaremus. ⁊ primo licet lectura antiquorū cōmuniter per omnes reprobetur aliquibus tamen placet quia multum est amica litere que dicit ex cuius domo iniquum quid patior ⁊ ad rationē glo. que dicit q quando certus est deiector dominus nō tenetur respondere immo tenetur quia opera malorum hominū vtitur. vt instit. de oblig. ex quasi delicto. §. item exercitor. vel dicūt hanc aut. loqui quādo deiector nō est certus sed dubius. Secundā lecturam scz q loquatur in eo qui deiecit me mandante vel cōtraxit sequitur Azo in summa huius tituli et Guido de suza. hic. sed in corpore vnde hoc sumitur non approbatur in glos. nec videtur vera ppter rationē supra tactam quia in delictis mandatū nō excusat. et ideo nō esset danda dilatio huius aut. ad nuntiandū mandatori. Item non congruit litere que dicit ex cuius domo cum mandatarius nec sit de domo nec etiā ex domesticis. Alia lectura Jo. q loquatur in fideiussore iudicio sisti similiter nō videtur bona propter rationes supra tactas. ⁊ quia etiam nō conuenit predicte litere ex cuius domo iniquū quid patior. ⁊ quia dilatiōes de quibus loquitur. l. sancimus. infra de fideiussori. nō sunt tales quales sunt huius aut. ita q dici oportet. l. illam sancimus. quo ad dilationes seu inducias corrigi per hanc aut. quod nō videtur bene dictum quia legū correctio est vitanda. Aliam lecturā q loquatur in defensore qui promisit iudicatū solui approbat glo. in corpore. eo. ⁊ eam supra approbaui fm Jaco. butri. Sed nec hoc bene conuenit litere ex cuius domo iniquū quid patior. quia a tali defensore nil iniquum patior nec est de domo nec domesticus nec etiam hoc casu fieret executio contra dñm. vt. l. plautius. ff. de pcurato. quod requirit hec aut. vnde alij moderni ponūt hoc modo edificabas super meo nuntiaui tibi nouum opus absentasti te procurator tuus spreto denuntiamento edificauit petebam opus destrui pcurator tuus petit inducias ad denuntiādum tibi habebit fm formā huius aut. Sed hec lectura parū differt a secunda lectura ⁊ ideo reprobari potest sicut illa. dñs aūt Ric. dicebat hūc ver. eo aūt absente. nō debuisse hic signari sed super. l. ij. infra vbi in rem actio. ⁊ ita dicebat esse in libris antiquis ⁊ q ver. ille extendebat illam. l. ij. vt sicut licet ibi conuento reali p re immobili nominare dominū in iudicio ita p hanc aut. licet in omnibus cōtractibus ⁊ quasi delictis ⁊ quasi ⁊ si quidem compareat procedetur fm formā huius aut. ⁊ potest poni exemplum per. l. ff. ad legē aqui. l. liber homo. Cy. tamen hic reprobat opinionē predictā sed de hoc etiam vide qd' dicam. l. ij. vbi in rem actio. super verbo rem immobilem. Ipse aūt Cyn. fm Jaco. de ra. sic ponit exemplum. quidam nobilis absfuturus cū haberet podere suum reliquit ibi gastaldiones ⁊ administratores ⁊ instruxit eos q in tali loco habebat ius piscādi vel venandi vel pascuandi vel cedendi ligna vnus ex istis gastaldionibus vsus est predictis iuribus vicinus ex hoc conqueritur ⁊ dicit sibi iniustitiam fieri ⁊ dñm ius nō habere. procedere debet contra istum gastaldionem fm formā huius aut. ⁊ ista lectura bene cōuenit litere ⁊ videtur innui in corpore vnde sumitur dum loquitur de magistratibus ex quorum domibus aliqui damnum sentiunt: possunt conuenire domesticos

qui damnū

qui damnū intulerunt ne nimiū fatigentur expensis in conue
niendo dños etiā si ex animo hanc iniustitiā nō fecerunt. vt.ff.
ad legē aquil.l.in lege aquilia.sed q2 dolo carent datur eis di-
latio huius aut.ad denuntiandū dño cuius consistentia vel vo
luntate fecerunt ⁊ nō dicit ꝙ ex sñia lata contra istū gastaldio-
nē fiat execution in bonis dñi immo lite quasi conte. cū dño ꝓ
pter denuntiationē ei factā fertur sñia contra eū ⁊ executioni
mandabit̄ ſm formā huius aut.⁊ hec lectura satis mihi placet
⁊ iste intellectus videtur colligi in nouellis.primo tit.secunde
partis clarius ꝙ hic vel in corpore.Non videt̄ etiā ineptū Ja.
butri.si diceremus ꝙ sententia lata contra talem gastaldionē
mandet̄ executioni contra dñm cum hoc fecerit permissione
⁊ mandato dñi.⁊ ideo contra dñm fiat executio sñie ꝯtra ipm
gastaldionē late adinstar ꝓcuratoris vt dicta.l.plautius.ff.de
ꝓcura.Nunc redeamus ad declarationē prime partis huius
aut.que vtilis est ⁊ quotidiana.Et primo obijcitur ꝙ sit super
uacua quasi iure antiquo hoc esset cautū in delictis vel quasi.
vt.ff.de offi.presidis.l.iij.de accusa.l.si cui.§.fi.⁊ in ꝯtractibus
vel quasi.vt.ff.de iudi.l.heres absens.§.j.⁊ in realib9 siue agat̄
petitorio siue possessorio vt.ff.de iudi.l.ꝙ legatur.§.fi.⁊.j. vbi
de possessione agi opꝫ.l.vnica.sed dic ꝙ superuacua nō est q2
clarius ponit ⁊ etiam aliqua noua addit;vt hic in glo.vlti.no.
Item oppo.s.de dila.l.si qñ.⁊ aut.ibi posita glo.hic ⁊ in cor.⁊
Odo.tenent ꝙ illa in actore hec in reo loquat̄ ⁊ ꝙ.l.in crimina
li.s. de iurisdi.oīm iudi.que in reo loquitur per istam corriga
tur vt ⁊ ibi not.Jaco.aūt de are.solutionē hanc nō approbat
cum eadem sit ratio in actore ⁊ reo ergo idem ius.vt.j.de fru
cti. ⁊ litis expen.l.fi.vnde dicit.ll.cōtrarias.loqui vbi sit impe
tratio ab exemtione iudicis ordinarij super contractibus vel
quasi ⁊ hec aut.loquit̄ in delictis vel quasi sup quibus ꝓhibet
rescriptū impetrari.sed nec hec solutio bona videt̄ cū hec aut.
loquat̄ etiā de ꝯtractibus ⁊ quasi.⁊ ꝑalle.l.in criminali in deli-
cto etiā loquit̄.⁊ ideo Cy.dicit ꝙ ꝙdiu ordinarius paratus est
exhibere iustitiā nō pōt recurri ad delegatū vt in aut.vt diffe.
iudi.§.fi.⁊ ver.⁊ nō permittere.Unde ꝙ hic dicit cessante oīm
priuilegio subaudit si ordinarius nō est negligens in faciēdo
iustitiam sed eo negligente pōt rescriptū ad extraordinarium
iudicē impetrari.⁊ ita loquit̄.l.si qñ.⁊ aut.ibi posita.Si tñ im-
perator rescriptū concederet nō obstante hac aut.bene valeret
⁊ ita tenet hic Odo.⁊ glo.in corpore vnde hec sumitur.§.pen.
Item opponitur ꝙ hec aut.in quasi cōtractu locū nō habeat
vt.ff.de iudi.l.de eo.Sed dic ſm quosdam ꝙ ibi est speciale in
quasi contractu per aditionē contingentē cū solo animo fiat
heres.Uel dic vt in contrario notat̄ vel ibi loquit̄ de existente
in legatione qui habet priuilegium iuris cōis qđ per hāc aut.
nō tollitur vt dixi in litere expositiōe.Modo transeamus ad
aliquas vtiles questiones ⁊ primo de questione que fuit de fa-
cto padue dñs Albertus de la scala mandauit verone homici
dium cōmitti in ciuitate padue ⁊ commissum fuit ⁊ dubitabat̄
vtrum ꝓ tali mandato deberet conueniri padue an verone de
quo dic vt plene notat̄ per Albertum de gandino dicto titulo
vbi ⁊ quo loco puniantur delinquentes.⁊ per Dyn.ff.de accu
sa.l.si cui.§.idem imperator.Item dubitat̄ si maleficiū sit com
missum in loco indeterminato puta in mari vbi debeat puniri
⁊ dicunt quidā ꝙ per iudicem ꝓximiorē loco vbi delictum est
cōmissum.arg.ff.de adqui.rerū domi.l.insula.⁊.ff. queādmo.
serui.amit.l.si locus.§.fi.ꝓ hoc facit qđ notatur per Joā.an.⁊
Card.in simili qōne extra de elec.c.vbi periculū.lib.vj.vbi no.
1 †ꝙ si papa moriatur in mari in viciniori loco debꝫ successoris
electio fieri.Alij dicunt ꝙ populus romanus de hoc cogno-
scet per.l.litora.ff.ne quis in loco publico.⁊ glo.paruā ibi po-
sitam que incipit quo ad iurisdictionē.Alij dicunt malefacto-
rem transmittendū per iudicem loci vicinioris ad locū domi-
cilij.Item quero cōmissum fuit maleficiū in cōfinibus parme
⁊ regij nec apparebat sup cuius territorio.dñs Gui. dicit de-
terminatū fuisse ꝙ vterqꝫ iudex cognosceret per.l.ff. de excu.
tuto.l.iureperitos.§.cū oriundus.Item querit Cyn.j. vbi de
posses.agi opor.l.vnica.in fi. Si aliquis existens in territorio
bergomensi cū arcu vel balista sagittauit ⁊ interfecit aliquem
qui erat in territorio mediolanensi quo loco punietur dicit ꝙ
vtroqꝫ loco per dictā.l.⁊ glo.ibi positā ⁊ q2 idem est iudicium
de tpe ⁊ loco.vt.ff.si certū petat̄.l.vniuer.sed si die iouis vulne
rasti seruū deinde moritur die dñica reputat̄ mortuus die vul
neris.vt.ff.ad legē aqui.l.ait lex.⁊ de dam.infe.l.damnū.ergo
idem in ꝓposito Cy.ſm Pe.Quid si aliquis insultauit aliquē
in territorio bergomensi ⁊ eum insequendo occidit in territo-
rio mediolanēsi vbi puniretur.dic ꝙ per iudicē mediolañ.ſm
Cy.qui hoc no.j.de accusa.l.qui de crimine.ꝟ. quarto querit̄.
in fi.Quid si aliquis deiecit aliquē de fundo violenter nūquid
causa spoliationis agetur in loco domicilij vel vbi facta est vis
dic ꝙ in loco domicilij deijcientis q2 interdicta ꝑsonalia sunt
vt.ff.de interdictis.l.j.§.penul.vbi hoc tenet Dy.licet glo.te-
neat cōtrariū.j.de interdictis.l.ij.⁊ forte nō inepte dici posset
vtrubiqꝫ posse conueniri. Item querit ipse.d. Guido aliquis
accusat̄ corā iudice regij pro homicidio qđ dicitur perpetras-
se regij ille excipit homicidiū perpetratū fuisse mutine nō tñ
confitendo se illud cōmisisse nunqd de ista exceptione erit pri9
cognoscendū ꝙ de homicidio.Et videt̄ ꝙ sic q2 hec questio est
emergens.vt.ff.de liberali cau.l.liberis.§.fi.⁊ plene dixi.s. de
ordine iudi.l.adite.Ipse tñ tenet contrariū dicens ꝙ inspecta
forma accusationis que cōtinet homicidiū fore regij perpetra
tū iudex reginus erit iudex cōpetens.vt.ff.de iurisdic.oīm iu.
l.cū quedā puella.§.fi.sed in ꝓcessu cause homicidij ꝓbauerit
homicidiū fore mutine perpetratū poterit dicere iudicē regi-
num nō fuisse iudicē cōpetentē ⁊ acta corā eo nō valuisse. vt.j.
si a nō cōpetē.iudice.l.fi.Sed salua pace eius nō puto bene.di
ctum.q2 ista est exceptio declinatoria cum em̄ dicat maleficiū re
gij nō cōmissum dicit eum nō esse iudicē competentē.vt.ff. de
iurisdi.oīm iud.l.extra territoriū.debet ergo talis exceptio ꝓ
poni ⁊ tractari ante litē conte.vt.j.de ꝓbat.l.exceptionē.cū fi.
Et hanc opi.tenet Cy.s.si contra ius vel vti.pub.l.prescriptio
ne.ver.itē adhuc ꝓ declaratione.licet ibi recitet quosdam tene
re ꝙ si coram ordinario citetur aliquis q2 dicat̄ ibi contraxisse
⁊ ipse hoc neget ꝙ tenetur nihilominus ibi iudicium suscipe-
re ⁊ libello suscepto respondere.vt.ff.ad trebel.l.ille a quo.§.si
de testō.⁊ ad exhi.l.iij.§.ibidē.nam licet ꝓbaret se alibi cōtra-
xisse nō sequitur quin ⁊ hic potuerit contrahere vt.ff.de eo qđ
certo loco.l.iij.hoc verū nisi de contractu apparet per instru-
mentū tunc em̄ posset reprobari instrumentū ⁊ directo et per
indirectum ſm.l.optimā.j.de contrahen.⁊ cōmit.stip.Sed in
delicto tenet secus esse vt dixi qđ puto verum in delicto nō ite
rabili sicut est homicidiū.Sed si esset iterabile sicut furtū vel fe
rita posset forte idem dici in delicto quod in contractu ſm pre
dictos.Item quero questionē disputatā per dñm Mar.fil. ec
ce ꝙ potestas bononie exegit satisdationē a tytio nomine quo
rum interesse posset ꝙ nō faceret maleficiuꝫ tpe sui regiminis
sub pena librarum mille iste postea in districtu mutine cōmisit
homicidiuꝫ nunquid sit cōmissa pena videtur ꝙ sic quia talis
satisdatio fuit licita ⁊ honesta ergo seruanda.vt.s.de pactis.l.
pacta.Item potestas qui recepit seu tabellio sunt publice per
sone ⁊ ideo vtilem actionē quesiuerunt eis quoꝝ interest.vt.ff.
de adop.l.nō aliter.⁊.l.seq.cū fi.⁊ cū stipulatio fuerit genera-
lis generaliter valet.ff.de condi.inde.l.cum heres.§.fi. ⁊ insti.
de adopti.§.preterea.⁊.j.que res pig.obli. possunt.l.fi.⁊.ff.de
serui.rusti.pre.l.si seruitus.Item q2 ista ꝓmissio respicit fauo
rem publicū ne maleficia cōmittant̄ ergo seruanda ꝑ iura vul
garia que dicunt publice interesse maleficia puniri.In cōtra-
rium videt̄ q2 ista stipulatio incerta est ergo non valet vt.ff. de
iure dot.l.cum post.§.gener.j.de dot.ꝓ.l.j.⁊ arg.instit.de leg.
§.incertis.Item q2 nō habet determinationē loci ergo nō va-
let.ff.de verb.obli.l.qui insulam fieri.⁊.l. ita stipulatus. Item
hec promissio intelligi debet solum de maleficijs perpetratis
bononie vel in eius districtu vt.ff.de offi.presi.l.iij.cū ibi fieret
ꝓmissio vt.ff.de iudi.l.heres absens.§.j.de iudi.l.argentariū.
ista em̄ generalia restringunt̄ ad locū idoneū.vt.ff.de iudi.l.eū
qui. de eo qđ cer.loco.l.j.⁊ de ꝯsti.pecu.l.si duo. Soluēdo dic
ꝙ si occisus erat bononiensis licet mortuus sit in districtu mu
tine ꝙ stipulatio committat̄ q2 quo ad oēs subditos potestati
bononie videt̄ extendi. Si aūt ad extraneū nō q2 mens stipu-
lantis ad hoc nō extenditur.Sicut em̄ tutor pōt stipulari pu-
pillo ⁊ nō extraneo.vt.ff.de consti.pecu.l. eum qui.§. si actori.
⁊ qñ ex facto tuto.per totū.sic potestas bonoñ.potest stipulari
solum subditis suis ⁊ nō extraneis nec de cōmissis extra eius
territoriū.vt.ff.de iurisdi.oīm iudi.l.fi.Mar.fil. Et de hoc no
tatur in Specu.de compe.iudi.aditione.ver.sed pone aliqs.⁊
ver.seq.⁊ per Inno.extra de rescrip.c.super literis.in glos.im
mo siue forsan vltra mediū.vide etiā pulcram ⁊ similē qōnem
no.per dñm Gabrielē de oseletis in tractatu de fama penul.fo
2 lio.ver.sed supponatur bonoñ.⁊ ver.se.†Item quero nūquid
debitor in pecunia possit conueniri vbiqꝫ.dic ꝙ nō de iure ci-
uili.Iure canonico videt̄ ꝙ sic.vt.xxiij.q.ij.c.nec quisꝙ.ibi in
glo.⁊ dic vt plene not.in Specu.de cōpetē. indi.aditione ver.
xxj.⁊ ver.xl.⁊ seq.Item querit dñs Old.aliam questionē qui-
dam bononie emit equū cuiusdā cremonensis a nō dño bona
fide faciebat transitum per cremonā dñs videns equum vult
eum ibi conuenire pro ipso equo ille dicit se non posse conue-
niri cum ibi non habeat domicilium. queritur quid iuris.Di
cunt quidam qđ ibi non potest conueniri sed equus sequestra-

bitur quousq3 satisdet de respondendo corã suo iudice vt.ff.q satisda.cog.l.si fideiussor.in fine. Et si diceret q vbi agitur reali videt reus debere conueniri vbi res est sita. dicunt illud locũ habere in re immobili nõ aũt in re mobili.vt.j. vbi in rẽ actio. l.ij. Ipse aũt dñs Od of.tenet oppositũ ex generalitate huius aut. que loquit tam in re mobili q immobili.τ p hoc.ff.de iudi.l.q legat.§.fi. Non obstat.l.si fideiussor.quia nõ phibet ibi posse conueniri τ de hoc dicta.l.ij.vbi in rem actio super verbo rem immobilẽ.τ melius.l.fi.dixi.τ ibi per Cy.τ denuo quero quidã bãnitus ex maleficio ciuitatis lucane derobauit florentinũ in districtu lucano iste derobatus inuenit robatorẽ in ciuitate pisana τ vult ipsum ibi conuenire.querit an possit.dic vt no.in Spec.dicto titulo de cõpetenti iudicis aditione.ver. sed pone quidã lucanus.τ ver.seq.vel dic fm Odo.qui disputauit hanc qõnem in scholis suis q aut habet domiciliũ in ciuitate pisana τ tunc poterit ibi conueniri ratione domicilij.vt s.eo.l.j.τ.ff.de iudi.l.heres absens.τ ibi no.aut nõ τ tunc aut habet ibi res derobatas τ tunc p ipsis poterit ibi ciuiliter cõueniri ratione rei vt.s.pxi.q.τ si nõ defendat mittetur actor in possessionẽ earũ.vt.ff.ex quibus cau.in pos.eat.l.fulcinius.§. penul.τ.j.vbi in rem actio.l.vlti. Si aũt vellet eũ cõuenire criminaliter nõ posset cũ ibi domiciliũ non habeat.vt.d.l.j.s.eo. nisi esset vagabundus.vt ibi no.d.l.heres absens.τ p hoc.j.de coartali.l.j.lib.xij. Od of. Item quero qõnem aliã de bannito
3 quã not.s.eo.l.j. Item quero τ nunquid banniti ciuitatũ reputentur vagabundi ita q possint vbiq3 conueniri.τ videt q sic. q facti sunt apolides.i.sine ciuitate τ domicilio.vt.ff.de lega. iij.l.j.§.hi quibus.τ de penis.l.sunt quidã. Alij distinguunt aut est bannitus tali banno qd equiparet deportato τ tunc intelligatur vagabũdus alias nõ. Ego aũt indistincte puto eos p vagabundis nõ haberi nisi aliter sint vagabundi cũ domicilium habere possint in alijs ciuitatibus vnde banniti nõ sunt habendo ibi maiorẽ partẽ fortunarũ τ alia que domiciliũ constituunt vt.j.de incolis.l.ciues. Item quidã mediolanensis datus fuit tutor cuidam populo bergomensi finita tutela dubitatur quo loco debeat conueniri vtrũ mediolani an bergomi quidã q vtrubiq3.mediolani rõne domicilij. bergomi ratiõe administrationis.vt.ff.de pcura.l.neq3 femina.§. tutores.τ.j. vbi de rõcinijs.l.j.vbi hoc tenet Od of.τ ad hoc facit qd nota. j.vbi petantur tuto.l.vnica. Itẽ quero aliquis clericus bergomensis iniecit manus violentas leuiter in aliũ clericũ in ciuitate mediolañ.reuersus bergomũ petit se absolui ab epo bergomensi querit vtrũ possit.dic vt no.in Spe.de officio leg.§.nũc dicamus.ver.illud etiã querit. Item quero si delegatus pape vel principis nõ exhibeat iustitiam vel iurisdictione abutatur vtru3 ordinarius illius loci possit ipsum punire vel cogere ad iustitiam exhibendam.τ videt q nõ.q maior est ordinario. q fungitur vice delegantis.vt.ff.de officio eius cui man.est iur. l.τ si pretor.τ videt expressum.s.si aduer.rem iudi.l.aduersus. Econtra videt q ex delicto sortit forũ omni priuilegio cessante vt hic dicitur. Quidã dicunt aut abutitur iurisdictione quo ad processum τ tunc ordinarius nõ possit aut quo ad sniam et tunc sic q facit litem suam.vt in aut.de questore.§. si iudex. et ff.de iudi.l.si filius. Cy.tenet indistincte q ordinarius possit τ adducit aut.vt iudi.sine quoquo suffra.§.damus. de iudicijs. §.j.§.nullum.τ.§.vt aũt labor.τ idem tenet Gofr.in summa de iudi.§.itẽ nõ constituitur.in fine. Contra hoc tñ facit qd notatur per Inno.extra de maio.τ obedi.c.cum inferior. vbi dicit epm nõ posse punire archiepm in eius diocesi delinquentem. τ qd not.per Hosti.in summa de foro cõpe.§.ij.ver.item rõne delicti.τ de snia excõi.§.quis valeat excõicare.ver.τ est hoc intelligendum. An aũt exemti in alieno territorio delinquentes puniri possint per ordinarios illius loci habetur extra de priuile.c.nolentes.lib.vj.cũ ibi nota.τ eo.titu.c.tuarũ.in antiqua cõpilatiõe in glo.magna.τ p hoc qd dicet.j.vbi senato.vel cla. l.j.τ de quo priuilegio loquat hec lex hic satis habetur in glo. Sed q etiã de priuilegio a iure concesso loquat videt expressum in aut.vt iudi.sine quoquo suffr.§.volumus.vbi tollit priuilegiu3 militare sed ibi speciale in tributis. Item querit dñs Gui.cũ ex virtute huius aut.remittant delinquentes de prouincia in pũciã ad locum delicti τ hodie cõiter ciuitates habeant merum τ mistum imperiũ sicut olim habebant pũcie vt.j.de prescrip.lon.tpis.l.fi.not.τ maxime ciuitates lombardie ex pace constantie vt dixi.s.de defen.ciuita.super rubrica. nunquid remissio fiet de ciuitate ad ciuitatẽ.dñs Guido tenet q sic.vbi habent merum τ mistũ vt dictũ est. si aũt nõ haberẽt tunc fieret transmissio ad superiorẽ per hanc aut. Et idem dicit de castris τ locis habentibus merũ τ mistum imperiũ.si autem nõ haberent tunc ad ciuitatẽ cui subsunt vt.ff.ad munici.

l.qui ex vico.s.de episco.τ cle.l.nulli.τ.ff.ne quid in loco publ. l.litora. Item querit glo.τ Odo.nunquid in contractibus fiet remissio sicut in delictis τ remittit ad aliam glo.que est.ff.de iudi.l.heres absens.τ de hoc etiã notat extra de foro cõpetẽ.c.fi. vbi de hoc in glo. Od ofr.hic τ.j.vbi de rõcinijs agi op3.l.j.in aut.vt nulli iudicum.§.si vero quis cõprehensor.post multa p τ contra allegata approbat opinionẽ Jo.τ Azon.que est vt in contractibus τ quasi locũ habeat remissio.dicit tñ eam de consuetudine nõ seruari hoc etiã tenet dñs Ric.τ allegat.ff.de admini.tuto.l.tytium τ meuium.§.tutores dati.que bene facit idem etiã tenet glo.ff.si quis in ius voc.nõ ierit.l.j.reprobata est hec opinio iure canonico de foro compe.c.romana.§.cõtrahentes.lib.vj.τ ibi per Inno.τ alios τ latius p Cardi. Et hãc opinionẽ q in contractibus nõ fiat remissio hic sequit Cynus fm Pet.primo quia hoc lege aliqua expresse nõ cauetur ergo nõ est extendendum.solu.matri.l.si vero.§.de viro. Item qui certo loco pmittit nõ solum ibi sed alio idoneo loco conueniri potest. Sed si remissio locum haberet hoc nõ fieret vt.ff.de eo qui certo loco.l.j. Item in contractibus cessat ratio que est in delictis quia multis crassantibus τc.vt.ff.de penis.l.aut facta §.fi.hinc est q maius est idem delictũ in vno loco q in alio.vt ff.de accusa.l.si cui.§.fina.immo q plus est pter rõnes predictas dicit Pet.tenere q in delictis vbi ciuiliter agit nõ sit locus remissioni qd est bene notandũ. Cyn. Item quero nunqd iudex de necessitate teneatur remittere delinquentẽ ad locum delicti an solum ex voluntate glo.que est.ff.de accusat.l.si cui. §.fi.tenet q ex vrbanitate tantũ. Moderni doctores tenẽt q ad hoc teneat ex necessitate vt in aut.vt nulli iudi.§.si vero qs cõprehensorũ.que est.j.de adulte.aut.si vero signata super.l.si quondã.vbi est verbum iubemus quod necessitatẽ importat. vt.ff.quod iussu.l.j.τ.ij.τ ad hoc bene facit quod notaui in fi'i supra de iudi.l.pperandum.§.finaũt reus. Non obstat.l.neqd ff.de incendio ruina τ naufragio.vbi videtur speciale q remissio fiat de necessitate τ sic videtur remanere regula in cõtrariũ quia vel ibi est speciale q reus sequatur foru3 actoris vt ibi in glo.not.vel fm Cynum.ibi nulla est specialitas immo reus remittitur sicut τ hic dicta.l.si cui.§.fi.de hac τ seqũti questione vide quod notatur per Joan.andr.de sententia τ re iudicata.c.pastoralis.in clemẽtinis circa medium in glo. que incipit sed nunquid de iure. Sed nunquid remittere teneatur sine aliqua cognitione an possit premittere aliquam cognitionẽ vtrũ sit criminosus τ per consequens remittendus vel nõ.de hoc vide quod notatur per ipsum Joan.andr.dicto.c.pastoralis. et quod dixi dicto.§.finaũt reus.τ supra de episcopali audi.l.episcopale.τ.iij.q.vj.in summa.dñs Oldra.tenet q nõ tenetur remittere nisi sibi aliqualiter constet de crimine nõ ad solum dictum petentis remissionẽ.arg.ff.de publicanis τ vectiga.l.interdum.ij.responso.ibi τ ante vxor corrupisse τc. Et hanc opinionem antiqui doctores sequebantur q si quis sine cause cognitione mitteretur infamaretur de facto ex tali missione qui forte nõ esset culpabilis.τ p hoc.ff.de custo.reor.l.diuus.τ dictus.§.si vero quis comprehensor inherendo litere debite referendo. Cyn.hic fm Pet.τ Jac.tenet q sine aliqua cognitione fieri debeat remissio quia nõ est verosimile q iudex peteret remitti nisi esset culpabilis quia p iudice iura presumunt.τ q qui remittit est merus executor.τ ideo nõ habet cognoscere. vt.l.si vt pponis.j.de execu.rei iudi.τ dicunt q est casus si bene inspiciatur dicta.l.si cui.§.finali.ff.de vsucap. Cyn. Et circa istam materiã remissionis vide questionem notatã per Dynũ ff.de re iudicata.l.a diuo pio.vltra princi.in suppletione glos. que incipit idem contra. et ex hoc fuit magna controuersia in romana curia vbi petebatur ex parte regis anglie a marescalco romane curie remissionem fieri de pepo de frescobaldis florentino qui asserebatur deliquisse in regno anglie.τ determinatum fuit per dñm Oldra.q cum nullo modo constaret eu3 deliquisse nõ deberet fieri remissio. Item quia remissio nõ habet locum de maiori tribunali ad minus sed econtra vt in aut. de appell'.τ intra que tempora.circa principium.ff. quibus ex causis in possessio.eatur.l.ad cognitionem.τ de appellat.l.ad principem.sed romana curia maior τ superior est rege anglie. ergo τc. Item consuetudo romane curie habet q nõ remittat licet talis casus sepe acciderit seruare ergo eam debet pro lege Marescalcus cui maiorum suorum exempla preiudicant.vt de coartalibus.l.si coartalis.libro.xij. Ultimo subijcio pulcrã et vtilem distinctionem in materia domini Oldradi quia aut remissio petitur fieri in delictis aut in contractibus. Primo casu dixerunt quidã hodie nõ esse locum remissioni nisi ex vrbanitate τ de gratia cũ hodie nõ sit vnus fiscus sicut erat tempore huius aut. Sed pter vacationẽ imperij quasi quelibet ciuitas

ciuitas quodlibet castrum habet suum regimen ⁊ imperiū. et ita dicunt intelligendā glo. predictā que est de accusat. l. si cui. §. fi. ⁊c. Alij dicunt aut petens remitti facit fidem de delicto et fit remissio alias nō. vt. ff. de custo. reo. l. nō est dubiū. ⁊ in aut. de monachis. §. si quis igitur. Alij dicunt aut est preuenta curia loci delicti per curiam loci domicilij vel originis. ⁊ tunc nō fiat remissio q̄ ibi iudicium ⁊c. vt. ff. de iudi. l. vbi ceptum. ⁊ l. si quis postea. ⁊. s̄. eo. l. j. §. alias fiat. ⁊ ad hoc facit qd̄ not. per Dynū dicto. §. fi. l. si cui de accusatio. Alij dicunt aut ambo iudices sunt sub eodem rege vel dn̄o et tunc ad publicas literas vnius fiat remissio per alium quo ad cognitionem nō quo ad punitionē. vt dicto. §. si vero quis comprehensoꝝ. Et qn̄ sunt sub eodē domino si sunt banniti malefactores in vna ciuitate subiecta domino videnť bāniti oībus ⁊ impune posse offendi. vt in vsibus feudoꝝ hic finitur lex conradi ⁊ incipiunt consuetudines regni. c. vnico. in glo. que incipit nūquid vasallus ⁊c. Ad concordantiā predictarum opinionum dicit aut peto hominē meum sine causa remitti ⁊ nō debet fieri si est liber q̄ pōt se mutare quo vult dum tñ mihi debitū prestet. vt. j. de oper. liber. l. qui manumittiť. si est seruus sic. vt. s̄. de his qui ad eccle. cōfugi. l. iij. Si aūt subest causa aut ille a quo peto remissionē nullam habet causam retinendi vel cōtradicendi ⁊ tunc remittere teneť ꝓbato ꝙ sit homo meus vel curialis. vt. j. vbi de curiali vel coartali cōdi. l. j. Aut habet aliquā iustā cām retinēdi vel cōtradicendi ⁊ tunc aut similē aut dissimilē. Si similē puta q̄ ꝓpter delictū peto remitti ⁊ ipse ꝓpter aliud delictum retinet ⁊ potest vt dicta. l. si cui. §. fi. de accusa. Si dissimilem puta q̄ ꝓpter maleficiū petitur remissio ⁊ ipse retinet ꝓpter cōtractum vel rōne domicilij vľ originis vel alia iusta causa tūc aut in curia illa est super remissione certa cōsuetudo ⁊ seruabitur vt. ff. de testib. l. j. in fine. aut nulla ⁊ tunc aut est facta preuentio legitimo accusatore precedente vel est lis conte. vel quasi ⁊ nō fiet remissio. ⁊ ita intelligať tertia opinio supra tacta cuꝫ ibi allegatis. Aut nō est facta preuentio legitima ⁊ tunc aut ambo iudices sunt sub eodem dn̄o ⁊ fit remissio ad publicas literas requirētis. ⁊ ita intelligatur quarta opinio cum ibi allegatis Aut sunt sub diuersis ⁊ tunc aut nullā fidem facit de crimine ⁊ nō fit remissio ⁊ ita intelligať secunda opinio cuꝫ ibi allegatis ⁊. ff. de incen. rui. nau. l. nequid. §. de his. nisi aufugisset a loco publice administratiōis. j. l. dies. vt. s̄. vt oēs tam ciuiles q̄ militа. iudi. l. vnica. ver. ipse aūt. Si aūt fecit aliquā fidem aut ille qui remitti petitur dicit se nō debere remitti q̄ locus ille non est sibi tutus ꝓpter inimicitias vel aliam iustam causam ⁊ non est remittendus vt. ff. de excusa. tut. sed ⁊ milites. §. sed ⁊ ignominia. ⁊ ad trebelli. l. de etate. ⁊ l. precedenti. Aut nō habet aliquam iustā causam ⁊ tunc ꝓpter faciliores ꝓbatiōes ⁊ vt maleficia puniantur remissio fieri debet et quo ad cognitionē. vt in auť. vt om. obe. iudi. ꝓuincie. §. ⁊ hec considerantes ibi modis oībus ⁊c. ⁊. eo. tit. §. abripiat. ⁊ etiam quo ad punitionē vt eodem loco puniatur quo deliquit vt. ff. de penis. l. capitaliū. §. famosos. facilius eñ in loco delicti poterunt ꝓbationes haberi ⁊ veritas apparere. vt dicto. §. vt om. obe. iudi. ꝓuin. ⁊ infra vbi de rōcinijs agi opoꝛ. ⁊ maioꝛ vtilitas publica si fiat ibi executio q̄ alibi. vt dicto. §. fi. l. si cui. de accusa. cum simi. ⁊ hec vera in delictis. In contractibus aūt dic aut peto remissionē in contractibus aut quasi cōtractibus. aut contraxit cū republica gerendo officium vel administrationē ⁊ fit remissio vt. j. vbi de ratiocinijs. l. ij. in fine. aut cum priuatis ⁊ tunc idem qd̄ statim dicam in contractibus in secundo membro. Si in contractibus aut publicis aut priuatis. primo casu remissio est facienda sicut in criminibus q̄ persona pro tali debito potest capi ⁊ incarcerari vt. ff. ad. l. iuli. peculatus. l. sacrilegi. in fine. ⁊ infra de exacto. tribu. l. ij. ⁊. iij. ⁊ ibi not. Si ꝑ priuatis aut debitor est in fuga ⁊ fiet remissio quia si capi posset per creditorem auctoritate ꝓpria. vt. ff. que in fraudem credito. l. ait pretoꝛ. §. si debitorem. multofortius auctoritate publica debet remitti. vt. ff. de decuri. l. generali. Si aūt nō est in fuga aut latitat ⁊ fit remissio sicut in delictis ꝫm Joan. ⁊ Azo. vt no. ff. de iudi. l. heres absens. §. j. antiqui doctores tenent oppositum ⁊ bene q̄ si esset in loco cōtractus ⁊ latitaret nō extraheretur de domo in ciuilibus causis. vt. ff. de in ius vocā. l. plerīq;. ergo minus debet remitti immo quod fortius est nec verbo debet in domo sua citari nisi in casibus vt eo. l. plerīq;. certa enim sunt remedia contra debitores nō comparentes vel nō defensos de quibus nō est remissio ergo illi tantum seruentur. vt. ff. de actio. ⁊ obliga. l. obligationū fere. in princ. aperta eñ est differentia inter crimina ⁊ ciuilia debita. quia in criminibus persona cohercetur. vt dicto. §. si vero quis cōpreben. ⁊ noxa caput sequitur siue sint liberi siue serui. vt. ff. de noxa. l. fi. Sed liber homo ꝫm multoꝝ opinionē ꝑ debito priuato capi nō potest. vt infra de actio. ⁊ oblig. l. ob es. ⁊ auť. ibi posita. ⁊ in auť. vt nulli iudi. §. quia vero. ⁊ dixi. s̄. de offi. diuer. iudi. l. j. ⁊ auť. ibi signata. Itē quia si debitoꝛ presens foret nō cōpelleret precise ad factū sed liberaretur prestando interesse. vt. l. si quis ab alio. §. fin. de re iudi. ⁊ de verbo. oblig. l. stipulationū. §. operarum. immo qd̄ plus est vbi quis tenetur precise facere vel iudici obedire non cogitur per captionem persone sed captis pignoribus ⁊ multa indicta. vt. ff. de ven. inspi. l. j. §. quid ergo. sed illa in muliere loquitur que nō capitur vt dicta. l. j. de offic. diuer. iudi. vel manu militari res aufertur nō auteꝫ capitur persona vt. ff. de rei vendi. l. qui restituere. Si nō latitat in hoc omnes concordant ꝙ nō est remissio facienda sed aliter ꝓceditur contra euꝫ vt dicta. l. heres absens. nisi forte se occultaret ad disperdendas res suas ita vt inueniri non possit quo casu ꝫm quosdam posset incarcerari ⁊ per consequens deberet remitti. vt. ff. que in fraudem creditoꝝ. l. fin. §. fi. ⁊ vide quod nota. extra de foro compe. c. fina. Oldra. Remittuntur etiam serui fugitiui coloni curiales ⁊ similes. vt infra vbi causa status. l. j. ⁊ ibi de hoc. ⁊ titulo subsequenti. l. j. De clerico remittendo vide extra de sententia excō. c. si iudex laicus. lib. vj. In glo. sed nonne hoc erat ibi in corpore iuris. Idem no. j. de preposi. sa. cubi. l. cubicularios. lib. xij. In glo. casus iste ibi de soľ. solutionē immo nō innouatur q̄ ꝫm hanc positionē suscepit defensoꝛ iudicium pro absente animo defendendi tantū non animo nouandi vel in se obligationē transferendi ꝙ erat in. l. solutionē. Oldr. In glo. sc; condemnetur ibi nō prohibuit. s. defendere. Ibi approbare sc; defensorē ⁊ sic per eum litē conte. Ol. In glo. ex sn̄ia contra te lata in fine. ⁊ hanc approbat dn̄s Guid. de suza. Sed dehoc dic vt. s̄. in litera dixi. In glos. per missionē in pos. in fine. dn̄s Gui. dicit diffinitiuā fuisse latam ⁊ speciale est hic vt ⁊ als infra quoꝝ ⁊ qn̄ iudex. auť. qui semel. ⁊ hoc innuit verbum condemnať qd̄ est hic qd̄ ꝓprie adaptať ad diffinitiuā nō ad missionem in possessionē ⁊ hoc etiam bene innuitur in corpore vnde sumitur. In glo. vlti. in fi. Item vi. de pragmatica sanctione. Old. per quā imperatoꝛ reuocat ad se cognitionē criminis forte que erat inter magnos barones ⁊ timebatur scandalum ꝫm Odo. licet glo. aliter exponat.

¶ Rubrica. Ubi conueniatur qui certo loco ꝓmisit.

Super rubrica. Uide Azo. in summa eo. vbi latissime traditur ⁊ subtiliter ꝑ Rof. de actiōe ex stipulatu arbitraria vbi videas ⁊ recurras.

Ui certo. In glo. sex quolibet in fin. prima vera. ⁊ ꝑ hoc etiam facit dicta. l. heres absens. §. fi. ibi si in ꝓuincia domiciliū habuerit a contrario sensu vt ibi in glo. notatur. ⁊ hanc etiā opinionem approbat Azo in summa huius tituli. et Rofre. de actione ex stipulatu arbitraria. ⁊ glo. ff. de bonis auctoritate iudi. possidendis. l. iij. ⁊ Oldra. ⁊ Odo. hic. ⁊. ff. eo. l. j. Cyn. hic ꝫm Petrum allegat pro casu. ff. de solutio. l. quero. si aūt locus solutionis nō esset appositus tunc locus cōtractus spectaretur si ibi aliquam moram fecit contrahens. vt dicta. l. heres absens. §. j. ⁊. §. at si quis. ⁊. §. apud labeonem. ⁊. §. fina. ⁊ pro hoc optime facit. ff. de arbitris. l. si cum dies. §. penul. ⁊ ita potest intelligi. ff. de iudic. l. si quis in legatione. ⁊ quod notať de constitu. pecu. l. eum qui. §. j. in fine prime glo. licet secunda aliud recitet. ⁊ hanc etiam tenet Inno. extra de plus petit. c. j. Oldr. Sed quō ergo habebitur interesse rei cum eius nihil intersit si conueniatur vbi debet ꝫm ius commune. sed dic ꝙ potest sustinere damnum quia licet ibi teneatur respondere non tamē tenebatur ibi soluere. vnde q̄ cogitur hoc loco soluere vbi soluere nō teneretur ex forma contractus habetur ratio interesse eius. Rico. de mata.

¶ Rubrica. Ubi in rem actio debeat exerceri.

1 ☞ Uenditoꝛ se offerens defensioni emtoris tenetur satisdare de iudicatū soluendo.

2 Uenditoꝛ inuitus an cogať adesse defensioni emtoris.

In rem actio. Uide Azo. in summa huius ti. ⁊ breuiter dicit ꝙ possessoꝛ reali cōuentus nō potest cogere actorem ꝙ petat ab auctore suo. Sed querit glo. pulcram ⁊ vtilē qōnem. sc; si emtoꝛ conuentus denuntiat venditori ⁊ ven-

ditor vult iudiciũ in se suscipere τ emtorem defendere vtrum
possit inuito actore.τ glo.antiqua tenebat ꝙ nõ.τ qd hic poni
tur in fine glos.ibi sed dic ꝙ põt in foro emtoris τc.fuit addi-
tio approbata per dñm Jaco.Bal.τeam approbat Galeotus
in margarita de pcura.circa finẽ.ver.sed pone ꝙ vendidisti.τ
Spec.de defensore.ver.sed pone vendidisti.τ ita vidi in iudi-
cio obseruari quod verũ est ſm Cy.nisi vellet in se iudicium su
scipere animo nouãdi τ emtorem liberandi.hoc enĩ nõ potest
inuito actore.vt.ff.manda.l.si mandato.§.j.ver.si nolit.τ nota.
ff.de solu.l.solutionẽ.Cy.Sed cum venditor nõ habeat facul-
tatem rei restituẽde cum nõ possideat sed emtor quomodo ad
mittetur ad suscipiendum iudicium actore sciente eum nõ pos
sidere.vt.ff.de rei vendica.l.is qui se obtulit.τ.l.sequenti.τ de
peti.heredi.l.qui se obtulit.potest dici ꝙ condemnabitur ac si
possideret ex quo actor a certa persona scz emtore petebat.vt
l.finaũt.que continuatur cũ dicta.l.is qui se obtulit.de rei ven
1 dica.τ in ipsa.l.is qui se obtulit.not.in glo.†Sed nũquid ven
ditor sic se offerens defensioni emtoris tenetur satisdare de iu
dicatum soluendo.videtur ꝙ nõ.cum in causa propria nullus
satisdet vt institu.de satisdati.§.sed hodie.sed hec videtur sua
causa cum periculum ad ipsum pertineat vt.ff.qñ appel.sit.l.j.
§.in ppria.Odo.τ Nico.tenent contrariũ qr causa est emtoris
principaliter licet ex quadam consequẽtia euictionis possit di
ci sua.cuz igitur sit aliene litis defensor satisdare tenetur.vt.ff.
de pcura.l.qui proprio.§.qui alium.τ.l.si minor.§.si.quod est
verum ſm Nico.de mata.qñ suscepit iudicium pro emtore se-
cus si suo noĩe quasi dolo desierit possidere.vt.ff.de reg.iuris
l.parem.de rei vendic.qui petitorio vel afferendo se possidere
licet nõ possideret.vt.ff.de interro.acti.l.qui ex parte.tunc enĩ
2 nõ satisdaret.vt dicto.§.sed hodie.†Sed nũquid venditor in-
uitus cogitur adesse defensioni emtoris.dic ꝙ nõ.per hanc.l.
nisi in contractu esset actum sicut hodie cõiter fit.tunc enĩ te-
neretur vt.ff.depositi.l.j.§.si conueniat.Nico.τ Odof.An qui
agit petere debeat in libello reum cogi debere ad restitutionẽ
vel sufficiat si rem simpliciter petat.vide Rof.de peti.heredi.
ij.colũ.v.dñs tñ meus.In glo.i.rem rõne dñij.in fi.prima ve-
rior.In glo.ante sniam ibi si rem quã.§.si.vbi plene de mate-
ria denuntiatiõis dixi.

Si quis alterius.

Lex ista conti-
nue versatur in
practica τ eius effectus est extra vt lite nõ cõte.c.
qm̃ frequenter.§.in alijs.τ vide ibi no.p dñm In
no.τ Hostiẽ.τ de dolo τ cõtu.c.contingit.τ de eo
qui mittitur in possessionẽ causa rei seruande.c.j.τ de pcurat.
dilectus.τ in Spec.de primo τ secũdo decre.§.restat.ver.hoc
etiã no.ꝙ si conuentus qui alieno noĩe possidet.τ ver.seq.Et
intendit in effectu ꝙ conuentus noĩe alieno possidens noĩare
põt dñm in iudicio et habebit inducias ad denuntiandũ dño
litem motam qui si venerit actoris intentionẽ suscipiet si non
contra eum procedetur vt in litera dicitur.Si quis hoc expo
ne vt exponitur infra vnde vi.l.si quis in tantam.Alterius no-
mine.Sed nunquid hoc ipso ꝙ dicit se alieno nomine posside
re sibi credetur sine alia pbatione.Quidam ꝙ nõ quia hec lex
factum τ veritatem requirit cum dicat possidens.Item qr de-
tentio sua facit eum obligatum vt.ff.de rei vendic.l.officium.
Item qr ista exceptio est declinatoria seu dilatoria ergo pbari
debet per eum qr in exceptione reus est actor vt.ff.de excepti.
l.j.τ hanc opinionẽ tenet Jaco.de are.τ Cyn.τ si dubium esset
per aliquas probationes quas induceret possideret alieno no
mine vel nõ in dubio cogeretur iudiciũ suo nomine suscipere
arg.ff.de fideiusso.l.si dubitetur.immo qd plus est dicit Odo.
ꝙ si etiã constaret eũ alieno nomine possidere nõ euitat indi-
cium quo minus conueniri possit ratione sue detentationis p
preallega.l.officium.que correcta nõ reperitur.τ si dicat quid
prodest sibi nominatio.dicunt ꝙ in hoc prodest ꝙ si actor ve-
lit eum dimittere potest.Item quia si euincatur sibi res aget
de euictione propter nominationẽ τ denuntiationẽ quod al's
nõ faceret vt.ff.de adquirẽ.posses.l.fina.τ de pcurat.l.ignorã
tis.dñs Nic.tenet oppositum dicens ꝙ sufficit si asserit se alie
no nomine possidere non cogitur iudicium suscipere.vt.ff.de
rei vendi.l.finali.ita qui dicit se alieno nomine possidere.nam
sicut negans se possidere nõ cogitur iudicium suscipere.vt di
cta.l.finali.ita qui dicit non cogatur vt idem sit iuris de parte
τ toto.vt.ff.de vsuris.l.qui scit paratũ.est enim remediũ acto
ri si reus de mendacio conuincatur qr transfertur in eum pos
sessio per dictam.l.vlti.de rei vend.cum eadẽ sit ratio hic τ ibi
τ ita vidi cõmuniter in iudicio seruari.Unum est tamẽ notatu
dignum ꝙ si aliquis dolose potentiorem nominaret τ de mẽ-
dacio conuincatur non solum possessione sed etiã proprietate

priuatur vt supra de his qui potẽtiorꝫ noĩe.l.vnica.Sed quid
si conuentus noĩe alieno possidebat respondit tñ se nõ posside
re nunquid habet locum pena legis illius vlti.de rei vendi.Ni
co.ꝙ nõ.quia mentitus nõ est immo etiã dicit ꝙ dato ꝙ men
titus esset dicendo se nec suo nec alieno nomine possidere ad-
huc lex illa locum nõ habet que punit mendacẽ in perditione
possessionis cum iste possessionem nõ habeat detentationem
tñ quã habet bene perdit si actor eam vellet quia cum priuare
tur vera possessione quod maius est multo fortius detentatio
ne vt.ff.de reg.iur.l.nõ debet cui.qd plus est nisi ille cuius no
mine detinetur offerret se defensioni.quia tunc in eius preiudi
cium nõ fieret trãslatio vt.j.subijciam.Quid ergo si alieno no
mine possidens negat se omnino possidere nec nominat dñm
dñs aũt hoc audiens se defensioni offerat dicens eum nomine
eius possidere actor vero hoc negat quid tunc fiet.Quidaz ꝙ
actor mittetur in possessionẽ contra ipsum negantẽ saluo iure
illius qui se dñm dicit arg.ff.de dam.infe.l.pretor.in prin.et.l.
qui vas.§.j.vt in posses.lega.l.j.in fine.τ ita vidi in iudicio ser
uari.Licet alij dicant missionem fieri nõ debere.ex quo appa
ret defensor.vt.l.qui seruum.§.in viro.ff.de interro.acti.Alij
dicunt hoc residere in arbitrio iudicis ꝯsiderata persona que
defendit vt si videat eam calumniose defendere faciat missionẽ
saluo iure eius vt predictum est.ar.j.de fal.l.satis aperte.τ ad
exhiben.l.iij.§.ibidem.τ deinde audire pbationẽ vtriusqꝫ par
tis τ iudicare ſm eum qui potiora iura in possessione ostende
derit τ alium ad petitoriũ iudicium remittere vt infra de edi.
diui adri.tol.l.si.§.finaũt aliquis.τ.ff.de adquir.pos.l.exitus.
si aũt videat defensorem bona fide τ iuste defendere nec faciat
missionem.arg.ff.ad car.l.iij.§.cause.in prin.In dubio inqui-
ret summatim τ si defensorez inuenerit possidere nõ faciet mis
sionem alias sic.arg.ff.de re iudi.l.a diuo pio.§.si super rebus
Nic.Ex predictis insurgit alia pulcra τ vtilis q̃stio aliqs meo
noĩe possidebat interrogatus dixit se nõ possidere nec deti-
nere propter quod me ignorante missus est actor in possessio
nem vel translata est in eum possessio illo conuicto de menda-
cio nunquid hoc mihi dño preiudicabit.τ videtur ꝙ nõ.infra
si per vim vel alio modo.l.fina.τ res inter alios acta.per totũ
τ ita videt tenere Inno.qui de hoc satis no.d.c.qm̃ frequẽter
§.in alijs.in glo.si aũt nõ nominaret.τ glo.ff.de rei vendi.sup
rubrica.τ Azo in summa huius tituli circa princi.τ de rei ven
di.§.queri solet glo.hic tenet parari iudicium dño si sciuit al's
nõ.per.l.ff.de re iudica.l.sepe.§.scientibus.τ hanc opinionem
Inno.tenere videtur extra de re iudi.c.q̃uis.secunda colũna
vbi de hoc etiam satis no.τ eam hic sequitur Odo.τ Spec.de
primo τ secundo decreto.§.restat.ver.quid si emphiteota.sed
ꝙ indistincte preiudicet dño videtur expresse in vsibus feudo.
de controuersia feudi inter vasal.τ alium.c.vnico.τ de hoc in
questionibus Rofredi.xviij.qõne.quam videas.Alij distin-
guunt aut conuenitur naturaliter possidens τ preiudicat ciui
liter possidenti si ille possidens habebat ius in re vt quia erat
emphiteota vel vasallus quia pro suo iure habebat ius agen-
di τ defendendi immo sua vtilis potior est directa domini.vt
ff.si ager vectiga.vel emphi.pe.l.j.Si aũt conuenitur vel agit
ciuiliter possidenti nõ preiudicat naturaliter possidẽti nisi na
turaliter possidens sciuerit.τ ita intelligatur hic glos.posita.
Alij dicunt ꝙ qñ translata est possessio in actorem per menda
cium de quo conuictus est qui alieno nomine possidebat do-
minus perdit possessionẽ sicut si tradidisset alteri vel deiectus
esset vt.ff.de adqui.pos.l.iij.§.ꝙ si seruus.τ.l.peregre.§.qui-
bus.In casu vo in quo missio facta est videt perdidisse vel de
reliquisse possessionem quibus casibus dño subuenitur per.l.
vlti.j.de adquirẽ.pos.τ hanc approbat Nic.Itẽ quero de quo
possessore loquat hec lex vtrum de habẽte ius in re sicut est em
phiteota vasallus feudatarius τ similes.in hoc variant glo.τ
doctores.Glo.hic allegat p τ contra sed nõ figit pedem.Jac.
de are.τ Cyn.approbant opinionẽ Jr.τ Placen.ꝙ ille q ha-
bet ius in re nõ euitat iudiciũ nominando dñm in iudicio sed
debet subire iudiciũ p iure qd habet in ipsa re per iura hic in
glo.allegata.τ ad hoc facit prealleg.c.in vsibus feudorꝫ de cõ-
trouer.inter vasal.τ alium.τ hanc opinionem sequuntur Ca-
noniste in.d.c.qm̃ frequẽter.§.quod si super rebus vbi de hoc
per Ber.τ Inno.τ de hoc etiam in Specu.de primo τ secũdo
decreto.§.restat.versi.sed quis est is qui noĩe possidet alieno.
dñs Gui.distinguit aut conuentus reali nullum ius habet in
re sed ex toto possidet alieno noĩe τ talis absqꝫ dubio ſm hãc
l.potest dñm nominare.aut habet ius in re τ tũc aut reale sicut
emphiteota superficiarius τ similes τ nõ possunt dominũ no
minare.τ ita intelligatur opinio predicta Plac.Jr.τ Jac.de
are.Nam τ eis datur vtilis rei ven.vt.ff.de rei vendic.l.super-

ficiario

ficiario.⁊.l.seq.⁊ si ager vectigalis.l.j.in fin.cũ si.aut habet ius personale vt fructuarius ⁊ põt dñm noĩare per hanc.l.q̃ non habet tñ ius in re sicut primi cuȝ nõ detur sibi rei vendicatio sed confessoria traditione vel quasi secuta vt.ff.si vsufr.peta.l. vti frui.in prin.⁊.§.vtrum.⁊ publiciana si sit sibi traditus a nõ dño.Item nõ põt opus nouũ suo noĩe nuntiare.vt.ff.de ope. noui nun.l.j.in fi.Sed superficiarius sic.vt eo.ti.l.in ꝓuinciali §.penul.⁊ ideo habet dñm noĩare q̃ actor nõ de iure persona li sed de ꝓprietate agit.posset tñ ipse fructuarius si vellet iudi cium suscipere q̃ habet facultatem rei restituende.vt.ff.de rei vendi.l.officiũ.⁊ de vsufru.l.cuiuscꝫ fundi.§.j.Itẽ creditor cõ uentionalis licet possideat ciuiliter ⁊ naturaliter vt.ff.de pig. acti.l.cũ ⁊ sortis.§.fi.põt tñ dñm in iudicio noĩare ⁊ de eo etiã põt intelligi hec.l.Gui.⁊ Cy.ff.de vsuca.l.pignori.⁊.j.de furt. l.apud antiquos.Cyn.dñs Odo.approbat opi.Io.ꝙ hec lex indistincte locũ habeat in quolibet possessore ꝓpter eius generalitatẽ dum dicit quolibet modo possidens ⁊c.⁊ arg.ff.de noxa.l.si noxale.in fin.dñs Nico.allegat ꝓ ⁊ contra hoc modo hec lex loquit̃ in eo qui alieno noĩe possidet sed emphiteota ⁊ superficiarius ⁊ similes possident sibi respectu iurisq̃d habẽt in re vt notat̃.ff.cõmo.l.si vt certo.§.fi.in glo.magna ⁊ pꝫ etiã q̃ expulso fructuario per vim nõ perdit ꝓprietarius suã ciui lem possessionẽ ⁊ ideo non agit vnde vi sed solus fructuarius vt.ff.de vi ⁊ vi arm.l.iij.§.vnde vi.⁊ ibi in glo.que incipit reti nuit ergo sed expulso eo qui alterius noĩe possidet vt colono perdit dñs possessionẽ vt.ff.de adquir.pos.l.iij.§.ꝙ si seruus. cum ergo tales suo noĩe possideãt nõ videt̃ hec lex in eis locũ habere.In contrariũ videtur ꝙ licet isti naturaliter possiden tes quantũ est ꝓ eoꝝ iure dicant suo noĩe possidere tñ habito respectu ad ius q̃d alius habet in re dici possunt alieno nomi ne possidere sicut creditor rem pignoratã ratione sui iurispos sidet vt.ff.de adquir.pos.l.re pignoris.⁊ nihilominus quo ad vsucapionẽ possidet noĩe dñi vt eo.ti.l.qui pignori.⁊ ad imaginem debitoris dicit̃ possidere vt.j.de prescri.xxx.anno.l.cũ notissimi.§.sed cum illud.⁊ maxime cũ quo ad rei vendica.nõ requiratur vera possessio sed sola detentatio ⁊ potestas resti tuendi.vt dicta.l.officium.de rei vend.vnde distinguit aut cõ uentus reali actiõe rõne sue possessionis vel detentationis no minat alium in iudicio ⁊ pretendit se habere ius aliquod in re petita in responsione sua aut nõ.Si nõ pretendit aliquod ius sicut simplex colonus ad modicuȝ tẽpus locũ habet.l.ista.Si aũt pretendit tunc aut ius est tale per q̃d resistit petitioni acto ris aut nõ.primo casu suscipere tenetur iudiciũ nec euitat aliũ nominãdo.verbi gratia vendico rem iure dominij per quod intelligitur plenũ dominiũ.vt.ff.de interrog.actio.l.si defensor.§.j.de excep.rei iudi.l.si mater.§.eandem.in fine.possessor dicit se possidere iure vsusfructus q̃d est pars dominij vt.ff.de vsufruc.l.iiij.Uel dicit se possidere iure emphiteotico.⁊ ita se habere vtile dominiũ vt.ff.si ager vectiga.vel emphi.pe.l.j.et ij.⁊ ita resistit directe petitioni actoris qui totuȝ petit vt.ff.de excep.rei indica.l.si quis cum totũ.in prin.hoc casu nõ euitat iudicium alium nominãdo.⁊ ita intelligant̃ iura ꝓ hac opinio ne allegata.Si vero nõ resistat petitioni actoris vt q̃ vendica tur nuda ꝓprietas possessor dicit se tenere ratiõe vsusfructus vel vendicatur iure directi dominij ⁊ ciuilis possessionis.pos sessor dicit se tenere ratione vtilis dominij ⁊ naturalis posses sionis.hoc casu q̃ nõ põt restituere q̃d petitur euitat iudiciũ alium nominãdo.⁊ ita intelligant̃ alia iura ꝓ hac opinione al legata.Similis ratio assignatur quare petitio hereditatis nõ datur contra titulo possidentem.j.in quibus causis cessat lon gi tp̃is prescri.l.hereditatẽ.Sed si petatur decima nõ licebit dominũ nominare cũ ad eam prestandam possessor ⁊ cultor te neatur.vt.ff.de publicanis.l.imperatorẽ.Item possessorio cõ uentus nõ videtur posse dominũ nominare q̃ suo noĩe conue nitur vt no.xij.q.ij.c.quicũꝙ.Cy.Sed quid si aliquis erat co lonus vel inquilinus alicuius episcopi ⁊ conuentus rei vendi catione nominauit eum dñm in iudicio nũquid causa aget̃ co ram iudice seculari attenta persona coloni vel inquilini vel co ram ecclesiastico attenta persona epi dic vt dixi.ff.de vsuca.l. nõ solum.§.q̃d vulgo.ver.hoc amplius.Sed ex hoc posset ta le dubium oriri ecce ꝙ actor egit cõfessoria petendo vsumfru. conuentus dicit se tenere iure alicuius seruitutis nũquid euitabit iudiciũ dñm nominãdo.dic ꝙ nõ.q̃ talis possessor dicit se suo iure possidere ⁊ posse rõne iuris sui ꝓhibere fructuario vti frui.⁊ ideo cõtra eũ cõpetit confessoria.vt.ff.si vsufru.pet. l.vti frui.§.vtrũ.Nico.Item querit glo.licet nõ pateãter vtrũ rei vendicatio detur cõtra tñ ciuiliter possidentẽ.Et videt̃ ꝙ nõ q̃ nõ habet facultatẽ restituendi vt dicta.l.officiũ.de rei vẽ di.Iaco.de are.Nico.Cy.⁊ Ol.⁊ cõiter moderni tenent ꝙ sic.

⁊ ita etiã tenet glo.ff.de rei vendi.sup rubrica.⁊ de adqui.pos. l.pomp.§.si is.in fine glo.magne.⁊ Dy.insti.de acti.§.j.⁊ Azo in summa huius tituli in prin.⁊ de rei vendi.§.queri solet.⁊ ad hoc ꝓbandũ adducũt.ff.de vsufru.l.cuiuscũꝙ fundi.§.j.⁊ ibi in glo.ad hoc etiã facit q̃ si habeo ꝓprietatẽ ⁊ alter vsumfru. possum vẽdere ꝓprietatẽ ⁊ meã ciuilem possessionẽ.vt.ff.vsu fru.quead.ca.l.omnes.§.si heres.Idem ergo si per sñiam con uincatur vt tradi debeat illa ciuilis possessio ⁊ ius q̃d dñs ha bebat.⁊ pro hoc q̃ cõtra ciuiliter possidentẽ datur actio ad ex hibendum vt.ff.ad exhiben.l.iij.§.fi.ergo ⁊ rei vendicatio cu ius est preparatoria.Non tamẽ fiet ex hoc preiudiciũ possiden ti naturaliter nisi fiat ⁊ patiatur vt predixi per.l.de re iudicata sepe.§.scientibus.⁊ tunc potest adesse cause ⁊ ius suum defen dere.vt.ff.de appel.l.si perlusorio.de inoffic.testã.l.si suspecta. ⁊.j.de liberali cã.l.principaliter.ẜm Ia.de are.⁊ Cy.dñs Gui. distinguit aut dñs qui habet ciuilem possessionẽ est dñs natu raliter possidentis vt vasalli vel emphiteote ⁊ tunc nõ compe tit contra eum rei vendi.cum nõ habeat facultatẽ restituendi vt predictũ est.Si aũt est dñs fundi in quo alius habet vsum fructum tunc rei vendi.contra eum cõpetat q̃ ius vasalli em phiteote ⁊ similiũ fortius ⁊ pinguius est ꝙ fructuarij sed pre cedentẽ opinionem veriorẽ credo.Item quero nũquid ꝓcura tor vel administrator alicuius poderis si conueniatur possit ⁊ debeat dñm nominare.dic ꝙ sic vt no.per Inno.dicto.c.quo niam frequenter.§.ꝙ si super rebus.in glo.que incipit quidã dicunt.Sed nunquid colonus partiarius hoc puto depende re a superiori ꝓxima distinctione q̃ aut cõuenitur ꝓ suo iure aut ꝓ iure dñi.⁊ de hoc vide.ff.de cõi diui.l.cõi diui.§.necꝫ co lonus.⁊ ibi in glo.immobilẽ rem.Questio est nũquid idem in mobili.glo.videt̃ tenere ꝙ sic.nõ per.l.istã q̃ hic nõ exprimit̃ sed ꝓ aut.qua in ꝓuincia.s.vbi de crimi.agi opor.ver.eo autẽ absente.⁊ idem tenet.ff.de rei vendi.l.officiũ.⁊ Ber.in prealle. c.qm̃ frequenter.§.ꝙ si super rebus.in prima glo.Sed Odo. hic videtur cõtrariũ dicens ꝙ aũt illa parificat res mobiles ⁊ immobiles quo ad forum nõ quo ad nominationẽ.opinioneȝ glo.approbat Iac.de are.⁊ Cy.hoc addito q̃ res mobilis de facili posset baratari si de hoc subsit timor sequestret̃ vel satis detur per.l.qui satisda.cog.l.si fideiussor.§.fi.Innoc.videt̃ te nere opinionẽ Odo.ꝙ in re mobili locum nõ habeat nomina tio vt notat dicto.c.qm̃ frequenter.§.fi super rebus.In glos. secus in mobilibus.⁊ Gui.de suza.Non obstat ẜm eũ aut.qua in ꝓuincia.versi.eo aũt absente.q̃ loquit̃ de actione personali in qua quis nõ põt alium nominare etiam si agatur pro parte quã possidet quia nõ de re sed de actione principaliter agitur Gui.Sed certe hoc nõ videt̃ verum immo de reali ⁊ qualibet actione loquitur vt ibi ex textu patet.Specu.etiã opinionem glo.sequitur de primo ⁊ secundo decreto.§.restat.ver.hoc etiã notat dñs Ric.⁊ Nico.sic dicunt ꝙ hec.l.ẜm veritatem loquitur in actionibus realibus ⁊ rebus immobilibus tantũ ⁊ dice bat ipse dñs Ric.ꝙ ver.eo aũt absente.debebat signari super hac.l.vt ibi dixi vnde dicunt.l.istam nihil disponere circa res mobiles nec actiones personales sed de illis prouisum est di cta aut.qua in ꝓuincia.dicto ver.eo aũt absente.vt si alterius noĩe possidens rem mobilem velit eam defendere potest con ueniri ⁊ condemnari.sed si velit euitare iudicium ⁊ nominare dominũ procedetur ẜm formam ipsius aut.⁊ dicunt illam au cten.generaliter loqui tã in mobilibus ꝙ in immobilibus ⁊ in realibus ⁊ personalibus ⁊ ꝯtractibus ⁊ quasi ⁊ delictis ⁊ quasi ⁊ alius est effectus nominationis ⁊ denuntiationis qui fit ẜm formam huius legis.⁊ alius ẜm formã ipsius aucten.quia hic erunt dilationes arbitrarie in illa autem sunt certe et statute. Item hic in immobilibus tantum illa generaliter vt predixi. Item cõuentus ex forma dicte aut.nõ euitat iudicium per no minationẽ domini immo representat personã domini ⁊ si non veniat condẽnatur vt ibi dicitur.sed conuentus ex forma hu ius.l.per nominationẽ euitat iudicium nec condemnatur sed si dñs nõ veniat proceditur ad missionẽ in possessionẽ ẜm formam huius legis.⁊ si dicatur quare hic euitat iudicium ꝓ no minationem ⁊ nõ ibi.Respondeo quia sicut negando se possi dere euitat iudicium vt.ff.de rei vendica.l.finali.ita asserendo se possidere alterius nomine cum per hoc dicat se nõ possidere.vt.ff.de adquiren.posses.l.quod meo.in rebus mobilibus vel alijs casibus de quibus loquit̃ dicta aut.nõ est sic.q̃ de fa cili possent baratari vnde in oĩbus casibus nõ cõprehẽsis hac l.vendicat sibi locum forma dicte aut.⁊ reuera hanc.l.in rebus mobilibus in iudicio seruari nõ vidi.Sed dictam aut.qua in prouincia.⁊ hanc opinionẽ verã puto Ric.⁊ Nico.Itẽ q̃d di cit hic glo.ꝙ.l.officiũ.de rei vendic.locum habet in re mobili tantum non est verum vt patet in textu qui loquitur in eo qui

possidet ex causa damni infecti ⁊ interdicto vti possidetis que ad immobilia adaptant. Ibi in rem actionē sustineat ⁊c. Querit Odo. nunquid in petitione hereditatis locū habeat lex ista ⁊ tenet ꝙ nō. q̃ noīe alieno possidens hereditatē nō tenet petitione hereditatis cū nō possideat ꝓ herede vel ꝓ possessore. vt. ff. de peti. heredit. l. nec vllam. §. si quis absentis. al's est sub l. que incipit etiā si putauit. al's incipit ab herede. Sed dñs Nico. dicit ꝙ ꝓpter predictam rationē q̃ petitione hereditatis nō tenetur. magis videtur ꝙ possit dominū noīare ⁊ nominādo iudicium euitare. Unde dicit ꝙ nō euitat ex forma huius l. q̃ petitio ista nō est mere realis sed ideo euitat iudiciū quia dicit se alieno noīe possidere per. §. si quis absentis. q̃ ex hoc constat ꝙ ꝓ herede vel ꝓ possessore nō possidet. ⁊ ita debet intelligi opinio dñi Od. petitor aūt pōt a dño inquirere an hāc responsionē ratā habeat ⁊ si dicat se ratam nō habere ꝓcedet contra respondentē quasi tunc ꝓ possessore possideat. Si aūt ratā habeat tunc ipse petitione hereditatis cōuenietur vt. d. §. si quis absentis. hoc etiā casu posset dici locū habere formā aut. qua in ꝓuincia. Itē quero nunqd hec. l. locū habeat in actiōe ad exhibēdū in noxalibus ⁊ personalibus in rem scriptis. dic ꝙ nō sed solū in meris realibus. in ꝑsonalibus eñ in rem scriptis ꝯtendit ꝙ aut res fiat petitoris vt in noxali qđ facere nō pōt qui alieno noīe possidet. ⁊ ideo tali actiōe nō tenet vt. ff. de noxa. l. si seruus depositus. Unde nō euitat iudiciū per nominationē. Sed q̃ tali actione nō tenet vt dixi. s. ꝓxime in petitione hereditatis aut petitur res solum exhiberi non restitui sicut in actione ad exhibendū. ⁊ ad hoc tenet etiam qui alieno noīe possidet. vt. ff. ad exhiben. l. iij. §. ⁊ ideo iudiciū nō euitat aliū nominādo cum nihil fiat in preiudiciū alterius sed saluū sit in sequenti iudicio. vt eo. l. iij. §. ibidem. aut agit ad exhibēdum ⁊ rei restitutionē ⁊ hoc nō habet locū nisi vbi de iure vel facto super iure possessoris agit vt est in casu. ff. ad exhiben. l. celsus. §. item celsus scribit si stichus. ⁊ ibi notat ꝙ nō ꝓcedit in eo qui alium noīauit ⁊ sic concludit ꝙ in meris realibus et rebus immobilibus tantū locum habet. l. ista. Nico. Ex predictis patet hanc. l. locum nō habere in interdictis possessorijs. vt no. xij. q. ij. c. quicūq;. in glo. Nam interdicta sunt personalia licet in rem scripta vt. ff. de interdictis. l. j. §. penul. licet sub dubio forte contrariū innuat Azo in summa. j. titu. ꝓximo. in fine. Itē quero quid de rebus incorporalibus ⁊ iuribus ꝓ quibus agitur ad subiectionē vel obedientiā ⁊ similia nunqd habet locum domini noīatio ẜm hanc. l. Nico. ꝙ sic sicut in rebus immobilibus vt. j. de prescrip. lon. tpis. l. fi. §. fi. ⁊ de seruitu. l. ij. de hoc tñ recurratis ad plene notata per Inno. extra de maioritate ⁊ obe. c. inter quatuor. in glo. magna ⁊ ꝙ hec lex locū habeat in predictis iuribus. facit. ff. ꝓ acti. emt. l. fundum. et de euic. l. ab emtore. Sed si petat vsusfructus personali actiōe an habeat locum. l. ista. videtur ꝙ sic. vt. ff. de aliena. iudi. mut. causa fac. l. nō solum. §. j. ⁊ ibi in glos. Sed dic contra cum hec lex locum habeat in mere realibus vt dixi nō eñ video ꝙ quō conuentus personali posset dominum in iudicio noīare. Sed tunc forte locus esset forme aut. qua in ꝓuincia. Ibi debet statim in iudicio dñm nominare. Circa hoc vide qđ no. Hosti. in summa vt lite nō contest. §. quid si sup rebus. ⁊ §. seq. Et ꝙ dicit statim. i. ante litē contest. cum ista exceptio sit dilatoria. ⁊ sic ante litē conte. opponenda vt. j. de ꝓba. l. exceptionē. ⁊ ita exponit Ber. dicto. c. qm̄ frequenter. §. si sup rebus. ⁊ Specu. de primo ⁊ secundo decreto. §. restat. ver. debet aūt. Ibi debet exponit glo. ⁊ Odo. i. pōt si nō vult nō tenetur. Specu. aūt tenet ꝙ si possessor conuenit ꝓ iure qđ habet in re nō teneatur ex necessitate dñm nominare. Si aūt ꝓ iure dñi tunc tenetur ex necessitate al's nullum habet regressum si succūberet dicto. §. restat. ver. item qđ dicit. ⁊ ꝓ hoc infra de adqui. pos. ex liberis. et de ꝓcura. l. ignorantis. Itē dñs Gui. ⁊ Nico. dicunt ꝙ iste nominans tenet si exigat ab eo iurare ꝙ noīationem nō facit animo calumnie vt. s. de iura. calū. aut. hoc sacramentū. q̃ istud est magis sacramentū malitie q̄ calumnie vt ibi dixi. Sed qd si nominatus veniat ⁊ dicat rem suo noīe nō possideri ⁊ conuētus tūc dicat se nomine ꝓprio possidere ⁊ rem defendere velle nunquid audietur. videtur ꝙ nō. q̃ de mendacio per cōfessionem suam conuictus est. et ideo pati debet penam. l. vlti. ff. de rei vendi. Econtra ꝙ sic. quia licet penitere responsi vt. ff. de interroga. actio. l. de etate. q. finali. dñs Nico. dicit ꝙ si reuocet confessionē ⁊ nominationē anteq̄ dñs veniat ⁊ dicat suo nomine nō possideri. ⁊ sic anteq̄ de mendacio conuincatur ꝙ audiētur dum tamē damnū si quod passus est actor resarciat. vt dicto. §. fin. l. de etate. Si vero prius conuictus fuerit de mendacio tunc nō audiat sed patitur penā dicta. l. vlti. de rei vendi. ⁊ ꝓ hoc. ff. de iure fisci. l. edicto. in princi. Iaco. de are. ⁊ Cyn. tenent ꝙ ante litem conte. possit penitere responsi post nō. vt. ff. de noxa. l. electio. §. si is. ⁊ de nego. gest. l. de etate. §. fin. Iaco. Sed nunquid sufficit ad conuincendum mendaciū dictū nominati dicentis suo noīe nō possideri. dic ꝙ sic ẜm Nico. cum ipse tanq̄ auctor rei de qua agit noīatus sit arg. j. de falsis. l. si quis decurio. Sed quid si dominus noīatus nō venit nec mittit sed nominās vult iudicium suscipere ⁊ rem defendere nunquid potest an omnino mittetur actor in possessionē. dñs Nico. dicit ꝙ si conuentus modo dicat suo noīe possidere reuocando primā respōsionē ꝙ admittat restituto damno actori si quod sustinuit ex prima responsione per dictū. §. vlti. l. de etate. ⁊ de interrog. act. al's nō admittat noīe absentis nisi cum satisdatione de iudicato soluendo. vt. ff. de interrog. act. l. qui ex parte. institu. de satisda. §. sed hodie. dñs aūt Gui. ⁊ Spec. de primo ⁊ secundo decreto. §. restat. ver. quid si nominās. v. sed quid si actor. dicunt ꝙ si hoc velit facere conuentus ex persona sua reuocando primā confessionē ꝙ tanq̄ mendax transfertur ab eo possessio vt dicta. l. vltima. de rei vendi. Si vero ex persona nominati tunc possit cū satisda. vt predictū est. Sed opinionem dñi Nicolai puto veram ꝓ qua facit de rei vendic. l. is qui. de noxa. electio. §. neq; heredi. de colla. bonoꝝ. l. nōnunq̄. s. de plus peti. l. vnica. ⁊ hanc sequitur Iac. Quid si conuētus respondet se possidere noīe tytij cum possideret noīe meuij minus potentis ⁊ minus litigiosi ⁊ conuincit de mendacio respōdeo si tytius sciuit ⁊ tacite vel expresse consensit ⁊ est potentior punitur ẜm formā. l. s. de his qui poten. no. l. j. Si vero nesciuit tunc punitur conuentus ex mendacio per dictā. l. vlti. de rei vendi. Si autem sine dolo respondit se possidere noīe tytij cū possideret nomine meuij tunc siue nominatus fuerit potētior siue non fiet possessionis translatio cum exigatur mendacium dolosum vt dicta. l. j. de his qui poten. noīe. ⁊ l. fin. de rei vēdi. Sed aut ille cuius noīe vere possidebat hoc sciebat ⁊ preiudicabit sibi id qđ fiet cum conuento. aut nesciebat ⁊ nō preiudicabit per. l. sepe. §. scientibus. ff. de re iudi. Distinguit etiā vtrum petitor sciuerit nominatū nō possidere vel nō vt primo casu eum nō conueniat secundo habeat locum forma huius. l. vt si veniat iudicium ꝓcedat cum ipso si nō veniat fiat missio. vt. ff. de rei vendi. l. fin. aūt. Nico. Quid si is contra quē agitur nominat clericum vel monasterium ⁊ dñs veniat ⁊ dicat ꝙ cōueniri debet coram suo iudice ecclesiastico non coram seculari dic ꝙ si nominans habet ius in re ꝓ suo iure conuenietur coram iudice seculari. Si aūt ꝓ iure clerici vel mona. tunc agendum est coram iudice ecclesiastico. vt extra de foro compet. c. si clericus laicum. ⁊ de hoc vide qđ not. in Spec. de primo ⁊ secūdo decreto. §. restat. ver. quid si dñs clericus. ⁊ ver. seq. Ibi siue in agro. i. rure siue villa. vt. ff. de adquir. pos. l. re pignoris. Odo. Ibi certo dierū spatio ẜm glo. istud spatium est vel ẜm formā aut. qua in prouincia. vel ẜm. l. j. supra de dilat. ẜm Od. Cynum ⁊ modernos est arbitrio iudicantis cum hoc hic dicat textus expresse a iudice finiendo. ⁊ pro. hoc. ff. de iure deliber. l. j. in fine. ⁊ infra de rebus credi. l. generaliter. §. his de presentibus. ⁊ ita in iudicio obseruatur. Ibi producendo sed cuius expensis notificabitur domino. dic ꝙ expensis notificantis. arg. s. de iura. calum. l. ij. §. hoc etiam. ⁊ §. sin aūt abfuerit. ⁊ infra de ap. l. eos. §. si quis aūt. vbi de hoc dixi. ⁊ extra de iudic. c. mulieres. lib. vj. Sed quid si conuentus habuit dilationem notificandi dño ⁊ nō notificauit. dic ẜm Nico. ꝙ nihilominus valebit ꝓcessus propter edicta proponēda de quibus subijcit j. ⁊ quia saluum est dño ius in proprietate vt infra subijcit factum eñ eius per quē possidet sibi preiudicare potest in possessione vt. ff. de adqui. pos. l. peregre. §. quibus explicitis. licet Cy. hic dicat nuntiandū per actorē vel iudicem. sed hoc seruari nō vidi sed precedentē opi. quā veram puto. Ibi actoris intētionem excipiet. i. suscipiet. sic exponit Ber. dicto. c. qm̄ frequenter. §. si super rebus. Quid si dñs veniat ⁊ petat sibi dari nouum libellum ⁊ nouas dilationes. ⁊ videtur ꝙ sit dandus. quia in libello oblato illi qui nominauit nihil petitur a nominato. ⁊ sic super tali libello nō posset absolui vel cōdēnari. In contrariū q̃ noīatus quodāmodo venit ad defensionē nominantis ⁊ rei quā possidet eius noīe. ⁊ hoc innuunt etiā ista verba actoris intentionē ⁊c. obtinui de facto nouum libellum nō esse dandū sed nouā dilationē sic q̃ dilatione data nominanti instructus esse nō posset. Cauti tñ aduocati ad oīe dubiū tollendū addunt libello dato nominānti. Itē ex predictis causis ⁊ ratio. peto a noīato sicut petebat a nominatore vel ponunt in primo libello ꝙ petunt a tali et quolibet alio possessore vel liti offerente. Ibi facere maluerit. i. nō venire nec ꝓcura. mittere. Ibi ad interrūpendā longi tpis prescriptionē contestatā immo videt ꝙ per solā contestationē interrūpat prescriptio. vt

ff. pro

ff.p emtore.l.alienā areā.dicunt quidā q hic habuit respectū ad nouū ius ẜm qð fit interruptio per executorē vt.j.de prescripti.xxx.an.l.sicut in rē.ꝛ.l.cū notissimi.in prin.Sed ẜm Jaco.de are.ille due.ll.loquunt in pscriptiōe que currit cōtra negligentes qualis est prescriptio.xxx.vel.xl.annoꝝ que negligētia interrumpit eoipso q citat aduersarius qꝛ contra negligētes ꝛc.vt.j.de annali excep.l.fi.Item nō dicit hic q p solū executorē interrumpat sed p litis quasi contesta.ac si dicat sicut p veram cōtestationē prescriptio interrūpitur ita ꝛ per quasi cōtestationē que fit ẜm formā huius.l.qn dñs nominatur in iudicio cum nō stat per actorem q litem non contestetur cū dño si presens esset ꝛ sic iste est nouus modus interrumpendi prescriptionē nō tn̄ habetur p conte.quo ad ferendam diffinitiuam ẜm Ber.in dicto.c.qm̄ frequenter.§.si super rebus.in glo.que incipit scʒ ne currat prescriptio. Cy.ẜm Pe.dicit q per solaʒ citationem fit interruptio vt.l.sicut.sed nō perpetuatur actio vt in contrarijs sed per quasi contest.de qua hic loquitur interrumpitur prescriptio ꝛ perpetuat actio.Cy.de hoc plene dixi dicta.l.sicut in rem.Ex quo etiā solui pōt questio Py. que est lxxv.in questionibus suis que talis est monasteriū prescripsit aduersus ecclesiā annis.xx.ecclesia excitata facit citari corā papa monasterium facta querela sine scriptis. p monasterio nullus coparet ecclesia cessat ita q mona.alijs.xx.annis possedit ꝛ sic dicit se tutū prescriptione queritur quid iuris.Py.tenet q per talem cita.facta sit interruptio.arg.huius.l.ꝛ.ff.de act.ꝛ oblig.l.constitutū.Bul.contra.p cuius opi.facit infra ne de statu defun.l.penul.ꝛ qꝛ forma huius.l.seruata nō videt cū nō fuerit in scriptis facta querimonia.Ibi edictis legitimis p interualla.xxx.dierum ẜm quosdaʒ vt.ff.de iudi.ad peremtoriū ꝛ.l.seq.vel ẜm O do.ꝛ Ric.arbitrio iudicis tam in numero edictorum q temporis interuallo cum nō sint determinata ꝛ arbitrabitur ex qualitate personaruʒ ꝛ distantia locorum. vt.ff.de iudi.l.nōnunq.O do.Ibi negotiū summatim.sed in quo erit ista summaria cognitio dic ẜm O dofr.q anteq iudex mittat actorem in possessionē faciet eum iurare q non animo calumnie hoc petit.ꝛ tunc mittetur.arg.ff.ad exhiben.l.thesaurus. O dof.ꝛ Rico.ꝛ ita tenet Ber.ꝛ Inno.dicto.c.qm̄ frequenter. §.si super rebus.super verbo summatim.et ita vidi in iudicio obseruari.Jaco.de are.dicit q iudex examinabit iura actoris ꝛ si viderit summatim eum iustam causaʒ fouere saltem ex presumtionibus mittet eum in possessionem vt.j.de bonisauc.iudi.possiden.l.cum pponas.ꝛ.l.fi.ꝛ ideo dicitur summatim qꝛ solum iura actoris examinant ꝛ nō rei.ꝛ istud etiā nō puto male dictum licet cōiter in iudicio nō seruetur.ꝛ eā approbat hic Cy.ꝛ ita dicit tenuisse dñm Joan.fasolum de pisis in tractatu summariarū cognitionū ꝛ Spec.de primo ꝛ scḋo decreto.Cynus.In eadē.l.in fine.Oppo.glo.de.l.si quis emtionis.§.penul.j.de prescrip.xxx.an.vbi auditur de possessione.j.annū veniens ꝛ satisdans iudicio sisti.Item oppo.de.l.pperanduʒ.§.sinaūt reus.s.de iudi.vbi nec de pprietate nec possessione auditur.ꝛ dicit solue vt dicto.§.sinaūt reus.ꝛ reuera ibi est bona glo.circa hoc Et ẜm Jac.de are.dic breuiter aut agit reali aut personali.Si reali aut fit missio ante litē contest.ꝛ habet locuʒ dicta.l.si quis emtionis.§.penul.in casu autē huius.l. lis erat quasi conte.pter edictū ꝛ inducias de quibus hic loquitur ꝛ ideo nō auditur sup possessione sed solū sup pprietate vt hic dicitur.Si vero lis sit vere conte.efficitur missus verus possessor vt infra quō ꝛ qn iudex.l.consentaneum.ꝛ si missio facta esset ex diffinitiua exclusum est omne ius pprietatis ꝛ possessionis ꝛ ita loquit.§.sinaūt reus.ꝛ hoc in reali.Si vero in personali fiat missio dic vt no.in glos.dicto.§.sinaūt reus.ꝛ ibi dixi.Querit idem Jaco.quid in hypothecaria glos.in dicta.l.si quis emtionis.§.penul.videtur sentire q idem sit qð in personali.Ipse aūt dicit q quidā dicunt q lite contest.vel quasi audiatur tantū de pprietate qꝛ ego confiteor rem suam esse qꝛ pignus in bonis debitoris manet vt infra de pigne.act.l.pign9 Si autem lis nō sit conte.vel quasi solutis expensis recuperat possessionem infra annū: post annum vero nō recuperat possessionem nisi pbet indebitū vel rem nō esse obligatā.ꝛ ita auditur de pprietate.i.iure pignoris si probet indebitū vel rem nō esse obligataʒ vt dixi.ꝛ hoc si erat debitor qꝛ hypothecaria conueniebatur.Secus si extraneus tūc haberet probare de vera proprietate si velit possessionē sibi restitui.Item querit gl. vsq ad qð tempus auditur de pprietate ꝛ dicit q in reali decem inter presentes ꝛ.xx.inter absentes qꝛ tanto tpe prescribit missus in reali cum vere possideat.Cy.ẜm Jaco.ꝛ Pet.dicit eum audiri vsq ad.xxx.an.qꝛ sine titulo nō currit prescriptio longi temporis et primū decretum nō dat titulum vt.ff.de dāno infec.l.si finita.§.finali.ergo ꝛc.hoc verum nisi a iudice prefigetur terminus postq de proprietate nō audiatur quod fieri potest.argu.ff.de dam.infect.l.a quo fundus.ꝛ ibi notatur per Dynum.de ista materia.l.si finita.§.si plures.in suo tractatu de primo ꝛ secundo decreto.Cy.ꝛ de ista materia ibi plenissime dixi vbi tractatur de primodecreto.ver.item queritur vsq ad quod tempus audiatur debitor.ꝛ in Specu.eo.titulo §.iam de effectu.ver.vltimo nota q si is qui missionē passus. vsq ad finē.§.In personali aūt missus cum vere nō possideat sed in possessione sit vsq ad.xxx.annos immo O do. hic videt sentire q etiam post.xxx.annos nisi sit insolutuʒ assignata vel vendita qꝛ cū nō possideat nō prescribit vt.ff.de vsucapi.l.sine possessione.et ita tenet etiam Guid.de suza.Rofre.tamē cum glo.ꝯcordat quia licet nō prescribat rem quia nō possidet spatio tamē.xxx.annorum prescribit contra ius recuperandi rem sicut etiam prescribitur contra ius offerēdi vt infra de prescriptioni.xxx.annoꝝ.l.cum notissimi.§.j.ꝛ ita tenet idem Rofre. de primo ꝛ secundo decreto.circa mediū.versi.itē quare stabit iste in possessione.ꝛ hanc etiam approbat dñs Nic.ꝛ in iudicio seruatur cōiter.de hoc etiā notat dicto.c.quomā frequēter.§. si super rebus.vt lite nō contest.in glo.sed q diu.Ultimo consueuit queri nunquid in realibus interponat secundū decretū Canoniste dicunt q sic ex voluntate.vt extra de eo qui mit.in pos.causa rei seruā.c.j.nō ex necessitate vt extra de do lo ꝛ contuma.c.contingit.doctores iuris ciuilis tenet q nō. quia per secundum decretū efficitur quis dñs vt.ff.de damno in fect.l. si finita.§.iulianus.ergo in rei vendi.nō potest locum habere quia in ea dicit se quis dominū.vt.ff.de rei vendi.l.in rē actio. ꝛ sic petendo secundū decretuʒ esset sibi contrarius.Jaco. de are.sequitur opinionē Canonistarū.ꝛ dicit q ideo nō est necessarium in realibus quia per lapsum anni efficit quis possessor sicut efficitur per secundū decretum.ꝛ ideo nō est necessarium si tamen quis petat interponi bene interponetur.Jac.de hoc hoc vide.ff.de damno infect.l.si finita.§.iulianus. in tractatu secundi decreti.ver.ex quo diximus.In glo.prima p declaratione ꝛ suppletione huius glos.ꝛ aliarum vide quod dixi.s.in expositione textus.In glo.immo de possessione ibi absentis vel alterius.Sed hec quomodo cum vsucapio nō pcedat sine iusta causa adquirendi dominiū sicut ꝛ publiciana vt.ff.de publicia.l.j.ꝛ.l.quecunqꝫ. hec aūt nō est adquisitoria dominij cū ei sit data tanq domino.vt.ff.de conditionibus ob causam.l. iij.§.subtilius.respondeo q dicit in indicto.§. subtilius. fallit in his que dant auctoritate iudiciali.vnde si esset tradita ex diffinitiua sententia contra verum dñm incontinenti esset trāslatum dominiū ꝛ si contra nō dñm haberet publicianam vt.ff. de publicia.l.ij.in fine.Sed quia hoc nō est cognitum nec diffinitum de proprietate ideo expectatur transcursus tpis.x.vel xx.annoꝝ per qð fingitur dñs tacendo consentire vt.ff.de verbo.signifi.l.alienationis.Quid ergo si iste talis missus cadat a possessione ꝛ perueniat ad illum contra quē facta est missio vel alium quo remedio sibi succurritur ad eam recuperandā.dic q per edictum ne vis fiat ei qui in pos.missus est licet principaliter sit inductuʒ pter illos qui missi impediunt possidere vt ibi patet.possunt etiā locū habere alia remedia possessoria cū factus sit possessor vt hic ptʒ puta vnde vi ꝛ vti possidetis ꝛ similia Nic.In.e.gl.in fi.ꝛ latius.p.c.cōtingit.ex de dolo ꝛ ɔtu.

Actor. Hec lex ponit duas regulas. prima est q actor sequitur forum rei.secunda q qui tenetur reali conuenitur vbi res sita est.Ad primam concor.s.de iurisdic.oīm iudi.l.iuris ordinem cum ibi notatis.De secūda regula opinio fuit Azo eñ tenuit q regula locum haberet tam in re mobili q immobili etiaʒ si reus ibi nō habeat domicilium.Opinio Hugo.fuit circa rem mobilem in contrariū vt hic in glo.not.opinionē Azo.approbat glo.ff.de iudi.l.sed ꝛ si susceperit.ꝛ.eo.titu.l.heres absens ver.at si quo constitit.in fine prime glo.ibi.Item rōne possessionis ꝛc.ꝛ O d.hic.ꝛ.s.vbi de crimine agi opor.aūt.qua in puincia.ver.itē querit dñs O do.aliā questionē vbi videas ꝛ Cynus hic.ꝛ allegat p casu.ff.de iudi.nō alic.§.fi.ꝛ.l. q legatur. §.sinaūt.hanc etiā opinionē Az.sequitur glo.j.tit.pxi.ꝛ Py. in libello circa finē rubrica de quibus causis sortitur quis forū ꝛ Ber.Inno.extra de rescriptis.c.dilectus filius. idest saracenus.de foro cōpetenti.c.sane.ꝛ.c.ex parte.ꝛ.c.fin.ꝛ de hoc etiā satis notatur per Joan.andr.extra de rescriptis.c.statutum. lib.vj.in glo.olim dicebamus.ꝛ per Archi.iij.q.vj.in summa. Fran.etiam Accur.Azo.sequitur.ꝛ ad.ll.pro dño Hug.allegatas respondet primo ad.l.senatus.de offi.presi.qꝛ ibi ratione officij eius qui conueniebatur differtur iudiciuʒ non ex defectu iurisdictionis iudicis.Ad.l.si fideiussor.§.fina.qui satisdare cog.dicit q licet ibi satisdari nō dicat nō phibet iudiciū

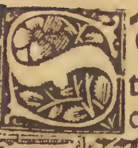
agitari. dñs Guid. de suza. approbat opi. Hu. et Rofre. qui de hoc satis not. de rei vendi. circa finē. ver. vltimo queratur. et dicit quod ideo nō fuit positū in hac rubrica verbū oportet sicut in superioribus quod necessitatē importat sed verbū debet quod exponitur secundum eū. idest pōt. vt et. ff. de offi. presi. l. sepe. Sed contra hoc est verbū iubemus quod est in hac. l. quod necessitatē importat sicut et verbū oportet. hanc etiā opinionē Hug. et Rof. videtur tenere Gof. in summa de foro cōpetē. §. itē sortitur quis forū rōne rei et Cōpost. extra de rescrip. c. nōnulli. ij. colūna. et Host. in summa huius tituli. §. que possunt obijci. ver. quid si aliquis cōueniatur et ver. seq. vbi de hoc late not. dñs aūt Nico. et Cy. hic secundum Pe. volens reducere opiniones predictas circa rem mobilē ad cōcor. dicit quod aut res mobilis que petitur est in transitu vt equus vel mercationes que ducuntur de ciuitate ad ciuitatem et tunc vera sit opinio hec vt sufficiat reum satisdare de re saluanda et respōdēdo in loco domicilij. Si vero res est ibi diu moratura tunc sit vera opinio Azo. et ita dicit colligi posse ex legibus allegatis tam per Azo. quam per Hug. et ad hoc adducit in arg. dictā. l. heres absens. §. j. de iudi. ibi durissimū enim est etc. et pro hoc facit quod dicitur de rebus inuectis et illatis. ff. de pigno. l. debitor. et pro hoc de lega. iij. si fundum. et l. que sint. §. fina. et l. si ita legatum. Alia glo. que est de annali exceptione. l. fi. circa finē prime glo. ver. item quid si tenearis mihi petitio. hereditatis. videtur tenere quod necessario quis cōueniatur in loco vbi res site sunt et nō alibi. et pro hoc euidenter facit textus huius. l. si habeatur in litera sed in his sine copula et. Sed dñs Odofr. dicit quod vera litera est sed et in his ita quod aduersatur precedentibus hoc modo bene dixi actorē sequi debere forum rei sed et in his etc. et ita facit pro opi. Azo. quā cōiter vidi in iudicio seruari. In glo. vlti. in fi. et videtur casus. j. de prescrip. lon. tēpo. l. fi. ver. itē nihil enim. et ver. sequenti.

¶ Rubrica. Ubi de hereditate agi oportet.

Super rubrica. Uide Azo. in summa et quod notatur. s. titu. pxi. l. ij. in fi. et cōtinua quia. s. in pluribus titulis dictum est ex quibus causis sortitur quis forū hic ponit aliā rōnem hereditatis.

¶ Rubrica. Ubi de ratiocinijs agi oportet.

Super rubrica. Continuationē summatis ex. s. pxi. titulo de prima parte loquitur prima lex. secūda de secunda. Oldra.

Cum qui. In fine scōe glo. de hoc vide quod plene no. in aut. qua in prouincia. s. vbi de crimi. agi opor. v. itē queritur glo. et Odo.

¶ Rubrica. Ubi causa status.

Atque. Ancilla fugitiua in petitorio remittitur ad iudicem loci vnde aufugit. h. d. Idē in colonis fugitiuis. vt j. de agri. et censi. l. si coloni. et ciuibus ciuitatū vt. ff. ad municipa. l. de iure. et idem in casibus alijs vbi esset eadē ratio vt. j. ti. pxi. l. j. et de liberali causa. l. ea. Multa alia hic no. pro Cy. que quere magis cōueniūt. l. j. j. de seruis fugi. ibi tangā. Dicit enim quod potestas posset vendicare delinquentē qui in fraudē factus esset clericus et petere ipsum remitti adiecta causa de iure ciuitatis. ad hoc facit quod notatur. ff. de rei vendic. l. j. §. j. et de istis remissionibus plene dixi. s. vbi de crimi. agi opor. aut. qua in prouincia. circa finē. et licet glo. hic teneat possessoriū nō habere locum in re mobili. de hoc dic vt dixi. d. l. j. de seruis fugi. v. tertia q̄stio est pro declaratione totius tituli. vide Azo. in summa. C. Ibi seruiret. i. pos. seruitutis esset. Ibi cōpellenda est in petitorio pena intētanda Ol. Ibi remittere eā subaudi in ea prouincia in qua etc. et dic post quam cōstiterit eā ancillam vel in possessione seruitutis fuisse post quam fugit. Oldra.

Procuratores. In fine glo. hanc vltimā sequitur Azo. in summa in fine et bene probatur per. l. iam dudum. in fine. j. eo. Sed Nico. de matarel. sequebatur tertiam opinionem Cyni sed. Mar. fil. vltimam.

¶ Rubrica. Ubi quis de curiali vel coartali.

Super rubrica. Supra titulo pxi. de cā status in gñe hic in specie de statu curialium etc. vbi agi debeat. et videtur hodie inutilis iste titulus cū propter vacationē imperij istos officiales nō habeamus. Odo. tū dicit dicit quod loco predictorum subrogati sunt alij curiales enim olim erant decuriones. vt. j. de decurio. l. curiales. et. s. de epis et cleri. si quis curialis. vbi de hoc dixi. j. de natura. libe. l. cōmuniū. §. et si quidem. eorum loco hodie sunt consiliarij ciuitatum. Coartales erant alij officiales magis astricti vt not. pro Azo. in summa huius tituli. et. j. de coartalibus. per totum lib. xij. quorum loco sunt precones siue executores et alij officiales curiarū qui si fugerent remittēdi sunt ad locū vbi gesserunt officiū vt hic habetur ad instar maiorum iudicum vt. s. vt oēs tam ciuiles quam militares iudices. l. vnica. et ad hoc. s. ti. ij. per totū. dñs aūt Nico. dicebat quod curiales in larga significatone sunt oēs quomodolibet astricti curie. Sed quidā sunt maiores deputati ad curiā regendā et curie presidentes quales sunt hodie consiliarij ciuitatū qui loco decurionū sunt subrogati vt predictum est. Alij sunt inferiores deputati ad vilia officia curie. et isti appellantur coartales quasi coartati ad ipsa officia vilia exequenda. pro hoc. s. de aduo. diuer. iudi. l. cū aduocatis. j. eo. l. ij. et de heredi. curialiū. l. si quis Alij sunt deputati ad mediocria officia curie. vt. j. de here. curialiū. l. penul. de naturali. liber. l. iij. et. iiij. et. l. cōium. Alij sunt deputati executioni officiorum iudicum vt apparitores et precones. et ex his aliqui sunt obligati curie ratione persone nō ratione officij. Alij sola ratione officij. sicut sunt cōiter officiales nostri tpis. vt. j. eo. l. j. ibi vel officijs iudicum etc. vt. s. de epis et cleri. l. officiales. Alij sunt qui nō sunt curiales sed quibusdam corporibus astricti qui deserere nō possunt vt fabricenses et nauicularij quia eorum congregatio inuenta est ob publicā vtilitatem. et de his loquitur infra de heredi. curialium. l. j. et. ij. in fine. et loqui pōt etiam titulus iste de nauicularijs et de fabricensibus. Nico. de matarellis.

Hac perpetua. Ibi prouincialibus. scilicet de cuius prouincie preside loquitur glo. s. l. pxi. que incipit in militia. videtur innuere quod loquatur de preside non sue prouincie sed hoc est cum fugerit quare nō remittitur ad suam prouinciā cognitio status eius vt. s. ti. pxi. l. j. vel ad prouinciā in qua concussionem fecit vt. s. tit. ij. l. ij. nō video. Unde secundum Nico. dic quod nō loquitur de foro territorij sed de foro iudicij tantū. cum enim iste conuenitur in sua prouincia corā vno iudice obijciebat quod ille nō erat iudex suus sed alius forte iudex sue professionis vt. s. de iurisdi. oīm iudi. l. fi. vel vbi exercuerat officiū. vt. d. l. ij. s. ti. ij. quod facere prohibet lex ista nisi in duobus casibus hic exceptatis. et quod subijcit in litera ita tū etc. nō aduersatiue sed expositiue ponitur. q. d. ita vcz et quod postea subijcit cū ad sedē tue magnificentie etc. refertur ad casum militie vbi duo simul cognoscunt. vt et. j. vbi cause fiscales. l. cū aliquis. et quod adhuc subijcit vel ad competentē etc. respicit casum. s. positū quando se tuetur beneficio principis. Nico. Ibi firmētur repete nō posse temporis prescriptionem opponere. Ibi referat potestatē allegatur continue quod si iudex de cā corā eo mota nō pōt cognoscere debet partes remittere ad iudicem competentē et sibi referre vt hic. et. ff. de libellis dimisso. l. j. Nico. In glo. etiā in fine. hanc secundā tenet Nico. per preallег. l. j. s. tit. ij. Nico.

¶ Rubrica. Ubi senatores vel clarissimi conueniantur.

Super rubrica. Uide Azonem in summa. Et continua secundum Odofr. a ti. de iurisdi. oīm iu. hucusque dictum est vbi conueniantur inferiores in ciuili et criminali. Nunc de superioribus dicit et vbi conueniantur criminaliter agitur in. l. quoties. et. l. prima. vbi ciuiliter in. l. ij. vel secundum Nicolaum ratione dignitatis que inheret persone est aliqd speciale circa forū et lites vt. s. titu. pxi. ideo post illum titulū subijcit istum titulum.

Ubicunque. Allegatur continue propter finē ad quod concord. s. vbi de crimi. agi opor. aut. qua in prouincia ibi omni priuilegio cessante etc. qui enim priuilegia ad remouēdo crimina pretendit a preside admitti nō debet vt in prima parte nouellarū titulo. de cōsuetudinaria iussione §. si crimine illigatus. nā delinquētes omni priuilegio vti prohibentur in aut. de man. princi. §. nō permittas. et pro hoc. j. de priuile. scholariū. l. ij. lib. xij. de curiosis et statio. l. pro id tēpus. et de

lucris aduoca.l.iij.de dig.l.iudices.⁊ concor.etiam ex̃ de hereticis.c.sicut in fine.⁊ ibi in glo.⁊ latius.e.ti.c.ad abolendaz.in fine.⁊ latissime extra de priuilegijs.c.tuarũ.in glo.magna.vj.q.iij.c.j.de purgatione cano.c.j.⁊ ibi in gl.dignitati em̃ detrabitur pꝑter delictũ.de vita ⁊ honestate clericoꝝ.c.vnico.li.vj.nec delinquendo quis pretiosior fit.ff.ad.l.falc.l.pretia. Quot modis perdatur priuilegiũ habetur per Archi.xxij.di.renouantes.⁊ ibi etiã in glo.Et an nobilitas sit attendenda vel nõ xl.di.illud per arch.Et ex predictis dr qd dño Ja.bal.existente potestate Janue vbi erat statu.qd nobilis suspendi non deberet sed decapitari quendã nobilem qui graue delictũ commiserat fecit suspendi.ꝓ quo bene facit dictũ.c.j.ex̃ de purga.canonica.⁊ tunc Januenses fecerunt statutum qd nullus doctor posset esse potestas:tñ iudicio meo hoc fieri nõ potuit obstante statuto qd al's proditum esset in casu superuacuo cum sine delicto graui quis nõ posset decapitari.Item voluerunt quidã dicere per literã istam ibi publicis legibus ⁊c.qd extraneus in aliquo loco delinquens non posset puniri ẽm statuta illius loci sed ẽm ius cõmune cuius contrariũ hic tz Cy.⁊ bñ et exponit ẽm Dy.publicis legibus.i.auctoritate publicarũ legum.vt notatur per ipm Dy.ff.de accusa.l.si cui.§.fin.et ad hoc faciunt notata.s̃.de summa tri.l.j.Cynus.

Senatores. Hec lex cõtinue allegatur qd ibi quis hz domicilium vbi hz maiorem partẽ fortunarũ ⁊ vbi larem fouet ⁊ assidue moratur ꝓ hoc.l.vt.ff.de ver.sig.in.l.censoria.Nã sola domus possessio non facit incolaz.vt.ff.ad municip.l.libertus.§.sola domus.glo.tñ alibi exponit larem fouere.i.habere aĩuz habitandi.vt no.ĩ.de incol'.l.ciues.⁊ ad hoc etiam facit qd notatur per Inno.extra de foro compe.c.ex parte.circa principiũ vbi dicit tribus locis sortiri quis forum quod intellige vt dixi.s̃.de iur.om.iudicum super rubrica circa principium.

Uoties. Quo dicit nominat em̃ quasdam dignitates cum administratione quas qui habẽt nõ condẽnantur in criminibus publicis vel priuatis nisi ꝑ principẽ vel cui hoc specialiter princeps cõmiserit.absolui tñ possunt per alios iudices si reperti fuerint innocentes ⁊ accusatores de calũnia puniuntur nisi essent paris dignitatis cum accusato. Item cõstituti in predictis dignitatibus priuilegiũ habent sedendi non cuz iudice sed in loco inferiori superiori tñ quam sedẽt alij litigantes qd dicit Odo.in romana curia seruari in causis ep̃orum ⁊ superioꝝ prelatoꝝ ⁊ hoc vsq; ad.§.viros.❡ Ibi est scđa pars que loquitur de habentibus dignitatẽ sine administratione q conueniuntur in criminalibus corã prefecto pretorio vel magistro officiorũ qui;si inueniuntur innocentes absoluuntur:si nocentes remittuntur ad principem ⁊ isti' etiã habent priuilegiuz sedendi nisi allegent.de quo dixi.s̃.de posthu.l.quisquis Item lex ista vltra principiũ decidit dubium glo.que est.ff.de publi.iud.l.penul.§.ad crimen.⁊ ibi per Dy.vtrũ in priuatis criminibus interueniat procurator q: hoc est expressuz quod non dum dicit crimen publicum priuatũ ve.nisi ageretur ciuiliter q: tunc posset interuenire.vt.s̃.vt oẽs tam ciuiles quam militares iudi.l.vnica.§.qd si intra quinquaginta dies. Pro declaratione sequentis tituli vide Azo.in summa.

❡ Ubi cause fiscales Rubrica.

Super rubrica. Ubi agãtur cause priuatoꝝ in precedentibus dictũ est nunc vbi fiscales ⁊ alie de quibus loquitur rubrica.⁊ vide azo.in summa.

Non defense. Ex hac.l.tracta fuit decretalis cũ ẽm legem extra de hereticis.li.vj.vbi bona hereticoꝝ nõ apprehenduntur nisi lata sententia lz confiscata sint ex die cõmissi criminis qd facit pro questione si statutũ est sicut bergomi qd ipso facto intelligatur in banno qui fecerit feritã vtrum possit impune offendi sine aliqua declaratiõe vel sentẽtia iudicis naz hic ⁊ dicta decretalis sunt ar.qd opus sit sententia ⁊ declaratione iudicis.⁊ ꝓ hoc est pulcra glo.in auc. de incestis nup.in prin.In ɔ̃rium facit.ff.de fideicõ.lib.l.cum quasi.§.si plures.in fine.⁊ gl.parua ibi posita que incipit qd facit sententia.Itẽ facit hec.l.qd de crimine cognoscatur post mortez de quo dic vt dixi.ĩ.de inoffi.testamento.l.si quis filium ⁊c.

Procurator. Lex ista multuz facit contra ea que notata sunt.s̃.vbi et apud quos in inte.restitutio peti debeat.l.si.qd si potestas non possit eximere bannitos de banno possit tñ ꝓnuntiare eximendos.Sed dic vt dixi.s̃.si aduer.liber.l.j.

Si quis aduersus. Est ar.qd conductores p̃diorum ecclesiasticoruz possint conueniri coram iudice ecclesiastico.⁊ pro hoc.ĩ.e.l.fi.de hoc dictum fuit.s̃.de iuri.om.iudicum.l.iuris ordinem.

Uniuersis. In fine similis pena combustionis infra de fal.moneta.lege secunda.

❡ Qñ liceat vnicuiq; sine iudice vindicare Rubrica.

Super rubrica. Quando liceat priuato vindicare iniuriam ꝓpriam loquitur.l.j.qñ iniuriam publicã.l.ij.⁊ est speciale cõtra regulã.s̃.de iudeis.l.nullus.vbi multi alij casus notantur.⁊ ex hoc ptz continuatio.q:.s̃.coram quibus iudicibus sit agendum hic qũo sine iudice quis vindicetur.

❡ De inofficioso testamento Rubrica.

Super rubrica. Uide plene ꝑ Azo.in summa ⁊ ꝑ rofre.de querela inofficiosi testamenti.⁊ in speculo de testa.§.sequitur.ver.illud quoq; non est omittendũ.Itez opinio.M.fuit qd hic titulus sit hodie correctus qd nõ est verum.vt no.ĩ.de lib.preteritis auc.ex cã circa principiuz.⁊ plenius in cor.vnde sumitur vt cũ de ap.cogno.§.illud quoq;.An hec querela sit actio vel accusatio plene notatur per odo.ĩ.e.l.neptem.⁊ per Arch.xiij.q.vlti.si quis irascitur.⁊ per rofre.dicto titulo de querela inofficiosi testamenti circa mediũ.⁊ Azo in summa hui' tituli in fine in gl.ff.e.l.posthumus.§.si quis ex his.Et describitur sic querela est ius quoddã gratis ascendẽtibus ⁊ descendentibus cõpetens ⁊ collateralibus primi gradus turpibus personis institutis ad infringendũ testamentũ exheredationẽ agentis continens tacitã vel expressam.An in ista querela ⁊ duab' sequentibus veniãt fructus Cy.ĩ.ti.ij.l.vnica.in fi.ẽm Pe.dicit idez qd in alijs reuocatorijs.ff.de vsuris.l.videamus.§.in fauiana.⁊ que in fraudem cre.l.vlti.§.fructus.Cy.

Cum de inofficioso. Fideicommissarius vniuersalis tenetur querela hac si ꝓ herede vel possessore possideret.h.d.Et vide qd not.per Azo.in summa.e.§.ꝓponitur aũt querela.⁊.§.se.Et dubitatio huius l.fuit ẽm odo.⁊ Gui.q: querela datur contra heredem.vt.ĩ.e.l.si heredem.⁊ ideo non videbatur dari ɔtra fideicõmissariuz sed q: effectu heres est.vt insti.de fideicom.here.§.restituta.⁊.ff.qd cum eo.l.si filius.§.j.datur contra eũ datur etiam cõtra heredem ꝓ quarta que remansit penes eũ sic⁊ al's cõtra duos datur.vt.ĩ.e.l.cum duobus.⁊.ff.e.l.circa.Sed si ille qui possideret non esset heres vel fideicõmissarius sed possideret ꝓ herede vel possessore daretur querela contra heredem et petitio hereditatis contra talem possessorẽ.Oppo.ꝙ non detur contra fideicõmissarium q: titulo possidet:⁊ ideo petitione hereditatis nõ tenetur.vt.ff.de petitione here.l.nec vllam.⁊.l.regulariter.ad hoc dicũt quidã.vt fran.accur.ꝙ fideicõmissarius conuenitur demum pro lata querela cõtra heredem scriptum q: tunc titulus habetur pro non titulo. Alij dicunt ꝙ agitur querela contra fideicõmissarium nec obstat qd habeat tituluz q: licet petitio hereditatis non detur contra habentẽ titulum querela tñ datur.licz em̃ antiqui dixerint ꝙ qui intentat querelam intentare videatur etiã peti.heredi.tñ verum non est.vt hic no.in glo.⁊ per Odo.⁊ per Azo.in summa.d.§.ꝓponitur ⁊ per Rofre.in libello.e.circa medium.ver.Item adhuc instatur ⁊ hec solutio magis cõuenit litere.Si queras an simul ꝓponi possint querela ⁊ petitio hereditatis dic ꝙ pure non sed conditionaliter sic ratio est q: ẽm hec tempora petitio hereditatis filio non competit ex testamento nõ q: non est institutus ab intestato non q: pendet causa testamenti.vt.ĩ.q admitti ad bonoꝝ possessionem possunt.l.quãdiu conditionaliter autez potest q: refertur in id tp̃s quo potest cõpetere.s.pro lata querela. Unde dic ꝙ aut actio preparatoria ⁊ illi cui preparatur simul competũt sicut actio ad exhibendum ⁊ rei vendicatio et tunc possunt pure simul proponi.vt not.in gl.ff.ad exhiben.l.j.aut non competunt simul sed vna pendet ex euentu alterius vt querela ⁊ petitio heredita.vt hic.⁊.ff.e.l.qui de inofficioso.

et in.l.gemma.ff.ad exhiben.ꝛ.ʃ.locati.l.conductores. et tunc possunt ꝓponi conditionalr nō pure. vt dictis.l.Jac.butrig.

Clamuis. Primam lecturam in gl.positam approbant doctores. Secunda ꝛ tertia non procedit quia septima extraordinaria locum hʒ ab intestato ꝛ ante querelam finitam non est res in causa intestati vnde non hʒ locum illa bonoꝝ possessio in specie nec in genere. Quarta potest sustineri.non obstat.l. non putauit primo responso. et ʃ.non queuis.quia hic fuit rite exheredatio facta per.l.si pater.ʃ.de institu.et substitu.

Si mater. Argumentabilis est hec lex ꝛ ponit tria dicta satis clara. Ibi materne pietatis. Que colligitur ex eo qḋ alios heredes instituit ꝛ sic est verosimile qḋ istum instituisset nisi in puerperio decessisset ol. Et sic suppletur omissuʒ ex presumta voluntate testantis sic ꝛ al's supplet lex ꝛ hʒ conditióeʒ pro impleta fauore libertatis q̄ defertur.ff.de statu liberis.l.si peculiū.ʃ.cui seruus.ꝛ dubium certificatur ex coniecturis et circunstantijs.pro hoc.ʃ.de lega.l.cuʒ alienam.de fideicō.l.predia.eo.ti.l.voluntatis.ꝛ ibi in glos.de le.j.si seruus plurium.ʃ.fi.ꝛ plene notatur per dy.extra de re.iur.c.in obscuris.ꝛ.c.inspicimus in obscuris.li.vj. Itē collige qḋ aliter succedit vocatus fictione iuris a lege quā si esset institutus a testatore vt ex glo.colligitur qḋ est satis mirabile ꝛ not.dignū ꝛ potest ad multa valere. Et ratio est qꝛ cum alios filios instituisset ex presumta pari affictione iste vocatur ergo pariter ꝛ non in pluri.ar.ff.de calum.l.hec actio. Querit od.quo iure admittitur iste filius posthumus in scḋo casu huius.l. ex testamento non qꝛ non est institutus.ab intestato non qꝛ fratres sunt scripti in testamento ꝛ quādiu ꝛc.vt.ff.de acqui.here.l.quādiu.ꝛ dicit admitti conditione ex hac.l.vel per septimā bonoꝝ possessioneʒ vel per vtilem bonoꝝ possessionē ſm tabulas.ꝛ hanc tʒ azo in summa.ʃ.qui admitti ad bonoꝝ possessionē possunt.ʃ.extraordinaria bonoꝝ possessio.ꝛ rofr.in libello de septima bonoꝝ possessione extraordinaria vltra mediū.versi.nunc videamus exempla. Ex hoc etiaʒ scḋo responso determinat py.lxxxviij. questione in questionibus suis q̄ incipit quidā filium suum.si pater instituit filiū ex certa re ꝛ vxorē in residuo vtrū possit filius dicere testamentū nulluʒ quasi sit preteritus ꝛ dicit ꝙ nō et ꝓ hoc facit qḋ notatur.ʃ.e.auc.nouissima.ꝛ est expressum in auc.vt cū de ap.cogno.ʃ.hec aūt disponimus. Itē querit iac.de are.si filius in primo responso hui⁹.l.expugnauit testamentum maternum per querelam an teneatur prestare legata per auc.ex causa.ꝛ dicit ꝙ non qꝛ illa auc.non hʒ locū in nato post testamentū hic eīn rumpit testamentū per querelam non ipso iure.vt hic in gl.no.ꝛ de hoc dicetur dicta auc.ex causa. In gl. et si scripti heredes ibi.l.numis.sed ibi de odio hic de fauore preterea ibi dubiū hic certum ex certa huius.l.dispositione et coniectura testantis inter liberos equalitatē seruare presumit ar.ʃ.cōmunia vtriusq̧ iudi.l.fi.ꝛ de colla.illud.ʃ.fi.Jac.

Tem ex causa. In glo.vlt.in fi. hodie autem nihil prestant ꝑ auc.ex causa ſm Gui.de suz.ꝛ fran.accur.ꝛ ita notatur.d.l.papi.ʃ.fi.ff.eo.et in summa.e.ʃ. effectus autem querele.

Si pater. Clo.tʒ hanc.l.esse correctā per.l.sancimus.in fi.ʃ.e.Jnnium tʒ cy.ſm pe.in collateralibus in quibus non reperitur mutatuz:ꝛ ideo stet.vt.ʃ.de ap.l.precipimus.ꝛ de hoc dicetur.d.l.sancimus.in fine.Cy.

Nouissima. Hec auc.legitur super.l.cū queritur ꝛ auget quartā de qua loquitur ꝓ numero liberorū vn̄ versus. Quatuor aut infra dant natis iura trientē. Quatuor a supra dant natis iura semissem. Ex quibus versibus colligitur casus huius auc.et vide qḋ no.in corpore vnde sumitur. Deinde querit glo.vtrū hec auc.corrigatur per aliā auc.vt cum de ap.cogno.ʃ.aliud quoq̧ capitulum q̄ est post istam. Et videtur ꝙ sit necesse iure institutionis relinqui al's testamētū sit nullū.ꝛ de hoc ibi no. Circa qḋ quidā distinguūt vtrū fiat testamentū solenne ꝛ tunc sit necesse relinqui iure institutionis.vt.d.ʃ.aliud.an minus solenne puta inter liberos et habeat locū hec auc.quam distinctionē approbare videtur azo in summa.e.ʃ.penul.vbi de hoc satis no.in gl.insti.e.ʃ.fi. Opinio tñ cōis glo.ꝛ doctoꝝ est qḋ sit necesse relinqui iure institutionis al's testamentū sit nullum.ita tʒ gl.hic.ꝛ.ʃ.e.l.omni modo.ꝛ in corpore vnde hec sumitur.ꝛ vt cuʒ de ap.cogno.d.ʃ.aliud.ꝛ hanc etiam approbant canoniste ex̄ de testamentis.c.raynaldus.in glo.q̄ incipit si nihil sibi testamento reliquisset et latius de hoc no.per Jo.an.ex̄ de testa.c.j.lib.vj.in glo.sed nūquid Dy.ꝛ Cy.ſm Jac.de ra.Pe.ꝛ Jac.de are.hic. Et est mirabile qḋ si pater iure institutionis relinquat filio vnicum denarium testamentū tʒ ꝛ si iure legati relinqueret mille testamentum esset nullū.ꝛ pro hoc facit qḋ dixi.ʃ.e.l.si mater.ꝛ qḋ no.in gl.ꝛ per Dy.ff.ad trebellianū.l.si quis priore. Sʒ ratio est qꝛ titulus institutiōis est honestior plenior ꝛ magis honorabilis quā titulus legati que ratio redditur in tex.ꝛ glo.ff.de lega.prestan.contra tabulas.bo.pos.petita.l.si quis filiū.ʃ.penul.ꝛ ideo lex disposuit filio iure institutiōis debere relinqui et pro hoc.ff.si quis omissa causa testamēti.l.iul.ꝛ in auc.vt cū de ap.cogno.ʃ.ceterū si qui.ibi sola enim ꝛc. Nam et portio coheredum non petentium sibi posset accrescere qḋ non esset si esset legatarius. Ex predictis colligi pōt solutio q̄stionis quā habui de facto bergomi quidā habens filiaʒ vnicam fratrem sibi heredē instituit ꝛ filie sue statuit ordinauit ꝛ iudicauit lib.cc.pro ea maritanda dicebat istud testamentuʒ fore nullum qꝛ filie non erat relictū iure institutionis. Dn̄s Gui.de suz.in dicta questione tʒ ꝛ de facto consuluit testamentū tale valere ipse eīn tenebat distinctionem predictā quod si pater solēniter hoc est in scriptis testetur tunc habeat necesse iure institutiōis relinquere:ꝛ ita intelligebat ꝑ̄alle.ʃ.aliud quoq̧.in auc.vt cū de ap.cogno.ꝛ qḋ no.ff.de mino.l.deniq̧.ʃ.sed vtrum.in fine. Si vero non solēniter sed nuncupatiue tunc sufficiat quoquo relicti titulo.ꝛ ita intelligatur hec auc.ita qḋ nulla corrigatur permissuʒ est eīn parentibus tam masculis quā feminis inter liberos testari quō volunt.vt.ʃ.fa.ercis.l.fi.ꝛ de testa.l.hac consultissima.ʃ.ex imperfecto.ꝛ qꝛ etiam in dicto testamento erat clausula si non valet iure testamenti valeat iure codicilloꝝ ex quo innuitur quod voluerit quoquo modo valere. Iteʒ quia predicta verba in testamento cōtenta statuit voluit ordinauit et iudicauit videnť sufficientia ad institutionē. Nam iudicium testatoris dr̄ vbi est institutio.vt.ʃ.de sac.san.eccle.l.j.ibi ꝛ non sint cassa iudicia.ꝛ.ʃ.de testa.l.qm̄ indignū ꝛ verbū ordinauit.vt.ʃ.de iure dotium.l.si mulier.sicut etiam dr̄ de verbo relicti ꝙ trahatur ad institutionē.vt plene dixi.ʃ.de sac.sanc.eccle.l.fin.ꝛ pro hoc etiam facit in nouellis de legitima portione parentibus relinquenda prima parte nouellarū lʒ postea videať corrigi in scḋa parte titulo q̄ sint iuste cause exheredationis liberorū. Sapiētes tñ mediolani sentiebant predictis nō obstātibus testamentū esse nullum.ꝛ hoc etiā sentire videtur rofre.in libello hoc.e.ti.ʃ.de querela inoffi.testa.ver.vndecimū.et ꝑ hoc videtur quia.ʃ.ille aliud quoq̧ capitulum.in auc.vt cum de ap.cogno.aperte loquitur de testamento inter liberos condito nec distinguit vtrū solenniter aut per nuncupationē nec azo si recte inspiciatur.d.ʃ.penul.in summa.e.dicit testamentum tenere si non sit relictū filio iure institutionis sed dicit qḋ si pater non faciat testamentū perfectum non est opus qḋ filio iure institutionis relinquat. Sʒ qꝛ filius succedit ab intestato cessat querela.licet dn̄s Joan.an.d.c.primo ex̄ de testamentis dicat Azo.distinxisse inter testamentū in scriptis ꝛ nuncupatiuum.d.ʃ.penul. Sed quid si pater dedit filio in vita partem nunquid sufficiat ita qḋ nō teneať eum amplius instituere dicam.ʃ.e.l.si quoniam. Item an sufficiat si relinquat filio per fideicōmissū vniuersale rogando institutū quod filio restituat dic.vt no.gl.ʃ.e.l.sancimus.ʃ.cum aūt. Ex predictis insurgit pulcra questio ecce quod pater in testamento titulo legati reliquit filio ꝛ in testamento adiecit volo hoc meum testamentum dictari debere consilio sapientis ad hoc vt melius valeat nunquid sapiens dictando poterit supplere qḋ iure institutionis filio debeatur dn̄s Rich.hanc q̄ōnem disputauit publice ꝛ eā habeo in libro questionū disputataꝝ questione.liiij. Et quod per sapientem possit fieri predicta suppletio videtur ar.ʃ.de nouo.C.componēdo.ʃ.quibus.ver.adijcientes.in prohemio institu.ʃ.cumq̧.ꝛ.ff.qḋ cuiusq̧ vniuersitatis.l. Item eorū.ʃ.si decuriones.versi.parui.et quia in dubijs interpretatio fieri dʒ vt res magis valeat quam pereat.vt.ff.de rebus dubijs.l.quoties.cū si.multo ergo fortius in institutiōibus ex quibus tota virtus testamenti dependet.vt.ff.de iure codicilloꝝ.l.qḋ per manus.ꝛ institu.de lega.ʃ.ante heredes.in talibus enim benigniorem sequi interpretationē nō minus est iustius quaʒ tutius.vt.ff.de his q̄ in testamēto delen.l.penul. Item constat qḋ talis clausula volo dictari consilio sapientis est a iure permissa ꝛ approbata tam in testamentis quā stipulationibus et alijs ꝯtibus ar.ff.manda.l.idemq̧.ʃ.si quis ea.ꝛ ibi in glos.de admi.tuto.l..quidā decedens.ʃ.papi.ꝛ.l.tytiū.de exercito.l.j.ʃ.si plures.ꝛ de le.ij.codicillis.ʃ.lucius.ꝛ ex vsu etiam hoc videmus.vt ptʒ ꝛ notatur.ff.de hered.institu.l.illa institutio. que glo.

que glo. bene facit ad questionē presentē. ff. de ver. obli. l. ex ea parte ⁊ man. l. si mandato tytij. §. fi. Virtute cuius clausule et si sapiens non possit dictare vel supplere ea que sunt facti ⁊ q̃ non fuerunt dicta per testatorem vel contrahentes pōt tamen supplere ea q̃ sunt iuris ⁊ qḋ implicite dixit ⁊ sentit testator explicare ⁊ declarare potest sapiens in dictando vt potest poni exēplum. ff. de man. testamento. l. si quis ita scripserit. j. de necessa. seruis here. insti. l. ij. ⁊ penul. ⁊ qḋ dixit ⁊ sensit testator in verbo ambiguo sapiens per verbū clarum dictet ⁊ explicet vt potest poni exemplum. vt. ff. de le. iij. l. librorū. §. qḋ tm̄ cassius. ⁊. l. nō aliter. §. j. ⁊ qḋ talis possit fieri suppletio ⁊ non alia probatur. ff. de re iudica. l. actorū. ⁊ ita potest intelligi qḋ notatur in. d. l. illa institutio. ff. de here. insti. Item pro hoc facit qḋ. s. dixi verbū relicti posse ad institutionez aptari. vt. d. l. fi. de sac. san. ecc. sapiēs ergo poterit supplere verba illa iure institutionis quasi implicite dicta per testatorez ita qḋ nihil vī de nouo facere sed implicite dictū a testatore explicare ⁊ declarare. vt. ff. de testa. l. heredes palam. §. quod vero. ⁊ de acquir. re. do. l. adeo. §. cum quis. in fi. Tertio sic explicatio dispositi facta in codicillis trahitur ad dispositionē testamenti in quo facta fuit dispositio vt si in testamento dictum fuerit q̄tum in codicillis legauero tm̄ lego deinde in codicillis certā quantitatem legat tm̄ debetur ex testamento. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. si ita scripsero. ⁊ de here. insti. l. asse toto. ⁊. l. si quis ita scripserit heredem. ⁊ de condi. insti. l. institutio talis. sic a simili quidquid dictabit sapiens virtute illius clausule trahetur ad dispositiōez testatoris vnde sapiens illa verba iure institutionis supplere poterit quasi testator hoc voluerit ⁊ sapiēs solo ministerio declarationis vsus fuerit. vt dixi arg. ff. de le. ij. l. vnū ex familia. §. si de falcidia. Item certum est qḋ potest fieri per legem pōt etiam fieri per hoīem. vt. ff. de pactis. l. nō impossibile. sed lex supplet ex cōiectura voluntatis testatoris institutionē a testatore non expressam. vt. s. e. l. si mater. ff. de heredi. insti. l. j. §. fin autem. ⁊. l. vlt. ad fi. ergo ⁊ per hoīem ex cōiectura suppleri poterit. cum ergo coniectura sit qḋ testator voluerit testamētum valere quod sine institutiōe valere non pōt poterit per sapientem institutio suppleri pro hoc. ff. de leg. ij. vnū ex familia. §. si omissa. ⁊. l. cum pater. §. cum imperfecte. naz ⁊ al's quis mētis sue intentionē alij cōmittit quam post mortē cōmittentis declarat. vt. ff. de dote prelega. l. theopompus. nec em̄ videtur intestatus decessisse qui extremā voluntatem in alterius dispositionem reliquit. vt ex̄ de testa. c. cum tibi. cum ibi notatis. Itē certum est qḋ in testamentis verba non debent esse in vanuz ⁊ sine ministerio. vt. ff. de le. j. l. si quando. Sz si diceremus suppletionem predictā per sapientē fieri non posse ⁊ testamentuz per ꝯ̄ns nō valere verba predicta viderētur superuacuo addita ⁊ hoc maxime fieri posse dicendū est ꝑpter subtilitatē testamentorum. vt. j. de testamentis. l. cum antiquitas. ⁊ ideo facilius eorum dictamen ⁊ dispositio sapientis arbitrio cōmitti potest Item ꝑ hoc q꞉ cum aliquis aliquid vult videtur velle ea sine quibus obtineri non potest. vt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij. et de serui. rusti. predio. Itē sic possunt. §. qui hz. sed testator voluit suum testamentū valere ⁊ dictari per sapientem ita qḋ valeret ergo videtur voluisse ip̄m supplere id sine quo valere non potest. Nam in ambiguo sermone non vtrūqз dicimus sed id tm̄ qḋ valere volumus. vt. ff. de re. dubijs. l. in ambiguo. ⁊ hoc est quod dr̄ sapientem posse supplere de iure non aūt extra id qḋ testator sensit ⁊ sic de facto. vt no. in gl. predicte. l. illa institutio ff. de here. insti. sicut al's dicimus consultationē fieri posse super iure non super facto. vt. ff. de iudi. l. eum quem temere. §. iudicibus. ⁊ ita ex predictis videtur per sapientē fieri posse suppletionem predictā. In contrariū qḋ non possit certū est em̄ testamentū in sola heredis institutione substantiaz capere. vt. ff. de here. insti. l. j. §. qui neqз. ⁊. §. ⁊ si ita. j. de testa. l. errore ⁊ institu. de legatis. §. ante heredis. Itē certi sunt casus in quib⁹ alius potest alij facere testamentū vt pater filio impuberi in potestate existenti. vt. ff. de vulg. ⁊ pup. substi. l. moribus. in principio. ⁊ insti. de pu. substi. in prin. ⁊ mētecapto. vt. j. de impub. ⁊ alijs substi. l. humanitatis. Item miles. vt. j. de testamento militis. l. in testamento. sed casus nostre q̄ōnis non est de illis ergo sequitur qḋ nullus sapiens institutionē possit supplere pro hac forma arguendi. ff. de act. ⁊ obli. l. obligationum fere. §. placet Item sic constat qḋ testator nec lingua nec scriptura filiū heredem instituit qḋ ptz ex lectura testamēti ꝑ quo facit. ff. de ma. testamento. l. vxorē. de fideiusso. l. fideiussores magistratuū. §. j. j. de dona. inter virū ⁊ vxo. l. ex his verbis. ⁊. ff. de transact. l. de his controuersiis. Item constat ꝙ cuz testator neqз verbo neqз scriptura exprimit nomen heredis testamentū nulluz est vt. j. de testa. l. iubemus. cum ergo ab initio non valuerit per sapientē suppleri non pōt nec cōualescere. vt. ff. de re. iur. l. qḋ ab initio. cū si. Tertio sic constat testamenti factionem publici iuris esse. vt. ff. de testa. l. testamenti factio. ⁊ de le. j. l. nemo. Itē ea que publici iuris sunt in potestate priuatorū conferri non possunt. vt. ff. de pactis. l. ius publicū. de admi. tuto. l. quidam decedens sequitur ergo qḋ suppletio predicta cum sit publici iuris arbitrio cōmitti sapientis nō potuerit. pro hoc. ff. de bonis libertorū. l. paulus. §. patroni. de testamētis. l. qui in potestate. ⁊ de dona. cau. mor. l. tam is. §. j. Quarto sic certum est ꝙ captatorie institutiones reprobantur a iure. vt. ff. de here. institu. l. captatorias. ⁊ de le. j. l. captatorie. ⁊ dicuntur captatorie que sunt collate in arbitrium alterius vel quantū ad substantiam. vt. ff. de here. insti. l. si quis semproniū. §. j. ⁊. l. illa. vel quātum ad formā similem ⁊ substantiā. vt. ff. de his q̃ pro non scriptis habentur. l. j. ad finem. ⁊ de here. insti. l. ille aūt. ad finē ea aūt q̃ cōmittuntur alicuius consilio quodāmodo conferūtur in eius arbitrio ⁊ ideo aliqñ exponitur consilium. i. arbitriuz. s. qui ⁊ aduersus quos. l. j. ergo non videtur predictā suppletionem institutionis cōmitti potuisse arbitrio sapiētis tanq̄ captatoriā. vt prealle. l. illa. de here. insti. Quinto sic ⁊ istud argumentū satis concludere videtur q꞉ quidquid respōdebitur veruz esse falsuz reperietur. vt. ff. ad. l. fal. l. qui quadringenta arguamus ergo sic aut quis volet dicere verbis institutionez esse factā per testatorem aut verbis sapientis hoc supplentis. Si verbis testatoris hoc est falsum q꞉ ex verbis testamenti nō presupponitur institutionē filij fore factaz ergo p̄teritio facta est ꝑ hoc. ff. de ma. testamēto. l. vxor. ⁊. l. meuia. ⁊ maxime iure nouo auf. vt. d. §. aliud quoqз. in auc. vt cū de ap. cogno. Si ex verbis sapiētis suppletionem facientis ergo actus morientis purus cedens a morte testatoris in suspenso est vsqз ad suppletionē sapientis qḋ esse non pōt q꞉ actus morientiū non suspēduntur nec retrotrahuntur. vt. ff. cōia prediorum. l. fi. ad finē. Si aūt dicatur statim in morte testatoris suppletionē factā per. l. de le. ij. l. j. ergo sic semper a iure fieret suppletio dato qḋ nihil dicatur de dictamine fiendo consilio sapientis ⁊ sic iura disponentia filiū habere debere iure institutionis posita erunt verbis ⁊ nō rebus qḋ esse nō dz. vt. j. cōia. de le. l. ij. Sexto sic act⁹ institutionis heredis est talis qḋ per alterius quaz testatoris linguā expediri nō pōt. j. de testa. l. iubemus. §. opz. ibi vel ex voce quidem testatoris ⁊c. et qui testamenta facere possent. l. hac consultissima. ibi deinde exprimat ⁊c. ⁊. ff. de testamentis. l. heredes palam. in princi. ⁊ hoc maxime attenditur in institutione illarū personarū q̃ preterite dicunt nullum testamentuz propter honorabiliorē ⁊ pinguiorē titulum. vt predixi: ⁊ ꝓbatur prealle. l. filiū. §. penul. ff. de le. prestan. contra tab. bonoruz possessione petita. cuz si. s. allegatis. circa principiū. ⁊ si dicat quis satis videtur lingua testatoris exprimi dū lingua sapientis eius in hac parte ministri exprimitur ar. ff. de fideius. tuto. l. ij. respondeo ꝙ quedaz sunt q̃ sic appropriantur persone vt in his alter ministeriū prebere non possit. vt. j. de cadu. tollen. l. vnica. §. ne autē. talis est actus institutionis heredis ratio est q꞉ cōstan. veteres ⁊c. vt in prealle. l. illa institutio. ff. de here. institu. ⁊ ideo etiam si ipse testator viuens institutioni per alium noīate annuat ⁊ lingua ꝓpria nō exprimat non valet. vt notatur. j. de fideicō. l. ⁊ in epistola. ⁊. s. si vt ab heredi. se abstineāt. l. j. licet Ber. notet ꝯ̄rium ⁊ male. extra de testa. c. cum tibi. ⁊ videas qḋ ibi notatur per Inno. qḋ satis bene facit quod suppletio per sapientē fieri non possit multo ergo magis institutio declarata per sapientē post mortē testatoris non valebit q꞉ tunc facilius falsitas in elogijs posset cōmitti. pro hoc. j. de dona. l. data. que falsitas in talibus valde precauenda est. vt. d. l. iubemus. j. de testa. ⁊ de fideicō. l. fi. ⁊ hanc vltimam tenuit. d. Rich. determinādo. s. ꝙ suppletio talis per sapientē fieri non posset. Ad arg. contraria sic respondet ad primū quo concluditur in dubijs debere interpretari qḋ res magis valeat quaz pereat dicit in casu nostro nō esse dubiuz sed certum qḋ testator iure institutionis non reliquit ⁊ in incertis nō certis locus est coniecturis. vt. ff. de verb. obli. l. continuus. §. cum ita. Non obstat 2m qḋ tales clausule ⁊c. q꞉ tunc verbū relinquo cōuenit institutioni cū per ip̄z relinquitur vniuersitas ⁊ quota vniuersitatis vel talia q̃ equipollent. vt ar. ff. ad treb. l. nam qḋ. §. fin. ⁊. l. sequen. ⁊. l. cogi. in princi. non sic si res singularis vel certa quantitas maxime in talibus personis que non institute dicerent testamentum nulluz in quibus forte etiam de iure posset dici qḋ verbum relinquo nullo casu sufficiat vel conueniat institutioni ipsorū. vt dicto. §. aliud quoqз. vt cum de ap. cogno. Non ob. tertium argumentuz qḋ cōcludit ꝙ explicatio dispositi ⁊c. quia in proposito nostro nulla est explicatio dispositi q̃ trahi possit ad dispositionē cum vt dictū est nulla fuerit dispo

fitio circa institutionem. Non obstat quartū qd̄ concludit qd̄ pōt lex pōt homo q: hoc non est verū in qōne nostra in aliquo hoīe excepto imperatore vt colligitur et notatur. ff. de testa. l. testamenti factio. Non obstat quintū quo ccōcluditur q̄ verba debent aliquid operari q: hic verba possunt operari quo ad ordinem dictaminis nō mutata substantia vel effectu vt predictum est. Illud aūt qd̄ quo ad effectum per se nō tȝ per sapientem non poterit suppleri etiā si constaret quod testator talia p sapientē fieri voluisset tum q: testamēti factio publici iuris est tum quia necessaria est verborū testatoris expressio in institutione ⁊ q: caderet in vitium captatorie vt predictum est. Non obstat vltimū quo concluditur qd̄ testator videtur voluisse id sine, quo testamentū valere non potuisset q: cuȝ in casu nostro verbum relinquo non cōueniat institutioni vt predictū est. Et si hoc voluisset non tñ verbis expressit igitur voluisse nō estimatur. vt. ff. de excu. tuto. l. ex his. ⁊ de rebus dubijs. l. in ambiguo. ij. respōso. Non ob. c. cum ibi. ex̄ de testa. q: loquitur de voluntate distributionis de qua etiā loquitur. ff. de le. ij. cum filius. §. cum pater. dispositiua aūt voluntas non cōmittitur. vt ibi no. ⁊ clarius ibidē per Inno. Sed quid si talis clausula quod dictari debeat arbitrio sapientis apponatur in contractibus quid operabitur et dicendum qd̄ operatur quidquid dictum est. s. operari in testamentis. ⁊ ita pōt intelligi qd̄ notatur. ff. man. l. si mādato tytij. §. si verum. q: cōtractus magis possunt conferri in alterius arbitrium quā vltime voluntates prout no. in. d. l. testamenti factio. ff. de testamentis. potest dici qd̄ etiā de consuetis licet non dictis possit sapiens in contractibus supplere. ⁊ ita pōt intelligi qd̄ notatur. ff. de ver. obli. l. ex ea parte. quasi ibi loquatur in casu quo consuetū erat penam promitti si contra fieret. Nam consueta etiā si non dicantur semper veniūt. vt. ff. de edi. edic. l. qd̄ si nolit. §. qui assidua et de aqua plu. arcen. l. si prius. §. placuit. Quid ergo in talibꝰ operatur suppletio sapientis rñdeo ad tollendum oē dubiū vt. ff. man. l. qui mutuam ⁊c. Dici etiaȝ posset quod de naturalibus contractus posset supplere cum em̄ de consuetis possit. vt. s. probatum est ergo ⁊ de naturalibus cum consuetudo sit altera natura. vt. ff. de liberis ⁊ posth. l. si quis posthumos. ad macedo. l. j. ⁊ pro hoc facit qd̄ notatur. ff. de act. em. l. emtorem §. qui aūt. in solutione contrarij. l. stipulatio ista habere licere et quod no. e. ti. l. si quis seruum. in solutione contrarij. l. vlti. s. de pact. ⁊ in his naturalibus dico consilium sapientis boni viri arbitratu contineri arg. ff. de re. iur. in personam. §. generaliter. Et qd̄ dictuȝ est de naturalibus dici posset de his que nec consueta nec desueta sunt prorsus ⁊ in talibus etiaȝ posset intelligi quod no. d. l. ex ea parte. de verb. obli. Sed extranea prorsus siue accidentalia vel alia nec oīno consueta nec oīno desueta vel etiam naturalia que bonus vir non arbitraretur non poterunt per sapientē suppleri pro hoc qd̄ no. ff. man. l. si mandato tytij. d. §. fi. in questione ibi formata in glo. licet dici posset q̄ illa questio ibi male soluatur quasi verbum securum implicet dationeȝ fideiussorū per. l. qui satisda. cog. l. j. de ope. no. nunt. l. pretor. §. hoc interdictum. ⁊ de vsufru. l. si cuius. Et ideo sapiens posset explicite supplere dationeȝ fideiussoꝝ ſm ea que. s. dicta sunt. Sed pro opinione gl. facit. ff. de dā. infec. l. damni infecti. secunda. §. vlti. ⁊ pro socio. l. si societatem cū. l. sequenti ⁊ iudicatum solui. l. vir bonus. De substantialibus vero nō videtur quod possit supplere q: necessaria ⁊ substantialia omissa a ꝯtrahentibus minuunt contractus. vt. j. de testa. l. testamentū. ⁊ pro hoc facit qd̄ notatur. j. de contrahen. em. l. in vendentis. Que aūt sint substantialia accidentalia ⁊ naturalia contractus no. ff. de cōtrahen. em. l. pacta. rich. Quidaȝ tñ dicunt qd̄ nisi sapiens sit noīatus talis clausula nihil operetur. ar. ff. loca. l. si merces. in prin. ⁊ ibi in glo. immo etiam si certus noīatus sit videtur non valere. vt. ff. de arbi. l. Item si vnus. §. idem pōp. lȝ contra videatur. e. l. §. si inter duos. Si quid aūt cum consilio alicuius fieri debeat ⁊ factum sit sine eius cōsilio an valeat plene dicetur. d. l. ideo. §. si quis ea. ff. man. et satis notatur per Archi. ⁊ Jo. and. ex̄ ne sede vacan. c. vnico. lib. vj. Item vide aliam qōnem quaȝ notaui. j. e. l. oīmodo. circa prin. Iteȝ quero nūquid filius institutus ⁊ de restituendo rogatus possit deducere duas quartas. s. debitam iure nature ⁊ trebellianicam. ⁊ hec questio tangitur in multis locis in glo. s. j. ad. l. fal. l. quamq̄. vbi de hoc dixi in cor. auc. de here. ⁊ falc. §. si qs vero non implens. ⁊ ibidem per azo. in summa eiusdem tituli circa mediū. ver. hic aūt queri potest. vbi de hoc satis not. ⁊. ff. de inofficioso testamēto. l. pap. §. meminisse. ver. si heres. et in margarita de quarta trebellianica. ver. an duas quartas. ⁊ ex̄ de testa. c. raynaldus. Circa cuius vtilis questionis declarationem dñs Old. sic dicebat primo arguendo qd̄ duas deducere

possit quia in eo ius geminum consideratur. s. filij et extranei grauati. vt. ff. de libe. homi. exhiben. l. tertia. §. si cuȝ quis. ⁊ in auc. vt iudices sine quoquo suffra. §. illud tñ. ⁊. §. sequenti ibi vnus ⁊ idem ꝓ duplici administratione quaȝ sustinet duplex salarium percipit de publico. vt. ff. de his qui. vt indignis. l. tutorem. Item quia legitima detrahitur quasi vt es alienum. vt. j. de codicillis. l. fi. de impo. lucra. descriptione. l. j. ff. de bonis dam. l. cuȝ ratio. de inofficioso testamento. l. pap. §. si quis impubes. in fi. ⁊. d. §. si quis aūt non implens. in auc. de here. et fal. ⁊ notatur. ff. ad. l. cor. de fal. l. si quis legatum. §. fi. trebellianica vero detrahitur vt lucrum. vt insti. de fidei. here. §. sed quia heredes. ⁊. ff. ad trebel. l. nam quod. §. qui compulsus. et ideo neutra in altera cōputatur. vt. j. ad. l. fal. l. in imponenda. ⁊. l. irrituȝ. Itē vbi sunt plures cause deducendi plures fiunt deductiones nec vna per alteram impeditur vt apparet in eo cui relinquitur vltra quam capere possit: primo namq̄ de tali relicto falcidia deducitur. deinde si adhuc plus remanet in legato quā capere possit in eo qd̄ excedit minuitur nō obstante prima falcidia. ff. ad. l. fal. l. quoties quidā. Item constat quod filio instituto ⁊ de restituendo grauato non tenuit grauamen in legitima. vt. j. e. l. qm̄ in prioribus. ergo illā indubitanter retinet ⁊ q̄ trebellianicam retineat est casus. d. l. quamq̄. j. ad. l. falcidiam. vbi heres filij ex eius persona retinet cōstat ergo q̄ vtramq̄ retinet. ⁊ hanc opinionem Azo approbat in rogato sub conditione secus in rogato pure. vt not. d. l. quamq̄. ⁊. d. §. meminisse. ⁊ hanc opinionem quasi totus mundus seruat ⁊ vidi eam in iudicio coīter seruari. Sȝ ſm dñm Ol. hec opinio videtur contradicere rationi equitati ⁊ expresso iuri. Rationi primo q: certū est qd̄ trebellianicā nemo deducit nisi rogatus et grauatus vltra dodrantē. vt. ff. ad treb. l. j. §. is qui quadringenta. ⁊ insti. de fideicō. here. §. sed quia. sed ad trebellianicam submouendam paria sunt onus nō esse impositū vel tale esse impositum qd̄ non teneat ⁊ prestari non debeat. vt. ff. ad. l. fal. l. non est dubiū. l. nec interest. l. ex asse. l. si a seruo. ⁊. l. id aūt qd̄ conditionis. in fi. Sed grauamen impositum in legitima ipso iure nō tȝ. vt. d. l. qm̄ in prioribus. j. e. ergo a toto principio nō videtur dodrans excessus si sit trebellianice locus non est ſm primā regulam hoc ideȝ ꝓbatur argumento sumto a pari sic eque debetur quarta filio adoptiuo in bonis patris adoptiui sicut trebellianica grauato in bonis grauantis. vtraq; em̄ debetur a lege prima ex constitutione diui pij quasi es alienum debetur ⁊ onus aliqd̄ non admittit. vt. ff. de adop. l. si arrogator. ⁊ de vul. ⁊ pup. substi. l. sed si plures. §. in arrogato. secūda ex beneficio trebelliani imo prima est magis debita adoptiuo quam secunda grauato qd̄ apparet quia alienata in fraudem seu diminutionē prime reuocantur. vt. ff. si quid in frau. patroni. l. vlti. qd̄ de secunda nō reperitur immo magis oppositum ar. ff. si a parente quis fuerit manumissus. l. non vsq; adeo. Sȝ in prima si filius emancipatus ab emācipante arrogetur ⁊ ab eodem instituatur sufficit vna quarta dumtaxat ⁊ altera absorbetur in illa. vt. d. l. pap. §. si quis impuberis. de inoffic. testamento ergo multofortius trebellianica q̄ minus debetur absorberi dȝ per debitā iure nature quam per se maiorē. ar. ff. de fideiusso. l. gñaliter. ⁊ ad. l. fal. l. fundo. Tertia ratio sumitur ꝓ similitudinem patroni cui in bonis liberti debet certa portio de iure. vt insti. de succes. lib. §. sȝ nostra. in qua grauari nullo modo potest. vt. ff. de leg. ij. cum patronus. ⁊ de bonis libe. l. si patronis ex debita. et tñ si patronus ex asse instituatur et per legata grauetur non deducet legitimam. i. a lege sibi taxatam portionem ⁊ falcidiā sed alterā tantum. s. legitimā ⁊ illa sibi sufficiet pro vtraq;. vt. ff. si cui plus quā per. l. fal. l. j. §. interdū. sic et in ꝓposito per similitudinē. s. positam nisi diceres qd̄ aliud in debita patrono aliud in debita filio. vt notatur. ff. de falsis. l. si quis legatū. §. fi. Equitati contradicit q: ſm hoc plus grauatus minus detraheret ⁊ minus grauatus plus detraheret nam plus grauatus est ille qui est pure grauatus et rogatus restituere quā ille q sub conditione. vt. ff. ad. l. fal. l. in. l. fal. non habetur. l. circa. ⁊. l. qui quadringenta. §. fi. ⁊ tñ ſm predictam opinionem grauatus pure non detrahit nisi vnam ⁊ rogatus sub conditione ⁊ sic minus grauatus duas qd̄ quam sit ridiculosum ⁊ absurdum satis ptȝ. Iuri vero expresse contradicit. s. l. j. ad trebel. l. iubemus. vbi est casus ſm odo. in filio instituto et rogato restituere si decesserit sine liberis ⁊ sic sub cōditione et tñ dicit textus qd̄ rogatus potest dodranteȝ attingere pro dote ⁊ aut nuptiali donatione ita demū si ad hos vsus quarta sibi nō sufficit qd̄ non diceret si duas quartas retinere posset non em̄ dicit quartas sed quartam in singulari. ⁊ pro hoc etiā. j. cōmunia de lega. auc. res que subiacent restitutioni vbi dicit sed si portio legitima nō dicit portiones legitime. Et quia ibi dicit quod

dicit quod si debitum bonorum subsidium non ad dotem non sufficit quod potest attingi dodrãs ex quo manifeste innuitur qđ si sufficit dodrans dz integre seruari ⁊ in fideicõmissuz cõuerti quod non fieret si alteri deductioni locus esset: ⁊ ad hoc etiam bene facit. j. fami. ercis. l. filiũ quez habentẽ vbi rogatus erat sub conditione. ⁊ dicit q retinet quartam non dicit quartas. ⁊ ibi de hoc tetigi. Et sic ex predictis concludenduz est qđ de iure ciuili vna tm̃ quarta deducitur siue pure siue sub conditione rogetur. Ad contraria respõdetur sic q primũ argumentum concludẽs filium cõsiderari duplici iure tanq̃ filiuz ⁊ tanq̃ extraneũ bene concludit qđ in electione filij sit eligere quam quartam velit. s. debitã iure nature vel trebellianicam ⁊ etiam vtramq̧ quatenus vna excederet aliam ar. ff. vi bonorũ raptoruz. l. j. pro socio. l. qđ si ex stipulatu cõmo. l. vñ queritur. §. fi. ⁊ de act. emti. l. predia. sed non arguit q vtrãq̧ possit habere simul cum em̃ filius prout dicit relationẽ cõtradicat extraneitati nõ poterit vnam petere vt filius ⁊ aliã vt extraneus ar. ff. de condi. ⁊ demon. l. tytie. Ad secunduz respondetur qđ debita iure nature non est vere es alienũ sed quasi vt probant iura. s. ad hoc allegata qr minui non põt cum ex testamẽto capitur immo institutionis iure necesse est relinqui. vt. s. dictuz est. ⁊ ideo in quartam trebellianicã imputatur. vt. ff. ad. l. fal. l. in quartam. ij. responso. Si em̃ esset vere es alienuz non fieret eius cõputatio ere alieno deducto sed cõcurreret cuz alio ere alieno qđ non fit sed prius eris alieni habetur ratio. vt. ff. de inofficioso testamento. l. pap. §. qm̃ aũt quarta. Ad tertiũ respondetur q in. l. quoties. in cõtrariũ deducta ideo fit duplex deductio qr per primã nõ erat plene legis prohibitioni occursum qr defalcato relicto eius qui capax non erat adhuc penes ipsum legatarium aliquid remanebat cuius capax non erat. ⁊ ideo fit secunda. Sed hic per vnius detractionẽ plene satis fit excessui dodrantis qui est causa deductionis: ⁊ ideo amplius non fit secunda detractio vnde si deducat debitaz iure nature dz in trebellianicã qñcumq̧ locus fuerit restitutiõi cõputari. vt. d. l. non est dubiũ. ⁊ l. se. ff. ad. l. fal. immo recte intuenti. d. l. quoties. facit ꝓ ista opinione. ratio em̃ quare in legato relicto ei qui totius non erat capax primo detrahit̃ falcidia deinde si quid est residuũ qđ capere non poterat ⁊ nõ econtra est vt voluntati testatoris satisfiat si em̃ prius detraheretur quidquid legatarius capere nõ posset deinde de residuo falcidia minus caperet legatarius quã si contra. fiunt ergo due deductiones sed altera alteram minuit. s. primã ⁊ non fit secunda nisi quatenus excedit primaz ⁊ sic dico in proposito fieri in deductione duarum quartarũ vt predictũ est. Ad. l. quamq̃. respondetur quod probat trebellianicã deduci sed non prohibet in eaz debitam iure nature imputari ⁊ sic non cõtradicit predictis Ol. Hanc eandẽ opinionẽ approbant Ric. de malũbra. osbertus de cremona ⁊ oldr. in. d. l. iubemus. j. ad treb. ⁊ adducit etiam odo. j. fa. ercis. l. filium quẽ habentem. Idem etiã tz gl. ⁊. d. dy. d. l. j. §. interdum. ff. si cui plusquam per. l. fal. licet illi. §. posset responderi. qđ portio debita patrono non est sic debita sicut filij. vt notatur dicta. l. si quis legatum. §. vlti. ff. ad. l. cornel. de fal. qui. §. potest adduci ad questionẽ predictam cum glo. prefal. qui. §. potest ... predicta ꝓ ⁊ cõtra subtiliter intuenti. Ad corrobationẽ etiã predicte opinionis dicebat dñs osbertus qñ fili⁹ rogatus est sub conditione restituere aut cõditio non extabit ⁊ sic totuz habebit ⁊ cessat questio de duabus quartis. aut extabit ⁊ tunc per inde est acsi pure esset rogatus ⁊ sic vnam tm̃ quartã deducet qr in oẽm euentũ habebit debitũ bonorũ subsidium qđ in trebellianicam cõputabit: sed qui tenent opinionẽ 3riam respondent et dicunt q filius sub conditione rogatus nõ expectata cõditione statim deducet debitum bonorũ subsidium cui non potuit pater conditionẽ apponere. vt. d. l. qm̃ in prioribus. et qr est quasi es alienũ vt predictũ est ⁊ ꝓbatur in auc. de triẽ. et semi. §. j. ⁊. ij. postea existente cõditione deducet trebel. ex residuo. ⁊ ita intelligunt prealle. l. iubemus. j. ad trebel. ⁊ dictã. l. filiũ quem habentẽ. j. fa. ercis. q̃ allegantur ꝓ fundamẽto opi. cõtrarie. ⁊ ꝫm hunc intellectũ facerent ꝓ hac opi. Ad hoc etiã facit glos. posita. j. de secundis nupt. auc. si quis ex his q̃ dicit vnum pactum comitti ex vi pacti aliud ex vi legis. Canoniste tenent duas quartas deducendas lz dicant de iure ciuili vnã solam deducendam. vt nota. per Ber. Inno. ⁊ Hosti. extra de testamẽtis. c. raynaldus. ⁊. c. raynutius. In hoc tñ discordant Ber. ⁊ Inno. Ber. em̃ tenet has duas quartas constituere dimidiam totius hereditatis. quatuor enim vncie qui est triens deducuntur ꝓ quarta iure nature debita [illegible] due vncie ex alijs octo vncijs ꝓ trebellianica. ⁊ ita notat dicto. ca. raynaldus. in glo. non legauit tertiaz Inno. aũt ibidem glo. incipit et sunt deducende tz q filius habeat septem vncias. s. quatuor ꝓ debita iure nature ⁊ tres que sunt quarta totius hereditatis ꝓ trebellianica ⁊ alias quinq̧ restituet. Opinionẽ tñ her. seruari vidi naz in debito bonorũ subsidio grauari nõ potuit ergo in solis octo vncijs tenuit grauamen. ⁊ de illis octo tm̃ deducetur trebellianica. Item quero de questione quã habui hergomi vbi seruatur ius lombardum quidam cõstituerat vxori sue quartam ꝫm. l. lombardam in lombarda de his q̃ a viro in vxorem dantur vel relinquuntur. l. j. moritur maritus relicto filio sibi herede vxor petit quartam oĩm bonorũ relictorũ per maritum filius dicit primo detrahi debere debitũ. s. bonoruz subsidium ⁊ de residuo solum vxorẽ quartam debere habere. Pro filio allegabatur q bona intelliguntur ere alieno deducto. vt. ff. de ver. sig. l. subsignatum. §. bona. Sed debitũ bonorum subsidium es alienũ appellatur. vt. d. §. j. de triente et semisse. ⁊ de hoc dr̃. de here. ⁊ fal. §. si quis vero nõ implẽs. adeo quod non põt ei grauamen imponi. vt. d. l. qm̃. j. e. ⁊ legata ad pias causas illud non minuũt. vt. s. de epis. ⁊ cleri. l. si quis ad declinandam. ⁊ ibi notatur ergo deduci dz tanq̃ es alienuz. ⁊ pro hoc bene facit. ff. e. l. papi. §. penul. pro ⁊ cõtra põt adduci prealle. l. si quis legatũ. §. fi. de falsis. ⁊ glo. ibi posita dato eniz q mulier haberet quartam teneretur tñ onera eris alieni pro ipsa sustinere. vt. ff. de iure do. l. mulier. Item ꝓ hoc qr legitima filij sibi a lege debetur: ⁊ ideo non potest sibi auferri ꝑ hominem. vt. j. de adul. l. adulter. ⁊ plene per Dy. de re. iur. c. indultum. li. vj. Item debetur filio iure sanguinis ⁊ nature talia aũt tolli non possunt. vt. ff. de re. iur. l. iura sanguinis. et instituta. de iure naturali. §. sed naturalia. ⁊ ideo dr̃ filius etiaz viuente patre quodãmodo dñs ⁊ non deficit sibi nisi administratio. vt. ff. de liberis ⁊ posthu. l. in suis. ¶ Econtra pro muliere facit qr lz bona intelligantur deducto ere alieno debitũ tñ bonorum subsidiũ non est ꝓprie es alienum ꝫm veritatẽ nam ad illud petendum in vita patris nullam hz actionez quo tpe est sibi debitum. vt predictum est vnde creditor dici non põt. vt. ff. de ver. sig. l. creditores. cum talis obligatio naturalis sit inefficax ad agendũ. vt. ff. de acti. ⁊ obli. l. naturales. nec debitor dicitur qui naturali tm̃ actione tenetur. vt. ff. de ver. sig. l. creditor. debitor em̃ dicitur a quo inuito exigi põt. vt. ff. de le. iij. l. fideicõ. §. si rem. Item qr si esset debitũ in eo frustra instituer etur ⁊ tñ institui põt ⁊ capere dr̃ iure institutionis. vt. in. l. C. cum queritur. ⁊. l. ex tribus. ⁊. l. parentibus. j. e. Itez si esset es alienum quare deberetur demũ deducto ere alieno sicut debetur. vt. ff. e. l. pap. §. quarta aũt. immo cũ alijs creditorib⁹ concurreret. Determinatum fuit mulierez fouere iustam causam per iura predicta et qr de iure lombardo videtur esse domina quarte statim cũ cõstituta est. vt notatur per caroluz ⁊ alfanuz dicta. l. j. j. de his q̃ a viro in vxo. dantur vel relinquũtur in lõbarda licet multoꝝ opinio sit q non sit dña. Lz viderim dubitari si aliquis habeat filium ⁊ nepotem ex eo vtrũ sufficiat instituere filium tñ dubiũ non est quod sufficit. vt. ff. de coniungendis cum eman. liberis eius. l. j. §. si pater. de liberis ⁊ posthumis. l. gallus. §. in oĩbus. ⁊. l. si quis posthumos. §. si filium in eo. l. neptem. ⁊ insti. de exhereda. liberorũ. §. posthumorum nisi filius moreretur. Viuẽte testatore qr tunc succederet in locum patris. vt plene dicetur in auc. ex causa. et. j. e. l. neptem. Item de iure lombardo alia est legitima filioꝝ ⁊ alie cause exheredandi quã ex forma iuris cõis vt colligitur ex textu ⁊ gl. in lombarda de succes. l. nulli liceat. ⁊ de sanctio. l. penulti. nec põt pater meliorare vnuz ex filijs plus quã alios nisi vnus sit bene meritus et alius male vt in lombarda de eo qđ pater hz necesse filijs relinquere. l. si quis longobardus. Item filia dotata nihil amplius petere põt ex successiõe patris aut fratris vt in lombarda. de succes. l. si pater filiã. An aũt per statutum tolli possit hec debita iure nature dic. vt plene no. per dy. d. c. indultũ. de re. iur. li. vj. ⁊ plenissime dicam. j. e. l. qm̃ in priorib⁹ circa finem ⁊c. Inter viuos bene potest filius priuari legitima vt notatur per Dy. ff. de bonis auctoritate iudi. possi. l. hereditarium. et dicetur. j. vt actiones ab heredibus ⁊ contra heredes incipiant. l. vnica. in glo. i. dimidia. in fine. ne gl. ista deduceret in errorem dicatis quod si filij sunt sex non habent plus quam si sunt quatuor qr si sunt quatuor habent trientem et sic vnam vnciã ꝓ quolibet si sunt sex semissem ⁊ sic vnam vnciam pro quolibet hoc dicit glo. ¶ In gl. immo iure ibi ⁊ sic corrigitur hoc in eo quod dicit quoquo relicti titulo frã. de hoc tñ latius. s. dixi circa principiũ. ¶ Ibi plus quam alij hec glos. corrupta est ⁊ dz dicere ne reperiatur tm̃ habere qđ alijs non remaneat triens vel semis ꝓ numero liberorũ quia sic fraudarentur. ⁊ ita sentit glo. in cor. §. excipiatur. ⁊ ibi videas ⁊ in nouellis de curialibus liberis prima parte nouellarũ clare habetur et dic aut sunt soluz non curiales. ⁊ serua hanc auc. aut cu

riales ꝫ tm̃ ꝛ serua qḋ de curialibus in corpore dr̃. Aut curiales cum nō curialibus tunc siquidē dati curie erant naturales sequitur ius legitimorū ꝛ est satis. vt insti. de nup. §. fi. ꝛ. j. de naturalibus liberis. l. penul. Aut erant legitimi facti curiales ꝛ tunc cū duplicia iura preualeant vni. vt in auc. de cōsan. ꝛ vterinis fratribus serua opinionē Jo. hic ꝛ in corpore vt veniant non vt curiales in tertia dimidia ꝑ numero liberorū et curiales in nouē ꝫ cuilibet ꝑ rata decrescat ar. ff. de le. j. l. si qs testamento. §. j. In eadē glo. ibi sed in nouellis restringitur in liberis tm̃ vt expresse habetur in prima parte nouellarū de legitima portione parētibus relinquenda ꝛ de hoc dic vt dixi. s. de sac. san. ecc. auc. si qua mulier. circa finem. ver. sed retenta dicta opinione Cy. hic ƀm pe. dicit idē in ascendentibus cū eadē sit ratio ar. in cor. vnde hec sumitur. §. j. cy. Itez vide q̄onez quaz notaui. ff. de bo. pos. contra tab. l. si post mortem. §. liberi.

Unde et si parens. Licz gl. signet eā sup ista lege cuz queritur odo. tū ꝛ azo in summa auc. vnde sumitur signant eaz super. l. parentibus. j. e. Posset etiam cōmode signari. j. titu. ꝓximo. l. j. vbi de ista materia in glo. no. ꝛ in summa eiusdez tituli ꝛ in corpore vnde sumitur in gl. ꝛ per azo. in summa. ꝛ ita dicit Cy. debuisse signari. Querit gl. hic ꝛ in corpore qua actione reuocetur ista donatio et multas opiniones recitat prima que est vt agatur querela inofficiose donationis ꝛ ea peracta vtili rei ven. procedere nō videtur q2 dn̄ium regulariter sine possessione non ꝓcedit. vt. s. de pactis. l. traditionibus. ꝛ. j. de rei ven. l. si seruuz. sed possessio nunq̄ fuit penes volentem reuocare dona. ergo ꝛc. vñ verior videtur opinio quod agatur conditione ex hac. l. ꝛ hanc opin. approbant odo. ꝛ gui. de suz. ꝛ tangit eā azo in summa huius tituli. in fine. in glo. i. ex patrimonio. in fi. So. vt ibi. ꝛ. j. de dona. ante nup. l. si constante. §. fin. vel dic ibi parens nupsit scḋo hic non. Itē hic queritur de debita iure nature ibi de alia legitima. Uel dic q2 vbi potest esse cōmodum filij inspicitur presens tēpus vt hic al's spectatur tp̄s mortis. vt ibi Jac. de bel. In eadem glos. ibi de inofficiosis dona. l. ij. et dic plene. vt ibi dixi. Ibi vt extraneo donatur. Quod donatio a filio in patrē teneat de re nō quesita patri videtur casus. ff. de in rem verso. l. si pro parte. ver. Item tractat Old.

Neptem. Hec lex nullo casu videtur ꝓcedere Nam aut filius ꝛ neptis erāt emancipati ꝛ nō vocatur neptis ad querelam duplici ratione: prima q2 querela est de iure ciuili qḋ emancipatos non cognoscebat. vt instituto de exhere. libe. §. emācipati. scḋa q2 filius precedit neptem ꝛ ideo ad querelam nō vocatur. vt. ff. de lib. ꝛ posthu. l. gallus. §. in oībus. Aut ambo erāt in potestate ꝛ tunc si sunt preteriti testamentū est nullum et sic cessat querela aut exheredati ꝛ tunc adhuc filius ꝓcedit neptē vt predixi. Aut filius erat emancipatus ꝛ neptis in potestate ꝛ tunc si est preterita testamentū est nullum ꝛ sic cessat querela vt. instituto. e. §. tandiu. vnde dic ƀm Od. quod potest intelligi qn̄ ambo erant emancipati ꝛ ambo exheredati licet eniz essent incogniti iure ciuili vnde non dabatur eis querela verum est nisi petita bonorum possessione gratia agnoscende litis. vt. s. e. l. ij. et quod obijcitur qḋ pater eam precedit verum est si viueret hic autem decesserat vt in litera dicitur: potest etiam intelligi in filio emācipato ꝛ nepte in potestate exheredata quia pater eam non precedit quia defunctus erat vt dixi hunc intellectum sequitur hic glo. Ibi actione de inofficioso facit pro opinione q2 querela sit actio et non accusatio de quo hic per odof. et dixi. s. super rubrica.

Parentibus. Duo dicit primū q2 parentes possunt inter filios bona diuidere dum tū cuiq3 detur bonoꝝ subsidium. Scḋo q2 si minus dent ꝛ filij maiores sint contenti valet si minores restituerent. Cōsiluz prime partis est vtile ad tollendū inter filios discordiā q̄ sepe oritur ex diuisione reruz cōmunium. vt. ff. de le. ij. l. cū pater. §. dulcissimis ꝛ cōcor. j. fa. ercis. ꝛ. l. quoties. ꝛ. l. si cogitatione. Sed de iure lombardo nō potest vni ex filijs plus dare quam alteri. vt dixi. s. e. auc. nouissima. circa finem. ¶ Scḋa pars huius. l. facit ꝑ determinatione questionis Py. que est. lv. ꝛ incipit lucius tytius si pater volebat filium instituere ꝛ ipse noluit sed voluntate eius aliuz instituit quod non possit instituto cōtrouersiaz mouere. ff. de dona. l. quidam in iure. ꝛ. s. de pactis. l. postq̄. In contrariuz facit q2 iuri futuro non videtur posse renuntiari. vt nota. s. de pactis. l. j. ꝛ superiores leges loquuntur in iure cōpetenti non competituro ꝛ de hoc. vt notatur. j. e. l. si qn̄ in glos. ꝛ per Od. Item gl. hic numerat aliquos casus in quibus cessat querela sunt ꝛ alij qui notantur in summa. e. §. multe. ꝛ latius per rofr. in libello. e. titu. vltra prin. ver. vnde ad hec, et sequenti.

De inofficioso. Odo. hic. ꝛ. j. e. l. testamentū tz. l. istaz esse correctā ad instar militum celestiū. s. clericorū quorū testamentū expugnatur per querelam. vt. s. de epis. et cleri. auc. presbyteros. signata super. l. cū. l. leoniana. ¶ Quod an sit verum dubito glo. eñ in ipsa auc. ꝛ in cor. vnde sumitur. ꝛ. j. de liberis preteritis. auc. ex causa. circa fin. secūde glo. non videtur habere eā ꝑ correcta nec azo in summa eius tituli. §. Itez cessat querela priuilegio testantis cū od. videt sentire gl. j. e. l. fin. que incipit duo priuilegia. ꝛ. ff. si a parente quis fuerit manumissus super rubrica. ꝛ hanc approbat hic Cynus ꝛ glo. ꝛ. j. ad tertul. auc. in testamento per Cy. ꝛ expresse. ff. e. l. cōtra veterani. in princ. Sz in. l. j. e. titulo tz contrariū ꝛ qḋ non esset correcta ibi tenebat. d. Rich. ꝛc.

Si heredum. Quintiani in glo. priore casu in fine quasi heredes ab intestato eo qḋ aditione non secuta exinanita est exheredatio. vt. ff. de contra tab. l. filiuz. §. sed cū exheredatio ꝛ de bonis liberto. l. si patronꝰ §. ex testamento. ol. ¶ Et qḋ dicit tex. fiscus tz dic ideo q2 instituti non adiuerunt hereditatē ꝛ qḋ subijcit ꝓcuratorez meuz dic. s. cesaris. vt. s. si aduersus fiscum. l. ad fiscū. od.

In arenam. Ibi legitime successionis. s. ab intestato. vt. ff. ꝓ socio. l. iiij. §. de illo. od. Ibi fecit In quo talē filiū exheredauit. ¶ Ibi bonoꝝ possessio. s. si fuisset preteritus et emancipatus Judicat q2 infamis est. vt. ff. de posthu. l. j. §. remouet. in fi. sepe allegatur hic finis qḋ nil iudeus iudeo nil arenarius arenario quis eñ non pōt alteri crimen obijcere qḋ in se hz. ex̄ de sta. mona. c. ea que. §. si vero. ꝛ ibi in gl. ꝛ ideo hereticus admittitur ad testificandū contra hereticū. vt extra de here. c. in fidei fauorē. li. vj. Sed cōtra hoc vr̄ q2 ꝫ excipientem de excōicatione non pōt replicari q2 sit excōicatus. vt extra de excep. c. dilecti filij. sed dic vt ibi plene notatur per her. ꝛ Inn. nec aduersus exceptionem doli conceditur doli replicatio. vt. ff. de doli excep. lege apud celsuz. §. marcellus. vbi de hoc dixi Item notandum q2 iure canonico testes debent esse eiusdem gentis cuz eo contra quem testificantur. vt. iij. q. v. c. canonica. Sed quid si ꝓduco testes excōicatos aduersarius excipit eos non admittendos q2 excōmunicati a publicis actibus repelluntur. vt extra de testi. c. veniens. in fi. ꝛ de sententia excōicationis. c. decernimus. li. vj. ego aūt replico quod ꝛ ipse est excōmunicatus nunquid admittatur talis replicatio videtur q2 sic per. l. istam. In contrariū facit preall e. c. dilecti. ꝛ dictus. §. marcellus. Sed de hoc dic. vt not. d. c. dilecti. ꝛ latius. e. ti. c. cū a nobis. ꝛ in speculo de testi. §. primo. ver. sed nunquid excōicatus. ¶ Quid si in aliqua villa sunt oēs infames nunqd inter se ad testimoniū admittentur dic. vt no. in auc. de testi. §. sancimus. ꝛ dictum fuit. s. de hereticis. l. qm̄ multi.

a ¶ In arenam Adde hanc. l. esse limitandā. vt p Bald. in. l. filium. j. eo.

Cum duobus. Scḋz glo. loquitur in testamento fratris ƀz odo. in testamento patris vnū ex filijs instituentis alium immerito exheredantis ꝛ eius loco instituētis extraneū cum testamentū ꝑ parte extranei instituti expugnat ꝛ vterq3 intellectus bonus est. An aūt in eo qḋ dicit alia legata quā libertatis nō deberi corrigat Od. dicit q2 si filiꝰ exheredatus fuit nulla cā expressa tūc q2 testamentū nullū est ab initio debentur legata per illaz auctenticā. Si aūt causa incerta lz non probetur vera tūc q2 ab initio tenuit testamentū licet postea rescindatur non valent legata ex ipsa institutione pendentia ꝛ non hz locum dicta auc. vt ibi plene dicetur ꝛc.

Cum qui. In gl. prima ibi fuit ꝓposita ꝛ qui ꝓponit querelam nō ꝓponit petitionē hereditatis. vt dictuz fuit. s. e. l. j. In ea. gl. in fi. s. q2 remaneat q2 nō solum causa ꝫ etiaz accusatio mutatur. ol. In glo. ij. ibi vel ibi institutus. hanc tz Dy. in. l. ꝫria. Cy. hic primā. In ea. gl. in fi. rn̄deo qḋ lz iste due vie. s. falsi ꝛ inofficiosi sunt ꝫtrarie in origine sunt tū equipollentes in effectu. ꝛ ideo vna non excludit aliā de hoc plenius dicetur. d. l. fi. j. de codicillis. ꝛ de furtis. l. j. ꝛ vide rof. de publi. §. fi. Ad. §. eligere. respondetur q2 ibi ex eadez causa hic ex diuersis cōpetunt actiones. Sic ergo si quis dixerit testamentum vel instrumentū falsū ꝛ succubuerit nihilominus pōt dicere illud non valere ex alia causa. vt. ff. de peti. heredi. l. lucius. ꝛ dicam. j. de fide instru. l. fi. Sz nunquid qui dicit testamentum falsum pōt petere legatum ex ipso dic q2 non. j. de falsis. l. qui falsos. ꝛ de his qui. vt indignis. l. polla. Sz g percipit legatum

cipit legatū ex testamēto nūquid possit illud impugnare vide
qđ subtiliter notatur per dy.extra de re.iur.c.j.li.vj.ver.deci-
mo queri pōt.⁊.e.ti.c.ex eo non dȝ quis fructum consequi ⁊c.

Contra maiores. Ibi duplicem actionē inferē-
tes.i.mouētes nō simul ⁊ semel ſȝ successiue simul
eñ moueri nō possent cū sint cōtrarie.vt.s.e.l.euȝ
qui.⁊.ff.e.l.pap.§.si quis irritū.Et allegatur cōtinue ꝙ nō ces
santi agere nō currit prescriptio qđ facit cū concor.hic in glo.
positis ad qōnem si causa certo,tpe determinari debuit ⁊ mali
tia aduersarij sit protracta qđ nihilominus possit terminari
de,quo dic.vt dixi.s.de iudi.l.properandū.vltra principium.
ver.sed quid si stetit per iudicē.⁊ recitat hic cy.petrum dicere
hanc.l.male allegari cōtra eum in qōne formata per eum.s.de
preci.impera.offeren.l.quoties.ver.querit cy.s.si feci pactū de
non petendo debitori meo vsqȝ ad.xxx.annos qđ post.xxx.an.
agere possim per iura per eū ibi adducta ⁊ maxime per.§.j.in
auc.de ap.§.j.col.viij.dicunt eñ ꝙ ibi nō virtute cōsensus im
peditur prescriptio ſȝ virtute ꝓsecutionis q̄ fit coraȝ arbitris
vnde nō currit sibi tp̄s vt hic sed rn̄dit pe. hoc nō esse verū qꝛ
vbi ꝓsequitur quis ius suū non currat prescriptio verū est vbi
credit sibi ius competere sed qui appellauit scit sibi cōpetere
ergo prosequitur vi pacti ꝙ sic ꝓbat vbi ago ad exhibendum
currit mihi prescriptio in rei vē.qꝛ sciui rei ven.mihi cōpetere
vt.ff.ad exhiben.l.iul.§.quintū.ergo si nō esset cōsensus vel pa
ctum appellantis curreret bienniū ad ꝓsequenduȝ ap.p̄terea
si prosecutio coram arbitro excusaret.magis excusaret corā iu
dice appellationis coram quo tn̄ non excusat quominus tp̄us
prosequende appellationis currat.vt in auc.de ap.⁊ intra que
tpa.§.j.ergo apparet ꝙ solus cōsensus ꝯpromittentiū opera
tur qđ tp̄s non currat Cy.Itē allegat.d.Iac.de are.ad aliam
qōnem.s.ꝙ si quis dixit sententiā nullam ⁊ succubuit ⁊ modo
velit appellare qđ possit et pendente nullitate non currat sibi
tp̄s appellationis.⁊ idē tȝ hic vber.per.§.qui aūt instituto.de
excu.tuto.hic allegatū in glo.ꝓ hoc.j.qui ad.ad bono.poss.l.
quādiu.vbi de hoc tetigi.Sed cuȝ de consuetudine imo etiaȝ
forte de iure possint simul sub conditione ꝓponi vt dico sn̄iaȝ
nullam ⁊ si qua est appello.vt nota.per Dy.ff.de lega.j.l.cum
filius.§.varijs.videretur currere tēpus appellationi si inter-
posita non fuit per dictum.§.qui aūt.ſm Iaco.butr.⁊ ita vidi
obtineri alias etiā similes qōnes hic notat cyn.quas terminat
per iura predicta.In gl.vlti.ibi vi bonorū rap.l.si seruus.Sȝ
dic ꝙ ibi fuit negligens in vno ⁊ ideo obest sibi ⁊ in alio hic tn̄
econtra fuit diligēs in vno.⁊ ideo sibi ꝓdest in alio.vt.j.de his
qui a non dn̄o manumittūtur.l.si.vbi de hoc. Vel hic in actio
nibus persecutorijs ibi in penalibus.vt no.ff.de alie.iud.mu.
cau.facta.l.item.in princi.vel hic sunt actiones ⁊ cause diuerse
ibi aūt eadem actio res ⁊ causa Iaco.de belui. Vel dic ꝙ in.l.
contraria cursus tpis nō nocet postea agere volenti ſȝ senten-
tia absolutoria q̄ erat ibi ꝓ dn̄o lata ⁊ que parit excep.rei iudi
cate contra volentē modo agere cōtra seruū ex eodem delicto
vt ibi notatur.⁊ ar.ff.nau.cau.sta.l.licet.§.fi.Vel si dicatur qđ
ibi fuit lata sententia cōtra dn̄m secuta fuit solutio q̄ sententie
absolutorie equiparatur tunc quo ad exceptionē rei iudicate
inducendā.vt.ff.de excep.rei iudicate.l.si quis cum totum.§.
plane.ol.¶ Ibi đ euic.minor.l.j.§.j.Sȝ ibi etiā actor diligēs
fuit agendo prius actiōe in rem:⁊ ideo in publiciana actione
sibi nō preiudicat.⁊ sic concor.Iac.vnde dic.Aut queritur an
diligentia circa vnum ius prosit in alio ⁊ an negligētia in vno
noceat in alio an res iudicata in vno ꝓsit in alio. Primo casu
aut erant talia iura q̄ non patiebantur cōcursum in ꝓponen-
do ⁊ tunc diligentia circa vnū prodest in alio.vt hac.l.⁊ dictuȝ
est.s.aūt recipiūt concursum ⁊ tunc nō prodest in vno diligen
tia in alio.vt.§.qui aūt instituto.de excu.tuto. Secundo casu
aut ita se habent ꝙ qđlibet est principale ⁊ ex negligentia vniꝰ
non prescribitur in alio.Sed si vnum principale ⁊ maxime rei
persecutoriuȝ ⁊ aliud penale ⁊ accessorium tunc negligentia ⁊
prescriptio in primo nocet in accessorio sic loquitur.l.si seruꝰ.
ff.vi bonoꝝ rap.⁊.d.l.vlti.j.de his qui a non dn̄o ma.⁊ glo.ibi
posita.⁊.l.Item si res.de alie iu.mu.cau.⁊ glo.ibi posita.et de
hoc extra de religio.domi.c.cum dilectus.Tertio casu dic.vt
ff.de excep.rei iud.l.cū queritur.⁊ eo casu loquitur.d.l.minor
§.j.ff.de euic.ia.bu.¶ In.e.gl.in fi.ꝓ hac solutiōe est.ff.ad sil.
l.pp veneni.in prin.ad carbo.l.ideoqȝ.⁊ de bo.pos.l.cum qui-
dam.in prin.⁊ ibi no.ol.Ex qua solutione colligit dn̄s Iac.de
are.qđ si quis habuit terminuȝ ad ꝓponendum oēs excep.an
post terminū possit alias ꝓponere dicit eñ aut erāt directo cō
trarie⁊ tunc cū non potuerit eas simul ꝓponere non imputa-
tur sibi ⁊ adhuc ꝓponere poterit. Si nō erant contrarie non
ar.dicti.§.qui aūt.de hoc tn̄ videatis qđ nota.per dy.ex̄ de re.
iur.li.vj.c.indultum.⁊ dixi.s.de iudi.l.iudices.Sed qđ etiam
contrarie possint simul proponi tȝ gl.ff.de excep.l.nemo.⁊.d.
l.minor.§.j.de euic.in fine glo.q̄ incipit sed nonne prior vendi
tor.extra de excep.c.pastoralis.vbi de hoc cōsulitur quod sub
conditione proponantur.⁊.j.de excep.l.siquideȝ.de hoc plene
per Dy.de re.iur.c.nullus pluribus.lib.vj.

Cum filium. In gl.ibi amphibologia.de
ista amphibologia satis dixi
supra de iudeis.l.nemo.

Si filiam. Ibi inconsulto calore ad hoc.s.
l.proxima ⁊ de hoc calore iracū-
die vide qđ nota.extra de cōuersione coniuga.c.pe-
nulti.ibi ex meritis.s.malis.i.turpi ⁊ inhonesta vita
vnde melius dixisset demeritis.Old.

1 ☞ Mulieres sunt mobiles ⁊ inconstantes.
2 Mulieres sunt sui natura auare.
3 Mulieres raro sunt bone.
4 Mulieres sunt nimium crudeles.
5 Mulieres odiunt priuignos.
6 Mulieres faciunt fictas adulationes.

Filia in orbitate. Nota ꝙ filij dicū-
tur in cecitate et
orbitate amisso patre sic ⁊ patres dicūtur orbati fi-
lijs.j.ad.l.fauiā.de plagiari.l.fi.⁊ vxores maritis.⁊
econtra.vt.j.de infirmandis penis celibatus.l.j.¶ Item no-
1 tandū† ꝙ mulieres sunt mobiles ⁊ inconstantes ⁊ dicuntur a
mollicie.⁊ ideo plerūqȝ varium ⁊ mutabile testimoniū ꝓducūt
vt extra de ver.sig.c.forus.§.testes.vir aūt dꝛ a virtute animi.
xxxij.q.vij.§.sed illud.⁊ notatur ex̄ de clandestina despon.c.j.
⁊ ideo dꝛ in sexu muliebri fragilitas instituto qui.alienare liceȝ
2 vel non.§.j.⁊.j.qui potiores.in pign.ha.l.assiduis.† Iteȝ sunt
sui natura auare.ff.ad velle.l.ſȝ si ego.j.de dona.ante nup.l.si
a sponso.Iteȝ consiliū eaꝝ contra ꝓpria cōmoda laborat.j.de
3 spon.l.penul.† Item cōiter sunt male ⁊ raro inuenitur bona
4 mulier.in auc.vt matres debitrices.§.qꝛ vo.† Itē sunt nimis
5 credules.j.de act.⁊ obli.l.nimia.† Item odiūt priuignos.ff.e.
l.tertia.Iteȝ bona ⁊ vitā filioꝝ secundis maritis adijcerent.j.
6 de admi.tuto.l.lex que tutores.§.penul.† Item fictas faciunt
adulationes.j.de dona.inter virū ⁊ vxorem.l.ij.Item habent
alias malicias ⁊ vitia que numerari difficile esset.

¶ Nota de conditione mulieruȝ ⁊ de eaꝝ prauitate. Vide i tractatu meo de probitate mulierum que rarior phenice offenditur.

Si maritus. ¶ In gl.vlti.in fi. immo qđ
hic dꝛ indistincte verū est et
in.ll.contrarijs poterat culpa heredi ascribi hic vero
nulla qꝛ non debuit timore future litis ius suū indis-
cussum dimittere.vt.ff.de peti.here.l.illud.⁊ ideo ad edeūduȝ
tempus prefigitur.vt.j.e.l.sancimus.§.penul.

Testamentuȝ militis. An hec
lex sit cor
recta dixi.s.e.l.de inofficioso.Odo.

Filijs matrem. ¶ Ibi eo pacto.i.ea
conditiōe institutiōi
filioꝝ apposita. Mater eñ filios instituit sub condi
tione emancipationis timēs ꝙ pater pp eius vilita-
tem si remanerent in potestate ⁊ sic esset tutor eoꝝ.vt.ff.de tut.
et cura.da.ab his.l.scire oportet.nō consumeret bona in qui-
bus eos instituebat. ¶ Sȝ quid si pater nunq̄ emancipat fi-
lios dic ꝙ ſm Iaco.de are.si habebat substitutuȝ substitutus
admittitur.Alioqui dicunt quidam ꝙ erūt heredes matri ab
intestato qꝛ cum sunt in extremis mortis nō possunt amplius
emancipari ⁊ sic ab intestato succedūt.ff.de cōdi.insti.l.fin.Sȝ
illa loquitur in suo qui est heres etiam ignarus sed non sic in
matre vn̄ dic proximiores matris succedere ab intestato Iac.
In gl.als cum te ibi sed quā accepit bonoꝝ possessionē.s.vtrū
iuris vel facti.¶ In glo.vlti.ibi.l.fi.§.finaūt a patre.

Ex tribus. Pupillaris substitutio tȝ in
debito bonoꝝ subsidio.h.d.⁊
qđ dicit tribus hodie quatuor.vt.s.e.auc. nouissi
ma.od.¶ Querit vber.de bo.Si mater impube-
ris cōtendat cum substituto nūquid saltē in legitima preferat
⁊ dicit qōnem hanc translatā fuisse de ꝓuincia in lombardiaȝ.
⁊ dic vt plene dixi in.l.precibus.in materia pupillaris.ver.sed
adhuc quero.In fine subaudi nec filius de inofficioso cōqueri
non poterit qꝛ talis substitutio nō est grauamen sed ꝓuisio.vt
insti.de pup.substi.in prin.od. In gl.vlti.ibi pupillaris facta
pupillo.Ibi directa.i.q̄ directo poterat cōcipi.ol.In ea.gl.in
fi.ne inducat nos in errorē nō referatis eaȝ ad casuȝ textus qꝛ

in debito bonoꝝ subsidio fideicõmissaria substitutio nõ tz.vt. ff.de vul.ꝛ pup.substi.l.coheredi.§.cum filie.de adop.si arrogator.ꝛ.j.e.l.qm̃ in prioribus.ꝛ ibi in glo.q̃ incipit.vt ar.dum dicit directo non per fideicõmissum.odo.ꝛ ol.de hoc tñ latius dixi in.l.precibus.in materia substitutiõis pupillaris ad finé.

Fratris. In glo.i.maleficus.in fi.vt.j.de le.l.cum quidam.in princi.in gl.vltima in fine.ꝛ latius in corpore.vt cuz de ap.cogno.§.aliud quoqꝫ capitulum.

Liberi. Uide qđ nota.xciij.di.c.j.in gl.ꝛ per archi.ꝛ ex̃ de accu.c.repellatur.ꝛ scđo paralipomenõ.xviij.c.vbi dr̃ amicitia iungẽtis his qui oderũt dñm ꝛ ideirco iram dñi merebaris. Itez ibi in ver.nisi scripti heredes videtur decidere dubiũ si actor ꝛ reus simul velint ꝓbare quis preferatur glo.ff.de probati.l.circa.tz qñ actor sed textus ibi et hic videtur reum preferre si velit fauore em̃ eius introductũ est ꝙ non cõpellatur probare nisi actoris intentione fundata.vt.j.de excep.l.si quidẽ.ꝛ.s.de eden.l.qui accusare.ergo in eius lesionẽ non est retorquendũ. vt.s.de legi.l.qđ fauore.quod aũt actor preferatur est ar.j.de fal.l.fi.ꝛ qđ notaui.s.de iura.calum.l.ij.§.qđ obseruari.versi. Item queritur quis primo faciat positiones. Sed cũ dilationes vnius partis sint cões etiã alterius.vt.s.de tẽpo.in integ.resti.peten.l.petende.nõ videtur q̃stio procedere qꝛ quilibet in dilatione alterius põt probare. Sz in dilatione petẽda adhuc possent cõcurrere ꝛ tũc adhuc stat dubiũ.de hoc no.in specu. de proba.§.j.ver.sed vbi vterqꝫ. ¶ In glo.penul.ibi ascẽdentium.i.quam dicuntur ascendentes contra descendentes commisisse. Ibi ꝑ eis.s.ascendentibus.vt in prin.l. Ibi descendentium quam dicuntur circa ascendentes cõmisisse.old.

Eoniaz nouella. Op.ꝙ dos nõ computetur in quartam.vt.ff.ad.l.falci.l.pater. Sed de alia quarta loquitur.vt ibi not. Ibi in quartam.s.debitam iure nature.vt.s.e.l.ex tribus.ꝛ.l.parentibus.ꝛ per hoc excludũtur a querela. In fine.i.contra cuius testamentum querela inofficiosi proponitur.odo.

1 ¶ Presumtio malicie an tollatur per penitentiam.
2 Malus semel in vno gradu an sit presumendus malus in oĩbus alijs gradibus.
3 Presumtiones bonitatis ꝛ malicie que sint.

Omnimodo. Quatuor dicit primo.ꝙ lz olum illi qui habebãt minus quã debituz bonoꝝ subsidiũ expugnarent testamentũ hodie non sed agunt ad supplementũ hodie tñ non sufficit relinqui quoquo relicti titulo sed iure institutionis dz relinqui ꝛ in hoc corrigitur hec lex per auc.nouissima.s.eo.vt ibi dixi. Et lz olim haberent ꝓbare se gratos. vt.s.e.l.liberi.per.l.istam.ꝓbari debent ingrati. Si aũt nihil relictuz est personis instituẽdis vel exheredandis vetera iura seruãtur hoc scđo. Tertio dr̃ ꝙ ad excludendã querelã cõputatur filio ĩ legitima militia quã habuit ex bonis paternis ꝛc. Quarto dr̃ speciale esse in scilentiarijs principis ꝙ talis militia eis in legitima non cõputetur. ¶ Sz circa materiã huius supplementi quero de pulcra q̃one. ¶ Quidã nullos habens descendẽtes relictis tribus sororibus ꝛ matre decessit relicta etiã filia sororis premortue quaz heredẽ vniuersalem instituit matri centũ iure institutiõis reliquit mater cõqueritur ꝛ dicit se nõ habere legitimã ꝛ petit supplementũ per hanc.l.dicẽs se habere debere tertiã partẽ oĩm bonoꝝ dicti filij sui.ex aduerso dr̃ ꝙ nõ dz habere nisi dimidiam partem eius qđ habitura fuisset ab intestato ꝑ auc.de triẽte ꝛ semis.§.j. Sz ab intestato successissent cum ea sorores ꝛ filia sororis et sic fuissent quinqꝫ succedentes:ꝛ ita habuisset mater quintã partem ab intestato ergo solius illius quinte partis dz habere dimidiã. Pro matre ꝙ debeat habere tertiã partẽ oĩm bonoꝝ nõ obstãte super existentia sororũ facit qꝛ quoties aliquis aliuz aptitudinaliter per prelationẽ excludit vel cũ eo cõcurrendo portionẽ minuit locum hz exclusio vel diminutio si excludens vel minuens rem habiturus est a qua ille excluditur ꝛ nõ al's.vt.ff.ad tertu.l.si ne ingenua.§.sed ꝛ si quis.sed hic sorores sibi nihil vendicare possunt.vt.ff.de inoff.testa.l.j.ꝛ.s.e.l.fratris.ꝛ.l.fratres. ergo nec matris portionẽ minuũt.vt.ff.de bono.poss.contra ta.l.si post mortẽ.§.liberi. Itez cõtrarioꝝ eadẽ est disciplina sed eligens decedere intestatus videtur vocasse oẽs successuros ab intestato.vt.ff.de iure codicilloꝝ.l.si quis cuz testamentũ.ꝛ.l.cõficiuntur.in prin.ꝛ de le.j.ab exheredati.in fi.primi responsi sic econtra in eligente testari inter quos naturalis est pugna. vt.ff.de re.iur.l.ius nostrũ.oẽs videntur exclusi q nõ reperiũtur vocati sed exclusus a dispositiõe testatoris vt pote per exheredationẽ recte factam nõ minuit legitimã partez alterius immo auget.vt expresse habetur in auc.de nupt.§.soluto.ibi si quis em̃ ex eis ꝛ ingratus vĩ ꝛc.ergo exclusus per conditũz testamentũ vt sunt sorores de quibus nulla est facta mentio in testamento non minuent portionẽ legitimã matris sed magis augebunt. Itẽ paria sunt cũ agitur de successione deferenda vel portione delata augenda vel minuẽda aliquos nõ subesse vel tales subesse q admitti nõ possunt.vt expresse habet instit. de suc.libe.§.sz nostra. Ibi si vero testamentũ quidez fecerunt ꝛc.ff.de bonis liberto.l.cõi liberto.a de contra tab.l.j.§.filiuz. Sed hic sorores testatoris sunt tales ꝙ admitti nõ possunt vt dictũ est ergo q̃tuz ad id de quo agitur perinde est ac si nõ superessent.vt.ff.de legi.tuto.l.in testamẽto.ꝛ de lib.ꝛ posthu.l.gallus.§.quid si tñ in mortis filij casuz. Itẽ quoties aliquorũ cõcurrit exclusio si agatur de legitima portione nõ exclusi exclusoꝝ portio accrescit nõ excluso.vt ptz in patre habẽte filios naturales tñ ꝛ decedẽte intestato qꝛ quarta pars totius assis erit venientiũ ab intestato nouem verovncie erunt naturaliũ filioꝝ si se voluerint in curiã deputare. Sz si quibusdã nolentibus vnus solus se curie deputet alioꝝ portio illi accrescit: ipse solus habebit nouem vncias.vt in auc.qui.mo.naturales effi. sui.§.si quis aũt legitimos.§.si vero ille.ꝑ quẽ text.vĩ questio nostra terminata.ꝛ ad hoc accedit.ff.de inoffi.testa.l.qui repudiantis.ꝛ.l.si ꝓponas.§.si. Nec obstat.e.titu.l.pap.§.qm̃ aũt. quarta qꝛ ibi erat spes querele q̃ tale ius accrescendi impedit. vt.ff.de bonis libert.l.si necem.§.si deportatus.ij.R̃nso. Non obstat qđ dictũ est eã sororẽ esse debere contentã trientevel semisse eius qđ habitura erat ab intestato.vt insti.de inof.testa. §.si.qꝛ verũ est oĩbus existẽtibus paribus vñ sicut in successione ab intestato si sorores essent aliqua rõne excluse mater habuisset totũ ꝛ sic triens fuisset eius legitima sicꝫ in q̃one ꝓposita cum excluse sint sorores habebit tertiã totius ꝛ sic non viciatur prima regula sed verificatur.ꝛ ita puto tenenduz esse.ꝛ ita notauit ꝛ scripsit old.in libro suorũ cõsilioꝝ in cõsilio.ccix. Deinde colligit gl.ꝙ quilibet presumitur gratus nisi ꝓbetur ingratus.ꝛ sic videtur ꝙ quilibet presumatur bonus nisi ꝓbetur malus.de hoc ꝓbatur per Dy.Jo.and.ꝛ Car.satis plene ex̃ de re.iur.c.semel malus.li.vj.ꝛ plenius per Jac.de belui.q sic dicit. In dubio videtur quẽlibet bonũ presumi qꝛ oẽs dñt scire leges.vt.s.de leg.l.leges sacratissime.sed leges dirigunt ad bonũ.vt.ff.de iustitia ꝛ iur.l.j.ꝛ.l.institia.ꝛ de leg.l.j.ꝛ quilibet presumitur eas seruare.vt.ff.de ꝓba.l.ab ea parte.in prin. ꝛ.§.j.ꝛ sic presumitur quis bonus. ¶ Itẽ quilibet a deo creatus post baptismũ est bonus.vt notatur ex̃ de summa trini.et fide catho.c.j.§.diabolus.ꝛ oĩs creatura bona ꝛ verax dr̃ esse. vt de peni.di.iij.c.principiũ.in fi. Itẽ deus ꝛ natura naturans ꝛ homo natura naturata seu a deo creata.vt.ff.si cer.pe.l.respiciẽdũ.ꝛ insti.de v̄.obl.§.cõditiões.vbi de hoc ergo creatus a tam bono artifice presumendus est bonus ar.in auc.de defensori.§.q̃ vero.ꝛ de eden.l.si quis exargen.§.j. Itez ꝙ quilibet presumatur bonus notatur plene ex̃ de scrutinio in ordine faciendo.c.vnico. Itẽ presumitur quis bone fidei.vt.j.de ꝓscri. longi.tẽp.l.super longi.ꝛ ibi in glo.et de euic.l.penul.ꝛ ibi in glos.ꝛ Innocẽs a delicto.s.de eden.l.qui accusare.ꝛ.ff.de penis.l.absentem.ꝛ a dolo et culpa.vt.s.de dolo.l.dolum.et sine vitio.vt.j.de edili.act.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.ff.de ꝓba.l.cũ probatio.ꝛ idoneus.vt extra de presum.c.fi.ꝛ.c.duduz.ꝛ ibi in glo.ꝛ dignus nisi cõtra probetur.vt.ff.de le.ij.cum quidaz.ꝛ.l.cum pater.§.rogo. Itez oẽs dicuntur ꝓudi ꝛ honesti nisi doceatur 2̃rium vt notatur in libello Rofre.iuris canonici rubrica qñ ꝛ contra quos procedi põt ad inquisitionẽ in fine. Et predicta vera sunt circa notos circa ignotos secus.ij.q.vij.c.querenduz.ꝛ ibi in glo.ꝛ in idoneitate ꝛ bonitate intrinseca.extrinseca em̃ nõ presumitur nisi ꝓbetur sicut idoneitas scientie ꝛ diuitiaꝝ.de quo dic.vt not.per garsiaz ex̃ de elec.c.si forte.li.vj.ꝛ.ff.qui satisda. cogan.l.si vero.§.qui pro rei qualitate. In contrariũ ꝙ quilibet malus presumatur qꝛ hũana natura quodãmodo labitur ad delicta.vt in auc.de mona.§.si vero intra trienniũ.circa finẽ ꝛ septies in die cadit iustus.de peni.di.iij.c.Quis.§.fi.ꝛ sic peccãdo efficitur malus.ꝛ ideo semel malus ꝛc.vt.d.c.semel.ꝛ oĩs etas ab adulescentia prona est ad malum.vt.xij.q.j.in princi.ꝛ procliuus est cursus ad voluptatẽ ꝛ imitatrix natura vitioꝝ. ex.q.iij.c.ij.ꝛ multe hoĩbus vie sunt ad maliciã.in auc.de nup. §.mitiores. Cõis solutio doctoꝝ est ꝙ quilibet presumitur in dubio bonus nisi semel sit malus vel nisi sit alia sinistra suspitio 2̃ euz tu dic aut queritur de bonitate hoĩs in genere aut in specie

specie primo casu quilibet presumitur bonus. ⁊ ita intelligat
ex de scruti. in ordi. faci. c. j. ⁊ de presum. c. fi. cuz alijs. s. ad hoc
allegatis. Scdo casu qñ in specie aut queritur de bonitate pre
rita ⁊ siquidem ex actibus suis resultat bonum tm̄ ⁊ presumit
bonus. vt extra de presum. c. ex studijs aut malum tm̄ ⁊ presu-
mitur malus. vt. ff. de iniur. l. illud. ⁊. xxxij. q. v. q viderit. Aut
est dubium ⁊ in dubio presumitur bonus. vt hic cū concor. s.
allegatis. Si vero queratur an quis presumatur bonus in fu
turum si quidē fuit semel malus in futurū presumitur malus.
d. c. semel malus. Si aūt nō apparet ꝙ vnꝗ fuerit malus tunc
presumitur in futurū esse bonus. vt no. ff. de proba. l. ij. ⁊ insti.
de suspecto tuto. §. fi. in fi. ⁊. d. c. fi. extra de presum. nisi sit per-
sona vilis vel inhonesta vel male conditiōis ⁊ fame vel sinistra
suspitio contra eum laboret. vt. d. §. sancimus. in auc. de testi.
ff. de procur. l. que oīa. §. j. ⁊ de qōnibus. l. de minore. §. penul.
1 ¶ †Sed nunquid presumtio malicie tollatur per penitētiam
aut quo ad mundū aut quo ad deū. Primo casu ſm Jo. non
prodest penitentia ſm alios prodest quasi sit in integrum resti
tutus. vt nota. ff. de testi. l. iij. §. l. iulia. ⁊. j. de nup. l. imperialis
et in auc. de mona. in prin. Tu dic aut a iure conceditur licen-
tia penitendi de delicto ⁊ penitet. j. tp̄s a iure concessum ⁊ tol-
litur p̄sumtio malicie ⁊ postea presumitur bonus vt. s. de plus
peti. l. vnica. cum simi. ⁊ lib. vj. c. ferrum. Si vero a iure nō con
ceditur licentia penitendi si quidem ex delicto est irrogata in-
famia iuris tunc non tollitur per penitentiam presumtio ma-
licie: sz durat presumtio malicie ⁊ infamie nisi a principe fuerit
restitutus. vt. d. l. imperialis. §. j. ij. q. iij. euthemiuz. ⁊ extra de
testi. c. testimonium. vbi de hoc. ⁊. ff. de fur. l. qui ea mente. Si
autem nulla est irrogata infamia ex peccato siquidem fuit bis
malus non tollitur presumtio malitie licet peniteat et semper
presumitur malus q2 cōsuetudini deputauit. vt. s. de ep̄ali au
dientia. l. iij. ⁊ quia homines ad maliciam semel deducti ⁊c. vt
in auc. vt hi qui obliga. se habere perhibēt res minoruz. circa
prin. Si vero fuit tm̄ semel malus siquidem peccauit cōtra na
turam non tollitur presumtio malicie q2 per tale peccatū rece
dit ab hoībus ⁊ conuertit se ad brutū animal vnde presumitur
semper tali concupiscentia detineri in auc. de incestis nup. §. j.
⁊ de mona. in prin. xxvij. q. j. c. si homo. xxiij. q. j. nunc notandū
⁊ de edil. edic. l. quis sit fugitiuus. in princi. Si vero peccauit
in fide si quidem in fide catholica ⁊ tm̄ semel ⁊ penitet tollitur
presumtio malicie ⁊ presumitur bonus quia videtur redire ad
perfectam naturā. vt. s. de summa trini. l. inter claras. §. fi. vbi
de hoc. Si vero bis ⁊ sic est relapsus ⁊ penitet non tollitur pre
sumtio malicie. vt ex de hereti. c. ad abolendam. §. illos quoꝗ
⁊. e. ti. c. super eo. li. vj. s. de aposta. l. hi qui. Si aūt rupit fidem
homini vel aliter q2 peccauit semel tm̄ si delictum est occultuz
presumitur in dubio bonus ⁊ penitentiam egisse quia occulta
in meliorē partem interpretatur. vt extra de sortil. c. ex tuaruz.
ij. q. vij. ipsi apostoli. vbi de hoc. Si autem est manifestū siqui-
dem deliquit ex animo ⁊ peniteat ⁊ certa ⁊ vera signa peniten-
tie appareant ⁊ operatus est postea bonum ⁊ cessauit operari
malum cum posset in eodem genere ⁊ gradu malicie quo fue-
rat ante malus tunc tollitur presumtio malicie et presumitur
postea bonus quia videtur redijsse ad suaz naturam quod est
facile. vt. ff. de pactis. l. si vnus. §. quod in specie. ⁊ quia status
noster sub perpetuo motu consistit. vt in auc. de non alie. §. vt
aūt. Si vero delictum procedit ex culpa tunc per penitentiam
presumtio tollitur q2 culpa non corrumpit aīum nec naturaz
et ideo negligentia tollitur per diligentiā. vt. ff. de neg. gest. l.
si negotia absentis. ⁊. d. c. testimonium. extra de testi. ⁊ dicta. l.
quis sit fugitiuus. in princ. ⁊. §. j. ij. ⁊. iij. ⁊ de hoc plene dixi. s.
de epis. ⁊ cleri. l. si quis non dicam. ver. sed pro declaratiōe pre
dictorum. Secundo casu qñ loquimur quo ad deū per veram
penitentiaz tollitur presumtio malicie ⁊ potest probari per sa
cerdotem suuz. vt nota. d. c. testimonium. ⁊ in auc. de mona. in
princi. ⁊. d. l. imperialis. ⁊ dictis capitulis ferrum ⁊ ipsi aposto
li. xxv. Dy. ca. fin. xxxiiij. q. iij. c. admouere. ⁊. vj. q. j. cap. j. ⁊. ij.
¶ Sed queritur nunquid qui bis fuit malus ⁊ penitet ⁊ ope
ratus est bis bonum tollatur in eo presumtio malitie et presu-
matur bonus postea videtur ꝙ non per pre alle. l. iij. de episco
pali audientia ⁊ alias rationes. s. adductas. In contrariū vi-
detur quia consuetudo iuris tollitur per contrariam consue-
tudinem. vt. ff. de re. iur. l. nemo. §. tēporalis. ergo idem in con
suetudine hoīs. vt. ff. de alimen. lega. l. mela. §. si alimenta. et q2
mali efficiuntur boni metu penarū premiorū cohortatione vt.
ff. de iusti. ⁊ iure. l. j. in principio. ⁊ q2 peccatorem penitentiam
agentem suscipit princeps. ⁊. l. ei fauet. ⁊ gaudiū facit. ff. de mi
nori. l. deniꝗ. §. vtrum. ⁊. xxiij. q. iiij. c. hec aūt intra. ⁊ maxime
quia res de facili redijt ad naturam suam. vt. d. §. ꝙ in specie.
et prima natura in hoīe bona fuit vt pote creata a perfectissi-
mo auctore hoc est deo vt predictum est ⁊ emendationi etiā ho
mo potest se deputare. vt. d. l. iij. s. de epi. audi. So. credo ꝙ si
bis malus peniteat ⁊ operetur bis bonuz in eodem genere de
gradu quo malum operatus erat qd tollatur presumtio mali
cie fallit in relapsis in fide vt predictum est quia contra eos est
iuris presumtio. Itē puto in delinquentibus contra naturaz
vt. d. §. j. in auc. de incestis nup. cum concor. ¶ Querit si vnus
2 fuit semel malus in vno gradu ⁊ genere malicie an presumen-
dus sit malus in oībus alijs generibus ⁊ gradibus. Et vide-
tur ꝙ sic per dictum. c. semel malus. qd simpliciter ⁊ indistin-
cte loquitur. Econtra videtur q2 corpus humanū hz quatuor
humores. vt notatur in prohemio institu. §. igitur. a quibꝰ vi-
tia causantur ⁊ q̄ non equaliter se habent in homine sed vnum
superabundat in vno homine aliud in alio ⁊ non videtur qd
malus in vno genere vitij presumatur malus in alio videmus
enim multos peccare in luxuria ⁊ quo ad alia virtuosos et sic
de ceteris vitijs sicut etiam videmus in aīalibus que ex vno
vitio redhibentur ⁊ non ex alijs. vt. ff. de edil. edicto. l. j. et per
totum maxime. l. bouem. in prin. Solu. credo semel malū pre-
sumi malum in actibus similibus ⁊ eodem genere ⁊ gradu in
quo fuit malus sed in seperatis ⁊ diuersis generibus malicie
non pro hoc. ff. de accusa. l. si cui. §. j. ⁊ de re. mili. l. non oēs. §. a
3 barbaris. ¶ †Queritur que sunt presumtiones bonitatis et
malitie. Respondeo presumtio bonitatis est presumtio nature
et est presumtio iuris opitulantis. vt. ff. qd metus causa. l. non
est verosimile. ⁊ hac. l. ⁊ extra de spon. c. is qui. presumtio mali-
cie est presumtio hominis ſm. l. ⁊ canones que procedit a mala
fama ⁊ alijs circunstantijs de preterito ad presens tp̄s. vt. d. l.
si cui. §. hisdem. ff. de accusa. ⁊ nota. d. l. non est verosimile. ⁊. d.
ca. is qui. ¶ Queritur quis sit effectus presumtionis nature
malicie respōdeo aut queritur de malicia hominis in casibus
preteritis aut futuris. Primo casu siquidem constat delictuz
esse cōmissum ab eo contra quem est presumtio sed dubitatur
de qualitate delicti ⁊ tunc duplex est presumtio contra eū vna
est presumtio iuris per quam presumitur dolus. vt. ff. de iniu.
l. illud. ⁊. j. de iniur. l. si non cōuicij. Alia est presumtio malitie
per quam etiam presumitur dolus. vt in. d. c. semel malus. ⁊ si
reus contra quem sunt dicte presumtiones vellet ꝓbare suam
innocentiam qd potest. vt notatur. j. ad. l. cornel. de sicca. l. j. et
tunc durius astringitur onere probandi ꝓpter presumtiones
predictas sic. s. qui ⁊ aduersus quos. in inte. resti. po. l. j. ⁊. d. l.
non est verosimile. ff. qd metus causa. vbi de hoc. Itez presum
tio malitie aggrauat penam. vt. ff. de penis. l. si quis diutino.
j. de seruis fugi. l. quicumꝗ. ⁊ ad. l. iul. de vi. l. seruos. Si vero
dubitatur de delicto aliquo an sit cōmissum per eū cōtra quez
laborat presumtio tunc non est hoc casu presumtio malicie ex
presumtione iuris. i. vt presumatur tale delictuz cōmisisse hoc
em̄ esset clarissimū ⁊ iniquū ꝙ ex eo quod semel deliquit presu
matur alia delicta cōmisisse. ⁊ sic dz intelligi dictum. ca. semel
malus. Secundo casu si queratur de malicia hoīs in casibus
futuris tunc in presumtione malicie efficitur suspectus ⁊ pre-
sumitur malus in casibus alijs in quibus fuit malus prius. et
ideo remouendus est ab actibus similibus. vt. d. l. si cui. §. j. de
accusa. de re mili. non oēs. §. a barbaris. de his qui no. infa. l.
ij. §. miles. vbi de hoc. ⁊. l. lucius. j. de proba. l. iubemus. ⁊. d. c.
testimonium. extra de testi. vbi de hoc ⁊ isto etiam casu intelli-
gi potest dictum capitulum semel malus Jac. de bel. Sequi-
tur hic ſm eundem dn̄m Jaco. de belui. quidaz pulcer sermo
de moribus quem gratia breuitatis omitto. ⁊ hec. j. habentur
per eum in solutione contrariorū non solutorum circa. C. per
ipsuz dn̄m Jac. In glo. ar. qd heredes ibi. s. e. si mater. ar. con
tra. ff. de adimē. le. l. filio. §. seia. sed illud in legato qd est reuo-
catorium ipso iure inimicitijs superuenientibus. vt. e. titulo.
l. iij. §. fi. feudum vero non reuocatur ipso iure sed requiritur
hominis factuz. vt in vsibus feudoꝝ de feudo non amittendo
in rubrica et in nigro. et ideo si defunctus non reuocauit vide
tur remittere ⁊ q2 ista reuocatio est quodāmodo ad vindictaz
non transit in heredem. vt. ff. si quis cauti. l. si cum. §. qui iniu-
riarum. ⁊ de in ius vocan. l. penul. ⁊ qd notaui in simili. j. de re
pudijs. l. consensu. §. vtrum aūt. ⁊. j. eo. l. sancimus. ver. nō ob-
stat. s. e. l. omnimodo. In. §. imputari. Querit Cy. cuz militia
per patrem filio adquisita computetur filio in quartā nūquid
idem sit in prebenda quā pater impetrauit filio in aliqua eccle
sia ⁊ dicit ꝙ nō q2 est res spūalis ⁊ ad heredes non transitoria
Idez dicit si pater adquisiuisset filio aliquā prouisionē in ali-
quo monasterio vt filius prestaret monasterio patrociniū cuz
nec ista sit ad heredes transitoria ⁊ persone industrie detur. vt
ff. de solu. l. inter artifices. Cyn.

Voniaz in prioribus. Hec. l. vtilis est ⁊ cõtinue versatur in practica ⁊ intendit breuiter ꝙ testator indebita iure nature non põt moduz conditionẽ dilationẽ vel grauamen apponere ⁊ si apponatur pro non apposito habetur ⁊ ꝑ hoc. j. e. l. sancimus. Et vide qđ dixi. s̄. e. l. ex tribus. ⁊ qđ notaui. ff. de fideicõ. lib. l. gñaliter. §. si petituz. Ex quo remanet soluta q̄stio bar. brix. cxij. q. q̄ incipit queritur si pater votũ fecit peregrinationis deiñ instituit filiũ in debita iure nature sub cõditione qđ votum peregrinationis adimpleat ꝙ tale onus nõ tz ꝑ hanc. l. Sz ex hoc oriuntur alie qõnes. Prima est nũquid per hãc. l. sint correcte. l. dicentes ipso iure nõ tenere testamentũ in quo filius instituitur sub cõditione casuali vel mista nisi in ei⁹ defectũ exheredetur. vt. ff. de here. insti. l. suus heres. ⁊. l. iam dubitari de cõditioni. instituti. l. vlt. de liberis a posthu. l. filius a patre. ⁊. j. de insti. ⁊ substi. si pater vbi de hoc plene in vltima qõne quasi oĩs conditio ꝓ non apposita habeatur per. l. istam. dic ꝙ non pp̄ legum correctionẽ vitandaz. vt. j. de inofficiosis doti. l. vnica. ⁊ ex̄ de elec. cum expediat. li. vj. ⁊ q: hec lex facta est ad supplementum l. s̄. e. oĩmodo ergo in illo casu intelligenda est. vt in auc. de filiis añ dotalia instrumẽta natis. §. fi. sed. l. oĩmodo. in p̄teritis nihil immutat. vt. e. l. §. si vero. vel preterierint ergo nec hec sz institutus sub cõditione casuali vel mista habetur medio tp̄e ꝓ patrono. vt in iuribus. s̄. allegatis ergo de tali institutione lex ista nõ loquitur. Preterea illa lex loquitur de testamentis que subuerti poterãt per querelaz vel ꝯ tab. vt ibi apparet in tex. ⁊ ibi nota. hoc aũt testamentũ in quo filius instituitur sub conditiõe casuali. vel mista ⁊ nõ exheredatur in eius defectuz est ipso iure nulluz ꝓpter preteritionẽ iam nati. vt. ff. de libe. ⁊ posthu. l. si filius. ⁊ insti. de exhereda. libero. in prin. quare de hoc nõ loquitur lex ista. Intelligat̃ ergo de filio sub cõditione potestatiua instituto quo casu tz institutio sed in legitima habetur ꝓ nõ apposita cõditio vel intelligatur de gñalibus conditionibus; ⁊ ita exponit azo in summa de cõdi. insti. §. penul. Vel posses dicere ꝙ legitima q̄ debetur filio vt es alienuz. vt. ff. e. l. pap. §. si quis. impubes sit causa quare nõ possit recipere conditionẽ grauamen vel modũ ar. ff. de vulg. ⁊ pup. sub. l. sed si plures. §. in arrogato. ⁊ de adop. l. si arrogator. §. sed an impuberi. qñ igitur conditio vel modus vel aliud grauamen sunt causa minuẽde legitime. i. sic se habent ꝙ eis habitis pro nõ appositis legitima remaneat integra filio tunc habeant̃ ꝓ non appositis vt qñ legitima vel amplius relictuz est filio sed sub cõditione. Qñ vero minus legitima relinquitur filio sub conditiõe ita ꝙ amota cõditione adhuc hz minus legitima et sic adhuc indiget supplemẽto hec lex locũ nõ habeat sed iura antiqua in odiuz testatoris minus legitima relinquentis ⁊ q: tunc est duplex specialitas vna in amotione cõditionis altera in petitione supplemẽti contra ea q̄ nota. j. de dotis ꝓmissiõe. l. j. ⁊ hoc forte voluit hic dicere tex. dum dicit eoꝝ iura qui ad memoratã actionẽ vocabantur minuta esse videantur ⁊c. vt sic minutioni legitime q̄ in quantitate occurrit succursuz sit per. l. oĩmodo. diminutioni vero q̄ contingit ex appositione conditionis succursum sit per hanc. l. Si vero in vtroq3 diminutio facta sit. s. in quãtitate ⁊ conditiõe iura antiqua vendicent sibi locum. Sz due prime probabiliores videntur od. ¶ Itẽ querit idem dñs ol. an si pater habeat duos filios quoꝝ instituit vnum insolidũ aliũ preteriit sz illi instituto pupillariter substituit sub conditione vtrũ habita cõditione ꝓ non apposita per hãc. l. veniat. vt institutus vt cũ fratre pure instituto cõcurrat Ad hoc dicũt quidã ꝙ sic q: filius non põt dici preteritus qui fratri fuit pupillariter substitut⁹ vt saltez ab illo gradu valere incipiat testamentũ a quo nõ est p̄teritus. vt. ff. de vul. ⁊ pupi. sub. l. ex facto. §. luci⁹. ⁊ de here. insti. l. si filius. ⁊ maxie sublato grauamine cõditionis ꝑ hanc. l. ⁊. j. e. scimus. §. cũ aũt. Sz adhuc põt rñderi ꝙ substitutio pupillaris nõ põt valere principali testamẽto ⁊ eius institutiõe sublata vel nulla. vt. ff. de vul. ⁊ pup. substi. l. j. §. fi. ⁊. l. ij. §. adeo. ⁊ de inofficioso testamẽto. l. pap. §. sed nec impuberis. secus aũt in substitutiõe vulgari q̄ in defectũ precedẽtis institutionis locũ hz ⁊ a qua substitutione põt incipere testamentũ valere. vt. d. §. lucius. ⁊. d. l. si filius. et de libe. ⁊ posthu. l. iij. §. fi. Itez substitutus nõ potuit vt coheres adiectus admitti ex vi substitutiõis. vt. ff. de vul. ⁊ pup. substi. l. verbis ciuilibus. de here. insti. l. lucius. §. Itez quero. Preterea esto ꝙ pupillaris substitutio facere posset ꝙ ab ipsa inciperet testamentũ qđ est falsum vt predixi tñ ab illo gradu reperiretur filius p̄teritus cui fiebat substitutio quare ab illo gradu incipere non põt testamentũ vñ dicendũ puto tale testamentũ non valere sed nullum esse per auc. ex causa. Nõ obstat hec lex nec alie superius allegate q: hec lex vt predixi loquitur eo casu quo loquitur lex oĩmodo ⁊ in preteritis nihil immutat vt predixi vt ptz in textu eiusdẽ. Et vt hoc clarius pateat sciendum est ꝙ. l. oĩmodo. versatur circa petitionẽ supplemẽti. supplementum aũt duo dicit. s. vnũ preexistens ⁊ aliud ei accedẽs sine interitu tñ prioris ar. ff. de diuer. ⁊ temp. prescrip. l. fi. ⁊ de acqui. pos. l. põponius. §. cũ quis. hoc aũt supplementũ fit dupliciter. s. vere per accessionẽ quantitatis. vt. l. oĩmodo. ⁊ interpretatiue per amotionẽ conditionis vel grauaminis. vt hac. l. in modo tñ non mutatur sed representatur ar. ff. de here. insti. l. hereditas. vnde si quis aduertat in. l. scimus. §. cum aũt. j. e. legitima q̄ ibi representatur nõ expectata die fideicõmisso vniuersali adiecta nõ capitur directo sed iure fideicõmissi per restitutionẽ de manu heredis fiendã vt ibi dr̄ ibi quarte quidez partis restitutionẽ ⁊c. ⁊ sic nõ mutatur capiẽdi modus nec interrũpitur primus sed in ꝓposito per amotionem conditiõis adiecte pupillari substitutioni non solum succedendi modus repñtatur sz gradus ipse perimitur. vt. ff. de vul. ⁊ pup. substi. l. j. §. j. ibi sed si extiterit conditio ⁊c. ⁊ hoc est ꝯ naturã taz veri quã interpretatiui supplemẽti qđ circa primuz nihil immutat sed accelerat et auget vt apparet in supplemento qđ facit ius pretoriũ ad ciuile supplẽdo actionẽ furti manifesti q: nihil corrigit nec immutat circa actionẽ furti nõ manifesti q erat ciuilis. vt instituto de noxa. §. sunt aũt. ⁊. ff. de noxa. l. electio. §. j. ⁊ ideo supplere ponitur inter officia iuris pretorij tãq3 species diuersa ad id qđ est corrigere. vt. ff. de iusti. ⁊ iur. l. ius aũt ciuile. §. ius pretoriũ. in prima cõstitu. C. §. quibus. ibi adijcientes quidẽ ⁊c. ⁊ ideo adiecta q̄ naturã cuiusdã suppletionis habent nõ immutant ea quibus adijciuntur sed eoꝝ naturã sequunt̃. vt. ff. de pactis dota. l. inter socerũ. ⁊ de publiciana. l. si ego. §. qđ tñ. sz in casu nr̃o destructo gradu primo fieret immutatio ergo sub appellatiõe supplemẽti nõ cadit. ⁊ ꝑ hoc nõ hz locuz lex ista in casu ꝓposito. Item quero aliã vtilem qõnem disputatam per. d. rich. q̄ talis est hz cõsuetudo ⁊ statuta fere totius italie ꝙ sorores cum fratribus non succedant ipsas tñ dotare vel si nubere non voluerint eisdem prouidere pro dignitate ⁊ facultatibus teneantur hoc etiam est de iure lombardo vt in lombarda. de successio. l. si pater filiam. Accidit ꝙ quidã filijs institutis filie septingenta si nupserit si vero monasteriũ intrauerit. ccc. sola reliquit eamque in his heredez instituit tutores puelle statim relictũ petunt heredes se non teneri dicunt nisi cum nupserit vel monasteriuz intrauerit queritur quid iuris. Et pars illa questionis vtruz septingenta an trecenta tñ peti possunt discussa fuit. s̄. de epis. ⁊ cle. l. deo nobis. circa finem. ⁊ ideo hic dicam de scđo vtrum statim peti possint vel nõ. Et ꝙ non possunt statim peti sic probatur q: predictũ relictũ conditionale est. vt in auc. de sanctissimis episcopis. §. sz hoc p̄senti. ff. de condi. ⁊ demon. l. cuz ita legatũ. §. videamus. j. de condi. insertis. l. legatũ. fit em̃ conditio per si. ff. de condi. et demon. l. si demonstratio. §. at si conditionaliter. de offi. eius cui mã. est iurisdic. l. j. §. huius rei. ⁊ no. de condi. ⁊ demon. l. j. ⁊. j. de falsa causa adiecta. super rubrica conditionalia aũt relicta non possunt peti anteq3 conditio existat. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. qui heredi. §. fi. ⁊. j. de cadu. tollen. l. vnica. §. sin autem. sub conditione ergo ⁊c. ⁊ pro hoc. ff. de ma. testa. l. cum testator. Secũdo sic testator qui conditionem apposuit eaz impleri voluit. ff. de manumis. testamento. l. si quis locuples. ⁊. j. de conditi. inser. l. cum patrem. vbi de hoc sed hec verba si nupserit vel religionẽ intrauerit rem perfectã ⁊ consummatã desiderant. vt. ff. quod quisq3 iur. l. j. in fine de his qui notantur infamia. l. ij. §. fi. cum si. ergo ante nuptias contractas vel ingressum monasterij relictum predictum peti non põt. absurduz est em̃ ei plus tribui quam testator voluit. vt. ff. ad trebe. l. facta. §. si sub conditione Tertio sic per consuetudines ⁊ statuta de quibus in questiõe proponitur prouisum est filiabus in duobus casibus tantũ. s. in dote si nupserit vel si nubere noluerit vt sibi ꝓuideatur ſm facultates et dignitates, et casus omissus a lege habetur pro omisso. vt. ff. solu. matri. l. si vero. §. de viro. ⁊ idem si omissus est a testatore vel contrahentibus. vt. eo. titu. l. si cum dotem. ⁊ delib. ⁊ posthu. l. cõmodissime. ⁊. j. de pactis conuen. l. fi. ergo in casu nostro relictum statiz peti non põt nam ex causa dotis non cum dos sine matrimonio esse nõ possit. vt. j. de dona. pp̄ nup. l. fi. Item ex causa nolentis nubere non cũ ista puella dicatur esse infans in qua nõ cadit voluntas vel nõ volũtas. vt. ff. de noua. l. si pupillus. ⁊ notatur. ff. de condi. inde. l. si ꝓcurator. §. fi. qđ ergo non est dictum a testatore non est credendum euz voluisse. vt. ff. de excu. tuto. l. ex his. Quarto sic priuilegio et fauore masculoꝝ introducta sunt predicta statuta et consuetudines ⁊ etiam ius lombardum volentes priuilegiare sexum

masculinum sicut ⁊ al's facit lex.ff.de sta.ho.l.in multis.⁊ de se natu.l.j.⁊ hoc idem fecit testator in testamento que est lex.vt in auc.de nup.§.disponat.beneficiū aūt legis non est auferēdū per hoīez.vt.j.de adul.l.adulter.⁊ extra de reg.iur.c.indultū. li.vj.ergo relictū statim peti non pōt ne fratribus auferatur beneficiū a statuto cōsuetudine iure lombardo ⁊ testatore concessum. ¶ Ultimo ꝓ hac parte facit qr cū testator aliquid ob aliquā causam reliquit tunc demū debetur cū illa causa subest vt ptꝫ in relicto ad habitationē vel disciplinā.vt.ff.qñ dies.le. ce.l.nec semel.§.in habitatione.ꝓ so.l.actione.§.fi.⁊.l.omne es ⁊.l.qd enim.⁊.l.sequen.de le.j.l.quidā.§.fi scriptus.cum ergo testator ad causā dotis vel ingressus religiōis filie reliquerit videtur relictū cum causa subest ergo ante peti non pōt cōmoda eñ dilationū ad fauorē pertinent debitorū.vt.ff.de solu.l. quod in diē. ¶ Item ꝓ hac parte videtur casus pluriū legū nam hec conditio si nupserit vel cum nupserit aut apponitur mulieri nubilis etatis ⁊ tunc non est locus coniecture tpis sed demum cū nupserit impletur conditio ⁊ peti pōt.vt.ff.de cōdi. et demon.l.hec conditio filie.⁊.l.cū fuerit.de le.ij.l.cū pater.§. pater certā.⁊.j.de condi.insertis.l.si vxor. ¶ Aut mulieri nō nubilis etatis ⁊ tunc saltem tps nubilis etatis expectandū est vt impleri dicatur conditio ⁊ peti possit.vt.ff.qñ dies le.ce.l.si dies.⁊.l.qd pupille.vbi pupillus educari debeat.l.qui filiū.et ar.ff.de condi.⁊ demon.l.si pater seuerinam.in princi.de fidei com.lib.l.thais.§.splēdophorus.nisi ⁊ hoc casu dicatur testatorem de matrimonio sensisse vel qr nominauit nuptias.vt.j. de nup.l.sancimus.vbi ista questio notatur per Cyn.⁊ de ma. testa.l.cum testator.vel qr noīauit personā cum quavoluit nubere.vt.j.de insti.⁊ substitu.l.j.de cōdi.inser.l.legatum.⁊.ff.de condi.⁊ demon.l.in conditionibus.⁊.l.conditionū.vel etiam in casu nostro vbi distingit si nupserit vel monaste.intrauerit. ¶ Si eñ de solo tpe habili videatur locutus testator superuacuo distinxisset hos duos casus cum ad idem tps ambo referantur.s.xij.annorū.vt.ff.de ritu nup.l.minorē.de pollicitationibus.l.si quis rem.§.voco.vt ergo distinctio a testatore facta aliquid operetur.vt.ff.de le.j.l.si quando.hoc casu.licet puella non esset nubilis etatis magis videatur pater sensisse de actu matrimonij vel ingressus mo.quā tm̄ de tpe ad hoc habili expectandus est ergo aduentus alterius anteq̄ relictū peti possit. In contrariū qd statim peti possit qr ex testamēto pagani hereditas ex die vel ad diem dari non potest sed sublato vitio tpis manet institutio.vt.ff.de here.insti.l.hereditas.sꝫ testator videtur filiam ex tpe instituisse videlꝫ ex tpe nubilis etatis vel ingressus monasterij ergo sublato vitio tpis manet institutio et sic statim peti pōt vt sic adiectio tpis vitietur ⁊ non vitiet vt ⁊ al's.ff.de ma.testa.l.libertas ad tps.⁊.l.ideoq̄. ¶ Secundo sic impossibilis conditio in institutionibus ⁊ legatis apposita pro non scripta habetur.vt insti.de here.insti.§.impossibilis. ⁊ dr̄ impossibilis non solum de natura sed etiā si sit contra bonos mores ⁊ inhonesta.vt.ff.de condi.insti.l.conditiones.⁊.l. filius.sꝫ illa conditio dr̄ inhonesta ⁊ cōtra bonos mores ⁊ iuri contraria per quam filij oi pene fructu paterne substantie defraudantur.vt.j.de institu.⁊ substi.l.generaliter.de fideicō.l. cum acutissimi.ergo in casu nostro nō obstātibus conditionibus appositis statim relictū peti pōt nā si expectaremus conditionis euentū ꝓpter eius ambiguitatē filia fructu pene paterne substantie fraudaretur nihil habitura si conditio nō extaret.vt.ff.de condi.⁊ demon.l.qui heredi. ¶ Tertio sic statutum ⁊ consuetudo de qua agitur odiosa sunt respectu filiarū vt ptꝫ.j.de liberis preteritis ⁊ exheredatis.l.maximū vitium ⁊ respectu masculorū est priuilegiū.vt.ff.de legibus.l.ius singulare.sꝫ odia sunt restringenda.vt.ff.de liberis ⁊ posthumis l.cum quidam.⁊ priuilegia sine magno incōmodo aliorū intelligenda sunt.vt.j.de emāci.libe.lege nec anus.⁊.ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.merito.ergo in casu nostro restringatr̄ priuilegiū filijs concessum vt saltem conditione amota relictum statim peti possit ar.j.de insti.⁊ substi.l.reprehendenda.cū si. Quarto sic iura fauēt celeribus solutionibus relictorū adeo q̄ heredes priuantur cōmodo nisi adimpleant voluntates testatorum.j.de fideicō.l.fi.⁊ auc.hoc amplius.ibi posita ⁊ maxime contra illos qui minusculam differunt soluere portionem vt.j.l.proxima.sed ſm consuetudinē ⁊ statuta de quibus in q̄stione proponitur filij habētur pro heredibus vniuersalibus filie autē videtur minuscula portio debita ergo in casu nostro iura moueantur contra tarditatē filiorū ꝓ filia vt amota dilatione statim relictum peti possit. ¶ Quinto sic ad dotandam filiam pater est debitor.vt de dotis promissione.l.fi.⁊ de nup. l.si furiosi.sed qñ debitores relinquunt creditoribus talia relicta valent ad cōmodum creditorū nō ad diminutionem vt instituto.de le.§.si quis debitori.de lega.j.l.si creditoribus.⁊ de le.iij.l.si mulier.§.si rem.ergo in ꝓposito dilatio adiecta circa dotem non tenebit ⁊ sic statim relictū peti poterit. Ultimo sic conditio predicta si nupserit vel mo.intrauerit fauore pupille inducta videtur arg.ff.de condi.⁊ demon.l.titio.in prin.et sic magis videtur inclinare ad causam impulsiuā qua cessante nō cessat effectus quā ad finalem.vt.ff.de postul.l.j.§.sequū.ergo statim non expectatis nuptijs vel ingressu mo.vt pote causis impulsiuis relictū peti poterit qr qd in oēm euentū debitū est pure debitum esse censetur.ff.de noua.l.si pupillus.§.qui sub conditione.de condi.indebiti.l.nam si cum moriar.⁊ ad vell.l. aliqñ. Pro solutione notandum est q̄ de filia loquimur cui in bonis patris quedā portio est debita.vt.s̄.e.auc.nouissima.q̄ portio interdū appellatur legitima.vt.s̄.eo.l.oīmodo.⁊ hac. l.⁊.j.l.proxima. Interdū appellatur debita pars.vt.j.e.l.sancimus.in prin. Interdū debitū simplr̄.vt in auc.de triente et semisse.§.j.interdū debitum bonorū subsidiū.vt.j.ti.proximo.l. si totas. Interdū debita iure nature tū qr debita est propter coniunctionē patris ad filiū ⁊ econtra ⁊ hoc innuitur dicto titulo de triente ⁊ semisse.§.hec nos.ibi ⁊ natura ⁊c.tum qr propter hanc portionē datam siue relictam natura q̄ vertitur inter patrē ⁊ filiū excusatur a verecundia quā pater incurreret filio nihil dando ⁊ hoc innuitur insti.eo.§.tam aūt.tū qr sicut a natura alimentatio filij a patre viuēte dependet.vt.ff.de iusti.⁊ iur.l.j.§.hinc descendit.ita post mortem patris alimentatio filij ab hac portiōe iure nature depēdere videtur vt innuit in dicto.§.j.ad fi.de triente ⁊ semisse.⁊.§.prohibemus aūt.ibi si vult filiorum ⁊c.huic tali portioni nullum potest grauamen apponi nulla dilatio nullus modus.vt hac.l.⁊.j.e.l.scimus.§. cum aūt.Et qr ista portio vt ex dictis ptꝫ a iure nature fundamentum trahit sicut ⁊ ius alendi filiū non puto qd hec portio per statutū vel cōsuetudinē in totū possit tolli.s.vt pater nihil teneatur filio dimittere vel dare.pro hoc institu.de iure naturali.§.j.ff.de pactis.l.ius agnationis.de re.iur.l.iura sanguinis.de libe.agnos.l.si quis a liberis.§.j.et ar.j.de pa.po.l.abdicatio.⁊.l.nec filium.Sꝫ licet in totum tolli non possit distingui tñ vel minui per statutum vel consuetudinē pōt nā forte ab initio iure naturali erat debita iure nature filio pro hoc.ff. de liberis ⁊ posthu.l.in suis institu.de here.ab intestato.§.sui postea restricta fuit ꝑ leges ad quartā portionis ab intestato vt.s̄.e.l.cum queritur.⁊.j.e.l.scimus.§.cum aūt ad finem.subsequenter per ius auctenticorū aucta est ſm numerū liberorū vt.s̄.e.auc.nouissima.⁊ hoc respectu appellatur portio legitima.vt.ff.de insti.⁊ iur.l.ius ciuile.pōt eñ inferior distinguere ius superioris.vt nota.s̄.si contra ius vel vtilitatē publicā.l. fi.Ro.⁊ per Inn.ex̄ de consti.c.q̄ in ecclesiarū.sic ⁊ al's videm⁹ quedā iura ratione cōsuetudinis posse diminui ⁊ nō in totum tolli sicut ius cathedraticū quod debetur ecclesie.vt ex̄ de officio ordi.c.conquerēte.⁊ ius decime qd est spirituale pp cōsuetudinē diminuitur.vt extra de decimis.c.tua.⁊ ibi notatur ꝑ Inno.ergo multofortius patrimoniū priuati. Et ad iura in contrariū allegata ptꝫ responsio qr lꝫ in honore sanguinis debeatur hec portio.vt.ff.de succes.edicto.l.j.§.largus.⁊ iure nature.vt.ff.vnde liberi.l.scripto.⁊ de bonis dā.l.cū ratio.adeo quod etiā filius tali portione per reatū inobedientie priuari non potest.vt in auc.de here.⁊ fal.§.si quis aūt non implens. Hoc est verū vt aliquid debeatur vt dictū est sed q̄ talis portio detur hoc non est de iure naturali sed ciuili vt predictum est.⁊ in hac opinione stant cōiter doctores ⁊ etiam vltramontani.⁊ ad hoc qd notaui.s̄.de preci.impera.offeren.l.quoties.penul. col.ver. Item videtur esse mutabile ius naturale.de hoc etiā subtiliter ⁊ bene notatur per Dy.o.c.indultū.de re.iur.li.vj. de hoc per Cy.o.l.sancimus.j.de imp.nō sic plene. ¶ Multi tamen ⁊ magni tenent q̄ non solum diminui possit sed etiam in totum tolli quod sic probant licet ius naturale successionē patris filio deferat ab intestato tamen nihil est magis iuri naturali conueniens quam dñi volentis rem suam in aliū transferri ratam haberi.vt insti.de rerū di.§.per traditionē.ff.si a parente quis fuerit ma.l.nō vsq̄ adeo.vnde nō reperitur iure nature qd contra testamentū patris filiū pretereuntis vel etiā indebite exheredantis aliqd auxilium proditū sit cū ius dicendi nullū ratione preteritionis detur solū existenti in ptāte vt.ff.de libe.⁊ posthu.l.si filius qui in ptāte ⁊ de iniusto testō. l.posthumi per virilē.§.ex his.patria aūt ptās de iure ciuili. vt insti.de patria po.in prin.⁊.ff.de rei ven.l.j.ex quo apparet qd ius dicendi nullū testamentū ratiōe preteritionis nō erat ante ius ciuile. ¶ Itē exheredatus nō pōt venire ad successionē nisi ꝑ querelā.vt.ff.de ꝯ tab.l.si post mortē.§.exheredati. q̄rela aūt inofficiosi testamēti est de iure ciuili.vt no.ff.de vul.

et pup.substi.l.ex duobus.§.si.apparet ꝙ ante ius ciuile non erat via aliqua rumpendi dispositionē testatoris via etiā petendi supplementū est a iure ciuili.vt.s.e.l.oīmodo.⁊ sic apparet qđ añ ius ciuile licebat cuilibet ciui romano de bonis suis pro libito disponere vt in primo capite legis falc.cōtinebatur vt.ff.ad.l.fal.l.j.in princ.¶ Si igitur hec oīa sunt a iure ciuili introducta ergo iure ciuili tolli possunt.vt instit.de legitima agna.tute.§.fi.¶ Ad ꝓpositum itaqꝫ redeūdo dicendū est ꝙ in qōne predicta ex cōsuetudine vel statuto de quo agitur portio debita filiabus reducta est ad dotē vel aliā ꝓuisionē extantibus filijs masculis ergo hec sua legitima cēsebitur cuꝫ ⁊ al's legitima filij sua pars appelletur.vt.j.e.l.scimus.scđo respōso ibi ꝑ parte sua ⁊c.cuꝫ ergo sit legitima vel loco legitime eius vice per oīa fungi dꝫ.vt.ff.si quis cau.l.si cuꝫ.§.qui iniuriarū.¶ Unde sicut in legitima oīs dilatio oīs mora ⁊ oē grauamē tollitur.vt hac.l.ita.⁊ in predicto relicto filie vt sic hec lex quo ad hoc suppleat statutū ⁊ cōsuetudinē predicta.vt.j.de noxal.l.si serui.⁊.ff.de mu.⁊ ho.l.vt gradatim.§.⁊ si lege.vt sicut fratres ꝑ se admittunt qđ istud relictuꝫ cedat filie loco legitime vt nihil amplius petere possit ita admittant cōtra se vt oē grauamen tollatur.vt.ff.de iure iur.l.eū qui.⁊ sic cōcluditur relictum statim peti posse.¶ Sed si esset mulier extranea nō filia cui relictū esset si nupserit vel mo. intrauerit vel etiā esset filia cui vltra predictū legatuꝫ relicta esset debita iure nature tunc non statim posset peti.sꝫ demū impleta cōditione ⁊ sic loquuntur oīa argumenta ad oppositū adducta salua etiam predicta distinctione vtrū relinquatur mulieri etatis nubilis vel non. Nec obstat determinatiōi predicte ꝑ ralle.l.qui filiū.ff.vbi pupillus educari debeat vbi de filia loquitur.⁊ tñ statim relictuꝫ peti non pōt qꝛ ibi relictū non succedebat loco legitime immo erat simplex legatuꝫ:⁊ ideo ibi dicit glo.qđ erat alia instituta vel exheredata ita etiam intelligi dꝫ.ff.de condi.⁊ demō.l.hec conditio.⁊ qñ dies le.ce.l.si dies nedum quia.l.illa si dies non dicit qđ relictum fuerit filie sꝫ alteri sub die cum filia nupserit richardus.¶ Hoc ideꝫ tꝫ.d.dy.in quadā questione in qua de facto cōsuluit q̄ incipit quidā magister beltramus ⁊ queritur in ea vtrū pater qui filie reliquit trecenta ꝑ se dotanda possit eam grauare de restituendo si sine liberis decesserit ⁊ videtur expressum ꝙ sic.ff.de le.ij.l.si.§.filie.ipse tñ cōsuluit quod non q̄tuꝫ contingat debitā iure nature per hanc.l.⁊ de le.ij.l.cum pater.§.pater certam.q̄tum aūt ipsam excederet posset:et ita intelligit dictam.l.vltimā.§.filie.dy.et ad hoc facit qđ notaui.j.e.l.si qñ.§.illud.⁊ de iure do.l.cū patrem.¶ Sed supposito qđ statuto possit tolli vel minui debita iure nature de quo satis dictum est nunquid tale statutū tollens vel minuens debitam iure nature extendetur ad trebellianicā filio rogato restituere alteri hereditatē ⁊ dicendū ꝙ non qꝛ tale statutum iuri cōi ꝯ̄rium est.⁊ ideo non est producendū ad consequentias.vt.ff.de le.l.qđ vero.de re.iur.l.q̄ ꝓpter necessitateꝫ.⁊.e.titu.q̄ a iur.li.vj.¶ An etiā extendatur tale statutū ad nepotes dixi.j.cōia de successione auc.itaqꝫ in fine.¶ In glo.vlti.ibi alij dicunt.¶ Et male quia nō corriguntur.vt.d.l.ex tribus notaui.¶ In eadem glo.in fine.so.vt ibi not.Jaco.

1 ¶ Auaritia punitur.
2 Auaritia ⁊ cupiditas sunt matres litium.
3 Sacerdotes regulariter sunt auari.
4 Nullus alterius odio pregrauari debet.

SI quis in suo. Duo dicit primo punit auaritiā. Scđo restringit odiū scđa ibi legis autē.¶ Circa primū nota qđ debita iure nature appellatur minuscula quia testator reliquit q̄ꝫ minus pōt.alijs etiā noībus appellatur.vt dixi.s.l.ꝓxima.sic ⁊ minuscularius aqueductus appellaꝛ modice aque facultas.j.de aqueductu.l.decernimus.in princi.li.xi.⁊ minuscularie res ⁊ cause dicuntur vsqꝫ ad quinquaginta solidos.vt.s.de defen.ciuitatis.l.j.minuta alimenta dicuntur vsqꝫ ad.x.aureos.ff.si cui plusquā per.l.fal.l.iij.§.q̄uis.particula aūt dꝛ quarta.vt.j.qñ ⁊ quibus quarta pars.l.ij.lib.x.Ex quibus dicit Jac.de are.quosdam colligere ar.ad testes q̄ dicunt aliquē possedisse.x.annis.⁊ pluribus vel paucioribus ꝙ plus ⁊ minus referatur ad quartā parteꝫ eius qđ disponit qꝛ hec additio pluris ad minusculam quantitateꝫ refertur.vt.ff.de ver.sig.l.hec adiectio.⁊ ibi in gl.Ipse aūt.d.Jac.tꝫ illā verba pluris vel minoris haberi ꝑ superuacuis.vt.ff.de in liteꝫ iur.l.cum furti.de hoc dic vt dixi.s.de vete.iur.enu.l.ij.in princi.¶ Item notandū fm od.hic de mirabili effectu more qꝛ morosus punitur in tertiā partē eius ad qđ tenebatur.aliqñ punitur in tantūdem.j.locati ⁊ cōducti.l.cōductores.⁊.ff.de edi.edicto.l.redhibitoria.Interdū morosus punitur in duplum.vt insti.de ac.§.in duplū.in fi.Interdū etiā durius.vt.j.de fideicō.auc.hoc amplius.Ibi reddere cōpellantur cōditiōe ex hac.l.⁊ sic erit necessaria noua instantia alij qđ in eadem instātia ⁊ qđ petita fuit in libello hoc modo peto minusculam et si soluere recusauerit peto eū condēnari in tertiam ꝑ hac forma libelli facit.j.loc.l.conductores.⁊ qđ nota.ex de testa.c.raynaldus.§.demū.in glo.sed nūquid.⁊ dixi.s.de iudi.l.j.alij dicūt qđ venit iudicis officio ⁊ in eadē instantia.cy.¶ Item not.ex

1 textu ꝙ auaritia punitur ⁊ est legitimis ictibus ferienda ad qđ cōcordat in auc.vt ea q̄ vocantur insinuatiua clericoꝝ circa medium est eīn radix oīum malorum.vt in auc.vt iudices sine quoquo suffra.§.cogitatio.xlvij.di.c.bonorū.⁊ de peni.dis.ij.qꝛ radix.⁊ facit humanos sensus boīum peruertere.xi.q.iij.c.

2 quatuor.†Iteꝫ cupiditas ⁊ auaritia sunt matres litiū ⁊ materia iurgioꝝ in prohemio decretaliū in principio.⁊ ibi in gl.et superbia ⁊ auaritia equiparantur.extra de transla.c.quāto.in fine ⁊ auaritia est idoloꝝ seruitus.vt extra de preben.c.auaritie ⁊ pactū factū auaritie pretextu non valet.extra de pactis.c.pleriqꝫ.⁊ prauitati ⁊ auaritie hoīm obuiandū est.extra de iudeis.c.sicut iudei.ex auaritia sequuntur furta ⁊ rapine institu.vi bonorū rap.§.sed neduꝫ talia.⁊ ideo philosophi auaritiam fugere debent.vt.j.de mune.patri.l.professio.lib.x.⁊ extra de preben.de multa.⁊ ibi in glo.⁊ auarus dꝛ cecus ambitiosus ⁊ improbus.extra de elec.c.auaritie cecitas.li.vj.vbi de hoc per Card.garsiam ⁊ Guil.duranti.⁊ per her.extra de consue.c.ex parte.Itē cupiditas est in acquirendo auaritia in retinendo et vtrūqꝫ est animi vitiuꝫ.vt.ff.de edi.edicto.l.j.§.fi.⁊ ibi in gl. et philosophus dicit ꝙ possessio diuitiaꝝ est in distribuendo vnde cum auarus contrariū faciat finē diuitiarū non videt et

3 ideo cecus dꝛ.†Iteꝫ sacerdotes regulariter sunt auari sicut ⁊ mulieres.vt ex de decimis.c.j.in fi.⁊.ff.ad velleia.l.si ego ⁊ cupidi cito diuertunt a veritate.xlvij.di.in prin.⁊.c.contra cupidos.⁊ de ista cupiditate ⁊ auaritia tactum fuit.s.de offi.ꝑfec.preto.aphrice.l.j.§.optamus.⁊ vide in alphabeto litera A dictione auaritie.¶ Ex secunda parte huius.l.colligitur quod

4 †nullus dꝫ alterius odio pregrauari.de quo plene notaꝛ per Dyn.Jo.and.⁊ Cardi.extra de re.iur.c.non dꝫ aliquis alterius odio.⁊ capi.sine culpa.lib.vj.⁊ dixi.j.de penis.l.sancim⁹.fallit tamen secunda regula in multis casibus vt colligi potest ex ibi notatis.⁊ hic in glos.⁊ latius extra de iniur.⁊ de damno dato.c.⁊ si pignoratores.li.vj.per dūm guil.duranti alterius etiam negligentia alteri obesse non dꝫ.vt.ff.ad.l.fal.l.alienus.nec factum alterius ei qui nihil fecit.vt.ff.de ope.no.nun.l.de pupillo.§.si pluriuꝫ.⁊ de hac materia plene notaui.j.ne filius pro patre super rubrica ⁊ quod sit odium bonum quod malū.vide per Archi.xlv.dist.c.vera.

SI quis filiū. Proponit casum ab antiquis improuisuꝫ scđo ꝓuidet in eo.tertio a ꝓuisione excipit duos casus cy.ver.sꝫ nos.¶ Nota pulcrū textū qđ imperator affectiōe paterna diligit subiectos principes eniꝫ tenenꝛ timētibus ⁊ obsequētibus impendere dilectionē nihil facere cupiditate nocendi sꝫ oīa charitate cōsulendi nihil immaniter nihil inhūaniter.xxiij.q.v.c.ꝓdest.¶ In ver.⁊ si non heres Nota ex hoc ver.fm Jaco.de are.de ingratitudine agi post mortem filij sic dici pōt de falsitate testis agi post mortem testis ꝑ hoc.j.de testi.l.fi.j.de adul.l.si q adulterij.Nec obstat qđ morte rei finiatur crimen.vt.j.si reus vel accusator mortu⁹ fuerit per totū qꝛ verū est quo ad penaꝫ reo imponendam per moduꝫ aūt exceptionis queri pōt vt dixi.⁊ ꝑ hoc.s.vbi cause fiscales.l.j.Jac.¶ In glo.prima in fine nec per querelam patris vocatur talis nepos qꝛ lex ista iuuat nepoteꝫ saltem viuo auo conceptuꝫ sed per.l.penul.j.e.in fine mortuo filio exheredato ante aditam hereditatem vt ⁊ hic fuit transit querela ad oēm posteritatē non distincto qñ fuerit concepta old.Et hanc opin.approbat hic Cy.⁊ exponit qđ dicit gl.nullo iure.s.ciuili vel pretorio ex persona sua sꝫ tanq̄ꝫ heres patris exheredati bene admittitur ꝑ ꝑ ralle.l.penul.in fine.j.e.trāsmittitur eīn hereditas aui nō adita per patrē in nepotem etiā post morteꝫ aui cōceptū ex equitate illius tituli.j.de his qui ante apertas tabulas:⁊ ita intelligenda est ista glo.fm Cy.qui hic notat ita se de facto obtinuisse:⁊ ita etiā tꝫ dy.in.l.gallus.circa finē sue distinctionis Cy. In glo.scđa in fine de hoc dictū fuit.s.e.l.j.¶ In glo.non eīn habuit.in fine ⁊ de iniusto rupto ⁊ irrito testamento.l.si quis exheredato.§.plane.ol.¶ In glo.nepoteꝫ in fine hec solutio falsa est per.l.si quis posthumos.§.si quis filiꝫ de liberis ⁊ posthumis.⁊ ideo prima solutio videtur vera.

¶ Alij

¶ An aliter soluunt. vt notatur in glo. ff. de iniusto rup. ⁊ irrito testamento. l. posthumoꝝ. in fi. glo. q̄ incipit demū. ⁊ hanc dicit hic Cy. approbari per pe. ⁊ de hoc vide q̄d notatur p Dy. extra de re. iur. c. non dꝫ aliquis alterius odio pregrauari. li. vj. ⁊ notatur etiam. ff. e. titu. l. pater. ⁊ hic per Cyn.

Si quando. Sepe allegatur hec lex in principio ibi neq̄ enim credendum ⁊c. ¶ Et facit bene ad q̄onē si cōcessuz est arbitriū quantūcumq̄ largū ꝯpetat q̄d restringatur ad ius nisi quo ad aliquas leues solēnitates. ⁊ ita tꝫ hic. d. Gui. ⁊ pro hoc. ff. man. l. creditor. §. lucius. ⁊ ibi tetigi ⁊ tāgitur p Dy. ff. de bonis aucto. iudi. possi. l. in vēditione. §. de tpe locationis. ⁊ p Jo. an. in clemētinis. de ver. sig. c. sepe cōtingit. Quidaꝫ tū cōtra si dicatur liberū arbitriū ar. de pcur. l. pcurator. cui libera. In ꝯriuz est. ff. de dona. l. filiusfa. ⁊ cōcor. ad hanc. l. ex de electiōe. c. eccl'ia nostra scdo. §. deniq̄. ⁊. c. causaꝫ q̄. ⁊ ibi in gl. de ver. sig. c. abbate. circa fi. ⁊ ibi in gl. ff. de ritu nup. l. quamq̄ ex de ap. c. sua nobis. ⁊ ibi in gl. quedā enim ex gn̄ali concessione excipiūtur. vt. ff. de serui. l. si cui. ⁊ p hoc. s. de sac. san. ecc. l. j. cū ibi notatis vbi verbū vniuersale restringit ad testabiles tm̄ ⁊. ff. de le. j. l. nemo pōt. ⁊ subtiliter intuenti. j. de sentētijs ⁊ inter locu. om. iudi. l. fi. ⁊ si ꝯmittatur causa nulla exceptiōe obstāte tū legitime admittuntur. vt ex de officio delegati. c. ex parte. ⁊ ibi in gl. ⁊ p Inno. xviij. di. q̄m. q̄d vi aut clam. l. j. §. j. in fi. ⁊ ibi notatur. ⁊. l. phibere. §. sed si permiserit. ⁊. l. si alius. §. bellissime. de adul. l. si maritus. §. lex iulia. ⁊ ibi notatur. j. de adul. l. ita pudori. ⁊ ibi dixi ⁊ valde bū. de le. iij. l. si mihi meuia. §. vlt.

¶ Et ad hāc. l. ⁊ eiusmateriā bū facit q̄d notatur p compo. ex de rescriptis. c. causaꝫ q̄ in scda glo. Ex quibus oībus colligit Jac. de are. q̄ ille cui cōcessa est libera testamēti factio nō posit filiū exheredare. ⁊ ad hoc dicit factā hāc. l. vt faciat ad titulum. ⁊ p hoc. j. de emācipatio. liberoꝝ. l. nec auus. ⁊ hoc nisi imperator dixisset nō obstante hac lege vel aliqua lege. vt p'e. s. dixi de preci. imperato. offerē. l. quoties. Cōtra predicta tū faciunt notata p Host. in summa de rescriptis. §. quas vires. v. sed quibusdā personis. ⁊ ver. sequē. vbi dr̄ q̄ si papa alicui cōcedat posse in causa libere appellare poterit tertio appellare ⁊ sine scriptis ad hoc vt cōcessio aliquid operet ⁊ ad hoc adducit ex de rescriptis. c. j. ibi in vocē appellatiōis prumpit. et ibi de hoc per her. ⁊ Inno. nihil enim operaret cōcessio si restringi deberet ad formā iuris cōis. vt. j. de thesau. l. vna. Non obstat lex ista ſm euz q̄ vel intelligitur q̄ nō destruit ius cōe in alijs personis pp priuilegiū vni cōcessum vel de eo qui al's intestabilis erat vel suo delicto perdiderat ius testādi. vn̄ priuilegiū principis videret sibi cōcedere q̄d non habebat iure cōi ⁊ non vltra vbi aūt iure cōi testabilis esset tūc trahatur priuilegiū ⁊ extēdatur etiā vltra formā iuris cōis. ⁊ ita ibi notat host. ⁊ tangitur ⁊ hic in principio prime gl. q̄d intelligit Jac. butr. si princeps cōcedat sub verbis q̄ importent priuilegiū in testādo. vt. l. si quis exheredato. §. sed ⁊ si quis. ff. de iniusto testamēto. Si aūt noīe cōi locū habeat hec lex: multi tū indistincte tenent q̄d siue al's habebat testamenti factionē siue nō per rescriptū non videretur cōcessum q̄d possit filios exheredare nec ꝯ formam iuris testari per hanc. l. q̄ indistincte loquitur nisi in rescripto diceretur nō obstāte aliqua lege vt predixi. cōiter tū tenetur ⁊ seruatur opinio ⁊ distinctio predicta. Iteꝫ etiam vide q̄onem quam notaui. s. de epis. ⁊ cle. aut. licentiam. versi. ij. questio.

Illud etiam sancimus. Pro declaratiōe hui'. §. vide q̄d notaui. s. de pact. l. fi. ⁊ subijcio quandā pulcrā questionem in qua de facto cōsuluit dn̄s ol. q̄ talis est. Tytius habens filiam fecit sibi donationē tpe nuptiarum sub hac forma ego dono tibi filie mee p legitima tua oīm bonoꝝ meoꝝ ⁊ etiā matris tue ⁊ aui tui mille ducentos florenos auri vt teneas et possideas toto tpe vite tue cū marito ⁊ sine marito cuz filijs ⁊ sine filijs ⁊ in obitu tuo facias voluntatē tuaꝫ de medietate et aliam medietatē filijs tuis ex te ⁊ viro tuo procreatis dimittere tenearis. Si vero filios nō habueris vel. j. etatē decesserint ipsa medietas infantibus assignata mihi vel meis ppinquioribus reuertatur: postea ipsa filia. j. annū patri suo absolutionem fecit sub hac forma. Ego confiteor vobis patri meo ⁊ vestris q̄d de bonis vestris ⁊ quondā matris mee ⁊ aui mei dedistis mihi pro dote tpe nuptiarū mille ducentos aureos p quibus suꝫ cōtenta ⁊ pagata de parte mea legitima bonoꝝ vestrorum ⁊ dicte matris mee ⁊ aui mei ⁊ absoluo ⁊ remitto vobis ⁊ vestris perpetuo oīa bona paterna materna ⁊ auita ita quod ego ⁊ mei non possimus de cetero quidq̄ petere ratione legitime nec pro supplemento nec aliqua alia ratione et pro me et meis facio vobis finem perpetuum ⁊ pactum de non petendo quidq̄ in bonis predictis ⁊ predicta etiam iuramento corporaliter prestito firmauit: post hoc dictus pater in testamento suo predicte filie iure institutionis bona quedaꝫ reliquit adijciens q̄d oīa p̄dicta sibi dimittebat iure institutiōis ⁊ p parte legitima oīm bonorū suorū ⁊ matris ⁊ aui ⁊ in his que modo sibi dimittebat in testamento et in illis q̄ sibi dederat tpe nuptiarum ipsam sibi heredem instituebat ita q̄ si dicta filia decederet sine liberis legitimis totū reuerteretur ad aliā filiam suam noīe Luciam vel heredes eius. in themate predicto agitur de triplici scriptura. s. de donatione facta tpe nuptiarum. Secundo de scriptura finis ⁊ remissionis facte per filiā. Tertio de testamento paterno. Primo ergo videamus de prima. s. vtrū ex pacto patris quo cauit q̄d sibi ⁊ proximioribus suis reuerterentur res donate fuerit quesita actio ipsis ppinquis patris. Et videtur expressuꝫ q̄ non. j. de iure do. l. auia. hec est enim differentia inter patrē ⁊ extraneū q̄ extraneus incōtinenti super dote data paciscēs querit sibi actionē prescriptis v'bis quod nō facit pater. vt ibi notatur ⁊ de rei vxo. acti. l. vnica. §. accedit. ⁊. §. extraneū. Sed contrariū est verum q̄ oritur dicta actio prescriptis verbis. vt. j. de dona. l. legem. et est casus. nec obstat. l. auia. quia hic non loquimur de patre pro filia dotem dante sed ipsi filie donante licet tpe nuptiaruꝫ ⁊ pro dotanda ea inter que multum refert vt expresse colligitur. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. pater certam. ⁊. §. pater filie mancipia. vbi est casus istius dubitationis ſm q̄d legebat. d. Dy. ⁊ dato quod de dote loqueremur forte referret vtrum pactū dotis restitutionem respiciens precedat donationeꝫ an sequatur: siquidē precedat etiam per patrem appositū actionē inducit. vt. ff. de pactis dotali. l. cum dos. circa principiū ibi quamq̄ initio dotis dande ⁊c. q̄d verbū dande notat dationem futuraꝫ. Aut post dotem dataꝫ quo casu cum ex ipsa donatione orta sit actio iure cōi cōmunis patri ⁊ filie. vt. ff. sol. matr. l. ij. actio ipsa nouari nō potuit nisi per stipulationē q̄ nudum pactū regulariter nō nouat sꝫ sola stipulatio vt instituto qui. mo. tollit obligatio. §. preterea. Sꝫ vbi precedit nō hꝫ necesse nouare q̄ nō p̄cedit aliqua obligatio q̄ nouetur vt. ff. de noua. l. quoties. §. sꝫ si sub conditione sic ⁊ refert vtrū tp̄s adijciatur ipsi substātie legati an legato perfecto adijciatur solutioni q̄ in primo casu dies incertus cōditionē facit in scdo nō ⁊ ideo primo casu impedit trāsmissionē scdo non sed suspendit solutionē vt colligitur ex solutione duarū legum q̄ cōtrarie videntur. ff. de le. j. l. si cui. de testa. ma. l. si ita scriptū fuerit q̄ cōtradicere videtur. l. qn̄ dies leg. ⁊. l. ex his verbis. vbi de hoc notatur ⁊ ad hoc. ff. de cōpen. l. si cum mili. §. j. ibi aliud est enim ⁊c. Circa secundā scripturam finis ⁊ remissionis notandū est q̄d licet pactum future successionis non valeat. vt. d. l. fi. s. de pactis. ⁊. j. de col. l. pactuꝫ. vbi de hoc cum sacramento tamen valet iure canonico. vt extra de pactis. c. quamuis. li. vj. ⁊ etiam iure ciuili potest aliquid dari a patre filio vt in legitimam computetur vt hic. ⁊ in glos. ⁊. ff. si a parēte quis fuerit manumissus. lege prima. §. si parēs. ad. l. fal. l. cuꝫ quo. de peculio. §. fi. ⁊ notentur verba finis remissionis in qua dr̄ q̄ est contenta ⁊ pagata de legitima ⁊c. per que verba se alienā reddidit a maiori legitima. vt habetur expresse. ff. de here. insti. l. qui volebat. ⁊ in auc. vt cū de ap. cog. §. hoc aūt disponimus. Nec obstant illa v'ba ita q̄ ex ipsis bonis ⁊c. q̄ posita sunt ad declarandū non ad minuendū: ⁊ ideo precedentium significatum non minuunt. vt. ff. de fundo instruc. l. quesitū. §. penul. ⁊. l. si mancipia. ⁊ de auro ⁊ argē. legato. l. peculi'. §. labeo. ⁊ p hoc ad trebel. l. deducta. §. penul. ⁊ sic a petendo maiorē legitimā excluditur pꝑter iuramētū. nec obstat quod in cōfessione mentionē fecit de mille ducentis aureis q̄ de pacto redditionis sexcentorū mentionē nō fecit q̄ hū fecit mentionē de donatione in causa collata tpe nuptiarū ⁊ sic vr̄ fecisse mentionē de oī eo toto q̄d continetur in ea. vt. ff. de testa. tute. l. si hereditas. §. qui filiū. ⁊ hoc etiā inducit virtus subintellecte repetitionis. vt instituto ad. l. aquil. §. hoc tū capite. ff. de cōiun. cum emancipato liberis eius. l. ij. Circa tertiam scripturam testamēti videndū est an testator videatur filiam instituisse etiā in rebus quas sibi dedit tpe nuptiarū vt sic eas habeat virtute institutiōis nō virtute in causa collate donatiōis per illa verba in testamēto plata ⁊ in his q̄ sibi modo dimitto et in his q̄ sibi dedi tpe nuptiarū ipsam mihi heredē instituo. Et videtur dicendū q̄ sic ex virtute illorū verboꝝ ⁊ cū illis ⁊c. que cōiunctionē rerū indubitanter inducunt. vt. ff. de vsufru. lega. l. illi cū illo. ⁊ de le. j. l. tytie textores. §. penul. immo vr̄ ibi geminatū cōiunctionis signū. Sunt enim ibi due monosyllabe. s. et ⁊ cum quarū quelibet cōiunctionē facit. de prima pbatur. ff. de here. institu. l. si ita quis heredum. de secunda probatur. ff. de verbo. signifi. l. triplici. et sic superueniente titulo fortio-

ri institutionis euacuatur primus.§.donationis q̄ etiā irreuo
cabiliter nō tenebat.vt dictū est.s.⁊ ꝓ hoc.ff.de here.institue.
l.seruus alienus.§.qui fideicōmissariā.⁊ ad.l.fal.l.fundo.⁊ ꝓ
hoc optime facit.ff.de dote prelegata.l.qui ita legat.et si iure
institutionis hꝫ in fideicōmissariā restitutionē veniunt ꝑ illa
verba ita qđ si dicta filia mea ⁊c.vt id veniat in restitutionem
qđ deductū est in institutionē ar.j.de impu.⁊ alijs substi.l.j.
⁊ id videatur tp̄e institutionis datum qđ eum adimi potuerit
non est ademtū sed potius in restitutione deductū.vt.ff.de le.
iij.l.j.§.sciendū.⁊ ſm hoc cuꝫ erit locus fideicōmisso quo gra⁄
uata est filia fiet restitutio oīum heredibus lucie deducta legi
tima ⁊ trebellianica ſm ea q̄ no.ff.de inofficioso testa.l.pap.§.
meminisse.⁊.j.ad.l.fal.l.quamꝗ̄.vel vna tm̄ quarta ſm ea que
dixi.s.e.auc.nouissima.Et circa hoc est attendendū ꝙ sexcēti
aurei remanebūt penes filiam ꝓ totali legitima oīum vna cuꝫ
vsufructu alioꝝ sexcentorū vsq; ad existentem conditionē fi⁄
deicōmissi q2 a taxatiōe legitime iurata nō est recessum de qua
taxatione loquitur lex.ff.de operis lib.l.si ita stipulatio.nec est
recessum a virtute verborū quibus dicit se esse contentam pro
omni legitima ⁊c.manet ergo adhuc dicta taxatio ⁊ ipsoꝝ ver
borum effectus.vt.ff.de adim.lega.l.alumne.§.qui filias.et sic
ratione legitime nō plus hꝫ ꝙ̄ prius habitura esset si res sibi
donate non fuissent in institutionē deducte licꝫ iure institutio
nis venisset in restitutiōe trebellianica deducta.Nec est locus
querere an in dote possit fieri fideicōmissaria substitutio quia
non est de dote sed donatione q̄stio.vt dictum est.s.⁊ si de hoc
quereretur lꝫ videretur aliquibus substitutionē nō tenere in
dote eo ꝙ in huiusmodi substitutione nō veniūt alia bona ꝙ̄
que a fideicōmittente obueniunt.vt.ff.de vulg.⁊ pup.substit.
l.coheredi.§.cū filie.sed dos non videtur venire a patre fidei⁄
cōmittente eo qđ dudum.s.tp̄e dotis date de eius bonis dis⁄
cessit.vt.ff.de collationibus dotis.l.fi.⁊ ad.l.fal.l.pater.veruꝫ
est tn̄ eam tenere in ꝗ̄tum dos excedit legitimā.vt.ff.de le.ij.l.
vltima.§.filie.⁊ dixi.s.e.l.q̄m in prioribus. Si vero iure insti⁄
tutionis supradicta nō hꝫ sed remaneant vt prius tūc questio
plana est scꝫ ꝙ sexcenti aurei in restitutione veniūt per actio⁄
nem prescriptis verbis ꝓpter pactū predictū in donatione ap
positum qđ eī non transfertur iure pristino peti pōt.vt.ff.de
vsur.l.stipulat⁹.§.fi.legata etiā si qua filie predicte facta forent
venirent in restitutionē ⁊ forte nulla deductio fiet de eis q2 lꝫ
filia illa legata percipiat iure institutionis ne testamentuꝫ per
querelam expugnetur.vt in auc.vt cum de ap.cogno.§.aliud
quoq; capitulum.tn̄ vere legataria est.vt.j.de here.institue.l.
quoties.⁊ notatur ex de testa.c.raynuti⁹.⁊ legatario facultas
deductionis nō datur.vt.ff.ad.l.fal.l.lex fal.si interuenerit.§.
fi.⁊ notatur.j.cōia de leg.l.ij.ad predicta etiā oīa facit cōiectu⁄
ra voluntatis testatoris ꝓ qua facit.ff.de manu.testa.l.si quis
locuples.de here.institue.l.lucius.⁊ ad treb.l.heredes.§.cum
ita oldradus. ¶ Colligit etiaꝫ hic dn̄s Jac.de are.ꝙ si pater
in vna dedit filio suo ꝗ̄tum est legitima in parteꝫ sicut sepe fit
q̄n pater emancipat filium licꝫ postea in testamento ei nihil re
linquat ꝙ conqueri non pōt ⁊ si minus est potest agere ad sup
plementum nisi quis vellet dicere hoc hodie correctum q2 ha⁄
bere dꝫ iure institutiōis.vt dixi.s.eo.auc.nouissima.⁊ hoc in⁄
nuit glo.hic posita q̄ incipit.q.d.solo pacto ibi vel illud impu⁄
tatur qđ accepit ex vltima voluntate ⁊c.Sꝫ ipse dicit hoc esse
verum q̄n pater hꝫ necesse relinquere in testamēto vt q̄n nihil
dedit filio q̄n aūt sibi dedit in vita non hꝫ necesse relinquere in
testamento:⁊ ideo tunc nō est opus ꝙ iure institutionis relin⁄
quat ⁊ hec fuit etiā opinio.d.rich.ſm Cy.hic in casu auc.hui⁹
l.§.q̄n dedit cum pacto qđ filius nō ageret querela tꝫ Cyn.qđ
non obstante pacto agat querela ad totū testamentum expu⁄
gnandū nec agat ad supplementū eius qđ accepit ex pacto et
in hoc tꝫ secundā opinionē glo.predicte q̄ incipit.q.d.solo pa
cto ꝓpter rationes gl.⁊ q2 dꝫ habere filius iure institutionis.
vt dictū est ⁊ hoc expresse indicat textus ibi sed oppugnandū
putauerit Cy.An aūt simplex donatio cōputetur in quartam
in emancipatis videtur ꝙ non in his qui sunt in potestate gl.
tꝫ ꝙ non in.l.filiū quem habentē.sed ꝯtra hoc videtur regula
que ꝑ iustinianuꝫ approbatur.j.de col.l.illud.prout loquitur
in filijs in potestate Jaco.de are.Sed tutius tn̄ est ſm eos ad
tollendum oē dubiū ꝙ in aliquo modico instituatur cum quo
cōputabit in legitima qđ sibi pater dedit in vita:⁊ ꝓ hoc facit
s.e.l.q̄m nouella.⁊.j.e.scimus.circa prin.ver.querebatur.⁊ qđ
notatur.ff.de mino.l.iij.§.sed vtrū.Ibi agnouerit.i.approba
uerit fecerit qđ sequitur qđ ei ⁊c.non adijciēs. ¶ Ecce quare
dixit simp̄r. ¶ Ibi repleri leuis ergo approbatio repellit a
querela.vt.ff.e.l.penul.⁊ fi.sed non a iure petēdi supplemētū
⁊ est ratio q2 illa vtpote totū testamentū rescindens est odiosa

vt instituto.e.§.tam autē.ius aūt petendi supplementū nō ol.
In apoca.i.instrumento ol.Ibi querela per quā testamentuꝫ
rescinditur vel supplementū petitur.in fi.Sed quid si renun⁄
tiauit aliquis solēniter ⁊ legitime bonis paternis nūquid po
terit succedere fratri ꝓprio in his q̄ obueniunt a patre an ob⁄
sit sibi renuntiatio.Et vꝫ ꝙ renuntiatio obstet.vt.ff.de vulg.⁊
pup.substi.l.si is qui ex bonis.Sed dic ꝯ q2 in mutatione per
sone ⁊ rei conditio mutata videtur.vt.j.e.l.vlti.in fin.ff.de ac⁄
quiren.here.l.paulus.§.j.de colla.bo.l.j.§.nec castrense.⁊ pro
hoc optime facit.ff.de his qui vt indignis.l.qui tytij.⁊.j.de pe
titio.here.l.hereditas matertere.ol.In glo.prima ibi vel ma⁄
gis hoc videtur approbari in.l.contraria.Sed odo.ol.⁊ fran.
acc.dicunt qđ ibi loquitur in eo qui al's testari poterat:⁊ ideo
ibi latius interpretatur rescriptū vt aliquid operetur hic aūt
loquitur in eo qui al's testari non poterat. In eadem glos.ibi
expresse iudex vel ibi loquitur in reseruatione hic in noua con
cessione vnde cuꝫ reseruatio presupponat precedentē ꝑtātem
testandi talē reseruat qualis prius erat.vt notatur in simili.j.
de prescri.xxx.an.l.cuꝫ notissimi.§.sed ⁊ si quis.ol. In glo.q.
d.ibi.l.non dubiū.Sed iure canonico secus.vt.d.ca.quāuis.
extra de pactis lib.vj.Ibi interviuos immo ⁊ interviuos hac
conditione acceptum vt imputetur imputabitur.vt.j.in ver.
et generaliter ol.Ibi integrā quartā ⁊ hoc innuit litera legis
contrarie dum dicit ꝗ̄tum satis est ⁊c.non ergo ibi repellitur
ex viribus pacti sed ex assecutione debiti.vt.ff.ad.l.falc.l.cum
quo.§.fi.⁊ de bonis libe.l.etiam.§.penul.⁊.l.si vero.§.penul.
⁊ hanc sequitur Dy.in.l.contraria.⁊ Ol.hic ⁊ Rofre.in libello
de bonoꝝ possessione contra tab.que datur patri et auo circa
medium.ver.septimū.vbi de hoc satis no.lꝫ glo.j.de col.l.pa
ctum aliter dicat.sed hanc glo.sequuntur docto.⁊ Cy. ¶ In
glo.s.primus actus pactionalis.i.pactū cum defuncto initū.
¶ Ibi secundus puta pactio cū herede.vt in ver.sed hoc ita.
¶ In gl.non al's in fine.vt ibi notatur fran. ¶ In glo.secus
iure veteri.in fi.Ad.l.iiij.responde qđ ibi nō ex electione sibi
preiudicauit sꝫ q2 principali sublato tollitur accessorium.Ad
l.ꝗ̄uis.responde qđ ibi duplex ius ꝯpetebat creditori:⁊ ideo
electione sibi preiudicat hic aūt vnum ius tm̄ competit filio q2
vna est legitima de cuius repletione tractatur ⁊ ideo lꝫ filius
agnouerit relictū vel datū qđ est pars legitime nō propterea
sibi preiudicat in residuo legitime sicut si creditor partem sibi
debiti reciperet et ex hoc non bn̄ colligitur illud notabile qđ
eligendo vnū ius ⁊c.q2 electio cadit in diuersis non in eodem
Vel dic qđ in.d.l.ꝗ̄uis vnum ius non erat per se existens sed
primo tanꝗ̄ principali adherens ⁊ ideo sublato principali tol
litur accessorium.vt.eo.titulo.l.eos.ff.de re.iur.l.cum princi⁄
palis.Ad.l.cōmissoria.⁊.l.post diem responde.vt.s.Vel dic
qđ ibi vna via erat alteri cōtraria hic non Jaco.de bel.et old.
¶ In glo.vlti.ibi cui voluit al's cum voluit. ¶ Ibi filius al's
filio. ¶ Ibi pietatē seruare.s.pater. Ibi stetit ꝑ institutū al's
per instituendū.⁊ melius old. ¶ Ibi Item consensus matris
immo dꝫ dicere fratris vt ex legibus statim allegatis ptꝫ Ol.
¶ In ea.glo.in fine.De hac questione tetigi.s.e.l.parētibus
⁊ qđ testamentum teneat ex quo factum est voluntate eius qui
instituendus erat videtur expressum.ff.de bonoꝝ posses.con
tra tab.l.nō putauit.§.si quis sua manu.⁊ ibi de hoc in glo.et
ad hoc.ff.e.l.penul.in fine.de doli excep.l.si opera:⁊ de solu.l.
qui decem.⁊ ita tenet Cy.ſm Jaco.ibi si in frau.patroni.in fi.
In contrarium quod non teneat videtur quia est pactum fu⁄
ture successionis quod nō valet.vt.s.de pactis.l.fi.⁊ quia iuri
futuro renuntiari nō potuit per iura hic in glo.allegata.⁊ ꝓ
hac opi.videtur expressum.ff.e.l.penul.in fi.a contrario sensu
litere.⁊ hanc opi.sequebantur Fran.accur.⁊ Ol.⁊ pro hoc fa⁄
cit qđ notatur per rofre.dicto titulo de bonorū possessione cō
tra tabu.que datur patri ⁊ auo circa medium.ver.septimum.
Dn̄s od.distinguit ⁊ Jaco.butri. ¶ Aut filius impediuit te
stamenti factionē prohibendo patrem testari tunc si eo inuito
vel inscio pater testetur post potest eum iuste exheredare.vt.
s.e.l.testamenti.ff.si quis aliquem testari prohi.l.ij.et in auc.
vt cum de ap.cogno.§.⁊ hoc quidem.Aut simpliciter dicit se
nolle institui ⁊ tunc si causaretur querela a dolo exheredantis
quia scienti ⁊ volenti nō intelligitur dolus illatus.vt supra de
transac.l.cum donationis cessaret querela.vt.j.si in frau.pa⁄
tro.l.ij.Sed q2 non inde causatur querela sed a dementia ⁊ fu
rore testantis q̄ non cessat ex voluntate filij tūc autvi pacti va⁄
leret qđ est falsum cū sit future successionis vt dictum est.Aut
virtute repudiationis quod sil'r est falsum.vt.ff.de le.ij.l.si ita
scriptuꝫ.§.sub cōditione ergo nullo modo.vt.ff.de bonis lib.
l.paulus.§.patroni.⁊ ad tertul.l.filij.§.j.ol.Potes tn̄ dicere
quod causatur a pietate quam pater debꝫ filio ⁊ omisit.vt.d.l.
parētibus.

parentibus.ſ.e.⁊.ff.e.l.nā ⁊ ſi parētibus.hec aūt pietas nō eſt
omiſſa in eo q nullo modo voluit inſtitui.vt.ff.de re.iur.l.inui
to.⁊ de bonoꝝ poſſeſſione.l.iij.§.inuito.lȝ dici poſſet ꝙ ⁊ ſi te
ſtamentum nō ſit inofficioſum conſilio eſt tñ re ipſa vt dicitur
in donatiōe.j.ti.proximo.l.ij. ¶ Si aūt noluit ſic inſtitui ſicut
pater volebat qꝛ forte apponebat ſibi modū conditionem vel
grauamen ipſe aūt volebat pure et ſimplr̄ inſtitui vel ꝓpotius
ab inteſtato ſuccedere qꝛ tunc pietas omitteretur teſtamētum
non valeret. In dubio aūt preſumendūȝ eſt ꝓ teſtamēto.vt in.
l.in teſtamentis.de re.iur.odo.Jaco.et Cyn.

Limus. Tres hȝ partes ſm Odo.in ſcđa in.§.cum aūt.tertia in.§.illud.⁊ ſa
tis patent. Ibi ſi non adijciatur.ſ. hoc qđ ſequitur
boni viri ⁊c.ol. Ibi viri boni.i.iudicis.vt.ff. de ver.
ob.l.continuus.§.cuȝ ita.od. ¶ In ipſo iure ſi tñ filius petat
vt hic in glo.no.de hoc etiā notatur.j.de bono.poſ.contra ta.
l.ij.de poſthu.here.inſti.l.ij.ſic cuȝ dꝛ aliquid fieri ipſo iure re
quiritur tñ hoīs factū pro hoc facit qđ expenſe neceſſarie do-
tem minuūt ipſo iure qđ verū eſt ſi apponantur ab hoīe.ff.de
iure do.l.ſi is qui ſtichum.§.quod dꝛ ſic etiam exponitur.j.de
cōpen.l.ſi cōſtat.aliqñ tñ exponitur ipſo iure.i.ipſa iuris ſub-
tilitate.vt.ff.de ſerui.l.iiij.in prin. De hoc etiā an teſtamētum
ſit nullum ſi non petatur notatur.j.de inſti.⁊ ſubſti.l.ſi pater.
in glo.⁊ ibi tetigi. An aūt iſtud supplementū poſſit deduci in
vna re vel debeat deduci de ſingulis dixi.j.fa.erciſ.l.filiū vltra
mediū. Eſt etiā notandū qđ glo.dicit teſtamentū ex cauſa pre-
teritionis eſſe irrituȝ ipſo iure ſi preteritus hoc dicat.⁊ ꝓ hoc
in auc.vt cū de ap.cogno.§.ſiue igitur oēs.⁊ ibi in gloſ.⁊.§.ſi
quis de predictis.⁊.§.aliud. ¶ Et ex hoc oritur dubitatio ſi
filius qui poterat dicere teſtamentū nullū deceſſit in infantili
etate anteꝙ ipſe vel alius ꝓ eo diceret nulluȝ tranſmittat ius
dicendi nullum ad matrē.⁊ videtur ꝙ ſic.vt.j.de ſuis ⁊ legiti-
mis.l.apud hoſtes.ff.de iure fiſ.l.lucius.⁊ de rebus dubijs.l.
qui duos.§.cū in bello.⁊ videtur expreſſum.ff.de iniuſto teſta
mento.l.filio.ij.reſponſo vbi dꝛ ꝙ ita demū tale teſtamentum
valet ſi preteritꝰ bonis paternis abſtinuit ergo opȝ apparere
de abſtinentia de qua cū non appareat heres fiet etiā ignorās
vt.ff.de caſtrē.pec.l.hereditate.§.filius.⁊ ſi quis omiſſa cauſa
teſtamēti.l.j.§.qui in ptāte.lȝ nō indeſinenter qꝛ per abſtinen-
tiam ꝙtū ad effectū cōmodi vel incōmodi ei applicādi deſinit
heres eſſe.vt.ff.de vul.⁊ pupil.ſub.l.ſi filius qui pater. nō aūt
abſtinet q ante decedit quā abſtinere poſſit vt ꝓbant.ll.preal-
legate.⁊.j.de iure delib.l.ſi infanti.de hoc etiā an teſtamentuȝ
ſit nullum ſi nō petatur nota.j.de inſti.⁊ ſubſti.l.ſi patri glo.et
ibi tetigi.⁊ tangitur in q̄ſtione quā dicit fuiſſe inter dños azo.
⁊ Hug.⁊ ſumitur argumētū qđ adducit ex lege ſi filius.ff. de
liberis ⁊ poſt.qđ tale eſt ſi teſtamentū preteritione nullū cōua
leſcit moriēte filio viuo patre ergo multofortius ſi mortuo pa
tre moriatur.vt.ff.de iniuſto teſtamēto.l.poſthumus. Sȝ non
vꝫ cōcludere de neceſſitate per ſcđm rñſum illius.l.poſthumꝰ
ibi idem ⁊ circa iniuſtū ⁊c.poſſet ⁊ aliter reſponderi ideo teſta
mentum ꝑteritione nullū cōualeſcit premoriēte preterito viuo
patre qm̄ de eius viribus viuo patre queri nō potuit eſſet em̄
immatura querela ar.ff.de here.vel act.ven.l.j.de acquirē.he-
re.l.neminē.⁊ de vul.⁊ pupil.ſubſtitu.l.ij.⁊ de colla.bono.l.j.
§.impuberi.⁊ ita facilior eſt tranſmiſſor difficilior cōualeſcen-
tia vbi eius impugnationi ius cōmune impedimentū preſtitit
ar.ff.ad ſil.l.ſi quis in graui.§.fin.⁊.l.ſe.ad carbo.l.ſcriptus.⁊
de bonoꝝ poſſeſſione ꝯtra tabulas.l.illud.⁊.l.ſe.in noſtro aūt
caſu ius nō impedit nullū dici. Et eodē modo pōt rñderi ad.
l.ſ.e.l.ſi quis filiū.⁊ hac.l.§.fi.in fi.vbi trāſmittitur querela nō
preparata ad ſuos qꝛ ⁊ ibi ius impedimentū preſtiterat quo-
minus viuens exheredatus eā propoſuiſſet vt in qualibet eaꝝ
dicitur.⁊.ff.e.papin.§.ſi conditioni. Ad.l.ij.j.de poſthu.here.
inſti.facilis eſt reſponſio ſm eos qui tenent ꝯrium eius quod
dictuȝ eſt.ſ.qꝛ ibi ſola natiuitas rumpit.vt ibi dꝛ in.l.j.e.titu.
cuȝ ſi.hic aūt ſm eos ſola ſuperexiſtentia ſui preteriti nō red-
dit nullum niſi petant nullū detegi.⁊ dicerent iſti preſumi iſtaȝ
abſtinentiaȝ niſi probetur actus immiſtionē inducens q eſſet
ille qui in extraneo additionē induceret.vt.ff.de acqui.here.l.
pro herede.⁊.l.gerit.⁊ in hoc dicerēt eſſe caſuȝ.ſ.ſi vt ab here.
ſe abſtineant.l.j.ſed in hoc nō conſentio ⁊ dico ꝙ actus immi-
ſtionem inducens facit ſuū heredem indeſinenter ceſſante ſpe
ciali priuilegio minoris etatis. Sed ⁊ ante heres eſt ſed repu-
diabiliter ſi vtatur pretoris bñficio abſtinendo.vt dꝛ in ſimili.
ff.de condi.inſti.l.verba.⁊ ibi nota. Non obſtat prealle.l.j.ſ. ſi
vt ab here.ſe abſti.vt ibi notaui ol. Pro predicta opiniōe ꝙ fi
lius tranſmittat ius dicendi nullum ad ſucceſſores facit.j. de
iure delibe.l.licet.⁊.l.cum antiquioribus.in gloſ.magna circa
prin.⁊ de his qui ante aper.ta.l.vnica.⁊.j. ſi maior factus ſine
decreto factā aliena.ratā habuerit.l.fi.§.vlt.⁊ quia abſurdum
eſſet ſi filius preteritus ſtatim poſt mortem patris decederet
ꝙ heredes non poſſent dicere teſtamentū nulluȝ.⁊ hanc opi.
tenet vber.in auc.ex cauſa.ver. Iteȝ queritur vbertus ſi filius q
poterat dicere nullum. ¶ Non ob.gl.poſita in.d.l.filio.de in-
iuſto teſtamēto ⁊ de excep.rei iudicate.l.ij.⁊.l.is qui.⁊.l.ſi duo
de lega.preſtan.contra ta.bo.poſ.petita immo facit ꝓ iſta opi
nione nec em̄ ille gloſſ.dicunt ꝙ ſi defunctus tacuit quod non
tranſeat ad heredem ſed dicunt ꝙ quouſqȝ taceat teſtamētuȝ
tȝ ita qđ opus eſt quod annullari petatur per preteritum vel
eius heredem ⁊ hoc niſi tacuiſſet longiſſimo tpe qꝛ tunc eſſet
excluſus ipſe ⁊ eius heres.vt.d.l.licet.de iure delibe. ¶ Lex
ergo predicta filio ⁊ eius glo.loquūtur in filio expreſſe appro
bante teſtamentū abſtinendo quo caſu valet de equitate tantū
qñ ergo tacite non valet de equitate nec de rigore quominus
ſi nolit tacere ipſe vel eius heres dicere poſſit nullum.⁊ ꝓ hac
opinione bene facit inſtitu.de exhereda.liberoꝝ.in principio
et quod ibi notatur per azo.in ſumma in fine de liberis prete
ritis.§.eſt aūt effectus.⁊ pro hoc etiā.ff.de liberis ⁊ poſth.l. ſi
filius.⁊ ita obtinui de facto. ¶ Non ob.lex procula.ff.de pro-
ba.que allegebatur in contrarium quia ibi non ſola taciturni
tas obſtabat heredi immo duo alia q̄ inducebant tacitam re-
miſſioneȝ fideicōmiſſi.ſ.coniunctio ſanguinis qꝛ frater erat.⁊
ita tȝ glo.ff.de dona.inter virum ⁊ vxorem ſi ſeruus cōis ⁊ qꝛ
ipſa procula in ratiōibus cū fratre habitis nihil dixerat de fi-
deicōmiſſo predicto ex quo videbatur tacite remiſiſſe.non ob.
ſ.e.oī modo.ver.nam ſi nullam.⁊.j.de reuo.dona.l.j.⁊ fi.q̄ ſi-
militer allegabantur cōtra qꝛ preſumitur donator in eadē vo-
lūtate remāſiſſe ⁊ reuocare noluiſſe:⁊ ideo heres reuocare nō
pōt vel ingratū dicere.ꝓ hoc bene facit.ff.de dona.inter virū
et vxorē.l.cū hic ſtatus.§.ait oratio.⁊ ibi in gl.ff.de ꝓba.l.cuȝ
tacitum.⁊ ex̄ de dona.c.fi.⁊ ibi in vltima glo.vel pōt dici quod
in caſibus illis erat iniuria illata defuncto que cū non ſit mo-
ta per defunctum per heredem moueri non poteſt cum non
tranſeat ad eum actio iniuriarū niſi lite conteſtata.vt.ff.ſi qs
cau.l.ſi eū.§.qui iniuriaꝝ.⁊ dixi.d.l.oīmodo. In fine ibi ineſſe
eandem repletionē.i.repletionis petende facultatem ⁊ ex hoc
textu tenet hic Vber.de bobio quod ſi pater vnum filiū inſti-
tuat inſolidum ⁊ alteri dimittat minus legitima:et ideo agat
ad ſupplementū ⁊ alius filiꝰ inſtitutus dicat nolo dare ſupple
mentum ſed volo qđ mecuȝ ſuccedas equaliter qđ non poſſit
cum beneficiū ſupplementi ipſo iure cōpetat filio a lege vt hic
et ideo ſibi auferri non poteſt.vt ex̄ de re.iur.c.indultum.j. de
adul.l.adulter.⁊ qꝛ forte vtilius eſt filio habere ſupplementuȝ
ꝙ oneribꝰ hereditarijs implicari.vt.ff.ſi quis omiſſa cauſa te
ſtamenti.l.ſi teſtamēto.in fi. In ꝯriuȝ vꝫ.ſ.e.l.oīmodo vbi vꝫ
fauore teſtamēti inducta repletio ⁊ ideo videtur inſtitutus ta-
li fauori poſſe renuntiare.vt.ſ.de legi.l.qđ fauore Vber. Ibi
vitium qđ ſequeretur ſi non suppleretur legitima odo. Ibi vt
puta vſufru.vt.ff.de vſufru.accre.per totum odo. Ibi vel pe-
cuniam qñ tota res fuit euicta ol. In glo.ſed an fructus in fi.
hec queſtio in ſuis terminis eſt facilis nā certuȝ eſt ꝙ fructus
continentur appellatione rei.vt.ff.ſi cer.pe.l.j.§.fi.⁊ de v̄.ſig.
l.rei appellatio.⁊.l.rei appellatione. Sed ſi reducatur ad verū
intellectum glo.ſubtilis eſt.ſ.an fructus debeant in legitimaȝ
cōputari. Et videtur caſus ꝙ ſic.ff.e.l.pap.§.vñ ſi quis.aľs in
cipit ſi conditioni ⁊ hic in eo qđ dicit repletionē ex rebus pa-
tris fieri ⁊ rei verbū eſt generale vt predictū eſt. In contrariū
videtur.j.ad trebel.l.iubemus.vbi fructus nō imputatur in
trebellianica ergo nec in debita iure nature q̄ eſt magis fauo-
rabilis ⁊ debita.ad hoc etiam facit hec lex.verſi. repletionem.
Ibi ex ipſa ſubſtantia patris nam ex ſubſtantia patris eſſe dꝛ
qđ eius fuit tpe mortis.vt.ff.de nego.geſt.l.iij.§.hec verba.in
principio ſed fructus poſtea obuenientes non ſunt ex ſubſtan
tia ſed acceſſoria eiuſdem.vt.d.§.hec verba.ver.ſȝ quid.ergo
intelligi dȝ repletionem fieri ex ipſis rebus hereditarijs non
ex fructibus qꝛ non fuerunt de ſubſtantia patris in.d.l.iube-
mus.circa prin.⁊.d.§.hec verba.in princ.⁊ in fine. Item filius
dȝ habere legitimam ſine aliqua mora vel dilatione.vt hac.l.
Ibi nulla falcidia.⁊.§.j.⁊.ſ.e.l.qm̄ in prioribus.ſed ſi eam per
ciperet per imputationeȝ reddituū annuatim non perciperet
ſine mora nec ſine dāno qđ hȝ particularis ſolutio.vt.ff.fa.er.
l.plane. Itē dȝ habere legitimā pure ⁊ mox quo ad ꝓprietatē
⁊ vſumfruc.vt.ſ.e.auc.nouiſſima.de hoc notat̄ in glo.in.d.§.
vñ ſi quis in.l.papinianus.ff.e.⁊.d.l.iubemus. vbi diſtinguit̄
an ſit rogatus reſtituere poſt certū tp̄us ⁊c.aliqñ dicit glo.qđ
corrigitur dictus.§.vñ ſi quis.vt notatur.ſ.in gloſſ.ex hoc tu
dic vetera iura corrigi indiſtincte ꝙtum ad debitam iure na-

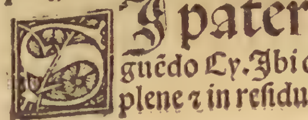
ture per iura predicta siue sit appositum certũ tp̃s siue non et
hoc hꝫ locũ generaliter in oı̃bus liberis. vt in auc. de triente ⁊
se. §. ꝓhibemus. in fi. sed in quarta trebellianica teneas dictã.
l. iubemus. q̃ hꝫ locum in certis personis ⁊ certis casibus tm̃.
vt ibi in litera ptꝫ Iaco. de bel. Iac. de are. dicit hanc. l. loqui
de his q̃ percipiuntur a casu non ex voluntate testatoris ⁊ hoc
verum nisi in liberis primi gradus per. l. iubemus. ĩ. ad treb.
⁊ ẜm hoc nihil de isto. §. ad. §. si conditioni. Cy. in aditiõibus.
An aũt dos data per patrem debeat filie in legitimã ꝯputari
dic ꝙ sic. vt. s̃. e. l. qm̃ nouella. An datum causa conditiõis im
plende computetur dic. vt notatur. ĩ. fami. ercis. l. filiũ quẽ ha-
bentem in prima ⁊ scđa glo. ⁊ ibi dixi. In glo. nam dato in fin.
subaudi sequit̃ ꝙ nõ opꝫ. ⁊ est dictuꝫ aristo. old. In gl. resciso
testamento in fine vel eam expone. vt ibi notatur ol. In gl. sic
ergo in fine brocardicum est ⁊ tangitur. d. l. cuꝫ seruus. ¶ Et
solue ẜm pyleũ ⁊ azo. aut cogitatũ est a lege vel ꝯtrahentibus
vel a testatore de certo modo vel facto persone specialiter diffi
nite aut nõ. primo casu refert a quo vel qualiter fiat vt hic. ⁊. ĩ.
de caduc. tollen. l. vnica. §. ne aũt. cũ si. Scđo casu nõ dũmodo
fiat legitime eius noı̃e siue ex opera eius qui facere dꝫ a sciẽte
non facto vel casu. vt. d. l. cum seruus. cuꝫ concor. ibi positis. ⁊
de condi. ⁊ demon. l. ij. vbi de hoc. Quandoq; non tm̃ interest
qualiter ⁊c. noı̃e vel opere fiat. vt. ff. e. ti. l. posthumus. §. si qs.
et quẽadmodum testamenta aperiantur. l. ante penul. §. j. cuꝫ
concor. Et ratio est q: in his casibus desideratur tantũ essen-
tia ⁊ non requiritur factum certe persone Iac. de belui. Cum
autẽ secunda pars ibi iam nunc. i. statim nam hec dictio nunc
vt quid fiat sine dilatione importat. vt institu. de obli. in prin.
xxviij. q. j. iam nunc. ⁊ notatur per Archi. lxiij. di. c. ego lodo-
uicus. ⁊ vide in alphabeto sub litera n dictione nunc. In glo.
conditione ex hac. l. ibi. §. restituta. ⁊ pro hoc bene. ff. de bonis
libe. l. si necem. §. fi. ol. Sed hoc verum non est immo fideicom
missarius vniuersalis habetur ꝓ preterito. vt probatur. ff. ad
trebel. l. ita tamen. §. qui rogatus. ⁊ no. ff. de bonoꝝ poss. con-
tra tab. l. si emancipatus. filius nepote in potestate aui ⁊c.
¶ Ibi in eadem ꝓuincia sic. ĩ. de prescrip. lon. temp. l. fi. ⁊ vide
de hoc qđ ibi notaui. Ibi compelli hoc facere per ꝓfixionez
temporis certi a iudice definiti. vt. ff. de here. instituẽ. l. si quis
instituatur ⁊ de bonis auctoritate iudi. poss. l. si seruus Old.
¶ Illud in fine vtrũ querela non preparata transmittatur ad
heredem in transuersalibus puta cuꝫ frater instituit turpem
personam glo. tenet ꝙ sic. s̃. e. l. si pater tuus. cõtrariũ tꝫ Pe.
vt ibi dixi ⁊ dicit speciale in descendẽtibus ex beneficio illius
tituli. de his qui ante aper. tabu. cy.

Cum antiquis. Licet hec lex sit longa
ĩ textu breuiter hoc in
tendit ꝙ sicut testamenta militũ in castrensi nõ subia-
cent querele inofficiosi: ita etiã testamenta eoꝝ q habent quasi
castrense peculiũ in quo quilibet põt testari dum tm̃ legitime
hoc verũ eis existentibus filijsfa. nam facti sui iuris cum tunc
non sit peculiũ sed patrimoniũ subiacet testamentũ eoꝝ que-
rele. h. d. Et no. ꝙ hic valde clare numerant̃ persone q̃ habere
possunt peculiũ quasi castrẽse. de quo satis notaui. s̃. de aduo
catis diuersoꝝ iudicioꝝ. l. fori. Ibi quẽadmodũ exẽplificatur
consulibus filijsfa. fran. ¶ In his itaq; ibi veteranis filijs fa.
vel non. Undiq;. i. indistincte Iure suo. i. iure militari q̃tũ ad
testamenti solennitatẽ ⁊ querelam inofficiosi testamenti vitan-
dam. ol. Iure cõi. s. q̃tum ad vtrumq; superius dictũ est Ol.
Ibi memorialibus. Nota notarios ⁊ magistros artiũ libera-
lium salariũ qđ recipiũt de publico posse prededucere in diui
sione quã faciunt cũ fratribus sicut quasi castrense. ¶ In gl.
nota. licito ibi a veterano. vt. ĩ. proxi. §. In ea. glo. in fine. ⁊ in-
telligũt hic de veterano qui est iuris sui qui testatur suꝑ quo-
dam peculio nunc aũt patrimonio facto. vt in fine ol. In glos.
duo priuilegia ibi de testamento mili. l. fi. immo est in titulo q
testamenta facere possunt in fine. Et ẜm hoc correcta esset hec
lex quod dic. vt ibi notatur ⁊ dixi. s̃. e. l. de inofficioso ⁊c.

¶ De inofficiosis donationibus Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo. in
summa. e. et in
summa auc. de immẽsis dona. ⁊ dic de inoffi-
ciosis dona. s. reuocãdis. de quo agitur. ĩ. e. l.
j. ij. ⁊. l. si filius. ⁊ inq̃tũ de quo dr̃. ĩ e. si totas
et. l. si liqueat. ⁊. ĩ. qđ tp̃s. ĩ. e. l. fin. odo.

Si vt allegatis. Hec lex specialr̃ ibi cõ
mentata per aꝫ. in sum
ma. e. In gl. magna ibi in litera ꝓponitur cũ. dicit in
in quosdam liberos in plurali loquendo ⁊ sic apparet ꝙ qua-
tuor erant duo in quos nihil erat iure donationis collatũ sed
erant heredes instituti in duabus superstitibus vncijs fran.
Ibidẽ dimidie eoꝝ q̃ eis ab intestato obuenissent cũ sint qua
tuor filij in vniuerso fran. ¶ Ibi vel si ex. grossis. s. vncijs. i. ha
bito respectu ad oı̃a bona. ¶ Ibi superiorẽ. s. querelã. ¶ Ibi
quartam habuit. vt. s̃. ti. primo. l. cũ queritur. ¶ Ibi in titulo
superiori. s. ꝙ onus habeatur pro non apposito ipso iure quo
ad debitum bonoꝝ subsidium vt sic esset querela. vt. s̃. ti. ꝓxi.
l. qm̃ in prioribus. hic vero nõ ita ipso iure habetur ꝓ non ap
posito vt sic per hoc dicamus hãc querelã cessare ⁊ sic facilius
illa impeditur q̃ ista. Et est ratio q: illa est magis odiosa in-
fringit em̃ testamentũ in totũ hic vero solum quatenus est in-
officiosa. vt. s̃. titulo. j. auc. vnde ⁊ si parẽs. ⁊ notatur. ĩ. hac ea.
gl. v̇. vel distingue. old. Uel ẜm od. dicas ꝙ illa lex qm̃ in prio
ribus fuit iustiniani ad quã hec lex se referre non potuit cum
condita fuerit ante illam od. ¶ Ibi in hac ꝙ in illa. s. qđ agat̃
ad supplementũ sicut fit in superiori per legem oı̃ modo fran.
odo. tm̃ precedentẽ approbat cũ hec lex fuerit ante iustinianuꝫ
⁊ illa oı̃modo fuerit iustiniani ⁊ sic ad eã se referre non potuit.
vt predixi. ¶ Ibi. l. tytia. §. imperator. vbi de hoc in gl. notat̃.
¶ Ibi in extraneũ cõtra hoc est dictus. §. imperator. q in ne-
pote loquitur cy. Ibi de inofficiosa donatione re ⁊ cõsilio. Sꝫ
illam expone. vt ibi notat Fran. vel dic ẜm Dyn. aut donatio
facta est ante natiuitatem filioꝝ reuocare volentium aut post.
¶ Si ante aut est donatum filijs ⁊ fit reuocatio vsq; ad legiti
mam tm̃. vt. ĩ. e. l. si totas. aut extraneis vel liberis ⁊ tunc in to-
tum. vt. l. si vnq̃. ⁊ ibi nota. Scđo casu qñ donauit post natiui
tatem filioꝝ hꝫ locum distinctio Ugolini ẜm euꝫ. vt notat ad-
dendo ad glo. dicti. §. imperator. pe. reprobat opi. azo. q: sicut
donatio facta per libertũ in fraudẽ patroni in totũ reuocatur
vt. ff. de iure patro. l. si libertus. §. penul. sic. ⁊ ista cũ vtraq; sit
contra legem. Unde dic aut sunt plures donationes ⁊ tunc re
uocatur vltima seu illa per quã sequitur inofficiositas. vt. d. l.
si libertus. §. fi. ⁊ sic intelligatur opinio aꝫ. ⁊. ll. per eũ allegate
que in pluribus donationibus loquunt̃. Si aũt essent plures
que nõ tenerent ab initio sꝫ confirmatione indigerent vt quia
facte in filiũ in potestate vel in vxorẽ tunc idem ꝙ in legatis ⁊
fideicõmissis. vt. ĩ. ad. l. falci. l. in donationib⁹. ⁊ ideo ꝑ sequen-
tes precedẽtes minuũtur. vt. ff. ad. l. fal. l. in quantitate. §. sed si
legata. ⁊. l. plautius. ⁊. l. penales scđo. Aut vnica est donatio ⁊
tunc aut est facta in fratrẽ aut in extraneos primo casu reuoca
tur eatenus quatenus est inofficiosa q: non sic aspere ꝓceden
dum sicut qñ in extraneos. ⁊ sic intelligit dictũ. §. Imperator.
⁊. l. istam. ⁊ auc. vnde ⁊ si parens. Si in extraneũ hꝫ locũ distin
ctio Hu. vtrũ re ⁊ consilio ⁊c. ar. prealle. l. si libertus. §. penult.
Dyn. vt predixi nõ distinguit inter fratres ⁊ extraneos q: ita
põt cõmitti fraus in fratre sicut in extraneo. opinionem Dy.
dicit cy. equiorem Cy. Cum hic dicatur de dona. quid erit de
venditione si pater oı̃a bona vendidit et ita filium fraudauit
legitima. de hoc satis hic notat Cy. ẜm vltramontanos quid-
quid tm̃ dicat puto venditionẽ tenere per. l. expressam quã alle
gat. ff. si a parẽ. quis fuerit manumissus. l. non vsq;. ⁊ ita tenet
glo. ĩ. de rei ven. l. cũ a matre. nisi expresse appareret de fraude
tunc em̃ reuocari posset. ar. ff. q̃ in frau. pa. l. fi. ¶ Ibi in mari
oı̃a proijciat. vt. ff. si quis in fraudem patroni. l. si id quod Ol.
¶ Ibi in vsuc. solemus dicere qđ licet quis ledatur ex vltimo
momento quo cõpletur vsucapio tm̃ ad totum tp̃s absentie re
stituitur ꝓ hoc. ff. de mino. l. iij. §. j. odo. ¶ Ibi. ⁊. l. plautius.
pe. dicit qđ cum legata prestentur primo deducta debita iure
naturali qđ precedens donatio non reuocatur qđ videtur ꝯ.
l. istaꝫ. q̃ dicit reuocari donationẽ. ¶ Ibi si libert⁹. §. fi. de hoc
latius notatur. d. l. tytia seio. §. imperator. in glo. Pe. dicit qđ
vltima tm̃ donatio reuocatur per. l. ff. de bon. lib. l. si libertus
cum duos sed magis videtur facere in ꝯrium. Sed ꝓ hac opi
nione faciunt q̃ notaui in simili questione. s̃. de sacro san. eccl.
aut̃. hoc ius. ver. Itẽ querit ꝑdictus bartolomeus si ep̃s fecit
plures donationes. Ibi de admi. tut. l. sancim⁹. Mar. fil. dicit
de equitate ꝯrium q: filius certat de damno vitando ⁊ allegat
prealle. l. si vnq̃. de reuo. dona. Odof. aũt approbat opinionẽ
glo. Ibi non aũt hoc dixit. i. non predictaꝫ ꝓximã. l. allegauit
ol. In fine alij distinguunt aut res donata extat ⁊ hꝫ locũ vti-
lis rei ven. aut consumte sunt vt q: pecunia donata fuit que ex
pensa est ⁊ hꝫ locũ conditio ex lege de hoc tactum fuit. s̃. titu.
proximo. auc. vnde et si parens.

Si pater. Subtilis est ⁊ primo ponit thema
et q̃õnem scđo responsionẽ distin
guẽdo Cy. Ibi omne patrimoniũ subaudi quasi vel
plene ⁊ in residuo instituit alios filios al's non esset
locus

locus fami.ercis. Iudicio vt subij cit. ꝛ in glo.not. O do. ¶ Et facit hec lex ꝛ glo. vtrũ donatio facta filiofa. p patrẽ valeat licꝫ glo. nõ firmat pedẽ. Et qḋ nõ valeat facit lex ista.j.rñso. ꝛ hoc tenet hic O do. ꝛ Oldr. qḋ nõ valeat nisi in casib⁹ spãlibus hic in gloss. notatis p hoc facit qꝛ hec donatio videt̃ pfectitia hoc est ex bonis patris pfecta sed pfectitia sunt etiã hodie patris pleno iure ꝛ ita nõ tenet donatio. Itẽ allegat O do. qḋ hodie etiã ex nudo pacto in donatiõe oritur obligatio. vt.j.de dona tio.l.si qs argentũ. at inter patrẽ ꝛ filiũ nõ oritur obligatio. vt institu. de inutili stipu.§. Itẽ inutilis ergo ꝛc. p hac opiñ. etiã facit.j.de donat.l.siue emãcipati. ꝛ eo.tit. cũ de bonis. ꝛ ibi in glo. ꝛ approbat̃ in glo. in aut. de imensis dona. que incipit al's conquerit̃ p querelam. ꝛ de hoc notat̃.s.titu.pximo.aut. vnde ꝛ si parens ꝛ hec opinio cõmuniter p doctores approbat̃ ꝛ de hoc satis notat̃ p O do.j.de castren.pecu.mili.l.j.lib.xij. ꝛ ad hanc materiã facit.ff.p suo.l.penul.§.penul. ꝛ ibi in glo. p herede.l.qui legatorũ.§.filiũ. ꝛ p donato.l.j.§.j. ꝛ.l.si pater. ꝛ per Rof. in qõnibus suis.vij.q. alij tamẽ tenent distinctionẽ glos. que est.j.de colla.l.si donatione. Cõmunis tamẽ glo. ꝛ doctoꝝ opinio est qḋ etiã si nõ valeat tamẽ morte cõfirmet̃ nisi quatenus est inofficiosa ꝛ hoc satis innuit lex ista ꝛ glo.j.fami.ercis. l.si filius. vbi de hoc dixi fm O do. ꝛ clarius.j.de donat. inter virũ ꝛ vxo.l.donationes. ꝛ p Azo. in summa eiusdẽ tituli circa finẽ. de hoc etiã notat̃.j. p donato.l.fin. dñs Iaco. de bel. hanc qõnẽ publice disputauit ꝛ post multa allegata p ꝛ cõtra dicit qḋ in castrẽsi peculio valet donatio iure veteri ꝛ iure nouo. vt ff.fami.ercis.l.que pater. ꝛ de castrensi peculio.l.castrense. ꝛ dicta.l.si filius fa.ercis. In quasi castrensi si quidẽ pater donat filio militãti in militia idem qḋ in castrensi. vt.ff.de colla.bo.l.j. nec castrense. ꝛ.j.de bonis que liber.l.cũ oportet.§.exceptis. Si vero filio addiscenti militiã ꝛ nõ militãti idem qḋ in aduẽticijs vt donatio egeat confirmatione. vt notatur.j.fami.ercis. l.filie. debet eñ esse differentia inter militantem ꝛ addiscẽtem. vt.s.de iurisdi.oĩm iudicum.l.fi. ꝛ.j.de excusa.artificum.l.j.libro.x. Cõfirmatur tamen filio postea incipiente militare si prius nõ fuerat reuocata quia tunc vere fit quasi castrense peculium argu.ad hoc.ff.fami.ercis.l.que pater. ꝛ dicta.l.siue emãcipati.j.de donatio. ꝛ eisdem casibus valebit donatio facta a filio patri de dictis rebus ꝛ alij contractus inter eos celebrati. vt dictis.ll. In peculio profectitio certuꝫ est qḋ inter eos non valet cõtractus iure veteri nec nouo. vt.ff.de conditio. indebiti.l.frater a fratre. ꝛ dicto.§. Iteꝫ inutilis institu. de inutili stipu. eadẽ ratione nec donatio valet ex eo peculio. vt.j.fa. ercis. l.certũ. ꝛ qḋ duret phibitio etiã hodie notat̃ in auten. de imẽsis donat. In peculio autẽ aduẽtitio.i.si donauit ei vt habeat tanꝗ̃ aduentitia si quidẽ pater filio conferendo in eũ supremũ iudicium ꝛ tunc sumit effectum tẽpore mortis. vt.j.fami.ercis. l.filie vero. Si vero tanquã bene merito nõ tenet a principio. sed confirmatur. vt dicta.l.filie. ꝛ dicta.l.donationes.j.de donatio.inter virum ꝛ vxorem. Si autẽ donat filio nõ conferendo in eum directo sed per obliquum dic vt.j.de donat.l.si presis prouincie. Si vero donat filio ob causam dic vt hic in glo. notatur. Si autẽ filius factus esset sui iur⁹ per dignitatem vel alio modo dic idem qḋ in emancipato. vt in auten. constitutio que de dignitate.§.illud. Si vero donat pater filio simpliciter in dubio videtur donare vt habeat in peculio profectitio nisi precesserint merita de quibus constet vt notatur dicta.l.si donatione.j.de colla. nisi det filio militi arma vel equos vel scholari libros de quibus dic. vt.s.dixi ꝛ vide qḋ notaui.j.de donat̃. inter virũ ꝛ vxo.l.donationes. ꝛ.l.sequenti. que incipit donationes quas diuus. An autẽ p exheredationẽ reuocata videatur. vide in glo.ff.pro donato.l.si pater. Si vero ecõtra filius donat patri donatio semp valet qꝛ res filij quã donat patri reuertitur ad naturã antiquã quo iure oĩa acquirebantur patri. vt.ff.de pactis.l.si vnus.§.qḋ in specie. ꝛ maxime qꝛ liberorũ nostroꝝ libertos nõ recte dicimus nostros sꝫ cõtra. vt.ff. de verbo.signi.l.licet.§.j. Item inuenit̃ prohibitũ qḋ filius donet patri ergo cõcessum. vt.ff.ex qui.causis maio.l.necnõ.§.sꝫ qḋ eis. Itẽ filius est patrie potestati subiectus ergo multo magis debet eidẽ subijcere res suas ꝛ ei posse donare argu.j.de pactis cõuẽ.tam sup dote.l.hac lege. extra de dona.inter virũ ꝛ vxorẽ.§.penl̃.de acqui.re.do.l.homo liber.§.quicqd. In cõtractibus autẽ celebratis in rebus aduẽtitijs si quidẽ fiant inter filij valent ꝛ obligatur pater filio ciuiliter ꝛ naturaliter. vt notatur.ff.de condi.indebiti.l.frater a fratre. ꝛ p hoc.d.l.cum oportet.§.fi.j.de bonis q̃ libe. ꝛ.l.fi.§.finautẽ es. ꝛ.ff.ad trebel. l.impator. ꝛ p hoc.j.de pactis cõuen.l.pactũ dotale. in istis eñ aduentitijs pprietas actionum est filij ꝛ patria potestas nihil operatur quãtũ ad pprietatẽ ꝛ habet̃ in hoc filius tanꝗ̃ pater familias. Nõ obstat aut̃. vnde ꝛ si parens p quã quidã dicunt hanc legẽ esse correctã qꝛ nõ corrigit istam: sed determinatur p eã ꝛ ita not. in corpore vñ sumitur de immẽsis dona.§.j. ꝛ dicta glo. q̃ incipit. al's conquerunt̃ dicta eñ aut̃. nõ fuit facta ad confirmationẽ donationis a patre in filiũ collate vt dicta glo. notat̃ ꝛ in glo. sꝫ qd. Iac. de are. ¶ An autẽ illud qḋ dat pater filio in partem sit donatio ita qḋ si sit immẽsa reuocari possit. O d.j.l.prima. tenet qḋ sic ꝛ p hoc.ff.de admi.rex ad ciui.pti. l.iij.§.filiũ. vbi de hoc plene dixi. In glo.j. ibi de collatiõe dotis, maxime.l.fi. Ibi eunti ad castra res mobiles. ꝛ simili filio eunti ad studiũ libros. O dof. ꝛ. M. sil. ꝛ de hoc plenius dicet̃ ff.fami.ercis.l.que p̃ri. ꝛ.j.de colla.l.si donatiõe. Ibi fm Azo. in summa de bonis q̃ libe.§.j. sꝫ ibi nõ dicit assertiue qḋ egeat confirmatiõe imo dicit saltẽ morte confirmari. vt ibi ptꝫ. M. sil. In glo. videtur nõ habere ibi intẽtatur. vt.ff.fa.ercis.l. ꝛ puto.§.sꝫ si dolo. in fi. Ibi respõdeo hãc Fran. vltimã tenet Cyn. qḋ nõ cõfirmetur qḋ est inofficiosa ꝛ vera est. Cy. Ibi fa.ercis. l.j. ꝛ.ij. Azo in summa sub dubio forte qḋ etiam si nõ sint heredes detur vtilis actio fami.ercis. ꝛ sup hoc Cy. facit hic longaꝫ disputationẽ ꝛ finaliter concludit qḋ isto primo casu huius legis locũ habeat fami.ercis. iudiciũ ꝛ cesset querela ꝛ hoc p̃bat p subtiles rõnes ꝛ longas quas omitto. Cy. Ibi quãtũ ad dominiũ. vt.ff.de statu liberis.l.iij.§.si iustus. al's incipit si decez Fran. ¶ In glo. vlti. in fine. Idẽ tenet O do.j.e.l.fi. ꝛ Azo in summa huius tituli. in principio.

Si filius. Sicut ordinariũ auxiliũ excludit hanc querelã. vt.s.e.l.ij. ita etiam extraordinariũ.s. restitutionis in integrũ. h.d. Sed cõtra videt̃ qꝛ restitutio in integrũ locũ nõ hꝫ cũ sup est aliud auxiliũ vt.ff.de mino.l.in causę.ij. responso. hic prius fuit pditum auxiliũ restitutionis ideo originẽ querele ipedit statim eñ facta donatione p minorẽ cõpetit beneficiũ restitutionis querela autẽ demũ post mortem donatoris in cõtrario vero ex eodem facto ꝛ eodẽ tẽpore in integrũ restitutio ꝛ actio ordinaria erat. Vel aliter querela ista inofficiose donatiõis ad exẽplum querele inofficiosi testamẽti subdiaria est qꝛ odiosa. vt.j.e.l.fi. ꝛ institu. de inofficioso testamẽto.§.tã autẽ. ꝛ ideo in integrũ restitutio nõ excludit imo p eã excluditur ad similitudinem actionis de dolo que beneficium restitutionis nõ excluditimmo p eam excluditur. vt.ff.de dolo.l.j.§.idem põp. old. ¶ Sunt alij casus in quibus hec q̃rela excludit̃ notati.j.e.cũ donat̃. ꝛ in summa.e.§.j. ꝛ.ij.

Non conuenit. In glo. prima. in fine. sic.ff. qui satisdat̃ co.l. inter oẽs. In glo. vlti. in fine. ¶ Item illa in totũ rescindit hec inquãtũ est inofficiosa. vt no.s.e.l.j. ꝛ.s.l. pxia. ¶ Itẽ illa nõ cõcurrit cũ alia hec sic q̃nꝗ̃ fm opi. Hug. vt not.j.titu.pxi.l.vnica. in vlti. glo.

¶ De inofficiosis dotibus. Rubrica.

Cum omnia. Vide Azo. in summa sepe allegatur qḋ legũ correctio est vitãda ꝛ cõcordãde sunt si fieri põt ad qḋ cõcor. extra de elec. cũ expediat cũ ibi notatis qḋ eñ nõ mutat̃ ꝛc. vt.j.de ap.l.precipim⁹. idem in statutis ꝛ p hoc extra de cõsue. cũ dilectus.§.fi. ꝛ ibi in glo. que incipit similem interpretationẽ ꝛ in testibus. vt extra de testibus.c. cũ tu fili. ꝛ ibi in gloss. ꝛ p Inno. Item iura canonica ꝛ ciuilia cõcordanda sunt quãtũ fieri potest extra de ope.no.nũ.c.j.de verbo. signi. nihil obstat ꝛ qḋ ibi nota. ꝛ de cõuersi. coniuga.c. dudum.§. vlti. in glo. hic erat satis bona defensio. ¶ In glos. vlti. ibi dicit Azo in summa.e. in fine. ꝛ sic fm eum hec lex est correcta p.l. hac edictali. ꝛ ita videt̃ etiã tenere glo.e.titu. de secũdis nup.l.penul. Cy. fm Iac. de ra. dicit hãc.l. locũ hodie posse hr̃e ꝛ ponit exẽplum q̃n mater cõtraxit scđas nuptias ꝛ oĩa bona dedit in dotem marito ꝛ pactũ fecit qḋ maritus lucraret̃ dotẽ: deinde ex isto scđo matrimonio nascit̃ filius certe liberis p̃mi matrimonij succurrit̃ p.l. hac edictali. huic autẽ filio ex scđis nuptijs cõpetit querela ista ar.s.ti.pxi. si totas. ꝛ.j.de reuocãdis donat. l.si vnꝗ̃. ¶ Itẽ ponit exẽplũ si mulier añ scđas nuptias multa donauit deinde cõtraxit scđas nuptias ꝛ oĩa bona dedit scđo viro liberi primi matrimonij agẽt hac q̃rela qꝛ licet petere possint tantũ quãtũ habet secũdus maritus p hac.l. edictali. nõ tamẽ habẽt debitũ bonoꝝ subsidiũ sꝫ hoc casu videret̃ magis debere reuocari donationes ꝗ̃ dotes que nõ est titulus lucratiuus. sed dic qḋ donationes nõ fuerant inofficiose sed dos et ideo dos reuocatur. Cy. ¶ Ibi vel dic fm Hug. hãc appro-

bat ꝺ dos. sed nõ videt̃ bona ꝓpter textũ huius.l.dũ dicit ad exẽplũ inofficiosi testamẽti Iac.but. ¶ Ibi cessat dicta oppositio hāc reprobat Azo.in summa q꞉ tũc respectu matris esset donatio nõ dos ⁊ ideo reuocaretur ex supiori titulo nõ ex isto. Aut ergo habuit filios pmi matrimonij ⁊ reuocat p.l.hac edictali.⁊ hec est eo casu correcta vt predixi.aut h꞉ filios ex hoc matrimonio q fraudati sunt ex datione dotis ⁊ eo casu nõ ꝓuidet l.hac edictali.ſ꞉ tunc haberet locũ hec lex.Iaco.but. ¶ Ibi si aduersus dotem.l.j.⁊ ibi de hoc dixi.

¶ De petitione hereditatis. Rubrica.

Super rubrica. Uide plene et subtiliter per Azo.in summa.e.⁊ p Rofre.in libello.e.titu. vbi circa mediũ format libellũ. ⁊ ꝺ do.e.modo.j.e.l.cũ hereditatis.circa cuius formationez vidi multos errare. De hac etiā materia habet̃ in dicto libello duob꞉ titulis seq̄nẽ. de posses. ⁊ fideicõ. heredi.peti.⁊ in speculo de act.seu petitiõe.§.sequitur videre. Cui detur directa cui vtilis cui directo cui vtiliter habetur in summa.e.vltra pncipiũ.⁊ dicetur.j.l.cogi.

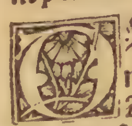
Senatus consulto. Hec lex cõmẽtata est et obscure p Azo.in summa.e.vnde dic ꝭm ꝺ do.qđ cõtinet tria dicta pmo qđ senatus consultũ factũ in fisco porrigitur ad priuatos. Quid autẽ cõtineret illud senatus cõsultũ ex glo.colligitur.⁊ in summa.e. Scđo dicit ꝙ bonefidei possessor nõ tenet̃ vltra ꝙ̃ sit locupletior. Tertio ꝙ post litem cõtest.oẽs possessores male fidei efficiunt̃.⁊ ideo tenent̃ ad fructus ⁊ vsuras. In glos.not.ergo ibi.l.j.⁊.iij. S꞉ casus illi sunt speciales. ꝺldra.⁊ Fran. Uel dic ꝙ statutũ hic in fisco cõtinet ius cõmune ⁊ ibi ius spāle.⁊ ideo nõ ꝓducit̃ ad ꝑuatos.vt.ff. de legibus.l.qđ vero cõtra rõnẽ.⁊.l.seq.vel dic ꝙ regulariter ius statutũ in fisco est in dubio speciale nec porrigit̃ ad priuatos nisi qñ cõtinet ius cõe vel ibi est par ⁊ eadẽ ratio in priuilegio. vt hic.⁊.j.de priuilegio fisci.l.ij. Et facit qđ notat̃ in auł. de here.⁊ fal.in pncipio. Iaco.de bel. ꝺ do.autẽ dicit qđ statutum in fisco locũ h꞉ in priuato p.l.istam.cũ similib꞉.nisi doceatur ⁊ appareat in fauorẽ ⁊ priuilegiũ fisci spāliter introductũ. ⁊ ideo male dicunt sepe multi q dicũt speciale in fisco nisi hoc appareat. Cy. In glo.vel qualẽcũꝗ scientiā. Ibi in rei vendi. vel cõmuni diuidũdo.vt.j.de fru.⁊ lit꞉ expen.l.ij.⁊ de rei ven. l.certũ. ⁊ cõmuni diui.l.j.in fi.Fran.

Si post motam. Hec lex est specialiter ꝯmẽtata p Azo. in summa.e. Et omissis alijs sequamini opiñ.bul. q̃ est hic in glo.⁊ eam sequit̃ hic ꝺ do.vt hec lex ponat quatuor dicta. Primũ loquitur in malefidei emtore. Scõm in bone fidei. Tertio redditur ratio pmi. Quarto ratio scđi. Secũda pars incipit ibi sin vero. Tertia ibi fructibus eñ. Quarta ibi emtor autẽ. literā exponatis si post motā cõtrouersiam: sc꞉ cõtra scriptũ heredẽ p legitimā in querela inofficiosi testamenti vt ꝓlata querela posset agere petit̃.hereditatis qua cõtrouersia mota emtor censet̃ malefidei.vt.ff.e.l. Itẽ veniunt.§. petitā.⁊ multo fortius mota cõtrouersia in peti.heredi. ¶ In singularibus autẽ iudicijs demũ lite cõtest.vt de rei ven.l.certũ. ꝺ do.Cy.ꝭm Pe.dicit hodie in vtroꝗ idẽ p auł.litigiosa. j.de litigi.mẽnecratis ꝓpriũ nomẽ est. Ibi partẽ dimidiā. idẽ si totā vel aliā partẽ. ꝺ do. Museas ꝓpriũ nomẽ. Ibi q̃si male fidei possessor expressiuũ est ṽitatis nõ similitudinariũ sic.ff.de trāsac.l.j.verb.obli.l.qui rome.§.duo fratres. Fruct꞉ vniuersos tam perceptos ꝙ̃ pcipiendos.vt.ff.e.l.ſ꞉ ⁊ si lege.§.qđ autẽ primo. ꝺ do. Sin vero.scđa pars Ibi lite antiquiorẽ esse.i. factā eẽ ante litẽ motā. ⁊ sic q dicit aliqđ prius factũ ꝓbare d꞉ vt hic ⁊ dixi.j.de ꝓba.l.matrẽ. ¶ Ibi fruct꞉ restituant̃.s.in iudicio rei vendicationis nõ peti.hereditatis cũ titulũ habeant. vt.j.in fi.l. ꝺ do. ¶ Ibi deducta est vel etiā cõtrouersia mota in peti.here.vt predixi.nõ autẽ ex dieuenditionis nisi quātum esset locupletior.vt.s.l.prima.ij.rñso. ¶ Fructib꞉ eñ. Tertia pars ⁊ legas ante ver.sin vero.q꞉ refertur ad primũ casum:sc꞉ malefidei emtoris q de oĩbus fructib꞉ tenet̃.vt predixi. Et cõsueuit adduci in arg.qđ fructus beneficioꝝ vacantiũ debeant successorib꞉ cõseruari.vt extra de offi.ordi.c.cũ vos. ⁊ not.xij. q.ij.illud. De epatu vacante est expressum.xij.q.ij.hoc placiti. ⁊ clarius.lxxv.di.qñ. de alijs dignitatib꞉ puta archidiaconatu.vel archipbratu posset distingui.vt in simili distinguit glo. extra de testa.c.relatũ scđo. Uel verius circa predicta tene qđ habet extra de ele.c.q꞉ sepe.⁊ de offi.or.c.pñti.lib.vj.cũ ibi notatis p archi.Io.an.⁊ in clemen.de ele.c.statu.⁊ ibi de hoc etiā p eundẽ Io.an.not. Predicta vera sunt in fructibus q pcipiuntur ex corpore prebende secus videtur in quotidianis distributionis q̃ nõ debent̃ nisi residentib꞉ vt extra de clericis nõ residentibus.c.vnico.lib.vj.vñ licet beneficiũ vacās presentet dñi futuri psonā sicut hereditas.vt.ff.de acqui.re.do.l.hereditas nõ tñ est verũ vbi factũ vel opa psone requirit̃. vt.ff.de stipul. seruo.l.vsufructus.⁊ ibi nota.de acquir. re.do.l.hereditas.ij. ꝺld. ¶ Emtor autẽ. Quarta pars que refert̃ ad primũ casum immo ad secũdũ qui loquit̃ a bonefidei possessore. Etiā singulorũ.q.d.bone fidei possessor nõ solum gaudet bñficio fructuũ sed etiā vt ꝓpter titulũ cõueniatur rei ven. ꝓ rebus singularibus nõ autẽ peti.here.⁊ licet ꝺ do.dicat qđ hic emit res singulas hereditatis nõ sub noĩe quote idẽ puto ⁊ si quotā vel totā emisset vt hic not.in fin.glo.magne. ¶ In glo. hoc ipso qđ cõtrariũ nõ ꝓbatur.in fine.imo videtur qđ vere probare debeat emtionẽ factā ante litẽ motā q꞉ qui dicit aliqđ ante factũ tenetur ꝓbare vt predixi.sed hic ideo nõ ꝓbat q꞉ aduersari꞉ actor erat ⁊ ideo probat.vt.j.de proba.l.actor.⁊ quia habet titulum ⁊ sic presumitur bona fides.vt.j.de prescrip.lon.temp.dicta.l. super longi.⁊.l.emtor. ꝺldra.

Hereditas matertere. Hanc l.ꝯmẽtauit specialiter. Azo.in summa.e.⁊ plenius ibi per ꝺ do.in additiõibus summe. ¶ Itẽ intẽdit hoc in effectu qđ exceptio rei iudicate nõ obstat agẽti ex alia causa et facit ad id qđ notaui.s.de inoffi.testa.l.si qñ. in fine in additione que incipit ſ꞉ qđ si renũtiauit aliqs. Cy.tñ hic ꝭm Pe.intelligit ex noua causa supuenienti post lit.cõte.secus si ante litem cõtestatā vel tpe litis cõte.cõpetebat q꞉ tũc dicit in realib꞉ cause expressionẽ nihil operari vt notaui ꝭm eũ.ff.de excep.rei iudi.l.⁊ an eadẽ.§.actiões.Cy. Et dic matertere.i.sororis mřis. vt institu.de gradibus.§.quarto. ꝺ do. ¶ Ibi alterius hereditatis.i.eiusdẽ ab alio obuenientis ⁊ hoc voluit dicere gloss. Ibi transitiue lege est eñ alia hereditatis petitio licet hereditas sit eadẽ. ꝺl. ¶ Itẽ facit hec lex ad qõnẽ.xxxix. pylei qõne que incipit quidā falsus ꝓcurator qua queritur si qs dicẽs se ꝓcuratorẽ alterius cũ nõ esset petijt fundu꞉ succubuit deinde ille cuius dicebat se esse ꝓcura.decessit ⁊ eñ heredẽ instituit et iterato petat vtrũ sibi obstet exceptio rei iudicate ⁊ determiat qđ sic licet iudiciũ nullu꞉ fuerit. Speculator tenet cõtrariũ de snĩa.§.fin.ver.qđ si falsus.ꝓ opinione Py. bene facit.ff.de rei ven.l.si a tytio.⁊ de inofficio.testõ.l.penul.§.fi.⁊.l.fi.⁊ q꞉ qs nõ põt venire cõtra factũ suũ etiā ex alia causa.vt.ff.de distrac. pigno.l.si is.⁊ de adop.l.post mortẽ.cũ ibi notatis.⁊.j.ne fiscus rem quā vendidit euincat.l.j.lib.x.⁊ qđ ibi notat̃.p ꝯtra adduci possunt q̃ notaui in simili questione.s.de pactis.l.filius. ⁊ p decisione facit institu.de inofficioso testamẽto.§.si tutor.⁊ gloss.ibi posita ⁊ qđ notat̃ p cardi.extra de elec.c.auaricie.lib. vj.in glo.no.fraudẽ. Audiui padue dictā questionẽ disputari ⁊ qui determinauit distinxit aut falsus ꝓcurator de rato pmisit ⁊ tunc sit vera opinio Py. aut nõ ⁊ tunc opinio speculatoris. Opiñ.tamẽ Py.indistincte cõmuniter approbatur p iura p eũ allegata pro opinione etiā speculatoris facit qđ notatur per Inno.extra de ꝓcura.c.ex insinuatione. in fine. sc꞉ qđ qui petijt electionẽ suam confirmari ex vna causa ⁊ succubuit potest petere ex alia ⁊ qđ notatur per eundem Inno.de censi. c.cum olim.in glo.iij.⁊ in glo.in registro continet̃.s.qđ dicens instrumẽtũ falsu꞉ nõ videt̃ ꝓpterea renũtiare iuri ex ipso instrumẽto sibi cõpetẽti si appareat vel ꝓnũtiet̃ esse verum ⁊ de hoc plene dicet̃.j.de fide instru.l.fi.ad predicta etiā facit.j.de admini.tu.l.cũ quedā.⁊ q꞉ filius exclusus tpe a bonoꝝ possessione vnde liberi petit per vnde legitimi.vt.ff.de succes.edicto.l.j.§. quibus.⁊ si quis renũtiauerit beneficia clericali ⁊ iurauit non repetere si postea eligatur potest illud recipere.vt extra de renuntia.c.ij.⁊ si petij rem iure proprietario ⁊ succubui qđ possim petere iure feudatario.de quo notatur in gloss.j.de inge. ma.l.penul.⁊ ibi de hoc dixi. Ad predicta etiam qđ exclusus ex vna causa nõ excludatur si petat ex alia bene facit.j.ad exhiben.l.iij.⁊ pulcra gloss. ibi posita cum suppletionibus ibi factis.s.de iudi.l.licet.⁊ qđ notatur.ff.de euictio.l.minor.§.j.et l.si cum venditor.in princi.⁊ pro hoc etiā.s.de inofficioso testamẽto.l.eũ q.⁊ qđ dixi.j.de furt.l.j.ver. Itẽ quero nunqđ possit penitere.⁊ de codicillis.l.fin.

Ex hereditate. Hanc legẽ cõmentauit specialiter Azo in summa.e. ꝺ do. tamen dicit in vno mẽbro distinctionis. Azo.dicit eũ male dixisse sc꞉ qñ bone fidei possessor soluit de suo, suo noĩe q꞉ dixit qđ hoc casu nõ liberaret verus heres ipso

heres ipso iure vel p exceptionē sȝ bone fidei possessor soluēs repetit p cōditionē indebiti ⁊ sequit opinio. Jo. ⁊ bul. q dixerūt qḋ imputat heredi p actionē negotioꝝ gestoꝝ ⁊ cedit eidē cōditionē indebiti. ff. e. l. si quid possessor. in glos. magna circa mediū hec eadem opinio Jo. ⁊ bul. approbatur licet in glo. secūda videatur approbari opi. Azo.

Si putas. Hanc. l. cōmentauit Azo in summa. e. licet obscure. ¶ Et reputatur difficilis ꝓpter diuersas casus positiones. Primo ergo ponā cōmunē ⁊ verā lecturā ſm Odo. dein de alias tangā. Dic ergo qḋ pr̄ habēs filiū emancipatū ⁊ ex eo nepotes retētos in potestate qḋ fieri potuit. vt. ff. de adop. l. liberū mortuo filio. ⁊ datis tutoribus ipsis nepotibus quoꝝ auctoritate apprehenderūt hereditatē paternā cōqueritur dicēs dationē tutoꝝ nullam fuisse ⁊ hereditatē filij tanq̄ sibi quesitā p nepotes ad se ptinere ſm hec iura quo ad plenā ꝓprietatem vel hodie quo ad vsumfructū respondetur qḋ bene dicit ⁊ petere potest ipsam hereditatē a dictis tutorib⁹. h. d. ⁊ ſm hanc lecturā oīa cessant cōtraria. ¶ Et allegat q̄ decretum iudicis perperā ⁊ cōtra ius cōmune iterpositū nullū est vt apparet hic in datione tutoꝝ q̄ nulla est nepotib⁹ existentib⁹ in aui ptāte. vt j. de cura. furiosi. l. fi. in princi. ⁊ de sniam ꝑpassis. l. fi. ⁊ p hoc qḋ decretuȝ tale nō teneat facit. ff. de tuto. ⁊ curo. da. ab his. l. seie egresse. ibi tū videt sentire glo. qḋ error eēt expressus in decreto alias teneret ⁊ idem tenet glo. ff. de vsuc. l. si ab eo. ⁊ ibi tetigi. ⁊ institu. qui nō est pmis. face. testa. §. item ꝑdigus. qḋ mero iure nō teneat etiam si nō sit in decreto error expressus sentit glo. j. quando prouocare nō est necesse. l. ij. Dy. videtur tenere qḋ teneat si nō sit error expressus. vt notatur p eū. ff. de verbo. obli. l. si is cui. ⁊ dicta. l. si ab eo. ꝓpter auctoritatē sentētie ar. ff. de rebus eoꝝ. l. iij. §. item queri potest. Cy. ſm Jaco. de ra. ⁊ Pe. tenet qḋ nō valeat quasi impossibile de iure contineat scȝ existente auo nepotes in potestate curatores habere sicut eēt nō valeret sentētia que fereretur sup sticho mortuo restituēdo licet in sentētia nō exprimeret eū mortuū vel si fereretur sentētia cōtra mortuū. vt. ff. que sentētie sine ap. rescin. l. j. §. fi. alias est. l. ij. q̄ cōtinet impossibilitatē facti cui equiparatur impossibilitas iuris. vt. j. de institu. ⁊ substitu. l. j. ⁊ de hoc dicetur dicta. l. ij. j. quādo ꝓuocare nō est necesse. Cy. ⁊ notatur dicta. l. j. §. Item cū contra sacras. que sentētie sine ap. rescin. ⁊ dixi etiā j. de cura. furio. l. j. ⁊ bene. ff. de insti. ⁊ iure. l. penul. Odo. Alia lectura est qḋ iste auus idemq̄ pater peteret hereditatē filij ex persona sua sibi quesitam sed hoc falsum est q̄ nepotes in successione eū precedebant. vt. j. de suis ⁊ legiti. auc. in successione siue ipsi nepotes essent in pr̄is ptāte siue nō. vt. ff. de ꝯtra tabulas lege si retētus. ¶ Alij dicūt qḋ iste filius patrē instituerat ⁊ filios suos exheredauerat ⁊ iō ad patrē spectabat hereditas ⁊ iste intellectus satis est tolerabilis sed nō bene conuenit litere. ¶ Alij dicunt q̄ hec lex loquitur de hereditate extranei sȝ hoc est cōtra literam que dicit filij tui. Alij dicunt qḋ iste auus habuerat duos filios vnum ex quo nō habebat nepotes ⁊ cuius hereditas ad eum spectabat sed detinebatur p nepotes ex altero filio ⁊ iste intellectus etiam tolerari potest licet nō bene aptetur ad textū. ¶ Oppo. de. l. lis nulla. ff. de iudi. ⁊ so. vt in glo. vel dic qḋ isti tutores hereditatē tenebant nomie proprio sicut predones nō noīe pupilloꝝ. ⁊ ideo ab eis petitur p patrē. Odo. ⁊ Gui. dicunt In glo. prima ibi. l. qui neq̄. in princi. dn̄s Odo. ⁊ Gui. dicunt qḋ gesta p istos tutores tenēt ꝓpter dubiū vtrū nepotes eēnt in potestate vel nō arg. ff. de offi. ꝑto. l. barbarius q ⁊ a qui. ma. liberi nō fiant. l. cōpetit. idem etiā tenet Odo. ⁊ allegat. ff. qḋ falso tuto. auctore. l. j. §. iterdum. Non obstat dicta lex qui neq̄. ⁊ l. seie egresse. de tuto. ⁊ cura. da. ab his q̄ ibi ipso iure nō erant tutores hic autē ratione dubij tenebat datio q̄ dubitabat an nepotes essent in potestate. Itē nō obstat lex dubiuȝ j. de tuto. qui nō satis dedit. q̄ ⁊ ibi nō tenebat datio propter defectum omisse satisdationis ⁊ de hoc ibi dicetur ⁊ dictū fuit s. de sacrosan. eccle. l. decernimus. Uel dic qḋ acta quo ad hoc iudicium valent quia p istud iudicium veritas aperitur an teneat tutoris datio. al's frustra diceret hec. l. agi ꝯtra tutorē si iudicium nō teneret sic ⁊ al's ratione dubij. ff. de iudi. l. si quis ex aliena. de liberali causa. l. lite ordinata. ⁊ de tuto. ⁊ cura. datis ab his. l. qui de statu. Old. In eadē glo. in fin. hec solutio fuit Azo. in summa in cōmento huius. l. sed Odo. eā reprobat hic dicēs qḋ ita agitur hic de gestis p tutorē idest de aditione facta p eos nomie pupilloꝝ qḋ ad eoꝝ officiū spectat. vt. j. de administ. tuto. l. cū quedā. ⁊ dicit qḋ hic nō agit de gestis p tutores valeant vel nō quia valet ſm eum. Uel dicit qḋ in. l. contraria imperator qui est supra legē qui potest concedere administrationē nō habenti concessit veniam etatis: ⁊ ideo ne contrahēs cū tali auctoritate pncipis decipiat nō restituit minor hic autē ideo nō valet decretū dationis tutoꝝ q̄ cōtra ius fuerūt dati nepotib⁹ in potestate vt dictū est Odo. In glo. s. tutorib⁹ ibi. l. etiā. §. si qs absentis. So. ibi ꝓcura. cōuenit noīe absentis ⁊ nō est incertū hic tutores cōueniunt noīe pupilli qn̄ est incertū et sic nō est cōtra vel dic qḋ hic nepotes possident ibi ꝓcur. noīe absentis vel hic est incertitudo rōne ptātis ibi rōne ratihabitionis ⁊ sic est ali⁹ casus Jac. de bel. ¶ Ibi nō cōtra tutores sȝ tāq̄ cōtra extraneos ⁊ predones. Old.

Hereditatis. In glo. vt. j. de iure deliberā. l. lȝ. ibi tū loquit de hereditate querēda. vt ibi ptȝ hic aūt de iam quesita petēda. Ol. In glo. nō regula ibi ad titulū ⁊ bonā fidē. vt. j. tit. ꝑxi. l. nulla. ⁊. ff. de vsuc. l. celsus. Old.

Iberi. Ibi ante oīa. i. ante litē ꝯte. si in modū dilatorie cōtra petitionē opponat ⁊ dicatur testatorē nō habuisse testamēti factionē q̄ seruus erat. vt. ff. de testa. l. si queram⁹. vel dic ante oīa: idest anteq̄ ꝓnūtiet sup hereditate sup qua ꝓnūtiat ⁊ nō sup statu. vt. j. de ordine cogni. l. ij. ⁊. s. de or. iudi. l. j. ⁊ ſm hoc opponebatur exceptio ſuitutis in modū pemtorie post litē ꝯte. ¶ Jaco. Nam eadem exceptio opponi pōt in modū dilatorie ante litem conte. ⁊ in modū pemtorie post litem cōtest. q̄ sic est in exceptione excōicationis. vt extra de excep. c. pia. lib. vj. ⁊ dixi dicta. l. j. de or. ordi. iudi. In gloss. si tēpore mortis ibi vel ibi hec vera ſm Odof. ⁊c.

Si scripti. Ibi cognati Casus nominatiui et numeri pluralis ⁊ cōstruit cū verbo scripti heredes ſm aliam lecturam est casus genitiui ⁊ numeri singularis: ⁊ tunc dic cognati: scilicet tui defuncti Fran. In glos. i. hereditaria. Ibi neq̄ diminuta. vt. ff. eo. l. de perditum. Oldra.

Si filius. Hanc legem br euiter cōmētauit Azo in summa. ¶ Et collige ex textu ⁊ glo. qḋ ex lōgo tpe presumit cōsensus ⁊ iussus qḋ est notādū sic ⁊ al's obliuio possessiōis. vt de vsuca. l. furtū. ⁊ ibi notat ⁊ diuisio inter fratres. vt not. j. cōmuni diui. l. si maior. ⁊ ſm hoc exponitur videtur. i. presumitur sic exponitur. ff. ad. l. aqui. si quis summo. §. j. ⁊ hunc intellectum approbat Cy. Et concordat ad. l. istam. j. qui admitti ad bonorum possessio. possunt. l. j. ſm vnum intellectum. ⁊ facit. j. de patria pote. l. j. ⁊ qḋ dicit longum tene arbitrio iudicis. vt. ff. de iure deliberan. l. j. in fine. Odo.

Regi possessorem. Hanc legē succincte cōmētauit Azo in summa. ⁊ legitur tripliciter vno mō ſm pla. alio ſm bul. cū quo quo ad qd cōcor. Jo. ⁊ azo quorū lectura p Od. ⁊ alios cōmuniter approbat. Et ponit regulam ⁊ instantiā. Regula est qḋ possessor conuētus ſm Cyn. quacūq̄ actione ⁊ in hoc sequit opinio Place. in modo interrogandi opi. Jo. ⁊ Azo. Titulū sue possessionis nō cogit dicere fallit in cōuento petitione hereditatis q dicere cogit vtrum ꝓ herede vel possessore possideat ⁊ sic qualitatē sue possessionis. h. d. Fallit etiā hec regula de iure canonico cū qstenet plura beneficia vel dignitates qḋ si requiratur tenet dicere titulum sue canonice institutionis. vt extra de ꝓcura. c. ex insinuatione cū ibi nota. p Ber. Inno. ⁊ Host. ⁊ extra de offi. or. c. ordinarij. lib. vj. cū ibi notatis. p Archi. Jo. an. ⁊ cardi. ⁊ plenius p eundem Jo. an. extra de re. iuris. c. j. lib. vj. ⁊ de hoc etiā not. c. dis. cōtra morē. in glo. ⁊ p Archi. ⁊ cōpo. de rescrip. c. capitulū. ⁊ p Hosti. de si. licet heli. ⁊ p hoc etiā bene facit. ff. de decur. l. herēnius. cū ibi notatis. Itē fallit hec regula in alijs qnq̄ casibus qui no. ij. q. v. in summa. in glo. que est notabilis ad istam materiā. Et quo ad hoc opinio canonistarū est qḋ quādo ius cōmune vel presumtio est cōtra possessorē vt q̄ possidet aliqd cōtra formā iuris tūc possessor cogatur titulū sue possessionis dicere ⁊ etiā ꝓbare vt colligi potest ex glo. predictis ⁊ notatis per Guil. Duranti. ⁊ Garsiam dicto capitulo ordinarij. ⁊ p Ber. ⁊ Inno. de electione. c. cōstitutis. ⁊ de proba. licet. §. fi. ver. maxime in glo. sed quare isti tenentur. Que oīa faciunt cōtra laicos decimas tenētes qḋ cogātur docere de titulo cum eas de iure cōmuni tenere nō possunt. vt extra de decimis. c. ꝓhibemus. ⁊ optime. eo. titu. c. dudū. circa mediū cū ibi notatȝ p Ber. ⁊ Innoc. xvj. q. iij. dilecto. ⁊ extra de prescrip. c. j. lib. vj. cū his q̄ ibi plene not. lȝ de iure ciuili videat sufficere allegare titulū ⁊ longam possessionē vel prestationē ꝓbare. vt. ff. de vsur. l. cū de in rem versor ibi in glo. in fine. ⁊ dictū fuit. s. de pactis. l. si certis annis. ¶ Redeamus nūc ad declarationē. l. nostre. ⁊ cū regl'a huius. l. cōcor. ij. q. v. c. j. ⁊ vj. q. vlti. c. actor. ¶ Et qḋ dicit expe

tit expone.i.petit ⁊ sic cōpositū ponit ꝓ simplici. vt.ff.de dote prelegata in rubrica.⁊.s̄.de nouo.C.cōpo.exponit prelectiōis idest lectionis.sic ecōtra simplex ꝓ cōposito. vt.ff.so.matri. in rubrica.ibi dos petat.i.repetat de pigne. act.l.petēti.i.repetē ti.⁊ de leg.ij.⁊.l.cū quidā. Odo. Titulū.i.causaꝫ vel saltem mo dificationē. Causa est eñ vtrū possideat ꝓ emtore pro donato vel alio titulo modificatio ē vtrū teneat titulo an ꝓ herede vel ꝓ possessore hec eñ dictio titulus multipliciter sumit in iure: vnomodo ꝓ causa possidendi.vt hic.⁊.ff.de vsufr.celsus.cū si mi. alio ꝓ qualitate possidendi ⁊ sic etiā potest hic sumi.⁊.s̄.e. l.hereditas.⁊ sic exponitur in glos.j.de pigne. act.l. pignoris. Aliquando ꝓ rubrica.vt.ff.si cer.pet.l.j.aliqñ ꝓ dignitate. vt j.de numerarijs ⁊ adiuto.l.in ꝓuincijs.lib.xij. Alio mō sumit j.de exacto.tributo.l.in fiscalibꝰ.⁊ ibi in glo.lib.x. Aliter sumi tur eodē libro de canone largitionū tituloꝝ sup rubrica. ⁊ ibi in glo.aliqñ sumitur ꝓ redditu nauiū.j.de alexādri.prima.l.j. lib.xj.aliter sumit in aut.de mā.ꝓnci.§.titulos.⁊ ibi in gloss. aliqñ aliter sumit.vt.s̄.de his q potētioꝝ noie titulos sup ru brica.⁊ ibi tetigi aliqñ ꝓ detētatione q̄ habetur dñi voluntate vt.j.loca.l.si qs cōductionis titulo.⁊ depositi.l.penul.in ꝑnci. ⁊ ibi in glo. Aliqñ ꝓ scriptura abbreuiata q̄ facta est ꝑ titulos sup appositos. Odo.alijs etiā modis sumit titulus. vt notat extra de elec.c.dudū.ij.in glo. ¶ Oppo.ad regulā ⁊ solue. vt in glo. ¶ Nūc ad declarationē exceptiōis querit primo ratio quare in petit.hereditatꝫ cogit quis dicere titulū ⁊ in alijs nō Et ratio est qꝛ petitio hereditatis nō datur cōtra titulo possi dentē.vt.s̄.e.l.hereditatis.⁊.ff.eo.l.regulariter. vnde ne actor reperiat se delusum si possessor titulo possideret cogitur titu lum sue possessionis dicere. Sed contra hoc videtur qd̄ detur contra titulo possidentem. vt.ff.e.l.nec vllam.§.non solum.et §.si quis.⁊.§. Item si quis. et notatur in quibus causis cessat long.temp.prescrip.l.hereditate. Sed solu.vt in cōtrarijs no tatur. Vel dic latius.ſm Odo.⁊ Azo.in summa. qꝛ peti. here ditatis aliqñ cōpetit directa directo. vt ei q est heres ex testa mento vel ab intestato cōtra possidentē ꝓ herede vel ꝓ posses sore.vt hic ⁊.ff.e.l.j.⁊.ij.⁊.l.regulariter. ⁊ dicitur directa dire cto quia datur ex verbis ⁊ ex mēte. Aliquādo cōpetit directa vtiliter vt ei qui est heres ex testamēto vel ab intestato ꝯtra eū qui dolo desijt possidere vel obtulit se liti tales enim fictione iurꝫ possident quo ad hoc vt teneantur.vt.ff.de re.iur.l.parē. ⁊.ff.eo.l.nec vllam.§.item si quis dolo.⁊.§.nō solum.⁊.§. si qs sciens.⁊ ideo datur ex mente vtiliter contra eos ac si posside rent. Qñq vtilis datur directo vt ei qui non est verus heres sed bonorum possessor vel fideicōmissario cui hereditas resti tuta est ⁊ datur ex mēte ⁊ nō ex verbis ⁊ ideo dicitur vtilis cō tra eū qui possidet ꝓ herede vel ꝓ possessore.⁊ ideo dicit dire cto. Qñq vtilis datur vtiliter vt ei qui nō est verus heres: vt dictum est cōtra titulo possidentē cuius tamē titulus habetur pro nō titulo vel cōtra eū qui dolo desijt possidere:⁊ ita intel liguntur predicte leges que dicūt dari cōtra titulo possiden tem ratio autē quare nō detur cōtra possidentē vō titulo no tatur.in glo.s̄.e.l.hereditatis. Opponitur qd̄ exceptio huius l.nō sit bona nam exceptio debet esse de contentis sub regula vt not.ff.de re.iur.l.j. Sed regula huius.l.habet qd̄ quis non cogitur dicere titulum sue possessionis a qua excipitur cōuē tus petitiōe hereditatis qui dicere cogitur vtrū ꝓ herede vel possessore possideat sꝫ possidens pro herede vel possessore nō possidet titulo sꝫ sine titulo vt dictū est ⁊ ꝓbatur.j.pro herede l.opinione.ergo nō est exceptio a contētis sub regula qd̄ quis nō cogatur dicere titulū. Potest dici qd̄ hic titulus accipitur in larga significatione ꝓ modificatione vel qualitate possessio nis ⁊ sic est bona exceptio. Vel dic qd̄ ꝓprie accipitur ⁊ conuē tus peti.hereditatis si titulo possideat cogitur dicere vt predi xi.⁊.j.subijciā. Sed quō cogitur conuentus petitio. heredita tis dicere titulū sue possessionis.ſm hul. Dic qd̄ statim obla to libello interrogabitur vtrū possideat ꝓ herede vel ꝓ pos sessore ⁊ ipse rñdere pōt alternatiue possideo ꝓ herede vel ꝓ possessore nec cogitur vtrūq rñdere vel alterū tm̄: sed hoc nō placet glo.nec Odo.qꝛ talis respōsio esset incerta ⁊ obscura qꝛ alternatiua obscuritatē inducit.vt.ff.de iniur.l.pretor edixit. ⁊ interrogatus debet respōdere certū. vt.ff.de iterro. act.l.de etate.§.nihil interest.preterea hec lex requirit qd̄ alteꝝ tm̄ re spondeat.vt in fine ptꝫ. Et ideo placē.dixit qd̄ interrogabitur conuentus vtrū titulo possideat ⁊ si respōderit sic ⁊ ꝓbauerit nō proceditur vlterius si non ꝓbauerit presumetur possidere pro herede vel ꝓ possessore nō autē ſm eū cogitur respōdere possideat ꝓ herede vel pro possessore qꝛ sic diceret se predonē qd̄ esset fatuū ⁊ cōtra.l.nimis graue.j.de testi. Azo autē dicit hec esse somnia ⁊ contra textū huius.l.que dicit cum teneri re

spondere an possideat pro herede vel pro possessore ⁊ qꝛ inter rogationibus contra se facientibus quis cogitur respondere vt ptꝫ ꝑ totum titulum de interroga.act.licet probationes nō teneatur ꝯtra se exhibere ⁊ ita loquit.l.allegata.ꝑ placē.nimis graue.j.de testi.cū simi.dic ergo ſm Azo.Ioā. ⁊ Odo. qd̄ li bello oblato ante litē cōte.interrogabit vtrū possideat here ditatē que ab eo petitur si dicat nō dabitur possessio aduersa rio contra eum.vt.ff.de interro.act.l.qui seruum.§.qui iniur. Si dicat sic sed nō totam queretur ꝓ qua parte ⁊ respōso pro qua parte interrogabitur vtrū putet se heredem si responde rit sic planum est eum possidere pro herede licet enim hec di ctio pro herede tripliciter sumi posset.vt not.ff.eo.l.ꝓ herede. hic accipitur pro eo qui se putat heredē cū nō sit. Si autem re spondeat nō puto me heredem interrogabitur quomodo er go possides si respondeat quid ad te vel nō teneor respondere tunc ꝓ possessore possidere presumitur.vt.ff.e.l.qui interroga tus.⁊ ibi bñ in glo.⁊.l.nec vllaꝫ.⁊ ita in iudicio seruat. ¶ Sed querit Iaco.de are.an qui dicit se titulo possidere hoc ꝓbare teneatur ⁊ dicit qd̄ sic al's videret ꝑ mēdaciū dicere.vt dicta.l. qui interrogatus.ff.e.qui eñ sine titulo possidet predo est. vt ff.si quis omissa causa testamēti.l.j.§.nō queramus. paria eñ sunt nō habere titulū vel allegare ⁊ nō ꝓbare. vt.ff.de re.eoꝝ. l.magis.§.ne tamen.⁊ si quadrupes pauper. fecisse dica. sub audit glo.⁊ probetur. ¶ Si dicatur qd̄ quis nō cogitur ante lit.contest.de iure suo docere.vt.ff.de interroga.act.l.j.⁊.ff.de eden.l.j.§.edenda.⁊ extra vt lite nō contesta.per totum dicen dum qd̄ istud est verum in his que pertinent ad lit.decisionem secus si ad ordinationē sicut hic ꝓbato eñ titulo nō pōt ampli us in causa ꝓcedi cū petitio hereditatis nō detur cōtra titulo possidentē vt predictū est.probabit ergo ante lit.cōtest.vt ⁊.s̄. de ꝓcur.l.ita demū.⁊ sic est hec exceptio declinatoria iudicij ⁊ ideo habet ꝓponi ⁊ ꝓbari ante lit.cōtest.ſm Cy.⁊ Ric.vt.j.de excep.l.fin. ¶ Quidam etiā.vt Iaco.de are.⁊ Ric.dicunt has interrogationes fieri debere ante libelli oblationē quia al's nō posset actor formare libellum suum nisi sciret vtrū aduersariꝰ possideret ⁊ pro qua parte ⁊ pro hoc videtur lex expressa.ff.de publicanis.l.iij.§.j.⁊ quoꝝ legatorū.l.j.§.qui autem. ⁊ de hoc notatur in dicta.l.j.ff.de interroga.act. ¶ Sed qd si huiusmo di interrogationes fuerūt omisse ante litem contestatā nunqd postea fieri poterūt quidam qd̄ nō quia ordo iudiciarius per uerteret.vt.j.de sentētijs.l.ꝓlatam. Odo.tenet qd̄ sic qꝛ lit.cō testa.nō debet fieri deterior actoris cōditio. vt.ff.de reg.iur.l. nō solet.hoc etiā tenet glo.dicta.l.j.ff.de interro.act. q̄ incipit sed quomodo vocabant.⁊.ff.de rei vē.l.qui petitorio. ⁊ ad hoc facit qd̄ dixi de sacramēto calūnie omisso postea posse prestari s̄.de iur.calum.l.ij.vltra ꝑncipiū. Sed qd si cōuentus peti. he reditat.lit.contest.incipiat habere titulum nūquid poterit in causa ꝓcedi. Et videtur qd̄ nō qꝛ ius superueniens lite conte. prodest.vt.ff.de pigne.act.l.si in rem.§.fi.⁊ ibi in glo.⁊ ꝑ Azo. in summa ad exhibenduꝫ circa medium.§.interesse autē. Alij distinguūt aut habens titulum cepit habere bonā fidem ⁊ nō procedetur aut malā vt excluderet actorē ⁊ tunc sibi nō profit vt.ff.de vsuca.l.non solum.§.qd̄ vulgo.⁊ de conditione furti ua.⁊.l.si seruus.in ꝑncipio.⁊ ad exhiben.l.tigni.§.si quis. Cy. ⁊ Ric. Iaco.de are.tenet qd̄ talis titulus superueniens nō im pediat processum cause quia tēpore lit.cōtesta.suppositus fuit petitioni hereditatis a qua supuenienti causa nō liberatur.vt s̄.e.l.ij.⁊.ff.e.l.si rem ⁊ pretium.⁊.l.nec vllam.§.neratius.alias incipit ibi lex ⁊ hanc sequitur Cyn.in additionibus. ſm Ric. ⁊ pro hoc faciunt notata ꝑ Dynuꝫ in simili questione.ff.de ex cep.rei iudicate.l.⁊ an eadem.§.accusationes.in additione ma gna.ver. Item quere quid si proposui.⁊ instit.de act.§.j.quasi circa finem lecture ipsius.§.⁊ ex notatis ꝑ eū satis colligit so lutio ad allegationes in cōtrariū. Ad predicta etiā possent ad duci que notaui.s̄.si contra ius vel vtilitatem publicam.l.pre scriptione circa finē in similibꝰ questionibꝰ. ¶ Vltimo licet sit magis subtile quā vtile attendendū est qd̄ dñs Azo in summa circa huius.l.lecturā nō bñ curialiter reprehendit Placē. di cens qd̄ dignus fuisset in lutuꝫ inuolui dū dixit qd̄ in rei ven. quis dicere cogitur titulū ꝑ ꝓximū cognatū in peti.heredita tis ꝑ quēlibet cognatū glo.tamē nititur excusare placentinū. ff.e.l.qui interrogatus.⁊ fuit additio dicit eñ qd̄ in rei vendi. tenetur ꝓbare titulū ꝑ ꝓximū cognatū.i.filiū resistentem.vt.j. de ꝓbatio.l.siue possidetis.in petit.hereditatis ꝑ quēlibet co gnatū ⁊ etiā extraneū resistentē oportet actorē ꝓbare se here dem si vult obtinere sꝫ hec excusatio bona non videtur dicere eñ qd̄ placē.intellexerit.l.istam in actore que expresse loquitur in reo nō est verosimile. Item qꝛ nemini dubium qd̄ actor tene tur ꝓbare titulum suū.vt.j.e.l.fin. Et ideo moderni doctores excusant

excusant placen. dicentes qd si frater agat contra fratrem rei vendi. & frater possessor dicat rē sibi donatā a patre pbare cogitur titulū suū p pximū cognatū .i. fratrē qr fundata est intētio fratris actoris cū ꝯfiteat frater possessor rē fuisse paternā. vt .j. de pba. l. siue possidetis ex qua. l. placē. traxit qd dixit. in petitiōe aūt hereditatꝫ nō solū pximo cognato agēte .i. fratre sed etiā quocūqꝫ cognato vel extraneo cogit possessor dicere titulū .i. modificationē sue possessiōis. vt hac. l. & sic pla. notare voluit differētiā inter rei vē. & peti. hereditatis vt rei ven. non teneat reglariter possessor dicere titulū. sꝫ fallit in .l. siue possidetis. pter intētionē fratris fundatā in peti. hereditatis dicere cogat vt hac. l. sꝫ lꝫ dictū pla. sic intelligēdo saluari possit nō tñ bñ cōuenit huic legi qr qd dr de rei vendi. casus est specialis vt dixi & qd dixit in peti. hereditatis nō solū habet locū in quocūqꝫ cognato vt dixit pla. sꝫ etiā in extraneo vt predixit Alia etiā tangit hic Cy. subtilia & maxime vtrū petitio hereditatis sit mista q̄ qr licet sint subtilia tñ in iudicio nō seruant sꝫ opi. glo. & ideo omitto. ¶ In glo. j. ibi de pba. l. siue possidetꝫ so. vbi sꝫ ibi nō soluit nisi in eo qd ibi pbat reus nō autē soluit in eo qd cogit ibi dicere titulū vñ dic qd ibi ē spāle qr actoris intētio fundata erat. vt .s. dixi. Vel dic qd nec ibi cogit pci se dicere titulū sꝫ causatiue si succūbere noluit pter fundatā intētionē actoris. ¶ Ibi ciuile. so. vt ibi sꝫ nec ibi videat bene solui qr siue agam⁹ de vrbanitate siue necessitate hoc dicit eē in ciuile & illa ciuile & sic directo sunt ꝯtraria. vñ dic qd auctoris sui psonā ex vrbanitate dicere tenet. vt ibi sꝫ titulū sue possessionis nō vt hic in glo. vlti. ibi rōne inducte silitudinis .s. s. hac eadē glo. ibi sicut ergo in rei ven. ibi cōtra se loqueret sic eñ respondendo faceret petitionē hereditatis cōtra se, pcedere cuꝫ effectu ol. Ibi sꝫ vt istud approbat de opi. placē. .j. in fi. glo. ibi qd p possessore qr fingēs titulū habetur p predone. vt .ff. si qs omissa causa testamēti. l. j. §. nō querim⁹. Jac. & Old.

Um hereditatis. Hec lex est iustiniani & licet longa breuiter duo dicit tollit eñ excep. q̄ olim obijciebat creditorib⁹ legatarijs & seruis libertate donatis agere volentib⁹ pēdente iudicio petitionis hereditatis & tradit eis formā agēdi. ¶ Scđo dicit hāc actionē esse bonefidei. ¶ Ibi magnitudo qr vniuersalis auctoritas qr a senatoribus inuēta vt in glo. ¶ Ibi necessariū dicēs apud defunctū depositū vel cōmodatū vel a defuncto sibi legatū vel fideicōmis. relictū. Ol. ¶ Ibi hāc .i. huius legati vel fideicōmissi. ¶ Ibi satisdationē p legatariū vel fideicō. prestandaꝫ. Ibi ei⁹ .s. scripti heredis legatū vel fideicō. prestātis. Ibi in vtroqꝫ corp .s. in domo vel in fundo. Ibi vt restitutio .i. legatorꝫ pstatio. ¶ In gl. quale q̄le. in fi. ff. e. l. sꝫ & si. l. cōmissoria. §. itē si rē distraxit. & fa. ercis. l. j. Odo. ¶ In glo. aliud est si post litē & vide qd ibi not. p Dy. In gl. .s. euicta hereditate ibi. §. si duo. hoc verꝫ si agat p sonali reali aūt ꝯtra possessorē agi posset Odo. & Ol. Ibi siue petitor. vt .ff. de vi & vi ar. l. si plures & cōmo. l. iij. §. heres. Old. ¶ In glo. cū res est mobilis in fine. qr credita nō pēdent ex testamēto sꝫ legata sic vt .ff. de pign. act. l. si supat⁹. & ideo q̄cūqꝫ snīa feratur in petit. hereditatis credita remanent firma. legata autē nō si testamētū expugnetur ita qd ex eo adiri nō possit hereditas. vt .j. de fideicōmis. l. eam quā. nisi essent repetita ab intestato vt ibi dicit quo casu forte cessaret satisdatio sicut in creditis. Ol. in gloss. .s. ex .l. ista ibi p veteres leges qd apparet qr actio nego. gest. datur vt dicit litera q̄ vera est vt ptꝫ ex titulo de negotijs gestis. Ibi vel dic hanc scꝫ neg. gestorꝫ actiōeꝫ. Old. vel dic sm Dy. aut soluit nomine veri heredis & habet locū actio neg. gest. vt .ff. de nego. gest. l. soluendo. Aut nomine pprio & tunc si erit bonefidei possessor petet vtili nego. gest. vt ff. e. si qd possessor. & de relig. l. at si qs. §. si qs cū putat. aut male fidei. & tunc qr nō videt donasse pter coniecturas ꝯtrarias cum se verū heredem supponat argu. de solu. si cū auruꝫ olim iure veteri succurrebatur sibi per quandam deductionem nō iure actionis. vt dicta. l. si quid possessor hodie. qr compellitur soluere de equitate sibi subuenitur per cōditionē ex .l. ista que sm Pet. propter hoc facta fuit Cy.

¶ De rei vendicatione. Rubrica.

Uper rubrica. Vide Azo. in summa .e. tit. & late & subtiliter notata p Rofre. e. tit. & per Dy. in lectura institu. de act. §. j. & de excep. rei iudicate. l. & an eadē. §. actiones. p eundē & p Cy. .s. de al. iudi. mu. ca. facta. l. vnica qua si in effectu notatur p Dy. in locis predictis exceptis quibusdā subtilitatib⁹ vltramontanorꝫ q̄ vident magis subtilia q̄ iure pbata. de hac etiā materia vide qd dixi. ff. ex qui. causis in pos. eat. l. fulcini⁹. §. qd sit latitare. & in speculo de actione seu petitiōe. §. sequit videre p totū. §. an q egit rei ven. succubuit possit agere publiciana dic qd sic. vt nota. ff. de euict. l. minor. §. j. & dicetur .j. de proba. l. ij. Modos probandi dominiū videas in speculo de locato. §. si. versi. lvj. querit vtrū decima petenda sit rei vendi. vel confessoria vide. xvj. q. j. moderamine. in glo. & p Archi. Utrum admittatur talis libellus peto rem iure dominij vel quasi dixi .s. de eden. l. edita. ver. an talis libellus admittatur.

Tiam. Ibi eo tēpore quo eum bona fide possidebas. Ibi defensionibus not. verbū defensionis accipi pro actione vt .j. de testi. l. j. & dixi .s. de iur. & facti igno. l. j.

J inferiorem. Ibi imposuit & sic hic tractat de supficie non cōtingente solū de qua etiā loquitur .j. ver. sed id qd Old. Ibi si nō donādi aīo qd semp presumit qñ male fidei possessor edificat. vt .ff. ad .l. aquil. si seruus seruum. §. si oliuam Fran. hoc verū sm Cy. quādo nullaꝫ causam habebat possidendi. Si autē iustam causam habebat vt quia erat res sibi cōmodata p dñm & edificat in ea vt cōmodiorē vsum habeat tunc licet malo fine faciat quia sine voluntate dñi. vt .j. de fur. l. apud antiquos. tunc nō presumitur animus donādi p cōtrariam coniecturā. vt .ff. de solu. l. si cū aurū. & ideo tunc repetit Cynus. In gloss. vt & .ff. in fine vel ibi naturali possessione distinguit. vt notatur dicta. l. si duo. §. labeo. In ciuili tenet hic Cy. indistincte dñm possidere sm Jaco. de ra. Itē querit si qs in aliena area edificat vtrū dñs perdat possessionē et videtur qd sic ad instar vsufru. vt .ff. qui. mo. vsusfru. amit. l. repeti. et qr possessio dñi videtur interuersa p edificia. sicut & p inundationē. vt .ff. de acq. pos. l. qui vniuersas. & hāc tenet Pe. & Cy. Itē vide de ista materia qd not. ff. de dol. excep. l. paulus. in gloss. vltima. in fine. de hoc clarius notat dicta. l. adeo. §. ex diuerso. de acqui. re. do. & insti. de rerū diui. §. ex diuerso. Fallit tamen hec lex in edificio facto de pecunia ecclesie quia nō cedit solo. vt dicam .j. eo. l. si vt pponis.

Ater. Hanc .l. cōmentauit licet succincte Azo in summa .e. in fi. Et pone primo casum deinde oppo. de .l. rem alienā. ff. de cōtrahē. emp. Itē de .l. si in emtione .e. ti. Itē de .l. emtor. ff. e. de rei ven. Item quere qd operatur ratihabitio & dic tres opiniones. vt in glo. & tene opinionē bul. p vera nec teneas additionē Azo. sꝫ reproba p .l. j. .j. de his q a nō dño ma. vt hic & ibi notat. Nec est etiā vera additio glo. quā facit p .l. si cū te. ff. de pac. qd si ratuꝫ habeo qd vendideris tuo nomīe & hoc scio sed puto ius mihi integrum remanere quia hic est error iuris. & .l. si cuꝫ te. loquitur de errore facti. & ideo lex si cum te melius facit ad alium casum precedentē. in glo. vbi erat error facti: scꝫ cū vēdideris nomine tuo & credebam qd noīe meo vt dicam etiā in suppletione ipsius glo. & dic plenius aut volo habere ratū q̄tum ad preiudiciū rescindende venditionis & preiudico mihi nisi & errauerim in facto vel iure. vt hac. l. aut q̄tum ad ius petēdi pretium & nō preiudicat nisi in subsidiū. vt hic aut quātum ad preiudiciū nō petendi & tūc eo casu quo pōt ratū haberi in subsidium nō perdo petitionē pretij sicut nec reliquorꝫ. vt .ff. de libera. le. l. si quis rationes. siue ratum habui quia sit gestuꝫ. vt dicta. l. aut quantū ad remissionē doli & culpe: & tunc si sciebā dolum cōmissum mihi preiudico si ignorabā secus. vt .ff. de pactis. l. tres fratres. & .l. emtor. §. lucius. si autē est meo noīe gestuꝫ dic quantū ad primū de vēditione nō rescindenda idem qd in precedenti & quātū ad alia similiter dic idem qd in precedenti vbi in subsidiū ratum habeo qr nō amitto petitionē pretij. Item nec quo ad dolum quem ignoraui mihi preiudico vt predixi & circa hec vide qd not. sm Dy. Ol. ff. de dona. causa mor. l. si filio primo. ¶ Forma secundam questionē vbi pretiū tñ petij & solue. vt in glo. & intellige vbi nō in subsidiū habeo ratū qr tūc nō valet in expresso ergo nec in tacito. vt dicit gloss. alias recipiendo pretiū videor ratū habere. vt .ff. de euic. l. quidā ex pte. ¶ Forma tertiā & dic qd opinio glo. pcedit vbi agit peti. hereditatis nō si ac. neg. gest. qr tūc veniret pretiū pceptū & quātū ex culpa min⁹ vēdidisset p hoc. .s. de neg. gest. l. tutori. & .ff. e. l. pōpo. in eo qd est meo noīe gestū. ¶ Forma quartā & solue vt glo. ¶ Forma quintā & dic aliter q̄ glo. qr aut ratū habet primū ꝯtractū & cōfirmātur sequētes & prim⁹ tñ inuenitur lucratus ex re aliena & eius ꝯtractus ratus habitus nō sequētes qr cū ratihabitio retrotrahatur videt medius pcepisse pretiū ex re sua nō aliena. Item nec ratus habetur eius contractus vel

factum ꝛ ideo in primo vendicant sibi locum rationes huius
l. nõ in secũdo. sed si factum medij alienantis q causam habuit
lucratiuam ratũ haberet locũ haberent in eo rõnes huius. l. et
hec lex. In vltima qõne dic ꝙ glo. malũ ponit exẽpluz de eo q
habet ꝑ derelicto qꝛ capiens tunc videret̃ capere ex eius volũ
tate tacita licet eius voluntas nõ sit directa ad certã personã
ꝛ sic ab eo causam videret̃ hr̃e. vt institu. de rerũ diui. §. penul.
Unde dic melius qð alius simpliciter occupauit Iaco. butri
garij. ¶ In glo. prima. in fine. imo quãtum ad obligationem
potuit cũ hic loquatur de re imobili in qua furtum non com-
mittitur. vt. ff. de vsuca. l. quare secus in mobili in qua furtum
cõmittitur. vt notatur dicto. §. item si emtoꝛ. ꝛ dicta. l. rem alie
nam. Oldra. Et ideo quãtum ad rem imobilẽ an teneatur de
euictione dic. vt. j. de euic. l. si fundum sciens. In glo. puta vsu
cap. in fine. Idem ſm Cy. si est in longiquis partib⁹ ita ꝙ pos
sessores cõueniri nõ possunt cũ sit eadem ratio ꝛ argu. ad hoc
ff. de institu. l. j. in fin. ꝛ. l. ij. ꝛ de dã. infecto. l. dãni infecti. §. fin.
ꝛ ibi in glo. Cy. Et idẽ tenet hic Cy. in re obligata vendita qð
creditoꝛ re ꝑemta ad pretiũ habeat actionẽ qꝛ eadẽ ratio. Cy.
¶ Item querit Cy. qd ecõtra si ex pecunia mea res est emta ꝛ
pecunia consumta nunquid in subsidium habebo actionẽ ne-
go. gest. ad rem emtam petendam ꝛ videtur ꝙ sic qꝛ eadem est
ratio Cy. tenet cõtrariũ qꝛ nõ reperitur. l. cautum. qð res suc-
cedat loco pretij sꝫ pretiũ loco rei sic. vt. ff. peti. heredi. l. si ꝛ rẽ.
ꝛ pretium. ꝛ ibi de hoc dixi dicit tamẽ ꝙ petrus de equitate te
net cõtrariũ ꝛ ſm eũ videtur lex expressa. ff. de dona. inter viꝝ
ꝛ vxorem. l. vxoꝛ marito. licet dicatur ibi speciale. Cyn. ¶ In
glo. vlti. ibi nõ vsucapta quo casu dicebat ipse. M. dare vtilez
scꝫ nego. gestoꝝ de equitate. Old. Ibi tu dic quãtũ ad rei peti
tionẽ. Oldra. ¶ Ibi cũ vendideris tuo ꝛ sic errabam in facto
Old. Ibi ꝛ tũc nil preiudicat mihi. ad hoc facit lex. j. allegata.
ff. de pactis. l. si cum te melius. quã ad id ad qð allegatur. j. Ol
dra. qꝛ ibi loquitur de erroꝛe iur̃. ꝛ. l. si cũ te. de erroꝛe facti. vt
predixi. Ibi cum vendideris tuo ꝛ sic hoc casu sciebam factum
sed errabam in iure qui erroꝛ in dãno amittende rei sue nõ no
cet. vt. ff. de iurꝭ ꝛ facti igno. l. erroꝛ. Oldra. Ibi. ff. de pactꝭ. l.
si cũ te. de hac materia ꝛ questione clarius ꝛ plenius notatur ꝑ
Dynũ. extra de reg. iur̃. c. ratũ. lib. vj. ꝛ dixi. s. de nego. gest. l. si
pecuniã. versi. si autẽ gero nomie meo qð credo verius quã qð
hic nota. per Cy. ſm Pe. qui tenet qð per ratihabitionẽ ꝑda-
tur dominiũ ita qð res vnq̃ peti nõ potest sed solum pretium
si eo aĩo ratũ habeat vt pretiũ petat Cy. quando nõ meo noĩe
gestũ sciens factũ ꝛ ius. Ol. Ibi qð est principale nõ valet quia
nõ possum habere ratum nõ meo nomĩe gestum vt dictuz est.
¶ Ibi qð tacite inest. s. ratihabitio qꝛ tacite videoꝛ ratũ habe
re pretiũ petẽdo ꝛ hec ꝛ sequẽtes qõnes sunt in summa Azo.
¶ Ibi qꝛ nõ transit ad eum exceptio loqtur de exceptione ra-
tificationis ꝛ ꝑ cõsequẽs facultatꝭ transferẽdi dominiũ. Ol. in
fin. Odo. hic tenet qð ille q occupauit teneat̃ ad pretiũ re ꝑem
ta vel prescripta quasi habeat titulũ lucratiuũ arg. ff. de stipu.
seruoꝝ. l. qð seruus. Cõtrariũ aũt tenet Azo in summa huius
tituli. in fine. ꝑ cuius opinione facit qꝛ si ab vtroqꝫ pretiũ pete
retur succurretur sibi in lucro qð esse nõ debet vt. ff. de admi.
tuto. l. si minoris. ꝛ. j. ꝑ emtoꝛe. l. fi. Cyn.

Aduersus. Ibi adipiscerent̃. i. cõplerent ꝛ
tũc dices dñiuz ad te ꝑuenit. s.
ex successiõe vel legato. vt in gl. Alias est in litera ꝑ-
scriptiõe ꝛ tũc pũctabis post verbũ dñiuz ꝛ tũc facit
ꝑ opinione. M. de qua dicit in glo. ꝛ tũc expone ad te ꝑuenit
idest in notitiã tuã deuenit. Old.

Dominium. Ibi ad te ꝑtiere. ¶ Colligit odo.
ex hac litera talem libellũ admitti
peto rẽ talẽ quã dico ad me ꝑtinere dicit tñ qð qꝛ ver
bũ ꝑtinere late ptꝫ vt. ff. de verb. sig. l. verbũ ꝑtinere
si re⁹ petat ꝑ actoꝛẽ certificari cãm q̃re dicit ad se ꝑtinere qð de
clarare tenet̃ vt hic innuit hec litera ex matris successione. De
hoc an talis libellus admittatur plene dixi. s. de eden. l. edita.
versi. sed an talis libellus ꝛ tangitur per Rofre. hoc eo. titulo
vltra medium. ¶ Item colligit ꝙ ad officiũ iudicis pertinet
facere restitui rem petitam cũ fructibus. vt. j. e. l. certuz. Odo.
¶ In glo. vlti. ibi quos seruat officio iudicis qð verum est si
male fidei possessoꝛ ante sñiam petat haberi rõnẽ expensarum
necessariarũ post sentẽtiam secus cum tale officium deseruiat
actioni ꝛ ideo finito iudicio ꝑ sententiã cessat iudi. officiũ. vt. j.
depositi. l. iiij. ꝛ ita not. ff. eo. l. in fundo. vbi est plena distinctio
circa repetitionẽ expensarũ. ꝛ ꝑ Rofre. in libello de officio iu-
di. quo petunt̃ impẽse facte de nouo ꝛ ꝑ Azo. in summa penul.
colũna. §. impẽsarũ antẽ alia fit diuisio ꝛ que hic in effectu reci
tantur ꝑ Cy. ꝛ non aliud.

Si ex ea pecunia. Ibi sibi ꝛ suo noĩe
Ibi cõpẽsatiõis. i.
insolutũ dationis ĩpropꝛie enĩ ponitur cũ deponens
sit creditoꝛ tantũ ꝛ nõ debitoꝛ qð natura cõpẽsatio-
nis reqrit. vt. ff. de cõpen. l. ij. Oldr. Uel dic ꝙ cõpensatiõis qꝛ
possides ꝛ ip̃e a te petit ꝛ rõ est qꝛ quãtitatis ad speciẽ nõ fit cõ
pensatio. vt. ff. de ꝯdi. inde. l. si nõ sortẽ. §. si cẽtũ. Odo. In glo.
vlti. in fin. imo. l. si eum seruum. Odra.

1 ☞ Filius principis appellatur princeps.

Partum. Ibi cõditionẽ ꝛ ideo dñs ancille vẽ
dicare põt partũ ꝛ sic facit ad titu-
lum. Idẽ in fetu aĩaliũ. vt. ff. e. l. idem põp. §. Itẽ scri
bit. In glo. hec glo. nõ bñ adaptat̃ ad. l. istã qꝛ ĩ casu
huius. l. cũ sit natus ex ancilla etiã quo ad honoꝛes nõ seqtur
patrẽ cũ seruus ad honoꝛẽ aspirare nõ possit. vt. j. si seruus vel
libertus ad dignitatẽ aspirauerit. lib. x. ꝛ. ff. de officio preto. l.
barbarius. glos. ergo ꝑcedit vbi natus est ex matre libera vel
vtroqꝫ parente libero. Et vide qð not. ꝑ Gof. in summa de ser
uis nõ oꝛdinã. §. fi. ꝛ ꝑ Hosti. e. ti. §. qd sit libertas. v̓si. penul.
ꝛ de hoc est pulcra gl. Ber. e. ti. c. fi. institu. de inge. in ꝑn. xxxij.
q. iiij. c. liberi. ꝛ late ĩ spe. de feudis. §. qm̃ de homagi. versi. qn-
to q̃ritur. ꝛ de ver. signi. l. familie. §. j. videas etiã qð subtiliter
notat̃ ꝑ Ioã. an. extra de penis. c. vbicũqꝫ. lib. vj. secũda ꝛ vlti-
ma glo. Item nota ꝙ poꝛtio viscerum matris dicitur partus.
vt. ff. de ventre inspicien. l. j. §. ex hoc rescripto. qð dic vt ibi in
gloss. Sed nunqd filius naturalis vel spurius per principem
legitimatus seqtur oꝛiginem domicilium vel conditionem pa
tris vel matris dic ꝙ p̃ris ad instar filij adoptiui. vt. j. de ado.
l. in adoptionẽ. ꝛ ita tenet Py. in summa trium libꝛoꝝ. C. de
municipibus ꝛ oꝛi. circa finẽ. ver. qd ergo dicemus de bastar-
do. Quid de natis ex iudeo ꝛ christiana vel econtra dic vt not.
1 xxviij. q. j. c. iudei. † Item nota qð filius principis appellatur
princeps ꝛ filius regis rex ꝛ filius ducis dux etiã patribus vi
uentibus. vt notatur. xxiiij. q. c. fin. Item notandũ ꝙ impossi
bile est ꝛ contra preceptum dei quod filius sit seruus si paren-
tes fuerunt liberi vt in lombarda de prescrip. l. antepenul. que
incipit si qs homo liber. Ratio autẽ predictoꝝ est ſm natura-
les qꝛ partus recipit a p̃re ꝑncipiũ essendi a matre coꝛpoꝛalem
imaginẽ. ꝛ ideo in his que pertinẽt ad esse vt honoꝛ ꝛ dignitas
seqtur patrẽ in his q̃ spectant ad esse coꝛpoꝛeũ seqtur matrem
sicut ꝛ semen cedit solo.

Si vt proponis. Hec lex fauoꝛe mili-
tis ponit exceptionẽ
cõtra regulã positã. s. eo. l. si ex ea pecunia. Idem in
minoꝛe ꝛ eccl̃a vt in glos. licet in ecclesia nihil alleget
sed allegari põt extra de peculio clericoꝝ. c. penul. ꝛ ibi in glo.
notatur etiã. xij. q. ij. c. apostolicos. ꝛ. q. iij. c. j. ꝛ qꝛ eccl̃ia equipe
ratur pupillo. vt not. s. ex qb⁹ causis maio. l. res publica. ꝛ ex-
tra de in integ. restitu. c. j. idem dicit glo. in vxoꝛe ꝛ viro. Idez
in re emta de pecunia dotali voluntate mulieris. vt. ff. de iure
do. l. cum vir. in fi. al̃s fit mariti. vt. j. de iure do. l. ex pecunia. ꝛ
ibi notat̃ ꝛ dixi. Unde versus. Fit res dotalis nũmis dotali-
b⁹ emta. Fitqꝫ pupillaris nummis res emta pupilli. Et ne cõ
uertas idem in milite credas. hi versus ponuntur in glossa. in
principio vsus feudoꝝ. Non sunt tamẽ casus predicti quo ad
omnia similes nam in milite est verũ a quocũqꝫ sit emta. vt hic
ptꝫ in pupillo aũt si ematur a tutoꝛe seu administratoꝛe nõ ab
alio. vt ptꝫ in. l. si curatoꝛ. in glo. allegata ꝛ ꝑ ꝯñs idẽ in eccl̃ia ꝛ
in marito demũ in subsidiũ qñ nõ est soluẽdo. vt in. l. vxoꝛ. Cy.
Itẽ si creditoꝛ ex vsuris sibi solitis ꝑ debitoꝛẽ emat rem efficit̃
debitoꝛis. vt extra de vsuris. c. cum tu. ꝛ in glos. ꝛ ꝑ Inno. ꝛ in
qõnib⁹ Berto. bꝛix. clx. q. q̃ incipit aliqs emit rem ex pecunia
vsuraria Gof. tñ videt̃ sentire ꝯꝛiũ in summa de vsuris. §. qd si
fenebꝛis. qð verius puto ꝛ ad. c. cũ tu. respõde vt ipse ibidẽ re-
spondet ꝛ vide alias q̃stiones ibidem ꝑ eũ notatas que bene fa
ciunt ad materiam huius. l. Et predicta vera sunt si minoꝛ mi-
les ecclesia et alij predicti velint potius eligere rem quam pe-
cuniam sed si velint potius pecuniã eligere possunt ꝛ tunc res
emta pro ipsa pecunia est eis obligata. vt notatur. l. penul. j. de
seruo pig. dato. ma. l. penulti. ff. qui potio. in pig. ha. l. idemqꝫ.
in principio. ꝛ ibi in gloss. ꝛ. j. arbi. tute. l. curatoꝛ. ꝛ vide qð ibi
dixi. Item fallit. j. de reuocan. donat̃. l. j. Sunt ꝛ alij casus spe-
ciales notati in speculo de emtione ꝛ vend. §. tertio loco. versi.
hoc autẽ scias. ꝛ ver. se. vbi etiã not. ꝙ edificiũ factũ de pecunia
eccl̃e in solo alieno nõ cedit solo fauoꝛe ecclesie. ꝛ ita etiã nota.
dicto capitulo apostolicos. xij. q. ij. Sed qd si domus est emta
vel edificata de pecunia ecclesie quesita ꝑ simoniã nunqd de-
strui debet

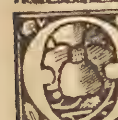
strui debet ⁊ an eius fructib⁹ fieri possit eleemosyna dic. vt no ta.j.q.j.c.nō est putanda. An autē res emta p clericū de fructi bus prebende sit clerici vel ecclesie dic. vt plene notatur p Ar chi.extra de rescrip.c.statutū.lib.vj.⁊ fallit qđ notaui.s.de epi. ⁊ cleri.auḟ.licentiā. ¶ Et sic ex predictis colligi pōt dñiū ali⸗ qñ queri alicui licet res sit tradita alteri.alij etiā casus not. in auḟ.de rap.mulie.§.sancim⁹.in glo.not.dñiū. Idē cōtingit.j. de edifi.priua.l.si vt pponis.⁊ in herede.ff.de acqui.pos.l.cum heredes.⁊ legatario.vt.ff.de fur.l.a tytio.⁊ in alijs etiā casib⁹ querit dñiū sine traditiōe.vt not.ff.de fundo dotali.l.si fundū. ⁊ latius in libello Rofre.hoc.e.titulo vltra principiū.⁊ vide.s. de pactis.l.traditionib⁹.in fine.

Dece ancillam. Allegat̄ ꝙ nō sufficit dicere nisi doceat̄ ad idez.ff.si quadru.paup.fe.dicet̄ subaudit glo.⁊ pbet̄ Itē colligit glo.qđ marit⁹ est dñs rei dotalis de quo dic vt dicet̄.j.de iuř do.l.in reb⁹. Oppo.ff.de re iudica.l.sepe. §.sed scientib⁹.sed hic vēdicauit vt suā nō vt dotalē.vt in glo. vel hic ignorāte marito. ¶ In glo.vltima ibi quia absente: ſʒ ibi agit quia sunt ei actiones mandate. vt ibi ptʒ in litera ibi mandate sunt ⁊c. Oldra.

Cum super Vernis sepe allegatur. in fi. qđ nō solum pbatur instru⸗ mētis ſʒ etiā alijs modis. vt p testes.vt.j.de testi. p confessionē aduersarij.vt.j.de cōfessio. p indicia.vt j.eo.indicia.vbi de hoc dicā. Per visionē oculoꝝ.vt.ff.finium regun.l.si irruptione. Per violentas presumtiones.xxxj.q.j. c.dixit dñs.⁊ ibi in glo.⁊ plene dicam.j.de proba.l.si vt possi⸗ detis.⁊ ideo dicitur qđ iudex non debet alligare animū suum ad vnam speciem pbationis tñ.vt.ff.de testi.l.iij.§.que argu⸗ menta.ver.hoc ergo solum ⁊ ad hoc facit extra de restitu.spo. c.cum ad sedem.§.fi.⁊ ibi in glo.

Si quis sciens. In glos.prima.in fine hoc nō approbat Cy. fm Pe.q dicit qđ bone fidei possessori cōsulitur so lum via retētionis nō actiōis vt expresse pbat̄ in.l. si in area.j.e.⁊ de cōdi.indebi.circa finē.⁊ ita nota.in glos.ff.de acq.rerū do.l.quicqd.§.cū partes.q̄ incipit sed qđ que est ve⸗ rior fm eum. Nō obstant leges que dicunt dari in factuʒ quia loquuntur in arbore iuncta sine facto meo non p alluuionē vel in brachio iuncto statue tue p aliuʒ sine facto meo p ferrumina tionē tunc em̄ datur actio in factū at vbi ego plantaui vel iun xi non est tanta equitas quod detur actio in factum quia meo facto desino possidere ⁊ ideo solū ope exceptiōis audior. Dñs tñ Dy.dicit qđ licet bone fidei possessor sumpt⁹ nō possit iure act.repetere pōt tñ cōdicere possessionē p condi.sine cā vel in⸗ certi ⁊ conseq p retentionē expensas p.l.ff.de leg.j.l.qđ si nul⸗ la:⁊ ita ibi notatur per eum ⁊ doli excep.l.paulus. Cynus le⸗ gum doctor excellentissimus.

Actio ciuile. In prima gloss. in fine. de hac materia. vide notata in glossa. et per me dicto.§.vendite. que hic notantur per Cynum.

Ordinarij iuris. Est.i.de ordine iu ris est. Et tractat hec lex de materia petitorij ⁊ possessorij de q̄ nota. ff.de iudi.l.si de vi.⁊ de vi ⁊ vi ar.l.cū fundus.§.fi.⁊ p Dy.ff.de acq.pos.l.naturaľr.§.nihil.⁊ institu. de act.§.eq̄ si agat.ver.tertio opponit̄ p eundē Dy.⁊ plene p Gof.⁊ Hosti. in summa de cā possess.⁊ pprie.⁊ p Ber.⁊ Host.⁊ Inno.e.ti.c. pastoralis. Et in speculo de petitorio ⁊ possessorio.⁊ hic p odo. ⁊ de iterdictis.l.incer⸗ ti.⁊ eius effectū.j.subijciā.de hoc etiā not.j.de iterdictis.l.incer⸗ ti.⁊ satis p Archid.iij.q.j.c.ij. Que exceptiones obijci possint intentanti petitoriū notat̄ p eundē Archi.viij.di.c.quo iure.⁊ ibidem etiā que impediant spoliatuʒ restitui. Sed nūquid or do traditus hac.l.est necessitat̄ an voluntatis vel consilij. Et videt̄ qđ sit necessitat̄ ⁊ vtilius em̄ esset si de iure fieri posset oīa simul intēdere ⁊ vno iudicio terminari quā tribus sed quia se nō cōpatiuntur seruat̄ ordo huius.l. Gloss.tamen dicta.l.si de vi.ff.de iudi.tenet ꝙ ordo huius.l.est consiliū nō est preceptū de hoc dicam dicta.l.incerti. ¶ Sed videamus nunquid ista se cōpati possint simul ⁊ semel. De act.ad exhibendum ⁊ rei vē dicatione nō videt̄ dubiū qn possint simul in eodē libello.ppo ni.vt.ff.de peculio.l.deposui.vltra pncipiū depositi.l.fi.§.mo. l.ij.⁊ not.in glo.ff.ad exhibē.l.j.fallit tñ.e.tit.l.gēma.⁊ sic ordo huius.l.quo ad act.ad exhibēdū ⁊ rei vēdicatio consiliū est nō preceptū. ¶ An autē qđlibet petitoriū ⁊ possessoriū simul intē di possint hec qđ satis notata est in remissiōib⁹.s.in pn. datis de iure canonico nō est dubiū qđ sic vt extra de cā possess.⁊ p⸗

prie.c.ij.⁊ ibi not.⁊.e.titu.cū dilect⁹.de iure ciuili p.l.istā q̄ in⸗ distincte loquit̄ tenēt Jo.⁊ azo.qđ nō ⁊ ita fm eos ordo hui⁹ l.est necessitatis. Glo.tñ cōiter ⁊ doctores tenēt oppositū dicē tes qđ possessoriū adipiscēde ⁊ recuperāde simul intēdi possūt cū petitorio ſʒ retinēde nō q2 actor esset sibi cōtrarius.vt not.d.l.si de vi.de iudi.⁊.j.de interdic.l.icerti.⁊.d.c.pastoralis. extra de cā possessiōis ⁊ pprietatis ⁊ hec opinio seruat̄ cōiter. Moder ni tñ sicut do. Dy.in.d.§.nihil.l.naturaľr.de acq.possess.⁊.d.§. eq̄ si agat.institu.de act. Ric.⁊ Ol.⁊ alij in.d.l.si de vi.tenēt qđ indistincte qđlibet possessoriū etiā retinēde cū petitorio possit simul intēdi ⁊ ad tollendā cōrietatē q̄ sequi videt̄ q2 possidēti nō dat̄ rei vē.vt.s.de alie.iudi.mu.cau.l.vnica.q aūt intētat pos⸗ sessoriū retinēde asserit se possidere petēdo ergo ab alio tāꝙ a possessore est sibi cōtrari⁹ dicūt qđ si possideat naturaliter et ciuiliter ⁊ detineat tūc est loc⁹ petitorio ſʒ solū possessorio reti⸗ nende.vt dicto.§.eque si agat.institu.de act.⁊ nota.ff.vti possi. l.j.§.ppetuo.ver.actio em̄. Si autē possidet ciuiliter ⁊ natura⸗ liter sed nō detinet tunc ratione detētationis agit cōtra detinē tem petitorio.vt.ff.de rei vendi.l.officium.⁊ si turbetur p deti nentem in ciuili vel naturali possessione potest intētare posses sorium retinende ⁊ idem si possideret soluʒ ciuiliter ⁊ alius na turaliter vel ecōtra ⁊ ita intelligitur dictus.§.nihil.ff.de acq. possess.l.naturaliter.⁊.glo.ibi posita ⁊ qđ ibi latius notatur p Dy.⁊ dicto.§.eque si agat.⁊ p Odo.hic clare ⁊ quo credo tra⸗ xisse Dy.⁊ alios opinionē predictā.⁊ fm hoc ordo huius.l.est voluntatis nō necessitatis ⁊ videt̄ cōsiliū hui⁹.l.inane.⁊ inutile nisi dicam⁹ sicut Odo.qđ hec lex intelligi possit qñ possessoriū recuperāde intēdit̄ ab vna pte ⁊ petitoriū ab altera q2 tūc pus de possessiōe ꝙ de dñio cognoscit̄ q2 spoliat⁹ ante oīa dʒ resti⸗ tui.vt.j.de donatio.inter virū ⁊ vxo.l.si maritus.⁊ extra de re stitu.spo.p totū ⁊ ita etiā pōt intelligi p realle.lex si de vi.ff.de iudi.⁊ hunc intellectū innuit glo.vlti.huius.l.in fi. Cy. hic fm Pet.⁊ bene iudicio meo tenet qđ omne possessoriū possit cuʒ petitorio proponi in eodē libello ⁊ intentari nisi qñ actor esset sibi contrarius vt predixi intentādo possessoriū retinende cū possidet naturaliter ⁊ ciuiliter ⁊ detinet qđ sic probat quoties plures actiōes cōpetunt ad idem tūc actor tenet̄ eligere.vt.l. qđ in heredem.§.eligere.ff.de tribu.secus quando ad diuersa vt.ff.de regu.iuř.l.nemo ex his.§.quoties.⁊ notatur extra.e. capitulo nullus pluribus sed petitorium ⁊ possessoriū sunt di uersa.vt dicta.l.naturaliter.§.nihil ⁊ vti possi.l.fi.duo.§.fi.er⸗ go ⁊c. Itē lata sñia in vno nō obstat exceptio rei iudicate ī alio vt.ff.de excep.rei iudicate.l.⁊ an eadē.§.j.ergo possunt simul intēdi.vt.l.fundi.⁊.l.fundū.de excep.hoc etiā expresse dicit lex ista que dicit corā eodē iudice agi.⁊.l.nulli.s.de indi. ¶ Dicit tamen ꝙ scđm ordinem iudicij vt sciatur quis possessor quis petitor quis actor quis reus ⁊ cui incūbat onus probādi. Pri mo proceditur super possessorio quo declarato proceditur in petitorio ⁊ ita loquit̄ lex ista cū similib⁹.⁊ ad iura in cōtrarium adducta ex predictis satis ptʒ rñsio ⁊ hic rñdetur p Cy. qđ cā breuitatis omitto. Canoniste tamen aliter tenent.vt ptʒ ex di⸗ cto.c.pastoralis.extra de causa possessionis ⁊ pprietatis sed il lud in foro suo seruetur. Cy. Sed quare loquit̄ hec lex in man cipijs ⁊ nō in mobilibus dic quia de actione ad exhibendū lo quitur que locum non habet in imobilibus cū se exhibeant. vt.j.qñ ⁊ quibus quarta pars.l.ij.at vbi.lib.x. ¶ Item querit Odo.in casu in quo petitoriū ⁊ possessorium nō possunt simul intētari si nō excipiat̄ p reū nūqd pcedet libellus ⁊ dicit ꝙ sic vt.s.de pcura.l.ita demū.⁊.j.de annali excep.l.fi.⁊ de excep.l. penul.⁊ fi. Itē q̄rit si intentaui possessoriū ⁊ petitoriū simul in possessorio obtinui in petitorio succubui peto sñiam p me latā in possessorio executioni mādari aduersari⁹ cōtradicit dicēs vi ctoriam quā habui in petitorio absorbere sñiam possessorij ꝙ dolo facit ⁊c.vt.ff.de reg.iuř.dolo dic qđ si ideo fuit absolut⁹ aduersarius meus in petitorio q2 neuter pbauit de dominio mandabitur sentētia executioni quia nō apparet euʒ dominū ⁊ sic cessat dicta regula dolo facit. Si autē q2 aduersarius pba uit se dñm quia tunc cessabit executio sñie p me late in posses⸗ sorio q2 tūc habet locū dicta regula dolo facit ⁊ ad hoc addu⸗ cit in argu.ff.de iureiu.l.ſʒ ⁊ si possessori.in pn. ⁊ de pub. cū q a furioso.§.si petēti.fallit in spoliato q nō obstante excep. dñij restituēdus est.vt pdixi not.extra de re.iuř.c.dolo p Dy. Sʒ nunqd q egit petitorio ⁊ succubuit possit redire ad possesso⸗ riū glo.tenet ꝙ sic in p realle.l.incerti.j.de iterdictis.⁊ ibi lati⁹ dicā. ¶ Itē q̄rit Odo.si intētaui petitoriū ⁊ possessoriū ⁊ obti nui appellasti vel a tota sñia vel a parte continente petitoriuʒ. regulariter enim in possessorio non appellatur.vt.j.si de mo⸗ mētanea possessione fuerit ap.l.vnica.licet de iure canonico se cus.vt extra de testi.ca.significauerunt. vbi de materia huius

l.notatur p Ber.Inno.peto nõ obstante appellatiõe sniam in possessorio latam executioni mãdari nunqd fieri dz.Ja.Bal. qd nõ qz appellatio interposita sup maiori hoc est sup petitorio suspẽdit etiã possessoriũ argu.ff.nil nouari ap.pen.l.j.§.fi. Odo.hic tenet cõtrariũ.s.sniam in possessorio latã executioni mãdari qz in possessorio appellari nõ põt vt pdictũ ẽ z qz snia lata sup possessorio aliqd dz opari tot em sunt snie quot capl'a vt.ff.de mino.si ex cã.z arg.s.de trãsact.l.si ex falsis.nõ obstat preallе.l.j.nil noua.ap.pen. qz ibi in capitulis poterat appellari vel distigue.vt dixi dicta.l.incerti.z notat p Dy.ff.de acq.posses.l.pmisceri.z qd notat p eũ extra de re.iur.c.qui ad agendum.lib.vj.Ultimo notandum est q licet possidenti nõ detur actio.vt dicto.§.eque si agat.instituto de act.verũ est in rebus corporalibus.sec' in incorporalib'.vt ptz in negatoria.ff.si seruitus ven.l.ij.z bene notat extra de cã posses.z ppri.c.cũ ecclesia.in glo.que incipit sic.ff.z extra de iudi.c.examinata.z p dy. dicto.§.eque si agat.Notandũ est etiã q in possessorio nõ admittũtur positiones vel pbationes tangẽtes petitoriũ.vt dixi j.de pba.l.ad probationem.

Cum a matre. In glos.magna.in fi.de hoc plenius notatur.j.de iure deliberan.l.fin.§.in cõputatione.Cy.tñ hãc gloss.approbat.

Quoties. In fi.z ei soli fit accessio possessionis tradẽtis.vt.ff.de diuer.z tẽp.prescrip.l.si duob'.Ibi pbaueris.Sz quare pbat reus dic ideo qz actor pbauerat se emisse z ideo expedit q possessor pbet sibi prius venditã z traditã Odo.z Jaco.Dp.de regula q prior est tpe potior est iure dic qd quedam consumant cõsensu solo z in illis hz locũ dicta regula.Quedã traditione siue apprehẽsione.vt.s.de pactis.l.traditionibus.z in his hz locum hec.l.ratio ptz qz antecp alteri ius integrum queratur p traditionẽ vel apprehẽsionẽ remanet dominiũ penes vendentẽ vel alienantẽ z ideo in aliũ põt transferre z ideo si in alium p traditionẽ transferat potior est vt hic fallit tñ in ecclesia cui querit dominiũ sine traditione.vt.s.de sacrosan.ecc.l.fi.in glo.sed qd si pretiũ.Sed qd si vẽdidi tytio z cõstitui me eius noie possidere deinde vendidi seio z similiter cõstitui vel ei tradidi qs erit potior dic q primus p quo primo constitui me possidere q p traditione habet.vt.ff.e.l.quedã mulier.de acqui.pos.l.qd meo.qd verũ est quo ad dñium sed quo ad possessionem potior est secũdus cui tradita est cũ em possiderẽ nomine pmi tradendo postea scdo vel cõstituẽdo me tenere p eo interuerti possessionẽ primi z eũ possessiõe priuaui.vt.ff.de vi z vi ar.l.si colon'.In glo.ij.ibi sm quosdam z dic q ideo carebat dolo qz ignorabat ius z credebat posse se licite duob' distrahere.Uel dic q hoc verbũ iure ad emtorẽ refertur qui bona fide emebat nõ ad venditorẽ.Odo.In fine sic etiã tenet matrimoniũ.j.tẽpus luctus cõtractũ tamẽ cõtrahẽtes puniũtur.vt in aut.de restitu.z ea q parit.§.fi.z.j.de secũdis nup.l.j.Cy.

Si in area. Uide qd dixi.s.e.si quis sciẽs.Sz qrit Cyn.si aliqs edificauit in area cõi duoz z vnus veniat z offerat suã partem expensarũ z petat partẽ rei nunqd hoc facere poterit videt q nõ nisi offerat oẽs expẽsas qz retẽtio datur p oib' expensis vt hic z quia idem in pignore.vt.j.de distrac.pigno.l.quãdiu.z.l.vnus.z fami.ercis.heredes.§.in hac.z qz domin' in actione noxali nõ põt p parte seruum defendere.vt.ff.si ex noxa.causa agatur.l.si cũ vno.sed Pe.sentit ztrariũ arg.ff.de condi.inde.l.si in area.z de doli excep.l.qui equitate.z qz cessat ratio quare datur retentio:sz ne lucretur cũ iactura edificantis hic em nõ lucratur cum partem suã offerat z in pignore nõ est ita quia creditor cũ vno solum contraxit z ideo obligatio sibi pro solido competit z ita loquuntur iura predicta que de pignore loquuntur.Cy.

Si fundum. Nota de virtute denũtiationis q cõstituit illuz cui denũtiatur in mala fide z solẽniter fieri debet.vt.j.de muni.leg.l.ingenue.z sic facta interdum a proprij iuris persecutione excludit.vt.eo.titu.l.edicimus.z de hac materia statim plene subijciã z ad hoc vide glo.que est.ff.ex quib' causis in pos.eatur.l.fulcinius.§.quid sit latitare.q icipit nã voluntas z qd ibi dixi.Et ad hãc.l.cõcor.ff.q i fraudẽ cre.l.ait ptor.§.si qs particeps.z ibi in glo.z p Dyn.z Jaco.de bel.de lega.pstã.l.virilis.§.penul.de edẽdo.l.quedã.§.sz si ei.z ibi in glo.s.de episcopali au.aut.liberi furiosi.j.de adul.si dum in tuo.z eo.titu.aut.si quis ei.z ad materiã denũtiationũ z protestationũ faciunt.j.de vsuris acceptam.si p metum iudi.quis non ap.l.ij.de distrac.pigno.l.iiij.de iure do.impe.l.fi.z bene.j.de suscepto.z archar.l.j.lib.x.z de iure emphi.l.vlt.§.j.ab attestãte dño zc.ff.quib' mo.pig.vel hypo.sol.l.si debitor.§.fi in venditione.z valde bene qd vi aut clam.l.aut qui aliter vltra principiũ.§.fi.Sed cõtra hanc.l.z predictas cõcordare videt denũtiationẽ impune posse contẽni.vt.ff.de litig.l.j.z ibi in glo.z p Dy.j.de rescin.ven.l.si maior.z ibi in glo.debitor.ven.pigno.impedire nõ posse.l.ij.z ibi in glo.z p hoc.j.depositi.l.penul.§.fin.z aut.ibi signata.vbi de hoc dñs Odof.hic z gloss.dicta l.si maior.z dicta.l.ij.debitorẽ ven.pigno.impedire nõ posse z Dy.dicta.l.j.de litig.z.d.§.si quis particeps.dicunt aut denũtiatio fit ab eo qui hz ius denũtiandi.z hz locũ hec lex cũ concor.Aut ab eo qui nõ habet ius denuntiãdi z habẽt locum cõtraria.fallit in denũtiatione noui operis vbi semp denũtiamẽtum seruandum est siue iure fiat siue non.vt.ff.de operis noui nuntiati.l.j.In dubio etiam seruandum est denuntiamentum sm eos per hanc.l.z dictam.l.virilis.de legatis prestan.Idez dicit in effectu Py.qui de hoc satis notat in libello suo disputatorio rubrica ex premissa denuntiatione aliquid licitum vel illicitum z per Azo.in brocar.z potestatẽ denũtiationis vide in alphabeto litera.d.§.denuntiare.Et pro predicta distinctione bene facit.ff.man.l.si hominẽ.in textu z glo.Et de ista materia denuntiationũ z protestationũ subtiliter z plenissime notatur per dñm Joan.monachum cardi.extra de reg.iur.c.in generali concessione.lib.vj.z tangit etiã extra de constitu.c.cum M.ferrarieñ.per Ber.Inno.z compo.z late p Archi.xxvij.di.c.j.z.c.diaconi.al's diaconus.z aliqd etiã tetigi.s.de nego.gest.l.alimẽta.z.l.si quis nolente.z si vt ab heredi.se absti.l.j.in fi.Est etiã notandum qd denũtiatio aliqñ tantũ opatur qtuz citatio facta p iudicem vt colligitur ex textu z glo.ff.si cui plus quã.p.l.fal.l.j.§.cum dicitur in glo.que incipit si ergo scz non venerint z p hoc.ff.de conditio.z demon.l.mutiane.z de cõdi.instituti.l.mulier.j.responso.Et de hac materia denũtiationũ z ptestationũ statim in fi.subijciã sm Jac.de are.Redeundo ad materiã principalẽ huius.l.quero nunqd si denuntiet emtori post emtionẽ pfectã locũ habeat hec lex dic qd nõ.vt.ff.p emto.l.penul.z ibi in glo.z pro hoc facit.ff.de adul.l.nuptura.z.l.qui vxori.z.l.denũtiasse.¶ Quid in questione quã habui de facto aliquis volebat vendere fundũz suũ agnatus eius denũtiabat emere volentibus q nõ emerent cũ tamẽ ius denuntiandi nõ haberet ita qd nullum inueniebat emtorez consului sibi qd adiret iudicem z faceret prefigi terminũz denuntianti probandi si qd ius haberet in ipso fundo alioq iudex interloqueretur posse libere vendi denũtiamẽto nõ obstãte z ita factũ fuit p.l.diffamari.cum si.de inge.manu.¶ Et puto q taliter denũtians teneatur ad oĩa damna z interesse.vt.ff.de dolo.l.rem quãdam z ad hoc facit preallegata aut.signata.j.depositi l.penul.z ita sentit speculator de emtione z venditione.§.nunc dicendum restat.versi.vltimo.not.ver.sequẽ.vbi multa tangũtur facientia ad materiã huius.l.¶ Et inter cetera talis qstio denũtiaui tibi ne emeres fundum meũ quẽ tytius vendere volebat cõtra denũtiamentũ emisti z ingressus es possessionẽ accuso te de possessione occupata nunqd debeas cõdẽnari.post multa allegata p z ztra tenet q si cõtra emtorẽ est presumtio scientie puniatur.al's nõ.vt.d.§.ver.qd si me phibente.p qua solutiõe hũ facit licet nõ alleget.ff.de abigeis.l.j.in fin.z ibi in glo.¶ In glo.ij.ibi p emtore.l.alienã.vbi de hoc.z.d.l.j.ff.de litig.et ibi in glo.Old.Ibi aut.si captiui hec nihil facit sed dz dicere de epali audi.auc.liberi furiosi.Old.Ibi actiõe in factũ licet agẽs fuerit in aliqua culpa eo q denũtiationi nõ credidit qz dolus tutoris preponderat tali culpe.vt.ff.ad.l.aqui.l.Itẽ si obstetrix.Old.Sz hec solutio nõ placet.Dy.qz ibi nõ loquitur de act.dãda cõtra falsum tutorẽ dolum cõmittentẽ sz de restitutione danda cõtra pupillũ cũ quo cõtractũ fuit falso tutore auctore.vnde in.l.contraria dicit ipse Dynus qd hic denũtians nõ fuit in aliqua culpa qz in dubio denuntiationi credere debuit vnde licet vterq certet de damno vitando melior est conditio eius qui omni culpa caret.In contrario vero ille qui petebat restitui aduersus pupillum certabat de damno vitando pupillus vero de lucro captando cuz illius dãno volendo scz rem z pretiũ z ideo melior est cõditio eius qui denũtiationi nõ credidit quia de dãno vitando certabat.Dy.in glo.vltima in fi.vt.ff.de here.vel acti.ven.l.venditor ex hereditate.§.quẽadmodum.z ibi in glo.Adducit quidam z alium vt si emo fundum a minore qui lesus postea petit restitutionem nam teneor restituere fundum cum fructibus quos percepi z pcipe potui vt.ff.de mino.l.patri.§.Item ex diuerso.z ibi in glo.arg.eo.l.§.si pecuniã.Sed hoc nõ est verum qz cum dicitur aliquẽ teneri de pcipiendis nõ intelligitur de his quos ipse pcipere potuit sz quos actor pcipere potuisset si possessio fuisset penes eũ vt.ff.eo.

vt.ff.e.l.si nauis.§.fi.ꝛ i dicto.§.Itē ex diuerso nō dicitur qđ teneatur fructus restituere quos minoꝛ percipere potuisset sꝫ quos ipse potuisset pcipere quare patet qđ casus ille nō facit veram exceptionē a regula ol.cy.tñ secundum pe.tꝫ hic ꝛ.j.e.l.certū.male fidei possessorem ēt si titulū hēat teneri de pcipiē dis ꝛ ibi notat per eū ꝛ plenē.de ista materia fructuū. Nūc re deamus ad materiā ꝓtestationū ꝛ denuntiationū scdm Jac. de are.qui sic describit Denūtiatio est requisitio alicuius fcti vel ne fiat ꝓhibitio arctans eum cui fit si fit rōnabiliter facta. ꝓtestatio aūt est solius animi expressio alicuius verbi vel fcti dubij ambiguitatē declarans siue dissoluens Sed lꝫ ꝑdicta sint vera ex ꝓprio significato vocabuloꝛ tñ ꝓtestatio detesta tio testatio ꝛ denūtiatio equiuoce ꝛ ꝓmiscue sumunt in iure vt notatur p cardi.d.c.in gñali vbi plene per eū. Ultimo di stinguit.Aut denūtiatio est prohibitoria aut citatoria ad ali quid faciendū.Primo casu aut prohibet operis extructionē. Aut ꝯtractus vel quasi initionē.Aut rei traditionē vel solu tionē Si opis extructionē obtinet ti.de op.no.nū.per totum ꝛ maxime.l.j.in principio ꝛ.l.pretoꝛ.in pricipio ꝛ qđ vi aut clā. l.j.Si ꝯtractus vel quasi inhibitionē aut nūtiatoꝛ habet ius nūtiādi ꝛ ꝯstituit eū cui nūtiat in mala fide vt hac.l.cū.si.Aut nō ꝛ ꝯtemni potest.In dubio aūt seruanda est vt supra dixi. Cōtra qđ tñ videtur preal.l.ij.ff.qđ falso tuto.aucto .sꝫ dic vt dixi scdm dy.in suppletione glosse.Uel dic aut dolum coher cendū hꝫ denūtiatoꝛ propriū auxiliū ꝛ illo vtitur vt hac.l.ꝛ di cta.l.ait pretoꝛ.§.si quis particeps.que in frau.credi.aut nō ꝛ tunc agit de dolo vel excipit vt dicta.l.virilis.§. si adierit. de lega.prestā.ꝛ de instito.l.sed si pupillus.§.ꝯditio Jac.Si ve ro ꝓhibeat rei traditionē vel solutionē aut nuntiās non ha bet ius nuntiādi vel ꝓhibendi ꝛ sperni pōt denuntiatio vt.ff de solu.l.aliud ꝛ de constituta pecunia.l.vtrū ibi vnde falsam ꝛc.Aut habet ius ꝛ tunc valet vt.ff.de eden.l. quedam.§.j. de dolo.l.filius de lege co.l.fi.ꝛ dicta.l.aliud de solu. Si vero sit citatoria ad aliquid faciendum aut is cui denūtiatur illud fa cere non tenetur ꝛ tunc sperni potest vt.ff.de fideiusso.l. si fi deiussoꝛ.creditoꝛi aut tenetur ꝛ tunc valet denūtiatio cōgruo loco ꝛ tpe facta ꝛ proficit ad morā inducendā vt.ff. si cer.pe.l. qđ te.de vsur.l.mora de euict.l.si rem.§.quolibet ꝛ.j.de euict. l.emtoꝛ.Jaco.ad hoc bene facit dicta.l.si cui plusquā p.l.fal.l. j.§.cū dicitur ꝛ in gl.ibi posita ꝛ ꝯcoꝛ.ibi allegate an protesta tio vitiet negotium de quo agitur si sit sibi contraria vide.j. de excusa.tu.l.voluntarie ver.Item querit qꝛ hec lex Ultimo quero duas qōnes py.prima est quidam fideiussit pro aliquo ſpe future numerationis ante numerationem sentiens prin cipalem nō soluendo denuntiauit creditoꝛi qđ non numera ret creditoꝛ nihilominus numerauit.queritur vtrum contra fideiussoꝛē agere possit.Soluit cum longa distinctione ꝛ mul tis allegationibus ad hanc materiā denuntiationis facienti bus.xx.j.q.que incipit lucius tytius.cōis tamē opinio gl.est qđ denuntiamentū fideiussoꝛi nō proficiat vt.ff. de consti.pe. l.vtrū presente de fideiussoꝛe.l.si fideiussoꝛ creditoꝛi.ꝛ ibi i gl. ꝛ per odo.qui hāc opinionē ibi tenet ꝛ de hoc etiā nota.in gl. ff.de procura.l.tytius In contrariū multum tamē facit.ff.qđ iussu.l.j.§.j.per quam.l.tenebat.d.ol.opi.qđ denuntiamentū valeret.prima tamen cōiter tenetur Secunda questio est mā dauī tytio qđ vendat prediū meū vendidit antequaꝫ traderet denūtiaui sibi qđ non traderet spreto denuntiamento tradi dit queritur an possum vendicare ab emtoꝛe. post allegata ꝓ ꝛ contra distinguit vtrum habuit iustam causam denuntiādi vel non.finaliter tamen tenet qđ vendicare nō possim sed age re debeam mādati contra illū qui spreto denuntiamento tra didit per.l.si hominem.ff.man.ꝛ ita tenet in questionibus su is.cj.questione que incipit mandaui procuratoꝛi meo.

Etua. Primum ꝛ vltimum exemplū glo.ap probat odo.Ibi nocere poterit quo minus vendicare possis ꝛ pro hoc facit ad titulum. In glo.prima ibi vel odio hanc sequitur odo.

1 Indicia que iure non respuuntur probant.
2 Indicia fortioꝛa requiruntur in criminalibus quā ciuilibus.

1 Indicia. Sepe allegatur qđ indicia pro bant que iure non respuunt.ad hoc bene concoꝛ.j.de liberali cā.l.nec omissa. Si eni ius improbaret presumptionū vel indicioꝛuꝫ probationem tunc eis nō statur vt.ff.de penis l.absentem ꝛ statim subijciā.Et expone quo iure.i.qꝛ ita ē.Et ambigis.i.litigas vel cōtendis.Et in integrū est.i. notanduꝫ per sñiam vel alio legitimo mō finitum ꝛ qđ dicit vti nō probi

he.s.in rei ven.vt pro hoc faciat ad titulū.Et ꝯcoꝛ.ad hāc.l.s. e.l.cū super vernis ꝛ qđ ibi dixi ꝛ.j.de fide instru. ꝛ iure haste fiscalis.l.iij.l.x.de proba.l.iiij.ꝛ ibi in gl.de testi.l.iij.qđ enim liquido probari nō pōt argumentis probatur.j.de in lit. iur. l.ij.in fine ꝛ bene.ff.de re mili.l.nō oēs.§.a barbaris. pro hoc ēt.s.de dolo.l.dolū vbi de hoc satis bene dixi de testi.l.ob car mē.§.si testes.ibi cōfirmabitqꝫ iudex motū animi ex argumē tis ꝛc.j.fa.er.l.in ipsius ꝛ de fide instr.l.sicut iniquū . ꝛ arbit. tute.l.si defunctus nā ex coniecturis probatur fraus vt extra de renun.c.si te prebendā li.vj.ꝛ de procur.l.si quē sub ea foꝛ ma.Et ad huius.l.materiaꝫ valde bene facit extra qui filij sint legi.c.transmisse ꝛ ibi bona gl.de hoc de clericis peregrinis. c.inter quatuoꝛ ꝛ de homicidio.c.j.in fine vbi probatur in cri minalibus etiā indicia probare ꝛ.j.de proba.l.sciant cuncti ꝛ ibi in gl.ꝛ de adult.l.si qui adulterij.Et plene de ista materia notat per host.de hereti.§.qualiter condēnatur ver.ꝛ qꝛ. de fi lijs presbyteroꝛ.§.j.ver.quid ergo ꝛ per archi.xj.q.iij.c.quā uis veri ꝛ de cōsecra.dis.j.c.solēnitates ꝛ per azo.in summa ꝺ proba.§.fi.ꝛ in libello disputatoꝛio py.circa principiū.In cō trariū videtur qđ indicia ꝛ presumptiones seu argumēta nō probēt.ff.de here.institue.l.in tēpus in fine ibi apertissimis probationibus.j.de fide instru.l.j.de testi.l.si quis testib⁹. cir ca finem de penis.l.qui sententiam in fine de secundis nupt.l. fi.in fine.extra de excep.c.pia.§.j.li.vj.Si enim indicia suffice rent ad probationem quare locus esset toꝛmentis quibus qs subijcitur indicijs ꝑcedētibus vt.j.de questiōibus.l. milites ꝛ.ff.e.titulo per totum Et vere ista dubia sunt ꝛ non ad plenū tacta per glo.vel doctoꝛes iudicio meo.de hoc tamē notatur satis extra de presum.per totū ꝛ per goffre.ꝛ hosti.in summa ꝛ tetigi satis ꝺ proba.l.siue possidetis.ꝛ latius ꝛ subtilius no tatur per albertum de gādino de ꝑsump.ꝛ indicijs indubita tis quibus proceditur ad condemnationē ꝛ subtilissime ꝛ vti liter per dñm gabrielem de oseletis doctoꝛē mutin. in quodā suo tractatu de fama.§.proxime visum est.s.de effectu fame ꝛ sequētibus.§.pro cuius materie declaratiōe Indiciū diffinit vt dixi dicta.l.siue possidetis.j.de probat.per Jacob.de arē. ¶ Secundo notandū qđ glo.in dicta.l.sciant cūcti.j.de pro ba.videtur innuere regulā esse qđ probatiōes debeāt eē ple ne ꝛ si reperiat qđ indicia probēt qđ sint casus speciales con tra quam glo.videtur expresse hec lex cum concoꝛ.Et iō mihi videtur qđ indicium sit signū indicatiuū alicuius facti vel ma leficij ꝛ dicitur ab indicando.i.demonstrando vt.ff.de prescr. ver.l.solent.Probatio vero est alicuius rei dubie ostensio vt notatur.j.de proba.in glo.Rubrice.¶ Sunt ergo quedaꝫ in dicia que faciunt probationem plenam maleficij vel negotij ꝺ quo agitur ꝛ talia sufficiunt ad cōdemnationē ꝛ de istis loqui tur lex ista cū si.ꝛ pōt poni exemplū si sit in iudicio sponte con fessus vt.j.de confes.l.vnica vel in toꝛmentis ꝛ perseueret vt. ff.de qōnibus.l.j.§.si quis vltro vel si crimen vel negotiuꝫ eēt notoꝛium vt.j.quoꝛum ap.non reci.l.obseruare de accusat.l. ea quidem. ꝛ extra de cohabita.cle.c.tua ꝛ.c.nostra.Alia exē pla ponit.d.Jac.de are.de istis indicijs que plene probant si vendidisti rem mihi vel procur.meo ꝛ te sciente ꝛ patiēte sum in possessione hoc probato satis intelligitur probata traditio vt.j.de acqui.pos.l.ij.Item si soluo tibi pensioneꝫ pro aliquo fundo indiciū est qđ a te ipsum teneam vt.j.de agricolis ꝛ cen sitis.l.litibus li.xj.Item si vendo sed seruum ligatum indiciū est qđ sit fugitiuus vt.ff.de edili.edic.l.si tñ.§.ei qui.pōt ēt po ni de fure cuius sotulares reperte fuerunt in domo vt extra de homicidio.c.tua nos.§.fi.Uidi etiam quendam iudicē ma leficioꝛum inuestigare hoc modo quidam inculpabatur qđ fu ratus fuerat de vinea vuas ꝛ quia terra erat balneata ꝛ humi da apparebat ibi effigies siue foꝛma pedum illius qui furat⁹ fuerat.adduxit istum ad locum ꝛ reperit pedes eius concoꝛ dare cum foꝛma ꝛ effigie ex quo iudicio quasi indubitato euꝫ condēnauit Posset etiam hec lex cum concoꝛ.intelligi de pre sumptionibus iuris ꝛ de iure ꝛ presumptionibus iuris tñ q̄ sufficiūt ad plenā probationē vt plene dicā.l. siue possidetis. Est tñ notandū qđ in criminalibus clarioꝛa ꝛ foꝛtioꝛa indicia requiruntur quā in ciuilibus vt.d.l.sciat.j.de prob. ꝛ qđ mul ti sunt casus spāles vbi indicia non probant nisi per scriptu rā quos notaui.s.si minoꝛ se maioꝛē dixerit.l.iij. Inn.ēt dicit qđ est multū notandum qđ vbi ex indicijs vel ꝑsumptionibus quis cōdemnatur iudex nō debet esse velox sed tardus ad cō demnandū ꝛ debet penā mitigare vt notatur per eum extra de ꝑsump.c.qꝛ verosimile circa fineꝫ Sunt ēt alia indicia que sola non sufficiunt ad plenā probationē cum alijs tñ probant vt fama vt.ff.de testi.l.iij.§.vba epistole ꝛ ibi in glo.ꝛ extra de vsur.c.cū in diocesi ꝛ ibi in gl.ꝛ per Inn. Itē vnus testis qui

facit semiplenā ꝓbationē vt.ff.de do.prelegata.l.theopōpus
qđ est plusquā indiciū vt notaꝛ in glo.ff.de proba.l.cū ꝓbatio.
pro hoc facit qđ dꝛ Et q̄ nō prosunt singula multa iuuant vt.
j.de prob.l.instrumēta ꝛ ibi in gl. Quedā sunt indicia que nō
probant sed sufficiunt ad tormenta vt.ff.ꝛ.j.de q̄onibus ꝑ to
tū ꝛ per dictū albertū de gandino de ꝓ̄sumptio.ꝛ indicijs qui
bus proceditur ad tormenta ꝛ ista multuz resident in iudicis
arbitrio vt patet ex predictis. Illa aūt ex quibus proceditur
ad ꝯdemna.nō ita consistunt in iudicis arbitrio nisi quo ad fa
cti examinationē ꝛ circunstantias ꝛ ideo nisi reperiretur exp̄ſ
sum nō puto ex indicijs posse ad ꝯdemnationē procedi ꝛ hoc
credo notabiliter innuere l'fam huius.l.ibi que iure nō respu
unt ꝛ.j.de liberali cā.l.nec omissa ibi oīs iuris prodita ꝓbatio
ꝛc.ꝛ de iure do.l.cum citra fidem in fine ꝛ ita posset intelligi ꝑ
allegata gl.vlt.j.de proba.l.sciant cuncti.§.qđ ex indicijs ne
mo dānet nisi quatenus repiretur in iure expressum. Quidaz
etiā dicere voluerunt ꝙ vno argumento seu indicio fit plena
ꝓbatio per.l.ff.de here.instituen.l.eius qui seruū.qđ veꝛ non
puto ꝛ ibi de argumēto iuris nō facti loquitur Que indicia
sufficiant in criminalibus latius dicaz dicta.l.sciant cuncti.j.
de proba.ꝛ.ff.de penis.l.absentem ꝛ de proba.per argumen
ta vide in alphabeto litera a dictione argumenta.

Certum. Utilis est hec lex ꝛ eius materia et
dicit tria. Primuz est qđ malefidei
possessor rē cū oibus fructibus naturalibus ꝛ indu
strialibus extātibus ꝛ ꝯsumptis ꝑceptis ꝛ percipi
endis restituere tenetur vt ꝛ.j.de ꝯdi.ex lege.l.malefidei ꝛ in
gl.ꝛ vide per Inn.extra de iure patro.c.ꝯsultatiōibus. Scđz
qđ bone fidei pos.tenet de extantibus tm̄. Tertiū qđ post litē
ꝯtestatā oēs intelligunꝛ malefidei ꝛ iō restituere oēs tenētur
Scđa incipit ibi bonafide tertia ibi post litis aūt ꝯtestationez.
Et est notandum qđ circa fructus libellus generalis admitti
tur vt peto rē cū fructibus vt not.per Innocē.extra de libelli
oblatione.c.ij.ꝛ de hoc etiā bene notaꝛ extra de restit.spolia.
c.grauis.ꝛ ibi in gl.ꝛ per Inn.ꝛ per eundē extra de locato.c.
ꝓpter in vlt.gl.ꝛ idē tꝫ hic cy.in fi. Licet secus sit in dānis qui
debent certificari in libello ſm eū vt.ff.de ver.obl.l.stipulatio
nes nō diuidūtur.§.plane.qꝛ dānū sustinēs magis certus esse
pōt quā qui petit fructus cy. ¶ De hac etiā materia notatur
ff.e.l.fructus instit.de officio iudi.§.j.ꝛ ꝑ azō.in summa.eo.§.
fruct⁹ ꝛ in speculo de fructibus ꝛ interesse.§.j.ꝛ plene ꝑ rofr.
de offi.iudicis quo petuntur fructus a possessore ꝛ per odo.
hic in lectura ꝛ ꝯcor.j.si quis alteri vel sibi.l.cū propria in fi.et
ibi in gl.ꝛ qđ ibi dixi videas. Quero quis dicaꝛ malefidei pos
sessor de quo loquiꝛ principiū.l.circa hoc variāt doc.ꝛ gl.qdā
dicūt quēlibet ꝑsumi bone fidei nisi ꝓbetur male fidei cū igno
rātia ꝓ̄sumatur vt.ff.de proba.l.verius ꝛ ita presumiꝛ ignora
re rē alienā ꝛ per ꝯsequens est bone fidei. Et pro hac opiniōe
vꝛ expressum.j.de ꝓ̄scrip.xxx.an.l.si quis emptiōis.§.j.ibi vt
si quidē ab initio bone fidei ꝛc.ꝛ eā videtur innuere gl.j.de ꝓ̄
scrip.lon.temp.l.super longi que incipit q̄ est eo ipso ꝛ gl.par
ua q̄ est hic que incipit cū titulo vel sine titulo ꝛ.j.de euic.l.pe
nul.ꝛ her.extra de prescrip.c.sanctoꝝ ꝛ de causa possessionis
ꝛ ꝓprietatis.c.cū ecclesia sutrina in glo.ꝛ ita patet in fine. Sꝫ
hoc nō videtur bene dictum quia omnes scire debent qđ suū
non est ad alios pertinere vt.j.vnde vi.l.fi. Dominus oldra.
dicit eum bone fidei possessorem qui putat se dominum vt.j.
de fur.l.apud antiquos.§.nos autem de contrahē.emti.l.qui
a quolibet de ver.signi.l.bone fidei ꝛ de acqui.re.do.l.bone fi
dei.ij.respōso. Dominus dy.extra de re.iur.c.male fidei pos
sessor li.vj.circa principiū ꝛ Jaco.de are.hic dicūt qđ quilibet
est malefidei nisi habeat titulum verū vel coloratū ex quo pre
sumatur iusta ignorantia alias nulla esset differentia ex quo ad
hoc inter habentem titulum ꝛ non habentem titulū ꝛ hec opi
nio probari videtur.ff.de vsuc.l.potest alias incipit pluribus
ꝛ.l.furtū ꝛ.l.quare vbi de hoc notatur per ipsum Ja. cum enī
vt dictū est scire debeat qđ suū nō est alienū esse vt.ff.de fur.l.
falsus.§.qui alienū.ꝛ per consequens credere debebat dn̄z cō
trouersiā motuꝝ ꝛ ideo clam dicitur possidere vt.ff.đ acquir.
poss.l.clā possidere. Ubi aūt hꝫ titulū verū vel coloratū qꝛ iu
sto errore ductus credebat rē esse auctoris sui tūc presumitur
ignorasse rem alienam ꝛ ideo est bone fidei ꝛ ita itelligi debēt
secundū eos preallegate.ll.ꝛ glo.que videntur cōcludere quē
libet presumi bone fidei Quis autem dicatur iustus error ex
quo presumatur bona fides no.ff.de vsuc.l.celsus ꝛ per dynū
dicto capitulo male fidei circa principium ꝛ dixi.j.de seruitu.
l.j. An autē ex longa possessiōe presumatur titulus dixi.j.cōi
diui.l.si maiore. ¶ Sed licet dixerim habentem titulū ꝓ̄sumi
bonefidei fallit in casibus in quibus titulus habetur ꝓ nō ti

tulo qui nota.§.e.l.si fundū in vlti.glo. Itē vbi dixi male fidei
teneri de percipiendis intelligi dꝫ de illis quos verus dn̄s ꝑ
cipere potuisset si possedisset vt.ff.eo.l.si nauis.§.fi. Et ita no.
ff.e.l.ex diuerso cy.tn̄ in hac.l.certū ꝛ.l.domū.tenet qđ intelli
gendū sit de his qui a possessore ꝑcipi potuerūt sed nō perce
pit culpa sua nō colēdo vel male colēdo ꝛ hoc dicit expressum
esse.d.l.domū in pri.qꝛ q̄renti in scđa persona de pensionib⁹ ꝑ
cipiendis rn̄detur in tertia nisi possessor fuisset in morā per in
terpellationē qꝛ tunc a tpe more teneretur đ his quos petitor
ꝑcipere potuisset ꝛ sic intelligit.d.l.si nauis.§.fi.ꝛ ar.ad hoc.
ff.de ver.ob.l.si ex legati cā cy. An titulus supueniēs penden
te iudicio excuset a fructib⁹ dixi.d.l.apud antiquos.j.de fur.
circa fi. Sed quero qs erit modus probādi qđ quis ꝑceperit
fructus.cōis iudicioꝝ vsus hꝫ qđ fiunt capitula qđ ipse ꝑ se
vel aliū eius noīe coluit fundū ꝛ qđ tot fructus potuerunt et
ꝯsueuerūt cōiter ꝑcipi annuatim ꝛ iste modus probādi colli
gitur ex.l.si fundū per fideicōmissum de le.j. Dn̄s tn̄ Jac.de
are.in.l.si fundū.§.e.dicit talē modū ꝓbandi non facere suffi
cientē ꝓbationē sed īducere solū indiciū vel ꝓ̄sumptionem lꝫ
enī tm̄ ꝯsueuerit ꝑcipi annuatim nō seqꝛ qđ tm̄ sit ꝑceptū im
mo minus ꝛ plus ꝑcipi potuit qꝛ nō ꝓbat hoc eē ꝛc.vt.j.de ꝓ
ba.l.neq₃ naturales.ꝛ vn̄ legitimi.l.nō hoc ꝛ iō dicit necesse eē
ꝓbari qđ possessor tm̄ ꝑceperit An cleric⁹ teneaꝛ ad restitutio
nē fructuū quos indebite cōsumpsit notaꝛ ꝑ archi.xliij.di.in
summa An creditor missus in possessionē predij debitoris si
neglexit coli facere teneaꝛ de fructibus qui percipi potuissent
dic vt dixi.ff.de pig.act.l.si ꝯuenerit.ij. Sꝫ qd si petij fundūz
rei vē.in quo erāt fructus pēdētes peto qđ iudex ꝑ̄cipiat pos
sessori qđ eos custodiat ꝛ saluet nūqd teneꝛ hoc ꝑceptū eidem
facere obtinui qđ sic ꝑ.l.ff.de peti.hereditatis.l.diuus ꝛ đ do
li excep.l.fi.§.ex q̄drāte. ¶ Pro declaratiōe scđe partis ꝛ ad
quoꝝ fructuū restitutionē teneaꝛ bone fidei possessor bn̄ facit
ff.de vsu.l.qui scit.§.fi. ¶ Sed nunquid post litis cont.de ꝑ
cipiendis teneaꝛ hec lex in fine innuit qđ sic Jaco.de are.dicit
qđ si caret titulo teneꝛ si habeat titulū nō ar.ff.de peti.heredi
tatis.l.sed si lege cōmissoria.§.si ante. ¶ Quod indistincte te
neaꝛ videꝛ tex.ꝛ gl.j.de fructi.ꝛ litis expen.l.ij.ꝑ opiniōe Ja
co.facit gl.vlt.§.e.l.si fundū vbi ponit casus spāles in quibus
titulus nō excusat a percipiendis Sed ibi nihil diciꝛ de litis
cōte. An finita instantia triennio locum habeat hec lex dic vt
notatur in glo.j.in fine.d.l.ij.de fructibus ꝛ litis expen.ꝛ dixi
ibi ꝛ.§.de indi.l.ꝓperandū.§.ꝛ siquidem.in suppletione glos
se.que incipit vt non teneatur huic instantie ꝛc. Alia vtilia in
ista materia hic notat cy.que traxit ex diuersis gl.ꝛ opinioni
bus doctorum que notaui.ff.e.l.ex diuerso vbi est bona gl.cir
ca istā materiam licet plenius per cy.

Nullo. Quia hec lex aliq̄liter est obscura ꝓ ei⁹
declaratiōe dic qđ in effectu hoc dicit
qđ lōgi tpis ꝓ̄scriptio sine titulo nō procedit ꝛ iō re
uersus ab hostib⁹ inueniēs aliū possidere rē suam
pōt eā vendicare rei ven.directa nec opꝫ eū rescissoriā intēta
re. Et vide qđ notaui.§.ex qui.causis ma.l.fi. Est tn̄ notandū
qđ in seruitutibus vꝛ sufficere titulū allegare licet non probe
tur vt.ff.si seruitus ven.l.si quis diuturno ꝛ ibi in glo. Est eti
am alius casus specialis vbi dominiū sine titulo queritur vt
j.de omni agro deserto.l.qui agros.li.xj.

Solennibus. Hec lex cū ꝯcor.in gl.
allegatis est ꝯ̄ opinio
nē rusticoꝝ q dicūt qđ eo ipso qđ qs posuit rē i esti
mo cōis ꝛ sup ea soluit onera siue collectas qđ ꝓ̄su
maꝛ sua Et ad hoc facit.ff.de decur.l.modestinus ꝛ qđ ibi di
xi ꝛ optime.ff.de cēsibus.l.forma.§.si cū ego ꝛ.j.de fide instr.
ꝛ iure haste fiscalis.l.j.li.x.ar.ꝯ̄.ff.de le.iij.l.seruis vrbanis i
principio sꝫ ibi oēs serui erāt testatoris ꝛ in ei⁹ arbitrio quos
vellet eē rusticos vel vrbanos ꝛc. Opinio tn̄ Jo.vt hic in glo.
in fine dꝛ fuit qđ ꝑ talē solutionē ꝑiudiciū fiat dn̄o si sciat ꝛ pa
tiatur.ꝓ cuius opiniōe licet nihil hic allegetur adduci potest
qꝛ ex tali patiētia videꝛ dn̄s ꝯsentire vt extra de re.iur.c.q ta
cet ꝛ.c.is qui tacet li.vj.cum ibi notatis per dy ꝛ.ff.de pigne.
act.l.gaius cū ibi notatis ꝛ de re indi.l.sepe.§.sed scientibus
ꝛ.j.de dona.l.si preses sed ibi pater nomine filioꝝ scribebat
incensum ex quo donare presumitur vt ibi dicitur.

Mora litis. Idest dilatiōes ꝛ sic est casus
noiatiui ꝛ nūeri pl'is Indu
cēdā.l.inchoandā vel ichoatā finiēdā. ¶ Ibi post
lit.ꝯte.hoc iure isto Sꝫ hodie ꝑ iustinianū ꝑ solaz
executoris missionē interrūpiꝛ ꝓ̄scriptio vt.j.de prescrip.xxx.
an.l.sicut in rē ꝛ.l.cū notissimi ꝛ ita not.ff.de eo ꝑ quē factum
erit.l.vlti.scđo responso ꝛ dicta.l.sicut. In seruitutibus autē
videꝛ ꝑ

videt̄ p denuntiationē interrūpi vt notat̄.j.de seruit.l.ij. In gl.vt.ibi de rei ven.l.si post acceptū. ¶ Et que sit rō diuersitatis dic vt ibi no.qꝛ vsucapio est fauorabilis ⁊ prescriptio odiosa ⁊ vide qd notaui ⁊ dixi.ff.de vsuc.pro emptore.l.ij.§.fin.

S Eruum. In gl.vlt.⁊ de materia hui⁹.l. vide qd notat̄ in.d.l.traditionibus. Sed quid de qōne quā vidi de fctō si domus alicuius detinet per aliquē ⁊ dn̄s cedit mihi oīa iura sibi cōpetentia in ipsa domo nunquid erit in me dn̄ium translatū. Hec lex est ar.qd nō qꝛ traditio nō intercessit.⁊ p hoc.d.l. traditionibus ⁊.j.de here.ven.l.qui tibi In ꝯtrariū facit.j.d here.vel act.ven.l.emptor ⁊.l.fi.cū ibi notatis ⁊ ibi per cyn.licet nō sic plene ex quibus vr̄ actionē realem sicut ⁊ personalē cedi posse. Sed licet realis actio possit cedi nō sequit̄ qd dn̄ium transferat̄ sed solum ius vendicādi rē ipsam ar.ff.de iuredo. l.si sponsalibus.§.fi.⁊ ita tenet speculator de cessiōe actionis §.j.ver. Itē quid si mihi cedis rei ven.⁊ glo.ff.fa. er.l.plane.q̄ incipit.vt.C.e.l.lꝫ ⁊ az.in summa de fundo dotali.§.j.⁊ galeottus in margarita de ꝓcur.in rem suā ver.sed nūquid si cedas mihi rei vendicationē ⁊ dy.extra de reg.iur.c.p possessore li. vj.in fine vbi de hoc plene per eū. Pro prima tñ opinione facit qꝛ quis pōt rem suā ⁊ ius suū alienare ⁊ in aliū trāsferre lꝫ nō teneat vel possideat ⁊ ēt nō citato detentore vt.ff.de re.iur. l.qui pōt inuitis ⁊ not.p Inno.extra de re iudi.c.abbate ī gl. bene allegat iste ⁊ pro hoc extra de prebē.c.lꝫ ep̄us.li.vj. Sed iura predicta nō dicūt dn̄ium trāsferri sed ius cōpetens alienari. Nō obstat capitulū lꝫ ep̄us quia loquit̄ in beneficijs vbi traditione opus nō est vt dicta.l.traditionibus dixi. ad p̄dicta ēt facit qd notatur.ff.de fundo do.l.si fundus ⁊ qd no.in q̄stionibus rofredi.xxiiij.qōne ⁊ incipit raynerius.

R Es alienas. Hac.l.ponit̄ regula cuꝫ qua ꝯcor.extra vt ecclesiastica beneficia.c.vnico circa principiū q̄ regula fallit in multis casibus ibi notatis in gl. ⁊ alijs ēt quos notaui.s.de edē.l.qui accusare q̄ cū ista ꝯcor.⁊ vj.q.iiij. c.actor.⁊ extra de cā possessiōis ⁊ ꝓprietatis.c.cū ecclesia in fine ⁊ ibi in gl. Et ex hac.l.colligunt aduocati qd si actor faciat positiones in cā continentes reū nō habere ius in re quā possidet qd tales positiones nō admittuntur qꝛ etiam si ius non habeat nō sequitur qd actor habeat ⁊ ita notat archi.c.di.c. contra morem In glo.vel quasi iuris presumptione ⁊c.

¶ De vsufructu. Rubrica.

S Uper rubrica. De materia huius tituli late ⁊ subtiliter notat̄ per azo.in summa.e.⁊ p rofre.de act.ex stipulatu que cōpetit ꝓprietario ꝯtra vsufructuariū ⁊ sequenti titu. ¶ Et habet hec rubrica q̄tuor ptes.s.de vsufructu qui latior est quā vsus vt.ff.l.j.⁊ de vsu.⁊ ha.⁊ in quibus differat habitatio ab vsufructu ⁊ vsu hr̄.e.ti.l.si habitatio In quib⁹ differat a p̄dictis ministeriū seruoꝝ notatur in summa.e.in vltima col.⁊ colligit̄.ff.de op.seruoꝝ p totū quoꝝ aliqua hic recitat cy. ¶ Quero pulcrā qōnem quidā vxori sue reliquit vsūfructum omnium bonorum suoꝝ ⁊ habebat multos emphiteotas queritur nūquid quinquagesima pars pretij que debetur per.l.vl.§.fi.de iure emphiteotico ex eo qd emphiteota alienat melioramenta debeatur ipsi vxori fructuarie an heredi qui est dn̄s proprietatis.de hoc in qōnibus py.l.qōne que incipit queritur vtrū ille cui ius percipiendaꝝ pensionū. Et dicendum qd debetur fructuarie qꝛ fructus est vtilitas ex re vr̄ ꝓpter rē quomodocūqꝫ proueniens vt.ff.de re.iur.l. fructus ⁊ ibi notatur nec per hoc minus in legato vsufru. cedit qꝛ legati tempore actualiter nō debetur quia saltē spe debebatur ar.ff.de vsufr.le.l.sempronius de here.vel act.ven.l.multū interest de ac.⁊ obli.l.is cui.insti. de ver.oblig.§.ex cōditionali ¶ Itē qꝛ vsufructuaria viuente ꝓprietarius nihil vtilitatis p cipere debet nec de re pro voluntate disponit vt.ff.e.l.hactenus.§.fi.⁊.l.sequenti ⁊.ff.de vsu ⁊ habita.l.fi.cum igit in mutatiōe emphiteote incōmodum vsufructuarie verti possit qꝛ mutari posset de bono in malū vt.ff.so.mat.l.ij.⁊ de ver.obli. si quis stipulatus in fine debet in mutatione tali cōsensus vsufructuarie requiri vt.ff.de aqua plu.arcen.l.in concedēdo ne ei inuite detur debitor quem non vult vt.ff.de noua.l.si stichū §.fi.si sic ergo ei debetur ipsa quinquagesima que debetur ꝓpter consensum vt dicta.l.fi.de iure emphi. Itēꝫ hoc videtur quoddam incrementum legato vsusfructus implicitum licet modo obuentum cedet igitur in legatum ar.ff.si ex nox.causa agatur.l.fi.⁊.ff.e.l. Item si fundi.§.sed si insulā. Itē qꝛ ad vsufructuariū pertinet oīs vtilitas proueniens etiā ex incorporalibus vt.ff.de vsufruc.lega.l.vxori.⁊ etiam debituꝫ ex obligatione que de quinquēnio in quinquēniū cōmutatur vt.ff.sol. ma.l.diuortio.§. Itē si locatio sicut ergo debitum ex conuentionali obligatione spectat ad fructuariū sic ⁊ debitū ex obligatiōe legali q̄ nō est minoris efficacie vt.ff.de act.⁊ obligatio l.obligamur.hec aūt est obligatio legalis vt dicta.l.fi. in fi.de iure emphi.⁊ p p̄dictis expresse facit generalitas legis.ff.e.l. vsufructu.lega.§.j.⁊.l. Itē si fundi in prin.ol. Itē querit̄ si in castro aliquis hēat vsūfru.⁊ qꝛ emphiteote cessant in solutiōe canonis per trienniū res aperiatur vel quia alienetur sine cōsensu dn̄i vel qꝛ vasalli nō recognoscāt feudū sicut deberēt an talia cōmissa ꝑtineāt ad fructuariū. Et dicendum qd non sed ad proprietariū qꝛ talia cōsistunt in rebus imobilibus ⁊ solo adherentibus ⁊ imobilia nō sunt in fructu.fructus enī est qd ex re ꝓuenit ⁊ capit̄ sed res immobiles quo ad dn̄ium ⁊ proprietatē non sunt in fructu vt.ff.e.l.ij.⁊ dicta.l. Item si fundi ī pricipio ar.ff.de vsur.l.in pecudū. Itē istud cōmissum de quo querit̄ prouenit extra rem ⁊ accrescit dn̄o ⁊ non persone qꝛ sine facto ⁊ prouisione persone venit ⁊ equiparatur incremēto alluuionis vel insule q̄ saltē quo ad proprietatem pertinet ad proprietarium vt dicta.l. Iteꝫ si fundi.§.j.⁊.ij.ff.e. Itē tale cōmissum ipso iure peruenit vt.ff.de publica.l.cōmissa ⁊ de iure fi.l.j.§.an bona ⁊ sine aliqua cura vel diligentia fructuarij ⁊ ideo ad eum pertinere non debet secus si sua industria quereretur ar.ff.ad.l.fal.l.iij.⁊ eo casu loquitur.ff.e.l.vsufructu legato.§.j.que multū vr̄ obstare predictis qꝛ ibi loquitur in domo cuius dn̄ium per scōm decretū erat adiudicatū vt.ff.d damno infecto.l.si finita.§.iul.hic vero ipso iure q̄rit̄ inter q̄ est magna differentia vt ex predictis apparet ⁊ notatur per Inno.extra de resti.spo.c.accepta in fine ⁊ de concessione p̄ben. c.nullus. Itē ibi est res per se distincta ⁊ separata que nō habet se per modū accessionis hic vero vtile dn̄ium accedit directo ⁊ ideo tale incremētū fit rei ibi aūt persone ⁊ personaliter. simile enī dr̄ in rectore ecclesie si eius industria sibi queritur si intuitu ecclesie tunc ecclesie vt extra de testa.c.requisisti ⁊ not. per Inno.e.ti.si heredes.⁊ rector ecclesie vsufructuario cōparatur vt notatur extra de proba.c.ex literis ⁊ de offi. ordin.c. pn̄ti li.vj.per Io.an. Itē pro predicta opiniōe facit.ff.so.ma. l.si vero negotium in principio ⁊.§.fi.⁊.ff.de iur.dot.l. cum in fundo.§.j.⁊ quia illud qd penaliter ex persona serui acquiritur proprietario acquiritur vt.ff.de iniur.l. Item apud labeonē.§.penul.est ēt expressum in vsibus feudorum si de inuestitura ꝯtrouersia fuerit ver.sed si dn̄s ibi iure feudi ⁊c.quasi dicat nō hēbit aliud incrementū quā illud qd habebat in feudo. Nec ob.eodē libro hic finitur lex federici.§.si vasallus qꝛ ibi loquit̄ in his q̄ fructuarius acquirit sua industria vel pecunia Est ēt expressum qd si per culpaꝫ vasalli feudū cōmittatur qd tenebat̄ ab ecclesia committit̄ ecclesie nō rectori qꝛ fructuari⁹ est vt p̄dictū est vt extra de penis.c.felicis.§.si qua li.vj. Item talia cōmissa veniūt ex cōtractu vel ꝓpter ꝯtractū cū dn̄o celebratū vt.ff.de ver.obl.l.si filius de stip.seruoꝝ.l.fi.⁊ de re. iur. l.que legata.secus in legato sub ꝯditione vt.ff. qn̄ dies legati cedat.l.vsufruc.§.fi.⁊ de pigno.l.si legati.⁊ est rō diuersitatis qꝛ in ꝯctu factū cōtrahentis versatur in legato nō vertitur factū legatarij vt notat̄.j.de cōdi.insertis.l.si vxorē ⁊ in simili in stitu.de verb.obl.§.ex conditionali ex his ergo apparet qd ei debet res queri ex cuius facto acquisitio procedit sed in proposito ex facto ꝓprietarij q̄rit̄ ergo ⁊c.in.l.aūt pal.ff.eo.l.vsufructu legato.§.j.stipulatio dāni infecti ex facto fructuarij p cesserat ⁊ pro hoc bene facit qd stipulatio vsuraꝝ interposita per heredē restitutione grauatū non venit in restitutione sed interposita p testatorē sic ēt p vsuris currētibus ante restitutionē que tñ tpe restitutionis per heredem percepte non sunt vt.ff.ad trebel.l.postulāte.§.fi.⁊ ibi notatur in gl. que incipit s.de vsura Itē tale ius querit̄ regulariter in augmento accedente qualiter quis hēbat in primo vt.ff.de acq.re. do.l.ergo §.alluuio.de pactis do.l.inter socerū.§.cū inter.⁊ de iure do. l.si nude.sed hic pōt censeri augmentū rei quia propter eā venit ar.ff.de cōiungen.cū emanci.liberis.l.j.§.nunc videamus ⁊ ꝓpter.l.cōtractus celebrati cū ꝓprietario ergo eum sequi debet ar.ff.de iure patro.l.diuus in fine primi responsi ⁊ de in ius vocan.l.sed si hac.l.§.prostituta Itē dato qd durāte vsuf. quereret̄ fructuario q durante vsufr.quodāmō dn̄m repn̄tat vt.ff.de ver.ob.l.liber homo. eo tamen finito veniret restituēdus ꝓprietario vt.ff.de edi.edicto.l.bouē.§.si quis seruuꝫ de pign.act.l.si pignore in principio de iure doti.l. quot.⁊.l.non solū ⁊ pro hoc facit solutio duarum legū que simul contradi-

cere videnł vt.ff.de pigno.l.inter colonũ.§.quicquid ⁊.eo.ti. l.si fundus.in principio ⁊ ibi not. Itẽ nihil querit fructuario nisi qđ est in fructu vt.ff.e.l. Itẽ si fundi in principio ⁊.§.hinc tractatũ sed ista in fructu dici nõ possunt multo enim magis thesaurus in fundo inuentus deberet dici in fructu ar.ff.đ ꝯ ben.emti.l.in lege ⁊ tñ nõ cedit fructuario vt.ff.so.matri.l.di uortio.§.si fundũ ⁊ de acq.rerũ do.l.si is.§.qđ si seruus ergo ⁊c.sola nãq; fructũ respicientia q̃runł fructuario cetera pro/prietario vt.ff.de fur.l.inter oẽs.§.si seruus ol. An ius vten/di ⁊ fruendi tpe prescribał dixi.j.de lon.tẽp.prescrip.l.si.

1 ¶ Uoluntas defuncti non semper seruatur.
2 Usufructuarius nõ potest nisi oblata cautione vsũfructũ hře.

I vsusfru. Si ista vxor habuit filios nõ tenet legatũ vsusfr.quo ad de bitũ bonoꝝ subsidiũ vt notał de inofficioso testamẽ to aut.nouissima cy.Pro declaratiõe huius.l. vide notata p rofr.de act.ex stipulatu q̃ datur proprietario cõtra vsufructuariũ pro rebus q̃ vsu ꝯsumuntur ⁊ per ber.extra đ pig.c.si.Ibi cautionẽ cũ fideiussore vt.j.e.l.vsufructu ꝯstitu/to ⁊.ff.e.l.si cuius.§.j.⁊ de vsufru.earũ reꝝ q̃ vsu cõsumunł.l. tribus sic ẽt accipitur verbũ cautio.s.de pcur.l.j.ꝫ in ppria significatione sit sine fideiussore vt.j.de ver.sign.l.sancimus ⁊ qđ hic fideiussores exigãtur tꝫ hic odo.⁊ rofre.de actiõe ex sti pulatu q̃ datur proprietario ꝯtra vsufructuariũ si male vtał circa principiũ ver.⁊ licet Si tamen iuraret fructuarius se fi/deiussorem reperire nõ posse committeretur iuratorie cautio ni per ea que dixi.s.de epis.⁊ cleri.auc.gñaliter ⁊ dicã dicta.l. vsufru.ꝯstituto.j.e.¶ An aũt teneatur obligare bona dic vt ff.vt le.no.ca.l.filio.§.fi.⁊ dixi de ver.sign.l.sancimus.¶ Itẽ
1 notandũ scđm od.qđ voluntas defuncti non semper seruatur quando est contra.l.vel bonos mores vt.ff.de le.j.l.nemo põt ⁊ de ꝯdi.insti.l.quidã.hic enim erat ꝯtra bonos mores qꝛ in/uitabat fructuarium ad delinquendum vt in gl. notatur ⁊ p
2 hoc.ff.de pac.dota.l.cõuenire.¶ Itẽ notãdũ qđ vsufructua/rius non potest nisi oblata cautione vel prestita habere vsum fru.vt hic.Ibi non tamen aliter ⁊c.⁊.d.l.iiij.j.e.qui enim ali/quid petere vult offerre tenetur id qđ propter illud facere te netur vt.ff.de act.emti.l.iul.§.offerri.Non ob.qđ cautio lega toꝝ non offertur per heredem sed demum petita prestał vt. ff.vt in pos.lega.l.j.§.nõ exigit qꝛ iste satisdatiões inter se dif/ferunt vt hic in glo.no.dicit tamen odo.hic in fine lecture qđ si fructuarius satisdatione nõ prestita fructus percipiat qđ su os facit nec restituere teneł ⁊ idẽ tꝫ azo in summa.e.in fine pri me colũne ⁊ de hoc late no.per rofre.d.ti.de acti. ex stipulatu que datur proprietario contra fructuarium si male vtatur vl tra prin.ver.adeo autem est necessaria ⁊ in glo.ff.e.l.j.⁊ đ vsu fru.lega.l.vxori.In gl.vlti.ibi restituturum vt.ff.vt in poss.le ga.l.si pecunie ⁊.j.vt in pos.legato.l.penulti.ij.responso.Ibi formandi melius staret seruandi vel firmandi si enim forma/retur vsufru.ea non prestita si vsufructuarius fructus perci/peret suos non faceret cuius contrarium.s.dixi.Ibi vsufru. gratia ⁊ sic in fauorẽ heredis ibi est inuenta ⁊ sic non fauore te statoris oldra.Ibi.l.potest ⁊ hanc hic approbat odo.⁊ cõiter alij doctores ⁊c.

I patri tuo. Morte ꝓprietarij nõ fini tur vsusfru.sed morte fru ctuarij In gl.fallit hoc scđm pla.s.qꝛ morte ꝓprieta rij perit vsusfru.in casu qui sequitur scđm eum ol. Ibi.l.fi.§.finautẽ.⁊ cõia de suc.l.fi.in fine.Sed credo qđ pla. intellexerit qñ solus př filio,succedit ꝫ tũc nõ diceręł proprie finiri morte filij immo ꝯsolidatiõe tũc enĩ vsufru. cõsolidatur p successionẽ cũ ꝓprietate ol.Ibi.l.penul.§.si nepotes.Istud fallere nõ est ad literã huius.l.ꝫ ad id qđ.s.ꝓxime dixit glo. přem hře vsumfru.in bonis aduẽtitijs filij ol.Ibi fratribus nec matre.Nã tũc succedit,pater in proprietate ⁊ sic vsufru.cõ solidatiõe extinguił ⁊ hãc puto fuisse opi.placẽ.vt predixi ol. ¶ In eadẽ gl.in fi.Istud etiam fallere non est ad literam sed ad ea que dicta sunt patrem in vsufru.succedere in bonis ad/uentitijs filij existentibus enim fratribus non succedit insoli dum sed cũ eis vt dicta auc.§.si vero cũ ascendentibus alias ĩ cipit Si vero consequens ol.⁊ ex predictis claret hec glo.que multos in errorem ⁊ dubium deducit ⁊c.

Usufructu constituto. Arcõ/stituen do vt.ff.de vsuf.le.l.vxori.Et dic qđ primo statuit se/cundo dubiũ remouet Ibi satisdatio vide qđ dixi.s.e.l.j. Et poterit ꝯdici hec satisdatio vt.ff.de vsuf.eaꝝ reꝝ q̃ vsu consu/munł.l.hoc senatus.§.j.vel ipsa res noĩe vsuf.tradita vẽdica/ri vt.ff.vsuf.queãdmodũ caueat.l.si vsufr.noĩe ol. Ibi id com modũ.s.vsuf.Ibi qđ nullã hec est forma satisdatiõis.In gl.j. ibi.§.si ad fiscũ ⁊ si cui plusquã p.l.fal.l.iij.§.Itẽ sciẽdũ ol.ibi §.vbi.Et melius.§.hoc proculdubio ol.¶ Ibi si relinquił.s. proprietas ol.Ibi si vsusfruct⁹ noĩe imo si vsufr.mihi old.In eadẽ gl.in fine de hoc vide qđ notaui.s.e.l.j.⁊ de epis.⁊ cle.au tenł.gñaliter licet enim glo.hic ⁊.j.de secundis nup.l.hac edi ctali.§.his illud ⁊ od.hic teneãt qđ si fideiussorẽ dare nõ põt qđ nõ cõmittał iuratorie cautioni vidi multos ⁊ cy.hic tenere cõtrariũ per ea que.s.dixi.⁊ dictis.l.notatur durũ enim vide retur si alicui pauperi relinqueretur vsufr.qđ priuaretur si fi deiussorẽ dare nõ posset ⁊ pro hoc.ff.si cui plus quã per.l.fal. l.cum non facile ⁊ ibi in glo.⁊ de furt.l.in actione.§.plane. Et ad.l.vxori de vsufr.legato. cũ si.potest respõderi qđ loquunł in fructuario potente ⁊ nolente satisdare sicut ⁊ azo videtur eam intelligere in fructuario qui sciebat se teneri satisdare ⁊ non satisdedit vt ibi notatur per rofre.d.ti.de act. ex stipula/tu que datur proprietario contra fructuariũ.Et si esset perso na suspecta sequestraretur ar.ff.qui satis.co.l.si fideiussor in fi ne cy.scđm py.vel dic scđm Ja.de bel.Aut vsufru.relictus est in vltima voluntate aut ꝯstitutus legis auctoritate aut inter viuos.Primo casu si nõ satisdaret remanere dꝫ apud heredẽ sed prestare debet fructus legatario đductis expensis vel vsu ris pecunie vsq; ad tertiam centesime ar.in auc.de nup.§.que vero ver.si vero vsusfructus.Secũdo casu res apud fructua/rium manere debet vt.j.de secundis nup.dicta.l.hac edictali. §.his illud ver.si autem vtraq;.Tertio casu non habebit vsũ fru.nisi satisdet vt.§.illud ⁊ facit qđ notaui.s.đ episcopali au dien.l.de creationibus Jaco.de belui.Cy.tenet qđ si petita ẽ ⁊ non prestita non facit fructus suos per preall.l.vxori de vsu fru.lega.Si non fuit petita aut bona fide percepit credens se non teneri prestare ⁊ tunc faciat suos quia ignorãtia iuris ab hac pena eum excusare videtur vt.ff.de peti.here.l.sed ⁊ si le/ge.§.scire Si vero credens se teneri ⁊ sic mala fide nõ facit su/os vt dicta.l.vxori cum ibi notatis Alij distinguũt vt si sit mu/lier cui licet ius ignorare faciat suos alias non cy.In gl. Itẽ de restituendo ibi.§.habet immo.§.hec autem stipulatio ol.

I pater. Ibi repetere potestis rei ven.si.ex/tant vel conditiõe sine cã si consum pti sunt vt.j.de ꝯditione sine cã.l.mala fide odo.

Interest. Quicqd dicãt gl.⁊ od.nisi fiat subauditio ad textũ huius.l. nõ ponit nisi duos casus vnus cũ solus vsufr.est datus in dotẽ alius cũ ꝓprietas estimata inter quos ponit differentiã qꝛ primo casu maritus ꝓ prietatẽ obligare nõ põt scđo sic Ibi estimatã.s.simpl'r vel vt sub eadẽ estimatiõe redderęł data electõe viro.¶ In gl.tres casus ibi vel ꝓprietas plene.Iste casus non est in litera ꝫ sub audił ⁊ si dicał qđ colligił ex scđo respõso ibi an ꝓprietas ⁊c. nõ hñ corresponderet qđ sequitur nec soluił iste casus in lite/ra.¶ Ibi tertius Iste est verus casus vt dixi in fine vt quar tus sit qñ nuda ꝓprietas datur in dotẽ sed nec iste est in litera Alij ponunt.v.casus ⁊ quintũ dicunt qñ res est data in dotẽ estimata vt mariti sit electio reddat reꝫ vel estimationem quo casu poterit obligare ⁊ iste casus posset colligi ex vltimo re/sponso.clarius tamen habetur.ff.de iure doti.l.plerumq;.§. fi.⁊ de fundo do.l.qđ si fundus.

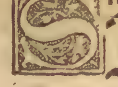
Um ad quem. Uide pulcra ⁊ vtilia q̃ notaui.ff.e.l.hactenus.

Nec vsufructuarium. Hec lex hñ facit ꝓ opiniõe dñi dy.quã notat ex de regu.iur. c.sine possessiõe.li.vj.circa finẽ.s.qđ sola naturalis possessio nõ sufficit ad p̄scriptionẽ Ibi neq; successores vbi vsufr.ad successores trãsierũt vt.j.e.l.antiqtas.ibi nulla tpis hoc itelligit od.in p̄scriptiõe.xxx.an.vel minori secus in p̄scri ptiõe.xl.annoꝝ vt.j.de p̄scrip.xxx.an.l.sicut in rem Sed sal/ua eius pace credo inherendum litere vt nulla prescriptio lo/cũ hẽat p rõnes hic tactas in gl.⁊ per.l.male agitur ⁊.l.cũ no/tissimi.§.fi.de prescrip.xxx.annorum.

Usufructu. Usufructuari⁹ ꝓprietatẽ alie nare nõ põt hoc dicit ⁊ ꝯcor. s.e.l.interest In gl.j.que incipit gñaliter.i.a lege.ol. Ibi nõ ſpãliter.i.nõ ab hoĩe interdicenda ol.In fine vt.ff.de cura.furiosi.l.iul.⁊ notatur.e.titu.l.j.ol.¶ In gl.ij.in fine vt ff.de operis seruoꝝ.l.fi.in principio ol.

I domina. Intellige secundũ intellectuꝫ glo.qui est verus ⁊ scđm glo. quando

quando vsusfructus locat̃ trãsit vtile dñium in ꝯductorẽ vt i nuit gl.ff.de supfi.l.j.§.qđ ait q̃ incipit.s.vtilis in fi.⁊ hic ꝑ cy.

Mbiguitatem. Si vsufruc. alicui relinquatur sub certo tꝑe vt quousq; tytius ꝑuenerit ad etatẽ xxv.annoꝝ nõ est ꝯditionale sed puruȝ ⁊ ideo per mortẽ tytij ante.xxv.annos nõ perit tale legatuȝ Si aũt sub incerto tꝑe puta quousq; tytius in furore ꝑmanserit tũc q2 dies icertus ꝯditiõi equipollet vt.ff.de ꝯdi.⁊ demõ. dies incertus.tale legatũ ꝓ cõditionali hr̃ ⁊ ideo si tytius sane mẽtis efficiat̃ perit tale relictũ nõ aũt per mortẽ eius hoc dicit. ¶ In gl.lego tibi vsumfru.donec vixerit filius meus hec gl.stare nõ potest q2 hoc esset legatũ ꝯditiõale ⁊ morte filij extingueret̃ cuius ꝯtriũ dicit tex.⁊ ideo glo.debet dicere lego tibi vsumfruc.donec filius meus ad talem etatem peruenerit. In glo.vt.ff.de vsufr.le.in fine Itẽ oppono extra de rescript. c.si gratiose ⁊ dic vt ibi nota.per Io.an.In glo.nõ est hic bona ratio lȝ gl.reprobet rõnem istã tex.credo eã bonã rõnẽ nec est eadẽ ratio in superiori q2 ibi sub certo tꝑe hic sub incerto vt predixi ⁊ iõ gl.se statiȝ corrigit ibi Itẽ illa est potior rõ ⁊c. ¶ Ibi non extenditur immo debet dicere non extinguitur.

Um antiquitas. Tres sunt qõnes ĩ hac.l.Prima qõ ⁊ eius solutio durat vsq; ad ver.postea autẽ ibi scđa ⁊ eius solutio que durat vsq; ad ver.nec dominũ ibi tertia ⁊ eius solutio.Ad declarationẽ secunde q̃stionis concor.q; vsufructuarius locare possit.ff.e. arboribus.§. fi.⁊.l.equissimum.§.fin.⁊.l.sed ⁊ si quid.§. ⁊ si vestimentoꝝ qđ verum est dum tamen locet eque idonee persone vt.j.locati.l. nemo prohibetur ⁊ ibi in glo.Item oppo.ff.loc.l.locare seruitutem.Sed illa in predialibus hec in personalibus vt ibi not. Itẽ op.ad id qđ dicit vsumfr.habitatiõis q2 seruitus seruitutis esse nõ põt.vt.ff.de vsufru.le.l.j.Sed expone vt gl.interlinearis.i.vsufr.qui est habitatio cy.In gl.ij.ibi.ff.e.s.de vsu et habitatione.In gl.in hoc.s.ibi nisi morte vt.ff.de vsu ⁊ habi. l.si habitatio. ⁊ de capi.dim.l.legatũ od.⁊ ol.Ibi antecellit.s. habitatio vsufru.old.Ibi minor est q̃nq;.s.habitatio quã vsufru.ol.In gl.nec enim ibi habitationis pro domo hec gl.posset in errorem deducere videtur enim concludere qđ si paterfamilias appellabat domum suam habitationem sicut cõiter fit qđ legata habitatione videatur legata ꝓprietas.cuius cõtrariũ puto veꝝ per hanc.l.ibi nisi specialiter euidentissimis ꝓbatur.⁊c.licet enim talis cõsuetudo presumptionem aliquã inducat per.l.si seruus pluriũ.§.fi.allegatam in gl.nõ tamẽ inducit euidentissimas ꝓbationes ⁊ iõ nisi talis presumptio aliis probationibus adiuuetur non crederem sufficere.

Ntiquitas. ¶ In relicto vsusfructus alicui ⁊ heredibus suis ne ꝓprietas efficiat̃ inutilis restringit̃ ad primũ heredẽ tm̃.h.d.lȝ alias appellatiõe heredis intelligatur etiã heredis heres vt.ff.de ver.sig.l.heredis ⁊.j.de here.insti. l.fi.fallit in casibus alijs ẽt ibi notatis ⁊ de reg.iur.l.qui ꝑ successi.de ver.sig.l.sciendum.⁊ de petit.hereditatis.l.iij.in glos. In glo.ar.qđ liber homo in fine.Ad hoc bene facit.ff.de conditio.⁊ demon.l.sed si hoc specialiter in fine. qui ⁊ a qui ma.li heri non fiant.l.penul.⁊ qđ notatur per azo.in summa locati ⁊ in brocardis de tempoꝝ ꝯside prima col.§.consueuit queri. ⁊ in gl.ff.e. ratione rubrica quedam ad tempus conceduntur ⁊ in gl.ff.e. l.iij.§.ne tamen ⁊ plene per rofr.de act.ex locato vltra mediũ ver.Item quid si aliquis locauit operas suas in perpetuum ⁊ de constitu.vt nulli iudicum scđo folio.versi.tertia positio ⁊ in speculo de locato.§.postquã plene versi. quid si q3 locauit ⁊ per odo.hic ⁊.j.locati.lege si hi ꝯ quos ⁊ ibi in gl. que finaliter oĩa ꝯcordare vident̃ cũ ista glos.qđ possit locari perpetuo nã liber hõ põt facere se seruũ ꝑ venditionẽ ad pretiũ participandũ vt.ff.de statu ho.l.⁊ seruoꝝ.§.j.ergo forti⁹ locare operas suas in ꝑpetuũ.pe.tȝ qđ si locauit simpliciter valeat quia põt ꝑ substitutũ seruire si aũt teneat̃ seruire ꝑ se ipsum tũc nõ valeat ꝑ iura ad hoc adducta cy.In gl.not.multa ṽba q̃ dicãtur multa ⁊ q̃ pauca dic vt dixi.j.de admi. tut.l. ꝯstitutionem Alibi reꝑhendunt̃ multa dicẽtes vt.j.de ap.l.ampliorẽ. de le. ij.l.meuius.§.eum qui ⁊.s.de ꝑci. impa. offe.l.fi. ⁊ ibi de hoc dic qđ supflua reprobant̃ vt.l.ampliorẽ.longa aũt locutio dũ mõ sit substantialis ⁊ vtilis nõ vt hic immo etiam breuitas q̃ obscuritatem inducit reprobatur scđm tullium primo rethoricoꝝ.Nã obscurus fio si nimis breuis esse laboro.

Nter antiquam. In hac.l. format̃ vna qđ ⁊ tres opinio.antiquoꝝ recitant̃ ⁊ vna tãquã verior ⁊ humanior eligitur. ¶ Et facit ad questionem quam vidi de facto aliqui laici ex antiquo feudo possident decimas quorundã ꝑdioꝝ scđm formã decretaliũ extra de decimis ca. q̃uis et ca.prohibemus.de his q̃ fiunt a maiori ꝑte capituli ad aplĩcã cũ si.vendiderũt ipsa predia cũ oĩbus eoꝝ iuribus nõ tñ habita spãli mentiõe de decima.querit̃ nunqd decima cedat emptori ⁊ includat̃ in tali venditiõe hec lex est ar.qđ nõ ⁊ de le.j.l.plane.§.fi.⁊ de le.ij.lucio. de ṽ.obl.l.si ita stipulatus.§.j.vbi vsusfru.ponit̃ ꝓ quodã iure separato a fundo.⁊ pro hoc cõia ꝑdi. l.si ei cui⁹.In ꝯtriũ vr̃ qđ includat̃ sub ṽbis illis cũ oĩbus eoꝝ iuribus ar.ff.de seruitu.vrba.ꝑdi.l.olympico ⁊.l.si quis edes cõia ꝑdioꝝ.l.qcquid nã sub g̃nalitate transeunt que etiã alias non transirent vt.ff.de ꝯhen.emti.l.in modicis. ¶ Quidã dicũt aut venditor acq̃siuit predia ⁊ decimã simul ⁊ tũc decima veniat in venditione aut separatim a diuersis ⁊ tunc non ar. huius.l.vbi primo fuit acq̃situs seruus deinde vsufr.per euȝ ⁊ pro hoc etiã faciunt predicta.l.lucio ⁊.l.si ita stipulatus.§.j. Alij dicũt qđ verius credo ⁊ vidi bergomi de facto obtineri qđ decima nõ includat̃ in venditiõe nisi spãliter ⁊ exꝑsse actũ sit ⁊ ita tenet inno.extra de iure patro.ca.ex literis vbi de hoc subtiliter tractat̃ Itẽ ius decime vt pote spirituale nõ cadit ĩ laicũ vt.d.ca.ꝓhibemus cũ ꝯcor.s.allegatis ⁊ si dicat̃ qđ fructuũ ꝑceptio bene põt cadere in laicũ veꝝ est iure inuestiture vt extra de locato.c.ij.⁊ notatur dicto ca. q̃uis de decimis et ideo bergomi vbi frequentant̃ tales cõtractus apponitur qđ venditor facit inuestiturã de iure percipiendi fructus decime in perpetuũ ⁊ preallegata iura que vidẽtur concludere qđ decima cadat in venditione de seruitutibus predialibus loquũtur que nõ sunt sic separate a predio sicut decima ⁊ que cadũt in laicos.In gl.vlt.leges in hac gl.allegate hñ faciũt ad hãc. l.⁊ ad.l.vlti.j.e.

Orruptionem. Idest amissionẽ et tradit certos modos ex q̃bus perit vsusfr.⁊ actio ꝑsonalis ꝓ eo cõpetens Ibi cadere vel alio mõ perdi nisi ⁊c.ol. Ibi cũ aĩa vsufructuarij ol.Ibi ꝑdicte exceptiõi Ex ꝑscriptiõe lõgi tꝑis causate tũc enĩ amittitur interitu vsufructuarij ⁊ rei ĩ quã relictus est vsusfructus Itẽ no.ex.l.ista qđ multi ⁊ innumerabiles casus occurrũt hoĩbus ꝑ quos oportet qđ alienẽt res suas vt ⁊.s.l.ꝓxima in principio.Et multa ẽt accidũt hominibus q̃ eoꝝ cõmodo cedere possunt vt.ff.de annu. lega.l. meuia.§.pen. ¶ Itẽ facit hec lex in fine qđ si aliq̃s bãniatur ⁊ bona eius publicent̃ qđ vsusfr.sibi cõpetẽs nõ publicet̃ sed cõsolidetur cũ ꝓprietate ꝑ talẽ capitis diminutionẽ.In ꝯtriũ facit expresse.ff.đ adul.l.si postulauerit.§.iubet lex vbi de hoc dixi ⁊ tetigi etiam.s.de here.auc.si vero domin⁹ temporalis cy.hic in fi.tȝ scđm.ard.sil.qđ perdat̃ nisi quo ad alimẽta quorũ cõmoditas in vsufr.includitur vt.ff.de ali.⁊ ci.le.l.is cui et de his que pro non scriptis habẽtur.l.in metallũ. Nec ob.qđ non ꝑdatur ꝑ ingressum religionis vt in aut.ingressi q2 illud est fauore religiõis ⁊ q2 mutat̃ de bono in melius vt in auc.de mona.in principio.In bãnito est odiũ delinquentis vt maleficia puniant̃ qđ interest rei publice.de hoc tamen an bãniti nostri tꝑis capite minuãtur plene dicetur.j.de here.instit.l.j.cy. ¶ In gl.q̃ incipit sed certe.ad euidentiã huius gl.dic qđ antiqui altercabantur vtrũ perdito vsufr.nõ vtendo sit ⁊ actio ꝓ eo cõpetens perẽpta qđ declarat hec gl. Ibi.l.si partem.§.j. adinstar rei corporalis legate cuius dominium transit ab adita hereditate vt.ff.de lega.j.si tibi homo.§.ij.fran.⁊ odo.Ibi de constituta pecu.l.ij.Sed hic est speciale ⁊ fallit illa regula que ibi traditur qđ actiones personales durent. xxx.annis. fallit etiam in alijs casibus ibi notatis. Ibi efficitur meus q2 si hodie prestas patientiã cras poteris non prestare et ita op⁹ erit qđ agam personali act.vt patientiã prestes sicut dicit̃ in simili de pacto transactionis.s.de transac.l.siue apud acta.§.j. odo.hanc opin.sequitur dy.institu.de act.§.sed neq; in secunda opinione cy.secundum Iaco.de ra.eam improbat dicens qđ facta quasi traditione vsufru.per patientiam ⁊ cautionem de non impediendo interpositam per.l.harũ ⁊.l. egi.ff.si seruitus ven.debitor vsufr.plene liberatus est q2 obligatus erat ad dandum vt institu.de stip.ser.§.sed cum factum iuncta.l.si seruus cõis me⁹ ⁊ tuus.ff.de stipul.seruoꝝ tm̃ eniȝ operat̃ in istis incorporalibus dicta patientia ⁊ cautio q̃tum plena traditio in corporalibus sed ex dicta cautiõe de nõ impediendo oritur noua obligatio ⁊ de illa noua obligatione tollenda loquitur hec lex secundum eum ⁊ illa tollitur sublato vsufr.vt ff.de re.iur.l.cum principalis.glo.tamen vr̃ tenere qđ obligatus ad huiusmodi seruitutes sit obligatus ad factũ q2 tenet̃ ad patientiam vt.ff.de seruitu.l. quoties ⁊ pati est facere vt

ff.de ver.ob.l.vbi aūt nō apparet.§.qui id qd̄ ꝛ ita notaꝛ.e.ti.l.ij.circa principiū gl.que tū glo.nō placet pe.nec Ja.qꝛ lȝ pacientia sit facti.stipulatio tū nō dicitur cōtinere factuȝ alioqui promitteret stichū videretur cōtinere factū qꝛ dare nō potest quin tradat ꝛ traditio est facti vt.s̄.de pac.l.traditiōibus cy.Alias et q̄ōnes de hac materia querit hic cyn.quas omitto breuitatis cā lȝ ad eū recurratis licet eni vtilia sint raro cōtingūt.Ibi sed per except.h.d.tex.expresse ibi nisi talis exceptio ꝛc.ꝛ ibi nisi predicte exceptiones ꝛc.ol.

Ex libris. Hec lex difficilis reputaꝛ propter solutionē ꝯriop.Et primo opponitur scd̄m odo.de.l.s̄.proxima vbi dr̄ vsumfru.finiri maxima ꝛ media capitis diminutiōe hic dr̄ oppositū ꝛ ambe sunt iustiniani vnde dic secundū eū qd̄ hic loqtur de vsufru.quesito per filium vel seruum patri vel dn̄o ꝛ.l.s̄.proxi.de vsufru.quesito patri per seipsum.Sed istud magis est diuersificare casum quā soluere ꝛ ratio diuersitatis inter casus predictos statim patebit in solutione aliop̄ ꝯriorꝫ.Secundo opponit glo.de.l.si filiofa.secunda.ff.de donati.cā mortis ꝛ.e.titulo.l.fi.dicunt quidam dictas.l.corrigi.Alij vt azo ꝛ odo.hic dicunt aut certum est cuius contemplatiōe relictus fuerit vsufru.ꝛ tunc morte eius finitur vt in contrarijs aut dubiū ꝛ tunc eligitur humanior via vt magis valeat quā pereat vt hac.l.Sed ꝯ hanc solutionē est expresse finis huius l.q̄ in dubio presumit filij ꝯtēplatione relictū.Alij dicunt principiū huius.l.loqui qn̄ vsusfructus erat relictus cōtēplatiōe pr̄is vel dn̄i finis qn̄ cōtēplatiōe filij vel serui.sed adhuc repugnat finis huius.l.Dn̄s dy.in.l.ꝯria si filio dicit qd̄ in dubio aut est expressa persona pr̄is ꝛ filij ꝛ tūc presumitur pr̄is ꝯtēplatiōe relictū vt.ff.de ꝯdi.ꝛ demō.l.filio ꝛ.j.de iure delibe.l.cū aliquis aut patris p̄sona nō est expressa ꝛ tunc cōtēplatiōe filij vt hac.l.in fine.ꝛ ad hoc facit qd̄ notaui.s̄.de sacrosan.ecc.l.j.§.sed an relictū vni de collegio Sed verius puto cuȝ finis huius.l.indistincte dicat verosimile esse filij contēplatiōe relictū ꝙ nisi expresse ꝯriū appareat qd̄ lex ista indistincte intelligenda sit ꝛ quo ad casum huius.l.ꝯtrarie corrigātur vt etiaȝ videtur innuere gl.dicta.l.si filio.Et eodē modo crederē correctā.l.qui vsufru.§.fi.ff.e.prout est ibi in litera seruo tytij.ꝛ ita tenet cy.scd̄m pe.licet credam verioreȝ literā serui tytio fȝ quā literā non cōtradicit huic Alia contraria satis patent ex glo.Excepto vltimo.d.l.cū oportet ꝛ.l.fi.d̄ bonis q̄ liberis nā solutiōes gl.vere non sunt sed dicendū qd̄ ille huic non cōtradicunt qꝛ loquunꝛ qn̄ hereditas vel legatūvel aliquid aliud in plena ꝓprietate obuenit filio hic āt qn̄ vsufr.ꝛ dubitatur cuiꝰ morte pereat patris vel filij ol.cui tn̄ queratur vsufru.relictꝰ filio notaꝛ dicta.l.cū oportet auꝛ.Itē in his vbi videtur qd̄ totum filio queratur quia seruitus seruitutis esse non potest vt ibi no.ꝛ dicit cy.hanc q̄ōnem sibi fuisse factā in priuata examinatione.s.si filiofa.foret relictus vsufru.cui quereret vtruȝ patri vel filio ꝛ cuius morte finiretur ꝛ ꝙ respondit sciens hanc esse dubiam questionem casus est.C.de vsufr.l.vlt.ꝛ nihil amplius fuit dictum.ipse tamen inclinat qd̄ quando dubitaꝛ cuius contemplatione sit relictum media via eligatur.s.qd̄ ius vsufru.sit in persona patris de rigore sed de equitate eiꝰ morte non finiatur sed transferatur in filium vt hic cy.

De seruitutibus ꝛ aqua.Rubrica.

Super rubrica. Uide azo.in summa.e.qui late ꝛ subtiliter tractat de vsufru.§.sunt aūt ꝛ plenius p rofre.de ꝯfessoria ꝛ negatoria et tangiꝛ per Inno.de postula.prelatop̄ ca.bone scd̄o vltra principiū ꝛ in speculo de cā possessiōis ꝛ ꝓprietatis penultima ꝛ vlti.colum. Si cōcessi alicui duos pedes terre ad eundū vel aquā ducendū vtrū videar solā seruitutē cōcessisse an vero ꝓprietatē dic vt nota.in gl.ꝛ p me.j.de iur.do.l.si mulier dotē in fine prime glo. Iteȝ nota.qd̄ in hac rubrica posito genere.s.de seruitutibus subijcit spēm.s.ꝛ aqua sic ꝛ alis.j.de excusa.tuto.l.exactores ibi oneribus ꝛ tutelis ꝛ.l.ij.di.cum longe ꝛ ibi notatur.An per denuntiamentū interrūpatur prescriptio seruitutis.j.eo.l.ij.ꝛc.

Si quas actiones. Difficultas huius.l.ꝓcedit ex eo qd̄ finis cōtradicere videꝛ principio in eo ꝙ in principio innuit aliquē agere ex iure ipso tp̄e q̄sito loquēdo in scd̄a p̄sona ꝛ aliū esse qui ꝯuenit qui possidet loquēdo de eo in tertia ꝛ exigere in eo qui possidet q̄litatem possidendi qd̄ non vi non clam nec precario possideat qd̄ videtur absurdum immo magis videꝛ qd̄ cōdemnari debeat si vi vel clam vel precario possideat ꝛ pp hoc ponit gl.casum tripliciter lȝ obscure et iō scd̄m cy.ꝛ odo.primo ponā ipsam lecturā antiquop̄ que vera est ꝛ fuit intellectus.l.cōditoris licet ꝛ alie due lecture in se vere sint nō bn̄ ꝯueniunt litere.lectura ergo antiquop̄ est vt tota lex loquaꝛ de seruitute altius nō tollēdi acquisita lōgo tp̄e s.x.inter p̄ntes vel.xx.inter absentes ꝛ s̄m hāc lecturā expone literā Si quas actiones dicit gl.cōfessoriā vel vti possidetis Sed q̄ sint iste actiōes pl̄e notaꝛ p rofre.de ꝯfessoria tertia colū.§.Itē non videtur qd̄ aliquo mō cōpetat confessoria.Ibi cōtra veterē formā.i.antiquū statū edificiop̄ ꝛ seruitutē p̄scriptam vt.ff.de seruitu.vrba.prediop̄.l.qui luminibus. Ibi vt luminibus licet dicat hanc dictionē vt poni consecutiue nō causatiue.s.qꝛ vicinus hoc faciebat nō principaliter vt noceret luminibus lȝ in effectu noceret tn̄ secundū odo.ēt causatiue legi pōt qꝛ idem est si faceret vt noceret odo.Ibi existimas huc vsqꝫ suspenditur litera Ibi more solito.i.iudiciop̄ ordine seruato vt.s̄.de pactis.l.si pacto.in fine od.Ibi longi temporis s.x.vel.xx.an.vt.l.penul.Ibi vicē seruitutis.s.constitute p vicinum ac si dicat sicut seruitus constituitur conuentione ita acquiritur longo tempore ol.Ibi si is qui pulsatur.ista litera videtur contradicere lecture antiquorum secundū quam hic loquiꝛ in actore qui nō pulsatur sed pulsat sed dic qd̄ pulsaꝛ.i.turbaꝛ in quasi possessiōe seruitutis altius nō tollendi nam ꝛ reus dicitur pulsare actorē resistendo vt.ff.de procur.l.nō solum.§.si status odo.ꝛ mutat hic personas.Et ꝑpter hoc verbum pulsatur orte sunt alie due lecture que sunt in glo.s.qd̄ principiū.l.loquatur in actore qui longo tp̄e prescripsit seruitutē altius non tollendi ꝛ iste finis loquatur in reo qui prescripsit contra talem seruitutem libertatis ac si dicat si prescripsisti seruitutem altius non tollendi potes agere contra aduersarium nisi ꝛ ipse contra tuam seruitutem longo tempore libertatis p̄scripsisset nō vi nō clam nō p̄cario ꝛ scd̄m hoc v̄buȝ pulsaꝛ proprie ponitur.Sed licet iste casus in se sit verus non bene cōuenit litere nec credo fuisse mentem.l.latoris. Tertia lectura adhuc est magis remota a litera licet sit in se vera vt ꝓbatur.ff.cōia prediop̄.l.j.in fine.Sed quācunqꝫ lecturā teneamus ista.l.videtur contra rudem equitatem laicorꝫ quibus durum vr̄ ꝙ quilibet non possit altius tollere domū suā ad libitum etiam si noceat luminibus vicini ꝛ videtur etiam contra iura.j.e.l.altius ꝛ.l.se.Sed nō cōtradicūt qꝛ vbi seruitus altius non tollendi non debetur quilibet potest altius edificare vt in cōtrarijs hic aūt seruitus altius nō tollendi erat longo tp̄e quesita vt dictum est ꝛ de hoc latius dicam dicta.l.altius.j.e.Querit odo.que sint necessaria ad huiusmodi seruitutem prescribendam ꝛ secundum eum ꝛ Jaco.de are.requiriꝛ qd̄ prescribens habeat bonam fidem vt hic.ꝛ.ff.quemadmodum seruitu.amittantur.l.fi.Sed quomodo hec bona fides probabitur quidā qd̄ presumitur cum ignorantia presumaꝛ ꝛ quia qui dicit aliquid vi clam vel precario possidere tanquaȝ actor probare tenetur vt.j.de proba.l.actor.In contrariū videtur quia quelibet res naturaliter libera est nisi seruitus ꝓbetur vt dicta.l.altius.j.e.ꝛ.l.si tibi ꝛ.ff.de seruitu.l.fi.ergo scire debet in rebus alienis sibi facere nihil licere vt.s̄.de pactis l.fi.si ergo faciat mala fide facit qꝛ scire debet qd̄ suum non est ad alios pertinere vt.j.vnde vi.l.fi.Et certe hec questio dubitabilis est.si eniȝ dicamus qd̄ necesse habeat probare tituluȝ vel causam seu bonam fidem videtur contra glos.ꝛ iura que dicunt in seruitutibus prescribendis titulum non requiri vt notatur.j.l.proxima ꝛ.ff.de seruitut.l.seruitutes.secunda ꝛ pro hoc.ff.si seruitus ven.l.si quis diuturno.ꝛ de aqua plu.arcen.l.finali.ꝛ sic videtur bona fides presumi. Sed contra hoc faciunt preallegata iura.s̄.in contrarium allegata ꝛ glo.que est.ff.de itinere actuqꝫ priuato.l.j.§.hoc interdictum vbi dicitur qd̄ probare tenetur se emisse ꝛ sic titulum de hoc satis notaui.s̄.de rei ven.l.certū predicti odo.Jac.dy.dicto.§.hoc interdictum ꝛ cy.hic ꝛ alij dicunt qd̄ prescribens seruitutem nō tenetur titulum probare sed qd̄ crediderit sibi seruitutem deberi sed hoc magis difficile videtur probare quam titulum ꝛ bonam fidem.vnde dicunt quidā qd̄ hoc probabit per sacramentū ar.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.j.§.hec interdicta ꝛ.§.arist.Sed hec opinio reprobatur in dicta glos.in.l.j.§.hoc interdictum de itinere actuqꝫ priuato vbi satis de hoc notatur.Et iō predicti doctores dicunt qd̄ probabit hoc modo se credidisse seruitutem sibi deberi quia pater vel actor suus vel alius fidedignus hoc sibi dixit qd̄ non est probare titulum sed errorem iustum in facto ꝛ per consequens bonam fidem alias si hoc vel simile non probet necessario sequitur vel qd̄ habuerit malam fidem vel qd̄ in iure errauerit ꝛ sic prescriptio non

procedit

procedit vt.ff.de vsuc.l.nunquam. nam in prescriptione pari ficatur scire ⁊ scire debere vt.ff.pro emto.l.qui fundū.§.ij.In prescriptione aūt libertatis ↄtra seruitutē presumitur bona fides q2 credere debuit rem liberā sicut esse d3 naturaliter vt predixi per dictā.l.altius.j.e.cū si.In prescriptione aūt liber tatis persone exigitur bona fides vt.j.de prescriptiōe lōgi tē poris que pro libertate.l.j.⁊.ij.cy.distinguit inter vrbanas et rusticas in realibus nā in prescribēda libertate in vrbanis re quiritur bona fides vt.ff.de seruit.vr.predi.l. hec aūt iura.in rusticis nō vt.j.e.l.pen.⁊ ratio est q2 in prescribenda libertate rei vrbane requiritur factū prescribētis ⁊ ꝑ ↄsequens bona fi des.in rusticis aūt non requiritur factū ex parte prescribētis sed solū negligentia ex parte amittentis ⁊ ideo bona fides nō requiritur in prescribēte ⁊ sic intelligitur.j.eo.l.pen.Itē scd3 M.fil.q2 vrbane digniores sunt rusticis ⁊ ideo difficili⁹ amit tunt ⁊ ex hoc patet qd hic non pōt poni casus in prescribēda libertate q2 nō requiritur bona fides vt dixi ⁊ q2 litera que di cit ad modū seruitutis deberet dicere ad modū libertatis cy. alia etiam subtilia in materia seruitutū notat cy.hic ⁊.j.l.pro xima que omitto q2 in effectu colligūtur ex remissionibus da tis sup rubrica vel ex gl.ff.e.ti.¶Ponit etiā od.alia duo exē pla ex qb⁹ presumit bona fides in prescribēte seruitutē vt q2 vicinus volebat altius edificare ⁊ sibi denuntiaui ne edifica ret ⁊ ipse metu denūtiamēti destitit ⁊ exinde lapsum est decē niū vel vicēniū.nōne istius denūtiamēti presumor bone fidei ⁊ licet nihil alleget Ja.de are.ad hoc allegat q2 denūtiamen tū facit possessorē illū qui alias non erat vt.ff.de acqui. poss.l. possideri.§.si seruus ⁊ pro emto.l.ij.§.si seruus ⁊ quor lega tor.l.j.§.quesitū.¶Scdm exēplū est si feci ꝓtectū.s. domu3 vicini depressam credēs eū debere seruitutē altius nō tollen di ⁊ ipse nō ↄtradixit ⁊ lapsum est decēniū presumit bona fi des.Idē dicūt quidā si feci fenestras q̄ aperiebātur vsus do mū vicini eo sciēte ⁊ patiente.ex his enī actibus ⁊ similibus ꝓ sumit bona fides.Itē requiritur in seruitute acquirenda qd vtar iure seruitutis ⁊ aduersario sciente vt hic ⁊.ff. quēadmo dū seruitu.amittātur.l.si.qd quō ↄstare possit dic vt plene no tatur per Inn.extra de postula.prela.c.bone scdo vbi de ista materia subtiliter not.¶Itē requirit qd prescribēs sit dñs predij cui seruitus queritur vel saltē bone fidei possessor ⁊ qd is cōtra quē seruitus querit sit dñs predij in quo acquiritur seruitus vt in tertia lectura huius.l.⁊ probat.ff.cōia predior l.j.⁊ ideo rei cōis vnus tm̄ socior querere seruitutē nō pōt vt ff.de serui.rust.pre.l.si vnus vnde sicut per pactū nō pōt que rere nec ↄstituere ita nec ꝑ prescriptionē licet aliqn̄ aliqd fiat tpe qd nō pōt fieri pacto vt.ff.de seruitu.vr.predi.l.sed ⁊ si in ter me ⁊ te.⁊ de diuer.⁊ tē.prescrip.l.lōge.¶Et pro declara tione huius materie vide qd subtiliter notat ꝑ rofre.de ↄfes soria prima scda ⁊ quarta colūna v.Itē instat ⁊ qd dicet.j.l.ꝑ xi.In glo.j.ibi de aqua plu.arcen.l.si.⁊ qd vi aut clā.l.aut qui aliter.§.si quis dū putat od.Ibi vti possidetis.l.j.§.si.⁊.l.ij. Sed ibi loquitur in possessione hic in prescriptione ⁊est rō q2 ibi maius periculū ⁊c.vt hic ⁊.ff.de carbo.edicto.l.j.§.sed ⁊ si quis Jaco.de belui.⁊ cy.In eadē gl.inter hec verba vi ⁊c. vel scdm Jaco.de are.vt si ↄ denuntiationē clam qn̄ sciuit vel sci re debuit se prohiberi ⁊ pro hoc.ff.de reg.iur.l.quo tutela.§. vi factū.⁊ qd vi aut clam.l.j.§.ij.⁊.l.prohibere.§.si.Ja.⁊c.

Si aquam. Hec lex est de materia supio ris ⁊ id vide qd ibi notaui ibi ꝑ possessionē.i. per fundū vel fundos ⁊ loquit iuxta vulgare quo d3.ista est mea possessio sic ⁊.j. de ꝓba. l.ij.⁊ dixi.s.de fideiusso.minor.l.ij.Martialis ꝓpriū nomen est Eo sciēte quare scientia eius requirat no.in gl.⁊ suppletio ne eiusdē ⁊ subaudi ⁊ patiente si em̄ ꝓhiberet prescriptio non ꝓcederet vt.j.proxi.respōso ⁊.ff.e.l.quoties in fine od.¶Ibi ante id.i.ante prescriptionē cōpletam fran. Sed quero vtru3 contra ignorantem possit seruitus prescribi exēpli gratia te ignorante duco aquam vel vado per fundum tuum longo tē pore hec.l.vr̄ expressa qd non dum dicit eo sciente.In contra riū vr̄.s.l.proxima vbi nihil de scientia dicit ⁊ quia in prescri ptione rerum immobilium non exigitur scientia eius contra quem prescribitur vt.j.de prescrip.lon.temp.l.fi. Odo. hic te net opi.a3.qd exigatur scientia ⁊ patientia ⁊ rō est quia spāle est in seruitutibus qd prescribant sine titulo ⁊ id opus est sciē tia ⁊ patientia vt.ff.e.l.quoties ⁊ de seruitu.ru.pre.l.j.in fine. Aliā ēt pulcrā rōnem reddit glo.quare exigitur scientia quia dñs contra quem seruitus prescribitur possidet rē sed in pos sessione rer immobiliū prescribens possidet ⁊ non dñs.¶Et probabitur hec scientia ⁊ patientia per coniecturas de quib⁹ dixi.s.eo.l.j.vel similes ⁊ hec opinio cōiter approbatur.Alij

tamen contrarium tenent ⁊ subaudiunt hic maxime. Aliā eti am opinionē recitat circa hoc odo.s.l.proxima.s.vtrū prescri bens seruitutē alleget titulū ⁊ ꝓbet longā possessionē ⁊ tunc non exigatur sciētia sed presumatur prescribens esse benefi dei ꝓpter titulū allegatū nisi probetur malafides Si aūt titu lum nō allegat exigatur sciētia vt predictū est. Itē querit gl. ⁊ od.s.l.prox.ꝗto tpe tollatur negatoria de quo dic vt in gl. ⁊ latissime per rofre.de negatoria ver.Ite3 queritur quo tpe tollatur ⁊ per azo.in summa de vsufr.circa fi.§. queritur quā to tpe tollat negatoria ⁊ dic scdm Jaco.butri.aut volo ↄ ne gatoriā ꝓscribere per indirectū qd est quesita seruitute ⁊ tunc tollitur eo tpe quo seruitus ↄstituitur aut directo ⁊ tunc tot sunt prescriptiones quot itiones licet vna possit de pluribus itionibus actio exerceri cā minuendar litiū vt.ff. pro socio.l. cū duobus.§.si plures ⁊ sic etiam sentit hic glo.¶Est ⁊ alius modus vt predixi.s.allegare titulū ⁊ lōgā quasi possessionē ꝑ l.cum de in rē verso.ff.de vsuca.licet quidā dicant qd ibi inter uenit factū aduersarij qd non est hic sed ⁊ hic est quasi factu3 s.patiētia ⁊ scientia vt predixi Jaco.Sed nunqd per denun tiamentū interrūpitur prescriptio vt q2 denūtio qd non va das per prediū meū gl.hic licet sub dubio forte vr̄ sentire qd sic qd est satis notabile ⁊ idē sentit.ff.de vsufr.l. arboribus.§. idē tractat in fi.In gl.prima ibi nō precario vel vi vt notatur s.l.prima.In gl.iur.seruitutis ibi q2 hic dñs.s.rei vi qua q̄ ritur seruitus old.Ibi possidet rē in qua seruitus prescribit ol.Ibi.s.in prescriptione rerum corporalium ol. non.s.possi det ille contra quem prescribit rem que prescribitur ⁊ id eius scientia non requiritur ol.In glo.⁊ sic decem annis Ibi.l.fo ramen in fine.l.⁊ ver.at si ex celo fran.Ibi qd negaui modo.s. in glo.posita in preall.l.seruitutes old.

Et in prouinciali. Hāc.l. intellige scdm.M.fil.qn̄ seruitus erat ia3 constituta per venditorem secus si tantum promissa q2 tunc emtor non tenetur q2 pa ctum non afficit rem vt.ff.de contraben.emtio.l.fi.⁊ notatur. ff.de aliena.iu.mu.causa facta.l.iij.§.opus.cynus.

Aquam. Hec lex vtilis est ⁊ sepe occurrit in practica in glo.ibi in concedendo.e. l.vbi de hoc cy.

Siquidem. Nota hac.l.venire damnū et interesse qd intelligit cy.iu dicis officio nec est petendum in libello sed solū qd declaretur ius seruitutis cōpetentis ⁊ officio iudi cis veniet damnum ⁊ interesse cy.Sed ⁊ si in libello peteretur non credo esse malefactum nec iure peohibitum.

Preses prouincie. Utilis est ⁊ in practica sepe occurrit.Et allegat ꝑ glo.⁊ bene qd ordinata cari tas incipit a seipso ad qd ↄcordat de penit.dist.iij. c.qui vult ⁊ ibi in gl.⁊ ꝑ archi.⁊.xxiij.q.v.c.si nō licet. xxiiij.q. j.c.vbi sana fides.vbi pulcra notātur per arch.de caritate.ad hoc ēt facit qd notat.extra de spō.c.inter opa caritatis ⁊ qd di cit papa si oporteat vt nos vel tu ex hoc negotio cōfundamur eligemus potius te ↄfundi quā ledi sedē apostolice dignita tis vt extra de auc.⁊ vsu pallij.c.ij.in fine sic ⁊.correctio inci pere debet a seipso vt possit alios corrigere vt extra de statu monac.c.ea q̄ꝑ religiōis.§.si vero abbates.⁊ ibi in gl.Et pre dicta faciūt qd teneamur ꝑmo seruire vel elecmosynā dare ꝑ pinquis quā extraneis vt no.in glo.extra de cohabitatiōe cle ricor ⁊ mulier.c.j.q.iij.peruenit in vltima glo.lxxxvj.di.non est satis nā quis nō debet alienos suis anteponere in successi one vt.j.de fideicō.l.cū acutissimi.pro hoc ⁊.ff.de priuile. cre dito.l.j.⁊ de institu.⁊ substitu.l.generaliter ⁊c.

Si manifeste. Questio hic formata i gl. de extructiōe molēdini su perioris sepe de fctō occurrit ⁊ vidi magnos viros du bitare ꝓpter opinionē ⁊ gl.diuersitatē hic em̄ t3 gl.qd licitu3 sit facere in flumine molendinū supius ēt si noceat inferiori et idem notat.ff.de fluminibus.l.quominus ⁊ tāgitur in gl.ff.d edē.l.si quis ex argentarijs.§.si initiū tabular Rofre.expres se tenet ↄtrariū titulo ne quid in flumine publico circa finem ⁊ ad.ll.hic in glo.allegatas respondet vt ibi notatur ⁊ hāc eti am opinionē tenet py.in qōnibus suis.x.⁊.xj.qōne vbi late di sputat hanc qōnem licet in cōtrariū videatur facere.xxxvj.qd ne que incipit quidam salmarius ⁊.c.xiiij.qōne q̄ incipit dñi de sasolo ⁊ ꝑ opinione rofre.facit.ff.de diuer.⁊ temp. ꝓscrip. l.si quisquam. de aqua plu.arcē.l.j.§.j.⁊.l.ij.⁊ ne quid in loco publico.l.ij.§.merito ⁊.§.si quis a principe ⁊ ne quid in flumi ne publico.l.j.§.sunt qui putāt Ja.d are.allegat vltra ꝑdicta

qđ scđs faciēs molēdinū nocēs primo possit prohiberi qꝛ primo licitū fuit facere molendinū vt.d.l.quominus.de fluminibus ergo nō lʒ scđo aliquid facere in eius ꝑiudiciū vt.ff.de aqua quoti.⁊ esti.l.hoc iur.§.ex flumine de seruitu.rusticoꝝ ꝑdio.l.impatores in fine. In ꝯtrariū facit quia tm̄ ius hʒ scđs in flumine publico faciēdi q̄tū primus ꝓhibendi vt.ff.ne qd in flumine publico.l.ij.§.j.⁊ ꝑ hoc.ff.de vsuc.l.fi. q̄ ꝯtradicit ꝑalle.l.si quisquā de diuersis ⁊ tēp.ꝑscrip. Opin.rofre.de facto obtinui corā prudētibus viris Iaco.de are.cuius opi.hic sequitur cy.cōcordādo opi.predictas distinguit aut secūdus licite facit puta licentia principis vl' pretoris ⁊ hʒ locū opinio gl.aut nō facit licite ⁊ primus licite fecit ⁊ tūc opinio rofredi. pro hac distinctiōe facit.ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.si qd in publico ⁊ ver.idem ait de aquirē.re.do.l.quāuis qđ in litore lʒ gl.ibi posita obstare videat̄ ⁊ pro hac ēt distinctiōe allegat.ff.de ope.no.nū.l.j.§.nūtiamus ⁊.§.sequenti ⁊ scđm euʒ ꝑalle.l.si quisquā.loquit̄ qđ erat in possessiōe ⁊.l.vlti.de vsuc. q̄ videt̄ illi ꝯtraria qñ desierat possidere Iaco. Domini aūt ol.⁊ Iac.but.intelligunt opinionē glo.esse verā qñ scđs vult facere molēdinū in suo qꝛ tūc pōt etiā si noceat primo dum tñ aīum nocēdi nō habeat vt in.l.in gl.allegatis Si aūt velit facere in publico aut in flumine nauigabili ⁊ nō pōt etiā ex rescripto principis nisi diceret nō obstante.l.vt dicta.l. quominus ⁊ ibi not. Si aūt nō est nauigabile adhuc nō pōt qꝛ publicū est vt.ff.ne quid in loco publico ⁊.l.fluminū in principio de dāno infecto etiā ex ꝯcessiōe principis si noceat vicinis vt.d.l. vnica.§.sunt qui putāt.nequid in flumine publico ⁊ intelligatur nocere etiā qui cōmodū aufert vt.d.l.ij.§.merito ne quid in loco publico ⁊ sic opinio gl.locū hʒ solū qñ in suo facit. Et ad tollendū contrariū de.l.si quisquā ⁊.l.fi.de vsuc. dicūt aut allegat̄ sola consuetudo aut prescriptio ⁊ non valet vt dicta.l. fi. Aut consuetudo ⁊ rescriptum principis ⁊ valet dum tamē non noceat alicui ⁊ ita loquitur prealle.l.si quisquā ⁊ dict⁹.§. merito ⁊.§.sequenti ⁊.§.si quis a principe ⁊ ibi in gl. Ia.⁊ ol.

¶ Quero aliā qōnem de istis molēdinis duo fratres fecerūt diuisionem inter se in qua molendinum vnum cum riuo ⁊ aq̄ductu remansit cōe.deinde vnus ex fratribus concessit alteri ius trahendi aquā de dicto riuo ⁊ aqueductu communi ⁊ ducendi ad predia sua sine damno molendini. Iste frater in predio suo vult construere nouum molendinum ⁊ vti dicta aqua qꝛ bene sufficit vtriq; molendino queritur an possit ⁊ videtur qđ non qꝛ in re cōi non videtur posse seruitus acquiri vt.ff.đ seruitu.vr.predio.l.in rē cōem hec questio fuit disputata bononie ⁊ post multa allegata tenet qđ licet de stricto iure concessio seruitutis nō teneat in re cōi tamē concedens nō possit venire contra factum suum vt.l.per fundum de serui.rusti.ꝑdiorum ⁊ qđ non dicatur esse cum damno molendini lʒ min⁹ habeat ad molendū ex quo habet aquam sufficientē qꝛ nō dicitur damnificari qui lucrum perdit vt.ff.de dam. infec.l.proculus.j.de codicillis.l.fi.⁊ de aqua.plu. arcen.l.j.§.j. ⁊ qꝛ frater qui protulit verba sine damno molendini obscure locut⁹ est ⁊ ideo contra eum fiat interpretatio vt.ff.de pactis.l.veteribus ⁊ extra de re.iuris cōtra eū li.vj.⁊ ibi per dy.

Altius. Hec lex sepe occurrit ⁊ loquit̄ de materia.l.s̄.e.⁊ intēdit hoc qđ quilibet pōt altius eleuare domū suā ēt si officiat luminib⁹ vicini nisi debeat seruitutē altius nō tollēdi.idē puto in area vacua in qua nunquā fuit edificatū. Idē etiā notatur.ff.de serui.vrba.predio.l.qui luminib⁹ .lʒ textus prima facie ꝯdicere videatur ⁊ idem notat her.extra de verb. signi.c. abbate in glo.que incipit hoc mō in fine. Idē tenet od.hic et speculator de cā posses.⁊ ꝓprietatis vltima colūna v̄.sed pone ⁊ v̄.sequentibus ⁊ rofre.in libello de consti.ex liberis circa finem ⁊ titulo nequid in loco publico fiat ⁊ latius de confessoria.§.sed illud querit̄ In sequēti tñ videtur tenere qđ si edes vicini hēant lumen ex publico qđ vicinus edificando nocere non possit talibus luminibus qꝛ nō licet vicino in publico aliquid facere quin liceat alteri ꝓhibere vt.ff.ne quid ī loco publico ꝑ totum ⁊ hanc opinionē tangit gl.dicta.l.fluminum.§. fi.de dam.infec.que incipit nisi aīo nocendi ibi rñdeo non videtur officere si lucē auferat quam ex priuato consueuit habere qđ puto verum cum officiēs luminibus laboraret in publico tunc eñ prohiberi posset nisi cōsuetudo esset qđ taliter posset ēt in publico laborari vt notaui.ff.de legi.l.de quibus v̄.nūc videamus ex quibus actibus. Si aūt in suo laboraret tunc ēt si officeret alteri in luminibus que haberet ex publico non posset prohiberi per hanc.l.cum concor.hic allegatis ⁊.s̄ l.proxima. Sed quid si laboraret super re cōi puta itinere cōi suo ⁊ eius cuius luminibus officit sicut habui de facto tunc crederē qđ locus esset preallegate.l.qui luminibus.s.qđ edificando teneatur seruare formā antiquam scđm quā erat edificatū ⁊ si nūquam fuit super ipso itinere edificatū locum hēret qđ notatur.ff.cōi diui.l.sabinus ⁊ extra de re.iuris.c.in re cōi li.vj.per dy. Io.an.⁊ cardi. Sed nunquid qui debet seruitutē altius nō tollēdi saltē alte pōt edificare videtur qđ sic qꝛ altius est cōparatiuū ergo alte nō prohibetur Sed dic contra vt.ff.si seruitus ven.l.loci corpus.§.pen.⁊ ibi in gl.notat̄. Itē opponit̄ qꝛ hic dr̄ qđ altius tollere est libertas ⁊.ff.đ serui.vr. predioꝝ.l.j.dicitur qđ est seruitus sed dic qđ altius tollere ex volūtate est libertas vt hic. Si aūt ex necessitate vt qꝛ promisi vicino meo altius tollere ꝓpter eius cōmoditatē tūc est seruitus vt in.l.ꝯtria ⁊ dic vt ibi not.odo. Itē nota qđ iure seruitutis pōt peti ne aliquid fiat vt aliqd fiat vt.ff.si seruitus vē.l.et si forte.§.ij.⁊ notatur.d.c.abbate de verb.sig.in glos.sed cum seruitute. ¶ Et facit hec.l.scđm cy.ad questionem fratrū cui⁹ vicinus in tm̄ eleuabat domū suam qđ videbat secreta fratrū vtrū hoc posset ⁊ dic scđm. p. qđ si ad emulationē fratrū hoc faceret non posset vt.ff.de publicis operibus.l. opus ⁊ ibi de hoc notat cyn. contrarium credo per hanc.l.⁊ hic notata ⁊.l. opus in edificante in publico non in suo loquitur.

Si in edibus. In glo.prima in fine nam duplex est differentia primo in ordine qꝛ qđ hic ponitur in principio ibi ponitur in fine ⁊ econuerso. Item ibi edificabat in pariete vicini vnde prohibetur per negatoriam hic in suo proprio sed ꝯtra seruitutē debitā ⁊ ideo prohibetur per confessoriaʒ.

Per agrum. Etiam causa venandi vel aues capiendi vt.ff.de seruitu.ru.predio.l.diuus. ⁊ instit.de rerū diui.§.plane ⁊ ibi in gl. In fine non iure seruitutis sed iure cōi vt ff.de via publica.l.j.⁊.l.viam publicā od. In glos.j. Ibi secus de diuino qđ intelligit cy.scđm pe.nisi domin⁹ prohibeat naʒ si ꝓhibeat etiā iure diuino ire non licet alias esset ius iniquū cy.in fine sed in illis de agro facta erat via publica vel iter per que itur non sicut per agrum alienum. Et de duobus plaustris vel somerijs in via sibi obuiantibus quis alteri cedere debeat dic vt notatur.ff.ne quid in loco publico .l.ij.§.j. cyn. In glo.vlti.in fine vbi de hoc notatur vel dic qđ si vnus potuit preuidere ⁊ non fecit tenetur alteri si eum damnificet vt.ff. ad.l.aquil.l.si putator ⁊ de his qui deie.vel effu.l.si vero plures.§.pretor ait. Si non potuit preuidere illud qđ est vilius reijci debet ⁊ pro rata postea emendari vt.ff.ad.l.rhodiā de iactu.l.j.⁊.ij.licet alij dicant sorte dirimi vt notatur.d.l.ij.§.j.ne quid in loco publico.oldra.

Non modus. Pulcra ⁊ vtilis est hec lex in materia seruitutū ⁊ cōcor.ff.de aqua plu.arcē.l.si prius.§.j.⁊ de seruituti. l.iij.§.modū ⁊ qđ nota.extra de censi.c.q̄to.⁊ qđ dicitur aquā de flumine publico hauriendā pro mō predioꝝ vt ff.de seruit.rusti.predi.l.imperatores.licet prima facie videat̄ contra sed non est quia hic modus erat constitutus seruituti ibi non. Item oppono qđ si vicinus promisit non officere luminibus intelligi debet non solum de luminibus presentib⁹ sed etiam futuris vt.ff.de serui.vr.predi.l.seruitutes.quidam dicunt qđ ibi intelligitur de futuris subrogatis in loco ꝑsentium qđ verꝝ nō est ⁊ ideo dic qđ ibi vniuersaliter ⁊ indistincte erat promissio facta ⁊ ideo extenditur etiam ad futura vt .ff. de fundo instructo.l.penul.⁊ de le.ij.l.peculium at hic erat taxata ⁊ determinata seruitus et ideo vltra modum taxatuʒ nō extenditur ad futura vt hic cum concor. Quod facit ad qōneʒ si aliquis pro anniuersario suo legauit denarios.xij. ꝑ quolibet canonico ecclesie sancti martini ⁊ tunc non erant nisi.x.et postea sunt.xx.qđ nō teneātur heredes illis qui excreuerunt cy. Itē facit qđ priuilegia concessa ecclesijs non extendantur ad futuras capellas vel bona postea quesita de quo dic vt notaui.s̄.de sacrosanc.eccle.l.placet. ¶ Itē facit ad questionem si monasterium promisit alicui molere in molendino suo pro se ⁊ familia sua ⁊ familia crescat vtruʒ omnibus molere teneatur de quo dixi.s̄.de sacrosan.eccle.aut.hoc ius porrectū vers. vnam aliam pulcram questionem.

Sicut. Qđ hic notatur in glo.melius declarabitur infra.l.proxima.

Cum talis. Questio Ibi quinquēnij quo scilicet vti poterat scđm legeʒ seruitutis quasi hec negligentia nō vtentis nō magis vni diei quā alteri tribuat̄ vt sicut quolibet die quinquennij poterat vti sic quilibet dies quo neglexit pro anno computetur vt non dicas qđ tot videantur anni quot sunt

dies in

dies in quinquẽnio qꝛ tunc nõ facerent biẽnium tm̃ sed multo plures sed oẽs negligẽtie quolibet dic q̃nquẽnij cõmisse simul iuncte faciũt vnuũ annũ ƒm istos. In glo. pma q̃ incipit imovi detur ibi Jo. dicit de hoc notaꝛ in glo. l. 3rie. ⁊. §. l. pxi. sed nõ firmãt aliquã opinionẽ nec azo. i summa huius tituli vlti. colũ. §. itẽ amittiꝛ seruit⁹ nõ vtẽdo nec Cy. hic imo dicit aliquã opinionẽ nõ posse. l. pbari. Dñs odo. hic ⁊. §. l. pxi. approbat opinionẽ Jo. licet cõtra. l. si sic multũ obstet. Sed credo eam debere intelligi ƒm determinationẽ istius. de hoc etiã notaꝛ p Inn. extra de pscrip. c. de q̃rta. Cum aũt casus iste sepe de facto occurrit ⁊ vidi magnos pitos dubitare q̃ opinio sit verior vtrũ Jo. ⁊ Azo. an Hug. Odo. hic sequiꝛ opi. Jo. ⁊ Az. ff. de serui. vrb. pdio. l. cũ eo. videꝛ glo. sequi opi. Hug. ⁊ Rof. de cõfessio. penul. colũ. v. Item queriꝛ altius nõ tollere ⁊ eã puto veram ⁊ vidi cõiter approbari qꝛ hec lex videtur aliq̃d spãle voluisse in area ppter fructus: vt ex lr̃a patet Aber. de bobio volens opiniones ꝯcordare distinguit q̈ si area fuit añ edificiũ ⁊ dñs non possit alibi cõmode facere tunc sit va opinio Hug. ⁊ p hoc. ff. de damno infec. l. pculus. ⁊ qꝛ malicijs hoĩm ⁊c. vt. ff. de rei vẽ. l. in fundo. Si aũt area fuit post edificiuꝫ ⁊ dñs cõmode possit alibi habere tũc vera sit opinio Jo. ⁊ Az. ⁊ hãc etiã opinionem hic recitat Odo. lꝫ eam nõ sequaꝛ ſꝫ opi. Jo. ⁊ Az. vt dixi. Opi. Hug. vidi indistincte approbari vt pdixi ⁊ eã pluries obtinui de facto ⁊ eam sequiꝛ Cy. ⁊ ponit exemplum in area que habebat montes a tribus partibus ita qꝺ solum a quarta poterat ventum habere Cy. ¶ Est etiã notandũ q̈ dicit inutilẽ aream dño faciat nam si modicum noceret non credo qꝺ hec lex locuꝫ haberet ppter verba predicta. Et qui dicanꝛ fructus aridi de quibus hic loquiꝛ dic vt notaꝛ in auꝛ. vt nullum credentẽ agricole que est. j. de vsuris. auct. ad hec.

¶ Ad legem aquiliam. Rubrica.

Super rubrica. Uide qꝺ late notatur p azo. i summa huius tituli ⁊ p Rofr. de act. i factum subsidiaria legis aquil. ⁊ de directa act. l. aql. ⁊ titulo sequenti de act. in factũ de pauperie ⁊ tangiꝛ per Gofre. Hostieñ. ⁊ speculatorẽ de iniuꝛ. ⁊ de damno dato vtrum eccl'ia possit agere p damno dato in predio in quo habet ius decime dic vt. j. l. j. p quo damno detur hec actio dic vt notatur. ff. de vsufr. l. si cuius. §. deniqꝫ. in glo.

Damnum. Ibi si pbari põt. Sꝫ q̃d si pbatum est damnũ datũ ſꝫ nõ q̃tũ dicũt quidã de estimatione stari sacro damnũ passi. ar. j. vnde vi. l. si q̃n. de dona. l. si q̃s p redẽtione. §. penul. In 3rium videtur q̈ sit necesse estimationem pbari. ff. eo. l. proinde. §. ij. ⁊. l. sequen. de pto. stip. l. fi. de fur. l. in actione de po. l. j. §. si quis argentũ. ⁊ instit. de ver. obli. §. penul. ⁊ ita tenet azo i summa. e. §. in criminali aũt. ¶ Sed pone damnuꝫ mihi datum in pdio in quo eccl'ia habebat ius decime nunquid agere poterit eccl'ia p damno decime. Et videꝛ q̈ non qꝛ hec actio competit soli dño. vt. ff. eo. l. item mela. §. l. aquil. actio sed ecclesia nõ est dña fructuũ decime nisi eis sepatis a solo et pceptis. vt. xvi. q. j. c. moderamine. ⁊. ff. de pollicita. l. ij. §. fina. aget ergo dñs ⁊ de eo qꝺ cõsequetur dabit decimã ecclesie. ar. ff. de lega. ij. l. qui solidum. §. j. ⁊ si agere dñs nollet cogetur ar. ff. de actione emti. l. iulianus. §. penult. locati. l. cum in plures. §. messem. Uel qꝺ saltem cedat actiones ecclesie pro decima arg. ff. de peculio. l. qꝺ debetur.

Ex morte. Ibi accusationeꝫ. s. legis cornelie de siccarijs Ol. In glo. in pnc. ibi al's. i. si nõ dolo. ¶ Ibi nõ. s. nõ posset crimialiter accusari. l. cornelia. vt pdictũ est. Old. ibi. Itẽ hoc itelli ge. s. qꝺ vtraqꝫ agi possit. s. aquil. ⁊. l. cornel. Old. ibi. sed quid si fuit cõuetus ciuiliter hec questio gl. vtilis est ⁊ q̃ sepe occurrit in practica ⁊ de ea satis dixi. s. de edendo. l. is apud quẽ. v. sicu. modo restat querere. ⁊ notatur ⁊ dicetur. j. q̃n ciuilis actio criminali piudicet. l. vnica. ƒm Jaco. butri. dic q̈ alteri agere volenti nõ obstat exceptio rei iudicate. vt. j. de fide instru. l. fi. Si autẽ ille idem contra quẽ est lata absolutoria in ciuili velit criminaliter agere dic aut fuit pnuntiatuꝫ super actione tm̃ ⁊ nõ obstat aut super crimie ⁊ tũc obstat. vt. ff. de iureiurã. l. si duo. §. iulianus. Ibi ne tutor vel curator conueniatur. l. j. dic vt ibi in glo. ⁊. l. que statim allegaꝛ de crimine stellio. l. j. ibi si quis cũ totũ. §. plane. Item cũ non agiꝛ ad idem exceptio rei iudicate non obstat. vt. ff. de excep. rei iudicate. l. cum queritur. ſꝫ hic ad idem nõ agitur qꝛ aquil. petitur emẽdatio damni cornel. pena publica ⁊ ideo exceptio rei iudicate non obstat Jaco. ⁊ Oldr.

ibi de libe. ho. exhibẽ. l. ij. ĩmo. l. iij. In eadem glo. in fi. vel dic vt in contrario notaui ƒm Jaco. de are.

Contra negantẽ. In glo. p testes vl' instra. pncipiũ hui⁹ glo. allegaꝛ cõtinue qꝺ delictũ pbatur p instr̃m et p hoc. j. quo appel. non recipi. l. obseruare. Dñs Jaco. de are. hic dicit qꝺ delicta directo nõ pbantur p instr̃m et hanc glo. intelligit qꝺ facta pbatione p testes qꝺ damnuꝫ sit datum cum reuocaretur in dubium rem esse damnũ passi producit instr̃m ad pbandum dñium. Idem videtur sentire. D. gabriel de oseletis in quodam suo tractatu de fama. §. nunc superest vt ad portũ. v. s. mentionem feci qꝺ maleficium pbatur per instrumentum: vbi subtiliter de hoc tractatur ⁊ plenissime notaui. j. de pba. l. sciant.

De pecoribus. Similis glo. sicut hic est institu. e. §. fi. ¶ Sed q̃d si aliq̃s inuenit pecora aliena in prato suo pastulãtia nunquid liceat sibi abducere ⁊ retinere donec sibi damnum emendeꝛ. Et videꝛ q̈ non sed debeat expellere. vt. ff. e. l. quintus. §. j. lꝫ glo. ibi teneat qꝺ liceat includere dũ tñ nõ animo celandi p hoc. ff. de adul. l. capite quinto. ⁊ qꝺ diciꝛ de fure institu. de obliga. ex delicto. §. furtoꝝ. Dñs odo. tenet opino. glo. q̃ est in dicta. l. quĩtus. s. q̈ liceat includere ⁊ dicit ita seruatum de cõsuetudine. Speculator dicit q̈ licitũ est retinere donec sciaꝛ cuius sit nõ aũt loco pignoris p damni emendatione de actore ver. ſꝫ pone iuenio pecudẽ. ⁊ Rof. q̈ de hoc plene notat de act. in factũ de paupie. §. fi. ¶ Sed quid de homine quẽ inuenio damnũ dantẽ in pdio meo nũquid eũ retinere possim donec damnuꝫ emendet. p ⁊ contra faciunt allegata in pxima q̃one glo. tamen in simili videꝛ tenere qꝺ retineri nõ possit: vt nota. ff. de seruitu. rust. pdio. l. diuus. Ego puto eum retineri posse quousqꝫ vocentur testes qui videant eũ damnuꝫ dedisse per dictam. l. capite quinto. ff. de adul.

Ex his. Concor. extra de iniuꝛ. ⁊ dam no dato. c. si leserit. ⁊ vide qꝺ plene notaꝛ p rof. tit. de pastu pecoris. ¶ Sꝫ que aĩalia ꝯtinenꝛ appellatiõe pecoris dic q̈ oĩa aĩalia ꝯtinent. vt. ff. de edili. edic. l. ediles scdo. §. jumẽtoꝝ. ⁊ i psalmo Oĩa subiecisti sub pedibus eius oues ⁊ boues vniuersas insup ⁊ pecora cãpi ⁊ ita tꝫ etiã Rof. dicto tit. Et ibidẽ etiã notaꝛ quõ damnũ datum in segete q̃ erat in herba debeat estimari. ⁊ in spec. de iniur. ⁊ dãno dato. vlti. colũna. Cy. hic ƒm Jac. de are. dicit estimari debere q̃tum vẽdi posset dubius euẽtus pceptionis segetis q̃ in herba depasta vel deuastata est p. l. ppter spem. ff. fami. ercis. Cyn. ¶ Sed si aĩalia mea dederũt damnũ me ignorãte nunquid tenear videꝛ q̈ nõ ar. ff. de publicanis ⁊ vec. l. fi. §. serui qui i fuga Rof. ⁊ speculator dicũt me teneri vtili aquil. non directa: vt dicto titulo. v. sic. q̃d si sine imissione. ⁊ Rof. dicto titulo de pastu pecoris. Item ƒm ꝯsuetudinẽ feudoꝝ licet cuilibet equũ suum mittere in prato alieno qꝺ est ppe viaꝫ publicã ad pastulandũ ⁊ in sylua aliena sine vastatõe dolosa vt in vsibus feudoꝝ de pace tenẽda. §. fi. Itẽ licꝫ cuilibet de vuis alienis accipe p vsu suo et non vltra. vt de ꝯsecra. distin. v. c. discipulos. ⁊ ibi notatur ⁊ Joannis. xiiij. ⁊ Matthei. ij. licet necessitate famis.

¶ Familie erciscunde. Rubrica.

Super rubrica. Uide Rof. eo. titulo ⁊ plenius p azo. in summa. Et rubricam expone. vt. ff. e. in glo.

In non omnem. In glossa vltima in fine. hanc approbat Godofre. ⁊ Fran. ⁊ Cy.

Uxor tua. Uide qꝺ notaꝛ p azo. i sũma. e. circa mediũ. §. itẽ veniũt i hac act. Sꝫ qꝛ hec lex loquiꝛ mortuo pr̃e querit Jac. de are. nunquid eo viuo locũ habeat hec lex ⁊ dicit q̈ nõ qꝛ tũc fili⁹ nõ sustinet onera matrimonij sed pater. ad hoc allegat. ff. eo. l. si filia. §. j. Item qꝛ viuẽte patre nõ põt esse loc⁹ iudicio fami. ercis. qꝛ viuẽtis nõ est hereditas. vt. ff. de here. vel acti. ven. l. j. idẽ tenet hic Cynus ⁊ Dynus. ff. solu. matri. l. si cũ dotẽ. §. nunc trãsgrediamur. ¶ Itẽ querit Jaco. quid si ex. l. municipali vel ex pacto maritus debeat dotẽ lucrari soluto matrimonio tunc ƒm eũ cõmunicabiꝛ. vt. j. e. l. certũ. ff. e. l. heredes. §. fi. licet solui debeat nurui in vita pr̃is ppter onera matrimonij supportanda ⁊ ita hanc. l. cũ concor. intelligit q̃n maritus non debebat dotẽ lucrari. Odof. tñ hic tenet oppositũ ⁊ dicit etiaꝫ eo casu quo lucrari debet eam prededuci p maritũ ppter fineꝫ huius. l. ibi eamqꝫ retines ⁊c. ⁊ quia dato qꝺ lucrum debeat ta

le lucrum seruari debet liberis primi matrimonij.vt.j.de secu̅ dis nup.l.hac edictali.ꝛ.l.gn̄aliter.ꝛ auť.ibi positis ꝛ hanc opinionem Od.vidi bergomi seruari vbi co̅iter fit pactu̅ de dote lucranda p maritu̅. ¶ Sed si pater dotē recepit an poterit tu̅c filius pdeducere donationē ppter nuptias videť ꝙ sic:vt dixi j.de dona.an̄ nup.autē.eo decursum.

Aduersus. Ibi diuidende hereditatis iudicio hoc non memini alibi sic clare in textu lʒglo.sic exponat.ff.e.sup rubrica. In glo.nō em̄ presumiť ibi subtrahiť al's nisi esset adita hereditas nō haberet locu̅ actio fami.ercis.vt.ff.e.l.et puto.§.sed si dolo.ꝛ de here.vel act.ven.l.si ex plurib⁹. Si vo esset adita ꝛ possessio apphensa nō haberet locu̅ crimē expilate hereditatis.vt.ff.de crimine expi.here.l.ij. Aldr.ibi.ff.e.l.diuus.imo est in titulo de crimine expilate hereditatis.ol. In gl.pdeo.ibi posse agi ciuiliter.s.ad rē ipsam expilatā aduocandā. Ald.ibi de pscrip.vbis.l.quoties. Idē tenet azo.in summa de crimine expila.here.circa finē ꝛ glo.eo.tit.l.j.Sed iaco.de are.ibi tenet contrariu̅ ꝛ dicit nō dari actionē in factum cu̅ deť in subsidiuʒ deficientis actionis sed s̄m eum actio nō deficit imo datur vtile interdictu̅ quoꝝ bonoꝝ succedēti de iure ciuili ꝛ directu̅ succedenti de iure ptorio ad recuperandā possessionē ꝛ allegat.j.quoꝝ bonoꝝ.l.j.ꝛ.ff.quoꝝ bonoꝝ.l.j.Jaco.in eadē glo.in fine Dn̄s guido dic hanc glo.male dicereꝛ qđ etiā accusatio criminalis tollitur p fami.ercis.qꝛ accusatio expilate hereditatis nō datur nisi in locu̅ deficientis actionis.vt.j.de crimi.expi.here.l.si.dicit etiā actionē in factu̅ vel aliquā aliā ciuilem nō dari p hoc crimine cu̅ nō reperiatur.l.cautu̅. Sed p opinione gloss. contra dn̄m guido facit.ff.de crimine expila.heredi.l.diuus. vbi de hoc plene notatur.

Si filius. Odo.hic breuiter dicit ꝙ donatio facta p patrē filio in ptāte nō valet vt.s.de inoffi.dona.l.ij.ꝛ ibi no.in glo.ꝛ plene de hoc dixi.Fallit in patre donāte filio militi eu̅ti in expeditionē vt hic.Et idē si donet libros filio eunti ad studiu̅.vt.j.de ca.pec.l.j.lib.xij.ꝛ notatur p eundē.j.de colla.auc.ex testamento ꝛ plenius dicā.eo.ti.l.si donatione.ꝛ.l.si emācipati.ꝛ.ff.eo.l.que pater.Si autē donet filio vt bn̄merito non valet abinitio sed morte confirmatur.j.eo.l.filie.si vt habeat in peculio pfectitio non valet nec confirmať.vt.d.l.si donatione.ꝛ.j.e.l.certu̅ de hoc notatur.ff.e.l.si filia.§.si pr̄.ꝛ in summa eo.§.iteʒ veniu̅t quedam adiudicanda. In glo.vlti.in fine vel qꝛ forte imperatoꝛ donauit ei ppter pbitatem suam. Odo.

Nisi ipsius. Ibi clemētia flexit. Nota ꝙ clemētia flexit offensaʒ de q̄ clemētia notaui.s.de summa trinitate.l.j.circa pn̄.ꝛ Seneca fecit de clemētia duos pulcros libros ad Neronē qui cu̅ careret clemētia eu̅ coegit ad mortē eligendam vt dicit Boetius in.iij.de cōsolatione.c.viij.ver.Nam quid ego de familiaribus regu̅ ꝛc. ¶ Itē Albertus de gandino vltimo titulo libelli sui.vbi.statuto cauetur ꝙ si offensa allegat hanc.l.qđ si statuto caueatur qđ sit pena dupli inferēti offensam alicui pn̄te ptāte an locu̅ habeat statutu̅ in dicentē vba iniuriosa pn̄te potestate ꝛ dicit ꝙ sic ꝛ p hoc.s.de inoffi.testō.l.cu̅ te. Sed iudicio meo predicte .ll.hoc non clare pbāt sed meli⁹ pbatur.ff.de his qui.vt indig.l.si inimicitie.Ibi infaustas voces ꝛc.ꝛ de iniur.l.j.§.iniuriam.ꝛ.l.item apud labeonem.§.ait pretoꝛ.ꝛ.§.couiciuʒ.et.j.si quis imperatori maledixerit.ꝛ.l.vnicā.ꝛ extra de maledicis.c.j.ꝛ quod ibi notatur.

Atque. Dn̄s azo.in su̅ma.e.spāliter cōmētauit hāc.l.ꝛ coꝛ.ff.p socio.l.si nō fuerint.ꝛ qđ ibi dixi q̄ faciu̅t p.qōne si plures petant a plurib⁹ simplr̄ nō adiectis ptibus qđ teneātur equaliť ꝛ ita notať p Inn.ex de religiosis do.c.constitutus.ꝛ p hoc.j.si plures vna sn̄ia fuerint condēnati.l.vnica.ꝛ ibi notať.Et qđ dicitur hac.l.de diuisione facta ipso iure inter heredes creditoris idē est in hered ib⁹ debitoris.vt in ll.allegatis hic in glo.ꝛ.j.si vnus ex pluri.here.debi.vl' creditoris.l.j.ꝛ vide qđ ibi notaui et hoc veꝝ in psonali actione secus in reali.vt.j.de heredi.act.l.j.ꝛ ibi in glo. Itē fallit etiā in psonali in casibus specialibus in quibus quilibet heredu̅ tenetur insolidum q notantur.j.de here.act.l.ij.in glo.ꝛ p Azo.i summa eiusdem tituli circa mediu̅ ꝛ vltra pdictos casus fallit etiaʒ vbi testatoꝛ erat obligatus ad penā vel ad factu̅ vbi quilibet tenetur insolidu̅.vt.j.de condi.inser.l.si plures.ꝛ ibi in glo.ff.fa.ercis.l.heredes.§.idem iurꝫ.ꝛ cōmuni diui.l.cōmuni diuidundo iudicium.ꝛ ibi in glo.ꝛ plene notatur in brocardis.pmo folio.rubricella qđ ceptu̅ est ꝛ seq̄nē. Itē quilibet heredu̅ vsurarij tenentur insolidu̅ si alter desijt esse soluendo: vt plene notatur extra de vsuris.c.tua nos.q̄ glo.pulcra est ad istam materiam. Item fallit in seruitutibus ꝛ icoꝛporalibus ꝛ indiuiduis q̄ debentur cuilibet heredu̅ insolidum vt plene notať p azo.in summa de seruitu.§.item cōstituuntur seruitutes.ꝛ in summa huius tituli.§.item veniu̅t personales. Ad hanc materiam facit quia furata pecunia cōmuni quilibet socioꝝ contra furem agit pro parte nō insolidu̅.vt.ff.si cer.pe.l.namꝛ si fur.in fine.ꝛ ibi in gl. et de condi.inde.l.si pene cā.§.si.ꝛ ibi in glo.ꝛ vide.j.ne ex delic.defunc.super rubrica.

Si qua. Fideicōmissoꝝ ibi ei⁹ rei.i.actōis ex testō.p legato intētate vl' actōis fa.ercis.in qua plegata pdeducuntur vt hic cu̅ cōcoꝛ.ol. Et colligit hic odo.q̄dam veniunt diuidenda quedam adiudicāda.quedā assignāda.quedā pcipua capiēda.quedam deponēda.q̄dam cōburenda q̄ tn̄ latius notanť p Az.in summa.e.pma colu̅.ꝛ seq̄ntibus duabus.

Bona. In glo.ibi diuidentes.vt.j.e.coheredib⁹ ꝛ.ff.e.l.ij.§.dubitandum.Fran.ꝛ Ol.

Non est ambiguum. In gl.j.i fi. ꝛ ibi notať in gl.hoc si pcepit ibi ex alia cā cōeʒ.hoc casu cu̅ sciebat fundu̅ cu̅ alio cōeʒ videť ꝙ de oībus teneať fructibus pceptis ꝛ pcipiēdis sit locupletioꝛ vel nō cum sit malefidei possessoꝛ.vt.s.de rei ven.l.certu̅.de peti.here.l.j.ꝛ.ij.ꝛ sic determinatio que sequitur in glos.refertur ad alios duos casus tantum non ad istum. Old.

Quoties. Diuisio facta p testōrē seruať salua rōne legis fal.ꝛ prima locutio determinat seq̄ntem.h.d. Ad primu̅ ꝯcoꝛ.s.de inoffi.testa.l.parētibus. Ad secu̅du̅.j.de ipub.ꝛ alijs substi.l.j.de vb.ob.l.tytia.Et talis diuisio pstat cām vsucapiendi.vt.ff.p suo.l.si ancillam.§.si pater.et ibi notatur. Ibi iubet esse contentos hec verba sepe apponunť p testōres in testamētis qđ facit.ff.de legať.ij.l.peto luci.in principio.ex de testis.c.officij.ꝛ in lombarda de succes.l.si pater filiam. Ex pacto tamē non pōt astringi filius vel filia esse ꝯtēta certa parte future successionis patris.vt.j.de colla.l.pactu̅.ꝛ plene dixi.s.de pactis.l.si.ꝛ de inoffi.testō.l.si quādo.§.j. Et notandu̅ si pater inequaliter diuidat inter filios ex hoc oritur discordia inter eos.vt in aucť.de triente ꝛ semis.§.et qđ sepe.vbi de ista diuisione satis tractaturꝛ in nouellis si res suas inter liberos pater diuiserit. ¶ Et ideo iure lombardo pater non pōt melioꝛare vnu̅ altero nisi quādo vnus esset bn̄meritus ꝛ alius male.vt in lombarda de eo qđ pr̄ hꝫ necesse filijs relinquere.l.iij. ¶ Quero circa hāc materiā. D.iac. Rex aragonu̅ ptes fecit iter petru̅ ꝛ iacobum filios suos volētes ꝛ ꝯsentiētes ꝛ sibi inuicē ꝛ eidē pr̄i iurātes seruare.postea idē rex in testō multa de pdictis mutauit queritur an potuerit ꝛ vt hoc euidētius clareat querēdu̅ est quomodo iste actus noīetur ꝛ dicendu̅ qđ videť ordinatio facta a patre pueniens dispositionē supmi iudicij vt hac.l.ꝛ.s.de inoffi.testa.l.parētibus.mutabile est igiť sicut supremu̅ iudicium vsꝫ ad supremu̅ vite exitu̅.vt.s.de sacrosan.eccle.l.j.ꝛ videtur expressum.s.de pactis.l.gn̄ali.§.penul.ibi si donec vixerit in eadem permanserit voluntate. Si quis aūt vellet dicere dictam ordinationē fuisse donationē factā a patre i filios adhuc videť ꝙ nō tenuerit ipediente patria ptāte ꝛ iō exigat ꝯfirmationeʒ per mortē vt plene dixi.s.de inofficiosis dona.l.ij.nec in hoc p ius nouu̅ sit aliquid imutatum:vt notať in auť.sine parens.s.de inofficioso testō.si mutabilis fuit ergo potuit p testatorem oneri substitutiōis ꝛ alijs subijci.vt.ff.de leg.ij.l.seq̄ns questio quidquid glo.dicere videať in.l.si mulieri.de lega.iij.nisi forte quis nō improbabiliter diceret pdicta locu̅ hr̄e in donationibus cōibus secus in regularibus quia cu̅ quilibet rex de facto teneat locu̅ ipatoris i regno suo tales donatiōes regales legibus cōibus nō subijciunť.vt.j.de donatiōibus.l.sancimus.et de dona.inter vir ꝛ vx.l.dona.quas diu⁹.ꝛ de bōis q̄ libe.l.cuʒ multe ꝛ de hoc dixi.d.l.donatiōes.ꝛ si aliquis diceret qđ dato qđ pater rex posset mutare tn̄ filij non quia sibi inuicē pmiserunt ꝛ iurauerūt nō videť bene dictum quia quecunꝫ inter se egerunt pspectu dicti actus sui natura mutabilis conditionē tacitam habuisse videnť si actus ille mutabiliter perseueraret ar.ff.de solu.cu̅ quis.in principio.de colla.bonoꝝ.l.iij.§.emācipatus filius.ꝛ.j.si seruus expoꝛ.l.ij.ꝛ iuramēta etiam tacitas et subintellectas conditiones admittunt.vt.j.de nō nume.pecu.l.si.ff.qui satisda.co.l.vlti.ad muni.l.impatores.in pncipio. et notatur extra de iureiur.c.quemadmoduʒ.ꝛ ad coꝛroborationem predictoꝝ facit qꝛ ipse rex dn̄ium oīm plene in vita retinuit licet nō videreť per hoc potuisse celebrare actum cuius effectus confereret post mortē sicut nec ecōtra.vt.ff.de leg.iij. l.pater,

l.pater.§.fundū ol. In glo. ꝛ sic dico hanc glo. intelligit Jaco. de are. in filijs tantū secus autē si īter extraneos foret facta diuisio ꝛ nō appareret quia loco legatariorū haberētur. vt.j. de here. institu. l. quoties. ꝛ ideo testamentū nō teneret sine heredis institutione vt.ff. de his q̄ in testamēto delētur. l. proxime. Sed in hoc nō video differentiā inter filios ꝛ extraneos sed solum in hoc videt̄ priuilegiū filiorū ꝙ ex minus solēni voluntate succedāt vt hic ꝛ.j.e.l. filij. l. si cogitatione ꝛ.l.fi. In glo. ꝛ cōmēdatur ibi. l. legatorum.§. si alias incipit cū ita legatur.§. idē respōdit ꝛ cōcor. ad hoc.ff. de vino tritico ꝛ oleo legato. l. vlti. §.fi. ꝛ ibi in glo. ol. ¶ In eadē glo. in fine. Sed ibi expresserat primo gen⁹ scꝫ vt optimū maximūꝙ est qḋ plenā significat libertatem vt.e. titulo. l. q vti. ꝛ secuta fuerat expressio speciei. s. ius fundi nō esse deterius factū per dn̄m ꝛ ideo generis significatio limitat̄ p sequentis speciei expressionē vt.ff. de fundo instructo. l. cū delanionis.§. cui fundus ꝛ.l. quidā de supellec. legata. ij. ꝛ. iij. Respōso ꝛ extra de re. iur. ca. generi li. vj. hic autē prima ꝛ scd̄a verba nō habebāt se vt genus ꝛ species nec se adinuicē contingebant ol. ꝛ p hoc etiā patet solutio ad aliud contrariū de. l. eū qui plures de le. iij. quia licet fundus esset legatus tribus libertis tn̄ tū sequētia verba. s. vt curaret ne exirēt de familia sua erant generalia ꝛ ideo oēs liberti admittunt̄ q̄ de oībus sensisse videt̄. Uel dic ſm Jaco. de belui. aut voluntas hoīs vel dispositio iurꝫ est certa ꝛ illa seruat̄ vt.ff. de cōdi. et demon. l. in conditionib⁹ in principio ꝛ.l. pater.§. conditionū. et de iure patro. l. adigere.§. q̄uis nec est recurrendū tunc ad p̄cedentia vel sequētia vt de alimentis legatis. l. a filio.§.fi. vbi de hoc. Aut est dubium ꝛ tunc siquidē capi potest cōiectura ex p̄cedentib⁹ ad sequentia declarat̄ per precedētia ꝛ ecōtra vt.ff. de le. iij. l. ea tn̄ ꝛ de vino legato. l. fi.§. cui dulcia. de le. j. l. si seruus pluriū.§.fi. vbi de hoc ꝛ extra de rescriptis. c. causam q̄ clausula enī finalis regulariter refert̄ ad oīa p̄cedentia si apte ꝛ sine absurdo intellectu fieri potest vt.ff. de le. j. l. talis scriptura §.fi. alioqui ad p̄xima tn̄ vel si apte non potest ad p̄xima tunc ad p̄cedentia vt.ff. de adop. l. q in adoptione ꝛ de iur. om. iudicum. l. si idem.§.fi. vbi de hoc. aliq̄n mediū trahit ad se duo extrema vt.ff. de seruitu. rusti. p̄diorum. l. qui sella.§.fi. p socio. l. duo.§.fi. ꝛ de liberis ꝛ postℏ. l. iij.§. filius. Q̄nꝙ extrema mediū vt extra de ap. c. secūdo requiris ꝛ.ff. de here. instit. l. sed et si conditioni.§. solemus. ¶ Aliq̄n finis trahit ad se principiū vt.ff. de adim. lega. l. iij.§.fi. Q̄nꝙ ecōtra vt de lega. iij. l. si quis in principio testi ꝛ de iur. ꝛ facti igno. l. penul.§. penul. ex q̄bus causis ꝛ signis debet accipi coniectura apparet ex dictis iuribus. Et adde qḋ notatur.ff. de fundo instructo. l. quesitum ꝛ.e. titu. l. seie ex parte. in pricipio Jaco. de belui.

Inter filios. Jure lombardo filie nō succedunt cū filijs equaliter sed solū dotari debent ab eis vt in lombarda de successi. l. si pater filiā ꝛ notat̄ plene in vsibus feudorū primo titulo.§. hec autē glo. signata super verbo legibus.

Non ideo. Ibi cum fides. i. probatio de diuisione facta alio modo quā p instrumenta vel aliter vt in glo.

Certum. Hec lex sepe occurrit de facto et q̄ peculia ꝯferant̄ vel nō digi.§. e.l. si filius. ꝛ plenius.j. de colla. l. si donationē. In gl. vlti. ibi ſm quosdā p eo.ff. eo. si filia.§. j. Old. ibi ſꝫ si datum est.§.fi. ꝛ.ff. p socio. l. ōme es alienū. ꝛ.l. sequēti. Cy. tn̄ hic tenet ꝙ si velit ex forma obligatiōis vel ex forma statuti summarie ꝛ statim fieri deberet executio qḋ idem sit ac si esset condemnatus ꝛ statim deducat.

1 ☞ Alodium vnde dicatur.
2 Titulus diuisionis an pariat causam prescribendi.

Si familie. Hec lex sepe occurrit ꝛ itendit in effectu. qḋ ī diui siōe facta inter fratres tenent̄ de euictiōe lꝫ nō fit p̄missuꝫ de hoc habet̄ in sūma. e.§. ē aūt iudi. officiū. ꝛ.ff. e.l. heredes §. penul. ver. item curare debet. ꝛ ibi in glo. ꝛ.ff. de v̄b. ob. l. qui rome.§. fin. ꝛ p hoc.ff. qui potio. in pigno. habeā. l. creditor.§. post diuisionē. ꝛ.j. cōia vtriusꝙ iudi. l. si fratres. ꝛ ibi de hoc. ꝛ dicetur.j.e.l. si cogitatiōe. ſm Jac. de are. In gl. vlti. ibi quedā p̄mutatio. vt.ff. e.l. si filia.§. si pater. ꝛ de lega. ij. l. cū pater.§. heredi. scd̄o. ol. In eadem glo. ibi. l. emtor.§.fi. versic. ibidem ait. de hoc tamē latius dic vt ibi notatur. ꝛ.j. de euic. l. non dubitatur. In eadem glo. ibi sed alius est casus q̄ in legato loquitur Old. ibi notat̄.ff. de lega. ij. l. cum pater.§. euictis. Ol. ibi secus si a testatore q̄ tunc de euictione non agitur. Ibi euicto ei fundo per dn̄m quia filia in feudum succedere nō potest nisi ex pacto: vt in vsibus feudoꝝ p̄mo titulo.§. hoc aūt notandū. Old. in eadem glo. in fine. p hoc subtiliter facit.ff. de manumissio. l. elianus alias iulianus. de v̄bo. obli. l. si seruū.§. finaūt alienus. ver. item si hō. ꝛ si ex noxa. cau. agatur. l. fi. ol. Quod quidā dicunt esse si feudū erat paternū. Si aūt auitū q̄ pater ꝛ filia iuste ignorare poterant fore feudum. vt.ff. de reg. iur. l. q in alterius. tunc dicūt filiam posse agere de euictione. Odo. Guid. et Cy. tenēt indistincte ꝙ filia agere non possit q̄ licet cesset ratio scientie non cessant alie rationes p̄allegate nec dicitur p̄prie euinci sed ad dn̄m reuerti p̄pter inhabilitatem filie que in feudum nō succedit ꝛ de euictione nō agit̄ nisi vitio authoris euincatur vt.ff. de euic. l. hoc iure. vt dictū est. Immo qḋ plus est tenet ipse. D. guido contra hanc glo. qḋ etiā si pater esset de euictione stipulatus adhuc filia agere nō possit p̄pter rationem predictam q̄ non euincit̄ sed ad dn̄m reuertit̄ nisi expresse stipulatus esset q̄ si filia amitteret feudū qḋ frater teneret̄ tunc enim ex tali stipulatiōe filia agere posset per p̄alle. l. si fundū.j. de euic. ꝛ vide qḋ notat̄.j. cōia de leg. l. fi.§. fi. in gl. dicit tn̄ Od. ꝙ si ista filia ablato sibi feudo nō haberet debitū bonoꝝ subsidium in bonis auitis vel paternis posset petere supplementū per. l. scimus. de inoffi. testa. ¶ Sed nunquid si fratres erāt in controuersia de rebus cōībus ꝛ venerunt ad transactionem et vni postea aliquid euincatur poterit agere de euictione dic ꝙ non quia in transactione de euictione nō agitur. vt.s. de transactio. l. si pro fundo. ꝛ notatur in dicta. l. qui rome.§. duo fratres. de verbo. obliga. in glo. magna. Item nota. qḋ gloss. ista facit mentionem alodij qḋ verbum continue ponitur in cōtra
1 ctibus talis vendit p libero ꝛ expedito alodio. ¶ †Et dicitur alodium quasi aliunde non recognitū sed liberum ꝛ purum. ꝛ de alodio etiam fit mētio in glo.j. de ingenu. ꝛ manu. l. penul. ꝛ ff. de religiosis ꝛ sumtibus funerum. l. ꝛ si quis.§. interdum. in glo. ꝛ in vsibus feudoꝝ si de feudo controuersia sit. c. j. ꝛ. ij. ꝛ de pace iur. fir.§. ad hoc. ꝛ ibi per Jaco. de belui. ꝛ ſm catholicon alodium idē est ꝙ p̄prium non tamen excludit iurisdictionem vel supioritatem alterius vt exp̄sse dicitur. d.§. ad hoc. ꝛ notat Host. extra de iureiur. c. nimis. ¶ †Sed nunqd titulus diuisionis pariat cām p̄scribendi p toto an p parte tantuꝫ socij et videtur ꝙ pro toto quia diuisio obtinet vicem emtionis. vt.j. cōia vtriusꝙ iudicij. l. j. ꝛ p hoc.ff. de vsucap. l. si per errorem. ꝛ ibi in glo. Sed dic cōtra p hanc glo. que dicit medietatē haberi iure p̄prio ꝛ aliā iure socij in ea enim q̄ habet̄ iure p̄prio vsucapio non procedit. vt.ff. de vsuca. l. sequitur.§. lana. ꝛ pro hoc bene facit.j. cōmunia vtriusꝙ iudi. l. ij. ꝛ ibi in glo. qḋ forte verum est titulo diuisionis sed titulo p herede vel pro suo vsucapere posset illam partem quam habet iure proprio si sua non erat ꝛ ita posset intelligi dicta. l. si per erroreꝫ de vsuca. ꝛ quod ibi nota. Dicit etiam Jaco. de are. qḋ vsucapit totum si iussus vel auctoritas iudicis interuenit in diuisione. vt.ff. de acquirē. possess. l. pōponius.§. si iussu. Jaco.

Filij patris. Jac. de are. dicit ꝙ p̄ma pars q̄ duratvsꝙ ad v̄. sꝫ si cā loquit̄ q̄n filij instituti fuerūt in quota in testō min⁹ solēni tūc em̄ si filius habeat debitū bonorum subsidiū q̄ri nō p̄ōt ſi nō agit q̄rela ſm hāc. l. hodie āt ad supplementū p. l. oī mō.s. de inoffi. test. Si aūt equaliter institue rentur sꝫ vni multa p̄legaret ita qḋ debita alterius esset exhausta tunc retinet tn̄ qḋ habeat legitimā. vt in. ij. r̄nso. ꝛ.ff. de heredi. institu. l. ex facto. Jaco. posset etiaꝫ scd̄a pars intelligi q̄n pater nullum cōdidit testm̄ vel codicillos. Sed simplicem diuisionem fecit inter filios iubens eos vnū cui minus dederat esse contentum quo casu videt̄ rogatus de restituendo residuuꝫ. vt ff. de leg. ij. l. peto. ꝛ ideo trebellianicam deducit. vt.s.e.l. quoties. ¶ In gloss. puta sic dixit in fine dic ergo ꝙ direxit verba ad vnum filiorum dicens qḋ contentus esse deberet portione sibi dimissa vt predixi ꝛ hunc intellectum innuit hic gloss. vlti. licet non sic clare. Oldra.

Coheredibus. In gl. p̄ma ibi.§. dubitādū ꝙ dic vt ibi in gl. no.

Filie. In p̄tāte patris al's in fa. er. iudiciū nō venirēt cū nō essent tpe mortis p̄ris ī hereditate vt.ff. e.l. aputo.§. sed si dolo. Ol. ibi cōperanit ꝛ filie donauit ꝛ tradidit vt b̄nmerite veli ea supm⁹ꝫ iudiciū conferēdo ꝛ sic nō obstat. l. si donatione.j. de collat̄. vbi de hoc plene dicet̄ Jac. de are. dicit ꝙ si pater emit aliquid nomine filij si res illa fuit tradita filio obtinet qḋ hic dicit̄. si p̄ri lꝫ nomie filij emta patri queritur ꝛ nomen filij solum videt̄ instro insertū non aūt facta donatio. vt.j. si quis alteri vel sibi. l. ij. et de castrensi peculio. l. j. lib. xij. ¶ Quod aūt hic de liberis dicit

in glo. obijcit ad id qḋ notat. j. de colla. aut. ex testamēto. vbi dicit aliorū datoꝝ collatio ⁊c. sed intelligunt de datis ob causam non simpliciter qꝛ donatio simplex nō confert. vt. j. de colla. l. illud. ⁊ eo. tit. plene dicam dicta aut. ⁊. l. si donatiōe. Sed hoc verum cū pater habuit animū donandi qui presumit ex facultatibus ⁊ numero liberoꝝ. ar. ff. de dona. inter virū ⁊ vxorē. l. vtrū et de lega. iij. l. si filie. Jaco. ⁊ hec questio liberoꝝ disputata fuit per Rof. in qōnibus suis. Et odo. eā tractat. j. de colla. l. j. vbi tenet qḋ si pater dedit libros filio vel pecuniā ad emendum vt in peculio ꝓfectitio tenet conferre. vt eo. titu. l. si donatione. si vt habeat in quasi castrēsi nō tenet cōferre. vt. s̄. e. si filius. ⁊. ff. de colla. l. j. §. nec castrense. ⁊. j. de colla. l. fi. in dubio tenet ꝙ presumatur dedisse in cām quasi castrēsem sicut ⁊ cum donat filio militi in cām castrēsem dare p̄sumitur. vt dicta. l. si filius. s̄. eo. Alij tñ dicunt qḋ in cām ꝓfectitiaꝫ in dubio vt tollat inter fratres occasio discordie arg. j. de bonis q̄ liberis. l. cū oportet. in principio. ⁊ de hoc etiā latius notat ꝑ eum in. l. si donatione. j. de colla. ⁊. l. filie. lꝫ in sacris. Et an animus donandi p̄sumatur de patre in filiū. vide qḋ notaui. ff. de dona. l. si pater. in p̄ncip. Jbi ꝓbetur. Qui enim voluntatē mutatam dicit ꝓbare debet. vt. ff. de proba. l. iij. ⁊. l. verius. Old. in fine sic ⁊ in cōmuni diuidēdo. vt. j. cōi diui. l. penul. ol. Jn glos. prima ibi. ff. eo. que pater. vbi plene de hoc dicetur. et. j. de colla. l. si donatiōe. Jn eadem glo. in fine. Dñs guido contra hanc glo. dicitꝙ non est legatū nec quasi legatum sed est donatio inter viuos q̄ licet ab initio non valeat morte tamen confirmat. vt. j. de donatio. inter virū et vxorem. l. donatiōes. ⁊ dixi plene. s̄. de inofficiosis dona. l. ij. et hanc opi. dñi gui. vidi approbari cōiter ꝑ doctores. opinio. glo. sequit Cy. ⁊ dicit Dy. tenere. j. de col. aut. ex testō. Cy.

IN familie. Azo. in summa sp̄aliter cōmētauit hāc. l. Jn gl. vlt. ibi sꝫ agitur ꝓ socio. vt. ff. ꝓ socio. l. si vnꝰ. in p̄nci. Jbi hac. l. j. respōso lꝫ Jo. s̄ vt no. ff. e. l. heredes. §. si vnꝰ. Sꝫ io. opino vera non videt vt p̄ alle. l. si quis putās. §. siue. in fine. ibi eaꝗ tenet Ric. ibi vbi aūt ex alia cā vt qꝛ cōiter est nobis donata legata vel vendita nā tunc non est societas. vt. ff. ꝓ socio. l. nā cum tractatu. et. l. sequenti.

SJ cogitatione. Jn glo. qꝛ ⁊ ī alijs habent viriles habito respectu ad institutionē nā ꝓ virilibus erant instituti licet vni p̄legatum esset plus quam alijs. Old. Jn glo. vlti. in fi. glo. ista. ⁊. s̄. e. l. si familie. et ff. eo. l. q̄ pater primo. ⁊ dicto. §. euictis in. l. cū pater tenent qḋ in diuisione facta ꝑ patrem inter filios nō potest agi de euictione. ⁊ idē tenet azo in summa eo. §. est autē iudicis officiū. Jac. de are. hic tenet ꝯtrium qꝛ mutua fit traditio ⁊ maxime si diuisio fiat iudicis auctoritate ⁊ quia est quedā permutatio ⁊ ideo dicit agi prescriptis verbis vt. d. l. si familie. s̄. eo. Nec obstat. §. euictis. qꝛ ibi nō loquit de diuisiōe sꝫ de p̄legat ꝫ vbi agit de lucro ⁊ ideo de euictione non agitur in diuisione aūt de dāno et ideo de euictione agit ita innuit dictus. §. euictis. ij. responso. et bene facit. ff. e. l. si paterfamilias singulis heredibus ⁊ hanc dicit fore humaniorē sniam. Jac. Dy. sic distinguit aut fit diuisio a testatore ⁊ tunc nō prestatur euictio. vt. ff. de lega. ij. l. cum pater. §. euictis. ⁊ ratio est qꝛ iure legati ⁊ ꝓ specie legati non agitur. vt de leg. j. senatus. §. si alias est. l. ⁊ incipit a substituto. Aut diuisio fit per iudicē dic vt. ff. fami. ercis. l. filia. §. penul. al's est sub. l. idem scribit. Sed si ꝑ partes fit diuisio habet locum. l. si familie. s̄. eo. ⁊. j. cōmunia vtrinsꝗ iudi. l. si fratres. Dy. de hoc dixi. j. de lega. l. cum alienam.

SEruum. Jn fi. subaudi ⁊ iō veniet ī iudicio fa. ercis. ⁊ sic facit ad titulū nō diuidendus qꝛ cōmodā diuisionē nō recipit sꝫ vni adiudicabitur. vt institu. de offi. iudi. §. fi. Odo.

FJlium. Quem habētē. dñs az. in sūma. e. specialiter cōmētauit hāc. l. lꝫ nō multū clare ⁊ dicit hāc. l. magis fama quā re fore difficilem cuius ꝯtrium hic dicit glo. ⁊ vere difficilis reputat sed studebo ordīate tradere ita ꝙ efficiet clara ⁊ facilis. ¶ Primo ponā casum summariū. ¶ Secūdo p̄mittā aliqua ꝓ euidentia l. ⁊ materie. ¶ Tertio ponā casuꝫ ꝭm primā lecturā antiquoꝝ et opponā ad eā vno tātū mōꝛ eā reprobabo ꝭm gl. ¶ Quarto ipāꝫ lecturā sustineri posse ostēdā. ¶ Quīto ponā secundā lecturā antiquoꝝ que nō differt a p̄ma nisi ī estimatione fundi et eam reprobabo ⁊ eam defendi posse ostendam ꝭm. D. iaco. de are. ⁊ eius distinctionem subijciam deinde ponā tertiam lecturam antiquorū ꝭm quā azo ponit. ¶ Sexto ponam lecturam Jo. ⁊ ad eam multis modis opponā ⁊ finaliter eam reprobabo. ¶ Septimo ponā lecturam Azo, ⁊ eā ab omnibus oppositionibus sustinebo vna excepta per quā reprobari videt. ¶ Octauo opponā cōmuniter ad lecturā Jo. ⁊ Az. ¶ Nono cōmuniter ad oēs lecturas ⁊ ad legē. ¶ Decimo notabo octo varietates que fiunt circa lecturaꝫ huius. l. ⁊ subijciā lecturam Jac. de ra. ⁊c. ¶ Undecimo formabo aliquas qōnes. ¶ Duodecimo numerabo chartas. ¶ Tertiodecimo notabo quo ad quid correctionē huius. l. Et ex his clare patebit lex ista ⁊ eius materia ⁊ notata per glo. Azo. ⁊ Odo. ⁊ alios doctores. ¶ Ad primū redeo ⁊ hec lex summarie hoc intendit filius institutus ⁊ de restituendo grauatus sub cōditione casuali ⁊ percipiendi aliquid a coheredibus in euentum cōditionis restituit ⁊ deducit quartam cōputando in eam qḋ a coheredibus recepit ⁊ hereditariam fundi quem a patre habuit ⁊ hoc dicit. ¶ Pro euidentia p̄mitto qḋ aliquādo pater cōfert filio vt habeat in peculio ꝓfectitio ⁊ tūc non dñium sed sola detētatio transit ad filiū et ideo venit diuidendū mortuo patre sicut ⁊ alia bona hereditaria. vt. s̄. e. l. certū. ⁊ de inofficiosis donatiōibꝰ. l. ij. ⁊. j. de col. l. filie. Quādoꝗ confert p̄legando ⁊ tunc transit dñium in filiū vt. ff. de furtis. l. a tytio. ⁊. j. de cadu. tollen. l. vnica. §. in nouissimo. Quandoꝗ donādo vt benemerito que licet nō valeat morte tñ confirmat ⁊ in vita transit possessio in filiū post mortē dominiū. vt. s̄. e. l. filie. et. ff. ꝓ donato. l. j. Quādoꝗ donat conferendo in eū supremū iudicium ⁊ tunc idem qḋ in mortis cā donatione maxime in eo cui non potuit in vita conferri vt sumat effectum in tempus quo valere potuit. vt. ff. de dona. inter viꝝ et vxo. l. si eum. §. fi. ⁊. l. sequenti. Et quādoꝗ transit dñium in accipientē quia hoc agitur. Quādoꝗ nō quia nō agitur. vt. ff. de dona. causa mortis. l. si res alias. si mortis causa res. De primo modo. s. qñ in peculiū loquuntur ambe lecture antiquorū. De secundo quando prelegando loquitur lectura Joan. De tertio ⁊ quarto lectura azonis. Prima lectura ꝭm antiquos satis clare colligitur ex glossa prima que incipit fama ⁊ re ⁊ eius reprobatio q̄ est ꝓpter paruam fundi estimationem ꝭm quam estimationem nō restaret in fundo tantū qḋ sufficeret ad supplementū quarte ⁊ multominus de eo nō posset quicquam restitui qḋ videtur exigere tex. dum dicit supra quartaꝫ habens sed sustinendo hanc lecturā dici posset supra quartā habens. s. in alijs bonis nō in fundo. Et ideo. d. Jac. de belui. volens saluare p̄dictam lecturā antiquoꝝ. sic intelligit ipsos antiquos ꝙ sicut dicit glo. pater habebat tres filios ⁊ trecēta ī bonis filios equaliter heredes instituit vni filioꝝ concessit fundum in peculio ꝓfectitio valentem duodecim ⁊ rogauit eum restituere suā partem hereditatis fratribus ⁊ quibusdā alijs sub conditione et acceptis. x. a coheredibus existente cōditione fratres solum sine alijs fideicōmissarijs petunt a fratre rogato restitutioneꝫ fideicōmissi querit quomodo fiet talis restitutio ⁊ respōdetur qḋ filius rogatus debet habere quartam. scꝫ. xxv. ⁊ in ea cōputabit accepta a coheredibus ⁊ cōputat ipsis fratribus medietatem sue partis hereditarie fundi ⁊ extraneis qñ petent restitutionem fideicōmissi cōputabit aliam dimidiam quā non cōputauit fratribus coheredibus reliquū vero qḋ deest ad quartam accipiat de singulis rebus hereditarijs supfluum vero qḋ est supra quartā tam in fundo quā alijs rebus hereditarijs restituet. ⁊ ꝭm hanc lecturā expone hereditaria ꝑte p̄dij in quarta ratione retenta ⁊c. scꝫ cū fratribus coheredibꝰ qui soli petūt restitutionē fideicōmissi cōputabit ipse filius rogatus ꝓ dimidia hereditarie portionis ⁊ sic fiet cōputatio partis ad parteꝫ vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. cui fundus. §. j. ⁊ qḋ sequit in litera ⁊ siquid deest subaudi quia vere deest in supplementū. Deducto idest retento siue accepto qḋ a ceteris. s. extraneis fideicōmissarijs separatim petētibus restitutionem fideicōmissi qui dicuntur ceteri respectu fratrum coheredū qui prius petierant restitutionē sue partis fideicō. Soluetur. i. cōputabitur sic exponitur. ff. ad trebel. l. in fideicōmissaria. ¶ Jn eodē fundo. i. cōputat ipsis extraneis fideicōmissarijs reliquaꝫ medietatē sue hereditarie portionis fundi. i. tertie quā nō cōputauit fratribus subaudi ⁊ reliquum qḋ deest accipiet de singulis rebus hereditarijs ⁊ qḋ subijcitur vltra quartam habens dictam in alijs rebus hereditarijs quā in fundo. Reddere ꝯpellitur. s. ip̄e filius et hoc modo saluat antiquorum lectura ꝭm eum ⁊ huic lecture litera satis amicat nec est verosimile qḋ ātiqui fecissent ita erroneam ⁊ grossam estimationē ⁊ computationē sicut gloss. dicit ⁊ ꝭm hoc filius non habebit quartam in fundo solo nec hoc hic dicitur Jaco. de bel. ¶ Secunda lectura antiquorum quā ponit glo. non differt a prima nisi in fundi estimatione quia vbi in prima estimabatur fundus valere duodecim estimatur valere triginta vt sic sufficiat ad supplemētum quarte ⁊ restet aliquid in eodem fundo restituēdum sicut litera sonare videtur. Jdem posset dici in pecunia danda a coheredibus qḋ fuerit danda

maioꝛ

maior quantitas. ¶ Sed ad hanc lecturā ⁊ per conſequēs ad primā ſm qđ ponit glo. oppo. q2 ſm iſtas lecturas quarta retinet in vna re tm̄. ſ. in fundo cui9 ꝯrium dicunt iura expreſſe ſiue loquamur de falcidia iure reſtitutiōis. vt. ff. ad. l. fal. l. plautius. ⁊. j. ad. l. fal. l. ij. ⁊ ibi no. ſiue de trebellianica. vt. ff. ad treb. l. ſi legatus. §. multū intereſt. ⁊. §. idē pōponius. ⁊. l. deducta. in principio ⁊ iſtituto de fideicō. here. §. ſi quis vna. Glo. iſtud cōtrariū ſoluit multis modis: vt ptʒ in gl. q̄ incipit. ſ. deſtinatiōe quas tm̄ ſolutiones gl. finaliter nō defendit ſʒ ꝓpter iſtud contrarium reprobat lecturas antiquoꝝ de hoc latius dicet. j. e. l. vſi. item quero an in vna re tm̄ Cy. etiā lecturas antiquorū ꝓ reprobatis relinquit ſed ſm lecturā predictā dn̄i Jaco. de bel. non obſtat p̄dictum ꝯrium ⁊ lectura antiquoꝝ ſaluat. Audiui etiā qđ dn̄s Jac. de are. defendebat lecturā antiquoꝝ ⁊ predictum ꝯrium ſoluebat dicēdo ꝙ licet debeat in ſingulis rebus habere quartā veꝝ eſt intellectualē nō tm̄ que poſſit oculis pcipi. vt. ff. de leg. ij. l. meuius. §. duob9. Judex ergo q cognoſcit in iudicio fa. erciſ. de quo loquitur lex iſta cum ſit in hoc titulo ꝓ maiore cōmodo coheredum fratri qui habet in fundo hereditariam portionē in eodem fundo aſſignabit ſupplementum quarte ad tollendum inter fratres cōmunionem que cōſueuit diſcordiā parere. vt. ff. de lega. ij. l. cum pater. §. dulciſſimis. ita qđ iſta aſſignatio ſupplementi quarte in eodē fundo magis cōtingit ex natura iudicij fa. erciſ. ⁊ officij iudicis de ea cognoſcētis quam ex natura falcidie. vt inſtitu. de offi. iudi. §. penult. in fine. ⁊. ff. cōmuni diui. l. iudicē. ꝓ hoc etiam facit q2 iſte fundus erat penes filium alie res hereditarie erant penes omnes heredes ⁊ ideo commodius fuit aſſignari ſupplemētum quarte in fundo qui erat penes eum quam in alijs rebus que erāt penes alios coheredes. Et circa hoc ipſe dominus Jacob. talem tradebat diſtinctionem. Jnterdum plura relinquuntur pluribus. Jnterdum plura relinquuntur vni. Jnterdum relinquit fideicōmiſſum vniuerſitatis vni. Si plura pluribus relinquūtur de omnibus eſt defalcandū inſtitu. ad. l. fal. §. fi. ⁊. j. ad. l. fal. l. ij. ⁊. l. imponēda. ⁊ ideo ſi ſit vnum in quo ceſſet fal. nō per hoc grauantur alij. vt. ff. ad. l. fal. l. ſi poſt miſſionē. ⁊. l. ſi miles. in fi. et. l. ſequenti. Si vero plura relinquunt vni aut ſunt defalcabilia ⁊ tūc falci. ꝓ indiuiſo reſecat de quolibet ⁊ de quolibʒ quarta remanet in hereditate ⁊ in qualibet re habet heres quartam vt prealleg. l. plautius. ff. ad. l. falci. ⁊. j. ad. l. fal. l. penul. ſed licet ꝓ indiuiſo reſecet iudex tamē habet hanc cōmunionē ſeparare ⁊ videre quid partibus expediat. vt. j. cōmuni diuidundo. l. ad officium. iudicem enim ſequi oportet ⁊c. vt. ff. cōi diui. l. iudicem. ⁊. j. quando ⁊ quibus quarta pars. l. ij. lib. x. vbi dicitur debere diuidi in groſſum non in qualibet re ⁊ ad hoc bene facit. ff. de leg. j. l. pōt que ſequitur poſt. l. non amplius. et ad hoc qđ in vna re habeatur fal. eſt ar. ff. ad. l. fal. l. ſi fundus mihi legetur ⁊ eo. tit. l. ſi ex pluribus. Dy. ⁊ Ol. Si vero vnū ſit defalcabile aliud non tunc defalcabile ſubit fal. vtriuſq3 vt. ff. de lega. ij. l. ſi duobus. ⁊ ad. l. fal. l. ſed ſi non ſeruus. Si vero relinquit fideicō. vniuerſitatis vni heres pro indiuiſo habet quartam et ſic cōmunio eſt inter eos ⁊ ſic loquitur ad trebel. l. deducta. ſed hec cōmunio diuidit per iudicem fami. erciſ. prout melius ⁊ cōmodius ſibi videt vt predictū eſt vn̄ pōt quartā aſſignare heredi in vna re tm̄ vnde ꝓ indiuiſo cōpetit in ſingulis rebus quarta ſed in diuiſione aſſignari poteſt in vna re vt hic et ſic ſaluari poteſt antiquorū lectura ⁊ hunc intellectum videtur innuere azo. licet ꝑ aliam viā videtur tangere azo in ſumma. e. circa finem. vſi. vel ꝙ veriſſimū eſt dicas ꝙ preter portionem hereditariam alias ptes quas habet in re legata a coheredibus computat in quartam oppoſita ſibi doli exceptione. vt. ff. ad. l. falc. l. neſenius. ¶ Tertiā lecturam antiquoꝝ ponit Azo in ſūma in principio cōmenti huius. l. quā non repeto q2 ibi per eū clare ponit ⁊ parum diſtat a p̄dictis duabus lecturis antiquorū quia ſolum in numero liberorum ⁊ eſtimatione patrimonij et fundi. Et tranſeo ad lecturam Jo. que ponitur in glo. ſʒ quare ⁊ que diſcrepat a lectura antiquoꝝ in duobus. primo q2 vbi dicebant antiqui fundum datū filio in peculio ꝓfectitio ipē dicit fundum filio prelegatum. Jtem dicit in alijs rebus hereditarijs quartam ſuppleri nō in eodem fundo ſicut dicebant antiqui ⁊ hoc modo euitat dn̄s Jo. predictam oppoſitionem qđ in vna re nō deducatur q̄rta q2 hoc ipē cōcedit ad fi. l. ⁊ ſiquid deeſt ⁊c. trāſponit literam ⁊ ſupplet. vt in glo. ꝓpter quā tranſpoſitionē ⁊ ſubauditionem non videtur lectura Jo. bene conuenire textui ⁊ q2 etiā in principio. l. innuitur filiū habuiſſe fundū in vita patris nō iure ꝑlegati dicit enim habentē qđ videt cōplectere dn̄iū vel poſſeſſionē. vt. ff. de vb. ſig. hr̄e. ⁊ quia verbum hn̄tem pn̄s tempus deſignat vt. l. ſi ita. de au. ⁊ arg. leg. l. verbum erit. de vb. ſig. ſic apparet ꝙ nō expectabat iure prelegati ⁊ ſic non videt ꝓcedere dicta lectura niſi exponamus habentem. ſ. deſtinatione. Sed ad hanc lecturam Jo. ⁊ etiā predictas lecturas antiquoꝝ opponit ⁊ videt ꝙ illud qđ ſupeſt vltra hereditariam partem fundi non debeat ꝑ filium reſtitui nec cōpenſari cuʒ fuerit prelegatus ſibi ſm hanc lecturam ⁊ ꝑlegata non cōputantur in quartā nec veniunt in reſtitutione. vt. ff. ad legē falci. l. in quarta. ſol. vt in gloſſ. ſ. deſtinatione. Vel dic ſm alios qđ hic rogatus erat reſtituere non ſolū portionem hereditatis ſed etiā fundum. ſed contrarium dicit litera que ſolum de portione hereditatis dicit ⁊ non de fundo. Jtem q2 dato ꝙ de fundo non eſſet rogatus tamen reſtituere teneretur. vt. j. de fideicō. l. cū virum. ⁊ ibi in glo. ⁊ etiā bene dixi. ⁊. ff. ad trebel. l. marcellus. §. quidam. ⁊. j. in q̄ōnibus ſubijciam. v. item quero an cōputentur. ⁊. ff. de vſuris. l. in fideicom. §. cū pollidi9. Sol. vt dicta. l. cum virū not. Vel dic aut grauatur reſtituere partē hereditariam tm̄ ⁊ tūc illam ſolū reſtituit ⁊ ꝑ conſequēs hereditariam ptem fundi vt ꝑalleg. l. in quartā. aut rogatur reſtituere ptem hereditariā et prelegatū vel aliter verbis g̃nalibus in quibus includatur prelegatū ⁊ tunc vtrūq3 reſtituit. Opp. ad idem qđ etiā rogatus fuit de pte hereditaria reſtituenda ergo reſtituere tenet etiā hereditariā partem quā habet in fundo vt ff. ad treb. l. marcellus. §. res que. hic autē dicit ꝙ eam retinet ſed dic ꝙ retinet compēſando eam ſibi in quartā ⁊ ſic ſatis reſtituit compenſando. Hac itaq3 lectura omiſſa tranſeamus ad lecturā Azo. q̄ clare habet in glo. ſed quare ibi vel ſuus ſm az. et in ſumma eo. in lectura hui9. l. vſi. ſed mihi videtur ⁊ differt hec lectura a ſuperiori in hoc ſolū quia Azo dicit fundum donatum filio vt benemerito vel ex donatione cā mortis in eum ſuprem̄ū iudiciū conferendo. Sed ad hanc lecturam opponit de. l. ſi donatione. j. de colla. vbi videt talia donata conferri de here ⁊ non p̄cipua haberi ſed ibi loquit de datis in peculio ꝓfectitio ſecus ſi bn̄merito vel conferēdo ſupremum iudiciū vt dixi. ¶ Jtem pōt opponi eodem mō quo oppoſitum fuit ad primam lecturam. ſ. ꝙ nō debeat quarta in vna re deduci ⁊ ſolue vt ibi dixi. ⁊. j. ſubijciam. Jtem oppo. ad hanc lecturam q2 lex videt expreſſe tollere eam. vt. ff. de lega. ij. l. ſequēs queſtio. vbi dicitur expreſſe ꝙ donatio facta vxori nō cadit in fideicōmiſſum ⁊ eadem rō videt in donatis filio vt bn̄merito vel in eū ſupremum iudiciū conferēdo licet enim ab initio nō valeant tm̄ morte confirmant vt dixi. ſ. circa prin. l. ⁊ ꝓbatur. ſ. de inoffic. dona. l. ij. vbi plene dixi ſi nō cadūt in fideicommiſſum ergo in quartā imputari nō debēt etiā ꝓ hereditaria portiōe q2 q in fideicōmiſſum nō cadūt in quartam nō cōputant. vt. ff. ad treb. l. in fideicōmiſſaria. ⁊ ibi notat. Ad hoc rn̄dent gloſ. ⁊ Azo. in ſumma huius tituli in fine qđ cum teſtator poſſet reuocare huiuſmodi donationē ⁊ nō reuocauit videt eum grauaſſe vt hereditariā ꝑ tem fundi donati in quartā cōputet ſicut eſt in ꝑlegatis q̄ quis habet etiā ſi heres nō ſit vt. l. qui filiabus. §. fi. ⁊. l. ſequēti. de lega. j. que tm̄ q̄nq3 computant in quartā ꝓ hereditaria portiōe vt q̄n quartā deducit nō ex volūtate defuncti q̄nq3 ꝓ quarta hereditarie vt q̄n deducit ex volūtate defuncti vt. ff. ad. l. fal. l. tytia. ad trebebel. l. marcellus. §. quidā. ⁊. e. titulo. l. in fideicōmiſſaria. §. fi. Sed cōtra hoc dici poſſet qđ ꝑlegata ideo computant in quartā q2 habētur ex vltima volūtate defuncti ſecus aūt vꝫ in donatis inter viuos arg. expreſſum. ff. ad treb, l. debitor. §. fin. ¶ Alij dicunt qđ. l. ſequēs queſtio loquitur de donatione facta inter viꝝ ⁊ vxorē. hic aūt loquitur de donatione facta filio que nō ſunt paria naʒ donatio facta filio nec a principio transfert dn̄ium nec ex poſtfacto tranſlatum fingit in preteritum ⁊ ideo in fideicōmiſſum cadit ⁊ in quartā computat ꝓ hereditaria portione vt hac. l. donatio aūt facta vxori retrotrabitur quoad tranſlationē dominij. vt. j. de donatio. inter viꝝ ⁊ vxorem. l. donationes. ⁊ ideo in fideicōmiſſum non cadit et ita loquitur. l. ſequēs queſtio. Sed hec ſolutio falſa eſt duplici ratione. primo quia dicta. l. donationes equipat donationem factam vxori ⁊ filio. Jtem q2 quod ibi dicitur qđ donatio retrotrahitur veꝝ eſt quoad fructus ⁊ damnū datum nō quoad dominium vt ibi nota. qđ ſic ꝓbatur ex qua cauſa tradente nō domino impedit vſucapio ex eadē tradente dn̄o impeditur dn̄ij tranſlatio ⁊ ecōtra. vt. ff. de acq. poſſeſ. l. pōponius. §. ſi iuſſui. ⁊ ibi notatur. Sʒ viro nō dn̄o tradente vxori ex cā donationis impeditur vſucapio ⁊ vſucapionis fictio. vt. ff. ꝓ donato. l. j. §. ſi inter virū. ergo vero dn̄o tradente impeditur tranſlatio dominij ⁊ tranſlationis fictio ⁊ ita notat dn̄s Dy. in dicta. l. ſeq̄ns queſtio. ⁊ reprobat lecturā Azo. ⁊ eam etiā reprobat hic Jaco. de belui. licet non ſic clare et Cy. ⁊ tm̄ cōmuniter approbatur ꝑ doctores. Alij ſuſtinere volentes opinionē Azo. dicūt qđ. d. l. ſequens q̄ſtio. loquit eo caſu quo tenuit donatiō iter viꝝ ⁊ vxo. et ibi notatur. Sed hec ſolutio non ꝓcedit quia lex illa ſequēs

questio loquitur generaliter ⁊ indistincte ⁊ quia ille casus indubitabilis esset. Alij sequendo opinionem az. que est in .l. miles ad sororem. §. j. de lega. ij. dicunt ꝙ hereditariam partē quam habet filius a se ⁊ in qua legatū non tenuit siue donatio nō haberet nisi esset heres et q̄r habet sicut heres ⁊ hereditario iure capit ideo in quartā computat. vel dic ꝙ quedam capio ⁊ si nō sum heres si tm̄ sum heres nō capio alio iure quā heredis ⁊ dicta .l. qui filiabus. ⁊ ideo factus heres cōputo qđ eo iure capio ⁊ ita contingit in p̄legatis ⁊ in donatione facta in filium q̄ꝫtum ad hereditariā portionē quā licet habere eā etiā si nō essem heres tm̄ heres factus hereditario iure capio. vt. ff. de leg. j. l. legatum. §. j. penultima charta. Itē oppono ad hanc lecturā qđ hereditaria portio fundi non cōputetur in quartam cū sit donatio simplex. vt. s. de inofficioso testō. l. si quando. §. fi. ⁊ notatur j. de colla. aut. ex testamento. sz ibi loquitur in quarta debita iure nature hic in trebellianica. Uel ibi donatio tenuit ab initio hic nō. Modo opp. cōtra lecturam Jo. ⁊ Azo. ꝙ non debeat computare totā hereditariā ꝑtem fundi sz solam quartā ip̄ius vt. ff. ad legē fal. l. tytia. Omissis alijs solutiōibus dic s̄m Od. et Azo. in summa aut deducitur quarta ꝯ voluntatē testatoris ꝙ ē eo ipso ꝙ non dicit exp̄sse quartam deducendā ⁊ tunc conputat totā hereditariam in portionem vt hic aut deducit de exp̄ssa volūtate testatoris ⁊ tunc solam quartā hereditarie vt in .l. cōtraria ex qua expresse colligitur dicta solutio in fine hec tamē so. quo ad lecturā Jo. qui posuit ꝙ filius erat rogatus restituere fundū quibusdā extraneis reprobat̄ hic ꝑ Cy. q̄r s̄m hoc nō defalcaret nisi ꝑtem h̄rditariā aduersus extraneos q̄r legatarius nō vtitur falcidia vt. no. j. cōia de lega. l. j. in fi. Sz iste filius est legatari⁹ quoad duas partes quas iure prelegati capit a coheredibus ⁊ sic solū qđ defalcat. s. quartā sue hereditarie portionis cōputat in quartā ⁊ sic si bene cōputetur haberet minus quarta ⁊ tex. dicit supra quartā h̄ñs ⁊ sic lectura Jo. nō ꝓcedit. Non ob. lex tytia q̄r ibi nō fuit rogatus restituere p̄dia legata extraneis cy. Deinde op. cōiter oēs lecturas p̄mo ꝙ datum cā cōditionis implēde nō cōputetur in quartam q̄r extra quartā est qđ a coheredibus ꝑcipitur vñ videtur obstare p̄al. leg. l. in quartā. ff. ad. l. fal. ⁊. e. ti. l. id aūt. ⁊. l. qđ aūt. De hoc dic vt notat̄ hic in glo. s. destinatione quā dicit cy. olim fuisse corruptam q̄r erat scripta affirmatiue corpus hereditariuz ⁊ debeat esse negatiua. s. corpus nō hereditarium ⁊ sic hodie correcta est et bene q̄r corpus non hereditariū cōputat̄ in quartā cy. Quia aut datur cā conditionis implēde pecunia hereditaria aut corpus hereditariū. aut pecunia nō hereditaria. aut corpus non hereditariū ⁊ semꝑ videtur cōputare respectu coheredū a quibus ꝑcipit: vt hic lz nō semꝑ aliorum respectu nec etiam si a nō coherede ꝑcipiat respectu coheredis vt in contrario. Uel dic cōputari in trebellianicam vt hic nō in falcidiā vt in contrario et. j. subijciā in questionibus. v̄ si. item quere an computentur. ¶ Oppo. ꝙ solum in rebus hereditarijs debeatur quarta. vnde videtur ob. l. scimus. §. repletionē. s. de inofficioso testamēto. Sol. distingue quartas. vt. j. subijciā. ⁊ habetur ī fine glo. q̄ incipit. s. destinatione. Oppo. ꝙ hec lex nihil faciat ad titulum et ideo nō sit posita sub congruo titulo sed poni debuerit sub titulo. j. ad trebel. ⁊ ideo ob. s. de nouo codi. cōpo. §. quibus. Solu. vt in p̄ma glo. circa finē. Opp. de. l. iubem⁹. j. ad trebell. sol. vt in glo. sz quare. Uel dic ꝙ ibi loquit̄ in liberis primi gradus vel ibi ꝓhibet imputationē reddituū non aliā imputationem. ¶ Item oppo. ꝙ in nullo computet hereditariā partem predij q̄r a seipso habere videt̄. vt. ff. ad trebel. l. in fideicōmissariam. §. fin. Sol. vt no. in dicta glo. q̄ incipit sz quare. ¶ Item oppo. ꝙ quarta debetur de singulis rebus vt dictum est ergo in ea nō cōpensat̄ pecunia data causa conditionis implende q̄r quantitatis ad speciem nō fit cōpensatio. vt. j. de cōpen. l. fi. et de condi. inde. si nō sortem. §. si cētum. sol. hic est cōpensatio legis non hominis. Item eodē modo videtur ꝙ quarta nō possit solui solum in fundo quia aliud pro alio inuito creditori solui non potest. vt. ff. si cer. petat̄. l. ij. §. j. ⁊ quia speciei ad speciē non fit cōpensatio vt p̄alleg. l. ꝓbatur. Sed dic ꝙ hic soluebatur et cōpensatur filio volenti vel qđ hoc fiebat per iudicem familie erciscūde vt p̄dictum est ꝓpter cōmodiorē diuisionē ⁊ cōlonez et discordiā vitandam ⁊ hanc opinionē tenebat. D. ol. ⁊ idem dicebat de supplemēto legitime qđ debeat haberi in vna re tm̄ ad tollendam discordiam ⁊ hoc innuit tex. s. de inofficioso testamēto. l. sancim⁹. in principio. vbi dicit dictaz repletionē fieri debere arbitrio boni viri at bonus vir nō arbitraretur qđ de singulis rebus deducat̄. Denuo nota octo varietates q̄ fiunt circa huius. l. lecturam. Primo est varietas in fundo nam s̄m antiquos concessum fuit filio in peculio ꝓfectitio s̄m Jo. fuit prelegatus. s̄m Az. ⁊. H. fuit ei donatus tanq̄ b̄ñmerito vel in eum supremū iudiciū conferēdo. Secūda varietas est in heredis institutione nā s̄m quosdam filius rogatus fuit institutus cū solis fratribus s̄m alios etiā cū extraneis. Tertia est in estimatiōe fundi quia s̄m antiquos fundus valebat. xij. s̄m alios triginta s̄m alios. xl. vt hic ⁊ ī summa huius tituli. Quarta est in diuersificatione patrimonij q̄r s̄m quosdaz testator habebat in bonis trecenta s̄m alios octingēta vt hic ⁊ in summa huius tituli. Quinta in numero liberorum quia s̄m quosdā erāt tres s̄m alios quatuor: vt hic ī glo. ⁊ in summa huius tituli. Sexta est in rogamine q̄r s̄m quosdā filius fuit rogatus restituere hereditatem nō fundum s̄m Jo. hereditatem ⁊ fundum. Septima est in acceptione quia s̄m quosdā debet recipere decē ꝓ hereditate tm̄ restituēda s̄m casum s̄m Jo. ipsa. x. ꝓ hereditate ⁊ fundo restituēdis. Octaua in retentōe quarte q̄r s̄m antiquos in eodē fundo habet supplemētū q̄rte s̄m Jo. ⁊ Azo. ⁊ in alijs rebus hereditarijs. Jaco. de bel. Jacob. de ra. ex lectura antiquorum ⁊ Azo. colligit vnā mediam nouā lecturam tenet enim lecturam antiquorū in omnibus hoc saluo ꝙ tenet cum Azo. fundum datū filio vt benemerito vel conferendo in eum supremum iudiciū e postea eidem prelegauit non aūt in peculio ꝓfectitio vbi dicebant antiqui ⁊ hoc vt euitet contrarium. l. certū. s. eo. cū concor. cum antiquis contra Azo. ⁊ alios tenet ꝙ in eodem fundo deducatur q̄rta tenet etiā ꝙ sub vna tm̄ conditiōe sc3 dandorum decem fuerit rogatus cum tex. dicat sub conditione nō sub cōditionibus. ⁊ s̄m hāc lecturā cōputabitur sibi ī quartā hereditaria portio fundi ⁊ datum cā cōditionis iplende. Itez ꝑ partes quas capit a coheredib⁹ iure p̄legati residuū qđ est supra q̄rtam restituet illis q̄bus rogatus est ⁊ hāc approbat cy. Sed cōtra hanc lecturā multū facit qđ dixi contra lecturam Azo. ꝑ legē sequens q̄stio de lega. ij. Sed dici pōt ꝙ ideo hic cōputat quia p̄legatus sibi fuit et ita nō tam ex donatione quā ex prelegato videt̄ habere. Sed ꝯ hanc opponit̄ ꝙ totum fundū prelegatū teneat̄ restituere ⁊ totum cadat in fideicōmissum. vt. ff. ad trebe. l. in fideicōmissaria. §. fi. respōdeo qđ ibi nō dicit̄ ꝙ oīa teneat̄ restituere sz qđ a semetipso capit cadit in fideicōmissum gñale sz satis cadere v̄r in fideicōmissum si sibi cōputat in q̄rtam s̄m. l. p̄dictā. Item opponit̄ de leg. j. l. q̄ filiab⁹. in fine. ⁊. l. seq̄nti. sol. hñ cōputat in q̄rtam qñ est heres. vt. ff. ad legē fal. l. in quartā. sed si nolit adire tūc habet in totū ea ratione q̄ ibi notatur. Item opponit̄ ꝙ quia eadez. l. in q̄rtam non videt̄ ꝙ cōputet partes quas habet a coheredib⁹ sed solū eam quā iure hereditario capit dicendū est ꝙ vbi rogat̄ restituere coheredib⁹ cōputat in q̄rtaz etiā ꝑtes quas hz a coheredibus iure p̄legationis ⁊ ita hic sed vbi rogat̄ restituere extraneis nō cōputat tunc illas ꝑtes ar. ff. ad. l. fal. nesennius. in p̄ncipio s̄m Jaco. de ra. predictum sz contra hoc videt̄ q̄r hic rogatus fuit restituere coheredibus ⁊ q̄busdam alijs ergo videt̄ ꝙ aduersus alios extraneos non ꝯputet nisi partem hereditariam qđ ipse Jaco. confitet̄ ⁊ sic dicit ꝙ habebit pinguiorē quartam aduersus extraneos quā aduersus coheredes per dictā. l. nesennius cy. ¶ Nunc transeamus ad q̄ōnes. primo querendo vtrū iste filius possit deducere duas partes. s. trebellianicā ⁊ debitā iure nature. Et cōis opinio est ꝙ si pure rogatus est tunc vna si sub conditione tūc duas. Contra hāc opi. est lex hec vbi sub conditiōe rogatus erat ⁊ tamē vnā solā deducit cū dicat quartam ⁊ nō quartas. Item q̄r cum pendente conditione totū habeat quomodo aliquid a seipso deducet. Sed ad primaz dic ꝙ debita iure nature ab initio deducta fuit tanq̄ es alienum ip̄o iure. vt. l. q̄m in prioribus. de inoffi. testamen. ⁊ postea existente conditione deducit trebellianicā ⁊ s̄m hoc hec lex expresse faceret pro alia communi opinione. Et s̄m hoc omnia exempla hac. l. posita tam per antiquos quā per Jo. ⁊ Azo. nō esset bona quia si dicamus debitā iure nature primo deductam nō superesset in patrimonio seu hereditate nec in fundo tm̄ quantū ipsi ponunt sed tm̄ minus q̄ꝫtum esset deductum ex debita iure nature. de hoc an vna vel due debeant deduci plenissime notaui. s. de inofficioso testamēto. aut. notissima. ¶ Item quero an in vna re tantum possit deduci trebellianica ⁊ hoc tactū est supra in secunda lectura antiquorum. Et videt̄ ꝙ in vna re tm̄ deduci possit vt hic s̄m casum antiquoruz. ff. de lega. j. l. nō amplius. §. fi. ad legē falc. l. si ex pluribus. ⁊. l. lineam. ⁊ hunc tenet Old. vt predixi. E contra videtur ꝙ nō. vt. ff. ad legē fal. l. plautius. et. l. in quantitate. §. fina. ⁊ ad trebel. l. marcellus. §. idem pomponius. ⁊. l. si legatus. §. multū interest. arg. j. qñ ⁊ quibus quarta pars. l. ij. circa principium. lib. x. ⁊. ff. de peculio legato l. si peculiū. secūdo responso ⁊ hanc sequit̄ Jaco. de bel. ⁊ Cy. et approbatur in glo. dicta. l. si legatus. §. multuz interest. ⁊ dicta l. ij. quando ⁊ quibus quarta pars dicta. l. si peculiū. ⁊ satis notatur in gl. j. ad. l. fal. l. ij. et. d. l. marcellus. §. res que ad trebel.

Nō ob.

Non obstat hec lex quia ſm opinionem Jo. ⁊ Azo. hic non habet in vna re ſ; ſingulis. ⁊ ad alia ↄ̃ria reſponde vt nota. dictis glo. j. ad. l. fal. l. ij. ⁊ ad treb. l. marcellus. §. res que. ¶ S; queri poſſet q̃ eſt ratio ꝙ legata pte bonoꝝ pōt quartā habere in vna re tm̃ ⁊ ſi rogat̃ reſtituere partē bonoꝝ nō vt hic ⁊ dicta. l. non āplius cū hodie ſint exeq̃ta legata ⁊ fideicōmiſſa. vt. j. cōia de lega. l. ij. reſpōdeo q: qñ heres eſt inſtitutus inſolidum ⁊ rogatus reſtituere hereditatē totā vel ꝑ pte ⁊ reſtituere partem illam videt̃ rogatus de qualibet re hereditaria reſtituenda. vt ff. de excep. rei iudi. l. ſi quis cū totū. ⁊. ff. de pactis. l. ſi vnus. §. item ſi pactus. ſ; ſecus eſt qñ heres eſt inſtitutus ĩſolidū et ab eo legat̃ pars bonoꝝ q: tūc nō vr̃ legare ptē de ſingulis rebus hereditatis nec neceſſe h; legatarius ĩ oĩbus vēdicare portionē. ff. de leg. j. l. pōt aūt. Uel dic ꝙ aut legat̃ ab hr̃de maioꝛ ps bonoꝝ alij ⁊ tūc nō pōt hr̃e quartā in vna re alias ſecus ⁊ facit j. de dona. l. ſancim⁹. §. ſin aūt. ff. fa. erciſ. l. ceteris. §. ſi. ⁊. l. ſequē. de his q deie. vel effu. l. ſi vero. ¶ S; qd ſi heres ĩſtitut⁹ eſt inſolidū ⁊ rogatus reſtituere ſolā ptē hereditatis an hoc caſu retinere poterit quartā in vna re tm̃ videt̃ ꝙ ſic. vt. d. l. nō ampli⁹ §. ſi. cū eadē ſit rō. Uel dic aut rogatus eſt reſtituere maioꝛem partē aut minoꝛē. ſi mĩoꝛē tūc pōt. ſi maioꝛē nō. ar. dictaꝝ legū Uel dic ꝙ legatū ptis bonoꝝ eſt ſingulare ſui natura ⁊ iō hr̃es pōt hr̃e q̃rtā in vna re vt. d. l. nō ampli⁹. §. ſi. S; fideicōmiſſum partis bonoꝝ ē vniuerſale ſui natura. vt. d. l. ſi legat⁹. §. multū intereſt. ⁊ iō ex eo nō pōt hr̃e heres quartā in vna re. Uel dic ꝙ hoc caſu d; eē idē ĩ vtroq; caſu. vt. ff. de leg. ij. l. ſi qs ſeruū. §. ſi. vbi de hoc ⁊ de vul. ⁊ pu. ſub. l. q ex filio. ĩ prĩ. vbi de hoc Ja. de bel. ¶ Jtē q̃ro an cōputent̃ fruct⁹ ĩ quartā de hoc hic no. ĩ gl. ſ; deſtinatione circa finē ⁊ notaui ſm Ja. de bel. s. de inoffi. teſtamēto. l. ſcim⁹. ĩ prĩ. ⁊ ſuppletiōe gl. q̃ incipit ſ; an fruct⁹. Et dicit ꝙ ſi q̃rat̃ de debita iure nature ſuanda ē glo. q̃ eſt. ff. de inoffi. teſta. l. pap. §. ſi cōditioni. Si de trebellianica. l. iubemus. cū ibi notatis. j. ad treb. ⁊. ff. ad treb. l. ĩ fideicōmiſſaria. Si de falc. iure inſtitutionis. ff. ad. l. fal. l. in. l. cū ibi notatis. ¶ Jtem quero an cōputent̃ data cā ↄditiōis iplēde vel ꝑlegata in fal. vl̃ trebellianicā vel debitā iure nature de hoc tactū eſt. s. in ſolutione cōtrarioꝝ. Sed pleni⁹ dic ꝙ in fal. q̃ detrahit̃ de legatis hec eſt regula ꝙ nō computetur niſi qđ capitur hereditario iure vt. l. in q̃rtam. ⁊. l. id aūt. ff. ad. l. fal. quare dic ꝙ ꝑlegata ſiquidem ſunt pecunia nō hereditaria vl̃ coꝛpus nō hereditariū nō pōt dici hereditario iure capi ⁊ iō nō ↄputat ſimpliciť in fal. ſ; reſpectu eius a quo capit. vt. ff. ad. l. fal. l. neſennius q̃ loquit̃ in fal. ſ; gl. ibi poſita videat̃ eam itelligere ĩ trebellianica. Si coꝛpus hereditariū cōputat ꝑ hereditaria. ſi nō capit ex volūtate defuncti al's quartā hr̃ditarie. vt. ff. ad. l. fal. ĩ quartā. ⁊. l. tytia. Si pecuniā hereditariā gl. q̃ eſt in. l. id aūt. ad legē fal. videtur innuere qđ totū computet p. l. cū pater. in principio. de leg. ij. ꝑ hoc ad treb. deducta. §. numis. ſ; male dicit q: ſolā hereditariā computat ↄ̃ deducit ↄ̃ voluntatem q: non niſi partem eius capit hereditario iure ⁊ hoc pꝛobat tex. dicte. l. id autem. dū dicit ꝑ ſua parte ⁊c. licet loquat̃ in dato cā cōditiōis iplende ſ; eadē rō eſt. vt. j. ſubijciā ⁊ no. dicta. l. in quartā. ⁊. l. neſennius. in ſi. gl. Si dat̃ cā ↄditiōis iplende idem ꝙ ſi pecunia vel coꝛp⁹ nō hereditariū nihil cōputat q: nō capit hereditario iure ſ; cōſulat̃ ei a quo capit vt ei⁹ reſpectu cōputet vt dicta. l. neſennius. ⁊ notat̃. j. ad. l. fal. l. penul. Si pecuniā hereditariā vel coꝛpus hereditariu; cōputat ꝑ hereditaria nō eni a coherede ſuā ptē ſ; a ſeipſo capit ⁊ iō cōputat. vt. d. l. id aūt. §. ſane. Si de trebellianica loq̃mur videt̃ cōputari ꝙ qs capit iudicio teſtatoꝛis nō tñ pꝛorſus q: dicit qđ coꝛp⁹ nō hr̃ditariū vel pecunia; nō hereditariā a legatario pceptā vel extraneo iudicio teſtōris cōputat vt. d. l. in q̃rtā. ⁊. §. ſ; ĩ fideicōmiſſaria. Si ab herede ſiue coherede ſuo aut accipit pecuniā ⁊ totā cōputat q: iudicio teſtatoꝛis capit ſiue nō ſit hereditaria ⁊ ſic nō capit hr̃ditario iure ſiue ſit q: tñ capit hereditario iure. vt. d. l. deducta. §. numis ij. rn̄. j. ad treb. de le. ij. l. cū pater. in pñ. ⁊ ibi notatur licet principiū gl. q̃ eſt in. l. neſennius videat̃ innuere ↄ̃ ſed in fal. loq̃tur aut accipit coꝛpus nō hereditariū ⁊ vr̃ ↄputari totū cū capiat iudicio teſtōris ⁊ eade; ſit rō vt in extneo ⁊ ceſſat rō q̃ ſequitur. Aut coꝛpus hereditariū ⁊ tunc computat hereditariā tm̃. S; quare ſecus eſt q: cū capit coꝛpus hereditariū h; in eo ſuā partem hereditario iure alias non pōt habere niſi a coheredibus q: cū ſit eoꝝ dñium ab eis habet ⁊ ſic habeat ea diuerſo iure et ideo nō computat ſibi eam duobus ↄ̃rijs iuribus cōtra. l. cum qui edes. ff. de vſuca. computat ſolam hereditariā. Sed in coꝛpoꝛe nō hereditario nihil habet hereditario iure ſ; totū a coherede ⁊ ſic vnico iure ⁊ teſtatoꝛis iudicio ⁊ ideo totū computat ex regula q̃ videt̃ fallere ſolo ſupioꝛi caſu qñ coꝛpus eſt hereditariu; rōne ꝑdicta. Si pecunia eſt hereditaria ideo totam computat q: fictione. l. videt̃ ſolu; de ſua poteſt habere ⁊ ſic hereditario ⁊ vnico iure ⁊ teſtōris iudicio ⁊ ideo totū computat vt dicta. l. cum pater. ⁊ dicto. §. numis in. l. deducta. Nec videt̃ diſtinguendū vt Dy. diſtinguere videt̃ in dicta. l. in quartam. aut de parte ſua grauat̃ accipere ⁊c. qđ eſt contra poſitionē caſus in dicto. §. numis. S; cū totā videtur habere hereditario iure quare nō totā cōputat in fal. vt dictū eſt. s. ⁊ in trebellianicam ſic rō eſt vere pecuniā hereditariā pcipit de cōmuni ſed q: poterat totā habere de ſua poꝛtione fingit lex vt nō concurrat repugnātia in iure capiendi vt eandē rem duobus iuribus cōtrarijs nō capiat qđ eandē pecuniā totam hereditario iure videat̃ tamen nihil contra naturam trebel. q: quoquo modo capit computat̃ ĩ iudicio teſtatoꝛis. Sed in fal. ſi cōmune; opoꝛteret duo opari vnum vt remoueret cōcurſum iurium contrariorum circa idē cum vere diuerſo iure capiātur vt ĩ trebellianica dictū eſt aliud vt nō cohereditariū ꝑ hr̃ditario cōputaret ↄ̃ naturam falcidie facilius ergo opatur vnu; quā duo ⁊ q: in falcidia exercere t̃ fictio ↄ̃ ius falcidie qđ eſſe nō d;. vt no. ff. de leg. j. l. talis ſcriptura. De debita iure nature dic ꝙ d̃ patrimonialibus deducit: vt notat̃ in pma glo. huius. l. ⁊ ꝓbatur. s. de inoffi. teſtō. l. ſcimus. §. repletionem. licet Jaco. de ra. ↄ̃rium teneat in datis cā conditionis implende vt dicam in ſuppletiōe dicte pme glo. ¶ De fructibus quomodo cōputent̃ in q̃libet earum dixi. s. §. item q̃ro an computent̃ fructibus. ⁊ notat̃. ff. ad trebel. l. in fideicōmiſſaria. ⁊ de vſuris. l. ĩ fideicō. Jaco. but. Jtem q̃ro de qua quarta loquat̃ hec lex ⁊ dic ꝙ de trebellianica. de alijs aūt q̃rtis loq non pōt vt hic in prima gloſ. notatur. Jtem quero quot ſunt q̃rte ⁊ eas enumera: vt in glo. ſ; deſtinatione ⁊ ſuppletiōe eiuſdē vt notat̃ dicta. l. inter quartā. ad. l. fal. ⁊ in ſumma aut. de here. ⁊ fal. ¶ Que ſit differētia inter dictas quartas dic vt in. d. gloſ. ſ. deſtinatione. ⁊. s. dixi ⁊ vt nota. l. in quartā. ⁊ ad trebel. l. ĩ fideicommiſſaria. et hic bene per Cy. ¶ Ultimo no. ꝙ ſm gl. ⁊ odo. hec lex hodie coꝛrigit quaten⁹ dicit datū cā conditiōis iplende ĩputari filio ĩ quartā trebellianicā q: hodie liberi pꝛimi gradus talē quartā deducūt de ĩpſis rebus hereditarijs. vt. j. ad trebel. l. iubem⁹. circa principiū. ſ; quidā ⁊ male dicere voluerint qđ hic eſt ſpāle q: teſtatoꝛ hoc voluit ſ; hodie hoc nō dicit̃ in litera. Jtem dato ꝙ teſtatoꝛ dixiſſet hoc iꝑꝛobat̃. d. l. iubem⁹. ibi ſ; teſtatoꝛ hoc dixerit. D. iaco. de ra. dicit hanc. l. nō foꝛe coꝛrectā ⁊ qđ dicit̃ in. l. iubemus. qđ liberi pmi gradus quartā habere deberēt de rebus hereditarijs dicit dictum eē ſolū ad excluſionē fructuum vt nō computent̃ in quartā nō aūt ad excluſionē datoꝛu; cā conditionis implende cum pcipiant̃ iudicio teſtatoꝛis contra hoc tñ valde eſt textus. l. iubem⁹. ibi in ipſis rebus hereditarijs ⁊c. ¶ Jn pma glo. ibi in peculio. ſ. pfectitio ↄ̃ l. ibi d; habere. ſ. retinere. ↄ̃ l. ibi. imo deeſſet. ſ. tria ſm iſtā eſtimationē ⁊ cōputat̃. q: octo ſuperſunt in fundo ⁊ filius h; quatuoꝛdecim. ſ. x. data a coheredibus ⁊ quatuoꝛ in fundo ⁊ ſic. xiiij. ⁊ octo q̃ ſupſunt in fundo conſtituunt. xxij. ⁊ ſic deficiunt tria ad ſupplementu; quarte q̃ eſt. xxv. ol. ſ; ſ; hoc aſcribat̃ antiquis nō credo eos ſic intellexiſſe q: ſumma fuiſſet ignoꝛantia ⁊ ideo aliter ſaluetis hanc lecturam antiquoꝝ vt. s. dixi ibi. §. generaliť. ⁊. l. ita tñ. §. trebellianū ↄ̃ l. d. ibi ſcim⁹ vō repletionē ↄ̃ l. Dñs iaco. de ra. tenet ↄ̃rium ſ; ꝙ data cā ↄditionis iplende cōputētur in debita iure nature arg. s. de inoffi. teſta. l. qm̃ nouella. ⁊. l. oĩmodo. §. fin. ⁊ ad. §. repletionē rñdet ꝙ nō loquit̃ de datis cā conditionis iplende ſed de obuētis filio iure accreſcēdi vel ſubſtitutionis vt ibi ex litera colligit Jac. Sed contra hanc opi. ⁊ pꝛo opinione gloſ. facit litera ibi que dicit repletionē fieri ex ſubſtantia patris et de hoc ibi dixi ĩ ſuppletione ſecūde glo. ⁊ tangam etiā. j. in ſuppletione glo. ſ. deſtinatione. ibi. §. reſtituta. in fine. §. pꝛeterea in illa quarta iure inſtitutionis nō cōputant̃ legata vel fideicō. vel data cā implende conditionis vt. ff. ad. l. fal. in quarta. Sed in quarta trebellianica ſic ⁊ ratio eſt diuerſitatis: vt dicta. l. in quarta no. q: ille qui detrahit quartā iure inſtitutionis ſolus tenet̃ ad onera hereditaria. vt. j. de here. inſtituē. l. quoties. ille aūt qui detrahit trebellianicā non tenet̃ niſi ꝑ quarta q̃ ſibi remanet ⁊ ille cui ſit reſtitutio tenet̃ in reſiduo. vt. j. ad trebel. l. ij. odo. Sed hec rō pcedere nō videt̃ q: falcidia deducit̃ pꝛius deducto ere alieno. vt. j. ad. l. fal. l. irritū. ⁊ inſti. eo. §. cū aūt. Sed dic ꝙ nihilominus tenet̃ creditoꝛibus ⁊ poſſet litib⁹ ⁊ ſumtib⁹ vexari ⁊ ideo q̃dam cōputant̃ in trebellianicā que nō cōputant̃ in fal. Jaco. ibi cū filijs inſtituti ⁊ ſic ſm hoc oēs agerent iudicio fami. erciſ. ⁊ ſic faceret ad titulū Franc. ibi vſq; in fine. ⁊ ſm ambas expoſitiōes expone quē. ſ. filiū fran. Jn glo. ſ. deſtinatione ibi q: hoc teſtatoꝛ dixit ſ; hoc eſt diuinare nec lr̃a hoc dicit. Jtem ſi teſtatoꝛ hoc dixiſſet tunc nō totā hereditariā ptem ſed quartā hereditarie cōputaret p. l. tytia ad. l. falcidia;. Sed

dicunt q̄ r hoc dixit testator. sed q̄ totam hereditariam partē cōputaret sed hoc est diuinare Jaco. butri. ibi vt hic in fine de hoc plenissime dixi. s. vsi. item quero an in vna re tm̄. Ibi iure legati. s. ptē coheredis quā hēbat i fundo. Ibi r iure hereditario ar. ff. de vsuc. l. cū q edes. Jaco. ibi hereditariū nō fuit. s. q. que pstantur a coheredib⁹ r sic imputat in quartā iure cōmuni nō iure spāli. Fran. de hoc an datū cā conditionis iplende computet in quartā r in quā plenissime dixi. s. vsic. itē quero an data. ibi in nostro casu ḃm lecturā Jo. ibi a volentibus r volenti sed ḃm hoc ħ lex nō poneret iuris dispositionē sed ptiū q̄uestionē qd̄ est cōtra tex. in fine ibi cōpellitur. ibi in qua. s. quarta trebellianica. Old. ibi in eodem fundo. supple et in alijs rebus. Oldra. ibi. l. si quando. §. finali. De hoc tactū est. s. in suppletione prime gl. r ḃm Ja. de ra. r in ista debita iure nature cōputātur dos r donatio ppter nup. r militia quesita ex pecunia defūcti. vt. s. de inoff. testa. l. qm̄ nouella. r. l. oimodo. §. fi. Itē donatio inter viuos data eo mō vt cōputet. vt. d. l. si qn̄. Itē donata cā mortis r legata. vt. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. si qs mortis. licet gl. dicat qd̄ hodie nō nisi capiat iure institu. vt in aut. vt cū de ap. co. §. j. sed dic q̄ q̄ntūcunq̄ modicū capiat iure institutionis dona. cā mortis r legata cōputant in quartā. vt. d. aut. vt cū de ap. co. §. aliud. Itē et data cā conditionis iplende ḃm eundē Jac. vt dixi. s. in suppletiōe prime gl. r no. de hoc in l. id autē. r. l. in quartā. ff. ad. l. fal. r dixi. s. eo. dicto ver. ¶ Itez quero an q̄putetur data. Ibi iure institutionis hoc videt ipro prie dictū q̄ etiā ab intestato locū hz. vt. j. qn̄ dies leg. ced. l. fi. Jaco. ibi ex cōstitutione diui pij impuberi arrogato. vt. ff. de adop. l. si arrogator. r ista dz dijudicari quo ad imputa. faciendam r quoad alia sicut debita iure nature hoc saluo qd̄ ista nō est aucta p aut. de triēte r se. Jaco. de ra. ibi debita patrono in bonis liberti hec nō dz dici quarta q̄ olim fuit dimidia hodie tertia vt institu. de suc. libe. §. sed nostra. r hec dijudicāda est vt superior nec ista est aucta p dictā aut. vt notat eo. ti. §. hec nos. Jac. ibi de iponēdis lucratiuis descrip. quā hz curia i bōis curialis vt ex p̄dictis. ll. patet. ibi de diuortijs r repu. l. penul. immo vltima r est quarta q̄ debet vxori quā vir repudiat sine cā: vt ibi ptz. in fine est r alia quarta de qua habet. j. ad treb. auct. cōtra rogatus r alia. s. de epis r cle. aut. p̄sbyteros. Ja. de ra. In gl. sed quare ibi i alia glo. inferiori hec lectura Jo. reprobatur ppter diuinationes r suppletiones quas facit r q̄ nō sunt in textu. vt. s. in lectura eius dixi. Ibi vel suus ḃm Az. licet ista lectura Az. cōiter approbetur tñ nō videt posse sustineri. vt. s. dixi ponēdo eius lecturā. ibi cōputet sibi in quartā q̄ si in hac re hoc est in fundo nō acciperet quartā de alijs rebus restituēdis detraheret r sic esset damnū fideicōmissarij q̄ oēs res sibi restitutas haberet defalcatas ol. in fi. r est ibi expressum in tex. ibi licet testator hoc dixerit. Old.

Inter omnes. Ibi dispositio custodiatur hucusq̄ suspēdit lra Et cōstrue sic defuncti dispositio custodiat inter oēs dūtaxat hēdes rc. r est hec lex multū vtilis liber. r de hoc plenī⁹ notat r dicet. j. de testis. l. hac q̄sultissima. §. ex imp/fector in testō nūcupatiuo firma remanet hec lex in testō in scriptis determinat p auct. hic positā odo. In glo. dū tñ duobus testibus hanc approbat Cy. in glo. vlti. ibi de lega. prestā. l. iiij. immo. l. iij. §. j. vsi. sed si coniunctim. Old.

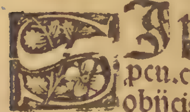
¶ Communi diuidundo. Rubrica.

Super rubrica. Uide azo. i sūma eo. r Rofr. in libello eod. titulo. r an valeat talis diuisio domus cōis quod vnus solum habeat alius superficiē dixi. ff. de superficie. super rubica.

Frater tuus. Quatuor dicta pōit vt sua q̄tinua r satis plana ibi ptinētē p idiuiso frā. Eū. s. emtorē cōe eē ppt alienat. ptis fris. Cōsiste. i. age. ol. In gl. hec cōmode diuisio fieri nō pōt. vt isti. de offi. iudi. §. q̄ si cōmode. r ibi plene no. r de reg. iur. l. ea q̄ in ptes. In gl. vlt. ibi. §. adhuc. r dicvt ibi frā. in fi. q̄ in re litigiosa phibet alienatio ēt ante lit. q̄te. vt in auct. de litigiosis. §. j. r dic vt ibi notatur Ol.

Improbatū. Fuerit p̄sidi puicie no. iudici faciēdā fidē. vt. s. de edē. l. pcu. cū si. od. in gl. ij. ibi qd̄ pposteratiōis hoc ē si nō obijciat fratri agēti cōi diuidūdo q̄ creditorē qd̄ pus agat rei vēdicatiōe ex quo negat res esse sibi cōis Ol. in glo. si post modū. i. post intentatū iudiciū in rei ven. r lata snia p fratre qd̄ res sit sua pro dimidia.

Ad officium. Ibi cōmunia sunt. vt. s. e. l. j. ibi aduersus singulos r ex hoc colligūt qdā q̄ si agere volo q̄ plures possessores rei vē. hypothecaria vel alia reali vel ēt p̄s obligatos simul psonali ex eadē cā qd̄ nō possūz q̄ oēs i eodē libello sz debeā cuilibz offerre suū libellū. Specłator tz i reali si possideāt p indiuiso sufficere vnū libellū si p diuiso nō. In plurib⁹ aūt psonalit obligatis ex eadē cā dicit vnū libellū sufficere vt plene notat p eū de libellor q̄ceptione. §. fi. v. sed pone. ¶ agit rei ven. r duobus v. seque. r de testa. §. penul. vsi. qd si vn⁹ possidet. Idē tenet i duobus reis. s. q̄ sufficiat vnus libellus galeotus in margarita de duob⁹ reis v. tertio. r Od. r Nic. j. si reus vel ac. mor. fuerit. l. j. Sz azo. i summa de ordine iudicior circa mediū. vsi. si aūt vnus indistincte tz vnū libellum sufficere. r ibi de hoc plene notat tā in ciuili q̄ in crimiali. r i crimiali plene notat. j. de acc. l. q de crimie. et si reus vel accusator mor. fuerit. l. j. eandē opi. videt approbare Inn. ex de elec. q̄relā. i prima glo. r Ber. ex de capel. mo. c. ij. i glo. r sic due accusatiōes vbi multas ll. allegat p hac opiniōe. Pro p̄ma opi. qd̄ plures libelli offerri debeāt facit. ff. si ps hef. pe. l. j. §. j. ibi ñ singlī rc. q̄ forte hñt diuersas spēs defensiōis. vt. ff. de so. l. si duo. ne ergo negotiuz intrincet singulis offerat libellus ar. s. de epis r cle. l. repetita. ad hoc ēt q̄ tutor r fideiussor nō vident posse vno libello q̄ueniri. vt. j. de fideiusso. tuto. l. j. in fi. r p hoc etiā. ff. de peculio. l. r ancillar. §. fi huus. v. illud quoq̄. r ibi i gl. r de vsufr. l. si cuius §. si plures. cū q̄cor. ibi in glo. notatis. ad hoc ēt bene facit. ff. de condi. r demō. l. cui fundus. de enic. l. si plures. r de operis no. nū. l. de pupillo. §. si pluriū. r vr expssum de trāsac. l. cum hi. §. in cā. ibi r minutatiz p singulos ānos rc. In q̄riū q̄ vnus libellus sufficiat faciunt opiniones p̄dictor p iura allegata p eos r maxime. j. de duob⁹ reis. l. fi. r si plures vna snia fuerint q̄demnati. l. j. nō eñ possent vna snia q̄dēnari nisi vno libello forēt cōuenti. j. de q̄sor. eiusdē litis. l. j. ff. ex q. cau. ad eundē iudicē eat l. fi. r p hoc hñ facit. ff. fami. ercis. l. heredes. §. de plibus. r ibi in glo. §. seq. r videt expssum. j. si cer. peta. l. eo qd̄. r. ff. de pcur. l. si quis cū pcuratorio. §. vni⁹. r ibi i gl. r hoc ēt suadet eqtas gra diminuendar litiū r expēsar. vt. ff. si cer. pe. l. qdā estimauerūt. Dñs Jac. de are. i dicto. §. si pluriū. in. l. de pupillo. de operis no. nun. tz indistincte q̄ vnus libellus sufficiat. r de hoc ēt notatur. ij. q. vj. c. apostolos. §. forma. Alij dicunt eē in actoris electione velit dare vnū vel plures p. l. ff. de act. em. l. si vno ptio. et ibi in glo. Sepe vidi p̄dicta de facto r vidi iter pitos obtineri q̄ si ex eadē cā q̄ueniant in ciuili sufficiat vnus libellus. si ex diuersis tunc singulis singuli. In criminali dic vt no. in palle. l. q de crimine. j. de accusa. r si reus vel accusator mortuus fuerit. l. j. p Odo. r Nic. r Cy. plene r qui accusare nō possunt. l. cū rationib⁹. r per Az. in summa dicto titulo de ordine iudicior. ibi estimatione. s. totius vt notat. s. adiudicant r statim fit eius cui adiudicat. vt insti. de offic. iudicis. §. fi. ibi extraneo emtore admisso. Notabilis est iste textus qd̄ intelligit Cy. ḃm. M. fil. qn̄ socius est impotens ad licita. al's dicit eū alienare nō posse vt. s. e. l. fi. in fi. r sic dictio maxime hic abundat qd̄ est verū post litē conte. vt. d. l. j. Cy. Sed qd si vnus vult q̄ res cōis licitet alter vult p diuidat nunquid fiet licitatio altero inuito quidam q̄ nō q̄ nemo emere vel vendere cogitur. vt. j. de iure delibe. l. nec emere. qd̄ puto verū si res pōt cōmode diuidi al's iudex ex officio posset licitare r ita intelligatur hec lex et pro hoc. ff. eo. l. iudicem. r institut. de offici. iudicum. §. penultio. Sed quid si equales sunt in licitando quia vnus non vult plus dare quam alius cui dabitur dic q̄ illi qui primus fuit in offerendo cuz alter eum nō superet plus offerendo argu. ff. de lega. j. l. si pluribus. de minorib. l. si in emtione. r. j. de testa. ma. l. finali. §. finali. Quid si aliqui habent molendinū commune r concordes sunt qd̄ omnino diuidatur quomodo fiet q̄ cōmodam diuisionem nō recipit dic q̄ fiet diuisio per viam licitationis vt hac. l. vel diuident cōmodum alternis mensib⁹ vel annis ar. ff. e. l. cōmuni diuid. §. cū de vsufr. l. arbor. §. fi. r de aqua quoti. r estiua. l. cū constet. Itē quid si res est cōis ita q̄ vnus hz in ea duas partes alius tertiā ille qui hz duas petit sibi assignari ab vna parte q̄iūctim alter recusat videt q̄ sibi assignari debeat ar. pal. l. iudicē. ff. eo. Et vt malitie socij obuiet. vt. ff. de rei ven. l. in fundo. r equitas hoc suadet arg. ff. de aqua plu. arcen. l. i summa. §. item varijs. r arg. j. de metatis. l. ij. in prin. lib. xij. Alij distinguunt aut habet duas ptes iure pprio r habeat locum qd̄ dictum est aut acqsiuit vnā a socio r tunc hoc petere nō possit sicut nec potuisset socius a quo cām hz. vt. ff. de acq. re. do. l. traditio. Sz nunquid facta diuisione rei cōmunis hz aliqs socior electionē ptis quā velit dicūt quidā laici q̄ sic si est minor r hāc opi. ponit seneca in libro declamationum quarta declamatione sed

nē sʒ nō puto.l.ꝑbari lʒ sit ar.ꝭ.de his q his se defen.l.vnica li.
x.ꝛ ex̄ de pocbijs.c.j.Alij dicūt qꝺ electio est eius q ptē maio-
rē hʒ in re ar.ff.fa.er.l.si que sunt cautiōes ꝛ.ꝭ.de dona.l.sanci
mus verius puto ꝛ ita seruat̃ qꝺ sorte dirimat̃ vt.ꝭ.cōia. dele-
gatis.l.fi.ꝛ qn̄ ꝛ quib⁹ quarta ps.l.ij.li.x.Et facit hec lex ad qꝺ
nē si cōsuetudo vel statutū sit qꝺ agnatus proximior possit rē
vēditā recuperare.ꝭ.certū tp̄s oblato p̄tio emtori si pp paup-
tatē recupare nō possit an tale ius recuperādi alij vendere pos
sit ꝛ est ar.qꝺ sic.In cōtrariū vr̄ qꝛ lʒ fideicōmissari⁹ vniuersa-
lis possit agere vt sibi restituat̃ vt.ff.ad trebel.l.j.ꝛ.l.restituta
nō tñ alij cedere pōt vt.ff.de iure dotium.l.si mulier.§.ex asse
ꝛ qꝛ rō cōsuetudinis ꝛ statuti cessat q̄ est vt remaneat in agna-
tione ergo cessare dʒ statutū ꝛ ꝯsuetudo ar.ff.de le.ij.cū pater
§.libertus cy.secundum pe.

1 ☞ Diuisio presumit̃ inter fratres si steterūt diuisim.x.ānis.

Si maior. Glo prima hui⁹.l.sepe allega-
gat̃ in causis pp qōnes in ea
1 formatas prima est qꝺ † diuisio p̄sumat̃ facta iter
fratres si steterūt diuisim.x.annis ꝛ idē tʒ od.ꝭ.de
pactis.l.si certis annis.in fi.ꝛ hic allegat vltra allegata in gl.ꝭ.
de serui.l.ij.ꝛ.ff.si serui.vē.l.si quis diuturno.ꝑ hoc.ꝭ.de peti.
here.l.si filius ꝛ qꝺ ibi no.in glo.ꝑ azo.in summa eiusdē tituli
in cōmēto ipsius.l.ꝛ.ff.de acqui.here.l.q in alie.in prin.ꝭ.de pa
tria po.l.j.cū cōcor.ibi in gl.allegatis.ff.de serui.l.seruitutes
in glo.magna in fi.q̄ incipit si hec secūda rō licet ad illā posset
rn̄deri qꝺ in seruitutibus loquit̃ q̄ p̄scribunt sine titulo.ꝑ pre
dicta ēt opi.facit qꝺ no.xvj.q.iij.c.dilectio.xij.di.c.illa ꝛ de hac
materia satis notaui.d.l.si certis annis.ꝭ.de pac.facit etiā qꝺ
notat̃ in glo.ff.de cōdi.institu.l.qdā in suo in fi.gl.q̄ incipit ꝑ
scriptū heredū ꝛ ꝑ rofr.de act.ex stipulatu p̄sumta ex tēpore.
Sʒ qꝺ diuisio nō p̄sumat̃ facit tex.ꝛ glos.ꝭ.titu.pxi.l.seruum
cōmunem ꝛ.ꝭ.in quibus causis cessat lon.tem.prescrip.l.vnus
vbi dicit̃ agi posse cōmuni diuidundo non obstat.qꝺ vnus ex
socijs rē cōmunē possederit tanquā suā.x.vel.xx.annis.ad hoc
etiam facit.ꝭ.l.proxi.ꝛ.l.ij.ꝛ iura q̄ adducent̃ in determinatio
ne sequētis qōnis.Et ad allegata in contrariū posset respōde
ri qꝺ nō loquunt̃ de prescriptione rerū immobiliū Sʒ loquun
tur vel in seruitutibus vel in ānuis prestationibus in quib⁹ suf
ficit titulū allegare ꝛ ꝑbare longā pos.vel prestationē Opi.gl.
vidi pluries de facto seruari ꝛ ad.l.seruū.ꝭ.titu.pxi.ꝛ.l.vnus
in quibus causis cessat longi tēp.p̄scrip.q̄ expresse vident̃ con
tra opinionē gl.ꝛ od.pōt rn̄deri qꝺ iō ibi nō p̄scribit sociuste
nēs rē cōem qꝛ ibi nō est p̄sumtio nec cōiectura diuisionis qꝺ
alius socius nihil de cōi possidebat at in casu ꝑposito p̄suppo
nit̃ quēlibet fratrū tenuisse ptē suā sepatā ꝛ ꝑ diuiso ꝛ iō indu
cit p̄sumtio ꝛ cōiectura tacite diuisionis ꝛ hanc cōiecturam ad
iuuat lōga possessio.Et pro iudicio meo bn̄ facit lʒ nō alleget̃
per aliquos.ff.ꝑ.socio.l.itaqꝫ cū sepatim q̄ cōtinuat̃ cū vltimo
§.l.verū cy.ꝭm pe.ꝛ iac.de rauē.tʒ qꝺ nō presumet̃ diuisio.Et
ad.l.si certis annis ꝛ.l.cū de in rē verso.rn̄dent qꝺ ibi loquitur
in solutione vel prestatione quā nō presumit̃ qs lōgo tpe face-
re sine cā ꝛ iō ꝑbando longā p̄stationē p̄sumit̃ cā subesse ar.ff.
de ꝑba.l.cū de indebito sed pati aliquē possidere nō est ita gra
ue nec tantā p̄sumtionē tituli vel cause inducit.Itē nō obstat
qꝺ patiētia habeat̃ pro traditiōe qꝛ verū est vbi aliquis sit obli
gatus pati ar.ff.de acqui.rerū dom.l.q̄ rōne.§.interdū ꝛ.ꝭ.de
acqui.poss.l.minus.alias nō vt.ff.de furtis.l.q vas.§.vetare et
idē tenēt in qōne sequēti cy.Itē q̄rit glo.aliā qōnē ꝛ nō soluit
vcʒ nunqd p̄sumat̃ titulus allegatus ex eo qꝺ allegās lōgo tē
pore possedit ꝛ hāc qōnē hic format odo.ꝛ.d.l.si certis annis ꝛ
dicit qꝺ si allegans titulū puta emtionis dicat se ab alio emis-
se quā ab eo qui petit hoc nō p̄sumat̃ nisi ꝑbet̃ vt.ꝭ.de rei vē.
l.rē tuā.ꝛ.l.nullo.ꝭ.titu.pxi.l.seruū.ꝭ.de vsuc.lon.tem.l.diuti
na ꝛ de vsuca.l.celsus ꝛ qꝛ spāle est in p̄scriptione seruitutū vt
nō sit necesse titulū ꝑbare vt.ff.si seruitus vē.l.si qs diuturno
Si aūt ab eo q petit ex quo ꝑbo eū passū esse longo tpe possi
dere p̄sumat̃ eū vēdidisse ꝛ tūc sufficiat allegare titulū ꝛ ꝑbare
longā poss.ar.legū preallegatarū in ꝑxima qōne.Sʒ salua pa
ce odo.nō puto qꝺ titulus presumat̃ ex lōga possessione ꝑ iu-
ra in cōtrariū allegata nec leges adductep eū dicūt titulū p̄su
mi lʒ dicāt sufficeret allegari cū lōga possessiōe lʒ.d.ho.videat̃
sentire qꝺ p̄sumat̃ titulus ꝛ bona fides nisi cōtrarium ꝑbet̃ in
summa de in integ.resti.qn̄ minor ver.caue tñ q̄ opinio cōiter
reprobat̃ vt plene notaui.ꝭ.de rei ven.l.certū ꝛ hoc verū in pre
scriptione lōgi tpis.In longissima aūt.xl.ānorū vel tāti tpis
cui⁹ memoria nō existit p̄sumit̃ titu.ꝑ suo vt.ff.ꝑ suo.l.j.in pn
cipio ꝛ.l.iiij.in fi.ꝛ de aqua quoti.ꝛ estiua.l.hoc iure.§.ductus

aque ꝛ ita tʒ archi.extra de prescriptio.c.j.li.vj.Dn̄s aūt gui.
de suʒ.dicit qꝺ si p̄dicta questio glo.an ex lōga possessione pre
sumat̃ titulus formet̃ in reo sicut gl.format nō ꝑcedit cū reus
nō teneat̃ allegare nec ꝑbare titulū vt.ꝭ.de peti.here.l.cogi.et
de rei vend.l.fi.Sed in reo posset ꝑcedere qꝺ actor fundasset
intētionē suā ꝛ reus vellet ad sui defensionē ꝑbare p̄scriptio-
nē cū titulo ꝛ lōga possessione ꝛ hunc credo fuisse intellectum
glo.Si aūt qꝺ format in actore tunc tʒ ipse dn̄s gui.opi.qꝺ nō
presumat̃ titulus nisi ꝑbet̃ per iura.ꝭ.ad hoc allegata.Sed si
hoc est veruʒ quō presumetur titulus diuisionis inter fratres
ex eo qꝺ longo tpe steterint separatim vt.ꝭ.proxima qōne di-
ctum est dic qꝺ est hoc pp cōiecturā tacite diuisionis q̄ presu-
mitur inter eos ex eo qꝺ res cōes sepatim tenuerūt vt ibi dixi
q̄ cōiectura cessat in casu pn̄tis questionis.

In communionem. Quero pulcraʒ
qōnē quā disputauerūt doctores antiqui.¶Qui
dā cōdidit testm̄ in quo duos suos filios equaliter
heredes instituit in castris ꝛ vniuersis bonis suis ꝛ disposuit
qꝺ vsqꝫ ad.x.annos vel imperpetuū nō deberēt diuidere ipsa
bona hereditaria ꝑ cōmodo ipsorū heredū ꝛ ne ipsa bona di
laberent̃ vel deuastarent̃ ac ipsos filios hoc iurare fecit adij-
ciens qꝺ cōtra veniens priuaret̃ cōmō dicte hereditatis ꝛ alte
ri applicaret̃ ꝛ si ambo contra facerēt pene nomine adiecit qꝺ
tota hereditas perueniret ad fiscum vel cōe ciuitatis sue.vnus
ex istis fratribus incepit habere guerras ꝛ inimicitias ita qꝺ
inimici eius res hereditarias damnificant ꝛ dubitatur magis
dānificari i futurū vnde alter frater vellet diuidere ꝛ ad hoc ēt
alter consentit dummō nō obstet ꝑhibitio testatoris ꝛ sacra-
mentū q̄rit̃ qd iuris.Ex predictis etiā orit̃ alia qꝺ si vnus ex
predictis fratribus cōmisisset maleficiū ex quo bona eius fo-
rent publicata ex forma.l.municipalis.ꝛ domus destrui debe
ret vn̄ fiscus vel ciuitas ꝑuocāt alium fratrē ad diuisionē fra-
ter allegat ꝑhibitionē testatoris ꝛ sacramētū querit̃ qd iuris.
Et qꝺ diuisio fieri possit videt̃ nā pactū factū de nō diuidēdo
nō valet vt.ff.cōi diui.l.in hoc iudiciū.§.cū conueniat sʒ nō va
let pactū qꝺ duorū consensu nitit̃ multo minus ꝑhibitio testa
toris q̄ sola ipsius nitit̃ voluntate vt.ff.de leg.ij.l.cū pater.§.
donationis licitū est arguere de cōtractibus ad vltimas volū
tates vt instituto.de.l.fusia canina tol.Itē qꝛ ꝑ talem ꝑhibi-
bitionem testōris videret̃ facere qꝺ leges in suo testamēto lo-
cū nō haberēt.s.ille que loquunt̃ de diuisione faciēda vt hic.ꝛ
ff.e.ꝛ fa.er.qꝺ eē nō dʒ vt.ff.de leg.j.l.nemo.Item filijs salteʒ
in debita iure nature nullum grauamē pōt imponi vt.ff.de in
officioso testamēto.l.qꝺ in prioribus.Itē fideicō.iter fratres
pōt pacto remitti vt.ꝭ.de pactis.l.j.et.l.cum proponas ergo
ꝛ cōmuni consensu cōtra dispositionē testatoris possunt diui
dere.Itē pro hoc bene facit.ff.ꝑ socio.l.nulla.ꝛ hac.l.in cōmu-
nionē.Item qꝛ considerari debet magis vtilitas fratrū quaʒ
preceptū testatoris ar.ff.de confir.tuto.l.vtilita.ꝛ de admini.
tuto.l.iij.§.quāuis.ꝛ fa.er.lucius.ꝛ qꝺ notaui.ꝭ.de sacrosanc.
eccle.l.iubemus nulli.ꝛ maxime qꝛ testator hoc expressit dicēs
se facere pro cōmodo heredū cū ergo cā esset īmo ex cōione se
quatur oppositum propter guerras ꝛ inimicitias fratris vnde
verosimile est qꝺ si testator se sciuisset vel cogitasset dictam ꝑ-
hibitionē nō fecisset vt.xxij.q.ij.ne quis arbitretur circa fineʒ
ꝛ ideo preceptum ꝛ iuramentum intelligi debent sub condi-
tione si res in eodem statu permanserit vt.ff.de solu.cum quis
ꝛ qꝛ in sacramēto intelligitur tacita conditio vt extra de iureiu
ran.c.quēadmoduʒ.Itē presupponitur in themate qꝺ ambo
fratres consentiunt diuisioni possunt ergo sibi remittere iura
mentum qꝺ est solum in eorum commodū ꝛ fauorem inductū
vt de spon.c.preterea ꝛ de vsuris consuluit ꝛ facit qꝺ not.per
Inno.extra de ap.c.preterea.Item qꝛ fiscus hʒ priuilegiū in
vendendo rē cōem vt.ꝭ.de cōiuʒ rerū aliena.l.ij.ꝛ de ven.rerū
fiscaliū cū priuato cōiuʒ.l.vnica ergo multo fortius potest ad
diuisionē ꝑuocare.Itē qꝛ fiscus nō habet hoc iudicio testato
ris sed autoritate legis ergo ꝑ testoreʒ grauari non potuit vt
dicit̃ in quarta quam habet arrogatus ex constitutione diui
pij.ff.de inoffic.testō.l.papi.§.si quis impubes ꝛ pro hoc.ꝭ.de
fideicō.l.ab eo.Itē qꝛ preceptū testatoris ꝛ sacramētū fuit me
re personale solū se extēdens ad personā filiorū iurantium et
ideo fiscus vel etiam heredes iurantiū ad obseruantiam nō te
netur sed finitū est in persona iurantiū ꝛ qui probibiti sunt di
uidere vt extra de arbi.c.per tuas circa finem ibi qꝛ iuramen-
to suo seipsum personaliter obligauit ꝛc.ꝛ de iureiuran.c.ve-
ritas ꝛ pro hoc.ff.de lega.iij.l.pater.§.quindeci.ꝛ.§.fundū de
le.ij.l.qui solidū.§.predia.ꝛ.l.cū pater.§.libertis ꝛ vr̄ expres-
sum in aut.de restitu.fideicom.§.nos igitur ꝛ notaui in simili

sez qd iuramentū predecessoris si nō seruet̄ p successorē nō facit eū periurū.s.de iureiur.super rubrica de legibus.l.digna vox.In cōtrariū faciūt casus spāles hic notati in glo.contra hanc.l.in quibus nō potest diuisio fieri ⁊ maxime.l.j.§.ad hec de annali excep.si em̄ prescriptio hoc inducit multofortius testatoris voluntas ⁊ maxime cū cā vt de lega.j.l.filiusfa.§.diui cū si.⁊ videt̄ expressum.ff.de leg.ij.l.codicillis.§.instituta ⁊.§.lucius.ij.Ibi cōe sit al's est sub.l.que incipit testatore.Itē fiscꝰ censet̄ vt heres filij delinquentis vt.j.ad.l.iul.de vi.l.ij.ergo eiꝰ iure vti dz.Soluendo dicūt qd vsqꝫ ad debitū bonorū subsidiū diuidere possint qꝛ in eo p testatorē nulla cōditio vel grauamē apponi potuit per preall.l.qm̄ in,prioribus.In residuo aūt ipsi filij diuidere nō possint obstāte precepto testatorꝫ ⁊ sacramento per iura ad hoc adducta fiscus aūt vel ciuitas ⁊ etiā heredes filiorū possint facere diuisionē per ratiōes ad hoc adductas ⁊ potissime qꝛ phibitio fuit psonalis in personā filiorꝫ tm̄.Ad cōtraria rūdent ⁊ rūsio ex predictis satis pōt colligi in glo.ibi p socio.l.tamdiu.Et vide qd ibi notat̄ ibi.§.ad hec et ibi etiā plene notat̄ qñ incipiat currere prescriptio huic actioni ⁊ similibus ⁊.j.finiū regū.l.fi.⁊ in suma eiusdē tituli.§.fina.Item fallit hec lex.ff.e.l.arbor.§.de vestibulo vbi res cōis diuidi non potest.

¶Rubrica Cōmunia vtriusqꝫ iudicij.

Super rubrica. Uide azo in summa eodem.

Diuisionem. Lex ista dicit diuisionē loco emtionis hñi vnde siue diuisio fiat iudicio fami.ercisc.siue cōi diui.locū hz ⁊ iō ad titulū facit ⁊ lz gl.dicat diuisionē similē pmutationi tu dic qꝫ vera est pmutatio vt pbat̄ vt.§.hereditatem secūdo in gl.allegato ad qd cōcor.ff.fami.erc.l.si filia.si pater In solutū etiā datio loco emtionis hr̄ vt.j.de euic.l.si prediuz Ex quo vr̄ qd si socij diuidāt rē quā hñt in empbiteosim vel in solutū dñt qd locū habeat.l.vl.j.d iure empbiteotico qꝛ eqparat̄ vēditioni ⁊ qꝛ etiā glo.cōparat pmutationi ⁊ ex pmutatione trāsfert̄ dñiū vt ex glo.ptz ⁊.l.illa vr̄ habere locū vbicūque trāsfert̄ dñiū.Cōtrariū tñ dicūt qdā qꝛ res cōis dicit̄ esse cuiuslibet sociorū ar.ff.de seruo corrupt.l.si quis seruū ⁊ ita habēt ibi qdā in gl.ar.e.titu.l.vt tm̄.§.si seruus ⁊.j.ad.l.fauiā de plagia.l.in fuga.De pmutatiōe aūt nō vr̄ dubiū p hanc gl.⁊.j.de rerū pmu.l.ij.⁊ est.l.expssa.ff.de libe.cā.l.vel pmutauit ol.⁊ vide qd statim sequit̄ in suppletiōe gl.In gl.in fi.Itē differunt diuisio ⁊ emtio qꝛ pdia curialiū phibent̄ vendi sine decreto et tñ quolibet alio titu.alienari pñt vt.j.de predijs curialiū.l.fi.li.x.Itē res litigiosa vēdi nō pōt ⁊ diuidi sic vt.j.de litigio.l.fi.Itē phibitus alienare pōt diuidere vt.j.de fideicō.l.volūtas ⁊ de le.iij.l.pr̄.§.quindeci.Appellatio vēditiōis larga est adeo qd ꝯphēdit diuisionē donationē ⁊ pmutationē ⁊ in solutū dationē vt no.ff.loca.l.si vno.in pncipio ⁊.d.l.si pdiū.j.de euic.q̄rit hic cy.vtrū ex ꝯtractu diuisiōis paret̄ cā vsucapiēdi gl.hic tz expsse qd sic p cuiꝰ opiniōe hñ facit.ff.p suo.l.si ancillā ⁊ ibi in gl.not.cyn.hic hāc qōnē late disputat ⁊ qñ fit p iudicē dicit fm pe.qd nō vsucapit̄ in totū sz p pte socij istud tñ fm eundez pendet ab illa qōne vtrū snīa transferat dñium de quo dic late.vt no.p eū ⁊ plenius dixi insti.de officio iudi.§.fi.al's penultimo.Si aūt diuisio fit facta sine iudice tūc dicit traditione secuta pari cā vsucapiendi in pte quā accepit a socio vt alienam secus in ea quā accepit vt suā vt.ff.de cōdi.ob cām.l.dedi.§.subtilius qꝛ ibi dñs tradit dñiū nō dñs tradit cām vsucapiēdi vt ff.de cōtrahē.em.l.clauibus.Si aūt fiat per iudicē tūc in totū vsucapit̄ fm Jac.de ra.vt.ff.de acqui.poss.l.pompo.§.si iussu ⁊ ibi notatur per cy.

Etiam. Ibi tribuit.i.delegauit Ibi diuisiōi.s.facte a iudice delegato p eū q delegare nō poterat ol.in fi.,ppter cōsensum socij q h facere potuisset sine iudicis autoritate si em̄ esset actus vbi necessaria eēt authoritas iudicis ⁊ iudex eēt incōpetēs an p ptes ratificari possit dubiū est p.l.istā vr̄ qd sic ⁊ ita notat̄.s.q.p sua iurisdictione.l.vnica in gl.q incipit q̄ casu vbi gl.tz p hāc.l.qd si snīa nō tz pp defectū iurisdictionis iudi.qd pōt ratificari p partes qd nō puto verū vt ibi dixi qꝛ qd ab initio ⁊c.vt.ff.de re iur.l.qd ab initio ⁊ qd ibi no.ex de elec.c.audiuis.de hoc ēt not.ff.de iudi.l.lz ⁊ dixi.ff.rē ra.ha.l.cū minor.§.falsus procu.⁊ p ⁊ cōtra in brocardis de ratihabitione rubricella qd est vtile pōt ratū haberi ⁊ hec lex vt prediximus loquit̄ in actu q dependebat a cōsensu ptiū nō a iurisdictione iudi.Itē sequeret̄ absurdū.s.qd actio in factū q̄ oriri dz ex snīa oriretur ex cōsensu ptiū qd nō est verū vt.j.de rebus creditis.l.actori.Alij dicūt exceptionē solā oriri ex tali ratihabitiōe ⁊ nō actione ar.ff.de pactis.l.tale.Et ad predictā materiā facit qd no.de elec.c.qd sicut de officio dele.c.prudentiā in fi.secūde glo.magne p hosti.in summa de foro cōpe.tertia charta ver.sed nunquid in hoc casu ⁊ plenissime.iij.q.ij.c.j.de iure si.l.ij.lib.x.⁊ p barto.hic.x.cxvj.q.que incipit cā cōmissa fuit vt extra de regu.iur.c.nō firmat̄ li.vj.per dy.⁊ Jo.an.q̄ oīa faciunt si epūs tonsurauit clericū aliene dio.vtruz epūs suus possit ratū habere de quo dic vt not.extra de tēpo.or.c.ij.vbi io.an.tz qd sic lib.vj.In glo.qꝛ.p sua ibi habebat dñiū ⁊ sic facit hec glo.qd titulus diuisionis nō pariat cām prescribendi nisi p parte socij de quo dixi.s.fa.ercis.l.si familie in fi.

Maioribus. Hec lex locū hz siue diuisio fiat iudicio fa.er.siue cōi diui.p hoc facit ad titulū.Ibi sine iudicio nā si p iudicē secus vt.ff.fa.er.l.cū putarē tūc em̄ si nō appellaret cōsentire videtur vt.s.si sepius in inte.resti.po.l.j.ol.Ibi bone fidei q̄le est ēt istud vt institu.de act.§.actionū.Ibi in meliꝰ reformabit̄ aliud in melius reformare ⁊ aliud in totū tollere vel corrigere vt.j.de cad.tol.l.vnica.§.⁊ cū triplici snīa etiā papeꝰ pōt in melius reformari extra de in inte.resti.c.cū ex lr̄is.§.nos igit̄ ⁊ mores clericorū ex de vita ⁊ ho.cle.c.vt mores appellatio reformat snīam in melius lz ⁊ aliqñ in deterius.ff.de ap.l.j.Querit cyn.quō formabitur libellus sup ista reformatione vtrū qd restituat̄ sibi illud plus in quo deceptus est vel qd restituat̄ estimatio qdā qd alternatiue vt in vēditiōe vt.j.de resci.vē.l.ij.Sed dic qꝫ istud nō est verū in casu huius.l.qꝛ sic cogeret̄ rē suā vēdere si ille soluere vellet estimationē qd eē non dz vt.ff.rerū amo.l.nō em̄.Sed in vēditione apparet qd vendere noluit ⁊ ideo secus ibi cy.

De instrumentis. Ibi aditus puincie tā in iudicio fa.erc.quā cōi diui.⁊ sic facit ad titulū odo.

Sicuz patruo. Ibi placitū.i.pactū sup eis rebꝰ apponitur q̄ ⁊c.ol.⁊ dic in diuisionē venerūt in iudicio fa.erc.vel cōi diui.vt faciat ad titu.od.In gl.j.nō iurauit in fi.Et q̄ sit rō diuersitatis in iuramēto de pterito ⁊ de futuro dic vt not.d.l.que sub cōditione in glo.ol.In eadē gl.ibi.l.j.⁊.ij.Sol.ibi loquit̄ de iuramēto decidēdarū litiū hic in eo qd pstat̄ in pactis ⁊ cōtractibus vt.s.de trāsac.l.si qs maior preterea non solū diuisio sz ēt sacr̄m hñt in se hic quodāmodo conditionem ⁊ nō ibi.

Si fratres. Ibi obligauerūt.s.p ptibus suis qd potuerūt vt.s.tit.px.l.si pbatū ⁊ dic de materia huiꝰ.l.vt notatū fuit.s.ti.ij.l.si familie Sed q̄ro fr̄es in hereditate cōi inuenerūt rē alienā ⁊ sciēter inter se diuiserūt ⁊ vni fuit adiudicata pstita sibi cautione de euictione ille cui adiudicata fuit cū fr̄e eādem pmutauit nec sibi cauit de euictione res em̄ euicit̄ q̄ro an de euictione agere possit py.tz qd nō in qōnibus suis.lxij.q.q̄ incipit successores tū pp eiꝰ scientiā vt hac.l.tū ēt qꝛ fratri de euictione cauerat vt.ff.de euic.l.si seruū.l.fundum ⁊.l.si ei ⁊.j.de euic.l.si fundum sciens.

Si inter vos. Diuisio verbalis relicta qñ erat penes te qd habet̄ p quadam traditiōe vt insti.de rerū diui.§.interdū ol.Translata qñ nō erat penes te.Bona fide secus si deceptio interuenisset vltra dimidiam iusti pretij.vt.s.e.o.l.iij.⁊ ibi notatur odo.

Possessionum. Ibi agnatio vel affinitas inspecto iure nali non ciuili quo serui nō habēt agnationē vt.ff.de regu.iu.l.qd attinet.Et not.qd sequit̄ quis em̄ fecerat ⁊c.ad qd cōcor.ff.de edi.edic.l.pleruqꝫ ⁊.l.ediles ⁊.l.seqn.⁊ de fundo instruc.i.questitū.§.vxores old.⁊ tales pñt adinuicē cōicare etiā si aliqui eorū essent excōicati ,ppter eorū cōiunctionē.xj.q.iij.qm̄ multos ⁊ extra de snīa excōicationis.c.inter alia.In glo.vlti.in fine.⁊.s.e.l.ij.ar.cōtra.ff.de iure patron.l.carmelia pia ⁊ fa.ercis.l.quedam mulier old.⁊ qꝛ talis diuisio est cōtra.l.⁊ iō cōtrauenire possunt vt.j.de agri.⁊ censi.l.quēadmodū immo etiā ipsi coloni vt.j.in quibus causis coloni vel censiti.l.j.cy.

Illud. Qd sequit̄ ⁊ hec lex obscura ē in tex.⁊ corrigit̄ quo ad qd p aut.hic positā.Uouere.i.deputare.Ibi vel dederit sine scriptura hoc idu gerit.i.reuersionē dotis vel añ nup.donatiōis ad p̄rem ol.Ille aūt.s.pr̄ ad quē dos vel ante nup.donatio reuersa est ol.vel filia

filia cuius dos vel ante nupt. donatio ad patrem redierat vel peruenerit cũ alius dederit ol. Cõputandos .s. ad quãtitatem dotis vel añ nup. donationis remanẽtis penes alios liberos quorũ matrimoniũ adhuc cõstat vt tantũ habeat ipse vel ipsa vt sequit̃ ol. In presenti casu .i. eo casu quo dos vel ante nupt. dona. vnius filiorũ vel filiarũ ad patrẽ rediit. Sed pro altero data nõ rediit q̃ adhuc durat eorũ matrimoniũ ol. vel ipse cu ius dos vel ante nup. donatio ad patrẽ rediit ol. Eosmodos .s. dotẽ añ nup. dona. vel militiã ol. Nihil tale q̃ pr̃ pro aliis filiis nullã dotẽ vel donationẽ añ nup. vel militiã nõ dedit old. In fratres eorũ pro quibus fuit dos vel añ nup. donatio data ⁊ nũc est ad patrẽ reuersa ol. Et hmõi casu ex quo dos vel ante nup. donatio ad eũ rediit ol. In fratres quorũ matrimonium durat ol. In glo. .s. cum filia hec glo. ponit veritatẽ ol. In glo. etiam si fratres in fine habetur enim respectus ad filios. Sed an hoc prosit extraneis puta si alii filii nihil habẽt vt dos ista recuperata cedat lucro fratrum ⁊ extraneorum an fratrum tã tum ⁊ videtur quod fratrum tantũ ⁊ nõ extraneorũ vt .j. de testamẽtis .l. hac consultissima .§. ex imperfecto .s. titulo primo .l. fi. ⁊ .ff. de colla. bo. .l. pretor .§. quoties. alias incipit iul. In cõtrariũ videt̃ .j. ad tertu. .l. fi. .§. j. ⁊ hoc videtur magis consonum menti huius .l. cũ eñ dos ⁊ donatio ꝓpter nup. ꝓpter reuersionem ad patrẽ sit facta de substãtia pr̃is vt dicit hic lr̃a circa fi. Ibi cetera quasi ⁊c. inter heredes est cõicãda vt .ff. ad .l. fal. .l. pater ⁊ ꝓ socio .l. si socius. ꝓ filia nõ est locus ꝓuilegio deductiõis nisi cũ rõ inequalitatis inter fr̃es emergeret. Quidã tenẽt gl. opinionẽ qd̃ mistura filiorũ ꝓsit extraneis ar. .j. ad trebe. .l. fi. sz hoc nõ placet cy. ꝑ dictũ .§. ex impfecto ⁊ de colla. bo. .l. ꝑtor. .§. iul. quoties cy. i gl. nõ istitutos hec nõ ꝓcedit nec alia q̃ incipit inter ipsam ⁊c. q̃ inuit qd̃ in cõicãda hmõi dote vel añ nup. donatione habeat̃ cõsideratio filiorũ nõ institutorũ quantũ .s. in eos collatũ est. Sz hoc nõ est verũ q̃ ad hmõi cõicationã nihil faciunt fratres q heredes nõ sunt ar. .ff. ad tertuli. .l. ij. .§. sz si sunt. de iure patro. .l. siue. .§. fi. dic ergo qd̃ hic reuertitur ad casum primũ .s. cũ filius vel filia cuius dos est reuersa ad patrem cũ aliis fratribus est institutus vel instituta ol.

¶ Rubrica Finium regundorum.

Super rubrica. Vide az .in summa .e. ⁊ rofr. .e. titu. Et de diffinitione cnofiniũ ciuitatũ ⁊ locorũ vide pulcra notata ꝑ archidi. .xiij. q. j. c. j. Qd̃ multũ facit ad qõnes sepe de hoc occurrẽtes ꝑ emẽdationem dãnorũ ⁊ robariarũ q̃ fiũt in territorio alicui⁹ ciuitatis emẽdãdis ħm formã statutorũ ciuitatũ de quo tetigi .s. de ꝓcu. auk. qd̃ ius circa fi. Et de ista materia finiũ dicet̃ .j. eo .l. si qs sup iure ⁊ .ff. .e. .l. in finalibus ⁊c.

Regionẽ. In gl. j. in fi. ⁊ bñ ⁊ ꝯcor. .ff. de le. ij. .l. gai⁹. .§. fi. ol. Et qd̃ hac .l. dr̃ verũ est si emtor sciuit fines mutatos al's nisi vẽditor eũ de mutatine certificasset teneret̃ vt .ff. de ꝯhen. emt. .l. qd̃ sepe. .§. fi. ⁊ ibi in gl. ⁊ .l. cũ seruo. .§. demonstratione ⁊ .l. domũ ⁊ de act. emt. .l. tytius heres ⁊ si de finibus mutatis emtor nõ certiorauerit presumitur ħm fines antiquos vendidisse vt .j. .l. pxi. ⁊ .ff. .e. .l. eos. ⁊ .l. in finalibus.

Accessionũ. Probat mutabilẽ rerum tꝑaliũ ex varietate successorũ ⁊ nouo ꝯsensu vicinorũ vt .ff. .e. .l. in finlib⁹. In gl. vlt. ibi memoria hoĩs vt .ff. de ꝯdi. instit. .l. qdã ĩ suo.

Si quis. Possessoriũ prio terminat̃ quaz petitoriũ hoc dicit ⁊ cõcor. .j. de ꝓba. .l. ius ei⁹ ⁊ .s. de rei vẽ. .l. ordinarii vbi plene de h ¶ Itẽ sepe allebat̃ gl. hic posita q̃ icipit ꝑ metũ iudicis q̃ vr̃ innuere qd̃ si habeo instrumentũ ꝯtinẽs me debere habere in quodã fundo .x. iugera terre qd̃ stet̃ instr̃o qd̃ forte nõ est verũ in ꝑiudiciũ tertii quo ad plenã ꝓbationẽ nec hoc dicit hec lex ⁊ de hoc dicet̃ .j. de ꝓba. .l. cũ res qual'r ꝓbent̃ con fines notaui ꝑ her. extra de ꝓba. c. cũ cãm ⁊. c. ex lr̃is ⁊ dixi plene .ff. .e. .l. in finalibus ⁊ .j. de iure delibe. .l. penul. ¶ In glo. vlti. in fi. de hoc plene dixi .s. de transac. .l. causas.

Si cõstiterit. Ibi cõtẽtus suo nota sic .s. de iudeis .l. nemo ⁊ ibi plene de hoc ⁊ hec .l. plene cõmẽtata est ꝑ rof. in libello ĩter cõstitutiones q̃ punit violẽtos rubricella de cõstitutione si cõstiterit.

Quinqz pedum. Pes est mensura .xv. digitorũ passus est mẽsura qnqz pedũ vt not. .xvij. q. iiij. sicut antiquitus.

Cunctis. Pro declaratione huius .l. vide in summa .e. .§. fi. .j. de anna. exceptio .l. j. .§. ad hoc in qbus casib⁹ cessat lon. tẽp. prescrip. .l. vnus ⁊ .ff. fami. ercis. .l. j. In gl. vlt. ibi .ff. .e. .l. fi. Sed hoc nõ ꝓbat hec lex lz odo. hic ⁊ azo in summa .e. .§. fi. idẽ teneant. ¶ Dñs old. tenebat eã nasci ex maleficio qñ fines turbabant̃ cũ hoc sit maleficiũ vt .ff. de termino amoto .l. j. ⁊ .l. agraria. ¶ Itẽ not. qd̃ de iure canonico circa prescriptionem finium exigunt̃ .xl. anni vt extra de proba. c. ex literis. ⁊ de prescriptione. c. q̃ iudicãte vbi plene notatur.

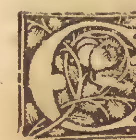
¶ Rubrica De consortibus eiusdem litis.

Super rubrica. Vide az. ĩ summa .e. Fratres dicunt̃ cõsortes eiusdẽ litis vt .ff. de excu. tuto. .l. si is qui tres. .§. fi. Et de ista materia not. extra de dolo. c. cũ dilectus in prima gl. ⁊ de cõstitu. cũ. M. ferra. Et ħm odo. cõsortes dicunt̃ qui simul eandẽ litem mouẽt agendo vel defendendo.

Explosis. Idest expulsis Hec pro ⁊ non ⁊ ꝑ etiã. Etiã nõ adiũcta pñtia ⁊c. ol. Ibi ꝑ ꝑte .i. insolidũ rõne ꝑtis ⁊ sic loquit̃ gl. hic posita vel dic ꝓprie ꝑ ꝑte .s. sua tm̃ aget ab initio vel defendet fran. ¶ Et colligebat d. ric. ex hac .l. ⁊ sequẽti qd̃ lz dilatoria sit ꝓponenda ante lit. cõte. vt .l. de proba. .l. exceptionẽ si tñ incipiat competere post lit. cõt. põt opponi ⁊ ꝓbari hic eñ post lit. cont. se absentauerunt consortes ⁊ exceptio absentie q̃ est dilatoria post lit. conte. opponebat̃ ⁊ ad hoc bñ facit .ff. qd̃ cũ eo .l. si filiusfa. in prin. ex̃ de elec. c. vt circa. .§. nisi aliquid lib. vj. ⁊ de excep. c. pastoralis ⁊ de offi. delega. c. insinuante ⁊ dicã .j. de excep. .l. penul. ⁊ de fideiusso. auk. pñte in fi. Sz quid si sunt quatuor consortes duo volũt diuidere rẽ cõem aliis duobus absentibus nũqd possint. de hoc varia fuit opinio vt no. .ff. fa. ercis. .l. ij. .§. dubitandũ. sed dic qd̃ pñt vt .e. tit. .l. arbitrũ. cõi diui. .l. si non oẽs. .§. penul. nõ tamen preiudicat absentibus vt .s. fa. ercis. .l. coheredibus cy.

Commune negotium. Ibi ordinatã ꝑ oẽs ol. Absentib⁹ .i. postea ol. Cõsortes ergo añ lit. conte. sine mãdato agere nõ possunt ꝓ parte sociorũ vt .j. si cer. pe. .l. cũ te ⁊ ibi no. .ff. de iudi. .l. nõ idcirco nisi essent de personis cõiũctis vt .ff. de ꝓcur. .l. sed ⁊ he. Pro parte aũt sua nõ obstãte cõsortũ absentia agere ⁊ defendere possunt vt hic. Post lit. cont. etiã ꝓ ꝑte cõsortũ agere ⁊ defendere possunt prestita satisdatione de rato ⁊ iudicato soluendo vt hic ⁊ vsqz ad tp̃s exigi debeat hec satisdatio dixi .s. de procu. .l. j. ver. Item querit vt .j. .e. nihil. ꝓ inuitis aũt non possunt etiam cũ satisdatione vt .ff. de iudic. .l. si petitor et ibi in glo.

¶ Rubrica De noxali actione.

Super rubrica. Vide azo. in summa eodem.

Si extat. Hec lex cũ concor. in glo. allegatis decidit qõnẽ quaz de facto habui filius invita patris surripuit rẽ patri ⁊ sic nõ fuit orta actio furti vt .ff. de fur. .l. serui ⁊ fi. .§. si tñ post mortem patris ꝯtractet tenetur ⁊ fratres poterũt de furto accusare. Et licet gl. totam hãc .l. intelligat in seruo qui iussus erat esse liber od. dicit qd̃ ponit tria dicta. Primo in homine libero furtum faciente qui conuenit rei vendi. ħm qd̃ incipit nam quamuis ⁊c. In seruo alieno furtum faciente. pro quo dominus tenet̃ noxaliter ⁊ liber factus tenetur quod noxa. capi. sequitur. Tertium loquitur in seruo proprio furtum faciente domino suo odo.

Si serui. Ibi saltem data z hec lex ⁊ glo. hic posita allegat̃ sepe qd̃ ville ⁊ castra possunt penalia statuta cõdere cõtra dãtes dãnũ in prediis comitatus vel vicinorũ ⁊ ita tz hic odofr. Et ꝓ hoc facit qd̃ notat̃ .ff. de re. iur. .l. nec ex pretorio ⁊ arborũ furtim cesarũ .l. si gemina. ad hoc facit qd̃ notaui .s. de offi. ꝑfe. preto. .l. formã Item allegatur hec lex ꝑ ric. ⁊ cy. qd̃ statuta recipiãt interpretationẽ. domini eñ scd̃m statuta tenebant̃ ꝓ seruis dãnũ dãtibus qd̃ recipit interꝑtationẽ restrictiuã ħm ius cõmune .s. qd̃ teneant̃ noxaliter ad idẽ .s. qd̃ interpositionẽ recipiãt bñ facit .ff. de mune. ⁊ hon. .l. vt gradatim. .§. ⁊ fi. .l. plene notatur per. d. dy. .ff. de ver. signi. .l. j. ⁊ ibi dixi.

Si ue seruū. Seruꝰ criāliť teneť nō ciuiliter h.d.cōcor.ſ.de rei vē.l.nō ſuū ꝛ ibi in gl.ꝛlatiꝰ ꝺ accuſa.l.hos accuſare.§.omnibus.

s **Si seruus.** In gloſſ.vlti.in fine.ꝛ.ſ.l.pꝑl.ꝛ ibi dixi.

s **Si tibi.** De materia eſt duarū pcedentiū.Et ex ſi. colligiť qꝺ penalis nō tollit pſecutoriā ſed vna pſecutoria aliā vt ex copľatiua ꝛ diſiūctiua ibi poſit.ꝑ zol.

¶Rubrica.De exhiben.

Super rubrica. Uide azo. in ſūma e.ꝛ rof.ī libello plene ꝛ qꝺ dixi.j.e.l.exhibitiōis ꝛ qꝺ notaui.ff.de tabulis exhiben.l.fi.

s **Si dominiū.** In gl.vl.in fi.ꝙ dic pleniꝰ vt ibi notať inglo.

Si criminis. Nō criāliter intētati vt ex gl.colligiť ꝙ facit ad qōnē Si tytiꝰ habeat ī domo bānitū vel aliū criāliter accuſatū qꝺ exhibere nō teneať ad petitionē alicuiꝰ ni ſi eiꝰ īterſit pecuniariter lȝ in ꝯriū facere videať.j.de ſer.fugi.l. requirēdi cū cōcor.ibi notatis ſȝ ille intelligi pōt cū pecuniariter intereſt requirētis alˀs nō vt ꝑdixi niſi ſtatuto aliud caueať In gl.j.ibi.l.ij.§.ſi qs īmo.l.iij.In fi.qdā hñt.§.ꝯ in his ſȝ dȝ haberi.§.oībus ol.

Lex ad exhibēdū Ad hoc.ſ.de peti. hered.l.hereditas matertere.cū ibi notatis ꝛ de iudi.l.lȝ.In gl.vlti.ibi quere vt ibi.ff.de except.rei iudicate.l.ſi a te in principio.Ibi §.ſi te vt no.ꝛ dixi.ff.de excep.l.modeſtinꝰ alˀs incipit res inter alios ꝛ dic vt ibi dixi.Quid ſi iudex nō adiecit ī ſnīa q̄re abſolueret nunqd pſumeť abſoluiſſe qꝺ nō poſſideret an qꝛ actor ſe dnm̄ ꝑbauerit dic vt notať.ff.de excep.rei iudi.l.ſi qs ad exhibēdū que cū iſta cōcor.ꝛ.l.ſi rē meā.eo.titulo ol.

Non ignorabit Sed cū iudex añ quā deferat ſacr̄m in litētare debeat vt.ff.de in litē iurā.l.in actionibꝰ qūo poterit taxare ſup re quā nunquā vidit cuius eſtimationē ex toto ignorat dic vt plene notať per rofr.e.tit.vlti.col.

Ad exhibendum Ibi añ cōtēnēde autoritatis pulcra vba ī mō dictaminis ꝛ ſimilia habeť.ff.de iu.pa.l.diui ffes ol.

Instrumēta Tradit ordinē iudicioꝝ in ciuili criminali q̄ ſeruandus eſt vt.ſ.de pactis.l.ſi pacto ꝛ ibi.

Exhibitiōis. In gl.vl.ibi.§.nō ſolū Sȝ vř qꝺ idē ſit ī act.ſtricti iuris vt ff.de in litē iur.l.alias ꝛ cū adhuc fingiť durare vt.ff.ꝺ le.j.l.hmōi.§.ſed edes.cū ſimilibus dic ꝭm dy.qꝺ actio ex teſtō de qua ibi loquiť lȝ ſit ſtricti iuris tñ ſapit naturā bone fidei vt ſ.in qbus cauſis ceſſat in inte.reſti.l.in minorū.Itē adhuc vř idē in actione mere ſtricti iuris q̄ nō ſapit naturā bone fidei vt ff.de rei vē.l.nō ſolū dic ꝭm pet.aut res mihi tradita erat mea ꝛ fingiť adhuc actio pria durare ſi deterior eſt reddita aut mihi debita ꝛ tūc deterioratio equiparatur fructibꝰ ꝛ ſic in ea ſicut in fructibꝰ dȝ diſtingui vt.ff.de vſuris.l.videamꝰ.§.ſi actionē.Sȝ ꝯ hoc vř qꝺ ibi ēt nō eſt mea ſed mihi debita vř prima durare vt.ff.de ſolu.q̄ ſibi aut tytie.§.ſi.penul.rñſo.Sol. illud verū eſt poſt lit.cōte.ꝛ nō ſēt ꝭm pe.qꝛ poſt lit.cōt.natura actionis lȝ ſtricti iuris in tñ in iudicio ꝯformať vt oīa veniāt q̄ ſunt equa venire.Et ad declarationē predicte materie hic diſtingit cy.vtiliter ꝛ aliqua querit que dixi.ff.eo.iul.§.ſi quis cy.et vide in glo. l.eleganter.§.non ſolum.de dolo que hic allegať.

s **Si res.** In gl.ibi de diuerſis reſcriptis ſi libellū de quo dic vt plene notatur.

Per quocunq. De materia huiꝰ.l.ſatis not.ff.e.l.iij.§.interdū.Et plenius.j.de cōditione ſine cā.l.diſſolute in gl.ꝛ ibi dixi.In glo.vlt.in fi.hoc eſt rei ven.l.ad exhiben.Sȝ ꝯ videť.ff.de crimine expila.here.l.ij.in fi.ꝛ de hoc notať.ff.e. ſuper rubrica ꝛ.l.iij.§.eſt autē.

1 ¶Ueſtes cū corporibus ſepeliri non debent.
2 Fratres predicatores an poſſint cum cruce ꝛ proceſſionaliter intrare parochiam inuito rectore ad tollendum corpus quod apud eos elegit ſepulturam.

¶Rubrica.De religioſis ꝛ ſumtibus funerum.ꝛ alee luſu.

Super rubrica. De prima pte rubrice dicet.j.e.l.fin.de ſecūda vide az.in ſumma.e.ꝛ p rofr. de act.funeraria ꝛ late ex̄ de ſepulturis ꝛ p totū ꝛ.e.titu.li.vj.in cle.ꝛ per rofre.ꝛ hoſti.ī ſumma eiuſdē titu.ꝛ.xiij.q.ij.c.aīe defunctorū ꝛ capitulis ſequentibus ꝛ dicit inſtituto de rerū diuiſione.§.religioſum.Et nota qꝺ veſtes vel alia ornamenta nō dnt ſepeliri cū corporibus ad hoc ſimpliciores hoīes faciūt vt.ff.eo.l.ſi qs
1 impediat.§.īpenſa.cuius ꝯriū continue fit ꝛ male ꝛ p hoc.d.c. aīe defunctorū ꝛ eadē cā ꝛ qōne vide de mortuis lugendis vel nō ꝛ magiſ.c.vbicūq ꝛ de iſta materia funeraliū vide pulcram qōnē quā tetigi.j.ſi a nō cōpe.iudice ſup rubrica ꝛ qꝺ no.p inno.ex̄ de ſepul.c.certificari qꝺ eſt no.dignū in iſta materia.Sȝ quero an decedēs nō electa ſepultura cuiꝰ pr̄ ꝛ auus ſepulti fuerunt apud ꝑdicatores.pauus vero ꝛ ſuperiores ī ecc̄ia parochiali ſepeliri debeat apud predicatores vel in ecc̄ia parochiali.Et vř qꝺ ecc̄ia parochialis pferri debeat qꝛ ſicut locus originis pfert domicilio acqſito vt.ff.ad municipales.l.libertꝰ §.pſcriptio.ij.rñſo ꝛ no.j.de incol.l.cives.lib.x.ſic.ꝛ ecc̄ia parochialis q̄ p baptiſmū ꝛ ſacroꝝ miniſtrationē ꝛ gñationē inducit.Itē.c.is qui ꝛ.c.lȝ pater.extra de ſepulturis li.vj.loquūť de ecc̄ia in q̄ cōſueuerūt ſepeliri maiores.Maiorū aūt appͦ ꝑprie ꝛ ſtricte ſumta eſt tñ vltra tritauū vt.ff.de gradibꝰ.l.iuriſcōſultus.§.pentes.ꝛ de in ius vocan.l.quicq.§.j.ꝛ ibi notať in dubio ergo nō eſt a ſignificato proprio recedēdū vt.ff.de le.iij.l.nō aliter.Itē parochialis ecc̄ia duplici iure vtiť qꝛ parochialis ꝛ qꝛ maiores in ea ſepulti ſūt dȝ ergo vincere vt in auť. de cōſan.ꝛ vterinis fratribꝰ.§.penul.ꝯriū vř verius qꝛ ſicut ſe habet domiciliū ī viuētibꝰ ita ius funerandi in defunctis.xiij. q.ij.vbicūq.in fi.ſȝ ī domicilio filiꝰ ſequiť originale ꝛ īmediate domiciliū patris nō alioꝝ ſuperiorū vt.ff.ad muni.l.aſſūptio §.filij.ꝛ ibi no.ergo ꝛc.Itē quāto cā ꝑximior tāto magis influit ꝛ pōt in tantū ꝛ maxime.ꝭm iuriſtas q̄ multū ꝑximā cām attendūt vt.ff.de excep.rei iud.l.cū de hoc ꝛ no.ff.rerū amotarū.l.ſi mulier cū de viri vita deſpaſſet.ſȝ ꝯſtat patrē ꝛ auū ꝑximiores fuiſſe ad illū de quo q̄rit ergo ꝛc.Preterea vnio añ ex quadā affectione aut ex ſanguinis cōiunctione introducta vř vt colligi pōt ex notatis xiij.q.ij.ebron.Sȝ maior affectio eſt inter patrē ꝛ filiū quā inter maiores ꝛ remotiores ergo maior erit in ſepeliēdo cōiunctio ꝛ ſicut dura eſt eorū ſepatio in vita ſic ꝛ in ſepultura vt.ſ.cōia vtriuſq iudicij.l.poſſeſſionū cū ſi. Preterea id ſeruādū eſt qꝺ vͦſimile eſt hūc ſi ſepulturā elegiſſet diſpoſuiſſe vt.ſ.de ioffi.teſta.l.iij.ꝛ.ff.ꝺ iure codicilloꝝ.l.q̄ graui ſȝ vͦſimile eſt qꝺ iſte elegiſſet ſepulturā paternā vel auitā tāq̄ ꝑximiorū qꝛ in his q̄ ex ſanguinis ꝯiūctiōe pcedūt ꝑximior prio loco inuitatus vř vt.j.de fideicō.l.cū acutiſſimi.et ff.de le.ij.peto.§.ffe ergo ꝛc.Preterea ſi oblatio ad ſepulturā certā a pauo ꝛ ſupioribꝰ deſcēdit hoc eſt mediāte pſona pr̄is ꝛ aui vt.ff.de col.bo.l.dedit dotē auus.ꝑ electionē ergo ſepulture factā p pr̄em ꝛ auū fctā eſt interruptio huius medij impeditus eſt ergo deſcenſus ad iſtū vltimū vt.j.ꝺ qōibꝰ.l.diuo marco ꝛ.ſ.de naturalibus libe.l.fi.Preterea in variatione ſtatꝰ ꝑximior ꝛ morti magis cōiunctus inſpiciť.j.de ſtatu defun.ſi pr̄ ꝛ.ff.de ali.le.l.mella circa prin.Sȝ ſepultura pr̄is ꝛ aui ſunt ꝑximiores ergo ſepulturā iſtius ad ſe trahēt.ſicut dr̄ de inſula q̄ cedit ꝑximiori vt.ff.de acq.re.do.l.adeo.§.inſula.Preterea qūo ſuperioris hūc ad eorū ſepulturā trahere poſſent qbus agnatus vel cognatus nō fuit qꝛ eis viuentibus nō fuit cōceptus omiſſa ſepultura pr̄is q̄ eū gñauit vt ſumiť hec rō tex.ff. de ſuis ꝛ legi.l.tytius ꝛ duabꝰ.l.ſe.vñ cognati.l.j.§.ſi quis proximior.Ad ꝯria rñdeť ꝛ primo ad primū qꝛ magis in eſt hoī liberū arbitriū in electiōe vera vel pſumta ſepulture quā obligatio ad pochialē ecc̄iarū vt ꝑbať expreſſe extra de ſepul.c.is q̄ li.vj.ibi vel in ea potius in qua maiorū ꝛc.ꝛ.c.lȝ pr̄ p vt alternatio ibi poſita demōſtrat ordinē nō dat electionē ꝛ ſic primū ar.ꝯriū deficit in minori ꝑpoſitiōe.Ad ꝭm rñdeť qꝺ lȝ maioꝝ appͦ ſtricte ſumta talis ſit.ff.ꝺ interdictis ꝛ relegatis.l.iij.tñ eius ſignificatio in pr̄e ꝛ auo verificať vt.C.de coartali.l.fi.lib. xij.ibi cui maior ꝛc.Ad tertiū qꝺ dicebať qꝺ ecc̄ia parochialis hȝ duplex ius dicendū qꝺ necdū duplex īmo nullū hȝ vt ex ꝑdictis pȝ lȝ enī ibi ſit familiare ꝛ agnationis forte ſepulcrū tñ apud predicatores eſt hēditariū ſpāle ꝛ ꝑpriū inter q̄ multū refert.vt.ff.e.l.familiaria.ꝛ.l.ſe.ꝛ gñi per ſpēm ꝛc.ff.de re.
2 iur.l.in toto.Itē vidi dubitari vtrū ffes poſſint cū cruce ꝛ pceſſionaliter intrare pochiā inuito rectore ad tollēdū corpus qꝺ apud eos elegit ſepulturā.Pro fratribus facit in cle.de ſepul.c.ſi.vbi diciť eos hr̄e liberā ſepulturā.Itē p eis.ff.e.l.ſi qs ſepulcrū.in prin.ꝛ queadmodū ſeruitutes admittanť.l.ſi locus.§.ſi.

cus.§.fi.In ꝯtrariū vr̄ qꝺ ꝺe iure cōi nō hn̄t sepulturas vt no.p Inno.extra ꝺe sepul.c.j.ꝛ.c.fraternitatis.ꝛ p arch.ꝺe pac.c.j. li.vj.ꝛ q: qs inuito rectore vel ep̄o nō ꝺꝫ ingredi parochiā alienā viij.q.j.epi.ix.q.ij.nullus.vj.q.in scriptū.lꝫ ergo.c.ꝺuꝺū tollat primū obstaculū cōceꝺēꝺo eis sepulturas remanēt tn̄ ꝑm ꝛ iꝺ amotio ꝑmi nō sufficit vt.ff.ꝺe here.insti.l.si nō lex in ꝑn.j. si ꝯ matris voluntatē tutor.l.j.extra ꝺe vsu pallij ex tuarū.et ff.ꝺe serui.vr.pre.l.si ꝺomus.ꝛ hoc ēt vr̄ sentire.ꝺ.c.vltimū ꝺe sepul.in cle.§.huiusmoꝺi ꝺū ꝺicit recipere.valeāt.q.ꝺ.si portētur ꝛ nō al's portare eī̄ funus ēt aꝺ alienā ecclesiā vr̄ cōpetere rectori parochialis eccl'ie ar.ꝺe sepulturis.cū liberū in ꝑn. ꝛ ibi Jo.an.itē cū pochie sint ꝺiuise.xiij.q.j.c.j.poterit rector volētes ingreꝺi ꝓhibere vt.s.ꝺe serui.l.p agrū.ꝛ prima ꝺi.in prin.ꝛ maxime vbi trāsitus ꝺn̄o nocet vt ibi notat ꝛ.xxiiij.q.ij. c.fi.ꝛ iꝺeo cauet ꝺe iꝺēnitate.vbi ius cōceꝺit ingressum vt.ff. aꝺ exhibē.l.iul.§.si glans ꝛ.l.thesaurus.Itē venatorē volentē ingreꝺi funꝺū meū aꝺ venanꝺuꝫ possum ꝓhibere ꝛ tn̄ si auis exeat eaꝫ capere pōt vt.ff.ꝺe acqui.re.ꝺo.l.iij.ꝛ.l.naturalē.§. aper ꝺe seruitu.rustico.preꝺio.l.ꝺiuus istis aūt venatoribus equiparari pn̄t ꝛ solliciti viꝺent̄ ꝺe preꝺa alibi eꝺucata ar.xiij. q.j.c.j.Nec viꝺet̄ rector eis iniuriaꝫ facere si aufert crucē ar.extra ꝺe resti.spo.cū aꝺ seꝺē vbi ep̄us crucē abstulit hospitalarijs q: ꝓiectū in meo positū ꝓpria authoritate tollere possum vt.ff.aꝺ.l.aqui.l.queaꝺmoꝺū.§.j.ꝛ velū regiū scinꝺere vt.s.vt nemo ꝓuatus vela regia.l.j.ꝛ ibi no.ꝛ iputet̄ eis q violentiā facere i ceperūt.ff.si qꝺrupes pa.feci ꝺicatur.l.j.§.cū arietes ꝛ.j. aꝺ.l.iul.ꝺe vi.l.qm̄ multa ꝛ nō facio iniuriā carceri iperatoris cū errorē corrigo ꝺesertor.j.xxvj.q.j.c.fi.ꝛ ar.ff.ꝺe penis.l.capitaliū.§.aꝺ statutis in fi.vn̄ tullius in libro ꝺe officijs ꝺetrahere aliquiꝺ alteri ꝛ hoieꝫ cū hois incōmoꝺo suū cōmoꝺū augere magis est ꝯ naturā quā mors ol.In gl.rubrice ibi nihil ꝺicit ꝺe reb⁹ creꝺitis ꝛ sic rubrica latior est quā textus aliqñ ecōtra vt not.p archi.xvj.q.iij.c.placuit.ij.Ibi luctus occupat.in salomone habet̄ ꝛ voluit ꝺicere gl.qꝺ sicut p sepulturā carorū gauꝺiū occupat̄ p luctū ita ꝛ per luꝺū ol.

Si sepulcrū. Monumētū ꝺr̄ a moneomo nes.munimētū a munio munis ꝛ est locus factus ꝺe ꝺefensionē vt.ff.e.l.funeris.§. munimentum.

Filitis. Iꝺē in priuato vt.ff.ꝺe peti.here.l. hereꝺitas.Ibi nā ꝛ si ꝺilatio.pulcer text⁹ qꝺ lꝫ qs cogi non possit aꝺ aliqꝺ facieꝺnm tn̄ si ex cōsciētia illuꝺ facere tenet̄ nisi faciat incurrat infamiā hoīum ꝛ exponit gl.ꝺelatio.i.actio vel accusatio.Tunc hereꝺitatis in fiscū q: ꝓpt hoc nō aufert̄ eis hereꝺitas vt inꝺignis.vt.j.ꝺe his quib⁹ vt inꝺignis.i.hereꝺitas ꝛ ibi in gl. In gl.i.blasmū.Sic exponit̄.s.qꝺ metus cā.l.aꝺ nuꝺiam.

Monumentorū. In gl.ibi ꝺonationi cōsenserūt vt.ff.ꝺe ꝺona.l.absenti ꝺe act.ꝛ obl.l.ꝯsensu.ꝛ ibi no.ꝛ.s.ꝺe sacro san.eccle.l.illuꝺ ꝛ sepe allegat̄ hec lex ꝛ gl.hic posita qꝺ scriptu re antiq in lapiꝺibus fixe fiꝺē nō faciūt vt extra.xxiij.q.ij.sane ꝓfert̄ ꝛ ibi in glos.ꝛ ꝺicet̄.j.ꝺe ꝓba.l.cū res.ꝛ.finiū regun.l. in finalibus.

Statuas. Applauꝺet cōsuetuꝺini eor̄ qui faciūt sepulcra q cōiter faciūt ibi armaturas eorū ꝛ alia ornamēta ꝛ allegatur sepe qꝺ oīa intelligunt̄ a iure cōcessa q̄ nō sunt ꝓhibita ꝛ viꝺ qꝺ no.xxiij.ꝺi.ꝓuenit secūꝺo in gl.ꝛ per archi.

Jus familiariū. Sepe occurrit ꝺe facto hꝫ lex ꝛ gloss.hic posita.

Locum quiꝺē. Viꝺe qꝺ late no.ex̄ ꝺe sepulturis.c.pe.ꝑ her.ꝛ in no.ꝛ ꝺixi insti.ꝺe rerū ꝺiuisione.§.religiosum.

Obnoxios. In gloss.in fi.Alijs inepte ꝺicūt per hāc.l.sine alia petitiōe posse impune sepeliri ꝛ ꝺctm̄ titulū ꝺe caꝺaueríb⁹ punitorū per hāc esse correctum.

Mortuorū. De cōsuetuꝺīe nō seruat̄ ꝑm oꝺ.in alemania sic vbi sunt sepulcra extra ciuitates.

1 Luꝺus alearum quare fuit prohibitus.
2 Perꝺitum in luꝺo an repetatur
3 Iuꝺex ecclesiasticus inuocat brachiū secularē

[1] Alearū materiā huius aut.viꝺe in tractatu meo ꝺe alee vsu posito i alphabeto iuris,vbi enumerani.xxx. pctā q̄ committūtur in luꝺo alee.

Alearū luꝺus. Hec lex tractat ꝺe prīap te rubrice.Et pro ei⁹ ꝺeclaratiōe viꝺe in summa.e.vlt.col.ꝛ per rofre.ꝺe sena tuscōsulto.cuius nomē nō habemus ꝛ hꝫ locū in quoꝺā exneo fctō.1 Et quare alear̄ luꝺus fuerit ꝓhibit⁹ viꝺe qꝺ not.archi. xxxv.ꝺi.c.ep̄us.ꝛ ꝺe materia luꝺi viꝺ qꝺ notaui.ff.p emto.l.si qs cū sciret.ꝛ qrū rerū actio nō ꝺat̄.l.ij.§.j.Et ꝺicit oꝺo.hāc.l. fuisse feꝺerici senioris alij iustiniani.ꝛ collige qꝺ luꝺ⁹anti q̄res est ex eo oriunt̄ blasphemie ꝯ ꝺeū ꝓpunit̄ in aut.vt nō luxu.ꝯ naturā circa meꝺiū.Doc.ēt theologie ꝓbāt q̄si oīa vitia capitalia oriri ex luꝺo ꝺe q̄ viꝺe p hosti.in sūma ꝺe excessibus pla. 2 §.j.v.cleric⁹ vo etiā aꝺ luꝺū.Itē ꝺe iure ciuili pꝺitū i luꝺo repetit̄ cōꝺit.ex hac.l.ꝺe iure canonico viꝺe qꝺ not.ex̄ ꝺe vita et hone.cleri.c.pe.p her.Inno.ꝛ p eunꝺē ꝺe immu.eccle.c.q: plerūq̄.De hoc ēt no.xxv.ꝺi.c.j.xxiiij.q.v.c.nō sane.ꝛ p aꝫ.in sūma hui⁹ titu.§.acceꝺamus.Et ꝯ talē repetitionē nō opponit̄ p̄scriptio minor qnquaginta ānor̄ qꝺ vr̄ corrigi p.l.oēs ꝛ.l.si cut.j.ꝺe p̄scriptiōe.xxx.an.si ille fuissent ꝯꝺite post istā.Si aūt 3 ista fuisset feꝺerici vel iustiniani tūc nō.Itē collige qꝺ iuꝺex ecclesiasticus inuocat auxiliū brachij secularis ꝺe quo ꝺixi.s. ꝺe episcopali auꝺientia.l.ep̄ale.

Alberici ꝺe rosate lectura aurea super quarto.

Rubrica De rebus creꝺitis.ꝛ ꝺe iureiurāꝺo.

Super rubrica. Generalior est quā textus vt.s.titu.px. qꝺ q̄re sit no.hic in glo.ꝛ lati⁹ p aꝫ. in summa.e.in ꝑn.vbi late ꝺe materia iureiur.not.ꝛ p gof.ꝛ hostiē.in sūma.e.ꝛ p totū ipsum titu.ꝛ li.vj. ꝛ in cle.ꝛ in spe.e.titu.ꝛ ꝺe legato. §.nūc oñꝺenꝺū v.xxiiij.ꝛ ꝺe iuramenti ꝺelatione p totū ꝛ moꝺicū p rofre.ꝺe actione in factū q̄ ꝺescēꝺit ex iureiu.ꝛ q: cā sp̄ualis est stanꝺū est ꝺeterminationi iuris canonici. Quero p̄io an sit licitū iuramētū ꝺe nō fiꝺeiubēꝺo vr̄ qꝺ nō q: ē ꝯ charitatē.xxij. q.iiij.q sacramēto ꝛ.c.iter cetera ꝛ ex̄.e.cū quiꝺā.Si est cleric⁹ viꝺet̄ licitū q: aꝺ hoc tenet̄ ex̄ ꝺe fiꝺeiuss.c.j.xj.q.j.te quiꝺē.In laico secus q: tenet̄ p ꝓxīo fiꝺeiubere.xj.q.j.sicut vbi tꝫ archi. qꝺ peccat si nō fiꝺeiubeat.Sꝫ ꝙ ēt in laico sit licitū vr̄ q: seruari pōt sine interitu salutis eterne.xxiij.q.iiij.§.fi.ꝛ alio mō subueniri pōt necessitatibus ꝓximi vt in fi.ipsius.§.ꝺr̄ ꝛ hoc puto verū vbi est stylus tp̄alis vel sp̄ualis periclitaret̄ puto qꝺ non obstāte iuramēto ꝛ clericus ꝛ laic⁹ posset fiꝺeiubere ar.lxxxvj. ꝺ.c.nō satis.q: nō vr̄ in tali necessitate iurasse al's iuramentuꝫ eēt illicitū vt ex̄ ꝺe iureiu.c.quāto.ꝛ ꝺe hoc not.p arch.xxij.q. j.c.nō est ol.Itē q̄ro si aliqs p amico fiꝺeiussit ꝛ eo vergēte aꝺ inopiā iurauit nunquā p aliquo fiꝺeiubere cū nō posset aliter liberari accepit libros p̄ꝺicti amici sui vt ꝺebitū soluit an sit periurus bar.hrix.tꝫ qꝺ nō in q̄onibus suis.xxvj.q.q̄ incipit quiꝺā scholaris et archi.xj.q.j.c.te quiꝺē.Si clericus agens cām hn̄ficij sui corā ep̄o iurauit ꝺe ip̄a cā stare manꝺato epi et ep̄us p̄cepit qꝺ renuntiaret beneficio ꝛ nunquā appellaret an an appellare possit nō obstante sacro.Iꝺē bart.hrix tꝫ qꝺ sic. xxxvij.q.q̄ incipit cū cā cuiusꝺā clerici ꝛ archi.vj.q.iiij.c.qꝺ hn̄ in fine.Si patres iurauerūt seruare pacē an filij nō seruantes sint periuri.Iꝺem barto.tꝫ qꝺ nō.xxxviij.q.q̄ incipit honon. Iꝺē ꝺico ꝺe successore in regimine vel officio qꝺ nō est piurus si nō facit qꝺ p̄ꝺecessor iurauit vt notat̄ per fratrē raimunꝺuꝫ in sūma ꝺe iuramēto ꝛ piurio.§.Itē pone qꝺ vniuersitas ꝛ ꝺixi.s.ꝺe legib⁹.l.ꝺigna vox.An ep̄us possit cogere saceꝺoteꝫ q ꝺ votū fecit qꝺ ꝑpetuo nō iuraret aꝺ iuranꝺū sup purgatiōe vel alias in iuꝺicio.Iꝺē bar.tꝫ qꝺ sic.xl.q.q̄ incipit p̄sbyter qꝺā ꝺe ista materia iuramenti hr̄ satis.xxij.q.j.ꝛ.q.ij.per totuꝫ Diffinitionē iuramēti ꝛ qꝺ sit licitū ꝛ illicitū no.arch.e.cā.q.j. c.j.ꝛ.lxxxv.ꝺ.c.j.ꝛ ibi in glo. Querit cy.sup aut.sacra v.ꝑce ꝺamus vtrū verba sint ꝺe substātia sacramēti aꝺeo qꝺ inut⁹ iurare nō posset. Qꝺ vba sint necessaria viꝺet̄ ex ꝺiffinitione sacramenti que iurisiuranꝺi est affirmatio vel negatio sacre rei attestatione firmata vt in summa ꝺe iureiu.in prin.ꝛ p hoc qꝺ not.p aꝫo.in summa.e.§.j.ipse tn̄ tenet qꝺ sic iterponatur super negotio vbi verba sint necessaria vt sup stipulatiōe opus sit verbis alias non cum etiam nutu ꝛ signis possit exprimi cōsensus sacramenti Cynus. Utrum iurare per ꝺeum vel sanctos sit mortale peccatum per eunꝺem eaꝺem cā ꝛ q̄one.c.nō est ꝛ.c.habemus vnꝺe ꝺicatur periurus est eunꝺē eaꝺem cā et q̄one in nouo ꝛ.c.fi. Utrū periuriū vel menꝺaciū sit peccatum mortale aut veniale eaꝺem cā ꝛ.q.c.cōsiꝺera. Utrum

natura diuina habeat mēbra humana ꝛ sit licitū iurare ꝑ ipsa eadē cā ꝛ qōne.c.si quis ꝑ capillū3. ¶Utrū sit maius peccatū iurare ꝑ deos falsos quā ꝑ verū eadē cā ꝛ qōne.iiij.c.si aliqd Utrū sit pctm̄ ab alio exigere iuramentum eadē cā ꝛ.q.j.§.ex missis ꝛ capitulis sequentibus.vtrū sit recipiendū sacramentum eius qui per demones iurat eadem cā ꝛ.q.§.ꝫ querit et ibidem an peccet exigens tale iuramentū ꝛ an sit maius pctm̄ iurare per creatorē quā per creaturā. ¶Utrum sit periurus iurans falsum esse qd verū est si falsum credat vel econtra eadē.cā.q.ij.c.homines per archi.Quod iuramentū possit quis transgredi authoritate ꝓpria ꝛ qd cū dispensatione superioris eadē cā.q.iiij.c.qui sacramento.Sacramentū ꝓstitū super re turpi nō seruādū dixi.j.de nup.aut.qd eis ꝑmittit ¶Que pena imponat periuro voluntario ꝛ q̄ cōpulso ꝛ qualiter puniatur cōpellēs aliquē falsum iurare eadē cā.q.v.ꝑ totū.De iuramēto de preterito ꝛ futuro ꝛ de ei⁹ remissione vide qd notat.ff.de conditioni instituti.l.que sub cōditione. ¶Utrum peccet iure canonico deferēs debitori suo sacramentū in iudicio eadē cā.q.v.c.ille qui per archi.ꝛ ibidē plene vtrū periuriū sit maius pctm̄ quā homicidiū.ꝛ.xxij.di.c.duo mala.in glo.ꝑ archi. ¶Qualiter deus intelligat fraudulose iurantē eade3 cā ꝛ.q.v.c.hic videtur.§.si ergo ꝑ archi.Utrū inter simplicem assertionē ꝛ iuramentū sit differentia eadē cā.q.v.c.iuramentū per arch.Ibidē etiā qd mai⁹ pctm̄ est iurare ꝑ deū quā ꝑ vnū sanctorū ꝛ vtrū ex iuramēto oriat actio ꝛ an clericus veniens contra promissionē iuratam sit beneficio priuādus. ¶Utru3 papa quo ad deū possit remittere iuramentū.lxxxv.di.c.j.An iuramentū prestari debeat super libro euāgeliorū vel sufficiat super alio dixi supra si aduersus venditionē aut. sacramenta. ¶An tangi debeat videtur qd sic qꝛ speciale est in episcopo q non tangat vt.s.de epis.ꝛ cleri.aut.sed iudex.ꝛ ꝑ hoc de iudic.l.rem non nouam.§.patroni ibi euange.tactis qd cōmittatur hoc arbitrio iudicis videt.j.e.l.generaliter.§.i omnibus.Pena periurij cōmutari pōt.lxxxvj.di.c.vlt.in glo.plene vide.j.e.l.ij.De statutis iuramento firmatis an tolli possint ꝛ si debitor ꝑmisit ad certum terminum sub iuramento et creditor terminum prorogauit an sit periurus ꝛ pulcra alia de iuramēto vide.j.de testamentis aut.hoc inter liberos. ¶Utrum debitor qui iurauit soluere in termino si creditor excōicatus sit et nō soluat ꝓpter excōicationē ꝛ eode3 modo vasallus si non seruiat domino sint periurij vide qd no.xv.q.vj.nos sanctorū Idem si iudex interdixit sibi ne solueret vt extra de censibus c.significante.ꝛ in summa fratris rayne.de sententijs ꝛ preceptis.§.quid teneor sacramento soluere.§.semel.iij.ꝛ vide qd notaui.ff.de manumissis vindicta.l.collectaneus in fi.Itē si iuraui facere seruitiū ānuū regi vel epō ꝛ deponat nō teneor nec sum periurus vt nota.per hosti.in summa de iure iur.§.quot species ver.Item si iuro tibi.

Glosa. Licet glo.ꝛ od.intelligant hanc.l.in iuramento volūtario iudiciali ꝛ necessario litera tñ ad necessariū nō videt aptari du3 dicit cōsensusu vtriusq ptis ꝛc.necessariū eñ non dependet a ꝑtibus sed solū a iudice.Decisa vsq huc suspenditur lr̄a od.Ibi.l.prout de voluntario loquit expone.i.pacto sicut eñ contractus ex cōuentione legem accipiunt sic ꝛ delatio voluntarij iuramenti i pro hoc.ff.eod.l.iusiurandum qd,ex cōuentione ꝛ.l.qui iurasse.in fine.prout intelligit de iudiciali dic nisi.l.ar.j.eo.l.si.vbi est speciale si de periurio doceat ꝛ q̄ sit rō specialitatis ibi not.in gloss.prima ibi ꝓm vgo.ꝑ hoc.ff.ad.l.aquil.l.proinde.§.si ꝓcurator odof.In gloss.not.nō queri ibi de iureiurā.l.si.immo de in litē iurando In glo.hec aūt exceptio ibi.l.admonendi in fi.qd verum est nisi de hoc actū esset vt dixi ꝛ hac.l.in fi.ꝛ ita dicit odo.ꝛ alij doctores In eadē gl.ibi auten.nouo iure.Istud contrariū ꝛ sequentia per errorem signantur ad.l.istam sed debuerūt signari ad.l.sequentē in eis enim non dicitur sacramentū retractari sed periurium puniri In eadem glos.ibi ꝛ sic nō est contra vel ibi contra proprium hic contra alterius veniebat iuramentum ol.Item vide in brocardis de iuramentis rubricella aduersus sacramentum a se delatum.

a ¶Iusiurādum. Uide bal.hic ꝑponit octo penas diuersimode ꝑ iura iponēdas a ꝛ tr̄ in.c.qcūq̄.vj.q.j. gl.i.c.j.ꝺ fal. glo.ꝛ doct.i c.q̄relā ꝺ iureiurā.vide car.in.d.c.ꝛ q̄ ibidē dixi.

Iurisiurandi. a Uide az.i brocardis de sacramētis rubricella q̄ñ qs de piurio punit ꝛ gof.in summa.e.§.pena periurij ꝛ per hosti.§.q̄ pena extra.e.c.querelā ꝛ.c.tua nos ꝛ vj.q.j.quicūq in gl.in aut.scenicas nō solū.§.j.ff.de dolo.l.nam sufficit de crimine stellio.l.de periurio ꝛ instituto de pena temere litigantiū in princi.ꝛ in libello disputatario pilei charta decimanona ꝛ.j.ad.l.iul.maiesta.l.ij.ꝛ qd ibi notat ꝛ dixi de iure lōbardo pena periurij est amputatio manus cū qua iurauit vt in lombarda de periurijs.l.de eo ꝛ.l.is.que fuit imperatoris pipini ꝛ que oēs ligat.leges enim regum q̄ sunt in lombarda non ligat nisi illos qui subditi erant regibus sed leges imperatorum que ibi sunt omnes ligant ꝓm alphanum in prima rubrica lombarde ꝛ hoc etiam colligi potest ex notatis per Jo.monachum cardi.de consti.c.j.lib.vj.Et de periurio etiam habetur.t.ij.precedenti qualiter quis se defendere debeat.Et appellatur periurium grauissimum crimē vt extra de re iudi.c.ad apostolice.§.ꝛ vt deterius lib.vj.ꝛ ibi in gl.Jo.an.ꝛ tactum fuit.s.super rubrica licet quidam leuissimu3 putent vt in autē.qui.mod.nat.effi.sui.§.discretis ꝛ ideo dicit periuriū esse in promtu in autē.de nup.§.nos igit.ꝛ dic secundum Jac.de belui.aut sacramentū est temerarium ꝛ nō punit vt.ff.de re.iu.l.quod calore.ꝛ hic in principio glo.ꝛ extra de iureiuran.c.tua nos.ꝛ.j.de nupt.autē.quod eis vbi de hoc.Aut est contra ius ꝛ tunc ide3 vt.s.de.ll.lege nō dubiū.vbi de hoc dixi ꝛ maxime si contra publicam vtilitatem vt extra de foro cōpe.c.si diligenti.ꝛ de electione.c.iij.lib.vj.alias dic vt notat extra.e.c.cu3 contingat.xxij.q.iij.in prin.ꝛ.§.j.ꝛ ꝑ inn.de elec.c.venerabilem ꝛ dy.ꝛ io.an.de reg.iur.c.non est obligatorium li.vj.Aut sacramentum est solenne ꝛ tunc si prestitum est deo puta non comedere carnes et non punit in foro iudiciali vt in gl.in foro penitentie sic vt dictis iuribus notat.Si vero prestatur homini si quidem ad decidendas lites non punit nec retractatur nisi vt.s.l.j.qꝛ pro veritate habetur vt.ff.eo.l.j.ꝛ.ij.Fallit in casibus specialibus in quibus de periurio queritur.Si aūt sup validādo cōtractu vel fide promissa seruanda.si q̄dem per euangelia punitur periurus crimine stellio.vt.d.§.j.in auten.scenicas nō solū.vbi de hoc notat ꝛ est rō differentie inter iudiciale ꝛ extraiudiciale qꝛ in iudicio vt plurimum defertur super eo qd tangit cōmodum iurantis ꝛ ideo verosimile est qd iurabit ad suum cōmodū ꝛ vt sit finis litiū fallit in testibus in quibus querit de periurio.vt.j.de testi.l.nullū sed in extra iudicialibus iurat cōiter ad cōmodu3 alterius rō est qꝛ primo casu videt principaliter dare fidē deo ꝛ deū fallere in secūdo homini ꝛ ei fidē frangere.Si vero iurauit ꝑ principem dic vt.ff.e.l.si duo.§.si.Si per capillos vel caput dei tunc in foro seculari capite punitur vt.j.ad.l.iul.maie.l.ij.vbi de hoc in autē.vt nō luxu.contra naturā.§.ꝛ q̄m ꝫ in foro penitentie imponitur penitētia.xxij.q.j.in prin.ꝛ.c.si quis per capillos ꝛ.c.se.Ja.Cy.hic aliter distinguit sed eius effectus satis includit in distinctione predicta.

1 ☞Sacramentum de quo hic nunquid possit ferri nulla facta probatione.

In bone fidei. Concor.ff.e.l.admonēdi cū ibi notatis.e.c.si.ꝛ ibi in glo.de ꝓcur.c.ij.ꝛ de testi.c.romana.ij.eiso lib.vj.ꝛ de hac materia late notat in specu.de iuramenti delatione ꝑ totū ꝛ az.in summa.e.§.illud aūt ꝛ ꝑ rofre.in.§.iusiurandum necessarium ex quibus remissionibus clare haberi potest ista materia.Sed quero nunquid hec lex locum habet in criminalibus gloss.ij.huius.l.t3.qd sic.ꝛ.ff.e.l.admonendi in fine glosse magne ꝛ latius eodem titulo.l.§.j.licet dicat non sit de facili deferri hoc sacramentum in criminali sicut in ciuili hoc etiam innuit azo in summa dicto.§.aliud circa finē.ꝛ.§.idem in populari ꝛ glo.ff.de vi ꝛ vi ar.l.interdicto.qd vi aut clam.l.semper.§.officio.hoc etiam tenet dñs gabriel de oseletis in quodā suo libello de fama.§.sed quero nunquid in omni casu circa finem a ꝑte aūt ꝑti dicit in criminali non posse deferri sacramētū licet gl.teneat oppositū dicto.§.j.ff.eo.l.iij.ꝛ azo in summa.d.§.Itē ꝛ in populari ꝛ hoc dicit ideo qꝛ ꝑ hoc in criminalibus possent fieri magne collusiones quibus est obuiandū vt.ff.ꝛ extra ꝺ collusio.detegen.ꝛ insti.vi bono3 rapto.§.sed nedū talia ꝛ maleficia remanerent īpunita qd esse nō debet.Et ad.l.eu3 qui.§.in popularibus.ff.e.ꝛ de his qui notatur infa.l.furti.§.sed si iureiuran.que videtur obstare respondet qd in ciuili loquunt nō in criminali.dñs etiam odofr.hic in principio videt idē sentire ꝫ circa mediu3 expresse tenet qd in criminali nullo modo possit deferri sacramentū cū in criminali requirant clariores probationes vt.j.de probationib⁹ l.sciant et qꝛ in criminali non condemnat quis nisi conuictus vel confessus.vt.ff.de penis.l.in seruorū in fine.j.de penis.l.g sniam.ꝛ hoc videt her.tenere extra de testi.c.tam literis.in secunda gloss.ꝛ pro hoc qꝛ etiam in ciuili non defertur ni causa sit modica vt.j.dicam.ꝛ hoc tenet glo.ff.de qōnibus.l.marit⁹ Dñs gui.dicit qd deferri pōt reo sacramentum purgationis in defectum ꝓbationum accusatoris ꝑ.l.ꝓñti.§.sicubi de his

quiad

qui ad eccle.cõſu.ſed ſalua pace eius ibi eſt caſus ſpecialis ꝛ ſic non trahendus ad cõſequẽtias. Alij dicunt deferri poſſe accuſatori vt.j.vnde vi.l.ſi qñ.ꝛ extra qȯ metus.cauſa ſup eo ſꝫ ꝛ illi ſunt caſus ſpãles. Alij qȯ a pte pti in criminali põt deferri ſꝫ per iudicẽ nõ ꝛ hic exponũt p iudicẽ.ſ.approbantẽ ꝛ hoc tãgit glo.ibi ſignata ꝛ odof.ẽt circa mediũ ꝛ vꝛ̃ approbare rofre.de actione rerũ amotarũ in fine vbi dicit ſacramẽtũ a pte pti delatũ in delictis referri nõ poſſe p.l.marcellus.§.fi.ꝛ le.ſe.C.titulo rerũ amo.ꝛ ibi in glo.ꝛ per her.d.c.fi.ij.rñſo extra.eo.ſed hanc opi.reprobat dñs gabriel vt predixi.dñs hoſt.doctor antiquus in fine lecture ſue ſup.l.admonendi cuius opinionem ſequit̃. Ja.de are.diſtinguit aut de crimine agit̃ ciuiliter ꝛ tũc poſſit deferri ꝛ a pte pti ꝛ per iudicem ꝛ ita intelligant̃ iura ꝛ gloſſ.ad hoc allegata.aut criminaliter ꝛ tunc nõ ꝛ ita intelligantur alia ad hoc adducta ꝛ.ff.de iniur.l.lex cornel.§.hac lege.ꝛ hanc vidi cõiter ſeruari de hoc in ſpec.dicto titulo de iuramenti delatione ꝟ.ſciendũ eſt niſi eẽt cã famoſa qꝛ tũc nõ deferr̃ vt ibi nota. Cy.hic ſꝫm iac.de ra.dicit aut defert̃ iuramentũ ad purgationẽ innocẽtie aut ad pbandũ de crimine.primo caſu põt deferri actori vt.j.de pena iudi.q male iudicauit aut.nouo iure ſcȯo caſu ſi querit̃ vtrũ poſſit deferri actori ꝛ tunc tꝫ qȯ voluntariũ ꝛ iudiciale deferri poſſit reo volente qꝛ ꝛ cõfiteri poſſet ſi vellet neceſſariũ aũt nõ põt qꝛ pbatiões adeſſe dñt vt.l.qui ſñiam.j.de penis ꝛ de pba.l.ſciant.reo aũt põt ẽt neceſſariũ deferri vt.j.de aboli.l.fallaciter cy. An in cã criminali her.ty qȯ nõ extra.e.c.mulieri.de hoc notat̃ in glo.ff.e.l.iij.§.j.ꝛ de cã monachationis vel cõuerſiõis ꝛ p arch.xxvij.q.j.c.viduas ꝛ p eundẽ de eo q mittit̃ in poſ.cã rei ſeruande.c.vnico.li.vj.cy.hic nõ firmat pedẽ in cã mr̃imoniali dicit tñ qȯ ſuppoſito qȯ poſſit deferri detecta veritate retractat̃ ſicut et ſñia vt extra de re iudi.c.lator cũ ibi notatis. Jn cã monachatiõis tꝫ qȯ deferri nõ poſſit cũ ſit vinculũ indiuiduũ ꝛ deo queſitum qȯ per inferiores ſolui nõ põt cy. ¶ Jtẽ querit̃ ſi actor plene probauit intẽtionem ſuam ꝛ reus ſemiplene exceptionẽ ſuam nunqd defert̃ ſacramentũ ex forma huius.l. Jaco.de ra.ꝛ quidã alij qȯ qꝛ ille obtinere debet qui potiora iura oñdit vt.j.de edicto diui adriani tollen.l.ij. Jtẽ qꝛ ſemiplenũ non derogat pleno.vt.j.de teſta.l.volumus ꝛ qꝛ reus pbata ĩtentione actoris habet pbare plene excep.ſuã vt.ff.de peti.here.l.qui ſe liti Pe.ſꝫm eum tꝫ cõtrariũ qꝛ probatio ſemiplena rei tollit dimidiã plene actionis ꝛ pbaui in ſimili.ṡ.de pcu.l.j.ꝟ.ſed quid ſi ex parte procu.doctũ eſt ꝛ dic vt ibi cy. ¶ † Jtẽ quero nunqd ſacramentũ de quo loquit̃ hec lex poſſit deferri nulla facta pbatione etiam ſemiplena.quidã qȯ ſic vt.j.e.l.gñaliter.§.j.vbi innuit in principio medio ꝛ fine poſſe deferri.dñs iac.ꝛ ric.cõtra p hanc.l.ibi ĩopia pbationũ ꝛ dictum.§.j.intelligit in voluntario vel iudiciali ſacramento. Jn multis ptibus eſt cõſuetudo quod etiã ſi actor plene pbauerit fertur ſñia p eo dũmȯ iuret ſibi deberi qȯ petit vt.d.l.generaliter in principio.j.eo.que tñ conſuetudo reprobata eſt iure canonico vt dicto.c.ij.extra de proba.ꝛ ibi notat̃. Sed qꝛ glo.hic nõ bene apit cui deferatur hoc ſacramentũ vtrũ actori vel reo dicũt quidam qȯ ſi vterq̃ eſt paris honeſtatis ꝛ eque bene ſciat veritatem defert̃ actori qui fecit ſemiplenam probationem alias nihil ſibi prodeſſet ſemiplena probatio ꝛ hoc tenet ſpeculator dicto titulo.de iuramẽti dilatione circa finẽ ver.ſed cui her.dicto.c.tã in literis.de teſti.in glo.no.qȯ in cã criminali in fine ꝛ iaco.de are.hic q dicit qȯ vbi actor eſt honeſtus ꝛ ſcit veritatẽ ꝛ cã eſt modica defert̃ actori ar.ff.de legi.tute.l.legitimos.ꝛ ſi aliqȯ predictorũ deficiat tunc defert̃ reo ſꝫ qȯ ſit deferendũ reo potius quã actori vꝛ̃ ſentire glo.in aut̃.de fide inſtru.§.ſi tñ quiſquam que incipit al's eſt interuenerit in fine.ꝛ videt̃ expreſſum.j.eo.l.cuꝫ etiã ĩ fi.puto qȯ ſi cauſa ſit crĩnalis vel famoſa locũ habeãt que dixi ſi aũt ciuilis tunc cõſiderat̃ quis honeſtior vt ei deferatur ar.ff.de re mili.l.nõ oẽs.§.a barbaris.de qȯnibus.l.de minore.§.penul. Jteꝫ etas vt ſi vnus eſſet etatis perfecte alter minor deferatur maiori qꝛ p̃ſumtio eſt qȯ melius ſciat ꝛ dicat veritatẽ ar.ff.e.l.qui iuraſſe.de falſa moneta.l.j.in fi. ¶ Jteruꝫ vtrũ cauſa ſit modica vel magna vt in magnis nõ deferat̃ quia maius periculũ vertitur p hoc bñ facit dicta.l.legitimos ꝛ de tranſac.l.cum hi.§.in cã.omnibus paribus cõiter vidi ſeruari qȯ deferat̃ actori qui ſemiplenam pbationẽ inducit vt predictum eſt ꝛ quia veroſimile eſt minus deierare ꝛ ita tenet hic cy.niſi ꝛ reus ſemiplenã probationẽ induxiſſet qꝛ tunc reo vt.ff.de re iudi.l.inter pares.ꝛ de re.iur.l.fauorabiliores. Alij ẽt ꝛ forte nõ male dicũt hoc ſtare in arbitrio iudicis vt cõſideratis predictis deferat cui ſibi videbit̃ arbitrio boni viri ꝛ ita videtur hic ſentire odo.ꝛ pro hoc.ff.de act.ꝛ obliga.l.fi.ibi ex pſonis ꝛ cauſis ꝛc.ꝛ de liberali cauſa.l.diui fratres. Sed que cã dicetur modica vel magna dic hoc attendi ex qualitate perſonaꝝ ꝛ more regiõis vt ſi eẽt queſtio inter duos reges de quingẽtis florẽ.cã eſſet modica ſi inter duos alios magna. ¶ Uel ſi eſſet qȯ de aqua in regiõe vbi eſſet magna inopia cenſeatur magna ſi eſſet copia tunc parua p hoc.ff.de iudi.l.ſed ꝛ ſi ſuſceperit.§.j.de ali.ꝛ cib.le.l.mela.in fi.ꝛ de eo qȯ certo loco.l.non vtique.in fine.ꝛ.l.ideoq̃ ꝛ ita tenet odo.hic in medio lecture ꝛ ſpeculator dicto titu.ver.ſi aũt ſit ciuilis.alie ẽt queſtiões hic formant̃ per dñm gui.de ſuꝫ.ꝛ alios doctores quas reperietis in ſpeculo dicto titulo. Uidi etiam cautos aduocatos qñ cã eſt magne quantitatis diuidere petitiones in pluribus quãtitatibus vt ſic ſi ſolũ ſemiplena pbet̃ ſit locꝰ delatiõi ſacramẽti p hoc.ff.de iur.om.iudi.l.ſi idem cũ eodem.§.fi.ꝛ.l.cũ quedam puella in fi. ¶ Jn gloſſ.nõ repetit.in fi.ꝛ.l.duobus.§.ſi quis ꝛ.§.penul.ꝛ.l.ſi duo.§.iul.ff.e.fran.de hoc tamen latius.ṡ.dixi in gloſſ.vlt.ibi.l.fi.§.licentia.ſecundo. Jbi.l.inſtrumẽta qȯ tñ intellige vt ibi dicã. Jbi vel per fugã rei.de hoc dic vt dixi.ṡ.de acceſſoribus.l.conſiliarios. Jbi.§.ſuper hoc ſecundo. Jbi.§.ſi qs aũt ſecũdo. Jbi de indicta vidui.l.ij.ꝛ.ff.de liberis agno.l.j.§.illud notandũ ibi cognita cauſa ꝛc.old.ibi vel nulla argu.prealle.l.ff.de legi.tuto.l.legitimos.de liberali cauſa.l.diui fratres old.

Cum etiam. Jn fi.i.cõſtringet vt.ff.de iure patro.l.adigere.od.recuſari tñ põt ſcȯm formã.l.gñaliter.§.j.j.cod.in glo.ibi.l.iuſiurandũ ꝛ ad pecunias in fi.ꝛ.j.de fideicõ.l.ab eo ꝛ.l.penul.ol.

☞ Actio in factũ oritur ex iureiurando.

Actori. Sepe allegat̃ qȯ ex iureiurando orit̃ actio in factũ ſicut ꝛ ex re iud.de hoc notat̃.xxij.q.v.c.iuramẽti.p archi.ꝛ p rofre.in libello de ac.in factũ q̃ orit̃ ex iureiuran.qñ nõ iuratur formiter ineſt adiecta cã puta ex vendito vel legato qñ aũt iurat̃ formiter.i.cã adiecta tractatur peũ de actione in factũ que oritur quando iurat̃ formiter.de actione in factũ que oritur ex re iudicata ſatis notatur per eũ titu.de actione in factum que oritur ex re iudicata ꝛ tetigi.ṡ.de iuris ꝛ facti ignorantia.l.j.ꝛ.ff.de re iudi.l.miles.§.iudicati. De actione in factum q̃ oritur ex confeſſione vt not.j.de confeſ.ꝛ plene per eundem rofr.de actione in factum que oritur ex confeſſione. O do.tñ hic ſentit nullam act.oriri ex iuramento vel cõfeſſione ſed qꝛ equitas ſuadet actionem dari dicit dari in factũ ſubſidiarium de qua loquitur.l.ſancimus.ṡ.de ſacroſan.eccl.ꝛ.l.quoties de preſcriptis verbis. Et ad.l.publia.ff.depoſiti que videtur dicere qȯ ex confeſſione oriat̃ actio dicit qȯ loquit̃ de cõfeſſione extraiudiciali ex certa cã ꝛ iȯ agitur actione que oritur ex illa cã puta mutui vel ſimilibus.ꝛ ad hoc probandũ inducitur ipſa cõfeſſio.communis tamen opinio eſt in contrarium vt predixi de hoc plene dixi.j.depoſiti.l.iiij.an autẽ in executione ſit premittenda ſummaria cauſe cognitio glo.tꝫ qȯ non.ṡ.de iudi.l.j.circa finem magne glo.ꝛ de hoc vide qȯ.notat̃ per archi.ij.q.j.c.ſicut in iudicio.

Delata. Jn gl.qȯ nõ dꝫ.ſ.deferens ibi.l.iuſiurãdũ ꝛ ad pecunias in fi.ſꝫ in illis legibꝰ lex defert ſacr̃m ꝛ nõ homo vel ſpeciale eſt odio delinquentiũ.vt not.d.l.marcellus ol.

In actione. Jbi ſine ſcriptis.ſcriptura eñ in depoſito vel alijs contractibꝰ nõ eſt neceſſaria vt.ṡ.de pactis.l.pactũ qȯ bona fide.nõ tñ dicit q̃ſ tunc caute deponere ſꝫ ille q deponit ſꝫm formã traditã in aut̃.de fide inſtru.§.ſi quis aũt que eſt ſignata.j.qui potio.in pig.habeant̃.l.ſcripturas oldr.

Si quis iuſiurandum. Jbi renũtiãdũ putauit remittentibꝰ eñ actiones ſuas amplius nõ dat̃ regreſſus vt.ff.de edi.edic.l.q̃rit̃.§.ſi vẽditor. ¶ Jbi corroborata fuerit. Nota paria eẽ ſñiam nõ fore ſuſpẽſam vel ſuſpenſam fore ↄfirmatã p aliã ſñiam. Jbi fiat exordiũ ſepe allegat̃ per petẽtes exec.ſñie ꝛ cõcor.ff.de re iudi.l.iiij.§.ait pretor in glo.ibi renũtiauit in fi.de hoc dic plenius vt not.d.l.in cauſe.ꝛ per dynum.ff.rerum amotarũ.l.de rebus.ꝛ extra de re.iur.c.mutare ꝛ.c.qȯ ſemel lib.vj.item eſt arg.contra.ad.l.iſtam qȯ dicitur ſi pcurator preſentato ſibi mandato dixit ſe nolle mandatum ſuſcipere quod mutare poteſt voluntatẽ vt extra de pcu.c.lꝫ li.vj.ſed dic vt ibi notat̃ p ioan.an.ꝛ in clementinis.eo.c.j. Jn glo.dicas qȯ interlocutoria in fine dic ſꝫm cy.qȯ hec non corrigitur p ſequentẽ vt ptꝫ in fine ſequẽtis

vbi dicit qd nulla corrigit et q2 ambe sunt iustiniani vnde non est verosimile qd sic cito correxisset ⁊ ideo dicit qd cócordāt. dicunt em cōdēnationē fieri posse hoc modo si actor iurauerit ⁊ tūc statiз lata snīa iurabit vt. d. l. proxi. §. omne igit cy. ƀm pe. ⁊ ita ēt not. in. l. se. que introducit nouū. s. qd possit iurari ap. pen. qd snīa lata erat sub conditione si actor iuraret.

Generaliter. Summariū huius. l. intellectū ƀm Jr. j. in. §. his de pñtibus in gl. j. Et diuide eā in tres ptes vsq ad dictū. §. In prima loquit de tēpore deferēdi sacramētū. In secūda de possibilitate recusandi illud. In. iij. de appel. a snīa lata pretextu talis sacramēti. ij. ibi si autē is. Tertia ibi ipse aūt vsq ad dictū. §. vel ƀm iac. de are. p̄rio ponit pꝛhemiū siue cām cōdēdi hāc. l. In. ij. l. statutū. secūda ibi oē igit iuramentū. prima diuidit in quatuor nō in pria iustinian⁹ pollicet in secūda q̄ incipit ibi cū em̄ ⁊c. reddit ratione pollicitationis In tertia que incipit ibi cū multū ⁊c. reddit rationē rōnis In quarta que incipit ibi necessitate ⁊c. ꝯclusionē huius pꝛemptis Itē secūda ps principalis subdiuidit in tres in prima loquit de psonis deferētibus sacramentū siue sit actor siue reus siue iudex ⁊ de personis recipientibus recusantibus vel deferentibus sacramētū siue sit actor siue reus siue iudex. In scda agit de psona tm̄ indi. deferētis ⁊ ī quo loco debeat deferri. In tertia cōcludit cōfirmando. ll. antiquas de iuramento loquentes Jac. ƀm od. diuidit in tres ptes in prima exordit ⁊ durat vsq ad. §. finaūt. In secūda recitat ius antiquum vsq ad. §. his de pñtibus. Ibi est tertia in qua quo ad qd emēdat ius antiquuз aliis iuribus in suo statu relictis. p̄ria subdiuidit in tres vsq ad. §. finaūt primo exordit se dicturū qd sit seruandū sup iuramētis deferendis in litibus tā a iudice quā a ptibus in scda q̄ incipit ibi cū em̄ recitat ius ⁊ modū antiquum quo deferebat sacramētū in ꝓlatione snīe ⁊ absurdū qd sequebat q2 lites indiscusse remanebāt ⁊ hoc iō corrigit ⁊ nouā formā tradit. In tertia pte q̄ incipit ibi oē igit vsq ad. §. finaūt odo. l. sam sic exponatis vel a iudice in defectu pbationū ⁊ sic loquit de necessario. Uel a ptibus cōprehendere vr̄ voluntariū delatū a pte parti extra iudiciū sed verbū in litibus qd p̄cedit restringere vr̄ ad iudiciale Ibi cū ml'tū rñdet tacite obiectiōi qua videret heredē prestare posse sacramentū defuncto delatū qd esse non pōt q2 multū discrepāt ⁊ cōcor. in vsibus feudorū vlt. tit. in fi. ⁊ in aut. vt oēs obe. iudi. puin. vltra mediū prime colūne. Cy. Sed ar. cōtra in aut. de iureiu. a moriente pstito. §. j. sed ibi de alio iuramēto loquit. Itez ibi de iuris fictione q̄ ad illud iuramentū hic de veritate ƀm odo. Ibi pingui⁹ subuenientes No. pbationibus pinguius subueniri de quo dic vt dixi. s. de here. l. qm̄ multi in fine. Ibi quasi illato ab eo cui fuit delatū si retulit'si. Ibi quis em̄ ferēdus est. q. d. nullus ⁊ allegat sepe tex. iste qd quis nō pōt venire cōtra id qd fieri pcurauit. Si nautē ibi vel apte ⁊ sic iudiciale q2 in iudicio vel a iudice ⁊ sic de necessario. Suo marte lis em̄ est quoddā bellum ad instar martis Ibi vel hoc attestet. Nota attestationē ⁊ appellationē equiparari. ⁊ facit p statutis ciuitatū loquentibus de nuntiationibus faciendis iudicibus per eos quos grauāt qd equiualeant appellationi. Ibi sed si iudex ap. presidens ex isto ver. colligit ia. de are. cām inserendā in cā ap. Item si iudex cause prinipalis absoluit reū q2 nō erat probatū si probatur in causa ap. iudex debet reum condemnare nec sufficit dicere bene appellatuз et male iudicatū p hoc. ff. iudicatū solui. l. cū ap. de hoc plene dicā. j. de ap. l. eos circa prin. Ja. in glo. veluti condemno in fine. Idem in reo absoluto talis tamen consuetudo reprobatur vt extra de proba. c. ij. ⁊ ibi in gl. ⁊ vide qd dixi in. l. cū iudex. j. de sententiis ⁊ interlocu. om. iudi. In glo. vel etiā ante ap. in fine qd idē est vt extra de ap. c. non solum lib. vj. ¶ In glo. prestandum ibi eum qui. Sed ibi non negat qd non sit pbatio. s. quod non onerosa vel dic qd obtinet locū pbationis quo ad actio. ⁊ excep. inducendā ⁊ snīam ferendā vt hic sed non quo ad penam exigendam ex inficiatione vt hic ⁊ ibi ptз in litera iac. ibi §. j. ver. Item si iurauero vsumfructum ibi. l. iusiurandū a debitore ⁊. l. cū iusiurandū itez ex eo oritur actio ⁊ exceptio sicut ex sententia vt. s. e. l. actor. ⁊ hoc qñ profertur super eo qd iudici incumbit vt si actor iurauit sibi deberi vel rem suam esse tunc em̄ iudex debet pronuntiare debitorem vel nō vel reз ad actorem pertinere vel nō ⁊ sic iuratur super eo qd cōtinet ius Nam debitum esse vel nō esse rē alicuius esse vel nō consistit in iur. vt. ff. de rei vendi. l. nō solū. §. meum si vero iuretur sup puro facto ab omni efficacia iuris abstracto. Et q2 iurauit se mutuasse, x. obtinet vim pbationis ⁊ de hoc not. per innoc. extra de his que vi metus ve cā. c. si. ol. in gl. i. paululum ibi hoc placet cy. placet sequens vt dixi. s. l. proxima. In glo. contra. s. e. l. delata in fi. dic secundū iac. de ra. qd. ll. cōtrarie intelligūtur qd non possit recusari nisi ex iusta cā vel dic qd fieri poterat ēt secūdū iura antiqua puta si incertus erat ille cui deferebat vt. ff. e. l. iusiurandū ⁊ ad pecunias in princ. vñ dicendū est qd per istā. l. ille nō corrigunt sз supplent ⁊ declarant Cy. in glos. hoc ad necessariū restringitur qd nō puto verū cum sit contra literam ibi quasi volente ⁊c. in glos. i. sicuti ibi ⁊ hoc si duo exēpla predicta. Ibi aūt. s. in casu huius litere. ibi non appellaret vt. s. §. proxi. in fine. in glo. nam neuter. Notabilis est hec glos. in cōdēnatione expensarū litis de quo plene dixi. s. de iudi. properandū. §. finaūt alterutra ver. quid si in parte obtinuit. In glo. no. delator in fine vt. ff. de verb. signi. l. verbum reddendi ⁊ de lega. ij. cum quidam opi. placen. sequitur cy. ⁊ allegat pro eo. ff. de bo. liberto. l. qui cum maior. §. accusasse qui satisdare cogant. l. si fideiussor. §. si necessaria cy. in glo. vlti. in fine. et rō quare in predictis casibus nō referat tacta fuit. s. e. l. delata in suppletione glo. Uisdē presentibus. Ibi certis iudiciis sic. s. vbi in rē actio. l. ij. ibi per se vel p pcu. nō cōcor. s. de iura. cal. l. ij. §. finaūt, absuerit ⁊ idē puto de iuramēto testis ad cui⁹ domū mittit causa infirmitatis vel alia ⁊ in cōfessione etiam que fieret p eū ad cuius domū mittit ex cā predicta. s. qd valeat in absentia ptis si adesse voluerit vt hic dicit lз al's fieri debeat p pte pñte. vt. ff. de cōfessis. l. certum. §. si quis absente cuius antē expensis fiat talis missio ad domum dixi. d. §. finaūt absuerit Ibi nullo tñ nota. qd si aliquis articulus cause exigat longaз moram vel indaginē nō pp̄ter hoc supersedetur quin procedatur in aliis articulis quod est nota dignum nec memini alibi sic clare. In omnibus. Nota in arbitrio iudicis esse iuretur super altari vel libro sed super altari communiter ex cōsuetudine non iuratur.

Cum quis. Ibi religionē. i. sacr̄m. ibi lucrū ei accedere no. qd cōcor. j. de leg. l. si legatari⁹ ⁊. ff. de fur. l. itaq fullo od. in glo. imo vr̄ stari ibi si legatari⁹ ⁊. s. eo. l. j. vbi de h od. i gl. nō p testes ī fi. q interfuerūt vltie volūtati in qua dicebat legatū relictū p alios em̄ testes ex̄neos pbari nō posset q2 deponerēt sup negatiua ⁊ de talib⁹ credo pla. intellexisse ⁊ sic pōt saluari old. Alij tñ dicūt qd negatiua pōt probari p hūc tex. ⁊ gl. ⁊ testes deponere poterūt se vidisse ⁊ legisse testm̄ in quo cōtinebat legatū talibus ⁊ nō aliis vel etiā dicēt in eo nihil isti fuisse legatū ⁊ pro hoc qd negatiua pbari possit facit aut. de sanctissimis epis. §. j. de, hoc tamen dic vt plene dixi. j. de preba. l. actor.

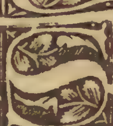
¶ Rubrica Si certum petatur.

Super rubrica. Uide azo. in summa. eod. ⁊ subtiliter p rofr. de certi ꝯditione ex mutuo ⁊ de certi conditione gñalissima ⁊ in spec. de obliga. ⁊ solu. §. fin. ⁊ an si agat ex mutuo ⁊ non pbet mutuū sed cōfessio debitoris confitētis sibi mutatur sufficiat vide. j. de non numerata pecunia. §. si ex cautione in fi.

Neque. Ibi pro mō emolumenti. Sepe enim emolumētū a portionibus heredita. distat vt. ff. de here. instu. l. ex facto. ij. ol. In gl. vt s. de pactis ibi ⁊. l. ea vbi plene notaui in fi. ⁊. j. de iure deliberandi. l. fi. §. licētia ol. in gl. vlt. in fi. cōiter habetur. in glo. l. j. Sed oз haberi. l. vlti. pro hoc. ff. de donatio. l. si patronus. §. j. ol.

Clamuis. Pro declaratione hui⁹. l. vide az. in summa. e. §. dicet mutuū ⁊ per rofr. e. tit. vltra mediū v̄. itē in eo qd dictū est in glo. vlt. ibi. l. incēdiū imo pit qñ est certe rei cōtēplatiōe debitū q̄ deficit ⁊ tūc debitor liberat vt. ff. si cui plus q̄ p. l. falcidiā. l. j. §. fi. ⁊. l. sequē. ⁊ de nova. si ad libertatē. §. j. oldr. In. e. glo. ibi nā ⁊ si fur. vbi est eadē glo. cū ista odofr. idē hic tз ⁊ azo. dicto. §. dicit mutuum.

Os. In glo. vlti. vbi de cōtractibus indi. l. j. vbi plene de hoc dixi ⁊ de cōtraben. emt. l. nō lз ibi at sumere seз mutuo. in fine. imo añ penultimo ⁊ dic vt ibi no. ⁊ incipit quisquis.

Si absentis. Ibi mandatū. i. actionis cessionē. Et sicut dicit od. hec lex sepe occurrit in mercatoribus q dāt merces suas aliis mercatoрib⁹ interdū noīe suo tm̄. interdū noīe sociorum suorum tantū interdū cōi nomine suo ⁊ sociorū ⁊ ideo distinguit. Aut mutuo pecuniam meo nomine ⁊ stipulor mihi

lõr mihi reddi. Aut alieno noīe ꝛ stipulor sibi reddi aut nomīe meo numero ꝛ stipulor alij reddi. Aut alieno noīe numero et stipulor sibi reddi. Qñ alieno noīe nūero ꝛ stipulor mihi red- di hoc casu siue ꝓcedat stipulatio numeratione siue sequat̃ siue insit ipsi numerationi nõ orit̃ actio ex numeratione sed ex sti- pulatiõe vt.ff.de ver.obli.l.si ita stipulat⁹.§.chrysogon⁹ de no. ua.l.si ita in fine ꝛ.l.cū enī ꝛ ꝑ hoc.ꝭ.de rei vx.act.l.vnica.§.ac- cedit.ꝛ ideo hoc casu intētari nõ debet certi cõditio de mutuo sed actio ex stipulatione ꝛ ideo in hoc caueat aduocatus ne li- bellū inepte cõcipiat ꝛ de hoc vide qd̃ notatur ꝑ Ja. de belui. ff.e.l.certi cõditio.§.si numos in solutione contrariorū eo casu qñ numero noīe alieno ꝛ stipulor ibi etiã per Jaco.de are.ꝛ de hoc mēbro loquit̃ hec glo.vel dic ſm cy.vt dixi in suppletione hui⁹ gl.in fine. Sed primo casu qñ numeratio ꝛ stipulatio cõci pitur in personã meã distinguit ſm pe. aut nūeratio facta est causa iplende stipulationis ꝛ hoc cõstat aut non.aut est dubiū primo casu nõ orit̃ actio ex numeratione sed ex stipulatiõe ꝛ sic intelligitur.ꝺ.l.si ita de nouatiõe.§.fin.ꝛ.l.seq.ſcōo casu oritur actio ex numeratione ex quo pfectus fuit cõtractus ſꝫ ꝑ sequē tem stipulatione iure veteri iure nouo nõ nisi expresse agatur vt.ꝭ.de nouat.l.fi. Tertio casu qñ est dubiū aut stipulatio iter- uenit ante pfectū cõtractū sup numeratione ꝛ sic incõtinenti ꝛ tunc presumit̃ interuenire numeratio cã implēde stipulatiõis. vt.ꝺ.l.si ita stipulatus.aut stipulatio interuenit ex interuallo: tunc orta est actio ex numeratione.ſ.certi cõditio ex stipulatio ne q̃ nouat precedentē iure veteri nouo nõ vt predixi vtraq; cõpetit ſꝫ ex vna tm̃ agit̃.vt.ꝺ.l.vlti.ꝭ.de tributo qd̃ in heredē.§.eligere.ꝛ de re.iur.l.nemo ex his.§.quoties.ꝛ pre dicta scire necesse est ꝑpter formationē libelli. vt ꝑdixi eo casu qñ numero noīe alieno ꝛ stipulor eidē reddi sicut sepe faciunt socij q numerãt noīe societatis ꝛ stipulant̃ societati aut est fili⁹ vel seruus vel ꝑsona ꝑ quã alij queri põt ꝛ tūc querit̃ directa ei cuius noīe stipulat̃ nõ ex numeratiõe sed ex stipulatione qꝛ nu meratio in stipulatione transfusa est.vt dictū est.ſ.ꝓximo casu Si autē sit tutor vel cura.qui numerat noīe pupilli vel adulti vel actor nomine municipij tunc nõ queritur directa ex stipu- latione ſꝫ vtilis.vt.ff.de constitu.pecunia.l.eū qui.§.si actori.ꝛ ꝭ.qñ ex facto tuto.l.ij.ꝛ ibi de hoc pulcra glo. Si aūt sit ꝓcura. negotiorū gestorū vel socius tunc querit vtilem si interest. al's nõ quia alteri stipulari ꝛc.vt.ff.de verb.oblig.l.stipulatio ista. §.alteri.sed agi põt ex numeratione eo cuius nomine numera tum est ratū habēte.vt.ff.e.l.certi cõditio.§.qm̄.ꝛ.§.si numos. ꝛ hoc casu agēdum est ex numeratione nõ ex stipulatione. Si autē nõ haberet ratum numeratiõnē sed eam reprobaret locū habet hec lex. Alio casu qñ numero noīe meo ꝛ stipulator alij reddi puta socijs vel societati oritur mihi actio ex numeratiõe ꝛ nulla ex stipulatiõe qꝛ alteri stipulari nõ possum vt predictū est ꝛ ꝑ hoc.ꝺ.l.certi conditio.§.qm̄.ꝛ de stipu. seruorū.l.j.§.ij. Ultimo casu qñ numero ꝛ nõ stipulor dicunt quidam idem in pacto qd̃ dictum est in stipu.quia sicut alteri stipulari nõ pos- sum ita nec pacisci.vt.ꝺ.§.alteri. Alij dicunt pactum hoc casu valere ꝛ sic intelligunt dictū.§.si numos ꝛ dicunt qd̃ hic est ca- sus quo magis valet pactū ꝙ̄ stipulatio ꝛ ratio est qꝛ pactum nititur hic viribus suis sed stipulatio nõ qꝛ ꝑ stipulationē ha- bet fieri nouatio ꝑ pactū nõ ar.ꝭ.eo.l.si ex pretio.ꝛ ꝑ hoc.ſ.ad exhiben.l.penul. ꝺ do.ꝛ de ista materia vide plene in summa. eo.§.ciuile autē. Jn gloss.ij.ibi ꝑ in integ.restitu. Opinio ista sic roboratur ſm ꝺ do.q numerat nomine alieno eidē querit actionē ex numeratione ergo vtiliter gerit negotiū ei⁹ ꝛ ideo cogit̃ hr̃e ratū.vt.ff.de neg.gest.l.põp.cū ergo iure cõi repro- bare nõ posset videbat̃ opus esse qd̃ reprobaret ope restitutio nis ipse tñ hoc improbat ꝛ tenet ꝙ suo iure reprobare possit ꝛ qd̃ dictū est locū hꝫ in negotijs q̃ sunt alicui⁹ ipso gestu nõ rati habitione.vt.ꝺ.l.põpo.no. ꝺ do.in fi.ꝛ sic soli illi cõpetit actio cū effectu cuius noīe facta est numeratio ꝛ si alter ex stipulatiõe agat doli excep.repellit̃. vt.ff.de stipula.seruo.l.j.§.ij.ꝛ ibi in glo. Cy.ꝛ ꝺld.ꝛ dixi.ſ.in distinctiõe. Jn glo.vlti.in fin. Sꝫ ex quo datur vtilis a lege qd est opus cessiõe cū ex cessiõe sola vti lis q̃ratur ꝛ directe remaneant penes cedentē. vt.ff.ꝓ socio.l. iij.dic ꝙ ideo vtilis est cessio qꝛ intētari põt directa noīe cedē- tis ꝛ vtilis nomīe suo.vt.ff.fa.ercis.l.plane. Jtē hec lex nõ dicit dari vtilē nisi in defectū cessionis. ꝺ do.

Si non singuli. Jn duas partes diui de ſm Jac. de are. Jn prima loquit̃ qñ vni tm̃ fuit numerata pecunia et ab alijs petit̃ ꝛ in hoc ponit̃ regula ꝛ tres exceptiones. Jn secūda q̃ incipit ibi ac multo magis loquit̃ qñ pecunia nu- merata fuit vni ꝛ ab alijs oleū petit̃ ꝛ in hoc ponit̃ dictū ratio dicti Jac.ibi quãtitatē ꝑma exceptio a regula ſcōa ibi vel stipu lanti.tertia ibi intercessionis ꝛc. Jbi frustra veremini huc usq; suspendit̃ litera ꝛ hic ponit̃ regula qd̃ ex numeratiõe vni facta alij nõ tenent̃ si obijciūt exceptionē nõ numerate pecunie que regula fallit in predictis tribus casibus. Jaco. Jbi numerata ſcꝫ vni. Jbi in instrumēto sit collatuꝫ qd̃ forte faciebat creditor qꝛ vsurarius erat ꝛ nolebat facere cõtractū mutui qꝛ in eo non veniūt vsure ꝛ ideo in fraudē vsurarū apponi faciebat de oleo ꝺ do.in fi. Etiã ab accipiēte pecuniã in glo. prima ibi fuerunt cõfessi:ſcꝫ intercedente scriptura al's secus vt.ꝭ.in alia glo.not. Jbi ſꝫ tūc qñ aliquis illoꝝ quatuor casuū interuenit. ꝺld. Jbi oleum deductum animo nouandi. ꝺld.

Si ex pretio. Scōm ꝺ do.ratio diuersita- tis inter primū ꝛ ſcōm casum huius.l.est qꝛ primo intercessit stipulatio q̃ est potēs ad nouandū ꝛ perimēdū primã obligationē.vt.ff.de transac.l.cū aqliana.ꝛ instituto.qui.mo.to.ob.§.est ꝑdita ꝛ iõ dicit̃ in stip.ius versari in pactis factū.vt.ff.de pact.l.si vn⁹.§. pactus.ꝛ dicit Cy.hic stipulationē esse maioris virtut̃ ꝛ robo ris aliquo alio actu legali. Cy. Jn ſcōo intercesserit solū pactū qd̃ nõ est potēs ad predicta.vt.ꝭ.de iure do.l.ania.ꝛ ideo in pri mo agit̃ ex ſcōa. Jn ſcōo ex prima. Et licet ista videat̃ ꝯdicere superiori nõ cõtradicit qꝛ hic vere agebat̃ qd̃ fieret nouatio prio ris obligatiõis ꝛ ideo valet ibi autē qd̃ fiebat simulate agebat̃ ꝛ ideo nõ valet.vt.ꝭ.plus valere qd̃ agit̃ ꝑ totū. Jn glo. vlti.in fi.imo.§.heres me⁹. ꝺld. Jtē op.ꝙ nõ sit necessaria stipulatio vt.ꝺ.l.singlaria. Jtē qd̃ necessariū sit qd̃ pecunia extet. vt.ꝺ.l. q negotia.ad q̃ ꝯtraria nõ videt̃ sufficiēter r̄nsum. ſꝫ dic vt in eis not.vel distingue aut pecunia fuit creditoris ꝛ adhuc ꝑma net qꝛ extat aut fuit ꝛ nūc nõ est qꝛ ē ꝯsumta aut nec fuit nec est ſꝫ fuit aliena vel semꝑ pecunia fuit debitoris primo casu pone exēplū in pecunia deposita vel cõmodata ad põpã vel ꝑ eius ꝓcura.dño acqsito dñio si qdē extat pecunia apud debitorem sufficit tūc pactū sine stipulatione siue pecūia fuerit in ꝑn̄tia siue nõ ꝛ sic dꝫ itelligi.ꝺ.l.singularia.ꝛ.l.certi cõditio.§.si.e.tit. ꝛ rõ ibi ptꝫ in lr̃a ꝛ in glo.ꝛ facit.ff.de solu.l.q.x.§.j.v. Jdē re- ſpõsuꝫ ſcōo casu nõ sufficit pactū sine stipulatiõe ꝛ sic dꝫ itelli- gi.ꝺ.l.q negotia.in ꝑn.ꝛ ver.ꝛ in ꝓposito vbi manifeste tradit̃ differētia iter dictos duos casus. Jn tertio casu sil̃r necessaria est stipulatio tã in sorte ꝙ̄ in vsuris ꝛ sic dꝫ itelligi hec lex.ꝛ.ſ.l. ꝓxi.in fi.ꝛ.ꝭ.e.l.eo qd̃ in fine.ꝛ de nõ nūerata pecunia.l.aduer- sus.lꝫ glo.aliter decere videat̃.vt.ꝺ.l.singularia. Et est rõ diffe rētie iter ꝑmū casuꝫ ꝛ ſcōm ꝛ tertiū qꝛ in ꝑmo casu qñ pecunia extat ꝯbit̃ mutuū naturale.vt.ff.eod.l.ij.§.j.ꝛ.§.appellata.vbi de hoc ꝛ ideo nõ est opus stipulatiõe. vt institu.qui.mo.re cõ- trahit̃ obligatio.in ꝑnci. ſꝫ in ſcōo ꝛ tertio casu.ſ.qñ pecunia nõ extat vel nõ fuit creditoris nõ põt cõtrahi mutuū naturale eo tꝑe qꝛ naturalitas nõ põt iteruenire in eo qd̃ nõ apparet est ergo decurrēduꝫ ad ciuilitatē vnde est necessaria stipulatio tã in sorte ꝙ̄ in vsuris. vt hic ꝛ.ff.e.l.ij.§.fi. vbi de hoc qꝛ simplex pactū nõ põt nouare.vt.ff.de nouat.l.cū em̄.ꝛ.l.si ita fuero.§.ſ. Nõ ob.in casu tertio.ꝺ.l.singularia.in ꝑnci.et.ꝺ.l.qui negotia versi. Jtē si qꝛ ibi licet pecunia nõ fuerit creditoris sed debitor si nõ interuenit stipulatio interuenit tamē pecunie numeratio que pecunia fingitur creditoris et sic eo tēpore iteruenit que- dam naturalitas. Jaco.de belui.

Non vnde originem. Scꝫ vtruꝫ ex turpi vl̃ honesta cã. ꝺl.vel dic.i.a quo.vt.ꝭ.de dona.l.si ania. in fine. Jbi si ꝓpriã. al's nõ ꝯtraheret mutuū nisi de meo tuū fieret.vt.ff.e.l.ij.§.appellata. ꝺld.

Si pro mutua. Jbi accepisti vt forte vē deres et ꝓtiū mutuo ti bi eēt ſꝫ estimationē de eis factã od.vltra vnã cētesi mã ꝛ sic vltra modū legitimū.vt.ꝭ.de vsur.ꝫ.l.eos. Jn gl.ꝛ iõ ꝑ hoc in fi.de quo dic.vt ibi not. Fran.in glo. vlti.ibi.l. creditor q nõ idoneū.et qd̃ hic notat̃ dē ꝯsuetudine venetoꝝ q ſm ꝺ do.dicūt chi a el pegno bata el cho cõ ello.

Cum te in gallia. Jbi ꝓcuratorē te factuꝫ ꝛ sic collige ꝙ ꝯsortes eiusdē litis añ litis ꝯte.nõ agūt sine mãda to de q̃ plene dixi.ſ.de ꝯsor.eiusdē litis.l.ij.

Ex eo. Jbi eo stipulāti secus si solo pacto.vt.ſ.e. l.si ex pretio.ꝛ ibi plene dixi ꝛ facit qd̃ plu res possunt in eodem libello diuersis actionibus cō ueniri alij contra. Cy.

Incendium. Scꝫ quo cõcremata est pe- cunia mutuo data vt faciãt ad titu.ꝛ idem in in quolibet alio casu fortuito vt ple ne dixi.ꝭ.de pigne.act.l.q̃ fortuit̃.ꝫ.e.ti.l.si creditor.ꝛ

cōcor.ad hāc.l.qđ dicit difficultatē prestatiōis nō liberare de-
bitorē.ff.de ver.obli.l.ij.§.fi.⁊ vide glo.q̄ est.ff.e.l.certū.q̄ inci
pit ad euidētiā in glo.vlti.Ibi.l.electio.§.si is.⁊.e.titu.si ad li
bertatē.§.j.Itē fallit qñ est certe rei cōtēplatiōe debitū in gñe
⁊ perit q2 tūc debitor liberat̄.vt.ff.si cui plus quā ꝑ.l.fal.l.j.§.
fi.⁊.l.seq.Itē fallit ꝓpter oblationē casu secuto.vt.ff.de solu.l.
qui.x.in prin.Item vide ad hanc materiā.j.de conditionibus
insertis.l.fi.⁊ qđ ibi notatur.

Cum qui. Quidā habēt hanc.l.ꝑ penultima
huius tituli ⁊ ita ego habeo ⁊ satis
ptz ex notatis.ff.de neg.ge.l.si pupilli.§.j.licet glo.al
leg.⁊ male.§.vlti.⁊ ꝑ notata etiā ꝑ Azo.in summa.e.§.vbi au
tem.quis accipit mutuum.

Non aduersus. Incipe cōstructum cō-
tra iuris euidentiā eui
denter postulas formā ⁊c.

Quisquis. Ibi collectarius dñs Odo.ha-
hebat in textu collateraneus et
exponit.i.collateralis siue socius ⁊ dicit qđ sicut nō
licet iudici siue rectori fenerare pecuniā ita nec eiꝰ fa
miliaribꝰ siue socijs.vt.s.de cōtractibꝰ iudi.l.vnica.vbi de hoc
plene dixi.cōis tñ litera est collectariꝰ magis ꝯuenit sequētibꝰ
⁊ expone.vt in glo.In glo.vlti.in fi.Cy.in additionibꝰ hoc di
cit qđ officialis tēporalis nō pōt dare mutuū accipe pōt cā sui
vsus s3 nō cā negotiatiōis ⁊ ita ītelligit lex presidis.ff.e.Quid
si dubitet̄ sit tēporalis an ꝑpetuus dicit idē ꝙ in ꝑpetuo arg.
ff.de condit.inde.l.sufficit.⁊ ꝑ hoc apte facit.ff.de excu.tuto.l.
iurīscōsultꝰ.⁊ ideo dicit ꝙ si officialis nō ꝑpetuus aliqua repe
riatur acqsiuisse in loco cui preest qđ sit cōfiscandū q2 cōtractꝰ
nō tenet ⁊ q2 presumit̄ ex officio acqsiuisse ad instar prelati.vt
s.de epis ⁊ clericis.aut̄.licentiā.Cy.

Super chirographarijs.
De materia huius.l.vide qđ not.ꝑ Azo.in summa
huius tituli vlti.colūna.⁊ in cor.vnde sumit̄ aut̄.hic
signata.s.de fide instru.§.penul.Et s3 Odo.chirographariū
instrumētū est illud qđ scribit̄ manu ꝓpria alicuiꝰ a chiros qđ
est manus ⁊ graphia scriptura.In larga tñ significatiōe cōpre
hendit oīa instrumēta.vt.ff.de ꝓbat̄.l.si chirographū.⁊.j.etiā
ob chirographariā pecuniā in rubrica.⁊ ibi in glo.Et raro cō
tingit hec lex tam ꝓpter magnā quātitatē de qua loquit̄ quā
etiā q2 ꝯtractꝰ cōiter nō fiūt in scriptis ⁊ q2 etiā cōiter statutis
ciuitatū disponit̄ de numero testium in cōtractibꝰ adhibēdo.
Sed nunqd hec lex locū haberet si alia res ꝙ̄ pecunia mutuet̄
vel in alijs ꝯtractꝫ ꝙ̄ mutui eo casu ꝙ lex ista nō mutat̄ ꝑ aut̄.
hic positā.s.qñ ꝯtractus celebrat̄ in agris videt̄ ꝙ sic q2 eadē
ratio ⁊ hoc etiā innuit verbū credere qđ est gñale ad oēm con
tractū in quo alienā fidem seqmur.vt.ff.e.l.j.de ver.sig.l.credi
torū.⁊.l.sequit̄.nō ob.verbū pecunie q2 generale est cōplectēs
omnes res aptas ad pecuniā reduci.vt.j.de cōstitu.pecu.l.ij.
⁊ de verb.sign.l.pecunie.Nō ob.qđ dicit quinquaginta libras
auri q2 exponi posset.i.estimationē quinquagita libr.auri oēs
eñ res ꝑ pecunias estimantur.vt.ff.de fideiussori.l.si ita fide-
iussorem.Old.Et dic ꝙ septuaginta duo aurei constituunt li
bram auri.vt.j.de suscep.⁊ archa.l.quoties.Odo.Ibi proba-
te opiniōis ad hoc concor.qđ dicitur testes debere esse vndiqꝫ
idoneos ⁊ omni exceptione maiores.vt.j.de cōtrahen.stipul̄.
l.optimam.in glo.vltima.Ibi.l.scripturas.in ꝑmo casu illius
legis ibi lex testium.solu.vt ibi q2 hic fuerat scriptura ⁊ testes
vbi soli testes ⁊ ideo maior exigitur numerus.Odo.Ibi anti-
qui ita habebant ⁊ s̄m Odo.ita fuit apposita.ꝑ Ir.s̄m Azo.
postea suppleuit sed in paucis differt.Odo.Ibi vt in predicto
titulo hic iunge.versi.in scriptis.qui est circa finem glo.⁊ hoc
totum qđ sequitur vsqꝫ ad dictum versi.hic videtur superua-
cuum cū nihil de cōparatione tractetur ⁊ melius ponetur ⁊ de
fide instrumē.l.cōparationes.⁊ auctenticis ibi signatis que de
comparatione loquuntur.Ibi si priuata intercesserit scriptu-
ra que negatur.Oldra.Ibi supersint testes ipsius scripture
negate.Oldra.Ibi cōparationi vel comparatione:scilicet de
necessitate.vt.j.de falsis.l.si quis decurio.Oldra.Ibi vel mini
ster melius staret sed minister vel administrator administrator
enim appellatur proxeneta qui vtraqꝫ parte volente pōt testi-
ficari.vt in aut̄.de testi.§.q2 vero possumus.⁊ ita not.in aut̄.de
fide instru.§.qđ si etiā administratorē.Ibi reddit.s.glossator.
⁊ additio Oldra.antiqua eñ glo.dicebat in scriptis autē dico
ibi in.l.cōtractus.j.de fide instru.Oldra.

¶ De suffragio.Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo.in
summa.e.⁊ ple
ne ꝑ Rofre.vlti.quaterno de ꝯstitu.si q desi-
deria.als de cōstitu.vnica.C.de suffragio.⁊ ꝑ
eūdem de offi.iudic.quo petūt salaria grāma
tici ⁊ in speculo de salarijs.§.seqtur de aduo
catorū salario plene.⁊.xj.q.iij.c.nō licet.in gl.
⁊ ꝑ Archi.⁊ tactū fuit.s.de postulā.l.si q.⁊ ibi etiā in gloss.⁊.j.
mādati.l.j.in glo.⁊ ꝑ Iaco.de are.de salarijs remotoꝝ ab offi
cio ꝓpter dolum vel negligētiā vel mortuoꝝ dixi.s.de officio
prefecti pretorio oriētis.l.si quos.Utrū aduocatꝰ teneat̄ ad re-
stitutionē salarij ꝑcepti ꝓ iniusto patrocinio not.ꝑ Arch.xiiij
q.v.c.nō sane.Utrū clerici ꝓ causis in quibꝰ possunt esse aduo
cati possint salariū vel munꝰ recipe vide.xv.q.ij.ꝑ totū.Alia de
aduocatis pulcra dixi.s.de postula.l.quisqs.Et q2 glos.hic di
cit salariū peti certi cōditiōe ⁊ alibi dicit peti alijs modis.s.ff.
mā.l.salariū.dic s̄m Iaco.but.qđ pōt ꝯcipi ꝯctꝰ ꝑ formā ꝯtra-
ctus innominati vt prestabo patrociniū.vt des.x.⁊ tunc est fa-
cio vt des et parit actionem de dolo aut dare vt patrocinium
prestent tunc prescriptis verbis.Sed si simpliciter conuenit
prestare patrocinium ⁊ ille dare salarium ⁊ tunc potest si est cer
tum certi conditioni.al's cōditiones ex lege ⁊ sic possunt oēs
glo.⁊ opi.saluari.Iaco.butri.

1 ☞ Aduocatus si moriatur an eius heredes possint petere
salarium.
2 Aduocationis officiū iure diuino an sit licitum.
3 Aduocationis officiū an sit apud deū meritorium.
4 Pericula aduocationis.
5 Aduocatus an teneat̄ gratis pauperibꝰ patrociniū prestare.
6 Aduocatus an peccet iuuando partē dum dubitat qđ sibi nō
aperiat veritatem cause sue.

Si qui desideria. Hec lex raro de fa-
cto cōtigit q2 aduo
cati sibi ꝓuident de eoꝝ salarijs ita qđ nolunt litiga
re ⁊ eius materia ptz ex remissionibꝰ datis sup rubri
ca.Et multū est glossata in fauorē aduocatorū ex quo dicit Ia
co.de ra.se credere eā glossatā fore ꝑ aduocatos.Cy.⁊ s̄m Ia-
co.de are.diuidit̄ in duas partes principales.Prima subdiui
ditur in duas prima loquit̄ de cōuētione salarij sup re mobili
scđa sup imobili.Prima subdiuidit̄ in duas pr̄ia loquit̄ de cō
uentiōe salarij facta in quātitate scđa in specie.Itē scđa subdi-
uidit̄ in duas ꝑma dat formā cōuentioni salarij sup re imobili
⁊ aliter factā annullat In scđa triplici pena punit aduocatū rē
immobilē occupantē ꝓpria auctoritate noīe salarij ꝓmissum
partes satis ꝑ se patēt.Iac.Desideria postulare eñ est deside
rium suū vel amici exponere.vt.ff.de postulan.l.j.§.postularē.
Odo.a quoqꝫ.s.aduocato.Od.Referēdā vicē.i.ob retributio
nē laboris sui.Odo.Ibi moras nectāt.i.inducāt ⁊ sepe allegat
cōtra reos q moras q̄rūt in causis ⁊ ideo dr̄ qđ quidā cām arte
i.fraude machinant̄.in aut̄.de exhiben.reis.§.illud.⁊ ius iurā
dum qđ prestat̄ ab his q admi.susci.vltra principiū ⁊ sepe arte
petit̄ dilatio ad ꝓtrahēdum negotiū ⁊ ideo est deneganda.iij.
q.iij.c.inducie.§.j.⁊.s.de dilationibꝰ.l.j.in fine.et.j.de falsis.l.
satis apte.⁊ sic ars sumit̄ in mala parte sic ⁊.j.so.matri.l.si cir-
cūscripta.Quñqꝫ ī bona etiā ꝓ arte mechanica nō solū liberali
vt.ff.de vsufru.l.si ꝑcedentes.§.si serui.⁊ nau.cau.sta.l.nauta.⁊
de hoc vide qđ notaui in ꝓhemio.ff.in principio.Ibi de vete-
ri iure discedere nā qđ nō transit in accipientē remanet penes
dantem.vt.ff.ad trebel.l.si patronus.in ꝑnci.⁊ ex q.causis ma
io.l.deniqꝫ.old.In gl.stipulāti ibi.l.j.§.in honorarijs.Ita tñ
qđ cētū aureos nō excedat.vt.e.l.si cui.old.licet qdā dicāt de-
rogatū ꝑ ꝯsuetudinē de quo dixi.s.de postulan.l.si sub specie
primā tenet hic do.odo.Iaco.de are.⁊ Azo.summa huiꝰ tituli
Ibi vbi de hoc dices ⁊ pleniꝰ.ff.man.l.salariū.Iac.de are.hic
dicit qđ salariū incertū nudo pacto cōuentū petit̄ ex vi cōuen-
tionis ꝯditiōe ex hac.l.nō officio iudi.⁊ si stipulatio intercessit
act̄.ex stipulatu sic ⁊ dos icerta ꝓmissa.vt.ff.de iure dotiū.l.cū
post.§.gener.⁊ simile de annuis le.l.si cui.⁊ de leg.ij.l.qdā in
testō.Iac.in fi.qđ aduocati pre ceteris hodie locāt opas suas
hoc.e.titu.prima colūna sup verbo suffragiū.In glo.s.presti-
to.in fi.cōis opi.glo.doctoꝝ est qđ in ꝑnci.soluat̄ aduocato sa
lariū.vt hic ⁊.d.§.pen.l.ꝑperādū.⁊ clare not.ff.de vari.cogni.
l.j.§.diuus.Idē tenet hic Dof.⁊ Azo in summa circa finē.⁊
Rofre.sup verbo q̄ optauerint cōsequant̄ ⁊ allegat.ff.cōia pre
diorū.l.vēditor.§.fi.⁊ ibi in glos.⁊ plene in speculo de salarijs.
§.sequit̄ de aduocatorū salario.v.sed qñ soluet̄ salariū.Iaco.
butri.d.§.penul.in.l.ꝑperādū.dicit qđ aduocatꝰ petit salariū
solui d3

solui dꝫ sibi demū lite finita si clientulus petit qđ sibi patroci
niū prestet ⁊ aduocat⁹ excipiat de salario nō soluto cōseqꝛ tunc
ante salariū.vt.d.§.penul.⁊ rō est qꝛ oīs agēs vt sibi impleatur
dꝫ prius īplere id ad qđ tenetꝛ.vt.ff.de act.emti.l.iul.§.offerri.
s.de transac.l.siue apđ acta.⁊.j.de rerū pmuta.l.ex placito.de
aduocato fisci nō est dubiū qđ pcepit salariū in medio officij.
vt.s.de aduocatis diuerso.iudi.l.p hāc.§.sexcēti. Sed vt dixi
aduocati moderni sic sibi puidēt de salario qđ nō expedit eis
litigare īmo multi sunt nimis cupidi ⁊ importuni. In gl.spāle
ibi transferꝛ dñium.qrit Jaco.de are.lꝫ nō transeat dñium rei
immobilis nūqd si tradita est aduocato p clientulū repeti pos
sit p eū ⁊ dicit ꝙ nō qꝛ clientul⁹ nō pōt ꝯtra factū suū venire vt
ff.de puitu.ru.pre.l.p fundū.imo dicit ꝙ aduocat⁹ agere pōt:
vt pficiat qđ deficit ad dñij trāslationē qꝛ ⁊ al's rē hēo ⁊ rē peto
vt.ff.de solu.l.etiā.⁊ de ver.obl.l.iul.§.j.sicut ⁊ al's petitꝛ instru
mētū fieri de eo qđ pfectū nō est.vt.j.de liberali cā.l.sicut datā
Jac.de hoc in speculo dicto titu.de salarꝛ.⁊.d.§.sequitꝛ.v.sꝫ po
ne qđ aduocat⁹ ipsaꝫ rē immobilē. In glo.vlti.in pnc.quaten⁹
hec glo.dicit salariū nō pmissuꝫ peti iudi. officio nō est verū qꝛ
ll.ad hoc allegate loquuntꝛ qñ pcipiebāt salariū de publico et
ita tenet hic Cy.⁊ de hoc Rofre.d.tit.de offi.iudi. quo petuntꝛ
salaria sꝫ cū sit subrogatū illud qđ recipiūt loco ei⁹ qđ recipie-
bāt a publico sic obtētū est. Itē tenet ꝙ hic nō fuit nuda pmis
sio sꝫ stipulatio ⁊ hoc innuit verbū pmiserint ⁊ verbū restituāt
⁊ ideo dicit nō dari ꝯditionē ex lege. Itē dicit aduocatos loca
care opas suas de quo vide p Rofre.in cōmēto hui⁹.l.Cy. ibi
eū vicisse hāc opi.dubitatiue tenet Azo in summa.c.vltra pn-
cipiū vñ tracta fuit hec glo.v.porro. Odo.autē hic eā firmiter
approbat ⁊ ad ei⁹ ꝯfirmationē allegāt Jac.de are.⁊ Old.ff.de
furt.l.vulgar.in pn.de acq.pos.l.possideri.§.j.quēadmodū
seruitutes amittantꝛ.l.si stillicidiū.§.j.de iti.actuꝙ puato.l.j.
§.fi.l.iij.in pnc.de aqua cotti.⁊ esti.l.j.§.idē ait. In ꝯtrariū qđ
nihil debeat hr̄e qꝛ in totū est īplenda ꝯditio.vt.ff.de condi. et
demon.l.q heredi.§.fi.⁊ qꝛ nihil videtꝛ actū ⁊c.vt.j.ad sil.l.pen.
⁊ de preto.stip.l.pretorie.⁊ hec forte de stricto iure verior est sꝫ
Jaco.⁊ Ol.⁊ Gul.de suꝫ.⁊ eā etiā approbat Bertolin⁹ de cor-
nazano nā cū significatio sumitꝛ ex vniuerso vno falso totū est
falsum.vt.ff.de reb⁹ dubijs.l.si is q.§.vtrū ducēta.⁊ si qs cau.
l.si seruus.§.pluriū.j.rñso de eqtate dicūt doctores qđ diuida
tur ⁊ allegāt de transactiōe si ex falsis.ff.man.l.ita.vt oēs sum-
me.de annuis lega.l.meuia.§.j.⁊.d.§.si pluriū. in fine.⁊ qꝛ qđ
iuris est de toto ⁊c.vt.ff.de rei vē.q de tota.⁊ hāc tenet Cy.Ja.
de ra.⁊ Pe. Alij distinguunt aut cā erat iusta ⁊ tūc cū p ei⁹ de-
fectū nō steterit quo min⁹ obtineret totū hr̄e dꝫ ar.de re.iur.l.
iure ciuili. Si autē causa erat iniusta nihil habeat qꝛ eaꝫ dese-
rere debuit.vt.s.de iudi.l.rē nō nouā.§.patroni.⁊ de hoc sat
notatꝛ in speculo dicto titulo.⁊.§.ver. sed pone qđ noīe palma
rij. Predicta faciūt etiā ad decisionē sequētis qōnis qñ clien-
tulus transegit quo casu tenet hic glo.totum posse peti p.l.ff.
man.l.fi.⁊ ibi in glo.⁊ in summa hui⁹ tituli circa mediū.⁊ odo.
hic ⁊ barto.brix.in qōnib⁹ suis.lxxij.q.que incipit qdā pmisit
dare centū aduocato vbi hec qđ late disputatꝛ ⁊ in qōnib⁹ Py.
liiij.q.que incipit quidā cū alterius patrocinio indigeret ⁊ in
speculo dicto titulo.⁊.§.ver.sed pone ꝙ hoc casu litigator ipe
transegit. Jaco.tñ de are.dicit de stricto iure aduocatuꝫ nihil
habere debere qñ clientulus transegit p.l.ff.de transac.l.ij.in
princi.⁊ de inoffic.testa.l.si suspecta.§.quāuis.dñs Gui. tenet
qđ p rata laboris.vt.ff.de annuis lega.l.seio.in princi. Cy.di-
cit qđ si voluntate ⁊ cōsensu aduocati est facta transactio nihil
petere pōt qꝛ hec nō est victoria. Si autē eo nō cōsentiente tūc
totū petet si clientulus iustam causam habebat.al's nō qꝛ pre-
sumtio est qđ iudex iustitiā fecisset ⁊ ad hoc facit.ff.de ꝯditio.
⁊ demon.l.quibus dieb⁹.§.fi. Si autē tacuit nihil habebit de
palmario qꝛ officiū suū nō est tacere ar. ff.ad velle.l.si fine. nec
prodest aduocato si alleget p se nō remansisse.vt.ff.de re.iur.l.
iure ciuili.qꝛ illud verū in cōditionib⁹ potestatiuis secus in ca
sualibus sicut in dubio euentu victorie litis.vt.ff.de peculio.l.
qđ debetꝛ.Cy. In eadē glo.ibi dicimus qđ nō. vt.s.de pcur.l.
ita demū.⁊ ibi in glo.⁊ plenius dixi ibidē circa finē. In eadem
glo.in fi. Odo.hic ⁊ Azo.in summa hui⁹ tituli in fine indistin-
cte tenēt qđ aduocatus exire nō teneatꝛ p dictū.§.nō solum. li-
cet ibi glo.videatur distinguere qđ si locus sit vicinus teneatꝛ
exire.al's nō p.l.ff.de annuis legatis.l.meuia.§.penul.in fine.
⁊ pro hoc etiā facit de conditio.⁊ demon.l.penul.§.fi.⁊ qs lo-
cus dicatur pximus vel remotus arbitrio iudicis cōmittitur
vt ibi notatur p hoc.ff.de iure deliberandi.l.j.in fine.⁊ hanc
opi.sequuntꝛ hic Jaco.de are.⁊ Ol.pa.fi.Cy.⁊ cōiter alij doct.
de quo satis notatur in specu.dicto titulo.⁊.§.ver. qd si causa
de vno auditorio ⁊ si quo casu exire teneretur clientulus tene-
retur ad expensas.j.de testi.l.quoniā.⁊ de ap.l.eos.§.si qd au
1 tem.Cyn. Querit etiā Jaco.de are.† si moritur aduocatus an
eius heres possit petere salariū si esset solutum nō est dubium
qđ repeti nō posset.vt.ff.de varijs cogni.l.j.§.diuus.et ibi de
hoc in glo.notatꝛ. Si autē nō est solutū an peti possit videtꝛ qđ
sic ar.s.ff.de aduocatis diuersorū iudicū.l.post duos.⁊ ibi de
hoc in glo.⁊ ibi plene dixi. Jac.de are.hic tenet ꝙ de stricto iu
re peti nō potest qꝛ in multis habem⁹ exceptionē in qbus nō
habem⁹ actionē.vt.ff.de euic.l.si rem.§.j.⁊ de iureiurā.l.sꝫ ⁊ si
possessori.in princi.⁊ de hoc notatꝛ satis in speculo dicto titulo
⁊.§.v.penul. ¶ De vno quero aduocat⁹ pmisit aduocare pro
certo salario in pcessu cause dicit aduocat⁹ se de nouo cogno-
scere causam iniustā.⁊ ideo velle deserere p.l.rē nō nouā.§.pa-
troni.s.de iudic.⁊ petit totū salariū queritur an possit p deci
sione huius qstionis faciunt allegata.s.in qōne qđ clientulus
transegit quidā dicunt qđ habere dꝫ salariū p rata laboris ar
gu.pre alle.l.scio.de annuis legatis. Sꝫ dic de hoc vt dixi.d.l.
rem nō nouā ⁊ ibi etiā in glo.⁊ de varꝛ.cogni.l.j.§.diuus. Vlti
mo p salute aīe aduocatorū aliq subijcio q a religiosis theolo-
gis audiui pulcra ⁊ vtilia in ista materia. Primo quero vtrū
2 iure diuino officiū aduocatiōis sit licitū ⁊ licite possit exerceri
dicendum est qđ sic qꝛ omne officiū qđ sui natura peccatū non
implicat licite pōt exerceri vt colligitur sup illud Jo.xxj.vado
piscari qđ fuit verbū beati Petri.vbi dicit Gregorius qri pōt
cur petrus q piscator ante cōuersionē fuit post conuersionem
ad piscandum redijt cū veritas dicat nemo mittens manū ad
aratrum ⁊ respiciens retro aptus est regno dei. Sed si virtus
discretiōis inspicitur negotiū qđ ante cōuersionē sine peccato
extitit hoc etiā post conuersionē repetere culpa nō fuit nā pe-
trū piscatorē mattheū vo telonearium siue publicanū scimus
fuisse post cōuersionē petrus ad piscationē redijt Mattheus
vero ad telonei siue pedagij officium nō resedit qꝛ aliud est vi
ctū p piscationē qrere aliud telonei lucris pecunias augere q
ergo negotia vel officia ad peccatū implicāt ad hoc necesse est
qđ animus nō recurrat.hec Grego.ibidem sed officiū aduoca
tionis sui natura ad peccatū nō implicat sꝫ solum ex circūstan
tijs male exercētis ergo si debite exerceatꝛ iuste ⁊ cū bona con
scientia exerceri potest egreditꝛ em̄ ab habitu iustitie ⁊ ad red-
dendū vnicuiꝙ qđ suū est ptenditꝛ.vt institu.de iusti.⁊ iure.in
princi.si em̄ esset officiū illicitū esset oībus generaliter interdi
ctum sicut ars necromantie.⁊ tamē est generaliter concessum
⁊ quibusdā specialiter interdictū certis ex causis. vt.ff.de po-
stulan.l.j.⁊ p totū.⁊ ideo licet aduocato vendere patrociniū et
iure perito iustum consilium.xj.q.iij.nō licet ⁊.xiiij.q.v.nō sa-
ne ⁊ de hoc tangitꝛ in speculo.d.titu.de salarijs.§.sequitur. in
princi. ¶ Iteꝫ ꝙ sit licitū patet p exempla xp̄i qui multoties
officiū aduocationis exercuit in hoc mundo ⁊ continue exer-
cet in celo fuit em̄ aduocatus beate marie magdalene in trib⁹
causis primo cōtra marthā sororē suā vt in euāgelio luce dum
p ea excusanda dixit martha martha sollicita es ⁊c.maria aūt
optimā partē elegit que nō auferet ab ea.vbi dicit Augustin⁹
dñs p maria respondit marthe ⁊ factus est eius aduocatus q
iudex fuerat interpellatus. Secundo fuit eius aduocatus cō-
tra discipulos suos qui fremebant in eā eo qđ vnguento vnxe
rat caput ⁊ pedes xp̄i allegauit pro ea dicēs quid molesti estis
huic mulieri bonū opus opata est in me nā paupes semp ha-
bebitis vobiscū me autē nō semp. Tertio cōtra phariseū qui
ipsam despiciebat tanꝙ indigna eēt tāgere xp̄m allegauit em̄
p ipsa dicens cui multū remittitur multū diligit. Itē fuit ad-
uocatus mulieris deprehēse in adulterio quā accusabāt iudei
dicētes eā debere lapidari sꝫ legē vt ptꝫ Jo.c.viij. ¶ Vbi xp̄s
allegando p ea excepit contra accusatores qđ nō erant idonei
qꝛ infames ⁊ pctōres dicēs q sine pctō est vestrū prim⁹ in eā la-
pidē inijciat: fuit etiā aduocatus multoties discipulorū suorū.
Matthei.xij.vbi dꝛ ꝙ discipuli euellebāt spicas ⁊ comedebāt
⁊ cū arguerentꝛ a phariseis excusauit eos dicens hoc eis licere
in vltia necessitate. Exercet etiā officiū aduocatōis ī celo īterce
dendo p nobis ad patrē vnde apl's ad Hebreos.ix.de ꝯsecra.
dist.v.c.discipulos. Introiuit xp̄s in celuꝫ vt appareat vultui
dei p nobis ad hoc etiā facit qđ dicit beda sup illud marci qđ
legitur pmo sabbato quadragesime. Cū sero factū esset vbi di
cit filius vt formā hoīs īpleret obsecrandū patrē putat esse p
nobis qꝛ aduocatus ipse est. Aduocatū em̄ dicit apl's apud pa
trem habem⁹ xp̄m: si aduocatus est dꝫ p nostris intercedere
peccatis ⁊ sic exēplo xp̄i ptꝫ officiū aduocationis licitum esse.
3 ¶ Scđo quero an sit meritoriū apud deū dicēdum ꝙ sic non
modicū. Ad cuius declarationē sciendū est ꝙ duo sunt gene-
ra operū mīe seu eleemosyne quedaꝫ sunt corporalia que sunt
septē visitare infirmos potare sitientes pascere esurientes re-

dimere captiuos: colligere hospites: vestire nudos sepelire
mortuos. vnde dr̃ Uisito poto cibo redimo tego colligo cōdo
Septē etiā sunt spūales. s. cōsulere dubitantē corrigere peccā
tem cōsolari tristē remittere offensam portare onerosos ⁊ gra
uos ⁊ orare pro oībus vnde versus. Consule castiga solare re-
mitte fer ora ⁊ iste sunt potiores absq̧ dubio ꝙ̄ tēporales cum
igitur ꝑ dictas eleemosynas tēporales multū mereamur iuxta
illud Matthei. xxiiij. Uenite ad me bñdicti patris mei ꝑcipi-
te regnū qđ paratum est vobis ab origine mūdi. Esuriui em̄ ⁊
dedistis mihi manducare ⁊c. Sequitur qđ homo plus merat̃
ꝑ eleemosynas spūales inter quas est impēdere cōsiliū dubitā
ti ⁊ consolare ⁊ adiuuare tristes ⁊ miserabiles ꝑsonas q̄ adiu-
torio carent ⁊ redimere ⁊ iuuare captiuos qui cōtra iustitiam
detinentur qđ faciunt aduocati iuste ⁊ debite exercētes officiū
⁊ ideo apud deū merent̃ nō modicū. vnde dicit Hosti. qđ vita
bonorū aduocatoꝝ est melior ꝙ̄ fratrū predicatorū vel aliorum
religiosorū: vt in summa sua decretaliū in ꝓhemio quarta co-
lūna. Sed qꝛ tale officiū exercere debite est multū difficile ꝑm
tēpora moderna ꝓpter partialitates ⁊ tyrānica regimīa subij-
cio. xj. pericula que cōmuniter contingūt in exercitio eiusdem
4 officij ⁊ a quib⁹ ꝙ̄tū fieri pōt cauēdū est. ¶ Primū est nō sub-
uenire miserabilib⁹ ꝑsonis quib⁹ ex lege diuina subuenire te-
nētur. vnde Jesus subuenite oppresso. ⁊ de hoc latius. j. dicet̃.
¶ Secūdum est cū causa iniusta ⁊ desperata suscipitur de quo
tactum fuit. s. de iudic. l. rem nō nouā. §. patroni. ¶ Tertium
est cū aduocatus adducit ad transactionē partem suā quā scit
iniustam fouere causam consulit em̄ tunc vt alienum accipiat ⁊
ad restitut̃. tenetur. ¶ Quartū est cū ꝓpter infidelitatē negli-
gentiā vel imperitiā aduocati clientulus suus iustam causam
fouens succūbit. ¶ Quintū qñ ꝓpter cauillationes vel subtili
tates aduocati clientulus eius obtinet fouens causam iniustam
tenetur em̄ ad restitut̃. siue in ꝓcessu siue in principio nouerit
clientulum iniustā cām fouere. ¶ Sextū cū accipit īmodera-
tū salarium de quo. s. dictum est qđ excedere nō debet. c. au-
reos. vt. ff. de var̃. cogni. l. j. §. in honorarijs. ¶ Septimū quia
incurrit merito odium illius cōtra quē patrocinatur iniuste ⁊
agit contra preceptū illud. diliges ꝓximū tuū sicut temetipm̄.
¶ Octauum circa modū ꝓcedendi in causa vt cū ꝑ falsa instru
menta vel falsos testes vel mendaces allegationes vel cōuicia
seu iniurias vel frustratorias dilationes vel cauillatiōes in cā
procedit. ¶ Nonū est periculum inanis glorie ⁊ ambitionis:
multi em̄ aduocati dicentes se delectari in honore nolentes a
causis quas iuuant cadere ꝑ mendacia dolos ad astutiam co-
nantur obtinere in causis etiā iniustis. Sed ve talibus qꝛ non
est eis honor sed vituperiū ⁊ peccatū. ¶ Decimū ꝙ vix inue-
nitur aliquis aduocat⁹ qui restituat iniuste acquisita ꝑ aduo
cationē. vnde Augustinus in epistola. xxxvj. pulcerrime dicit.
Quis aduocatus facile reperitur q̄ dicat susceptitio suo. i. cli-
entulo. Recipe qđ mihi cū male adessem dedisti ⁊ redde aduer
sario tuo qđ me agente inique abstulisti ⁊ sequitur nisi forte re
stituendum est alienum ꝙ furtim clientulo aufertur ⁊ restituē
dum nō est qđ in ipso foro vbi peccata puniunt̃ decepto iudice
circūuētis legibus obtinetur. ¶ Undecimū ꝙ reputari pōt
pro periculo vel est saltem reprehēsibile in aduocatis est sup-
fluus ornatus vestium cōtra qđ notabiliter habetur in poli-
crato. lib. viij. c. xiiij. demosthenes inquit anteꝙ̄ virtus eloquij
eius innotuisset cultus operosioris dicitur appetijsse nitorem
sciens qđ purpura causidicū vendit at postꝙ̄ famā ⁊ notitiam
assecutus est eloquentie toga contentus fuit dicens se velle si-
bi a se potius ꝙ̄ a nitore vestium ac cultu exquisito cōstare glo-
riam ⁊ malens vestem ex viro cognosci ꝙ̄ virum ex veste quem
em̄ proprius attollit honor vtilitas vestium nō deprimit emen
dicatum em̄ videtur laudis esse suffragium qđ ab extrinsecus
pendet. Ad hoc etiā accedat illud augustini dicētis nemo qꝑ-
pe vestimenta precipua nisi ad inanē gloriā querit videlicet vt
honorabilior ceteris esse videatur ꝓ sola em̄ inani gloria vesti
mentū pretiosius querimus ornat⁹ nāq̧ vestium indicat quali
ter ea que terrena sunt sapiamus. De istis vestibus spernēdis
habetur in Boetio secūdo de consolatio. c. ix. ibi iam vero pul
crū ⁊c. Et de hoc in speculo de aduocato. §. sequit̃ de vestibus
aduocatoꝝ. ¶ Ultimū periculosum ⁊ detestabile in aduocatis
est qꝛ cū causarū decisiones ipsis sepe cōmittantur in quib⁹ nō
sunt aduocati deuiant a iustitia cōtra ipsam scienter ꝯsulendo
vel ꝓnūtiando timore amore ꝓpretio vel precib⁹ qđ est ceteris
horribilius de quo dixi. s. in ꝓhemio huius opis circa finem.
¶ Suadeo igit̃ aduocatis vt ꝙ̄tū patitur humana fragilitas
eoꝝ officiū iuste ⁊ meritorie studeant exercere ⁊ qđ īter alia rei
publice fideliter consulant ⁊ intēdant bono cōmuni! status em̄
⁊ regimina ciuitatū sicut experiētia docet multū dependet ab
eis ⁊ probatur in ꝓhemio institutionū. in fi. pre alijs em̄ vocā-
tur ad cōsilia ciuitatū ⁊ ordinatiōes statutoꝝ ⁊ alia ex quib⁹ pē
dent status ⁊ regimina ciuitatū. sequātur vestigia beati Seba
stiani de quo legit̃ ꝙ ob hoc tm̄ sub clamide terreni impij xp̄i
militiā agebat abscon ditā vt xp̄ianoꝝ aīos quos inter tormen
ta videbat deficere cōfirmaret vt deo redderēt aīas q̄s diabol⁹
conabat̃ auferre ⁊ qđ sit valde meritoriū ꝯsulere ⁊ laborare ꝓ re
publica optime ꝓbat̃ ex somnio scipionis ⁊ cōmēto macrobij.
5 sup illud. ¶ Item q̄ro vtrū aduocat⁹ teneat̃ paupib⁹ prestare
patrociniū gratis ⁊ vr̄ ꝙ sic. Nā dicit gregori⁹ in homelia hñs
intellectū curet omnino ne taceat habēs rerū affluentiā ad mi
sericordiā nō torpescat habēs loquēdi locū ꝓ paupib⁹ apud di
uitem intercedat talenti em̄ noīe cuilibet imputat̃ q̄ vel numū
acceperit nō est maior necessitas indigentis cibo ꝙ̄ indigētis
aduocato. In cōtrariū videt̃ qꝛ q̄ hꝫ potentiā cibādi nō semꝑ
cibare tenet̃ ergo nec aduocatus semꝑ tenetur pauperib⁹ pa-
trociniū prestare. Dicēdū ꝙ prestare patrociniū pauperib⁹ est
opus mīe. vt predictū est. ⁊ ideo de hoc iudicandum sicut ⁊ de
alijs oībus operib⁹ mīe circa qđ notādū est qđ nullus sufficit
ad impēdendū oīb⁹ opa mīe. vñ Augu. lib. j. de doctrina xp̄ia-
na regulā tradens de opibus mīe dicit. Cū oībus ꝓdesse non
posset his potissime consulendū est qui ꝓ locoꝝ vel quarūlibet
rerū oportunitatib⁹ cōstrictius tibi quadā sorte iungunt̃ ꝓ lo
corū oportunitatib⁹. ideo dicit qꝛ nō tenet̃ q̄s ire ꝑ mūdum ad
querendū magis indigētes q̄bus subueniat sꝫ sufficit si subue
niat his q̄ sibi occurrūt tēpoꝝ ideo dicit qꝛ q̄s nō tenet̃ future
necessitati alterius ꝓuidere sꝫ sufficit si ꝑ̄senti necessitati suc-
currat quarūlibet rerū oportunitatib⁹. ideo dicit qꝛ homo si-
bi coniunctis quacūq̧ necessitudine maxime dꝫ opa mīe mini
strare iuxta illud ap̄li. j. ad Timotheū. v. ca. Si q̄s suoꝝ ⁊ ma-
xime domesticoꝝ curā nō hꝫ fidē negauit cōcurrētib⁹ tm̄ condi
tionibus predictis cōsiderari dꝫ vtrū aliq̄s tantā necessitatem
patiat̃ qđ nō apparet in prōptu qđ sibi possit aliter subueniri
⁊ in tali casu tenet̃ quilibet eidē subuenire. Si autē possit eius
necessitati ꝓuideri vel ꝑ seipsum vel ꝑ coniunctā ꝑsonā nō te-
netur q̄s ei de necessitate subuenire ita ꝙ peccet nisi subueniat
misericorditer tm̄ ⁊ laudabiliter agit si subuenit. Eodē modo
est de aduocato nō em̄ semꝑ tenet̃ cause pauperū prestare pa-
trociniū sꝫ solum cōcurrentibus predictis alioq̄ oporteret oīa
sua negotia deserere ⁊ ita tenent theologi. consulo tm̄ ⁊ hortor
cuilibet aduocato qđ ꝓ posse paupes ⁊ miserabiles iuuet licet
em̄ ego paruus aduocatus modicū eos iuuerim si qñ tm̄ iuui
mihi bene successit ⁊ indubitanter succedet cuilibet. ¶ Ulti-
6 mo quero vtrū aduocatus peccet iuuādo partē cū dubitat qđ
nō sibi apiat veritatē cause sue. ¶ Et videt̃ ꝙ peccet dicit em̄
Ambrosi⁹ si nō pōt alteri subueniri nisi alter ledat̃ cōmodius
est neutrū iuuari ꝙ̄ alterū grauari. Ad hoc facit qđ dicit va-
sallum nō teneri iuuare dn̄m si dubitat vtrū iuste moueat bel-
lum vel nō. ꝓ hoc. xj. q. iij. c. ve q̄ dicitis. ⁊. ff. man. l. quintus. §.
fi. circa hoc vide ꝙ nō peccat supponere em̄ dꝫ ꝙ iudex causam
diligenter examinabit ⁊ ꝓnūtiabit qđ iustum fuerit ⁊ aliud est
in bello aliud in iudicio nā in bello viribus vincitur in iudicio
iuribus. vnde nō sic pōt aduocatus argui qui se exponit predi
cto dubio sicut bellator. hec circa predicta sufficiant pro salute
aduocatorū ⁊ augmēto rei publice.

¶ De ꝓhibita sequestratione pecunie. Rubrica.

SUper rubrica. Parū habet̃ ꝑ azo. in sum-
ma plenius in margarita galeoti de seq̄stra-
tione plenissime ꝑ canonistas extra de seque
stra. possessionū ⁊ fructuū ꝑ totū cū ibi nota
tis ꝑ Ber. ⁊ alios ⁊ ꝑ Gofre. ⁊ Hosti. in sum-
ma eiusdē tituli ⁊ ꝑ eundē Goffre. in summa
de offi. dele. §. ⁊ nota. ⁊ in speculo dicto titu.
de seq̄stratione possessionū. ⁊ subtiliter ⁊ pulcre ꝑ Joā. car. de
re. iur̃. c. locupletari. lib. vj. ⁊ ꝑ Arch. xj. q. iiij. c. vlti. de hoc etiā
aliq̄d dixi. j. depositi. l. penul. ⁊ aut̃. ibi posita.

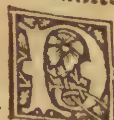
QUoties. Ibi necessitas de volūtate em̄ par
tium semꝑ fieri pōt. vt. ff. de acqui.
possessione. l. interesse. ⁊ de dolo. l. si oleū. Oldr. Ibi
oportet em̄ pulcer ⁊ rationabilis textus ⁊ q̄ sepe alle
gatur cōtra creditores ꝓ debitoribus ⁊ ꝓ hoc. ff. de re iudic. l.
si cū nulla. ⁊ de executiōe rei iudicate. l. nimis ꝓpere. ꝓ debito-
ribus contra creditores allegat̃ qđ oīa ꝓconsul agit vt credi-
tores sibi debitū cōsequant̃. vt. ff. qđ cū eo. l. j. ex forma tm̄ statu
torū ciuitatū cōmuniter ꝓceditur ad sequestrationē ⁊ pignera
tionē ꝓpter cōtumaciā. ¶ Sed circa hoc q̄ro creditor in casu
permisso

permisso a iure vel statuto vult sequestrare tegulas vel tigna domus debitoris nunqd pot & videt q no p.l.eu q edes.ff.de vsuc.ad exhibendu.l.gema.in fi.&.l.seq.de ptrabe.emt.l.senatus censuit ne ciuitas difformet ruinis.vt.j.de edifi.priua.l.ij. In cotrariu facit cosuetudo q talia coiter sequestrant in ea q in oppido seruata sunt seruari debet.j.de edifi.pua.l.an in totum.prima opin.vera credo iure tame ppter consuetudinem succubui cu haberem ipsam questione de facto. Ite vidi dubitari si creditor fecit sequestrari sicut moris est de bonis debitoris in manib consulu alicuius ville vel castri & petit sibi consignari in ciuitate consules aute dicant se no teneri consignare nisi eo loco quo consignatum fuit eis qd iur.obtinui q consules no tenerent cosignare alio loco q in eo in quo erat eis consignatu & sequestratu quasi ibi sit celebrat quasi cotract. & ar. ff.de arbi.l.cu dies.§.si arbiter.de iudi.heres absens.§.fi.& p hoc bene facit.ff.depositi.l.si in alia.§.j.j.responso.& hoc nisi peteret suis expesis alibi restitui.vt.e.§.in fi.Ric. ¶ Querit Cy. nunqd seqstratio priuet partes possessione rei seqstrate & quo ad sequestra q fiunt de voluntate partiu dic vt in glos.hic &.ff. de acq.posses.l.interesse.puto in glo.& p Jac.de are.quo ad illam q fit madato iudi.in casibus a iure pmissis videt qd sic q iudex facit possessione amittere.vt.ff.de acq.posses.l.q vniuersas.§.Ite cu pretor.& q partes vident facere qd facit iudex.j. de euic.l.si ob cam.nisi iudex diceret saluo iure partiu.vt.ff.q. mo.pig.vel hypo.sol.l.si debitor.§.j.In ptrariu q iste no e de modis qb possessio amittit sic arg.ff.de ac.& obli.l.obligationu fere.§.placet.cu si.& hac dicit Cy.fuisse opi.dni Ja. de are. dicta.l.interesse.& ea approbat petr.& Jaco.de ra.& ad hoc adducut simile de noua.volutaria.que nouat fideius.& pignora.& necessaria.vt.ff.de noua.l.aliam.& qd etia dicit de satisdatione volutaria & necessaria.vt.ff.q satisda.cog.l.si fideiussor.§.si necessaria & sic fm eos seqstratio regis vel iudicis no priuat partes possessione. ¶ Ite qrit q involuntaria seqstratione in dubio perdit possessio.vt dicta.l.interesse.nunqd partes pdant comodu possessionis quo ad pbationes libellum & alia q sunt ordinis iudiciarij & dict q no sed possessor audebat comodo possessoris. Ultimo dicit seqstratione euitari etia in casib cocessis si possessor satisdare paratus est.vt.ff.de officio presidis l.senat.& est expressum.j.de agricolis & censitis.l.litib. lib.xj. Cy. In gloss.est aute seqster ibi.l.interesse & depositi.l.licet.§. rei. In eade glo.ibi in cotumacia imo in potetia.vt ex.l.statim allegata apparet. Et nota q qn ex cotumacia fit seqstratio no tollit nisi prius restitutis expesis.vt notat p Inno.extra de dolo & cotumacia.c.ij. Ibi.§.si sup imo.§.fi frater. In eade glos. in fi. Ite fit seqstratio in alijs casib notatis extra de seqstratione possessionu.c.ij.& in alijs q reperient ex remissionib datis sup rubrica.& p Host.de seqstratione possessionis & fructuu.§. an sit licita. Item fit seqstratio.j.de ordine cognitionu.l.fi.§.j. ¶ Item ppter cotumacia no venientis ad causaz.vt extra de dolo & ptu.c.ex literis.& de rescriptis olim ex literis & ibi notat. Ite in alio casu.j.de erogatioe militaris annone.l.penul. §.sup his.lib.xij. Ite in duob casibus nouiter introductis de iure canonico vnus est qn est cotrouersia de aliquo beneficio & vnus est cotumax inveniendo ad cam fruct bnficij seqstrant. vt notat extra de eo q mittit in posses.ca rei seruande.c.vnico. lib.vj.p Archi. Ite in alio in clemetinis de seqstratione possessionu & fructuu.c.vnico.vbi de hoc notat p Jo.an. Ite hoc verbu seqstrari qnqz accipit p reijci vel sperni.vt.j.de adulterijs. l.adulterij accusatione alias etia hz significatioes vt in alphabeto sub litera s dictioe sequester &c.

¶ De conditione indebiti. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo in summa et qd pulcre notat.s.de iur & facti igno.l.cu qs.in glo.& qd ibi dixi.&.e.titulo.l.si no transactionis.& p Rofre.e.titu.& extra de solu.c.fi.& in speculo de obli.& solu.§.fi.versi.sed & indebitum soluenti & qd dica.j.de vsuris.l.quis.& bene p Inno.de immunitate ecclesie.c.quia pleriqz.

Pecunie. Ponit dictum in genere deinde in specie. Tertio remouet dubiu. In glo.na erit secus ibi de iur & facti ignoratia.l.j.hoc modicu facit q ibi dr peretoria no pponi post sniam regularit. Sz licet solutu ex ca iudicati no repetat vt hic odo. tn hic & glo.d.§.in oib.ff.man.l.si fideiussor.& Azo in brocardis de sentetijs rubricella solutu ex ca iudicati repetit & glo. q est.ff.re ra.ha.l.si sine.q incipit hoc de rigore vbi de hoc tetigi qd videas sentire vident qd licet no repetat coditione indebiti coditione tn sine ca repeti possit p.l.ff.de coditione sine ca.l. si fullo.& in summa de coditione ex lege & sine ca prima coluna. Dni aute Jaco.de are.& Ric.tenet cotrariu q cu tale debitu copensari no possit vt p realle.l.ex ca.j.de copesa.ergo nulla actio ne repeti pot. Jac. Ad hoc etia allegabat idem dns Ric.ff.de edendo.l.argetari.§.fi.q bn facit subtiliter intuenti ibi em dr qd actio in factu ex illo edicto copetit ad interesse & dicit interesse est si ego succubui & obtinuissem si rones mihi foret exhibite at si repeti posset solutu auctoritate talis snie coditione sine causa iam no esset interesse nisi quo ad expesas q fieret circa reparatione Ric.vn dicit fm predictu Jaco.cu querit an indebitu ex causa iudicati solu.repeti possit aut repetes nititur ex in debito & no pot vt.hac.l.de cope.l.ij.&.ff.fami.ercis.l.cu putare.nisi post sniam ca snie deduceret ad no causaz. vt.ff.de conditio.sine causa.l.ij.& Como.l.in comodato.§.fin. Aut nititur ex mendacio doloso actoris & tuc aut culpa non pot imputari ipsi repetenti in eo qd victus fuit & datur sibi restitutio.vt.ff.de in integ.resti.l.diuus.& de iudi.l.si pretor.§.marcellus. Si vo potest sibi culpa imputari vt q amiserat pbationes culpa sua tuc prepoderate dolo culpe pot agere de dolo & de crimine stellionatus vt dicta.l.si fideiussor.§.in oibus.ff.ma.nisi alia actio specialis locu haberet. vt.ff.comodati.l.rem mihi comodasti. tunc em illa agetur & no de dolo.vt.s.de dolo.l.cum pponas. Similis distinctio culpe assistentis vel cessant notat.ff.de dolo.l.ij.§.ide pop.& de aqua plu.arce.l.atteius. nunqd ergo poterit in executione snie excipi de solutioe prius facta rndeo no nisi vbi nititur ex medacio doloso actoris arg.l.de re iudicata. l.sub specie.& sniaz rescindi no posse.l.pemtorias. vbi aut nitit ex mendacio doloso actoris dic si culpa pot iputari reo admittit ad repetendu solutu p actione de dolo vel coditione sine ca & tunc pot excipe q cui dam actione &c.vt.ff.de supfi.l.j.§.qd ait.vbi aute no pot imputari culpa tuc vbi locu hz restitutio. vt predixi implorada est vt excipiat.vt.ff.de excep.in fi.& no an excipiet ar.ff.e.l.fi.vlti.& not.ff.de iureiur.l.na postea.§.si minor.& restitutione petita nihil est innouandu.vt.s.in inte.resti. petita neqd noui fiat.l.j.sz videt mirabile q fm predicta plus fauet culpabili q careti culpa rndeo no est ita q plus est restitui vt snia habeat p no snia restitui vt excipe possit.vt notat p Azo.in summa si aduersus rem iudicata sic & alibi plenior fauor tollit minus plenu.ff.de tutelis.l.q hz.& de arbi.l.sz & si in seruuz.§.j.de hoc vide qd plene dixi.s.de iur & facti igno.l.j. ver.querit.& do.Guido. Quid si fuit de hoc quesitu ante sententia nunqd post sniaz excipi poterit respodeo no si iudex expsse reprobauit.vt.j.de fide instru.l.fi.ff.de nego.gest.l.si aute.§.si quocuqz.& de copen.l.qd in diem.§.fi ratione. sz si iudex no reprobauit videt idem arg.ff.de excep.rei iudicate.l.duob.& ad macedo.l.tam & si no opposita. In cotrariu videt dictus.§.si quocuqz.& solu.matri.l.ex diuerso.§.fi. Sed dic aut de ea plene cognitu & tunc sup ipsa iudicatu videt.vt.s.de ordine cognitionu.l.ij.cu esse obligatu & liberatu no possit simul in eodem & ex eadem causa concurrere.vt.ff.de pcura.l.popo.§.si is. Aut no plene & tuc secus arg.ff.de re iudicata.l.a diuo pio.§.si sup rebus.&.d.l.ex diuerso.§.fi.solu.matri. Jaco.in eade glos.ibi. §.item si qs postulante.&.ff.de iureiu.l.no erit.§.dato.&.l.nam postea.§.j.fallit in casu.s.de iureiura.l.fi.& dictu fuit.e.titu.l.j. In eade glo.ibi.ff.eo.l.cu his.§.j. Sed predicti tres pximi casus.s.cu soluitur ex causa q p inficiatione crescit vel causa pietatis vel transactionis no videntur bone excep. a regula q in eis vtroqz iure debitu erat quo ad solutione na licet qn causa pietatis vel transactionis soluit ab initio no esset debitu factu est tame debitum rone consensus in solutione vel transactione adhibiti. Sed in iureiurador snia ciuiliter tn debitu soluitur. Ol. Cy.hic tenet q solutu ex causa iudicati no possit dici indebitum & ideo no sit exceptio a regula q snia obligatione inducit.vt.ff.de noxa.l.quoties.& de peculio.l.iij.§.ide scribit.&.ff. e.l.iul.vex debitore & q res iudicata p veritate habet.vt.ff.de re iudicata.l.res iudicata.& ad.l.istaz.q innuit qd solutu ex ca rei iudicate sit indebitu du dicit indebitu solutu &c.nisi ex causa rei iudicate dicit q indebitu est cosiderato tpe ante sniam sz p sniam effectu est debitu & idem dicit in soluto ex causa transactionis & iureiura.q & illa obligatione inducunt cu iuramentum & snia parificent & transactio.vt.ff.de iureiurado.l.ij. Cy. Ibi gra exepli.vt.ff.de falsis.l.si qs obrepserit. & ad.l.aquil.l. ita vulnerat. Oldra. Ibi.l.si pretor.§.marcellus.s.qn ex falsis allegationibus fuit obteta sentetia.idem si ex falsis instrumentis.vt.j.si ex falsis instrumentis.l.fin. In fine.& de re iudica.l.j. Sed in prealleg atis.ll.no agitur codi.indebi.sed alijs actionibus.vt qualibet earum colligitur. Oldra.

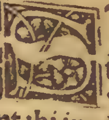

Cum τ soluta. Solutio τ pmissio parificantur sic τ .j. ad leg.falc.l. si.τ .j.l.proxima.

Ea que per inficiationez. Sed que est ratio qd solutū ex causa q̄ p inficiatione crescit nō repetit: τ solutū ex alia causa ab initio penali sic.vt.ff.e.l.elegāter.§.fi.glo.ibi dicit qd licet soluens soluat indebitū recipiens tn̄ debitū recipit et ideo cessat repetitio.vt.ff.e.l.repetitio.Sȝ hec ratio nō videt̄ pcedere qr τ in alijs ab initio penalib⁹ recipit qs sibi debitū et tn̄ datur repetitio vt dixi τ ideo Odo. hic dicit duas esse rōnes vnā patentē aliaȝ latentē.patēs est qd fit spāle in lege aquil'.vt hoīes abstineant a dānis dādis sicut τ alia sunt in ea specialia que colligunt̄ in summa eiusdeȝ tituli.Sed hec ratio nō videt̄ pcedere qr multo fortius hoc esse dȝ in alijs actionib⁹ penalibus vt furti τ similib⁹ q̄ atrociora sunt.Iteȝ hec lex nō loqtur tantū de actione legis aquil'.sȝ de oīb⁹ q̄ p inficiationē crescūt sicut in legato relicto venerabilib⁹ locis sȝ posset dici qd ibi est rō spālitatis duplex scilȝ religionis τ vltime voluntatis.Alia ratio latēs dn̄i Odo.est qr si alius occidit seruū meū τ tu fateris te occidisse teneris ex cōfessione quasi occidēs.vt.ff.ad leg. aquil'.l.inde neratius.§.fi.τ.l.seq.sic ergo si qs soluit indebitū in.l.aquil'.qr dānū nō dedit ideo nō repetit qr quodāmō cōfiteri videt̄:se debitorē soluēdo.vn̄ sicut obligaret̄ ex cōfessione expressa ita τ ex tacita q̄ orit̄ ex solutione.Sed nec ista videtur sufficiens rō nā idē posset dici in quocūq₃ delicto vel ɔtractu in quo si qs cōfitet̄ obligat̄ τ.p iudicato habet.vt.ff.de cōfessis l.iij.τ.j.de cōfes.l.vnica. vn̄ predicte rōnes nō multū efficaces videntur.Alias tn̄ reddere nescio nisi qr sic placuit legislatori non oim em̄ τc.vt.ff.de legi.nō oim posset etiā dici qd soluens soluisset noīe dānum dantis.vt.ff.e.l.si pene causa.§.j.τ.e.ti.l. repetitio τ ſm hoc obstaret ɔtrariū. Cy.dicit Pe.restringere intellectū huius.l.solum ad casum vbi soluens tenebat̄ qr dānum dederat vel legatū erat ab eo relictū venerabili loco vbi autē nullum erat dānum datū vel nullum legatū vel si erat ab alio erat datum vel legatū τ ego soluo p errorē repeto p conditionē indebiti qr ibi nulla causa subest repeto. vt.l.inde neratius.§.fi.ff.ad leg.aquil'.τ hic in gloss.nota.ergo idem si causa subest sȝ nō p meū factum sȝ alienū nulla est em̄ ratio que impediat repetitionē.at vbi dānum dedi vel legatū est a me venerabili loco tunc si soluo simplum nō repeto qr debitū soluo si duplum p errorē adhuc nō repeto qr in tantū crescere poterat p inficiationem τ iste est verus intellectus huius.l.ratio motiua potuit esse qr lex presumit reos negātes τ fugientes vnde presumit q̄ reus negasset in iudicio τ pter talem presumtioneȝ inficiationis voluit lex qd solutum eatenus quatenus crescere poterat p inficiationē nō repetatur ſm Pe.ipse tamē Cyn. in additionibus suis post lecturā tenet intellectū glos. τ dicit qd ratio est qr soluens videtur soluere ex causa transac. τ ideo nō repetit.vt.s̄.e.l.ij.τ dictum fuit in.l.j.τ ita dicit notari.s̄.de iuris τ facti igno.l.error.in glo.noua.Cy.

Si a patre. Cy.hic recitat notata p gl.ff.de petiti.here.l.si qd possessor.τ p Azo.s̄.de peti.heredi.l.de hereditate.τ qd dixi.e.titulo.l.si.que hic nō repeto.

Si per ignorantiam. In glo. prima. in fine pro hoc.ff.man.l.si fideiussor.§.nō male. τ ibi in gloss. cuius opi.hic sequitur Cy.

Fideicōmissum. In glos. prima.in fine. imo nec naturaliter debitū est ex minus solēni voluntate.vt dixi s̄.de iuris τ facti igno.l.cū quis.in pncipio.In glo. vltima ibi.l.ea que.de quo dic vt ibi dixi.

Si quis seruum. Sicut in alternatiuis est electio debitoris ita in repetitione indebiti.in gloss.hoc pōt esse verū.in fine.qd.l.plane nō corrigat puto bene dictū vt ibi in glo.notatur:sȝ quia ibi plures soluerunt qui de facili in repetitione nō essent cōcor.τ hanc tenet Odo.sed si discordarēt forte esset dirimendū.vt.j.cōmunia delegat̄.l.si.τ iō alij dicunt qd corrigit̄.Sed nō puto corrigi.l.si nō sorte.§.si.quia textus nō innuit in aliqua parte qd creditoris esse debebat electio vnde credo qd ibi recitat̄ opinio Ulp.cuius fuit lex illa et que hic corrigitur τ hanc tenet hic Cy.

Pro dubietate. Ibi τ presumtionē trāsactiōis hec erat dubitatio hui⁹.l.quasi videat̄ transigere hoc ipso qd aio titubanti soluebat.In glo.ibi ignorantiā.de hoc dic.vt plene dixi s̄.de iuris τ facti igno.l.error.in fine.

¶ De conditioñ.ob causam datorū.Rubrica.

Super rubrica. Vide plene p Azonē in summa eodē.τ per Rofre. eodem titulo.τ tangitur etiam per speculatorem de solutionibus. §.fi.versi.porro.τ ver.sequenti.

Pecuniam. Allegat̄ q̄ dos nō est fine matrimonio: licet matrimoniuȝ possit esse sine dote.vt.j.de dona.añ nup.l.fi.de quo dicit ibi dixi in glo.q̄ incipit intrāsitiue ibi esse priuilegiatā:sȝ eisdem priuilegijs qbus actio de dote esset si matrimoniū tenuisset.vt.ff.de iure dotum.l.si sponsa.Old.in eadem glo.ibi qd hic nō fuit qr matrimoniū nō tenuit de iure:sȝ secutū fuit soluȝ de facto. Ibi si genus attēdas.i.matrimoniū qd in genere est cuilibet pmissum nisi reperiatur phibitū.Ol. Ibi si speciē attendas.i.matrimoniū.qd hic de iure nō valuit sed solū de facto fuit cōtractum Odo.τc.

Si vt proponis. Ibi actionē cōditionis.i.conditionē ob cām q̄ est actio.in glo.pria.in fine.Credo qd glo.ista hoc itellexerit qd cū donatio facta p patrē filie in potestate cōstitute nō valeat τ ita nō esset actio orta patri p consequēs nec filio eidēq₃ fratri cōtra sororē τ qd dicit forte dari fratri cōtra sororē hoc ideo dicere potuit qr licet talis donatio nō valuerit viuēte pr̄e tn̄ morte cōfirmat̄.τ ideo fratri ex donatione mortis cōfirmata orit̄ actio si nō fiat qd in donatiōe ɔuenit de hoc an valeat donatio facta filio in ptāte τ an morte ɔfirmet̄ plene dixi.s̄.de inofficiosis dona.l.ij. In glo.ij.ibi solue vt ibi vel quo ad solutionē hui⁹ cōtrarij dic q̄ illa loquit̄ in cōtractu noīato emtionis τ venditionis hic in innominato donatiōis q olim erat cōtract⁹ innominat⁹ τ licet hodie sit noīatus.Idē est vt.j.in fi.glo.Odo.Ibi si doceas vbi de hoc.Ibi cū res vbi de hoc in glo.τ ibi dixi ibi leg.hereditatē vbi de hoc.

Ea lege. Utilis τ cōtinua est huius.materia qr phibitio alienādi sepe fit in testamētis τ etiā in cōtractib⁹ τ antiq intellexerūt qd si fiat alienatio cōtra pactum qd dn̄ium nō transfiret moderni dicūt dn̄ium transire sȝ agi posse ad interesse. Ibi vt neutri forte erat donatio colata in fratres vt neuter τc.Od.Ibi id efficit.i.id opatur pactū. Ibi dominiū prorsus hec litera multū facit p opinione antiquoꝝ qd dn̄ium non transeat. Ibi velut donatori ſm modernos hec vltima pars disiunctiue vera est.Ibi seruata cōditio.i.seruatū pactū. Od. Nūc huius.l.materiā declaremus clarius q̄ glo.p cōtraria et questiones pmo querēdo q̄ pars alternatiue sit vera hoc est q̄ lectura sit verior vtrū antiquoꝝ aut modernoꝝ:p antiquis faciunt clare.j.de reb⁹ alie.nō alie.l.fin.in auť.de alie.τ emphi.§. sanctissimis.j.de bonis q̄ liberis.auť.excipit̄ de reuocan. dona.l.his solis.vt ibi vēdicādi ius τc.τ videt̄ expressum.j.de dona.q̄ sub modo.l.j.τ.j.si māci.ita fuerit alie.l.ea qdē. Pro modernis videt̄ textus expressus de verbo.obli.l.si ita quis.§.ea lege.vbi de hoc in glo.τ qr sicut pactū nō sufficit ad transferendum dn̄ium.vt.s̄.de pactis.l.traditionib⁹.ita nec ad retransferendū.vt ibi not. Quā ergo tenebim⁹ glo.aliqñ tenet vnū aliqñ aliud.Nā in cor.auť.vt de cetero cōminatiōes ecclīasticarū rerū fortuito nō fiant.§.de cetero.col.v.expresse approbare videtur lecturā antiquoꝝ imo qd plus est innuit qd ppria auctoritate possit apprehēdi res alienata ɔtra pactū eandē opiñ. videtur innuere.d.§.sanctissimis.de al'.τ emphi.τ de hoc dixi.s̄. de sacrosanc.ecc.auť.hoc ius porrectū.ver.sȝ adhuc qro. Sed hic τ dicta.l.his solū.τ dicta.l.j.de dona.q̄ sub modo τ cōmuniter in alijs legib⁹ vbi de hac materia tractat̄ tenet opinioneȝ modernoꝝ.s.qd dn̄ium transeat τ agat̄ ad interesse τ eā hic sequit̄ Odo.τ Py.post multas distinctiones q̄ hic etiā recitant̄ in glo.in qōnib⁹ suis.lxxviij.q.q̄ incipit retulimus.τ Dy.ff.de dona.l.j.vbi τ de hoc in glo.Et ad ɔtraria rñderi pōt vt in eis not.τ hic in glo.τ.d.l.fi.j.de reb⁹ alie.nō alie. vbi est bona glo. de hoc speciale tn̄ esse dicūt in quodā casu singulari.s̄.l.pria. τ.j.de pac.inter emť.τ ven.l.cū te.q casus sunt valde notabiles in ista materia. Opi.etiā modernoꝝ sequit̄. Inno. extra de testa.c.raynaldus.in glo.pactū em̄ τc.q̄ notabilis est ad hāc materiā dn̄s Gui.tenet opiñ.antiquoꝝ p hāc.l.Ibi prsus alienaret τc.τ de hoc etiā not.in brocardis de alienatiōe τ vēditione rubricella de reuocanda re q̄ est alienata τ latius in summa de reb⁹ alie.nō al'.§.de phibita alienatione.τ p Her.extra de ɔdi. apposi.

apposi.c.verū. Sʒ opiñ. modernorū cōiter sequunť doctores
que iura faciūt ad qōnem si ego tenebar ex pacto sub certa pe
na loco mihi vendito nō edificare ⁊ ego alij vēdidi q edificauit
vtrū pena cōmittať quā querit hic Cyn. ⁊ nō soluit sʒ remittit
ad glo. ff. de alie. iudi. mu. cā. l. iij. §. opus. ⁊ ad notata p Dy. in
dicta qōne. ff. de dā. infec. l. fi. Cy. sʒ an ꝑm ipsam opi. posset re-
periri modus qō alienatio nō teneret de hoc sepe queriť ab ad
uocatis qdā qō sic si fiat pactū corā iudice ⁊ ei⁹ auctoritate ⁊ pre
cipiat alienať nō fieri. vt. ff. de cura. furi. l. iul. ⁊ p hoc qō dice-
tur. j. de ꝓhibitione facta a iudice tū Cyn. hāc nō approbat in
dicta. l. vlti. de re. alie. nō alie. vbi hāc qōnē q̄rit ⁊ disputat dñs
Odo. hic tradit talē modū. s. qō tradēs apponat pactū hoc mō
vēdo tibi prediū sub ista cōditiōe ⁊ pacto vt nō alienes ⁊ si alie
naueris retineo mihi ⁊ successorib⁹ meis dñium ⁊ possessionē ⁊
cōstitutis ex nūc meo nomīe ⁊ successoꝝ meoꝝ te possidere hoc
casu si emtor alienet nō transit dñiuʒ in accipiētē: sʒ retrāsferť
in me vel successores meos virtute talis pacti ⁊ pōt repeti rei
ven. cū vēditio fuerit facta sub cōditiōe qua deficiēte habeo oē
ius qō primo habebā. vt. ff. de acq. posses. l. q absenti. §. j. de so
lu. si sub cōditiōe. in fine. ⁊ de cōdi. ⁊ demō. l. tytio seruo. ⁊ hec
sunt verba odo. ⁊ p hoc etiā facit. ff. de acq. poss. l. qō meo. ⁊ de
rei ven. l. quedaʒ mulier. Sʒ hec cautela nō videť ꝓcedere. ꝑm
dñm Odo. p. l. stichus. de testa. ma. vñ alij dicūt hoc mō vendo
tibi ne alienes ⁊ si alienaueris ex nūc facis in me cōtrariā do-
na. sʒ nec hic modus videť sufficere p eādē. l. stichus. q̄ vtroqȝ
modo cōferť pactū in tp̄s alienať. ꝑfecte scʒ si alienaueris vnde
alienatiōe ꝑfecta nō pōt ex pacto dñium retransferri. vt. d. l. sti
chus. ⁊ de vsufru. l. tytio moriet. Itē verba dñi Odof. cū dicit
vēdo vbi ea cōditione. vt nō alienes exponerenť ea cōditiōe. i.
eo pacto. vt. j. de rescin. ven. l. ea cōditione. ⁊ ita etiā exponitur
conditio. i. pactū. s. de pactis. l. legē. ⁊ ideo talia verba nō face-
rent vēditionē cōditionalē sʒ purā cū hoc pacto nō alienādi di
cendū est ergo ꝑm eū dē dñm Odof. ⁊ Iaco. de are. qō fiat ista
forma vēdo tibi ⁊ trado sub conditione qō nō alienes ⁊ si quo
casu cōtingat te ad aliquē actū vel ꝯtū alienatiōis ꝑuenire vel
ꝓcedere anq̄ ipsa alienatio ꝑficiať vel sequatur retineo in me ⁊
heredes meos dñiuʒ ⁊ possessionē vel ex nūc in me facis ꝯtra-
riā dona. ⁊ cōstituis te possidere nomīe meo ⁊ heredū meoꝝ ⁊
sub ista cōditione ⁊ nō aliter facturus in te transfero dñium ⁊
possessionē. Hoc eñ mō vēditio est ꝯditionalis ⁊ retineť dñiū
in casum quo nōdū est ꝑfecta alienatio ⁊ ideo tale pactū q̄ do-
miniū ⁊ possessio hoc casu fuerūt sub cōditiōe translata qō fie
ri pōt. vt. d. l. q absenti. §. j. de acq. posses. si certū pete. l. ꝓinde.
qui potio. in pigñ. ha. l. potior. §. j. j. de dona. l. donatio. ⁊. ff. de
dona. l. j. in fi. ⁊. l. ij. §. si pecuniā. Iaco. ⁊ Old. ⁊ ita sepe cōsului
a me q̄rētib⁹ ⁊ puto cōsiliū veꝝ ⁊ vtile. ⁊ Cy. tenet. d. l. fi. de reb⁹
alie. nō alieñ. ¶ Itē q̄ro q̄ pars alternatiue hui⁹. l. sit vera dic
qō vltima. s. qō dñiū transeat sʒ agať ad interesse ꝑm opiñ. mo
dernoꝝ q̄ cōiter approbať. vt dixi ⁊ hic in glo. notať. ⁊ sic aliud
peto. s. interesse ⁊ aliud cōsequor. s. reʒ metu petitiōis interesse
Quarto oppo. de ꝓealle. l. fi. j. de reb⁹ alie. nō alieñ. ⁊ so. vt hic
⁊ ibi in glo. Quito oppo. de. l. ea qdē. sol. vt hic ⁊ ibi. Sexto de
l. si creditor. §. fi. de distrac. pig. ꝓut est ibi in litera pactionē: sʒ
dic nō tenere pactionē vt ipediat dñij trāslationē tʒ tū vt agať
ad interesse. Septio op. de. §. sctissimis. ⁊ so. vt hic ⁊ ibi in glo.
⁊ dixi dicta auť. hoc ius porrectū. Octauo de auť. excipiť. ⁊ so.
vt hic ⁊ ibi. Nono de. l. in hoc iudiciū. §. si inter socios. ff. cōi di
ui. so. vt hic ⁊ ibi. Decimo distingue pleni⁹ quā glo. aut ꝓhibe
tur alienatio a lege aut a testatore aut a iudice aut a pacto cō-
trahētiū. Si a lege vt in re minoꝝ vel eccl'ie tūc talis alienatio
ꝑm oēs nō valet regulariter nec transit dñium. vt. s. de sacro-
san. eccl'. l. iubem⁹. §. sane. ⁊ de admi. tuto. l. lex q̄ tutores. ⁊. j. de
fundo do. l. j. ⁊. ij. q̄ qō fit lege ꝓhibente p infecto hñi dʒ. vt. s.
de legi. l. nō dubiū. fallit qñ alienatio fit ex necessitate vt in mul
tis casib⁹ notatis. d. auť. hoc ius porrectū. ⁊. j. de ꝓdijs minoꝝ.
l. ob es. cū ibi nota. Sʒ dici potest qō in casibus illis nō fit alie
natio ꝯtra legis ꝓhibitionē sʒ lege ꝑmittēte ⁊ de hoc an alie-
nari ꝓhibita possint ex necessitate alienari vide qō not. p ber.
⁊ Inno. d. c. verū de cōditionib⁹ appositis ⁊ in hoc stant glo. ⁊
Oldra. Sʒ cōtra hoc videť q̄ res q̄ subiacēt restitutioni ꝓhi-
benť p. l. alienari. vt. j. cōia de lega. l. ij. §. fi. ⁊ auť. ibi signata. et
tamē transit dñium si alieneť. vt ibi ptʒ. Sʒ dic vt. d. §. fi. notať
⁊ plenius in corpore vñ ipa auť. sumiť de restitu. ⁊ ea q̄ parit. §.
j. coll'. iiij. in glo. que incipit qō verbū alienationis ⁊ de re. iur.
l. plerūqȝ. in glo. ⁊ p Dy. Scōo casu qñ alienatio ꝓhibeť a te-
statore si ꝓhibitio testatoris est nuda hoc est sine causa vel sine
adiectione alicuius persone cuius respectu fiat ꝓhibitio tenet
alienatio nō obstante ꝓhibitione. vt. ff. de leg. j. l. filius fami. §.
diui. ⁊ ibi not. Si autē cū cause adiectione puta volens rem re
manere debere in familia vel agnatione sua vel adiecit ꝑsonaʒ
cuius respectu ꝓhibuit alienať. ꝑm oēs alienatio non tenet. vt
ff. de leg. ij. l. peto. §. fratre. ⁊ ibi de hoc plene not. in glos. ⁊ per
Dy. ⁊ p me eo. titulo. l. cū pater. §. libertis. ⁊ p eūdē de leg. iij.
l. pater. §. iulius. ⁊ tangiť. j. de fideicō. l. volūtas. ¶ Tertio ca
su qñ alienatio ꝓhibetur a iudice p sñiam vel preceptum circa
hūc casum quē tangit Inno. variasse videtur: nam in dicto ca
pitulo raynaldus. de testamē. dicta glo. que incipit pactuʒ eñ
sentire videtur q̄ dñium transeat. cōtrarium tenet expresse de
accusa. c. vlti. in fine. vbi dicit qō pro eodē debet haberi quādo
lex viua. s. iudex ꝓhibet sicut qñ lex mortua ⁊ hāc vltimā credo
veriorē. ¶ Quarto casu qñ ꝓhibetur alienatio pactis cōtra-
hentiū cōmuniter doctores qō dñium transeat nisi transferať
sub conditione eo modo quo. s. dixi. dñs autē Gui. distinguit
dona. ab alijs contractib⁹ vt in dona. nō transeat dominiū per
l. istam ibi dominiū prorsus ⁊c. ⁊. j. de dona. que sub modo. l. j.
⁊. l. quoties. In alijs contractibus dicit aut erat. al's venditu-
rus vel cōtracturus etiā sine prohibitione alienationis ⁊ tunc
transit dominiū nō obstante ꝓhibitione alienationis p preal-
le. l. ea conditione. j. de rescin. ven. aut nō erat al's cōtracturus
nisi cū tali prohibitione ⁊ tunc si contra ꝓhibitionē alienetur
nō transeat dominiū. vt. j. de pact. inter emt. ⁊ ven. l. cū te. ⁊. l. fi.
nec ob. prealle. §. ea lege. ff. de verbo. oblig. l. si ita qs ꝓmiserit.
vbi dicitur dominiū transire etiā in cōtractu dona. q̄ donatio
ibi facta fuit in fratrē ⁊ certas ꝑsonas ibi expressas titulo vni-
uersali q̄ institute fuerunt heredes vt ibi ptʒ ⁊ quedā cū vni-
uersitate transeunt q̄ singulariter nō transirēt. vt. ff. de cōtra-
hen. emť. l. in modicis. ⁊ de fundo do. l. quedā. agiť tamē ad in-
teresse. vt dicto. §. ea lege. vel posset dici qō licet ibi dicať agi
ad interesse nō tamē ꝓhibet agi rei ven. Gui. de suʒ. Cyn. quo
ad istud mēbrū qñ alienatio est ꝓhibita pacto cōtrahentiū di-
cit aut interest ꝓhibentis ꝓhibitū obseruari ⁊ tunc licet aliena
tio teneat cōpetit cōditio ob cām vt hic ⁊ dicta. l. si ita qs. §. ea
lege. Si nō interest aut ꝓhibitio facta est in re aliena vt q̄ tecū
cōuenio vt rem tuā nō alienes ⁊ tūc pactū nihil opatur sʒ inuti
le est. vt. ff. de pactis. l. nemo. Aut in re ꝓpria ⁊ tunc si interest
mea ago. vt. d. l. nemo. ⁊ de pactis inter emť. ⁊ vē. l. fi. aut inter-
est tertij vt q̄ dico si alienes qō ꝑueniat ad tytium ⁊ tūc tytius
aget. vt. j. de dona. q̄ sub modo. l. quoties. ꝑm Pe. Ia. de ra. di
cit qō qñ habes causam a me indistincte valet pactū q̄ reputať
mea interesse ex quo sic mihi placuit arg. institu. de act. §. itaqȝ
cui multū obstat dicta. l. vlti. de pactis inter emto. ⁊ ven. que vi
detur requirere īteresse pecuniariū. ⁊ ideo forte. P. opinio ve
rior est. Sʒ satis est interesse pecuniariū habere vicinū qui mi
hi nō placet vt ibi colligitur. Sed mirabile videtur qō nō aga
tur si nō intersit cū alias in obligatione dādi nō consideretur
interesse ⁊ ideo dicit Cy. ⁊ Pe. vos cogitabitis sʒ iudicio meo
hic nō agitur de obliga. dandi sʒ nō faciēdi. i. nō alienādi. Cy.
in additionibus post lecturaʒ dicit alios moderniores tenere
qō aut pactū apponitur in traditione rei proprie et agitur ad
interesse. vt hic ⁊. d. §. ea lege. Si autē nō interest aut desinit eē
ex toto dñs p traditionē ⁊ tunc nihil valet cōuentio nisi p sti-
pulationē penalem tunc eñ ageretur ad penam. vt. ff. de reli-
giosis. l. qō si locus. ⁊. l. stipulatio ista. §. alteri. Si nō desinit ex
toto esse dñs valet conuentio. vt. j. de iure emphi. l. fi. §. fin. Si
autē pactum apponitur in re aliena. aut simpliciter ⁊ nō valet
vt dicta. l. nemo. aut p stipulationē ⁊ tunc si interest valet. vt. ff.
de aq̄ cotti. ⁊ esti. l. j. §. si quis. aut nō interest ⁊ nō vʒ. vt. ff. de ser
ui. l. quoties. Cy. Ex predictis ptʒ decisio questionis quā q̄rit
hic Cy. si pater filie dedit castrū qñ eā maritauit sub pacto qō
ipsa nec maritus deberent recipe in feudum ab aliquo nisi ab
eo ⁊ heredibus eius si receperūt in feudum ab alio cōtra for-
mā pacti vtrum valeat ⁊ licet dicat male terminatū fuisse vltra
montes ibi dictū fuit simpliciter qō nō teneret feudi receptio
cōtra pactū dicendū videť qō si datuʒ fuit in dotem nō teneat
alienatio. vt. j. de rei vxo. act. l. vnica. §. ⁊ cū lex. si vero ex causa
donatio. filie in potestate nō valuit donatio. vt. s. de inoffi. do
natio. l. ij. ⁊ ideo nō potuit in alium transferre. vt. l. traditio. de
acquiren. re. domi. si dicatur qō morte confirmať tunc nō valet
alienatio quasi videatur ꝓhibitio facta in vltima voluntate. vt
s. fami. ercis. l. si cogitatiōe. ⁊. l. fi. Cyn. ¶ Sed quid si qs iura-
uit nō alienare domū suā ⁊ contra sacramentū alienat videtur
qō alienatio nō teneat ꝓpter vinculū sacramēti. Inno. expres-
se tenet cōtrariū extra de preben. c. dilecto. in glo. not. qō si in
aliqua eccl'ia ⁊ idem ibi Host. que hic desunt circa hanc mate-
riam supplebo dicta. l. fin. j. de re. alie. nō alie. In glos. magna
ibi. l. his solis. ibi vt vēdicandi ius ⁊c. Sed illud expone vt ibi
⁊ pro nobis est in. e. l. versi. ceterum. Oldra. Sed pro alia opi-
nione bene facit. j. de dona. que sub modo. l. j. sed ⁊ illam solu.

vt ibi nota. Old. in secundo accipientem & qd dominiū trāseat videtur expressum in preal le. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. de ver. obli. Old. Sʒ rūderi posset vt predixi in distinctiōe dñi Gui. Ibi in pacto. l. cōmissorie. & de hoc & similibus pactis vide pulcrā & vtilem glo. ff. de dona. l. j. in fine. & ibi p Dy. Ibi qz vltima quod sufficit. vt. ff. de rebus du. l. si is q ducēta. §. vtrū. Oldra. ibi. l. si creditor. §. fi. prout est in litera pactionē. Oldr. Ibi si ita quis promisit decē tibi. §. penul. Sed hoc est falsum qd quando prohibetur alienatio a testatore transeat dominiū & agatur ad interesse. vt patet dicto. §. fundum. & dixi supra in distinctione. et in dicto. §. penulti. dicta. l. si quis ita promisit. de verborū obliga. fuit facta prohibitio alienationis simpliciter & sic cuicūqz nō autē inter viuos tm̄. Old. in vltima volūtate hec falsa quo ad aut. excipit qz ibi loquit qñ inter viuos qd apparet dū dicit dat aut relinqt & in corpore vñ sumitur dum dicit donare aut p vltimā voluntatē &c. dic ergo qd ibi nō phibetur vsusfructus in patrem p hominē facienda translatio sed sola legalis acquisitio. Oldra.

Si militem. Defect⁹ cōditiōis q̄ de iure seq nō poterat cōditionē inducit. h. d. Ibi ad negotiū exponūt qdā. i. ad litē dicētes qd ad negotia extraiudicialia nō phibet miles esse pcur. Odo. ↄtra de quo dic vt dixi. s. de pcur. l. militē. In glo. vt eā in sumpt⁹ litis erogaret vel etiā vt eū remūeraret de labore suo. Odo. in glo. vt qz nolit ibi. l. ita demū. vel dic qd dicit in. l. nō solū. qd ↄtract⁹ est nullus pp̄ter adiectionē ipossibilis cōditionis & hic sit̄r pp̄ter ipossibilitatē cōditiōis est nullus cōtract⁹: & ideo datū repetit q̄si nulla cā & nullo pēdente cōtractu. vt. s. e. l. j. & sic nō ↄtradicit sed cōcor. & ita sentit Azo in summa hui⁹ titu. §. itē defectū intelligo. v. Itē. nō ob. qd legit & de hoc notat. j. e. d. l. in glo. vlti. ibi cuius p errorē. & ff. de condit. indebi. l. qd quis sciens. & j. e. l. si repetēdi. Odo. in fine. sed illa nō est cōtra nisi a cōtrario sensu & tunc dices qd satis dicit stare per eū cū iuris phibitio ex eius persona cōsurgat. vt. ff. de adul. l. miles. §. fi. Oldra.

Si repetendi. In glo. ibi nō finalisimo vere fuit finalis vt appa ret dū dicit si repetēdi aio sʒ nō fuit expressa sʒ ab altero tm̄ in mēte retēta & ab aduersario nō itellecta: & ideo nō sufficit. vt. ff. de ↄdi. inde. l. qd qs sciens. Idē fm Cy. si ab vtroqz foret in mēte retēta sʒ nō aio obligādi vt puta si abbas dabat alicui certū qd sperāsqd esset eius aduocat⁹ si expediret & aduocat⁹ q accipiebat idē presumebat licet ambo in mēte gererēt tm̄ qz nō exprimebat nec dabatur nec recipiebat aio obligationis cōtrahende locū habet hec lex cū simi. Cy. de ista causa impulsiua & finali. vide qd dixi. s. de epi. & clericis. l. generaliter. & j. de rerū permu. l. fi.

Dictam legem. In glo. ibi de Ibē. em. l. iij. imo. l. si donatiōis. In fine. vel so. vt dixi. s. e. l. ij. fm Odo.

De cōditione ob turpem causam. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo. in summa. e. titulo. & plenius p Rofre. eodem titulo.

Si ex cautione. Dic qd pbat se non accepisse pecuniā pbādo ob turpē cām interpositā cautionē & dic aut qs cōfitet spe future nūeratiōis & post bienniū tenet efficaciter. vt. j. de nō numerata pecu. l. in ↄtctibus. si nō spe future nūerationis aut pp̄ter honestā cām interponit stipulatio & nō hʒ locū exceptio ante bienniū nec post. vt j. de nō nume. pec. l. aduersus. Si aūt stipulatio nō interponit tūc nō pōt ex ea cōuentione nisi pecunia eēt parata. vt. s. si certum petat. l. si ex pretio. & ff. si certū peta. l. singularia. Si vero causa fuit inhonesta hoc pbato locū hʒ doli exceptio qñcunqz vt. ff. de doli excep. l. qui equitate. & qd dicitur. s. de postula. l. si sub specie. Ibi nec tpis spatio &c. subaudi maxime pbato eñ qd cautio ex turpi cā facta est pbatur pecuniā nō numeratā, vt predixi. Iac. de are. Querit Py. mutuaui tibi pecuniā credens te cōsumturū in turpē causā tu tñ vtiliter cōsumsisti an contra te agere possim distinguit aut expressi causam turpē & tunc potior est conditio possessoris aut in mente retinui & tūc agā ita tenet in q̄stionib⁹ suis. l. xiij. q. que incipit mutuaui pecuniā tibi male cōsumturo. Itē querit dedi tibi. x. vt romā eas & hoiē occidas neutrū fecisti an repetā qd dedi cū vna turpis alia inhonesta determinat qd nō pp̄ter turpem cām. l. xi. q. que incipit dedi tibi centū vt romā eas. In glo. vlti. ibi vel ex pmissione secuta ex interuallo post cautionē de mutuo al's si in cōtinenti ex mutuo nō ageretur sʒ ex stipulatione. vt. ff. de noua. l. si ita fuero. §. fi. Old. Ibi cautionē dicebat p condi. ob turpē causam in modū recōuentionis ppositā. Oldra. vel dic vt. s. e. l. ver. sed quare. Oldra.

Eum te. Licet Cy. dicat glo. errasse intelligēdo. l. istaʒ in nō meretrice & circa hoc longā faciat filateriā tñ salua pace sua gl. l. hui⁹. l. hñ intelligit in nō meretrice licet fuerit additio & si dicatur quō nō est meretrix ex quo recipit p fornicatiōe dic qz nō publice se oibus prebebat. vt. ff. de ritu nup. l. palam q̄stū. cetera q̄ hic recitant p Cy. dic vt dicet in. §. sed qd meretrici. ff. eo. l. idem. In glo. vlti. ibi sed quid de pignore dato pp̄ter obligationē ex vtraqz parte turpitudinem continentē & hanc questionem habes in glo. ff. e. l. ij. §. sed si dedi. & dic vt ibi dixi p Rofre. eo. titulo circa finem. Ibi nō repetitur p dantem ibi idem in pignore scʒ vt reuocari nō possit & dic fm Iaco. de are. cum insistentis et resistentis par causa turpitudinis est aut agitur de contractu aut delicto. Si de delicto melior est conditio resistentis q̄ insistentis. vt. j. de liberali causa. l. si filium. ff. ne quis eum q in ius voca. l. ij. solu. matrimonio. l. si mulier. ad finē de dolo. l. si duo. cū similibus. Si agatur de cōtractu aut vult agere vt impleatur qd conuenit & nō potest. vt. ff. de contrahend. emt. l. domū. aut vt sibi reddatur qd dedit & tunc aut agitur cōditione ob turpem causam & nō potest. vt. l. si ob turpem. ff. eo. Aut alia actione & tunc melior est conditio repetētis q̄ ob turpitudinem querere cupientis. vt. s. de sacrosan. ec. aut. qui res & de agri. & censi. l. quēadmodū. ff. de aleato. l. fi. qd metus causa. l. nec timorē. §. j. d. l. si mulier. in princi. soluto matrimo. & de reg. iur. l. in re obscura. Iaco.

Quod euitandi. Hec lex expresse innuit acta in causa ciuili fidē facere in criminali de quo plene dixi supra de eden. l. ij. Ibi tyrocinij. idest noue militie. vt. j. de tyronibus. l. fi. lib. xij.

Mercalem. Idest mercimonialē siue meretricē Lenocinij cā retinēdo vel pecuniā seu pmissionē p eius adulterio recipiendo. Ibi cessat repetitio. s. a dante fiscus tñ repetit. vt. ff. de iure fis. l. lucius. & notat. s. e. l. ij. Odo.

De conditione furtiua. Rubrica.

Si res spuincie. Pro declaratiōe hui⁹. l. vide qd no. p Dy. ff. qd vi aut claʒ. l. semp. §. si in sepulcro. & de fur. l. q rē cōmodatā. §. fi. in gl. & p me fm Cy. hic nec hoc casu habēt būficiū diuisionis nec soluēs regressum ↄtra aliū. vt notatur. ff. de admi. tuto. l. si plures. in glo.

De conditione ex lege. Rubrica.

Super rubrica. Pro declaratione huius tituli. & sequentis vide Azo. in summa. & latius Ro. in libello eiusdem tituli. et de conditione ex. l. ff. l. vnica. et quod dixi. s. de dolo. l. j. et. l. de dolo actio.

Licet. Ibi ex priuilegio quale sit istud officiuʒ habet. s. de epis & cle. l. quisqs. in fi. j. de primipilo p totū. lib. xij. Ol. Ibi ob necessitates publicas. Ro. rōnē quare fiscus est priuilegiat⁹ in multis casib⁹. vt. j. de priuile. fisci p totū quā rōnē nō sic clare alibi reperi et ponit hec lex casuʒ specialē cōtra regulā q̄ est qd qui ante diē agit male agit. vt. ff. qñ dies vsufru. legati cedat. l. j. in fi. fallit hic fauore fisci & in alio casu. ff. de pign. l. q̄stū. & lʒ glo. hic & d. l. j. dicat. in fine qd q ante diē agit male agit nō obstāte excep. dicit Cy. vt. j. vt actiōes ab heredi. & ↄ heredes. l. vnica. vbi dicit esse casum & ibi dicetur.

Dissolute. Vtilis est hec lex & gl. videret cōcordare qd si creditor soluit tabellioni q cōficit instrumētū sit ipsi⁹ creditoris & tūc agat soluto debito cōdi. sine cā. si autē debitor soluit tūc qz instr̄m est ei⁹ & iō agit rei vē. & ad exhibē. vt. s. ad exhibē. l. fi. & ibi in glo. & p Azo. in summa ad exhibē. §. itē debitor. Sʒ videt qd in oēm euētū instrumētū debiti remanere debeat penes creditorē nā actio furti dat eidem p instrumēto subtracto etiā si sit cācellatū. vt. ff. de furtis. l. q tabulas. & l. qdā tabulas. & actio

& actio furti nõ datur nisi ei cuius interest vt institu. de oblig. que ex delic. na. §. furti Sz dic qd pdicte leges nõ obstãt vt ex eis colligi põt & ibi notaẽ vnde pdicta distinctio vera vr vt pbatur etiã. ff. ad exhiben. l. iij. §. interdũ & ibi in gl. & e. tit. l. solutiõe Itẽ ad hanc materiã facit. j. de libera. cã. l. sicut datã. p quã. l. dicunt doctores qd si debitor soluit creditori qd officio iudicis possit eũ cogere ad faciendũ sibi instrumentũ solutionis. de hoc notat per ber. extra de testi. c. significauit licet azo in summa ad exhibẽ. §. Itẽ & emtor sentiat qd in. l. sicut dataz sit spãle fauore libertatis & p prima opiniõe facit. j. de fide instru. l. plures apochis. vbi de hoc dixi & j. de apochis publicis. l. j. li. x. Sz & ibi posset dici spãle in functiõib⁹ de qbus loquiẽ. Sed vidi dubitari qs debeat soluere tabellioni oficienti instrumentũ crediti vtrũ creditor vel debitor. Et vr qd creditor in cuius fauorẽ fit instrumentũ ar. j. de vsuris. l. eos. §. interdicta & ibi in gl. innuit In 9riũ videtur qd debitor qr qd qs pmisit suo impẽdio dare teneẽ vt. ff. de ope. liber. l. qd nisi qd est multũ notabile. primaz tñ vidi cõiter seruari Qualiter aũt heres vel legatarij petãt testm̃ no. j. queãdmo. testa. aperi. l. j. & ff. e. l. ipsi aũt heredi. Itẽ quero tutor cuiusdã pupilli finita tutela requiriẽ a pupillo qd sibi reddat inuentariũ & codices rõnũ vtrũ teneaẽ reddere an solũ exhibere ad legendũ & exemplandũ. qd nõ teneaẽ reddere sz sufficiat exhibere vr p. l. ff. de tabu. exhib. l. locũ. §. si ipse testator ibi qd in oĩbus &c. Itẽ qr inuentariũ est tutoris si de sua pecunia soluit vt pdictũ est & qa interest sua habere al's nõ possit rõnez reddere vt. ff. de admi. tut. l. tutor & ff. eo. l. tutor qui repertoriũ. vñ põt dici quasi cõe tutoris & pupilli & ideo sufficit sola exhibitio vt. s. de eden. l. pcur. & notatur extra de fide instru. c. s. ppetuus In 9riũ vr j. de in litẽ iurã. l. j. & l. alio & l. is qui. sed. l. j. de inuẽtario nõ loquiẽ alie de exhibitiõe sola loquunẽ vt in eis patet Et eodem mõ quo ad inuentariũ rñderi põt ad. l. j. §. officio de tute. & ra. dis. qr de codicibus rõnũ loqtur Sed qd teneaẽ reddere facit qr psumptio est inuentariũ esse minoris & de eius pecunia solutũ nõ tutoris ar. ff. de neg. ge. l. nesennius & j. de iur. delib. l. fi. §. in cõputatiõe. nã res emta pecunia pupilli sua efficiturvt s. de rei ven. l. si vt pponis Itẽ qr ex inuentario pbaẽ 9 tutorem vt. j. arbit. tutele. l. fi. & ff. de admi. tut. l. chirographis. et qd tradere teneaẽ innuit azo in summa dicti tituli arbi. tute. §. Itẽ veniũt Optinui de facto hãc vltimã op. per iura pdicta & p hoc bñ facit. ff. de libera. lega. l. fi. §. inter cetera. Ultimo qrit odo. si inter creditorẽ & debitorem pacto cõuenit qd cũ debitor solueret creditor teneret instrumentũ debiti lacerare vr incidere & nõ reddere debitori nũquid soluto debito poterit debitor petere sibi reddi vr qd nõ vt. s. de pactis. l. pacta. ff. e. l. iurisgentiũ. §. ptor & qr interest debitoris laniet vel sibi reddatur ar. j. de solu. l. nihil interest In 9riũ est qr nec creditoris interest reddere plusq̃ lacerare ac debitoris posset interesse puta qr instrumentũ esset vsurariũ & ex quo vsure forẽt solute quas debitor vellet repetere hoc enim casu pactum videretur contra ius vt. ff. de pactis. l. iuris gentium. §. sed si fraudandi hec odo. & non soluit sed puto pacto standum.

¶ De actionibus & obligationibus Rubrica.

Mala fide. Vide notata in glo. & per me. s. de rei ven. l. certum.

Nata. Pro declaratiõe totius tituli vide az. in summa e. Et qcqd dicant gl. hec lex loqin noie vẽdito nec ob. lr̃a in fi. ibi q̃ si ita sunt &c. qr effectus hui⁹. l. est qd noie vẽdito mãdatis mihi actionibus a vẽdente & eo mortuo sine herede ante lit. 9te. nõ possum intendere directã noie eius qr morte finitũ est mandatuz & iõ necessario intẽdo vtilẽ noie meo & hũc itellectũ approbat az. in summa. e. §. pe. ver. vel verius dic & odo. hic & cy. Oppo. qd cessio nõ tenuerit cũ iã esset actio p solutionẽ sublata so. vt in gl. Scdo opp. qd nõ potuit 9firmari nã p mortẽ nõ extinguitur cũ nõ cõpetat per mãdatũ vel cessionẽ vt. l. emtor nois & l. ex nois. j. de here. vel act. ven. sed dic qd hic fuit data pecunia vt species & iõ nulla vtilis cõpetit ipso iure vt in gl. hic notatur vel scdm cy. & mar. sill. tene intellectũ az. s. qd loquatur i noie vendito nec refert sit data pecunia vt species vel vt quãtitas & querebatur hic vtrũ directa posset intendi per emtorẽ nois & dicit qd nõ qr per mortẽ mandantis extincta est & ideo recurriẽ ad vtilẽ vt hic & d. l. emtor nois & iste est verus intellectus scdm Iaco. de raue. & cy. pe. aũt dicit qd non loquitur in actiõe vendita sed mãdata vbi sola vtilis cõpetit mortuo mãdatore. dicit ẽt qd emtori nois nõ competit vtilis sine cessione & l. emtor. cũ similibus intelligit facta cessiõe vt in eis dicetur & in. l. illã. j. de dona. dicit cessionẽ interuenisse vt patet in litera. hic aũt simplex mãdatum qd morte extinguitur vt hic & dicit differentiã esse inter cedere & mandare qr qui mãdat nullũ ius trãsfert sed solum exercitiuz & ideo eius morte finiẽ vt hic qui aũt cedit alicui actionẽ vtilẽ transfert q̃ morte nõ extinguitur vt. d. l. illã. j. de dona. & ff. de do. l. cedit & l. fi. cy. Tertio oppo. qd etiã si per cessionẽ cõpetat nõ videẽ morte finiri vt. l. illã de dona. Sed illa loquiẽ in actiõe cessa hic in mãdata & dic differentias inter eas scdm varias opiniones. Uel dic qd illa loquiẽ in casu 9uerso ad istã ibi eñ mortuus erat ille cui cessa erat actio & ideo eius morte nõ finitur mãdatũ sed actio trãsit ad heredes eius & hec vera fm odo. az. & mar. sil. & j. e. l. si q dem & ibi in gl. vel posset dici qd lex 9ria loquitur in casibus spãlibus in qbus vtilis cõpetit sine cessiõe qui hic numeranẽ in gl. est & alius. ff. de loco publico fruẽdo. l. j. Quare quis iuret in actiõe cessa intẽtata & dic vt in gl. Itẽ quere vñ hec vtilis nascatur Itẽ quere de formatione libelli in vtili actione vt in gl. Ibi quantitate reuera quantitas fuit sed non vt q̃titas sed vt corpus data vel vt species puta in sacculo scdm gl. sed hoc non placet mar. sil. nec est bene verosimile qd vendens nomen recipere velit pretium in sacculo In glo. videẽ ergo in fi. glo. alia videtur dicere qd agat vtili suo nomine vt. j. de here. vel actiõe ven. l. fi. in vlt. glo. & hanc sequitur od. Sed caue qd ibi loquitur cessione iam facta. Idem sine cessione in casibus in quibus vtilis sine cessione transit vt. j. quando fiscus vel priuata persona. l. fi. de quo dic vt dixi. j. e. l. ij. scdm cy. ol. In quibus autem differat vtilis & directa hic plene notatur per cyn. qd notaui. ff. de neg. ge. l. actio qd videas pro declaratiõe presentis materie que tamen magis sunt subtilia quam continua vel vtilia & vide etiam que notaui. j. de here. vel act. ven. super rubrica & de legatis. l. ex legato.

Dominibus. Idest actiõibus vt. s. fa. er. l. ea que odo. & 9cor. ad hãc. l. ff. so. ma. l. meuia & nota fm azo. gl. hic positaz que vtilis est & 9tinet veritatẽ In gl. spõso nota. ibi qd Io. dicit p quo est. ff. de neg. ge. l. actio & azo in summa. e. titu. circa finẽ In gl. vlt. Ibi ille cui fit cessio. i. fieri debet ex aliquo 9tu. Ibi intẽdit directã q̃tũcũq̃ cessam licet gl. dicat hic esse spãle qd vtilis detur sine cessiõe & in alijs casibus notatis. s. l. prox. cy. secundum pe. dicit nunquam vtilem dari sine cessione & qd dicit hic ad similitudinẽ emtionis dari vtilez intelligendum est per cessionem quia nec emtori datur vtilis sine cessione vt expresse patet. j. de here. ven. l. ex nominis & l. qui tibi licet glo. teneat contrarium dic ergo hic qd licet mulier non delegauerit debitorem marito per stip. vel litis conte. quia his modis fit delegatio vt in gl. notatur maritus habet vtilem facta cessione sicut & emtor nominis facta cessione habet vtilem sine delegatione & hoc dicit ad similitudinez &c. cy. non potest negari qd vtilis sine cessione detur. j. de magistra. conue. l. j. in fi.

Bonam fidem. In contractibus. Indefinite loquiẽ ergo i oĩbus mala fides autẽ interueniens distinctione tractuum adhibita alium & alium effectum inducit vt ex glo. colligitur ol. Sed contra videtur. ff. de mino. l. in cause. ij. vbi licet contrahentibus in pretio se decipere sed dic verum est sine dolo vt hic & ibi nota.

Sicut. Sepe allegaẽ 9 volentes a 9tractibus celebratis recedere. Circa qd distingue scdm Iac. de are. & gui. de suz. aut 9tractus est noiatus aut innominatus primo casu. Si est celebratus gratia vtriusq̃ locũ habet hec lex vt ab eo recedi nõ possit nisi vtriusq̃ voluntate vt & j. qñ lz ab emt. disc. l. j. & ij. & de 9hẽ. emt. l. non ideirco. fallit in societate que dicitur contrahi gratia vberioris questus vtriusq̃ partis vt in summa pro socio i pricipio & cũ vnus renũtiat & ab eo discedit ẽt altero inuito vt ff. pro socio. l. coiri & l. sed & socius. §. si absenti & rõ est qr nemo inuitus in cõionẽ etiã retinẽdã cõpellitur. s. cõi diui. l. fi. & ff. de 9di. inde. l. si nõ sortẽ. §. si centũ qr cõmunio discordiã parit vt. ff. de le. ij. l. eum pater. §. dulcissimis & ar. de seruitu. vr. predi. l. in re cõi & j. quando & quibus quarta pars debetur. l. ij. li. x. & licet talis renuntiatio societatem dissoluat tamen si fit intempestiua non erit impunita vt. ff. pro socio. l. si conuenerit & dicta. l. sed & socius. §. si absenti & insti. pro socio. §. sed ante. ¶ Si aũt esset celebratus gratia vnius tantuz tũc aut gra penitentis tm̃ aut gra aduersarij. primo casu penitere licet vt ff. de polli. l. j. §. penulti. & ibi notaui de seruis expor. l. si quis hac. l. & j. si mã. ita fuerit alie. vt man. l. j. & est ratio qr vnicuiq̃ &c. vt. s. de pactis si quis in conscribendo ad carbo. l. iij. §. j. et

de pcur.l.aū litē cū similibus.fallit in pcur.lit.ɔte.vt.ff.de excep.doli.l.si pcur.⁊ de pcur.l.pcuratoribus.Itē fallit si eius ɔtra quē quis penitet interest tunc em̄ non potest mutari ɔsiliū in eius detrimentū vt.ff.de re.iur.l.nemo de pcur.l.q oia in fi.⁊ ar.ff.de condi.ob cām.l.si pecuniā vbi de hoc penitens ergo interesse prestabit p dictas leges.¶Si aūt factū est gra aduersarij nō admittit penitētia vt.ff.cōmoda.l.in cōmodato §.sicut de seruis expor.l.quesitū ⁊ de pactis.l.si cum fundum. fallit in mādato cui renūtiat mandatarius reintegra si dn̄i nō intersit vt.ff.man.l.si mādauero.§.fi.⁊.l.inter cās.§.qui mandatū ⁊ institu.man.§.recte ⁊ est rō q2 mandati actio nō competit nisi intersit agentis vt.ff.mā.l.si pcur.§.mādati.¶Scd̄o casu qn̄ est ɔctus innominatus aut nō est cōpletus per aliquē ɔhentium ⁊ tūc locus est pnie cū pactū sit nudū vnde mutata voluntate neuter cōpellitur vt.j.de rex permutatiōe.l.ex placito.ff.de pactis.l.iurisgentiū.§.sed cū nulla ⁊ de rex permu.l.j.§.fi.¶Fallit in trāsac.vt.s.de trāsactionibus.l.ɔuis ⁊ est rō vt sit finis litiū vt.e.ti.l.fratris.¶Itē fallit.ff.de ɔdi.causa da.l.iij.§.quinimo q2 ibi habetur pro non integra.¶Secundo casu vbi non est res integra sed cōpleta aut impleta ex facto aut datiōe si fctō tūc pnie nō est locus nā recipiēs penitere nō pōt cū iā sit astrictus faciēs nō q2 facta repeti nō possūt.ff.de cap.l.in bello.§.facte.de prescriptis verbis.l.penul.⁊ in auc.de equali doti.§.j.aget ergo non condi.ad repetendū s3 de dolo vel prescrip.verbis si natura negotij patiatur vt.ff.d prescrip.verbis.l.naturalis.§.qd̄ si faciam ⁊.§.sed ⁊ si facio ⁊.l.solent ⁊.s.de dolo.l.cū proponas.¶Si vero est impletū datione aut accipientē penitet aut dantē.primo casu nō pōt penitētia accipiētis resoluere ɔctū cū sit obligat⁹ prescriptis vbis vt.d.l.ex placito ⁊.d.l.naturalis.§.at si rem do.nec enī debet esse in eius arbitrio an debeat vt.ff.de eo qd̄ certo loco.l.ij.¶Si aūt penitet dantē aut ceptum erat negotiū ab accipiente aut nō.primo casu subdistinguit aut fiebat gratia vtriusq3 talis ɔctus ⁊ tūc pnia locū non habet vt cū mulier dat pecuniā noīe dotis tytio ipse eā desponsauit mulier penitentia ducta repetere non pōt vt.ff.de ɔdi.cā da.l.qd̄ seruus.¶Si vero gratia pnie tunc penitere pōt vt.ff.de ɔdit.causa data.l.si pecuniā.§.Itē si quis.¶Si aūt nihil est inceptū aut supest facultas faciēdi aut nō.primo casu nō pōt repetere dans pecuniā pnia ductus dummodo nō pseueretur ad non faciendū ⁊ pp ea que impenderit indemnis cōseruetur omnino nec hic distinguo fiebat gratia penitentis an vtriusq3 vt probatur.ff.de condi.ob cām.l.dedi.§.j.⁊.l.si pecuniā.§.sed ⁊ si quis ⁊ ar.ff.de re.iur.l.nemo pōt.¶Si aūt nō superest facultas faciendi aut ppter morā vel culpā eius qui facere debuit ⁊ tunc repeti pōt aut nō ⁊ tunc aut erat distracturus rē in qua fieri debebat aut nō.primo casu nō repetet scd̄o sic vt.d.l.dedi.§.j.⁊.l.si pecuniam.§.fi.⁊.l.fi.ij.responso de pscrip.verbis.l.naturalis.§.sed si stichum ⁊.s.de condi.ob cām.l.pecuniā.vel dic breuius repetit ex pnia nisi intersit aduersarij q2 ob cām impendit vel rē perdidit nō perditurus al's sic nisi sua mora sibi possit imputari ⁊ sic facilius pnia dissoluunt ɔtractus ibi noiati q2 sicut quo ad initiū sunt debiliores sic ⁊ quo ad sui existētiaʒ siue firmitatē ⁊ de hoc bene notat.d.l.si pecuniaʒ.in principio ⁊ de condi.ob cām Jac.de are.⁊ guil.¶Uel sm Jaco.de bel.aut a principio nata est obligatio ciuilis ⁊ naturalis re vl spe ⁊ ex vtraq3 pte aut a principio nulla est nata re vel spe vel ē nata sola naturalis hinc inde aut est nata obligatio ciuilis ⁊ naturalis ex vna pte tm̄ ⁊ ex altera pte nulla vel sola naturalis. Primo casu nō l3 penitere siue ɔtractus sit celebratus pure siue in diē siue sub ɔditione ⁊ hoc vex in ɔtractibus nomiatis semp ⁊ in innoiatis re nō integra licet nondū perfecta vt.d.l.qd̄ seruus de ɔdi.ob cām ⁊.l.si pecunia.in principio ⁊ hic cū concor.ff.qui potiores in pigno.habe.l.j.⁊ de pactis.l.si cū fundū.¶Scd̄o casu licitū est penitere indistincte ⁊ regulariter ⁊ hoc in noīatis re integra In innoīatis si nō interest nec sperat interesse al's nō est locus pnie nisi soluto interesse vt.ff.p socio.l.actiōe.§.Itē si ⁊.§.labeo.si certū petatur.l.si pecuniam q potio.in pign.ha.l.j.⁊ mandati.l.inter cās.§.si seruū ⁊.§.se.⁊ est rō.q2 qn̄ interest vel sperat interesse res nō est integra ⁊ eo casu nata est obligatio ciuilis ⁊ naturalis saltē spe s3 cū nō interest nec sperat interesse nulla oritur obligationi in societate vt p3 ex societatis diffinitiōe vt notat institu.de societate sup rubrica.ff.pro socio.l.si nō fuerint.§.fi.⁊ idē in mādato vt.ff.mādati.l.si pcur.§.mā dati ⁊ idē in cautiōe pecunie quā acceptur⁹ est aliquis vt dicta.l.si pecuniam ⁊.l.penult.⁊ idem in omnib⁹ ɔtractibus ⁊ obligationibus in quibus lex dicit qd̄ soluto interesse qs liberet nā tūc est licitū penitere prestito iteresse l3 nō ppie sit penitere cū interesse pstetur.Tertio casu regulariter licitū est penitere ei pro quo nata est obligatio sed nō alteri et est rō vt no.d.l.si pecuniā in prin.⁊ hoc locū hēt in omnib⁹ cōtractibus noīatis ⁊ innoīatis ⁊ etiā in pactis nudis ex quib⁹ orit actio.vt.d.l.j.§.pe.ff.depositi.⁊ de precario.l.cū pcario d pac.l.legitima ⁊ Cōmodati.l.in commodato.§.sicut.⁊ falsa est opi.illox qui dicūt aliud in ɔctibus noīatis aliud in innominatis ⁊ illox qui dicūt spāle esse in certis casibus.Sed oppo.q2 in ɔctibus innominatis nascitur obligatio naturalis a pricipio statim ⁊ ciuilis saltē spe ⁊ ideo re postea secuta nascitur actio ex pacto vt.d.l.ex placito.j.de rex permu.ergo videtur qd̄ in eis non sit locus penitentie vt in contractibus nominatis sub conditione factis.Sed respondeo in contractibus nominatis sub conditione factis nascitur obligatio ciuilis ⁊ naturalis in initio saltē spe ⁊ ɔditione purificata fingitur nata a principio vt.ff.qui potio.in pigno.ha.l.potior in pricipio.S3 in nominatis nata fuit sola obligatio naturalis vt dicta.l.ex placito vt.ff.que res pignori obli.pos.l.penul.⁊ qui potio.in pi.ha.l.j.⁊ nō curo si postea nascatur ciuilis secuta traditione ⁊ adde qd̄ notatur.ff.de aqua plu.ar.l.in diem ⁊ de hoc notaui.x.coll.de natura feudi.c.j.in solutione scd̄i ⁊ tertij brocar. Ja.de belui.cyn.hic quo ad quid aliter distinguit qd̄ omitto q2 pdicta magis placēt Itē ɔcor.ad hanc.l.qd̄ dicitur qd̄ nemo cōpellitur vouere sed postquam vouit tenetur cōplere.j.de polli.l.si quis rem ⁊ extra de voto.c.licet vniuersis Itē nō cōpellitur mulier nubere sed nuptijs ɔtractis nō l3 recedere xxvij.q.j.c.nuptiax ⁊ bene ēt ɔcor.eadē cā ⁊.q.c.viduis.⁊ nemo cogit arbitriū in se suscipe sed post susceptū cogit arbitrari.ff.de arbitris.l.iij.§.tā ⁊ si neminē Idē in iudice.ff.de iudi.l.de qua re ⁊ pcuratore vt.s.de pcur.l.inuitus Un̄ salomon priusq3 promittas deliberes postq3 promiseris facito vt.d.c.nuptiax ⁊ de hoc plene notat p dy.⁊ Jo.an.⁊ card.extra d re.iur.capitulo qd̄ semel placuit ⁊.c.mutare li.vj.⁊ ad hāc materiā etiā faciunt due qōnes notate per me.s.de rei ven.l.si fundū in fi.Ultimo quero vtrū vasallus inuito dn̄o possit feudo renūtiare ⁊ se liberare ⁊ vr̄ qd̄ nō per hāc.l.cū si.sed de hoc dic vt plene notat in summa feudorū quibus mo.feu.amittatur §.preterea si refutauit ⁊.§.se.⁊ plene dixi.j.de iure emphi.l.ij ver.Item quero nunquid emphiteota vel vasallus vbi etiam notatur vtrum dn̄s possit liberare vasallum inuitum.pdicta etiam questio notatur in glo.extra de consti.c.que in ecclesiax ⁊ in vsibus feudorū de prohibita alienatione feudi per federicum.l.imperialem.§.calidis insuper ⁊ latius de capitaneo qui curiam vendidit.c.fi.in glo.puta ad aliquid certum ⁊ pro hoc etiam titulo hic incipiunt consuetudines regni.§.si vasallus ⁊ in questionibus py.cxlvj.que incipit queritur an dominus possit inuito vasallo.

In solutum. Glo.s.eo.l.j.tenet qd̄ iste sit vn⁹ de casib⁹ specialibus vbi vtilis detur sine cessione sed sicut dixi.s.e.l.ij.pe.tenet qd̄ nullo casu detur vtilis sine cessione ⁊ dicit qd̄ hic fuit cessio facta q2 ɔstitutus fuit pcur.in rē suam.sed cōtra hanc responsionē est.j.qn̄ fiscus vel priua.l.fi.vbi nō appet cessionē factā ⁊ tm̄ vtilis datur respondet qd̄ vbi do noīe debitoris insolutū lex interpretatur do idest cedo ne obligationes ex obligationibus oriantur vt.ff.de re indic.l.si se non obtulit.§.ait pretor cy.

Si quidem. Ibi affectione.nota hāc literā ⁊ qd̄ sequit liberalitatē remūerandam In glo.magna ibi tu dic hanc approbat cy.

Negantes. Nota moralē legē p creditoribus ⁊ debitoribus ad qd̄ facit qd̄ plene notaui.s.de iudeis.l.nullus ⁊ ne qs in cā sua iudicet.l.vnica ⁊ ɔcor.j.de ɔue.fis.debi.l.pen.et de iure fisci.l.phibitū.li.x.Ddō.ēt alio mō intelligit.l.istā.s3 qd̄ creditori nō liceat pugnare ɔtra debitorem negantē q2 pugna prohibita est vt notatur ⁊ plene dixi.ff.ad.l.aquil.l.qua actione.§.si quis in colluctatione.

Aduersus. In gl.ibi si certū petatur.l.creditor scd̄o ⁊ ibi de hoc in glo.

Nimia credulitate. Nota ɔ nimis credulos vt ⁊.ff.de eo per quem factum erit.l.j.§.ij.responso in fine ⁊ ibi de hoc.

Obses. In effectu est hec lex extra de pig.c.ij.et ibi de hoc not.Sed queritur nunqd pr̄ possit dare filiū p obside sicut ɔtinue fit vel frater fratrē od.per hāc.l.hic t3 qd̄ nō nisi eo casu quo posset filiū vendere vt.j.de pat.q fili.distra.l.ij.vbi de hoc.In ɔtrariū vr̄.ff.de testam.l.obsides.ff.de iure fisci.l.diuus Commodus ⁊ ad.l.iul.maiest.l.

maies.l.cuiuscꝫ dolo.circa finē ꝛ ibi ꝺ hoc per dy.ꝛ plene not. extra de iureiu.capitulo ex rescripto per ber.ꝛ Jnn.ꝛ.xxiij.q. viij.c.vt pridē in glo.ꝛ p rofr.in libello ꝯstitutio in auc.vt nulli iudi.circa finē ꝟ.sed nunquid liber bō.Jtē querit nunquid debitor ad instantiā creditoris possit capi ꝛ incarcerari de iure ex forma eīm statutoꝝ ciuitatū cōiter vbicꝫ fit.Rofre.tenet qꝺ nō per hāc.l.ꝛ auṫ.hic positaꝫ qꝛ species seruitutis est non posse a loco discedere vt notaṫ per eū de offi.iudi.quo datur cur.bonis ꝛ de bonoꝝ cessiōe vltra principiū ver.sed qd operatur cessio in persona nihil hñtis ꝛ clarissime.ꝺ.tit.ꝯstitutio vt nulli iudicū in fine prime colūne ver.Jtē querit de quo retinente.idē ꝺꝛ tenuisse dy.p.l.j.de exacto.tributo.l.nemo lib.x.ꝛ ibi in gl.et.de capiendis et distra.pign.tribu.cā.l.ij.et ibi in gl.que dicit qꝺ capit sed nō incarceratur vbi exactor tributoꝝ incarcerare nō pōt debitorē fiscalē ꝛ tñ fiscus fauorabilior est quā priuatus in multis vt.j.de priuile.fisci per totū.et.p hoc eī hñ facit.j.de obse.patrono pstādis.l.libertos in fine q bo.cedere possunt.l.j.ꝛ qꝺ dixi.ff.de custo.reoꝝ.l.diuus pius Jnno.ēt dicit qꝺ creditor nullū ius hēt in personā debitoris vt notat ex̄ de ap.c.dilectus circa principiū Cōtrariū tꝫ gl.j. qui bonis cedere possunt.l.fi.in vlt.gl.ꝛ pro hoc.j.de exacto. tributo.l.quoties li.x.ꝛ.ꝭ.eo.l.negātes.vbi ꝺꝛ debitores cogi soluere iuris remedijs ꝛ inter remedia iuris est cape psonaꝫ. vt.ff.ad.l.iul.pec.l.sacrilegi capite.§.fi.ꝛ hāc opi.tꝫ her.ꝺ.c.ij extra de pign.alias enī supuacuus esset titulus de cessiōe bonoꝝ qui introductus est ne debitor carceretur vt.ꝺ.l.j.j.de cessione bonoꝝ Ego hāc opinionē puto veriorē.s.qꝺ in carcereꝫ possit detrudi qꝛ post.§.qꝛ vero in auctē.vt nulli iud.vñ sumitur auctētica hic signata q̄ multū facit pro opiniōe ꝯria sequitur alia auctētica statim que est signata.ꝭ.de officio diuersoꝝ iudi.l.j.et incipit sed hodie vbi ꝺꝛ qꝺ mulier.p debito publico vel priuato capi non pōt et ita videtur spāle in mulieribus ergo secus in viris vt ibi dixi Si eīm p.§.qꝛ vero foret.phibitū gñaliter hoīes capi.p debito nō fuisset opus postea subsequenter de mulieribus.puideri.prouidendo ergo de muliere a ꝯrio vꝫ secus in masculis qꝛ ad.phibitionē vniꝰ sequit cōcessio alteriꝰ ꝛ in euāg.matthei.x.fuit seruus pro debito icarceratus ꝛ tortoribus traditus lꝫ illud in parabolis fuerit Ad ꝯria pōt rñderi ꝛ primo ad hac auctenticā sup qua principaliter se fundāt rofre.ꝛ sequaces qꝺ nō loquitur in casu.pposite qōnis sed.phibet liberos pignorari ꝛ penas imponit vt hic ꝛ in cor.patet Ad.l.nemo de exact.tribu.pōt dici qꝺ in hoc sit deterioris ꝯditionis fiscus q̄ priuatus vt fisci debitor icarcerari nō possit sic ꝛ alias ꝯtingit vt notaṫ.e.tit.l.ij.Ad.l.libertos.j.de obseqꝗs dici pōt vel qꝺ spāle est ibi vel qꝺ opere non erāt iposite sed erūt solū obseqꝗles q̄ ex reuerētia debenṫ ꝛ solum naturaliter.An aūt huius.l.bñficio possit renūtiari dixi. ꝭ.de pactis.l.si quis in ꝯscribēdo ꝛ in spe.de renū.vlti.col.ꝟ. Jtē est beneficiū ꝛ in auc.hic signata.Qꝺ etiā facit qꝺ beneficio cessiōis bonoꝝ nō possit renūtiari ꝛ ita dicit cy.tenuisse dominū ric.Sed pe.ꝯtra qꝛ aliud est obligare se ad seruiendum qꝺ nō pōt vt hic aliud in carcere manere vt.j.qui bon.ce.possunt lege prima vbi de hoc plene dicetur super rubrica cy.

Hodie.Additiue nō correctiue ponit q̄si dicat nō solū.p ꝺbito liber bō seruire nō cogiṫ imo creditor ꝛc.ꝛ de hac dictiōe imo qñ corrigat vel addat dic vt dixi.ꝭ.ꝺ nono.C. cōpo.§.qbus ꝟ.adiciētes ꝛ in alphabeto sub lr̄a i ꝛ hāc auct. ꝯmētauit rofr.circa finē libelli tit.cōsti.in auc.vt nulli iudicū.

Est in arbitrio.Jbi seruiana.i.hypothecaria q̄ est in rē vt insti.de act.§.Jtē.seruiana od.Jbi an vtrosꝗ pōt ergo psonalis ꝛ hypothecaria simul intēdi ēt ꝯ diuersos vt hic patet expresse contra eūdem in eodē libello vt notaṫ.ff.de rc. iur.l.nemo ex his qui se debere.§.ꝛ est expressum vt in auct. de fideius.§.sed necꝫ ibi fine ambabus ꝛc.

Sed hodie.Sepe allegaṫ ꝛ occurrit in practica ꝛ vide qꝺ notaṫ in corpe vñ sumit de fideius.§.ꝫ necꝫ ꝛ in summa eiusdē tit.§.hr̄ etiā rō.ꝛ in summa huius tituli circa mediū.§.est ꝛ aliud gñale ꝛ eadē auc.est.j.de pign.l.psecutiōe ꝛ incipit hoc si debitor ꝛ vide qꝺ ibi notaṫ.Sed quō ꝺꝫ fieri ista excussio principalium ꝛ fideiussoꝝ ad hoc vt agi possit ꝯ possessores pignoꝝ.Dicūt quidā qꝺ sufficit sola citatio fctā p executorē adinstar interruptiōis prescriptiōis vt.j.de pscrip.xxx.an.l.sicut in rē.Sꝫ dic qꝺ opus est illa excussiōe de q̄ loquiṫ lex prima quo qs ordine ꝯueniaṫ.l.j.ꝛ.l.quoties ꝛ de magi.ꝯue.l.iij.ꝛ.ff.de ꝟ.obl.l.decē stipulatꝰ vbi de hoc notaṫ ꝛ dixi de fideius.l.fideiussor.obligari.§.fi.ꝛ ibi in gl.ꝛ latius p old.in summa de pign.in additiōibus suis ꝛ in spe.de solu.§.j.ver.sed qñ debitor dicitur cōuentus.ꝛ de hoc satis notaui.ff.de magist.ꝯue.l.j.§.si iter magistratus.De ista tñ materia excussiōis latius dixi in alphabeto litera e dictiōe excussionis scōm Jac.de are.Jteꝫ quero si posterior creditor possidet pignus ꝛ anterior agit ꝯ eū hypothecaria nunquid sit necessaria excussio huius auc.ꝛ vꝫ qꝺ sic cū indistincte loquatur.Jn ꝯtrarium videṫ qꝛ sicut debitor principalis non posset hoc obijcere si possideret ita nec scōs creditor cū possideat ad imaginē eius.pro hoc.j.de prescrip. xxx.an.l.cū notissimi.§.sed cū illud ꝛ hanc sequit homobonꝰ. Qualis sit ista exceptio excussiōis nō facte notaṫ.ff.de except. l.iij.§.j.in vlt.gl.An debeat opponi ante litē ꝯte.ꝛ alia vtilia de ista materia vide per host.in summa de excep.§.qñ ꝛ qualiter ver.quid de excep.ꝛ ver.seque.Jtē quero fui fideiussor alicuius in centū ꝛ solui ita qꝺ iura ꝛ actiones fuerunt mihi contra principalē cessa ago contra tertium possessorē possidentē de bonis principalis nulla alia facta excussione nunquid habebit locū exceptio huius auc.dic vt plene nota.in spe.ꝺ.ti.ꝺ solutionibus.§.j.ver.illud etiā q̄re Sed pone qꝺ possessor cōuentus hāc exceptionē opposuit sed nihilominus iudex ipsum cōdemnauit nunqd valet sñia vꝫ qꝺ nō ar.eius qꝺ notaṫ in simili.ff.de solu.l.si.x.stipulatus in gl.ꝛ.p hoc.ff.si cer.peta. l.fina.ij.rñso.tu dic qꝺ sñia tꝫ cū sit lata ꝯtra ius litigatoris ꝛ opus sit appellatiōe ꝛ ita tenet od.j.de conue.fis.debi.l.j.li.x. Jtē quero de qōne quam vidi pluries de facto creditor cepit agere hypothecaria ꝯ possessorē pignoꝝ ante excussionem factā scōm hāc auc.cōuentus hanc exceptionē opposuit creditor tūc fecit lite pendente excussionē scōm formā huius auc.q̄ritur nunquid sufficiat ista excussio facta lite pendēte ꝛ vꝫ qꝺ nō cū hic dicaṫ excussionē primo fiendā.si ergo fiat post fit cōtra formā huius auc.ꝛ si non valet vt.ꝭ.de.le.l.nō dubiū Contrarium tamen pluries de facto obtinui per.l.si rem.§.j.ff.de pigno.act.cum his que notantur ibi ꝛ ad hoc possent adduci per me notata.ꝭ.de peti.here.l.cogi circa fi.vers.sed quid si cōuentus petitione hereditatis.p prima opi.facit.j.de iure do. l.vbi adhuc que incipit contra fiscum in fine infra de dona.ante nup.auc.dos data ibi autem ingrediens iudiciū ꝛc.ad hoc vide notata per dynum.ff.de excep.rei iudicate.l.ꝛ an eadem. §.actiones.in additione sua magna versiculo.Jtem quere qd si proposui.Ultimo notandum qꝺ dñs odo.tenet.ꝺ.l.j.de cōueni.fisci debi.qꝺ si certum ꝛ notoriū esset excutiendos nō fore soluēdo ita qꝺ excussio esset inanis qꝺ tunc nulla facta excussione agi posset contra pignoꝝ possessores.ad qꝺ facit qꝺ notatur.ꝺ.l.x.stip.de ver.obli.ꝛ.l.vlt.si certū petatur Jdē tenet hic host.si sunt absentes adinstar principaliū ꝛ fideiussoꝝ vt.j.de fideius.auctentica presente Quādo agitur cōtra debitorem debitoris an habeat locū hec excussio dic vt notaui.j. quando fiscus vel priua.super rubrica circa finem.

¶ Ut actiōes ab heredibus ꝛ ꝯ heredes incipiant Rubrica.

Cum ꝛ stipulatiōes.Primo ponit cāsm.l.scōo statutū.tertio rōnem subdit cyn.vide azo.in summa.e.ti.ꝛ hec lex est iustiniani ꝛ nō inducit ius nouū imo antiquo iure introductū vt. ff.de bonis auc.iudi.possi.l.hereditariū ꝛ.l.penales ad.l.fal.ꝛ institu.de inutili.stip.§.ita tñ Unde dic qꝺ hic loquiṫ iustinianus de iure vetustissimo ante cōpilationē nouā digestorum ꝛ ita tenet glo.insti.de inutili stip.§.post mortem Uel potest dici qꝺ in dictis.l.additum fuit a cōpositoribus noui iuris sicut sepe dicit gl.in similibus.Et ex hac.l.cum similibus colligunt old.ꝛ dy.modum priuandi filios debito bonorum subsidio.s. donando vel alienando oīa bona.sua post mortem retento vsu fru.de hoc vide qꝺ dixi.ꝭ.de pactis.l.fi.ꝛ an tunc cōpetat filio reuocatoria vide qꝺ notaui.j.si in fraudeꝫ patroni in fine Sꝫ quo ad donationē si esset inofficiosa reuocaretur vt.ꝭ.de inofficiosis dona.l.j.ꝛ per totuꝫ ꝛ iō opus esset qꝺ alienatio fieret alio titulo quā donationis vel qꝺ promittat tātā summā post mortē que totū patrimoniū exinaniret nā cum tunc debitum bonoꝝ subsidiū debeaṫ demū deducto ere alieno vt.ff.de inofficioso testa.l.pap.§.quarta aūt.hic mō priuabitur filius bonoꝝ subsidio ꝛ pro hoc etiā.ff.de dona.cā mortis.l.mortis cā donatio sic ēt ꝯstitui pōt odo.allegat etiam cy.hanc legem ad qōnē vtrum ex obligatione in diē ipso iure cōpetat actio licet detur exceptio an nulla cōpetat ꝛ hāc qōneꝫ per subtilia argumenta pertractat per vnā chartā ꝛ dicit fuisse disputatam bononie p duos doctores quoꝝ vnus tenuit vnā opi.alius ꝯtrariā.ẜm pe.de helui.cuius opi.sequitur cy.nulla actio nascitur

ẽm doctores citramõtanos ⁊ glo. in pluribus ptibus quas ẽt sequitur Ja. de ra. oritur actio sed dat̃ exceptio. dy. eã mouet ⁊ sub dubio relinqt in. l. si ita scriptũ. §. sub cõditione de le. ij. In. l. cedere diẽ de ver. sign. tʒ qđ actio oriatur ⁊ licet ista questio quo ad theoricã sit subtilis quo ad practicã parũ est vtilis qꝛ nihil interest ipso iure actionẽ non habere an per excep. infirmari vt. ff. de re. iur. l. nihil interest de hoc dic vt dixi. ff. qui causis in pos. eatur. l. fulcinius. §. si in diem ⁊ de ver. obl. l. qui hoc anno. ⁊ plenissime in. l. stipulationes nõ diuidunt de ver. obli. ver. ex. q̃ro. In gl. vt si defunctus si volã vt ibi dicit hoc verum si ꝯferatur in arbitrio debitoris secus si creditoris qꝛ valet stipulatio vt. ff. de ver. obli. lege centesimis. §. pen. de lega. j. l. si ita legatũ. §. illi si volet ⁊ de condi. ⁊ demon. si expressim. Sed tunc nõ potest ab herede incipere qꝛ impossibilis est existentia ꝯditionis quia post mortem quis velle non potest vt. s̃. de sacrosan. eccle. l. j. ⁊ extra de rescriptis. c. si gratiose li. vj. ibi. s̃. de pactis. l. fi. ⁊ ibi de hoc in gl. ⁊ per me.

¶Ne uxor pro marito. Rubrica.

Rustra. Uide az. i summa. e. ⁊ ꝯcor. ad hũc titulũ ⁊ seqntẽ. j. de excusa. ⁊ exactore. l. nullã. li. xij. Et vt nullus ex vicarijs ꝑ alioꝝ vicarioꝝ debitis pregrauet̃. l. vnica. li. xj. de decur. l. vxor. li. x. de cẽsi. ⁊ perequa. l. apud eũ. li. xij. xxiiij. q. iij. c. si habes. l. vj. di. c. vnicuiqꝫ ⁊. c. nasci. ⁊ qđ habetur in gl. ff. si ps hereditatis petat̃. l. j. §. j. que incipit tu dicas ibi sed certe nil isto falsius ⁊c. ⁊ qđ dicitur aliũ pro alio nõ teneri verũ est si est omnino alter. pater enĩ tenet̃ ex contractu filij de pec. ⁊ dñs ex ꝯtractu serui nauta cau. ⁊ stabularius ex delictis eorum quos tʒ ⁊ ex contractu institoris ⁊ exercitoris vt. ff. nau. cau. per totũ et j. de institor. ⁊ exerci. vel posset dici qđ isti ex facto proprio teneant̃. s. qꝛ istos preposuerunt naui hospitio vel negotiationi vt dictis titulis pʒ. vel dic qđ predicta regula fallit in pretoris vt not. j. l. proxi. ⁊ in summa huius tituli in fine. ⁊ ad hoc facit qđ notat̃. s̃. de inofficioso testa. l. si quis ⁊ latius ꝑ dy. Joan. an. ⁊ card. extra de re. iur. c. nõ debet quis alterius odio ꝑgrauari li. vj. ⁊ qđ dicam. j. tit. proxi. super rubrica.

B maritorũ. Sed nunqd dos publicet̃ ob delictũ mariti ex forma statutoꝝ qbus caueat̃ oĩa bona mariti debere publicari dic qđ sic cũ sit in bonis viri vt. j. de iure do. l. in rebus ⁊. s̃. de rei ven. l. doce. fiscus tñ tãquã heres tenet̃ ad ipsam dotẽ soluendã vxori vt. ff. so. matri. l. si marito publico iudi. j. ad. l. iul. de vi. l. ij. ⁊. ff. de iure fisci. l. j. §. an bona ⁊ ꝯcor. ad hãc. l. extra de ꝯsuetudinẽ. c. pen. cũ ibi notatis Iteʒ allegat̃ hec lex qđ si fiat executio ꝯtra aliquẽ ⁊ vicin⁹ veniat ⁊ dicat aliqs res esse suas ⁊ executionẽ in illis fieri nõ đbere qđ teneat̃ ꝓbare res suas esse quod est veꝝ si repiant̃ penes debitorẽ ꝯ quẽ fit executio ⁊ hoc innuit hic glo. ⁊ cy. Si aũt essent penes aliũ tũc incũbit ꝓbatio executori qđ sint debitoris ẽm cy. Ad hoc facit qđ notat̃. j. de priuile. fisci. l. j. ⁊. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. si super rebus ⁊ vide qđ tetigi. j. q̃n fiscus vel priua. super rubrica đ. est ẽt vnũ satis nota dignum.

Um te. Respicit scđam partẽ rubrice in gl. vt. ff. ad municipal. l. obseruare qđ dic vt ibi notatur ⁊. s̃. l. proxi.

Tomnino. Uide azo. in summa auc. vñ sumit̃ ⁊ qđ ibi notatur vbi melius notat̃ quã hic ⁊ ꝯcordat in nouellis vt ciues vel vicarij ꝑ alijs ciuibus vel vicarijs nõ teneantur prima pte nouellaꝝ In gl. in fine ibi seruãt cõtra hãc auc. concedẽdo represalias q̃n vnus ciuis derobat̃ vel dãnificat̃ in alieno districtu ꝯcedũt enĩ sibi qđ cape possit psonas ⁊ bona ciuitatis in cui⁹ territorio dãnificatus est vsqꝫ ad suã indẽnitateʒ qđ ꝓhibet hec auc. ⁊ extra de iniu. ⁊ dam. dato capitulo ⁊ si pignoratiões li. vj. vbi de hoc notat̃ per archi. ⁊ per Joan. an. et gar. ⁊ guil. duranti et cardinalẽ scholares etiã ꝓpter tales represalias molestari nõ debent vt. j. ti. proxi. aut. habita. Sed an aliquo casu sint licite ipse represalie dic qđ sic. s. q̃n dñs requisitus vel magistratus denegat iustitiam facere vel negligit conquerenti quia tunc licite potest ciuitas eius cui non fit iustitia etiã mouere bellũ illi dño vel ciuitati. xxiij. q. ij. c. dixit dñs alias dñs dixit ⁊ ibi de hoc in gl. ⁊ per archi. ⁊ facit qđ tetigi. s̃. de summa trin. l. j. ver. ex predictis satis patet de hoc latius ⁊ subtilius notatur per Inno. extra de ap. c. dilect⁹ in gl. no. epi appellatio prodest ⁊ de resti. spo. c. olim causam in glo. quõ hoc licuit ⁊ de foro cõpe. c. postulasti. Nã et ex delicto dñi punitur familia ⁊ ciuitas q̃ eius dño subest vt dicã. j. tit. p̃xi. sup rubrica. Idẽ qđ predictũ est de represalijs tenet hic Ja. de are. ⁊ allegat. ff. de incẽdijs rui. nau. l. nequid. moderni etiã aliq doctores addũt ad ꝓdicta aliã rõnem qꝛ cũ municipales facere possint qđ magistratus faciat iustitiã cõquerenti ⁊ non faciũt tenentur qꝛ qui potest facere vt possit ⁊c. vt. ff. de regu. iur. l. qui põt et qꝛ ẽt ex mala electione negligẽtis magistrat⁹ tenent̃ sicut ex pacto magistri societatis vt. ff. de pactis. l. Itẽ magistri Sed circa hanc materiã represaliaꝝ quero tres q̃ones quas vidi de facto. Prima talis est aliquis bonoñ. derobatus fuit super territorio parmensi cõe boñ. cõcessit represalias sibi contra parmenses tempore derobatiõis ⁊ mõ quidã bonoñ. stabat parme ⁊ habebat multas possessiones bononie iste qui habet represalias petit executionem fieri debere in ipsis possessionibus dicti bonoñ. parme cõmorantis querit̃ qđ iuris. Et videtur qđ executio fieri đbeat qꝛ iste ẽ effectus parmensis ꝑ domiciliũ vnde tenetur ibi subire onera vt. ff. ad municip. l. incola. ⁊ de municip. ⁊ orig. l. j. li. x. et de iniur. l. lex cornel. §. domũ. In ꝯtrariũ facit qꝛ represalie sunt contra ius vt dictũ est ⁊ iõ restringende ⁊ nõ laxande vt. ff. de legibus. l. qđ vero ꝯtra rõnem cũ similibus. Itẽ sub generali cõcessiõe repsaliaꝝ cõtra parmenses nõ vr̃ verisimiliter includi iste bonoñ. vt ar. j. que res pigne. obli. possunt. l. j. ff. de pigno. l. obligatione ⁊ locati. l. qui insulã. §. fi. potior enĩ debet esse origo vt. ff. de municip. l. libertus. §. prescriptio. nõ obstat qđ ibi habitat qꝛ sola domus possessio non facit quẽ incolã vt dicta. l. libertus. §. sola domus. hãc vltimã tenuit dñs hasacomater doctor bononieñ. qui hanc questionẽ disputauit ⁊ incipit ꝙdã ciuis bononiẽ. ⁊ ad hoc ẽt adduxit. j. de incolis. l. est verũ ⁊. l. ciues ⁊. l. cum neqꝫ li. x. Ad ꝯria respondet qđ in muneribus patrimonialibus loquitur vnde non debent extendi ad represalias q̃ sunt ꝯ ius vt dictũ est. vbi aũt ibi domiciliũ ꝯtraxisset stando decennio forte secus per. l. ij. e. ti. de incolis. li. x. Secunda q̃stio est talis Cuidam bergomensi derobato in districtu cremone ꝯcesse sunt represalie cõtra cremoñ. tpe derobationis ⁊ concessionis represaliorum pars gibellina expulsa erat de ciuitate cremone iste qui habet represalias cepit vnũ đ dicta parte expulsa querit̃ an teneat̃ ⁊ vr̃ qđ nõ quia iste nõ fuit in causa nec in culpa nec est de illis qui possent facere qđ magistratus exhiberet iustitiã ⁊ ita cessant rõnes preallegate ⁊ iõ sine culpa ⁊c. vt extra de re. iur. c. sine culpa lib. vj. ⁊ pro hac opinione bene facit. ff. de magistrat. ꝯuen. l. j. §. si ordo ⁊ qđ dicam in siĩi q̃one. j. ti. proxi. super rubrica in fine. In ꝯtrariũ facit qꝛ est origine cremonen. vt. dic. l. libertus. §. prescriptio ad municip. primã opi. de facto optinui per iura ꝓdicta ⁊ qꝛ intrinseci repsentat rẽ publicã ciuitatis ⁊ eius vice funguntur nõ extrinseci vt ff. de cap. ⁊ post li. reuersis. l. si quis ingenuã. §. penult. in fine. Ultimo q̃ro ponamus qđ cremon. habeant repsalias ꝯ bergomen. vnus mercator bergomen. captus fuit cremone ⁊ coactus soluere illi qui habebat represalias nũquid poterit recuperare illud qđ soluit ab illo cuius facto ⁊ delicto ꝯcesse fuerũt repsalie et vr̃ qđ sic qꝛ iste soluit qđ ille soluere tenebat̃ et sic eius negotiũ gessit vtiliter vt. ff. de neg. ge. l. que vtiliter et qꝛ ille dedit cãm quare iste fuit cõpulsus soluere et iõ tenetur vt. ff. ad. l. aquil. l. qui occidit. §. in hãc. In ꝯriũ facit qꝛ iste coactus soluere de iure nõ tenebatur ꝑ hãc aut. cũ si. si ergo est sibi facta iniuria alius sibi nõ tenetur vt. ff. de euic. l. si per iprudentiã. ⁊ de piculo et cõmo. rei ven. l. lectos ⁊ le. sequenti. dñs gui. de suꝫ. cũ hec qđ esset de facto eã publice disputauit ⁊ tenuit primã opinionẽ per iura predicta ⁊ qꝛ iste compulsus fuit soluere auctoritate iudicis ⁊ ideo excusatus est vt. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. qui iussu ⁊ de minoribus. l. ait pretor. §. permittitur ⁊ quia licet represalie sint de iure prohibite de facto tñ ꝯceduntur ⁊ seruant̃ ad. l. si per imprudentiã ⁊. l. lectos posset rñderi sicut rñsum fuit in simili. s̃. de summa trinit. ⁊ fide catho. l. j. circa finẽ in vltima q̃one que incipit sed circa hãc materiã. Dñs ẽt ric. opinionẽ dñi gui. sequebat̃ ⁊ allegabat. ff. de his qui deie. vel eff. l. si vero plures. §. cuʒ aũt de neg. ge. l. nam ⁊ seruus ad. l. rho. de iac. l. ij. in principio Cõmo. l. in cõmodato. §. sicut ⁊ de condi. sine cã. l. ij. ric.

¶Ne filius pro patre. Rubrica.

Uper rubrica. Uide az. in summa ⁊ qđ notaui. s̃. titu. proximo. l. j. ⁊. j. qđ cũ eo. l. j. ⁊ ibi in glo. et de filijs fa. et queadmodum parentes pro eis teneant per totũ li. x. et de prima parte rubrice agitur. j. eo. l. pen. de scđa in. l. prima. de tertia in. l. finali ꝯdo. Item pro delicto domini

cto dñi terre ꝛ ciuitat. eius supponuntur interdicto extra de spon. nõ est nobis ꝛ. s. de hereticis auc. si vero dñs tẽporalis ꝛ pp delictũ epĩ totus epatus extra de offi. dele. c. sane. §. fina. xvi. q. vlt. c. sicut dñi vestimentũ ꝛ ibi in gl. ꝛ latius per archi. ꝛ pro delicto dñi punitur eius familia. xvij. q. iiij. miror. ꝛ ibi i gl. ꝛ p archi. Et licet titulus iste in ciuili loquatur multo fortius hꝫ locũ in criminalibus regulariter vt. ff. de penis. l. crimẽ ꝛ pena paterna vt ibi de hoc in gl. ꝛ p me ꝛ latius. xxiiij. q. iij. per totũ ꝛ maxime in. §. qđ autem ꝛ ibi in gl. ꝛ per archi. xxiij. q. ij. in gl. ꝛ per archi. ꝛ per Jo. an. extra de here. c. quicũqꝫ li. vj. ꝛ per eundẽ ꝛ dy. ꝛ cardi. de re. iur. c. nõ debet quis alteri⁹ odio li. vj. ꝛ. ff. de decur. l. ij. §. nullũ. de iure patro. l. diui fratres ꝛ satis bñ in gl. in cor. aut. vt om. obe. iudi. prouinciarum. §. j. vbi finaliter videtur sentire qđ in pena diuina vnus puniatur p altero in tpali nõ Idem tꝫ goffre. in summa de penis. §. pene delinquẽtibus ꝛ host. §. qui ꝛ a quibus vero nõ est ergo vnus p alio ꝛ sequẽtibus de hoc etiã habet. j. q. iiij. §. Itẽ pctõ ꝛ latius per host. in summa de her. §. qua pena ver. plus placet ꝛ vide in speculo de sniẽ executione. §. sequitur videre ver. quid si filiussa. ꝛ. j. de penis. l. sancimus ꝛ. ff. de publica. l. j. in principio tetigi Posset forte dici qđ ex delicto vel cõtractu alterius regulariter alius nõ tenet vt hic. fallit in casibus spãlibus notatis p guil. durãti. d. c. ꝛ si pignoratiões de iniu. ꝛ dam. dato. li. vj. ꝛ p garsiaꝫ de vsuris. c. vsuraꝝ voraginẽ. eo. li. sup verbo terre ipsoꝝ. ꝛ si qui alij casus spãles reperiantur ꝛ ita vr sentire azo in brocardis de doli dissimulatione rubricella vltimo tenet quis ex alieno dolo ꝛ her. extra de his q̃ fiunt a maiori parte capituli. c. quesiuit. de hoc ẽt habet in libello disputatorio pilei rubrica pp delicti magnitudinẽ ꝛ nimiã psonaꝝ ꝯiunctionẽ ꝛ sequẽtibus rubricellis primo libro ꝛ in qõnibus barto. brix. xliij. qõne q̃ incipit duo cõem ꝛ est pulcra glo. circa hoc prima qõne. iiij. in summa. Ex predictis oriuntur alique qõnes prima est si statuto ciuitatis cauetur qđ pater teneat ex ꝯtu vel delicto filij vtrũ valeat. ꝛ ad hoc possunt adduci pro ꝛ cõtra iura preal. ꝛ per dy. de re. iur. c. sine culpa li. vj. ꝛ tangitur hec questio in summa triũ liberoꝝ. C. de decretis decur. in fine li. x. ꝛ ibi tenet qđ statutũ valeat ꝛ gl. e. tit. super rubrica In ꝯtrariũ facit glo. que est. j. que sit longa consue. l. ij. vbi dr qđ si vniuersitas statuat qđ vnus teneat insolidũ pro debito vniuersitatis qđ nõ valet ꝛ de hoc dixi ibi ꝛ notatur per azo. in summa. e. ti. circa finẽ. Cõiter vidi teneri qđ si statutũ obliget patrẽ pecuniariter ex delicto filij qđ valeat Si aũt corporaliter nõ ꝛ ideo valet qñ pecuniariter qꝛ publica vtilitas suadet maleficia puniri vt. ff. de fideiusso. l. si a reo. §. fin. ita sentire vr Inno. extra de sen. excõi. c. grauem circa finẽ. Et ex hoc solui põt alia qđ vtrũ valeat statutũ qđ pater teneatur filio delinquẽti assignare certã partẽ bonoꝝ deuastandã vl' cõfiscandã de quo bene notat in speculo de sniẽ executione. §. sequitur videre ver. qd si filius. ꝛ ad hoc ẽt facit qđ notaui. s. de epi. audien. l. si lenones. Sed esto qđ statutũ valeat ꝛ bona patris sunt aucta vel diminuta qđ tempus considerabimus in dicta parte filio assignanda vtruꝫ tempus commissi criminis an tempus accusationis vel sententie dixi. ff. de penis. l. j. Itẽ vide ad hãc materiã aliã pulcrã questionem dyni quã notaui. ff. de ver. obli. cum filius. Sed quid si vniuersitas delictũ aliquod cõmisit propter qđ supposita est ecclesiastico interdicto qđ fieri põt vt extra de snia excõi. c. romana. §. in vniuersitate nunquid tali interdicto ligentur qui erant absentes tempore delicti commissi vel expresse contradixerunt ne delictum cõmitteretur videtur qđ nõ vt dicto. c. grauem per Innoc. ꝛ qđ dixi in simili questione. s. titu. proximo auc. ꝛ omnino ꝛ videt expressum. ff. de magistra. conue. l. j. in prin. ꝛ vide qđ dicaꝫ. j. vñ vi. l. si quis in tantã ver. Item querit quid de collegio. In contrariũ facit. ff. ad municip. l. qđ maior ꝛ de reg. iur. l. aliud. §. refertur ꝛ extra de his que fiunt a maiori parte cap. c. j. ꝛ ad hoc etiã bene facit. j. de decur. l. nominationũ li. x. ꝛ. ff. qđ cuius ꝑ vniuer. l. nulli. Item quia ex tali sententia interdicti puniũtur non solũ delinquentes immo ẽt non delinquentes vt extra de snia excõi. c. si snia li. vj. de spon. non est nobis. ꝛ de vsuris capitulo vsuraꝝ voraginẽ ne vilescat talis sententia vt extra de sententia excõicationis. c. si ciuitas li. vj. ꝛ. c. alma mater §. j. ꝛ de priuile. vt priuilegia ꝛ. c. sequenti ꝛ est expressum in dicto. cap. romana. §. fi. pro prima opi. facit qꝛ ignorantes vel absentes decretis non ligantur vt. ff. de decre. ab ordi. faci. l. fi. et bene facit. ff. de magistra. conueni. l. j. §. si ordo ad sil'. l. j. §. hec autẽ ꝛ. §. si quis in villa ꝛ. §. se. ꝛ. l. si quis in graui. §. subuenit vbi absentes excusantur a pena silleiani pro hoc etiam. j. de adul. l. in adulterij ꝛ de sicca. l. fi. vr expresse. ff. de magistra. conueni. l. j. Idem videtur in expresse ꝯtradicentibus qui fecerũt qđ potuerunt ar. j. de ap. l. qñ ꝛ de decur. l. oẽs iudices ad finem. ij. q. vij. c. qua propter ꝛ. c. sequenti ꝛ de re. eccle. non alie. c. hoc cõsultissimo. li. vj. §. ꝛ hoc nihilominus tales enim nullũ crimẽ incurrunt vt. ff. de re. iur. l. nullũ crimen. ꝛ pro hoc. ff. ad sil'. l. j. §. hec aũt ꝛ. §. excusantur. ꝛ. j. e. ti. l. si id ꝛ expresse extra d elec. c. generali li. vj. Dñs nic. de cremona doctor decretorum hanc qõnẽ publice disputauit ꝛ soluendo dixit absentes ꝛ cõtradicẽtes fore ligatos ne snia interdicti vilescat ꝛ pro hoc facit qđ notat extra de priuil. c. qđ nõnulli. quo ad deũ non sic ꝛ alias de snia ꝛ re iudicata. c. cũ eterni ꝛ de snia excõi. c. a nobis xj. q. iij. illuc. ꝛ pro hoc qđ notatur extra de elec. c. bone in gl. ꝛ sic esset insufficiens ꝛ per eundẽ her. d. c. romana. §. fi. ꝛ hãc tutiorem esse dicit licet pro opi. qđ nõ ligentur quo ad deuꝫ nec quo ad mundum faciunt iura. s. ad hoc adducta ꝛ qꝛ de quolibet edicto ꝙtũcũqꝫ generali ꝛ stricto rationabilis excusatio intelligi debet excepta extra de rescriptis. c. si quando de sen. excõica. de cetero vbi de hoc ꝛ. ff. de mũ. ꝛ one. l. vt gradatim. §. ꝛ si lege Et ad capitulum romana. §. fi. ꝛ alia iura que dicũt in snia interdicti ex delicto alterius alios puniri posset dicive rũ esse in presentibus qui non contradixerunt quasi quodam modo consentire videantur vt. ff. man. l. qui patitur. ꝛ dicto. c. generali de elec. li. vj. de decur. l. honores. §. fi. xxvij. dist. c. j. ꝛ. c. ij. de his que fiunt a prelato sine consensu capituli. c. ij. imo ꝛ participes esse culpe aliorum extra de sen. excõmu. c. quante ꝛ capitulo dilecto ꝛ. ij. q. vij. c. negligere.

Eque ibi. Pecunia data est quo casu etiã peculio tenus nõ tenetur vt. j. ad macedonianum. l. si filius in glo. hic assume. in fi. vt. ff. qđ iussu per totum In gl. nec aliud interuenit in fin. vt. ff. de in rem verso per totum ꝛ de instito. per totum.

1 ☞ Priuilegia hui⁹ autentice an habeãt locũ in criminalib⁹
2 Statuta ciuitatis in cã scholarium an seruabuntur.

Abita. Fauet multũ scholaribus ꝛ vide qđ notat in speculo de cõpetẽti iudicis aditione ꝛ de iudice dele. §. superest videre ver. quid de magistro ꝛ p archi. xj. q. j. c. inolita ꝛ p host. i summa de foro cõpe. §. ij. ver. sed cũ illa ꝯstitutio ꝛ versi. se. ꝛ de of. ordi. c. qd pertinet v. iudex aũt ꝛ qđ tetigi. s. de iurisd. om. iu. sup rubrica circa principiũ Et diuidit ista noua ꝯstitutio federici in tres ptes sm Jac. de are. ¶ In prima pte indulget quoddã priuilegiũ scholarib⁹. ¶ In scda cuidam tacite qõni respondet. ¶ In tertia iubet eã sub hoc titulo poni. Prima subdiuidit in ꝗtuor. in prima ponit dictũ. in scda duabus rõnibus illud ꝓbat. in tertia ꝯcludit. in ꝗrta ꝯfacientes triplici pena punit ꝛ sm od. põt legi sup rubrica ꝛ qualibet. l. hui⁹ tit. ꝛ pro tanto facit ad titulum quia prouidet scholaribus ne impediantur pro contractibus vel delictis aliorum ꝛ sm eundẽ odo. hec constitutio locum non habet in scholaribus oriũdis de bononia sed solum in forensibus qui causa studiorum peregrinantur vt ex litera colligitur vnde cum cesset in eis causa cessat ꝛ priuilegium vt. s. de sacrosan. eccle. l. qui sub pretextu ꝛ de epis. ꝛ cle. l. generaliter cum similibus. Item approbat gl. que dicit qđ scholares pro libris vel rebus quas deferunt non tenentur soluere vectigal vel pedagiũ ꝛ allegat vltra quã glo. quia res quas deferunt non sunt causa mercandi sed pro eorum vsu vt. ff. de ver. signi. l. in lege censoria ꝛ. j. de publicanis. l. vniuersi ꝛ. ff. de publicanis. l. si publicanus. §. j. ꝛ ibi in glo. ꝛ pro hoc etiam allegat principium huius constitutionis que dicit qđ ipsi ꝛ eorum nuntij debent ire ꝛ stare securi ꝛ pe-
1 dagia nõ consueuerunt ꝓ securitate prestari. ¶ Querit gl. nũ
quid priuilegia huius aut. locũ habeant in criminalibus ꝛ tenet qđ sic licet dicat renuntiatum fuisse bonon. quo ad criminalia ꝛ ita etiam tenet glo. in auc. de man. principum. §. ꝛ non permittas ꝛ odo. hic ꝛ dicit qđ illa renuntiatio facta fuit tempore dñi azo. existentibus tunc in studio plusquaꝫ. x. milibus scholaribus ꝛ pp discordiã ortam inter tuscos ꝛ lõbardos cũ doctores se intromittere nollent de puniendo ipsos cõmissa fuit cognitio ꝛ executio potestati bonon. ꝛ dicit qđ sedata discordia restituti fuerunt scholares in pristinum statum ꝛ dato qđ restituti nõ forent sm cy. renuntiatio nihil noceret modernis scholaribus in quoꝝ preiudiciũ non potuit per illos renũtiari cy. nisi renuntiassent vt vniuersitas vt. ff. de iudi. l. proponebatur cy. ꝛ non preiudicat ẽt eis non vsus vt supra de serui. l. j. ꝛ. ij. cy. ꝛ qđ locũ habeat hec constitutio ẽt in criminalibus faciunt sm odof. verba hic põita ibi nec ob alterius eiusdem ꝓuincie delictũ ꝛ. j. de agẽtibus in rebus. l. ex eo. li. xij. ꝛ qꝛ ẽt in hac auctentica sunt verba litẽ ꝛ cãm que extenduntur etiaꝫ

ad criminalia vt.s.de trāsac.l.cās notat̄ ꝛ.xj.q.j.c.nullus episcopus.Dn̄s tn̄ Jac.de are.hic dicit qd nō hēt locū in criminalibus nisi de crimine agerek ciuiliter ar.j.de priui.scholarium.l.j.li.xij.ꝛ qꝛ reatus priuilegiū excludit.s.vbi senato.vel clarissimi.l.j.vel dicit posse distingui inter crimē atrox vt ī eo locū nō hēat ꝛ leue ꝛ tūc sic sicut ꝛ alias distinguit.ff.de minoribus.l.auxiliū.§.in delictis ꝛ.s.si aduersus d'lictū Quis exequatur sn̄iam doctoris vel epi.Jaco.hic tenet qd ille qui tulit ol.tenet qd ptās.de hoc plene notatur.s.de epi.audi.l.epale Jtē tenet gl.ꝛ hn̄ qd speciale est in scholarib9 vt sit in eoꝝ electione corā quo ex eoꝝ iudicibus ꝯueniank cuꝫ al's sit actoris electio ꝛ idē tenet Jo.an.extra de rescrip.c.statutū.§.cum aūt li.vj.ꝛ possunt variare vsqꝫ ad litē cōte.ꝛ idē tenet gl.ff.de iurisdic.om.iudi.l.si ꝯuenerit.Sed hoc absurdum vr̄ qꝛ sic nūquā possent ꝯueniri qꝛ semp variarent ꝛ sic nunquā fieret lit. cōtestatio vt.ff.de eo qd certo loco dari opꝫ.l.nō vtiqꝫ.ver.q̄ritur ꝛ in ꝓposito vnde Ja.tenet ꝛ cy.qd variare non possint nisi caueant de non declinādo iudicē quem variādo eligēt sicut dr̄ de eo qui hꝫ priuilegiū redeundi domū qd cauere tenetur de rn̄dendo in domicilio suo.ff.de iudi.l.ij.§.pen.ꝛ ibi in gl.ꝛ ꝓ hoc.d.l.nō vtiqꝫ ibi sine loci adiectiōe ꝛc.ꝛ ar.bonū.ff. de le.iij.l.fideicōmissa.§.si quis.e.Ja.de are.ol.Jdē tenet speculator de cōpe.iudi.aditione.§.j.ver.sed nunquid pōt declinare.Jtem tenet hic ipse cy.qd hec auc.nō habet locū in scholaribus clericis cum exempti sint etiam per federicum a iurisdictione omnium iudicū seculariū per auc.statuim9.s.de epi. ꝛ cle.ꝛ quā dicit factā per ipsum federicum post istam cy.Sed si doctor tulit sn̄iam ꝓ scholari nunquid poterit appellari dic qd sic vt.j.de ap.l.ꝛ in maioribus ꝛ appellabitur ad potestatē bon̄.vt in spe.de sn̄ie executione.§.j.ver.quid de sententia doctoꝝ ꝛ dic vt ibi.Sed quid si vnus ex istis iudicibus cepit cognoscere de causa scholaris ꝛ facta est litis cōte.nunquid alij de ipsa causa possunt se intromittere dic qd nō nisi ex causa vt ff.de offi.consul.l.j.extra de offi.dele.c.cū plures.li.vj.ꝛ in speculo de iudice dele.vlti.col.ver.sed nunquid si plures.Sꝫ nū-

2 quid ī cā scholariū seruabūtur statuta ciuitatis bonon̄.dic qd nō vt notatur per archi.de sn̄ia excōi.c.romana.li.vj.ꝛ.viij.distin.c.que contra mores qd puto veꝝ nisi ibi acquisierint domicilium tacitū vel expressum.tacitum habitando ibi per.x. annos vt.j.de incolis.l.ij.li.x.expressum puta qꝛ expresse receptus sit in ciuē vel alias appareat de eius expressa voluntate constituendi ibi domiciliū vt.ff.ad municip.l.incola.l.nihil ꝛ l.domiciliū al's lꝫ ibi habitet nō aīo ꝯstituēdi domiciliū nō tenetur nec tunc dr̄ dicte ciuitatis habitator vt.ff.de iniur.l.lex cornelia.§.domū.circa finem de his que deie.vel effu.l.j.§.pe. si seruus expor.ve.l.si tytius de heredibus instituēdis.l.ex facto.§.rex italicaꝝ.differentia est enī inter ciuē incolā municipem ꝛ aduenā vt notatur.ff.ad municip.l.j.licet cōtra ꝑdicta videatur qd si ibi steterit per annū qd teneat ad statuta ꝛ onera sicut incola.xvj.q.j.c.questi.ꝛ de decimis.c.ad apostolice.sꝫ in decimis ꝑsonalibus soluendis vel ecclesiasticis sacramētis recipiēdis loquūtur ꝛ ex ꝑdictis etiā tenet cy.qd scholaris ex ꝯctu celebrato alibi ꝙ in studio nō possit ꝯueniri ꝯm formaꝫ huius auctētice ꝛ qd dicit hic sup aliquo negotio exponit ibi celebrato vel ex quo possit ibi ꝯueniri puta rōne ꝯctus vel q̄si d'licti vel quasi ibi facti ꝛ qꝛ hic est fauor scholariū ideo ꝛc.vt l.qd fauore.licet in ꝯriū faciat.s.vbi de crimine agi opoꝫ.l.ij. cy.Jtem querit Jac.de are.si bonon̄.conuenit scholareꝫ corā doctore vtrum scholaris possit eum conuenire corā eodē ꝛ videtur qd sic vt.j.de senten.l.cū papi.ꝛ aut̄.ꝛ consequenter ꝛ extra de mutuis petitionibus.c.j.Jn ꝯriū videtur qd doctor habet iurisdictionem solum in causis scholariuꝫ non alioꝝ ꝑ hanc constitutionē nō ergo de alijs cognoscet ar.ff.de arbi.l. non distinguemus.§.de officio non ob.l.cum papi.qꝛ ibi loqtur de iudice ordinario qui ex forma iuris cōis cognoscit hic aūt actor inuitus ꝛ ex priuilegio indulto scholaribus agit cōtra scholarē corā doctore ꝛ iō non habent locū verba illius.l. fine.ibi cuius in agendo ꝛc.Jtē nec autentica ꝛ consequenter qꝛ illa facta fuit in fauorem reconueniendi.i.illius qui reconuenitur nō illius qui recōuenit vt ibi patet vn̄ nō debet in ei9 lesionem retorqueri vt.s.de legi.l.qd fauore Querit etiam gl. qn̄ dicatur quis trahere scholarem ad alium iudicem vtrū ꝑ citationem vel cont.ꝛ an possit penitere de quo plene dixi.s. de episc.ꝛ cle.auc.statuimus ꝛ de iurisdic.om.iudicū.l.in criminali.¶Jn gl.que incipit audacia in malū in fine immo ibi sumitur in bonum sicut ꝛ supra de nouo.C.cōponendo circa prin.vbi de hoc plene dixi.Jn gl.nota peruersam consuetudinē ibi vt nulli iudicū.§.j.ꝛ ibi in glo.Jn fine que est.s.d' sacro sanc.ecc.auc.cassa ꝛ pro hoc.j.de furtis auc.nauigia ꝛ communia de success.auc.oēs peregrini vbi de hoc dicā in glo.large ponit.de hoc plenius.s.dixi.in gl.vlt.in fine pro hoc.j.de ap. l.ꝛ in maioribus qꝛ sicut a priuilegio denegato post sn̄iam appellatur vt.j.quoꝝ ap.nō re.l.ab executore sic ꝛ a denegato ante ol.ꝛ pro hoc facit qd notat ꝑ archi.v.q.ij.c.j.in speculo d' indice dele.§.ñ.v.sed quis cognoscet.ꝛ ad hoc facit qd notatur per Jnno.de cēsibus.c.venerabili vltima columna licet in cōtrarium videatur qd notatur per eundem de rescriptis.c.pastoralis in secunda gl.sed recte intuenti nō est contra.

¶An seruus ex suo facto Rubrica.

Super rubrica. Vide az.in summa e.ꝛ dic aut seru9 cōtrahit vel quasi ꝛ regulariter non tenek factus liber.vt.j.eo.l.j.cū si.fallit in casibus ibi notatis de impositione operarum dic vt.j.e.l.promisse ꝛ melius.j.de oper.liber.l.j.Si auteꝫ delinquit vel quasi aut in dominū aut in extraneum de quo dic vt notatur.j.e.l.fi.

¶Quando fiscus vel priuatus ꝛc.Rubrica.

Super rubrica. Materia huius tituli subtilis reputatur in practica ꝛ d' ea leuiter trāseunt gl.ꝛ az.in summa.e.ꝛ in multis discrepāt.¶Et qꝛ rubrica habet duas partes prima loquitur in fisco scd̄a in priuato ꝛ gl.immiscet simul.pro clariori intellectu quālibet ꝑ se tradā Et circa fiscum attendendū est ꝙ hēt bona debitoris sui tacite obligata vt.j.in quibus cau.pi.tacite contrahi.l.ij.ꝛ.ff.de iure fisci.l.aufert.§.fiscus.Aut ergo debitor fiscalis est soluēdo aut nō.primo casu nō agit contra debitorē debitoris nisi sicut dicetur.j.in priuato habēte debitoris sui bōa expsse obligata vt j.e.l.nō pri9.scd̄o casu qn̄ nō est soluēdo pōt conuenire debitorē debitoris sui vt.d.l.nō prius etiā non cōdemnato debitore principali ꝛ in hoc differt a priuato ꝯm opi.gl.qꝛ priuatus ita demū agit ꝯ debitorē debitoris sui si principalis debitor est sibi cōdemnatus vt.j.e.l.ij.fiscus aūt eo ēt non condemnato ꝑ officiū iudi.vel cōdi.ex lege dūmodo ꝯstet eū soluēdo nō esse ꝛ ita sentit gl.j.e.l.iij.ꝛ.iiij.ꝛ.ff.de iure fisci.l.nō itelligit.§.multa principalia rescripta vbi de hoc in gl.ꝛ.j.de cōuē.fisci debi. l.j.li.x.licet azo in summa.e.nō videat hoc casu distinguere fiscum a priuato.scd̄s casus est spālis in fisco qn̄ rōnalis fisci ex pecunia fisci nomen acquisiuit vt.d.§.multa.ij.responso.Tertius qn̄ ex pecunia fiscali quā recepit debitor fisci sortitus est alium debitorem cui mutauit ipsam pecuniam vt.e.§.multa. iij.responso.his enim casibus fiscus agit contra debitorē debitoris qd nō faceret priuatus.Est ꝛ aliud speciale in fisco qꝛ agit contra debitorem debitoris etiā ante terminū soluēdi deducto interusurio medij tēporis vt.s.de cōdi.ex lege.l.j.ꝛ ibi in gl.hec vera si debitor debitoris fiscalis debitum confiteat̄ si negaret opus esset qd eidē offerek libellus ꝛ conuincerek vt j.subijciā ꝓ hoc.j.e.l.iij.in ceteris aūt puto fiscuꝫ ꝛ priuatum quo ad hunc titulū paribus passibus ambulare.Et iō qd ius hēat priuatus ꝯ debitorē debitoris subijcio aut enī hēt bona sui debitoris obligata aut nō ꝛ si hēt obligata aut expsse aut tacite Si expresse siue generaliter siue spāliter nomē debitoris pōt agere illa vtili actiōe cōtra debitorem debitoris que cōpetit debitori suo directa vt.ff.de pigne.act.l.si cōuenit vt nomen ꝛ ibi in gl.ꝛ de pigno.l.cum conuenit ꝛ.j.q̄ res pigno. obli.possunt.l.nomen ꝛ ibi in glo.ꝛ.j.de hered.vendita.l.post quam ꝛ ibi in glos.licet ad hoc videatur obstare.s.de actio.ꝛ obli.l.ob cām sed dic vt ibi notat̄ ꝛ hec vera si debitor debitoris ꝯfiteatur al's non vt.j.e.l.iij.Jtem videk obstare.j.titu.ꝓximo.l.iij.Sed dic vt ibi in glo.ꝛ statim subijciā Potest etiaꝫ creditor habens bona expresse obligata agere contra debitorem debitoris nō solum personali sed etiam hypothecaria vt d.l.iij.j.ti.proximo ꝛ ibi in glo.si aūt habet bona obligata tacite vt mulier pro dote vel pupillus pro tutela vel similes tūc nō ꝯpetit sibi personalis vtilis contra debitorē debitoris' sine cessione vt dicta.l.iij.j.ti.proxi.secundum azo.s.de acti. ꝛ obliga.l.j.ꝛ.ij.Fallit in casibus specialibus ibi notatis in q̄bus transit vtilis sine cessione sic ꝛ alias est differentia inter tacitā ꝛ expressam hypothecā.ff.de iure fisci.l.moschis vr̄.d.l.iij j.ti.pxi.loquit ꝯm antiq tpa ꝯm q̄ mulier nō hēbat tacitā hypothecā ꝓ dote vt.j.de iure dot.l.vbi adhuc ꝛ q potio.in pig. ha.l.fi.scdm homobonū Si aūt creditor nō habet bona obligata expresse nec tacite tūc debitore suo cōdemnato fit executio Primo

tio Primo in rebus mobilibus Scdo in imobilibus Tertio in noibus debitoꝝ vt.ff.de re iudi.l.a diuo pio in principio ⁊ §.sup rebus ⁊.j.de nouat.l.penul.⁊ ibi notat̃ si aliqd eoꝝ non reperiatur qd sine qone capi possint tūc iudicis officio fit executio ꝯtra debitorem debitoris vt.j.e.l.ij.per missionē in possessionē nomine debitoris secundum formā traditā in glo.j.de pretorio pign.l.j.⁊ tūc loco pignoris tenebit vel si pure debet debitor debitoris cogetur officio iudicis soluere ⁊ creditor sibi pro soluto indebitū cōputabit vsq₃ ad cōcurrentē quātitatē vt.d.l.si ꝯuenit.ff.de pigne.act.⁊ de hoc not.in speculo de ꝯtuma.§.restat videre ver.quid ergo si reus per Inno.extra de eo qui mittitur in pos.cā rei seruāde.c.j.⁊ per od.hic ⁊ j.l.iij.Est etiā vnum satis nota dignū qd notatur in glo.j.e.l.ij.s.qd tūc dr̃ pignus sine qone capi nō posse qñ veniūt vicini ⁊ dicūt res esse suas qd multum facit ad declarationē dicti.§.sup rebus.d.l.a diuo pio.⁊ pro hoc.ff.de iure fisc.l.res que in ꝯtrouersia cū ibi notatis ⁊ qd dixi.s̃.ne vxor pro marito.l.ob maritorum.Sed nunquid agere volens contra debitorē debitoris habet prius excutere principalem ⁊ fideiussorez scdm formā auc.signate.s̃.de ac.⁊ ob.l.fin.galeottus in margarita tꝫ qd non de procur.in rem suam ver.sed pone qd obligasti ⁊ de pignore ver.pone qd tytius ⁊ speculator de procur.§.sequitur videre d ꝓcur.in rē suā ver.quid si mihi obligasti ꝯ qd vr̃ prea.§.multa sunt principalia rescripta.ff.de iure fis.l.nō itelligit.de hoc dixi.j.que res pigno.obli.poss.l.nomen. Ultimo quero qōnem de qua vidi multū dubitari tytius obligat mihi oia bona sua hēbat debitorē deinde vendidit noīe ipsius debitoris cū nō hēret vnde posset mihi satisfieri aliunde petebā officio iudicis mihi satisfieri per illuz debitorē debitoris mei emtor nois ꝯ dicebat qd hoc fieri nō debebat in eius preiudiciū qꝛ licet incorporalia ꝓprie nō possideant̃ sed quasi vt.ff.de acq.re.do.l.seruus.§.icorporales ipse quasi possidebat istud nomē ⁊ ideo dicebat sibi offerri libellū debere ī hypothecaria sicut fieret si rem corporalem debitoris possideret.dubitabat̃ quid iuris Et qd offerri debeat libellus videtur textus ⁊ gl.j.ti.prox.l.heredem.vbi gl.format libelluz in hypothecaria ⁊ galeotus in margarita de pigno.ver.pone qōnem de fctō debitor meus obligauit ⁊ in speculo de actore seu peti.§.sequit̃ ver.Idē etiā pōt in alio exēplo dici ⁊ pro hoc etiaꝫ facit.s̃.de ac.⁊ obli.l.iij.⁊ qꝛ quasi possessio huius nois nō debet auferri emtori nisi ordinaria via vt.ff.si ventris noīe mulier in posses.missa.l.j.§.necessario quia non haberet regressum de euic.ꝯ venditorez nisi via ordinaria ꝑ sniam euinceret̃ ab eo vt.ff.de euic.l.si dictū.§.si cōpromissero ⁊ ibi in gl.et de rei ven.l.vtiq₃ Item istud nomen per venditionē exiuit de bonis debitoris vt.j.de here.vel act.vē.l.emtor nominis et habet vtiles a lege et vtitur etiā directis facta cessione vt no.in gl.s̃.de ac.et obl.l.ij.et.j.e.l.fi.et ita non potest dici eius debitor et per ꝯseqns iste titulus locum habere non potest cum non sit debitor debitoris sed emtoris maxime in tribus casibus positis.j.de noua.l.iij.s.post denuntiationem litis conte.vel partis debiti sre ceptionem.In contrarium qd nō sit opus libello videtur qꝛ nomen debitoris potest obligari vt dictis.l.si conuenit.ff.de pigne.act.⁊.l.nomen ⁊.j.que res pigno.obli.pos.vbi de hoc dixi ⁊ azo.in summa de pign.§.obligari possunt ver.Itē res corporales ⁊ ex ista obligatione competit creditori vtilis que competebat debitori eius directa ⁊ ista vtilis sibi datur a lege vt predictum est ⁊ probatur le.⁊ gl.predictis ⁊ maxime.d.l.nomen.debitor ergo vendendo ipsi vtili preiudicare nō potuit ergo sine aliquo libello illam intentare poterit naꝫ iste nihil petit ab emtore sed a debitore debitoris sicut eniꝫ debitor suus si non vendidisset non posset eum impedire in executione ⁊ exactione illius vtilis ita nec emtor habens causam ab eo quia nemo plus iuris ⁊c.vt.ff.de acqui.re.do.l.traditio ad.l.iij.⁊ glo.ibi positam.j.titu.proxi.⁊.l.ij.s̃.de act.⁊ ob.pōt rñderi sicut ibi respondetur in glo.ꝺm az.qꝛ loquuntur in tacita hypotheca nos aūt loquimur in exꝓssa que inter se differūt vt ibi notatur.Sed adhuc videtur mirabile qd due vtiles cōpetāt ꝯ istum debitorē debitoris vna que datur creditori per l.nomē vt predictū est alia que datur emtori nois a lege vt.d.l.ij.de actio.⁊ obli.⁊.l.ex nominis.j.de hered.vel ac.ven.quis ergo eoꝝ erit potior videtur qd creditor qꝛ primo sibi fuit qsita vtilis quā emtori Unde debitor postea vendēdo ipsi creditori ꝑiudicare nō potuit In cōtrariū videtur quia iste creditor habet illam vtilem que competebat debitori directa cum ergo debitor vendiderit eam ⁊ cesserit emtor potior videtur sicut si vendidisset rem corporalē quo casu expediret qd creditor ab emtore auocaret vt predictum est Iteꝫ quia iste emtor ēt directam intentare potest nomine cedentis vt dicta.l.ij.de ac.⁊ obli.⁊.l.ex nominis.de here.vē.Et qꝛ forte vna sola vtilis ꝯpetit per ea que notant̃.j.de here.ven.l.emtor.Quibusdā vr̃ qd si ꝯcurrant qd emtor preferat̃ creditori qꝛ sicut prefert̃ debitori in predictis tribus casibus positis dicta.l.iij.de noua.ita ēt preferatur creditori cui nomen est obligatū ⁊ cui competit vtilis ex eius ꝑsona vt dictū est.Ego aūt puto creditorem emtori ꝓferri si vtilē velit intētare ꝯ debitorem debitoris nec puto qd teneat̃ emtori libellū aliquē offerre cuꝫ ab ipso nihil petat sed solū ab ipso dbitore debitoris ꝯ quē sibi cōpetijt vtilis antequā ipsi emtori.Si āt ex officio peteret executionē fieri cōtra debitorē debitoris tunc forte locus esset in libello qꝛ in hoc esset posterior ipso emtore ⁊ talis executio tūc peteret̃ in preiudiciū emtoris ⁊ iō cautius puto creditori qd agat vtili q̄ꝫ ꝙ petat executionē ex officio.Si ēt vellet agere hypothecaria posset per dictam.l.iij.j.tit.proxi.Sed vtilius est agere vtili sicut dixi videtur ēt aliud remedium esse contra debitorem debitoris.s.qd creditor denūtiet ne sibi soluat de quo dixi.j.depositi.l.penul.ver.allegatur etiam.

PRopter. In gl.Ibi.l.rōnes ⁊ melius.ff.de tutelis ⁊ rati.distra.l.nisi finita ol.

SI in cām. Ibi valentis proprium nomen debitoris In glo.veniūt em̄ vicini. Nota qd qñ dicitur res esse in controuersia de quo dic vt.ff.de iure fisci.l.res que in controuersia ⁊ facit multum ad declarationē.l.a diuo pio.§.sup reb⁹.ff.de re iudica.In glo.officio iudi.ibi ar.pro pla.ol.ibi ꝙ lex predicta.s.a diuo pio.§.sed vtrum ol.

De hereditarijs actionibus Rubrica.

SUper rubrica. Uide azo.in summa eodem in summa et quod notaui.s̃.famil.er.l.ea que in nominibus.

PEcuniam. In gl.s.actione ibi de inoffi.te.l.cuꝫ duobus hanc approbat Ja.butri.Econtra videt̃ ꝙ in nullo cōfundant̃ per.l.si communi fundo.in fine.ff.de seruitu.rustic.ꝑdiorum puto ꝙ res peruenerit ad eum casum a quo incipere non potuisset ⁊ ideo actio in totum extinguitur vt.ff.de seruitu.l.ꝑ parte de seruitu.vr.predi.l.in rē cōem Ja.de are.

PRo hereditarijs. Ponit dictuꝫ ⁊ exceptionē Ibi conueniendus est.s.in solidū vt.s̃.l.prima notat̃ Sꝫ contra hoc videtur.ff.de preto.stip.l.j.in fi. Sed dic vt ibi plene notatur in glo.⁊ dixi.s̃.fam.er.l.ea que in noībus In glo.vt ⁊.s̃.de pactis ibi.l.in executione.§.ij.al̃.§.scda ⁊ ratio satis colligi pōt.s.indiuiduitas ⁊ de hoc dic vt ibi notat̃ et latius.ff.fam.er.l.heredes.§.idem iure Ibi ab vno teneat̃ huius ēt satis patet rō quia in reali solus possessor tenetur cū solus habeat facultates restituendi.vt.s̃.de alie.iudi.mu.causa facta.l.j.⁊ de rei ven.l.officium Ibi.l.j.§.si quis Cōiter est lex ⁊ nō.§.⁊ est fauor reipublice ibi de alime.le.l.iij.in principio ⁊ §.j.ratio spālitatis est duplex.s.fauor alimentoꝝ ⁊ qꝛ ꝑticularis solutio incōmoda est legatario vt.ff.famil.er.l.plane ⁊ de transac.l.cū hi.§.in cā odo.Ibi quintus si testator.rō est volūtas testatoris ⁊ fauor dotis ⁊ de hoc ibi in gl.⁊ per dy.Ibi in funeraria fauore huius actiōis vt patet multis.l.ff.de religiosis ⁊ sumti.fune.Ibi.§.si tu ex parte qd intellige vt ibi in glo.notat̃ ⁊ nō erit casus mirabilis Itē fallit in decimis ⁊ tributis ⁊ alijs oneribus rei incūbentibus que sequunt̃ rem ⁊ possessorē vt.j.de anno.⁊ tribu.l.j.⁊.ij.li.x.⁊ de publi.⁊ vecti.l.imperatores vber.de bobio cy.hic aliter distinguit quā gl.q̄ distinctio in effectu sub glossa claudit̃ ⁊ ideo omitto cyn.

HEredem. In gl.ibi ꝺm azo.hāc tꝫ.p.ꝺꝫ cy.qd est notabile si veꝝ est.sed in ꝯriū facit qꝛ obligatio tacita ⁊ exꝓssa vident̃ eqparari vt.j.de scdis nup.l.hac edictali.§.oib⁹ ergo sicut noīa veniūt in gñali obligatiōe expressa sic ⁊ in tacita cy.

UT debitum. Ibi ꝓpostera petitiōe no.de preposteratione de quo dic vt.j.de testi.l.ꝓposteri.In gl.j.in fine d hoc dic vt notaui.s̃.de pactis.l.debitori.

SI adulta. Ibi ꝑ besse.i.octo vncijs siue duab⁹ ꝑtibus ita exponit hes insti.de he.insti.§.hereditas.In gl.j.in fi. Sꝫ quis hoc probauit dic qd ille qui dicit aio cōpensandi relictum vt.ff.de le.ij.l.creditorem ⁊ de le.j.l.lucius circa ꝑn.ol.

Ex delictis defunctorum. Rubrica.

Uper rubrica. Modicū traditur in summa.e.sꝫ plus.š.ti.proximo ⁊ tetigi supra famil.er.l.ea que Qualiter heredes teneantur ad restitutionē vsurarū ⁊ male ablatorū ⁊ ad que vide qꝺ notat̃ p her.extra ꝺ vsuris.c.tuanos ⁊ per Inno.e.titulo.c.michael ⁊ plenius per eundem de immunitate ecclesiarum.c.qꝛ pleriqꝫ.⁊ per archi.xiiij.q.v.qui habetis.§.j.⁊.c.sequenti ver.qꝛ delictū.Et est notanduꝫ ꝙ iste titulus non tenet de iure canonico immo heres idistincte tenetur ad restitutionē vt notat̃ per archi.j.q.iiij.c.ecclesia in fine ⁊ notat̃.e.c.§.Item peccato in glo.ordinaria ⁊ bene.xxiiij.q.ij.in summa de hoc ēt notatur.xvj.q.vj.c. si episcopum ĩ gl. ⁊ per inno.de raptor̃.c. in literis ⁊ per bartolomeum brix.in questionibus suis.clxv.q.que incipit queritur vtruꝫ heredes defuncti ⁊ ē magna glo.bert.extra de sepulturis.c.fi. tãgitur etiam de solu.c.primo ⁊.xij.q.ij.c.episcopus qui filios in glo. ⁊ plenissime de hoc notatur in summa fratris Raymundi de rapto.§.de heredibus ⁊.§.sequētibus.pulcra ratio quare heres non teneatur ex delicto defuncti habetur in tex.ff. de penis.l.si pena.Quando autem heres teneatur prosequi causaꝫ a defuncto inchoatã vide Inno.extra de iudi.c.quia.b.de arbitris.c.ex parte de alie.iudi.mu.causa facta.ca.ij.⁊ dixi.ff.de iudicijs.l.tam ex contractibus.⁊ de fideicōmissis.l.hi qui accessionis ⁊.j.si pendente ap.mors interuenerit.l.j.

Ost litis. In fi.moralis est iste tex.et sepe allegatur ⁊ est etiam vtilis quo ad deū.plerūqꝫ eĩ turpia lucra ad heredes nō trãseunt ⁊ ideo ꝺꝛ de turpi lucro nō gaudebit terti⁹ heres ⁊ qꝺ dicitur licet em̃ pena ad heredes nō trãseat tñ qꝺ turpiter ⁊ scelere quesitū est ad cōpēdiū heredis ptinere nō ꝺꝫ vt ff.qꝺ metus cã.l.qꝺ diximus.§.fi. Opponit̃ de .l.ij.in fine.ff. vi bonoꝝ rap.⁊ solue vt in gl.Opp.de ꝯdi.furtiua ⁊ solue vt ĩ gl.⁊ distingue vt in gl.In gl.magna Ibi.§. emãcipatus .ff.si quis caut̃.l.si eum.§.qui iniuriaꝝ ⁊ de iniur.l.qui iniuriaꝝ.§.j.Ibi vel ꝯditione furtiua ⁊ sic hic de vi cōpulsiua loquitur q̃ parit actionē qꝺ metus cã ⁊ illa datur ꝯtra heredē Cōtraria vero de vi ablatiua,q̃ parit actionē vi bonoꝝ rap.que ꝯ heredes nō datur odo.ibi regulariter datur heredi vt dicto.§.sed heredibus institu.de perpetu.⁊ tempo.ac. Ibi.§. videamus ergo igitur ⁊.§.⁊ hec ex rei ol.Ibi.l.ex depositi Quod intellige scꝺm qꝺ notat̃.ff.de precario.l.quesitū in fine ⁊.l. cū p̃cario §.fi.qui sunt casus multū notabiles ⁊ singulares in ista materia ⁊ iꝺ videas.Sed q̃rit ol.aliqs fecit mihi furtū vel dedit dãnū per incendiū accusaui eū ⁊ subiectus est tormētis p̃cedētibus indicijs ⁊ ꝯfessus est ⁊ pseuerauit in ipsa ꝯfessiōe qꝺ op⁹ est vt.ff.de qōnibus.l.j.§.diuus ⁊.§.si quis vltro anteꝙ̃ sñia ferat̃ decessit nūquid ex tali cōfessione tenebunt̃ heredes quidam qꝺ non p hãc.l.q̃ exigit litis ꝯte.cū defuncto qꝺ hic non p̃supponitur factū fuisse Ipse aūt tenet qꝺ etiã si lis cōtestata nō fuit qꝺ heredes teneãtur actiōe in factū ex tali cōfessione q̃ trãsit in heredes vt.ff.de interro.ac.l.si seruū.⁊ ad.l.aq.l.proinde.§.si pcur.Itē hec cōfessio fctã sup furto declarat eū fuisse furē heres aūt furis tenet̃ ꝯditione furtiua vt.ff.de ꝯdi.furtiua.l.si p fure.§.fi.Itē pro hoc qꝛ actio q̃ nō daretur in patrē de peculio datur lata sñia qꝛ in iudicio quasi cōtrahitur vt.ff. de peculio.l.iij.§.idem scribit old.Sed contra hoc videtur qꝛ hec confessio facta vt supponit̃ lite non conte.nulla videtur vtpote facta ordine iudiciario non seruato vt.j. de sententijs.l.prolatã.Sed dici posset qꝺ ille ordo non est necessarius in cōfitentem vt.ff.de re iudica.l.debitoribus ⁊ de iudicijs.l.si debitori ⁊ dicta.l.proinde in fine ad .l. aqui,sed ille loquūtur de sponte confitente secus forte de confessione in tormentis de q̃ in questione queritur.¶Et cyn.hic plene ⁊ clare tradit hanc materiã dic scꝺm eū aut defunctus delinquit circa quasi ꝯctū vt circa administrationē tutele ⁊ tūc eatenus tenet̃ quatenus defunctus vt.ff.de heredi.tuto.l.j.⁊.l.cū ostendimus Si aūt ĩ contractu vero tunc refert aut dolus dedit cãꝫ ꝯtractui ⁊ tūc idē qꝺ in delicto extra ꝯctū cōmisso.s.vt in tm̃ teneat̃ inꝙ̃tum ad eū peruenerit vt insti.de perpetu.⁊ tēp.act.§.nō autē oēs. Si aūt incidit in cōtractu aut erat talis cōtractus ex quo non solet ius in heredē transire ⁊ tunc in tm̃ tenetur inꝙ̃tuꝫ ad eū peruenit vt.ff.de precar.l.quesitum.§.fi.aut talis ex quo solet ius in heredem transire ⁊ tunc in totum tenetur vt.ff. depositi.l.si hoīem.§.datur de ac.⁊ oblig.l.ex ꝯtractibus ⁊.l. ex depositi de re.iur.l.fi.⁊.l.ad ea.§.in contractibus. Si aūt delinquit culpa leni interueniēte tūc aut interuenit cōtrahēdo ⁊ heres tenet̃ insolidum aut quasi ꝯhendo ⁊ nō tenet̃ heres nisi lite contestata contra defunctum vt de here.tuto.l.j.⁊ predicta distinctio fuit dñi dy.cy.tñ in additionibus suis dicit quosdã modernos sic distinguere aut querit̃ de contractu bone fidei vel quasi ⁊ tunc heres tenet̃ ex dolo defuncti vt.ꝺ.l.si hominē cum si. Si aūt actio est de cōtractibus stricti iuris aut oritur actio ex contractu ꝑpter delictum ⁊ tenet̃ heres vt.l. elegãter §.nō solum.ff.de dolo ⁊ de ver. obli.l.ex parte.§.fi.aut oritur ex delicto pp cōtractū ⁊ tunc nō tenetur heres nisi quatenus ad eum peruenit ⁊ ita debet intelligi quicquid dicãt glo.ff.de edē.l.vbi ⁊ de bonis auc.iudi.possi.l.p̃tor.§.fi.que loquūt̃ in actiōe in factū que dat̃ ex p̃torio pignore q̃ est stricti iuris ⁊ sic ꝺꝫ intelligi qꝺ ꝺꝛ in actiōe de p̃cario vt.ꝺ.l.q̃sitū.§.fi.⁊.l.cū p̃cario.§.fi.sic ēt in actiōe de in rē verso vel de peculio q̃ est stricti iuris vt.ꝺ.l.illud.§.fi.ꝺ tributo.⁊ de vsuris.l.mora.§. ĩ bonefidei.Si aūt cōmittatur delictū extra cōtractum aut querit̃ de priuato delicto ex quo ciuiliter agitur aut de publico Si de priuato aut lis est cont.aut nō.si est cōtestata cōuenitur heres insolidū vt hic si nō est ꝯte.tenet̃ inꝙ̃tū ad eū puenit ⁊ nō vltra vt hic cū si. Si de publico gl.facit regulã de.l.ex iudiciorū de publicis iudicijs ⁊ excep.a regula q̃ hic ⁊ ibi notat̃ caue tñ quia gl.ponit inter casus spãles.ff.ꝺ iure fisci.l.lucius. qui casus nihil habetfacere cū regula qꝛ nos tractamus de bonis delinquētis pp delictū auferendis ⁊.l.lucius . tractat de bonis pp delictū acquisitis que auferunt̃ heredibus vt hic ⁊ ibi hug.vero distinguit aut delinq̃ns decessit ante accusationē ⁊ regulariter crimē morte extinguitur vt hic. fallit in casib⁹ .ꝺ. l.ex iudicioꝝ.Si vero decessit pendēte accusatiōe tūc aut pro tali delicto ĩponit̃ pena corpalis tm̃ aut corporalis ⁊ pecuniaria simul primo casu morte eius extinguit̃ secundo casu dicit hug.qꝺ durat ꝯ heredes pro pecuniaria pena qꝺ sic probant per ap.extinguit̃ ꝓnuntiatū sed in cōdēnato post appellationē.l.distinguit inter delicta in quib⁹.l.imponit penã pecuniariã expresse ⁊ ea in quibus tacite vt.j.si pēdēte ap.mors interue.l.iij.ergo,⁊c.quidã tñ nō intelligunt ar.dicentes qꝺ expressio ademtionis facte in sñia per iudicē hoc operat̃ qꝺ nō est verum qꝛ sicut dixi sñia per ap.extinguitur ⁊ sic expressio illa p̃emta est vñ illud contingit tm̃ qꝛ lex expresse imponit talem penã vt ibi dicã ⁊ hãc opinionē tꝫ Iaco.de ra. Alij vt cy.dicunt qꝺ nō nisi cōdemnatio sit secuta vt.ff.de pub. iudi.l. defuncto per dictã.l.ex iudicioꝝ.quã opinionē sequitur dy.licet p̃dictū ar.hug.multū vrgeat in ꝯtrariū ⁊.l.ex iudicioꝝ intelligit̃ iam lata sñia super bonis ⁊ hãc sequitur.p.fm cy.in additionibus Quidã moderniores p̃cedentē opinionē sequūtur que vr̃ probari ex.ꝺ.l.ex iudicioꝝ in fine vbi dicit qꝺ in actiōe ex delicto sufficit litē cōtestari secus vbi nō agitur iure actiōis sꝫ p officiū qꝺ lit.cont.nō efficitur trãsitoria in heredē ⁊ iꝺ citius tollitur qꝛ ad vindictam.Non obstat ar.de ap.qꝛ nō est per oĩa idē sñiam eē latã ⁊ appellatū ⁊ nō esse iudicatū qꝛ si heres nō prosequat̃ ap.sup sñia bonoꝝ remanet firma vt.ff.de his qui no. infa.l.furti.§.si heres Sed vbi non est lata aliqua sñia heres nō habet prosequi in aliquo qꝛ extincta est vt dictis.ll.de hoc etiã notatur per cy.j.si reus vel accusator mortuus fuerit.l.fi. Sed nunquid eadem instantia cum defuncto cepta possit continuari cum herede videtur qꝺ sic vt.ff.de act.⁊ obli.l.sciendū ff.de iudi.l.tam ex contractibus de hoc querit dynus sed non soluit.ff.de reg.iur.l.penalia ad hoc facit qꝺ notatur in gl.ff. de inofficio.testō.l.filius.§.multomagis cy.

¶De constituta pecunia Rubrica.

I pro alieno. Uide azo.ĩ summa.e.Et no.au. hic signatã que ꝺclarat ⁊ corrigit ⁊ que facit differentiam vtrū loquatur quis personaliter puta satis faciã tibi qꝛ tūc tenet̃ de cōsti. pec.vt primo rñso an impersonalr̃ puta erit ibi satisfactum ⁊ tunc non valet vltimo rñso Alia duo responsa secundū ⁊ tertiū differunt qꝛ in scꝺo locutus fuit copulatiue ⁊ ideo non tenetur nisi pro sua portione quia verba copulatiua indicant eum noluisse insolidum teneri.In tertio disiunctiue ⁊ ideo insolidum tenetur nam cuꝫ dixisset satisfiet tibi a me vel ab illo innuit qꝺ nisi alij nominati satisfaciant qꝺ ipse teneri debeat insolidum ⁊ ita innuit azo ĩ summa auctenticoꝝ vnde hec sumitur ⁊ in auc. vt cum de ap. cog.§.fi.Op.qꝺ impersonalitas non vitiet stip.vt.ff.de verb. obliga.l.stipulatio ista.§.si quis ita stipu.ij.responso ⁊.l.si ita stipulatus.§. chrysogon⁹ dic qꝺ ĩpersonalitas ex parte obligati vitiat vt hic ex parte eius cui acquiritur obligatio non vt in contrarijs.ratio est qꝛ ex parte obligati non est presumtio qꝺ velit se obligare impersonaliter loquendo. Sed ex pte

¶Materiam istius tituli pioꝝ ample ꝺtermnataꝫ in.ff. veteri.e.ti.

creditoris

creditoris bene est presumtio qd velit sibi querere arg.ff.de p ba.cū de indebito dy.Sed cōtra hoc videt qd impersonalitas ex pte obligati nō vitiat vt.ff.si cer.peta.l.fi.ꝛ de verb.oblig.l. illa stipulatio.§.cū qui.So.ibi est personalitas quantū adver ba obligationis ꝛ impersonalitas quantū ad verba executio nis que nō vitiāt secundū pet.ex predictis apparet quod va lent instrumenta que continue fiunt talis fecit talem procura torem ꝛ eum releuauit ꝛ satisdedit pro eo hec enim imperso nalitas non vitiat ex.ꝛ vide qd dixi.dicta.l.stipulatio ista.§.si quis ita.ver.xxiij.op.

Receptitia. Diuide in quatuor partes In prima iustinianus polli cet ampliare naturā pecunie cōstitute cessante re ceptitia actione in secūda tria vitia q̄ antiqtus ine rant pecunie constitute recitat ꝛ corrigit.In tertia ampliat na turā actiōis pecunie constitute.In quarta ꝛ vltima approbat statuta argenti distractorū ꝛ quorundā negotiatorū Secūda pars principalis q̄ est in.§.cū igitur subdiuidit in duas qꝛ in Prima ponit ipsa tria vitia in Secūda corrigit.Tertia prin cipalis que est in.§.sed heredibus subdiuidit in quatuor inpri ma ponitur regula in secunda exceptio in tertia cōcludit.In quarta tacite qōni respondet Iac.de are.literā sic exponatis Receptitia actione q̄ olim locū habebat in rebus q̄ nō cōsiste bāt pondere numero vel mēsura ꝛ fiebat cū solēnitate quadā quā nō habemus ꝛ ideo recessit ab aula ꝛ remāsit actio de con stituta que hac.l.ampliat per iustinianū vt predictū est odofr. Ibi cū igitur primum vitium odo.Ibi nullā haberet cōionē sed sola receptitia odo.Ibi neq̄ secundum vitiū odof.Ibi et dubitaret tertium vitiū.Ibi hac.l.apertissima lege hic corri git primum vitium.Ibi neq̄ sic h corrigitur secūdū vitiū.In quocūq̄.i.in aliquo ibi metis.xxx.sepe allegatur qd actiōes personales durant.xxx.annis de quo dic vt in glo.notat.Ibi ꝛ liceat corrigit tertiū vitiū odo.Per nr̄am cōstitutionē.s.pre sentem.Sed heredibus regula Ita tñ.exceptio nō erubescat igitur conclusio.Neminē moueat tacite rōnis rn̄sio.Ibi vana vocabula sepe allegat qd de vocabulis non est disputandū ex quo de sensu constat.qꝛ sensum ꝛ non verba spectamus.vt.ff. de adimē.le.l.iij.§.cōditio ꝛ.j.de dedititia liber.tollē.l.vnica ꝛ de custo.reo.l.fi.ꝛ qd dicitur quodcūq̄ nomē imponas semp vsura est.xiiij.q.iij.c.plerique ꝛ quodcūq̄ nomen imponatur excepto p spūalibus simonia est extra de simonia.c.in tantum ꝛ ibi in glo.In cōtrariū videt de noīe curandū instituto dedo natione.§.est ꝛ aliud ꝛ de codicillis si idē vbi de hoc in glo.ꝛ p me.s.de ferijs.a nullo.dici potest qd si de sensu constat de no minibus nō curat vt hic ꝛ.j.de liberis preteritis.l.iij.ꝛ ibi in gloss.In dubio aūt statur verbis ꝛ nominibus vt.ff.de lega. iij.l.nō aliter de exercito.l.j.§.in re dubia In glos.vt.s.ex nu do pacto in fi.immo nō est ius cōmune qꝛ in constituta.x.dies in alijs obligationibus modicum tempus qd magis intelle ctu percipitur quam sermone explicetur vt.d.l.qd dicimus ol. In glo.ar.qd quelibet vltima voluntas qd verū est in larga si gnificatione vt insti.de testa.in prin.ꝛ ibi in glo.in stricta secus vt dicam.j.de codicillis.l.si idē in glo.nomē pecunie ibi de ver bo.signi.l.pecunie.ꝛ in hac largissima significatione sumitur.j. q.iij.c.totū.ꝛ ibi in glo.ꝛ de verbo.signi.l.cū stipulamur appel latione etiam summe cōtinent res mobiles ꝛ immobiles vt.ff. de.le.iij.l.quilquis.In glo.vlti.ibi animi fatigatione sic expo nitur.s.de insti.C.confir.§.sed cū sit necessariū.Ibi aut.de fi deiussoribus.§.si.od.hic dicit nota.qd si campsores vel merca tores habent consuetudinem qd scribunt in libro suo perinde habeatur ac si esset debitū approbatū qd in casib⁹ eorū cōsue tudines sunt seruande vt hic ꝛ.ff.de eden.l.quedam in fi.et sic est hec litera pro scholaribus cōtra campsores vel mercatores qd si eorū libris scriptum inueniat eos teneri scholaribus qd scripture stetur de hoc notatur dicta.l.quidam in fine.Item facit hec litera pro statutis paraticorum ꝛ societatum qd va leant inter eos quod verum est nisi repugnent iuri communi vt.ff.de colleg.illicitis.l.fina.vbi de hoc.s.de iurisdictio.om. iudi.l.fi.

Diui adriani. Loquit de illa ep̄la cui quotidie renūtiat in in strumētis de qua no.ꝛ plene dixi insti.de fideiusso ribus.§.si plures ꝛ.j.de fideius.l.iij.itē allegat hec lex qd vbi eadē rō ꝛ idē ius concor.sunt in glo.plene dixi.j.de interdicto matrimonio inter pupillum ꝛ pupillam.l.fina.In glo.prima in fine sed ibi speciale fauore pupilli ꝛ rationes ibi redduntur.

¶ Rubrica De probationibus.

Super rubrica. Vide az.in sum ma.e.ti.ꝛ in bro cardis de probationib⁹ ꝛ extra per totū ꝛ per. hec.Inn.ꝛ host.ꝛ alios ꝛ p gof.ꝛ bo.ī sūma.e.ꝛ in specu.e.ti.lib.vj.ꝛ in clemen.ꝛ per gabrielez de osolletis in tractatu suo de fama circa prin. Item notandū qd si qs offert se pbaturū plura capitula quo rū quodlibet p se sufficit prio probandū est qd facilius pbari pōt vt notat p Io.an.extra de electione.c.si forte li.vj.¶ Sz dubitare vidi an articulus seu capitulū pbatiōis iuris admit tat vel et cōsuetudinis puta qd monasteriū velit pbare se libe rū vel aliquis qui dicitur esse seruus Et videt qd nō qꝛ iudica re qd iuris ad nullū sensum corporis ptinet quare ꝛc.vt notat per inn.extra de testi.c.cū causā.idem videt de consuetudine qꝛ cōsuetudo est ius nō scriptū ꝛc.vt insti.de iure natu.gen.ꝛ ci. §.ex nō scripto ꝛ notat per Inno.extra de cā possessionis cuz ecclesia dici potest qd aut articulus seu capitulū continet sim plex ꝛ merū ius nullo corpis sensu pceptibile ꝛ nō admittitur vt dictū est.aut continet factū habēsānexam cōclusionē iuris puta qd possedit rē mobilē titulo ꝛ bona fide ꝛ triennij spatio ꝛ iō est dn̄s ꝛ tūc talis articulus admittit qꝛ nihil aliud est hoc quā qualificare factū pbationi subiacens ar.s.si contra ius vl' vtilitatē publicā.l.prescriptione ibi siue in iuris narratiōe ꝛc. ꝛ.ff.de iureiuran.l.fi.§.finantē aliquid ꝛ ibi notat.Idem si fiat articulus de possessione vel obseruantia tanti tpis cui⁹ memo ria non existit quo probato de necessitate sequit cōclusio liber tatis.Ad id qd de ꝯsuetudine dicit dici pōt qd consuetudo di cit tria.s.actū frequentatum habitū ꝛ ius ex vtroque collectū de primo loquit.s.de ep̄ali audientia.l.iij.ꝛ.j.de iure fisci.l.fa cultas in fine de secūdo loquitur instituto.de rerū diuisione.§. pauonū.ꝛ talis ꝯsuetudo sic habituata fit quasi quedā natura vt.ff.ad macedon.l.j.in principio ꝛ de liberis ꝛ posth.l.si quis posth.de hoc etiā pōt intelligi qd dicit de consuetudine patris fami.tam in loquendo vt.ff.de lega.primo.l.si seruus pluriū §.si.quā vtendo vt.ff.de opt.lega.l.ij.in fine.ꝛ de ali.ꝛ ciba.le. l.alimenta.§.j.ꝛ de offi.pcon.ꝛ lega.l.iij.§.penul.ꝛ de pig.act. l.vel vniuersorum.de tertio loquitur dictus.§.ex non scripto ꝛ.j.dist.mos est.cū ergo sermones audiendi sint fm ppositam materiā vt actus nō reddat inutilis vt.ff.locati.l.si vno.in prin cipio fami.ercis.l.ꝛ puto.§.j.igitur cū in articulo de consuetu dine fit mentio nō ad cōsuetudinē que est ius sed ad eā que est factum debet fieri relatio arg.ff.de verbo.obli.l.stipulatio ista §.hec quoq̄ stipulatio.de pecu.l.nec seruus de cōdi.ꝛ demon. l.quibus diebus.§.dn̄s.ꝛ hoc modo accipitur.ff.de legi.l.de quibus.ibi dum dicit qd moribus ꝛ consuetudine introductū est ponit eā consuetudo p facti obseruantia ius introducente nō pro ipso iure moribus introducto ꝛ ideo de tali consuetu dine facti articulus ꝛ positio admittitur in aut.de his qui in grediunt ad ap.§.penul.ꝛ ad hoc facit qd dixi.s.de iura.calū. l.ij.§.qd obseruari in tractatu positionū ver.Itē repellit posi tio si fiat sup his que iuris sunt ꝛ ver.sequēti ꝛ plene dicet.j.q̄ sit lon.consuetu.sup rubrica ver.videamus an consuetudo de beat probari.Utrum exclusus per lapsum termini vel alio mō adatione nouorū articulorū siue capitulorū videat exclusus a declaratione veterum vide qd notaui dicto.§.qd obseruari in tractatu positionum.§.nunc videndū restat de rn̄sionibus v̄. vidi et multū dubitari ꝛ.ff.de via publica.l.j.Itē vidi dubita ri nunquid talis articulus admittat qd tytius est habitus ꝛ re putatus pro filio martini ꝛ similia videt qd non qꝛ talis repu tatio ius non cōfert.vt.ff.de mortuo inferen.l.longa.Dici po test qd reputatio duplex est.s.verbalis.ꝛ realis.Verbalis.que ex sola denūtiatione fit que aliqū multū operat vt isti.de ado. §.fi.j.de lati.liber.tollen.l.vnica.§.similiq̄ mō ꝛ in aut.vt lice. ma.ꝛ auie.§.sed hoc sancire.regulariter tū parū operat vt.ff. ad municipales.l.iperatorē.§.penul.ꝛ mā.l.si vero nō remune rādi.§.quidā.realis vero multum operat vt.ff.de le.iij.l.seruis vrbanis in principio ꝛ.ij.responso de iure fisci.l.si accepto ꝛ ad macedo.l.si patrem ꝛ licet rem in vero esse nō constitu at vt.ff. de mune.ꝛ hon.l.modestinus de doli excep.l.apud celsum.§. si quis non tutor.constituit tamen in quadā quasi possessione talis iuris vt.ff.de liberis agno.l.j.§.iul.j.e.l.nō epistolis ꝛ.l. nō nudis.ꝛ ibi notat ꝛ arguit scientiam aduersarij q̄ est neces saria in prescriptione incorporalium vt.s.de serui.ꝛ aqua.l.si aquā et talem quasi possessionē reddit legitimā q̄ est aduersa riorū silentio roborata vt.j.de acqui.poss.l.nemo ꝛ sic appa ret tales articulos pertinentes et admittendos.De articulis negatiuis ꝛ eorū probatione admittēdis vel non dixi.s.de iu ra.calum.l.ij.dicto.§.obseruari in tractatu positionum ver. Item repellitur positio negatiua vt dicetur.j.e.l.actor.Item

quero de qõne que fuit in romana curia tytius impetrauit in ec clesia romana sancti petri.xv.februarij sempronius eandẽ ec clesiã impetrauit.xv.mensis martij.orta inter impetrantes di scordia secũdo ipetrãs p cuius appellationẽ cã erat in curia fe cit talẽ articulũ.pbare intẽdit qđ Joãnes quođã rector ecclie sancti petri decessit post.xv.diẽ menses februarij ⁊ ante.xv.diẽ martij.Primus impetrãs dicit hunc articulũ nõ admittendũ prima pars articuli est impugnatiua iuris sui ⁊ ex appellatio ne nõ descendit.Et qđ articulus admitti nõ debeat videt quia omnis ille articulus est impugnatiuus q se p se tm̃ cõsideratus ius alterius impugnat vel alicui aliteri articulo adiũctus hoc idẽ operat sicut flumẽ dicitur nauigabile vel per se vel per ad iunctionẽ alterius.ff.de aqua plu.arcen.l.si aũt plures.§.si.et de flumi.l.quominus.sed articulus predictus talis est qr impu gnat gratiã tytij primo impetrantis quasi obreptitiã ⁊ quasi sup beneficio viuentis adhuc impetratã.cũ dicit qđ rector ec clesie decessit post.xx.diẽ februarij ⁊ sic post ĩpetrationẽ ipsius tytij ergo ista prima ps articuli nihil ptinet de iure secũdo im petrantis sꝫ solũ impugnat ius p̃mi ⁊ hoc nõ lꝫ ar.ff.si serui. vendi.l.sicuti.§.aristo.quantũ em̃ ad defensionẽ iuris sui suffi cit secũda ps articuli.s.qꝫ decessit ante.xv.diem martij.prima aũt pars simpliciter est nociua ⁊ impugnatiua iuris aduersa rij ⁊ sic non admittenda vt.ff.de aqua plu.arcen.l.j.§.idẽ ait et §.deniqꝫ cũ em̃ ex secũda parte articuli ad fundationem iuris p̃pij tm̃ cõsequat quantũ ex prima p̃ria sicut mere impugna tiua nõ est admittẽda ar.ff.de leg.prestan.l.virilis.§.si adierit obrependo em̃ dando articulũ de iure transit ad impugnãdũ ius alterius qđ nõ lꝫ sicut nec licet in possessorio facere articu lum tangens peritorium.vt.s.qui legitimam personã.l.mo mentanee ⁊ extra de excep.c.cũ inter.R.priorẽ in fine ⁊ dixi di cto.§.qđ obseruari.l.ij.de iura.calum.v.an aũt q agit posses sorio illi em̃ articuli dicunt ppꝛie de iure alicuius esse qui sunt super substantialibus ⁊ essentialibus iuris illius sicut materia tũ ex materia ar.ff.de cõtraben.em.l.pacta cõuenta sꝫ amotio prioris impetrantis nõ est huiusmodi nõ em̃ est ius secũdi ex amotione p̃mi vt.ff.de mili.testa.l.qrebat.§.si.de cõiungen dis cũ emã.libe.l.j.§.nunc videamus in ver.nec qđ nepotibus de peculio.l.eo tpe in fi.⁊ notatur de acqui.pos.l.qui absenti. §.si.⁊ de loco publico fruendo.l.j.circa prin.in gloss.hic est ca sus.Ultimo videt expressum de duobus filijs impuberibus quorum vnus dicit se solũ filiũ alter etiã se filium qui em̃ dicit se ẽt filiũ ius tm̃ suum defendit qui autem dicit se solum filium ius alterius tangit ⁊ ideo concludit lex qđ iste status contro uersiã nõ patit sed facit vt hec legunt.ff.ad carbo.l.iij.§.si duo impuberes.⁊ eius rõ ⁊ motus bene attendat.Et sic apparet ta les articulos impugnatiuos ex appellatione nõ descendẽtes repellendos ⁊ ita pronuntiatũ fuit in palatio apostolico p dñꝫ bernardũ rolandi auditorẽ oldra.Jtẽ quero nunqd talis arti culus admittat.pbare intendit qđ epi bergo.fuerunt in pos sessione visitandi tale monasteriũ p multa ⁊ longa tẽpora ⁊ vr qđ nõ tanquã obscurus cũ nõ certificet qui fuerũt illi episcopi Sed dicendũ est contra qr attribuit dignitati non persone vt ff.de annu.le.l.annua.§.tytia extra de officio delegati.c.qm̃ ab bas.⁊ notat p Jnnoc.de snĩa.excõi.c.si vere.cũ ergo dignitas certa sit ⁊ articulus certus frustra em̃ persona querit cũ id qđ intendit iã habet vt.ff.queadmodũ testa.aperiant.l.si in duo bus.ij.responso ⁊ de verbo.oblig.l.cum seruus ⁊ ibi notatur. Jtem cuꝫ in articulo dicat p multa ⁊ longa tpa hec dictio per notat tpis cõtinuationẽ ⁊ actus perfectionẽ vt.ff.de ver.sign. l.vrbana.§.pernoctare.de bonis eoꝝ qui mortẽ sibi cõsci.l.iij. §.sic aũt.⁊ de adul.l.ij.in principio tũc nãqꝫ generalitas parit obscuritatẽ qñ nõ est vniformis cõditio inclusoꝝ ex generali tate vt.s.de transact.l.vt responsum vel nõ intelligit conceptus loquentis qui diuersimode intellectus nunc cõtrahit vitium nũc nõ vt.ff.de iure fisci.l.ita fidei.quoꝝ neutrũ est i articulo p dicto.Et qđ nõ sit necesse exprimi nomẽ pprium epoꝝ pbat extra de priuile.cum olim.c.essemus vbi abbas admissus fuit ad probandũ exẽtionẽ monasterij sui sine expressiõe nominis pprij.⁊ pro hoc extra de rescriptis.c.si gratiose lib.vj.Est etiã notãdum qđ articuli aliqñ dant super facto aliqñ super scripto vt extra de elec.c.cũ inter.R.seniorẽ si super facto quilibet te stis ideneus tm̃ admittit.Si super scripto puta sup pbatione testi vel alterius instrũ puta qđ ita scriptũ fuit in testamẽto vel instrõ ordinatũ p testatorẽ tunc vident admitti debere solũ te stes qui interfuerũt testamẽto instrõ vel scripture vt.ff.de qđ nibus.l.vnius.§.testes.j.de testi.l.testiũ de iure deliberã.l.si. §.j.⁊ de erogatio.militaris ãnone.l.penul.lꝫ em̃ dicerent se vi disse scripturã non sufficeret vt.j.de fide instru.l.sicut iniquũ ⁊ ibi notat ⁊ extra de priui.c.cũ olim.primo per inno.in prima glos.an post perem toriũ datum ad articulandum audiat dñs vel proponens articulos dic quod nõ vt notaui.d.§.qđ obser uari.in tractatu positionũ.ver.quid si terminus perẽtorius ⁊ qđ nõ admittat facit qđ notat extra de accu.c.lꝫ.Jtẽ qr ad ap. psequendã statuit terminus vltra quẽ nõ audit extra de app. c.personas ⁊ ad cõsecrationẽ obtinendã extra de transac.c.in ter corporalia.⁊ p hoc extra de officio delega.c.de causis.⁊ de offi.ordi.c.irrefragabili ⁊ de resti spo.c.frequens lib.vj.Qñ p bationes sunt pares quis debeat obtinere notat extra de p batio.c.lꝫ.circa finem in glo.que incipit bene tñ locus est.Etqr in capitulis ponit de maioribus ⁊ antecessoribus qui sint ma iores ⁊ antecessores notatur.ff.de in ius vocã.l.quiqꝫ.§.parẽ tes.ff.de gradibus.l.iurisconsultus ⁊ notat extra de verbo.sig. c.ij.⁊ dixi.s.de reli.super rubrica ⁊ ad hoc.j.de cobartalibus l.si cobartali.lib.xij.ibi cui maior ⁊c.Jtem admittit talis arti culus qđ tytius solũ ⁊ isolidũ possedit rem talẽ licet videatur habere implicitã negatiuã.s.qđ alius nõ possedit vt notat per Jnno.dicto.c.licet.de proba.in glos.que incipit quid ad rem Et est articulus nomen diminutiuũ designans aliquod parti culare ⁊ diuiduum a genere suo per debitas circunstantias de cisum vt.j.quorum ap.non re.l.ab executore.circa finem de pre scriptis verbis.l.naturalis.§.j.ad finem ibi explicitus est arti culus ⁊c.⁊ extra de test.c.presentium li.vj.Et de istis articulis vide qđ not.in speculo de teste.§.nunc videndum est nobis de articulis ⁊ in alphabeto lr̃a a dictione articulus.Modum p bandi aliquẽ fructus percepisse notaui.s.de rei vendi.l.certũ Jtem nota qđ oĩs probatio a iure prodita admittit vt.j.de li bera.causa.l.nec omissa ⁊ supra de rei vendica.l.indicia.Jtem vnus testis cum admittitur plene probat extra de successio.ab intesta.c.si.

Ut creditor. Querit iac.de are.qõnẽ de q̃ vidi sepe dubitari aliqs erat vsurarius manifestus debitor eius habet instru mentũ solutionis sortis ⁊ vult repetere ab eo vsuras plurium annorum quibus tenuit ipsam sortem ⁊ quibus affe rit se vsurã soluisse ⁊ probat illũ vsurariũ manifestũ ⁊ qđ cõi ter recipiebat p vsuris a debitore solidos.iiij.p libra.in anno ⁊ aliter nõ pot pbare se soluisse vsuras an sufficiat ista pbatio ita qđ presumat illoꝝ annoꝝ vsuras soluisse videt qđ sic qr nõ est verosimile qđ vsurarius q exercet officiũ pcedẽs a radice cupiditatis gratis dimiserit vsuras nec iactauerit pecunias suas vt.ff.de pba.l.cũ de indebite ⁊ ex presumtione qualitatis psone p̄sumit ⁊ eius cõsuetudo vt.ff.de pigne.act.l.vel vniuer soꝝ ⁊.s.de epali audiẽ.l.iij.⁊ ita dicit ipse in quibusdam locis seruari tñ tꝫ cõtrariũ ⁊ dicit qđ opus est qđ pbet solutionẽ p hãc.l.cũ si.⁊ qr debitor non presumit vsuras que sunt indebite soluisse vt.d.l.cũ indebito.⁊ p hoc extra de iurerã.c.ad nr̃am ⁊.c.ex literis Jaco.Pro prima opi.facit qr ex coniecturis pre sumitur contractus pigneratitius vt extra de pignori.c.illo nos ⁊ de contraben.emt.⁊ vendi.c.ad nostram ⁊ als etiam ex coniecturis probat.vt.ff.de proba.l.si chirographum de vsu ris qui semisses ⁊.j.de apoc.publicis.l.quicũqꝫ.ad hoc facit qđ notaui.j.de iure emphi.l.ij.ver.Jtem querit glos.si emphi teota dicit se soluisse.

Cessiones. Jdest res possessas vel se cũdũ vulgare dic qꝫ ẽt p prietatẽ cõprehẽdit vt dixi.s.de fideius.minor.l.ij. Querit ia.de are.si egi rei vẽ.⁊ dixi me dñm ex tradi tione mihi facta a tytio ⁊ succubui qr non pbaui tytiũ dñm.si volo modo agere publiciana ⁊ dicere eũ non dñm nunqd pos sim ⁊ dicit qđ sic ⁊ ita tꝫ glo.ff.de euic.l.minor.§.j.⁊ eo.titu.l.si cum venditor in principio Ja.⁊ instit.de actio.§.alie ⁊ notaui de excep.rei iudi.l.⁊ an eadem.§.actiones.Et ex predictis col ligit cyn.hic secundũ Jaco.predictum si ex forma statuti plus puniatur ex insultu facto cum armis quam sine:⁊ aliquis ac cusauit de insultu facto cum armis ⁊ probauit de simplici in sultu vtrum sequi debeat condemnatio ⁊ finaliter tenet quod nõ de stricto iure per.l.de adulterijs.l.denuntiasse.§.quid tñ in fine.⁊ vi bonoꝝ raptorum.l.iij.§.hoc autem ver.docere de equitate tñ vt maleficiũ puniat dicit seruari contrarium licet lex hoc non dicat.⁊ de hoc plenius dicaꝫ.ff.de nox.l.in delictis §.si detracta ⁊ plene habetur in quadam questione disputata per dñm Ri.de mata.que incipit statuto cauetur qđ qui aliuꝫ vulnerauerit

Ex persona. Sepe allegat gl.hic posita qꝫ ex p̃nti statu p̄sumit in prete ritũ nã qr anus hodie non est soluendo presumitur etiã in preteritũ nõ soluendo fuisse.ad hoc concor. ff.e.l.nõ est necessarium ⁊ ibi in glo.⁊.j.de adul.l.si q in glo.de hoc tñ

hoc tamen an facultates presumātur vel non plenius notatur. ff. qui satisdare cogūtur. l. si vero. p ꝯdēnato. §. qui pro rei qualitate ⁊ tāgit. j. e. l. actor sic cōtra presumit de preterito ad pñs vt qui olim fuit malus ⁊c. vt. ff. de accu. l. si cui. §. bisdē ⁊ ibi in glo. ⁊ tactū fuit. s. de officio magistri militū. l. fi. Et de istis ꝑsumptionibus de preterito pñti ⁊ futuro est pulcra glo. extra de presum. c. scribā. ⁊. xliij. di. multis in glo. ⁊ per archi. ⁊ de regu. iur. c. semel malus. li. vj. per dy. ⁊ Jo. an. ⁊ per eundē de electione vbi periculū circa principiū.

Propꝛietatis. Dñiū innuit aliud eē ꝓprietatē ⁊ aliud dñiū ⁊ iō instrīs vēditionū opponit vendidit iure proprietatis ⁊ dñij. Ibi legitimis ꝓbatiōibus q̄ sunt multe vt. s. de rei vendi. l. cū sup vernis ⁊ dixi. e. tit. indicia ⁊ p azo. in suma. e. §. pe. in fi. ⁊ latius in speculo. e. §. videndū restat vbi ponunt. xiiij. species ꝓbationū. ꝓbat etiā dñium per presumtionē puta si fratres vel socij rez cōem tenuerūt. x. vel. xx. annis pro diuiso presumit diuisio qđ quilibet fit dñs partis quam possedit vt. s. cōi diui. l. penult. ⁊ ibi notatur satis licet cy. teneat contrariū vt ibi dixi. Dixit etiā dominium ⁊ possessionē qñq₃ probari per instrā sola vt. j. de acqui. pos. l. ij. ⁊ sic potest hec lex loqui cy.

Instrumenta domestica. de scriptura priuata an fidez faciat hic agit de quo plene dicā. j. l. ꝓxia allegat sepe lex ista ⁊ gl. hic posita quod que nō ꝓsunt singula multa iuuant ⁊ ita videtur ex duabus semiplenis ꝓbationibus seu pluribꝰ iperfectis cōstituivnū pfectū cōtra qđ allegat glo. j. qui numero tute. l. vnica vbi de hoc in gl. ⁊. ff. de vaca. mune. l. j. in fin. lꝫ gl. nō allegetde hoc etiā tangit in glo. ff. de excu. tuto. l. ij. vltra prin. ⁊. §. fin. q̄ glo. vident sentire qđ si ꝓbationes sint eiusdē generis duo imperfecta cōstituāt vnū pfectū vt hic al's nō vt in ꝯrījs ⁊. ff. de excusa. tuta. l. spadonē. §. qui multa iura ⁊ ita etiā tꝫ py. in libello suo disputatario rubrica in summa quoq₃ notandū est qđ cōsentiens fama cōfirmat Ja. de beluiso hic dicit soluendo predicta contraria qđ ad ꝓbationē prosunt vt hic nō ad excusat. vt ibi. ¶ Uel dic qđ aut imperfecta simul iuncta ꝓducūt eundē effectū quē solet ꝓducere vnū ex iperfectis ⁊ tūc que nō ꝓsunt singula vt hic al's secus vt ibi. Uel clarius aut est eadē rō in imperfectis permistis q̄ est in impfectis ⁊ tūc obtinet qđ hic aut nō ⁊ tūc qđ ibi Jaco. canoniste dicūt aut negotiū de quo agit est indiuiduū sicut baptisma eucharistia ⁊ similia tūc iperfecta nōꝯstituūt pfectū. si diuiduū tūc sic Ita notat. xxij. di. quorū dā in glo. ⁊. p arcb. ⁊ tāgit. vij. q. l. nihil. pria opinio sint eiusdē gñis vel nō vr̄ expresse contra. ll. j. de agricolis ⁊ censi. l. cū scimus vltra princ. li. xj. ⁊. ff. de ritu nup. l. q in prouincia in eo qđ dicit famā cū alijs probare vt ⁊ hic in glo. ⁊ de testi. l. iij. §. eiusdē ⁊ ibi in glo. ⁊ qđ dicit qđ facta semiplena ꝓbatione p vnū testē vel priuatā scripturā deferri sacrm̄ in defectū ꝓbationuz vt. s. de iureiu. l. in bone fidei ⁊ ad hoc ēt facit expresse lex istaq̄ dicit scripturā priuatā cū alijs ꝓbare ⁊ extra de testi. cuz cām ⁊ ibi in glo. ⁊ de testi. c. preterea. Unde opinionē old. positā in l. vnica. j. qui numero tute. tutiorē credo que dicit qđ regulariter duo imperfecta cōstituūt vnū pfectū ⁊ in cōtrarijs sic speciale fauore pupillorū vel numerū publicorūvt non sic de facili quis excuset ab eis odo. posset ēt dici qđ excusatio est res indiuidua ⁊ sic est locus opinioni canonistarum.

¶ Rubrica de validitate ⁊ efficacia scripturarum priuataruz.

Rationes. Duo dicit prīo an scriptura priuata fidē faciat secūdo an vba testōris enūtiatiua ⁊ nō dispositiua fidē faciāt. de prīo loquit lex. s. ꝓxia et glos. ibi posita ⁊ est pulcra glo. ⁊ instit. de lr̄arū obligatione in princ. in spe. de instru. edi. §. nūc dicendū restat p totū ⁊ p gof. in summa de fide instru. §. priuatū ⁊ p ber. extra de fide instru. c. ij. Circa qđ sic distinguit hic iac. de belui. aut scriptura priuata est sine cā aut cū cā prio casu nō ꝓbat sine alijs adminiculis sine sit cōfessata siue negata vt. s. l. ꝓxi. in textu. ⁊ glo. ff. de proba. l. cū indebito vbi de hoc ⁊ est rō qꝛ ꝓsumit erronea vt. ff. de doli exceptiōe. l. §. ij. circa nisi probet qđ scriptura vel cōfessio facta fuerit ex certa sciētia tūc enim plene ꝓbat. ar. j. ad. l. fal. l. fi. ff. de re. iur. l. cuius p errorē ⁊ dic vt notat dicto. §. circa ⁊ in summa autēticorum de instr. cautela ⁊ fide secūdo casu qñ cū cā si quidē est ꝯfessata ꝓbat plene etiā si est facta sine testibus vt in aut. de triente ⁊ semisse. §. studiū ⁊ de his qui ingre. ad ap. §. illud ⁊ de instr. cau. ⁊ fide si tñ quisq̄ vbi de hoc si vero est negata si quidē cōtinet subscriptionē triū testiū ꝓbat plene si supsunt testes ⁊ deponūt sup ea ēt literarū cōparatione facta in aut. de istru. cau. ⁊ fide. §. si qs igit ⁊. §. sequēti. Si aūt nōꝯtinet subscriptionē triū testiū sꝫ est ab vno cōtrahentiū scripta ⁊ ab alio subscripta vel ab vtroq₃ ꝯhentiū scripta vel ab alio scripta ⁊ a ꝑtibus subscripta ⁊ ꝓbat p testes qui subscripserūt vel scripserūt ⁊ est cōfessata ⁊ tunc plene ꝓbat vt. j. qui potio. in pig. ha. l. scripturas vbi de hoc not. ⁊ dixi. ibidē est vterq₃ casus ⁊ ꝓximus. Si aūt scritura priuata nō cōtinet testes aliquos vel pauciores tribꝰ nec cōtinet scripturā aliquarū partiū ⁊ est cā si quidē est cōfessata ꝓbat vt dictū est. Si vero est negata tūc nō probat ēt si ꝓbetur scriptura duobus testibꝰ qꝛ in debitoris fidē totū negotiuz suspendit vt. d. l. §. fi. tñ vbi de hoc ⁊ sic dꝫ intelligi sed requiritur cōparatio ⁊ ea facta inducit semiplena ꝓbatio defert iuramētū. vt. d. §. illud. ⁊. §. fi. tñ. vbi de hoc ⁊ sic dꝫ intelligi gl. q̄ est. s. de iureiurā. l. in bone fidei Jac. de belui. cy. s. l. ꝓxima tꝫ priuatā scripturā nō ꝓbare sine adminiculis. i. sine depositiōe testiū subscriptorū ⁊ sic intelligit. l. istā qꝛ talis scriptura nō pōt plus operari quā vox eiꝰ ar. j. ti. ꝓxi. l. iurisiur. ⁊ iō dicit necesse eē testes deponere ⁊ ꝓpterea lex cōsulit testm̄ publicari vt. j. de testa. l. publicati ꝫm pe. ⁊ ita ēt tꝫ. s. de iureiu. l. in bone fidei dyn. Duo casus spāles vident in qbus scriptura priuata fidē facit plenā. s. de arbi. l. nec in arbitris circa prin. ⁊ in cōmissione alicuius cause facta alicui de qua apparet scriptura priuata cōmittētis cū eius sigillo vt dixi. s. de man. princípū. l. vnica. idē in tutore scribēte in codice rōnū pupilli se recepisse lꝫ nō sit cā tñ fidē facit cōtra eū. vt. ff. de tutelis ⁊ ra. di. l. j. §. officio qꝛ cā tutele p qua scribit subesse intelligit. Idē in negotiorū gesto. vt. ff. de neg. gest. l. nesennius in fi. Et idē putarē i mercatoribus socijs scribentibus super libro societatis qđ intelligeret cām societatis subesse que sunt satis notabilia ⁊ sepe de facto occurrentia. Et qđ non stet scripture etiā cōtra se nisi adsit cā tꝫ glo. clare institu. de inutili stipu. §. Itē verborū in glo. not. standū esse scripture. ⁊. j. de nō nu. pecunia. l. gñaliter lꝫ quidā dicere voluerint qđ scriptura priuata etiā sine cā obliget scribentē p aut. ꝯ qui ꝓpriā. j. de nō nu. pecu. q̄ de cā nihil dicit ⁊ dicūt qđ presumit cā donationis p. l. cāpanus de opis libert. Contra quos est expresse. ff. de dona. l. nuda ⁊ ibi in glos. ⁊ per dy. ⁊ dixi dicta. l. gñaliter. j. de nō nume. pecu. ⁊ dicto. §. circa. l. ij. de doli excep. qñ aūt cū cā obligat vt predixi ⁊ pro hoc. ff. de contra tabu. l. non imputauit. §. si quis sua manu. ⁊ qđ notat in glo. ff. de testi. l. iij. §. argumēta que incipit sunt enim multe species vt ibi dicit scripturā domesticā sine cā inducere semiplenā ꝓbationē cū cā plenā. distinguit tamen mutuū ⁊ dos ab alijs vt no. d. l. generaliter de nō nume. pecu. ⁊ puto qđ qñ scriptura priuata fit ad obligandū qđ opus sit qđ fiat presente creditore vel eius procuratore vt. ff. de edē. l. si qs ex argentarijs §. ex hoc edicto ⁊. §. ꝓtinere ⁊ tꝫ azo. in summa huius titu. §. fi. ver. porro in fi. ⁊ pro hoc etiam qꝛ cōfessio facta etiā in iudicio absente aduersario nō obligat confitentem vt. ff. de cōfessis. l. certum. §. si quis absente. cū cōcor. ⁊ in summa. e. §. penultimo ver. sed secus vbi cōfiteor ⁊ p hoc qđ pñtia creditoris requiratur bene facit. ff. de act. ⁊ obli. l. cōsensus ⁊ ibi in glo. alīj tenēt qđ obliget etiā si scribat absente creditore p dictā aut. contra qui ꝓpriā q̄ nihil de creditoris pñtia dicit ⁊. l. generaliter de nō nu. pe. ⁊ dicūt presumi pñtiā ⁊ oīa solēniter acta vt. j. de cōtrahē. ⁊ cōmittē. stip. l. optimā ⁊ insti. de fideiussoribus. §. fi. lꝫ ad cōtraria ⁊ maxime ad. l. cōsensu rñdent qđ loquunt de contractibus vbi scriptura nō est facta ꝓpria manu ⁊ hanc opinionē vidi cōiter in iudicio teneri lꝫ prima de stricto iure forte sit verior ⁊ hanc vltimā. s. qđ scriptura ⁊ cōfessio extra iudiciū valeat etiam absente aduersario tꝫ pe. ꝫm cy. j. de nō nume. pecu. dicta. l. generaliter vbi etiā de hoc tetigi qđ sic ꝓbat prīo p preal le. §. si quis absente qui loquit de confessione facta in iudicio secus ergo si extra iudiciū qꝛ si de vno dicitur de alio negatuz intelligit ⁊ qꝛ non reperitur aliqua. l. cautū qđ opus sit aduersarij pñtia ergo nō est de essentialibus confessionis vt. l. cū de indebito. §. fi. ⁊ rō diuersitatis inter cōfessionē in iudicio ⁊ extra est qꝛ confessio in iudicio inducit obligationem que nō pōt contrahi inter nisi presentes. Illa aūt que fit extra iudiciuz nō inducit obligationem sed solam probationem obligationis inducte vt. ff. depositi. l. publia. §. fi. ⁊ plene dixi. j. depositi. l. iiij. Item qꝛ ēt confessio facta in vltima voluntate valet absente aduersario vt. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. surdo de liberatione le. l. legani. §. fi. et. j. de falsa cā adiec. l. j. ⁊ predicta etiā vbe in cōfessione ad liberandū requit presentia aduersarij cuius presentia consensum inducit secundū eū cy. De hoc dicam. j. de confessis. l. vnica. ver. v. queritur. Uidi etiam circa hunc articuluz

dubitari si in scriptura priuata contineat̃ hoc modo ego ty⸗tius debeo dare sempronio libras centũ quas mihi dedit tali die vtrũ obliget scribentẽ ⁊ vr̃ qꝺ nõ q2 cã nõ adest nec facta dicit̃ presente sempronio vñ nõ valet per iura predicta. In cõ⸗trariũ vr̃ qꝺ intelligat̃ inesse cã mutui p̄ verba quas mihi de dit vt.ff.si cer.pet.l.lecta.⁊.l.certi cõditio.§.si numos.cũ dare sit accipientis facere vt insti.de act.§.sit itaq3 ⁊ mutuũ est cum de meo tuũ et vt.ff.si cer.pe.l.mutuũ.ĩ prin.⁊.§.appellata. Itẽ q2 apparet pecuniã datã ad numerũ ⁊ mutuũ cõsistit in his q̃ pondere numero ⁊c.vt.l.mutuũ.§.mutui datio. Ite3 q2 qꝺ de meo ad te peruenit equũ est vt mihi reddat̃ vt.ff.si cer.pet.l.si ⁊ me ⁊ tytiũ ⁊ ita de facto obtinui. Vnũ est notandũ qꝺ ex ep̄la que est priuata scriptura missa etiã absenti quis obligat̃ vt.ff. de pactis.l.labeo cũ si.⁊ de cõstituta pecunia.l.tytius seio.⁊.l. quidã ⁊ ibi in glo.⁊ optime.ff.depositi.l.lucius.⁊.l. publia.§. fi.q̃ est multũ notabilis ad istã materiã cũ his q̃ ibi notant̃ et hoc vide bñ.j.depositi.l.iiij.in qõne dñi m.de mata.⁊ de istis epistolis dicet̃.j.e.l.nõ ep̄lis ⁊ ibi in glo.l3 in cõtrariũ qꝺ non faciãt fidẽ tales ep̄le multũ facere videat̃.ff.de pollici.l.caride mus s3 dic vt ibi ex glo.colligit̃. Et qꝺ sigillo alicuius stet̃ ⁊ fi⸗dẽ faciat vr̃ sentire gloss.j.de rebus alie.nõ alie.l.ij.⁊ probat̃.j. mãdati.l.si literas.vbi de hoc tetigi ⁊plenius.j.e.l.nõ ep̄lis in fi.⁊ iste epistole l3 nõ habeãt diẽ vel annũ nihilominus valent vt.ff.de pig.l.cũ tab.⁊ dixi.s̃.de nouo.C.cõpo.§. quibus sup verbo ex hoc orienda ṽ.litere aũt priuatorũ. Qñ vero scriptu ra priuata fit ad liberandũ tunc talis scriptura indistincte va⸗let ⁊ fidẽ facit ⁊ ad liberationẽ sufficit vt notat̃ dicta.l.cũ de in debito.§.fi.ff.de proba.⁊.l.gñaliter.j.de nõ nume.pecunia vbi de hoc tetigi ⁊ in summa eiusdẽ tituli.ij. colũna ⁊ tenet clare glo.insti.de literarũ obliga.in principio in glos.que incipit.i. per scripturã. In aliquibus tñ casibus post.xxx.dies tm̃ libe⸗rat talis scriptura vel cõfessio vt.j.de nõ nu.pe.l.in contracti⸗bus.§.sed qm̃ ⁊.§.super ceteris.⁊ ibi in glo.nec hoc casu videt̃ necessaria pñtia debitoris per dictã aut̃.contra q̃ ꝓpriã q̃ de creditore ẽt loquitur ⁊ nihil dicit de presentia debitoris immo qꝺ plus est sola confessio creditoris sine alia scriptura videt̃ ad liberationẽ sufficere vt notat̃ in glo.in aut̃.de iureiu.a moriẽ te prestit.§.j.que incipit vt.ff.de legatis.j.in fi.⁊ q2 in.d.l.gña⸗liter.j.de nõ nume.pecu.⁊ alie.glo.que de hac materia tradũt indistincte tenẽt cõfessionẽ ad liberandũ valida3 esse nec dicũt exigi presentiã debitoris l3 in ꝯtrariũ multũ videat̃.ff.de pac. l.tale pactũ ꝓfiteor te nõ teneri vbi innuit debitorẽ fuisse pre⸗sentẽ Sed dici posset qꝺ ita fuit ibi de facto.s.qꝺ debitor pñs erat nõ aũt ibi dicit̃ nõ necessitate esse quod pñs sit vel põt di ci qꝺ l3 qñ fit in absentia nõ valet iure pacti obstat tñ exceptio doli vt.ff.de liber.lega.l.nõ solũ.§.liberationis ⁊ tetigi.j.si in fraudẽ patro.in fi.⁊.s̃.de pactis.l.postq̃ liti.⁊ de hoc dixi.j.de confes.l.vnica. Quinto querit̃. Itẽ etiã contra facit qꝺ dictu3 est de confessione que nõ t3 ẽt in iudicio absente aduersario vt d.l.certũ.§.si quis absente.ff.de cõfessio. Sed dici posset illud intelligi de confessione ad obligandũ. Sed contra oĩa predi⸗cta videt̃ qꝺ nunquã scriptura priuata fidẽ aliquã facit nec ad obligandũ nec ad liberandũ vt.ff.de act.⁊ obli.l.nõ figura lite rarum sed dic vt ibi notat̃ ⁊ instituto de literarũ obli.in princi. Si aũt scriptura priuata fit in fauorẽ scribentis vr̃ qꝺ fidẽ non faciat vt.j.l.proxi.⁊.j.de conne.fisci debitor.l.fin.⁊ ibi in glo.l3 speculator sentire videat̃ qꝺ l3 per se fidẽ non faciat cum alijs tñ sit vt.l.pxi.⁊ ita t3.d.§.nunc aũt dicendũ restat de instr̃orũ editione ṽ.l3 aũt priuata instr̃a. Sed adhuc quero de eo qꝺ vi di de facto sepe dubitari si in libro cãpsoris vel mercatoris ap pareat scriptũ qꝺ tytius deposuit penes eũ centum ⁊ ibidem scriptũ est quod recepit vtrum tali scripture credat̃ vel si in li⸗bro campsoris vel mercatoris sit scripta rõ duorũ aliorũ vtrũ fidem faciat. Et qꝺ scriptura fidẽ faciat cõtra campsorẽ nõ est dubiũ ꝑm distinctionẽ.s̃.traditã ꝓ eo aũt videt̃ qꝺ nõ vt.s̃.si cui etiã dicit̃ de cõfessione que valet contra se ⁊ nõ pro se vt.ff. de interro.act.l.de etate.§.j. In contrariũ videt̃.ff.de edendo l.quedã.§.numularios qꝺ nõ credat̃ pro se vidi seruari vt ibi notat̃ l3 speculator innuat qꝺ etiã pro se saltẽ semiplenã proba tionẽ faciat.d.§.⁊ ver.l3 aũt priuata instr̃a ⁊ hoc nisi consuetu do aliud haberet q2 tunc ei staret ꝑm odo.⁊ dixi.s̃.titu.proxi. l.ij.§.fi.⁊ plenius notat̃ per ip̄m odo.⁊ nic.in decisa.s̃.de edẽ. l.fi.vbi tenet qꝺ tales scripture mercatoꝝ fidẽ faciãt inter eos ⁊ alios cũ quibus nisi facere habent nõ aũt inter duos extra⸗neos ⁊ hec de fide scripturarũ priuatarũ sufficiant. ¶ Et trãs eamus ad ꝑm de quo hec lex loquit̃.l.an cõfessiones testatoris narratiue seu enuntiatiue fidẽ faciãt de quo tetigi.s̃.de eden⸗do aut̃.si quis in aliquo documento.circa principium ⁊ in sum ma eiusdem tituli.§.penul.⁊.j.de falsa cã adiecta legato.l.j.et

per totũ ⁊ in summa eiusdẽ tituli ⁊ hic in glo.que est satis no⸗tabilis ⁊ contra quã multi dicerẽt ex improuiso.s.qꝺ si testator dixit sibi deberi.x.cũ deberent̃.xx.qꝺ nõ statur ei⁹ dicto.⁊ pro hoc de le.iij.l.lucius.§.quis quis.cũ ibi notatis ⁊ in cõtrariu3 facit.ff.de pactis.l.tale ⁊ qꝺ.s̃.dixi de confessione facta ad libe randũ sed hoc nõ dicebat testator aĩo liberãdi sed credens so la.x.sibi deberi.de hoc etiã an verba testatorũ faciat fidẽ notat̃ in glo.⁊plenius per iaco.de are.ff.de dona.l.ex hac scriptura. ad hoc etiã videat̃ notabilis gloss.que est.ff.de le.ij.l.tytia.§. gaius.ad hoc.s̃.cõmunia vtriusq3 iudicij.l.scriptura.j.de te⸗sta.l.verba ⁊ ibi de hoc dixi ⁊ expressius.ff.de here.instituen.l. ex facto ẽt agitatũ ꝑm litera affirmatiuam de cõdi.⁊ demõ.l. cũ tale.§.fi.⁊ de leg.iij.l.lucius.§.sempronie. Cauti ergo aduo cati vt valeãt verba ⁊ cõfessiones testatorũ faciunt iurare testa tores per aut̃.hic positam. Sed videt̃ qꝺ idẽ ẽet iure veteri qꝺ hic aũt dicit de iuramẽto testatoris.vt.ff.de leg.iij.l.cũ qs de⸗cedens.§.codicillis.⁊.§.se.⁊ ibi notat̃. De istis etiã cõfessioni⸗bus testatorũ an valeat notat̃ per host.in summa de cõfessis.§ qꝺ si qs extra iudiciũ ver.sed si quis cõfiteat̃ ⁊ in specu.de con fessis.§.nunc videndũ.ver.sed nunq̃d.⁊ ver.precedenti.vbi de ista materia subtiliter ⁊ bene notat̃.⁊ ad hoc.j.de donat.inter virũ ⁊ vxo.l.ex verbis.cũ ibi notatis in glo.⁊ per old. De iure canonico vr̃ verba enũtiatiua testatorum fidẽ semiplenã facere etiã sine iuramẽto vt extra de succes.ab intesta.c.fi.⁊ ibi de hoc tangit̃ per inno.⁊ dixi etiã de hoc plene.j.de nõ nume.pe.l.ge neraliter circa fi. In glo.in principio l3 iste intellectus sit in se verus tamen nõ conuenit textui immo testator dicebat in te⸗stamẽto sibi debere non credit̃ sibi nec fidẽ facit ad hoc dicit li⸗tera cy. Velut ibi cõia vtriusq3 iudicij.l.scriptura vbi de hoc in glo. Ibi ad fil.l.iij.§.j.⁊ ibi in gloss. Ibi de testis.l.verba et ibi in glo.ibi ad fil.l.j.§.j. Sed dici posset qꝺ ibi erat voluntas dispositiua excusans seruos nõ enuntiatiua. Ibi arbitriu3 tu tele.l.s.immo nec ibi seruatur vt patet ex textu ⁊ glo.⁊ sic cum ista concordat.

Quod obtinet. In.l.codicis dicebat̃ cõfessiõi enũtiatiue testõris nõ stari hic aũt dicit stari quo ad q̃dã si iu rauit de quo not.in corpe vñ hec sumit̃ ⁊ dixi in.l. C.s3 an p̄iudicat filio quo ad debitũ bonorũ subsidiu3 vide in spec.de cõfes.§.nunc videndũ ṽ si. Sed nunq̃d patris ꝓfessio.

Exemplo. De materia.l.p̄cedẽtis loquit̃ ⁊ bñ cõcor.j.de cõue.fisci.debi torl.fi.li.x.ex quo colligit hic cy.qꝺ si sñia lata in fauorẽ regis sit sigillata ei⁹ sigillo sicut sigilla tur alie sñie qꝺ fidẽ nõ faciat cũ hec lex loquit̃ in fisco tñ t3 ꝯtrariũ ꝑm pe.q2 fiscus in cã ꝓpria ius dicit vt.ff.de his q̃ in testõ delent̃.l.pxime ⁊ dixi.s̃.ne qs in sua cã ergo a si⸗mili ⁊ tex.⁊ hec lex loquit̃ qñ fisc⁹ fecit in forma priuata secus si in publica ar.l.bene a zenone cy.j.de quadri.prescrip. Et no ta de exẽplo malo nõ sequẽdo bona aũt sequenda sunt de quo dic vt dixi.j.de sententijs.l.nemo.

Cum te minorem. Vide qꝺ plene notaui.s̃.de in inte.rest.l.si minorẽ al's si te minorẽ ⁊ qꝺ not.in sum⸗ma hui⁹ titu.vbi azo spãliter cõmentauit hanc.l.

Neque natales. An instr̃a vel scri⸗pture natalũ plene ꝓbẽt dixi.s̃.de si minor se maiorẽ dixe.l.j.ibi ne q3 honores hoc iõ dicit q2 liberti ab honorib⁹ re⸗pellunt̃ vt.j.ad.l.viscelliã.l.vnica od. In gl.vlt.l.si pater. S3 illã intellige vt ibi notat̃ ⁊ melius.j.de seruis reipu⸗blice manumittẽdis.l.fi.in vlti.gl.ol.vel hic ꝑm Jac.de bel.qꝺ ibi certũ erat matrẽ fuisse liberã. S3 querebat̃ de statu patris ꝓpter honores delatos filio. Ibi cõtingit abesse.ad hoc sepe allegat̃. Ibi vnde cognati.l.penul.⁊ ibi de hoc in glo.

Iscriptum. In gl.vlt.ibi.l.quecũq3 s3 hec lex loquit̃ de solẽnita te intrinseca q̃ presumit̃ vt ibi not.ad.l.liberi dic q2 ibi p̄sumptio iuris erat contra id qꝺ scriptu3 erat in testõ q2 quilibet gratus p̄sumit̃ vt.ff.de testa.ma.l.seruos ⁊ de lega.ij.l.cũ pater.§.rogo ⁊ ideo illa.l.liberti corrigit̃ per.l.oĩ⸗modo.e.titu.vt ibi not.old.⁊ Jaco.ad.l.nec codicillos ⁊.l.qui dam dic qꝺ concordant q2 hic ⁊ ibi probat heres legitimus vi tium testamenti ⁊ codicillorum seu heredis scripti vel defun⸗cti ol.⁊.iaco.

Cum res. Idest rerum substantia ⁊ effectus Ibi gerãtur.q.d.instrumẽta non sunt de esse substãtiali vel alicuius rei vel vtilitate fina li sine effectuali ⁊ ideo sepe allegat̃ in practica quando instru⸗menta

menta producunt̃ ad docendū de dn̄io ⁊ nō sufficiunt vt hic ⁊ extra de fide instru.c.inter dilectos.§.fi.lȝ em̄ cōtineat̃ tytium mihi vendidisse ⁊ tradidisse nō sequit̃ qd̄ sim dn̄s nisi doceam tradentē fuisse dn̄m.⁊ idē pōt dici de possessione qd̄ nō probetur per sola instr̄a vt no.per gof.in summa de clandestina desponsatione.§.illud non omitto ⁊ per ber.extra de prescrip.c.cum tua nobis ⁊ in specu.de probat.§.j.ver.sed qualiter ⁊ de hoc dixi.j̄.de acqui.possess.l.ij.mensura vero ⁊ quātitas seu latitudo fundi ꝑ instrumentū probat̃ vt.ff.de pign.act.l.fi.bene etiā posset ꝑ instr̄m ꝓbari possessionē mihi quesitā ⁊ traditaȝ vt si in instr̄o contineat̃ qd̄ pretor misit me in possessionē sed q oliȝ possedit hodie nō presumit̃ possidere.An aūt per instr̄m dotis ꝓbet̃ matrimoniū Innoc.videt̃ tenere qd̄ sic cū cā vicinie vt notat̃ ꝑ eū extra de presum.c.illud ⁊ tangitur ꝑ inn.prealle.§.illud nō omitto de clandestina desponsatione ⁊ plene dicam.j̄.de dona.ante nup.l.fi.In glo.dicit̃ vacua ibi vel dic qd̄ agebat̃ cōtra venditorē.Iste versiculus est satis notabilis qd̄ venditor non possit negare rem quam vendidit suam fuisse et idē videt̃ si ago hypothecaria contra aliquē ⁊ ꝓduco instrumētū qn̄o emit a debitore meo qd̄ non possim negare fuisse debitoris sed iste non sic allegat turpitudinē suā sicut venditor.de hoc in margarita de pigno.versicu.pone casum de facto quidam obligauit.

Non epistolis.

Primo ponit dcm̄ in gn̄e.secūdo īfert speciē.tertio cōcludēdo rn̄det cy.An iste ep̄le fidē faciāt dixi.s̄.e.rōnes.v̄.vnū est notandū ⁊ ad hoc extra de sn̄ia excōi.c.si aliqn̄ ⁊ ibi in gl.⁊ vide de act.⁊ obl.l.fi.§.fi.Et q̄ in hoc vident̃ variare textus doctores ⁊ gl.dic ꝭm.de are.aut epistola cōtinet negotij dispositionē aut negotij dispositi enūtiationē aut parētele vel libertatis enūtiationem.primo casu si est negotiū qd̄ solo consensu ꝑfici possit vt emtio vel similes cōtractus ⁊ cōsensus declaret̃ per ep̄lam sufficit.vt.j̄.si quis alteri vel sibi.l.fi.de pactis.l.labeo de dona.l.absenti de cōstitu.pecu.l.q̄ aūt.§.fi.⁊.l.se.de cōtrahen.em.l.j.in fi.ad trebel.recusare.in prin.⁊.j̄.manda.l.si literas.Si vero negotiū solo cōsensu ꝑfici nō pōt sȝ aliā solēnitatē desiderat vt stipulatio tūc ꝑ ep̄lam non cōtrahit̃ vt.ff.de ver.obli.l.j.in principio ⁊ īstituto de inutili stipu.§.Itē verborū.Secūdo casu qn̄ ep̄la continet negotij dispositi enuntiationem aut dispositi inter eosdē ⁊ ab eisdē ⁊ statur epistole vt.ff.depositi.l.publia.§.j.⁊ fi.j̄.de contrahē.⁊ cōmit.stip.l.j.⁊.ff.de dona.inter virum ⁊ vxorem.l.ea que.Si vero cōtinet enūtiationē negotij dispositi a quodā tertio inter aliquos siue inter eosdē tunc ep̄la nihil operat̃ vt.ff.de pactis.l.epistola in principio q̄ nō consensu sed legē habet queri hereditas vt.ff.de peti.here.l.j.⁊.ij.Si vero epistola continet parentele vel libertatis enuntiationem tūc nō facit parētelā nec libertatē inducit vt hic.⁊.j̄.de liberali cā.l.iubemus iaco.hoc tn̄ vltimū mēbruȝ dicit cyn.hic dubiū esse.De epistola sigillata vr̃ qd̄ fidē faciat vt.j̄.de rebus alie.nō alie.l.ij.⁊ ibi in glo.et plene dixi qd̄ pōt intelligi ꝭm distinctionē p̄dictā.⁊ de h̄ in spec.de legato.§.sup est.ver.creditur vt sigillo de proba.§.videndū restat ver.x.ꝑ literas ⁊.v̄.se.de probatio.post cessionem ⁊ dixi.ff.de ꝓcur.l.si procu.⁊ ibi in glo.In filiatione videt̃ epistola presumtionē inducere vt hac.l.⁊ sequenti ⁊ transferre onus ꝓbandi in alium ⁊ ad hoc.ff.de probat.l.imperatores ⁊ ibi in glo.que vtilis est ad istā materiā ⁊ facit qd̄ dixi.s̄.e.sup rubrica ver.Itē vidi dubitari nunqd talis articulus.In fine qd̄ ibi notat̃.xxiij.q.iiij.c.forte in glo.⁊ per archi.Querit cy.nunqd sit reperire possessoriū fraternitatis sicut possessoriū filiationis ⁊ dicit hanc qōnē fuisse de facto tp̄e Iac.de ra.cū duo eēnt fratres ātiqui de quorū genere nullus erat fiscus petebat hereditatē tanquam vacātem frater dicebat sibi pertinere dicebat fiscus proba de fraternitate dicebat frater immo ꝓbet fiscus q̄ sum in possessione fraternitatis q̄ me habebat ⁊ reputabat vt fratrē ⁊ dicit determinatum fuisse qd̄ audiendus eēt frater ⁊ esset quasi possessor fraternitatis sicut ⁊ filiationis ciuitatis ⁊ vicinitatis vt ff.de libe.agno.l.j.in fine ⁊.§.hoc interdictum ⁊.l.sequen.⁊.j̄.de legi.here.l.fi.⁊ de hoc not.ff.de rei ven.l.j.§.j.cy.ad h̄ facit qd̄ dixi super rubrica ver.Item vidi dubitari.

Non nudis.

Qd̄ dixit lex supior in fr̄e ⁊ sorore dicit hec in filio ⁊ patre ⁊ vide qd̄ dixi.d.l.px.Asseuerationibus vt dicēdo hic est filius meus ibi ementita ꝓfessione vt cū forte q̄reret̃ an eēt filius meus dicebā qd̄ sic Ibi matrimonio legitimo q̄ filius est quē nuptie demōstrāt vt.s̄.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.filium ol.⁊ de ista ꝓbatione filiationis plene dixi.j̄.de nup.l.vicinis.Ibi solum.Que solennitas versatur vt fiat corā iudice competēte vt.ff.de adop.l.ij.⁊ cum cause cognitione de qua dicitur.e.titu.l.si pater.eo.§.fi.⁊.sequentibus ol.Ibi iure ciuili hic expresse probatur ꝙ matrimonium est de iure ciuili qd̄ verū est quo ad solennitatē appetitus autem ad coitum est iure naturali vt.ff.de iustitia ⁊ iure.l.j.§.ius naturale vbi de hoc dixi in fin.Sed quomodo cum sit negatiua que non probat̃ vt.j̄.e.l.actor.dic quod fit ꝑ eum modum qui habetur dicta.l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.In gloss.asseuerationibus in fi.vel forte loquitur de instrumento natiuitatis quod olim fiebat vt.ff.de statu ho.l.imperatores.

Vis eius.

Dic qd̄ in qōne libertatis iudex p̄rio dȝ inquirere qs sit in possessione deinde ꝓcedere sup lites ꝓprietatis vt hic ⁊.ff.de liberali cā.l.liberis.§.fi.⁊.s̄.vbi cāstatus.l.j.vbi de hoc eodē mō fit si est qd̄ de finibus vt.s̄.finium regun.l.iij.

Que possidetis.

De hac dictiōe siue rei⁹ significato notat̃ ꝑ archi.xlvij.di.c.j.⁊.ff.de condi.inde.l.iul.⁊ plene in alphabeto sub lr̄as s dictione siue ⁊ allegat̃ hec lex ꝑꝑ tria p̄rio qd̄ qui olim fuit dn̄s hodie presumit̃ ⁊ ideo si egi rei vendi.⁊ ꝓbaui me dn̄m fuisse obtinere debeo de quo dicvt no.in spec.de actione seu petione.§.sequit̃ ver.quid si ago cōtra te rei ven.Idē si ago hypothecaria ⁊ ꝓbo debitorē dn̄m fuisse qd̄ sit plena ꝓbatio q̄ presumit̃ adhuc eē debitoris vt dixi per hanc.l.⁊ q̄ qd̄ nostrū est ⁊c.vt.ff.de re.iur.l.idꝙ nostrū ⁊ dixi.j̄.e.l.eē matrē.Est etiā notandū qd̄ glo.ff.de condi.institu.l.quidam in suo tenet qd̄ si quis vtat̃ re aliqua tanquam sua qd̄ presumat̃ sua ꝑ talē vsum ⁊ ideo ex cōsuetudine fiunt capitula qd̄ tenuit ꝓ sua ⁊ sicut sua qd̄ forte intelligi debet si tanto tp̄e tenuit qd̄ sufficiat ad vsucapionem vel prescriptionē sicut suā ⁊ tunc intelligat̃ tenuisse titulo ꝓ suo vt.ff.pro suo per totū.Si aūt minori tp̄e tenuisset tanquā suaȝ nō forte subijceret ad ꝓbationē dominij nisi cū alijs adminiculis vt.s̄.e.l.proprietatis ⁊ de rei ven.l.indicia.⁊ ita innuit Inno.extra de testi.c.cum cām circa fi.glo.magne.Secundo allegat̃ ad id qd̄ in glo nota.qd̄ olim pōssedit hodie non presumit̃ possidere secūdū opi.Io.⁊ azo.secūdū oldr.non est verū indistincte vt j̄.subijciam.opi.In.tenet gloss.s̄.ad exhiben.l.non ignorabat ⁊.ff.de excep.rei iudi.l.si rem.In contrarium videtur glo.vij.q.j.c.pontificis.⁊ de hoc etiam notat̃ satis in speculo de actione seu petitione dicto.§.sequit̃ ver.quid si ago ꝯtra te ver.sequenti vbi multe opini.circa hoc recitantur ⁊ in brocardis de qualitate factorum rubricella qd̄ solitū est fieri semper fieri creditur.Alijs placet opi.placē.qd̄ p̄sumatur quis hodie possidere hoc ipso qd̄ retro possedit q̄ possessio semꝑ retinet̃ nec perditur nisi quando possidens expellitur vel suspicat̃ se posse repelli vel desinit animo possidere vt.ff.de acqui.pos.l.clam possidere.§.qui ad nundinas et.l.perlegere.j.responso ⁊.j̄.de acqui.pos.l.licet ⁊ ita videt̃ innuere Inno.extra de restit.spo.c.sepe in glo.magna circa finem ibi possessionem autem ⁊ cōposte.de electione.c.querelam.Alij volentes reducere ad concordiam opiniones predictas dixerunt opi.Ioā.intelligi in pos.naturali que facilius perditur opinio.placen.in ciuili que animo retinetur nec sic de facili perditur vt.d.l.licet.j̄.de acquiren.possessione.Alij distingunt inter rem mobilem ⁊ immobilem vt re mobili sit vera opinio Io.In immobili opi.placen.Alie etiam opiniones recitantur in speculo vt predixi.¶ Oldra.autem hic ⁊ in additionibus suis in summa huius tituli ⁊ cuius opinio mihi placet distinguit q̄ olim possedit aut modo dicit se non possidere ⁊ tunc sit vera Io.opinio q̄ desinit animo possidere ⁊ solo animo ꝑditur possessio si ab animo incipiamus vt.ff.de acqui pos.l.iij.§.in amittenda nisi contra ꝓbetur ⁊ de mendacio arguatur quo casu fieret translatio possessionis.in aduersario ꝓpter mendaciū vt.ff.de rei ven.l.fin.⁊ hoc etiā verū nisi possedisset tempore litis contestate vt.d.l.non ignorabit.s̄.ad exhiben.⁊ ibi no.Vel nisi haberet causaȝ possidendi ab eo qui eū possidere dicit vt.di.l.si creditor.j̄.de pigno.act.⁊.l.nec creditores ⁊ ibi in glo.⁊.ff.Cōmo.l.ita vt si fur.⁊ ibi in glo.Aut confitetur se possidere ille qui olim possedit vt q̄ forte agit interdictio vti possidetis ⁊ tunc vera sit opinio placen.vt qui olim possedit hodie possidere presumatur nisi doceat possessioneȝ amisisse ⁊ rō est q̄ olim habuit animū possidendi al's non possedisset vt.ff.de acqui pos.l.iij.⁊ hodie habet animū possidendi qd̄ ptȝ ex eius confessione ergo presumit̃ aīus medij tp̄is cōtinuat⁹ vt.j̄.de apochi.publicis.l.qcūqȝ cū ergo aīo retineat ⁊ habuerit ciuilē nō perdit naturalē nisi expellat̃ vel suspicet̃ se posse repelli vt.ff.de acqui.posses.c.clam possidere.§.qui nundinas.⁊.l.si id quod in fine.⁊.l.quē

admodū. Nec obstat qd interdicto vti possidetis oporteat ꝓbari de possessiōe tpe litis cōtest. vt insti. de interdictis. §. hodie q2 illō qñ nō cōstabat eū retro possedisse odo. cy. hic ſm ia. de are. dicit qd si agat de possessione quā qs habuit de recēti locū h3 opinio pla. si de nō recenti opinio Jo. P. simplicit t3 sniam pla. nec placet sibi distinctio od. q2 l3 solo aīo qs desinat possidere nō tñ solo aio desinit retinere ⁊ sola detētio subiicit quē rei vēdi. vt. ff. de rei vē. l. officiū nec ēt placet opi. Joā. q2 l3 facilius pdat possessio quā dñiu3 nō ꝓpterea sequit qd qui semel possedit nō presumat possidere saltem in recenti possessione vñ ipse cōcludit idē in possessione qd nō in dñio ar. huius. l. ⁊ prealle. l. officiū ⁊. l. cū de indebito. §. fi. Cy. idem dicit ꝙ sipono te excōicatū fuisse l3 nō dicā tpe electionis qd talis positio sit pertinens ⁊ hodie presumat nisi de absolutione doceat per iura ꝑdicta l3 dicat ꝯtrariū fuisse ꝓnūtiatū in romana curia ⁊ male ſm pe. cyn. Perdit ēt ciuilis possessio per negligentiā ⁊ obliuionē naturalis vt. ff. de vsuca. l. furtū ⁊ notat ibi in glo. et notat plene p dy. extra de regu. iur. c. sine possessione ⁊ notaui etiā. d. §. in admittenda. l. ij. de acqui. poss. Tertiū ad qd sepe allegat hec lex est ꝓpter materiā vtilē ⁊ cōtinuā de qua hic notat in glo. s. materia ꝑsumtionū ⁊ fictionū ꝯ quas admittit probatio ⁊ ꝯ quas nō. de qua latius quā hic in gl. not. ff. qd met⁹ cā. l. nō est verosimile p Inno. extra de presum. c. q2 verosimile ⁊ hū p eundē de eo q furtiue ordines suscepit. c. innotuit ⁊ tetigi. s. de rei ven. l. cū iup vernis. per goff. ⁊ host. in summa eiusdē tituli per her. extra de spōsali. c. is qui fidē. vj. q. j. c. oues in glo. ⁊ p arch. xliij. dist. multis ⁊ latius. l. di. c. ferrū de terra tollat ⁊ tetigi. s. de epi. ⁊ cle. l. eū q ꝓbabilē ⁊. j. de iure dotiū. l. in rebus ⁊ hū per albertū de gādino in libello suo sup malefi. de presum. ⁊ titu. se. ⁊ late in speculo de presum. ⁊ in libello disputatorio py. l. j. p multas chartas maxime de vi ⁊ ꝑtāte presumtionis ⁊ de fictionibus iuris ⁊ qñ sit locus fictionibus vel presumtionibus tactū fuit aliquid. s. eo. l. ex ꝑsona de rei ven. l. in dicta ⁊ in prohemio summe az. vltra prin. ⁊ circa hoc Jaco. de are. ⁊ od. l3 in ordine discordent in effectu tñ cōcordāt ⁊ iō eoꝝ effectū subiicio. Est eñ ꝑsumtio fictio ⁊ indiciu3. Presumtio est in re dubia vnius ptis altera pte omissa Sumtio quasi pre alia sumtio ⁊ hec est triplex temeraria ꝓbabilis ⁊ violenta. temeraria est que rōne caret vt si aliqs accusetur ⁊ de aliquo crimine ⁊ ipse se excuset ex eo qd alius de ipso crimine accusatus fuit dicens ꝑsumtionē esse eū nō eē culpabilē ex quo alius accusatus fuit talis eñ presumtio que magis pōt dici suspicio vera nō est vt. j. de accu. l. fi. ij. q. j. c. j. ⁊ vj. q. j. dicto. c. oues ⁊ de talibus suspitionibus loquit lex. ff. de penis. l. absentem. ⁊ de minori. l. deniq3. §. j. presumtio rōnabilis est que aliqua ratiōe cōcipitur. l. tñ nō caueat vt per eā iudicet ⁊ hec habet duplicem effectum. Interdū aggrauat ꝓbationes interdū inducit purgationē. probationes aggrauat vt per hoc sit necesse aperti⁹ probari vt. d. l. nō est verosimile. ff. qd metus cā. ⁊ de presum. c. q2 verosimile. purgationē inducit vt. s. de officio rectoris prouincie. l. iustissimos. de hisqui ad eccle. confu. l. ꝑsenti. §. sicubi ⁊ extra de purgatione canonica per totū ⁊ ibi in summa p hostien. ⁊ gof. Item talis presumtio coadiuuat ꝓbationes cūquibus concordat sicut dicit de fama qd probationes coadiuuat vt. ff. de testi. l. iij. §. eiusdē. Presumtio violenta est qñ secundū eius vigorē lex pronuntiari precipit ⁊ hec aut est iuris aut iure de iure presumtio. iuris secūdū odo. alia est facti alia nature alia hoīs alia iuris. S3 l3 sic subdiuidat puto tñ qd omnes articuli predicti cōprehendant ⁊ dici possit presumtio iuris ſm Jac. de are. Sed possumus dicere qd ius interdū presumit ex facto. Interdū ex natura interdū ex hominū opinione. interdū ex ipso solo iure. ꝑsumtio ergo iuris est qñ lex presumit ꝓ vna pte tm̄ ⁊ disponit ꝓ illa ferri sententiā non tñ disponit qd contrariū ꝓbari non possit ⁊ has presumtiones sumit ius aliquādo ex facto preterito ad pñs vt qui oli3 fuit bonus vel malus hodie talis presumatur vt. ff. de accu. l. si cui. §. hisdē ⁊ de re gu. iur. c. semel malus li. vj. vbi de hoc bene per dynum ⁊ alios Aliquando contra ex presenti in preteritum vt. s. e. ex persona ⁊ ibi dixi. aliqñ ex presenti circa presens vt si appellans petat dilationem ad soluendū presumit appellationi renuntiasse vt. j. de re iudi. l. ad solutionē. qñq3 ex presenti circa futurū quādoq3 ex preterito circa preteritum quandoq3 ex preterito circa presens qñq3 ex preterito circa futurum qd dic vt no. in gl. extra de presumtioni. c. scribam ⁊. xlvij. di. c. multis in glo. ⁊ p archi. aliqñ ius presumit ex natura vt natus ex bonis parentibus bonus presumatur ⁊ econtra vt. j. ad. l. iul. maie. l. quisqs. de cohaerta. l. si cohartalis li. xj. ⁊. ff. de edil. edicto. l. qd si nolit. §. qui mancipia ⁊ filij presumunt grati nisi probentur ingrati vt. ff. de inoffi. testa. l. omnimodo. ⁊ a natura presumitur quis compos mentis nisi probetur furiosus vt. j. de codicillis. l. nec codicillos ⁊ qd mater alat filios ex pietate vt. s. de nego. gest. l. alimenta. Ex hominū opi. presumit ius quem nō soluere indebitū vt. ff. de probat. l. cum de indebito. Itē si instrumētum reperiat cancellatū penes debitorē qd sit facta solutio vt. ff. de proba. l. si chirographū. ⁊ qd quis nō incutiat minas potentiori vt. d. l. non est verosimile. ff. qd metus cā. Interdū presumit ius ex ipso solo iure vt qui olim fuit dñs hodie presumatur vt hac. l. ⁊ quesita per vxorē cōstante matrimonio esse de bonis viri vt. j. de dona. inter virum ⁊ vxorē. l. etiam. ⁊. ff. e. l. quintus. et ad hoc etiā. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. filiū. ⁊. s. de episc. ⁊ cle. aut. licentia. Multe etiam alie cause ex quibus ius presumit ⁊ que possent dici membra presumtionis iuris habent in libello disputatorio py. primo lib. rubricellis. s. allegatis vbi de hoc satis notat. contra tales tñ iuris presumtiōes admittitur ꝓbatio in contrariū vel predictum est ⁊ contra tales presumtiones ꝓbat aliqñ per sacramentū vt not. extra qui matrimoniū accusare possunt. c. cū haberet. in glos. pe. Alia est presumtio iuris ⁊ de iure contra quam nō recipit ꝓbatio in cōtrariū exemplū est vt. j. ad velleianū. l. vtiq3 arbi. tute. l. fi. ⁊. j. de adul. l. si qui. hoc verū per testes vel aliū modū excepta confessione aduersarij per quā pōt probari cōtra presumtione3 iuris ⁊ de iure notaui. j. de dona. ante nup. l. si cōstante aut. sed iam caut. qd est notabile. Itē est iuris fictio ꝯtra quā similiter nō admittitur probatio in cōtrariū ⁊ est fictio in re certa cōtraria veritati ꝓ veritate assumtio sicut cum ius fingit mulierē dotē stipulatā licet stipulata nō sit vt. j. de rei vxo. actio. l. vnica. in pn. ⁊ ad hoc. ff. de adop. l. nō alit. ⁊. l. his verbis de capi. ⁊ posthmi. reuersis. l. retro ⁊ instituto quibus modis ius pat. pote. sol. §. si ab hostibus. cum simi. Et differētia inter fictionem ⁊ presumtionē iuris ⁊ de iure q2 presumtio est super facto dubio qd potest eē verū ⁊ non sed ius sic presumit fictio aūt semper est super falso qd ius fingit verū sicut reuersum est ab hostibus nūquā captū fuisse vel ibi mortuū esse preambula hora captiuitatis ⁊ ita notatur in glo. d. l. vnica. §. accedit. est tñ super possibilibus secundū naturā vt. ff. ex qui. cau. maio. l. deniq3 ⁊ notatur. ff. de liber. ⁊ posth. l. gallus. §. si eius ad fi. vltime glo. cy. per principem tamen super facto notatur. j. de testa. l. omniū cuius contrariū est ius cōmune vt. d. l. deniq3. ⁊ de captiuis. l. in bello. §. facto old. Est ⁊ indicium ⁊ dic qd indicium est probabilis comprehensio veritatis rei tacite ꝓ expressa vt contingit in arra que est indiciū ⁊ argumentū emtionis vt. ff. de contrahen. emt. l. qd sepe. Item si fratres vel socij ꝓ diuiso teneāt re3 cōem presumitur diuisio facta inter eos vt. s. cōmuni diui. l. pe. sed hoc puto magis esse ꝑsumtionē quā indiciū vt hic et ibi notatur ⁊ hoc pōt dici indiciū iuris est ⁊ indiciū hoīs quod pōt dici ꝓbabilis suspitio ex probabilitate cōiecture consurgens que diffinitio colligi potest ex. l. j. vltra principium. ff. de questionibus. qd est minus quam semiplena probatio vt notatur in glo. ff. de proba. l. cu3 probatio. Opinio aūt est adhesio vnius partis cū formidine alterius. de indicijs dic vt plene dixi. s. de rei ven. l. indicia. Diuisio aūt q̄ hic fit in gl. non est diffinitio presumtionis sed ponunt cause sup quibus homo vel lex habeat ꝑsumere Ja. ⁊ odo. de multiplici significato huius dictionis presumtio vide in alphabeto sub litera p dictione ꝑsumtio ⁊ de fictione sub litera f dictione fictio predicta verapu to in causis desiderantibus plenariā cause cognitionē. ¶ In summarijs aūt ſm aliquos ēt leuis presumtio nedū violenta tribuit victoriā ei pro quo facit. ff. ad carbo. l. carbonianu3. §. cause. de ven. in poss. mit. l. j. §. si ea. ⁊ de libe. agno. l. si qs a liberis. §. si vel parens. rō diuersitatis esse pōt q2 in predictis summarijs l3 victor consequat intentum nō propterea ꝑiudicat in principali l3 eñ ex presumtione ꝓnuntiet filium alendū nō per hoc preiudicatur in cā principali s. filiationis vt. d. §. si vel parens ⁊ de his qui sunt sui vel alie. iur. l. si iudex. qd nō eēt in cā requirēte plenam cause cognitionē. similis ratio reddit. j. si de momentanea possessione fuerit ap. l. vnica. ⁊ qd in causis desiderantibus plenā cause cognitionē ꝑsumtiones leues nō sufficiant ad victoriā ꝓbat. s. e. l. rōnes ⁊. l. instra. ⁊. l. nō epistolis et in eis not. literā sic exponatis. Siue possidetis. s. vos fratres in potestate constituti. quibus interrogatibus rñdet dñs iperator vt p3 ex subscriptione legis. Ibi emancipati si eñ esset in potestate non admitterent ad probandū donationē q2 non valeret vt plene dixi. s. de inofficiosis dona. l. ij. ⁊ sic eos nō releuaret vt. j. e. l. ad probationē ol. In glo. vltima ibi presumtio est pro actore iō q2 reus confitebatur intentionem actoris confitebat eñ predia fuisse paterna sed excipiebat donationē factā sibi per patrem ⁊ ideo super hac exceptione sibi incumbit onus probandi vt. ff. e. l. in excep. ol. Nec placet odo. qd quidā dixerunt

dixerunt qd titulum sue possessionis nõ cogatur quis dicere
de necessitate sed de vrbanitate hoc em̃ tollit hic litera in fi. dũ
dicit docere cõpellunt᷑ odo. In .e. glo. ibi sed in his duabus .s.
legibus hoc est in .l. sciendũ ⁊ .l. j. de contrahen. stip. Nã lz oĩa
presumantur solenniter acta põt tñ probari cõtrariũ vt. ff. de
pactis .l. iurisgen. §. qd fere ol.

Natrez. Dic ꝙ ideo ꝓbat qꝛ siue agat siue cõ-
ueniat᷑ petebat se liberã pronuntiari
vñ cũ esset in possessione servitutis deberet ꝓbare
qd facit ad qõnem. Si creditor egit hypothecaria ⁊
possessor cõfitet᷑ rẽ fuisse debitoris ⁊ sit cõtẽtio inter eos vtrũ
creditor teneat᷑ ꝓbare qd fuerit debitoris tpe obligationis an
possessor qd exiuerit de bonis debitoris añ obligationẽ. ꝙ cre-
ditori incũbat onus ꝓbandi ⁊ nõ possessori tenẽt Jac. ⁊ cy. vt. j.
de do. inter vi. ⁊ vxo. l. de rebus. qui em̃ dicit aliquid añ factum
illud dz ꝓbare vt. s. de rei ven. l. quoties. ⁊ de peti. here. l. ij. si-
cut ⁊ qui dicit post factũ ꝓbare dz vt si credo qd si possessor cõ-
fessus sit rẽ fuisse debitoris cũ hodie presumat᷑ vt. s. l. pxi. qd
si possessor doceat de bonis debitoris exiuisse qd satis sit fun-
data intentio creditoris ⁊ ita obtinui pluries.

Cum precibus. Statur publico in-
strumẽto donec ꝯ͂riũ
ꝓbet᷑ ad hoc allegat᷑ ⁊ eque bñ posita fuisset hec lex
in titu. de fide instru. ⁊ cõcor. ex. e. c. post cessionẽ ⁊ ca-
pitulo qm̃ cõtra falsam de cõuer. cõiu. c. ex publico. ⁊ .j. de con-
trahẽ. ⁊ cõmi. stip. l. optimã ⁊ de hoc notat᷑ in brocardis de scri-
pturis. e. rubricella scripture nõ est standũ cõia probationum
rubricella pria ⁊ late ꝑ gof. in summa huius tituli v. sed querit᷑
illud de quo fortiter in iudicio dubitat᷑ ⁊ in libello disputato-
rio py. rubricella imo potius testibus credit᷑ per az. in summa
si quis alteri vel sibi in fi. Sed quero in cã ꝓducit᷑ aliqd instru-
mentũ factũ in aliqua ciuitate vel prouincia negat᷑ illuz qui cõ-
fecit tabellionẽ fuisse nunqd fidẽ faciat tale instrumentũ. Azo
tenet qd sic nisi contrariũ ꝓbet᷑ in summa autenticorum de in-
stru. fide ⁊ cautela ver. sed quid si ꝓferat᷑ vbi de hoc satis notat᷑
Item tenet galeottus in margarita de fide instru. circa princi-
piũ host. e. titu. in summa secũda colũna ⁊ Inno. e. titu. de fide
instrumentorũ. c. j. prima colũna. de hoc plene in speculo de ꝓ-
cur. §. rõne aũt forme ver. ij. de proba. §. j. v. ⁊ nota ⁊ ver. verũ
licet ⁊ latius de instrumentorũ editione. §. restat videre. versi. sz
quid si producit᷑ ⁊ versic. ⁊ scias ⁊ ver. illud aũt ⁊. §. instrumen-
tũ ergo ver. qd si tabellio. Quicquid tñ scriptũ sit vidi in iudi-
cio seruari qd tali instrumẽto prima facie nõ credatur sed aut
mittitur ad iudicẽ loci vnde est ille qui cõfecit instrumentũ vt
rescribat si sit tabellio vel nõ. aut probat᷑ eũ esse in quasi posses-
sione tabellionatus ꝑ alia instrumenta ꝑ eũ ꝯfecta vel alio mõ
ne aperiat᷑ via ĩstrumẽtis falsis vt. ff. quẽadmodũ testa. aperi.
l. ij. §. diẽ forte de stricto iur. opini. azo. est vera alioqui oporte-
ret nos in infinitũ ꝓcedere qꝛ si tabellio produceret instrumẽ-
tum tabellionatus dici posset qd ille qui illud cõfecit nõ esset
tabellio. Et de hac subtiliter tangitur per dñm gabrielem de
oseletis in tractatu quẽ fecit de fama. §. nunc superest vt adpor-
tũ ver. Itẽ quero aliquis liber homo vbi plenissime de hoc no-
tatur ⁊ tandẽ tenet opi. qd tali instrumẽto nõ credat᷑ etiã si pu-
blica fama esset hunc esse tabellionem ⁊ pro eius opinione ad-
ducit glo. in autentico de here. ⁊ fal. §. hinc nobis in glo. ergo
a cõtrario sensu. Cy. j. de fide instru. l. cõparationes. post mul-
ta videtur tenere qd nõ credat᷑ nisi probet᷑ licet glo. videat᷑ sen-
tire cõtrariũ in corpore autenticorũ de fide instrumẽ. §. si vero
moriantur quẽ. §. quidã intellexerũt si reuocetur in dubiũ in-
strumẽtũ in loco in quo cõfectũ est tunc debeat approbari al's
ei stetur. Sed quod ex diuersitate locorũ variet᷑ iuris disposi-
tio videt᷑ cõtra. l. s. de tẽp. in inte. resti. l. fi. ⁊ .j. de vsuca. trãsfor.
l. j. cy. M. fil. qui hãc qõnẽ publice disputauit in fi. vj. col. tenet
opi. qd instrumẽtum fidẽ nõ faciat nisi ille probet tabellionem
fuisse ⁊ qd hoc non sufficiat probari etiã per inscriptionẽ ma-
tricule tabellionũ nec etiam sufficiat probari eũ fuisse in posses-
sione tabellionatus ⁊ multa alia instrumenta fecisse qꝛ ista non
faciunt aliquẽ tabellionẽ pro hoc allegat. j. de liberali cã. l. non
mutant. ff. de eo qui pro tuto. negotia gessit. l. si ex his. in fi de
rebus eo. l. si neque ⁊ .j. si a nõ cõpe. iudi. per totũ ⁊ ad. l. barba-
rius respondet qd ibi constabat de creatione licet vitium sub-
esset in persona creati qꝛ seruus ⁊ qui eum creauerat habebat
potestatem creandi. s. imperator vel populus etiam si vitiũ sci-
uissent ⁊ hec opinio forte de stricto iure vera est licet commu-
niter in iudicio seruetur qd sufficiat predicta probari. M. fil.
qõne cuius habes in libro papi. dñi federici de alze. que incipit
questionis tenor talis est ego produco ⁊c. ⁊ de ista materia ple-
ne dixi. j. de sentẽ. ⁊ interlo. oĩum iu. l. ij. Queritur ẽt ꝑ quot te-
stes possit probari cõtra instrm̃ publicum ⁊ in hoc sunt varie
opiniones glo. eam tangit. j. de fide instru. l. in exercendis ⁊ la-
tius instituto de inuti. stipu. §. Item verborũ in glo. magna tã-
gitur etiã. j. de cõtrahẽ. stipu. l. optimã ⁊ vide qd ibi dixi ĩ aut.
de instru. cau. §. si vero tale ⁊ in summa eiusdem tituli habent᷑
modi quibus probat᷑ cõtra instrumentũ tãgit᷑ ẽt dicta questio
per quot testes ꝓbet᷑ cõtra instrumentũ hic per odo. satis late
per azo. in summa huius tituli. §. porro. ⁊ in brocardis dicta
rubricella scripture non est standũ in decretis .iiij. q. iij. c. si te-
stis. in glo. magna ver. Si vero testes contradicũt instrumen-
to per rof. in summa. e. titulo. §. ij. videndum est de numero te-
stium ⁊ per gabrielem de oseletis. dicto tractatu. §. nũc superest
vt ad portũ ver. in presentiarum superest ⁊ late per her. extra
de proba. c. iij. in vltima glo. ⁊ tangitur per eũ. e. titu. c. qm̃ cõ-
tra falsam. circa finem vltime glo. de fide instru. cũ Jo. in glos.
⁊ ita patet ⁊ de prescrip. c. ad audientiaz in speculo de instrõ
editione. §. restat videre in principio ⁊ ver. Sz quero qd testes
⁊ versi. quid si tantũ vnus ⁊ ver. sequẽ. ⁊ ver. xxix. Quorũ opi-
nio videt᷑ ad hoc tẽdere opi. em̃ azo. cõcludit qd si est scriptura
priuata contra eã probet᷑ per duos testes si publica tũc ꝑ qua-
tuor vel quinq̄ ⁊ hanc opi. tangit glo. d. l. in exercendis ⁊ .l. o-
ptimam ⁊ ad velleianum. l. antique in gl. an admittatur in fine
⁊c. ¶ Aliorũ est opinio aut probatur directo contra instrumẽ-
tũ vt qꝛ probat᷑ negotiũ aliter fuisse quã in instrõ continetur ⁊
tunc exigat᷑ maior numerus testium quam sunt illi qui sunt in-
scripti in instrõ cõputato tabellione pro duobus Aut ꝓbatur
batur contra instrumentũ per indirectũ vt qꝛ ꝓbat᷑ cõtrahen-
tes tpe quo relegit instrm̃ alio loco fuisse ⁊ tũc sufficiant duo
⁊ tanc opi. tenuit glo. dicta. l. optimã ⁊ clarius. d. §. itẽ verborũ
insti. de inutili. stip. ⁊ dicto. §. si vero in aut. de instru. cau. ⁊ fide
⁊ in specu. d. §. restat ver. sed pone ꝓducunt᷑. O do. speculator
gof. ⁊ her. videntur indistincte tenere qd aut instrumẽtum exi-
git certũ numerũ testiũ vt testamẽtũ ⁊ codicillum ⁊ tunc opus
sit vt reprobet᷑ per maiorem numerum testiũ quam sint in ipso
instrumento inscripti computato tabellione ꝭm odofr. ꝓ vno
ꝭm alios pro duobus de quo plene. j. subijciam. Si aũt instru-
mentũ nõ exigit certuz numerũ testiũ tunc qꝛ regulariter duo
sufficiunt vt. ff. de testi. l. vbi numerus. Si in instrumento non
sint duo possit reprobari per vnũ testem plus cõputato tabel-
lione vt. s. Si aũt essent plures inscripti adhuc exigunt ad re-
probandum qd testes reprobantes excedant inscriptos in in-
strumento saltẽ in vno cõputato tabellione vt. s. ⁊ hoc nõ distin-
cto reprobet᷑ instrumentũ directo vel per obliquũ ⁊ rõ eorũ est
qꝛ instrumentũ obtinet viz ⁊ autoritatem tot testiũ qd reperiũ-
tur in eo vt colligi potest ex textu. ⁊ glos. j. qui testa. facere pñt
l. hac consultissima. §. sz qꝛ tabulariorũ ⁊ not. j. de fideicõ. l. fin.
in glos. magna ⁊ ideo contra talia instrumenta nec directo nec
per obliquũ dz posse probari minori numero testiuz. ⁊ hanc
opinionẽ cõiter vidi in iudicio seruari ⁊ eaz videt᷑ secutus fuis-
se. d. dy. in quadã questione in qua de facto consuluit. ⁊ pro pre-
dicta opinione bñ facit. d. lex in exercendis eã adducendo hoc
mõ. si cõtra probat. factam per testes velit aliquis probare ad
reprobationẽ testiũ necesse habet eos reprobare ꝑ maiorẽ nu-
meruz testium qꝛ maiori numero stat᷑ ceteris paribus vt. ff. de
testi. l. iij. §. j. ⁊ .l. ob carmen. §. si testes. Idẽ ergo in instrumen-
tis que testibus equiparant᷑ vt. d. l. in exercendis. ¶ Mihi tñ
magis placet inno. opinio quã notat. d. c. cũ Joannes de fide
instru. ver. si vero testes contradicant vbi dicit opi. predictam
veram fore cum testes in instrumento inscripti viuerent ⁊ pro
instrumento deponerent vbi autez mortui essent vel absentes
ita qd nõ defenderent instrumentũ tunc per duos testes repro-
bari possit tale instrumentũ qꝛ tunc nõ hz fidem nisi a tabellio-
ne ⁊ ex hoc occurritur falsis instrumentis nã falsarij conficien-
tes falsa instrumenta vt plurimũ ponunt magnum numerũ te-
stiũ mortuorũ vt reprobari nõ possint minori numero ⁊ talibus
falsitatibus occurrendũ est vt. d. §. in diem. ff. quẽadmodũ te-
sta. aperiã. l. ij. ¶ Nec obstat qd testes etiã mortui videant᷑ sta-
re pro instrumẽto qꝛ verũ est ꝭm ipsum inn. donec cõtra instru-
mentũ probet᷑ sed si contra instrumentũ probat᷑ per duos te-
stes instrumentum redditur suspectum ⁊ nisi astruat᷑ fides in
instrumento presumtio est qd testes qui mortui sunt falso fue-
runt in ipso inscripto ⁊ hanc opinionem veram ⁊ equã puto.
Si aũt testes inscripti in instrumẽto contradicunt ipsi instrõ
vtrũ instrõ deroget᷑ notat᷑ in glo. ff. quemadmodũ testa. aper.
l. j. in fi. ⁊ latius ꝑ Inno. in. d. c. cũ Jo. in principio glo. magne
¶ Secundum iaco. de are. in. d. l. in exercendis. ⁊ ibi per Cy.
⁊ de falsis. l. si quis decurio dic vt testes qui contradicunt in-

strumento sunt de inscriptis in eo aut nō. ¶ Si de inscriptis aut oēs contradicūt aut aliqui aut vnus tantū. Si vnus aut est de numero necessario ad robur instrumenti aut. s. numerū ¶ Si de numero puta qd̄ in testamento nō sunt nisi. vij. testes ⁊ vnus contradicit reddit instrumentū suspectū qꝛ deficit numerus substantialis ⁊ ita intelligatur. d. l. j. ⁊ glo. ibi posita. ff. quēadmodū tes. aperiunt̄ lȝ Jo. dixerit spāle in testō. Sed eadē est rō in alijs. ¶ Et predicta vera puto nisi abstrueret̄ fides in instrumēto per alios testes nō scriptos in testamēto qui dicerent se presentes fuisse vt in aut. de instru. cautela. §. sed ⁊ si quis aūt mutui. ¶ Nec ob. qd̄ sola fides tabellionis videat̄ in strumēto autozitatē pbere vt. j. de falsis. l. si qs decurio. ⁊ i aut. de instru. caute. §. sed si instrumēta. qꝛ illud verū est cū instrm̄ in dubiū reuocat̄ ꝑpter scripturā q̄ dr̄ nō eē de manu tabellionis. Nā sup hoc ipsi tabellioni protestāti qd̄ est eius scriptura credit̄ per iura predicta cū aūt alias dicit̄ instrm̄ falsum hn̄t locū que dicta sunt. s. Si vero testis q cōtradicit instrumēto nō est de numero necessario ad robur ⁊ substantiam instri ⁊ est. s. ipsum numerū tūc idē dicendū est de eo qd̄ dictū est de alijs testi. nō inscriptis instrō ⁊ cōtradicentibus eidem instrō arg. ex presssum. ff. de testa. l. heredes palam. in principio nā lȝ in testō requirant̄. vij. testes q debeāt audiuisse testatorē vt. e. l. ⁊ de se. tabulis. l. cū tabule. si tū plures sint in testamento ascripti sufficit qd̄. vij. testificent̄ pro testō vt ibidē ptȝ ⁊ sic illi qui sunt supra numerū equiparāt̄ nō ascriptis in testō vt plene dictum est ⁊ hanc opinionē satis approbat azo in summa aut. de instru. caute. vltra mediū ibi si vnus testiū inscriptorū ⁊c. Et iō cū tales testes inscripti in testō vel alio instrō vltra numerū testificant̄ cōtra instrm̄ aut ē vn⁹ tm̄ ⁊ nō pbat qꝛ vox vni⁹ vox nulli⁹ vt. j. de testi. l. iureiur. si duo vel plures faciunt vacillare fidē instrumēti nisi fides eidē instrō astruat̄ per alios inscriptos vel nō inscriptos vt. j. e. l. iubemus ⁊. j. de fide instru. l. fi. Alij tū dicūt vt predixi qd̄ ēt duo nō reddūt instrum suspectum sed expedit qd̄ excedant numerū testiū in instrō inscriptorū saltū in vno computato tabellione vt pdixi ⁊. j. subijciā. Alij dicūt qd̄ ꝑ quot testes reprobari possit publicū instrm̄ nō pōt certa tradi doctrina sed arbitrio iudicis cōmittit̄ attēta legalitate ⁊ fide tabellionis ⁊ circūstantijs testiū inscriptorū in instrō ⁊ deponētiū cōtra instrumētū vt. ff. de testi. l. testiū. §. j. ibi tu magis scire potes quanta ⁊c. iac. de are. Hanc opi. tȝ cy. fm̄ iac. ⁊ pe. j. de fide instru. l. in exercendis vbi de hoc per eū lȝ nō sic plene ⁊ de falsis. l. si quis decurio. Si qs aūt nolit ꝓbare cōtra instrm̄ directo vel per obliquū sed supra instrm̄ puta plus dictū ⁊ minus scriptū puta instrō cauet̄ qd̄ tytius interrogauit ⁊ seius promisit volo probare qd̄ actum fuit inter partes qd̄ esset pactū ⁊ non stipulatio hoc possum probare ꝑ duos testes vt. ff. de pactis. l. iurisgentiū. §. qd̄ fere vel instrumento contineat̄ me rem vendidisse volo ꝓbare qd̄ actū fuit qd̄ esset pignus sed iō fiebat titulo venditionis vt creditor fructus lucraret̄ tunc sufficiat probare per duos testes ex regula. ff. de testi. l. vbi numerus. qꝛ nō dico nō esse verū qd̄ instrumūto cōtinet̄ sȝ dico actū esse supra instrm̄ qd̄ esset pignus vt. s. plus valere qd̄ agitur. l. emtione. Nā verbū emtionis generale est vt. ff. de statuliberis l. statuliber. circa finē ⁊ pro extra de pign. c. illo vos ⁊ de cōtrahen. emt. c. ad nostrā. ⁊ hanc opi. sequebat̄ iaco. de are. ⁊ ric. in d. §. qd̄ fere. pro qua opinione bene facit. j. de bonorū possessione fm̄ tabulas. l. ij. ⁊ qd̄ ibi not. ⁊ de testa. l. errore ⁊ de hoc etiā notat̄ per inno. d. c. cū ioannes extra de fide instrumentorū et in glo. ⁊ per iaco. de are. ff. de duobus reis. l. reos. in gloss. nisi alijs iudicijs. Sed an tabellio obtineat vicē vnius vel aliorū testiū plenius discutiamus qui dicūt qd̄ vicē duorū allegāt. ff. de testis. l. domitius ⁊. j. de falsis. l. si quis decurio. in gl. extra de proba. c. qm̄ ꝯtra fallam. Sed predicte. ll. hoc nō ꝓbāt nam lex domitius dicit qd̄ in numero. vij. testiū cōputat̄ in testō nūcupatiuo vbi nō est opus scriptura ⁊ iō cū scriptura nō sit de substantia tabellio sicut ⁊ qs alius pōt esse testis licet scriberet testm̄. Lex si quis decurio nō obstat qꝛ vt. s. dixi loquit̄ cū dubitat̄ de scriptura vtrū sit de manu tabellionis credit tabellioni vtrū sit sua scriptura vel nō. ¶ Si aūt de falsitate instrumēti agatur sibi non creditur vt ibi notat̄ ⁊ plenius in aut. de heredi. ⁊ fal. §. si vero absunt. ⁊ iō nō ꝯcludūt opi. predictā. Sȝ. d. opi. melius videt̄ ꝓbari dicto. c. qm̄ contra falsaȝ ex. e. ⁊ quod ibi not. in gl. que incipit si ergo videt̄ qd̄ tabellio odo. aūt ⁊ sequaces qui tenēt qd̄ tabellio fungat̄ vice vnius tm̄ videt̄ probari p dictū. §. sȝ qꝛ tabulariorū. l. hac consultissima. j. qui testa. facere possunt ⁊ ibi de hoc in glo. ¶ Ego aūt dicēdum puto qꝛ aut scriptura est de substantia contractus ⁊ tunc tabellio nō cōputetur in numero testiū sed vicem solā tabellionis obtineat ⁊ ideo si exigeret certū numex testiū vt in testamētis inscriptis

si vnus de. vij. testibus deficeret nō cōputaretur tabellio in numero sed vitiaret̄ testm̄ vel contractus vbi scriptura esset de substantia. ¶ Ubi aūt scriptura nō esset de substantia vt in testamento nūcupatiuo ⁊ regulariter in cōtractibus tunc tabellio cōputetur in numero testiū vt dicta. l. domitius ⁊ cōputabitur pro vno tm̄ nō tū nego quin tabellio det robur instrumēto in quo est sufficiēs numerus testiū donec contra probet̄ vt hac. l. ¶ Nec puto verā opi. predictam qd̄ sit speciale in testis qd̄ tabellio cōputet̄ in numero testiū in cōtractibus secus cū rōnē diuersitatis nō videā. Cōis tū opinio est qd̄ tabellio cōputet̄ ꝓ vno teste indistincte sit scriptura de substantia vel non licet predictam distinctionem veram credo ⁊ eā licet nō sic clare videtur sequi cy. fm̄. Jaco. de ra. dicta. l. in exercendis. ⁊ plenius notat̄ per eum. j. qui testa. facere possunt. l. hac consultissima. ⁊ ibi de hoc etiā. xvj. q. iij. §. potest v̄. is aūt ⁊ ibi in glo. In glo. vltima ibi plus valere qd̄ agit̄. l. j. vbi de hoc in glo. ¶ In eadē glo. in fine. hoc est verum est qd̄ sit speciale dic. l. fi. arbitrium tutele ⁊ ratio specialitatis ibi in glo. notat̄. Sed ad. l. si alij dic qd̄ ibi apparebat voluntas testatoris fm̄ opi. R. que ibi p dy. approbatur.

Exceptionem.

Melius staret in tit. de excep. vbi plene dicā qd̄ hic notat̄ per cy. sȝ qꝛ de ꝓbatione excep. dicit Jō ponit̄ hic ⁊ cōcoꝛ. j. de excep. l. pe. ⁊ qd̄ not. iij. q. vj. c. ij. §. j. in glo. ⁊ p archi. ⁊ in summa azo. de excep. §. opponunt̄ ⁊ ꝑ gof. in summa huius tituli. §. restat. ⁊ de excep. §. dilatoriū ⁊ late in speculo de excep. §. nunc videndum restat quando dilatorie ⁊ latissime per hostiē. in summa de excep. §. qn̄ ⁊ qualiter ꝑ totū ⁊ hn̄ p her. extra de excep. c. exceptionē ⁊ ꝑ Inno. e. tit. c. pastoralis. Est etiaȝ notandū qd̄ licet dilatorie opponi debeāt ante lit. conte. vt hoc tamen si incipiat competere post litis cōtestationem hn̄ opponi possunt vt. s. de consoꝛ. eiusdē litis. l. j. ⁊ ibi dixi. ⁊. j. de excep. l. penul. Sed pone qd̄ iudex delegat⁹ citat aliquē vltra vnā dietam qd̄ nō pōt vt extra de rescriptis c. statutū. §. iij. li. vj. citatus prima vice non opposuit hanc exceptionē secūdo citat̄ ⁊ opponit obijcit̄ sibi qd̄ nō pōt ex quo in prima citatiōe nō opposuit. Sȝ dic cōtra vt plene. nota. in specu. de citatione. §. j. versi. qd si reus citatus. Itē q̄rit od. de quibusdā excep. de quib⁹ dubitat̄ sint dilatorie vel peremtorie vt exceptio nō numerate pecunie nō numerate dotis ⁊ qd̄ qs cōdēnetur in quātū facere potest ⁊ lȝ iste odo. longa verba faciat dic vt no. in summa de excep. j. colū. §. de quibusdā tū ⁊. §. sequenti ⁊. ff. de excep. l. iij. §. j. in glo. magna ⁊ instituto de excep. §. appellant̄ vbi notatur eas esse anomalas proponunt̄ tū ⁊ probant̄ sicut perētorie qꝛ negotiū perimunt. de exceptione procuratoria dic vt. s. de procu. l. ita demum. An exceptiones perētorie impediāt lit. conte. ⁊ que dixi plene. s. de apostati. l. apostatarum ⁊ de his qui confugiunt ad eccle. l. seruus ⁊. j. de prescrip. lon. tempo. l. emtor. An terminus peremtorius possit statui ad omnes exceptiones proponendas dixi plene. s. de iudicijs. l. iudices. An si post terminū statutū ad oēs exceptiones ꝓponendas aliqua exceptio veniat in notitiā ꝑtis possit eā opponere vide qd̄ no. dicto. c. pastoralis ⁊ per compost. de elec. c. qd̄ sicut. ⁊ qd̄ dicā. j. aut. ꝓxima versi. idem puto ⁊. d. l. penul. de excep.

¶ Testes ad reprobandum an possint produci post publicationem testium.

Et qui semel.

Uide qd̄ nota. in corpe vn̄ sumit̄ ⁊ qd̄ dixi. s. de dila. super rubrica ⁊ late in specu. de teste. §. satis vtiliter ⁊ cōpendiose vbi numerant̄. xxj. casus spāles contra hanc aut. ⁊ alia ēt vtilia de ista materia ibi notat̄ ⁊ eod. titu. §. qualiter ver. iudex ergo ⁊ ver. seq. ⁊. j. titulo. proximo aut. propterea signata super. l. si quādo. ⁊ ꝑ host. in summa de testi. §. ⁊ vtrum post publi. Oppo. ff. de ferijs. l. fi. ⁊ so. ⁊ dic vt ibi in gl. ¶ Deinde quero nunqd post publicationem testiū possint produci testes ad reprobandū dic qd̄ sic vt hic in glo. ⁊. j. e. l. si quis testibus. ⁊ extra de testibus. c. ex tenore in fi. dn̄s tū gabriel de oseletis. in tractatu quē fecit de fama prima charta v̄. sed nunquid volens probare contra famam tenet contrarium ꝑ hanc aut. que indistincte hic ⁊ in cōcoꝛ. loquitur ⁊ qꝛ subest timor subornationis ad. l. si quis testibus cum si. r̄ndet qd̄ ibi fiebat reprobatio testiū vel ratione dictorum suorū que erāt varia vel contraria vel ratione ꝑsone testiū qui dicebant̄ inhabiles puta vernę vel inimici nō aūt pro reprobat. aliorū testiū qꝛ sic posset ꝑcedi i infinitū qꝛ si aduersarius meus induceret testes ad reprobationē meorū ego eodē modo possem inducere ad reprobationē

ad reprobationē suor̄ ꝛ sic in infinitum. Sed contra hoc est de de iure canonico datū remedium qđ vltra tertiā vicē non admittitur volens reprobare. vt extra de testi. c. licet dilectus. et c. presentiū. §. fi. lib. vj. Uel posset ad hoc pfigi terminus p iudicem ad hoc extra de pbat. c. lꝫ cām. In iudicijs seruari opi. gl. vt testes possent pduci ad reprobandum psonas ꝛ dicta ꝛ hoc clare pbant pdicte decretales. ꝛ. e. ti. de testi. c. series. ꝛ. c. ex tenore. ꝛ ita etiā tꝫ speculator de teste. d. §. satis vtiliter. vſi. xix. et Hof. in summa de testi. §. item sciendum est. vbi de hoc bñ not. Opinionē pdicti dñi gabrielis vr̄ tenuisse vic. extra de excep. c. j. vt recitat in speculo. e. §. sepe testes. versi. porro dicta testiū et vide circa hoc Inno. extra. e. c. lꝫ vltra principiū. in glo. hoc verum. Idē tenet Cy. d. l. si quis testibus. ꝛ eam intelligi qñ testes pducerent ad reprobationem p indirectum. vt. j. de vbē. stipu. l. optimā cy. ¶ Quid si iudex dedit quartam dilationē sine sacro nunquid pcessus erit nullus videt ꝙ sic per hanc aut. Inno. ꝯ ꝛ dicit tacite posse remitti sicut et sacramentum calūnie. vt. s. de iura. calūnie. l. ij. §. sed qꝛ veremur. ꝛ ita notatur p eū extra de testi. c. in causis. vbi de hoc est pulcra glo. ¶ Item quero illam notabilē questionē vtrū in causa principali publicatis testibus ꝛ in notitiā partiuꝫ deductis possint testes pduci sup nouis caplis ꝛ quia glo. ꝛ doctores iuris canonici ꝛ ciuilis in hoc variant vidi magnos peritos dubitare quid sit seruandum in foro canonico vel ciuili. Et pmo remissiones glo. ꝛ doctor̄ tangam. deinde quid viderim ī iudicio de facto seruari subijciam. Et ꝙ nō possint testes etiā sup nouis capitulis pduci post publicationē tenet gl. in. l. siquidē. C. de exceptio. circa finem glo. vltime. ꝛ. j. de tēp. ap. l. p hanc. vbi de hoc satis dixi sunt glo. cōtrarie. Nam glo. q̄ incipit. i. nouiter acquisitū. in principio tenet ꝙ pduci non possint dū dicit sed ante appellationem pōt ſm Iaco. ꝙ nō placet in vltima gl. in fi. tenet ꝯriū vbi tu dic ꝙ in pma nō pōt post aperturaꝫ nisi in nouo capitulo ꝛc. et hāc puto fuisse additionē qꝛ nō habet in libris antiqs. In corpore vnde hec sumit in glo. imo vr̄ tenere qđ testes non possint pduci. ꝛ ad. l. siquidem. C. de excep. rñdent ꝙ loquit qñ actor probauerat intentionē alio mō quam per testes ꝛ ita intelligatur etiam. l. siquidem. j. de excep. ꝛ. l. officiuꝫ. j. de rei vē. vbi glo. eandē opinionē tenet ꝛ dicit eā consuetudine approbari. ff. de edendo. l. j. §. edenda. in fine glo. que incipit. s. in principio cause ꝛ eam etiam tenet. j. de testibus. auct. preterea signata super. l. si quando. j. sententiam rescindi non posse. l. peremtorias. in pma gl. Od. etiā hic dicit hanc opinionē de ꝯsuetudine seruari licet postea innuat aliā opinionē ꝛ allegat. j. de testi. l. fi. que iudicio meo hoc non probat. Primā tamē opinionē tenet ipse odo. j. de testi. l. si qs testibus. sup verbo in alia lite ꝛ ibi in glo. ꝛ Azo in summa de testi. vltima colūna. §. vbi autē semel. ꝛ de temp. ap. in fine in margarita de testi. prima colūna. vſi. sed nunquid testes post publicationē Iaco. de are. hic ꝛ. s. de dilationibus sup rubrica vbi de hoc dixi hanc aut. intelligit super eisdem capitulis sup nouis autē. dicit qñcūqꝫ posse testes produci tam ex parte actoris quam rei ꝛ qđ ita iudicaret si sibi de facto occurreret ꝛ hec tacta reperij per doctores iuris ciuilis ꝛ glo. Canoniste de hoc notant in multis locis. s. extra de testi. c. fraternitates. ꝛ ibi plene per Io. an. in lectura sua ꝛ per Ber. ꝛ per Host. vbi post mlt̄a tenet ꝙ super nouis capitulis possint testes induci tā in cā ap. quam in pncipali. ꝛ idē ibi tenet Inn. qui de hoc latissime ibi notat ꝛ dicit hoc plus qđ si nouū capitulum cōprehenderet sub veterib⁹ tūc sup eo nō possint recipi testes ꝛ ibi ponit exēpla ꝛ idē etiā tenet. e. titulo. c. tam literis. et. c. ex tenore. ꝛ ibi de hac materia notat p Ber. ꝛ. c. series. ꝛ. c. iurauit. ꝛ clarius in. c. de testi. ꝛ est de hoc pulcra glos. iiij. q. iij. §. item in criminali. c. si quis testibus. ꝛ ibi no. ratio quare non pducunt testes post publicationē testiū sed post pductionē instrumētorum ꝛ copiam factam parti sic. de hoc etiā no. p cardi. extra de hereticis. c. filij vel heredes. ꝛ de reg. iur. c. in gñali. §. ꝯtestationū vltra pncipium que quasi in effectu cōcordat cum Inno. ꝛ idem sentire videtur Hof. in summa de testibus. §. publicatis attestationibus vbi de hoc satis notatur ꝛ speculator de teste. §. satis vtiliter. v. ꝛ breuiter. ꝛ. §. qualiter. v. sꝫ opponitur. vide etiā qđ notat per eundē Inn. de testib⁹. c. cū venissent. Quid ergo in tanta opinionū varietate tenebim⁹ in foro canonico vel ciuili. ¶ In foro ꝛ de iure ciuili putoveram opinionē ꝙ post publicationē ꝛ didicita testificata in causa pncipali non possint amplius testes pduci etiā sup nouis capitulis qꝛ hoc clare dicit tex. in corpore vñ hec sumit. §. qꝛ vero. ibi ne forte relictis quidem prioribus ꝛc. vbi excludit a pductiōe testiuꝫ sup pcedentibus sup nō testificatis ꝛ sup additamēto ꝛ emēdatiōe et idē pbatur in. §. illud tñ. ibi nō habebit licētiam vti testiū pductiōe vnde cū sit ius nouū puto omnia iura ꝯrium loquētia ibi corrigi et determinari al's sequeret absurdum qđ si vellem causam ptelare pmo pbarem vnū capitulū ꝛ publicatis attestationibus probarem aliud ꝛ sic de ceteris ꝛ sic posset cā quasi in infinitū protendi ꝛ ita obtinui de facto coram magnis peritis. fallit hoc. j. titulo proximo. l. fi. vbi testes viuentes post publicationem iterato deponunt vt ibi dicitur. Idem puto si ius probationis oriretur post publicat. testium puta qꝛ post publicationē testiū fecit mihi creditor pactum de nō petēdo vel solū sibi vel transegimus nihilominus adhuc petit cuꝫ istud ius de nouo supuenerit post publicationē crederem posse produci testes ad hoc pbandum. Idem si publicatis attestationibus pduceret vnum instr̄m qđ ego vellem reprobare quia super his non potui mihi puidere ante publicationem pro hoc extra de elec. c. vt circa. §. j. lib. vj. cum ibi notatis. ꝛ in clementinis eo. titulo. c. nulli. et. c. constitutionem. ꝛ extra eo. de proba. c. causaꝫ. ij. cū ibi notatis. et. ff. de vacat. mu. l. penul. §. fina. ꝛ ita tenet hic Uber. de bobio ꝛ ad hoc etiā facit qđ dixi in. l. exceptionem. s. proximo de excep. dilatoria superueniente post lit. contestataꝫ et quia hic cessat timor subornationis ꝛ malitia p̄sumta ptelationis litis de quibus loquit dictus. §. qꝛ vero. Item fallit qñ volo pducere testes ad reprobationē nisi forte de ista reprobatiōe mihi potueriꝫ puidere añ publicationē puta qꝛ tyti⁹ pbabat se mihi mutuasse bergomi ꝛ ego volo pbare me tunc fuisse bononie cū ei hoc pbare potuerī añ publicationē ppter timorē subornatiōis ꝛ malitia p̄sumta protelatiōis litis de quibus loquit dictus. §. qꝛ vero pbare nō possem nisi ptestatus fuissem ab initio qđ si ꝯtingeret eū probare qđ paratus erā reprobare vt. j. de excep. l. si quidē. ꝛ ita tenebat gl. iij. q. ij. §. itē siquis testibus ꝛ tꝫ dñs old. lꝫ glo. ꝛ doctores cōiter teneāt indistincte ad reprobationē posse semp testes produci vt. s. dixi. Itē fallit qñ attestationes sunt pdite penes iudicem vel notarium cause de quo dic vt notat in speculo. d. §. satis vtiliter. versi. vltimo. et p Inno. extra de testi. c. cōstitutus. ꝛ pro hoc ēt extra eo. c. vl. Secus si penes ptē vt pdictis locis notatur dicta enim originalia testium maxime de consuetudine traduntur aliqñ partibus et tunc pars cui tradita sunt p̄sumitur didicisse testificata vt. d. c. constitutus. ꝛ ibi no. per Ber. ꝛ Inno. lꝫ in. c. vltra tertiā notet contrariū. vt. j. subijciam. v. aliud ēt multū notādum tutius tñ est qđ dicta originalia remaneāt penes notarium vel iudicē vt in speculo de teste. §. publicatis. circa principiū dicit tñ in hoc seruandā cōsuetudineꝫ. de hoc ēt p Host. in summa eiusdē tit. §. qd debet pbari. circa mediū. §. Iteꝫ fallit qñ malitia iudicis vel alterius recipiētis testes nō fuerunt recepti sup oībus capitulis ptis pducētis vel nō sufficiēter iterrogati vt ex̄ eo. c. ptuas. ꝛ ibi p Ber. ꝛ Inn. Item forte fallit in casib⁹ in quibus peremtoria pōt obijci post sñiam si eñ obijci pōt ergo ꝛ probari q casus notant. s. de iuris ꝛ facti igno. l. j. Itē fallit qñ testes non sunt recepti ꝛ publicati sup negotio pncipali sed super aliqua excep. declinatoria: vt notaui. j. ti. proxi. aut. preterea. al's incipit si quis ab aliquo ꝛ est signata sup. l. si qñ. Itē fallit ſm Io. an. in. d. c. fraternitatis. qñ hoc fieret de consensu ptium qꝛ hoc fauore ptium introductū vr̄ ergo ei renūtiare possunt. vt. s. de pactis. l. si quis in conscribendo ꝛ ita etiā tenet Host. de testi. c. presentata. ꝛ p ꝛ contra possent adduci notata p Ber. in sili qđ ne. e. ti. c. tuis. ꝛ qđ notat per Inno. extra de proba. c. cuꝫ cām. in gl. nota. qđ attestatiōis. Speculator etiā vt in principio dixi not. xxj. casus contra regulā in. d. §. satis vtiliter. de teste Inn. etiā addit aliū casum. s. qñ aduersarius compulit iurare testes qđ nō testificarent contra eum vt notat p eum extra de testi. c. intimauit. vbi de hoc. Aliqui etiā casus notant p dictū Io. an. in lectura. d. c. fraternitatis in nona qōne. Itē fallit. j. e. l. fi. vbi de hoc tetigi. ¶ In foro aūt canonico ſuāda ē opinio canonistar̄ q cōiter tenēt vt pdixi qđ sup nouis caplis testes produci possint vt ex̄ de fide īstru. c. cū io. ꝛ ibi ī gl. ꝛ de testi. c. tam lr̄is. ꝛ ibi p Inn. Sup veterib⁹ aūt nō ꝛ ita nō vident drīaꝫ facere int cām pncipalē ꝛ appellatiōis lꝫ Host. videatur facere differentiā q dicit ꝙ in cā ap. nouū articulū dependētē a veterib⁹ pbare possuꝫ p ātiquos ꝛ nouos testes. veterē aūt solū per nouos ꝛ est ratio ſm eū ne antiqui testes qui iurauerunt dicere veritatem de piurio notentur ꝛ sic dicit intelligi opi. pdictas licꝫ finaliter cōcludat canonistas tenere cōiter porem opinionē hodie aūt terminatū est qđ in cā principali vel ap. sup eisdē capitulis vel directo ꝯrijs testes nō recipiunt: vt in clemētinis de testi. c. vlti. vbi de hoc notat per Io. an. ¶ Sed quid seruabit in foro ciuili in cā ap. dic aut in cā principali non fuit pbatuꝫ per testes ꝛ tunc sup quibusdā capitulis possunt testes pduci siue veteribus siue nouis ita pōt intelligi. l. eos. §. ij. j. de app. ꝛ de temp. ap. l. p hanc quā quo ad hoc non reputo correctā p hanc aut. ꝛ ita tenebat dñs Old. doctor meus. Si aūt in pma cā fuit

ꝓbatum ꝑ testes tūc noua capitula pōt probare que ex veteribus oriunt vel illis cōiuncta sunt. vt.d.l. ꝑ hanc quam quo ad hoc ipse.d.ol.correctā esse nō dicebat ꝑ hanc aut. ⁊ ratio est qꝛ causa ap.quo ad quid alia est principali. ad hoc etiaꝫ videntur concordare canoniste in remissionibus supra scriptis et maxime Gofr.dicto.§.publicatis.in summa de testibus.⁊ de hoc satis notatur dicta.l.per hanc.Credo etiam ꝙ in om̄ibus predictis casibusspālibus in quibus dixi probare posse in causa ꝓncipali multofortius ꝓbari possit in causa appellationis cuꝫ latiusvideatur quoad hoc probari posse in causa appellationis vt ꝓdixi ⁊ ita vidi cōiter in iudicijs obseruari. ¶ Que autem dicantur noua capitula orientia ex prioribus vel eis cōiuncta satis notatur.d.l.per hanc.⁊ ꝑ Gofr.d.§.publicatis.⁊ ꝑ Inn. dicto.c.fraternitatis.⁊.c.tam lr̄is.⁊ in speculo.d.§. satis vtiliter.⁊.ff.de minoribus.l.etiā.§.ex causa.⁊.s̄.si sepius in integr. resti.postu.l.ij.⁊ de ista receptione testium in cā app.notat per Archi.vj.q.iiij.c.si.xxxv.q.ix.graue.⁊ per Hosti.in summa de testi.ad finē.Et an idem sit qn̄ appellatur ab interlocutoria notatur ꝑ eundē archi.xxiiij.q.iij.de illicita. An qui ex ꝓscriptione nitit̄ possit ꝓbare in cā ap.titulū de quo non ꝓbauit in ꝓncipali notatur ꝑ Inno.d.c.fraternitatis. Io.an. ibidem in lectura sua tenet ꝙ aut in cā principali fuerunt formati articuli super titulo ⁊ possessiōe aut super possessione tm̄: vt in primo casu nō amittatur cū sit vetus capl̄m ⁊ subsit timor subornationis secundo sic qꝛ ꝓdicta cessant. ¶ Sed ponamus qd̄ testes ꝓducti suꝑ certis capitulis deposuerunt vltra capl̄a suꝑ alio cōnexo.c.vt fuit.c.cū Io.de fide instru.vbi deposuerunt de venditione cōditionali cū non esset in capitulis nunquid in cā appel.vel principali potuerūt super hoc testes ꝓduci dicendum ꝙ sic ꝺm Inno.Host.⁊ Io.an.dicto.c.fraternitatis.cū eoꝝ dictum non valeat in eo qd̄ vltra capitula dixerunt.vt.ff.de peti. here.l.si quis liberta.cuꝫ si. ⁊ quia non est quid imputet̄ in hoc producenti ⁊ cessat timor subornatiōis et idem puto vbicunqꝫ dictum testiū nō valeret vt qꝛ deponerent nō iurati vel ex alijs causis. Item quero iudex publice excōicatus sn̄iam ferre non pōt quevaleat secus si occultus esset:vt extra de re iudica.c.ad ꝓbandum.⁊ ibi notat̄ aliquis volēs annullare eius sn̄iam fecit caplꝫ ad ꝓbandū. qd̄ erat excōicatus nec adiecit publice in cā appel.vult ꝓbare ꝙ publice nunqd possit quasi sit nouū capitulum dependēs ex veteri Io.an.in.d.c. fraternitatis. recitat D.boatinū tenuisse ꝙ nō ⁊ ita obtinuisse de facto quasi sit idē cum veteri capitulo sufficiēter proposito vnde licet nō ꝓpositum possit proponi ꝑ.l. ꝑ hanc nō sequit̄ qd̄ inepte ꝓpositum possit suppleri seu apte proponi. tn̄ ip̄e dominus Io. tenet ꝙ opinio dn̄i Boatini vera esset quādo in ꝓncipali esset ꝓpositū de excōmunicatione publica si autem simpliciter super excommunicatione dicit ꝓ ad ꝓbandū qualitatē excōmunicatiōis.s. publicam in cā app.admittitur sicut si quis ꝓbasset se electum postea velit ꝓbare se canonice electū:vt extra de testi.c. veniēs ⁊ qui probauit rem valere vltra.xx.postea ꝓbat quantuꝫ vltra vt eo.tit.c.causam em̄.⁊ qui ꝓbauit iniuriam postea probat notoriam vel atrocem.⁊ ad hoc facit qd̄ notat̄ ꝑ eum extra de officio delega.c.j.lib.vj. Iudex tamē qui admisit capitulū non cōtinens de publica excōmunicatione male fecit cum non releuaret ꝓbationem: vt dicto.c. ad ꝓbandum.ī.e.l. ad probationē. ¶ Item querit idem Io.habeo causam corā iudice quem credo ꝓlaturum sn̄iam contra me iuste vel iniuste qd̄ est mihi vtilius vtrū producere iura mea coram eo an omittere ⁊ ꝓducere postea in causa ap.⁊ quidā dicūt ꝙ melius est differre in causa appel.ne instruaꝫ aduersariū meum ⁊ quia iudex in receptione testiū meoꝝ mihi posset nocere ⁊ calumniam cōmittere. In cōtrariū videt̄ propter expensas qꝛ iuste ꝯdemnabor in expensis et quia testes possent mori ita qd̄ eos non haberem in cā app. Unde aduocatus discretus consideratis predictis ⁊ alijs circunstantijs cause deliberabit qd sit vtilius cliētulo suo. ¶ Sꝫ nunquid est sola ratio timor subornationis quare testes nō ꝓducuntur publicatis attestat̄.dic ꝙ licet sit potissima ratio tamen est ⁊ alia .s. ꝓsumta malitia qd̄ malitiose petat dilationem ad ꝓbandum vt exp̄sse habet̄ dicto.§.quia vero.in auct. de testi.⁊ vt refrenetur multitudo testiū qꝛ si liceret producere scd̄o ergo ⁊ tertio ⁊ sic in infinitum.⁊ ꝓ hoc extra de testi.c.licet.Est etiam notandū ꝙ si vna pars didicit testificata alia non qd̄ illa que nō didicit nō excluditur a probando qꝛ cessant rōnes ꝓdicte ⁊ ita tenet hic dn̄s Guido de suz.⁊ vidi in iudicijs seruari ⁊ idem tenet speculator dicto.§.satis vtiliter.v̄.si. quid si publicate. Item est valde notandū ꝙ in cā matrimoniali dato ꝙ pars renūtiauerit ⁊ iurauerit āplius nō ꝓducere testes adhuc iudex ex officio pōt nouos testes recipe.vt ex̄ de clādesti.despō.c.cū inhibitio.vltra principiū.de spon.c.sicut.in fi.⁊.c.cōsultationi.

et de iureiur.c.quēadmodum.§.fi.⁊ ita tenet Hosti. in summa de clandestina despon.§.j.v̄si.vtrū aliqd̄ impedimentū. Idem est cū iudex de aliquo maleficio inquirit nemine ꝓsequente qꝛ publicatis testib⁹ pōt nouos recipere cū cessent rōnes ꝓdicte ⁊ ita tenet Host.in summa de accusa.rubricella de inquisitiōe.§. qualiter ꝓcedat̄.v̄si.sed ⁊ ꝺm Gofr.⁊ Inno.extra de testi.c. cū clamor.vbi est pulcra glo.de materia ista. Aliud etiā est multū notādum qd̄ dixit idē dn̄s Innoc.ꝙ dato qd̄ pars viderit testes ꝑ se vel aduocatum si testificata nō plene legerit non hꝫ locū prohibitio huius aut̄.⁊ hoc colligit ex verbo ꝑlegerit qd̄ est in corpore vn̄ hec sumit̄ qd̄ perfectionem notat.vt.ff.de ver.signi.l.vrbana familia.§.ꝑnoctare.⁊ hoc ēt innuit verbū percunctatus ⁊ verbū tractauerit ⁊ verbuꝫ dudū manifestis que sunt in cor.vn̄ hec sumit̄ ⁊ ita notat patenter ip̄e Inn.ex̄ de testi.c.vltra tertiā.vbi est sua gl.pulcra ad hanc materiaꝫ contrariuꝫ tn̄ in iudicio ꝺuat̄ qd̄ ex quo dicta testiū data sunt parti intelligit̄ ea didicisse ⁊ legisse:vt dixi.s̄.v̄si. Item fallit qn̄ attestationes sunt ꝑdite ⁊ ita tꝫ ip̄e ino.⁊ her.extra de testi.c.ꝯstitutus.difficile em̄ esset ꝓbare eum ꝑlegisse dicit etiaꝫ ꝙ dato ꝙ vnus vel duo ex testibus dixerint parti illud quod deposuerunt ꝙ non habet locū ista aut̄.⁊ ita notat.d.c.vltra tertiā.⁊ idem sentit hic Odo.qui dicit ꝙ si testes patenter ⁊ audientibus ꝑtibus dixerint dn̄e iudex de ista causa nescimus nisi tale quid qd̄ ex hoc ꝓcluditur via partibus ad alios testes producēdos ⁊ itavidi hn̄ in iudicio seruari dictum tamen talium testium qui manifestāt partibus quod dixerunt nihil valere videt̄.vt.ff.eo.l.qui falsa. ¶ Item quero si quis litigauit cū tutore alicuius minoris et publicatis testibus petatur ⁊ detur restitutio ipi minori ad ꝓbationem omissam.vt.ff.de minori.l. minor.xxv.ānis omissaꝫ allegationē nūquid etiā aduersarius ꝓbare poterit. Et videt̄ ꝙ sic.vt.s̄.de in integ.restitu.l. petēde. cum his que ibi notant̄ de hoc vide qd̄ notat̄ in speculo de dilationibus.§. videndum restat.v̄si.in summa notandū est. ¶ Item querit odo.nūquid publicatis attestationibus possint testesproduci ad coadiuuādum dicta prioꝝ testiū verbi gr̄a probaui intentionē meaꝫ per duos testes aduersarius meus probauit ꝑ maiorem numeruꝫ testiū ad coadiuuādum meos testes volo alios inducere. Quidā ꝙ sic quasi hic cesset timor subornationis ⁊ qꝛ in corpore vn̄ hec sumitur vr̄ prohibere solum additamentū vel ꝓba.veterū ⁊ ita vr̄ sentire Aꝫ.ī summa de testi.vltima columna.§. vbi aūt semel ibi qd̄ si nō probet ⁊c. Ipse tn̄ odo. dicit ꝯꝛium ꝺm Iac. baldi.ꝑ hanc aut̄.⁊ ita ꝺuatur.ad hoc facit qd̄ notatur ꝑ Inn. extra de testi.c.cū clamor. ¶ Itē querit gl. ⁊ od.si quis renuntiauit ꝓductioni testiū vtrum amplius possit ꝓducere de hoc satis dixi.s̄.de iudi.aut̄.iubemus.⁊ ibi i gl.⁊ hic ⁊ ibi ⁊ ꝑ Inn. d.c.cum venisset.de testi.⁊ odo.hic tꝫ ꝙ nō obstañ.renuntiatione possint testes produci dicit tn̄ ipse odo. qd̄ est quedā renuntiatio tacita q̄ impedit ꝓductionem testium puta si iudex statuit dilationē ad probādum ⁊ pars fuit negligens ⁊ nihil fecit in dilatione qꝛ postea non concedit̄ secūda dilatio vt.s̄.de dila. l.j.in fine ⁊ hec opinio cōiter seruat̄ ⁊ probari vr̄ in nouellis.de testib.§.si quis in vna.in fine vbi sunt hec verba hoc amplius si semel aut bis produxerit testes ⁊ renuntiauerit productionibus ac postea velit producere nō audiat nisi eo casu vbi neqꝫ testimonia excep.⁊c.ꝯꝛium tn̄ approbāt Iaco.de are.⁊ Oldr.vt dixi.d.aut̄.iubemus.s̄.de iudicijs glo.in aut̄.vt cū de app.cogno.vltra ꝓncipium que incipit valet hec renuntiatio qd̄ post renuntiationē probationum valeat quo ad instr̄a ⁊ alias ꝓbationes sed quo ad testes nō sed inter testes instr̄a ⁊ alias ꝓbationes rōnem diuersitatis nō bene video. ¶ Pro declaratione secūde ꝑtis huius aut̄.q̄ incipit in ver.si vero. vide extra de testi.c.vltra tertiam.⁊.c.in causis.⁊.c.significauerunt. cum his que ibi notantur per Ber.Inno.⁊ Hosti.in gloss.nisi ad reprobationē testiuꝫ ibi.l.si qs testibus.vbi de hoc ⁊ plenius dixi.s̄. circa principiū hui⁹ aut̄.ꝑsonam etiā testis posset reprobare ex noua cā vt no.in corpore vnde hec sumit̄ et.d.l. si qs testi. extra de testi.c.ꝑñtium.ibi ⁊ sic se hꝫ cōsuetudo. Idē tꝫ glo.ff. de edēdo.l.j.§.edēda.⁊ est text⁹ de iure canonico extra de fide istru.c. cum dilectus. In glo.renuntiauerit vel nō ibi renuntiatio non subaudi requirit̄ sed renuntiatio repellit a productiōe.ꝺm Ol. et Iaco.de are.vt.s̄. dixi circa finem.versi.item querit glos. et plene dixi.s̄.de iudic.auctē. iubemus. In gloss. quidam dicūt vnam ꝓductionem ibi sed prima verior est hec fuit opinio Aꝫ. in summa de testibus.vltima colūna.v̄ sic.vnā autem ꝓductionem ⁊ de dilationibus.§.in criminalibus.⁊ licet glo.hanc dicat esse veriorem tamen secunda videtur verior vt vna productio habeatur ꝑ vna dilatione ⁊ ita approbat iudiciorum consuetudo vt ꝓmo det̄ vna dilatio ⁊ infra illā ꝓducūtur testes ⁊ deinde si opus est ⁊ iudici videt̄ datur secūda et tertia cū cause cognitione

tione. vt. ff. de ferijs. l. fi. vbi de hoc quarta non nisi ꝭm formam huius auť. ⁊ ita tenet Ber. dicto. c. in causis. extra de testi. ⁊ ibi de hoc per Inno. ⁊ Host. in corpore eo. in glo. ꝙ incipit vnam ꝓductionem. ⁊ in speculo de teste. §. qualiter. vẜi. iudex aũt. ⁊ se quentibus vbi de hoc satis nota. in eadẽ glo. in fi. Idem notať in corpore eo. in glo. imo videtur ⁊ ꝓ hoc extra de testi. cogen. c. preterea. ⁊ ibi in glo. ⁊ plenius ꝑ Inno. ⁊ eo. titulo veniẽs circa finem. ⁊. c. cum causam. per Ber. vbi etiam tenet ꝙ si ex interuallo corrigeret nulli dicto staretur. Fallit in crimine heresis vbi etiam ex interuallo potest corrigere: vt extra de hereticis. c. accusatus. §. licet. lib. vj. Et de testium correctiõe ⁊ vacillatione bene notať in speculo de teste. §. j. vẜi. itẽ qđ testes sunt varij. Si autem testis obscure deponit fit interpretatio contra ꝓducentem. vt extra de testi. c. in p̄ntia. cũ ibi notatis potest tamen iudex ex officio non ad instantiã partis dictum obscurum testis facere declarari. vt eo. titulo. c. cũ clamor. ⁊ dic vt ibi notať. Et qđ dicit glo. ꝙ non habetur fides testi qui cũ aliqua partiũ locutus est verũ si locutus est de eo quod testificatus est. vt. ff. de testibus. l. qui falsa.

Si de possessione. In fine dic breuiter si aduersarius substrahat instrm̃ sufficit ꝓbare subtractionẽ instri ⁊ nõ est opus ꝓbare tenorẽ ĩmo de tenore stabiť sacro eius cui subtractũ est. vt. l. si qñ. j. vnde vi. Si aũt alius ꝙ̃ aduersarius subtraxit necesse est ꝓbari instrumenti tenorẽ. vt. l. sicut iniquũ. j. de fide istru. Cy. ⁊ ibi videas de hoc plene in remissionibus ibi datis. in ꝑncipio. ¶ Querit glo. nunqđ ꝓbatio furti instrumentoꝝ sufficiat hic ad ꝓbationẽ seruitutis ⁊ non soluit. Cy. in additionibus arguit ꝙ nõ. s̃. e. l. cũ res. tan dẽ dicit aut instrã continebãt tñ emtionẽ ⁊ non sufficit tunc ad ꝓbationem seruitutis: vt dicta. l. cum res. ⁊ quia subtrahens non debet puniri plus quam delinqt. j. de penis. l. sancimus. aut continebat ꝓbationem ẜuitutis puta qđ se vendiderat ad pretiũ participandum solẽniter ⁊ tunc sufficiat ⁊ ita potest intelligi hec. l. ⁊. j. de lati. liber. tol. l. vnica. §. ille Cy. Ad hanc. l. opponit iaco. de are. ff. eo. l. chirographum. Solˀ. hic ille qui hꝫ instrm̃ penes se est ꝑsona domestica ibi non. j. de lati. liber. tol. §. ille aũt. quare sic distingue ꝭm euꝫ qꝛ aut debitor q hꝫ instrm̃ debiti penes se allegat se liberatũ ꝑ pactũ ⁊ tunc dꝫ probare sibi redditũ a creditore. ff. de pactis. l. labeo. ⁊. l. postꝙ̃. ⁊ qđ ibi notat aut allegat se liberatũ ꝑ solutionẽ ⁊ tunc aut est persona domestica et tunc idẽ vt hic. ⁊. d. §. ille aũt. aut nõ est ꝑsona domestica ⁊ tunc nõ habet necesse illud ꝓbare ſꝫ per solutionẽ presumiť liberatus. vt. d. l. si chirographũ. ⁊ de furtis. l. fullo. §. fi. ⁊ est rõ diuersitatis qꝛ in ꝑmo casu vbi allegat pactũ allegat donum. Quod non ꝑsumitur. vt. ff. de ꝓba. l. cum de indebito. secus in secundo casu vbi allegat solutionem sine qua non presumitur redditum instrumentum. s̃. de conditione sine causa. l. dissolue. ꝭm Jacobum de are.

Ad probationẽ. Uti dñij. ꝑmo dicit in genere. scđo ĩfert in specie. tertio dubiũ remouet. q̃rto rõnem assignat cy. Et ꝭm od. sic ordia lrãꝫ subtrahẽtes instrã aliena minime p̄nt eis vti ad ꝓbationẽ dñij. Quippe ꝑ certe cuꝫ ꝑ q̃ eoꝝ lectio nõ recitantẽ adiuuat ſꝫ quẽ tenor scripture designat O do. ⁊ hoc put est in litera possunt alias est ꝑsunt ⁊ male quia non esset bona grãmatica. Item allegatur continue ad id qđ in glo. notatur. s̃. qđ quis non admittitur ad ꝓbandum id quo probato non releuat concor. ad hoc extra de offi. deleg. c. cum contingat. §. fi. ⁊ ibi in glo. de excep. c. dilecta. de fide instru. c. in ter dilectos. §. fi. ⁊. j. locati. l. ad ꝓbationẽ. immo videť qđ positio et probatio valde bene facere debeat ad cãm ad hoc vt admittatur. vt. ff. de interrog. act. l. si siue. alias si defensor. §. illud queritur de quo plene dixi. s̃. de iura. calũn. l. ij. §. qđ obseruari. In tractatu positionum vbi modo restat videre ex quibus causis positiones repellanť ⁊ ideo agens possessorio nõ potest facere positiões tangẽtes petitoriũ: vt dixi. d. §. qđ obseruari. ver. an autem qui agit possessorio. ⁊ notatur ꝑ Inno. de restitu. spo. c. lr̃as. Fallit in cã matrimonij vt ibi per eundẽ notatur. et de hoc est pulcra glossa extra de testibus. c. de testi. que incipit hoc ideo dicit. In glossa quia ratio est in fine ⁊ plene dixi. s̃. de rei ven. l. si vt proponis ⁊c.

Ad ꝓbationeꝫ seruitutis. Querit hic od. si aliquis tenuit secũ vnũ famulũ per xxx. vel. xl. annos vel tradidit filiã ad maritũ ⁊ cũ ea misit quandã famulam ꝙ diu steterat cuꝫ eo ⁊ heredes eius velint dicere eos seruos ⁊ ad hoc probandum inducant qđ presti terunt seruilia ministeria tanto tẽpore qđ hoc sufficiat ⁊ ita videtur sentire glo. j. de ĩgenuis manumiẜ. l. ij. licet textus faciat in ꝯriũ ⁊ gl. ff. de vsuris. l. cum de in rem verso. pro ꝑma opi. qꝛ sunt quodãmodo ĩ statu ẜuili exhibẽdo talia ministeria ar. j. de seruis expor. l. moueor. ¶ Ipse tñ odo. post longã disputationẽ hic. ⁊. d. l. cũ de in rem verso tꝫ ꝯriũ p. l. istã cũ cõcor. Cy. tñ tenet ꝯriuꝫ si allegeť titulus ẜuitutis ita notat. s̃. de pactis. l. si certis annis. vẜi. nono iuxta premissa ⁊ hic.

Actor. Qđ asseuerat Canonizata est. vj. q. vlt. c. actor ⁊ ibi de hoc ĩ gl. ⁊ ꝑ Arch. ⁊ vide ẽt qđ notať ꝑ Inn. exͭ de eo q furtiue ordines suscepit. c. notuit. circa fi. ⁊ ꝑ Host. ĩ summa eo. §. qd debꝫ. Et duas tradit regulas ꝑma actori qđ actori incũbit ꝓbatio non reo. scđa ꝙ est rõ ꝑme qđ negatiua nõ ꝓbať ⁊ exponũt quidã ⁊ et nõ male literã ibi cũ negãtis factũ ⁊c. quũ ꝑ qñ. q. d. qñ negatiua ꝓbari nõ põt nõ ꝓbatur qñ aũt probari põt tunc ꝓbatur aliqñ enim ꝓbari põt puta nego aliquẽ estimatum in libro estimi cõis hoc põt ꝓbari per inspectionẽ estimi vel nego aliquem esse de numero decurionũ vel militum vel iudicũ probari põt per inspectionẽ matricule decurionũ militũ vel iudicũ ⁊ idẽ est sensus si exponať cum ꝑ qꝛ cessante eñ cã qua probari posset ꝓbabitur alijs modis exponiť per Hosti. d. §. in ꝑnci. Sed quia talia. s. aliquẽ eẽ estimatũ vel decurionem debeant probari per actorẽ qui se dicit estimatum vel decurionẽ non autẽ per reum qui negat tenet Paulus de liazarijs in quadam qõne quã disputauit que incipit laico repetenti mutuũ ⁊ dicit ꝓbari per libros vt predictũ est ⁊ allegat. c. cũ olim. extra de ꝑuilegijs. qđ puto verũ si dicens se estimatũ vel decurionẽ sit actor. Si autẽ esset reus puta qꝛ petebatur puniri tanꝙ̃ non estimatus tũc licet videat negatiua probabitur ꝑ actorẽ eo modo quo. s̃. ⁊ de materia huiꝰ. l. hñ notatur ĩ summa Az. huius tituli. §. j. ⁊ seqn tibus. ⁊ ꝑ Gofr. in summa eo. §. debet ꝓbare actor. ⁊ Hosti. §. quis debeat. ⁊ late in speculo de ꝓba. §. j. ꝑ totum. ¶ Et ꝑ declaratione ꝑme regule aduertẽdum qꝛ fallit in multis casibus quoꝝ aliqui hic in glo. notantur ⁊ plures alij notãtur dicto. c. actor. vj. q. iiij. ⁊ latius in speculo de ꝓba. §. j. ꝑ totum. ¶ Et ꝑ declaratione prime regule aduertendum qꝛ fallit in multis casibus quoꝝ aliq hic in glo. notanť ⁊ plures alij notanť. d. §. j. et extra vt ecclesiastica beneficia. c. vnico. in glo. simile. Et ad hanc regulam opponiť ꝙ reo incũbat ꝓbatio. exͭ de procura. c. ex insinuatione. in fi. Sed dic vt ibi notatur per Ber. ⁊ Inno. Iteꝫ opponiť qđ reus probet. s̃. e. l. siue possidetis. j. de dona. inter vir ⁊ vxo. l. etiã. cũ si. Solˀ. vt hic in glo. que incipit qñꝗ tamẽ. Item oppo. ꝙ accusator non probet. vt. j. de adulte. l. si qui. in auť. vt lice. matri ⁊ auie. §. qꝛ vero. ⁊. s̃. de epi. ⁊ cle. l. si qua ꝑ calumniam. solˀ. vt hic notať. d. gl. ⁊ in. l. ꝯtrarijs. ff. de penis. l. absentem. in ꝑnci. Item oppo. qꝛ in exceptione reus fit actor quo ad ꝓbationẽ. vt. ff. e. l. in excep. ⁊ tamen non probat exceptionẽ vt. ff. de probatio. l. si pactum. ⁊. l. si chirographum. ⁊. l. cum de indebito. in principio. ⁊. §. et. s̃. qui ⁊ aduersus quos in integ. restitutio postuleť. l. j. ⁊. ff. qđ metus causa. l. non est verosimile. Solˀ. vt hic notať in. d. l. glo. et. s̃. eo. l. siue possidetis. ⁊ ibi plene dixi ⁊ dicta. l. non est verosimile. Item oppo. de. l. vltima. j. ad. l. cornel. de falsis ⁊ de abolitiõibus. l. fallaciter. solˀ. vt in eis notatur. ¶ Sed quid si electus ad aliqđ beneficium ecclesiasticum dicatur minor vel nõ legitime natus vel al's non canonice electus cui incũbet probatio dic vt notať in gloss. ⁊ ꝑ Archid. lxxviij. dist. c. ꝑsbyter. ¶ Utrum opponens se ꝯfirmationi vel consecrationi epi sit actor vel reus ⁊ dato ꝙ sit reus vtrũ admittatur si sit excõicatus conspirator vel criminosus dic vt notať. xxiij. dist. c. illud. in glo. ⁊ per Archi. ¶ Pro declaratione secũde regule vtrum negatiua ꝓbetur concor. cum hac. l. extra de renuntia. c. super eo alias sup hoc. de electione. c. bone. j. vbi est pulcra glo. de hoc etiã ꝑ Hostiẽ. in summa de proba. §. si quis debet. vẜic. negatiua aũt. de hoc etiã tangiť in glo. s̃. de errore aduocati. l. ij. ⁊ ꝑ Azo. in summa eiusdẽ tituli. §. fi. ⁊ plene ĩ speculo. d. §. j. de proba. vẜi. ꝑmo ⁊ seqñtibꝰ ⁊ tetigi. s̃. de iura. calũ. l. ij. §. quod obseruari in tractatu positionuꝫ. vẜic. item repelliť positio negatiua. ⁊ per Host. in summa de hisꝗ fiunt a prelato sine consensu capituli. vẜi. vj. ⁊ ver. sequẽti. ⁊ de probationibus §. qs debet. vẜi. negatiua aũt. s̃nia etiaꝫ fertur negatiue. vt. j. de act. emti. l. si pater. ⁊ ibi dixi. Et qđ negatiua probari possit et modum probandi habes. ff. de itinere actuꝗ ꝑua. l. j. §. ij. in gl. que incipit quid prodest in fine glo. ⁊ ibi de hoc dixi ⁊ hoc cum habet determinationem loci vel temporis ad idem facit glo. ff. de proba. l. si arbiter. ⁊ in auť. de here. ⁊ fal. §. si vero absunt que incipit nota testimoniũ de auditu. in fine. ad idẽ etiã facit. viij. q. iij. c. artaldus. in glo. vbi etiam dicitur ꝙ si testis iurat se nõ vidisse tale quid intelligiť eo sciente probať etiã negatiua ꝑ indirectum si habeat determinationẽ loci ⁊ tpis. j. de contrahẽ.

cõmitten.stip.l.optimã. Item qd negatiua ꝓbetur videt̃.§.de condi.ob tur.cãm.l.j. Sol.vt ibi vel dic ꝙ ibi negãdo affirmat et aliqd petit vt ibi patet. Itẽ opponit̃ ꝙ negatiua ꝓbet̃.j.de dona.inter virũ ⁊ vxorẽ.l.si filij.sed ibi per indirectũ vt ibi notatur vel ibi erat instr̃m publicum qd negabã ⁊ ideo probo q2 ꝑ instr̃o ꝓsumitur. vt.§.e.l.cũ ꝑcibus.⁊ sic ẽt possunt intelligi ꝑalle.l.ij.de errore aduo.⁊ de cõdi.ob turpem causam.l.j. Itẽ op.ꝙ negatiua probet̃.j.ad.l.cornel.de sicca.l.j.ƺ ibi indirecte et ꝑ ꝓsumtiones vt ibi notatur.⁊ eo.titulo.l.eũ qui. Itẽ eodẽ modo op.j.de codicillis.l.nec codicillos.ƺ ibi babebat iplicitã affirmatiuam:vt ibi notat̃ ⁊ dicto.§.si vero absunt.de heredi.⁊ fal. Itẽ op.ff.si s̃uitus vendi.l.si qs diuturno.§.de s̃uitut.l.j.⁊ j.vti possidetis.l.j. Sed ⁊ in eis negatiua habet determinationem loci ⁊ temporis vel nõ ꝓbabat̃ directe sed ꝑ presumtiões ⁊ circũstantias. Itẽ op.ꝙ negatiua probet̃.vt.ff.e.l.ab ea pte.ƺ ibi de negatiua iurĩ nõ facti loquit̃. Itẽ op.de.l.omnimodo §.de ioffi.testamento sed ibi est negatiua qualitatis ⁊ ꝓsumtio pro aduersario. Item op.ꝙ negatiua facti etiã mera probetur vt.ff.ad.l.aquil.l.inde neratius.§.fin.⁊.l.sequenti.⁊.l.proinde. in ꝑncipio vbi dr̃ ꝙ qui confessus est se hominem occidisse vel vulnerasse et postea negat hoc ꝓbare tenetur vt non teneatur ex confessione. Sol.ibi negatiua hƺ rei alicuius determinationem annexam.s.hominis qui ostenditur esse viuus ⁊ sanus ⁊ hoc modo ꝓbat̃. Sƺ nunqd negatiua põt ꝓbari per instr̃m publicũ vr̃ ꝙ nõ q2 hec lex idistincte loquit̃ q2 in exercendis litibus ⁊c.vt.j.de fide instru.l.in exercendis. Sed dicƺ q2 expressũ est j.de nõ numerata pecu.l.generaliter.⁊.j.de ƺben.⁊cõmit.stip. l.optimã.⁊ arg.j.de edicto diui adri.tol.l.fi.ibi non vitiatũ nõ cancellatum ⁊c.⁊ pro hoc extra de priuileg.c.cũ olim.j.in fine ⁊.§.de rebus credi.l.vlt.in glo.q̃ incipit non per testes.⁊ ibi de hoc tetigi. Et ideo hic dicit Cy.ꝙ vbi res põt probari ꝑ inspectionem oculoꝝ vt q2 nego instr̃m habere rasuram vel hominẽ vulneratũ vel domũ edificatam vel similia talis negatiua bene probabilis est subijciẽdo rem oculis.vt.l.si irruptionum.finiũ regundoꝝ de admi.tuto.l.lex que tutores. ibi testatione operis ⁊c.⁊ hoc etiam põt iudex alij cõmittere puta obstetricibus vtrum mulier sit pregnans vel medico.vtrũ vulnus sit mortale cy.vt dixi.§.de nouo codi.cõponendo.§.ideoqꝫ. Idem qñ cõmittit fieri cõparationẽ lr̃aꝝ.vt.j.titulo.ij.l.comparationes.⁊ aucẽticis ibi signatis. Item quero an negatiua possit ꝓbari per iuramentũ ⁊ videtur ꝙ sic arg.extra de confessis.c.statuimus.lib.vj.⁊ de elec.c.nulli.in fine.lib.vj.ꝙ negatiua ꝑ sacramentum probetur facit.§.de his qui ad eccl.cõfu.l.ꝑnti.§.sicubi.⁊ qd nota.ĩ glo.j.de sicca.l.j. Item quero nunquid tale capitulũ admittatur. Item probare intendit talis qd solus ⁊ insolidũ vel solus tñ possedit talẽ rẽ vel vsus est sol⁹ ⁊ insolidũ iurisdictione i tali ciuitate vel castro. Et videt̃ ꝙ admitti debeat cũ sit ꝑtinẽs ⁊ releuet ꝓbantem ⁊ excludit intẽtionem aduersarij. Aduersarius em̃ admittitur qd ipse solus ⁊ insolidũ possedit vt.ff.de leg.j.l.ꝙ in rerum.§.si quis post testamẽtũ.⁊ extra de prescrip.c.cum olim.⁊.c.auditis.⁊ ibi per Inn.in glo. hic colligunt quidam.tale em̃ capitulum integrum ius attribuit ꝓbãti ⁊ oẽm aliũ excludit ꝑmũ insurgit ex verbo insolidũ qd rem respicit.vt.ff.de duo.reis.l.ij.⁊ verbum solus excludit omnem aliũ.vt.ff.de dam.infec.l.si finita.§.iulianus.in fi.de rebus auc. iudi.possi.l.cum vnus.in ꝑcipio.⁊.§.de legi.⁊ de consti.l.fin. In contrarium vr̃ q2 illa verba solus et insolidum vel tantum sunt negatiua in effectu quia negant ⁊ excludunt omnem aliũ vt dictum est ergo capitulum vr̃ negatiuum ⁊ sic repellendum per.c.cũ ecclesia sutrina.extra de causa possessionis ⁊ ꝓprieta. et ita videtur sentire ibi Ber.in glo.que incipit forte dicentes. ⁊ ibidem per Inn.in glo.hoc sufficit ad repellẽdum. ⁊ clarius per eundem de proba.c.licet causam. in gloss.que incipit quid ad rem.⁊ in speculo de positionibus.§.vij.versi.viij.ibi ⁊ nota ꝙ he dictiones tantum ⁊c. Sed predictis non obstañ. puto tale capitulũ non admittendũ al's super ꝓbatione ipossibili con ditum esset extra de consue.c.nõ est.lib.vj.vbi dr̃ de consuetudine quã allegabat eps qd nõ teneatur reqrere consilium capituli qd nemo sanus ꝓbabit.vt.ff.de euic.l.si ita quis.in fin.hoc etiam expresse probat ꝑallega.c.cum ecclesia sutrina vbi admissi fuerunt canonici ecclesie cathedralis ad ꝓbandũ qd ad eos tñ epi electio pertineret lƺ ibi dicat̃ qd in probatione facta magis creditur testibus capellanoꝝ deponentibus affirmatiuam quã canonicoꝝ astruẽtibus negatiuã nõ est ergo questio ibi de probatione admittenda. Sed de iam facta quibus testib⁹ magis credi debeat in quo doctores ⁊ gloss. concordant qd plus creditur duobus deponentibus affirmatiue quam multis deponẽtibus negatiue:vt notatur.ff.de arbitris.l.diẽ proferre. §.si plures.⁊ Inno.extra de verbo.sig.c.veniẽs. Ad id qd dr̃

quod capitula iplicant negatiuã ⁊ ideo nõ admittenda respõdetur verum esse in simplici negatiua nõ in ea cuius veritas resultat ex ꝓbatiõe actus affirmatiui vt si ꝓbo solum tytiũ in tali re iudicasse vel cũ peteres.x.ex cã mutui ꝓbo te mutuasse tñ quinqꝫ ex hoc seqtur ꝙ nullus alius cũ eo iudicauerit.vt.d.§. si vero absunt.in aut̃.de here.⁊ falc.⁊.d.l.j.§.hoc interdicto.ff. de itine.actuqꝫ ꝑuato ⁊ dicta testiũ taliter deponentiũ intelligent̃ s̃m qd notat̃.d.c.artaldus.viij.q.iij.⁊ qd dictũ capitulũ et similia admitti debeant vr̃ casus extra de elec.c.cum ecclesia vulterana.in fi.⁊ de iureiur̃.l.si duo patroni.ibi qd magis se solum patronum ⁊c.⁊ talia capitula cõtinue admittuntur in palatio apostolico ex ƺsuetudine qui stylus palatij ꝑ iure s̃uandus est vt extra de falsarijs.c.quã graue.ol. ¶ Item quero de alia forma capl'oꝝ aliquis vult ꝓbare qd fuit absqꝫ eo qd fecerit tale maleficiũ vel qd est insons ⁊ absqꝫ culpa talis maleficij nunquid admitteret̃ videtur qd non q2 negatiua sunt et hoc videt̃ innuere glo.ff.de doli excep.l.si.in fine. In vltima gloss.ibi de hoc dixi ⁊ q2 sensum magis quam verba spectare debemus.vt ff.ad trebel.l.vbi pure.§.j.⁊.j.cõia de lega.l.ij. Quod puto verũ scƺ talia capl'a non admittenda nisi eo casu quo vera negatiua admitteret̃ puta cũ determinatione loci et tp̃is vt ꝑdictum est hoc modo talis ꝓbare vult qd fuit absqꝫ eo qd loco ⁊ tp̃e in accusatione vel inqstione contẽtis fecerit tale maleficiũ ⁊ qd fuit et est insons ⁊ sine culpa dicti maleficij.idem etiã si iplicaret affirmatiuã.vt.ff.ex qui.cau.maio.l.in eadem.⁊ ibi in glo.de consuetudine tñ cõiter admitti vidi talia capitula. ¶ Ultimo subijcio distinctionem dñoꝝ Jacobi de beluiso ⁊ de are.de qua ẽt habetur in spe.d.§.de ꝓba. Dicunt etiã qd est negatiua iuris ⁊ tunc aut illud de quo querit̃ est de genere ꝑmissoꝝ vt qd quilibet possit esse ꝓcurator qui nõ prohibetur.vt.ff.de ꝓcu.l.mutus.§.j.⁊ testis vt.ff.de testi.l.j.in ꝑn.⁊ in alijs similibus tunc ille qui negat aliquẽ esse posse ꝓcuratorem vel testẽ debet hoc ꝓbare.aut est de genere prohibitoꝝ vt sunt collegia que regulariter sunt ꝓhibita.vt.ff.de colleg.illic.l.j.vt q2 agit aliquis nomine collegij ⁊ ego nego collegiũ esse licitũ tunc habet ꝓbare esse licitũ nõ aũt ego qui nego. Idem in maleficijs vbi regulariter ꝓsumitur dolus.vt.j.de siccarijs.l.j.⁊ ibi in glo.⁊ de iniurijs.l.si nõ conuicij. Uel possumus dicere aut quis negat simpliciter ius scriptum ⁊ tũc aduersarius debet illud ꝓbare hoc est allegare.vt.§.de iudi.l.iudices.⁊ aut̃.iubemus sufficit enim alicui dicere nõ est lege cautum.vt.j.de collat̃.l.illam. in hoc tñ posset iudex supplere.vt dixi.§.vt que desunt aduo. super rubrica ⁊ per totum. Si vero nõ negat̃ ius simp.sed negatur ius ꝓpter aliquod factum vt puta negat̃ quem posse postulare vel emãcipationẽ rite factam hoc casu proprie loquendo nõ negatur ius sed affirmat̃ q2 dicit̃ ius esse ꝓpter quod postulare prohibet̃ ex aliquo facto.i.ex aliqua cã vel emancipationẽ sic factã non valere ita qd hoc casu ꝓprie negat̃ factũ.i.solẽnitas adhibita circa factum ⁊ his casibus ꝓbatur negatiua.vt dicta.l.ab ea parte.ff.e.⁊ ibi in glo.sed vt dixi non est negatiua iuris ƺ facti.vel põt etiam dici affirmatiua iuris ⁊ facti vt q2 affirmo sic factam emãcipationẽ ⁊ ideo non valere q2 solẽnitas iuris defecit vel affirmo talem esse in tali statu ex quo a iure prohibet̃ postulare. Sed qualiter probabitur negatiua iuris dic ꝙ si est iuris scripti probabitur allegando q2 ius certum ⁊ finitũ est.vt ff.de iuris ⁊ facti ignorã.l.ij. Si est negatiua iuris ꝓpter factũ puta ꝓpter solennitatis defectũ tunc probabit̃ factũ ipediẽs vt dicta.l.ab ea parte.⁊ de codicillis.j.l.nec codicillos. Aut negat̃ ius ⁊ ẽt factũ ex quo ius hƺ descẽdere ⁊ tũc negatiua iuris nõ ꝓbat̃ q2 oportet qd factũ ꝑmo ꝑcedat ⁊ probet.vt.j.de fide instru.⁊ iure haste.fiscalis.l.j.lib.x. Aut negat̃ ius non scriptũ ⁊ tunc debet probari ab eo q affirmat ⁊ non ab eo qui negat q2 pendet ex facto vt extra de cõsti.c.j.lib.vj.⁊ sic videtur negatiua facti.vt.j.que sit lõg.ƺsue.l.j.vbi de hoc. Itẽ est negatiua q̃litatis ⁊ tũc aut intrinsece aut extrinsece. Si intrinsece aut naturalis aut accidentalis. Si naturalis vt q2 nego aliquem sane mentis cum homini naturaliter insit mens sana tũc hec negatiua ꝓbatur non ꝑ modum negatiuũ sed affirmatiuũ ex quo resultat ꝓbatio negatiue:vt dicta.l.nec codicillos.j.de codicillis ⁊ ibi bene in glo.⁊ ratio est q2 ꝓsumtio nature est contra negantẽ ⁊ idem si nego aliquem bonũ vel gratum vel diligẽtem. vt.§.de inofficio.testa.l.omnino.⁊ de leg.ij.cũ quidã.ij.respõso.⁊ extra de scrutinio in ordine faciendo.c.vnico.cum ibi notatis. Si vero est negatiua qualitatis accidentalis vt nego te peritum iuris tunc cum sit accidens preter naturam ad petit se admitti tanquam talem ⁊ habet necesse probare per experimentum ipsius scientie vel artis argu.j.de professori.⁊ medi.l. magistros.⁊.l.sequenti.⁊ de profess.qui in vrbe constan.l.j. vel per doctores suos.vt.§.de aduo.diuer.iudi.l.nemini. Si autẽ quis

quis velit repellere admissum tanq̃ peritū in illa scientia vel ar
te allegans eū insufficientē qd pōt. vt. ff. de mune. ꝛ ho. l. vt. gra
datim. §. j. ꝛ de excusa. tuto. l. sed ꝛ reprobari. q꞉ aliquādo etiã
insufficiens admittitur ꝛ approbat᷑. vt. s. de sacrosan. ecc. l. qui
sub pretextu. ꝛ. j. de collegiatis. l. vnica. lib. xj. tunc ille qui īsuf
ficientiam allegat ꝓbat q꞉ presumtio est pro admisso cum sit in
possessione vel quasi. vt. j. si seruus expor. venierit. l. moueor. et
pro hoc. j. de profess. ꝛ medi. l. ij. ibi si non se vtiles ꝛc. Si autem
est qualitas extrinseca vt diuitiarū vel paupertatis tūc dic ꝙ
qui rōne diuitiarum petit ad aliquid se admitti ꝓbare deb꞉ vt
ff. qui satisdare cogū. l. si vero. §. qui ꝓ rei qualitate. ꝛ ibi in glo.
no. ꝛ per alios doctores ꝛ p me. Idem si vult intentionē aduer
sarij contra se fundatā repellere. vt. s. e. l. ex ꝑsona. ibi eni꞉ erat
fundata intētio ꝓpter presumtionem p̄ntis paupertatis. ꝛ ad
hoc. ff. e. l. nō est necesse. ꝛ de magis. cōue. l. j. §. si magistratus.
Idem in paupertate si ꝓpter paupertatem vult aliquid conse
qui vt est exemplum. s. de here. act. l. si adulta. ꝛ de priuileg. cre
dito. l. si creditores. vel propter paupertatem intentionem ad
uersarij repellere nititur vt exemplum. ff. de excusa. tuto. lege
paupertatis. ꝛ instituto de excusationibus tutorū. §. item pro
pter. ibi enim erat fundata intētio aduersarij quia quilibet mu
nera publica subire tenetur nisi doceat iustam excusationem.
Nec placet qd quidā dicūt pauptatem ꝑsumi cum quilibet nu
dus nascat᷑ na꞉ natura facit hoīes laboriosos ꝛ idustriosos ita
qd q̄rere possunt facultates ꝛ diuitias. vt. s. an seru⁹ ex suo fa
cto. l. penul. ꝛ. j. arbi. tute. l. si defunctus. De ꝓbatiōe negatiue
etatis si negel᷑ qs minor vel maior cui incūbat ꝓbatio dixi ple
ne. s. de in integ. resti. l. si minorē al's si te minorē. Itē est negati
ua facti de qua loquit᷑ hec lex ꝛ tūc aut habet implicitā affirma
tiuam ꝛ ꝓbatur: vt dicta. l. nec codicillos de codicillis. ꝛ dicto.
§. si vero absunt. de here. ꝛ fal. vt puta ꝓbo rem aliena꞉ ex quo
resultat ꝓbatio negatiua. s. qd non sit tua vt. ff. cōmo. l. si vt cer
to. §. si duobus vehiculum. ꝛ de iureiurando. l. si duo patroni.
Item ꝓbatur negatiua facti si hab꞉ determinationē loci tpis
vel alicuius rei. vt. s. dixi ita qd possit subijci alicui sensui hu
mano puta visui auditui vel alijs sensibus poterunt em̄ dicere
testes inscripti in testamēto snīa vel instr̄o fui p̄ns vbi testator
instituit tytiū ꝛ nō alium vel vbi iudex absoluit tytiū vel vbi ꝓ
misit. x. tm̄ ꝛ sic de alijs vt no. in glo. dicta. l. vltima. s. de rebus
credi. ꝛ ibi dixi. Si vero est mere negatiua ꝛ negans nihil po
nit nec pōt subijci alicui sensui humano nec habet determina
tionem loci temporis vel rei tunc non potest ꝓbari vt hic dum
dicit negantis factu꞉ ꝛc. ꝛ dicto capitulo bone. extra de electio
ne. ꝛ. j. de nō numerata pecu. l. si ex cautione. ꝛ de hoc plene no
tatur. ff. eo. l. ij. ꝛ extra de ꝓbatio. c. tertio loco. Et hic per Cy. ꝛ
fuit opinio Dyn. Si aūt negetur solēnitas aut est solennitas
redacta in scriptis ꝛ tūc probatur solennitas vel negatiua per
ipsam scripturam siue sit solennitas extrinseca siue itrinseca q꞉
scripture statur vt. j. de fide istru. ꝛ iure haste fiscalis. l. j. li. x. vbi
de hoc. ꝛ. s. eo. l. cū precibus. Aut solēnitas est scripta sed non
expresse ꝛ tūc intrinseca ꝑsumit᷑. vt. ff. de verbo. obli. l. sciendū.
et instituto de fideiusso. §. fi. ꝛ ideo tūc deb꞉ probari negatiua.
Aut est extrinseca ꝛ tūc si v̄isimile est eā interuenisse ꝛ cōuenit
scripture ꝛ est de natura ei⁹ ꝛ ꝑsumitur vt not. in aut. de tabel.
§. j. in glo. hic no. ꝛ ideo etiā hoc casu d꞉ ꝓbari negatiua. Aut
solēnitas extrinseca nō pōt ꝯuenire scripture nec est de natura
eius ꝛ tūc negatiua nō probat᷑ sed affirmatiua ab eo q affirmat
solennitatem. vt. ff. de publi. l. quecūq꞉. §. fi. ꝛ no. d. l. sciendum.
Aut solēnitas nō est redacta in scriptis ꝛ tunc aut negatur fa
ctum simpliciter ꝛ solennitas subsequēter ꝛ tunc nō ꝓbatur ne
gatiua: vt hic. Aut negatur solennitas ꝛ affirmatur factum et
tunc aut solēnitas est intrinseca ꝛ non ꝑsumitur nisi ꝓbetur p
testes vt notat᷑. d. §. si scriptū. ꝛ. d. l. sciendum. Aut est extrinse
ca ꝛ nō presumitur ꝛ ideo etiā eo casu non ꝓbatur negatiua s꞉
affirmatiua vt. d. l. quecūq꞉. §. fi. ꝛ. d. l. j. j. de fide istr. ꝛ iur. haste.
fiscalis. lib. x. ꝛ adde qd notatur per Inno. extra de accusatio
nibus. c. sup his. in glo. magna. v̄si. item not. Item pro declara
tione huius materie vide qd notatur. ff. de ꝓba. l. circa. ꝛ p dy.
de regulis iuris. c. non licet actori.

☞ Scriptura quādo presumatur suspecta.

Habemus. Hec lex eque hn̄ posita esset in
titulo de fide istru. ꝛ breuit᷑ hoc
intēdit. Scripture suspecte nō credit᷑ nisi v̄a eē ꝓbet᷑
ꝛ ꝯcordat. ff. de fide istru. l. ij. Et ex trib⁹ reddit suspe
cta. Primo ex vitio visibili eiusdē q꞉ abrasa cācellata vl' vitiata
in loco suspecto. vt. j. de edicto diui Adri. tollen. l. fi. ꝛ de testa.
l. si vnus. §. j. vbi de hoc notatur et dixi ꝛ optime de religiosis
domibus. c. cū venerabilis. ibi pulcra glo. de hoc ꝛ in summa
de fide instru. vltra ꝓncipiū. ꝛ in speculo de instrumētoꝝ edi. §.
restat. in ꝓn. ꝛ eo. tit. de fide instru. c. ex lr̄is. ꝛ ibi p Ber. ꝛ Inn.
et eo. tit. c. inter dilectos. p vtrunq꞉ ꝛ in ipō. c. ponunt᷑ multa si
gna in tex. ex quibus scriptura reddit᷑ suspecta ꝛ alij etiā modi
ponunt᷑ in textu: glo. ex̄ de falsarijs. c. licet. Et modos ipugnā
di instr̄a ꝛ scripturas vide plene in speculo. d. tit. de instru. edi
tione. §. instr̄m ergo publicū qualiter impugnetur. ¶ Secū
do redditur scriptura suspecta ex vitio conficiētis qui alias fe
cit falsas vel suspectas scripturas. vt. ff. de re mili. l. non om̄es.
§. a barbaris. ꝛ de reg. iur. c. semel malus. lib. vj. et ꝓ hoc. s. de
epi. ꝛ cleri. l. qm̄ venerabilis. de epi. audien. l. mathematicos. et
videt᷑ expressu꞉. j. de susceptor. ꝛ arca. l. si quid. lib. x. ꝛ notatur
in glo. ꝛ per me. ff. de eden. l. si quis ex argētarijs. §. j. et per dy
num. ff. de iniurijs. l. diuus. ꝛ in speculo. d. §. restat. v̄sic. quid si
tabellio qui fecit. ꝛ. §. postremo. v̄si. item opponit᷑ qd tabellio.
¶ Tertio presumit᷑ scriptura suspecta ratione ꝓducentis qui
consueuit ꝓducere scripturas suspectas p iura. s. proxime al
legata malus enim author facit cām suspectam arg. s. de here
ticis. l. damnato. ꝛ tactum fuit. s. de veteri iure enu. l. ij. §. iube
mus. ¶ Sed licet sic teneāt glo. ꝛ Odo. vidi tn̄ magnos ꝑitos
tenere scripturā non esse suspectā ex persona ꝓducentis vel cō
ficientis ꝛ maxime ꝓducentis nisi alia cā suspitionis appareat
licet em̄ ꝓducens vel faciens aliqñ ꝓduxerit vel fecerit scriptu
ram suspectā non sequit᷑ qd si modo ꝓducat vel faciat qd sit sus
pecta ꝛ ideo dicūt veꝝ esse qd instr̄m ex persona ꝓducentis vel
conficientis suspectum reddatur si ꝛ aliqua alia vitia vel suspi
tiones appareant alias nō faciliores tn̄ presumtiones reddūt
suspectum ꝓductum vel confectum a persona suspecta ꝙ non
suspecta ꝛ ita videt᷑ sentire Inno. extra de fide instru. c. j. vltima
colūna. ꝛ. c. ij. prima colūna. ꝛ speculator de instru. editione. §. j.
v̄si. et no. §. restat. in p̄n. ꝛ de hoc bene per Gandinum in opere
suo. ꝓmo titulo v̄sicu. sed circa hunc articulu꞉. Item fm iaco.
de are. ꝛ Cy. presumitur scriptura suspecta si caret solennitate
debita. vt. j. de testa. l. iubemus. in fine. Item si rescriptum im
petretur super re de qua prohibitu꞉ est impetrari presumitur
suspectum ꝛ obreptitiu꞉. vt. s. de sacrificijs paganorum ꝛ tēp.
l. iij. Jacob. Utrum puniatur pena falsi producens scripturas
suspectas vide. j. de fide instrumen. l. scripture diuerse. v̄si. item
querit dominus Guido.

Sciant cūcti. Canonizata est. ij. q. vlt. c.
sciant cuncti. ꝛ allegatur
sepe qd in criminalibus debēt esse probationes luce
meridiana clariores. ad hoc facit. j. de penis. l. q sen
tentia꞉. v. q. vj. ex ephaniū. ꝛ quod notatur extra de testi. c. ve
niens. ratio est q꞉ vbi maius periculum ꝛc. vt. ff. ad carbo. l. j. §.
sed ꝛ si quis. maius etiā periculu꞉ vertitur in qualibet modica
causa criminali quā in quacūq꞉ magna ciuili. vt. ff. de penis. l.
in seruorum. in fine. ꝛ maxime vbi de salute hoīs ageretur vt
s. de epi. audi. l. addictos. nec in hoc est seueritatis gloria affe
ctanda imo iudex seueritatem legum cu꞉ aliquo benignitatis
temperamento subsequi debet. vt. ff. de penis. l. respiciendum.
nec ex presumtionibus in criminali debet quis damnari. vt. ff.
de penis. l. absentem. ꝛ ideo licet Salomon ex presumtione vio
lenta iusserit filiū restitui matri nō tn̄ mulierem subripiētē de
plagio condēnauit. vt extra de ꝑsum. c. afferte. ꝛ. c. quia verosi
mile. ꝛ ibi de hoc clare notatur p Inno. vnde oportet qd testes
in criminalibus facto interfuisse se dicant. vt. ff. de q̄stionibus.
l. vnius. §. testes. j. de erogatio. mili. anno. l. per hanc. §. sciant.
ꝛ in aut. de testi. §. sancimus. ꝛ testes debent esse summe ꝛ inte
gre opinionis etiam in ciuili. vt. j. titulo proximo. l. testium. et
integri fructus. vt. ff. de testib. l. quesitū adeo. qd testis infamis
etiā infamia facti nō recipit᷑: vt notatur. ff. de senato. l. cassius.
multo fortius hec ꝓuabuntur in criminali. vt. j. de agē. i rebus.
l. ex eo. lib. xij. Unde testes q dicerent se audiuisse a vulnerato
qd talis vulnerauit eum non ꝓbant. vt. ff. ad sill'. l. si quis in gra
ui. §. j. Item in criminali fama cum vno teste non ꝓbat. vt not.
extra de testi. c. veniēs primo. Allegat᷑ etiā qd idicijs idubita
tis ꝓbatur ēt in crimīalibus de quo plene dixi. s. de rei vē. l. in
dicia. ꝛ. s. e. l. siue possidetis. ꝛ. ff. de penis. l. absentē. ¶ An aūt
in criminali deferatur sacramentum inopia ꝓbationum plene
dixi. s. de rebus credi. l. in bone fidei. ¶ Item notandū qd ali
quid dr̄ esse clarius luce meridiana. idem habet᷑ extra de elect.
c. fundamenta. §. digne itaq꞉. lib. vj. ꝛ clari⁹ sole. xxj. di. inferior
sedes. Item allegatur ꝙ maleficium possit probari per instr̄m
ibi vel instr̄is ꝛc. pro hoc. j. de fide instru. l. in exercēdis. ꝛ videt᷑
exp̄ssum. j. quoꝝ appel. non recipiantur. l. obseruare. ꝛ pro hoc
ff. de penis. l. diui. ad turpillia. l. in senatus. circa principiu꞉ ibi
quiq꞉ chirographum ob accusandum ꝛc. ꝛ ibi in glos. ij. q. vij.

c.plerunqз.in pncipio.ꝛ ibi per Arch. Idem sentit Ros.i libel lo suo vnde vi.§. penul.et si.vbi de hoc satis notaꝛ cōstat enim violentiā esse maleficiū.vt.j.ꝛ.ff.ad.l.iul.de vi p totū quā tenet ibi posse pbari per instrm lз Gof.videatur sentire ɔtrium i sum ma de clādesti.despon.§.illud non omitto. Itē conspiratio est delictum ꝛ pbatur per instrm:vt extra de verbo.sig.c. constitutionem.lib.vj.vbi de hoc p Archi.ꝛ Jo.an. Itē si appareat instrm in quo quis iurauit duo ɔria ex hoc pbatur piurus.vt extra de iureiurā.c.cū in positiōibus.lib.vj.ꝛ ibi de hoc i glos. Jo.an.q̄ incipit no. ad qōnem. In ɔtriuз facit extra de restitu. spo.c.cum ad sedem.§.fin.de maio.ꝛ obe.c. cum in ecclesijs.et ibi per ber.ꝛ latius per inno.ꝛpro hoc.ff.de custo.reorum.l.di uus.ꝛ bene facit.ff.de testi.l.iij.§. idem diuus ibi testibus non testimonijs ꝛc. Nam testimonia dicūtur charte:vt ibi notatur per Cy.de hoc tactum fuit.s.ad.l.aquil.l.contra negantez.vbi tenet Jaco.de are.ꝛ hic etiā qđ maleficium directo nō pbetur per instrumentū sed per indirectum sic vt ibi dixi qꝛ īstrumēta principaliter inuenta sunt ad pbationē ciuiliuз nō crīalium et hāc opinionē post multa seqtur Albertꝰ de gandino de penis percussionibus ꝛ insultu.§. sed hic ego quero vbi late tractat hanc questionem nō tamen negat quin aliqua crimina pbentur directo per instrumentum sicut crimen simonie periurium ꝛ conspiratio vt predictum est. ꝛ ad hanc.l. respondent qđ instrumenta non producebātur directo ad pbationem criminis sed ad coadiuuationē. Speculator etiaз videtur tenere q per instrm non pbetur crimen de accusa.§.j.ver. qđ si accusatus.ꝛ Cy.hic q hanc qōnem notat licet non sic plene. Dominus old. dicit in maleficijs duo cōsiderāda. scз ipm rude factum ꝛ iuris dispositionem dijudicantem ꝛ discernentē sup tali facto sit licitum vel illicitū verbi gratia i homicidio est rude factū.i.interfectio hominis sз qꝛ nō oīs extinctio est illicita puta si fiat ad defensionem est ibi quedam iure dispositio discernēs licitū ab illicito qđ est pprium iuris.vt.ff.de iusti.ꝛ iure.l.j.circa principium pmū quidem tanq̄ subiacens hominis sensui putavisui subiacet pbationi tam instrorum quā testiūvt hac.l.cum ɔcor. Secundū non vt notaꝛ per Inno.extra de officio deleg.c.statuimus. Sic etiam est in possessione qꝛ rude factum per quod queritur ꝛ retinetur possessio pbatur per instrumentum.vt.j. de acqui.pos.l.si.ꝛ.ff.e.l.qđ seruus. vera possessio a simplici detentione p instra non pbatur quia nihil iuris pbatur. vt .ff.e. l.ab ea parte.sed circa eam bene presumitur a iure pbata enim detentione rei presumitur vera possessio nisi cōtrarium doceatur arg.xviij.q.j.c.j.ꝛ notatur per Inn.extra de priuileg.cum olim pter questiones Old.

De testibus. Rubrica.

Uper rubrica. De ista materia hñ notaꝛ p Az.ꝛ Gof.ꝛ Host.in sūma.e.ꝛp eundē azo.in summa aut. de testi.ꝛ i brocardis az. ꝛ Pylei de testi.ꝛ p Galeotū in margarita de testi.ꝛ late ꝛ subtilr in speculo de teste ꝛ i libello bagaroti de fugitiuis rubrica ɔ testē. vnde speculator traxit qđ ponit de teste.§.j.de hoc ēt hñ habeꝛ.iiij.q.ij.ꝛ.iij.p totū in textu. et glo.ꝛ p Arch.vbi sunt canonizate plures.ll. huius titu.ꝛ.ff. de hoc etiā notaꝛ p Uber.de bobio in libello suo q appellatur patria ptās de testi.ꝛ in libello disputatorio pylei de testi.ꝛ vide.c.lз cām.ex de pba.cū ibi notatis p Ber.ꝛ Inno.ꝛ Hostiē. Et que repellunt testes a testimonio late notatur per speculatorem.d.§.j.ꝛ p Az.in summa eo.§.prohibentur.ꝛ.§.sequenti bus ꝛ p Gofre.in sūma eo.§.j.et.§.seque.ꝛ dicetur ēt.j. in fine. Sed dubitaꝛ que amicitia vel inimicitia testes repellat de quo plene dicam.j.eo.aut.si testis dicatur signata super.l.qm liberi vbi etiā habetur modus excludendi illos qui accusant aliquos vt eos repellant a testimonio quasi sint eius inimici pter talē accusationē. Ibidem ēt habetur de testibus sub protestatione admittendis ꝛ si testis interrogeꝛ an sit criminosus vel ifamis an respōdere teneatur ꝛ si rnderit an ei sup hoc credatur ꝛ eius dicto stetur.de hoc etiā dixi.s.de edend.l.is apud quem.circa fineз gl.magne. Et an monachi serui ascriptitij ad testificandū admittanꝛ. Dubitaꝛ etiā de parentibus ꝛ filijs naturalibus et spurijs de quo plene dicam.j.eo.l.parentes. et ibi de fratre an admittatur in cā fratris ꝛ vtrum habens iura cessa a patre possit si causa vertatur inducere filios cedētis in testes ꝛ an filius possit conficere instrm de re patris. Dubitaꝛ de socio criminis de quo dic vt dixi.j.e.l.qm.ꝛ ibi in glo.ꝛ ibi habes modum repellendi secure sociuз crimis sine periculo dicentis eum sociū. Qui dicantur domestici plene dixi.j.e.l.etiā.ꝛ ibi in gloss. Ibi etiā dixi an domestici iudicis repellantur an concanonicus sit domesticꝰ. An colonus an socer:gener:colonus: vasallꝰ:agnati ꝛ cognati tanq̄ domestici repellantur. An domestici aliquo casu admittantur an domesticus aduersarij mei me requirente cogatur testificari. Si alias fuit domesticus vel familiaris sз modo nō an repellantur. Et an saltē ad defensionem admit
1 tantur domestici. An in cā vniuersitatis vel collegij quilibet de collegio ꝛ vniuersitate admittatur dic vt.ff. de rerū diui.l.in tm̄.§.vniuersitatis.ꝛ quod cuiuscз vniuer.no.l.ij.ꝛ.ff.e. l.idonei.ꝛ clarius extra eo.c.insup per Ber.ꝛ Inno.eo.titu.c. c.cum nūtius.vbi etiā habetur an clericus in cā ecclesie vel contra ecclesiā possit testificari.ꝛeo.tit.c.veniens.ij.in fi.ꝛvide etiā xiij.q.j.c.j.ꝛ.ij.ꝛ in speculo eo.§.j.ver.sed nunquid in cā vniuersitatis qđ vex videꝛ deficientibus alijs testibus.vt extra de iureiur.c.et si xpus.in fi. An aliquo casu quis possit testificari in re ppria dicā.j.eo.l.oībus. Et an rector vel p̄latus in cā ecclesie vel ciuitatis cui p̄sunt ꝛ tutor in cā pupilli venditor in causa emtoris. donator in causa donatarij. denuntiator in cā in qua denuntiauit.vel fideiussor in causa principalis vel econtra.ꝛan procurator in causa in qua pcurauit. De iuramēto testiuз plene habeꝛ.j.e.l.iurisiurandi.ꝛ an debeant tangere euangelia vel aliā scripturā. Et an in cā inquisitionis iurare debeant p̄nte parte vel citata.ꝛ vtrū clerici qui hñt testificari corā iudice seculari iurent corā eo vel corā ep̄o ꝛ an fratres minores vel alij religiosi admittantur in verbo veritatis an iurare teneantur ꝛ non possunt ipsi vel alij qui sub obedientia sunt testificari sine licentia sui superioris.xvj.q.j.c.monachi.ꝛ.ij.q.viij. placuit.et dixi.j.eo.auctentica si testis dicatur in fine. Et si deposuit testis non iuratus postea iurat vera esse que dixit an sufficiat et an valeat dictum testis quod dedit i scriptis iudici dicens ego
2 testificor sicut hac scriptura continetur. Et an valeat dictū testis qui iurauit die iuridica ꝛ deposuit die feriata vel qui iurauit in dilatione deposuit extra dilationē. Item si testis erat testabilis tēpore iuramenti deinde efficiatur infamis vel als insufficiens qđ tempus spectetur. Item si testis deponat falsum nō iuratus an puniatur pena falsi ꝛ an qui semel deierauit amplius possit testificari. Et an dignioribus testibus magis credatur ꝛ quando. An periuri raptores vel alias criminosi possint testificari notatur.ff.e.l.iij.§.lege iulia.in fi.glo.que incipit nota ergo non posse.ꝛ extra eo.c.super eo. et.c. testimonium. An infames eo.§.in glo.fine deletu.ꝛ in speculo eo.§.j.vsi. itē excipitur qđ est infamis.ꝛ dixi.s. de summa tri.l.j.in fi.ꝛ ibi in glo.ex quibus colligi pōt an is cui bonis interdictuз est repellatur ꝛ ad hoc.ff.de testamentis.l. is cui lege.ꝛ de vbo.ob.l. is qui vbi equiparatur furioso. Usurarius etiam est infamis: vt dixi.s.de his qui notātur infamia.l.improbum. In contrariū facere videtur institut.de testa.§.testes. vbi videtur speciale in testamento sicut ꝛ de muliere. An bannitus de crimine qđ infamat superueniēte abolitiōe vel cancellatione bāni possit testificari dixi.d.l.iurisiurādi. Et an excomunicatus post absolutionē admittatur. Et an criminosi vel infames post pactā penitentiam ꝛ an possit absolui ad cautelā. An vnius dicto aliquo casu stetur.ꝛ an plures q̄ duo requirantur plene dixi dicta.l. iurisiurandi. Et an sacramentum testis possit per partē remitti. Et an debeat in presentia iudicis p̄stari. An impubes testificari possit saltem pubes factus de his q̄ impubes vidit plene notatur.iiij.q.ij.c.j.ꝛ dixi.s.de pci.imperato.offerē.l.j. Quod testis deponere debeat dictum in secreto habetur.j.eo.l.nullū ꝛ ibidem habetur de pena dicentis ꝛ producētis testimonium falsum ꝛ si testis deponat testimonium corā suo iudice in causa corā alio vertente per quem debent puniri ꝛ si testis esset maior vel dignior quam iudex vtrum euз punire valeat ꝛ vtrū testis presumatur corruptus ex sola promissione sine datione et vtrum valeat dictum eius qui pecuniam recepit vt corrumperetur non tamen est corruptus ꝛ si sit controuersia inter tabellionem ꝛ testem qui dicit se aliter dixisse quam scriptum est cui magis credatur. Utrum corruptus gratia vel amore sine pecunia repellaꝛ dixi.j.e.l.si quis testibus. qđ testes debeāt deponere de scia visu alijs sensibus corpis vide.j.e.l.testium. in glo.ꝛ plenius fm Jaco.de are.ꝛ ibi etiam de interrogationibus fiendis ꝛ vtrū cecus vel mutus ad testimonium admittatur.ꝛ an testimoniū de auditu vl de credulitate admittaꝛ. Et si testes

si testes viderint adulteros per vnum foramen successiue vnus post alium an sint singulares vel probent adulteriũ ⁊ an de tẽpore sint testes interrogãdi ⁊ ꝙ testes viles ⁊ redẽpti repellũt an iudeꝰ possit testificari cõtra xpianũ habetur extra e.c.iudei ⁊.c.Licet vniuersis ⁊ in speculo.e.§.j.v.Item ꝙ est iudeus vel paganus.An hereticus repellatur dixi.s.de hereticis.l.qm̃ ꝙ non valeat dictũ testis nõ reddẽtis sufficientẽ rõnẽ interrogatus plene.j.eo.l.solam.Et an testibus ꝑ tabellionẽ scriptis credatur.lz nõ sint auctoritate iudicis auctẽticati in formã publicã an paupertas vel diuitie testẽ repellãt habetur.ff.e.l.iij.i principio que canonizata est.iiij.q.iij.§.Item in criminali.v.Item testiũ fides ⁊ ibi in glo.⁊ in auc.eo.§.sancimus ⁊ extra.e.capitulo si qui ⁊ in speculo.e.§.j.v.Item ꝙ es paup ⁊ vide qꝺ dixi s.de episcopis ⁊cleri.l.si quis ad declinandam circa finẽ. versi. itẽ testem.Si testis deposuit vltra capitula non valet vt plene dixi.s.d.epi.⁊ cleri.auc.sed iudex ⁊ ibidem dixi.qꝺ vtilius est vtrũ iurent super tota cã an sup capitulis tm̃ ⁊ an testium receptio alteri possit cõmitti ꝑ iudicẽ de ꝓtestatõe ꝯ psonas ⁊ dicta testiũ plene dixi.j.e.l.si quis testibus.⁊ an testẽ semel approbatum possim reprobare ⁊ vtrũ vendicet locuz solũ inter easdem personas an etiã inter alias ⁊ vtrũ locum habeat solum si ꝓducat an opus sit qꝺ vtatꝛ dictis eorum ⁊ an locũ habeat etiam inter easdẽ personas solũ in illa cã an etiã in alijs ⁊ an qui potuit testes repellere in vna cã ⁊ non repulit teneatur eos admittere in alia.⁊ an semel repulsus a iudice postea admittatur.⁊ an valeat dictũ in fauorem eius qui ꝓtestatus fuit se velle opponere contra personas ⁊ dicta vtrum dictũ testis se corrigẽtis vel dicentis ꝯria valeat dixi.s.tit.xxi.auc.at qui semel.Qꝺ vacillantes nõ repellantur ex toto lz minus fidei adhibeatur notatur ff.eo.l.j.in princi.in glo.⁊ in speculo eo.§.nũc tractandũ.v.sicu. considerare etiã debet ⁊ v.sicu.seq.⁊ iudex debet facere scribi si vacillant:vt valde notatꝛ bñ ꝑ Inno.extra de pba.c.qm̃ contra falsam.in glo.no.quia ex quo ⁊ dixi.ff.de qõnibus.l. de minore.§.tormenta.⁊ vide qꝺ notatꝛ per Ber. extra de causa posses. c.cũ ecclesia sutrina.§.nos igitur.⁊ dixi.ff. de qõnibus.l. ex libero.Contraria aũt dicẽtes ex toto repellunꝛ.vt.ff.eo.l.ij.no. Et qui dicãtur vacillantes qui falsi ⁊ qui ꝯrij dixi.d.auc.at qui semel.⁊ ibidẽ plene vtrum publicatis attestationibus recipiantur testes in causa ꝑncipali vel etiã appellationis super veteribus vel nouis capitulis.An aduocati vel ꝓcuratores repellantur notatꝛ.ff.e.vlti.i glo.⁊ ꝑ me.⁊.j.e.l.oibus.⁊ bene per Inno. extra eo.c.insup.vbi plures qõnes formãtur.de ꝓcur.repellẽdo vel nõ ⁊ vtrum epus economus vicedñs admittatur i causa ecclesie.an iudex repellatꝛ.⁊ an ei soli credatur plene dixi .s. de arbitris.l.ne in arbitris.de xeneta seu mediatore an admittatur ⁊ qñ in corpore auc.eo.tit.§. qm̃.⁊ ibi i gl. ⁊ az.i summa eo. titulo.§.j.⁊ extra eo.ti.li.vj.an testes debeant cognoscere ptes notatꝛ in gl.ff.e.l.iij.§.ideoqꝫ.⁊ in speculo eo.§.j.v.Itẽ qꝺ non couit ⁊ dixi.j.de iure delibe.l.si.§.finaũt dubius.An accusatus de crimine pendẽte accusatione repellatꝛ habetꝛ extra eo.c.fina. ⁊ ibi i gl.Ber.⁊ Inn.⁊ in speculo.e.§.j.v.Itẽ ꝙ pendet accusatio ⁊ facit qꝺ notatꝛ.s.de ꝓcurat.l.reum.qñ testes debeãt esse rogati ⁊ an ꝑsumanꝛ rogati ⁊ a quibus rogari debeãt testes et tabelliones dixi.j.e.auc.rogati.An valeat dictum testiuz scriptorũ hoc modo.sꝫ scripto dicto ꝑmi testis postea dicat idem per oĩa dixit talis secundus testis ⁊ sic de alijs dixi.s.de preti. impera.offe.l.fi.de coactiõe testiũ in ciuili et criminali dixi.j.e. l.si qñ.⁊ an testis sponte veniẽs ad testificandum sit suspectus.

4 ¶ †Et an qui iurauit nunꝙ testificari nihilominus ꝯpellatur et qꝺ iudex negligẽs in recipiẽdo testes punitꝛ.Qui sint senes qui nõ compellunt habetꝛ.ff.e.l.initi.⁊ extra eo.c.si qui.Qꝺ testis nõ debeat ꝑdere dictũ suum ꝑtium alicui no.d.auc.at qui semel.i gl.⁊ in textu.ff.e.qui falsa.An mulier i crimiali admittatur de iure canonico extra eo.c.iij.ꝑ Ber.⁊ Inno.⁊ de verb. sig.c.forus.§.testes.qui.§.est notabilis.ad hanc materiã testiũ qꝺ testes sint ad concordiã reducẽdi si fieri põt habetur extra eo.c.cũ tu filij.⁊ ibi ꝑ Ber.⁊ Inn.⁊.viij.q.iij.c.fi. ⁊ ꝑ hoc.ff.e.l. curent.⁊ ideo si testes dicãt se nõ vidisse aliquid vel aliqꝺ aliud negatiue deponant itelligi debet.s.qꝺ recordenꝛ:vt not.viij.q. iij.c.fi.qꝺ icipit artaldus.⁊ ibi ꝑ Arch.⁊ dixi.s.titu. proximo. l.actor.⁊ ꝑ Ber.extra de elec.c.bone memorie magũtine.in gl. et sic non esset.⁊ si sunt adeo ꝯrij qꝺ concordari nõ possunt qui bus magis credatur plene notatꝛ.iiij.q.iij.c.si testes. ⁊ plenius extra eo.in nostra.⁊ in spe.e.§.postꝙ.de testi.⁊ in summa Gof. §.nunc videndum.Subtrahens copiam testiũ aduersario per metũ vel minas ꝑsumitur iniquã causam fouere:vt extra eo.c. intimauit.⁊ ibi per Ber.⁊ Inn.⁊ de testi.cogen.c. ꝑuenit.vtrũ dicta originalia testium tradi debeant partibus ⁊ si tradantur an ex hoc ꝑsumantur didicisse testificata dixi dicta auct. at qui

semel.Effrenata multitudo testiũ repellitur.vt.ff.eo.l.j.et vsqꝫ ad quẽ numerum dicatur effrenata vide extra eo.c. causam q. vbi etiã ꝑ Host.⁊ ꝑ Inno.in fine tradiꝛ modus refrenãdi ⁊ in speculo eo.§.restat.v.si.hoc ẽt nota.⁊ v.si.seq.de stylo curie committiꝛ arbitrio iudicis que sit effrenata multitudo lz dictum.c. cãm que.dicat de.xl.An iterrogatoria que fiunt testibus ꝑ partem contra quã ꝓducunꝛ debeant dari aduersario vel sufficiat dari iudici vide per Inno.extra eo.titu.c.per tuas.⁊ Jo.and. extra eo.titu.c.ꝑntium.lib.vj.⁊ in speculo eo.§.iam de interrogatorijs.in ꝑncipio. 5 ¶ †Vtruz testis falsus in vno sit falsus in omnibus plene dixi.s.de trãsac.l.si ex falsis.⁊ ibidem an ex rescripto imperatoris posset fieri qꝺ valeat dictũ eius i capitulis i quibus falsum nõ dixit. An nomĩa testium sint edenda in qualibet cã etiam si ꝑ inqsitionez ꝓcedatur vide extra de accu. c.qualiter ⁊ qñ.§.debet.⁊ i speculo hoc.e.titulo.§.qualiter.v.s. dixit autez Uber.glo.inuit qꝺ nõ.ff.de arbitris.l.nõ ex oibus qꝺ testes deponentes aliquez continue possedisse non sint falsi etiam si aliqꝺ fuerit interuallum vide per Rofr.de confessoria prima columna.versi. grauis autem insurgit obiectio.et.xxij. dist.c.sacrosancta.in glo.⁊ per Archid. et.xxiij.q.j.c.paratus. lxxvj.dist.c.necessario.in gl.⁊ per Arch.⁊ ad hoc bene facit textus ⁊ glo.ff.de liberali cã.l.si vt proponitur.alias incipit paulus.§.fi.⁊ de vbo.obli.l.continuus.in principio.⁊ quia flumen dicitur continuũ licet aliqñ arescat.vt.ff.de fluminibus.l.j.§.j. Idem si dicãt semp possedisse:vt dixi.j.de testis.l.fi.ibi videas Ita etiam nõ possunt dici falsi laici qui dicũt rem esse alicuius que tamen non est sed ius aliqꝺ in ea habet.vt.ff. de origine iuris.l.ij.§.j.⁊ ibi in glo.⁊ ibi etiam dixi. ⁊ in auc. de non eligen. secundo nubentes.§.aliud vero.Quidam ibi vsu existentibus dñis ⁊ de peculio.l.si seruus ordinarius.laicis ideo dixi quia i iure ꝑitis qui scire debent quis sit dñs aliud credereꝫ ⁊ de hoc in spe.de pba.§.j. ver.antepenul. De articulis siue caplis sup quibus recipiunꝛ testes admittendis vel repellẽdis plene dixi s.titu.xxi.super rubrica.Si testes concordant i substantia negotij licet discordent in circunstantijs sufficit.vt no.ff.eo.l. ob carmen.§. si testes.⁊ latius in speculo eodem.§.iam de interrogatorijs.v.sic.⁊ breuiter scias.⁊.§.j. versicu.item qꝺ aliquid de suo addit.⁊ latissime per inn.extra de hereticis.c.fraternitatis ⁊ de accusa.c.qualꝛ et qñ.ij.In glo.ij.⁊ bene notaui fm Dynũ ff.de falsis.l.eos qui diuersa. pulcra ⁊ bona cautela contra testes suspectos habetur i speculo eo.§.nũc tractãdum.v.sic.hac tamen cautela adhibita.vt non interroget eos fm ordinem capitulorꝫ sed modo de ꝑmo.modo de vltimo.modo de medijs. ⁊ de modo seruãdo circa examinationẽ testiũ plene habeꝛ ꝑ totum ipꝫ.§.in qbus opari possit cõsensus partiũ circa testes.vide eo.§.ver.debet quoqꝫ iudex.⁊ ꝑ Inno.extra eo.c.cũ causaꝫ de mõ ꝓbandi dñium ꝑ testes vide.e.§.vers. quid ergo si quis petit qꝺ sumtũ fuit ab Innoc.dicto.c.causam.⁊ de hoc dixi.s. titulo proximo.l.siue possidetis.De modo publicãdi testes vide in speculo.e.§.satis vtiliter.ꝑ totũ.§. Si aliqui testes dicãt de minori qñtitate alij de maiori quoꝝ dicto stetur no.i glos.ff. de arbitris.l.diem proferre.§.si plures.⁊ per Hosti.in summa huius tituli.§.que diuersitates.v.si.hoc itelligas.An qui repelluntur ab accusando repellãtur a testimonio notatur.iiij.q.ij. c.j.⁊.ij.q.vij.ipsi apostoli. In testibus reqruntur que his versibus continẽtur.Conditio sexus etas discretio fama. Et fortuna fides in testibus ista requires ponuntur i glo.ff.e.l.iij. vltra principium.⁊ extra eo.c.ij.⁊ expone vt in summa Gofr.eo. titulo.circa principium.Cõcordare debent in istis Res persona gradus locus hec sint consona tempus vt notatur per ino. extra eo.c.ij.⁊ per Gofre.in summa.§.nunc videndum. Plus creditur duobus asserentibus affirmatiuã quaꝫ multis negatiuam notatur in dicta.l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbitris.⁊ per Inno.ex.de vb.sig.c.veniẽs.in gl.magna que est pulcra glo.i materia testium.⁊ ibi habeꝛ modus ꝓbandi alicuius rei memoriã nõ extare de quo habetur.ff.de aqua plu.arcen.l. in summa.§.idem labeo plus creditur deponentibus de bona fama quã de ifamia vt extra de purgatione canonica.c.cum in iuuentute.⁊ notatur extra de accusa.c.qualiter ⁊ qñ.ij.in glos. magna.Dictũ obscurum testis dꝫ interpretari ita qꝺ aliũ non ledat vel ledat ꝙ minus fieri põt.vt no.ꝑ Inno.extra de elect. c.dudũ.iij.colũ. ⁊ per Compo.idẽ ꝑma columna ⁊ per eundẽ extra de rescrip.c. causam q.Quomodo itelligi debẽt hec verba plus ⁊ minus si reperiantur in dictis testiũ ⁊ ad qñtum referantur dixi plene.s.de veteri iur.enu.l.ij.in ꝑn.Si testis deponat sup mltis caplis de qbus parũ dicat se scire deide interrogatus sup caplo vocis ⁊ fame dicat de ꝑdictis esse vocem et famã intelligendũ est de his que dixit se scire de caplis nõ aũt de oibus alijs contẽtis in caplis fm quosdã.speculator contra vẽ

in speculo de accusa.⁊ inquisitione.§.vt aūt ex alioꝝ sparsis vel
leribus.v̄.vlti.⁊ in gandino q ad fame ꝓba.possint admitti.v̄.
vlti. De testibus recipiēdis in alia ꝓuincia vľ ciuitatē ex remis
sione seu cōmissione iudicis corā quo vertiť cā pľe dixi.j.de fide
instru.l.iudices.⁊ auť.apud eloquētissimum ibi signata. Si te
stes dicāt aliquē ꝓmisisse decē an p̄sumatur p̄cessisse interroga
tio notať in glo.īstitu.de inuti.stipu.§.si scriptū.⁊.j.de vsuris.
l.j.⁊ ibi dixi. Si ꝓbari dʒ valor alicuius rei an sufficiat si testes
dicāt si esset mea eēt mihi tm̄ cara vel ego ꝓ tanto emerem dic
vt notať.j.de rescin.ven.l.ij.in glos.magna.⁊ ꝑ Rofr.de act.ex
emto in fine ⁊ in spe.de fructibus ⁊ ītheresse.§.si.vltra p̄n. Item
diciť homo eē solus q cū paucis ē.vt notať.ij.q.j.c.si peccaue-
rit qꝺ posset induci ad saluandū testes q dixissent aliquē fuisse
solū ⁊ ꝓbať aliquos paucos tm̄ fuisse cū eo. Officiū testis non
est declarare effectū verboꝝ qd īportent de iure vt.j.de eroga.
mili.anno.l.ꝑ hanc.xxx.q.v.iudicantē.⁊ notať ꝑ Inn.⁊ Hosti.
extra de testi.c.cum cām.⁊ ꝑ Cynū.s̄.de ꝓba.l.cū res.⁊ i specu
lo de teste.§.nūc tractandū.v̄.qd ergo. Hos v̄sus reperi circa
materiā testiū. Quatuor ista timor odiū dilectio census. Sepe
solent hominū rectos p̄uertere sensus, colliguntur extra eo.c.
quoties. Si fuerit testis vetulus pauperq; remotus. Debilis
egregius aut qui ꝓduxit egenus, Ut sibi testeť debebit mitte
re iudex.colligiť.e.ti.c.si qui testiū.ꝑ testem sceleris sociū simo
nia ꝓbať muneris ⁊ sceleris socius testis reprobať colligiť.j.e.
qm̄ liberi.⁊ extra eo.c.j.lib.vj. Dicitur ascriptus persona do-
mestica seruus. Uxor libertus natus famulusq; colon⁹. Circa
hoc dic vt plene notať.j.e.l.ij.⁊ colligiť extra eo.c.in lr̄is.⁊.j.e.
l.ij. Item repelluntꝰ s̄m quosdā humiles seu viles ꝑsone de qui
bus habeť.j.de incest.nup.l.humilē. Itē non sufficiūt testes in
casibus in quibus exigiť scriptura.vt extra de fide īstru.c.cum
Io.⁊.j.de nō nume.pecu.l.generaliter.quos casus notaui.s̄.si
minor se maio.dixerit.l.iij. Itē debent recipi ⁊ examinari sigil
latim ⁊ nō simul.vt extra eo.c.venerabili. ¶ Utrū testibus qui
iterato teneň deponere s̄m formā.l.vlt.j.eo.debeat legi dictū
eorum si petant ibi dixi ⁊ alia pulcra ad materiā dicte.l. Plu-
res questiones de testibus falsis ⁊ vtētibus eis ⁊ ꝓducētibus
vide in opere maleficioꝝ Alberti de gandino de falsarijs ⁊ fal
sitatibus qꝺ testes q nō solēniter deposuerunt possint ꝑ par-
tes ratificari notať per Inn.ex eo.c.cū causam.⁊ in spe.de teste
§.nunc tractandū.v̄si.debet quoq; iudex. Item vide ad hanc
materiā testiū.extra de fide instru.c.cū io.cū ibi notatis. Et ēt
notandū qꝺ dictū testis semꝑ debet interp̄tari in mitiorē ⁊ in
benigniorē partē vt si dicať aliquē irascibilem intelligatur ex
cā si fecisse homicidiū intelligemus potius nō tractatim q̄ tra
ctatim nisi alia apparerent indicio: vt notatur ꝑ Innoc.extra
de electione.c.duduʒ rothomageň.iiij.colum.in glo.q̄ incipit
ꝙ electionis tp̄e in fine ⁊ ibidē per Compo.⁊ dixi.ff.de penis.
l.si p̄les.ibi videas. Itē sacerdos vr̄ ꝓhiberi esse testis secula-
riū.xiiij.q.ij.c.super prudētia.§.vlt.⁊.c.seq. ¶ Si testes depo
nant aliquē possedisse aň.xl.āños ⁊ hodie possideat vr̄ ꝓbata
p̄scriptio.xl.annoꝝ q2 dictio aň continuationem tp̄is denotat
vt.ff.de ritu.nup.l.qui in ꝓuincia.§.fin.qꝺ est notandū.⁊ vide
in alphabeto litera a.dictione ante. Item si testes deponāt ali
quē possedisse a.lx.ānis ⁊ citra vel a.lx.ānis ⁊ infra vel a.lx.an-
nis.⁊.s̄.qd iportet talis ꝓbatio vide extra de fide instru.c.in-
ter dilectos.v̄si.testes.⁊ ꝑ Hostieň.de ꝓba.c.lʒ.⁊ in alphabeto
lr̄a a dictione.xl.annis. De ista ꝓbatiōe prescriptōis vide.ff.de
vsuc.l.iij.clericus aūt ꝓductus in testem diligētius est exami-
nandus quam laicus.lxxvij.di.monachus.⁊ ibi notatur de te
stimonio de auditu vide qꝺ notaui.ff.de aqua plu.arcend.l.in
summa.§.idē labeo ait cum queritur longitudo tēporis facit
non eandē fidē testibus adhiberi vt notatur in pulcra glos.in
corpore auctēticoꝝ de tp̄e non solute pecunie super dote circa
principiū ⁊ notať extra de testi.c.tertio loco in glo.magna. An
valeat dictū testis qň sic scriptum ⁊ deposuit in oībus ⁊ ꝑ oīa
vt superior ꝓximus testis dixi.s̄.de preci.impera.offe.l.fi.⁊.ff.
de qōnibus.l.de minore.§.tormenta.vtrū idem testis bis pos-
sit produci ab eadē parte dic vt no.per gl.ff.eo.l.produci.⁊ in
auť.eo.titu.§.quia vero.col.vij.

SI tibi cōtrouersia. Canonizata ē.iiij.q.iij.c.soli
testes ⁊ eam male intellexit gratianus q intellexit ꝙ
per testes tm̄ nō posset ꝓbari ingenuitas qꝺ falsum
est vt hic ⁊ ibi notať. Sed intēdit hoc ꝙ nō solū ꝑ testes pōt ꝓ
bari sʒ alijs modis legitimis ⁊ ꝓ hoc.s̄.ti.ꝓxi.l.fi.⁊ plene dixi
s̄.de rei ven.l.indicia.⁊ s̄m hoc exponit hoc verbū soli ꝓ solū-
modo sic exponitur solis.ff.de arbitris.l.si de meis.in princi.⁊
in alijs legib⁹ hic in glo.allegatis ⁊ de significato huius dictio
nis vide in alphabeto sub litera s dictione solus. Et hanc.l.in

telligit Odo.in actore ⁊ verbum defendere ponitur pro agere
sicut ⁊ econtra.s̄.de iuris ⁊ facti ignor.l.j.vbi de hoc dixi ⁊ qꝺ
dicit controuersia ingenuitatis fiat exponit.s.agendo ⁊ in li-
bertatem proclamando. Item hec lex excitat quēlibet ad defen
dendū ius suuʒ modis oībus qbus pōt legitimis. Colligitur
etiā hic prout hec lex intelligitur in reo qꝺ reus dicitur etiam
facere controuersiā resistendo.de quo dic vt not.ff.de ꝓcura.l.
non solum.§.si status. Item allegatur qꝺ dictum testis nō va-
let si interrogatus non reddit rōnem sufficientē de quo dicam
j.eo.l.solam. In glo.i.solomodo.in fi. Sed dici pōt ad oīa pre
dicta ꝙ ibi q̄rebatur a priuato hic a iudice qui dʒ diligentius
querere vt.ff.de trāsac.l.cum hi.§.si p̄tor. Item ibi in negotijs
extraiudicialibus hic in iudicijs vbi laborare dʒ iudex ad veri
tatem īuestigandā.vt.s̄.de edendo.l.is apud quē.vel dic ꝙ ibi
non negatur rōnem reddi debere si querať ad.§.falsam.dic vt
ibi notatur.⁊.j.e.l.solam. Iaco.de bel.

ETiam. Canonizata est.iiij.q.iij.c.ēt.vbi notā
tur aliqui casus spāles ꝯ hanc regulā
⁊ vide etiā qꝺ notať.iiij.q.v.in summa.⁊.c.j.ī glo.⁊ ꝑ
archi.⁊.xiiij.q.ij.in summa.⁊.c.sup prudētia.⁊ locuʒ
habet hec lex tā in domesticis ꝓducētis quā etiā in domesticis
iudicis ex officio ⁊ ꝑ inquisitionē ꝓducentis vt ꝓbatur.iij.q.v.
c.accusatores.⁊ clari⁹.iiij.q.iiij.c.si quis se iniuriam.§.de do-
mo.⁊ ex hoc sepe repuli baroarios domicellos ⁊ alios familia-
res potestatum testificari volentes super inquisitiōibus factis
per potestatem licet de familiaribus iudicis non reperiā cau-
tum expresse iure ciuili nisi sub generalitate huius.l.isti enim
dicuntur domestici potestatis.vt.s̄.de asses.l.domesticos.et.l.
si post.⁊ quia videť eadem ratio prohibitionis lʒ dici posset ꝙ
non q2 causa non est iudicis procedentis sʒ cōmunis ⁊ reipubli
ce ⁊ iniuriati lʒ tň eos repulerim vt dixi vidi etiā aliquādo eos
admitti.eis tamē nuntiantibus ex officio creditur q2 tunc non
sunt testes sed nuntiatores.vt.j.de accusa.l.ea quidē.⁊ ibi dicā
Qui aūt sint domestici de quibus hec lex loquitur habeť hic in
glo.et.s̄.de his qui ad ecc.cōfu.l.fin.§.sane.⁊ ibi dixi ⁊ bene.ff.
de penis.l.respiciendum.§.j.vbi de mercenario habetur ⁊ per
Hos.in summa eo.§.item de domo.⁊ v̄si.item iure ciuili.⁊ azo.
§.item habeť mista consideratio ⁊ latius per Bagarotum in li
bello de fugitiuis, rubrica contra testem.vltra principiū.et in
speculo eo.§.j.versi.item excipitur qꝺ est domesticus.⁊ v̄.seq̄n.
et tangitur extra eo.c.in literis.⁊ de offi.deleg.insinuante per
Inno.⁊ Host.⁊ instituto de testa.§.si filius. An canonicus re-
pellatur tanq̄ domesticus notatur.xiiij.q.ij.d.c.super pruden
tia.⁊ extra de officio deleg.c.cū.R.canonicus. Fallit etiā regu
la huius.l.qň per alios q̄ per domesticos non pōt cōmode ꝓ-
bari negotium: vt plene dicam.j.de repudijs.l.consensu.§.pe
nul.⁊ licet textus ⁊ glo.dicto.§.sane.in.l.presenti.s̄.de his qui
ad eccle.confug.expresse ꝓbent colonum esse domesticum spe
culator tamen dicit colonū ⁊ ascriptitium admitti de consuetu
dine licet minus fidei adhibeatur.vt.d.§.de teste.v̄si.item exci
pitur qꝺ est domesticus.durū enim esset colonū repelli ⁊ fra-
trem ⁊ alios magis coniunctos admitti: vt dicetur.j.e.l.parē-
tes.⁊ ad.§.sane.potest responderi qꝺ hoc ibi clare nō ꝓbatur
colonum esse domesticū nisi per quandā inclusionem eum pre-
miserit.de liberto subdit vel aliqua alia ꝑsona domestica. Sed
verbum alia non semꝑ includit p̄cedentia esse similia: vt patet
dum dicitur crucifixus fuit xp̄us ⁊ alij duo nequā cum eo ⁊ qꝺ
non semꝑ includat notatur.ff.de ꝓcur.l.queriť alias est.§.sub
l.nō solum.i glo.q̄ est sup verbo ceteros ⁊ in alphabeto sub li-
tera a dictione alij.vel posset dici ꝙ licet colonus dicať dome-
sticus quo ad illud de quo loquitur.§.sane.non sequiť qꝺ quo
ad repellendum a testimonio cū edictum de testibus sit ꝓhibi
torium ⁊ qꝺ repellatur clare nō reperiať expressum. Alij dicūt
colonū partiariū repelli ꝓpter maiorem suspitionē ⁊ familia-
ritatem domini ⁊ eū qui numis colit admitti lʒ opinio specula
toris mihi equa videať cōmuniter tamē vidi s̄uari qꝺ colonus
repellatur indistincte.⁊ ita etiā tenet glo.institu.de testamētis
§.in testibus.⁊.ff.si quis cauť.l.sed et si quis.§.illud.⁊ Bagaro
tus dicto libello de fugitiuis.rubrica contra testem.p̄ma colū
na.⁊ Odo.hic. ¶ De vxore etiā vidi dubitari ⁊ glo.hic ⁊ dicto
§.sane.tenet qꝺ domestica sit ⁊ Odo.hic de hoc satis notat q2
vxor ⁊ vir sunt duo in carne vna.vt.j.de crimine expi.here.l.ad
uersus.⁊ de hoc in speculo.e.d.§.j.v̄sicu.quid de vxore.⁊ ibi in
glo.ff.ad silľ.l.j.§.si vir.iiij.q.ij.c.idonei non vidētur ⁊ Azo in
summa eo.§.sub dubio forte dicto.§.item habeť. Galeotus ēt
tenet in Margarita.e.ver.an vxor qꝺ repellatur ⁊ ad hoc be-
ne facit lʒ non allegetur per glossaʒ.ff.qꝺ falso tutore auctore.
l.penľ.§.iulianus.de iudicijs.l.interdū.j.de re mili.l.quicūq;.
lib.xij.xxxij.q.vj.c.fi.ꝑ et contra posset adduci.j.de lega.l.cum

alienā

alienam innuit eñ nõ esse proximã duz dicit persone proxime vel vxori equiparat tñ eã persone pxime vt ibi ptz. ¶ An vasallus repellatur sicut domesticus. d. gui. de suz. hic tz q̄ nõ repellatur cũ iure nõ caueatur minoꝛ tñ fides ei adhibeatur. alij dicunt eũ repelli ad instar coloni ⁊ ascriptitij de hoc in spec. e. d. §. ver. sꝫ nũquid vasallus. An dñs ꝑ vasallo vide qđ dixi. ff. de aqua plu. arcen. l. penul. ¶ An socer ⁊ gener vt eos repelli qꝛ socer parentis loco est. vt. ff. sol. mat. l. qꝛ parẽtis. ⁊ ita tz gl. ff. e. l. testis idoneus. nurus etiaz noĩe familie continet. in auc. de resti. fideicõ. in rubro ⁊ nigro. ĩ. de ver. sig. l. fi. Sz dic q̄ inuiti nõ cogunt volentes nõ repelluntur. vt. ff. e. l. lege iul. ⁊ ibi in glo. ⁊. iiij. q. iij. c. lege iul ⁊ ibi in glo. ⁊. §. cum aũt excipitur. ⁊ in spec. d. §. j. ver. nũquid socer. ¶ An alij qui appellatiõe familie continentur. vt. d. l. fi. ĩ. de verb. sig. repellũtur dic. vt in speculo. d. §. ver. sꝫ nũquid agnati. ⁊. d. l. iul. ff. e. in gl. q̃ incipit sobrini et q̄ repellantur facit subtiliter intuenti. s̄. de religi. l. Jus familiariũ ⁊ dic fm Jac. de are. q̄ domestici dicuntur tribus modis vno modo q de eadẽ cognatiõe sunt. vt. ĩ. de emenda. ꝓpinquoꝝ. l. vnica. ibi domestice laudis ⁊c. in fine eiusdem legis. alio oẽs quiꝫ appellatione familie cõtinentur. vt. d. l. fi. ĩ. de ver. sig. ⁊. ff. e. ti. l. ꝓnũtiato. §. familie. ⁊ de edi. edic. l. ediles. §. familie. Tertio modo oẽs illi qui habẽtur. d. §. sane. d. l. pꝛesenti. ⁊ de istis vltimis dicit loqui. l. istam. ⁊ interdũ appellant domestici interdũ familiares. vt ex̃. e. c. in literis. ⁊ de offi. dele. c. insinuante. Querit gl. si volo domesticũ aduersarij mei testificari vtrũ hoc possim ⁊ tz q̄ sic ad instar aduocati aduersarij mei. vt. ff. e. l. fi. ⁊ ibi nota. odo. hic cõtra vt equalitas seruetur ⁊ ad instar serui qui sicut non põt interrogari ꝑ dño ita nec contra eum. vt. ĩ. e. l. seruos. ⁊ qꝛ testis dꝫ dicere veritatẽ ꝑ vtraqꝫ parte. vt. s̄. de epis. ⁊ cle. auc. sed iudex ⁊ qꝛ quos ꝓhibet pretoꝛ ⁊c. vt. ff. de postu. l. quos ꝓhibet. speculatoꝛ sequitur opi. gl. d. §. j. ver. quid si aduersarius. Jac. de are. distinguit aut sola ratio domesticitatis impedit testez ⁊ tunc vera sit opinio glos. qꝛ cessat causa ꝓhibitionis. Si aũt non solum sit domesticus sed etiam reuerentiã debeat ei contra quẽ in testẽ petitur. vt libertus. vt. ĩ. de obsequijs per totũ vel vxoꝛ q̃ viro reuerentiaz dꝫ. vt. ff. sol. mat. l. alia. §. eleganter. tunc lꝫ cesset ratio domesticitatis nõ cessat reuerentia persone ⁊ vera sit opinio odof. ⁊ ꝑ hoc quo ad libertũ facit. ĩ. e. l. libertoꝝ. ⁊ de qõnibus. l. pridez. qꝛ si tales qui reuerentiã debent cogerẽtur iniuria fieret personis quibus reuerẽtia debetur ⁊ discordia posset inter eos ⁊ maxime cõiuges oꝛiri qđ esse nõ dꝫ. vt. ĩ. de furtis. l. fi. ⁊ fi. ⁊ possunt ad hanc qõnem adduci q̃ allegantur in simili. extra. e. c. cuz nuntius. an frater admittatur dicetur. ĩ. e. l. parentes. Quid si aliquo tpe fuit domesticus vel familiaris modo nõ. Gui. de suz. dicit admittendũ nisi appareret eum in fraudẽ reiectum. Idẽ tz hic cy. ⁊ dicit fraudem presumi si domesticus puta famulus qui recessit statim dicto testimonio reuertatur ad standũ cum dño qꝛ tunc presumitur actũ ex collusione qđ recedat ⁊ redeat ar. ff. de priuile. creditoꝝ. l. si ventri. §. fi. ⁊ le. sequẽ. ⁊. s̄. de pactis. l. petens. cy. ⁊ bene. ff. de repudijs. l. iij. ⁊ idẽ od. ⁊ allegat. ff. ex quibus causis maio. l. ⁊ qui data opera. de hoc notatur in speculo. d. §. j. v. quid si olim fuit. ⁊ in margarita. e. v. sed pone qđ duxi. ⁊ ꝑ hoc bñ facit. ff. de postul. l. affinitates. vbi de hoc dixi. ⁊ notatur per Dy. ff. de qõnibus. l. j. §. si seruus. Sed qđ repellatur facit. ff. de ritu nup. l. adoptiuus. in prin. Et est notandũ q̄ hosti. in summa de accusa. ver. Rubricella de inquisi. ver. sed nũquid infamatus. ⁊ ver. quid si iudex tz q̄ accusatus etiã de graui crimine defensionẽ suã probare põt per familiares ⁊ domesticos. ⁊ goffre. e. ti. ver. sed queritur an reus quod forte intelligendũ est cũ per alios cõmode ꝓbari non posset vt puta qꝛ delictum dr in domo cõmissum forte de nocte ar. l. con sensu. §. penul. ĩ. de repudijs aliter quã hic sumitur hoc nomẽ domestici. ĩ. de domesticis ⁊ ꝓtectoꝛ. li. xij. ⁊ ibi in gl. rubrice. ⁊. ĩ. de emendatione ꝓpinquoꝛũ. l. vnica. in fi. de istis etiã fami. vide qđ not. per archi. ex̃ de here. c. iij. li. vj. in fi. ⁊ de snĩa excõi. c. quicũqꝫ. li. vj. xij. q. ij. c. ecclesiaruz seruos. ⁊ vide in alphabeto sub litera f in dictione familiaritas. itez vide qđ dixi. ĩ. e. l. eos.

Solam. Canonizata est. iiij. q. iij. c. solam. ⁊ ibi in gl. ⁊ allegatur cõtinue qđ dictũ testis nõ valet nisi interrogatus reddat sufficientẽ rõnem fm vnam expositionẽ glo. quã hic approbat od. alie aũt expositiones lꝫ in se vere sint nõ bene cõueniunt litere Et ad hãc lecturã bene facit. s̄. e. l. j. ⁊ ibi in glo. ⁊ gl. que est. ff. de transac. l. cũ hi. §. in causa. ⁊ pulcra glo. ex̃ de rescriptis. c. si qñ. xxiij. q. iij. c. si habes. de sententia ⁊ re iudi. c. sicut. ⁊ plenius extra. e. c. cũ causam. ⁊ ibi per Inno. ⁊ in auc. e. §. ⁊ licz in glo. q̃ incipit. f. si non sint ita boni viri. ⁊ in summa. e. vlti. col. ver. ad hoc aũt respondere testis ⁊c. ⁊ in speculo. e. §. j. ver. Itez quod interrogatus nõ reddit rationẽ ⁊ per gabrielem de oseletis in tractatu suo de fama scđa charta prima columna. v̄. queritur. an tytius interfecerit ⁊ in qõnibus py. lxxvj. qõne que incipit queritur vtrũ illius testimonio sit credendũ vbi de hoc plene cum quo concoꝛ. od. s̄. de preci. impera. offe. l. vlti. aliter eñ ad veritatem non peruenitur. xxiij. q. vlti. occidit. multa eñ sunt genera sciendi. xxij. q. v. hoc videtur et dꝫ esse ratio necessaria ita q̄ approbet ⁊ confirmet dictum testis ar. eius qđ notatur in glo. ff. de legibus. l. non oĩum. est etiam notanduz q̄ si quis deponat aliquẽ esse bone fame sufficiens ratio est si dicat quia video eũ conuersari cuz bonis. vt notatur per Inno. extra de scrutinio in oꝛdine faciendo. c. vnico. ⁊ dixi. s̄. de epis. ⁊ cle. l. eũ qui probabilem male ergo faciunt cõiter iudices maleficioꝝ qui duz recipiunt testes qui dicunt vera esse que in accusa. vel inquisitione continentur nõ interrogant eos vltra qꝛ forte interrogati non dicerent sufficiẽtes rationes ⁊ ideo iudex etiaz post publicationẽ testiũ ex officio posset testes nõ sufficienter interrogatos interrogare. vt extra. e. c. cũ clamoꝛ. Que autem interrogationes fieri debeãt testibus suspectis ⁊ nõ suspectis dicam. ĩ. e. l. testium. Aliqui etiã subtilizantes fm quartã positionem q̃ est hic in glo. dicunt dicta testiuz non valere nisi sint iudicis auctoritate ad eternam rei memoꝛiã publicata citatis partibus vel eis presentibus. de qua publicatione tetigi. s̄. ti. proxi. auc. at qui semel. sed. d. Gui. tz ꝯtrariũ ⁊ dicit q̄ eoipso qđ testes sunt recepti per iudicẽ ⁊ dicta eoꝝ scripta per tabellionem qđ fidem faciũt sine alia auctenticatione. ⁊ ita seruatur in iudicio. ⁊ etiã tz Inno. extra. e. c. albericus. ⁊ ꝑ hoc de ꝑscri. c. ad audientiã. Iudex etiam põt cõmittere tabellioni in ciuili receptionẽ testiũ. vt dixi. s̄. de epis. ⁊ cle. auc. sed iudex. ⁊ ad. §. idem diuus. ff. e. l. iij. allegatum. in glo. rñdet. d. gui. ⁊ bene qđ loquitur ĩ causa criminali. In gl. j. ibi. §. falsaz primo so. aliud in legatis ⁊ est ratio qꝛ consistunt in mera voluntate testatoris et ideo in eis non attendit causa vel ratio vt ibi aliud in dictis testiũ q̃ consistunt in veritatis cognitiõe nõ in voluntate testis ⁊ per causaz ⁊ rationẽ demonstratur veritas vt predixit Jac.

Nos testes. Canonizata est hec lex. iiij. q. iij. §. itẽ in criminali. ver. eos. ⁊ nota de gratia ⁊ potẽtia per quã sepe testes coꝛrũpuntur. ⁊ pro hoc. ff. e. l. j. ⁊. iij. ⁊ ideo debẽt esse oĩ exceptiõe maioꝛes. vt. ĩ. de contrahen. stip. l. optimã. ⁊. ĩ. e. l. testiuz. Et ideo tz hic Cy. q̄ lꝫ amicus nõ repellatur a testimonio minus tñ creditur ei fm Pe. de hoc notatur in spec. e. in prin. ⁊ dixi. ĩ. e. in auc. si testes. Item facit hec lex q̄ si rex habeat causam q̄ nullus de regno possit testificari. ⁊ pro hoc. ff. e. l. idonei. ipse tñ Cy. tenet oppositũ qꝛ q̄ hoc esset durũ ⁊ inconueniens. ⁊. l. idonei. loquitur de subditis ratione dñice vel patrie potestatis non ratione iurisdictionis. Cyn.

1 ¶ Frater pro fratre an admittatur ad testimonium.
2 Filius an possit in re patris instrumentum conficere.

Parentes. Canonizata est. iiij. q. iij. §. Itez in criminali. ver. parentes. ⁊ ibi in glo. ⁊ plenius. iij. q. v. c. j. qđ videtur expresse ꝯdicere huic. l. Sed so. vt ibi notatur. ⁊ vide in spec. e. §. j. ver. Itez qđ est parẽs. ⁊ per azo. in summa. e. §. Itẽ persone ad personã. ⁊ per goffre. e. §. Item gñaliter parentes. ⁊ extra. e. super eo cũ ibi notatis. ⁊ per Ber. ⁊ Inno. ⁊ dic hanc. l. locũ habere etiã in filijs naturalibus tm̃ qꝛ filioꝝ appellatiõe continentur naturales tm̃. vt. ff. de le. ij. l. lucius tytius testamento. §. fi. in fine. ⁊ in auc. de triẽte ⁊ semisse. §. neqꝫ illo. ĩ. de naturalibus libe. per totũ. ⁊ in auc. qui. mo. natura. effi. sui per totum. Sed nũquid in spurijs dicũt quidã q̄ nõ qꝛ filij nõ noĩantur. vt in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. ⁊. ff. de statu hoĩm. l. vulgo. ⁊. l. lex nature. In ꝯtrium qꝛ filij lꝫ spurij appellãtur. vt instituto de nup. §. si quis aduersus. ⁊. j. ad tertul. l. fi. ⁊. d. auc. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis aũt defunctus. ⁊ hanc opi. qđ repellantur hic tz gui. de suz. qꝛ subest ratio ꝓhibitionis. s. familiaritas et dilectio ⁊ testes debent oĩ suspicione carere. vt. s̄. e. l. eos. ⁊ hãc puto veriorẽ in casu speciali filius etiã de interitu patris aliqñ interrogatur. vt. ĩ. de naufra. l. quoties. li. x. cy. hic recitat quẽdam doctorẽ noĩe benedictũ de crema intellexisse solũ in filijs in ꝑtãte al's dicit eos posse testificari in causa parentũ ⁊ econtra q̄ sic ꝓbat paria sunt alicui ascribere ⁊ ꝑ eo testificari. vt. ff. de testa. l. domitius. sed pater põt ascribere filio eo casu quo per filiũ sibi non queritur. vt. ff. de falsis. l. si pater filio. j. rñso. ⁊. l. impuberẽ. §. j. ver. sed ⁊ si emãcipato ergo ⁊c. Sed ꝯ predictam parificationẽ facit qꝛ seruus põt scribere testamentũ. vt. ff. de testa. l. seruus. tñ non põt esse testis ex quo cõcluditur q̄

tunc scriptor habetur loco testis cum pōt testificari ꝛ ꝙ pater nō incidat in corneliā si ascribat filio in casibus pdictis veruꝫ est qꝛ forte cornelia nō considerauit rōnem affectionis ſꝫ solūꝫ proprij cōmodi qḋ ptꝫ qꝛ legatarius in testamento in quo sibi relictum est pōt testificari ꝛ tñ nō posset sibi ascribere. Sꝫ edictum de testibus nō solūꝫ cōsiderauit patriā ptātem sed etiaꝫ affectionē Cy. ex qua oritur suspitio. vt. ſ. de excu. tuto. l. hūanitatis. Querit glo. nunquid frater admittatur ꝓ fratre vel ecōtra ꝛ tꝫ ꝙ sic. ꝛ azo in summa. §. Iteꝫ persone circa mediū. §. ꝛ gl. iij. q. v. c. j. ꝛ galeottus in margarita. c. §. nūquid frater. ꝛ ber. de officio dele. c. cum. R. canonicus. ꝛ. c. insinuāte. in prima gl. de presum. c. literas. ꝛ in spec. e. §. j. ver. ſꝫ nūquid frater Alij tñ tenent ɔ̄riū pp coniunctionē ꝛ suspitionē qua carere debent testes. vt. s̄. e. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ qꝛ frater est domestica persona vt. ff. qḋ cuiusqꝫ vniuer. no. l. itē eoꝝ. in princi. ꝛ qꝛ cōtra fratrē non instituit capitalem accusationē. vt. ſ. qui accu. nō possunt. l. si magnū. nec pōt esse iudex in causa iniuriaꝝ fratris. vt. ff. de iniur. l. lex cornelia. ꝛ ibi notatur ꝛ ꝓ hoc facit textus ꝛ glo. ff. e. l. lege iul. opi. gl. vidi in iudicio seruari vt in ciuili admittatur in criminali nō. ꝛ de hoc dixi. ff. de qōnibus. l. j. §. si seruus bona fide. Jac. de are. dicit ꝙ frater inuitus nō cōpellitur naꝫ testificari est munus publicū. vt. ſ. e. l. si qñ. ꝛ extra de testi. cog. per totū ꝛ tñ tutela q̄ est munus publicū remittitur ne sit contra fratrem. vt. ſ. de excu. tuto. l. humanitatis. ꝛ ita intelligant iura ꝓ hac parte adducta ꝛ maxime. d. lex. l. iul. ꝛ gl. ibi posita Volens aūt admittatur in ciuili. ꝛ ita intelligātur alia iura lꝫ gl. in. d. l. iul. innuit qḋ etiā volens nō admittatur. ꝛ ideꝫ dicit ibi de agnatis qḋ dictū est de alijs personis de quibus loqtur bagarottus in libello suo rubrica cōtra testem tꝫ ꝙ si fratres habeant bona cōia repellantur. vt. ſ. e. l. qm̄. al's admittantur per iura ad hoc adducta. ¶ Dicit etiam ipse Jac. ꝙ si vtraqꝫ pars cōsentiat fratrem testificari ꝙ tunc etiā cōpellatur inuitus. ad hoc facit qḋ notaui. s̄. e. l. ij. ver. querit glo. si volo. In criminali aūt non solū frater sed etiā alij cōsanguinei repellūtur. vt. iij. q. v. c. j. ꝛ extra de accusa. cuꝫ oporteat. ꝛ ibi notatur. Sed nūquid isti vel alij qui inuiti nō coguntur testificari poterunt testificari si veritas aliter haberi non pōt videtur ꝙ sic vt. ſ. de repudijs. l. ɔsensu. §. penul. ꝛ dixi. s̄. e. l. etiā. ꝛ ꝓ hoc. d. l. quoties. ſ. de naufra. aliqñ eñ contra ius fit ne veritas delef. vt. ff. de adul. l. si postulauerit. §. ratio. ɔ̄riū tñ notatur. ff. e. l. inuiti. ¶ Itē quero pulcrā qōnem disputatā padue tytius in pōtia duoꝝ suoꝝ filioꝝ ꝛ cuiusdā tertij mutuauit seio centūꝫ videns ꝙ nō poterāt filij testificari cessit iura et actiōes gaio queritur an in fauorē gaij possint testificari videtur ꝙ sic cum gaius sit eis extraneus vnde cū non ꝓhibeantur admittūtur. ff. e. l. j. ꝛ qꝛ causa est ꝑpria gaij nō tytij cedentis. vt. ff. de cōdi. inde. l. fi. §. tytius. ꝛ. s̄. de ꝓcura. l. stipendia. lex eñ docet aliqñ similia fieri. vt. ff. finium regū. l. sed ꝛ loci. §. si cōem. ꝛ de nego. gest. l. at qui natura. §. iij. ꝛ ꝑ hoc ar. ff. de iur. om. indi. l. ꝑtor. in cōtrariū qꝛ cessio transit cū sua causa. vt. ff. de cōtrahen. em. l. alienatio. ꝛ qꝛ cessionarius non dꝫ esse melioris conditionis quā auctor suus. vt. ff. de re. iur. l. aliud. §. absurdū. ꝛ. l. in his. §. nō debeo. lꝫ aliqñ fallat vt in eis notatur. Itē pro hoc bene facit. ff. de pigno. l. si superatus. §. fi. ꝛ de doli excep. l. apud celsum. §. de auctoris. ꝛ de re. iur. c. si quis in ius succedit per dy. ꝛ qꝛ alia via occurreretur huic. l. qḋ esse non dꝫ. vt. ff. de tuto. ꝛ cura. datis ab his. l. scire opꝫ. §. j. determinatū fuit quod si de fraude appareat facta cōtra hanc. l. nō admittantur. si autē de fraude nō constaret aut cedens tenetur de euictione ꝛ prestare nomen esse ꝛ tūc filij repellantur. aut non tenetur ex pacto vel aliter. vt. ff. de here. vel act. ven. l. si nomen. ꝛ tunc admittantur filij ad testificandū. ꝛ ad hoc faciunt tacta in simili. q. s̄. de ꝓcu. l. fi. circa finē. ꝛ hanc qōnem tangit speculator de teste. §. j. ver. sed pone mutuaui tibi. x. An aūt filius possit instrumentum conficere de re patris vel in eius fauorē videtur ꝙ nō ar. hui⁹ l. ꝛ qꝛ tabellio loco testis habetur. vt. ff. de testa. l. domitius. de hoc dic vt no. in specu. de instru. editione. §. postremo. vlt. col. ver. Itē quid si filius ꝛ dixi. ff. de auctori. tuto. l. ꝙ dicimus. §. fi. per Dyn. ꝛ. ff. de falsis. l. de eo. ꝛ plenius. e. titu. l. Diuus. §. scribere. in glo. j. in fine. vt. d. l. ꝛ idem in naturali ꝛ spurio. vt. s̄. dixi. In glo. vlti. ibi in potestate eiusdem qꝛ tunc vnus pro alio testis esse non pōt. vt. d. l. de eo. ff. de falsis. Dy. ꝛ pro hoc. ff. de gradibus cogna. l. iurisconsultus. In fin. vel ibi speciale fauore militis secus si post missionem testaretur vt institu. de testa. §. testes. Item fallit in causa matrimonij. vt extra q ma‑ trimo. accusa. possunt. c. videtur. ꝛ de conditi. appo. c. fin. ꝛ ibi in glo. et in alijs casibus notatis in speculo. dicto. §. ver. Iteꝫ quod est parens.

Omnis graue. Ibi sibi. i. contra se. od. Canonizata est. iiij. q. iij. c. qui intendit. ꝛ ibi de hoc. ꝛ extra de proba. capitulo. j. per her. et latius per Inno. ꝛ est ar. qḋ testis nō debeat interrogari contra producentē quod falsūꝫ est quia ex vtraqꝫ parte dꝫ dicere veritatem. vt. s̄. de epis. ꝛ cleri. auc. sed iudex. Item facit ad qōnem de eo qui promisit prestare turriꝫ contra oēs qḋ non teneatur ɔtra se. de qua dixi. s̄. de edendo. l. qui accusare. In glo. vlti. in fi. vel dic ſm odofr. ꝙ ibi non est speciale nec contradicit isti qꝛ ibi rector non inducebat contra se in testes sed qꝛ de eius familia fuerant vt de se conquerentibus responderent vt ibi patet.

Seruos. Canonizata est. iiij. q. iij. c. serui. et ibi idem in glo. qḋ hic ꝛ an serui aliquo casu possint testificari dixi. ſ. e. quoniā. ꝛ auc. ibi posita. In glos. prima ibi maiestatis ꝛ adulterij. In eadem glo. in fi. ꝛ. ſ. de questionibus. l. fin. Old. vel dic vt notatur dicta. l. edictum.

Iurisiurandi. Canonizata est. iiij. q. iij. c. iurisiuran. et ibi in gl. ꝛ per arch. Et diuide in tres partes. Primo dicit testes iurare debere anteqꝫ testificentur. Secundo qḋ honestioribus testibus plus creditur. Tertio quod dicto vnius quantecūqꝫ dignitatis non creditur. Cum prima parte concor. ſ. e. l. testiū. ibi cum sacramenti religione. ꝛ. l. si qñ et ibi in glo. ꝛ. ff. de dote prele. l. theopōpus. ꝛ ibi in gl. de quibus. ll. mentionē facit. l. ista. ꝛ de isto iuramēto satis habetur in specu. e. §. sequitur de testiū iuramento. ꝛ extra. e. c. fraternitatis. in glo. ij. q. iiij. c. nullam. ꝛ in summa. e. §. est aūt dictoꝝ testium officiū. ꝛ qḋ dicit princip innuit qḋ si postea iurent ꝙ nō valent. ꝛ ita tꝫ glo. azo in apparatu suo in constitutione. ff. §. ꝛ ante quidē. fran. Quod forte verum est si ex internallo secus si incontinenti qꝛ q̄ incontinenti ꝛc. vt. s̄. de pactis. l. petens. ꝛ. ff. si certūꝫ petatur. l. lecta. pro ꝛ contra posset adduci. xxij. q. j. c. j. speculator pro ꝛ cōtra allegat ꝛ non soluit. d. §. sequitur. ver. quid si testis. bartolomeus brix. tꝫ qḋ valeat etiā si post depositionem iuret verū esse qḋ dixit in qōnibus suis. cxxx. q. q̄ incipit aliquis fuit productus in testem dicit tñ tutius esse quod iuret ꝛ deinde deponat. ꝛ ꝓ hoc. ff. de dam. infec. l. qui bona. §. si quis stipulatus. archi. tꝫ ꝙ nō valcat si iuret post depositionem. vt notatur per eū. d. c. iurisiurandi. iiij. q. iij. ꝛ allegat etiā extra. e. c. de testi. ibi vt pote super quo deponerent nō iurati. Idem tꝫ goffre. in summa. c. vlti. col. ver. ſꝫ quid si prius testis deponat vbi etiam tꝫ non valere dictū testis scribentis dictūꝫ suum ꝛ tradētis iudici qꝛ iudex hꝫ cōsiderare quo pallore quo tremore testificatur. vt. ff. e. l. iij. de qōnibus. l. de minore. §. ij. vbi de hoc dixi ꝛ per alia iura per eū ibi ad hoc allegata. Sed nunquid testis debeat euangelia vel scripturā tangere glo. tꝫ ꝙ sic per capitulum hortamur. iij. q. ix. vbi est expressum. Idē tꝫ spec. in. d. §. sequitur. ver. ꝛ nota ꝙ testis ꝛ azo in summa. d. §. est aūt. ꝛ pro hoc qꝛ speciale est in epo ꝙ non tangat. vt. s̄. de epis. ꝛ cler. auc. sed iudex. in alijs ergo secus. vt. ff. de legi. l. ius singulare. de more tñ euangelia non adsunt sed solum alia scriptura quelibet ꝛ cōiter non vidi scribi in actis ꝙ testis iurauerit tactis scripturis sed scribitur solum talis testis iurauit de veritate dicenda ſꝫ tutius puto ꝙ scribatur tactis scripturis per iura predicta. de hoc dixi. s̄. si aduersus vendi. auc. sacramenta. ſ. eo. auc. rogati. versi. Item presumitur quis iurasse. ¶ Quid si iudex inquirat de aliquo maleficio ꝛ recipit testes non iuratos vel non solenniter iuratos puta absente reo ꝛ nō citato nunquid tales testes valebunt ꝛ dicendū ꝙ nō qꝛ testes iurare debent partibus pn̄tibus vel eis cōtumaciter absentibus vt. ſ. e. l. si qñ. ꝛ clarius. ſ. de fide instru. l. iudices. extra. e. c. in noīe dn̄i. ꝛ. c. significauit. ꝛ ibi notatur. ꝛ. iiij. q. ix. c. charte. ꝛ ibi in gl. ꝙ sic seruari debeat etiā cum ꝓceditur ex inquisitiōe notaui plene. s̄. de lit. conte. aut offeratur. ver. Itē in causa inquisitionis. ꝛ ꝑ gandinū in opere suo qūo de maleficio cognoscitur per inquisitionē. ver. sed nūquid in introductione testiū qḋ veruꝫ est si fiat inquisitio specialis cōtra aliquē vel aliquos de crimine. ¶ Si aūt fiat inquisitio gn̄alis super infamia vel etiā super crimine in genere qꝛ malefactores ignorantur sicut sepe fit contra oēs qui reperirent culpabiles tunc aliquo non citato qꝛ nescitur quis posset tales recipere. ꝛ ita tꝫ Inno. d. c. bone memorie maguntino. extra de elec. in gl. q̄ incipit lꝫ enim factum esset notoriū ꝛ de cohabita. cle. ꝛ mulierū. c. tua. bene ꝑ ipm̄ Inno. Sꝫ si clericus ꝓducitur in testem corā iudice seculari nūquid iurabit corā eo vel corā suo iudice ecclesiastico dic ꝙ corā suo. vt notaui. s̄. de epis. ꝛ cleri. l. cum clericis. vel coraꝫ seculari cū superioris sui licentia. vt in spec. e. d. §. sequitur. de testium

testium iuramēto.ver.quid de presbytero.⁊ ad hoc vide.xxiij.q.ij.c.quamq̃.⁊ ibi in glo.Nec valet dictũ clericorũ testificantium in verbo veritatis vel religiosorum sine iuramento.vt notatur.d.§.sequitur.ver.⁊ nota.⁊ dixi.d.l.cũ clericis.⁊ est expressum extra.e.c.nuper. Quid si testis iurauit die iuridica.sed deposuit die feriata an valeat Gui.de suz.ꝙ non cũ deponere debeant corã iudice ⁊ actus iudiciarius die feriata exerceri non dʒ.s.de ferijs.l.dies festos.Speculator contra de ferijs.§.sequitur.v.quid si tunc testis.Idē tʒ dy.per.l.ff.de bonorum possessione.ex testamēto militis.l.vnica.⁊ glo.ibi posita soluendo contrariũ de.l.ex eo.de testa.mili.vbi miles admissus ad iuramentum ad oĩa priuilegia militaria vʒ admissus sic ⁊ dictũ testis refertur ad iuramentũ.Ad p̃dicta faciunt notata in simili q̃one.s.si iurauit intra dilationē ⁊ deposuit post vtrum valeat.s.de dila.super rubrica.ver.sed quero q̃onem ⁊ tactum fuit.s.de ferijs super rubrica. Quid si testis erat testabilis tpe iuramenti sed non tpe depositionis vel ecõtra qđ tps spectabimus.d.gui.hic tʒ ꝙ tps iuramenti nõ depositionis attendat.⁊ spe. in spe.e.§.j.ver.qđ si testis erat testabilis.vbi de hoc satis notatur.⁊ per archi.iij.q.v.c.cõstituimus.qđ facit an testis post iuramentũ excõicatus vel bannitus valeat.de hoc notatur ex de testi.cogen.c.preterea.⁊.j.de testa.l.j.dixi.Item quero si testis in causa ciuili vel criminali deposuit scienter falsum testimoniũ sʒ reperitur ipm non iurasse vel nõ solenniter vtrũ puniri debeat de falso ⁊ videtur ꝙ nõ qꝛ de substantia testimonij est sacramentũ vt hac.l.cuʒ cõcor.vbi aũt deficit forma substantialis rei deficit esse rei.vt.ff.ad exhibendũ.l.si quis.§.sed et si quis.de auro ⁊ argen.le.l.seia.⁊ de ver.sig.l.labeo.cuʒ substãtialis forma testimonij deficiat puniri nõ dʒ qꝛ absurdum est origine vel substantia rei sublata vel destructa imaginē relinqui.j.de lati.lib.tollen.l.vnica.§.j.s.de feri.l.a nullo.Iteʒ vna res duplici ⁊ diuerso iure censeri non dʒ.vt.ff.de vsucap.l.cuʒ qui edes.⁊ extra de decimis.c.cuʒ in tua.cum ergo testis talis non debeat haberi pro teste quo ad fidem faciendam ergo nec quo ad penaʒ sustinendã qꝛ sic modo haberetur vt testis ⁊ modo non ⁊ ridiculuʒ est eandē vt nuptam ⁊ vt viduã haberi.vt.ff.de condi.⁊ demon.l.tytie si nõ nupserit.⁊.l.mulieri ⁊ tytio. Itē actus accusatorius testis ⁊ iudicis in iure equiparant videlʒ vt in eo in quo nocet officiũ accusatoris accusatori noceat officiũ testis testi.⁊ iudi.iudici qđ ptʒ qꝛ accusans testamentũ et succumbens perdit legatũ sibi in eo relictũ.Iteʒ si vt testis deponat contra testeʒ vel si vt iudex iudicet.vt.ff.de his qbus vt indignis.l.post legatuʒ.§.j.⁊.§.is vero.⁊ pro hoc de bonis libe.l.qui cũ maior.§.j.Sed actus accusatoris de facto tñ accusatori nõ nocet vt ptʒ in muliere ⁊ minore accusantibus qui circa penam turpil.ab accusatione desistunt.vt.ff.ad turpil.l.j.§.accusationeʒ.in fi.idem in iudice qꝛ actus eius qui de iure non valet sibi penã nõ infligit.vt.ff.qđ quisq; iur.l.j.§.fi.ergo idem erit in teste predicto cuius dictũ de iure non valuit quid eñ obfuit conatus ⁊c.vt.ff.qđ quisq; iur.l.j.ad fi.dolus ei qui non nocet non punitur.vt.ff.de dolo.l.j.§.idem pomp.Itē in non atrocioribus delictis qui cogitat agit sed non perficit nõ punitur etiã si per eum nõ stetit.vt plene dixi.s.de epi.⁊ cleri.l.si quis nõ dicam rapere sed crimen falsi de atrocioribus non est cum plerũq; pena sanguinis non imponatur ex eo.vt.ff.de falsis.l.j.§.fi.⁊ notatur.s.de transac.l.transigere.ergo cuʒ iste testis non perfecerit non punitur.⁊ si dicatur ꝙ quantũ in eo fuit perfici dici põt qđ cũ tali testimonio fides nõ adhibeatur non põt dici falsum perfectũ.vt notatur.ff.de ver.obli.l.ita stipulatus.⁊ de ver.sig.l.paulus.Itē videtur casus pro hac parte.ff.de falsis.l.si quis legatũ.iij.responso.vbi de hoc dixi vbi ascribens sibi in testamento deficiente solennitate iuris nõ incidit in penaʒ falsi ergo idē in teste cuius depositio deficit iuris solennitate.In contrariũ sic probatur sacramentuʒ testis non videtur principaliter de substantia testimonij sʒ in fauorē partiũ inductum qꝛ testis falsus iniuriã facit parti contra quã deponit.vt.j.de falsis.l.damus.⁊.l.prebemus.⁊ extra de fal.c.j.⁊ ideo partes tale sacramentũ remittere possunt vt hic in gl.⁊ extra.e.c.tuis.⁊.c.fraternitatis.cum ergo in fauorē partium sit introductũ ergo in earũ lesioneʒ non dʒ retorqueri.vt.s.de legibus.l.qđ fauore.quod esset si pretextu sacramēti omissi talis testis nõ possit puniri.Item talis falsidicus nõ solum partem sed etiã deum ⁊ iudicem offendit.vt.d.c.j.extra de falsar. ergo attenta offensa dei ⁊ iudicis dʒ puniri qꝛ inter simpliceʒ assertionē ⁊ iuramentũ non facit deus differentiã.vt extra de iureiur.c.⁊ si xps.Item lʒ testimoniũ de quo agitur ꝓpter sacramentum omissum solennitate deficiat tñ turpitudinē cõtinet vnde lʒ pp omissionem sacramenti quo ad fidē faciendam nullum censeatur tñ quo ad puniendũ falsitatē ⁊ turpitudinē aliqđ dʒ censeri sicut pactũ de futura successione quo ad effectum ⁊ vtilitateʒ paciscentiũ est inualidum.vt.s.de pactis.l.fi. Sed quo ad puniendũ turpitudinē aliqđ indicatur.vt.ff.de his quibus vt indignis.l.ij.ad fi.⁊ de dona.l.quidã.§.fi.et est simile.ff.de cõtrahen.em.l.in venditionibus.in fi.⁊ de act.em.l.si sterilis.§.ꝙuis.Item est simile.s.si contra ius vel vtili.publi.l.⁊ si legibus.⁊ ita videtur sentire Cardi.in simili questiõe extra de elec.c.vt circa.li.vj.in gl.q̃ incipit singulariter vt predixi.ver.sed quero.appello tñ petrus adheret q̃ bene facit ad q̃onem presentē.Dñs rich.de malumbris qui hãc q̃onem publice disputauit post predicta allegata pro ⁊ contra soluit per preallegatã.l.si quis legatũ.ff.de falsis.vbi dꝛ in primo responso ꝙ ascribens sibi in testamento solenni et perfecto incidit in penam falsi.Si vero in non solenni vel nõ perfecto vt qꝛ falsuʒ erat vel filius in eo preteritus si hʒ figuraʒ ⁊ formã testamenti ita qđ perfectũ est forma exteriori ⁊ visibili lʒ deficiat solēnitas intrinseca adhuc incidit ascribens sibi in penã falsi.vt.ff.e.l.ij.scđo responso.⁊ ꝓ hoc.ff.de tabu.exhibē.l.j.§.hoc interdictũ.⁊ quemadmodũ testa.aperiantur.l.ij.§.j.vbi vero testamentũ caret forma ⁊ substantia exteriori ⁊ interiori vt qꝛ nõ est cõpletum nec signatũ tunc sibi ascribens in penã falsi nõ incidit.vt.e.l.si quis legatuʒ.iij.responso.⁊ de penis.l.si quis aliquid.§.testamentũ a simili.idem in teste de quo agitur qꝛ vbi testimonium est perfectũ ⁊ solenne tunc indubitanter testis deponēs falsum punitur.vt.j.e.l.nullum.⁊.ff.e.l.qui falsa.vbi aũt testimoniuʒ non hʒ esse perfectũ vt qꝛ deposuit sine sacramento vt in questione ꝓposita tunc siquidē intra acta ⁊ in scriptis ⁊ corã iudice ⁊ sic hʒ testimoniũ figuram ⁊ formã exteriorē ⁊ visibileʒ lʒ interior ꝓpter sacramentũ deficiat tũc adhuc puniatur per prealle.l.si quis legatum.ij.responso.⁊ alia iura.s.ad hoc adducta.Si vero testimoniũ non hʒ formã nec figurã exterioreʒ vel visibilem vt qꝛ deposuisset coram tabellione tñ cui hoc nõ erat per iudicem cõmissuʒ vl' extra acta in aliqua schedula tũc non puniatur.vt.d.l.si quis legatum.iij.responso.⁊ ita intelligantur iura ad hoc adducta.disputatur etiaʒ hec questio per Io.and.in mercurialibus suis sub titulo de crimine falsi ⁊ incipit aquilius.⁊ per cy.de sepul.viola.l.j.in fi.⁊ per gandinuʒ titulo de falsarijs ⁊ falsitatibus.§.Sʒ licet hoc casu pena falsi non puniatur an tñ aliter punietur dicendũ est qđ si deposuit vt tabellio in actis describeret ⁊ descriptum est tunc lʒ non puniatur vt testis falsus punitur tñ ex alio gñe falsi.vt.ff.de falsis l.j.§.qui in rõnibus.Si aũt non vt in actis describeret nec descriptum est dolose tñ ⁊ mēdaciter voluit partē ledere tenetur parti de dolo ciuiliter.vt.ff.de fur.l.falsus.§.si quis in psonaʒ ⁊ criminaliter crimine stellionatus.vt.ff.de crimine stellionatus.l.iij.ibi.Item si quis in posterũ.Si vero neminē incidere noluit tunc nullomodo tenetur.vt.ff.de dolo.l.quod vēditor.

¶ Sed quid si negligentia vel malicia tabellionis omissum est scribi sacramentũ testis dic ꝙ si ex negligētia remoueri poterit ab officio.s.de prefec.preto.orientis.l.si quos.vbi de hoc plene dixi.Si vero ex malicia tunc tenetur pena falsi qꝛ pretermittens solennitatē scienter falsum cõmittit.vt.j.de testa.l.iubemus.ad fi.⁊ pro hoc prealle.§.qui in rationibus.ff.de falsis l.j.⁊.j.de numerarijs.l.nulli.li.xij.credo etiã ꝙ teneatur parti quã lesit ad interesse ad instar iudicis.vt.j.e.l.si qñ.in fi.etiam vbi malicia vel negligentia eius parti nõ noceret.vt.j.de fidei com.l.gñaliter.ad fi.de testa.l.errore.et de re.iur.l.si librarius Rich.eandē determinationē fecit Io.and.qui dictam q̃onem disputauit in mercurialibus suis.tit.de crimine falsi.⁊ incipit aquilius vocatus. Item notanduʒ qđ de honestate tñ est ꝙ testis iuret ⁊ deponat ieiunus.vt extra.e.c.j.in fi.⁊ ibi in gl.⁊.xxij.q.vltima honestũ ⁊ de cõsuetudine non seruatur.Est etiã notandũ ꝙ qui semel deierauit amplius testificari non potest xxij.q.vltima.c.paruuli.⁊ ibi in gl.⁊ per archi.⁊ notatur.j.tit.proxi.l.ij.in fi.glo.magne.⁊.ff.e.l.iij.§.lege iul.in gl.signata super verbo impuberes.⁊.e.titu.l.produci.fm vnam lecturam. et ex.e.c.sicut.⁊.c.ex parte.⁊ dixi.s.de transact.l.si quis maior.in fi. ¶ Modo ad declarationē secunde partis huius.l.vide qđ notatur.ff.e.l.ob carmen.§.fi.in auc.e.§.sancimus.magis etiã creditur masculo quã mulieri.vt extra de ver.sig.c.forus.§.testes.Itē op.vt in gl.ꝙ testibus diuersis nõ credatur sicut nec scripturis.vt.j.titu.j.l.in exercendis.⁊ ita nõ creditur honestioribus vt hic dꝛ.Sʒ in hoc differũt testes ⁊ instra ⁊ ratio diuersitatis in gl.hic redditur qđ est satis notandũ cum quo cõcor.qđ notatur.d.l.ob carmen.§.fi.⁊ plenius.d.l.scripture.j.ti.proxi.in fi.magne glo.⁊ extra.c.presentiũ ⁊ quid sit seruãdum circa diuersitatē vel cõtrarietatem testiũ dic.vt no.ex.e.c.in nostra. Et qꝛ de dignitate ⁊ fama testiũ hic agitur vide qđ notatur per gabrieleʒ de offelletis in suo tractatu de fama.§.

nunc superest vt ad portũ.ver.tertio an ea que.s.dixi.⁊ ver. se quenti. Quero etiã qõnez facti q̃ talis est aliquis bãnitus fuit de crimine famoso eo habito ꝑ confesso ex forma legis muni cipalis postea superueniẽte abolitiõe vel ex alia causa fuit can cellatus ⁊ exẽtus de ipso bãno queritur nũquid hoc nõ obstã. a testimonio repellatur ⁊ primo vr̃ ꝙ nõ ⁊ qõ ex tali bãno non fuerit infamis nam in his que ꝯ ius cõe introducũtur non dꝫ fieri extensio sꝫ arctatio et maxime in penis.vt.ff.de penis.l.si preses.⁊.l.interpretatiõe.de leg.l.qõ vero contra rõnem ⁊ no tatur.ff.de dona.l.tã is.⁊ de testi.l.is cuius sꝫ talis datio bãni est ꝯ ius cõe.vt.ff.de penis.l.abũtem.⁊ penale ergo eius effe ctus nõ est extendendus ad infamiã vel ad aliud nõ expressũz ⁊ qõ ex tali bãno non oriat̃ infamia facit tex.⁊ gl.j.si tutor non gesserit.l.j.vbi de hoc dicam.⁊ tetigi.s.de modo mulctar.l.j. Item ꝑ hoc qꝛ dispositio.l.vel hoĩs verbum aliqõ simpliciter proferẽtis referenda est ad id qõ fm primũ ⁊ purũ sensum im portat nõ fm interpretatiuũ.vt.ff.de le.ij.l.si ita quis.§.is cui ⁊.l.cũ pater.§.hereditatẽ.⁊ de ver.obli.l.ex ea parte.§.in insu lam.⁊.s.de his qui veniã etatis impe.l.si.lex ergo dicens dam natũz vel cõfessũz de crimine esse infamẽ.vt.ff.de pub.iudicijs l.infamem.de vero cõfesso.vel cõuicto intelligenda est non de interp̃tatiuo per bannũ vel cõtumaciã vñ non erit infamis nã ex.l.municipali nõ qꝛ hoc in ea nõ est expressum iure cõi nõ qꝛ de interpretatiuo nõ intelligitur vt dictũ est de hoc vide quod not.per Jac.de beluiso.j.de requi.reis.l.fi.in opere solutiõis contrarior. Item dato qõ esset infamis qõ per abolitionẽ vel cancellaturã desiuit esse infamis ꝓbatur sic origine rei sublata nõ dꝫ imago remanere.j.de latina liber.tol.l.vnica.circa prin cipiũ sed bannũ fuit origo a quo ꝓcessit infamia ergo eo sub lato sublata erit infamia.⁊ ꝑ hoc qꝛ ex legibus abrogatis non est arguendũ.vt.s.de iustiniano.C.cõfir.§.falsi. Sed qui dicit bannitũ infamem hoc dicit ex bãno correcto ⁊ abrogato ergo ⁊c.cessante eñ causa cesset effectus.vt.s.de epi.⁊ cleri.l. gñali ter. Itẽ vitiato expresso vitiatur ⁊ tacitũ.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxorẽ.l.si spõsus.§.j.⁊ sublato principali tollitur accessoriũz vt.ff.de re.iur.l.cũ principalis expressum aũt ⁊ principale fuit bannũ tacitũ aũt ⁊ accessoriũ infamia ex eo secuta ergo banno sublato ⁊ infamia. Itẽ ea q̃ cancellantur ab eo scienter qui hꝫ ꝑtãtem cãcellandi perinde habentur ac si nunq̃ scripta forent vt.ff.de his q̃ in testamẽto delẽtur.l.j.§.sed si legi.⁊.§.sꝫ si con sulto.⁊.j.de testa.l.nostrã.⁊.l.si vnus.§.j. Sꝫ si bannũ nunquã scriptũ fuisset bãnitus nõ fuisset infamis ergo cancellatiõe se cuta idẽ erit qꝛ cõtraria ꝯtrium pariũt effectũ.vt bene ꝓbatur. ff.de sententiã passis.l.fi.de cadu.tollẽ.l.vnica.circa principiũ ibi ꝙ belli calamitas ⁊c. Sicut ergo scriptura bãni infamiam induxit sic eius oppositũ qõ est exẽtio ⁊ cancellatio tollere dꝫ. ad hoc accedũt iura q̃ dicunt per restitutionẽ infamiã aboleri vt.j.de sententiã passis.l.j.cum si.⁊ rescissa vsucapione tollitur eius effectus.vt.s.de resti.mili.l.si eo tpe.⁊ ex qui.cau.maio.l. fi. Item lex q̃ cancellari voluit satis videt̃ ipsis rebus ⁊ factis tollere effectũ qui sequebatur ex banno sicut princeps ipso fa cto tollit ius militare militẽ exauctorando.ff.de his qui no.in fa.l.ij.§.ignominiosa.cancellatio.eñ effectũ scripture tollit vt. ff.de ꝓba.l.si chirographũ tollere ergo dꝫ effectũ banni q̃ est ipsa infamia.cõcluditur ergo hunc bannitũ infamẽ non fuisse vel si fuit liberatũ esse ⁊ sic posse testificari. In ꝯtriũz facit quia fictio legis ꝑ veritate habetur.vt ptꝫ in fictione postliminij et legis cornelie ⁊ vbi lex fingit transigentẽ super crimine famo so haberi ꝑ confesso ⁊ idẽ esse ac si vere cõfessus fuisset.vt.ff.de his qui no.infa.l.j.§.qui furti.⁊.l.qñ.⁊.l.furti.§.pactus.sed in casu nostro lex municipalis fingit bannitũ pro cõfesso ergo in famis efficitur ac si esset vere cõfessus. Itez cũ lex disponat de expresso ⁊ principali disponere videtur de tacito et accessorio siue cõsecutiuo.vt.s.de legi.l.nõ dubium. Ibi legis eñ latori ⁊c.⁊.ff.ad turpil.l.j.circa prin.ibi q̃uis iudex nihil in sentẽtia de pena subijciat. Sed dicat calũniatus est legis tñ ptãs circa condẽna.exercetur.ad idẽ.ff.de ver.sig.l.si qua pena. Sed lex municipalis de principali disponit hoc est de banno ergo ⁊ de eius cõsecutiuo.s.de infamia. Quod aũt per cancellationez nõ desinat esse infamis sic ꝓbatur nã bannũ ꝓcedit ex cõtumacia banniti tanq̃ a sua causa finali ⁊ ab ipsa cõtumacia ꝓcedit qõ habeatur ꝑ confesso ⁊ ex hoc sequitur infamia. Sꝫ de natura ⁊ ptãte cause finalis est vt ea cessante cesset effectus ⁊ ea rema nente remaneat.vt.ff.de postula.l.j.§.sexũz de fonte.l.j.§. hoc interdictũ.⁊ plene dixi.s.de epis.⁊ cleri.l. generaliter. sublato ergo bãno adhuc remanet causa finalis.s.cõtumacia ergo re manet effectus.s.infamia cum cõtumacia sit quid facti qõ pro infecto haberi nõ põt.vt.ff.de captiui.l.in bello.§.facte. Item causa q̃ causatũ suũz consummauit lꝫ postea deficiat non facit

causatum seu effectũ suũz deficere.vt.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.l.patre furioso.de ver.obl.l.inter stipulantẽ.§.sacrã sꝫ hic causa.i.ꝯtumacia cõsummauit effectũ suũ ficte cõfessiõis et infamie ergo lꝫ deficiat durare dꝫ effectus.⁊ ꝑ hoc bñ facit qꝛ si lego tytio si cõsul fiat purificato legato licꝫ postea desinat esse consul non deficiat legatũ.vt.ff.de condi.institu.l.penul.⁊ si posthumus preteritus rumpat testamentũ lꝫ postea moriat̃ non restituitur testamentum.vt.j.de libe.prete.l.ij.ergo ita in ꝓposito cũ ex contumacia bãniti sit perfecta obligatio ꝑ ban num subsecutũ ⁊ confessionẽ fictã lꝫ postea tollatur bannũ nõ tollitur obligatio iam perfecta cuius causa.s.contumacia non deficit sed durat durabit ergo infamia. Itẽ quoties ex eadem causa ꝓcedit duplex effectus vno amoto non desinit causa et manente causa durabit effectus nam si feci furtũ ⁊ conuentus conditiõe furtiua rem restitui durat causa.s.furtũz.⁊ per ꝯñs effectus.s.actio furti ad penã ⁊ eius infamiã.j.de furtis.l.an cille.ff.de cõdi.furtiua.l.si ꝑ fure sic dr̃ in infirmo cuius radix infirmitatis durat.vt.ff.loca.l.marti⁹.⁊ in furioso cuius furor desinit aliq̃ tamẽ radix remanet.vt.j.de curatore furiosi.l.cũ alijs.cũz ergo in qõne nostra nõ tollatur nisi vnus effectus.s. bannũ manere dꝫ alius effectus.s.ficta confessio ⁊ infamia cũz adhuc duret causa.s.cõtumacia. Item qñ aliqua duo sic se ha bent qõ vnum sine alio esse põt vno sublato non tollitur aliud vt.j.vñ legitimi.l.nõ hoc.⁊.s.de ꝓba.l.ad proba. Sed qs pos set esse cõfessus ex delicto etiaz cessante banno ⁊ eo cancellato. Item cancellatio põt esse vtilis quo ad alia ergo per cancella tionem nõ sequitur infamie remissio ita ꝙ cancellatio videtur equiperanda indulgentie q̃ non tollit infamiam.vt.j.de gene rali abolitione.l.j.non aũt restitutioni q̃ in pristinũ statum re ponit.vt.j.de sententia passis.l.iij.⁊ fi.⁊ qõ opus sit restitutiõe ad famã probatur.ff.e.l.iij.§.l.iul.ibi qui eorũ in integrũ resti tutus nõ erit. Itẽ abolitio scripture non perimit ius cõtentũ in ea si põt aliquid operari qõ patet qꝛ abolitio accusatori con cessa non tollit ius accusandi contentũz in ea qꝛ põt esse vtilis quo ad instantiaz litis.vt.ff.ad turpil.l.repetere.j.rñso.⁊.l. au priuatiz.⁊.j.de gñali aboli.l.j.igitur in casu nostro cancellatio bãni nõ tolleret ius infamie si depẽderet ab ea cũ ipsa cãcella tio posset esse vtilis ad alia. Item vr̃ expressum qꝛ infamia non potest remitti nisi ꝑ principem vel senatũ vt.ff.de postula.l.j.§ de qua aũt restitutione ⁊ extra de re iudica.c.cum te in gl.lex ergo municipalis vl' abolitio alterius quã ꝓncipis nõ potuit infamiã tollere. Dñs Ja.butrigarius hãc qõnem disputauit ⁊ determinauit ꝙ talis bãnitus nõ remaneat infamis ⁊ ad te stimoniũ admittat̃ ꝑ iura ad hoc adducta ⁊ dicit hoc non con tingere ꝑpter defectũ cause qꝛ cã nõ deficit maxime quia eius effectus fuit cõsummatus vt dictũ est sed dicit infamiã tolli ꝑ nouã legem que de abolitiõe.vel cancellatione loquit̃ nam lex que mãdat bãnũz cancellari vr̃ etiã infamiã tollere qꝛ cum lex mandat aliquid fieri vr̃ id mandare sine quo tale factum esset inutile vt.ff.de aqui.here.l.ꝑ herede.§.pap.l. illud et cum lex tollit factũz vr̃ tollere eius effectum vt dictum est de milite ex auctorato ⁊ de eo qui includit cordulas testi.j.de testis.l. nr̃az nã videt̃ tollere effectum testi ⁊ priuilegia militaria sic ⁊ tollen do bãnum vr̃ tollere effectum ficte cõfessionis ⁊ infamie et ad hoc accedit qꝛ disponeus de ministro vr̃ disponere de eo cui ministrat.ff.de le.ij.l.peto.§.mater ⁊ de annuis lega.l.annua. §.a tytia sed hic bãnum videtur sicut mĩster ficte confessionis ⁊ infamie ergo lex disponens de ipso et de ficta confessione et infamia disposuisse vr̃.ꝑ hoc etiã facit fauor infamie tollende de quo dixi ⁊ notat̃ in glo.j.de nup.l.imperialis.§.j. ⁊ de hoc ẽt.s.de inofficioso testõ.l.oĩmõ ver.sꝫ nũquid presumptio ma licie.nec obstat ꝙ solus ꝓnceps ⁊ senatus remittunt infamiaz qꝛ verum est de infamia inducta iure cõi hic aũt loquimur de ea que oritur.l.municipali que ꝑ aliã legez municipalẽ tolli põt nam qui põt inducere põt tollere vt.ff.de re.iuris.l.qui põt ⁊ l.nihil tã naturale.ad alia ar. ꝯtria satis potest colligi rñsio per predicti vel recurratur ad ipsaz qõnẽ dñi Jacobi.predicta fa ciunt ad decisionẽ qõnis vtrum excõicatus post absolutionez possit testificari vel ad accusandũ admitti de quo plene nota tur.iiij.q.j.c.j.⁊ ꝑ Inno.d.c.testimoniũ extra.e. Sed nũquid testes excõicati possint absolui a iudice cui est cõmissa vel re missa receptio testiũz saltem ad cautelam dic ꝙ sic si concessa extra de testi.c.veniens.ij.ĩ fine Si antẽ nõ est ei talis ptãs vt extra de testi.c.veniens.ij.ĩ fine. Si antẽ nõ sit concessa adhuc dicit idem archi.p.c.ad pñtiaz extra de ap. ⁊ ita notat in.c.solet de sñia excõicat.li.vj.licet Inno. hostieñ. ⁊ Jo.monachus ibi notent cõtrarium vtrum testis crimino sus vel qui semel deierauit peractam pñiam testificari possit de quo plene habet̃ in qõnibus bartolo.hix.cxxviij. questiõe que incipit. Itẽ queritur vtruz pacta pñia de crimine ⁊ in gl. ⁊ ꝑ archi.

⁊ per archi.xxxij.q.v.c.preceptū.ij.q.vij.ipsi apostoli.vj.q.j.c. oēs.⁊.iij.q.vij.§.porro.ij.q.iij.§.hic colligitur.j.q.vij. si quis crimē.⁊.l.d.c.illud.⁊ qđ notatur.d.c.testimoniū.p ber.Inno. ⁊ Hosti.⁊ in spec.e.§.j.ver.Itē opponitur ꝙ est criminosus.⁊ ver.sequē.⁊.ff.e.l.iij.§.lege iul.in gl.signata super vbo qui ve impuberes erūt vbi habes vtrū criminosi a testimonio repellantur.ad hoc etiā facit qđ notaui de heretico ad fidē reuerso vtruz a testimonio repellatur.s.de here.l.qm.Itē si testis tpe iuramēti erat bone fame postea efficiatur criminosus vel infamis nō vitiatur dictū eius vt notaui.s.hac.e.l.v.quid si testis erat testabilis.Nūc declaremus tertiā partē huius.l.qđ dicto vnius testis nō creditur quantacūqȝ dignitate prefulgeat etiā si esset sanctus vel martyr ꝑm augustinū.ix.di.c.ergo solis.⁊.l. di.si quis ꝑpostera.vel si esset imperator.vt notatur.j.de testa. l.oīm testorum.nulla em̄ lex imperator canonica vel diuina aliquem condēnat ex testimonio vnius solius.xxxiij.q.ij.c.admonere.§.j.⁊ ad hoc cōcor.ex.e.c.in oī negotio.⁊.c.lȝ primo.in fi. ⁊ qđ ibi notatur.⁊.c.lȝ ex quadā.⁊.c.veniēs.in fi.ij.q.iiij.ī summa.⁊.c.presul.facit tñ semiplenaȝ ꝓba.vt.ff.de dote prelega.l. theopompus.⁊ ibi in glo.notatur etiaȝ.s.de rebus credi.l.in bone fidei.Requiruntur ergo regulariter duo testes.vt.ff.e. vbi numerus.vbi de hoc ex de re.iur.c.pluralis locutio.li.vj. ⁊ ibi de hoc satis per Jo.an. Predicte tñ due regule fallūt qr aliqñ non sufficiunt duo ⁊ qñqȝ sufficit vnus.vt plene notatur in spec.e.§.restat de numero testiū per totū.§.⁊ in brocardis de testibus ⁊ in libello disputatorio pylei.de testib⁹ rubricella. Item quot testes ad ꝓbationē sufficiāt in summa azo.e.tit.§. sunt aūt necessarij.⁊ in summa aucten.in prin.⁊ in libello de fugitiuis bagarotti rubrica ꝯ testem.ver.Itē testimoniū vnius ⁊ ver.qñqȝ tñ.viij.testes.⁊ per goffr.in summa.e.§.duo aūt.ex de ꝓcur.ex insinuatione per ber.⁊ Inno.ex.e.c.nuper.vbi est bona gl.ber.⁊ per archi.xx.q.j.c.presens clericus.⁊ per Host. in summa.e.§.quotus numerus.ver.in his.⁊ ver.sequē.Sunt etiā aliqui alij casus vltra ꝑdictos notatos in predictis remissionibus in quibus dicto vnius creditur.primus est de peni. dist.j.c.multiplex.⁊ ibi per archi.secūdus.de cōse.di.iiij.c.cuȝ itaqȝ.in glo.⁊ per arch.immo etiā videtur dictis duobus casibus sine iuramēto credi.vt ibi no.alius est qñ citatus iuste impeditus nō potuit cōparere naȝ tale impedimentū ꝓbat solo sacramēto.iiij.q.v.c.j.in fi.⁊ ibi notatur in vltima gl.⁊ pro hoc extra de elec.c.qr pp.§.penul.⁊ de ista ꝓbatione impedimenti bene notatur per archi.ex de dolo ⁊ cōtu.c.actor.li.vj.⁊ de isto modo ꝓbandi per sacramentū dixi.⁊ notatur in gl.s.de his q ad ecclesiā cōfugiunt.l.fi.§.sicubi.⁊ ad hoc.ff.de excusa.tuto.l. scire opz.§.sufficit.⁊.j.qñ ⁊ quibus quarta pars debetur.l.ij. §.ij.ibi iuratis successoribus ⁊c.li.x.Iteȝ ꝑm quosdā creditur soli iudici ⁊ arbitro qđ est falsum.vt dixi.s.de arbitris.l.ne in arbitris.§.fi.Itē creditur iuranti se nō didicisse testificata.vt. s.titulo pximo auc.atqui semel alijs etiā casibus ꝓbatur proprio iuramēto.vt dicam.j.vnde vi.l.si qñ.Iteȝ qđ vni testi credatur allegatur.ff.de ꝯben.em.l.j.ibi teste homero sȝ ibi non ꝓprie testis inducitur sȝ eius opinio allegatur. Iteȝ creditur vni testi.j.de repu.auc.hodie quantiscūqȝ annis.Itē creditur dicenti sacerdotē nō esse sufficientē ad cōfitendū cum eo ⁊ sine eius licentia pōt alteri cōfiteri.de peni.di.vj.c.placuit.⁊ ibi in glo.⁊ de hoc an vni credatur vel non est bona glo.lxxxvj.di.c. tanta nequitia.Casus plures vbi nō sufficiūt duo testes notantur.j.e.l.testiū.in glo.magna.⁊.j.de testa.l.hac cōsultissima.est ⁊ alius vbi exiguntur quinqȝ ⁊ quem nō reperij per alios notatum.s.ad ꝓbandum ingratitudinē vasalli vt in vsibus feudorū circa finē titulo quot testes sunt necessarij ad ꝓbandum feudi ingratitudinē.In gl.j.ibi.l.si quis presbyter. Sȝ ibi nō de teste loquitur sed in purgatione vbi de facili iurare nō debetvt ibi.In ea.glo.ibi.§.nullum.Itē iuramentuȝ testis fieri dȝ corā iudice.vt notatur in glo.s.de iureiur.auc.principales ⁊ hoc innuit hec lex ibi arctari precipim⁹.nullus em̄ eos arctare pōt nisi iudex.⁊ ꝓ hoc.j.e.l.nullum.⁊ tȝ glo.s.e.l.iolaȝ.duȝ dicit solam a presentia iudicis.et ita in iudicio seruatur. Ibi generalis cōsuetudo.⁊ est expressum.ij.q.iiij.c.nullū. Ibi auc. sed iudex de hoc dic.vt ibi dixi.ibi de ferijs.l.j.vbi tȝ gl.idem qđ hic.⁊.s.de iur.cal.l.ij.§.sed qr veremur.⁊ aȝ.in summa.e.⁊ od.hic.⁊ est casus.ex.e.c.tuis.⁊ ibi in gl. In cā tñ mřimoniali nō pōt remitti.vt ibi notař. Ibi de ventre inspiciēdo.l.j.circa prin.īmo obstetrices iurare tenētur.vt.j.de secūdis nup.l.hac edictali.§.his illud.⁊ dixi.s.de nouo.C.compo.§.ideoqȝ ⁊c.

1 ☞ Tabellio testificatur super instrumento per cū confecto.
2 Iudex de gestis coram eo an possit testificari.
3 Tutor in causa pupilli an possit testificari.

Omnibus in re propria.

Canonizata est.iiij.q.iij.c.nullus.§.oibus.al's est. c.per se.⁊ dic vt ibi notatur.⁊.ff.e.l.nullus.⁊ ibi in glo.⁊ in summa.e.§.habetur etiā in his ⁊ concor.cū gl.huius. l.qđ notatur per Inno.ex.e.c.qm̄.Sȝ vř qđ quis possit testificari in re ꝓpria.vt extra de ꝓcur.c.ex insinuatione.sȝ dic vt ibi notatur per ber.⁊ Inno.Itē opponitur ꝙ in multis casibus quis testificetur in re ꝓpria vt economus.lxxxix.di.c.qr in qbusdam.⁊ ibi in gl.parua q̄ incipit ipsi em̄. vt in euāgelio Jo. viij.c.ego sum qui testimoniū perhibeo de me ipso.vt extra.e.
1 c.in oī negotio.† Itē tabellio testificatur super testamēto ⁊ instrumento per eū cōfecto.vt.ff.de testa.l.domitius labeo.j.de falsis.l.si quis decurio.⁊ in auc.de instru.caute.§. si vero neqȝ adnumerator.Itē administratores ciuitatū ⁊ prelati ecclesie ⁊ vicedomini in causa ciuitatis ⁊ ecclesie qr ad eos nullū cōmodum vel incōmoduȝ spectat.vt.ff.de consti.pecunia.l.eum qui ephesi.§.penul.qđ forte verū non est durante administratione vt.ff.e.l.fi.Sed dic vt in spec.e.§.j.ver.nūquid rector.⁊ in qōnibus Barto.hix.Cxxxj.qōne q̄ incipit aliquis erat administrator.⁊ in qōnibus rofre.xxiij.qōne.⁊ tangitur per Inn.ex. e.c.insuper.⁊.c.presentiū.que hodie est.li.vj.Itē legatarius ⁊ tutor testificātur in causa testamēti in quo est ei legatū vel tutor datus.vt.ff.de testa.l.qui testamēto.Sȝ so.vt hic.⁊ ibi notatur ⁊ instituto de testamētis.§.legatarius.⁊ in spec.de instr. editione.§.postremo.ver.sed nūquid oibus.Iteȝ scrutatores testificantur de eo qđ fecerūt in scrutinio in causa electiōis. vt extra de elec.c.cum dilectus.§.penul.⁊ ibi de hoc per Ber.et Inno.⁊ per eundē de arbitris.c.non fine.Sed dici pōt qđ in oībus casibus predictis nō testificantur in causa ꝓpria sed testificantur de facto ꝓprio vt ex predictis colligi pōt ⁊ aliud est testificari in causa ꝓpria aliud de facto suo ī causa aliena.Querit glo.nūquid venditor testificari possit in causa emtoris ⁊ vř hic sentire ꝙ nō sed dic vt plene dixi.s.de ꝓcur.l.fi.circa finē. vbi etiā notatur an fideiussor possit esse testis ꝓ debitore principali ꝓ quo fideiussit.Uel ecōtra debitor ꝓ fideiussore.⁊ vide
2 qđ notaui.j.de testa.l.durātibus.¶ † An iudex de gestis corā eo possit testificari plene dixi.s.de arbitris.l.ne in arbitris.§. finaūt.An donator ꝓ donatario querit odo.⁊ allegat ꝙ sic qr de euictione nō tenetur.vt.j.de euic.l.ij.Alij dicunt aut donatio incepit a traditiōe ⁊ tunc admittatur cuȝ de euictione non teneatur.vt.j.de iure dotiū.l.j.⁊.ff.de edil.edic.l.ad res donatas aut a precedenti pactione vel in donatione actū fuit qđ de euictione teneretur ⁊ tūc repellatur.ipse tñ odo.tȝ qđ indistincte repellatur sicut ⁊ venditor per iura in venditore allegata. d.l.fi.s.de ꝓcur.Idē tȝ hic cy.⁊ addit rationē qr donans affectat dona.suā valere.⁊ ideo ꝓpter talem affectionē repellatur ⁊ qr etiā proxeneta de quo minus videtur pp similē affectionē repellitur.vt in auc.e.§.penul.cy.qđ tñ intelligevt ibi notatur per eum.j.ad.l.cor.de falsis.l.⁊ si a te.An socius ꝓ socio in cā societatis dicaȝ.j.l.pxima. An denuntiator criminis in causa criminis qđ denūtiauit notatur per ber.⁊ Inn.extra.e.c.in oī negotio.⁊ in speculo.e.§.j.ver. Item qđ est testis ⁊ accusator.
3 ¶ † An tutor in causa pupilli gl.tȝ ꝙ nō.ff.de testa.l.qui testamento.in prin.⁊ allegat.ff.e.l.fi.⁊ ꝓ hoc qr loco dñi habeť.vt. ff.de furtis.l.interdū.§.q tutelā.⁊ ꝓ emtore q fundū.§.tutor. ⁊ qr cōmodum ⁊ incōmodum spectat ad eū qui tutele tenetur ⁊ ideo si cōstituit actoreȝ cōstituit periculo rerū suarū.vt.ff.de admi.tuto.l.decreto.Item esset pars ⁊ testis ⁊ introduceret se ipm ad iurandū ⁊ testificandū qđ est incōueniens.An in causa vniuersitatis vel collegij quilibet de vniuersitate vel collegio dixi.s.e.super rubrica.ver.an in cā vniuersitatis. An ꝓcur.in causa in qua est ꝓcur.gl.tȝ ꝙ sic.ff.e.l.fi.Triū tȝ alia gl.ff.de iure fisci.l.deferre.§.j.vbi de hoc dixi.⁊ ibi per Dy.⁊ hāc opi. puto veriorē ⁊ iura allegata in.d.l.fi.ff.e.nō loquūtur in ꝓcur. sed in proxeneta seu mediatore vt in eis ptȝ.⁊ ꝓ hac opinione facit qr ꝓcurator per cōtestationem dñs litis efficitur.vt.s.de ꝓcur.l.qđ quis.⁊ aliū ꝓcur.sicut dñs cōstituit.vt ibi notatur ⁊ sic in causa vere ꝓpria testificaretur cōtra.l.istam.Itē sequeretur absurdū qđ dixi.s.pxi.de tutore qr seipȝ ꝓduceret ⁊ iuraret se pñte loco partis cū in presentia partiū testes debeant iurare.vt.s.e.l.iurisiurādi.Sȝ differētia dȝ esse inter ꝓducentem ⁊ illū qui ꝓducitur sicut dř de mādatore qui sibi mandare nō pōt sȝ alij.vt.ff.de fideius.l.vrānius.⁊ qđ differētia debeat esse inter pñtanteȝ ⁊ presentatū probatur extra de iure patro. c.per nostras.de bap.⁊ eius effec.c.debitū.⁊ de instit.c.fi.⁊ ad hoc facit qđ dixi.s.tutorē prohiberi.tutor em̄ ⁊ ꝓcura.equiparantur.vt.ff.de cōtrahen.em.l.si in emtione.§.fi.⁊ de edi.edic. l.qđ si nolit.§.qđ in ꝓcur.Item certū est aduocatū a testimo-

nio repelli per dictaȝ.l.vltimã.ff.e.sed procur.,largo modo dr aduocatus.vt notatur.ff.mandati.l.salariũ.⁊ hoc ideȝ tȝ Cy.ĵ.e.l.qm̃.vbi de hoc per euȝ ⁊ qȏ procurator repellatur est casus extra.e.c.insuper.vbi de hoc bñ per Inn.vide etiã de epo ⁊ vicedño notatur an testificari possint in causa ecclesie.

Quoniam liberi. Canonizata est.iiij q.iij.c.liberi. et ibi in glo.⁊ hȝ duo dicta.Primũ ꝙ socius criminis repellitur a testimonio de quo notatur in spe.e.§.j.v. Item qȏ est socius criminis.⁊ ver.se.vbi queritur si in domo erant quatuor socij ⁊ vnus fuit occisus ⁊ nescitur per queȝ an alij possint testificari.vide etiam qȏ nota.in summa.e.§.Item causa cõis criminis.⁊ per Inno.her.extra.e.c.qm̃.⁊.c.veniẽs.⁊.c.personas.de confes.c.primo.xv.q.iij.c.vltimo in glo.⁊ per archi.⁊ plenius.lxxix.di.c.si quis papa.Fallit hec lex in casib⁹ hic in glo.notatis ⁊ alijs quos dicaȝ.ĵ.de accusa.l.fi.vbi reus interrogatur de socijs ⁊ in criminibus exceptuatis vt heresis extra de hereticis.c.in fidei fauorẽ.li.vj.⁊ vide qȏ ibi notatur per archi.⁊ Jo.and.⁊ Cardi.⁊ simonie.vt extra de testi.c.j.li.vj.⁊ vide qȏ ibi notatur per predictos.Iteȝ cõspiratores admittuntur.vt extra de re iudi.c.cum i et a ⁊ de testi.cogen.c.fi. Sȝ qũo hoc fiet si em̃ repellendo sociũ criminis dicã eũ sociuȝ confiteor crimen ⁊ sic non est opus testibus cõtra me.Sȝ circa hoc vide modũ repellendi sine periculo confessionis quẽ tradunt predicti archi.⁊ Jo.and.in predicto.c.j.extra.e.lib.vj.et idem archi.in prealle.c.si quis papa.⁊ azo.in glo.ĵ.de liberali causa.l.si quis filium.⁊ in speculo de accusatore.ij.col.ver.Itẽ repellitur qui fuit socius repellitur etiam socius criminis ab accusando socium.vt notatur.d.l.si filium.ĵ.de liberali causa ⁊ dicto ver.Item repellitur in speculo de accusatore ⁊ in gandino qui accusare possunt vel nõ.ver.Itẽ ab accusando repellitur socius ⁊ particeps ⁊ predicta vera sunt in criminibus.Sȝ an idẽ in causa ciuili queritur hic in glo.⁊ in hoc videntur concordare glo.cy.hic odo.azo.in summa.§.item in causa gui.de suȝ.Ja.de are.⁊ old.aut sunt socij ex cõuentione ⁊ oĩm bonoꝝ ita ꝙ lucruȝ ⁊ damnũ est cõe.vt.ff.pro socio.l.munus.⁊.l.cum duobus.§.fi.⁊.l.sequenti.⁊ tunc nõ testificentur in causa societatis qꝛ propria est.vt.s̃.l.proxima.ff.de libera.leg.l. si is qui duos.ij.responso.⁊ ita põt intelligi glo.q̃ est.iiij.q.iij.§.Item in criminali.ver.Item nullus idoneus.Si vero non sint socij oĩum bonoꝝ sed rei alicuius quaȝ cõem habent nõ ex ꝓposito sed ex incidenti tunc si eadẽ est causa defensionis vtriusqȝ quia saltem quo ad presumtionẽ agitur de vtriusqȝ cõmodo ⁊ incõmodo ⁊ nõ admittuntur al's sic ar.ff.de ap.l.si quis separatim ⁊ si seruitus vẽdi.l.loci.§.si fundus.⁊ de neg.gest.l.qui aliena.§.fi.⁊ ita sentit speculator.e.§.j.ver.sȝ nunquid socius.⁊ az.in brocardis de testi.⁊ glo.institu.de testa.§.legatarius.Sed qȏ indistincte socius repellatur facit.ff.de iudi.l.iul.ij.quã intelligi puto vt predictũ est ꝑ declaratione secundi dicti qȏ continet producentem testes eis teneri facere expensas intellige qȏ moderabuntur iudicis arbitrio ⁊ nõ solũ in veniendo sȝ etiaȝ in redeundo.vt ex̃ de rescri.c.statutũ.§.fi.li.vj.⁊ ibi per archi.⁊ Jo.an.Sȝ videt̃ ꝙ iudex teneatur facere expensas testibus.vt.ff.e.l.iij.§.gabino.in fi.sed expone ibi des.i.dari facias.vel dic ꝙ ille gabinus erat ꝓducens ⁊ sic ꝯcor.cũ ista.Fin vecture equorum vel nauis eis debeãt prestari.doctores cõiter tenent ꝙ sic si solitus erat equitare vel esset infirmus ⁊ de hoc dic vt in simili dixi.s̃.de iudi.l.properandũ.§. sin aũt alterutra.ver.sȝ nũquid expense facte in itinere ⁊ idem si habebat equũ proprium quẽ solitus erat dare alijs ad vecturã.Sȝ quid si testis amisit operas vel incurrit dãnuȝ qꝛ negotijs suis superesse nõ potuit nũquid tenetur ꝓducens hoc resarcire vı̃ ꝙ sic ar.s̃.de iudic.l.sancimus.vbi de hoc dixi.Contra puto qꝛ testificari est officiũ publicũ.vt extra de testi.cogen.per totum.⁊.ĵ.e.l.si qñ. Item cum hec lex nihil de damno dicat ꝓ omisso habendũ est vt.ff.sol.matri.l.si cuȝ dotem.⁊ ita vidi in iudicijs seruari.ad.l.sancimus.põt responderi ꝙ ibi fit mentio specialis de dãno ⁊ ibi erat contumacia partis.Itẽ colligit glo.qȏ laboratores pasci debent.⁊ idem odo.vbi pactum sit in cõtrariũ.dñs ol.tȝ contrariũ nisi actum esset qȏ pasci deberent ad instar liberti q suo sumtu operas prestat patrono.vt.ff.de operis libertoruȝ.l.suo victu.⁊.l.sequen.⁊ ita seruatur pro hoc de condi.indebi.l.si non sortem.§.libertus maxime si eis detur pecunia. vt.ff.de condi.⁊ demon.l.quibus diebus.old.

Si testis. Sumitur de corpore auc.de testibus.§.si vero dicatur.⁊.§.sequen. vbi plenius notatur quã hic.Et determinat si testis dicatur seruus vel inimicus vtrũ repellatur de quo notatur in summa.e.§.Itẽ repellũtur serui ⁊ plenius in spec,e.§.j.ver.Item qȏ est seruus.⁊ ver.seqnẽtibus.⁊ q̃ inimicitie repellant testẽ.vide.e.§.in prin.vbi etiã habes ꝙ eodeȝ modo repellitur amicus ⁊ est expressum.ff.e.l.iij.in prin.⁊ dixi.s̃.e.l.eos.⁊ de hoc per azo.in summa.e.⁊ vide qȏ notatur extra de accusa.c.cũ oporteat.per her.⁊ Inn.iij.q.v.c.accusatores.per archi.⁊ ꝓ hoc extra.e.c.quoties.⁊ vide etiã qȏ dixi.ff.de lega.l.sciendũ.§.si accusatio.Si seruus cõi opinione liber putabat an valeat eius testimoniũ dicetur.ĵ.de testa.l.j.⁊ de hoc ⁊ alias pulcras qõnes ad materiã pertinentes notat dñs Gabriel de oseletis in libello quẽ fecit de fama.§.nũc superest vt ad portũ. Ibi ex criminis lite mota ex hoc insurgit q̃stio quaȝ habui de facto quidã ꝓducebatur in testẽ in aliqua causa ille cõtra quẽ ꝓducebatur dicebat eũ inimicũ capitalẽ offerẽs se ꝓbaturuȝ inimicitiã.Ille q eum ꝓducebat dicebat eũ admittenduȝ sub ꝓtestatione cum hic ⁊ in cor.dicatur inimicũ admittendũ sub protestatiõe nisi sit inimicus ex criminis lite mota ⁊ idẽ posset dici si ꝯ testẽ obijciatur qȏ sit excõicatus infamis vel al's repellendus ⁊ sicut dixi vı̃ admittendus sub ꝓtestatione cũ non sit inimicus ex lite criminis mota lȝ ꝯriuȝ videatur innuere gl.q̃ est in corpore q̃ incipit ex leui inimicitia q̃ videtur dicere inimicum sub protestatiõe admittendũ qñ inimicitia est leuis secus si capitalis a cõtrario sensu dicte gl.⁊ qꝛ nõ est dare rõneȝ diuersitatis inter inimicuȝ ex lite criminis mota vel alia de cã cum causa repellendi inimicũ sit suspitio qȏ mẽtietur ꝑꝑ inimicitias inimici em̃ de facili mentiunt̃.vt.ff.de qõnibus.l.j.§.qõnem.⁊ vide qȏ de hoc ibi dixi.⁊ ꝓ hoc qꝛ in nouellis.e.ti.§.si quis dixerit in distinctiõe dr si ex criminali causa ⁊ nõ dr lite mota.circa hoc vber.de bobio et alij doctores distinguunt qꝛ aut obijciens ꝯ testem causam ex qua repelli debeat statim est paratus ꝓbare qꝛ hȝ sentẽtiã puta in qua excõicatus est testis ⁊ sic repellẽdus.vt ex̃.e.c.veniẽs.ij.in fine.vel sententiã in qua dãnatus est de pu.crimine ⁊ sic infamis.vt.ff.de publicis iudi.l.infamẽ.tunc admittat̃ ad probanduȝ nec admittat̃ testis sub protestatiõe.⁊ hoc indicat textus in cor.ibi ⁊ ꝓbauerit statim ⁊ gl.ibi posita.Si vero ꝓbatio longiorẽ requirat indaginem vel inimicitia leuis sit tunc sub protestatione admittatur.⁊ ita intelligatur hec auc.⁊ ar.ad hoc.ff.ad exhiben.l.iij.⁊ vt in pos.lega.l.is a quo.⁊ hãc tȝ host.in summa.e.§.ij.ver.hñ dico.⁊ v̇.in testibus ista requires.⁊ ita terminatũ fuit bergomi per magnos ꝑitos.⁊ ita tȝ predictus vber.in libello suo qȏ appellatur patria ꝑtãs rubrica quid obijcere debeat qñ testes ꝓducuntur.⁊ in spec.e.§.j.ver.quid ergo si obijciẽs premissa.⁊ v̇.vltimo.⁊.§.sepe.ver.corã nobis.⁊ de hoc ex̃.e.c.ex parte.in gl.que incipit huiusmodi exceptiões.⁊ per Inno.in gl.⁊ ne contra fieret.vbi etiã notat qȏ si iudex admittat testẽ repelленduȝ sub protestatiõe qȏ appellare nõ possum nisi haberẽ ꝓba.paratas vt predixi qȏ est notandũ.Et dixerunt quidã testẽ repellenduȝ ex leui inimicitia per.l.ff.de his quibus vt indignis.l.si inimicitie.cõiter tñ tenetur qȏ solũ capitalis repellat ꝓ hoc.ĵ.e.l.si quis testibus.in gl.⁊ per odo.ff.de adimẽ.le.l.iij.§.non solum.⁊ ibi in gl.de suspec.tuto.l.iij.§.si tutor.⁊ insti.de excu.tuto.§.inimicitie.minus tñ fidei adhibet̃ inimico ⁊ amico etiã leui inimicitia ⁊ amicitia.⁊ ita tȝ Inno.d.c.cũ oporteat.de accusa.dicẽs hoc cõmitti arbitrio iudicis.⁊ her.ibidẽ ⁊ gl.ff.e.l.iij.super verbo an ei inimicus.⁊ bñ no.extra de simonia.c.per tuas.vt lite non cõtestata.c.accedens.ij.de quo aliqua exẽpla subijciam⁹.Inimicus est ⁊ per ꝯñs repellendus qui aliũ spoliat rebus suis.vt ex̃ de resti.spo.c.item cũ quis ꝑꝑ quam inimicitiaȝ etiã in exceptis criminibus ab accusando repellitur.vt ibi notatur per Inno.⁊ per her.de accu.c.cũ.p.manconella ⁊.c.meminimus.Idẽ puto si spoliet aliquẽ bona fama q̃ preciosa res est.ix.q.iij.c.facta.al's fama ⁊ magnũ dãnum est eam amittere.ĵ.de decur.l.infamia.est em̃ quedã mors ciuilis perdere honorẽ statuȝ ⁊ famã ar.ff.de var.cogni.l.penul.⁊ de cõtra tab.l.j.§.deportatos.de capitis di.l.fi.⁊ ideo quibuscunqȝ modis redimi põt.ff.de bonis eoꝝ q mortẽ sibi consci.l.j.crudelis em̃ est qui negligit famã suaȝ.Idẽ si subditus spoliat ꝑlatum vel superiorẽ subtrahẽdo se ab eius obediẽtia quibus est obediendũ etiã lite pendẽte etiã a subiectis qui eos accusauerũt.extra de accu.c.olim.xvij.di.§.hinc.et.viij.q.iiij.c.nõne et ideo dicit canon.de spoliato cõtra spoliatores nec nudi contendere nec inimicis inermes opponere nos debemus.iij.q.j.opȝ.⁊ de resti.spolia.frequens.li.vj.Itẽ est inimicus qui cum inimico meo amicitias copulauit.vt.s̃.de inoffi.testa.l.liberi.lxxxvij.di.si inimicus.circa hoc tñ distinguit cy.ĵ.e.l.si quis testibus aut simpl'r copulauit amicitias cũ inimico ⁊ nõ repellit̃ sed minor fides adhibet̃ ar.ff.e.l.ob carmẽ.§.fi. aut nõ simpl'r sed factus est maritus vel vxor vel q alias ꝓhibetur et tunc in totũ repellatur vt dixi cy.Itẽ mine graues potentũ inducunt inimicitiam.

inimicitias.vt.s.qd metus causa.l.metus cu ibi notatis. ex qd metus causa.c.ij.paria naq sunt aliquē controuersiā mouere vel cōminari et posse mouere.vt.ff.si cui plusq.per.l.fal.l.nisi. §.si legatarius.Itez est inimicus qui dixit se inimicu.vt ex de accu.c.inquisitionis.§.ad hec ver.aut etiā aduersus eos.et de hoc an sit inimicus dz testis interrogari per iudicem.vt ibi in glo.not.⁊ plenius dicam statim in fine. Itē qui accusauit aliū de graui crimine est eius inimicus.vt.d.c.cū.p.māconella. de accu.j.c.cuz oporteat.vbi notatur.⁊ hac auc.⁊ in corpore.e.instituto de excusa.tuto.§.inimicitie.⁊.§.Item is.⁊.§.Item pp litem.j.de reuoca.dona.l.fi.⁊.iij.q.vlti.§.fi.⁊ dixi de hoc.ff.de his qui.vt indig.l.post legatū.§.j.Item qui testificatus est aliquem in causa criminali.vt ex de accu.c.meminimus.et ibi in gl.⁊ de testibus.c.fraternitatis.in scda glo.lz Hosti.zium sentiat.d.c.meminimus.⁊ de hoc.ff.e.l.pducti. Itez plati cuz ex officio corrigūt frequēter odia incurrunt ⁊ insidias patiuntur.ex de accusa.c.qualiter ⁊ qn.lz vbi iuste pcedunt maleuoli non sint deo.v.q.ij.c.j.al's.q.vj.c.ij.⁊.j.Item offenditur iudex per ap.appellantis ab eo ⁊ recusatione recusantis in causa.et ideo pōt recusari suspectus ab appellante in alijs causis ne puocatus lederet.ex de offi.dele.c.suspitiōis.⁊.c.ad hoc.⁊.c.posuit.de ap.⁊.ff.apud eū a quo appellatur.l.vnica.prouocatur enī quis ad vindictam cum recipit qd sibi displicet.⁊ ideo iura predicta de inimicitia loquentia non distinguūt cuius facto vel culpa oriantur inimicitie nec vtruz appelletur a iudice iuste vel nō ⁊ vtrū grauiter vel nō ⁊ testis tulerit contra alium veruz testimoniū vel nō ⁊ accusator detulerit vera crimina vel non vel iudex suspectus iure recusetur vel nō sed simplr dz in iuribus pallegatis ex testimonio accusatiōe ⁊ lite inimicitias oriri ⁊ ex appel.vel recusa.iudicē prouocari qz humana natura de facili labitur ad delicta.in auc.de monachis.§.si qs igitur.xij.q.j.c.j.⁊ lz predicta possint iuste ⁊ iniuste fieri tñ tutius eligi debuit.ex de cleri.excō.mi.c.illud. prouocati enī aiantur ad vltionē.vt.ff.de bonis liber.l.qui cū maior.§.idez puto.vñ dicit canō verendū est ne irati nocere cupiāt ⁊ ne lesi vlcisci velint.iij.q.v.accusatores.vndecumq ergo vel culpa cuiuslibet orte sint inimicitie locū habent iura predicta. Itē dicūt quidā q si aliquis est inimicus meus capitalis qd oēs de agnatione sua sunt inimici mei.⁊ iō a testimonio repellēdi.vt.ff. de iniur. l.lex cornel.⁊ ibi in gl.⁊ videtur expressūz.j.de senatuscōsulto clau.tol.l.vnica.⁊ ibi dixi ⁊ tangitur per Cy.j.de raptu virgi. l.j.in fi.qd durū videtur nec ille leg.hoc pbant minus tñ fidei adhibetur.si eniz amicitia detrahit fidei testis.vt.ff.e.l.iij.§.j. multofortius consanguinitas.vt.d.l.lex corne.pro prima opi. bene facit qz iniuria facta vni de agnatiōe videtur oibus facta vt.j.de senatuscōsulto claudi.l.vnica.⁊ qd notatur per Cyn.j. de raptu virgi.l.vnica.in prin.Itē si inimicitie sint recōciliate per pacē non videntur repellere testem.vt.d.§.inimicitie.j.de excusa.tuto.⁊.ff.de adimen.le.l.iiij.vbi de hoc dixi.⁊ ibi in gl. in corpore vnde hec sumitur.⁊.d.c.per tuas. ex de simonia.vt qd belli calamitas introduxit pacis lenitas sopiuit.j.de cadu. tollen.l.vnica.vltra prin. Et dixerūt quidā inimicitias pbari per sacramentū in auc.vt hi qui oblig.se habere perhibēt res minor.§.ij.qd verū non puto sz alijs modis legitimis. Quid si tpe contractus mei celebrati erat inimicus sed hodie cū deponit super ipso cōtractu nō est inimicus quidā qd repellitur vt.ff.de testa.l.ad testiū.§.j.Sed ibi pp solennitatē testamenti ⁊ ideo in teste considerandū est tps iuramenti.vt dixi.s.e.l.iurisiurandi.ver.quid si testis erat testabilis.Quid si tpe depositionis nō opposui qd esset inimicus sz post publicationē oppono nūquid possum dic.vt.j.e.si quis testibus. Dñs odo.in fine lecture huius.l.docet excludere fraudē quā narrat factaz fuisse bonoñ.Ecce quod cōmittitur aliqd maleficiū vel aliqua rixa inter aliquos vnus ex eis accusat oēs qui erant presentes vt sic testificari nō possint nec veritas reperiri allegās eos inimicos suos ex lite criminis mota per hanc auc.naz dicit idem dñs odo.qd iudex super tali fraude dz inquirere ⁊ re reperta non obstante tali accusatiōe in fraudē facta eos in testes recipiet ar.ff.ex qui.cau.maio.l.⁊ qui data opera.⁊ dicit qd de cōsuetudine ciuitatis bononie tales testes admittebantur accusatione non ob.⁊ ad hoc vide qd notaui.ff.de qōnibus.l.j.§.si seruus ad hoc.Itē posset adhiberi remediū detinendo istū in carcere qñ crimen esset tale qd non esset fideiussoribus cōmittendus tunc enī qz nollet stare in carcere patietur tales testes recipi.Itez posset prefigere terminū.j.quem probet accusa.et postea nō audietur.vt.j.qui accu.nō possunt.l.si ea cū concor. et ita vidi fieri bergomi. Sz si testis interrogetur an sit inimicus infamis vel criminosus vel aduocatus vel de similib9 nun quid tenetur respōdere od.q nō qz nō tenetur se pdere.ij.q.j.

si peccauerit.⁊ de peni.di.j.§.his auctoritatibus.⁊ dz parcere pudori suo.vt.ff.man.l.quintus.⁊ si rñdeat qd ei nō creditur qz super hoc deponit non iuratus.vt ex.e.c.de testi.⁊ qz solus vnde ei nō creditur.vt.s.e.l.iurisiurandi.⁊ ideo cautū est probari per alios testes.⁊ de hoc vide qd notatur in spec.e.§.j.v. quid si testis dicat se seruū.⁊ ver.sz nūquid queritur a teste.⁊. §.iam de interrogatorijs.ver.sed nunquid queretur ab eo.et ex de accu.c.inquisitiōis.§.penul.per ber.⁊ plenius per Inn. ex.e.de testi.c.cum causam.primo in gl.q incipit causam enim sciētie.⁊ plene notatur in auc.e.§.sancimus.in gl.⁊ ibi dixi de cōsuetudine vidi seruari qd interrogetur ⁊ ei credatur.et ita tz gui.in libello suo de ordine iudi.ver.sed nūquid testis.tit. de sacramēto calum.⁊ facit.s.de nox.l.j.in fi.et ibi tāgitur per cy.lz nō sic plene. ¶ Ultimo notandum qd ex fine huius auc. sumsit originē illud qd cōtinue fit in causis.s.ptestor qd testes sub ptestatione admittātur ita q saluuz sit mihi ius personas ⁊ dicta tpe disputate cause pro hoc facit gl.ex de offi.dele. c.cum cōtingat.In fi.⁊ plenius ex de testi.c.presentiū.⁊ dicam plene.j.e.l.si quis testibus.nā ⁊ al's fit aliquid sub ptestatione vt.ff.de ope.no.nun.l.pretoris officiuz.ij.responso.in gl.j.hec gl.plenius habetur in corpore vñ hec sumitur.⁊ in spec.e.§.j. ver.quid de ascriptitijs.⁊ ver.sequē.⁊ ver.Item qd est monachus ⁊ quod dz de monachis ⁊ alijs sub obediētia constitutis quod admittantur ad testificandū verū est cum licentia suorū superiorū.xvi.q.j.c.monachi.⁊.c.placuit.xi.q.iij.c.quid ergo. xiiij.q.ij.c.super prudentia.in fi.ex de postula.c.ij.⁊ ne clerici vel monachi.c.non magnopere.⁊ qd ascriptitius admittatur et sic liber probatur extra de iudeis.c.ij.et ibi in glo.

Libertorum. Canonizata est.iiij.q.iij. §.itē in criminali.ver.libertor al's liberti.in gl.quid de herede extraneo.s. patroni an admittatur libertus ad testimoniū contra eum.⁊ vide in summa.e.§.Item nec patroni.In glo.sic.⁊. j.l.penul.Sz hic speciale qz deponere dz pro vtraq parte.vt. s.de epis.⁊ cleri.auc.sed iudex.Iaco.

Nullum. Tria dicit primum quod testis etiā aliene iurisdi.cogitur perhibere testimoniū pro hoc.j.e.l.si qñ.et extra de testi.cogen.per totū.Scōm qd testis dz intrare secretū iudicis ⁊ sic dz iudex superesse receptiōi testiū lz in ciuili posset alij cōmittere.vt plene dixi.s.de epis.⁊ cle.auc.sz iudex.reus aūt criminis domuz iudicis intrans vt sibi faueat in penā legis iul.ambitus incidit.vt.ff.ad.l.iul.ambitus.l.j.§.fi.qd tñ non seruatur. Tertium qd dictū testis dz deponi in secreto.de quo dic vt no.j.e.l.si qñ.⁊ in spec.e.§.nūc tractandū.circa princi.⁊ qd testis in secreto deponere debeat notatur ex de elec.c.qz ppter.in gl.q est super verbo secrete.⁊ probatur extra.e.c.venerabili.⁊.c.ij.⁊ in eis notatur in glo.et de accusa.c.inquisitionis.§.tertio. Quartum qd testis falsus vel varius ex officio iudicis punitur cessante oi exceptione ad quod facit.ff.e.l.qui falsa.et qd ibi notatur.⁊.ff.de falsis.l.eos qui.⁊ in spec.e.§.j.ver.Item qd corruptus falsum testimoniū dixit.⁊ ver.sequētibus.vbi alie qōnes de hoc queruntur.s.an hoc locū habeat in iudice delegato an in arbitro ⁊ si testis forensis deponat falsum corā suo iudice in causa vertente coraz alio iudice quis ipsor iudicum puniet eum ⁊ si testis est maior vel dignior iudice vtrum poterit euz punire.Alia etiam circa hanc materiā ibi notantur ⁊ hic per cy.lz nō sic plene ⁊ punietur talis testis arbitrio iudicis cū pena limitata nō sit vt i fine huius.l.posset etiā.l.cornel.de fal.accusari.vt no.d.l.qui falsa. ff.e.vel dic vt statim dicā vtrum testis presumatur corruptus ex sola pmissione sine datione.vide roffre.de senatusconsulto liboniano circa principiuz.⁊.j.c.si quis testibus.in fine ibi datione siue pmissione.Si detur pecunia vt corrumpatur nō tñ est corruptus vtrū valeat dictū eius in spec.e.§.j.ver.sz quid si testi Cy.j.l.pxi.dicit idem qd in iudi.ff.de cōdi.ob causaz.l.ij. in fi.Si cōtrouersia sit inter tabellionē ⁊ testem qui dicit se nō dixisse sicut est scriptū cui magis creditur in spec.d.§.j.ver.sz pone ecce iudex.⁊ de instru.edit.§.restat.ver.quid si duz attestationes publicantur et latius dixi.ff.e.l.iij. Item pōt iudex testez punire ex officio vt dz hic durante causa ea aūt finita nō sine accusatore.vt notatur ex de falsar.c.j.per Ber.⁊ Inno.et vide qd ibi notatur.⁊.xxij.q.v.c.hec imago.ij.q.iij.in summa. Sz quid si testis falsum dixit sine corruptione alicuius vel ex recepit pretiū p corruptiōe tñ verū dixit an puniatur ⁊ valeat dictū eius dic.vt in spec.d.§.j.ver.quid si testi detur pecunia. ⁊ per Inn.ex de pba.c.lz.vltra principiū gl.q incipit hoc verū est.Et qñ dicatur testis vacillare falsuz dicere vel variare notatur hñ per Inno.ex de testi.cogen.c.preterea. Sz quā penam

imponet iudex falso testi qñ euȝ punit ex officio sine accusatore quidã qꝺ amputatiõe lingue vt puniatur in quo delinquit. vt.j.de seruis fugi.l.si fugitiui.⁊ hoc de ꝯsuetudine in multis locis seruatur.alij qꝺ dȝ fustigari ⁊ hanc tȝ hic dñs gui.⁊ eam sequi videtur glo.in corpore.e.§.si vero a parte cõtraria ⁊ speculator.§.j.ver.sȝ nũquid iudex.Alij ꝙ arbitrio iudicis.vt.s. dixi ⁊ hãc indicat tex.huius.l.in fi.de iure lombardo punitur in amputatione manus dextre vt in lõbarda.c.si duo.in fi.hec vera si sciẽter ⁊ dolose falsum deponit si aũt ex simplicitate vel ignorãtia tunc nõ punitur sed dictũ eius nõ valet vt colligitur dicto.§.si vero quidã in corpore.e.de pena falsi testis.vide pulcre qꝺ notaui.ff.ad.l.cor.de sica.l.j.vltra prin. An aũt puniatur testis falsus si eius dictũ nõ valeat puta qꝛ nõ iurauerit plene dixi.s.e.l.iurisiur. Producens etiam falsos testes punitur vt colligitur.ff.de re iudi.l.diuus.qꝺ est verum ſm odo.si dictis eoꝝ vtatur al's non ad instar instrumẽtoꝝ.vt.j.de falsis.l.si codicillos nisi eos vt falsum dicerent ꝓduxisset vt ibi ⁊ notatur per euȝ.j.ti.ꝓxi.l.ij.in fi.in glo. Sȝ an pena.l.cornelie.s.imponitur per iudicẽ cuius aures offendit sine alio accusatore old. Ibi poterit accusari.i.an dȝ iudex expectare accusatorẽ ⁊ quidam nõ habent plus in hac glo.⁊ ita est in antiqua quidã habent rñdeo pena minor imponitur et adhuc poterit accusari. Sȝ hoc fuit additio ⁊ nõ mala vt ex superioribus ptȝ ol.cy.tñ videtur sentire qꝺ si punitus est iudicis officio amplius accusari vel puniri nõ debeat qꝛ de eodẽ delicto nõ dȝ quis bis puniri.vt.ff.nau.cau.sta.l.si idem.⁊ de accusa.l.qꝺ senatus cy.vel dic ſm eum vt notauit.j.de falsis.lege vbi.

Si quis testibus. Primo ponit regulam circa personas testiũ ⁊ exceptionẽ ab ea.Scꝺo dictũ circa dicta testiũ ⁊ illud exẽplificat per duo exempla cy.⁊ canonizata est.iiij.q.iij.§.Itẽ in criminali.ver. Itẽ si quis testibus al's est capitulum.⁊ vide qꝺ ibi notatur in glo.⁊ p archi. ⁊ concor.ex.e.c.presentium.⁊ qꝺ ibi notatur per ber.⁊ Inno.⁊ maxime vlti.glo.eiusdem.⁊ qꝺ plene notatur in spec.e.§.sepe testes per totũ ⁊ maxime vltima colũ.⁊.§.j.ver.item qꝺ is pro quo.⁊.xxxvij.di.c.si quid veri per archi.Ex quibus vtilia colliguntur de ꝓtestationibus faciẽdis in receptiõe vel iuramento testiũ tam cõtra personas quã dicta eoꝝ de quo etiã tetigi. s.e.aucten.si testis in fine vbi tȝ Cy.qꝺ si volo reprobare personas testiũ ꝓtestari debeo ab initio al's videor approbare. si cõtra dicta possim semper obijcere etiã si de hoc nihil sim protestatus Cyn.⁊ de hoc dixi.j.e.auc.si quis ab aliquo.in fi.⁊ de materia huius.l.aliquid tangitur per azo.in summa.e.§.hoc aũt.⁊ extra.e.c.ex parte.⁊.c.cũ causam.per ber.⁊ Inn.in prin. Querit glo.nũquid hec lex locũ habeat solum inter easdẽ personas vt si produxi testes cõtra te ⁊ tu velis eos producere contra me qꝺ eos reprobare nõ possiȝ an locũ habeat etiã si alius tertius contra me ipsos velit ꝓducere ⁊ tȝ qꝺ etiaȝ inter alias personas locũ habeat cum eadẽ subsit ratio.s.qꝛ semel approbaui personas testiũ. Dñs odo.hic tȝ ꝯtriuȝ qꝛ res inter alios acta ⁊c.⁊ qꝛ nõ videor approbare nisi quo ad illum cõtra queȝ ꝓduco ar.j.titu.proxi.l.ij.opinionẽ gl. puto veriorẽ cum hec lex indistincte loquatur.et ꝓ hoc bene facit.ff.qꝺ quisqꝫ iur.l. iij.§.hec pena.⁊ idẽ tȝ hic cy.Item querit odo.vtrum hec lex locum habeat ex sola ꝓductione an vero sit necesse qꝺ vsus sit dictis eorũ quidã inherentes huic litere que dicit vsus fuerit dicunt qꝺ non sufficit sola ꝓductio nisi eis vtatur.⁊ ad hoc.ff. e.l.qui falsa.⁊.j.de falsis.l.si codicillos. ipse tñ tȝ post longam super hoc disputationẽ qꝺ sufficiat sola productio testiũ etiaȝ si dictis eoꝝ non vtatur in causa qꝛ subest ratio qꝺ eorũ personas approbauit ꝓducendo.⁊ idẽ tȝ hic cy.ſm Iac.⁊ pe.Speculator distinguit aut nõ est vsus qꝛ nõ vult qꝛ forte falsum dixerunt ⁊ tunc eos possit reprobare.aut qꝛ non potuit qꝛ nihil dixerunt in eius fauorẽ ⁊ tunc non possit.vt in specu.e.§.sepe. ver.sed quid si eum produxi sȝ nõ sum vsus.opi.odo.vidi cõiter in iudico approbari.Iteȝ querit si ꝓduxi testes cõtra te sȝ ipsi pro te dixerunt nam veritatẽ dicere debẽt ꝓ vtraqꝫ parte. vt.s.de epis.⁊ cleri.auc.sȝ iudex ⁊ tu dictis eorũ es vsus cõtra me in causa si postea ꝓducantur cõtra te nũquid eos poteris reprobare ex personis eoꝝ videtur ꝙ non per hanc.l.q̃ requirit solum vsum nõ productionẽ ⁊ qꝛ subest ratio qꝛ eos approbasti eoꝝ dictis vtendo ⁊ ea in causa allegãdo ergo reprobare non potes per.l.põp. Itẽ quid si produxi cõtra te testes quos sciebas infames excõicatos vel al's repellẽdos tu nõ excepisti de hoc cõtra eos iterũ producunt cõtra te an possis eos repellere quidã qꝺ non quasi tibi imputetur qꝺ non obiecisti cõtra personas ipsoꝝ cũ posses ar.ff.de re.iur.l.dãnuȝ.⁊ qꝛ eos approbasti. Alij dicunt aut sunt tales q nullo modo possunt esse testes vt serui.vt.s.e.auc.si testis.⁊ tunc possis eos repellere. aut tales qui repelluntur qꝛ infames vel inimici vel ex simili cã et tunc nõ possis. Ipse tñ od.⁊ cy.tenent ꝯtrium qꝛ si volũtarie eos admisi nõ preiudico mihi in alijs.vt.j.de excusa.tuto.l.voluntarie cũ si.⁊ ita tȝ speculator.d.§.sepe.ver.penul. Itẽ dicit si tales testes produxi ꝯ te et nihil excepisti contra eos deinde ꝓducantur contra me quod nõ possim eos repellere ex generalitate huius.l.qꝛ eos approbaui qꝺ puto verũ si sciebaȝ eos esse tales.s.infames vel al's repellendos. Si aũt qñ eos ꝓduxi ignorabam ⁊ credebam eos esse bone fame ⁊ al's testabiles tũc repellere potero hoc eñ casu eos approbare non videor cum ignorem qꝛ ignorans ⁊ errans cõsentire vel approbare nõ videtur.ff.de iurisdic,om.iudi.l.si cõuenerit.⁊ ꝓ hoc.ff.de adul. l.si maritus.§.si negauerit.cum si. An testis repulsus in vna causa repellatur in alia notatur in spec.d.§.sepe.ver.vltimo.⁊ lȝ hec lex ponat aliquas causas exẽpli causa q̃ si superueniant possunt testes repelli idẽ dicit glo.in oibus alijs iustis causis superueniẽtibus vt si efficeretur domesticus vel familiaris aduersarij vel similibus.⁊ ita etiã tȝ hic azo in summa.e.d.§.hoc aũt.⁊ lȝ etiã dicatur de corruptiõe pecunie idẽ tȝ odo.⁊ si precibus esset corruptus ar.ff.de re iudi.l.diuus. et.ff.e.l.iij. ibi neqꝫ gratie.⁊.l.ob carmen.§.si testes.⁊.s.e.l.eos.⁊ in corpore. e.§.sancimus.⁊ ibi in glo.⁊ ad hoc facit qꝺ notatur.j.qñ ꝓuoca.nõ est necesse.l.venales.ff.ad trebel.l.seruo inuito.§.cũ pretor.⁊ hanc opinionẽ vsus iudiciorũ approbat in spec.e.§.j.v. Item opponitur testi qꝺ recepit licȝ pla.huic litere inherens contrariũ senserit. De falsitate testiũ vide qꝺ.s.dixi.l.ꝓxima. Que inimicitie testes repellant dixi.s.e.auc.si testis. An ad reprobationem testiũ possint alij produci dixi.s.titulo proximo auc.at qui semel.⁊ vide qꝺ ibi notaui. In gl.prima in fine pro vtraqꝫ eñ parte primo dicere debuerunt.⁊ ideo nõ viderẽtur subornati. Unde dic ſm Cy.⁊ bene quod testis productus in eadem causa ⁊ in eodẽ articulo iteꝝ produci non potest sed in eadem causa in alio articulo potest produci ar.ff.de questionibus.l.repeti ſm.p.Cy.⁊ ita in iudi.seruatur. In glo.ibi excipiendo ibi.§.sed nec impuberis. So.ibi est diuersa causa ⁊ ratio approbandi ⁊ reprobandi hic aũt manet eadeȝ vt hic.⁊ ibi ptȝ in litera vel ibi permittit in diuersis personis hic ꝓhibet inter easdem prima placet. Iaco.

1 ☞ Testimonium de credulitate an admittatur.
2 Testes si interrogantur de tempore et varient non valet dictum eorum.

Testium. Primo ponit prohemium. Scꝺo statutum. Tertio declarat ꝓ quo tpe locum habeat. Quarto excipit casum vnũ a statuto cy. Facilitatẽ hoc ideo dicit qꝛ testes sepe de facili corrũpuntur.vt ex.de presum.c.qꝛ verosimile.⁊ hec lex sepe allegatur in practica ad multa.primo qꝺ volens ꝓbare solutionem in toto vel ꝓ parte debiti in scriptis contracti per testes probare dȝ per quinqꝫ integre opinionis ⁊ fame qui asserant se fuisse pñtes solutioni facte per hoc tñ non tollitur quod per duos testes nõ possit ꝓbari solutio debiti in scriptis nõ contracti in scriptis per regulam.ff.e.l.vbi numerus. Scꝺo qꝺ si amisit instrm̃ solutionis debiti probata amissione instrumẽti poterit solu.ꝓbare per duos testes qꝺ est notandũ. Circa primum notandũ qꝺ hic ponitur exceptio cõtra regulam predictam vbi numerus. Fallit etiaȝ dicta regula in pluribus alijs casibus hic in gl.notatis ⁊ plenius dixi.s.e.l.iurisiurandi. isti tñ contractus in scriptis hodie raro fiunt vt dixi.s. si certum petatur.l.fi.⁊ vide qꝺ ibi notatur.et in auc.de fide instru.§.vt aũt. Item allegatur qꝺ testes viles vel redemti repelluntur vt hic.⁊.d.l.vltima si cer.peta.⁊.j.de contrahen.et cõmit. stipu.l. optimã.⁊.ff.e.l.iij.in auc.e.§.sancimus.⁊.§.sequenti quos videas ad declarationem predictorũ et ideo quidam habent hic duas auc.que incipiũt testes bone opinionis alia incipit sed si coram testibus: sed cõiter non habentur qui sint viles dic vt j.de incestu.nup.l.humilem.hoc tñ expedit.probari qꝛ quilibȝ bonus presumitur.vt.ff.de le.ij.l.cum pater.§.rogo. Itẽ allegatur cõtinue hec lex ꝓpter verba hic posita sub pñtia sua ⁊c. et ibi presto fuerint qꝺ testis dȝ deponere ⁊ rationeȝ reddere de visu ⁊ scientia non de auditu.⁊ ad hoc bene concor.j.de eroga.mili.anno.l.per hanc vltra medium ibi vnusquisqꝫ ⁊c.⁊ in clementinis de summa tri.c.j.ibi qui vidit testimoniuȝ perhibuit ⁊c.⁊ de hoc hic in gl.in auc.de here.⁊ fal.§.si vero absunt et pulcra glo.ff.de aqua plu.arcen.l. In summa.§.idem labeo per azo.in summa.e.§.sic aũt testificabitur per archi.xxij.q.v. c.hoc videtur.⁊ in spec.e.§.j.ver. Item qꝺ non perhibet testimonium

monium.⁊ ver.se.⁊ latius in.§.nunc tractandū.ver.vt antem.
hoc plenius.⁊ ver.se.per Inno.extra.e.c.cum causam.j.et per
her.in.c.preterea.circa qđ dñs Dyn.in.d.§.idem labeo sic di-
stinguit aut volo aliquid ꝓbare in quo requiritur verus actꝰ
hoīs ⁊ non sufficit sola expressio verborū nec etiam multū ho-
minis extitisse vt qꝛ volo probare vulnerationem homicidiuꝫ
vel feritam vel aliquē subscripsisse ꝯtractui vel testamento vel
similia q̄ visum desiderant ⁊ dꝫ tunc testificari de visu vt hic.⁊.
§.si vͦo absunt.de here.⁊ fal.⁊ de qōnibus.l.vni.§.testis. Aut
aliquid in quo sufficit sola verborū expressio vt testatorem ita
disposuisse vel tytium interrogasse ⁊ seium respondisse ⁊ tunc
sufficit testimoniū de auditu.vt.j.de testa.l.hac consultissima.
§.per nuncupa.ff.de testa.l.heredes palam.in prin.⁊ de testa.
mili.l.diuus.aut memoriā alicuius rei extare ⁊ tunc pōt pro-
bari per auditum.vt.d.§.ideꝫ labeo.ff.de aqua plu.arcen.l.in
summa.aut memoriā non extare ⁊ tunc pōt probari per cōem
hominū opinionē ⁊ per auditū auditus alieni.vt.ff.de ꝓba.l.
si arbiter ſm Jac.de are.dic aut veritas negotij super quo ꝓ-
batio exigitur percipitur per auditū ⁊ admittitur testimoniū
de auditu vt si volo probare aliquem dixisse verba iniuriosa.
vt.ff.de offi.presid.l.sepe audiui.et.d.l.diuus.de testa.mili.in
fine ibi se audiuisse dicentem ⁊c.⁊ institu.de testamēto mili.§.
ceterum.etiam si inter loquentes ⁊ testes esset medius paries
vel cortina.vt notatur in glo.d.§.idem labeo.de aqua plu.ar-
cen.cuius contrariū in testamentis dixi.j.de testa.l.si non spe-
ciali vbi aūt hꝫ percipi negotij veritas per visum vt qñ quis
vellet probare opus factū esse vel numerationem vel aliquem
certo loco fuisse tunc dꝫ probari per visum vt hic ⁊ sicut dictū
est de visu ⁊ auditu idē est de alijs sensibus superioribus cor-
poris nam sub visu continetur oīs sensus corporis vt notatur
per archi.de conse.di.iiij.c.venisti.⁊.xxiij.q.ij.c.vides vnde si
quis vellet probare vinū acidum vel mucidū hoc non potest
probari per visum immo per gustum.vt.ff.de cōtrahen.em.l.
si in emtione.§.alia causa. Idem si necesse sit probari aliquid
qđ percipitur per odoratū vel tactum de omni ergo sensu cor-
poris admittitur probatio qñ veritas negotij de quo agitur
percipitur per illum sensum vt dictum est ⁊ dicetur.j.e.versi.
querit Jac.sic etiam sumitur verbum videamus.j.de rei vxo.
act.l.vnica.§.videamus.ff.de in litem iuran.l.videamus.ibi
eñ non agitur de visu oculoꝝ sed intellectus ⁊ sic etiam sumi-
tur.ff.de iniurijs.l.itē apud labeonē.§.si quis fecerit iniuriaꝫ
seruo.in prin.⁊ de legatis.ij.l.si tytio ⁊ mihi al's si mihi ⁊ tytio
fallit in aqua pluuiali arcenda vbi lꝫ per visum percipi possit
tamen recipitur testimonium de auditu vt hic notatur in gl.⁊
s̄.dixi. Item fallit de conse.dist.j.c.solennitas.j. Item in alijs
casibus qui notantur in spec.e.d.§.j.ver.testimoniū auteꝫ.de
auditu alieno.⁊ plene dicam.l.si arbi.ff.de proba.querit odo.
vbi veritas negotij pōt percipi per auditū vt in stipulatione
⁊ in testamētis vtrū cecus possit esse testis.⁊ tꝫ ꝙ sic si habebat
al's cōtrahentes vel testatorē notos. In alijs aūt q̄ visu perci-
piuntur nō.idē tꝫ gl.in.d.§.si vero absunt.de here.⁊ fal.⁊.d.§.
idem labeo.de aqua plu.arcen.de hoc etiam notatur.iij.q.ix.
c.testes.in gl.q̄ incipit aliquo sensu.⁊ speculator.e.tit.d.§.j.v̄.
sed nūquid cecus Jaco.de are.ꝓ predicta opinione allegat qꝛ
negotium pōt percipi per auditū ⁊ edictum de testibus ꝓhi-
bitorium est.vt.ff.e.l.j. In ꝯ̄rium est qꝛ testes debent cognosce
re cōtrahentes.j.de iure delib.l.scimus.§.j.⁊ ideo dicunt qui
dam si habebat eos notos per vocē tunc possit testificari al's
non ar.ff.ad sil.l.j.§.occisorū.in si.ibi vnde vocem exaudire po
terunt ⁊ ibi aut certe voce plorantē.⁊ pro hoc.j.ad sill.l.fi. Sꝫ
contra predicta est qđ habetur in veteri testamento de esau et
Jacob.dum dꝛ vox quidem ⁊c.sed non est cōtra immo pro qꝛ
vocem cognouit lꝫ magis steterit tactui.columbus aūt ⁊ fi.vi
centinus antiqui doctores dixerunt qđ qꝛ in vocibus de facili
posset esse deceptio sicut sciunt facere multi hystriones q sciūt
formare vocē alienam qđ testimoniū ceci non sit sufficiens sed
presumtionē tñ inducat. An mutus ad testimoniuꝫ admitta-
tur videtur qđ sic si peritus sit literaꝝ. vt notatur in spec.e.§.
1 nunc tractandū.ver.quid de muto. Sꝫ nunquid de creduli-
tate testimoniū admittatur glo.hic.⁊.d.§.si vero absunt.tenet
qđ non per hanc.l.cū si.⁊ speculator.e.ti.d.§.j.ver. Iteꝫ qđ de
posuit de credulitate ⁊ qꝛ testis dꝫ de veritate deponere.vt.s̄.
e.l.iurisiur.⁊.l.qm̄ liberi.at veritas est eorum que sunt fuerunt
vel erunt non eorum q̄ creduntur.⁊ ideo testimonium est veri
tatis nō credulitatis.fallit in sacramento calumnie et tutoris.
vt hic in glo.notatur. Sed qđ testimoniū credulitatis admit-
tatur videtur.ff.de ven.inspicien.l.j.j.de plagiar.l.plagij.ij.in
fine.⁊.ff.de abigeis.l.j.in fi. Dicenduꝫ ſm Jac.de are.quod si
testis testificatur se aliquid vidisse ex quo verosimiliter hꝫ cre-
dere illud quod dꝛ admittatur tale testimoniū ad presumtio-
nem vt si velit probari adulteriū testes dicunt quod viderunt
solum cū sola nudum cū nuda facientes actus luxuriosos ve-
rosimiliter pōt credere eos adulteriū cōmisisse non tñ hoc sci-
re pōt.⁊ ita testificantur de visione ex qua credulitas sequitur
⁊ ita est etiā in.d.l.j.de ven.inspiciē.⁊ qđ taliter probetur adul
terium probatur ⁊ notatur extra de presum.c.literis.⁊ ad hoc
vide ex̄.e.c.preterea.⁊ qđ ibi notatur per her.⁊ Inno.⁊.c.quo
ties.in fi.⁊ idē posset dici de medico qui testificatur de vulne-
re sit mortiferū vel non. Sed ille magis de scientia et arte sua
testificatur quaꝫ de credulitate.de quo plene dixi.s̄.de nouo.
C.cōpo.§.j. Si aūt credulitas est remota ⁊ iustis nō fulcita rō
nibus nō admittitur.⁊ ita intelligūtur ꝯ̄ria ⁊ sic amota est astu
tia facientiū in fine dictoꝝ interrogari testes si credunt q̄ dixe
runt vera esse dicentes qđ si dicant sic nō valet eoꝝ testimoniū
qꝛ est de credulitate qđ falsum est vt ex predictis ptꝫ.de hoc in
spec.e.§.iam de interrogatorijs.ver.vltimo de hoc etiaꝫ bene
notatur per Gabrielem de oseletis in tractatu suo de fama v̄.
nunc agendū qualiter ipsa fama. Itē querit Jac.de questione
quā habui de facto ad ꝓbandum adulterium fuerunt inducti
testes qui dicūt qđ viderūt per quoddā foramē successiue vnꝰ
post alium ipsos adulterātes qꝛ nō poterant a dicto foramine
oēs simul videre vtruꝫ isti testes sint singulares ⁊ vꝛ ꝙ sic di-
uersi eñ sunt in tpe qꝛ non simul viderunt sꝫ successiue vnus
post aliū ⁊ ideo vꝛ testimoniū nō valere.vt ex̄ de ꝓba.c.lꝫ cām.
iij.q.ix.c.nihilominus.⁊ ibi de hoc in gl.⁊ ꝑ archi.e.cā ⁊ qōne.
c.testes.⁊.§.de his vbi de materia visus ⁊ auditus sunt pulcre
glo.⁊ qđ sint diuersi in tpe ex quo non eodē instanti sed succes
siue viderunt ꝓbatur.ff.de sta.hoīum.l.aretusa. In cōtrariuꝫ
facit qđ videatur simul fieri etiā si nō fiat eodē contextu sꝫ suc-
cessiue.j.de testa.l.cuꝫ antiquitas.⁊.ff.si pars here.peta.l.anti
qui dic ſm eum qđ si oēs viderunt eundē actuꝫ vt qꝛ viderunt
virū super mulierē vel similes actus tunc simul vidisse videā-
tur qꝛ q̄ incōtinenti fiunt ⁊c.sicut si qui dicant ꝙ presbyter ce-
lebrauit missaꝫ ⁊ dicunt aliqui de principio misse aliqui de fine
nō sunt singulares ar.d.l.cū antiquitas q̄ optime decidit qō-
nem predictā.⁊ ita obtinui de facto.hāc sequitur cy. qui nihil
aliud vltra quā scripsi ſm Jac.de are.recitat.⁊ idē tꝫ.j.de te-
sta.l.hac consultissima.que bene facit ad hoc vt ibi dixi. Item
querit an testes dicere debeant de tpe ⁊ videtur ꝙ sic.vt.ff.e.
l.iij.ibi ⁊ an ex tpe.⁊ ibi in glo.⁊.l.ob carmen.§.si testes in vl-
tima glo.⁊.ff.ad sill.l.prius.⁊ qꝛ in instrumētis apponitur an-
nus dies ⁊ mensis q̄ testibus equiparantur.vt.j.tit.proxi.l.in
exercendis nisi in actione aque plu.arcē.vbi dies nō exigitur
vt.d.l.in summa.§.penul.de aqua plu.arcen.⁊ de probatio.l.
si arbiter ⁊ si est ibi speciale ergo alias regulariter testes de die
sunt interrogandi pro hoc extra de fide instru.c.cum Jo.ver.
anni vero mēsis ⁊ diei dicit tñ Jac.qđ si de die vel anno dicāt
se non recordari nihilominus eis creditur.et ita dicit de con-
suetudine seruari ⁊ verum est ⁊ probatur.d.c.cum Jo.vbi fi-
des fuit adhibita testibus licꝫ dixerint se nō recordari ⁊ circa
hoc distinguit aut testis non interrogatur de tpe ⁊ valet eius
dictum si de tempore nihil dicat quia non dꝫ esse verbosus.vt
s̄.de preci.impera.offeren.l.fi.⁊.j.de ap.l.ampliorē.§.in refu-
tatorijs.⁊ notatur.s̄.e.l.solam.dꝫ eñ dicere qđ nouit de nego
tio non aūt de tpe si non interrogatur.vt.s̄.de epis.et cleri.l.
presbyteri.⁊ auc.sed iudex.⁊.s̄.e.l.quoniā.⁊ in auc.e.§.si vero.
⁊ hoc etiam pōt perpendi in forma testificandi q̄ ponitur.j.de
2 erogatione mili.anno.l.per hanc ibi vnusquisq; ⁊c.li.xij.⁊.d.
§.si vero absunt.de here.⁊ fal. Si vero testes interrogentur
de tpe ⁊ variant non valet dictum eoruꝫ.vt.d.c.nihilominus.
iij.q.ix.aut dicunt se nō recordari et tunc si sunt note fidei va-
let dictum eorū quia facilius perditur tēporis memoria quaꝫ
negotij substantia.vt patet dicto.§.idem labeo in.l.in summa
de aqua plu.arcen.et sic loquitur dictum.c.cum Jo.de fide in
stru.aut non sunt note fidei ⁊ tunc non adhibetur eis fides.vt
extra de testi.c.cū causaꝫ primo.vbi de hoc bene per her.et in-
no.⁊ per eundē de accusa.c.qualiter ⁊ qñ.secundo in.ij.glossa
que pulcra est ad hoc.⁊ pro hoc.ff.de testi.l.fides testium.§.j.
⁊ ibi in glo.iiij.q.iij.§.item in criminali.ver. Iteꝫ in testibus ⁊
ibi in glo.nisi in aqua plu.arcen.vt predictum est.⁊.d.§.idem
labeo. Si tñ testes producerentur ad probanduꝫ certum tps
puta prioritatem vel posterioritatem vel prescriptionem tunc
initium ⁊ finem tpis dicere debent.vt.j.de prescri.xxx.annoꝝ.
l.cum notissimi.§.fin aūt.⁊.§.sequenti.⁊ notatur per Inno.ex
tra.e.c.per tuas in fine. An autem debeant dicere si erat tem-
pus nubilosum et de vestibus ⁊ similibus arbitrio iudicis re-
linquitur si enim habeat testes suspectos eos interrogabit de
talibus.vt hic in glo.notatur.⁊ in auc.e.§.et licet Jaco.et de

hoc in ſpe.e.§.iam nũc de interrogatoriis.ver.queri dꝫ a teſte
⁊ ver.ſequenti.⁊ per Inno.extra.e.c.ij.Item debent interro-
gari de loco.vt probatur.d.c.cũ cauſam.⁊ nõ ſolum de loco ſꝫ
de circũſtantiis loci ar.j.de ꝯben.⁊ cõmitten.ſtip.l.optimã.et
ad hoc facit qđ dixi.s.de nouo.C.cõpo.§.quibus ſuper verbo
ex hoc orienda.ver.ſed nunquid.locus non tñ eſt locus ad an
gulũ reſtringendus ar.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.ibi aũt.⁊ hec ſunt
verba hoſti.d.c.cũ cauſam.dicit eñ dñs gui.qđ ſi teſtibus fie-
rent interrogationes ſuperuacue puta de tpe nubiloſo vel ve
ſtibus vel ſimilibus vbi nõ eſſent ſuſpecti ꝙ tales interroga-
tiones ⁊ reſpõſiones non vitiãt dictũ teſtiũ etiã ſi in eis diſcor
darent ⁊ lꝫ nihil alleget allegari põt.ff.de q̃õnibus.l.diuus.§.
ex quibus cauſis.de hoc plene notatur per Inno.ex de here-
ticis.c.fraternitatis.in prin. Ultimo attendendũ ꝙ hec lex vr̃
male dicere in eo qđ dicit duo eſſe ꝓbanda.ſ.amiſſionẽ inſtru
menti ſolutionis ⁊ ſolutionẽ.Naꝫ eoipſo qđ probat amiſſionẽ
inſtrumenti ſolutionis probat ipſam ſolutionẽ oportet eñ ꝙ
teſtes dicant qđ amiſit inſtrm̃ continens ſolutionẽ niſi eñ hoc
dicerent amiſſio probata nihil operaretur.Sꝫ dic qđ pp hoc
non probat ſolutionẽ.Nam in exercendis litibus ⁊c.vt.j.titu.
pxi.l.in exercendis.Sed ſi produceretur inſtrm̃ in quo fieret
mentio inſtrumenti ſolutionis nõ ſufficeret niſi originale pro
duceretur per auc.ſi quis in aliquo documento ergo idem eſt
ſi teſtes dicant ſe vidiſſe inſtrm̃ continens ſolutionem qꝛ illud
poſſet eſſe vitiatũ vel al's ſuſpectũ:⁊ ideo opꝫ ſolutionẽ ꝓbari
ſic ⁊ al's oporteret plura probari.ff.de furtis.l.qui tabulas.⁊.
l.quidã tabularũ.alij tñ dicunt ꝙ amiſſionẽ probat per ſacra-
mentũ ſolutionẽ aũt per teſtes.de quo plene dicã.j.titu.pxi.l.
ſicut iniquũ.In caſu tñ ſufficit ſi ꝓbetur ſubtractũ per aduer
ſariũ.vt.s.ti.j.l.ſi de poſſeſſione.Et facit hec lex in fine ꝓ opi
nione illoꝝ qui tenent qđ volens probare plus dictũ ⁊ minus
ſcriptũ poſſit ꝓbare per duos teſtes.de quo dixi.s.ti.pxi.l.cũ
precibus.Item facit ad q̃õnem vtrũ valeat pactuꝫ qđ ſolutio
non poſſit ꝓbari niſi per publicũ inſtrm̃ de quo plene notaui.
s.de epiſ.⁊ cle.l.ſi quis in cõſcribendo.ver.queri etiã cõſueuit
de pacto eſto tñ quod pactũ valeat tñ ſi inſtrm̃ ſolutionis per-
deretur probari poſſit ſm̃ formã huius.l.ſm̃ Iac.de are.

Rogati. Cõcor.in nouellis.e.§.ij.⁊ canoniza
ta eſt.iij.q.ix.c.ſi debitum.⁊ vide qđ
ibi notatur ⁊ nõ corrigit.l.codicis.ſed addit qđ te-
ſtes de quibus.l.codicis loquitur debẽt eſſe rogati
In ꝯctibus aũt noſtri tpis qui nõ fiunt in ſcriptis ſufficiunt
duo etiã non rogati.vt.ff.e.l.ad fidẽ.⁊ ibi notatur.⁊.d.c.ſi de-
bitum.al's incipit teſtis lꝫ.d.Iac.de are.videatur ſenſiſſe con-
trarium.j.de nõ nu.pecu.l.gñaliter.vt ibi dixi.Sed qđ prius
dixi ſeruatur.Et ꝓ declaratione huius auc.vide qđ notatur ꝑ
azo.in ſumma.e.§.ſunt aũt neceſſarij.v̓.⁊ eſt notandũ.⁊ latius
in ſpec.e.ver.Itẽ qđ non fuit rogatus.⁊ ver.ſequẽti vbi decla
ratur vtrũ preſumantur rogati in teſtamentis ⁊ aliis caſibus
vbi exigitur qđ ſint rogati ⁊ determinat qđ rogati non preſu
mantur niſi hoc cõtineatur in teſtamẽto vel inſtr̃o vel al's ꝓbe
tur.Ultra tñ allegata per ſpeculatorẽ qꝛ ſepe vidi de facto põt
allegari primo qđ preſumãtur rogati per.l.nullum.ff.de repu
diis.cũ ibi notatis de teſta.l.heredes palam.§.in teſtamentis
ibi ſe eſſe adhibitos.ex quibus colligit ſufficere in inſtr̃o con-
tineri eos adhibitos lꝫ nõ dicat̃ rogatos.⁊ ꝓ hoc facit gl.par-
ua q̃ eſt in auc.de here.⁊ fal.§.qꝛ vero duplex q̃ innuit ſuffice-
re eos adhibitos inſtituto de teſta.§.fi.lꝫ ibi gl.ſentiat ꝯtrium
Itẽ qꝛ p̃ſumitur ꝓ ſolennitate inſtr̃i ⁊ teſtamẽti niſi ꝯ ꝓbetur
vt.C.de iuris ⁊ facti igno.l.ſi poſt diuiſionẽ.⁊ ibi notat̃ ⁊ ꝓ hoc
bñ facit gl.in auc.de tabelliõibus.§.nos aũt.q̃ incipit hic no.
In fine vbi dꝛ ꝙ tabellio p̃ſumitur rogatus a partibus etiã ſi
in inſtr̃o non cõtineatur.⁊ de hoc ſubtiliter et plene notat̃ per
Inno.ex de fide inſtru.c.j.circa mediũ.⁊.j.ti.pxi.ſup rubrica.
ver.an tabellio ergo a ſimili idẽ erit in teſtibus. Itẽ ſolẽnitas
q̃ requiritur in vẽditione rei fiſcalis p̃ſumitur.vt.j.de fide in-
ſtru.⁊ iure haſte fiſcalis.l.j.li.x.⁊ ibi in gl.⁊ p̃latus preſumit̃ fa
cere cũ conſenſu capituli.vt extra de his q̃ fiunt a prelato ſine
cõſenſu capl̃i.c.ea noſcitur.Et qđ qui aliquẽ ꝓmouet ad ordi
nes ſacros fecerit inquiſitionẽ quã facere tenetur ſuper ſtatu
etate ⁊ cõditione ꝓmoti.xj.q.iij.c.abſit.extra de etate ⁊ quali-
tate.c.accepimus.⁊ notatur ex de filiis presbyteroꝝ.c.veniẽs.
Itẽ p̃ſumitur quis iuraſſe corporal'r tactis ſcripturis lꝫ in in-
ſtrumento cõtineatur ſoluꝫ iurauit.vt not.per garſiã ⁊ Guil.
durãti.extra de ele.c.vt circa li.vj.lꝫ Garſias dicat papã nico
laum ꝓnuntiaſſe ꝯtriuꝫ imo in hoc puncto non preſumitur qđ
iuret cor.lꝫ in inſtr̃o cõtineatur iurauit ſm̃ cardi.archi.et Io.
an.ſuper pall'.c.vt circa.Itẽ ſentẽtia p̃ſumitur lata in ſcriptis
⁊ appellatio facta in ſcriptis lꝫ in inſtr̃o nõ cõtineat̃.vt dicaꝫ.j.

de ſentẽtiis ex periculo reci.l.fi.Itẽ ſi quis ꝓ me fideiuſſit pre
ſumitur qđ ei mãdauerim.vt.ff.de re.iur.l.ſemp qui nõ prohi
bet.⁊ per azo.in ſumma mãdati.§.iteꝫ ꝯbitur.itẽ p̃ſumit̃ iuſ-
ſus paternus ſi filius longo tpe tenuit hereditatẽ ſibi delatã.
vt notatur.s.de peti.here.l.ſi filius. Itẽ impetrãs reſcriptuꝫ
ꝓ alio p̃ſumitur habere mãdatũ extra de reſcriptis.c.nõnulli
⁊ ibi no.per ber.⁊ inno.⁊ ad hoc etiã poſſunt adduci notata ꝑ
cõpoſt.extra de elec.in geneſi.v̓.Itẽ queritur ſi dicat̃.⁊ ꝑ inn.
de clerico qui furtiue ordines ſuſcepit.c.innotuit.⁊ qđ notat̃.
s.cõi diui.l.ſi quis maior.Itẽ preſumit̃ ad rñſionem interro-
gatio preceſſiſſe.vt.ff.de interroga.act.l.ſi ſine.in prin.⁊ ibi in
gl.⁊ qđ pater emãcipauerit filiũ ꝯtracta fiducia lꝫ in inſtr̃o nõ
contineat̃.vt inſtituto de legiti.agna.ſuc.§.fin.⁊ pro hoc.ff.de
ver.obli.l.ſciendũ cum ibi notatis.In ꝯtriuꝫ facit qꝛ teſtes eſſe
rogatos eſt quedã ſolẽnitas extrinſeca q̃ non preſumitur niſi
probetur.vt.ff.de publi.l.quecũqꝫ.§.qui a pupillo.cũ ibi nota
tis ⁊ mulier nõ preſumitur certiorata velleiano niſi probetur
vel in inſtr̃o cõtineatur.vt notatur.ff.ad velle.l.fi.§.fi.⁊ qꝛ pre-
ſentia corporis nõ ſufficit niſi ſolẽnitas ĩtercedat.vt.ff.de auc.
tuto.l.j.in fi.⁊ ꝓ hoc bene facit gl.ff.de iure codicilloꝝ.l.ij.§.fi.
⁊ ad glo.poſitam in auc.de tabel.q̃ multũ facit ꝓ alia opiniõe
põt rñderi qđ ideo preſumitur tabellio rogatus a partib9 qꝛ
aliter cõficere nõ poſſet inſtrm̃.Alioqui eſſet falſum ⁊ ideo eſt
ſolẽnitas intrinſeca q̃ preſumitur.teſtes aũt bene poſſunt ad-
hiberi ⁊ nõ rogari ⁊ ita eſt ſolẽnitas extrinſeca q̃ nõ preſumit̃.
⁊ ita notatur in brocardis de ſolẽnibus rubrica ſolennitatem
ꝓbari.⁊ ꝓ hoc qꝛ teſtator hãc ſolennita.ſ.ꝙ teſtes nõ eſſent ro
gati remittere nõ poſſet.vt no.ff.de le.j.l.nemo.⁊ hanc opini.
dicit Cynus tenuiſſe.d.dyn.ff.de ver.obli.l.ſciendũ.⁊ ipſe tꝫ.
j.de teſtamentis.l.hac cõſultiſſima.qꝛ ſolẽnitates q̃ non ſequũ
tur neceſſario ad poſitionẽ principalis nõ preſumũtur niſi ꝓ-
betur.⁊ hec eſt talis ſolennitas q̃ non ſequitur neceſſario prin
cipalẽ nec includitur nec eſt apta includi in eo virtute vel equi
uocatione verboꝝ ſecus vbi includeretur vel eſſet apta inclu-
di ⁊ ſic poſſent intelligi iura cõtraria.⁊ qđ no.j.de vſuris.l.ij.
et qđ notatur.ff.de pac.l.iuriſgentiuꝫ.§.qđ fere.⁊ rationẽ di-
uerſitatis inter predicta notat Dyn.d.l.ſciendũ.vidi de facto
ſeruari ⁊ terminari qđ preſumantur rogati ſi in teſtamẽto vel
inſtrumento cõtineatur qđ vocati fuerint.duo eñ ſunt genera
teſtiũ.ſ.fortuiti ⁊ rogati.vt ꝓbatur in cor.vñ hec ſumitur.⁊.j.
de codicillis.l.fi.§.fi.Cũ ergo vocati dicuntur nõ poſſunt dici
fortuiti ⁊ ſic rogati p̃ſumuntur.⁊ ꝓ hoc bene facit.j.qui teſta.
facere poſſunt.l.hac conſultiſſima.§.at cũ humana ibi conuo-
catis teſtibus ⁊c.ff.de teſta.mili.l.diuus. Si aũt ſcriptuꝫ eſſet
in teſtamento vel inſtr̃o ſolum teſtes fuerunt tales tunc qꝛ poſ
ſunt eſſe fortuiti vera ſit contraria opinio per iura ad hoc ad-
ducta ⁊ pro alia opinione etiã facit.j.de cõtrahẽ.⁊ cõmit.ſtip.
l.j.vbi de hoc dixi.⁊ de acqui.poſſ.l.ij.Iac.de are.dicit qđ du
plex eſt ſolẽnitas materialis ⁊ formalis.materialis vt in ſtipu-
latione v̓ba interrogatiõis ⁊ rñſionis.vt inſtituto de ver.obl.
in prin.⁊.ff.e.l.ſtipulationũ.§.ſtipulatio. in emtione cõſenſus
in re ⁊ pretio.vt inſti.de em.⁊ ven.§.j.⁊.ff.e.l.nec ſine re.et hoc
preſumitur cũ ſine his ſtipulatio vel emtio etiam de facto eſſe
non poſſit ⁊ ſic intelliguntur iura predicta q̃ arguunt ſolenni
tatem preſumi.de hoc vide qđ dixi.j.de cõtrahen.⁊ cõmi.ſtip.
l.j.formalis vero eſt q̃ rei prebet effectũ ⁊ ſic eſſe de iure aut nõ
eſſe ⁊ tunc aut eſt materie inherẽs ⁊ p̃ſumitur.vt.d.l.ſciendũ
ff.de ver.obli.cũ ſi.aut ex legibus vel ſenatus cõſultis proue-
niẽs ⁊ tunc nõ preſumitur.vt.d.l.quecũqꝫ.§.fi.ff.de publica.⁊
ſm̃ hoc opꝫ talem ſolẽnitatem ꝓbari ⁊ nõ preſumitur niſi pro
betur.vt no.d.l.j.de fide inſtru.⁊ iure haſte fiſcalis.li.x.⁊ ſic in
ſumma dicit ꝙ ſolẽnitas preſumitur qñ in ſignificatione con-
gruitas expreſſe implicatur qđ ſatis eſt.idem cum his q̃ dicit
dñs Dy.Si quis aũt vellet tenere opi.qđ preſumãtur rogati
põt ad contraria rñdere primo ad.§.penul.⁊ glo.ibi poſitam.
ff.ad velleianũ.qđ pro tanto non preſumitur mulier certiorata
velleiano qꝛ illud eſt ſpeciale priuilegiũ mulierũ quod non eſt
reſtringendũ.⁊ ita innuit ibi gl.Ad.l.quecũqꝫ.§.fi.poſſet dici
ſpeciale fauore pupilli ſicut ⁊ multa alia et qꝛ tutor preſens dꝫ
auctoritatem preſtare.vt.ff.de aucto.tuto.l.iij.⁊ ibi notatur et
preſentia alicuius nõ preſumitur niſi ꝓbetur.vt.s.de ſtatuis
et imagi.l.ij.ad legẽ.j.j.de fide inſtr.⁊ iure haſte fiſcalis poteſt
dici qđ non inferendo vim litere facit pro iſta opinione.et ita
eam.s.allegaui ibi eñ dꝛ ꝙ qui minus ſolẽniter venditã dicit
hoc probat ex quo innuit preſumi ſolenniter venditam lꝫ glo.
aliter intelligat ⁊ tunc poſſet reſponderi.vt.s.qđ preſentia ꝓ-
curatoris fiſci requirebatur.vt ibi ptꝫ que non preſumitur vt
predixi.ex predictis etiã colligi põt ſolutio ad alia que in con-
trariuꝫ poſſent adduci.ad hoc etiã facit qđ non preſumantur

rogati

rogati tabellio nec testes.j.de iure delib.l.fi.§.fin aut dubius ibi et iubenti ei tabulariu pro se scribere. ubi de hoc tetigi et q solennitas presumatur et q non. vide qd dixi.j.de contrahen.et comit.stip.l.j.et per cy. In glo.secunda ibi de diuor.l.nullum. Sed ibi no dicit textus eos debere esse rogatos licz glo.hoc innuat vn starem regule q est.ff.e.l.ad fidem.et ita innuit glos. ibi per hanc auc.hoc reprobatur per odof.et alios coiter nec seruatur in glo.in cor.auf.non reperitur verum est in textu sz in glo.notatur qd quinq sunt necessarij. In glo.vlti.in fi.nisi renuntiatum esset.vt.e.titu.l.si ex cautione etc.

1 Testes inuiti testificare coguntur.

1 Si quando. Allegatur q testes cogutur testificari taz in ciuili qua in criminali regulariter.fallit in quibusda vt hic in gl. et.ff.e.l.inuiti. De iure canonico in criminali no coguntur inuiti.vt ex de testibus cog.c.dilector.et ibi notat per ber.et Inno.et.e.ti.c.j.et.c.cu contra magistru. Et de copulsiõe testiu late habetur in summa eiusde tituli per goffre.et hosti.et in spec.de teste.§.qualiter.ver.et nota.et ver.quid si quis petijt testes.et plenius.§.de testiu copulsione.et per azo.in summa.e.§.j. Et dixerut quida q si testes spote veniat qd suspecti sunt q operas ingerut etc.vt.ff.de pcur.l.q oia.de quo dic vt dixi.s.de epi.et cle.l.nec honore. Sz nuquid arbiter pot cogere testes cora eo testificari videtur q sic q arbitria sunt similia iudicijs.ff.de arbitris.l.j. Sz dic qd iudex ordinarius eos compellet q etia cogit arbitru arbitrari.vt.ff.de arbitris.l.labeo.§.j.qui si nolit eos cogere punietur. vt in auc.vt nulli iudicu.§.si vero quis coprehensor.vber. Sed quid si aliquis iurauit nunq testificari nuquid copelletur no obstan.sacrameto et videtur q no ar.ff.de in lite iurando.l.videamus.§.j.et q quodlibet iuramentu seruandu est nisi vergat ad interitum salutis eterne.vt extra de iureiur.c.si vero. Sz dic contra.vt extra.e.c.intimauit.et ibi per ber.et Inno.et.e.ti.c.costitutis.primo de accu.c.olim.et notatur per gof.in summa de testibus cog.ver. sed quid si quis sacramento.et in spec.e.§.de testiu copulsione ver.quid si quis iuramento.et p hoc.ff.ad muni.l.fi.cu ibi notatis an viator copellatur dic q sic vt in margarita.e.ver. anpenul. Itez allegatur qd testes non debent incarcerari cuius contrariu multi iudices faciunt de leui et male nisi subsit causa puta q vacillarent vel falsum dicerent tunc em pro motu iudicis puniutur.vt.s.e.l.nulluz. Tertio allegatur q confides de aliquo in magnis fortius confidere debz in paruis de quo sunt cocor.in glo. Quare tex.allegatur q testis no dz retineri per iudice pro testimonio vltra.xv.dies qd etiam male seruat Quinto allegatur q testes iurare debet psntibus partibus vl citatis.de hoc notatur in gl.ff.de leg.l.minime.et clarius hr in nouella.e.§.penul.ex.e.c.in noie dni.et ibi notatur et dixi.s.e.l. iurisiura.et no sufficit psntia partiu nisi et in psntia iudicis.vt.s.e.l.nullum.et no.s.de iur.cal.auc.principales.et an sufficiat citatio ad domu statiz dica.in auc.hic signata.dz etia fieri testiu publicatio psntibus partib9 vel eis citatis als no valet.vt notatur per Inno.ex.e.c.albericus. Sz quid si reperitur scriptu in actis qd testis iurauit ad postulatione partis non tn dr qd fuerit presens nuquid sufficit vi q no q ubi exigitur alicuius psntia pbari dz.vt.s.de statuis et ima.l.ij.in fi. In 2rium facit q oia presumutur solenniter acta.vt.ff.de ver.obli.l.sciendu.et q presumitur psntem fuisse ex quo dr qd ad eius postulatione vt.j.de 2ben.et 2mit.stip.l.optima. An qn pcurator factus est dns litis per cotesta.sufficiat citari dnm ad iurameta testium dixi.s.de pcur.l.nulla.pdicta vera sunt lite cotestata q an regulariter no recipiunt testes.vt ex vt lite no conte.per totu.et in qonibus py.glvij.qone q incipit aduersa parte diligeter requisita hodie aut actore absnte etia ante lite conte. reciperetur testes rei.vt.j.quo et qn iudex.auc.q semel.et ibi notat casualr etia recipiunt testes lite no cote.vt in auc.hic posita statiz dicetur. Ite allegatur hec lex in fine q iudex tenetur parti resarcire oe danuz qd sustinuit q per eu stetit quominus testes reciperetur qd intelligit glo.q facit lite suaz.dns aut gui.dicit q no nisi cu inique pnuntiat.vt.j.de pena iudi.qui male iudi.l. ij.et ibi notatur.intelligendu ergo est put litera sonat vt omne danuz parti lese resarciat pp eius negligentiaz q punitur.de quo dixi.s.de offi.pfec.preto.orientis.l.si quos.et ad hoc.s.de iudi.pperandu.§.sinaut alterutra.et.§.se.de comercijs et merca.l.ij.et ibi de hoc.ff.de dam.infec.l.iiij.§.In euz.et.§.sequeti de magistra.coueni.l.j.§.si curatores.extra de pba.c.qm contra falsam.§.fi.de offi.ordi.l.si canonici.et.c.Quis.li.vj.in quibus oibus iudicis negligentia punitur immo etia iurisdictio eius ad alium trasfertur si negligit facere iustitiaz.vt extra de foro cope.c.ex trasmissa.immo etia videtur paria negligere et ex toto no facere.xvj.q.vj.c.cuncta sanctor.et ibi in gl.et notat in spec.de electioe.§.j.ver.si aut metropolitanus.lz contrariu videatur innuere vz q talis appellatio no teneat peto electionem mea confirmari qd si no fecerit appello.vt notatur p euz de ap.§.qualiter.v. Ite nota cautelas.et ver.sed pone. Inno. tn tz qd si iudex nimis tardet instaz exceptione admittere qd possit appellari.vt notat per eum ex de ap.c.significate. tutor etia qui tardat defensione pupilli remouetur.j.de admi.tuto. l.fi.paria etia sunt retardare aplos vltra tpus iuris et expresse denegare.ex de ap.c.ab eo.in fi.li.vj. In 2rium facit qd dr qd differtur no aufertur.j.de fideico.lib.l.deberi. In gl.j.ibi.l.ij. colligitur et bn notat in gl.ff. de his qui notatur infamia.l.ij.§.miles.et.j.de liberali causa.l.filiu.in vltima gl.in fi. In.e.gl. ibi.§.testes.j.ti.proximo.auc.apud eloquentissimum old.

Si quis ab aliquo. Sumitur de corpore.e.§.et hec vero.et ibi melius declaratur in glo.qua hic et no corrigit.l.codicis.sz addit casuz speciale in quo lite non cote.citato aduersario si absens est possunt testes recipi et publicari.s.cu dubitatur testes absfuturos.et ita posset pbado deficere et cocor.ex.e.c.ij.et qd ibi notatur.et.c.significauit.et qd ibi notatur per ber.et Inno.plene.et per eunde.e.ti.c.albericus.et ber.e.ij.c.cu olim.et de cofirmatioe vtili vel inutili.c.ij. Et effectus huius auc. bene habetur extra vt lite no conte.c. qm frequeter.in prin.et.§.j.et in summa eiusde tituli p goffre. et hosti.et in spec.e.§.ij.qui incipit nunc tractemus qn testes p totum et maxime.ver.in hoc aut est differentia. Ite fm od.fallit qd dictum est testes no recipi ante lite conte.qn testes non pducutur sup negotio principali sz super aliquo incideti vel emergeti puta super psona iudicis vtru sit copetens vel ptius vtru sint legitime in iudicio tunc em recipi possunt testes vt si volo pbare iudicem vel parte non esse sufficietes et publicatio taliu testiu non impedit pductione super principali vt dixi.s. titulo pximo.auc.at qui semel.et p hoc extra.e.c.de testibus et qd ibi notatur.et.c.venies.per Inno.in glo.q incipit mirum videt. Ite fallit qn sunt senes valetudinarij vel longinquo absfuturi tunc em recipiuntur etia lite no conte.ad instantiam actoris fm forma huius auc.q de actore loquitur.vt patet ibi iniquu quid patiatur etc.vt extra vt lite no conte.c.qm.j. rnso. Ex parte em rei fm canonistas indistincte quicuq recipiutur.vt extra de testi.c.albericus.et.c.significauit nobis.et dicvt ibi notatur. Sz nunquid qn testes recipiuntur ad eternaz rei memoria fz forma huius auc.sufficit citari parte ad domu sicut regulariter sufficit.vt.ff.de dem.infec.l.iiij.§.toties. vbi de hoc dixi plenissime.et.j.de annali excep.l.vt perfectius. et extra de dolo et cotu.c.causam q. Dicunt quida vt cy.hic q no sed opus est personaliter citari et inueniri cu hic dicat q si venire noluerit etc.et in corpore vnde sumitur ibi pp eius proteruitatem etc.et ibi de hoc notatur per Inno.d.c.significauit.extra.e.c.lz contrariu videatur sentire de accu.c.ad petitione.et plenissime de hoc notatur per Jo.an.in quada qone qua disputauit q incipit iudex recepit testes.et per dictu Inn.de ista citatione ad domu de eo qui mittitur in pos.causa rei seruan. c.si aduersarius. Sz nuquid testes recepti fm formam huius auc.publicabuntur statim dixerunt quida q sic et quod no obstante tali publicatione possunt testes per vtraq partem produci et sit speciale cotra auc.at qui semel.s.titulo proximo verius est quod no publicentur statim sed in processu cause et si partes velint adhuc pducere poterut et postea simul publicabuntur.et ita tz hic odo.et in spec.e.§.ij.et goffre.et Hosti.in summa et ber.dictis caplis.et glo.hic et in corpore super verbo publicabunt.et in.§.multe.in gl.idest no possunt.et in textu ibi ne qn forsan etc.et in summa eiusdez tituli vltra medium et ita seruatur. In senibus aut et valetudinarijs ad instantia actoris receptis nisi reum coueniant.j.annu ex quo poterit vel saltem denutiauerit eidem receptionez talium testiu non poterit eis vti.vt.d.c.qm frequenter.vltra prin.extra vt lite no conte. Sed nunquid qn testes recipiuntur ex forma huius auc.poterit pars q absfuit cotumaciter obijcere in personas testiuz hic in fine innuitur q non Cy.tn tenet contrarium per ea q dicta sunt.s.e.si quis testibus.et auc.si testis dicatur et qd hic in fine dicitur intelligit quo ad dicta non quo ad personas Cyn. ad hoc.j.l.proxima.et glo.ibi posita super verbo seruato.

Cum apud. Ex hac.l.codita fuit decretalis ex.e.c.psntata que per oia cocor.et vide ibi notata per ber. Inno.et host.et.e.titu.c.causaz q primo.et per Inn.e.ti.c.cu in tua

diocesi. Ibi obseruari pactū ergo facit ꝓbationē legitimā q̄ a'ls nō esset legitima. vñ est ar. ad pactū quo conuenit debitor stare sacramento creditoris super dāno expensis ⁊ interesse. ⁊ ad hoc. ff. de re iudi. si conuenerit ⁊ ibi notata. Item notandū ꝙ hec lex ponit duo specialia primū est ꝙ semel productus in testem iterū ꝓducitur cōtra. l. ff. e. l. produci. Scōm est qꝺ post publicationē iterū producūtur cōtra auc. at q semel. s. ti. ꝓxi. Si aūt essent ꝓducti corā ordinario aut sunt publicata eorū dicta ⁊ valent in eadē ⁊ in alia instantia ⁊ iterū nō producūtur per dictā. l. produci. lꝫ glo. eā intelligat in eadē instantia. Ego aūt intelligo etiā in alia super. e. c. ⁊ sic tꝫ azo in summa. ver. sic aūt semel. aut nō sunt publicata ⁊ ꝓsunt in eadē instātia. vt notatur in gl. j. de re iudi. l. gesta. ⁊ s. e. l. solā. sꝫ ⁊ in alia instantia puto valere per hanc. l. cū eadē subsit ratio. ⁊ ita tꝫ gl. s. de iudi. l. ꝓperandū. §. fi. Sꝫ quid si pars eligat ꝙ testes iterū deponāt qui viuūt ⁊ dicāt aliter ꝙ prius dixerint cui dicto stabitur vi ꝙ nulli qꝛ varia ⁊ falsa dixerūt. vt. ff. e. l. qui falsa. Sꝫ cōiter tenetur qꝺ vltimo dicto stetur al's quid ꝓdesset qꝺ iterato venirent nisi staretur vltimo dicto quasi sit renuntiatū primo dicto per partem q̄ petit qꝺ iterū deponant ⁊ sic varietatem vel ꝯrietatem allegare non pōt sed sibi imputet q de nouo voluit eos testificari ar. ff. de separa. l. j. §. penu. ꝓuideat ergo cautus aduocatus qꝺ si testes aliquid dixerūt in fauorē partis sue ꝙ non petat iterato eos ꝓduci qꝛ possent illud corrigere et scōo dicto staretur. ⁊ ita tꝫ hic vber. de bobio. tꝫ etiā qꝺ si petat qꝺ iterato testificentur qꝺ etiā alij testes possint ꝓduci nō obstā. auc. at qui semel. s. ti. ꝓxi. ⁊ credo qꝺ pars petens eos reuerti debere teneatur eis facere expēsas per ea q̄ notaui. s. de iura. calū. l. ij. §. sin aūt abfuerit. Sꝫ quid de qōne quā vidi de facto petit pars ꝑm formā huius. l. qꝺ testes viuētes iterato deponant petunt testes qꝺ priora eorū dicta eis legātur nūquid hoc fieri dꝫ ⁊ vi ꝙ sic ne in sermone capi possint ⁊ in periuriū incidant ar. s. de formul. l. j. ⁊. ff. de iureiur. l. qui iurasse. §. si pater ⁊ ibi in gl. qꝺ notaui. s. de iur. calū. l. ij. §. qꝺ obseruari. in tractatu positionū. ver. Itē si sit captiosa ⁊ qꝛ de facili posset non recordari de eo qꝺ tunc recordabatur qꝛ labilis est memoria. vt. j. qui testa. facere possunt. l. hac cōsultissima. §. at cū huana. ⁊ de testa. l. iubemus. Itē qñ testamentū dꝫ aperiri sigilla ostenduntur testibus vt ea recognoscant an sint sua. vt. ff. de tabul. exhibē. l. locū. §. exhibere. ⁊ quēadmodū testa. aperiātur. l. j. in fi. ⁊. l. ij. ⁊. l. si quis ex signatoribus. ⁊ in actione ad exhibendū exhibetur res testibus super qua testificari debēt. vt no. ꝑ od. in additiōibus summe azo. ad exhibē. ⁊ qꝺ etiā cōfessio facta in tormētis legitur cōfitenti vt sciatur si in ea velit perseuerare. vt. j. de custo. reor. l. si quis in ea culpa. ⁊ in summa. e. tit. §. j. et de qōnibus. l. j. §. diuus. In ꝯrariū facit hec lex q̄ non dicit dictum sibi legi debere facile eñ erat legis latori hoc dicere si voluisset. j. de cadu. tollen. l. vnica. §. finaūt. ⁊ ex de transla. c. inter corporalia. §. sed neqꝫ. ⁊ qꝛ in facto proprio non est tolerabilis ignorātia. vt. ff. ad velle. l. quamꝙ. cū eñ habeat testificari de his q̄ vidit. vt. s. e. l. testium. certus dꝫ esse in facto suo. vt. ff. de acqui. here. l. cū falsum. Primā opi. obtinui ⁊ vidi seruari. Sꝫ nunquid hec lex locū haberet si testes deposuissent corā iudice ordinario vel delegato ⁊ causa postea trāsiuisset ad aliū iudicē dic ꝙ nō sed standū est primo dicto ⁊ ꝑ tanto hic iterato deponunt qꝛ testificatio corā arbitro facta nō erat valida sicut q̄ facta est in iudicio. ⁊ ideo sentētia arbitri non ōr vera snīa. vt. s. de arbi. l. j. lꝫ quo ad quedā parificentur arbitria ⁊ iudicia. vt. ff. de arbi. l. j. Sꝫ quid si dictū esset in cōpromisso ꝙ testes recepti corā arbitro ita valerent ac si deposuissent corā ordinario nunquid viuētes iterato deponent credo ꝙ sic per hanc. l. nisi specialiter esset dictū quod iterato deponere nō tenerentur qꝛ tunc pacto staretur. vt hac. l. j. responso. ⁊ ita tꝫ hic vber.

¶ De fide instrumentorum Rubrica.

1 ☞ Instrumentū scriptum in charta abrasa an valeat.
2 Instrumentū an vitietur propter defectū litere vel syllabe.
3 Tabellio an debeat rogari ab vtraqꝫ parte.
4 Testes excōmunicati an vitient instrumentum.
5 Acta scripta per iudicem an faciant fidem sicut publica.

Super rubrica. Pro declaratione huius tituli qui vtilis est ⁊ cōtinuus. vide az. in summa. e. ⁊ in summa auc. de instru. cau. ⁊ fide. vbi ponuntur bene substantialia instrumentorū ⁊ alia vtilia ex quib⁹ causis reprobentur instrumenta. ⁊ per goffre. ⁊ Host. in summa. e. ⁊ per eundē goffre. in summa de falsa. §. sunt aūt instrumēta suspecta. ⁊ per galeottū in margarita de fide instru. ⁊ late in spec. de instru. editione. et in patria ꝑtāte dñi Uber. de bobio rubrica quid obijcere debeat cōtra instrumentū. ¶ Et hec rubrica hꝫ. iiij. partes. De pria. s. de fide instru. tractatur. j. e. ⁊. l. ij. l. scripture. ⁊. l. in exercendis. ⁊ lꝫ in larga significatiōe appellatio instrumentorū contineat oīa ex quibus causa instruitur. vt. ff. e. l. j. ⁊ de ver. sig. l. notionē. §. instrumentorū. hic tñ stricte sumitur pro chartis. vt notatur. d. l. notionē. ⁊ in summa azo. huius tituli. in prin. De scda parte. s. amissione instrumentorū traditur. j. e. l. j. iiij. v. vj. ⁊ alijs pluribus hui⁹ ti. De tertia. s. de apochis ⁊ antipochis. j. e. l. plures. De quarta. s. de his q̄ fiūt sine instrūis. j. e. l. instrūis ⁊. l. nō idcirco. Que requirātur in instrūis vt fidē faciant plene dixi. s. de nono. C. cōponendo. §. quibus. super verbo ex hoc orienda. ⁊ in spec. e. §. dicendū restat. ⁊. §. se. De priuatis scripturis ⁊ earū fide dixi plene. s. de ꝓba. l. instrumēta. ⁊. l. rationes. ⁊ in spec. d. §. nunc dicendū. ver. priuatum aūt est. Statur instrumento donec cōtra probetur. vt. s. de proba. l. cū precibus. vbi plene notaui per quot testes inscriptos vel nō inscriptos in instrumento ꝓbetur contra instrūm directo vel per indirectū. Et si cōficiens negetur tabellio quid sit faciendū cum sit de partibus remotis. Qꝺ sententia lata super falso instrumento non preiudicet coheredi dixi. j. e. l. ij. ⁊ ibi in glo. et qua pena puniatur vtens falso instrumēto ⁊ an possit ab vsu desistere ⁊ vsqꝫ ad qꝺ tp̄s ⁊ an teneatur quis precise ꝓtestari vtrū velit vti instrumento per eū ꝓducto an sufficiat dicere se velle vti quatenus est bonū ⁊ non aliter. Qua pena puniatur vtens falsis literis papalibus an presumatur scientia vel ignorantia in producente ⁊ vtente instrumentis falsis vtrū conficiens vel confici faciens falsum instrumentū ⁊ eo vtens duplici pena puniatur ⁊ de instrumentis deletis vel cancellatis. De amissione instrumentorū plene dixi. j. e. l. sicut iniquum. Quid habeat necesse probare qui instrumentū amisit ⁊ vtrum perdita instrumenta refici possint ex protocollo tabellionis et que et qualis solennitas adhiberi debeat in eorū refectione ⁊ an amissio instrumenti ꝓbetur per sacramentū. Et de refectione instrumētorum vetustate vel alio casu corruptorū ⁊ de refectione instrumentorū ex protocollis tabellionū defunctorū ⁊ que forma in eis seruari debeat ⁊ si in protocollis sit hec dictio ⁊c. sicut cōiter est vel alie abbreuiationes qūo debeant explicari ⁊ an perditis actis sententia in qua de eis fit mentio faciat plenā fidē de ipsis. Et an amisso priuilegio possit ꝓbari cōcessio eius ꝑ testes. De diuersis ⁊ cōtrarijs scripturis an ⁊ qñ fidē faciant. vide plene. j. e. l. scripture. ⁊ ibi in glo. siue ab eadē parte siue a diuersis ibidē etiā de diuersis cōfessionibus factis per actorē in fauorem rei ⁊ econuerso q̄ debeat preualere ⁊ si statuta sint cōtraria quid sit seruandū. ¶ Quid de testamēto cōtrario in duobus instrūis exēplato ⁊ de duobus testamētis ꝯrijs eodē die cōfectis. ¶ Et vtrū valeat instrumentū in quo continetur fore cōfectū diuersis locis. An valeat instrūm scriptū in papyro vel charta abrasa dixi. s. de diuersis rescriptis. l. sacri afflatus. ¶ Que requirātur in instrūis qñ ꝯtctus celebrantur in scriptis
1 Et qñ dicatur cōtractus in scriptis. j. e. l. ꝯtctus. ¶ Et vtrum hodie talis solēnitas seruetur. ¶ Itē si res tradatur ex cōtractu celebrato in scriptis ante cōtractū perfectū qūo cōsulatur tradenti. vide in summa azo. de contrahen. em. §. ex his. Et an amisso instrūo contractus celebrati in scriptis deficiat substantia cōtractus. Et vtrū ꝓtocollū siue imbreuiatura per se fidē faciat ⁊ pulcra ⁊ vtilia circa imbreuiaturas tam de iure quā de cōsuetudine. ¶ Utrum instrūm fidē faciat si nō appareat eius ꝓtocollū vtrū imbreuiatura suspecta reddat suspectū instrūm Et si tabellio celet ⁊ nolit tradere instrūm ei cuius interest vtrū puniatur pena falsi. Et si in breuiatura est instrūm sine die sꝫ est in precedenti vel sequenti an valeat. De arris q̄ dantur ꝑ emtione. e. l. §. fi. pulcra dixi. ⁊ ibi in glo. Utrum colonus vel emphiteota cogi possit recipere instrumentū solutionis pensiōis vel ficti ⁊ econuerso dñs ad faciendum ipm instrūm solutionis. j. e. l. plures dixi. De comparatione fienda qñ instrumenta vel scripture sunt suspecte. vide. j. e. l. comparationes. ⁊ auctēticis ibi signatis. Utrū cognito de instrumento falso ciuiliter possit agi criminaliter. vide. j. e. l. fi. ⁊ vtrum viuente reo teneatur actor primo agere criminalr̄ quā ciuiliter. Et an qui dicit instrumentū falsū teneatur dicere in qua parte ⁊ an lata sententia absolutoria super instrumento quod falsū dicebatur opponi possit defectus solennitatis instrumenti. Utrū credatur magis testibus vel instrumentis. vide in cor. aut. eo. titulo. §. si vero tale aliquid. ⁊ extra de probatio. c. iij. et tactum fuit. s. de proba. l. cum precibus. An instrumenta fidem faciant nisi habeant testes Goffre. fuit in opinione qꝺ sic nisi contractus ce-

lebretur

lebretur in scriptis.⁊ ita tꝫ in summa.c.vltra mediū.§.Itē de-
rogatur si non cōtineatur in eo qđ habuerit testiū presentiā.et
ideꝫ tenet speculator.vt dixi.s.de nouo.C.cōpo.§.quibus ibi
ex hoc orienda.Contrariū tñ vbiqꝫ seruatur ⁊ est expressuꝫ in
auc.e.§.sꝫ si instrumenta.de here.⁊ fal.§.si vero absunt ⁊ ibi in
glo.ꝗ notabilis est ad materiā instrumentoꝝ.In actis vident
tenere doctores qđ valeāt sine testibus per.l.in donatiōibus.
j.de dona.⁊ de hoc in spec.e.d.§.restat.ver.⁊ notat qđ si ꝓbo.
⁊ ver.vlt.¶ An reformatiões consilioꝝ ⁊ ea ꝗ fiunt in arengo
seu publico parlamēto valeant sine testibus dic ꝙ sic.vt plene
dixi.s.de his qui in ecclesijs manumit.l.iādudū. ¶ Si in in-
strumēto dicatur petrus filius martini an per tale instrm̄ pro
betur filiatio.vide qđ notatur extra de testi.c.series.¶ An in
2 strumentū vitietur pp defectuꝫ litere vel syllabe dic ꝙ non.ꝫvt
extra.e.c.ex parte.⁊ ibi notatur per ber.⁊ Inno.⁊ arch.xxxv.
q.ix.c.apostolice.¶ An falsa grāmatica vitiet instrm̄ dic ꝙ nō
lꝫ vitiet rescriptū pape.vt extra de rescriptis.c.ad audientiā.
⁊ ibi notatur ⁊ per goffre.in summa.e.§.multa.ver.vitiū grā-
matice.⁊ per host.§.si.ver.vj.qꝛ ibi est falsa grāmatica quibus
instrumentis scripturis vel literis sigillatis plene fides adhi-
beatur.in spec.e.§.restat videre quibus instrīs.⁊ per ber.ex̄.e.
c.j.⁊ latius per Inno.⁊.c.ij.vbi etiam hꝫ per eundē.¶ Si qs
apponat sigilluꝫ suū alicui sup charta vacua ⁊ in qua nihil est
scriptū si postea aliquid ibi scribatur an faciat fidē ꝯ eū cuius
est sigillum ⁊ si epūs vel dn̄s tpalis cōmittat sigillum suū can-
cellario suo sicut cōiter fit preiudicent eis sigillata p ipsos can
cellarios ⁊ an litere sigillate fidē faciant notatur extra de ꝓba.
c.cum post cessioneꝫ.ff.de ꝓcur.l.si ꝓcuratorē.⁊ ex̄ de testibus
cuꝫ a nobis vbi etiā notatur an credatur literis pape sine testi
bus vel subscriptione cardinaliū. De vitio sigilli vide qđ no-
taui.j.de fide instru.l.scripture.ver.Iteꝫ querit.d.gui. ¶ Si
petatur edi nomen tabelliōis qꝛ dicatur instrm̄ suspectum an
fieri debeat notatur in spec.de teste.§.qualiter.ver.eadē ꝗstio
⁊ solutio.⁊ in gl.ff.de eden.l.j.§.diem aūt.¶ An tabellio ꝓsu-
matur esse rogatus dixi.s.de testi.auc.rogati.⁊ nota.in spec.
3 e.§.j.v.⁊ nota ꝙ tabellio.¶ Et vtrū debeat rogari ab vtraqꝫ
parte dixi dicta auc.rogati.⁊ latius per Inno.extra.e.c.j.⁊ in
spec.e.§.postquā.ver.sed nunquid est necessarius. ¶ De in-
strumētis suspectis ex rasura interlineatura vituperatiōe vel
alijs vitijs habetur.s.de ꝓbatio.l.iubemus.⁊ de edicto diui
adri.tollen.l.vlti.extra.e.c.iij.cū ibi notatis per her.⁊ Inn.de
religiosis domibus cuꝫ venerabilis per vtrūqꝫ de priuilegijs
cum olim.ij.⁊ per goffre.in summa.e.d.§.multa vero sunt ex̄.
e.c.inter dilectos.in tex.⁊ gl.vbi multa signa ponunt ex quib⁹
colligi pōt falsitas instrumentoꝝ.alia etiā ponuntur de falsa.
c.licet.⁊ ibi in gl.⁊.xix.di.c.in memoria.⁊ ibi plene in glo.et in
spec.e.§.restat videre quibus instrumentis vltra prin. ¶ Si
data est ptās tabellioni sicut sepe fit qđ aptet instrm̄ cōsilio sa-
piētis quid operetur notatur in spec.e.d.§.postremo.ver.qđ
si a ꝯhentibus.⁊ plenius dixi.s.de inoffi.testa.auc. nouissima
¶ Utrū valeat instrm̄ confectū per laicū in causa ecclesiastica
vel ecōtra.Et an valeat instrm̄ confectū per sacerdotē religio-
sum vel excōicatuꝫ habetur in spec.d.§.restat.ver.quid de cō-
stituto.⁊ ver.sequēti per vnā colūnam.⁊ tetigi.s.de epi.⁊ cler.
l.placet.⁊ per goffre.⁊ hosti.in summa ne cleri.vel monachi se
negotijs secularibus immisceant.⁊ dixi in alphabeto in litera
in.§.notandū.An valeat confectū ab heretico notatur.e.§.re
4 stat.ver.quid si instrumentū confectū sit ab heretico. Utrū te-
stes excōicati vel vitiosi vitient instrumentū in quo sunt appo
siti in spec.d.§.postremo.ver.quid si testis inscriptus. Si in-
strumentū habeat plura capitula ⁊ tabellio in fine dicat ꝓsens
instrumentū cōfeci rogatus refertur solū ad ea ꝗ facta sunt eo
die loco ⁊ testibus nō ad alia ꝗ forent alio die facta.vt.d.§.re-
stat.versi.in summa nota.An instrm̄ falsum in vno capitulo sit
falsuꝫ in alijs plene habetur.s.de transact.l.si ex falsis.⁊ ibi in
gl.¶ Si tabellio sicut ꝯtinue fit notauit substantiā cōtractus
an possit postea explicare ⁊ distinguere cū conuentionibus et
clausulis cōsuetis dic ꝙ sic.vt notatur.d.§.postremo.ver.Itē
qđ res aliter fuit gesta ibi hoc aūt puto ⁊c. An tabellio possit
alij cōmittere vel delegare cōfectionē instrumenti.e.§.v.Iteꝫ
opponitur ꝙ nō est confectū.⁊ plene ver.sequē.⁊ vide qđ no-
taui.j.de ap.l.ꝓcipimus huic saluberrime. ¶ Et lꝫ confectio
instrumēti delegari non possit scribere tñ instrumentū ex im-
breuiaturis tabellionis pōt alter tabellio ⁊ principalis se sub-
scribere cuꝫ hoc nō reperiatur prohibitū.vt.ff.de ꝓba.l.ab ea
parte.⁊ maxime vbi esset ꝯsuetudo sicut in lōbardia qꝛ cōsue-
tudo circa instr̄a multū attenditur.vt.j.subijciaꝫ. In curia tñ
romana vidi dubitari ⁊ fidē nō adhiberi talibus instrumētis.
Si in aliquo instrumento cōtineatur.t.filius martini ⁊ marti-
nus mortuus erat an vitietur instrumentum vel subaudiatur
quondā dic ꝙ sic qꝛ iste circunstantie non vitiant instrumenta
cum super hoc principaliter nō conficiantur. vt notatur.d.§.
postremo.ver.quid si ito continetur.⁊ vide qđ dixi.ff.de publi
canis.l.cotem ferro.§.eam rem.⁊ de istis circunstantijs an vi-
tient vel nō est pulcra glo.Inno.extra de hereticis.c. fraterni
tatis.An filius possit cōficere instrumentū in fauorem patris
dixi.s.titu.ꝓximo.l.parētes.in fi. An in testamento nuncupa
tiuo possit quis sibi ascribere sine pena ⁊ qđ valeat. vide.d.§.
postremo circa finē.ver.Itē excipitur ⁊ ver.quid ergo si testa
tor.⁊ per roffre.in libello de senatus cōsulto limboniano ⁊ di
cetur.j.de testa.l.dictantibus.⁊ de his q sibi ascribunt in testa
5 mento super rubrica.¶ † An acta scripta per iudicē fideꝫ fa-
ciant sicut publica.vide qđ notatur per Inno.extra de testi.c.
cuꝫ a nobis.⁊ dixi.s.de eden.l.is apud quē.Quod cōsuetudo
multū attenditur in instrumētis ꝓbatur ex̄.e.c.cū dilectus.§.
j.⁊ plene dixi.s.de nouo.C.cōpo.§.quib⁹.super verbo ex hoc
orienda.¶ Est etiā notandū ꝙ sunt quidā tabelliones q con-
ficere possunt instrumēta per totum romanū imperiū ⁊ aliqui
in certis locis tm̄ sicut ꝯstituit ab vniuersitate ciuitatis vel epo
vel aliquo dn̄o tpali qui nō possunt cōficere instrumēta extra
iurisdictionē cōstituentiū eos.de quo satis notatur per Inn.
extra.e.c.cū.p.tabellio.⁊ in spec.d.§.restat videre quibus in-
strumētis.ver.⁊ nota ꝙ tabellio per hosti.d.c.cum p.tabellio.
et in summa.e.§.quibus.⁊ ne clerici vel monachi.§.ꝗ sunt per
missa.ver.quid igitur.vbi tꝫ ꝙ quilibet epūs vel ordinarius
in sua dioce.pōt tabelliones creare.x.q.j.regenda.xij.q.j.eps.
⁊.c.precipimus.⁊ qꝛ hoc pōt consuetudo ꝗ firmatur tacita cō-
sensu populi.vt.ff.de legibus.l.de quibus.in fi.ergo expresse
poterit in singulis em̄ prouincijs ⁊ diocesibus debent tabula
rij ordinari.vt.j.de tabula.l.generali.li.x.cū em̄ princeps hoc
sibi specialiter nō retinuerit rectoribus prouinciarū cōmisisse
videtur.ff.de offi.prefec.vrbis.l.j.§. cum vrbem.⁊ ar.extra de
sentētia excōica.c.nuper.maiores em̄ cause ⁊ collatio suprema
rum dignitatū principi ⁊ pape reseruātur. extra de trāsla.c.j.
de excessi.prelato.sicut vnire.⁊ de officio eius cui mandata est
iurisdictio.l.j.Tabellionatus aūt nō est dignitas qđ ptꝫ qꝛ li-
bertus pōt esse tabellio.j.de seruis rei publice manu.l.fi.⁊ di-
gnitatē habere non pōt.vt.j.ad.l.iul.viscellā.l.vnica.immo est
vile officiū.⁊ ideo decurio ꝓhibet esse tabellio.vt.j.de decur.
l.vniuersos.li.x.⁊ ibi no.⁊ de tabul.l.ij.li.x.⁊ ideo appellatur
seruus publicus.vt.ff.de adop.l.nec em̄ arguendo a noīe. vt
insti.de dona.§.est ⁊ aliud.vnde nō est verosimile qđ princeps
tam vile officiū sibi retinuerit maxime in prouincijs remotis
immo lex dicit qđ per ordinariū quis cōpellitur illud officiuꝫ
assumere.vt.j.ne quis liber inuitus actū reipu.gerere cogat.
l.j.li.xj.Et ibi notatur ⁊ si delinquūt ordinarij eos puniunt et
destituūt.vt.s.de sac.sanc.eccle.l.iubemus.§.⁊ his tabellioni-
bus.Et si eos non possent instituere nec destituere vel punire
possent.vt.s.de offi.ꝓfec.aug.l.ij.⁊ in auc.de defen.ciuitatis.
§.in biennio.⁊ protocollum vnius notarij mortui alteri cōmit
tunt.vt.d.c.cum.p.tabellio.immo tñ in.d.c.cum.p.videtur in
distincte tenere ꝙ nullus possit creare tabelliones nisi dn̄s im
perator vel papa.ꝓ cuius opinione bene facit lꝫ nō alleget de
numerarijs ⁊ actuarijs.l.actuarios.l.xij.⁊ in auc.de tabelli.§.
vt tñ ibi tabellio qui auctoritatem hꝫ a nobis.Dn̄s oldr.opi.
host.sequebatur ⁊ dicebat ꝙ reges q habent summū imperiū
possunt facere tabelliones extra qui filij sint legi.c.per venera
bilem q hoc habēt ex priuilegio vel cōsuetudine ar.j.de eman
cip.libe.l.j.ex̄ de priuile.accedentibus in auc.de non alie.§.ad
hec.⁊ de tabel.§.vt tñ in principio. Et ad prealle.l.actuarios
rn̄det qđ illud officiū preponebatur pecunijs recipiēdis. ⁊ iđ
non cuilibet per se cōmittitur sꝫ principis auctoritate ar.ff.de
solu.l.hoc iure.⁊ notatur de ꝓcu.l.qui ꝓprio.§. qui alieno.de
hoc tetigi.j.de ap.l.precipim⁹.§.hoc si appellator.ad.§. vt tñ
in auc.de tabel.respondet ꝙ localis est ⁊ loquitur de auctori-
tate quam ibi ꝓxime concesserat qđ posset delegare. ¶ Non
putarē inepte dictū qđ prius dixi.s.qđ ordinati ab impatore
vel papa possent vbiqꝫ cōficere instr̄a. ordinati ab inferiorib⁹
solum in iurisdictiōe ordinantiū.Et de papa puto verum quo
ad ecclesiasticas personas vel etiā seculares in terris in quib⁹
hꝫ ecclesia tpaleꝫ iurisdictionē vel vacante imperio vt.d.c.per
venerabilem.qui filij sint legitimi papa eniꝫ in temporalibus
non habet iurisdictionem.de quo plene dixi.s.de summa tri-
nitate.l.inter claras. Forma creandi tabelliones habetur in
speculo.e.§.restat.versi.sed quero sub qua forma. An instru-
menta confecta per illum qui publice gerebat officium tabel-
lionatus cum nō esset tabellio valeant si postea detegatur non
fuisse tabellio.vide in speculo.e.dicto.§. restat videre quibus

instrumentis.ver.quid si is qui nō est notarius. Utrū instrumenta cōfecta per tabellionē qui tunc reputabatur integre fame postea accusatus de falso aufugit et bānitus est valeant an reddantur suspecta dixi.s.de assess.l.cōsiliarios.& de proba.l.iubemus.Et an instrumenta cōfecta postꝙ cōfecit falsum instrumentū valeāt.vide.d.§.restat.ver.quid si tabellio confecit ¶ An officiū tabellionatus prescribi possit gui.ꝙ nō cum nō sit contra quē prescribatur ꝯtrariū videtur seruari q2 ex quo est in quasi possessione ꝑ tabellione reputatur.vt dixi.s.de ꝓba.l.cum precibus. ¶ Multos modos impugnandi instrumēta publica habes in speculo.d.§.postremo.al's incipit instr̄m. ¶ An instrumēta possint ꝓduci qñcumqꝫ vsqꝫ ad sententiā etiā post peremtoriā dixi.s.de iud.l.iudices. An instrumētū scriptū per notas & signa seu per allegorismū fidē faciat dixi in ꝓhemio.ff.§.illud aūt. Instrumentū nō dꝫ fieri super preterito facto sed demū super pñti vel futuro notatur per Inn.ex de ꝓba.c.qm̄ cōtra falsam.in gl.per hoc satis ptꝫ & tetigi.s.de arbitris.l.nec in arbitris.§.j.alia pertinētia ad materiā editionis instrumentoꝝ.vide.s.de eden.super rubrica & per totū de inditione vtrū vitiet.vide qd notatur.s.de nouo.C.cōponen.§.quibus.super verbo ex hoc orienda. ¶ Alia vtilia circa materiā reperies in remissionibus quas.s.in prin.posui & maxime in spec.de instru.editione per totū.& pulcre etiā qōnes de materia ista vide in opere alberti de gandino de falsa.& falsita. ¶ Item notandū ꝙ tabellio conficiens instr̄m de re ꝓhibita vel illicita punitur.vt.s.de sac.san.ecc.l.iubemus.§.his tabellionibus.& ibi dixi. ¶ De tabellione conficiente instrumenta vsuraria dixi.j.de vsuris super rubrica. ¶ Utrū probato per testes qd tytius ꝓmisit mihi dare.x.presumatur interrogatio precessisse & oīa solenniter acta sicut in instrumentis vide.j.de vsuris.l.j.Si instrumentū fuit rogatū in prima persona & in formā reducatur in tertia persona nō vitiat extra de cōuersione cōiug.c.penul.& ibi in glo.vnū est etiā valde notandū circa istam materiā qd si instrumentū contineat cōtenta in eo facta fuisse oī iure solennitatis seruata qd per hoc instrumenti non ꝓbatur solēnitas nisi in instr̄o singl'r solennitates expresse sint q2 instr̄m non dꝫ cōtinere verba iuris sed facti vt notatur per Inno.de ꝓba.c.qm̄ cōtra falsā super verbo instrumentoꝝ:et hosti.de ver.sig.c.nihil. Sicut d2 in decreto electionis qd lꝫ in genere cōtineat qd sit solēniter & legitime celebrata nō sufficit nisi singuli actus & forme in instr̄o exprimantur.vt notatur ex de elec.c.innotuit. ¶ Et idem si in instrumento cōtineatur qd sit legitime appellatū non ꝓbatur per hoc qd.j.x.dies nisi aliter constet.vt notatur per cōpost.de elec.c.cū dilectus.in fi.& per modernos.e.titu.c.vt circa.li.vj.& ꝑ hoc.ff.de publica.l.quecūqꝫ.§.fi.cū ibi notatis.& per host.de eo qui ordi.furtiue susce.c.innotuit.& vide in alphabeto dictione solennes dies.

Si uteris. Sepe allegatur cū gl.hic positis et intendit in effectu qd si instr̄m relegat duos lata sententia de falso ꝯtra vnū alteri non preiudicat qd intelligit Iac.de are.quo ad plenum preiudiciū sed quo ad qualēqualem presumtionē sic.vt.ff.de ap.l.a sententia.vn̄ dicit qd hꝫ necesse appellare vel instrumēto fidē astruere quasi ex tali ꝑsumtione reddatur suspectū & qd faciat qualequale preiudiciū sentit glo.j.quibus res iudi.nō nocet.l.ij.ego aūt puto stari instr̄o quo ad sociū & sibi preiudiciū nō generari inherendo huic litere nec ex tali qualiquali presumtione reddi suspectū. Oppo.ff.de arbitris.l.si duo.so.vt ibi in gl.&.s.de pactis.l.si vnus.in princi.eodē modo solue de iureiur.l.duobus.in prin. ¶ Itē opponitur.ff.de inoffi.testa.l.papinianus.§.fi.& de excep.rei iud.l.j.& solue vt hic.& ibi in gl.& lꝫ varie solutiones hic & ibi reddantur tene f̄m odo.qd pro tanto sit preiudiciū in legibus ꝯtrarijs q2 ibi contra heredē fuit ꝓnuntiatum testamentū inofficiosum irritū vel inualidū et ideo cum ex testamēto oīa pendeant ruente testamento oīa ruunt secus in alijs instrumētis & hanc solutionē innuit apte textus.ff.de pigno.l.si superatus.&.s.de inoffi.testa.l.cū duobus.odo.Si aūt de testamento ageretur per legatarios tunc alijs nō obesset.& ita innuit & intelligi pōt.d.l.j.de excep.rei iudi.Et eodē modo pōt solui aliud ꝯtrium.s.de peti.here.l.fi.§.penul.lꝫ alie solutiones ibi tradantur in gl. Itē opponit glo.de.l.polla.j.de his quibus vt indignis sed nō est cōtra immo concor.si recte inspiciatur ibi em̄ d2 ꝙ tutor pupilli coheredis posse ꝑ parte pupilli non obstante transac.posse agere pōt de falso testamēto. Sed quero nunquid vtens falso instrumento patiatur penā legis cornel.de falsis sicut fabricans gl.hic tꝫ ꝙ sic lꝫ abstinendo ab vsu qñcumqꝫ ante sententiā talem penam euitat.vt.j.de falsis.l.si falsos.vbi de pena fabricātis & vtentis falso instrumēto in gl.notat.& ibidē innuit qd mitius puniat vtens quā fabricans.vt.ff.de falsis.l.falsi.§.ordine.& eā hic sequitur od. Sꝫ certe ille.§.nō loquitur in vtente falso sꝫ in aduocato recitante.& ideo alij & cy.hic in princi.licꝫ postea teneat precedentē proximā opin.dicunt fabricantē & vtentem pari pena puniri per hanc.l.&.j.si reus vel accusator mortuus fuerit.l.iij.& ita innuit glo.in auc.de nō alie.§.quia vero verosimile.col.ij.Sed dici posset qd bene punitur lege cornelia mitiustū & hoc etiā innuit gl.in.l.maiorē.j.de falsis.ibi innuitur mitius puniri qui vtitur falso instrumento quā rescripto principis. pena aūt vtentis falsis literis pape vel alioꝝ habetur.extra de falsa.c.ad falsarioꝝ in textu & glo.Consultū est ergo qd vtentes instrumentis dicant se vti inqꝫtū sunt bona & vbi falsa apparerent qd abstinent ab vsu vt notatur in spec.de instru.editione.§.videndū restat.ver.quid si velis sine pena.& ita habet mos iudicioꝝ lꝫ quidam dixerint talem modū reddere instr̄m suspectū.ar.j.l.pxi.& innuit glo.d.l.si codicillos.sed loquitur alio casu.s.qñ aduersarius dicebat instrumentū suspectum:& vtens simpl'r ꝓtestatur se nolle vti tunc em̄ falsum presumitur Cōficiens aūt falsum instr̄m etiā si eo non vtatur pena falsi punitur.vt.d.l.si codicillos.in prin.Quidā etiam distinguunt in vtente q2 aut instr̄m est factū ad eius postulationē & eo presente & tunc tenetur precise ꝓtestari velit eo vti vel non q2 in facto proprio non pōt ignorantiā pretendere.vt.j.de rescin.ven.l.quisquis.& optime.ff.de acqui.here.l.cum falsū.& extra de rescrip.c.ab excōicato.Si aūt non ad eius postulationē nec eo presente forte q2 peruenit ad eum ex iure cesso vel hereditario tunc admittatur ꝓtestatio f̄m consiliū speculatoris.Notandū est etiā ꝙ ꝓducens instr̄m falsum presumitur sciens nisi de errore vel ignorātia doceat.vt.ff.de falsis.l.diuus.que est lex penultima.& ibi in glo.&.j.de falsis.l.maiorē.iure canonico videt ignorantia presumi.vt ex de excessi.prela.c.inter dilectos.§.j.& ibi in glo.& est speciale in literis pape vt presumatur scientia in ꝓducente.vt ex de falsa.c.ad falsarioꝝ.in prin.& ibi notatur per Inno.& ita pōt intelligi.l.maiorē.Item nota qd ꝓpria auctoritate quis pōt auferre instr̄m falsum de manibus aduersarij.vt.s.de sacrificijs paganoꝝ.l.iij.& ibi dixi.Itē vide ad hāc materiā in opere alberti de gādino.de falsa.& falsitate pulcras qōnes de ista materia.tenet etiā.d.Gui.qd vtens instr̄o falso etiā in ea tm̄ parte vbi nō est vis instrumēti puniatur de falso.vt.ff.de falsis.l.si quis legatū de arbitris.l.cū pena.si qs cau.l.qui aūt.§.j.& de eden.l.j.§.j.gui.De delentibus vel cācellantibus instr̄a maliciose.vide.j.de testi.l.si vnus.&.ff.de his que in testa.delen.l.j.& de instr̄o cancellato an fidē faciat vide.ff.de ꝓba.si chirographū.An aūt conficiens falsū instrumentū & eo vtens duplici pena puniatur.s.vsus et confectionis dixi.d.l.diuus.ff.de falsis.vide etiam qd dixi.j.l.proxi.In glo.ij.in fi.immo eo qd ol. In gl.reperte ibi iure isto hoc dicit pp auc.ex causa ex cuius dispositiōe legata firma remanēt qd an sit verū ꝓnuntiato testamēto falso plenius ibi dicā.ver.quero etiā an hec auc.In.e.glo.ibi petitio debiti.vt.s.e.l.j.Ibi de peti.here.l.fi.§.penul.Ibi.l.polla.in fin.immo concor.vt ibi ptꝫ.&.s.dixi.Ibi si iudex notauit.i.notatum infamia in sententia declarauit ol.Ibi idem qd hic.quidam habent affirmatiuam sꝫ dꝫ esse negatiua non idem quod hic oldra.

Si aduersarius. Pro declaratione huius.l.vide quod dixi.s.l.pxi. Sed nūquid si destitit ab vsu pōt penitere & iterū vti vel si vsus est & facit ꝓ aduersario reuocare vsum dic vtroqꝫ casu ꝙ non.primū probatur.s.de pactis.l.postꝙ liti.&.ff.ad turpil.l.j.§.destitisse.secundū ꝓbatur.ff.de interroga.act.l.de etate.§.celsus.cū ibi notatis.&.j.de liberali causa.l.cū precum.cū ibi notatis.& in glo.magna.ff.de eden.l.j.lꝫ in ꝯtrium facere videatur.ff.de iure fi.l.in fraudem.§.neqꝫ instrumēta.& qd notaui in simili.s.de tēp.in inte.resti.l.petende.vbi quesito mihi iure ex persona aduersarij nō pōt renūtiare in mei preiudiciū:& ꝓ hoc in speculo.e.§.videndum restat.ver.quid si aliquis.Item recipiens instrumentū pro se tenetur recipere contra se.vt notatur extra de censibus.c.cū olim.In glo.j.in fi.ar.ff.de penis.l.si preses.old.

Sicut iniquum. De secunda parte rubrice.s.de amissione instrumentoꝝ loquitur.de quo vide qd subtiliter notatur per azo.in summa.e.§.de amissiōe.qd recitat odo.s.e.l.j.& cy.& speculator de instru.editiōe.§.restat.ver.illud quoqꝫ nō est otiose.& ibi in gl.ff.ad.l.aquil.l.In lege aquil.si deleti.& dixi.ff.de furtis.l.quidam tabularū.Et dubitatur de instrumento perdito si petatur a tabellione quod illud reficiat an teneatur & vtrū reficere illud possit sine indi.auc.non citatis quoꝝ interest.circa qd notandum est quod instrumentū

strumentū ex duabus causis cōiter petitur refici vel pp amis-
sionem vel pp vetustatē seu balneationē vel aliquā aliā corru-
ptionem. Primo casu qñ pp amissionem glo. et docto. variant
videtur eñ expressum qd tabellio sine auc. iudicis hoc possit et
licz primū confectū esset in prima persona qd possit reficere in
tertia et addere etiā aliqua q̄ substantiam nō mutent. vt extra
de cōuer. coniug. c. dudum. circa mediū et §. sed ad ista. et ibi in
gl. qd est satis notabile. idē videtur sentire gl. ij. ff. de admini.
tuto. l. chirographis. dum dicit. et sic no. q si amissuz est instru
mentū cogitur de nouo debitor pmittere vel si adesset imbre
uiatura iter fiat. Idez sentit gl. j. de discussoribus. l. ij. li. xij. q̄
loquitur in debitore et creditore q amiserunt eorū instrumēta.
ad hoc est ar. ff. de testa. l. vnū. de his q̄ in testamēto delentur. l.
fi. In ptrariuz q refici nō possit qr tabelliones cōiter de cōsuetu
dine instrumēto in formam publicā ex imbreuiatura extracto
cācellant imbreuiaturas nō in cruce sed in longū ad notādum
q in formā publicā semel est redactū vnde ex tali imbreuiatu-
ra cancellata nō vr posse refici amplius instrm. vt. j. de edicto
diui adriani tollen. l. fi. de testa. l. si vnus. et l. nostrā. de his q̄ in
testamēto delentur. l. j. et ij. opi. prima vera vr de iure stricto qr
non inuenitur prohibitū plura posse cōfici instrumēta ex vno
ptocollo. Mos tñ iudicior seruat q si sit instrumentū debiti
vel als tale ex quo posset quis cōueniri q refici non possit nisi
iudicis auc. et citatis quor interest qr posset bis exigi et pstito
etiā sacramēto qd casu sine dolo vel culpa perdidit instrumen
tum et qd calūniose refici nō petit. Si aūt esset aliud instrm pu
ta solutiōis vel venditiōis tunc p solum tabellionē sine aliqua
solēnitate refici possit. de hoc plene notatur in spec. de instru.
editione. §. post q. de instrumentor publicatiōe per totū et p-
batur vt dixi amissio instrumēti per sacrm. vt. j. e. l. fi. et notat p
ber. et Inn. ex de priuile. c. cuz olim. primo vbi etiā notat quid
pbare debeat q amisit. et vide in spec. de crimine falsi. in fi. alij
tū dicunt amissionē non pbari per sacramentū se alijs modis
legitimis. vt. j. de pigne. act. l. si creditor. et ibi dicet et dixi etiā.
ff. de bo. auc. iudi. possi. l. fi. Et qd citari debeat quorū interest
qñ iudi. auc. reficitur pbatur. d. c. cum olim. in princ. de adop.
ff. l. nam ita diuus. et §. vt ab here. se abstineāt. auc. si oēs credi
tores vbi de hoc dixi et tz speculator. d. §. ostenso. ver. qualiter
aūt fiat publicatio. De scdo casu. s. de instrumētis vetustate vel
alio modo corruptis reficiendis plene notaui. s. de eden. auc.
si quis in aliquo. et ibi in gl. j. de testa. l. publicati. in auc. de he-
re. et fal. §. j. in gl. et de questore. circa prin. et latissime in spe. d. §.
ostenso per totū. et extra. e. c. vlt. et per ber. et Inno. et de confir-
matione vtili vel inutili. c. ij. bene. de instru. cōfectis per tabel-
liones postea defunctos reficiendis habetur ex. e. c. cū p. tabel
lio cū ibi notatis per ber. Inno. et Host. et in spec. d. §. ostenso.
ver. illud quoq pretereundū nō est. et ver. se. vbi etiā docet qd
sit fiendū qñ in imbreuiaturis est hec dictio etc. vel siles abbre-
uiature de quo dixi. s. de nouo. C. cōpo. in fin. et late notatur p
Host. in summa huius tituli. §. de publicatiōe. penul. col. ver.
quid si a breuiatura. Ex predictis etiā colligit Jac. de are. et. j.
e. l. emancipatione. qd si lata sententia perdantur acta et appo-
natur cōtra sententiā q nō fuit lis cōtestata vel iuratū de calū-
nia vel alius similis defectus qui ex actis deberet apparere q
pbato casu amissionis actor stetur sentētie. et ad hoc adducit.
ff. de re iud. l. acta. vbi tz gl. q lite finita per sententiā possunt
acta circūduci ex quo innuitur qd tz sentētia etiā si acta nō ap
pareant nō eñ cōcederetur acta circūduci si sine eis sententia
nō valeret. et p hoc ex de renun. c. in presentia. Canoniste tñ te-
nent oppositū. vt extra de proba. c. qm cōtra falsaz. vbi de hoc
late no. per Inno. Alij dicunt vt cynus. j. e. l. in emācipatione.
aut sententia lata est de recenti et tunc expediat acta probari. et
ita intelligatur dictū. c. qm contra falsaz. aut est lata longo tpe
et tunc stetur sententie. et pro hoc in auc. hec constitu. innouat
constitutionē que de prescrip. centum annor. et de hoc tactum
fuit satis. s. de eden. auc. si quis in aliquo documento. ver. sed
quid si in sententia. et ver. sequen. An priuilegiū amissuz possit
probari per testes. vide per Inno. d. c. cum olim. primo de pri
uile. licet contrarium innuatur. eo. titu. c. porro. et ibi in gl. qd
probari possit facit. j. c. si solennibus. vbi de hoc tetigi. de hoc
dictū fuit in preallegata auc. si quis in aliquo documento. vsi.
an aūt originale perditum et de mandatis principum. l. vnica.
que multū videtur cōtra. In alijs instrumentis videtur q sic.
vt no. in glo. j. de iure emphi. l. fin. circa prin. In glo. vlti. in fi.
pro declaratione huius glo. vide Azo. et speculatorem in locis
vbi remisi. s. e. l. in principio.

Tatum. Ibi natali professione. i. instrumēto natiuitatis qd olim fiebat. de quo dixi. s. de proba. l. nec natales.

I solennibus. Inno. ex de priui. cuz olim allegat q priui-
gium amissum possit pbari per testes sed hic nō p-
batur priuilegiū sed cā priuilegij a iure cōi concessi.
de hoc dixi. s. e. sicuti. In glo. cū nō sis. in fi. vel dic nō pstabat
eum ante fuisse bonū qr nec militem fuisse cōstabat Ol. vel dic
fm Cy. q quedam sunt q̄ procedunt fm ius cōmune vt aliquē
esse bonū vite honeste et similia et tunc verum est q si quis repe
riatur in eo statu presumtio est p eo donec cōtrariū probetur
Quedam sunt q̄ procedunt fm viam iuris specialis et priuile-
gij vt esse militem vel veteranum vel exemtum a iurisdictione
epali et similia et tunc nō presumitur q sit talis nisi pbetur. et p
hoc. ff. si seruitus vendi. l. sicuti. §. si queratur. et ideo si abbas
pretendat monasteriū suum exemtum et petat monachū suum
ab epo captum relaxari tenetur docere de priuilegio exemtio
nis per hanc. l. cum si. et sic dicit fuisse terminatum. cyn.

I cōstiterit. Ibi ex persona fructuarie q̄ forte imposuit seruitutes
vel alienauit. In glo. nota. nam possessionē. s. natura-
lem quam hz et etiam ciuilem non admittendo dñm old.

Mancipatione. Licz glo. videatur intelligere. l. istam.
in instrumentis emācipa. deperditis intellige eā pla-
ne sicut sonat in actis q emancipatio erat facta coraz iudice et
in actis que sunt perdita qd facit ad ea q̄ dixi. s. e. l. sicuti. ver.
ex predictis. et facit qd notatur et dixi. j. de eman. libe. l. ij.

Cripture. Hec lex specialr est cōmentata per azo. in summa. e. vlti. col. et
cōcor. ex. e. c. imputari. et vide qd ibi notatur p Ber.
Inn. et host. et per ber. de testi. c. pñtium. in prima gl.
Sed quero si ex eadē parte pducantur instra et testes directo
sibi pdicentia quibus stabitur et vr q neutri stetur per hāc. l.
et j. l. pxi. Alij dicunt aut factū de quo queritur est antiquū et
magis creditur instrumētis quā testibus aut recens et tūc ep.
p hoc in auc. hec cōstitutio innouat cōstitutionē q̄ de prescri-
ptiōe. c. annor. et j. de pben. stip. l. optimā. Azo tz qd si sunt de
inscriptis in instro magis credatur testibus et fidei instrumēti
derogetur als contra vt in brocardis cōia probationū prima
rubricella. de hoc bene notatur extra de pba. c. iij. et dixi. s. de
proba. l. cuz pcibus. Itē querit. d. guido et dicit se habuisse de
facto in curia regis caroli ipse eñ rex a quadā comitissa pete-
bat comitatū suū. Ipsa aūt ad sui defensionē producebat duo
rescripta impatoris federici quor sigilla vnū erat satis maius
altero rex dicebat illa rescripta falsa pp diuersitatē sigillorz.
Comitissa allegabat federicū mutasse sigilla sz nō pbabat vñ
dicit se iudicasse ipsa rescripta suspecta nō falsa et fidē eis non
adhibendā et comitissaz aliā penā pati nō debere. dicit eñ q p
ducens instra suspecta nō patitur aliā penā nisi q instro fides
nō adhibet. et ita intelligit. l. iubem9. s. de pba. De quo miror
qr lex illa expsse dicit puniri vt falsarios nisi forte intelligam9
q comitissa ignorāter pduxit forte qr inuenit in hrditate pris
vt. ff. de fal. l. aupe. q̄ incipit diuus. vbi de hoc et de modis dep
hendendi falsitatē in sigillo. vide extra. e. c. inter dilectos. Itē
quero si actor est cōfessus aliquid in fauorē rei et reus cōfessus
est oppositū. et ita cōfessiones sunt ptrie cui stabitur videtur q
neutri ar. huius. l. Sed cōiter vidi seruari qd stetur cōfessioni
facienti p reo qr fauorabilior. vt. ff. de re. iur. l. fauorabiliores.
et qr in fine interpretamur p eo. vt. ff. de iud. l. si quis intētione
Alij tñ dicunt q ex eo qd negauit qs nō pōt se iuuare de quo
dic vt dixi. s. de iura. calū. l. ij. §. qd obseruari. in tract. positio-
num. v. quid si actor. et versi. sz qd de eo qd vidi sepe. Quid de
duob9 statutis ptrijs et ptās iurauit seruare statuta dic aut sta
tuta sunt facta diuersis tpibus. et tūc vltimuz seruetur sicut in
legibus testamētis et pactis. vt. s. de pac. l. pacta nouissima. cū
ibi notatis. Si aūt sicut cōiter fit essent eodē cōtextu cōfirma-
ta. dicūt dñi Gui. et Jac. de are. in suis qōnibus statutor si pos
sunt ad cōcordiā reduci vtrūq seruetur ar. s. de inoff. don. l. j.
Si nō benignius et fauorabilius seruetur ar. ff. de legi. l. beni-
gnius. et de re iud. l. inter pares. Si in hoc paria sint tūc locus
sit gratificationi. vt. ff. de relig. l. si. j. rñso. de le. ij. l. si qs seruuz
§. si inter duos. Dñs aūt dy. tz qd vltimo stetur quia faciendo
vltimū videntur a primo recessisse ar. insti. de iure naturali. §.
ea vero. et pro hoc facit qd consueuit notari. j. de decretis de-
curionū sup rubrica. et pro hoc de legi. l. de quibus. in fi. de pa
ctis. l. si vnus. §. pactus. et de testamēta. tute. l. testamento. et ita
notatur p eū. ff. de lib. et posthu. l. gallus. §. quidā recte. i fi. dic
sic etiā est in legibus q̄ vno cōtextu fuerunt firmate per iusti-
nianū et tñ vltima corrigit primā. de hoc dixi. j. de testamē. tut.
l. et si a patre. et de testamē. l. hac cōsultissima. §. hoc inter libe-

ros. Et qđ hic dr̄ de diuersis scripturis multofortius in eadē. vt.ff.de re.iur.l.vbi repugnantia.de vsu ⁊ habita.l.per seruū. §.j.extra.e.c.inter dilectos.⁊ melius.xxv.q.ij.§.si ea.in fine Jac. ⁊ Dl.⁊ ita tȝ Host.in summa.e.§.quid si instrumentū.v̄.idem est.⁊ si vna ⁊ eadē scriptura. Unde fm eundē Jac.de are.sic distingue. Interdū est ꝯrietas in scripturis interdū in testibus. Interdū mixta in scripturis ⁊ testibus. Si ꝯrietas est in scriptura. Aut in eadē. Aut in diuersis. Si in eadē aut hec cōtrarietas pōt saluari per aliquā diuisionēȝ ⁊ saluatur q̄ȝ non pōt dici ꝯrium qđ aliqua diuisione iuuatur.vt.§.de nouo.C.cōponen.§.quibus.circa prin.ibi preterq̄ȝ si iuris aliqua diuisione adiuuētur nam ⁊ iurisꝯsulti ad concordiā reducunt.vt.ff.de peti.here.l.item videndū.⁊.l.illud ⁊ testes.vt ex̄ de testi.c.cum tu fili.⁊ leges.vt.§.de inoffic.doti.l.vnica.⁊ euangeliste. Ut in libro augustini de concor.euāgelistarū.⁊ in clemētinis de summa trini.⁊ fide catho.c.j. Itē si aliqua humana interpretatiōe talis cōtrarietas tolli possit.vt.ff.locati.l.Item si vno.§.j.Si vero modo aliquo cōtrarietas tolli non pōt ei fides nō habet vt.d.l.vbi repugnantia.ff.de re.iur.⁊ dixi.§.tabellio em̄ habetur vt testis vt.ff.de testa.l.domitius.⁊ in auc.e.§.opȝ.vn̄ sicut testibus cōtrarijs fides nō habetur.vt.ff.de testibus.l.in testibus.⁊.l.ob carmen.l.qui falsa.ita nec scripture contrarie. Si aūt sunt scripture diuerse sibi fidēȝ derogantes aut ab eadem parte producūtur.⁊ hȝ locū hec lex.⁊ preallē.c.imputari.ex̄.e. ⁊ hoc siue ambe sint publice siue ambe priuate siue vna publica ⁊ alia priuata quia quātū ad hanc.l.pares sūt licet non q̄ntū ad ꝓbationē faciendā. Si vero ꝓducuntur a diuersis considerandum est q̄ sit dignior ⁊ si vna publica alia priuata stetur publice.vt.j.qui potio.in pigno.ha.l.scripturas. Si ambe publice ꝯsideretur cui magis sit fides habenda ex circunstātijs vt ex persona ꝯficientis ⁊ ex personis testiū inscriptorū ⁊ similibus sicut fit in testibus.vt.§.ti.ꝑximo.l.iureiur.ibi honestioribus ⁊c.ff.de testi.l.iij.ibi alias dignitas ⁊c.⁊ ꝓ hoc.ff.de ꝓba.l.cum de etate cuȝ ibi notatis si nec hoc appareat tunc contra actorē cum habeat necesse ꝓbare si nō ꝓbet fertur sententia ꝓ reo.vt.§.de eden.l.qui accusare nisi fauor libertatis vel alteriꝰ cause aliud induceret q̄ȝ tunc ꝓ fauore.vt.ff.de re.iudi.l.inter pares.si nec hoc appareat tunc neutri.vt hac.l.⁊ facit qđ notatur.j.de ꝯtrahen.⁊ cōmit.stip.l.optimā.in gl.no.maioris.⁊ in speculo.de instru.editione.§.restat.ver.sed pone ꝓducitur.⁊. §.postremo.ver.sed pone produco. Si vero cōtrarietas est in testibus dic.vt plene notatur.ff.de testi.l.ob carmē.§.si testes. ⁊ extra de testi.c.in nostra p̄ntia. Si vero testes ꝓducuntur ex vna parte ⁊ instrumenta ex alia q̄ sunt cōtraria dic.vt notatur insti.de inutili stip.§.Iteȝ verborū ⁊ latius dixi.§.de proba.l.cum p̄cibus. Iteȝ dic fm Jac.butr.q̄ hec lex locū hȝ soluȝ qn̄ scripture diuerse sibi adinuicem derogant.⁊ ideo reprobatur exemplȝ qđ ponit gl.de fructuario.⁊ ideo pone exēplȝ vno continetur q̄ emi solus alio qđ eodem die eandē rem emi cuȝ vxore lȝ em̄ vtrūq̄ȝ sit possibile⁊ per hoc sunt diuerse q̄ȝ tū non est verosimile fideȝ sibi derogant ⁊ de his loquitur hec lex. Si vero sint cōtrarie aut directo ⁊ tunc statur ei cui magis adest veritas nec em̄ ex falso tollitur veruȝ ⁊ hoc qn̄ producuntur a diuersis. Si aūt ab eodem repellantur vt predixi. Si aūt per indirectū vt q̄ȝ vno continetur vno die me fuisse rome alio bononie ⁊ tunc adhuc hȝ locuȝ hec lex. Si aūt in scriptura est vitium perplexitatis dic.vt.l.si tytius.ff.de condi.insti. Querit dy.si in eodē instrumento sint diuersa loca in quibus dr̄ confectuȝ instrumentū puta in porta sancti petri ciuitatis bononie et in porta sancti Jo.eiusdē ciuitatis nunquid vitietur instrumentū determinat q̄ nō q̄ȝ possibile est simul cōcurrere maxime cum natura copulatiue nō sit diuersitatē vel obscuritatem inducere sed natura alternatiue.⁊ ita dicit se consuluisse de facto in glo.ibi stabo publice hoc verū cuȝ a diuersis producuntur.si ab eodē stabitur facienti contra producentem si actor sit secus si reus qui pōt diuersa ⁊ contraria excipiendo ꝓponere vt.ff.de excep.l.nemo. Ibi insti.de vsufru.in princi.⁊.ff.si vsusfru.petatur.l.vti frui.in princi.ol. Ibi statur digniori.vt.j.de ꝯhen.stip.l.optimam.⁊.§.dixi in distinctione ⁊ vbi esset in oībus paritas tunc ꝓ reo.vt ex̄ de proba.c.ex literis.ff.de re iudi.l.inter pares. Ibi de testamētis.l.si vnus.immo ibi de contrarietate nihil dr̄ dic ergo q̄ tale testamentū duobus codicibus scriptȝ habetur ꝓ vno.ff.de testa.l.vnū.⁊ res ideo diuersis ⁊ talibus codicibus scripta habeṫ quasi pluribus in eodeȝ testamēto legata.vt.ff.de bonoꝝ pos.fm tabulas.l.j.§.si quis duobus.ij.responso.⁊ quid tunc obtineat habeṫ.ff.de le.j.l.si pluribus. In quantitatibus vero diuersis eidem persone in duobus talibus codicibus legatis dic minorē deberi.vt.ff.de le.ij.l.sempronius.ol. Si aūt duo diuersa testamenta ꝓferantur eodem die confecta quod valere debeat notatur in gl.j.de edicto diui adri.tollen.l.fi.⁊ ibi plene dicam.

In rerercendis. Vide ī brocardis cōia probationū ⁊ testiuȝ ⁊ dicit glo.q̄ hec regula fallit vbicūq̄ȝ scriptura est de substantia.de quo vide qđ dixi.§.si minor se maiorē dixerit.l.iij.fallit etiā in his q̄ ꝑ instrumēta ꝓbari nō possunt sicut ea q̄ sunt mere facti vt possessio.vt ex̄.e.c.inter dilectos. in fi.⁊ dixi.§.de proba.l.cum res. Ideȝ videtur in maleficijs q̄ in facto ꝯsistunt.vt extra de restitu.spoliato.c.cū ad sedem.§.fi.de quo plene dixi.§.de proba.l.fi. Iteȝ tȝ hic glo.qđ contra instrumentū priuatū probetur per duos testes cōtra publicuȝ requirantur tres vel quatuor.de quo dic vt plene dixi.§.de ꝓba.l.cū precibus. Itē notandū q̄ hic testes ponūtur ꝓ specie diuersa ab instrumentis qđ est verū in ꝓpria ⁊ stricta significatione. In larga cōtinentur testes appellatiōe instrumentoꝝ ⁊ oīa ex quibus causa instruitur.vt.ff.e.l.j.⁊ de ver.sig.l.notiones.§.instrumentoꝝ. Quod facit si data est dilatio ad ꝓducendū instrumēta ⁊ monimēta q̄ nō cōprehendantur testes immo adhuc detur dilatio ꝓ testibus:⁊ ita tȝ Inno.extra de app.c.cordi nobis.in glo.i.si causaȝ appellationis.⁊ in speculo de dilationibus.§.videndum restat.ver. Item nota q̄ cum datur.

Contractus. Cōmentata est per azo. lȝ nude ī summa huius tituli.in fi.⁊ vsq̄ȝ ad.§.illud loquitur hec lex de cōtractibus in scriptis qui hodie raro contingunt ⁊ ponit tria dicta vsq̄ȝ ad dictū.§.illud satis patētia ex gl. scđm incipit ibi adeo ⁊c.⁊ tertiuȝ ibi q̄ causa ⁊c.§.illud loquitur.de contractibus in scriptis ⁊ sine scriptis ⁊ sepe de facto occurrit qn̄ aūt dicatur cōtractus in scriptis variant glo.hic cū sentit q̄ in scriptis dicatur qn̄ inter cōtrahentes hoc actū est et non aliter valeant nisi inde fiant scripture fm Jo.⁊ azo.⁊ pla.qn̄ in contractu vel ante conueniūt vt scriptura inde fiat non tū ex primitur qđ si scriptura non fiat q̄ non valeat sed hoc in mēte gerunt.ꝓ hac opinione facit litera huius.l.dū dicit in scriptis fieri placuit.nec adijcit qđ aliter factum nō valeat ⁊ hanc opi. tȝ azo in summa.e.§.nunc de his.vbi de hoc satis notatur licȝ in summa si certū petatur.§.idem etiā mutui.circa fineȝ videatur tenere opi.Jo.vbi etiam glo.dicto titulo si certū petatur. l.fi.in fine glo.magne eandem tȝ opi.⁊ hanc eandē tȝ ipse Azo clare in summa de contrahen.em.§.ex his.qđ bene facit ꝓ declaratione huius.l.hanc eandē opi.approbat glo.in auc.de instru.cau.§.vt aūt nihil.in fine glo.magne.⁊.j.e.l.cōparatiōes. auc.at si contractus.in glo.vlti.vltra mediū ⁊ glo.posita.§.de proba.l.cum res.⁊ clare instituto.de contrahen.em.§.j.in gl. ꝑtȝ ergo.⁊ vide qđ ibi notatur.de hoc etiā ꝑ Hosti.in summa huius tituli.§.quid de contractibus.⁊ odo.hic sequitur opi. azo.⁊ pla.⁊ cy.dicens q̄ cōtractus dr̄ in scriptis qn̄ scriptura est de substātia ⁊ necessitate cōtractus vel ex cōuentione contrahentiū vel lege cōi vel iure municipali sicut dicit esse statutum bonon̄.in ꝯtibus excedētibus quantitatē.xxv.librarūȝ qđ non fiāt nisi in scriptis vbi aūt scriptura nō est de substātia vel necessitate ꝯtus licet inde fiat scriptura ad memoriā sicut cōiter fit in cōtractibus nostri tp̄is.vt.ff.de pigno.l.contrahit tunc ꝯtus non dr̄ in scriptis non q̄ȝ scriptura non fiat sed q̄ȝ non est de substātia vel necessitate ꝯtus immo etiā sine ea valeret. Et est notandū q̄ speculator tȝ qđ de consuetudine non seruatur solennitas huius.l.etiā in cōtractibus.q̄ hodie fiunt in scriptis sicut in cōtractu emphiteotico ⁊ alienatione rerum ecclesie vel minoꝝ in quibus exigitur scriptura.vt ex̄ de rebus ecclesie nō alienan.c.dudum.li.vj.⁊ ibi notatur.⁊.j.de iure emphi.l.j.⁊ ideo dicit standū ꝯsuetudini de locato.§.nūc aliqua de iure emphi.ver.quinto queritur qualiter ꝯtractus iste fiat Quid si contractus factus est in scriptis sed amissūȝ est instrumentū nūquid vitiatur dic q̄ nō vt notatur.§.e.cū instrumentis.⁊ ibi de testamēto amisso notatur. Et quia hic de ꝓtocollis seu imbreuiaturis notatur ⁊ hn̄ in spec.e.§.dn̄o in plibus versiculis. Quero vtrū protocollum fideȝ faciat anteq̄ȝ reductum sit in publicā formā.in cōtractibus in scriptis nō est dubiuȝ q̄ non per hanc.l.⁊ a cōtrario videtur q̄ in ꝯtibus que sunt sine scriptis fidē faciat. Dn̄s Jac.de are.arguit q̄ fidem faciat q̄ȝ hac.l.imbreuiatura appellaṫ instrumentū ergo fidem facit.vt.§.l.proxima.⁊ de ꝓbatio.l.cū precibus. Iteȝ q̄ȝ cōiter hȝ substantialia instrumentoꝝ.s.diem annos dn̄i testes ⁊ subscriptionem tabellionis ⁊ similia. Ipse tū.d.Jac.dicit seruari solere qđ non adhibeatur fides per hanc.l.vbi dr̄ nō credi nisi redigatur in mundū:⁊ ideo dicit quosdam tenere primā scripturam q̄ protocollum appellatur fidē non facere⁊ hanc dicit esse vulgarem opinionem.⁊ hanc sequitur Gui.de suȝ.Sȝ qđ fidem

fidē faciat adeo ꝙ mortuo tabellione possit inde confici instrm̄
per substitutū auctoritate iudi. est expressum extra eo.c. cū p.
tabellio.cum ibi notatis.⁊ hanc finaliter videt̄ sequi hic Cy.in
fine licet nō sic plene notet opi.predictoꝝ dñoꝝ Jac.⁊ Gui.pu
to verā in cōtractibus qui fiunt in scriptis per hanc.l. In his
aūt que fiunt nō in scriptis licet inde fiat scriptura ad memo-
riā vt predictū est si protocollū sine imbreuiatura habeat sub-
stantialia instrumentoꝝ credo ꝙ plenā fidē faciat ⁊ ei tanꝗ pu
blice ⁊ publico instr̄o credat̄.⁊ ita intelligo ꝑallegatā.l.cū pre-
cibus.s̄.de ꝓbati.qꝫ nō reperio iure cautū ꝙ in istis cōtracti-
bus qui nō celebrantur in scriptis alia solennitas requirat̄ ⁊ si
dicat̄ hoc esse cautū in aut̄.de tabelli.§.illud.⁊ ibi in glo.⁊ per
Azo.in summa eo.ti.dico ꝙ ille.§.in ciuitate solū cōstantino-
politana loquit̄ nec etiā de cōsuetudine seruat̄ vt ibi no. in ea.
glo.⁊ p Azo.in summa in fine.Si aūt in imbreuiatura defice-
ret aliquid de solēnitatibus instr̄oꝝ puta signū vel subscriptio
tabellionis vel similia tunc fidē nō faceret et tunc sit vera opi.
Jaco.⁊ Gui.⁊ ita etiā vidi de facto ⁊ more seruari.tabelliones
em̄ primo notāt in quaterno papyri diē annū locū testes ⁊ alia
substātialia instr̄oꝝ ⁊ legunt corā partibus ⁊ partes cōfirmāt
vt dixi etiā.s̄.eo.sup rubrica.⁊ istā scripturā appellant proto-
collum.i.primā scripturā deinde magis distincte ponunt seriē
cōtractus in quaternis mēbranis que appellant̄ imbreuiatu-
re quibus preponūt signū suū ⁊ subscribunt he sunt imbreuia
ture confecte per me talem notarium tali anno ⁊ inditiōe ⁊ ad
istas scripturas recurrit̄ qñ de fide instrumēti traditi partib⁹
dubitat̄ ⁊ ꝓpter talē ꝯsuetudinē credo hanc imbreuiaturā fo
re necessariā ⁊ de substantia etiā in contractibus nostri tp̄is ⁊
sup his cōiter est ꝓuisum ⁊ tradita forma p cōsuetudines ciui
tatū vel statuta.cōsuetudo em̄ multū attendit̄ circa cōfectionē
instr̄oꝝ vt extra eo.c.cū dilectus.⁊ in Spe.de instru.edi.§. vi-
dendū restat.v̄.vltimo.⁊ dixi.s̄.de nouo.C.cōpo.§.qbus.sup
verbo ex hoc orienda.⁊ de summa trini.l.j.ver.ex predictis in
surgit.Ex predictis etiā satiscolligi pōt ꝙ instrm̄ in formā pu
blicā redactū ⁊ habens substantialia instr̄oꝝ fidē facit etiā si in
imbreuiatura nō appareat vel perdita est.duruz em̄ esset ꝙ in
strumēto tali nō staret̄ nisi exhiberet̄ imbreuiatura que multis
ex causis exhiberi nō posset sic em̄ instr̄a q̄ sunthodie cōiter pe
nes hoīes nihil valerent ⁊ p cōsequens totus mundus essetsin
volucro.⁊ ꝓ hoc bene facit qd̄ no.in summa aut̄.de instru.cau.
⁊ fide.ver.sed quid si ꝓferatur instrm̄. Uidi etiā dubitari ecce
ꝙ ep̄us ariminēsis petebat quēdā nobilē in suum hoīem ⁊ ad
hoc ꝓbandū inducebat instrm̄ cōtinens ꝙ iste nobilis ꝓ quin
quaginta libris fecerat se hoīez ep̄atus.imbreuiatura aūt ipsi⁹
instrumēti legi nō poterat ꝓpter cācellaturas rasuras ⁊ alias
vituperationes ⁊ tabellio cōfitebat̄ se nescire legere ⁊ se confe-
cisse de consilio cuiusdā sapientis.accusatus fuit tabellio ⁊ fu-
git ⁊ bannitus fuit de falso querebat̄ vtrū tale instrm̄ fidem fa
ceret.dñs Fran.ac.qui hanc qōnem publice disputauit ⁊ est se
cunda questio in qōnibus disputatis p doctores bononiēses
post multas allegatiōes que bene faciunt ad qōnes predictas
vtrū instrm̄ fidem faciat sine imbreuiatura ⁊ vtrū imbreuiatu-
ra p se fidem faciat determinauit ꝙ instrm̄ tale fidē nō faceret
sed suspectum esset tum ꝓpter confessionē et fugā tabellionis
tum ꝓpter vitia imbreuiature p.l.iubemus.s̄.de ꝓbat.⁊.j.de
fal.l.si quis decurio.Sicut etiā predixi qñ dubitat̄ de fide in-
strumēti ex consuetudine recurrit̄ ad imbreuiaturā vnde cum
esset suspecta reddit instrm̄ suspectum. Idem em̄ est in instr̄o
publicato auctoritate iudicis qꝫ si appareat originale vitupe-
ratū vel vitiatū publicato seu auctenticato nō creditur vt no.
ix.dist.c.vt veteruz.licet forte de stricto iure dato ꝙ imbreuia
tura esset vitiata crederetur instr̄o qd̄ haberet formā publicā ⁊
nō esset vitiatū.nam imbreuiatura posset de facili malitiose p
tabellionē vel alium abradi vel vituperari vt per hoc deroga-
retur fidei instrumentoꝝ.⁊ in ista opin.fuit.d.Mar.sil. in qua
dam qōne quā disputauit que talis est.Mortuo tabellione in
uenitur imbreuiatura cancellata ex qua nullū extractū erat in
strumētū ⁊ manu tabellionis penes eum scriptū cassa ⁊ cancel
lata de volūtate partiū.petit vna pars instrm̄ ex tali imbreuia
tura debere fieri.pars altera ꝯtradicit.finaliter determinat ꝙ
non obstante tali cācellatura vel scriptura instrm̄ fieri debeat.
Quesiuit ⁊ dñs Lambertinus rāponus si tabellio fecit mihi in
strumentū ⁊ peto ꝙ det mihi ipse aūt dicit se nō recordari ꝙ fe
cerit ⁊ illud mihi nō tradit sed celat vtrum eū accusare possim
de falso.Et videt̄ ꝙ sic.qꝫ celans instrm̄ falsuz cōmittit hoc ipso
vt.ff.de falsis.l.paulus rn̄dit.in fine.⁊.l.qui testamentū.in prin
cipio.reprobata opinione Placen.qui dixit locū habere cor-
nel.solum in testamēto vt not.ff.de publi.iudi.l.j.⁊ insti.de pu
blic.iudi.§.item.l.cornelia.que aūt sit pena falsi habetur.ff.de
falsis.l.j.in fine.nec eum excusat qꝫ dicat se non recordari qꝫ in
facto ꝓprio nō est tolerabilis ignorantia vt infra de rescin.vē-
ditio.l.quisquis.cum si.⁊ ꝓ hoc bene.ff.de adqui.heredi.l.cuz
falsum.⁊ ꝓ hoc in aut̄.de tabellio.§.j.in fin.ibi vt optimi fiant
circa documenta vt nō ꝓpter suam requiem ⁊ delitias alienas
corrumpant vitas.⁊ ꝓ hoc bene facit glo.ff.de edendo.l. argē
tarius.in prin.In contrariū facit qꝫ memoria labilis est vt.ff.
de ꝓbati.l.si arbiter.⁊ ideo pōt esse ꝙ tabellio nō recordatur.
vt.ff.ad carbo.l.iij.§.due cause.Item videtur expressum quia
falsum sine dolo nō punitur vt infra de falsis.l.nec exemplum
dolus aūt regulariter nō presumit̄ nisi ꝓbetur vt supra de do
lo.l.dolum.⁊ ibi dixi ⁊ ꝓ hoc etiā optime facit ꝙ magis erro-
re ꝗ̄ dolo hoc facere videat̄.j.de his qui sibi ascribunt in testa
mento.l.penul.in fine.Ibi in qua credo te magis errore ꝗ̄ ma
licia incidisse.Soluendo distinguit aut tempus est longū ⁊ ta
bellio bone fame ⁊ nō teneatur pena falsi per iura ad hoc alle-
gata.Si vero tēpus est breue ⁊ tabellio suspecta persona tunc
teneatur pena falsi per primo allegata.⁊ ꝓ hoc.ff.de accusa.l.si
cui.§.hisdem.⁊ de re mili.l.nō oēs.§.a barbaris.lambertinus
cogi ēt p͛t ciuiliter ad dādū instrm̄ vt dixi.s̄.de eden.l.j.in fi.
Quid si in imbreuiatura est instrm̄ ꝙ nō habet diē sed instrm̄
precedens vel subsequens habet.dic ꝙ valet.vt.ff. de eden.l.si
quis.§.si initiū.⁊ ibi in glo.⁊.ff.de leg.ij.l.cū pater.§.pater cū
imperfecta.⁊.l.vnū ex familia.§.si omissa.⁊ in Spe.eo.§.osten
so.ver.quid si forte in rogatione.In glo.j.ibi labeo.§. contra
ctum.⁊ notaui.s̄.qd̄ metus cā.l.si donationis.qd̄ facit ꝓ ver-
bis appositis in statutis cōtractibus testamentis rescriptis et
sententijs vt interdū sumant̄ ꝓprie interdum nō.In glo.s.do
nationes in fine vt ibi not.In glo.vt aliter nō valeat in fine.de
hoc latius.s̄.dixi in principio.In glo.i.subscripta in fine. vel
dic lecta a partibus ⁊ ab eisdem approbata.vt institu. de con-
trahen.em.in princi.Oldra.In glo.contra Mar.ibi.l.elegan
ter.ff.de dolo.Ibi de iure dotium.l.dotis.⁊.l.seq.⁊ de hoc an
ex contractu inutili dominium transferatur plene dixi infra si
quis alteri vel sibi.l.multum.Ibi quid actum sit. vt.ff. de iure
dotiū.l.sed si nisi hoc euidenter.Oldra.Ibi nō vsucap.dotem
scz estimatā Oldra.Cy.hic tenet contrariū.et dicit ꝙ paratur
causa vsucapiendi nō obstante.l.in contrariū allegata.qꝫ licet
nō vsucapiat titulo ꝓ dote vsucapit tn̄ titulo ꝓ suo vt ibi dici
tur.Cy.illud etiam vtilis ⁊ continuus est ⁊ concor. ff. de cōtra
hen.em.l.qd̄ sepe.in prin.⁊ ibi in glo.⁊ institu.de cōtrahē. em.
§.j.⁊ ibi in glo.latius ꝗ̄ hic.de hoc etiā.j. de actio.em.l.ex ar-
rali pacto.⁊ p Azo.in summa de cōtrahen.em.§.illud.⁊ ibi in
additiōibus.Odo.In glo.conditione ex hac.l.ibi s̄m Mar.
⁊ Azo.in summa de contrahen.em.§.illud.Alij ꝙ officio iudi
cis.alibi dicit glo.ꝙ cōditione ob cām.vt.ff.de act.em.l.ex em
to.§.is qui vina.⁊.C.qñ liceat ab emti.disce.l.j.vbi de hoc.In
ea.glo.in fine.ꝓ opi.Azo.bene facit.j.qñ liceat ab em. disce.l.
ij.ibi hoc solum s̄m fidem pacti recuperare.dñs Oldr.vltimā
opi.Bul.sequebat̄.per.l.ff.ꝓ socio.l.si quis a socio.⁊.l.seq. vbi
de hoc in glo.⁊ ꝓ hoc facit qd̄ not.j.de iure emphi.l.ij.in glo.
magna vbi querit̄ vtrū dñs possit penā petere ⁊ emphiteotaz
eijcere.⁊ hanc etiā sequit̄ Odo.ꝙ vtrūqꝫ peti possit.s.arre ⁊ in
teresse innuit Azo in summa huius tituli.nunc de his que sine
scriptura in fi.⁊ hanc tenet hic Cy.s̄m Pe.qꝫ quoties pena le
galis concurrit cū rei persecutoria vtrūqꝫ peti pōt.vt.ff.de cō
di.furtiua.l.si ꝓ fure.§.j.Sed ꝙ teneatur duplicare arras est
pena legalis ergo ⁊c.Item si receptio arrarū preiudicaret in-
teresse nihil videret̄ inductū contra eum per hunc.§.⁊ similes
qui dicunt teneri ad duplicationē arraꝝ qꝫ sine hoc teneretur
ad interesse Cy.Opi.Oldra.⁊ Odof.sequit̄ Jaco.de are.ff.de
publicanis.l.j.§.vnde querit. vbi de hoc notat̄ per eum ⁊ per
Dynū de hoc notat̄.ff.de verbo.obliga.l.si ita stipulatus.vbi
aūt datur ꝓ arra ⁊ pagamento cōmuniter tenent oēs ꝙ arras
perdat penitens ⁊ in interesse condemnet.vt institu.de contra
hen.emti.§.j.licet glos. hic sequens innuat contrariū.Sed dic
ꝙ nō refert quo ad arram perdendā nō aūt negat ꝙ interesse
peti nō possit.In glo.vlti.ibi quo ad ista.i.quo ad arrā perdē
dam.Ibi ad aliud interest.s.quo ad rescindendā vel nō rescin
dendam venditionem.Oldra.

IUdices. Imperator est statutū in qua-
dā ꝯstitutione greca in vno ca
su extendit ad aliū Cy.⁊ melius posita fuisset sub
titulo de testib⁹.sed ꝓpter scōm rn̄sum qd̄ de in-
strumētis loquit̄ hic posita fuit de huius.l.mate
ria tactum fuit.s̄.de testi.l.nullū.⁊ plenius statim dicet̄ in aut̄.
hic signata.In glo.incipe constructū ea que immo ibi volum⁹
seruare iudices ea que ⁊c.In glo.qꝫ suspecta videret̄ in fi. Cy.
s̄m Pe.alio modo intelligit.s.ꝙ hec.l.faciat similitudinē de se

stibus ad instr̄a vt si quis habeat instr̄m de magna summa vel hereditate qd̄ habet in alia ciuitate vel prouincia ⁊ nō audeat deferre ꝑ loca periculosa ⁊ petit ꝙ iudex mittat ad locū ad inspectionē instr̄i ꝙ hoc pōt facere sicut ad locum testium. Cy.

Apud eloquentissimum. Extracta de corpore auť. de testi. colla. vij. cōstitu. iij. §. ⁊ qm̄. ⁊. §. hec oīa. ⁊ cōcor. v. q. v. c. illi qui. ⁊ extra de fideiusso. c. ꝯstitutus. ⁊ ibi in glo. ⁊ ꝑ Inno. ⁊ per eundē de ꝓbat. c. licet. de testi. c. presentiū. lib. vj. ⁊ de foro cōpe. c. romana. §. j. lib. vj. ⁊ ibi per Archi. ⁊ Jo. an. ⁊ nō corrigit. l. C. sed addit ⁊ limitat ⁊ declarat. Et ꝓ declaratōe vide qd̄ no. ꝑ Azo. in summa de testib. §. ꝓducēdi aūt sunt testes. ⁊ in corpore vnde sumiť vbi latius no. ꝗ̄ hic vbi not. O do. etiā hic tenet ꝙ nō est de necessitate illud qd̄ hic dicit ꝙ testes in alia ꝓuincia vel ciuitate recipiant sed iudicis arbitrio est si causam iustam viderit subesse ⁊ hoc etiā ꝓbat. l. iudices. ibi vt possint si hoc perspexerint ⁊c. ⁊ in fine ibi si hoc iuste peti iudex inuenerit. ⁊ lȝ distinguant cause ciuiles a criminalibus in corpe tñ videtur innuere solū attēdi vtrū cā sit magna vel parua vt in magna faciat testes corā se venire in parua siue sit ciuilis siue criminalis possit cōmittere durū em̄ esset ꝙ ꝓ modica cā criminali testes vocarent ab aliena ꝓuincia vel ciuitate ⁊ ꝓ magna ciuili nō ⁊ ita sentit glo. magna in corpe. e. ⁊ O d. hic in lectura ⁊ clare Hosti. in summa de testi. §. qñ aūt sunt ꝓducēdi. v. qd em̄ si cā magna. Cy. etiā hic dicit quosdā modernos tenere hodie etiā in criminalib⁹ posse in alia ciuitate vel ꝓuincia fieri cōmissionē receptiōis testiū cū hodie de cōsuetudine etiā in delictis nō fiat remissio delinquētiū ergo multominus testiū. vñ ne maleficia remaneāt impunita ⁊ ꝓbationū facultas angustet dicūt posse fieri cōmissionē etiā in criminalib⁹ qd̄ tñ eidē Cy. periculosum videť. ⁊ qꝛ eadē rōne cause meri imperij possent delegari Cy. de hoc in gādino vñ ⁊ ex quo loco pōt fama ꝓcedere. v. sed qd si inter aliquos. et an ⁊ qñ receptio testiū possit cōmitti plene dixi. s̄. de epis ⁊ cler. auť. sed iudex. Papa tñ indistincte etiā in causis criminalib⁹ pōt cōmittere receptionē testium vt no. in Spec. de teste. §. nūc tractandū. j. colū. v. papa tñ. in quo §. de materia huius auť. satis no. ⁊ ꝑ totū. §. vbi est forma commissionis rescribēdi ꝑ cōmissariū. ⁊. §. qualr̄ aūt sint ꝓducēdi. ⁊. v. seq. ⁊ est verū ꝙ testes corā iudice venire debent nisi essent in dignitate vel senes vel valetudinarij vt ex̄ de testi. c. si q. ⁊ ibi in glo. Idē si iusto metu venire nō auderēt. vt. ff. si qs cau. l. ij. ⁊ de arbi. l. si cū dies. §. penl'. Ja. Sed nunqd iudex alteri⁹ ciuitatis teneť ad mandatū iudicis sibi cōmittentis recep. testiū q sunt in ipsa ciuitate recipere. Spe. tenet ꝙ nō ex necessitate sȝ solū ex vrbanitate. ⁊ ideo dicit ꝙ cōmittēs debȝ rogare nō precipere de teste. d. §. qualiter. v. scribet aūt iudex iudici sub hac forma. ⁊ latius de iudice dele. §. j. ꝙ incipit iam nunc. v. sed fm ꝑmissa moderni doctores tenēt ꝙ ad hoc de necessitate teneať cū lex hoc statuat q̄ al's verbis tm̄ esset imposita. ⁊ ꝓ hoc. ff. de requi. reis. l. j. circa mediū. ⁊. j. de his q latrones vel alte. crimi. reos. l. ij. circa mediū. v. tribuit etiā. ⁊ qd̄ not. in simili q̄ōne. s̄. de iudi. l. ꝓperandū. §. sin aūt reus. versi. sed cū hic dicať. Item quid si testes recepti in alia ciuitate falsum deposuerunt quis eos puniet vtrum iudex cōmittens receptionem an recipiens eos dic vt. s̄. de testi. l. nullam. ⁊ in Spe. de teste. §. j. ver. quid si aliquis bonon.

1 ☞ Debitor soluto debito pōt cogere creditorē officio iudicis ꝙ faciat sibi instrumentū solutionis.

Plures apochis. Hec lex paruȝ vsitať et tractat de tertia parte rubrice. ⁊ vide qd̄ no. in summa eo. §. nunc de antipochis ⁊ ꝑ Hof. §. nunc de apochis publicis. ⁊. j. de apochis publi. li. x. ⁊. ff. de admi. tuto. l. lucius. §. tutele iudicio. al's incipit tutor cōuentus. ⁊ allegať hec. l. per
1 doctores † ꝙ debitor soluto debito possit cogere creditorem officio iudicis ꝙ faciat sibi instr̄m solutōis. de quo no. in Specu. eo. §. postq̄ de instrop publicatione. v. quid si debitor. ⁊. v. seq. ⁊ dixi. s̄. de cōdit. sine cā. l. dissolute. ⁊ ꝓ hoc in auť. de ecclesiasti. rerū alie. §. sancimus. de collatoribus. §. ij. ⁊. j. de quadri. prescri. l. ij. circa fi. qd̄ intelligit Cy. in. d. l. dissolute. si paratus est debitor cōfiteri se soluisse al's creditor nō teneť instr̄m debiti tradere qꝛ postea ꝯueniri posset coditione indebiti a debitore ꝓbante solutionē. qꝛ creditor nō haberet instr̄m crediti ⁊ hodie iste apoche vel antipoche nō fiunt vt dixi sed fiunt instr̄a solutionū. ⁊ cautū est dn̄is habētibus ficta ꝙ talia instr̄a faciant fictualibus suis. qꝛ multi maliciosi recusant recipere instr̄m solutionis ⁊ post longū tēpus negant se teneri ad prestationē alicuius ficti. Unde si habent instr̄a solutionū dn̄i prosunt eis ad ꝓbandū debitū ⁊ debiti agnitionē ⁊ per cōsequēs prescriptionē interruptā vt. j. de prescri. xxx. an. l. cū notissimi. §. penl'. Cy. allegať etiā lex ista ꝙ dn̄i emphiteote possunt cogere emphiteotā dicere ꝓ quibus possessionibus prestat pensionē al's presumať ꝓ toto patrimonio prestare vt dixi. s̄. de pactis. l. si certis annis. Ibi certantes. i. resistendo O ldr. In glo. apocha est ibi fm Jo. vnde versus. Apocha soluēti datur antipocha recipienti. In ea. glo. in fi. sed certe immo vera est vt hac. l. ꝓbatur ibi vel exēpla cū subscriptōe ⁊c. ⁊ nota hic exēplar accipi ꝓ scriptura originali de quo dic vt dixi. s̄. de edē. auť. si qs in aliquo documento. In glo. immo est perpetua ibi. l. cū notissimi. §. fi. immo. §. penul. ⁊ dic vt ibi O l. In ea. glo. in fi. qd̄ dic vt ibi no. O ld. ⁊ per Cy. in. l. cōperit. eo. ti.

Comparationes. Diuide fm Ja. de arena in tres partes principales. in prima pōnit ꝓhemiū seu causam. l. cōdende. in secūda statutū. In tertia illud statutum limitat. secunda subdiuidiť in tres. in prima agiť de instrumētis ex quibus habet fieri cōparatio. In secunda de iuramēto prestando per peritos electos ad cōparationē faciendam. In tertia de loco in quo fieri debeat cōparatio. Ja. De materia huius. l. plene no. ꝑ Az. in sum. huius tit. §. ⁊ qꝛ ꝯparatio. ⁊. §. sequē. ⁊. s̄. si certū pet. l. fi. in glo. magna ⁊ in summa illius tituli. §. itē in mutui obligatione. ⁊ idē hic O do. in effectu ⁊ in nouellis de cōperatione literarū prima ⁊ secunda parte ⁊ in summa auť. de fide instru. in fi. ⁊ per Host. in summa huius tituli. §. quis sit effectus. ⁊. §. precendentibus. ⁊ primo pone summarium intellectū. Secūdo premitte quedā deinde expedias materiā per contraria ⁊ q̄ōnes. Summarius intellectus est talis ꝓpter falsitates que in comparationibus fiebant vtile fuit hanc. l. condere per quā disponiť ꝙ si instr̄m in iudicio proferatur qd̄ dicitur esse suspectū ⁊ nō fuisse cōfectū per tabellionē per quē apparet esse confectū ⁊ ad hoc ꝓbandū inducunť alia instr̄a illius tabellionis ꝙ ex tribus generibus scripturarum pōt fieri talis cōparatio. s. ex priuatis habentibus subscriptionem trium testium ex quibus fides imponať per eos vel duos eop vel per cōparationē literarū ipsop testiū. Item ex publicis ⁊ forēsibus ⁊ ex duabus alijs que adijciunť per auť. ad hec que hic signanť ⁊ fit hec cōparatio adhibitis peritis qui iurēt bona fide facere ⁊ locū habet in maioribus ⁊ minoribus iudicijs ⁊ futuris tm̄ cōparationibus nō preteritis hoc dicit. Premitte quō precedat cōparatio in cōtractibus ⁊ iudicijs qd̄ dic vt in glo. vt in iudi. Item ꝙ est instr̄m ad qd̄ fit cōparatio ⁊ instrumentū ex quo fit tradiť hac. l. de instr̄o ad qd̄ fit dic aut est publicū aut priuatū. si priuatū aut in rure factū aut in ciuitate si in rure iura vetera locū habēt ⁊ in ꝑsona tabellionis ⁊ in cōparatōe de ꝑsona tabellionis dr̄. s̄. si cer. pet. l. fi. de cōparatiōe hic. Si in ciuitate factus est ꝯctus. ⁊. s̄. librā auri idē in auť. de fide instru. §. penul. Si vltra librā auri tunc aut ab imperito literarū ⁊ in scriptis ⁊ exigunť quinq̄ testes vt in auť. e. §. oportet. Si a perito literarū in scriptis vel sine vel imperitus cōtrahat sine scriptis tunc tres testes sunt necessarij vt in auť. eo. §. si quis. Si vero sit publicū vt in auť. eo. §. sed si instr̄a. Si de cōparatione dicas aut in rure factū est ⁊ tunc fit cōparatio si habeat subscriptionē trium testiū vt hac. l. si in ciuitate ⁊ infra libram auri idem. Si vltra tunc aut scriptura est priuata aut publica. Si priuata nō admittiť cōparatio ad eā ꝓbandā vel improbandā nisi testes necessarij approbent qd̄ scriptū est ⁊ tunc diciť admitti cōparatio ad solatiū. q. d. nō de necessitate. Si vero est publica si superest tabellio vel administrator crediť ei sine cōparatiōe vt. j. de falsis. l. si quis decurio. in fi. Si vero aliquis eop superest tūc fit cōparatio ⁊ qualisquis colligiť fides vt in auť. eo. §. si vero moriant. Jac. de are. Et ex predictis tolluntur contraria plura primo in auť. eo. §. j. ⁊. ij. ⁊. §. si tñ. vbi non videť exigi subscriptio testium. ⁊ ideo dicunt quidaȝ hanc per illā corrigi. tu aūt dic ꝙ ibi loquiť de scriptura ad quā fit comparatio hic de scriptura de qua fit. ⁊ eodē modo nō obstant dicti. §. qꝛ ibi diciť ꝙ oēs testes debēt deponere hic aūt sufficiūt duo ex tribus. Itē opponiť qd̄ hic diciť ꝙ si qs chartā ꝓferat ꝯtra se ex ea nō fit cōparatio. cui⁹ ꝯriū dicit auť. ad hec gl. tȝ ꝙ hec lex in hoc corrigať. tu dic ꝙ nō. sed ibi fuit vsus aduersarius cōtra me ⁊ ego postea vtor contra ipm nō pōt cōtradicere ex quo semel approbauit ꝓducendo cōtra me Cy. hic vero aduersarius ꝓducebat vnū instr̄m ꝓ se faciens ⁊ ad eius corroborationē ꝓducebat aliud cōtra se faciens ⁊ ideo nō fit cōparatio. ⁊ sic sunt casus diuersi non aduersi. corrigiť tñ ꝑ illā auť. quo ad cōparationē fiendam ex priuata scriptura nō habente subscriptionē

subscriptionē triū testium vt ibi dicam. Ex predictis itaqꝫ patet tria circa cōparationē cōsideranda. Primū scriptura que probari debet in qua exigunt aliqñ duo testes aliqñ tres aliqñ quinqꝫ, qd dic vt dicta. l. vlti. si cer. petat. ꝛ aut. ibi posita ꝛ aut. ad hec. hic signata. ꝛ in cor. eo. §. oportet. ꝛ vsqꝫ ad. §. sed si instrumēta. ꝛ in eis notat ꝛ si nō subscribant iurare debēt ꝙ eis presentibus facta fuit ipsa scriptura. Si aūt subscribant debēt deponere suas esse subscriptiones. Secundū est scriptura ex qua cōparatio fieri debet in qua debet esse subscriptio saltem trium testiū sufficit tñ ꝙ duo ex eis scripturā approbent ꝛ hoc casu loquit hec. l. Tertiū est forma cōparatiōis in qua debent esse periti in arte. vt. j. de re mili. l. semel. ꝛ hic. Itē iudex in corpore eo. no. §. si vero. de cōsuetudine tñ fit etiā in absentia iudicis. tutius tñ est corā eo fieri fm Cynū hic. ¶ Item tales periti iurare debent vt hic ꝛ partes nō in corpore. eo. §. si vero. ꝛ caueant sibi tales periti a quadā fraude que mihi de facto occurrit. pducebat eīn in quadā causa quoddā instrm donationis falso fabricatū sub signo vnius legalis notarij defuncti et cuius imbreuiature incendio perierant ita ꝙ de eius scriptura. nō poterat reperiri sed ille qui falso confecerat dictū instrm donat. ad eius corroboratione ꝛ cōparationē fecit multa alia instra sub signo dicti notarij defuncti que per oīa erāt similia quo ad formā litere dicto instrumēto donat. ita ꝙ periti electi ad cōparationē nullam diuersitatē vel falsitatē perpēdere poterant. demū sicut deo placuit fuerūt inuenta quedā instra vere confecta per ipsum notariū defunctū ꝛ que erant dissimilia predicto instrumēto donationis ꝛ predictis alijs falso confectis ꝛ productis ad cōprobationē ipsius instrumēti donatōis ꝛ sic fuit falsitas detecta ꝛ ipsum instrm donationis falsum pronuntiatū. ꝛ audiui a peritis in arte comparationis ꝙ falsitas multū bene deprehendi potest in signo tabellionis ꝛ in literis duplicibus sicut. g. ꝛ. d. magis ꝙ in simplicibus. Ultimo querit Odo. vtrū cōparatio plenā fidē faciat ꝛ ei stetur sine alijs adminiculis. ipse ꝛ Azo in summa eo. §. effectus aūt comparationis. ꝛ glo. hic ꝛ in corpore eo. §. si vero nullus. ꝛ in aut. ꝛ si cōtractus. hic signata. ꝛ cōiter alij doctores tenēt ꝙ nō sed semiplenā tñ fidem ita ꝙ sacramentū posset deferri in casibus in quibus defertur inopia pbationū. vt. s. de iureiurā. l. in bone fidei. ꝛ ibi nota. vel stabitur ei cū alijs argumētis vt. s. de pbatio. l. instra. ꝛ rō quare fidem plenā nō faciat est ꝙ fallax est aliter eīn scribit idē homo senex ꝛ aliter iuuenis vt in aut. eo. §. j. ꝛ. ff. de condi. inde. l. si nō sortē. §. libertus. hoc etiā hic videt innuere Cy. ꝛ ideo dicunt arbitrio iudicis cōmitti sit standū cōparatiōi vel nō vt in corpore. e. §. si vero moriant. licet hoc credam verum de iure vidi tñ in iudicijs cōiter seruari ꝙ cōparationi stat ꝛ adhibetur plena fides. In glo. s. literaꝝ contrahentium ibi ꝙ si non inueniant istud totū debet vacare in glo. fm Fran. ac. quia. §. si vero nullus. j. allegatus in instro publico loquitur vt ibi patet hic aūt de priuato loquit. In glo. hoc refertur ibi corrigit per aut. ad hec. immo non corrigit vt. s. dixi in lectura. In glo. i. eoꝝ que cōficiunt in foro in fine. Sed ibi manu publica factū fuerat. Sed in scdo rñso illius. l. loquit etiā de facto per nō tabellionē dū dicit per tabellionē vel aliū. sed ibi erat subscriptio donantis que facit valere qd agitur. acta tñ fm Odo. hic bene possunt scribi p nō tabellionē ꝛ valent. et ita dicit fieri vltra montes ꝛ est tex. ex. de pbat. c. qm cōtra falsam. de quo dic vt not. ibi.

Ad hec. Idest iuxta hec que dicta sunt in. l. C. vbi dictū est ex tribus speciebus scripture fieri cōparationem hic aūt addit duas. s. lras aduersarij ꝛ instrm ex archiuo publico sumtū ꝛ exponit Oldr. ex his literis. i. epistolis. vt si misisti mihi epistolā vel ego tibi ꝛ producis eam cōtra me possum ea vti ad comparationē cōtra te ꝛ hoc siue scripte sint manu pducentis siue alterius ex quo ipse pducit vt in glo. no. ꝛ clarius habet in tex. ꝛ glo. in cor. vnde hec sumit. ꝛ sic corrigit. l. C. fm quā ex priuata scriptura non fiebat cōparatio nisi haberet subscriptionē triū stium ꝛ hoc etiā innuit in corpe ibi egere cōpetenti correctiōe In glo. j. ibi corrigit hec. l. immo quo ad hoc nō corrigit vt dixi. Sed quo ad aliud sic. vt prediri in gl. i. archana in fine. ꝛ dictū fuit. s. de epali audiē. aut. preses gentiū. in fi. signata sup. l. iubemus. In glo. nō dico ibi ꝙ confitent mgratus. de hoc an iudici credat plene dixi. s. de arbitris. l. ne in arbitris. ꝛ ꝙ scriptura ex archiuo pducta fidē faciat etiā si nō sit publica. vide extra de prescrip. c. ad audientiā. in tex. ꝛ glo. ꝛ. xxx. q. j. c. peruenit. ff. de pba. l. census. ꝛ ibi not. In ea. gl. ibi sed an cuilibet ad improbandū quālibet scripturā. Ibi a quolibet hoc est dicere an debeat esse vniformitas inter scripturā ex qua fit cōparatio ꝛ scripturā ad quā fit vt si vna sit publica requirat ꝙ alia sit publica. si vna forensis alia forensis. An nō curet nec attēdatur vniformitas sed fiat cōparatio de publico ad forēsem ꝛ de priuato habēte subscriptionē triū testiū ad publicū ꝛ ecōtra. Ibi vel contra quodlibet. i. ad reprobandū quālibet scripturā Ol. Ibi fm Jo. sic. i. nō curat nec attendit vniformitas Ol. ibi sicqꝫ dicit priuati. s. fieri cōparationē. Ol. ibi fm Azo. dicit immo ex toto sequit opi. H. vt ptz in sūma. e. §. Itē fit cōparatio ex forēsi. v. ꝛ nota singula. ꝛ hāc opi. innuit hic odo. in princ. cum iusdā sue distinctionis quā facit sup. l. cōparatiōes. opi. tñ Jo. credo verā cū lex nō distinguat ꝛ vidi eā cōiter in iudicijs seruari. rō Az. ꝛ. H. nō vī vera. nā lз nō sint eiusdē forme forense ꝛ publicū vel priuatū tñ ex forma lrarū ꝛ signis pōt perpendi similitudo ꝛ dissimilitudo ex vno sicut ex altero.

Et si contractus. Limitat. l. C. circa effectum cōparatiōis quo ad priuatas scripturas subscriptionē trium testiū habētes vt tali cōparatiōi soli nō credat sine alijs adminiculis si cōtractus sit celebratus in ciuitate ꝛ excedat librā auri ꝛ in hoc determinat l. C. q̄ indistincte loquebat. Ibi augmentū. i. adiuuamētū siue adminiculū per alia indicia ꝛ pσumtiones. Ibi ei soli. s. cōparationi. Ol. In glo. no. hic effectū. ibi augmētū exigit. s. in priuatis celebratis in ciuitatibus ꝛ excedētibus librā auri. Ibi rem cautius fit istud qd sequit vsqꝫ ibi ꝛ dicit in scriptis posset inducere in errore si intelligeret ꝙ nūerus testiū de qbus subjicit esset necessari⁹ ad cōparationē hoc eīn verū nō est sed est necessarius ad substantiā cōtractus si cōtrahatur vt sequit. Ol. ibi l. cōtractus. in prin. de quo dic vt ibi plene dixi ibi nō fit cōparatio. s. de necessitate sed p ipm pbatur auctorē. vt. j. de falsis. l. si quis decurio. Oldra.

Eum quidam. Diuide in tres partes in pria ponit thema ꝛ qōnē. in scda rñsionē ꝛ penā nō obseruanti ꝛ rōnē eius. in tertio limitat rñsionē et rōnē limitatiōis assignat Cy. ꝛ cōis intellectus est in accusante licet. Mar. fil. intelligat in excipiente. ibi posse falsum redarguere ex hoc colligit Ja. de are. ꝙ ille qui petit sibi edi instrm qd vult redarguere de falso nō cogitur dicere in qua parte velit dicere falsum sed prestito sacro fm formā huius. l. debet sibi edi qz pōt verosimiliter ignorare vsqꝫ quo videat nā priuilegia nō inspecta nō possunt argui de falsitate. ex. eo. c. accepimus. ꝛ ff. de transac. l. de his. qd puto verū nisi petat editionē diei ꝛ cōsulis qui edi non debet nisi dicat se circa diē ꝛ consulē velle de falso redarguere vt. ff. de edendo. l. j. §. editiones. dicit etiā ipse Jaco. ꝙ aduocati parmenses hanc. l. intelligebāt siue ciuiliter siue criminaliter agere velit de falso licet lra innuat solū qñ criminaliter ibi ꝛ inscriptionū pagina ꝛc. ꝛ. j. si ex falsis instris. l. iij. ꝛ. l. iudicati p prima tñ opi. facit prin. huius. l. vbi indistincte loquitur ibi falsum redarguere nititur ꝛ de hoc no. p Ber. ex eo. d. c. accepimus. Super eo aūt qd hic no. in glo. ꝙ quidā sumunt ar. ꝙ donec de crimine pōt agi criminaliter nō agatur ciuiliter p. l. ad hoc in glo. alle. lз glo. ipsoꝝ opinionē reprobet Rñdet ipse Ja. ad. l. in contrariū allegatas aut vult quis agere criminaliter cōtra criminosum aut cōtra aliū in preiudiciū criminosi. Si cōtra criminosum aut cōtra illū q fecit vel fieri fecit ꝛ habet electionē agēdi ciuiliter vel criminaliter vt. j. de falsis. l. damus. ꝛ. l. phemus. Si in preiudiciū criminosi cōtra aliū agere velit ciuiliter nō pōt quousqꝫ cōtra criminosum criminaliter actū sit vt. s. de aduoc. diuer. iudi. l. j. vbi cause fiscales. l. j. ff. de libe. ho. exhibē. l. iij. §. hoc interdictū. v. itaqꝫ. ꝛ ad carbo. l. j. §. fi. ꝛ. l. seq. ꝛ hoc si viuit criminosus. Si nō viuit tūc vti potest via exceptiōis ꝛ replicationis vt. s. de transac. l. j. ex falsis. Itē oppo. ad fi. huius. l. vbi dicit lite terminata nō posse queri de falso de. l. ex morte. s. ad. l. aqui. ꝛ. ff. de furtis. l. fin. Sed dic vt ibi no. Uel dic ꝙ hec. l. loquit de instro exhibendo vt sit facultas accusandi cū habeat suspitionē falsitatis at ibi sciebat vnde facultas accusandi cōceditur nisi negotiū sit sopitū. Sed si est certus instrm esse falsum etiā lite finita pōt crimē falsi intendere. Sed facultas petendi ꝙ exhibeatur sibi competit de mū aute litem finitā non post. accusare aūt etiā lite ciuili finita nō prohibet hec. l. vt in contrario notat. Alij dicunt aut pponitur accusatio ad effectū sñie late sup ciuili rescindende ꝛ habet locum hec. l. aut ad effectū pene reo imponende ꝛ tunc qd in contrario notat. de hoc dicetur. j. qñ ciuilis actio piu. crimi. l. vnica. ꝛ no. plene p Inno. extra de purga. cano. c. cū dilectus Ibi quid eīn bene dico eū iurare de calūnia quid eīn ꝛc. Ibi i. postꝙ hoc. s. ꝙ nō calūniādi animo petit exhiberi. Ol. Ibi vacuata sit sed nō punitur vt falsarius vel falso vtens ꝛ hoc subjicit neqꝫ eīn ꝛc. Old. ꝛ p declaratione materie huius. l. vide qd

not. extra de excep. c. j. de ꝓba. lz vltra prin. ꝑ Ber. ⁊ latius per Inno. de re iudi. suborta. in fi. ꝑ Ber. ⁊ ff. de except. l. q agitis. in glo. ⁊ per Dy. Itē tenet Inno. in. d. c. cū dilectus. de purg. canoñ. ꝙ si crimē sit obiectū in modū exceptiōis ⁊ exceptio sit repulsa nihilominus adhuc de ipso poterit criminaliter accusari sicut si exceptio opponat̃ ante litē contest. ad cōtestationez impediendā ⁊ fuerit repulsa nihilominus post litē conte. poterit opponi in vim peremtorie vt no. ꝑ ipm̃ Inno. ex̃ de rescri. c. sup lr̃is. ⁊ ꝑ Archi. de lit. conte. c. exceptionis peremtorie. li. vj. Unū est etiā notandū ꝙ si dixi instr̃m falsum ⁊ ꝓbare nō potui. ⁊ ideo ꝓducēs fuit absolutus nō obstante tali sn̄ia possum dicere ipm̃ instr̃m nō valere ꝓpter defectū solēnitatis. vt. ff. de peti. here. l. lucius. s. de inoffi. testō. l. eū q. ⁊ ibi no. ꝑ Inno. de censi. cū olim. in glo. in registro continet̃ si instr̃m falsum vel lr̃e false ꝓnuntient̃ qd iuris sit. ⁊ an hec sn̄ia faciat ius si nō appelletur. vide qd̃ plene no. ꝑ Inno. d. c. sup lr̃is. de rescrip. in glo. que incipit immo sine forsan. ⁊ ꝑ Cōpost. ibidez in. j. glo. v̄. sed pone ꝙ excipiat̃ cōtra literas ⁊ v̄. seq. ⁊ in Specu. de rescripti presentatione. §. j. in fine. in glo. j. in fi. s. qñ aliqd̃ adminiculum affert in causa. Oldra. In glo. nō sufficit semel ibi de his qui ingre. ad app. §. fi. que est. s. de iura. calū. aut̃. hoc sacramentū. ⁊ dic vt ibi dixi. In glo. quia presumit̃ ibi hic nō. quia in re propria culpa nō punitur. vt. ff. soluto matri. l. si constante. §. si maritus. Oldra.

¶ Rubrica. Plus valere quod agitur.

SUper rubrica. Uide Azo. in summa. e. ⁊ an sit licitū simulare vel dissimulare. ⁊ in quo differant dixi. s. de iuris ⁊ fac. igno. l. cōstitutiones. An liceat dissimulare ⁊ ꝑmittere infideli esse de secta sua not. ꝑ Archi. xxij. q. ij. c. vtilē. ⁊ de simulatione bene no. ꝑ Bart. brix. in qōnibus suis. xxvij. qōne que incipit cū quidā quandā virginē. ⁊ dicam. j. eo. l. j. Ex quibus cōiecturis presumat̃ cōtractus venditionis pigneratitius ⁊ feneratius dicam. j. eo. l. emtiōe. ⁊ bene facit. j. de pigne. acti. l. si nulla. ⁊ qd̃ ibi no. ⁊ de distrac. pign. l. qui sub imagine. Notandū est etiā ꝙ si simulate donatiōis cā vēdo lz nō teneat venditio tenet tñ iure donatiōis vt no. j. de cōtrahē. em. l. si donationē. ⁊ eo. tit. l. emti fides. De cessionibus simulatis vide. j. manda. l. penul. ⁊ fi. ⁊ concor. ad titulū extra qui filij sint legiti. c. per tuas.

1 ☞ Ueritas preualet simulationi.
2 Religionē simulate intrans an valeat eius professio.

IN contractibus. Concor. ff. de officio presi. l. illicitas. §. veritas. de castren. pecu. l. si forte. viij. dist. c. veritatē. ⁊ de veritate pulcra dixi. s. de edē
1 do. l. is apud quē. †Et ꝙ veritas preualeat simulationi facit. ff. de ritu nup. l. simulate. de ꝯtrahē. em. l. nuda. et ibi de hoc. j. de repudijs. l. dubiū. Fallit in matrimonio spūali
2 †Si em̃ aliqua simulate intrat religionē valet ei⁹ ꝓfessio simulata. vt extra de regula. c. vidua. xx. q. j. c. quē ꝓgenitores. Ueritas etiā preualet opinioni nisi esset opinio cōis. q̃ tunc preiudicat veritati. vt dicet̃ plene. j. de sentē. ⁊ interlo. oīm iu. l. ij. ⁊ no. in brocardis de opinatis ⁊ negotiatoribus prima rubricella. ⁊ de verbo℞ positione ⁊ effectu rubricella de veritate ⁊ credulitate. Et ꝓ declaratione legis ⁊ glos. hic posite dic ꝙ aliqñ scriptura fit cōtra veritatē in fraudē legis. vt. l. sed iulia. §. mutui. ff. ad macedo. ⁊ de dona. inter virū ⁊ vxo. l. si sponsus. §. circa. Aliqñ in preiudiciū volūtatis defuncti. vt. l. quoties. §. j. de heredi. insti. ⁊ l. qui quartā. de leg. j. Aliqñ in preiudiciū voluntatis contrahentiū. vt. l. si per impressionē. s. qd̃ metus causa. ⁊ l. cū ea. de transact. Et aliqñ lex presumit tm̃ ꝓ scriptura ⁊ tunc ei statur donec cōtra ꝓbetur vt. s. de ꝓba. l. cū precibus. cōtrario ꝓbato statur veritati vt hic. Aliqñ lex presumit ꝓ scriptura ⁊ statuit ei standū ⁊ tunc nō admittit̃ probatio in contrariū qd̃ contingit vel ꝓpter solennitatē scripture vt. j. arbit. tute. l. fi. vel ꝓpter odiū priuilegij inducti contra ius cōmune vt velleiani. vt. j. ad velleia. l. antique. Uel ꝓpter odiū litis semel decise ⁊ auctoritate iuris decidētis vt in re iudicat. vbi ex sn̄ia fit ius in iureiurando ⁊ transactiōe vt legibus hic ad hoc in glo. allegatis. Uel odio negligētis ⁊ patientis labi tempus excep. nō numera. pecu. q̃ licet nō interueniat numeratio interuenit quidā tacitus consensus volentis obligari ex quo tanto tp̃e tacet ⁊ excep. nō opponit ad. l. si alij. de vsufru. lega. responde vt in glo. sequendo opinionē Ja. quā approbat ibi Dy. ⁊ hic Jabutri. ⁊ Cy. ⁊ plenius s̄m eū dicet̃. j. de fideicō. l. cū virum. ⁊ eodem modo pōt rñderi ad. l. iiij. de leg. j. Uel dic aut scriptū est in preiudiciū mentis legis scripte cōtra veritatē ⁊ tunc nō valet qd̃ verū est q̃ cōtra legē nec qd̃ scribit̃ q̃ simulatū ⁊ in fraudem legis aut in preiudiciū voluntatis contrahentiū ⁊ habēt locū que. s. dixi vt scriptura veritatē nō cōtinens veritate probata nō valeat regulariter nisi in casibus spālibus. s. notatis. Sed in eo qd̃ est s̄m veritatē an valeat. dic ꝙ aut sic actum est ⁊ eo modo quo valere pōt ⁊ id seruat̃ ⁊ sic loquit̃. ff. de mino. l. si minor. §. predia. ⁊ quasi totus iste tit. aut nō eo mō quo valere possit puta q̃ nō solenniter factū vel nō vt debuit nuncupatum ⁊ tunc nō valet vt. j. eo. l. fi. ⁊. d. l. iiij. de lega. j. ⁊ de supelle. leg. l. labeo. cū similibus.

EMtione. Contra hanc. l. continue faciunt vsurarij bergomē. recipiunt em̃ a debitoribus quibus mutuant titulo venditionis que vere sunt pignus sed valde difficile est hoc ꝓbare. Et ideo videamus an sufficiat hoc ꝓbari presumtionibus ⁊ cōiecturis de quo dixi. j. de pactis inter em. ⁊ ven. l. ij. ⁊ primo nunquid ex paruitate pretij presumat̃ pignus. ⁊ videtur ꝙ sic q̃ ex paruitate pretij presumitur fraus. vt. j. man. l. per diuersas. Jaco. de are. ⁊ Cy. dicunt ꝙ nō. q̃ in pretio licet contrahē. se decipere vt. ff. de mino. l. in cause. locati. l. itē si pretio. §. fi. et ꝓ hoc bene facit. j. de rescin. ven. l. dolus. Sed licet hoc solum nō sufficiat cū alijs tñ adminiculis sic vt. d. l. dolus notat̃. Sed quid si ꝓbaret̃ emtor vsurarius ⁊ ꝙ res plus valebat ⁊ ꝙ conuenit ex pacto eam venditori reddere soluto pretio nūqd hoc sufficiet ad docendū ꝙ sit pignus. quidā ꝙ sic vt extra de contrahen. emtio. c. ad nostram. ⁊ de pignori. c. illo vos. dñs Jac. dicit ipsa capitula nō probare hoc quia. c. illo vos. loquitur qñ erat in potestate emtoris recedendi a contractu. hic aūt loquitur econtra quādo est in potestate vēditoris recuperare ex pacto. Item ibi emtor habebat computare fructus rei in pretio quod est contra naturam emtionis. ⁊ ideo ibi dicitur ꝙ fuit pignus in. c. ad nostram. debebat aliquid reddi supra pretiuz datum per quod videbatur vsura. ⁊ ꝙ fructus deberent computari quod est contra naturā venditionis vt dictū est. Jac. Sed salua pace tanti viri puto ꝙ ex predictis cōiecturis presumat̃ contractus pigneratitius ⁊ maxime vbi emtor esset vsurarius potissime ꝑ dictū. c. ad nostrā. qd̃ si recte inspiciat̃ hoc clare ꝓbat nec dicit̃ ibi aliquid supra pretiū reddi debere nec fructus in sortem cōputari. Sed soluz ex eo ꝙ res erat longe maioris pretij ⁊ pactū de reddendo presumit̃ cōtractus pigneratitius ⁊ ita de facto obtinui corā magnis peritis. ⁊ ita no. in dictis. c. ⁊ per Ber. Inno. ⁊ Hostiē. ⁊ per Gofr. in summa de pigno. in fine. ⁊ Specu. tangit de vsuris. ver. sinaūt. nam ex indicijs ⁊ cōiecturis fit ꝓbatio vt dictum fuit supra de rei vendi. l. indicia. licet dici posset decretales predictas seruandas solum in foro canonico sed vbi de vsuris tractaret̃ etiā in foro ciuili seruarētur cū sit causa spūalis vt dicetur. j. de vsuris. ⁊ vide de hoc qd̃ ibi no. sup rubrica in vltima qōne s̄m Jaco. de are. ⁊ ver. an cognitio restitutionis vsurarum. Est etiā notandū ꝙ tale pactū sine calumnia vsurarum fieri potest ꝙ si debitor creditori non soluat infra certum tempus ꝙ res pignorata sit emta creditori iusto pretio tunc estimanda. vt. ff. de pignori. l. fundus. §. fi. ⁊ ibi in glo.

SI falsum. Odofre. aliter intelligit hāc. l. q̄ glo. intelligit em̃ in tabellione qui falso scripsit me vendere cū locarē. ⁊ ego putans eū de locatiōe scripsisse subscripsi vnde instrumentū falsum est ⁊ nō tenet q̃ vēditioni nō cōsensu nec emtor locationi. Scd̃m exemplū glo. nō esset falsum instr̃m q̃ tabellio subscripsisset qd̃ dixit ꝓcurator.

¶ Rubrica. De cōmodato.

SUper rubrica. Uide Azo. in summa eo. ⁊ per Gof. ⁊ Hosti. in summa eo. ⁊ in Spe. eo. ⁊ late ꝑ Rof. in libello duobus titulis. scz de actione commodati directa ⁊ contraria. De susceptiōe casus fortuiti habetur infra eo. l. j. ⁊ de pactis adhibitis circa commodatum ad augmentum vel diminutionem doli vel culpe. Si res debitoris perueniat ad creditorem an possit retinere dicet̃ infra eo. l. fi.

1 ☞ Casus fortuitus quid sit.

A quidem. Primo in genere loquit Secundo formā cōuētionis tradit Cy.ꝛ de hac materia huius.l.sc3 casus fortuiti suscipiēdi in contractu no.ff.si quis cau. l.sed ꝛ si quis.§.quesitū.in glos.ꝛ ibi dixi de hoc p Rof.in libello de actione oneris aduersi.extra eo.c.vnico.ꝛ ibi p Ber.Inno.ꝛ Hostiē.ꝛ in lectura Jo.an.ꝛ in Spec.eo.in prin.ꝛ ibi est vtilis forma instrumēti circa hoc.ꝛ latissime de locato.§.iam dicendū restat.v.ad euidentiā.ꝛ ver.seq.ꝛ hic per Ødo.ꝛ in textu ꝛ glo.ff.locati.l.si quis fundū.in prin.ꝛ.l.item queritur.§.si gemma.ꝛ in brocardis de generalibus dictis et fortuitis pluribus rubricellis. Et diffinit casus fortuitus per doctores sic. inopinate rei aduentus.qui etiā a diligētissimo puideri nō pōt vt.ff.de admini.rerū ad ciui.perti.l.ij.§.fi.j.de pigne.ac.l.que fortuitis.ꝛ ibi de hoc dixi.ꝛ extra de homici.c.ioannes.ꝛ.c.fina.ꝛ ibi in glo.q̄ em̄ diligētia euitare possumus nō ab eis nobis damnū detur vt.ff.eo.l. ad eos.ꝛ.l.argentuz aliter ꝛ licet sit idem effectus describit insti.de rerū diui.§.thesauros.ꝛ p Boetiū lib.v.de consolatiōe prima colūna.in quo libro satis de fortuito casu tractat. Circa qd sic distingue fm Jaco.de are.aut pactū fit ad detrahendū aut ad augendū.primo casu aut detrahit prestationi culpe aut doli.Si culpe vt q̄ sit pactū ne cōmodatarius teneat de culpa valet vt.ff.eo.l.si vt certo.§.interdū.Si ad detractionē prestationis doli nō valet vt.ff.eo.l.in cōmodato.in prin.ne inuitet aliqs ad delinquēdū vt.ff.de pac.do.l.ꝯuenire.ꝛ de pact.l.si vnꝰ.§.illud.ꝛ de re.iur. l.ꝯctus.Si vero pactū fit ad augendū vt qs teneat vltra naturā ꝯtractus tūc aut speciale aut generale.Si speciale puta sup vno articulo vt si contingat rem perdi aggressura latronū tūc tale pactū speciale addit ꝛ transfertur periculū quo ad casum expressum vt.ff.si quis cau.l.sed ꝛ si quis.§.quesitū.ꝛ de cōtrahenda em.l.fistulas.§.fi.Si vero nō fuit speciale q2 nō fuit expressus aliquis articulus periculi tunc aut fuit expressum sup casu fortuito aut super periculo.inter hec em̄ est differentia q2 periculū est genus.casus fortuitus est species.nam periculuz est siue casu siue culpa contingat.vt.ff.de nego.gest.l.litis.§.si pecunie.de magistra.ꝯue.l.nō similiter.ꝛ qñ nō est speciale tūc aut est expressum.i.expresse suscipit casus fortuitos sine aliqua dinumeratione ꝛ tunc credo operari vt de fortuito casu quolibet teneat vt.s.de neg.gest.l.negotium.ff.locati.l.si quis fundum.in prin.nam ꝛ incertis nō certis locus est coniecturis.vt ff.de verb.obli.l.continuus.§.cum ita.Si vero pactū nō cōtinet expresse casum sed simpliciter factū est pactū vt de omi periculo teneatur tunc aut obtentu certi periculi de quo tractabatur ꝛ complectitur illud vt hic.Aut nō habebat contemplatio ad certū periculū ꝛ tunc subdiuiditur q2 aut inseruit quosdam ꝛ postea gñaliter dixit de omni periculo ꝛ tunc de omnibus tenetur vt.j.locati.l.licet.ibi em̄ primo pactum fuit speciale ꝛ postea generale vel alio celi vitio.ꝛ p hoc.d.l.fistulas.in fi. de cōtrahē.em.ꝛ hec lex dum dicit indemnitatē tibi promisisse ꝛ infra quādo mulier tute.offi.fungi pōt.l.iij.ibi velleiani presidio omniqꝫ alio legitimo auxilio.hoc etiam tenet Dy. extra de reg.iur.c.contractus.lib.vj.ꝛ fuit opinio Bulg.in dicto.§. quesitū.Cy.qui hec longissime recitat opini. Mar.Jo.Azo. ꝛ Bul.Ødo.ꝛ alioꝝ quas hic sub cōpendio posui hanc opini. Bul.reprobat fm Jaco.ꝛ Pe.q2 sicut operatur clausula generalis in contractibus sic debet operari in iudicio ꝛ fm eos nō est verum q̄.§.quesitum.loquat sicut dicit Bul.immo ibi querebatur nunquid posset conueniri vt nulla exceptio casus fortuiti posset opponi alicui.respondet q̄ nō ꝛ male.ꝛ ideo distinguitur aut conuenit generaliter ꝛ nō valet aut specialiter enumerantur casus fortuiti ꝛ tunc valet. et sic intelligit dictus.§. fm eos.Cy.Si vero nulla mentio casus est facta sed simpliciter dixit se velle de periculo teneri tunc aut ex natura contractus venit leuissima ꝛ tunc de casu tenet vt pactū aliquid operetur vt.ff.depositi.l.j.§.sepe mandati.l.aristoni.ꝛ ibi in glo.ꝛ de pactis.l.inregentiū.§.siquis pactus.Jaco.de are.Ødo.aūtem hic recitat que notant in glo.dicto.§.quesitum.ꝛ finaliter concludit q̄ qñ aliqui enumerant secuta clausula generali aut stat per cōmodantē quominus reliquos enumeret ꝛ tunc solum de expressis tenetur ꝛ ad expressos tantū restringit clausula generalis sicut transactio vt.s.de transacti.l.si dē certa.cū simi.Si vero stat per cōmodatariuz vt q2 cōmodans volebat numerare casus cōmodatarius vero dixit se velle oēs habere p expressis tunc de omni teneatur arg.ff.si certū pet.l.cū quid ꝛ q2 cum p eū nō stetit enumerasse videt.vt.ff.de cōdi.ꝛ demō. l.iure ciuili.Et hāc coniuncta secū opi.Bul.approbat Jo.an. in dicto.c.j.extra eo.Sed mihi nō videt hec distinctio Ødof. bene iure pbari.ꝛ ideo potius starem distinctioni dñi Jaco. Cy.etiā dicit hanc opi.nō placere Jaco.nec Pe.sed indistincte tenent nō tenere cōuentionē nisi quo ad casus expressos ne sub inuolucro generalis clausule quis obliget ad ea ad que voluisset specialiter obligari.vt.l.obligatiōe.ff.de pigno.ꝛ p hoc de adqui.heredi.l.si quis mihi bona.§.iussum.que fuit Azo.ꝛ Joā.opi.ꝛ eam finaliter approbat Cy.ꝛ de hoc etiā dicā dicto §.quesitum.tenetur etiā de casu fortuito in alijs duobus casibus.sc3 ex culpa ꝛ mora vt dicto.c.extra eo.ꝛ ibi not.ꝛ extra depositi.c. bona fides. et.ff.depositi.l.j.§.sepe. Addunt quidam quartū.§.si res fuerit tradita estimata vt.ff.eo.l.si vt certo.§.ij. ꝛ.iij.ꝛ ibi no.Ødo.aūt hic tenet q̄ estimatio operat vt si ex natura cōtractus veniebat culpa leuis veniat leuissima.arg.ff.si certū pe.l.si qs nec cām.si leuissima tunc ꝓpter estimationē teneat de casu vt estimatio aliquid operetur arg.ff.de vsuris.l.si stipulatus.operat etiā vt sciatur vtrū res reddat deterior vel nō.vt.j.de iure dot.l.si inter virū.Cy.vero tenet opi.Jo. notatā dicto.§.quesitū.sc3 q̄ estimatio nō inducat casum fortuitū ꝛ dicit esse expressum.ff.p soci.l.cū duobus.§.dāna fatalia.v. ideoqꝫ si pecus.Sed operat tantum vt sciatur an res deterior reddatur.Cyn.fm Ja.Bal.ꝛ Pe.nisi esset vera estimatio que induceret venditionē q2 tunc transiret periculū fm naturā emtionis.Sed quid in dubio nunquid videbit estimatus ea estimatione que facit emtionē.glo.dicta.l.si inter.de iure doti.tenet q̄ sic.per.l.ff.locati.l.cum fundus.tu distingue fm Jac.de ra.aut de natura cōtractus pōt res estimari ea estimatiōe que facit emtionē ꝛ tunc in dubio videat estimata illa estimatione. ꝛ ita intelligat dicta glos.eo.tit.l.quoties.aut nō est de natura contractus vt in commodato q2 rei cōmodate ꝛc.vt.ff.eo.l.rei ꝛ in locato q2 locatio nō solet ꝛc.vt.ff.locati.l.nō solet.ꝛ tunc in dubio nō presumit facta estimatio que operet emtionē sed vt sciatur an res deteriorēt vt patet dicto.§.damna fatalia.nō obstat prealleg.l.cū fundus.quia nō loquit in re principali locata sed in accessorijs rei locate.preterea etiam in accessorijs dicit ibi glo.q̄ si fiat locatio vsqꝫ ad annum tantū nō videt facta estimatio vt sit emtio quod facit contra locatores equoꝝ qui locant ad breue tempus ꝛ dant equum estimatū q̄ talis estimatio nō faciat transire periculū etiā fm opinionē Azo.notatam dicto.§.nunc videndū.l.si vt certo.ff.eo.q2 illud in cōmodato vbi regulariter venit leuissima ꝛ ideo vt estimatio aliquid operetur teneat de casu fm eum licet hec opinio vera nō sit vt predixi sed in locato venit leuissima regulariter: cum fiat gratia vtriusqꝫ vt.ff.de regu.iur.l.contractus.nō igit tunc transfert periculū estimatio nō ergo prouidet locatoribus equoꝝ per estimationē nisi specialiter pacisicant de casu fortuito vt predixi Cyn.An aūt furtum sit casus fortuitus dicetur.d.l.que fortuitis.j.de pigne.acti.Sed querit Jo.and.in.d.c.j.extra eo.si renuntiatio generalis casuum fortuitoꝝ sit firmata iuramēto vtrum valeat ꝛ quidquid sit de iure ciuili videtur q̄ de iure canonico valeat vt extra de iureiurando.c.si vero.ꝛ.c. cum contingat.ꝛ eodem.ti.licet lib.vj.ꝛ de pactis.c.q̄uis.eo.lib.vj. In contrariū est q2 iuramentū nō obligat vltra consensum iurantis sicut nec stipulatio vt.ff.de acti.ꝛ obli.l.obligationū substātia.Si ergo generalis renuntiatio casuum in nō cogitatis nō habet consensum ergo iuramentū nihil addit. extra de iureiuran.c.penul.de iniurijs.in nostra.de peti.hered.l.legitimā.de inoffi.testa.l.mater.ꝛ quod ibi notat extra de em.ꝛ vendi. c.penul.in fi.vltime glo.Jo.an.ꝛ hanc tenet hic Cy.ad quod facit quod notat p eum.j.de rescin.ven.l.ij.Sed quid differt cōmodatū a precario notat Azo in summa eo.vltra princ.dicens q̄ differt a precario ꝓpter certū vsum ad quē concedit sed nō solum propter vsum sed etiā p tempus expressum vel tacitū vt si cōmodauit equū ducendū romā arg.ff.de verb.oblig.l. continuus.§.cū ita.q2 talis debet intelligi simplex concessio qualis precessit determinata rogatio arg. extra de fide instru.c.inter dilectos.§.ceterū.ꝛ insti.de inutili stipu.§.preterea.dicebat tñ Dy.q̄ si precabar te mihi ꝯcedere librū simpliciter concessisti censebitur cōmodatum.

Pretextu. Hec lex facit q̄ si res debitoris mei ad me perueniat q̄ nō possim eam retinere.p hoc.j.in quibus causis pignus tacite contrahi.l.ꝛ si nō inducta.ꝛ ibi in glo. de hoc nota. In contrariū est.j.si aliena res pig.data sit.l.j.cū concor.ibi notatis.ꝛ.j.ob chirographariā pe.l.j.ꝛ ibi plene dixi ibi ꝛ ibi in glo.ff.de acti.em.l.iul.§.offerri.ꝛ de cōdit.inde.l. si nō sorte.§.si centū.ꝛ ibi in glo.dic fm Jaco.de are.aut est debitor occasione eiusdē rei vt ꝓpter expensas ꝛ tunc licet retinere.vt.ff.de impensis.l.qd dicit.ꝛ.ff.eo.l.in rebus.§.possunt.et ibi in glo.ꝛ p hoc.ff.de adqui.pos.l.si quis rem.fallit in casu.j. de rei vxo.actio.l.vnica.§.sed nec ob impensas.Si vero nō sit

debitoꝛ obtentu rei sed ex alia causa tunc aut peruenit occasione debiti licet nō via legitima vel efficaci ⁊ competit retentio ⁊ sic loquit̃ pālle.l.j.ſ.ſi aliena res pig.data ſit.⁊ pālle.l.ſi nō ſortē ſ.ſi centū.⁊ de ſolu.l.ſi cū aurū.Si vero peruenit alia rōne nō pōt retineri vt hic ⁊ in pālle.l.⁊ ſi nō inducta.ſ.in qbus cau.pi.taci.ↄtrahi.Quod verū eſt ſi non ſit obligata alias cū haberet actionē multo fortiꝰ retentionē vt.ff.de ſupſi.l.j.ſ.qđ ait.⁊ hic loquit̃ in chirographario creditoꝛe.Interdū tñ retinet chirographarius creditoꝛ etiā ſi nō puenit res ad eū occaſione debiti vt.d.l.j.ſ.etiā ob chirographariā p Ja.Sed hoc vltimū nō vꝫ bene dictū q̃re enī nō ſic pōt retineri hic ſicut ibi.⁊ ideo forte hic ſpeciale ne cōmodatarius frangat fidē ꝓmiſſam vt.ff.de his qui no.infa.l.furti.ſ.ſi.Uel poſſet dici ſm̄ Jaco.butri.aut res peruenit ad creditoꝛē a debitoꝛe vel alio eius volūtate animo cōſtituendi ius creditoꝛi in ea ex vna vel pluribus cauſis et tūc poſſet etiā ex alia cauſa retineri ex qua nō ſit ſpecialiter obligata.⁊ ſic intelligant̃ iura ꝓ hac parte adducta. Si aūt peruenit ad eū ex tali cauſa ex qua ptꝫ voluiſſe tradentē ius cōſtituere in ea vt in cōmodato ⁊ depoſito.vt.ff.eodem.l.rei cōmodate tunc nō poſſit ex alia cā vel debito retineri ⁊ ita intelligatur hec lex cū ſi.⁊ ita ſepe obtinui.⁊ hanc opi.ſequit̃ Azo in brocardis de creditoꝛibus.⁊ pigno.rubꝛicella ſi res tua puenit ad me An aūt cōpenſatio obijci poſſit actioni cōmodati.dic vt.ſ.de cōpenſa.l.ſi.ſ.vlti.⁊ ibi in gl.⁊ hic etiā in gl.quā Cy.approbat lꝫ ↄtrariū no.ff.ſi cer.peta.l.cū fundus.ſ.ſeruū tuū imprudēs in gloſ.q̃ incipit vt ſpeciē. An exceptio dñij poſſit obijci dicet̃ ſ.titu.pxi.l.nec creditoꝛes.

Rubꝛica.De pigneratitia actione.

Uper rubꝛica. Uide Azo.in ſumma.codeꝫ ⁊ ſubtiliter p Rof.tit.de pigne.act.directa ⁊ cōtraria ꝙ creditoꝛ teneat̃ fructus pignoꝛis perceptos ⁊ percipiendos in creditū cōputare.vide.ſ.eo.l.j.⁊.ij.cui incūbat onus ꝓbandi pignoꝛe omiſſo vtrū creditoꝛi vel debitoꝛi vide.ſ.eo.l.ſi creditoꝛ.de caſibus foꝛtuitis.pulcre.ſ.e.l.q̃ foꝛtuitis.an creditoꝛ vel habens cām ab alio poſſit referre ↄtrouerſiā dñij ei a quo cauſam habet dicet̃.ſ.e.l.nec creditoꝛes.Et an creditoꝛ poſſit contra debitoꝛē pꝛeſcribere.

Uod ex operibus. Sepe allegat̃ cū gloſ. hic poſita ꝙ creditoꝛ tenet̃ cōputare fructus perceptos ⁊ percipiēdos in creditū.vt ⁊ in ↄcoꝛ.in glo.allegatis.⁊ ꝓ hoc.ff.de bo.auc.iudi.poſ.l.pꝛetoꝛ.ſ.in eū.ex de pigno.c.cū cōtra.⁊ ibi not.⁊ de iureiurā.c.ad noſtrā.ſ.⁊ in hoc ſunt duo ſpālia pꝛimū ꝙ ſit cōpenſatio ſpeciei ad quantitateꝫ alˀs nō.vt.ff.de ↄdi.inde.l.ſi nō ſortē.ſ.ſi centū.lꝫ ſm̄ Fran.ac.dicat hoc verū ſi fructus eſſent cōſumti vel qñ recepti eſſent in pecunia alˀs nō.Cy.Scōm ꝙ ſit mero iure etiā nō oppoſita ab hoīe regulariter cōtra vt no.ff.de cōpenſa.l.ſi qd a fideiuſſoꝛe.⁊.ſ.de cōpenſati.l.ſi conſtat.Sed videt̃ fructus nō cōputari in creditū ſed retineri loco pignoꝛis vt.ff.eo.l.ſi cōuenerit vt nomē.ſed dic vt ibi plene dixi.Itē videt̃ ꝙ creditoꝛ vtēdo pignoꝛe furtū cōmittat vt.ff.de furtis.l.ſi pignoꝛe.in pꝛin.Od.dicit ꝙ licet furtum faciat vtendo operis ancille vel percipiēdo penſionē vel fructū ex pignoꝛe nihilominus tenet in creditū cōputare p hāc.l.Uel dici poſſet ꝙ hec.l.loquit̃ cū creditoꝛ vtit̃ pignoꝛe volūtate debitoꝛis.Uel dic aut creditoꝛ vtit pignoꝛe ꝓ ſuo cōmodo ⁊ habet locū.l.ↄtraria.aut in cōmodū debitoꝛis vt extenuet̃ creditū ⁊ tūc habet locū hec.l.cū ſi.q̃ vident̃ ↄcedere creditoꝛi vt fructus ex pignoꝛe percipiat ⁊ in creditum cōputet adeo ꝙ ſi negligens eſſet de percipiēdis tenet̃ vt dixi vñ cū aucte legis faciat furtū nō cōmittit.De iure ciuili ſi pactuꝫ eſſet ꝙ fructus cederēt loco vſurarū valeret pactū vt.ſ.de vſuris.l.ſi ea lex.Itē eſt ſpāle in dote vt ſi ſocer genero det ꝓ dote pꝛedia pignoꝛi ꝙ fructꝰ lucret̃ nec cōputet in dotē ꝓpter onera mr̄imonij q̃ ſuſtinet vt.ff.mā.l.creditoꝛ.ſ.penˀ.de dona.inter vi.⁊ vx.l.ſi ex annuo.in pꝛin.⁊.l.ſi qs ꝓ vxoꝛe.ſ.ſi.de acti.⁊ obli.l.ex ꝓmiſſione.⁊.ſ.de iure dot.l.ꝓ oneribus.⁊ hoc vex eſt etiā iure cañ.vt ex de vſuris.c.ſalubꝛiter.Jac.

I creditoꝛ. Pꝛo declaratiōe vide Azonē in ſumma.e.ſ.Itē venit in pigneratitia.⁊ in bꝛocardis de ꝓbatiōibus.rubꝛicella creditoꝛes ꝓbare debere.⁊ in Spec.de pigno.ṽ.⁊ nota ꝙ ſi creditoꝛ.⁊ ṽ.ſeq.vbi etiā not.ꝙ ad ꝓbandū amiſſioneꝫ nō ſufficit hoſtia fracta vel ꝙ clamauerit de die vel de nocte p.l.ſ.qđ metus cā.l.metū.⁊ bene.ſ.de fide inſtru.l.apud eos.⁊ dixi de hoc eo.tit.l.ſicut.⁊ tangit̃ etiā in Spe.de furtis.ṽ.vlti.⁊ bene in qōnibus Py.qōne q̃ incipit obligaui tibi vbi etiā no.vtrū debitoꝛ habeat ꝓbare amiſſum culpa creditoꝛis vel creditoꝛ ꝙ ſine culpa ⁊ finaliter terminat ꝙ ex qualitate perſonarū deferat̃ ſacramentū vt.ſ.de fide inſtru.l.fin.⁊ de noxa.l.qro.⁊ de bo.auc.iudi.poſ.l.fi.Odo.aūt hic ſentit ꝙ ſacro locus nō ſit ſed ꝓ tanto tenet̃ ꝓbare amiſſionē liquidis pꝛoba.qꝛ tenet̃ ex ↄtractu ⁊ pꝛeſumit̃ rem habere niſi doceat ſe perdidiſſe ex quo ſemel habuit vt dictuꝫ fuit plene ſm̄ eum.ſ.de ꝓbat.l.ſiue poſſidetis.qui enī caſum dicit ꝓbare tenet̃ i coꝛpoꝛe aut̃.de depoſito ⁊ de denuntiatione.ſ.circa finē.ibi ⁊ hoc ꝓbetur in.ll.aut̃.contrarijs ſcꝫ in.l.vlti.ſ.de fide inſtru.cū ſi.l.ideo ſtatur ſacramēto qꝛ ex ↄtractu nō erat obligatus ⁊ ſemel exhibuerat.Jac.aūt de are.dicit aut debitoꝛ agit ↄtrā creditorem dicens eum fuiſſe in culpa in pignoꝛe perdendo.⁊ ꝓbat vt hic ibi ſed culpe ⁊c.⁊.ff.de admi.tuto.l.chirographus.ij.rñſo.ad fundandā intentionē ⁊ idem ſi ad fundatā adiuuandā vt qꝛ creditoꝛ agit ad debitū ⁊ debitoꝛ dicit eū in tantundē obligatum ꝓpter culpam adhibitā in pignoꝛe perdendo.⁊ ideo obijcit cōpenſa.Aut debitoꝛ petit rem pignoꝛatā ſoluto debito ⁊ creditoꝛ dicit amiſi ⁊ tunc opoꝛtet ꝙ creditoꝛ ꝓbet exceptionē vt.ff.de ꝓbat.l.in except.⁊ de eden.l.ſi quis ex argētarijs.ſ.ſi.qđ facit ꝓbando caſum.ꝓbat aūt caſum ꝓbando ꝙ fuerit diligens in cuſtodiendo vt.ſ.eo.l.pignus.vel etiā alijs modis qđ videt̃ quo ad effectū ↄcoꝛdare cū opi.Bul.Ja. Gui.de ſuz.tenet indiſtincte nō ſufficere creditoꝛi ꝓbare amiſſionē niſi pꝛobet ꝙ ſine culpa cū enī de culpa teneat̃ opoꝛtet ꝙ pꝛobet qualiter pignus amiſit.vt.ff.de cuſto.reox.l.nō facile.ṽ.ergo ſi caſu.⁊ ibi in glo.que dicit ibi eſſe ſpeciale rōne officij ſicut in argentario.ff.de eden.l.ſi qs ex argentarijs.ſ.vlti.vbi de hoc in glo.ſatis no.⁊ hanc opi.vidi per magnos peritos appꝛobari glo.variant in hoc de hoc no.ff.locati.l.ſi qs domū.alˀs ſi fundum.ſ.imperatoꝛ.⁊ inſti.quib.modis re ↄtrahi.ob.ſ.ſi.quaꝫ glo.hic appꝛobat Cy.ſm̄ Pe.⁊ dicit caſum ꝓbari poſſe per cōiecturas puta ꝙ intrauit nemus cū pignoꝛe ⁊ in exitu nō habebat ⁊ ꝙ pꝛedones ibi moꝛant̃.⁊ ad hoc vide qđ nota.ff.de remili.l.qui cōmeatus.In gloſ.vlti.ibi de leg.ij.l.oīa.alˀs incipit cū ita.Ibi ad ꝓbationē vti in fine ⁊ ad pꝛealle.l.de periculo tutox.ſol.vt ibi Fran.

1 Furtum an ſit caſus foꝛtuitus.

Ue foꝛtuitis. De caſibus foꝛtuitis de qbus hec.l.loquitur dixi.ſ.tit.pxi.l.j.⁊ aliqui hic numerant̃. Sūt ⁊ alij qui ponunt̃.ff.de reg.iur.l.contractus.in fi.⁊ ad caſum impetus pꝛedonū de quo hic dicit̃ cōcoꝛ.ſ.de condi.inſert.l.ſi.⁊ ibi de incurſu hoſtiū dicit.Item eſt ruina vt.ff.de fideiuſſo.l.amiſſi ruina.Item moꝛs ſeruox.ſ.de periculo ⁊ cōmo rei ven.l.ſi.⁊ de verb.obli.l.ſi ex legati cauſa.Item vulnera eox vt.ff.ꝓ ſocio.l.cū duobus.ſ.quidā ſagariā Item vis maioꝛ ⁊ hoꝛreox fractura.vt.ſ.locati.l.j.⁊.l.iiij.Itē tempeſtas ⁊ coꝛruptio niuis.vt.ff.de ↄtrahē.em.l.fiſtulas.ſ.ſi.Item ſenectus ⁊ moꝛbus.ff.cōmodati.ſi vt certo.ſ.nūc videndum.j.ṽſi.ꝙ vero ſenectute.Itē lapſus facultatū.ff.de adminiſ rerū ad ciui.pertinē.l.ij.ſ.ſi eotpe.⁊ ad.l.fal.l.in rōne.in pꝛin.vbi multi foꝛtuiti caſus ponuntur in text.Item naufragiū vt ſ.de naufragijs.ff.depoſiti.l.j.ſ.j.⁊ de incen.rui.⁊ nau.ꝓ totū.Item inſidie pyratarū.ff.cōmo.l.in rebus.in pꝛin.Item infirmitas coꝛpoꝛis ſui vel ſuox ꝓpinquox.ff.manda.l.inter cauſas.ſ.nō oīa.Item furoꝛ equiparatur infirmitati.vt.ff.ſi quis caut.l.ij.ſ.ſi nō ꝓpter valetudinē.Item dum mulier in partu iacet ibidem eſt.Item moꝛs hoīs qualitercūqꝫ contingens caſus foꝛtuitus eſt vt.ſ.de iure do.l.ſi.circa pꝛinci.Item oīs vis maioꝛ cui reſiſti nō pōt vt fulminū graculox rꝛedinis fructuū feruoꝛis ſolis ⁊ terremotus.vt.ff.locati.l.ex conducto.ſ.ſi vis tēpeſtatis.Itē locuſtarū edax pernicies.vt.ſ.locati.l.excepto Item lues ⁊ omne aliud celi vitiū.vt eo.ti.l.licet.Item dānuꝫ iniuria a potentioꝛe datū vt.ff.locati.l.ſi fundus.in fine.⁊ vide in alphabeto ſub litera c.dictione caſus. Sunt etiā multi alij qui nec dici nec numerari pñt vt.ſ.de tēpo.ap.l.ſi.ſ.j. Querit
1 Jaco.de are.Utrum furtum ſit caſus foꝛtuitus.⁊ dicit ꝙ ſi is qui furtum paſſus eſt fuit diligentiſſimus tunc eſt caſus foꝛtuitus.vt.ſ.eo.l.pignus.alˀs eſt in culpa.vt.ff.de furtis.l.eum qui emit.ſ.idem ſcribit ⁊ ꝙ quis furtum interdū culpa patiat̃ pꝛobatur inſti.qui.mo.re cōtrahi.ob.ſ.preterea.hoc idem videt̃ ſentire glo.ff.ꝓ ſoci.l.cū duobus.ſ.damna fatalia.vbi de hoc ſatis notat̃.ꝙ furtū nō ſit caſus foꝛtuitus videt̃ ꝓbari.ff.nau.caupo.ſtabu.l.nauta.in fine.⁊ per eandē.l.tenet idem glo.ff.de admi.tu.

admi.tuto.l.si res pupillaris.⁊ hoc etiã tenet Od.j.de ser.fugiti.aut.sed nouo iure. In ꝯtrariũ videt text. expressus.ff. ad l.fal.l.in rõne.vbi multis casibus enumeratis ponit inter eos furtũ.s; rñderi põt q̄ ibi statim subijcit si modo culpa legatarij careãt.⁊ hanc etiã distinctionẽ fiat culpa vel nõ videt approbare glo.j.depositi.l.j.⁊ ibi ꝑ Cy.licet nõ sic plene. Itẽ notandũ ꝙ casus fortuitus nõ liberat debitorẽ gñis vt.s.si certũ pe. l.incendiũ.vbi de hoc.nec ex casu fortuito supueniẽti restituit minor.vt.ff.de minori.l.vtrum.§.si locupleti.vbi plures casus fortuiti enumerant.inter quos est casina qđ idẽ est ꝙ feruor solis. Et vt sciamus cũ res debita perit cuius sit periculũ distingue ꝭm Dy.⁊ Ol.aut in obligatione est quãtitas ⁊ tunc debitor nõ liberat interitu vt dicta.l.incendium.⁊ ratio est q̄ est debitor generis ⁊ genus perire nõ potest vt.ff.ad.l.fal.l. in quantitate.§.incerte.⁊ hoc verũ nisi precesserit obligatio congruo loco ⁊ tpe.vt.ff.de solut.l.si soluturus.l.si decẽ. Aut est debitor in specie ⁊ tunc cessante mora vel culpa liberat.vt.ff.de ver.oblig.si ex legati causa.⁊ de leg.j.l.cũ res.§.fi.⁊ in eis no. Idem si dubitatur de culpa.vt.ff.de leg.ij.l.cũ ita.§.species. Aut est in obligatione quãtitas ꝓ specie ⁊ tunc liberat interitu speciei cuius contẽplatione quãtitas debebat.vt.ff.de noua.l.si ad libertatẽ.§.j.⁊ si cui plus q̄ ꝑ.l.fal.l.j.§.fi.⁊.l.se. Cui autẽ incumbat onus ꝓbandi dixi.s.eo.l.si creditor. Albericus.

CReditor. In glo.als nõ.i.si nõ dolo vel culpa faciat deteriorẽ s; iustis ex causis tunc eñ nõ tenet ⁊ ad hoc allegat.l.sequens.i glo. ff.eo.l.eleganter.§.fi.Ol.

PIgnus. Ibi permanere quo ad dñium possessio aũt transit ad creditorẽ ex pignore cõuentionali vt.ff.de adqui.pos.l.rẽ pignoris. In pretorio dic vt no.j.de prescrip.xxx.annoꝝ.l.si quis emtionis.§.pe.Od. In fi.nisi ex pacto conuenisset ꝙ amisset ꝙ amisso pignore debitor liberatus esset vt.s.l.que fortuitis.Odo. Querit Ia.de are.si statuto caueat bona debere deguastari ex aliquo de aliquo delicto an res pignorate debeãt deguastari ⁊ videt ꝙ sic q̄ manet in bonis vt hac.l.⁊ videt expressum.ff.ad sil.l.senatus.§.fi.⁊.l.seq. In ꝯtrariũ videtur q̄ creditor deguastato pignore habet actionẽ ꝯtra deguastatorẽ vt.ff.ad.l.aqui.l. qui occidit.⁊ de pigno.l.seruũ multo fortius excep.ne deguastet vt.ff.de supficie.l.j.§.ꝙ ait. Sed responderi posset ꝙ habet actionẽ cõtra deuastantẽ nõ iure. In ꝓposito autem deuastaret iure.s. auctẽ statuti. Itẽ pro hoc q̄ bona intelligunt deducto ere alieno vt.ff.de verb.signi.l. subsignatũ.§.bona.pignus ergo ꝓprie nõ põt dici in bonis nisi soluto debito. Itẽ creditor haberet actionẽ ꝯ fiscũ pignus possidentẽ vt.j.ad.l.iul.de vi.l.tutoris.⁊ de fideius.l.i.ergo fortius exceptionẽ.dñs Iac.tenet ꝙ deguastent ⁊ ex deguastatiõe satisfiet creditori. Iaco.⁊ dicit fuisse terminatũ de facto. Cyn.nihil aliud hic dicit q eandẽ format q̃õnem. Sed qd ecõuerso si creditor cõmisisset delictũ ex quo eius bona deberent deguastari vel publicari nunqd res sibi obligate deguastabunt vel publicabunt.⁊ videt ꝙ sic.q̄ in bonis cõputant. vt.ff.de verb.sig.l. bonorũ.§.in bonis. Sed dic ea solũ publicari q̃ sua sunt rõne vtilis vel directi dñij cum ꝓpria significatio bonoꝝ ad ipsa restringat vt.ff.de auro ⁊ argẽ.le.l.quintus.§.j.⁊.l.scribit.de rei ven.l.solũ.§.meũ est.⁊ ad sil.l.j.§.dñi.⁊ ꝓ hoc.ff.de dam. infec. l.damni infecti stipu.in prin.iuncta.l.qui bona.§.⁊ supficiariũ eo.ti.maxime q̄ statutũ est odiosum ⁊ cõtra ius cõe ⁊ ideo restringendũ vt.ff.de penis.l.interpretatione.⁊.l. si preses. Itez facit hec.l.⁊ glo.ad q̃õnem pastorũ q dimittũt aĩalia sine custodibus in pascuis ꝙ si est cõsuetudo sic fieri ⁊ deperant aliquo casu ꝙ pastores nõ teneant.⁊ ad hoc facit.ff.de neg.gest.l. si negotia absentis.⁊ qđ ibi not.⁊ q̄ solitã custodiã ꝭm morẽ regionis ꝑmisisse videt.ar.ff.de leg.j.si seruus pluriũ.§.fi.de fundo instru.l.cũ delanionis.§.asinã.⁊ de edili.edi.l.qs sit fugitiuus §.apud labeonẽ.⁊.s.de epali audi.l.iij.⁊ ibi ꝑ Cy.vbi hãc opinionẽ approbat in additiõibus suis post lecturã. In cõtrariũ videt ꝓpter mercedẽ quã ꝓ custodia accipit. vt.ff.locati.l. qui mercedẽ. Itẽ in culpa esset si minꝰ bonũ custodẽ dimisisset.ar. ff.de pscri.verb.l.apud labeonẽ.§.fi.nau.cau.sta.l.fi.§.hoc aũt cũ si.ergo fortius si nullũ dimisit vt.ff.locati.l.in lege.nec eũ excusat ꝙ alij ita facerẽt q̄ in suis rebus negligentia est impunita.vt.ff.so.matri.l.si cõstante.§.si maritus.nõ sic in alienis prospicere eñ debet nõ ꝙ fieret sed ꝙ fieri debuit vt.ff.de offi.psi. l.sed licet.M.de fano.

NE creditores. Allegat sepe cũ glo. ꝙ si aliqs habuit causam a me ⁊ ago contra eũ ⁊ neget se possidere ꝙ presumat possidere de quo dixi.s.de ꝓbat.l.siue possidetis.⁊ j.subijciã. Secundo allegat ꝙ qui habet cãm ab aliquo nõ potest ei referre q̃õnem dñij de quo no.j.locati.l.ad ꝓbationẽ.l.si quis cõductiõis.⁊.l.cõductores.de nõ nume.pecu.l.j.⁊ de prescrip.xxx.annoꝝ.l.si quis emtionis.§.penul.⁊ no. bene in glo. ff.cõmo.l.ita vt si fur.in Spe.de locato.§.nunc aliqua.de iure emphiteotico.v.lij.querit ⁊ valde bene ꝑ Azo.in summa commo.§.cõmodat.⁊ ꝑ Rof.de actiõe ex locato.v. Itẽ querit. circa finẽ. Et circa hoc videt cõiter sentire glo.Od.⁊ Iac.de are. ꝙ si agat rei ven.cũ tunc agat tanq̄ cõtra quẽcũq; possessorez extraneũ possit possessor referre dominij q̃õnẽ.vt.ff.de publi. l.penul. Si aũt ageret actiõe locati pigneratitia vel silibus tũc nõ.⁊ ita intelligant pallegata iura ad hoc adducta et ita tenet glo.extra de fide instru.c.inter dilectos.§.fi.licet Inno.ibi sentire videat ꝙ colonus nullo modo possit referre cõtrouersiaz dominij vel possessionis. Itẽ spoliatus ante oĩa restituendus est nõ obstante dñij excep.vt.d.l.si quis emtionis.§.penul. ad legẽ iul.de vi.l.si quis a se fundũ.⁊ ꝑ totũ titulũ extra de restit. spo.⁊ ꝭm predictũ Ia.ideo hic exigit ꝓbatio originis vt debitor euitet prescriptionẽ longi tpis.⁊ ex hoc causat verbũ vnde qđ est hic in tex. Nam hic agebatur rei vẽdi.tanq̄ contra quẽlibet nec põt prescribere cuz habuerit causam a debitore dum tamẽ appareat ꝙ res fuit ad debitũ obligata. Itẽ querit glo. an creditor cõtra debitorẽ prescribat longissimo tpe ⁊ dicit ꝙ sic ꝭm Io.⁊ idem Odo.dñs Guid.tenet contrariũ quia creditor nõ possidet ꝭm eum.sed hoc nõ videtur bene dictum q̄ interdum possidet vt dixi supra eo.l.pignus.⁊ ideo opinionem Ioan.puto veram quantũ ad pigneratitiã quia tanto tempore iuri offerendi prescribitur vt infra de prescrip.xxx.annoꝝ.l. cum notissimi.§.eodem iure.⁊ ibi notatur.⁊ oblatione vel solutione nõ precedente pigneratitia nõ cõpetit.vt.ff.eo.l.si rem §.oĩs.sed rei vendicatio tanto tpe nõ tollitur vt not.j.de annali excep.l.j.circa finem glo.magne.⁊ de prescrip.xxx.an.l.male agitur.Old.⁊ sic posset intelligi opini dñi Gui.in glo.j.ibi hic autem sc; vniuersalis heres creditoris. In glo.ij.ibi an vitiũ. ⁊.l.cum heres.Oldra.

PIgnoris causa. In glo.nõ est titulus in fi.sic exponit s.de peti.hered.l.cogi.vbi de hoc dixi in glo.vlti.in fine. Sepe allegatur in fauorẽ dñorum locantiũ domos suas ꝙ ꝓpria auctoritate si nõ soluatur pensio possint hostia claudere ⁊ pignerare res illatas ⁊ ꝓ hoc bene.l.est differẽtia hic in glo.allegata.idem quod hic notat.ff.de dãno infec.l. vtiq;.⁊ pro hoc etiam bene facit quia hoc facit dominus in domo que est sua quod ei licet.vt.ff.ad.l.aquil.l.quẽadmodũ.§.si protectum.quod vi aut clam.l.si vicem.de arbo.ceden.l.j.§.j.⁊ ibi in glo.quod notaui.j.locati.l.edem.⁊.s.de iudeis.l.nullus ⁊ infra de pigno.l.iij.

Rubrica. De institoria ⁊ exercitoria actione.

SUper rubrica. Vide Azo.in summa eo.⁊ Inno.extra de fideius.c.qđ quibusdaz.⁊ Rof.eo.ti.⁊ sunt ibi duo tituli sicut in.ff.et de prima parte rubrice agitur.j.eo.l.iiij.de scđa ⁊ in alijs.ll.⁊ annectit de peculio ⁊ de in rem verso.in.l.j.⁊.ij. In gl.ibi naturalis ⁊ ciuilis vt in filio.ibi naturalis tm̃ vt in seruo.

SI mutuam. In glo.vlti. ibi si negotiũ pecunie.s.mutuande Oldr.ibi.l.cuiuscunq;.§.j.hanc approbat Od.vel dic referre an prepositus sit ad pecunias mutuandas an accipiendas vt ibi no.vel dic vt no.j.l.pxi.in.l.qui secutus.in glo.ibi tunc eñ.s.qñ est dictũ a quo Oldra.

Rubrica. Quod cũ eo qui in aliena potestate.

SUper rubrica. Quatuor habet partes.de quibus sunt quatuor tituli.ff.et vide Azo.in summa eo.⁊ rofre.vbi sunt tres tituli.s. de in rem verso.qđ iussu.⁊ de peculio.quatenus teneat ꝓ filio pater decurione vel tutore creato vide ad hoc ⁊ qñ filius obligat iussu patris.qđ dixi.ff.de verb. oblig.l.seruũ.§.nunc videamus.v.an filius. Qñ priuetur dñs possessione quaz per aliũ detinebat.⁊ an liceat sibi recuperare ex interuallo.j.eo.l.si seruus. Querit Cy.j.e.l.dñm vtrũ actio de peculio sit realis vel personalis ⁊ post longã disputationez dicit Pet.tenuisse ꝙ actio de peculio nõ est nomẽ actiõis sed adiectio. Nam si seruus mutuo accipiat oritur ꝯtra dñm certi

conditio que cognoīatur siue appellaī de peculio. ⁊ ideo dicit actionē que oritur ex contractu serui quo ad psonā serui fore personalē sed cū intendiť cū adiectione de peculio cōtra dn̄m est realis q̄ ea dn̄s nō tenetur nisi peculium possideat. vt. ff. de peculio. l. quesitū. et q̄ dn̄s nō sit obligatus personaliter satis videtur pbare dicta. l. dn̄m. ⁊. l. seq. j. eo. In cōtrariū q̄ sit obligatus videť. ff. de fideiusso. l. heres. §. seruo. ibi in ea obligatione que est aduersus te vbi innuit duas esse obligatiōes vnā in personā serui aliā in personā dn̄i. Itē p hoc q̄ mortuo seruo dn̄s dat fideiussorē q teneť. vt. ff. de fideiuss. l. plane. ergo est obligatio cui fideiussor accedit. vt. ff. de fideius. l. fideiussor. §. fideiussor accipi. ⁊ ideo ipse Cy. licz sub dubio forte dicit q̄ dn̄s est obligatus nō ex cōtractu sed pter contractū ad dandū quatenus peculiū patiť ⁊ hanc obligationē que dn̄m respicit dicit datiuā nō natiuam ⁊ pducere actionē personalē habentem tn̄ naturā realis q̄ peculiū comitať ⁊ sequiť ⁊ libellū sic debere cōcipi dico q̄ contraxi cū filio vel seruo tuo ex quo cōtractu mihi est obligatus ⁊ tu pter ipm contractū ⁊ q̄ possides peculium quare peto te condēnari ad mihi soluendū quatenus patitur peculiū. Cynus. De hoc consueuit tangi per modernos in. l. frater a fratre. ff. de condi. inde.

Um filius. De prima secunda ⁊ vltima parte rubrice tractat ⁊ clarius aperiť q̄ in glo. p Azo. in summa. §. quid aūt si filius. ⁊. §. seq. ⁊. l. quoties. ad munici. de tutel. l. si filius. ⁊ de admini. tuto. l. lucius. j. Sed nū quid filiusfa. pōt esse tutor legitimus. dic q̄ nō cū pater eū precedat vt no. insti. qbus mo. tu. fini. §. minima aūt. Et ad hāc. l. 2cor. j. de decur. l. j. li. x. ⁊ qđ hic dicit verū est in filio in ptāte. p emancipato eī nō teneť pater vt. j. de fil. fa. ⁊ queādmodū parētes p eis teneanť. l. j. lib. x. In gl. j. in fi. glo. videť tenere. ff. ad munici. l. ij. q̄ in testamētario pater teneať solū de peculio In dato a iudice si pater sit ⁊ nō consentit sed tacet teneť de peculio vbi expresse cōsensit insolidū vt. d. l. filius. ⁊ de admi. tu. l. lucius. ⁊ rō diuersitatis est pter auctoritatē iudi. vt ibi notať. ⁊ hanc solutionē videť sequi Dy. dicta. l. lucius. vbi remittit ad notata. d. l. ij. ad munici. Alij nō faciunt differentiā inter testamētariū ⁊ datiuū sed solū vtrū pater expsse consentiat tunc teneať insolidū aut nō ⁊ tunc de peculio ⁊ hanc tenet Pe. ⁊ Dy. videť idē tenere. d. l. si filius. Cy. In glo. vl. ibi quantū ad rēpublicam vnde bene dico q̄ teneť insolidū. Ibi aliū republica. i. aliū ⁊ nō rempublicam. Oldra.

Tiā si nō mandante. De parte rubrice de in rē verso tractat. de quo dic vt in summa. eo. §. spectať ⁊ aliud. ⁊ nota hec tria fore diuersa mandare iubere ⁊ subscribere vt. ⁊. j. eo. l. si mandator.

Ulla res. In glo. vlti. ibi his duob⁹ modis. i. casibus. hoc est qn̄ cōueniť sicut heres patris vel sicut eius defensor. Ol. in fine ⁊ sic vtiť cōpensationis defensione. Ol.

I seruus. Ibi sine permissu. idē si iussu sit 2tractū mutuū sed habitā di facultas eius iussu concessa nō fit vt. ff. qđ iussu. l. dn̄m. ⁊ facit hec. l. in fi. q̄ si qs violenter ingrediať fundu3 meū q̄ possim ipm expellere ⁊ possessionē recuperare nō habita distinctione incontinenti vel ex interuallo ⁊ hoc etiā dicit Jaco. de are. dicens ad solutionē cōtrarij de adqui. poss. l. peregre. §. qbus. dic apertius p. l. possideri. §. q̄ si seruus. et l. peregre. nō loquiť in peculiari licet gl. hoc innuit. Dic ergo ad solutionē illius cōtrarij q̄ est dn̄a an res sit quā dn̄s p seruum possideat puta peculiaris vel q̄ tenet seruum in re sua vt colonū vel gastaldū aut nō nā interdum qs possidet rem aīo ⁊ corpore vt qn̄ possidet rem p se. Interdū aīo suo ⁊ corpore alterius ⁊ rem peculiarē per seruū vel ppriā p colonū vt. d. l. possideri. §. q̄ si seruus. vbi possidet dn̄s p seruū suū vt in peculiaribus si seruus tradit priuat dn̄m possessione vt in. l. cōtraria. vbi aūt possidet per se aīo ⁊ corpore vel p se aīo p seruū vt colonum vel inquilinū vel gastaldionē tūc nō priuat dn̄m possessione alij tradēdo vt pt3 in. l. cōtraria possideri. §. q̄ si seruus. vbi dicit p quos corpore possidebā. ergo pt3 q̄ si nō possideat corpore eo⁊ q̄ tradendo nō priuat quominus possit ppria auctoritate ingredi. Gui. de suz. tenet q̄ aucte iudicis hoc facere debeat vt no. fm eum. ff. de adqui. pos. l. clam possidere. sup verbo retinet. Sed dicet aliquis nōne ingrediens adquiret saltem naturalē licz dn̄s ciuiliter possideat ⁊ sic videť q̄ nō possit sua auctoritate ingredi r̄ndeo adqrit naturalē iniustā. ⁊ ideo mea ciuilis q̄ est iusta preualet vt. ff. vti possidetis. l. j. §. j. ⁊ ideo possum retinere vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. vi possidere. Sed cōtra ad hoc. ff. si mulier ventris noīe. l. j. vbi dicit q̄ ad ius ordinariu3 debet remitti sed dici pōt q̄ ibi erant facti possessores in totū hic aūt sola naturalis ⁊ nō ciuilis transiuerat in accipientē. Et sic apparet ex pmissis q̄ ciuiliter possidens si alius ingrediať pōt ipm expellere q̄ intelligiť ius suum retinere ⁊ defendere. vn̄ nō semper adeundus est pter hoc iudex sed postq̄ expulit si timet turbari pōt iudicē adire vt eū defendat vt dixi. s. de transac. l. si super possessione. posset etiā dici q̄ hic ingrediens habebat habitationē tn̄. i. seruitutē habitatiōis. ⁊ sic volebat priuare dn̄m possessione. Jac. de are. vidi tn̄ seruari ⁊ per peritos teneri q̄ demū incōtinenti ⁊ nō ex interuallo liceat recuperare possessionē quā alius violenter ingressus est. vt. ff. de vi et vi ar. l. iij. §. cū igit. ⁊ ibi no. ⁊ de hoc diceť. j. vn̄ vi. l. j. circa prin. Qn̄ aūt dn̄s priueť possessione p eos q eius noīe tenēt plene dicetur. j. de adqui. pos. l. vlti. ⁊c.

I qui. De peculio ⁊ de in rem verso loquitur a habet duas partes. In prima de seruo. In secunda de libero. scđa ibi alioqui ⁊c. Od. Ibi honorariā. s. de in rē verso. Ibi cōuenire petes ppetuo ibi nec annus. s. vtilis vt. ff. qn̄ actio de peculio est annalis. l. j. §. annus. ⁊ cōputať ex die manumissionis vel alienationis. Ol. Ibi alioqui scđa pars. Pro cuius declaratione fm Jaco. de are. vide distinctionē que est in glo. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. j. Et dic cōtēplatione dn̄i dari etiā si detur ei tanq̄ suo pcuratori. vt. ff. de institutor. l. fi. ⁊ ideo qđ no. in glo. ff. de pcur. l. pcurator qui p euictiōe. q̄ pcurator teneať intelligendū est qn̄ nō exprimit q̄ pcuratorio noīe facit si eī hoc exprimat tunc nō teneť sed dn̄s nisi mandati fines excederet vel se obligaret tunc eī tenetur nō dn̄s cum in hoc non haberet mandatū Jac. Cy. tn̄ hic dicit Pe. tenuisse contrariū ⁊ pcuratorē teneri etiā finito officio qđ durū est. sed p ei⁹ opinione facit. ff. mādati. l. seruū tytij. Sed pōt dici q̄ ibi tenetur ad rem tradendā pcurat. que adhuc erat penes eum. ⁊ sic quo ad hoc adhuc durat eius officiū Cy. Sed certe immo ibi videtur innui eū etiā de euictione teneri nō solū ad traditionē. In glo. manens in eadē causa q̄ secus si mortuus alienatus mortuus vel manumissus vt. j. ver. si vero. Ol. In glo. s. qui habet peculiū q̄ peculiū in venditione nō cessit vt. ff. de cōtrahē. em. l. quoties. Ibi habet pretiū peculij vt. ff. de leg. j. l. plane. ij. §. j. Ol. Ibi postea ipse emtor voluntate creditoris. In fi. ⁊. l. si noxali. §. penul. In glo. vlti. ibi. §. itē queriť. tu dic ⁊ melius q̄ hic habet ratū vt se obliget qđ pōt cuiusq̄ noīe sit gestu3 si habet ratum cōfirmando negotiū in suam vtilitatē contractū vt dicto. §. Item queriť. ⁊. l. pomp. eo. tit. ⁊ hic. Sed nō potest habere ratū vt aliū sibi obliget si nō est suo noīe gestum vt ibi. Sed hoc est falsum vt. ff. de neg. gest. l. si cū putarem. ⁊ dicta. l. si pupilli. §. si quis ita. ⁊. §. quid ergo. ⁊. l. pōpo. scribit. vel dic q̄ hic habet ratū contractū factum a seruo vel libero noīe suo ibi cōtractu3 vel quasi factū ab alio noīe filij vel serui vt ibi notatur Jaco. de bello. ⁊ dixi infra de furtis. l. j. ver. itē oppono q̄ non possit agi mādati ⁊ infra qui ad bono. pos. admi. pos. l. bono⁊. versi. itē oppono q̄ ratū habere nō possit. Alij vt Cy. fm Petrum dicunt q̄ hic loquitur de vtili institoria eo casu quo non habeo animū obligandi dominū nec contrariū sed indifferēsum puta quia eum nō cognoscebam tunc enim si versa sit pecunia in vtilitatem dn̄i vel ratum habeat obligatur vtili institoria. ⁊ ita intelligitur hec lex fm Petrum. Ipse etiam Cyn. tradit hic vnam distinctionem quam collegit ex glo. diuersis. ⁊ ideo eam omitto. Cyn. in dubio dicit videri habere animum vtrūq̄ obligandi. s. pcura. ⁊ dn̄m vt. ff. eo. l. hinc querit. ⁊ de stipula. seruo. l. fi. Cy.

I liberam. In glo. vl. ibi de vsuc. q̄ aūt ⁊. ff. de vsuc. l. qre. Oldr. ibi si aūt nō incidit puta credit seruus se volūtate dn̄i facere vt no. ff. de vsuca. l. seruus. ⁊. l. pluribus. Ol.

Um ancilla. In glo. sc3 ciuili in fi. qđ intellige in infante al's naturaliter obligať. vt. ff. de noua. l. j.

Ominum. In glos. j. in fi. hec nihil facit q̄ loquiť de obligatiōe inter seruum ⁊ dn̄m nō aūt inter dominum ⁊ extraneū ex contractu serui ⁊ ideo allegatur. ff. de acceptilatio. l. an inutilis. §. fi. Oldra.

Ominos. Ibi nō posse. s. qđ iussu pro hoc q̄ prepositi erant ad talem culturam. Ibi familiares epistolas. nota p recōmendantibus alicui amicos suos q̄ nō tenētur ⁊ ideo de facili litere recōmendationis cōcedunť Cy. Ibi mulctari nō pter defectū naturalis obligationis sed pter defectū exactionis

ctum exactiōis q̄ nihil est in peculio ⁊ hoc subijcit Ol. in glo. que incipit .i. exp̄ssim in fi. immo .l.j. §. iussum. Oldra.

Rubrica. Per quas personas nobis adquiritur.

Super rubrica. Vide Azo. in summa eo. tit. ⁊ .j. eo .l.j. Quid operet̃ plus vtrū iussus vel noīatio .j. eo .l.ij. ⁊ ibi etiā ꝙ aliud est nescire aliud ignorare. Item vide qđ no. .j. de vsuris sup rubrica ver. Dyn. querit an aūt pater stipulari possit filio dixi plene .j. de pac. cōuen. .l. patet.

Excepta. Pro huius .l. declaratione q̄ obscura est diuide eā in duas partes. prima loquit̃ in libero alterius iuri nō subiecto. secunda in seruo que incipit ibi seruus autē. prima in duas q̄ primo ponit in gñe secundo in specie. scđa ibi si igit̃ ꝓcurator. dic ergo ꝙ excepta possessione ⁊ dñio qđ est causa causata possessionis ꝑ liberā personā alterius iuri nō subiectā nihil alteri querit̃. ⁊ ideo si ꝓcurator faciat pactū legis cōmissorie vel adiectōis in diē nō querit̃ actio dño etiā si stipulatio subijciat̃ qđ qualr̄ intelligat̃ .j. latius dicā. Ultimo dicit̃ ꝙ ꝑ seruū dño querit̃ ⁊ vide qđ not. ⁊ dixi .j. de adq rē. pos. .l.j. Opponit̃ ꝙ possessio nō sit cā causans dñium vt dixi ⁊ in glos. not. nā sola possessionis traditio dñiū nō transfert sed requirit̃ titulus habilis ad dñium transferendū vt. ff. de adqui. rerū do. .l. nunꝙ nuda. .s. de pactis .l. traditiōibus. Dic ꝙ titulus oriens ex cōtractu precedēte traditionem est cā remota causans dñium traditio vero possessionis ex tali tit. est causa p̄xima causans dñiū ⁊ sic intelligi debet hic textus ⁊ glo. ꝯm Dyn. qui ita no. d. .l. nunꝙ nuda. nō tñ ꝓpter hoc excludit̃ qn etiā dñium querat̃ ꝑ ꝓcura. etiā in casibus vbi querit̃ sine possessione vt. ff. de fundo do. .l. si fundū. ⁊ ibi no. ⁊ ꝙ ꝑ ꝓcur. dñiū querat̃ ꝓbatur. ff. de adquir. rerū do. .l. si ꝓcur. Ibi si igit̃ ꝓcu. ꝯm glo. ⁊ Od. exēplifica in pacto .l. cōmissorie. vel adiectionis in diē qđ innuit tex. dū dicit reintegrāde rei vendicatiōe. nā ꝑ talia pacta transfert̃ dñium. Alius vltimus intellectus glo. nō bene cōuenit litere. s. ꝙ loquat̃ de noua adq̄sitione ꝓpter verbum reintegrande. Ibi seruus aūt aduersat̃ q̄ .s. dixit ꝑ aliū adquiri tm̄ dñium ⁊ possessionē nō aūt personalē actionē hic dicit ꝑ seruos etiā personalē actionē dñis queri vñ si rem emit ⁊ euincat̃ datur dño actio de euic. ⁊ hoc dicit seruus aūt ⁊c. Et ꝑ declaratione huius materie q̄ cōnexa est cū materia .j. si q̄s alteri vel sibi videas ibi ꝑ Azo. in summa ⁊ eodē tit. .l. multū. ⁊ .l. fi. in glo. ⁊. ff. de verb. obli. .l. stipulatio ista. §. alteri. ⁊ instit. de inutili stip. §. si quis alij. deinde opponit̃ ꝯm Od. ꝙ ꝑ ꝓcura. querant̃ personales actiones ⁊ alia nam per eū querit̃ actio ex emto ⁊ vendito. vt. ff. de acti. em. .l. ex emto. §. si ꝓcura. Item in iudicijs vt. ff. de ꝓcur. .l. in cause. in fi. Sed ad. §. si ꝓcur. potes rñdere vt ibi not. in glo. vel dic ad vtrūq ⁊ alia que possent assignari ꝯtraria ꝙ regula est que tradit̃ hic que fallit in casibus predictis ⁊ multis alij notatis dicto. §. si quis alij. institu. de inutili stip. ⁊ ꝑ Azo. in summa huius tit. circa finē. ⁊ de hoc etiā notat̃ ꝑ Garsiam ⁊ Io. an. extra de vsuris. c. ij. li. vj. in glo. presentes possunt adquirere. fallit etiā .j. eo .l. fi. ratio aūt huius regule tradit̃ in tex. dicto. §. alteri. in .l. stipulatio ista. ff. de verb. obli. vel dic ꝯm Cy. in dicta .l. multū interest. .j. si quis alteri vel sibi ꝙ in ista q̄ōne que fuit sabbatina vt no. in gl. dicta. §. si procurator. glo. variant nam prima glo. quo q̄ est ibi tenet ꝙ dño nō detur actio ex contractu ꝓcuratoris nisi in subsidiū. ⁊ hanc tenet Fran. ac. ibi alia glo. que est ibi simpliciter tenet ꝙ sic. primā opi. tenet Od. ⁊ ꝑ ea bene facit dicto titulo si quis alteri vel sibi .l. cū per eos. Pe. tenet ꝙ actio detur qñ contrahit̃ sup re dñi vel super eo qđ est ex re dñi ⁊ hoc videtur sequi glo. institu. de inutili stip. dicto. §. si quis alij. vbi ponit istum casū inter casus speciales. Vel sic distinguit aut procur. cōtrahit dño presente ⁊ indistincte querit̃ vtilis dño vt. ff. de verb. obli. .l. si ꝑ cura. presentis. aut eo absente ⁊ tunc aut super re dñi vel super eo qđ est ex re dñi ⁊ tunc vtilis queritur dño. vt dicta .l. iuli. §. si ꝓcurator. de ꝓcura. .l. ꝓcurat. qui ex re dñi licet Garsias aliter intelligat dictā .l. d. c. ij. de vsuris. lib. vj. Aut ꝓcurator cōtrahit extra rem dñi ⁊ tunc aut ꝓcura. est absens ita ꝙ nō pōt cogi ad cedendū dño ⁊ tunc vtilis dño querit̃ vt. ff. de instit. .l.j. in fine. ⁊ .l. sequ. Aut ꝓcurator est presens ⁊ tunc aut obligatio que resultat ex illo cōtractu oritur ex re aut alio modo. si ex re adquiritur dño q̄ magis ex re queritur q̄ꝑ per liberā personā vt. ff. si certū pe. .l. certi conditio. §. si numos. ⁊ .s. ad exhiben. .l. penul. cū si. Si nō ex re sed alio modo cōtrahit̃ tunc nō querit̃ actio dño sed cōpellitur ad cedendum procur. vt. ff. de adquir. pos. .l. possessio. ij. §. fi. Cy. Querit Odo. que est ratio ꝙ per ꝓcuratorē querit̃ dominiū ⁊ possessio ⁊ alia nō. quidā dixerunt q̄ possessio plurimū facti habet vt. ff. de adqui. pos. .l.j. §. adipiscimur. obligatio aūt est iuris vinculū. vt institu. de obliga. in princ. ⁊ ea que sunt facti possumus per alios expedire. vt. ff. de ꝓcur. .l.j. §. vsus nō sic ea que sunt iuris. Hanc reprobat Odo. tum q̄ ea que sunt facti tantum nō querūtur per seruos vt institu. de stipu. seruoꝝ. §. sed cū factū. tum quia ⁊ si possessio facti habet etiā plurimū iuris vt. ff. de adquir. posses. .l. possessio quoq. in princi. Et ideo ipse talem reddit rationē dominiū et possessio ꝓprie cōsistunt circa res corporales que manuali traditione possunt transferri de vno in alium ⁊ ideo per ꝓcuratorem querunt̃ cum sibi tradunt̃ ⁊ ipse recipit nomine dñi. Obligationes aūt ⁊ actiones sunt incorporales vt institu. de rebus corpora. ⁊ incorpo. ⁊ ꝓprie traditionē nō recipiunt vt. ff. de adquirē. rerū dñio .l. seruus. §. incorporales. ⁊ ideo talia per procura. nō queruntur. Et si dicatur pari ratione nō deberēt queri per filios vel seruos hoc ideo quia finguntur eedem persone cum dominis ⁊ patribus et propter talem fictionem ꝑ eos omnia queruntur. huic rationi Odo. bene concordat noua lectura in hac .l. tradita hic per Cynū ꝯm Pe. qui exponit excepta causa possessionis .i. exceptis his que per apprehensionē corporalem queruntur talia em̄ per procura. querunt̃ ea autē que ciuiliter adquiruntur .i. sine apprehēsione corporali vt obligationes personales nō queruntur per procur. et hoc valde bene probat .l. allegata per eum. ff. de adqui. reꝝ dñio .l. ea que ciuiliter. per quā .l. dicit Pe. fateri se intellexisse hanc .l. ex hoc ergo infert .l. ista in specie ꝙ pactum .l. cōmissorie per quod re transfertur dñium nō queritur ꝑ liberā personā q̄ in tali pacto nō versatur traditio vel apprehensio aliqua corporalis. et hunc intellectum approbat Cyn. ⁊ dicit glo. fore superuacuas Cy. Bergomi tñ est consuetudo ꝙ alteri quis possit stipulari et pacisci ⁊ adquirere indistincte. Item videt̃ ꝙ per maritum vxori queratur ⁊ econtra in aut. de nō alie. aut permu. eccle. rebus. §. emphiteosim. ff. de vsu ⁊ habi. .l. iij. §. j. quia vnū corpus existunt. xl. dist. c. sicut viri. contrariū notatur extra de ꝓcura. c. constitutus. Ultimo notandū est quō nuntius habeat concipere verba ⁊ quō ꝓcura. ad hoc vt valeat qđ agunt ⁊ quatuor modos stipulandi ꝑ ꝓcura. quorū aliqui valent ⁊ aliqui nō vt bene no. dicta .l. multū interest. .j. si quis alteri vel sibi. ⁊ ꝑ Azo. in summa illius tituli. ⁊ bene institu. de inutili stip. §. alteri. ⁊ ꝑ Dy. ff. de verb. obli. .l. stipulatio ista. §. alteri. In glo. j. ibi .l.j. §. per ꝓcura. ⁊ ibi in glo. ⁊ eo. tit. .l. cōis. §. j. ⁊ .j. de adqui. poss. .l.j. In glo. vēditionis ibi liceat vendicare. ⁊ sic nō est vis in verborum forma sint concepta in personā ꝓcura. vel dñi quo ad talē vendicationē vt infra de pactis inter emto. ⁊ vend. .l. ij. ⁊ iij. de iure dotiū .l. etiam. ⁊ not. ff. de donat. .l.j. §. fina. Sed virtus est in persona apponente vtrum sit principaliter cōtrahens ⁊ habet locum .l. cōmissorie an alius a contrahente ⁊ habet locum hec lex. Oldra.

Si duo. Hec lex tripliciter legit̃ vt in gl. ptē ⁊ opi. Azo. hic approbat Od. ⁊ Cy. ⁊ magis conuenit litere q̄ꝑ lectura. Io. vt innuit litera circa principiū ibi noīe suo ⁊c. Itē notat hic glo. ꝙ aliud est ignorare aliud nescire qđ facit ad tractatū de iuris ⁊ facti igno. ⁊ de hoc plene dixi supra de iuris ⁊ facti igno. .l. error. in fine. ibi alicuius alterius q̄ꝑ iubētis. Ibi sine noīe .i. sine adiectione noīs alicuius dñorum Dyn. ibi herilem .i. dñicam. vt. ff. ad .l. aquil. .l. item. §. legis. Odo. In glo. prima ibi. §. j. sed ibi nō erat iussus eius ex cuius re erat in fine ⁊ sic loquit̃ principium .l. In glo. dixit adquiri in fi. ibi ⁊ aliū noīauit immo debet dicere nō noīauit quia qñ nominauit nō erat ꝓuisum per veteres ibi vel econtra ibi cum vni noīatim stipulatus est nullius precedente iussu. Oldra.

Cum per liberam. Ibi dñis cōtractus nota censeri dominos cōtractus quibus actio ex cōtractu queritur Old. Ibi cedere actionē qđ verū est vt. ff. man. .l. si ꝓcura. §. fi. Old. In glo. hec ratio in fine vel ꝯm Odo. ideo ibi nō querit̃ hypothecaria q̄ nec principalis actio cui accedebat querit̃ dño sine cessione hic aūt querit̃ principalis actio et per cōsequens hypothecaria q̄ qđ iuris est in principali ⁊c. vt ff. de reg. iur. .l. cū principalis. Odof. sed hoc ꝓcedere nō videt̃ q̄ ibi loquit̃ etiā de tutore per quē vtilis queritur pupillo. vt de eo qđ certo lo. .l. eū qui ephesi. §. pe. ⁊. ff. qñ ex facto tuto. .l. ij. ⁊ ideo forte dicendum est ꝙ hic sit speciale in mutuo vbi multa alia specialia sunt. Oldra. vel dic vt in cōtrario notat̃. Item dicit Cynus in obligatione fideiussoria scz ꝙ queratur tanꝙ accessoria in casibus specialibus in quibus queritur obligatio

principalis p.d.l.cū principalis.lꝫ ꝯtrariū no.ff.si cer.peta.l.si pecuniā.sed illā intellige vt ibi vltimo modo no.Cy.

¶Rubrica.Ad senatusconsultū macedonianū.

SUper rubrica ꝛc. Vide Azon.in summa.e.ꝛ Rofre.eo.titu.ꝛ dic ad macedonianū.s.qñ locū habeat vt.j.l.penulti.vel qñ cesset vt alijs.ll.huius ti.Et an ratihabitio trahat̃ retro in cōtractibus delictis beneficijs ecclesiasticis ꝛ vltimis voluntatibus plene no.j.eo.l.fi.

SI filius. Concor.ff.de re iudi.qui cū se patrē.ꝛ prima glo.videt̃ ꝯdicere scđe dicit eñ prima glo.ꝛ text.huius.l.ꝙ debet esse iusta causa sic credēdi.ꝛ.ff.e.l.si qs patrē.scđa dicit ꝙ hoc ꝓbat eoipso ꝙ nō ꝓbat̃ ꝯriū dic ꝭm Ja.butri.ꝙ sunt tria.lꝫ asseueratio filij iusta cā credendi ꝛ ipm credere.Primū.s.asseueratio filij nihil ꝓdest sine alijs duobus si eñ nō credidit nō videt̃ deceptus vt.ff.de acti.em.l.j.si credidit sine iusta causa ꝛ vana simplicitate idē vt hic ꝛ.d.l.si qs patrē.duo ergo tenetur creditor ꝓbare.s.asseuerationē filij ꝛ iustā cām credēdi nec credere debet simplici assertioni filij immo de eis debet inqrere.vt.ff.e.l.penul.ꝛ ibi no.Cy.ꝛ p hoc ptꝫ rñsio ad qōnē quā facit gl.ꝛ nō soluit.ff.e.l.tā ꝛ si qd si dixit se emācipatū.Cy.Tertiū s.ꝙ crediderit ꝓbat eoipso ꝙ ꝯriū nō ꝓbat̃ ꝛ sic intelligit̃ scđa glo.p̄dicta vera sunt ꝭm Gui.nisi creditor esset ꝓpinquus vel agnatus qr tūc p̄sumit̃ scientia vt.s.de ep̄ali audi.ꝛ si legibus.de in inte.resti.l.de tutela.cū si.Gui.

☞Error cōis ꝓ veritate habetur.

MEnodorus. Quinqꝫ casus ponit in quibus cessat macedonianum.Sunt ꝛ alij tres.vnus supra eodem.l.j.alius infra eodem.l.macedoniani.ꝛ alius.j.eo.l.fi.Allegat̃ ꝙ cōis error ꝓ veritate habet̃.vt ꝛ.j.de sententijs.l.ij.ꝛ ibi plene dixi.

SI filius. Ibi origo eñ vide de hoc qđ no.ff.de donati.l.q id qđ.ꝛ de hoc an sit spectādū initiū vel nō plene no.in prin.brocardorū Azo.Aliqñ tñ videt̃ accidens origini p̄ualere vt ff.de ori.iur.l.ij.§.postea ne diutius.v̄.qui ipsi aīaduerterūt.ꝛ de postu.l.j.§.bestias.sed dic vt vtrubiqꝫ not.In glo.vlt.in fi.dic vt ibi not.vel dic ꝙ hic succedit in locū primi ibi nō sed accedit ꝛ ideo suā naturā retinet.ar.j.de sepul.vio.l.q sepulcra.Ibi pristine seueritati accedit Old.Vel dic aut origo ꝛ exitus tendūt ad vnū ꝛ ad eundē effectū simpl'r ꝛ tunc spectat̃ vtrūqꝫ vt.j.ad sil.l.cū sillenianū.aut pariūt diuersos effectus ꝛ tunc si res de qua agit̃ valere pōt inspecta origine tm̄mō ꝛ cōsiderat̃ origo ꝛ nō exitus vt hic cū cōcor.Si vero valere pōt inspecto exitu tm̄modo tunc ꝯsiderat̃ exitus tm̄ vt ibi.Si aūt pōt valere vtroqꝫ modo ꝛ ꝭm originē ꝛ ꝭm rem sed ꝭm qd tunc dic plene vt no.ꝭm Azo.in brocardis de initijs.ꝛ p Ber.extra de electi.c.dudū ad audientiā.ꝛ.ff.de iure fis.l.iij.§.qñ aūt.Jaco.de bel.ꝛ facit hec.l.ad qōnē si ex statuto ꝓ homicidio imponat̃ pena pecuniaria an possit interuenire ꝓcu.ꝛ est hic ar.ꝙ nō cum cōcor.sed dic cōtra vt no.ff.de publi.iudi.l.penul.§.ad crimē.ꝛ in simili dixi.s.de translac.l.transigere.v̄.itē querit̃ si accusator.ꝛ versi.seq.

MAcedoniani. Fauet filijsfami.in studio cōmorantibus de quo vide qđ not.ff.eo.l.sed iulia.§.qđ dicit̃.Cy.tñ idē dicit si filiofa.mutuet̃ etiam nō in studio sed ex alia vtili vel necessaria causa puta mercature cum eadē sit ratio ꝛ qđ hic dicit̃ studioꝝ vel legatiōis cā dicit exempli causa poni vt.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.ꝙ vulgo.Sed quid si creditor dedit credens eum in vtilitatē debere cōuertere ꝛ ipse lusit nunquid tenet pater.Ja.de ra.ꝙ nō.vt.ff.de in rem verso.l.ij.§.ꝙ si accepit.Pe.contra p.l.penul.§.fi.j.eo.Sed Pet.dicit ibi speciale in milite qr presumtio est ꝙ in causam militarē vertat non sic in alijs.et ideo curiosus esse debet creditor quo vertatur vt dicto.§.sed si accepit.ꝛ in hanc videt̃ inclinare Cy.d.l.fi.j.eo.Cy.Dicit etiā dñs Gui.ꝙ si pater esset auarus ꝛ nō ministraret filio quantū decēs esset ꝭm facultates ꝛ dignitates ꝙ locū habet hec.l.ar.ff.de iure do.l.quero.ꝛ.l.siue gñalis.idē tenet Cy.ꝛ allegat.ff.de offi.presi.l.sed licet.ꝛ hoc etiā tenet hic glo.que incipit.i.recusare nō debet.ꝛ.ff.e.l.sed iuli.§.qđ dicit̃.Ibi in glo.videas.ꝛ ecōuerso si pater pauper erat solit⁹ ministrare filio plus q̄ facultates paterentur ꝛ filius mutuo sumsit vsqꝫ ad dictā solitā quantitatē ꝙ pr̃ teneat̃ vt.d.§.qd dicit̃.et de pigne.ac.l.vel vniuersoꝝ.ꝛ de hoc p Rof.hic eo.ti.v̄.Itē si dum esset in scholis.ꝛ ver.seq.

SI filiusfamil. Duos casus ponit in quibus cessat macedonianū.Oppo.ꝙ factū me ꝓhibente nō possim ratū habere vt.ff.de solut.l.dispensatorē.§.fi.ꝛ rē ratā ha.l.quo eñ.§.j.ꝛ.l.ꝓcur.§.j.So.hic speciale.vel dic vt in ꝯrijs notatur.Item quero nunqd hec.l.locū habeat si pater ratū habeat filio emancipato ꝯtractū per eū factum contra macedonianum Py.tenet ꝙ nō cum nō sit secuta ratihabitio eo in potestate constituto sed eius statu mutato.cxlv.qōne que incipit filiusfa.cōtra senatuscōsul.ꝛ allegat precipue.ff.rem ra.ha.l.penul.ꝛ de adqui.here.l.pantonius.ꝛ dic patrē ratū habētē insolidum teneri sicut tenet cū mandat vt.s.tit.ij.l.si mandator cū ratihabitio mādato cōparetur.Sed vidi dubitari si pater cōsentiat filio accipere mutuū sub hac cōditione ꝙ ipse pater nō teneat̃ vtrum valeat talis protestatio et eius consensus solum operetur ꝙ cesset macedonianū.dñs Guid.dicit ꝙ ꝓdest quo ad hoc vt ipse pater nō teneat̃ insolidū.ar.ff.qui.mod.pig.vel hypo.sol.l.si debitor.§.j.de peculio tñ tenebitur.Item querit si filius iurauit nō obijcere excepti.macedo.vtrū nō ob.sacramento opponere possit.ꝛ dicit ꝙ sic per.l.nō dubiū.s.de legi.ꝛ constitu.de iure canonico secus videt̃ vt extra de iureiurā.c.debitores.ꝛ.c.si vero.c.cū contingat.ꝛ.c.ex rescripto.ꝛ ibi in vltima glo.ꝛ extra de pactis.c.q̄uis.li.vj.ꝛ de iureiur.c.licet.eo.lib.vj.Sepe etiā allegat̃ hec.l.ꝓpter regulā hic traditā ꝙ ratihabitio retrotrahit̃ ꝛc.de quo plene no.extra de reg.iur.c.ratihabitionē.lib.vj.p Dy.Jo.an.ꝛ Cardi.ꝛ.ff.de reg.iur.l.hoc iure.§.deijcit.ꝛ pulcra ꝛ vtilis gl.est extra de his q̄ fiunt a prela.sine cōsen.cap̄.c.iij.ꝛ.ix.q.ij.c.j.Et locū habet in ꝯtractibus ꝛ distractibus.de contractibus ꝓbatur hic.ff.de pigno.l.si fundus.§.j.de pigne.act.l.aliena res.ꝛ ibi in glo.ꝛ de solu.l.vero ꝓcuratori.§.fi.ꝛ ibi de hoc dixi ꝭm Old.ꝛ eo.titu.l.cū decē mihi aut tytio.§.j.ꝭm Jaco.de are.ꝛ.j.de dona.inter virū ꝛ vxo.l.donatiōes.ꝛ ibi in gl.Circa qđ membrū quero si aliquis me ignorante pignorauit librū meū postea ego obligaui alicui bona mea generaliter postea ratam habeo obligationē per illum factam de libro meo quis creditor erit potior in obligatiōe libri.Et videt ꝙ primus propter ratihabitionē que retrotrahit̃ vt hac.l.ꝛ ꝓ hoc prealleg.l.si fundus.§.j.ff.de pigno.ꝛ.l.donationes.j.de dona.inter virū ꝛ vxo.ꝛ qđ ibi not.ꝛ de inoffi.dona.l.j.ꝛ arg.ff.solu.matri.l.penul.§.vxor.ꝛ rerū amotarū.l.re integrato.In contrariū facit qr oēs res mee ante ratihabitionē per generalē obligationē erant obligate nec poterant per illum qui obligauit obligari me ignorāte ꝛ ideo creditor me⁹ videt potior.ꝓ hoc.ff.qui potio.in pig.hab.l.j.que res pign.obligari pos.l.penul.ꝛ qđ not.in glo.ff.rem ra.ha.l.si indebitū §.fi.Preterea mea ratihabitio nō potuit auferre ius pignoris ei cui ego gñaliter obligaui.vt.ff.de pact.l.vlti.dñs Jaco.de are.in.d.l.cū decē.de sol.predicta allegat ꝓ ꝛ cōtra ꝛ nō soluit.Spe.aūt soluit ꝛ tenet ꝙ ille cui ego generaliter obligaui sit potior de sol.ꝛ oblig.§.j.ver.itē pone obligasti me ignorante qđ sumsit a Galeo.in marga.de pigno.v̄.poneꝙ semproni⁹ ꝛ ꝓ hoc.ff.q potio.in pig.ha.l.potior.§.si ꝯuenit colonus.al's si colonus ꝯuenit.Ex quibus pōt decidi alia qđ talis in regno francie est ꝯsuetudo ꝙ primogenit⁹ in totū succedat.aliqs habebat filios ex ꝯcubina deinde alios habuit ex legitima vxore qua mortua ꝯtraxit mr̃imoniū cū prima cōcubina ꝛ sic p subsequēs matrimoniū primi filij sunt legitimati.vt.j.de natura.lib.l.cū qs.querit̃ qs tanq̄ primogenitus succedat.ꝛ dicendū est ꝙ nati ex vxore p iura predicta.ꝛ de hoc latius dicā.d.l.cū quis.ꝙ hec regula locū habeat in indistractibus ꝓbat̃ p̄alleg.l.vero ꝓcuratori.§.fi.de solu.ꝛ.l.seq.de neg.gest.l.si ego.nā q soluit magis distrahende q̄ cōtrahēde obligationis causa facit vt insti.qui.modis ꝯtrahit̃ oblig.§.j.Itē habet locū hec regula in iudicijs.vt.ff.de iudi.l.licet.ꝛ ibi in glos.ꝛ latius p me ꝛ dixi etiā.s.in quib.cau.in integ.resti.nō est necessaria.l.si tutor.ꝛ.ff.de excep.rei iudi.l.si mater.§.hoc iure.ꝛ ibi in glo.Sꝫ circa hoc quero si aliqs tanq̄ vicarius vel delegatus alicuius ep̄i vel alterius ordinarij cognouit de causa vel tulit sñiam cū nō esset vicarius vel delegatus.postea ep̄us vel ordinarius ratum habuit an valeat qđ actū est.Et videtur ꝙ nō vt plene notaui supra qui ꝓ sua iurisdictiōe iudices dare darive possunt.l.vnica.circa medium.vbi plures questiones ad hanc materiā facientes notaui.ad hoc etiam facit quod notatur dicto.c.primo.ix.questiōe.ij.Iteꝫ operatur in iudicijs ratihabitio circa receptionē testiū vt si nō sint recepti solenniter possunt p partes ratificari.alia aūt acta vel solennitates iudicioꝝ nō vt notatur p

tatur p Inno. ex de testi. c. cū cām. & in Spe. de teste. §. nūc tractādū. v. debet quoq; iudex. & an hec regula locū habeat i his q a principio nō tenēt. dic vt no. dicta gl. ex de his q fiunt a pl. s. ne ɔsen. ca. c. iij. de elect. c. auditis. & de reg. iur. l. qd ab initio. ex de reg. iur. c. nō firmat. li. vj. p Dy. Jo. an. & Card. lxiij. dist. c. salonitane. in gl. & p Archi. xij. q. ij. si q de rebus. xcij. dist. c. si qs emt. de reb⁹ eccl. nō alie. c. ɔdū. li. vj. p Ber. & Inno. & in libello Py. circa fi. rubrica vtrū ab initio inualida cōualescāt & tetigi. s. de pactis. l. filius paciscēdo. in fin. Itē habet locū hec reg'a in maleficijs si sit tale maleficiū qd possit p aliū explicari vt. ff. de vi & vi ar. l. iij. §. quoties. v. cū aūt falsus pcur. & de re. iur. l. hoc iure. §. deijcit. & ex de snia exc. c. mulieres. in fi. & e. ti. cū qs. lib. vj. vbi de hoc bene p Jo. an. & Archi. inter q notat p eos vnū satis no. dignū q si qs iniecit manus violentas in clericū noīe meo & ego ratū habeo q sum excōicat⁹ solū ex die ratihabitiōis nō ex die manuū iniectiōis. In delictis aūt q per aliū explicari nō pnt vt adulteriū & silia nō potest habere locū hec regula & ideo si qs cognosceret mulierē noīe meo & ego ratū haberē talis ratihabitio nil operaret ar. j. de cadu. tol. l. vnica. §. ne aūt. & ita tenet hic Ja. de are. & Dy. d. c. ratihabitionez vltra prin. & ita no. d. c. deiecit. Cy. aūt hic dicit q Ja. de ra. nō placet predicta distinctio qz in quacūq; re pōt qs preiudicare p factuz suū in eadē pōt sibi preiudicare p ratihabitionē vnde verū est q actus adulterij nō pōt explicari p aliū sed volūtas alicuius bene pōt explicari per aliū vez q talis vituperet per adulteriū sic est in homicidio qz p actū alterius ɔsequit qs voluntatē suā & in oībus his pōt qs sibi p̄iudicare p mandatū ergo p ratihabitionē ergo in oībus habet locuz hec regula. & qz eadē est rō & hanc approbat Pet. Cy. querit etiā si statuto caueat q bānitus habens pacē ab offenso anteq capiat absolui debeat. cuidā amico banniti facta erat pax noīe bāniti eo ignorante postea captus fuit bānitus deinde habuit ratā pacē. queritur an sibi psit. Quidā q nō. ar. palle. l. bonoz. & l. se. §. pcura. & d. l. qd ergo de his q no. infa. Dy. tenet ɔtrariū p hanc regulā nō ob. cōtraria qz ibi p tpis lapsum videt tacite renūtiasse & ideo nō pōt ex pnia redire vt. s. de iureiurā. l. si qs. Cy. dicit se dubitare qz status huius banniti nō est equalis sed mutat⁹ qz captus est. ar. ff. de adqui. here. l. pantonius. Cy. & qd dixi. s. in prin. l. ad huius. l. materia facit qd dixi. j. de accu. l. nō eo min⁹. Itē habet locū regula in vltimis volūtatibus & donatiōibus q morte confirmant nā testm̄ deportati nō est statim irritū sed demū cū princeps ratā habet deportationē vt. ff. de iniusto testa. l. si qs filio. §. eius. & p hoc. j. de dona. inter vir & vx. l. donatiōes. In rescriptis aūt beneficialibus regula locū habere nō videt nā si impetraui rescriptū sup primo beneficio vacaturo in aliqua eccl'ia postea papa reuocet deinde alius impetret literas in eadē eccl'ia. deinde papa me restituat ad primas lras secundus impetrās est potioz q ego vt ex de rescrip. c. q̄uis. li. vj. Sed recte intuēti ibi nō loquit de ratihabitiōe sed de restitutōe seu noua ɔcessione q retro nō trahunt & intelligunt sine preiudicio iuris alieni vt. e. c. in fi. & ideo melius posset adduci eo. titu. c. si p te. vbi si aliqs impetrauit a papa in aliqua eccl'ia sub ɔditiōe si epi interuenerit voluntas alius postea in eadē ecclesia pure impetrauit lz postea subsequat volūtas epi tn̄ scōs est potioz. sed dic vt ibi no. p Archi. & Jo. an. Itē hec regula locū habere nō pōt nisi in gestis noīe ratū habētis. de quo dic vt plene no. ex de reg. iur. c. ratū qs habere nō pōt. lib. vj. p Dy. Jo. an. & Card. quod verū est quo ad meū cōmodū sed quo ad meū preiudiciū ratū habere possum etiā nō meo noīe gestū vt s. qd cū eo. l. ei qui. in fi. & d. l. si fundus. §. j. de pigno. & de hoc plene no. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. sed si ego. v. q si amicitia. Ultimo notādū q si negotiū qd ratū habet habet determinatum tēpus a iure sicut appellare. j. decē dies ratihabitio facta post illud tēpus nō valet vt. ff. de ap. recip. l. j. de auc. tut. l. obligari. §. tutoz. rē ra. habe. l. bonoz. de hic q no. infa. l. qd ergo. j. rn̄so. & ibi in gl. & de hac materia habet in brocardis de ratihabitiōe rubricella ratihabitio retrotrahit & in libello Py. qui. mo. ratiha. p̄sumit. p totū. In glo. vt. j. de dona. l. seruo inuito immo ɔcoz. vt ibi ptz & ibi de hac materia in gl. no. Ibi de ap. recipi. l. j. immo & hec ɔcoz. nisi quo ad hoc qz ibi requirit ratihabitio. j. decē dies vt pdixi. & ideo forte gl. voluit allegare. ff. de ap. l. creditoz. ibi qd ergo in prin. & rō ibi reddit in gl. O l. & sol. vt ibi not. ff. de serui. rust. pred. l. p fundū. Ja. de bel. vel fm Cy. si recte inspiciat ibi loquit qn̄ ɔsensus patris bene interuenit ab initio sed ignorabat talē esse postea iā ɔtractis nuptijs sciuit & passus est vel ratū habuit nō notat infamia qz etiā si cōtradiceret impedire nō posset qd factū est. Itē op. ff. de offi. p cōsu. l. obseruare. so. ibi peccauit negotiū in alio q in cōsensu. s. in defectu iurisdict. & ideo p cōsensum cōfirmari nō pōt. & ad oīm solutionē dic aut nō habet ratū. j. tps infra qd geri potuit & nō trahit retro vt. l. bonoz. aut habet ratū. j. tēpus & tūc aut negotiū peccat in alio q in ɔsensu aut in ɔsensu fm Pe. vel fm Dy. aut ratū habenti culpa tacite renuntiatiōis imputari pōt & tūc retro nō trahit aut nō & tunc assume aut negotiū peccat i alio q in ɔsensu & nō trahit retro vt. d. l. obseruare. aut in solo ɔsensu & tūc aut negotiū nō habuit sua essentialia a principio & nō trahit retro. vt. j. de bo. q lib. l. fi. §. necessitate. vbi de ficit iudiciū ex psona filijfa. qz nō est integer homo sine ɔsensu patris. Idez in minore sine tutoris vel curatoris aucte vt dixi s. si aduer. rē iudi. l. cū & minores. & idē in eo q a principio non est iudex. vt. j. de iure fis. l. instar. & dixi. s. q p sua iurisdi. l. vnica. Si vero habuit sua essentialia ab initio retrotrahit. vt hic cū fi. fallit in. d. §. iussum fm Pe. & Cynum &c.

¶ Rubrica. Ad senatusconsultū velleianum

Super rubrica. Vide Azo. i summa & Rofre. in libello e. ti. de renūtiatiōe iuris hypothecarū rerū muliex. vide plene. j. eo. l. iubemus. & aut. ibi posita. An mulier oblig'as se cū viro in codez instro iuuet velleiano vide qd dixi plene. j. eo. aut. si qua mulier. & alias pulcras qōnes ibidē tactas. Et qn̄ mulieres hodie iuuent velleiano plene. j. eo. l. antique. §. ne aūt. & ibidē an de iure lombardo locū habeat velleianū an velleiano possit renuntiari & quō. vide. s. de hereti. l. ij. vbi dixi.

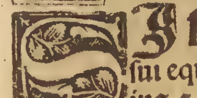
Mulieribus. In glos. scz ipsas. ibi. l. finali. §. penult. & dic vt ibi nota. & in summa eo. §. j.

Frustra. Ibi debitrix fuisset nisi fuisset color quesitus. vt. ff. eodem. l. q̄uis. §. si cū essem. O dofre.

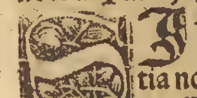
Senatusconsultū. Cōcordat supra codez. l. j. & quod ibi notatur. O dofre.

Si fine. Ibi sciente creditrice al's secus vt. s. eo. l. j. & sepe allegat q patientia ɔsensui equiparat. de quo plene not. ff. de pigne. act. l. cassius. & ad finē cōcoz. s. si minoz se maio. dix. l. ij. in gl. vlti. ibi p contractū in se tn̄ cōsideratū nō habito respectu ad traditionē q sequi sperat ex eo. O l. Ibi in re querat qz nec qri posset. vt. ff. de act. & obli. l. obligationū substantia. O l. ibi. l. ex emto. in prin. Et idē qd hic no. ff. de cōtrahē. em. l. rem alienā. in prin. O l. In fi. Sed ibi pretij receptio preiudiciū fecit nō sola presentia vt ibi not. Oldra.

Si mater. Tres casus ponit. In primo p se satisdedit. in scdo & tertio pro tutoribus Cy. In glo. quasi. p pupillo in fi. nā si i tertia psona pmittat indēnitatē nō tenet sed in scda sic fm O d. & rō est qre in primo casu dicit intercedere in scdo nō: qz in primo segregata & diuersa inuenit psona ei⁹ p quo intercessit & ei⁹ apud quē. in scdo est eadē psona vtriusq; vt. d. l. tutoz. & ff. d fideius. l. heres a debi. §. q si stipulatoz. O l. de hoc ēt no. d. l. q̄uis. §. j. ff. e. & j. si mr pup. indē. pmi. l. ij. O dof.

Si sciens creditoz. Quando sciētia vel ignorātia noceat vel excuset dictum est supra eodē. l. j. & cōcoz. s. eo. si fine. ij. rn̄so. Et ideo nō restituit pretiū qz non fuit in vtilitatē mulieris conuersum al's restitueret. vt. s. qd metus cau. l. iij. O do.

Si paternam. Duas habet partes. in prima agit de obligatione personali. in scda de reali. scda ibi pignora tn̄. Cy. Ibi & virilibus. i. ab obligatiōe p portiōe virili Ibi obligationē quā nouādi aīo filij & filie subierunt. sed q est rō q in primo casu tenent pignora insolidū. in scda p parte rn̄deo qz in primo casu qn̄ pignora in posteriore obligatōe accepta sunt interuenit voluntas & ppositū obligandi. sed qn̄ erāt obligata in priori obligatōe intētio & ppositū erat se liberādi p nouationē filioz. vn̄ nō est mirū si tenent tm̄ p parte filiarū in quarū psonā nō tenuit nouatio cū effectu. Nico. de mat. in glo. magna in fi. immo. §. & filius. O l. in glo. ij. in fi. primā solutionē tenet Cy. fm Dy. & Pe. codē modo rn̄det ad. l. si minoz. de adquir. heredi. Cy.

Quamuis. Ibi mulier etiam nulla obligatione precedente. vt supra codez l. j. in fine. Dynus.

Etiam. Vide in summa.e.§.vbi aūt nulla est intercessio. Et multū est hec lex nociua mulieribus.⁊ ideo qdā eā restringunt solū ad obligationē gn̄alem oīm bonoꝝ nō aūt si res aliq̄ forent ꝓ dote spāliter obligate vt in glo.j.ꝓ quoꝝ opi.est q.mo.pig.vel hypo.sol.l.est dr̄ia.j.de seruo pig.dato.l.ij.⁊ hāc opi. dicit Cy. Pe.approbare p.l.ff.de dona.inter vi.⁊vxo.l.qđ aūt §.si vxoꝛ.⁊ in aut.vt immobilia ante nup.dona.§.j.colla.v.Cy.⁊ de hoc latius dicet.j.e.l.iubemus. Quid opereṫ pignoꝛis remissio notaṫ.ff.de pactis.l.si tibi.x.§.de pignoꝛe.⁊ vide quod notatur per Dynum super.l.si pignus.s.de his que in fraudem creditoꝛum.

Si fenebris. Ibi tibi.s.mulieri. In glo.vlt.ibi vel ibi fuit fraus hāc hic sequiṫ Odo.⁊ Cy.vel foꝛte verius dici posset ꝙ in.l.ꝯtraria mulier recepit pecuniā ꝓ dissolutiōe pignoꝛis facta prius a marito ꝯtra velleianū vt ptꝫ in.l.ꝯtraria ⁊ ideo ibi iuuaṫ velleiano hic nō. Ol.

Mulierem. Oppo.ꝙ fideiussoꝛ nō iuueṫ sicut nec fideiussoꝛ filijfa.ꝯtra macedo.vt.ff.ad mace.l.si pr̄.§.nō solū.sed sol.vt ibi not.qꝛ macedonianū est odio creditoꝝ velleianū fauoꝛe mulieꝝ ⁊ fauoꝛes amplianṫ odia restringunṫ.vt.ff.de libe.⁊ posthu.l.cū quidā. Itē secus in fideiussoꝛe minoꝛis vt.s.de fideiuſ.mi.l.ij.sed dic vt ibi no.

Mulier iure cōi tuta nō vtiṫ velleiano.

Si cum pater. †Mulier iure cōmuni tuta nō vtitur beneficio velleiani.hoc dicit.

Feminis. Concoꝛdat supꝛa eo.l.j.⁊qđ ibi not.⁊.l.si fine.

Cum adeas. Ibi si tn̄ istud verbū deberet deficere cū nō aduerseṫ superioꝛibus sed sit de eadē materia.

Heredes. In glo.j.in fi.vel dic ꝙ persona nō est pxima causa priuilegij sed lesio vt.ff.de in inte.resti.l.nō solū. Ol.⁊ Dy.ex de reg.iur.c.priuilegiū personale.vbi de hoc plene. Sed ſm Cy.licet lesio sit immediata causa tn̄ persona est causa mediata p quā ꝯtingit lesio nisi eñ cōditio ꝑsone esset facilis ad decipiendū nō subueniret ei qđ patet qꝛ vbi mulier decipit nō iuuaṫ vt.s.eo.l.feminis. Preterea cū aliquid causaṫ ab aliquo cōsideratur causa remota sicut ptꝫ in dn̄io qđ p vsucapionem adquiriṫ vbi cōsideraṫ possessio sine qua vsucapio nō ꝓcedit. Item causa primaria magis est influens in suū causatū ꝙ̄ secunda vt tractaṫ p doctoꝛes.ff.de excep.rei iudi.l.cū de hoc.vñ dicit Pe.ꝙ beneficia que capiunt vires in preteritū transeunt ad heredes vt hic.que aūt capiunt vires in futurū nō.vt dicta.l.oībus.vel dic cōsiderandā esse cām priuilegij qꝛ quedā reperiunṫ concessa persone cōsiderata naturali rōne ⁊ equitate vt priuilegia ꝯcessa minoꝛibus ⁊ alijs qbus datur restitutio ⁊ mulieribus ⁊ illa transeunt ad heredes vt hic ⁊ de in inte.restitu.l.nō solū.⁊ de mino.l.interdū.quedā nō ꝯsiderata naturali rōne sed fauoꝛe persone vt cōcessa maritis parentibus patronis ⁊ mulieribus circa dotes.vt.ff.solu.matr.l.maritū.⁊ illa regulariter nō transeunt in heredes.fallit.j.qui potioꝛes in pig.ha.l.assiduis.⁊ rōnem ibi dicā.⁊ hoc in priuilegijs in coꝛpe iuris inclusis.alia eñ que inclusa nō sunt personā nō egrediūtur vt.ff.de reg.iur.l.neratius.de cēsibus.l.foꝛma.de consti.princ.l.j.j.de decur.l.theodoꝝ.li.x.⁊ plene dicā.j.de fructi.⁊ litis expensis.l.fi.Cy.

Iubemus. Primo statuit. Scđo declarat. Tertio illud limitat. Cy.⁊ lex ista ꝯtinue occurrit in practica.⁊ de ei⁹ materia tangiṫ in Spe.de renūtiatiōe ⁊ ꝯclusione vltra mediū.v.sed pone.⁊ v.itē beneficiū iure hypothecaꝝ.⁊ latius de ꝯtrahē.em.§.tertio loco.p duas colūnas.⁊ ibi sunt pulcre foꝛme renuntiatiōis vxoꝛū in cōtractibus viroꝝ ⁊ alia pulcra circa alienationē fundi dotalis ⁊ dona.ꝓpter nup.de quo agiṫ in auṫ.hic signata ⁊ differt a.l.etiā.s.e.qꝛ ibi loquiṫ de renūtiatione gn̄ali quā facit vxoꝛ cū marito hic de renūtiatiōe quā facit ꝯhēti cū marito in vna vel certis rebus vt no.in fi.glo.vlti.d.l.etiā. Sed cōsuetū est queri si mulier in vno ꝯtractu renuntiauit iuri hypothecaꝝ hoc mō.renūtio in hoc ꝯctu ⁊ ī oībus alijs alienationibus ꝯctibus fiendis p maritū meū.an ista renuntiatio valeat quo ad futuros cōtractus.⁊ videṫ ꝙ nō.p.l.istā ⁊ gl.q̄ incipit ꝯ gn̄alitatē.⁊ ita sentit Azo in summa.e.circa mediū.§.itē cessat.v.vbi aūt nulla est intercessio.⁊ qꝛ pactū cū vna persona ⁊c.vt.ff.de pact.l.si vnus.§.ante oīa.⁊ hoc innuit hic etiā hec lex in principio.ibi ꝓ vno cōtractu ⁊c. In ꝯtrariū facit ꝙ talis renūtiatio valeat.j.qn̄ mulier tute.offi.fungi pōt l.fi.⁊ auṫ.matri ⁊ auie.⁊ qđ ibi no.in glo. Itē qꝛ creditoꝛ renūtiando iuri pignoꝛis quo ad vnū videṫ renuntiare quo ad oēs vt.ff.quib.mo.pig.vel hypo.sol.l.paulus.aľs incipit semproniū.lꝫ glo.ibi aliter sentiat.⁊ qui potio.in pig.ha.l.creditoꝛ.ij.§.fi.⁊ ibi no.⁊.j.de remis.pigno.l.iij.⁊ ꝓ hoc etiā facit bene.s.eo.l.etiā.vbi gn̄alis renūtiatio facta viro tenet. Et ad hanc.l.pōt rn̄deri ꝙ loquiṫ qn̄ mulier spāliter renuntiauit in vno cōtractu cū verbis gn̄alibus quo casu licet alius creditoꝛ sibi preiudicaret quo ad oēs vt predixi mulier tn̄ nō.⁊ in hoc est specialis fauoꝛ mulierū. Sed vbi expresse renuntiaret in oībus ꝯtractibus hoc nō videṫ hac.l.ꝓhiberi.⁊ in hac opin.dicunṫ fuisse Py.⁊ Homodeus doctoꝛes antiqui. Queriṫ etiā vtrū hec lex locū habeat in pignoꝛe specialiter obligato ꝓ dote an solū in generali obligatione oīm bonoꝝ.⁊ de hoc dixi.s.e.l.etiā.⁊ videtur ꝙ in vtroqꝫ locū habeat cū generaliter ⁊ indistincte loquaṫ.et videṫ expressum in auṫ.hic posita siue a me vbi excipiṫ solum alienatio dona.ꝓpter nup.⁊ nihil de dote diciṫ. In cōtrariū faciunt iura allegata in glo.d.l.etiā.⁊ fauoꝛ dotiū. Azo sequiṫ primā opi.in summa.e.d.§.itē cessat.v.vbi aūt.vbi dicit sufficere mulieri ꝙ habeat saluā personalē actionē.ex quo innuit ꝙ realem siue gn̄alem siue spālem remittere possit. Quid si maritus obligauit primo creditoꝛi oīa bona sua sine cōsensu vxoꝛis deinde scđo creditoꝛi vxoꝛe cōsentiente ⁊ renuntiāte quis erit potioꝛ si agaṫ contra possessoꝛē hypothecaria.dic vt no.in glo.ff.qui potio.in pig.ha.l.claudius felix. Itē opponitur ſm Ja.de are.ad hanc.l.ꝙ mulier consentiēdo obligatiōi rei sibi obligate videṫ intercedere ⁊ iuuaṫ velleiano.vt.ff.eo.l.vir vxoꝛi.§.j.dicunt quidā ꝙ refert an mulier cōsentiat an renuntiet vt vbi consentiat iuueṫ velleiano vt in cōtrario. Si renuntiet iuri hypothecaꝝ nō vt hic. Sed hec nō videṫ bona rō qꝛ consentiēs obligationi remittit ius pignoꝛis vt dicta.l.paulus.aľs incipit semproniū.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol.qui eñ alij consentit ⁊c.vt.ff.de admi.tu.l.cū quidā.⁊ q potio.ī pigno.hab.l.creditoꝛ.in fi. Itē hac.l.diciṫ ꝙ per ꝯsensum ꝓpriū mulier renūtiat ergo nō videṫ dr̄ia inter renuntiationē ⁊ ꝯsensum.alij dicunt ꝙ in.l.cōtraria cōsensit saluo iuris pignoꝛe hic aūt simpliciter.alij dicunt ꝙ hec coꝛrigit qđ indicat verbū iubemus ⁊ verbū auctoꝛitate nostra.q.d.nō ita erat ante hanc.l.vel dic ꝙ hic res obligata mulieri nō obligabaṫ sed vendebaṫ vel alius contractus sup ea fiebat p maritū muliere cōsentiente.⁊ ideo nō est intercessio qꝛ nec se nec rem suam obligat sicut nec cū vendit rem suā ⁊ de pretio soluit ꝓ alio vt.s.eo.l.senat⁹ vbi aūt ꝯsentit obligationi rei sibi obligate iuuatur velleiano vt in.l.ꝯtraria. Ja. Sed salua pace tanti viri mihi nō videṫ predicta.l.foꝛe cōtraria nec eñ ibi diciṫ ꝙ mulier iuuetur velleiano nisi in alio credito ꝙ̄ dotis qđ creditū erat notū creditoꝛi qui voluntate mulieris pignus accipiebat.⁊ ideo ibi diciṫ ꝙ si creditoꝛ excipiat de cōsensu mulieris mulier replicabit de sciētia creditoꝛis alterius crediti ꝙ̄ dotis cui mulier nō renuntiabat sed solū obligationi dotis. Item querit Jaco.ecce ꝙ mulier consensit alienationi quarundā rerū mariti ⁊ renuntiauit iuri hypothecarū deinde agit hypothecaria cōtra possessoꝛes aliarū rerū quibus ipsa nō consensit obijciṫ sibi exceptio cedēdarū actionū ꝓpter res quibus ipsa consensit ⁊ renūtiauit nā iusto possessoꝛi cedenda sunt iura.vt.ff.qui potio.in pig.hab.l.mulier.⁊ nō solum personalis cedi debet sed etiaꝫ realis.j.de fideiuſ.l.ij.immo nō pōt cedere hypothecariā cū alienatiōi cōsensit. Queriṫ an sibi obstet talis exceptio qꝛ nō pōt cedere iura integra rebus in quibus consensit ⁊ renuntiauit videtur ꝙ sic.vt.ff.de solut.l.stichum.§.si creditoꝛ. In contrariū videṫ ꝙ nō per hanc.l.vbi diciṫ talem renuntiationē nō trahi ad alios contractus vel res vel personas ꝙ fieret saltē per obliquū.vt infra de vsuris rei iudi.l.fi.in fine.cedet eñ saltē personalē.vt infra de luitione pigno.l.intelligere.vbi de hoc dixi in fine de fideiusso.l.pignoꝛibus.⁊.ff.ad.l.aquil.l.qui occidit.§.j. Sicut eñ ibi agiṫ hypothecaria sine cessione ꝑsonalis ita hic agatur personali sine cessione hypothecarie quā nō habet. Quidā hic tenent ꝙ nō obstat.d.l.stichū.§.penul.qꝛ fideiussoꝛ qui cōuenitur a creditoꝛe magis pōt imputare creditoꝛi qꝛ spe cessionis actionū videṫ fideiussisse vt dicto.§.si creditoꝛ.ff.de fideiusso.l.fideiussoꝛibus succurri solet.⁊ man.l.si mandato.§.fi.alij dicunt aut mulier ꝯsensit primo emtoꝛi ⁊ non scđo ⁊ tunc agit contra scđm nec pōt obijcere ꝙ nō possit iura cedere vt hic qꝛ scđs teneret si euincereṫ primo.aut ecōuerso cōsensit scđo ⁊ prime non ⁊ tunc si agit ꝯ primā obstat sibi dicta exceptio cedendarum

darum

darum actionū eo q primo tenet cedere actiones quas nō potest integras cedere facto suo sicut dicit in solutione duarū legum que adinuicē cōtradicunt.ff.qd quisq iuris.l.iij.§.penl. ⁊ de pact.l.fi. Sed primū dictū magis placet dn̄o Jaco.⁊ Cy. bic.⁊ dicit se ita consuluisse de facto.Uber.de bobio ⁊ Alber. pap.in dicta qōne tenēt q mulieri obstet dicta exceptio qd mibi mirabile videt cū sit esse cōtra banc.l.que pbibet eis obijci de tali renuntiatiōe per aliquā aliā personā ⁊ ita mulieres periclitarent sub buius.l.clypeo.qd esse nō debet.s.de bis q veniam etatis impe.l.j.vnde opinio dn̄i Jaco.q exceptio nō obstet credo veriorē.nā ⁊ si recte inspiciat prealle.§.si creditor.de solut.nō dicit obstare exceptionē cedendarū actionū nisi qn̄ creditor cecidit ab actione culpa sua vt qr passus est prescribi contra actionē suā.at bic nulla culpa pōt mulieri imputari si fecit qd bec lex sibi ɔcedit sine piudicio suo.p boc ēt facit fauor dotis.ff.solu.matri.l.j.nullus enī esset fauor mulieri circa dotē si sibi sicut ⁊ alijs creditoribus obstaret dicta exceptio cedendarū actionū.⁊ banc opi.pluries de facto obtinui.de boc tangit in margarita de excep.ver.sed pone q tytius.⁊ in Spec.dicto tit.de renuntia.⁊ ɔclusione.§.j.v.sed pone.Ex predictis solui pōt alia questio maritus vendidit fundū tytio obligatū p dote vxori muliere cōsentiente ⁊ renuntiante demū iste emtor cecidit a possessione ⁊ peruenit ad aliuz vxor agit bypothecaria contra istū ad quē peruenit possessio ille excipit de consensu ⁊ renuntiatione mulieris.querit vtrū possit.⁊ dicendū est q nō per bāc.l.que dicit renuntiationē ad alias personas nō extēdi Jn ɔtrariū videt.ff.quib.mo.pig.vel bypo.sol.l.lucius.s; illa sm istam.vt ibi no.in glo. Jtem quero ecce q maritus cōsentiēte vxore ⁊ renuntiante iuri bypothecarū vendit domū suā. deinde eā recuperauit p emtionē vel alio mō nunqd reincidat in obligationē vxoris p dote dic q nō vt.j.de remissione pig. l.fi.cū ibi notatis in glo.Jtē quero si maritus vendidit rē suā consentiente ⁊ renuntiante vxore deinde vergit ad inopiā ita q bona sua assignant vxori p dote sm formā.l. vbi adbuc ibi infra de iure dotiū.postmodū res ab emtore euicta est et agit aduersus vxorē bypothecaria p rebus que sibi assignate sunt p dote mulier vero dicit se esse priorē ⁊ potiorez in ipsis quid erit nūquid nō obstante renuntiatiōe poterit se defendere dic q sic per legē istā que renūtiationē restringit solū ad rem illaz in qua renuntiauit nō in alijs.p boc.ff.de leg.iij.l.nomen.ar. ff.solu.matri.l.si cum dotem.⁊ ita dicit Hostiē.iudicatū fuisse vnde dicit cautū esse consilium emtoribus vt nō solū in illa re renuntiet sed etiā in oībus iuri bypothecarū.Est etiā notādū q licet mulier possit cōsentire iuri bypothecarū dotis vt bac l.nō tn̄ pōt consentire alienationi dotis inestimate vt notat in summa eo.§.itē cessat dicto ver.vbi aūt nulla est intercessio.et pbatur in textu ⁊ glo.in corpore aut.vt immobilia ante nup. donatiōis vn̄ sumit aut.bic signata vt ibi no.⁊ in summa eiusdem tituli ⁊ plene dicet.j.de fun.dota.l.j.⁊ de rei vxo.act.l.vnica.§.⁊ cū lex.Est etiā notandū q consentiens alienationi quodāmodo alienare videt.ff.solu.matri.l.⁊ desunt.de donat.l.in edibus.§.q si filius.⁊ not.in summa quib.mo.feu.amit.§.sed nunquid.An aūt valeat consensus ⁊ renuntiatio vxoris si marito nibil superest vnde sibi possit de dote satisfieri statim dicā in aut.bic signata.

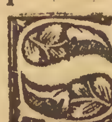

Siue a me. Clarius est in nouellis de iure donatiōis ppter nup.circa fi.prime partis nouellarū.⁊ determinat.l.C. qr q gnaliter permittebat bec aut.pbibet in certis rebus.Secundo a pbibitione sua excipit sub certo modo cōcedendo.Tertio per arg.a minori suā pbibitionē docet extēdi ad casum vbi maior est rō.Ultimo confirmat oīa priuilegia dotibus concessa.Cy.Oppo.de.c.peruenit.ex de emt.⁊ ven.⁊ so.⁊ dic vt ibi no.p Ber.Jnno.⁊ Host.Jtē ex ista aut.sumituz fuit illud qd opponit cōtinue in renuntiationibus mulierū.scz q sciūt marito tot alia bona ex quibus eis satisfieri pōt de dote.Ex quo queritur si tpe vltime renuntiatōis maritus nō babeat vnde satisfieri possit vxori de dote vtrū illa vltima renuntiatio valeat.⁊ videt q nō per banc aut. si enī nō tenet renūtiatio in dona.ppter nup.nisi supersit tn̄ q satisfieri possit multominus tenere debet in dote.⁊ qr vxor cōstante matrimonio nō pōt conditionē dotis deteriorē facere vt.ff.de pact.dotali. l.de die.Jtē qr talis renūtiatio est quedā donatio vt.ff.de condi.obcām.l.si mulier.ex qua mulier fit pauperior qr actio eius inanis efficit.vt.ff.de dolo.l.nā is.⁊ maritus fit locupletior qr euitat actionē de euictione qua teneret emtori ergo nō valet. vt.j.de dona.inter vi.⁊ vxo.p totū.⁊.ff.eo.⁊ p boc facit qd no. in simili in transactione alimentorū.ff.de transactio.l.cū bi.§.si integra quantitas.in glo.immo videt in fi.⁊ banc opi.tenebat d.Pa.sy.Jn cōtrariū facit qr bec aut.nibil de dote dicit s; soluz de dona.ppter nup.⁊ p boc etiā facit.l.C.que gnaliter permittit.⁊.l.etiā.s.e.⁊ rōnes ibi notate si enī gnaliter tenet in oībus bonis mariti vt ibi multofortius singulariter etiaz quo ad vltimū.ar.ff.q in frau.credi.l.oēs.§.lucius.⁊ banc videt sequi Azo in summa.e.§.itē cessat.v.vbi aūt nulla est intercessio vbi dicit sufficere q mulier babeat saluā personalē actionē.d. Ja. de are.sic distinguit qr mulier interdū consentit alienationi rei in dotem date interdum rei date in donatio.ppter nup.interdū rei sibi p dote obligate.Primo casu distinguit aut res est inestimata que pprie dicit dotalis ⁊ nō valet alienatio vel obligatio etiā cū consensu mulieris vt.j.de rei vxo.ac.l.vnica.§.et cū lex.⁊ ibi plene no.⁊ dixi.Si vero est res estimata tūc est emtio.vt.j.de iure do.l.quero.⁊ ideo dicunt qdā idē ac si cōsentiret alienationi cuiuslibet alterius rei viri.Alij q ita demū tenet renuntiatio si marito tn̄ supersit vnde sibi mulieri de dote possit satisfieri al's nō cū babeat vtilē in rem ac si estimata non fuisset vt.j.de iure doti.l.in rebus.Secundo casu qn̄ consentit alienatiōi rei date in dona.ppter nup.nō valet vt bic.Tertio casu qn̄ consensit alienationi rei sibi obligate p dote tunc videtur q valeat p.l.iubemus.⁊.l.etiā.s.e. Si consensit obligationi rei sibi al's obligate videt babere locū velleianū.vt.ff.e.l.vir vxori.§.j.⁊ plene dixi.s.eo.l.iubemus.v.itē oppo.sm Ja.nisi renuntiet velleiano qd pōt vt.ff.eo.l.fi.§.penul.Ja.An aūt beneficio buius aut.possit renuntiari dicet.j.eo.l.auc.si qua mulier.⁊ vide qd ibi dicā.Jn glos.qm̄ mulieri.in fi.bec gl.tenet q res donate ppter nup.nō sint obligate mulieri p dote cū sint sue ⁊ pignus ⁊ dn̄iū ⁊c.vt.ff.de reg.iur.l.neq pignus.Cy.sm Pe.dicit q obligate sunt.qr sicut dos est viri vt.j.de iure do. l.in rebus.sic donatio ppter nup.est vxoris.vn̄ sicut rōne spei vxor dicit dn̄a rei dotalis vt.d.l.in rebus.sic ⁊ maritus.rex donatarū ppter nup.⁊ ppter istā spem pn̄t dici obligate sicut et al's vbi qs nō est plene dn̄s babet rei vē.⁊ ɔditionē quā nō baberet si esset plene dn̄s vt.j.de dona.q sub modo.l.j.sicut etiaz rōne future reuocatiōis pōt in re que mō est nr̄a pignus cōsistere vt.ff.de excep.rei iud.l.ex sextante.§.latinus.⁊ de capti.⁊ postli.reuer.l.in bello.§.si qs seruum.sicut ⁊ res nr̄a prescribit rōne future aduocatiōis vt.s.qd metus cā.l.iij.Cy.Jn gl.boc referūt qdā circa finē ibi q nō pn̄t seruari.immo in bis iure veteri nō requirebat ista solennitas.vt insti.qbus alie.l;. in prin. Ol.Jn gl.i.nisi bec duo immo tria cū lapsu biennij vt in textu aut.apparet.⁊.j.l.si mulier.Oldra.

1 ¶ Confessiones due plus operantur q vna sola.

Si mulier. Casum vnū nouū ponit i quo cessat velleianuz et allegat sepe cū cōcor.in gl.positis ⁊ q plus operant due cōfessio
1 nes q vna.vt ⁊.s.pxima aut.sic ⁊ duplex iussio principis plus valet q vna in aut.de man.princ.§.pinde.⁊ vt nulli iudi.§.si vero.⁊ plus punit q bis deliquit vt.s.de episc.audiē. l.iij.⁊ ibi notat ⁊ infra de agri.⁊ censi.l.cū scimus.⁊ ibi de boc per Odofre.

Si qua mulier. Corrigit iura antiq sm q si mulier intercedebat p marito babebat exceptionē velleiani bodie ipso iure tuta est nisi pbet pecuniā in eius vtilitatez cōuersam.Primo ergo ius antiquū corrigēdo ponit suā pbibitionē.scdo ab ea excipit.⁊ rō pbibitiōis est sm glo.ne cōiugesmutuo amore se spoliēt.s; si ista esset rō maritus p vxore obligari nō posset ⁊ ideo dic q rō est qr facilius induceret maritus vxorē vt se p eo obligaret q ecōtra Cyn.⁊ qr aut. ista sepe occurrit in practica ⁊ glossator sicco pede ptrāsit latius declaremus.⁊ ad eius declarationē bene facit qd no.in Spe.de solu. ⁊ obli.§.j.v.sed qrit an vxor possit.⁊ v.se.⁊ p Az. in summa.e. in fi.⁊ p Rof.in libello eo.tit.j.colūna.v.itē cessat.Quero nunquid bec aut.locū babeat si mulier se obligat principaliter cuz viro in eodē instrō an vero solū qn̄ intercedit p viro se principaliter obligante.Aduocati bergomi eā vtroq casu dicunt loqui ⁊ ita etiā intelligit eā Spe.dicto v.sed querit an vxor. et Odo.bic.⁊ Alber.Odo.⁊ Dy.vt.j.subijciā glo. aūt bic ⁊ i corpore vr̄ eā intelligere solū qn̄ p viro intercedit.text.aūt in corpore innuit primā opi.dum dicit ppio viro cōsentiat.sed alij babent p viro ⁊ tunc facit p alia opi.primū intellectū vidi cōiter obseruari.scz q locū babeat etiā si se obliget principaliter cū viro ⁊ forte equior est fauore mulierū et ne fraus fieret buic aut.Jaco.butriga.dicit q si maritus ⁊ vxor eandem rem vendant ita q quilibet p parte licet in eodē instrumento cuz boc casu neuter pro altero obligetur valet nec babet locum bene-

ficium huius auť.etiā si pretiū partis mulieris ad maritū per
ueniret qꝛ donāti mulieri non succurriť vt.s̄.eo.l.j.⁊.l.senatus
nisi esset color quesitus.vt.s̄.eo.si fenebris. Si vero simul ⁊ in
solidum vendunt aut totuȝ pretiū ad mulierē peruenit ⁊ valet
qꝛ tunc magis maritus ꝑ ea ꝙ ipsa ꝑ marito intercedere vi
deť vt.ff.ad velleia.l.vir vxori.in fi.⁊ hac auť.in fi.aut nō perue
nit ⁊ tunc videť fideiubere.vt.d.l.vir vxori.⁊ ideo olim iuuaba
tur beneficio velleiani hodie beneficio huius auť.mero iure nō
tenetur.Sed quid si vxor obligat se principaliter ⁊ maritus ꝑ
ea fideiubet an valeat talis obligatio.hanc qōnē narrat Dy.se
habuisse de facto cū dño Alberto.d.Odo.⁊ ꝙ simul cōsulue
runt talem obligationē valere qꝛ iure.ff.maritus pōt ꝑ vxore
fideiubere.vt.ff.ad velleia.l.seia mācipia.in prin.Itē ⁊ iure.C.
vt.s̄.ne vxor ꝑ marito.l.iij.in fi.Nec obstat ista auť.licet prima
facie videat indistincte loqui ꝙ maritus ⁊ vxor in eodē instro
obligari nō possint qꝛ ſm eos loquiť qñ vxor ꝑ marito interce
dit vel qñ ambo insolidū se principaliter obligant vt predixi ⁊
consiliū Dy.incipit in qōne que vertit inter dñam Franciscā ⁊
hoc nisi in fraudē fieret.⁊ de fraude constaret vt.s̄.eo.l.si cū pa
ter.in fi.⁊ plus valere qđ agiť ꝙ totū.Sed adhuc quero mari
tus ⁊ vxor se simul obligauerunt cōtra formā huius auť.et ita
mulier ipso iure nō teneť nūquid maritus tenebitur insolidū
vel ꝑ dimidia vel in nihilū credo ꝙ subducta muliere insolidū
teneatur p.l.ff.de fideiusso.l.si tytius ⁊ seia.⁊ ita de facto obti
nui licet quidā ꝯtra per hāc auť.ibi immo perinde habeať ⁊c.
Sed dici pōt ꝙ ꝑ nulla habeť quo ad mulierē cuius fauore in
ducta est hec auť.nō aūt quo ad maritū.Sed qd si maritus et
vxor intercesserunt ꝑ quodā tertio principaliter obligato et
renuntiauit mulier beneficio vellei.nunqd hec auť.locū habe
bit videť ꝙ sic cū sit obligata in eodē instro cū viro contra pu
to nec in hoc credo correcta iura vetera cū hec auť.ꝓuideat so
lum mulieri se obliganti ꝑ viro.⁊ est casus de iure canonico ex
de iureiurā.c.ex rescripto.⁊ ita tenet Spe.dicto ꝟ.si queriť an
vxor.Itē qd si mulier se obligauit cū viro in venditōe quā vir
faciebat ⁊ renūtiauit iuri hypothecar an licet non valeat obli
gatio vxoris p hanc auť.valet saltē renuntiatio quaȝ fecit iuri
hypothecarū.credo ꝙ sic.cū in hoc nō muteť.l.iubemus.s̄.e.
lȝ Spec.sentiat ꝯtrariū.d.§.j.de solu.ver.tertio queriť.Item
querit Jaco.de are.si vxor patiať ⁊ consentiat maritū obliga
re bona ipsius vtrū locū habeat hec auť.⁊ allegat ꝙ sic.qꝛ per
hanc patientiā ⁊c.vt.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.paulus.al's
incipit semproniū.⁊ peruenit etiā ad res ipsius mulieris vt.j.
qui potiores in pig.hab.l.assiduis.pōt dici ſm eū ꝙ vbi fit in
bonis mariti vñ possit satisfieri vxori tunc teneat obligatio vt
s̄.e.auť.siue a me.al's nō valeat.Vel melius ſm eum hec auť.lo
quiť qñ mulier intercedit pro viro ⁊ in intercessione siue ipsa se
obliget siue rem suā siue sibi obligatā patiť obligari obligatio
irrita est ⁊ sic si consentiat obligationi rerū mariti sibi nō preiu
dicet per hanc auť.licet hoc sit ꝯtra cōem opi.p.l.iubemus.s̄.
eo.sed ibi nō diciť de obligatione rerū mariti sed vel venditio
ne vel alio cōtractu quē maritus faciebat vñ nō est intercessio.
qñ aūt obligat bona cōsensu mulieris est quasi quedā interces
sio ⁊ ideo ꝓhibita ꝑ hanc auť.Jac.de hoc etiā tactū fuit dicta
auť.siue a me.s̄.e.Itē querit vtrū mulieres possint renūtiare
beneficio huius auť.⁊ videť ꝙ sic ꝑ regulā qua quis pōt renun
tiare his q̄ ꝑ se introducta sunt.s̄.de pactis.l.si qs in cōscribē
do ⁊ qꝛ renuntiare possunt vellei.vt.ff.eo.l.fi.§.penl'.⁊ hanc te
net Uber.j.e.l.antique.ipse tñ ⁊ Jac.butr.tenent ꝙ nō.qꝛ hec
auť.est ꝓhibitoria ⁊ annullat qđ factū est ⁊ pro nō scripto dicit
haberi.⁊ ideo cū obligatio q̄ fit.s.cōtra eā sit ꝯ.l.⁊ nō valeat re
nūtiatio nihil valet sicut nec sacr̄m nec qđ seqť ex eo vel ob id.
vt.l.nō dubiū.s̄.de legib.at vbi ꝯtus tenet mero iure sicut qñ
intercedit cōtra vellei.tunc tali iuri renuntiari pōt vt in cōtra
rijs.Ja.pro hoc etiā est qꝛ si mulieres possent renuntiare de fa
cili semp renuntiarent metu vel amore viroꝝ.ar.ff.quarū rerū
actio nō datur.l.j.§.que bono ꝛ āde.⁊ ita ista auť.ꝑdita esset in
vacuū.Itē qꝛ ista auť.videť fauore publico introducta.⁊ ideo
ei renuntiari nō pōt vt dixi plene.s̄.de epis ⁊ cle.l.si quis in cō
scribendo.⁊ idem puto de beneficio superioris auť.siue a me.⁊
ita de facto obtinui.qđ aūt.s̄.dixi sacramentū nō tenere veruȝ
est de iure ciuili vt hic in glo.no.Jure canonico secus videtur
vt extra de iureiur.c.cū ꝯtingat.⁊ ibi no.⁊.e.ti.c.j.lib.vj.Sed
adhuc quero si mulier protestetur pecuniā in eius vtilitatē fo
re conuersam nunquid sufficit sine alia ꝓbatione vt teneat ob
ligatio vt in fine huius auť.dñs Gui.tenet ꝙ sic.ad hoc pñt ad
duci allegata ꝑ ⁊ cōtra de confessione prelati confitentis pecu
niam fore versam in vtilitate ecclesie.s̄.de sacrosan.ec.auť.hoc
ius porrectū.ꝟ.si.sed circa hoc quero pone ꝙ in instro.Ego tñ
puto predictā cōfessionē nō sufficere cū hic in corpore dicatur
manifestis ꝓbationibus debere constare pecuniā in vtilitatem
mulieris fore conuersam.⁊ qꝛ si sola confessio mulieris sufficere
ret metu vel amore viri de facili cōficereť ⁊ sic parū vtilis esset
ꝓuisio huius auť. Sed ꝑ opiniōe dñi Gui.facit.j.e.l.antique.
in prin.licet finis faciat ꝯtra eū.Sed illa loquit in intercessioni
bus extraneoꝝ nō maritoꝝ.⁊ ideo pōt distingui aut mulier se
obligat cū marito aut ꝑ eo.⁊ habet locū huius auť.dispositio
aut ꝑ extraneo ⁊ tunc si pecunia in rem mulieris vertat cessat
vellei.vt.ff.eo.l.iij.aut nō ⁊ iuuatur vellei.vt ꝑ totū hunc titu
lum.⁊.ff.eo.nisi renūtiet vt dicta.l.fi.§.penul.ff.e. Si vero ma
ritus ⁊ vxor fideiubeāt ꝑ tertio tenenť vt in ꝑ realle.c.ex rescri
pto.ex de iureiurā.si aūt mulier principaliter se obliget ⁊ ma
ritus fideiubeat ꝑ ea valet ⁊ nō iuuatur mulier nisi in fraudeȝ
fieret.vt.s̄.dixi ſm Dy.⁊ vide quod no.ff.de verb.obli.l.scien
dum.ver.deinde quero.Ibi credit instro.i.mutui vel alterius
ꝯtractus cū crediti appellatio sit generalis vt.ff.si cer.peta.l.j.
O l.In glos.j.ibi ꝑ posteriorē ꝙ sit lex ista nō aūt ꝙ illa auť.vt
nulli iudi.immo illa est posterior.Oldra.

Ceterum. Unum casum ponit in quo cessat velleianū fauore libertatis alij et notanť.j.l.ꝓxima.

Generaliter. Ponit casuȝ in quo cessat velleianum fauore dotis et alij notanť in glo.hic.⁊.ff.eo.l.j.vbi est eadē glo.Ibi pollicitus sit sine interrogatione.vt.ff.de pollicita.per totū.O l.ibi spopōdit precedente interrogatione.vt.ff.de verb.obli.per totum.Oldra.

Antique. Quidā habent hanc.l.ꝑ antepenl'.glo.habuit ꝑ vltima qđ facit ad ea que in glo.not.⁊ diuide ſm Jaco.de are.vsqꝫ ad.§.ne autē.in duas partes principales.In prima lo
quiť qñ mulier idonee facultatis existens pretiū accepit ꝑ in
tercessione.Secundo qñ nō idonee facultatis existens.secūda
ibi sed si minus.Prima subdiuidiť in tres.In prima apparet
per confessionē mulieris eā pretiū accepisse ꝑ intercessione.in
in secunda q̄ incipit ibi sed si quidē ⁊c.apparet ꝑ instr̄m publi
ce confectū.In tertia q̄ incipit in ꝟ.si aūt nō apparet aliquo
de predictis modis eam pretiū accepisse ꝑ intercessione ⁊ ideo
creditor probat.Et mirabile videť ꝙ si mulier nō soluēdo reci
pit pretium ꝑ intercessione ⁊ intercedat habeť recursus cōtra
priorē debitorē qđ nō est al's immo bonū nomē ⁊c.vt.ff.man.l.
inter causas.§.abesse.sed pōt dici spāle vel ꝙ mulier a princi
pio erat soluēdo sed postea desijt esse soluēdo vt.ff.de iure do.
l.ꝑmittēdo.§.j.vel ꝙ mulier intercessit periculo mandātis.vt
ff.mā.l.si mādato.§.fi.vel hic ignorauit eā nō idoneā vt no.di
cto.§.abesse.Uel dic ꝙ lȝ sciuerit hic nō idoneā nō est vis qꝛ cū
creditor ꝯtrahit cum muliere ꝑ alio intercedente quantūcūqꝫ
idonea habet restitutoriū vel institutoriū auxiliū lȝ sciat vel sci
re debeat ꝙ mulier iuuareť velleiano ⁊ ista ignorantia vel sciē
tia sibi non preiudicat dum tñ ignoret eā accepisse pecuniā qđ
pōt ignorare cū sit factū alienū vt.ff.eo.l.ꝙ ꝙ.⁊ ideo nō est vis
sciet vel ignoret eā idoneā cū ꝑ beneficiū velleiane sciat eā sub
ducendam ⁊ sibi dari regressum ꝯtra principalē ⁊ hec vera ſm
Pet.⁊ Cyn.⁊ de eo qđ in fine dicitur de quo est cōtentio inter
Bul.⁊ Mar.credo ꝙ casus renuntiationis excipiatur ⁊ dicto
§.⁊ ꝙ vbi mulier obligať nō solenniter ipso iure nō teneatur ⁊
ideo opus nō sit vti velleiano ⁊ hoc casu renūtiatio nō teneret
vt dixi in auť.si qua mulier.at vbi obligať solenniter ſm formā
huius.l.tunc teneť sed iuuatur beneficio velleiani ⁊ hoc casu te
neret renuntiatio velleiani.Si quis ergo vult ꝙ renuntiatio ⁊
obligatio mulierum valeat faciat eas obligari ſm huius.l.for
mā.et ꝙ renuntient velleiano ⁊ certiorenť de beneficio eius vt
plene dixi.s̄.de hereticis.l.ij.vel ſm Ubert.de bobio faciāt ꝙ
specialiter renūtient beneficio huius.l.antique.⁊ beneficio vel
leiani ⁊ omī alij legū auxilio.vt.j.qñ mulier tute.offi.fun.pōt.
l.fi.⁊ auť.matri ⁊ auie adijciat etiā sacramentū qđ est magnuȝ
vinculuȝ de iure canonico vt dixi in auť.si qua mulier.circa fi.
Ibi aliquid accipiens etiā modicū vt ex modo loquendi colli
gitur dum dicit aliquid arg.ff.de admi.tutoꝝ.l.ita aūt.in prin
cipio.⁊ de bonis damna.l.diuus.Oldra.Cy.tenet hic ꝯtrariū
⁊ dicit ꝙ opus est ꝙ recipiat quantitatē sufficientē vsqꝫ ad id
ꝑ quo se obligat qꝛ quod modicū est nullū dici pōt.argu.ff.de
doli excep.l.apud celsum.§.si quis ex causa.⁊ ideo tunc dic eā
iuuari vellei.vt.ff.e.l.si mulier.in princ.Sed nunquid sufficit a
quocunqꝫ recipiat pecuniā.videť ꝙ sic.arg.ff.de verb.oblig.l.
cōtinuus.§.cū ita.s̄.de preci.impe.off.l.vniuersa.infra si man
ci.ita fue.alie.l.fina.⁊.ff.de iure dotium.l.licet.§.j.⁊ hanc tenet
Cynus licet contrariū videatur ꝙ a debitore recipere debeat
pro quo intercedit.j.eo.versi.sed si vnius.⁊ dicta.l.si mulier.in
principio

principio. Sed nunquid instrm priuatũ sufficeret Cy. ẽm Pe. ꝙ nõ. per. l. vlti. ff. de interrog. act. Itẽ nõ placet sibi rõ quam reddit glo. quare cõtra istud instrm nõ admittat ꝓbatio. dicit eñ glo. qꝛ facilius tollunt iura specialia ꝙ cõia. si eñ vera esset ista ratio hoc in multis alijs casibus cõtingeret in qbus specia le ius versat. ⁊ ideo ẽm Jac. ⁊ Pe. dicit aut aliqs negat instrm fuisse sua voluntate factũ. ⁊ tunc põt ꝓbare cõtrariũ vt. l. cum preci. s. de pba. aut confitet factũ sua voluntate ⁊ tunc aut est publicũ ⁊ nõ põt ꝯtra ꝓbare vt hic ⁊. j. ar. tute. l. si. aut nõ ⁊ tũc põt ꝯtrariũ ꝓbare ꝑ scripturã nõ per testes. vt. j. tit. ꝓxi. l. generaliter. ⁊ de hoc dicet eo. ti. l. si ex cautione. Et vide qð no. ff. de verb. obli. l. sciendũ. ver. tertio iuxta pmissa. ⁊ ver. seq. Cyn. Ibi seruari qñ obligationẽ subit iam in alterius personã con tractã. Oldr. Ibi parari qñ obligationẽ subit in alterius personam contrahendã. Ol. In glos. i. per similitudinẽ. nam sicut aues ⁊ bestie capiunt retibus ⁊ nodis sic mulieres capiebãtur cautionibus ⁊ instris. O do. ¶ Ne aũt. ꝑ declaratione hui⁹. §. vide Azo. in summa eo. §. fi. ⁊ Rof. in libello eo. ti. vltra prin. §. itẽ cessat. ⁊ ẽm Jac. de are. iste. §. loquit ẽm Bul. cuius opi. cõi ter ꝑ doctores approbat. ⁊ hic ꝑ Cy. in illis casibus in quibus ẽm leges nouas ⁊ veteres mulier obligabat ʒ iuuabat vellei. ⁊ tunc ẽm eũ si mulier obliget ẽm solennitatẽ huius. §. obliga tur cũ effectu. sed iuuatur beneficio velleiani vt in prin. §. si aũt mulier obliget citra solennitatez huius. §. tuta est ipso iure vt in fine. de illis aũt casibus in qbus mulier obligat ⁊ nõ iuuat vellei. qui notant. s. eo. l. gñaliter. quã ipse Bul. O dof. ⁊ aliqui alij habuerũt ꝑ vltima. l. huius tituli nihil ad hunc. §. sed in sta tu suo remanet. litera aũt sic exponit ẽm Bul. Ne aũt ibi inter ponant in illis casibus in quibus leges dicunt mulierẽ obliga ri sed velleiano iuuari. Ibi ꝑ alijs obligate cũ tute sint ipso in re vt in fine huius. §. dicit. Ibi confessionẽ. i. intercessionẽ in il lis casibus in quibus olim mulieres obligabant sed cõpetebat eis auxiliũ vellei. Ibi tũc eñ. i. mulieribus obligatis in publi co instro a tribus testibus subscripto. Ja. ⁊ Ol. Ibi obligari ⁊ eis cõpetere beneficiũ vellei. Ibi introducta sunt. q. d. si predicta solẽnitas obseruet in obligandis mulieribus habent lo cum leges noue ⁊ antique que dicũt mulieribus intercedẽtib⁹ dari auxiliũ vellei. Si aũt ꝓdicta solẽnitas nõ seruet tute erũt ipso iure vt in fine huius. §. ẽm Bul. ʒ ẽm Mar. iste. §. loquit gñaliter vbicũqꝫ mulier ꝑ alijs intercedit. ⁊ ẽm eũ aut mulier in se obligando seruat huius. l. solennitatẽ ⁊ tunc in illis casi bus in quibus olim nõ iuuabant qui notãtur. s. eo. l. generali ter remanebit obligata cũ effectu nec iuuabitur etiã hodie. in illis aũt casibus in quibus olim cõpetebat auxilium velleiani. ⁊ hodie cõpetet. ⁊ sic loquit principiũ huius. §. Si aũt mulier in se obligando nõ seruat solennitatem huius. l. tunc ipso iure mulier tuta est etiã in illis casibus in quibus olim nõ compete bat auxiliũ vellei. qui notãt in dicta. l. gñaliter. ⁊ sic loquit finis huius. §. ⁊ sic ẽm eũ multe. ll. sunt correcte ꝑ hunc. §. ⁊ ẽm eum literã sic exponas. Ibi interponant generaliter in oĩbus casi bus siue in illis in quibus iuuabat vellei. siue nõ. Ibi obligate in quibuscũqꝫ casibus quibus tute sint ipso iure. Ibi cõfessio nem. i. intercessionẽ in oĩbus casibus gñaliter noue leges ⁊ an tique loquuntur. Ibi tunc eñ. i. seruata solẽnitate huius. §. in obligatiõibus mulierũ. Ibi eas obligari gñaliter in oĩbus ca sibus ⁊ modo in illis casibus in quibus olim nõ iuuabant ho die iuuant auxilio velleiani. Ibi introducta sunt. q. d. ⁊ sic debent intelligi noue ⁊ antique. ll. loquentes de vellei. Si aũt hec solennitas nõ seruetur in obligandis mulieribus tunc habet locum finis huius. §. qui sequitur ibi finaũt ⁊c. Jac. de are. Ul timo quero nũquid de iure lombardo sit locus velleiano. ⁊ vi detur ꝙ nõ. qꝛ eo iure siue mulier obliget se principaliter siue intercedat siue alienet videt valere dũmodo auctoritas mon doaldi interueniat vt in lombarda qualiter mulieribus aliena re permissum est. l. j. ⁊ ita tenet Rofre. in libello hoc eo. titu. cir ca medium. versic. sed quid dices nunquid iure lombardo. In glo. Bulg. dicit ibi succurrebat vt quando accepit pecuniam pro intercessione vt in principio. l. Ibi huius. l. princ. quod nõ est verosimile vt dicit Azo in summa in principio. ⁊ argu. ff. de condi. ⁊ demon. l. nõ ad ea.

¶ Rubrica. De nõ numerata pecunia.

Uper rubrica. Vide Azo. in summa huius titu. ⁊ in glo. ⁊ insti. de lrarũ obli. §. plane ⁊ in Spe. de em. ⁊ ven. §. j. v. ⁊ not. ꝙ pretiũ. Et ꝑ declaratiõe totius tituli recurre ad ea q̃ not. in glo. ⁊ ꝑ me. j. eo. si ex cautione. ⁊ in. l. in con tractibus. ⁊ de ꝯfessione in iudicio ⁊ extra et qñ valeat ⁊ de sti pulatione sine causa an valeat. j. eo. l. generaliter.

Ji pecuniam. Duo dicit ⁊ primum subdiuidit in dictũ et rõnẽ Cy. Ibi ꝓbaturus es creditore inficiãte Ol. Ibi intẽ tio. i. exceptio. Ibi eadẽ hucusqꝫ qñ credi tor possidebat pignus ⁊ debitor repetebat pretẽdẽs nõ nume ratã pecuniã hic ecõuerso cũ debitor possidet ⁊ creditor petit ꝑ hypothecariã. O d. Ibi seruet. i. ꝑ creditorẽ ꝓbet. In glo. i. pigneratitia ꝓpter rẽ hanc approbat Cy. Ibi ex ꝯtractu. s. dun dum inito vt no. in glo. ff. de pigne. ac. l. si rem. §. oĩs. Frã. Ibi presens possessio ex parte cõuenti. O l. Ibi ⁊ dñium. s. ex parte agẽtis. O l. ibi. l. nec creditorẽ vbi de hoc plene in gl. ⁊ ꝑ me ibi §. marcellus. sed sol. ⁊ intellige vt ibi no. O l. ⁊ Cy. ibi ꝓ danda pecunia. s. datũ pignus. O l. In gl. bene dico ibi nõ numeratã hoc vltimũ ꝓbat eoipso ꝙ nõ ꝓbat ꝯtrariũ vt notatũ est. s. se cũda gl. ⁊. j. l. ꝓxi. In gl. vlt. in fi. ⁊ ideo dicũt qdã illã vitio scri ptoris ibi positã cũ ibi nullũ sile in iure esse debeat vt. s. de no no. C. cõpo. §. qbus. vel dic ꝙ hic ⁊ ibi ideo posita fuit qꝛ ⁊ ad hũc ⁊ ad illũ titulũ spectabat vt dixi. d. §. qbus. ⁊ hic ꝑ O dof.

1 ¶ Obligatio literarũ an cõtrahat per verba pñtis tpis.

Ji ex cautione. Utilis est cũ glo. hic posita ⁊ vide qð no. s. de epali audi. l. si pñs. ⁊ expone si ex cautiõe. i. scri ptura publica vel priuata q̃ tñ fidẽ faciat vt in glos. Cy. tñ ẽm Pe. dicit aut debitor cõfitet in priuata scriptura ei⁹ manu scripta ⁊ tunc siue scribat se recepisse siue se ꝯfessum rece pisse non refert qꝛ semꝑ locũ habet hec. l. ⁊ ita intelligit eã. aut cõfitet in publico instro ⁊ tũc q̃litercũqꝫ sit scriptũ nõ hꝫ locũ hec. l. sed statur instro publico si debitor cõfitet illud volũtate sua factũ ita ꝙ nõ põt ꝓbare ꝯtrariũ vt dixi. s. titu. ꝓxi. l. anti que. ẽm eũ. ⁊ ꝑ ista opinu. facit glo. q̃ est. j. de do. cau. nõ nu. l. fi. cõiter tñ seruat glo. opi. Cyn. Alibi ponit cautio ꝓ ꝓmissione siue fideiussione vt. s. de ꝓcur. l. j. j. de verb. sig. l. sancim⁹. O d. Hypotheca data. idem si data nõ esset O d. Modo q̃ sparsim sunt alibi de ista materia hic colligo. ⁊ primo oppono ꝙ excep tio in factũ locũ habet ⁊ nõ numerate pecu. vel doli. vt. j. eo. l. cum vltra. Sed dic ꝙ quelibet in suis casibus locũ habeat vt
1 hic ⁊ in contrario notat in glo. ¶ Item quero vtruz per verba presentis tẽporis contrahatur literarũ obligatio. Glo. prima hic videtur sentire ꝙ sic. contrariũ videtur sentire. j. eo. l. in cõ tractibus. in princ. ⁊ Azo in summa institu. de literarũ obliga tione. ⁊ ibi de hoc satis in glo. que tandẽ videt tenere ꝙ valeat ⁊ hanc opinionẽ vidi cõmuniter seruari ꝙ valeat ꝑ verba pre teriti tẽporis vt cõfiteor me recepisse innuit glo. prima que est hic. ⁊ ita seruat. ⁊ ar. ad hoc. ff. de offi. prefe. vr. l. j. §. cũ in initio ibi cõmisisse ⁊c. glo. prima. ff. de ꝓbati. l. cũ de indebito. in fine. ver. finaũt cautio. Itẽ quero nunquid exceptio nõ numerate pecunie obijci possit post bienniũ si debitor offerat se paratuz probare nõ numeratã. ⁊ videt ꝙ nõ. j. eo. l. in cõtractibus. cir ca prin. ⁊. §. illo vcꝫ. ⁊ ibi in gl. clare ⁊. s. plus valere qð agitur l. j. in glo. ⁊ ꝑ odo. ⁊ ꝑ Azo. in summa circa finẽ. ver. itẽ vbi spe future numerationis. ⁊ in summa huius tituli prima columna ver. sed si nõ steterit in finibus. al's eñ frustra lex huius tituli de biennio loqueret. contrariũ videt sentire glo. institu. de litera rũ oblig. §. j. que incipit. scꝫ ciuiliter. in fine ipsius glo. ⁊ ꝑ hoc j. eo. l. asseueratio. vbi tenet Cyn. hanc opi. ẽm Pe. primã opi. vidi cõiter in iudicijs seruari vt post bienniũ obijci nõ possit. j. bienniũ sic. etiã si sit ei renuntiatuz ⁊ renuntiatio hoc operet qꝛ creditor tenebat probare numerationẽ nunc aũt debitor te neat ꝓbare nõ numeratã. qð quõ fieri possit cũ sit negatiua. j. subijciã. ⁊ ita tenet odof. post multa hincinde allegata. dñs tñ Dy. dicit ꝙ de equitate canonica etiã post bienniũ obijci põt vt no. ꝑ eũ ex de reg. iur. c. locupletari. li. vj. ⁊ sic forte posset in telligi dicta glos. que est in. §. j. de literarũ obligatione. Item querit glo. ⁊ vidi multũ dubitari retenta dicta opi. ꝙ post bie nium obijci nõ possit vtrũ saltẽ exceptio doli possit opponi ⁊ idẽ põt queri qñ renuntiatũ est exceptioni nõ numerate pecu nie. Et glo. hic videt inclinare ꝙ post bienniũ doli exceptio ob ijci possit etiã nõ obstante renuntiatione ⁊ eam sequi videtur s. de condi. ob turpẽ causam. l. j. ⁊. j. eo. l. generaliter. in gl. ma gna ibi ẽm Jo. ⁊ nos etiã post bienniũ admittit debitor ad ꝓ bãdũ de hoc etiã tactũ fuit in glo. ⁊ per me. s. de postu. l. si sub specie ⁊ hãc tenet Cy. ẽm Pe. j. eo. l. cũ vltra. vbi circa hoc mul tũ subtilizat. Sed qꝛ forte nõ bene intelligo mihi nõ placet. in cõtrariũ videt text. ⁊ glo. s. de conditiõe ex. l. ⁊ sine causa. l. fi. si certũ petat. l. si nõ singuli. ⁊ ibi in glo. ⁊ Azo videtur eam tene

re in summa eo.dicto §.sed si nõ steterit.vbi dicit ꝙ lapso biennio efficacissime obligat̃ nulla obstante exceptione ⁊ in summa plus valere qđ agit̃ circa finẽ.⁊ D d.hoc idẽ hic tenet post multa allegata ⁊ hanc vltimã puto veriorẽ per iura predicta ⁊ eam sequebat̃ Ric.⁊ Ol.⁊ Jaco.butri.qui de hoc subtiliter notant j.eo.l.gñaliter.qđ videre potes licet ad eundẽ tendat effectuꝫ cũ his que hic dicunt̃.⁊ ita vidi seruari als renuntiatio excep. nõ numerate pecu.supuacua esset si semp locus esset exceptioni doli.⁊ ꝑ hoc bene facit.j.eo.l.si intra.in fi.l.in contractibus. in prin.insti.de litera.oblig.§.plane.⁊.j.eo.l.cum vltra.vbi idẽ dicit̃ de excep.in factum ibi si nec dum tẽpus ⁊c.⁊ qꝛ iste excep. doli.⁊ in factum sunt quodãmodo accessorie excep. nõ nume. pecunie.vnde sublata principali ⁊c.⁊.ff.de reg.iur.l.cũ principalis.⁊ qđ dicit̃ ⁊ qđ dicit̃ ⁊ no.de actione personali cõpetente ꝓ vsufru.sublato vsufruc.vt.s.de vsufr.l.corruptionẽ ⁊ qꝛ qđ vna via denegatur alia concedi nõ debet vt.ff.de tuto.⁊ cura. da.ab his.l.scire opꝫ.§.j.⁊ ad iura in cõtrariũ adducta respondent D do.⁊ Gui.ad id qđ dicit̃ doli exceptionẽ esse perpetuã vt.ff.de doli excep.l.pure.in fi.⁊ ideo nõ tolli biennio dicũt ꝙ verũ est sui natura sed qꝛ hic subrogatur in locũ excep. nõ numerate pecu.que biennio tollitur eius sapit naturã.vt.ff.si qs cautionibus.l.si eum.§.qui iniuriarũ.Ad aliud qđ dicit de cõditione sine causa que datur ad condicendã cautionẽ que similiter est perpetua qꝛ oẽs condi.sunt personales.vt insti.de act. §.appellamus.⁊ sic ꝑpetue.vt.s.de cõsti.pecu.l.ij.⁊ si datur cõditio multofortius exceptio.vt.ff.de regu.iur.l.inuitus.§.cui damus dicunt ꝙ hoc casu ista conditio biennalis est vt expsse dicitur dicta.l.fi.de condi.sine causa.ibi ⁊ nec dum transisse tẽpus ⁊c.⁊ ibi in glo.no.qꝛ bienniũ succedit loco numeratiõis si aũt numeratio intercessisset cessaret conditio ⁊ oĩs exceptio.⁊ si dicatur ꝙ transcursus tpis nõ est modus inducende obligationis vt.ff.de act.⁊ obli.l.obligationũ fere.§.placet.dicũt vel qđ est speciale in mutuo sicut ⁊ alia multa.vt.ff.si certũ petat̃.l. singularia.vel ꝙ solus lapsus tpis hoc non facit sed nec precedens confessio debitoris ⁊ tacitus consensus qui in eo colligit̃ ex eo ꝙ tãto tpe tacet sicut etiã titulus allegatus cũ longa prestati.vt.s.de pactis.l.si certis annis.⁊.ff.de vsuris.l.cũ de in rẽ verso.Ad aliud qđ dicit̃ ꝙ creditor interrogabit̃ an numeranerit etiã ⁊ si dicat ꝙ nõ ex hoc dolus apparet ⁊ sic obstat doli exceptio dicũt ꝙ de hoc nõ debet interrogari ex quo apparet instrumentũ in quo renuntiatũ est vt.d.l.in ꝯtractibus.§.illo vcꝫ.⁊ ibi in glo.Ad id qđ dicit̃ dolo futuro renuntiari dicunt verũ esse expresse sed tacite sic;vt.ff.de pactis.l.si vnus.§.illud. in fine.preterea hoc fit legis auctoritate fingentis post lapsum biennij numerationẽ.Unde non videt̃ dolo facere creditor.vt ff.qui satisd.cog.l.fi.nec debitor dolum pati ex quo scienter renuntiat qꝛ scienti dolus nõ infertur.vt.s.de transac.l.si donationis.⁊ ꝙ exceptioni doli possit renũtiari allegat D do.ff.de verb.oblig.l.stipulationes cõmodissimũ vbi ₛm eum ponit̃ casus ꝙ si quis velit stipulationẽ caute cõcipere faciat ꝓmissorẽ renuntiare aliquibus excep.deinde in fine excep.doli que se extendit ad incertos casus nõ specificatos.vt eo.ti.l.doli clausula.⁊ ita intelligit ⁊ exemplificat ipsam.l.stipulationes.exponẽdo cõmodissimũ.i.vtile.concipi.i.exprimere. Ibi ad incertos casus.i.nõ expressos.D do.⁊ ex consuetudine apponit̃ in contractibus renuntiatio excep.nõ numerate pecu.doli ⁊ in factũ Et ex predictis patere potest solutio alterius dubie questiõis quã vidi de facto.Quoddã cõmune fecerat vnã obligationem mille librarũ cuidã creditori ⁊ renuntiatũ erat in ea exceptioni non numerate pecunie doli ⁊ in factũ ⁊ omni alterius iuris auxilio ⁊ lapsum erat bienniũ.consules ⁊ cõmune excipiebant ꝙ dicta obligatio facta erat pretextu cuiusdã pacis fiende ⁊ ꝙ nulla pecunia fuerat nũerata ⁊ dubitabat̃ vtrũ talis exceptio admitteret̃ que nõ videbat̃ ꝓprie exceptio nõ numerate pecunie nec doli sed ꝓbatio qꝛ ex alia causa q̃ꝫ mutui ꝓcesserat ipsa obligatio ⁊ ꝙ actum erat ꝙ si pax seruaret̃ ipsius obligatiõis nulla exactio fieri deberet nõ fuit diffinita sed transegerunt sapiẽtes tñ mediolani magis videbant̃ sentire ꝙ talis exceptio nõ admitteret̃ ꝑ iura supra ad hoc adducta in precedẽti qõne ⁊ maxime per.l.in cõtractibus.§.illo vcꝫ.⁊ glo.ibi positã licet Jac.butri.sentire videat̃ excep.simulationis qñcunqꝫ admitti vt dixi.d.l.si sub specie.s.de postula.⁊ ꝓ hoc.s.plus valere ꝙ agitur ꝑ totũ.Querit Cy.j.e.l.in cõtractibus.ver.quarto quero.Si quis confiteat̃ in iudicio vtrum possit obijcere exceptionem istam.⁊ dicit ꝙ si per modũ voluntarie iurisdictionis puta sicut fit tota die ad petitionẽ creditoris debitor spõte vadit ⁊ conficit instrumentũ obligationis corã iudice.⁊ ibi debituꝫ confitet̃ ⁊ appellant̃ in multis partis instrã guarentisie tunc dicit hanc exceptionẽ obijci posse. Si aũt in iudicio contentioso quod reddit̃ in inuitũ nõ presumit̃ facta spe future numerationis ⁊ ideo cessat hec exceptio.vt.ff.de verb.obli.l.inter stip. §.stichũ.bergomi tñ seruat̃ ꝙ si debitor suscipit preceptũ a seruitore qui ex ꝯsuetudine ibi habet iurisdictionẽ faciendi talia precepta ꝙ debitor soluat ad terminũ tunc nõ possit opponi hec exceptio nec etiã simulationis quasi istud preceptũ fungat̃ vice snĩe vt.l.debitoribus.de re iudica.⁊.l.si debitori.de iudi.⁊ no.j.de bo.q̃ libe.l.fi.in glo.magna.⁊ ideo perenitoria opponi nõ põt post talem snĩam vt.j.snĩam rescin.nõ posse.l.peremtorias.Item quero qñ debitori incũbit ꝓbare pecuniã nõ numeratã.vt qñ renuntiauit ⁊ est infra bienniũ quõ ꝓbabit mere negatiuã vt.j.eo.l.asseueratio.⁊.s.de ꝓbati.l.actor.Circa hoc dicunt D do.Guid.⁊ alij doctores ꝙ ꝓbare poterit istis modis.s.ꝑ confessionẽ aduersarij.nã hoc casu admittunt̃ positiones ⁊ interrogatiões negatiue.vt ex̃ de cõfes.c.j.li.vj.⁊ ibi no. ꝑ Archi.⁊ Jo.an.Item poterit ꝓbare ꝙ tpe cautionis emisse creditor dixit debitori facias cautionẽ qꝛ licet nõ habeã pecuniam paratã habebo hinc ad mensem et tibi numerabo cũ em̃ hec negatiua habeat in se implicitã affirmatiuam ⁊ habeat determinationẽ loci ⁊ tpis põt ꝓbari vt dixi.s.de ꝓbati.l.actor. Alij dicunt ꝙ ꝓbabit se alio loco fuisse q̃ꝫ quo dicit̃ cautioneꝫ emissam vt.l.optimã.j.de contrahẽ.⁊ cõmittẽ.stipl.Sed istud esset magis ꝓbare falsitatẽ instrĩ q̃ꝫ pecuniã nõ numeratã.alij dicunt ꝙ probat eoipso ꝙ contrariũ non probat̃. Alij dicunt aut confiteor pretextu future numeratiõis ⁊ tunc creditor probat numeratã aut pretextu cause preterite ⁊ tunc ego debitor. vt.j.e.l.gñaliter.⁊ põt isse ratio qꝛ vbi ex causa preterita fit cautio tunc magis fit vt declaret obligationẽ de preterito fuisse. ⁊ sic statim inducit consensum de pñti nisi debitor ꝓbet pretextu false cause factũ esse vt.d.l.generaliter.⁊.ff.de doli except.l. ij.§.circa.vbi aũt fit cautio spe future numerationis nõ habet consensum de pñti sed demũ secuta numeratione voluit obligari.⁊ ideo creditor habet ꝓbare nũerationẽ vel lapsum biennij.Itẽ põt ꝓbari ₛm alios ꝓbando cautionẽ emissam ex turpi causa hoc em̃ ꝓbando ꝯsequẽter ꝓbat nõ numeratã.Quid si debitor renuntiauit exceptioni nõ numerate pecunie ⁊ iurauit eã nõ opponere nunquid nõ obstante sacrõ.j.bienniũ obijcere poterit videtur ꝙ nõ.ne via periurijs aperiat̃ vt.s.si aduersus vendi.l.j.D do.⁊ Gui.cõtra ⁊ est expressum.j.e.l.penul. que incipit indubitati.⁊ ibi de hoc.⁊ ꝓ hoc.s.de legi.l.nõ dubium.Jure canonico puto secus vt ex̃ de iureiur.c.debitoris. ⁊.c.cũ cõtingat.Itẽ querit D do.si feci cautionẽ spe future numeratõis ⁊ ante bienniũ solui nunquid repetere possim lapso biennio.⁊ allegat ꝙ nõ quasi agnouisse videar cautionẽ factã vt.j.l.pxi.⁊ ibi in glos.In cõtrariũ videt̃ qꝛ conditio indebiti est personalis vt insti.de actiõibus.§.appellamus.⁊ sic durat xxx.annis.vt.s.de consti.pecu.l.ij.Itẽ qꝛ ꝑ solutionẽ sublata est prima obligatio vñ ammodo transcursus biennij nil operari debet.ar.ff.de dona.cã mor.l.ꝙ debitori.⁊ hanc opi.sequitur Jac.de are.j.eodẽ.l.gñaliter.⁊ ibi dicã.Ipse aũt D do.distinguit vtrum soluit sciens vel ignorans.⁊ ita no.j.l.px.Sed nõ bene video quõ hoc casu iusta ignorantia possit pretẽdi in facto ꝓprio vt.ff.ꝓ suo.l.vlti.cũ simi.Itẽ querit si debitor fecit cautionẽ spe future numeratiõis ⁊ infra bienniũ soluit ⁊ repetit per condi.inde.postea stetit per bienniũ ꝙ nõ opposuit excep.nõ numerate pecu.contra primã cautionẽ si ex ea cõueniatur an poterit exceptionẽ obijcere.Et videt̃ ꝙ nõ ꝓpter transcursum biennij qđ habet̃ loco numerationis ⁊ ita confirmata est dicta cautio vt.s.dictum est.D dof.nõ soluit ego aũt puto ipsam primã cautionẽ extinctam per solutionẽ.⁊ ideo nõ potuisse amplius reuiuiscere ꝑ repetitioneꝫ pecunie solute.vt.ff. de solu.l.qui res.§.aream.⁊ ideo nõ sit opus excep.predictam obijcere licet videat̃ cõtra.s.ꝙ resurgat.j.de sentẽtijs.l.libera. ⁊.ff.de solut.l.si quis aliã.Sed dato ꝙ resurgeret adhuc puto talem exceptionẽ posse obijci post bienniũ cũ infra bienniũ sit facta eiusdẽ querela ⁊ ꝓtestatio ꝑ repetitionẽ pecunie tanq̃ꝫ indebite solute ꝑ talem em̃ ꝓtestationẽ perpetuat̃ ipsa exceptio. vt.j.eo.l.in cõtractibus.§.fi.Notandum est etiã vnũ qđ hic in glo.notat̃ ⁊ qđ sepe allegat̃ ꝙ si in instrõ contineat̃ debitorẽ recepisse pecuniã cessat exceptio nõ numerate pecunie nisi ꝓbaretur cõtra instrm qꝛ instrõ statur vt.s.de ꝓbat.l.cũ precibus. Sed vt dicit glos. notarius hoc nõ debet ponere in instrõ nisi viderit debitorẽ recipere ⁊ pecuniã numerari.aliud est ergo in instrõ cõtineri debitorẽ pecuniam recepisse ⁊ aliud confessum esse se recepisse.⁊ idem no.in glo.s.si certũ peta.l.si ex pretio.⁊ licet nõ sic clare.ff.de ꝓbat.l.cũ de indebito.ver.sin aũt cautio. in prima glo.⁊ bene ꝑ Azo.in summa huius titu.vlti.colũna. §.porro creditor.⁊ vide qđ notat̃ qꝛ ibi soluit̃ cõtrariũ de.l.vltima.j.de dote cau.nõ numerata.⁊.j.eo.l.in ꝯtractibus.in pn.

vbi videt̃

vbi videtur qd̃ licet in instrumẽto cõtineat̃ dotem vel pecuniã numeratã tñ obijcit̃ exceptio nõ numerate pecunie ⁊ nõ numerate dotis sꝫ so. vt in ↄtrarijs not. ⁊. d. §. porro. ⁊ dicta glo. l. cũ de indebito. ver. sin autẽ cautio. Et lꝫ glo. nihil allegẽt ad pbãdũ istam differẽtiã an in instr̃o ↄtineat̃ recepit vel ↄfessus est se recepisse ad hoc bñ facit. ff. de vsuris. l. tutor. §. fi. ⁊ si legat̃ alicui sub cõdi. si. x. dederit heredi licet ab herede liberet̃ nõ videtur dedisse nec impleta esse conditio. vt. ff. de ↄditio. ⁊ demon. l. iul̃. al's icipit si heredi licet ↄtra videat̃. ff. de ver. sig. l. solutionis. sꝫ nõ est recte intuẽti q̃ꝛ aliud in verbo solutiõis vt ibi quã dationis. vt in. l. iul̃. solutio eñ intelligit̃ sicut placet creditori numeratio v̇o vel datio veꝝ factũ exigit. Et ex predictis solui poterit qd̃ quã vidi de facto tytiꝰ petebat a seio cẽtũ q̃ dicebat sibi mutuasse nõ potuit pbare mutuũ sꝫ pbauit ↄfessionẽ debitoris ↄfitẽtis sibi mutuatũ dubitabat̃ an h̃ pbatio sufficeret ⁊ termĩatũ fuit qd̃ nõ cũ nõ esset intẽtata actio ex ↄfessiõe sꝫ certi cõditio ex mutuo ⁊ aliud est mutuũ seu numeratio aliud cõfessio: vt ex predictis ptꝫ. Et hec q̃stio late disputat̃ in speculo de teste. §. j. ver. sꝫ pone egi cõtra te ad. x. ⁊ soluit̃. vt dixi. de hoc vide plenissime. j. depositi. l. iiij. in. q. dñi Nicolai de matarellis. Si ãt actor nõ arctasset se in libello ad numerationẽ sꝫ dixisset eũ sibi simpliciter obligatũ ex mutuo tũc forte sufficeret pbare cõfessionẽ debitoris pñte creditore nõ eo abñte. vt. ff. de ↄfes. l. certũ. §. si qs absente. de quo. i. an valeat cõfessio facta absente aduersario plene dixi. s. de pba. l. rõnes. In glo. magna circa mediũ. Ibi siue ei pbet̃. s. qd̃ nõ numerauit. Old. Ibi huic oneri nõ sibi sꝫ aduersario iposito. Ol. Ibi ne nihil renũtiatio opetur qd̃ esse nõ dꝫ. vt. ff. de lega. j. l. si qñ. ⁊ hãc approbãt Odo. ⁊ Ja. bal. Cy. sꝫ Jac. de ra. tenet qd̃ nõ obstãte renũtiatiõe semp j. bienniũ incũbit creditori onus pbãdi numerationẽ q̃ꝛ istud bñficiũ introductũ est fauore publico ⁊ in succursum facilicitatis debitoꝝ q̃ ppter indigentiã de facili cõfitent̃ spe future numerationis. vt. j. in fine dicã. vnde si tali bñficio posset renũtiari eadẽ facilitate ⁊ indigẽtia renũtiarẽt arg. s. titu. pxi. l. si mulier. ibi ne ex ↄña sue fragilitatis ⁊c. Ne ergo hmõi bñficiũ sit frustratoriũ. vt. ff. de iudi. si pretor ei renũtiari nõ potest ⁊ q̃ꝛ ex hoc inuitarent̃ creditores ad faciendũ debitores cõfiteri ⁊ renũtiare qd̃ esse nõ dꝫ vt. l. cõuenire. ff. de pactis dota. ⁊ ad. l. si qñ qd̃ renũtiatio dꝫ aliqd opari veꝝ est si est efficax vt predixi Cy. licet predicta opinio iudicio meo vera ⁊ equa sit totꝰ tamẽ mũdus seq̃tur glo. Ibi si quasi hoc est falsum imo vsq ad biẽniũ tñ datur cõditio. vt. s. de cõditione ex. l. ⁊ sine cã. ⁊ ibi not. ⁊. s. dixi. Ibi iam numerata sit ⁊ hoc videt̃ optime facere. j. eo. l. si intra. in fine. ⁊. s. de cõditiõe ex lege. l. fi. ⁊ hec ibi approbat̃. Old. ibi. l. actor. in fine. ⁊. j. e. l. asseueratio. ⁊ hãc sequit̃ Dyn. ff. de excep. l. j. ⁊. ij. circa glo. magnã. Sꝫ ↄtra hãc solutionẽ videt̃ q̃ꝛ etiã qñ reus excepit negatiue pbat p indirectũ. vt. j. de ↄtrahẽ. ⁊ cõmit. stip. l. optimã. Item etiã in hac exceptiõe negatiue pposita qñq pbat debitor puta qñ renũtiauit ⁊ est. j. bienniũ. vt dixi. s. e. l. ver. Itẽ quero qñ debitor ⁊ iõ dic fm Cy. qd̃ reus regl'ariter pbat exceptionẽ. fallit in hac excep. iõ qd̃ debitores pecunia indigẽtes cõsueuerũt cõfiteri ad voluntatẽ creditorũ spe future numerationis ⁊ ideo ppter bonũ publicũ ⁊ in fauorẽ debitoꝝ iura statuerũt debitores vsq ad bienniũ posse excipere de nõ numerata pecunia ⁊ creditoribꝰ incũbere onus pbãdi numerationẽ. vt. d. l. asseueratio. ⁊ pro hoc arg. ff. de legibꝰ. l. nã ad ea. fm Pe. ⁊ Cyn.

CUm fidem. Cõcor. ff. ad macedo. l. sꝫ iulianus. §. fi. ⁊ vide qd̃ notaui. s. l. pxi. ver. Itẽ querit Odo. ⁊ lec. bul. magis placet q̃ꝛ magis est cõsona textui dũ dicit agnoscẽs qd̃ indicat sciẽtiã ⁊ eã approbat Cy. q̃ querit nunqd idẽ sit si debitum agnouit exponẽdo scd̃am cautionẽ ⁊ dicit qd̃ nõ ar. s. tit. pxi. l. si mulier. ⁊ q̃ꝛ facilius debitores faciũt cautiões q̃ꝫ soluãt ⁊ ideo nõ est tãta presumtio. Cy.

COntra qui propriam. Clarius est in nouellis sub titulo si res suas iter liberos pater distribuerit. §. si qs platã. in prima parte nouellarũ. Et hꝫ qnq dicta primũ qñ debitor negat suã scripturam ex qua conuenitur q̃ꝛ tenetur in duplum. Secundo qñ confitetur suam esse scripturã sed negat pecuniã numeratã ⁊ eadẽ pena punitur si actor oneret̃ pbatione alio modo q̃ꝫ p sacramẽtũ. Si autẽ p sacramẽtũ pbet cessat pena dupli ⁊ punit̃ in expẽsis. Tertiũ dictũ est qñ negat numerationẽ in pncipio postea confitetur sꝫ dicit se soluisse in totũ vel p parte nam ppter mẽdaciũ nõ admittit̃ ad pbandũ solutionẽ hec vera in reo. Quare dicitur qd̃ eadem pena imponit̃ actori negãti ppriã scripturam qua continebatur debitorẽ soluisse. Quinto eadem pena imponitur tutoribus ⁊ curatoribus inficiantibꝰ ppriã scripturam in causis pupillorũ vel adultorũ hoc dicit. Et dic contra scilꝫ ad. l. C. nam in. l. C. debitor agnouit qd̃ agnoscere nõ debebat hic autẽ nõ agnoscit qd̃ agnoscere debebat. Ibi numerationem inficiat̃ confitetur tamẽ scripturã esse suã. Old. Et dic fm Jaco. de are. qd̃ hec aut̃. vendicat sibi locũ solum in abnegante scripturã manu eius scriptam nõ autẽ si negaret se teneri ex aliquo instrumento publico alterius manu confecto vel alia scriptura alterius manu scripta ⁊ dato qd̃ neget nihilominus admitteret̃ ad solutionẽ pbandã ⁊ regulam iurꝫ nemo ex his ⁊ ea que ibi notantur. ⁊ per Dy. extra. e. titul. c. nullus pluribus. libro. vj. ⁊ de excep. l. nemo. ⁊ ibi in glo. ⁊ hoc etiã sentit hic glo. ij. ibi sed quid si publicã. Cautius tñ est qd̃ dicat nego numeratã ⁊ si numeratã apparet dico me soluisse per. l. j. de excep. l. si quidem. cum ibi notatis. Qd̃ facit ad questionẽ si quis accusatur de homicidio ⁊ negat se fecisse ⁊ facta probatione cõtra eum vult probare qd̃ ad sui defensionem fecerit qd̃ audiri debeat licet prima facie hec aut̃. ppter mendaciũ videatur innuere qd̃ nõ audiat̃. ⁊. j. e. l. generaliter. de hoc notaui fm Dy. dicta. l. nemo. de except. ⁊ dicã. d. l. si quidẽ. Cautius tamẽ est vt pdixi qd̃ dicat nego me occidisse qd̃ si apparet dico qd̃ ad mei defensionẽ. In glo. ex qua oblgiatꝰ est ibi si sine ea sit obligatꝰ q̃ꝛ tunc habet locũ hec aut̃. Old. In glo. actione ex eo cõtractu imo conditione ex lege fm Cyn. quia est obligatio noua a lege inducta. vt. ff. de conditione ex lege. l. vnica. Cynus. In glo. sꝫ cum sublata ibi hoc duplum: scꝫ quando nihil soluerat. Oldr. Ibi vel simplum scꝫ qñ soluerat sed solutio facta sibi nõ pficit quia numerationẽ negauit. Oldra.

ADuersus. Pro declaratione vide qd̃ not. s. de condi. ob turpẽ causam. l. j. ⁊ latius de eden. aut̃. si qs in aliquo documento vltra pncipiũ. ⁊ facit. j. l. pxima. qd̃ eñ hic dicit̃ de substitutione obligationũ dicit illa de substitutiõe personarũ. Oldra. Et tene opinio. Ir. in glos. hic notatam alijs omissis que nõ sunt vere fm Cynum.

FRustra. Licet glo. videat̃ hãc. l. intelligere in fideiussore ⁊ ille itellectus in se verus sit tñ nõ cõuenit litere sꝫ dic qd̃ loquit̃ in eo q̃ substituit se in locũ alterius aĩo nouandi qui nõ potest excipere. vt. s. e. l. pxima. Cy.

SI quasi. An hec cõditio sit biẽnalis vel ppetua dic qd̃ biennalis. vt dixi. s. e. l. si ex cautione. ⁊ facit hec lex clare p opinione Pe. q̃ tenet qd̃ ex cautione facta spe future numerationis quis obligatur naturaliter ⁊ ciuiliter cum hic dicatur p cõditionem obligatũ repeti posse Cy. de hoc notat. s. de iuris ⁊ facti igno. l. cum quis. Cy.

SI intra. In gloss. vel corã vicinis. in fine de hoc dic vt ibi dixi. ⁊ in glo. In glo. sed ex quo tẽpore ibi quidã dixerunt statim. vt. ff. de euic. l. si predio. ⁊ de verbo. obliga. l. ad diem. sed de hoc dic latius vt notaui. s. in quibus causis in integ. restitu. nõ est necessaria. l. fi. ⁊ de temp. in integ. resti. l. ea q̃. Itẽ no. qd̃ hec lex in fine ibi omnino heres eius ⁊c. facit qd̃ lapso biennio nulla exceptio etiam doli vel in factum possit opponi de quo plene dixi. s. e. l. si ex cautione.

CUm vltra. Ibi in stipulatiõe interposita ↄfitẽdo se accepisse spe future numeratiõis. In glo. ibi insolidũ ar. s. si cer. petat̃. l. si nõ singuli. Ibi nõ re sꝫ verbis. vt institu. de duobꝰ reis. §. j. ⁊. ff. de duobꝰ reis. l. ij. Ol. In gl. pen. in fi. hãc approbat Odo. ⁊ glo. pma. s. e. l. si ex cautione.

ASseueratio. Primo ponit dictũ scd̃o rñdet obiectioni reddẽdo rõnẽ diuersitatis casuũ Cy. Ibi tpis diuersitat̃. s. biẽnio sꝫ ẽ ppetua hec exceptio solu. Ibi nec huic scꝫ snie. Ol. Ibi certa die. i. post bienniũ. Old.

SI transactiõis. Ibi paladio ppriũ nomen ⁊ cõcor. s. de transac. l. si nõ transactionis. Old.

TAm mandatori. In fine. imo etiã creditoribꝰ debitoris cõpetit hec exceptio. vt. j. e. l. si cui. Et de hoc an ⁊ qñ exceptio pncipalis cõpetat fideiussori hic plene notat̃ p Cy. ⁊ nota. ff. de excep. l. exceptiões. Cy. In glo. vltima ibi numeratio postea facta. s. p creditorẽ debitori. Ibi reuocare mandatũ. vt. ff. qd̃ iussu. l. j. §. sed ego quero. Oldra. in fine. dñs Gui. in hac vltima qõne cõtrariũ tenet q̃ꝛ ex quo est quesita exceptio fideiussori sibi auferri nõ potest facto debitoris vel

creditoris per prealleg.l.de pactis.l.fin.⁊ de contratabulas.l.si post mortem.§.fin. Ego autē puto opinionem gloss. veram ⁊ eam etiā approbat Cy.quia cū fideiussor se obligauerit spe future numerationis si postea numeretur conqueri nō potest nisi forte iusta causa superueniret puta inopia debitoris ⁊ denuntiaret creditori ne solueret tunc eñ haberent locum allegata pro ⁊ contra in questionibus Py.xxxj.qōne que incipit lucius tytius fideiussit ꝓ gaio.

Generaliter. Primo ponit statutū generale. Secūdo excipit ab eo. Tertio rationē statuti subiungit. Cyn.⁊ cōtinue est in practica.⁊ ideo latius tradā quā glo.⁊ de materia ista notat̃ in glo.ff.de ꝓbatio.l.cū indebito. ⁊ latius in summa huius tituli ⁊ p Inno. extra de electione.c.per inquisitionē et per cōpo. Deinde ꝭm Jaco.de are.opponit̃ de.l.si ex cautiōe.s.e.glo.hic ⁊ ibi.⁊ O do.⁊ Cyn. dicūt qō aliud est in mutuo vt ibi aliud in alijs cōtractibus vt hic. Simon vincētinꝰ nō facit differentiā inter mutuū ⁊ alios cōtractus. Sed dicit aut confessio cōtinet causam antecedentem vt qꝛ confiteor me debere x.ex causa venditionis facte ⁊ tunc nō opponitur exceptio. vt hic siue sit mutuū siue alius contractus. Si vero non continet causam antecedentem tunc opponi possit.vt in.l.contraria. Et accipit pecuniam pro qualibet re quo ad hunc titulū.⁊ exponit numerata vel etiā tradita si numero nō consistat ⁊ pro hoc facit.j.e.l.in cōtractibus.in principio.⁊.§.sed qm̃.vbi de deposito loquitur.⁊ ibi de hoc dicetur ⁊ hec litera que dicit ex antecedente causa.⁊.s.eo.l.aduersus.⁊ hāc opinionē sequit̃ Jaco. butrigarij ⁊ eam vsus approbat. Et ideo in quolibet contractu nō soluz in mutuo cōmuniter apponit̃ renūtiatio exceptionis nō numerate pecu. Sed ꝭm opi.glos.que appellat̃ hic antecedens causa: dic causa ex qua cōfessio oritur que dr̃ antecedens respectu scripture que eā sequit̃ vel respectu obligatiōis primo eñ est cōtractus deinde obligatio ex ipso ꝯtractu postea actio ex ipsa obligatiōe vt.ff.de ꝓcura.l.licet.§.ea obligatio Sed verius est qō ista tria vno cōtextu oriant̃. Itē op.de aut̃. si quis in aliquo documēto.so.⁊ dic vt ibi notaui vltra princi. Itē op.de.l.in cōtractibus.§.sup ceteris.dic qō illa in ꝯfessione ad liberandum que preiudicat post.xxx.dies hic ad obligādum que preiudicat statim. Sed hāc solutionē videtur tollere lex arrianus de actio.⁊ obliga.⁊ de regu.iur̃.l.fauorabiliores. Sed hoc ideo qꝛ in confessione ad obligandū grauatur creditor in vno qꝛ etiā post tēpus admittit̃ exceptio in cōfessione ad liberandū nō post.xxx.dies ⁊ ideo reuelet̃ in alio vt statim preiudicet arg.ff.de iureiuran.l.eum qui. Item cōfessio ad liberādum valet etiā sine cā.vt.ff.de pactꝭ.l.tale igit̃ in hoc grauet̃ vt preiudicet demū post.xxx.dies. Itē oppo. de.l.vltima de dote cau.nō numerata. Sed ibi de alia exceptio.scꝫ nō numerate dotis vbi alia tēpora statuūtur. Itē oppo. qō possit cōtra propriam confessionē venire emissam pretextu false cause. vt.ff.de doli excep.l.ij.§.circa. Sed dic qꝫ venit cōtra ꝓbata falsa causa.vt ibi al's nō vt hic. Itē alio modo cōtra dicit qꝛ admittitur quelibet ꝓbatio hec demū p scripturam. Sed dic qō vbi demū confessio facta est in scriptis tūc demū ꝓbatur cōtra per scripturā vt hic al's quolibet modo vt in cōtrario. Item oppo.qō cōtra cōfessionē iudicialē quis venire pōt.vt.l.error.s.de iurꝭ ⁊ facti igno.ergo magis cōtra extraiudicialē.sꝫ dic qō verū est errore ꝓbato.vt hic ⁊ in cōtrario not. Sed in alio contradidit qꝛ hic demū p scripturā ꝓbatur ibi quolibet modo et si dicas hic cōfessio in scriptis ibi sine scriptis male dictū videt̃ qꝛ confessiones iudiciales scribuntur in actis. Sꝫ dici pōt qō in.l.cōtraria nō auditur post sentētiā ⁊ ideo in hoc releuetur vt quelibet ꝓbatio admittat̃. Vel ideo qꝛ ibi etiā sine causa valet confessio vel qꝛ cōfessiones iudiciales quodāmō ab initio prestant̃ qꝛ iudiciū reddit̃ in inuitū.vt.ff.de verb.obli.inter stipulantē.§.j.⁊ ideo quelibet ꝓbatio admittit̃ extraiudicialis autē fit mera voluntate ⁊ ideo ꝯtra ꝓbatur demū p scripturā.vt hic. Oppo.de leg.cū precibꝰ.s.de ꝓba. vbi ꝓbatur cōtra scripturam quolibet modo. Sed ibi fit ꝓbatio demū ad reprobandū scripturā hic cōtra scripturā ⁊ cōfessionē ꝓpriā. Sed cōtra hoc videtur qō cōtra vtrūqꝫ admittat̃ qlibet modus ꝓbandi.vt.j.de cōtrahē.⁊ cōmittē.stip.l.optimā.⁊ institu. de inutili stip.§.itē. verboꝝ. Dic aut inficiatur scripturā ⁊ cōfessionē fore factam ⁊ ita arguit de falso ⁊ habēt locū cōtraria: aut confitetur vtrūqꝫ factū sed dicit rei veritatē aliter se habuisse ⁊ habet locum hec lex. Sed contra hoc videtur qō talis exceptio simulationis nō tantū p scripturā sed alijs modis possit ꝓbari.vt.s.de postul̃. l.si sub specie.si certū petat̃.l.si nō singuli.⁊.l.si ex pretio.⁊ plus valere qō agitur ꝙ totū. Sed dic aut volo ꝓbare qō sic fingebamus ⁊ simulabamus ⁊ habēt locum contraria aut volo ꝓbare qō errabamus et ex tali errore emissam confessionē ex falsa causa ⁊ habet locū hec lex. Itē oppo.de.l.in exercēdis.s.de fide instrum̃. sed hoc sepciale sicut in multis alijs casibus quos notaui.s.si minor se maio.dixe.l.iij. Itē oppono de.l.j.j.de falsa causa adiec.legato.⁊ solu.vt in glos.q̃ incipit.vt.s.de rebus credi. Item opponit̃ qō nulla admittat̃ ꝓbatio in contrariū. vt.s.ad velleia.l.antique.⁊.j.arbi.tute.l.fi. Sed ibi spāle ⁊ ratio specialitatis in cōtrarijs colligit̃. Oppo. qō nō preiudicet cōfessio cū sit priuata scriptura.vt.s.de proba.l.instrumēta. sꝫ solu.vt.s.e.l.si ex cautione.⁊.j.in cōtractibus.in princi.⁊ plene notaui in.l.cōtraria.⁊.l.rōnes.eo.titu. Quere vt in glos.an hec lex loquatur in confessione sine scriptis.⁊ dicit gloss.qō sic per fi.l.⁊ tunc admittit̃ etiā p testes ꝓbatio in cōtrariū.hoc verum puto nō per hanc.l.quā credo loq solū in cōfessione in scriptis vt ex litera colligitur.sed per.§.circa in.l.ij.de doli excep.⁊ intelligo hanc.l.in scriptura publica ⁊ priuata.vt predixi.s.eo.l.si ex cautione. Sed quomodo veniebat cōfitens cōtra dic vt dixi nō arguendo scripturā de falso qꝛ tunc etiā p testes ꝓbaret vt dicta.l.optimā.⁊.l.cū precibus.nec simulationē.vt.s.dixi lꝫ glo.videatur sentire contrariū. Sed p errorem ⁊ ex falsa causa dicebā emissam cōfessionē. Item an post bienniū admittatur talis probatio in contrariū plene dixi.s.eo.si ex cautione. Itē querit glo.an stipulatio sine causa valeat ⁊ dicit qō sic sed nisi causa ꝓbaretur reus absoluitur.hoc idem notat̃.ff.de acquir̃. reꝝ do.l.nunqꝫ nuda.de interroga.act.l.j.§.fi.⁊ de doli excep.l.ij.§.circa.⁊ pro hoc.ff.de dona.l.nuda.⁊ quādo dies leg.ce.l.huiusmodi. In cōtrariū qō valeat notat̃ p Azo.in summa auten.de instru.caute.⁊ fide.circa mediū qꝛ ꝭm eum presumūtur omnia solēniter acta. Idem notatur.ff.de constitu.pecu.l.iij.§.j.⁊.l.hactenus.§.fi.de regu.iur̃.l.qui cū aliquo. vltra mediū glo.ibi potest etiā elegantissime ⁊c.⁊ videtur casus.ff.de verbo.obli.l.si diuortio.⁊ quia si recte inspiciantur tituli de verb. obli.nō exprimit̃ cōiter aliqua causa qꝛ stipulatio de se sine causa sufficit ⁊ dr̃ a stipite hoc est firmitate ita qō ista obligatio verborum ita p se sufficit sicut illa que re vel alijs modis contrahitur. Ad.§.circa respondetur qō ibi putabat̃ causa subesse que nō suberat ⁊ hanc dicit Cynus fuisse opiñ. Hug.in distinctionibus suis q̃ incipit qm̃ quidam in iudicijs ⁊ eam approbant Jac.de ra.⁊ Pe.ꝭm eū hic ⁊ Jo. de blonosco in libello suo de act.ex stip. Cy.de hoc etiā tetigi.j.de operis libertoꝝ.l.j. Non obstat.l.cum de indebito.ff.de probat̃.quia ibi loquitur de cōfessione vbi causa exigitur nō de stipulatione vbi omnia presumuntur solēniter acta vt predixi. Alia opinio est que hic ponitur aut quis ex certa scientia promittit sciens se nō teneri ⁊ tūc talis scientia inducit causam dona.qꝛ donari ⁊c.vt.ff.de dona.l.donari.⁊.l.in edibus.⁊ videtur expressum de operis libertorum.l.cāpanus.⁊ pro hoc de regu.iur.l.cuius p errorē. Si vero per errorē ⁊ credens se ex aliqua causa teneri tunc obst.doli exceptio. vt.d.§.circa in.l.ij.de doli excep. Si vero dubitat̃ vtrū p errorē vel ex certa scientia qꝛ nemo presumitur iactare pecunias suas. vt dicta.l.cum de indebito. presumetur facta promissio p errorē.⁊ ideo nisi causa probetur obstabit doli exceptio ⁊ ita tenet Azo in summa huius tituli vltra prin.⁊ hāc approbāt Ja.de are.⁊ butrigarij p hāc.l.⁊ Cy.finaliter.⁊ dñs Dy.eā innuit in quadā parua apostilla posita.ff.de ver.oli.l.si diuortio sup verbo stipuletur vbi dicit a marito sciente se non teneri ⁊ eā post multa videtur tenere.d.§.circa vbi de hoc satꝭ notat ⁊ extra de reg.iur.c.qō semel placuit.lib.vj.⁊ institu.de act̃.§.de cōstituta in lectura sua.⁊ glo.ff.solu.matri.l.pen.dñs O do.hic tenet qō stipulatio sine causa valet de rigore iurꝭ.sed de equitate datur doli exceptio p.§.circa Rofr. indistincte tenet qō sine causa nō valeat in libello de cōditione sine causa circa mediū ver.opponitur.⁊ de certi cōditione ex stipulatiōe circa finē.versi. Itē querit̃ an in stipulatione sit causa inserenda ⁊ vtrubiqꝫ satis notat. Et hanc opinionē vidi cōiter in iudicijs obseruari ⁊ ad hoc bñ facit.j.de apochis publicis.l.j.li.x.circa mediū ibi dies mēsis consul causa ⁊c.⁊ hāc etiā sequit̃ Gui. de suz.⁊ videt̃ bñ ꝓbari.ff.de verb.obli.l.v.§.cōuentionales.dñs Ol.distinguit aut allegat̃ defectꝰ cause ad annihilandā ꝓbationē ⁊ obtinet.l.cū de indebito.§.penul.aut ad euacuandā obligationē ⁊ tūc aut est defectꝰ cause in cōtrahēda obligationis substātia qꝛ ṽe nulla causa subest ⁊ obtinet.l.ij.§.circa. Aut in verboꝝ forma ⁊ tūc si ꝓbet̃ causa vere adesse sufficit lꝫ expressa nō fuerat vt hic in litera innuitur ⁊ not.d.§.circa in glo.pua que incipit tꝫ ergo ⁊c. Ol.in realibꝰ vt si cōfiteor rē tuā esse nō est opus cā ꝭm Cy.vt dicā.j.in distinctione. Old. In eo aūt qō hic dicit glo.de cōfessiōe ad liberandū sic dicit Jac.de are.aut cōfessio fit ad demonstrandū liberationē iam factam ⁊ tūc si in scriptis facta fuerat obligatio ⁊ hꝫ ꝓbari liberatio p modū q

habetur

habet.§.de testi.l.testiū.⁊ aut.rogati.cū ibi notatis.Si vo fiat
confessio ad liberationē parandā.vt.l.tale.ff.de pactis.tūc suf
ficit cōis ꝓbatio ⁊ idē si obligatio erat sine scriptis. vt.j.e.l.in
cōtractibꝰ.§.sup ceteris.Itē querit idē Ja.si soluat a debito-
re pecunia cōfessata ⁊ nō nūerata ante bienniū nūqd post bien
niū repeti poterit⁊ tenet qd sic p.l.qd si debitori.ff.de dona.cā
mortis.Jac.⁊ de hoc dixi.s.e.l.si ex cautione.versi.Itē querit
O do.Denuo si teneamꝰ opinionē predictā qd hec.l.locū ha-
beat nō solum in mutuo sed in alijs cōtractibꝰ que est ratio qd
in mutuo pōt opponi exceptio vsq ad bienniū ⁊ in dote vsq
ad tpa q̄ tradunt.j.de dote cau.l.fi.In alijs aūt cōtractibꝰ sta-
tim preiudicat.d.Ja.dicit qd in mutuo ⁊ in dote sepiꝰ ꝯtingit
emitti cautionē spe future numerationis q̄ in alijs cōtractibꝰ
ideo longiꝰ tps datur ad excipiendū⁊ in alijs cōtractibꝰ statim
preiudicat vbi nō sic de facili cautio emittit spe future cause sz
magis rōne cause p̄terite vel p̄sentis ad ea em̄ q̄ raro ⁊c. vt.ff.
de leg.l.nā ad ea.⁊ in aut.vt matres debitrices.§.quapropter.
similis rō reddit in gl.j.e.l.in cōtractibꝰ.§.fi.in fine vltie glo.⁊
de falsa cā adiecta lega.l.j.¶ Itē q̄rit.O do.quō poterit p scri
pturā ꝓbari ꝯtra cōfessionē factam ex precedenti cā ⁊ dicit qd
ꝓbabit hoc modo si in cautiōe cōtinet me debere.x.ex locatiōe
vel vēditione si habeo aliā scripturā cōtinentē inter me ⁊ vēdi
torē vel locatorē actum esse qd talis venditio vel locatio nul-
la eēt ⁊ qd facta erat vt vēditor defenderet a collectis vel ne do
mus diruetur vel ex simili causa talis scriptura hn̄ euacuat et
eneruat cautionē ⁊ cōfessionē. vt.s.plus valere qd agitur p to
tum ⁊ita sentit hic glo.licet nō sic clare.Pro declaratione igit
materie huiꝰ.l.subijcio distinctionē pleniorē quā tradāt glos.
Azo.O do.⁊ Inno.⁊ cōpost.dicto.c.p inqsitionē de elec.Nam
cū qs cōfitetur aut in iudicio.Aut extra iudiciū.Aut inter vi
vos.Aut in vltima voluntate si in iudicio qs cōfitet dic vt no-
tat.s.de iuris ⁊ facti ignorā.l.error.j.de ꝯfes.l.vnica.⁊ p Azo.
in summa.e.ti.⁊ Gof.⁊ Hostieñ.⁊ ibi etiā dicā ⁊ p Cyn.⁊.ff.de
interro.act.l.de etate.§.fi.⁊.extra de ꝯfes.p totū in glo.⁊ p In-
nocē.⁊ Gof.⁊ Hostiē.in summa eiusdē tituli⁊ in speculo.e.titu
lo.⁊ plenius in titulo de cōfessionibꝰ.Ex quibꝰ colligit qd cōfi
tenti ꝓ se nō prodest sz cōtra se obest. Qd est verū sm multos
nisi vno cōtextu ꝯfiteat ꝓ se ⁊ cōtra se qr tūc sm eos etiā ꝓ se fa
cta valet vt latius dicet.j.de excep.l.siquidē.Si vo cōfessio fit
extra iudiciū ⁊ iter viuos de hoc not.xxxj.q.ij.lotbariꝰ in glo.
⁊ latius p Archi.⁊ etiā in remissionibꝰ datis.s.primo mēbro.
Et dic aut fit ad alium sibi obligādū ⁊ nō valet.vt.s.de ꝓba.l.
exēplo.Aut ad obligādū se alteri.Et tūc aut spe future nume
rationis vel alterius spei de futuro. Aut pretextu alicuius de
preterito.Circa primū qn̄ de futuro videndū est qd operetur
⁊ an ⁊ qualiter cōtra ꝓbetur.Dic ergo qd aut cā fuit expressa.
Aut nō.Et aut in scriptis.Aut sine scriptis. Si cā fuit exp̄ssa
aut mutui vel dotis aut alia. Si mutui preiudicat lapso bien-
nio.vt.j.e.l.in cōtractibꝰ.in prin.s.e.l.j.⁊.l.si ex cautione. ⁊ ibi
plene dixi.Et qn̄q datur exceptio in factū.vt.s.e.l.cum vltra.
Si ex causa dotis confiteat preiudicat post tpa que habent.j.
de dote cauta.l.fi.⁊ aut.ibi iposita.Si ex cā depositi statim.vt
j.e.l.in contractibus.§.sed qm̄.⁊ ibidem in alijs casibus dicto
c.positis. Si vo ex alijs causis actio ⁊ exceptio locū habent.vt
ff.de cōditione sine causa.l.j.⁊ in eis nō habet locū exceptio nō
numerate pecunie sed doli que semp est ꝑpetua. vt.ff.de doli
excep.l.pure.in fine nisi daretur in locū exceptionis nō nume-
rate pecunie.vt predictū est. Et hoc verū sm Cy. in cōfessione
que fit sup actionibus ꝑsonalibus vt exigat causa.Sup reali-
bus autē vt si cōfiteor rē aliquā tuā esse dicit sufficere sine alia
causa arg.a simili.ff.de excep.rei iudicate.l.⁊ an eadē.§.actio
nes.Cy. Et que sit ratio diuersitatis inter mutuū et dotem ex
vna parte ⁊ alios contractus ex altera dixi.s.hac.l.ver.denuo
si teneamus.Licet Simon vicentinus.vt dixi in princi.l.nō di
stinxerit inter mutuū ⁊ alios cōtractus tn̄ predictā distinctio-
nē vidi cōiter approbari.Si ad liberandū dic.vt.j.l.prima.§.
sup ceteris ⁊.j.subijciā.Si ergo querat an in predictis admit
tatur ꝓbatio in contrariū dic in his in quibus post cautionē
potui excipi al's nō quasi consensus supueniens firmauerit in
alijs nō sic nisi fauor depositi faceret obligationē cū effectu ab
initio intelligi vt predixi.nec obstat.j.l.prima.§.illo qd expa-
rare videt qn̄ ab initio preiudicat ⁊ qn̄ ex post facto qr verū est
quo ad hoc vt iurare non teneat.vt ibi nota.Si vero confessio
fit pretextu alicuius cause de preterito incōtinēti preiudicat vt
hac.l.⁊.s.e.l.aduersus.⁊ notat.j.e.l.in cōtractibꝰ.in principio
⁊ instituto de literarū obligatione in principio.de hoc tamē vi
de latius.j.depositi.l.iiij.in questione dn̄i Nicolai.An autē cō
tra probetur dic aut cōfessio est sine scriptis ⁊ probat cōtra cō
munibus ⁊ legitimis modis.vt.d.l.ij.§.circa.ff.de doli excep.
de solu.l.prout quisq.⁊ de acqui.posses.l.q̄uis saltus. ⁊ de fi-
de instru.l.in exercendis.Cy.tamē hic ver.xv.queritur in du-
bium reuocat ⁊ glo.vtrū hec lex locū habeat si cōfessio fiat ex-
tra iudiciū sine scriptis corā testibus ⁊ videt qd non qr hec lex
dicit in scriptis.⁊.j.l.prima.in p̄nci.⁊ institu. de literarū obli-
gatione vbi dicit scripsit ⁊ videt expressum.ff.de act.⁊ obliga.
l.nō figura.⁊ ibi in glo.⁊ p me.In cōtrariū facit.d.l.in exercē-
dis.Jac.de ra.sm eū tenet qd hec locū nō habeat de rigore sz
de equitate sic ⁊ detur vtilis quia nō est reperire qd pactū ve-
stiatur presentia testium ⁊ idem tenet Pe.⁊ videt sentire glos.
s.si certum petatur.l.si nō singuli.ad.l.in exercendis. respon-
det qd verū est quo ad probationē nō ad inducendā obligatio
nem.Cyn. Si confessio fit in scriptis si quidem agatur qd con
tractus fiat in scriptis exigitur maior numerus testium si exce
dat librā auri.vt.s.si certū peta.l.fi.cum ibi notatis.si hoc non
agitur aut dico scripturā falsam⁊ adhuc probo modis cōmu-
nibus.vt.s.de ꝓbationibꝰ.l.cū precibus.⁊.j.de cōtrahē. ⁊ cō-
mit.stipu.l.optimā.Aut dico scripturā veram ⁊ confessionem
falsam ⁊ tunc aut dico aliud actum ⁊ aliud simulatum ⁊ habet
locum lex sub specie.s.de postula.⁊.l.si ex pretio.⁊.l.si non sin-
guli si certum petatur:scz vt fiat cōmuni modo ꝓbatio vt di-
ctis.ll.⁊.s.plus valere qd agitur p totū licet glos.hic videatur
sentire contrariū.Aut dico confessionē erroneam ⁊ negotium
se aliter habuisse:et tunc probo solum per scripturā. vt.hac.l.
Si vero confessio fit sine cā ad obligandū scd̄m cōem opinio-
nē nō valet vt.l.cū de indebito.§.fi.de proba. et dicto.§. circa
l.ij.de doli excep.licet aliq dicant ꝙ valeat et presumatur do-
natio vt.s.plenius dixi ver. Item querit glo.an stipulatio si-
ne cā.predicta vera sunt i ciuilibus. In criminalibus vero cō
fessio extra iudiciū operari vr̄ ꝙ confessus possit torqueri vt
ff.de adulterijs.l.capitequinto.De confessione ad liberandū
cōiter videntur oēs tenere qd et in iudicio et extra iudicium
cum cā et sine cā valeat post.xxx.dies vt.d.§. super ceteris et
in sex casibus ibi notatis in gloss.non expectatis.xxx.diebus
statim valet licet Jaco.de are.distinguat vtrum fiat ad libera
tionem inducēdā aut inductā demonstrādā vt dixi.s. ver.in
eo autē ꝙ hic dicit glo.⁊ qd talis confessio ad liberādū facta
valeat vt dixi probatur.ff.de pactis.l.tale habita tamē distin-
ctiōe vtrum contractus esset celebratus in scriptis quia tunc
maior numerus testiū exigitur i liberatione vt.s. de testibus
l.testium ⁊ auc.rogati.cum ibi notatis.Et predicta vera puto
cum confessio siue ad obligandum siue ad liberādū fit presen
te aduersario ar.dicte.l.tale.ff.pactis ⁊ quia ēt in confessione
in iudicio facta ita est qd non valet absente aduersario vt.ff.de
confessis.l.certū.§.si qs absente ⁊ ita tenet glo.ff. de ꝓba.l.cū
de indebito circa finē et cynus hic lz dicat pe. tenere cōtrariū
Canoniste etiā tenent ꝙ opus sit p̄ntia aduersarij vt notatur
extra de confes.c.vltimo p her.⁊ pe.idem tenet.j.de falsa causa
adiecta le.l.j.in fi.vbi de hac materia videas.Licet glo. in con
fessione ad liberandum videatur innuere ꝙ valeat ēt absente
debitore in auc.de testibus.§.⁊ licet in glo. que incipit duorū
alterum sed nec ibi aperit eēt p̄ns debitor vel nō Sed de hoc
plenius dixi.s.de ꝓbat.l.rationes.⁊ ibi videas.Si autē con-
fessio fiat ad ius suum remittendum vel in alium trāsferendū
⁊ extra iudiciū tūc aut super dn̄io aut super possessione.Si su
per dn̄io vt quia confitetur rem suā nō eē suā non preiudicat
quia sola verba sine traditione non sufficiunt ad perdendum
transferendum vel retransferendum dn̄ium vt.s. de pactis.l.
traditionibus et ibi dixi.ff.de acquir.rerum do.l. nunquā nu
da. imo quidā dicunt hoc etiam eē verum in confessione in iu
dicio p.l.cum falsa.s.de iur ⁊ facti igno. sed ibi erronea erat
Si super possessione vt quia cōfitetur se alterius nomine pos
sidere tūc qr possessio solo animo perditur ⁊ suo ministerio in
alium transfertur preiudicat vt.ff.de acqui.pos.l.iij.§.in amit
tenda ⁊.l.ꝙ meo ⁊.ff.de rei vē.l.quedam mulier.Si vero con-
fessio facta sit in vltima voluntate.de hoc hic notatur in glos.
que incipit vt.s.de rebus credi.⁊ plenius dixi.d.l. ratiōes.s.
de proba.circa finem ⁊ ibi in glo. Et potest dici aut fit ad aliū
sibi obligandum ⁊ nō valet vt.j.de testamentis.l. verba testa-
menti ⁊ ibi in glo.⁊.ff.ad fil.l.si quis in graui.§.j.⁊ dicta.l.ra-
tiones in fi.Aut ad alium liberandum ⁊ tunc aut sunt verba
enuntiatiua ⁊ nō valent quominus heres possit probare con
trarium nisi iurauerit vt.s.de proba.auten.ꝙ optinet ⁊ dele.
ij.l.tytia.§.gaius ⁊ ibi notatur.Aut dispositiua ⁊ valent vt.j.
de falsa cā adiecta.l.j.⁊ ibi notatur ⁊ de libera.le. qd mihi aut
ad se vel hr̄dē suū alij obligandū ⁊ tūc si iurauit et cū cā etiā si
cā falsa esset valet vt.ff.de le.iij.l.cum qs decedens.§. codicil-
lis et.d.auc.ꝙ optinet.Si non iurauit sed causā et quantita
tem expressit ex qua confessus fuit se debere valet et si cā erat

vera ex ea agi poterit. vt.ff.de lega.ij.l.lucius.§.quisquis.⁊.j.
de falsa causa adiecta.l.ij.⁊ vtrubiqz not.⁊ de liberat.le.aure-
lius.§.fin. Si causa nõ sit vera vel pbari nõ põt peti põt tanq̄
fideicõmissuz actiõe ex testamẽto vt.ff.de leg.ij.l.lucius.§.sem
pronie.⁊ de libera.le.l.aureli⁹.§.fi.⁊ de leg.ij.l.vnũ ex fa.§.fi.⁊
d.l.j.de falsa causa adiec.le.vbi de hoc. Hoc veruz nisi pbaret
testatorẽ hoc p errorẽ dixisse.vt.d.l.j.j.de falsa causa adiec. vel
nisi ille cui dari voluit nõ esset capax.vt.ff.de pba.l.q testamẽ-
tum. Si autẽ certa q̃ntitas nõ est expressa puta dixit volo qd
vxor mea hẽat dotẽ suã vel tytius qd sibi debeo tũc nisi doceat
de debito vel de dote talis cõfessio nõ valet vt.d.l.j.de falsa cã
adiec.⁊.l.iij.⁊ fi.⁊ de liberatõe le.l.legaui.q̃ bñ facit ad hãc ma
teriã ⁊ instituto de legatis.§.ex 9trio.v.sz si vxori. Sz circa hoc
querit Cynus pulcrã questionẽ. Quidã in testamẽto suo con-
fessus est se debere mihi centũ recõualescit ⁊ penitet nunquid
ex tali confessione erit obligatus. Quidã qd nõ qz vltima vo-
luntas ambulatoria est reuocari põt.s.de sacrosanc.ec.l.j.cum
similib⁹. In cõtrariũ qz hic videt quidã quasi cõtractus ⁊ ideo
valet arg.eo⁊ q̃ notant.ff.de testamẽtis.l.heredes palã.§.vlti.
⁊.s.d.l.j.circa finẽ dixi.⁊.j.de vsur.sup rubrica in simili q̄one.
Soluendo dicit Pe. licet dubitatiue credere talẽ confessionẽ
sufficere ⁊ reuocari nõ posse sicut nõ posset si esset facta inter vi
uos ⁊ ad illud qd dr ambulatoriã esse voluntatẽ verũ est in dis
positiuis sicut in legatis ⁊ alijs nõ in enũtiatiuis qz ex eis ius
querit his in quo⁊ fauorẽ cõfiteret. ⁊ ideo dicit qd si vsurari⁹
confiteatur se vsuras vel male ablata recepisse qd postea cõua
lescens nõ põt penitere. Sed fm glo.q̃ est in dicta.l.lucius.§.
quisqs.de leg.ij.secus nisi constet ablatum vel debitũ qz tũc vt
legatũ petetur qd posset reuocari. Pe.tñ tenet qd cõfessio ad
obligandũ in vltima voluntate valeat nisi 9trariũ pbetur per
pre alle.l.j.de falsa causa adiecta.cũ si. Cynus. Inno.videt sen-
tire qd testatore mortuo q talia verba ptulit heres nõ teneat:
vt notat p eũ extra de successionib⁹ ab intestato.c.cũ dilectus.
qd tñ Cy.fm Pe.hic reprobat p iura predicta. ¶ Sz nunqd
heres cõtra 9fessionẽ obligatoriã factã p defunctũ ĩ testamẽto
põt obijcere exceptionẽ nõ numerate pecunie. Cy.j.l.pxia.v.
quinto querit tenet qd nõ qz cessat presumtio qd testator con-
fessus fuerit spe future numeratiõis.vt.j.de pecul.ei⁹ q liber-
tatẽ meruit.l.j.fm Pe.Cy. In glos.vt ⁊.s.de rebus creditis.
Ibi.§.sed nec ipuberis.solutio in diuersis psonis ⁊ iudicijs ⁊
causis diuersitas permittit hic vo est indignũ inter easdẽ pso
nas,⁊ eundẽ casuz ⁊c.⁊ de hoc nota.in aut.de triente ⁊ semisse.
§.illud quoqz. Iaco.de beluiso.

Sicui. Hanc.l.habuit Odo.p penul. glo.p antepenul.⁊ vtilis est ⁊ querit Vber. si debitor c9posuit except.non numerate pecunie. vtrũ psit debitori ⁊ fideiussorib⁹ ⁊ ppetuetur quo ad eos ⁊ videtur qd nõ qz ciuilis interruptio non
prodest nisi interrũpenti.vt.ff.de diuersis ⁊ tpalib⁹ prescrip.l.
inter q̃tuor.ne de statu defuncto⁊.l.ij.⁊.j.de prescrip.lon.tẽp.
l.j. In contrariũ videt.j.de duobus reis.l.fi.⁊.ff.de fa.ercis.l.si
pignori.⁊ ad cõtraria potest respõderi qd debitor quo ad hoc
nõ est debitor oĩno psona extranea. Vber.

Indubitati. Op.de leg.j.⁊ aut.sacramẽta.s.si aduersus vendi. sed dic qd cõtract⁹ ibi valebat licet minor restitui posset ⁊ sacramentũ tollit priuilegiũ restitutiõis p hoc.ff.
de opis libertor.l.iusiurandi.⁊ de liberali cã.l.fi.miles etiã nõ
debet 9tra sacramẽtũ venire.vt.ff.de testa.mili.l.ex militari.et
qd sacramẽtũ sit seruãdũ facit.ff.de leg.iij.l.cũ qs decedẽs.§.
codicillis. Si autẽ id sup quo iurat ipso iure valeat nõ firmat
p sacramẽtum de iure ciuili.vt.C.de legi.⁊ cõstitu.l.nõ dubiũ.
vbi de hoc dixi.⁊.s.e.l.si ex cautiõe.ver. qd si debitor renũtia-
uit. Itẽ inter simplicẽ loquelã ⁊ sacramẽtũ quo ad deũ non est
differẽtia.vt.xxij.q.v.c.iuramenti.

In contractibus. Diuide fm Ia.de are. in q̃tuor partes in prima dr quibus instrumẽtis obijci possit exceptio nõ numerate pecunie. In scda qb⁹ instris
nõ possit obijci. In tertia ponit prime ⁊ scde part9 fortificatio.
In quarta dat formã obijciendi ipsaz excep. Scda icipit in.§.
sz qm̃ securitatib⁹. Tertia in.§.sup ceteris. Quarta in.§.in oĩ
vero. Prima subdiuidit in duas in quarũ pma ponit dictum
in scda exceptio. Itẽ scda subdiuidit in duas. In prima ponit
pmissio in scda pmissionis satisfactio. Iaco.fm Odo.diuidit
in quinqz. In prima ponit.j.qd tps olim opponi debebat ex-
ceptio nõ numerate pecunie.⁊.j.qd hodie. Scdo ponit tres ca
sus in qbus dicta exceptio locum nõ hz. Tertio docet quõ op
poni dz. Quarto quomõ ppetuari. Quĩto hoc extẽdit ad exce
ptionẽ nõ numerate dotis. Odo. Et p declaratiõe vide nota-
ta.s.eo.l.si ex cautione.⁊.l.gñaliter. In glo.j.ibi.l.pxi.s.gene-
raliter quaz glo.habuit p.l.pxima. In glo.sz si hoc est ita scri
ptũ. Pro declaratione huius glo.vide nota.s.e.l.si ex cautiõe
Ibi qd autẽ si creditor.s.agẽs post biẽniũ. Old. Ibi sz hoc cõ
cõtra al's est sz hic est argumẽtũ cõtra. Old. Sz qm̃ hic est scda
pars principalis ⁊ expone securitatib⁹.i.apocis priuatis ma-
nu creditoris factis de quibus habet.s.de fide instru.l.plures
apocis. Ibi instrumẽtis.s.publicis quib⁹ cõtinet cõfessio rece
pte solutiõis. Ibi in ceteris casib⁹.scz trib⁹ q statim sequunt.
Odo.⁊ ex hoc.§.⁊ generalitate pncipij huius.l.colligunt Si.
vincẽtinus ⁊ sequaces eo⁊ opinionẽ de qua dixi.s.e.l.gñaliter
circa pnci.s.qd quo ad hãc excep.nõ sit differẽtia inter mutuũ
⁊ alios cõtract⁹. Si em̃ soluz in mutuo locũ haberet quare hic
diceret text⁹ qd litigãtes conabant hãc exceptionẽ obijcere cõ
tra instrumẽta depositi ⁊ quare specialiter phiberet cõtra cõ-
tractũ depositi ipsam exceptionẽ opponi certe frustra et ideo
ipsi solum curãt vtrũ sit ex causa precedenti vel non ⁊ hec opi-
nio forte de iure verior est q̃ opinio glo.⁊ glo.videt intelligere
in depositario ⁊ etiã in deponẽte qd verũ puto licet Odo.intel
ligat solũ in depositario q confitet se depositũ recepisse qd col
ligitur ex litera dũ dicit instrumẽtis depositarũ rerũ vel pecu
niarũ nõ dicit cõfessionis qua deponẽs aliqd cõfiteat vnde di
cit esse spãle in cõtractu depositi vt depositari⁹ 9fitens se depo
situm recepisse statim obliget ⁊ nõ possit hãc exceptionẽ oppo
nere. In deponente autẽ q cõfitetur depositũ sibi restitutũ di
cit locũ hr̃e.§.sup ceteris.j.pxime. dñs aũt Gui.ecõtra intelli
git soluz in deponẽte q confitet sibi restitutũ fore depositũ qd
colligit ex eo qz totus.§.loqui videt in creditore ⁊ hoc etiã indi
cat sequens.§.sup ceteris.q simpliciter loquit in creditoris cõ
fessione qd verbũ ceteris includit hũc.§.in deponẽte loqui. et
rationẽ diuersitatis reddit quare depositari⁹ possit exceptio-
nẽ opponere deponẽs autẽ nõ qz depositũ fit gr̃a deponentis
tm̃ ⁊ ideo depositario magis fauetur ne officiũ suũ sit sibi dã-
nosum.vt.ff.ex q.causis maio.l.videlicet.⁊ illa vba ex qb⁹ colli
git dñs Odo.suã opinionẽ exponit ipse dñs Gui.depositiõis
certarũ rerũ.s.receptarũ a deponẽte. In glo.cũ hec lex nõ di-
stinguat de hoc pleni⁹.s.dixi. In fine prima solutio vera licet
⁊ alie notant in corpore. In glo.q̃ incipit nec illa ibi due cõfes-
siones vna in qua cõfessus fuit dotis numerationẽ alia in qua
postea cõfitetur eius solutionẽ ⁊ hec hic approbatur p Odo.⁊
Old. Ibi de canone frumẽtario.lib.x.l.j.⁊.ff.de eo p quẽ factũ
erit.l.fi.in pn. Ibi de quadriẽnij prescrip.l.j.hãc vltimã appro
bat Gui.de suz.p iura pxime allegata ⁊ qz nõ est repire qd cõ
tra debitorẽ q soluit restituatur actio nisi tutore facto nõ soluẽ
do.vt.s.de indi.l.pperandũ.§.fi.⁊.ff.de mino.l.cum mãdato.
Gui.Cy.distinguit fm Iac.de ra.aut solutio est facta solẽniter
⁊ debito modo ⁊ tũc liberatus est ⁊ nõ habet regressus etiã in
subsidiũ:aut nõ est facta solẽniter ⁊ tunc locus est distinctioni
glosse ⁊ hanc solutionẽ tenet etiã Andre.de barulo.in dicta.l.
fisco siue sit facta subscriptio siue nõ.vt.j.de solu.debi.ciuil.l.j.
⁊ hoc tenet Dy.licet glo.cõtra ⁊ male in dicta.l.fisco.⁊c. Pe.di
stinguit aut est vere solutũ aut nõ si nõ sz solũ exactor cõfessus
est ⁊ tũc hz locũ distictio glo.aut exactor est soluẽdo aut nõ.qñ
est vere solutũ hz locũ hec.l.Cy. Ibi de apo.publi.l.penul.al's
est vltima.⁊.e.ti.l.semel.Gui. Ibi nã ad ea.similis ratio reddit
p Ia.s.e.l.gñaliter.v.denuo si teneam⁹.⁊ ibi in glo.§.p emto
re.l.ij.circa pncipiũ q̃ glo.incipit sz cur in emtiõe lz Dy. ibidẽ
aliã reddat rõnẽ. Sup ceteris tertia ps fm Ia. ibi futurã esse
redhibitionẽ ex hoc textu colligit. Vber.de bobio qd si statu-
to caueat solutionẽ pbari debere p q̃tuor testes ⁊ creditor non
hẽat tot testes qd ponat se ad pbandũ qd creditor pmisit sibi
reddere instrm cãcellatũ ⁊ ẽ idẽ effect⁹ p hãc literã ⁊ poterit p-
bare p duos testes.vt.ff.de testi.l.vbi numer⁹. qz statutũ hunc
casum non cõplectitur et p hoc.j.de solu.l. pecunie.ff. pba.l.
si chirographuz ⁊ de dona.cã mortis.l.mortis cã capimus.§.
tytia vber. Est etiã aliud remediũ contra dictũ statutuz.s. q si
debitor repetat instrm p conditionez sine cã vel pecuniam so-
lutã vt dixi supra de epi.et cle.l.si quis in conscribendo v. sed
esto q dicat pactum tenere Ibi.j.xxx.tm̃mõ dies rõ scdz od.
quare creditori dãtur tm̃.xxx.dies ⁊ debitori bienniũ est fauor
liberationis vt.ff.de act.⁊ obligatio.l. arianus. In v.illo vez
ibi vel ab initio vt in casib⁹ supra positis.§. sz qm̃ Ibi iniurã
dum offerri. Notabilis lr̃a ⁊ sepe allegatur q si debitor lapso
biẽnio vel creditor lapsis.xxx. diebus. velint facere positiões
contra instrm crediti vel solutionis q nõ admittunt nec ẽt de
latio sacri sed oĩno statur instr̃o vt ⁊ in glo.hic notatur et dixi
ẽt supra.e.l.si ex cautione vltra priu.ver. Itez quero et adhuc
bñ facit qd notaui ⁊ dixi.ff.de except.rei iudicate.l.si a te In
glo.sed

gl. sed ãte. xxx. dies in fine hãc vltimã approbãt od. ⁊ gui. In glo. ⁊ hoc cõtra eundẽ Ja. in fine Qd nõ placet q: sic hoc non eẽt in pena inductũ q sacrm post lapsũ tpis nõ possit deferri q innuit hec lra q: nec ante potest p. l. generaliter. s. de iure iuran. fran. ⁊c. In oĩ vero tpe Quarta pars ĩ qua traditur forma pponẽdi ⁊ ppetuandi hãc exceptionẽ Ja. ⁊ od. Quod etiã Quinta pars ẽm odo. in qua tractatur quomõ perpetuet exceptio nõ numerate dotis q: eodẽ mõ quo exceptio nõ nũerate pecunie de qua dictum est. s. proxime ⁊ ideo expone Qd. s. dictum a versiculo in omni vero tempore hucusq non autem referas ad totam. l. ol. legum doctor.

Hanc autẽ querelã. Cõtinuatur vltime parti legis in 3ctib ⁊ dicit excep. nõ nũerate dotis ppo ni debere in scriptis. Et colligit odo. q sicut actor in scriptis tenet dare libellũ vt auc. offerat ita ⁊ reus excep. et allegat. j. de edicto diui adri. tollen. l. fi. vbi subsecute cõtradictionis ⁊c. ⁊ melius pbatur extra de pba. c. qm cõtra falsam vbi d: oĩa fore in actis redigẽda ⁊ ita seruatur in iudicijs cy. tenet q de necessitate nõ sint dande exceptiones ĩ scriptis sed si reus vult põt vt. ff. de excusa. tuto. l. scire. §. oportet spãle est hic quia habet instar actionis cy. Item denuntiatio debet fieri in scriptis vt. j. de adulterijs auc. si quis ei que est signata supr. l. Quis In glo. prima ibi ad. l. falci. l. fi. ⁊ est expressũ in. l. in contractibus. §. in oĩ vero tempore ibi scripto missis ol. ⁊c.

De compensationibus Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo. in sũma huius tituli. An excõicatus possit cõpensare notat. p Ber. ⁊ Inno. extra de excep. c. cum inter. R. priorẽ et in qõnibus bartolo. brix. cxviij. al's xvij. q. incipit queri vtrũ excõicat possit cõpẽsationẽ obijcere. Et idẽposset dici in bãnito cui ex forma statuti nõ d: fieri rõ. dñs Jac. de are. q hãc qõnẽ publice disputauit post multa allegata p ⁊ cõtra tenet qd excõicatus cõpẽsare nõ possit ⁊ icipit ipsa qd ⁊ eã habeo in vno libro qõnũ dispu. p questiõe. clxj. an fideiussor bãniti vel excõicati ⁊ de hoc tetigi. j. de adulte. qm alex. Ibidẽ etiã ipse dñs Ja. determinat qd licet excõicatus vel bãnitus cõpensare nõ possit tamẽ fideiussor bãniti vel excõicati põt obijcere cõpẽsationẽ ei qd ipsi bãnito vel excõicato debet, qd ibi latissime disputat ⁊ ibi recurratur qd cã breuitatis omitto. Utrũ autẽ exceptio excõicationis vel bãni q poterat opponi principali opponi possit singulari successori vel habẽti iura cessa ab eo notaui plene. ff. de noua. l. doli. ⁊. j. de heredi. vẽdita. l. emtor. ⁊ not. p Dy. extra de reg. iur. c. cũ qs in ius succedit. de hoc p Galeotũ in margarita de pcura. in rẽ suã. ver. sed nunqd cõpensatio. ⁊ in fin. glo. magne ff. de pcura. l. si qs in rem suã. Ubi etiã querit ⁊ soluit. Utrum exceptio cõpensationis que obstabat venditori possit opponi emtori an cõpensatio fiat ipso iure vide. j. eo. l. si constat. An ex causa iudicati solutũ repeti possit ⁊ an post sñiam possit obijci cõpensationis exceptio habet. j. e. l. except. An actioni de dote obijciatur rerũ ammotarũ cõpẽsatio. j. e. l. neq scriptura. An possim obijcere cõpensationẽ creditori meo eius qd debet debitori meo dixi. j. e. l. eius. Utrũ q cõpẽsare poterat si soluit repetere possit dixi. j. e. l. si velut. De cõpensatiõe liquida vel nõ liquida admittenda vel non ⁊ casus in quibus cesset cõpensatio ⁊ vtrum speciei ad quãtitatẽ vel generis ad genus vel ad speciem admittatur compensatio. j. e. l. fi. Est etiam notandum qd minori obijcitur compensatio eius quod ab eo peti nõ posset. vt. j. de neg. gest. l. ait pretor. §. ij. ⁊ ibi notat. Qui cõpensat petit vt dixi. j. eo. l. si constat.

Et senatus. Primo loquitur in genere. Secundo in specie. Ibi propter confusionem diuersorum officiorum concord. ff. de tributo. l. procuratoris. §. sed si duas. et licet de alio officio loquatur facit supra de epis et clericis. l. repetita. Oldradus. In glossa vltima in fine. immo l. tres tutores. Sed solue vt ibi soluitur contrarium de. l. si duo. eodem titulo. quia ibi officium omniũ tutorum erat coniunctum ⁊ ideo quilibet tenetur. Secus si diuisa esset administratio vt hic erat quia stationes erant separate. ⁊ in dicta. l. si duo. Oldradus. Uel dic speciale in fisco. vt notatur supra de petitioni. hereditã. l. j. vel dic quod contractus. Ibi fuit celebratus cum vna persona hic vero cum diuersis. vt ibi nota. Jacobus de beluiso.

Si constat. Scz iudici. Ibi p soluto cõpẽsationẽ haberi nec eñ interest soluat quis an cõpẽset. vt. ff. qui potio. in pig. habe. l. si debitor ⁊ petere dicitur qui cõpensat. vt. ff. rem ra. haberi. l. amplius. iij. responso. ⁊. l. quo eñ. §. fi. Old. ⁊ de admini. tuto. l. inter tutores. in fine. Et qd dicit ipso iure subaudi si opponat ab homine. similis expositio fit. s. de inofficioso testamẽto. l. scimus. vltra prin. in glo. ⁊ ibi latius dixi sic emphiteota cadit si nõ soluit ipso iure a iure suo. Si tamẽ domino placeat vt. j. de iure emphi. l. fi. in fi. reprobata opi. M. quã etiã reprobat Dynus. instituto de act. §. bonone fidei. in lectura sua ⁊ allegat. ff. que sñie sine ap. rescin. l. j. in fi. nã si cõpensatio ipso iure fieret ibi nõ teneret appellatio: imo frustratoria eẽt. Dy. Cyn. tamen per multas subtiles ratiões nititur hic defendere opinio. M. dicendo eñ intellexisse qd compensatio fit ipso iure nõ qd ius ipsum compenset sine oppositione hominis 3 op positione facta per hominem tollitur obligatio ipso iure qd nõ sic est in alijs exceptionibus sed solum elidunt. vt. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. ⁊ ibi not. Cy. ⁊ de hoc bene not. in glo. ff. e. l. si quid a fideiussore.

Ex causa. Ibi admitti põt. Si non admittitur cõpensatio clarum est qd nõ datur repetitio etiã p cõditionem sine causa ⁊ ideo male dicit glo. que est. ff. mãdati. l. si fideiussor. §. in oĩbus. de quo dic vt dixi. s. de condi. inde. l. j. Jaco. Ric. ⁊ Ol. In glo. q: sic auferent circa finẽ. Ibi 3 soluendo põt cõpensari hec glo. corrupta est ⁊ nullum h3 intellectũ ⁊ ideo debet dicere sed ante solutionis diem pecuniã cõpensari ⁊c. Oldra. Sed cõtra istud scõm responsum huius. l. videt qd actioni iudicati nõ possit obijci cõpẽsatio cũ sit pereptoria exceptio. vt. ff. e. l. ij ibi submouet ⁊c. Et ideo ante sentẽtiã opponi debuit. vt. j. sententiã rescindi nõ posse. l. peremtorias. nec est de casibus specialibus notatis in glo. supra de iuris ⁊ facti igno. l. j. Sed dic qd istud creditum de quo obijciebatur cõpensatio actioni iudicati erat contractũ post sententiã. al's compensari nõ posset per iura contraria ⁊ p hoc. ff. de condi. indebi. l. eleganter. §. si post rem iudicatã. vel dic vt dixi dicta. l. j. de iuris ⁊ facti igno. ⁊ de hoc not. in speculo de appel. §. nouissime. circa finẽ. versi. sed nunqd in causa appellatiõis. Cy. hic monet questionẽ que notatur in glo. ff. e. l. quecũq. que talis est. Debebã tibi renera. x. egisti contra me ⁊ fui absolutus postea incepisti esse debitor meus et ago contra te ⁊ tu opponis cõpensationẽ de eo de quo fui absolutus nunqd fieri possit. Jac. bal. tenuit qd sic q: absolutus naturaliter debitor manet. vt. ff. e. l. etiã. ⁊ dicit esse casum. ff. rem ra. l. pcura. ad finẽ glos. in dicta. l. quecũq. tenet cõtrariũ Dy. ⁊ sequaces tenẽt opi. Ja. bal. ⁊ ad. l. qcũq. respõdent verũ esse in excep. que tollat naturalẽ obligationẽ. Jaco. de ra. sequit opinionẽ glo. cũ infrascripto tẽperamẽto ⁊ respõdent ad dictũ. §. si pcurator. q: ibi falsus procurator egit noĩe meo cõtra debitorẽ meũ ⁊ obtinuit ⁊ exegit promittẽdo qd ratam haberem ego autẽ nõ habeo ratum sed ago contra ipsum meũ debitorem tandem absolutus est modo agit contra procuratorem ex stipulatione de rato faciam qd pcurator ille constituet me procuratorẽ in rem meã ⁊ sic cũ aget ex stipulatione de rato veniam ad iudiciũ ⁊ opponã sibi doli exceptionẽ quia naturaliter remãsit debitor meus ex quo videt qd in cõpensat. veniat sed recte intuenti nõ loquit de excep. cõpẽsa. sed de exceptione doli vt predictũ est ibi eñ non erat compensatio que est debiti ⁊ crediti cõtributio. vt. ff. e. l. j. q: ibi est vnũ ⁊ idem debitum nam vbi falsus pcura. exegit ⁊ dñs nõ habet ratũ tenetur cõditione indebiti. vt. ff. de cõdi. inde. l. si pcura. sed si cauit de rato tenetur ex stipulatione de rato que nouat cõditionẽ indebiti. vt. ff. rem ra. ha. l. si sine. sic ergo in dicto. §. si pcurator. tenebatur pcura. ex stipulatione de rato q successerat in locũ cõditionis indebiti vñ ego dñs cõstitutus pcura. in rem meã sibi oppono exceptionẽ doli ⁊ sic eũ excludo nõ vi compensationis quia nõ est aliud debitũ: imo idem sed vi expulsionis de eodẽ debito ad seipsum ⁊ hoc voluit dicere glo. in dicta. l. quecũq. dũ dicit qd in. §. pcur. hĩcinde debet ex vno fonte ⁊ sic pt3 glo. opi. esse verã cũ hac tñ determiatiõe ẽm Ja. predictũ q: aut iudex pnũtiauit me oĩno nõ debere ⁊ tũc nõ possit cõpẽsari q: cõpẽsando veniret 3 sñiam aut pnũtiauit me debere natural'r 3 nõ ciuiliter puta q: agebat cõtra me ex pacto nudo ⁊ isto casu possit q: cõpensando nõ fit cõtra sñiam ⁊ isto casu etiã loquat d. l. etiã qd natura. ff. e. Cy. ⁊ de hoc dixi. d. §. si pcura.

In ea. Septẽ casus ponit in quib nõ obijcit cõpensatio rei publice. Odo. Ibi in statutis sumtibus seruit hãc literã allegabã cõtra cõductores

datiorum cōmunis pgomi quorū merces ex forma cōtractus deputata erat solutiōi stipēdiarioꝝ ⁊ alijs certis causis qḋ nō poterant cōmuni obijcere cōpensā. at ipsi dicebāt hāc.l.loqui solum in re publica romanoꝝ sed ex litera in fine. ⁊ glo. hic po sitis apparet qḋ in qualibet ciuitate loquatur ⁊ facit ꝓ opinione qḋ ciuitas in integrū restituatur de quo dixi plene.s.ex qui. causis maio.l.res publica.

Etiam si fideicommissum. Oppono de.l.s.ꝓxime.in fine.sed hic fideicōmissari⁹ obijciebat cōpensationē ibi obijciebatur cōtra eū vel ibi de fi deicōmisso rei publice debito hic priuatoꝝ.Odo.

Ex scriptura. Odo.dicit qḋ Ioā. et Azo.volentes euitare cōtrariū de.l.vnica.§.sed nec ob res amotas.j.de rei vxo.act.ponūt varijs modis casū in.l.istā ⁊ ipe Od. ⁊ Cy.approbāt tertiā casus positionē qḋ hec lex loquatur in mu tuo nō in dote vel si in dote intelligam⁹ pōt dici qḋ prealle.§. nō cōtradicit q2 ibi nō ꝓhibetur cōpensatio sed retētio ⁊ ita in cōtrario notatur.⁊.ff.so.matri.l.diuortio.§.ob donationes.et l.rei iudicate.§.j.fm Azo.Old.

Si ex vēditiōe. Spālem casum ponit in quo fisco non obijcit cō pēsatio alij ponunt.s.e.l.in ea.Albericus.

Si ꝓpter fructus. Qḋ hic dr̄ cōpē sationē fructuū admitti aduersus q̄titatē intelligas si fructus non extāt q2 tūc ad estimationē tenetur ⁊ ꝯpēsatio admittit al's nō.vt not.j.e.l.si.in glo.⁊.s.e.l.neq3 scriptura.in fi.glo.

Eius. Querit Iac.de are.nūquid creditori meo possim cōpēsationē obijcere eius qḋ d3 debitori meo ⁊ vr̄ qḋ sic.vt.ff.rē ra.ha.l.pcu rator.ad exhibēdū.§.j.de cōditiōe cā data.l.si do natur⁹.in fine.⁊ q2 creditori creditoris mei solue re possum.vt.ff.de neg.gestis.l.si liber hō.in fi.⁊ de pigne.act. l.solutū.§.solutā.ver.vn̄ si nomē maxime nomē si sit mihi obli gatū q2 ipe vtiliter est me⁹ debitor.vt.j.q̄ res pignori obli.pos. nomē.s.de heredi.vel act.ven.l.postq̄.⁊.ff.de pigne.act.l.si cō uenit vt nomē.in principio.Iac.de are.

Quoniam liberum. Odof. aliter ponit casum quā glo.dicit em̄ q̄ aliqs emit fundum credens esse tibi obligatū ꝓ eo liberādo.x.tibi indebite soluit pe tis ab eo.x.q̄ tibi debebat illa.x.q̄ indebite soluit poterit cōpē sare.Odo.s3 ⁊ intellect⁹ glo.satis est tolerabilis.

Si tutores. Ibi supstitiosam.i.vanam.Odo. Ab ipsis.s.pupillis.Odo.

Si velut. Obscur⁹ est tex.huius.l.⁊ Odo. sic ponit casum debebā.x.mutia no noīe ei⁹ solui rei publice ꝓ tributis postea caui qḋ nihil ab eo peterē vel dū a me peteret.x.sibi de bita nō opposui cōpēsationē volo.x.q̄ sibi solui pe tere ꝑ ꝯdi.indebi.nō possū s3 illa.x.q̄ solui ꝓ eo rei publice ꝓ tributis Odo.Sed iudicio meo litera nō patitur hāc casus posi tionē ⁊ ideo positio glo.videtur verior magis ⁊ magis amica li tere.Et sic construe si scripsisti mutiano.s.debitori tuo nihil te postea petiturū velut cōpēsaturo in id debitā qḋ debuerat rei publice noīe publicarū pēsitationū redditis.i.solutis ꝑ te alij exactori q̄ venerāt in cōpensationē.s.cū mutiano nō cōpetit.s. tibi indebiti soluti repetitio.i.nō potes repetere tanq̄ indebi tū id qḋ soluisti scḋo exactori cū re vera idebitū nō fuerit q2 cō pensatio nō valuit s3 ante debiti.s.ꝓ mutianū cōpetit exactio. Querit Odo.debebas mihi.x.ex cā mutui ⁊ ego tibi totidem ex causa venditionis ⁊ vtrūq3 liquidū erat petijsti a me ⁊ ego compensationem nō opposui cum possem sed solui nunquid solutum tanquā indebitum repetere potero et videtur qḋ sic quia ideo compensatio est introducta quia melius est non sol uere quā solutum repetere.vt.ff.eo.l.ideoq3.⁊ videtur expres sum.ff.eodē.l.si ambo.§.j.In contrarium facit expresse.ff.de conditio.indebi.l.qui inuicē.⁊ pro hoc etiam facit hec lex fm positionem.Odo.⁊ quia ista solutio parit liberationem.vt in stitu.quibus modis tol.obli.in principio.ergo nō potest pare re repetitionem.ff.de solu.l.qui hominē.in fine.⁊ de conditio. indebi.l.cum is qui pamphilum.§.j. Solu. fm eum aut est ta le debitum de quo fit compensatio ipso iure sine hominis op positione ⁊ repeti potest.vt dicta.l.si ambo.in principio. et de dolo.l.si duo.Si autē nō fit cōpensatio ipso iure qḋ est regula riter.vt notatur.s.eo.l.si constat.tunc cesset repetitio vt in iu ribus secundo ad hec allegatis.Odo.

Compensationes. Vtilis est ⁊ se pe allegat in qualibet sui parte q̄ sunt tres in prima dicit cuilibet actioni posse cōpēsationē opponi si liqda est al's nō. Secūdo excipit actionē depositi cui nō obijcitur compēsatio. Itē occupator aliene possessionis cōpēsationē nō obijcit hoc tertio.Ad ꝑmā partē oppo.ff.q̄ sn̄ie sine ap.rescin.l.j.§ si apḋ eundē vbi videtur de nō liquido cōpēsationē admitti s3 ideo ibi admittitur q2 simul ⁊ in eodē iudicio erat vtrūq3 debitū in iu diciū deductū ⁊ ideo eodē iudicio vtrūq3 debuit terminari.vt s.e.l.neq3.extra de mutuis peti.c.j.⁊ de ordine cogni.c.cū dile ctus.Et qḋ de nō liqdo ad liquidū nō admittatur cōpensatio hn̄ probatur instituto de act.§.in bone fidei.versi. sed in strictis ⁊ ibi vtilis glo.circa hoc ⁊ ibi ꝑ Dy.in lectura sua ⁊ ꝓ hoc extra de deposito.c.bona fides.in fine.⁊ ibi in glo.Et pōt dici liqdū si liquidatum est ꝑ sn̄iam vel cōfessionē aduersarij licet glo.hic innuat qḋ in liqdato ꝑ cōfessionē aduersarij nō habeat locum hec lex imo qḋ tūc etiā nō liquidi admittatur cōpēsatio ꝑ.l.cū q. ff.de iureiurā.⁊.l.nemo ex his.de reg.iur.vbi idem not.qḋ nō puto bene dictū imo ⁊ in liquido ꝑ cōfessionē aduersarij puto locū habere.l.istam ⁊ ita sentit Azo in summa.e.§.item cessat. Item dicit glo.⁊ hn̄ qḋ cōpensatio fit de quātitate ad quātita tē nō aūt de specie ad speciē nec de specie ad quātitatē nullam tamen reddit rationē nec Azo in summa.e.vltra princi.vbi de hoc notat.Odo.autē hic talem reddit rōnē q2 in quātitatibus vna fungitur vice alterius in suo genere tm̄ em̄ valent viginti solidi quātū alij viginti eiusdem monete. vt.ff.si certū petatur.l. ij.§.mutui.⁊ idem est in generibus q2 si sum tibi obligat⁹ in ge nere ⁊ ego tibi in eodē genere functionē recipiunt.i.vnū fun gi potest vice alterius ⁊ ideo etiam in generib⁹ admittitur cō pensatio vt hic tenet glo.⁊ dicto.§.in bone fidei.et ibi late per Dynū in lectura.⁊ Azo in summa.e.vltra princ.⁊ notatur etiā ff.e.l.ob negotiū.in fine glos.In specieb⁹ aūt nō est dare talem functionē q2 vna species vice alterius nō fungitur nec cōmuni ter vna equiualet alteri plus em̄ cōmuniter valet vna species quā altera puta vnus equus quā alius licet em̄ species estimē tur ꝑ quātitatē nō tamē sunt quātitas ⁊ ideo speciei ad speciē vel ad quātitatē nō admittitur cōpensatio nisi qn̄ species nō exta ret ⁊ obligat⁹ ad speciē teneretur ad estimationē q2 tūc est quāti tas nō species licet sit estimatio speciei ⁊ ideo tunc admittitur cōpensatio.vt hac.l.⁊ in glo.Cy.etiā dicit Iac.de are.⁊ Pe.te nere qḋ si aliquis est debitor meus in pecunia in saco signata ⁊ sum debitor eius in pecunia nūerata qḋ cōpēsatio tunc admit titur talis speciei ad quātitatē q2 recipiunt functionem nec in istis potest aliqua affectio cadere plus habere vnā pecuniā q̄ aliam.vt.ff.de in litem iur.l.numis.In speciebus autē bene ta lis affectio qḋ ergo dr̄ speciei ad quātitatē cōpensationē nō ad mitti verū est fm eū in specieb⁹ que nō recipiunt functionē seu cōtributionē cū quātitate:al's secus.vt.ff.de pigne.act.l.si con uenit.in princi.glo.tamē tenet ꝯtrariū.ff.si certū peta.l.cū fun dus.§.seruū tuū imprudens.⁊ Dy.in dicto.§.bone fidei.⁊ alle gat ꝓ casu.ff.de peculio.l.si creditor.§.j.ad quē respondet pe trus qḋ ibi nō prohibetur cōpensatio illa ratione q2 esset spe ciei ad quātitatē s3 q2 erat de nō liquido ad liquidū q2 ibi debi tum dn̄o erat liquidū sed qḋ ipse deberet nō constabat q2 forte nihil erat in peculio.Item in casu speciali admittitur cōpensa tio speciei ad speciem ⁊ speciei ad quātitatē. vt.ff.de colla. bo noꝝ.l.j.§.quāuis.in fine.⁊ ibi in glo.notatur.tenet etiā vnū satis nouū qḋ si ego obijcio cōpensationē de debito naturaliter qḋ possum.vt.ff.eo.l.etiā.dato qḋ nō possit liqdari de ꝓximo qḋ cōpensatio admittitur q2 nō possem postea petere q2 licet cō pensari possit nō tn̄ peti vnde ne peat ius meū expectabor ad liquidandū ꝑ maius tp̄s ar.ff.de ferijs.l.j.vbi admittitur ad agē dum tp̄e feriato qn̄ actio esset pitura ⁊ ideo licet glo.videatur sen tire qḋ liqdari debeat.j.duos mēses ipe tn̄ tenet arbitrio iudi cis hoc eē.Itē dicit qḋ glo.vltima hui⁹.l.q̄ incipit mobile3 vel immobilē allegatur ad questionē q̄ fuit vltra mōtes q̄ talis est Quidam vendidit oēs possessiones suas dubitabatur an mobi lia cederent in vēditione hec glo.facit qḋ sic ⁊ ꝓ hoc.j.de cōmu niū rerū alie.l.j.⁊ ibi in glo.Cōtrariū videtur notari.j.vti possi detis.l.vnica dicit fuisse determinatū qḋ sic ꝑ.l.ff.de lega.iij.l. vxorē.§.legauerat.vltimo respōso cōtra quā determinationē expresse facit.ff.ad municip.l.filij.§.q fenus.vn̄ ipse dicit i du bio recurrēdum ad vulgare cōmune fm qḋ possessiones intel ligunt ⁊ appellant solum imobiles ad hoc.ff. de supel.lega.l. labeo.de fun.instruc.cū delanionis.§.asinam. de leg.iij.l.lega tis.in fine.⁊.l.libroꝝ.§.qḋ tn̄ cassius.⁊ ibi in glo.Cy.Sed q̄rit Odo.nunqd gn̄is ad speciē vel ecōtra admittatur cōpensatio vt si sum tibi obligat⁹ ad hoiem in gn̄e ⁊ tu mihi ad stichū in spē.

Et videtur

Et videt qd sic qr debitor in genere eligere pot qd soluat vt.ff. de cōdi.indebi.l.cū is q pāpbilum.§.fi.ꝛ de leg.ij.l.meuius.§. duob⁹.eligēdo ergo sticbū in quo est creditor videt cōpēsatio nō admitti. In ɔtrariū videt qr speciei ad aliā speciē nō admit tit cōpēsatio qr functionē nō recipiūt vt dictū est. Soluit qd si est electio debitoris in gnē sicut est regulariter vt predictuz est admittatur cōpensatio qr tūc eadē est rō ꝛ functio q̄ in ɔtitati bus. Si autē stipulatoris gnis eēt electio ex pacto forte vel vo luntate testatoris vel alio modo tūc nō admittat cōpensatio qr tunc est eadē ratio ꝓbibitionis q̄ in speciebus nisi ꝛ ipse elige ret spēm sibi deberi in qua debitor est ɔ do. Ultimo notat gl. multos casus in quib⁹ cessat cōpēsatio cessat etiā in debito qd pōt p exceptionē elidi.vt.ff.e.l.quecūq. ɔ do. In gl.l.directa ibi vti volebat vel dic vt ibi Fran.

¶ De vsuris. Rubrica.

1 Intentio ꝛ voluntas facit quē vsurarium.
2 Usurarius in mortis articulo constitutus si promittat sacer doti ꝛ iuret se decetero nō exigere vsuras si recōualescat ꝛ ve lit vsuras exigere an obstabit ei exceptio iuramēti.
3 Eleemosyna de vsuris an possit fieri.
4 Cognitio restitutionis vsurarum an spectet ad iudicem eccle siasticum inter laicos.

Super rubrica. Cōtinua est ista materia et de ea satis not.p Azo.Hof.ꝛ Hosti. in summa.e.ꝛ p totū titu.extra.e.ꝛ lib.vj.ꝛ in clemētinis cū ibi notatis p antiquos ꝛ modernos ꝛ p ipsuz Ho stien.in summa de accusa.ver.ad vsurarū per speculatorē de vsuris.ꝛ p Rof.in libello de officio iudi.quo pe tuntur vsure.ꝛ.xiiij.q.iij.in summa.ꝛ.c.j.ꝛ sequētib⁹ ꝛ sequēti qōne p totū in textu ꝛ glo.ꝛ p Archi.ꝛ dicā.j.e.aut.ad hec pul cra in ista materia. Qd statuta cōcedentia vsuras vel impedie tia repetitionē earū nō valeant habet in clemētinis.e.c.vnico. ꝛ ibidē qd vsurarij cōpellunt codices ꝛ libros suos rōnū exhi bere ꝛ de hoc etiā habet.xlv.di.c.q sincera p Archi. leges etiā que vsuras cōcedunt inualide sunt ꝛ nō debēt dici leges.x.di. c.nō licet impatori.ꝛ ibi in glo.ꝛ p Archi.ꝛ.j.di.c.mos est. ꝛ.c. sequēti. Qui sint vsurarij manifesti habet in dicto.c.q sincera. ꝛ extra.e.c.j.ꝛ.ij.lib.vj.ꝛ p Archi.Joā.an.ꝛ cardi.ꝛ garsiā.ꝛ p Inno.extra.e.c.qr in oībus.ꝛ.c.cū in diocesi.ꝛ ibi p her. De ta bellionib⁹ cōficientib⁹ instrumēta vsuraria vide p Archi.xlvj. di.c.sicut nō suo.ꝛ ibidē etiā habes in glo.de pcuratore ꝛ tuto re exigentib⁹ vsuras noīe pupilli vel dñi an teneant ad restitu tionem de quo dixi.j.de admini.tuto.aut.nouissime. An pre sumatur debitor soluisse vsuras vsurario eo ipso qd sibi soluit sortem an teneatur etiā pbare solutionem vsurarū si eas repe tere velit dixi fm Jacob.de are.s.de proba.l.j. Si ciuitas ac cipiat mutuo centum a ciue suo cum pacto quod non sol uat collectas quousq fuerit sibi solutum an hec sit vsura vide in speculo.e.in fine.ꝛ fuit questio domini. M. de fano ꝛ incipit quedam cōmunātia quā ibi posuit speculator ad literā. Si ci uitas cogat ciues suos ad mutuandū ꝓpter aliquas necessita tes ciuitatis ꝛ statuat eis pro hoc mutuo aliquid pro vsuris an sint licite tales vsure. Audiui quēdam generalem magistrum eremitarū in quadam disputatione de quolibet determinare
1 qd licite erant. Et ad hoc facit qr intentio ꝛ voluntas facit quē vsurariū.vt extra.e.c.consuluit.cū igitur nō sponte sed coacti mutuent ciues nō possunt dici ꝓprie vsurarij ꝛ qr etiā nō pa ciscuntur de vsuris sed ciuitas tantum ordinat mutuantib⁹ ꝛ ita postea obtinui de facto in collegio iudicuz bergomi quib⁹
2 cōmissa erat predicta questio. Si fenerator in mortis articulo constitutus promittat sacerdoti ꝛ iuret se de cetero nō exige re vsuras ꝛ postea conualeat ꝛ exigere velit an obstet sibi exce ptio talis promissionis et iuramenti. Py.tenet qd sic in que stionibus suis.cxxv.q.que incipit quidam fenerator ꝛ Barto lomeus brix.in questionibus suis.xiij.q.que incipit qdam in mortis articulo. ꝛ in spe.de instru. editione.§.nunc aliqua. v. Item pone cū quidam fenerator ꝛ qd dixi in simili.q.s.de trās act.l.transigere.vltra mediū ver. Item consueuit queri vtrum pax facta in manibus sacerdotis.ꝛ ver.seq.ꝛ pro hoc extra eo. c.ij.lib.vj.ꝛ qd dicetur.j.e.ver.dñs Dyn.ꝛ.s.de nō nume. pe cunia.l.generaliter.circa fi. versi.sed circa hoc. Si vniuersitas aliqua mutuet sub vsuris an singuli de vniuersitate sint vsu rarij vide per Archid.xlvij.di.c.ij. Utrum sit peccatum reci pere pecuniā sub vsuris vide p archi.xxij.q.j.§. sed queritur ꝛ plene p Inno.extra.e.c.super eo. Usura si ex culpa appella tur que cōprehendit sortem ꝛ medietatē vltra vt no.xlvj.di.c. non lz in glo.ꝛ per archi.ꝛ.xiiij.q.iiij.c.quoniam multi Usu ra spiritualis licita est.xxiiij.q.j.aduocauit no.j.q.j.i summa
3 Utrū de vsuris ꝛ male ablatis possint fieri eleemosyne habet. xiiij.q.v.per totum. Recipiens oblationem ab vsurario vel eū ad sepulturam recipiens ipso iure est excōicatus extra.e.c.qr in omnibus ꝛ.e.ti.c.ij.li.vj. et notatur p archi.xvij.q.iiij.c.mi ror. Utrū fideiussor repetat vsuras quas soluit pro principali dixi plene.s.de summa tri.l.j. An sufficiat si vsurario fiat re missio p euz qui repetere poterat vsuras An vero opus sit q vsurarius oīno restituat no.p dynū extra de re. iuris.c. nō re mittitur peccatū li.vj.ꝛ p goffre.in summa.e.ver.qui si vsura rius. An re demta ex vsuris efficiat debitoris qui soluit vsu ras dixi.s.de rei vendi.l.si vt pponis vbi tenet q non Si ab sens est is cui est vsurarum restitutio facienda quid sit fiendū notatur in glo.extra.e.c.cum tu ꝛ per goffre. in summa.e.ver. sed quid si is. Et si restitutio non potest fieri puta qr is cui est restitutio facienda est vsurarius quid sit fiendum notatur per Inno.extra.e.ca.quia frustra in vltima glo. Si quis emat fi cta redditus vel noīa debitorum minori quam iusto pretio an sit vsura notatur p Innocē.plenissime extra.eo.ca.in ciuitate Qualiter heredes vsurarij teneātur ꝛ inquantum notatur ex tra.e.c.tua nos et.c.michael et dixi.s.ex delictis defunctorum inquantuz teneātur heredes super rubrica. An cognitio resti
4 tutionis vsurarū spectet ad iudicem eccl'iasticum inter laicos quidam qd nō cum actor habeat sequi foruz rei vt extra de fo ro cōpe.c.cuz sit generale licet her.ibi notet contrarium ꝛ di cat q spectat ad ecclesiam solū quo ad peccatū et penitentiam laicis imponendam nō quo ad cogendū eos ad restitutionē ꝛ hanc opi.tangit hosti.in summa.e.circa medium summe.§.an aliquo casu ver.iij. quando sine omni pacto ꝛ.§.j. super ver bo pactione interposita ꝛ de foro cōpe.§. qbus ex causis ver. Sz nōne vsura Cōmunis opinio ē q etiā quo ad restitutiōez spectet cognitio ad eccl'iam cū sit crimen eccl'iasticū ꝛ videt ex pressum extra.e.c.ij.in fine ꝛ clari⁹.e.titu.c.preterea parochia nos.ꝛ.c.quā pniciosum ꝛ ita tz Jo.an.extra de iudi.c.si ānum li.vj.in gl.septēnio. Si scholaris q hēbat pecuniā sub vsuris soluere volebat debitum ꝛ socius eius sibi dixit qd ipsaz pecu niam sibi mutuaret et ipse ex tunc solueret vsuras vtrum ta lis vsura sit licita vide in qōnibus barto.brix.clxi.qōne que in cipit aliquis scholaris vtrum vsurarius qui lucrat⁹ est ex vsu ris teneatur restituere vsuras et lucrum an vsuras tm̄ vide in eisdem questionib⁹.clxiij.qōne que incipit aliquis accepit qn quaginta. An vsure vel pene possint peti vel remitti nudo pa cto vide.j.e.l.quis. An pena adiecta quātitati facto vel speciei peti possit.j.e.l.cū allegas ꝛ vide ibi pulcrā questionē. Ja.bu triga. De materia obligatiōis ꝛ cōsignationis ꝛ depositionis plene.j.e.l.acceptā. An dictio ceteros implicet vel nō vide.j.e. l.eos.§.ceteros. An vsure vsurarū aliquo casu peti possunt vi de.j.e.l.fi.ꝛ qd notaui.s.de his qui no.infamia.l.improbū.qd bene facit ad hāc materiā. Quare magis cōmittit vsura in his que pōdere numero mēsura ve cōstant quā in domo vel agro no.in glo.xiiij.q.iij.c.j.ꝛ p Archi.lxxxvij.di.c.eijciēs.do. Dy. in ista materia q̄rit pulcrā qōnē q̄ talis est. ¶ Quidā vsurari⁹ in extremis cōstitutus volens vsuras ꝛ male ablata restituere delegauit debitorē suum sacerdoti noīe romane eccl'ie qui sa cerdos stipulatus fuit ab ipso debitore ꝛ ab eo fideiussorē acce pit nomīe romane ecclesie vt p ipsum sacerdotē vel ecclesiā ro manā fieret restitutio ꝛ ob predictā cām dict⁹ vsurarius ipsi sa cerdoti donauit oīa bona sua deinde in notitiaz pape deuenit qd sacerdos nō mandauerat executioni voluntatē ipsius testa toris ꝛ mandauit epo illius ciuitatis qd exequeret voluntatez ipsius testatoris tam in dicto noīe debitoris quā in alijs q epi scopus recepto instrumēto predicto a dicto sacerdote exegit fi deiussores ꝛ cessit eis iura ɔtra principalē debitorē q fideiusso res ex dicta cessione agunt cōtra ipsum pncipalez q excipit di ctam cessionē nō valere dicendo ius nō fuisse quesitum pape ꝛ qd eps nō potuit cedere iura q̄ nō habebat ꝛ qd nō habuit mā datum a papa de cedendo queritur qd iuris ꝛ primo videt qd p sacerdotē fuerit actio quesita summo pontifici adinstar filij ꝛ serui p quos querit patri ꝛ dño etiā sine cessione vt instituto p quas p.no.acqui.ꝛ de inutili stip.§.si quis.ff.de acquir.rerū do.l.etiā inuitis.ꝛ de ver.obli.l.seruus vetante.qd cōtingit rō ne patrie vel dñice ptātis. Sacerdos autē est ī ptāte dñi pape diuersimode sumto vocabulo ptātis vt not. Azo in summa de patria ptāte. Itē p liberū hoiem ꝛ seruū alienū bona fide pos sessum acquirit ei cuius cōtēplatione sibi aliqd obuenit. vt.ff. de acqui.here.l.si qs mihi bona.ꝛ de vulg.ꝛ pupil. substitut.l. sz si plures.§.in arrogato.sz huic sacerdoti pmissum fuit cōtē

plation summi põtificis ergo sibi querit cũ lz nõ ꝑprie possi
deat a summo pontifice q² est liber hõ abusiue tñ ⁊ ĩpropꝛie q̃si
possidet ab eo. Jtẽ ꝑ tutorẽ vel cura. acq̄rit minori actio vtilis
sine cessione. vt. ĩ. qñ ex facto tutoris vel cura. ff. de cõstituta pe
cunia. l. eũ qui. §. si actori. ⁊ §. fi. ⁊ idẽ in prelatis eccl'iaꝝ vt not.
Azo in summa ꝑ quas pso. no. acq. §. sunt ⁊ alij. Sic ergo ꝑ sa
cerdotẽ eccl'ie romane ⁊ summo põtifici. Jtẽ iste sacerdos erat
simplex executor ⁊ minister ⁊ nihil debebat apð eũ remanere.
vt. ff. de leg. ij. l. si qs tytio. ⁊ ibi not. ⁊ ptz ex forma instr̃i delega
tionis ergo papa potuit ipsam executionẽ sibi auferre cũ hẽat
plenitudinẽ ptãtis ar. ff. de legi. l. p̃nceps. ⁊ maxime ꝑpter ne-
gligẽtiã sacerdotis. vt. s̃. de epis ⁊ cleri. l. nulli. ⁊ aut. ibi posita.
⁊. l. si qs ad declinandã. Jtẽ summ⁹ pontifex hz iurisditionẽ fa
ciendi restitui vsuras ꝑ vsurarios. vt dixi. s̃. ver. an cognitio. ⁊
maxime confessos istã ergo iurisdictionẽ potuit epõ delegare
ergo de illo noĩe potuit eps facere executionẽ exigẽdo et iura
cedendo tanq̃ de deputato spãliter ad restitutionẽ vsurarum
fiendam arg. ff. de leg. j. l. si pecunia. ⁊ de leg. iij. l. paulo. in fine.
Jtẽ sacerdos videt psona publica. vt ptz ꝑ ea q̃ not. s̃. ver. si fe
nerator. Jtẽ ad predicta facit traditio instrumẽti nam q tradit
vel legat instrumẽtũ ius in eo cõtẽtũ tradere ⁊ legare videt. vt
ff. de leg. iij. l. q chirographũ. Et predictã opinionẽ tenuit. do.
Dy. Nec obst. qð eps nõ habuerit mãdatũ ad cedendũ iura fi
deiussori tum q² ex necessitate hoc facere debuit. vt. ff. de fide-
iussor. l. fideiussorib⁹. succurri solet tum q² hoc est vicinũ man-
dato ⁊ in eo inclusuz cũ habuerit mãdatũ exequẽdi voluntatẽ
testatoris ergo ⁊ oĩa necessaria ad executionez potuit. vt. ff. de
ꝓcur. l. ad rẽ. ⁊. l. ad legatũ. Judicatũ solui. l. iij. alias euz tñ. §.
in hac. in fine. ⁊. s̃. si contra ius vel vtilitatem publi. l. ⁊ si non
cognitio. que satis bene facit ad hãc materiã. Jtẽ hoc etiã põt
de se eps ratione officij vt dictum est ꝑ predicta etiã opinione
facit quia aliquo condemnato pro crimine bona capiuntur et
confiscantur. vt. ĩ. de bonis dãna. ꝑ totum ⁊ officiales missi mã
dato principis incorporãt in fiscum. vt. ĩ. de iure fisci. l. prohibi
tum. lib. x. ⁊ de bonis vacan. l. fi. Soluit tamen fiscus creditori
bus. vt. ff. ad fis. l. cum fisco. Cum ergo iste vsurarius voluerit
romanã ecclesiam adinstar fisci sibi succedere potuit episcop⁹
mandato pape bona capere ⁊ vsuras restituere. ⁊ pro hoc etiã
ff. de re iudi. l. a diuo pio. ⁊. ĩ. de bo. auc. iudi. possi. l. fi. vñ papa
gemino iure potuit exequi voluntatẽ testatoris scz ꝑpter ple-
tudinẽ ptãtis ⁊ iurisditionis. vt dictũ est et ꝑpter actionẽ per
sacerdotẽ romane eccl'ie acq̄sitã. Eps etiã duplici iure hoc fa-
cere potuit. s. ꝑpter negligẽtiã sacerdotis tã de iure cõi vt di-
ctũ est quã ex cõmissione pape ⁊ fideiussoꝝ q soluerũt ⁊ bonaz
fidem agnouerũt agere possunt cõtra principalez ex iure cesso
ꝑ episcopũ q cepere potuit vt est dictũ ⁊ etiã sine cessione actio
ne mandati. ¶ Aliã questionẽ vtilem querit Jac. de are. Qui-
dam vsurarius emit q̃tum ad faciem ⁊ formã instrumenti vnũ
predium qð locauit venditori pretio. x. librarũ in anno reuera
tamen pignus erat qui tamen venditor ad petitionez vsurarij
confessus est coram iudice ecclesiastico dictam venditionem fo
re veram ⁊ puram ⁊ ita pronũtiatum est ꝑ ipsum iudicem eccle
siasticũ ⁊ qð venditor obseruare teneatur ipsam venditionem
vsurarius mortuus est facta satisdatione de vsuris restituen-
dis. Venditor agit contra heredes eius petens dictam vendi
tionem rescindi ⁊ sibi fundum restitui cõputatis in sortem. x. li
bris ꝑceptis annuatim pro ficto. queritur an possit. Et primo
videtur qð sic q² emtor presupponitur fuisse vsurarius contra
quos de facili presumitur qð cõtractus tales faciant in fraudẽ
vsurarũ vt extra de pigno. c. illo vos. ⁊ ꝑ hoc. ĩ. e. l. cũ allegas.
⁊ de act. emt. l. iul. §. ibidez. presumitur eñ contra aliquẽ ex eo
qð facere cõsueuit. vt. ff. e. l. q semisses. §. j. de pig. act. l. vel vni-
uersoꝝ. ad mace. l. itẽ. §. qð dr. Jtẽ ꝑ hoc q² ista venditio presu
matur in fraudẽ vsurarũ facta hñ facit extra de cõtrahen. emt.
c. ad nostrã. s̃. plus valere qð agit. l. iij. ⁊ qð ibi nota. Nec obst.
sententia que dicit lata ꝯtra vẽditorẽ ꝑ iudicẽ ecclesiasticũ a qua
nõ fuit appellatũ. ⁊ ideo in rẽ iudicatã transiuit vt extra de re
iudicata. c. cũ inter vos. ⁊. c. qð ad consultationẽ q² vbi agit de
periculo aĩe sicut hic nunq̃ transit sñia in rem iudicatã. Veri-
tate qñcunq̃ detecta vt extra de sñia ⁊ re iudicata. c. lator. ⁊. c.
cõsanguineũ. de frigidis ⁊ maleficiatis. c. fraternitatis. ⁊ in eis
notat. ⁊. xxxv. q. ix. c. graue. cedit eñ opinio veritati. viij. di. ve
ritate. Et qð talis sñia possit retractari veritate ꝓbata licet nõ
fuerit appellatũ est optimũ arg. extra de purga. vulgari cap'lo
significantib⁹. xxxij. q. i. c. ij. ⁊ quãdo actio de pec. est annalis. l.
j. §. q̃sitũ. al's est lex ꝑ se ⁊ qð nota. s̃. de iuris ⁊ facti igno. l. j. v̄.
Jtem exceptio doli seu eq̄tatis supuenientis ⁊ de conditione
sine causa. l. si fullo. ⁊ q² etiã ꝑpter delictum aduersarij sñia re
tractatur extra de diuor. c. ex literis. de adul. c. fi. ⁊. s̃. de trãsac.
l. si ex falsis. Jtẽ constat qð iuramentũ est maioris auctoritatis
quã res iudicata. vt. ff. de iureiur. l. ij. extra de iureiur. c. si xp̃s.
Nam post iuramentũ prestitũ nihil amplius queritur. vt. ff. de
iureiur. l. nõ erit. §. dato. extra de accusa. c. veniens. ⁊ tamen iu
ramentũ prestitũ sup vsuris soluendis remitti potest. vt extra
de iureiur. c. debitores. Jtẽ vsurarij cõiter faciũt tales cõtra-
ctus simulatos ⁊ in nube q² q male agunt odiunt lucẽ extra de
officio dele. c. consuluit. xxiij. q. ij. c. perniciosum. extra vt eccle
siastica beneficia. c. vt nostrũ. Deus eñ odit opera tenebraruz
extra de hereticis. c. cum ex iniuncto. in principio qui enim se-
mel malus fuit ⁊c. vt extra de reg. iur. c. semel malus. lib. vj. pre
sumitur eñ ex preterito circa pñs ⁊ e cõuerso. vt plene notaui.
s̃. de ꝓba. l. siue possidetis. Jn cõtrariũ videtur qð vẽditor nõ
sit audiendus ꝑpter auctoritatẽ sentẽtie cui standũ est cũ pro
veritate habeatur. vt. ff. de statu hominũ. l. ingenuuz. ⁊. ĩ. de re
iudicata. l. j. ⁊ ꝑ sñia presumit. vt extra de re iudicata. c. cũ inter
vos. ⁊. c. sicut. ⁊ de renũtia. c. in pñtia. appellare eñ debebat vẽ
ditor si sibi sñia displicebat. vt. s̃. si sepius in inte. restitu. postu
letur. l. j. cum eñ transiuerit in rem iudicatã ius facit inter par
tes. vt dicto. c. qð ad cõsultationẽ. extra de re iudicata. de elec.
c. cum dilecti. in fine. ij. q. vj. §. diffinitiua. ꝓ hoc etiã facit cõfes
sio venditoris facta in iudicio qð venditio vera ⁊ pura erat. vt
ĩ. de confes. l. vnica. extra de confessis. c. fi. ⁊. s̃. de non numera-
ta pecunia. l. generaliter. Nec ex eo qð emtor sit vsurarius de-
bet presumi contractus simulatus q² non ꝓbat hoc esse qð ab
hoc ꝯtingit abesse. ĩ. vnde cognati. l. nõ hoc. ⁊. s̃. de ꝓba. l. neq̃
natales. Jtẽ error detectus sñiam nõ retractat. ff. fami. ercis. l.
cũ putarẽ. s̃. de cõdit. indebiti. l. j. ⁊. ĩ. de re iudi. l. sub pretextu.
⁊ extra de re iudi. c. inter monasteriũ. Nec obstat qð iuramẽtũ
possit remitti ꝑ. c. p̃alle. debitores. q² ibi expresse prestituz erat
sup vsuris nõ repetẽdis hic autẽ nõ cõstat cõtractũ vsurariuz
imo cõtrariũ ꝑ sñiam ⁊ confessionẽ. Jtẽ iste venditor nõ potest
cõtra factũ suũ venire. vt. ff. de adopt. l. post mortẽ. de seruitut.
rust. prædioꝝ. l. ꝑ fundũ. extra de clericis ꝯiuga. c. diuersis fal-
lacijs. cum ibi notatis ergo nec heres eius. vt. ĩ. de rebus alie.
nõ alienan. l. venditrici. ⁊. s̃. de restitu. mili. l. que a patre. Pre-
fatus dñs Jac. nõ soluit q² de facto pẽdebat. Ego aũt puto he
redẽ venditoris audiendũ ⁊ admittẽdũ ad ꝓbãdum cõtractũ
pigneraticiũ ⁊ vsurarium ꝑ iura. s̃. ad hoc allegata. ⁊ maxime
ꝑpter piculũ aĩe quo casu sñia retractat. vt predictũ est. An au
tẽ in relaxatione sacramẽti de nõ repetẽdis vsurꝫ sit pars citã
da dicẽdũ qð aut talis relaxatio petit. vt obligatio q² ꝯtracta
erat sup vsuris ex toto tollat ⁊ tũc locũ habet partis citatio so
lẽnis examinatio ⁊ cõpulsio creditoris ad relaxandũ iuramen
tũ cũ cõstabit cõtractũ vsurariũ. Aut petit soluz ad habilitãdũ
psonã vt nõ obstãte sacramẽto possit vsuras repetere ⁊ tũc ta-
lis ordo nõ req̄rit q² de grãdi p̃iudicio creditoris nõ agit sicut
dicit de liberto petẽte veniã vt possit patronũ in ius vocare et
de filio emãcipato petẽte bonoꝝ possessionẽ cã litis agnoscẽdi
vt possit ꝑponere querelã inoffi. talia eñ ꝑ iudicẽ concedi pos
sunt etiã parte nõ citata q² iuri ptis in p̃ncipali nõ nocet. Pul
cras q̃ones de ista materia vsurarũ vide quas notat glos. ff. de
ver. obli. l. qui rome. in p̃ncipio ⁊c.

Si interrogatione. Sepe allegat ꝑ vsurarios
qð vsure optimo iure debent nã cũ re emtor fruatur
eq̄ssimũ est eũ vsuras pretij pẽdere. vt. ff. de act. emti.
l. iul. §. ex vẽdito. ⁊ alibi dr qð numi crediti nõ debẽt eẽ steriles
creditori. vt. ff. d vsurꝫ. l. debitor. ⁊. l. si hñ collate. ⁊ qð bono ma
ximo vsure prestant vt. ff. ad. l. fal. diu⁹. in fine. vsure dñr dulces
ex pte recipiẽtis. vt. ff. q̃ in fraudẽ cre. l. ait p̃tor. §. si qd in frau-
dem. alibi dr vsura vorago. vt extra. e. c. vsuraꝝ voraginẽ. li. vj.
An aũt hodie aliquo iure peti possint vsure dixi. s̃. de summa
trinitate. l. j. in suppletiõe glo. ⁊ notat. ĩ. e. auc. ad hec. Jn glo. j.
ſm modum regionis ibi. l. eos. §. sup. imo nõ attendit modus
regionis in vsuris in stipulatiõe deductis sed ꝯditio psone sti
pulantis. vt ptz dicta. l. eos. dic ergo recte. i. solẽniter q² incon
tinẽti secuta fuit rñsio interrogationi conformis. vt. ff. de ver.
obli. l. j. Od. ⁊ Ol. Jn fine. ⁊ dic vt ibi Frã. Jn gl. qñ p̃sumit ex
positiõe qñ. i. quo casu. Ol. Jn eadẽ gl. in fi. eadẽ gl. est in ĩstitu.
de inutili stip. §. si scriptũ. ⁊ ibi reddit rõ diuersitatꝫ ĩter testes
⁊ instrumẽta. ꝓ opiniõe Hug. facit. s̃. de fide instru. l. in exercẽ
dis. ⁊ Cynus dicit eã approbari ꝑ Pe. dñs Gui. de suz. distin
guit aut testis interrogatus vtrũ precesserit interrogatio nõ
reddit de hoc rõnẽ ⁊ tunc vera sit opinio Joã. vt. l. solam. s̃. de
testibus: aut nõ fuit interrogat⁹ vel interrogat⁹ sufficiẽtẽ red-
dit rationẽ ⁊ tunc opinio Hug. ⁊ vt res magis valeat quã pe-
reat. vt. ff. de rebus dubijs. l. quoties. Jdem dicit Cynus. ſm
M. de fano. si testes deponãt stipulationẽ intercessisse q² stipu
latio nõ

latio nō pōt esse sine interrogatiōe ⁊ iō presumit̄ tunc precessisse q2 dicendo vnū vident̄ vtrūqʒ dixisse vt.ff.de procur.l.ad rē ⁊.l.ad legatū cy.de hoc vide qd̄ p̄le dixi.ff.de v̄.obli.l.sciendum.p opinione Jo.multū facit q2 si testis dicat vsuras promissas cū verbū ꝓmissiōis sit equiuocū vt.ff.de edi.edic.l.sciendum.§.dictū a promisso ita qd̄ pōt trahi ad nudā ꝓmissionem ⁊ stip.⁊ testis nō exprimat interrogationē ꝓcessisse intelligemus ex dicto suo ambiguo qd̄ min⁹ est.i.nudā ꝓmissionē vt.ff.de re.iur.l.in ambiguis ⁊ fauore rei vt.ff.de re.iur.l.fauorabiliores.⁊ hāc sequit̄ cy.hic in additiōibus ⁊ p hāc rōnez approbat Jo.opinionē Ja.de are.⁊ ol.in instrumento sec⁹ q2 dictant̄ a peritis ⁊ iō p̄sumunt̄ oīa solēniter acta vt.d.§.si scriptū.⁊ ibi in gl.⁊ p̄dicta faciūt si agebā ex mutuo ⁊ ꝓbaui ꝯfessionē mutui nō ipsum mutuū p testes qd̄ nō sufficiat vt plene dixi.s.de nō numerata pecunia.l.si ex cautione in fine in glo. vlt.ibi vt hic.Nā petūtur licet in snīa omittātur qd̄ non est qñ officio iudi.debent̄ vt.ff.de eo qd̄ certo loco.l.centum ⁊ infra depositi.l.iiij.Ja.

Vsuras. An in casu huius.l.sit licita vsura iure canonico hic tangit̄ in gl.⁊ latius dixi.s.de summa tri.l.j.in suppletione glo. In glo.j.ibi qui ipse percepit ar.ff.de iure dotium.l.cū in fundo.§.qd̄ si mulier fran. In glo.vlt.ibi vel deposuit sed non obtulit hāc expresse indicat tex.⁊ eam approbat od.⁊ ol.⁊ allegāt.ff.de admini.tuto.l.tutor pro pupillo.§.fi.ol.

Clāuis. Vide azo.in summa.e.§.prestatur aūt vsura ⁊.§.petūtur aūt vsure et mirabiliter facit hec lex ꝯtra opinionē az.p placen. dicit enī azo.qd̄ si debitū naturaliter soluat̄ ⁊ de ei⁹ repetitiōe tractet̄ aut p errorē facti ⁊ repetitur aut iuris ⁊ tūc nō ita notat̄ per eū.s.de iuris ⁊ facti igno.l.cū quis in glo.et in summa de ꝯdi.inde.prima col.hec aūt lex dicit indistincte nō repeti sicut dixit placē.pro hoc etiā q2 qd̄ natura debetur venit in compensa.vt.ff.de compensa.l.etiā Jaco. Notādum est ēt qd̄ licet vsure ex nudo pacto peti nō possunt vt hac.l.remitti tñ possunt vt no.in glo.ff.de pac.l.epl'a.§.j.An autez pignus possit retineri pro vsuris nudo pacto promissis dicet̄.j.l.pxi.⁊ not.p odo.j.de vsuris fiscali.l.ij.li.x.⁊ sic hic plus valet stipulatio ꝙ pactū.Qñqʒ econtra vt no.ff.si certū petatur l.certi ꝯditio.§.si numos in prima gl.Pena ēt nudo pacto ꝓmissa peti non potest vt.ff.de seruis expor.l.seruus ea lege ⁊ ibi in gl.notat̄ qd̄ intelligit cy.scd̄m petrū ibi speciale ꝓpter duritiā cōmissiōis pene al's ita dicit penā venire ex nudo pacto statim sicut vsuram vt.ff.de neg.gest.l.siue ⁊ facit.j.e.l.pignoribus secundum vnum intellectum cynus.

Ex retentionē. Sepe allegat̄ qd̄ alicui consulitur p retentionē cui nō ꝯsuluitur per actionē vt ⁊ supra.l.proxi.ff.de ꝯdi.inde.l.si in area ⁊ de ꝯpensa.l.si cuz filio odo.Et licet dicāt quidā qd̄ p penis non tenent̄ pignora nisi expressim conueniat ⁊ ideo dicunt in instrumento specialiter debere exprimi qd̄ pro penis teneantur Jac.tamen dicit contrarium per.l.grege.§.fi.hic in glo.allegatam Jac.

Si creditrici. Ibi cogeris ⁊ pignora repetes vt.s.ti.proxi.l.inuicem ⁊ vide plene.j.e.l.acceptam.

c

Creditor. De hac materia plene notaui supra de pactis.l.si certis annis.

Si per te non stat. Vide plene.j.e.l.acceptā qñ aūt nō extat heres debitoris nihilominus pena ꝯmittit̄ vt.ff.de nau.fenore.l.fi.⁊ de ver.obli.l.ad diem.

Usure. Glo.hic posita loquitur de antiq̄ tp̄o d̄ quo habetur de conse.di.iij.c.peruenit.⁊ vsura non potest excedere duplum sortis.ff.d̄ actio.emt.l.iul.§.ibidem.

Frumenti. Que est rō qd̄ in frumēto ⁊ similibus veniūt vsure ex nudo pacto in pecunia nō od.hic dicit pp incertitudinē ptij qd̄ sepe mutat̄ ⁊ hec vsura ꝯcessa videtur etiam iure canonico vt extra.e.c.in ciuitate ⁊.c.fi.in fine.

Ex predio. gl.voluit opponere a diuisiōe sic aut fuit sola oblatio sine depositione ⁊ nō ipedit cursuz vsurar̄ vt.j.e.l.acceptā aut cū depositiōe ⁊ tūc p hoc ꝯtingit liberatio vt.j.e.l.acceptā ⁊ sic nō ꝓpter imputationem fructuum.qd̄ dicit hec lex ⁊ metu hui⁹ oppositiōis gl.ponit varias lecturas.

In bonefidei. Tria dicta continet cyn. ibi finitum est iudiciuz.s. sortis ol.Sententia.i.per snīam ol.Prouocatio.i.appellatio secuta est quia tunc iudex appellatiōis supplere posset de vsuris vt.ff.e.l.tutor.⁊ de re iudica.l.negotiorum ol.Ullo iure.i.officio iudicis nec alio modo ol.

Si ea pactione. Ibi vice.i.loco vt cōuenit.i.sicut ꝯuenit Sorte.i.pēsiōe In gl.j.in fine vt a ꝯrio sensu huius l.colligitur ⁊ dic vt notat̄.j.e.si ea lege.

Cum allegas. In eo quod hic nota. aut adijcit̄ pena quantitati aut speciei aut facto quare cum adijcitur quantitati non valet dic secundum Jacob.de are. quia debitum quantitatis recipit vsuram sed specierum nulle sunt vsure vt.ff.e.l.in fideicommissi.§.finali ⁊ notatur.j.e. l.pro auro ⁊ hanc rationem reddit etiam odo.ff.de doli except.l.apud celsum.§.si in arbitrum vbi de hoc notat Sed q̄ opinio.est verior vtrum Joan.vel bul.ſm Jacob.de are.opinio.Joan.quia vsure petuntur propter moram non soluentium non propter lucrum petentium vt.ff.e.l.cum quidam.§ si pupillo sicut ⁊ pena petitur eo qd̄ tarde soluitur ⁊ sic est diuersitas in nomine non in effectu.Itē lex appellat vsuram penam.ff.si certum petatur.l.lecta de vsuris.l.gaius de negot. gest.l.qui sine ⁊ de condi.inde.l.pene scd̄m vnam expositionē ergo quod iuris est de vno ⁊ de alio.sic sicut vsura quantitatis est prohibita ita ⁊ pena licet posset dici contra quia vsura currit a principio contractus si hoc ꝯuenit.vt.d.l.lecta pena non nisi pp tardam solutionem sed q2 in dubijs via tutior est eligēda Jo.opi.preualet Ja.gl.tñ.ff.de act.emt.l.iul.§.ibidē que pulcra est ad hāc materiā vr̄ dicere qd̄ opinio bul.fuit q̄ hic dicitur fuisse Jo.⁊ qd̄ illa que hic dicit̄ fuisse Joan.fuerit azo.De hoc no.per gof.in summa.e.de vsuris vltra principium ver.pena vero ⁊ latius in summa de penis ver.quid de pena conuentionali ⁊ per hostien.in summa de vsuris.§.que pena sub.§.alia a iudice ver.quid si pena ⁊ de penis.§.que ⁊.§. interfectoribus ver.sed nunquid ⁊ per Inno.eo.tit.de penis c.suā in vlti.glo.⁊ per archi.xij.q.ij.cuz deuotissimam ⁊ vide qd̄ notatur.j.de sententijs que pro eo qd̄ interest.l.vnica.§. cum scimus in glo.que incipit ex conuentione ⁊ vide qd̄ dixi. ff.de ver.obli.l.cum stipulati.⁊ videtur ꝓ pena adiecta q̄titati peti possit vt.ff.de peti.here.l.vtrum sed solue vt ibi no.in glo.vel vt notatur dicto.§.ibidem.Et eodez mō potest respōderi ad.l.ff.de in litem iure.l.iij.de ver.obli.l.ad diez de nau. feno.l.fi.de here.insti.l.si quis instituatur.§.fi.⁊ de eo ꝙ certo loco.l.iij.§.penul.de iure deli.l.aristo.§.fi.⁊.l.ait pretor.§.vlt. de ven.in pos.mitten.l.curator.§.j.que omnes videntur dicere ꝙ pena adiecta q̄titati peti possit.Glos.tamen.ff.si certum petatur.l.rogasti.§.si tibi dedero videtur indistincte sentire ꝙ siue pena adijciatur facto siue dationi peti nō possit ⁊ ꝙ in mutuo nō distinguat̄ consueuerit fenerare vel non sed qd̄ hic notat̄ ⁊.d.§.ibidē cōiter approbat̄.Sed videtur qd̄ idez sit si adijciat̄ facto sicut quātitati q2 qui stipulat̄ factū videtur tacite stipulari interesse vt.ff.de ver.obli.l.stipulatiōes non diuidentur.§.celsus ⁊ ibi notat̄ sed interesse in quantitate consistit ergo vr̄ adijci quātitati ⁊ ita vr̄ sentire gl.ff.de ver.obli.l. stipulatio ista in princi.que incipit in penali stipulatione ⁊c. Sed ad hoc respondet dy.qd̄ illa fraudis suspitio que est qñ adijcitur quātitati q2 quātitati vsure solēt accedere nō adest qñ addicitur facto nec debet cōsiderari qd̄ est post facto ad interesse deuenitur sed obligationis origo que in facto cōsistit. Preterea pena nō committit̄ pp cōtumaciā interesse nō soluti sed ꝓpter ꝯtumaciā facti nō impleti ergo ſm hoc pena succedit in locū interesse ⁊ iō eius naturā debet assumere ar.ff.de dona.l.si donate.§.si sponsus sed interesse non pōt excedere duplū vt.j.de sentētijs que pro eo ꝙ interest.l.vnica ergo nec pena ⁊ illa potuit esse consideratio dicte glo.que est in.l.stipulatio ista sed circa hoc est dicendum prout notatur in.l.si dictum.ff.de euicti.ſm eum Sed certe salua pace eius pena cōuentionalis adiecta facto potest excedere duplum ⁊ quadruplum per quecunqʒ verba apponatur vt dicetur.d.l.j.de sententijs que pro eo qd̄ interest profe.⁊ predicta gl.que est in.l. stipulatio fuit M.⁊ non est vera cy. In curia romana fit ista fraus per vsurarios q2 faciunt qd̄ debitor promittit.j.certuz tempus coram iudice tali exponere confessionem debiti ⁊ recipere preceptum de soluendo sub pena quam volunt ⁊ q2 debitor nō cōparet dicunt hanc penaz facto adiectaz ⁊ peti posse.cy.ēt hic tangit sed dicit qd̄ cū totū istud fiat propter solutionē quātitatis qd̄ pena videtur adiecta quātitati nō fctō ⁊ iō tanq̄ in fraudem vsurarū peti nō pōt ar.ff.si quis testō liber eē iussus fu.l.j.§.j.⁊.§.hec actio cy.de hoc vide qd̄ notaui

d.l.stipulatio ista ꝛ de ver.obl.§.alteri.v.x.op.ꝛ ver. sequenti ꝛ.e.ti.l.si penã in fine. Ultimo quero qõnem in qua consuluit Ja.butrigarij ꝯsultus a quodaꝫ mercatore mediolañ.tytius pꝛetio ꝛ merca.x.librarum venetorum grossorum quas ꝯfessus fuit se recepisse a sempꝛonio pꝛomisit dare eidẽ ad vnũ mensem tot libꝛas imperialiũ vel tot floꝛenos ꝛ si dicto termino nõ soluer͛et.j.alios.xv.dies sequentes cõuenerit dare creditoꝛi pignora mobilia duplũ valẽtia super quibus posset creditoꝛ mutuo sumere sub vsuris expensis debitoꝛis que omnia si non seruaret nomine pene in stipulationem solẽniter deducte pꝛomisit duplũ dicte quãtitatis.querebatur an dicta peña exigi posset. Et videtur qd̃ sic certũ est qd̃ vbi pꝛobibetur adiectio vltra soꝛtem ea que tendunt ad cautelam obligationis etiam vltra soꝛtem non pꝛobibenẗ vt ꝓbatur.ff.de constit.pec.l. qui aũt.§.j.ꝛ in oĩ stipulatiõe desistẽdo nã licet adijciaẗ q̃ntitati d̃bite siue cũ pena siue sine pena semper valet ꝛ ꝯmittiẗ vt.ff.de ver.obli.l.ita stipulatus ꝛ si quis caut.nõ allegat.l.sed potest allegari lex.ij.in pꝛin.si qs cau.ꝛ.l.si duo.§.Itẽ si duo. eo.tit. Itẽ pꝛeallegata.l.qui aũt.§.j.dicit qd̃ vltra soꝛtẽ licet ꝯstituere fideiussoꝛẽ dare ꝛ si nõ detur succedat obligatio ad interesse ꝛ ita ad quãtitatẽ ꝛ sic factũ qd̃ erat ad cautelã obligatiõis ꝯuenitur ꝛ resoluiẗ in quãtitatẽ ꝛ tñ illud nõ attenditur sꝫ factũ cui⁹ loco successit.in ꝓposito igitur cũ factũ de pignoꝛib⁹ ꝯsignãdis ad diẽ nõ augeat obligationẽ soꝛtis sed fiat solum ad cautelam non attenditur tanquam augeat soꝛtem ꝛ videatur adiectum in fraudem vsurarũ ꝛ sicut ipsum non dicitur ꝑ se adiectũ in fraudẽ vsurarum nec vitiatur ita nec interesse vel pena succedẽs loco eius ex contumacia non facientis qd̃ debet quia qd̃ succedit loco alterius eius vim ꝛ naturam assumit vt ff.de peti.here.l. Item veniũt.§.idem recte ꝛ si quis caut.l.si eum.§.qui iniuriarum. Tertio sic si dicamus penam adiectã loco vsurarum aut venient ex stipulatione ꝓpter moꝛã soꝛtis aut ꝑꝑ moꝛã facti.si ꝑꝑ moꝛã soꝛtis nõ põt venire qꝛ ponamus qd̃ ad diẽ soꝛtẽ nõ soluit sꝫ tñ pignoꝛa pꝛesentauit ad dieꝫ hic est dare moꝛã soꝛtis sed nõ moꝛã facti ꝛ pena nõ cõmittiẗ ergo pena non venit ex moꝛa soꝛtis sic igitur moꝛa soꝛtis non est causa pene qd̃ patet quia ea posita vt dictum est non sequitur pene cõmissio vt.ff.man.l.si remunerandi.§.j.ꝛ de postul.l.j.§. sexum.igitur ex moꝛa facti cõmittitur ipsa pena ꝛ tunc nõ est vsura qꝛ pena facto adiecta licita ẽ vt.d.l.in fideicõmissi.§.penul.ff.e. Quarto sic vbi factum ꝛ quantitas in obligatione veniunt ꝛ sic factum ꝓpter quãtitatẽ manente tamen iure quantitatis attenditur factũ ꝛ pena ꝑꝑ illud non tñ pecunie solutio ꝛ qd̃libet per se suspẽdit dationẽ libertatis sec⁹ si destruatur obligatio quantitatis.i.ab initio non subsistat ꝛ sic pꝛincipalis qꝛ tũc nõ possunt sequẽtia remanere sic confiteoꝛ in ꝓposito qd̃ destructa obligatione soꝛtis pena cõmittenda pꝛopter factũ qd̃ erat cõtemplatione soꝛtis cessat secus vbi soꝛs nõ tollitur sic loquitur.l.ij.in pꝛincipio.ff.si quis caut.ꝛ.eo.ti. l.si duo.§. Item si duo sic etiam loquitur lex cuꝫ seruus de cõdi.ꝛ demon.ꝛ.l.quãuis ꝛ.l.qui libertatem.§.seruus.ff.d̃ euic, cuꝫ si. Preterea licet vbi nõ esset aliquid in reliquis ab initio factũ nõ attendimus neqꝫ suspẽdit cessionẽ libertatis tñ vbi fuit aliqd in datiõe pecunie etiã si postea soluatur non deficit pena sine suspenso ꝯditionis ꝑꝑ factũ.i.facti cessationẽ vt.d. l.cũ seruus ver.nã nõ vtiqꝫ ꝛ.l.cum testõ.e.ti.hic auteꝫ fuit datio ab initio in obligatione ꝛ factum post moꝛam eius ꝛ obligatio pene vnde factũ deficiẽs ꝛ pena pꝛopter facti cessationẽ cõmissa nõ deficit post cõmissionẽ pecunia soluta. Preterea aut dicemus penã nõ cõmissaꝫ ꝛ male qꝛ adiecta facto pignorũ dandoꝛum fuit sicut ꝛ quelibet obligatio adiecta facto qd̃ ꝑtinet ad exactionẽ pecunie vt in cautione iudicio sisti Aut dicemus non valere hãc obligationẽ pignorum dandoꝛum vel alicuius alterius cautele puta fideiussoꝛum qd̃ est falsum ꝛ contra dictã.l.qui aũt.§.j.de constitu.pecu. Aut dicemus cõmissam sed posse purgari contra.l.magnã.j.de contrahen.ꝛ cõmit.stip.ꝛ de act.ꝛ obliga.l.traiectitie sicut enĩ ꝓpter debituꝫ pecunie pꝛomittitur sisti ꝛ si non sistatur ꝓmittitur pena q̃ in totũ valet ꝛ in totũ cõmittitur si nõ sistatur vt.ff.si quis caut. per totũ sic si ꝑꝑ pecuniã pꝛomittatur datio pignorum ꝛ pena si non dentur pena in totum valet ꝛ committiẗ nec purgatur ꝛ ita consuluit ipse dñs Ja.qd̃ ꝯsiliũ periculosum est ꝛ viã vsuris aperiẽs ꝑ adiectionẽ dationis pignorum licet de stricto iure verum sit In gl.in fine hoc verum si subsit cã ꝑ̃standi interesse alias nõ vt.ff.de act.ꝛ obli.l.traiectitie.§.de illo.pꝛo socio.l. socius alias sociũ qui ꝛ de seruis expoꝛ.l.seruus cy.

Cum non frumentum. Vid̃ ex.e.c.ĩ ciuitate cũ ibi notatis ꝑ hen.Inn.ꝛ host.ꝛ.j.l.px.

In hec. Idest iuxta hec q̃ dicta sunt ĩ.l.C.od. Ad idqd̃ hic no.in gl.an vsure iure ciuili sint ꝓhibite vltra ea q̃ dixi.s̃.de sum.tri.l.j.dicit Ja.de are.nõ credo qd̃ iustiniani intẽtio fuerit ꝓhibere vsuras lꝫ in coꝛpe auc.de eccle.tit.iubeat seruari quatuoꝛ ꝯcilia nã ꝛ ipsa ante iusserat seruari.s̃.de sum.tri.inter claras ꝛ de hereticis.l.qcũqꝫ.ꝛ tñ postea cõcessit vsuras vt.j.e.l. eos ꝛ id̃ dici põt qd̃ q̃tuoꝛ ꝯcilia seruari mãdauit quo ad articulos fidei vt ex dictis.l.placet q̃ de fide loquiẗ qd̃ aũt ĩ gl.dr̃ qd̃ nõ potuit tollere.l.suꝑioꝛis.s.dei q̃ ꝓhibite sunt vsure hñ dictũ ẽ sꝫ iure diuino.s.in decretis xlvij.di.c.qm̃ multi qd̃ fuit vnũ de q̃tuoꝛ ꝯcilijs nõ vr̃ ꝓhibere vsuras nisi clericis.xiiij.q. iiij.c.qm̃ multi Itẽ decretũ ꝓ ꝯstãti põit vsuras iure ciuili cõcessas ꝛ dicit qd̃ id̃ ꝑmisse sunt vt nõ fiãt rapine vel homicidia vt notaẗ.x.di.c.lege ĩ gl.q̃ ĩcipit vt hẽs circa finẽ In euãgelio oĩbus ꝓhibenẗ vt.j.subijciã q̃ quo ad hoc seruãda est.vt.e.c. hr̃ in tex. Ja.alibi tñ gl.ĩ decretis vsuras iure ciuili ꝓhibitas vt no.xiiij.q.iiij.c.qd dicã. Et vt clareat qd circa vsuras quoquo tꝑe ꝛ iure seruatuꝫ fuerit aduertendũ qd̃ scd̃m legẽ mosaycã exigi poterãt ab alienigenis vñ in deuteronomio legiẗ nõ feneraberis fr̃i tuo sꝫ alieno suꝑ quo notãt doctoꝛes qd̃ ꝑmissiue ꝯcessuꝫ est ad maius malũ vitãdũ ꝛ ne iudei suã auaritiã graui⁹ exerceãt ꝯ̃ xp̃ianos.ꝓ hoc ex̃.e.c.post miserabilẽ ꝛ.c.q̃to ampli⁹.ꝛ qd̃ ab alienigenis liceat vsuras exigere inuitur in decretis xiiij.q.iiij.c.ab illo lꝫ vsuras exigere cui merito nocere desideras lꝫ illud.c.aliter ꝑ gl.intelligaẗ vt ibi not. Deinde successit.l.ꝓphetica vsuras dissuadẽs vt in psalmo. dñe qs ĩtrabit in tabernaculo tuo ꝛ subijciẗ q pecuniã suã nõ dedit ad vsurã. Tertio testãte ap̃lo lex neminẽ ad ꝑfectũ duxit nisi cũ venit plẽitudo tꝑis quo lex vite lex ĩmaculata ꝯuertens aĩas data est quã felici vocabulo euãgeliũ nũcupam⁹ ꝑ ipsaꝫ ei legẽ ꝯcediẗ ꝛ suadeẗ mutui datio ꝑ̃miũ tñ ꝛ spes ꝑ̃mij repꝛobaẗ vt in euãge.luce.vj.c.mutuo dãtes nihil inde sperãtes ꝛ de ista duplici.l.s.ꝓphetica ꝛ euãgelica loquiẗ.c.qꝛ in oĩbus ex̃.e. Quarto post legẽ euãgelicã ꝛ ẽt añ iurecõsulti ꝛ imperatoꝛes diuersimode vsuras ꝯcesserũt vt patet hoc titu.ꝛ ff.e.ꝛ de nautico fenoꝛe ꝛ de vsuris ꝛ fructib⁹ legatorum ꝛ ĩ auc. de vsuris nauticis ꝛ hoc ꝑmiserũt ꝑꝑ necessitatẽ ꝛ frequenteꝫ vsum humani gñis ꝛ id̃ vsura dꝛ ab vsu vt no.ꝑ aꝫ.in sũma de vsuris in pꝛĩcipio ꝛ ꝑ placen.in sua summa ĩ pꝛĩcipio sic dicenteꝫ vsura nomen accepit ab vsu quippe sola humana ratione equum est vt is det mihi vsurã qui pecuniã meã vtendã suscepit. Unde ꝓpꝛie diciẗ vsura vsus eris.vsura enĩ est additamẽtum qd̃ cedit creditoꝛi ꝓpter vsuꝫ debitoꝛis. ꝑmisse ẽt fuerũt de iure ciuili vt dixi ne sequerenẗ rapine vel homicidia vt notatur dicto.c.lege.x.di. Quito tꝑe eccl̃ie ro.pullulãte quãplurã edidit diuina dispositione cõcilia ꝛ diuersas cõstitutiones ꝛ regulas in quibus vsuras clarius ꝓhibuit legẽ euangelicã imitando Materiã hãc vsurarum plenius ꝛ subtilius declarando vt in decretis.xiiij.q.iij.ꝛ.q.iiij. ꝑ totum inter q̃ q̃tuoꝛ concilia suꝑ excellentia edita fuerunt que euãgelio comparãtur vt.xv.di.c.sicut in quoꝛum vno.s.niceno expꝛessius fuerũt vsure ꝓhibite vt dicto.c.qm̃ multi.xlvij.di.ꝛ.xxiiij.q.iiij.c.qm̃ multi in quo cõcilio pñs fuit constãtinus ĩperatoꝛ.alijs trib⁹ concilijs pñtes fuerunt alij imꝑatoꝛes vt habeẗ in tex.xv.di. c.canones.postea fuerunt ista concilia appꝛobata per martianum ꝛ valentinianuꝫ imꝑatoꝛes vt dicto.c.ꝓbatur et dicta.l. quicunqꝫ.s̃.de hereticis et deinde iustinianus ea appꝛobauit dicta.l.inter claras ꝛ dicto auc.de eccle.titulis. Deinde qꝛ crimẽ vsurarũ adhuc inualescebat romana eccl̃ia iterato ꝓuida dispositione decreuit vsuras peti nõ posse ꝛ solutas repeti circa hoc diuersas penas eccl̃iasticas imponẽdo vt genus humanum a tam delectabili et dulci peccato desisteret vt extra de vsuris ꝑ totũ ꝛ li.vj.ꝛ in clemẽtinis ꝛ tñ adhuc ꝑ̃dictis obstãtibus crimẽ pꝛedictũ nõ cessat sꝫ cõtinue ĩualescit ꝓpẗ cupiditateꝫ vnde originẽ traxit ꝛ pꝛoh doloꝛ cõtra tale vitiũ pꝛedicãtes illud lꝫ clam ꝛ subdole exercent cõtinue. Iure lombardo post ꝓhibitionẽ ep̃i nõ liceꝫ vsuras acciꝑe vt in lõbarda de cõtemtoꝛibus.l.ij.li.ij. In gl.j.in fine.idẽ sentit hic odo.ꝛ de hoc plene in coꝛ plene no.in gl.vnde hec sumiẗ. In glo.ij.in fine ꝛ plene in coꝛ poꝛe vñ hec sumitur. In glo.iij.ibi pondere numero vel mensura. Istud verbum numero vacare debet cum supꝛa dixerit de pecunia numerata ꝛ ita dꝫ vacare adhuc.j.in gl. cũ fiat diuersitas inter ea q̃ cõstãt numero ex parte vna ꝛ põdere ꝛ mẽsura ex altera ol. Ibi qꝫ nunc credat nisi verosimiliter cõi opinione sꝑ plus percipi posset qꝛ tunc pꝛesumereẗ in fraudeꝫ vt notatur in gl.j.l.pꝛoxi.ol. Ibi.l.non dubiũ. de iure canonico cõtra qꝛ iurãs soluere tenetur sed petere põt absolutionẽ iuramẽti a superioꝛe vt extra de iureiur.c.debitoꝛes ꝛ ibi no.ol.

Si ea lege,

Si ea lege. Id est pacto et rōne incertitudinis valet vt et extra.e.c.in ciuitate et.c.fi.in fine et notabilis est gl.hic posita de quo ēt tetigi.s.auc.px.vlt.gl. Jure tñ canonico hoc pactū nō tenet imo fructus in creditū computantur vt extra.e.c.ij. et de emt.et ven.c.ad nostram et de pig.c.illo vos. Sed recte intuenti decretales ille nō loquuntur in casu isto vnde forte isto casu propter incertitudinē fructuum qui possunt corrumpi p tempestates et alios casus fortuitos ista pactio nō esset illicita etiam iure canonico et hoc etiam videtur sentire cyn. in.l.si ea pactione.s.e.vbi querit nūquid liceat alicui emere redditum ad vitā suam cum sana conscientia. Ad qd dicit aut est verosimile emtorem recipere multum vltra cōem valorē verbi gra erat hō iuuenis et sanus qui emit redditū terre vel alteri rei pro certa quātitate vsq ad vitā suam quia verosimile est qd satis viuet si hoc considerato vili pretio emeret vsurarius censetur. Si aūt nō est verosimile qd emtor viuat multum et pretium verosimiliter sit equiualēs tūc etiam si plus viueret quā verosimiliter sperabatur ꝑpter incertitudinē nō esset vsura ar.in riū predictorum et ita refert per religiosos determinatū fuisse hoc idem no.per eū.s.e.l.cū frumentum cy.de hoc vide qd plene notaui.s.de sacrosan.eccl.l.iubemus.§.fi.secundum ol. Hos. videtur sentire contrarium in summa de vsuris ver. quid de quibusdam qui dant pecuniā ecclesijs et ver.sequenti.

Indebitas. Ibi pensa rōne .i. pensata et deliberata od. In gl.vlt.ibi vtroq casu imo dz dicere vtroq mō.s.ciuiliter et naturaliter vel vtroq iure.s.naturali et ciuili ol.

Acceptam. Hanc.l.cōmētauit spāliter azo.in summa.e.qd hic recitat od.et Ja.de are.aliquid tamen addendo qd.j.subijciā et de hac materia q̄ vtilis est satis bñ notatur per hosti. in summa de solut.rubricella de oblatione vbi ēt notatur vtrum alius p alio possit offerre de quo.j.plene dicam et.j.de solu.l. obsignatione archi.tñ videtur sentire q paratus soluere non videatur cōtēnere nec teneatur offerre vt no.p eū extra de elec.c. cupientes.§.si vero in discordia ver.ceterum sup verbo contēnāt.et vide in alphabeto lrā c dictione contemnebat et secundū odo. quinq habet partes seu dicta Primū est q debitor volēs se liberare si creditor recusat recipere dz offerre qd dz creditori corā testibus consignare et in loco publico deponere Secundo declarat quis ē locus publicus. Tertio ponit effectū oblatiōis cōsignatiōis et depositionis quo ad vtilitatē debitoris. Quarto dicit idē in traiectitia pecunia. Quīto q̄liter consulatur creditori ad recuperādā pecuniā depositā quā recipe recusauit. Scda ibi in hoc aūt casu. Tertia ibi quo subsecuto. Quarta ibi qd etiā Quīta ibi creditori scz.singulas ergo ptes declaremus. Ad primā partem opponitur q oblatio consignatio depositio non liberet debitorem qr dominiū pecunie deposite nō trāsit in creditorē nec possessio cū non sit proprie sequestratio quia depositio facta est per solū debitorem vt.ff.depositi.l.ꝑprie. So.vt ibi soluitur in gl.q̄ incipit qd mirū et p azo. in cōmento huius.l.circa prin. Et licet hec.l.loquatur in mutuo idem scdm glo.et azo.in summa in oī alio debito qd sui natura pōt offerri consignari et deponi qd fieri debet scdm formā huius.l. Circa qd est aduertendū clarius q̄ glo.dicat qd sunt q̄dā que sui natura offerri ꝯsignari et deponi possunt vt sunt ea que constāt pondere numero vel mensura in quibus consistit mutuū et iō hec lex ponit exemplū in mutuo. quedā nō vt imobilia non offeruntur nec consignantur vel deponuntur vt colligitur a ꝯtrario sensu in auc.vt ex actione instātis dotis.§.fi. que posita est.j.de dona.ante nup.l.fi.incipit Dos data et ibi de hoc in glo.et plenius in corpore vnde sumitur et ad hoc adducitur in ar.j.qñ et quibus quarta pars.l.ij.circa mediū lib. x.et iō.ll.loquentes de sequestro solum de mobilibus loquuntur vt.ff.de acqui.pos.l.interesse puto et.ff. depositi.l. ei.§.j.et l.lz in principio Sētit ēt gl.hic qd spēs vel gña nō recipiunt ꝯsignationē vel depositionē Sed ꝯ hoc vr qr hō et equus deponi possunt vt.ff.depositi.l.j.§.que depositis rebus et.§.si ista.et.l.si hoīem in principio et idem vr in alijs speciebus Sed dici pōt qd licet spēs recipiāt depositionē nō recipiūt obligationē.i.sigillationē qd vr de necessitate pcedere debere depositionē p.l.istā et.j.de solut.l.obsignatione de quo tñ latius.j. subijciā. Odof.aūt hic in fine lecture et az. in cōmento huius.l. circa mediū in fine dicunt qd sunt quedā spēs que sui natura cōmode recipiunt oblationē consignationē et depositionē sicut sunt libri arma vestes et similia et in his requiritur oblatio ꝯsignatio et depositio scdm hāc.l. Quedā sunt que cōmode nō recipiunt obsignationē sicut equus et bos nec ēt depositionē nam incōmodum et incongruum est qd talia deponantur in edē sacram.et qr ēt requirunt impensas cibariorum et in istis inspecta consuetudine et incōmoditate sufficit sola oblatio quo ad hoc vt si postea interierint sit periculum creditoris vt.ff.de v. obli.l.si seruum.§.sequitur non tamē ex sola oblatione debitor liberatur nisi ab interitu scdm eos nec mirum qr etiam sine oblatione liberatur debitor speciei per interitū si nō est in mora vt.ff.de ver.obli.l.si ex legati cā secus in quātitatibus vel generibus vt.s.si certū petatur.l.incendium et.ff.ad.l.fal.l.in rōne.§.incerte et ita intelligi debet glo.hic posita que dicit in speciebus et generibus solā oblationem sufficere. Nūc declaremus effectū oblatiōis obsignationis et depositiōis. Et primo de oblatione.offerri itaq debet totū debitū alias oblatio nihil operatur vt hac.l.fallit in casibus hic in glo.notatis et latius notatur in gl.ff.si certū petatur.l.quidam estimauerunt. Sz nūquid sola oblatio liberat debitorē vr qd sic vt.ff.de act. emto.l.iulianus.§.offerri et de edili.edicto.l.ediles in fine et vr ex pressum.ff.de solut.l.si debitor et ibi in glo.et.j.de ꝯdi.insertis l.fi. In ꝯrium vr hec lex et.j.de solut.l.obsignatione cū si. distingue sm odo.et Ja.de are.qui traxerūt ab azone in summa circa principiū cōmenti huius.l.lz quo ad aliquid clarius dicāt. Oblatio aliquando fit ad sortis liberationē aliqñ ad vsurarū prohibitionē aliqñ ad pene euitāde cōmissionē aliqñ ad more purgationē aliquando ad pignoris liberationem et actionis pigneraticie inductionē. Si ad sortis liberationem regulariter non sufficit sed est necessaria cōsignatio et depositio vt hac l.et.d.l.obsignatiōe.j.de sol.et est pulcher textus.j.de pactis inter emt.et ven.l.si a te licet tñ oblatio hoc casu nō operetur liberationem operatur tñ qd si creditor recusat recipere sine iusta cā tunc si est spēs et intereat sine culpa debitoris ipso iure liberatur vt.d.l.si ex legati cā. Si aūt est q̄titas vel genus liberatur ꝑ exceptionē vt.ff.de solu.l.qui decet in principio et.l.si cū debitor al's si debitor et de doli excep.l.si opa et ibi in gl. Et est rō q̄re aliud in spē aliud in q̄titate vel gñe q̄ tacta est supra qr debitū q̄titatis vel gñis perire nō pōt vt.d.l.incendium.s.si cer.peta.et.d.l.in rōne.§.incerte.ff.ad.l.fal. Si aūt creditor recipere recusat ex iusta cā puta qr debitor offert nō cōgruo loco vt qr ꝑsītibus latronibus qui creditorē insequebantur vel nō ꝯgruo tpe vt qñ ciuitas erat in conflictu armorum tūc nihil operatur oblatio vt.ff.de solu.l.si soluturus et.l.creditor in prin.et d.l.obsignatiōe.j.de solu. Qd aūt dixi solā oblationē nō sufficere ad sortis liberationē fallit in casibus.j.de susceptori.ꝑpositis et arcbar.l.j.et.j.de con.insertis.l.si fauore libertatis et ibi in gl.et.ff.de statuliberis.l.statuliberis et.l.statuliberos.§.stichus annua.et.e.ti.l.cū heres.§.si duobus al's incipit si decem duobus et vide qd ibi dixi qd tñ intelligunt quidā esse verum si res oblata post oblationē pereat et ita videtur sentire gl.d.l.j. j.de suscep.et arcbar.et tangit etiā.d.l.fi.de cōdi.insertis et eam approbat ol.et scdm hanc opinionē nō essent casus spāles immo idem in alijs vt.d.l.qui decē in prin.ff.de solu. Sz qd sint casus spāles tz hic gl.odo. Ja.de are.et azo in summa. Qñ fit oblatio ad cursus vsurarū ꝑhibitionē tunc aut queritur de nōdum ceptis aut de iam ceptis Si de nōdum ceptis earum cursus incipere prohibetur per solam oblationem vt.s.e.l.si per te nō stat et.l.si ex ꝑdio scdm vnū intellectū et.ff.de admi. tuto. l.tutor p pupillo.§.fi.et ibi in gl. Si vero queratur de ceptis currere tunc desideratur oblatio consignatio et depositio et sola oblatio nō sufficit vt hic et.s.e.l.si creditrici. Si vo fit oblatio ad euitandum pene cōmissionem tunc sola oblatio videtur sufficere vt.ff.de arbitris.l.celsus.in fine et melius in.l.sequēti et ibi bene in glo.et de act.et obli.l.traiectitie allegat ēt ipse Ja co.de le.j.l.si fundum.§.fi.que iudicio meo nihil facit sed forte fuit vitium scriptoris et debuit allegari.l.si fundi.ij.§.iul.in fi.de hoc etiam notatur in glo.ff.de neg.gest.l.qui sine circa finem que incipit. idest centesimis et ad hoc etiam de publicanis.l.vlti.§.si quis professus sed ibi non loquitur proprie de oblatione. preterea ibi fuit consensus publicani qd plus est Idē videtur etiam in quolibet debito ꝯditionali qd sola oblatio sufficiat vt.ff.qñ dies le.ce.l.si post diē.§.si qua ꝯditio Sz huic obstat.j.de iure emphi.l.ij.in fine vbi videtur qd ad euitationem pene sit necessaria obsignatio et depositio sed ibi subauditur maxime vt ibi in glo.et eodem modo potest intelligi ꝑ ealle.l.si a te.j.de pactis inter emt.et vendi. An autem obligatus sub pena si non offerat incidat in eam.j.subijciam. Si autem fit oblatio ad more purgationē hoc est ad euitandum periculū interitus tūc sufficit vt.d.l.si seruū.§.sequitur de v. obli. Sed quare sola oblatio sufficit quo ad interitū nō quo ad cursum vsurarū iam inchoatum de hoc tangitur hic i gl. vltima et in summa azo.circa finem. Vel dic clarius ideo pur-

gatur mora quantũ ad interitum quoad res que nõ recipiũt cõmode obsignationẽ vel depositionẽ sicut equus ⁊ bos sec9 in his que cõmode recipiũt obsignationẽ ⁊ depositionẽ sicut libri arma ⁊ similia vt prediri. sed vsura debetur de his que recipiunt consignationẽ ⁊ depositionem. s. de his que constant pondere numero vel mensura ⁊ ideo consignatione ⁊ depositione opus est Preterea etiam in pecunia sola oblatio liberat ab interitu ⁊ est periculo creditoris nec amodo debetur vsura vt. ᴐ. l. qui. x. ff. de solu. ⁊. l. si debitor ⁊ ibi in gl. qñ autem interitus nõ sequitur tunc p morã creditoris recipere nolentis nihil abest debitori immo adest qꝛ interim vtitur pecunia ⁊ iõ soluit vsurã iã currere ceptã. Si autem fit oblatio ad pignoris liberationẽ tunc aut in iudicio ⁊ nascitur pigneraticia vt ff. de pigne. act. l. si rem. §. fi. ⁊. l. sequenti ⁊. l. aliena. §. si p creditorẽ ⁊ ibi in glo. ĵ. de pigno. l. si creditor ⁊ ibi in glo. ⁊ de distrac. pigno. l. si prius ⁊ ibi in glo. ⁊. š. de pigne. act. l. nec creditores ⁊ ibi in gl. Si extra iudicium Aut queritur an exceptio paretur ᴐtra hypothecariã ⁊ dic qđ sic vt. ff. qui. mo. pi. vel hypo. sol. l. item liberatur. §. qui paratus ⁊. l. paulus in fi. Si vero queritur an nascatur pigneraticia dic qđ non qꝛ pigneraticia demũ nascitur per oblationẽ cõsignationẽ ⁊ depositionem vt hic innuit dum dicit ⁊ ius pignoris tollitur ⁊. ᴐ. l. nec creditores ⁊. e. ti. l. quominus ⁊ ibi notatur ⁊ pro hoc. ĵ. de distrac. pigno. l. si residuum. š. de cõpensationibus. l. inuicem Sed quid si creditor est absens nec reliquit pcur. cui possit offerri vel mortuus est nullo herede relicto quid faciet đbitor dicunt quidã qđ nõ incidit in aliquã penam vt. ff. de vsuris. l. pecunie. §. j. ⁊. l. cum quidã. §. si pupillo ⁊ de cõstit. pecunia. l. itẽ illa verba. Cautius tamẽ puto qđ iudicẽ adeat ⁊ protestetur qđ per se non stat quominus soluat. š. e. l. si creditrici in fine ⁊. l. si p te non stat ⁊ ibi no. ⁊ optime. ff. de euic. l. si dictum. §. pe. ver. vlti. Si autem staret p creditorẽ tunc est vera p̄ria opinio qđ nõ incidat in penã vt. e. ti. de euic. l. si ideo. §. vlti. Si aũt ex pte debitoris defuncti nullus esset heres nihilominus pena cõmittitur vt. ff. de ver. obli. l. ad diem. Sed nunquid obligatus sub pena teneatur offerre an sufficiat qđ paratus sit soluere vř qđ offerre teneatur p hãc. l. ⁊ alias. š. allegatas de oblatione que fit ad pene euitationẽ ⁊ pro hoc. ĵ. de contraben. ⁊ commit. stipula. l. magnam. ff. de vsuris. l. debitor. §. j. de lege cõmis. l. fi. extra de locato. c. potuit. In contrarium qđ sufficiat petenti morã nõ facere vt. ff. quorum lega. l. fi. §. j. cum concor. ibi in glo. allegatis ⁊ de dam. infec. l. iiij. §. hoc autem Dic aut erat dies adiecta ⁊ tenetur offerre ⁊ ita loquuntur primo allegata. aut non ⁊ non tenetur vt in secũdo allegatis ⁊ ita notatur per Jo. an. ⁊ cardi. extra de elec. c. cupientes. §. si vero ĩ discordia li. vj. super verbo contempserit vbi de hoc plene ⁊ p Dynum. ff. de ver. obli. l. stipulationes non diuiduntur. §. fin. ⁊ extra de re. iur. c. imputari li. vj. ⁊. š. e. l. si per te non stat ⁊ qđ ibi notatur. An aũt si rusticus non seruaret formam huius. l. sit excusatus diri. ĵ. de iure emph. l. ij. sup verbo pecunias offerre. Sed nunquid extraneus gerendo negotiũ meũ offerre cõsignare ⁊ deponere possit pro me ita qđ liberer ꝙrit glo. Et nõ firmat pedẽ. ᴐ. l. obsignatiõe. ĵ. de solu. Dñs az. qđ nõ per l. ff. q̃ in fraudẽ cre. l. ait pretor. §. illud. Cui r̃nderi põt vt ibi notatꝛ in gl. Cõis opinio doctoꝝ est in contrarium ⁊ allegant pro casu. ff. de solu. l. qui. x. §. j. ver sed quid si ignorãte debitore ⁊c. Et p hoc si subtiliter inspiciatꝛ. ff. de neg. gest. l. j. ⁊ allegatur ẽt p doctores antiquos. ff. de vsuris. l. si quis solutioni. §. mora. Et vř expressum licet nõ allegetꝛ p aliquos. ĵ. de capti. ⁊ post limi. reuer. l. cũ ⁊ postliminij Jus ibi oblatũ pretium a te vel ab alio. Et de pactis cõuen. l. ex morte ꝟ. similiꝗ mõ ⁊ hãc approbat dñs ol. lz nõ alleget leges p̄dictas. de hoc ẽt notatꝛ p hostieñ. in summa de solutionibus rubricella de oblatione ꝟ. ⁊ est necesse vbi tenet opinionẽ azo. Nunc videamus de obsignatiõe que idẽ est qđ sigillatio vtrũ sit de substantia ⁊ multe ex p̄alle. ll. pbant qđ sic vt hac. l. ⁊. ᴐ. l. obsignatiõe. ĵ. de solu. ⁊ de seruo cõi manu. l. j. §. finautẽ socius ⁊. ᴐ. l. vlti. de lege cõmissoria qđ verũ puto ĩ iure stricto in his que cõmode sigillationẽ recipiũt sicut pecunia ⁊ similia vt. ᴐ. l. vltima de lege cõmisso. ⁊ depositi. l. die sponsalioꝝ. §. j. ⁊. l. publia ⁊. l. si sacculũ. De ᴐsuetudine tñ nõ vidi hoc seruari immo sine aliqua obsignatione vidi fieri depositionẽ. Nunc videamus de deposito ⁊ pmo de qõne quã vidi de facto debitor post denũtiationem vel oblationẽ factã creditori nõ iudicis mãdato sꝫ sua auctoritate pecuniã deposuit ⁊ obsignauit ⁊ penes bonũ ⁊ idoneum depositariũ nunquid talis depositio sit sufficiẽs vř qđ nõ per hãc. l. que dicit vbi cõpetens iudex disposuerit ⁊ hoc veꝝ puto ⁊ ita de facto obtinui. đ hoc satis no. in spe. de locato. §. nũc aliq ꝟ. trigesimoquarto queritꝛ. Itẽ quero an oblatione obsignatione ⁊ depositione solẽniter factis possit cogi creditor facere instrumentũ solutiõis debitori scđm Ja. de are. sicut infra de suscepto. ⁊ archar. l. j. li. x. ⁊ etiã qđ reddat instrumentũ crediti vt. š. de ᴐdi. ex lege. l. dissolute vbi de hoc diri Itẽ notandũ qđ ista depositio fieri debet vel in edem sacram vt hic ⁊. ᴐ. l. j. §. finautẽ socius. ĵ. de seruo cõi manu. vel penes cymiliarchaꝫ ecclesie vt. ĵ. de bonis auc. iudicis possi. l. vlti. circa finẽ vel apud aliuꝫ iudicis arbitrio vt hac. l. ⁊ in loco tuto vt. ff. de admi. tuto. l. tutor. p pupillo in fine. Ad vltimã partẽ opponitur vbi đr qđ si debitor reaccipiat pecuniã quã deposuit qđ tenetur prima actione quõ actio semel extincta per depositũ reuiuiscit contra. l. qui res. §. areaꝫ. ff. de solu. so. vt hic notatꝛ in vltima gl. in vltima solutione quã approbat azo. in cõmento huius. l. circa mediũ ver. sed hic est. O do. aũt dicit eũ hoc casu nõ teneri prima act. sed ᴐditione ex hac. l. que hãc obligationẽ inducit vt. ff. de ᴐdi. ex lege. l. j. Itẽ opponitꝛ qđ đbitor nõ possit reaccipere pecuniã depositã qꝛ creditor fctã depositiõe hꝫ vtilẽ q̃ directe preferꝛ vt. ff. de pcur. l. in cause ⁊ iõ non liberatꝛ depositarius restituẽdo debitori vt. ff. de cõ. indebiti. l. si vrbana. cũ eñ debitor sit liberatus p depositionẽ ipsa eadẽ solutio nõ põt parere repetitionem vt. ff. de cõdi. inde. l. si fideiussor ⁊ l. cũ is q pãphilũ vñ dic sm Ja. de are. qđ debitor accepit de facto a depositario sibi sponte dãte ⁊ ideo debitor cõuenitꝛ vt hac. l. đr Ja. de are. Et licet gl. hic assertiue nõ teneat qđ debitor p oblationẽ consignationẽ ⁊ depositionẽ liberetꝛ ipso iure tñ. ĵ. de solu. ᴐ. l. obsignatione hoc clare tꝫ ⁊ cy. hic cy. In glos. hoc iõ in fine vel dic vt ibi dicetur cy. Itẽ in tributis in. ᴐ. l. q dam ⁊ dic vt ibi notatur in gl. j. possidentẽ ibi. l. j. Illud intellige in re oblata vt postea pereũte apparet in. ᴐ. l. vlti. ⁊. ᴐ. l. j. no. ⁊ hoc est in oĩbus regulare vt. ff. de solu. l. qui. x. old.

Constitutionibus. Querit hic ia. co. de are. vtꝝ fideiussor repetat a principali vsuras q̃s soluit ⁊ allegat qđ nõ qꝛ ant ex certa scientia ⁊ donare vř vt. ff. de re. iur. l. cuius p errorẽ aut p errorẽ iuris ẽt tunc nõ vt. ff. mã. l. si fideiussor. §. nõ male ipse tñ dicit eũ repetere per. c. peruenit extra de fideicõ. ⁊. ff. man. l. quintus Ja. de hoc latius diri. š. de sũma trini. l. j. ver. sed circa hanc materiã adhuc quero.

Pignoribus. Ibi veruꝫ pro sed licet gl. aliter exponat ol.

Leo. In gl. in fine Idẽ si solui debeat in eadẽ materia vt notatur. š. eo. auc. ad hec ol.

Si mater. Gl. distinguit fuit solitꝰ fenerari vel nõ per. l. qui semisses. §. j. sed illa loquitꝛ in pecunia otiosa si ergo administrauit siue in negotia p̄pria ᴐuertẽdo siue alij fenerãdo indistincte tenetꝛ vt. ff. man. l. idẽꝗ. §. si pcur. ⁊. §. si mãdauero Ja. butrigarij hodie tñ tales administratores fenerari nõ tenentꝛ sm dy. ⁊ cy. qꝛ ad restitutionẽ tenerẽtur cy. pro hoc. ĵ. de admini. tuto. auc. nouissime ⁊ ibi notatur ⁊ diri.

Eos. Scđm Jac. de are. diuiditꝛ principalꝛ in duas partes in Prima prohibentꝛ vsure peti post certum tempus in Secũda permittitur vsuras stipulari ⁊ exigi vsꝗ ad certam quantitateꝫ Secunda incipit in. §. super ceteris. prima in duas quia prima ponit dictuꝫ in secunda rõnẽ dicti. secunda incipit ibi principali enim. secunda principalis que est in. §. super ceteris subdiuiditur in quatuor. In prima pollicetur reducere grauitateꝫ vsuraꝝ ad mediocritatem In secũda reducit ⁊ taxat. In tertia pena dupli punit contra facientes. In quarta prohibet fraudem huic. l. fieri narrando duas fraudes que excogitari possent per vsurarios quaꝝ vna est patens alia latens Secunda pars ibi iõꝗ iubemus. Tertia ibi si quis autem. Quarta ibi interdicta licentia vsꝗ in fine Jac. Prima pars principalis hoc intẽdit qđ vbi prescriptum est personali actioni nõ agitur hypothecaria pro vsuris remanẽte principali actione secus siue sit personalis siue hypothecaria competens pro principali debito q̃ remanet agitur ea etiam pro vsuris Ja. Et ex predictis clarẽt glo. satis obscure signate super ipsa prima parte. Ibi valere sibi persolui. s. fructus ⁊ vsuras In gl. prima ibi cũ pro vsura pignora teneatur ⁊ sic non erat principalis cui hypothecaria adheret cũ esset ex toto sublata ol. Ibi tollitur hypothecaria vel ibi de alio accessorio vt in sequenti gl. đr. Jaco. Ibi ad pignus qđ p eis tenetur vt. š. p quas personas no. acq. l. ij. alꝰ est vlt. ⁊ incipit cũ p liberã Ja. ⁊ dicit. i. est principalis respectu hypothecarie ol. Ibi. p̄scriptio. xxx. an. qua p̄scriptũ est p prie actioni cõpetenti pro vsuris Ja. in fine qꝛ si minori tẽpore tũc duraret actio ex stip. p vsuris Ja. In gl. vt ⁊. ff. ibi tollitꝛ ⁊ accessoria hoc est falsum qđ sublata principali tpe tollatur accessoria

tur accessoria que competit iure actionis sicut etiam nõ tollitur in casibus qui hic sequunť in glo. dic ergo qđ hec lex debet intelligi in vsuris debitis officio iudicis. Vel si intelligas de debitis p stipulationē dic qđ eodē tpe cepit cõpetere principalis ⁊ accessoria ⁊ eodē tpe cepit currere pscriptio ꝯ vtrãq. Secus si primo nata fuisset actio principalis ⁊ cepisset contra eũ currere pscriptio ⁊ ex post facto nata fuisset actio accessoria qr tũc lʒ prescribať prius actiõi principali nõ ꝓpterea pscribereť eodē tpe ar. ff. pro emtore. l. qui fundũ. §. j. Credo tñ qđ vsure desinant currere actione principali pscripta vt. ff. si certum petať. l. lecta ⁊ de ver. obli. l. si pupillus ⁊ de reg. iur. l. nulla. ⁊ isto ēt respectu potest hic dici qđ prescriptum ē actioni accessorie pscripta actione principali. s. p tpe futuro ar. ff. e. l. penul. in prin. Ja. de bel. ⁊ vide circa hoc qđ dixi. s. de iudi. l. j. Ibi secus si per sniam contra hoc vř. ff. de excep. rei iudicate. l. egi ⁊. l. si cum argentum. §. si fundus. Potest distingui qr aut sententia absolutoria lata fuit qr probari non potuit sortem debitã fuisse ⁊ tunc vsure amplius peti non possint ar. e. ti. l. si quis cum totum. §. si ancillã ⁊. ff. de iureiurã. l. si duo patroni. §. ideʒ iul. Secus si lata fuit snia qr probata fuit solutio sortis vel pactũ de sorte non petenda vel similia qr tunc vsure peti poterunt ⁊ ita intelligatur hec glo. ol. Super ceteris. secunda pars principalis q in effectu intendit qđ in his versibus continetur. Distant illustres stipulari posse trientes. Et mercatores sibi posse querere besses. Querere semisses posse cõiter oēs In traiecticijs vires cētesima sumit. Quid sit vsura sexcupla dixi. s. super rubrica In ver. ceteros hec dictio ceteros ⁊ alios qñqʒ nõ implicat vt notatur extra de rescriptis. c. sedes. In glo. sed quas personas in fine ⁊ colligitur ex tex. et glo. xxvj. di. deinde ⁊. ff. de procur. l. non solum. §. queritur et in alphabeto sub litera a dictione alius ⁊ vide sub lra c dictione cetera ⁊ facit iste ver. ⁊ glo. hic posita qđ si potestas iurauit seruare oĩa statuta qđ non teneatur seruare ea que non valēt vel que essent contra libertatem ecclesie ⁊ est expressum de iure canonico extra de iureiuran. c. quanto. e. titu. c. j. lib. vj. ⁊ de his que fiunt a maio. parte capituli. c. j. Jac. in ver. interdicta licentia versiculus iste ⁊ glo. hic posita sepe allegatur qđ creditor soluere teneť tabelliõi cõficiēti instrumentũ crediti ꝯ qđ ꝯtinue faciũt vsurarij bergomen. de hoc dic vt dixi. s. de ꝯdi. ex lege. l. dissolute In fine ibi in quo casu. s. cũ dř aliqs in fraudē submissus ol. Ibi sacramenti ēt illationē que dfertur creditori sup predictis ad purgationē ol. In glo. s. datar ibi. s. eo. frumenti. sed hoc est falsum vt ibi notatur nisi intelligas fm l. s. e. si ea lege ⁊. l. oleo ⁊ vt nota. in auc. ad hec ol. In glos. vt ⁊ j. que sit longa consuetudo. l. nõ dubium de hoc dixi in expositione textus In eadē glos. in fi. Sed potes dicere sustinēdo glo. qđ ibi agebatur de certa vsura ponendo in stipulatione hic nõ ar. ff. de ver. obli. l. ita stipulatus circa prin. vel dic qđ aliter fuit concepta stipulatio quã esset actũ inter partes ol. ⁊c.

In nullo. Nõ ibi vsuras stipulari repetere fuerat ꝯcessum ⁊ vide qđ notať. s. ex qbus causis infamia irro. l. iprobũ Itē vř qđ vsurař vsure aliqñ exigunť nã si tutor exigit vsuras pupillares ⁊ in suã vtilitatē ꝯuertat teneť ad vsuras eař vt. ff. de admi. tut. l. tutor q repertoriũ. §. si vsuras ⁊. l. qui negotiationem. §. ex duob⁹ ⁊. §. fi. ⁊ idē in pcur. vt. ff. mã. l. ideqʒ. §. ij. Sʒ hoc iõ qr ibi p exactionē erat sors effecta vt in cõtrarijs notatur ⁊ hoc ēt innuit hic gl. qđ si vsura exacta mutuo ꝯcediť parit vsuras.

De nautico fenore Rubrica.

Super rubrica. Vide aʒ. i summa. e. ⁊ gof. i sũma de vsuris. §. fi. ⁊ p host. §. an aliquo v. Sʒ nũqd p traiectitia ⁊ v. sequēti ⁊. e. tit. c. vlti. p her. ⁊ Inno. ⁊ de pacto qđ circa hoc faciũt Jaber. ⁊ Inno. ⁊ de pacto qđ circa hoc faciũt Jauneñ. vtrũ sit licitũ vide in qõnibus bart. brig. clxiij. qõne q incipit Januen. vide ēt de ista materia in auc. de vsuris nau. de hoc tñ stãdũ est dicto. c. vlti. cũ ibi notatis.

1 Licita propter illicita cõfiscãtur.

Cum proponas. Ibi p qʒ expone qʒ p ⁊ ⁊ repete ⁊ cũ ꝓponas p vitiũ ⁊c. Ibi nauigij seruato no. ga sepe allegať qđ culpa est locũ antiq ⁊ cõsueti itineris nõ seruari vt ⁊. j. de cursu publico. l. ij. ⁊. l. si quis publicuʒ li. xij. de nauicularijs. l. penul. li. xi. ⁊. ff. de excusa. tuto. l. nõ solũ. §. annus aũt ⁊ idē puto si tpe periculoso nauiget puta tpe hyemis vt. s. de offi. re. proui. l. ciuitas rhodior ⁊ ibi dixi. Al-
1 legatur etiã hec lex qđ ꝓpter illicita ꝯfiscãtur ēt licita vt si qs habeat licentiã portandi. x. modios bladi ⁊ portet. xx. totũ pdatur qr indiuisibile est Secus si essent diuisibilia vt equi ⁊ similia vt. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. illud ⁊ optime. ff. locati. l. pen. §. fin. ⁊ ibi de hoc dixi. ⁊ latius de publicanis. l. cotem ferro. §. dñs nauis. Ubi opi. Ja. de are. est qđ si omnes res licite ⁊ illicite sunt ꝯducētis oĩa ꝯfiscanť Si aũt aliq essent aliene ille nõ ꝯfiscanť. Nõ obstat lex si publican⁹. §. j. e. ti. qr ibi q illicite portabant nõ erant in naui sed alias ducebanť vel erãt aliene vel erãt diuisibilia vt predixi in equis. Ubi eni sunt diuisibilia ēt in naui licita cũ illicitis nõ publicanť ⁊ ita intelligit hic cyn. in addi. ad dictuʒ. §. j. in. l. si publicanus. Et erat opinio dñi ric. d. l. pe. §. fi. ff. locati Nõ obstat lex ista fm cy. qr hic nõ interuenit publicatio licitor ex ꝯsequētia illicitor Sed ex ꝯsequētia delicti cuius cã oĩa publicãtur ⁊ ēt capite puniť vt. j. que res expor. nõ possunt p totũ ⁊ hoc vř lex dicere hic in lra ⁊ placet cy. in addi. tãgit ēt hic idē cy. vtrum res que ducuntur cõtra vetitum confiscentur si in itinere reperiantur anteqʒ exeãt cõfines ⁊ arguit qđ sic qr sola impositio in naui videtur esse causa confiscationis vt dicto. §. dñs nauis. Iteʒ pro hoc facit hec lex. ff. de re mili. l. iij. §. is qui de edili. edic. l. qđ si nolit. §. ideʒ celsus. In ꝯriũ qr penitere poterat. ff. de falsis. l. qui falsaʒ nõ soluit. de hoc dicam. j. de seruis fugitiuis. l. si fugitiui.

Depositi Rubrica.

Super rubrica. Vide aʒ. gofre. ⁊ hostiē. in summa hui⁹ tituli ⁊ rofr. in libello duob⁹ titulis de actiōe depositi directa ⁊ ꝯria ⁊ i speculo eodē Casus ēt in quibus teneť depositarius vltra dolũ vide. j. e. l. j. An sublata sorte peti possint accessiōes. j. e. l. iiij. ⁊ vtilis est ibi qđ in ista materia. An cõpensatio retētio vel alia exceptio opponi possit restitutiõi depositi. j. e. l. pe. ⁊ ibi ēt de sequestratiōe ⁊ auc. ibi signata. An si denuntieť debitori debitoris ne soluat possit soluere ⁊ si vni heredi soluatur pars sua an possit ab alijs cõueniri ⁊ pulcra circa hoc. j. e. l. fi.

Si incursu latronum. Sepe allegatur cũ glo. primo qđ incursus latronũ ⁊ furtũ sunt casus fortuiti. de qb⁹ plene dixi. s. de pig. act. l. q fortuitis notanť etiã in gl. casus in quibus tenetur depositarius vltra dolum ⁊ latam culpã qui etiã notantur. ff. e. l. j. §. sepe ⁊ in textu ⁊ glo. extra. e. c. bona fides. §. j. ⁊ ibi etiã per Inno. ⁊ per rofre. de act. depositi directa circa prin. In gl. que dolo. ibi non agit furti vt. ff. de furtis. l. itaqʒ fullo. in fine hoc est verum in casibus in quibus teneatur vltra latam culpam qui notãtur in sequenti glo. alias secus vt. d. §. is apud quem ol.

Si deposita. Ibi condemnatione facta non appellatione suspensa quia tunc secus vt. s. de vsuris. l. in bonefidei ⁊ de re iudica. l. negotiorum ol. Et dic etiam solutionem secutam post condemnationem ⁊ de materia huius. l. vide per hostien. in summa de vsuris. §. qualiter petuntur ver. ij. ⁊. iij. et qđ notatum et dictum fuit. s. de vsuris. l. eos ⁊ de iudi. l. j. Pro declaratione huius materie quero questionem dñi nic. de matarellis que est talis tytius corã iudice ꝓposuit petitionem qđ seius fuit confessus se ab eo recepisse libras centum in depositum ⁊ ideo petit eum condemnari ad restitutionem dicti depositi quia hoc probat per publicum instrumentum continens qđ seius confessus fuit se in depositum accepisse a tytio centum libras quas promisit eidem restituere ad suã voluntatem. queritur an debeat condemnari. actor enim dicit eũ condemnandum ad sortem ⁊ ad. x. pro interesse a tempore litis conte. qđ dicit se probare posse per sacramentuʒ ⁊ in alijs x. pro vsuris secundum consuetudinem regionis quam asserit esse notoriam ⁊ in expensis litis. Et qđ condemnari debeat primo pro sorte videtur quia petitio continet cãm legitimã s. depositi q ꝓbatur per instrumentũ publicũ cui statur. s. de pba. l. cũ pcibus ⁊. j. de ꝯtrahē. stip. l. optimã ⁊ sic sicut conuictus condemnandus est vt. j. de execu. rei iudicate. l. fin. s. de actio. ⁊ obliga. l. negantes ⁊ de probibita sequestra. pecu. l. j. Super interesse etiã videť fundata actoris intentio ⁊ standũ vř eius sacramento primo pp dolum nõ restituentis depositum vt. ff. si quis in ius voca. nõ ierit. l. penul. §. j. qđ vi aut clã l. semp. §. hoc interdicto. Itē pp fauorē actionis que est bone fidei. ff. cõmo. l. iij. §. In hac. depositi. l. j. §. in depositi ⁊. j. de in

litē iurā.l.j. Itē pp difficultatez probationis interesse vt.ff.de pto.stip.l.fi.dolus em̄ cuz difficultate probationis coniuncta talē probationē per sacramentuz videntur admittere.j. vnde ui.l.fi qn̄ de vi ⁊ vi.ar.l.j.§.non solū ⁊ de in litem iur.l. in actionibus.§.plane ⁊.l.cum furti cum fi.⁊ ne contractus qui ex bona fide oritur ad pfidiam retrahatur.j.e.l.penult. Et videtur casus.ff.de in litem iurā.l.iij. Super vsuris etiam condemnādus videtur cū sit actio bone fidei vt.s.e.l.ij.⁊.de vsuris.l.mora.§.in bone fidei ⁊.ff.e.l.lucius.§.fi.⁊ hoc verū vr̄ ēt iure canonico vt ex̄ de vsuris.c.cōquestus cū ibi notatis ⁊.c.salubriter ⁊ veniūt officio iudi.etiā si petite nō sint.ff.de edili.edicto.l.ediles.§. Item sciendū. Sup expensis certum est.s.de iudi.l.pperandū.§.finaūt.⁊ in aut.de iudi.§. oportet cum ibi notatis. In contrarū q reus sit absoluēdus primo a sorte qr causa sufficiens non videt̄ expressa ad pariendum actionē nec obligationē ⁊ ideo sequi nō debet cōdēnatio vt.s.de transac.l.si ne apud acta.j.de rescin.vē.l. nō idcirco in fine ⁊ colligitur ex notatis in glo.magna.ff.de edendo.l.j.proposita em̄ est causa quia confessus est se recepisse non autē proponitur q receperit.ex tali enim confessione extra iudiciū facta quātūcūq cum causa nō oritur obligatio qui em̄ confitetur se recepisse depositū nō itendit se de nouo obligare quia ad hoc verba nō adaptantur vt colligitur.ff.de ver.obli.l. stipulationū.§. stipulatio ⁊ ex his que ibi notantur ⁊ per azo.in summa de literarū obligatione ⁊ quia certi sunt modi inducendi obligationē ⁊ e quibus iste non est sic arguitur.ff.de actio.⁊ obliga.l. obligationū fere.§.placet Item vnico casu videtur ex confessiōe extraiudiciali obligationem oriri videlicet in literarum obligatione seruata forma q̄ traditur insti.de litera.obli.⁊ in mutuo. in alijs ergo secus vt.ff.de iudi.l.cum pretor. Item quia ⁊ illa que nascitur per illam formam non nascitur si pecunia vel stipulatio interuenit vt patet dicto titulo de literarū obligatione cum dicit cessante.l.verborum obligatione ⁊ subauditur ⁊ numeratione tunc enim cessat titulus ille vt ibi notatur ⁊ nascitur actio ex numeratione vel stipulatione.at hic presupponitur interuenisse stipulatio ⁊ numeratio ergo ex tali cōfessione nō est agendū.cōfessio eni pbat obligationē inductā nō autē inducit nouā vt.s.de nō nu.pecu.l.gnāliter ⁊.l.in ɔtractib⁹ ⁊ de pba.l.cū de indebito.§.fi.⁊ iō nō dicūt gl.qō ɔfessio obliget sed qō cōfessio piudicat sicut ēt scriptura publica nō obligat sed obligationē pbat vt.ff.de pigno.l. cōtrabitur.ibi fiūt ēt scripture ⁊c. Sicut igit nō sequeret̄ cōdemnatio si dicerem peto qr ita scriptū est ita nec hic cū dico peto qr cōfessus est sicut ⁊ lōga prestatio pbat inductam obligationē nō aūt nouā inducit vt dixi plene.s.de pactis.l.si certis annis ⁊.ff.de vsuris.l.cū de in rē verso ⁊ pro hoc qr aliud est nouā spēm facere aliud factā detegere vt.ff.de acquir.rerū do.l.adeo.§.cū quis sic ⁊ snia seruitutē nō ɔstituit sed ɔstitutā declarat vt.ff.si seruitus vendicet̄.l.sicuti.§.si vero in fi.⁊ domiciliū non ɔstituit̄ ſʒ cōstitutū declarat de rei vendi.l.ex diuerso.§.j.⁊ qō ex tali ɔfessiōe nō nascat̄ actio vr̄ casus.ff.de constitut. pecu.l.lucius tytius que est lex vltima ibi rn̄di nec ciuilē actionē eo noīe cōpetere ⁊c.⁊.ff.depositi.l.publia.§.fi.cum dicit ex epistola de q̄ queritur obligationē nullā natā videri sed depositaȝ rerūȝ pbationem impleri.⁊ hoc tenet od.s.de iureiurā.l.actori vt ibi dixi ⁊ az.in summa de lraꝝ obli. dū dicit si aūt dicatur scribo qō accepi nō obligatur fm oēs dicimus tn̄ qō p verba pn̄tis tpis presumit̄ obligatus.de hoc tetigi.s.de nō numerata pecunia.l.si ex cautiōe vltra prin.cū igitur pposita sit cā ex qua actio nō orit̄ sequi nō pōt cōdemnatio vt.ff.de pact.l.iuris gētium.§.sed cum nulla ⁊.l.diuisionis ⁊ supra de transact.l.siue apud acta.ſʒ absolutio sequi dʒ ab inepta petitiōe vt.ff.si mensor falsum modū dixerit.l.j.§.j. Nec pdesset petitori ēt si pbasset numeratiōnē cum de hoc nihil sit in iudicium deductū sed solū de cōfessione ⁊ iō talis pbatio nihil opatur vt.ff.de peti.here.l.si quis libertatē de iureiurā.l.si duo patroni.§.iul'.⁊.s. qui legi.pso.l.momētanee.elegit eni vnā cām.i.confessionē ergo illā solā psequi dʒ vt.s.de pcur.l.marit⁹.ff.de iudi.l.a nō iudice.iudi.solui.l.cū qrebat̄.§.fi.⁊ de adult.l.denūtiasse.§. q̄rit̄ nec iducēdo vnā cām vr̄ alias pponere vt.ff.de except. rei iudi.l.⁊ an eadē Ibi singulas obligatiōes singule cāe sequuntur ⁊ ad exhibē.l.iul'.§.ɔstitū. Preterea dato qō ex ɔfessiōe alias nasceret̄ obligatio in casu pposito nasci nō pōt cuȝ suppo nat̄ stipulatio iteruenisse vn̄ ex stipulatione nō ex ɔfessiōe ageretur vt.ff.de noua.l.cū eni ⁊ instituto de literaꝝ obli.§.j.⁊ ita notatur in mutuo.ff.si certū petatur.l.certi cōditio.§.qm̄ igitur vt ex quo stipulatio est secuta nō agat̄ ex numeratione et ita ēt notat̄.s.si certū petat̄.l.quis ⁊ sic patet reū absoluēduȝ. Sed esto qō esset condēnandus in sortem non videtur cōdēnari posse in interesse cū nō pbetur per sacramentuȝ sed p testes vt notat̄.j.de sentētijs que pro eo qō interest.l.vnica.ff.de preto.stip.l.fi.⁊ instit.de ver.obli.§.fi.⁊ leges supra in ɔriuȝ allegate in casibus spālibus loquunt̄ ⁊ rōnes spālitatis in eis apparēt. Itē nō in vsuris qr si fieri debēt fieret sup actiōe orta ex ɔfessione sicut ex cōfessiōe in iudicio oritur actio in factū vt.ff.de cōfes.l.certū.§.fi. Sed hec nō est bone fidei sed stricti iurꝫ vt instituto de actionibus.§.actionū in qua non veniunt vsure ēt post litē cōte.vt.s.de ɔdi.ide.l.j.ff.de triticar.l.in hac l.in gl.magna in fi.⁊ maxime iure canonico quo sunt vsure prohibite vt supra de vsuris aut̄.ad hec. Sed adhuc p pte actoris qō petitio sit legitima videt̄.pponēdo em̄ aduersariū confessum eē depositū satis videt̄ actiōe depositi pposuisse inspecta magis mēte q̄ verbis ⁊ qō actū est q̄ qō dictū est vt.ff.de contrahen.emt.l.ſʒ celsus.§.j.de here.insti.l.j.§.si aūt ⁊.j.de libe. pteritis.l.iij. Itē lex dicit si scriptū est sacramentū prestitū esse tale est ac si diceret prestitū est supra de arbi.l.ne in arbitris §.j.sic in pposito cū dicitur ɔfessus est depositū recepisse tale est ac si dixisset depositum receptum est ⁊ pro hoc.ff.de.le.iij. l.cum quis decedens.§.codicillis ⁊ videtur casus.ff.de do.l. ex hac scriptura vbi de hoc fm dy.⁊ pro hoc ēt rem ra.ha.l.ne satisdatio vbi cōfitendo dn̄s se mādasse videtur mādatū proponēdo ergo confessionē depositi videtur depositū pposuisse maxime cū interptatio hēat fieri fm intētionē actoris vt.ff. de iudicijs.l.si quis intentionē.⁊ pro hoc bene facit qr qui cōfitetur ɔxisse ⁊ quasi contraxit cōuenitur vt.ff. de interroga. act.l.de etate.§.qui interrogatus sic proponendo confessionem cōtractus videtur proponere contractū sicut ⁊ qui iurat se emisse vtili agit ac si emisset vt.ff.de iureiuran.l. si duo patroni.§.si quis iurauerit ⁊.§.se. Idem ergo in confessione qr sicut sacramentū habetur pro veritate vt.e.ti.l.ſʒ ⁊ si possessori.§. Item si iuranero sic ⁊ confessio vt dicta.l.de interro. act. ⁊ per totum ⁊ de confessis.l.certum.§.fi.s.de non numera.pecu.l.generaliter ⁊ videtur casus.ff.depositi.l.lucius in principio vbi confessio depositi proponitur ⁊ postea dicit depositi actionē locum habere⁊ qr appellatione cautionis continetur obligatio que est in ipsa cautiōe vt.ff.de pactis.l.labeo.§.j.§ le.j.l.seruū filij.§.eum qui ⁊.j.que res pignori obli. possunt.l. ij.cum similibus ⁊ si quid deesset posset iudex supplere adinstar iuris cōsulti.ff.pro socio.l.si societatē ⁊ imperatores.s.de transact.l.vt rn̄sum ⁊.j.de impuber.⁊ alijs substi.l. precibus. Itē saltem act.de constituta videtur proposuisse vt.ff. de constitu.pecu.l.tytius ⁊.l.quidam. Nec obstat qō dictuȝ est qō cōfessio non inducit obligationē sed inductā probat quia idem in sacramento ⁊ cōfessione facta in iudicio ⁊ tamen nouam inducunt vt probatum est Soluendo determinaui ex tali cōfessione nullā natā fore obligationē ſʒ solū natā pbari p iura ad hoc adducta maxīe p.l.publia.§.fi.ff.e.⁊ sequēdo azo.in summa.d.ti.insti.de lraꝝ obl.⁊ ita etiā pbāt iura in ɔriū adducta qō si factum sit bene ⁊ sufficienter propositū probetur per talē confessionem ⁊ verū presumatur ⁊ sequatur cōdemnatio nō autem qō ex ea noua nascatur actio nec sufficiat eam in iudicio proponere ⁊ ita intelligendū est qō notat̄ per azo. in summa de confessis ⁊ de non numerata pecu.qō talis cōfessio habet vim pacti.s.vt in proposito per actorē obligationē pcessisse ⁊ inducendo confessionem ad hoc probādum sufficiat ⁊ ita intelligantur preallegate.l.lucius.ff.eo.⁊ rem ra.ha.l.ne satisdatio cum fi. Non obstat que dicta sunt de sacramento ⁊ confessione ⁊ iudicio qr illud pp auctoritatē iudicioꝝ vt ⁊ notatur dicta.l.certum.§.fi.ff.de confessis nouā enim obligationē inducunt sacramentum ⁊ confessio iudicialis secus in extraiudiciali vt dictum est nisi fieret in vltima voluntate vt.ff. de le. iij.l.lucius.§.j.de le.ij.l.lucius.§.quisquis ⁊ sic intelligat̄ preallē.lex ex hac scriptura.de dona.cū ibi notatis nec est verꝝ qō proponendo confessionē videatur proposuisse depositum cū verba sint clara ⁊ aperta nec enim proponendo vnam causam ⁊c.vt.d.l.j.si mensor falsum modū dixerit de lib.le.l. aurelius in fine ⁊ de iureiur.l.duobus.§.si quis iurauit se nō esse condemnatum ⁊.§.si quis iurauit se nō rapuisse. Pōt tamen ad aptam redire vt dicta.l.⁊ an eadem.§.actiones de excepti.rei iudicate ⁊ de iureiuran.l.fi.in principio que tamen videtur cōtradicere in eo qō ibi dicit videri super facto iuratū sed ibi nō erat aliqua cāsa expressa vt ibi patet ⁊c. Nec ēt est verum qō actio de cōstituta videatur proposita.cōfessio em̄ facta fuit numeratiōnē esse secutā vt patet ex verbis instrumenti. in legibus autē de constituta allegatis debitū precedebat confessionē qō est de natura cōstitute vt.e.ti.l.j.§.j.vnde nō animo cōstituendi confessus fuit vt.e.l.j.§.eum qui inutiliter. Et sic cōcluditur ex premissis reum absoluendū ⁊ sic cessat questio de interesse ⁊

interesse ꝛ vsuris. Super expensis autem litis dicit actorē ab soluendū quasi habuerit iustam cām litigandi per iura. s. pro eius parte adducta. Sed si petitio foret legitima questio de i teresse formatur in gl. d. l. iij. de in litem iurā. in glos. vlti. in fi ne an probari possit interesse per iuramentum nec soluitur se cundū veritatē lȝ quidā hēant. Respondeo sic cōtra dolosos sed additio fuit. Dico hoc casu probari p sacramentū cum sit iudiciū bone fidei ꝛ reus sit in mora ꝛ contra eū iuraretur in litem. si esset species ergo ꝛ pro interesse quantitatis sibi dif ferri debet vt. d. l. iij. colligitur ꝛ in alijs iuribus. s. ad hoc ad ductis. Sup articulo vsurarū tenet opinionē odo. quā notaui s. de summa tri. l. j. nic. De materia huius qōnis notaui. s. de nō nume. pecu. l. si ex cautione in fine ꝛ per dy. ff. de dona. l. nu da. in gl. vlt. ibi. l. finautē. §. fi. ꝛ per ea que notātur supra si ad uersus rem iudicatā. l. j. ol. ibi vel dic hanc dy. Ibi durare ac cessorium. s. iudi. officio per qḋ petuntur vsure in bone fidei iudicijs vt. s. e. l. ij. ol. Ibi ꝛ. l. eos hec est falsa secundum dynū nec enim sublatum est principale qꝛ snīa actionē primā nō tol lit vt notatur. j. de vsuris rei iudicate. l. fi. ꝛ de excep. rei iudi cate. si a te. §. j. si ergo prima nō est sublata necofficium ei cohe rens ꝛ iō scōm eū scḋa solutio verior. dy. Sed puto hanc susti neri posse nec dico sublatā primā p snīam sed quia iudex tu lit snīam super sorte functus est officio suo vt. ff. de re indic. l. iudex ꝛ iō sine noua petitione nō potest in vsuris cōdemnare nisi forte supplēdo eadē die vt. ff. de re iudica. l. paulus primo ꝛ notaꝛ. j. de fruc. ꝛ litis expen. l. terminato ꝛ hunc puto fuisse intellectū glo. Nō credo tñ qḋ in prima instantia fuisset neces sariū vsuras peti in libello cū officio iudi. veniāt vt. ff. de edili. edicto. l. ediles. §. sciendū. ꝛ plene dixi supra de iudi. l. properā dum. §. sinautez alterutra ver. quo iure petant iste expeñ. ꝛ p Inno. extra de restit. spo. c. grauis lȝ ad cautelam cōiter etiaȝ expense ꝛ similia in libello petantur. De fructibus ēt quō ve niāt vel peti debeāt notatur per rofre. de officio iudic. quo pe tunꝛ fruct⁹ a possessore. estimatio ēt rei nō est in obligatione sȝ ipsa res ꝛ tñ ꝯdēnatio qñq; fit in estimatiōe si res nō extat de hoc notaꝛ. ff. si certū petaꝛ. l. vinū de act. emti. l. j. vide etiam qḋ notatur. ff. de eo qḋ certo loco. l. centum de vsuris excurrē tibus lite pendente vide supra de iudi. l. j. Sed cōsueuit queri vtrū officium iudi. sit actio ꝛ est dicendum qḋ non actio enim ꝓsupponit obligationē vt. ff. de procur. l. licet. §. ea obligatio sed officiū iudicis nō hȝ matrē obligationē vt. ff. de actio. em ti. l. qui per collusionē. §. fi. de annuis lega. l. quitus ad trebel lianū. l. deducta in prīcipio ꝛ. ff. locati. l. quero in prīcipio Itē qꝛ in debitis ex officio per interpellationē nō ꝯstituitur quis in mora vt. ff. de dam. infect. l. cū postulassem secus in debitis iure actiōis vt. ff. de vsuris. l. mora. vbi enim nō est obligatio non est mora vt. ff. si certū petatur. l. lecta ꝛ de re. iur. l. nulla dy nus ꝛ sic describitur officiū iudicis est applicatio cāe petendi ad conclusionē factā iudici ꝛ in hoc differt ab actione que est applicatio cause petendi conclusione facta parti ol.

Desiderium. In glo. in fine nisi cessa actio ne propter dolum vt. ff. e. l. si is apud quem cy. in additionibus.

Cum hereditas. Optime facit p opi nione qḋ suus nō fit heres ante immistionem licet nō allegetur p aliquos doctores qꝛ gl. eam intelligit in emancipato vel suo instituto sub conditione potestatiua vel mista de quo tamē nihil in tex. De predicta tamen materia dic vt plenissime dictum fuit su pra si vt se ab hereditate abstineant. l. j.

Si quis pecunias. Primo fauet de ponēti qñ vnus tm̄ fuit deponens ꝛ alter depositarius. Scḋo qñ vter q; fuit ꝛ depositari⁹ ꝛ deponēs. tertio cōsulit depositario. Se pe allegaꝛ lex ista ꝛ auc. hic posita. Primo qḋ actioni depositi nō obijciꝛ cōpensatio deductio vel doli exceptio. Sed nunqd dñij exceptio obijciꝛ puta deposui apud aliquē ignorātē rem suā volo repetere an excipe poterit qḋ res est sua ꝛ videꝛ qḋ sic qꝛ depositū nō ꝯstitit in rē suā vt. ff. eo. l. bona fides in fine ꝛ l. q rē suā. at priuilegiū huius. l. datur actiōi depositi qḋ ergo hic de actiōe in rē loquiꝛ dic intelligi de actiōe in rē q̄ cōpete bat depositario noīe alterius rei que dolo deponētis deperie rat ita qḋ ad estimationē tenebaꝛ ꝛ ita depositarius obijcie bat ꝯpensationē vt plene dictū fuit supra de ꝯpensat. l. fi. Sed qḋ ēt exceptio dñij obijci nō possit est ar. j. locati. l. si quis con ductiōis ti. Ja. de are. de hoc not. in gl. ff. de rei ven. l. officiuȝ cy. tȝ qḋ si agaꝛ depositi si rei vē. sic vt. ff. e. l. j. videꝛ ēt qḋ dñio postea q̄sito obijci nō possit ſm eū vt. ff. e. l. plane cyn. Querit gl. nunquid retineri possit res deposita pp expensas circa eā factas Ja. de are. ꝛ cy. ꝛ pe. approbāt opi. pla. ꝯ Joā. ꝛ appro batur ēt in gl. ff. e. l. ei apud quē ꝛ. l. si plures. §. j. ꝛ p azo. i sum ma in quibus causis in inte. rest. nō est necessaria vlti. colū. §. hec mora facit rei periculū ꝛc. in quibus. ll. dr̄ quē teneri de in teritu nisi iustā causam habuerit litigandi puta ꝑpter expen sas sed exponi posset qḋ habuit iustā cām litigādi. i. iustū er rorē non tamen sequitur qḋ exceptio retentionis locū habeat sed tūc esset error iuris ꝛ sic nō iustus Sed dic qḋ talis error nō nocet in dānis vitādis vt. ff. de iurꝫ ꝛ fac. igno. l. iuris igno rātia Ja. ꝛ p opi. pla. pōt adduci qꝛ nullus est casus qui impe diat deductionē expensarū vt. ff. solu. matri. l. fructus ꝛ fa. er. l. fundus qui Itez qꝛ ꝛ in cōmodato qḋ fit gratia cōmodatarij tm̄ habeꝛ rō expensarū vt. ff. cōmo. l. in rebus. §. possunt ergo fortius in deposito qḋ fit grā deponentis tm̄. Allegatur etiaȝ hec lex in fine ꝛ auc. hic posita qḋ creditor potest denuntiare ꝯ bitori debitoris sui ne soluat ꝛ qḋ ista denuntiatio arctat eum qꝛ hic videtur speciale in actione depositi qḋ talis denūtiatio nō valeat ergo in alijs est contrarium ius cōe vt. ff. ad munic. l. j. ꝛ de legibus. l. ius singulare ꝛ qḋ talis denuntiatio valeat videtur expressum. ff. de lege cōmis. l. fi. de eden. l. quedam. §. is cui ꝛ plene dictum fuit. s. de rei vendi. l. si fundum. Est etiā notandum qḋ si dubitatur vtrū malicia vel opera debitoris sit facta sequestratio vel denuntiatio qḋ tenetur prestare sacra mentū purgationis vt hac. l. in fine qḋ est notandū pro hoc su pra de his qui ad eccle. confu. l. presenti. §. sicubi. extra de elec. c. cū dilectus filius arch. §. nos vero ꝛ de resti. spo. c. literas in fine. Itē allegatur sepe propter cautionem de qua hic loquiꝛ qḋ quis tenetur alteri cauere de indemnitate licet gl. ꝛ hñ di cat hanc. l. correctā quo ad cautionē per auc. hic signatā qḋ ta men puto restringendum ad illos casus de quibus auc. loqui tur. s. in deposito annonarū publicarū ꝛ pēsionibus domorū in quibus restitutio fienda est sine aliqua cautione. In alijs au tem casibus remanet lex incorrecta licet in corpore vnde sumi tur innuatur qḋ generaliter loquatur dum dicit presentem. l. cōem ꝛc. ꝛ quia eadē ratio subest in omnibus. s. qꝛ difficile est inuenire fideiussorem vt in corpore. §. fi. Sed dici potest quod non est illa sola ratio sed quia illi casus speciales sunt ꝛ priui legiati vt ex textu ibi colligi potest ꝛ dic vt statim in auc. dicaȝ In glo. prima in fine quot modis sumatur titulus dixi supra de pet. heredi. l. cogi. In gl. secunda ibi de actiōibus. §. in bo ne fidei vbi de hoc in glo. In eadem glo. in fine Opi. pla. verā puto vt. s. dixi in glo. In glo. j. qñ in fine. Sed si accipiaꝛ pro qꝛ non video qḋ sit mala ratio. In glo. penul. ibi. §. hec autem immo. §. hec cautio ibi. §. dinus corrupta est hec glo. quia in l. is a quo nō est. §. dinus ꝛ ideo debet dicere vt le. no. ca. l. hec stipulatio. §. diuus ol.

Sed iam cautum. Corrigit. l. C. vt ibi dixi quo ad qd ſm cy. qui dicit fuisse opi. Ja. de are. nō corrigit sed addit de pena infligēda ꝯdicēti in vsuris tertie centesime ꝛ in restitutiōe dāni qḋ forte passus est deponēs in q̄rendo fideiussores quos forte inuenire nō potest nisi pecūia mediante qḋ autem nō corrigit. l. C. sed cautio fit etiam hodie sicut olim prestanda videtur qꝛ si statim esset restitutio facien da nullum damnū posset deponenti accidere nec laberetur tē pus in quo teneri posset impediens restitutionem ad vsuras de quibus hic loquitur ꝛ ideo hec auc. non corrigit sed addit vt dixit cy. in addi. Et colligi videtur qḋ creditores seq̄strare nō possint nec īpedire solutionē pecunie deposite p debitores nec salaria q̄ recipiunꝛ de publico nec pēsiōes domorū ꝛ tñ cō tinue videmus de facto fieri ꝯtrariū. Sȝ dici posset qḋ p simplicē denūtiationē fieri nō pōt sȝ p sequestrationē q̄ fieret iudicis auctoritate in casib⁹ in qb⁹ ꝓcedit seq̄stratio hñ pōt fieri ꝛ ita inuit hic gl. ij. ꝛ in corpe vñ hec sumiꝛ in prīcipio in gl. q̄. īcipit i. ꝑter deponētē lȝ tex. in corpe maxime in. §. vlt. ꝛ rōnes q̄ ibi ponūtur inuāt ēt iudicis auctoritate fieri nō posse. Cōtrariū tñ seruaꝛ vt dixi. de hoc ēt not. in glo. ff. de rei ven. l. officium.

Superuacuam. Primo tollit diffe rentiā antiquam ꝙ ignoramus Scḋo ponit qōnem ꝛ solutiōis ratione cy. Et pro declaratione distingue ſm Ja. de are. In terdum debetur pluribus ꝛ ex pluribus contractibus inter dū ex vno ꝯctu. Si pluribus debeꝛ ab vno ex plurib⁹ ꝯctib⁹ tūc regula est qḋ melior est ꝯditio occupātis vt. ff. de re indic. l. inter eos. fallit qñ ab initio exegit ꝛ qñ debitor gratificatus est ꝛ qñ iā erāt bona possessa vt. ff. q̄ in fraudeȝ cre. l. pupillus ꝛ. l. qui aūt. §. sciendū de bonis auc. iudi. pos. l. si non expedie rit. §. j. ꝛ. j. de iure deli. l. fi. §. licentia primo ꝛ notaꝛ per dynuȝ extra de re. iur. c. qui prior est tpe circa fi. Itez vbi superuenit

priuilegiat⁹ tūc enī prius hētur rō eius vt.ff.qđ cū eo.l.sed an hic detrahi ⁊ de pecu.l.ex facto. Itē fallit.ĵ.de priuile. fisci.l.si cum pecuniam ⁊.ff.qui po.in pigno.ha.l.si prior. Si vero debetur pluribus ex vno contractu tunc aut possidet vnus heredum suam partem pro indiuiso aut pro diuiso si pro indiuiso non potest conueniri a coherede vt.ff.de rei vendi.l.pōpo.si ex equis ⁊ si pars here.pe.lege prima.§.si ego Si pro diuiso aut possidet partem rei debite hereditati ⁊ non hereditarie aut rei hereditarie et non debite:aut rei hereditarie ⁊ hereditati debite Primo casu vt quia aliquis defuncto tenebatur ad certam rem vel pecuniam ⁊ satisfecit vni heredū agenti pro parte sua nō potest ab eo peti vt.ff.de inoffi.testa.l.filio. Scđo casu qñ res est hereditaria nō hereditati debita tūc tenetur fa.er.l. Item labeo ⁊ melius in precedēti.l. Si vero res est hereditaria ⁊ hereditati debita aut sunt socij aut non Si nō aut res est diuisibilis vt pecunia ⁊ similia ⁊ tūc si vnus recuperat partem suā non conuenitur ab alijs vt hic ⁊.ff.e.l.j.§.si pecuniā in sacculo. Si est indiuisibilis vt hō ⁊ equus tunc nō pōt habere partē suā sine parte alterius ⁊ hec differentia īter res diuisibiles ⁊ indiuisibiles probatur dicto.§.si pecunia in sacculo.⁊ de solu.l.cum stichus. Si vero sunt socij tunc ꝑpter vinculum societatis cōicant vt.ff.pro socio.l.verum.§. si cum tres socij ⁊ ibi in gl.nisi in casu.e.titu.si tytius Ja.in quo dic rōnem spālitatis vt ibi in gl.vel verius ibi loquitur in herede socij cui non debet talis nec tāta fraternitas sicut socio cū socius nō sit vt.e.ti.ꝓ socio.l.nemo ⁊.l.heres socij ric. In glo. que incipit diuisibili ibi mansit melius diceret mea sit ol. Ibi qꝛ si quis.s.heres pro parte institutus ol. Ibi.§. acceptis al's incipit numis acceptis ol. In gl.vltima ibi fuit in culpa. Vel dic latius vt.š.dixi in distinctione domini Ja. qꝛ hic erat res hereditaria ⁊ hereditati debita ibi hereditaria tantum Jac.

¶ Mandati Rubrica.

Super rubrica. Vide late per az. in summa. e.⁊ ꝑ rofr.de actiōe mādati directa ⁊ ꝯtria in speculo de iudi.§.spālia vero. De salario ꝓcur.vide.ĵ.e.l.j. Qñ fideiussor agere possit vt liberetur ⁊ pulcras qōnes circa hoc.ĵ.eo.l.si pro ea Quādo mandatū morte finiat ⁊ qñ res dicatur integra plene.ĵ.e.l.mandatum de cessionibus simulatis.ĵ.e.l.penulti. ⁊ fi.⁊ ibi de aduocatis malis leges peruertentibus.

Aduersus. Vide no.ꝑ azo.in summa.e. §.j.⁊ ibi in gl.ff.e.l. salarium ⁊ qđ dixi.š.de suffra.l.vnica. Querit Jac.de are. vtrū ꝓcur.agere possit vt sibi constituatur salarium. Et vr̄ qđ nō qꝛ eius officiū dꝫ esse gratuitum vt.š.de procur.l.litē.ff.mā.l.qui mutuā.§.salariū ibi neqꝫ extra ordinē ⁊c. In ꝯtriū est qꝛ aduocato ꝯstituit vt.š. de suffra. l.vnica.⁊ aduocatus dr̄ qui quoquo mō liti patrocinat vt.ff.de var.cog.l.j.§.aduocatos.⁊ hāc approbat. Nō ob.l.litez qꝛ dꝫ esse gratuitū hoc est gratiā confert ⁊ iō gratiā meretur. Non obstat.§.salariū qꝛ nō agit actiōe mādati vt ꝯstituatur sed iudi.officio Ja. Sed ibi innuitur qđ nec etiā officio iudicis duz dicit neqꝫ extra ordinē qđ expōi ꝯsueuit.i.officio iudi.⁊ ita exponit.d.l.salariū ⁊ si certū petat.l.cū filius de exercito.l.j.§.solent de separat.l.j.§.questitum ⁊.ĵ.de libertis ⁊ eorum liberis l.j.⁊ qđ cōstitui nō possit facit.ĵ.e.l.salariū nam si incerte pollicitatiōis peti non potest multo fortius vbi nulla est pollicitatio ⁊ ad.§.aduocatos pōt rñderi qđ verū est in larga significatione ꝓcur.dici aduocatū.in stricta aūt ⁊ propria secus vt patet.š.de aduocatis diuer.iudicioꝝ ⁊ diuersoꝝ iudicū ꝑ totuz ⁊ hoc ēt notat dicto.d.§.aduocatos. In gl.vlti. ibi de sportulis.l.si quis corrupta est ⁊ dꝫ dicere de postula.l. si qui ol. Ibi ꝓcuratores dici possunt melius stat ecōuerso.s. vt procuratores aduocati dicant ⁊ ita hētur in gl.ꝑ alle.ĵ.l.salariū.ff.e. old. ⁊ in speculo de salar.per totum ⁊ maxime in.§.nunc de ꝓcuratoꝝ in quo titulo de salarijs iudicum aduocatorum procura. medicorum tabellionis ⁊ aliorum plene tractatur.

Tam ex causa. In gl.j.ibi.ff.e.l. heres immo.l.heredē ol.in gl. vlt.ibi hec dictio qua que est in tex.ꝑut refertur ad pignora nō ꝑut refertur ad personalē qꝛ tunc proprie ponit ol.legū doctor excellentissimus.

Etiam. In gl.vlti.ibi si contra licituz vbi de hoc in glo.ibi.l.iij.§.in hac imo est.l. iiij.⁊ incipit iam tamen ⁊ est scđs.§.in hac non primus ol.ibi suis sumptibus melius staret laboribus vt.ff. pro socio.l.de illo.§.fi.⁊.l.⁊ ideo ⁊ ibi notatur qꝛ si sumptus fecisset de suo illos absqꝫ dubio repeteret vel cōpensaret vt predictum est ⁊ pro hoc.ff.de contrario iudicio tutele.l.a tutela ⁊ fami.er.l.fundus qui ol. In fine.l.precedēti que incipit domos hereditarias sed in illis tota res perierat in q̄ facti erant sumptus vt ibi patet ⁊ de his que hic notātur in glo. plenius notatur.ff.de nego.gestis.l.si negotia.

Si literas. Hec lex bene probat qđ litere siue epistole obligent mittentē de quo plene dixi.š.de proba.l.ratiōes ⁊.l.nō epistolis In gl.vlt.q̄ incipit si non potest satisfacere accipiens qui primo conueniendus est iure nouo in auc.de fide iussoribus.§.j.ol.in fine imo ibi nihil dicitur nisi remissiue ad l.si pupilli.§.j.de ne.gest.vbi de hoc plene notatur.

Si tibi. Ibi in rem suā.s.domini old. ibi ipso scilicet dño alias secus vt.ff.qđ iussu.l.dñm ol. In gl.vlt.tibi ad extraneū vt hic fuit oldr.

1 ¶ Fideiussor si vult ire ad studium nunquid agere possit vt liberetur.

2 Inimicitie capitales si superueniant inter reum et fideiussores nunquid agere poterit fideiussor vt liberetur.

Si pro ea. Ex hac.l. tracta fuit decretalis extra de fideiussori.c.fi.que per omnia cum hac cōcordat ⁊ dic vt ibi notatur ⁊ plenius per host.in summa eiusdē tituli.§.fi. ver.pen. ⁊ in.l.lucius.ff.e.⁊ in brocardis de stipul.seu obliga.rubricella obligatus pro alio. Sunt etiam duo alij casus in quibus fideiussor agit antequam soluat.s.quando obtulit consignauit ⁊ deposuit debitum vt.ff.e.l. qui mutuū.§.fideiussor equiparatur enim solutioni vt supra de vsuris acceptam.alius est.ff. de libera.le.l.si dbitor Et de ista materia est etiā notabilis gl. ff.de neg.gest.l.si quis mādato ⁊ in summa huius tituli.§.cōtraria aūt actio. Ibi dilapidare postea. No. quia secus si tempore fideiussiōis erat dilapidator ⁊ est ratio quia que dē nouo emergunt auxilio indigent vt.ff.de ven.inspicien.l.j. in principio et intelligitur secundū glo.et bene dilapidare qñ de hoc ē vulgi opinio et ita etiā tenet rofre. de actio.mādati contraria in fine ⁊ glo.ĵ.de iure do.l.vbi adhuc ⁊ odo.hic Ibi ante solutionem ⁊ condēnatione ⁊ dilapidatiōnē ol.⁊ vid.ĵ.si mater vel auus maternus indemnitatez ꝓmisit.l.j. ex qua colligitur qđ qui promissit indēnitatē tenetur qñ ille cui promisit conuenitur etiā antequā soluat Et dicit etiā gl.⁊ bene qđ qñ dicatur fideiussor diu stetisse in obligatiōe arbitrio iudicis cōmittitur ⁊ idem tenet in.l.lucius.ff.e.⁊ Rofre.d.titulo de act. mandati cōtraria.⁊ odo.hic reprobata opinione dñi gui. q dicebat biēnio vt.ff.locati.l. Quero.§.inter locatorē ⁊.l.cum dñi horreoꝝ ⁊ alioꝝ qui dicebant decennio per.l.qui ⁊ a quibus manu.lib. non fi.l.sed si fideiussor.§.aristo. Sed quid si aliquis est fideiussor duorū reorum ⁊ vnus dilapidat nunquid poterit agere cōtra vtrūqꝫ vt liberetur.d.ric.tenet qđ sic qꝛ nō est considerandum qđ remanet sed qđ perditum est vt.ff.de furtis.l.euz qui.§.pap.⁊ de regu.iur.l.generaliter ric.ad hoc facit qđ no. infra de iure dot.l.vbi adhuc in prima glos. vbi dicitur agi contra maritū vergentē ad inopiam lꝫ socer sit soluendo ⁊ ecōuerso Itē querit Ja.de are.si aliquis fideiussit de euictiōe rei vendite vel fuit fideiussor alicuius tutoris nūquid possit agere vt liberetur ante motam cōtrouersiā tutele vel vendite rei Dicunt qdā qđ sic si diu stetit in obligatione ꝑ ꝑalle.l.lucius. ff.e.⁊ hic ⁊ ibi in glo.⁊ per rofre.d.ti.de actio.mandati contraria circa mediū ⁊ ꝑ azo.in.d.§.contraria in summa.e. Ipse tamen Ja.sentit oppositum per ꝑalle.l.lucius que non dicit si diu stetit in obligatione sed dicit si diu solutione reus cessauerit ⁊ idem dr̄ in.d.c.vlti.extra de fideiussore.at in casu proposito non potest dici in solutione cessasse debitor antequam sit conuentus ⁊ declaratum eum debitorez quia nec tenetur quousqꝫ res euincatur vt.ff.de ver. signi.l.cedere diem Jac.dñs ric.primam opinionem tenebat inherendo gl.⁊ predictis docto.⁊ quia fideiussor in infinitum nō debet obligatus manere vt.ff.de dā.infec.l.qui bona.§.fi.ric.⁊ ad.l.lucius posset rñderi quia ibi de cessatione solutionis iō loquitur quia respectuz habuit ad puras ⁊ presentes obligationes ita qđ magis notatur ibi ꝯtingentia facti quā ministeriū iuris ⁊ hanc opinio-
1 nem equiorem puto cum subsit eadem ratio. † Itē quero si fideiussor vult peregrinari vel ire ad studium nunquid agere possit vt liberetur videtur speculator sentire qđ sic per.l.ff.de procura.l.aut longa ⁊ de arbitris.l.licet.in fine ita tenet de indic.§.specialia vero versi.quid si fideiussor in quo.§. de hac materia

materia tractat.sed cũ hac.l.vel aliqua alia. de hac materia lo- quente iste casus nõ reperiatur expressus non credo quod agere
2 possit. ¶ Item querit Gui.de suz.r si inimicitie capitales sup ueniant inter reum r fideiussorem nunquid agere poterit vt li beretur r videt φ sic p preallegat.l.de arbi.r qr etiã ex tali cã re- uocat pcur.vt.ff.de pcur.l.filiusfa.§.fi.In cõtrarium videtur qr iste casus non cõtinetur hac.l.nec similibus. r ideo p omis- so hñdus est.vt.ff. de lib.r posth.l.cõmodissime.Ipe distiguit si inimicitie interuenerũt culpa debitoris agere possit si culpa sua nõ ad hoc adducit.ff.sol.matri.l.penult.locati.l. si merces. §.culpe.de leg.j.l.si mõ nulla.hác ẽt tz.D.ric.d.l.luci⁹.ff.e.r al legabat de decur.l.nequis.lib.x.r qr culpa sua dz sibi afferre pe nam nõ cõmoduz.vt.ff.de neg.ge.l.siue hereditaria.Ego aũt opinioni cõtrarie inhererem cũ non reperiã casum hunc.l.ex- pressum. ¶ Quid si pncipalis cõparuit i iudicio sicut purator fideiussoris vt eũ defendat nunquid possit opponere exceptio nes sibi pncipali cõpetẽtes nõ solũ fideiussori vr φ nõ qr pcu. non plus potest in iudicio quã dñs.vt.ff.de pcur.l.sed r he.§. defendere.sed istud verũ in simplici pcuratori at iste cãm ppriã agit r ad eum spectat cõmodum r incõmodum.vt.ff.de pcur. l.licet.§.ea obligatio.r ideo etiã pprias defensiões põt oppo nere.vt.ff.rẽ ra.ha.l.pcur.§.j.ol. Fideiussorẽ vide qõ notatur ff.eo.l.si fideiussor.§.quedã.vbi est similis gloss.sicut hic r vide notata fm Ja.de are.ff.de fideiussorib⁹.l.except. ¶ Sed quõ potest excusari pter pauptatem ab appellando cũ sola voce dicere possit appello qõ sufficit.vt.j.de ap.l.litigatorib⁹. Sed dic φ cõdemnatus nõ statim debet ad ap.psilire imo delibera re dz an sit iusta.vt.ff.qñ ap.sit.l.j.in pncipio.nec pcura. dz ap pellare nisi in bona cã.vt.j.de admi.tutorum.l.si bonã. r.ff. de euic.l.herẽnius.§.fi.vñ in hac deliberatione currunt expẽse cõ sulendo peritiores.Idẽ etiaz si snĩa lata foret in eius absentia qr tũc nõ posset viua voce appellare sz in scriptis p libelluz.vt.d. l.litigatoribus.r i hoc ẽt opus esset ɔsilio pitor r expẽse occur rerent p eorum salario r sic paupertas excusaret.

Procuratore. Sepe allegat qõ q oẽ dicit nihil excipit r hñ cõcor.ff.de penu lega.l.si.xix.dist.c. si romanor.r ibi in gl.r p Arch.r.xciij.di.c.iuxta.Sz q opinio verior est vtrũ.M.an Jo.r Az.cõiter doctores r Odo.h sequuntur Jo.r Az.r Dy.ex de reg.iur.c.Factus.lib.vj.r cy.hic.Pro opi nione.M.facit tex.r gl.ff.de bonis auc.iudi.pos.l.in vẽditiõe. §.de tpe locatiõis.alijs ẽt placet distinctio martini q est.j.e.l. in re mãdata.Sed que põt esse rõ qõ pcura.tenet de oĩ culpa. rñdeo qr pcuratio notat r iportat quandã peritiã cum pcura- re in iudicio r extra sit quoddaz artificium siue officium.vt.ff. de var.cogni.l.j.§.aduocatos.vnde sibi iputatur qr quodãmo do se peritũ asseruisse videt.vt.ff.ad.l. aquil.l.idẽ iuris.§.j.qõ quisqz iuris.l.ij.de act.emti.l.iulianus.§.j. Ol.r de edili.edic. l.si quid venditor.r.l.sequẽ.Cy.

Andatum. Materia huius.l.vtilis est r cõiter nõ plene notata. Sed hñ notat p Cardi.ex de here.c.ne aliqui.r etiã p ali- quos.Et notandũ φ differẽtia est inter mãdatũ r p- ceptum quo ad hãc.l.Mandatũ eñ morte finit vt hic.pceptuz aũt si fiat officio vl dignitati nõ sz trãsit ad successorẽ.vt in aut. vt nulli iudi.§.r hic vero iubem⁹.r ibi i glo.r.xviij.q.vlt.c.du- dum.xiiij.q.j.c.qõ pcipit.r ibi i glo.r p Archi.r ex de off.dele. c.qm abbas.r ibi i gl.r.ff.de iurisdic.om.iudi.l.r qr.r de hoc p cepto iudi.an morte finiat plene notat p Host.in summa de of ficio dele.§.qualiter finiatur.vsi.quod aũt dixi r tangit in glo. ff.de officio psi.l.sepe.r vide qõ notaui.j.de testa.mili.l.si quis heredũz.An aũt mandatũ expiret morte ipso iure an sit opus excipere vide qõ notat extra de testib.c.cum venisset p Ber.et Inno.r p Archi.extra de offic.delega.c.penul.lib.vj.in qõni- bus Barto.hix.lxxxvj.qõne que incipit querit vtrum in scõo rescripto.r p Hos.i summa de offi.dele.§.itẽ finitur p recessuz. et p Inn.eo.ti.c.licet. ¶ Quero nũquid finita iurisdic. delega ti p mortem delegantis possint ptes in ipm cõsentire tanq in iudicem dicendũ φ nõ cum careat iurisdictione:vt plene nota tur dicto.c.cum venisset extra de testi.p Ber. ¶ Item qd si iu- dex fuit delegat⁹ad plures causas vtentes inter ptes r citauit ptes in vna cã deinde moriat delegans an sit ppetuata eius iu risdictio quo ad alias causas p quibus nõ citauit dic φ nõ ple ne notatur p Inno.dicto.c.licet.extra de officio deleg.vbi etiã plures alias qõnes notat de ista materia. Item quid si subde- legatus moriatur re integra quis assumet causaz dic φ pmus delegans vt notatur per eundem Inno. ex de offi. r potestate iudi.deleg.c.venerabili. ¶ Item quero vtrum cõmissiones q quotidie fiunt per iudices finiantur morte cõmittentis re inte gra.de hoc dic vt colligi põt ex glo.ff.de iudi.l.venditor.§.iu dices.de iurisdi.om.iudi.l.eum qui.r tactum fuit.s. de postu. l.j. ¶ Item quero nũquid tales cõmissiones si fiant per iudicẽ ordinarium reuocari possit re integra per ipsuz puto φ sic.vt ff.de iudi.l.iudicio soluitur. Sed nunquid facta per delegatũ possunt reuocari.opinio fuit olim vt notatur extra de officio deleg.c.super qõnum.§.porro.r ibi etiã per inno.i tertia colũ na.hodie terminatũ est φ sic.eo.ti.c.quãuis.lib.vj.r ibi per io. an.r notatur etiã in qõnibus Bar.hix.cxlviij.q. q incipit esto φ iudex.plures etiam alie qõnes ad istã materiã ptinẽtes no. in spe.de iudice deleg.p totũ maxime.§.finit.Notãdũ est etiã φ per solã pñtationem literar factã capitulo afficitur pbendã etiã sine alio pcessu vt ex de cõcessione pben.c.si capitulo.li.vj. et per io.an.qõ verum puto in casu illius capituli als autem re gulariter sola lrar presentatio iurisdictionẽ non perpetuat vt notat per Host.in summa de offi.deleg.§.quib.mod.iurisdic. proroget.vs.quid si mortuus est.in fi.in quo titulo satis p eum notatur de materia delegator. ¶ Pro declaratione itaqz to- tius materie sic distingue.Aut querit de mãdato circa iudicia aut circa negotia extraiudicialia.aut circa ecclesiastica bñficia. aut de mandato iurisdictionis. ¶ Primo casu qñ de mãdato circa iudicia an more pcur.vel dñi expiret mandatũ r quando plene dixi.s.de pcura.l.nulla.r ibi de isto mẽbro videas. et.ff. de pcura.l.si defunctus.vel dic fm Cynũ φ ibi expediebat mã datori r heredibus mandatuz expleri als fuisset cõmissa pena stipulationis interposite per dñm per procuratorem r ideo est verosimile qõ dñs voluerit tale mandatuz etiam post mortem durare arg.ff.de manu.vin.l.si pater.r ita intelligitur.d.l.si de functus fm eum quidqd ibi notetur. ¶ Secundo casu quãdo circa negotia extraiudicialia.aut res est integra r finitur man- datum vt hic.r.ff.eo.l.mandatũ distrahendor seruorum in pn cipio.r de his qui notantur infa.l.furti.§.penul. fallit.ff.de so lu.l.si.r vide qõ ibi notatur.Et vbicunqz mandatũ post mortẽ confertur vt de sepulcro faciendo:vt hic in glos.no.Si autem res nõ est integra sed erat inchoatũ negotium p defunctũ tũc heres maior masculus complet.vt.ff.de fideiuss.tuto.l.j.fallit fm glo.ff.de institutori.l. si quis mancipijs.§.si qs ipubes. ibi enim est spãle vt ibi notat. Tu dic φ ibi nõ erat res integra qr ibi prepositus erat vniuersaliter vni negotiationi vnde ex quo aliquid ad negotiationez pertinens inchoauerat non põt dici res integra.Cy.r hoc etiã hic sentit glo.Sed contra hãc solu- tionẽ facit.ff.si certum petatur.l.eius qui in prouincia.§.quas vero vbi vniuersaliter prepositus erat r tñ forte finitur.plures solutiones traduntur in gloss.in contrario.r.d.§.si impubes. sed eis reiectis dicit Cynus φ ibi duo concurrebant.scz mors dñi r mutatio status institoris de seruitute in libertatem r istis duobus concurrentibus nõ tenentur heredes sz si dñs viuens eũ manumisisset ac si iterato eũ pposuisset teneretur . vt.ff. de instito.l.si eum.§.si dñs.q faciunt expresse si papa misit legatũ habentẽ generalẽ legationẽ r aliquibus ceptis per legatũ mo riatur papa qõ eius legatio nõ sit reuocata Cy. de hoc statim dicam.vs.quarta.r versi.querit Cy. r notaui.ff. de manumiss. vin.l.si pater.r per Jo.an.in clemẽ. de renuntia.c.j. ¶ Tertio casu qñ mandatũ est circa beneficia ecclesiastica nõ videtur ta- le mandatũ morte mandãtis vel concedẽtis expirare: vt extra de offi.deleg.c.si super gratia.lib.vj.r ibi no.per Archi. Joã. an.r Cardi.r per eundem Archi.vij.q.j.c.petijsti.r ad hoc be- ne facit extra de preben.c.si cui nulla.lib.vj. cum ibi notatis et ita etiam notabatur per Hosti.extra de preben.c.constitutus. de iure patro.c.ad nostrã.r per abbatem de rescript.c.cõstitu- tus.Aduertendũ est tñ φ qõ si concedens diceret ad sue bene placitum volũtatis eius morte expiraret nõ si dicat ad bñpla- citum sedis aplĩs vel impialis potestatis qr sedes vel dignitas ipsa nõ morit: vt extra de rescriptis.c.si gratiose.lib.vj.cuz ibi notatis. ¶ Quarto casu qñ queritur de mandato iurisdictio- nis aut ordinarie aut delegate.Si ordinarie morte concedẽtis vel eius cui conceditur non finitur vt pbatur de morte conce- dentis.extra de officio deleg.c.ij.lib. vj.r ibi not.p Jo.an.Ar chi.r Cardi.r p ipm Jo.eo.tit.c.iij.in glo. q incipit hoc põt es se multis modis.Idem patet r latius in inquisitoribus hereti ce prauitatis.vt.d.c.ne aliqui.ex de hereticis.lib.vj.vbi de hoc notatur qõ nõ expiret etiã ordinaria iurisdictio p mortẽ eius cui concessa est sed transeat ad successorem r inchoata per ipm compleant pbatur.ff.de iudicijs.l.mortuo iudice.in aut.de ex hiben.reis.§.si vero quidam.r tactum fuit in palleg.l. nulla.s. de pcurato.Si vero querat de mandato iurisdictionis delega te aut delegatio fit quoties delegantẽ abesse cõtigerit vel do- nec vices sibi cõmissas adesse duxerit reuocandas r habet lo- cum.c.si delegatus.de officio deleg.lib.vj.Aut simpliciter de-

legatur ⁊ habet locū lex ⁊ q2.ff. de iurisdictione om. iudi. cum ibi notatis.⁊ extra de officio deleg.c.gratū.⁊.c.licet.⁊.c. in literis.per Ber.⁊ Inn.⁊ Host.⁊ p Archi.⁊ Io.an.de offi.delega. c.vlti.lib.vj.⁊ per Gof.in summa eo.ti.§.item finit iurisdictio. et p Host.§.qualiter finiat.in speculo de iudice delegato.§. restat videre.vsi.item mortuo.et versi.sequē.⁊titulo delegato.§. finit.vsi.quarto morte.⁊ pluribus ver.sequēti.⁊ per Archi.de rescrip.c.statutū.lib.vj.in gl.poneq ecclesia cathedralis.v.qd si cā fuit cōmissa.Est etiā notandū qđ morte vnius delegatoꝝ finitur iurisdictio oīu3:vt extra de offi.deleg.c.vno delegatoꝝ cum ibi notatis nisi essent delegati cu3 clausula qđ si non oēs. vt eo.tit.c.licet.vel cū clausula vt oēs aut duo vel vnus eoꝝ. vt eo.tit.c.cū plures.lib.vj.vbi de hoc satis no.p Archi. ⁊ io.an. Secus in executoribus testātorum.vt extra de testa.c.vlti.lib.vj. ¶ Quid si papa fecit gratiā alicui ⁊ iussit literas bullari ⁊ anteq̄ bullarent mortuus est an expiret gratia dic p ⁊ cōtra ⁊sol ue vt no.p Archi.i p̄hemio lib.vj.vsi.sic.sed pone q papa bñdictus ⁊ tacta fuit hec eadem qđ.s̄.de mādatis p̄ncipum.l.vnica vsi.qd si papa. ¶ Querit Cy.vtrū ista reuocatio q̄ fit per mortem ipediat actu3 gerendū p pcura.anteq̄ certiorēt vel demū post certiorationē ⁊ videt qđ certioratio requirat vt.ff. eo.l. si mādassem.⁊.l.inter causas.⁊ īstituto.e.§.itē adhuc. In 3rium ff.de repudijs.l.si penituit.de acqui. here.l.si qs mihi bona.§. penul.⁊ de manu.vin.l.si pater.§.j.vbi Dy.distinguit aut versatur dānum illius qui ignorās reuocat tunc reuocatio sibi nō nocet nisi certioret.vt.d.l.si mandasse3.cū si.aut nullū versatur eius damnū ⁊ tunc reuocatio īpedit eius actū gerendū. vt.d. l.si pater.Sed hec distinctio nō videt sufficere ad soluendū oēs casus in hac materia tractātes.⁊ ideo dic fm Pe.de bella pti. aut queritur vtru3 reuocatio mādati valeat sine certioratione q̄tum ad īpediendū obligationē inter mādatorē ⁊ mādatariū aut q̄tum ad īpediendum actū gerēdum. p̄mo casu dicendu3 est q nō.vt.d.l.inter causas.⁊ īstituto eo.§.itē si adhuc.scđo casu verbi gratia pcurator emit nunqd sola reuocatio impediat emtionē.Subdistigue aut mādatarius iteruenit vt nūtius tm̄ siue mīster aut vt pcur. Si vt nuntius tm̄ sufficit pnia sine reuocatione ⁊ ipedit actum gerēdum⁊ sic loquit.d.l.si pater.ibi em̄ filius iteruenit vt nudus mīster qđ patet q2 seruus manumittendus nō est eius libertus imo patris mādantis.vt.ff.de manumiss.l.nepos.⁊.l.cōsentire.⁊ de iure patro.l. filius.sic etiā intelligitur palle.l.si penituit.ff.de repudijs.⁊.l.si qs mihi bona. §.penul.de acqui. here. ⁊ ratio est q2 qñ interuenit vt nuntius nō cōtrahit ip̄e sed dñs p eum ⁊ ideo sine 3sensu dñi non valet qđ agitur.vt.j.si quis alteri vel sibi.l.multum.§.fi.⁊.ff.qđ iussu l.j.Si aūt interuenit vt pcurator qui cōcipit v̄ba in suam psonam.vt.ff.de constitu.pecu.l.eum qui.§.si actori. tunc refert q2 aut actus gerendus est talis ad cuius esse requiritur volūtas dñi aut nō.p̄mo casu si dñs peniteat ⁊ reuocet pcuratorē l3 nō certiorauerit eum nō valet qđ agitur vt verbi gratia in trāslatione dñij rei mee.vt.ff.de reg.iur.l.qđ nostrum.⁊ita loquitur p̄ealle.l.eius qui i puincia.§.quas vero .ff. si certū petatur.et de dona.l.ij.§.si quis donaturus.fallit fauore liberationis debitoris qui liberat soluēdo pcura. reuocato si nō certioratus sit.vt.ff.de solu.l.cum quis.§.j.⁊.l.qui hominem.§.si tytium.secus si nō tenderet ad liberationē.vt.d.l.eius qui i puincia.vsi. neq̄ enim.Si vero nō requirit consensum dñi vt qñ mando q equum emas tūc me iuito posses emere⁊ ideo si nō certioraris de reuocatione valet qđ agis.vt.d.l.si mandassem.⁊ agere poteris ad p̄tiu3.Et ex ista distinctione possunt solui plures questiones pone enim qđ mandaui vt matrimoniū contraheres,p me deinde reuoco mandatū si cōtrahis nō tenet.vt.d.l. si penituit.ff.de repudijs.⁊ extra de pcura.c.fi.lib.vj.§.sane. Idem si mandaui vt eligeres noīe meo ⁊ ante electionem te reuoco nō valet electio postea subsecuta. Ide3 si iurisdictionē tibi cōmisi et postea reuocaui non tenet pcessus q2 oportet qđ delegatus virtute iurisdictionis residētis in psonam delegantis habeat cognitionē.vt.ff.de re iudica.l.ait pretor.⁊ ideo si cōsensus deficiat licet delegatus ignoret nō valet qđ agit sicut si do tibi rē vt dñium in aliū transferas si peniteo nō valet traditio q2 consensus deficit. vt dicta.l.ij.§. si quis donaturus.ff. de donat.⁊ de regu.iur.l.id qđ nostrum.l3 Host.teneat 3rium extra de officio deleg.c.ex pte. Sed ipso iure canonico non queritur iurisdictio delegato nisi demu3 cum sint sibi litere delegationis presentate ⁊ ideo etia3 non reuocat nisi certioretur:vt extra de restitu.spo.c.audita.l3 iure ciuili iurisdictio queritur delegato etiā ignoranti sicut legatū.vt.j.qñ dies leg.ce.l.fi.⁊ideo etiā eo ignorante reuocat.vt.ff.de iudi.l.cum furiosus. ⁊ ideo iura canonica seruentur in eoꝝ foro fm Petru3. ¶ Sed nunquid etiā aduersarius debeat certiorari de reuocatiōe mandati ⁊ videtur sufficere si solus mādatarius certioretur. vt.ff.qđ iussu. l.j.§.sed si ego. In contrariū facit.ff.de pcura.l.si procurator. Circa hoc sic dicit pe. Aut aduersari9 erat gesturus actū illum contēplatione solius pcur.vt q2 mandaui qđ emeret mihi vnū equum ⁊ tūc sufficit pcuratorē certiorari.vt.d.§.l3 si ego.Aut erat gesturus contēplatiōe dñi vt in iudicijs ⁊ similibus ⁊ tūc opus est aduersarium certiorari.vt.d.l. si pcurat. de instito.l. sed⁊ si pupillus.§.proscribere.⁊.s̄.de satisdādo.l.vnica.vbi de hoc dixi.Dominus.M.sil9.de facto 3sultus hāc qōne3 publice disputauit.Et sub lōga distinctione soluit ⁊ incipit factū tale est Petrus de mōtegono ⁊ eius distinctionē hic recitat Cy. quā omitto q2 finaliter approbat predictā distinctionē Petri. ¶ Sed nunqd pcurator reuocatus⁊ nō certioratus recuperabit expēsas quas fecit.dic q sic.vt.ff.e.l.inter causas.§.j.Cy.et vide ad hāc materiā qđ notaui.ff.de acq.pos.l.q absenti. ¶ S3 qñ dicitur res esse integra vel nō in casibus predictis. Ad hoc attendendū qđ multis modis dr̄ res esse integra vel nō vt colligi pōt in libello disputatorio Py.xxij.folio rubricella licitum est re integra qđ al'snon liceret ⁊ in qōnibus suis.xxj.que incipit lucius tytius.⁊ ad hoc etiā facit.j.qñ lice.ab em.disce.l.j.et ibi in glo.⁊ per Azo.in summa.e.tit.in principio.⁊p Jo.an.extra de elec.c.vbi periculu3.§.si vero infirmitate.lib.vj.S3 quo ad presentē materiā in mādato pcura. ad iudicia dr̄ res non esse integra fm cōmune3 opinionē lite cōte.vt.ff.de pcur.l.ante litem.⁊ ibi in glo.⁊hic.Itē si dñs per procur.satisdedit tūc em̄ mandatum morte dñi nō finitur.vt.ff.de pcura.l.si defunctus. in principio.⁊ ibi in glo.⁊ mandati.l.si precedente. Quidam tñ dicūt esse rē nō integram qñ pcur.fecit aduersarium citari. vt instituto de pena temere litigantiū.§.fi.⁊ no.in glos.s̄.de pcu. l.iij.⁊ videtur textus in clemen.vt lite pēdente.c.ij.⁊ ibi de hoc per Jo.an.Cōmunis tñ opinio est qđ p litē contest.vt dixi per p̄ealle.l.nulla.s̄.de procu.⁊notatur.e.tit.l.ita demum.⁊ in cōtrarium allegata in illis casibus spālibus vendicet sibi locum. Secundo casu cu3 agit de mādato ad negotia extraiudicialia credo qđ glo.hic posita bñ dicat ⁊ ei standū puto. Tertio casu cum agitur de mādato circa ecclesiastica bñficia videnť iura variare qñ dicatur res integra vel nō ⁊ quādo finiatur vel reuocari possit mandatū vt colligi pōt ex plene notatis per Ber.et Inno.extra de elec.c.in causis. de ptāte vero executoꝝ in causis ecclesiasticoꝝ beneficioꝝ statim subijciam infra. Quando vero agitur de mādato iurisdictionis delegate quando dicatur res integra vel nō colligi pōt ex p̄ealle.iuribus loquētibus de ppetuatione iurisdictionis delegate maxime ex palle.l. ⁊ quia ff.de iurisdic.om.iudi.cū ibi notatis ⁊ dictis.c.licet ⁊.c.gratū. et extra de officio delega.Ma3 de iure ciuili ppetuatur p litem conte.vt.d.l.⁊ quia notatur.iure canonico etiā per solā citationem vt ex dictis.c.⁊ notatis in eis p Ber. Inno.⁊ Host. Colligitur ⁊ per Archi.ij.q.vj.c.non ita. ¶ Perpetuatur etiā alio mirabili ⁊ notabili mō iure canonico.s. cū delegat9 a papa alij subdelegat nō in totū per talē em̄ subdelegatione3 videtur vti iurisdictione vnde nō reuocatur postea p mortē pape vt extra de offi.delegat.c.a subdelegato.lib.vj.⁊ ibi notatur. Et de ista materia delegatorum satis notaui.s̄. de iudicijs .l. a iudice. et qui pro sua iurisdictione iudices dare dari ve pos.l.vnica.⁊ ibi etiam in glossa ⁊ vnam pulcram questionem de hoc notaui .s̄. de tempo.in integ.resti.l.ea que.

AD comparandas. In gl. vlt.i fi. qđ dic vt i gl. notatur ⁊ hic p Cy.qđ notaui.ff.de impēsis in rebus dota.factis.l.⁊ in totum.

SAlarium. Dic vt.s̄.eo.l.j.⁊ de suffragio.l. vnica.In gl.pretij ibi vltra licitū s̄.de vsuris.l.eos.

SI contra. Ibi litis incertū dubi9 est em̄ litis euct9.vt.ff. de peculio qđ debet in gl.ij.ibi qđ si gratuitū ⁊ notat.ff.e.l.si remunerandi.§.maur9 panlus.In glo.vltima ibi si qs ali cui.§.fi.hoc nihil facit.Sed lex qui mutuā.§.fi.eo.tit. Ol.in fi. et melius.s̄.eo.l.etiam.Old.

IN re mandata. Cōtinue allegat qđ quilibet in re sua est moderator ⁊ arbiter ⁊ nō intelligas de arbitro com promissario vt hic in glo.nota.arbitrator aūt seu cō positor eē posset ēt in re ppria vt dixi.s̄.ne qs in cā sua iudicet vel ius sibi dicat concor.cu3 hac.l.qđ quis i rebus suis facere possit ad libitū.s̄.de iudcis.l.nemo exterus.⁊ ibi de hoc tetigi in lombarda de vltimis voluntatibus.l. si quis longobardus. ibi absolute faciat vnusquisq̄ de rebus suis qđ velit iniquum enim valde esset si liberis hominibus nō cōmitteret libera facultas in

tas in rebus suis. vt. ff. si quis a parēte fuerit manumissus. l. ij. et pro hoc. s. de religiosis. l. statuas. ideo in suo pōt qs facere qd vult vt notat. ff. de aqua plu. arc. l. j. §. de eo ope. et seruitus vendi. l. sicuti. §. aristo. et hoc locū hz nō solū inter viuos sed et in vltima voluntate. vt. s. de sacrosanc. eccl. l. j. et. j. de his quib. vt indig. l. polla. et aut. de nupt. §. disponat culpa eñ impunita est in reb' ppriis. ff. de peti. here. l. si quid possessor. §. sicut aūt. et sol. matri. l. si cōstante. §. si maritus. Sed cōtra hoc vr quia dñorū seuitia in suos suos restringit quia reipublice interest ne quis re sua male vtat. vt instituto de his qui sunt sui vel alieni iur. §. dñorum. Sed solutio colligi pōt ex notatis. d. l. si cōstante. §. si maritus. et l. etiā. §. j. ff. solu. matri. Vel dici potest ibi spāle pp seuitiā dñorum et publicā vtilitatem. Itē ex fine huius. l. notat qd negligentia culpe equipatur alibi dr qd prope fraudē est. vt. ff. de suspec. tuto. l. impuberibus. §. j. et ad ho. j. arbi. tutele. l. ij.

Per diuersas. Hec lex fm Ja. de are. diuidit i duas ptes. pma loquit in cessiōibus calūniosis qñ puo pretio ius alicui cōpetens vexādi aīo emūt vl ad. §. vltimū q incipit si aūt. In scda de cessionib' non calūniosis. Prima subdiuidit in quinq. In pma pte ponit phemiū et dictū et dicti rō. In secunda phibet cessiōes calūniosas ponēdo similiter dictū et dicti rōnem. In tertia punit contra faciētes. In quarta pmittit cessiones in quatuor casibus spālibus. In quinta cōcludit. partes satis patent Jaco. et dic de materia huius. l. vt plene notaui. s. ne lice. potentio. et ibi in gloss. et late in speculo de cessione actionis p totū et maxime tribus primis colum. Et dic fm eundem Ja. licet glo. et doctores dicant q hec lex loquit de cessionibus simulatis tñ in aliqua pte eius non repitur hoc verbum simulatis imo fm eum cessiones simulate nō reperiunt in iure dūmodo fiāt sine calumnia si ei abhorreo lites et cedo tibi actiones meas vt eas exigas meo piculo et meis expensis bene valet talis cessio nec dr simulata ar. ff. man. l. si mādauero. §. interdū. et de alie. iudic. mu. cā facta. l. nō solum. §. j. loquit ergo hec lex fm eum in cessionibus calumniosis que fiunt causa vexandi debitores: vt ex litera manifeste colligit. in prima ergo parte vetat tales cessiones calumniosas fieri et psumit regulariter ois esse calumniosa ppter rōnem q est in tex. cum certum sit etc. nisi ex aliqua iusta cā fiant vt in fine ibi aliis quoq causis etc. et psumitur et calumniosa qñ minori pretio fit adeo qd nō potest agi vltra quā sit numeratū vt ibi ita tñ etc. et ibi nulla enim etc. nisi in quatuor casibus hac. l. spāliter exceptis. aut ergo constat cessionem calumniosam et nō valet vt hac. l. in principio. et. s. ne liceat poten. l. fi. Aut constat nō calumniosam et valet vt per totū titulum de heredita. vel act. ven. aut dubitatur et tunc si fiat quia lites abhorreat non presumit simulata vt predixi idem et si deficiat nomen cōtractus dūmodo fiat ex iusta causa vt in casibus hac. l. exceptis. et arg. de pcura. l. qui stipendia. als autem maxime ex paruitate pretii presumitur calūniosa vt ibi vsq ad eā tñ tūmodo etc. et contra hanc tñ presumtionē potest probari puta quia cedens venale nomen exposuit et non inuenit aliquē plus offerentem arg. ff. ad legē fal. l. querebatur. et l. pretia rerū. presumitur etiā calumniosa in casibus qui ponūtur. j. l. sequenti. Jaco. in glo. audacter ibi huic presumtioni. s. in totum vt per hec tota cessio annihiletur sed solum p parte excedente pretiū solutum. Ol. in glo. cessionibus exceptis hec glo. et sequen. vtiles et notabiles sunt in ista materia. Ol. in glo. hoc est aliud exemplū vbi verbis tantū fit hec expositio hoc est dicere qd hec expositio litere nō conuenit. Ol. in glo. vltima ibi licet ad dolū arguendum in venditione alterius rei quā cessionis actionis. Old. ibi aliud tamen est quia in residuo nō agit cedens in casu qui sequitur pa. si. Ibi et sic forte ponit exemplum eius qd. s. p xime dixi quādo in cessione nō est nomen contractus siue titulus. Oldra. ibi licet in instrumento etc. vbi videtur innui quod titulus nihil faciat ad cessionem. Oldra. ibi licet aliud sit quia in residuo agit ille qui cessit. Old.

Ab anastasio. Diuidit in quinq ptes fm iaco. in prima repetit supioris. l. effectus cū eius cōmendatione. In scda prima fraus excogitata siue machinatio cōtra ei' dispositionē. In tertia exercētibus fraudē predictā penā imponit. In quarta secunda fraus siue machinatio. In quinta ex supra dictis conclusio et huius. l. limitatio. Secunda ibi sed cum hi. Tertia ibi si quis aūt occulte. Quarta ibi sed et si quis. Quinta ibi et iustum qd etc. Jaco. ibi alienum. i. qd debetur cedenti. Ol. ibi sed cum hi vt aduocati et procuratores ibi in aliū creditorē idest cessionariū qui factus est creditor per cessionē sibi factam Old. ibi re ipsa persoluit. Sed an ad huius pbationē sufficiet

confessio cedentis dic vt plene notaui. s. de procurat. l. fi. circa finem. §. fi. sed esto. ibi aliquid lucri. scz ei qui cessionem suscepit Ol. ibi vel manere. s. ei qui cessit ibi ex actione. s. cessa et tūc sunt due partes posset ēt esse vna pars tantum Ol. ¶ Notandū q hec lex sepe allegat contra aduocatos cauillationes et astutias inuenientes cōtra legis intentionem et dispositionē et ideo dicitur q tales ad malitiā dediti omnia mala adinuenerunt. vt in auct. vt hi qui obliga. se habere perhi. res minorū vltra pncipiū et tales aduocati faciunt videri malā causam bonā: vt nota. in glo. ff. de edili. edicto. l. qd si nolit. §. si mancipium De talibus aduocatis qui pro negotiis alienis vt videantur piti perdūt animā suam interdū modico lucro. recti aūt aduocati et vtentes legibus sicut debent meliorem vitā faciūt quā fratres predicatores vel alii religiosi. fm Host. in prohemio summe sue in quarta colū. Et de ista materia aduocatorū satis dixi. s. de suffragio. l. vnica. ¶ Itē quero hic dr qd cessio p pte vendita et p parte donata psumit simulata nūqd idē in alia re corpali p pte vendita et p pte donata et dicendū est fm Odo. q non. imo res corporales vēdi possunt minori ptio donatiōis causa. vt. ff. de contrahē. em. l. si quis donationis. et rō diuersitatis est fm eum quia qui cedit actionē tali modo psumitur hoc facere calumniose vt eū contra quē cedit affligat et opprimat. In venditionibus aūt rerū corporaliū nō cadit talis psumtio nec fit in preiudiciū alicuius nisi vendētis. ¶ Vltimo allegatur textus hic. l. j. si qs occulte ibi nihil amplius pcipiat etc. et gl. ibi posita ad questionem disputatā padue per dñm Bartolinū de cornazano. Quidā ex certa cā cōuenit mihi dare centū et pmisit restituere oēs expēsas quas facerē in eis exigēdis cessi iura alteri qui fecit expensas in exigēdo queritur an petere possit ipsas expēsas et videtur q nō per hanc lrām sed rñderi posset q hec lex loquitur de cessione simulata iuris psumtione quia fuit p parte vēdita et p parte donata. Itē promisit debitor expēsas restituere pmo creditori nō alteri cui iura cederentur et in stipulatione nō venit psona nō expressa. vt. ff. de vbo. obli. l. lata stipulatus. §. chrysogonus. Itē tpe cessionis nulla erat actio nata p ipsis expensis quia nōdum facte erāt ergo in cessionariū transire non potuit arg. ff. de col. bono. l. ij. §. si ipuberi. ibi sed hoc ita demum si iam nata esset quarte petitio et ar. ff. de iure do. l. si mulier. §. ex asse. quia nemo plus iur. etc. vt. ff. de reg. iur. l. nemo. et hanc opinionē vt audiui et scripto legi sequebant antiqui aduocati cremone asserentes fuisse opi. dñi homoboni eorū antiqui doctoris et ideo adiiciebāt in eorū cōtractibus qd debitor restitueret expensas creditori et cuilibz habituro cām ab eo. In cōtrium videt expresse. j. de dona. l. spez future actionis. ff. de here. vel acti. ven. l. nomina. et instituto de vb. oblig. §. ex cōditionali. actio eñ nondū nata cedi pōt vt ex pdictis. ll. patet. et. ff. de pecul. leg. qd debet. immo q plus est aliqñ ptingit q illud qd est ineficax penes cedentem efficiat penes cessionariū vt. ff. man. l. papinianus. de fideiussoribus. l. cū his. de acqui. re. do. l. nō est nouū. et de vsufruc. l. qd nostrū. et per hoc nō obstat palle. lex nemo. de reg. iu. et ita fuit terminata qstio predicta per dñm Bartolinū et vidi hergomi sepe seruari et de hoc in speculo de pcura. §. fin. versi. item circa hoc queritur.

¶ Si seruus extero se mādauit emendum. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo. in sūma huius tituli vbi est cōmentata spāliter hec lex lz defectiue fm Cy.

Si seruus extero. Lex ista magis est subtilis quā vtilis quia de materia raro cōtingenti tractat et tota difficultas residet in casus positione et expositione litere et gloss. rubrice satis eam clarificat diuidendo eam in quatuor partes in quarum prima dicit q si seruus extero. i. extraneo se mandat emendū nullū est mandatū. hoc primo conualescit tamen emtione secuta. hoc secūdo. tertio dicit emtorē non liberari quia numos peculiares soluit quia eos nō fecit accipiētis cum essent ante sui. Quarto et vltimo qd dñs admittitur ad alterum de duobus petēdis. s. vel seruū vel pretiū non ad vtrūq quia esset sibi contrarius. agendo eñ mandati ad seruum improbat contractū venditionis. agendo ad pretium approbat: ideo tāq contrarius repellit et ad hoc sepe allegatur lex ista cum qua quo ad hoc bene concor. j. de furtis. l. j. lrām sic exponatis. Si extero. i. extraneo et intelligatis quēlibet pter dñm emendum et emerit alias nullū esset dubiū. Ibi qūis nec ex persona serui accipe qd est. j. credebatur actio consistere quia vsq illuc suspēditur litera. Ibi optima rōne. i. de equitate. Oldr. ibi. sz ppter mandatum ex alio cōtu. Conuerte literā et dic ppter aliū con

tractum scꝫ emtionis execute ex ipo mãdato nascit̃ actio .s. mãdati ad seruũ recuperandũ ẜm verã opinionẽ licet Placẽ. dixerit ad eũ manumittẽdũ: vt ibi in glo. no. A te scꝫ suo subministrante ipi emtori vt ꝑtium solueret Ol. peruenire vñ ex vẽdito ad pretiũ prestandũ tenetur. Nec tñ quarta ⁊ vltima pars in qua mutat ꝑsonas qꝛ .s. locutus est de seruo in masculino hic loquit̃ de ancilla in feminino sꝫ ꝓpterea iurꝫ dispositio nõ mutatur nec manumissa est qꝛ forte fieri debebat ex pacto habito inter eã ⁊ emtorẽ. De ancilla. s. manumittẽda ẜm Plac. vel qꝺ est verius ẜm Azo. ⁊ alios. s. retradẽda: vt in gl. subijcit ⁊ hanc approbat O do. placuit cõtra eundẽ cõtra diuersos posset. vt ff. de inoffi. testa. l. pap. §. si ipubes. cõtrarietas aũt in hoc est qꝛ agendo mãdati vt retradat̃ improbat factũ serui ⁊ venditionẽ secutã agendo ex vendito ad pretium approbat. In illius scꝫ dñi ibi vtrum ne mãcipium expresse contra opinionẽ Pla. qꝺ agebatur vt mãcipiuꝫ retradatur nõ vt manumittat̃ odo. modo aliqua colligamꝰ notabilia. primo qꝺ nõ licet libero nec seruo. Itẽ mandatũ qꝺ nõ valet ab initio cõualescit ex postfacto de quo vide qꝺ notaui ꝑ Dy. de reg. iur. c. nõ firmat̃. lib. vj. cetera satis patẽt ex glossis ⁊ notatis ꝑ Az. in summa eo. Si vis plenius habere vide ĩ lectura Ja. butri. ⁊ Cy. in glo. rubrice ibi dño ex venditione. i. ex mãdato ꝓpter venditionẽ od. ibi. Itẽ an agat. s. dñs ol. In glo. exterũ siue extraneũ. in fine nõ obstat §. excepto. qꝛ ibi effectus ex acceptilatione et stipulatione ꝓcedens alteri dñorum acquirit̃ qꝛ ⁊ ipse per se illud acquirere potuisset hic aũt actio mãdati alteri non acqritur qꝛ nec ipe de re sua emenda mãdare: vt in tex. d̃ qꝛ sic fuisset emtor ⁊ venditor et hec ratio confirmatur. ff. de leg. ij. l. debitor. §. fi. ⁊ de seruitute leg. l. ⁊ si maxime. Oldra. in glos. cum idem inueniretur emtor ⁊ venditor quia qui per alium facit ⁊c. vt. ff. de admini. tut. l. ita aũt. §. gessisse. Old. in gl. nullo alio secuto ibi cõi di. l. j. ẜm vnum ĩtellectum. Old. ibi de pactis inter emtorem ⁊ vend. l. ij. et. ff. de pactis. l. iure gentium. §. sed cuꝫ nulla. Ol. in glo. secus si sciret. ibi liberat̃ vt. j. de acti. emti. l. si seruos. ⁊. ff. depositi. l. j. §. eleganter. Old. in glo. i. per huius solutionẽ ibi a seruo emanauerit. scꝫ ignorante domino.

¶ Pro socio. Rubrica.

Uper rubrica. Uide bñ per Az. ĩ summa huius tituli ⁊ ꝑ Rof. eo. tit. Querit hic od. super rubrica si duo socij ibant per aliqꝺ iter ⁊ vnus inuenit pecuniam vtrum teneat̃ alteri cõmunicare ⁊ determinat ꝙ nõ per. l. si is q. §. fi. de acqui. rerum do. ⁊ per ea q̃ notantur. ff. de mino. l. minor. xxv. an. filiofami. Itẽ querit si sunt plures scholares socij in domo ⁊ vnus est litigiosus ⁊ turbat alios nũquid poterit expelli per actionem ꝓ socio. Et dic ꝙ non sed debent agere contra hospitẽ act. ex locato vt eum expellat per. l. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. fi. sic ⁊ al's ago vt agas. ff. locati. l. cum in plures. §. messem inspiciente colono. Dñs autem Rofredus dicit opi. Azo. fuisse qꝺ socij agere possint vtili actione pro socio. de hoc licet non allegetur facit bene. j. de agricolis ⁊ manicipijs dñicis vel fisca. l. fin. Ibi qui forte consortibus suis grauis aut molestus existat. ⁊. j. de pac. inter em. ⁊ ven. l. fi. ⁊ ibi dixi. ⁊. d. titu. de his qui deiecerunt. l. perceptione. ⁊ de exercitoria. l. iij. Per quas etiã leges dicit ꝙ si vnus ex socijs nollet suam facere duodenam qꝺ compelli possit vtili ꝓ socio: vt notatur per eum in libello eo. titu. vltra prin. Ipse tñ O do. videt̃ sentire etiã quod si ab initio ostendebat se bonum ⁊ pacificum postea inueniatur litigiosus ⁊ malus qꝺ expelli possit act. pro socio: vt. ff. eo. l. si cõuenerit. in fi. ¶ Item querit Rofr. si vnus scholariũ sociorum nondũ finito anno repatriet qꝛ studiũ suũ compleuit an finiatur societas ⁊ dicit qꝺ non licet de hoc scholares nõ curẽt dicit etiã ꝙ vnus socioꝝ non põt recipere sociũ nouum inuitis ceteris etiã in camera propria. In libello eo. ti. ver. sed quid si multi sunt socij. et v̓si. sequenti. Ex ꝑdictis etiã satis colligitur ꝙ si sunt plures scholares socij ⁊ vnus velit recedere qꝺ partẽ reꝝ cõium in societatẽ petere possit reprobata opinione glo. q̃ videt sentire ꝙ sint sicut vniuersitas que est ff. qꝺ cuiusqꝫ vniuer. l. j. §. j. q̃ incipit que multa sunt. circa fineꝫ que gloss. si esset vera concluderet qꝺ recedens partem petere non posset: vt eo. titu. l. sicut municipiũ. §. fi. Sed primam opinionem sequitur dñs Ric. Si in societate vnus conferat operam alter pecuniam an conferẽs pecuniam debeat habere fortem saluã. ⁊ pulcras qõnes de hoc notaui. j. eo. l. j. Pulcrã formam instrumenti societatis bestiarum vide in spe. de locato. §. iam dicendum restat. v̓si. penul. et fina.

Societatem vno pecuniã. scꝫ tñ ol. Cõferente. i. in societate ponẽte O d. ⁊ vide qꝺ notat̃ per Az. in sũma. c. ꝑma colũ. v̓. ille aũt modus. Et latius ꝑ Rof. e. ti. ꝑma col'. v̓. qd aũt si fiat pactũ. ⁊ v̓si. sequen. vbi plures sunt qõnes vtiles ad hanc materiã ⁊ qꝺ notatur ẽt in gl. ff. e. l. si nõ fuerint. §. j. ¶ Querit hic gl. an ꝯferẽs pecuniã in societate debeat hr̃e capitale siue fortẽ saluã et dicit primo seruari qꝺ actũ est. In dubio dicit ꝑsumi cõmunicatam pecuniã lꝫ dicat bonoñ. esse aliã ꝯsuetudinẽ ⁊ idẽ dicit O do. ⁊ pro tali cõsuetudine allegat. ff. e. mutius. quã nõ video ad hoc facere. idẽ recitat ⁊ tenet rof. e. ti. ꝑma colũ. v̓. item querit̃ nunquid ille qui pecuniã contulit. Jac. de are. ⁊ Ol. qꝺ dicũt ꝑdicti esse de cõsuetudine dicunt esse de iure. s. qꝺ sors debeat esse salua ⁊ soluꝫ lucrũ cõicari et allegant. ff. e. l. cũ duobus. §. damna fatalia. et. §. itẽ ex facto al's est lex si fratres. §. j. ⁊ ad. l. j. §. fi. et. l. ij. ff. eo. q̃ hic allegatur ꝑ gloss. rñdent ꝙ ibi vterqꝫ socioꝝ rem conferebat qꝛ contraxerant societatẽ oium bonoꝝ et si diceret aliquis hic ponit operam certe ⁊ alius pecuniam que equipollet ope: vt. d. l. cum duobus. §. si in coeunda. ff. e. ⁊ licet predictã opinionem viderim seruari. Tamen iudicio meo. ll. ad hoc allegate ꝑ eos hoc nõ bene probant. Predictus enim. §. damna fatalia nihil facit aut non intelligo. In. §. item ex facto. qui melius facit potest dici sic fuisse actum inter socios: vt ex textu colligitur. ¶ Querit etiam glo. si sors sit perdita an socius conferens pecuniam teneatur iterato tñ reponere et an sit cõmune periculum ⁊ determinat ꝙ nec sit cõmune periculũ nec teneat reponere sed sit finita societas reꝝ interemtorie. idem notatur ff. e. l. si nõ fuerint. §. j. ⁊ ibi ratio redditur. Idem odo. lꝫ recitet opinionẽ quorũdam dicẽtium qꝺ teneatur reponere arg. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. fi. ⁊ l. seq. ⁊ alioꝝ qui dixerũt ꝙ teneat̃ secũdo reponere nõ tertio ar. ff. de leg. iij. fideicõmissa. §. si quis decẽ. Rof. aũt dicit qꝺ societas soluit̃ ⁊ ideo nõ tenet̃ reponere. dicit tñ cõe esse periculũ si pecunia esset cõicata tẽpore societatis cõtracte al's nõ vt in libello. e. circa finẽ ꝑme colũ. v̓si. ⁊ sic soluit̃ alia qꝺ Ja. de are. Ric. ⁊ Ol. indistincte tenẽt periculũ pecunie amisse fore cõe per. l. ff. e. l. cũ duobus. §. quidã sagariã. ⁊. l. si id qꝺ. §. idem celsus. ⁊ si dicat qꝺ ille loquũtur qñ vterqꝫ posuerat pecuniã in societate dici põt qꝺ nõ est dare rationẽ diuersitatꝫ siue ãbo ponãt pecuniã siue vnꝰ operã ⁊ alter pecuniã cũ opera correspõdeat pecunie vt ꝑdictum est. Pe. vero distinguit aut pecunia statim peremta est anteq̃ alius prebeat operã ⁊ tunc alter cõpellitur ad ꝑcipiendũ damnum al's claudicaret cõtractus qꝺ esse non debet. vt. ff. man. l. iij. de rescin. ven. l. si id qꝺ. in fine ⁊ facit ad hoc. ff. de arbi. l. licet. ⁊. l. seq. aut illa pecunia nõ est statim ꝑdita sed alius ꝑbuit ante operaꝫ et tũc societas finita est. vt. ff. eo. l. veꝝ. §. intereunt. ⁊ ista sñia est satis equa cy. Item querit Jaco. de are. nunquid ille qui tenet̃ operã in societate ꝑstare teneat̃ eam ĩpendere suis sumtibus cibarioꝝ vecturarum ⁊ alioꝝ quibus indiget ꝓ opera ponenda an expẽsis societatis et videt̃ ꝙ suis sumtibus. vt. ff. de operis libertoꝝ. l. suo victu. ⁊. l. qꝺ nisi. ⁊ ideo habet partẽ qꝛ solus nauigat ⁊c. vt. ff. e. l. si nõ fuerint. §. j. ipe tñ tenet qꝺ expẽsis societatis cũ lucrũ intelligatur demũ deductis expẽsis. vt. ff. e. l. mutius. et qꝛ ꝑtium ope artis est velamentum. vt. d. l. cum duobꝰ. §. j. ff. e. nisi a principio societatis contracte aliud esset actum sicut agit̃ in colono ꝑtiario qꝺ suis sumtibus colat Ja. hãc etiã sequit̃ Rof. eo. titulo. ꝑma colũna. v̓. sed querit an ille qui contulit operã. In sequẽti v̓si. querit si socius comedisset fasianos et ꝑdices nũquid imputare poterit societati ⁊ an ibit eques vel pedes ⁊ dicit hoc estimari ẜm qualitatem ꝑsone vt ibi notatur ad hoc etiã facit qꝺ in simili notaui. s̃. de iudi. ꝓperãdũ. §. sin aũt alterutra. v̓. sꝫ nunqd expẽse facte in vecturis equoꝝ. ⁊ v̓si. sequen. In glo. circa principium ibi insti. eo. §. ij. ⁊ bene. ff. eo. l. societates contrahuntur. §. j. Ol. In eadem glo. ibi. ff. eo. si nõ fuerint ⁊ sic de lucro solo vel damno solo dictum fuerit locum habet in altero. institu. eo. §. illud. Old.

Cum in societatis. In gl. vlt. ibi. ff. eo. l. labeo. ⁊ ibi plene de hoc notatur.

Tamdiu. Uide qꝺ notatur ꝑ Rof. ꝑma colũna. §. sextum qꝺ societas. et per Azo in summa. §. nascit̃. in glo. in fine. ⁊. ff. e. l. si quis societatem contraxerit. Old.

Sancimus. Nõ intelligas ꝙ furiosus societatẽ ꝯxerit hoc ei eẽ ñ posset cũ ꝯhatur ꝯsensu. vt insti. de oblig. ex cõsensu. in ꝑn. ⁊ furiosus ꝯsensu caret. vt. j. titu. ꝑxi. l. ij. vñ dicit ꝙ contraxit sane mẽtis postea factus est furiosus. O do.

De cõtrahẽda

De contrahenda emtione. Rubrica.

Super rubrica. Vide plene p Az. i sūma. e. ꝛ p Rof. Host. ꝛ speculatorē ꝛ p Rof. duob' titulis. s. de acti. ex emto. ꝛ de actiōe ex vēdito. Et notandū qd verbū emtiōis i larga significatione oēm alienationē ꝯtinet. vt. ff. de statu libe. l. statuliber a ceteris. §. fi. ꝛ ibi in glo. ꝛ qbus mod. pig. vel hypo. sol. l. sicut re corpali. §. vēditionis. ꝛ ibi i gl. Si mior bñs domiciliū in vno loco vēdat rem suā in alio quis iudex iterponere debeat decretū iudex domicilij vel loci vbi est res dicam j. eo. l. j. De consuetudine reuocandi rem venditam per proximiorem agnatum infra certum tempus oblato pretio emtori vide. j. eo. l. dudum.

Venditiones. Exemplū pōt poni p. l. ff. de legationib'. l. legatus creatus. Querit iaco. de are. minor paduanus vēdidit rē existentē in territorio teruisino ex ista cā quis iudex iterponet decretū vtrum paduanus rōne domicilij aut triuisinus rōne rei site i eius territorio. Et videtur expressū qd triuisinus vt. j. de pdijs minoꝝ. l. si pdium. vbi de hoc in contrarium qd paduanus. vt. j. de dona. l. in hac. ꝛ. ff. de rebus eoꝝ. l. magis. §. illud. Ipse sentire videt qd quicunqꝫ ex ipsis iudicibus decretū interponat valeat. Nam iudex domicilij iurisdictionē hꝫ in pupillum ꝛ corā eo cōueniri posset ꝛ debetur vt. j. de prescriptione long. temp. l. fi. ergo auctorari pōt vt dicta. l. magis. §. illud de rebus eoꝝ. ꝛ. j. vbi petantur tuto. l. vnica. ꝛ iudex triuisinus similiter rōne rei vt dicta. l. si prediū. et. ff. de bonis auc. iudi. possiden. l. si vnus. §. si is qui de iudic. heres absens. §. j. de iudi. l. properandum. §. sinautem. vbi exponit maiorem iudicem idest eum qui habet rem in iurisdictione sua. ꝛ de tuto. ꝛ cura. datis ab his. l. pupillo. Iaco. Quidam dicunt vtrūqꝫ iudicem decretum interponere debere per. l. de excusa. tuto. l. iurisperitos. §. j. et hoc est cautius consilium et ad hoc faciunt que notaui in simili questione ſm eundem Iacobum. s. de epis. ꝛ cleri. auct. presbyteros. signata super. l. generaliter. in fine. Fallit in seruo in fuga constituto. vt. j. de plagi. l. in fuga. ꝛ ratio ibi notatur ꝛ licet vendi possit in absentia constituta eius tamē possessio tradi nō potest nisi possessor cōstituat se nomine emtoris possidere. vt. ff. de acqui. posses. l. qd meo. Od. in gloss. j. l. stipulatio. imo dꝫ dicere ꝛ stipulatio. Ad hoc allegatur. l. parui. que sequitur Old.

Motionem. Sex dissensus ipediunt venditionem qui no. in sūma eo. ꝛ. item in vēditione. oportet iteruenire consensum ꝛ per Rof. ꝛ de act. ex emto. pma colūna. v. octauū. ibi nullū esse consensū etiā tacitū. vt. ff. locati. l. qui ad certū. Od. ibi maiores. xxv. annis secus si minores qꝛ tunc non valet. vt. j. de predijs minorum. l. ob es. ꝛ restitui possent: vt eo. ti. siquidē odof. Si quis vendidit deauratum pro auro an valeat venditio dic vt. ff. eo. l. quid tū. ꝛ plenius eo. titu. cum ab eo. §. fin. In gloss. secunda in fine. Sed illud in his in quibus contradicere non posset sane mentis existens vt eo. titu. l. dotem. et in dicto contrario notatur Old.

Donationis. In gl. pma ibi nec eēt donatio valet tūvt donatio. vt. j. e. l. emti ꝛ hoc subijcit sane ꝛc. In glo. vlti. ibi ꝯditione ob cām ad nudā possessionē ibi vtili rei vendicatione ad possessionē ꝛ dominium Old.

Tam res. In gl. siue sciēs ibi actio de euictiōe. s. ex emto nō ex stipulatōe de euictiōe. Old. ibi. l. si vēdideris. ꝛ si cui plusqꝫ p. l. fal. l. j. §. si legatari'. ol. in glo. vlti. ibi. l. meui'. §. penul. de quo dic vt ibi plene notat in glo. ꝛ tangit. j. e. l. si mater. Oldr. in fine pro hoc facit. ff. de pigne. acti. l. ꝛ eleganter. §. qui reprobos. de solu. l. si cum aūt. et. l. si is cui. ol. Dñs tamē Pa. si. tenebat oppositum dicens qd cum habeat act. s. rei vendicationem cū res sua esset. vt. ff. de rei ven. l. in rem actio. Multo forti' exceptionē. vt. ff. de supfici. l. j. §. qd ait. ꝛ qꝛ dolo facit ꝛc. vt. ff. de reg. iur. l. dolo facit. Et ad id qd gl. dicit pōt respōderi qd non est sibi ꝯrius. Nec eñ dicit venditionem valuisse ꝛ ideo repetit pretiū ꝛ rem postea retinet non auctoritate dicte venditionis sed quia res sua erat ꝛ est.

Tam ipse tutor. Ibi q̄ distrahi pñt. de qbus habet. j. de admi. tut. l. lex que tutores. ꝛ de pdi. mino. p totum. Odo. in glo. pma ibi si in emtione. §. fi. vbi eadē glo. ibi de aucto. tuto. l. fi. ꝛ. ff. de auct. tuto. l. et si plurib'. Ol. ibi. §. in cōscribendis. Dñs od. cuius opinionē credo verā tenet qd opus est qd tutor emat palam ꝛ bona fide ꝛ cū auctoritate con tutoris sui et ita etiā videt innuere textus. et. D. dynus. ꝛ. d. l. quinta. de aucto. tuto. §. j. Odo.

Si mater. Vide notata. s. e. l. cū lex. In glo. vt. ff. eo. l. si mādauero. §. si hi. sꝫ ibi desierant esse sui. Oldr.

Inuitum. Literā sic ordina. desiderium postulantis. s. a pncipe inuitū comparare vel distrahere nō continet iustā cām subaudi et ideo admitti nō dꝫ ꝛ dic vt plenius not. de iure de libe. l. nec emere. q̄ cum ista concor.

In vendētis. Primo ponit dictū in genere ꝛ eius rōnem. Scdo cōcludit et vide azo. i sūma. pma colū. v. si. vbi aūt. et in brocardis de pdibus ꝛ iudicib' pma rubrica. ꝛ qd no. in glo. ff. eo. l. hec vēditio. §. j. ꝛ de reg. iur. l. in psonā. §. gñaliter. Od. tū lati' sic dicit cū aliquid confert in arbitriū alterius ꝯhentium vel alicuius extranei aut in contractibus bone fidei aut stricti iuris aut i vltimis volūtatibus. pmo casu aut cōfert cōmerciū aut res aut ptium. si cōmerciū hoc est ipsa substantia contractus puta vendo tibi talem rem si voluero vel si volueris hic ꝯhentes aliqua necessitate non astringunt: vt hac. l. ſm vex intellectū licꝫ multi alij itellectus hic tradant in glo. Si autem cōfertur res hoc pōt esse tripliciter vno modo puta vēdo rem illā si tibi placuerit. j. certū tps. vt instituto eo. §. emtio. et tunc valet talis venditio: vt dicto. §. licet quidam dicant qꝫ nō valeat aut vēdo pure sed adijcio resolutionē sub conditiōe vt vendo tibi equum p. x. ꝛ si tibi displiceat. j. x. dies sit inemtus ꝛ tūc simplr valet. vt. ff. e. l. iij. Si aūt confertur res in ipsa substantia cōtractus nō valet vt hac. l. ꝛ. s. dixi. Si aūt pretiū conferat in alterius cōtrahentiū arbitriū simplr nō valet. vt. ff. eo. l. qd sepe. §. j. fallit i dote. vt. j. de totis pmissione. l. iij. qd dic vt ibi notat. et eo. titu. l. j. ꝛ. ff. de iure dotiū. l. cum post. §. gener. ꝛ dicetur. j. e. l. fi. in glo. q̄ incipit vt nec ad alterius. Item si conferatur in arbitrium vtriusqꝫ contrahentiū puta vendo si volueris ꝛ emo si volueris qꝛ qd iurꝫ est de vno idē in ambobus ar. ff. de rei ven. l. que de tota. ꝛ qꝛ eadem est ratio ꝛ p hoc ar. ff. de act. ꝛ obli. l. si sub hac cy. ꝛc. Si aūt ptium conferat in arbitriū tertie persone aut incerte ꝛ innoiate ꝛ nō valet. vt. ff. locati. l. si merces. in pncipio fallit. ff. de pig. l. si fundus. §. fi. ꝛ ratio spālitatis ibi in gl. notatur. Si aūt confertur pretium in arbitrium certe persone ꝛ noiate vt vendo tibi eo ptio quo tytius arbitratus fuerit valet si tytius arbitraretur equaliter. vt. j. eo. l. fi. Si inique tūc reducit ad arbitriū boni viri. vt. ff. p socio. l. si societatem. §. arbitroꝝ. ꝛ. l. vnde et si nerue. Si vero nullo modo arbitratus sit nō valet vt. j. e. l. fi. Predicta vera sunt in substātialibus sicut in re ꝛ ptio. Accidētalia aūt bene possunt cōferri in arbitrio alterutrius contrahētium vt vendo tibi seruū meum si rōnes meo cōputauerit arbitrio ꝛ hoc casu arbitriū boni viri sequēdū est. vt. ff. e. l. hec venditio. Idē etiā innuit hec glo. si talia cōferant in arbitrium tertij puta si rōnes tytij cōputasset arbitrio vt eo arbitrari nolente vel inique arbitrante recurrat ad arbitriū boni viri p p realle. l. hec venditio. cū si. lꝫ dñs Frā. ac. ꝛ cy. hoc casu sentiāt oppositū. s. qd qñ accidētalia cōtractus in arbitriū tertij conferant si non arbitretur vel qꝛ nolit vel qꝛ non possit non recedat a persona nec recurratur ad arbitrium alicuius boni viri sicut nec in substātialibus p. l. vlti. j. e. ꝛ. ff. de verb. obli. l. si quis arbitratu. Si vero inique arbitret tunc sic ꝛ ita vr etiā sentire gl. ff. p socio. l. in pposita aūt qōne. nō obstat l. hec venditio. qꝛ ibi non erat in ptāte tertij sed dñi vendentis vnde cum p dñm steterit quominus rōnes cōputarētur habetur conditio p impleta ꝛ arbitrium eius referri dꝫ ad arbitriū boni viri: vt ibi in textu dicit. Hec vera in contractibus bone fidei. in stricti iuris. Si stipulatio conferat in arbitrio alterius contrahentium an valeat vel nō dic vt plene notat. ff. de act. et obli. l. sub hac. ꝛ plenius de verb. obli. l. centesimis. §. fi. in glos. et p iaco. de are. ꝛ notat etiam eo. titulo. l. a tytio. §. fi. ꝛ. l. siquis stipulatus sit stichum in pncipio. Si aūt contract' stricti iuris conferat in arbitriū tertie psone vt pmitto tibi qd tytius arbitrabit si nō arbitret nō valet nec recurrit ad arbitriū alicuius vt. d. l. si quis arbitratu. de verbo. obli. Si arbitret et eque statur eius arbitrio. si inique reducitur ad arbitriū boni viri. vt ff. de operis libertoꝝ. l. si libertus iurauerit. ꝛ notatur. j. eo. l. fi. d. l. si quis arbitratu. Si aūt in vltimis voluntatibus aut in arbitrium heredis aut legatarij aut tertie psone. Si in arbitriū merum heredis vt lego. x. si heres meus voluerit nihil valet. vt ff. de leg. j. l. senatus. §. legatum. ꝛ ibi in glo. aut non in merum eius arbitrium sed volens honestis legare dixit lego. x. tytio

si eũ dignũ heres meus estimauerit ⁊ valet.vt.ff.de lega.iij.l.si deicõmissa.§.si sic.⁊.§.quãq̃.⁊ ibi in glo.⁊ibi etiã dixi.Item si adijcitur cõditio in psonã heredis nõ reddit̃ legatũ cõditionale.vt.ff.de leg.j.l.iij.⁊ ibi in glo. Si aũt confertur legatũ in arbitrium legatarij valet.vt.ff.de leg.j.l.si ita legatũ.§.illi si volet.⁊de condi.⁊ demõ.l.si ita expressum erit.Si aũt in arbitriũ tertie persone aut expresse aut tacite si expresse puta lego.x.tytio si placuerit seio nõ valet qꝛ captatoriũ est.vt.ff.de condi.et demon.l.si expressim.⁊de leg.j.l.captatorie.Si autẽ tacite puta si ascẽderit capitoliũ valet qꝛ expressa nocent ⁊c.vt.ff.de condi.⁊ demon.l.nõnunq̃.Et hoc si cõferatur in merũ arbitrium tertie persone.si aũt nõ merꝫ ſ3 approbatiuũ valet:vt.ff.de leg.ij.l.j.⁊ibi plene in glo.⁊ tunc si inique arbitratus fuerit vel noluerit vel nõ potuerit arbitrari nõ perit legatũ sed vel ꝯuertit̃ electio ad legatariũ vel recurrit̃ ad arbitriũ boni viri vt eadeʒ glo.notatur ⁊ est textus licet ibi nõ allegetur.j.cõia de leg.l.si.§.sed et si quis.Od.vbi de hoc bene dixi.Alie qõnes q̃ hic formantur in glo.notantur etiã in summa locati circa mediũ ⁊ vide.j.eo.l.si.in glo.⁊ qd ibi dixi. si testator dicat in testamẽto volo q̃ talis res sit vendita tytio si dare voluerit.x.heredi meo ⁊ dederit.x.an sit venditio vel legatum dicam.j.de testamẽtis.l.hac consultima.In glo.pma ibi tu dic si ptium cõferatur in alterius arbitriũ scilicet contrahentiũ.Old.ibi porro res ipa.i.approbatio vel improbatio ipsius rei.Pa.sil.ibi si quid inominatim nõ valet hic allegari d3 lex q̃ statim.j.allegatur.ff.loca.l.si merces.que hoc pbat postea sequat̃ nisi in casu.ff.de pigner.l.si fundus.§.si. et adde que sit ratio specialitatis dic vt ibi no.Ol.ibi nec recurritur.s.qñ non arbitrant̃ in legatis secus vt.s.dixi ⁊ probatur dicta.l.fin.§.sed et si quis.j.cõia de lega.ibi.l.si societate.imo melius eo.titulo.l.in pposita autẽ qõne.⁊ hñ ibi not.in glo.ibi.l.si sub hac.contra hoc tenet gloss.Alibi ⁊ aliter distinguit vt ex remissionibus positis.s.indistincte patet.ibi solo consensu contrahatur.vt.s.eo.l.ij.Od dos.ibi necesse est vt ascendat ita qd non solũ voluntas sed etiã factuʒ siue assensus exigitur.ibi.ff.mandati.l.j.Idem odo.⁊ old.allegant.ff.de pigno.l.cũ tabernam.§.j.de lega.iij.l.pamphilo.§.j.sed iudicio meo melius faciunt ad sequentẽ questionem⁊ in hac qõne Cy.ſm Petrũ tenet cõtra glo.qꝛ non sequitur.Volo vẽdere ergo vendo quia ṽtus verboꝝ hoc non importat sicut nec sequitur Volo donare ergo dono⁊ tamen donatio consensu perficitur sed per ista verba non interuenit consensus sufficiens ad venditionem perficiendam ⁊ hoc innuit glo.ff.de leg.j.l.serui electione.hoc veꝝ nisi contrahentes haberent in vsu sic loqui dũ vendunt ar.ff.de supel.lega.l.labeo.de fun.instru.l.cũ delanionis.§.asinam.Cy.ibi qd imperfectã rem significat.Sed cõtra hoc videtur qꝛ per istud verbum velle videtur valere legatum vt.d.l.pãphilo.§.j.de leg.iij.⁊.p hoc.ff.ad tertuli.l.filij mater.in fine ibi sed ar.contra.l.ad opinionẽ Hug.quam hic approbant odo.⁊ old.⁊ ad.l.si tytius.respondent qd ibi dissolutio pplexitatis pẽdebat ex actu futuro hic autẽ ex expresso cõsensu mutuo ⁊ de pñti statim est pplexitatis dissoluta ⁊ hoc exprimebatur qd inerat al's nõ expressum ⁊ ideo contractum conditionalem non reddit.vt.ff.de lega.j.l.iij.⁊ de condi.⁊ demon.l.cõditiones que extrinsecus.Ol.

Deldum. Ibi superiore lege.§.illa antiq̃ ol.⁊ facit.j.de dona.l.si auia.Et ꝯ hãc.l.est cõsuetudo scripta bergomi ⁊ in multis ciuitatib⁹ qd siquis vẽdat rẽ paternã irreq̃sito pximiore agnato qd agnatus pôt eam ab emtore recuperare vsq; ad annum oblato pretio.De qua cõsuetudine fit mẽtio extra de in integ.resti.c.cõstitutus.¶Sed an talis ꝯsuetudo locũ haberet si daretur res insolutũ creditori vt pximior agnatus posset a creditore recuperare notatur in speculo eo.ti.fol.ṽsi.sed pone statutum est. ¶An aũt pximior agnatus posset ius recuperandi vendere vel alij cedere dixi.s.cõi diui.l.ad officium.in fi.Et si pximus differat recuperare quomodo consulatur sequentibus dixi.j.de furtis.l.fi.§.sed cũ in scdam.circa fi.Iteʒ vide qd notaui.ff.de statuliberis.l.statuliber a ceteris.⁊ de ṽbo.obli.l.si filius.§.cum fundum.

Super rebus. Duas h3 partes. In prima loquit̃ de venditione. In secũda de locatione.Et vide notata.s.e.in vendẽtis.⁊.ff.de ṽb.obl.l.siqs arbitratur.In gl.vt nec alterius ibi.§.gener. Iste due leges alio casu loquunt̃ quã hec lex qꝛ ibi ꝯferebat̃ in arbitrio alterius ꝯhentiũ hic cuiusdã tertij. Et est in eis spãle qd ꝯferri possit in arbitriũ alterius ꝯhentiũ fauore dotis al's contra.vt.s.e.l.in vendẽtis.vel dic q̃ iõ tenet talis pmissio dotis qꝛ h3 in se quandã tacitã certitudinẽ inclusam.s.p facultatibus ⁊c.vt dicto.§.gener.Ol. sicut et notat in glo.in legato.ff.de leg.ij.l.j.in glo.In ea.gl.ibi.l.hec venditio.Illud etiã nõ est pprie fallere quo ad.l.istã qꝛ ibi simil'r in arbitriũ vnius ꝯhentiũ ꝯferebat̃ hic tertij.pterea ibi de accidẽtalibus hic de substãtialibus cõtractus Ol.in gl.vlti.ibi nõ distinguemus.§.j.Cy.ſm Petrũ dicit nõ distinguendũ cũ pena vel sine pena qꝛ semper idem est sed distinguit vtrũ arbitrator consensit electioni de se facte ⁊ cogat̃ an non ⁊ non cogatur et hoc verum in contractibus in vltimis volũtatibus dicit glo.ff.de leg.ij.l.j.qd nõ meminit se legisse cogat̃ vel non.Sed dic vt ibi no.p dynum Cy.Item querit vtrum iste arbitrator arbitrari debeat ptibus psñtibus ⁊ videt̃ q̃ sic.vt.ff.de arbitris.l.diem.§.si quis litigatoꝝ.⁊.pbatur melius.ff.de ṽbo.obl.l.siquis arbitratu.vbi dicit̃ q̃ si p vnam partium stat quominus arbitretur mora sua sibi nocet sed per eam stare non posset si ea absente posset arbitrari cy.Item querit si talis arbitrator moriatur nunquid arbitrium transeat ad heredeʒ videtur q̃ non vt dicta.l.si quis arbitratu.In contrariuʒ videtur.ff.de ope.libe.l.illud.⁊ de ṽboꝝ oblig.l.si stipulatus.dic aut sibi competebat ius arbitrandi iure suo ⁊ tunc si decedat transmittit ad heredem:vt dicta.l.illud.⁊.l.si stipulatus sum.illud in principio.Si iure alieno vt quia competat ei tanq̃ compromissario tunc extinguit̃ p mortem vt hic.⁊ dicta.l.si quis arbitratu.⁊ ad hoc facit qd notaui.ff.de lega.j.l.serui electione.⁊.s.de episco.⁊ cle.l.nulli.ṽsicu.item consueuit queri an istud officium transeat ad heredem.et.ṽ.si.seq.Et predicta ſm eundem Cy.faciũt ad multa de facto occurrentia puta si iudex confinauit aliqueʒ quousq̃ eum reuocandum duxerit si moriat̃ anteq̃ reuocet vtrũ successor poterit reuocare.Vel si iudex cõmisit vices suas quousq̃ eas reuocauerit nunquid p morteʒ sint reuocate de quo habetur expresse licet non alleget extra de officio delega.c.si delegatus.lib.vj.⁊ ad hoc.ff.de lega.iij.l.fideicõmissa.§.quãquaʒ.et.§.pcedenti.ſm Iaco.de ra.dicit inspicienda iura que loquũtur in cõtractibus qꝛ sunt magis ppinqua predictis quam ea que loquunt̃ in vltimis volũtatibus⁊ a simili eorum que loquũtur in ꝯtibus ppetuo remanebit cõfinatus ⁊ nõ poterit p successorem reuocari.Istud tñ non placet petro qꝛ iura ꝯtractuũ et vltimaꝝ voluntatum pariter concludunt nisi spãlis ratio assignetur:vt.ff.de pactis.l.pactũ.de lega.j.l.seruũ filij.§.eũ qui de ṽbo.obl.l.ita stipulatus.ibi idq; defendebat penus exẽplo legate ⁊c.ideo iura q̃ loquunt̃ in contractibus sunt in ꝯriuʒ.vt ff.locati.l.iiij.Item in vltimis volũtatibus lex dicit ꝯrium.ff.de condi.⁊demon.l.multũ.in prin.quare ſm eum distinguẽdũ est aut collatũ est p modum cõditionis aut p modum cuiusdã admonitionis siue taxationis.si p modũ conditionis ṽbi gratia do tibi librum si tytius arbitratus fuerit tũc si morit̃ tytius nõ presumit̃ arbitrari.vt.ff.de condi.⁊ demon.l.q heredi.§.si.⁊ de ṽb.ob.l.cẽtesimus.in fine.Si aũt est collatũ p modum admonitionis siue taxationis vt cõfino te donec voluero reuocare hec nõ est conditio.imo modus admonitionis vel taxatiõis cuiusdã tunc distingue aut illud sup quo collatũ est h3 certos fines a natura sine aliquo arbitrio ⁊ tunc dicendũ est qd si moritur arbitrari ṽr vt res maneat in virib⁹ suis.sic est in pposito nã reuocare h3 certos fines ideo ⁊c.et sic loquit̃ dicta lex q̃rta.ff.loca.si aũt nõ h3 certos fines a natura tũc moriẽdo nõ videt̃ arbitrari ⁊ sic itelligit̃ lex ista.⁊.d.l.multũ.in pn.et.l.si quis arbitratu.⁊ de his dicam.j.cõia de legatis.l.si.§.sed⁊ si quis Cynus.et facit qd dixi.j.si mãcipium ita fue.ali. vt manu.l.j.⁊ ibi plene de ṽbo.obli.l.cẽtesimis.§.si.Old.legum doctor.

¶De hereditate vel actione vendita.Rubrica.

1 Pupill⁹ sine tutore ⁊ sine decreto an possit iura reddere.
2 Cessio acquisita post litem contestatã an psit.
3 Creditor an teneatur reddere pignora fideiussori offerenti solutionem.
4 Iura venditori quesita post venditionẽ an psint emtori.

Super rubrica. Vide Azo.in summa eo.et de actiõe vẽdita late i specl'o de cessiõe actionis ⁊ in Margarita galeoti de pcur. in rem suã ⁊ qd notat in gl.⁊ p me.s.ne liceat potẽ.l.j.⁊.s.mãdati.l.penul.⁊ fi.⁊ qñ fiscus vel priuatus sup rubrica ⁊ est hñ notandũ q̃ si teneris mihi cedere iura teneris cedere cui volo.vt.j.si quis alteri vel sibi.l.cum per eos.et ibi in glo.⁊ dixi ⁊ non tenetur quis regulariter cedere iura inuitis.Fallit in multis casibus notatis in brocardis de actione rubricella cogit̃ quis cedere ⁊c.¶Et quia materia vtilis est vltra predicta quero quidaʒ habẽs iura cessa

cessa ab aliquo ꝛ cõstitutus ab eo ꝓcuratore in rem suam agit ex ipsa cessione petitur ꝑ conuentũ ante litẽ contestatã de his fidem fieri. querit an bene petatur. hec questio tacta fuit. s. de eden. l. fi. circa finẽ. ꝛ eam publice disputauit dñs Ja. but. allegans pmo ꝙ bene petat̃ qꝛ hic de ꝑsona agentis querit̃ ꝛ ideo ante litẽ conte. ꝑsona legitimari dꝫ. vt. s. de pcur̃. l. licet. ꝛ. l. ita demũ experitur eñ iste ex mandato ꝛ cessione. vt. j. e. l. emtoꝛ. ꝛ l. nominis. ergo illud ꝓbare dꝫ. prius eñ querenda ꝑsona quã iuris ratio. vt. ff. de iure codicillo. l. quidaꝫ referunt. Item instrumẽta ad negotiũ principaliter ꝑtinentia ante litẽ contesta. ideo nõ edunt̃ qꝛ actoꝛ eis ante non vtitur necvti necesse hꝫ. vt vt. ff. de eden. l. j. §. edẽda. sꝫ cum iura pertinentia ad legitimationẽ ꝑsone añ tractent̃ ꝛ sic cesset in eis cã predicta ergo ante litem conte. sunt edenda. Itẽ ꝓcuratoꝛ in rẽ suam. ꝓcuratoꝛ est et que seruant̃ in simplici ꝓcuratore cõmuniter seruant̃ in eo. vt. ff. de ꝓcuratorib⁹. l. seruũ. §. fi. ꝛ. l. seq. sed simplex ꝓcuratoꝛ ante litẽ conte. facit fidẽ de mãdato vt ꝓbatũ est ergo ꝛ iste. qꝺ autẽ istud sit abstractum a cognitione pncipalis cause sic patet tẽpus post litẽ conte. hꝫ includere examinationẽ negotij principalis. vt. s. de lit. conte. l. j. ibi causam audire. ꝛ de iudi. l. rem non nouam ibi iudicialem calculum accipere sed controuersia mãdati ꝛ ꝑsone abstracta est a causa ꝛ cognitione pncipalis ne gotij. Ergo ante litem conte. debet examinari lꝫ enim habeaꝫ iura cessa in actione depositi vel furti vel similibus non sequit̃ qꝺ ego furtum sim passus vel deposuerim: vt probatur ꝛ notatur. j. de legat̃. l. ex legato nominis. ꝛ ꝑ Azo. in summa huius tituli ergo controuersia cessionis nõ contingit cãm principalem. ꝛ ꝑ hoc etiã facit. ff. fa. ercis. l. plane. s. de procu. l. qui stipẽdia. ꝛ qꝺ notatur. s. de act. ꝛ obli. l. j. ꝛ per Dynũ extra de reg. iur. c. ꝑ possessore. nec videtur distinguendum agat vtili vel directa qꝛ vtraqꝫ eadem est in substãtia. vt. ff. de nego. gest. l. actio ergo idẽ est modus agendi siue ꝓponat vtilem siue directam: qꝛ semper ad cõmodum suum ergo idem ius seruanduꝫ. Sed agens directa noĩe cedentis absqꝫ dubio habet docere de cessione ꝛ mandato ergo ꝛ agens vtili. In contrarium sic arguit̃ certuꝫ est qꝺ qui ex cessione agit ius hꝫ ex iure suo. vt. j. eo. l. fi. et. l. j. in fine. ꝛ ibi notatur. s. de act. ꝛ oblig. sed lite contesta. nõ ante dꝫ quis de iure suo docere: vt probatũ est supra ergo ꝛc. Item certum est ꝙ ex alterius ꝑsona in me transire nõ põt qꝺ sibi nõ cõpetit. vt. ff. de reg. iur. l. nemo plus iuris. sed vtilis cõpetit ei cui facta est cessio tm̃ et nõ cedẽti ergo ex cedẽtis ꝑsona nõ ꝓponit̃ nec ꝓponi põt sed suo iure agit ꝛ suo noĩe ergo de isto suo iure fidẽ facere nõ hꝫ ante litem conte. Itẽ natura exceptionis peremtorie est vt demũ lite contes. de ipsa disputetur. vt. l. peremtorias. j. sñiam rescin. non posse. Sed hec exceptio non habes cessionẽ vel non potes agere vtili est ꝑemtoria ergo ꝛc. Item sicut ꝓbatum est vires cause principalis examinantur ꝛ ꝓbantur demũ lite conte. vt et. s. de iudi. l. properandũ. §. j. et. §. sinautem. ꝛ. ff. de interrog. act. l. j. sed hoc est de iurib⁹ cause qꝛ hoc probato constat actionẽ ꝓpositam cõpetere ergo demũ lite conte. tractandũ est. Item ꝓbatur per reductionem ad incõueniens licet enim verũ sit actionem vtileꝫ nasci ex causa prime obligationis vt no. in ꝑalleg. l. ex legato nominis nascit̃ tamen ꝓpter cessionẽ ꝛ al's nõ nasceretur sed si hoc esset qꝺ causa ꝓpter quam nascitur actio esset edenda ꝛ ꝓbanda in principio quasi nõ sit de iuribus principalis negotij sequeret̃ hoc absurdum quia qui mandat homicidiũ cõmitti nõ tenet̃ ex mandato sed ꝓpter homicidiuꝫ. vt. ff. de furtis. l. si quis vxori. §. nec verbo. ꝛ de iniur. l. nõ solum. §. si mandato. ergo audiri non debet accusans mandãtem nisi primo probaret homicidium. Idem in eo qui ageret ex contractu ꝑmutationis agit eñ ex contractu sed ꝓpter traditionẽ secutã. vt. j. de rex ꝑmuta. l. ex placito ergo haberet ꝓbare pmo traditionẽ secutã. Idẽ in eo cuius res erat ꝑscripta hꝫ eñ vtilem data restitutione. ergo de restitutione in pncipio haberet facere fidẽ ꝛ ita frustra sequeretur contestatio in vtili in rem que tñ est necessaria: vt probatur s. de tẽpo. in integ. resti. l. fi. ꝛ de dolo. l. fi. Item qñ ex pluribus causis sequit̃ vnus effectus cõis qꝺ disponit̃ de vna dꝫ intelligi dispositũ de alia: vt. ff. ad. l. fal. l. penales. §. annua. ꝛ. l. plautius. ꝛ ad legẽ aquil. ita vulneratus in fi. sed due cause comitãtur ad vnũ effectũ. s. prima cã obligationis ꝛ cessio et neutra ꝑ se ꝓducere posset hãc vtilem ergo quelibet operatur in ꝓductione vtilis actionis qꝺ ergo statuit̃ in prima cã. s. vt non probet̃ ante litem conte. statuat̃ ꝛ in secunda. s. in cessione ad hoc accedit qꝛ qñ duo vniunt̃ ad vnum effectũ siue officiuꝫ nõ debet de eis varie disponi. j. de ipu. ꝛ alijs substi. l. ꝗuis. de testa. mili. l. in testõ. de duobus reis. l. ij. et. iij. in fi. ꝛ de app. l. si qui separatim. §. quoties. cũ ergo hic vniantur ad vnum effectum cõmunem. s. vtilis actionis qꝺ statuitur de vna ꝛ de alia. Soluendo dixit qꝺ si agatur directa noĩe cedentis fienda sit fides ante litem conte. vt in primo allegatis. Si vero vtili noĩe suo tũc demum lite contestata ex secũdo allegatis qꝛ siue dicamus vtilem nasci ex veteri cã ꝓpter cessionẽ sicut videt̃ tenere glo. in. d. l. ex legato nois. et. j. e. emtoꝛ. et ꝑ Azo. in summa de actionibus et obligationibus ad finem ꝛ ꝑ Dynuꝫ dicto. c. ꝑ possessore. siue dicamus vtilẽ datiuã qꝺ videt̃ satis ꝓbabile. s. qꝺ dcẽ ex legis interpretatione qꝺ vr̃ esse de natura cuiuslibet vtilis et ꝓcedat hec interpretatio sic sicut qui iurat se dñm presumit̃ dñs ꝛ interpretatiue dñs est ꝛ ex tali interꝑtatiuo dño datur vtilis in rem sic dicemus nõ nasci ex cessione furti actionẽ cessionario sꝫ dño furtum passo ꝛ cessionario ex cessione qui ex interꝑtatione videtur furtũ passus ex quo ꝓcedit furti vtilis sic ꝛ in contractu cessionarius ex interpretatione videt̃ contraxisse ẜm quas opiniones satis bñ procedit ꝑdicta determinatio Jaco. butriga. et hanc qõnem ideo ita late hic posui quia multuꝫ apit ꝛ declarat totã hanc materiã ꝛ eodẽ modo lꝫ non ita plene alleget determinat speculatoꝛ dictã qõnem de instꝛo͞x editione. §. nũc dicamus. v̾. sed quid ecce. T. ¶ Ex ꝑdictis videnẽ sopite qõnes an admittat̃ talis libellus peto. x. ex iure mihi cesso a tytio creditore tuoꝛ an tenear exprimere an agã vtili vel directa de quo plene dic vt notatur in speculo de ꝓcura. §. sequitur videre de ꝓcuratore in rem suam. v̾. si. sed querit̃ an talis libellus. et v̾. sic. sed nunquid agens ex iure cesso ꝛ in Margarita galeoti de ꝓcura. in rem suã. v̾. si. pone qꝺ aliquis agit. ꝛ tãgitur. j. e. l. emtoꝛ et hoc notat̃ ꝑ Cynum. s. de act. ꝛ oblig. l. j. ꝛ dixi ẜm eum. ff. de neg. ge. l. actio. vbi plene notaui materiã vtilis ꝛ directe ẜm eũ et ibi videas. ¶ Item notandum ꝙ in quinqꝫ casibus specialibus datur vtilis sine cessione qui notãtur. j. de legatis. l. ex legato noĩs an habẽs iura cessa teneat̃ facere venire cedentem et an eius confessio noceat ei cui iura cessa sunt dixi plene. s. de ꝓcura. l. fin. ¶ Item vidi dubitari si dedi tibi nomen debitoris mei in feudum an cõpetat vtilis sine cessione ꝛ dixerunt quidã ꝙ sic ad instar venditionis. vt. j. eo. l. fi. ibi ꝛ eũ qui in rẽ act. ꝛc. et si dicatur pretium nõ interuenisse dicunt vasalli seruitiũ loco pretij succedere sicut in societate opera equipollet pecunie. vt. ff. ꝓ socio. l. cũ duobus. §. si in coeunda. cõmuniter tenet̃ cõtrarium cũ non sit de quinqꝫ casibus spãlibus de quibus vnus est in dicta. l. vltima. ꝛ qꝛ emtio nõ est sine ꝗtitate. vt. j. de ꝯhẽ.
1 emtio. l. emti fides. ¶ †An pupillus sine tutore auctore et sine decreto possit iura cedere. vidi multum dubitari ꝛ speculatoꝛ et galeotus ꝑalleg atis titulis tenere videnẽ ꝙ non. glo. ꝛ Dynus videntur sentire contrariũ. ff. de aucto. tuto. l. potuit pupillus. vbi plene dixi. De exceptione cedendarum actionũ notatur in speculo dicto titulo de cessio. act. v̾. si. sed quid ecce debitoꝛ meus. et v̾. si. habeo debitorẽ que tracta fuerũt de margarita dicto tit. de ꝓcu. in rem suã. v̾. si. pone qꝺ debitoꝛ. et v̾. si. pone qõnem de facto habeo debitorẽ ꝛ plenius dixi. s. de solut. l. stichum. §. si creditoꝛ. plures ẽt alie pulcre ꝛ vtiles qõnes in ma
2 teria ista sunt dictis titulis. ¶ †An cessio acquisita post litem cõte. ꝛ ante sñiam ꝑsit ꝛ sufficiat quidã ꝙ nõ. vt. ff. de iudi. l. nõ potest. ꝛ de aqua plu. arcen. l. at eius in fine. cũ si. Cõtrarium tenet gl. ff. de pig. act. l. si rẽ. §. fi. ꝛ ibi plene dixi. ꝛ. ff. de excep. rei
3 iudicate. l. ꝛ an eadem. §. actiones. ¶ †Sed an fideiussori offerenti solutionem teneatur creditoꝛ cedere pignora videtur ꝙ nõ quia fideiussori ad hoc nulla cõpetit actio ꝛ nemo sine actione experitur. vt. ff. de nego. gest. l. si pupilli. §. videamus. ꝛ quia omnia iura de cessione tali loquentia loquuntur quando creditoꝛ agit contra fideiussorem. vt. j. de fideiusso. l. ij. ꝛ. ff. eo. l. vt fideiussoꝛ. ꝛ videtur expressum. j. de solu. l. nulla. Sed dic cõtra ẜm dñm Car. reginũ in tractatu suo de cessione act. vnde traxerunt speculatoꝛ ꝛ galeotus quidquid dixerunt ꝛ ad hoc allegat. ff. de fideiusso. l. fideiussoribus succurri solet. ꝛ. j. locati. l. si diuisa. ꝛ. l. nulla loquit̃ in extraneo. i. offerente ꝛ aget officio iudicis. vt. ff. de iure fisci. l. in fraudem. §. qui ꝓ alio. arg. ff. de offi
4 cio presidis. l. illicitas. ¶ †An iura venditori quesita post venditionẽ prosint emtori dicam. j. eo. l. emtoꝛ. ¶ An exceptio bãni excõmunicationis ꝛ alie que obstabant cedẽti obstent ei cui cessa sunt iura ꝛ alia etiam vtilia in hac materia ibi dicam ꝛ notatur etiam in glossa. ¶ An hypothecaria possit cedi sine personali ꝛ an actio iniuriarum cedi possit dicam. j. eo. l. fi. ꝛ ibi in glo. ibidem etiam dicetur an accusatio criminalis cedi possit ꝛ an interdictum vnde vi. et an beneficium restitutionis minori competens. ꝛ an absenti possit fieri cessio. Sed qd si cessa sunt iura contra principalem ꝛ de fideiussore nihil est dictum an ex cessione poterit agi contra fideiussorem dic vt notatur per speculatorem. d. titu. v̾. si. sed nunquid cedens iura ꝛ per galeotum v̾. si. pone qꝺ cessi. ꝛ facit qꝺ notatur in glo. s. mandati. l. ij. ꝛ. ff. de fideiuss. l. fideiussoꝛ obligari. vbi de hoc dixi. ¶ Que etiam

faciunt ad aliã questionem. Si debitor dedit vnũ fideiussorem et obligauit ꝑ eodem debito pignus qđ cõcessit sibi alter amicus suus ⁊ fideiussor soluat ⁊ petat sibi cedi ⁊ tradi illud pignꝰ vtrum bene petat ⁊ videtur ꝙ sic quia qui dedit pignus est loco fideiussoris. vt. ff. ad velleianum. l. quis. ⁊ contra fideiusso. fit cessio. vt. ff. de fideiusso. l. fideiussoribus succurri solet. ergo et contra istum in pignore ⁊ hoc etiam indicat finis auct. presente. j. de fideiusso. In contrarium videtur quia qui dedit pignus nõ est obligatus ⁊ sic non videtur posse cedi hypothecaria sine personali. vt. ff. de pigno. l. si ex legati. ⁊. l. is qui ꝓmisit et dicetur. j. eo. l. fi. Ac. reginus dicit se nunꝗ ausum fuisse iudicare in questione predicta sed pluries composuisse vt partẽ debiti sentiret qui pignus concessit. Idem Ubertꝰ de bobio. Quid si vnus ex duobus correis dedit vnũ fideiussorem alter non si iste fideiussor conueniatur an poterit petere iura sibi cedi cõtra reũ pro quo nõ fideiussit. Et videt̃ ꝙ petere possit sibi cedi ꝓ ea parte ꝓ qua posset petere reus pro quo fideiussit contra ipsum correum suũ. vt. ff. de tutelis ⁊ rationibus distra. l. cum pupillus. de admi. tuto. l. si plures. ar. ff. de fideiusso. l. si plures. §. fi. In contrariũ multum facit. e. ti. l. inter eos. §. duo rei. de except. compensationis que poterat obijci cedenti. An obijci possit ei cui iura cessa sunt dixi. s. de cõpensa. sup rubrica. Qñ sit facienda cessio dic vt plene notatur in glo. ⁊ per Dy. ff. de solu. l. modestinus. Utrum directa ꝓferatur vtili notatur j. de nouationibus. l. iij. Quid si aliquis intentauit directam ⁊ probauit in vtili nunquid reus condemnabitur quidam ꝙ nõ per. l. q petitorio. ff. de rei vẽdi. vbi dicitur ꝙ si ago directa rei vendi. contra aliquem ⁊ ipse non possideat non condemnatur Sed hoc ibi nõ dicitur sed dicit inquirendum possideat vel nõ et si possideat directa intentari dꝫ ⁊ ideo Cy. in dicta. l. j. in fine s. de act. ⁊ obli. distinguit cum queritur vtrum agens directa et probans in vtili debeat obtinere refert aut competebat sibi vtilis ⁊ nõ directa ⁊ tũc non fiet condẽnatio in vtili qꝛ medium competens non includit in ea verbi gratia gessisti negotia alicuius ex necessitate teneris vtili tantum quia directa tenet̃ solum qui gerit ex volũtate si intentaretur contra de directa nõ fieret condemnatio in vtili licet probaretur in ea. vt. ff. de neg. gest. l. iij. §. hoc aũt. Aut cõpetebat directa ab initio et ex post facto superuenit vtilis ⁊ tunc intentata directa fieret condemnatio in vtili puta egi rei vendi. directo contra possidentem lite pendente dolo desijt possidere fiet condemnatio in vtili. vt ff. de rei ven. l. si verberatum. in fi. ⁊. l. sequenti. aut ab initio sola vtilis competebat sed inefficax postea cepit competere directa contra eundẽ ⁊ tunc si intentat illam põt condemnari in vtili vt si aliquis erat debitor meus in. x. pro quo mulier intercessit ⁊ ita contra mulierem habeo vtilẽ inefficacem ꝓpter eiꝰ priuilegiũ. postea contingit ꝙ debitor meus decedit illa muliere herede relicta ⁊ sic cõpetit mihi ꝯ eam directa actio vnde si intentaui illã dicitur ꝙ potest condẽnari in vtili. vt. ff. ad velleia. l. quãuis. §. si mulieri. v. plane. cy. An possit fieri cessio per procura. dixi. ff. de fideiuss. l. si dubitetur.

Es alienum. In glos. ibi singulariũ rex hanc hic approbat Od. ⁊ satis colligi põt ex hac. l. et. ll. ꝯtrijs q̃ in singulis rebus loquunt̃ Od. vel aliud est retractare qđ facit fiscus ⁊ hoc nõ põt vt in ꝯtrijs. secus si approbat factũ fisci: vt hic Frã. Itẽ intelligit Cy. hãc. l. cũ facta est traditio hereditatis al's secus ar. in isti. de fideicõ. here. §. restituta. cy ibi. l. fi. Et qui bona fide emit hereditatẽ non tenet̃ petitione hereditatis nisi in casibus vt. d. l. nec vllam. Fran. ibi. dicũt tamen quidã Additio est et nõ est in apparatu antiquo ẽt intẽdit hoc qđ si fiscus vendit sciens rem alienam vel hereditatẽ ad se nõ pertinere teneatur al's nõ. Sed licet ista distinctio tangat̃ etiã in. d. l. ij. de quadri. prescrip. tñ cõmuniter non approbatur.

Ratio. Tria dicta ponit ⁊ ponit ius ꝯtriuꝫ in ꝑuato eiꝰ qđ dictũ est. s. l. pxi. in fisco. ⁊ cõcor. j. de dona. l. cũ res. cũ ibi notatꝫ. ⁊ i summa huiꝰ titu. §. sicut aũt. ⁊ qđ dixi. ff. e. l. ij. §. fi. In gl. ij. ibi plane. §. si rogatꝰ in scđo plane ⁊ al's incipit q rogatus. Ibi emtores ꝯuenire iuitos. s. nam ꝯ volẽtes agere pñt vt. s. de pactis. l. ij. ibi vt emtor debitores. vt. j. eo. l. emtor. in fi. eadẽ ratio reddit̃ hic ꝑ Odo. ⁊ ꝑ Azo. in summa eo. circa fineꝫ §. solet queri. ⁊ ꝑ hoc. ff. de separationibus. l. j. §. j. v. sic: econtrario. In gl. libello dato. đ hoc vide. s. de pactis. l. si pacto. in gl. de suscipiẽdis act. in fine. Cy. ẜm Pet. nullam ex solutionibus glosse approbat dicit em̃ qđ appellatio cautionis a lege ꝓlata intelligitur cum fideiussore nisi aliud appareat a lege statutuꝫ nam oĩs cautio que ab iuito ꝓstatur ꝓtoria est ⁊ ideo desiderat fideiussorẽ. vt. ff. de vb. obli. l. stipulationum alie. ⁊ de pto. stip. l. pretorie. ⁊ ideo dicit ꝙ lex in oĩbus itelligit̃ qñ debitor in diẽ dilapidator est vel al's suspectus al's nõ teneret̃ regulariter cauere. vt. ff. de priuile. creditor. l. si creditores. Secus in vltima voluntate. vt. j. vt in posses. leg. l. j. ⁊ ibi plene dicam Cy.

Emtor. Utilis est valde i ista materia ⁊ vide in summa. e. ꝑma colũna. v. cessione aũt actionũ. et. §. penul. ⁊ in spe. de cessiõe act. v si. sꝫ nunquid is. et v si. sed pone emtor. ⁊ intẽdit hoc breuiter emtor hereditatis acqrit ex contractu vtilẽ sine cessione ⁊ per cessionem acquirit exercitiũ directe. Cy. tñ dicit vtilem sine cessione non dari vt dixi. s. de acti. ⁊ oblig. l. j. Et in hoc differunt quia vtilis competit ex persona sua directa ex ꝑsona cedentis et ideo agendo directa dicit glo. ꝙ oẽs exceptiões cõpetunt q̃ competebãt contra cedentẽ de quo. j. latius subijciã. Et dic ꝙ vbi ex contractu queritur vtilis sine cessione vt hic ⁊ in alijs casibus notatis. j. de legatis. l. ex legato noĩs vt cessio aliqd operetur ꝑ cessionẽ transit exercitium directe vbi vero vtilis non transit ex cõtractu qđ est regularit̃ nisi in ꝓdictis casibus spãlibus tunc ꝑ cessionẽ transit sola vtilis vñ quoad exercitiũ directe opus est eã mãdari sicut est in possessione qđ vbi habeo naturalem tm̃ ꝑ me quocũqꝫ vadam retineo eam aĩo vt aĩus operetur circa naturalem qꝛ operari nõ potest circa ciuilem. Sed vbi vtraqꝫ operat̃ circa ciuilẽ tm̃: vt notat̃. ff. de acqui. poss. l. j. in ꝑncipio ⁊ si dicat̃ directam tanꝗ ossibus infixam nõ posse a ꝑsona recedere. vt. ff. ꝓ socio. l. ea v o dicendum est ꝙ verum est qđ actio nõ transit sed solũ exercitiũ ⁊ ideo noĩe cedentis intenditur ⁊ an hoc casu teneat̃ ante lit. conte. de cessione docere plene dixi super rubrica. ¶ Querit̃ nunquid oĩs exceptio que obijci poterit ꝯ cedentẽ obijci possit ꝯ eum cui iura sunt cessa ⁊ maxime exceptiones ꝑsonales puta excõicationis bãni ⁊ sil'es. de hoc notat in margarita. d. ti. de ꝓcu. in rẽ suã. v si. sed nunquid bãnitus. ⁊ in speculo de cessiõe actionis. v si. illud etiã queritur an bãnitus ⁊ ꝑ Dynum extra de reg. iur. c. si quis in ius succedit lib. vj. ⁊. ff. de doli excep. l. apud celsũ. §. de auctoris. in glo. ⁊ ꝑ Dynum ⁊. §. sed cum legitima. ⁊ plenius dixi de noua. l. doli. de hoc ẽt hic tãgitur in gl. ⁊ facit gl. vltima. s. de iudi. l. apertissimi. Quidaꝫ em̃ dicunt aut hꝫ cãm lucratiuam ⁊ obstant ei oẽs exceptiones an nõ obstãt vt dicto. §. de auctoris. Alij aũt intentant directam noĩe cedentis ⁊ tunc oẽs tam reales ꝗ personales obstent. vt. ff. de acqui. poss. l. pomp. §. cũ quis. aut vtili noĩe suo ⁊ tunc habeat locum ꝓdicta distinctio habeat cãꝫ lucratiuã vel nõ ⁊ an sit ꝑsonalis vel realis. vt dicto. §. sed cum legitima. Alij indistincte tenẽt ꝙ cum ex contractu qui origineꝫ habuit ex persona cedentis agit siue agat directa siue vtili oẽs obstent indistincte ꝑ. l. qui stipẽdia. s. de ꝓcur. vbi Iac. but. vr̃ in hac opi. inclinare ⁊ hic ⁊ pro hoc. ff. fa. ercis. l. plane. In qõne quã formaui sup rubrica vtrũ agens ex iure cesso teneat̃ exprimere agat vtili vel directa tꝫ Iaco. butriga. ꝙ sicut instrui possit aduersarius de iure excipiẽdi cũ alie exceptiones ẜm quosdam cõpetant in vna alie i alia vt ꝓdictũ est dicit tñ ꝙ electione nõ tollunt̃ sicut nec in duobus reis qui hñt actiões quasi ex causis diuersis que fingunt̃ vna ꝓpter vnum debitum. vt. ff. de duobus reis. l. in duobꝰ. in fi. et. l. eandẽ in fine. dicit tñ ambas nõ posse cumulari nec simul intendi quia contingere posset ꝙ lata sententia in vna obstaret exceptio rei iudic. in alia puta si absolueretur reus quia debitor non esset ⁊ ideo cumulatio nõ admittitur per ea que notantur ꝑ Dy. extra de reg. iur. c. nullus pluribus. Querit etiam an agens ex iure cesso debeat dicere sibi deberi in personali vel se dominum in reali quidã ꝙ nõ per pre alle. l. plane. ff. fa. ercis. largo tñ modo creditor dici põt. vt. j. de dona. l. ij. Querit glo. an sit eadem vtilis ⁊ directa dicit glo. qualitates sunt due actio vna ⁊ hoc videtur falsum qꝛ diuersificantur ꝑ nomẽ ex parte actoris ⁊ ꝑ aduerbium ex parte rei vt notatur. s. de neg. gest. l. curatoris. Itẽ si esset eadẽ haberet vnam ⁊ aliam sed cedẽs habet solam directam ⁊ nõ vtilẽ ergo nõ est eadẽ. Item diuersimode ꝓponuntur. vt. s. qñ fiscus vel priuatus. l. fi. Itẽ diuersimode inherẽt qꝛ vna tolli põt per cedentẽ preuenientẽ. vt. j. de noua. l. iij. altera non cum non habeatur ab homine sed a lege. vt. ff. de ꝓcur. l. ꝓcuratore in rem suam dato. ⁊ sic sunt diuersorum effectuuꝫ ergo ⁊c. vt. ff. de fideiussoribus. l. heres a debitore. §. qđ si hoc seruus. ⁊ ideo ẜm Dy. die. scꝫ vtilis nõ est eadẽ cuꝫ directa sed qui sustinere volunt ꝙ sit eadẽ dicunt qđ cõpetere põt duobꝰ sed nõ eodem modo seu ẜm eandẽ qualitatem sicut ẜm Azo. duo possunt habere eandem possessionẽ sed non eodẽ modo puta vnus ciuiliter alter naturaliter. Sed qđ non sit in eadeꝫ multũ facit dicta gl. l. si curatoris. de neg. gest. de hoc. ff. de neg. ge. l. actio. Querit ẽt gl. an exercitiũ directe suꝑuenientis tollat vtilem dicendũ ꝙ non

quia

quia diuerso iure ⁊ modo cōpetūt vt dictū est ⁊ ita sentit etiā glo. An ergo est aliqua vtilitas cessionis in casibus in quibus vtilis competit sine cessione dicendū qđ est magna. Primo secundum opinionē eorū qui dicūt aliter obstare exceptionē in vna aliter i alia. Itē qꝛ exercitiū directū nō haberet sine cessione ⁊ interest plus habere actiones sicut ⁊ plures debitores vt ff. de libera. le. l. iij. in fine. Itē pōt esse qđ qui habet directam erat absens vel minor contra quos non currit prescriptio vel vsucapio sed ⁊ si currat datur restitutio vt. s. si aduer. vsuca. l. vnica. qui aūt habet vtilem amisit eā predicto modo qui non restitueretur ⁊ sic ei proficiet si sibi cedatur directa qꝛ ex illa cessione poterit petere restitutionē sicut potuisset cedens restitutio enim bene pōt cedi vt. ff. de minori. l. qđ si minor in princi. ⁊ de administ. tuto. l. si minoris. ⁊ qđ directa possit cedi probat ff. si certū peta. l. cum fundus. §. seruū tuum in fine ⁊ ibi in glo. ff. pro socio. l. iij. solet ēt queri an q dicit directā habentē preferri vtili nisi in tribus casibus positis. j. de noua. l. iij. locū habebat in venditore actionis qui pretiū recipit ⁊ videt qđ non qꝛ pretiū recipiendo sibi debitū recipit vt. ff. de fideius. l. cū his ⁊ per rationes ibi positas. Contrarium sentit hic glo. in casu huius. l. que in venditore loquitur ⁊ dicta. l. iij. j. de noua. indistincte ⁊ genereliter loqui videt. Sed ad hanc. l. potest rūderi si velis primam opinionē tenere qꝛ hec lex loquitur in venditore hereditatis qui non videtur singulas res vendere ergo nec nominis hereditarij pretiū recipere vt. j. de euic. l. j. Si vis aliā opinionē tenere qꝛ. d. l. iij. de nouationibus loquat generaliter dic qđ in preall. l. cū his soluat fideiussor ⁊ agebat de actione cedenda nō aūt simpliciter soluit nec simpliciter emit Jac. butri. Item cū hic dicat emtor vti iure venditoris cū quo contra cor. de cōtrahen. emtio. l. dolia ⁊. j. de euic. l. emtori vbi de hoc nūquid hoc verū sit in iuribus venditori post venditionē que sitis de hoc bñ notat in glo. ff. de peti. hered. l. nec vllam. §. pe. al's est sub. l. ad heredū. quā quidā habent pro. l. quidā. p. §. et glo. incipit nota distinctionē ⁊ qđ prosint innuit lex. ff. e. l. emt. nominis licet glo. ibi ⁊. e. titu. l. ij. §. non solū. contrariū innuat cōis opinio est qđ q̄ ad excep. psint. p. l. ff. de rebus eorū q sub tute. sunt. l. licite quo ad actionē non sine cessione per iura cōtraria ⁊ ita tenet speculator de renuntia. ⁊ conclusione ver. Itē pone venditor ⁊ vide qđ notaui. j. de iure dot. l. vbi adhuc. circa finē ⁊. ff. de vsuca. l. si hominē. in principio ⁊ de excep. rei iudicate. l. si a te. §. iul. In glo. agit ergo hanc glo. plenius. s. in lectura declaraui. ibi. l. qui stipendia de hoc plene no. s. de iur. calū. l. ij. §. fina. aūt abfuerit ⁊. ff. de procur. l. non solum in prin. in fi. circa h dic vt. s. in lectura latius dixi. In gl. vlti. ibi idem tamen puto. s. qđ emtor habeat vtilem actionem ibi qđ vtiqꝫ dominus remansit. Dñs guido tenet qđ etiam contra venditorem agere possit ⁊ nihil allegat ⁊ ideo dic qđ si glo. intelligeret de venditione actionis singularis vt puta vendidi tibi nomen debitoris mei. teneo rē ipsius debitoris que erat obligata si vis agere contra me hypotecaria verū eēt qđ dicit glo. si tenebā eam tempore venditionis qđ nō potui cedere iura contra meipsuꝫ vt. ff. de fideiussoribus. l. vranius ⁊ qꝛ habeo actionē directā ergo fortius exceptionē ⁊ qꝛ possideo ⁊ iō semp videor preuenisse vt. ff. de peculio. l. si damnū. §. peculium ⁊ ideo preferor vt. d. l. iij. de noua. Si aūt intelligeret de vēditore hereditatis qui detineret rē hereditatis non video quare cōtra reū agere nō possem vt mihi traderet vt. j. l. pxima ibi in trib⁹ casibus vt dixi de hoc. s. plenius in lectura ⁊ dicet. d. l. iij. de noua. In eadē gloss. in fine ar. ei⁹ qđ not. j. de prescrip. xxx. an. l. si qs emtiōis in gl. nō solū in fi. fran. ⁊ meli⁹. ff. ad trebel. l. ex asse ol. ⁊ ibi not. per. dy. ⁊ pro hoc. e. titu. l. j. §. de illo nota etiam p dynum. ff. de soluti. l. modestinus. pro hoc etiā qꝛ vltimus feudatarius habet naturalē possessionē ⁊ medius qui transtulit nullam vt not. j. vti possidetis. l. j. cy. ⁊ ibi dixi v. itē querit. gl. si do tibi castrum.

Ui tibi. In fine. Et pena falsi punit vt. ff. de falsis. l. qui duobus. In gl. vlt. in fi. ⁊. ff. de act. emti. l. j. In glo. i. bona rō cōpetat emtori ergo si postea vēdat illi scōo emtori cōpetit directa sꝫ vtilis preferē directe vt. ff. si ager vecti. l. j. ergo primus emtor pferē secūdo dicit. gl. rñde vt. s. l. pxi. sꝫ certe ibi nulla dat rñsio vñ dic bm Ja. de ra. qđ hec lex dꝫ restringi in herede qui possidet res hereditarias nā tunc non cōpetit sibi actio p eis cū eas possideat sꝫ vbi alius possidet sic ⁊ iō si tūc vendat prio ipsi emtori cōpetit vtilis que preferē directe vbi aūt heres possidet vt dictū est nō cōpetit aliqua primo emtori ⁊ iō prefertur scōus emtor. Sꝫ ista distinctio nō placet pe. nec colligi pōt ex l. ista ⁊ iō dicit ⁊ ex hac. l. fundat opinionē suā qđ in emtore nō transit vtilis sine cessione vt dixi. s. l. proxi. ⁊ de acti. ⁊ obli. l. j.

secundū cum cy.

Postquam. Uide qđ notaui. s. ne fisc⁹ vel priuatus sup rubrica. Sed q̄ro nomē debitoris conditionale obligauit mihi qđ fieri pōt vt hic. ⁊. ff. e. l. noīa. ⁊. l. multū de pigno. l. sꝫ ⁊ quod. §. si. pendente conditione cessit iura alij puta tytio deinde extitit debita conditio nunquid agere possum contra eū ⁊ videtur qđ nō qꝛ debitor meus qui mihi obligauit proprie creditor dici nō potuit nec ille eius debitor conditione pendēte cū nihil adhuc deberet nec cōtra eū actio competeret. vt. ff. de ver. l. si conditionales de pignori. l. grege. §. penul. ⁊ de red hibitori. l. bouē. §. fi. qꝛ nec cessat nec venerat dies vt. ff. de ver. signi. l. cedere diē ergo illud nomē nō pōt dici fuisse in bonis debitoris mei ar. ff. de ver. signi. l. bonorū. §. in bonis in fine qꝛ tempus conditionis inspici debet vt. ff. de ver. obli. l. si rē meā In contrariū est qꝛ creditor sub conditiōe creditor dicit vt. ff. de act. ⁊ obli. l. is cui ⁊ debitor conditionalis debitor vt instit. de verb. obli. §. ex conditionali quā spem obligare licet vt in principio probatum est si ergo postea extat conditio perinde habet ac si tēpore obligationis sine conditione extitisset vt. ff. qui potio. in pigno. hab. l. potior. §. j. cum similibus ibi notatis ⁊ de ver. obl. l. si filius. Sed dici posset hoc verū esse vt obligatio valeat nō aūt quātū ad hoc vt actio videat fuisse in bonis creditoris ⁊ p cōsequēs nō fuit in bonis eius cui obligauit Sicut ergo ipse tpe obligationis ante existentiā conditionis agere non potuisset ita nec ergo arg. ff. de pigno. si superatus §. fi. de diuer. ⁊ tempo. prescrip. l. debitor ⁊ de re. iur. l. in his. §. non debeo act. reginus.

Certi. Utrū cedens rei vendicatione videat dñiuꝫ cedere dixi. s. de rei ven. l. seruū Querit glo. nūqd hypotecaria sine personali cedi possit ⁊ tꝫ qđ nō. Sed qꝫ possit vr̄ ex gñalitate huius. l. que indistincte dicit realē actionē cedi posse ⁊ hypotecaria est realis vt instituto de actio. §. Itē seruiana ⁊ j. de pigno. l. pignoris ⁊ videtur expressum qđ cō cedi possit. s. mandati. l. per diuersas ver. exceptis ⁊ de excep. rei iudicate. l. si extāte. §. latinus. j. si antiquior creditor. l. j. ⁊ ibi per azo. in summa de iure dot. l. in rebus versi. volumus ⁊. l. ⁊ vbi adhuc ⁊ in summa eiusdē tituli. §. fi. ⁊ de luitione pigno. l. intelligere supra per quas perso. nobis acquiri. l. cū p liberam ⁊ bñ. ff. ad trebel. l. debitor cū ibi notatis ⁊ in gloss. de pigno. l. vsucapio. In contrarium faciunt hic allegata in glo. ⁊. ff. fami. erc. l. si pignori in gloss. idē ecōtrario vbi videtur qđ cessa hypotecaria trāseat personalis. de hoc satis notatur in margarita de pcu. in rē suā ver. sꝫ pone qđ cessi hypotecariā ⁊ in speculo de cessione actionis ver sed quid si cessi hypotecariā. Ad veritatē habēdam puto inuestigandū vtrū hypotecaria possit nasci vel sub sistere sine pncipali. Et videtur qꝛ nō qūi sit accessoria psonali vt. ff. de pigno. l. res hypotece ⁊ satis patenter innuit text. s. de non nu. pecu. l. j. ⁊. j. si pignor. conuentionem numeratio secuta nō fuerit. l. j. qđ possit sine personali nasci ⁊ durare. videt ff. de publicanis ⁊ vectigal. l. imperatores. ⁊ ibi in gl. de pig. l. si legati conditionalis causa ⁊. l. is qui ⁊ innuitur in glo. scōm vnam opi. j. de rei vxo. act. l. vnica. §. ij. in glo. que incipit indistincte in fine. Itē si procu. vel administrator ex mandato obligat rem dñi non propter hoc obligat eius personam vt notat per inno. extra de fideiusso. c. finali. secūda columna circa principium ⁊ sic oritur ⁊ subsistit hypotecaria sine personali. Item si locaui tibi rem meam ⁊ tu locasti alteri quod potes vt. j. loca. l. nemo prohibet inuecta ⁊ illata per secundū conductorem sunt mihi obligata ipse tamen secundus conductor non est mihi personaliter obligatus vt. ff. de pigne. act. l. solutū. §. solutam. In alijs etiam duobus casibus est hypotecaria sine personali. j. ex quibus causis pignus taci. contrahitur. l. satis et l. si mater ⁊. ff. de iure fi. l. deniqꝫ ⁊ in alio. j. de bonis q̄ liberis. l. cum oportet. §. finali. ⁊ ibi in glo. que incipit si ergo pignoris oblatio. Et in brocardis prima charta rubricella quod ab initio valet prima solutione dicitur quod vtilis hypotecaria cedi pōt est directa non per preallega. l. debitor. ff. ad trebellia. ⁊. §. latinus. de exceptio. rei iudicate. ad hanc materiam bene facit tex. ⁊ gloss. ff. de pignera. actio. l. eleganter. in principio et eo. titu. l. si rem alienam ⁊ ibi etiam in glo. Puto dicendū qđ regulariter hypotecaria non nascitur nec subsistit sine personali p iura ad hoc. s. allegata ⁊ ita tenet glos. ff. de conditioni. ob. turpē cām. l. j. §. sꝫ si dedi. fallit in casibus. s. notatis ⁊ forte alijs quos studiosus lector posset inuenire. Uera ergo sit opinio glosse. regulariter quod hypotecaria non possit cedi sine personali qꝛ nec regulariter sine ea oritur. Et ideo tunc cedendo hypotecariam videtur etiam cedere personalem vt notat

in gloss.in prealle.l.si pignore.ff.fami.ercis.Si aūt sola hypotecaria orta sit ⁊ subsistat vt in predictis casib⁹ specialibus tūc cedi possit sine personali cū non subsit ⁊ ita intelligat̃ alia opinio.cy.hic tꝫ dn̄m dy.reducēdo predicta ad concordiā dixisse aut ceditur accessoria extraneo ⁊ tūc nō pōt sine principali et ratio ē q̄ꝛ si ageret ꝑsona cedēs ali⁹ ꝑderet hypotecariā cessaꝫ vt hic notat̃ aut hypotecaria ceditur ipsi debitori ⁊ tunc bene valet sine principali vt notat̃ .d.l.vsucapio ⁊ fert vtilitatē q̄ ibi dicitur sed aduertat̃ illud qđ dicit̃ in.d.l.vsucapio.s;ꝓceditꝭm Jaco.de are.vt ibi dicā.preterea reperit̃ qn̄qꝫ hypotecaria sine principali.vt.d.l.intelligere.j.de luitione pigno.⁊ iō tunc cedi posset ⁊ sic cessat ratio p̄dicta qđ si creditor ageret cessionarius ꝑderet hypotecariā cy.Interdū vti possidetis cedi potest vt no.in gl.ff.ne quid in loco publico.l.ij.idē nerua scribit Item querit glo.⁊ sepe vidi dubitari vtrū actio iniuriarū cedi possit glo.⁊ odof.hic tenent qđ sic ⁊ clarius.ff.e.l..si nomen in gloss.⁊ azo in summa huius tituli in fi.⁊ vber.de bobio hic Nec obstat secūdū eū qđ ante litē conte.non sit in bonis nr̄is vt.ff.de iniur.l.iniuriarū actio vbi de hoc in gloss.qđ verū est quo ad transmissionē ad heredē non quo ad cessionē.⁊ ꝑ hoc etiā q̄ꝛ actio conditionalis quo ad exercitiū vendi pōt.vt.ff.e.l.multū quid de alijs actionibus popularibus videt̃ qđ cedi nō possunt.Nam ante lit.conte.nō vt.ff.de ver.signi.l.si cui de popularibus act.l.qui populari.⁊.l.penul.post litē cōtesta.nō q̄ꝛ litigiosa.vt.j.de litigiosis ꝑ totū.vber.de bobio tꝫ qđ si ratione cōmodi vel damni publici competat cedi nō pōt.si rōne priuati sic ar.ff.de procu.l.lꝫ.§.in popularibus.⁊.l.nō cogendū.§.qui ita de publico agunt.Et de iureiur.l.eū qui.§.in popularibus.Quid de actione criminali tex.⁊ gl.vident̃ innuere qđ cedi possit.ff.de peti.he.l.qđ si in diē.§.iulianus ⁊ pro.hoc ff.de furtis.l.eū qui.ij.rn̄so vbi actio furti cedit̃ ⁊ alibi dicit gl.secūdū vnā expositionē interdictū vnde vi cedi posse.j.vn̄ vi.l.lꝫ vber.tꝫ qđ est talis ex qua imponat̃ pena maiori relegatiōe cedi non possit q̄ꝛ nō est in bonis nostris nec pōt per aliū exerceri.vt.ff.de publi.iudi.l.penul.§.ad crimen ⁊ notat̃ de procu.l.seruū quoqꝫ.§.ij.Si aūt leuior pena imponit̃ pōt cedi ⁊ per aliū exerceri vt.ff.de penis.l.absentē.⁊.j.an per aliū cā ap.agi possit.l.fi.fallit.j.de iniur.l.fi.vber.Sed nunqd beneficiū restitutionis in integrū minori cōpetēs cedi pōt vr̃ qđ sic.ff.de minori.l.qđ si minor in principio ⁊ ibi in gloss.⁊ pro hoc hn̄.ff.de act.emti.l.creditor.§.penul.⁊ de admini.tuto.l.si minoris.⁊.l.ex pluribus ⁊ ibi no.An cessio possit fieri absenti gl.vr̃ innuere qđ sic.ff.de procu.l.in cause.§.fi.in glo.Sed qualiter fit hoc cautius tn̄ puto si fiat in manu publice ꝑsone puta tabellionis recipientis nomine absentis q̄ꝛ per publicā personā absenti acquiri pōt vt.ff.de adop.l.nō aliter.In glo.vlti.in fi.Sol.vt no.ff.de pig.act.l.si necessarias.§.si annua.Uel dic aut profert̃ a lege ⁊ tunc qđ hic.aut ab homine ⁊ tūc si est contra mentem loquentis non equipollet vt ibi al's sic vt in legibus hic in glo.allegatis iaco.de belui.

Rubrica Que res vendi non possunt.

SUper rubrica. Uide az.in sūma huius titu.⁊ an repert⁹ in limitibus siue confinibus cum rebus vetitis puniatur vide.j.e.l.q̄ꝛ nōnunquam.

FUcande. Odo.dicit dn̄m Jr.hic interlineasse nescio q̄re prīceps hoc ꝓhibuerit ip̄e tn̄ reddit cām ꝓhibitiōis q̄ꝛ ex tali purpura induit̃ princeps ⁊ subditi nō dn̄t sibi eē equales in vestib⁹ ꝑ hoc.j.nulli licere vel in frenis.l.j.⁊.ij.li.xj.⁊ de vestib⁹ oloberis ꝑ totū.Et est cōtra populares diuites q se et vxores in vestibus ⁊ alijs coequant se nobilibus.

COmparandi. Eadem potuit eē cā prohibitionis que ⁊.s̄.l.proxima ⁊ nō seruatur.

QUia nonnunquam. Odo.aliter intelligit quā gl.dicit em̄ qđ hec lex ꝓhibet in litoribus maris vendi frumētū publicū q̄ꝛ p̄sumtio est qđ trāsiret ad barbaros.Ex quo colligit ar.q̄ reptus cū reb⁹ ꝓhibitis ꝓpe cōfines puniat̃ quasi vadēs ꝯ vetita ar.cōtra.j.de cōmercijs ⁊ mercato.l.mercatores.de hoc plene dicet̃.j.de seruis fugitius .l.si fugitiui.

n **Efrumentum.** In glo.in fi.dic vt plene ibi dixi.

Rubrica Que res exportari non debeant.

 Uper rubrica. Uide azo.in summa.e.⁊ differt a supiori titulo q̄ꝛ ille gn̄aliter ꝓhibet vēdi hic solū ad hostes trāsferri.Et differūt portare ducere ⁊ ferre vt.ff.de ver.sig.l.ferri proprie dicim⁹.Itē dr̄ ferre ⁊ vehere existēs sup equo vel plaustro lꝫ ⁊ ipse vehat̃.vt.ff.de exercito .l.j.§.magistri aūt ⁊ ibi in gl.⁊ ad.l.rho.de iactu.l.ij.quo ad titulū idē puto siue ducat̃ siue trahat̃ siue portet̃ cum eadē sit rō ꝓhibitionis.⁊ de ista materia habet̃ extra de iudeis.c.ita quorundam c.significauit.c.qđ olim.⁊.c.ad liberandū cū ibi notatis ꝑ her.inno.⁊ hostien.⁊ in summa eiusdem tituli ꝑ gof.⁊ hosti.que cōtineantur appellatione armoꝝ ⁊ pulcra de armis dicā.j.e.l.fi.

 D barbaricum. Qđ idem sit in aridis tꝫ hic gl.⁊ azo in summa circa finē ⁊ male seruat̃ hec lex.

 Emo. Facientibus contra hanc.l.alie ēt pene īponunt̃ in decretalibus.s̄.sup rubrica allegatis.Itē colligit̃ ex.l.ista q̄ continentur appellatione armoꝝ ⁊ instituto de publi.iudic.§.Itē lex cornelia de sicca.⁊ de interdictis.§.recuperande ver.armoꝝ aūt ⁊.ff.de ver.signi.l.armoꝝ qđ pōt ad multa valere ⁊ maxie ad statuta ꝓhibentia arma portare ⁊ iure ēt cōi ꝓhibitū vr̃ arma portare nisi itineris cā vt.ff.ad.l.iul.de vi publica.l.j.Arma reddūt hoīes fortiores ⁊ securiores ⁊ iō nudi nō debemus cōtendere in iudicio nec inermes inimicis opponere vt extra de restitutio.spo.c.frequēs.§.ij.lib.vj.Incutiūt ēt arma terrorē aduersario vt.s̄.de act.⁊ obli.l.negantes iij.q.ij.oportet.ff.de vi ⁊ vi ar.l.iij.§.qui armati ibi sufficit em̄ terror armorū vbi satis de armis colligi potest ⁊ ꝓꝑ fiduciam armorū quis citius delinquit ⁊ se defendit.s̄.de his qui ad ec.cōfugiūt.l.si seruus ⁊ de epi.⁊ cle.l quis in hoc genus in fi.Et maior pena imponit̃ delinquenti cū armis quā sine vt.ff.ad.l.iul.de vi ⁊ .ff.de sepul.viola.l.iij.§.aduersus.Arma etiā dicuntur in se atrocitatē hr̄e.j.locati.l.vlt.§.j.Et de armis habetur in aut.de armis per totū.

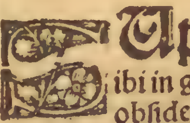
Rubrica De eunuchis.

 Uper rubrica. Uide azo.in summa.e.Et accipit̃ h̄ eunuchus contra propriā significationē que colligitur ex illis versiculis. Castratos natura facit violenta spadones Efficit īprobitas eunuchos sola voluntas.Nam hic accipit eunuchus pro violenter castrato vt ex textu apparet.An spōte abscindēs sibi virilia possit ꝓmoueri ad sacros ordines vel sacerdotiū habet̃.lv.dis.si quis absciderit ⁊ capitulis sequē.in tex.⁊ glo.⁊ per.archi.De istis etiam eunuchis no.per rof.de directa actione.l.aquilie ver.lꝫ quere qūo seruus.Ubi dicit seruos eunuchos vtiliores esse ꝓ dominabus pulcris custodiendis.

 I quis post hac. In gl.vlt.in fi.lꝫ hic ꝓhibet fieri ibi ꝓmittit vti postq̄ꝫ facti sunt scōm qd vt ibi.Et ꝓhibent̃ fieri q̄ꝛ est cōtra ius naturale quo cēsentur liberi ⁊ diminuunt̃ eorū vires ⁊ mēbra. vel dic qđ ibi loquit̃ de eunuchis gentis barbare vt.j.l.proxima Jac.

 Omane gentis. Ibi tabellione vꝫ Nota tabellionē cōficientē instrm̄ de re ꝓhibita puniri de quo dixi.s̄.de sacrosan.ecc.l.iubem⁹ nulli.§.sane p̄io ver.his tabellionib⁹ punit̃ ēt exigens vectigal de re vendi ꝓhibita vt ibi ptꝫ odo.

Rubrica De patribus qui filios distraxerūt.

 Uper rubrica. Uide azo.in summa e.⁊ qđ dicet̃.j.e.l.ij.⁊ ibi in glo.vbi etiā dixi.An homagiū sit de iure ⁊ an obsides possint dari de iure.

 Iberos. Regulam ponit ⁊.l.sequēs instātiā cōtra eā ponit ⁊ ītelligūt quidā totū titulū solū i filijs vt rubrica sonat od.etiā in nepotib⁹ ⁊ vlterioribus q̄ꝛ appellatione liberorū cōtinent̃ vt.ff.de ver.sig.l.liberorū.Ibi pretextu ignorātie spāle vr̃ hoc casu aut lꝫ emtor ignoret nō teneat vēditio ⁊ hoc casu pōt ip̄e ꝯ venditionē venire vt.j.de liberali cā.l.j.⁊ ibi in glo.alias alterius liberi hominis tꝫ venditio in preiudicium venditoris si emtor ignorat vt.j.de euictionibus.l.si tibi ⁊ de contrahen.em.l.⁊ liberi hominis.

Mulieri

1 Mulieri turpē vitā eligenti propter famē nō parcitur.
2 Filij an possint dari pro obsidibus.
3 Liber homo ex pacto an possit homagium promittere.
4 Patrē ꝛ filiū si quis haberet in pari necessitate cōstitutos cui magis subuenire debet.

Si qui. Ponit exceptionē a regula tradita s.l.pxi. Et qꝺ dicit sanguinolētos dic.i.vt eorum sanguine alant̄ parentes vel qꝛ cor sanguinolentū fit p famē vel qꝛ pater occidit filiū ciuiliter eū vendēdo ꝛ seruū faciendo nā seruitus morti cōpat cy. Multa ēt alia concedunt̄ pp famis necessitatē vt comedere idolotita carnes in quadragesima furari rapere vt notatur per arch.xxxij.q.iiij.sicut nō oīs.de cōse.di.v.c.discipulis ex tra de furtis.c.si qs pp necessitatē ꝛ ibi de hoc notatur ꝛ per gof.in summa.e.tit.§.excusat̄ aūt fur.ad hoc ēt de obseruatio ne ieiuniorū.c.consiliū.§.cū aūt.ꝛ.c.fi.
1 Nō tñ parcitur mulieri turpē vitā eligenti pp famē vt.ff.de ritu nup.l.palā.§.nō est ignoscendū ꝛ quare nō parcat ibi ꝛ in furto ꝛ rapina sic ibi notaui ꝛ not.in glo.d.c.si qs ꝓpter necessitatē extra de furtis.itē iure lōbardo tutor ꝓpter famē pupilli pōt alienare res imobiles vt in lōbarda de ꝓhibita alienatiōe rerū minorū.l.pe.alij habent ꝑ vltima. Itē notandū qꝺ gl.insti.de pat.pote.§.j.vr̄ sentire qꝺ sclaui ꝛ alie nationes exceptis romanis vident̄ posse vendere filios suos etiā citra famis necessitatē qꝛ eos tenēt tanquā suos.qꝺ an sit verū dubito. Itē glo.ꝛ odo.cy.ꝛ azo in summa dicunt idem in pignoratione filiorū qꝺ dicitur hic in venditione si tamē quis citra necessitatem famis filium alicui⁹ scienter pignori accipiat relegatur vt.ff.que res pigno.oblig. poss.l.fi. Item querit glo.vtrum filius venditus ob necessitatem famis efficiat̄ seruus emtoris an tñ sibi seruire teneat̄ ꝛ tenet qꝺ efficiat̄ seruus ꝛ hoc indicat hec litera ibi ad ingenuitatem propriā eū repetere ꝛ idem tꝫ odo.ꝛ azo.in summa. Item licet iure ciuili non possit homo liber fieri seruus nisi cum solennitate.que traditur insti.de iure personaruꝫ.§.serui autem iure canonico.pōt ex simplici pacto.xxix.q.ij.c.penul.ꝛ ibi in glo.ꝛ qꝺ dicit̄ hic filiū posse liberari dando aliud mancipium dicit odof.eque bonū. Querit glo.nunqd idē in matre ꝛ videt̄ qꝺ sic qꝛ equalis pietas ei debetur vt.ff.de cur.furio.l.furiose mater alias matri furiose ꝛ qꝛ appellatione parentis continet̄ ꝛ eadē videtur equitas. Contrariū tenēt odo.ꝛ azo in summa cum nō habeāt filios in potestate vt insti.de adop.§.femine et qꝛ prouiso huius.l.dura est ꝛ contra ius cōe ꝛ ideo restringenda vt.ff.de legibus.l.quod vero contra rationem. Querit etiā
2 gl. vtꝛ filij possint dari ꝑ obsidibus ꝛ dicit vsurpatū est quasi innuat esse cōtra ius. Itē tꝫ cy.odo.hic ꝛ azo.in summa. Sꝫ contra hoc videt̄ expresse.ff.de testis.l.obsides de iure fisci.l.diuus ꝛ ad.l.iul.maie.l.iiij.que vident̄ concedere obsides dari.ꝛ pro hoc extra de iureiur.c.ex rescripto ꝛ ibi in glo.ꝛ p Inno. xxiij.q.viij.c.vt pridem ꝛ not.per rofr.in summa de pigno.§. penul.ꝛ de istis obsidibus late notat̄ per gof.in libello de constitutione vt nulli iudi.circa finē libelli ꝛ in brocardis de obsidibus ꝛ furiosis prima rubrica ꝛ dictum fuit.s.de act.ꝛ obli.
3 l.ob es. Itē quero nunqd ex pacto possit liber homo homagium seu fidelitatē promittere ꝛ teneri alicui dic qꝺ sic maxie iure canonico vt extra de supplen. negli.prela.c. grandi li.vj. ꝛ de istis homagijs late notat̄ in speculo de feudis.§.qm̄ sup homagijs per totū.§.ꝛ fuerunt questiones domini Martini de fano. In glo.idē dico de filijs ex filia vendita natis.s.vt audeos recuperare possit.idem tenet odo.s.e.l.j.vt ibi dixi. Que
4 rit cy. Si habeo patrem ꝛ filiū existentes in pari necessitate famis ꝛ non possum subuenire nisi vni cui magis debeam subuenire dicunt quidam qꝺ filio quia amor magis descendit quā ascendit vt.ff.de inoffi.testam.l.nam et si parentibus.ꝛ.ff.vnde liberi.l.scripto.§.finali notatur.ff.qꝺ metus causa.l.isti quidē ꝛ qꝺ dixi ibi ipse tñ ꝼm iaco.de ra.tenet.qꝺ subuenire debeaꝫ ante patri.ꝑ.l.istā que patri concedit qꝺ me vendere possit et qui fortius mihi accipere posset panem vel aliud pro quo subuenire possum Cynus. Item vide quod dixi.j.de alendis liberis.l.j.

Rubrica De rescindenda venditione.

Super rubrica. Vide azo.in summa.e.ꝛ in specu.de emtiōe ꝛ vēdi.§.nūc dicendū restat ꝛ p host.e.ti.§.qualiter rescindat̄ ꝛ late p rof. de actione quāto minoris ciuili ꝛ tit.sequēti de actione quāto pluris. De deceptiōe vltra dimidiā iusti pretij ꝛ pulcras qōnes circa hoc vide.j.e.l.ij.qꝺ nō exigat̄ de necessitate numero pretij in pecunia.j.e.l.pretij. an in facto proprio sit tolerabilis ignorantia.j.e.qsqs patrimoniū estimari debere sed redditus.j.e.l.si quos. Uēditio facta ad euitādū onera publica nō valet.j.e.l.pe.qꝺ officiales a subditis emere nō possint.j.e.l.fi.

Si pater. In glo.ibi irritāda in fi.dic vt ibi in gl.no.ꝛ concor.j.de inutili sti.l.dolo.in gl.vlt.ibi qꝺ metus cā.l.si vi ꝛ dic vt ibi old. Ibi abūdat maxime qꝺ est verū ꝼm cy.qꝺ dictio maxime abundet vbicūqꝫ sensus implicitus ꝑ dictionē maxie resultaret iuri contrarius vt in le.in gl.allegatis ꝑ cy.patet.

1 Contrahētib⁹ se inuicē decipere de iure canonico an sit licitum.
2 Emtor deceptus vltra dimidiā iusti pretij an possit vti bñficio huius legis.
3 Deceptus vltra dimidiā iusti pretij quādoquis dicatur.

Rem maioris. Primo querenti rñdet.scꝺo rñsionē declarat cy.ꝛ cōtra eqtatē huius.l.ꝓuidet̄ p renūtiationes q̄ fiūt cōiter in cōtractib⁹ in quibus renūtiat̄ fraudi dupli ꝛ tripli ꝛ alterius quantitatis que renuntiatio vt in glo.notatur licet rofredus dicat tutius esse si spāliter renuntiet̄.huic.l.vt notat̄ per eū de actione quāto minoris v. Item querit si venditor renuntiauit vbi plene de hac materia huius.l.tractatur ꝛ titulo sequenti ꝛ per gof.in summa de em. ꝛ venditione.§.in summa notandū.ꝛ in speculo.e.titu.§.fi.v̄s. vbi autem quis in venditione ꝛ ver.sequenti ꝛ per azo.in summa huius tituli vltra principium ꝛ cōcor.j.eodem.l.si voluntate extra de emt.ꝛ venditione.c.cum dilecti.ꝛ.c.cū cā cū ibi notatis per her.Inn.ꝛ hosti.ꝛ vide qꝺ tetigi.s.ex quibus causis ma.l.in contractibus. Et est notandū qꝺ malefidei emtor non auditur si velit supplere iustū pretiū vt notat̄.j.si vendito pi-
1 gnore agatur.l.penul.ꝛ ibi not. Quero an iure canonico licitum sit contrahentibus se decipere.j.dimidiā iusti pretij dic vt no.xvj.q.j.c.si cupis.in glo.ꝛ per.arcbi.x.q.ij.§.hoc iuspor rectum in glo quid si ꝛ de peni.distin.v.qualis etiā vbi dicitur qꝺ difficile est inter ementes ꝛ vendentes nō interuenire pecca
2 tum. Item quero nunqd emtor deceptus vltra dimidiam iusti pretij possit vti beneficio huius.l.sicut ꝛ venditor et videt̄ quod sic vt.j.so.matri.l.si circūscripta ver.sinaūt etiā maritus ꝛ.ff.si quis in fraudē patroni.l.j.§.si quis in fraudē ꝛ ita tenet hec glo.lꝫ nihil alleget ꝛ azo in summa huius tituli ꝛ her.d.c. cum cām et nihil allegat sed rofre.dicto titu.de actione quāto minoris ver.sed nunqd emtor allegat dictam.l.si quid in fraudem patroni ꝛ optime probat̄.d.l.circūscripta.que etiaꝫ bene facit ad totā materiā huius.l.cum gloss.ibi posita ꝛ.ff.de iure doti.l.iure succursum.§.fi. Querit glos.nunqd ad beneficium huius.l.agatur iure actionis vel officio iudicis tꝫ odo.quod iure actionis.idem tenet azo.in summa huius titu.ꝛ ex quib⁹ causis maio.§.penul.ꝛ rofre.dicto titu.ver. Item que actio ꝑ ponitur ꝛ her.ꝛ Innoc.dicto.c.cū cām de em.ꝛ vendi. Multi tñ tenent oppositū ꝑ quibus ꝛ hec lex ibi humanū est ꝛc.qꝺ videtur innuere officiū iudicis cyn.vt notaui.l.in contractibus. s.ex qui.cau.maio. Querūt glo.od.azo.in summa her.ꝛ Inn.
3 dicto.c.cum cām rofre.d.titu. qn̄ dicatur quis deceptus vltra dimidiam iusti pretij ꝛ in hoc vident̄ variare. In vēditiōe vident̄ cōcordare qꝺ videt̄ deceptus vltra dimidiā iusti pretij si rē valentē.x.vendidit pro quatuor. In emtore aūt videt̄ discrepare.azo eñ in summa huius titu.ꝛ odo.hic ꝛ her.ꝛ inno. dicto.c.cū cām tenēt qꝺ tūc videat̄ deceptus emtor vltra dimidiā iusti pretij cū rē valentē.x.emit.pro.xvj. Alij aūt quorum opinionem hic recitat odo.ꝛ azo.in summa.e.prima columna ver.est aūt hoc totū intelligendū ꝛ her.dicto capitulo cū cām dicunt qꝺ emtor tunc dicitur deceptus vltra dimidiam iusti pretij cū rem valentē.x.emit.pro.xxj.vel vltra.xx.ꝛ dato quod emat pro.xvj.non videtur deceptus vltra dimidiam. Et hanc opinionē tꝫ rof.d.ti.de actione quanto minoris ver.sed qualiter ꝛ reprobat opinionē azo.ꝛ sequacium ꝛ eandem opinionē rofre.sequi videt̄. Cy.hic secundū pe.ꝛ speculator dicto titulo de emt.ꝛ ven.ver.vbi autem quis in venditione in formatiōe libelli concepti in personam emtoris decepti. Sed salua pace eorum opi.azo.ꝛ sequacium veriorē puto sicut eñ venditor dicitur deceptus cum rem valentem.x.pro quatuor vendidit qꝛ non habet dimidiā iusti pretij sic ꝛ emtor cum rem valentem. x.emit ꝑ.xvj.vel vltra cum emat pro sex vltra iustum pretium ꝛ sic vltra dimidiam iusti pretij q̄ sunt v. Si aūt emeret ꝑ.xxj.

sicut dicit rofr. ꝛ sequaces tūc nō solū vltra dimidiū iusti ptij deciperetur immo vltra quā sit totū iustū pretiū ꝛ hec opinio approbať in glo.j.si maior factus sine decreto factam alienationē ra.habuerit.l.j.itē querit glo.vtrū hec lex locū habeat non solū in venditione sed in locatione ꝛ in alijs bone fidei contractibus ꝛ tȝ qđ sic ꝛ nihil allegat nec az.in summa huius tituli. Odo.allegat qđ tales cōtractus sunt similes emtioni.ff.loca.l.j.si quis in fraudē pſoni.l.j.§.si quis ꝛ qꝛ est eadē rō.rofre.etiā idem tenet ꝛ multa allegat dicto titulo ver.sed illud queritur an hoc locum habeat in permutatione ꝛ de hoc in speculo dicto titulo de emtione ꝛ vendi.§.nunc dicendū ver.sed nunqd prealle.lex.dñs ol.allegabat prealle.l.in contractibus.§.ex qbus causis ma.ꝛ cōia vtriusqꝫ iudicij.l.maioribus ꝛ ibi in glo. ꝛ qđ in locatione locū habeat facit de bonis aut.iudicu possi.l.in venditione.§.j.ꝛ ibi in glos.licet in contrariū facere videať ff.de edi.edic.l.ante penul.Sed illa quo ad illud edictū vt ibi ex textu colligitur.De deceptione dotis dic vt preal.l.si circūscripta.j.so.ma.ff.de iure dot.l.iur.§.fina.ꝛ in summa eiusdem tituli.§.Itē constituiť dos.Sed an in datione in solutum locum habeat hec lex dicendū qđ sic qꝛ vim venditionis habet vt ff.de euic.l.si plus.§.si iussu fam.ercis.l.qui erat.de distractiōe pigno.l.rescriptū.§.si alienū.infra de euic.l.si pdiū ꝛ.l.ob cām immo qđ plus est forte dici posset talem dationē in solutuȝ in qua est deceptio tanta non valere vt.j.e.l.si quos.j.de fide instru.ꝛ iure haste fi.l.j.ꝛ.ij.ꝛ de iure fisci.l.in ratione lib.x.ꝛ dās insolutū taliter tenetur de dolo vt.ff.de euic.l.si pignora ꝛ notať de neg.gest.l.iij.§.executor ol.Itē locū habet in ꝯtractibꝰ innominatis vt notatur.j.loca.l.si olei in glo.Itē querit glo.ꝛ odo.ꝛ cy.vtrū habeat locū in cōtractibus stricti iuris ꝛ tenent qđ sic ꝛ azo.in summa her.in dicto.c.cum dilecti de emt.ꝛ ven. in glo.magna ꝛ Inno.e.titu.cum cā licet non directo sed per doli exceptionē qđ si cōueniať ex tali contractu excipieť de dolo vt.ff.de verbo.obli.l.si quis cum aliter de eo per quē factuȝ erit.l.j.§.si reꝰ ꝛ vt in poss.legatorū.l.j.§.si debitori dicit etiaȝ odo.qđ talis promissio in qua esset tanta deceptio cōdici posset conditione sine causa vt.ff.de cōdi.si cā.l.iij.ꝛ ar.ff.de liber. lega.l.qđ mihi.odo.cy.hic ver.quarto videť tenere qđ in contractibus stricti iuris deř officiū iudicis vel conditio ex.l.Querit Iaco.de are.j.e.l.si voluntate vtrum locū habeat hec lex in transactione ꝛ vř ꝙ sic vt.ff.de transac.l.cum tutoribus.§.qui per fallaciam ipse tenet contrarium per.l.lucius.§.fi.ff.ad trebelli.ꝛ idē tenent her.ꝛ Inno.dicto.c.cum cām ꝛ spe.d.ti.ꝛ.§. ver.quid de transactione ꝛ no.ff.de transl.l.iij.§.pe.in glo.iac. de ra.dicit posse cōcedi qđ etiā in transactione locum habeat qꝛ dȝ inspici status cause ꝛ periculū ꝛ estimare tale periculum quo estimato considerabiť vtrum maior quātitas vel minor in dubio debuisset dari noīe transactionis ita qđ sit deceptio vltra dimidiā pe.vero tenet opinionē glo.ꝛ idē dicit in sūa ꝛ in reiurando vt sit litiū finis vt.§.de transac.l.ij.ff.eo.in suā.§.j. cy.ꝛ in duobus sequentibus versiculis post dictum ver.qd de transactione tangiť.idē speculator nunqd locū habeat in feudi concessione del contractu emphiteotico ꝛ de locato.§.fi.v. nonagesimo queritur.Item querit glo.Si iuratū est nō venire contra an cesset beneficiū huius.l.ꝛ tȝ qđ in maiore sic in minore nō idē tȝ odo.ꝛ azo in summa per alle.in glo.ꝛ her.dicto c.cum cām.ꝛ speculator dicto tit.ꝛ.§.ver.qd si vēditor iurauit ꝛ pyleus in qōnibus suis.xx.q.que incipit minor.xxv.annis vendidit prediū rofre.dicto titulo de actione quāto minoris quasi circa finē ver.Item querit si aliquis iurat ꝛ tactū fuit.§. si aduersus venditionē auť.sacramenta super verbo super contractibus Dñs gui.distinguit aut est iuramentuȝ simpliciter non venire contra contractū ꝛ tunc saluum remanet beneficiū huius.l.qꝛ per tale secřm sic generaliter prestitū non tolliť beneficiū iuris cōis ar.§.de nō nu.pecu.l.fi.ꝛ de trāsac.l.si ex falsis.Si aūt iuratū nō est venire contra ratione deceptionis pretij tunc cesset beneficium huius.l.ꝛ sacřm seruetur vt extra de iureiuran.c.si vero.Cy.hic tȝ indistincte qđ si maior iurauit nō possit contra venire qꝛ iurando vř renuntiare ꝛ sic renuntiationis sibi preiudicat qꝛ remittentibus actiones suas non dať regressus vt.§.de iureiur.l.si quis cy.In minore aūt iurante dicit pe.idem qđ nō possit contrauenire qꝛ vna repudiatione tolluntř duo remedia.vt.ff.de successorio edic.l.j.§.sed videndū vnde licet minor duo remedia habeat.s.minoris etatis ꝛ huiꝰ l.renuntiando simpliciter vtriqꝫ videť renuntiare secus si diceret se nō venire cōtra rōne minoris etatis ꝛ istō est multū notabile doctores in hoc variant dicit eñ qđ dyn.de facto consultus respondit qđ minor qui iurauit non venire contra contractum de iure vel de facto si lesus erat enormiter poterat restitui ꝛ probat sic.l.caueť qđ iuramētū nō trahitur ad illa de quibus non est verosimile iurantem sensisse vt.ff.ad munici.l.fin. in prin.ꝛ de iure patro.l.adigere.§.quamuis ꝛ.§.de nō nu.pe. l.fi.Sed nō est verosimile quē renuntiare voluisse iuri qđ ignorabat sibi competere vt.ff.de inoffi.testō.l.mater cum similibꝰ cū ergo minor ignorare presumať beneficiū restitutionis sibi competere de quo dixi in auť.sacrā super verbo sponte ꝛ ideo tutius est secundum eū qđ iuret nō venire cōtra rōne minoris etatis vel minoris pretij vel alia de cā cy.Itē querit rofre.si vēditor promisit nō venire cōtra venditionē sub certa pena ꝛ vtatur bñficio huius.l.vtrū incidat in penā ꝛ tenet qđ sic dicto titulo ver.Itē querit in maiore.Querit gl.si emtor qui emit minus dimidia iusti pretij alij vendidit nunqd teneatur ex forma huius.l.ꝛ tȝ qđ sic ꝛ az.in summa ꝛ speculator dicto titulo vš. Item qui si emtor ꝛ od.ꝛ cy.hic.Sed nunquid venditor primꝰ aget contra eū an cōtra eū cui ipse emtor vendidit ꝛ ad quid vide rofr.dicto titu.ver.Item querit si emtor rem illam quod nō possit agere contra secundū emtorē facit.j.eo.l.dolus.hoc verū secundū cyn.nisi in subsidiū vt.ff.de leg.j.plane.ij.§.j.sed secundū opinionē eorū qui dicūt dari officiū iudicis dareť cōtra secundū emtorē cū distinctione sciuerit vel ignorauerit vt ff.de mino.l.in cause.§.fi.cy.Itē querit glo.si res fortuito casu pereat penes emtorem an teneatur supplere iustum pretium ꝛ tenet qđ non idem odof.ꝛ azo in summa ꝛ speculator dicto ver.item quid si emtor ꝛ allegant sicut gloss.pro qua opi.facit bene prealle.lex si circunscripta.j.solu.matrimon.o.dñs gui. tenet contrariū quia periculum rei spectat ad emtorē perfecta venditione vt.j.de periculo ꝛ cōmo.rei ven.l.j.ꝛ.ff.e.l.necessario ꝛ ideo re peremta non dȝ a suppletione iusti pretij liberari ad qđ modo precise tenetur cum reȝ prestare non possit per .l.hic in glo.allega.de contrahen.emt.l.si in emtione.§.penul. et.de solu.l.stichum aut pamphilum ꝛ hanc opi.d.guido.approbat barto.brix.in questionibus suis.cxlvj.questione que incipit pone qđ res.Et ad allegata in ꝯtrariū potest responderi quod pro tanto non tenetur maritus re dotali perēta restituere nisi estimationē cōuentāqꝫ si res dotalis non fuisset estimata perijsset periculo vxoris ꝛ ideo dȝ esse estimatione contēta vt ex.ll.ad hoc allegatis colligitur ibi ꝛ ex ibi notatis.in casu aūt nostro erat res piculo emtoris vt dictū est ꝛ iō ēt ea perēta tenetur supplere iustū pretiū ꝛ hec opinio mihi iustior videtur ꝛ verior lȝ alia opinio magnos habeat authores.ꝛ idē pōt dici si res pereat penes secundū emtorem qđ primus teneatur cū habeat pretiū qđ succedit loco rei vt.ff.de vsuf.l.qui pretio ꝛ de ver.obli.l.si seruus.§.id qđ secundū cy.Item querūt glo. odo.rofr.ꝛ azo.lȝ succincte vtrum hec lex locum habeat in decepto qui sciebat se decipi ꝛ dicunt qđ non qꝛ scienti ꝛc.vt.ff.de act.emti.l.j.ꝛ extra de re.iur.c.scienti lib.vj.Sed tunc videretur hanc.l.nunquam locū habere cū quilibet presumatur scire valorem ꝛ pretium rei sue vt.j.e.l.quisquis.Sed posset dici ꝙ licet iuste presumať potest tamen ꝯtra talē presumtionē probari contrariū vel dic clarius ꝛ latius vt notatur per rofre.dicto titulo vltra mediū ver.item queriť an locum habeat beneficium huius.l.ꝛ titulus de constituta in valore circa finē libelli ꝛ per cy.hic qui dicit respondēdo ad.l.quisquis vbi ignorauit pretium rei sue fuit in culpa sed in re propria non est culpa damnabilis vt.ff.solu.ma.l.etiā.§.sed vñ tunc presumit ignorans non sciens sufficit ergo si probo qđ secundū estimationē cōem sim deceptus cy.Vel dic vt ibi notaui.Vel dic ꝙ dolus preponderat culpe ꝛ varia sunt esse in dolo vel locupletari cū aliena iactura vt.ff.depositi.l.j.an pupillum cy.ꝛ dicta.l.qsqs Qualiter formari libellus per venditorē vel emtoreȝ deceptū habes per rofre.dicto titu.de actio.quanto minore ciuili ꝛ in speculo.dicto titu.de emt.ꝛ vend.§.nunc dicendū.ver.vbi aūt quis in venditione.Quomodo possit ꝛ debeat probari hec deceptio notabiliter hic haheť in glo.cum qua concor.od.ꝛ per rofre.dicto tit.versi.Item queritur qualiter probabitur pro quorum opinione quo ad predicta conuicina facit.ff.de fluminibus.l.j.§.j.ꝛ est notabilis hec glo.ꝛ tollit probatiōes que cōmuniter fiunt in talibus ꝛ similibus.de hoc dixi.j.de sentētijs que pro eo qđ interest.l.j.ver.sequitur videre qualiter interesse probetur.Sed quid si probatum est rem valuisse centum añ venditionē p annū nūqd sufficit quasi presumatur ēt tñ valuisse tēpore venditionis ar.qđ sic.j.de rei vxo.act.auť.sȝ quā uis vbi dicitur patrem teneri probare cladem ita etiā erit hic qđ psumať tñ valuisse tēpore ꝯtractus nisi probeť deteriorata ꝛ ita tenet ibi cy.qđ tamen non puto immo qđ de tēpore contractus debeat probari per iura allegata.j.proxima qōne et ita tenet cy.in casu econuerso qđ probet se deceptum secundū presentē estimationē nō sufficit nisi probet qđ secūdū estimationē q̃ erat tēpore venditionis vt notať p eū in.l.si minor ꝛ.§. de in inte.

de in inte.resti.minorū cy. Sed cuius tēporis haberi debet respectus vtrū venditionis an quādo agitur dicendū qđ tempus venditionis vt habet expresse.j.e.l.si volūtate in fi. Ibi qꝫ fuerat tēpore vēditionis ⁊.d.c.cū cā.extra de em.⁊ ven.⁊ nota. per ber.e.tit.dilecti ⁊ est tex.⁊ gl.de testi.c.cū cām.ij.⁊ pro.hoc ff.de euic.l.ex mille.§.j.de iure fisci.l.nō intelligitur.§.dixi fratres ⁊ ita tꝫ rofr.d.titu.ver. Itē querit qđ tps consideremus. Itē querit odo.quid si venditor dixit vendo tibi hanc rē pro x.⁊ si quid plus valet dono tibi illud nunqd tūc locus erit beneficio huius.l.tenet qđ nō qꝛ res corporalis pōt ꝑ parte vendi ⁊ pro parte donari.ff.de cōtrahen.emt.l.si qs donationis lꝫ secus sit in vēditione seu cessione actionis que simulata presumit si ex ꝑ parte vēdita ⁊ ꝑ parte donata vt.s.manda.l.ab anastasio ⁊ ibi dixi.dñs tñ cy.in qōne proposita vr̄ sensisse contrariū.ff.de don.l.onerari.dicēs hanc donationē nō posse ꝓpriedici donationē cū fiat quadā necessitate in cōtractu venditionis vt ibi not.per eū. Itē querit od.aliā qōnē pulcrā ⁊ ꝯtinue occurrentē vēdidi tibi rē valentē.x.ꝑ quatuor pacto apposito vt me soluente ipsa quatuor hic advnū mihi restituere tenearis nō solui ipsa quatuor ad terminū nūquid eo elapso possim vti beneficio huius.l.tꝫ qđ sic qꝛ ex pacto nō videor renūtiasse bñficio huius.l.si cuti recōuerso qs pōt vti spāli bñficio lꝫ remiserit ius cōe vt.j.de legi.here.l.j. Sed an emtor eligens potius rē restituere quā iustū pretiū supplere teneat̄ ēt vsufructus restituere dic vt notat̄ p rof.d.titu.versi. Itē querit̄ vtrū debeat restitui fundus cum fructibus. Itē vsqꝫ ad qđ tps habet hanc electionē emtor.s.rē restituere vel iustū pretiū supplere quidā vsqꝫ ad litē cont.vt.ff.de rei ven.l.is a quo ⁊.s.de plus peti.l.j. alij vsqꝫ ad sniam vt.j.de his quibus vt indignis.l.alia. Tu dic etiā post sniam vsqꝫ quo iudicati conueniat̄ vt.ff.de peti.here. l. Itē.venūt.§.idē recte vt ibi notat̄ ⁊ ꝓ hoc.ff.de ver.obl.l.cū qui certarū.§.si.cū ibi notatis. Quid si nō est deceptio in ꝑtio sed in numero iugerū nūqd agi poterit dic qđ sic vt.ff.de contraben.emt.l.qui fundū ⁊ extra de dona.c.per tuas ⁊ ibi in gl. Querit cy.si deceptio ista dolo interueniat quid iuris de hoc notat̄ in glo.ff.de dolo.l.eleganter notaui etiā.s.ex quibꝰ causis maio.l.in cōtractibus ⁊.j.de inuti.stip.l.dolo.cy. Est etiam notandū qđ Jo.notat.x.q.ij.hocius porrectū qđ hec lex locū nō habet in contrahente cū ecclesia si dicat se deceptū cū ecclesia neminē debeat decipere Sed cōtra puto ꝑ dicta.c.cū dilecti ⁊.c.cū cā extra de emt.⁊ ven.que in contractibus ecclesie loquunt̄. Est tñ in hoc priuilegiū ecclesie qđ si decipiat̄ etiā.j.dimidiā iusti pretij restituit̄ vt extra de in inte.resti.c.j. Itē quero vēdidi tibi fundū ⁊ deceptus fui vltra dimidiā iusti pretij postea sortitus es creditores quibus obligasti oīa bona tua deinde restituisti mihi fundum ex forma huius.l.nunquid erit obligatus creditoribus predictis Et primo vr̄ qđ sic qꝛ per vēditionē ⁊ traditionē trāslatū fuit dñium in emtorē si venditor erat dñs.vt.s.de pactis.l.traditionibus ⁊ si nō erat dñs causa vsucapiendi ⁊ sibi competijsset publiciana.vt.ff.de publiciana l.j.⁊ si res fuit in eius bonis vt.ff.de aqui.rerū do.l.rem in bonis ⁊ sic creditoribus obligata vt.ff.de pigno.l.⁊ que nondum sunt.§.qđ dicitur. Itē si emtor redhibet seruum emtum nihil ominus remanet pignus medio tēpore cōtractū vt.ff.de edil. edic.l.bouem.§.pignus.⁊.§.precedenti ⁊ quibus mo.pig.vel hypo.l.si debitor.in principio. Itē restituēdo rē emtor ezalienat qꝛ alienatio est omnis actus per quē dominiū transfertur infra de fundo dot.l.j.⁊ infra de rebus alienis.non alienan.l. fi.talis ergo alienatio fit cū cā sua.s.obligationis durantis vt ff.de contrahē.em.l.alienatio ⁊ de acqui.rerū do.l.traditio.ad hoc etiā facit.ff.de rei vendi.l.si post acceptū ⁊.l. Preterea vbi cōdēnatus ad rei restitutionē cauet qđ nō obligauit. Item iste modus restituendi rē ꝑꝑ deceptionē vltra dimidiā iusti pretij nō videt̄ de modis tollendi hypotecariā que tollitur solutione pacto ⁊ alijs modis de quibus iste nō reperitur. In cōtrariū videt̄ qꝛ si vendat̄ sub pacto abiectionis in diē ⁊ medio tēpore obligetur per emtorē postea ex pacto dissoluat̄ venditio desinit esse obligata vt.ff.de in diē adiectio.l.sibi aūt.§.sed ⁊ marcellus ⁊ qui.mo.pig.vel hypo.sol.si res ⁊ ar.ff.queādmodū seruitus amit.l.is cui.§.fi.⁊ de pignore.l.lex vectigalis. Item qñ res restituitur bñficio huius.l.oīa in pristinū statum redeunt adinstar restitutionis minoris.vt.ff.de minori.l.qđ si minor. §.restitutio res aūt nō restitueret̄ in statū pristinū si remaneret obligata que obligata nō erat cū tradita fuit per venditorem emtori. Itē statim facta venditione in qua fuit deceptio vltra dimidiam iusti pretij cepit competere venditori beneficiuꝫ huius.l.cū ergo tūc actionem habuerit rem ipsam habere visus est vt.ff.de reg.iur.l.qui act.ergo peremtorē in eius preiudiciū obligari nō potuit.qđ predicta fuit bononie disputata et terminata p.d.thomā pipatā qđ obligatio remaneret ꝑ prio allegata. Et ad contraria in ipsa qōne respondet ⁊ incipit tytius vendidit suam domū ⁊ habeo eā pro.xj.in questiōibꝰ doctorū boñ.⁊ ad.l.vbi aūt.§.sed ⁊ marcellus de in diē adiec.cuꝫ si.que multū facere videt̄ pro opinione cōtraria respondēt qđ ibi fiebat redditioꝫ rei ex necessitate hic aūt ex voluntatecum posset iustū pretiū supplere. Itē quero de alia vtili qōne. Statuto cauetur qđ bannitis pro maleficio nō fiat ratio nec eoruꝫ petitiones audiantur.quidā bannitus existens vendidit predia sua in quibus deceptus fuit vltra dimidiā iusti pretij itaqꝫ obstante statuto non poterat beneficio huius legis vti postea exemtus est ⁊ cancellatus de banno ⁊ vult agere ex beneficio huius.l.queritur nunqd possit. Et videt̄ qđ sic qꝛ licet regula catoniana caueatur legatū qđ non valet ab initio non confirmatur.vt.ff.de regula catoniana.l.j.⁊ de le.j.l.cetera hoc verū est qñ legatum erat inutile ratione legantis vt qꝛ seruus vel ratione legati vel ratione legantis ⁊ legatarij vt dictis.ll.probatur.⁊.j.de lega.l.seruus ⁊ insti.de lega.§.sed si rem legatam secus aūt si deficit ratione legatarij tm̄ vt qꝛ legatur deportato vel vel eius seruo tunc em̄ si restituatur conualescit legatuꝫ vt.ff.de leg.iij.l.si deportati seruo.in principio de dona.causa mor.l.etiā ⁊ de acqui.here.l.si seruus.⁊ sic exitus spectatur.at in qōne proposita deficiebat exercitiū actionis ratione persone banniti tm̄ ergo conualescere potuit per banni exemtionē si enim hoc est in vltimis voluntatibus que non debent esse in suspenso multo magis in actibus viuentium que possunt esse in suspenso.vt.ff.de serui.rusti.predio.l.ꝑ fundū ⁊ cōia ꝑdio. l.fi.in fi. Sed ad predicta responderi posset qđ antequā cederet dies legati legatarius factus erat capax secꝰ si postvt eisdē legibus probatur in questione aūt proposita cepit esse capax dudum post diē obligationis. Itē qđ agere possit facit.s.de contractibus iudi.l.vnica.ff.de contraben.emtione.l.nō licet. ⁊.l.q officij vbi inualida durante officio conualescunt eo finito.⁊.j.si maior factus.l.fi. Sed responderi pōt qđ ibi superuenerat volūtas expressa vel tacita a.l.presumta que faciebat cōualescere qđ a principio non valebat.pro dicta opinione etiaꝫ faciunt iura que dicunt matrimoniū qđ non tenuit ꝓpter minorem etatem conualescere etate perfecta.ff.de ritu nup.l.iiij. ⁊ de dona.inter vi.⁊ vxo.l.cum hic status.§.fi. Sed dici posset qđ hic fauore matrimonij vel ibi non erat prohibitio rōne delicti sed ratione minoris etatis.at in casu nostro erat in penaꝫ banniti in qua imponenda vertitur publica vtilitas.vt.ff.de fideiussoribus.l.si a reo. Itē expresse videtur qđ agere pōt nā si deportatus facit codicillos non valent qꝛ qui non potest testari nec codicillari.vt.ff.de lega.iij.l.j.§.hi quibus de testa.l.j.§. eius quide iure codi.l.j.§.j.si tamē interim restitutus decedat confirmantur vt eadem.l.j.§.si quis plane de leg.iij.sed respōderi posset qđ ibi erat principis confirmatio vt ibi patet alias non valerent vt.ff.de bono.poss.secundū tabu.l.qui ex liberis §.testamento ⁊ valent vt ex nunc tm̄ vt colligi pōt ex eadē.l.j. §.j.de leg.iij. Item illud in his que dependent solum ex volūtate disponentis secus in contractibus que dependent a volūtate contrahentium in quibus discedi nō potest altero inuito vt.s.de act.⁊ oblig.l.sicut. Item pro hanc parte qꝛ siue tractemus de obligando siue liberando siue delicto puniendo semp inspicitur exitus siue finis vt.ff.de iure fisci.l.iij.finaūt de leg. prestan.contra tab.bono.poss.petita.l.interuenit.ff.si ex nox. causa agatur.l.penul.⁊ de penis.l.j. In contrariū qꝛ ex forma statuti potuit damnificari impune ergo fortius in contractu cum autoritate.l.fiat vt.j.de adul.l.graccus. Non obst diceret̄ statutum iniquum non valere quia ⁊ si durum tñ seruandum vt.l.prospexit.ff.qui ⁊ a qui.ma.liberi non fi.pro hac etiaꝫ parte facit.ff.ex quibus causis maio.l.sed ⁊ si per pretorē.§.si duꝫ decreto ⁊c. Item cum autoritate statuti licuerit tunc eum decipere ⁊ damnificare ergo nulla actio nata fuit ergo absurduꝫ esset dicere qđ per exemtionem de banno nasceret̄ qꝛ tunc nata nō fuit cū talis exemtio nō fit de modis inducende obligationis vt.ff.de actio.⁊ obligatio.per totū ⁊ maxime.l.obligationum fere.§.penulti.⁊ fi. Item videt̄ expressum instituto de exhere.libe.circa prin.⁊ hanc partem determinando tenuit.d. thomas pipata qui bono.disputauit ⁊ habeo pro.xij.in qōnibus doctorum bono.⁊ incipit continet̄ in statuto ciuitatis bono. Et ad contraria responderi potest vt dictum est. Et predicte rationes subtiliter intuenti sumte fuerunt ex notatis per dy.extra de reg.iur.c.non firmatur tractu tpis li.vj.⁊ ibi etiā de hoc per ioā.an.⁊ cardi.facit etiam qđ notat̄.ff.de regu.iur. l.qđ ab initio. Eandē etiam opinionē tenuit.p.iac.de are.⁊ nicolaus capocius vt notaui.s.de here.aut.idem de nestorianis vbi de hoc dixi.⁊ ad hoc etiā est pulcra gl.in simili qōne in vsi

bus feudorũ hic finit lex ⁊ incipiunt cõsuetudines regni.c.vnico in scda glo.q̃ incipit nũqd vasallus. Ultimo quero si maior vel minor vendidit rẽ solẽniter ⁊ dedit fideiussorẽ de euictione ⁊ decepus fuit cõtra formã huius.l.⁊ agat ex hac.l.obtineatq̧ iustũ pretiũ suppleat vtrũ fideiussor liberet ⁊ vr̃ qd sic qr suppletio p̃tij sit noua emtio vt.ff.de euic.l.si seruus.§.fi.in fi. In cõtrariũ est qr res nõ est aduocata ab emtore vt.e.§.j.responso cy.s.de fideiussoribus minorũ.l.j.in fine lecture sue dicit qd fideiussores maiorũ nõ teneant qr venditor agit ex iure cõis huius.l.beneficio vnde cũ principalis hoc faciat iuris autoritate fideiussores except.sunt tuti.vt.ff.de exce.§.rei. In fideiussoribus minorũ vr̃ cõtra sentire per dictã.l.j.qd salua pace eius nõ puto bene dictũ qr ibi minor veniebat cõtra vẽditionẽ bñficio spãli minoris etatis pp restitutionẽ quo bñficio vti nõ pñt fideiussores vt ibi dicit.in.q.aũt pposita minor sicut ⁊ maior vtit bñficio iuris cõis.s.l.istius ⁊ id fideiussores nõ tenent vt dictũ est in fideiussoribus maiorũ. Itẽ notandũ qd hec lex locũ hẽt qñ venditio valet ⁊ facta est bona fide. Si eñ nõ valeret vel emtor esset male fidei.nõ posset iustũ pretiũ supplendo rẽ retinere vt.j.de iure fisci.l.iij.lib.x.⁊.j.si vendito pigno.agat.l.iiij.et ibi in glo.⁊ p hoc.j.e.l.si quis. Quid si procurator vendidit minori quã iusto pretio nunqd trãsferat dominiũ.dic aut habet mãdatũ de certo p̃tio vendendo ⁊ tũc si egredit nõ tranfert vt ff.man.l.diligenter in principio ⁊.§.seruo.aut est pcu.minoris ⁊ transfert sed minor restituit vt.ff.de minori.l.cum mandato ⁊ ibi notat.aut maioris ⁊ tũc aut procurator est in dolo ⁊ non transfert vt.ff.man.l.ante penul.§.fi.⁊.ff.pro emtore.l.qui fundum.§.procurator ⁊ ibi in gl.aut nõ ⁊ tunc si minus dimidia iusti pretij nõ transfert al's sicut hac.l. An aũt pcu.vel negotiorũ gestor vendere possit dic vt notat.ff.de dona.l.qd mihi ⁊ de offi.procu.cesaris.l.j. In gl.ij.ibi qd semp presumo. In apparatu az.sunt ista verba vel nisi dixerit se donare qd erat vltra pretiũ cõuentũ postea sequunt ista verba qd semp presumo ⁊c. ol.de hoc dixi.s.ver. Itẽ querit odo.quid si venditor dixit in eadẽ glo.in fi.sed illa loquunt in his que nõ sunt certa sed dubia vt in eis patet ⁊ id in eis inspicit quanti emtor inuenitur vt in eis dicitur odo.

DE contractu. In gl.prima in fi.⁊.ff.de diuer.⁊ tem.p̃scrip.de accessionibus in fine ol.

s **I dolo.** Uide qd dixi.s.de dolo.l.de dolo actio.⁊.ff.de dolo.⁊ elegãter in pnc.

RAtas. Utilis ẽ ⁊ sepe allegat in materia rescriptorũ cũ gl.in gl.qr qd qsq̧ iuris ibi vt dicit aristoteles.j.physicorũ qd idẽ est dicere qd dato vno incõuenienti sequunt plura. Querit cy.si ĩpetratio tenuisset nunquid nõ solũ illi cõtra quos est impetratũ vti possent eodẽ iure cõtra impetrantẽ an ẽt alij.in hoc varij varia senserũt gl.tãgit.ff.qd qsq̧ iuris.l.iij.§.hec pena vbi vr̃ sentire qd solũ illi contra quos est ĩpetratũ qr res inter alios acta ⁊c. Cõtrariũ sequit.M.de fano.p.hãc.l.ibi a fisco nr̃o vel a priuato ⁊c.⁊ hanc vr̃ confirmare gl.ff.qd quisq̧ iur.l.fi.in fi.in vlti.gl. prout est ibi cõtra aliũ iaco.de are.tz primã opi.arg.ff.ex qui.causis in pos.eatur.l.fulcinius.§.qd si aduersus de his qui.vt indig.l.rescriptũ ⁊ est expressum dicto titulo qd quisq̧ iuris.l.j.§.j.ibi aduersario qsq̧ postulante ⁊c.⁊ ista est veritas. Non obstat hec lex qr vel referas singulariter a fisco vel a priuato.s. cõtra quẽ impetrauerãt vel dic qd generaliter impetrauerãt qd liceret eis rescindere oẽs venditiones quas facerent ad gl.l.vltime dic quod nõ debet esse in glos.dictio alium sed dictio me cynus.

SI voluntate. De materia ista est lex ij.s.eo.⁊.vide ibi notata ibi emtor viliori recte ponit modũ qui seruat in vẽditionibus ⁊ concor.lxxxviij.dic.eijciens dñs ⁊ de peni.dis.v.c.qualitas

DiRetu causa. Hec lex tollit dubiũ de q̃ aliqñ vidi dubitari.s.qd in emtiõe nõ requirit p̃tij numeratio vt ⁊.s.de nõ nume.pe.l.si ex cautiõe ⁊.ff.de ꝯhẽ.em.l.ij.§.j.immo tabellio nõ dz apponere in instrumẽto pretiũ fuisse numeratum nisi hoc viderit vt.d.l.si ex cautione notatur.

DOlus. Facit hec lex ⁊ gl.qd dolus nõ p̃sumat ex paruitate pretij de quo dixi.s.plus valere qd agit.l.emtione.

VEnditor. Facit hec lex pro more bergomẽsiũ q.in instr̃o venditionũ apponũt maius pretiũ cõiter quã numeret quod tñ non vitiat contractum vt hic.

NOn idcirco. Ibi illicitis itaq̧ petitionibus no.ab illicitis petitionibus abstinendũ.

SI maior. Sepe allegat qd denũtiatio facta p eũ qui nõ hz ius denũtiãdi nihil operat de quo plene dixi supra de rei vendi.l.si fundum.

QUisquis Sepe allegat qd in facto pprio nõ est tolerabilis error.p h.ff.ad velle.l.quãquã ⁊ ibi in gl.ff.de acqui.here.l.cũ falsum ⁊ ibi in glo.⁊ al's dicit qd nõ est verosimile qd qs ignoret vitiũ rei sue vt.ff.loca.l.sz edes.§.j.⁊ ius nr̃m ignorare nõ debemus vt ex̃ de supplẽ.negli.p̃la.c.lz. Sz in ꝯtrariũ adducit glo.in ar.s.de here.ven.l.qui nondũ ⁊ instituto ex q.causis manu.nõ lz.§.preualuisse. Sz dici põt qd ibi loquit de errore magis tolerabili qr circa hereditatẽ vbi facilius ⁊ probabilius põt errari põt hic circa vnã rẽ propriã ol.⁊ hec so.tangitur in glo.d.l.qui nondũ ⁊ per hosti.in summa de em.⁊ ven.§.qualiter rescindat.ver.⁊ not. Odo.dicit qd etiã circa totum p̃rimoniũ nõ est tolerabilis error nisi in mercatoribus qui sepe lucrantur ⁊ delucrantur. Sed nihil allegat nec.l.probatur vel dic ꝯm Jac.de bel.aut agitur de propijs facultatibus aut de alienis. Si de alienis nondũ apprehensis regulariter tolerabilis est ignorantia vt.d.l.qui nondũ.secus si essent apprehẽse ar.ff.de iure fisci.l.fiscus fallit aliqñ ratione officij vt.j.de falsa moneta.l.j.§.si vero ⁊ v.tutores ⁊.s.de hereticis.l.quicũq̧ §.si vero Si de propijs facultatibus agit aut de actibus viuẽtiũ aut morientiũ. Si moriẽtiũ tolerabilis est ignorantia vt in aut.de here.⁊ fal.§.si vero absunt versi.si eñ hec.§.hoc aũt.j.q testa.fa.pos.l.hac cõsultissima.§.at qui.⁊ de peculio eiꝰ q libe. meruit.l.j. Si viuentiũ si facultates sunt in pñti vel pxime constitute nõ est tolerabilis ignorantia vt hic ⁊ ibi ⁊ procul posita q.d.multo fortius si nõ pcul.⁊.d.§.domus de falsa moneta.si aũt sunt longe posite aut tractat de rebus mobilibus ⁊ est tolerabilis ignorãtia quia eorũ possessio est vilis et abiecta ⁊ qr subiecte sunt casibus ⁊ multe periculis vt.ff.de acquir.poss.si rem mobilem qui ⁊ a qui.l.in fraudẽ institu.ex qui.causis manu.nõ licet.§.in fraudẽ.j.de admi.tuto.l.lex que tutores ⁊ de mino.l.⁊ si sine.§.⁊ distincte. Si vero de immobilibus si quidẽ queratur de substantia rei ⁊ an sit sua vel de viribus eius non est tolerabilis ignorantia vt hic. Si de accidentalibus tũc toleratur vt.d.§.domus.l.j.de falsa moneta ⁊.ff.de cõtrahenda emt.l.domũ iaco.vel secundũ ol.dic ad solutionẽ dicti.§.domus qd longinquitas loci põt inducere pbabilẽ ignorãtiam delicti in eodẽ loco cõmissi vt ibi notat ⁊ ar.j.ad sil.l.fi.sed nõ estimationis vel valentie rei vt hic ol. Itẽ notandũ qd hec lex videt destruere totã materiã.l.ij.s.e.vt ibi dixi versi. Itẽ querunt glo.od.⁊ roge.⁊ azo.sed dicvt hic not.⁊ ibi latius dixi ex quo multum declarat huius.l.intellectus.

s **I quos.** Hanc.l.ꝯm od.seruãt vltramontani qui estimant patrimonia secũdũ redditus ⁊ pro hoc.ff.de le.j.l.quesitũ.§.fi.de legatis.ij.l.gaius.§.tytius ⁊ de rebus eorũ qui sub tute.l.penul.nos aũt italici nõ estimamus secũdum redditus od. In glo.consequit eñ ibi de iniur.l.si puero hec lex non est in ipso titulo nec alibi ⁊ ideo debuit allegari de fur.l.si pignore.§.j.secũduz ol.

NIsqui. Obuiat fraudibus volentiũ euitare onera publica sicut sepe faciunt rustici qui de rebus eorũ ficte faciunt venditionem dñis suis ꝯz od.dicit ẽt fran.ac.qd cũ vellet de bono.recedere ⁊ ire alio ad legendũ cũ sibi preceptũ foret qd non recederet sub pena publicationis bonorũ vendidit ea cuidaz amico suo sed nihilominus publicata fuerunt sed qr redijt restituta fuerunt.

VEstium. Secũdũ od.obuiat hec lex baratarijs illorũ q cõuersant in curijs dñorũ cũ phibeat eos a subditis emere ne sub pretextu emtionis fraudes cõmittãt ⁊ qr male seruatur scdm eũ fiunt in curijs ⁊ officijs baratarie multe odo.

¶ Rubrica Qñ liceat ab emtione discedere.

SUper rubrica. Uide az.in summa.e.⁊ quod notaui.j.de pactis.inter emto.⁊ ven.l.j.

REquidem integra. Quãdo dicat res integra in venditione hic habetur Quando aũt in mandato et alijs

alijs plene dixi.s.man.l.mandatū. Querit gui.si venditor ante traditionē cōcessit rē emtori precario vtrū dicat res integra et vr qd nō.ff.de actio.emt.l.iul.§.ex vēdito v.possessionē. In cōtrariū est qr talis cōcessio reuocari pōt ad libitū cōcedentis vt ff.de precario.l.cū precariū et qr seruus venditus et precario cōcessus venditori nō emtori acquirit ex operibus suis vt.ff.de periculo et cōmo.rei vē.l.serui emtor et de precario.l.ea q̄ et hāc vltimā approbat. Querit cy.si pactū resolutionis fiat incōtinēti vtrū valeat vr qd sic.vt.s.de pactis.l.petēs.pe.distinguit aut pactū est de resolutione cōtractus tm̄ et nō resoluit ar.ff.d cōstituta pecu.l.j.§.cū qui.aut de resolutione cōtractus et retraditione rei et tunc valet vt.ff.de cōtraben.em.l.sed celsus.§.si fundus cū si. Itē querit si perfecta venditione cōueniamus de dissoluendo et constituas te meo nomine possidere nunqd est resolutus cōtractus vr qd sic vt.ff.de acqui.poss.l.qd meo nomine et de rei ven.l.quedā. In cōtrariū vr qr qui tradit instrumentū vr ficte tradere debitū in instro cōuentū vt.j.de dona.l.j.ergo solo cōsensu contrario posset tolli obligatio qd est incōueniens qr talis ficta traditio nō trāsfert retro in me adminiculū traditionis nec pōt dici qd in veritate mihi tradideris et sic probat dn̄s non condicit rem suaz preterquā a fure vt vt.ff.vsufru.quēadmodū ca.l.fi. Sed do tibi rē sub modo et nō imples modum nunquid transfert in me ipso iure certe sic iuris fictione sz non habet plenū effectum traditionis et iō rem illam concedere possuz ar.s.de condi.ob causam.l.j.et.j.de dona.cā mortis.l.mortis cā cy.in.glo.s.vere ibi.ff.e.de rescindē.vendi.oldra.

PErfectam. In glo.quātū ad obligatiōnē ppri⁹ dixisset quātū ad indissolubilitatē qr ex cōditionali vēditione pendente cōditione nulla orta est obligatio.ff.de ver.sig.l.cedere et ita not.j.de piculo et cōmo.rei ven.l.j.ol.in gl.s.actione ex emto ibi scōm quosdā.s.qd arra det loco pretij et arrarū old. Ibi qn̄ in pecunia dat arra. Secus si est in spē arg.j.de testa.l.nō codicillū et melius de predijs curialiū.l.fi.lib.x.multū tn̄ est ar.cōtra dictū.§.fi.is qui vina et dicto.§.ergo vbi nō vr distingui in arra data in spē vel quātitate. Sz ibi quo ad repetitionē arrarū od.hic tz qd si arra det in pecunia nō dicat res integra q̄si tūc psumat data ēt p pte ptij. Sz in spē subdistinguit qr aut dat spēs inestimata sicut corpus et tunc res censeat integra cū pretiū debeat esse in pecunia numerata vt insti.de contraben.emt.§.pretiū et sic talis arra nō pōt esse pars pretij. Si aūt datur species estimata puta dos p.x.tunc qr videt accipi in solutū pro tanta quantitate pro qua est estimatus et per consequens data pro pte pretij desinit esse res integra vt.s.de rescin.vendi.l.pretij qr estimatio loco quantitatis succedit vt.s.de ḡpen.l.fi.et.j.de iure dot.l.si inter virū et ibi notatur et.e.tit.l.quoties.tutius tn̄ est ad oē dubiū tollendū siue detur arra in spē siue in quātitate exprimi qd detur etiā p parte pretij hi.l.cōtractus.§.fi.et ibi de hac materia arrarū notaui et in glo.notatur. In gl.vltima in fi. Idē notat.s.l.proxima.et.ff.de pact.l.ab emtione in fine.

¶ Rubrica Si propter publicas pensitationes.

VEnditionem. Pro dclaratione totius tituli vide az.in summa.e.et allegat sepe hec lex qd oīa bona pro tributis sunt obligata et qd sivē dant pignora debētis aliquid p collectis dato qd velit postea soluere qd dz nō retractat venditio. Quāto aūt tēpore debeat esse in solutione cessatum vt pignora vendi possint notat hic in glo.et in summa.e.dominus gui.dicit qd si interpellatus nō soluat statim pōt fieri venditio vt.j.e.fi.et pro hoc.ff.de publiciana.l.imperatores et hanc opinionē tangit glo.j.de fide instr.et iure haste fiscalis.l.j.li.x.vbi de hac materia satis notat et de iure fisci.l.iij.et hāc opinionē vidi seruari.cyn.hic fm pe.dicit nō esse iure terminatū et iō cōmitti arbitrio iudicantis vt.ff.de iure delibe.l.j.in fi.et ad.l.imperatores dicit qd loquit in professione nō in solutionis cessatione Cynus. In gloss.vt.j.de remissione pignorum in fine. Ille loquuntur in obligatione alia ratione contracta quam tributorum hic autem nulla priore argumen.ff.de solu.l.in liberto old.

SI deserta. Sic cōstrue si deserta pdia ob cessationē et c.ibi indēnitati.s.qr venditio rescindat nihilominus tenet dn̄s soluere tributum.

SI quis fundum. Ibi ānua exactione Singulis em̄ annis fiebat inditio vt.j.de inditionibus sup rubrica od.et allegat hec lex et glo.hic posita qd in vēditione rei minoris pter es alienū necessaria est tutoris autoritas Ibi adesse venditioni psonā.d.ol.ḡtra p.l.de bonis aut.indi.possi.l.si minor et exponit hic vēditioni.i.vēditionis cā q̄ ē mora nō facte solutionis consurgit q̄ in minore eē nō pōt nisi p cedente interpellatione tutoris vel curatoris autoritate vt.ff.de ver.ob.l.sed si ex stipulatu et vt in poss.lega.l.is cui.§.cessatum nec ob scdz eoꝝquorūdā opinio dicētiū tutores ḡpelli autoritatē prestare qr talis autoritas coacta nihil valet vt.ff.de auto.tuto.l.j.§.fi.ol.ia.tn̄ de are.vr sentire qd valeat si cogat iudicis autoritate adinstar patris coacti filio cōsentire.j.de bonis q̄ libe.l.fi.§.necessitate ipse tn̄ tz hic predictā opinionē qd sine auctoritate tuto.cū decreto iudicis possit fieri vēditio ita etiā vr sentire cy.finaliter de quo plene dixi.s.de inte.resti.minorū.l.si curatorē in suppletione glo.magne vbi de hoc

¶ Rubrica. Sine censu vel reliquis.

☞ Cause iuste petendi charitatiuū subsidiū que sint.

SUper rubrica. Vide azo.in summa.eo.et an idē qꝫ hic dr locū habeat in emphiteotavide.j.de iure emphito.l.fi. In alijs aūt pēsionibus et mercedib⁹ nō puto hūc titulū locū habere cum p illis cōpetat actio psonalis q̄ possessorē nō sequit vt.ff.ad trebel.l.j.§.si heres de iudi.l.fidei cōmissum.§.tractatū et de ḡtrabē.em.l.fi.in fi.et ita tz od.s.e.l.fi.locū ergo hz qd hic dr solū in cēsib⁹ et tributis et lz nō teneat alienatio si tn̄ debitor cōuenit fictum vel mercedē soluere tenet vt.ff.de pactis.§.pactū. ¶ Que sint iuste cause petendi charitatiuū subsidiū per dn̄os a subditis suis.quesiuit papa Jo.xxij.a dn̄o old.cū p emtore cuiusdā castri de vaciaco qd erat iuxta comitatū venesini q comitatus est romane ecclesie peteret collationē fieri per illos de comitatu vt tetigi.s.de iur.om.indi.l.fi.ver. Itē quero an hn̄s iurisdictitionē in villa vel castro et cōsuluit qd petere posset rōnibus infrascriptis prio rōne publice vtilitatis ex q̄ pōt peti subsidiū et collatio implorari refectio em̄ idcirco de cōi fit qr vsum vtilitatēqꝫ cōem hz vt.ff.ne quid in loco publico.l.j.§.viarū. Sz in emtione dicti castri publica vtilitas versabat qr dn̄s illius castri grauius et potēs vicinus erat qui elongabat vt.ff.de cōtrabē.em.l.qd sepe.§.fi.de le.ij.l.si cui fundus et not.ff.sol.matri.l.j.ij.rnso et est expressuz.j.de agricolis et mancipijs dominicis et fisca.l.fi.ibi q forte cōsortibus suis grauis aut molestus existat et c. Itē qr facilius poterat hostibus resisti et pp talē vtilitatē oēs cōpellunt cōtribuere ad fortificationē ciuitatis vt.j.de immu.nemi.cōce.l.ij.li.x.et ibi notat et de priui.domus auguste.l.absit.et de ope.pub.l.ad portus.et.l.oēs. Itē honor dn̄i q pluribus et meliorib⁹ pest in aut.de defen.ciuit.§.j.et talis honor estimat et.ff.si qs omissa cā testa.l.iul. Itē est publica vtilitas qr quāto plures sunt subditi tāto facilius onera supportant.j.de cōmer.et mer.l.j.de exacto.trib.l.actores.et de priui.domus auguste.l.ij.lib.xj.et vtrubiqꝫ notat et ad hoc hn̄ facit.j.de nauibus nō excusandis.l.j.in fi.li.xj.forti⁹ ēt hoc pōt tāqꝫ papa vt notaui.d.l.fi.de iuris.om.iudi. De afflictionibus italie quare pueniāt dicā.j.e.l.fi.

EX conuentione. Cōcor.s.de pat.l.ex ḡuētione vbi est similis tex.lz in fine discordet. Sz solue vt hic et ibi not.et sepe allegat qd instrm̄ fidē facit de cōtentis in eo ad hoc.ff.de le.iij.l.q chirographū.s.de proba.ad pbationē vti dn̄ij ibi cū borū lectio et c.et.j.de delatoribus.l.monete ibi actorū lectio et c.lxxxj.di.maximianus et hn̄ in lōbarba de euic.l.fi.in fi. Qd verū est qd fidē faciat in his sup qbus cōfectū est assertiue. Si aūt narratiue aliqd cōtineret puta tyti⁹ filius quodā talis nō faceret fidē sup filiatione vel morte vt no extra de psumtionibus.c.illud in glo.que incipit dos em̄ et plene dixi.s.de edē.aut.si quis in aliquo docu.et dicet.j.de cōtraben.et cōmittē.sti.l.optimā. In glo.qr sicut matrimoniū in fi.ar.ff.de duobus reis.l.si id qd ego qd puto verum pro futuro tempore qr predium redit ad mulierem cū onere suo pro preterito autem tēpore si quid soluit agere potest vt.ff.de vsufruc.l.quesitum.

REi annonarie. Ibi captātes cū em̄ debitores necessitate coḡunt sub quibuscūqꝫ pactis pn̄t res eorū vēdunt ol.

Momentaneas ibi que in momento purgēt. Censibus soluē dis in posterum ol.

Sed periculum. Dñs old. legit. j. e. l. fi. sʒ legi pōt supqua libet. l. ēt sup rubrica ꝛ ponit casum spālē in quo ven ditoꝛ pōt in se suscipe onus solutiōis tributoꝝ. s. qñ emtoꝛ idoneus nō est. Sʒ quō pōt eē qꝺ emtoꝛ nō sit idoneus cū tributa soluant̄ ſm redditū pdioꝝ vt. j. de alluuio. ꝛ palu. l. si. dicit odo. ꝙ hoc nō pōt ꝯtingere pp cessationē preteritoꝝ ad que emtoꝛ tenet̄ vt. ff. de vsuf. le. l. qro ꝛ de publicanis. l. imperatores odo.

Omnes. Hic hr̄ in glo. qꝺ italia est prouinciaꝝ dña hodie tñ pp bella ciuilia est ancillarū ancilla ꝛ subiacet multis afflictionib⁹ que vñ pcedāt not. archi. xxiij. q. v. c. nō vos.

¶ Rubrica De periculo ꝛ cōmodo rei vendite.

Super rubrica. Subaudi ad quē spectet vtrū ad emtorē venditorē de quo. j. e. l. ij. ꝛ in summa. e. §. itē degustationē ꝛ ibi plene traditur materia huius tituli.

Post perfectam. Prīo ponit vnū casum vt in gl. secūdo aliū ꝛ illū restringit cy. ꝛ pro declaratiōe vide in summa. e. vltra principiū qꝺ hic recitat̄ p cy. ꝛ ita repete teneat. In gl. vt ꝛ. s. ibi ꝛ. l. si dictū. §. fi. imo pe. In gl. vlt. ibi. l. fi iō ꝛ dic vt ibi in glo. ꝛ extra de emt. ꝛ ven. c. fi.

Cum conuenit. De periculo vini vēditi vide az. i sūma. e. §. Itē degustationē ꝛ in. l. hic in gl. allegatis que hic recitant̄ per cy.

Solum. In glo. j. ibi substitutū vel legitimū ibi hereditariā rē vel hereditatē ibi a substituto vel ētore cōueniat eū in fi. sʒ ſm hoc exēpla correcta essent p aut. malefide vt ibi notat̄. j. de prescrip. lon. tempo.

Cum speciem. Dicit gl. ꝛ bñ. s. certā nā secus si incertā vt. ff. e. l. lectos ꝛ. j. l. proxima notatur.

¶ Rubrica De actionibus emti ꝛ venditi.

Super rubrica. Uide azo. in summa. eo. ꝛ. rof. de act. ꝛ emt. vē. ꝛ sunt duo titu. in spec. de emt. ꝛ vē. §. nunc igit videndū. An vēditoꝛ teneat̄ pcise rē tradere vide. j. e. l. si traditio ꝛ alias pulcrā qōnē circa materiā. An teneat̄ vēditoꝛ defendere de facto si cōuenit. j. e. l. fi. ꝛ que dicat̄ cōtrouersia de facto vidi dubitari. Si archidiaconus vendat tpe vel locet fructus archidiaconatus an in hoc cōtractu veniat illud qꝺ cōsueuit archiepūs dare ipsi archidiacono in eius incūdo aduētu ꝛ dicēdū qꝺ nō qꝛ hoc non debet̄ archidiaconatui imo magis psone ar. ff. si quid in fraudē patroni. l. j. §. penul. ꝛ pro hoc. ff. so. matri. l. si vero negotiū §. Itē quicquid. ꝛ ad trebel. l. debitoꝛ. §. fi. ꝛ verba contractus sunt referenda ad ea que certam formaʒ erogationis annue habent nō incertā voluntatis voluntatē vt. ff. de annu. le. l. seio amico. §. medico. Et multū refert inter prestationē que debet̄ ratione ingressus ꝛ aliā que actum ingrediendi nō respicit vt colligit̄ ex solutione legū. ff. de vsuf. lega. l. quero ꝛ de leg. iij. l. his verbis. §. alumno ꝛ ibi notatur.

Aduersus. Ibi vendidisti ꝛ tradidisti habita fide de pretio scdm odo. ꝛ cyn. ꝫ gloss. etiā aliter intelligat.

Uenditi actionem. In gl. vlt. i fi. cy. tʒ ſm petrū qꝺ nunquā actio ex eo cōtractu cōpetit nisi ad ea q̄ sunt de forma ꝯtractus vt. j. e. l. venditi. sed offi. iudi. qꝺ est mercenariū actionis cōpetit ad fructus repetendos et dē mō intelligit peculiū venire officio iudicis. in. l. quot. ꝛ. l. se. ff. de cōtrahē. emt. que hic allegant̄ in glo. cy.

Ex arrali facto. Tene ſm cy. secūdū intellectū q ponit̄ in glo. q verus est. s. qꝺ ex datione arrarū emtoꝛ non efficit̄ dñs sine traditione vt. j. de pactis. l. traditionibus cy.

1 ¶ Venditoꝛ an teneatur precise rem venditam tradere.

1 **Si traditio.** Diffuse glossata ē p od. ꝛ p rof. hoc. e. tit. vltima colūna ꝛ bñ facit p opi. Jo. ꝛ azo. cōtra. M. t vtrū vēditoꝛ teneat̄ precise tradere rē venditā an liberet̄ pstando interesse de quo satis notat̄ in glo. ff. e. l. j. ꝛ per rof. vltima colūna ꝛ odo. hic ꝛ cōiter reprobat̄ opinio. M. ꝛ approbat̄ opinio azo. tradita in summa. e. ij. colū. §. quid ergo si venditoꝛ nolit ꝛ §. se. ꝛ latius in brocardis de aliena. ꝛ ven. prima. rubrica qōnē predictā de facto habui apud magnos peritos de ea dubitantes Mā opinio. M. sequit̄ archidiaconus. j. q. j. qui studet pro qua etiā bene facit in vsibus feudoꝝ si de feudo controuersia fit. c. si facta fit inuestitura. hanc etiam sequit̄ py. in qōnib⁹ suis cxvj. q. que incipit querit̄ vtrum venditoꝛ teneat̄ precise ꝛ glo. insti. de em. ꝛ venditi. §. pretiū ꝛ. dy. per ipsum. §. si res tradat̄ vt venditio ad effectum producat̄ sʒ subaudiri posset vel si nō tradat̄ interesse prestet̄ per hanc. l. cū cōcor. opinionē azo. vidi cōiter seruari ꝛ eā approbat glo. etiā. j. de rerū permu. l. cū precibus obtinui tñ de facto opinionē dñi. M. ꝛ dñi dy. quā ipse notat cōcordās cū. M. ff. de ver. obli. l. stipulationes nō diuidunt̄ vbi de ista materia satis notatur ꝛ vide etiā qꝺ notaui. j. de pactis inter emtorē ꝛ vēditorē. l. cōmissorie ꝛ. j. de ope. liberto. l. nec patronis cy. ēt hic sequit̄ ſm pe. ꝛ Jac. opi. M. ꝛ dyn. ꝛ ad ar. in cōtrariū qꝺ fundatur principaliter qꝺ venditoꝛ tenet̄ alternatiua ad traditionē vel interesse dicit falsum esse sed est obligatus absolute ꝛ. l. plerumqꝫ de iure. dotiuʒ. loquit̄ in alternatiua obligatione hominis vbi est electio debitoris. Si aūt est alternatiua legis inter ea que sunt in obligatione absolute sicut hic aūt electio ē creditoris vt. ff. de pactis. l. rescriptū qꝺ etiā probat per reductionē ad absurdum qꝛ hoc supposito semper venditoꝛ posset variare ꝛ propter variationē oporteret fieri executionem super estimatione obligationis vt. ff. de verbo. obli. l. eū qui certarū. §. fi. ꝛ ibi notat̄ absit ergo qꝺ in vēditione rei certe sit alternatio cyn. in cōtractu permutationis dic vt dixi dicta. l. cum precibus. j. de rerū permuta. Sed nunquid idem in re locata vt interesse prestando liberet̄ locatoꝛ a rei traditione vr̄ qꝺ sic per iura predicta cuʒ locatio sit similis emtioni. vt. ff. locati. l. j. ꝛ. ij. rofre. ꝛ tʒ cōtra de actione ex locato ꝛ cōducto versi. sed opponitur. locatoꝛ ēt operaꝝ tenet̄ precise operari vt notat̄ per azo. in summa locati versi. sed queras an quis possit precise cogi. formā concipiendi libelli ſm opinionē. M. ꝛ ēt ſm opinionē azo. vide per rof. dicto titulo de act. ex emto. vltima colū. ꝛ in spe. de emt. ꝛ ven. §. prius igit̄ videndū occurrit an sint ferende due sniē vna sup traditione alia super īteresse ꝛ an ambe sint diffinitiue vide rof. de redhibitoria. §. penul. ꝛ fin. ꝛ de actione ad exhiben. §. penul. ꝛ de actione qꝺ metus cā etiā in summa eiusdē titu. circa mediū. §. fit aūt restitutio vt notat̄. ff. e. l. j. vbi de hac materia satis notatur odo. tʒ hic qꝺ in vna tñ sententia ferat̄. s. sup interesse prius tñ interrogato venditore per iudicē an velit rem tradere dicit eīn rē tradi esse in obligatione interesse prestatio in solutiōe vt. ff. de vb. obli. l. si seruū. §. penul. ꝛ. l. si fundū tradi ꝛ qꝺ dicit̄. ff. eo. l. j. ad id qꝺ interest agit̄ exponit. i. agi fingit̄ si res nō tradat̄ ꝛ ideo sic format libellum ago contra tytiū. vt fundū mihi venditum tradat sed si non fecerit peto eū condēnari ad interesse singulare qꝺ estimo. xx. Item querit si mea intererat. x. tpe litis cōte. ꝛ. xxv. tpe sniē cuius interesse fiet cōdēnatio vr̄ qꝺ eius qꝺ erat tpe litis cōtesta. qꝛ ea que post litē cōte. accidūt ꝛc. vt. ff. de vsuris. l. partū. ꝛ de edili. edic. l. ediles. §. Itē sciendū tʒ qꝺ inspiciatur tps sniē in quo tñ computabit̄ interesse tempoꝛe litis cōte. vna tñ erit cōdēnatio vt. ff. e. l. ex emto. §. idē nerati⁹. Ius. i. cōtumacia in fi. rofre. ēt tradit aliū modū. s. qꝺ venditoꝛ satisdet oblato pretio de re tradēda ita notat de actione ex emto vsi. quid autē si venditoꝛ pauperi. cyn. dicit econtra qꝺ emtoꝛ tradat iudici pretium vel caueat de soluendo statim pretiū re sibi tradita vt. ff. de edi. edicto. l. ediles cy. In vltima glo. in fi. immo ista probatio interesse non fit per sacramētū sed per testes cū proueniat ex cōtractu nō ex delicto vt notatur. j. de snijs q̄ pro eo qꝺ interest. pfe. ꝛ per rof. de acti. ex emto. §. penultimo in fine.

Si arrali. In glo. vlti. ibi. l. cōtractus in fi. ꝛ dic vt ibi ꝛ̄erit pre. ver. ex tacito pacto. vt. ff. de donat. l. hereditate vel actio exemto per. §. is qui vina.

Curabit. Preses puīcie. i. quilibet iudex competens Mā appellatio psidis est gñalis vt. ff. de officio presidis. l. j. odo. ibi fruct⁹ percepit vel percipere potuit vt. ff. e. l. iulianus. §. ex vendito

vendito.⁊ ibi not. ⁊ allegaꝛ hec lex qꝺ in cōtractibꝰ bone fidei veniunt vsure.vt interesse etiā iure canonico.vt plene notaꝛ et dixi.s̄.de summa trini.l.j.in glo.⁊ suppletione eiusdē.In glo. vlti.ibi.l.in minoꝝ.⁊ dic/vt ibi plene nota.In.l.venditi.in glo. vlti.in fine de hoc dic.vt dixi.s̄.e.l.ij.Cy.

SI pater tuus. Ibi pronuntiare nota sētētiā ferri negatiue modo ⁊ est expressum.ff.de adimē.leg.l.filio.§.seia. qꝺ raro tamen inuenitur.

SI minor. Tractat de actione q̄nto minoris ciuili de quo plene dic ꝓm Rofre.d.titu.de actiōe q̄nto minoris ciuili.In gl. vlti.ibi.l.labeo.al's incipit siuestimēta Cy.dicit qꝺ ꝑ tanto hic teneꝛ quāto minoris esset emturus q̄ asseruit minus deberi nomīe tributoꝝ quā deberetur secus si tacuisset q̄ tunc nō teneret.vt.d.l.si sterilis.§.j.q̄ scire debuit predia prouincialia fore tributaria.vt.s̄.sine censu. vel reli.l.fi. ⁊ hanc solutionē reputat veriorē oībus alijs que traduntur in l.iulianus.de act.emti.Cy.

CUm venditorem. Carnis ꝓꝫ grāmaticos deberet dici carniū.vn̄ versus.Carnes carnifices carnem vēdunt meretrices.Est hoīm caro brutoꝝ dicito carnes. ⁊ de interesse de quo hic loquiꝛ plene diceꝛ.j̄.de sentētijs que ꝑ eo qꝺ interest.l.vnica.Cynus.

SI ancillam. In glos.penul.in fine.īmo alienare pōt ꝫ existēte ꝯditiōe alienatio habeꝛ ꝑ infecta.vt dictis.ll.manumittere aūt nō pōt q̄ tūc existente ꝯditione nō posset legatariꝰ vēdicare.vt not.d.l.gn̄aliter.p.sy.vel dic ꝓm Cynū qꝺ aliud est in seruo sub cōditiōe legato ⁊ aliud in vēdito et ratio diuersitatis est q̄ quotiescūqꝫ dn̄ium nobis acquiriꝛ ex causa retrocedente videꝛ tūc dn̄ium quesitū cū causa cepit sicut est in legato sub cōditione vbi nō queriꝛ statim dn̄iuꝫ. vt.j̄.de cadu. tollen.l.vnica.§.j.ꝫ purificata cōditione ex causa retrocedēte semꝑ videꝛ fuisse dn̄s legatariꝰ ⁊ ideo manumissio impediꝛ: at vbi vendiꝛ seruus nō queriꝛ dominiū nisi tp̄e traditionis ideo ⁊c.ꝓm Pet.qꝺ est subtile.Cy.

SIcut periculum. Ad queꝫ spectet piculū vini vēditi.vide.s̄.titu.ꝑxi.l.ij.pleniꝰ.ff.de piculo ⁊ cōmo.rei ven.l.j.⁊ in summa.e.ti.§.Itē degustatione.

FRuctus. Concor.supra.eodem.l.curabit. cum ibi notatis.

EMtor seruoꝝ.In glo.signata suꝑ verbo sanitate.in p̄ncipio cōiter habeꝛ in glos.qꝺ absit ꝫ dꝫ dicere qꝺ adsit.s.sanitas serui ⁊ illa glos.qꝺ absit debet esse suꝑ verbo de fuga ⁊c.

EXpulsos nos. Melius esset sub tit. de euic.dicit em̄ qꝺ vēditoꝛ nō teneꝛ de euictione ꝑ violentiā secuta.Sed querit Gui.qd si vēditoꝛ conuenisset defendere de iure ⁊ de facto si emtoꝛ ꝑ violentiā de re vēdita expellat nunqd vēditoꝛ tenebiꝛ.Et videꝛ qꝺ sic q̄ in isto ꝯtractu vēditiōis attē ditꝛ qꝺ inter cōtrahētes est actū.vt.ff.e.l.ex emto.in princi. ⁊ ꝑ hoc de ver.obli.l.q rome.§.flauius.cū ibi notatꝫ.⁊ tetigi.s̄.de transac.l.vbi pactū.Ipse tn̄ tenet cōtra ꝑ hāc.l. ⁊ q̄ aduersus vim custodia parū ꝓdest. vt.ff.locati.l.ꝫ si de dāno. ⁊ dicit qꝺ ista cōuentio defendendi de facto nō extendiꝛ ad violentiā extraiudicialē ꝫ solum ad cōtrouersiā iudicialē q̄ de facto moueretur:vel si de facto ꝑ iniuriā iudicis cōdēnareꝛ tūc locus esset predicte cōuentioni qꝺ al's nō esset.vt.ff.de euic.l.si ꝑ imprudētiam ⁊ ꝑ hoc etiā facit.j̄.si māci.ita fue.alie.l.ea quidē.cū his q̄ ibi notaui ⁊ q̄ vēditoꝛ nō teneꝛ ex causis secutis vel ortis post venditionē.vt.s̄.titu.ꝑxi.l.j.que ad ꝓpositū bene facit Gui.et Uber.Item operari pōt dicta cōuentio qꝺ vēditoꝛ vel heres eius nō possit emtorē impedire etiā de facto.vt.ff.de ver.obli. l.stipulatio ista habere licere.in prin.⁊.§.quesitū. ⁊ de act.emti l.ex ēto.§.qui autē.j̄.de euic.l.siue in libertate.⁊.ff.de procura. l.nō solum.§.si status.⁊ ibi in glos. ad violentiā autē alioꝝ nō extēditur q̄ hoc esset ꝓmittere factū alienū qꝺ nō valet. vt dictis.ll.nisi pena foret adiecta.vt.j̄.e.l.stipulatio ista.§.alteri.vel nisi ꝓmisisset se facturū vel curaturū.vt.ff.si certum peta.l.fin. §.fi.⁊ de verbo.obli.l.in illa.⁊ instituto de inutili stipu.§.si qs alium.⁊ de ista cōtrouersia facti nō mouēda not. in brocardis de verb.sig.⁊ effectū circa mediū.ver.no.reus dꝛ facere cōtrouersiā.⁊ ver.sequēti.⁊ ꝑ cōpo.extra de rescriptis.c.mādatū. in glo.magna vltra mediū ver.¶ Sed quero qd in hoc casu vbi ratione impedimēti ⁊ tactū fuit.s̄.de dolo.l.cū ꝓponas.referatur ergo cōuentio predicta solum ad iudicialia quo ad extraneos vel quo ad venditorē vel eius heredē etiā ad extraiudicialia vt p̄dixi.⁊ in hac opinione sunt p̄dicti dn̄i Gui. ⁊ Uber. de hobio.dn̄s Dynus in q̄stione predicta allegat qꝺ venditoꝛ nō teneaꝛ ꝑ hanc.l.⁊ q̄ vēditoꝛ factū ꝓmisit ⁊ ideo ad interesse est agendum.vt.ff.de re iudica.l.si quis ab alio.de ver.obli.l.si penam.⁊.l.stipulationes nō diuiduntur.⁊ ideo non videꝛ teneri nisi de facto suo ⁊ eoꝝ quos prohibere potest. vt.ff.locati.l. si fundus.⁊.l.⁊ hec distinctio.⁊ de verb.oblig.l.inter stipulantem.in princi.Item ea que tacite insunt si exprimanꝛ nihil mutant.ff.de condi.⁊ demon.l.conditiones.de leg.j.l.iij.⁊ quādo dies le.ce.l.cū illud.cū igitur tacite insit. vt defendat ergo expressio nihil addit. Ipse tamen tenet contrarium si esset pena promissa vel interesse tunc enim dicit talem stipulationē cōmitti nisi de facto defendat.vt dicta.l.stipulatio ista.circa prin. ibi autē si quis velit ⁊c.⁊.§.si quis dolum.de verb.signi.l. hec verba.et iudic.solui.l.nouissima. ibi si autem adiectam ⁊c.potuit enim se obligare ad penam vel interesse si emtoꝛ de facto expelleretur.Dynus.

¶ Si quis alteri vel sibi.Rubrica.

SUper rubrica. Rubricā expone vel aliena pecunia emerit.s.sibi ⁊ vide ꝑ declaratiōe totiꝰ tituli Azo.in summa.e.⁊ qꝺ not.j̄.e.l.multuꝫ. ex quo multū declaraꝛ ista materia ⁊ quō debeant verba concipi ꝑ ꝓcura.⁊ nuntiū ⁊ an ex inutili contractu transeat dn̄ium vel possessioꝛ an petens rem cuꝫ fructibus possit fructus taxare ⁊ eius taxationi credatur. vide.j̄.eo.cum propria.

SI ex pecunia. De vltima parte rubrice loqtur matris emtricis ꝯdo.Traditiōe sic.s̄. de pactis.l.traditiōibus. Ibi ꝑpter numerationē p̄nta quia successisti patri tuo cuius pecunia fundus erat emtus. In glossa.ij.ibi de rei vend.si vt ꝓponis.⁊ dic vt ibi. Ibi.§.res.al's est lex. et incipit res ex dotali.In glossa vltima.in fine. vt.j̄.de donaꝛ. inter virum ⁊ vxorem.l.donationes.

MAncipia. Ibi persequi ceciderat em̄ a possessione cum.s̄.dicat tradita sunt ⁊ ideo agit rei vendicatione.

QUamuis. In glos.in fine. vt.s̄.de ꝓba.l.cū precibꝰ.⁊ in summa huius tituli, in fine qꝺ est no.dignū.⁊.j̄.e.l.multum.

CUm propriam. Ibi eadēqꝫ scꝫ vxor Ibi ꝯtra bonā fideꝫ scꝫ depositi q̄ deposuerā penes eā instrumēta vēditiōis vt p̄dixi in glo.vlti.Nota ꝙ q petit fructus pōt eos taxare de quo vide qꝺ no.ꝑ Inno.extra de libelli oblatiōe c.ij.circa finē.vel vt puto hic de taxatiōe iudi.loqtur nō partis ⁊ quo ad fructus admittiꝛ libellus incertꝰ ⁊ sine taxatione hoc modo peto rem cū fructibꝰ preteritis ⁊ futuris. vt hic notaꝛ ꝑ Cynū.⁊ dixi.s̄.de rei ven.l.certum.

MUltum. Diuisio od.que ēt ex gl. colligiꝛ satis placet.s. ꝙ tres casus ponat.primus est qn̄ vxoꝛ sibi ⁊ suo noīe emit maritꝰ tn̄ numerauit p̄tiū volēs vxori donare. Secūdus qn̄ maritus sibi ⁊ suo noīe emit ꝫ in cōtractu ficte apponi fecit ꝙ vxoꝛ emebat. Tertiꝰ qn̄ maritus emit noīe vxoris formādo verbo in ꝑsonā vxoris vt vēdis vxori mee quo casu sibi nō q̄riꝛ quia noluit nec vxori q̄ ei stipulari nō potuit q̄ alteri stipulari nemo pōt Si tn̄ ex tali inutili cōtractu res tradatur viro vel vxori ei queriꝛ cui tradiꝛ. scđa incipit ibi ꝙ si emisti. tertia ibi si vero ab initio scđm Ja.de are.diuidiꝛ ī duas partes p̄ncipales.In prima emtoꝛ cōcepit v̄ba in personā suam emendo noīe suo In scđa cōcepit in ꝑsonā vxoris sue dicēdo vēdis vxori mee.scđa incipit ibi si vero abinitio. Prima subdiuidiꝛ in duas in prima ponit dictū.in scđa rōnem dupliceꝫ Scđa principalis subdiuidiꝛ in tres in prima ponit dictū in secunda rōnē dicti.in tertia illationē ex dicto siue cōclusionē. literā sic ex pone.Multū intereſt.i.magna dr̄ia est filiis expositio.j̄.de bonis q̄ liberis.l.j.odo.Utrū ne.i.an od. Cōparāte sibi et suo noīe od.Eiqꝫ.s.vxori od. Tradita est subaudi quo casu ipsi vxori queriꝛ ⁊ tu pretiū repetis vt.j̄.ver. naꝫ siquidē. Ibi an contractu hic tangiꝛ scđus casus scđum od. Ibi ate.s. marito Ibi scribi feceris subaudi quo casu tibi marito queritur q̄ plus valet veritas q̄ fictio ⁊ hoc subijcit ī ver.qd si emisti Nā si qdē peterminatio p̄mi casus Eiqꝫ.s.vxori Res.s. ven

dite Processit q̄ dicit tibi tradite nō sunt habes actionez q̄
donatio inter virū ꝛ vxorē nō valuit Qō si.determinatio scōi
casus Cu.s.marit⁹ Scriptū ē.s.simulate. Si vō terti⁹ casus
Gerēs cū mādato vel sine odo. Notabilia ad q̄ allegaꝶ hec lex
sunt primo ꝙ p maritum vxori nō queriꝶ p.§.alteri hoc tñ fal
lere vr̄ in contractu emphiteotico vbi videtur acquiri p.virū
vxori ꝛ econuerso vt in auc. de nō aliena. aut pmu. ec.reb⁹.§.
emphiteosim coll.ij.ꝛ de hac materia vide qō plene dixi et ibi
ēt in gl.s.p quas pso.nobis acquiri.l.j.Scōm ad qō sepe alle
gatur est qō noluit potuit qō voluit adimplere nequiuit. de
quo hic in gl.ꝛ.j.de dona.ante nup.l. ꝙ sponse et latius extra
de offi.dele.cum sup abbatia. Tertio ꝙ ex in vtili contractu
trāsfertur dñium ꝛ possessio vt hic ī fine ꝛ in glo. ꝛ suppletiōe
einsdem. Opponiꝶ de.l.iul.§ si procura.ff. de actone emti so.
vt hic in gl.in summa hui⁹ tituli. Et p declaratione hui⁹ ma
terie distingue latius quā glo.Azo.ꝛ odo.aut qs emit sibi aut
alteri. Si sibi ꝛ suo noīe ꝛ de sua pecunia.iste casus est plan⁹ q̄
sibi querit.vt.s.ꝛ.ff.de ꝯhen.emꝶ.p totū. Si sibi ꝛ suo nomine
sed de pecunia aliena. Et isto etiā casu sibi q̄rit regulariter. vt
s.e.l.j.fallit in casib⁹ ibi notatis vbi res emta de pecunia aliena
fit eius cuius erat pecunia ꝛ pleni⁹ dixi.s.de rei vē.l.si vt ppo
nis. Si vō sibi emit re vera ꝛ de sua pecunia sꝫ nomē alterius
simulate fecit apponi in instrumēto veritas preualet simulatio
ni ꝛ sibi queriꝶ.vt hac.l.ver.qō si emisti.ꝛ.s.l.pxi.ꝛ.l.quāuis.ꝛ
hoc verū pbata simulatione. Q̄ prima facie instrumēto statur
vt hic ꝛ predictis concor. Si vō qs emit alij. Aut supposit⁹ est
potestati ei⁹ cui emit vt fili⁹ vel seruus ꝛ tūc querit p̄ri vel dño.
vt.s.p quas psonas not.acquiri.l.j.ꝛ de acq. poss.l.j.§.itē acq
rimus qō verū est indistincte in seruo: imo etiā p seruū alienū
bona fide possessum queriꝶ bone fidei possessori ex re sua ꝛ ope
ribus serui.vt.s.de rei ven.l.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ etiā p liberū bona
fide possessuz.vt.ff.de acq.rerū do.l.homo liber.§.j.ꝛ ibi not.
In filio autē distinguiꝶ peculiū pfectitiū ab aduētitio ꝛ castrē
si.nā in pfectitio totū querit p̄ri.vt instit.p quas p.no.acq.§.j.
In aduentitio vsumfructū ꝛ sibi pprietatē.vt.j.de bonis q̄ li-
beris.l.cū oportet. In castrensi vel quasi sibi totū. vt.ff.de ca-
stren.pecu.cū si. Aut ille q alteri emit est sui iuris ꝛ tūc: aut est
pcura. Aut negotioꝝ gestor aut nūtius aut institor. Aut me-
diator. Aut tutor curator. Actor vniuersitatis vel prelat⁹. Si
est pcura.vel negotioꝝ gestor ꝛ tūc debet formare vba ꝯtract⁹
in psonā suā puta vēdis mihi rem talem quā emo nomīe talis
cuius sum pcura.vel negotioꝝ gestor ꝛ tūc q̄rit sibi vtilē actio
nē ꝛ directā quā teneꝶ cedere dño.vt.s.p quas pso.no.acq̄ri.l.
si.nisi in duob⁹ casib⁹ in quib⁹ cōpetit vtilis sine cessione:scꝫ qñ
dñs erat pñs.vt.ff.de ver.obli.l.si pcuratori pñtis.ꝛ in subsi-
diū pcura. nō existēte soluēdo.vt.ff.de instito.l.j.in fi.ꝛ.l.seq.ꝛ
de preto.stip.l.in oib⁹.ꝛ ita ītelligant notata p ꝛ cōtra.d.l.iul.
§.pcur.ff.de acti.emti. Si vō pcur.vel negotioꝝ gestor forma
ret verba in psonā dñi puta vendis tytio cuius suꝫ pcura. vel
gestor nihil valet ꝛ ita loquiꝶ hec lex.in fi. Si vero est nūtius q
emit attēdenda est differētia inter pcura.ꝛ nūtiū q̄ oīs nūtius
est pcur.sꝫ nō ecōtra vt hic in glos.ꝛ.ff.de pcur.l.j.ꝛ ibi notaꝶ.
Item nūtius interuenit solum in his q̄ cōsensu cōtrahunꝶ. vt
ff.de cōtrahē.emꝶ.l.j.in fine.vbi est pulcra glo.de nuntio. ꝛ in-
stituto de obli.ex cōsensu ad finē.pcura.autē in oībus tam iu-
dicialibus q̄ extraiudicialib⁹ vt p totū titulū de pcura.ꝛ mā-
dati. Itē pcura.cū mādato vel literis nūtius interdū sine lite
ris vel mādato expresso qō appareat.sunt ꝛ alie differētie īter
eos q̄ not.in spe.de pcur.§.vt autē.ver.ꝛ nota ꝙ large vbi de
ista materia plene not.ꝛ tetigi etiā de pcur.l.neqꝫ tutores.in fi.
ꝛ talis nūtius s̄m glo. O do. Azo in summa speculatorē ꝛ alios
doctores formare dꝫ verba cōtractus in personā dñi nō suam
ꝛ talis nūtius nō querit sibi actionē nec obligationē sed domi
nus sibi querit isto nuntio mediante in obligatione que cōsen
su cōtrahitur vt dixi quia iste nuntius est sicut pica.ꝛ nudum
prestat ministeriū.vt.ff.de constitu.pe.l.qui autē.§.fi.ꝛ.l.seq̄n.
ꝛ qō iussu.l.vlti.in prin. Si autē nūtius formaret verba in pso
nā suā nō est dubiū hoc casu qō sibi q̄rit actionē ꝛ obligationē
Sed an hoc casu dño q̄raꝶ actio. Dicit Azo in summa posse
dubitari ꝛ nō firmat pedem. O do.hoc latius tangit ꝛ arguit
qō dño hoc casu queratur actio ꝛ obligatio quia per procura.
ignorantis dñi conditio fieri deterior nō potest.vt.ff.de pcur.
l.ignorantis.ergo nec p nuntiū vnde sicut si formasset verba in
personā domini dñs habuisset directā sic quando formauit in
personam suā dñs habet vtilem. In cōtrariū videꝶ q̄ p pcur.
nō queriꝶ vtilis vel directa. vt.s. p quas psonas no. acqui.l.j.
Itē q̄ res emta mādato meo nō est mea priusq̄ mihi tradaꝶ vt
ff.de acqui.rerū do.l.res ex mādato ipe tñ O d.ꝛ gl.hic sentiūt
qō dño nulla actio hoc casu queraꝶ. Sꝫ q̄ nūtius nō seruauit
formā sibi datam tenetur domino ad interesse adinstar procu-
ra.vt.ff.mādati.l.si pcuꝶ.ꝛ arg. dicta.l.j.§.j.de pcur. Sed que
est ratio qō nūtius aliter hꝫ formare verba cōtractus quā pcu
ra.s̄m O do.ratio est forma cōmissionis dñi q̄ qñ dñs cōmit-
tit alicui vt pcuratori cōmittit sibi vt totū negotium expediat
eius noīe quādo autē vt nuntio nō cōmisit sibi negotij expedi
tionem sed nudum ministeriū relationis ambasiate sibi iniun-
cte. Si autē emens alieno nomine est institor locum habet titu
lus de instito.s.ꝛ.ff. Si autē est tutor curator actor prelat⁹ vel
similis tūc qualitercūqꝫ verba cōcipiāt siue in psonā suā tanq̄
tales administratores puta vendis mihi tutorio nomīe siue in
personaz eius cuius sunt administratores vel prelati queritur
actio ꝛ obligatio eis quorū sunt administratores. vt.ff.de con
stitu.pecu.l.eum qui.§.penul.de pactis.l.item magistri. cū si-
milib⁹.ꝛ facit qō dixi.s.de transacꝶ.l.preses.ꝛ.j.e.l.in fine. ꝛ in
suppletiōe glo. De mediatore statim subijciāꝝ predicta cōiter
seruanꝶ ꝛ tenētur p doctores. dñs tñ Iaco.de are.quo ad ali-
qua aliter sentit ꝛ dicit se nō videre rationē quare si nūtius cō-
cipit verba sicut pcura.nō queratur actio ꝛ obligatio domino
sicuti si ab initio fuisset procura.vt.d.l.iul.§.si pcura.ff.de acꝶ.
emꝶ.maxime cū oīs nūtius in larga significatione sit pcura.vt
dictū est vel saltem sicut esset in quolibet qui mādato careret.
vt.ff.de nego.gest.l.si ego.vnde dicit hāc.l.loqui de mediato-
re.in fine.vnde dicit qō pcura.ꝛ gestor concipit verba in pso-
nam suam nomīe dñi nūtius in personā dñi nam est sicut epl'a
vt dicta.l.qui autē.§.fin.nā dꝫ dicere talis mittit me ad vos q̄
vellet emere talem rem vestrā ꝛ hoc ptꝫ p euāgeliū qñ dñs mā
dauit discipulos ad faciendum parari pascha nam dixerūt di
cit dñs apud vos faciā pascha meū nō debet aūt dicere vēdis
illi vt dicit glo.q̄ hec nō sunt verba nūtij. Itē nec verba stipu
lationis dꝫ dicere at ista videnꝶ verba stipulatiōis vendis ven
do dicit ergo vt predixi qō hic fuit mediator q cōcepit vba vē
dis tali ex quo nō datur actio vni nec alteri sed acq̄riꝶ dñium
cui primo traditur possessio a dño si pprio noīe recipit an aūt
intelligitur qō cōcepit vt nūtius:nuntij eñ factū potest habe-
ri ratū licet nō fuerit legitimū. vt.ff.de diuorꝶ.l.si penituit. ita
ꝛ hic dꝫ posse ratū haberi si fuit pcuꝶ. ꝛ cōcepit verba vt nun-
tius. Iac.de are.dñs Iac.butriga.glo.defendit ꝛ ratio diffe-
rentie ptꝫ s̄m eū q̄ vbi ab initio mandatur vt pcuratori ꝛ facit
vt nūtius nullus inuenitur emtor nec in hoc consentiūt īmo di
xit talis emit nec dñs q̄ iste loquiꝶ vt lingua ꝛ organum dñi et
in hoc nō habet domini voluntatē ꝛ sic deficit consensus ergo
nullus est emtor ꝛ nulla est emtio. Sed ecōuerso aliud est quia
si mandatur vt nuntio licet nō faciat sicut nūtius sed sicut pcu
ra.tamen in hoc qō facit est pprius consensus dicit enim ego
emo pcuratorio nomīe pro dño vnde ipse est emtor ꝛ consentit
licet ad alienā vtilitatē vnde valet qō facit ꝛ queriꝶ dño secuta
ratihabitione. Iac.ꝛ predicta inducit Cynus ad duas q̄ōnes.
Prima est si eps contulit absenti prebendā ꝛ quendam nomīe
ipsius absentis inuestiuit ꝛ ipse nomīe dicti clerici recepit nū-
quid acquiritur p eū absenti ius prebende si ratū habeat ꝛ s̄m
Pe.dicit qō nō q̄ negotiuz ab initio peccauit in suis essentia
libus arg.huius.l.in fine.ergo postfacto nō cōualescit.vt.ff.de
reg.iuꝶ.l.qō ab initio.ꝛ ideo peccauit in essentialib⁹ q̄ s̄m euz
oīs realis acquisitio nō potest nobis queri p ministrū nisi mā
dato precedente.vt.ff.de acq.poss.l.qō meo.§.pcuꝶ.Cy.Scōa
qō est matrimoniū est ius naturale qō cōtrahiꝶ inter maritū ꝛ
vxorē ꝛ nō potest cōtrahi p alium nisi cōcipiat verba in perso-
nam cōtrahentiū matrimoniū.pone ergo qō pater pro filio sic
cōtrahit matrimoniū q̄ dicit filius meus contrahit cum filia
tua ꝛ p̄r filie dicit econtra deinde ratū habent nunq̄d erit m̄ri
monium scōm petrū dicit ꝙ de iure ciuili nō q̄ nō potest ratū
haberi qō deficit in essentialib⁹ sꝫ ad hoc vt sit nūtius alicuius
oportet qō precedat mādatum ergo cum nō sit nūtius deficit
vnū de essentialibus ergo ratihabitio nihil operaꝶ.fallit scōm
eum fauore liberationis.ff.de neg.gest.l.si ego ꝛ de solu.l.cum
quis.§.si debitorem. Sed idem videretur fauore matrimonij
ar.ff.so.matri.l.j.de hoc notatur p her. Inno.ꝛ alios extra de
preben.c.accedens. ꝛ de procur.c.vlti.li.vj.p archi.ꝛ Io. an.ꝛ
cardi.in glo.vltima in fine hec gl.sepe allegatur que reddit rō
nem quare ex inutili contractu transferꝶ dñium ꝛ tñ ex eo non
oritur obligatio etiā naturalis vt.ff.de ver.obli.l.j.§.contra si
sine verbis ꝛ tamen ex cōtractu inutili transfertur dominiuz ꝛ
possessio dicit eñ hoc iō esse q̄ obligatio ē iuris possessio facti
Sꝫ hec nō videꝶ sufficiēs rō nisi quo ad possessionē nō aūt quo
ad dominiū qō iurꝫ est ꝛ qō nō videꝶ transire ex inutili cōtra-
ctu licet possessio transferaꝶ.vt.ff.de acq.poss.l.j.§.si vir vxori.
ꝛ pro donato.l.iij. Et ideo forte posset alia rō assignari s̄m pa.
si.q̄ dominiū ꝛ possessio nō queruꝶ ex solo contractu inutili
sed ex

sed ex traditione ex ipso cõtractu secuta obligatio aũt ex solo cõtractu nascitur ⁊ ideo nõ nascitur ex inutili. Alij dicunt qđ dominiũ ⁊ possessio transit nõ ex cõtractu inutili sed ex causa que subesse putabatur vera ⁊ vtilis ⁊ ex consensu tradentis ex tali causa q2 etiã vbi nullus esset vel precessisset contract⁹ trãsiret dominiũ vt pz p totum titulum de conditione indebiti. et no. ff. si certũ petatur. l. cũ fundus. §. seruum tuum imprudẽs. hãc tenet Cy. ẽm Pe. Sed improbatus cõsensus impedit oriri obligationẽ. vt. ff. de fideiuss. l. cũ lex. Alij distinguunt aut cõtractus est inutilis ratione forme aut ratiõe substantie aut aliter. vt plene dixi. s. de legibus ⁊ constitut. l. nõ dubium. in distinctione. Uel dic de ista materia plenissime. vt notatur p. d. Jaco. de belui. in solutione cõtrarioꝝ nõ solutoꝝ. ff. qđ metus causa. l. si ipsa. vbi de hoc querit tres q̃ões. Prima est an ex inutili cõtractu venditionis re tradita emtori ⁊ fide habita de pretio transeat dominiũ ⁊ si transeat ad quid ⁊ quo iure possit venditor agere cõtra emtorẽ. Itẽ si emtor rem ipsam alienauit quo iure possit venditor ad rẽ suã puenire. In prima q̃õne dicit ẽm bul. transire dominiũ cuius opinionẽ tenet gl. ff. de dolo. l. eleganter. §. j. C. de vsufru. l. j. de fide instru. l. cõtractus. et hic vbi videt casus. in fine. l. ⁊. ff. de iure do. l. dotis. §. fi. ⁊ l. seq. p dote. l. j. v. si tñ. s. de rescin. ven. l. si dolo. ibi rescindi vẽditionẽ iubebit. si eñ rescinditur ergo valuit alias nõ rescinderetur vt. ff. de iniusto testamẽto. l. nam ⁊ si sub cõditione. §. rũpendo. de edili. edic. l. bouem. §. si sub cõditione. Itẽ videt expressum ff. de cõditione sine causa. l. fi. vbi datur cõditio re tradita ex inutili cõtractu ergo transiuit dominiũ q2 nemo cõdicit rem suã vt. ff. vsufru. queadmodum ca. l. fi. Item inutilis cõtractus ex postfacto confirmatur ergo a principio tenuit eius effect⁹. al's nõ confirmaretur si totaliter esset nullus argu. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. ver. sed si pactum. ⁊ ver. idem dicamus. ⁊. j. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. ex his. qđ cõfirmetur probatur. s. de cõtractibus iudicũ. l. j. ff. de vsuc. cũ vir. ⁊. j. si maior factus. l. fi. et si qs ignorans rem minoris. l. penul. ⁊ fi. Item cõtractus inutilis operatur ad vsucapionẽ. vt. ff. de vsucap. pro emtore. l. ij. §. si a pupillo. ⁊ dicto titu. si quis ignorãs rem minoris. l. penul. ⁊ finali. ergo operabitur etiã ad dñij translationẽ q2 regulariter ex qua causa traditione facta a nõ domino sequitur vsucapio ex eadem facta a domino transfertur dominiũ ⁊ econtra. vt. ff. de vsucap. l. cum solus. ⁊ de publiciana. l. eum qui. §. pretor ait. ⁊. l. quecũq3. cũ si lib⁹. Item dissensus in causa nõ impedit dñij translationẽ. vt. ff. de acqui. rerũ do. l. cũ in corpus. z vbi est dissensus põt dici qđ nulla sit causa. si ergo vbi nulla est cã transit dominiũ ergo fortius vbi est aliqua licet inutilis. preterea pro inutili cõtractu datur actio. vt. ff. de actio. emti. l. ex emto. §. si quis virginem. ⁊. §. is qui vina. ergo eius sunt alique reliquie. ergo transire dz dominiũ. Itẽ videtur casus. ff. qđ met⁹ causa l. metũ. §. volenti. ⁊. s. qđ metus causa. l. iij. ⁊. iiij. Itez ex turpi causa que putatur iusta re tradita transit dominiũ. vt. ff. de cõdit. inde. l. ij. ⁊. l. in summa. §. j. ⁊ de condi. ob turpem causam p totũ ergo quecũq3 causa licet inutilis operabitur ad dominij translationez. In contrariũ videtur expresse predicta. l. j. s. de vsufru. ibi tamen nõ aliter ⁊ dicta. l. eleganter. §. j. ibi aut nullam esse ⁊ q2 vbi cõtractus est inutilis datur rei vendicatio vẽditori dñium autẽ nõ est cã rei vẽdicatiõis. vt. ff. de rei ven. l. in rem. ergo pz dominium non transire qđ detur reivendicatio pbatur. j. de agri. ⁊ censi. l. queadmodũ. §. nihilomin⁹. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si sponsus. §. fi. ⁊. j. de predijs mino. l. p diorũ. l. si predium. s. de sa. san. ecc. l. iubem⁹. §. sane. ⁊. l. sancimus. j. de rei vxo. act. l. vnica. §. ⁊ cum lex. ff. de cõtrahẽ. emt. l. sed celsus. in princi. ⁊. l. pacta. §. fi. Itẽ ex inutili cõtractu nõ procedit vsucapio. vt. ff. p dote. l. j. §. fi. ⁊ regula est ex qua causa ⁊c. vt. s. probatum est. Item ex testamento inutili nõ transit dominiũ rei legate. vt. j. de testamentis. l. nõ dubium. et de fidei cõmis. l. ij. ⁊. l. ex testamẽto. vbi tamẽ facilius transit dominiũ quã ex cõtractu. vt. ff. de furtis. l. a tytio. ergo ⁊c. Item ex cõtractu inutili a principio nõ oritur actio. vt. ff. de actio. ⁊ obligatio. l. naturalis. si ergo transiret dominiũ ⁊ vẽditori qui fidem habuit de pretio nulla cõpeteret actio sequeret inequalitas que regulariter euitatur. vt. ff. man. l. iij. in fi. Item videtur expressum. s. de legi. ⁊ cõstitu. dicta. l. nõ dubiũ. ibi quicquid sequitur ex eo ⁊c. multa etiã alia allegat idem p ⁊ cõtra que nõ videntur ita substantialia ⁊ ideo omisi. Soluendo distinguit aut contract⁹ est contra legem ⁊ lex vltra progreditur annullando et tunc non transit dominiũ. vt dictis. ll. nec refert vtrum lex prohibeat fauore persone vel odio vel ratione publice vtilitatis vel deficiẽtis solẽnitatis. vt pbatur. d. l. cõtractus. s. de fide instru. vltra prin. ibi aliqđ ius vendicare qđ est aperte cõtra bul. aut lex vltra progredit dando actionẽ vel exceptionẽ ad rescindendum ⁊ tunc transit dominiũ. vt. j. de inutili stip. l. dolo. ⁊. d. §. volenti. l. metũ. cum si. aut cõfirmando ⁊ tunc etiã transit dominium vt in multis. ll. ad hoc. s. allegatis. aut cõtractus est preter legẽ ⁊ tunc transit dominiũ. vt hac. l. in fine. nisi in fraudẽ. l. fieret talis contractus. vt. s. man. l. fin. et. ff. de iure patro. l. si libertus. Aut est ẽm legẽ sed habet in se conditionẽ tacitã vel expressaz ⁊ tunc in dubio transit dominiũ. vt. ff. de iure dot. l. sed nisi. et pro dote. l. j. ver. si tamen. Ad cõtraria potest responderi quia aut res traditur ex causa que putatur subesse ⁊ transit dominiũ auctoritate. l. que respicit solum cõsensum tradentis volentis dominiũ transferre aut ex causa aliqua que postea subsecuta est ⁊ transit dominiũ siue causa honesta sit siue turpis q2 in dominio transferendo consensit aut ex cã que nõ est subsecuta quia est vitiosa ⁊ improbata a iure ⁊ tunc nõ transit dominiuz nisi cũ distinctione premissa ⁊ põt esse ratio generalis ad oĩa predicta q2 qñ contractus est contra legem lex resistit nec assistit sed in alijs casibus lex assistit saltem ẽm quid ⁊ per hanc rationẽ pz responsio ad oĩa cõtraria. Nec obstat opinio bul. qui dixit dari de dolo in suo casu q2 nõ pbatur aliqua. l. imo est cõtra eũ euidenter. vt. d. l. elegãter. ibi autẽ nullaz ⁊c. ⁊ iura predicta. Nõ obstat qđ dixi ex inutili cõtractu actionẽ dari q2 falsuz. est qñ est inutilis a sui principio. et in legibus. s. allegatis fuit vtilis a principio licet ex postfacto fact⁹ est inutilis. ¶ In scđa questiõe q̃ est ad qđ venditor possit agere contra emtorẽ videt qđ agere possit rei vendicatione ad remvenditã ex iuribus. s. ad hoc allegatis ⁊ si velit ratũ habere cõtractũ potest agere ad pretium. vt notat dicta. l. eleganter. §. j. de dolo. ⁊ de mino. l. in cause. §. ij. ⁊ maxime cũ transit dominiũ in emtorem ne claudicet contractus ⁊ sequatur inequalitas. vt predictum est. In cõtrariũ videtur qđ ipse vẽditor agere nõ possit sed fiscus. vt. ff. de ritu nup. l. inceste. de cõtrahen. emt. l. senatus. et notatur. j. de agrico. ⁊ censi. l. queadmodum. Item videtur qđ nec fiscus nec venditor: sed tertia persona in cuius preiudiciũ cedit alienatio agere debeat argu. ff. de iure patro. l. si libertus. j. de rei vxo. actio. l. vnica. §. ⁊ cum lex. ⁊. s. de sacrosan. eccle. l. iubem⁹. §. sane. ¶ In questione tertia qua querit quo iure agendum sit contra emtorẽ videtur qđ officio iudicis ad rescissionẽ contractus. vt. s. de rescin. ven. l. iij. ⁊. l. si dolo. ex qui. causis maio. l. in cõtractibus. vbi de hoc vel ex clausula gñali si qua mihi iusta causa ⁊c. ⁊. ff. ex quib⁹ causis maio. l. j. §. fi. Item videtur qđ possit agere ex vendito ad rescissionẽ cõtractus re nõ tradita: vel ea tradita actionẽ de dolo ẽm. B. vt nota. d. l. eleganter. ff. de dolo. Item videt qđ detur cõditio indebiti si p errorẽ tradidit. vt. ff. de cõdi. inde. p totũ vel cõditione sine causa. vt. ff. de condi. sine causa. l. j. in fi. ⁊. l. ij. in fi. vel condi. ob causaz. vt. s. de condit. ob causaz. l. j. vel de facto ad pretiũ nec possit emtor excipere arg. s. de transactio. l. vbi pactũ. cũ ibi notatis. ⁊. e. tit. l. si diuersa. ⁊ maxime qñ transiuit dominiũ. Si eñ emtor excipiat venditor replicabit. Et si me culpent alij ⁊c. vt. ff. de iure doti. l. cũ in fundo. §. qđ si acciderit. Solutio secũde ⁊ tertie q̃õnis aut est in potestate vẽditoris ratum habere cõtractũ ⁊ tũc dic vt notat. d. l. eleganter. §. j. ⁊. d. l. in cause. §. ij. Aut nõ est in eius potestate ⁊ tunc si quidẽ dominiũ transiuit nec vẽditor deliquit ⁊ fuit dominus rei rem vendicabit. vt. s. probatum est. si vero transiuit dominiũ in emtorẽ ⁊ ex contractu datur actio venditori vel a lege competit tunc venditor põt agere ea actione. vt. d. l. metũ. §. volenti. s. qđ metus causa. l. iij. ⁊. iiij. ⁊. dicta l. eleganter. §. j. ⁊. §. nõ solum. vel cõditione indebiti si errauit in causa vel sine causa cõditione ad rem. vt. ff. si certũ pet. l. si et me ⁊ tytiũ. Uel poterit agere de facto ad pretiũ. vt dictũ est. et hoc quando contractus prohibetur fauore psone vendentis: vel odio aduersarij vel priuilegio vel defectu solẽnitatis vel ratione publice vtilitatis vel mista consideratione psone. vt dicto. §. ⁊ cum lex. Sz si cõtract⁹ phibeatur solũ ratione publice vtilitatis si venditor nõ deliquit cõtrahendo idem. vt not. d. l. queadmodũ. ⁊ dicta. l. inceste. cũ similibus. Si vero phibet cõtractus fauore tertie psone tunc illa põt rem petere. vt. d. l. si libertus. de iure patro. cũ si. Idẽ est si nõ valeat cõtract⁹ ex defectu solẽnitatis vel fauore psone vel priuilegio rei vel simili mõre alienata in preiudiciũ tertie psone q2 tũc illa põt rẽ repetere vt. ff. de rescin. ven. l. fundus. ⁊ dictis. ll. pbatur. ¶ In quarta q̃õne qñ emtor rem ipsam alienauit quo iure possit vẽditor ad rem suã puenire. Uidet primo qđ petere possit rescissionẽ cõtractus ⁊ eo rescisso agere cõtra ẽm emtorẽ quẽlibet possessorẽ maxime vbi cõct⁹ fuit inutilis. vt pbat. ff. de mino. l. in cause. §. fi. ad velleia. l. fi. §. j. de seruis expor. l. si tytius. cũ si. Item q2 resoluto iure datoris resoluitur ius susceptoris. ff. de pigno. l. si superatus. §. fi. ⁊. l. grege. §. ij. ⁊. l. lex vectigali cum si. Item ius qđ obstat venditori obstare dz emtori maxime si est in rem

ff. de dam. infec. l. fluminū. §. adijcere. de aqua plu. arcen. l. emtor. ꝛ l. post venditionē. ꝛ ideo mala fides venditoris nocet emtori. vt in auctenti. male fidei. ꝛ probantur hec. ff. quorū legato. l. penul. §. illud. j. si quis ignorans rem minoris. l. possessiões. ꝛ de edicto diui adria. tol. l. fi. In contrariū videtur qꝺ vēditori contra emtorem nulla cōpetat actio. vt. ff. de alie. iu. mu. cau. facta. l. ij. §. opus queadmodū seruitus amittatur. l. si partem. §. si. preterea si dominiū transiuit in emtorē non videtur ab eo posse auferri. vt. ff. de rei ven. l. in rem actio. §. Item quecūqꝫ. ver. ꝛ qꝺ semel. ꝛ de reg. iur. l. qꝺ nostrū. Item dolus auctoris nō nocet singulari successori. vt. ff. de doli excep. l. apud celsuꝫ. §. de auctoris. de publiciana. l. eū qui. §. pretor ait. cū similib⁹. Item resoluto iure datoris nō resoluitur ius acceptoris. ff. de iure do. l. si is qui. §. fi. ibi nam si desijt. ꝛc. ꝛ optimū arg. j. de repud. heredi. l. fi. de sentētiā passis. l. fi. ff. de mino. l. qꝺ si minor. §. sceuola. ꝛ de iure do. l. tytia. Solu. siquidem dominiū nō fuit translatū in primū emtorē tunc sine dubio potest rem vendicare a quolibet possessore. Si vero dominiū fuit translatū si qꝺē cōtractus fuit inutilis ratione metus potest distinguere. vt notatur. ff. qꝺ metus causa. l. metum. §. in hac. vel vt. j. subijciam. Si vero est inutilis alio respectu tūc venditor agere potest ad rescissionē contractus ꝛ eo rescisso rem vēdicare. vt. j. de sniam passis. l. casus eius. ꝛ si quis ignorās rem minoris. l. penul. nisi res esset vsucapta vel prescripta. vt dicta. l. penul. ꝛ notat. C. de rei vendi. l. mater. ꝛ hoc habet locum siue primus sit soluendo siue nō. Non obstat. d. l. in cause. §. fi. quia ibi cōtractus valuit licet minor restituatur qꝛ lesus sed in nostro casu fuit inutilis ꝛ vitiosus. Uel posses dicere qꝺ vēditor potest directa via agere cōtra ꝫm emtorē conditione sine causa que licet sit personalis actio tñ est in rem scripta sicut ꝛ actio qꝺ metus cā ad exhibendum ꝛ similes ꝛ facit hꝰ. j. de edicto diui adri. tol. l. fi. vbi cōditio ex. l. datur cōtra quēlibet possidentē et qꝛ illa actio dicitur personalis ꝛ nō in rem q̄ matrē habet obligationē ꝛ oritur ex cōtractu vel quasi. vt instituto de actioni. §. j. sꝫ in casu nostro conditio sine causa nō oritur ex contractu vel quasi sed ratiōe detentationis siue possessionis iniuste ergo est in rem. Ad cōtraria ptꝫ responsio qꝛ loquunt̄ qñ secūdus venditor habebat causam legitimā ꝛ eius ꝯtractus vtilis fuerat ex quo habebat rem quā postea alienauit. In casu autē nostro contractus erat inutilis ꝛ a iure improbatus: ꝛ ideo statim parata fuit actio vēditori ad rem repetendā ꝛ ideo ad ꝫm emtorē cū sua cā transiuit. vt. ff. de pigne. act. l. si cōuenerit. §. si fundus. ꝛ de seruitut. rusti. predioꝝ. l. via. §. si fundus. ꝛ de cōtrahē. emt. l. alienatio. Jac. de belui. In glo. §. ipsi ibi habēt locū sequētia. Ibi inquā tū tu paupior ꝛc. Old. In glo. penul. q̄ incipit nota qꝺ possum ibi de consti. pe. l. eum. §. fi. Sed ibi cōstitutū ad tutorē licet ad pupillum solutio referat̄. preterea illud in cōstituto stipulatione em̄ constat tutorē ꝛ curatorē debere suo noīe cōcipere. vt. ff. de admini. tuto. l. quoties. §. j. Oldra.

Cum per eos. Nota glo. vlti. qꝺ si teneris mihi iura cedere teneris et cui volo vt cedas qꝺ hꝰ ꝓbatur in. §. si cui mādauero. in glo. allegato ꝛ est satis not. Dyn.

q **Uel aliena.** Ibi cum vtiqꝫ qꝺ dixit in genere dicit in specie.

Nihil. In glo. prima ibi si solus ꝓcura. hoc gestiat in hoc mēbro multi tenent oppositū prout intelligeret̄ in dñio. In possessiōe aūt verū est ꝛ ita loquitur. §. que de seruis. j. allegat⁹. in dñio em̄ oportet qꝺ tradens gerat in animo qꝺ mihi queratur. vt. l. si ego. in pncipio. q̄. j. statim allegat̄. in glo. ratio differētie est qꝛ possessio solo aīo ꝑditur. vt. ff. de acq. poss. l. iij. §. in amittenda vñ tradēs ꝓcuratori meo statim desinit possidere et possessio ipsa mihi querit̄ ꝑ ꝓcura. secus in dñio qꝺ mihi nō querit̄ sine voluntate tradentis vt. ff. de reg. iur̄. l. qꝺ nostrū. ꝛ de acq. pos. l. si quis vi. §. differentia. Et ad primū facit. l. j. §. si vir vxori. de acquiren. posses. cum hac tamen glo. concor. alia glo. que est. d. l. qui mihi donatum. ff. de dona. vbi de hoc plene not. Ibi nō acquirit nisi secuta ratihabitione.

¶ De rebus alienis nō alienandis. Rubrica.

Super rubrica. Dic in preiudiciū dñi sꝫ ꝯtra hētiū sic. vt. ff. de cōtrahē. emt̄. l. rem alienam. vbi de hoc ꝛ vide Azo. in summa huius tituli Utrum appositio sigilli inducat cōsensum vide. j. eo. l. ij. Utrū cui cōcessum est ex rescripto vt alienata reuocet possit reuocare alienata solū quo ad possessionē vide ꝑ Archi. xij. q. ij. c. ꝛ si illi. ꝛ ꝑ Inno. plene de reb⁹ ec. nō alie. c. epi. vtrū ꝓhibit⁹ alienare possit locare ad lōgū tēpus no. ꝑ archi. xij. q. ij. abbatib⁹. ꝛ ad hoc. j. e. l. fi. vbi hēs q̄ ꝯtineātur appellatiōe alienationis. ꝛ pulcra etiā circa statutū ciuitatis ꝓhibēs alienationē rerū immobiliū in nō subditos.

Ipse presidi. In glo. dñij vbi vel officij publici vt qꝛ executor erat. ibi vel priuati vt qꝛ tutor. vt in. l. penul. not. In glo. §. vsucapione. Sꝫ quō potuerūt vsucapi cū iulianus vēdendo furtū cōmiserit. vt notat̄. ff. de ꝯtrahē. emt̄. l. rē alienā. dic ꝫm Od. qꝺ iul. vēdebat bona fide credens ex iusta cā fore suos. In gl. qꝛ se ꝓcur̄. dicebat. Sꝫ certe tūc noīe dñi vēdidisset ꝛ habēdo ratū haberet actionē directo nō in subsidium. vnde dic qꝺ suā esse dicebat ꝛ suo noīe vendebat ꝛ dic de materia huius. l. vt plene not. s. de rei ven. l. mater. Cy. in glo. pro rei vendicatione. Ibi ꝛ hoc. §. qꝺ teneatur ad pretiū in subsidium. In fine. ꝛ ibi in glo. notatur.

Distrahente. Allegatur sepe cū glo. qꝺ sigilli appositio ꝓbat con sensum qñ ex certa scientia apponit̄ de hoc an sigillū vel litere sigillate fidē faciāt not. ff. de ꝓcura. l. si ꝓcura. absentē rē ratā hꝰ. l. ne satisdatio. ꝛ dixi. s. de ꝓba. l. nō epistolis. ꝛ not. extra de ꝓba. c. post cessionē ꝑ Ber. Inn. ꝛ Hosti. de officio ordinarij si canonici. lib. vj. ꝑ Archi. Jo. an. ꝛ cardi. de snia excōicatiōis cū medicinalis. §. j. ꝑ archi. j. q. j. c. si qs inquit. in fine. lxj. di. c. catinēsis. lxv. di. nō dꝫ ꝛ. lxxiij. di. in summa. ꝛ ꝑ Inno. extra de fide instru. c. j. ꝛ ꝑ Ber. e. titulo. c. ij. ꝛ ꝑ Hoffr. in summa de proba. §. fi. in speculo de procura. §. ratiōe autē forme vltra pn. ꝛ ver. sed quid si mādato. ꝑ Rof. rem ratā haberi. ver. si etiā eēt sigillū credit̄ etiā sigillo capituli vt extra de ap. c. significauit. ꝛ cuiuslibet cōuentus ex̄ de ꝓba. c. iij. loco circa qꝺ quidam doctores distinguunt aut sigillum est publicum. vt epi capituli vel ciuitatis ꝛ fidem facit per ꝓcalle. iura aut priuate ꝑsone ꝛ tunc semiplenā fidem facit. vt. ff. de proba. l. fin. ꝛ ibi in glo. facit etiā rem dubiā ita qꝺ ꝓcura. cū satisdatione admittit̄. vt. s. de procura. l. j. si aūt sigillum priuatū eēt sub testimonio publico tunc plene ꝓbat. vt. j. de seruo cōi ma. l. j. §. sinautē socius. ꝛ ita intelligatur. d. l. si ꝓcur̄. ff. de ꝓcura. Et est notandum qꝺ nō solum ꝓprio sigillo potest quis sigillare: sed etiā alieno. vt instituto de testis. §. possunt. ꝛ. j. de testis. l. fin⁹ ꝛ dicto. c. si canonici. in textu ꝛ glo. qñ aūt alieno sigillo sigillat̄ oporteret cōstare sigillantē sigillasse alieno sigillo al's fidē non faceret contra eum. Sentit etiā hic Odo. qꝺ qui sciēter sigillū suum apponit videat̄ cōsentire p. l. ff. de pigno. l. fideiussor. §. pater. in fine. fideiubendo etiā videt̄ qs cōsentire. vt. j. de euict. l. exceptione. nō ex eo qꝺ sit testis in aliquo negotio. vt. ff. de lega. ij. l. tytia. §. lucia. ꝛ ibi in glo. de tuto. vide. j. de admi. tuto. l. si nō scripsisti. ꝛ. ff. qñ ex facto tutoris. l. post mortē. ꝛ qs actus inducat cōsensum hꝰ notatur ꝑ Dy. de regu. iur̄. c. qui tacet. et c. is qui tacet. lib. vj. ꝛ in. l. gaius. de pigne. act. In gloss. vlti. in fine solu. vt ibi notat̄. vel ibi vt testis subscripsit hic approbando contractum. Jaco. ꝛ Fran.

Venditrici. Successor nō pōt irritare factū eius cui successit. h. d. ꝛ ad hoc sepe allegat̄ de quo dixi. s. de restitu. mili. l. q̄ a patre. ꝛ de legib⁹. l. digna vox. Item colligit̄ ex tex. ꝛ glo. aliud vtile ad qꝺ sepe allegatur. qꝺ si cui cōpetant plura iura ꝑ eodem negotio puta actionis ꝛ exceptiōis vni renuntiando tacite vel expresse non fit sibi preiudicium in alio qꝺ est satis notabile. In gloss. secūda ibi nouo domino ꝛ ꝫm hoc in prima parte volebat vendicare vt propriam ꝛ nō potest quia non erat domina. In secunda vt heres dñi ꝛ tunc dictio venditrici coniungitur verbo licet Fran. In glo. vltima ibi ius suum vbiqꝫ durare. Et qꝛ exceptio cōpetit ad rei defensionem actio vero ad interesse. Jaco. bu.

m **Mancipia.** Ibi vendidit ex pacto vel ex lege. vt. j. l. ꝓxima.

Sancimus. Utilis est ꝛ continua huius. l. materia ꝛ pncipaliter tradit̄ q̄ cōtineant̄ appellatione alienatiōis si ꝓhibeatur a lege testatore vel pacto cōtrahentiū nō autē an valeat si contra fiat licet glo. hoc prosequatur. ꝛ Azo. in summa. e. §. de ꝓhibita. vbi est in effectu qꝺ in glo. Sed de hoc plenissime notaui ꝛ in glo. notat̄. s. de condi. ob causam. l. ea lege. redeundo igitur ad principale intentū huius. l. dicendum qꝺ de ꝓprio ꝛ stricto significato vocabuli alienationis continentur solum ea ꝑ que transfert̄ dominiū. vt. j. de fun. do. l. j. in fi. ꝛ ibi in glo. large autē sumendo locū habet hec lex ꝛ de hoc bene notatur per Hof. in summa de rebus eccle. nō alie. vltra prin. ꝛ e. ti. c. nulli. ꝑ Ber.

per Her.⁊ Inno.in summa feudoꝝ.qui.mo.feu. amittatur.§.⁊ qd dictũ est de alienatiõe in qõnibꝰ Rof.viij.q. Itẽ venditionis appellatiõe de stricto significato cõprehẽdit solũ talis cõtractus vt ptз ex titu.de emt.⁊ vẽd. In largo aũt continet oĩs ꝯtractus dñij translatiuus vt.ff.quibꝰ modis pignꝰ vel hypo.soluitur.l.sicut re corporali.§.vẽditionis.cũ ꝯcor. ibi in glo.allegatis.⁊ ita notat in glo.ff.de statulibe.l.statuliberi a ceterз.§.fi.hoc intelligit Cy.ſm Pe.cũ ꝓfert a lege secus si ab hoĩe. Sз cõtra hoc videt glo.ĩ.de vsucap.ꝓ emtore.l.ij.de quo dicyt ibi dixi.⁊.ĩ.de fideicõmissis.l.voluntas.Cy.in additionibꝰ. Item oppono hic dicit appellatione alienationis cõtineri pignoris obligationẽ ⁊ ad hoc.ff.que res pigno.obli.possunt.l.j.§.eam rem de pigno.l.sed qd ad eas res.§.j. Sз cõtra videt qꝛ ꝓcur. generalis nõ potest vendere sine speciali mãdato vt.ff.de procura.l.ꝓcura.totoꝝ.sed pignori obligare sic.vt.ff.de pigñ.act.l.solutũ.§.fi.⁊.l.seq. Idẽ in eccl'a.s̃.de sacrosan.ec.aut.hoc ius porrectũ. Itẽ q ꝓhibet.ĩ.certos cõfines emere nõ ꝓhibet pignori accipe.ff.de pigno.l.in quoꝝ finibꝰ.⁊ ibi in glo.⁊.e.titu.l.lex vectigali.⁊ de hoc in summa feudoꝝ quibꝰ modis feudum amittat.§.nõ solum.ꝓhibet venditio dicendũ qd de stricto significato verbũ alienatiõis nõ cõtinet pignus sed largo sic ꝑ hoc.ĩ.de predijs minoꝝ nõ alie.⁊ statim subijcit vel obligãdis Cy. Et predicta faciunt si duo barones cõuenerũt nõ acqrere vnus in districtu alterius vtrũ possunt acqrere pignus vel hypothecã. Cy.dicit Pe.tenere qd nõ ꝑ hãc.l.qꝛ nõ potest alteri acquiri nisi ab altero auferat.vt.ff.ex qbꝰ causis ma.l.nec vtilẽ Iac.de ra.distinguit qd si res est pignorata ꝓ tãta summa qd verosimile sit debitorẽ nõ luere tunc videatur factũ ꝯtra ꝓmissionẽ:al's nõ ar.ff.de leg.iij.l.q habebat.⁊ de supel.lega.l.legata.§.fi.Cy.in additionibꝰ qd nõ videat fieri cõtra ꝓmissionẽ facit.s̃.de pigne.act.l.pignus.⁊ de reg.iur.l.neqꝫ pignꝰ.⁊ qd.s̃.dixi. Itẽ notandũ ꝙ alienatiõe ꝓhibita simpliciter põt alienari frãtri.vt.ĩ.de fideicõ.l.volũtatis.ff.de leg.ij.l.peto.§.fratre.vbi de hoc ⁊.ĩ.de scdis nup.l.antepe.⁊ idẽ in feudo vt in sũma feudoꝝ qbꝰ modis feudum amittatur.§.qd dictũ est. An legatum cõtineatur sub verbo alienatiõis no.eo.titu.§.legare. An alienatione ꝑ testatorẽ ꝓhibita possit fieri diuisio vide in libello disputatorio Pilei.xxiij.quarta rubrica licite diuiditur qd distrahi prohibetur ⁊ sequẽtibus rubricis qñ alienatio ꝓhibetur a testatore nõ extendit vltra ꝑsonã cui facta est ꝓhibitio et ideo heres eiꝰ põt alienare nisi sit de herede dictũ expresse vt in aut.de restitut.fideicõ.§.nos igit.col.ix.⁊ ibi in glo. An intelligãtur alienata q̃ sunt alienata solũ quo ad possessionẽ dixi.s̃.e.super rubrica ⁊ notatur per Inno.extra de re.ecc.non alie.c.epi. que gl.nota.est in ista materia. De alienatiõe prohibita a iudice dixi.d.l.ea lege.s̃.de cõdi.ob causam. An ꝓhibita alienatione sit ꝓhibita datio in feudum plene notatur in vsibus feudoꝝ de capi.cõr.c.j.§.preterea. Appellatione alienationis cõtinetur confessio solutionis ⁊ debitoris vel pignoris liberatio.ff.que in fraudẽ creditorũ.l.j.in fine.⁊.l.ij.quod est notãdũ. An ꝓhibita venditione videatur ꝑmutatio ꝓhibita dicit od.quod non ꝑ.l.j.de p̃dijs curialium.l.fi.⁊ ibi notatur ꝑ eum ecclesia em̃ potest ꝑmutare nõ alienare extra de rebus ecclesie nõ alienan.c.j.s̃.de sacrosan.ecc.aut.sed ⁊ permutare ⁊ aut. Item sibi inuicem.⁊ ad hanc materiã facit dicto titulo de rebꝰ ecc.nõ alienã.c.hoc cõsultissimo.lib.vj.cũ ibi notatis. An ꝓhibitꝰ alienare possit ad longũ tp̃s locare dixi.s̃.sup Rubrica. Sumitur etiã verbũ alienatiõis aliter quo ad multa in tractatu de alieñ.iudi.mu.cã facta ꝑ totũ.⁊ in ꝓhibitiõe alienatiõis rei litigiose vt.ĩ.de litigiosis ꝑ totũ.⁊ in aut.de litig. Itẽ querit Cy. si vendo tibi domũ hoc pacto qd nõ exeat de manibꝰ tuis vtrũ possis alij seorsum a te cõmodare vel locare ⁊ videt qd sic qꝛ manumittere est extra manũ mittere vt.ff.de iusti.⁊ iure.l.manumissiones.sed rei cõmodate ⁊ locate dñium retinent.vt.ff.cõmo.l.rei ⁊ locati.l.nõ solet ipse tenet cõtrariũ qꝛ ista verba extra manũ ponere est largũ vñ deponere est extra manũ ponere. vt.ff.depositi.l.j.in p̃nci.⁊ ꝑ hoc.ĩ.de furtis.l.apud antiquos vltra principiũ. Vltimo querit si pactũ est appositũ de nõ alienãdo ⁊ si alienet qd deueniat in tytiũ vtrũ tytio actio querat ⁊ videt ꝙ nõ qꝛ alteri stipulari ⁊c. dic ſm Pe. qd acqrit ei vtilis. vt.ĩ.de dona.q̃ sub mõ.l.quoties.Cy. Sed quero vtrũ in rebꝰ alienari prohibitis possit cõtrahi pignus pretorium vel iudiciale. hec questio satis bene discutitur dicta summa feudoꝝ dicto titulo quibus modis feudum amittat.§.posset queri.⁊.§.sequẽtibꝰ. Et videt ꝙ nõ ar.ĩ.de executiõe rei iudicate.l.stipendia. q̃ res pignori obligari possunt.l.specie.⁊ qꝛ cũ nõ possit contrahi pignus cõuentionale.vt hac.l.nec iudiciale vel pretoriũ ar.optimũ.ff.de fideicõmis.liber.l.rogo. in fine. In cõtrariũ videt.ff.de re iudi.l.cõmodis.⁊ qꝛ vbi alienatio ꝓhibetur intelligendũ videtur de voluntaria nõ de necessaria.ff.de fundo dot.l.j.qd bene facit ad ꝓpositũ.ff.fami.ercis.l.alienatiões.de fideicõ.lib.l.cũ fidei.⁊ ibi in glo.⁊ de leg.iij.l.pl.primo rñso.res etiã eccl'ie alienant ex causa necessitatis.vt.s̃.de sacrosan.ec.aut. hoc ius porrectũ.⁊.l.sancimus.⁊ res minoris.ĩ.de predijs minorum.l.ob es.ff.de rebus eorũ.l.iij.§.j.⁊.l.si pupilloꝝ.§.j.⁊ hãc vltimã credo veriorẽ maxie si nõ sunt alia bona ex qbꝰ satisfieri possit creditori vt notat.d.l.cõmodis.⁊.l.stipendia.⁊ ꝓ hoc bñ facit d.l.pater.ij.rñso de leg.iij.⁊ in lõbarda de debitis ⁊ gaudimonijs.l.si qs hõ liber.⁊ si forent bona feudalia creditor retinebit in vita vasalli arg.ĩ.cõia de manumis.l.vnica.iij.rñso.⁊ ita sentit Azo in summa qñ decreto opus nõ est.§.itẽ in possessione. q̃ oĩa faciũt qd si statuto ciuitatis caueat qd alienatio rei imobilis nõ possit fieri in nõ subditũ iurisditioni ciuitatis sicut est cõmuniter in oĩbus ciuitatibus qd non obstante tali statuto si aliquis nõ subditus esset creditor alicuius subditi possit petere se mitti in possessionẽ rerũ imobiliũ illius debetoris ⁊ sibi in causaз iudicati assignari ꝑ iura predicta ⁊ eodẽ modo si essent duo fratres habentes patrimonium cõmune quoꝝ vnus esset subditus quia laicus alius nõ quia clericus qd possint nõ obstante statuto prouocare ad diuisionem et laicus prouocatus possit cũ fratre diuidere qꝛ talis diuisio est necessaria vt predictuз est ⁊ ꝓ hoc.ĩ.de fun.dota.l.ij.imo qd plus est vidi peritos sentire ⁊ credo qd bene qd tale statutũ inquãtũ cõplecteret clericos nõ valeret qꝛ esset ꝯtra libertatẽ eccl'ie.vt.s̃.de sacrosan.ecc.auc.cassa. In glo.qꝛ hoc pacto ibi de pactis.l.nemo.vel ſз Odo.l.nemo.apponebat pactũ qd qs nõ vẽderet rẽ suã hic autẽ de nõ alienãda re quã tradebat ꝓhibẽs alienationẽ q rei sue põt apponere legẽ suã quã vult.vt.e.titu.de pactis.l.in traditionibus. Odo. In glo.hec nõ sunt.in fi.so.vt ibi not.⁊ dixi.s̃.vel dic qd nomẽ alienationis ⁊ venditionis sumit large vt hic aliqñ stricte.vt.s̃.dixi.vel dic aut ꝓhibetur alienatio vel venditio simpliciter ⁊ obtinet qd hic dꝛ aut determinate ⁊ ſm qd vt ratione dotis vel ratione certe cause vel persone ⁊ tũc obtinet secunda opinio.vt.⁊.ĩ.de iure emphi.l.fi.de fundis patrimo.l.j.de predijs curialiũ.l.fi.ff.de pigno.l.si is qui.§.fi.⁊ arg.de rebus eorum.l.si pupillorũ.§.si pretor. In glo.nam permittit.in fine. Item seruum.e.causa fideicõmissi manumitti. vt.ff.de fideicõ.liber.l.nõ tantũ.ij.rñso.

De cõmuniũ rerũ alienatione. Rubrica.

Si nulla. Vide Azo.in summa ibi ꝓ portiõe hoc ideo dicit qꝛ ꝓ parte coheredũ vendentium nõ est necessaria vsucapio vel prescriptio cũ iam sit translatuз dñiuз.vt.ĩ.e.l.falso. Itẽ adducit lex istaꝛ glo. ad qõnẽ quã nota.s̃.de cõpensa.l.fi.de illo q vendidit possessiones suas vtruз mobilia veniant in venditione de quo dic vt ibi dixi.Cy.

Multum. In glossa prima ibi si sciat alienã subaudi et vendidit vt suam. Si autem alienam vendidit vt alienam dic vt notatur supra si aduersus fiscuз.l.edicto.§.j.de fide instru.⁊ iure haste fiscalis.l.si intra.lib.x.

Rem alienam gerentibus ⁊c. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo.in summa.e.in gloss.vlti.ibi.l.tutor.§.fin.immo:§.j.

De pactis inter emtorẽ ⁊ venditorẽ. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azonẽ in sũma.e. Si adijciat pactũ de recedẽdo a vẽditiõe ⁊ nõ adijciat tempus vsqꝫ ad qd recedi possit dixi.ĩ.eod.l.j. De multis pactis emtionũ.vide.ĩ.eo.l.ij.⁊ vide etiam.ĩ.eodem.l.cõmissorie.⁊ quod nota.in glo.ĩ.de pactis pigno.l.j.

Si ea lege. Ibi vendidisti et tradidisti sub pacto qd sequit. Quid si pactuз fuit qd si cõtractꝰ displiceret liceret cuilibet cõtrahẽtiũ recedere sз dictũ nõ fuit vsqꝫ ad qd tp̃s dic qd vsqꝫ ad.lx.dies.vt.ff.de edili.edicto qd si nolit.§.penul.⁊ notatur ꝑ Her.extra de pigno.c.illo nos.in tertia glos. que incipit cum contractus ⁊ idem innuit glo.ff.de rescin.ven.l.si conuenerit.⁊.ĩ.de edili.ac.l.penul.

Si fundum. Cõcor.s. de vsuris.l.si ea pactione.⁊ talis forma ɔtract⁹ multũ frequẽtatur bergomi ⁊ tenetur heres emtoris seruare etiã minor ⁊ sine decreto vt.j.qñ decreto opus nõ est.l.j. Et notandũ ꝙ si emtor q emeret ꝑm formã huius.l.esset vsurarius⁊ res esset maioris pretij qꝺ tũc talis contractus presumeret pigneraticius. vt plene dixi.s.plus valere qꝺ agitur.l.emtione. Sed quid si emtor esset vsurarius re vera tamen emeret fundum viliori pretio et sine aliquo pacto postea statim locat venditori ⁊ in instrumẽto inuestiture apponit pactũ ꝑm formã huius.l. Nunqd talis contractus presumeretur pigneraticius puto qꝺ sic maxime si incõtinẽti fiat inuestitura in qua opponit tale pactũ qꝛ tunc istud pactuz videtur inesse venditioni qꝛ q̃ incõtinẽti fiunt ⁊c.vt.ff.si cer.pe.l.lecta.⁊ s.de pactis.l.petens. ¶ Sed nunqd talis inuestitura valebit ita qꝺ fictum in ea cõuentũ peti possit videt qꝺ nõ qꝛ cũ cõtractus presumatur pigneraticius vt dixi pignus in bonis debitoris manet.vt.s.de pigne.act.l.pignus. ⁊ cõductio rei ꝓprie nulla est vt.j.locati.l.qui rẽ ꝓpriã. Itẽ videt qꝛ possessio fundi tradita fuit emtori ergo rõne possessionis potuit pignus conducere ⁊ precario rogare.vt.ff.de pigne.act.l.cũ ⁊ sortis.§.fi.⁊ ibi in glo.⁊.l.si pignus. ⁊ de cõtrahen. emt.l.qui fundum.ij.ꝑ quẽ textũ ⁊ glo.de facto obtinui inuestiturã talẽ valere licet cõtractus venditionis presumeret pigneraticius. ¶ Itẽ quero vendo tibi predium meũ ⁊ constituo me tuo nomine possidere ex quo intelligor possessionẽ transferre. vt.ff.de rei ven.l.quedam mulier.⁊ de acqui.poss.l.qꝺ meo.nõ soluisti integrũ pretium sed adhibui fidẽ de parte pacto adhibito qꝺ in casu quo nõ solueres in termino statuto retinebam in me dñium ⁊ possessionez predij quousqꝫ integre solueres nunqd virtute talis pacti habeã dñium ⁊ possessionẽ videtur qꝺ nõ qꝛ cõstituendo se tenere vt predixi tradidit dñium ⁊ possessionẽ ergo pactum postea subsequens nõ sufficit sine retraditione.vt.s.l.ꝓxima.⁊ dixi.s.de pactis.l.traditionibus. et pro hoc infra.l.ꝓxima. In cõtrariũ videt qꝛ ex predicto pacto reseruationis seu retẽtionis dominij prima traditio dominij ⁊ possessiõis videatur facta sub conditione si pretium integre soluerez. vt.ff.de acq. posses.l.q absenti.§.j.⁊.l.si me in vacuam.§.j.in fine.ibi qꝛ quodãmodo sub conditione de possessiõe recessit ⁊ videtur expressum.ff.de precario.l.ea que.⁊ facit.ff.de cõtrahen.emt.l.peñ.§.fi.⁊ de periculo ⁊ cõmodo rei ven.l.serui emtor.⁊ qꝺ notatur ꝑ Azo.in summa huius tituli.§.item pactorũ.⁊.§.pactum. fine lex ibi tunc em ratione dominij retenti ⁊c. Sed vsqꝫ ad qꝺ tꝑs poterit offerri pecunia ⁊ pacto huius.l.quidã qꝺ semp ꝓpter verbũ quocũqꝫ tꝑe qꝺ est in tex.alij vsqꝫ ad.xxx.annos qꝛ tãto tꝑe actio tollit.vt.j.de ꝑscrip.xxx.an.l.sicut. Alber. vsqꝫ ad.xl. adinstar creditoris posterioris offerẽtis priori.vt.e.titu.l.cum notissimi.§.eodem. Alber. In glo.j.in fine de hoc dicut dicã.j. de condi.insertis.l.fi. Cynus.

Commissorie. Querit Od.s.l.ꝓxima. vtrũ pactũ.l.cõmissorie locũ habeat in alio cõtractu quã vẽditionis puta in donatione locatione ⁊ similib⁹ ⁊ dicit qꝺ interrogatus a quodã scholari respondit qꝺ nõ qꝛ leges de tali pacto loquẽtes solum de venditione loquuntur.dicit tamẽ qꝺ si dominum vel possessio sub tali cõditione ⁊ pacto transferretur qꝺ valeret.vt.ff.de acqui.posses.l.q absenti.§.j. Querit dñs Gui. nunqd ex pacto.l.cõmissorie cõpellet emtor precise ad retraditionem rei⁊ tenet qꝺ nõ ꝑ ea q̃ dixi.s.de act.emti.l.si traditio. Ego puto cõtra qꝛ vẽditor ante traditionẽ remanet dñs.vt.s. de act.emti.l.si ancillam.⁊ ideo nõ est mirũ si nõ cõpellat precise ad traditionẽ ꝑm cõmunẽ opinionẽ venditor autẽ vendens sub pacto.l.cõmissorie nõ transfert dominiũ in emtorẽ.vt hic⁊ pro hoc.ff.de rei ven.l.si quis hac.⁊ ideo si agat ex pacto cõtra emtorẽ ⁊ condẽnet sibi in rei ven.aufert res emtori condẽnato manu militari.vt.ff.de rei ven.l.qui restituere. Dy. reddit aliã rationẽ:scil; qꝛ pacta.l.cõmissorie.⁊ adiectionis in diem inducunt rescissionẽ cõtractus vnde remanet traditio sine causa et dominiũ ad emtorẽ remaneret arg.ff.de acq.rerũ do.l.nunqꝫ. coniuncta lege vrãnius.ff.de fideius. ibi dum dicit vt queadmodum incipere ⁊c.alia autẽ pacta nõ resoluunt ⁊ ꝓpterea nõ inducunt rei ven.ꝑm act.ꝑsonalẽ nisi in casu vt.j.eod.l.cum te. Cy. Item in eo qꝺ hic dicit petitionẽ vsurarũ excludere venditionẽ querit Cy. nunqd hoc sit verũ ex simplici petitione licet nõ sequat effectus exactionis ⁊ videt qꝺ sic ꝑ hanc.l.⁊.ff.de le. cõmi.l.post diem. In cõtrariũ videt qꝺ requirat petitio cũ effectu.vt.ff.de inoffi.testa.l.nihil.⁊.l.si pars.§.fin.pri⁹ dictũ videt notari.d.l.post diem.ꝑ vtraqꝫ opiniõe facit.ff.de mi.l.si filius. de cõtratabu.l.iij.§.fi.⁊.l.si preteritus.⁊ ꝑ hoc faciunt notata j.l.ꝓxima.questione que est talis locaui sempronio molendinum pacto appositio qꝺ locator.j.mensem teneretur reddere rationẽ de oĩbus preceptis ex molendino anno preterito qꝺ si nõ faceret liceret cõductori dimittere molendinũ et libere a cõductione recedere post lapsum dicti mensis conductor remansit in conductione denũtiauerat tamen pluries locatori qꝺ attenderet qꝺ conuenerat ⁊ locator responderat separatũ attendere qꝺ cõuenerat cõductor modo vult recedere de molendino post lapsum mensis queritur an possit dicit Cy. qꝺ Dy. de facto consuluit qꝺ recedere nõ posset quia remanẽdo post mẽsem in conditione videtur renũtiasse pacto qꝺ recedere posset vt hac.l.⁊.ff.locati.l.si fundus.§.eleganter. ⁊ dicta.l.post diez. quia ad positionem vnius contrariorũ intelligitur alterum remotum ⁊ quia electa via per conductorẽ remanendo in conductione videtur recessum a primo pacto recedendi. vt dictis.ll. si filius de minor.de bono.possessio.contratabulas.l.iij.§.fi.⁊ l.si preteritus. Non obstat qꝺ dictũ fuit qꝺ posset post mẽsem quandocũqꝫ libere recedere qꝺ verũ est nisi via contraria esset electa remanendo in conductione per quã sibi preiudicauit in potestate recedendi.vt.ff.de verbo.oblig.l.cũ stipulatus. ⁊ qꝺ ibi notatur ⁊ ita dicit fuisse iudicatũ. Cy. In glo. prima ibi elegit vnum de necessarijs:imo debet dicere vnum ex contrarijs Ibi.l.mater hec lex ꝑm dñm Gui. de suz.nõ concor. sꝫ cõtradicit vt ptꝫ ex textu ⁊ glo.sꝫ dici põt qꝺ ideo nõ videt vnũ eligendo alij renũtiare qꝛ iusta causa vel ignorãtia eũ excusat sed pro concor.ad hanc.l.allegat.s.si seruus extero.l.vna. cũ similib⁹. ⁊.j.de iure dominij impetran.l.ij.

Ubi ea lege. Ibi si nõ precariã.precariam autẽ dare intelligit q dat sub pacto.l.cõmissorie. Postqꝫ emtor nõ seruauit pactũ ꝑm Azo.in summa huius tituli. In glo.sed pure in fine.vt.ff.de precar.l.j.in fine.

Cum te. Not.glo.que distinguit al's esset cõtracturus vel nõ similis glo.j.de rerum permu.l.fi.ex quo apponuntur verba in contractibus ⁊ nõ al's erat factur⁹.ꝑ hoc.j.e.l.fi. ⁊ ꝑm Pe. hec lex nõ hꝫ cõcor. In glo.vltima.in fine. Cy. ꝑm Pe.cõcedit dari etiã cõditionẽ ob cãm qꝛ magis est cõtractus nominatus considerata rei contẽplatione cuius principaliter fiebat contractus.vt.ff.de contraben.emt.l.si donationis.⁊ arg.de statu hominũ.l.qrit hermaphroditum. Cy.

Si a te. Bene facit ad materiã.s.de vsuris accepta₃ ibi soluta.i.a vẽditore emtori tradita Od.in glo.tu vẽditor.in fi.vel hic rescriptũ in totũ perimebat ius emtoris qꝺ firmũ habuisset lapso tꝑe ⁊ ideo nõ valet nisi dicatur nõ obstañ.l. Cy.

Tempore. Ibi conuentionẽ licitam ⁊ nõ iuri contrariã posteriore:sc₃ contraria secus si diuersa vel similis quia tũc vtraqꝫ seruaretur vt not.s.de pactis.l.pacta.

Si quis ita. De materia hui⁹.l.plene dixi.s.de conditio.ob cãm.l.ea lege.ibi multũ eius interest. Nota ꝙ multũ interest hr̃e bonũ vicinũ.ꝑ hoc.ff.de leg.ij.l.si cui fund⁹.⁊ ibi in gloss.⁊ ideo sustinẽdus est paup vicinus ne oppressus potẽtiorem⁊ deteriorem associet ad hoc facit qꝺ dixi.s.pro socio super rubrica. Ibi nisi tali fretus conuentiõe. Nota ad id qꝺ notatur in glo.s.eo.l.cum te.

¶ Si seruus exportãdus veneat. Rubrica.

Siue manus. Euidẽs est ar. qꝺ si bãnitus ex fidentia potestatis sit in ciuitate nõ debeatur premiũ statuti presentãti quasi intelligatur tacita conditio nisi ꝑbannitus veniat de licentia potestatis qui licentiã potest concedere vt plene notaui.s.de his qui ad eccle.confu.l.fi. §.cum autẽ monitus.

Moueor. Sepe allegatur in quo statu te inuenero te iudicabo vt in glo.not.idez facit deus. vt de peni.dis.j.c.nunquid caym.⁊ ibi dẽ hoc ꝑ Archi.qꝺ facit qꝺ clericus nõ inuẽtus in habito clericali priuilegio nõ gaudeat.⁊ ꝑ hoc.ff.de iniur.l.apꝺ labeonem.§.si quis virginẽ.vbi de hoc plenius extra de sentẽtia excõicationis.c.si iudex laicus.lib.vj.facit etiã si dubitetur vtrum aliquis sit ciuis vel rusticus qꝺ iudicetur ꝑm statum in quo inuenitur dũ agitur. Item facit qꝺ si quis negetur filius ⁊ reperiatur instrumẽtũ quomodo emãcipatus fuit ab eo qꝺ presumatur filius sicut hic libertus qꝛ manumissus nisi de ingenuitate

genuitate doceat. Jaco. butri.

Vel exportandus. Cui phibentur maiora ꝛ minora vt hic ꝛ in glo. ꝛ in brocardis de vetitis ꝛ pmissis prima ꝛ secunda rubricella ꝛ plene dicã. ff. de senato. l. qui indign⁹. Itẽ collige illud ouidij qd Dulcis est amor p̃rie ratiõe valentior oĩ ꝛ ideo maior censetur. vt in glo. no. hec vera cum locus interdicitur pacto priuatoꝝ si autẽ sententia iudicis dic. vt. ff. de interdic. ꝛ rele. l. relegatoꝝ. §. interdicere. ꝛ duob⁹ §. seqñ. qd est in iudicibus principis qui habebant generalem iurisdictionem hodie autem cum iurisdictiones distincte sint nullus extra territoriũ suum potest interdicere. vt. ff. de lega. iij. l. j. §. hi quibus. Cynus.

¶ Si mancipiũ ita venerit ne pstituatur. Rubrica.

Super rubrica. Sicut pactũ precedentis tituli duruz est ita istud honestum. ꝛ dic vt in summa. e. Item istud pactum reale est et rem sequitur. vt. j. l. pma. in fine.

Prefectus. Tria habet dicta per se patentia. Cy. Ibi amic⁹ noster. Nota imperatorẽ vocare prefectũ amicũ sic. j. de nup. l. si inuita. ꝛ. ff. de officio prefecti vigilum. l. fi. In glo. vltima ibi. l. latinus. tu dic ẽm Petrum qd tunc per interpellationem in mora constituitur. vt. ff. de verborum obliga. l. si decem cũ petiero. ꝛ. l. eum qui calendis. ꝛ de vsuris. l. mora. in principio ẽm Petrum. Cynus.

Eam que. Colligit glo. cum aliquid prohibetur ꝛ id p qd puenitur ad illud melius colligitur cũ qd phibetur ꝛ ei⁹ simile ad hoc j. de pactis pigno. l. j. ꝛ ibi not. ff. de iudi. l. sed et si restituatur. §. ex quibus. ꝛ extra de regu. iur. l. cũ quid vna via. lib. vj. cũ ibi notatis. Itẽ notandum qd caupona seu tabernaꝫ pstribulum equiparant̃ ad hoc. j. de incestu. nup. l. humilẽ. de adulte. l. que adulteriũ. ꝛ. l. ea que.

¶ Si mancipiũ ita fuerit alienatũ vt pstituat̃. Rubrica.

Super rubrica. Supiores duo tituli respiciũt primus seruitiã alius fauorẽ hic mistim vtrũqꝫ Odo. que sit differẽtia inter seruũ mãcipiũ et famulũ notat̃ p Odo. s. titu. proximo sup rubrica ꝛ plenius p Archi. xxxij. q. vij. c. j. ꝛ vide de materia huius tituli in summa. e. Et qd voluntas morte finiatur nec ad heredem transit. vide. j. eo. l. j. An ad hoc vt pena cõmittatur sufficiat fieri de facto. j. eo. l. ea quidẽ. qd factum representatũ a iure impediat confessionẽ pene ꝛ pulcras questiones circa hoc vide. j. e. l. fi.

Si patrocli⁹. Ibi litigare debuisti nota. intus habes qd extra petis vt. ff. si seruit⁹ ven. l. sicuti. §. sed si querat̃. In glos. vñ iam nõ põt mutare collegit Uber. de bobio qd si filius iurauit nõ ludere sine volũtate p̃ris qd ludere possit mortuo patre sine piurio idem põt dici in phibito alienare sine alicuius voluntate ꝛ qd si statuto caueatur qd bãnitus exire non possit de banno sine voluntate offensi qd mortuo offenso exire possit qꝛ post mortẽ amplius velle nõ possunt. s. de sacrosanc. ecc. l. j. nec talia transeunt ad heredem. vt. ff. de conditio. ꝛ demonstra. l. si ita expressum. Uber. ꝛ p hoc bene facit. ff. locati. l. iiij. extra de rescriptis. c. si gratiose. lib. vj. ꝛ ibi de hoc per Jo. and. ꝛ etiã ardi. ꝛ de officio delega. c. si delegatus. e. lib. vj. ꝛ qd notaui. s. de contrahen. emt̃. l. fi. in fine. In glo. scꝫ in tuũ prẽ iudicium ibi ex constitutiõe diuoꝝ marci additio fuit ꝛ debet continuari ibi finito tẽpore. s.

Si iusta. Ibi cum haberet annos. xxv. Nota iuxta vulgare tu hẽs tot annos qd dixerũt. xl. annos nundũ alibi nõ recolo ꝛ iudei xpo dixerũt. xl. annos nundũ habes ꝛ abraam vidisti. In. l. si is. in gloss. ij. in fine. Uel dic vt colligitur dicta. l. paulus. Cyn.

Siquidem. Respicit secũdam partem Rubrice ꝛ intendit qd pactum regrens iuris effectũ mero facto nõ cõmitti tur ꝛ ita nõ sufficit d facto fieri quo ad pene cõmissionẽ si de iure nõ teneat ad hoc cõcor. cõcor. in gl. posite ꝛ. ff. de seruis exportãdis. l. si vẽditor. de testa. tute. l. iij. in fi. cũ cõcor. ibi in glo. notatis de seruitutib⁹ vrba. predioꝝ. l. inuitũ. s. de act. emti. l. fi. ꝛ qd ibi dixi extra de reg. iur. c. nõ prestat ĩpedimentũ. lib. vj. cũ ibi notatis p Dyn. Joã. an. ꝛ Cardi. Opponit̃ ad hãc. l. qd si remissio fiat cõtra pactũ valeat ꝛ agat̃ ad interesse. vt. s. de cõditione ob cãm. l. ea lege. Sed dicvt hic ꝛ ibi not. ꝛ. s. de reb⁹ alie. nõ alie. l. fi. Itẽ opponit̃ de. l. q rome. §. flauius. de verb. obli. so. vt ibi ꝛ hic no. Ad hãc materiã etiã bñ accedit qd not. ex de elec. c. auditis. vtrũ electio facta de facto ꝛ q̃ nulla est ĩpediat fieri secũdã de quo etiã dixi de opt. le. l. j. in fi. p ꝛ cõtra ad hãc. l. põt colligi ex notatis. ff. de v̾bo. sig. boues. §. hoc sermone. Cõtra predicta oĩa videt̃ sufficere aliqd de facto fieri dato qd de iure nõ teneat. ff. ad turpil. l. j. §. accusationẽ. in fi. de hoc ibi satis dixi ẽm Dy. Itẽ emancipatio de facto facit cõmitti stipulationẽ. ff. de verb. obli. l. quidã cũ filiũ. circa finẽ. Item sufficit impleri cõditionẽ de facto. ff. de condi. ꝛ demon. l. meuius. ꝛ de condi. institu. l. mulier. §. si qs. ꝛ ibi in glo. sunt cõcor. p ꝛ cõtra ꝛ notat̃ etiã p Azo. in summa de institu. ꝛ substitu. §. fi. Itẽ bigamus efficit̃ quis p matrimoniũ de facto cõtractũ extra de bigamis. c. nup. ꝛ ibi de hoc per Ber. ꝛ Inno. ꝛ p hoc etiã. ff. de his q no. infa. l. qd ergo. §. cũ autẽ factũ. ꝛ ibi in glo. ꝛ. j. de execu. tu. l. amplissimi. Itẽ sponsalia de facto cõtracta inducunt publice honestatis institiam extra de sponsalibus. c. vnico. lib. vj. ꝛ ibi p Archi. ꝛ vide qd notatur p Cardi. extra de elec. c. vt circa. lib. vj. circa fi. glo. que incipit singulariter vt predixi. vbi de hoc satis bñ not. Iteꝫ oppono ẽm Jac. de are. de. l. alia. j. de his quibus vt idignis. vbi sufficit de facto fieri quo ad pene cõmissionẽ. Et dic ẽm eum aliud in pena legali aliud in conuẽtionali. In legali loquitur dicta. l. alia que ideo cõmittitur qꝛ fit cõtra ius non ẽm ius. vt. j. de adul. l. eum qui duas. ꝛ ita possunt intelligi p̃realle. l. quid ergo. §. cũ autẽ. ꝛ. l. j. §. accusant. cũ similib⁹. qd est verũ quando p legem prohibetur delictũ nõ al's nam si lex dicat nõ esse delictum nõ sufficit de facto fieri ad penam cõmittendã vt si intendo furari rem meã vel que est habita pro derelicto vel habens voluntatẽ dñi quã habere nõ credo in his eñ casibus nõ cõmittitur furtum quia lex noluit esse delictuꝫ. j. de plagia. l. p̃ses. ff. de furtis. l. falsus. §. qui alienũ. ꝛ. l. inter oẽs. §. recte. Sed in pena cõuentionali nõ fuit cogitatũ de puniendo nudum factum bene puniretur. vt. s. de transac. l. vbi pactum. ꝛ dicta. l. qui rõne. §. flauius. Si vero intelligitur puniri effectus non sufficit de facto fieri nisi ex tali facto effectus sequatur vt hic in dubio presumitur voluisse puniri effectũ non nudum factum argu. ff. de verboꝝ obliga. l. continuus. §. penul. ꝛ ideo solet adijci in contractibus qd nec de iure: nec de facto cõtra veniet quicqd operetur plene dixi dicta. l. fi. s. de act. emti. Jaco. de are. dñs autẽ Old. dicebat aut in conditione deducitur factũ ab oĩ iuris efficacia alienũ ꝛ tunc sufficit de facto fieri vt p̃realle. l. meuius. de conditio. ꝛ demon. ꝛ. l. stichus si heredi. de statulibe. Aut factũ habet terminos limitatos a iure ꝛ tunc aut potest de iure impleri ꝛ hoc casu nõ sufficit ꝛ de facto fieri. vt hic ꝛ. l. hec condicio filie mee. de conditio. ꝛ demon. Aut nõ potest de iure impleri ꝛ tunc sufficit de facto vt ibi Oldra. dñs Jacobus butrigarij. parũ discrepans a Jaco. de are. ꝑcit quoties. l. imponit penam si quid fiat tunc si cõtra fiat etiã de facto locũ habet pena legalis vt. s. de sacrosan. eccle. l. iubemus. §. sane. ibi eñ alienatio irritatur ꝛ tamen economus ꝛ alij puniuntur vt ibi patet ꝛ ad hoc facit p̃realle. lex eum qui duas. j. de adulte. Si vero pena conuentionalis apponatur si cõtra fiat tunc aut illud respicit merũ factũ ꝛ cõmittitur pena etiã si solum de facto contra fiat vt hac. l. ꝛ. l. stipulatio ista. §. sed quatenus. ff. de verbo. obli. ꝛ ibi in glo. Et predicta locũ habent quãdo loquimur super certo: scꝫ illud esse prohibitũ respectu iurꝫ vel facti. In dubio an respiciat ius vel factũ aut illud phibitum potest cõmitti p iuris effectũ ꝛ tunc nõ cõmittitur p merũ factũ. vt dicta. l. stipulatio. §. sed quaten⁹. aut nõ potest cõmitti p iuris effectũ ꝛ tunc aut illud non cõmitti interest aduersarij ꝛ cõmittit̃ mero facto. vt dicta. l. vbi. s. de transact. cũ ibi notatis. ꝛ sic intelligitur ẽm Pe. ff. rem ra. ha. l. si sine. §. cũ autẽ. Cy. aut nõ interest de facto cõmitti ꝛ tunc mero facto non cõmittitur vt hac. l. Jaco. butrig. ꝛ. ff. vt lega. no. caue. l. licet. ꝛ ista solutio pbatur ff. de seruis exportandis. l. si venditor. in prin. si recte intelligat̃ ẽm Pe. Cy. Jaco. autẽ de beluiso. d. l. vbi de transa. notat aut est actum qd pena cõmittatur tam de iure q̃ de facto ꝛ cõmittitur qualitercũqꝫ fiat cõtra. aut qd cõmittatur de iure tantũ vel de facto tantũ ꝛ tunc seruatur qd actũ est. vt. ff. de verborũ oblig. l. venditores de libe. leg. l. petitor. ꝛ notat̃. j. de euict. l. j. Aut est dubiũ ꝛ tunc dic aut põt cõtrauenire tam de iure quã de facto ꝛ eo casu nõ cõmittitur pena in dubio nisi de iure contrafiat. vt dicto. §. quesituꝫ. in. l. stipulatio ista. ꝛ arg. ff. qd qsqꝫ iur. l. j. §. fi. ꝛ arg. in aut. de here. ꝛ fal. §. his igit. Aut põt ꝯtra

peniri tm̄ de facto ⁊ nō de iure tūc aut interest stipulatoris nō fieri cōtra etiā de facto ⁊ tūc etiā in dubio cōmittat̄ pena q̄ȝ id tacite videt̄ esse actū vt pene adiectio aliquid operetur. vt. d. l. vbi. s. de transac. ⁊. ff. e. l. pacto cōuēto. ⁊. d. l. q rōne. §. flauius. Aut nō interest qḋ nō fiat cōtra de facto ⁊ tūc nō cōmittitur vt hac. l. cū similib⁹. q̄ȝ nō videtur actum nec cogitatū de facto al's secus si cogitatum esset. vt dicto. §. flauius. Jaco. de belui. Et faciunt predicta ad questionē si promisi aliquid illicitū vel impossibile sub certa pena vtrū si non fiat cōmittat̄ pena de quo dic. vt nota. per Dy. extra de reg. iur̄. c. nemo potest ad impossibile obligari. circa finem. lib. vj.

Si puella. Libertas representata p legē impedit pene cōmissionē. h. d. ⁊ cō cor. ff. de manumis. l. cām. §. j. Dy. Ibi euestigio aliter accipit̄. ff. de neg. gest. l. diuortio. Cy. Ibi factū ſ; l. contractus implendus. i. postq̄ manumittere debuit et non manumisit. Et facit hec lex ad determīationē triū qōnū quas facit Py. in qōnibus suis prima est si pmisi tibi dare centū qn̄ tytius decederet si interfect⁹ fuerit an teneat̄ ⁊ determinat qḋ nō ⁊ est tertia in qōnib⁹ suis. Scḋa questio est cū dn̄s imperator transitū faceret iuxta qḋdā monasteriū vt credebat̄ monachi pmiserūt cuidam baroni centū floreñ. vt eos defensaret a gentibus impatoris impator mutato cōsilio aliunde transiuit ille baro petit floreñ. queritur an habere debeat ⁊ tenet qḋ nō lxxi. qōne que incipit impator cū transitū faceret. Tertia q̄stio est quidā habebat domū ruinosaȝ ex qua vicini dānū timebāt dederunt eā cuidā magistro ad destruendū certo pretio q̄dam nocte domus ruit sine dāno vicinoꝝ. queritur an ille magister debeat habere salariū determinat qḋ sic p hāc. l. quasi representatū sit factū magistri vt quia de effectu cogitatū videtur ⁊ est lxxxi. in questionibus suis. ad hoc faciunt notata. s. l. pxima. ⁊ j. de dona. ante nup. l. ij. vlti. glos. Jtē ad aliam quā format hic Cy. Si abbas promisit annuā pensionem clerico donec prouideret sibi de beneficio si puideat sibi p alium vtrum sit liberatus ⁊ videtur qḋ sit q̄ȝ non refert p quem fiat. Jn cōtrariū videtur text. coniuncta glo. ibi posita. ff. de verb. obli. l. cū seru⁹. Sed ibi de obligando agitur hic deliberando Cyn. ⁊ dic plene vt ibi dixi. Jn glos. prima ibi de manumissionib⁹ cū minor. immo incipit causaȝ minor. Jn glos. vltima. in fine. so. vt ibi notatur. vel ibi mutauit voluntatē quo ad dn̄uȝ hic quo ad libertatem. Jaco. de belui.

De edilitijs actionibus. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azonē in summa. e. pene. ⁊ Rofre. de actione in factū edilicia ⁊ in speculo de act̄. ⁊ vē. §. nūc videndū restat de rescindendis venditionib⁹ vbi sunt pulcre questiōes de ista materia si qs fideiubeat pro famulo qḋ nō dānificabit dn̄m valet. vt dicā. j. e. l. iij. an in liberȝ locū habeat j. eo. l. penul. Querit Cynus. j. e. l. penul. vtrum redhibitoria ⁊ quāto minoris sint propria noīa actionū vel cognomina sicut de peculio ⁊ similes ⁊ prodest hoc scire quia si essent actiones stricti iuris essent cum non numerentur in. §. actionum. si sunt cognomina tales sunt quales actiones quibus coherent ⁊ qḋ sint cognomina innuit hic glos. dum dicit ex emto redhibitoriā ⁊ Azo in summa. e. ⁊ Jac. de are. hoc tȝ Pet. tenet qḋ sunt ppria nomina ⁊ si essent cognomina essent adiacentia actionis sed actio in factū vilis nature est ⁊ nō adiacet alij actioni ſ; dat̄ cum alie deficiunt. vt. l. quoties. de prescrip. ver. Sed ita est qḋ actio in factum quādoq̄ cōpetit loco redhibitorie. vt. ff. e. l. edi les. ij. §. vendendi. ⁊. l. qḋ si nolit. §. penul. ⁊ actio in factum alij nō adiacet vt dixi ergo ⁊c. et ideo Joannes in arbore eas posuit in numero actionū. Cynus.

Si non simpliciter. Jn gl. vt. ff. e. l. illud. in fi. ipsi⁹ glo. vel dic qḋ hic vēditor tenet̄ ad totale dānū pter eius dolum ⁊ scientiā. p. sy. Jtem vide qḋ notaui. ff. e. super rubrica. ⁊ de actione emti. l. iur̄. in prin.

Cum proponas. Jn glo. ibi de calū. l. annus. ⁊ de isto vtili tpe plene dixi. s. de tēp. in itē. resti. l. fi. ⁊ not. in. l. ann⁹. ff. de calūniatorib⁹. ⁊ quā gl. approbat hic Cy. ⁊ dicit pone reveritatē. ⁊ de hoc etiā approbat̄ in glo. ff. e. cū sex. Cyn.

f Si apud. Scḋm gloss. expone apud. i. ad. vel dic proprie apud dn̄m scȝ existens ⁊ expone non doceatur fuga. i. non doceatur fugisse et ſm hoc expone: idest verum pro certo ⁊ sic nō habet locum ſm hoc glo. q̄ȝ tunc ⁊c. sed ſm glo. expone verū p ſ; Ol. Ibi posteriores ibi post venditionē ⁊ ante traditionē cōtingētes ⁊ in fuga. vt insti. de cōtrahē. emt̄. §. qḋ si fugerit ⁊ est ſm Odo. notabilis hec lex in ista materia qḋ si emtor nō pbat vitiū fuisse tpe venditionis absoluitur venditor p. l. istam. ⁊ ad hoc. s. de periculo ⁊ cōmo. rei ven. l. j. ij. rn̄so. Cyn. tamē ſm Pe. dicit qḋ si vitium appareat ortū statim post vēditionē tūc pter vicinitatē presumitur est cōtra vēditorē arg. ff. de priui. creditor. l. si neutri. §. fi. qḋ est notabile. Cy. Jtē est arg. in. ij. rn̄so. l. ista cōtra illos qui pmittunt p scutiferis ⁊ famulis qḋ erunt legales ⁊ nō facient fraudem dn̄is qḋ ex tali pmissione teneantur nō obstā te qḋ alienum factum promittere videantur. Jn glo. prima licet hec glo. in se vera sit tamen nō est bene amica litere sed sequens parua glo. que exponit qḋ seruus nunquā fugerat ante venditionē penes venditorē. Odo. Licet glo. hic ⁊. ff. de act̄. emti. l. iur̄. in princi. et in multis alijs locis teneat qḋ due sunt actiones quāto minoris ciuilis ⁊ pretoria tamē ſm Petrū nō est veruȝ nec iure reperit̄ aliqua ciuilis qḋ probat p hanc. l. ibi qua rōne eo nomine cū venditore eiusdem congredi possis nō possum aīaduertere si ergo impator hoc nescit aīaduertere ergo nec alius. Preterea id ex quo mouent̄ glo. faciēdo differētiā quāto minoris cēt emtur⁹ ⁊ quāto minoris res est nō faciūt differentiā aliquā imo idē videt̄. vt. ff. ad. l. fal. l. pretia. ⁊ de condictio. furtiua. l. si seruus. Preterea lex expressa est que dicit qḋ quāto minoris esset emtur⁹ agitur actiōe pretoria. vt. ff. de act̄. emti. l. iur̄. §. si vo ignorās coniuncto. §. si tytius. ad finē. in. e. l. ⁊ sic ptȝ glo. Rof. qui de hoc notat de actio. quāto minoris ciuili ⁊ aduocatos in hoc nō bene sentire ſm eū Cyn. predicta sunt vera in redhibitoria ppria. est em̄ quedā impropria de qua habetur. j. e. l. si predium. Cy.

Si predium. Vide notata. s. de pactis inter emt̄. ⁊ vē. l. j. ⁊ collige ex l. ista hanc act̄. locū habere in reb⁹ mobilib⁹ imobilibus ⁊ se mouentib⁹ vt ⁊ late notat̄ in summa. e. §. locū habet hoc edictū ⁊. ff. e. l. j. in prin. in glo. vbi querit̄ vtrū locū habeat in libris corruptis vēditis vbi glo. ⁊ hic Odo. tenet qḋ si in tm̄ sunt corrupti qḋ nō expediat eos habere locum habeat vtilis: al's nō. ⁊ idem Azo in summa dicto. §. locū habet. dn̄s Ric. tenebat contrariū dicens qḋ libri cōtinentur appellatione rerū simplarū. in quibus hec actio locū nō habet. vt. ff. e. l. si tamen. §. fi. Jn glo. §. resolutiua. in fine. so. vt in qualibet earū notatur. vel dic qḋ. l. iij. nō est cōtra. imo cōcor. quia hic ibi fuit pura sed sub conditione resoluenda est tamē contra q̄ȝ hic datur actio in factū ibi ex emto sed hic displicuit pter vitiȝ rei vt sic faciat ad titulū ibi ob aliā causaȝ vel sine aliq̄ cā. ad. §. penul. rn̄deo q̄ȝ ibi fuit cōditionalis hic pura sed sub cōditiōe resoluenda. vt ibi not. Jaco. de bel.

De monopolijs. Rubrica.

Super rubrica. Utilis est ⁊ bn̄ expositus ⁊ omnia verba rubrice p Azo. in summa. e. Collegia tn̄ ⁊ societates artiū clādestine sepe faciunt cōtra hūc titulum ⁊ vniuersitates rusticorum contra ciues habentes possessiones in eorū territorio sicut vidi de facto fieri p quandam cōmunitatē que ordinabat qḋ nullus debet dare dānum tali ciui in possessionibus suis sub pena sol. x. quo ordinamēto facto oēs vicini intelligebant qḋ null⁹ debebat ei laborare nec iuuamē aliqḋ prestare q̄ȝ sic clā preordinauerāt iter eos in fraudem huius tituli q tn̄ male seruat̄ ⁊ tn̄ vtile esset ciuitatib⁹ seruari qḋ quasi impossibile est pter potētiā societatū ⁊ collegiorū nisi ex toto dissoluerent̄ ⁊ improbarentur qḋ vtile crederē. Et ad declarationeȝ huius tituli facit qḋ notaui. s. de his qui ad ecclesiam confugiunt. l. denuntiamus. in vsibus feudorum de pace iuramento firmāda. §. cōuenticulas. ⁊ ibi in glos. xi. q. j. c. coniurationū. ⁊. c. cōspirationū. cū plurib⁹ seq̄ntib⁹. c. extra de testibus cogen. c. fin. ⁊ ibi in glos. ⁊ plenius de verbo. signi. c. constitutus. §. j. lib. vj. ⁊ ibi per archi. Jo. an. ⁊ cardi. ⁊ Host. in summa de sindico. §. que societas. ver. primo ⁊ scḋo ⁊ seq̄. ⁊ accedit. ff. ad. l. iur̄. de vi priuata. l. ex senatusconsulto cum ibi notatis. Sed videtur huiusmodi monopolia concessa iure canonico. vt extra de appel. c. significāte. circa princi. Sed dic vt ibi notatur p Jnno. in ver. omniq̄ repete data licentia. Et nota crimina posse denuntiari sine pena vel aliquibus expensis quod facit pro consulibus villarum qui ex forma statutorū teneantur denuntiare maleficia in eorū territorio cōmissa qḋ non teneantur aliquid soluere notarijs maleficiorum ⁊ dato qḋ maleficium nō reperiatur vel probetur qḋ ex hoc penā non sustineat pro

neat ꝑ hoc. s. de epi. ⁊ cle. l. nulli in fine. In contrarium multum facit. ff. ad turpill. l. ab accusatione. §. nuntiatores. sed dic vt ibi dixi ⁊ notatur per bert. extra de calum. c. ij. in ver. ceterarum. Preterea ꝓfessionum nõ necessariarũ ad vitã de qbus. s. dixit. Et q2 hic minus delictũ ideo minor pena et hoc idicat verbum professionũ quia supra dixit operũ. In gl. prima ibi. i. venditor liberorum vt notatur in glo. ff. de proxenetis. l. j.

De nundinis Rubrica.

Super rubrica. Uide azo. in summa. e. In gl. vltia ibi impinguatur quia stercus animalium eis pro suo salario habere concedimus vt. j. de cursu publico. l. in omnibus lib. xij. ol.

De vectigalibus commissis. Rubrica.

Super rubrica. Uide az. in summa. e. ⁊ rofre. de publicanis ⁊ qd notaui. ff. e. super rubrica. ⁊ qd dicit commissis dic. i. rebus que committuntur et publicantur propter vectigalia non soluta et multum hoc frequenter in italia vbi grauia imponuntur vectigalia que tamẽ inconsulto principe imponi non debent vt. j. titulo proxi. ⁊ ibi dicam. ciuitates tamen lombardie pretendunt hoc sibi licere ex pace constantie in qua concessa fuerunt eis regalia quorum appellatione continentur predicta vectigalia seu pedagia vt in vsibus feudorum titulo que sint regalia et multa dictantur in contractibus conductorum talium vectigalium contra leges huius tituli et. ff. e. An clerici vel scholares teneantur ad solutionem pedagiorum dicam. j. eodẽ. l. vniuersis ⁊ vide etiam qd notaui. j. e. l. ex prestatione ⁊. l. vectigalia que vtilia sunt in hac materia. De rebus etiam prohibitis vendi si vendantur non debet vectigal exigi ⁊ exigentes pũiuntur vt. s. de eunuchis. l. ij. Modo quero pulcram qõnem in hac materia dñs cuiusdam castri iuxta ipsum castrum habebat quẽdam locũ in quo percipiebat de quolibet centenario piscium que ibi vendebantur in die fori qd fiebat i die sabbati sol. ij. qd locauit alicui ad certum tps pro certa pensione. accidit ꝙ hoies huius loci mutauerũt forum piscium in die mercurij. Queritur an conductor vtriusqꝫ diei. s. sabbati et mercurij possit vectigal exigere an nullius. Contra conductorẽ faciunt infrascripta primo cõuẽtio cõtractus in qua expressa fuit dies sabbati que seruari debet vt. ff. depositi. l. j. §. si conueniat. Item cõsuetudo vectigaliũ que attendi debet vt. ff. de publicanis. l. licitatio. §. earũ. sꝫ vltima consuetudo tollit primam vt. l. nemo. §. temporalis de re. iuris ⁊. s. de pactis. l. pacta nouissima. cum ibi notatis ergo per consuetudinem nouiṫ introductã de foro faciendo in die mercurij tollitur prima de die sabbati ⁊ sic nullius diei debetur vectigal conductori. de die mercurij non quia nõ cõuenit nec de die sabbati quia mutatum est in diem mercurij. Item videtur expressum ꝙ dies mercurij non veniat quia non erat nec apparebat tpe conductiõis ergo cõductori nõ cedit vt. ff. de contrahen. emti. l. in lege ⁊. l. rutilia pola. que bene faciunt ad ꝓpositum nam ad ea de quibus nõ est verosimile cogitatum nõ extenditur cõtractus vt. ff. de pactis. l. tres fratres de trãsac. l. cum aquiliana. ⁊ ad hoc bene facit in clementinis de rescriptis. c. fi. cum ibi notatis. Item dies mercurij in contractu fuit omissa ergo pro omissa habenda. ff. so. matri. l. si cum dote et de liberis et postħ. l. cõmodissime ⁊ maxime quia in talibus interpretatio fienda est contra eum qui legem dicere potuit apertius ar. ff. locati. l. si quis domum. §. idem de pactis. l. veteribus. cum similibus et pro hac parte bene faciunt extra de priuile. cum capella et de decimis cum cõtingat. Pro conductore faciunt primo quia si quis mutat forum originis per accidens se ad alium transferendo nihilominus in vtroque committitur vt. j. de munic. et orig. l. j. et fi. li. x. sic in proposito licet forum diei sabbati mutetur ad diem mercurij conductor vectigal vtriusqꝫ percipiet. Item cum dies mercurij non sit exclusa in cõtractu ergo videtur tacite inclusa ar. ff. de contra ben. emti. l. si debitor. §. verosimile ⁊ de vino tritico et oleo le. l. cum certus. Item pro hoc q2 si totale diuiditur nõ fit diminutio alicuius iuris immo cumulatio ⁊ ãpliatio vt patet in seruitutibus. ff. queadmodum seruitus amittatur. l. nam satis sic in proposito lꝫ forũ pisciũ die sabbati diuidatur ius vectigalis nõ minuetur. ꝑ hoc. ff. de rei ven. l. que de tota. Itẽ predictum verbũ appositũ in cõtractu de die sabbati videṫ adiectũ magis cã demonstrationis quã determinationis ⁊ jõ licet deficiat demonstratio nõ deficit virtus demonstrata vt. ff. de cõdi. ⁊ demon. l. cũ tale. §. falsa. ⁊ ibi notatur. Itẽ defectus vnius temporis suppletur per aliud vt probaṫ. ff. locati. l. si vno in principio ⁊. s. locati. l. si cum hermes ⁊ ibi notatur. sic in ꝓposito defectus diei sabbati supplebitur per diem mercurij. Hec questio fuit publice disputata neapoli ꝑ dñm bartolomeũ brãcatũ legum doctorem. Et determinauit ꝙ conductor nõ possit habere vectigal nisi in die sabbati expresso per iura ad hoc allegata ⁊ per legem sed si interim. §. fi. ⁊. l. se. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. vbi mentio diuortij nõ trahitur ad tẽpus futurum ⁊ pro hoc de here. vel act. ven. l. ij. §. j. Ex predictis potest decidi alia vtilis questio in materia ista disputata ꝑ. d. mar. sy. ⁊ incipit in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ spũs sctĩ amen. Cõmune boñ. ordinauit qd de quolibet solido valoris cuiuslibet corbis vini qd vẽderetur ad minutum solueretur cõi boñ. pro datio denarius vnus qd datiũ vendidit cõe boñ. quibusdam conductoribus ⁊ tempore conductionis nullum aliud datiũ exigebatur de tali vino vendito per cõe boñ. infra tempus conductionis cõe boñ. ordinauit qd vltra predictũ datium de qualibet corbe soluerentur duo denarij ꝑdicto cõi bon. cõductores dicunt hoc fieri nõ posse in eoꝝ ꝑiudiciũ querebatur qd iuris. Post multa allegata ꝑ ⁊ ꝯ et maxime dictis legibus rutilia pola et. l. in lege. ff. de ꝯhen. emt. Determinauit cõe bon. nõ potuisse ordinare predictũ vltimũ datium sine licentia priorum conductorũ ꝑ legẽ in cõcedendo. ff. de aqua plu. arcen. vbi dꝫ ꝙ si qs habeat aquam originariam in fundo suo ⁊ concessit alicui si velit alteri postea cõcedere non põt sine consensu prioris ita in proposito q2 lꝫ primus non impediatur directo impediaṫ ꝑ indirectum q2 venditores nõ sic vendent ⁊ sic non põt vti libere relocata vt. ff. locati. l. ex conducto in prin. cum si.

Uniuersi. Pulcra lex est ista que prouidet qd de his q̃ qs ducit pro vsu suo vel vehit vel reuehit de villa non tenetur soluere vectigal. Idem dicit gloss. si ad vsum familie sue. Ja. de are. tenet cõtrariũ cũ de familia nihil dicatur et allegat ẽt. ff. de ver. sig. l. in. l. cẽsoria. §. j. Ja. Querit ẽt glo. nunqd solui debeat de reb9 opportunis ad domũ faciẽdã vel reficiendã ⁊ dicit ꝙ sic cum nõ reperiaṫ exceptũ hic nec. j. l. proxima. An clerici teneantur ad ista vectigalia dic qd sic si negotiatiõis cã portãt vt extra de cẽsibus. c. quãquã li. vj. ⁊ vide ibi per archi. qui dicantur negotiatores ⁊ cle. e. ti. c. fi. qd facit pro statutis penalibus factis cõtra mercatores qui intelligantur mercatores ⁊ teneantur pena ipsorum statutorũ. Scholares ꝑ libris eorũ soluere nõ tenentur vt no. in gl. ⁊ dixi. s. ne filius pro patre auc. habita.

Omnium. Rescriptum de non soluendo vectigal non valet. h. d. ⁊. j. e. vectigalia. ⁊ lege quicquid.

Ex prestatione. Non seruatur sed soluitur ⁊ minus secundũ ordinationẽ ciuitatũ ⁊ ita soluũt ambasiatores sicut alij nisi excipiantur in contractibus datiorum.

Uectigalia. Magis congruit titulo. j. proximo In gl. ibi de pascuis publicis So. hic princeps cõstituit ibi ciuitas seu ordo ⁊ in fundis patrimonialibus Jac. de belui. Uel põt dici ꝙ hic non loquitur de pascuis ⁊ ideo non est contra ⁊ est. l. expresse cõtra datia que cõtinue imponũtur per rusticos in lombardia qd quilibet soluat tm̃ pro qualibet bestia quam ducet ad pasculandum super cõi sed de facto vsurpatum est vel ex pace constant ie vt dixi supra rubrica.

s Si quis. Fauet multum conductoribus salis sed eorum forma per contractus ciuitatum hodie limitatur.

Exceptis. Notabilis est ⁊ tradit formã diuisionis vectigaliũ inter imperiũ et ciuitates q̃ forte seruareṫ si imperiũ nõ vacaret Cõcedit etiam ciuitatib9 licentiã locandi partẽ earum.

Noua vectigalia institui non posse Rubrica.

1 Subsidium charitatiuũ an possit peti ꝑ dños a subditis.
2 Exactio vectigalis an possit prescribi.

Super rubrica. Male seruaṫ in italia vt dixi. s. t. primo sup rubrica in ecclesijs ẽt nõ dz nouus cẽsus institui extra de censi. c. ꝓhibemus ⁊ ibi notatur qd fuit concilium lateranẽse de quo dicit glo. j. e. l. vectigalia ⁊. c. inno-

uamus.e.titulo.c.ꝙꝙ li.vj.ꝛ ibi per archi.Jo.an.ꝛ cardi.et p goffre.et bosti.in summa eiusdem tituli et per azo. in summa eiusdem tituli ꝛ latius in glo.ꝛ per archi.x.q.iij.c.quia cogno uimus.xxiij.q.ij.c.si quis romipetas ꝛ p eundē archi.xciiij. di.c.dictum.de hoc etiam per rofre.de interdicto liceat ire et agere per viam publicam in fine et in speculo dicto titulo de censibus.§.nunc dicendum restat vltra prin. Item nota ex.l. vltima huius tituli qȝ licitatio vectigalium debet fieri in pre
1 sentia prefecti ptorio ne ledatur res publica. An charitatiuū et nouum subsidium possit peti per dominos a subditis dixi
2 supra fine censu vel reliquis super rubrica. Querit cynus vtrū exactio vectigalis possit prescribi puta quia aliquis exegit lō gissimo tempore ꝛ adhuc vult exigere videtur ꝙ non vt.j.eo. non solent ꝛ quia committit furtum vt in auc.vt nulli iudi.§.j In contrarium facit quia quis potest prescribere ꝙ non sol uat vt.ff.de publicanis.l.si publicanus.§.fi.ꝛ.l.licitatio.§.ea rum.ꝛ de aque ductu.l.veterem alias vsum.li.xi. Item vide tur casus qȝ prescribatur tanto tempore cuius memoria non existit vt.ff.de polli.l.imperatores.§.ijdem rescripserunt extra de ver ver. signi.c.super quibusdam ꝛ.j.e.l.fi. vbi parificat ve tustam consuetudinem ꝛ iussum principis sed immo ibi exigū tur copulatiue sicut alias.j.de fundis patri.l.iubemus et hāc tenet dynus.d.l.si publicanus.§.fi.cy.tenet ꝙ longissimo tpe prescribatur quia tanto tempore videtur pꝛinceps prohibitio nem remisisse ar.ff.locat.l. cum plures.§. locator. Item quia talis consuetudo similis est priuilegio vt.ff. de aqua quoti. et esti.l.hoc iure.§.ductus aque ꝛ.xix.q.vlt.c.seruitiū.nō obstat lex vltima.j.e.quia vel resoluenda est copulatiua in disiuncti uam vt.l.sepe de ver.signi.vel consuetudo inducit tacitam vo luntatē principis vt dixi cy.ad predicta faciunt que allegaui. s.de iurisdic.om.iudicum.l.per iniquū in qōne vtrum merū imperium possit prescribi. Sed quid si imperator in aliquo lo co ꝯcessit alicui nouū vectigal.ꝛ ille locus oneratus erat alijs pedagijs de quibus nō fit mētio in rescripto videtur ꝙ rescri ptum ex hoc sit subreptitiū quia si princeps sciuisset nō cōces sisset nouum ar.ff.de le.ij.l.tytia.§.qui in via de dote ple.l.qui dotem.ꝛ nihil debet taceri qȝ posset principem in contrariū mouere.s.si contra ius vel vtilitatem publicaȝ.l. prescriptiōe ibi vel tacendi fraude.ꝛ ad hoc bene facit de pecu.le.l.cum do minus.in princip.de ap.l.j.§.j.in translatione greci.s.de peti. heredi.l.si putas extra de falsis.c.j.xi.q.iij.c. si quis ꝛ idem est in concessione pape quia nisi fiat mentio de expectantibus in ecclesia gratia est subreptitia vt extra de rescriptis mandatū ꝛ ibi notatur ꝛ.c.literas ꝛ.c.abbate ol.

¶ De commercijs ꝛ mercatoribus Rubrica.

Super rubrica. Vide azo. in summa. Et qȝ mercatores sint necessarij et vtiles ciuitatibus vide pulcre secundū platonem.ff.de nundinis.l.ij.in fine. An mercatura sit licita ꝛ que vide.lxxxviij.d.c.fornicari.c.eijciens ꝛ.c.sequen tibus ꝛ tangitur per goffre.ꝛ bosti.in summa ne clerici vel mo nachi secularibus negotijs se immisceant et vide notata.j.eo. non solum ꝛ.l.mercatores que vtilia sunt.

Negotiatores. Qui sunt negotiato res dixi remissiue.s.t. ij.l.vniuersi Ibi pensionum idest prestationum eis incumbentium Ibi vt honestas postulat No.credi torem in exigendo seruare debere honestatem ꝛ humanitateȝ ad qȝ concor.ff.de pigno.l.si seruos in fine et de vsuris si bene collocate. Ibi tolerabiles quia facilius supportatur qȝ a plu ribus portatur.j. de exact.tribu.l.exactores li.x.ꝛ ibi notatur de priuilegijs domus auguste.l.ij.li.xi.

Non solū auꝝ a barbaris. Qui sint barbari hic no.in gloss.ꝛ.s. de edili.acti.l.fi. ꝛ p archi.lv.dis.c.pcepta ꝛ sicut aurū subtili ingenio auferēdū est hostibus sic videtur qȝ cum eis liceat non solū bello ſȝ etiā dolo pugnare ꝛ in concor.hic allegatis in gl.qȝ verum est dū mō fides promissa non frangatur vt no.xxij.q.ij.c. vtilem hic in glo.allegato vbi de hoc bene notatur ꝛ tactum fuit.s.de iu ris ꝛ facti igno.l.cōstitutiones ꝛ concor.ēt ad id qȝ dicitur de auro subtili ingenio extorquēdo in clementinis de penitētijs c.fi.in prin.aliquid etiā alibi dr̄ fieri subtili aīo nam qui subtili animo examinat nō inuenietur in iure cōtrariū.s.de veteri iure enu.l.ij.§.contrariū aūt ibi subtili aīo ꝛc.alibi dr̄ subtili rōne. ff.de serui.rusti.predi.l.per fundū. Itē notandū ꝙ aurū est p tiosissimū metallum ꝛ post illud argentum in auc. de consuli bus circa medium et de auro vide in alphabeto lr̄a a dictione aurū. Ibi et si is iudex. Concor.habes plures in gloss.ꝛ supra de defen.ciui.l.per oēs dixi et nota.extra de re.iuris.c.penul. in glo.ꝛ.xxiij.q.iiij.c.quidaȝ in gl.non ergo ꝛ hū p rofre.de cō stitut.que tuetur iudeos ꝛ paganos vltra prin. Sed nunquid prohibere delicta spectat nō soluȝ ad officium iudicum vt hic ꝛ in concor.ſȝ ēt cuiuslibet alterius ꝓhibere valentis et vr̄ qȝ sic vt extra de sn̄ia excōi.c.dilecto circa finem li.vj. vbi de hoc per archi.ꝛ Jo.an.ꝛ.ff.de his qui notantur infamia.l.quid er go.§.si quis alieno.ꝛ ibi in glo. In contrariū facit qȝ notatur per cardi.extra de sen.excōica.c.cū quis li.vj. et de nōgali.l.in delictis puto ꝙ in maleficijs perpetratis solis iudex punire possit non priuati vt.s.de iudeis.l.nullus.ff.de re.iur.l.nō est singulis. In cōmittendis tenetur ꝓhibere qui habet iurisdi ctioneȝ vel potestatē in volenteȝ committere ex necessitate ꝛ q libet alius ꝛ volūtate ꝛ charitate.de hoc satis notatur p bert. ꝛ Inno.extra de sen.excōica.c.quāto de hereticis.c.ij. p bert. ꝛ.ff.de re.iur.l.culpa caret ꝛ.l.nullum crimen ꝛ plene per dy num extra.e.c.non est sine culpa li.vj.ꝛ per hosti.in summa de homicidio.§.ꝗ pena ver.penul.ꝛ fi.ꝛ dixi.ff.de iusti. et iure.l. vt vim ꝛ de epis.ꝛ cle.l.si quis non dicam rapere plene.

Mercatores. Ibi ne alieni regni nota mo ralē textū ibi p quoꝝ ꝯ iu dices dico p quoꝝ ꝛc. Et est euidēs ar.ꝙ loca p quo rū territoria cōducunt̄ res vetite puniātur ad hoc. ff.de incen.rui.nau.l.nequid. vbi de hoc dixi. In cōtrariuȝ fa cit.j.de seruis fugi.l.si fugitiui vbi de hoc ēt tactū fuit.s. que res venire nō possunt.l.quia nō nūquā. Iteȝ nota ex fine ꝙ si ambasiatores differūt reuerti cū possunt non gaudēt priuile gijs ambasiatorum.ꝛ ad hoc bene facit.ff.ex qui.cau. maio.l. Item hi.§.j.ꝛ qȝ ibi notatur in glo.

¶ De rerum permutatione Rubrica.

Super rubrica. Vide aȝ. gof. et host.in summa. e.ꝛ.s.de sac.san.eccle.auf.ſȝ et pmutare modū pmutationis bn̄ficioꝝ ecclīasticoꝝ ex eisdē no tatis in summa potes colligere ꝛ meli⁹ ex.e.c. vnico li.vj.ꝛ in cle.c.vnico.cū vtrobiꝗ notatis in qōnib⁹ bart.hic.xlvij.q.ꝗ incipit ꝗrit̄ vtrū pmutatio ꝛ no tatur.xvj.q.vlt.c.nemini in gloss.ꝛ p archi. Formā libellorum ꝛ instroꝝ in isto cōtractu pmutationis vide i spe.e.ꝛ p Rofre. de act.in factū pre.ver.ex pmutatione ꝛ de scda parte rubrice hr̄ ibidem alius titulus de actiōe in factū pre. ver. Forma aūt pmutatiōis in bn̄ficijs talis est. Talis clericus talis ecclīe cu piēs ex tali cā cū tali altero clerico talis alteri⁹ ecclīe bn̄ficia ꝗ obtinēt in ipsis ecclesijs ꝓ cōmō ecclīe ꝛ psonaꝝ pmutare spō te ꝛ ex certa sciētia resignauerūt in cā permutationis ipsa bn̄ ficia in manib⁹ dn̄i epi bergomeñ. et ipse dn̄s eps ipsa bn̄ficia ipsis sicut permutare desiderantibus cōtulit ꝛ eos inuestiuit de ipsis committendo tali qȝ in eorum possessione inducat Circa hoc dubitari vidi si clerici sunt diuersarum diocesum cuius epi auctoritate fiet pmutatio Jo.an.tȝ qȝ vterꝗ eps vel alter alteri in hoc vices suas cōmittat ita notat dicto.c.vni co li.vj.ꝓ cuius opinione faciūt que notaui in simili.s.de con trahen.emt.l.j.archi.tn̄ dicto.c. vnico sentire vr̄ qȝ clerici di uersaruȝ diocesum nō possit adinuicē pmutare.opi. dn̄i Jo. vidi de facto seruari. Itē vidi dubitari vtruȝ in talib⁹ pmuta tionibus exigat̄ consensus eorū ad quos in dictis ecclījs spe ctat electio vel puisio arch.dicto.c.vnico sentit ꝙ n̄ quasi totū dependeat ab epi ptāte io.an.ibideȝ tenet cōtrariū ꝛ eius opi nionē ꝓ tutiori vidi seruari lȝ archi. opinio de stricto iure for te verior sit. Item querit̄ an inequalitas beneficioꝝ puta qȝ vnū est pingui⁹ altero impediat pmutationē ꝛ dic ꝙ nō vt ple ne nota.p cardi.dicto.c.vnico li.vj.vr̄ etiaȝ prima facie psumi pmutatio facta in fraudem expectantium si pmutans erat in firmus vel de pximo accepit vxorem p.c.si te pbendam.de re nuntiat.li.vj. Sed lȝ ita cōiter teneatur tn̄ dictum.c. si te non vr̄ hoc dicere sed solum qn̄ renuntiat̄ pinguiori vt expectans hēat tenue ꝙ in casu pmutatiōis nō contingit ꝛ ita obtinui de facto corā magnis pitis ꝙ dictū.c.si te. nō hēret locum nec lo queret̄ in pmutationibus ſȝ solum in renuntiatione. In glos. rubrice ibi.nō trāsfert ibi dn̄ium lȝ hec continuatio approbe tur p aȝ.in summa.odo.eam hic reprobat qr etiaȝ in pcedenti bus titulis dictū est de ꝯctibus nolatis ex quibus nō transit dn̄iū vt de cōmodato ꝛ deposito. Canoniste ēt primo posue runt titulum de locato deinde de rerum pmutatione vn̄ ipse odo.sic cōtinuat qr in pcedentibus dictū est de emtione ꝛ ven ditione et

ditione ⁊ permutatio est ei similis ideo de ea dicit͛ quia ex ea
oritur prescriptis verbis ideo de ea subijcit. Ibi quã in vẽdi-
tiõe ⁊ silibus cũ vno noĩe.s.permutationis ambo pmutantes
cõprehendatur qd̃ nõ est in vẽditione s3 duobus nominibus
s.emtoris ⁊ venditoris vt.ff.de contrahen.emti.l.j.§.penul.⁊.
ff.l.j.in prin.⁊ hec materia bñ declaratur.j.e.l.ex placito.

Si cum patruus. Pro declaratio-
ne hui⁹.l.vide az.
in summa.e.§.cõpetit ⁊.§.Itẽ in venditione ver.est
tñ notandum ⁊ scd̃m odo.hec lex ponit duos casus
In primo nõ fuit vera vẽditio q᷑ pretiũ nõ intercessit nec ve-
ra pmutatio q᷑ patruus pmutare nõ intẽdebat sed vẽdere et
id̃ q᷑ talis cõtractus similis fuit pmutationi ⁊ vẽditiõi dat͛ vti
lis ex emto ⁊ prescriptis v̾bis. In scd̃o casu q incipit ĩ ver. at
eñ fuit vera pmutatio odo.cy. dicit fm pe. qd̃ non ponit nisi
vnum casum.s.qñ pater dedit rem nõ taxata quãtitate ⁊ ideo
nõ est emtio nec dat͛ act.ex emto directa vel vtilis sed prescri-
ptis verbis vt.j.e.l.cum precib⁹ ⁊ hoc innuit lr̃a dum dicit ad
exẽplũ actiõis ex emto si aũt taxata fuisset quãtitas tũc eẽt em
tio ⁊ breui manu videret͛ solutũ pretiũ vt.ff.man.l.q negotia ⁊
de cõtrahen.emti.l.q pretij cũ si.cy.Sed quid si permutaui co
dicẽ meum cũ digesto tuo ⁊ cẽtũ solidis nunqd erit p̃mutatio
an vẽditio dicit vber qd̃ si.ff.plus valebat quã centũ solidi per
mutatio est si minus venditio ar.ff.de acqui.rerũ do.l.qcq̃d.§
fi.⁊ ad hoc de statu ho.l.querit͛ vber.⁊.s̃.de pactis inter emti.
⁊ ven.l.cum te.⁊ ibi dixi. Ibi si hoc elegeris quasi dicat si ele-
git petere interesse hoc potest vt.j.de euic.l.si permutationis
⁊ ar.ff.de edili.edic.lege sciendum.§.emtor oldra. In glo.vl-
tima ibi bouem pro asino dic bouẽ in genere pro asino odo.
quia si in spẽ vtrunq3 esset certum ⁊ esset permutatio odo.ibi
certam pro certa vt bouem in genere pro asino in specie odo.
Ibi vt oleum.s.in spẽ odo.

Permutationem. Ibi bone fidei cõ-
stitutã hoc veruz
de ea q̃ orit͛ ex permutatione pro re estimata cum au-
tez remanet in nomine proprio ex generali videtur esse stricti
iuris vt notatur per rofre.d.ti.de act.in factũ prescriptis ver
bis vbi distinguit tres titulos qui hic ponuntur in vno.

Ex placito. Multum declarat totũ titulũ et
vide azo.in summa.e.§. ex pmu-
tatiõe ⁊ rofre.eo.tit.in fi. Et expone ex placito.i.nu-
do pacto scd̃m odo. Ibi nulla re secuta re q̃ secuta a
ꝯrio sensu orit͛ ex placito ⁊ nõ ex traditiõe ol.Sed ꝯ hoc vr̃.ff.
de pactis.l.si intra s3 so.vt ibi ⁊ notat͛.e.ti.l.in traditiõib⁹ ⁊ di
cã.j.in suppletione gl.⁊ hãc ẽt hic approbat cy.Querit Ia.de
are.qd si dedi qd̃ ꝯueni in pmutatione tu nõ. vñ volo repete-
re qd̃ tibi dedi tu mõ vis dare qd̃ teneris nunqd me possis re
pellere ne repetã qd̃ dedi vr̃ ꝙ sic vt.ff.de pac.l.si cũ emtore in
fi. In ꝯtrariũ est q᷑ cõtractus pmutationis nondũ impletus
sola pnĩa dissoluitur vñ cũ nõ dedisti qd̃ tenebaris nata ẽ mi
hi cõditio ob cãm datoꝝ ad repetendũ qd̃ dedi si me penituit
⁊ sic ꝯctus est dissolutus vt.ff.de cõditiõe cã data.l.dedi.§.sed
si tibi ⁊ ibi notatur nõ ergo audiris mõ nolẽs dare vt.j.e.l.de
di.§.s3 si tibi.in factis secus vt.e.ti.l. ꝙ seruus. Itẽ talis ꝯct⁹
mihi vestitus est non tibi vt hic in gl.notatur Ia. Formã con
ceptionis libelloꝝ vide per rofre.hic.e.ti.circa medium. Itez
sup secunda pte huius.l.quero si stipulatio sit ĩterposita in cõ
tractu pmutationis si vnus impleuit cõtractũ alter nõ an im
plens agere poterit cõditione ob cãm ad repetitionẽ eius qd̃
dedit an hẽbit necesse agere ex stipulatione vt cõtractus im-
pleatur.hec lr̃a videt͛ innuere ꝙ agere teneat͛ vt impleatur cõ
tractus quasi p interpositionẽ stipulationis recessum videtur
a forma cõtractus pmutationis ar.ff.de ver.obli.l. si ita stipu
latus.§.chrysogonus de noua.l.si ita.§.fi.⁊ le.sequenti.Cõtra
puta nec credo p stipulationẽ cõtractum permutationis esse
nouatũ nisi expresse actũ sit vt.j.de noua.l.fi.hoc ergo opatur
stipulatio vt agi possit ex ea ẽt re non secuta ab aliqua partiũ
ꝙ in pmutatione non posset. In glo.j. in prin.tracta fuit hec
gloss.ex summa azo.e.tit.§.ex pmutatione rofre.tamen hic.e.
ti.circa fi.eaz reprobat dicens ꝙ ex pacto solo nõ oritur actio
immo ex pacto ⁊ traditiõe simul.de hoc dixi.s̃.sup verbo nul
la re secuta. Ibi so.matri.l.hec actio. p his omnibus facit de
dãno.infec.l.si finita.§.fi.⁊.l.sequẽ.⁊ qd̃ ibi notatur ol. In gl.
vltima ibi sed in primo casu huius.l.s. qñ sine stipulatione fa-
cta est pmutatio ⁊ res ab vna parte secuta. In eadẽ glo.ibi de
transactione.l.cum mota cy.scd̃m petrum dicit totum oppo-
situm.s.qd̃ iudicabitur secundum formã impletionis nõ secũ-
dũ formã conuentionis q᷑ permutatio similis est emtioni sed
in emtione si emptor soluat p̃io p̃tiuz p̃io agit et idem econ-
tra vt.ff.de act.emti.l.iul.§.offerri sic est in pmutatione et sic
d3 intelligi.ff.e.l.naturalis p totã.l.cy.etiaz alias subtilitates
vltramontanoꝝ in ista materia recitat hic q̃ l3 quo admoduz
discrepent a glo.parũ iudicio meo quo ad effectuz ⁊ in eis ser
uantur glo.cõiter per oẽs ⁊ ideo omitto. Ibi de sac.san.ecc.l.
sancimus vbi de hoc in glo.⁊ plene dixi.

Cum precibus. Ibi placituz.j.pa-
ctũ vt.s̃.l.proxima
odo.in gl.prima ibi in rẽ q᷑ dñiũ trãsiuit vt statim
subijcit in glo.s.vt tradat ibi de dona.§.ij. de hoc
plenius dixi.s̃.de act.emti.l. si traditio. pro opi.gl.facit.ff.de
prescrip.ver.l.naturalis.§.j.⁊ q᷑ ꝯtractus innoĩati debiliores
sunt quã noĩati ⁊ ita ẽt notat͛.j.de sententijs q̃.p eo qd̃ interest
pfe.l.fi.in gl.⁊ p dy.ff.de ver.obli.l.stipulatiões nõ diuidũtur
pe.sentit cõtrariũ q᷑ eadẽ rõ ergo idem ius et quia lex loquit͛
indistincte.ff.de ver.obli.l.si seruũ.§.fi. Nõ obstat lex natura-
lis.§.j.q᷑ ibi non dicit qd̃ in obligatiõe sit interesse sed qd̃ ve-
nit interesse ppter quod non sequit͛ quin precise ad traditio-
nẽ teneat͛ vt dixi dicta.l.traditio cy. In eadez gl.in fi.pe.tenet
qd̃ idẽ sit in quocũq3 cõtractu obligatorio qd̃ in vẽditione q᷑
eadẽ rõ.nec.§.vẽdite dicit speciale in vẽditiõe cy. In eadẽ gl.
in fine vt notatur.s̃.e.l.ij.tu dic idẽ ar.dicte.l.ij.s̃.e.⁊.ff.de pi-
gne.act.l.si quasi Ia.de bel.Qd̃ dñium trãseat videtur q᷑ da-
tum repetitur per cõditionẽ ob causam datoꝝ qd̃ non esset
nisi dominiũ esset translatum vt.ff.vsufr. quemadmodum ca-
ue.l.fi.⁊ hãc videtur sequi glo.vltima in fine.d.l.ij.s̃.e.

Quoniam. Ibi domũ certã. Nota certã. Si
eñ eẽt incerta non eẽt pmutatio
sed cõtractus innominatus vt notatur.s̃.e.l.j.odo.

Reb⁹ certa lege traditis.
Ita tñ qd̃ nõ cadat in spãle nomẽ cõtractus al̃s nõ
solũ actio p̃scriptis v̾bis daret͛ sed ẽt actio ex eo con
tractu informata vt.s̃.de pactis.l.petens.⁊ notatur.ff. de pa-
ctis.l.iuregentiũ.§. quinimmo ⁊ sic pactum appositum in rei
traditione vestituz d᷑ rei interuentu ⁊ ex eo oritur pre.ver.fal-
lit in multis casibus vt dixi.s̃.de pactis.l.legem odo.

Ea lege. In glo.ibi cũ aliquid do dic aptius
fm iaco.de are.cũ dono ⁊ legẽ appo
no aut gratia eius cui dono tibi.x.vt emas tibi cali
gas tũc licet non emas nõ repeto q᷑ cã fuit impulsi-
ua ⁊ nõ finalis et sic loquit͛.ff.de dona.l.ij.in fi. ⁊ ibi in gl. et p
dynuz ⁊ de condi.⁊ demon.l.tytio de dona.inter virum ⁊ vxo
rem.l.si mors in fi.⁊.j.de iure doti.l.si mulier dotẽ ⁊ ibi dixi ⁊
etiam in gl.notatur. Si vero appono legẽ gr̃a mei vt dono ti-
bi vt des mihi equũ ⁊ tunc habet locuz qd̃ si nõ impletur ago
vt impleatur vel repeto qd̃ dedi vt hic.habet͛ enim considera-
tio in his contractibus innominatis eram alias facturus vel
nõ vt.s̃.de pactis inter emto.⁊ ven.l.cum te. de hoc latius di-
xi.s̃.de epi. ⁊ cle.generaliter ⁊ per dynũ.ff.de vsufr.le.l. gene-
rali.⁊ extra de re.iuris.c.decet li.vj.⁊c.

¶ De locato ⁊ conducto Rubrica.

Super rubrica. Vide azo. gof
fre.⁊ host. ĩ sũ-
ma.e.⁊ in speculo vbi etiã sunt forme libelloꝝ
⁊ instr̃oꝝ in ista materia ⁊ vide ẽt rofre.q po-
nit duobus titulis.s.de locato et de cõducto.
In gl.rubrice ibi ẽ inducta vt.ff.e.l.j.⁊.ij.od.
Vidi dubitari si in instr̃o cõtineat͛ tytius inuestiuit seiũ vtruz
inuestit⁹ videat͛ fuisse pñs ⁊ vr̃ qd̃ nõ q᷑ vbi pñtia alicuius exi
git͛ nõ p̃sumit͛ nisi pbet͛ vt.s̃.de statuis ⁊ imagi.l.ij. ⁊ ibi dixi.
Sed in qõne pposita dicẽdũ est cõtra ex pprietate verbi inue
stiuit p qd̃ denotat͛ quidã actus a pñte in pñtem collatus pu
ta p baculum vel similia vt in vsibus feudoꝝ quid sit inuesti
tura.c.j.inuestitura eñ non dicit titulum sed est aliud a titulo
q᷑ titulus ẽ modificatio possessionis vt.s̃.de rei ven.l.nullo et
dixi de peti.here.l.cogi nec possessiõis translatio vt extra de
dona.c.p tuas ⁊ ibi notatur ẽ ergo actus p se a pñte pñti col-
latus precedentis contractus indicatiuus ad apprehensionẽ
possessionis viaz sine alia traditione vel noua cõcessione ape-
riens ⁊ hec d᷑ fuisse az.opinio vt notatur per Inno. extra de
consuetudine.c.ex lr̃is.preterea sicut de esse stipulationis est
cõtrahentiuz pñtia vt.ff.de ver.obli.l.j. sic de esse inuestiture
est inuestiẽtis et inuestiti pñtia alias qcq̃d fieret inter abñtes
puta missio annuli p inuestitura nõ induceret inuestiturã s3 si
gnuz tm̃ inuestiture vt extra de his que fiunt a maiore pte ca-
pituli.c.ex ore sicut ergo in stipulatione p̃sumitur vtriusq3 pñ

tia vt.j.de contrahen.stipula.l.optimã.eadem rõne ⁊ inuestitura et qđ inuestitura fiat tñ a pñte pñti colligit ex.d.c.ex ore iñcto.c.cuz olim.de re iudicata.An inuestitura institutio ⁊ in possessionẽ iductio sint diuerse spẽs vide p dynũ de re.iuris.c.j.li.vj.ver.queri aũt potest.Itẽ quero locaui tibi equũ p so lidis.xx.quolibet mẽse noĩe vecture ⁊ si equ⁹ periret ꝓmisisti noĩe estimatiõis libras.x.equo mortuo stetisti p sex mẽses qđ nõ redijsti nec soluisti estimationẽ puta vecturam ipsoruz sex mensium:et tu dicis te non teneri qꝛ perijt equus od.dicit te nõ teneri ad vecturã cuz equo vsus nõ fueris vt.ff.e.l.habitatores.§.j.⁊.l.si fundus ⁊.l.si quis domum.§.fi.⁊.l.qui insulaz §.edilis immo etiã si pactũ esset appositũ ꝓ equo pereũto qđ teneretur ad vecturaz nõ valeret tãquã iniquum ar.ff.de ver.obli.cum aliter.Et qꝛ iste contractus est bone fidei vbi deceptus vltra dimidiã restitueretur vt supra de rescin.ven.l.ij.multo fortius cum deceptus est in toto.s.vt soluat vecturã et equo nõ vtatur ar.s.cõia vtriusqꝫ iudi.l.maioribus.⁊ ex quibus causis maio.l.in contractibus ⁊ qꝛ non valet vẽditio fine re vt.ff.de contrahen.emt.l.nec emtio ꝓ hoc.ff.de pscrip.ver.l.apud labeonẽ odo.Utrum qui cõduxit boues custodiẽdos certa mercede si eos dimittat in pascuis sine custode sicut et alij vicini faciebant teneaꝛ si perdantur dixi.s.de pigne.acti.l.pignus in fine.Si locaui equũ estimatum ⁊ sit deterioratus vtrũ tenear recipere equũ an estimationez dic vt dixi.j.de iure doti.l.si inter virũ.Itẽ quero locaui vineã meã alicui in decennũ succissa est vinea mea p imperatorem vel guerram sine culpa mea conductor dicit qđ nõ vult in conductione manere queritur qd iuris ꝓ cõductore faciunt.ff.de contrahen.emti.l.domũ ⁊.l.arbores.In ƺrũz facit qꝛ sine culpa locatoris hoc cõtingit ergo ei nocere nõ dꝫ ar.j.e.l.lꝫ.Itẽ ẽphiteota ex hoc nõ liberareꝛ vt.j.de iure emphi.l.j.in fi.Itẽ colonus damnuz seminis sustinet vt.ff.e.l.si merces.§.vis maior.cuz ergo vites renascãtur tale dãnũ sustinere dꝫ colonus vel si absolui deberet solũ a pstatiõe illoꝝ annoꝝ quib⁹ vites fuerũt inutiles nõ qb alijs vt.ff.e.ex cõducto.§.j.⁊ fi.repẽsata vbertate cum sterilitate vt.e.l.§.pap.alias est lex.et incipit si vno M.D. de fano.

Dominꝰ horreorum.

Dic ꝓm od.hic ⁊ Ja.d are.qđ si dñs horreoꝝ suscipit casus teneꝛ vt.j.e.l.ex diui.in fine ibi lꝫ qꝛ dñi ⁊c.⁊ sic intelligiꝛ.ff.e.l.dñs horreoꝝ põt eñ recipe in se casus vt.ff.e.l.op⁹ qđ i aduersione ⁊.l.si quis fundũ ⁊.j.e.l.lꝫ ⁊ supra cõmo.l.j.⁊ ibi dixi.Si vero nec recipit periculũ casus fortuiti expresse tunc aut simpliciter ꝓmisit prestare custodiam ⁊ tenetur qꝛ mercedẽ accepit ꝓ custodia ad culpam leuissimam nõ de casu vt hic ⁊.ff.e.l.qui mercedẽ.Si nihil sit actum tũc secundũ naturã ƺctus tenetur vt.ff.de re.iur.l.contractus.Si vero renuntiauit custodie nõ tenetur nisi de dolo ⁊ lata culpa.Sed quomõ intelligiꝛ renuntiari custodie dic qđ nõ dixit expresse se nolle custodire vt.ff.nau.cau.sta.l.fi.§.j.vel si tradat claues sicut cõiter faciũt hospites videꝛ renũtiare custodie qđ verũ videtur si ab initio dedit claues secus si iam recepta custodiat vt notatur.ff.com mo.l.si vt certo.§.si de me.⁊ vide de istis custodibus qđ notatur.ff.de acqui.poss.l.quarundã.Itẽ videtur renuntiare custodie qñ alios ibi habebat ad custodiã qui recipiebãt ea que reponebãtur in horreis qꝛ tunc tales custodes appositi tenentur ⁊ nõ dñs nisi vt custodes exhibeat vt.j.e.l.ex diui et etiaz aliã familiã vt torqueantur si opus est vt.d.l.ex diui et.ff.eo.l.dñs Non ergo hꝫ locũ hec lex qñ aliquis alicuĩ locauit stationẽ remotã a domo ⁊ custodia sua qꝛ tunc si res conductori de statione auferantur dñs tñ non teneꝛ vt ex pdictis ptꝫ.Jaco.de are.⁊ odo.q etiã dicit qđ si quis locat hospitiũ scholarib⁹ ⁊ eis in ipso hospitio surripãtur libri vel res qđ dñs nõ tenetur ⁊.l.istã intelligit qñ dñs horreuz in hospitio locat qđ ipe dñs inhabitat cũ familia sua tunc eñ horreis nõ effractis teneꝛ qꝛ bona fides abeẽ pſumiꝛ si reb⁹ suis saluis ⁊ horreis nõ effractis res q̃ erant in horreis subtracte sunt vt extra de deposito.c.bona fides ⁊ hoc indicat gl.vl.huius.l.⁊ ad hoc.ff.de admi.tutoꝝ.l.tutor scꝺꝫ dignitatem.§.j.qđ intelligit cy.⁊ doctores qñ res eque bene poterant exportari.Si ei dñs ibi habuisset fenũ vel alias res nõ de facili exportabiles cõductor ãt hẽbat vasa argentea vel alia de facili exportabilia tũc non esset tanta presumtio contra dominuz ar.ff.cõmo.l.si vt certo.§.qđ vero cynus.Sentit etiã ipse odo.patẽter cõtrariũ eius qđ dictum est.s.§.qđ hospes tradendo clauem ꝓfit liberatus a custodia qꝛ tradendo clauẽ nõ p hoc vꝛ renuntiare custodie sed vꝛ facere vt mercator facilius possit intrare ⁊ exire ⁊ ideo dicit hospitẽ nihilominus teneri per hanc legem et.d.l.vltimaz.§.j.ff.nau.cau.sta.⁊ ar.ff.de fideiuſ.l.si fideiussor creditori alias incipit si creditori.Si enim hospes liberareꝛ tradendo clauez daretur famulis eius materia malignandi qđ esse nõ dꝫ vt.ff.nau.cau.sta.l.j.in principio.⁊ pro hoc qđ teneatur facit.ff.de exercitoria.l.j.§.magistrũ ⁊ instituto de obliga.ex quasi contractu.§.penul.⁊ hanc opinionẽ odo.equiorẽ ⁊ tutiorem credo lꝫ aliaz opinionẽ videatur tenere glo.dicta.l.dominus horreoꝝ.ff.e.circa medium glo.magne et azo in summa huius tituli vltima colũna.§.Item venit in hãc actionẽ de hoc ẽt no.in glo.⁊ plene dixi.d.l.fi.§.j.ff.nau.cau.⁊ in spe.de furtis versi.quid si stabularius tradidit clauem.

Aduersus.

Querit gl.qñ is q locauit opas possit mercedem petere hug.qđ demũ finito ope licet gl.sentiat cõtra.opinionẽ hug.hic approbat iaco.de are.qꝛ ex ƺtractu nõ daꝛ actio nisi iplẽti ƺ tractũ vt.ff.de act.emti.l.qui pendentẽ ⁊.l.iul.§.offerri vn de si dñs agat vt faciat opus tenetur offerre mercedem.si conductor agat ad mercedẽ teneꝛ opus pficere.hanc ẽt tꝫ Inno.extra.e.c.pp.in gl.cõductor aũt ⁊ facit qđ notaꝛ.j.l.prima circa finẽ vltime gl.Alij dicũt solui debere pticulariter sicut prestãtur opa quasi hoc actum videaꝛ qꝛ isti operarij vt scriptores percipiũt mercedẽ ꝓ victu quotidiano ar.ff.l.opus et.l.insulã.§.j.⁊ hanc dicit cynus equiorem in additionib⁹.ia.de belui.dicit aut aliquis cõduxit opus suo periculo ⁊ tũc finito ope ⁊ nõ ante vt.d.l.opus.ff.e.Aut locator ꝓmisit mercedem ꝓ singulis pedibus tũc petere põt cõductor ꝓ singulis pedibus ƺsũmatis nõ añ vt.d.l.q insulã.§.penul.vbi de hoc.Aut ꝓ singulis diebus.Et tunc in fine cuiuslibet diei ar.dicti.§.⁊ ff.de ver.obli.l.qui hoc ãno aut simpliciter.Et hꝫ locũ hec gl.ar.j.e.l.si hi qui lꝫ gl.ibi videatur tenere predictã opinionez qđ qui agit teneaꝛ offerre.Quid si ambo simul cõcurrũt scđm hac gl.solui dꝫ in fine.tu dic seruari qđ actũ estsi nõ appareat tunc consuetudo vt.j.e.l.excepto ⁊.l.circa iaco.de belui.

Idem.

Cõcor extra.e.c.ꝓpter.§.verũ.cũ ibi plene notatis p her.Inn.⁊ hosti.Et casus huius.l.his versibus colligiꝛ Casibus in binis cõductor ab ede moueꝛ.Si male verseꝛ si cesset soluere cẽsum Uel refici dꝫ dño vel expedit ipsa.Et ponit regulam et instantias Regula est qđ colonus expelli non potest de re conducta vt ⁊.j.de admi.rerum publicarũ.l.j.li.xj.Fallit in predictis quatuor casibus qui hic ponuntur in litera.Circa regulam quero si extra predictos quatuor casus velit dñs inqlinũ expellere vtrũ inqlinus possit sibi resistere.hãc qõnem tangit gl.magna ver.sed si nullus istorum ⁊ iaco.de are.⁊ arguit qđ sic si ꝓtestẽtur se velle tenere ꝓ locatore vt.ff.vti possi.l.si duo.§.cũ inquilinus.Ipse tamẽ dñs iaco.dicit qđ si hꝫ iustã causaz resistendi vt ꝓpter expẽsas quas fecit in re cõducta resistere potest vt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.colonus de acqui.posses.l.si quis rem alias nõ cum nõ possideat sed dñs ⁊ iđ põt defendere suã possessionem etiã per vim vt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.vi possidere.⁊.j.vnde vi.l.j.cum ergo ipse inquilinus non possideat sibi lꝫ domino vt.ff.de vsuc.l.nõ soluz.§.quod vulgo ⁊.j.communia de vsuc.l.j.⁊ ibi no.nõ potest certare de possessiõe sed debet agere non de violentia sed actiõe ex conducto ad oẽ interesse suũ vt.ff.e.l.si fundus ⁊.l.si in lege.§.j.ia.de are.domin⁹ ol.tenet opinionez gl.s.qđ resistere possit nã si extraneus eũ expellere vellet a sua detentatiõe haberet iudicis officium ne expelleretur ar.s.de transac.l.si super possessione multo fortius ergo si dominus eum expellat qui eum defendere tenetũr ⁊ qđ habeat iudicis officiũ notatur.ff.de cõdi.furtiua.l.⁊ iđ.§.fi.⁊ de peti.here.l.non tantũ.§.j.p legem si coloni.j.de agricolis ⁊ cẽsitis.Sed ad predictaꝛ dictum.§.cum inquilinus.l.si duo.vti possi.respondet predictus iaco.qđ loquuntur in casu conuerso.s.qñ dñs resistebat colono lꝫ hoc nõ obstat ibi eñ dꝫ qđ dominus edificare põt inuito inquilino si ꝓtestetur se facere nõ aĩo impediendi inquilinũ a contrario ergo si ipediret posset resistere qꝛ hoc facit ꝓ suo iure conseruando vt.d.l.si duo.§.ij.old.hanc opinionẽ tenet Inn.extra.e.c.pp.i gl.nullo casuũ predictoꝝ.Quidam ad cõcordiã predictoꝝ dicunt opi.ia.fore verã in colono seu inquilino ad modicuz tẽpus q nullo mõ possidet vt dictũ est.aliam in eo qui est ad longũ tẽp⁹ ⁊ hꝫ ius in re ar.eorum que notãtur.j.e.l.emtor.⁊ hoc etiaz innuit In no.dicta glo.in fine vbi dicit colonum ad lõgũ tẽp⁹ expelli nõ posse ⁊ ꝓ hoc p az.in summa.e.§.Item locator ⁊ qđ no.in gl.j.e.l.si de fundo.⁊ qđ dixi in simili qõne.j.e.l.emto.Circa exceptionem attendenduz si colonus nõ soluit pensionẽ an expelli possit ⁊ vꝛ qđ sic a contrario pncipio huius.l.⁊ vꝛ expssum dicto.c.si ꝓpter in fine extra.e.In cõtrariũ vꝛ qđ expectare tenetur dominus bienniũ vt.ff.e.l.quero.§.inter locatorẽ vbi de hoc ⁊.e.titulo.l.cum dñi gl.hic non firmat pedem sed dicit qđ

ſm az.poteſt expelli qui hoc notat in ſumma.e.§.Itē venient
ea que conuenerunt ver.licet ergo dñs quã ſequit̃ dynus ⁊ ia
co.de are.⁊ ſm eum dicit dominus exeas ſi ille excipiat de lo
catione videt̃ agere q2 in exceptione reus eſt actor vt.ff.de ex
cep.l.j.vnde ſicut non poſſet agere ex cõtractu niſi ſoluta pen
ſione vt.ſ.l.ꝑxima ꝑ.l.iul.§.offerri.de act.emti.dictũ fuit ita
non poteſt excipere ex contractu niſi penſione ſoluta dicit em̃
dominus non te expello ex natura cõtractus cõductiõis ſed
q2 tenes domum meam ⁊ ſi excipis de locatione nõ debes au
diri cum penſionem nõ ſoluens pro hoc optime facit.ff.de lo
co publico fruen.l.j.§.fi.⁊ glo.ibi poſita ⁊ qđ ibi dixi.Et ꝑdi
ctã azo.opinionē ſequitur rofre.hoc.e.titulo vltra ꝑn. vbi m̃l
ta notat de materia huius.l.Pe.ſcđm cynũ tenet contrariũ
ſ.ꝙ non poſſit expelli ante tempus ſolutionis etiã ſi excedat
bienniũ cum non ſit in mora vt.ff.de regu.iur.l.vbi nulla mo
ra non ob.§.inter locatorem.q2 loquitur quãdo locatio facta
fuit ad plures annos ⁊ ſub pluribus enumerationibus tunc
em̃ ſi ceſſat ꝑ bienniũ põt expelli.Si aũt ſub vna enumeratio
ne puta vſq3 ad decēniũ tunc ante finē decēnij nõ põt expelli.
Non obſtat ꝙ dictũ eſt qđ iſte excipiēdo agit ⁊ ideo dz doce
re ſe impleuiſſe contractũ ſoluēdo q2 verũ eſt ſi tēpus ſoluēdi
veniſſet Preterea ſi cõductor excipit de locatione dñs repli
cat ⁊ ſic agit vñ in pari cã melior eſt ꝯditio rei vt.ff. de ṽ.ob.l.
ſeruũ.§.ſequit̃ nõ obſtat hec lex quevidetur ſupponere qđ an
te finē termini debeat ſoluere qđ verũ eſt ſi hoc fuit actum vt
hic fuit cy.Dñs ric.dicebat dñm habere tria remedia contra
colonũ nõ ſoluentē penſionē.Primũ q2 põt petere penſionē
actione ex locato.Scđm qđ põt eum expellere tãquã de re ꝓ
pria vt dictũ eſt.Itē põt eum repellere tãquã de re cõducta ⁊
tũc põt eſſe vera opinio hug.qđ expectetur finis conductiõis
vel ſaltē bienniũ vt.d.l.quero.§.inter.ff.e.qđ hic Iac.de are.
⁊ Inno.d.c.pp tenent colonũ ad modicũ tempus repelli poſ
ſe non expectato biēnio ad longũ non.Sed in caſibꝰ in qbus
poteſt expellere nunquid hoc poteſt propria auctoritate. azo.
in ſumma videt̃ ſentire ꝙ ſic ſi eſt ad modicũ tēpus cũ nõ poſ
ſideat ſibi ſed dño vt ꝑdictum eſt rofre.e.ti.ver.ſed illud que
ritur dicit tutius eſſe ſi iudicis auctoritate fiat ⁊ pro hoc.ff.de
dona .l. aquilius regulus in fine.de hoc etiã notatur in ſpe.e.
§.poſtquã ver.ſed nunquid finito tempore ⁊ ꝑ Inno.d.c. pro
pter.Quid ſi iurauit non expellere nũqd his quatuor caſibus
expellere poterit dic vt nota. per archi.xij.q.ij. alienationes.
Quid ſi inquilinus nõ ſoluat pēſionē an dñs ꝓpria auctorita
te claudere poterit hoſtia dixi.ſ.de pigne.actio.l.penul.et ad
hoc facit gloſſ.magna circa medium.ff.de pigneratitia acti.l.
ſolutum.§.ſolutã ⁊.e.ti.qui ratiocinario lʒ in cõtrariũ faciat
prealleg.lex aquilius in fine de dona.Vſq3 ad quod tempus
poſſit ceſſare colonus in ſolutione ⁊ pulcrã glo. de hoc vide
extra de dila.litere ⁊ de locato.c.potuit.et.ff. de publicanis.l.
vectigalia.§.j.⁊.ſ.dixi.Querit gl.⁊ multi alij quo tpe ſit pen
ſio ſoluenda ⁊ opinionē gl.hic ſequitur odo.Inno.d.c.pro
pter.§.j.azo in ſumma.e.§.quo aũt tempore rofre.vltra prin.
ſpeculator.d.§.poſtquã ver.ſed querit̃ qñ penſio gof.in ſum
ma.e.§.quo aũt tpe.Qđ in fine anni ſit ſoluēda arguit gloſ.ff.
de vſufr.l.defuncta.⁊ pro hoc.j.de primipilo.l.j.li.xij.Alij di
ſtinguũt an penſio ſit promiſſa ſingulis annis an quolibet an
no vt primo caſu in prin.ſoluatur ſcđo in fine ar.j. qñ dies le.
ce.l.j.cum ibi notatis ⁊ ita etiam ſentire videt̃ glo.j.de ꝑſcrip.
xxx.an.ſi qs emtionis.§.fi.⁊ qđ notatur ꝑ Inno.d.c. propter
⁊ ꝑ hoſt.in ſumma huius ti.§.que actiones vltra princ.cy.hic
dicit Ia.de are.tenere ꝙ in principio anni ſit ſoluenda ⁊ inter
alia ꝓ caſu allegat.ff.e.l.ſed addes.§.ſi tamen in annũ vbi dr
nõ poſſe repeti penſionē ante finē anni ſolutã lʒ inſula cõbu
ratur ſcđm pe.illum.§.retorquet in eum ⁊ dicit ꝙ iđ nõ repe
titur condi.indebiti q2 nõ ſoluit indebitũ ſed premature ⁊ an
te tempus ſoluit ꝙ potuit.⁊ ꝓ hoc mãifeſte facit verbũ proro
gauit qđ eſt in.d.§.in fine vnde dicit ꝙ ſi queratur de penſiõe
vnius anni ſoluenda eſt in fine ſi pluriũ annorũ aut facta fuit
locatio ſub vna enumeratione puta loco vſq3 ad.x.annos ⁊ tũc
idē vt non petatur penſio niſi in fine.x.annorum aut ſub plu
ribus enumerationibus ⁊ tunc tot ſunt ꝑſtationes quot an
ni vt.ff.de ver.obli.l.ſcire.et ideo in fine cuiuſq3 anni ſolui dz
cy.Quo tēpore ſint ſoluende decime ꝑſonales dic ꝙ in fine an
ni vt no.xvj.q.j.c.reuertimini ⁊ ibi etiam notatur quo tpe ſint
ſoluende ꝑdiales.Quo tēpore ſint ſoluende decime aĩaliũ dic
cũ naſcentur ar.ff.de ver.obli.l.inter ſtipulantē.§.ſacrã ⁊.l.in
terdum ⁊ ad hoc de ꝯhen.emti.ſi debitor.§.j.⁊ de vino triti.⁊
oleo lega.l.cũ cõtractus ⁊ licet talis particularis ꝑſtatio cedat
ad incõmodum ſacerdotũ vt.ff.fami.er.l.plane tamen ex quo
ſic naſcunt̃ non poteſt conqueri nec tenetur ruſticus ea ſibi te
nere ⁊ nutrire arg.ff.ad trebell.l. poſtulante.§.fi. de leg.iij.fi
deicommiſſa.§.ſi rem ⁊.j.de erogatione milita.ãno.l. nulli mi
litiariũ ⁊ hoc videt̃ ſenſiſſe hoſti.in ſumma de decimis.§. qli
ter ver.ſunt autē ꝑſonales reddende ⁊ hoc patet q2 decimum
aĩal preſtandũ eſt ſi dignoſcatur ab alijs ſiue bonum ſiue ma
lum leuitici.c.fi.ſi nõ cognoſcatur tunc ceſſat ille rigor arg.ff.
de vſufru.l.ſi vſufructuarium.§.ſi viuarijs ⁊ de condi.inde.l.
ſi pene.§.ij.⁊ ſi certum petatur.l. nã ⁊ ſi fur. §.fi. ⁊ preſtabitur
mediocre.j.de dona.l.ſi quis argentum.§.j.ſ.cõia de le.l.fi.§.
ſed ⁊ ſi quis ⁊ notat̃.ff.man.l.ſi fideiuſſor. ſi enim hoc ꝑſtatur
priuato idignũ eēt dare deo qđ dedignaret̃ hõ .xlix.diſ.c.vlti
mo in fine.Sed talis ꝑſtatio vr̃ inutilis vt ſi preſtaret agnus
vel vitulus vnius diei ⁊ iđ ſatis vr̃ qđ debeat eſſe apud mr̃em
aliquo tpe ne pereat.ꝓ hoc optime.ff.de ſolu.l. ſi ſeruus in fi
ne.e.titulo ſi ſoluturus de ṽ.obli.l.ſtipulatio iſta.§. iter certã
⁊ ibi in gloſſa que cõiter hētur corrupta hētur em̃ cõiter ſicut
accidit in ꝑmitijs agrorum ſʒ dʒ dicere agnorum ar.ff.de ali.
le.l.ſolēt.§.j.⁊ equitas poſita.j.de patria po.l. nec filiũ vel poſ
ſet dici ſeruari conſuetudo ſcđm goffre.in ſumma de decimis
§.fi.ol.Quo tpe ſit ſoluendũ ſalariũ aduocati dixi plene.ſ.
de ſuffrag.l.vnica.Quo tpe mercedes operarũ dixi.ſ.e.l.ad
uerſus.Quo tpe emphiteota in ſpeculo de locato.§.fi. ver.o
ctuageſimo octauo querit̃ ⁊.j.de iure ēphi.l.j.penul.gl.Quo
tpe alimēta colligit̃.ff. quãdo dies le.ce.l.firmio.§.fi. alie due
exceptiões ſiue alij duo caſus in quibus põt colonus expelli
ſatis patent.Circa quartã quãdo conductor male verſat̃ in
re an videat̃ male verſari hoc ipſo ꝙ rem deteriorauit de eo
qđ erat tpe conductionis vr̃ ꝙ ſic.ſ.de ſacro.ſanc.ecc.aut.qui
rem huiuſmodi qđ verum puto ſi multũ deteriorauit puta ar
bores excidendo ar.ff.ſo.matri.l.diuortio.§.ſi fundũ de iure
fiſci.l.in fraudem.§.conductor ⁊.ff.e.l.ſi merces.§.culpe.Sed
pone ꝙ eodem tpe locaui alicui duo predia vel duas domos
⁊ in eodem contractu conductor male verſatus eſt in vna nun
quid eum repellere poſſum de vtraq3 ⁊ vr̃ ꝙ de illa tm̃ in qua
male verſatus eſt.Ad inſtar vaſalli alienantis ꝑtem feudi qui
ius ſuum ꝑdit ſolum in ꝑte alienata vt in vſibus feudorũ de va
ſallo q ꝯ cõſtitu.lotarij bñficiũ alienauit.c.j.cum cõcor. ibi no
tatis ⁊ ꝓ hoc.ff.de le.j.l.ſi ex toto.Satis em̃ eſt ſi punit̃ in quo
deliqt vt.ff.de vul.⁊ pu.ſub.l.ex facto.§.j.⁊ ꝓ hoc.ff.de rei vē.
l.q̃ dote ta.In ꝯriũ ꝙ delinquēdo i ꝑte puniat̃ i toto.ff. de le.
j.l.ēt ſi ꝑtis ſi qs omiſſa cã teſti.l.⁊ ſi nõ totũ de incē.rui.⁊ nau.
l.iij.§.fi.⁊ hoc credo verius cũ fuerit vnus ꝯctus tm̃ vñ male
ṽſando in vna re male vr̃ verſari circa totũ cõtractum alias ſi
eēt vna tm̃ res locata ⁊ male verſaret̃ in ꝑte caderet ſolũ ab il
la parte qđ vr̃ abſurdũ ⁊ ꝯ mentē cõtrahētiũ ⁊ huius.l. Que
rit cynus vtrũ videat̃ male ṽſari ſi ibi inhoneſta agat puta te
nēdo meretrices vr̃ ꝙ nõ ar.ff.de peti.here.l.⁊ ancillarũ.In
cõtrariũ facit.ff.de vſu ⁊ habita.l.nõ aliter.Pe.diſtinguit aut
ex hoc gñat̃ grauamē locatori puta q2 domus locata eſt in eo
dē clauſtro cũ ſua in q̃ hĩtabat ⁊ tũc videat̃ locator male ṽſari
ſi meretrices inducat vel alia inhoſta faciat.aut nullũ eſt ei de
trimentũ quo ad famã vel aliud ⁊ tũc ex tali cã nõ poſſit expel
li ad.l.nõ aliter rñdet ꝙ ibi vſurarius hʒ ius cõceſſũ a ꝓprie
tario locatio aũt fit ad habitãdũ ſeorſũ cy. Itē notandũ ꝙ ſi
cut locator expellere põt cõductorē ex cauſis hac.l. poſitis ita
ecõuerſo põt cõductor ex iuſtis cauſis a cõductione recedere
vt.ff.e.l.habitatores.§.fi.⁊ le.ſequenti ⁊.l.dominus.§. vltimo
Quid ſi ſcholaris cõduxit hoſpitium deĩde vicinus obſcura
uit ſibi feneſtras ita ꝙ non videt ad legendũ quomodo ſibi
conſuletur dic ꝙ poteſt agere contra locatorem vt det ſibi
aliud hoſpitiũ eque bonũ vt.ff.e.l. ſi merces.§. ſi vicino ⁊.l.ꝙ
ſi domus.ij.reſpõſo.Quid ſi tres ſcholares conduxerũt vnũ
famulũ certa mercede deinde acceperunt quartũ ſocium vel
vnus ex tribus receſſit an merces augebitur ⁊ minuet̃ dic ꝙ
ſic arg.ff.de annu.le.l.ſeio ſupra de epi.et cleri. auc. ſed hodie
vbi ſportule augentur ſi labor accreſcat ol.In glo.j. ibi inſule
cõiter habetur edē et ſic allegatur in glo.et per doctores.In
glo.intellige ibi.§.ex cã ⁊ eſt textus extra.e.c.propter.§.j. In
glo.vlt.ibi nõ ſolũ alias incipit põponius ⁊ nõ intendit gl. in
hibere compenſationē vſq3 ad cõcurrentes quãtitates ſed re
tentionem non compenſaturam damno ol.

Certi. Que dicant̃ inducta q̃ illata dic vt notat̃
in gl.j.in qbꝰ cauſis pignꝰ tacite ꝯhit̃.l.
ſi nõ inducta.Querit cynꝰ.Vtrũ locator poſſideat i
uecta ⁊ illata poſt longam diſputationē tʒ ꝙ ſic ſm
opinionem azo.notatã.ff.de pigne. act.l.ſolutũ.§.ſolutam ꝑ
tex.illius.§.cynus.Querit gl. nunquid hec lex locum hēat in
re aliena illata dño ſciente ⁊ tenet ꝙ ſic per.l.ff.de pigno. acti.
l.aliena res.⁊ idē tenet.ff.de pac.l.item q2 conuentiones Ia

co. de are. tenet 𝔠̃riū dicens qd̓ tacitus cōsensus nisi adsit dolus nō sufficit in obligatiōe rei aliene. Si aūt dn̄s esset in dolo patiendo aliū obligare rē suā tanq̄ obligantis tunc sibi p̄iudicat vt. s. ad velle. l. si sine vbi aūt non apparet de dolo sibi non preiudicat nā ea obligantur que quis de rebus suis facit obnoxia vt. j. que res pignori obligari possūnt. l. q filios Ja. ad. l. aliena. pōt responderi qd̓ loquitur in expresse consentiēte vel ratum habente vt ibi patet. hanc opinionē sequitur cynus ⁊ allegat preallegatā legē si nō inducta ⁊. j. si aliena res pignori data sit. l. si probaueris cy. Querit odo. si scholaris minor. xxv. annis conducit hospitium nunqd libri ⁊ alia per euz inducta sint tacite obligata locatori ⁊ videtur qd̓ nō q2 res minorꝝ nō possunt alienari sine decreto vt. j. de admi. tut. l. lex q̄ tutores nec p 𝔠̃ns obligari vt. s. de rebus alie. nō alie. l. fi. Ipse tñ tenet 𝔠̃riū q2 in hoc casu lex obligat ⁊ iō nō vr̃ circūscriptus minor cū sit vsus iure cōi vt. s. de in inte. resti. l. nō videt̃ gl. tñ tz primā opi. d. l. Itē q2 cōuentionis. ff. d̓ pactis et dy. in insti. de act. §. Itē seruiana. Pro et 𝔠̃ faciūt allegata. j. de le. tu. l. fi. ⁊. j. de iure do. l. vbi adhuc v̓. q̄rit Ja. de are. vtrū res minoris. opinionē od. sequit̃ rofre. de act. seruiana vbi de ista materia bñ tractatur. ⁊ p opi. odo. facit. ff. de doti. l. mut⁹ dn̄s ric. adducēdo opinionē ad cōcor. dicebat aut cōtractus celebratus fuit auctore tutore vel curatore. Et tunc tacite obligentur inuecta ⁊ illata per minorē aut nō ⁊ tūc nō sint obligata p. l. ff. de predijs minorū. l. j. §. fi. ⁊. l. ij. ⁊. iij. ric. cy. hic secundum pe. dicit q̄ si minor in cōductione vsus est iure cōi puta quia cōduxit rem sibi vtilem ⁊ quā cōduxisset diligēs ⁊ discretus tūc sit vera opinio odo. Si vero in cōductione nō sit vsus iure cōi tunc sit vera alia opinio. Et scd̓m hanc distinctionē intelligit p̄allegatam. l. fi. j. de legi. tuto. q2 in suscipiēdo tutelā non vtebatur iure cōi q2 euitare poterat ⁊ debebat. Et pro opinione odo. allegat. ff. de rebus eorū. l. ij. vbi bona minoris cōtrahentis cū fisco tacite obligantur cy. Itē tenet hic cynus q̄ si locator sibi prouidit accipiendo spāle pignus p locatione tunc nō hz bn̄ficiū huius. l. in inuectis et illatis q2 vr̃ ei renuntiasse vt j. de pactis cōuen. tā sup do. l. fi. et ita tz dy. d. §. Itē seruiana Itē approbat hic cy. opinionē gl. q̄ est in. d. §. Itē seruiana q̄ dicit hāc. l. locū hr̃e in partiario colono ⁊ ēt in eo q numis colit cū indistincte loquatur. Querit ēt. cy. vtruz chirographuz illatū sit obligatuz vr̃ q̄ sic. ff. de le. iij. l. qui chirographū. In 𝔠̃riū. ff. de le. ij. l. gaius in p̄cipio p quā. l. qdā soluūt hāc qōnē sz i 𝔠̃riū vr̃. ff. de le. iij. q filiū i p̄n. Quidā distiguūt cuz queritur an legato instr̃o videatur legatū debitū aut legatur sub vniuersitate puta lego codicē rōnū tunc videatur legare debitū p dictā. l. q filiū. i p̄ncipio si sub generalitate puta lego oīa q̄ sunt i domo tūc nō vr̃ legare instr̃a q̄ sunt i domo vt. d. l. caius. qñ aūt in spē legat instrumētū tūc planū ē q̄ cedit vt. d. l. qui chirographū ⁊ de le. j. l. seruū filij. §. eū qui ⁊ i vltima gl. cū igitur inquilinus gn̄aliter videatur obligare inuecta ⁊ illata instr̃m nō venit in obligatione ⁊ istud est verū scd̓m pe. Sz cōtra hoc videt̃ q̄ chirographum sub generalitate veniat vt. ff. de bonis dā. l. diuus vbi dr̓ instrumentum magne quātitatis sub panicularia rōne nō venire ergo a cōtrario sensu si eēt modice quātitatis chirographū veniret sub generalitate paniculariorū. sed pe. dicit hoc ar. a contrario sensu non resultare q2 esset cōtra dictā. l. gaius cy. de ista materia vide p dynum. d. § Item seruiana ⁊ per Rofre. de act. seruiana ⁊ de saluiano interdicto ⁊ qd̓ notaui. j. de legatis super rubrica.

Nemo. Prohibet̃ cōcor. s. de vsufr. l. cū antiqtas circa mediū qd̓ verū est eq̄ bono et ydoneo vt h̄ in gl. ⁊ p hoc. ff. de cōstitu. pecu. l. q aūt §. penul. Sz 𝔠̃ hoc videt̃. ff. de seruitu. ru. predi. l. ex meo vbi seruitutē aque quaz hēo alij cōcedere nō possum. Sz ibi seruit⁹ certo p̄dio cōcessa erat ⁊ iō ad aliā p̄sonā vel alium fundum trāsire nō pōt. de hoc no. in glo. s. de seruituti. l. aquā in emphiteota quomodo possit ius suum iñ alium transferre dic vt. j. titulo primo. l. fi. ⁊ ibi no. ⁊ instituto locati. §. adeo An vasallus possit aliū infeudare azo. in summa de vsufru. et instituto sentit q̄ nō sz in summa hu⁹ tituli. §. porro sciēdum sentit qd̓ sic ⁊ hec vr̃ verior ⁊ in vsibus feudorꝝ si de feudo controuersia sit. c. bn̄ficium ⁊ si in cōtractu inuestiture sicut cōiter fit adijciat̃ qd̓ ipse ⁊ cui vel quibus dederit habeāt feudū tūc indubitanter ⁊ sine aliquo periculo pōt in aliū trāsferre vt dicto titulo si de feudo 𝔠̃trouersia sit. c. pen. ⁊ ibi notat̃ ⁊ ad hoc bene facit tex. d. §. adeo instituto locati. In gl. in fine immo p primū vt notat̃. d. §. fi. in. l. qui vniuersas ol.

Sicū hermes. Allegat̃ hec lex qd̓ si qui acceperūt custodiaz alicuius castri ad certū tp̄s ⁊ dederunt fideiussores deinde finito tp̄e remanserunt adhuc in custodia ⁊ amiserunt castrū qd̓ fideiussores nō teneant̃ ⁊ pro hoc. ff. eo. l. Item q̄rit̃. §. qui impleto ⁊. ff. de pactis. l. fi. ⁊ ibi in gl. de dam. infec. l. si finita vltra principium ⁊ ita fuit determinatum boñ. per dn̄m lābertinū ramponum qui hanc qōnem disputauit ⁊ incipit in xp̄i noīe amen. factū est tale congregatum fuit concilium ⁊c.

Licet. Per hanc. l. pōt poni casus in. l. p hāc. j. de tēpo. ap. hic em̄ 𝔠̃ductor in cā appellationis p̄ponit exceptionē sterilitatis quā nō p̄posuerat in cā principali. Et p declaratiōe huius. l. dic scd̓m od. ⁊ iaco. de are. qd̓ interdū colonus allegat sterilitatez fundi 𝔠̃ducti. interdū anni sed nō fundi 𝔠̃ducti interdū vtrūq3. s. anni ⁊ fundi. Interdū fructuū exiguitatem. Primo casu qñ allegat fundi sterilitatē qd̓ intelligit esse scd̓m quosdaz qñ de hoc est cōis vulgi opinio ⁊ hanc tz cyn. scd̓m petrum. Vel verius qñ deductis sumptibus modicū vel nihil superest tūc em̄ est p̄prie sterilitas nec est necesse p̄bare vulgi opinionem qñ allegat̃ fundi sterilitas ⁊ tunc regulariter hr̃ rō 𝔠̃ductoris ⁊ fit remissio mercedis vt hac. l. ⁊. ff. e. l. ex 𝔠̃ducto. §. si vis ⁊. §. sed si labes ⁊. l. si vina. §. vbicūq3 ⁊. j. e. l. excepto. Fallit si sterilitas 𝔠̃tingat culpa coloni puta q2 nō bñ coluit tūc em̄ nulla fit sibi remissio vt. ff. e. l. si merces. §. culpe. Idē puto ⁊ si allegaret fundi incendiū nō eius culpa sed casu fortuito 𝔠̃tingēs hr̃ em̄ eius rō vt. d. l. ex 𝔠̃ducto. §. cū qdā fūdū. Si aūt culpa sua incendiū 𝔠̃tigisset qd̓ p̄sumit̃ q2 incēdia plerūq3 culpa fiūt vt ff. de peri. ⁊ 𝔠̃mo. rei vē. l. si vēdita ⁊ de offi. prefec. vigilū. l. iij. §. iij. tūc nulla fit sibi remissio q2 dānū qd̓ culpa sua ⁊c. vt in regula iuris. Itē fallit qñ conductor suscepit in se periculū sterilitatis ⁊ hoc p̄bat hec lex a 𝔠̃rio sensu ibi si tñ expressum ⁊c. periculū enim casus potest conductor in se suscipe vt hic ⁊. ff. e. l. si quis fundum in principio. s. de pignera. act. l. que fortuitis ibi nisi inter contrahentes ⁊c. s. de neg. gestis. l. negotiuz vbi de hoc ⁊ dixi. s. cōmo. l. j. Secundo casu qñ allegat̃ anni sterilitas que probat̃ per vulgi opinionē fit remissio q2 p̄sumptio est qd̓ ex quo fuit anni sterilitas qd̓ fuerit ēt fundi p locū a cōiter accidentibus nisi locator p̄baret contrarium. s. fundi sterilitatē nō fuisse licet fuerit anni hoc em̄ p̄bato nō teneret̃ ad remissionē mercedis q2 leges loquētes de remissione mercedis de sterilitate fundi loquunt̃ nō de sterilitate anni si oēs recte ispiciant̃. sterilitas tñ cū vbertate cōpensatur vt hic ⁊. ff. eo. l. si vno in prin. de annu. le. l. legatū. §. j. de vino triti. ⁊ oleo le. l. ex eo. Quid si sit primus annus 𝔠̃ductiōis quo fuit sterilitas dic qd̓ cōpensatio habebitur cū vbertate sequentium vt dictis. ll. probatur adeo q2 si dn̄s remittēdo pensionē vtatur verbo donationis nihilominus fiet compensatio ⁊ sumetur verbū donationis pro verbo remissionis vt. d. l. si vno in principio ⁊. §. j. Quid si anni p̄cedētes fuerūt vberes deinde sequatur vnus sterilis ⁊ dn̄s remittat mercedē nō opposita cōpensatiōe vbertatis precedentiū dic si ignoranter fecit cōpensabit si scienter nō vt. d. l. si vno in prin. ⁊. §. j. Tertio casu qñ colonus allegat vtrūq3. s. anni ⁊ fundi sterilitatē si p̄bat fundi sterilitatez satis est dato qd̓ dn̄s p̄baret anni vbertatē q2 nō inspicit̃ vbertas vel sterilitas anni sed fundi vt dictum est. Si aūt probat anni sterilitatem ex vulgi opiniōe adhuc satis est q2 presumptio est qd̓ fuerit ēt sterilitas fundi ex quo annus fuit sterilis nisi dn̄s p̄baret fundi vbertatē. si aūt colonus vtrūq3 probet. s. anni ⁊ fundi sterilitatē idē vt fiat ei remissio per iura predicta. Quarto casu qñ colonus allegat fructuū exiguitatē seu paucitatez nō fit sibi remissio q2 si plus solito habuisset pensionez nō auxisset vt. d. l. si vno. §. cum quidā. Interdum ēt allegat fructuum dēsitatē puta vnū est malum vel male maturū ⁊ tunc etiaz nō fit sibi remissio vt. ff. e. l. ex conducto. §. si vis. ver. si qua tñ vitia. Interdū allegat fundi casmatē vel terremotum ex quo fundus perijt ⁊ fit sibi remissio vt. d. l. ex 𝔠̃ducto. §. sed si ager. Et p̄dicta vera in colono qui numis colit vel certā annuā quātitatē bladi vel vini p̄stat p pensiōe vt. j. e. l. excepto lz enī non sit proprie locatio sed contractus innominatus tamen 𝔠̃tractus talis innoīatus sapit naturā 𝔠̃tractus nominati vt. ff. de rerum permu. l. j. depositi. l. j. §. si quis seruum ⁊ de prescrip. ver. l. naturalis. §. fi. ⁊. l. si insulam. Quando ergo dicatur sterilitas vel vbertas varie sunt opiniones vt hic notatur in gl. ⁊. d. l. si vno in prin. ff. e. ⁊ in summa. e. §. Item agit conductor Opi. Jo. s. qd̓ recurratur ad vulgi opinionem sequit̃ dy. p. l. ff. de fluminibus. l. j. in principio de proba. si arbiter. ⁊ de fundo instruc. l. cū delanionis. §. asinā. quā opinionem puto verā si allegatur anni sterilitas si autem fundi tunc sit vera opinio odo. quādo deductis sumptibus modicū vel nihil superest q2 fructus intelliguntur deductis expeñ. vt. ff. de peti. here. l. si a patre in fine ⁊. l. sequenti ⁊ so. ma. l. fructus. quando aūt dicat̃

vbertas dic

vbertas dic vt hic in gl.⁊.d.l.si vno.in principio ⁊ in summa. d.§.item agit. In lombarda autem nunquā fit remissio mercedis propter sterilitatem vel casum fortuitum qđ dicunt quidam esse propter ꝯsuetudinē regionis que attenditur circa remissionē fiendā vt.j.e.l.circa.alij dicūt qꝛ in instrumētis locationum que in lombardia fiunt non statur in finibus locationis immo conductor ꝓpter stip.ꝓmittit soluere pensionē ⁊ ita pp stip.interpositā si casus fortuitus sequatur spectat ad conductorē vt.s.si certū petatur.l.incendiū.ff. de ver.ob.l.cōtinuus.§.illud ver.⁊ generaliter qꝛ conductor est debitor in genere qđ perire nō pōt vt.ff.ad.l.fal.l.in rōne.§.incerte. Sʒ vr̄ qđ nō obstante stipulatione fieri debeat mercedis remissio qꝛ talis stipulatio intelligi debet scđm naturam contractꝯ locationis cui inseritur ⁊ eius naturam sequi vt.ff.de euict.l.lucius.§.fi.⁊ ibi in glo.sicut ⁊ verbuʒ donationis assumit significationē remissionis vt dictū est per prealle.l.si vno ver. sed si verbo donationis ⁊ ibi dixi ⁊ pro hoc.j.de dona.ante nup.l.si cū ante.⁊ ibi in gl.⁊ qđ ista stipulatio sapere debeat naturam actionis ex locato facit.ff.si quis caut.l.si eum.§. qui iniuriarum. Itē conductor non tenetur de casu fortuito nisi specialiter agatur vt.j.e.l.in iudicio que bene facit pro ista parte.ꝓ alia parte faciunt iura.s.ad hoc allegata ⁊ quia colonus qui per stipulationē promisit obligatus est personaliter lʒ rōe rei locate. Ista ergo personalis actio fundū nō sequitur nec respicit vt.ff.de ꝯtrahen.emt.l.vlti.§.fi.Et ad trebel.l.j.§.si heres ⁊ promissio legitime facta est casu superuenienti nō mutatur nec corrūpitur vt.ff.de itine.actuꝙ priua.l.nec corrumpi Itē si arbores fundi dotalis extirpētur periculū est viri vt.ff. so.matri.l.diuortio.§.si fundū.⁊ pro hoc bene facit textus et glo.ff.de dam.infec.l.inter quos.§.dāni ⁊ ad hoc adducit dominus gui.ff.e.l.si fundus.§.fi.⁊.l.sequenti ⁊ de acqui.pos.l. licet. Quidam circa hoc distinguunt aut conductor promisit soluere mercedem de fructibus qui nascerentur in fundo conducto ⁊ tunc si non percipit non tenetur vt.ff. de vino triti. ⁊ oleo le.l.cum certus numerus ⁊ de contrahen. emt.l. debitor §.j.aut promisit in genere ⁊ tunc habeant locum iura ꝑalleg. vt nō teneatur nō obstante casu fortuito ⁊ hec fuit opinio .d. gui.de suʒ.etiā in emphiteota vt no.per eum.j.de iure emph. l.ij. Vber de bobio dicit aut locator agit actione locati ⁊ tunc tenetur ad remissionē mercedis scđm naturam actionis locati ⁊ ita intelligant̄ iura ad hoc adducta.aut agit ex stipulatione ⁊ tunc nō teneatur quia hoc non est de natura stipulatiōis ⁊ ita intelligantur alia iura.per hanc enim stipulationem nō fit hodie nouatio nisi expresse agatur vt.j.de noua.l. fin. Sed contra hanc distinctioneʒ expresse facit qđ dictū est hāc stipulationē sapere debere naturā actionis ex locato in cuiꝰ locuʒ est subrogata vt.ff.de dona.l.qui id qđ ⁊ maxime quādo subrogatur ab hoīe scđm Iaco.de are.vt ibi notatur per eū.vel verius etiam si a iure vt probatur expresse.ff. si quis testa.liber esse iussus fuerit.l.j.§.hec actio ⁊ sic non videtur procedere distinctio vber. Sed responderi posset predicta fore vera cū actio subrogatur in locū alterius ita qđ prima ex toto tollatur secus si prime adijciatur ita qđ prima nō tollat̄ qꝛ tūc q̄libet sapit naturā suā vt.ff.de peculio.l.lʒ.§.sed si filius ⁊.j.d sepul.viola.l.iij.ibi prisce seueritati accedit ⁊ tactuʒ fuit.s.ad macedo.l.iij.⁊ hanc opinioneʒ dn̄i vberti multi sequunt̄.dn̄s dy.in simili videtur distinguere vtrū factū sit in obligationeʒ ⁊ tunc īpossibilitas excuset debitorem an datio ⁊ tunc non vt notat̄ per eum extra de re.iur.c.peccatum. circa finē li.vj.opinionem dn̄i vberti sicut dixi vidi seruari contra quā facit multum preal.lex lucius.§.fi.de euict.⁊ glo.ibi posita ⁊ iđ ad omne dubiū tollēdū cautū est stipulari pensionē ⁊ qđ colonus suscipiat in se casus fortuitos vel generaliter vel aliquibus specificatis subiecta clausula generali vt.ff.si quis cau.l.sʒ ⁊ si qs §.quesitum.⁊ ibi notat̄ vel qđ saltē stipulatione īterposita apponant̄ renuntiatiōes sicut fit bergomi vbi renuntiat conductor conditioni sine cā doli ⁊ in factum ⁊ omni alij iuri ⁊ exceptioni quibus se tueri posset qđ nō tenent̄ soluere pensionem quo casu dn̄s ad remissionē nō tenebitur ⁊ ita obtinui de facto in collegio bergo. An pp guerrā teneat̄ dn̄s ad remissionē dicā.j.titulo proximo.l.j. Est etiā notandū qđ si ex ꝯsueto casu fortuito fructus corrūpant̄ vt pp tempestates in lombardia q̄ sepe ibi accidunt nō tenetur dn̄s ad remissionē sed solū pp casus insolitos vt.d.l.ex conducto.§. si vis.ff.e. versi. sed vtēdo ibi feruore solis non assueto ⁊ ibi si vero nihil extra cōsuetudinem qđ est satis nota dignum.⁊ de hoc vide per host. in summa.e.§.que actiones ver.item ꝓpter specialitatem.

Mtorem. Ibi aliquo pacto etiaʒ tacito scđʒ gl.⁊ hn̄ ⁊ iđ si emtor q nō habebat necesse stare colono post venditionē dixit colono volo ꝙ tu sic semines ⁊ sic facias tacite videtur ex hoc pactuʒ fecisse de nō expellendo ꝑ hanc gl.⁊.ff.eo.l. Iteʒ querit̄.§.q impleto ⁊ ita obtinui de facto ⁊ qꝛ hec lex vtilis est clarificemus melius quā gl.⁊ odo.⁊ videat̄ qđ notat̄ per azo.in sūma.§.Itē locator ⁊ in speculo.§.j.v. sʒ pone locaui ⁊ ⁊ tactū fuit.s.e.l.edem. Querit gl.si colonus in casu quo pōt expelli resistat an teneat̄ aliqua actione scđm hu.dicit ꝙ nō ꝑ. l.vti possidetis.l.si duo.§.ij.iac.de are.tenet oppositū ⁊ dicit ꝙ ex quo pōt iuste repelli ꝑ hāc legē ergo colonus iniuste facit si resistat facit em̄ iniuriā emtori si vtit̄ eo īuito vt.ff. de act. emti.l.qui pēdentē ⁊ predicta.l.si duo.§.ij.alio casu loquit̄ vt ibi pʒ.vn̄ ꝓ opinione gl.melius facit.ff.de vi ⁊ vi ar.l.colonus in fine ⁊ de acqui.posses.l.si reʒ aliquā.sed ibi hēbat ius retinēdi propter expensas quas fecerat vt.ff.de pigne.act.l. qui necessarias et qui potior.in pigno.habeantur.l.interdum Iac. de are.de hoc videatis qđ notatur.ff. de vi ⁊ vi ar.l. cum fundum in glo.⁊.j.e.l.si de fundo in glo.⁊ qđ dixi in simili.s.eo.l. edem vltra prin.⁊.d.l.colonus de vi ⁊ vi arma. ⁊ soluto matrimonio.l.si filio.§.si vir in quinquēniuʒ. An autem emtor hēat
1 stare colono dic scđm Ia.butri.aut colonus est partiarius vt ff.de furtis.l.si apes.seu ad longū tēpus vel emphiteota ⁊ tūc emtor hʒ ei necesse stare vt hic ⁊.ff.pro socio.l.ideḿqʒ.§.fi ⁊.l. sequenti ⁊ notatur de le.j.l.nihil.§.fi.,Aut nō hʒ ius in re sed est simplex colonus ad modicū tēpus ⁊ tūc aut alienatio ē voluntaria aut necessaria si necessaria stare tenet̄ vt.d.l.si filio.§. fi.so.matri.de dote preleg.l.ij.§.j. Et notatur ī.l.diuortio so. ma.in gl.tres aurei ⁊c.circa mediū ipsius glo. Si voluntaria non hʒ stare regulariter vt hac.l.⁊.ff.de actio. emti.l.iul.§.si fructibus et de vsufruc.l.arboribus.§.l.aget tamen colonus contra locatorem ad interesse suū vt.ff.e.l.si merces.§. fundū et.d.l.nihil de le.j.fallit in eo qui emit a fisco qui tenetur simpliciter stare colono vt.ff.de iure fisci.l.fi.⁊ est spāle fauore fisci ne conductor contra eū agat ad interesse vt dictū est. Alij dicunt vt cy.aut est successor vniuersalis et ille indistincte tenet̄ stare colono eius cui successit qꝛ fingitur eadem persona cum defuncto et qꝛ ēt defendere tenet̄ vt.s.de rebus ali.non alie.l. venditrici cum si.aut est successor singularis ⁊ tunc aut habet causaʒ in re locata ex dispositione locatoris ⁊ tunc aut locator erat vsufructuarius et tenetur stare vt.d.l.arboribus.§.j. de vsufru.⁊.ff.e.l.si quis domum.§.si tamen.aut non est fructuarius et non tenetur stare vt hic aut non habet causam de voluntate vel ordinatione sua sed preter eam sed de voluntate legis ⁊ tunc aut predecessor non habuit solidā rei administrationē ⁊ nō tenetur successor stare vt dicta.l.si quis domuʒ.§.j. aut habuit admīstrationē plenā ⁊ stare tenet̄ si locauit vt potuit si aūt nō vt potuit nec debuit stare nō tenet̄ vt.ff.de admi. tuto.l.si tutele ⁊.d.l.si filio.§.fi.so.matri.aut hēbat plenam administrationē vt tutor prelatus ⁊ maritus ⁊ tūc aut dolose locauit et stare non tenetur aut sine dolo et tenetur vt.ff.de bo. aucto.iudi.possi.l.in vēditione.§.j.⁊ si quid ī frau. patroni.l. j.§.si quis in fraudeʒ andreas pisanus. Petrus de bella pertica ⁊ Iaco.bu.de tutore probatur.ff.de admi.tuto.l.si tutele de marito so.matri.si filio.§.fi.et prealle.l.ij.ad finem de dote prele.⁊ notatur in gl.l. diuortio. so.ma.sʒ in.d.l.ij.vr̄ innui ꝙ expellere possit tamen tenetur ex cautione.sed forte verum est ꝙ colonus nō hʒ exceptionē contra mulierē qꝛ est personalis exceptio tn̄ mulier cogitur iure alterius obligatiōis,nō precise sed causatiue vt ibi notat̄.vel dic qđ auctor suus sibi cedet exceptionē ⁊ istum respectum habuit glo.d.l.diuortio de prelato probatur eadem rōne dum tamen pro rata successori satisfaciat vt.d.l.ij.§.fi. Sed cur hic tam varie cum de voluntate sua facit sibi aliquis successorem poterat sibi prouidere qꝛ successor colono staret ⁊ si nō fecit sibi imputet sed cū p̄ter suam voluntatem lex dat successoreʒ non potest ideo ⁊c.⁊ ista ratio videtur innui.ff.eo.l.qui fundum. Canoniste tamen aliter tenent in prelato vt dixi.s.de sacrosan.ec.auc.hoc ius ver.insuper queritur.episcopus fecit alienationem. Quid si venditor conuenit qđ emtor staret colono nunquid colonus potest excipere contra emtorem Cy.tenet qđ non qꝛ exceptio est personalis sed venditor cedet ei tale ius excipiendi vt.ff.e.l.cum implens.§.messem ⁊ hoc facere tenetur vt.ff.de act.emt.l. iul. §.penul.cy. Prima tamen distinctio magis placet ⁊ scđa non vr̄ hn̄ probari ex.ll.allegatis. Quis dicatur colonus ad longū tēpus varie sunt opiniones notate.ff.de superficie.l.j.§.ꝙ ait ⁊ si ager vec.l.j.bergomi tenetur ꝙ qui conduxit ad quinquēnium vel vltra vt.ff.de separa.l.j.§.ꝙ dictum.

1 ☞ Emtor an habeat stare colono.

V Iam veritatis. Qui contrariũ iuri sentit viã veritatis ignorat ⁊ heres ꝯductoris in ꝯductiõe succedit h.d. Idẽ in re ecclesiastica vsq₃ ad tertiã generationem vt in auc. de non alie. §. emphiteosim autem.

I Nuitos. Concordantie. j. de locatione prediorum curialium seu fiscaliu₃. l. fi. li. xj. ⁊ cõiter approbatur vltima opinio glos. que est supra. e. l. si cum hermes.

D Amnum. Ibi cõis pena. Sec⁹ si ob crimẽ vel culpã locatoris dãnum sustineat vt. ff. eo. l. si merces. §. culpe ⁊ cõi diui. l. si is cũ quo In gl. j. in fine. imo ⁊ ibi de humana vi loquit̃ qđ p₃ q₂ ibi de exercitu dicit. vñ dic qđ hic damnũ ꝯtingit circa res ꝓprias ꝯductoris ibi circa rẽ ꝯductã vbi remissio mercedis petit̃ vt. e. l. §. ⁊ q₂ ⁊. l. si fundus ⁊. l. se. fran. ⁊ cy.

S I diuisa. Primo ponit dictũ in gñe. Secũdo descẽdit ad spẽm cy. In gl. prima in fine. De hoc dic latius vt notat̃ in prealle. l. j. j. de duobus reis ⁊ dixi ibi super rubrica.

I bi qui. Ibi ex locato proprie scđm quosdã sed tu dic idest ex ꝯducto vt. ff. de act. emti. l. veteres In glos. ij. in fine pro hoc. ff. ad l. rho. de iactu. l. ij. in pñ. ⁊ ibi in glo.

S I de fundo. Hec lex ⁊ gl. hic posita sunt de materia legis supra. eo. l. edem vbi plene dixi.

L Egem. De materia huius. l. plene vide. ff. eo. l. item queritur. §. qui impleto.

☞ Officialis electus sine salario an debeat percipere tãtũ salarium quantum solitum est prestari.

E Xcepto. Ibi ꝯsuetudinẽ. i. ad mercedẽ quam solitus est prestare scđm gl ⁊ ꝑ hoc ff. de aqua plu. ar. l. si prius. §. placuit. Sed ꝯ dicit. s. de vsuris. l. creditor ⁊. ff. de opis libertoꝝ. l. opis vbi p̄statio p tpa nõ preiudicat rñderi põt qđ prestatio p tpa nõ inducit originẽ obligatiõis s₃ ꝓbata locatiõe p ꝯfessionem partiũ vel aliter si de quãtitate pẽsionis est questio q₂ locator petit maiorẽ ⁊ ꝯductor dicit se teneri ad minorẽ tunc recurritur ad solitam prestationẽ. pro hoc extra de censi. c. ex parte ⁊ de rebus dubijs. l. q̃dã. vel dic qđ solitũ erat p alios tm̃ prestari ex quo colligitur ꝙ qñ aliquis moratur in domo alicuius nec apparet de certa pensiõe qđ teneat̃ prestare tm̃ noĩe pensionis quãtum prestari consueuit. † Facit etia₃ qđ officialis elect⁹ sine salario debeat percipere tantum salarium quantum solitum est prestari pro ipso officio Iaco. de are.

C Irca. De materia remissionis mercedis plene dixi. s. e. l. licet.

C Ui rem propriam. In fine Dr errãtis nullus est ꝯsensus q reqrit̃ in locatiõe vt. j. e. l. ad ꝓbationẽ vbi de ista materia pl̃e dicet̃ ⁊ ꝯcor. optime ad l. istã. ff. depositi. l. q rẽ. Scđm od. vr̃ qđ ꝯductio rei sue valeat saltẽ quo ad hoc vt teneat̃ restituere possessionẽ locatori non obstãte qõne dñij vt. j. e. l. si qs ꝯductiõis. S₃ veꝝ est fm eum ꝯditiõe ex. l. illa nõ actiõe ex locato vel si agat̃ ibi actiõe ex locato hoc est rõne dñij dubij q₂ nõ erat certũ vtrũ res esset conductoris l₃ referret dñij qõnẽ Ite₃ fallit hec lex in debitore q põt ꝯducere pignus a creditore rõne possessiõis vt. ff. de pig. act. l. si cũ ⁊ sortis. §. fi. ⁊. l. si pign⁹ ⁊ idẽ est in emtiõe q₂ sue rei nulla est emtio vt. ff. de ꝯhen. emt. l. sue rei. In gl. idẽ si sciẽs in prin. ꝯ hoc notat̃. ff. de acqui. pos. l. si rẽ aliquã. S₃ qđ hic no. verius est q₂ nõ p̄cedit titulus transferẽdi dñij vt. ff. de acqui. rerum do. l. nunquã nuda ⁊. s. de iuris ⁊ facti igno. l. cum falsa ⁊ q₂ conductio nõ mutat dñiũ vt. ff. e. l. nõ solet. de hoc tactu₃ fuit. s. de pactis. l. traditionibus. ⁊ hãc hic sequit̃ cy. ⁊ dicit dy. sequi hãc glo. ⁊ pe. ⁊ alios ⁊ ad allegata in ꝯriũ rñdet qđ causa breuitatis omitto. cy. ⁊ de hoc. j. e. l. ad probat. Item qđ sequitur in gl. qđ ꝑdã possessionẽ sciẽs dicit iaco. de are. ⁊ old. intelligi debere si p̄cedat titulus humilis ad dñium trãsferendũ q₂ p titulũ locationis nõ perderet̃ possessio nã gña possessionũ tot sunt quot sunt cause eius acqrẽde vt. ff. de acq. pos. l. possideri. §. genera. ⁊ hoc ẽtvr̃ sentire gl. in. l. qđ meo de acq. pos. ⁊ plene dicet̃. j. e. l. ad ꝓbationẽ ⁊ tangitur etiã in gl. d. l. si rem aliquam de acqui. pos. ⁊ ibi dixi.

I bi contra quos. In gl. j. in fine ⁊ vbi de hoc plene. In gl. ⁊ p̄cise coget̃ nota quẽ p̄cise teneri ad factũ ⁊ ide₃ t₃ a₃. in summa huius tit. j. col. ver. si queras. ⁊ in hoc dicit ꝯsensisse oẽs doctores boñ. vbi qs tenet̃ ad merũ factũ qđ ad illud teneat̃ precise. Secus si factũ esset mistũ q₂ tũc liberat̃ p̄stãdo interesse. de hoc plene dixi. s. de act. emt. l. si traditio. S₃. ff. de re iudi. l. si quis ab alio in fine t₃ gl. indistincte obligatũ ad factũ liberari p̄stãdo interesse iaco. de are. ⁊ hãc opinionẽ ⁊ illã gl. sequit̃ dy. ff. de ver. ob. l. stipulatiões non diuidunt̃ vbi de hoc p eũ ⁊ de opis no. nũ. l. stipulatio. §. siue autem cy.

A D probationem. Primo ponit dictũ ⁊ rationem. secundo aliud dictũ ⁊ aliã rõnẽ cy. Locatio non probat dñiũ ex pte actoris vel rei hoc dicit nec ad plenũ ẽt ꝓbat possessionẽ vt ex̃ de fide instru. c. inter dilectos. §. fi. ⁊ ibi in glo. ⁊ p Inno. ⁊ de relig. do. c. cũ venerabilis. in fine ⁊ tangit̃ p hert. ex̃ de ap. c. bone. Sed l₃ per locatorẽ nõ ꝓbetur possessio tñ retinet̃ illa quã habuit locator vt. ff. de acqui. pos. l. ꝙuis. §. si cõductor ⁊ ibi de hoc dixi ⁊ in gl. ibi victus fuerit locator agens rei ven. vel ꝯuentus seu q alij locauit vel ab alio ꝯduxit. Ibi magis electiue ac si dicat talis victoria magis detegit locationẽ nõ valuisse quã locatorẽ dñm esse ol. in fine sola aĩ destinatiõe q₂ nõ precedit titulus habilis ad dñium trãsferendũ vt. ff. e. l. nõ solet ⁊ dixi. s. e. l. qui rẽ ol. Et vt materia huius. l. ⁊. ff. de acq. pos. l. si rẽ aliquã melius clareat quã hic vel ibi per gl. dic scđm ia. de are. qđ interdũ cõducit dñs nõ possidẽs a possessore interdũ possessor a dño. Interdũ dñs ⁊ possidens ab alio. Primo casu qñ dñs non possidens cõducit a possessore aut ignorans rẽ suã esse ⁊ nulla est ꝯductio vt. s. e. l. qui rẽ immo tunc perditur possessio per locantẽ qđ est notandũ vt hic dr ⁊ no. in glo. ⁊ ꝑ hoc. ff. de vsuca. l. ei a quo ⁊ rõ est q₂ cũ conductio sit nulla per ꝯductorẽ nõ põt retineri possessio noĩe locatoris vt. ff. de acqui. pos. l. si quis ante in fine. S₃ licet ꝑdat̃ possessio est tñ restituẽda locatori per conditionẽ ex. l. nõ obstãte ꝯtrouersia dñi vt. j. e. l. si quis ꝯductiõis. Si vero dñs q ꝯduxit a possessore sciebat rẽ suã esse aut ꝯduxit respectu ꝓprietatis ⁊ tunc ꝯductio nulla est vt hac. l. ⁊. s. e. l. qui rem ⁊ dicta. l. si rẽ aliquã de acqui. pos. Si respectu possessiõis hoc casu rõne possessionis valet ꝯductio vt. d. l. si rẽ aliquã de acqui. pos. ij. rñso. Nã ⁊ emtio sue rei tenet ratione possessionis vt. ff. de ꝯhẽ. emt. l. si in emtione. §. rei sue ⁊ precarium vt. ff. de precario. l. certe ⁊. l. si ita ⁊ hoc respectu põt conducere debitor pignus a creditore vt. ff. de pign. act. l. cum ⁊ sortis. §. fi. ⁊. l. si pignus ⁊ hoc casu dñs conductor possidet pro locatore scđm cynum. hic dimittit iaco. vnũ membrum. s. qñ dubium est vtru₃ conducat ratione proprietatis vel possessionis quo casu dicit locationẽ ꝯtractã videri eo casu quo valere potest ar. ff. de rebus dubijs. l. quoties. de ꝯhen. emt. l. qui tabernas de le. iij. si domus. §. fi. cy. Sed contra hoc vr̃. d. l. si rem aliquam in fine s. qđ non valeat nisi agatur qđ gratia possessionis fiat conductio. Unde distingue aut verba ꝯductionis sunt apta ad possessionẽ ⁊ valet. aut ad ꝓprietatem ⁊ non valet quia aliud est res ⁊ aliud possessio ar. ff. vti possi. l. si duo. §. fi. cy. Interdum conducit possessor a dño ⁊ valet conductio ⁊ conductor perdit possessionẽ ⁊ transfertur in dñm locatorẽ q₂ cõductor possidet ꝑ eo vt. ff. de acqui. pos. l. qui bona ⁊. l. interdũ. in prin. §. fi. ⁊ hoc si sciebat se possidere. si ignorabat tunc possessionem non perdit nec transfert in locatorem vt. d. l. si rem aliquã de acqui. pos. ⁊. e. ti. l. si me in vacuã ⁊. l. naturaliter. §. j. Interdu₃ idem dñs ⁊ possessor conducit ab alio ⁊ tunc aut scit se habere vtrũq₃. s. dominiũ ⁊ possessionem aut ignorat. Si scit aut p̄cessit cã aliqua transferendi dñium ⁊ possessionem vt venditio donatio vel similis ⁊ tunc conducendo transfert dominiũ ⁊ possessionẽ vt. ff. de acqui. pos. l. qđ meo ⁊ de rei ven. l. quedã mulier ⁊. j. de dona. l. quisquis. Si vero aliqua cã nõ precessit nulla est cõductio ⁊ dñiu₃ ⁊ possessio nõ trãsfert̃ vt. ff. de acq. rerũ do. l. nunquã nuda. ⁊ de acqui. pos. l. possideri. §. genera. Sicut enim in trãsferẽdo dominio desideratur cã ita ⁊ in trãsferenda possessione vt notatur. d. l. qđ meo de acq. pos. si ergo nõ est trãslata in aliũ possessio penes eũ remanet vt. ff. de vi ⁊ vi armata. l. cũ fundum ⁊. d. l. si me in vacuã. de acqui. pos. ⁊ in hoc articulo põt intelligi hec lex ibi nemo eñ ⁊c. si cũ causa aliqua non precessit propter quam conduxerit ẽt si ex certa sciencia conduxisset multo fortius si per errorem Nec obstat si dicatur non bene arguit de domino ad possessionem q₂ interdũ possessio transfertur sine dominio. ff. de acqui. pos. l. j. §. si vir. q₂ ibi est dispar cã dominij ⁊ possessiõis ibi enim alia cã ẽ que impedit dominij translationem ⁊ alia que translationem possessionis ꝯcedit nam ibi erat donatio facta vxori q̃ licet iure ciuili nõ teneat ⁊ sic nõ trãsit dominiũ possessio tamen transit cum sit facti

cũ sit facti potius quã iuris a donatiõe que de facto precessit potuit causari hic aũt nullũ factũ intercessit ex quo possessio potuerit trãsferri. Si võ conductor nesciebat se hre dñium nec possessionẽ tunc nihil iuris trãsfert in vtroqꝫ vt. ff. de acquirẽ. pos. l. naturaliter. §. j. ⁊ ibi notaṫ ⁊. l. si me in vacuam ⁊ de vi et vi ar. l. cũ fundus. ⁊ hoc etiã casu põt loqui litera ista. Idem si alterũ tm̃ se habere nesciuit qꝛ si dñs est nullus est contractus ⁊ qñ ignorat se possidere p conductionẽ nõ perdit possessionẽ vt pbatur. d. l. si rẽ aliquã in prin. ⁊ p hanc diuisionẽ potes clare intelligere preallegatã. l. si rẽ aliquã in pricipio Jac. de are. Cy. vero dicit dy. indistincte tenuisse qd si cõduco rẽ meã scienter possessionẽ trãsfero vt dixi. s. e. l. qui rẽ ⁊ hoc tenet pe. ⁊ sic intelligit preal. l. ei a quo qd credit verius. nec obstat qd no. in d. l. qd meo qꝛ illa glo. nõ est vera nã sine aliqua cã põt acquiri possessio verbi gratia possideo rẽ meã depono animũ possidẽdi ⁊ ita efficiṫ vacãs ego apprehendo eã tuo noĩe ⁊ tua voluntate sine aliqua cã acquiriṫ tibi possessio queadmodũ si tu sine aliqua cã possessionẽ apprehendens eã acquireres ⁊ ideo glo. illa. fm iaco. ⁊ pe. nõ cõtinet veritatẽ cy. In glo. j. ibi rei vendi. non locati quasi dicat si locati ageretur non posset referri qd dominij per conductorẽ vt. j. e. l. si quis conductionis ⁊ ibi notatur ⁊ plene dixi. s. de pignera. actio. l. nec creditores ⁊ hocp odofre. In glo vltima ibi. l. ei quo de quo dic vt ibi no. ⁊c.

Si quis conductionis.

An hec lex locũ habeat in emphiteota diceṫ. j. tit. pxi. sup rubrica. Et hec lex ⁊ ei⁹ materia est vtilis ⁊ subtilis ⁊ satis obscure ⁊ confuse tradita per glos. ⁊ vide qd notaui fm cy. ff. si cer. peta. l. si a furioso. Et dñs od. ⁊ cy. repro batis casibus positis in glo. tanquã nõ veris ⁊ litere non cõuenientibus ponit casum sicut litera sonat locaui tibi domũ. locatione finita peto qd restituas tu dicis eẽ tuã hoc nõ obstãte nõ potes denegare restitutionẽ rõ est qꝛ habes cãm a me. vt. s. de pigne. act. l. nec creditores ⁊ ibi de hoc plene dixi. od. ⁊ gui. ⁊ hunc intellectum etiam innuit glo. j. in fi. Alij casus glo. non procedũt fm odofr. nam prius qui sumitur ex. l. quisquis. j. de dona. non procedit ex eo qꝛ durante vsufru. non potes pprietatẽ repetere vt. s. de vsufru. l. corruptionẽ ⁊ de vi ⁊ vi armata l. j. §. qd aũt ait pretor. Secundus casus qui sumitur ex lege q meo. de acquirẽ. pos. ⁊. l. queda mulier de rei ven. similiter non procedit qꝛ per talẽ clausulã constituo me tuo tuo noĩe possidere transferṫ possessio vt dictis legibus probaṫ ⁊ ideo restituere nõ põt cũ nõ habeat Dñs iac. de are. dicit q hic nõ erat dñs possessor qui cõducit. Si eĩ fuisset dñs ⁊ possessor sibi nõ preiudicasset quo ad dñiũ nec posset vt. ff. de acqui. poss. l. si id qd ⁊. l. si rẽ aliquã ⁊ dixi. s. e. l. ad probationẽ sed erat dñs qui conduxit ab alio possessore. Sed nõne qui locat retinet possessionẽ ad quid ergo cõducit eam cũ habeat vt. j. cõia de vsuc. l. j. rñdeo qñ dominus cõducit locator qui possidebat ab locationẽ perdit possessionẽ p locatũ vt. ff. de vsuc. l. ei a quo sꝫ eaꝫ recuperat per conditionẽ ex hac. l. vt dixi. s. eod. l. ad probationẽ ⁊ ibi in glo. Casus aũt quẽ gl. ponit id nõ placet qꝛ iã sequereṫ qd locãdo nõ transtulit qꝛ eã nõ habebat lꝫ gloss. aliud dicat nõ cõstituerunt se emtoris nomine possidere ⁊ ita nõ habeat possessionẽ vt preal. l. qd meo. de acqui. poss. ⁊. s. dixi nũc pro declaratione oppone primo qd actio ex locato non cõpetat locatori qꝛ conductor cõducit rẽ propriã ⁊ sic locatio nulla fuit vt. s. e. l. qui rẽ. so. vt hic in glo. ⁊ in cõtrario notatur puto tñ veriorẽ esse solutionẽ vt agaṫ possessorio vel cõditiõe ex hac l. Itẽ oppo. de. l. litibus. j. de agri. ⁊ cẽsi. lib. xj. ⁊ so. vt hic ⁊ ibi in glo. notaṫ. veriores tñ solutiones sunt qd ibi loquiṫ in perpetuo censitis vel qd ibi erat qd de reddituu rei ⁊ id põt qõnẽꝫ referre secundũ formã. l. illius ⁊ hanc approbat ia. de are. ⁊ colligitur ex textu. l. cõtrarie. Itẽ oppono de. l. bona fides. ff. de positi. so. ibi loquitur qñ tertius agit de dñio hic aũt qñ conductor excipit de dominio qd nõ põt quia hꝫ causam a me sed qñ tertius dicit se dñm ⁊ petit sibi restitui cessat rõ predicta ⁊ nullus põt conductori dolus imputari si tibi restituat ⁊ ista est vera solutio quicqd dicat glo. In eo aũt qd hic in fine glo. diciṫ qd lex dolo facit. ⁊ similes hic in gl. allegate loquunṫ in petitorio non in possessorio nõ vṙ bene dictũ qꝛ ẽt in possessorijs locũ habẽt. vt. ff. in pos. le. l. si is a quo ⁊ not. j. de edicto diui adr. tol. l. ij. Vñ dic aut agitur possessorio adipiscẽde vel retinẽde ⁊ tunc hꝫ locũ hodie cõstat hodie agaṫ vt in contrario ⁊ no. d. l. ij. nisi vbi lex aliter disponit vt in interdicto quorũ legatorũ vt. ff. quorũ le. l. j. §. redigunṫ. ⁊. j. quoruꝫ le. l. j. Si võ agiṫ possessorio recuperande tunc añ oĩa restituenda est possessio spoliato vt. j. ad. l. iul. de vi ⁊. l. si quis a se fundũ. ⁊ hic ⁊ si per vim vel alio modo. l. j. quod ergo not. in glo. ff. de iudi. l. si de vi qd in omni genere interdicti locũ hꝫ intelligo si hoc patiatur conuentus al's locũ hꝫ qd dixi fm iaco. de are. ⁊ dy. qui de hoc bñ notat extra de regu. iur. c. dolo facit ⁊. c. qui ad agendũ li. vj. lꝫ ioan. and. in contrarium sentiat ⁊ cardinalis extra de elec. c. vt circa in fi. Notandũ est ẽtvnum qd glo. dicit qd verũ est qd cõductor nõ potest referre qõnẽꝫ dominij si agaṫ possessorio vel cõditione ex. l. ista ⁊ pro Jh. ff. e. l. videamus. §. qui vinũ. Si aũt ageretur rei vendicatione contra colonũ tanquã cõtra extraneuꝫ possessorẽ non quasi habentẽ cãm ab eo tunc nõ haberet locũ lex ista immo tunc haberet necesse pbare de dominio et idẽ tꝫ odo. hic ⁊ gloss. s. e. l. ad probationem. ⁊ plene dixi. s. de pignerati. act. d. l. nec creditores. Sed quod dixi agi cõditiõe ex. l. ista nõ videṫ qꝛ personalis est vt insti. de act. §. appellam⁹ ⁊ personales actiones nõ pponunṫ ad possessionẽ recuperandam sed interdicta vt. ff. vti possidetis. l. j. §. interdictũ ⁊ bene pbatur de excep. rei iudi. l. ⁊ an eandem. §. fi. Sed dic spãle in hac conditione sicut ⁊ in illa que oritur ex. l. si coloni. j. de agri. ⁊ censi. ⁊ in illa. j. de edicto diui adri. tollẽ. l. fi. ⁊ in cõdi. inde. et triticaria vt no. hic in prin. secunde glo. Cy. dicit qd agiṫ actione ex locato ⁊ conductor non potest obijcere locationẽ nõ valuisse qꝛ hec lex prohibet sibi hoc allegare simile est. ff. ad exhi. l. iulianus. §. quatũ cy. Et pro declaratione huius materie dic vt notaui. s. e. l. ad probationẽ. qꝛ interdũ conducẽs est possessor ⁊ dominus interdũ nõ vt ibi distinxi. In glo. que est super verbo titulo alijs etiam modis sumiṫ titulus vt notaui. s. de peti. hereditatis. l. cogi. in glo. pone casum. Istas positiones casus repro. secundũ odo. vt. s. in princ. dixi. Ibi nulto forti⁹ exceptionẽ. ff. de re. iur. l. inuitus. §. cui damus ⁊ de superfici. l. j. §. quod ait. Ibi qd restituturus est vt. ff. de doli excep. l. dolo facit. Ibi si ordinauit vel soluit aliter vt dixi. Ibi ⁊ idẽ dici põt. s. qd dicitur in. l. ista de conductore. Ibi vt in tutore. s. qd nõ possit referre controuersiã pupillo finita tutela de rebus pupillaribus sed non omnino restituere teneatur salua qõne proprietatis qd est intelligendũ fm od. de rebus non positis in inuentario. Nã in impositis in inuentario nõ potest dñium pretendere tutor vt. j. arbi. tute. l. fi. odo. Ibi iusta cã retinẽdi vt pro expensis vtilibus ⁊ necessarijs vt. ff. commo. l. in rebus §. possunt ⁊ de vi ⁊ vi arma. l. si colonus in fi. Ibi alijs causis. s. dictis. s. in ver. idem dici potest ol. Ibi que ex hac. l. datur cũ sit eadẽ equitatis rõ ergo idẽ ius vt. ff. ad. l. aqui. l. illud odofr. vel dic qd agiṫ actiõe ex eo contractu vt. ff. depositi. l. j. §. si predo. de pigneratitia act. l. si pignorẽ. §. si predo. ⁊ commo. l. ita. vt si fur. In glo. vltima ibi. l. litibus vel solu. vt. s. dixi in lectura. Ibi hic non immo hic ille qhabebat a me cãm referebat dñij qõnẽ ibi alius verus dominus vt. s. dixi. In fine vel dic veri⁹ vt. s. in lectura notaui.

Si tibi.

Ibi prorogasti. i. dilationẽ collatiõis dare fecisti p creditores eorũ fm odo. ꝫ glo. aliter exponat. In gl. vlti. ibi quo voluisti expone quo pro vt ol.

In iudicio.

Qñ colonus teneaṫ de casu plene dixi. s. e. l. licet. In glo. j. ibi l. idem alias incipit ⁊ ita ⁊c.

Curialis.

Ibi conductor poterit tñ p eius habitatione domũ cõducere sicut ⁊ miles vt. j. e. l. milites ⁊ ibi not. ⁊ ita tꝫ h od. ⁊ dicit hanc. l. de facto nõ seruari odof.

Milites.

Idem dicit hec lex in milite qd superior in curiali vidi dubitari an militia sit dignitas que si coniungitur nobilitati dignitas est vt. j. de equestri dignitate. l. j. li. vij. al's nõ est dignitas qꝛ etiam nõ nobilis põt esse miles vt videtur notari s. de iuris. om. iud. l. fi. ⁊ probatur. ff. de testa. mili. l. idemqꝫ est dicendum. j. de libertis ⁊ eorum liberis. l. fi. ⁊. ad. l. iul. maie. l. nullus. vbi fit differentia inter militem ⁊ generosum ⁊ in dignitate constitutum ex quo colligitur militiam esse posse sine nobilitate ⁊ dignitate ⁊ vide gl. institu. de testa. mili. super rubrica. Sed qd miles debeat esse de genere militũ videtur expressum in vsibus feudorum de pace tenenda ⁊ eius violatore. §. si miles. In glo. j. ibi de rure alij habent de iure ⁊ male. In gl. vt. s. de procu. ibi. celestis militie. s. clerico. ⁊ pro hoc. extra. ne cleri. vel mona. secu. nego. se immisce. c. j. ⁊. ij. ⁊ ibi de hoc per her. ⁊ innoc. ⁊. xxj. q. iiij. per totũ que hic deberet allegari sed allegatur in proxima glo. ad quã nihil facit. Est tñ notandum fm inno. qd clericus modicam possessionem ex qua sibi victũ qrebat posset concedere vt notatur per eũ extra de obliga. ad ratiocinia. c. vnico. ⁊ supra de episco. ⁊ clericis. l. ij. An hec lex locum habeat in militibus nostri tẽporis dic vt dixi. s. de procura. l. militem.

Ne cui liceat. Probibet ꝑmittit et punit cyn. ibi ergasteriū. i. stationē vt exponit. s. de epi. ꝛ cle. l. ij. ibi si militat militia inermi locū bꝫ. l. milites. ꝛ. l. vlti. buiꝰ tituli In glo. tpe locationis finito in fine ꝭm odo. decretalis illa nō ligat nisi scbolares clericos ꝛ magistros subditos iurisdictioni dñi pape odof. Itē decretalis illa cōcedit finito tēpore locationis ꝛ ideo vt bona sit exceptio ꝭm ric. lex ista loquit qꝺ etiā durāte tpe prime locationis possit dñs alij locare dūmō locatio cōferat in tps prime finite arg. ff. de bere. insti. l. in tps de manu. testō. l. si qs locuples ꝛ q po. in pi. ba. l. si prior §. a tytio. qꝺ nō pōt scbolaris clericus ꝛ ita sentit ibi abbas super verbo ꝯuenire ꝛ q̄ sit rō ibi notat ꝛ vide bost. in summa. §. que actiones ver. si qs aūt scbolaris. Itē q̄rit cy. nunqd pēsio bospitiorū possit taxari ꝑ epm vel rectorē ꝛ tꝫ qꝺ sic sicut ꝛ in alijs cōmestibilibus vt notaui. s. de epali audi. l. j. qꝛ babitatio appellatione victus continet vt. ff. de verb. sig. l. verbo victus cy. ꝛ in romana curia taxant bospitia curialium.

Conductores. Hec lex vtilis est et spāliter cōmētata ꝑ rof. circa fi. libelli titulo de ꝯstitutiōe cōductoris ꝛ large intelligas ꝓ oī detinēte alieno noīe sicut ēt accipit. j. de prescript. lō. tēp. l. male. cy. ꝛ iō od. tꝫ. j. vñ vi. l. nō ab re qꝺ pena buiꝰ. l. locū bꝫ in cōmodato ꝛ deposito ꝛ similibus ꝛ ēt in tutore nō restituēte res pupilli qꝺ est notandū. ꝛ ꝑ boc facit glo. j. s. e. si qs cōductionis ꝛ nō solū cōditio. ex bac. l. tenet cōductor resistēs sed etiā act. iniuriarū vt ff. de act. em. l. q pēdentē ꝛ notat vti possi. l. si duo. §. cū inquilinus Glo. ēt vltima sepe allegat ꝑ aduocatos qꝺ libellus cōditionalis ꝛ alternatiuus admittat ꝭm Jo. cuius opi. cōiter approbat vt peto rē locatā mibi restitui ꝛ si nō restituat peto eiꝰ estimationē ꝓ boc. ff. de peculio. l. in bone fidei. ꝛ cū bac gloss. cōcordat alia gl. que est extra de testis. c. ray. que incipit sꝫ nūquid nā ꝛ cōdēnatus rem restituere si non restituit tenetur ad estimationē vt. ff. de re iudi. l. si quis ab alio. §. fi. ꝛ instituto de officio iudicis. §. si in rē. Itē admittit talis libellus peto rescindi talem venditionē in qua deceptus sum vltra dimidiā iusti pretij vel instū pretiū suppleri vt. s. de rescin. ven. l. ij. ꝛ melius extra de emt. ꝛ vendi. c. pe. ꝛ ad boc facit qꝺ plene notat ꝑ bosti. in summa de sñia ꝛ re iudic. §. qñ ꝛ a quibus ver. sed potest poni ꝛ qꝺ not. per innoc. ꝛ io. an. e. titulo. c. abbate sane. Item admittit talis libellus peto rē depositā ꝛ si negaueris qꝺ condēneris in duplū ꝛ idem in actionibꝰ omnibus q̄ ꝑ inficiationē crescunt vt notat per rof. de act. depositi ꝛ latius de actiōe qꝺ metus cā ꝛ per galeottū de libelli oblatione ver. sed quid si dixi ꝛ an libellus alternatiuus admittat dixi. ff. de iniurijs. l. ꝑtor edixit. idē potest iudex boc mō ferre sñiam ꝓnuntio quod facias tale quid qꝺ si nō feceris sis excōicatus vt extra de testi. cogen. c. ij. ꝛ ibi in glo. Item admittitur talis libellus peto ꝓnuntiari cōtractū nullū ꝛ si quis esset peto restitutionē aduersus ipsum vt notat plene per inno. extra de in inte. resti. c. constitutus lꝫ rof. innuat contrariū de act. de dolo circa medium opinionē tñ Inno. vidi cōiter seruari ꝛ approbari. Admittit etiā vsus iudiciorū talē libellꝫ dico sñiam nullā ꝛ si qua est appello ꝛ si iusta apparet restitutionē peto vt notaui. ff. de tributoria. l. qꝺ in beredē. §. eligere ꝛ. j. qñ prouocare nō est necesse l. j. ꝛ ibi in gl. ꝛ per dy. de leg. ij. l. cū filius. §. varijs. Non tñ admittit talis libellus peto restitutionē aduersus talem sñiam latam per talem arbitrum ꝛ qꝺ mibi adiudicet qꝺ petebam corā arbitro vt notat per inno. extra de inte. resti. c. penul. De alijs varijs formis libellorū notatur per eundē extra de sñia ꝛ re iudica. c. cum bertol. in vltima gloss. ꝛ de sepulturis. c. certificari ꝛ de cā possessionis cū ecclesia sutrina. Item admittitur talis libellus peto capitulū talis ecclesie cōdēnari ad assignandum prebendā quācito se facultas obtulerit vt notat per inno. de concessione prebende. c. cum frater. Item fertur sñia sup vsuris futuris donec sors soluet vt no. j. de sñijs q̄ sine certa quantitate. l. j. in glo. Vide etiā aliā formam libelli que notat ꝑ inn. de reli. do. c. cū venerabilis in principio. Vidi dubitari nunqd talis libellus admittat tytius petebat a me prebendaꝫ vel aliā rem ego reconueniendo peto pronuntiari ipsum nullum ius babere in ipsa re vel prebenda ꝛ sibi perpetuuꝫ silentium imponi rofr. videt sentire qꝺ nō de constitutione si qui desideria ver. Item queritur super isto libello de boc vide in speculo de electione. §. j. ver. coram nobis. ꝛ ver. seq. Item admittitur libellus incerte partis. vt. ff. de rei vendicatione. l. que de tota. §. mente ꝛ ibi in glo. Item talis peto electionem cōfirmari qꝛ facta est ꝭm cōsuetudinē ecclesie vel peto infirmari qꝛ facta est cōtra cōsuetudinē etiā si alia cā nō exprimat in libello vt notat per inno. de ver. signi. c. abbate. qꝺ est bodie lib. vj. Itē admittit talis libellus peto rē talē si exstat ꝛ si nō exstat peto estimationē vt. s. de sacrosan. eccl. l. sancimus primo. §. finaūt ꝛ in speculo de libellorū cōceptione. §. fi. v. Itē nota qꝺ de consuetudine. Item admittitur talis libellus peto electionem cōfirmari nō obstante electione alterius. Vel peto. x. que mutuaui nō obstante pacto de nō petendo de quo videas qꝺ notat in speculo de electione. §. j. vltima columna v. dñs tñ meus dixit et ver. sequē. An rei ven. ꝛ ad exbiben. possit in eodē libello proponi no. s. ad exbiben. l. fi. ꝛ. ff. ad exbibē. super rubrica an plures actiones ciuiles vel accusationes criminales possint simul in eodē libello ꝓponi dixi. s. cōi diui. l. ad officiū. Itē actio vi bonorū rapt. ꝛ ad exbiben. simul intentant vt extra de cā poss. ꝛ proprie. c. ij. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. c. pastoralis. ꝛ. c. cū dilectus. ꝛ ibi per ber. ꝛ inno. Itē admittit talis peto mibi restitui castrū ꝛ damnum mibi datū in rebus quas ibi babebā vt extra de or. cog. c. ij. ꝛ ꝓbata violentia potero ꝓbare de rebus per sacrm vt. j. vnde vi. l. si qñ. Itē admittit talis libellus peto oēs fructus ꝑceptos ex tali fundo vt notat ꝑ Inno. extra de libelli oblatione. c. significātibus. Et de ista materia libellorū vide que latissime notaui. s. de eden. l. edita. ꝛ tangā. j. de fideicom. liber. l. fi. ꝛ tactum fuit. s. de iudi. l. j.

Licet. Apponit penā non seruātibꝰ. l. milites. s. e. dicit ēt ex tali cōtractu actio. nō nasci. Ibi titulo. i. ex contractu sic exponit. s. e. l. si qs ꝯductiōis od. Ibi neq ꝓ nō ꝛ dic vt nō memores sacratissime internuntiationis ꝛc. audeāt venire ad buius modi. ꝛc. ol. ibi ꝛ relictis nota būc text. qui moralis ꝛ verꝰ est ꝛ sepe cōtingit iubemus itaq buculq posuit exordiū nūc ponit intentū odo. Est no. bñ qꝺ sequit. Specificat em̄ q sunt milites q gaudēt priuilegijs militū qꝺ forte alibi non sic clare reperiet. Ibi vel permissu iudicis. Dubitatio forte erat ex eo qꝺ colligit. ff. de testō milita. l. ex militari. ꝛ de iniusto testō. l. si quis exberedato. §. irritū. ꝛ de leg. iij. l. si qs in princi. testi. §. j. ol. Ibi cadāt etiā sine sñia. Ibi vt qui. i. sicut ille qui eū dedit ꝓcur. suam amittit act. vt. s. ne liceat poten. l. ij. ꝛ dic alieni appetens. s. iuris presumtione ol.

¶ Rubrica De iure empbiteotico.

Super rubrica. Subtiliter et bñ babet per azo. in summa. e. ꝛ in summa aut. de nō alie. aut ꝑmu. ec. rebꝰ. ꝛ de alienatiōe ꝛ empbi. et ibi in tex. ꝛ glo. ꝛ. s. de sacrosan. ec. aut. b ius aut. q̄ res. iā dictas aut. si quas ruinas aut. ꝑpetuar aut. q rē buiusmodi cum ibi notatis instituto locati. §. adeo ꝑ rofr. de vtili rei ven. q̄ dat empbiteote extra de locato c. potuit. cū ibi notatis per ber. Inno. ꝛ bost. ꝛ per eundem et gofr. in summa eiusdē tituli in brocardis circa finē rubrica de empbiteota ꝛ latissime ꝛ subtiliter in spe. de locato. §. nūc aliq̄ de iure empbiteotico vbi ponit centum. lxxiiij. qōnes de ista materia ex quibus multas traxit ex quodam opusculo qꝺ de ista materia composuit dñs martinus de fa. Et ideo tacta per eos nō repetā nisi vt aliqd adijciam plures etiā qōnes notaui supra de pactis. l. si certis annis. ꝛ. j. l. fi. ꝛ ibi in glo. An empbiteota possit referre qōnē dñij videt qꝺ nō ꝑ legē. s. ti. prox. si quis conductionis ꝛ. l. conductores. de boc dic vt not. in spec. dicto tit. de locato ꝛ. d. §. v. quinquagesimosecūdo querit ꝛ ꝑ dictū dñm martinū dicto opusculo ver. xvij. qꝺ ita formatur Forma cōtractus empbiteotici babet in spec. d. titu. §. sequit ver. porro si eccl'ia. Utrū vxor de iure lōbardo debeat bre q̄r tā de rebus quas maritus bꝫ in empbiteosim dic vt notaui. j. de dona. ante nup. aut. dos data. Utrū empbiteota cogi possit recipere instrm solutionis pēsionis et dñs cogi possit illud facere dixi. s. de fide instru. l. plures apocbis. An in empbiteosi locus sit iuri accrescendi dixi. j. qñ nō petentiū partes. l. fina. circa finem.

Res in empbiteosi in data si melioret an augeat.

1 ☞ Res in empbiteosi in data si melioret an augeat.

2 Dominus propter sterilitatem an teneatur ad remissionem mercedis.

Thesaurus inuentus in fundo empbiteotico cuiꝰ erit.

Thesaurus inuentus in fundo empbiteotico cuiꝰ erit. Empbiteota an possit incidere arbores fructiferas.

4 Empbiteota an possit incidere arbores fructiferas.

5 Heres extraneus an succedat in empbiteosi.

Ius empbiteoticum. Diuidit in tres ptes ꝭm iaco. de are. In prima diuidit dicitur cui assimiletur

tur contractus emphiteoticus ⁊ cuius naturam sapiat. In se
cunda qd veniat in contractu emphiteotico. In tertia ad quē
pertineat piculū rei in ēphiteosim date secūda ibi in quo cūcta
Tertia ibi ita vt si interdū. Dic ergo secūdū eū q traxit ab od.
in lectura hic qđ emphiteosis differt a venditione per se Itē
a locatione Itē cōiter ab vtroq;. A venditione primo in pretij
constitutione siue datione qꝛ emtio nō est nisi sit pretium in pe
cunia numerata vt.s.de contrahen.emt.l.emti fides. In cōtra
ctu emphiteotico hoc nō est necesse.immo ēt species dari pōt
pro inuestitura nec ibi datur illud qđ equiualet rei immo si res
valet centū interdū daꝛ pro .lx.⁊ postea aliquid ānuū noīe mer
cedis ⁊ ideo qui minus solenniter recipit rē eccl'ie pdidit qđ de
dit vt.s.de sacrosanc.ecc.aut.qui res iam dictas ⁊ cōiter datur
etiā pro renouatione aliquid puta duo capones vel aliquid si-
mile. Item differt ab emtione in prestandi distributione qꝛ in
emtione datur vnicū ꝑtiū in emphiteosi ānuatim vt insti.loc.
§.adeo vbi etiā alie differētie ⁊ de hac materia notaꝛ in gl.⁊ iđ
j.l.prox.dicitur qđ si cessat per trienniū soluere qđ amittit ius
suum ex quo apparet qđ soluebat annuatī ⁊ ꝓbaꝛ dicta auꝛ.q
res. Item differt in dominij acquisitione qꝛ hic manet dñs qui
prius erat vt hic vbi diciꝛ si rei dño ⁊.j.l.proxima ⁊ finali vbi de
dominio facit mētionē ⁊.ff.si ager vecti.l.per venditionē autē
transit dominiū in emtorē vt instituto de rerū diuisione.§.per
traditionē.⁊ ideo venditio est alienatio qꝛ per eam transfertur
dñiū vt.j.de fundo dot.l.j.contractus autē emphiteoticus nō
est alienatio. Sed de hoc dic vt hic in glo. Itē differt in pericu
li trāslatione qꝛ in venditione perfecto contractu oē periculū
transit ad emtorē vt.s.de periculo ⁊ cōmodo rei vendi.l.j.hic
nō totū sed particulare vt hac.l. Itē in rei facultate qꝛ emtor
pōt facere de re emta quicquid vult emphiteota nō vt.j.e.l.fi.
Itē differt in solutionis cessatione qꝛ si cessat emphiteota per
dit ius suū vt.j.l.ꝓxima emtor vt.s.de rei vend.l.inciuile ⁊ de
contrahen.emtione.l.nō idcirco. Differt ēt a locatione in mul
tis de quibus dictū est.s.differre a venditione sed nō eadē for
ma qꝛ differūt in sui constructione qm̄ in cōtractu emphiteoti
co vt predixi aliquid a principio datur ⁊ no.per az.in summa
huius tituli.§.j.⁊ per rof.de vtili rei ven.que datur emphiteo
te in principio ⁊ in speculo dicto titulo de locato.§.nūc aliqua
ver.quinto queriꝛ. Odo.tñ hic dicit nō reperiri expressum ali-
qua.l.qđ sit de substantia ꝯtractus emphiteotici aliqd a princi
pio dari ⁊ iđ ipsi ⁊ sequaces tenēt qđ sit cōtractus emphiteoti
cus hoc ipso qđ in ꝑpetuū cōceditur ad pensionē annuā dum
modo aliqua pacta apponanꝛ que sint cōtra naturā locatiōis
nō em̄ videtur qđ cōtractus emphiteoticus hꝫ naturā vel for
mam limitatā nisi secūdū voluntatē cōtrahentiū ⁊ hoc innuit
expresse lex.ij.responso. Cōtra hoc tñ ⁊ ꝓ opinione dñi iacobi
quod sit de substantia aliquid dari in initio faciunt iura predi
cta ad hoc allegata ⁊ maxime dicta aut.qui res iam dictas.s.
de sacrosan.ecc.⁊.j.de accu.numerū.l.priuate.li.x.⁊.j.e.l.fi.vbi
diciꝛ de quinquagesima ꝑte pretij recipiēda a nouo emphiteo
ta ⁊ hec opinio cōmuniter approbaꝛ. Item differunt in prestā
di qualitate qꝛ in locatione daꝛ noīe pensionis pecunia nume-
rata vt.ff.cōi diui.l.si cōuenerit ⁊ depositi.l.j.§.si quis seruum
hic aūt pōt prestari spēs vt dicto.§.adeo insti.locati. Item dif
ferunt in cessatione qꝛ in colono seruaꝛ bienniū vt.ff.locati.l.q
ro.§.j.in emphiteota trienniū vt.j.l.proxi. Item emphiteota
nō alienat irrequisito dño vt.j.l.fi. Illa aūt differentia que hic
notaꝛ in gl.qđ locatio nō mutat dominiū nō placet qꝛ locatio
ꝑpetua bene mutat vtile ⁊ neutra mutat directū vt.ff.de super
ficie.l.j.§.j.sed locatio pōt esse tꝑalis ⁊ perpetua emphiteosis
aūt sola perpetua vt.ff.si ager vecti.l.j.differt ēt a locatione in
alijs que not.per rof.de vtili rei ven.v.contractus aūt iste ⁊ in
speculo dicto titulo de locato.§.nunc aliqua vꝰsi.quarto vbi ēt
habeꝛ in quo differt a feudo. Cōiter aūt differt ab vtroq;.scꝫ
emtione ⁊ locatione. Primo in origine qꝛ illa iure gentiū.vt
ff.de iustitia ⁊ iure.l.ex hoc iure. Iste a iure ciuili vt dicto.§.
adeo instituto locati. Item qꝛ in isto est de necessitate scriptu-
re vt hic actionis qualitate qꝛ hic stricti iuris.s.cōditio ex le-
ge in illis bone fidei vt instituto de actionib.§.actionū. Item
illi qui possunt contrahi in rebus mobilibus ⁊ immobilibus
hic in imobilibus tm̄ vt.d.l.priuate rei de excusa.munerū lib.
x.est ergo locatio qñ res locaꝛ sub annua pensione in pecunia
ad tꝑs vel iperpetuū. Emphiteosis qñ aliquid daꝛ de presenti
⁊ annua pēsio ⁊ aliquid pro renouatione vt ex predictis patet
Libellus cū res daꝛ sub annua pensione ad.xxx.annos scđum
morē regionis vt notaꝛ per az.in summa locati.§. Item morte
locatoris de hoc vide per rofre.d.titulo.de vtili rei vendica.
vltra principiū lꝫ gl.aliter dicat in auꝛ.ingressi.s.de sacrosan.
eccle.⁊ ibidē etiā de precario notaꝛ de quo plenius notatur in
summa host.de precario ⁊.e.titu.c.j. Quid si appareat instrm̄
in quo cōtinetur tytius conduxit in emphiteosim sempronio
talem fundū ꝓ.x.quolibet anno nec ꝯtineꝛ qđ aliquid sit datū
de presenti noīe inuestiture nunquid erit contractus emphi-
ticus. Secundū opi.odo.quā supra dixi sic qꝛ dare aliquid de
pñti nō est de substantia contractus emphiteotici ſm iaco.de
are.azonem ⁊ alios nō qꝛ dicūt aliquid dari de presenti esse de
substantia sed esto qđ ista vltima esset vera qꝛ cōiter approbaꝛ
vt predixi est tñ aduertendū qꝫ lꝫ non sit contractus emphiteo
ticus qꝛ deficit predictū substantiale est tamē contractus inno
minatus eo similis ⁊ in eo seruabunꝛ que seruanꝛ in cōtractu
emphiteotico vt.s.de rerū permutatione.l.ij.locati.l.excepto
⁊ notaui eo.titu.licet.circa mediū.ff.de prescrip.ver.l.natura
lis.§.fi.⁊.l.insulā ⁊ depositi.l.j.§.si seruū. Sup eo autē quod
1 hic queriꝛ in gl.si res in emphiteosi data melioreꝛ an augeaꝛ
pensio quicquid dicaꝛ in glo.vꝛ indistincte nō augeri pēsionē
vt.s.titulo proxi.l.legem vt sicut non diminuiꝛ per diminutio
nem rei ita non augeꝛ per augmentū vt eadē sit rō contrarioꝝ
⁊ pro hoc.s.titu.prox.l.legē ⁊ qꝛ iste cōtractus est stricti iuris
ergo nō venit vltra quā actū est.de hoc etiā diceꝛ.j.in supple-
tione gl.que incipit qꝛ emolumentū. An emolumentū alluuio
nis pertineat ad emphiteotā.gl.distinguit.sic latens vel patēs
2 de hoc notaꝛ in speculo de locato.§.fi.v.cxxxj.q̄ritur. An ꝑꝑ
sterilitatē teneatur dñs ad remissionē mercedis videꝛ quod sic
ad instar coloni vt.s.tit.ꝓxi.l.licet ⁊ ibi plene dixi ⁊ pro hoc vꝛ
expressum.ff.locati.l.si vno in principio ibi idē in vectigali ⁊c.
nā ager vectigalis emphiteoticus appellaꝛ vt.ff.si ager vecti-
galis.l.j.⁊ qui satisdare cogun.l.sciendū.§.j.⁊ qꝛ iste cōtractus
similis est locationi quo ad multa ⁊ hanc opi.sequunꝛ. M.de
fano ⁊ ho.cremoñ.⁊ dicūt ita de facto seruari. Sed contrariū
puto ⁊ vidi seruari qꝛ emphiteota recipit cū oī irruptione vt
in auꝛ.de nō alie.§.emphiteosim.j.de excu.munerū.l.priuate.
li.x.de fundis patrimo.l.quicūq; ⁊ hanc.l.vbi sustinet etiā par
ticularem interitū rei qđ fortius est ⁊ ita tꝫ her.extra de locato
c.potuit in fi.glo.magne ⁊ cy.hic. Quid ꝓpter guerrā nō pōt
laborari dic qđ tūc periculū est dñi qꝛ res est in deperdito. lex
em̄ equiparat rē a flumine occupatā ei q̄ ꝑꝑ latronū potentiā
possideri nō pōt vt.ff.de bonis auꝛ.iudi.possi.l.cū vnus in fine
⁊ ibi de hoc dixi sꝫ qđ occupatū est a flumine diciꝛ eē in deper
dito vt.ff.de acqui.pos.l.īterdū ⁊.l.q vniuersas.§. Itē qđ ama
ri ergo ⁊ illud quod nō pōt laborari ꝑ guerrā. Itē nō habeo
actionē nec rē ergo eam amisisse videor vt in regula iuris de
verbo.sig.l.labeo.§.fi. Itē res dicitur deperdita cuius facul-
tas haberi nō pōt vt.ff.de furtis.l.si is qui rē.ij.§.eū qui Iac.
de are.vbi de hoc dixi pro hoc.ff.locati.l.si fundus in fine.⁊ le.
sequē.⁊ gl.que est.de dam.infec.l.inter quos.§.damni.que in-
cipit remittit. Alij distinguunt vt dixi.s.tit.ꝓximo.l.licet aut
dꝫ pensionē ex fructibus ex ipsa re prouenientibus ⁊ tunc nō
teneaꝛ aut in genere ⁊ tūc teneaꝛ ⁊ hec fuit opinio dñi guid.de
suz. Alij indistincte tenent periculum guerre spectare ad em-
phiteotam cū res tota ſm veritatē non perierit. Et ad hoc bñ
facit preallega.lex quicūq;.j.de fundis patri. Itē qꝛ nō ꝑdit ꝓ
pter guerrā nisi fructus qui sunt pars fundi vt ⁊ vsufru.pars
dñij vt.ff.de vsuf.l.vsufrr.⁊ de rei ven.l.fructus.⁊ ad hoc facit
qđ dictū est.s.titulo.proximo de sterilitate ⁊ hanc vidi cōiter
obseruari maxime cū in cōtractu dñs est stipulatus pensionē
⁊ ideo in eo sunt renuntiationes vt.dixi.d.l.lꝫ.s.titulo ꝓxim.
Ibi validumq; contractū.s.quo ad actionē ⁊ exceptionē oriꝛ
em̄ actio ex hoc contractu.s.conditio ex.l.vt hic in glo.⁊ insti-
tuto locati.§.adeo.⁊ in summa.eo.§.penu. Ibi clades quid sit
clades ⁊ vnde dicatur notaꝛ per archi.xxxiiij.q.j.c.j. Ibi suis
partibus.i.ad suū dānū fran. In glo.prima in fine vel dic ſm
odo.ius emphiteoticū.i.cōtractus emphiteoticus ⁊ sic ꝓprie
sumiꝛ nomē ius qꝛ cōtrahere est facti vt.ff.de curatore furiosi
l.consilio. In glo.secūda ibi nō solet.hec differentia bona non
est secundū Iac.de are.vt.s.notaui ibi naturalis possessio ad-
instar fructuarij vt.ff.de acqui.possessione.l.naturaliter fran.
In fine vt in auꝛ.de alie.emphi.§.licentiam alie ēt sunt differē
tie vt.s.plene dixi ⁊ notaꝛ in glo.insti.loca.§.adeo. In glo.ter
tia ibi curiosus lector poterit reperire qui no.in gl.s.si minor
se maiorem dixerit.l.iij.⁊ ibi dixi in glo. Nota hunc contractū
dic secūdū odo.qđ necessaria est scriptura ⁊ hoc iđ qꝛ fit cōiter
in perpetuū vel ad longissimum tempus ⁊ ideo vt probari pos
sit est necessaria scriptura ⁊ hanc opinionē sequꝛ rofre.ēt.d.ti
tu.de vtili rei ven.⁊ cy hic.⁊ pro hoc expresse.j.e.l.ij.in princ.in
emphiteoticis instrīs ⁊.l.iij.in prin.ibi ēphiteoticū instrumen
tū ⁊ ita etiā tenet py.in questionibus suis.cx.q̄one que incipit
guil.centurio speculator tenet qđ de necessitate non exigatur
scriptura dicto titulo de locato.§.nunc aliqua ver.v.queritur

⁊ fuit opinio dñi.M. de fano in opusculo suo versi. qto q̃rit̃ et de contractibus in scriptis qua forma debeant celebrari habetur. s. de fide instru. l. cõtractus ⁊ ibi plene dixi Si tñ perderetur scriptura ex isto contractu facta posset fieri ꝓbatio per testes vt no. j. e. l. vlt. circa princi. in glo. que incipit nec adsint testes ⁊ dixi. s. de fide instru. l. sicut iniquũ. In glo. per conditionẽ ex. l. ista hanc reprobat cy. ſm pe. q2 iste contractus nõ est de nouo inuentus vt. ff. si ager vectig. l. j. sed est tradita sibi noua forma vt institu. locati. §. adeo. ⁊ ideo dicit agi presc. ver. vt. ff. de prescrip. ver. l. nã cũ deficiant cy. in gloss. s. medietatis ibi et hoc placet ⁊ hanc etiã innuit tex. ibi que prorsus ipsius rei faciat interitũ ⁊ approbat ea3 hic odo. ⁊ glo. dicto. §. adeo. insti. loca. ⁊ her. d. c. potuit extra de locato in fi. glo. magne ⁊ azo. in summa loc. §. est aũt. ⁊ specu. e. titu. §. nunc aliqua ver. cxxxiiij. ⁊ v. se. Unde versus. Si periit tota liberabit empbiteota. S3 si ꝑ parte nulla liberabit arte. Dñs tñ hostiẽ. vr̃ sentire qd de equitate dñs teneat̃ ad remissionẽ mercedis pro ea parte que periit vt. ff. de censibus. l. forma. §. j. sed spãle est in tributis vt ibi notat̃ ⁊ fuit hec opinio dñoꝝ. M. de fano in dicto opusculo ⁊ bo. cremoñ. ⁊ hanc opinionẽ notat ipse hostiensis in summa de locato. §. quid sit de natura huius cõtractus ver. j. ⁊ adducit. e. titu. c. ꝓpter sed illud in locatore loquitur ⁊ prima opinio cõiter seruat̃ ⁊ rõ spãlitatis inter tributa ⁊ contractũ empbiteoticũ eẽ põt q2 tributa nõ prestant̃ rõne alicuius precedentis cõtractus sed solũ ꝑꝑ ipsam possessionẽ vt. s. sine cẽsu vel reliquijs. l. fi. ⁊. de publicanis. l. imperatores ⁊ iõ diminuta possessione diminuit̃ ⁊ solutio tributoꝝ. Sed hic debet̃ pensio vigore contractus empbiteotici ⁊ iõ si diminuit res nõ ꝑꝑ hoc diminuit̃ pensionis ꝑstatio ⁊ obligatus est personaliter et in genere vt. s. si certũ petat̃. l. incendiũ. In glo. q2 emolumen-

3 tũ ibi ad eũ spectat. † Quid si thesaurus inuentus est in fundo empbiteotico erit dñi vel empbiteote dic vt in speculo dicto titulo. §. nunc aliqua ver. cxxxj. ⁊. cxxxij. In eadẽ glo. hanc opinionẽ sequit̃ hic odo. in fi. iac. de are. t3 qd dato qd res augeat̃ nõ auget̃ pensio vt dixi. s. vbi. super eo aũt q2 sicut particulare damnũ sequit empbiteotam sic ⁊ cõmodũ vt. ff. de reg. iur. ſm naturã ⁊ pro hoc. ff. locati. l. si merces. §. ius maior ⁊ hanc ẽt approbat gui. Et ad. l. hic in glo. allegatã. ff. de vsufr. l. si fundi. §. sed si insula. rñderi põt qd in multis differunt fructuarius et empbiteota vt. e. tit. l. si cui vsufruc. Et pro hac opi. bñ facit ex de testi. c. prohibemus. ⁊. c. quãto. ⁊ qd in eis notat̃ ⁊ de pactis c. cũ clerici ⁊ ibi in gloss. que incipit sed pone de hoc in speculo dicto titulo. ⁊. §. ver. Cxxxvj. ver. quid econtra si res augeatur

4 Sed † nunquid empbiteota vel vasallus possit incidere arbores fructiferas ar. qd nõ. ff. so. matri. l. diuortio. §. si fundu3 q2 facit fundũ deteriorẽ. vt. ff. de vsu. l. ex sylua ⁊. l. se. arbores etiã ceduas cedere põt vt. d. l. diuortio ⁊ de vsufr. l. inter. §. fi. vber.

5 Sed † nunqd extraneus heres succedit in empbiteosi dic vt plene notat̃ per rof. dicto titulo. de vtili rei ven. que datur empbiteote versi. sed hic querit̃ si sit extraneus heres ⁊ in brocadis de his que circa hereditates vertunt̃ rubricella heredis appellatione extra de procu. c. cũ in pñtia. in glo. similis substitutio ⁊ in speculo de locato. §. fi. ver. Cxiij. querit̃. Si aliquis dedit fundũ ecclesie vt eũ ꝑpetuo aleret ⁊ fundus pereat an ecclesia teneat̃ eũ alere dic vt dixi. s. d sacrosan. ecc. aut. hoc ius porrectũ ver. Itẽ quero ecce qd aliquis cy. t3 qd teneat̃ eum alere per. l. ff. de prescrip. ver. naturalis. §. j. ver. sed si scyphos nõ obstat hec lex q2 hec lex nõ trãsfert plenũ dñiũ in empbiteotã in ꝓposita q̃õne sic cy. Uide etiã q̃õnẽ molẽdini quã notaui. e. titu. aut. si quas ruinas. Alias q̃ões in hac materia notaui. l. ꝓxima ⁊ finali ⁊ reperientur etia3 in remissionibus positis. s. super rubrica.

1 Empbiteota si dicat se soluisse cui incumbat pro batio.
2 Ius episcopale an possit dari in empbiteosim.
3 Minor ⁊ ecclesia excusant̃ a pena legis.

In empbiteoticariis. Hec et sequẽs sunt noue iustiniani aperientes hunc titulũ ⁊ diuiditur ſm odo. in tres partes pr̃io dr̃ in h cõtractu seruari qd actũ est. secũdo qd si aliud et cõuenit per cessa. triẽnij cadit empbiteota a iure suo sine alia interpellatione. tertio ꝓuidet̃ empbiteote cõtra dñm recusantẽ recipere pensionẽ ꝑ oblationẽ consignationẽ ⁊ depositionẽ odo. scda ibi sinaũt nihil. tertia ibi nec aũt ſm iac. de are. ⁊ cy. diuidit̃ principaliter in duas partes in pr̃ia ꝓuidet̃ dño contra empbiteotã in solutione cessantem. In secũda empbiteote cõtra dñm recipere nolẽtẽ. secũda ibi nec aũt. prima principalis subdiuidit̃ in duas pri-

ma habet locũ qd aliqua pacta sunt apposita in contractu empbiteotico extra naturã contractus que seruant. Secunda qñ nullum est appositũ pactũ tunc eñ empbiteota nõ soluens punit̃ duplici pena. s. in expulsione ⁊ in ius suum allegandi cõtradictionẽ ⁊ hec est triplex. s. in melioramẽtoꝝ allegatione in petitionis pene probatione ⁊ denũtiationis sibi fiende per dñm allegatione. Ultima pars plana est iaco. ⁊ pro declaratione huius. l. videat̃ qd notaui. s. de sacrosan. ec. aut. qui rẽ huiusmodi ⁊ ibi in gl. ⁊ extra de locato. c. potuit. cũ ibi notatis per oẽs ibi publicarũ functionũ quas soluere tenet̃ empbiteota q2 possidet vt. s. sine censu vel reliquis. l. fi. ⁊ si ꝑpter publicas pẽsitationes. l. fi. Ex quo colligit odo. qd si ex forma statuti teneatur quis ante domũ suam se legere seu aliquid aliud facere q2 talia onera spectent ad empbiteotã qui domũ possidet ⁊ pro hoc. ff. de vsuf. l. hactenus ⁊. l. si pendentes ol. Ibi tributoꝝ dic ꝑprie s. fisco solutoꝝ secũdũ primã expositionẽ prime glo. vel improprie. i. pensionu3 nã qui pensionẽ soluit aliquid dño tribuit et hoc secundũ secũdã expositionẽ eiusdẽ glo. Prima tamen verior videt̃ ꝑꝑ. id qd. s. dixit publicaru3 functionum fran. Ibi ne aũt. secũda pars principalis ſm iaco. ⁊ tertia secundũ odo. Ibi cadat vtrũ ipso iure an per sñiam rof. qd per sententiã. d. tit. de vtili rei vendi. circa mediũ ver. Item sunt ⁊ alia necessaria ⁊ de hoc dixi. s. de sacrosan. ec. ec. aut. qui rẽ huiusmodi facit qd dixi. de epi. ⁊ cle. aut. statuimus ⁊ qd per sñiam cadat bñ facit. s. de iura. calũ. aut. principalis circa finẽ ⁊ in corpore vñ sumitur ⁊ hanc sequit̃. M. de fano in opusculo suo ver. xxj. qd vbi late hanc q̃õnẽ tangit ⁊ tangitur in speculo de locato. §. fi. ver. lxvij. ⁊. lxviij. in fine. Ex hoc oritur alia qd q̃ in glo. Utrũ dñs propria autoritate possit empbiteotã repellere de qua plene notat̃ in speculo. d. ver. ⁊ dixi. s. de sacrosan. ecc. aut. qui re3 huius Cõis opinio est qd iudicis auctoritate vt hic in glos. l3 fuerit additio ⁊ per her. ⁊ Inno. d. c. potuit extra de locato et per eundẽ Inn. e. tit. c. propter ⁊ ꝑ host. in summa. e. tit. §. fi. v. Item est de natura cõtractus ⁊ videt̃ expressum in nouellis de conduc. ⁊ expbiteoticariis. secũda pte nouellarũ ⁊ hanc t3 cy. ⁊ allegat. ff. de pigno. l. lex vectigali ibi propterea ꝓnuntiatu3 ⁊ de re. iur. nõ ex singulis. Al. t3 qd propria autoritate in summa huius tituli. ver. Itẽ id est de natura contractus ibi nõ tradit de materia huius. l. ⁊. §. sequẽtibus. Dñs ẽt odo. hic tenet idẽ nisi empbiteota dño interuertisset possessionẽ vt hic in lectura sua ver. sed instatur. ⁊ querit̃ ⁊ tangitur hic in glo. ⁊ eam tenet Ja. butri. dñs. M. de fano sequitur opinionẽ speculatoris immo verius speculator traxit ab ipso ver. xv. qd est. Et ad hoc possunt adduci que notaui. s. de iudeis. l. nullus. Sed esto qd iudicis auctoritate vtrũ fieri debeat iudicis officio an iure actionis vide in spe. dicto tit. §. v. xlix. querit̃ quo iure. Ibi pecunias offerre de ista materia oblationis cõsignationis ⁊ depositionis vide qd plene dixi ⁊ in glo. notat̃. s. de vsuris. l. acceptã. Querit vber. de bobio vtrũ rustico subueniat̃ si offerre et consignare ⁊ deponere nesciuit ⁊ tenet qd sic vt. ff. de iuris. om. iudi. l. si quis id qd cũ aliis similibus in quibus rusticitati subuenitur. Dicit etiã qd sola oblatio sufficit ad euitandũ penam huius. l. ⁊ hoc etiã innuit hic glo. ⁊ iac. ẽt de are. hoc t3 vt dixi d. l. acceptã de vsuris. Itẽ querit glo. an valeat pactũ de nõ expellendo empbiteotã ⁊ t3 qd sic ⁊ cy. Post multa allegata pro ⁊ contra ⁊ odo. hic ver. sed denuo hic queritur ⁊ albe. papi. et speculator. d. tit. de locato. §. vlti. ver. lxix. ⁊ ver. cxxxviij. Dñs aũt iac. de are. distinguit. q2 aut fuit simpliciter pactũ de nõ repellendo ⁊ tũc nihilominus repelli possit si pensio non soluat̃ vt. ff. locati. l. quero. §. inter ⁊ hac. l. cũ dicit nulla allegatiõe vel pena opponenda q̃si istud pactũ intelligat̃ qd expelli nõ possit nisi in casu a. l. concesso q2 dispositio seu voluntas hoĩs simpliciter prolata super eo sup quo etiã ius disponit recipit determinationẽ ab illo iure vt. j. de fideius. l. ij. ⁊. l. nõ recte ⁊ colligi põt ex textu ⁊ glos. j. qui nõ possunt ad libertatẽ peruenire l. j. Jac. but. An hec lex locũ habeat in simplici cõductore glo. antiqua que incipit empbiteota ecclie dicebat idem in colono priuati. s. bienniũ expectari. Sed postea fuit aposita additio falsa. s. triennij nõ eñ trienniũ sed bienniũ expectat̃ vt patet in §. inter locatorẽ in glo. allegato. ⁊. e. titu. dñs horreoꝝ et no. j. de publicanis. l. vectigalia. §. j. ⁊ dixi. s. titulo proxi. l. edem cy. Ubi aũt pactũ contineret qd repelli nõ posset etiam si cessaret vel non obstante hac. l. tunc pactũ valeret ⁊ repelli nõ posset vt. s. de pactis. l. si qs in conscribendo ⁊ q2 remittentibus actiones suas ⁊c. vt. ff. de edili. edicto. l. querit̃. §. si venditor et sic potest intelligi opinio glo. ⁊ sequacium Jac. de are. Itẽque rit glo. si lapso triennio dñs recipiat pensionẽ omniũ annoꝝ preteritoꝝ an poterit empbiteotã repellere glo. tenet qd non ⁊ pro opi glo. facit. ff. si quis cau. l. ij. in principio ⁊ in glo. ⁊ plenius de

nius de eo qd certo loco.l.fi. ⁊ ibi in glo.eādē opinionē hic tȝ odo.in lectura ver.sed de vno quero de hoc in specu.d.titu.et §.ver.xxiij.⁊ ver.se.extra de locato.c.potuit in gl.magna ber. vbi etiam habet an si idē de priuato ⁊ ecclesia.Dñs aūt iac.de are.in qōne predicta an dñs recipiens pensionē possit emphiteotā repellere distinguit aut primo deiecit ⁊ postea vult petere pensionē ⁊ pōt qd tpe preterito vt in aut.de nō alie.§.scire oportet ⁊ de alie.⁊ emphiteosi.§.si vero qui.⁊.ff.locati.l.colonus in principio sicut ⁊ consuetudo pene nō aufert ius quo ad rē vt.ff.de arbitris.l.si qs rē.⁊.l.si duo.§.Itē si duo.si qs caut. Si vero primo recipit pensionē postea velit reijcere tunc aut futuri tpis ⁊ nō pōt vt.ff.de pactis.l.qui in futurū ⁊ de doli excep.l.ij.§.nō male.Si vō preteriti aut simpliciter ⁊ nō pōt qsi sit mora purgata.vt.ff.si quis caut.l.ij.⁊ de publicanis ⁊ vectigalibus.l.vectigalia.§.nō solutis.⁊ de eo qd certo loco.l.fi.ia. butri.in hoc videt̄ sentire cōtra q2 est pena legalis a qua nō liberat̄ soluendo pensionē nec econtra vt.ff.de cōdi.furtiua.l.si pro fure.⁊.j.de furtis.l.ancille.Sed ad hoc rñdet cy.secūdum quosdā modernos qd verū est qñ eodē tpe nascit̄ rei persecutoria ⁊ penalis vt in furto ⁊ similibus secus si diuerso tempore vt.ff.qd metus cā.l.metū.§.lȝ nō ob.l.colonus q2 ibi loquitur in re locata cui⁹ dominiū ⁊ possessionē retinemus ⁊ ideo petitur pensio q2 petitur nō vt lucrū sed damnū esset si nō solueret.hic in emphiteota qui hȝ vtile dominiū satis ⁊ si illud perdit nō obstat.§.si quis vero q2 spāle est in ecclesia secūdū eos cy.in additionibus vbi finaliter approbat predictā opinionē iaco.de are.aut recipit pensionē cū ꝓtestatione qd nihilomin⁹ possit reijcere ⁊ reijcere pōt q2 reseruauit ius suum ꝑ protestationē.vt.ff.qui.modis pignus vel hypo.sol.l.si debitor iac o.⁊ ad hoc ꝙtalis ꝓtestatio valeat facit qd not.dicto.c.potuit extra de locato circa mediū gloss.magne ⁊ hanc opinionē sequit̄ iaco.butri.dicens qd nō sunt cōtraria preteritā pensionē accipere ⁊ deijcere vt.d.aut.qui rē huius.s.de sacrosan.eccl.quia vnū prouidet circa preteritū aliud circa futurū ar.ff.si seruit⁹ ven.l.⁊si forte.§.fin.Item nec electione tollunt̄ q2 nō veniūt ex vna cā q2 petitio pensionis ex contractu deiectio ex contumacia nō soluentis sed in.l.post diē de lege cōmissoria que allegatur in glo.erat contrarietas velle rē in pretiū vt.s.si seruus extero.l.vnica in.fi.sed pensio futuri tpis recepta tollit ius deijcienti q2 sunt contraria nisi in casu quo lex concedit.s.dicta aut. qui res.quo casu magis petit̄ autoritate legis quā ex contractu ⁊ pro hoc cessat cōtrarietas iaco.butri.dñs dy.in predicta qōne distinguit.ff.de lega.ij.l.meuius.§.duobus.aut dñs recepit pensionē sciens eē cessatū in solutione canonis tunc vera sit opinio gl.⁊ qd nō possit emphiteotā reijcere.aut ignorans puta qd erat prelatus nouus ecclesie ⁊ alteri forte successerat ⁊ ita habebat iustā cām ignorantie vt.l.qui in alterius de re.iur. ⁊ tunc pōt emphiteotā deijcere ⁊ ita intelligant̄ alia iura ad h̄ adducta.Et hanc opinionē post multa sequit̄ bar.brix.in qōnibus suis dominicalibus.xlvj.q.que incipit quidā laicus ⁊ eā tangit speculator dicto titu.⁊.§.ver.xxiiij.⁊ ver.se.⁊ in prelato ecclesie tangitur dicto.c.potuit in gl.ber.⁊ in speculo dicto titulo.xxvj.q.querit̄.⁊.§.si aūt solus prelatus.⁊ in dictis qōnib⁹ barto.cj.qōne que incipit laicus quidam ⁊ dicta aut.qui rē huius de sacrosan.ecc.⁊ per.d.M.de fano.in dicto suo tractatu ver.viij.queritur quid si post eius emphiteoticū deperditum Quid si dñs petit pensionē nō tñ recepit.nūqd preiudicat sibi quo ad deiectionem emphiteote dic idē vt.s.ar.j.de re iudi.l. ad solutionē.ad hoc facit qd notaui.§.de pactis inter emptorē ⁊ venditorē.l.cōmissorie.Itē querit gl.⁊si emphiteota dicat se soluisse ⁊ dñs neget cui incūbat probatio ⁊ dicit qd emphiteote qui dicit ⁊ ꝓbabit ſm gl.testibus ⁊ instrumentis ⁊ alijs modis debitis ⁊ ꝓbabit de annis preteritis eo ipso qd ꝓbat se soluisse tribus annis proxime precedētibus vt.j.de apocis publicis.l.quicūꝙ lib.x.qd est notandū.⁊ idē tȝ hic odo.ver.sed de vno qro ⁊ speculator.d.titulo.⁊.§.xxvij.querit̄ ⁊ ad hoc bene facit extra de cā posse.⁊ proprietatis.c.cū ecclesia sutrina.Idē ēt tenet.d.M.de fano.dicto tractatu ver.actio in fine.Et ho. in summa de locato.§.fi.ver.hoc aūt notandū est.Sȝ inno.extra de accusat.c.super his vltra mediū glo.magne ver.sed qd dices videt̄ sentire qd onus probandi incūbat ei qui dicit non esse solutū sed ibi loquit̄ in tertia persona que obijciebat electo periurium ex eo qd nō soluerat in termino in quo soluere iurauerat ⁊ sic vult eū repellere nam tunc tenetur probare qd non soluerit in termino per ꝯfessionem aduersarij vel alio mō licet sit difficile probare.Sed dño vel creditori sufficit ꝓbare emphiteotam vel debitorem promisisse vt sequatur pena ⁊ cōdemnatio nisi doceat se soluisse per.l.j.§.de proba.in gl.hic allegata.ratio diuersitatis est q2 cū creditor obijcit cessa.pro se

inducit obligationem que astringit eum ad solutionē faciēdā vt instituto de obli.in principio.at tertio qui obijcit crimē per iurij hȝ necesse probare qd nō probat̄ nisi probetur in solutione cessatum cum etiam quo ad debitū nō agatur de re sua ⁊ sic declarat hosti.dictum Inno.d.c.secundum cyn.Si certe licet ista sint subtilia non bene video si tertius producat instumētū quomodo promisit ⁊ iurauit in termino soluere nisi doceat de solutiōe quare non sit periurus licet Inno.teneat cōtrarium vt predixi finaliter tamē tenere videtur quod sit speciale in criminalibus quod excipiēs tenet̄ probare negatiuā secus in ciuilibus.Item querit glo.si emphiteota promisit pennam si nō solueret an soluta pena dici possit ⁊ tenet qd dominus vtrūꝙ petere nō possit sed alterū tantū qd sibi magis placet nisi actū esset vtrunꝙ peti posse.⁊ idem tenet odo.hic in lectura versi. sed de vno querit̄.hic speculator multas opiniones recitat et pedem non firmat.d.tit.⁊.§.ver.xxxv.queritur ecce dominus ad hoc qd facit.qd dixi.s.de sacrosan.eccl.autē.qui rem huius modi ⁊ qd not.per dominum.M.de fano in dicto tractatu v. decima.q.ponitur ⁊ per azo.in summa huius tituli versi.consueuit queri ⁊ per hosti in summa de locato.§.fi.versic.quid si emphiteota promisit penam Iaco.butri.allegat qd pena tollit ius deijciendi.s.de arbitris.l.cū antea.Sȝ ibi loquitur de iure inducto in subsidiū hic de beneficio cōi ⁊ non in subsidiū inducto ⁊ ideo dicit qd ius deijciendi ⁊ stipulatio penalis cōmittitur propter eandē cām et moram sed q2 ius deijciendi nō habet obligationem sed executionē nō pōt tolli per nouationē stipulationis penalis q2 nouatio est vnius obligationis in aliam transfusio vt.ff.de noua.l.j.sed ex notione bene tollūtur cum ex eadem cā proueniat.vt.ff.pro socio.l.si quis a socio ⁊ d act.emti.l.predia.sed petitio pensionis ⁊ pene licet ex eadē causa procedant succedit tñ pena loco rei ⁊ ideo distinguitur sit actum vtrunꝙ posse peti vel non ⁊ vtrum sit actum penam peti posse pluries vel nō vt.ff.de arbitris.l.si duo.§.semel vt in sequēti questione glo.⁊ idē tȝ odo.hic in lectura ver.sed denuo quero concessi tibi rē meā ⁊ in speculo dicto titu.⁊.§.vsic. xxxvij.querit̄.⁊.xxxviij.queritur.⁊ per azo.in summa.§.item solet queri.Item querit glo.si emphiteota fecit alium emphiteotam ⁊ cessatū est in solutione pensionis qd auxiliū detur domino glo.magis inclinat in opinionē Io.f.qd vendicet rē a secundo emphiteota ⁊ si excipiet de contractu replicet de pēsione non soluta.ꝓ hoc bñ facit.ff.de loco publico fruen.l.j.§.j. ⁊ azo.in summa huius tituli.§.ex hoc aūt cōtractu.⁊ hanc etiā sequit̄ odof.hic in lectura.v.lȝ denuo queritur hic tibi cōcessi Dominus old.tenebat opinionem primā.gl.qd dominus agere possit contra secundū emphiteotā conditione ex.l.quasi inducendo ſm emphiteotā in possessionem cum eo contraxisse videat̄ vt.j.e.l.fi.⁊ ibi in glo.⁊ de hoc notatur in speculo dicto titu.⁊.§.v.xxvij.queritur ⁊ per host.in summa de locato.§.fi. ver.quid si alij concessit.Hoc verū est cum emphiteota secundus factus est voluntate domini ⁊ cum in possessionem induxit. Sȝ vbi domino irrequisito maius est dubium ⁊ videt̄ qd non possit repellere q2 canon siue pensio nō debetur nisi ꝓmissa sit sed promissio hic non est facta domino ergo nō est in mora q2 vbi nulla petitio nulla mora vt.ff.certū petat̄.l.lecta.cyn. secundū petrū tenet qd expelli possit q2 canonis solutio correspondet iuri reali.vt.ff.si ager vecti.l.j.⁊ ideo singularis successor nō debet re vti nisi satisfaciat vt.ff.de act.emti.l.in vēditione ⁊ facit quod dixi.s.titulo proximo.l.emtorem cy.Unū etiam alium satis notabile tȝ gloss.in fine quod si aliquis quadraginta annis possedit fundum pro eo prestitit pensionē qd presumitur contractus emphiteoticus precessisse per.l.in glo. allegatas.et.ad hoc bonum ar.ff.de iure dotiū.l.cum post diuortium in principio ⁊ idem tenet hic odof.in lectura versi.sed deauo quero hic concessi tibi rem meam licet quidā cōtrariū senserint dicentes contractum emphiteoticum per scripturā probari debere vt.s.e.l.j.vbi de hoc dixi in suppletione gl.nota hunc contrarium. Sed satis probatur iuris presumtione qd presumit contractum emphiteoticum solenniter ꝓcessisse Idem sentit speculator dicto titulo ⁊.§.ver.lxiiij.querit quid si rusticus ⁊ ver.xlij.queritur.de hoc etiā satis notat̄ per host. in summa de censibus.§.qs census ver.quid ergo ⁊ facit quod dixi de vasallo.s.de pactis.l.si certis ānis vltra prin.ver.notādum etiam ⁊ tetigi.j.de prescrip.xxx.an.l.male agitur.Item qrit glos.si heres ignorauit se teneri ad solutionē canonis vtrū excuset̄ a pena huius.l.cū glo.concor.hic odo.circa fine ⁊ speculator dicto titulo ⁊.§.v.xviij.querit̄ quid si mortuus sit emphiteota ⁊ dñs.M.de fano dicto tractatu ver.vij.querit̄ ⁊ ad hoc facit qd notat̄ extra de exces.prelato.c.j.de ꝯcessione prebēde.c.nulla ⁊.c.q2 diuersitatem ⁊ qd notat̄ de herede vasalli in

summa quibus modis feudum amittitur.ϕ.sedvasallus et.ϕ.
sequentibus.j.de his quibus vt indignis.l.si deo cũ ibi nota-
tis ⁊ p dynũ extra de re.iur.c.cũ quis in ius succedit li.vj.⁊ p
odo.ff.de iti.actuq; priuato.l.j.ϕ.si qs pp inundationẽ ⁊,in gl.
qñ ap.sit.l.j.ϕ.fi.Cy.tñ ẜm pe.dicit qꝺ siue heres sit maior siue
minor ex quo cõtractus incepit a ꝑsona maiore cõmittit̃ pena
cũ effectu ⁊ non restituit̃.vt.ff.de minori.l.emilius ⁊ tactũ fuit
s̃.si aduersus ven.pig.l.ij.⁊ de sacrosan.ecc.aut̃.quas actiões
⁊ ista opinio secundũ cẏ.nõ est improbabilis cyn.⁊ p hoc.ff.de
verbo.obli.l.ad diẽ de nauti.fenore.l.fi.⁊ de ver.obli.l.cum fi
lius.ϕ.in hac ⁊ dicta.l.ad diẽ vbi de hoc dixi.Nunc transeo ad
alias qõnes que nõ sunt in glo.⁊ primo si nõ sit aliquis qui re
cipiat pensionem qꝛ hereditas iacet quomodo consulit̃ emphi
teote de quo dic vt in speculo dicto titulo.⁊.ϕ.versi.xix.querit̃
⁊ duobus sequentibus ⁊ per hosti.in summa de locato.ϕ.fi.ṽ.
quid si de hereditate.dñs,tamẽ vbertus de bobio tutius esse
dicit qꝺ deponat̃ ⁊ consignetur per.l.istam.⁊.s̃.de vsuris.l.ac
ceptã cum fi.⁊ ita dicit se cõsuluisse cũ,dño simone vincentino.

2 Utrum † ius episcopale possit dari in emphiteosim dic vt di-
xi.s̃.de sacrosan.ecc.aut̃.perpetua.Sꝫ cũ hic dicat̃ emphiteo-
tam pp cessationẽ solutionis ꝑdere melioramenta nunqd idẽ
in colono priuati dic qꝺ nõ vt.ff.loc.l.cũ colonus.⁊ dixi supra
de sacrosan.eccl.aut̃.qui rem huiusmodi.Quid si emphiteota
cessauit per bienniũ ⁊ tertio anno soluit ⁊ adhuc cessat per bi-
ennium nunqd incidat in penã huius.l.dñs gui.qꝺ nõ cũ hac
l.dicatur per totũ triennium ergo exigit̃ continuum ⁊ ad hoc
facit qꝺ notat speculator in simili.s.si pactũ fuit ꝙ si ẽphiteota
cessaret aliquo anno qꝺ incideret in penã si cessauit vno ⁊ sol-
uit penã deinde cessauit duobus annis qꝺ possit expelli cõpu
tato illo primo anno cum alijs duobus ⁊ determinat qꝺ nõ vt
notat̃ per eũ dicto titu.⁊.ϕ.ver.xxxix.querit̃.Item quid si em
phiteota per cessationem cecidit a iure suo nihilominus tñ rẽ
tenuit an teneat̃ ad fructus ex re post trienniũ perceptos dic ꝙ
sicvt dicto titu.⁊.ϕ.ver.x.querit̃.Quid de qõne a me quesita p
quendã priorem cuiusdam mona.in cuius instrũis reptum fuit
vnum in quo continebat̃ qꝺ tytius dare ꝓmiserat omni anno
ipsi monasterio staria decẽ frumenti pro quodã fundo nunqd
ex cessatione cadet a iure suo per hanc.l.⁊ dixi.qꝺ nõ quanto-
cunq; tpe cessaret qꝺ nõ constat hunc esse emphiteotã vel colo
nũ.Et idẽ si cessaret̃ in solutione census perpetui vel in aliqua
eleemosyna vel legato vt no.in speculo dicto titulo.⁊.ϕ.versic.
octuagesimosexto querit̃ de quo vide qꝺ notat̃ per hostien.in
summa eiusdem tituli.ϕ.fi.ver.quid ergo si is qui fecit censum
⁊ dicet̃.j.e.ver.Itẽ quero de pulcra ⁊ vtili qõne ⁊ plene notat̃
per her.⁊ innoc.extra de reli.domibus.c.constitutus.ϕ.finali.

3 Item quero † nũquid minor ⁊ ecclesia excusent̃ a pena huius
l.⁊ videt̃ qꝺ sic.j.de fundis patrimo.l.ij.lib.xj.⁊ ibi in glo.⁊ p
odo.In cõtrariũ facit.ff.de minor.l.emilius ex quibus causis
in poss.eatur.l.apud iul.s̃.de nõ nume.pecunia.l.si intra ⁊ ibi
in gl.⁊ de hoc satis notatur in speculo dicto titulo ⁊.ϕ.xiiij.q̃-
ritur ⁊ duobus sequentibus vbi dicit̃ idẽ de ciuitate de hoc ẽt
no.per innoc.extra de locato.c.pp circa finẽ.⁊.d.ℳ.de fano
ver.octauo queritur qd si minor ⁊ qꝺ dixi.s̃.in quibus causis
in inte.restitu.nõ est necessaria.l.fi.⁊.ff.de re iudi.l.cõtra pupil
lum.Quid si emphiteota soluit ꝑtẽ pensionis ⁊ partẽ nõ vtrũ
cadat a toto an a ꝑte tantũ dic vt.dixi.s̃.de sacrosan.eccl.autẽ.
qui rẽ huius.Ex hac insurgit alia.Si emphiteota decessit plu
ribus heredibus relictis ⁊ vnus soluit partẽ suam alij nõ nun
quid oẽs possint expelli questio notat̃ in gl.ff.cõi diui.l.cõi di
uidundo in principio ⁊ fami.ercis.l.heredes.ϕ.idẽ iuris ⁊ fuit
qꝺ sabbatina in qõnibus bartolomei brix.xlvj.qõne que inci-
pit quidã laicus ⁊ notat̃ in speculo dicto titu.⁊.ϕ.ver.lxxj.qd
si emphiteota decessit ⁊ in qõnibus py.xvij.q.que incipit idẽ
mutinensis epus.Ad hoc vide qꝺ subtiliter notaui.j.de cõdi.
insertis.l.si plures versi.⁊ per hoc quidã magni doctores ⁊ tꝫ
hic dñs gui.qꝺ oẽs de rigore iuris expelli possint ⁊ allegat.ff.
de contrahen.emt.l.fistulas.ϕ.qui fundũ.De equitate que pre
ualet non ⁊ allegat.ff.si quis aliquẽ testa.ꝓhi.l.ij.ϕ.fratris.ho.
tenet indistincte omnes repellendos in summa de locato.ϕ.fi.
ver.quid si ex pluribus ⁊ vber.de bobio hic ⁊ ad hanc ⁊ proxi
mã precedentẽ qõnem facit qꝺ notat̃ in specu.de arbitris.ϕ.fi.
ver.vt aũt circa materiã ⁊ ver.se.⁊ de hoc dixi.ff.de ver.ob.l.ij.
ϕ.ex his.Si auteꝫ ab initio essent duo emphiteote quilibet te
neretur pro parte ⁊ cessatio vnius alteri nõ noceret nisi actũ
esset qꝺ quilibet insolidũ teneretur vt in qõnibus py.lxiiij.q.
que incipit duo fratres cũ fundum in emphiteosim.Quid ecõ
tra si dominus decedat relictis pluribus heredibus nunquid
vasallus tenetur exhibere seruitium cuilibet insolidum dic si
est indiuiduuꝫ sic alias non ⁊ de hoc notatur in summa de suc

cessi. feudorũ.ϕ.sedqueritur.Qualiter consulatur emphiteo
te si dominus nolit recipere pensionem habetur hic in fine.in
textu ⁊ glos.⁊ latius in speculo dicto titulo.⁊.ϕ.ver.xxxiiij.q̃-
ritur.Si dñs erat obligatus emphiteote in tanta quantitate
vel maiori quãta est pensio si emphiteota nõ soluat an incidat
in penam dic vt in speculo dicto titulo.⁊.versi.lxxix.queritur.
Item quero de vtili ⁊ pulcra qõne aliquis in testamẽto suo re
liquit aliquid ecclesie vnum modium frumenti super quodaꝫ
suo fundo heredes cessauerunt in solutione nũqd locũ habeat
pena huius.l.dic vt plene no.in specu.d.ti.⁊.ϕ.ver.octuagesi-
mo sexto querit̃ ⁊ dixi.s̃.e.ver.Item quero de quadã qõne de
qua fui interrogatus.Quid si emphiteota cadat a possessiõe
⁊ agat contra possessorem ⁊ dñs similiter quis prefert̃ videtur
qꝺ dñs qui habet directã vt.ff.de loco public.fru.l.j.ϕ.j.Sed
dic vt in speculo dicto ver.quinquagesimoprimo querit̃ ⁊ per
ℳ.de fano.versi.xvj.questio talis est.Si emphiteota cessauit
in solutiõe per sex annos ⁊ soluit pro tribus annis an videat̃
soluisse pro primis vel vltimis dic vt in spe.d.ϕ.ver.xxviij.q̃ri
tur.Sed quid si emphiteota dubitans ne per cessationẽ cade-
ret a iure suo voles sibi prouidere vult soluere ꝓ multis ãnis
futuris an dñs teneatur recipere vel si nolit offerendo cõsignã
do ⁊ deponendo possit se liberare speculator tenet qꝺ nõ dicto
ϕ.ver.xxxij.⁊.xxxiij.⁊.ℳ.de fano ver.noua procedit qꝺ.dñs
dy.tenet oppositum.ff.de statu liberis.l.iij.ϕ.stichus ⁊ ibi no-
taui secũdũ eũ sed ibi forte fauore libertatis.Itẽ ꝓ hoc.ff.de
annu.le.l.est qui al's incipit Jabolenus ⁊ argumen.contra de
aqua pluui.arcen.l.is cum quo.Sed ibi non intererat eius q
agebat vt ibi patet hic autem interest emphiteote ⁊ hanc ẜm
cyn.tenet Jo.de blososcono ar.ad hoc.ff.de solu.l.soluturus.
Pro prima opinione facit qꝛ emphiteota non cogitur añ ter-
minum soluere ergo nec dñs recipere vt equalitas seruetur.j.
de fructi.⁊ litis expen.l.fi.Cy.de hoc etiam vide.ff.de ver.obl.
l.stipulatio ista.ϕ.inter certam.vbi de hoc dixi.⁊.l.qui rome in
principio ⁊ pro.opi.dy.facit qꝺ notatur.ff.de re.iur.l.cũ an ru
sticus qui longo tempore soluit pensionem teneat̃ protestari ⁊
demonstrare pro quibus rebus dic vt dixi.s̃.de pactis.l.si cer
tis annnis versi.Item queritur quidam soluit ecclesie.Itẽ qd
si emphiteota cessauit in solutione pensionis.xl.annis ⁊ semꝑ
possedit rem nunquid prescribat ita qꝺ etiam pensio peti non
possit dic vt in speculo dicto.ϕ.ver.v.queritur ⁊ ver. sequẽti ⁊
ver.xliiij.⁊ per galeotũ in mar.de prescriptio.ṽ.pone qꝺ colo
nus cessauit ⁊ per.ℳ.de fano.ṽ.xj.⁊ ver.xij.questio ⁊ de hoc
dixi.j.de prescrip.xxx.an.l.male.Quid si reperiat̃ talis cõtra-
ctus abbas cuiusdã mona.concessit ⁊ cõfirmauit tytio in em-
phiteosim oĩa que ipse tytius tenebat de bonis dicti monast.
in tali castro tytius modo negat monasterium ibi aliquid ha-
bere sed dicit oĩa esse sua quid erit dic vt notatur in specu.di-
to.ϕ.⁊.ver.lix.queritur ⁊ per.ℳ.de fano ver.xix.questio pro
ponitur.Quid de demonstrationibus seu de assignationibus
quas continue faciunt fieri ecclesie ⁊ monasteria in quibus cõ-
tinetur qꝺ talis dare tenetur tm̃ fictum ecclesie vel monasterio
pro talibus petijs terre vtrum fideꝫ faciant vide hosti.in sum
ma de probatio.ϕ.⁊ quot species ver.quid ergo si inueniatur
chartularium curie.Quid si ecclesia petat fundum rei vendi.
possessor negat rem ecclesie eccl'ia ꝓbauit possessor mõ dicit se
non tenere ab ecclesia in emphiteosim nunqd audiat̃ dic vt in
spe.dicto.ϕ.ver.lxv.⁊ per.ℳ.de fano.versi.xxviij.Si emphi-
teota agat contra possessorem ⁊ possessor excipiat contra eum
qꝺ nõ soluit canonẽ an sit tutus hac exceptio.vide in speculo
e.ϕ.ver.lxvj.⁊ per.ℳ.de fano ver.xx.qꝺ ⁊ ad hoc an quis pos
sit se tueri ꝓ iure tertij hñ facit qꝺ notat̃ per cõposte.extra de
rescriptis.c.mandatum.ϕ.sed pone qꝺ me primo ꝑñtãte ⁊.e.ti
tulo.c.pastoralis ⁊ in qõnibus py.lxvj.qõne que incipit dum
esset in prouincia consuetudo ⁊ dixi.j.de seruis fugitiuis.l.cũ
seruum.Deinde quero si emphiteota ꝓmisit soluere pensionẽ
certa moneta puta flore.vel imperiali ⁊ talis moneta vel eius
loco subrogata sit aucta.vel diminuta ad quã soluendã tenea-
tur et quod ad presentem vel subrogatam teneatur est ar.ff.de
iudicijs.l.ꝓponebatur de legatis.ij.l.sed quod inde,compa-
ratũ est ⁊.l.si aree.⁊ de cõdi.⁊ demõ.l.filie.ϕ.j.ad finẽ ⁊ de le.iij,
l.vxorem.ϕ.testõ ⁊.l.nomẽ.ϕ.filio.⁊ de libe.le.l.fi.ϕ.fi.Sed rñ-
deri posset qꝺ ibi sub conditione debebat̃.Hic aũt pure ⁊ iõ
tẽpus contractus inspici debeat.ff.si certum petatur.l.cũ qd
de contrahen.emp.l.qui fundum.ϕ.fundi venditor.Dñs dyn.
dicitur terminasse qõnem predictam quod tempus contract⁹
inspici debeat vt.ff.si certũ petatur.l.mutuum.ϕ.j.de re iudi.
l.si kalendis.⁊ qꝛ mutata substantia monete non videt̃ eadeꝫ
⁊ ita non idem reddi vt.ff.ad exhiben.l.iul.ϕ.si quis rem dete-
riorem ⁊.ff.de auro,⁊ argen.lega.l.j.in fine.⁊ ibi in glo.Idem
sentit

ſentit iaco.de are.⁊ nota.per eum.ff.de verb.obli.l.quoties in
diem per preallega.l.filio.in fine de condi.⁊ demonſtra.vbi di
cit qđ debetur ea que erat tempore teſtamenti vel poſtea ſub-
rogata viuente teſtatore ſi adhuc in vſu habetur vel eſtimatio
ſi in vſu non habet q̄ non perit legatum vel debitum quanti-
tatis ſicut ſpecie.vt.ff.de legatis.ij.l.mortuo.§.j.l.tytia ſeio in
pncipio de le.iij.l.patronus in principio ⁊ ad.l.fal.l.in ratiōe
§.incerti iaco.de are.de hoc latius dicam.d.l.cum quid ſi cer-
tum petatur facit qđ notat per hoſti.in ſumma de cenſibus.§.
ex quibus cauſis verſiculo quid ergo ſi raynaldus.vel papini
us ⁊ verſiculo ſequenti et.ff.de ſolutioni.l.creditor.in princi-
pio ⁊ ibi in glo.⁊ in ſpeculo de ſolu.§.nunc aliqua ver.vltimo.
Item quero nunquid vaſallus vel emphiteota rem dimitten-
do poſſint ſe a ſeruitio vel penſiōe liberare ⁊ videtur qđ ſic ar.
ff.de nego.geſt.l.ſed an vltro.§.fi.de damno infecto.l.hoc am
plius cōi diui.l.ſi poſtq̄ in fine de vſufru.l.ſi abſentem ⁊.l.cum
fructuarius.ſi ſeruitus vendi.l.⁊ ſi forte.§.etiā ⁊.j.e.l.fi.in fine
ibi a iure ſuo cadat ⁊ inſtit.loca.§.adeo ibi.i.quamdiu penſio
⁊c.In contrarium eſt q̄ emphiteota eſt perſonaliter obligat⁹
ad ſolutionem penſionis vt.ff.de contrahen.em.l.fi.§.vltimo
⁊ videtur expreſſum.j.de fundis patrimo.l.quicunq̄ ⁊ hāc ap
probat gui.de ſuz.In tributis ſecus videtur q̄ eſt onus rea-
le ⁊ rem ſequitur vt.s.ſine cenſu vel reliquis.l.omnes.de vſu-
fru.lega.l.q̄ro.de iure fiſci.l.predijs de publicanis ⁊ vec.l.im-
peratores ⁊ de impenſis in res dotales factis.l.neq̄ tribut.et
de hoc latius notatur in ſpeculo dicto.§.verſi.Cxxviij.querit
in vaſallo videtur caſus in vſibus feudo.de vaſallo qui ꝯ cōſti-
tu.lotharij.c.j.⁊ vide quod notatur p archi.xxij.q.vlti.de for
ma ⁊ quod notatur extra de conſti.que|in eccleſiarum.In con
trarium videtur.s.de act.⁊ obli.l.ſicut.vbi de hoc dixi in fine
⁊ pro hoc de lega.ij.l.imperator.§.ſi centum.Dñs dyn.diſtin-
guit aut feudum fuit conceſſum cum determinatione ſeruitij
⁊ tunc nō pōt ſe liberare immo dominus aget ex ſtipulatione
ſi ſtipulatio interceſſit vel preſcriptis verbis ſi nō interceſſit vt
notat in vſibus feudorū de capitaneo qui curiam vendidit.c.
fi.⁊.c.ſimiliter.Sed aūt ſine determinatione ſeruitij tūc dimit
tere poteſt feudū ⁊ ſe liberare ⁊ ſic intelligatur predictū capi-
tulum de vaſallo qui cōtra conſtitutionē lotharij ⁊ dicta.l.cuz
fructuarius dy.⁊ ol.⁊ narrat ipſe dy.hanc q̄ōnē pluries hoñ.
diſputatam ⁊ male determinatam.Nā in vaſallo ſemper deter
minatum fuit qđ nō poſſet ſe liberare ⁊ ita determinauit dñs
fede.de ſcal.MCclxxiiij.⁊ incipit q̄ſtio talis eſt tytius ſeio rem
aliquam dedit in feudū ⁊ ita dicit ipſe dyn.ſe terminauiſſe ſed
poſtea mutaſſe opinionem.ſcz qđ ſe liberare poſſet ſm diſtin-
ctionē predictā dominū tamen nō poteſt nec debet offendere
arg.predicti capituli de vaſallo qui ꝯtra conſti.lotharij.c.j.in
fina.Emphiteota ergo dicendum eſt qđ cū teneat ad certā pē
ſionem rem dimittendo ſe liberare non poſſit per iura predi-
cta.dy.de hoc tangitur.j.de iure deliberandi.l.nec emere in fi.
Item querit vber.de bobio.Abbas de berſello territorij par
meñ.habet emphiteotas in diſtrictu cremoñ.nunquid tenean
tur portare penſionē ipſi abbati ad monaſteriū qđ eſt in diſtri
ctu parmeñ.⁊ determinat quod nō ſed abbas tenetur mittere
ad accipiendū et allegat.ff.de tranſac.l.cum hi.§.in cauſa ⁊ de
cōſtituta pecunia.l.item illa verba in principio et ibi in gl.que
incipit in eū locū ⁊ ſi abbas non mittat acceptum dicit qđ de-
ponere poterunt in diſtrictu cremoñ.vbertus pro predicta de
terminatione bene facit.ff.de iudi.l.exigere ⁊ qđ plene notaui
s.de epiſco.⁊ cle.l.iubemus aſcriptitiorū creationes.Itē que
rit ipſe vber.ſi aliqua pena apponatur contra naturam cōtra-
ctus puta quod emphiteota perpetuo teneat etiā ſi tota res
pereat vel qđ emphiteota expelli non poſſit eſto qđ ceſſet in ſo
lutione an valeat ⁊ videt qđ non qđ primū videt iniquum qđ
debeat re carere ⁊ penſionem ſoluere ſicut nec debet quis care
re re ⁊ pretio vt.ff.de act.emti.l.ex emto in fine.ſecundū videt
contra bonos mores q̄ inuitat ad contumaciā non ſolnendi ⁊
ſic turpe.vt.ff.de pactis dota.l.conuenire.Ipſe tamen dicit ta
lia pacta valere per hanc.l.s.l.proxima.⁊ dicit fuiſſe opinionē
dominorum Iac.bal.⁊ alber.papini.nam per pactū poteſt fie
ri qđ ad emtorem ſpectet periculum qđ alias non ſpectaret vt
ff.de contrahen.emti.l.qui officij.§.res in auerſione.⁊ pro hoc
ſupra titulo proximo.l.licet cū ibi notatis.idem ſentit hoſtiē.
in ſumma de locato.§.fi.verſic.quid ſi pactus eſt vt nunquam
repellatur ⁊ in ſpecu.d.§.ver.cxxxviij.queritur ⁊ quod.s.teti
gi.s.ea.l.verſicu.Item querit gloſſ.an valeat pactum de non
expellendo.

1 ☞ Emphiteota an poſſit donare.

Nam dubitatur. Omiſſa diuiſio
ne ⁊ ſubdiuiſiōe
cy.q̄ longa eſt dic q̄ emphiteota dño irreqſito nō
alienat melioramēta al's cadit a iure ſuo niſi pactū
ſit in cōtrariū hoc intēdit in effectu ⁊ cōcor.extra
de locato.c.potius.cū ibi notatis p oēs.An h̄ lex locū habeat
ſi fres inter ſe diuidant rē emphiteoticā vel ſi debitor dat inſo
lutū creditori dixi.s.cōia vtriuſq̄ indi.l.j.⁊ vide etiam q̄ōnes
quas notaui.s.de vſufruc.ſuper rubrica Ibi ⁊ predicere nota
modū proteſtādi ⁊ p̄dicēdi de quo plene dixi.ff.de rei vendi.l.
l.ſi fundum.Ibi duorū menſiū ſpatiū.ſ.poſt denuntiationem
ol.Ibi in emphiteoticis contractibus vetari quales ſunt po-
tentiores cōſuenit em̄ in cōtractibus apponi qđ eis nō poſſit
1 alienari ol.Querit gl.an emphiteota poſſit donare ⁊ tz q̄ ſic
q̄ lz hec lex in iſta in ſui principio verbo gñali alienationis vta
tur p totā tñ legē ſolū de venditione loquit.ꝓhibita autē ven
ditione per.l.donatio nō intelligit ꝓhibita vt probāt iura in
glo.allegata ⁊ hanc approbat hic odo.in fi.⁊ vber.⁊ Inno.et
hoſti.in dicto.c.potuit ⁊ idē hoſti.in ſumma.e.titu.§.fi.verſic.
hoc ſi velit vendere ⁊ az.in ſumma huius titu.§.j.ideſt de na-
tura contractus vbi de materia huius.l.tractat vſq̄ in finem
idē ēt tz ſpeculator de locato.§.fi.ver.Utrū emphiteota rē em
phiteotā poſſit donare Cy.tz opinionē glo.in donatione lz di
cat ric.malūbre ſenſiſſe ꝯtrariū q̄ ſiue donet ſiue quocūq̄ alio
mō transferat ſeruari debeat forma huius.l.in his que ad illū
cōtractū adaptari poſſunt.Nā lz in donatione nō poſſit offer
re ſi vult ꝓ tāto tñ adaptari pōt quo ad id quod dicit de con-
ſenſu requirēdo ⁊ p̄ſtatione quinquageſime p̄tis et hoc innuit
in principio huius.l.dū dicit alienare ⁊c.in fine.l.vbi dicit eſti
mationis loco quo ad venditionē nō refert vt.j.de litigi.l.fin.
nec obſtat qđ hic dicit vendere nā verbū venditiōis largū eſt vt
ff.de libe.cā.l.ſi vſufruc.⁊.ff.de dote prele.l.j.ij.rñſo.⁊ de publi
ciana ſi ego.§.interdū.ſecūdū eū cy.⁊ pro hoc facit qđ notaui
s.de contrahen.emt.ſup rubrica ⁊ in gloſſ.j.p emtore.l.ij.vbi
de hoc dixi.Nō ob.l.vlti.de predijs cur.q̄ caſus eſt ſpelialiſſi-
mus vt ibi pz ⁊ ſit ibi ꝓhibitio rōne p̄tij.Nō obſtat.§.adeo in
ſtituto locati q̄ ibi nō transfert ius oīno cū ſecundus recogno
ſcat a primo ⁊ ſemp intelligit dñus poſſidere vt.ff.qui.modis
vſufru.amit.l.pōp.⁊ de acq.poſſ.l.q̄ vniuerſas.§.fi.Itē nō ob
ſtat.j.de fundis patri.l.j.que vr̄ ꝯtra q̄ ibi loquit in emphiteo
ta principis vel reipublice vt ibi notat ⁊ eſt rō diuerſitatis q̄
in illis pōt nouus poſſeſſor cōueniri ad penſionē vt.s.ſine cē-
ſu vel reliquis.l.j.ſecus in emphiteota priuati ⁊ iō prohibuit
lex iſta qđ primus emphiteota irrequiſito dño in aliuz nō trāſ
ferat contra formam huius.l.ad qđ facit qđ dixi.s.l.proxima
ver.Item querit gloſ.ſi emphiteota fecit aliū emphiteotā cy.
Item querit cy.ſi emphiteota vendidit p̄nte dño an habeat ne
ceſſe dñs ꝓteſtari de iure ſuo dicit qđ glo.q̄rit ⁊ nō ſoluit niſi
q̄ quidā hñt additionē q̄ dicit qđ nō.ego nec habeo gl.nec ad
ditionē ſm pe.diſtinguit aut vendidit rē ſimpliciter ⁊ nō eſt ne
ceſſaria ꝓteſtatio q̄ nō videt vendere niſi ius ſuū vt.ff.de con
trahen.emt.l.qui tabernas.aut vendidit rē pleno iure ⁊ tunc
neceſſaria eſt proteſtatio.vt.ff.de pigno.l.ſi fideiuſſor.§.pater
⁊ plene notaui ⁊ dixi.ff.de pignori.act.l.gaius.Et idē tz gl.et
predicti in locis p̄dictis de pignoris obligatione.Sz an in do
tem dare poſſit dic q̄ ſic vt not.in ſpec.d.tit.⁊ ver.Cix.querit
⁊ per hoſti.in ſumma.e.tit.§.fi.ver.nunqd ergo res emphiteo
tica in dote det.Sed nunqd tūc dñs habebit quinquageſimā
partē de qua hac.l.dicit dic vt notat per hoſti.dicto.ver.⁊ per
ſpecu.dicto titu.⁊.§.ver.Cx.⁊ ver.ſeq.An poſſit legare dic q̄
ſic.vt.ff.de leg.j.l.ſi domus.§.fi.in ſpeculo dicto.§.ver.cxij.q̄
ritur ⁊ in ſumma feu.quibus modis feu.admittat.§.allegare.
An heredē inſtituere dicet.j.de ſecūdis nup.l.ſi quis prioris.
§.j.Querit gl.ſi emphiteota alienat in caſibus ꝯceſſis qūo pe
tet dñs penſionē de hoc dic vt.s.l.proxima.v.Item querit gl.
ſi emphiteota fecit alium.Itē querit ⁊ nō ſoluit ſi emphiteota
alienat in caſibus conceſſis an poſſit alienare ſimpliciter vel
adijcere debeat in cōtractu ſaluo iure dñi dic vt dixi.s.ſine cē
ſu vel reliquis ſup rubrica.Itē querit gl.ſi primus emphiteo
ta vēdat ⁊ iſte ſecundus vendere velit quem requirere debeat
vtrum primum dñm an eū qui ſibi vendidit ⁊ tz q̄ primū dñm
idem hoſt.in ſumma de locato.§.fi.ver.quid ſi dedi tibi rem et
azo.in ſumma huius tit.§.ſed queri poteſt ⁊ in ſpeculo dicto
§.verſi.Cxxvj.⁊ cyn.⁊ idem dicit in feudatario.Alias pulcras
q̄ōnes ⁊ vtiles ad hanc.l.⁊ materiaz pertinentes reperietis in
ſpeculo dicto.§.ac.ver.lxviij.queritur vſq̄ in fine quas cauſa
breuitatis omitto ⁊ vide etiam galeottū in margarita de pre-
ſcrip.ver.pone qđ colonus ceſſauit ⁊ ver.ſequētibus ⁊ in q̄ōni
bus py.Cxxxix.q̄ icipit queritur ſi colonus vēdidit ⁊.cxxxvij.

que incipit empbiteota fundū empbiteoticū. Querit dñs dy. si empbiteota vendat vtrū ipse an emtor cōueniat pro pensiōe qđ ipse est ar. de le. cō. l. apud iul. §. j. & ff. de here. vē. l. ij. In cōtrariū qđ emtor. §. fine cēsu vel reliqs. l. pe. & fi. de publica. l. imperatores. primā tȝ qꝛ personalis actio nō sequit fundū vel singularē successorē vt. ff. ad trebel. l. j. si heres & de contrahē. emt. l. fi. §. fi. Si tñ pensio non soluat emtor a iure suo cadet per. l. §. proximā qꝛ eodē iure est apud eū quo erat apud venditorē vt §. si manci. ita fuerit alie. ne ꝯstitu. l. j. ff. de mino. in cause. §. fi. de cōtrahen. emt. l. si qs sub hac. l. alienatio & de pignori. l. grege. §. ij. cū ͤsi. dyn. Idē tȝ. M. de fano in tractatu suo ver. sexto querit. Est etiā notandū est si primus empbiteota efficiat non soluendo qđ dñs pōt rē vendicare a secūdo empbiteota vt notat in gloss. vsufr. queadmodū caue. l. si vsufr. noie & forte ēt in subsidiū petere pensionē ab ipso ar. eorū que notant in glo. d. l. ij. §. de here. vel act. ven. An vasallus alienans feudū dño irrequisito cadat a iure suo et alias pulcras qōnes circa hoc et que adduci pñt ad hanc materiā vide in summa feu. qui. mod. feudum amit. §. Itē amittit feudū vasallus si feudū alienauerit & pluribus. §. sequētibus & vide ēt qđ notaui. ff. de pigne. act. l. tutor. §. fi. Quod empbiteota possit alij dare i empbiteosim not. in gl. institu. loc. §. adeo. & latius in speculo dicto. §. v. xxxv. querit ad hoc. §. titulo proximo. l. nemo ꝓhibet. cum ibi notatis. Adhuc querit dy. si empbiteota vendidit sine dñi voluntate deinde redimit an excuset a pena hui⁹. l. & determinat qđ nō per. l. quidā testō. vide qđ ibi dixi. & l. rogo. ff. de fideicōmissa. liber. vbi hoc notat & pro hoc. ff. depo. l. j. §. si rem licet videatur contra. ff. de vsuc. l. sequit. §. labeo vbi idem notat & dy. in qōnibus. Lxj. qōne vbi idem dicit de vasallo qui feudū alienauit deinde redemit ipse vel heres eius. Speculator tȝ cōtrariū & dicit obtentū eē vt dicto. §. ver. nonagesimosexto si vendidit. pro cuius opinione facit. j. ne tutor vel cur. vectigalia conducat. l. j. & qđ ibi notaui. & d. l. quidā. pro opinione dñi dy. quā verā puto de stricto iure licȝ alia sit equior facit glos. huius. l. in fine sup verbo cadat que dicit. s. ipso iure si eū ipso iure cecidit alienādo nō pōt redimendo tollere ius quesitum domino Sȝ nunqd hec lex locū habeat in cōtractibus nostri tpis qui appellant ad hereditatē perpetuā puto qđ nō qꝛ tales cōtractus nō sunt empbiteotici sed locatiōis perpetue nō eīn cōtrahuntur in scriptis nec cū solennitate & forma que traditur et dixi. §. e. l. j. & ad hoc facit qđ dixi. §. l. proxima versi. quid de qōne a me quesita. Et qꝛ etiā in dictis cōtractibus nostri tpis cōmuniter apponunt ista verba qđ conductor & eius heredes et cui vel quibus dederint teneant & possideant & faciant quicqd voluerint soluendo pensionē ex quibus verbis videtur quod alienare & alia ad libitū facere possint domino irrequisito vt. §. hac. l. in principio. & l. j. in princ. & ff. depositi. l. j. §. si conueniat. ad hoc facit qꝛ alienatio feudi ꝓhibita vt in vsib⁹ feudorū de alie. feudi. l. imperialis. & tñ si predicta verba apponantur in feudo qđ vasallus & cui vel quibus dederit &c. pōt sine dñi voluntate vasallus alienare vt in vsibus feudorū de feudo nō habente ꝓpriā naturā feudi. c. j. & si de feudo controuersia fuerit c. feudū ea. l. datū & in summa feudorū qui. mo. feud. amit. §. empbiteoticus vō cōtractus vbi de hoc hñ & qđ nō habeat locū hic titulus in cōtractibus nostri tpis tȝ speculator dicto. §. ver. xciiij. querit. Itē ad declarationē huius. l. faciunt que no. per. d. M. de fano dicto suo tractatu. q. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. xxvi. xxvij. xxviij. xxix. Querit etiā dñs ho. si dñs emit ab empbiteota vtrū debeat habere quinquagesimā sicut si venderet extraneo & determinat qđ nō quinquagesima debetur domino propter cōsensum empbiteote prestituȝ dum alteri alienat sicut innuit patenter hec lex in fine & qꝛ quādo dñs emere vult soluere debet tm̄ quantū empbiteota ab alio inuenit vt hac. l. §. ne aūt qđ nō esset si quinquagesimam retineret. Itē querit si quis dedit in empbiteosiȝ areā parum valentem super qua sunt edificata edificia magni valoris puta turris vtrū dominus debeat habere quinquagesimā totius si vendatur an solū valoris aree & videtur qđ valoris tantū aree per hanc. l. §. fin. vbi dicitur qđ quinquagesimam estimationis loci debet habere non dicit edificij. contrariū tȝ qꝛ edificiū solo cedit vt. ff. de superfici. l. j. §. ait & quod hic dicitur de estimatione loci superficiem nō excludit cum sit pars eius. Queri albertus papiñ. si empbiteota vendat sub hoc pacto si domino placuerit vtrum cadat a iure suo & videt qđ sic quasi debeat dño predicere & ei⁹ cōsensum prius habere vt innuit lex ista circa principiū & pro hoc. ff. de nau. feuore. l. j. & nau. cau. sta. l. dz. §. j. Ecōtra videt qꝛ conditionalis fuit venditio & ideo perinde est ac si predictum dño fuisset & eius consensum habuisset. vt. j. de fun. patri. l. fin. lib. xj. & ad macedonianum. l. fina. alber. & melius facit iudicio meo. ff. de ver. signi. l. cedere. & de acqui. poss. l. qui absenti. §. j. Ultimo quero qōnē de qua fuit cōtrouersia inter dñm hber. de bobio & alber. papi. aliquis habebat rē in empbiteosiȝ istā eandē rē recepit in feudū. decedit relicta filia que non succedit in feudū. filia vult retinere ex contractu empbiteotico dñs dicit qđ nō pōt qꝛ recessum fuit ab empbiteosi per feudū querit quid iuris. Et primo videtur qđ filia retinere nō possit qꝛ pacta nouissima &c. vt. §. de pactis. l. pacta. ff. de iure codi. l. diui. licet & hanc tenebat hber. dñs hber. tȝ contrariū dicēs electionē esse filie quo iure habere velit vt. ff. de manu. testa. l. si quis testō & qꝛ plenior est cōtractus empbiteoticus quam feudalis & ideo per feudalē nō videt ab eo recessum & ideo filia eligere potest vt. ff. de rei ven. l. qđ si malit sicut per electione arbitrorū nō videt recessum a iudice ordinario qui fortior est vt. j. de tem. ap. aut. si tñ alber. & pro hoc. ff. de act. emti. l. non nouum. In gloss. apponitur eīn in fine que sint iste persone prohibite habetur in gloss. dicto. capitulo. potuit extra de locato et per hostiensez summa. e. §. fi. ver. sunt aūt persone prohibite in gl. permutando pro hoc. ff. de edili. edic. l. sciendū. §. penul. & de liberali causa. l. vel permutauit old. Quid si empbiteota vendit & nō tradidit nunqd habeat locū hec lex videt qđ nō vt notaui. ff. de verbo. obli. l. si filius. §. j. & in speculo dicto titu. & §. v. xcv. queritur alber.

¶ Explicit liber quartus.

¶ Alberici de rosate lectura aurea sup quīto Codicis incipi

¶ Rubrica De sponsalibus.

1 ¶ Matrimoniū contractum per excōmunicatū an teneat.
2 Sacerdos grecus se transferens ad latinos cū vxore an possit eam retinere.
3 Maritus qui iussit vxori quod consentiret medico quod eaȝ carnaliter cognosceret an possit eā repellere.
4 Sponsalia an soluantur per ingressum religionis.
5 Matrimonium an sit inter christianā & hereticum.
6 Seruus an possit contrahere matrimonium inuito dño.
7 Sponsalia an teneant inter seruos.
8 Anuli datio an inducat matrimonium.
9 Matrimonium an possit contrahi per nuptias.
10 Meretricem an quis possit ducere in vxorem.
11 Matrimonium quare fuit institutum.
12 Consensus parentum an sit necessarius ad matrimonium
13 Uxor an teneatur sequi virum peregrinantem.

Uper rubrica. Ibi arris spōsalicijs. Spōsa de futuro ꝑ textu fornicationis precedentis dimitti nō pōt ſm host. qui hoc notat extra de iureiu. c. queadmodū secūda colūna. Arra inducit hominem fauorabiliter attrahendo pena inducit hominē odiose. pena signum est detrahendi matrimonij & puniendi dissentientem & fit per verba negatiua. Arra signū est matrimonij contrahendi & remunerandi cōsentientē. exhortatio ergo fauorabilis est & allicit & remunerat bonos. pene comminatio odiosa est & punit malos vt. ff. de iusti. & iure. l. j. ol. potest etiā eē rō quare arra sit cōcessa & pena ꝓhibita qꝛ arra incipit a traditione & pena a sola ꝓmissione ar. ff. de dona. inter virū & vxo. l. ea q. & de ver. ob. l. si stipulatio facta & dixi. j. l. fi. vltra pn. ver. Itē querit idē ol. & de materia hui⁹ titu. vide ꝑ azo. in summa. e. & gof. & host. ibi ēt de matrimonio tractat qꝛ eodē titulo hr coniunctim de vtroqȝ lȝ hic & ff. separatim. de vtroqȝ ēt hr in summa specu. e. & de hoc breuiter & vtiliter tradit ꝑ Jo. an. in summa sua quā cōposuit sup quarto libro decretaliū q incipit xpi nomē innocās in quadā etiā summa antiqua q dicit cōposita fuisse per dñm Jo. de angueselis & per rof. in libello iuris canonici titulo libellus super sponsa. Casus noui & vtiles habentur extra. e. li. vj. & de despon. impu. & in clemē. de consanguinitate &
1 affinitate. ¶ Utrū matrimoniū contractū per excommunicatū teneat dicendū qđ sic extra de eo qui duxit in matri. quam poluit per adulteriū. c. significasti & per archi. in lectura. xxviij. q. j. nō oportet. & in speculo hoc. e. titu. ver. sed nunqd matrimoniū. & no. ꝑ io. an. extra de snia excō. c. alma mater li. vj. in glo. permittebat eīn vbi etiam notat. qđ matrimoniū tēpore generalis interdicti cōtractū & pro hoc. xcv. di. c. illud. & de hoc no. per hosti.

per Hosti.i summa de clādestina despōsatione.§.j.sup v̄bo in
ecclesijs.v̄.quid ergo si ciuitas.¶ Item q̄ro aliquis aliquā vir
ginem violēter cognouit accusatus fuit cū fuerunt ambo corā
iudice ꝯfessi fuerunt qd̄ simul ꝯxerant matrimoniū ⁊ sic iudex
eos liberauit.petit ista hūc in viꝝ iste negat matrimoniū dicē-
dūm qd̄ compellit eā in vxorē habere.si tñ prius cū alia ꝯxisset
nō tz sed teneret p̄mū m̄rimoniū ita tz Barto. brix.i q̄ōnibus
suis.xxvj.q.que incipit cū quidā quandā virginē.¶ Sed qd si
quis in p̄ntia patris aliquā despōsauit pater inductus in testē
deposuit matrimoniuz inter eos fuisse ꝯtum. Sed qr vnicus
erat mulier absoluta fuit a petitione viri postea pr̄ huius viri
cū ipsa ꝯxit querit an teneat matrimoniū dicēdū q̄ sic p capl'z
mulieri.ex̄ de iureiu.vt dictis q̄ōnibus.xxvij.q. que icipit mar
tinus despōsauit.¶ Quid si mulier ꝯxit cū ꝯsanguineo qui ab
ecclesia putabat maritus esse legitimus demū illo relicto ꝯ in-
terdictum ecclesie ꝯxit cū alio a quo postea recessit. primus eā
repetit ipa parentelā p̄bauit ⁊ sic absoluta fuit.scd̄s eā repetit
querit an possit ⁊ tenet q̄ sic p.c.veniēs p̄mo.ex̄ eo.⁊.c. cū apl'i
ca.s̄m Tancre. Jo.ꝯriū per.c.cū haberet.ex̄ de eo qui duxit in
matrimoniū quā polluit p adulteriū. Opinionē tancre. sequit
predictus bartolomeus.xxviij.q̄ōne que icipit mulier quedā.
¶ Sed quid si tytius p pace seruāda inter eū ⁊ semproniū iu-
rauit accipe in vxorē vnaz ex trib⁹ filiabus dicti sempronij post
eā cognouit vnā carnaliter nunqd ipsam ducere teneat. tz ipse
Barto. q̄ sic.xxix.q.que incipit quidā p̄pter pacē.⁊ de hoc no
1 tatur in glo.ex̄ eo.c.ex literis.ij. ¶ † Utrū sacerdos grecus se
transferēs ad latinos cū vxore possit eā retinere ⁊ diuina offi-
cia celebrare dic q̄ sic eisdem q̄ōnibus.xxx. q̄ōne que incipit sa
2 cerdos quidā. ¶ † Utrū ordinatus in sacris ordinibus a non
ep̄o quem putabat ep̄m errore cōperto. matrimonium ꝯhere
possit dic q̄ sic eisdē q̄ōnib⁹.xxxj.q. que incipit qdaz ordinat⁹.
3 ¶ † Utrū maritus q iussit vxori qd̄ cōsentiret medico qui euz
liberare nolebat nisi cōsentiret qd̄ eā carnaliter cognosceret ⁊ si
ꝯsenserit possit eā repellere dic q̄ nō vt eisdē q̄ōnib⁹.xxxij.q.q̄
incipit qdā cū grauiter egrotaret.¶ Si marit⁹ mādauit vxori
vt recederet de villa ne violentiā pateret ab exercitu trāseūte ⁊
ipsa remāsit ⁊ violata fuit an possit eā repellere dic q̄ nō vt eis
dem q̄ōnibus.xxxiij.q. que incipit vir quidā mādauit. ¶ De
ista materia matrimonioꝝ habet.xxvij.cā per totū ⁊ nouē cau
sis sequētibus.¶ De īpedimentis m̄rimonij eadē cā.xxvij. in
summa in gl.⁊ per archi.vbi ēt pulcra habent de publice hone
statis iustitia.de īpedimēto voti eadē causa.q.j.i summa et.c.j.
¶ Utrū votū solēne dirimat matrimoniū eadē cā ⁊ q̄ōne.c.j.p
Archi.diffinitionē matrimonij ⁊ pulcra circa eius declaratio
nem vide.xxvij.q.j.i summa in glo.⁊ tex.⁊ p Archi.¶ Utrum
cōsensus sine cōcubitu p̄ficiat matrimonium habet.xxvij.q.ij.
matrimoniū.⁊.c.seq̄nti.⁊ ibi in glo.⁊ p Archi.Unde dicant cō
iuges.xxvij.q.ij.cōiux. De bonis m̄rimonij maxime de bono
p̄lis.xxvij.q.ij.c.oē bonum.¶ Utrū spōsalia ꝯcta cum puella
septēnio p̄xima valeāt.xxvij.q.ij.c.siqs despōsauerit ⁊ ibidem
habet qd sit subarratio in spōsalibus ⁊ si frater meus aliquā p
iocum despōsauerit an illā accipe possum ⁊ alia pulcra de pu-
4 blice hōestatis iustitia.¶ † Utrū spōsalia soluant p ingressum
religionis vel receptionē ordinis sacri vide.xxvij.q.ij.c. despō
satā p archi. Impossibilitas coeūdi q̄ erat ante m̄rimoniū dis
soluit illud.postea supueniēs nō dirimit ꝯtuz.xxvij.q.ij.c.qd̄
aūt.§.j.⁊ ibi in glo.⁊ p Archi.Utrū quis cogat ducere spōsaz
de futuro.xxvij.q.ij.raptor.p Archi.⁊ vtrū talis spōsa cogēda
sit stare cū spōso eadem causa.⁊.q.c.sic quippe.§.si cōcedat per
archi.De matrimonio ⁊ v̄bis circa hoc aptis ⁊ vtrū solo con-
sensu sine verbis ꝯhatur vide plene p Archid.xxvij.q.vlti.c.fi.
¶ Utrū inter infideles sit matrimoniū habet.xxviij.cā p totū
¶ Utrū iudeus possit ꝯhere cū pagana.e. cā.q.j. iudei.§.fi. p
5 archid.¶ † Utrū inter hereticū ⁊ xp̄ianā sit matrimoniū eadē
cā.q.j.nō oportet.p archi. ¶ Utrū qui ꝯhit cū infideli cū ⁊ ipe
infidelis eēt si postea baptizetur ⁊ ꝯhat cū alia bigam⁹ sit vide
6 xxviij.q.iij.i summa.¶ † Utrū seruus possit ꝯhere matrimo-
nium inuito dn̄o vide.xxix.q.vlt.c.fi.⁊ ibi in glo.⁊ p Archid.⁊
7 xxxij.q.iiij.c.j.per archi.in summa de ꝯiugio s̄uoꝝ.¶ † Utrū
inter infantes teneāt spōsalia si sint p̄pe septēniuz.xxx.q.ij.per
totum ⁊ maxime in summa.⁊.c.j.p Archi.¶ Ubi etiaz pulcra
de arris ⁊ penis q̄ apponunt circa matrimonia ⁊ si minores cō
trahāt matrimonium ⁊ simul cohabitēt vsq̄ ad etatē nubilem
an cōualescat.De sponsalibus de p̄nti ⁊ de futuro vide.xxx.q.
8 vlti.c. nostrates. p archi. ¶ † Utrū anuli datio īducat m̄rimo
nium vide.xxxij.q.ij.nō omnis.§.cū ergo.p Arch.⁊.xxx.q.vl.
c.femine.in gl.⁊ p Archi.¶ Quod mulieres p̄tendere debeāt
verecundiā dum nubunt.ſ.de nup.l.in ꝯiunctiōe.xxx.q.vlti.c.
nec illud.⁊ ibi i glo.⁊ p Archid.ibidē.Etiā vnde dicat vxor s̄m
Isidoꝝ ⁊ vnde dicant nuptie.Et qd̄ ad matrimonium requiri
tur spāle mandatū nec sufficit gn̄ale ad querēdum maritū nisi
9 persona specificet de hoc etiaz ex̄ de p̄cur.c.fi.lib.vj.¶ † Utrū
per l'ras possit ꝯhi matrimoniū habet.d.c. nec illud. ¶ Utrū
per hec v̄ba iuro qd̄ habebo te in vxorē sit ꝯtuz matrimoniū
habet.e.c.nec illud.§.siqs.in glo.⁊ p Archi.⁊ al's est.c.per se.et
ibidē habes quid si dicat p̄mitto q̄ nō habebo aliam vxorem.
¶ Quod inferior ep̄o nō cognoscat de cā matrimonij nec infe
riori ep̄o deleget etiā ex ꝯsuetudine curie no.p arch.xxxj. q.ij.
lotharius.¶ Utrū filij p̄nt rumpere spōsionē parētuz in m̄ri-
10 monijs vide.xxxj.q.vlt.c.vnico.¶ † Utrū meretricē qs duce-
re possit vxorē dic q̄ sic.si meretricari desinit.xxxij.q.j.p totū ⁊
maxime capl'o integritas.⁊ ex̄ eo.c.inter opa.¶ Utrū illa que
ducit solū p̄pter incontinentiā sit vxor dic q̄ nō.xxxij.q.ij.per
11 totū ⁊ ibi p arch.¶ † Quare fuerit institutū matrimonium et
vbi habes.xxxij.q.ij.c.sicut.§. is ita.p archi. vbi etiā notantur
tria bona matrimonij ⁊ si quod deficiat an deficiat m̄rimoniū.
¶ Utrū peccet relinquēs cōcubinā ⁊ accipiēs vxorē dic q̄ nō
12 xxxij.q.ij.sicut.§.fi.⁊.c.sequētibus.¶ † Utrū parentū ꝯsensus
sit necessarius ad matrimoniū.xxxij.q.ij.nō oīs.per Arch.⁊.j.
eo.l.iiij.¶ Cū moderamine sunt diligēde vxores ⁊ ab eis absti
nendum tp̄e quo sunt p̄gnantes qr ⁊ aīalia irrationabilia hoc
faciunt.xxxij.q.iiij.origo.⁊ ibi per Archidi. Abstinendum est
etiam tempore ieiunij et festiuo.xxxiij.q.iiij.per totum ⁊ maxi
me.c.vir.sed cōsilium est:vt ibi not. Ibidem etiā habentur alia
tēpora quibus est ab vxore abstinēdum ⁊ qbus nō sunt nuptie
celebrāde.vtrū illi qbus īiungit publica pn̄ia ⁊ solēnis possint
matrimoniuz ꝯhere habet.xxxiij.q.ij.c.de his ⁊.§.precedenti.
13 ¶ † Utrum vxor sequi teneatur virum p̄egrinantem habetur
xxxiiij.q.j.nō satis est.§.fi.⁊.c.sequētibus.⁊ dixi.s̄.de vxo.mili.
l.j.¶ Causa matrimonialis multa hz specialia q̄ notant.xxxv.
q.vj.ꝯsanguineos.p Archi.⁊ per Host.i summa hui⁹ tituli cir
ca finem.⁊ p Ber.extra vt lite non conte.c.j. In glo.no.q̄ plu-
ra.vtrum matrimoniū qd̄ fieri nō debuit factum teneat vide p
Archi.xxxv.q.vj.c.videt.¶ Utrum qui ꝯxit matrimoniū cuz
p̄testatione qd̄ obligari nō intendebat obligetur. vide. xxvij.
dist.qd̄ īterrogasti ⁊ dixi.s̄.de pactis.l.pacta nouissima.Si ali
qua permisit se desponsari lz nihil dixerit.vtrum sit matrimo
nium vel v̄ba sint necessaria vide.xliij.di.si rector.in glo. ⁊ per
arch.¶ Si aliqs eligatur in papā ⁊ mulier dicat se vxorē eius
⁊ repetat quid fiendū sit habet per Archi.lxxix.di. si qs pecu-
nia.¶ Utruz de cā matrimonij laicus possit cognoscere.vide
xcvj.dist.c.j.p Arch.¶ Utrū minor deceptus in matrimonio
vel sponsalibus possit restitui dic q̄ non vt dixi.s̄. si aduersus
dotem.l.j.in fine In glo.scd̄a rubrice Azo.in summa huius ti-
tuli.§.fi.videtur habuisse quādam cōstitutionem grecā mētio
nem facientem de istis p̄xenetis sed cōiter non habet qd̄ in ma
trimonijs s̄uari debeat ius canonicū dixi.j.de interdic.matri.
inter tutorem ⁊ pupillam super rubrica.

1 ☞ Actio an oriat ex mutuo ad petendum ad mutuum.
2 Renuntians sponsalibus an teneatur ad interesse.

Lij despōsata. An hec lex teneat de iure canonico dicit gl.
et bene q̄ sic si eā intelligamus de spōsa. de futuro se
cus si p verba de p̄nti ⁊ alle.xxvij.q.ij.de spōsa.sed dz
allegare caplin desponsatas vbi de hoc ⁊ ītelligi dz hec lex qn̄
sponsalia tenuerunt qr erāt maiores septēnio.vt.ff.e.l. in spon
salib⁹ qr tunc p̄pria auctoritate possunt dissoluere.Si aūt fuis
sent minores tunc debēt ea dissoluere auctoritate ep̄i sui: vt ex̄
de sponsa.īpu.c.de illis.Item oppono qd̄ infamis est qui bina
ꝯhit sponsalia.vt.ff.de his qui not.infa.l.j.in fine.Sed dic veꝝ
esse nisi renuntiatum sit primis quia tunc licet vt hac.l.⁊ ideo si
gnanter debet renuntiare.Cy.⁊ in.l.ꝯtria dicit eodem tēpore.
1 ¶ † Querit cynus vtrū ex m̄rimonio oriatur actio ad petēdū
mutuū debituz vel ad aliud aliquid fiendum ex natura m̄rimo
nij ⁊ dicit actionē nō repiri sed cōpetit iudicis officiū ar.ff. ad
municip.l.de iure cynus.¶ Querit O d.si spōsalia essent iura-
ta sicut fit bononie ⁊ pisis vtrū dissolui possint non obstante sa
cramēto post multa allegata determinat q̄ nō per.c. ex literis
ij.extra eo.nō obstāte.c.requisiuit eo.ti.vt in eis no.per Ber.⁊
Inn.Dissoluuntur aūt sponsalia de futuro in.xiij.casibus no
tatis p Jo.an.i summa sua p eum edita super quarto libro de
cretaliū.§.dissoluūtur.⁊ per Gof.in summa eo.§.dissoluunt.⁊
latius p Host.§.qualiter dissoluūtur.⁊.xxvij.q.vlti.c.sic quip
pe.§.ex his.i gl.qd̄ veꝝ ē in spōsalib⁹ q̄ tenēt de iure.¶ Duo-
decim aūt sunt casus in quibus spōsalia vel matrimoniū de iu
re nō tenent qui his versibus cōtinent.Error conditio votum

cognatio crimen. Cultus disparitas vis ordo ligamen hone-
stas. Si sis affinis vel si coire nequibis. Hec sociāda vetant cō
nubia iūcta retractant. que singula exponūtur per Jo. an. ea-
dem sūmula. §. j. v̄ si. ipedimēta. ⁊ per Gof. ī summa. e. §. impe-
dimenta. ⁊ plene per Hosti. ī summa de matrimonijs. §. qual'r
impediātur. ¶ Querit etiā Od. an alio modo quaꝫ per iura
mētū possint firmari spōsalia ita qd̄ dissolui nō possint de quo
2 dicā. j̄. eo. l. fi. in fine. ¶ †Item queritur an renuntians sponsa
libus teneaṫ ad interesse de hoc est glo. ꝙ sic. ff. e. l. ij. ⁊ de v̄boꝝ
obli. l. tytia. secundo r̄n̄so ⁊ pro hoc. ff. de ritu nuptia. l. a diuo.
Cōtraria glo. est. ff. de v̄b. obli. l. si stipuler. §. j. que incipit ſꝫ an
valeret ⁊ hāc approbat. D. ric. ⁊ Cy. ſm Ja. ⁊ Pe. ⁊ hoc ꝓpter
libertatē matrimonij vt. j̄. de iutili stip. l. libera. ⁊ j̄. e. l. fi. vbi de
hoc plene dixi. Dn̄s dynus concor. opi. dicit aut interest illius
cui renuntiatū rōne damni qd̄ sibi abest ⁊ tunc renuntians ad
hoc sibi teneṫ q̄ꝛ qui despōsat ꝓmittit factū. s. futuꝝ matrimo-
niū cui facto succedit interesse. vt. ff. de re iudi. l. si quis ab alio.
§. fi. ⁊ de v̄bo. obli. l. stipulationes nō diuidunṫ. §. celsus. Si ve
ro intersit rōne lucri qd̄ amittit tunc non tenetur ad tale inter
esse quia tūc esset pena a qua debēt eē libera matrimonia. vt. j̄.
eo. l. fi. ⁊ ꝓ hoc. ff. de furtis. l. si is cui. §. j. Old.

Is qui puellā. Cōcordātie h̄n in lōbarda eodē. l. j. ⁊
loquiṫ hec lex de spōso. ideꝫ ecōuerso in sponsa ſm
Cy. vt equalitas serueṫ cū eadē sit ratio Cy. de ma
rito aūt absente quanto t̄pe debeat expectari h̄n habetur. j̄. de
repudijs aut. hodie q̄ntiscūꝗ annis. ⁊ locum habet hec lex etiā
si sponsalia essent iurata vt ex̄ eo. c. de illis. ⁊ ibi de hoc no. Que
rit Cyn⁹ vtrum ex vna tm̄ parte per stipulationē possint spon
salia ꝯhi: puta q̄ꝛ sponsus stipulatur a sponsa qd̄ eum accipiet
in maritum ipse tn̄ non ꝓmittat eā accipere quidaꝫ dicunt qd̄
hoc ip̄o qd̄ stipulaṫ ꝓmittere v̄r ⁊ ex vtraꝗ parte ꝯcta sunt ip̄e
tn̄ tenet qd̄ nihil valeat ar. ff. de arbitris. l. litigatores. §. penul.
cū hec sit eadē ratio immo maior Cy.

Arris. In glo. vltima ī fi. ⁊ sic no. ꝙ casus su
peruenīēs p̄cedentē culpā vel penam
non tollit ꝓ hoc. ff. qd̄ vi aut clam. l. si alius. §. est et
alia. ⁊ ad turpil. l. in senat⁹. §. si post mortē. ⁊ not. ff.
depositi. l. j. §. sepe. ⁊ ex̄ de deposito. c. bonafides. In ꝯriū est. ff.
de alie. iudi. mu. cau. fac. l. nō solū. §. hec autem actio de noxa. l.
electio. §. si is qui. de impen. in res dota. factis. l. ⁊ in totum. vbi
de hoc per Dynū ⁊ vide qd̄ dixi. ff. de v̄bo. obliga. l. eadem. §.
cato. v̄ si. adhuc q̄ro. §. fi. ⁊ ad. l. rhodi. de iactu. l. fin. §. j. sol'. dic
aut tempore superuenientis casus erat quis efficaciter obliga
tus ita qd̄ poterat agi ⁊ exigi ꝯ eum ⁊ habent locū primo alle-
gata aut nō ⁊ habēt locū secundo allegata ⁊ pro hoc. ff. de con
stituta pecunia. l. qui autem. §. ij. nec obstat huic solutioni di-
ctus. §. hec aūt actio. ⁊ dictus. §. si is qui in quibus alienās an-
te casum superuenientē erat efficaciter obligatus ⁊ agi pote-
rat ꝯ ipsum q̄ꝛ illa actio quā pretor dat ꝯ ipsum subrogaṫ in lo
cum prime directe vnde cū directa ꝑ casum superuenientē tol-
leretur similiter ⁊ pretoria cum intentio pretoris fuerit nō extē
dere actionē suā vlterius quā extenderetur directa si alienatio
facta nō fuisset ol. Sunt ēt quidā casus sp̄āles in quibus qs de
casu non teneṫ etiā si culpa p̄cedat casum qui no. per Archi. v.
dist. c. ad eius vero cōcubitū in fine. De istis arris qd̄ obtineat
de iure canonico dicam. j̄. eo. l. fi.

Si pater. Spōsalia ꝯcta per patrē non p̄n̄t
dissolui ꝑ tutorē ⁊ filia teneṫ imple
re. h. d. Od. sed de iure canonico filij nō tenenṫ cōple
re spōsalia ꝑ patreꝫ ꝯcta si nolūt nisi ex honestate. vt
extra de despon. impub. c. j. ⁊ ibi no. ⁊ eo. tit. c. vnico. lib. vj. ⁊ de
regu. c. cum virum. ⁊. xxx. q. ij. c. j. Ibi redemti forsitan tutoris.
Ad hoc concor. ff. de cura. furiosi. l. penul. in fine Old. in fi. not.
vnum vitiū mulierum q̄ꝛ laborant aduersus propria cōmoda.
multa alia vitia habent. vt notaui. s̄. de inofficio. testamento. l.
filia in orbitate.

Mulier. Scđm Jac. de are. diuide ī duas p̄tes
p̄ncipales. In p̄ma p̄te poniṫ ꝓhemiū
in quo docetur cū quo additamēto arre recipiantur
que danṫ ob matrimoniū ꝯtrahēdū si pars recipiēs
arras resiliat matrimoniū cōtrahere. In scđa parte punit no-
lentes cōtrahere matrimoniū metu alterius pene quam illius
que hac. l. statuit ānullās omnem aliā pene appositionem. scđa
incipit circa finem. l. ibi ex̄ diffinitionē. prima pars subdiuidiṫ
in tres. In prima loquiṫ quando sponsus dat arras sponse ob
futurū matrimoniū. In secunda ecōtra. In tertia r̄n̄det tacite
q̄ōni. scđa ibi que omnia. tertia ibi quadrupli videlicet. Item
illa pars q̄ loquitur quādo sponsus patri mulieris dat arras
subdiuiditur in duas. In prima ponit dictū bimembre. In se
cūda illius dicti determinationē ⁊ primū mēbrum p̄me p̄ticu-
le loquitur in muliere recipiente arras a sponso. ſm in patre ⁊
matre auo vel ꝓauo recipientibus arras a sponso. Secunda
pars similiter hꝫ duo dicta. In prima poniṫ superioris partis
determinatio. In scđa determinatiōis additio Ja. de are. ⁊ ad
finē hui⁹. l. ꝯcor. j̄. de nup. l. neꝗ scđo. ⁊ qd̄ ibi not. intercesserit
Nota ꝙ oriri de noua vel antiqua ꝓuenire in notitiam sunt pa
ria. vt. ff. de confirma. tut. l. in confirmando. in fi. ⁊ ex̄ de elec. c.
vt circa. §. j. li. vj. ¶ Sed nunquid qd̄ hac. l. dicitur de arris lo-
cum habeat iure canonico Ber. sentire v̄r ꝙ non ex̄ eo. c. gēma
Inno. ibidē expresse contrariuꝫ tenet ⁊ ita etiā v̄r tenere Ber.
in alia glo. j. extra de procura. c. accedens. ⁊ Gof. in summa eo.
vltra principiū. §. species sponsalium. v̄ sicu. item datis arris. ⁊
Host. expresse ī summa eo. §. ij. qui incipit ⁊ vnde dicatur. vn-
de de materia huius. l. multa no. scꝫ arraꝝ spōsalioꝝ. ⁊ late per
Archi. xxx. q. ij. in summa. ⁊. c. vnico. ¶ Querit ēt Od. nunq̄d
etiā qd̄ hic de arris dicit locū habeat vbi spōsalia de iure nō te
nent: vt q̄ꝛ sponsi sunt minores septēnio. vt. ff. eo. l. in sponsali-
bus. ⁊ extra de desponsa. impu. c. ij. ⁊. c. accessit. vel quod ꝓhibi
tio erat inṫ eos rōne ꝯsanguinitatis vel affinitatis ⁊ dicit hāc
fuisse Aꝫ. q̄ōnem vt no. in summa eo. §. item cessat ꝓpter mino
rem etatē. vbi aūt nō tenēt sponsalia ꝓpter ꝯsanguinitatis ip̄e
dimētum. dicit Od. ꝙ si sciens hoc fecit publicabunṫ arre in fi-
scū si ignorās reddenṫ. vt. j̄. de inces. nup. l. qui contra. ⁊ ad hoc
facit glo. vlt. j. eo. v̄. que ita custodiri. ¶ Item q̄rit idē Od. s̄.
eo. l. j. Utrū alio modo quā per iuramentū possint ꝯhi sponsa
lia ita qd̄ dissolui nō possint ⁊ an vllo modo possit appōi pena
in matrimonio cōtrahendo vel non dissoluēdo. Circa qd̄ dicē
dum est ſm eū ⁊ Jaco. de are. ꝙ aut pena incipit a datione aut
incipit a stipulatiōe. Si a datione tunc ꝑmittitur vt hac. l. ibi
nisi sp̄āliter aliud ⁊c. pena aūt que incipit a stipulatione nō per
mittitur vt hic in fine. ⁊. ff. de v̄b. obl. l. tytia. ⁊ hoc in contrahē-
do idem in dissoluendo. nā si pena incipit a stipulatiōe si matri
monium dissoluaṫ nō valet. vt. ff. de v̄b. obli. l. si diuortio. ⁊. l. sti
pulatio si ita. sed si maritus det mulieri pecuniam hoc pacto si
non diuertat ⁊ ita pena apponaṫ in datione valet. vt. ff. de do-
na. inter viꝝ ⁊ vxorem. l. ea que. Et ratio diuersitatis est quia fa
cilius quis promittit quā soluat ⁊ ideo est magis succurrendū.
ff. ad vellei. l. si ego. ⁊ ad carboñ. l. j. §. ij. potest reddi. ⁊ alia ratio
quā reddit Host. ī summa eo. d. §. ⁊ vnde dicatur v̄ si. sed quare
permittit lex. Et ex predictis reprobatur opinio dicētium qd̄
pignora non p̄n̄t obligari per contētionem solā sed si denṫ seu
tradantur sic q̄ꝛ tūc sunt loco arre ⁊ est pignus ꝓ matrimonio
subsequēdo. s. qd̄ sit suū si m̄rimoniuꝫ nō ꝯtrahā al's reddat ēt
duplicatū si per eā remansit. non aūt est pignus pene ꝓmisse si
matrimonium non ꝯhatur ⁊ hoc modo credo debere intelligi
qd̄ no. per Azo. in summa circa fineꝫ. §. illud solet queri an idē
sit in pignore. ⁊. l. tytia de v̄bo. obli. ⁊ per Hosti. ī summa eo. d.
§. ⁊ vnde dicatur. v̄ si. vltimo. ⁊ ex̄ eo. c. gēma. per Inno. ⁊ in spe
culo eo. §. j. v̄ si. item queriṫ quare pena. ⁊ tangiṫ in gl. j̄. tit. ꝓxi.
l. vnica. ⁊ ibi per Cynū qui tenet hāc opi. ¶ Solet queri si ali-
qui habent pueros ⁊ puellas infantes ⁊ vellent se sic ligare qd̄
vterꝗ sit astrictus ad matrimoniū ꝯplendū cum erūt legitime
etatis an hoc fieri possit. Nam per viā dationis arraꝝ fieri pos
se non videṫ q̄ꝛ arre causanṫ a spōsalibus ⁊ sponsalia contrahi
nō possunt inter minores septennio. vt. ff. eo. l. in sponsalibus.
Dicunt quidā ꝙ dabitur pignus sed certe ⁊ illa satis est arra:
vt. j̄. tit. ꝓxi. l. j. Ubi ꝓhibetur vnū. s. arre datio ⁊ aliud. scꝫ da-
tio pignorum ⁊ vbi promittiṫ vnū ⁊ reliquū. Item pena ꝓmit
ti non potest vt hac. l. in fine. ⁊. j̄. de inutili stipu. l. ij. Unde dicit
Jaco. de are. non credere posse inueniri cautelaꝫ nisi per extra
neos fiat promissio vt si extranei adinuicem sic ꝓmittant pro-
mitto tibi me facturum ⁊ curaturū qd̄ filia talis accipiet talem
in suū maritum cū venerit tempus nubilis etatis ⁊ tu ꝓmittis
qd̄ ille accipiet eā in suam vxorē alioqui ꝓmittimus adinuiceꝫ
dare centū noīe pene. tūc enim pena poterit peti q̄ꝛ d̄r̄ia est in
ꝓmissione pene que persona sit que subijciat se pene an illa in
cuius potestate est nuptias ꝯtrahere an alius. p̄mo casu nō va
let pene adiectio: vt hac. l. cum simi. secundo sic cum non repe-
riatur lege prohibitum. Et qd̄ sit inter eos differentia proba-
tur quia lex dicit ꝙ refert vtruꝫ relinquatur mulieri ne nubat
vel persone habenti potestatem nubendi an extraneo quia pri-
mis duobus casibus capitur legatum ⁊ nubit. in alio non nisi
certum sit mulierem non nubere. vt. j̄. de indicta viduitate. l. j. ⁊
et. ij. ⁊. ff. de conditio. ⁊ demon. l. mulieri ⁊ tytio. l. heres meus.
§. fi. ita ergo ⁊ hic ⁊ ita notatur in glossa dicta. l. tytia. ff. de ver
boꝝ obligationi. ⁊ hic etiam tangitur in fine in vltima gloss. li-
cet non sic plene allegetur in ipsis gloss. ⁊ extra eod. c. gemma.

Sciendū

¶ Sciendū est etiam q̄ bene nō pōt mulieri legari si nupserit tali ⁊ si nō nupserit dū tamē honeste possit nubere non habet legatū. vt. j. de insti. ⁊ substitu. l. j. ⁊. ff. de condi. ⁊ demon. l. tytio §. j. Jaco. de are. De hac materia vide qđ no. d. c. gēma. ¶ Circa predicta. s. qñ pena ꝓmittiť inter extraneos an valeat. Host. in summa eo. d. §. etiā vnde dicať. v̄si. magister meus. Ja. de ar. sentire vr̄ q̄ si pena ꝓmittať inter ꝯhētes sponsalia vel eorum parentes ꝓximos vel amicos qđ nō teneat quasi presumatur tūc ꝓmissa in fraudē hui⁹. l. cū si. Si aūt inter oīno extraneos colloquētes de mr̄imonio ⁊ cōtendentes dicēdo vnus talis accipiet talē in vxorē ⁊ alius dicat non ⁊ ꝓmittat tunc sibi penaꝫ si cōtrahatur vl' non ꝯhatur q2 hoc nō est ꝯ libertatē matrimonij directo nec per obliquū tunc teneat pene ꝓmissio ⁊ ideo in v̄si. seq. ꝯcludit nullū esse remediū qđ spōsalia non possunt dissolui nisi ꝑ dationē arraꝝ vel pignoꝝ qñ sponsalia tenent vt ꝑdictū est. Dñs aūt ric. tenebat indistincte nō valere ꝓmissionē pene etiā inter extraneos ꝑ mr̄imonio ꝯhendo ⁊ allegabat gl. que est in. l. si stipuler. §. j. ff. de verbo. obli. que incipit sed an valeret in altera. D. ol. tenebat predictam opi. D. ia. ⁊ allegabat duas. ll. simul iunctas. s. dictā. l. p̄mā de indicta viduitate. ⁊. ff. de condi. ⁊ demō. l. heres meus. §. fi. ⁊ eo. tit. l. mulieri ⁊ tytio. Opi. hostien. satis placet ⁊ eā approbat Old. j. e. l. vlti. qōne. et allegat. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. l. heres meus. §. fi. Cy. vero qñ extraneus exneo ꝓmittit sic distinguit aut illi de quoꝝ matrimonio agitur sunt subiecti ꝓmittentibus ⁊ nō valet eadeꝫ rōne. vt. ff. in ius voca. vt eāt. l. j. ⁊. ij. idē est si sint sibi cōiuncti tanta amicitia qđ non est verosimile qđ ꝑmitterēt eos incidere in penā. vt ff. de here. institu. l. heres meus ad finē. Si vero erant oīno extranei tunc tꝫ ꝓmissio. vt. d. l. j. j. de indicta viduitate. ⁊ de ꝯdi. et demō. l. cū ita. Cy. ⁊ de hoc ēt no. in spe. e. §. j. v̄si. et no. q̄ aut stipulatio. De iure lōbardo vr̄ penam in matrimonijs apponi posse: vt in lōbarda de sponsa. l. j. ⁊ fi. ¶ Sed adhuc q̄ro pulcrā qōnē dato qđ pena nō possit adijci matrimonijs nūqd saltē ad interesse agi possit ex stipulatiōe pene apposita verbigrā aliquis pauper nobilis cōtraxit sponsalia cum quadā muliere diuite illa mulier nō vult perficere matrimoniuꝫ nūquid quia eius interest habere vxorē diuitē poterit agere ad tale īteresse O d. s. e. l. j. vbi de hoc tetigi sentit q̄ sic ⁊ dicit fuisse opi. Azo. et idē no. in ꝑalle. l. tytia. de v̄b. obl. in gl. que incipit ꝯhenda in fi. ⁊. ff. e. l. ij. que fuit gl. azo. Dy. aūt in ꝑallegata. l. tytia. ⁊ Ol. distinguit aut interesse ꝯsistit in damno vt q2 dedit aliquid mediatoribus ꝑ sponsalibus cōtrahendis vel q2 fecit apparatum ad matrimoniū ⁊ tūc tale interesse peti possit q2 nō est pena respectu petē. sed rei ꝑsecutio. si aūt īteresse ꝯsisteret in lucro qđ vir habiturus erat ꝯcto matrimonio ⁊ nunc nō hꝫ tūc tale interesse peti non possit q2 hoc eēt species pene arg. ff. de furtis. l. si is cui. in fine. ⁊ de dā. infec. l. ꝑculus. ⁊ ita intelligebat predictam gl. que est in. l. si stipuler. §. j. de v̄bo. obl. ⁊ vide qđ ibi no. de hoc. D. hosti. indistincte tenet aliqđ interesse peti non posse per hanc. l. in fine. ⁊. s. e. l. j. in sūma. e. d. §. ⁊ vnde dicať. v̄sicu. j. ¶ Querit ēt ip̄e hostiēn. vtrū fideiussorē interuenire possint ꝑ mr̄imonio ꝯhendo ⁊ dicit q̄ sic: vt extra de eo qui cogno. consang. vx. sue. c. veniens. scđo ⁊ ita tꝫ in summa eo. d. §. ⁊ vnde dicať. v̄si. fideiussor ēt. ¶ Jtē quero nūquid tp̄e mr̄imonij ꝯhendi possit stipulari vxor a viro sub certa pena qđ eā nō verberabit ⁊ vr̄ q̄ nō q2 certa pena est a iure statuta ꝯ virū verberanteꝫ vxorē sine iusta cā in auť. vt liceat mr̄i ⁊ auie. §. si quis autem ꝑ ꝑriam vxorē. colla. viij. ⁊ ꝯtenti esse debem⁹ penis legalibus cōprehēsis. vt. ff. de v̄b. obl. l. si stipulatio ita facta fuerit ⁊ hoc verum nisi vir vxorē de domo eiecisset vel expulisset. tunc em posset vxor a viro stipulari penā si in eā seuiret ⁊ talis cautio exigitur a viro ēt iudi. officio. vt no. s. de his qui ad eccl. confugiūt l. p̄nti. in fine i gl. ⁊ ibi dixi ⁊ idē credo ecōtra de vxore v̄berante virū cum quo ad talia pares sint maritus ⁊ vxor. vt. j. de repudijs. l. consensu. et in aucten. vt fratrum filij. §. j. collatio. ig. ¶ Quero aliā pulcrā qōnē marit⁹ ꝓmisit vxori sub certa pena qđ nō cognosceret ꝯcubinā an valeat talis stip'atio ⁊ vr̄ q̄ nō ꝑ hāc. l. cū si. O d. tꝫ ꝯriū ꝑ. l. ff. de v̄b. obl. l. ex ea parte. §. mulier. vbi est expssum qđ vex est iure ciuili quo mulier remanet in potestate patris et non transit in potestatem mariti vt notatur. j. de condi. inser. l. si vxor. Jure lombardo ⁊ canonico secus quia transit in potestate mariti vt in lōbarda qual'r mulieribus alienare permissum est. l. j. ⁊ no. institu. ad tertul. §. j. in fine ⁊ iure canonico ꝓbať. xxxiij. q. vlt. c. fi. ⁊ sic non posset ꝯhi obligatio inter eos. vt. ff. de iudi. l. lis nulla. ⁊ ad hoc facit qđ no. per Rofr. si filius vel nepos non agnoscatur a patre vel auo. in fi. ¶ Jtē quero si mulier ꝓmisit sub pena non nubere alicui an valeat. quidam dicunt qđ si ad certum tempus promisit qđ valet. si perpetuo non. vt. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. l. sed si hoc. §. si vir vxori. et. l. cū tale. §. meuie. ⁊. l. quoties sub ꝯditiōe. ⁊ qui ⁊ a quib⁹ manu. liberi nō fiāt. l. penul. Alij distingunt inter mulierem viduam et virginē vt in vidua valeat in virgine nō ar. ff. de condi. ⁊ demon. l. tytio. §. j. ⁊ ad hoc facit quod no. j. de indicta viduitate. auť. cui relictū. in glo. vltia in fine. Sed reiectis ꝑdictis dic indistincte talem ꝓmissionē nō valere q2 mr̄imonia debent esse libera: vt hac. l. cum si. ⁊ ad hoc bene facit. ff. de suis ⁊ legitimis. l. in testato. §. si quis. ⁊ leges. s. allegate in legatis loquuntur ⁊ aliud est eligendi matrimonij metu pene libertatem auferri aliud ad legatum certa lege inuitari. vt. d. l. tytio. §. j. ¶ Que sit ratio quare pene appositio sit in mr̄imonijs ꝓhibita ⁊ arrarū etiā vsq; ad duplū ꝯcessa dixi. s. sup rubrica. in p̄n. ¶ Ultimo quero pulcrā qōneꝫ pater instituit filiā sibi heredē ⁊ subiunxit hec verba precipio ⁊ inhibeo dicte filie mee ne cōtrahat matrimoniū nisi cū mercatorib⁹ vel liberis vel agnatis eoꝝ et qui se gerant ꝑ mercatoribus ⁊ mercatores censeantur ⁊ si secus fecerit eam priuo tali hereditate mea vltra legitimam in quo volo eo casu ip̄am esse ꝯtentam ⁊ nihil amplius petere posse. ꝓcessu temporis hec filia nupsit filio mercatoris qui mortuus est ⁊ dicta filia dūmodo impune possit vult nubere scđo marito non mercatori sed nobili queriť an possit. Secūdo queritur cui applicareť id quo priuaretur occasiōe mr̄imonij memorati. Tertio queriť si impune non possit facere an possit sibi aliquod remediū adhiberi. Ad primā qōnem videť dicenduꝫ q̄ non quia licet matrimonia debeant esse libera tam in cōtrahendo quam dissoluendo vt hac. l. cum ꝯcor. ⁊ hoc tam inter ipsos quā inter alios quoꝝ interpositio pōt ad fraudē huius. l. accedere. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. heres meus. §. fin. aliquid tamen relinqui sub huiusmodi pacto nō est prohibitum quasi sub spe cuiusdā lucri ad certas honestas nuptias inuitari. vt. ff. de condi. institu. l. vter ex fratribus. j. de insti. ⁊ substitu. l. ij. ⁊ ꝑallegat. l. tytio §. seio. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ lꝫ tale ꝑceptū videať prima facie penā continere vt. j. ⁊. ff. de his qui pene noīe tamen ſm veritateꝫ nō est pena ex qua aliquid absit vel absutuꝝ sit ⁊ ideo non est ꝑꝓprie pena. arg. ff. de dam. infec. l. dānum ⁊ dānatio. et. l. ꝑculus sed est certa cōditio apposita rei que dať qđ licituꝫ est. vt. ff. de pactis dota. l. ob res. §. j. est igiť solum attendēdum vtrū honeste possit ꝯhere cuꝫ mercatore. Et tunc seruanda est dispositio testatoris al's tale ꝑceptū quasi inhonestuꝫ ⁊ per ꝯns impossibile seruandū nō eēt. vt. ff. de bono. poss. ꝯtratabulas. l. iij. §. si emācipatus. de cōdi. insti. l. filius. et de ver. sig. l. nepos ꝑculo. et quasi in fraudē legis appositū pōt ꝯtēni. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. hoc mō. nec est multū attendēdū qđ istud sit ſm mr̄imoniū ⁊ sermo testatoris extēdi debeat tm̄ ad ꝑmū. vt. ff. de verb. signi. l. boues. §. hoc ſmone. ⁊ qđ notaui. j. de naturalib⁹ libe. l. cū quis in qōne Jo. an. v̄. circa scđm articulū. ⁊ de lega. ij. cum pater. §. certā pecuniā. ⁊ de iure doti. l. dotis ꝓmissio. predicta enim sunt vera in ſmone affirmatiuo. negatiuus enim primo actu nō finitur. vt. ff. de v̄bo. obli. l. si sic. ⁊ de condi. ⁊ demon. l. hoc genus. ⁊ ibi notať ⁊ hoc manifeste demōstrat dispositio testatoris cū in plurali dicit cū mercatorib⁹ vel liberis vel agnatis eorū. pluralitas enim nō verificatur in vno. vt. ff. de lega. ij. meuius. §. eum qui. ⁊ ibi notať ⁊ sic oportet intelligi de plurib⁹ mr̄imonijs successiuis nō de vno tm̄. vt. ff. iudicatū solui. l. nouissima. ¶ Ad scđaꝫ qōnem cui appliceť illud i quo ꝑuať dicēdū qđ ad illū vel ad illos qui volūtatem testatoris nō suassent applicari nō pōt. vt. ff. de lega. ij. l. cū pater. §. libertis. vn̄ vr̄ ad alios deuolui. vt in auceť. de heredi. ⁊ fal. §. his igiť a nobis. Sꝫ illud locum habet quando quis priuatur cōmodo a testatore veniente ꝓpter nō seruatā eius voluntatē que tñ ab alio impleri potest qđ non est in casu nostro ⁊ ideo verius est qđ appliceť fisco tanq̄ ablatū ab indigno. vt. ff. de iure fisci. l. cū quidā. et. l. lucius. lꝫ ꝓueniētib⁹ ab itestato facere videať. ff. si tale testamēti nulle extabūt. l. j. §. p'st. Sꝫ hoc ꝯriū soluiť et fiscus ꝑferť. ff. de his que i testō delenť. l. ꝑx. ⁊ ibi no. ¶ Sup tertia qōne an possit aliqđ remediū adhiberi videtur q̄ sic si iudex ordinarius vocatis quoꝝ interest. vt. ff. de vē. inspi. l. j. §. p'st. ibi denūtiari opꝫ ⁊c. et si cui plusq̄ per. l. falc. l. j. §. cum diceretur pronuntiaret preceptum testatoris nō debere seruari tanq̄ repugnans publice vtilitati tunc posset contemni. vt. ff. de excu sa. tuto. l. qui testamento. ⁊ de iurisdic. om. iudi. l. si quis id qđ. §. doli potissime cū sit mulier ⁊ certet de damno vitādo. vt. ff. de iuris ⁊ facti igno. l. error. O do. ibi in id qđ accepit cōmuniter hic habetur signata glo. que icipit seruatur ergo. sed nihil facit super isto verbo et ideo debet esse signata. j. in versiculo supsluum autem. super verbo qđ accepit. Jn ver. patrē vero ibi ꝑ filia suscepit. s. maiori vel minori. Jn. §. his quoq; totus est. s. de exhali andien. l. ⁊ si legibus. et dic vt ibi dixi ⁊ in glo. ibi propter turpē vt quia est fur vel latro. Conuersationem q2 est fornicator. Eo. l. ideo. ibi

vir coitum de hoc extra de frigi.⁊ maleficiatis per totũ et per Hoſ.⁊ Hoſt.in ſumma illius tituli ⁊ in ſumma Jo.an.§.j. v̄ſic. vel ſi coire nequis. Jn glo.ſeruať ergo in ſi.ꝑmã tȝ Cy.nãꝛ al's minoꝛ etas excuſat ip̄o iure.s̄.ſi aduerſus delictũ.l.fi.Cy.in gl. idē dicam in tutoꝛe ꝯ hoc eſt textus expꝛeſſe.s̄.ꝑximo rn̄ſo ibi aut per tutoꝛē ⁊c.niſi dicas qȯ ibi pupilla recipiebat cũ tutoꝛe hic tutoꝛ ſine ea.Cy.diſtinguit aut tutoꝛ ꝓmiſit nuptias ⁊ arras recepitꝛ tũc vera ſit opinio glo.Si v̄o ſolas arras recepit nõ teneť qꝛ officiũ eius nõ ſe extēdit ad nuptias puelle. vt.s̄.l. ꝑxima.⁊.j.de nup.l.in copulãdis.Cy.in glo.ꝯdi.ob cãȝ ibi qñ ignoꝛauit.Jſtud nõ eſt verꝫ ſ̄m Cynũ hoc caſu qñ matrimoniũ eſt legibꝰ ꝓhibituȝ ĩmo indiſtincte ſolũ ſimplũ repetiť.⁊.§.j.ꝑximusquē gl.allegat nõ loquiť de matrimonio legibꝰ ꝓhibito lȝ ex cauſa ꝓbabili poſſet recuſari vt ibi ptȝ ⁊ eodē mõ repꝛobat ſequentē diſtinctionē huiꝰ glo.q̄ in dãte intelligiť diſtiguit vtrũ fuerit ſciēs vel ignoꝛans.dicit em̄ arrã nõ fieri caducã ſeu nõ ꝯfiſcari ſȝ indiſticte reddi debere ei q̄ dedit.et.ll. ĩ gl.allegate loquũtur vbi nuptie ꝓhibite ſecute ſũt.hic aũt ſecute nõ fuerunt.⁊ in penis ĩterpꝛetatio ⁊c.vt.ff. de penis.l. ĩterpꝛetatione. Cynus in glo.vt qꝛ Patarenus Cy.hoc exēplũ repꝛobat quia tũc matrimoniũ eſt ꝑ legē ꝓhibitũ.vt.s̄.de iudeis.l.ne qs.⁊.s̄. in textu ibi ꝓpter ꝑſonã exēplificat ergo qȯ dicit religiõis qꝛ factus erat de fratribꝰ ꝯtinētibus ⁊ qȯ dicit ſecte exponit qꝛ nõ bibebat vinũ vel nõ iacebat in plumis vel indutus iacebat ⁊ ſimilia.Cy.in additiõibus in glo.alterius ergo ſcĩa in fine in vltima ſolutione quã hic appꝛobat Cy.ſ̄m Ja.in glo.nõ errãdo ibi.§.fi.Jſtud eſt bꝛocardicũ qȯ expediť in gloſ.ff.fami.erciſ.l. qui erat.⁊ per Dy.de donationibus.l.ſi patronus. Cy.

¶ Si rectoꝛ ꝓuincie ſponſalia ⁊c. Rubꝛica.

Super rubꝛica. Expone ſp̄oſalia.i.arras ſp̄oſalitias ⁊ vide aȝ.ĩ ſũma.e.⁊ male ſ̄uať de facto titulus iſte ⁊ eſt coꝛrectus de iure canonico vt no.ꝑ Hoſ. ĩ ſumma de ſecũdis nup. circa mediũ ⁊ per Hoſt.qui filij ſint legitimi.§. qualiť et a quo ver.ſi vero illegitimos.

Si quis. Pꝛimo ponit ſtatutũ.ſc̄do ibi qȯ ita illud extēdit. tertio limitat tēpus vſq; ad qȯ obtineat.Cy.ibi iuris aſtringentis ad obſ̄uantiã ꝓmiſſoꝝ. Pene que ſtatute q̄ in arrarũ duplicatiõe ꝯſiſtit.vt.s̄.ti.ꝑx.l.fi. Jbi pignoꝛa lȝ gl.exponat.i.arras.O d.tñ Aȝ.⁊cõiter oēs tenent ꝓpꝛiaꝛ dicũt pignora poſſe dari ꝓ ſp̄oſalibus de quo dixi.s̄.ti.ꝑx.l.fi.v̄ſi.⁊ ex pꝛedictis repꝛobať. Jtem oppono.ff.de ritu nup.l.ſiquis officij.⁊ ſolu.vt ibi notatur.

¶ De donationibus ante nuptias. Rubꝛica.

1 ☞ Bona an ſint tacite obligata ꝓ donatiõe ꝓpter nuptias.

Super rubꝛica. Uide aȝ. ĩ ſũma.e.⁊.ĩ ſũma auť.de equalitate dotis ⁊ ꝑ Hoſt. i ſumma ⁊ per Hoſ.de dona.inter viꝝ ⁊ vx. ⁊ ĩ ſpe.e.tit.
1 ¶ † Utrũ ꝓ donatione ꝓpť nuptias ſint bona tacite obligata dic ꝙ ſic.vt.j.de iur.doť.l. vbi adhuc.⁊ ĩ ſũma aȝ.e.tit.§.pl't. ⁊ ĩ bꝛocardis de tacitis ⁊ exp̄ſſis rubꝛicella de tacitis hypothe. ⁊ ꝙ mulier ſit domina donatõis ꝓpter nuptias no.in auť.ſignata ſup̄ d.l.adhuc.in vltima glo.qȯ eſt notandum.

Multum itereſt. Hec lex vtilis ē ⁊ ꝑ eius declaratiõe dic ſ̄m Jac.de are. cũ maritus ꝯfitetur ſe recepiſſe qȯ nõ recepit aut ſpe future nũeratiõisꝛ tunc hȝ locũ qȯ poſſit excipe.j. tp̄s a lege definitũ eoque lapſo nõ p̄ot cõqueri.vt.j.de dote cau.l.fi.⁊ auť.qȯ locũ.Si vero nõ ſpe future nũerationis tũc aut aio donandi vt qꝛ non conuenit qȯ aliquo tp̄e numereturꝛ tunc conſiderandũ quia aut matrimoniũ iſtud ſepať diuoꝛtio vel moꝛte vxoꝛisꝛ tunc obtinet hec lex qꝛ donatio eſt nullaꝛ eſt rõ qꝛ cum confiteoꝛ me recepiſſe qȯ nõ recepi volui quod eēt augmētuȝ dotis.at dos nõ p̄t eē ſine matrimõio.vt.j.e.l.fi.ergo nec augmētũ dotis ⁊ ideo cõcurrit in tēpus quo donatio infirmať hoc eſt in tēpus matrimonij et ideo nõ valet.vt.ff.de iure do.l.ſi res.ſc̄do rn̄ſo.nã qȯ ſponſus dat ſponſe ⁊c.vt.j.e.l.qȯ ſponſe ſic ⁊ hic qȯ donatio facta eſt tēpoꝛe ꝓhibito merito moꝛte mulieris vel diuoꝛtio intercedente irritatur.Si vero moꝛiť maritus tunc cõfirmatur moꝛte. vt.j. de dote cau.l.ij.⁊ hoc qñ cõfeſſus fuit aĩo liberali. Si v̄o non animo liberali vt faciunt ignobiles quãdo accipiũt nobiles in vxoꝛes qꝛ cõſtituũt eis dotes ⁊ tñ nihil recipiunt tunc non erit donatio qꝛ fit ex quadam neceſſitate qꝛ aliter non habuiſſet eã in vxoꝛem ⁊ hoc credo poſſe peti recte. Nam mulier poteſt ſtipulari a viro dabis mihi centum ſi tibi nubam ⁊ non eſt donatio.vt.ff.de verbo.obligať.l.ſi ſtipulatus fuero te ſiſti.§. finali. vnde credo qȯ hoc caſu poſſit peti dos confeſſata cum donatio tm̄ pꝛohibeatur nam ⁊ munera poſſunt dari alijs cognatis vt.j.l.ꝑxi.ita ergo ⁊ ei dari p̄ot. Jaco.de are. pꝛo hoc etiam facit qꝛ cum ex neceſſitate hoc faciam non p̄ot dici donatio qꝛ in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.vt.ff.de dona. inter viruȝ et vxo.l.ſiquis pꝛo vxoꝛe.⁊ de adimen.legatis.l. rem legatam. Jn glo.ſolo pacto in fine ĩmo idem ſi ꝑ ſtipulationem pꝛopter rõnem q̄ redditur.j.in vltĩa glo. Jn glo.⁊ ſic ꝑfecta in fine ſolu. hic ante nuptias ibi cõſtante matrimonio. Jaco. Quid ſi ſponſus non tradidit ſed pꝛomiſit nunquid peti poterit.gl.dicit ꝙ ſic.non obſtat lex papinianus qꝛ loquitur in donationibus ꝓhibitis.hic autem loquitur de donatiõe permiſſa quod eſt notabile. Cynus.

Si pꝛeſidi. Allegať ꝙ iudici faciēda ē fides ⁊ qȯ hic ĩ gl.d' quid ſi ꝯſtat mea cõfeſſione donaſſe ſic intelligi dȝ ſ̄m Jaco. de are.qꝛ aut iſte negat ſe donaſſe ⁊ agit rei ven.⁊ ꝯuētus dicit nõ potes agere qꝛ mihi donaſti tunc qui dicit ſibi donatũ ꝓbare dȝ qꝛ nõ p̄ſumitur quis donare vel iactare pecunias ſuas vt ff.de ꝓba.l. cũ de indebito.nã qui donat dat aĩo nõ recipiendi cambiuȝ al's eſſet ꝑmutatio.vt.ff.de dona.l.j. et.l.filius. Si vero cõfiteatur ſe donaſſe ſed dicit ſe pactũ appoſuiſſe ſi nuberet tunc debet ꝓbare pactũ appoſitũ.⁊ ita intelligi debet hec lex ⁊ glo.que inducere poſſet in erroꝛem intelligendo ſicut ꝑ̇ma facie ſonat.⁊ ad hoc etiã facit qȯ no.in glo.j.de excep.l.ſiquidem dicit etiã ipſe Jacobus qȯ ſi cõtemplatiõe alicuius dono licet nõ ſequať cauſa ob quã dedi nõ repeto.vt.ff.de dona.l.iij.§.fi. et de dona.inter viꝝ ⁊ vxo.l.ſed ſi moꝛs. Allegať etiam hec gl. pꝛima huius.l.qȯ ille ꝯ quem fiunt poſitiones partē poſitiõis pꝛo ſe facientē p̄ot confiteri ⁊ aliam negare licet quidaȝ dicant qȯ neceſſe habeat totam confiteri vel totam negare. ad hoc facit qȯ dicã dicta.l.ſiquidem.j.de excep.⁊ extra de teſti.c.pꝛeſentium.§.p̄terea.ibi ſigillatim ⁊ ibi in gloſ. de hoc vide qȯ notať per Hoſtiē.extra de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ.c.vltimo.⁊ extra de inſtitu.c.cum veniſſet.in glo.ſignata ſuper verbo perſonaliter cõmiſerunt.O l.in glo.quocũq; operam dante in fine circa qȯ diſtingue aut agitur de aliquo a pene cõmiſſione liberãdo aut de iure aliquo ꝯſeruando aut de aliquo obligãdo. Pꝛimo caſu non refert per quem fiat.vt.s̄.ſi manci.ita fuerit ali.vt manu.l.fi.⁊ ibi de hoc dixi.⁊ in auť.de here.⁊ fal.§.his igitur.⁊ ibi in glo. Secũdo caſu qñ agitur de iure alicuius cõſeruãdo idē eſt.vt.ff.quemadmodũ ſeruitus amit.l.qui fundũ.in fine. ⁊ de aqua quoti. ⁊ eſti.l.j.§. queſitum. Tertio caſu quando agitur de aliquo obligando tunc refert per quem fiat.vt.ff. de condi. ⁊ demon.l.ij.in fine.⁊ de hoc not.dicta.l.cum ſeruus.de v̄boꝝ oblig.per Dynũ Old.⁊ ibi plene dixi.

Pollicitatione Jn fratre tuo cui tu ſponſus ſucceſſiſti. Jn dotē ꝓmittendo maioꝛē dotem quã dedit.Ol.

1 ☞ Actus collatus in eum diem a quo incipere non poteſt inutilis redditur.

Quod ſponſe. † Actus collatus in eũ diē a quo ĩcipe nõ p̄ot inutilis reddiť.h.d.⁊ ꝑ hãc.l.⁊ ſimiles dicit Joã. car. ꝙ magis ĩſpiciť terminus ad quē quã a quo vt notať per eum ex̄ de religioſis domi.c. religionum diuerſitate.lib.vj.⁊ de dona.inter virum ⁊ vxoꝛem.l.quia in id tempus.

Atque. Jbi vt ſp̄oſe.i.ſicut ſp̄oſe cũ re vera nõ eſſet vt in fine.l.od. Jtē opponiť ſ̄m Ja.de are.qꝛ legatũ relictũ ei que non p̄ot eſſe vxoꝛ hñ capiť ſi ꝑ talē maritũ de facto ei relinquať lȝ ipſe nõ capiat ab ea.vt.ff.de lega.j.l.fi.que hic allegatur pꝛo concoꝛ.⁊ male.⁊ de ritu nup.l.ꝑfectus.⁊ ibi in gloſ.Sed dic ꝙ ibi capit vt quelibet hic nõ capit vt ſponſa qꝛ ſponſa nõ eſt.iteȝ ꝯ qꝛ vř eſſe in arbitrio decepti vtrũ velit valere id in quo deceptus eſt vel nõ.vt.ff.de iure dotiuȝ.l.ſi res eſtimata.§.j. ⁊.s̄.de trãſac.l.tranſactione finita.Sed dic aut deceptus ſciens ſe deceptũ p̄ot facere valere ꝯctuȝ ĩ quo deceptus eſt ⁊ obtinent.ll. contrarie aut nõ vt hic qꝛ dato qȯ mulier velit matrimoniũ tenere nõ

nere non teneret ⁊ tũc obtinet qd hic dicit. ⁊.ff.de ritu nup.l. a diuo pio Jac.de are. In gl. vlti.ibi de leg.j.l.fi. imo ɔ̃dicit sed solue.vt.s.dixi.ibi nõ valet relictum imo valet vt ibi ptz nisi dicas q non capit vt vxor sed vt extranea.vt.s.dixi.

CUm in te. Pulcra est⁊ tractat de scđa pte rubrice⁊ad id qd dr̃ i gl.trãsductionẽ in domũ nõ esse necessariã ad mr̃imoniũ vr̃ ɔ̃ ff.de ritu nup.l.mulierẽ.de hoc dic vt not. in auť.de nup.§.nuptias.xxvij.q.ij.c.plusq̃.p Arch.⁊cõis opinio est qd nõ sit necessaria:vt hac gl.⁊ p Azo.in summa de nup.§.plt. de iure lõbardo multũ vr̃ opari q vxori trãsducte succedit maritus nõ extãtibus liberis:vt in lõbar.de succes.l.fi. als nõ:vt in lombarda de spõsali.l.siquis puellã liberã.in fi.in glo.⁊sic tz in fine hãc glo.intelligas qñ dubiũ est matrimoniũ esse ɔ̃ctum q si constaret ɔ̃ctum etiã in via donatio non teneret:vt not.ff.de dona.inter vir ⁊ vxo.l.iij.⁊.l.plt.Cy.hic sm Ja.de are.tz q in dubio nõ valeat q moris nõ est qd mulieres vadãt ad domuz viror ante ɔ̃ctuz matrimoniũ cy.Itẽ tollit hec lex dubium de quo sepe fui interrogatus.s.vtrum anulus ⁊ alia iocalia data vxori in domo sua debeãt esse sua soluto matrimonio q dicendũ q sic p hãc legẽ facit ad hoc.ff.e.l.si donate.§.j.bergomi tñ apponunt pacta in dotalibus instrũsq mulier nihil habeat de bonis mariti vel dotalitijs seu p eã delatis nisi dotẽ ⁊ donationem ⁊ ideo ibi determinatũ qd nõ habeat anulũ nec iocalia et facit qd no.per Azo.in summa.e.§.fi.

SI cum ante. Exponit remanerẽt.i.resideret.similis expositio.j.de iure dot.l.ẽt si nõ dote ex quo colligit q verba ipropria in ɔ̃ctib9 plata restringunt ad naturã ɔ̃ctus de quo no.ff.locati.l.si vno.§.si vbo donationis.in gl.⁊ ibi dixi et ff.de euic.l.lucius.in glo.⁊ p hoc.ff.de pscript.ver.l. insulam.⁊ de dam.infec.l.dãni infecti quidã.⁊ibi dixi in glo.ibi reciderẽt sibi animal esse.i.comedere ab edo es est.

SI ante. In glo.j.in fi.⁊ vide.s. si aduersus dona.l.j.et.ij.Od.

S SI filie. In glo.j.ibi ius⁊ volũtatẽ expõe ius.i. iur3 dispõnẽ.i.quo tpe fiat donatio vtr ante nuptias ⁊ sic valet an post ⁊ sic nõ valet⁊ qd sequitur voluntatem expone.i. vtrum simpliciter an contemplatione matrimonij.Oldra.

DErebus. Ibi mariti facti.s.post donationez facit.j.de iure fisci.l.j.li.x. ⁊ qd dixi s.de pba.l.matrem ⁊c.

SI cõsentiente. Ibi mancipia q̃ erãt matris q̃ donatiõi cõsensit.Decessit.s.spõsus.Ibi heres ei9.s.sponsi.Ibi restitutionẽ eius imo dz dicere eor cum supra dixit mãcipia in plurali ⁊ sic est mala grãmatica.vel exponas eius.s.dotis.In glo.repetit in fine.Et quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.l.lucius.Old.

CUm veterũ. Primo ponit sniam veteruz secundo statutum suum.tertio illud extendit.Cy.ibi resedit quia est datum sed nõ traditum.Old.

SI a sponso. Supra.l.pxia matrimoniũ nõ ẽ secutũ altera pte cessante hic cessauit morte pueniẽte sil.⁊vide azo.i summa eo.§.plt.⁊ no.de osculo.spõsus ei nõ dr̃ dare osculũ sed recipe ⁊ vir osculãdo nõ erubescit sz alacriter facit sz q̃si castrũ quesijsse putat sm Py.quo ad arras pdendas non refert interuenerit osculũ vel nõ vt no.s.tit.l.arris. Ibi qd raro accidit. ¶ Nota q mulieres raro donant q auarissime sunt. vt.ff. ad velleia.l.si ego. Infirmata siue interuenerit hoc casu osculũ siue non Odo.

MInoribus. In glo.lz sic.in fi.j.eo.l.vlti.§.fi.vbi est signata dicta auť.

S SI liberis. In gl.vlti.ibi hac edictali. in pn. vel solue vt no.in summa de secũ.nup.§.sequit videre.vs.nec ob.Cy.sm Ja. de are.dicit q nõ debuit signari pro ɔ̃ria q non est. Cy.

SI constante. Diuide sm Ja. de are. in duas ptes. in prima tractat de augẽda dote ⁊ donatiõe ppter nuptias in scđa de eis diminuẽdis. scđa ibi sz si econtrario. Prima subdiuidit in duas. i pma agit de ipo augmẽto dotis et donationis.in scđa de pactis appositis circa augmentũ ear et de iure hypothecar augmẽti ipar. scđa ibi pactis videlz et pticula pma hz duo dicta.pmũ locum habet qñ ab initio contracti matrimonij data fuit dos p mulierem ⁊ donatio ppter nup. per maritũ ⁊ postea cõstante matrimonio volunt eas augere ⁊ durat vsq ibi idẽq ⁊c. sm dictum locum habet qñ ab initio cõtracti matrimonij dos data fuit p mulierem sed nulla donatio ppter nuptias p vir postea ɔ̃stante matrimonio mulier vult dotẽ augere ⁊ vir donationẽ ppter nuptias ɔ̃stituere et durat vsq ibi pactis ⁊c.cetere ptes plane sunt.Jac.indulgẽdum nota pulcrum textũ ibi obtulisse hodie iure auctenticor dos data donať.ppter nup.meretur.vt.j.l.pxi.auť.dos data.od.Et est notãdũ qd augmẽtũ de quo loquit hec lex apparere dz re ipsa.vt.s.e.l.j.⁊ hic no.p Od.⁊ i spe.de dona.inť vi. ⁊ vx.§.fi.vs.sz si matrimoniũ ex aliqua cã. In vs.pactis cessante nouo pacto i augmẽto antiquũ intelligit repetitũ hoc dicit. ⁊.ff. de pactis dota.l.inter socer.§.cũ inter.ol.qd est argumẽtũ qd iurisdictio progata sit eiusdẽ nature cũ pma de quo dictũ fuit s.de episcopali audiẽ.l.si qui cynus. In iũgendis ibi p repetitis habẽdis.Ol.in glo.q̃ incipit in pncipio huius.l.in fine.⁊sta tim sequit ibi siue in iũgendis ⁊c.In glos.sic ⁊.j.ibi cum oportet in fine.Sed ibi pcessit initium gerende vel deserende administratiõis illud tps in quo male cepit gerere ⁊ ideo hypotheca respicit initiũ ibi sed hic nullus pcessit ɔ̃ctus vel quasi tempore augmenti nã contractus dotis vel ppter nuptias donationis pcedens fuit pfectus nec in hoc habeť respectus ad futurum ɔ̃ctum augmenti dotis q diuersi sunt.vt.j.de donatio. l.sancimus.§.si quis aũt.ad.l.finalẽ statim allegatã.§.j.rñdeo qd hic ⁊ ibi hypotheca accepit initiũ ex eo tẽpore quo cõstituta est dos vel donatio ⁊ lz mulier ibi preferat creditoribus anterioribus tẽpore illud nõ contingit de natura vel iure hypothece sed puilegio dotis Jac.⁊ sic illa cum ista concor.vt ibi notatur in glo.que incipit sed a quo tẽpore vbi hec allegatur pro concor.illius.In gloss.in causis illis in fine vel dic sm Jacobũ de ra.⁊ Cy.qd dos sola nõ potest restitui constante matrimonio sed si est dos et donatio propter nuptias vtrunq per pactum potest diminui sm formam huius.l.quia diminutio non est restitutio Cy.in gl.vltima ibi sm.P.super hoc dic vt no.d.§.quia vero hactenus Old.

SEd iam. Qd lex codicis in pncipio permittebat hec auť.ad necessitatẽ deducit⁊ est vtilis i materia ista.In scđa pte in qbus reb9 fieri debeat augmẽtũ.Querit Cy.qd dicatur marit9 ere alieno grauat9.⁊dicit hoc ɔ̃siderari ex facultatib9 suis nã diues ex magno debito grauatus dr pauper ex paruo argu.ff.de iudi.l.sed ⁊ si suscepit.§.sed ⁊ si pponas.cy.Item querit si mulier fecit augmentũ in rebus mobilibus. eo casu quo maritus est oneratus ere alieno lz sit presumtio in fraudẽ creditor hoc factum nunquid mulier admittať si probare velit se re vera dedisse glo.in corpore vnde hec sumitur tenet qd non quia ista est presumtio iuris et de iure que non admittunt pbationem in ɔ̃rium.dicitur tamen ibi in glo. qd si creditor hoc confiteatur sufficit mulieri confessio creditorum ex quo colligit q contra psumtionẽ iuris ⁊ de iure admittitur probatio per confessionem aduersarij quod est notabile. ¶ Item notanda est glo.hic posita que dicit idem esse quoad creditores futuros qd facit ɔ̃ delinquentes qui ante delictum alienant bona qd presumant in fraudẽ.vt.ff.de dona.l. post cõtractum.⁊ ibi de hoc plene Cy.

1 Dos sine matrimonio esse non potest.
2 Matrimoniũ sine dotalibus instrumentis an valeat.

CUm multe. Diuide sm Jaco.de are.in tres ptes pncipales.In prima agit de noie donationis facte vxori p virũ.In secunda de pactis q̃ ipam sequunť.In tertia de modo insinuãdi eandẽ ⁊ ɔ̃firmat quasdã.ll. qbus videbat derogatũ. scđa icipit in.§.si igiť.tertia i.§.similiq mõ. pma subdiuidit in tres in pma ponit legis statutũ pmisso pus triplici vitio circa que laborabat antiquitas.pmũ circa nomen donationis.scđm circa insinuationẽ eiusdẽ de quo agitur in tertia pte principali.tertiũ circa pactum lucrãde dotis de quo agitur in secunda parte principali huius.l. In secunda parte huius pme ptis pbat.l.statutũ duabus rõnibus. In tertia concludit pme parti principali huius.l.cetere partes legis sunt plane Ja. ⁊ intẽdit hoc in effectu q constãte matrimonio põt cõstitui donatio ppter nup.sicut ⁊ dos reddẽdo de hoc rõnes vsq ad.§.si igitur dote.ab illo.§.vsq ad.§.sinautẽ donatio dicit pacta apposita in talibus debere seruari ⁊ si in donatione non sunt aliqua apposita tunc apposita in dote in donatione debẽt seruari vt eqs passibus ambulent et hoc vsq ad.§.ita tamen ibi confirmat leges leonis et edicta circa pacta predicta que reducunt maius

pactum ad minus ꝛ hoc vsq ad .§. similiqꝫ modo. ibi vsq ad finem cōfirmat. l. s. pximā ꝛ alias. ll. loquētes de dona. inter vir ꝛ vxorē ibi ineffecte maneāt qꝛ postea nō poterant antiquitus insinuari qꝛ nec celebrari et ideo ante nup. appellabant qꝛ ante nuptias tm̄ fiebāt. vt institu. de dona. §. estꝛ aliud. ibi remedio idest sine spe lucrandi aliqd de dona. ꝑpter nup. ꝑpter īsinuatiōis defectū. Old. ibi dotes cōnumerāt. hāc lrām exponit od. aliter quā glo. dicit em̄ ꝙ lꝫ dos ī stricta significatione nō intelligatur donatio nec titulus lucratiuus. vt. j. de impo. lucra. descrip. l. vnica. ꝛ de actio. ꝛ obliga. l. ex ꝓmissione. tn̄ in larga significatiōe pōt dici ob cāꝫ donatio qꝛ ob cām .i. ob matrimoniū datur ꝛ hoc est qd̄. s. dixit qd̄ dos nō est sine matrimonio. Si igit. ibi dabit quasi dicat nō est ratio ibi hoc pactū. s. in donatione qd̄ in dote expressum est ꝛ hoc sequit ol. Ita tn̄ ibi pactionū inuitarū a ꝓncipio sup dote ꝛ donatiōe ibi disparibus em̄ ponit effectū legis de qua. s. mētionē fecit ꝛ in qua īterpretatus fuit: vt sequit Ol.

1 ¶ Notandū igit qd̄ sepe allegat hec lex qd̄ dos nō pōt eē sine mr̄imonio ſꝫ ecōtra sic vt ꝛ. j. ti. pxi. l. neqꝫ sine nup. ꝛ ibi in gl. ꝛ. e. titulo. l. si donationū. ꝛ ibi in glos. et de repudijs. l. fi. ꝛ ibi in glo. Sed an hoc obtinet iure canonico. s. qd̄ matrimoniū possit eē sine dote vr̄ ꝙ nō. xxx. q. vj. c. nullum. ſꝫ illud est ꝯsiliū non ꝓceptū: vt ibi no. de hoc no. eadē cā ꝛ questione. c. j. qd̄ īcipit aliter ī fine gl. magne. xxxiij. di. c. is qui non hꝫ. ꝛ latius. iij. q. iiij. c. ꝯsanguineoꝝ. vbi ergo nō est matrimoniū nō pōt esse dos. ex de dona. inter virꝝ vxo. c. ꝛsi necesse. Sed ꝯ hoc vr̄ qꝛ vbi cōtrahit matrimoniū de facto tm̄ puta inter minores vel ꝯsanguineos dr̄ tamen dos dariꝛ repeti. vt. ff. de condi. ob cām. l. qd̄ seruus. ꝛ de ꝓuileg. credi. l. ij. §. si sponsa et dicto. c. ꝛ si necesse. ſꝫ dicꝙ ibi īproprie dr̄ dos ꝛ de hoc an repetatur dos si matrimoniū ꝯhatur de facto. dic vt plene dicto. c. ꝛ si necesse. per Ber. ꝛ Inno. ꝛ per Host. in summa de dona. inter virꝝ vxorē. §. fi. v̄si. quid ergo si aliter sciuit impedimentum. insti. de nup. §. penul. s. de condi. ob cāꝫ. l. j. in aut. de nup. §. nuptias. et. j. de incestis nup. l. qui contra. in gloss. ꝛplene ibi dixi ꝛ de rei vxo. act. l. vnica. §. exactio. in vltima glo. An autem per instr̄a dotalia probetur matrimoniū dic vt no. per Ber. et Inno. extra de ꝓsum. c. illud. ꝛdixi. s. de ꝓba. l. cum res. Quod autem ex instr̄o dona. ꝑpter nup. ꝓbet matrimoniū vr̄ expressum in aut. vt fratrū filij. §. illud quoqꝫ. colla. ix. ꝛ ꝓ hoc ēt facit hec lex q̄ dicit dotem nō esse sine matrimonio ex quo in instr̄o relegit dotem vel dona. consti. presumtio est ꝙ sit matrimoniū

2 cum instr̄o stetur: vt. s. de ꝓbat. l. cum ꝓcibus. ¶ An matrimoniū valeat sine dotalibus instr̄is vide qd̄ notat insti. de nup. §. fi. ꝛ. j. titu. pxi. l. neqꝫ sine nup. ꝛ concor. in aut. vt liceat matri et auie. §. quia vero legem. in glo. que autē est. j. titulo proximo super. l. imperialis. ꝛincipit maximusꝛ ibi de hoc notatur. In gloss. argumen. contra in fine. sed ibi consilium non necessitas: vt ibi notetur Jaco.

Ermissa. In fi. addit ad. l. C. mr̄imonio soluto ꝛ existēte cōdi. lucri. vt ī aut. vt imobilia an̄ nup. do. colla. v. vel ēt eo cōstanteꝛ marito male vtēte substātia sua: vt ī aut. de equali. do. §. illud que signata est sup. l. vbi. j. de iure dot. Old.

Os data. Qd̄ lex. C. ꝑmittebat ī dona. propter nup. hec aut. ī necessitate deducit ꝛ vide aꝫ. ī summa huiꝰ tituli. §. qd aūt si nulla. ibi hoc cōtestet. i. corā testibꝰ ꝓtestet. vt. s. de vsuris. l. acceptā. cū si. ibi in glo. notatis. ibi fit mobilis. Notabilis est iste textus ad materiā oblatiōis ꝯsignationis ꝛ depositiōis qꝛ sunt quedā vt se mouentia que ꝓprie nō recipiūt ꝯsignationē nec depositionē: vt notat etiā bene in corpe vnde sumit in glo. et plene dixi in palle. l. acceptā. s. de vsuris. ibi ingrediens iudiciū etiā nō citato ſꝫ absente aduersario ꝛ hoc patēter dicit tex. in corpe ibi ex vna parte ꝛ statim hic sequit qd̄ parti viri denūtietur qd̄ est valde notabileꝛ hunc casum habui de facto qꝛ quidam tenebatur cuidā sub certa pena certo termino soluere certam q̄ntitatem. creditor se occultabat vt debitor incideret ī penam consului qd̄ coram iudice offerret ꝛ eius auctoritate consignaret ꝛ deponeret ꝛ ita factū fuit per hanc aut. ꝛ clarius ī corpore vnde sumit. ꝛ ita etiā tenet Host. in summa de solu. rubricella de oblatione. v̄si. item requiritur qd̄ fiat oblatio. ¶ Querit glo. si constituta nō fuit donatio ꝑpter nup. nunqd constante matrimonio poterit peti vt ꝯstituat ꝛ dicit ꝙ sic conditione ex. l. ꝛdicit dn̄m azo. sensisse qd̄ ius constituat. sed ī summa huius tituli dicto. §. qd autē si nulla. hoc nō sentit imo concor. cū glo. ꝛ Odo. hic dicit qd̄nem fuisse de facto bonon̄. ꝛse fuisse aduocatū ex pte mulieris ꝛ dn̄m Ja. bald. ex pte viri ꝛ qd̄ ꝓnunciatū fuit ꝓ muliere. Hanc opinionē ꝙ ius cōstituat tꝫ hic cy. s̄m Jac. de ra. cōmuniter tn̄ seruatur opinio glo. ex quo videt

ꝙ si pater recepit dotem qd̄ filius possit ꝓdeducere tantūdem pro dona. ꝑpter nup. in diuisione fienda cū fratribus qꝛ ius cōstituit donat. ꝑpter nup. Bergomi aūt fit fraus ī hoc qꝛ si mulier dat deducenta in dote maritus ꝯstituit sibi dona. soluꝫ decentū ꝛ de alijs centū ꝯstituit dona. ꝑpter nup. antiquis tamē temporibus nulla ꝯstituebatur donatio ꝑpter nupt. ſꝫ quarta de morgincap. s̄m ius lombardū qd̄ tunc ibi s̄uabat. Ex quo quero si talis quarta nō foret cōstituta. Utrū possit peti constitui cōstante matrimonio ꝛ si cōstituta nō est vtrū soluto matrimonio exigi possit ab heredibus mariti. ꝛ videt idē dicendum in quarta qd̄ hic dr̄ in donatiōe ꝑpter nup. cū eius loco succedit ꝛ vltima qd̄ videt casus in lombarda de ea q̄ sine voluntate mūdualdi ad maritū ambulauerit. l. fi. ꝛ de ista quarta plene habetur ī lombarda de his q̄ viro ⁊ vxorē dant vl̄ relinquunt. l. j. et ibi late notat ꝑ Barolūꝛ alios cōmentatores iuris lōbardi. An mulier debeat haber quartā bonoꝝ emphiteoticoꝝ notat per Rof. ī libello de vtili rei vē. q̄ datur emphiteotice circa mediū. Itē quero qd in casu ecōuerso ad hāc aut. videlꝫ si maritꝰ cōstituit donationē ꝑpter nup. sed vxor nō dedit dotem an habebit necesse dare dotē dic ꝙ sic vt not. in glo. in corpe auct. de equalitate dotis. §. hoc igitur. que īcipit an ideꝫ ecōtra. In glo. vltima in fine. ꝛ hec vltima approbari videtur. e. l. §. ita tn̄. in glo. que incipit si mauis ꝛc.

Ed decursum. Corrigit principiū. ꝛ. §. penul. l. C. q̄ de īsinuatione loquūtur q̄ hodie nō est necessaria ꝓ hāc aut. ī donatiōe ꝑpter nupt. ibi donatio fiat eo pacto q̄tenus ꝓut ipe. s. vir in hunc ꝯtcꝫ. s. donatiōis ꝯscribat quasi ipe dederit qd̄ verꝫ est lꝫ ab alio accepit vt daret. Ibi ad mulierem. i. mulieris cōmoduꝫ vt lucret si lucri existit cōditio. Ibi quantitas que insinuatiōe indigeat qꝛ excedit quingentos aureos vt. j. de dona. l. penul. in fin. Old. ibi parti viri hoc est existat casus quo vir ꝓtē dotis debeat lucrari ex pacto in ipa dote apposito. Ol. in fi. priuat ergo vir lucro dotis ꝑpter īsinuatiōe donationis omissam Old. ꝛ priuat in totum nō solū in q̄ntitatem que excedit summaꝫ q̄ deberet insinuari: vt colligit in corpe ex textu dū dicit virū nullā hr̄e actionēꝫ ita tꝫ hic Cy. Sꝫ q̄ est rō qd̄ magis īputatur viro si omittat īsinuationē quā mulieri dicit Od. qꝛ mulieres tpe nuptiaꝝ suaꝝ sunt verecūde ꝛ verecundant petere īsinuationē ꝛ ideo eis nō imputat ſꝫ viris ꝛ hoc innuit in corpe vnde hec sumit. §. illud. in fi. ꝛ qd̄ tēpore nupt. debeant eē verecūde hn̄ ꝓbat. xxx. q. vlti. c. nec illud. ꝛ ibi in glo. ꝛ. j. titu. pxi. l. in coniunctione.

¶ De nuptijs. Rubrica.

Uper rubrica. Vide aꝫ. ī summa. e. ꝛ ī sūma auc. e. titu. ꝛ que notaui. s. de spōsa. sup rubrica. ꝛ dic de nup. vetitis vel ꝓmissis vel ꝯhendis ꝛ cū qua solēnitate. An per instr̄a dotalia ꝓbetur matrimoniūdixi. s. tit. pxi. l. fina. Et notandū ꝙ ꝯtrahentes nup. ꝓhibitas scienter ipso facto sunt excōicati: vt in clemētinis de consanguinitate ꝛ affinitate. c. vnico.

1 ¶ Utrū castratus vel carens testiculis possit matrimoniū cōtrahere no. xxxij. q. vij. c. hi qui. in glo. et per archi. De redditiōe debiti carnalis satꝫ habet. xxxij. q. vij. tm̄ valet per archi.

2 ¶ Utrū liceat infidelē accipe vt conuertatur ad fidē habet. xxxij. q. vlt. in summa. ꝛ. c. j. ꝛ ibi in glo. et per archi. Qualiter ꝓbetur matrimoniū an presumatur ex cohabitatione no. per Hof. in summa de p̄sum. in fine. ꝛ dicam plene. ff. de ritu nuptiaꝝ. l. in libere. de matrimonio prohibito ꝓpter cognationem spiritualem dicetur. j. eo. si quis alumnam. De quadam solennitate ignis et aque que antiquitus seruabatur in matrimonijs contrahendis habetur in glossa. ff. de donationibus inter virum ꝛ vxorem. l. penultima.

3 ¶ An vir sapiens debeat ducere vxorē. dicit Sāctus Thomas de aquino in libro quem edidit de regimine dn̄oꝝ super quatuor virtutibus cardinalibus vbi tractatur de temperantia rubrica sequitur de vxore ducenda recitat Areolū teophrasti condidisse librum de nup. vbi dictā questionē pertractat ꝛ cū diffinisset ꝙ sic si pulcra esset sibi bene morigerata si honestis parētibus nata si ipse sanusꝛdiues statim subnectit hoc raro in nup. concordare et concludit. non igitur vxor ducenda est a sapiente quia studium impedit. nec enim pōt quisquaꝫ libris ꝛ vxori pariter deseruire.

deseruire. multo enim constāt que matronar͂ vsibus necessaria sunt pretiose vestes gēme sumtus auruʒ ancille supellex ⁊ alia varia. deinde ꝑ totam noctē garule ⁊ graues q̄ōnes. Jlla honoratior ꝓcedit in publico ⁊ honorat̄ ab omnibus. Ego aūt in conuētu feminar͂ sola despicior. Cur talē aspiciebas vicinam. Quid cū tali ancilla loquebaris. De foro veniēs quid mihi attulisti. Nō amicū habere possum⁹ nō sodalē. Alterius amoreʒ suū odiū suspicat̄. Pauperē vxorē alere difficile est. diuitē ferre tormētum. Adde ꝙ nulla vxoris electio ſʒ qualiscūq̄ venerit hn̄da si fatua si deformis si fetida q̄dcunq̄ vitiū sit i ea post nuptias discimus. Equus: asinus: bos: ⁊ vilissima queq̄ mancipia vestes quoq̄ ⁊ lebetes ⁊ alia vtēsilia ꝓbant̄ pri⁹ ⁊ sic emūtur. sola aūt vxor nō ꝓbatur nec cognoscit̄ nisi añ displiceat ꝙ̄ ducatur. attēdenda est igit̄ eius facies ⁊ pulcritudo laudanda ne si alteram aspexeris se tibi existimet displicere. Uocari vult dn̄a. Celebrari natale eius. Diligi vult patrē eius ⁊ gerulā seruum paternū ⁊ alūnum. Quoscūq̄ eñ dilexerit sunt amandi. Si totā eñ domū cōmiseris regendā hn̄andū est eius regimē. Si aūt aliquid tuo arbitrio reſuaueris te sibi fidē habere nō putabit ⁊ in odiū conuertet̄ atq̄ iniuriā ⁊ nisi cito eidē consenseris parat venena auruspices ariolos institoresq̄ gēmar͂ sericarūq̄ vestiū si intromiseris piculū pudicitie est. Si ꝓhibueris suspitionis iniuria est. ver͂ quid ꝓdest diligēs custodia cū hn̄ari vxor impudica nō possit pudica nō debeat. Jnfida enim est custos castitatis necessitas ⁊ illa vere pudica dicenda est cui licuit peccare sed noluit. Pulcra cito adamat̄. Feda facile ꝯtemnitur. Difficile custodit̄ quā plures amāt. Molestū est possidere quā nemo dignat̄ habere. Miore tñ miseria deformis habetur ꝙ̄ formosa seruat̄. Nihil tutū est in q̄d toti⁹ populi vota suspirant alius forma. alius īgenio. alius ficticijs. alius liberalitate sollicitat aliqñ expugnat̄ q̄d vndiq̄ lacesscit̄. Q̄d si propter dispensationē domus ⁊ lōgioris tēporis solatia ⁊ fugā sollicitudinis multomelius seruus fidelis dispēsat qui volūtati ⁊ dispositiōi dn̄i magis obtēperat ꝙ̄ vxor q̄ existimat se dn̄aʒ si aduersus mariti faciat voluntatē. i. si faciat q̄d sibi placet non q̄d ei iubetur. Assistere aūt egrotāti magis possunt amici ⁊ vernaculi bn̄ficijs obligati quā illa q̄ nobis imputet lacrimas suas ⁊ heredis sui specie languentis aīum desperatione cōturbet q̄ si lāguerit egrotandū est nunq̄ ab ei⁹ lecto recedēdū. Si tñ vxor fuerit bona ⁊ sapiens q̄ tñ visa est raro. cū pturiente gemimus cū periclitante torquemur. Sapiens aūt nunq̄ solus esse pōt. habet eñ oēs qui secū sunt aīum liberū quocūq̄ vult trāsfert. q̄d corpe nō pōt cogitatione complectit̄. Nunq̄ magis solus est homo quā cū malis associatus fuerit. Porro liberor͂ procreandor͂ cā vxorē ducere vt vel nomen nr̄m nō intereat vel vt habeamus senectutis presidia ⁊ certis vtamur heredibus hoc apud antiquos stolidissimū reputat̄. quid enim ad nos ptinet recedentes e mūdo si noīe nostro alius nominet̄ cum etiam filius nō statim vocabulū patris referat ⁊ inumerabiles in populo sint qui eodē nomie appellent̄. Aut que senectutis p̄sidia sint illos nutrire qui forte priores te moriātur aut puerissimi moribus sint aut certe cū ad maturā etatem perueneris tarde eis mori videaris. Heredes autem meliores et certiores sunt amici ⁊ propinqui quos tuo iudicio eligas quā vero velis nolis habere cogaris. Hec ⁊ huiusmodi teophrastus considerās felici⁹ casteviuere hoiem quā nubere. approbabat hec ille Sanctus Thomas vbi supra ⁊ ibidem multa alia pulcra sequūtur in ista materia que causa breuitatis omitto. predicta hec appo sui que mihi sunt visa pulcra ⁊ moralia de amore quē dʒ habere vir vxori ⁊ de ꝯiunctiōe eor͂ vide q̄d pulcre notaui. j. de dona. inter virum ⁊ vxo. l. penul. alia pulcra de mr̄imonio ⁊ qbus verbis ⁊ ex qbus causis fuerit institutū dixi. j. de naturalibus liberis. l. cū quis. in q̄ōne Jo. an. v̄s. fateri etiā oportet ⁊ circa tertiū articulū in ecclesijs ꝓhibitū ē nup. celebrari. vt. j. de opi. pub. l. basilicā. in fi. Q̄d intellige de festiuitate nuptiar͂ puta cō viuio nō aūt de matrimonio q̄d celebrari dʒ in facie ecclesie: vt extra de clandestina desponsa. per totum.

Nam de nuptijs puelle. od. itelligit de puella cui⁹ malicia supplebat etatē cū qua pōt esse mr̄imonium nō obstāte etatis defectu etiā iure canonico ex̄ de desponsa. impube. c. puberes ⁊ c. et. c. de illis. ⁊ c. vlt. ⁊ tūc dic cū de nup. §. pn̄tib⁹ ⁊ dʒ exgri volūtas puelle ⁊ si eā expresserit eidē stabit̄. vt. j. e. l. vidue. ⁊ l. in ꝯiunctione. ¶ Si aūt cultu verecūdie nolit exprimere locū hʒ iudicis officiumvt hac. l. idem fit cū querit̄ de pupillo alendo. vt. ff. vbi pupilli educari debeāt. l. si disceptetur. Iteʒ in matrimonio puelle ꝓpinquiores ⁊ nobiliores regrunt̄. vt. j. eo. l. si furiosi. iure canonico secus vt dicā. j. eo. si vt ꝓponis secundo.

In nuptijs. In instr̄o dotali fm od. vel dic ēt de instr̄o facto sup matrimōio lʒ de more nōviderim instr̄ʒ de mr̄imonio fieri ⁊ itelligit̄ ꝯsentire hoc ipo ꝙ nō ꝯdixit. vt. j. e. l. si vt ꝓponis. ⁊. ff. de spō. l. in spōsalib⁹. ol. An aūt sine cōsensu patris teneat mr̄imoniū de iure canōico dicā. j. e. si vt ꝓponis scōo. Jn gl. in fi. q̄ est signata. j. e. l. vxorē. sed ille est casus sp̄alis vbi exigitur instr̄m in matrimonio: vt ibi notatur.

Libertum. Pro declaratiōe vide Azo. in sūma. e. §. itē ꝓhibent. ꝑ. l. iul'. Sed an hec ꝓhibitio locū hēat iure canonico nō videtur cū eo iure qlibet possit ꝯhere qui nō ꝓhibet̄ vt extra de spon. c. cū apud. ⁊ hoc inuit Host. i sūma. e. §. qualiter impediant̄. in fine ⁊ ꝑ hoc. j. e. vxore. ⁊ aut̄. ibi signata in glo. ex̄ ordinē in fine. hoc verū si extraordinem officio iudicis petatur puniri. Si autem ordinarie de stupro accusaretur: vt in glossa precedenti cessaret officium. Cynus.

Liberi. Uide azo. i sum. e. §. itē ꝓhibent̄ rōne affinitatis. ⁊ itendit hec lex ⁊ glo. hꝯ posita q̄d affinitas oritur ⁊ cōtrahit̄ non solum ex legitimis nup. ſʒ ēt ex nefarijs ⁊ est hoc ver͂ etiā iure canonico: vt no. ex̄ de eo qui cognouit ꝯsang. vxo. sue. c. discretionē in glo. Ber. ⁊ extra de p̄sum. c. tertio loco. ⁊ latius per Hosti. in summa de cōsanguinitate ⁊ affinitate. §. qd sit affinitas. vbi de hoc ⁊ de affinitate late no. ⁊ ꝑ Gof. i summa eo. ⁊ in lectura arboris ꝯsanguinitatis ⁊ affinitatis ꝑ oēs q glossauerunt ipsam arborē ⁊ maxime per Jo. an. ⁊ specu. e. ti. de consanguinitate ⁊ affinitate. ⁊. j. eo. l. nemini.

Si vt ꝓponis. Jn glo. vlti. ibi. §. vetare sol. vt ibi notat̄. ⁊ de ꝓcura. l. filius. §. inuitus. ⁊ plene ꝑ dynū ex̄ de reg. iur. c. qui tacet. ⁊. c. is qui tacet. lib. vj. vel dic ꝙ illud est regulare hoc casuale vt. d. c. q tacet. Ja. ⁊ an iure canonico teneat matrimoniū sine ꝯsensu patris dicet̄. j. e. si vt ꝓponis.

Et si cōtra mandata. Correcta ē iure canonico vt notaui. s̄. si rector ꝓuīcie. sup rubrica. Jtē notabilis ē gl. hic posita vtrū filij sint legitimi qñ mr̄imoniū nō tenet de quo no. j. ti. ꝑ ex. l. qui ꝯ. ⁊ ibi plene dicam ⁊ no. extra qui filij sint legitimi. c. tanto. ⁊ ꝑ Gof. ⁊ Hos. in summa tituli eiusdē ⁊ in. l. paulus. ff. de statu homi.

Si vt proponis. An iure canonico requirat̄ ꝯsensus p̄ris in mr̄imonio dic ꝙ nō nisi ex honestate: vt not. ex̄ de despō. impu. c. j. xxvij. q. ij. sufficiat. ⁊. xxxij. q. ij. non ois ꝑ Archi. ⁊. c. hoc sanctū. in gl. ⁊ de regularib⁹. c. cū virū. in glo. paterna deuotio. Jn gl. imo ēt ibi. c. patrē. sol. vt ibi no. q̄ de honestate loquit̄ vt ꝑdixi ibi. c. ex l̄ris. istud capl̄ʒ nihil facit iudicio meo i fine. Sed ibi fuit reintegratū matrimoniū volūtate heredum eius qui dotem dedit. Jac.

In copulandis. Allegatur ꝙ maior xiiij. ānis sine curatore possit eē in iudicio in cā mr̄imonij ⁊ est exp̄ssum extra de iudi. c. si annū. lib. vj. Cy.

¶ Filiatio qualiter probatur.

Si vicinis. Allegat̄ sepe q̄d p̄sumit̄ mr̄imoniū ⁊ vxor eoipso ꝙ vicinis sciētibus se coniuges appellāt ⁊ tractant. vt ⁊. ff. de ritu nup. l. i. libere. Nā in sola dignitate. i. honoris exhibitione differūt vxores ⁊ ꝯcubine. vt. ff. de leg. iij. l. itē legato. §. ꝓui. cy. i additiōe. Secus iure canonico: vt ibi no. i gl. ⁊ ibi dixi ⁊ no. xxx. q. v. c. j. ⁊ ibi plene no. hoc idē tʒ Jnn. dicens ꝙ fornicarij se sepe vocāt coniuges vt eor͂ tegant delictum vt no. per eum extra de restitu. spo. c. ex parte. vltra medium glo. magne et bene facit extra de presum. c. illud. ⁊ quod ibi notatur. ꝑ prima opinione facit quod notatur. xxxij. q. iiij. c. dicat aliquis. in glo. Cynus dicit hic fm Jacob. iura canonica seruari quo ad ordines iura ciuilia quo ad successiones honores ⁊ alia temporalia cy. ¶ Jtē allegatur sepe hec lex ⁊ glo. hic posita † ꝙ filiatio ꝓbat̄ eoipso q̄d ꝓbatur filius natus in domo vicinis scientibus ex ea que tractabatur vt vxor ad hoc extra de probati. c. per tuas. ⁊ q̄d ibi notatur ⁊ bene ⁊ subtiliter per Jnnoc. extra de filijs presbyterorum. c. michael. ⁊ per Ber. eo. tit. c. q̄m qui filij sint legitimi. c. transmisse. ⁊. c. per tuas. cum ibi notatis de purga. canonica. c. accedens. ⁊. s̄. de ꝓba. l. nō nudis. ⁊ l. nō epistolis. cū ibi notatis. ⁊ instituto de adop. §. finali. ⁊ ibi in glo. j. de testamētis. l. neq̄ ꝓfessio. ⁊ ibi no. ff. de ꝓba. l. qdā. ⁊ l. finali.

cum ibi notatis. ꝛ de liberis agnoscen.l.j.§. iulianus. alias est l.ij. ꝛ incipit qđ senatus. ꝛ in.l.filiū.hic in gl. allegata.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. per Rof.in libello scđo quaterno titulo si filius vel nepos non agnoscatur a patre vel auo circa mediū de tributo.circa mediū ꝟsi.itez de filio.de interdicto quoꝝ bonorum.§.sed circa.ꝛ in positionibus auctoꝝ ꝛ de act.in rem preiudiciali que datur contra filium vltra principiū.ꝟsi.sꝫ qualiter ꝓbatur matrimonium.et ꝟsi.sequenti.ꝛ inter ceteras coniecturas ex quibus probatur filiatio est illa qñ parentes habuerunt vt earū filium vel filiā.vt.ff.de qđnibus.l.j.§.j. vbi de hoc dixi.ꝛ de here.insti.l.nemo.§.qui frater.ꝛ de modo ꝓbādi filiationē habetur etiā.j.quoꝝ bonoꝝ.l.j.ꝛ de car.edictio.l.ij.i glo. et not.per Hof.in summa qui filij sint legitimi.§.in summa notandum est ꝛ de filijs presbyteroꝝ.§.quid si quis neget.ꝛ de cohabitatione clericoꝝ ꝛ mulierum.§.fi.ꝛ ad hoc est casus pulcer et singularis in auꝫ.vt lice.matri ꝛ auie.§.ad hoc.collaꝫ.viij.et ibi in glo.ꝛ est signata ipsa auꝫ.j. de naturalibus liberis. auꝫ. item si quis.Itē ꝛ alius.ff.de inoffi.testa.l.si instituta.§.j. et ibi in glo.ꝛ de hac materia ꝓbationis filiatiōis late no. in summa qui filij sint legitimi.§.qualiter ꝓbetur filiatio. ¶ Querit hic Cy.quidā habebat vxorem adulteram sine iudicio ecclesie repulit eā que repulsa iuit ad lupanar deinde peperit nunqd talis reputabitur filius legitimus videꝫ ꝙ sic qꝛ possibile est eum natū de matrimonio ꝛ ita dicit Jac.de ra.s.presumtionē esse ꝓ filio ꝛ ideo ex aduerso oportet ꝓbari nō filiū lꝫ sit difficile. Si vero iudicio ecclie eā repulisset cessaret iuris ꝑsumtio.quādin ergo possibile est nasci ex matrimonio ꝛ ꝑsumiꝫ ex eo natꝰ nisi contrariū ꝓbetur ꝛ ideo dicit fatuū fuisse quēdā regem qui regno renuntiauit ad dictuꝫ matris que sibi dixit ꝙ non fuerat filius regis qꝛ non debuit matri credere nisi aliter probaretur cy. Item vide ad hanc materiā filiationis duas pulcras q̄stiones quas notaui.j.ad orfi.sup rubrica. ¶ Sed quero an ꝓbata filiatiōe simplr intelligaꝫ ꝓbatus filius legitimus an opus sit ꝓbare eū legitimū vt si agaꝫ de electione ad ecclesiasticū beneficium ad qđ nō admittunꝫ nisi legitime nati: vt extra de ele. c.cum in cunctis.vel si agatur de hereditate alicuius ꝛ quis ꝓbanit se filiū eius an sufficiat nisi probetur qđ legitimus.ꝛ primo videꝫ ꝙ qui defectū legitimationis opponit ꝓbare debeat vt extra de elec.c.j.et.c.vt circa.lib.vj.ꝛ hoc est veꝝ de iure ciuili fm qđ ꝑsumiꝫ matrimoniū vt predictū est per palle.l.in liberis de ritu nup. Sed cū iure canonico non presumaꝫ matrimoniū vt predixi videꝫ ꝙ asserens se legitimū habeat necesse ꝓbare.vt.d.c.cum in cūctis.ꝛ.c.inotuit.eo.ti.ꝛ ita tꝫ Guil.duranti dicto.c.vt circa.ꝛ no.p Archi.xxx.q.vlti.c.j.ꝛ ad hoc facit ꝛ vide qđ no.in simili questione per Cy.j.ad.l.iuꝫ.maie.l.quisquis. ꝟsi.quarto queriꝫ.ꝛ.j.de adul.l.verba. ¶ Itē posset hic queri clviij.qđ.Py.q̄ incipit duo erant fratres eodē noīe nuncupati ꝛ habebāt filios adeo siles qđ vnū nō cognoscebāt ab altero et quilibꝫ eos vt filios diligebat ꝛ vt filios appellabat. Juerūt ad studium ꝛ vnus mortuus est alter redijt ꝛ hereditatē vtriusq̄ defuncti tanq̄ filius vendicat queritur vnum vtriusq̄ an alterius tm̄ an neutrius hereditatē habere debeat dicit de rigore ꝛ fm Jo.qđ neutrius cū se filium nō probet sed de equitate habebit illā que sibi magis verosimiliter debebaꝫ. primā opinionem puto verā qꝛ vtrunq̄ petendo sibi ꝯtrius est cū nō possit vtriusq̄ filius esse ꝛ ideo repellendus.š.si seruus extero.l.j. in glo.prima ibi dicunꝫ.et.š.de ꝓbaꝫ.l.neq̄ natales. ꝛ de statu ho.l.imperator titus. Old.

Clemente. In fi. ab ea dignitate quā habebas ex ꝑsona mariti ꝛ facit qđ no.ff.đ senato.l.femīe.ꝛ ita tenaciꝰ inheret naturale q̄ accidētale siue ꝙ ex acq̄sitione habeꝫ ar.ff. de cap. ꝛ postli. reuer.l.si quid in bello.

Si inuita. Ibi exhibita muliere ꝑ iterdictū de vxore exhibēda fm od.vt.j.đ libe.exhi.l.fi.lꝫ glo.aliter dicat ꝛ ꝑ hāc.l.dicūt doctores ꝙ si aliquis puer ingressus est aliquē ordinem religionis ꝙ pater petere possit vt in publicum exhibeaꝫ vt sciat eius voluntas ol. Non aūt dꝫ inde extrahi violenter vt dixi. š. de epis ꝛ cle.l.quisquis emersis. In glo. ꝑma in fine. Cy. tenet ꝙ qñ volens detinetur nō datur interdictū sed officiū iudicis vt.ff.de libe.homi.exhiben.l.iij.§.hoc interdictum. ꝛ ad municip.l.de iure.fm Jaco.de ra.Cy.

Nec quidē filium fa. Nedū patrefa. de q̄ minꝰ dubitabaꝫ od.in fi.hoc ex hōestate tm̄ iure canonico: vt dixi.š.e.si vt ꝓponis.ij.ī glo.vlti.ī fi. dꝫ dicere.xxvij.q.ij.c.ij. Sed dic vt ibi qꝛ ex honestate tm̄ requiritur patris consensus.

Neque ibi instrumēta. Forte dote cōfecta q̄ matrimoniū nō ꝓbāt: vt dixi.š.ti.ꝓxi.l.vlt.ꝛ concor.j.l.si donationum. Old.

Neque ab initio. Quādo pena adiecta ī mrīmonio teneatꝰ non plene dixi.š.de sponsa.l.fi.

Uxorem. In glos.ꝑma ibi ꝛ rō in promtu est qꝛ vxor viro subijciꝫ domiciliū ex eiꝰ ꝑsona sequiꝫ dignitatē nancisciꝫ nō ecōtra.vt.ff.de ritu nup.l.siqs officiū.§.fi.iūcta.l.qui ī ꝓuincia. in ꝑn. eo.ti.ꝛ.ff.ad municip.l. vlti.§.item rescripserūt mulierē. de senato.l.femine.ꝛ.j.de dignitati.l.mulieres.lib.xij.

Patrem. In gl.ꝯsentire ibi.l.ij.ꝛ.j. de lati.li. tollē.l.vnica.§.sꝫ scimus. Sꝫ dic vt no.j.de pa.po.l.nec filiū.ꝛ in.l.ꝯria. In glo.vlti.in fi. Et rō spālitatis est fm od.odiū patris filiā exponētis ꝛ eius matrimonio postea ꝯdicentis Od.

Nemini liceat. Hec lex quo ad ascēdentes ꝛ descēdētes tꝫ etiam iure canonico ī trāsuersalibꝰ est ꝓhibitio vsq̄ ad quartum gradum vt extra de consanguinitate ꝛ affinitate.c.nō debet vbi de ista materia late notaꝫ per omnes et ꝑ Hof.ꝛ Host. in summa eo.tit.ꝛ super lectura arboris ꝑ oēs ꝛ bene per Jo. an.et per specu.e.ti.ꝛ dixi.š.eo.l.liberi.

Vidue. Concor.š.e.l.j.ꝛ qđ ibi notaꝫ et nota ibi libertatē emācipatiōis dici libertatē vt ꝛ.j.de bonis q̄ libe.l.si viuo.§. ī nepotibus. ibi cū vero ꝛc.īterceſſit.i.si mulier sine ꝓle decessit ꝛ ideo nō tꝫ hec lex iure canonico vt dixi.š.e.l.si vt ꝓponis.scđa alia pulcra de mrīmonio ꝛ qbus ꝟbis ꝛ ex qui.cau.fuerit insti. dixi.j.de natu.lib.l.cū quis.in questione Jo.an.ꝟsic.fateri etiā oportet.ꝛ ꝟsi.circa terciū articulum.

Celebrandis. In gl.vlt.ī fi.ꝛ meliꝰ eādē cā.q.iij.c.quedā lex.vbi đ hac.l.fit mētio.ꝛ ꝑ hoc exꝫ de ꝯsang.ꝛ affi.c.nō debet. et in lōbarda de ꝓhibitis nup.l.iij.

In coniūctione. Nō tenet iure canonico vt dixi.š.e.l.vidue.ibi cultu verecūdie no.mulieres debere eē verecūdas tpe nup.ꝑ hoc.xxx.q.vlt.c.nec illud.ꝛ vide qđ notaui.ff.de fur.l.pꝫt.ꝛ in alphabeto dictione verecundia.

Si donationum. Utilis est in ista materia ꝛ facit qđ dixi š.eo.l.neq̄ sine nupꝰ.

Imperialis. Hec lex ꝛ seqūtes iustiniani sunt ꝛ licet sit lōga ī tex. breuis est in effectu ꝛ cōtinet quatuor fm od. Primo eñ exordiꝫ.scđo recitat antiquitatez ꝛ ponit ius nouum.tertio de cōsimili materia ānectit.quarto de simili materia cōcludit.scđa incipit in.§.itaq̄.tertia ibi similes ꝟo. quarta ibi his itaq̄.fm Jac.de are.diuidiꝫ in tres partes grossas. In ꝑma ponit ꝓhemiū.in scđa legis statutū. in tertia cōcludit scđa in.§.itaq̄.tertia in.§.his itaq̄. Scđa ps grossa subdiuiditur in tres. In prima loquiꝫ de muliere scenica impiale beneficiū impetrāte. In scđa de filia scenice mulieris. In tertia tradit solennitatē seruandā in matrimonijs contrahēdis cum nō paribus honestate.scđa ibi.his illud adiūgimꝰ.tertia ibi. īmo ꝛ illud.iteꝝ prima pars ꝑncipalis scđe partis grosse diuiditur in tres. In ꝑma tollit iperator quādā absurdā differētiam que olim erat inter seruos libertate donatos ex parte vna ꝛ scenicas mulieres ex altera. Secunda loquitur in mulieribus scenicis quarū macula per principē est sublata volētibus contrahere matrimonium. Tertia in illis que nunq̄ transeūt ad matrimoniū post tale beneficiū impetratū ꝛ ita concludit huic parti principali.scđa ibi itaq̄ cū iniustū.tertia ibi sed si tales. Secunda pars ꝑncipalis scđe partis principalis grosse subdiuidiꝫ in duas. Primo loquiꝫ in filia scenice mulieris impetrātis dum viuebat iperiale beneficiū. Scđa in filia scenice matris nullum hñficium ipetrantis tpe vite sue sed post mortē matris filia sibi hñficium ipetrantis ꝛ prima adhuc subdiuidit qꝛ aut fuit nata beneficium ipetrauit ꝛ prima adhuc subdiuidit qꝛ aut ante ꝛ durat vsq̄ ad.§. imo filia post impetrationē hñficij aut ante ꝛ durat vsq̄ ad.§. imo ꝛ illud.cetera plana sunt Ja.Od.diuisio clarior est ꝛ facilior ꝛ magis placet qꝛ iste diuisiones obscure sunt ibi beneuolentie. Nota pulcrū exordiū ex quo instrui debēt presidētes ꝛ dominantes ad clemētiā ꝛ beneuolētiaꝫ subditoꝝ de quo plenissime per Senecā in libris de clemētia ad neronē ibi quā eis.s. subiectis. Ddo.ibi per quos.s.lapsus. Subleuādos.s.lapsus. ibi digni esse iubemur. Nota ꝙ qui alij nō parcit venia dignus non est vt in

est vt in oratiōe dn̄ica sicut τ nos dimittimus debitoribus τc. Itaq̄ scd̄a pars. Od. Deseruissent.i.quasi nūq̄ serui fuissent Scitis.i.statutis. Affatus permittētes τc.qd̄ est.j.ibi om̄i macula.textus iste τ glo.sepe allegant̄ q̄ testis infamis post penitentiam pōt testificari.τ idē no.l.dist.c.ferrū. In cōtrariū facit xxxiij.q.ij.c.admonere.vj.q.j.qui crimē.τ qd̄ in eis not.in auť.de mona.in princ.cū ibi notatis.τ de hoc plenissime dixi supra de testibus.l.iureiurādi.ẏ sicu.τ vtrū testis criminosus. Ibi neq̄ dr̄iam aliquā. No.pulcerrimū tex.q̄ nulla dr̄ia est inter peccantē τ emendantē τ eū q nunq̄ peccauit.nō tn̄ sufficit ɔtritio τ pn̄ia sine cōfessione τ absolutione vt no.d.c.ferrū.l.dist. τ habetur de hoc late de penitē. dist.j.p totū. Similes tertia pars Od. Ibi esse volumus subaudi illas si nō habes in tex. In gl. arg.q̄ ipso ibi ad illud.i.ad impedimentū dignitatis. In glo. ar.q̄ nō est dicendus in fine solutionū potes colligere ex notatis in.d.§.in filijs.de decur.l.ij. vel dic ſm Jac.de bel. q̄ in veritate nō est dicendus sacerdotis filius vt extra de filijs pr̄sbyt. p totū. Itē nec regis filius quo ad illustrē dignitatez sed quo ad clarissimā sic.vt.j.de dignita.l.senator.li.xij.de hoc etiā no. de prin.agen.in rebus.l.quicunq̄.eo.l.τ.ff.de senato.l. senatoris filiū.in fine.nec obstat.l.si ancilla.q̄ ibi apposita fuit conditio nuptiarū.τ ideo de statu libertatis videť cogitatū q̄ aliter valere nō pn̄t vt ibi no.sed hic filiationi vel natiuitati filij nulla est conditio tacita vel expressa. Itē nec obstat.l.moris.§.iste q̄ ibi dicif decurionis filius quo ad penas euitandas vt.d.§. in filijs.vbi de hoc sic etiā diceť regis filius quo ad clarissimaz dignitatē τ penas euitandas vt.j.de qōnibus.l.diuo. Ja. τ faciunt predicta ad qōnē quā mouet hic Cy. rex karolus anteq̄ esset rex sed erat comes ꝓuincie ꝓcreauit vnū filiū deinde inuestitus fuit p romanā ecclesiā de regno sicilie hoc acto q̄ primogenitus succederet in regno dubitabať vtrū natus anteq̄ essz rex succederet in regno τ videreť q̄ nō p iura predicta ip̄e Cy. remittit ad dictū.§.in filijs.Cy.τc.

Clodeis. Legitur sup.§.j.l. imperialis. τ ſm Od.nō corrigit sed addit q̄ per.l.C.ꝑmittebať mulieri scenice impetrare a principe q̄ posset nuptias cōtrahere.hec auť.idez cōcedit etiā si iurasset vitā scenicā nō relinquere. Od.hoc etiaz innuit glo.que est in.l.C.§.sed τ si tales.q̄ incipit idē τ si nunq̄ venerit ibi predictā auť impetrationē τc. Sed in corpore vnde hec sumif tenet glos.q̄ incipit quā victā τc.qd̄ corrigit.l.C.τ q̄ in muliere iurāte est opus aliqua impetratiōe a principe ex generalitate huius auť.opi. Odo.veriorē credo tum q̄ legū correctio est vitanda tum q̄ absurdū esset q̄ mulier q̄ iurauit nō relinquere vitā scenicā posset nubere sine principis impetratione τ illa q̄ nō iurauit τ minus delinqt nō nisi forte diceret hoc ɔtingere in odiū exigentis tale illicitū iuramentū. In gl.ij.in fi.primū dictū gl.ꝓbať.xxij.q.iiij.c.j.scd̄m.eadē cā τ.q.c.nō est obseruandū.τ q̄ sacr̄m illicitū vel sup re illicita prestitum seruandū nō sit habeť ea.cā τ qōne.p totū maxime.c.inter cetera τ.c.seq.τ ex̄ de iureiurā.c.cū quidam.

Marimis. Quādo opus sit instr̄o dotali in nup.dixi.s.de dona.ꝑpter nup. l.fi.in fin. In glo.j.ibi inclusiue de hoc plene dixi.s. de ꝓcura.auť.q̄ ius.

Sancimus. Utilis est in pn̄ti materia ibi festiuitas.i.cū re ipsa contrahit matrimoniū qd̄ tn̄ valet sine alia pompa vel solēnitate vt.s.e.l.si donationū.τ p declaratiōe vide qd̄ not.ff.de fideicō.lib.l.thais.§.splendoferus. τ dic ſm Jac. de are.refert relinquať filie sub noīe dotis vel alteri⁹ cui relinqui necesse est debitū bonoꝝ subsidiuz τ tunc oīs dilatio grauamē τ conditio intelligif esse remota τ statim capit vt.s.de inoffi.testam̄.l.qm̄ in prioribus.τ.l.scimus.τ sic loquif lex vbi pupillus educari debeat.l.qui filium.si vero relinquať alij cui nō sit necesse relinqui tunc aut sub conditione si nupserit vel si tali nupserit τ nō debetur nisi impleta conditione vt hic τ.ff.de condi.τ demō.l.si cui legatum fuerit.τ de op.lega.l.penul.nisi hec conditio sit adhibita in fraudem legis vt si mulier nuberet indigno.nam tunc nubit alij τ habet legatum.vt.ff.de conditi.τ demon.l.cum ita legatur. Si vero sub modo vt lego tali pro se maritando aut adijcitur gratia sui vel filioꝝ vt cresceret parentela.si nuberet tunc capit prestita cautione de modo implēdo alias retro redit si nō impleat. Si vero nō fauore filioꝝ qd̄ in dubio presumif capit τ a nup.abstinet vt.ff.de cōdi.τ demō. l.tytio.in prin.de dona.l.ij.§.fi.τ.l.seq.τ arg.s.l.ꝓxi.§.sed si tales. Sed si relinquif alicui ꝓ maritanda filia sua nō consequif legatum nisi caueat de ea maritanda.vt.ff.de iure do.l.ꝓfectitia. Jac. Et ad declaratiōnē huius.l.τ materie bene facit qōtio disputata per dn̄m Ric.cuius effectum recitaui in dicta.l.quoniam in prioribus.de inoffi.testa.τ hic recitať p Cyn. Ibi post xiiij.annum de consuetudine contrahitur matrimoniū in.xv. annum.vt in auť.de tempo.nō solute pec.super dote.§. generaliter.signata super.l.ea que.de tp̄e in inte.resti.que incipit si minor.τ ibi no. In glo.j.ibi si maior.hec nihil facit ad istā.l.sed ad.l.sancimus.j.eo.τ errore fuit hic allegata in fi.sol. vt dixi τ no.s.de his q veniā eta.impe.l.fi. Jaco.

Si furiosi. Ibi nō contradicat ɔtradicere aut nō pōt quia nō habet animi discretionē immo ꝓ absente habeť vt.ff.de iure codicillo.l.ij.§.furiosus.ibi cōstitutionē quā nō habemus. In glo.vltia.ibi.l.tam dementis. vbi est idem textus de verbo ad verbum.

1 ¶ Judeus cū iudea nō obstante compaternitate licite contrahit matrimonium.

Si quis alumnam. Ibi si em̄ iterrogatiue τ suspēsiue legas.ibi estimauerimus.q.d.nō est rō.ibi nec em̄ rn̄det tacite obiectioni. In glos. scz adoptatiue ibi.§.adeo.de hoc dic vt ex̄ de cogna.lega.c.vnico.τ ibi in gl.τ in summa eiusdē p Gof.τ Host. ibi si quis ancillā.vbi hec.l.canonizata est in effectu vsq̄ ad ẏ. nec em̄. In ea.glo.in fi.hec.l.facit q̄ nō sit verosil'e q̄ homo duceret in vxorē quā licite nō pōt q̄ nō p̄sumif qs immemor eterne salutis vt ipsa.l.dicif. In glo.vlt.ibi p totū τ p totā cām.de hac materia tractať ex̄ de cogna.spiri.p totū.p Ber.τ Inno.τ late p Gof.τ Host.in summa eiusdē tit.τ eo.titu.lib.vj.hoc tn̄ in iudeis nō tenet vel alijs infidelibus vt extra de cōsanguini.
1 τ affi.c.de infidelibus.† Item iudeus cū iudea licite matrimoniū ɔtrahit nō obstante cōpaternitate vt no.p Archi.xxx.q.j. c.peruenit.vbi de hac materia cōpaternitatis satis no.τ.q.iij. in summa. Utrū plures simul accedentes ad baptismū contrahāt simul cōpaternitatē habeť.xxx.q.iiij.c.qd auť.p Archi. In ea.glo.in fi. Istud.c.nō est in toto tit.ad hanc.l.concor. in lombarda de ꝓhibitis nup.l.iij.§.fi.

Sancimus. Nuptie inter senes cōcesse sunt etiā iure canonico vt ꝓbatur τ not.xxvij.q.j.c.nuptiarū.in prin.τ ex̄ de frigi. τ malefi ciatis.c.ij.in glo.ibi causa liberoꝝ.vt.j.de indic.vidui.l.ij.τ.ff. solu.matri.l.j.τc.

Si libertam. Utilis est τ argumentabilis ad multa τ eius dubitatio sublata est iure canonico quo nō ꝓhibeť senator cū liberta cōtrahere matrimoniū nec senatoris filia cū liberto vt dixi.s.e.l.libertū.τ etiā iure auť.dum tn̄ cū dotalibus instr̄is vt.s.e.l.vxorē.τ auť.ibi posita ibi querebať τ videtur q̄ sic q̄ lex τc.ibi nos igif moralis tex.τ pulcer q sequif.ibi eius fulgorē.vxor em̄ fulget dignitate viri vt in auť.de ɔsu.§. hoc itaq̄.τ.j.de dignita.l.mulieres.lib.xij. Ibi ne soceri qui parentis locū obtinet.vt.ff.solu.ma.l.q̄ parentis. Ol. ¶ Itez allegať hec.l.in fine.p Jaco.de are.q̄ si ex eodez facto plures descendunt excōicationes vna sola absolutio sufficit. cum em̄ ex vna radice τc. Si vero ex diuersis tunc plures sunt necessarie absolutiones.ꝓ hoc.ff.ad turpil.l.ij.§.si plura.de oper.no. nuntia.l.de pupillo.§.si pluriū.ij. Jac.qd̄ forte verū est si in absolutione vna oēs cause τ oēs excōicationes exprimanť al's forte vnica absolutione nō tollerenť sed solū illa de qua in absolutione fieret mentio.ar.ff.de app.l.scio.§.certe si plures. vbi de hoc dixi.τ latius no.extra de sn̄ia excō.c.cū ꝓ causa.τ p Archidia.iij.q.iiij.c.fi.τ ibi in glo.ex̄ de officio ordin.c. ex parte. per Ber.τ Inno.τ idem potest dici in pluribus bannis vel condēnationibus ex eodez facto ꝓcedentibus. Item allegať p dn̄m Jaco.τ Old.q̄ si statutū est factum q̄ quicūq̄ presentat bānitum eximatur de banno τ aliquis presentauit τ ipse presentās erat in pluribus bannis et dubitabať vtrum eximi debeat de oībus an de vno tantū videtur q̄ de vno tantū quasi mens statuti hoc importet τ maxime q̄ in eo dicif eximať de banno nō de bannis.arg.ff.de leg.iij.l.heres meus.§.j.ipsi auť dicunt q̄ si oīa banna sint ex eo.facto τ delicto tunc p vno reputenť τ de oībus eximi debeat argu.huius.l. Si vero ex diuersis factis tunc plura reputenť τ de vno tm̄ eximatur. τ ita intelligať dicta.l.heres meus.§.j.τ dictus.§.si plurium.ad turpil.l.in senatus.τ de adulterijs.l.vim passam.§.duos. Jac.τ Ol.τ q̄ bannitus presentans bannitū etiā si nō esset statutū debet eximi de banno bene facit.ff.de custo.reoꝝ.l.in eos.τ de re mili.l.nō oēs.§.fi.τ ibi dixi.

¶Rubrica. De inceſtis nuptijs ⁊ inutilibus.

Uper rubrica. Uide Azo. in ſumma.e.et in
ſumma auť.eo.tit.inſti.de nup.§.penul. ⁊ cō
trahentes hmōi nuptias ſunt excōicati ipſo
facto in clemētinis de ꝯſangui.⁊ affi.c.vnico
⁊ de ꝓhibitione nuptiaꝝ aſcendentiū ⁊ deſcē
dentiū ⁊ collateraliū.s̄.ti.ꝓxi.l.nemini.⁊ vide de impedimen-
tis matrimonij.s̄.de ſponſali.ſup rubrica q̄ dicanť legales nu
ptie no.p Archi.xxvij.diſt.c.preſbyteroꝝ.Contrahens cū vili
vel ancilla nō pōt epari.xxxiiij.diſt.c.ſi qs viduā.ij. Utrū im-
perator vel papa poſſint diſpenſari ſup mr̄imonio ꝓhibito di
cam.j.e.l.fi.⁊ latius ſi nup.ex reſcrip.petanť.l.ij.⁊.j.e.l.q ꝯtra.
vide etiā pulcrū titulū in lombarda de ꝓhibitis nup.

Iberta. Hec.l.nō tenet iure canonico quo mr̄imonia iure ꝯtracta diſſolui nō
pn̄t vt dicā.j.de repu.l.cōſenſu.Itē nota glo.hic po
ſitam que dicit diuortiū tenere quo ad excuſationez
pene nō quo ad cōmodū mr̄imonij qđ facit ad qōnē quā nota
ui.ff.de adulterijs.l.penul.videlicet ꝙ occidens bannituz qui
nō erat iuſte bannitus excuſetur a pena nō tn̄ debeať ſibi pre-
miū qđ ex ſtatuto debetur occidenti vel preſentanti bannitum
vt ibi plenius dixi.

Eminem. Ibi romani noīs.Nota.l.nō ex-
tēdi niſi ad ſubditos de quo ple
ne dixi.s̄.de ſumma trini.l.j.

Um ancillis. Correcta eſt iure ca-
nonico quo ſerui con
trahere pn̄t matrimoniū vt ex̄ de cōiugio ſeruoꝝ
per totū ⁊ p Gof.⁊ Hoſt.in ſumma.⁊.xxviij.q.vi.
per totū.⁊ hoc voluit dicere gloſ. q̄ dicit hoc iure
fore ſecūs iure poli.⁊ de hoc no.in glo.j.de lati.libert.tol.auť.
adhuc.Ibi ꝙ ſi actores.Nota hunc tex.⁊ cōcor.j.de fal. mone.
l.j.s̄.de hereti.l.arriani.⁊ ibi dixi.Itē nota finē huius.l.ibi in-
tra domeſticos parietes ⁊c.ad qđ optime concor.ff. de penis.
l.capitaliū.§.nōnunꝙ.v̇.qui ob inimicitias.al's.§.incendiarij
⁊ miror ꝙ in glo.nō allegať.⁊ ſic conſtat ex loco augeri delictū
vt.ff.de penis.auť.facta.§.locus.⁊ in auť.vt liceat matri ⁊ auie
§.his illud.Cy.In glo.no.hac ⁊ ſequēti.l.ibi q ſcit.§.fi.hoc eſt
brocardū ⁊ deſcēdit ab illo ratihabitio ⁊c.⁊ dic vt no.ff. de ſer
ui.ruſti.predi.l.per fundū.vel diſtingue aut res eſt perfecta et
incōmutabilis aut imperfecta vel perfecta ſʒ cōmutabilis.pri
mo caſu nō nocet ſuperueniēs ſcientia etiā cū patientia vt.d.l.
qd ergo.⁊.d.§.hoc tm̄modo.j.de vſuca.transformāda.ſcđo ca
ſu aut interuenit metus aut nō.ſi interuenit ſi in agris nō no-
cet patientia ſi in ciuitate nocet qꝛ cū clamore potuit ſe iuuare.
arg.ff.ad ſil.l.j.§.ſerui.ad.l.aquil.l.itaꝙ.in fi.⁊ ad ſil.l.fi.Si ve
ro nō interuenit metus ſi quidē ſcit ⁊ patiť ꝙ ſuo noīe factum
eſt tunc nocet vt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.quoties.de reg.iur.l.hoc
iure.§.j.⁊ man.l.qui patiť.Si vero ſcit ⁊ patiť ꝙ nō eſt ſuo no
mine factū ſiquidē ab initio ſi fuiſſet ſciens debuiſſet illud ꝓhi
bere nocet vt hic.⁊.ff.de his q deiece.vel effu.l.ſi vero.§.ꝓpoſi
tū.cū cōcor.ff.de noxali.l.ij.⁊.iij.Si aūt nō debuiſſet ꝓhibere
ab initio ſuperueniens ſcientia vel patientia nō nocet ſi res eſt
perfecta vt.d.§.hoc tm̄modo.⁊.d.§.fi.⁊ de noxa.l.ij.§.j. niſi in
tercedat mora.quo caſu nocet ſm quid ⁊ nō ſimpliciter vt no.
d.§.fi.vel niſi patiēs poſſit id qđ factū eſt tollere cuius facti ca-
ſus pōt nocere vt.d.§.ꝓpoſitū.⁊ adde qđ dicā.j.l.px.§.fi.Ja.
de bel.⁊ p̄dicta faciunt ſi ſtatuto caueať ꝙ domus in qua ludiť
deſtruať intelligať ſi ſciēte dn̄o ꝓ hoc etiā.ff.de penis.l.metro
doꝝ.Cy.In gl.immo ibi.ad qđ Jo.rn̄.ꝙ ſequit Oldra.

1 ☞ Papa vel imperator ſuper matrimonijs illegitimis an
poſſint diſpenſare.
2 Ignorantia affectata ⁊ ſcientia equiparantur.

Ui contra legum. Tria dicta ꝯtinet. Pri
mo ſtatuit.ſecundo a ſtatuto excipit. Tertio exce
ptionē limitat ⁊ declarat.Cy.⁊ vtilis eſt in iſta ma
teria.⁊ p declaratione vide extra de dote poſt diuor.reſtit.c.⁊
ſi neceſſe p Ber.⁊ Inno.⁊ bene p Hoſt.in ſumma huius tit.§.
fi.ver.ſed qd ſi alter ſciuit.⁊ dixi.s̄.de dona.ante nup.l.fi.circa
fi.⁊ eſt videndū de duobus ſm Jac.de are. Primo de actione
dotis ob illicitū matrimoniū an confiſcetť.ſcđo de pena cōtra-
hentiū illicita mr̄imonia ⁊c.Circa primū dicendū aut q dedit
ſciuit ⁊ nō repetit qꝛ fauore ignorātis tenet matrimoniū qꝛ de
liquit ille q ſciuit ſic al's diciť.ff.de ꝯditi.ob cām datoꝝ.l.ij.ibi
ſine ſcelere ⁊c.Si vero ignorauit qui dedit aut ignorauit factū
⁊ ius aut ius tm̄ aut factū tm̄.primo caſu ſuccurriť ei.vt hac.l.
§.exceptis.idē ſi tm̄ factū ignorauit qꝛ eſt iuſtiſſimus error ⁊ ſe
pe prudētiſſimos fallit vt.ff.de iuris ⁊ facti ig.l.ij.ꝓ hoc de cō
di.cā data.l.dedi.§.j. Si vero errauit in iure tm̄ aut matrimo
niū nō eſt ſecutū de facto ⁊ tūc repetit ꝯditione ſine cā.vt.ff.de
condi.ſine cā.l.auunculo.aut eſt ſecutū de facto ⁊ tunc nō repe
tit qꝛ circa repetitionez ſuccurriť qn̄ eſt error acerrimus.error
aūt iuris nō eſt talis cū potuerit peritiores cōſulere.j.de inge.
manumiſ.l.ſi auiā.ff.de bo.poſ.l.in bonoꝝ.⁊ hoc colligiť a con
trario ſenſu ibi errore acerrimo ⁊ nō affectato ⁊c. Sed an re-
manebit apud eū cui data eſt an confiſcabiť rn̄deo ſi fuit inſcia
ꝑſona q̄ accepit retinet vt.ff.de leg.j.l.fi.⁊ de ritu nup.l. p̄fect⁹
Si vero cōſcia ꝯfiſcať vt hic ⁊.ff.de ritu nup.l.dote.Jac. vero
diſtinguit legatū a donatōe vt in legato vera ſit diſtinctio pre
dicta.donatio aūt indiſtincte cōfiſcať vt.ff.de dona. inter virū
⁊ vx.l.cū hic ſtatus.§.fi.Cy.⁊ hic qn̄ tractať de re data. Si v̇o
de pena imponēda ꝓpter crimē inceſtus.dic ꝙ ille patiť penā
q ꝯtraxit ſciens factū ⁊ ius.Si ius ⁊ factū ignorauit ſuccurriť
ei.Si ſciuit ius ⁊ factū ignorauit ſimiliter.Si ignorauit ius et
ſciuit factū ſi fuit mulier ſuccurriť ei ne puniať pena corporali.
ſi maſculus aut errauit in iure ciuili ⁊ pena corporali nō puniť
aut in iure gentiū ⁊ tunc minus puniť.de hoc no.in auť.de in-
ceſt.nup.§.j.in glo.q̄ incipit ex hoc verbo.Cy.vero ſm Ja. de
ra.dicit referre inter penā q̄ imponiť rōne inceſtarū nuptiarū
ꝯtractarū ⁊ penā que imponiť rōne inceſti coitus.de prima lo
quiť auť.inceſtas.j.e.⁊ in corpore vn̄ ſumiť.de ſcđa loquiť.ff.de
adulte.l.ſi adulteriū.§.ſi ſtuprū.qn̄ em̄ inceſte nuptie ꝯtrahunť
attendiť ſolū interuenerit error iuſtiſſimus q excuſat aut nō ⁊
tunc excuſat vt hac.l.⁊ dicta auť.qn̄ aūt agiť de pena inceſti coi
tus recurrendū eſt ad.d.l.ſi adulteriū.⁊ qđ ibi not.Cy.¶Cir-
ca filios an ſint legitimi dic ſi vterꝙ ſciuit mr̄imoniū illicitum
ſpurij ſunt nec ſunt alēdi vt in auť.ex cōplexu.hic ſignata.⁊ ibi
diceť ſi vterꝙ ignorauit vel alter tm̄ filij ſunt legitimi ſm cano
nes vt extra qui filij ſint legi.c.ij.vult.⁊.c.referēte.⁊.c.pen.⁊.ff.
de ritu nup.l.q in ꝓuincia.§.j.al's eſt lex ⁊ incipit mouemur.et
ꝙ ſatisſit ſi vnus ignorauit facit.ff.de libe.cā.l.ex duobus.Ja
co.de are.qui hec oīa traxit hic ab Odo.q de hac materia late
tractat.de hoc etiā no.s̄.tit.ꝓxi.l.⁊ ſi cōtra.Sed cōtra videť.ſ.
ꝙ filij nō ſint legi.etiā ſi ignorātia vtriuſꝙ vel alterius interue
niat.j.ſolu.matr.l.iij.ſed dic vt dictis decretalibus no.p Ber.
Inno.⁊ Hoſt.⁊ p eundē Gof.in ſumma eiuſdē ti.§.vlt.⁊.§.an
vtrūꝙ genus ſuccedat.⁊ de hoc etiā p Galeo.in marga.de na
turalibus liberis.v̇.pone qōnē de facto parmenſis accepit.⁊
in Spe.de ſucceſ.ab inteſt.§.j.v̇.pone.T.ꝯtraxit.Cy.tenet ꝙ
hoc caſu filij nō ſunt legitimi de iure ciuili p iura p̄dicta ⁊ iura
canonica dicit ſeruari quo ad ordines ⁊ alia ſpūalia iura ciui-
lia quo ad ſucceſſiones ⁊ honores Cy.Sed cū matrimonia di
iudicenť ſm ius canonicū videť ꝙ quo ad ſucceſſionē ⁊ oīa de
quo vide qđ dixi.j.de interdicto mr̄imonio inter tuto.⁊ pupil
1 lā.ſup rubrica.†An papa vel imperator poſſint ſup matrimo
nijs illegitimis diſpenſare vel filios illegitimos legitimare di
ceť.j.de natura.libe.ſup rubrica.⁊ nota plene p Hoſti.in ſum-
ma q filij ſint legi.§.qualiter.⁊ a quo filij illegitimi legitimenť
vbi plene tractať de ꝑtāte papali ⁊ imperiali quo ad p̄dicta.et
de hoc etiā diceť.j.ſi nuptie.ex reſcripto petanť.l.j.Ibi māda
ta cōſtitutioneſꝙ.Ex hoc colligunt Azo ⁊ Odo.ꝙ cōſtitutio
⁊ mandatuz principis differunt qꝛ hic ponunt vt diuerſa licet
P.cōtradixit vt no.ꝑ Azo.in ſumma de mandatis principū.
Ibi vendicari ſancimus.⁊ ſic qđ auferť ab indigno applicať fi-
ſco.vt.ff.de iure fiſci.l.lucius.Ol.qđ dic vt dixi.j.de ſecū.nup.
l.j.Itē opponiť de.l.j.s̄.de cōdi.ob cām.⁊ ſo.vt ibi.deinde op
po.vt in gloſ.Ibi acerrimo.i.iuſtiſſimo qualis eſt error facti.
poſſet em̄ aliqua eſſe ꝯſanguinea mea ⁊ ego neſcirē nam error
facti prudentiſſimos fallit vt.ff.de iuris ⁊ fa.ig.l.ij.Odof.Ibi
2 affectato.†Nota ꝙ ignorantia affectata ⁊ ſcientia equiparanť
ꝓ hoc.ff.ſi qs omiſſa cā teſti.l.j.§.j.ex̄ de clandeſtina deſpon.c.
cū inhibitio.⁊.s̄.de ſumma trin.l.ij.circa fi.ibi affectatis dolis
et.ff.ex qbus cau.maio.l.⁊ q data opa.⁊ eſt bene notādus iſte
tex.quis dicať iuſtus error.Ibi ꝓ craſtinatiōe.i.dilatione.vn-
de dicit verſus.Cras craſtinando venit tēpus ſed neſcio qn̄.et
ſic nota ꝙ ſi aliquis vult ſe excuſare ab aliquo maleficio qꝛ di-
cit ſe errore feciſſe debet ꝓbare ſtatim ⁊ nō procraſtinando de
quo dic vt dixi.ff.de alie.iudi.mu.cā fa.l.ex hoc edicto.§.ſi qs.
⁊ ꝓ hoc.ff.de priuile.credi.l.ſi creditores.⁊ de decurio.l. impe
ratoris.vbi de hoc dixi.In glo.vt.ff.de ritu nup.ibi nec de fa-
cto fuerit ſecutū.⁊ hanc verā puto ⁊ eam innuit textus.l. ꝯtra
rie.in princi.ibi neꝙ nupſit licet alij exponant.ſ.de iure ſed de
facto tm̄.In ea.gl.ibi ſenatuſcōſulto.⁊ hoc tolerabilius videť

cũ.l.nõ faciat mentionẽ de nuptijs ɔtractis ex senatuscõsulto ⁊ ita videt casus omissus.Sed ɔtra hoc videt q̃ eadẽ est rõ in ꝓhibitis ex senatuscõsulto ⁊ hoc innuit glo.sup verbo cõstitutiões in fi.Ex quo credo vltimã solutionẽ.verã.s. ꝙ lex ɔ̃ria loquat in minore.xxv.annis. In gl.i.iustissimo ibi rescripsisse alexãder.s.papa.⁊ istud rescriptũ eẽ q filij sint legitimi.c.ij. In ea.glo.in fin.Ber.tenet ꝙ quo ad ambos sint legitimi si vnus ignorauit vt no.p eũ extra de clandesti.despon.c. cũ inhibitio ⁊ ad hoc facit glo.posita.ff.de adulte.l.miles.§.penul.In glo. parcit ergo in fi.dic ꝙ in contrarijs superuenit scientia re iam cõsummata vt in.l.qd ergo vel dic rõnabiliter inchoata qḋ nõ habet dependentiã a sua causa.vt.l.j.de vsuca.trãsfor.hic autẽ nõ fuit cõsummata q̃ nec rõnabiliter inchoata ⁊ lex penul.pro suo videt casus singularis ⁊ specialis.Ja.but.vel ẛm Jaco.de bel.responde ad oĩa contraria distinguendo vt.s.l.ꝓxima.vel dic ad.l.quid ergo.ꝙ hic loquit in nuptijs perpetuo prohibitis ibi in alijs que nõ ꝓhibentur perpetuo vt not.si nup.ex rescripto petan.l.ij.in fi.ad.l.qui scit.§.fi.⁊.j.de vsucap.transfor. l.vnica.Responde ꝙ ibi erat res perfecta ⁊ ideo nõ nocet superueniens scientia hic erat imperfecta.ad.l.sed ⁊ si lege.§.consuluit.responde ꝙ ibi superuenit mors ⁊ erat etiã res ĩperfecta sicut ⁊ hic.⁊ ideo supueniens scientia nocet ibi vt ea.l.§. finaũt. ⁊ sic debet intelligi hoc cõtrariũ sicut ⁊ hic.Ad.l.penul.rñdeo ꝙ ibi illud cõtingit q̃ in eo nõ habet titulus vt no.j.de furt.l. ancille.duo vltima cõtraria cõcor.cũ hac.l.⁊ cõtradicunt predictis alijs cõtrarijs.Jaco.de bel.

f **Ratris.** Honestatem continet hec lex et ptz ex glo.

Si quis incesti. Punit grauiter contrahẽtes incestas nuptias.glo.tñ hic ⁊ sup aut.incestas.hic sigaeta videtur intelligere gñaliter in omĩ coniugio ꝓhibito.⁊ idẽ tenet Azo in summa aut.de incest.nup.in prin.⁊ ibi in glo. licet tex.innuat cõtrariũ dũ dicit illicitas ⁊ nature cõtrarias.⁊ credo hanc.l.tenere iure canonico cũ nõ reperiã correctã imo approbata videt etiã lege mosaica vt habet.xxxv.q.vij.c.vnico.⁊.q.iiij.c.de incestu.Itẽ tales illicitas nuptias cõtrahẽtes ⁊ cõsentientes eisdẽ sunt infames vt.iij.q.iiij.c.cõsanguineoꝝ sunt tñ restricta ad quartũ gradũ vt eẽ de consangui.⁊ affini. c.nõ debet.⁊ no.p Gof.eo.ti.§.querit an cõmittat incestus.ibi nihil prorsus.iste ṽ.notabilis est qui ꝓhibet filijs spurijs nihil relinqui inter viuos vel causa mortis etiã p interpositã ꝑsonã p hoc.j.de natura.libe.l.humanitatis.⁊ aut.ab intestato. in fi. ⁊ ibi dicã.In ver.ita tñ.ibi successuro in locũ illius iste ver.⁊.j. in fi.l.videt destruere distinctionẽ positã in glos.ff.si qs aliquẽ testari ꝓhibuerit.l.j.⁊ p hoc etiã colligit.ff.de bonis liber.l.iulia.ij.In glo.que incipit vt in aut.quibus modis.ibi sed p decretalem alexã.Sed.c.ex tenore statim.j.allegatũ in gl.nõ fuit alex.immo Inno.iij.vt ex superscriptione apparet vñ allegari debuit.eo.tit.c.ij.qḋ fuit alex.⁊ hoc dictũ fuit.s.eo.l.qui cõtra legum.

Incestas. Addit ad.l.C.penas cõtrahẽtibus incestas nuptias.⁊ ꝑmo imponit penã marito.scḋo vxori cõtrahẽtib⁹ incestas nup.tertio declarat primũ dictũ Cyn.⁊ ɔcor. in nouellis de nefarijs ⁊ incestis nup. Ibi exiliũ tpale vel ppetuũ iudicis arbitrio ẛm Od.gl.aut.in corpore exponit.i.relegatũ.Ibi sui iuris factis.No.casum in quo filij liberant a patria ptãte alios dixi.s.de epali audi.l.si lenones.Ibi pater ab eis alatur.No.filiũ teneri alere patrẽ etiã criminosum ⁊ cõtra leges agentẽ qḋ est notabile.nã licz legũ cõtemtor ⁊ impius sit tñ pater eius est vt in corpe vnde sumit hec aut.§.ij.⁊ ibi in gl. Ibi fisco defert an ipso iure an p sñiam not.in cor.vñ hec sumitur.§.j.Sed hodie videtur ꝙ ipso iure vt extra de hereticis.c. cum ẛm leges.lib.vj.⁊ ibi de hoc per Archidi.⁊ hanc tenet hic Cynus quia expressum est in corpore vbi dicit mox amittit bona sua ꝙ nõ esset si exspectaretur sententia quia iudicium habet multas moras vt.ff.vt in posses.legatoꝝ.l.etiam.⁊ prodest hoc scire quia si ipso iure fructus pertinent statim ad fiscum si per sententiã medio tempore forte nõ spectarent de quo no.j. de dona.inter virũ ⁊ vx.l.res.Itẽ licet glo.hic ⁊ in corpore intelligant generaliter in oĩbus nup.ꝓhibitis.Cy.tñ ẛm Ja. de ra.eam intelligit solũ in ꝓhibitis rõne cõsanguinitatis q̃ pene sunt restringende vt.ff.de penis.l. interpretatione. Cy. No obstat.§.j.in cor.eodẽ quẽ glo.p se allegat.q̃ litera est copulatiua que requirit vtrũqȝ vel exponitur ⁊ p idest.Cy.Est ⁊ alia pena cõtrahẽti incestũ q̃ perpetuo carere debet matrimonio nisi ex dispensatione vt.xxxiij.q̃ne.ij.c.si quis cũ duabus. de quo dic vt ibi in glo.no.

Ex complexu. Ponit vt addat ad.l. C.ibi indigni beneficio vt.s.eo.l.si qs incesti.⁊ ibi dixi.Ibi nec alat a parente.Sed de equitate canonica tales filij sunt alendi vt de eo q duxit in mr̃imoniũ quã polluit p adulte.c.cũ haberet.patri tñ succedunt vt ibi in fi.no.⁊ est expressuz eẽ qui filij sint leg.c.tãta.⁊ ibi in gl.In glo.quales sunt ex ɔcubina in fi.cũ hac glo.ɔcor.glo.posita.d.c.tãta.⁊ insti.de adop.in prin.lz aliter sentire videat gl.posita eẽ de renun.c.nisi cũ pridẽ.§.ꝑsone.vbi etiã habet q dicant filij manceres.In gl. vlti.hec glo.cũ qua hic ɔcor.Od o.allegat ꝙ filij incestuosi nõ succedunt etiã matri secus in alijs spurijs.⁊ idẽ no.j.ad orfi.l. penul.in glo.insti.ad orfici.§.fi.⁊ ibi dixi.Itẽ allegat ꝙ imperator velit tales filios legitimare ꝙ opus sit in rescripto dici specialiter nõ obstante hac.l.⁊ idẽ sentit glo.in corpe vñ hec sumitur.§.fi.vbi est pulcra glo.de materia huius aut.⁊ idẽ tenet hic Od.⁊.s.e.l.q ɔtra.ṽ.sed qd sup hoc impetret dispensatio. alij dicunt sufficere si dicat nõ obstãte aliqua lege de quo satis dixi.s.de preci.impe.offe.l.quoties.circa finem.

1 ¶Humiles ⁊ abiecte persone que dicuntur.
2 Pauper in larga significatione dicit humilis.

1 **Humilem.** †Sepe allegat q̃ sint humiles ⁊ abiecte ꝑsone qḋ melius hic exprimit ꝙ alibi.⁊ accipit hic humilis in mala parte.i.vilis al's accipit in bona parte.put opponit ad superbũ.Itẽ notandũ qḋ mulier paup nõ dicit vilis dummõ sit ingenua ⁊ ideo ingenuus dicit bñ natus vt in aut.de nup.§.
2 qḋ sepe.†Sed in larga significatione pauper dicit humilis vt ff.de officio presidis.l.illicitas.§.ne potẽtiores.⁊ ibi in glo.dicit plebeius abiecta persona vt.ff.de dolo.l.nõ dz.⁊ iõ in testimonio minus creditur plebeio quã decurioni vel in dignitate constituto vt.ff.de testi.l.ij.j.de naturalibus liberis.l.j.vbi est idẽ textus sicut hic que aũt persone dicant vilissime dic ꝙ spanaldi siue ribaldi carẽtes arte vt not.in aut.de testi.§.sancim⁹ ⁊ qui ⁊ glos.ibi posita bene faciunt ad hanc materiã.Item tabernaria ⁊ tabernarie filia vilis est.lex tñ vr̃ distinguere vtruz sit domina caupone an ministra que ministret vinũ potantib⁹ vt.j.de adulterijs.l.que adulteriũ que satis equa videt q̃ etiã honeste dñe aliqñ vinũ faciunt vendi in taberna nec ibi ministrãt vl' assistunt ⁊ iõ nõ puto eas dici debere viles quod tabernarij ⁊ aleatores dicant viles persone ⁊ infames not.p rofr.in libello iuris canonici rubrica repellunt ab accusando aliqui ppter questũ turpẽ ⁊ dixi.ff.de aleato.l.j.§.fi. Itẽ mulier q̃ mercimonijs publice preest vilis dicit vt hic ⁊ ad hoc facit dictus §.sancim⁹ ⁊ ibi in glo.in aut.de testi.in cõtrariũ facit.ff.de cur. l.eos in princ.Itẽ scriptura abiecta dicit vilis ⁊ in autenti.de trien.⁊ semiss.§.⁊ qḋ sepe ⁊ ibi in glo. In glo.vltima in fine et ibi in glo.

Licet. Honesta est ⁊ cõcor.xxvij.q.ij.si qs despõsauit ⁊ ibi pulcra gl.⁊ ḣ ẽt loquit de materia publice honestatis institie de q̃ ẽt loqtur lex si qua in princ.⁊.§.j.ff.de ritu nup.⁊ plene tractat p gof.⁊ ho.i summa de spõ.⁊.e.ti.c.j.li.vj.

Ab incestis. Allegat qḋ tpe tyrãnidis nõ valent sed cassanda sunt.de hoc dixi.s.de sacrosan.eccle.l.decernimus .Itẽ allegat ad secũdũ qḋ in glo. tangit.s.qḋ rescriptũ concedens illicitum matrimoniũ nõ valet vnde videt qḋ imperator vel papa nõ possit super matrimonijs prohibitis dispensare. Sed recte intuenti hec lex non loquitur de rescripto imperatoris sed tyranni ⁊ ideo melius facit.j.si nuptie ex rescripto petã.l.j.⁊.ij.vbi de hoc plene dixi.

¶Rubrica de interdicto matrimonio inter pupillã ⁊ tutorẽ.

Super rubrica. An ꝓhibitio hui⁹ titu.locũ habeat iure canonico dic ꝙ nõ vt not.xxx.q. iij.c.j.i gl.ij.⁊ p arch.⁊.ij.q.ij.c.euphemiũ.§. hinc colligit.⁊ hic per cy.lz dicat hoc locũ habere quo ad ordines ecclesiasticos nõ quo ad tpalia de quo dixi.s.tit.pxi.l.q cõtra.⁊ statim sequitur ⁊.d.§. hinc colligit vbi etiã no.in matrimonijs seruari debere canones ⁊ nõ leges si cõtradicãt canonib⁹ ⁊ late no.p gof.in summa de secũdis nup.circa mediũ ⁊ per host.desponsalibus.§.qualiter impediat in fine ⁊ qui filij sint legi.§.qualiter ver.si vero illegitimos ⁊ de dote post diuortiũ restituen.§.⁊ qualis sit hec

actio.ver.excusat aut.z de materia huius titul.vide p Azo.in summa eo.z p Rof.de senatuscõsulto cuius nomẽ nõ habem⁹ sz pbibet mrimoniũ ĩbi itertutorẽ z pupillã.Itẽ vide.xlviij. qõnẽ Py.q incipit tutor pupillã suavbi querit si tutor pupillã mrimonio idonee collocauit accepta pecunia a marito an teneat ad restitutionẽ pecunie.

Senatus. Ibi pupillã quondã nũc adultã. Ↄ do.Ibi ↄnubiũ.i.simul nubiũ hoc est matrimoniũ sic exponit.s.ti.pxi.cũ ancillis. In glo.vlt.in fi.So.vt.s.e.gl.vel dic q hic est error iuris quasi naturalis admistus errori iuris ciuilis qr qs scire debet q vxor subest viro z eũ timet z ideo nõ excusat. vt.s.de in ius voc.l.ij.vbi de hoc plene dixi.

Cum proponas. Ibi cuz rite.nota pulcrũ tex.sic ecõtra qd ab initio nõ valet ex postfacto nõ cõualescit. vt.ff.de reg.iur.l.qd ab initio.Ibi scrupulus.i.dubitatio.z no.pulcrũ legis cõsiliũ q ad dubiũ omẽ tollendũ aliquid fiendum est. In glo.de iure z facto ibi.ff.e.s.de ritu nup. nã iste ti.nõ est in.ff.sz in pluribus.ll.eiusdẽ tituli.de ritu nup. de materia huius tituli habetur.

Libertinum. In fine. nota q appellatiõe filiox seu liberox cõtinent naturales ↄcor.j.de leg.ij.l.cũ pater.§. volo. z.l.lucius.§.fi.z ad treb.l.ex facto.§. si qs rogatus. Sed cõtra.j.de institu.z substi.l.gñaliter.§.fi.z in aut.vt liceat ma.z auie.§.filiũ.z dixi.j.de natur.libe.sup rubrica.Cy.hic dicit q in odio nõ ↄtinent puta si dãnatus sit qs cũ filijs suis nõ continebunt naturales vt.j.de natura.libe.l.fi.hic aũt est odiũ rõnabile. Cy.de quo tangã.j.de secundis nup.l.fi.Cyn.z.j.ad l.iul.maie.l.quisquis.

Si patris. Ibi vtili anno qui dabat olim ad petendã restitutionẽ et eius loco subrogatũ hodie quadrienniũ.vt.s.de tẽpo.in integ. resti.l.superuacuam.

Si tutor. Ibi nullo impetrato diuino beneficio.i.rescripto impatoris et sic videt q dñs imperator possit dispensare matrimonijs pbibitis de quo dicet.j.ti.ij.l.fi. Ibi cõfessum iuris psumtiõe sic z als de his q notant infa.l.qm. z de iure fisci.l.in fisci causis.Ibi tegere.i.cooperire. ibi laborauit est z alia suspicio.s.q immoderatã dotẽ statuat.Ibi p ↄditionez ob cãm vel sine causa.In fine z p dignitate pupille extra ordinẽ coherces vt.ff.de ritu nup.l.nõ est.in pn.In glo.vlt.in fi.im mo cõcor.z dic vt ibi no.z.s.ti.pxi.l.q contra.

s **Si quis tutoris.** In glo.in fi.imo nõ est eadez equitas qr nõ sunt tutor z ptutor pares in officij duratione. vt ff.de eo q p tutore.l.j.§.cũ eo.nec in efficacia administrationis nec eñ est eadẽ ptutoris z veri tutoris administratio vt.ff.de doli exce.l.apud celsum.§.illa.z de eo q p tuto.l.ij. vñ cessabit timor excessus in dote cõstituenda qr ptutori rerũ alienandarũ potestas data nõ est vt dictis.ll.pbat. Vñ ppter diuersitatẽ terminox nõ põt dici ex toto eadẽ rõ z ↄsequens nõ idem ius.ar.ff.de condi.ob cãm.l.q seruus iuncta.l.si cum dotẽ.ff.so.matri.z ad hoc extra de rescri.c.ij.z de verb.sign.ea est cauillationis natura.Oldr.vel dic sm Jaco.de bel. q in cõtrarijs est eadẽ rõ hic nõ qr tutor z curator habent pleniorẽ potestatẽ z ideo maius periculũ versat in eis.ar.ff.de car.edicto. l.j.§.sed z si qs.vel dic q est hic spãle fauore mrimonij prolis z dotis vt hic in textu colligit.z ar.ff.de ritu nup.l.qui in puncia.§.j.vel dic plenius aut tractat de fauore tm z tuncvbi est eadem equitas idẽ ius vt in.ll.s.ad hoc allegatis etiam si in lege forent verba taxatiua vt.j.de predijs mi.l.ob es.cũ ibi no. aut de odio tm z tunc si sunt in.l. apposita verba taxatiua vel similia nõ debet esse idẽ ius etiã vbi est eadẽ equitas vt.s.de pa.q fili. distra.l.j.z.j.de predijs curia.sine decreto nõ alie.l.fi. Si vero nõ sunt talia verba tunc si est eadẽ rõ eqtatis z p oia simile debet esse idẽ ius vt.s.ad macedo.l.penl.ff.e.tit.l.filiũ.z de his q no.infa.l.ij.§.exercitũ.vbi de hoc.si vero est p oia nõ eadẽ eqtas nõ debet esse idẽ ius.vt.ff.de legi.l.qd nõ rõne.z dixi.s.de epis z cle.l.si qs nõ dicã rapere.aut tractat de odio z fauore simul si qdẽ res pbibet z in re pbibita versat odiũ immediate z fauor mediate tũc nõ debet esse idẽ ius licet possit esse eadẽ rõ vt hic.Si vero econtra est ibi fauor imediate z odiũ mediate si quidez ratio participat in odio plus q̃ in fauore nõ debet esse idẽ ius.arg.ff.de lib.z postbu.l.cũ qdã.Si vero plus pticipat in fauore debet idẽ jus esse ar.dicte.l.a tytio.cũ ↄcor.Si aũt.l. permittit tũc semp vbi est eadẽ equitas z idẽ ius. vt.d.l.illud.

cũ ↄcor.Ja.z.j.de interdi.l.j.z ibi gl.z faciũt pdicte dñe qs.s. notaui inter verũ tutorẽ z ptutorẽ ad qõnem quã habui de facto.s.q si qs gerat negotia pupilli p tutore z accipiat iura cõtra eũ q valeat cessio licet in tutore nõ valeret vt.j.q dari tut. pñt auc.mino.z ibi dicet de hoc.

¶ Rubrica. Si quacũq preditus potestate zc.

Super rubrica. Iste titulus non tenet de iure canonico vt notat per Archidia.ij.q.ij. c.eufemium.§.j.z per Gofre.in summa de secundis nup.circa mediũ.z per Hostien. qui filij sint legitimi.§.qualiter.ver.si vero illegitimos.z vide Azonẽ in summa eo.pro declaratione huius tituli.

s **Si quis.** Ibi suarũq domo.i. familia siue parẽtela.z ita alludit vulgari quo dicimus familiã vel parentelã domũ nostrã.In glo.sic.ff.in fine. sol.vt dicta.l.si quis nõ dicam.

¶ Rubrica. Si nuptie ex rescripto petantur.

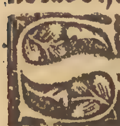
Super rubrica. Subaudi an valeat rescriptuz vel nõ.z vide Azo.in summa.e.z tenet iste tit.etiã iure canonico vt.xxxvj.q.ij.c.nullus.z ibi in glo. z an valeat rescriptuz super matrimonio impetratum dicam infra eo.l.fi.zc.

Quidam. Ibi de nobis.i.a nobis.sic.ff.cõmo.l.si vt certo.§.si de me petijsses.ibi exceptis his put tota lex loquit in pside bona est exceptio qr veterẽ sponsaz ducere nõ pbibet vt.ff.de ritu nupt.l.si qs officiũ.§.veterẽ.put intelligis de alia pbibitiõe dic preterq̃ rõne sanguinis z exẽplifica.s.de interdi.mrimo.l.pris.put intelligit hec.l.in rescripto sup nup. in re cõi licitis.de plano pcedit sponsionẽ.put in preside loquit. dic factã ante presidatum.

Desiderantissimum. Allegat sepe propter finẽ q ei⁹ rei cuius est denegata petitio nõ tenet p rescriptũ facta ↄcessio.zad hoc.j.de peti.bonox subla.l.j.z.ij.cũ ibi notatis.z.s.de summa tri.l.ij.ij.rñso.z sunt ar.q si statuto prohibeat sup aliqua re fieri ppositionẽ q si fiat nõ valeat nec cõcessio secuta vt sic ex inhabilitate ppositiõis reformatio infringat sicut etiã ex inhabilitate petẽtis curatorẽ curatoris datio censet nõ iure facta vt.ff.q petãt tuto.l.ij.§.fi.Ol. Aliqñ tñ qd petendũ nõ est tñ ↄcedit.vt.xxiij.q.iij.c.j.in fineCirca pdicta p sapientes talis moduscõsueuit adhiberi qr primo faciũt ppositionẽ si placet decurionibus q talis ppositio possit fieri impune nõ obstãte statuto quo obtento postea faciunt ppositionẽ sup negotio principali.Scdo allegat q rescriptũ impetratũ sup matrimonio pbibito nõ valet de quo hic in glo.no.z p Od.sup rubrica z.s.tit.ij.l.penul.z latius de incest.nup.l.q cõtra.z.l.q̃ ↄcor.cũ glo.hic posita.z Azo in summa huius titu.z Ja.de are.hic dicit aut rescriptũ ↄtinet pceptũ de nubendo z nõ valet qr matrimonia debent esse libera. aut dispẽsationẽ cõtra merũ ius ciuile z valet.vt dicta.l.penul.s.titu.ij. Aut ↄtra ius gentiũ vt in personis pter ↄsanguinitatẽ pbibitis z nõ valet vt hic z.d.l.fi.de incest.nup.Ja.qd dicit Ol.verũ esse nisi ex certa scientia principis cõcedat z nõ obstante aliqua.l. tunc eñ dicit valere de ptãte plenitudinis imperialis vt dixi in fi. s.de incest.nup.aut.ex cõplexu.z p hoc de nup.l.imperialis.z sic sepe fecit papa maxime in domo francie vbi pluries dispensauit in gradu pbibito.Sed de hoc z in quo gradu possit papa dispensare dic vt not.ex de resti.spo.c.literis.§.opinioni.et de ↄces.prebẽ.c.pposuit.xxx.q.iij.c.pictatiũ.z plene no.de potestate papali z imperiali circa mrimonia p Host. in summa q filij sint legiti.§.qualr z a quo.p totũ.§.z de ptãte pape habet xxv.q.j.p totũ.z maxime.c.sunt quidã.z ibi p Archid. z in tractatu.Jo.de deo de dispensatione rubricella de dispensatione dñi pape z in Specu.de legato.§.nunc breuiter dicendum de dispensatione dñi pape.vide qõnem dñi Old.tertio quaterno folio scdo que incipit an in expressione alicuius cause.z qd notaui in simili.j.de naturali.liberis.super rubrica ver.an legitimatio sit subreptitia.

¶ Rubrica. De secundis nuptijs.

Uper rubrica. Vide Azo.in summa eodez ꝛ in summa auẽ.de nup.§.sequit de nup. et p Gofre.ꝛ Host.in summa huius tit.ꝛ an pene huius ti.seruent de iure canonico dic ꝙ non vt ibi no.ꝛ plenius dicã.j.l.j.ꝛ ẽm Od.subaudi de secũdis nup.s.puniẽdis aliter tñ si infra tẽpus luctus.vt j.e.l.j.ꝛ.ij. ꝛ aliter si post vt alijs.ll.huius tit.vtrũ secunde ꝛ vlteriores nuptie sint ꝑmisse iure canonico ꝛ diuino not.xxxj.q.j.c.si qua vidua.§.j.in glo.ꝛ p Archi.ꝛ.c.aperiant.ꝛ ibi in glo. de viduis q̃ antiquitus scdas nup.nolebant ꝯtrahere pulcra habent in libro sctĩ Tho.de aqno de regimine dñoꝝ sup quatuor virtutibus cardinalibus sup rubrica de temperantia rubricella de viduis que vlterius maritari noluerunt ibi videas q: pulcra ꝛ noua sunt.ꝛ p declaratiõe totius tituli vide quod notabo.j.eo.l.j.

I qua. Consueuit reputari difficilis ꝛ est vtilis i materia ista.ꝛ ponit qnq penas mulieri nubenti scdo infra tps luctus vt in nouellis de muliere q̃ post mortẽ mariti annũ nõ expectat prima pte nouellarũ ꝛ huius.l.intellectus p hos versus habetur.

Anno transacto ex sorte funere facto.
Si natus careat nubere tute queat
Fert fame damnũ nolens lugere per annum
Si stuprata ruit binuba siue fuit
Coniux priuatur fama fauorq notatur
Coniugis ꝛ vidue prolis vterq sue
In pena morum vix tertia sola bonorum
Est permissa dari qualibet arte pari
Ex testamento nil sumere posse memento
Nec sine teste tribus ni capit a gradibus
Res perit ꝛ fructus spernenti tempora luctus
Cum vir donat ei siue relinquit ei
Persone domine faciunt ne cõmoda pene
Fiscus participat cum genus officiat
Ascendens sursum duplex duplexq deorsum
Et frater noceat ꝛ soror impediat.

Oldra. Ibi sit infamis.ecce prima pena ꝛ rõnes harũ penarũ ꝛ ꝓhibitiõis scdarũ nup.vide glo.ff.de his q not.infa.l.liberorũ.§.j.in summa auẽ.de nup.§.sequit de nupt.scdis.ꝛ in sũma huius tit.§.hec aũt festinantia. Ibi scdo viro ecce scda pena.et hec pena videt tãgere virũ tñ.alij aũt quantũ volet dabit ẽm Azo.in summa eo.§.in rebus.Od.dicit hanc penã respicere etiã mulierẽ quo ad duo primo q: sibi interdicit facere de reb⁹ suis qd vult ꝯtra.l.s.mand.l.in re mandata.Scdo q: nõ inueniet ita locupletẽ vel nobilẽ virũ sicut si posset sibi oĩa bona dare.Od. Ibi oĩm ꝑterea.ecce tertia pena hereditatũ relictaꝝ ab extraneis vel cõiunctis vltra tertiũ gradũ vt in fine.l.Ol. Ibi expers.i.sine parte vel nõ capax et applicabit ꝑsonis de qbus statim subijcit. ¶ Ibi nãq ab heredibus.scꝫ alijs institutis.ꝛ huic mulieri erat legatũ relictũ. Coheredibus qñ mulier erat cũ alijs instituta. Ab intestato qñ sola erat instituta vt in glo.ꝛ sic referẽda sunt singula singulis. Ol. Ibi ne in his. rñdet tacite obiectioni quare ea q̃ mulieri auferunt vt indigne nõ applicant fisco vt.s.de incestis nup.l.q ꝯtra.cũ si.dicit hoc ideo contingere q: hac.l.agitur de correctiõe morũ ꝛ ideo de fisco non curatur sed tunc locus est fisco ꝑpter delictũ aliqd aufert alicui tanq̃ indigno qd est notandũ. Et ex hac.l.colligunt doctores ꝙ hec scia iuris ciuilis supponit ethice.i.morali phie quia de morib⁹ tractat. Ibi his etiã.ecce quarta pena. Eadẽ quoq ecce quinta pena. Ibi vel legitimas.i.de iure ciuili. In glos.vt ff.de his q no.infa.ibi ante.s.mr̃imoniũ ꝯtractũ.Od.ibi.ff.e.s. de his q no.infa. Ibi ꝯcubuerit.i.peperit.Ol. In fine. de quo dic vt ibi in gl.ꝛ dixi.s.eo.l.ibi ecce prima pena. In gl.minus aũt ibi q: filij.s.prioris matrimonij. Ibi eã.s.tertiã partẽ.Ol. In gl.nec etiã inter viuos ibi cõtra legẽ.ar.s.de incestis nup.l.si qs incesti in fine.Sed illud ibi ex post facto ꝯtingit nõ autẽ ab initio esse possunt vt ibi no.ꝛ ideo p̃cedẽs solutio verior ẽm Od.ꝛ Cy.vel si diceret totũ perdi nõ esset male dictũ ẽm Jac.but.ꝑpter culpã admiscentiũ.ar.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.j.§.illud. Ja. In glo.nõ idẽ forte Od.assertiue ꝛ sine forte tenet sed in corpe de nup.§.j.siquidẽ expresse dicit sed neq ꝑcipiet penitus ab vllo extraneoꝝ neq extrinsecus sentiat largitatẽ ꝛc.ol. In glo.vt primo q sunt primo gradu.ibi forte sic Od.hic hoc sine forte approbat. In glo.i.capi.in fi.Jaco.but.ꝛ Cy.hic ẽm Jac.de ra.tenent ꝙ substitutus nõ excludat fiscũ cũ institutus nõ adit seu nõ accipit et ita loquit.§.in primo.ꝛ.§.p scdo.ꝛ.ff. de penis.l.qdã. sed qñ institutus adit ꝛ talis est ꝙ retinere nõ pôt tunc fiscus accipit substituto excluso vt.j.de heredi.instit.

l.j.ꝛ ita nota.per dictũ Jaco.j.de bonis dã.l.ij. nisi dicat hoc speciale Jac. In glos.vlti.ibi sed cum hodie scdo casu ibi.ij.q.v.c.paulus. Istud.c.nihil facit sed eadẽ cã.q.iiij.c.eufemiũ.§.j.ver.de ea vero.ꝛ optime extra de scdis nup.c.penl'.ꝛ finali vbi ponunt verba apli.j.ad corinth.vij.c. Et q: hanc qõnem de facto habui ꝛ dubitabilis est videamus qd iuris Odo.ꝛ Jac.de ra.ẽm Cynũ qui de hoc notat licet nõ sic plene hic expresse tenet ꝙ hec lex ꝛ similes nõ sint correcte p dictũ apostoli nec per canones qd eñ dicit apostolus mulier mortuo viro soluta est lege viri et nubat in dño verũ est ẽm eum q: matrimoniũ bene tenet ꝛ filij sunt legitimi sed q: nimis festinauit nõ seruando tẽpus luctus patit penas huius.l.Odo. Idẽ innuit glo. in auẽ. de restitu.ꝛ ea que parit.§.fi.ꝛ ita dicit Odo.seruari bonoñ.et in tota italia in partibus vltramontanis nõ Gof.in summa huius tituli.§.j.concor.cũ glo.ista scꝫ ꝙ iste pene sint correcte ꝛ latius ibi ꝓbat ꝙ glo.in dicto.c.finali extra eodẽ. vident sentire Ber.ꝛ Inno.ꝙ pene imposite mulieri nõ seruanti tẽpus luct⁹ sint correcte sed alie que imponũtur eo ꝙ transit ad secundas nup.nõ.Hosti.in summa eo.§.fi.hoc latissime disputat ꝛ multas opiniones tangit ꝛ finaliter videt inclinare cũ ista glo.s.ꝙ oẽs pene sint remisse ꝛ correcte. Ego aũt obtinui corã magnis peritis p̃dictã opi.Inno.ꝛ ita vidi seruari cõiter.

Isdem penis. Addit ad.l.C.ibi ꝛ p etiã.q.d.nõ solũ ꝓprietate priuat.vt in.l.j.sed etiã vsufructu quo nõ priuaret post annũ cõtrahẽs vt.j.e.l.iij.Ol.et Cy. In fine.ad hoc facit.j.ad tertul.l.oẽm.cũ ibi notatis ꝛ in summa huius tit.§.has aũt penas.ꝛ iste pene non sunt correcte iure canonico vt colligit ex notatis in.l.C.ꝛ ibi tenet Cy.in fi.ꝛ hmõi ꝛ ita seruat.in glo.vlti.in fi.Odo.hic sentit ꝙ licet sacrm̃ sit remissum tñ pene huius auẽ.durent q: punit nõ solũ q: deserat sacramentũ sed etiã q: deserit filioꝝ tutelã vt in auẽ.vt matres debitrices.§.j.ꝛ de heredi.ab intest.§.ex his Od.ꝛ p ista opi.facit in nouel.si mulier liberoꝝ suoꝝ tutelam administrauerit ꝛ ad secundas conuola.nup.Sunt etiã alie pene imposite transeunti ad secunda vota quo ad bona vt habet hoc.eo.titulo quasi p totũ.ꝛ auẽ.hic signata de quo dic vt bene no.in gl.j.ad tertul.l.mater.ꝛ habet in nouel.si mulier ad secũdas peruenerit nup.ꝛ de lucro dotis ꝛ ante nup.dona.ꝛ rubricellis sequentibus ꝛc.

I qua ex feminis. Hec lex addit precedenti de spõsalitia largitate Od.tps duoꝝ mẽsiũ ad tps luctus Cy.ibi tam ꝛ si ipm tẽpus qd addit ad caste viuendũ.ibi iniusta notis hoc est dicere ꝙ efficit infamis. vt.s.l.ꝓxia.ibi decore referas singula singulis ꝛ dic decore honestatis.iure nobilitatis ꝛ sic de cetero nõ poterit mr̃imoniũ ꝯhere cũ senatoribus vel amplissimis dignitatibus. vt.s.de incestis nup.l.humilẽ.Old.ibi amittat.s.p hanc.l.Od.qbus aũt applicetur not.in glo.s.l.ꝓxima ꝛc.

Emine. Vide in summa eo.§.itẽ in reb⁹ mariti.ꝛ diuide ẽm Od. in tres partes prima vsq ad.§.illud etiã.scda vsq ad ver.ꝙ si nullã.ibi tertia in fi.prima pars dicit ꝙ mulier trãsiens ad secunda vota post tẽpus luctus ꝛ habens liberos ex primo matrimonio tenetur seruare lucrũ ꝙ habuit ex primo matrimonio quo ad ꝓprietatẽ liberis primi matrimonij vel vni ex eis cui voluerit. Secundo dicit ꝙ si aliquis liberoꝝ primi mr̃imonij decedit mater succedit viriliter cũ alijs filijs in vsumfructũ ꝓprietatem aũt alienare nõ potest sed remanet penes filios. Tertio dicitur ꝙ si vnicus filius erat ex primo matrimonio ꝛ ille decessit vel erant plures et oẽs decesserunt mater succedit pleno iure.Odo.ibi sponsaliũ noĩe sup his verbis.legenda est auẽ.in donatione ꝑpter nup. ibi liberalitatis premio que et si nõ valeat ab initio cũ morte cõfirmatur.vt.j.de dona. inter virũ ꝛ vxorẽ.l.donationes. ibi vel ad quemlibet ex filijs. Super isto verbo legenda est auẽ.lucrum.al's incipit lucra. que corrigit hunc versi.ibi successionem.i.filios secundi matrimonij vt sequitur.Odofre. ¶ Illud etiam .secunda pars sup qua legitur auẽ.ex testamento.ꝛ auẽ.si quis ex his.ibi addimus legi.s.presenti.Odo. ¶ Ibi ꝙ si nullam.tertia pars vel declaratio secunde.ꝛ sic essent tñ due.Od.in glo.si consumte sunt.ibi aũt si qua.ꝛ tunc nõ corrigit sed determinat dubium vtrum idem sit in obuenientibus aliunde contẽplatione viri sicut in obueniẽtibus ab ipso viro.ꝛ determinat ꝙ sic pro qua determinatiõe est ar.ff.de iure do.l.ꝓfectitia.ꝛ de vulg.ꝛ pup.substitu.l.sed si plures.§.in arrogato.Ol. Alij dicunt ꝙ nõ est testis sed diuisio.p quoꝝ opinione facit.j.eod.l.generaliter.circa mediũ.ibi diuidendi quoq. In eadem glo.ibi de nup.§.si vero expectet

ver. ꝛ nõ discernimus. In eadẽ glo. in fi. al's est. §. veniunt autẽ talia lucra.

In donatione. Scõm quosdaz corrigit. l. C. fm quosdã declarat vt in ipsa. l. notatur in glos. que incipit si consumte ꝛ in suppletione eiusdẽ et ꝙ nõ corrigit approbat D do. ꝛ verũ puto.

Lucrum. Alias lucra. corrigit. l. codicis. ibi vel quemlibz quia hodie equaliter omnibus. D do.

Ex testamento. Ibi succedit. s. mulier que secundas nup. cõtraxit post tẽpus luctus D do. Ibi institutus quilibet ꝛ sic alijs filijs seruare nõ tenet ꝛ sic corrigit. l. C. §. illud. in eo ꝙ de testõ dicit ꝛ. l. mater. j. ad tertul. vbi de hoc no. in glo. ꝛ in corpore; vnde hec sumit de nup. §. hinc nos. v. si igitur. Ibi ad filiũ peruenerũt D d. dicit nõ debere esse amplius in ista auf. sed cõiter plus habetur ꝛ in corpe est illud qd sequit ꝛ bene facit ad. l. C.

Si quis ex his. Reputat difficilis et eius difficultas pcedit ex eo ꝙ obscure ꝛ detruncate tracta est de corpore vñ sumit. ꝛ ideo ibi recurrendũ est. s. de nõ eligendo scdo nubentes. §. hoc aũt. ꝛ glo. ibi posita q̃ incipit circa hoc vbi melius declarat ꝙ hic per glo. vel D do. vtilis est ad hanc materiã ꝛ in summa Azo. eo. ti. ꝛ de nup. §. qm̃ infirmas. in glo. que incipit hic incipit nouus casus. quẽ hic recitat D d. ꝛ nil vltra ꝛ in nouellis hic ꝛ in glo. allegatis maxime in titulo de muliere que post mortẽ mariti annum nõ expectat. ꝛ de lucro dotis vel ante nup. dona. §. nullã post hanc ver. illud autẽ. vbi clare ponit huius auf. intellectus. Et pone casum fm secũdã lecturã q̃ est vera ꝛ dictis glo. approbat ꝛ hic p D d. ꝛ Cy. ꝛ Jac. butri. dic ergo. Si quis ex his. s. filijs primi matrimonij mulieris q̃ pacta erat de lucranda tota dona. pter nup. in casu existentium liberoꝝ ꝛ tertiã tm̃ in casu nõ existentiũ ꝛ q̃ mulier transiuit ad secunda vota ex quo perdidit pprietatẽ ꝛ solũ vsumfructũ retinuit vt in supiori auf. in donatione. Ibi absqꝫ pgenie qꝛ si cũ pgenie pgenies succederet vt in corpore vnde hec sumit. Ibi redit ad matrẽ dñium. s. predicte dona. qd amiserat per transitũ ad secunda vota. Ibi quantũ adquirit. i. adquiri posset. Ibi defuncti. s. filij. Ibi si qd ergo ex his scꝫ acceptis ex donatiõe pter nup. D d. ibi alienauerit. s. mater. ꝛ sic alienatio a principio nõ tenuit vtpote donatiõe apud liberos primi matrimonij remanente vt. s. de dona. ante nup. l. si liberis. ꝛ lucri ꝯditione deficiente pter existentiã liberoꝝ fm primũ casum in glo. positũ. D l. ibi suprascripta portione. s. tertia presupposito tres fuisse filios prioris matrimonij ꝛ vnũ decessisse qꝛ tunc tertia redit ad eã ex pacto nõ existentiũ liberoꝝ qd incipit reuiuiscere vt. ff. ad treb. l. filiã fratribus. ꝛ de vsucap. l. cũ vir prediũ. D l. ꝛ D d. ꝛ hoc qñ p parte heres exstitit. Si aũt insolidũ sequit quare si sola ꝛc. ibi vel ad ipsam redijt. s. qñ non alienauit D l. Ibi vel alienationẽ sequit. s. qñ alienauit ꝛ dic sequit. i. alienatio q̃ de iure nõ tenuit confirmat. D do. D p. ad secundã lec. q̃ vera est ꝙ si cõmittat ex pacto in vnũ casum nõ cõmittat in aliũ vt. ff. de verb. obli. l. si quis ita stipulatus. ꝛ iudicatũ solui. l. cũ querebat. ꝛ sol. vt in glo. in vltima solutiõe que vera est. In glo. j. ibi ꝛ idẽ de viro dictũ est. s. vt lucret tertiam dotis in casu pdicto nõ existentiũ liberoꝝ. D l. Ibi sicut haberet hucusqꝫ posuit thema nũc ponit determinationẽ. D l. Ibi totã tertiã si oẽs decederent p palle. §. hec aũt. in corpe vñ sumitur de nõ eligendo scdo nubentes. Ibi contingentis decedentem p. §. qm̃ infirmas. de nup. q̃ in hoc casu supplet dictuz §. hoc aũt. de nõ eligendo secundo nubẽtes vbi iste casus erat omissus vt ibi no. D l. Ibi. l. nulla licentia. Sed salua pace glo. in nouel. nõ approbat hec lectura sed sequens licet hec lectura satis colligi videat ex preall. §. qm̃ infirmas. nã ibi nõ fit mentio in tex. nisi de vno pacto. s. nõ existentiũ liberoꝝ licet gl. que est ibi q̃ incipit hic incipit nouus casus. ꝛ que concor. cũ nouellis de duobus pactis faciat mentionẽ scꝫ in casu nõ existentiũ liberoꝝ de tertia parte ꝛ existentiũ de toto vt in sequenti lectura vt aperte apparet in dicta. l. nullã post hanc. v. illud aũt. ibi cõtra ius cõe dicat qꝛ cũ pacta sit mulier lucrari in casu nõ existẽtiũ liberoꝝ nõ põt dici lꝫ vnus moriat ꝛ alij supersint ꝙ pacti cõditio nõ defecerit qꝛ adhuc liberi extant sed forte hoc cõtingit fauore parentũ. ibi alij exigũt addi hoc sicut. s. dixi cõiter approbat. ibi si em̃ cõmittat pactũ in vno casu. s. existentiuz liberoꝝ D l. ibi nõ debet postea cõmitti in alio. s. nõ existentiuz liberoꝝ cũ sint cõtraria ꝛ sic existentia vnius perimat existẽtiã alterius p iura pdicta ꝛ. ff. de verb. sig. l. hec verba. ille aut ille. ibi ꝙ duo fuerunt pacta. s. existentiũ liberoꝝ et si extarent tpe mortis patris vel matris quasi si tunc nõ extarent fingerẽtur nec extitisse vnde nõ mirũ si vno mortuo lucret ex pacto nõ existentiũ. sed istud est quoddã diuinare nec in textu colligit. Ibi cõmittit ex vi pacti. s. existentiũ liberoꝝ. Ibi ex vi legis magis q̃ ex vi pacti ac si dicat ex scdo pacto nõ posset agi cũ esset euacuatũ p existentiã primi cõtrarij. Sed hoc cõtingit ex dispositione legis. i. pñtis auf. qꝛ sic placuit principi. Ibi tertij ponũt Sed nec hec positio colligit ex textu auctẽticoꝝ vel nouellarũ Ultimo p declaratiõe. l. C. huius auf. ꝛ totius tituli distingue fm Jaco. de are. aut mulier transit ad scdas nup. aut vir. si mulier aut infra tempus luctus aut post. si ante tẽpus luctus habent locũ pene. s. eo. l. j. ꝛ. ij. licet quidam dicant p canones corrigi. iij. q. ij. hinc aũt. de quo plene dixi dicta. l. j. In viro aũt illa nõ habent locum cũ de turbatione sanguinis ibi nihil timeatur nec illa suspitio fit sinistra sicut in vxore. vt. ff. de his q not. infa. l. vxores. ꝛ. l. liberoꝝ. ꝛ in auf. de nup. §. si vero rõnabiliter ꝛ de restitu. ꝛ ea que parit. §. fi. Si aũt post tẽpus luctus tunc aut mulier secundo nubens adquirit aliquid a viro primo donatione simplici vel causa mortis vel iure institutionis vel aliqua alia liberalitate ꝛ hoc casu pprietatem amittit secundo nubendo que liberis primi matrimonij applicat vsufructu dũ viuit sibi reseruato. sed iure. C. diuidere poterat inter filios suo arbitrio iure auf. equaliter diuidit vt lex femine ꝛ auf. lucrum. Aut est lucrum donatiõis pter nup. in casu existentiũ vel nõ existentiũ liberoꝝ. ꝛ hoc casu loquit hec auf. sed ꝛ si qs. al's si qs ex his. Aut aliqd sibi obuenit ex successione liberoꝝ primi matrimonij ꝛ tunc aut ex testõ ꝛ succedit in plena pprietate ꝛ licet scdo nubat nihil tenet seruare liberis primi matrimonij: vt in auf. ex testõ. in prin. aut ab intestato ꝛ distingue aut succedit in bonis filio adquisitis ex paterna successione ꝛ tunc si secundo nubat amittit pprietatẽ siue nubat ante mortẽ filij siue post reseruato sibi solo vsufructu ad vitam suam in aliunde quesitis succedit mater in plena proprietate vt dicta auf. ex testõ. ꝛ. j. ad tertul. l. mater. Sed si nõ nubat scdo in oib⁹ bonis succedit in plena pprietate. vt. d. l. mater. in prin. Si vero vir nubat nõ distincto ante tẽpus anni vel post habent locum ea que statuunt in muliere post annũ nubẽte vt in auf. neqꝫ virũ qd ex dote. §. j. col. viij. Jac. de are. vel dic fm Jac. but. qñ nõ transit ad secũdã vota iure. C. poterat alienare. Sed si nõ alienabat filij licet nõ heredes lucrantis vel eius a quo pcessit lucrũ habent precipua vt. l. gñaliter. §. fi. ꝛ. l. hac edictali. §. fi. ꝛ. l. si quis prioris in prin. ꝛ. §. illud. Jure vero auctenticoꝝ cogit lucrum dotis ꝛ donationis reseruare p auf. vxore. que est ex corpore neqꝫ virũ qd ex dote. §. nuptialibus. cũ determinationeqꝫ nõ transeũdo ad scda vota habeat virilẽ pprietatis cuz filijs p auf. si tñ q̃ est ex corpore vt fratrũ filij. §. qꝛ vero. fallit qñ hoc lucrum pcessit a scdo viro nec secutũ est tertiũ matrimoniũ qꝛ tunc habet locum lex cum alijs. j. eo. Quidquid sit de iure de istis lucris bergomi nõ vidi seruari immo oia remanent penes vltimũ maritum ꝛ eius liberos vt dicam. j. eo. l. hac edictali. circa prin. Ibi aliqui sunt de liberis. Sed Cynus reddit talem rõnem qꝛ sicut lex iuuat matrẽ qñ oẽs moriunt sic ꝛ qñ moritur aliquis ex eis vt eadem ratio sit partis ad partẽ que est totius ad totũ vt. ff. de vsuris. l. q scit. nam nisi esset lex que filioꝝ amore grauat matrem succederet filio vni morienti in parte quã ipse habebat ex dona. pter nup. saltẽ quantũ ad pprietatẽ qd ergo miruz est si lex releuet mulierẽ in alio. s. ꝙ cõmittat scdm pactũ vno liberoꝝ mortuo. ꝛ sic mulier admittat certe nõ est mirum nec oino voluntariũ sicut dicit glo. sed rõnabile fm Jaco. de ra. ꝛ p hoc reprobant alie lecture in quibus dicit vnũ tm̃ pactum fuisse qꝛ lex restituit matri illud qd fuit lucrata p primũ pactũ. Sed in casu isto mulier nõ fuit lucrata vnde vno filioꝝ mortuo mater nihil lucrat. Sed mortuis oibus filijs tunc verũ esset ꝙ mater totum haberet ꝛ si oẽs existerent tpe soluti matrimonij ꝛ post ea morerent tunc mater nihil haberet fm eum. Cy. ibi in vtrũqꝫ casum scꝫ existentiũ ꝛ nõ existentiũ. ꝛ p hoc. ff. de condit. ob cãm. l. si extraneus. so. matri. si cum dotẽ. in princi. de liberis ꝛ postbu. l. cõmodissime. licet glo. que est in corpore de nõ eligẽdo secundo nubentes. §. j. dicat ꝙ nõ habet tantã vim qñ simpliciter apponitur Cyn. vltimo adducit Cynus in argumẽtuz ad qõnem si rex concessit militi castrum p se ꝛ heredibus suis de suo corpore pcreatis alioqui reuertat ad regem deinde miles decessit relicto filio postea filius decessit nullo relicto ex corpore suo procreato vtrum castrum reuertat ad regẽ. argumẽtũ est hic ꝙ sic. qꝛ si primũ pactũ cõmittit qꝛ nõ extant filij nihilominus cõmittit secundũ. sic in pposito licet primũ pactuz cõmittatur qꝛ miles habuit filium nihilominus cũ filius decedat nullo relicto cõmittitur secundũ pactũ. Sed ista auf. ꝯtra ratione

ratione inducta est. et ideo nō est pducenda ad consequentias vnde quidā determinat hanc questionē per .l. ex facto. §. fina. ff. ad trebel. Jac. de are. dicit q illa lex nihil facit qr ideo ne inutile sit fideicōmissum. et ideo ipse determinat p .l. ff. de leg. iij. l. si pater. §. quindecim. refert tū an rex dixerit do tibi castrū et volo q nō deferatur heredi nisi de tuo corpe procreato et tunc licet primus secundus vel tertius essent pcreati de corpe suo tū si quartus vel vlteriores essent extranei castrū reuerteret ad regem. ff. de lega. iij. peto. §. fratre. Si vero dicit vt in qone ppo sui tunc sufficit si peruenit ad vnū de corpore pcreatū. vt dicto §. quindecim. Si aūt dedisset in feudum tunc videt dicendū q extraneus nō veniat qr de natura feudi est vt intelligat de procreatis ex corpe ẜm Dy. vt. j. de operi. liber. l. liberti. et tunc arguit expressio eorum que tacite insunt nihil operatur &c. vt. ff. de lega. j. l. ij. Cyn.

Vm alijs. Mulier lucrata donationez ppter nup. tenet eam seruare liberis illius matrimonij ex quo lucrata est si liberi ex eo non extant spectat ad ipsam pleno iure hoc intēdit. et ad. §. talem in .l. si qs prioris. j. eo. dic q hic loquit de lucro eius matrimonij de quo liberi nō extabant. ibi vero extabant. Jtem hic pmittit matri disponere de eo lucro prout vult siue p largitatē siue p testm̄ et etiā disposuit ante mortē ibi vero decessit parens intestatus nec de eo lucro disposuit ante mortē et sic est ibi alius casus Jac. de bel. et expone cū. i. q̄uis. et dic sanctionibus vt in titu. ad officia. p totū lz glo. aliter exponat ibi nouerit vendicandū. s. si mater nō transiuit ad secunda vota qñ vero trāsiuit qd iuris sequit ibi qdqd ab eo. s. scōo viro ex quo liberos nō habet. Jbi ex priore matrimonio. s. alterius vxoris. Jbi donator. i. posterior vir. Jbi ad maternas referas ad pximū casum. s. qñ ex m̄rimonio ex quo lucrat nō habebat liberos et cōstrue sic. sane oīs posteritas veniens ad maternas facultates subaudi ad matrē deuolutas ex hoc titulo. s. sponsalitia largitate vel quolibet alio titulo puta ex legato vel donat. simplici soboles dico ex quocūq susceptā viro possideat p debita &c. subaudi dum tū lucra vnius matrimonij nō transferat ad sobolē alterius nos em̄ &c. Sed ad vnū eiusdē matrimonij omnia transferre poterit si voluerit vt. s. l. pxi. qō tū corrigit vt dixi p aut. de nō eligē. scōo nubē. §. pspeximus. O l. Jbi ex quocūq primo vel scōo ex quo lucrū peruenit O l. Jn glo. videbat ibi videbant admitti quasi res illa pleno iure matris facta inter oēs tam primi q̄ secundi matrimonij filios et matris heredes p virili deberet diuidi. O l.

Eneraliter. Secundū O dof. qō dixerat .l. femine. s. e. in muliere trāseunte ad secunda vota. s. q lucra p eā habita ex pmo matrimonio tenebatur seruare liberis eiusdē matrimonij quo ad pprietatē retentā ad vitā vsufru. hoc dicit hec .l. ecōtra in viro ad scōa vota transeūte O d. et diuidit i tres partes pma vsq ad. §. dñū aūt loquit generaliter siue trāseat ad scōa vota siue nō. scōa q̄ durat vsq ad §. illud. loquit solū qñ transiuit vltima pars loquit qñ nō transiuit. ibi q̄ de bonis subaudi ea. Jbi nec interesse. iste v̄. nō erat in .l. femine. s. e. sz addit ibi p aut. in donatōe ibi signatas. O l. Jbi redigant de his erat maior dubitatio quasi redacte in dotē essent de proprio p̄rimonio mulieris. et ideo ea seruare nō teneret sed nō est ita vt hic dicit O l. Jbi adempta licentia est imo videt q alienare possint vt. j. eo. l. vlti. et. j. l. pxi. §. fi. et. l. si qs. in prin. Sed dic q si trāsiuit ad scōas nup. alienare phibet vt hic et. s. eo. l. femine. Si aūt nō transeant alienare nō phibent vt in cōtrarijs. O d. ibi p̄ri scōo nubēti. Jbi diuidēti hoc corrigit p aut. s. e. l. lucrū. Jllud ibi humanis sensibus. i. nr̄o humano sensu. huic. s. legi. Qō eis. s. alienare vel ꝯsentire. Jn glo. immo nō vtiliter. in fi. qō tū intellige vt ibi colligit qr lz quo ad rōnē patri querendaz teneat alienatio nō tū quo ad eos in quos facta est alienatio vt ibi colligitur.

Eres. Corrigit. §. i his. l. gñaliter. et ideo dic he res. s. de qbus facta est mētio dicto §. ibi licet heredes nō sint cuius ꝯrium erat p. d. l. gñaliter. §. in his. et intelligunt quidā hanc aut. qñ parens nō transiuit ad scōa vota. nā qñ transiuit dicunt locuz habere. j. e. l. si qs prioris. §. talē. quē dicunt nō esse correctuz p hanc aut. glos. tū ibi tenet cōtrariū et innuit in textu in corpore vnde hec sumitur.

Xore. O d. dicit hanc aut. nō corrigere. l. C. ego puto q corrigit. §. vlti. vbi cōcedit viro et vxori nō transeūtibus ad scōa vota alienare et cōsumere lucra nuptialia que hec aut. iubet seruari filijs quo ad pprietatē vsufr. parētibus reseruato siue transeant ad scōa vota siue non vt expresse ptz in corpe vñ hec sumit ibi siue ad scōas nup. veniant siue etiā nō. hec tū aut. statum corrigit et determinat p sequentē si nō transeat ad scōa vota qr habent vilem pprietatis vt ibi dicitur.

J tamen. Corrigit et determinat aut. pcedētē vt ibi dixi et intellige eā in donatione ppter nup. tm̄. ẜm Jac. de ra. Cy.

Ac edictali. Pro declaratione huius .l. vide in summa. eo. §. sequit videre. et diuide ẜm O d. in tres ptes. prima vsq ad §. his illud. scōa vsq ad. §. si vero liberoꝶ. tertia vsq in finē. et prima pars ẜm glo. et veritatē nō loquit de lucris nuptialibus sed de alijs bonis cōiugis ad secunda vota transeūtis. licet O d. ipsam primā partē intelligat etiā in nuptialibus lucris. Secunda et tertia pars de lucris nuptialibus loquūtur Secunda pars loquit de transeuntibus ad secunda vota. Tertia loquit de nō transeūtibus. et sicut dixi in aut. sed si qs. in fi. nō vidi bergomi seruari .l. huius titu. qō forte cōtingit pter ius lombardū qō ibi seruat quo maritus succedit vxori in totū quo ad vsumfru. et filij quo ad pprietatē vt in lōbarda de successio. l. fi. cū ibi no. Jbi nouerce. i. vxori. Uictrico. i. scōo marito q̄ appellat nouerca et victricus quo ad liberos primi matrimonij. Jbi relinquere. nota verbū relinquere etiā ad hereditatē trahi de quo plene dixi. s. de sacrosanc. eccle. l. fi. Jbi extiterit simile. j. de natura. lib. l. cōium. in fi. Jbi memoratis modis s. testō vel alijs modis p̄dictis. Jta tū sufficit vnūquēq filioꝶ primi matrimonij nouerce vel victrici coequari dūmodo non habeat minus legitima portione. et hoc dicit ita tū &c. nisi cū ingratitudo excludat. et hunc intellectū innuit lex vlt. j. e. Ex his causis. s. ingratitudinis. Per interpositā personā. Nota fraudem interposite psone excludi vt. s. qō metus cā. l. si p impssionē. et de cōtractibus iudicū. l. vnica. O d. Jn glo. ob cām. ibi de nup. qr v̄o et mirū est q dñs Jr. hoc nō signauit. Jn ea. gl. ibi de inoffi. do. l. j. immo videt ꝯtraria huic. l. i eo q hic agūt filij ad reuocandū cōditionē ex hac. l. ibi querela inofficiose dotis. Sed dic vt ibi in glo. no. Jn fine et vide qō ibi in glo. no. Jn gl. sed pone ibi cū scōo viro qō tū intellige put no. in glo. d. l. si liberis. s. de dona. ante nup. dñs tū Jac. butr. hanc gl. reprobat et dicit in totū reuocari p hanc. l. si vero. vbi dicit q p nō dato et p nō scripto habet q si est quo iure capiet maritus. ex. l. non qr lex eū nō vocat ex relicto vel dato nō qr nō valet. et hoc tenet glo. j. e. aut. ad eos solos. Jtē qr filius cui nihil relinquit si ageret querela totū auferret ergo et agēdo remedio huius .l. totū debet auferre et nō p rata vel saltē istud remediū illud nō excludet vt no. in simili. ff. de ope. noui nun. l. in puinciali. §. j. Jtem qd si dedit marito totū vsumfr. et filio totā proprietatē dic q si cōsideremus remediū huius. l. exequabit vsufr. pprietati estimato vsufr. ẜm qō dicit lex. ff. ad .l. falc. l. hereditatū. et hoc si filius p hoc habeat debitū bonoꝶ subsidiū al's diminueret vsufru. mariti p aut. nouissima. s. de inoffi. testō. Jaco. but. Ja. de bel. approbat hic opi. glos. hoc tū intellecto q qlibet filioꝶ tm̄ habeat quantū maritus. nō aūt q maritus habeat dimidiā et oēs filij aliā dimidiā qr hoc esset expresse ꝯtra hanc. l. Jbi si aduersus dotē. l. j. dic q aut cōquerunt heredes de maiore datione dotis pter fructus et habet locū. d. l. et. j. de iure do. j. l. nulla. aut de estimatiōe rei dotalis et habet locū lex. ff. de iure do. l. si res estimata. aut de lucro qō post mortē est penes victricuz remansurū. et habet locū hec. l. Circa qō dic aut est remansurū ex legato vel donatione reuocabili et tunc ipm plus ꝯsiderādū est ẜm tēpus mortis mulieris q̄ his nupsit aut nō reuocabili et tunc tēpus cōuentiōis qō dic vt no. p Azo. in summa huius tituli. d. §. sequit videre. et. §. seq. et. d. §. qr vero de nup. His illud. p declaratione huius. §. vide qō no. p Azo. in summa penul. col. v̄. mobiliū vero rerū. et loquit de materia nuptialiū lucroꝶ et vtilia et noua circa ea disponit vt sequit. Jbi penitus interdicta cū transit ad secunda vota al's secus vt. s. l. pxi. §. fin. Jbi interposito sacro. s. de estimatiōe iuste faciēda et bona fide ex quo colligit q arbitri qui eligunt ad diuisiones faciendas vel ad estimandū bona debitoꝶ danda in solutū creditoribus et obstetrices que eligunt ad videndū vtrū mulier sit pregnās et medici ad diffiniendū vtrū vulnus sit mortiferū et similes tenētur iurare iuste facere de quo plene dixi. s. de nouo. C. cōpo. §. ideoq. et hoc tenet O do. Jn oībus videlicet vtilis et notabilis est iste v̄. ad tractatū de pigno. ẜm Ja. de are. O l. et Ric. decidit qōnē positā in glos. ff. de iure fisci. l. si is qui. vcz si obligo duobus oīa bona p̄ntia et futura vni pmo postea scōo vtrū in bonis post vtrāq obligationē q̄sitis preferat primus creditor Scōo an simul cōcurrāt q prior preferat p hāc literā p hoc. s. de iure dotiū. l. in rebus. qui po. in pign. hab. l. licet. et. ff. q po.

in.p.ig.bab.l.fi.j.rñso.nec obstat pallegata.l.si is qui. qz ibi speciale in fisco ⁊ hãc opinionẽ tenet ibi etiã dñs Dy.⁊ de hoc plene dixi.j.que res pig.obli.pos.l.fi.v.Itẽ quero si aliquis obligauit ⁊ concor.ad hunc text.j.de bonis q̃ lib.l.cũ oportet.§.fi. In glo.quã nõ prestaret in fine.de hoc dic vt dixi.s.de vsufru. lega.l.vsufructu constituto.Cyn.In glo.vt ipse si extstant in fi. vel dic fm legum modũ.s.omnibus liberis vel vni quẽ elegerit fm leges istas vel iure aut.omnibus equaliter vt.s.e.l.femine.⁊ aut.lucrum.In glo.conditione ex lege in fine.vel dic vt in contrario not.Ibi in aut.eo.scz de nup.In glo.i.p mutuo scz sibi dato.In glo.sed quid ibi in cõtrario casu statuit.s.q̃n nullus vult prestare fideiussionẽ quo casu mater prefert qz res remanent penes eam vt hic dicit ergo ⁊ cũ ambo volũt prestare preferat mater.⁊ qz matri datur electio vt hic ⁊ in aut.de nõ eligen.scdo nubẽtes.§.illud.Ibi si vsufru.noĩe so.illud regulare hoc casuale qz matri datur electio vt predictũ est.vel dic q nõ est cõtra qz hic mater que est vsufructuaria nõ recusat satisdare ⁊ hoc locum habet q̃n ambo parati sunt satisdare vt dicit in princ.glo.sed si vterqz recusat vel nequid vt dicit in textu tunc manet contrariũ ⁊ est etiã cõtra glo.que est.s.de vsufruc.l.iiij. Sed hic est speciale in vsufru.qui est constitutus.l.auctoritate qz mitius agit cũ.l.⁊c.vt.ff.de arbit.l.celsus.⁊ qz fuit dña ⁊ tractatur de pena. vt.ff.de penis.l.interpretatione.Jac.de bel.in §.oĩbus.Op.qz hic dicit filios habere hypothecam ⁊ sic nõ videntur dñi vt.ff.de reg.iur.l.neqz pignus. Sed cõtra videt.j. eod.l.si qs prioris.dicit Ric.q maternales facultates q̃ prius erant obligate nunc remanẽt.nõ obstat q facti sunt dñi qz nõ in totũ cũ nõ habeãt vsumfr.Itez posito q in totũ tñ pñt esse obligate si eas eligat vt sibi debitas.arg.j.cõia de lega.l.j.⁊ ibi dicã.vltimo collige hic ibi suppositis rebus⁊c.p opinione Jaco.de rauẽ.de qua dicam.j.qui poti.in pigno.habe.l.licet Cy. in additiõibus.Sin vero.tertia pars que corrigit vt in gl.no. ibi preponendis.s.alijs creditoribus.

Sed si aurum. Idem in pecunia non aurea vt in corpore vñ hec sumit vbi clare ptz hec aut.⁊ corrigit.§.his illud q̃n donatio ,ppter nup.est in pecunia ⁊ tpe solutiõis nõ reperit in pñmonio pecunia vñ soluat et q subijcit cautio dicunt quidã cũ fideiussore vt in.l.C.quã quo ad hoc dicunt nõ correctam.

In quibuscasibus. In gl.hoc intellige ibi nã solũ reliquũ.s.q nõ fuerat deductũ in pactũ nõ existentiũ liberoꝝ Ol.Cy.dicit hãc gl.in princi.nõ cadere sup.l.ista sed debuisse signari.s.e.l.hac edictali.§.his illud.v.ita eadẽ iussione.Cy.⁊illud qd̃ allegabat nõ loquit in casu huius.l.In glo.vl.ibi q dici põt hanc tenet firmiter Odo.

Si quis prioris. Hec ⁊ sequẽtes sunt noue iustiniani ⁊ vsqz ad v.illud repetit solũ dicta.s.l.pxi.⁊ addit q sequit ibi vel matrẽ hec addit superiori pxime legi.In glos. cõpetere poterat in.l.labeo.vbi exponit videbit.i.videri poterit.Illud etiã iste ver.vsqz ad.§.talem.nihil addit.l. gñaliter.in fi.⁊ lex hac edictali.in fi.nisi q alienare intelligit q heredẽ instituit ad qd̃ sepe allegat et statim subijciã in suppletione glo.In glo.s.in totũ ibi.§.sed heredũ.ad.l.j.de fundo dotali. rñde fm Dyn.qz ibi decessit ab intestato hic ex testõ.ad.§. sed heredũ.rñde vt no.d.§.frater.⁊ in glo.⁊ per Dy.⁊.l.quedã.de adquir.rerũ do.vel dic fm Ja.de bel.aut alienatio est ,phibita aut permissa.Si permissa aut gñaliter ⁊ tunc heredẽ instituendo videt alienare vt hic.si vero specialiter hoc casu heredẽ instituendo nõ videt alienare qz permissa speciali alienatione videt in gñali alienatione nõ velle alienare sed potius liberis cõseruare vt in aut.nunc aũt hic signata.Scdo casu q̃n est ,phibita aut a lege aut a testatore aut pactis cõtrahentiũ. Si a lege eo casu heredem instituendo nõ videt alienare fm quid.i.quantũ ad ,phibitionẽ legis qz non extendit ad hunc casum est tñ vere alienatio qz adita hereditate transit dñium in heredẽ qd̃ prius erat apud defunctũ vt.ff.de adqui.pos.l.cũ heredes.de adqui. rerũ dñio.l.quedã.⁊.d.§.sed heredũ.⁊ est ratio quare heredez instituendo permittit alienare sed nõ specialiter quia in.§. sed heredũ.,phibetur alienatio ex certa causa.i.,ppter dolũ.⁊ in.l. j.⁊.l.quedaz.,phibet alienatio fauore persone ⁊ cause vel rei in dote date ne dosperea t ⁊ mulier laboret inopia vt.j.de rei vx. act.l.vnica.§.cũ lex.⁊.j.qui potio.in pig.ha.l.fi.Sed cũ res dotalis ad heredẽ puenit nõ perijt immo salua manet et de eius manu recipienda est dos vt.j.so.matri.l.dotis.Itẽ in dictis casibus q̃ sunt in.d.l.q̃dã.est rõ qz eadẽ est psona heredis ⁊ defuncti ⁊ qz transit ad heredẽ eo iure ⁊ mõ quo erat apud defunctũ est etiã rõ qz cessante rõne ⁊ causa⁊c.Si vero a testatore ,phibetur alienatio aut inter viuos aut simplr.Si inter viuos tũc heredem instituendo nõ videt alienare cõtra ,phibitionẽ vere tñ alienatio est vt.s.dictũ est ⁊.ff.de leg.iij.l.pater.§.fundum. vt no.d.§.fratre.Si aũt simpliciter eo casu heredẽ instituẽdo videtur alienare fm qd.i.quantũ ad probibitionẽ testatoris sed nõ simpliciter qz nõ transit dñium in heredẽ vt no.dicto.§.fratre.⁊ est ratio differentie inter hunc casum ⁊ precedentẽ qz hoc casu ,phibet alienatio simpliciter a testatore ⁊ animo ⁊ fauore personarũ vt ad eas res peruenirent ⁊ nõ transferrent in alias personas.Sed in precedenti casu nõ ,phibet alienatio simpliciter ⁊ ideo dic vt.s.dixi.nec refert moriat testatus an intestatus vt.ff.de iure codicil.l.cõficiunt.in prin.⁊ no.d.§.fratre.Si vero pactis cõtrahentiũ ,phibet alienatio eo casu heredẽ instituendo videt vere alienare ⁊ simpliciter ⁊ fm qd ⁊ qz transit dominiũ ⁊ qz tenet ad interesse vt.d.§.ea lege.⁊ no.⁊ dixi.s.de cõditiõe ob cau.l.ea lege.⁊ est rõ vt ibi not.et.s.de rebus alie.nõ alie.l.fi.Jac.de bel.de hoc etiã tactum fuit.s.de cõtracti.iudi. l.vnica.ver.sed queri cõsueuit.Que oĩa faciunt vtrum emphiteota qui ,phibitus est alienare sine dñi voluntate vt.s.de iure emphit.l.fi.possit heredẽ instituere de quo dic vt plene not.in Spe.de locato.§.nunc aliqua.ver.cxiij.querit vtrũ emphiteota.ff.de verbo.obli.si ita qs ,pmiserit.§.ea lege.⁊ tetigi.s.de iure emphi.l.fi.⁊ ad hoc vtrũ heredẽ instituendo videat alienare vel nõ bene facit textus ⁊ glo.in aut.de nup.§.soluto.ver. si vero filios.Predicta etiã faciunt ad arduam q̃õnem que fuit inter dñm Delphinũ Vienne ⁊ dñm Aymariũ de pictis comitẽ valentinũ qui institutus fuerat heres p dñm Guizardũ de clariarco germanũ suũ ex parte matris q habebat multa castra ⁊ bona feudalia a dicto dño delphino cuius erat vasallus.dicebat eñi dñs delphinus ipm nõ potuisse institui heredẽ in ipsis bonis feudalibus qz vasallus hoc nõ põt sine licentia dñi vt in vsibus feudoꝝ de ,phibita alienatione feudi per lothariũ.c.imperialis.⁊ de ,phibi.alie.feud.p Fredericũ.c.imperialẽ.⁊ qualiter poterat olim feudũ alienari.c.j.§.donare. Ex aduerso dicebatur illa intelligi in herede prorsus extraneo.nõ aũt in cõiuncta persona testatoris qualis erat dñs Aymarius qui erat consanguineus eius vt predictũ est vnde talem heredẽ cõiunctum instituere potuit sine dñi licentia vt.j.de fideicõ.l.voluntas.de leg.iij.l.pater.§.iul.⁊.§.quindecim.⁊.§.idẽ quesijt.⁊.j. de impo.lucrati.descrip.l.j.primo rñso.⁊ ita videt sentire glo. in.d.c.imperialẽ.que incipit si autẽ alienauit.licet eñi heredis institutio sit alienatio vt hic.⁊ dictũ est.s. tñ nõ est locus pene predictoꝝ.c.imperialem.⁊.c.imperialis.⁊parcendũ est ei quantũ ad penã ⁊ parcit ei qz deest dolus vt.d.l.ex hoc edicto.§.alienare.potissime cũ vniuersitate.vt.ff.de adqui.reꝝ do.l.quedã. ⁊ not.p Inno.⁊ Hostiẽ.extra de ,pbatio.c.in presentia.⁊ arg. C.de epi.⁊ cle.l.quisquis.de verb.obli.l.continuus.§.si ab eo. respõdebat etiã ad predicta.c.imperialis.⁊.c.imperialẽ.in vsi. feudoꝝ.q cõsuetudines feudoꝝ nõ ligant loca vbi statute vel seruate nõ sunt vt expresse notat p Hosti.in summa de immu. eccl.al's de feudis.§.inquantũ.v.si vero paternũ.sed standũ est tunc legi scripte ⁊ dixi.ff. de legi.l.de q̃bus.fm aũt legem scriptam rem in qua habeo vtile dñium possum in testõ relinquere.vt.ff.de leg.j.l.si domus.in fi.cũ si.Itẽ fm ipsum Host. verbum illud ,p anima iudicare qd̃ quidã habent in dicto.c.imperialẽ.in prin.in vsi.feud.nõ fuit in antiquo sed falso adiectũ qd̃ ptz qz de tribus tm in prin.ipsius.c.fuit facta querela.s.de venditiõe pignoratione ⁊ de collusione facta sub noĩe libelli nihil fuit dictũ de iudicio aĩe.⁊ ad ipa tria ibi rñdit imperator ⁊ ibi fuit vitiose adiectũ illud verbũ ,p anima iudicare cũ responsio principis ad interrogata referri debeat vt.s.de trãsac.l.vt responsum vel aliter fm eũ est quoddã feudũ qd̃ nõ transit ad heredes ⁊ ad tẽpus datur vt q̃bus mo.feud.amit.§.itẽ si qs.⁊de feu.guar.seu gua.c.j. vel in quo tenet vasallus ,ppria persona seruire et in tali feudo nõ põt testari qz inter artifices ⁊c. vt.ff. de solut. inter artifices.⁊ de isto loquitur decretalis nuper de donatio.inter virũ ⁊ vxo.⁊.d.c.imperialis.⁊ alia iura ẽria.Est ⁊ aliud paternũ seu antiquum ⁊ reale qd̃ transit ad heredes in quo qs põt p aliũ seruire ⁊ tunc testari põt vt predictuz est vel aliter fm ipm Host.illud verbũ ,p aĩa iudicare nõ vetat testm̃ nec codicillũ sed excludit quandã fraudẽque fiebat p vasallos qui cõfitebant se multa dãna intulisse alicui ecclesie ⁊ in recõpẽsationẽ dimittebant q̃dq̃d habebant retento vsufructu iudicãdo p aĩa sua⁊c.nõ eñi vt ipse dicit plati ecclesiarũ q petierũt fieri dictã ẽstitutionẽ imperialẽ petijssent cõtra se q nõ posset ,p anima iudicari.possent etiã intelligi iura predicta q̃n solum in feudo heredẽ instituit vt ibi patet vel q̃n nullos agnatos haberet vel in feudo temporali quod ad heredes nõ transit. vt dixi

secus q̃n

secus quando vniuersalē heredē instituit. Sed ꝙ leges q̄ sunt in vsibus feudoꝝ si sunt condite ꝑ imperatorē ligent oēs not. in glo. de pace iuramento firmanda in prin. preterea nō pōt negari vasallū habere vtile dn̄ium ⁊ vtilem in rem aduersus quēlibet possessorē ⁊ etiā aduersus dn̄m ad exemplū eoꝝ q̄ fundū perpetuo fruendū cōduxerunt. vt. ff. si ager vec. l. j. §. q̄ in perpetuū ⁊ supficiarij vt. l. tutor. §. etiā. de pigne. act. ⁊ de rei ven. l. pretor. ⁊ l. superficiario. ⁊ de ope. noui nū. l. in ꝓuinciali. §. pe. ⁊ de supfici. l. j. §. ꝙ ait. ⁊ not. de feudatario. s̄. vbi in rem actio. l. ij. in glo. que incipit vt cōmodatarius. ergo istud potuit trāsferri in dn̄m Aymariū eum heredē instituendo sine licentia domini q̄z q̄n aliquis legat rem alienā in qua habet ius aliquod solum ius illud legare videt̄ vt. ff. de lega. j. l. si domus. §. si fundus. ⁊ l. si cui. §. fi. cū si. vt no. extra de dona. c. pastoralis. ⁊ hoc videt̄ tenere Specu. in emphiteota in Spec. de loca. §. nūc aliqua. versi. cxiij. queritur. Secundo allegabat̄ cōtra dictū dn̄m Aymariū ꝙ dictū feudū erat mutabile ⁊ redibile ad dn̄m quia ipse dn̄s Aymarius fuerat cōtumax ⁊ inobediens in reddēdo castra dicti feudi ita ꝙ etiā si quod ius ei cōpetijsset ex testō dicti dn̄i Guizardi perdiderat. ad hoc dicebat̄ ꝙ nō licet nō restituisset dn̄o delphino q̄z ipse dn̄s Aymarius successerat in locū alterius ⁊ ideo iuste ignorare potuit vtrū dicta castra vel feudum esset redibilia vel nō vt. ff. de regu. iur. l. qui in alterius. ⁊ ideo anteq̄ de hoc esset certificatus. s. ꝙ ipsa castra essent redibilia ad voluntatē dicti dn̄i delphini nō tenebat̄ restituere nec credere dicenti ꝙ essent redibilia vt extra de simonia. c. ꝑ tuas ij. q̄z homo nō debet esse nimis credulus vt. j. de eo per quē factū erit. l. j. §. dolum. in fine. ⁊ ideo excusatus est ꝑ dictā regulā ⁊ ꝑ not. ꝑ Dy. ⁊ Cardi. extra eo. c. cū quis. lib. vj. immo ⁊ si de rigore iuris cecidisset in penā tn̄ de equitate restituendus esset ex clausula gn̄ali si qua mihi iusta causa esse videbit̄ vt notat̄ in emphiteota. s̄. de iure emphi. l. ij. preterea ille videt̄ ꝑprie contumax ⁊ inobediens esse ⁊ morā adhibere in restituendo q̄ litigare maluit iniuste q̄ restituere. vt. ff. de verb. obli. l. nemo. §. si post morā. in fi. ⁊ ibi no. ⁊ ff. de admini. tut. l. tutor q̄ post. §. tutor datus. nō ergo videt̄ cōtumax inobediens nec morā facere qui iuste voluit litigare a contrario sensu legū predictarū. ⁊ de peti. heredit. l. illud. nō em̄ videt̄ morā facere qui iuste ad iudicium ꝓuocauit vt. ff. de vsuris. l. si quis solutioni. in fine. primi responsi. de reg. iur. l. si quis sine dolo. ⁊ qō vi aut clam. l. iij. §. si qs paratus. cōtradictores em̄ facti nō iuris ligant̄ sentētijs vt no. Inno. extra de prebē. c. ꝑ illoꝝ. in glo. hec sn̄ia circa finē. ⁊ ꝑ Archi. eo. ti. si cui gratiose. in glo. hac clausula. cōtrouersia em̄ extraiudicialis parit interdictum vti possidetis nō iudicialis vt no. ꝑ Inno. extra de ꝓba. c. in presentia. ⁊ de restit. spoli. c. audita. q̄z nō videtur iniuriā facere ⁊c. vt. ff. de iniurijs. l. iniuriarū. de electi. c. cū ecclesia vulterana. ⁊ talem rn̄sionē fecit papa extra de re iudi. c. ad apostolice. lib. vj. cū igit̄ dn̄s Aymari⁹ semper responderit se paratū stare iuri ⁊ facere qō de iure tenebatur nō videt̄ cōtumax inobediens vel in mora fuisse in restitutione dictoꝝ castrorum per iura predicta ⁊ maxime dum respodit se velle cū amicis deliberare ⁊ de veritate informari. nō em̄ omne qō differendi causa optima rōne fit more annumerādum est. quid em̄ si ad amicos adhibendos vel excipiendi debiti vel fideiussoribus rogandis vel exceptio aliqua alleget̄ mora facta nō videtur vt textualiter hoc habet̄. ff. de vsuris. l. sciendum. ⁊ l. seq. ⁊ ideo inducie deliberatorie ⁊ ad deliberandū cū amicis concedunt̄ a iure. iij. q. iij. de inducijs. ⁊ no. s̄. de dilati. l. j. ⁊ dixi super rubrica. tempore em̄ indigemus vt aliquid maturius agamus. l. dist. c. ponderet. ⁊ interest nostra ne precipitemur q̄diu iuste deliberemus. ⁊ istud tale tēpus quo quis deliberat vel se preparat nō enumerant nec ponderant iura vt. ff. ex quib⁹ causis maio. l. ab hostibus. §. sed ꝙ simpliciter. ⁊ ideo tempus datū a iudice ad iter ꝓsequendū nō cōputat̄ in anno ꝓsequende appellationis q̄z est ad preparandū ⁊ itinerandum vt no. extra de appel. c. sepe. in glo. penul. vnde ex predictis patet dn̄m Aymariū nō fuisse contumacē nec in mora restituēdi castra predicta. Aliud qō obijciebat̄ cōtra ipsum dn̄m Aymarium erat q̄z possessionē ipsoꝝ castrorum receperat irrequisito dn̄o delphino. Sed ad istud respondebat̄ ꝙ hoc de iure facere poterat q̄z habebat causam ⁊ voluntatē dn̄i Guizardi penes quē erat vtile dominiū ⁊ naturalis possessio vt supra ꝓbatum est. eius ergo voluntate potuit ingredi possessionē vt. j. de pigno. l. creditores. ⁊ sic rōne iuris sui potius q̄ iniuria dn̄i delphini videt̄ possessionē recepisse. vt. ff. ꝓ socio. l. merito. ⁊ de iniurijs. l. itē apud. §. si cōem. Ex quibus oibus conclusum ⁊ determinatū fuit in romana curia per magnos prudentes dn̄os bonifacium epm̄ mutinēsem ⁊ Jaco. de cucitis Archidiaconū mediolan̄. aduocatos disertos in dicta curia ꝙ dn̄s Guizardus predictus potuerat instituere dn̄m Aymarium in castris ꝑdictis ⁊ bonis feudalibus ⁊ ꝙ dn̄s delphinus qui ipsa castra abstulerat ipsi domino Aymario restituere tenere᷑ ⁊ ipsum de feudo inuestire nō obstante ꝙ dicere᷑ lapsum tempus quo peti debuerat inuestitura ꝑ ip̄m dn̄m Aymariū vt in vsibus feudorum quo tp̄e miles inuestiturā petere debet. c. j. q̄z per eum nō steterat vt no. in titulo per quos inuestitura. c. nullam. immo q̄z dn̄s delphinus pluries requisitus inuestiturā facere recusauerat ⁊ fidelitatem recipere ꝓprietate ⁊ iure feudi priuatus erat. In glos. vltima in fine. Sed solue vt ibi no. Ol. Talē vero iste. §. consueuit difficilis reputari ⁊ eius difficultas non est ꝓpter obscuritatem textus sed oritur ex solutione cōtrarij s̄. eo. cum alijs quod solue vt hic ⁊ ibi in glo. no. ⁊ dic talem verō licētiam nullo modo cōcedimus. Filijs. s. secundi matrimonij ⁊ subaudi quā concessimus filijs primi matrimonij vt etiā nō adeuntes ⁊c. ⁊ dic si pactum erat appositū de lucrādo in casum nō existentiū liberoꝝ locū habet aut̄. si quis ex his. vbi de hoc plene dixi ⁊ liberi habent hoc lucrum siue vtriusq̄ parentis siue neutrius hereditatē adierint vt. s̄. eod. l. generaliter. ⁊ aut̄. he res. Sed si lucra sunt quesita ex primo ⁊ secundo matrimonio si secundū nō est tertijs funestatū locum habet iste. §. q̄z succedunt equaliter al's secus vt. s̄. eod. cū alijs. Si a secundis nup. abstinent filij primi per matrimoniū lucrū percipiunt vt s̄. eo. generaliter. in fi. Ibi vt etiā. Ecce malum etiam q̄z innuit esse idem si primi morientis parentis vnde lucra ꝑueniunt hereditatem adijssent cuius cōtrariū verum est ꝑ l. s̄. eo. cū alijs Sed responde construendo sic vt etiā vēdicaret lucra ⁊c. Cy. tn̄ fm̄ Jac. de ra. dicit hunc. §. notare differentiā inter adeuntes hereditatē lucrātis ⁊ nō adeuntes ⁊ continuat̄ ad superiorem ꝑxi. §. hoc modo dictū est. s̄. ꝙ si mater vel pater lucrat⁹ est vel lucrata a secundo coniuge ꝙ filij primi matrimonij habent precipua illa lucra ⁊ si nō adeant hereditatē lucrātis. sed pone ꝙ hereditatē adeant nunquid lucrū precipuū habebunt dicit ꝙ nō. immo ex quo adeunt hereditatem lucrantis illa lucra diuidunt̄ ⁊ sic nō est differentia inter adeuntes ⁊ nō adeuntes siue sint liberi primi matrimonij siue secundi ⁊ fm̄ hoc non est contra prealleg. l. cum alijs q̄z ibi loquit̄ cū nō adeunt hereditatē lucrantis ⁊ fm̄ hanc lecturā sic lege literā. Talem vero licentiā filijs subaudi quibuscūq̄ siue primi siue secundi matrimonij talem licentiā subaudi competere. Nō adeuntes hereditatem paternā. s. q̄n pater lucratus est. Vel maternā vbi mater lucrata est nullo modo eis concedimus si ab intestato paternā vel maternā hereditatē sibi adquisiuerint si forte ⁊c. hic ponit exceptionē ⁊ expono secūdo toro vel respectu primi q̄z nō contraxit nisi vnū vel respectu secundi ⁊ hec lectura videtur vera. sed fm̄ lecturam Joan. fm̄ quam est differentia inter liberos primi ⁊ secūdi matrimonij que est ratio. dic ꝙ liberi primi matrimonij iniuriati sunt per secundas nup. licet glos. dicat hodie hanc rōnem saltē ꝑ parte locū nō habere. de quo dic vt in glo. ⁊ fm̄ ꝑdictā lecturā Jac. de ra. hodie corrigit iste. §. ꝑ aut̄. he res. s̄. eo. que nō facit dr̄iam inter adeuntes ⁊ nō adeuntes. Sed pone ꝙ mulier ex primo mr̄imonio nō habet liberos nubit secundo ⁊ habet filios nubit tertio extantibus filijs secundi matrimonij ⁊ ex tertio habet filios nubit quarto ⁊ sic nō extant filij primi matrimonij sed scd̄i ⁊ tertij nūq̄d liberi secūdi mr̄imonij reputabunt̄ ꝑ liberis primi matrimonij quo ad alios vt sic sit eoꝝ melior conditio. dic ꝙ sic. Ex quo oritur qō facti. Cōsuetudo est in multis partibus ꝙ primogenit⁹ ex primo mr̄imonio succedat in baronia. Quidā baro duxit primo vxorē ex qua nō habuit filios. duxit secundā ex qua habuit filios deinde tertiā ex qua habuit filios: morit̄. querit̄ qs succedere debeat in baronia vtrū primogenitus ex secundo mr̄imonio q̄ dicit se priorē an primogenitus ex tertio q̄ dicit natū ex scd̄o mr̄imonio nō succedere cū nō sit natus ex primo mr̄imonio. Jaco. tenet primogenitū ex scd̄o matrimonio succedere ⁊ haberi ꝑ filio primi matrimonij. Nā hic tertiū matrimoniū dicitur scd̄m ergo scd̄m dicit primū vn̄ cū est cōtētio inter filios scd̄i ⁊ tertij mr̄imonij filij tertij reputant̄ scd̄i ⁊ filij scd̄i reputātur primi Cy. In illo etiā in gl. que incipit nō solū supioris debet esse signata sup verbo illius etiā pr̄is licet cōiter sit signata super verbo patris quoq̄ bona sed ibi nihil esset dicere. In glo. vlti. ibi simpl'r admittendū. sed certe immo hic tex. ꝓhibet simpl'r de matre sicut de patre ibi neq̄ pr̄is neq̄ matris ⁊ ideo hec glo. expsse ꝯtradicit textui. P. sy. nisi eā intelligas in reb⁹ lucratiuis in quibus differunt pater ⁊ mater. Cy.

Uoniam. Preterite in glo. q̄ incipit sic ergo in fi. alij dicunt ꝙ q̄rela cōcurrit cū cōditione ex lege de quo dic vt not. s̄. de inoffi. dona. l. j.

A Deos solos. Sc3 liberos primi matrimonij ibi pertinet q̄ venit reuocãdũ a matre plus relictũ vel datũ scdo viro q̄ vni filioꝝ primi mr̃imonij ⁊ d. Alij dicunt q̄ hec aut. loquit̃ in alijs lucris q̄ in lucro dotis vel donatõis ꝓpter nup. nã illa deberet integra seruari ꝓpter tit. neq3 virũ q̄ ex dote in aut. sed inuanũ poneret̃ ad correctionẽ aut. s. eo. v. cũ illa tm̃ de dote ⁊ dona. ꝓpter nup. loquat̃. ⁊ l.

Cum apertissime. Hec. l. est declaratio. l. hac edictali. s. e. ⁊ d. ibi a genitoribus scdo nubẽtibus. Ibi irrõnabile odiũ ex hoc dicũt quidã cũ querit̃ an masculinũ cõcipiat femininũ aut agit̃ de fauore aut de odio ⁊ tũc aut de odio rõnabili ⁊ cõprehẽdit. vt. l. si qs id qd. de iurisdic. oĩm iudi. l. j. ⁊ de consti. pecu. aut irrõnabili puta exheredatiõe ⁊ tunc nõ vt. ff. de vẽtre in pos. mit. l. j. §. j. de quo tetigi. s. de interdi. matri. l. libertinũ. ⁊ plenius dicã. j. de seruis fugi. l. q cũq3 Cy. in glo. i. ab heredibus ꝓbatũ hoc p iustinianũ nã liberi habebant necesse ꝓbare se gratos. vt. s. de inoffi. testõ. l. liberi. in glo. vlt. ibi ⁊ põt hic legi aut. q̃ sicut dicit ⁊ est. j. de reuo. dona. sup. l. his solis. vbi melius legit̃ q̄ hic. ⁊ ideo de ea nihil hic dicit ⁊ do. In glo. immo ⁊ illa ibi ex heredare vt eadẽ. l. hac edictali. v. ita tamen. ⁊ ldra.

Rubrica. Si secundo nupserit mulier.

Si vsumfructum. Uide Azonẽ in summa eo. primo loquit̃ de vsufr. binube mulieris relicto a priore marito. in scda de vsufructu rerũ ante nup. donataꝝ. Cy. Ibi rerũ suarũ oĩm vel quarundã. ⁊ l. ibi eũ. s. vsufru. Ibi infante. q. d. s. liberi primi mr̃imonij sicut infantes. ⁊ l. ibi hmõi occasione. s. q2 nõ sit cui possit restitui. ⁊ l. In gl. i. precepti in fi. hec opi. satis equa videt̃ l3 gl. d. l. si pater. videant̃ sentire 3rium sed ibi erat cui poterat fieri restitutio hic nõ q2 filij erant infantes ⁊ tutore carebant vt dicit tex. Cy. tñ sequit̃ glo. illam. l. si pater. Cy.

Hoc locum. Sumitur de corpore de nuptijs. §. de augmẽtis. ver. si vero solũ. ⁊ vide qd ibi no. ⁊ ad. l. C. que loquebat̃ solũ in vltima voluntate q2 hic loquit̃ etiã inter viuos ⁊ quo ad vltimas voluntates corrigit ⁊ determinat. l. C. et habet duas partes. scda ibi alioqui. l. si nõ ea lege sed simpliciter est datus vel relictus vsufr. p maritũ vxori. ⁊ d. ibi. l. pmissus vt cũ transit ad secunda vota vt. s. tit. pxi. l. femine. ⁊ d. et cõcor. extra de reg. iur. c. indultũ. l. vj. cũ ibi no. Et glo. q̃ est hic cõtinue de facto occurrit ⁊ qõnes que formant̃ in ea quarũ prima est. Si maritus relinquat vxorẽ dñam massariam ⁊ vsufructuariã vtrũ tale legatũ valeat. ⁊ si valeat quid habere debeat vxor ex ipso legato ⁊ nunqd idẽ sit iudiciũ si testator q tale legatũ fecit habeat heredes suos vel extraneos que oĩa plenius discutiamus. ⁊ circa hoc dñs ⁊ d. hic parũ discrepat a glo. licet in aliquo plenius tangat cuius opi. recitat ⁊ sequit̃ Specu. q filij sint legi. §. j. v. qd si quis ita dixit. de hoc etiã no. Hosti. in summa de pigno. §. qualiter cõstituat̃. v. qd si quis ita dicat. ⁊ ver. sequẽtibus. ⁊ Galeotus in margarita de alimentis. circa finẽ. ver. itẽ quid si dico. ⁊ facit etiã qd no. in glo. ⁊ dixi. j. de indic. viduitate. l. ij. ⁊ aut. cui relictum. ⁊ ad hanc materiã videas. l. ff. de auro ⁊ arg. lega. l. species. Et p declaratione prime qõnis. s. an valeat tale relictum Dynus de facto cõsultus sic scripsit q̄ talis vxor sit in totũ repellenda. primo videt̃ q2 vbi in testõ est repugnãtia nihil valet vt. ff. de reg. iur. l. vbi repugnãtia. ⁊ de cõdi. institu. l. si tytius. Sed constat q̄ esse fructuariã ⁊ esse dñam repugnãtia sunt cũ nõ possit quis habere vsumfructũ vel aliã seruitutis speciẽ in ea re in qua habet dñium vt. ff. si vsufru. petatur. l. vti frui. de serui rusti. predio. l. in re cõi. ⁊ de iure dot. l. cũ in fundo. circa princ. ergo negari nõ põt qn in dicto testõ sit cõtrarietas ⁊ rõne cõtrarietatis testm̃ sit inutile. ⁊ ad huius cõfirmationẽ accedit q2 vbi vno cõtrarioꝝ electo tacite videt̃ alteri renuntiatũ. vt. j. de codicil. l. fi. de furtis. l. j. ⁊ de verb. sig. l. l. hec verba. cum ergo dominiũ ⁊ vsufructus sint opposita vt ꝓbatu3 est sequit̃ q̄ ad positionẽ dominij remoueatur positio vsufruc. ⁊ econuerso. ⁊ ita rõne perplexitatis totũ testm̃ est inutile. Econtra videt̃ q̄ plenũ dominiu3 spectet vxori q2 oratio soluta in dubio equipollet copulatiue vt. ff. de verb. signi. l. triplici. §. videamus. ⁊ not. eo. ti. l. alienationis. §. fi. Sed vbi plenũ dominiũ ⁊ vsufr. copulatiue relinquũt̃ eã in electione eius cui relinquit̃ vtrũ petat vsumfru. vel dñium plenũ. vt. ff. de vsufru. leg. l. si tytio fundus. ⁊ l. vxori mee. ergo ⁊ vbi solute relinquit sicut est in ꝓposito debet esse electio mulieris vtrum velit vsumfructũ vel plenu3 dñium ⁊ hanc vltimã partẽ tenuit. s. q̄ relictũ valeat nõ obstante cõtrarietate vel perplexitate ⁊ q̄ electio sit vxoris vt dictũ est Dyn. ⁊ Cy. hic fm Jac. de ra. ⁊ ad. l. vbi repugnantia rñdet q̄ loquit̃ de repugnantia inseperabili. Sed in qõne predicta agit̃ de seperabili ⁊ ideo elegit vt dictu3 est Cy. Jac. but. in qõne predicta sic allegabat vltra pdicta primo q̄ legatũ sit inutile ꝓpter 3trarietatẽ ⁊ perplexitatẽ vt predictũ est q̄ talis testator fatuus videat̃. ar. ff. de leg. ij. l. penult. §. fi. Aut videt̃ q̄ vltima pars sit seruanda. s. q̄ habebat vsumfru. ⁊ qd dixit de dñio p vltima verba videat̃ esse correctũ p testatorẽ. arg. ff. de leg. j. l. si mihi ⁊ tibi. §. in legatis. cum si. Item alia rõne q2 qñ post genus exprimit̃ indiuiduum vel post totũ pars genus ⁊ totũ restringit̃ ad indiuiduu3 ⁊ partem vt. ff. de fundo instru. l. cũ delanionis. §. cui fundus. ⁊ de supel. leg. l. legata. cum ergo vsufructus sit pars dominij vt. ff. de vsufru. l. iij. ⁊ de leg. ij. cũ filius. §. dñs. ⁊ l. tytia cũ testõ. §. fi. ergo legatũ totius restringit̃ ad vsumfru. Alij dicunt totum deberi. sc3 ex prima parte ꝓprietatẽ ex secunda vsumfructũ. vt eñ expsso genere qd sui natura poterat oẽs species cõprehẽdere specie secuta ⁊ expressa restringit̃ genus ad alia ⁊ nõ cõtinet speciẽ expressam vt expressio aliquid operet̃ sic legando eã dñam l3 de sui significato posset dici q̄ cõtineat vsumfr. causalẽ tñ si exprimatur ⁊ vsufructuariã videt̃ nudũ dñium primo legasse deinde vsumfr. adijcere vt. ff. de fundo instru. l. quesitũ. §. penl'. Itẽ q̄ plus vbi nõ species vel nõ pars sed indiuiduũ speciei exprimitur magis adiectũ q̄ detractum intelligit̃ vt dicta. l. legata supel. de supel. lega. cum igitur dñium potuisset intelligi ⁊ nudum ⁊ plenum videtur magis dubitatiõis tollende causa quã vt diminuat vt. l. si cui omnes. j. responso. de legat. j. Et cõiter vidi q̄ doctores ⁊ aduocati tenent predictũ legatũ valere non obstantibus allegatis in contrariũ ⁊ ad tollendam predictã repugnantiam dicunt q̄ ille qui habet vsum vel vsumfruc. aliqñ licet impropie dominus dicit̃ vt in aut. de nõ eligẽ. scdo nub. §. aliud vero. circa finem. ibi vsu existentibus dñis. ⁊ de nup. §. quia ⁊ parũ ibi vsu dominis cõstitutis ⁊. ff. rerũ amo. l. j. ⁊ quia vsufru. est pars dominij vt predictũ est. ⁊ hanc opinionẽ tenebant dñi Ric. ⁊ ⁊ l. ⁊ quia etiã rõne sole preeminẽtie quis dicitur dñs licet ꝓprietas non spectet ad eum. vt. ff. de peculio. l. si seruus ordinarius. ibi ⁊ id q̄ quid mihi dñs coꝝ ⁊c. ⁊ de publicanis. l. cum exhibuissent. vbi hoc tenet Jaco. de are. ⁊ allegat ff. de solu. l. tytia. ⁊ de verb. sign. l. pnuntiatio. §. j. ibi pater aũt fa. ⁊ bene facit de bonis auc. iudi. possi. l. in venditione. in prin. man. l. creditor. ⁊ ad fillei. l. j. §. si vir. Ad scdm quid ex tali legato vxor consequi debeat fm predictã opinionẽ dñi Dyn. videt̃ q̄ alterũ tñ qd eligere velit fm dñm Jac. videt̃ q̄ vtrũq3. opi. dñi Dyni de stricto iure veram credo. opinio tñ glos. istius de consuetudine in iudicio seruatur. dñs aũt ⁊ dof. ⁊ Specu. qui eius sequitur opinionẽ vt prediximus dicunt vim faciendã in verbis testatoris. nam si dixit relinquo vxori mee vsumfru. omniũ bonoꝝ meoꝝ tunc si nõ habeat liberos habebit vxor vsumfr. oĩm bonoꝝ detracta tñ fal. per heredem si locus esset falc. sicut ⁊ de alijs legatis. vt. ff. de vsufruc. l. omniũ. ⁊ ibi in glo. ⁊ de vsufru. lega. l. vxori vltimo. ⁊ ibi in glo. ⁊ tunc estimabitur vsufru. fm formã. l. ff. ad legẽ fal. l. hereditatũ. Si aũt habebat liberos tunc deducet̃ primo debitũ bonoꝝ subsidium liberoꝝ q2 in eo nõ potuit conditio dilatio vel grauamen apponi vt. s. de inofficioso testamẽ. l. qm̃ in priorbus. ⁊ in residuo habebit vxor vsumfru. ⁊ hoc vbi vellent liberi solum debitũ bonoꝝ subsidiũ ⁊ nõ esse heredes patris in residuo. Si autem esse vellent heredes patris tunc tenentur vsumfruc. vxori ex toto dimittere. ⁊ ita loquit̃ preallegata. l. vxori. ff. de vsufru. leg. ⁊ glo. ibi posita ⁊ in aut. de triente ⁊ se. §. prohibemus. ⁊ ibi in glo. Si aũt maritus relinquat vsumfr. alicuius rei singularis tunc illud indistincte habere debet vt. ff. ad. l. falci. l. j. §. si vsufru. nisi extenuaret debitum bonoꝝ subsidium vt dictum est. Si aũt relinquit eam dñam massariã ⁊ vsufructuariã tũc post mortẽ mariti habebit preeminentiã ⁊ nomẽ domine ⁊ vsumfru. bonoꝝ quantũ sufficiat sibi ad alimẽta fm dignitatem ⁊ facultates ⁊ ita interpretatum ⁊ seruatum dicit ipse ⁊ dof. ⁊ pnuntiatũ pluries in ciuitate bonoñ. ⁊ dofr. ⁊ hic alimenta percipiet a seipsa nõ de manu filioꝝ vel alioꝝ heredũ ar. ff. de fundo leg. l. fundi trebatiani. in fi. cum ibi notatis. ⁊ hanc opinionẽ tenebat Pa. sy. de iure aũt lombardo qd bergomi seruat̃ si maritus nõ habet filios põt dimittere ad libitũ suũ vxori ⁊ ad ꝓprietatẽ ⁊ vsumfr. Si aũt habeat filios põt dimittere solũ ad vsumf. ⁊ p numero liberoꝝ qd etiã perdit trãseũdo ad scda vota vt in lombarda de his que a viro in vx. dant̃ vel relinquunt̃. l. fi. Circa tertiam qõne

qōnem.s.nunqd in dicto legato sit idez siue sint heredes extranei siue filij vel alij sui heredes arguit glo.in fi.satis obscure ꝙ nō.qꝛ suis magis est debita hereditas ꝙ̄ extraneis.ꝛ qꝛ nō est par eadē̄qꝫ rō ꝛc.vt.j.de codicil.l.fi.ꝛ ideo licet cōsuetudo curie Bul.locū habeat filijs vel suis heredibus existētibus ꝙ ex tali legato mulier sola percipiat alimēta ad extraneos porrigi nō debet ipsa ꝯsuetudo immo institutis extraneis mulier habebit plenius legatū.Jn cōtrariū facit qꝛ ipsa consuetudo videtur debere trahi etiā ad casum quo sunt instituti extranei ꝑ glo.ff.de legi.l.de quibus.ij.rñso.Sed dici pōt ꝙ illud veruz est ꝙ consuetudo trahat ad casus similes si ibi subest eadē rō ꝛ similitudo qđ nō est hic qꝛ nō est par ratio suoꝝ heredū ꝛ extraneoꝝ ꝛ ideo ꝑpter diuersitatē terminoꝝ diuersa sit ratio.arg.s.de interdicto ma.l.finali.ꝛ ibi dixi.preterea ista consuetudo est contra rōnem.ꝛ ideo ad similia trahi nō debet.vt.ff.de leg.l.ꝙ nō rōne.ꝛ hanc opinionē sequunt̃ hic Jac.de bel.Jac.bu.ꝛ Ol.ꝛ cōiter alij doctores.ꝛ ꝑ hoc etiā facit qꝛ nō est verosile testatorē in tantum grauare voluisse suos heredes sicut extraneos.argu.j.de fideicō.l.cū acutissimi.in fi.hoc ergo casu.s.qñ instituti sunt extranei heredes vendicare sibi posset locū opinio vel dñi Dy.ꝙ sit in electione mulieris eligere ꝑprietatem vel vsumfru.vel opinio dñi Jaco.butr.ꝙ vtrū̄qꝫ habeat.Sed que est rō diuersitatis ꝙ si mulier habeat plenā ꝑprietatem et transeat ad secunda vota perdit eā retento vsufru.Si aūt habet vsumfr.tm̄ nō perdit nisi sit sibi relictū sub cōditione ne nubat vt hic Od.hic soluit ꝛ soluit̃ in corpe vñ hec sumit̃ in glo.q̄ incipit sed quare secus.Jtē quero aliā qōnem dñi Dy.coniunctam predicte qōni ꝑ eū tacte que talis est.Quidā condidit testamentū in quo vxorē suā dñam massariā ꝛ vsufructuariā relinquit ꝛ finito legato dicte vxoris quosdā alios sibi heredes instituit ista vxor vult habere vsumfr.bonoꝝ viri ex forma testamēti opponit̃ ꝙ nō pōt qꝛ dies vsufr.sibi legati cedit demū adita hereditate.sed hereditas nō pōt ꝑ heredes adiri cū sint instituti demū finito vsufru.vx.ꝛ sic rōne perplexitatis ꝛ etiaz ꝯtrarietatis de qua.s.tactū est videt̃ legatū vxoris inutile.Jtē relicta in testō nō debent̃ nō adita hereditate vt.j.de fideicō.l.eam quā.de reg.iur.l.si nemo.ꝛ de testa.tute.l.si nemo.Sed ex predicta institutione concepta in diē incertū vel sub conditiōe nō pōt adiri hereditas ante diē vel cōditionis euentū.vt.j.de heredi.institu.l.extraneū.de cadu.tollē.l.vnica.§.in nouissimo ꝛ de here.institu.l.in tēpus.ꝛ.l.si quis instituat̃.ꝛ.l.qui filio.ergo legatū predictū vxori deberi nō pōt cū nō cedat antēqꝫ hereditas adeat̃.vt.d.§.in nouissimo.ꝛ.ff.qñ dies vsufr.le.cedat l.vnica.Jtem constat ꝙ dñium ꝛ vsufructus sunt opposita vt s.probatum est.licet ergo legatū sit solutis verbis relictū accipi debet ac si esset disiunctim relictū.vt.ff.de reg.iur.l.in eo.§.vbi verba.Sed vbi duo legata disiunctiue relinquunt̃ quorū vnū possibile est cedere a morte testatoris aliud ab adita hereditate vtrum̄qꝫ adita hereditate cedit vt.ff.qñ dies leg.cedat.l.si vsufr.in prin.ꝛ.l.cū ita.ꝛ.l.cū illud.Sed diem vsufructus legati non est possibile cedere ante aditionē hereditatis vt.s.ostensum est ergo nec possibile est cedere legatum dominij ꝛ si cedere nō pōt ergo eius electio nulla foret dato ꝙ vnum eligere posset vt.ff.de opti.lega.l.optione.ꝛ de leg.j.l.iul.Preterea certū est ꝙ testator nō potest instituere duos heredes insolidū vt.ff.de reg.iur.l.quid contra.§.vni pro solido.ergo predicta dña nō potuit heres existere cum alij essent heredes vniuersales ꝛ si nō tpis certi cum incerti tñ diffinitione ex quo relinquitur ꝙ alij sint heredes nō dña.qđ sic probatur.lege cauetur ꝙ particularitas temporis equipollet particularitati rerū.vt.ff.de testa.mili.l.miles ita.§.ꝛ quod diximus.Sed institutus ex re certa habet̃ pro legatario ꝛ nō ꝑ herede vt.j.de heredi.institu.l.quoties.ꝛ.ff.de heredi.insti.l.his verbis.ꝛ ibi in glo.ergo etiā si cōcedamus eam institutā videt̃ instituta ꝑ parte tpis.i.donec viueret sequit̃ ergo ꝙ alij heredes instituti sine tpis prefinitione habeantur loco heredum vniuersaliū et vxor habeat̃ loco legatarij.ꝛ ideo legatum sibi deberi nō pōt nisi post aditionem hereditatis vt supra ostensuz est.Sed hereditas adiri nō potest ante diem incertā existentem ergo nec legatum peti.Jtem ꝗm considerationē predictam.i.si legatum vxori debeatur demuz post aditā hereditatē videtur vxori relictum demū cum moreretur ꝛ ideo legatum inutile vt.ff.de vsufruc.l.tytio.ꝛ de vsufru.leg.l.si vsufructus.Jn contrariū ꝙ vxor sit heres ꝛ domina pleno iure.i.vs̄qꝫ ad tempus mortis sue qꝛ heres institui potest quis post tempus incertum ergo ꝛ ad incertū cuz equipollere videantur.vt.ff.de heredi.instit.l.in tempus.ꝛ.l.si quis instituatur.ꝛ.l.qui filio.ꝛ dicta.l.extraneū.ꝛ.j.de heredi.institu.ꝛ quia soluta in dubio equipollet copulatiue vt dicta.l.triplici.§.videamus.de verb.signi.Sed vbi plenum dominiū ꝛ vsufructus copulatiue relinquit̃ est in electione eius cui relinquitur qđ petat vt.ff.de vsufru.lega.l.si tytio.ergo ꝛ vbi solute relinquit̃ vt predictum est.Sed ad predicta posset responderi locum habere vbi aliquis esset heres per cuius aditionez confirmaret̃ legatum ꝛ ideo questio remanet in hoc solū vtruz heres posset institui ad tempus incertum sicut ex tempore incerto quod videtur fieri posse ꝗm Dynū vt patet ex predictis ꝛ notat̃ in dicta.l.extraneum.j.de heredi.institu.ꝗm opinionē Azo.quā veram puto vt ibi dicam.¶ Jtem quero aliā qōnez disputatā ꝑ dñm Ric.Quidā in suo testamēto sic dixit volo et ꝑcipio ꝙ berta vxor mea habeat mille libras de bonis meis in gaudimento toto tempore vite sue donec honeste vixerit sine viro ꝛ post vitam suam deueniant dicta mille in tytiū consobrinum meum ipsa berta ad secunda vota transiuit ꝛ sic suum expirauit legatum.Queritur an tytius consobrinus statim ad predicta mille admitti debeat an demū post mortem naturalē berte predicte ꝛ interim ipsa mille penes heredem debeant remanere.ꝛ ꝙ demum post mortē naturalem habere debeat videtur qꝛ cū in verbis nulla est dubitatio nō est admittenda voluntatis questio vt.ff.de lega.iij.l.ille aut ille.§.cum in verbis.at cum testatores loquunt̃ post vitā vel post mortē intelligitur de morte naturali nō ciuili vt.ff.de lega.ij.l.cū pater.§.hereditatē.ꝛ de verb.obli.l.ex ea parte.§.insulam.verba ergo predicta testatoris de morte naturali intelligent̃.ergo ꝑ transitū ad secūda vota nō erit locus fideicōmisso sed demū post mortem berte ꝛ interim remanebit penes heredē.Jtē ambiguitates testatoꝝ in fauorē heredū interꝑtant̃ vnde statuliber sim pliciter dare iussus heredi dare debet vt.ff.de statulibe.l.qui pecuniā.ꝛ.l.ita liber.ꝛ.l.labeo.Jtem si tytius predicta verba post vitaz suam interpretari velit ea nō transeunte ad secūda vota nō minus tñ cōmode possunt interpretari etiaz ea ad secunda vota transeunte per.l.j.qñ dies lega.ce.l.ex his verbis.ꝛ de fideicō.liber.l.fideicōmissaria.cū ergo sit ambigua ꝑ herede est interpretanda vt ꝑbatū est ergo ea viuente remanebit penes heredez ꝛ maxime si heres est de liberis.vt.ff.de annu.leg.l.qntus.penul.responso.Tertio idem probatur sic certū est ꝙ in intentionibus petentiū metimur ius ex persona actoris nō rei vt.s.de eden.l.qui accusare.ff.si pars here.peta.l.j.§.j.at in questione ꝑposita ex verbis satis apparet demū post mortē berte fideicōmissum relictum tytio consobrino nō ante mortē cuz ad positionem vnius sequat̃ exclusio alterius vt.s.de ꝓcura.l.maritus.licet ergo berta ad secūda vota transiuerit ꝛ legatū perdiderit nō tamē per hoc ea viuente tytius admittet̃.sufficit eīm sibi ius suum seruari.nō eīm meliorē conditionez suam fieri.vt ff.ad trebel.l.ex asse.ꝛ.l.si cui.ij.responso.de iure do.l.quoties ꝛ sic interim penes heredem remanebūt.Quarto sic si vsufructus legetur vni pure ꝛ ꝑprietas alteri sub cōditione ꝛ pendēte conditione desinat vsufruc.ad heredem pertinet ꝛ ideo tali casu legatarius vsufr.heredi ꝛ legatario stipulatione fructuaria habet cauere.vt.ff.vsufru.queādmodū caue.l.si cui vsufr.al's si tibi.ꝛ ad exhibē.l.si qs hoiem.§.si tibi.Sꝫ in casu nostro berte videt̃ relictus quasi vsufru.de mille ꝛ quidē pure vel saltem in singulos annos donec honeste vixerit sine viro vt.j.de indicta viduitate.l.fina.ꝛ arg.ff.de annuis leg.l.a nobis.ꝛ tytio consobrino post mortem berte videtur relicta ꝑprietas ergo berta nubente ꝛ sic vsufructu eius pereunte interim ipsa mille penes heredē remanebunt.Quinto sic in questione proposita duo fuerunt relicta vnum vxori donec honeste vixerit sine viro aliud tytio post vitam ipsius berte ꝛ sic primū est ad tēpus secundū ex tempore ꝙ esse potest vt.j.de leg.l.fi.s.de vsufruc.l.ambiguitatē.ꝛ de lega.ij.l.si ita relictū.§.pegasus.ꝛ idem est in stipulationibus vt.ff.de acti.ꝛ oblig.l.obligationū fere.§.j.Jtem casus omissus a testatore habetur ꝑ omisso.vt.ff.de lib.ꝛ posthu.l.cōmodissime.ergo casus qui est per tēpus qđ est inter nup.ꝛ finem vite berte omissus est ꝛ ꝑ omisso debet haberi ꝛ interim nō videt̃ heres grauatus ꝛ ideo illo medio tpe fideicōmissum debet remanere penes eum.Ultimo ꝑ hac parte videtur casus.l.ff.de condi.ꝛ demō.l.qbus diebus.§.quidā.vbi dicitur quas pecunias cui̅qꝫ legaui eas heres meus si mater mea morit̃ dato et determinatur ibi per labeonem ꝙ nec quo ad petitionem nec quo ad transmissionē cedit dies ante mortē matris.ꝛ ꝑ hoc etiā.j.de his que sub modo.l.ij.vbi si legatuz mihi relinquit̃ vt dem tytio sub aliqua conditione demū post exitum conditionis tytius admittit̃ ad petitionē fideicōmissi sic ergo in ꝑposito tytius consobrinus admittetur demū post mortē berte ꝛ interim penes heredē manebit.Jn cōtrariuz ꝙ statim admittat̃ ex quo berta ad secūdas nuptias transiuit sic ꝑbatur legata ꝛ fideicōmissa dici pn̄t quedā donatiōes causa mortis vt.ff.de leg.ij.l.legatū.j.de dona.cā mor.l.fi.ad fi.ꝛ q ta

les dona.facit magis vult sibi habere q̃ eũ cui relinquit ꝛ ma-
gis illũ cui relinquit q̃ heredẽ suũ vt.ff.de dona.cã mort.l.j.ꝛ
l.senatus.§.j.berta ergo nubẽte ꝛ sic eius legato deficiẽte ma-
gis admittit̃ tytius cõsobrinus q̃ heres ꝓ hoc.ff.de ꝯdi.ꝛ de-
mõ.l.si qs eũ.ꝛ si vsufr.petat̃.l.fundus detracto. Itẽ cessante
causa cessat effectus.s.de episc.ꝛ cle.l.gñaliter.cũ si.Itẽ gaudi
mentũ vxoris est causa quasi differt̃ fideicõmissum tytij ꝯsobri
ni cessante ergo cã.i.ipso gaudimẽto cessare debet effect᷒.i.di-
latio dicti cõsobrini.Tertio sic in testamentis interp̃tatio fieri
debet fauore relictoꝝ.ff.de reg.iur.l.in testis.Itẽ in rep̃ñtatio
ne fideicõmissi soluẽdi tytio cõsobrino plenior est interp̃tatio
q̃ in retardatione. vt institu.de actio.§.plus.ꝛ.§.tpe. ergo in
terp̃tari debemus ꝙ statim tytius admittat̃ ad fideicõmissum
berta nubente nõ demũ post mortẽ.Quarto sic in dubijs ma-
gis interpretari debemus ꝙ res valeat q̃ pereat vt.ff.de reb᷒
dubijs.l.quoties.sed si interp̃temur ꝙ tytius admittat̃ demũ
post mortẽ berte fideicõmissuꝫ periclitari ꝛ perire põt premo
riente tytio qꝛ ad heredẽ nõ trãsmittit̃ vt.ff.de cõdit.ꝛ demõ.l.
dies incerta.ꝛ.l.heres meus.ꝛ qñ dies leg.ce.l.si tytio:si aũt in
terpretemur ꝙ statim cũ nubit res valet ꝛ in tuto est ꝛ ad here
dem vtpote purificatũ transmitteret̃ vt.ff.de condi.ꝛ demõ.l.
legata sub conditione.ꝛ.l.quibus diebus.§.finali.ergo statim
admittet̃ nõ exspectata morte.Ultimo sic voluntates testatoꝝ
ꝯiecturamur ex p̃cedẽtibus ꝛ sequẽtibus.vt.ff.de leg.j.l.si ser
uus pluriũ.§.fi.cũ si.Itẽ al's in dubio parificant̃ ꝓximus ꝛ vx
or defuncti.j.de lega.l.cũ alienã.ꝛ arg.ff.de iudi.l.interdũ.qua
ergo rõne vxor p̃lata est heredi eadẽ rõne ꝛ tytius ꝯsobrin᷒ he
redi prelatus intelligeret̃ arg.eius qd no.j.de fideicõ.l.cũ acu
tissimi.immo maiori rõne qꝛ cõsobrinus p̃fert̃ vxori ab intesta
to vt.j.vnde vir ꝛ vx.l.vnica.ꝛ sic rõ ꝯsanguinitatis aliqd ope
rabit̃ vt.d.l.si seruus pluriũ.ad fi.ꝛ.ff.de recepta.l.ij.nec videt̃
curandũ quales essent heredes huius testatoris vtrũ extranei
an filij cũ dicamus tytiũ ex voluntate testatoris heredi preferri
q̃ volũtas preualet etiã si heres sit filius.ar.ff.de libera.le.l.au
relius.§.tytius.ꝛ.j.de libe.prete.l.iij.ad fi.Soluendo determi
nauit idẽ dñs Ric.ꝙ tytius admittat̃ ad fideicõmissum nõ ex-
spectata morte berte statim cũ transiuit ad scd̃a vota ꝑ rõnes
ꝓ hac parte adductas ꝛ ꝑ duas alias speciales.ll.ff.qñ dies le
ga.ce.l.si ita.ꝛ ad trebel.l.mulier.§.j.vbi fideicõmissum relictũ
filijs per matreꝫ si morte patris sui iuris efficerent̃ debet̃ eis si
efficiant̃ sui iuris per emancipationẽ ꝛ reddit̃ rõ qꝛ ꝓ tanto di
xit mater de morte patris qꝛ nõ credidit patrẽ eos emancipa-
turũ nõ dilatura in morte si eũ emãcipaturũ sperasset.Nec ob.
l.fideicõmissum.§.si tibi.de lega.iij.qꝛ intelligit̃ ẽm illas vt ibi
no.sic in ꝓposito dici põt ꝙ ꝓ tãto dixit testator de morte ber
te qꝛ credidit eã nõ transiturã ad scd̃a vota nec in morte fidei-
cõmissum distulisset si eam transire ad secunda vota credidisset
ꝛ ad hoc idẽ facit.ff.de annuis leg.l.codicillis.§.fi.vbi aduertẽ
dũ ꝙ cũ testator bertã legato honorauit amplius de ea loquẽ
do videt̃ loqui de ea vt de legatario vnde dum dicit post vitaꝫ
suã intelligat̃ eius legatarie ꝓ hoc.ff.de fideicõ.liber.l.lucius.
ꝛ.l.thais.§.stichus.ꝛ ideo dilatio fideicõmissi tytij consobrini
apposita videt̃ fauore berte nõ fauore heredis.cũ ergo desinit
esse legataria ꝑ transitũ ad secũda vota statim tytius admittet̃
sicut ꝛ i.d.l.codicillis.§.fi.stichus alũnus ad sua legata statim
admittit̃.Ad rõnes in cõtrariũ respõdet̃ ꝛ primo ad primũ qꝛ
nõ dicit̃ tytiũ admitti ꝑ mortẽ berte sed ꝑ transitũ ad scd̃a vo-
ta quo etiã casu testator videt̃ reliquisse fideicõmissum tytio vt
ꝓbatũ est.s.Ad scd̃m dicendũ ꝙ voluntas testatoris dubia di
ci nõ debet cũ per euidentes cõiecturas cõstet de eius volũta-
te vt ꝓbatũ est.Ad tertiũ ꝙ metimur ius ex ꝑsona actoris cõ
cedatur sed hic est ius ꝓ actore vt.s.ꝓbatũ est.Ad quartũ non
cõcedatur qꝛ etiam in casu ante mortẽ berte videt̃ relictũ fidei
cõmissum tytio.s.ea transeunte ad secunda vota ꝛ eodẽ modo
rñdeo ad quintũ ꝙ ad idẽ tendere videt̃.Ad sextũ rñdeo ꝙ in
l.qbus diebus.§.qdã sup quo fundat̃ ip̃m sextũ arg.solũ in ca
su mortis erat legatũ ꝛ ideo nõ prius cedit nec venit dies at in
casu ꝓposito videt fuisse testatoris intentio ꝙ si liberta trãsiret
ad scd̃a vota admitteret̃ tytius ad fideicõmissum vt.s.ꝓbatuꝫ
est ꝛ eodem modo põt rñderi ad.l.ij.j.de his q sub modo ꝛ de
vsufru.leg.l.vxori.ꝛ de condi.ꝛ demõ.l.iiij.ad finẽ. Ric. Item
quero si maritus reliquit vxori certa predia in gaudimento an
videat̃ legasse ꝓprietatẽ de hoc dic vt dixi.ff.de alimẽ.le.l.iiij.
que incipit libertis.al's incipit quero.Itẽ vide ad istã materiã
qñ mulier relinquit̃ dña massaria ꝛ vsufructuaria al's pulcram
qõnem quã notaui.ff.de his qbus vt indig.l.claudius.Itẽ qd
si maritus reliquit vxori donec pudice et honeste vixerit nun-
quid si ipsa nubat extinguatur legatum.dic ꝙ nõ.vt.ff.ad tre
bellia.l.mulier.§.cum proponeretur.ꝛ ibi dixi.quid si reliquit
vxori victum ꝛ vestitum quando debeat solui tale legatum et
an in principio anni dic vt notaui ꝛ dixi quando dies leg.ced.
l.firmio.§.fi.Item quero questionẽ quã habui de facto hergo
mi testator reliquit vxori sue vsumfructũ bonoꝝ suorum ea cu
stodiente lectum ꝛ honorẽ suum ꝛ nõ exigentẽ dotem ꝛ dona-
tionẽ ꝓpter nuptias sibi per eum constitutas istas ambas cõ-
ditiones seruauit in vita sua nõ tñ prestitit cautionẽ ꝓ vsufru-
ctu nec ab ea fuit requisita cautio ꝑ heredes viri sed percepit
vsumfructũ sine cautione ea mortua heredes eius volunt exi-
gere dotẽ ꝛ donationẽ querit̃ an possint.ꝛ videt ꝙ nõ q̃si vsuf-
fructus relictus videat̃ aĩo cõpensandi vt.C.de heredi.insti.l.si
cõpensandi.Itẽ qꝛ verba testatoris sunt indiffinita ꝛ sine deter
minatione alicuius temporis vnde indeterminate debẽt intel
ligi nec glossari.vt.ff.solu.matri.l.si vero negotiũ.§.de viro.ꝛ
ff.de publici.l.de pretio.ex eo ergo ꝙ elegit vsumfructũ videt̃
renuntiasse exactioni dotis ꝛ qd semel placuit ꝛc.de reg.iur.c.
qd semel.lib.vj.ꝛ pro hoc.j.de iure dot.impe.l.ij.Item qꝛ non
videtur fecisse fructus suos nõ prestita cautione ẽm opinionẽ
Alberici.ff.de vsufru.l.vxori.licet opinio Azo.sit cõtra vt ibi
plene no.ꝛ dixi.s.de vsufruc.leg.l.j.ergo cũ dote debent fru-
ctus compensari nec excusatur in hoc mulier ignorantia iuris
in lucro captando vt.s.de iuris ꝛ fac.igno.l.fi.Item vsufru-
ctus est relictus sub duabus conditionibus que sunt in nõ fa-
ciẽdo ꝛ sic locus erat cautioni mutiane vt.ff.de condi.ꝛ demõ.
l.mutiane.qua deficiente restitueret legatũ.j.de indicta vidui.
aut.cui relictum.vbi de hoc no.ꝛ dixi in contrariũ videt̃ casus
ꝙ exigi possit quia cessat edictum de alterutro ꝛ potest doteꝫ
ꝛ legatum habere nisi expresse dicatur ꝙ animo cõpensandi re
linquat.vt.j.de rei vxo.acti.l.vnica.§.primũ itaqꝫ.ꝛ ibi in glo.
ꝛ eadẽ glo.habetur.ff.de dote prelegata.l.cum quis.§.j.v̉.hoc
amplius.super verbo hoc tñ animo.ꝛ ad hoc etiã facit gl.que
est.ff.solu.matri.l.si cum dotẽ.§.si pater.super verbo accepit.
nõ videt̃ igitur ꝓhibuisse exactionẽ nisi durante vsufructu qꝛ
animus cõpensandi nõ presumitur nisi expresse appareat vt.j.
de lega.ij.l.creditorẽ.que bene facit ad ꝓpositũ.si eñ voluisset
in vita transire ad secunda vota vel omittere vsumfru.ꝛ exige
re dotem certum est ꝙ potuisset.ex quo apparet ꝙ nõ animo
compensandi.Sed animo differendi relictũ est vsqꝫ quo gau-
deret vsufructu.Non obstant allegata in contrariũ primo qd
dicitur de cautione vsufru.nõ prestita qꝛ licet opinio sit Alde
rici ꝙ nõ faciat fructus suos in.d.l.vxori.ꝛ que videt̃ approba
ri.ff.de rei ven.l.ex diuerso.in prin.glo.magne.opinio tñ Az.
est in cõtrariũ que cõiter approbatur vt ibi dixi ꝛ dicta.l.j.de
vsufruc.ꝛ ꝓ hoc bene facit qꝛ cautio nõ est de substãtia vsufru
ctus.vt no.s.de vsufr.l.j.ꝛ videt̃ expressum.ff.de vsufr.earũ re
rũ q̃ vsu cõsumunt̃.l.hoc senatus.§.si pecunie.vbi solũ res tra
dita sine cautiõe ꝯdicit̃ nõ aũt dicit de fructibus.heres eñ in
cuius fauorẽ prestat̃ talis cautio patiendo eã vti ꝛ frui videt̃ ta
cite remittere cautionem ꝛ fauori suo renuntiare qd põt vt.C.
de pactis.l.si quis in conscribendo.ꝛ eodeꝫ modo videt̃ tacite
remisisse cautionẽ mutianã.opinio ergo Alderici põt intelli-
gi qñ cautio petita est ꝛ non prestita.ꝛ ꝙ videatur tacite remi-
sisse ambas cautiones ex quo nõ petijt nec videt̃ cõtra eas fa-
ctum.facit.ff.de lega.ij.l.cum filius.§.qui mutianã. Imputet̃
ergo ei q nõ exegit.ꝓ hoc.ff.de iureiuran.l.iusiurandũ.de dã.
infec.l.iiij.§.hoc aũt iudicium.Item nõ est dubiũ si vsufr.fini
tus fuisset ĩ vita mulieris rei interitu vel alio modo posset do
tem exigere ne plus duraret onus impositũ q̃ cõmodũ vsufr.
ergo extincto vsufructu ꝑ mortẽ heredis exigere poterunt ꝛ
sic fuit terminatũ ꝛ ꝓ hoc.ff.de annuis leg.l.tytia.Ultimo que
ro de qõne quã sepe vidi de facto maritus in testamẽto suo or
dinauit vxorẽ suam dñam massariã ꝛ vsufructuariã donec ho
neste custodierit lectũ suum ꝛ nõ exegerit dotem nec donatio-
nem sibi constitutas per eũ ista vxor cessit iura ꝛ actiones cui-
dam in ipsa dote ꝛ dona.querit̃ an ꝑ talem cessionẽ perdat le-
gatum.ꝛ videt̃ ꝙ sic quasi dotẽ ꝛ donationẽ exegerit alteri iu
ra cedendo cum vendiderit ius suũ ꝛ pretiũ acceperit vt.ff.de
vsufr.leg.l.qꝛ qui pretio.de leg.ij.l.imperator.§.fi.ꝛ.l.seq.ꝛ de
here.vel actio.ven.l.ij.§.peruenisse.Itẽ ꝓ hoc facit cõiectura
volũtatis testatoris qui videt̃ voluisse ꝙ dos ꝛ donatio rema
nere debeat penes vxorem vt ex fructibus possent filij sustẽta-
ri ita ꝙ videt̃ cõsiderasse effectũ exactionis nõ modũ exigẽdi.
ꝛ nõ refert quid ex equipollentibus fiat vt.j.de insti.ꝛ substi.l.
iij.ꝓ hoc de leg.l.cũ questio.in fin.ꝛ ad hoc etiã bene facit.j.de
bonis aut.iudi.possi.l.si vxor.ꝛ glo.ibi posita.ꝛ de condi.insti.
l.mulier.que videntur innuere verbum exigere large intelli-
gi de omni petitione ꝛ receptione licet in stricta significatione
sit ab inuito extorquere.vt.ff.de legat.iij.l.fideicommissa.§.si
rem largius.tamen quandoqꝫ sumitur vt ibi nota.ꝛ.j.de fur-
tis.l.

tis.l.falsus.In cõtrariũ est q2 vere non exegit inspecto ꝓprio significato vocabuli vt dictũ est ⁊ ꝓbat.ff.de verb.signi.l.debitor is intelligit.⁊.l.verbũ exacte pecunie.lʒ gl.ibi posita adduci posset in cõtrariũ ⁊ videt ꝓ hac parte exp̄ssum.ff.quib⁹ mo.pig.vel hypo.sol.l.soluit.§.si cõuenit.ibi manẽt em̄ oẽs obligationes integre ⁊c.nec est reperire verbũ exigere trahi ad cessionẽ.⁊ hanc de facto obtinui ⁊ ex tunc vidi in multis testamẽtis apponi ea nõ exigẽte ⁊ nõ cedente iura in aliũ qd̃ credo tutius esse ad omne dubiũ tollendũ. Qñ vxor dicat custodire lectum mariti qd̃ sepe ponit in testamẽtis dixi.j.de bonis mater.l.vl. Si maritus relinquat vxorẽ dñam domus sue intelligit.i.p̄rimonij vt dixi.j.de ingen.manumis.l.j. Alias pulcras ⁊ vtiles q̄ões de legatis vxori relictis inuenies in margarita Galeoti dicto tit.de alimẽtis.⁊ in Spec.dicto ti.qui filij sunt legiti.⁊ j.de rei vxo.actio.l.vnica.§.exactio.in glo.⁊ ibi dixi. Itẽ circa predicta legata vxoris vide.j.de indicta vidui.aut.cui relictũ.cũ ibi notatis ⁊ in corpore vnde sumit.vide etiã de vsufru.leg.l.generali.§.vxori.

¶ Rubrica. De dotis promissione.

s **Super rubrica.** Vide Azo.in summa.eod.⁊ pulcras questiones quas notaui.j.eo.l.fi.

Frustra. Ibi cõpetere o marite. Ibi hactenus.i.in tm̄. Old. In glo.vlt. ibi ꝺm Azo.in summa nõ tradit hanc solutionem sed illa q̃ est.j.eo.glo.ibi tu dic hanc tñ approbant Od.⁊ cõiter oẽs ⁊ satis colligit ex textu legis contrarie q2 ibi arbitrio soceri dos ꝓmissa erat per qd̃ intelligit arbitrio boni viri ꝓmissam ꝺm dignitatẽ ⁊ facultates vt in contrario dicit.⁊ ꝓ hoc.j.eodẽ.l.si cũ ea.vnde hic erat incerta ⁊ nullius arbitrio certificanda cõmissa. Ibi aũt ⁊ si incerta erat saltẽ alterius arbitrio certificanda erat commissa.vt.ff.de legat.ij.l.j. Oldrad. Cy.tñ hunc intellectũ reprobat ⁊ dicit ꝙ ꝓmissio dotis incerte valet etiã si incertitudo in nullius arbitriũ conferat ⁊ hoc innuit dictus.§.gener.ibi cũ inter modũ dotis cõstituende ⁊c.⁊ glo.ibi posita alia que est.ff.solu.ma.l.j.al's nullũ esset speciale in dote vt.d.l.j.de leg.ij.⁊ dicit ꝙ dos certificabit arbitrio boni viri ꝺm qualitatẽ personarũ ⁊ facultates sicut ⁊ alimẽta arbitrio iudicis terminant ⁊ relictũ in tutela vie.vt.ff.de lega.ij.l.quidã.licet gl.dicat ibi speciale sed nõ est.hic ergo nullo modo fuit ꝓmissa sed scriptũ ꝙ ꝓmissa erat ⁊ ideo nõ valet. Cyn.ad.§.vltimũ de fideiussore.dic ꝙ statur scripture sed hic ꝓbabatur ꝯtrariũ.⁊ ita tenet Azo in summa. Alij.dicũt ꝙ dos incerta ꝓmissa ꝑ stipulationẽ valet sed nudo pacto nõ q2 sup eadem re nõ p̄nt esse due fictiones.vt.ff.de pollicita.l.ij.§.fi.coniuncta.l.fi.s̃.de sacrosan.eccle.ff.man.l.si vero nõ remunerãdi.§.si filius.⁊ de vsufruc.leg.l.j. Cyn.in additionibus. In glo.ꝙ esse nõ põt.dicit dñs Jac.de bel.se vidisse allegari in curia regis Roberti ꝙ rescripta continentia duo spẽlia nõ valerẽt q2 hic dicit duo specialia in eodẽ cõcurrere nõ posse ⁊ pro hoc.ff.de condi.⁊ demõ.l.mulieri.ex qbus cau.maio.l.deniq3.de leg.p̄stã.l.virilis.§.si qd vxori.⁊.l.is q in ptãte.§.ei qui.⁊ de p̄ben.c.nõ potest.§.fi.lib.vj.

Si pro dote. In glo.j.in fine cõtra hũc intellectũ est textus dũ dicit ꝓ dote ꝓmissa sed posset dici ꝓmissa p̄sumtiue ꝑ promissionẽ vsurarꝫ qd̃ nõ placet q2 etiã vna solutio pluriũ annorꝫ nõ inducit obligationẽ vt dixi.s̃.de pact.l. si certis annis. Cy.ꝺm Jac.de ra. In glo.vlti. Ibi exhibeat.i.alat.⁊ est vera opi.glo.de equitate ꝺm Azo.in summa de iure do.§.sed hic posset queri.⁊ Od.e.ti.l.ꝓ oneribus.secus de rigore vt.ff.solu.ma.l.si ante.vbi de hoc in glos.no.⁊ ad hanc materiã facit qd̃ no.ff.de iure do.l.dotis fructus. Ol.⁊ Ja.de bel. Cy. tenet ꝙ si est facta traditio tunc habet fructus ex donatiõe presum ta q2 benefaciẽtibus nobis benefacere tenemur vt.ff.mã.l.si vero nõ remunerandi.§.idẽ pap̄.in fi. Cy.

s **Si cum ea.** Ibi cui⁹ meministi forte pater vel alius. Od. In glo.vl.cõpromisit in offensum.s.vt suo arbitrio arbitret de offensa sibi illata de quo no.in glo.ff.de arbi.l.penul.⁊ plenius dixi.s̃.ne quis in causa sua iudicet vel ius sibi dicat.l. vnica.vltra prin. In ea.glo.in fi. So.vt nota.s̃.de ꝯhẽ.em.l. in vẽditis.ff.ꝓ socio.l.in ꝓposita.q2 hic in arbitriũ alterius ꝯhẽtiũ tertie ꝑsone. Jaco.vel dic ꝙ ibi loquit de ꝯtractu q põt ex defectu arbitrij totaliter annihilari. Iste aũt ꝯtractus dotis nõ rõne principalis.i.matrimonij adhuc subsistẽtis ar.j.de anna.excep.l.fi.⁊ de cõdi.cã data.l.si extraneus. Ol.⁊ de hoc no.d.l

si quis arbitratu.⁊ facit qd̃ dixi.s̃.eo.l.j. Cy.

s **Si voluntate.** Ibi scripsisti.spe future numeratiõis et sic loquit in pacto expresso quo cõuenit supplere residuũ ⁊ iste est planus ⁊ verus intellectus iudicio meo glos.tñ et Od dos.vident intelligere de tacito ⁊ presumto pacto.s.ꝙ eo ꝙ ascripsi eius voluntate me recepisse plus q̄ receperim tacite videat cõsentire ꝙ ad residuũ teneat qd̃ verũ est qñ contrahẽtes matrimoniũ sunt paris nobilitatis. Si aũt ignobilis acceperit nobilẽ ⁊ in instr̃o dotali profiteret se plus recipe q̄ recipiat q2 ꝯsueuerunt ignobiles cõstituere nobilibus vxorib⁹ dotem maiorẽ q̄ recipiunt cessat tunc prediũ tacitũ ⁊ p̄sumtũ pactuꝫ ⁊ ideo residuũ petere nõ posset ⁊ hoc dicere voluit gl. hic posita q̃ incipit.i.petes qd̃ dicit Cy.esse verũ vbi vxor nobilis esset pauꝑ si aũt esset diues videt se obligare in residuo ꝺm Jac.de ra. Itẽ dicit ꝙ si ambo essent paris nobilitatis ⁊ pauperes scriberet honoris causa maior quãtitas dotis ꝙ nõ teneret in residuo. Sed querit so.ma.nũqd mulier possit totũ repetere qdã ꝙ sic q2 cũ sit ante matrimoniũ videt esse sponsalitia largitas. Sed ꝯtrariũ tenet q2 cõfert in tẽpus mr̃imonij ⁊ sic in tp̄s ꝓhibitũ ⁊ ideo nõ valet vt.s̃.de dona.añ nup.l.j.⁊ ibi dixi. Cyn. In ea.glo.ibi q pecuniã.sed hic intercessit pactũ tacitũ vel expressum vt ꝓdixi ibi vero nec expressum nec tacitũ ꝙ faciat rẽ valere ⁊ ita nõ est mirabile sicut dicit glo. Cy.

s **Si prote.** In glo.vl.in fi.⁊.ff.de iure do.l.cũ pater.sed rõ diuersitatis inter legatum ⁊ stipulationẽ est q2 alteri stipulari vel pacisci nemo põt vt.ff.de verb.obli.l.stipulatio ista.§.alteri. sed in legato nõ interest cũ quo testator de supremis suis loquat. Sed in quẽ voluntatis intentio dirigat.vt.ff.de leg.ij.l.cũ pater.§.si donationis.l.miles. Oldra.

1 ¶ Pater nunquid teneatur dotare filiam.
2 Extraneus promittens dotem an intelligatur promittere de bonis suis.
3 Frater an teneatur dotare sororem.

Si pater. Nona est Justiniani ⁊ format duas vtiles q̄ões ⁊ soluit. Quatuor habet partes.in prima ponit q̄õeꝫ in qua veteres discordabãt. in scda aliã q̄õẽ. in tertia determinat primã ⁊ rõnẽ determinatiõis adducit.in quarta determinat secũdã q̄õẽ ⁊ rõnẽ subiungit.partes patẽt in lr̃a. Cy.ibi liberalitas aũt lꝫ eã vocet liberalitatẽ tñ de necessitate p̄stat ꝑ patreꝫ vt hic.⁊ ideo nõ est ꝓprie liberalitas vt.ff.de adim.leg.l.rẽ leg. Ibi alio ẽt scda qd̃.ibi vtrũq3 determinatio vtriusq3 q̄õis ꝑ ordinẽ ibi intelligi etiã si fuisset curator filie vt.ff.de iure do.l.ꝓfectitia.§.fi. Ol. Ibi vel ex suis debitis.s.a p̄re filio.vt in p̄n.dixit Ol.notãdũ ꝙ hec.l.sepe allegat ꝙ officiũ paternũ est dotare filias ⁊ dare dona.ꝓpter nup.ꝑ filijs.⁊ ꝓ hoc.ff.de in rem verso.l.⁊ ideo.§.fi.⁊.l.seq.ad macedo.l.filiussa. vñ dicit Od. ꝙ filia nubilis etatis etiã in potestate patris existẽs põt iudicis officiũ implorare sine consensu patris vt eũ cogat eã dotare ꝑ l.q liberos.de ritu nup.hic in glos. allegata ⁊ hoc tenet glo.ff.so.matri.l.si socer.⁊ ad hoc bene facit.ff.de excu.tuto.l.spadonem.§.fi. Ex quo etiã elicit aliã q̄õnem sepe de facto occurrentẽ filiussa.cõtraxit matrimoniũ requirit vx.ꝙ pater se obliget in dote vna cum filio pater recusat querit an cogat ipse Od dos. tenet ꝙ sic q2 eius officiũ est dotare vt hic ergo ⁊ dotem recipere sic ⁊ donationẽ ꝓpter nup.ꝓ filio tenet constituere vt hic q2 donatio ꝓpter nup.ꝓ securitate dotis fit vt.s̃.de donati.ante nup.l.fi.⁊ aut.dos data.⁊ q2 pater tenet nurũ alere sicut ⁊ filiũ vt.ff.de libe.agno.l.si qs a liberis.ergo ⁊ dotẽ recipere ex cu-
1 ius fructibus ali debet. Od. ¶ Item querit glo.nũquid mater teneatur dotare filiam.⁊ tenet ꝙ nõ nisi in casu speciali qñ esset mater heretica. ¶ In muliere heretica vtrũ teneat dotare filiam ⁊ seruetur ius filijs et dixi.s̃.de hereticis.l.cognouimus.per aut.gazaros.videtur ꝙ filij nihil habeant vt ibi tetigi tenet etiam Cy.ꝙ mater diues in subsidiũ patre in ope dotare teneatur sicut ⁊ alere.vt.ff.de liberis agnoscen.l.penul.et in aut.vt liceat matri ⁊ auie.§.illud.⁊ ita tenet infra titulo ꝓx.l.mater. Cy. Sed videt ꝙ dotare teneat vt.s̃.ad vellei.l.si dotare. Sed ibi nõ dicitur eam teneri dotare sed ꝙ si doteꝫ ꝓmisit cessare velleianũ dotis fauore.⁊ de hoc no.ꝑ Arch..xxxij.q.ij.c.fi. ¶ Item querit glos.quid de auo materno.nam de paterno nõ est dubiũ ꝙ sic.vt.ff.de colla.bono.l.dotem.⁊ de auo materno tenet ꝙ nõ per.l.nesennius.ff.de nego.gest. Od.cõtra ꝑ l.s̃.de inoffi.testamẽ.l.quoniaꝫ in prioribus.ꝙ posset intelligi ꝙ mater ⁊ auus maternus in vltima voluntate teneantur filie

⁊ nepti dimittere debitũ bonoꝝ subsidiũ ex quo dotari potue
runt. inter viuos aũt dotare nõ cogant̃ cũ iure cautũ nõ repe-
riat̃. ⁊ ita intelligat̃ opi. glo. ¶ Itẽ querit glo. qd de extraneo
2 ꝓmittente dotẽ vtrũ intelligat̃ ꝓmittere de bonis suis an de
bonis mulieris vel patris sui ⁊ determinat ꝙ de bonis ipsius
mulieris vel patris sui. ⁊ ꝑ glo. facit q: in dubio qs nõ p̄esu-
mit̃ donare vt. ff. de ꝓba. l. cũ de indebito. §. j. ⁊ hãc approbat
O d. Ja. de are. ⁊ O l. distinguũt q: aut extraneus q dotẽ ꝓmit
tit erat tutor curator vel administrator negotioꝝ mulieris ꝑ
qua dotẽ ꝓmittebat ⁊ tũc vera sit opinio glo. ⁊ leges in ea alle
gate. si vero nõ sit eius administrator intelligat̃ de suo proprio
donare ⁊ ꝓmittere vt. j. de rei vxo. act. l. vnica. §. accedit. ⁊. j. ti.
ꝓxi. l. fi. in prin. de pac. cõue. l. ex morte. ⁊. ff. de cõdi. indebi. l. cũ
is. §. ij. ⁊. ff. de solut. l. si cũ cornelius. ⁊ ibi no. ¶ Itẽ quero aliã
q̃õnẽ de facto occurrentẽ pater maritauit filiam mortuo mari
to nõ potuit exigere dotẽ ꝓpter inopiã viri vel aliã cãm nũqd
tenet̃ eam sc̃do dotare. glo. tenet ꝙ sic. ff. so. matri. l. si cõstante.
in prin. in glo. q̃ incipit sed qd in socero. In ɔtrarium videt̃ ꝙ
sufficiat semel dotasse ex mẽte huius. l. ⁊ q: beatius est abstine-
re a secũdis nup. q̃ ad eas transire vt in aut. de nup. §. soluto.
⁊ ꝑ hac opi. est. ff. de in rẽ verso. l. si vero pater. ⁊ ibi in glo. ꝓut
est ibi in glo. vidua. sed veriꝰ credo ꝙ glo. debeat dicere iudea
nõ vidua. d. Dy. in p̄dicta q̃õne distinguit ẜm qd colligitur in
tex. in aut. de equalitate dotis. §. illud quoqꝫ. v̄. si naũt sub po-
testate. Si aũt dos prioris m̃rimonij foret exacta ꝑ patrẽ locũ
habet eo. ti. §. q: vero legẽ. q̃ est signata. j. de rei vxo. ac. l. vnica.
Idẽ puto dicendũ de filia vidua que velit religionẽ intrare vt
3 s. de epis ⁊ cle. l. vlti. §. j. cũ ibi notatis. ¶ †Sed nunqd frater
tenet̃ dotare sororẽ ⁊ videt̃ ꝙ sic. q: eã alere tenet̃ vt. ff. de tute.
⁊ rõni. distra. l. j. §. j. ⁊ tangit in glo. j. de alẽ. lib. l. j. ⁊ hanc videt̃
tenere Cy. j. de admi. tu. l. nõ om̃i titulo. Sed dic vt no. in glo.
ff. de admi. tu. l. cũ plures. §. penul. v̄. sed nõ dabit dotẽ lꝫ in cõ
trariũ multũ faciat eo. ti. l. tutor ẜm dignitatẽ. §. in soluendis.
de iure lombardo mortuo patre tenet̃ frater dotare sororẽ ⁊ ni
hil amplius habet soror de hereditate paterna vel fraterna vt
in lombarda de successio. l. si pater filiã. ¶ Querit Cy. si frater
dotauit sororẽ de bonis cõibus vtrũ videat̃ suã partẽ donare
sorori an postea possit deducere in diuisione quã faciet ⁊ dicit
determinatũ fuisse vltra montes ꝙ prededucere possit nec vi-
deatur donare per. l. nesennius. ff. de nego. gest. cum ibi nota.
Sed illa lex loquitur qñ dubiũ erat de cuius bonis. sed hic p̄e
supponit̃ de bonis cõibus ⁊ ideo parum facit immo facit in cõ
trariũ ꝙ donare videat̃ sicut ibi de fauore alimentoꝝ dicit̃ sic
etiã hic fauore dotis. ⁊ hanc opi. tenet M. de fano ⁊ allegat de
ꝓba. l. ꝓcula. ⁊ de libe. leg. l. aurelius. §. tytius testõ. Jac. de
are. tenet ɔtrariũ ⁊ allegat de leg. iij. l. vxorẽ. §. pater naturalis
sed ibi fuit stipulatus sibi pater ꝑ qd tollit̃ presumtio donatio
nis ⁊ ideo dicit tutius esse ꝙ pater ꝓtestet̃ ꝙ nõ aĩo donandi.
⁊ ꝓ hoc est qd dicit̃ de alimentis in. d. l. nesennius. ⁊. s. de neg.
gest. l. alimẽta. Cy. ¶ In glo. vlt. ibi de reg. iur. l. in ambiguis
⁊ facit. j. de lati. liber. tollẽ. l. vnica. §. sed si. In fine. sic ⁊. ff. de te
sta. l. fi. de edil. edic. l. sciendũ. §. j. in fi. §. j. qui bonis cedere pñt.
l. ij. ⁊ arbi. tute. l. fi. in prin. Solu. hic iactatio erat latens ibi ve
ro manifesta vel hic fuit specialis ibi generalis. Uel dic aut ex
iactatione põt alius ledi ⁊ nõ est manifesta ⁊ tunc nocet vt hic.
cũ cõcor. al's nõ vt ibi cũ concor. Jaco. vel hic erant verba obli
gationis ibi nude laudis ⁊ cõmendationis ⁊ adde qd no. ff. de
dolo. l. ꝙ venditor. O ldra.

¶ Rubrica. De iure dotium.

S Uper rubrica. Uide Azonem in summa huius tituli ⁊ Galeotũ in margari. de dotibus. ⁊ Gof. ⁊ Hosti. in summa de donatio. inter virũ ⁊ vx. ⁊ de dote post diuortiũ restituenda. ⁊ ꝑ Specula. eisdem titulis. ⁊ bene per Rofred. de actione ex stipulatu. que datur ꝓ dote petẽda vel repetẽda. ⁊ in brocardis de dotibus m̃rimonij an iudiciũ dotis spectet ad ecclesiã vide ex̃ de dona. post diuor. resti. c. de prudẽtia. ⁊ ꝑ Ber. ⁊ Inno. an actio de do te detur solu. ma. dixi. j. eo. l. in rebus.

E Uicta. Cy. tenet primã lecturã gl. Ja. de ra. vltimã ⁊ vide Azo. in summa. e. §. do tis aũt euicte. ⁊ ꝑ Rofr. dicto ti. de act. ex stipu. q̃ da tur ꝓ dote. in princ. Ibi in dotẽ data. i. tradita. si em̃ fuisset data cũ dare sit accipientis facere vt institu. de actio. §. sic itaqꝫ nõ potuisset euinci nisi iniuria iudicis quo casu de eui ctione nõ ageret̃. vt. ff. de euict. l. si ꝑ imprudentiã. sic ⁊ al's ex- ponitur datũ. i. traditũ. ff. depositi. l. j. in prin. vel posset dici ꝙ
euicta fuit ꝑ hypothecariã ⁊ tunc ꝓprie stat verbũ data O ldr.
Ibi vel ꝓmissio sup dote tradenda. Ibi ɔditione. s. certi gene
ralis que cõpetit ex om̃i causa ⁊c. vt. ff. si certũ petat̃. l. certi ɔdi
tio. O d. vel ẜm Gui. i. prescrip. verbis actione qñ sola ꝓmissio
interuenit sine stipulatione vt. s. de pactis inter em. ⁊ ven. com
positis. l. ij. In glos. i. certi cõditio. in fi. So. illud regulare hic
spãle Ja. ⁊ meliꝰ ad hoc facit. ff. de act. em. l. ratio. in p̄n. ⁊ de le
ga. iij. l. q cõcubinã. §. heres. O ldra. ⁊ dic ẜm O d. ꝙ hec lex in
telligit̃ qñ maritus pactus erat de dote lucranda in totũ vel ꝑ
parte al's nõ interesset eius agere de euicti. q: dos restituenda
esset soluto matri. mulieri vel eius heredi nisi diceremus eius
interesse propter fructus habere debet ꝓ oneribus m̃rimonij
vt. j. eo. l. ꝓ oneribus. Itẽ querit O do. hic in fine q̃ est rõ qua-
re in venditione agit̃ de euictiõe etiã si ꝓmissum nõ sit vt. ff. de
euic. l. si in venditione ꝓ re aũt in dotẽ data nõ agitur nisi sit ꝓ
missum vt hic cũ titulus dotis nõ sit lucratiuus. vt. j. de impo.
lucrati. descrip. l. j. lib. xj. ⁊ dicit ꝙ rõ est q: emtori abest pretiũ
vnde iniquũ esset ꝙ careret re ⁊ p̄tio vt. ff. de act. em. l. ex emto
§. si. marito aũt nihil abest re dotali euicta ⁊ ideo non agit nisi
cautũ sit O d. ⁊ si dicat̃ abest sibi q: sustinet onera matrimonij
sine dote imputet sibi ꝙ sup euictione nõ cauit sibi q: m̃rimo-
niũ bene põt esse sine dote vt. s. de do. ante nup. l. fi. ⁊. ff. e. l. iij.
In glo. sed a datione dos cepit in fi. de hoc dic vt not. j. de eui
cti. l. ij. ⁊. ff. de dona. l. aristo. §. fi. O ldr. In glo. iure veteri in fi.
opi. gl. mihi vera videt̃ ⁊ colligi ex tex. l. ɔtrarie. Frã. tñ accur.
dicit semp fingi stipulationẽ quo ad dotẽ reddendã vt ibi sed
quo ad dandã distinguit q: aut incipit a pacto ⁊ tunc idẽ vt. s.
de dotis ꝓmissione. l. ad exactionẽ. ⁊ hac. l. in prin. aut a tradi-
tione ⁊ tunc nulla põt fingi stipulatio cũ data sit vt hic Frã. ad
id aũt qd de tacita hypotheca dicitur dicit ꝙ inest tacita hypo
teca si principalis obligatio p̄supponat̃. i. de euicti. regressus
qui locũ habet ẜm distinctionẽ huius. l. Cy. dicit ꝙ Ja. de ra.
vbiqꝫ improbat istã distinctionẽ vtrũ incipiat a traditione vel
a ꝓmissione. Nam in venditione nõ refert. licet em̃ ɔuentio nõ
sit tpe distinguibilis tñ intelligit̃ procedere al's si causa nõ intel
ligeret̃ precedere esset traditio nuda q̃ nihil operaret̃. vt. ff. de
adqui. rerũ dñio. l. nunq̃ nuda. ⁊ istã legem intelligit ꝙ nõ fa-
ciat differentiã vtrũ incipiat a traditione vel ꝓmissione. dicit
em̃ ꝙ hec lex nõ loquit̃ de ꝓmissione siue pollicitatione ꝑ quã
dos ꝓmittat̃ vel polliceat̃ sed loquitur de ꝓmissione siue polli
citatione euictiõis de qua loquit̃. j. e. si a matre. et dicit speciale
esse in causa dotis ꝙ ex nudo pacto de euict. agat sicut ⁊ in pol
licitatione reipublice vt. ff. de pollicita. ⁊ dicit agi ɔditione ex
hac. l. ⁊ hec lectura tangit̃ hic in prima glo. Cy.

S I stipulatio. Primo loquit̃ in gñe de- inde i specie. Cy. Portio ne. s. dimidia vt. ff. de verb. sig. l. nomẽ filiarũ. §. por- tionis. ⁊. j. indicat l̃ra. Ibi cõmissa ꝑ existentiã cõdi-
tionis. Ibi ꝙ si polla ꝓ qua mater dabat dotẽ vel forte mater
nubebat ⁊ dotẽ ꝓ se dabat ⁊ faciebat pollã filiã stipulari dimi
diã dotis post mortẽ ipsius matris ⁊ hoc magis ɔuenit litere.
Ibi doli excep. ideo opponendã ꝙ ⁊c. Ibi hereditatis glo. fa
cit punctũ post hanc ⁊ dictionẽ ⁊ dic ẜm Jacobum de are. cum
quo hic ɔcor. O d. cũ volũtate mulieris dãtis dotẽ alius stipu
lat̃ aut vt minister aut vt heres aut vt donatariꝰ aut dubitat̃.
si vt minister tũc hec stipulatio subiacet mere voluntati mulie
ris dãtis quia de ea põt facere qdqd vult vt. ff. e. l. mulier bo-
na. §. j. ff. mã. l. idẽqꝫ. §. is cui. ⁊. l. si mãdato tytij calpurnius. in
prin. ⁊ hoc casu põt intelligi. ff. de leg. iij. l. cũ qs. §. nuptura. et
ibi de hoc in gl. ⁊ ꝑ Dy. Si vero vt heres tũc si nõ est heres nõ
agit sicut heres. si est heres agit ꝓ ea parte ꝓ qua heres est. vt
ff. de pac. l. tale. §. fi. ⁊ de v̄b. obli. l. eũ q. §. te ⁊ tytiũ. Si vt dona
tarius aut mulier donat ei inter viuos ⁊ tunc penitẽtia nõ re-
soluit̃ vt. ff. de pactis do. l. cũ maritus. §. fi. vbi de hoc nisi inter
positꝰ fiat in statu quo possit grauari vt q: scribitur heres ab
interponẽte vel ei legatum relinquit̃ et ille eum grauet ꝙ põt
ar. a cõtrario. j. de fideicõ. l. ab eo. ⁊ ꝑ hoc de libe. leg. l. nõ solũ
Sed in hoc instatur vtrũ qd percipit noĩe falcidie debeat im-
putari. ⁊ dicit hic glo. ꝙ sic. sed tu dic aut iste interpositus erat
talis cui debebatur debitum iure nature ⁊ tunc oportet ꝙ il-
lud recipiat ⁊ in illo nõ põt grauari vt. s. de inoffi. test. l. qm̃ in
prioribus. in residuo sic. ⁊ ita intellige quod hic dicit falci. s. iu-
re nature secus in debita iure institutionis que datur cũ one-
re vt. ff. ad. l. falci. l. si debitor. ⁊ ad trebellia. l. lucius. §. maritus
de hoc dicetur. j. eo. l. cũ patrẽ. Cynꝰ. Si vero sibi donat̃ causa
mortis tuoc resoluitur penitentia vt. ff. de dona. causa mort. l.
senatus. §. j. ⁊ ideo sola penitentia mulieris dat excep. marito
⁊ ita potest loqui p̄eallega. l. cum quis. §. nuptura. de lega. iij.
⁊ de dote prelegata. l. seia. ⁊ ibi de hoc. In glos. ⁊ per Dynum

Quid in

Quid in dubio.ꝛ hoc dubiũ põt esse duplex primũ vtrum fuerit adiectus vt minister aut vt donatarius ꝛ dic in dubio presumi adiectũ vt ministrũ qꝛ nõ presumit̃ quis iactare vel donare.vt.ff.de ꝓba.l.cũ de indebito.ꝛ ꝑ hoc.d.l.seia.de dote prelega.ꝛ ibi in glo.ꝛ solu.ma.l.q̃ dotis.ꝛ ibi in glo.ꝛ.ff.de iure do. l.si mulier ita ꝛ.l. stipulatio.ꝛ.d.l.cũ qs.§.nuptura.qd̃ dicit hugolinus verũ esse si est oĩno est extraneus q adducit̃ ad stipulãdum secus si esset frater vel al's cõiuncta ꝑsona qꝛ tunc si stipulatio sit ꝯcepta in casum mortis presumat̃ mulier fecisse aĩo donandi causa mortis vt.hac.l.ꝛ.j.de dona.cã mor.l.ij.ꝛ ar. de lega.iij.l.vxoris sue.in fi.ꝛ.ff.mã.l.si vero.ꝛ depositi.l.publia. in prin.ꝛ ibi not.Si vero stipulatio fuit in oẽm casum quo solui posset mr̃imoniũ tunc qꝛ ea viuẽte solui posset credendũ est eã sibi potius q̃ alteri cõsulere voluisse.ꝛ ideo tũc stipulatorẽ vt ministrũ adiectũ siue sit extraneus siue coniuncta ꝑsona.ꝛ ita intelligant̃ iura ꝑdicta.Scdm̃ dubiũ est dato ꝙ certũ esset eũ adiectũ vt donatariũ vtrũ inter viuos vel cã mortis et dic aut stipulatus est sibi reddi in casuz mortis dotate ꝑsone ꝛ tũc presumat̃ mortis cã donatio al's ꝑsumẽdũ est ꝙ inter viuos.vt.d. l.seia.in fi.de dote prelegata solu.ma.l.q̃ dotis.vbi de hoc.ꝛ.ff. de dona.cã mor.l.seia.in fi.ꝛ.d.l.ij.j.de donati.cã mor. sed hoc videret̃ ꝙ hic fuisset donatio cã mortis qꝛ stipulatio facta fuit post mortẽ.sed hic cõstabat ꝙ fiebat inter viuos.Jac.In gl.vlti.ibi cuius ꝛ hereditatis ꝛ tunc nõ habebit actionẽ de dote vlquã ascendat portio sibi relicta.Ol.Ibi salua falcidia ipsi filie vt.j.eo.l.cũ patrẽ.in fi.ꝛ.s̃.dixi ibi sed ꝑ se matre ꝛ sic adhibuit filios ad stipulandũ tanq̃ ministros.

Et si dotis. Ibi non debuit ex hoc videt̃ ꝙ lꝫ res conferat̃ in id tẽpus in quo nõ põt incipe ꝙ nõ vitiet̃.nam hic libertas cõferebat̃ in tẽpus mr̃imonij morte soluti ꝛ sic in tẽpus quo maritus desinit esse dñs.ꝛ sic nõ videt̃ valere vt.ff.de manumis.test.l.stichus.Sed dic ꝙ dñiũ seruoꝝ dotaliũ soluto matrimonio nõ ipso iure transit de heredibus mariti in vxorẽ vel patrẽ ꝛ ideo libertas collata nõ fuit in tp̃s quo dñium desinat esse penes heredes mariti q censent̃ eadeꝫ ꝑsona cũ defuncto ꝛ ex.l.ista expresse colligit̃ maritũ fore dñm rei dotalis al's libertatẽ seruis dotalibus dare nõ posset. vt.j. cõia de le.l.fi.Ibi ad patrẽ vt.j.solu.matr.l.dos a pr̃e.Od.In gl.vl.ibi.i.aditio immo ꝯtrariũ dicit̃ ꝙ seruus dotalis ex opa sua viro adquirit nec restituit vt ibi ptꝫ.ij.rñso.ꝛ.j.de rei vxo. act.l.vnica.§.partus.Ol.

Nulla. Pro declaratione vide qd̃ not.ꝛ dixi.s̃. si aduersus dotẽ.l.j.ff.e.l.si res.§.j.in gl. ꝛ tetigi.s̃.de secun.nup.l.hac edictali.vltra princi.in glo.ibi.l.ob es so.statim sequitur sed ꝛ hoc proposito ꝛc.vel dic vt dicta.l.ob es.notatur ibi enim subauditur vel similem causam.

Quoties. Ibi pretij debitor efficitur. qꝛ talis estimatio operatur emtionem vt.ff.qui potiores in pigno.habe.l.qui balneum.§.tertia.In glo.ex hoc colligitur scꝫ a contrario sensu.In gl.not.ergo in fi.vide de hoc qd̃ ibi no.In glo.vlti.in fi.ꝛ vide qd̃ not.in vltima glo.ꝛ.j.eo.l.cũ dotem.in glo.

Talia. Primo rñdet querenti.scd̃o tacite obiectioni.tertio rõnẽ subiungit ꝛ ꝑ declaratione vide qõnẽ quã no.s̃.de inof.test.l. si qñ §.j.in prin.Ibi nõ intercessit sed simplex pactũ in cõtinẽti post datã dotẽ appositũ Od.Ibi nec em̃ rñdet tacite obiectioni quare nõ idẽ in patre qd̃ in auia O dof. Querit Ja.de are.ar.quare magis operat̃ stipulatio q̃ pactũ ꝛ dicit ꝙ pactũ est nudũ stipulatio vestita nec põt dici vestituꝫ traditiõe qꝛ illa traditio fuit necessaria vt.s̃.tit.ꝓxi.l.fi.ꝛ sic nõ parit actionẽ vt no.ff.de pact.l.in traditiõib⁹.Itẽ ꝑ pactũ nõ fit nouatio sed ꝑ stipulationẽ vt hac.l.ꝓbat̃.ꝛ insti.qb.mo.tol. obli.in prin.s̃.si cer.pe.l.si ex ꝑtio ꝛ.ff.de pac.l.si vnus.§.pact⁹ vbi vnũ pactũ nõ tollit aliud ipo iure sed stipulatio stipulatione vnde ꝑ stipulationẽ fit nouatio.nã qñ pater incõtinẽti stipulat̃ transfert actionẽ de dote in se.vt.ff.so.matri.l.quoties.sed qꝛ ꝑ pactũ nõ fit nouatio nõ põt actionẽ de dote pater per pactũ in se transferre.Cy.hic tenet ꝙ pater stipulãdo nõ trãsfert act.in se tm̃ qꝛ nata nõ est ante ꝯtractũ ꝑfectũ a partib⁹ tum qꝛ actio de dote nõ nascit̃ nisi soluto matri.vt.ff.de dote ꝑle.l.pater.ꝛ ibi no.ꝛ.ff.de pactis.l.itẽ qꝛ ergo ꝛc.Nõ ob.l.quoties.qꝛ verbũ trãsfert qd̃ est ibi improprie.i.infert sic.ꝛ al's.ff. de interroga.ac.l.si is ꝯcludit.ergo ꝙ viuo patre ꝛ filia in ptãte manẽte actio est penes patrẽ ꝛ spes sola penes filiã ꝑ pactũ ergo patris nõ nouat̃ nec fit vt transeat in extraneos heredes patris sed stipulatio innouat oĩa ꝛ hoc voluit di[illegible] ista in fine fm̃ Jac.de ra.ꝛ reddit Petrus rõnẽ qꝛ stip[illegible]oes inuente sunt vt ꝑ eas querat̃ stipulantibus nõ alijs.vt.ff.de verb.obli.l. stipulatio ista.§.alteri.ꝛ sic plus põt q̃ pactũ.Alij moderniores nõ faciunt drĩam inter stipulationẽ ꝛ pactũ sed dicũt ꝙ hec lex dicit ꝙ natura actionis de dote nõ põt immutari ꝑ conuẽtionẽ patris qualẽcũq3 viuente filia ea mortua sic. cõtra quos est j.l.ꝓxi.a cõtrario sensu.de hoc plenius.j.de rei vxo.act.l. vnica.§.videamus.Cy.

Cum a socero. Ibi paciscẽdo etiã ꝑ solẽnem stipulationẽ ex interuallo ꝛ facit qd̃ no.s̃.l.ꝓxima.

Etiam. In stipulationibus magis sensum q̃ verba spectamus ꝛ accessoriũ naturã sequit̃ principalis.h.d.In glo.j.in fi. Sed dic vt ibi no.in glo.qꝛ ibi dubitabat̃ de mente sequimur ergo mentẽ cuꝫ verba eidẽ pñt adaptari ꝓprie vel improprie secus qñ verba conuenire nõ possunt. vt.l.iiij.ff.de leg.j.Jaco.but. vel distingue fm̃ Jaco.de bel.aut tractatur de legibus aut de vltimis voluntatibus aut contractibus aut de rescriptis vel priuilegijs.Primo casu dic vt notatur supra de legibus ꝛ constitutio.l.nõ dubium.Secundo casu dic vt no.ff.de vsufru.l.si alij.§.j.s̃.plus valere qd̃ agit̃.l.j.de fideicõmiss.l.voluntatis ꝛ ff.de leg.j.l.seruus plurium.§.fi.ꝛ ibi in glo.ꝛ per eundẽ extra de reg.iur.c.in obscuris.ꝛ.c.inspicimus ꝛ.c.contra eũ lib.vj.ꝛ dic vt no.ff.de adim.leg.l.iij.§.cõditio.tertio casu fm̃.pyl.aut contractus celebrat̃ ꝯsensu aut verbis aut re.Si cõsensu si quidẽ verba ꝛ cõsensus cõcordẽt tũc id spectat̃ si discordant si quidẽ sensus siue mens est certa spectet̃ vt dicto.§. conditio et.s̃. vt actiones ab heredibus ꝛ cõtra heredes.l.j.cũ concor.Si vero est dubia spectant̃ verba vt.d.§.vtrum vbi de hoc ꝛ de leg. iij.l.nõ aliter cũ cõcor.Si aũt cõtractus est celebratus verbis tunc spectantur verba qꝛ omne qd̃ verbis ꝛc.vt.ff.de ver.obl. l.quicquid.Si vero re spectat̃ sensus ꝛ mens vt.ff.si cer.peta. l.cũ quid vbi de hoc.Quarto casu.s.in rescriptis ꝛ priuilegijs spectatur sensus ꝛ mens vt.ff.de inofficioso testamento.l.si qñ in princi.extra de ap.c.secũdo requiris.xxxij.q.iij.c.is aũt vbi de hoc.extra de ver.signi.c.intelligentia ꝛ.c.in his ꝛ de transa. c.inter corporalia ꝛ pro solutione huius brocardi vide quod notaui et dixi dicta.lege tertia de liberis preteritis vel exheredatis.

Dotis. In fine siue ex contractu vt.j.de priuil. fisci.l.ij.siue ex delicto vt.j.de bonis ꝓscrip.l.si qs post hac ꝛ dic de hac materia vt plene notatur per dynum extra de reg.iur. capitu.qui prior est tempore.

Cum dotem. Ibi estimatã vere nõ ficte vt.j. e.l.si inter vir.Ibi pactum de estimatione reddẽda.Ibi estimationẽ loco pretij ꝛ sic verã vẽditionẽ cõtrahi qꝛ ibi fit mẽtio pretij vẽditio intelligit̃ vt.j.de predijs curia.l.fi.li.x.Est tñ attendendũ qd̃ sicut dicit glo.ꝛ hñ mulier so.ma.ad repetendũ huiusmodi dotẽ nõ agit act.ex vẽdito sꝫ de dote in quo multi decipiuntur informando libellũ ad repetitioneꝫ dotis estimate qꝛ formãt in aut.ex vendito cũ formare debeãt in actione de dote vt hic in glo.que ad hoc notabilis est. In glos.j.in fi.ꝛ ar.ff. de cõtrahen.em.l.celsus.§.si fundus insti.de auto.tuto.§.neq3 ꝛ si seruus extero.l.j.iaco.butri.

Ex pecunia. Ibi cõpetat ad pecuniã qd̃ intelligit od.ꝛ cy. cum maritus est soluẽdo al's in subsidiũ posset mulier petere fundũ ex pecunia dotali cõparatũ ar.ff.e.l.cũ vir in fi.ꝛ l.se.ꝛ optime.ff.de donat.inter virũ ꝛ vxo.l.vxor marito.ꝛ sol. ma.l.si cũ dote.§.fi.ꝛ qd̃ no.j.e.l.rebus in glo.ij.in fine.In gl. prima in fi.de hoc dic vt no.j.de seruo pignori dato.l.si tutor arbi.tutele.l.curatorũ ꝛ.ff.qui potio.in pigno.ha.l.idemq3 in principio ꝛ ibi plene not.ꝛ dixi.dicta.l.si vt proponis supra de rei vedicatione.

c Um circa. In glo.vlti.ibi de fide instru. l.in re imo.l.illate ol.

Res quarum. In gl. qui finit⁹.s. vsusfru. In.e.gl.in fi. Sed ibi plena ꝓprietas erat in dotẽ data vt ibi colligit̃ hic nuda.Itẽ ibi maritus nõ erat habitur⁹ aliqd̃ lucrũ re nec spe ex dotis cõstitutione Jac.de beluiso.

Si socrus. Ibi dedit.i.i dotẽ ex quo vxor dedisse ꝑsumit cũ socrus spãliter stipulata nõ fuerit vt.j.tit.ꝓxi.l.vnica.§. accedit ꝛ ideo vsufru.cũ ꝓprietate consolidato libere apud

maritū remanebit vt subījcit ſi. Ibi acceptura ſocrus remāſu ra vſufructuaria placiti habiti de retentione dotis ꝛ lucro. in glo. dando vel faciendo pactum de lucrando.

Cum patrem. Pater nō pōt filie emā cipate ſtipl'ari vt ei actio nē directā querat eā etiā inſtituendo ꝛ grauando eā ne petat nō pōt debitū bonoꝝ ſubſidium excludere hoc dicit. Cyn. tn̄ hic dicit ꝙ nō loquiť in filia ſed erat forte ſo ror vel extranea. ꝛ hoc colligit ex verbo prorſus qđ eſt in lr̄a et qꝛ nō differret a caſu ſequenti. Cyn. Sed cū auia ſit heres pr̄is etiā filiatione omiſſa videť ꝙ per defunctū heredi actio queri potuerit vt. ff. de pact. dota. l. ſi ita cōueniat. de pactis. l. tale pa ctum. §. fi. de dam. infe. l. fluminū. §. adijcitur. Sed dic ꝙ ſtipu lari quis pōt heredi ſuo ſub noīe appellatiuo et ei querit vt in cōtrarijs. Si aūt ſtipuletur alicui extraneo ſub noīe ꝓprio li cet ille poſtea ſtipulantis heres exiſtat vt hic fuit ſtipulatio nō tenet. ꝛ ꝑ hoc. ff. de ſtip. ſeruoꝝ. l. ſeruus hereditarius. ꝛ. l. ſi ſer uus cōis. §. vlti. ꝛ arg. de lega. iij. l. ſed ꝛ ſi ſic. vltimo reſponſo. Ibi queſiuit. ſcʒ annua ibi act. ſ. genero. Proſpexiſſe ꝓbetur diſponendo in teſtamēto ꝙ annuū quidꝙ a te petere nō debe ret. Ibi poſt euentū cōditiōis qꝛ defuncta fuit in matrimonio filia. Ibi immo ꝛ ſi nihil accepit qꝛ cū mortis cauſa filie videať donaſſe vt. ff. de dote preleg. l. ſeia. ꝛ. s. eo. l. ij. ꝛ ibi plene dixi re uocari poteſt niſi ſic donet ne reuocet ꝛ ita fuit hic ſi. Ibi exce ptione ſcʒ doli que eſt generalis. vt. ff. de doli excep. l. iij. §. ge neraliter. Od. In glo. ſcʒ directa ibi vtilis ſic immo nec vtilis vt infra eo. l. genero. ꝛ ibi not. dicta. l. pactum. in ſecunda ſolu tione. glo. Jaco. butr. In glo. potuit eñ dixiſſe gratia cohere dum ſcʒ vt coheredes ſoli petere poſſent ꝛ nō annua Old. In glo. puta accepit ibi. l. ſi debitor. vel dic ꝙ predicta locū habēt in falcidia iure inſtitutionis in qua quis poteſt grauari. hic au tem loquitur in falcidia debita iure nature vt dictū fuit. s. eo. l. ij. Jaco. ꝛ facit ꝙ ſi pater inſtituat filiam in dote ꝛ aliquo alio ꝙ nō poſſit ſubſtituere ſibi quod verum eſt ſm̄ Cynum in ſub ſtitutione fideicōmiſſaria ſi nō habet vltra debitū bonoꝝ ſubſi dium in quo nō pōt grauari vt predictum eſt. Si aūt vltra ha beret teneť in eo qđ plus eſt. ff. de leg. ij. l. fi. §. filie. Si aūt ſub ſtituit directo vulgariter tunc tenet cū ſit in poteſtate eius ad ire vel nō. vt. ff. de heredi. inſti. l. iam dubitari. ꝛ ita no. per ipm̄ Cynū. j. de rei vxo. acti. l. vnica. §. videamus. Dy. ꝛ. ff. ad treb. l. a filia petijt. in prin. Cy. de hoc tetigi in. l. qm̄ in prioribus. s. de inoffi. teſta. circa fi.

1 ☞ Maritus an teneatur alere vxorem a qua nullam habuit dotem.
2 Sponſus an lucretur fructus rei ſibi date in dotem ſpe futuri matrimonij.

Pro oneribus. Cōcor. extra de vſu ris. c. ſalubriter cum ibi notatis ꝑ Ber. ꝛ Inno. In gl. niſi forte ſm̄ do tales in fine. vt. ff. de adqui. here. l. aditio. j. tit. ꝓx.
1 §. itaqꝫ partus. ꝛ no. s. e. l. ꝛ ſi dotis. †An maritus teneať alere vxorē a qua nullā habuit dotē. Od. hic tenet ꝙ ſic ꝛ plene dixi
2 s. de neg. geſt. l. ꝙ in vxorē. †An ſponſus lucretur fructus rei ſibi date in dotē ſpe futuri matrimonij. Odo. hic tenet ꝙ ſic ꝛ notani ꝛ ibi dixi. s. de dotis ꝓmiſ. l. ij. ꝛ ꝑ Galeotū in margari ta de dotibus. ver. pone ꝙ mulier. ꝛ in Spec. de dote poſt di uor. reſti. §. vlti. ver. quid ſi mulier. In glo. vlt. in fi. ratio diuer ſitatis eſt qꝛ cum donat fundum mulier percipit fructus bona fide ꝛ ideo eos lucratur. cum aūt donat fructus ꝓhibente iure nō valet donatio inter coniuges Cy. vt. j. de dona. inter virū ꝛ vxorem. l. ſi fructus.

s **In inter virum.** Utilis eſt in hac ma teria ꝛ glo. hic poſita ꝛ vide. s. eo. l. quoties. ꝛ. l. cū dotē. ꝛ colligit ar. Od. ꝙ ſi bononienſis locat equū ſcholari ꝛ dat ſibi eſtima tum ꝛ equus deterioreť ꝙ nō teneať recipere equū ſed eſtima tionē ſiue eſtimatus fuit vt eſtimatio opereť emtionē ſiue hoc eſſet dubiū. Si aūt datus eſſet eſtimatus nō vt eſtimatio ope rareť emtionē ſed vt ſcireť an equus eſſet deterioratus tūc ho noñ teneať equū recipere ꝛ eſtimationē eius in quo eſſet dete rioratus ꝛ ad hoc facit. ff. locati. l. cū fundus. Od. ꝛ de hoc not. ꝑ Cy. s. ad exhiben. l. exhibitionis. qđ nota. ff. ad exhibē. l. iul. §. ſi quis. ꝛ de hoc. s. cōmoda. l. j. dixi qđ videas. In glo. prima in fine ꝙ pretiū preſens conſiderať ſicut dicit hic glo. iniquū vi deť. nā pōt eſſe ꝙ pretiū eſt mutatū ſolo curſu tꝑis ꝛ ſine culpa mariti ꝛ forte ꝓpter guerrā effecta eſt vilior. Itē res ipſa in do tē data eſt in obligatione ꝛ petitione ꝛ non pretiū vt hic. ergo conſiderari debet ſubſtantia nō pretiū. nā vir teneť de dolo la ta culpa ꝛ leui. vt. ff. de reg. iur. l. cōtractus. ergo ſi nō eſt in do lo nec culpa non debet inſpici pretiū ꝛ maxime qꝛ eſtimatio fit ne culpa viri res efficiať deterior. tu ergo dic ꝙ ſi ſubſtātia ma net eadē ꝙ debet ꝯſiderari ſubſtantia ꝛ nō pretiū al's ſequereť predicta iniquitas ꝛ qꝛ tacite actū videť ꝙ ſalua ſubſtantia red datur. ꝛ ꝑ hoc. ff. ſi cer. peta. l. cū quid. vbi de hoc. ꝛ ex̄ de ceſi. c. cū olim. ꝛ. c. cum canonici. Si aūt ſubſtātia ſit diminuta ſeu de terior effecta ſiquidē ſine culpa viri tunc idē vt hic. ꝛ ſolu. mr̄i. l. in his. in prin. ꝛ. l. cōtractus. j. ſolu. ma. l. j. ꝛ. d. §. cū res. ꝛ. d. l. ſi eſtimatis. ꝛ no. j. ꝓx. gl. Si vero culpa viri tunc debet cōſi derari pretiū ſtatutū vt hac. l. in fi. ar. ff. de leg. iij. l. vxorē. §. te ſtamēto. Dl. Jaco. de bel. ꝛ Cy.

Si predium. Ibi rei tibi queſite. ſ. titu. dotis. ibi volenti nec etiaʒ nolenti vt. j. tit. ꝓx. l. vnica. §. ꝛ cū lex. ꝛ dic vt plene dixi. Cy. tn̄ hic dicit Jac. de are. ſenſiſſe a ꝯrio ſenſu huius. l. mulierē poſſe alienare fundū dotalē viro cōſentiente. lʒ eñ ipſe alienare nō poſſit vt. d. §. ꝛ cū lex. pōt tñ alienāti con ſentire vt. ff. de manu. vind. l. ſi pater. de pigno. l. ſi fundus. §. j. ꝛ rō quare vxor pōt alienare ꝯſentiente viro ſed nō ecōtra eſt qꝛ cū vir cōſentit alienationi quodāmō dotē reſtituit ꝛ ſic deſi nit eſſe dotalis vt. ff. e. l. cū in fundo. §. ſi vxor. ꝛ. l. ſi debitor. Sʒ ꝯtra hoc eſt qꝛ dos ꝯſtante mr̄imonio nō pōt reſtitui niſi in ca ſibus ſpālibus vt. j. ſi dos ꝯſtan. mr̄i. ſolu. fue. l. vnica. ſed dicūt predicta intelligi qñ maritus conſentit in illis caſibus in qbus dos poſſet reſtitui al's eſſet donatio ꝛ ſic nullus eſſet cōſenſus vt. ff. de reg. iur. l. cū quis. Uel dic ꝙ maritus pōt dotem reſti tuere cōſtante matrimonio vt. ff. ad velleia. l. vir vxori. §. ij. ꝛ. s. de dona. ante nup. l. ſi cōſtante. §. fi. nō obſtat. ff. ſolu. ma. l. ſic ꝑ rata. qꝛ illud quo ad preiudiciū tertie pſone que debet agere ſe cus in ſui preiudiciū vel pōt dici ꝙ cū maritus cōſentit aliena tioni eodē momēto quo adquiriť vxori dñium ꝑ ꝯſenſum per ditur ꝑ tranſlationē in aliū ꝛ ſic in ipſo dñio reſtitutio nō ver tiť. Itē nō obſtat prealle. l. vnica. Si ꝯſtante mr̄imonio dos ſo luta fuerit qꝛ ibi marit⁹ debebat lucrari dotē vt ibi ptʒ ꝛ ideo donatio vertiť in redditionē al's ſecus. Sed an ſi maritus con ſentiat petet pretiū ab vxore dic ſi cauſa iuſta redditōis dotis affuit nō pōt ſm̄ oēs cū iuſte reddiderit. Si nō fuit iuſta cā et debuit dotē lucrari petere pōt pretiū. ar. ff. de leg. j. l. ſi fundus in aut. vt immobilia ante nup. donatiōis. ꝛ. d. l. vnica. ſi cōſtan te matrimonio dos ſoluta fuerit ſi nō debuit lucrari ſm̄ quoſ dā idē quaſi donatiōe nō careat ꝓpter medij tꝑis cōpendium qđ habere debet maritus. vt. s. eo. l. ꝑ oneribus. alij ꝯtra ꝑ. l. debitor. ff. de iure do. Ja. de are. cōis opi. eſt in cōtrariū vt di cā. d. l. vnica. j. ſi dos cōſtan. matri. Cy. licet Cyn. dicat predicta fuiſſe. d. Jaco. nō inueni in ſcriptis ſuis. In glo. ꝛ poſſit ibi ſa cramenta puberū vbi de hoc ꝛc.

Si dotem. In glo. vlti. ibi ſibi reddi ſub audi ſm̄ Odof. ꝛ filia cōmiſit adulteriū ex quo perdere debet dotē. vt. j. de repu dijs. l. ꝯſenſu. §. virū etiā. Od. ꝛ lʒ glo. dicat patrē ſibi imputari debere ꝙ ſtipulatus nō fuit. Cy. tñ dicit Dy. di ſtinguere vtrū pater viuat ꝛ filiā habet in ptāte vel nō vt. ff. ſo. ma. l. ij. §. itē ſi voluntate. ꝑ quē. §. determinať pn̄s q̄ſtio ſm̄ eū Cy. de hoc no. d. l. conſenſu.

s **Si mulier.** Hec dictio vt in dubio nō facit ꝯditionē ſed modū ꝛ cām indu cit ꝛ in dubio cā talis dicit impulſiua nō finalis hoc dicit hec. l. ad hoc. ff. de cōdi. cā data. l. ſi pecuniā. in prin. ꝛ. §. j. ꝛ de cōdi. ꝛ demō. l. tytio centū. ꝛ de ſignificato ipſius dictiōis vt vide in alphabeto ſub lr̄a v. dictiōe vt. de cauſa impulſiua ꝛ finali ſatis nota. s. de epiſ. ꝛ cleri. l. generaliter. ꝛ de rerū ꝑmu tatione. l. fi. In glo. j. in fine. ꝑ hoc bene facit. ff. de donati. l. do tiones. §. ſpecies. ꝛ ibi dixi de auro ꝛ arg. le. l. ſpecies. ꝛ de leg. ij. l. tytia. §. fi. ꝛ qđ in eis no. ꝛ ibi dixi. ꝛ Cy. hic tenet in vltima q̄ne eſſe caſum ſm̄ Dynū dicto. §. ſpecies. in. l. donationes. ꝛ dicit caſum illū alibi non reperiri. Cy. in prima q̄ne arguit ꝙ quo ad ius ſeruitutis tm̄ videať facta conceſſio. ff. de ſeru. ru ſtico. prediorꝫ. l. qui duo. econtra. ff. de vſufru. eaꝝ rerū que vſu conſu. l. vltima. ꝛ de legatis. j. l. ſi fundus. §. qui fundum. ꝛ dic vt ibi Cynus.

s **Si genero.** In gloſ. j. in fi. ſed dic vt ibi no. Ja. in glo. directa ibi vel dic hec vera vt colligiť ex tex. ꝛ glo. dicte. l. gallus.

Alier. Ibi ſpeciali ad dotē dandā. ꝛ ſic nota dotē ꝛ donationē ꝓpter nup. a mino re ꝯſtitui aucte curatoris idē in furioſo ꝛ mētecapto vt. s. de nup. l. ſi furioſi. §. fi. Ibi pſtitiſſe. Nota hunc textū: ꝛ

textum ꝛ glo. hic positam ad materiam tituli de tutore ꝛ curatore qui non satisdedit. In gl. forte in fine. vt. s. de epi. audiē. l. de creationibus. Cynus.

1 Mulier constante matrimonio an possit cedere actionem de dote contra maritum.
2 Mulieri currit prescriptio in actione de dote.
3 Exactio dotis an habeat locum si maritus stetit per annum in excommunicatione.
4 Mulier si est negligens vtendo beneficio huius. l. an pater poterit vti.
5 Bona minoris an sint tacite obligata pro dote.

Bi adhuc. Utilis ꝛ cōtinua est hec lex ꝛ de eius materia no. in gl. ff. sol. mat. l. si cōstante. in auc. de equalitate dotis. §. illud. per azo. in summa huius tituli. §. sit autē dotis exactio. ꝛ valde bene facit ex. de dote post diuor. resti. c. penul. cū ibi notatis. per her. Inno. ꝛ hosti. ꝛ p eundem in summa eiusdē tituli. ij. ꝛ qñ cōpetit quasi per totū. §. ꝛ p goff. in summa. e. ti. §. dos ɔstante. ꝛ speculatorē. e. ti. §. vlti. Et diuide. l. ſm Jac. de are. in duas partes principales. prima loquitur qñ matrimoniū adhuc durat. scda qñ est solutum scda ibi ipsis etiā. Iterū prima subdiuiditur in tres. in prima puidetur mulieri. in scda viro. in tertia alijs creditoribus viri. secunda ibi ita tñ. tertia ibi creditoribus. s. literā sic exponas cōstituto. i. durāte ibi ex dotē ɔstitutis. i. parapheרnalibusquas pōt petere per hanc. l. marito vergente ad inopiā. ꝛ etiā eo nō vergente per. l. j. de pactis cōuen. l. fi. Ibi tenere. Nota ex hoc textu qd lʒ cōiter teneatur qd dos possit exigi cōstante matrimonio ꝛ marito ad inopiā vergente tñ recte intuēti hec litera ꝛ tota lex innuit contrariū sed solū qd mulier possit retinere res sibi pro dote obligatas ꝛ p eis quas tʒ sibi cōpetit retētio et exceptio ꝛ pōt etiam agere hypothecaria cōtra alios possessores. nec tñ potest eas distrahere vel alienare nec sibi insolutū dari. vt innuitur. j. in versi. ita tamen. ꝛ hunc intellectū tenebat dñs alber. pap. ꝛ eum sequi videtur Jac. de are. vt. j. subijciaʒ Sʒ per auc. qd locum. j. de colla. videtur qd possit exigere ꝛ p prealle. l. si cōstante. ꝛ de hoc in specu. dicto titulo de dote post diuor. restituē. §. fi. ver. sed cū mulier viro ad inopiā vergente. Ibi abutatur nō in mala parte sed in bona. i. expēdat circa se et maritū ꝛ filios vt ex predictis ptʒ. aliqñ tamen in malā partem accipitur. vt. ff. de peculio. l. nec seruus. ꝛ de vsu et habi. l. plenū. §. ij. Nunc ad alia p declaratione pcedamus. Et primo notandū qd gl. dicit ꝛ bene qd iure auc. sufficit quod male inchoauerit vti substantia sua. vt in auc. de equalitate dotis. §. illud. Sʒ querit qñ intelligatur male vti substātia sua et dicit qñ est vulgi opinio. ꝛ idē tʒ od. hic. ꝛ d. auc. qd locū. ꝛ in corpore auc. d. §. illud no. in glo. ꝛ p hac opi. facit. ff. de fluminibus. l. j. ꝛ qꝛ etiaʒ si dubitetur fuerit sterilitas vel vbertas ad vulgi opinionē recurritur. vt no. ff. locati. l. si vno. in prin. ꝛ. s. locati. l. licet. ꝛ ibi dixi. s. mandati. l. si p ea. Contrariū tñ tʒ Jaco. butri. ꝛ dicit qꝛ maritus male vtatur substantia sua nō pbari per vulgi opinionē sʒ opus sit pbari per testes qui deponant qd sit lusor baratator vel negligens in administratione rerum suarū. opinio. tñ gl. dicit verā quo ad. l. C. qꝛ tūc opus erat probare maritū ad inopiā vergere qꝛ cū ista pbatio sit mere negatiua. s. pbare aliquē nō esse soluendo sufficiat pbari per vulgi opinionē. Et hec opinio lʒ sit noua ꝛ contra cōem opini. mihi vera videtur. ꝛ ad hoc pbandū ſm od. erit vtile testimonū vicinorū qui melius sciūt conditiōes mariti. vt. ff. de qōnibus. l. de minore. §. fi. ꝛ extra de purgatione canonica. c. cū dilectus. Itē ſm gl. ꝛ od. idē est in socero ad inopiā vergēte cū eadē sit ratio. ꝛ ita etiā no. in gl. d. l. si cōstante. ff. sol. ma. Quid si socer ꝛ maritus dotē simul receperūt ita qꝛ ambo tenentur vt j. de dote cau. l. fi. ꝛ vnus sit soluendo alter nō nūquid locū hʒ hec lex. gl. hic ꝛ od. tenēt qꝛ sic per auc. qꝛ iaʒ male inchoatū est vti substantia vnius. ꝛ ita tenebat. d. rich. per iura allegata in simili qōne. s. manda. l. si p ea. ver. sʒ quid si aliquis est fideiussor duor reor. ꝛ ad hoc etiā allegat od. ff. de libe. le. l. si qs reū. §. j. per quā legē tʒ Cy. qd etiā iur. C. idē esset lʒ gl. ɔtriūʒ dicat Cy. Iteʒ querit gl. si maritus velit dare fideiussorē de dote restituenda soluto matrimonio an cesset huius. l. dispositio. ꝛ tʒ od. hic qꝛ nō. ꝛ alleg. etiā od. ꝛ cy. aliā rationē quā gl. nō allegat. s. qꝛ fideiussores dotis dari nō possunt. vt. j. ne fideiussor. dotis dentur per totū. ꝛ qꝛ illud p alio ꝛc. vt. ff. si cer. pe. l. ij. §. j. idē tʒ. d. old. pp fragilitatē cautionis ar. ff. ad treb. l. cogi. §. si pater. in fi. ꝛ. l. qui ita. §. j. ꝛ p hoc bene facit tex. ꝛ gl. ff. de pretoria stip. l. pretorie satisdationes. ꝛ ad macedo. l. sed si pater. ꝛ ibi in gl. hanc etiā approbat Jac. de are. ꝛ allegat. s. qui potio. in pigno. ha. l. cū tibi a cōtrario sensu. ibi eñ cōceditur dotis oblatio sol. matr. ergo a ɔtrio eo constante nō. In ɔtrium tñ multū facit. ff. de muneribus ꝛ honoribus. l. rescripto. §. debitores. ꝛ glo. ibi posita. Sed rñderi posset qꝛ hic fructus medij tpis deputati sunt ad sustentationē coniugū ꝛ liberor. vt in glo. dʒ de iure tñ canonico sufficere videtur si satisdet vt pall. c. penul. ex. de dote post diuortiū restituē. Itē querunt doctores si tpe quo ɔtum fuit matrimoniū maritus erat inops vel male vtebatur substātia sua an habeat locū hec lex ꝛ videtur qꝛ nō ar. ff. de dāno infec. l. qui bona. §. de illo qd vi aut clā l. iij. §. fi. de arbitris. l. licʒ. ꝛ. l. sequenti. de tutelis ꝛ ra. distrab. l. si probatū. de pcur. l. vel exilio. de here. ven. l. ij. §. j. de va. mune. l. pretor. §. fi. ꝛ. s. man. l. si p ea. ꝛ ibi in glo. ꝛ qꝛ etiā dñs non pōt expellere colonum dicendo se velle domū pro suo vsu nisi noua causa post locationē superueniat. vt. s. locati. l. edē. et ibi in gl. In ɔtrium est ar. ff. de admi. tuto. l. tres tutores. §. fin. multi primā opi. indistincte tenent per iura predicta ꝛ de iure do. l. pmittendo. §. ij. dñs dy. distinguit aut vxor hoc sciebat ꝛ tunc sit vera dicta opinio aut ignorabat ꝛ tūc nō perdit beneficiū huius. l. arg. s. de epali au. l. ꝛ si legibus de sponsa. l. mulier. §. his quoqꝫ. ꝛ pro hoc bene facit. ff. man. l. inter causas. §. abesse. ꝛ qd ibi notatur in glo. ꝛ hanc etiā tʒ Cy. ꝛ dicit esse casum. j. l. pxi. §. j. ibi illatum esse claruerit ꝛc. cy. Iteʒ quero an hec lex locū habeat si pactū erat de lucrāda dote ꝛ videtur qꝛ nō per hāc. l. circa mediū. ibi si matrimoniū esset dissolutuʒ ꝛc. Sʒ dic vt in fine. l. ꝛ ibi in glo. vlti. ꝛ in glo. auc. hic signate.

1 Quero etiā vtrū constante matrimonio possit mulier cedere actionē de dote ɔ maritū nō vergentē ad inopiā nec male vtentē substātia sua. dic vt no. in glo. j. de dona. l. constante. Sed nūquid mulier habēs dotē ex forma huius. l. tenetur satisdare de ea cōseruanda et restituenda marito qui ex pacto lucrari eā debebat sol. ma. videtur qꝛ sic ad instar satisdatiōis quā prestat maritus cōuētus inqꝫtuʒ facere pōt si ad pinguiorem fortunā peruenerit. j. ti. pxi. l. vnica. §. cum aūt. ꝛ ad instar fructuarij. vt. ff. vsufruc. queādmodū caue. per totū. ꝛ pro hoc ff. de indi. l. in oibus. cū ibi notatis. ꝛ hec dʒ fuisse opinio vber. de bobio. Cōtrarium vidi seruari cū hoc expresse. l. cautū. non reperiatur qd dicere sufficit. j. de colla. l. illaʒ merito. ꝛ cōtenti esse debemus legis dispositiōe. vt. ff. sol. mat. l. si vero. de ver. obli. l. si stipulatio. Sed quid si maritus et vxor sunt ambo dissipatores ꝛ male vtētes substātia sua nūquid habebit locū hec lex vidi terminari qꝛ nō qꝛ tunc cessant rōnes ꝛ mēs huius l. qꝛ dos nō esset in tuto ꝛ dissipari posset ꝛ ideo deponēda est dos in aliquo tuto loco ar. ff. vt in pos. lega. l. postqꝫ. §. ij. ꝛ hāc opi. sequi videtur Inn. d. c. penul. de dote post diuor. restitu. ꝛ vber. de bobio hic qꝛ paria delicta cōpensatione tolluntur. vt. ff. sol. mat. l. viro. nūquid mulier repetens dotē per formaʒ huius. l. tenetur offerre libellum marito. Speculator tʒ qꝛ sic dicto titulo de dote post diuor. restituē. §. fi. ver. sed nunquid vocabitur.

2 Et notandū qꝛ mulieri currit pscriptio in act. de dote statim cū maritus vergit ad inopiaʒ. vt. j. l. pxi. §. oīs.

3 Quid si maritus stetit in excōicatione per annū an habebit locum dotis exactio. ꝛ an ex ea aletur talis maritus dic. vt in qōnibus rofre. xj. qōne. ꝛ pro hoc. j. de diuor. ꝛ repu. l. j. ꝛ soluto matrimonio. l. ij. ꝛ de hoc in speculo dicto titulo de dote post diuortiū restituen. §. j. ver. quid si vir est bannitus vel excōicatus. Querit Cy. si mulier dedit dotē marito ꝛ stipulata fuit sibi restitui quocūqꝫ casu solueretur matrimoniū vtrū marito ad inopiā vergente habeat beneficium huius. l. ar. qd non so. ma. l. si cuʒ dotem. in prin. j. de pactis cōuen. l. fi. ꝛ. ff. de libe. ꝛ posthu. l. cōmodissime. In ɔtrium est arg. ff. de eo quod certo loco. l. j. p socio. l. si quis a socio. de inoffi. testa. l. contra maiores. ꝛ. l. euʒ qui. ꝛ hanc approbat maxime cuʒ nō sit vera restitutio q̄ fit ex forma huius. l. cum adhuc seruiat oneribus matrimonij Cynus. Querit odo. Nūquid hec lex locuʒ habeat in extraneo qui dotem dedit ꝛ stipulatus est sibi reddi p ꝛ cōtra faciunt allegata. s. in pma qōne Cy. ꝛ videtur qꝛ non quasi istud sit priuilegiū personale mulieris. ꝛ ideo eius personā excedere nō dʒ. vt. ff. de reg. iur. l. priuilegia. ꝛ. j. de priuile. dotis. l. j. ꝛ qꝛ cessat huius. l. rō qꝛ ex dote debent ali maritus ꝛ vxor ꝛ liberi qd fieri non posset si extraneus repeteret ꝛ qꝛ stipulatus videtur solū in casuʒ soluti matrimonij: ꝛ ita tʒ gl. d. l. si cōstante. ꝛ od. hic ꝛ dicit qꝛ extraneus ɔpellet mulierē in dicis officio ad dotē repetendū. ol. nā ꝛ alias ago vt agas. vt. ff. locati. l. cū in plures. §. messem. Inspiciēte colono. od. tñ dicit de equitate extraneū petere posse vt sic intelligat fauor huius l. magis dotis quā persone. vt. ff. sol. ma. l. j. de priui. credito. l. ij. in fi. ꝛ. l. sequenti. ꝛ de re. iur. l. in oibus causis. O do. dicit tñ

cautius esse q̄d stipuletur sibi reddi in oēm casum quo locus sit dotis exactioni seu petitioni. Cyn. etiā dicit alia via consuli extraneo .s. q̄d petat cautionē per .l. in oībus .ff. de iudi. quā intelligit cū fideiussō. vt no. per eum .s. de here. ven. .l. ij. al's dos sequestrabitur. vt .ff. so. ma. .l. si cum dotē. §. si maritus. Cynus ¶ Quid si mulier moriatur pendēte iudicio quo petebat dotem q2 maritus vergebat ad inopiā nunquid heredes statim petere poterunt an tenebūtur expectare tp̄s. de quo habetur in. §. exactio. de rei vxo. act. videtur q̄d statim petere possint p̄ .l. sciendū. de act. ꝛ obliga. dy. tз ꝯ per .l. post finitam de suspec. tuto. ꝛ q2 cessant cause ꝓpter quas exigi poterat vt predictuз est ꝑima q̄ōne. ¶ Querit etiā Cy. vtrum socer sit alendus ex ista dote ꝛ an filij mariti ex alio matrimonio. Et docto. dicunt q̄d socer tenetur alere filiū ꝛ vxorē q2 obtinet vicē parentis et maritus ꝛ vxor sunt vna caro ergo ideз videtur econuerso q̄d nurus teneatur alere socrū ꝛ filios mariti sicut ꝛ maritus. ipse dicit q̄d si dos est tanta ꝙ sufficiat oībus tunc tenetur omnes alere aut nō sufficit nisi alimētis matrimonij ꝛ tunc socer exigitur insolidū ꝛ illi soli aluntur q2 ordinata charitas incipit a seipso. vt .s. de serui. .l. preses. ꝛ q2 nō est par eadēq3 ratio ꝛc. vt
4 .j. de codicil. .l. si. Cy. ¶ Quid si mulier est negligēs in vtendo beneficio huius .l. nūquid pater eius vti poterit dic ꝙ sic. vt .d. .l. si cōstante. in prin. .ff. sol. ma. ꝛ ibi no. ¶ Querit Jaco. de are. si maritus erat mercator qui vendebat ꝛ emebat pānos vel alia mercimonia vtrū habeat locū hec lex q̄d ꝓ mercibus venditis possit mulier agere hypothecaria vel vti retentiōe in extātib9 penes eū. ꝛ videtur ꝙ sic q2 hec lex indistincte loquitur. In cōtrariū videtur q2 lex ꝛ mens legis ad verosimilia debet trahi ꝛ intelligi sз verosimile nō est q̄d maritus in gn̄ali obligatiōe bonoꝝ facta vxori ꝓ dote vel in tacita inducta per .l. .j. ti. proxi. voluerit venire merces quas cōtinue emebat ꝛ vēdebat ar. ad hoc .ff. de pigno. .l. cōtrahitur ibi fuit eñ ꝛc. ꝛ .l. obligatiōe. naз ꝛ qui sua legat tales merces quas hз causa vendēdi legare nō intelligitur. vt .ff. de vsufr. lega. .l. generali. §. ij. ꝛ de legatis .iij. .l. suos aūt seruos. ver. eū qui ipse. Jac. dicit q̄d merces q̄ repériuntur apud virū cum de dote agitur sunt obligate ille vero que vendite sunt ante nō vt innuitur .ff. de pigno. .l. cuз tabernam. nā talia nō habentur vt teneātur sed vt vendantur ar. .ff. in quibus causis pignus tacite ꝯtrahitur. .l. in predijs. de hoc tetigi que res pigno. obligari possunt. .l. fi. in fi. Jac. bu. ꝯtraз tз ꝛ dicit iura predicta loqui in obligatiōe hoīs expressa. Secus aūt in tacita inducta a lege .j. ti. proxi. .l. vnica. circa princi. vbi dr̄ oīa bona viri tacite obligata ꝓ dote. cuз igitur merces iste contineantur appellatione bonoꝝ cadent sub ipsa obligatione legali ꝛ hec forte verior stricto iure lз precedēs equior sit ꝛ nō sit verosimile in obligatione legali venire ea q̄ verosimil'r homo nō obligaret per iura p̄dicta. ¶ Iteз querit predictus
5 Jac. de are. vtrū bona minoris tacite sint obligata ꝓ dote et dicit ꝙ sic q2 ex quo est pubes pōt contrahere matrimoniū vt instituto de nup. in prin. ergo ꝛ accessoria matrimonij .s. doteз recipere cū nō debeat ratiōe minoris etatis esse vxor indotata vt .ff. de conditione causa data. .l. si extraneus. ꝛ ad hoc bn̄ facit .ff. de iure do. .l. mutus. in prī. nec obstat q̄d bona minoris obligari nō possint sine decreto q2 verū est in obligatione hoīs secus in obligatione legali vt .ff. de reb9 coꝝ. .l. ij. ꝛ .iij. in prin. ad hoc facit q̄d notaui .s. locati. .l. certi. ꝛ .j. de leg. tuto. .l. fi. ꝛ ibi in gl. ¶ Sed an bona heredis mariti sint tacite obligata dic q̄d nō. vt .ff. de pigno. .l. paulus. .j. cōia de le. .l. .j. §. fi. ꝛ notatur in gl. magna .j. qui potio. in pigno. habeātur. .l. assiduis. versi. Iteз an bona. ꝛ ibi dixi. ver. Itē dicit glo. q̄d bona quesita per heredes. ꝛ ver. sequenti. ¶ Sed quid si frater prededuxit doteз in iudicio fami. ercis. cū fratribus q̄d pōt. vt .s. fami. ercis. .l. ij. ꝛ .j. titu. proxi. §. cūq3. in fine. an bona quesita per filium sint tacite obligata ꝛ videtur ꝙ non sicut nec bona heredū vt predictuз est at filius iste obligatus est sicut heres patris qui dotē recepit. vt .ff. sol. matr. .l. si cum dotē. §. transgrediamur. q̄d dic esse verum qñ ipse ꝛ fratres coheredes sunt soluendo alias iste ad quē dos peruenit in subsidiū cōueniretur act. ex stipulatu. vt .ff. de dote prele. .l. pater. ꝛ in act. ex stipulatu inest tacita hypotheca. vt .j. tit. proxi. q̄ videtur extendi etiā ad bona per eū quesita. vt .ff. de re. iur. .l. in ambiguis. et hec sententia equior est lз de stricto iure forte secus. ¶ Modo anteꝙ trāseam9 ad alias q̄ōnes subijcio quedam s̄m .d. Jac. de are. q̄ aperiunt multuз huius .l. intellectū. dicit eñ q̄d mulier interdū est de dote solicita ꝯstante matrimonio q2 maritus est suspectus patrimonij dissipatione. Interduз q2 maritus premitur graui eris alieni onere. Interdū q2 maritus aduerso casu laborat inopia. Primo casu qñ est suspectus maritus patrimonij dissipatiōe oliз fiebat sequestratio. vt .ff. sol. matr. .l. si cū dotem. §. finaūt in seuissimo sicut ꝛ alibi .ff. de ap. .l. imperatores. hodie vero locus est remedio huius .l. ꝛ auc. de equalitate dotis. §. illud. ¶ Secundo casu qñ maritus est grauatus eris alieni onere si'r hз locum hec lex q2 hypothecaria intenditur per quam cōsequitur mulier res sibi pro dote obligatas. ꝛ ante nup. donationē vt hic olim aūt agebat demū qñ certuз erat substantiā mariti non sufficere ad solutionē creditoꝝ vnde non expectatur tāta inopia per hanc .l. ¶ Tertio casu qñ maritus casu fortuito laborat inopia puta pp̄ naufragiū vel similem casum tunc conqueri non pōt de dote sed particeps esse dз infortunij q̄d marito contingit .ff. solu. matri. .l. si cum dotem. §. si maritus. et iste casus remanet sub regula vt constante matrimonio nō possit dos peti. vt .j. de colla. .l. dotis. nec forte hoc casu hypothecaria agi. ꝛ hanc opi. tз goffr. in summa de dote post diuor. restitu. §. dos constante. vbi dicit ꝙ lз maritus vergat ad inopiam si hoc culpa sua nō contingat male vtendo substantia sua nō est locus exactioni dotis ꝛ in hoc dicit hanc .l. ꝛ .l. si cōstāte .ff. so. mat. corrigi seu determinari per dictū. §. illud. in auc. de equalitate dotis. vbi exigitur maritū male vti substantia sua. Sed salua pace tantoꝝ viroꝝ contrariū cōiter in iudicio vidi seruari vt si maritus vergat ad inopiā culpa sua vel sine culpa locus sit exactioni dotis s̄m formā huius .l. nā prealle. §. illud. fauore mulierū inductus est vt nō expectetur inopia viri sз sufficiat eum male vti substantia sua ergo in mulierū lesionē nō dз retorqueri ꝛ legū correctio vitanda est maxime dotiū fauore ꝛ hoc satis innuit tex. in .d. §. illud. Sз iterū querit Jac. nunquid per hanc .l. cōsequetur mulier dotis solutionem an vero solum rerū pro dote obligatarū administrationē ꝛ retentionē de hoc .s. in prin. tetigi ꝛ videtur ꝙ solutio nō cōsequatur per prealle. .l. si cōstante. in prin. .ff. sol. mat. vbi de actione do. dicit. ꝛ .j. de col. auc. q̄d locum ꝛ exactio est solutio. vt .ff. de ver. sig. .l. verbū exacte pecunie. de le. .iij. .l. fideicōmissa. §. si rem. Sз per hoc posset seq ꝙ dos cōsummaretur ꝛ ꝙ mulier remaneret indotata. Itē mulier exacta dote constāte matrimonio dr̄ doteз recepisse. vt .ff. de iure do. .l. cū in fundo. §. si vxor. ꝛ .l. debitor. in prin. ea igitur recepta cū non timeat eā perdere poterit adulterari. Sз ad hoc dicunt quidam quod magis dr̄ restitui quo ad solaз administrationē quā ad plenā restitutionē ꝛ dicūt eā remanere sub legibus ꝛ oneribus matrimonij. vt hac .l. in fi. ꝛ ideo si adulteraretur eā perderet sicut prius: tutius tñ videt̄ dicendū ꝙ dos mulieri nō soluatur sed solum res hypothecatas retineat pro sustentatione sui ꝛ suoꝝ vt dicit hec lex que si recte intueatur de solutione vel restitutione dotis nihil dicit nec etiā. §. illud. de equalitate do. Sed soluз q̄d accipiat res ꝛ administret vt hic dr̄ licet yr. in prealle. auc. q̄d locum .j. de col. posuerit verbū exegerit quod tñ non est in corpore vnde sumitur vt predixi. ¶ Non obstat lex si constante q2 intelligi dз s̄m istam ꝛ dictū. §. illud. ꝛ hoc innuit glo. in ipsa .l. si constāte. vbi exponit exactionē dotis .i. hypothecariā pro dote. Nec est absurdū quod agat hypothecaria ꝛ nō personali q2 ꝛ hoc al's cōtingit .ff. de pigno. .l. quesitū. ex qui. cau. in pos. eatur. .l. fulcini9 §. si in diem. lз sit cōis opinio q̄d etiā personali agatur ad dotem. vt ibi notatur in glo. q̄ incipit agendo personali et alia q̄ dicit. Idē dicas in re viri. Jac. de are. de hoc notatur in spec. de dote post diuor. resti. §. fi. ver. sed nūquid poterit desiderare. ꝓ predicta etiā opinione dn̄i iacobi facit hec lex ibi sed fructibus earū ad sustentationem ꝛc. si eñ solueretur in pecunia nullus fructus haberetur cum vsura pecunie nō fit in fructu. vt .ff. de ver. sig. .l. vsura pecunie. ꝛ maxime hodie cum sint ꝓhibite vsure. vt .s. de vsuris auc. ad hec. Itē si fieri posset solutio in pecunia possent fraudari mulieres q2 metu vel amore maritoꝝ cōfiterētur se dotem recepisse cū nihil receperint vel dato etiam q̄d receperint facerent de eis quidquid vellent mariti q̄ ꝛ hanc opi. sequitur Dy. in. omnia sunt cōtra mentē huius .l. ꝛ hanc opi. sequitur Dy. in .d. .l. si cōstante. sol. matri. Jac. aūt butr. cuius opinionē vidi in iudicijs seruari tenebat q̄d etiā solutio posset fieri in pecunia dūmodo pecunia deponatur penes aliqueз idoneum qui ista pecunia aliquid ꝓ redditu dare velit conuertendū s̄m huius .l. formā vel conuertatur in predia vel alia immobilia vnde redditus proueniant vel satisdet mulier de dote cōseruanda ꝛ fructibus expendendis s̄m formā huius .l. ꝛ ad hoc facit prealle. lex postꝙ. vt lega. no. caue. ꝛ prealleg. c. penul. ex̄ de dote post diuor. resti. opinio. tñ dn̄i Jaco. ꝛ Dy. de stricto iure puto veriorem Cy. etiā hic tз q̄d mulier doteз possit exigere per actionem personalem per iura ad hoc .s. allegata ꝛ maxime per dictam .l. si cōstante. vbi s̄m cōem literā fit mētio de dotis exact. nec pōt dici q̄d ibi ageretur hypothecaria q2 tpe illaꝝ legum mulier nō habebat tacitā hypothecā sed solum per .l. assiduis nisi dicat̄ q̄d ibi erat hypotheca ex cōuentiōe q̄d est diuinare.

Item

Itē ꝑ predicta opinione adducit.j.l.proxi.vbi parificat duos
casus ⁊ de dote prele.l.pater.⁊ in corpore de equalitate dotis.
§.illud.vbi loquitur de dotis exactione facienda. Nō ob.auc.
hic signata q̄ videtur in donatione pp nup. addere qd̄ detur
rei vendicatio.ex quo apparet qd̄ per.l.C. rei vendicatio non
cōpeteret qꝛ ſm Jac.de ra.nihil addit sed solū repetit dicta in
l.C.⁊ hoc dicit colligi in corpore vbi imperator loquitur ꝑ mo
duꝫ repetitiōis non innouatiōis cy. ¶ Ex predictis soluit.d.
dy.aliā qōnem.s.nūquid secundi creditores possint dotē mu⸗
lieri offerre ⁊ ipsa oīa bona mariti dimittere teneatur videt̄ ꝙ
sic.vt.j.si antiquior creditor.l.j.⁊.ff.de pig.l.cū scd̄us. ¶ Ipse
tū dy.⁊ Jac.de are.tenent contrariū qꝛ cū non possit fieri solu
tio vt predictuꝫ est nec oblatio.vt.ff.de dam.infec.l.si finita.§.
postꝙ aūt. cum eñ non sit tp̄s soluende dotis oblatio non fit
congruo loco nec tpe.vt.ff.de solu.l.si soluturus.et qꝛ expedit
ne mulier sit indotata.vt.s̄.ad velleianū.l.gn̄aliter.⁊ qꝛ fauore
mulieris inductū est qd̄ agere possit hypothecaria lꝫ persona
lis nondū cōpetat ergo in eius lesionē non retorquetur.vt.s̄.
de legibus qd̄ fauore.⁊ ideo non pōt ei offerri.⁊ pro hoc quod
offerri nō possit cōstante matrimonio bene facit.j.qui potio.
in pigno.habeātur.l.cuꝫ tibi.a cōtrario sensu.⁊ hāc opi.tꝫ cy.
hic ⁊ ibi.Ista ergo bona solum assignabuntur mulieri ad ad⸗
ministra.⁊ securitatē dotis vt se suosqꝫ alat ſm formā huius.l.
⁊ ꝑ hoc facit qd̄.s̄.dixi.⁊ no.in gl.ꝙ maritus nō liberatur pre
stando fideiussorē de dote reddēda.Sit ergo cautus aduoca⸗
tus in formando libellum.Sꝫ nūquid poterit retinere vel pe⸗
tere de bonis mariti etiā vltra quantitatē dotis loco pignoris
sicut faciūt alij creditores.vt.j.de bonis auctoritate iudi.pos.
auc.ei qui iurat.Cy.tꝫ ꝙ non.Sꝫ demū pro quantitate dotis
al's esset cū iniuria creditoꝝ qui nō possunt sibi offerre vt pre⸗
dictuꝫ est sic ⁊ al's cōpetit hypothecaria ꝑ quantitate debiti.j.
cōia de le.l.j.in fi.Cyn. ¶ Ex predictis etiā ptꝫ alterius qōnis
solutio.Si mulier agat ex forma huius.l.cōtra extraneū pos⸗
sessorē vtrū possit excipere qd̄ primo sit cōueniēdus maritus
act.personali ⁊ excutiendus.glo.hic tꝫ ꝙ sic q̄ incipit ꝯ fiscuꝫ
eñ in fine gl.⁊ ideꝫ tꝫ speculator dicto ti.de dote post diuor.re
stitu.§.fi.ver.Sꝫ quo iure aget mulier.dn̄s aūt Ja.hoc repro
bat qꝛ si primo ageret personali nō consequeretur res obliga
tas lꝫ magis valeāt vnde iam careret bn̄ficio huius.l.nā ⁊ al's
agitur hypothecaria ante existentē diem personalis actiōis vt
prealle.l.quesitū.ff.de pigno.⁊ ideo dicit qd̄ dr̄ primo agi con
tra principales ꝙ̄ cōtra pignorū possessores locū hꝫ vbi princi
palis pōt cōueniri qd̄ ptꝫ qꝛ vbi absens est principalis agitur
hypothecaria.vt ptꝫ in auc.hoc ita si debitor.j.de pigno.⁊ ibi
in gl.multo ergo magis qñ ex alia causa impedior agere ꝯtra
principalē vt hic pp matrimoniū qd̄ durat.⁊ ꝑ hac opin.bene
facit.j.l.pxi.ver.minus aūt.vbi dr̄ constāte matrimonio posse
peti viroꝝ bona non aūt dicit de personali cōtra virū. ¶ Iteꝫ
querit idē Ja.si maritus efficiatur locuples ex hereditate sibi
obuēta vel aliter an res recidāt in pristinū statū gl.q̄ est super
verbo abutatur in fine tꝫ indistincte ꝙ nō.Idē tꝫ od.hic ⁊ cy.
per fi.huius.l.ibi si quas postea acquisierit ⁊ per regulā iuris
in ambiguis.cy.dy.tꝫ oppositū.ff.de suspec.tuto.l.post finitā.
qꝛ cessat causa exactiōis ergo ⁊ exactio.de hoc no.in spec.d.ti.
de dote post diuor.resti.§.fi.ver.vlt.⁊ per galeottū de dotibꝰ.
ver.vlti.ipse aūt.d.Jac.dicit considerandū aut mulier aduo⸗
cauit res per hypothecariā ſm formā huius.l.⁊ tunc res non
sunt facte mulieris qꝛ hypothecaria nudā aduocat possessio⸗
nem.vt.ff.de euic.l.si cū venditor.§.j.⁊ qꝛ talis aduocatio facta
est pp abusum mariti qꝛ male vtebatur substātia sua tūc eo fa⸗
cto locuplete cessat cā ⁊ ideo cesset effectus sicut ⁊ al's de cura.
furiosi.l.cōsilio. ¶ Si vero mulier accepisset bona insolutum
qd̄ facere pōt ſm opi.cōem per.l.si cōstante.so.ma.tūc videtur
extinctū ius dotis vnde videtur qd̄ tunc lꝫ efficiatur locuples
non reuertātur res in pristinā causaꝫ ⁊ qꝛ iudiciū fuit legitime
factū.⁊ ideo nō dꝫ retractari.vt.j.de admi.tuto.l.sancimus.ff.
de itinere actuqꝫ priua.l.nec eñ.qui satisda.co.l.sciendū.§.fi.⁊
j.de ingenu.manumis.l.ij. ¶ In contrariū facit qꝛ causa solu
tionis dotis redacta est ad nō causam.ff.de cōdi.sine causa.l.si
fullo.⁊ pp impēsas factas in re dotali desinit esse dotalis si tñ
soluantur iteꝝ efficitur dotalis.vt.ff.de iure do.l.si is.§.fi. Et
ꝑ hac opi.bene facit.ff.de dam.infec.l.hoc amplius.in prin.vt
in pos.legatoꝝ.l.j.⁊.l.si pecunie.§.j.vnde dicit dn̄s Jaco.qd̄ si
ſm hanc opi.res mariti data est insolutū vxori ꝑ dote efficie⸗
tur dotalis.vt.ff.de iure do.l.res.⁊.l.ita constāte.⁊ seruiet one
ribus matrimonij ⁊ maritus nō habebit causaꝫ querele.⁊ hoc
innuit glo.q̄ est hic que incipit idem dicas in re viri. cum aūt
per solā hypothecariā aduocauit a creditoribus vel alijs pos⸗
sessoribus qui facto viro locuplete petūt res in pristinū statuꝫ
restitui hoc petere nō possunt qꝛ nec offerre nec soluē possent
dotē vt predictū est. ¶ Itē querit dn̄s dy.in.d.l.si constante.
qōnem quā habui de facto ecce ꝙ mulier ſm formaꝫ huius.l.
agit ⁊ non ꝓbat maritū ad inopiaꝫ vergere nec vti substantia
sua male nisi per confes.mariti factam in iudicio nunquid hoc
sufficiat ⁊ videtur ꝙ sic qꝛ cōfessio aduersarij ⁊ probatio paria
sunt vt condēnatio sequatur.vt.ff.de confes.l.certum.⁊.l.iul.⁊
per totū titulum. ¶ In ꝯrium est veritas ſm eū vt non stetur
confessioni timore collusionis inter virum ⁊ vxorē et qꝛ ex tali
confessiōe creditores possent decipi ⁊ dānificari ⁊ qꝛ solui do⸗
tem cōstante mr̄imonio obtinet instar cuiusdā donatiōis vt.j.
si dos cōstante matri.solu.fue.l.j.⁊ ꝑ hoc.s̄.de dona.añ nupt.
l.si cōstante.⁊ auc.sed iam cautū ibi signata.⁊.e.tit.l.j.non opꝫ
ergo creditores ꝓbare fraudis cōsilium vel collusionē sꝫ suffi
cit euentus.i.eos dānificatos ex tali cōfessione.vt.ff.q̄ in frau
dem cre.l.qui aūt.§.similiqꝫ modo.⁊ est expressum.ff.q̄ in frau
dem patro.l.j.§.vtrum aūt ibi vel in iure cōfessus Dyn. Sed
ille.§.videtur cōtra.qꝛ ibi vr̄ requiri fraus ⁊ euētus vnde Cy.
videtur hic sentire qd̄ si cōfessio viri sit facta in iudicio conten
tioso requiratur fraus ⁊ euentus per dictū.§.Si aūt cōcordi
ter vadant maritus ⁊ vxor corā iudice ⁊ cōfiteantur se vergere
ad inopiā tunc habeat locuꝫ predicta opinio.d.dyni qd̄ suffi⸗
ciat solus euētus.Ideꝫ dicit si confessio fieret in instrumento
extra iudiciū eadem ratione.ad qd̄ facit.s̄.de dona.ante nup.
auc.sed iam necesse.⁊ qd̄ ibi no.Cy.ad predicta etiā facit qꝛ ex
sola confessione iugaliū nō separatur matrimoniū.vt ex̄ de eo
qui cogno.cōsan.vxoris sue.c.super eo.⁊ ibi no. ¶ Ex predi⸗
ctis insurgit alia qd̄ dn̄i Dy.talis vꝫ vtrū lata sententia cōtra
maritū tanꝙ vergentē ad inopiā ex sola cōfessione mariti suffi
ciat cōtra extraneos possessores sine alijs ꝓbationibus ⁊ alle
gat primo ꝙ sic qꝛ eadē causa esse dꝫ in agendo ⁊ defendendo
pos.q̄ fuit auctoris sui.vt.ff.de reg.iur.l.inuitus.§.plerūqꝫ.⁊.
e.ti.l.in his.§.nō debeo.cū ergo talis ꝓbatio sufficiat ⁊ ꝓbet
contra virū ergo ⁊ cōtrahētes causaꝫ ab eo.ꝑterea acta vnius
cause ꝓsunt in alia inter easdē personas.vt.s̄.de arbi.l.pen.§.
licꝫ.⁊ ibi notatur ⁊ plene dixi.s̄.de edē.l.is apud quē.sed esse
eandē personā ⁊ reputari paria sunt ꝙ̄tum ad iuris effectū in
auc.de iureiur.a morēte prestito circa prin.⁊.ff.de diuer.⁊ tē⸗
pora.prescrip.l.cū heres.Venditor aūt ⁊ emtor quo ad ius rei
vendite eadē persona reputant̄.vt.ff.de cōtrahen.em.l.dolia.
§.eum.⁊ de here.ven.l.emtori.ergo ꝓcessus habitus cū mari
to sufficit ⁊ extenditur ad quoscunqꝫ habentes causam ab eo.
Item alienatio debitoris nō dꝫ creditoris conditioneꝫ facere
deteriorē.j.de pigno.l.debitores.de remissio.pigno.l.res pi⸗
gnori.cū si.Sententia ergo lata ꝯ maritū ⁊ cōfessio ⁊ etiaꝫ alie
ꝓbatiōes preiudicabūt quibuscūqꝫ a marito cām habētibus
alias mulieris creditricis deterior cōstitueret̄ cōditio per alie
nationē qꝛ oneraret̄ ꝓbatiōibus nouis.res eñ transit cuꝫ sua
cā ⁊ suo onere.vt.ff.de acqui.reꝝ do.l.traditio.⁊ de contrahē.
em.l.alienatio.⁊ ad predicta facit.ff.de re.iur.l.ex qua persona
cōmoda eñ prouenīētia ex persona venditoris etiā post vendi
tionē contractā spectāt ad emtorē.vt.ff.de here.vē.l.emtori.⁊
de rebus eoꝝ.l.illicite.ergo ⁊ incōmodum superueniens post
venditionē ad ipm emtorē spectabit. ¶ Item sententia lata ꝯ
venditorē nocet emtori.vt.ff.de excep.rei iudi.l.exceptio.⁊ de
exceptiōe rei iu.l.si.eadē rōne ⁊ cōfessio venditoris q̄ ꝙ̄tuꝫ ad
onus ꝓbandi tollendū equipollet sententie.vt.ff.ad.l.aqui.l.
ꝓinde.§.notandū.In ꝯrium vr̄ qꝛ sententia lata cōtra vendi⸗
torem post venditionē nō noceat emtori sicut nec lata ꝯtra de
bitorē post obligationē nocet creditori.vt.ff.de excep.rei iud.
l.si mater.§.fi.⁊.j.de pigno.l.preses prouincie.preterea confes
sio ⁊ probatio paria sunt.vt.d.§.notandū. ¶ Sꝫ confessio vē⸗
ditoris post venditionē facta nō nocet emtori.vt.ff.ad trebel.l.
facta.§.si heres.⁊ queādmodū seruitus amittitur.l.si partem
§.si per fundū.ergo nec probatio ꝯtra venditorē inducta.⁊ ad
hoc facit a cōtrario sensu.l.sepe.§.sed scientibus.de re iudica.
Ipse.d.dyn.determinando dicit qd̄ ea q̄ nocebant seu nocere
poterant venditori seu marito ante venditionē noceāt emtori
⁊ ad eius onus pertineant.ea vero q̄ post venditionē ceperūt
facto venditoris seu mariti nō noceant emtoribus seu credito
ribus vel extraneis possessoribus ar.prealle.l.ꝑ̄ses prouincie.
j.de pigno.ff.de pig.l.si superatus.§.fi.⁊ de excep.rei iudi.l.si
mater.§.fi.⁊ de hoc notaui etiā.s̄.de here.vel act.ven.l.emtor.
circa fi.In alienatis ergo post cōfessionē seu sententiā preiu⸗
dicium parant quo ad ante alienata nō sꝫ opus sit nouis ꝓba
tionibus ⁊ sententia cōtra emtores creditores vel alios posses
sores Dy.ad hoc facit qd̄ notaui.j.qui.res iudi.nō nocet sup
rubrica. ¶ Ex hoc apparet qd̄ si maritus in fraudē creditorū
cōfessus fuerit recepisse se plura quā recepit in dotem qd̄ non

obsit creditoribus nec mulier petere possit nisi q̃tum ꝓbauerit se reuera in dotem dedisse. vt. j. de bonis prescrip. l. si quas postbac. in prin. ff. de dona. inter virũ ⁊ vxorē. l. sed si mors. §. fi. ⁊ l. sequẽti. ⁊ s. de dona. ante nup. auc. sed iam necesse. ¶ Sed cuius expensis petet mulier dotē ex forma huius. l. cum nihil habeat preter dotem quã petere vult dic q maritus cogetur ei expẽsas ministrare ar. j. de ordine cogni. l. fi. in fi. ⁊ ex de accu. c. ex parte. ¶ Sed nunquid quarta de morgicap. q̃ cõstituitur vxori de iure lombardo peti poterit marito ad inopiã vergēte karolus notat q sic in lõbarda de his q̃ a viro in vxorē dantur vel relinquũtur. l. j. ¶ Sed cũ eodē iure lombardo mulier trãseat in ptãtem viri. vt no. insti. ad tertul. §. j. ⁊ ꝓbatur in lõbarda qualiter mulierib' alienare permissum est. l. j. quo faciet mulier si maritus nolit sibi cõsentire qd dotem petat ex forma huius. l. ⁊ ipsa sine ipsius cõsensu in iudicio esse nõ possit. vt. j. de bonis q̃ liberis. l. fi. §. j. hãc qõnem habui de facto bergomi vbi seruatur ius lombardũ ⁊ dictum fuit qd tunc agere possit sine cõsensu viri sicut etiã dicit glo. qd hoc casu poterit agere sine cõsensu patris. vt no. j. de col. auc. qd locũ. vbi de hoc dixi ⁊ idē videtur innuere carolus in dictis. ll. qualiter mulieri alienare permissum est. l. j. ⁊ de his q̃ a viro in vxorē dantur vel relinquũtur. l. j. vel cogetur maritus cõsentire ad instar patris. vt. d. l. fi. §. j. de bonis q̃ liberis. cum ibi notatis. ⁊ per rofre. in libello de personis litigantiũ. ver. Item nec mulier. In prima glo. ibi qd inspiciam. s. vtrũ incipiat male vti substantia sua. de hoc tñ latius. s. dixi super verbo abutatur. Ibi. ff. e. l. quẽadmodum. Sunt ⁊ alij duo casus in quibus exigitur dos inuito marito cõstante matrimonio qui notãtur in glo. ff. e. l. ij. in gl. que incipit annua ⁊c. in gl. agendo personali. de hoc latius. s. dixi. In gl. cõtra fiscum. in fi. ibi. l. ij. hanc sequitur cy. ⁊ Ja. de are. ⁊ de ra. ⁊ pe. licet dy. contra. vt dicetur. d. l. assiduis. cy. In fine in hoc dicit contra fm Jac. de are. vt. s. dixi. In glo. idem dicas in fine in hoc dic ꝯtra fm Jac. de are. vt. s. dixi. Et nota quod qui petit rem sibi dari insolutũ agit personali qd est notandũ. In gl. sit ergo ibi parapbernaliũ. vt. j. de pac. conuen. l. hac lege. ⁊ l. fi. In gl. j. in totũ consumat fm Jo. s. hoc casu sed al's cum expense sint alicui faciende de aliqua re de fructibus sunt faciende. vt. ff. ad treb. l. imperator. old.

Donationem. In gl. j. in fi. primã tm Ja. butri. ⁊ innuitur in corpore vnde hec sumitur vbi dr iura antiqua nõ immutari ⁊ qd nõ mutatur ⁊c. vt. j. de ap. l. precipimus. In glo. vlti. ibi sit dña. s. donationis pp nup. ⁊ sic possit vendicare. Ibi quod dr alienari. s. res q̃ cadit in donationem pp nup. ⁊ sic donare est dominiũ in mulierem transferre cum donatio sit actus ⁊c. vt. j. de fundo dota. l. j. vide quod notaui. ⁊ dixi. ff. pro dote. l. j. in glo. j. cum alijs.

Uxor an sit domina rei dotalis.

In rebus. Diuiditur in duas partes fm Jac. de are. In prima parte imperator dat beneficiũ mulieribus actionis in rem in rebus dotalibus so. ma. In scda ꝓhibet oēs prescriptionē obijci mulieribus actioni predicte anteq̃ cõpetat exercitiũ ipsius actionis. Scda ibi ois aũt tpalis. prima subdiuiditur in quatuor. In prima ponit dictũ bimẽbre. In scda rationem dicti. In tertia rñdet tacite qõni. In quarta concludit Scda ibi cũ eadē res. Tertia ibi nõ enĩ. Quarta ibi volumus itaq. Circa id qd querit gl. † vtrũ vxor sit dña rei dotalis dic fm Jac. de are. qd mulier est dña iure gentiũ maritus iure ciuili ⁊ ita diuerso iure sunt ambo dñi sicut et al's vnus est dñs iure ciuili alter iure pretorio vt emphiteota et superficiarius ⁊ verus dñs. odo. hic dicit qd maritus est dñs cõstante matrimonio re ⁊ veritate mulier spe. vt so. ma. sibi cõpetat rei vendicatio sine aliqua traditiōe qd est speciale fauore dotis. vt. s. de pactis. l. traditionib'. Sed vr q maritus cõstante matrimonio sit dñs quo ad eius cõmodum sed nõ quo ad onera subeunda vt ꝓbatur expresse. ff. ad municip. l. lucius. §. idem rñdit cõstante matrimonio. ⁊ miror q glo. nõ allegauit. de hoc etiam notatur per azo. in summa huius tituli vltima colum. ⁊ ꝑ hoc. ff. de acqui. pos. l. pomp. §. in dotem. ⁊ ibi in glo. ⁊ per Dy. Et vide an actio de dote nascatur demũ so. ma. qd plene notaui. ff. de bonis dam. l. sed si alia. Itē ex principio huius. l. colligitur decisio cõis quã notaui. s. de secundis nup. l. hac edictali. §. oibus dum hic dicit qui anteriores sunt. Itē ad. §. ois. opponitur q nõ statim sol. ma. currat prescriptio mulieri cũ demũ post annũ debeat solui dos. vt. j. ti. ꝑxi. l. vnica. §. cum aũt. ergo añ annum agere non potest. ⁊ per ꝯñs non currit sibi prescriptio. vt. j. de prescrip. xxx. an. l. cũ notissimi. §. illud aũt. Sed dic fm Ja. de are. q illa exceptio anni est personalis. ⁊ ideo nõ tuetur extraneum. vt. ff. de excep. l. exceptiones. ⁊ ideo cũ agere possit contra exñeos possessores currit exceptio. vel dic vt no. d. §. illud. Ibi rei veritas deleta vel cõfusa est. Ex textu isto colligit Jo. teutonicus qd contra oēm iuris presumtionē admittitur ꝓbatio veritatis in ꝯriũ nisi lex presumat ⁊ super presumto ius statuat q̃ appellatur fictio iuris seu presumtio iuris et de iure contra quã nõ admittitur probatio in ꝯriũ. ⁊ ita ꝓbatur per eum. l. di. c. ferrũ de terra tollitur in glo. ⁊ ad hoc bene facit. ff. e. l. nuptura. de libe. ⁊ posthu. l. filio. ⁊ de condi. sine causa data l. si extraneus. ol. Et de istis presumtiōibus ⁊ fictionibus plene dixi. s. de ꝓba. l. siue possidetis. Ibi infortuniũ dic infortunium paupertatē. de priuilegijs ⁊ incõmodis paupertatis plene dixi. s. de epis. ⁊ cleri. l. si quis ad declinandã. In gl. tpe nõ priuil. ibi rem accepit in dotem qd esse non põt. vt. s. de dona. ante nup. l. j. ol. In gl. In iure primeuo ibi ꝓmiscue cum viro vtitur. Qualiter quis intelligatur promiscue vti cũ alio no. in glo. ff. de insti. l. si quis mancipijs. §. si impubes.

Mors an dicatur casus fortuitus.

Cum quidam. Utilis est ⁊ diuiditur in duas partes sed od. prima vsq ad. §. preterea. scda vsq ad finē. pria in duas qr prima loquitur de dote. scda de dona. pp nup. secunda ibi siliq modo. Ibi dabant aio donandi. Ibi extranei hic notat extraneos oēs sanguine non cõiunctos. aliter accipitur. j. §. siliq modo. Ibi suscipiebant qr quo ad maritũ nõ est dos titulus lucratiuus sed onerosus. vt. ff. de act. ⁊ obli. l. ex ꝓmissiōe. ⁊ j. de impo. lucrati. descrip. l. j. li. x. ⁊ ideo tenebat datio quo ad eũ sine aliqua insinuatione ⁊ lucrari poterat ex pacto si mulier ꝓmoreretur. Mulier aũt viro premortuo lucrari nõ poterat vt subijcit. Ibi casus. s. superueniēs per mortē mariti vel per diuortiũ. ⁊ nota q mors appellatur casus fortuit' vt in ver. sancimus. qd nõ memini alibi sic expresse. de quibus casibus fortuitis plene dixi. s. de pigne. act. l. q̃ fortuitis. Ibi monumēta. i. qd nõ fuerat insinuata. Ibi indotata qd erat absurdum. ⁊ ideo sancimus vt sequitur. Ibi nullis monumētis. i. nulla insinuatiōe. Rem. i. dotis dationē. In oi persona. s. tam mulieris pro qua datur q̃ viri cui datur. Ibi huiusmodi. i. dotem sibi reddi i huiusmodi casus euentũ ol. Siliq modo scda pars principalis ibi extraneoꝝ aliter sumitur hic exñeus quã s. in prin. legis. dic de hoc vt dicã. j. ti. ꝑxi. l. vnica. §. extraneũ. Ibi habeãt firmitatē vt ipsa lucretur si vir predecesserit sed hoc pepigit. Ibi minor quantitas ita q insinuatione non indiget Preterea hic punitur mora ꝓmittentis dotē nõ soluētis ⁊ cõtinet. vij. dicta per ordinē q̃ ex litera patent Cy. Ibi panes ciuiles puta. x. corbes frumēti quolibet anno od Pro iam facta diuisione in primo ⁊ scdo dicto huius. §. In gl. j. ibi dr donatio simplex. vt. ff. q̃ in frau. credi. l. si fraudator. §. si a socero. v. at si neuter. Ibi qr intelligitur quasi ex donatiōe ⁊c. ol. In gl. j. ipsa cogebatur ibi. §. si ꝓcu. vbi de hoc. ⁊ est hec gl. satis notabilis ⁊ sing. ⁊ põt ad multa valere. In. e. glo. in fi. Sed illud regulare ⁊ generale hec specialia. vt ibi notatur. ⁊ hic per od. ⁊ facit. ff. de neg. gest. l. qui aliena. §. quãq. cum cõcor. Itē hoc ius vetus est hodie correctũ vt hic ptz in litera Jac. In glo. et ꝓmissionē factã in fine hec solutio nõ valet qr lex de diuisione intelligitur vbi dos fuit ꝓmissa. Nam tria tpa ibi ponũtur in casu fm Dy. s. tps matrimonij ꝓmissionis ⁊ perceptionis. dic ergo q illa intelligitur fm istam. s. qd a tpe traditionis nõ ꝓmissionis nisi fuerit lapsum bienniũ ex tunc enĩ est in mora. Sed hoc nõ videtur ꝓcedere. Nam cũ maritus sustineat onera matrimonij vr qd ex tũc mulier sit in mora ⁊ teneatur ad fructus vel vsuras. vt. s. de act. em. l. curabit. preterea actio qua tenet mulier vel qui ꝓmisit dotē est bone fidei. vt. j. ti. ꝑxi. l. vnica. §. sed si nõ ignoremus. ergo veniũt accessiones a tpe more. vt. ff. de vsuris. l. mora. §. in bone fidei. mora aũt re ipsa cõtrahitur vt predictũ est. ⁊ hoc tm gl. d. l. de diuisione. quid dicemus. forte dicendũ est qd hic post tps maiores vsuras ꝯsequitur ⁊ tps ꝑ eo interpellat ergo in alio granetur. s. vt re ipsa mora nõ ꝯtrahatur sed hoc nõ videtur ꝓcedere pp illud qd hic dr de fructibus rei immobilis vbi dicit bienniũ haberi ꝓ lite cõte. sicut in alijs rebus leges diffiniũt ergo sicut in illis casibus nõ veniunt fructus ante litē conte. sic nec hic veniũt ante biennium q̃tumcũq sustinuerit maritus onera nisi velis dicere qd fructus veniũt rõne lucri percipiēdi ex illis fructibus sicut dr in questu hic in prin. §. sed nõ videtur hic speciale cũ idē sit vbi veniũt fructus vt interesse. vt. j. de sentētijs q̃ ꝓ eo qd interest. l. vnica

vnica. breuiter nō videtur euadi posse nisi q: ita est in casu isto sed cur aliud forte q: cū maritus nō petit dotē ꝑmissaꝫ ⁊ susti net onera videtur nō curare de recōpensatione nec mulier te netur interim q: nihil percipit a viro principal'r respectu do tis sicut percipit emtor vel vēditor respectu rei vel pꝛij. Quid ergo si maritus petit dotē ⁊ mulier est in mora nunqd tūc erit locus iuri cōi videtur forte ꝙ sic q: qḋ hic dr̄ de mora est in fa uorem vt hic in fine ergo nō ꝫ in eius lesionē retorqueri du bitanter loquor ⁊ sub dubio relinquo predicta. Sꝫ quid si pe cunia fuit ꝑmissa in dote dic idē ꝙ qñ species estimata vt sicut tunc estimationis debetur vsura ita ⁊ pecunie ꝑmisse cū eadē sit ratio cy. In glo. mirabili modo. Ho. hanc gl. ⁊ vide qḋ dixi in. l. in minoꝝ. ṡ. in qui. cau. in inte. restitu. nō est necessaria. In glo. vt vniuersa estimentur notabilis est hec glo. ad quaꝫ facit in auc. de non eligen. scḋo nubentes. ꝗ. aliud. Cy.

¶ De rei vxoria actione Rubrica.

Super rubrica. Uide azo. in sum ma ⁊ bene per ro fre. de actione ex stipulatu que datur marito et vxori pro dote. ⁊ in spec. de dote post diuortiuꝫ restitu. ꝗ. nunc de dote. ⁊. ꝗ. sequenti. Que actio competeret ante. l. istam. ⁊ vtrū tacita ex stipulatiōe hic querit cy. ⁊ hic tangitur in gl. de quo q: magis est subtile quam vtile transeo. ⁊ per ipm̄ videatis hic super rubrica quidquid tñ di catur puto tacitam stipulationē per hanc. l. introductam ⁊ nō ante. vt expresse colligi potest ex hac lege.

¶ Priuilegia dotis dicuntur esse multa.

Rem in presenti. Scḋꝫ od. super scriptio hui9. l. est imperatoris iustiniani ad ppl'm vrbis cōstan tinopolitane ⁊ oēs prouinciales ⁊ diuiditur ꝺm Jac. de are. in tres partes principales grossas. In prima exordiū siue prohemiū. In scḋa legis statutum. In tertia restringit legē ad futuras dotes tm̄. scḋa. Ibi rei vxorie itaqꝫ. tertia. Circa finē. l. Ibi que oīa. Scḋa principalis subdi uiditur in septē. In prima docet qua actione debebat peti vel repeti dos. In scḋa q̄ est in. ꝗ. vt plenius tribuit tacitā hypo thecam petitioni dotis. In tertia q̄ est in. ꝗ. sed si non ignore mus act. ex stipulatu ꝑ dote facit esse bone fidei. In quarta q̄ est in. ꝗ. ⁊ oēs quidē euētus. ⁊ durat vsqꝫ ad. ꝗ. ⁊ cū lex. tradun tur propria ⁊ cōia actionis ex stipula. ⁊ rei vxorie actionis. In quinta q̄ est in. ꝗ. ⁊ cū lex soluit dubitabilem qōneꝫ circa hunc tractatū. In sexta ⁊ septima q̄ est in. ꝗ. illud. vsqꝫ in fineꝫ duas adiectiones facit statuto huius. l. Ja. de are. breuiter ergo rei vxorie actionis naturā tollit qḋ in eavtile est in actione ex stip. transfundit. dotē certā ⁊ incertā per act. ex stipulatu repeti et peti permittit. Stipulationē nō interpositā fingit. inualidam virescere facit. viro ⁊ mulieri tacitaꝫ hypothecam cōcedit. ⁊ de euic. regressum cū priuilegio hypothecarie ⁊ per has vias suc curri dicit imperitis ⁊ rusticis ⁊ hec priuilegia cōceduntᷣ doti bus factis cū scriptura vel sine. actionē ex stip. q̄ erat stricti iu ris bone fidei facit decorans eaꝫ pulcritudine rei vxorie. tollit edictū de alterutro admittendo vxorē ad dotis exactionē ⁊ le gati a marito relicti Jaculo cōpensationis excluso nisi exp̄sse appareat testatoreꝫ cōpensandi aīo reliquisse act. ex stipulatu facit transitoriā ad heredes. Retentionē dotis que ex quinqꝫ causis fiebat euellit primo ob mores ne mariti contra vxores culpas excogitent vt eas a petitione dotis excludant ⁊ cū iam sit cautū per alias leges quid esse debeat si matrimoniū culpa mulieris soluatur. Scḋo ob res donatas a marito vxori cum maritus res donatas possit repetere. Tertio ob res amotas cū ei pateat rerū amotarū actio. Quarto ob alimenta cōibus liberis prestanda q: maritus ad hoc tenetur. Quinto ob im pensas necessarias vtiles vel voluptuarias cū prime dotē mi nuant ipso iure secunde cōtra mulierē volentē pariāt actioneꝫ mandati ꝫ ignorantē negotioꝝ gestoꝝ tertiaꝝ fit amotio sine lesione prioris status rei etiā si volūtate mulieris facte sint qḋ est in dote speciale. Si matrimoniū mariti morte soluatur ma ritus dotē nō lucratur ſꝫ actio ex stipulatu vera vel ficta ad he redem mulieris trāsmittitur nisi pactū foret in ꝫriuꝫ cōdēna tur tñ maritus inqꝫtuꝫ facere pōt nisi sit dolose versatus circa administrationē patrimonij sui prestat tñ cautiōeꝫ de residuo soluendo si ad pinguiorē fortunā peruenerit rerū mobiliuꝫ se mouentiū ⁊ incorporaliū post annū fit restitutio immobilium statiꝫ al's maritus in mora existēs immobiliū fructus ceteraꝝ vsuras tertie partis cētesime restituere tenetᷣ mulier a marito heres instituta locū habente falc. dotē tanqꝫ es alienū deducit ⁊ falci. vtitur partus ancillarū dotaliuꝫ inestimatarū ⁊ q̄ serui dotales acquirunt ex rem mariti ⁊ operā suā mulieri cedunt. Ea vero q̄ fructuū noīe cōtinētur cedūt marito etiam ꝑ rata vltimi anni quo matrimoniū durauit ⁊ hoc in rebus inestima tis q: rerū estimatarū periculuꝫ ⁊ cōmodum pertinet ad mari tum vt ad emtorē. Itē filius percipiēs dotē vxoris fa. ercis. iu dicio cauere tenetᷣ coheredibus de cōseruādis eis indēnibus hoc dicit breuiter vsqꝫ ad. ꝗ. videamus. ol. Ibi siue nō hoc est cōtra id qḋ no. ṡ. de vsuris. l. j. ꝺm Jo. Sꝫ hic in casu vbi fingi turᷣ interposita etiā si nō sit ibi nō. ¶ In gl. da exemplū ibi vi tiat vtilē. Sꝫ ibi scḋa institutio nō erat inutilis mero iure in specto q: solēnia testamenti cōpleta erāt sed heres institutus in eo nō erat capax sed adire pōt ⁊ cōfunduntur actiones sibi cōpetentes. vt. e. ti. l. heredū. ⁊ de vul. ⁊ pu. substi. l. ex facto. ꝗ. iul. ol. vel hic in stipulatiōibus ibi in vltima volūtate q̄ depen det ex volūtate vnius tm̄. ⁊ ideo vltima derogāt prioribus vel ibi vtrūqꝫ testm̄ est vtile. ⁊ ideo vltimū valet. vt ibi no. Jac. de bel. In. e. gl. ibi inutili ademtioni. Sꝫ ibi ideo q: legare ⁊ adi mere sunt cōtraria ⁊ vnuꝫ ꝫrioꝝ nō dat alteri robur. vt. e. ti. l. legata inutiliter. ⁊ de cōdi. ⁊ demō. l. cum tale. ꝗ. fi. old. Uel ibi erat repugnātia inter vtile ⁊ inutile ⁊ ideo solum vtile valet. vt ibi no. ⁊. ff. de rebus dubijs. l. quoties. Jac. Et vt plenius ibi. Siue ex parte mariti passiue. i. ab ipso marito. Ibi ex pte mu lieris. i. ab ipsa muliere. Nūc quero aliquas qōnes circa mate riaꝫ ⁊ primo nūquid bona minoris tacite sint obligata ꝑ dote dic ꝙ sic. vt dixi. ṡ. ti. pxi. l. vbi adhuc. ver. Itē querit Jac. de are. vtrum bona minoris. Et vide alias duas qōnes quas ibi notaui duob9 ver. seq. Itē nūquid debitorē debitoris mariti poterit mulier ex ista tacita cōuenire dic. vt no. ṡ. de here. act. l. heredū. Itē quero quid si pater ⁊ filius simul dotē receperūt sicut cōiter fit bergomi vtrū bona patris sint tacite obligata quidā ꝙ non quasi nō teneatur actiōe de dote sed actione qḋ iussu. vt. ff. qḋ iussu. l. fi. Contrarium puto per hunc. ꝗ. ibi siue principales persone siue alie ꝑ eis ⁊c. ⁊ pro hoc. ff. sol. mat. l. si cum dotem. ꝗ. trāsgrediamur. Quid si solus filius recepit in pñtia ⁊ cōsensu patris non tm̄ eius iussu an pater erit obliga tus personaliter ⁊ realiter ⁊ videtur ꝙ ex solo cōsensu non sit obligatus nisi aliter se obliget. vt. ff. de admi. tuto. l. lucius ty tius gaiū seium. In ꝫriuꝫ facit. ṡ. ad macedo. l. si permittente. ff. qḋ cū eo. l. pater filio. ex quo enī data est dos filio patris cō sensu pinde est ac si ipse pater recepisset. Sicut nō refert vtrū debitor soluat creditori an alij eius volūtate. vt. ff. solu. l. aliud ⁊ pro hoc bene facit. ṡ. qḋ cum eo. l. j. de filifa. ⁊ queādmodum patres ꝑ eis teneātur. l. j. li. x. ff. de admi. rerū ad ciui. pertinē. l. si filius ad municip. l. quoties. ⁊ videtur casus. ff. de tutelis. l. si filiusfa. ⁊ vt cōsensus patris aliquid operetur qui al's nihil operaretur cūᷣ sine eius cōsensu teneret obligatio. vt. ff. de iu di. l. tam ex ꝫctibus et fauor dotis. vt. ff. de reg. iur. l. in ambi guis. Et hanc vltimā seruari vidi ⁊ eā tꝫ speculator in spec. de dote post diuortiū resti. ꝗ. fi. ver. quid si filiusfa. et idē sentit gl. ꝭ. qui potio. in pig. ha. l. assiduis. in gl. magna qḋ veruꝫ puto nisi ex forma. l. municipalis. sicut est bergomi nō posset filius obligari sine cōsensu patris q: tūc cū cōsensus patris aliquid operetur nō crederē patrē obligari ex solo cōsensu ⁊ cautius puto ꝙ dos detur patri ⁊ filio vel filio iussu patris. ¶ Sꝫ an cogetur pater inuitus recipere dotem filij ⁊ in ea se obligare dixi. ṡ. de dotis ꝑmissione. l. fi. Itē nō soluꝫ ꝑ dote sunt bona mariti tacite obligata sed etiaꝫ ꝑ rebus paraphernalibus. vt ꝭ. de pac. cōuen. l. fi. Sꝫ si maritus obligauit aliqḋ speciale pi gnus vxori pro dote an cesset huius. l. prouisio. ꝭ. qḋ alia bona nō sint tacite obligata dic vt no. in gl. ⁊ dixi. d. l. fi. ꝭ. de pactis cōuen. Sed nunquid in ista tacita hypotheca veniēt ea q̄ exci piuntur ab expressa per. l. obligatiōe. ff. de pigno. quidā ꝙ sic dotis fauore ego puto ꝙ nō q: plus non ꝫ operari tacitum quā expressum vt in brocardis de tacitis et expressis ⁊ hoc in nuit iste. ꝗ. qḋ in defectū prouisionis hoīs imperiti ⁊ rustici sit inducta hec tacita hypotheca. ⁊ ad hoc facit qḋ dixi. ṡ. ti. pxi. l. vbi adhuc. ver. querit Jac. de are. si maritus erat mercator. ⁊. ꝭ. de admi. tuto. l. ꝑ officio circa fineꝫ. ¶ Itē puto ꝓuisionē huius. l. locū habere in quacūqꝫ dote estimata vel inestimata. ⁊ pro hoc. ṡ. in prin. ibi oēs dotes. ⁊. ṡ. ti. pxi. l. in rebus. Et in ista tacita hypotheca veniūt etiam futura bona mariti sicut in expressa generali. ꝭ. q̄ res pig. obli. possint. l. fi. ⁊ est expressum. ṡ. de secundis nup. l. hac edictali. ꝗ. oībus. ⁊. l. si quis prioris. ꝗ. in illo. ¶ An aūt preferatur posterioribus creditoribus ha bentibus expressam no. ꝭ. qui potio. in pig. ha. l. assiduis. ⁊ la tius in speculo. de solu. ꝗ. j. ver. sed pone cōtraxi matrimoniū.

Item nõ solum ꝑ dote sed etiã ꝑ alimentis vxoris sunt bona mariti tacite obligata. vt no. in spec. de dote post diuor. restit. §. si. ver. sed nũquid bona mariti vbi multa notãtur ad huius l. materiã pertinentia. ⁊ hanc etiã opi. hic sequitur Ja. de are. qꝛ alimẽta debentur rõne dotis. vt. ff. sol. ma. l. si cũ dotez. §. in seuissimo. cũ ergo sit accessio dotis. ⁊ lex ista dicat ꝑ restituenda dote ⁊ verbũ restituere plenũ sit. vt. ff. de v. sig. l. restituere. ⁊ de vsuris. l. videamus. §. in fauiana. ergo ꝑ alimentis tanq̃ accessoria erũt obligata. Itẽ alimẽta subrogantur loco vsurarum. vt notatur. j. e. §. exactio. ꝑ vsuris aũt ꝯstat pignora obligata. vt. ff. qui potio. in pig. ha. l. lucius al's tytius. qꝛ in tãtum cõpetit hypothecaria q̃tum personalis vt. j. cõia de le. l. j. in fi. vbi de hoc tetigi ergo ⁊ ꝑ alimentis erũt obligata q̃ loco vsurarum succedunt Ja. ¶ Puto etiã hanc tacitã hypothecam locũ habere in dona. pp nup. vt no. in gl. s. ti. pxi. l. vbi adhuc in prin. ⁊ ꝑ hoc. s. de dona. ante nup. l. fi. §. j. ¶ Itẽ notanduz ꝙ multa sunt priuilegia dotis de quibꝰ no. j. de priuile. dotis ⁊ in summa eiusdẽ tituli. Itẽ hꝫ priuilegium stipulatiõis presumpte ⁊ tacite hypothecẽ vt hic et qđ inutilis efficitur vtilis. Itẽ ꝙ dos pure data intelligatur data sub cõditione si matrimoniuz sequatur. vt. j. e. §. accedit. Itez ꝙ res q̃ subiacet restitutioni ex causa dotis põt alienari. vt. j. cõia de le. auc. res que subiacent. Itẽ in alio casu. j. ad treb. auc. cõtra rogatus. ⁊ auc. nisi rogati. Itẽ. ff. de priuile. credi. l. ij. §. fi. Itez pp dotem res minoris põt alienari. vt. j. de pdijs minorũ. l. ob es. ⁊ obligari. vt dixi. s. in prin. huius. §. Itẽ per pactũ dotis conditio deterior fieri non põt. vt. ff. de pactis dota. l. de die. ⁊ l. attilicinus. Itẽ res emta ex pecunia dotali dotalis efficitur. vt. ff. sol. ma. l. si cũ dotem. in fi. ⁊ de iure do. l. res ex pecunia. Itẽ res dotalis alienari non põt. vt. j. e. §. ⁊ cum lex. Itẽ prima dos antecedit secundã. j. qui potio. in pig. habeãtur auc. res in dote. Itẽ cessat fal. in dote prelegata. vt. ff. ad. l. fal. l. si vsuf. §. dos. Item dato ꝙ mulier stipuletur dotẽ ab alio aĩo nouandi nihilominus agit cõtra maritũ. ff. sol. mat. l. si cum dotẽ. §. j. Itẽ in crimine lese maiestatis filia dotatur lꝫ masculi priuentur. j. ad. l. iul. maiesta. l. fi. circa fi. Itẽ dos ad patrẽ reuersa per eũ minui non dꝫ vt auc. sed q̃uis hic signata. Itẽ dos repetitur constãte matrimonio in casu. l. vbi adhuc. s. tit. pxi. ⁊. ff. de iure do. l. mutus. §. manẽte. Itẽ mulier in pos. causa dotis missa interiz alitur. ff. vt in pos. legato. l. penu. Itẽ mater heretica tenetur filiaz dotare. vt. s. de hereticis. l. cognouimus. qđ regulariter non tenetur. s. de iure do. l. mater. Itẽ marito dãnato regulariter nõ aufertur dos vxori. vt. j. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. res vxoris. ⁊. ff. de bonis dam. l. quinq̃. Item solutũ indebituz ex causa dotis nõ repetitur. ff. de condi. indeb. l. cũ his. Itẽ sicut augmentatur dos ita ⁊ donatio pp nup. s. de dona. ante nup. l. si cõstante. Itez in alio. s. de do. promissione. l. iij. ⁊ fi. Itẽ est generale priuilegiũ do. qꝛ fauorabilis ⁊ precipua est eius causa. vt. ff. sol. matr. l. j. vbi de hoc. ⁊ in dubijs ꝑ dotibus respondemus. vt. ff. de re. iur. l. in ambiguis. alia etiaz priuilegia dotis studiosus lector posset reperire. In qbusdã tñ est deterior conditio dotis vt in fideiussoris datione. vt. j. ne fideiussores dotiũ dentur. Itẽ qꝛ maritus ⁊ socer in ea condẽnantur inq̃tum facere possunt. vt. j. e. l. §. cuz aũt. Itẽ in alio casu specialissimo pp officiũ primipili. j. in quibus causis pignus tacite cõtrahi. l. sat. ho. ¶ In gl. sed nunquid sic vir in fine. Idẽ tꝫ hic ol. ⁊ azo in summa huius tituli in fine. ratio est qꝛ ratiões que reddũtur in. d. l. assiduis. de mulieribus cessant in viris ergo cessare dꝫ lex ⁊ est expressum instituto de act. §. fuerat. in fi. vbi dꝛ hoc solum ꝓuidentia mulieris inductũ old. In patre tꝫ ibi gl. qđ si dedit dotez eius actio sit priuilegiata qđ intelligit dy. viuente filia al's nõ. vt no. per eum. ff. sol. ma. l. post dotem. In extraneo aũt non puto si sibi stipuletur priuilegia dotis locuz habere. vt notaui. j. e. §. accedit. ⁊ facit qđ notaui. s. tit. proxi. l. vbi adhuc. ver. querit od. vtrũ hec lex locũ habeat in extraneo ⁊ idẽ tꝫ hic Cy. ⁊ sic videtur priuilegiũ concessum persone vx. nõ actioni de dote. si eñ cõcederetur actioni transiret ad quẽcunq̃ successorẽ. vt. ff. de re. iur. l. in oĩbus. ⁊. l. priuilegia. Dy. tñ ⁊ Cy. hic in fine tenent ꝙ cohereat actioni. vt. j. de priuileg. dotis. l. vnica. nã maritus hꝫ hic actionẽ priuilegiatã Cy. Sꝫ si nõ ignoramus ibi oẽs quidẽ euentus. i. effectus. ibi pro sui natura. i. ſm bonã fidẽ. vt. s. ꝓximo. Ibi ei addimus. s. actioni ex stipulatu. Ibi quã cõposuimus nõ originaliter sed ex ordinatione qđ facit pro ordinãtibus lecturas ⁊ libros vt possint eas suos appellare de quo notatur. ff. de origine iuris. l. ij. §. j. in gl. no. ar. Ibi ⁊ nõ propria tm̃. s. natura. Prima itaq̃ tollit edictũ de alterutro qđ non habemus sed in eo cauebatur qđ habetur in gl. sic ⁊ al's fit mentio de edicto qđ non habemus. ff. ex quibus causis maio. l. ab hostibus. §. sed qđ simpliciter

od. In glo. s. mulierem ibi. §. qui filias. Sꝫ ibi testator recessit a priori volũtate in rebus quas postea refutauit hic aũt mãsit in eadẽ voluntate ad. §. si pater. responde vt ibi notatur Jac. In ea. glo. in fi. qꝛ nõ est verosimile quod pater voluerit filios eosdẽq̃ heredes grauare duplici onere. vt ibi notatur ⁊ ꝓbatur. ff. de le. ij. l. tytia. §. meuia. ol. ⁊ maxime qꝛ ex necessitate dotare tenetur. vt. s. de dotis ꝓmissione. l. fin. ⁊ ideo videtur voluisse tale debitũ soluere potius q̃ legare. Cy. Sic ergo habꝫ dotẽ ⁊ legatũ. Sꝫ videtur ꝙ in dotem cõputet legatũ. vt. ff. de bonis lib. l. etiam. §. si debita. s. de inoffi. testa. l. omnimodo. ⁊. j. vnde vir ⁊ vxor. auc. preterea. dic aut debetur iure actionis ⁊ tunc legatũ non excludit debiti petitionẽ vt hic nisi hoc adijciatur. vt. ff. de le. ij. l. creditorẽ. ⁊. j. de here. insti. l. si cõpensandi. Si vero nõ sit debitũ iure actionis tunc cõputatur legatũ in debito vt in contrarijs. Maz in. §. si debita non datur actio filie contra patrẽ vt relinquat sꝫ datur actio cõtra testamẽtũz Jac. de are. ¶ Maneat dicit actionẽ ex stipulatu transire ad heredes ⁊ tollit quasdã exceptiones q̃ olim obijciebantur ex actioni dotis. In gl. ex speciebus ibi. §. ob donatiões. ⁊. l. rei in dicate. §. j. ⁊ ibi notatur. In gl. subaudiũt ergo Siani. i. sequaces martini ol. In glo. vt. ⁊. ff. de ritu nup. in fi. de hoc dicvt in distinctiõe dyni de impẽsis in res do. factis. Illo ꝓculdubio concor. ex de dote post diuor. resti. c. fi. Ibi ſm sui naturam qꝛ transitoria est ad heredes. vt. s. e. §. maneat. in re vero lõbardo filijs nõ extantibus maritus vxori succedit in totuz etiam eis extantibus quo ad vsumfru. ⁊ filij quo ad ꝓprietatẽ vt in lombarda de successionibus. l. fin. ibi expressa fuerit. s. stipulatio. ¶ Cum aũt ibi illico q̃tum ad tp̃s ol. Insolidũ q̃tuz ad quãtitatem ibi rudem. i. nouaz. Ibi dolo malo versatus est. Nota bene ꝙ maritus perdit priuilegiũ quo condẽnatur inq̃tũ facere põt si dolo versatur in male administrando bona sua. In gl. q̃ incipit in diminuendo suam substantiã ibi doluz cõmisit immo etiam ex culpa cõmissa in rebus dotalibus. vt not. in. l. verũ. §. tp̃s. ff. pro socio. ⁊. l. etiam. §. j. sol. matr. q̃ statiz allegatur Jac. de bel. in hoc cõtra. vt. j. in q̃one sua notatur. In glo. que incipit forte cũ fideiussore ibi. §. Item videndũ dic qđ in preal. §. quoties. l. si constante erat debitũ re ⁊ certissima spe. ⁊ ideo cum fideiussore hic erat debitũ re sed nõ certa spe et ideo sine fideiussore. in. l. quoties. §. si semel. de pecu. nõ erat debitũ re nec certa spe old. ⁊ Jac. butri. ¶ Circa hunc. §. querit Jac. de bel. pulcram q̃onem quaz publice disputauit q̃ talis est lex dicit soluto matrimonio maritum ⁊ eius liberos condẽnari in actione de dote inq̃tuz facere possunt ecce ergo quod mulier soluto vel separato matrimonio iure ciuili vel canonico repetit dotem. in ꝓcessu iudicij apparet maritũ vel liberos nõ habere in bonis nisi id solũ de quo cõmode viuere possunt. queritur an in totũ debeãt absolui vel condẽnari vel ꝑ qua parte pro marito ⁊ liberis faciunt infrascripta. l. expressa. solu. matr. l. maritũ. ⁊ hic. §. ⁊ de re. iur. l. in condẽnatione boni mores vt. ff. sol. matri. l. alia. §. eleganter societas diuina ⁊ humana. j. de cri. expila. here. l. aduersus. participanda infelicitas inter eos ff. sol. matri. l. si constante. §. si maritus. ver. quid eñ huius. §. ⁊ similium generalitas ⁊ indistincta locutio. ⁊ qꝛ huius. l. beneficium non est ab hoĩe auferenduz. ff. de adop. l. si arrogator. ⁊ in auc. de nup. §. soluto. ⁊ qđ est largissime interpretandum in auc. cõstitutio q̃ de digni. §. illud. liberorum ⁊ mariti quo ad hoc eadẽ seruanda conditio ar. ff. sol. matr. l. j. in prin. ⁊ pro hoc. ff. sol. matri. l. si filio. scđo pro muliere faciunt. j. fauor dotis ⁊ vtilitas publica. ff. solu. matri. l. j. contrariorũ eadẽ conditio ⁊ natura vt qđ in vno statuitur ⁊ in reliquo instituto de societate. §. illud. ⁊ multa ex his que. s. allegaui pro viro ſm hoc faciunt pro vxore. ¶ Item fictuz dominiũ qꝛ fingitur dña rei dotalis etiã viro superstite. vt. s. tit. proxi. l. in rebus. ⁊ ibi dixi ꝓuisio legis subsidiaria ergo non dꝫ vir nõ egere et vxor egere. vt. j. vnde vir ⁊ vxor. auc. preterea. ⁊. ff. de re iudi. l. non tm̃. Iniusta eleemosyna vitãda ne vnius eleemosyna alterius fiat peccatũ vt. xiij. q. ij. iniustuz. ff. depositi. l. si hoiem. in auc. q̃uo oporteat epos. §. sed neq̃ effusas. Itẽ non debent cõiuges ad imparia iudicari. xxxij. q. ij. c. si quis vx. ⁊ extra de diuor. c. penul. Itez lex nõ videtur fauere viro qñ vxor eget sed videtur priuilegiũ personale mulieri indultũ quacũq̃ actione agat. ff. de priuile. creditor. l. ij. §. fi. de conditione ob causaz. l. j. ⁊ extra de dona. inter viruz ⁊ vxo. c. j. Item mulier certat de dãno maritus de lucro q̃ non sunt paria. j. de codicil. l. fi. ⁊ in priuilegijs preferatur certans de damno. ff. de mino. l. verũ. §. penul. ⁊ finali. ⁊ de re. iur. l. non debet. §. in re dubia. Item ne propter necessitatẽ cogatur meretricari. vt. j. de indic. viduita. l. j. extra de vita et honesta. cleri. c. vt clericorum mores. Item qꝛ rationes que inducuntur pro viro cessant cuz vxor eget ergo ⁊ lex. vt. l. adigere. §. q̃uis

§.Quis.ff.de iure patro. Item qui eget aliu3 pascere non te-
netur.ff.de liberis agno.l.si quis a liberis.§.si impubes.⁊.§.
penul.et fi.⁊ qꝛ in ambiguis pro dotibus respondemus.ff.de
re.iur.l.in ambiguis. ¶ Soluendo licet cu3 timore se soluere
protestetur distinguit nam si res inestimate sunt in doté date
et extant t3 maritum ⁊ eius liberos ad earu3 restitutionem in
totum condénandos qꝛ mulier tunc h3 actione3 in rem cótra
ipsum maritum ⁊ eius liberos tanq̃ contra quemlibet alium
possessorem ⁊ qꝛ ipse res in eius dominio naturaliter perman
serunt.vt.s.ti.proxi.l.in rebus que ad hoc bene facit. Ité sibi
competit actio pure ⁊ nullo priuilegio indigens in auc.vt ex-
actiones instante dot.§.his igitur.si non indiget priuilegio
ergo alius non d3 contra eam priuilegio gaudere qꝛ tunc in-
digeret. Item certu3 est quod hoc casu qñ res dotales extant
prefertur mulier liberis cóibus etiam egentibus.vt.j.qui po
tio.in pig.ha.auc.sed quid ex rebus.⁊ idem videtur dici posse
in viro ex indistincta locutione textus ibidé.et pro hoc in auc.
vt liceat matri ⁊ auie.§.illud.immo magis videtur hoc dicen-
dum in viro q̃ in liberis quasi mater plus teneatur liberis et
magis eos diligat q̃ viru̅.nec obstat.ff.so.matri.l.si filij qꝛ ibi
loquitur in filiofa.egente penes qué non sunt res dotales sed
penes patrem licet sint in peculio filij.vt probatur.eo.titu.l.si
cum doté.§.transgrediamur.ver.quid si filio.preterea ibi lo-
quitur in actio.perso.nec obstat qd non videtur distinguen-
dum agatur in rem vel in personam qꝛ in hoc non videtur lex
distinguere de re iudi.l.non tantum. vbi de hoc dixi qꝛ leges
de hoc loquentes recte intuenti loquuntur qñ vxor petit sibi
debitum non aũt qñ petit rem suam ar.j.e.§.exactio. de iure
delibe.l.sancimus.§.licentia.⁊ instituto de offi.iudi.§.j.et pt3
in deponente qui suum petit quia ceteris creditoribus prefer
tur petentibus debitum.vt.ff.de priuile.creditoru̅.l.si ventri.
§.in bonis.ff.depositi.l.si hominem.§.fi. Si vero res dotales
desierunt extare si culpa viri ⁊ sic deuentu̅ est ad estimationem
vel data est in dotem res estimata vel quantitas his casibus si
vxor est diues ⁊ maritus vel liberi pauperes condénantur in-
quantum facere possunt.vt.d.l.maritum.so.ma.cu3 si. Si aũt
oés sunt pauperes tunc l3 te ritus dico et sic iudicarem qd pro
parte dimidia condénentur per iura superius hinc inde alle-
gata.⁊ hoc regulariter fallit in quatuor casibus in quibus có-
demnantur in totu3 primus si sunt dolo versati vt hic secus si
culpa vt hic in glo.notatur et in summa huius tituli.§.h3 aũt
maritus.⁊ ideo male dicit glo.ff.pro socio.l.neq3.§.tempus.q̃
incipit.s.in solidu3.⁊ so.ma.l.etiam.§.licet.ver.offilius.nec est
contra principiu̅ illius.§.licet.qꝛ ibi dꝛ virum teneri de culpa
cómissa in rebus dotalibus non dꝛ quod ppterea perdat bñ-
ficium qd condénetur inq̃tum facere pót immo eodé.§.dꝛ qd
propter dolu3 tm̃ perdit. Scd's casus in quo tenetur insolidu̅
est si sunt artifices ita qd ex artificio cómode viuere possunt.
vt.ff.de liberis agno.l.si quis a liberis.§.s3 si filius.⁊ ar.ff.de
vsufr.l.sed ⁊ si quid.§.j.pro socio.⁊.l.si nó fuerit.⁊ est gl.ff.sol.
ma.l.si maritus in id.⁊ de dona.l.si quis argen.§.sed ⁊ si quis.
hoc tm̃ puto stare in arbitrio iudicis vtru3 ex artificio possent
sustentari vel non.vt.ff.de solu.l.inter artifices.⁊ de edil.edic.
l.sciendu̅.§.illud. Tertius casus est qd liberi non sunt cóes s3
ex alio matrimonio pbatur aperte.ff.so.ma.l.etiá.in prin.que
loquitur in cóibus liberis.⁊ facit aperte.j.vnde vir ⁊ vx.auc.
preterea.vbi fit differentia inter eos ⁊ pót esse ratio in cóibus
liberis qꝛ mater eos alere tenetur.vt in auc.vt liceat matri et
auie.§.illud. Item.d.l.etia3.in prin.sol.matri.loquitur tm̃ in
cóibus liberis ⁊ rationes q̃ locum habent in marito ⁊ cóibus
liberis cessant in alijs non cóibus. Ite3 hoc beneficiu̅ qd con
demnetur inq̃tu3 facere possunt est contra ius cómune et per
consequens restringendu3.vt.ff.de re.iur.l.priuilegia.⁊.ff.de
legibus.l.qd vero contra rónem ⁊ cótra tales liberos nó cóes
sunt gl.instituto de act.§.penul.de re iudi.l.sciendu̅.⁊ p socio
l.versi.circa principiu̅. Quartus casus in quo tenentur insoli
dum est qñ matrimoniu̅ pronuntiatur nullum circa qd distin
guit aut pnuntiatur nullum pp consanguinitaté ⁊ tũc fit con
demnatio insolidu̅ ⁊ sic etiá si egeat pp decretalem q̃ circa hoc
loquitur indistincte ex de dona.inter viru̅ ⁊ vxoré.c.j.l3 Ber.
ibi teneat contrariu̅ qui de hoc ibi no.⁊.e.tit.c.plerũq3.predi-
ctam tm̃ opi.puto veram ⁊ non opi.Ber.qꝛ hoc casu nó est ma
trimoniu̅ nec sunt vir ⁊ vxor nec dos nec de dote actio locum
h3 sed conditio ob causa3 vel sine causa.vt.s.de dona.añ nup.
l.fi.⁊.ff.de conditióe sine causa.l.fi.⁊ facit qd not.j.proximo.§.
exactio in gl.vel si malit.⁊ qd ibi suppleui. Ité hoc casu leges
fauent mulieri ⁊ non viro.vt.ff.de priuile.credi.l.ij.§.fi.⁊.l. se-
quenti.⁊ ar.ff.solu.matri.l.j.⁊ hoc qñ mulier fuit ignara ⁊ non
peccauit in matrimonio.vt.s.de incestis nupti.l.qui contra.⁊

in auc.de incestis nupt.⁊.ff.de ritu nupti.l. incestis. Si ante3
separatum est matrimoniu̅ q̃tum ad totum si ppter adulte-
rium vxor perdit dotem.vt.j.de repudijs.l.cósensu. Si culpa
viri condénatur in totum vt ibidem.§.j.⁊.§.hec.⁊ in auc.vt li
ceat matri ⁊ auie.§.qꝛ vero.ad contraria ex predictis satis pt3
responsio ⁊c. ¶ Exactio.tradit modu̅ ⁊ tps exactionis dotis.
Illico.i.statim soluto matrimonio. Ibi qd cómune fuerat sc3
qd dictu3 est de immobilibus. Ceteras res.s.immobiles. Ibi
maritus prestet soluto matrimonio alio modo q̃ per mortem
mariti qꝛ si per morté eius heres prestaret od. Modo aliqua
circa.§.colligamus.⁊ primo iste.§.allegatur qd noía debitoꝝ
contineátur appellatione mobiliu̅.de quo plene dixi.s.de sa.
san.eccle.auc.hoc ius porrectum.ver.ad hec.queritur nunqd
solennitas huius auc. Sed cu̅ hic dicatur qd maritus soluere
tenetur dotem mobilem.j.annu̅ si vxor nondu̅ soluerat ipsam
dotem nu̅quid poterit soluto matrimonio petere qd sibi sol-
uatur cum habeat cómodu3 ⁊ interusuriu̅ anni. Et videtur q̃
sic.vt.ff.sol.mat.si constante.§.quoties.de pecul.sed si dánu3.
§.fi.⁊ q̃ in fraudem creditoꝝ.l.ait pretor.§.sicut. Alij cótra qꝛ
dilatio anni magis datur humanitatis causa quam quia obli
gatio sit in diem.vt.ff.de cópensa.l.si cum militi.§.j.⁊ de pecu
lio.l.deposui.§.j.⁊ hanc sequitur ho.gl.t3 qd si pactu3 erat de
dote lucranda agere possit al's non.vt in auc.de nup.§.dotes
⁊ ibi in gl.⁊ plenius.j.si constante matrimonio dos soluta fue
rit.l.j. In iste.§.locu̅ habeat in extraneo dotem dante ⁊ stipu
lante sibi reddi dicam.j.e.§.accedit. Quid si res immobiles
perierunt culpa viri ita qd tenetur ad estimationem dic stati3
restitutioné fiendam.vt.s.de cópensa.l.fi.fm Jac.⁊ cy. ¶ In
glo.vltima que incipit vel si malit.i.fm Azo.vel dic qd versi.
precedens finaũt loquitur in rebus estimatis iste ver.similiq3
modo in inestimatis et hec solutio colligitur.s.titu.proxi.l.fi.
§.fi.⁊ Jac.butri.vel fm Jac.de are.hic loquitur de accessione
quam prestat maritus post tps more.s.post annu̅ incipiat cur
rere vsura vsq3 ad tertiam centesime facta estimatione reꝝ do-
talium. Sed pensiones et vecturas ⁊c.quas suscipit maritus
infra annu̅ tenetur reddere oés quas percepit a tpe soluti ma
trimonij ⁊ ita loquitur.ver.similiq3 modo.nam cu3 in ver.fru
ctibus dixerit reddi fructus ex tépore soluti matrimonij sta-
ti3 subiungit similiq3 modo.q.dicat ex tpe soluti matrimonij.
sed fm hoc quam vtilitaté habebit maritus ex dilatione anni
respondeo q̃ magná nam magna vtilitas est qñq3 habere re3
licet soluatur inde pensio vel vectura. Jac.de are. ¶ S3 nun-
quid iste vsure de quibus loquitur iste.§.sint licite iure cano-
nico potest dici q̃ sic quia veniunt prouisione legis non hoís
et ita cessat vitium cupiditatis ⁊ intentio q̃ est principalis cau
sa prohibitionis vsurarũ.vt ex de vsuris capitulo consuluit.⁊
quod sint licite bene facit.e.ti.c.salubriter.cu3 ibi notatis per
Ber. Inno.⁊ Host. In.e.glo.ibi de conditione sine causa.l.fi.
⁊.ff.de condi.ob causam.l.fin.⁊ idem t3 hic odo.⁊ ad hoc facit
quod dixi.s.prox.§.in fine.⁊.s.de dona.ante nup.l.fi.in fi. In
ea.glo.ibi de iure do.l.plerũq3.§.fi.⁊ de leg.ij.l. statulib.§.fi.
et fm od.interrogabitur maritus per iudice3 qd eligere velit
⁊ si non eligat electio transfertur ad mulierem vt predictu̅ est.
similis interrogatio fit per iudicem.j.de iure delibe.l.si cura-
toris.⁊.ff.de suc.edicto.l.j.§.sane.od. ¶ S3 quero aliquis p-
misit dotem pro filia soluendá diuersis temporibus pacto ad
iecto qd solui deberet de moneta currente tpe pmissionis seu
de illa q̃ curreret tempore solutionis faciende.queritur cuius
sit electio ⁊ videtur qd promittétis per preall.l.plerumq3.de
iure doti. ¶ Contrariu̅ tenet od.s.quod sit electio mariti pro
pter naturá contractus siue obligationis cuius solutio est in
diem collata.ff.de ver.obli.l.quoties.si certu̅ petatur.l.vinu3
⁊ de triticaria.l.si res. Item propter verbum seu qd non dis-
iungit nec alternatiuam inducit sed auget incómodum eius
ad quem sermo dirigitur.vt.ff.de auro ⁊ argen.lega.l.si quis
ita.lxiij.dist.c.ego lodouicus.⁊ ibi notatur. Item dotis fauor
sic enĩ est in legatis alternatiuis quod in dubio est electio lega
tarij.vt.ff.de le.ij.l.lucio.⁊ ibi not. nec obstat lex plerũq3 quia
ibi erat certa ⁊ vera alternatiua hic non. Item p predicta opi.
facit verboru3 prolatio incipiens a promittente.⁊ ideo contra
eum d3 fieri interpretatio.vt.ff.de cótrahen.em.l.si in emtióe.
in fi.primi responsi.⁊.e.titu.l.labeo.⁊ extra de re.iur.capitulo
cum contra.cum ibi notatis. Item absurditas q̃ sequeretur
si esset in potestate promissoris soluere quam pecuniam vellet
qꝛ possibile esset qd curreret ita vilis pecunia qd mulier rema
neret quasi indotata quod esset absurdum.vt.ff. de conditióe
sine causa.l.si donaturus. erit ergo electio mariti qꝛ etiam in
dubijs p dotibus respódemus.vt.ff.de re.iur.l.in ambiguis
¶ In.e.glo.ibi interim.i.intra annu̅ restitutionis sibi facien

de. ¶ In ea. glo. in fi. dñs Dyn. ff. sol. matri. l. diuortio. §. non solum. notat hanc qõnem gl. nõn pcedere per hunc. §. et dictũ. §. non soluz. ¶ Dñs aũt Iac. de belui. in fi. questionis sue no tate. s. proximo. §. cum reuerentia dicti dñi Dy. dicit qõnem cum distinctione procedere qr aut dos consistit in quantitate aut in corporalibus. primo casu procedit questio qr dos rema net apud virũ soluto matri. vsqz ad annum et bz interusurium medij tpis. vt. ff. sol. matri. l. si constante. §. quoties. et. s. versic. finaũt supersederit. non obstat iste. §. et. §. non solum. qr locum habẽt in fructibus et redditibus rerũ corporaliũ et nõ in quan titate in dotem data vt aperte ptz in litera hic et ibi. Secundo casu siquidem res desierit extare culpa viri dic idem cũ deuen tum sit ad estimationem. Si vero extant nec parate sunt solu- tioni nec ex eis habetur fructus nec redditus sed solus vsus vt qr eis vtitur dic idem si non sit facilis earũ solutio ar. insti- tuto de officio iudi. §. j. Si aũt parate sunt solutioni et ex eis bz fructus tũc questio non procedit qr statim cogitur soluere persone ar. ff. de re iudic. l. ij. et de iudicijs. l. nonnunqz. et ideo statiz constituitur in mora vt hoc. §. ver. similiqz modo. et d. §. non soluz. et sic dz intelligi quod no. j. si constante matrimonio dos soluta fuerit. l. j. et. ff. rerũ amo. l. si mulier. et l. ob res. Iac. de belui. fm Iac. de are. dic hunc. §. intelligi qñ mulier est di- ues et maritus pauper quia tunc habet anni dilationem. at qñ vterqz est pauper non dz maritus ali de dote mulieris et ipsa egere qr est eius proprium patrimoniũ mulieris et debet esse vbi est onus. vt. ff. de iure do. l. dotis fructus. in priñ. et. s. tit. j. l. pro oneribus. et quia nullus eorũ tenetur ad alterius alimen ta nisi qñ diues est. vt. ff. de liberis agno. l. si quis a liberis. §. fin. et hec esset quedam alimentatio quam vxor faceret marito si retineret dotem vsqz ad annuz et ideo ne mendicare cogatur tenetur vxori prestare cõmoduz et prouentũ. vt in ver. similiqz modo. et dixi. s. in additione proxima que incipit vel dic quod ver. precedens. Iac. de are. od. hic cuz glo. concor. et galeottus in margarita de alimentis circa principiũ. et de hoc satis not. per rofre. de act. ex stipula. que datur marito et vxori pro dote circa mediũ ver. sed pone qd non diues et de bonoꝝ possessio- ne que datur mulieri noie ventris. §. sed circa. et in qstionibus suis que incipit finibaldus accepit vbi videtur tenere contra hanc glo. Opinionẽ tñ glo. vidi cõiter seruari tenetur tñ vxor operari vbi alimenta percipit. vt no. ff. de operis liber. l. sicut patronus. Dñs guido. de suz. hic indistincte tz vxorez ali de- bere per heredes viri siue habeat aliunde vnde alatur siue nõ et allegat. ff. solu. matr. l. si cum dotem. §. finaũt. et pro eius opi nione bene facit. ff. de liberis agno. l. si quis a liberis. §. Item rescripserunt heredes filij et ne melioris conditiõis sint quam maritus qui fructus dotis nõ perciperet nisi onera matrimo nij sustineret. vt. ff. de doli excep. l. si. in priñ. ergo nec heredes Sed vt dixi glo. opinionez vidi cõiter obseruari. bergomi est consuetudo scripta qd qualiscũqz sit dos statim soluto matri monio exigi possit per mulierẽ etc. An aũt retenta opi. glo. te- neatur mulier stare et alimenta recipere cum heredibus viri dic qz non sed extra domũ debent eidẽ prestare ar. ff. de vsu et ha. l. nõ aliter et in margarita galeotti de alimẽtis. ver. Pone questionem de facto etiaz in quo titulo de alimentis vxoris et alioꝝ plene tractatur et in speculo qui filij sint legitimi et nota- ui. s. si secundo nupserit mulier. et de nego. gest. l. alimenta. et l. qd in vxorem. Item quero de qõne occurrente de facto mari- tus emit vestes et iocalia vxori. sol. ma. vxor dicit ad se pertine re. heredes mariti dicunt qz nõ. pro vxore facit qd maritus vi deatur sibi donasse ar. ff. fami. ercis. l. que pater. s. fami. ercis. l. filie. j. de dona. inter virũ et vxorem. l. si filij. et ideo morte cõfir- metur. vt. eo. ti. l. donationes. et pro hoc bene facit. ff. de dona. inter virũ et vxorem. l. cum hic status. in priñ. et videtur expssũ ff. ad. l. fal. l. si vsufru. §. fi. et ibi in glo. In contrariũ facit. ff. sol. mat. l. in his rebus. §. j. de peculio. l. id vestimentũ. et gl. ibi po sita et vsufru. queẽadmodum caue. l. si vsufru. mihi legatus. §. si vestis. primã opini. sequitur hic dñs Gui. de suz. et ad cõtraria respondet qd non loquuntur de vestibus emtis vxori sz alijs ad quos non est verosimile eũ tantã affectionẽ habere nec eis donare voluisset. Contra hoc tñ est qr si essent vxoris frustra ei legarentur et tñ si legentur vxori valet. vt. ff. de auro et argen. legato. l. ij. et l. quintus. bergomi ad omne dubiũ tollenduz in instrumentis dotalibus pactũ apponitur qd mulier nihil ha bere põt nisi dotem et vitã ex vestibus quas bz et eligere velit. ¶ Igitur in gl. qr in prioribus ibi petere põt dotem non ob- stante cõmodo qd a testatore percipit. vt. s. §. sciendũ. In fine qr cum posset petere multofortius heres instituta deducere. ¶ Cumqz ver. sed et nouissimi anni tradit formam diuisionis fructuũ dotis vltimo anno quo soluitur matrimoniũ aliter sit

diuisio inter dñm et fructuariuz. vt. ff. de vsufructu. l. defuncta fructuaria. et ibi notatur et aliter inter dñm et vasalluz eo anno quo vasallus moritur et in vsibus feudoꝝ hic finitur lex deinde cõsuetudines regni incipiunt. l. si vasallus. et ibi in glo. In gl. que vere dicuntur ibi seruata electiõe. s. reddantur res quales sunt vel estimatio. In glo. fructus dotis ibi et dotem traditaz Item et tertiũ. s. qd sustinuerit onera matrimonij. vt. ff. so. ma. l. de diuisione. de doli excep. l. pater. et notatur de iure do. l. do tis fructus. primo responso ol. Ibi postea. s. contracto matri- monio ibi date dotis. s. fructus ol. Ibi diuortio vbi de hoc ple ne notatur. In fine. et l. filio. §. vlt. Videamus ibi eidẽ. s. actiõi ex stipulatu in glo. nunquid erit hoc verũ ibi. l. quoties. quod sequitur additio fuit fm odof. quia hec glo. fuit azo. qui hanc qõnem formauit et non soluit ipse od. pro parte filie allegat ge neralitatem huius. §. In contrarium adducit qr si extraneus stipulatur datur sibi actio. vt. j. proximo. §. igitur. idẽ in patre ne sit deterioris conditionis quã extraneus. et hãc dicit tenuis se dñm Iac. baldi cuius opi. sequebatur dñs. M. fillim. et alle gabat. ff. de pactis dota. l. cuz dos. et hanc etiã tenebit dñs ol. et dicebat esse casum. ff. solu. matri. l. in his. §. filia a zrio sensu. ibi eñ dicitur actionem dari filie si pater nõ est stipulatus aio nouandi. a cõtrario ergo si stipulatus est videtur qz actio filie non detur. opi. gl. videtur sequi. d. dy. per auc. sed qñuis. j. e. §. et hoc q̃ hic allegabatur in gl. et ad. §. filia. respondet qd licz qñ pater stipulatus est aio nouandi zpetit actio eius heredibus tñ tenetur cedere filie. si eñ pater dotem exactã tenetur cõser- uare filie. vt dicta auc. multofortius si non est soluta competet sibi exactio vel tenebũtur heredes ei cedere vt sic solutio et pro- missio equiparentur. vt. j. ad. l. fal. l. si. Dy. ¶ Nec ob. qz pater in hoc sit deterioris conditionis quã extraneus qr extraneus non tenetur dotare sed pater sic. vt. s. de do. promissione. l. fin. Sic et al's est deterioris conditionis. vt. s. de iure doti. l. auia. vbi de hoc lz ibi sit alia ratio. s. quia pactũ nudum act. primaz nouare non potuit et predictaz qõnem disputauit Vianysius paspauper doctor bonoñ. scz si pater dans dotẽ pro filia stipu latus fuit sibi reddi et moriatur ab intestato relicta ipsa filia et filio qui solus succedit ex forma statuti exclusa filia vtrũ repe- titio dotis cõpetat filio heredi vel filie et dubiuz qõnis in hoc stat vtrũ repetitio competat filio virtute stipulationis patris tanq̃ heredi an vero filie etiaz non heredi non attenta patris stipulatione et hanc qõnem hic psequitur Cy. per infrascripta argumẽta in effectu et dicti dñi Vianysij tz tamen finaliter pre dictam opi. dñi Dy. et sequaciũ. pro parte filie allegat. ff. solu. mat. l. ij. et qd ibi notatur vbi indistincte dicitur dotem debere filie reddi. Itẽ ad hoc allegat. ff. de le. iij. l. vxore. §. testamento quem intelligit glo. in stipulatiõe paterna vel legali. vt ibi no. et potest dici speciale fauore dotis vt sibi competat actio sicut cũ pater stipulatur sibi aut filio lz ei solui possit tanq̃ adiecto non tñ competit actio. vt. ff. de verb. oblig. l. eum qui. §. qui. sz hic sit speciale fauore dotis et affectiõis persone. vt. ff. so. matr. l. gaius. et idẽ est videre in simili. ff. solu. matri. l. post dotez fm vnum intellectum. Item allegat hunc. §. videamus. pro casu et intelligit istũ. §. tam in stipulatione legali quã expressa a patre cum in principio huius. l. fiat mentio de tacita stipulatione et expressa ergo iste. §. videamus. de vtraqz debz intelligi iuxta illud cum principiũ. l. est generale. tota lex est generalis. vt. ff. de iuris et facti ignorã. l. regula. §. fi. et quia a primordio tituli posterior formatur euentus. vt. j. de inponẽ. lucrati. descript. l. j. li. x. et qr mens et intentio imperatoris in tota. l. ista est vtraqz stipulationẽ tam tacitam quã expressam vno tramite conclu- deret vt ex superioribus ptz. et ita videtur Azo hunc. §. intelli- gere in summa huius tituli prima colũ. dum dicit qd actio ex stipulatu q̃ est ex contractu non transit ad heredẽ etc. et qd in- telligendum est de expressa cum tacita dicatur cõpetere. l. au- ctoritate. vt no. per eũ. e. titu. §. datur. Itez pro filia videtur ex pressum. s. cõia vtrinsqz iudicij. l. si. vbi filia dotem percipit lz pater fuerit stipulatus. Item qr filia non dz indotata manere vt. ff. de le. ij. l. cum pater. §. pater. ex quibus et alijs latius per eum allegatis concludit pro filia. In contrariũ allegat qr re- gulariter omnia iura transeunt in heredes. vt. ff. de acquiren. posses. l. cũ heredes supra vt act. ab heredi. et contra heredes. l. vnica ergo et ius istius stipulationis dotis facte per patrem. Itẽ quod pluribus posset acquiri per prouisionẽ vni tñ que ritur. vt. s. per quas personas nobis acquiritur. l. fi. ff. de stip. seruoꝝ. l. seruus cõis. §. licet sic in proposito. licz actio de dote posset queri cõmuniter patri et filie tñ stipulando sibi soli et he redibus suis acquiret et sic intelligatur. s. de iure do. l. auia. in fine. Item videtur expressum. ff. so. matri. l. quoties. de pactis dotalibus. l. cum dos. vbi pater stipulando incontinenti sibi querit

Videam

pulum

querit secus si ex internallo.vt.d.l.auia.⁊.l.cum a socero.s.ti. proxi.Item qr pater potest substituere filie per fideicōmissuz in dote.vt.ff.de lega.l.vltima.§.filie.sequitur ergo qd non est de bonis filie sed patris al's grauari non posset.vt.ff.ad treb. l.mulier.§.cum proponeretur.⁊ quia pater filie dotez iure legati relinquere potest.vt.ff.de le.ij.l.huiusmodi.§.pater.⁊ de lega.ij.l.cū pater.§.pater.ergo dos nō est filie nec dotis actio al's non teneret legatum.vt.j.de lega.l.proprias. Itē videtur casus.ff.de pactis doti.l.inter soceruz.§.j.vbi damnato patre qui dotē fuerat stipulatus fisco tanq̄ eius heredi ex stipulatu competit dotis actio.Item hanc opinionē tenet expresse glo. ff.de pactis dota.l.j.in vltima gl.vbi dr̄ expresse filiaz ex dotis stipulatione patris non agere nisi sit eius heres.⁊ idē tz gl.s. ti.proxi.l.si dote.⁊.ff.sol.ma.l.ij.§.qd si in potestate.soluendo tz qd patri viuenti repetitio competat vigore stipulatiōis nec filie consensus requiratur per prealle.l.quoties.ff.sol.ma.duz dicit in sua persona ⁊c.qr hoc verū filia in potestate constituta ea vero emancipata vel patre mortuo dos ad filiaz pertinebit et ei repetitio cōpetet per hunc.§.videamus.et auc.sed q̄nis ibi signatam ⁊ preallegata iura ⁊ actiones ad hoc allegatas ⁊ sic speciale qd hoc casu actio ex stipulatu non transeat ad heredes per iura predicta.huius dñi Dianysij determinationē sequuntur Jac.de rauan.Pet.de bella pertica.Rich.de malūbris ⁊ Ubaldinus de malauoltis. ¶ Accedit.s.actioni ex stipulatu.In ver.extraneū ibi act.damus que tū cōis erit patri ⁊ filie ne dicamus correctas.ll.ff.de solu.l.q hoīem.§.si gener. ⁊ so.ma.l.ij.ol.In glo.incontinenti in fine.ex hac glo.dicit cy. cōsultum fuisse padue quod nobilis qui dotauerat sine pacto quandā ecclesiā non posset postea aliqua pacta apponere.In glo.videntur ergo ibi.l.pater filie.hec nō facit pro hac opini. sed pro opinione Jo.expresse ibi duz dicit cū in vno casu dos ad eum regredi ⁊c.ol.Ibi pro emancipata dabat immo in.l.si ab hostibus nō fuit pater stipulatus.sed fingitur filia q̄ apud hostes decessit in potestate decessisse fictione.l.cornelie.ol.In gl.j.fingatur.nota bene hanc glo.ad materiā fictionū ⁊ p̄sumptionum ⁊ nota qualiter sumitur extraneus.aliter em̄ sumitur s.ti.proxi.l.si.circa principiū.⁊ ibi dixi ⁊ bene notatur in gl.j. de imponē.lucra.descrip.l.vnica.§.j.li.x.In gl.sed quid si stipuletur in fine immo qn̄ stipulatur actio est propria patris vt. ff.sol.ma.l.quoties.Quando vero nō stipulatur actio p̄cedēs ex ficta stipulatione cōis est patri ⁊ filie ⁊ exercitiū datur patri consentiente filia.vt.j.proximo.§.⁊ dicā plene.j.ti.p̄xi.l.pater Sed quero qn̄ extraneus stipulatur nūquid hz tacitam hypothecā puto qd nō qr speciale priuilegiū est vxoris ar.ff.so.ma. l.qr tale.⁊.j.qui potio.in pig.habeātur.l.assiduis.§.adhuc.et est exp̄ssum instituto de act.§.fuerat.in fi.⁊ dixi.s.e.§.⁊ vt plenius in fine.Sed nunquid iste extraneus tenebitur expectare annū in exigendo vt.s.e.§.exactio.dic q̄ nō qr hoc in muliere sola statutum est ideo forte qr.j.annū nubere nō dz.vt.s.de secundis nup.l.j.Quid si matrimoniū non tenuit qn̄ extraneus dedit dotem ⁊ nō fuit stipulatus quis repetet videtur q̄ mulier qr hic dr̄ quod donasse videtur.In ꝯtrium videtur qd donare presumatur solum qn̄ matrimoniuz valet ar.ff.de condi. causa data.l.si donaturus.⁊ de operis liberto.l.sicut.Ubert. Quid si frater dedit dotem pro sorore et de pecunia sororis et stipulatus est sibi reddi soluto matrimonio sine liberis vel si decederent.j.pupillarem etatē moritur soror instituto marito herede nunquid frater ex stipula.petere poterit dotem dic q̄ non si sorore ignorāte stipulatus est qr non potuit sorori ignoranti p̄iudicare.vt.ff.de reg.iur.l.non dz.⁊.s.de rebus credi. l.nec filius.⁊ qr res inter alios acta ⁊c. Si vero sorore nolente stipulatus est tunc dic aut est stipulatus vt minister aut vt donatarius.aut dubitatur de quo plene dixi.s.tit.proxi.l.ij.s̄m Jac.de are. ¶ An in dubio presumatur extraneus dotem p̄mittens de suo vel de bonis mulieris p̄mittere vide supra de dotis p̄missione.l.si.in glo.⁊ ibi plenius dixi ⁊ hoc ex rei vxo. act.Ibi ⁊ si idest q̄nis.ibi em̄ ex actiōe ex stipulatu od.Ibi rei vx.Jus.s.dictum.s.proxi.⁊ super isto.§.legitur.auc.sz q̄nis. ⁊ addit eidem quando dos ad patrem reuertitur.Ibi potestatis idest ratione potestatis patrie odof.Ibi pactionis idest stipulationis odof.vt supra de iure do.l.auia.vel proprie ⁊ tunc dic filiaz consensisse.vt eo.ti.l.cum a socero. Ibi mensurā imo cogitur eam dare sc̄do viro.pro hoc.ff.de iure do.l. dotē.⁊ est argu.quod pater filiam viduam teneatur secundo dotare.de quo plene dixi.s.de dotis promissione.l.si.ibi facultates eius patiuntur.s.patris qr pro modo facultatū dos constituitur vt ff.de iure dot.l.quero odof. Quid si filia velit intrare religionem nunquid tenetur pater dotem habitā a primo matrimonio soluto eidem dare ⁊ puto q̄ sic quia et istud est matrimonium sp̄uale ⁊ fauor religionis ⁊ quia magis curandum est de anima quam de corpore in auc.vt cū de ap.cogno.§.si autem. et pro hac opinione est.s.de epis.⁊ cler.l.deo nobis.Ubertus Secus si efficiatur bigina s̄m Cy.hic ⁊ Jo.an.qr nullam religionem profitentur ⁊ damnate sunt in clementinis de statu regularium.c.j. ¶ Quid si vult nec nubere nec religionē intrare sed per se stare dicit Uber.qd tunc nō tenetur pater ei dotē dare qr eam perdere posset ⁊ suspitio est contra eā quod nolit bonam vitam ducere recedendo a patre sed eam alere dz s̄m facultates ⁊ dignitatē vber. In glo.vltima ibi de iure doti.l. dotem.⁊ soluto matri.l.in his.§.vxor. ¶ Et cum lex ibi cōsentiente muliere supple.sed ea cōsentiente permittebat.Ibi consentiebat subaudi fieri permittebat ibi sed etiā in prouincialibus.Sublata est em̄ differentia italicorū ⁊ prouincialiuz.vt.j. de vsucap.transfor.l.vnica.in principio odo. Ibi in omnibus terris viget ergo lex in omnibus terris.de quo dixi.s.de summa trinitate ⁊ fide catholica.l.j. ¶ Et pro declaratione materie huius.§.vide qd notatur.j.de fundo do.l.j.⁊.ff.de fideiussor.l.cuz lex.⁊ dic s̄m Jac.de are.qd interdū consentit mulier alienationi fundi dotalis et tunc aut est proprie dotalis quia inestimatus qui proprie dicitur dotalis.vt.s.titulo proxi.l.in rebus ⁊ hz locum iste.§.qr non pōt alienari nec obligari etiaz cōsentiente muliere nec etiam si iuraret.vt hic in glo.qd tū nō est verū iure canonico si iurat.vt ex̄ de iureiur.c.cum cōtingat ⁊ ibi no.⁊.e.ti.c.ij.lib.vj.contra hoc tū sacramentū paratuz est remediū ⁊ consilium mulieribus s̄m speculatorem.s. quod in principio iurent se nunq̄ consentire alienationi quia tūc non valet s̄m iuramentū cum sit primo contrariū vt no.per euz de emtione ⁊ venditione.§.tertio loco.ver.⁊ nota personale consilium.⁊ ver.verum si res dotalis.⁊ ver.sequentibus in quo.§. satis no.de materia huius.§.⁊ ad hoc facit quod no.per host. in summa de iureiurā.§.quot comites.ver.Item si duo iuramenta. Si aūt improprie sit dotalis vt quia datus estimatus quid iuris sit ⁊ qn̄ mulier consentit alienationi rei mariti sibi obligate pro dote vel rei date in donationez propter nuptias dixi.s.ad velleia.auc.siue a me siue ab alio.predicta vera sunt in re immobili nam res mobilis data in dotem etiam inestimata alienari pōt.vt.s.de iure doti.l.iij.⁊.j.de seruo pignori dato.l.j.vbi de hoc dixi.⁊ ita tz hic glo.⁊ azo in summa de fundo.dot.§.si.⁊ per Od.⁊ Ric.in decisa.e.ti.l.fi.⁊ dicunt expressum.ff.de iure do.l.res que.⁊ pro hoc etiam qr prohibitio alienationis rerum ecclesiasticarū ad mobilia non extenditur. vt extra de rebus eccle.non alie.c.hoc consultissimo.et ibi not.⁊ hanc opi.tz Jac.de ra.s̄m Cy.dicta auc.siue a me.lz dicat pet. tenuisse idem in rebus mobilibus qd in immobilibus.⁊.ff.de manumissionibus.l.seruū dotalez. ¶ Si aūt mulier alienat ⁊ maritus cōsentit locum hz.l.s.de iure do.l.si predium.cuz ibi notatis Jac.Sed nūquid prediū dotale poterit permutari ⁊ videtur q̄ nō per hunc.§.⁊ qr appellatione alienationis continetur permutatio.vt.s.de rebus alie.non alie.l.fi.⁊.d.l.j.j.de fundo doti.In ꝯtrium videtur si sit vtile mulieri.vt.ff.de iure do.l.ita constante.⁊.l.sequenti.⁊ de tuto.⁊ cura.datis ad his. l.non tm̄.in fine.nam non videtur alienare si in melius permutat.vt.ff.de leg.ij.l.imperator.§.fi.⁊.l.sequenti de adim.lega.l. pater.⁊ de tributo.l.procuratores.§.non aūt.⁊ qr idem est in ecclesia.vt.s.de sacro san.eccle.auc.sed ⁊ permutare.⁊ videtur casus.ff.de iure do.l.fi. In contrariū multū facit.j.de predijs minorū.l.non solum. Sed an cum viro permutare possit vidi dubitari.⁊ videtur q̄ non cum ipse sit dñs rei dotalis.vt.s.ti. proxi.l.in rebus vnde non potest plus sua fieri.vt instituto de legatis.§.sz si rem.⁊ de excep.rei iudicate.l.⁊ an eadē.§. actiones.et qr idem esset permutator ⁊ cum quo fieret permutatio qd est impossibile.vt.ff.de rerū permutatione.l.j.preterea nō potest mulier permutare rem que sua non est sed viri.vt.d.l. ¶ Uidi cōiter per peritos teneri quod si sit vtile mulieri possit permutare etiam cuz viro ⁊ quia ipsa dña est saltem spe.vt. d.l.in rebus.et ibi dixi et ratione spei perficitur sepe contractus.vt.j.de donatio.l.spem. videtur em̄ maritus rem dotalem restituisse vxori et postea habere ex causa permutationis ab ea arg.ff.si certum petatur.l.singularia.⁊ de donatio.inter virum ⁊ vxorem.l.iij.§.fi.⁊.l.ea que in fine. Nam etiaz cōstante matrimonio dos exigi potest vt fundus idoneus ematur.vt. ff.de iure dot.l.mutus.§.j.nec est differentia facienda vtrum hoc faciat cum viro vel alio quia non refert a quo quid fiat vt ff.de verbo.oblig.l.cum seruus. Maritus enim excepta donatione nō prohibetur cum vxore contrahere.vt.ff.de donat. inter virum ⁊ vxorem.l.qd autē.§.imperator.⁊ nedum inuita sit talis permutatio immo ⁊ in morte.vt.ff.de leg.ij.cuz pater §.qui dotale.et qn̄ dies lega.ce.l.quod pure.Itez videtur ex-

pressuz in vsufructu dato in dotē qui estimatur ꝛ estimatio repetitur sol.matr.vt.ff.de iure do.l.eum in fundo.§.vxor viro. Sed si hoc est quare nō pōt pati qd vendatur alteri ꝛ marito sic per dictū.§.vxor viro.forte dici posset qd si alteri venderetur forte pecuniā perderet qd nō sic est in viro qui statim pretiū in causam dotis recipit.vnde.d.Mar.de fano cōcedit permutationē fieri posse cū viro etiā estimando rem in pecunia si sit vtile mulieri ꝛ intelligit esse vtile si daret vtile.i.soluto matrimonio sit estimatio salua mulieri ar.ff.de fundo do.l.erit in fi.ꝛ propter hoc dr plerūqꝫ vtile mulieri esse.vt.ff.de iure dot. l.plerūqꝫ.in prin.Itē vide ad hanc materiā qd notaui ꝛ dixi. ff.de vsucap.l.cū vir.qd pecunia dotalis possit in pdia ꝯuerti planum est.ff.de pac.dot.l.si mulier.ꝛ.l.si maritus primo rñso Mar.de fano. Illud in fine facit ad qōnem statuti quo cauetur qd muliere predecedēte ꝛ nō extantibus liberis nō teneat maritus restituere nisi dimidiam dotis qd locū habeat solum in dotibus futuris post statutū non in preteritis.de hoc dixi satis.s.de legibus ꝛ constitu.l.leges et constitutiones.

De pactis cōuentis tam super dote ꝛc. Rubrica.

Legem. De materia huius tituli vide per azo.in summa.eo.et est hec lex de verbo ad verbum.s.de pactis.l.legem.ꝛ dic vt ibi notatur.

Fructus. Od.approbat primam opinionē glo.s.qd loquatur in vxore ꝛ nō in viro ꝛc.

Cleānis. Qn pactum patris circa dotem factum preiudicet filie vel nō ꝛ econuerso dicyt notatur per azo.in summa huius tituli. §.est aūt extraneus.ꝛ.§.sequētibus.ꝛ vide qd dicaz.e.l.pater.ꝛ qd dixi.s.ti.pxi.§.videamus.In glo.j.in fi.vel dic fm.M.fil.aut fit pactū qd dos remaneat apud virum soluto matrimonio ꝛ nō valet tale pactū tanqꝫ contra publicā vtilitatem factū qꝛ mulier remaneret indotata.vt hac.l.aut fit pactū de ea restituenda ꝛ hꝫ locū lex auia.In glo.abundat ibi inter patrē ꝛ filiū hec falsa qꝛ patria potestas impedit saltem ciuilez obligationē.vt.ff.de condi.indeb.l.frater a fratre.In fine ar. s.fami.ercis.l.si filius.Alij qd stipulatio valet inter patrem et filiū si cōferatur in tps existentie sui iuris ar.ff.de stip.seruorū l.fi.ꝛ de dona.inter virū ꝛ vxorez.l.qꝛ in id tps ꝛ sic fuit hic alij quod est speciale in dote vt teneat stipulatio inter patrē ꝛ filiū in potestate constitutum sicut ꝛ al's fauore dotis statim dominium transit in filiam quā cito tradit ꝛ recedit a patre vt.ff.fami.ercis.l.pōp.philadelphus.ꝛ hanc dicit Cy.approbare Ja. de are.quod est nota dignum.

Hereditas. Ibi testamento datur sicut ex pacto ꝛ hoc sequitur.Ibi obligata imo videtur qꝫ sic.vt.s.ti.pxi.§.ij.Sed dic qd vel loquitur in extraneo nō in viro.vel qd loquitur fm antiqua tpa fm que nō erat tacita hypotheca ante predictam.l.s.ti.proxi.Querit gl.de eo qd sepe fit aliquis hꝫ filiam vnicā ꝛ eā maritat ꝛ marito pmittit post mortē suaz oīa bona sua vtrum valeat ꝛ tꝫ qꝫ sic.ꝛ pro hoc facit hec lex a ꝯrio sensu. ff.de iure do.l.si pater.ꝛ de hoc plene dixi.s.de pactis.l.fi.In gl.inter virū ꝛ vxorē.Ibi fructuarij cōstitutus.vt.ff.de vsufr. le.l.vsufru.inutiliter ꝛ de iure dot.l.iul.ibi cum alterū.s.testamentum ol. Ibi vnius voluntate vt.s.de sac.sanc.eccle.l.j.de adim.le.l.iij.§.fi.de iure codi.l.diuus.§.licꝫ.old.Ibi alterū.s. pactū.Ibi nō.vt.s.de act.ꝛ oblig.l.sicut.old. Ibi alterū.s.testamentū ol.Ibi alterū.s.pactū ol.Ibi ex duoꝝ ad minus voluntate dependet vt ptꝫ ex diffinitiōe pacti.ff.de pactis.l.j.ol. Ibi alterū.s.testamentū ol.Ibi transfert dñium rei eñ legate dñium transit a morte testatoris sine aliqua traditiōe.vt.ff.de furtis.l.a tytio.ꝛ de le.ij.l.legatū ita ol.Ibi alterū.s.pactū ol. Ibi nō vt.s.de pactis.l.traditiōibus.ꝛ.ff.de actiōibus ꝛ obl. l.obligationū substantia old.In glo.ibi extraneo in fine hunc vltimū casum hic approbat odof.et magis conuenit litere od. In glo.neqꝫ reali hec est glo.que facit ad questionē quaz.s.in prin.huius.l.notaui ꝛ notabilis est ad hanc materiam.

Pater. Od.hic sequitur secundā opi.glo.s.qd loquatur de nepotibus ex filio et dicit speciale in eis pp affectionē auitā.vt no.s.e.l.pactū Sꝫ quare est aliud in matre vt ibi aliud in patre vt hic dicam.j.de cōtraben.stipulatione.l.ij.In gl.vt.ꝛ.d.l.in'fi. de hoc dic vt dixi.s.de act.ꝛ obli.l.j.ꝛ distingue fm ol.cū queritur qñ pater stipulatur vel pacisčitur filio an querat ei actionem dic aut emancipato ꝛ nō querit ei directam.vt.s.de iure do.l.cū pater.ꝛ.l.si genero.vtilez sic vt hic.ꝛ.ff.sol.ma.l.gaius Sꝫ an econtra filij querant parentibus.de matre est casus qꝫ non.ff.ad treb.l.debitor.§.fi.ꝛ ratio est qꝛ officiū superiorū est prouidere inferioribus non econtra per matrez aūt filio benequeritur vtilis.vt.s.e.l.pactum.ratio aūt differentie inter patrem ꝛ matrē est patria potestas.vt.ff.de ver.obli.l.qd cumqꝫ. in prin.ꝛ.l.stipulatio ista.§.alteri.ꝛ dixi de hoc.j.de cōtraben. ꝛ cōmit.stip.l.si filie.ꝛ plenius.ff.de ver.oblig.l.qd cumqꝫ.§.j. Si aūt filio in potestate stipulatur vel paciscitur pater aut cōfert stipulationē seu pactum in existentia sui iuris ꝛ querit vtilem filio.vt.d.l.quodcūqꝫ.§.j.ꝛ de pactis do.l.si ita conueniat Si simpliciter aut aliquid dari ꝛ tunc ipsi patri directa queritur ꝛ est profectitia.vt.ff.de ver.obli.l.dñs.ꝛ.l.eum qui ita.§. qui sibi aut filio.ꝛ instituto de inutili stip.§.ei vero.Aut stipulatur aliquid fieri ꝛ tunc aut illud fieri interest patris principaliter ꝛ tunc vtilis acquiritur ipsi filio.vt.ff.de ver.obli.l.stipulatio ista.§.si quid stipuler.ꝛ.§.si quis insulaz.aut nō interest patris sed est soluꝫ filio stipulatus vel pactus rōne affectionis ꝛ tūc ipsi filio acquiritur vtilis.vt.ff.de operis libertoꝝ.l. si quis operas.ꝛ.l.cū patronus.§.j.Sꝫ quare filio ī potestate acquiritur cū.l.non caueatur dicunt doctores qꝛ si acquiritur filio emancipato qui reputatur extraneus.vt.s.titu.proxi.l.j. §.extraneum.multofortius in potestate cōstituto.In casibus aūt qñ pater stipulatur sibi fieri ꝛ sua pncipaliter interest agit filius actione directa.vt.ff.de ver.obli.l.quod dr.old.

Hac lege. Ibi parapherna expone.vt.s.in gl.rubrice ibi gubernari ꝯcor.xij.q.j.precipimus.in prin.ꝛ ex de dote post diuor.resti.c.pe.In gl.vt ꝛ.j.ne fideiussores doti.dentur in fi.de hoc plene dixi.s.de legi.l.leges sacratissime.ꝛ ad.l.celicolarum.responde qd hic equitas repugnat bono ibi vero concurrunt.ꝛ ad.§.licet.qd ibi loquitur hortando nō iubendo.vt ibi no.Item oppono de dicta.l.j.de vsucapione vbi bonū prefertur equitati.So.aut bonū fundatur ratione speciali ꝛ prefertur equuz vt hic aut ratione generali ꝛ publica ꝛ prefertur bonum vt ibi ꝛ an quis cogatur ad bonū distingue aut repugnat bono equitas aut mora seu culpa aduersarij aut bonū ꝛ equū simul concurrunt.primo casu si equitas prefertur bono non cogitur quis ad bonū vt hic.si vero bonū prefertur equitati tunc cogitur quis ad bonū.vt.ff.de vsuc.l.j.ꝛ de hoc.s.de leg.l.j.ꝛ de iudi.l.placuit.scdo casu nō dꝫ quis cogi ad bonuz sed equitatē.vt.d.§.lꝫ.tertio regul'r dꝫ quis cogi ad bonū.vt. ff.si certū petatur.l.si ꝛ me ꝛ tytiū ꝛ hocybi quis est obligatus ad id qd est bonū ꝛ equū al's nō cogitur quis precise ad bonū. vt.j.de here.insti.l.iij.sed causatiue.i.metu pene vel exhortatione premioꝝ.vt.d.l.celicolarum.ꝛ de iustitia ꝛ iure.l.j.circa principium.xxiij.q.j.ad fidem.ꝛ ex de iudeis.c.sicut iudei.vbi de hoc nisi quis suscepisset prebendā officium vel beneficium dignitatē vel fidē.tunc eñ est cogendus ad bonū.vt ex de vita ꝛ honestate clericoꝝ.c.cum clericis.vbi de hoc.xlv.dist.de iudeis.ꝛ no.d.c.sicut.ꝛ facit.ff.de arbi.l.iij.§.j.ꝛ in auc.vt differen.iudi.§.si vero contingat.Jac de bel.

Ex morte. Ibi exactio possit eius qd excedit. vt.j.l.pxi.ꝛ.j.de dona.l.sancimus.cū si.Ibi oblatiōis.i.realis traditiōis eo casu quo traditio facta fuit nulla pmissione precedēte ol.et corrigitur hec lex per auc.hic positā.In gl.imo dicit in fine vel dic non clare qd perinde est ac si nihil diceret.vt.ff.de interroga.actiōibus l.de etate.§.nihil.quod eñ ibi dr multis modis intelligi poterat.vt ex glossarum diuersitate ibi positarū apparet ol.

Legem. Hec lex determinat precedentē ꝛ od. hic legit auc.equalitas.quā gl.legit.s.l.proxima.Itē habeo hic quandā auc.que incipit sed q̄ nihil.quā quidam nō habent ꝛ determinat qōnem que hic formatur in gl.qñ nulla est data dos ꝛ donatio fit et pactū apponitur de lucrando ꝛ sumitur de corpore de non eligen.secundo nuben.§.fin.

Si mulier. Primo dicit maritum agere posse sine cautione de rato.secundo dicit eū habere cōmodum vsurarū exactarū. Tertio qualiter p his res mariti obligētur. Quarto vxorem posse exigere cautiones suas per quācumqꝫ personam ꝛ repetere cautiones suas a marito prestita sibi securitate.Ultimo dicit qual'r maritus pro his rebus personal'r obligetur.In glo.ij.in fi.hoc vex cum instrumenta tradunt coniuncte persone vt marito.si eñ non esset coniūcta persona per talez instrumentoꝝ traditionē agere nō posset.vt ex de officio dele.c.corā.ꝛ ita tꝫ Cy.d.l.maritus.In glo.quid in naturalibus ibi.l.penul.hec non loquitur in paraphernis q̄ requirūt traditionē veram vel fictam a muliere fieri.vt in pcalle.§.dotis.In

tis. In e. glo. in fi. so. vt ibi τ dic ratione vt ibi notatur in glo. Jac. de bel. Dubiũ huius gl. sepe cõtingit de facto qꝛ mariti sepe recipiũt fructus naturales τ industriales rerũ parapher naliũ: queritur an restituere teneãtur. Et gl. ista τ od. ꝙ naturales restituantur qꝛ in eis laboꝛ vel expensa nõ vertitur. in industrialibus secus alibi glos. indistincte tꝫ oẽs restituendos. s. de iure do. l. vbi adhuc q̃ incipit. sic ergo fructus donatiõis Dñs thomas piperata doctoꝛ boñ. publice disputauit qõnez τ habeo eã in libro qõnum disputa. pro qõne. xlvj. τ ibi eaz videas τ incipit paterfa. filie sue nupte et post multa allegata ꝓ τ contra non facit differentiã inter fructus naturales τ industriales qꝛ lꝫ maioꝛ laboꝛ circa industriales vertatur tñ τ circa naturales vertitur laboꝛ in colligendo et cõseruando. vt. ff. de peti. here. l. si a patre vel dño. §. fin. vnde ipse distinguit qꝛ aut fructus extant τ tũc sunt restituendi arg. l. si stipulata. §. j. hic in glo. allegata. τ qꝛ hec lex dicendo de vsuris videtur denegare de fructibus. Nam fructus τ vsure in multis differũt. vt. ff. de rei ven. l. si nauis. de peti. heredi. l. si possessoꝛ. de vsuris. l. in fideicõmissi. τ no. s. de cõdi. indebi. l. j. τ hoc innuit expresse lex penul. ad. l. fal. hic in gl. allegata dum dicit apud maritũ resedisse constiterit. aut sunt cõsumti dicti fructus. τ tũc subdistinguit qꝛ aut maritus recepit dictam rem vel fructus tñ contra voluntatẽ vxoris. τ tunc restituendi sunt oẽs fructus vel eorũ estimatio. vt. j. de dona. inter virũ τ vxoꝛẽ. l. de his τ de cri. expila. heredi. l. aduersus. Aut percipit qꝛ vxoꝛ voluit ei donare dictos fructus τ tunc tenetur quatenus locupletioꝛ factus est vt. d. l. de his. cũ si. Si aũt voluit ei donare dictum fundũ tunc hꝫ locũ. l. de fructibus. ff. de dona. inter virũ τ vxorem. Si aũt percepit vt ex rebus parapheꝛnalibus et consumti sunt tunc nõ sunt restituendi maxime industriales ar. huius. l. τ glo. hic posite. τ ar. eius quod dꝛ de operis seruoꝝ perceptis per maritum. vt. ff. de dona. inter vir. τ vx. l. si id qd. §. si quis. nã seruorum opere dicuntur fructus. vt. ff. de ope. seruoꝝ. l. fructus. τ. l. in bonis tho. Hanc etiã distinctionẽ sequebatur. d. ol. τ allegabat. ff. ad treb. l. deducta. §. qui post tp̃s. et instituto de rerũ diuisione. §. si quis a non dño. qꝛ maritus est bone fidei possessoꝛ ex quo voluntate vxoris possidet. τ ideo de consumtis non tenetur. vt. s. de rei ven. l. certũ. old. In gl. qñ ab initio ibi. §. si ex conuẽtione. Ista gl. notabilis est τ sepe allegatur in causis. s. ꝙ specialis ꝓuisio hoĩs tollit ꝓuisionẽ legis. Circa qd Jac. de bel. dicit hic aut ꝓuisio legis est cõtra ius cõe et tunc tollitur per specialẽ ꝓuisionẽ vt hic. aut est ẽm ius cõe τ tunc siquidez est extraoꝛdinaria τ causa supplendi iuris ciuilis introducta tũc tollitur per specialẽ prouisionẽ. vt. ff. de precario. l. τ hꝫ §. cũ quis. τ ar. ff. de eden. l. quedam. in prin. Si aũt est oꝛdinaria si renuntiatũ est ei tacite vel expresse tunc etiã tollitur per specialem. vt. j. de re iudi. l. ad solutionẽ. τ. j. de excep. rei iudicate. l. si tñ. τ. j. de noua. l. fi. cum cõcoꝛ. Si aũt non est ei renuntiatum tunc nõ tollitur. vt. ff. de eo qd certo loco. l. j. cũ concoꝛ. de hoc notatur. s. de iure emphi. l. ij. In glo. que incipit per se ver. quid si emphiteota. τ. ff. sol. mat. l. si cum dotẽ. in prin. Ja. Ibidẽ in. d. l. ij. ver. vj. queritur sic distinguit aut legis ꝓuisio non cõpetebat adhuc sed erat cõpetitura nisi homo sibi prouideret. aut ꝓuisio legis tunc cõpetebat. primo casu aut illud ex quo legis ꝓuisio dꝫ oꝛiri interuenit ad ꝓuisionẽ hoĩs implendam aut nõ. Si intercedit ad ꝓuisionez hoĩs implendã verbi gratia numero tibi. x. oꝛitur conditio nisi stipuler mihi reddi tunc si stipuloꝛ qꝛ prouisio legis intercedebat ad prouisionem hoĩs implendã ex quo numeratio fiebat gratia implende stipulationis nõ oꝛitur certi conditio. vt. ff. de noua. l. si ita. §. fi. τ. l. sequenti. Si vero illud ex quo prouisio legis dꝫ oꝛiri non intercedit ad prouisionẽ hoĩs implendã tunc idez dicendũ est qd dicetur qñ legis prouisio non erat cõpetitura sed iaz cõpetebat. secũdo casu qñ legis prouisio cõpetebat tunc refert aut prouisio hoĩs apponitur aĩo nouandi prouisionẽ legis τ tunc videtur renuntiatũ prouisioni legis. vt. d. l. iiij. §. si ex conuentione de re iudicata. τ. j. de execu. rei iudicate. l. penul. Aut nõ apponitur aĩo nouandi τ tunc aut prouisio legis erat de iure cõi aut de iure speciali. Si de iure cõi non videtur renuntiatũ prouisioni legis per prouidentiã sibi factam per hoĩem. vt. d. §. si ex conuentione. si de iure speciali tunc videtur renũtiatuz prouisioni legis per ꝓuisionem specialem hoĩs. vt hac. l. cum concoꝛ. Cy. τ pro predicta distinctiõe facit. ff. de testa. mili. l. iij. τ qd beneficium legis non tollatur per specialem ꝓuisionem testatoris facit de alimẽ. τ ciba. le. l. lucius. ¶ Alij dicunt aut prouisio legis τ hoĩs sunt eiusdem generis vt ambe circa hypothecam τ redditionẽ precarij vel restitutionẽ dotis de quibus loquuntur. ll. hic allegate τ tunc per specialem ꝓuisionez hoĩs videatur renuntiatum prouisioni legis. Secus si sint diuersorum generũ τ in se diuersa deducant. vt. ff. de manumis. l. causam. §. j. τ pro socio. l. duo societatem. §. vlti. old. τ vide qd notatur in. l. j. §. vnde. ff. de publicanis. j. in gl. allegata. In e. glo. ibi permittit vir concedendo in vna re hypothecaz ol. In ea. gl. in fi. τ. d. §. idem respondit. τ vide qd no. in. d. §. vnde in glo. τ per Dy. τ Jaco. de are. τ ille. §. vnde nõ est contra proximam qõnem sed ad precedens notabile de prouisione legis et hoĩs. Sꝫ solue qd hic in pacto seu contractu permittitur ibi a lege causa remouende dubitationis. vt no. s. de pcur. l. maritus. Jac. de bel. in qõne ista vltima glo. vidi seruari qd mulier ex pacto non possit deterioꝛẽ causam dotis facere. vt. ff. de pactis do. l. de die. cum. ll. sequentibus. τ hanc sequebatur Jaco. butrigarij. τ de hoc tactum fuit. s. ti. proxi. §. τ vt plenius.

¶ De dote cauta non numerata Rubꝛica.

s Uper rubꝛica. Uide azo. in summa.

DOtem. In glo. sed ẽm hoc oẽs ibi sed dic quod renũtiauit exceptioni. s. post confessionez dotis qd fit hodie cõiter in oĩbus instrumẽtis dotalibus de qua renuntiatione plene dixi. s. de non nume. pecu. l. si ex cautione. et ibi in glo. Ibi nisi prescriptio sit. s. temporis statuti ad opponendaz exceptionẽ non numerate dotis Ol. Ibi etiã si ante. s. prescriptionem completam. Ibi matrimoniũ si fiat confessio ꝓ sponsum aĩo exercendi liberationem in sponsam ol.

QUod de suo. Ibi matrimonio secus si diuoꝛtio facto vt. ff. de vb. obli. l. si diuoꝛtio ẽm azo. τ vide qd ibi notaui. versi. secundo oppono. Ibi legitime q̃tum ad formã sed non erit legitima q̃tum ad substantiã impedientẽ matrimonium. τ vide qd notaui τ dixi. s. de dotis promissione. l. si voluntate. In glo. vlti. ibi so. i. diuoꝛtio. τ sic fuit tacite reuocata vt. j. titu. proxi. l. a marito. τ ibi notatur ibi hic moꝛte τ sic fuit tacite confirmata. vt. j. titu. primo. l. res vxo. τ. l. sequenti. p. sy. ibi τ hec. s. mulier. Ibi ei. s. viro old.

IN dotibus. Oppono quod stetur instrumento. vt. l. cuz precibus. de proba. so. vt dixi in. l. si ex cautione. s. de nõ nume. pecunia. τ ibi in glo. Item op. e. titulo. l. in cõtractibus. §. j. so. vt ibi dixi. omniqꝫ persone facit ꝙ quis possit se obligare vna cũ marito principaliter in dote. de quo dixi. j. ne fideiussores dotium dentur. l. j. In glo. s. liceat opponere ibi vel ante. s. instrumentum dotale sit facta confessio.

QUod locum. Ibi denegatur post finem matrimonij sꝫ eo durante semper. τ ꝓ declaratione huius auc. vide qd plene notatur per azo. in summa de tẽp. in integ. resti. prima columna. ver. nec facit pro eo. τ versi. sequentibus τ in coꝛpoꝛe vnde hec sumitur in glo. τ in summa eiusdẽ tituli. Et nota ꝙ si donatio ꝓpter nup. in casu huius auc. fuerit cõstituta mulier non ꝓõt ex ea petere nisi quatenus soluit pro dote. vt. s. ti. proxi. auc. sꝫ que nihil. que sumitur de nõ eligendo secundo nubentes. §. fi. et in nouellis tertio titulo de dote ascripta non numerata.

¶ De dona. inter virum et vxorem. Rubꝛica.

SUper rubꝛica. Uide plene azo. in summa. eo. τ per goffre. τ hosti. in summa. e. τ in libel. rofre. de senatusconsulto emiliano. In gl. rubꝛice ibi non valent vt supra de donati. ante nup. l. fin. Old.

b Dona. Patet ex glo.

SI ancillam. Ibi focarie. i. concubine τ idem multofoꝛtius in milite celestis militie ẽm odo. τ Cy. qꝛ etiã concubinas eis habere nõ lꝫ. vt. s. de epis. τ cle. l. eum qui probabilem. idem in minoꝛe adulescente. vt. ff. man. l. si vero nõ remunerandi. §. si adulescens. Idem in aduocatis qꝛ τ ipsi militare dicuntur. vt. s. de aduo. diuer. iudi. l. aduocati. od.

DOnatio. In glo. cum esset in potestate patris qꝛ sine eius cõsensu tũc donare non posset. vt. ff. de pactis. l. contra iuris ciuilis. §. si filius. odo. In glo. quod fecisse foꝛsan in fi. de hoc dic vt nota. j. de dona. causa moꝛtis. l. nec fratris. Oldr.

Hec inter eas. Utrū vxor hodie possit donare filijs mariti cum marito nō querat nisi quo ad vsusfruct⁹. vide qđ no. in gl. j. e. l. si cōstante. ꝛ rō huius. l. est fraus q̄ presumitur in istis personis qꝛ cū cōiuges sibi adinuicē donare nō possint donarēt istis psonis ꝛ sic fieret fraus de psona ad psonam. od. Et ad hanc materiā vide qđ no. in sum. e. §. nō solum An istis psonis possit mortis cā donari vide in summa. e. §. et qđ dico tenere, mortis cā dona. vt. ff. e. l. si iteꝝ. §. j. ꝛ ibi in gl. ꝛ. §. si vxor rē. An aūt eis legari possit p coniuges vꝫ ꝙ nō qꝛ subest eadē ratio ꝛ qꝛ legata dicunt̄ donationes. vt. j. de cadu. tollen. l. vnica. §. in primo ꝛ insti. de leg. §. j. ꝛ regl'r similia sunt. vt. ff. quoꝝ legatoꝝ. l. j. §. si quis. ꝛ pro hoc. ff. de iure fisci. l. ita fidei. In ꝯtriū facit. ff. de his quibus vt indigni. l. vlti. in prin.

Ut proponis. Ibi dedit per qđ ipꝫ nomen donasse vꝫ. vt. j. de dona. l. j. od. ꝛ ol. Et aduerte qđ ad hoc vt ista donatio morte cōfirmetur opꝫ ꝙ donatio tpe mortis nō habeat impedimentū qđ quidē habuit in hac. l. ꝛ qꝛ defuncti volūtas pendere non potest. vt. ff. cōia prediorum. l. vlti. Cy.

☞ Quesita per fratres in cōi existentes an cōia censeantur.

Etiam. Sepe allegat̄ hec lex in fine sui. vt. ff. e. l. quintus. ꝛ ibi in gl. ꝛ si maritus ꝛ vx. cōiter emāt res aliquas locus est psumtioni huius. l. vt no. per ber. ex. e. c. ij. tenetur ergo mulier pbare ꝯ istā presumtionē lꝫ videat̄ cōtra. ff. de iure fisci. l. extat decretū sed dic vt ibi no. ꝛ vide qđ not. de ista materia per carolum in lōbarda de spō. l. si qñ. hec tū lex de facili fraudatur qꝛ mulier fingit se mutuo accipere a consanguineo vel amico ꝛ sic cessat huius. l. presumtio. Quid si tabellio stipulatus est noie mulieris a tytio centū q̄ confessus fuit ab ipsa muliere mutuo recepisse ꝛ lapsuꝫ est bienniū ita ꝙ nō pōt obijcere exceptionē nō numerate pecunie nūquid presumetur de bonis viri vꝫ ꝙ sic per hāc. l. In ꝯtriuꝫ est qꝛ possibile est ꝙ mulier nō numerauit pecuniā sꝫ biēnium successit loco numeratiōis maxime qꝛ instrumentū nō cōtinet numerationē sꝫ solū debitoris cōfessiōeꝫ inter q̄ refert vt no. s. de nō nu. pec. l. si ex cautiōe. ꝛ sic debitor nō est obligatus re sꝫ literis seu vbis ꝛ hoc credo verius. An quesita per fratres in cōi existētes cōia psumantur dicvt no. ꝛ dixi. ff. p socio. l. cū duobus. §. idē rn̄dit si fratres. ꝛ vꝫ expssuꝫ in lōbarda. de succes. l. si fratres post mortē patris. ꝛ ibi no. p carolum. Querit vber. de bobio si mulier dicat se habuisse añ matrimoniū ꝛ vir dicat ꝙ post cui incūbat pbatio ꝛ vꝫ ꝙ mulieri qꝛ qui ante factū dicit pbare dꝫ. vt. s. de rei ven. l. quoties In ꝯtriū est de pba. l. matrē. cū ibi notatis. vbi dicit post factū pbare dꝫ. ipse tꝫ ꝙ presumtio sit p viro. vt. s. de epi. ꝛ cle. auc. licentiā. ꝛ ideo mulieri incūbat pbatio. Itē querit nūquid eadem presumtio sit si mortuo viro heres hoc dicat ꝛ videtur ꝙ sic qꝛ preall'. lex quintus. ff. e. loquitur indistincte. ipse tū distinguit qđ si breue tps est ꝙ maritus sit mortuus locū habeat psumtio huius. l. si longū nō ar. ff. de fundo dotali. l. si fundū. et de cōfir. tut. l. in ꝯfirmando. Itē q̄rit si mulier vēdidit ꝛ maritus agat ꝯ emtorē an hec psumtio operabitur ꝯ emtorē vꝫ ꝙ sic sicut ꝯ mulierē qꝛ nemo pōt plus iurꝫ trāsferre ꝛc. vt. ff. de acqui. re. do. l. traditio. ꝛ de contrahen. em. l. alienatio. et ita tꝫ ipse vber. ¶ Ibi intelligat. i. intelligere velit qđ tū verū nō est vt. ff. de dona. l. donatiōes. §. eiusmodi ol. ¶ In gl. prima ibi eius nomine depono quo casu actio vtilis queritur ei cuius noie deponitur. vt. s. de exhibē. l. si res. ꝛ ibi notatur ol. ¶ In gl. hec gratia ibi si defunctus. So. illud regulare hic speciale propter rationem hac glo. positam Jaco. de bel.

Per voluntate. In glo. j. in fine al's non potuisset hec puella habere tutorem. vt. s. de petitione hereditatis. l. si putas. old.

Si fructus. In gl. dꝛ est ibi in pupillo immo hoc solū attendit̄ an vere sit locupletior an tantūdem esset erogatura. vt. ff. e. l. si spōsus. §. cōcessa. ꝛ ibi no. ol. Ibi si vxor filio ꝛ rationem diuersitatis dic vt notaui. d. l. pro oneribus. in fi. old.

Esi de tua. In glo. i. non quatenus ibi. l. si cum vxore. Cy. fm Jac. de ra. tꝫ considerandū esse vtroqꝫ casu vtrū mulier esset emtura vel non. ꝛ sic intelligit dictam. l. si cum vxo. Cy.

Si maritus. Hec lex aurea est in materia restitutionis spoliatorum qꝛ ante oia restituenda est possessio spoliato. p hoc. j. ad l. iul. de vi. l. si quis a se fundū. si per vim vel alio modo. l. j. ꝛ. j. de agri. ꝛ censitis. l. si coloni. li. xj. ꝛ extra de resti. spo. c. itē cum quis. ꝛ. c. j. ꝛ. e. ti. per Ber. Inno. ꝛ Host. in apparatu. ꝛ p Jo. and. ꝛ Archi. e. ti. li. vj. ꝛ in summa. ꝛ per Gof. in summa. e. tit. et specula. ꝛ melius de petitorio ꝛ possessorio. ꝛ per rof. in libello iuris canonici qualiter cōcipiatur libellus qñ aliquis dicit se spoliatū iuribus suis an pro rebus mobilibus cōpetat possessoriū. vide qđ notaui. j. de seruis fugi. l. j. ver. tertia q̄stio est ¶ De ista etiā materia restitutionis spoliatoꝝ bene habetur extra de ordine cog. c. cū dilectus. ꝛ. c. si. per ber. Inn. ꝛ Host. ꝛ in decretis. iij. q̄one prima in summa. ꝛ. c. j. ꝛ. c. reintegranda ꝛ quasi per totā q̄onem in textu glo. ꝛ per archi. Et que excep. opponi possit spoliatiōe restituatur no. per eundē Arch. viij. di. quo iure. ꝛ. xxiij. di. c. in nomine dn̄i. ꝛ in specu. dicto titulo de petitorio ꝛ possessorio. §. qm̄ in superioribus. ꝛ per Gof. in summa. de resti. spoli. §. generaliter. ꝛ. §. sequentibus. ¶ Ubi etiā no. vtrū spoliatus per iudicē sit restituendus. de hoc etiā no. lxxiiij. di. c. quorūdam. predo etiā non canonice institutus si spoliatus est restitui dꝫ. vt ex de resti. spo. c. in literis. ꝛ. iij. q. j. c. deus. ¶ Est tū notandum qđ lꝫ ista causa restitutionis sit priuilegiata in ea tū dꝫ offerri libellus ꝛ ordo iudiciarius seruari. vt ex de officio dele. c. consultationibus. ꝛ vide. j. vnde vi. l. momentanee. nisi qñ quis spoliatur lite pendente. tunc eniꝫ iudicis officio sine libello statim dꝫ restitui. vt not. per Cardi. extra de electione. c. cupientes. An exceptio dominij cōtra petenteꝫ se restitui admittatur ac. videtur sentire quod sic in gl. magna in fine. ff. de iudi. l. si de vi. in contrariū facit. s. locati. l. si quis conductionis cū ibi notatis. ꝛ hanc tenent canoniste. vt extra de resti. spo. c. literas. §. j. in glo. istoꝝ opinio. ꝛ. §. porro. ver. preterea. in gl. hic ptꝫ ꝛ speculator dicto titulo de petitorio ꝛ possessorio in principio. Si aliquis dicat se spoliatū beneficio ꝛ prebenda ꝛ spoliator dicat eū sponte renuntiasse cuius probationes sint primo admittende dic vt extra de restit. spo. c. sollicite. ꝛ de renun. c. super eo. ꝛ ibi in glo. Ber. ꝛ latius per Inno. An spoliatus si conueniatur ab alio quam a spoliatore possit repelli exceptione spoliationis. vide. d. c. frequens. li. vj de restitu. spo. ꝛ per inno. de rescrip. c. ex parte. ꝛ specul. dicto titulo de possessorio ꝛ petitorio. §. j. v. et breuiter teneas. ꝛ. iij. q. ij. c. opꝫ. ꝛ. d. c. cum dilectus. de ordine cogni. §. nos. in gl. q̄ incipit quia nec vidi. Ibi maleficijs eius. s. vxoris q̄ dicebatur virum maleficiasse. vt. j. de malefi. per totū od. ꝛ dicit Uber. de bobio dn̄m Roge. per hunc tex. iuuasse quandā comitissam q̄ priuata erat comitatu ꝛ iuribus suis per imperatorē ex eo qđ dicebatur eā venenasse comitem allegando eaꝫ ante oia restituendā deinde cognoscendū de crimine ꝛ sic factū fuit Uber. ¶ In gl. vltima ibi illa causa immo dic fm̄ D d. Gui. de suz. ꝛ cy. qđ separata est qꝛ primo mulier spoliata dꝫ restitui deinde cognosci de causa maleficij ꝛ proprietatis vt predixi.

Sicut. Per se patet.

Si maritus. In glo. j. ibi. §. ideꝫ. vbi de hoc. ꝛ. j. de lega. l. iij. ꝛ. ff. de dona. l. si. §. penul. Ibi odiosa. i. a lege phibita. hec eīn prohibitio ex odio coniugꝰ non procedit. vt. ff. e. l. si id quod. §. si quis operas. ꝛ ideo sequens solutio verior. vt no. in glo. ff. de dona. l. si. §. lucius. old.

Si quidem. Ibi eius. s. creditoris. Ibi celebrata iure dico eo quod ꝛc. old.

Ex verbis. Ibi vtilia sunt. s. al's inspecta verboꝝ superficie ꝛ figura ol. Ibi relinquendi studio. i. aīo. ol. Ibi huiusmodi verba q̄ qualia sint statim dꝛ in glo. old. Ibi lecto testamento nota sic. ff. de transac. l. de his controuersijs. ol. Ibi cōseruasse confirmando donationē ibi ex senatuscōsulti sic construe sꝫ ostendit dominiū mortis tpe tibi esse quesitū ex senatuscōsulti auctoritate quatenus potuit ꝯfirmare liberalitatē mariti tui cui custodiende etiā moriēs pspexit. In gl. ad quā cognoscendā in fine. hec vera etiam in dubio. si possunt verba testatoris intellectui aliqual'r cōuenire. vt. ff. de leg. iij. l. librorꝫ. §. qđ tū cassius. al's secus. vt. ff. de leg. iij. l. si qs in fundi vocabulo ꝛ de rebus dubijs. l. in ambigua. ol. In gl. nam cognita volūtate in fine ꝛ in dubio legatū presumitur. vt dixi. s. proxima gl. ꝛ pbatur. ꝛ no. in. d. l. nō aliter. de lega. iij. ꝛ ita tꝫ hic od. In gl. q̄ inserta ibi sufficiant res a me donate ol. In gl. s. estimatiōis ibi. l. petitor. so. hic fideicō. pōt habere vtilitateꝫ ꝛ ideo valet. vt. d. l. petitor. in prin. sꝫ si non pōt habere vtilitateꝫ nō valet. vt. e. l. in fi. Jac. de bel. In glo. s. liberalitati ibi de le. j. l. legata. ꝛ ex de fide instru. c. cuꝫ ioannes. In ꝯtrium est qꝛ qui confirmat dat. vt. ff. de verb. sig. l. obuenire hereditateꝫ ꝛ ibi

tem. ⁊ ibi in gl. ⁊ in auc. de defen. ciui. §. interim. ⁊ ibi in gl. ⁊ in summa az. qui. mo. naturales effi. legi. circa mediũ. ⁊. ĩ. de cõfirma. tuto. l. ij. ⁊ ibi in gl. canoniste tenent qđ si cõfirmatio est facta in forma cõi tunc nihil noui tribuit sed solũ vetus ꝯfirmat Si aũt cuz cause cognitiõe vel ex certa sciẽtia principis vel pape tunc nouũ ius tribuit. vt ex̃ de confirma. vtili vel inutili per totũ. ⁊ no. in. c. j. per ber. ⁊. c. de cõfirma. per Inno. ⁊ in summa eiusdẽ tituli per gof. ⁊ host. ⁊ in spec. de instru. edi. §. nũc videndum restat. ⁊ de rescripti ꝑsentatione. §. ij. ver. sequitur videre de cõfirma. ⁊. xij. di. de preceptis per archi. ⁊ tetigi. s̃. de eden. auc. si quis in aliquo documẽto. ṽ. adhuc cõsueuit queri. Ibi donasset vel nõ. Sz hoc declarabitur per verba in testõ ꝓlata quibus statur ꝯ euz. vt. ff. de le. iij. l. vxori. §. fi. vñ dic qđ ꝓdest hoc querere pp fructus. vt. ĩ. e. l. donatiões. Itẽ op. de. l. si donatio. ĩ. de dona. ⁊ solue. vt ibi no. ol. l. sequens per se ptz.

☞ Mulier an mortuo viro debeat habere vestimenta sua.

I filij. Ibi donandi aĩo. † Querit an mulier mortuo viro debeat habere vestimẽta an restituere heredibus mariti. qđ debeat habere precipua facit. s̃. fami. ercis. l. filie. ff. e. ti. l. q̃ pater. s̃. si quis alteri vel sibi. l. ij. de peculio. l. id vestimentũ. ⁊ de dona. l. donatiões. §. species. ⁊ hoc si perpetuo vti voluit qđ videtur qꝛ est socia diuine ⁊ humane domus. vt. ĩ. de cri. expila. here. l. aduersus ⁊ vna domus. vt. ff. ad sill. l. j. §. si vir ⁊ vxor. et qꝛ fuit in obsequio mariti. vt. ff. cõmo. l. in rebus. §. possunt. ⁊ qꝛ sunt vna caro. xvij. q. iij. agatosa. ⁊ duo ĩ carne vna. extra de diuortijs. c. gaudemus. ⁊ ad hoc concor. ĩ. de dona. inter virũ ⁊ vxorem. l. penul. In contrariũ est qꝛ illa vestimenta processerũt de bonis viri vnde ea detinere non põt naz iure legati nõ qꝛ non fuerunt legata iure donationis nõ qꝛ donatio nõ presumitur cuz donare sit perdere. vt. ff. de dona. l. filius fami. ⁊ de proba. l. cum de indebito. Item qꝛ donatio non presumatur apparet qꝛ habuit de necessitate emere sibi vestes. vt. ff. sol. mat. l. si cuz dote. §. si maritus. ⁊ in necessitatibus nemo liberalis existit. vt de dona. l. donari. ⁊ de adimen. le. l. rem legataz. Cũ igitur nõ fuerit donatio non põt morte confirmari. ⁊ ideo nõ dz habere precipua. vt. ĩ. de colla. l. si donatione. alij tñ dicunt qđ si maritus erat diues presumatur donatio ar. ff. e. l. vtrũ. Jac. de are. tz hic ⁊ ita dicit fuisse pronuntiatũ de facto qđ nõ haberet precipua per iura predicta. nõ obstat. l. filie. qꝛ ibi pater de necessitate emere nõ tenebatur ⁊ ideo donare presumitur. eandẽ opinio. tz dy. ff. sol. ma. l. in his. §. j. per quẽ. §. determinat qõnem predictam Jac. de are. ll. sequentes per se patent.

I constante. Ibi mater tua vel vxoris tue. vt. ff. eo. l. iij. §. socrũ ⁊ sic sunt duo intellectus old. In glo. in fine saltem circa acquisitionẽ vsusfru. hanc opi. sequũtur Ja. de ra. ⁊. M. sil. ẽm Cy. hic q dicit tenere dona. quo ad ꝓprietatez sed non quo ad vsumfru. ⁊ ꝓbant qꝛ si mater donat filio eunti ad castra tz donatio vt. ff. e. l. iij. ⁊ ratio est qꝛ patri nõ queritur eadem ergo est ratio in aduentitijs quo ad proprietatẽ qꝛ patri non queritur Cy. ⁊ hec est opinio azo. in summa. e. §. Item qꝛ contingit coniuges. odo. tamen hic cum glo. concor.

Reditor. Scilz viri od. Ibi simulate geruntur per creditorem fingentẽ se vendere cum non vendat old.

I proprijs. Ibi acceperas o mulier. In gl. vltima in fine. qđ est verũ in dignitate q̃ hz administrationẽ de qua dicetur. ĩ. ad. l. iul. ambitus sed hic loquitur de alia dignitate puta qꝛ maritus factus est miles ⁊ vx. ad militiam aliqua donauit Cy. vel dic ꝙ etiam in dignitate q̃ est cuz administratione posset dari ẽm. l. in auc. de sanctissimis episcopis. §. ꝓ consuetudinibus. vel dic qđ dabatur pecunia nõ vt dignitatẽ impetraret sed vt onus ⁊ expensas decrete dignitatis sustineret et faceret. vt. ff. de colla. bonorũ. l. j. §. sed an id. de dignitate autem adipiscenda loquitur pꝛealle. lex qđ adipiscende ol.

Maritus. In gl. ibi sicut in acceptilatiõe interposita super obligatiõe cõditionali. ol. Ibi. l. si quidẽ. ⁊. l. precedenti si maritus ol.

I te in vacuã. In gl. prima ibi aliter. i. non per traditionem non nuda promissione ol. Ibi non perficiebatur donatio. vt. ĩ. de dona. l. si quis argentũ. §. fi. ⁊ de dona. que sub modo. l. iij. old.

Res vxoris. Duas hz partes. In prima matrimoniũ fuit solutuz. in secũda non. In prima dr ꝙ pena mariti que tollit ciuitatẽ ⁊ libertatẽ confirmat donationẽ factam vxori. Si aũt pena solam adimat ciuitatẽ nõ confirmat sz in pendenti ponit donec reuocetur vl' morte naturali confirmetur hoc dicit. Scđo nota ꝙ mors ciuilis naturali equipollet. de quo dic vt dixi. s̃. de epis. ⁊ cleri. l. deo nobis. Item nota ꝙ donatio facta vxori per virum cedit premio pudicitie. op. de. l. cũ hic status. §. si donator. ff. e. ⁊ solue vt in glo. qꝛ ibi est casus diuersus non aduersus qꝛ ibi fuit factus seruus hoĩs hic pene ⁊ rationẽ diuersitatis redde vt in gl. qꝛ ibi est dñs q põt reuocare ar. ff. de lega. j. l. legatũ seruo. Sed qñ est seruus pene non adest qui reuocet sed hec ratio sic videtur destrui qꝛ nõ plus dz operari fictio quã veritas. vt. ff. si cer. peta. l. si fili⁹. ⁊ de here. vel act. ven. l. ij. §. fi. Sz vbi est vera mors naturalis ⁊ heres qui reuocare põt non reuocatur sz cõfirmatur. vt. ĩ. l. proxi. ergo idem vbi est mors ficta. s. ciuilis. Sed dic aut per mortẽ naturalẽ vel ciuilem succedit heres vel fiscus ⁊ hz locum hec lex. aut nullus succedit vt per verã seruitutem vbi nõ hz nec habere potest. vt. ĩ. cõia de succes. l. seruus tunc lz fingatur mortuus non tñ simpliciter ⁊ non ẽm casum. l. nostre. ⁊ ideo donatio infirmatur. et hanc solutionem innuit textus. d. §. si donator. Opponitur de auct. hic signata dic qđ corrigit. Op. ꝙ ista donatio cõparatur legatis ergo nõ valent si in seruitute reducantur. vt. ĩ. ad. l. fal. l. in donationibus coniuncta. l. eius qui. ff. de testa. Sed dic qđ verum est ꝙ comparant legatis sed nõ per oĩa. vt hic ⁊ ibi ideo gl. distinguit tres species donationũ in duabus primis ẽm Jac. de are. bene dicit. In tertia. s. q̃ est inter viuos. gl. ista alijs contradicit. Nam hic ⁊ in. l. post contractũ. ff. de dona. tz qđ post contractũ capitale crimen donatio facta valet nisi sententia sit subsecuta donat. ⁊ pro hac opinione facit. ĩ. de bonis prescrip. l. si quis post hac. ibi ante prescriptionẽ ⁊ ibi in glo. ⁊ ita videtur ẽm hãc opinionez donationẽ factã qñcumq₃ ante sententiã tenere alibi tz gl. qđ post litem conte. in crimine nõ possit malefactor donare vt no. ff. de accusa. l. ex iudiciorũ. ⁊ de administra. tutorũ. l. chirographis. azo in summa de dona. §. quis possit. et de bonis prescriptoꝝ circa mediũ. ver. quid de reuocatione rerũ alienatarum in effectu concor. cuz ista glo. Et de ista materia no. per dñm gui. de suz. in suis qõnibus statutoꝝ quinta charta. ver. sed pone statutũ est ꝙ quicũq₃ fecerit maleficiũ per Gandi. de bonis male. ver. Sed pone. ⁊ in specu. de dona. ver. Itez pone ⁊ de hoc hic late per Od. ⁊ Ni. in decisa qui dicunt opinionez ipsius od. seruari de facto bonoñ. ⁊ eam sequitur Jac. de are. vt statim subijciam. dicit eñ quũ queritur vtrũ donatio facta inter viuos ratione criminis reuocetur inter non ꝯiuges considera. aut sententia nulla est lata contra malefactorẽ eo viuẽte ⁊ tunc donatio regulariter nõ reuocatur qꝛ deficit principale. s. qđ non potest ferri sententia post mortẽ ⁊ hic est intellectus dicte. l. post cõtractum. ⁊ probatur hoc. ff. de pub. iud. l. defunctis. ⁊ qđ morte criminosi extinguatur crimen regulariter ꝓbatur. ĩ. si reus vel accusa. mor. fuerit. l. j. Fallit in crimine lese maiestatis ⁊ alijs exceptatis in quibus queritur post mortem de crimine. vt. ff. de dona. l. donationes. §. perfecte. ĩ. ad. l. iul. maiesta. l. penul. ⁊. d. l. ex iudicioꝝ. de accusa. Si vero sequatur sententia condẽnatoria in personam malefactoris aut certum est eum donasse in fraudem criminis commissi ⁊ non valet aut sine fraude ⁊ valet. vt. ff. de dona. causa mortis. l. si aliqs. Aut dubitatur tunc aut donauit sine suspitione pene vt qꝛ nondũ deliquerat et postea deliquit ⁊ tunc est firma nec reuocatur vt dicta. l. si aliquis post hac ⁊ hic. Aut donauit suspitiõe pene qꝛ iam deliquerat. ⁊ ideo suspicari debuit se puniendũ. vt. ff. de verb. signifi. aliud. ⁊ tunc reuocatur. vt. ff. de manu. l. qui pene serui qui ⁊ a quibus ma. liberi non fi. l. si pene. §. fin. ⁊. dicta. l. si aliquis ibi q̃uis ⁊ cetera a contrario sensu ⁊ de bonis dam. l. cum ratio. §. ex bonis q bene ad hoc facit. Sed instabis quõ sciam. Utrum suspitione vel non fecerit respondeo vt dictum est qꝛ si fecerit post delictuz presumetur qđ suspitione pene qꝛ suspicari debuit se puniendũ vt dictũ est ⁊ si hoc non suspicaretur in hoc stultus esset qui non dz esse melioris conditionis quam peritus. vt. ff. qđ vi aut clam. l. seruus. l. si vero nondum deliquerat sed statim post donationem factam delinquit tunc presumitur qđ cogitauerat delinquere qñ donauit ⁊ sic sequẽtia declarant precedentia. vt extra de electione. c. officij nostri ⁊ ibi no. qꝛ ex his q̃ incontinenti fiunt colligitur mens habita in sequẽtibus. vt. ff. ad macedo. l. sed iul. §. sz si filius. de priui. credi. l. si ventri. §. fi. ⁊ si quis testamento liber esse iussus fu. l. j. §. fi. Et hec reuocatio fiet per officiũ eius qui hz exequi ⁊ recuperare bona. vt. d. l. chirographis. §. j. ⁊ ibi not. ⁊ ad sil. l. senatus. Sz quid si vendidit nũquid est idẽ qđ in donatiõe dic aut venditio fuit simulata et tunc certum est ꝙ non valet. vt. ff. de

act.⁊ oblig.l.cõtractus. Sꝫ inveritate nõ reuocatur nisi ꝓbetur de participatione fraudis.vt.ff.q̃ in fraudẽ creditoꝝ.l.si a debitore.⁊.l.qui aũt.§.si tñ. In donatario vero nõ ꝯsideratur sciuerit vel nõ.vt.e.l.qui aũt.§.similiꝙ modo. Jac.de are.⁊ de hoc vltimo dic.vt notatur per cy.ĩ.ad.l.iul.maie.l.fi. Dy.vero in predicta materia dicit aut donat post accusa.sed ante sñiaꝫ ⁊ tunc presumitur donare pp suspitionẽ pene.⁊ ideo postea secuta sententia condẽnatoria nõ valet donatio. aut donat ante accusationẽ.⁊ tunc siquidẽ erat deprehensus in crimine nõ valet postea secuta condẽnatione pp dictaꝫ suspitionẽ si nõ erat deprehensus valet donatio qꝛ tũc cessat dicta suspitio arg.ad hoc.ff.de bonis eoꝝ qui mortẽ sibi conscive.l.fi.circa princi.et ita intelligit dictaꝫ.l.post cõtractuꝫ.vt ibi notatur per eundẽ dy. Sꝫ cy.qui idẽ vt predictũ est in effectu notat.d.l.si qs post hac arguit cõtra predictã distinctionẽ.dy.doctoris sui de.l.cũ quidã.ff.de iure fisci.vbi videtur qđ post delictum requiratur sentẽtia per quã delinquẽs debitor efficiatur al's nõ videatur facere in fraudẽ fisci etiã si sit accusatus cuꝫ adhuc nõ sit debitor.vt ibi notatur ⁊.ĩ.de iure fisci.l.j.li.x. Nec obstat si dicatur qđ in.d.l.cũ quidã.non diminuit sed nõ adquisiuit qꝛ idem est vt.e.titu.l.in fraudẽ.⁊ hoc dicit cy.facere cũ sortitur dubitare nisi intelligatur.d.l.cũ quidã.prout no.de iure fisci.l.facultas li.x. In gl.q̃ incipit al's est ⁊c. Opinio od.⁊ predictoꝝ eius sequaciũ vidi cõiter in iudicijs obseruari circa tñ presumendaꝫ fraudẽ vel nõ videtur adijcere qđ si delictũ erat patẽs ⁊ notorium presumatur emtor ⁊ donatarius male fidei. Si aũt latẽs ⁊ occultũ tunc cõtra arg.ff.de pe.here.l. Iteꝫ veniũt.§.petitã. dicit etiã qđ facilior est fraudis presumtio vbi fieret alienatio oĩum bonoꝝ quã rei singularis vel singularũ.vt.ff.q̃ in fraudem creditoꝝ.l.oẽs.§.lucius.od.hec cõiter tanguntur per doctores.latius tñ de hoc dixi in.d.l.post contractũ.effectus tñ ⁊ veritas ex predictis colligi põt in gl.vlti.ibi testamentũ rumpatur.vt de iniusto rupto et irrito testõ.l.si qs exheredato.§.irritũ.ol.ff.de testa.l.eius qui.§.fi.⁊ vide qđ ibi no.qꝛ videtur cõtra notata in auc.proxima sed qđ hic no.credo verius ſm ni.de matarellis.ĩ.de here.insti.l.j.vbi tꝫ circa dãnatos ad mortem nihil immutatũ.⁊ concor.ff.de penis.l.qui vltimo.⁊ quod ibi no.⁊ dixi.ĩ.qui testa.facere possunt super rubrica.

Ed hodie. Ista auc.corrigit.l.C. quo ad duo.s.ꝙ nullus nimis ex pena efficitur seruus nec matrimoniũ soluitur ⁊ per ꝯñs pendet donatio q̃ statim confirmatur per.l.C.in gl.vltima in fi.vt ex̃ de coniugio seruoꝝ per totum ⁊ an per penam soluatur matrimonium.vide.ĩ.ti.proxi.l.j.

Donationes. Concor.ex̃ de dotis post diuor.restitu.c.vlti.⁊ hec lex equiparat donationes factas in filios donatiõibus factis inter cõiuges.de quo plene notatuꝫ fuit.s̃.de inoffi.dona.l.ij.⁊ respicit hec lex duas vltimas partes rubrice. Ibi cõfirmari cõcedimus ⁊ est ratio qꝛ hec lex nõ confirmat euꝫ actũ cui ipsa lex resistit.vt.ff.de le.j.l.talis scriptura.⁊ ibi in glo.magna.ol.ibi al's ratihabitiões textus iste ⁊ glo.hic posita valde bñ faciũt ad materiã ratihabitionis ⁊ maxime ad illuꝫ articulũ vtrũ ratihabitio retrotrahatur ad illud tp̃s quo illud qđ factũ est fieri nõ poterat iurꝫ impedimẽto obstãte. vꝫ enim ꝙ non per.l.istam.⁊.ff.de offi.ꝓconsul.l.obseruare.§.fi.⁊ de ista materia ratihabitiõis plene dixi.s̃.ad macedonianũ.l.fi. ¶ In glo.j.ibi q̃ iure impossibilitatis ab initio nõ valent tum qꝛ pater ⁊ filius eadẽ persona censentur ⁊ inter eos obligatio contrahi non põt tum qꝛ ista donatio esset profectitia et ita patri queretur. In glo.penul.ibi vel solue vt ibi.s.d.l.ij.de inoffi.dona. In.e.glo.vt haberet in peculiũ.s.profectitiũ.⁊ de hoc dic.vt ibi no. In gl.vlti.ibi.l.data hec.l.nihil facit.⁊ ideo debuit allegari.e.titu.l.siue emancipatos.

Donationes quas diuus Od.hic habuit rubricã de dona.regis in reginã vel econtra vt apparet in lectura sua.sꝫ cõiter nõ habet ⁊ collige qđ vxor imperatoris appellatur regina alibi appellatur augusta.ĩ.de quadri.prescri.l.fi.⁊ hꝫ eadeꝫ priuilegia q̃ hꝫ imperator.vt.ff.de leg.l.princeps. Domus etiaꝫ imperatoris appellatur regia.vt.ĩ.de cõducto.⁊ ꝓcur.fiscaliũ prediorũ.l.j.li.xj. Sꝫ circa hãc.l.quero de qõne q̃ multum fuit rotata in romana curia q̃ talis est. Rex aragonũ deliberato cõsilio statutũ edidit qđ non liceret sibi donare res immobiles regni nisi in casu vtilitatis ⁊ necessitatis regni exceptis inclytis infantibus natis nostris qđ statutũ iuramẽto firmauit ⁊ solẽni stipulatione ꝓmisit notario stipulanti noĩe heredũ ⁊ quoꝝ interesse posset inuiolabiliter obseruare ⁊ tunc habebat filiũ primogenitũ qui ex cõsuetudine illaꝝ partium succedere debebat in regno demum accepit filiã regis castelle in vxorẽ ⁊ ex ea liberos procreauit ⁊ ipsi vxori et filijs multa donauit ex quibus orta fuit qđ inter filium primogenitũ ex alia vxore ⁊ istaꝫ vxorẽ ⁊ filios asserente primogenito istas donatiões non valere.regina aũt contrariũ asserente ⁊ allegãte etiã quandã sententiã fore lataꝫ inter ipsam ⁊ regem qđ dicte donationes valerẽt ⁊ vt predicta magis clareãt primo arguitur de donatiõe regine deinde de donatione filioꝝ. ¶ Et ꝓ parte regine allegabatur qđ sub ꝑdicto statuto regina nõ includeretur allegabatur lex ista. Nã lꝫ iure cõi simplices donatiões sint ꝓhibite inter virũ ⁊ vxorẽ fallit tñ inter regeꝫ ⁊ reginã.vt hac.l.⁊ dixi.s̃.fami.ercis.l.quoties.nec prohibitio statuti dꝫ esse maioris potentie cum generaliter prohibeat nec mentionẽ specialem faciat de vxore q̃ꝫ ꝓhibitio iuris cõis que specialem prohibitionẽ facit de vxore ⁊ tñ non includitur regina.naꝫ fortior dꝫ esse prohibitio specialis quã generalis.vt.ff.de iniur.l. Item apud labeonẽ.§.hoc edictum. Itẽ qꝛ verba statuti sunt generalia ⁊ per ꝯñs obscura ⁊ dubia.vt.ff.de iure fis.l.ita fideicõ.⁊ sic declaratione indigent.vt ex̃ de libelli oblatione.c.ij.sed rex declarando affirmabat se nõ intellexisse de vxore nec filijs ergo eius declarationi standũ est.vt.s̃.de legi.l.fi.ex̃ de sententia excõica.c.inter.⁊ maxime in iuramẽto qđ ſm interpretationẽ iurantis dꝫ intelligi vt ex̃ de iureiur.c.quanto.⁊.c.veniens.⁊ maxime vbi interpretatio cum verisimilitudine;cõcor.vt no.ibi per Inno.at verosimile est ꝙ rex noluerit excludere vxorẽ nec filios pp rationẽ affectionis q̃ attenditur.vt.ff.mã.l.cũ seruus.de le.j.si seruus plurium.§.j.⁊ qꝛ inter maritũ ⁊ vxorẽ potius est vnitas quam coniunctio vel affectio qꝛ vnũ corpus ⁊ vna caro sunt.xxvij.q.iij.agatosa.vnde si adinuicẽ cõicant actiones.xxx.q.iiij.sciscitatur.⁊ ex̃ de cogna.spũali Martinus.socij em̃ sunt diuine et hũane domus.ĩ.de crimi.expila.here.l.aduersus.vbi de hoc.⁊.ff.rerum amo.l.j.⁊ ꝓ hoc de ritu nup.l.j.vnde sibi stipulando alimenta ⁊ vxori stipulari videtur.xxxiij.q.ij.admonere.⁊ ibi notatur.et ideo ex p̃cepto apostoli ad ephesios.v.tenetur eaꝫ diligere sicut seip̃m est em̃ cõsors regni.vt habetur hester.c.vltimo.⁊ ideo generalibus institutionibus ꝓhibitorijs non videtur vxor includi vnde cum rex assuerus fecisset edictũ qđ quicũꝙ non vocatus ingrederetur ad euꝫ morte puniretur ⁊ regina ingressa ad eũ timeret puniri rex legitur respondisse. non em̃ pro te sed ꝓ oĩbus cõstituta est hec lex hester.xv.c.vbi exponit magister in historia scholastica oĩbus.s.subditis.ipsa aũt conregnans est quasi dicat nõ est verosimile qđ coniugem ⁊ cõregnantẽ voluerit includere.oĩa em̃ priuilegia q̃ princeps hꝫ vxori cõcessit.vt.d.l.princeps.ff.de leg.⁊ cõsilia sua sibi participat.vt in auc.vt iudi.sine quoquo suffra.§.hec oĩa.vnde cũ prohibetur alicui ne aliquid pro alijs faciat vxor ⁊ filij videnť excepti ⁊ sicut põt pro se sic ⁊ pro ipsis.vt.ff.de postulan.l.ij.et reges ad dilectionẽ vxoris magis tenentur qꝛ sunt alijs nobiliores.vt.ff.de adulterijs.l.si vxor.§.j.ibi non solũ atrides vxores suas amant exponit ibi glo.i.nobilissimi ⁊ homo dꝫ derelinquere patrem ⁊ matrẽ ⁊ adherere vxori sue Gene.ij.ca.⁊ ex̃ de diuor.c.gaudemus.⁊ dꝫ maritus esse solicitus qual'r placeat vxori.ad corin.vij.c.⁊ ideo non est ex predictis verosimile sub statuto predicto reginam includi voluisse ar.ff.de pigno.l.obligatione generali.⁊ extra de iureiurã.c.quintauallis.vbi satis videtur casus expressus.non em̃ de coniunctis sed de extraneis cogitasse videtur ar.ff.cõia predioꝝ.l.quidquid. nam cuꝫ lex interdicat filiofami.donare non tñ cõiunctis personis vt.ff.de dona.l.filiusfa.⁊ ibi no.ar.ff.de admi.tuto.l.cũ plures §.in primis.nam in tam necessarijs personis sub liberalitatis noĩe debitum naturale persoluitur.ĩ.de impo.lucra.descrip.l.j.li.x.⁊ ar.ff.de tute.⁊ ra.distra.l.j.§.sed nõnullos.⁊ quod ibi notatur. Non obstat qđ statutũ sit lex ⁊ per ꝯñs impediat dominij translationẽ qꝛ põt dici non esse proprie statutũ cum sit ob singularẽ vtilitatẽ non cõmuneꝫ.iiij.di.erit aũt lex ⁊ sic ad obligandũ condentẽ qđ est cõtra naturaꝫ legis.s.qđ condens obligetur.vt.d.l.princeps.⁊.s̃.de legi.l.digna vox.⁊ qꝛ nemo põt sibi legem imponere ⁊c.vt.ff.de lega.iij.l.si quis.in princ. nõ obstat qđ sit iuratum qꝛ etiã iuratum ex causa licita potest reuocari ex̃ de his que fiunt a ma.parte ca.c.j.⁊ ibi per moder nos.⁊ notatur.xj.dist.in his.causa aũt satis ptꝫ ex predictis.⁊ qꝛ oriri posset scandaluꝫ inter ipsos reges aragonie ⁊ castelle ⁊ pp scandaluꝫ vitandũ absoluitur quis a iuramẽto licito.xv.q.vj.auctoritate.⁊ notatur ex̃ de iureiur.c.quanto.preterea sacramentũ non extenditur ad ea de quibus non cogitauit rex arag.s̃.de non nume.pecunia.l.fi.⁊ de iureiur.c.veniẽs.et ibi per Inno.⁊ Host. Iteꝫ posito sine preiudicio qđ eos expresse inclusisset tamen iuramentum non impediret dominij translationem

lationem. vt notat Inno. et host. ex de excep. a l's de preben. c. di lecto. Nō obstat qd ius sit quesitū filio primogenito per stipulationē notarij q2 hoc posset esse verū quo ad personas inclusas. preterea filius nō posset ꝯuenire. vt. s. de rebus alie. non alie. l. venditrici et plenius. j. subijciā et maxime cōtra sententiā latam ꝯ ip3 regē in fauorē regine. et pro hoc expresse facit. j. de dona. l. si patri a cōtrario sensu et notata. s. de rei ven. l. cū a matre etiā si ipsa sententia foret lata ipso filio minore nō esset loc9 restitutioni ex quo incepit a patre. vt. s. de resti. mili. l. q̄ a patre. Si aduer. ven. pigno. l. ij. et. j. de his quibus vt indignis. l. polla. ¶ Nūc trāseamus ad donationē filiorum cōtra quos allegabatur primo ius primogeniture quo iure vr̄ succedere debere in regno rōne cōsuetudinis et etiā fm quosdā iure cōi. vt no. per aliquos ex de voto. c. l3. et tetigi. j. de suis et legi. auc. in successiōe. in fi. quasi regnū habeatur a gñe nō a patre vt pbari videtur. ff. de interdic. et relega. l. iij. adeo qd fm quosdā pater eū regno priuare nō posset ergo in eius preiudiciū donare nō potuit. S3 huic allegationi rñdebatur dupl'r primo quod talis cōsuetudo nō valet q2 est ꝯ ius naturale et sanguinis qd primogenitus succedat et alij excludātur. de quo no. per Dy. ex de re. iur. c. indultū. lib. vj. et pleni9 notaui. s. de inoffi. testa. l. qm in prioribus. scdo rñdetur qd primogenitus re vera h3 regnū a patre et sicut heres patris qd sic pbatur ius naturale pcessit omne ius positiuū. vt in decretis. di. j. et colligit' ex pluribus. l. ff. de iustitia et iure. sed ante fuerunt populi quā regna vel rex vt pt3 ex historijs. et. ff. de origine iur. l. ij. Itē iure naturali oēs filij pariter succedūt et etiā positiuo. vt. ff. vnde liberi. l. scripto. et. j. de liberis preteritis. l. maximū vitiū. et pbat' etia3 per philosophū. viij. ethicorum adeo qd etiā patre viuēte dicunt' quodāmodo dñi. vt. ff. de libe. et posthu. l. in suis. S3 q2 cōmodius regitur per vnū q̄ per plures. vt. vij. q. ij. c. in apibus. ex de offi. or. c. qm in plerisq3. et de origi. iur. l. ij. §. deinde q2 difficile vbi de hoc tetigi deuentū fuit ad reges et aliquibus visu3 est probabilibus rōnibus reges per electionē assumendos tñ vsitatū est qd per successionē trāseunt et idē vr̄ fuisse in imperatore. vt dixi. j. ad. l. fal. l. iiij. de hoc in summa feudorum quib. mo. feu. acquir. §. gña feudorum. et. §. Itē pōt dare in feudū marchio et plene dixi. j. de quadrie. prescrip. l. bene a zenone. et ne discordia oriretur inter filios trāseunt ad primogenitū. et ad hoc pōtuit esse duplex ratio. prima vt rex viuēs sciens filiū post se regnare debere plus curet de ampliatiōe regni. scda q2 indignari nō d3 iuuenis fm etatē subditus fore futurus valentior honestum est enī iuuenibus ministrare et senioribus obedire. vt ait philosophus. viij. politicorum. et arg. ff. de iure immunitatis semper. et de fide instru. l. fi. hoc etiā suadet dilectio maior quā cōiter h3 pater ad filiū primogenitū. cōsideratis itaq3 pdictis rōnibus apparet hoc fuisse factū rōne cōmodioris regiminis et vt pax et quies foret in regno. per hoc tñ nō tollitur ius naturale nec rō sanguinis fm quam primogenitus filius est heres patris q̄uis p predictis reliquos filios excludat. et p hoc. ff. de libe. et posthu. l. filio. et de vsufru. earū rerū que vsu cōsu. l. j. ibi nec enī naturalis ratio auctoritate senatus potuit mutari. et pro hoc. s. de iure do. l. in rebus. nec p hoc datur qd primogenitus nō sit heres patris vt probatū est. et p hoc bene facit. ff. si a parēte quis fuerit manumissus. l. j. §. j. Certū est ergo q̄ ius siue ꝯsuetudinariū siue positiuū quo primogenitus excludit alios est posterius iure quo oēs filij cōiter admittuntur. et ideo iure anteriori et antiquiori censetur heres q2 ius nouū superueniēs nō tollit antiquū nisi expresse caueatur. vt. ff. de act. et obl. l. quoties. et. j. de sepul. vio. l. qui sepulcra. et hoc magis esse d3 in iure naturali qd est immutabile. vt insti. de iure naturali §. sed naturalia. ius ergo superueniēs in regnis qd primogenitus succedat pp publicā vtilitatē et rōnes predictas est dumtaxat exclusiuū aliorum filiorum minorū non aūt tollit ius naturale vel positiuu3 quo filius successor est patris ex quo sumit' talis ratio. certū est qd dispositio inducta ad aliquas res vel personas excludendū iuris noui collationem nō operatur. vt. ff. de here. insti. l. ex facto. de le. j. l. legatis. et de cōdi. et demon. l. cum tale. §. fi. fit enī exclusio solum vt aliqui excludātur. vt pt3 in simili. ff. de mu. et ho. l. vt gradati3. §. et si lege nō vt alij ius nouū cōferatur ar. ff. de here. insti. l. si quis ita heres instituat'. Idē3 si testator dicat si filius meus decedat sine liberis tytius sit heres. Na3 si habeat liberos l3 excludant substitutū non tñ ex testamēto sunt heredes ar. ff. de here. insti. l. lucius. in fi. et de le. j. si fili9. §. cū quis. et pbatur. ff. ad treb. l. ex facto. §. ex facto. vbi l3 excludant substitutū non tñ excludunt fiscum qd facerent si ex testō succederent. ad hoc etiā facit. j. de naturalibus liberis auc. l3. et q potio. in pig. habeātur. l. claudius. ex quo sequitur qd primogenitus est heres patris iure primeuo non aūt iure subsequēte per qd excludūtur alij filij. Itē hoc sic pbatur certum est qd is demu3 pōt a testatore onerari qui ab eo aliquid percipit. vt. j. de fideicō. l. ab eo. sed rex pōt primogenitu3 onerare adeo qd nisi impleat pōt ip3 iure primogeniture priuare et ad minorē filiu3 transferre. vt p realle. c. lic3. ex de voto et voti redētione. ergo sequitur qd a patre regnū in ip3 primogenitū descendit. Itē certum est q̄ filius succedit in oī iure qd patri tpe mortis cōpetebat et eius heres est ipso iure. vt. ff. de libe. et posthu. l. in suis. et plene notaui. s. si vt ab hereditate se abstineant. l. j. Sed fm verā opinionē si primogenitus decedat relictis patre fratre et filio deinde decedat pater frater filio primogeniti prefertur in regno ar. ff. de le. ij. l. cū ita. §. in fideicō. et qñ dies le. ce. l. agrū. de bonis maternis. l. iij. §. in nepotib9. vbi de hoc dixi de ver. sig. l. fi. et. ff. ad treb. l. heredes. §. fi. ergo necessario sequitur qd viuēte patre primogenito nō fuit incōmutabiliter ius quesitū in regno alioqui ad suū filium transmisisset. Itē certum est qd ea q̄ filio patre viuente queruntur filius retinet post mortē patris etiā si paternam hereditatē repudiet. vt. s. de secundis nup. l. si quis prioris. et satis not. j. de iure delib. l. scimus. §. in cōputatione. S3 si primogenitus repudiaret hereditatē patris regnū deuolueretur ad scdo genitum arg. ff. de assig. lib. l. j. §. assignare. et. l. iij. §. j. cum duabus ll. seque. de suc. edic. l. j. §. qui semel. et i vsibus feudorum an agnatus vel filius defuncti feudū retinere possit repudiata hereditate paterna. c. j. ergo q2 filius est heres patris et regnū pertinet ad ipm. pro quo facit q2 si filius in legitima foret institutus et abstineret ab hereditate paterna ipsam legitimā habere nō posset l3 ipsa legitima debita dicatur q2 potest in ea heres institui et sicut heres capit. vt not. extra de testa. c. raynutius. in glo. retinebunt. et. ff. de mino. l. iij. §. sed vtrū in glo. ex hoc verbo. et facit qd no. s. de inoffic. testa. l. ex tribus. Itē si filius primogenitus caperet regnū sicut sibi debitū nō posset ex causa per patre3 regno priuari qd falsum est vt probatur ex diuina pagina geñ. xliij. et paralipo. c. v. vbi ad literam dr̄ q̄ rubē fuit primogenitus israel et cū violasset thorū patris data sunt primogenita eius per patrē filijs Joseph et nō est reputatus primogenitus. qd etiam rex minorē filiū maiori pretulerit habet'. iij. regum. c. j. vbi dauid pretulit in regno salomonē filiu3 minorem adonie filio maiori. et pro hoc etiā facit predicta decretalis licet ex de voto. et de isto iure primogeniture habet' geñ. xxv. et xxviij. ad hebreos. xij. et vij. q̄ne. j. quam periculosum. Itē allegabatur cōtra filios pmissio facta per regem notario stipulanti noīe heredis eius de seruando st[..]to predicto que potuit queri primogenito per tabellionē [..] publicā personam. vt. ff. rem pupilli sal. fore. l. ij. cū simi. S3 ad hoc rñdebatur. vt. s. dictū est de vxore q2 talis stipulatio refertur solu3 ad personas inclusas in statuto et qd non est verosimile [..]os inclusos. Itē ipsa stipulatio a sui principio quo ad filiū inutilis fuit. vt insti. de inutili stip. §. Itē inutilis stipulatio. §. pupill9. in fi. et. ff. de fideiusso. l. si quis pro eo. §. j. nec cōfirmatur morte patris cum sit inutilis ratione personarū cōsiderato tpe cōceptionis etiā si conditionaliter foret cōcepta nō cōfirmat' etiam si tpe conditionis extantis cessaret vitiu3. Nam cōditio persone attenditur tpe conceptiōis. vt. ff. de stip. seruorū. l. si seruus cōis ita stipuletur. l. si vsufru. de re. iur. l. nō omne. §. in stipulatiōe. et hoc voluit dicere gl. ff. de ver. obli. l. si liber homo. Pro parte filiorum contra primogenitū allegabatur sententia ꝯ regā lata q̄ ipsi primogenito obstare d3 etiā si heres nō sit q̄ sic pbatur ille qui in vniuersali regimine vel administratiōe iuriū vel bonorum per modū quote succedit ex hoc ius et effectū heredis sortitur et actiōes intētat et creditoribus tenetur et sentētia cōtra predecessores lata et obstat etiā si vere heres nō sit immo etiā si habeat cōtra voluntatē predecessorum. vt pt3 in epo cui patrimonij relicti captiuis et pauperibus distributione3 lex defert. vt. s. de epis. et cler. l. si quis ad declinandā. §. licentia. et in filio exheredato cui ex trebelliano est hereditas restituta vt. ff. qd cum eo. l. si filius. et ad treb. l. j. circa prin. et in fisco. ff. so. ma. l. si marito publico iudicio ad fil. l. cu3 fisco. et in prelato qui ex cōtractu predecessorū tenetur. vt extra de solu. c. j. et in sentētia videtur expressu3. ex de sen. et re iudica. c. cū inter. et de prescri. c. cum olim. cōparatur enī prelatus successor heredi. vt. d. c. j. q̄uis a prelato predecessore nō habeat causam. vt no. p Inno. de arbitris ex parte. et Jo. monachū Cardi. extra vt lite pendente. c. ij. et pt3 etiam in eo cui libertatis causa bona adijciuntur. vt institu. dicto titulo. et in corpore seu collegio et de bonis eius qui de eodē collegio seu corpore extiterunt. vt. j. de here. decurio. l. fi. q2 l3 non sint proprie heredes effectu tamen sunt et loco heredum habentur. vt in prealle. iuribus probatur. primogenitus ergo in regno succedens effectu heres est et loco

heredis hꝫ ad hoc etiā facit.j.de solu.l.successoris.⁊ qḋ notaṫ.
j.de acqui.pos.l.vitia.Ex quo cōcluditur qḋ sentētia ↄ patrē
lata eidē obstet.nec obstat imo magis ꝓ hac parte facit ꝑ alle.
l.iij.ff.de interdi.⁊ relega.l.eñ illa expresse cōcedit qḋ ciuita⸗
tis amissio tollit liberis oē id qḋ a patre ipsoꝝ ꝑuentuꝝ esset
ad eos si intestatus in ciuitate decessisset hoc est hereditatē ⁊
libertos ⁊ si quid aliud in hoc gñe reperiri pōt. q̄ vero non a
patre sꝫ a genere tribuūtur incolumia sunt.cōstat aūt ꝙ si rex
intestatus moriatur ad filiū primogenitū hereditas patris ꝑ⸗
uenit nō soluꝫ qꝛ de genere sed iure filiationis.si eñ filius non
esset q̄uis esset de genere regnū nō haberet ex quo ptꝫ qḋ de
gñe esse nō est causa per se qḋ in regno succedat. Sꝫ ꝓxima et
immediata causa est qꝛ filius ⁊ per ↄñs de genere non aūt oīs
qui de gñe est.Itē ibi in scḋo rñso lex loquitur de his q̄ a pa⸗
tre nunq̄ administrata vel possessa fuerūt ⁊ in quibus nō pōt
dici heres vel loco heredis habēdus.Itē ꝓ regina ⁊ filijs vr̄
expressuꝫ ita qḋ nō indigent argumētis qꝛ reges possunt face
re donatiōes dignitatē regiā ⁊ regnū grauiter nō ledentes et
eas filius seruare tenetur.vt ex̄ de sentētia ⁊ re indi.c.abbate.
sane.li.vj.⁊ de iureiur.c.intellecto.⁊ maxime in cōiuges ⁊ in fi⸗
lios per hāc.l.⁊ ar.ff.de iustitia ⁊ iure.l.j.§.penul.de leg.ij.cū
pater.§.cū inter.⁊.j.de leg.l.volūtas alioqui miserrima ⁊ quo
dāmodo seruilis foret regū cōditio si inter viuos donare non
possent ꝓp ius primogeniture filioꝝ suoꝝ maxime cū regū ꝓ⸗
prie sit donare vnde in laudē tyberij imperatoris scriptū est ꝙ
recordatus est quadā die nihil donasse laudandā memorabi⸗
lēq; vocē edidit sic dicēs amici diē perdidi.ꝓ filijs etiā allega
batur qḋ expresse excepti erant a statuto per illa v̄ba exceptis
inclytis infantibus natis nostris per q̄ verba nō solū natos sꝫ
etiā nascituros excepisse vr̄ lꝫ sit ar.ↄ.ff.de le.j.l.qui filiabus.
§.qḋ soluꝫ de natis intelligaṫ sꝫ in casu nostro verbū natis non
poniṫ adiectiue sꝫ substantiue.i.filijs.vt poniṫ etiā ex̄ de natis
ex libero vētre nā f̄m vulgare aragonie filij regū etiā maiores
infantili etate vocanṫ infantes ⁊ etiā fratres vt igiṫ fratres ex⸗
cludent adijcere natis nostris.i.filijs.ꝓuisio eñ facta filijs nō
soluꝫ natos sed etiā nascituros includit ar.ff.de testa.tute.l.si
quis de operis libertoꝝ.si quis opera de ver.sig.nomē filiarū
⁊ instituto qui dari tuto.possunt.§.si.maxime cum agituṙ de
dāno vitando sicut hic.⁊ ꝓ hoc nō obstat.d.l.q filiabus.vt ibi
no.non eñ est verosimile regē de hoc cogitasse vt eos q postea
nascerētur exheredaret ar.ff.de vulg.⁊ pupi.substi.l.ex facto.
at hec esset quedā exheredatio ar.ff.de v̄.obl.l.quidā nā nihil
haberēt invit[illegible] in morte cū primogenitus in totū succedat
Nā ⁊ de gñali substitutiōe fideicōmissaria facta per patrē filij
videtur excepti.vt.j.de fideicō.l.cū acutissimi.⁊.ff.de condi.et
demō.l.cū auus.ne videatur filios per talia gñalia v̄ba fructu
paterno defraudare.vt.j.de insti.⁊ substi.l.gñaliter.quos con
sueuerūt magis diligere quā seipsos.vt.ff.qḋ metus causa.l.
isti quidē.xxiij.q.iiij.est iniusta.vna eñ sunt caro.xxxv.q.iij.§.
de his.nā oīa ex voto filijs paramꝰ.ff.de bonis liberto.l.nihil
circa mediuꝫ.j.de legitimis heredibus.l.de emācip.⁊.xvj.q.j.
predicatio.finaľr audiui terminatū in curia ꝓ regina et filijs.
An filia nō succedat in regno sicut nec in feudo.de succes.feu.
c.j.de hoc in sum.feu.qui.mo.feu.acqui.§.fallit in regno vnga
rie.Et qꝛ ꝑdicta mihi videntur noua subtilia ⁊ vtilia hic appo⸗
sui cuꝫ alibi cōmodius nequirem apponere ⁊ ꝓ maiori parte
fuerunt famosissimi patris ⁊ doctoris mei dñi ol.de ponte.

Jvnus. Ibi rata haberi ⁊ videbatur ꝙ nō
quasi per superuenientē seruitutē
ex captiuitate esset donatio reuocata.vt.ff.e.l.cū hic
status.§.si donator seruus.sed hoc tollit fictio post⸗
liminij old.Ibi peculiare.i.proprium.old.

De repudijs Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo.in summa huius
tituli ⁊ cōtinuationem ⁊ expositionē rubrice
melius q̄ in glo.⁊ differentiā inter diuortiū
⁊ repudiū ⁊ nō tꝫ titulus iste de iure canoni⸗
co.⁊ ideo vide extra co.⁊ per goffr.⁊ hosti.in
summa.⁊ spec.e.tit.⁊ per azo.in summa auc.de nup.§.j.de re⸗
pudio ⁊ eius causa habetur.xxij.q.iiij.c.qui peccat ꝑ archi.de
libello repudij.xxxv.di.c.ab exordio.⁊.xxxj.q.j.hac rōne.et ꝑ
archi.vide etiā ad hanc materiam que dixi.j.e.l.si consensu.

Matrimonium quidē. Utrū per de
portationē soluatur matrimoniū habetur.xxxiij.
q.ij.c.quos deus.§.j.per arch.Sꝫ nūquid ꝑ ban⸗
nuꝫ datū marito soluatur ita qḋ sit etiā locus exactioni dotis
⁊ pactis dotalibus videtur ꝙ nō hodie ex gñe alicuius pene.
vt.s̄.ti.pxi.auc.sꝫ hodie q̄ est signata super.l.res vxoris ꝑ quā
auc.puto correctam hanc.l.⁊.ff.e.l.j.glo.q̄ est.ff.rerū ammo.l.
ad fiscū q̄ dicit deportatiōe solui matrimoniū.ad hoc facit qḋ
notaui.j.qui petant tuto.l.an locū.Alij tñ sequūtur distinctio
nem gl.q̄ est instituto quibus mo.ius patrie po.sol.§.relegati
que distinguit vtrū sit bānitus ex tali crimine ex quo olim se⸗
quebatur deportatio vel nō.illaꝫ tñ glo.vidi cōiter reprobari
per doctores modernos.vt ibi dicā tñ ipsam glo.sequitur spe
culator de ꝓcura.§.ij.vltra principiū.⁊ per hāc.l.ibi nō mutet
vxoris affectū fuit soluta questio in ciuitate parme vbi est sta⸗
tutū sicut ⁊ in multis alijs ciuitatibus qḋ dantes auxiliū aut
consiliū bānitis puniantur certa pena ꝙ si vxor receptat virū
nō incidat in penā.ꝓ hoc etiā ex̄ de sentētia excōi.c.inter alia.
xj.q.iij.qm̄ multas.⁊.ff.de receptato.l.ij.lꝫ illa innuat eam pu
niri lꝫ mitius ꝓpter coniunctionē.Sꝫ si bona mariti forēt pu
blicata tūc locus esset exactioni dotis qꝛ maritus vergeret ad
inopiā per.l.vbi adhuc.s̄.de iure do.⁊ est exꝑssum.j.de bonis
dā.l.si quis posthac.⁊ ꝓ hoc.ff.ꝓ socio.l.actiōe.§.publicatiōe
An aūt vxor vel alij creditores possint defendere ne bona de⸗
uastentur si cōmisit maleficiū ex quo debeant deuastari ex for
ma statuti dixi.s̄.de pigne.act.l.pignus.Itē an pro quarta q̄
cōstituitur de iure lōbardo vxori in bonis viri de hoc fuit ma
gna qḋ bergomi inter illos de forestis ⁊ de somplegis.⁊ finaľr
terminatū fuit ꝙ sic qꝛ vxor est domina dicte quarte vt in lom
barda de his q̄ a viro in vx.dātur vel relinquūtur.l.j. ergo ꝓ
delicto mariti dicta quarta deuastari nō dꝫ.vt.s̄.ne vx.ꝓ ma⸗
rito per totū:⁊ ideo factū fuit postea statutū in contrariū. Si
maritus steterit in excōicatiōe per annū an vxor possit ab ipso
diuertere ⁊ dotē petere.vide in q̄onibus dñi rofre.xj.q̄stione.

Liberū. An hec.l.teneat de iure canonico di⸗
xi.s̄.de sponsa.l.j. In gl.vltima.in fi.
hodie dic.vt.j.e.l.vxor.⁊ auc.ibi signata.

Dubiū non est. Cōcor.in auc.de nup.
§.est quoq; quoddā et
aliud vbi mentio fit de ista.l.in fi.§.⁊ miror qḋ gl.nō
allegauit.Sꝫ contra videtur.s.qḋ paciscendo in ca⸗
sum mortis videatur etiā pactuꝫ in casu diuortij.vt.ff.de v̄b.
sig.l.cū querebatur.⁊ de conditione ob causam.l.si extraneus
sed ibi pactū erat generale.vt ibi ptꝫ.Et no.qḋ sepe allegatur
quod ea q̄ cōsulte ⁊ deliberate fiūt effectu ⁊ firmitate nitūtur.
de hoc sunt cōcor.in glo.hic.⁊.ff.de his qui no.infa.l.quid er⸗
go.§.q̄tū ad infamiā.vnde salomon oīa cum cōsilio fac ⁊ post
factū nō penitebis.Et allegatur qḋ rectores ⁊ iudices in cau⸗
sis teneātur habere cōsiliū sapientū ad instantiā partis requi⸗
rentis.de quo plene dixi.s̄.de legi.l.humanū.⁊ ideo imputa⸗
tur ei qui potuit consulere peritiores ⁊ nō consuluit.j.de inge
nui.manu.l.si auia.in fi.⁊.ff.de bonoꝝ pos.l.in bonorū.Consi⸗
lium etiā amicoꝝ requiri dꝫ in remotione suspecti tuto.vt in⸗
stituto de suspec.tuto.§.impuberes.⁊ ad hoc ex̄ de purgatiōe
canonica.c.cū in iuuētute.⁊ hñ de arbitris.c.dilecti.in fi.ff.de
iure patro.l.diui fratres.§.j.papa etiā facit de cōsilio fratruꝫ
suoꝝ ex̄ de re iudi.c.ad aꝑlice.li.vj.⁊ alias dꝛ quod in magnis
negotijs consiliū haberi dꝫ maxime peritoꝝ vt no.xviij.di.de
cōsilijs.Ad predicta etiā facit.ff.de var.⁊ ex̄ordi.cogni.l.vlt.⁊
qḋ ibi notaui.Itē allegatur hec lex in fine ↄ ea q̄ in fraudeꝫ ⁊
ficte geruntur qḋ nō valeant qḋ facit ↄ renūtiantes prebēdas
in fraudē expectantiū.vt ex̄ de renuntia.c.ij.lib.vj.⁊ de hoc.s̄.
plus valere qḋ agitur per totam.l.sequentem.qḋ vide per te.

Dissentientis. Ibi nulla iure precipit
cōstitutio. Nota suffice
re dicere nō esse.l.cautū.vt.j.de colla.l.illam de iure
fisci.l.circa.li.x.ex̄ ne sede vacante capl̄o ista de snīa
excōica.is qui.li.vj.⁊ in auc.de nō eligē.scḋo nubētes.§.opti⸗
mum.Ibi emācipate maxie qꝛ idē si in ꝑtāte.vt in prin.l.old.

Contra. Si filij in gl.contra ibi so.vt ibi
qꝛ hic pactū erat appositū per
patrē de dote restituenda ibi non in glo.vltima.
in fine qꝛ nec requiritur ↄsensus patris in matri
monio contrahendo.vt dixi.s̄.de nup.l.si vt pro
ponis.nec contractū potest dissolui de iure canonico.vt dixi.
s̄.e.super rubrica.l.sequens per se patet.

Uxor. Sepe allegatur quod factum palam ma
gis excusatur quaꝫ clā.ad hoc.ff.de ritu
nup.l.fi.scḋo allegatur quod adulteriū non com⸗
mittitur sine dolo sicut nec falsum.vt.j.de falsis.l.
nec exemplum quod facit pro occidente bannitum cuius ban
num de iure non tenebat quod sit excusatus a pena.⁊ pro hoc
expressum

expressum videtur.ff.de adul.l.penul.Cy.vbi de hoc dixi.⁊ ad
hoc quod notaui.s̃.de iuris ⁊ facti ignorantia.l.cū falsa.⁊.j̃.de
adul.l.eum qui duas. Item allegatur ibi nō temere qđ aucto-
ritas iudicis temeritatem excludit.

HOdie. Corrigit.l.C.⁊ primo ponit̃ ꝓhibitio.
secūdo sub certa forma cōcessio.tertio
transgressionis pene impositio.quarto ꝗ falso iura
uit punitur ⁊ viro concedit̃ vxoris petēde facultas.
Et qꝛ sicut dixi.s̃.de interdicto mr̃imonio sup rubrica iura ca
nonica seruari debēt a mr̃imonijs circa ea q̄ tangunt̃ hac aut̃.
seruandū est extra de scdis nup.c.dn̄s.cū ibi notatis.per Ber.
Inno.⁊ Hosti.⁊.xxiiij.q.j.ꝑ totū ⁊ maxime.c.cū ꝑ bellicū.⁊ de
sponsa.c.in presentia.cū ibi notatis ꝑ predictos vt lite nō ꝯte.
c.qm̄ frequēter.§.sinautē de carnali.filij tn̄ nati ex secūdo ma-
trimonio sunt legitimi vt extra qui filij sunt legitimi.c.placuit.
⁊ ibi de hoc ⁊.ff.de adul.l.miles.§.si mulier.⁊ ibi in glo. Item
notandū qđ sup morte alicuius statur dicto vnius testis.alios
etiā casus notaui vbi dicto vnius stat̃.s̃.de testi.l.iureiurā. cir
ca finē.Sed querit Cynus si in quodaʒ conflictu moriat̃ aliqs
miles vxoratus qui ꝑ cōmilitones requisitus inter cadauera
mortuorū nō reperit̃ ⁊ redeuntes dicāt se credere eū fore mor-
tuum licet pro certo non asserant vtrum sufficiat talis ꝓbatio
videtur qđ nō per hanc aut̃.que requirit qđ iurent de veritate
ipse tamē dicit sufficere ꝓbationes ⁊ coniecturas vt qꝛ dicunt
qđ viderunt eū in loco periculoso in bello ⁊ vbi alij mortui fue
runt.Nam qđ liquido nō pōt ꝓbari argumētis ꝓbatur.vt.ff.
de re mili.l.nō oēs.§.a barbaris.ſm Iaco.de ra.⁊ ad hoc facit
qđ notaui.s̃.de rei vēd.l.indicia.¶ Ex predictis orit̃ questio
vtrum per famā ꝓbetur mors alicuius glo.Ber.in dicto.c.qm̄
frequēter.§.sinautē.tenet qđ sic ⁊ ideʒ videt̃ sentire glo.pulcra
ad hoc.j̃.titulo ꝓximo.l.si quidem.⁊ ꝓ hoc bñ facit dicta.l.mi-
les.§.si mulier.de adul.de acqui.hered.in.l.si quis mihi bona.
§.plane.de here.instituen.l.si.quis ordo in bonorū possessione
seruetur.l.ij.ver.vel nunqd viuat.⁊.j̃.de testa. mili.l.si cum vel
in vtero hoc idem sentit glo.ff.quēadmodū testamenta apiunt̃
l.ij.§.si dubitetur.⁊ alia que est.ff.de testi.l.iij.§.eiusdeʒ super
verbo cōsentiens fama.licet fuerit additio.⁊ speculator tit. de
notor.criminibus.§.fama.ver.sup eo autē.⁊ videtur hodie iu
re canonico approbata qꝛ beneficiū dicit̃ vacare qñ fama est in
ecclesia clericū fore mortuū.vt in clemen.de concessione prebē.
vel ecclesie nō vacantis.c.vnico.in fine. In cōtrarium est.ff.qñ
actio de peculio est annalis.l.quesitū.⁊ ibi per Azo. in summa
eiusdem tituli qui est in summa pandectarū.¶ Odo.in.l.vlti-
ma.s̃.de sacrosan.eccle. ⁊ dicta.l.si quidē.j̃.titulo ꝓximo. ⁊ ni-
colaus in decisa. ⁊ Gui.de suz.hic distinguit. aut mors est re-
cens ⁊ de proximo ⁊ nō sufficit probari per famā sed per testes
aut antiquo ⁊ longo tēpore vt mors iustiniani vel xp̄i tunc per
famā qꝛ impossibile esset reperire testes de scientia.¶ Sic etiā
recipitur testimoniū de auditu in his quibꝰ nō extat memoria
vt.ff.de ꝓba.l.si arbiter.⁊ de aqua plu.arc.l.in summa.§.idem
labeo.E.idē dicūt si ꝓbari debeat mors alicuius existentis in
longinquis partibus tūc etiā sufficiat ꝓbare ꝑ famā.⁊ hāc opi
nionē vidi cōmuniter seruari. ⁊ sup hoc est statutuʒ Bergomi
qđ si qs velit ꝓbare mortē alicuius mortui extra districtū suf-
ficiat ꝓbare ꝑ famā.⁊ ad hāc aut̃.q̄ videt̃ qđ etiā si in longinqs
partibꝰ moriat̃ exigat̃ ꝓbatio scientie ⁊ visus respōdent specia
le fauore matrimonij. Dn̄s autē Gabriel de oseletis in quodā
suo subtili tractatu de fama.§.nunc supest.vt ad portū ver.an
autē sufficiat fama ad ꝓbandū mortē alicuius.vbi hāc qōneʒ
plene tractat.reprobat predictā opinionē dn̄orū Od.⁊ Sequa
ciū dicēs qđ predicta eorū distinctio iure aliquo nō fulcit̃ vnde
ipse cōcludit qđ sola fama nō sufficiat nisi sint aliqua alia admi
nicula puta qꝛ ille de cuiꝰ morte ꝓbāda igit̃ erat antiquꝰ vel in-
firmus talibꝰ em̄ presumtiōibꝰ nature vel qualitatis morbi cō-
currētibꝰ cū fama dicit mortē ꝓbari.nō autē ꝑ solā famā ⁊ hoc
indicat textꝰ.d.l.iij.§.eiusdē.Ibi cōsentiēs fama.i.cū alijs sen
tiens.Itē reprobat opinionē aliorū inter quos est Cy.j̃.so.ma.
l.siqdē dicentiū qđ hoc ipo qđ ꝓbat̃ aliquē excessisse etatē cen
tū annorū.⁊ absens est qđ presumat̃ mortuus per.l.vlti.s̃.de sa
crosan.ec.nō em̄ dicit lex illa qđ homo nō possit plus viuere sʒ
dicit qđ tm̄ presumit̃ viuere posse vnde nisi per alia indicia vel
adminicula ꝓbet̃ de morte nō sufficeret ſm eū.⁊ eius forte opi
nio in predictis stricto iure vera est licet opi.Od.⁊ sequaciū.vt
predixi viderim obſuari.¶ Itē querit Cy.cū hic dicit̃ ꝙ vxor
facta fide de morte viri tenet̃ adhuc expectare ꝑ annum.si ante
nupserit ⁊ maritus re vera mortuus erat vtrū cōmittat adulte
riū quidā qđ sic vt magis inspiciat̃ opinio ꝯtrahētiū mr̃imo-
niū quā veritas qđ est notabile ſm eos.vnde est argu.qđ si ali-
quis cōtraheret cū soluta credens eam nō solutam qđ cōmit-
tat adulterium.de hoc dicam.j̃.ad leg.iul. de vi publica.l.qm̄
multa facinora.⁊ ibi dicetur.

1 ☞ Maritus an tenetur alere vxorē adulteram.
2 Maritus an possit repellere vxorem que eius suasione com-
misit adulterium.
3 Vxor an possit dimitti ꝓpter fornicationē spiritualem.

Onsensu. Primo ponit ꝓhemiū.Scđo
ibi. Si qua igit̃ ponit causas
ꝓpter quas vxor pōt a marito diuertere.Tertio
ibi vir quoqꝫ ponit ecōuerso causas ꝓpter q̄s ma
ritus ab vxore diuertere pōt.Quarto ibi hoc nisi vir ponit pe
nā aliter diuertētibꝰ. Quinto ibi seruis scʒ docet modū ꝓbā-
di.Sexto ibi si vō ꝓuidet filijs eiusdē matrimonij circa lucra
nuptialia eis seruāda.Septimo derogat pactionibus q̄ fierēt
1 cōtra hāc.l.Cy.Od.† Et vtrū maritꝰ teneat̃ alere vxorē adulte
rā dixi remissiue.s̃.de neg.gest.l.alimēta.in fi.vtrū viro adul-
tero vel incestuoso teneat̃ vxor reddere debitū habet̃.xxxj.q.
2 vij.q dormierit.⁊ eadē cā.q.j.in cōiugio.† Vtrū maritꝰ possit
repellere vxorē que eius suasione ⁊ cōsilio cōmisit adulteriū ha
bes.xxxij.q.vij.c.cōcubuisti.Vtrum possit repellere cui dedit
causaʒ fornicādi habet̃.e.cā.q.j.c.publico.ꝑ archi.vtrū q vxorē
dimisit ex cā fornicatiōis teneat̃ eā sibi recōciliare si ipse postea
fornicet habet̃ plene eadē cā.q.ij.c.apl's.ꝑ Archi. ⁊ extra de di
uor.c.ex literis.⁊ in qōnibus Bart.brix.xxxiiij.qōne que inci-
pit.coniugata quedā.vtrū ꝓpter sodomiā viri vel alia delicta
possit vxor ab eo separi habet̃ eadē causa.q.vij.c.oēs cautiōes
3 in textu.glo.⁊ per Arch.† Vtrū ꝓpter fornicationē spiritualē
possit vxor dimitti habet̃. xxviij.q.j.idololatria. ⁊.c. sequēti.ꝑ
Archi.⁊ not.aut̃.hic positā que loquit̃ qñ maritꝰ possit vxoreʒ
verberare.de quo dic vt not. vij.q.j.sicut alius vxori et dixi.j̃.
de emendatione ꝓpinquorū.l.vnica.Virum autē interdicta ar
gueret.i.cōmitteret aliquā de causis ꝑ qua possit matrimoniū
solui.Ibi seu vendicare cōcor. extra de cōsue.c.ex parte. et de
dote post diuor.restituen.c.plerūqꝫ.cū ibi notatꝭ ꝑ Ber.⁊ In-
no.qui notant questionē que hic in glo.notat̃.Si mulier sepa-
rata fuit ꝓpter fornicationē ⁊ sic doteʒ amisit postea appareat
cōsanguinitas ⁊ ita nō tenuisse matrimoniū vtrū repetere pos
sit dotem.⁊ in hoc fuerunt varie opiniones.⁊.e.ti.c.⁊ si necesse.
⁊ ꝑ Host.in summa eiusdē tituli.§.si.ver.sed pone maritus ac
cusauit vxorē.Cy.hic tenet opinionē glo.Bar.brix. tʒ qđ mu-
lier dotē repetere possit nisi sn̄ia lata foret sup amissione dotis
in qōnibꝰ suis.lxiij.qōne que incipit mulier quedaʒ. de hoc di
xi.ff.de adul.l.si vxor.Itē querit Odo.hic in fine lecture si mu
lier cōmisit adulteriū ⁊ morit̃ ⁊ heredes repetāt dotem a viro
nunqd maritus possit cōtra heredes excipe de adulterio.⁊ vi
detur qđ nō qꝛ crimen extinctū est morte.vt.j̃.si reus vel accu-
sa.mor.fuerit.l.j.ꝑ totū.In cōtrariū videt̃ qđ licet sit extinctū
quo ad crimen nō tamen quo ad dot̃. vt.j̃.si penden. ap.mors
interue.l.iiij.Ipse tamē determinat qđ nisi mulier in vita fue-
rit conuicta ⁊ condemnata qđ heredes exceptione repelli non
possint per.§.qui autē. al's quia vō plurimas in aut̃. vt liceat
matri ⁊ auie.ꝑ hoc.j̃.de adulterijs.l.fi.⁊ in glo.per eū.s̃.de rei
vxo.act.l.vnica.§.illo ꝓculdubio.⁊ ad cōtraria respondet qđ
loquuntur qñ questio bonorū mouet̃ principaliter nō accesso-
rie.¶ Sed quid econuerso si mulier cōmittat adulteriū ⁊ ma-
ritus taceat deinde moriatur nūquid eo mortuo heredes mu-
lieri do.repetenti poterūt adulterij exceptionē obijcere ⁊ vide
tur qđ nō argu.j̃.de reuocādis dona.l.j.⁊ finali.s̃.de inoffi.te-
sta.l.omnimodo.⁊ qđ ibi notaui.⁊ ꝓ hoc facit textus ⁊ glos.ff.
soluto ma.l.rei iudicate.§.j.⁊ ꝑ determinatione ambarū q̄stio
num facit dicta.l.vltima.j̃.de adul.⁊ ibi in glo. An aūt mulier
que adulteriū cōmisit possit excipere contra virū qđ ⁊ ipse est
adulter videtur qđ sic ante lit.conte.vt.ff.de adul.l.si vxor.§.si
iudex.Itē ad questionē quā vltimo glos. querit si pater dedit
dotē nunqd ꝑdat eā ꝓpter adulteriū filie vide.ff.de bonis dā.
l.sed si lege.que bene facit ad determinationē ipsius questiōis
⁊ vide etiā qđ notaui.s̃.de iure dotium.l.si dote. vbi ista q̄stio
not.Itē quero si mulier cōmittat adulterium ⁊ ex eodē matri
monio extent filij cōmunes vtrū maritus lucrabit̃ simpliciter
illam dotē an saluo iure liberorū.qđ lucretur simpliciter facit
hec lex que loquitur indistincte ⁊ pro hoc arg.bonū.ff.de iure
fis.l.status.§.cornelio.de hoc dic vt in aut̃.qđ hodie signata.j̃.
l.ꝓxima.Vltimo notādū ꝙ si maritus vxorē adulterā cogno-
scat carnaliter vel eā scienter reducat non pōt eam accusare de
adulterio prius cōmisso.vt.ff.de adul.l.vxor.§.fi. ⁊ extra de iu
reiurā.c.quēadmodū.¶ Seruis scʒ in cōmouendis.i.ꝓbā-
dis ibi domi geruntur. Sepe allegat̃ ꝑ aduocatos qđ ea que

domi vel.c.geruntur.nō possunt probari: nisi per domesticos & illos de capitulo & ideo testes domestici tunc admittūtur licet regulariter repellantur.vt.s.de testibus.l.etiā.& ibi de hoc dixi pro hoc extra de testibus.c.veniens.in fine.& ibi in glo.de re iudicata.c.cum.i.& a.in fine.& not.p Archi.extra de officio ordinarij.c.qr plerique.lib.vj.& in vsibus feudorum de pace iuramento firmā.c.vnico.§.vltimo.& qui testes sint necessarij ad probandam nouā inuestiturā.c.j.&.iij.ex quib⁹ colligitur quādo aliter negotiū nō pōt pbari qđ admittuntur testes qui al's repellerent.dicit etiā Hof.qđ accusatus pōt defensionē suā pbare p domesticos in summa de accu.§.sed queritur.& de hoc etiam not.p Cardi.de hereticis.c.filij.in fine.lib.vj.p Archi.ij.q.j.c.deus oīpotēs.In defectū etiā admittunt ad pbādū excōicati & parciceps criminū vt extra de hereticis.c.in fidei fauorē.lib.vj.In glo.vt serui sub qōne.in fine.Sed illud reglare hic speciale in his q̄ domi aguntur extra de pba.c.tertio.loco vbi de hoc.Si vero filios ibi accipientis & ad scđa vota transeuntis. Ipsos scz filios quibus debebāt seruari.In glo.j.in fi.aliqua de predictis in fine.p hoc qđ no.x.di.c.j.& in lōbarda si qs vxorem suā dimiserit.l.nulli licere.

Si constante. Ibi cōstitutiōi.s.s.l.pria. In aut.qđ hodie ibi q̄: scz dos & donatio.In gl.j.in fi.qd circa hoc obtineat iure canonico vide extra de cōuersione coniugatoꝝ p totū.

In causis. Ibi diffinitis.s.e.l.cōsensu.od. In glo.j.in fin.qr mr̄imoniū qđ semel tenuit ipedimēto supueniēte nō rescidit.xxxij.q.vij.c.illi q.&.q.v.cōrēdus.&.e.si qs vxorē.In gl.an ecōtra ibi inuita vxore dirimere hec qđ pōt esse duplex.s.vtrū vir ppter ipedimētū suū naturale possit dimittere vxorē inuitā.Itē an possit eā dimittere ppter vitiū naturale vxoris qr nimis sit arcta vel aliud ipedimentū naturale patiat.& in vtraque qōne credo qđ sic qr matrimoniū a pncipio nullū fuit.vt in aucten.de nup.§.si vo.ibi vel alio.Sed certe imo text⁹ hic loquit de naturali impedimento.& ideo de hoc dic.vt not.per Hofre.in summa de frigidis & maleficiatis.§.de castratis.In.e.glos.in fine.Sed hic loquit qñ p frigiditatem vel naturale impedimentū fit separatio matrimonij ibi quādo ppter maleficia seu affaturationes.Iaco.de bel.

Iubemus. Ibi reiecerit.f.marit⁹.Odof. Ibi cōmiserit ppter quā vxor habuit necesse diuertere.Ibi cōstitutionib⁹ ibi.s.l.prima.&.l.cōsensu in glo.vt.&.s.de dona.ante nup.in fine.Sz dic qđ illud est cōsiliū.vt ibi not.Ia.& dic vt dixi.d.l.vlti.de dona.ante nup.In glo.j.in qualibet re.in fi.Ista glo.facit ad qōnē si vn⁹ ex fratrib⁹ cōmittat delictū ppter qđ bona debeāt deuastari qđ vastuz fieri debeat in qualibet re p parte sua.& p hoc.ff.de peculio.l.deni que.& de hoc plene dixi.ff.cōi diui.l.si is cū quo.Itē facit q quarta trebellianica & falcidia deduci debeat in omnibus rebus nō in vna re tantū.de quo plene dixi.s.fami.erci.s.l.filium quem habentem.& idem potest dici de quarta que constituitur per maritum vxori de iure lombardo.de quo notatur in lombarda de his que a viro in vxorem dantur vel relinquuntur.l.j.

¶ Soluto matrimonio. Rubrica.

Dubium non est. In glo.pma Ibi fm Io. hoc est ɔtra estimatiōis naturā.vt.ff.e.l.estimate.de iure dot.l.cū p⁹.§.pe.&.s.de iur dot.l.cū te dotē.Old.Ibi tūc estimatio hec est vā qr ibi piculū interit⁹ ppter estimationē deterioratio nis ppter pactū qr dixerat tantidē spectabit ad virū.hic autē solū primū ad virū virtute estimatiōis spectabat fm nō ex virtute pacti de eis restituendis si extarēt appositi.Old.& Odo.& hoc sentit Azo in summa de iure dot.in medio summe.§.si autē in dote.Ibi hic mulieri subaudi & elegit ibi vir estimationē restitueret & ideo rē retinet cū ptu al's hec solutio mala eēt & magis deberet dici ecōtra.s.qđ electio fusta fuerit mulieri hic viro & ita no.in.l.si mācipia.ff.de iure dot.Old.

Secundum. Ibi exigere ab iuito.Accipe a sponte soluēte.Old.in fine. scz in tue filie preiudiciū.In glo.sicque videbat ibi ad filiā.vt.ff.e.l.si socer.in priu.Old.

Si ignorans statum. Scilicet seruilez. Oldra.Duxisti scz in matrimoniū ibi spurij imo videnť esse legitimi ppter ignorantiā.vt.s.de incestis nup.l.q cōtra.sed dic vt ibi.In glo.quo ad tuā opinionē sz veritate inspecta nō fuit dos cū matrimoniū nō tenuerit & iō dos consistere nō potuit.vt.s.de donat.añ nup.l.fin.in pnci.& ideo forte dos nō cōfiscat q̄ al's cōfiscaret.vt.d.l.q ɔtra.& hoc tz cy. In glo.mře.in fi.sz nō est ɔtra qr loquit de libera muliere sciēter se copulante viro q alteri seruiebat.vt ibi ptz.

Dos a patre. In glo.pma ibi.§.sileat.sz ille.§.nihil facit qr ibi logt de muliere viuēte q̄ dotē repetebat qr matrimoniū solutū erat diuortio.hic autē agit de pře mulieris q ea mortua dotē repetebat.Od.Py.Ibi ex ipa lege.vt hic Ol.in eadē glo.in fi.opiñ.Io.bul.& Azo.approbat Py.& Cy.fm eū de stricto iure p rōnē.s.tactā in glo.q̄ tamē magis declaratur p eū & sic quoties sunt duo q in codē iure participāt id qđ seruat in vno seruari dz in alio.vt.s.de ɔmuniū rer alie.l.fi.de fructi.& litis expen.l.fi.&.ff.de arbi.l.si de meis.&.l.si cū dies.sz filia cū patre in dote percipiat.vt.ff.de solu.l.q hominē.§.gener.ergo qđ iurz seruatur in vno fuari dz in alio.Sz si pater moreret sola filia haberet actionē de dote.vt.s.de rei vxo.act.l.vnica.§.videam⁹.ergo idē iurz dz esse in pře si filia moriat.vt habeat actionē extēt liberi vel nō Py.Preterea fm Ia.de ra.plus iurz hz in dote pater quā filia qr dos data a patre nō est filie nisi quo ad spem.vt.ff.l.si socer.Non obst.iura allegata p opinione.M.& primo.l.inter socerū.in pn.&.§.ij.de pac.dot.qr ibi expresse stipulat⁹ fuit pater in vnū casum.& ideo in omissis sibi preiudicasse videt.vt.ff.e.l.si cū dotē.in pn.Itē nō obstat de leg.iij.l.vxorē.§.testō.qr ibi predecesserat pater.Itē de minori.l.iij.sed vtrū.qr rōne cōionis pōt dici pprium patrimoniū filie sed cessante cōmunione cessat ius illud.vel ratiōe spei pōt dici dos mulieris vt & al's.ff.e.l.si cōstante.§.si maritus.nō ob.j.de colla.l.illā.vt ibi not.nō ob.qđ potissime p se inducit qđ in successiōe potior est cā filioꝝ qr istud arg.nō cōcludit dotē retinēdā:imo restituēdā qr filia nō potuit ad filius trāsmittere plus q̄ ipsa hēret si matrimoniū foret solutū ea viuēte: sz tūc actio cōmunis esset při & filie & exercitiū esset patris ita qđ hic pater nō petit dotē iure successionis qr tūc bene excluderetur p filios sz iure pprio.de iure ergo sñia.Io.bul.& Azo.vā est licet de cōsuetudine in multis locis seruet opi.M.vbi aūt pater stipulat⁹ esset sibi reddi tūc indubitāter etiā si eēt ɔsuetudo qđ seruaret opinio bul.ex stipulatiōe redderet při vt stipulatio aliqd opet.vt.ff.de vsurz.l.si stipulat⁹.Cy.dñs aūt Odo.distinguit qr aut pater stipulatus fuit sibi reddi & tūc sibi restitueret sicut etiā restitueret extraneo.aut nō stiplat⁹ fuit expresse sz ɔtēt⁹ fuit stipulatiōe tacita a lege inducta.vt.d.l.vnica.de rei vxo.ac.hz locū opinio.M.de hoc etiā late.no.in brocardis Azo.de dot.& matrimonijs pma rubrica.& in summa hui⁹ tit.§.fi.& in summa de rei vx.act.§.Itē nō obijciunt liberi & in qđ iub⁹ Py.lxxxix.q.q̄ incipit qrit vtrū dos a pře pfecta.de iure vero lombardo qđ bergomi seruat succedit marit⁹ in dotem vxori non extantibus liberis.eis autē extantib⁹ succedit maritus quo ad vsumfru.filij quo ad proprietatem vt in lombarda de successione.l.fi.& ibi not.

Si quidem. Ibi heres cū viuētis hereditas nulla fit.vt.j.de captiuis & postli.reuer.l.nec nos.In glo.sz quō hec glo.sepe allegat p aduocatos qđ aliquē esse mortuū pbat p famā de quo dixi.s.de repudijs.aut.hodie quātiscūque annis.In.e.glo.ibi preterijt.&.ff.de adul.l.miles.§.mulier.Old.

Si circumscripta. Tria sunt dicta hui⁹.l.p se patētia & tertiū refertur ad subauditū in pmo.& exponē circūscripta.i.decepta sic.s.de in integrū resti.l.nō videt circūscriptus & dic etiā.j.dimidiaz iusti pretij.vt.ff.de iure doti.l.iure succursum.§.fi.nec eñ q̄ inter cōiuges aguntur sunt p negotiatione habēda.vt in aut.de eqlitate dotis.§.j.cy.in additionibus.Ibi dotalis res improprie ponit.vt.s.de rei vxo.act.l.vnica.§.itaque part⁹.§.& licet.Ibi dolosis artib⁹.No.artē sumi in mala parte q̄nque in bona.vt dixi.s.de suffra.l.vnica.Ostēderitis qr qui dolum dicit probare debet.vt.ff.de pba.l.quoties.§.qui dolo.in glo.siue extet res siue nō.Sed que est ratio q in viro grauato in estimatione nō distinguitur extet res vel nō sz semp verā estimationē restituit sicut qđ in muliere.Si non extat satis respondeo si extat idem iurz qđ in muliere.Si non extat satis grauatur re peremta si verā estimationē restituat & debet mulier contentari que re sua peremta habet verā estimationē aliter contentari que re sua peremta habet verā estimationē ar gu.a contrario sensu.ff.de iure doti.l.si res.versi.qđ si decessit ibi qr in hoc consulitur &c.Old.In glo.vlti.ibi vir fuit in dolo etiā re nō extante.Oldra.aut ergo mulier decepta est in donatione dotis & habet locum qđ dixi.s.si aduersus dotem.l.j.aut est decepta

est decepta in estimatione ꝛ tunc aut res extat aut nõ ꝛ aut do lo mariti aut sine dolo. et aut est mulier minor aut maior que omnia dic. vt in glo. Cyn.

Filie. Hanc legem intelligas in simplici donatione facta filie. si enĩ dedisset ob causam dotis non reuocaret. vt. ff. fami. ercis. l. pomponius philadelphus. Cy. Ibi inuita ea ꝛ iustam causam cõ tradictionis habẽte. vt. ff. e. l. si dotẽ. Oldra.

Nec maritus. Ibi superstitiosam: id est vanam et inutilem. Et nota ꝙ priuilegium istud non transit ad heredes extraneos. de quo vide qđ dixi. s. de rei vxo. act. l. vnica. §. cũ autem.

Dotis. Per hãc. l. videt̃ apte ꝓbari qđ mulier etiã so. ma. non possidet rẽ dotalẽ al's nõ regreret̃ iudicis auctoritas. Sȝ huic videt̃ obstare. j. q potio. in pignori. habeant̃. l. assiduis. Sed dic qđ ibi loquit̃ abusiue sȝ cũ mulier so. ma. habeat vtile dominiũ in rebus dotalibus. vt. s. de iure dotiũ. l. in rebus cur nõ habet possessionẽ dic quia possessio est facti vt. ff. de acquiren. posses. l. cũ heredes. b ergomi tamẽ apponitur in instrumentis dotalibus qđ maritus constituit se possidere bona sua noĩe vxoris vsq; ad satisfactionem dotis. ꝛ ideo tunc mulier possidet ministerio viri. vt. ff. de rei ven. l. quedam mulier. Ultimo collige arg. ꝑ Ja. de are. imo videt̃ casus ꝺm eum qđ iudex põt dare licẽtiã parti vt ingrediat̃ possessionẽ lȝ alij ꝯtra. vt plene dicet̃. j. vñ vi. l. meminerint. Cy.

Si dos cõstante matrimonio soluta fuerit. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azonẽ in summa. e. et. ff. e. l. mutus. §. manẽte. in glo. ꝛ qđ ibi dixi ꝛ in nouellis. e. titu. ꝑma pte nouellaꝝ ꝛ qđ nota. s. de iure dotiũ. l. si prediũ. Anvxor possit cedere iura ꝯtra maritũ cõstante matrimonio dixi. s. de iure doti. l. vbi. Querit̃ si soluat̃ dos mulieri cõstãte matrimo. an cõtingat liberatio videt̃ qđ sic qꝛ maritus ante diez soluere potuit. vt. ff. de solu. l. qđ in diẽ. Item videt̃ expressum. ff. de iure doti. l. cũ in fundo. §. j. ver. quid si acciderit. ꝛ. §. vxori. in fin. ꝛ. l. debitor. ꝛ. l. sequenti. ad velleianũ. l. vir vxori. §. ij. ꝛ. s. de dona. ante nup. l. si ꝯstãte. §. fi. In ꝯtrariũ est hec lex q̃ dicit talem solutionẽ obtinere instar donationis ergo nõ solutiõis: ꝛ sic nõ cõtingit liberatio ergo mulier petet adueniente die exactiõis ꝛ videt̃ expressum. ff. de religio. l. si ꝑ rata. §. j. in hoc suntvarie opiniones. Ja. de are. sentire videt̃ ꝙ marit⁹ soluẽdo liberetur nõ obstãte. l. ista qꝛ verũ est qđ obtinet instar donatiõis quãtũ ad maritũ vt repetere possit si vult ꝯstãte mr̃imonio ꝑpter fructus q seruire debẽt oneribꝰ matrimonij. nõ ob. predicta lex si ꝑ rata qꝛ verũ est ꝙ solutio ex volũtaria cã facta nõ ꝑiudicat. s. extraneo q habitur⁹ est actionẽ fructuariã ꝯtra maritũ sed bñ preiudicat ipsi mulieri. Cõis opinio est in ꝯtrariũ qđ nõ liberetur maritus nisi quatenus mulier esset locupletior. vt. no. sol. ma. l. ij. in prin. ꝛ tunc liberat̃ ope exceptionis. vt. ff. de doli excep. l. apud celsum. §. si quis pupillo. in fine. §. Ad contraria respondet̃ primo ad. l. qđ in diem. qꝛ speciale est in dote si cut ꝛ in alijs casibus ibi notatis. ꝛ pro hoc bene facit. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. j. ꝛ qđ notatur in. e. l. in. §. si mulier. ad finem glo. Itẽ nõ obstat preallegatus. §. qđ si acciderit. imo facit ꝑ hac opinione qꝛ ibi videtur quodãmodo restitutio quia consolidatur vsusfruc. ꝑprietati ꝺm suã naturã. Nõ obstat lex debitor qꝛ ibi fuit dos ꝑmutata de noĩe ad nomẽ ꝛ forte ex cã ꝓbabili arg. ff. so. ma. l. penul. §. si vir a ꝯtrario sensu. al's forte nõ obstaret cõpẽsatiõis exceptio ar. ꝑalle. legis si cũ dotẽ. §. j. nõ obstat preal le. lex vir vxori. §. ij. qꝛ ibi nõ cõstabat matrimoniũ: ꝛ in his etiã residet Cy. Quãq; tamẽ ad tẽpus restituitur res dotalis. vt. ff. so. ma. l. seruus dotalis. in fine.

Ne fideiussores dotium dentur. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo. in summa. e. ꝛ nõ tenet iste titulus iure canonico. vt. j. subijciam.

Siue ex iure. Scilȝ scripto. Lex. i. pactio. s. de pact. l. legẽ. Ibi seruãde dotis ex his verbis colligũt Odo. ꝛ sequaces qđ iste titulus ꝓhibet solum fideiussorẽ dari de dote seruanda ꝛ qđ maritus eã nõ consumet: nõ autẽ ꝓhibet dari pro dote restituenda soluto matrimonio. ꝛ ita dicit in lectura interpretatã. l. istaȝ boñ. ꝛ ꝑ ista opinione satis bene facit. s. de dote cauta nõ numerata pecunia. l. fi. ꝛ glo. ꝑma posita. j. de bonisq̃ libe. l. cũ oportet. §. nõ autẽ hypothecã. in solutiõe cõtrarij ibi signati. hãc etiã opinionẽ sequit̃ Jaco. de bel. primo ꝑ hãc. l. q̃ ꝓhibet vt dictũ est fideiussorẽ seruãde dotis dari ergo de ea restituenda cõcedere videt̃ qꝛ ad ꝓhibitionẽ vni⁹ sequit̃ cõcessio alterius. ff. de iudi. l. cũ pretor. Itẽ qꝛ cessante rõne legis cessat lex. vt. ff. de iure patronat⁹. l. adigere. §. quãuis. sȝ rõ q̃ reddit̃ j. l. ꝑxi. scȝ ne causa ꝑfidie ꝛc. cessat in fideiussione de dote restituenda ergo cessare dȝ lex ꝛ eius ꝓhibitio. Itẽ quoties res cõfertur in eũ casum a quo incipe põt valet. vt. ff. de dona. iter virũ ꝛ vxorẽ. l. si eũ. §. fi. ꝛ. l. sequẽti. sȝ fideiussio dotis restituende cõfertur in tẽpus soluti matrimonij a quo posset incipe. vt. ff. so. ma. l. si cõstante. §. quot. ergo ꝛc. Itẽ fideiussores ꝛ pignora equparant̃. vt insti. de rerũ diuisiõe. §. vẽdite. sȝ lex dicit pign⁹ posse dari ꝑ dote restituenda. vt. ff. q potio. in pig. ha. l. j. et de solu. l. quãuis. al's incipit calipodius vbi de hoc dixi ergo ꝛ fideiussoris datio. vñ Cy. dicit dñm Dyn. tenuisse. ꝛ de facto ꝺm hãc opinionẽ cõsuluisse ꝑ iura predicta qꝛ plus cautiõis est in pignore. vt. ff. de reg. iur. l. plus cautionis. sȝ pignus tacitũ et expressuȝ ꝑ dote restituẽda interuenire põt. vt. s. de rei vx. act. l. vnica. §. sed vt plenius. ꝛ de dona. iter vir ꝛ vxo. l. qđ autẽ. §. si vxor. ꝛ. §. sequẽti. Dy. ꝛ ꝑ hãc opi. tollunt̃ multe alie q̃ões q̃ hic formant̃ in glo. q̃ tenet opinionẽ ꝯtrariã ꝺm Azo. ꝑ opi. tñ glo. ꝛ ꝯtra opinionẽ predictoꝝ facit gñalitas hui⁹ rubrice. Itẽ lex. ij. ibi ꝑ dote exigẽda ꝛc. Iteȝ rõ. l. qꝛ ita põt occasio ꝑfidie inter cõiuges gñari ex fideiussorib⁹ datis ꝑ dote restituẽda sicut ꝑ ea ꝯseruãda. ꝛ ꝑ hoc. ff. de iure dotiũ. l. cũ dotis ꝛ mãdati. l. creditor. §. j. q̃ multũ faciũt ꝯtra Od. licet ei⁹ opinionẽ tãti doctores sequãtur. vñ ipse hic distinguit aut fideiussor vel mãdator dotis datur a muliere vel patre mulieris viro ꝛ valet ꝺm oẽs ꝛ sic intelligunt̃ leges hic ꝑ ꝯtrarijs signate. ff. de iure dotiũ. l. ꝑmittẽdo. ꝛ. l. mutus. in ꝑn. ꝛ. l. cũ dotis. qꝛ cã ꝑfidie oriri nõ põt: imo tolli qꝛ citius soluet̃ dos viro q̃ seruire dȝ oneribꝰ matrimonij. vt. s. de iure dotiũ. l. ꝑ oneribꝰ ꝛ si nõ solueret̃ posset oriri discordia arg. ff. fami. ercis. l. si marit⁹. Si autẽ econtra datur fideiussor a marito mulieri. aut so. ma. dat̃ de dote restituẽda ꝛ valet ꝛ ita loqt̃ preallegata lex si cõstãte. §. quoties. sol. matri. aut datur ꝯstãte mr̃imonio ꝛ tũc sunt varie opiniões vt predixi. alij etiã dicũt qđ licet dari nõ debeat tñ si detur tenet. sed hoc est falsum qꝛ si lex ꝓhibet dari nõ valet datio. vt. l. non dubiũ. alij dicũt si vir dat sciẽter valet si ignorãter nõ. Sȝ nec hec est vera qꝛ si est cõtra ius publicũ nõ valet etiã si sciẽter fiat vt. ff. de pactis. l. ius publicũ. de iure canonico certũ est fideiussorẽ dari posse de dote cõseruãda vt extra de dote post diuortiũ restituẽda. c. penu. ꝛ ibi not. ꝑ Ber. Inno. ꝛ Hosti. ꝛ ꝑ eũdẽ in summa eiusdẽ tituli. §. ꝛ qñ cõpetit. ver. verũ dñs Inn. Itẽ de iure lombardo põt dari fideiussor ꝑ dote vt in lõbarda de ꝓhibita alienatiõe minoꝝ. l. si ifans. Quidã etiã dicũt aliũ modum posse repiri ꝑ quẽ fideiussor accedat doti videlicet qñ mulier dat dotẽ marito dat eam titulo depositi nõ titulo dotis qꝛ actioni depositi poterit accedere fideiussor. vt. ff. depositi. l. si fideiussor ꝛ qđ sub titulo depositi possit dos dari ꝓbatur. e. titulo. l. lucius tytius cũ haberet filiã. sȝ dic ꝯtra qꝛ ꝑ tãto ibi agit̃ depositi qꝛ matrimoniũ nõ tenuit vt ibi ptȝ ꝛ ideo nõ fuit dos vel dic qđ dato qđ teneret matrimoniũ ꝛ esset depositũ tñ assumeret naturã dotis ꝛ iõ fideiussor accedere nõ posset sicut cuȝ qs constituit se soluturũ. actio de cõstituta assumit naturã ꝑncipalis actiõis. vt. ff. de dona. l. q id qđ. §. j. Ric. ꝛ qđ dixi. s. pignora posse dari ꝑ dote videtur Jaco. de are. sentire verũ esse in hipotheca secus in pignore qđ tradatur qꝛ est quedã spẽs fideiussionis ꝛ ita intelligit oĩa iura allegata q̃ dicunt pign⁹ cõstitui posse ꝑ dote qꝛ oĩa loquunt̃ in hypotheca: ꝛ ꝑ hoc. j. q potio. in pigno. hẽant̃. l. cũ tibi. ꝛ. ff. de pigno. l. res hypothece. et predicta dicit fore vera nisi extrane⁹ daret dotẽ ꝛ stipularet̃ sibi reddi: tunc enĩ ꝺm eũ possent dari fideiussores ꝛ pignora qꝛ tũc cessat ratio hui⁹. l. scȝ ne ꝑfidia oriat̃ qꝛ tũc dos nõ est restituenda mulieri sȝ ipsi extraneo dãti ꝛ stipulãti sibi reddi licet glo. hic teneat ꝯtrariũ. Querit etiã glo. licet fideiussor ꝑ maritũ dari nõ possit vtrũ alius cũ marito possit ꝑ dote ꝑncipaliter obligari ita qđ sint duo correi ꝛ tenet glos. qđ sic ꝛ speculator q tradit formã talis instrumẽti de dona. inter virũ ꝛ vxorẽ. §. nunc de dote. ver. illud notandũ. ꝛ ver. sequẽtibus. sȝ Jaco. de are. ꝛ Cy. hic tenẽt cõtrariũ qꝛ in duobꝰ reis qñ ad vnũ tãtũ ꝑuenit pecunia aliter videt̃ fideiubere. at dos dȝ ad virũ peruenire. vt. ff. de duob⁹ reis. l. si id. ꝛ qđ no. ff. ad velleianũ. l. vir vxori. nõ obstat lex vltima. s. de dote cauta. ꝑ glo. allegata ibi oĩq; personeꝛc. qꝛ illud locũ habet in his ꝑsonis quoꝝ interest dotẽ recipe vt soceri nõ in extraneis al's hec. l. ꝑposita eẽt ꝟbis ꝛ nõ

rebus. Jac. de are. de hoc vide p eū. d. l. si id qđ. ff. de duobus reis. Ultimo colligit Od. qđ rubrice faciūt ius ꝛ ex eis argui pōt vt ptꝫ ex ista rubrica q̄ idē dicit qđ textꝰ ꝛ. s̄. ne qs in causa sua iudicet ꝛ multis alijs ꝛ rō est ſm eū q̄ ita ꝓcesserūt rubrice a iurꝫ latoribus sicut textus. nō sic in decretis q̄ textus ꝓcessit a diuersis auctoribus. rubrice autē a gratiano cōpilatore decretoꝝ vt ex lectura decretoꝝ apparet Od. In gl. magna ibi sequēti lege scꝫ huiꝰ tituli. In ea. glo. ibi. §. auctore. de hoc plene in q̄onibus Py. cxlix. q̄stio que incipit lucius tytius cū acciperet semproniā vxorem.

¶ Rerum amotarum. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo. in summa eodem ꝛ plene p Rofre. e. titu. ꝛ vtrū vxor possit amouere res mariti ꝛ de eis eleemosynā facere sine cōsensu eius habetur p Archi. xxiij. q. v. c. qđ de eo. In glo. rubrice ibi rerū ꝛ dic vt ibi not. Querit glo. ff. e. l. j. in fine. ꝛ Cy. hic ꝛ l. diuortij. vtrū conditio furtiua detur cōtra vxorē glo. ibi clare nō terminat. Cy. tenet qđ si cōstante matrimonio fit furtum nō datur. si ante sic. vt. ff. e. l. iij. §. cū vxore.

Diuortij. Ibi penalis gl. videt̄ sentire qđ sit penalis q̄ in ea iurat̄ in litē: sꝫ hoc est falsum q̄ ſm hoc oēs actiōes bone fidei essent penales q̄ in eis iuratur in litē. vt. ff. de in litē iurā. l. in actionibꝰ. dic ergo ꝙ hic dr̄ neq̄ penalis neq̄ famosa nō referri ad actionē reꝝ amotarū sꝫ solū ad alias penales ꝛ famosas. Et facit hec lex ad q̄onē quā habui de facto maritꝰ vulnerauerat vxorē cū gladio ex quo vxor eū accusauit. ego ꝓ defensione viri allegaui hāc legē. Itē allegabā ꝙ de iure lōbardo qđ seruatur bergomi vxor est in potestate mariti vt in lombarda gl'iter mulie. alie. ꝓmissum est. ꝛ. l. j. ꝛ not. insti. ad tertul. §. j. ꝛ. j̄. de cōdi. isertis. l. si vxorē. ꝛ talis ptās equiparet̄ patrie ptāti vt in lombarda qualr̄ mūdualdus amittat mūdiū. l. si. Sed iudiciū vel lis nō pōt esse inter patrē ꝛ filiū. vt. ff. de iudi. l. lis nulla. ergo īpediēte ptāte nō pōt esse inter maritū ꝛ vxorē: nā filiꝰ etiā ꝓ atroci iniuria nō pōt agere cōtra patrē. vt. ff. de iniur̄. l. pretor edixit. §. sed ꝛ si qs ex liberis. ꝛ de accusa. l. hi tamen oēs. §. liberi. ꝛ ꝓ hoc bene facit glo. que est. j̄. de emēdatiōe ꝓpinquorū. l. vnica. in fine. vbi dicit̄ ꝙ pater occidens filiū punit̄ ꝓ alia iniuria nō. ꝛ ꝓ hoc etiā in auť. vt liceat matri ꝛ auie. §. si quis autē. vbi dr̄ ꝙ si maritꝰ cū mulieribꝰ luxuriet̄ nō accusat̄ ab vxore sꝫ agit̄ ciuiliter ad penā in ipso. §. cōprehēsaꝫ. In cōtrariū allegabat̄ q̄ qlibet accusare pōt q nō ꝓhibet̄ mulier autē nō ꝓhibet̄ si suā vel suoꝝ iniuriā ꝓsequat̄. vt. ff. de accusa. l. q accusare. cū ll. sequētibꝰ. ꝛ lex hi tamē oēs ꝛ videt̄ casus qđ vxor possit accusare maritū ꝛ ecōtra. j̄. ad leg. cornel'. de sicca. l. fin. imo fortiꝰ videt̄ vindicandū delictū cōmissum in vxorē quā in extraneū. ff. de penis. l. capitaliū. §. admissa oīa. ad. l. istaꝫ respōdebatur qđ loquit̄ de actiōe ciuili ꝛ famosa ꝛ penali nō de accusatiōe aliq̄n em̄ denegat̄ actio ꝛ accusatio cōcedit̄. vt liberto cōtra patronū vt. ff. de in ius vocan. l. sed si hac. l. §. pretor ait. ꝛ de iniur̄. l. pretor edixit. §. preterea. ꝛ de vi ꝛ vi armata. l. j. §. penul. tamē ꝓ allegatiōes primo adductas obtinui corā duobꝰ magnis ꝑitis qđ mulierꝫ accusatio fuit repulsa licet ptās auctoritate statuti cōtra maritū postea ꝓ inqsitionē ꝓcesserit. In glos. est ergo ꝓ declaratiōe huiꝰ glo. vide Rofre. e. ti. v̄. sꝫ querit̄ quare. in fine. Caute intelligas q̄ patri ꝯtra filiū datur penalis ꝛ famosa. Sꝫ filio cōtra patrē nō datur famosa. vt. s̄. de dolo. l. si supstite. sed penalis sic vt in glo. allegata. Old. ꝛ Cy.

De rebus. Pro declaratiōe huiꝰ. l. ꝛ totius tituli dic ſm Cy. aut vxor subripit viro añ m̄rimoniū ꝯtractū. aut eo cōstāte. aut eo soluto. Primo casu de rigore tenet̄ actiōe furti ꝛ cōditiōe furtiua de eq̄tate tñ ꝓpter honorē matrimonij solū conditione furtiua. vt. ff. e. l. iij. §. sꝫ ꝛ cū vxore. Scđo casu q̄n matrimonio cōstante aut matrimoniū ipso iure nō tenuit ꝛ dat̄ actio furti nō reꝝ amotarū. vt. ff. e. l. si ꝯcubina. j. r̄nso. Si matrimoniū tenuit aut subripit rē mariti aut extranei. si extranei cōstāte matrimonio nō tenet̄ ad penā furti sed ad estimationē rei. vt j̄. de furtis. l. si. §. si. Si eo soluto tunc marito tenet̄ actione reꝝ amotarū extraneo cōditione furtiua. vt. d. l. si cōcubina. §. si. et l. sequēti. Si vero subripit rē mariti aut parabat futuꝝ diuortiū ꝛ secutū fuit. aut sperabat ꝛ secutū nō fuit. aut secutū fuit ꝛ nō sperabat. Primo casu aut vxor erat sui iurꝫ ꝛ tenet̄ ad estimationē rei subrepte insolidū. aut erat in ptāte p̄ris ꝛ tūc ipsa tenet̄ insolidū pater quatenꝰ peculiū est locupletatū. vt. d. l. iij. §. si. Scđo casu q̄n sperabat̄ diuortiū ꝛ secutū nō fuit tūc nō tenet̄ act̄. rerū amotarū sꝫ actiōe furti nec cōditiōe furtiua sꝫ certi cōditiōe gn̄ali vel fine cā. vt. ff. e. l. rerū. ꝛ. not. e. ti. l. j. in fin. textigi etiā sup rubrica. Tertio casu si secutū fuit ꝛ nō sperabat tūc idē. vt. ff. e. l. si cōcubina. §. res amotas. Tertio casu q̄n soluto matrimonio subtraxit aut viuēte marito ꝛ planū est qđ tenetur actiōe furti ꝛ cōditiōe furtiua. vt. ff. e. l. iij. in p̄n. aut eo mortuo ꝛ tūc aut ante aditā hereditatē ꝛ planū est qđ nō fit furtuꝫ. si post aditā ꝛ apprehēsam tūc tenet̄ furti ꝛ cōditiōe furtiua sicut extraneus. vt. ff. e. l. cōtra virū. §. si. ꝛ ad hoc etiā vide qđ notatur in glo. j̄. de furtis. l. de his.

¶ De fundo dotali. Rubrica.

Si estimata. Pro declaratiōe totius tituli vide Azo. in summa. e. ꝛ qđ plene dixi. s̄. e. de rei vxo. ac. l. vnica. §. ꝛ cū lex. ꝛ sepe allegat̄ finis huiꝰ. l. de quo plene not. ꝛ dixi. s̄. de rebꝰ alie. nō alieñ. l. fi. querit̄ si maritus alienauit fundū dotalem cuius alienatio nō valet vt hic cū ꝯcor. vtrū so. ma. ꝓ mortē vxoris ꝯfirmet̄ alienatio. dic ꝙ sic ꝑ. l. ff. de vsuca. l. cū vir. ꝛ ita not. in glo. j̄. de dona. l. constante. maritus etiā constante matrimonio de euictiōe tenet̄. vt. j̄. de predijs minoꝝ. l. si is. ꝛ ita tꝫ glo. s̄. de iure doti. l. vbi adhuc in glos. quid de viro. quid ecōtra si mulier alienauit ꝛ solutū est matrimoniū morte viri nunquid cōfirmabit̄ alienatio credo qđ sic. arg. dicte. l. cū vir. ꝛ in auť. de nup. §. q̄n infirmus. ꝛ de seruitu. rusti. prediorū. l. per funduꝫ. ꝛ de excep. rei vend. ꝛ tradite. l. j. ꝛ. ij. arg. tñ ꝯtra. j̄. de agricol'. ꝛ censi. l. queadmodū. lib. xi.

Mariti. Ibi glo. vltima ibi ꝛ. l. eleganter ꝛ fami. erci. l. alienant. ꝛ ibi. et hoc plene dixi et quod notaui in. l. inter omnes. j̄. de predijs minorum. ꝛ facit hec lex ad statutum cōmunis bergomi quo cauetur qđ laicus non possit alienare res immobiles in clericum vel alium non subditum iurisditioni cōmunis bergomi qđ si frater maior clericus ꝓuocet minorē laicum ad diuisionē qđ diuisio possit fieri nō obstante statuto cum alienatio sit necessaria non voluntaria ꝛ vide qđ notaui. ff. de fideicōmis. liberta. l. cū fidei heredis.

¶ Diuortio facto apud quem educari liberi debeant. Rubrica.

Super rubrica. Uide Az. in summa eodē ꝛ extra de ꝯuersione infidelium. c. fi. ꝑ Ber. Inno. ꝛ Hostieñ.

Licet. Ibi nutriri qđ est proprie infantium. ali autem maiorū. vt colligitur. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur̄. l. penul. Cetera dic vt. j̄. vbi pupillus educari debeat per totum.

¶ De alendis liberis a parētibus. Rubrica.

1 ☞ Libellus an sit offerendus in causa alimentorum.
2 ꝑ actū factū per filiū patri qđ nō petet alimēta an valeat.
3 P atronus ecclesie an sit alendus ab ecclesia si egeat.

Super rubrica. Uide Azonē in summa. ꝛ Rofr. in libello si filiꝰ alicuiꝰ vel nepos nō agnoscat a patre vel auo q̄ nō prebet sibi alimenta vbi de hoc subtiliter ꝛ plene no. de officio iudicis quo petunt̄ alimēta ꝛ ꝑ galeotū in margarita de ali
1 mētis ꝛ in speculo qui filij sint legitimi plene. † An autē libellus sit offerēdus in causa alimētoꝝ vide in speculo de libelloꝝ cōceptione. §. nūc dicēdū. ver. qđ si petūtur alimēta ꝛ in margarita de litis ꝯtest. ver. sꝫ nunqđ si petātur alimēta ꝛ de materia
2 alimentoꝝ dixi. ff. de iustitia ꝛ iure. l. j. §. ius naturale. † An teneat pactū factū ꝑ filiū patri qđ nō petet alimēta dic qđ nō vt
3 in speculo dicto titu. q filij sint legitimi. ver. sed pone. † An patronus ecclie sit alendus ab ecclia si egeat. Cy. tenet qđ sic. j̄. e. l. ij. ꝛ allegat. ff. de libe. agno. l. si q. §. penul. ꝛ clare ꝓbat̄. xvi. q. vlti. c. filijs. ꝛ. c. quicunq̄. ꝛ ꝑ Hof. in summa de iure patro. v̄. tra p̄nci. ꝛ Hostieñ. e. ti. §. qđ cōpetat.

Parentum. Uide ꝓ declaratiōe huius. l. in corpore auť. de icestis nup. §. secūdo in tex. ꝛ glo. ibi. l. q filiū. q̄ leges sic faciunt ad ꝓpositum illas dūtaxat impensas imputat tutor quas ipse faceret si esset maior. vt. l. cū plures. §. fin. de admini. tuto. sed

tuto.sed alimēta prestita fratri pupillo imputat. vt probāt.ll. p glo.allegate.⁊ de admini.tutorū.l.tutor ꝺm dignitatez ergo ⁊c. Old.Dy.⁊ Cy.Sed predictis posset responderi qđ prima ꝓpositio vera est.scđa autē nō quia.ll.in glo.allegate nō loquū tur in fratre sed in sorore nec est eadem ratio in vtroq; quia frater nō est ita fragilis ⁊ segnioris vite sicut soror argu.ff.de trāsactio.l.cum hi.§.sed ⁊ si personarū.⁊ notatur clare.ff.vt in posses.legatorū.l.penul.opinio glo.cōmuniter seruatur ⁊ eam tenet galeotus de alimentis.ver.sed nunqd frater legitimus. et Cynus hic ⁊ Odo.j.l.proxima.⁊ in speculo qui filij sint legitimi.versi.interdū ex stipulatu act.in fine.pro qua opinione manifeste facit.ff.de iure dotium.l.mutus.§.manente.soluto matri.l.quamuis.j.de naturali.liberis.auť.licet ⁊ quibusmodis naturales efficiun.sui.§.si quis igitur habens filios ⁊ vide qđ ibi nota.si em̄ frater naturalis debet ali a legitimo vt ibi dicitur multo fortius legitimus ⁊ est questio sabbatina in questionibus Rof.xxviij.qđne q̄ incipit vitalis habebat duos filios vbi hāc opinionē tenet.¶ Querit Cynus si aliquis habet patrem ⁊ auum locupletes ⁊ ipse egeat a quo debet ali. vtrum a patre vel ab auo videť qđ ab auo qꝛ ipse est in eius potestate et ita quereret ei vsumfructū.vt.j.de bonis que liberis.l.cū oportet.ergo ⁊ onus ad eū spectat. vt.ff.de regu. iur.l.ꝺm naturā. Item ratione dn̄ice potestatis spectant alimenta ad dn̄m non ad patrem.vt.ff.pro derelicto.l.fi.ergo ⁊ ad auum in casu ꝓposito.preterea defensio nepotis demū auo absente spectat ad patrem.vt.ff.de iniur.l.sed si vnus.§.qđ dictū.⁊ pro hoc.ff.de castrensi pecu.l.dote.⁊ qꝛ mortuo auo onus filiorū spectat ad patrem.ergo a cōtrario eo viuente non.vt.ff.fami.ercis.l.si maritus.⁊ qꝛ mulier dum mittitur in posses. noīe ventris mittitur in possessione bonoꝝ eius cui suū est paritura ex quo apparet onus alimentorū spectare ad auum qui habet in potestate. vt ff.de ventre in posses.bonoꝝ mittēdo.l.j.§.toties.In cōtrariū facit qꝛ potior est causa patris in successione.vt.j.de legitimis heredi.auť.cessante.⁊ ad tertul.auť.defuncto. ergo onus alimentorū ad eū spectat sicut ⁊ tutele.vt.ff.de legi.tuto.l.j.Item onus nepotis ꝑtinet ad auum ꝓpter filiū.vt.ff.de colla.bonoꝝ l.dotē.ergo cū filius sufficit auus alere non teneť.vt de liberis agno.l.si quis.§.j.⁊.fi.⁊ ꝓ hoc.e.titu.l.j.§.pena.⁊ hāc multi tenēt.⁊ ꝓ hoc.j.de infantibꝰ ⁊ lāguidis expositis.l.ij.alij aliā maxime ꝑ prealle.l.si maritus.⁊ de castrensi pecu.l.doť.Cyn.dicit primā equiorē cōsiderato stimulo naturali ꝺm quē iudicis officiū dꝫ moueri.vt.ff.e.l.si qs.in p̄n.s̄.de rei vxo.acť.§.sileat.⁊.j.de bonis q̄ liberis.l.fi.§.ipsuz.¶ Itē querit qđ si aliqs habet patrē diuitē ⁊ filiū diuitē a quo petet alimēta videť qđ sit eius electio.vt.j.de fideiusso.l.liberū.vel dic qđ vterq; teneať cōtribuere ad alimenta.vt.ff.de alimen.leg.l.iij.⁊ in auť.quibꝰ mo. naturales effi.legi.§.penul.Iaco.de are.in hoc variauit. nam aliqn̄ tenuit vnā ex dictis opinionibꝰ aliqn̄ aliā. Cy.dicit considerandū quē lex fortius obliget ⁊ videť qđ filius fortius obligetur patri quā ecōtra qđ ꝑꝫ qꝛ ob necessitatē famis vēdi pōt a patre.vt.s̄.de patribꝰ qui filios distraxerūt ⁊ vide qđ ibi notaui.In contrariū est quia pater conseruatur in filio et magis timet de filio q̄ꝫ de se.vt.ff.qđ metus causa.l.isti quidē.Cy.hāc questionē dubiam reputat ⁊ qđ filius primo teneať arguit sic sicut pater dat esse filio sic patronus liberto.⁊ tamē filij prius tenent alere patrē q̄ꝫ liberti eius. vt.ff.de liberis agno.l.si qs. §.fi.Cy.Phus.ix.ethicoꝝ dicit in his q̄ ꝑtinent ad sustētationē nature q̄ est ꝑ nutrimētū filij maxime debēt sufficientiā prebere patribꝰ sunt em̄ in hoc debitores eis sicut causis essendi ꝑ generationē vnde ⁊ circa ea q̄ pertinēt ad conseruationē ipsiꝰ esse magis debent subuenire parentibus q̄ꝫ sibi ꝑ ipsis,hec em̄ ꝑ ipsum philosophū ⁊ cōmentatorem.

I patrem. In glo.ergo ꝓpter.in fi. Sꝫ illa corrigiť vt vtrubiq; notať. ¶ Ibi ⁊ si nō sit filius.hoc veꝝ si sit in quasi possessione filiatiōis vel semiplene ꝓbauerit se filiū pendente autē summaria cognitione filiatiōis nō debent sibi alimēta vt hic ⁊.s̄.l.proxima.licꝫ qdā dixerint ꝯtra ꝑ hāc glo.q̄ sic intelligi dꝫ vt dixi.⁊ ita loqtur.ff.e.l.si neget.ꝺm Cy.⁊ Iaco.de ra. Ibi nō esse legitimū.legitimū quo ad hoc intellige etiā ex cōcubina natum vt ibi not.⁊ in corpore qbꝰ mo.natura.effi.sui.§.si qs igitur habēs filios.¶ De spurijs an sint alendi.vide.j.de naturalibus liberis auc.licet Old.⁊ Cy.

¶ De concubinis.Rubrica.

1 Filios ex concubina suscipere an liceat propter sterilitatem vxoris.
2 Missa sacerdotis q̄ tenet cōcubinā an sit audienda.

Super rubrica. Vide Azo.in summa.e.et ꝑ Dynū.⁊.ff.e.⁊ in nouellis.e.titulo.Utrū iure canonico liceat laicis habere cōcubinam habetur.xxxv.q.ij.c.de consanguinitate.ꝑ Archid.⁊ vtrum clericis ⁊ pulcra circa hoc vide
1 j.titu.primo.cū quis in questione.Io.an.† Utrū ex concubina liceat filios suscipere propter sterilitatem vxoris habetur. xxxij.questione quarta per totum.melius est mori sine filijs q̄ꝫ habere ex dānato coitu ea.causa.⁊ questione.c.sicut sanctius.
2 in textu ⁊ glo.⁊ per Archi.† Utrum missa sacerdotis qui tenet concubinam sit audienda habetur.xxxij.distin.c.nullus.in glo.et per Archid.⁊.c.sequenti.

¶ De naturalibus liberis.Rubrica.

1 Episcopus an possit legitimare naturales.
2 Legitimati per imperatorem an possint ad sacros ordines promoueri.
3 Legitimati per subsequens matrimonium an possint ad sacros ordines promoueri.
4 Filij nati ex coniugibus excōicatis an sint illegitimi.
5 Illegitimationē obijciens an teneatur probare.
6 Spurius per principem legitimatus an sequatur cōditionem patris vel matris.
7 Legitimatus an possit in feudum succedere.
8 Naturales an contineātur sub generali appellatione filiorū.
9 Filij naturales qualiter succedant de iure lombardo.

Super rubrica. Vide Azo.in summa.e.⁊ in summa auť.quibus modis naturales effi.sui ⁊ in nouellis de naturalibus liberis ⁊ ꝑ Gof. ⁊ Hostieñ.in summa qui filij sint legitimi ⁊ ꝑ speculatorē.e.titu.⁊ per eundeꝫ de successio. ab intestato et bene ꝑ galeotum in margarita de naturalibus liberis. Et pro declaratione qui sint filij naturales aduertendum qđ magna questio fuit in prouincia de quodā nobili qui se conuertit ad quandam suā familiarem ignobileꝫ ex qua habuit filium ⁊ istam tractabat sicut famulā in cibo potu ⁊ indumentis ⁊ ducebat aquā de fonte ac alia ministeria ⁊ seruitia faciebat in domo:querebatur an talis filius esset naturalis vt sibi possit relinqui ꝺm formā auť.licet.j.eo.fuit determinatū qđ nō quia oportet qđ mater sit in schemate cōcubine sociata. vt ī auť.quibus modis naturales effi.sui.§.si quis autē defunctꝰ. ⁊ de trien.⁊ semis.§.presens.ibi in habitu concubine cū eo degens hec autē nō erat talis. Naꝫ schema cōcubine adeo est affinis vxori qđ lex propter discretionē vnius ab altera exigit ꝓtestationem qđ sit concubina.,vt.ff.de cōcubinis.l.in concubinatu.⁊ de ritu nup.l.in libere.⁊ ad hoc multū facit abiecta conditio mulieris ar.ff.de dona.l.donationis.circa p̄n.⁊ de his qbꝰ vt indig.l.post legatū.§.de eo.Old.in ope suo pe.quaterno fo
1 lio.xiij.¶ † Utrū eps̄ possit legitimare naturales quo ad successionē dic vt in speculo de legato rubricella de dispēsatiōibꝰ §.postremo.ver.sꝫ illud queriť.⁊ ꝑ Inno.extra qui filij sint legitimi.c.per venerabilem.¶ De legitimatis per papā vide in margarita.e.ver.sed nunqd legitimare potest papa ⁊ ꝑ Gofr. in summa dicto titulo qui filij sint legitimi.§.est ⁊ nouus casus ⁊ per Hostieñ.§.qualiter ⁊ a quo.⁊ dicto capitulo ꝑ venerabi
2 lem.in glo.Bar.¶ † Utrū legitimati ꝑ Imꝑatorē possint ad sacros ordines ꝓmoueri habeť.x.dist.c.lege.ꝑ Archi.⁊.Cy.l.di.c.j.⁊ de ista legitimatione dn̄i imperatoris ⁊ pape satis habetur.xxxv.q.vij.c.j.in glo.⁊ ꝑ Archid.⁊ tactum fuit.s̄.de incest.nup.l.qui contra.⁊ in speculo de dispensa.ver. sunt quoq; ⁊ ver.princeps quoq;.⁊.j.eo.l.j.in glo.⁊ in auť.quibus modis naturales efficiuntur legitimi.⁊.§.pe.in glo,magna ⁊ in margarita de naturalibus liberis.versi.sed nunqd nati ex dānato
3 coitu.¶ † Utrū legitimati ꝑ subsequens matrimoniū possint promoueri ad ordines sacros habeť.lvj.dis.c.orosius.per Ar
4 chi.¶ † Utrū filij nati ex coniugibus excōmunicatis sint legitimi dic qđ sic vt in questionibus Bartolomei brix.lxiiij.que
5 stione que incipit quidam in facie ecclesie.¶ † Utrū obijciens illegitimationē teneatur ꝓbare an aduersarius vide qđ dixi.
6 s̄.de nup.l.si vicinis.xxx.q.vlti.c.j.per Archi.¶ † Utrū spurius per principem legitimatus sequatur conditionē patris vel matris dixi.s̄.de rei ven.l.partum.¶ † Sed nunqd legitimatus possit in feudum succedere videtur dicendum de iure ciuili sic vbi legitimatio tenet vt dicta auť.quibꝰ modis naturales effi.legi.§.sicut.ergo secus iur.consuetudinis feudorū si

de feudo contētio fuerit.c.naturales.qđ tamen intelligit Ioā. an.in legitimatis p principē q₂ talis legitimatio est odiosa. vt extra de filijs pbĩoꝝ.c.vnico.lib.vj. Secus in legitimatis per subsequēs matrimoniū vt not.p eū in.c.tanta.qui filij sint legitimi ⁊ in quadā sua qōne q̄ incipit accolitus beneficiat⁹ cuius effectū posui.j.e.l.cū qs.⁊ hoc nisi in rescripto principis specialiter diceret̃ ꝑm formā quā not.j.e.l.hũanitatis.de multis noībus ⁊ generib⁹ filioꝝ illegitimoꝝ vide extra de renuntia.c.nisi cū pridē.§.pſone.vnde pt₃ in textu ⁊ glo.⁊ p Inno. ⁊ ibi habetur qui sint filij manceres.

8 ¶† Utrū sub gñali appellatiōe filioꝝ cōtineant̃ naturales videt̃ qđ sic.vt.ff.de in ius vocan.l.q₂.§.parētes.⁊ de hoc dixi.s.de interdicto matrimonio inter tuto.l.libertinū.in fine.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.l.

9 filium. ¶† Utrum ⁊ qualiter succedant filij naturales de iure lombardo habetur in lombarda de successionib⁹.l.ij.cū septē sequentibus.⁊ de ista materia naturalium filioꝝ vide multa ⁊ pulcra q̄ dixi.j.e.l.humanitatis.⁊ aut̃.liceat ibi signata.⁊.l.cu₃ qs.⁊.l.fin. ¶ Quid obtineat de iure canonico colligitur dicto titulo extra q filij sint legitimi.c.causam.c.latoꝝ.⁊.c.penul.cum ibi notat̃. ¶ An legitimatio sit subreptitia qñ legitimat̃ adulterinus ex vtroq₃ parēte nisi fiat mentio de vtroq₃ adulterio. Item an filij legitimi ꝓcreati post legitimationē taliū spurioꝝ rum repellant eos a successione totaliter ipsa legitimatiōe nō obstante. Et pmo videt̃ q̄ talis legitimatio fuerit subreptitia cū nō fuerit expressu₃ qđ nati erāt ex vtroq₃ parēte ligato quo expresso forte legitimans nō legitimasset. vt.s.si cōtra ius vel vtilitatē publicā.l.⁊ si legib⁹.cū ibi notatis. facilius eñ concederetur si esset natus ex soluto ⁊ ligata q̄₃ vtroq₃ ligato q₂ funiculus duplex ⁊c.vt in aut̃.de cōsang.⁊ vterinis fratrib⁹.§.penul.⁊ p hoc.ff.de adul.l.vim passam.§.duos.j.de raptu virginū.l.vnica.circa pn̄.ibi ⁊ oportet acerbi⁹ adulterij crimē ex hac adiectiōe puniri.cū ergo ipetratio fuerit subreptitia nō tenet. vt.ff.de peculio.l.cū dñs.⁊.ff.de his q sub tutela vel cura.sunt l.magis puto.§.penl̃.ad carbo.l.iij.§.puberi.de fideicō. libertoꝝ.l.cū vo.§.subuētū.de excusa.tuto.l.idē vlpi.⁊ extra de preben.c.nō pōt. ¶ In cōtrariū qđ legitimatio nō sit subreptitia q₂ satis expressum fuit p ipetrantē q dixit qđ proles suscepta erat ex adulterio qđ est ꝓprie accessus ad alterius toꝝ.vt.ff.de adul.l.inter liberas.§.lex iulia.⁊ de vb.sig.l.inter stupꝛū. Qđ autē nati legitimi post talē legitimationē excludant legitimatos videt̃ ex coniectura voluntatis legitimātis ⁊ ipetrātis legitimationē.si eñ de filijs legitimis cogitassent nō est verosimile qđ legitimatio ꝓcessisset arg.j.de fideicō.l.cū pap.⁊ de insti.'et substi.l.gñaliter.§.fi.⁊ videt̃ expressu₃.j.de reuo.dona.l.si vnq̄₃ vbi de hoc dixi.s.de vulg.⁊ pupil.substi.l.ex facto. in pn̄. ⁊ ar. extra de decimis.c.dilecti filij.⁊.c.suggestū. ¶ In ɔtrariū videt̃ q₂ legitimatio tenuit a pncipio ergo ex posteriori euentu nō d₃ reuocari.vt.j.de cōfirma.tuto.l.si vt ꝓponis.⁊ de admi. tuto.l.sancim⁹.ff.de re.iur̃.l.ambiguis.§.nō est nouū. ad leg. fal.l.verbis.§.fi.⁊ precipue in priuilegijs q̄ decet esse māsura. vt in aut̃.cōstitutio q̄ de dignita.§.illud.⁊ p hoc qđ not.e.ti.§. gñaliter.s.de aduoca.diuer.iudi.l.cū aduocatio.dispēsatio ergo manet licet cā dispēsatiōis sit finita.⁊ extra de filijs pbĩoꝝ. c.ex tua.de rescrip.c.q̄₃uis.lib.vj.⁊.j.e.l.diui.⁊.l.cū qs.Et hāc puto veriorē.vbi legitimatio teneret.⁊ in precedēti qōne puto legitimationē subreptitiā.Ol. ¶ Itē quero aliā qōnē vicinam predicte pater hñs filiū naturalē cōdidit testm̄ ⁊ tytiū sibi heredē instituit.⁊ post testm̄ fecit legitimari dictū filiū naturale₃ p quēdā comitē habētē sup hoc auctoritatē ab impatore ⁊ q̄ legitimatio facta fuit in marchia ancbonitana in t̃ra iurisdictiōis romane eccl'ie queritur an legitimatio valeat ⁊ an rūpat testm̄ patris p preteritionē hui⁹ filij legitimati. ¶ Circa pmū videt̃ qđ legitimatio teneat facit q₂ legitimatio est actus iurisdictionis voluntarie.vt in aut̃.q.mo.natu.effi.leg.§.gñaliter.de his q sunt sui vel alie. iur̃.l.fi.ergo quocūq₃ loco fieri pōt. vt.ff.de offi.ꝓcōsul̃.l.ij.⁊ de adop.l.emācipari.in pn̄. ¶ Itē q₂ ptes sciuerūt comitē nō esse in suo territorio. ⁊ sic videnť ei⁹ iurisdict̃. ꝓrogare.vt.ff.de iudi.l.s₃ ⁊ si suscepit.in pnci.⁊ not.j.de emāci pat̃.liberoꝝ.l.j.Ualet ergo rōne ꝓrogate iurisdictiōis.Nā t legatus extra iurisdi.potest cōferre beneficia. vt extra de cōces. preben.c.post electionē.⁊ no.de offi.legati.c.nouit. Item presupponitur comitē predictū habuisse auctoritatē sup hoc ab imperatore. Impatoria aut potestas in tēporalib⁹ viget.vbiq₃ in aut̃.quō oportet epos.in pn̄.⁊ extra q filij sint legi.c.causa₃. ⁊.c.latoꝛ.vbi de hoc ergo comes eius auctoritate potuit iurisdictionē voluntariā exercere in terris ecclesie ⁊ vbiq₃ ar. dicte ij.ff.de offi.ꝓcon.⁊ not.p Hostien.extra q filij sint legi.c. p venerabilē su p verbo casualiter.⁊ p hac opi.bene facit.ff.de offi. prefecti vrbis.l.fi.In contrariū faciunt.ff.de iurisdi.oīm iudi. l.extra territoriū.⁊ q₂ nō d₃ qs mittere falcem in messe₃ alienā vt extra de iudi.c.nouit. Itē q₂ etiā voluntaria iurisdictio videtur restricta in loco iurisdictionē exercētis. vt dicta.l.j.j.de emāci.liberoꝝ.⁊ de dona.l.ꝑm diui. ¶ Itē q₂ pape concessum est in terris ecclesie legitimare ergo impatori videt̃ ꝓhibitum argu.s.de ꝓcu.l.maritus.⁊.de.c.p venerabilē. ¶ Itē p legitimationē constituit̃ heres q nō erat ⁊ remouet̃ q futur⁹ erat.vt in aut̃.de incestu.nup.§.dubitatū.⁊ in aut̃. de trien. ⁊ semis.§. hoc idem obtineat qđ est valde difficile.vt insti.de bonoꝝ pos. §.quos autē.⁊ p socio.l.cū duob⁹.§.idē rñdit.⁊ ideo nō videtur valere legitimatio.Iaco.de belui.q hāc questionē disputauit tenet qđ legitimatio valeat p iura.s.adducta.nō obstāt iura cōtraria q₂ loquunt̃ in iurisditiōe cōtētiosa ⁊ lex ꝑm diui loquitur de donatiōe facta in vrbe romana. Si autē foret alibi facta posset vbiq₃ insinuari.vt.e.ti.l.data.in fi.⁊.l.in hac. Nō obstat quarta ratio q₂ pluribus in eodē loco pōt cōpetere iurisdictio voluntaria.vt.d.l.in hac.nō ob.vltima ratio q₂ hoc fit volūtate patris q potuit heredē facere ⁊ etiā bona sua in quolibet alienare arg.in aut̃.de nup.§.hinc nos. In secūdo articulo videt̃ qđ testamētū sit ruptū nā filius fictus sc₃ monasteriū rūpit testamentū.vt.s.de sacrosan.ec.aut̃.qua mulier multofortius legitimatus. Itē filius arrogatus q est legitim⁹ rūpit testamētū ergo multofortius naturalis legitimat⁹ vinculo duplici.ff. de liberis ⁊ posthu.l.filio quē.in pn̄.⁊.§.fi.⁊ cōtratabulas.l.nō putauit.§.si qs emācipatū.instituto q.mo.testamē.infir.in pn̄. ⁊.s.de his q veniā etatis ipe.l.fi.⁊ q₂ p legitimationē fili⁹ in successione paterna adipiscit̃ legitima iura.vt.j.e.l.cōmuniū. ⁊ in aut̃.quib⁹ mo.naturales effi.sui.§.filiū.⁊ iputet̃ patri q post legitimationē potuit testamētū mutare argu.s.de inoffi.testa.l. iij.in pn̄. ¶ In cōtrariū est q₂ testamētū fuit legitime factū ergo ex casu supuenienti rescindi nō d₃.vt.s.ꝓbatū est ⁊ q₂ filius legitimat⁹ nō est ex toto effectus successoꝛ legitimus q₂ nō quo ad agnatos vel cognatos.vt.d.§.filiū.⁊ q₂ rūpere testamētū videt̃ cōpetere solum legitimis ⁊ naturalibus.vt.ff.de inoffi.testa.l.j.⁊ de cōtratabu.l.j.in pn̄.vbi de hoc ⁊.j.e.l.humanitatis. ¶ Itē nō est verosimile qđ pater faciendo filiū legitimari voluerit testm̄ suū ipugnari.vt.ff.de testa.mili.l.iij. ¶ Itē q₂ nō videtur de casib⁹ quib⁹ expugnat̃ testamētū q habent̃ instituto qui.mo.testa.infir.⁊ no.j.de postħ.here.institu. Ja.predict⁹ t₃ qđ testamētū rūpatur p iura ad hoc allegata nō obstat prima ratio in cōtrariū allegata q₂ fallit qñ actus supueniens est contra ius primo ⁊ vtriq₃ depēdet ex eisdem hoīs potestate nō obstat secūda ratio q₂ quo ad patrē cōsequit̃ oīa iura legitima vt.d.§.dubitatū.nō obstat tertia ratio q₂ procedit in naturali tantū al's legitimatio nihil operatur. Non obstat quarta ratio quia verū est nisi euidenter appareat cōtrariū vt in casu nostro nō obstat quinta q₂ casus iste est de illis vt ex predictis pt₃ Jaco.de bel. Pulcrā questionē quis dicatur primogenitus not. j.eodē.l.cū quis.⁊ ibi alia pulcra declarātia totā istam materiā maxime in questione. Jo.an.ibi nota.Et de iure primogeniture ⁊ cōsuetudine qđ primogenit⁹ in totū succedat nota. pulcra s.de dona.inter virū ⁊ vxorē.l.pe.de scđis nup.l.si qs prioris. §.talem.⁊ in ꝓhemio.ff.ibi qđ primū est ⁊c.in.§.discipuli igit̃. ⁊.j.de bonis maternis.l.penul. ⁊ vnā pulcrā qōnē tetigi.s.de summa trini.l.j.circa finē additōis q̄ incipit circa hoc sic distinguebat qualiter naturales vel spurij matri succedāt vide.j.ad orficia.l.penul.An vocandi sint quoꝝ interest qñ legitimatur aliqs dixi.ff.de natalibus resti.l.vlti.

Senatores. Ibi alienos a romanis legibus. Nota nouā penā que habetur in statu.ciuitatū quib⁹ cauet̃ qđ qs sit exemptus a ꝓtectione cōmunis ⁊ rectoris sic.ff.de decretis ab ordi.faci.l.fi.in greco ibi posito.Old.⁊ Cy. Ibi totū retractāt Nota cōtractū initū p patrē cū filijs naturalib⁹ vel vxore nō legitima presumi fictitiū ⁊ in fraudem factū ⁊ ideo retractat̃ pro hoc.ff.de ꝓba.l.q testamētū.in fi.In cōtrariū est.ff.q̄ in fraudē credi.l.oēs.§.lucius.⁊ vide qđ ibi dixi. Ibi vxori tali sc₃ humili cū qua matrimoniū esse nō poterat.vt in fin.l. Ibi ipsos etiā sc₃ tormētis subijci iubem⁹ qđ est.j. Ibi querit̃ q₂ hac intētione est datū vt penes eos remaneat. Ibi fisco nostro in defectū eorū numerati sunt.s.p hoc.s.de incest.nup.l.si qs incesti.⁊.j. l.ꝓxima.in aut̃.qui.mo.naturales effi.sui.§.discreti.⁊ not.j.de bis quib⁹ vt indignis.l.hereditas. ⁊ in hui⁹ tituli.§.qui autē. Jaco.de bel. Old.⁊ Cy. Ibi cōmendatiū nō vt apud eas remaneat s₃ filio restituat. Old. Ibi p aliū ab ipso donāte interpositū ⁊ qđ subijcit interpositā ꝑsonā dic ex parte donatarij. Old. Ibi vel ab alio p talē patrē submisso. Ibi ipsoꝝ noīe p alios a talib⁹ filijs iterpositis. Ibi vindicet̃ q₂ indigno ablatū qđ fisco applicat̃.vt.ff.de inoffi.testa.l.papiñ.§.meminisse. ⁊ de incest. nup.l.qui

nup.l.qui cōtra. Ibi interpellauerit facit qꝺ ſi ꝺuo cōpromiſe
rūt in arbitros ſub certa pena ⁊ ꝓnūtiato ꝑ arbitros vnus ex
eis vadat ad ptātē volēs facere citari aduerſariū ꝯtra ea q̄ ar-
bitrata ſunt licet ptās nō facerit eū citari qꝺ ex tali ſola inter-
pellatiōe incidat in penā ꝑ hoc.s̄.ꝺe tranſac.l.ſi qs maior.⁊ qꝺ
ibi not.⁊.ff.ꝺe arbitris.l.ſi qs rē. In glo.notabiliter loquiť in
ꝺignitate ꝺe qua loquiť.s̄.ꝺe pactis ſi qs in cōſcribendo. old.
In glo.qꝺ ſi ꝺicat.in fi.Cy.cū glo.ꝯcor.ſꝫ ꝺe hoc plene ꝺixi.s̄.
ꝺe pre.ipe.offe.l.quoties.v̇.vlti.qꝛ gl.multū variat ꝑ opi.hui⁹
glo.facit qꝛ ṗnceps oīa iura in ſcrinio pectoris ſui hꝫ. vt.j̄.ꝺe
teſtamētis.l.oīꝫ.ſufficit ergo ī gn̄e oēs tollere ac ſi ſpāliter enu
meraſſet.vt.ff.ꝺe le.iij.l.ſi chor⁹.in ṗn.ꝺe vſu ⁊ habi.l.ſi ita. ꝺe
admi.tu.l.ſi ꝺuo.⁊.j̄.ꝺe quadr.preſcri.l.ij.⁊ ꝺe preſcrip.xxx.an
no.l.oēs. In ꝯtrariū facit.j̄.ꝺe teſtis auť.hoc iter liberos.cum
alijs ad hoc allegatis.ꝺ.l.quoties.⁊ extra ꝺe capell' monacho-
rū.c.ex pte.⁊ hāc tꝫ glo.in auť.q.mo.natu.effi.ſui.§.fi.⁊ ꝺe hoc
ſatis no.ꝑ archi.extra ꝺe ꝯſtitu.c.j.lib.vj. Sed in caſu ꝺe quo
hic queriť videť qꝺ naturales ſint ꝓhibiti habere ꝑticipiū le-
gis.vt.ꝺ.§.fi.cū ergo in eoꝺē tpe īter ceteros modos legitimā
ꝺi ſit reſcriptū videť qꝺ in reſcripro neceſſe ſit expreſſam fieri
mētionē ꝺe.l.ꝓhibēte reſcriptū.old. In gl.īterpoſitio ē iſta gl.
cōiter eſt ſignata ſup v̇bo q̄riť ſꝫ melius ſignať ſup v̇bo ipſas
etiā ⁊c. Nā eſt īterpoſitio vſqꝫ ibi ſi qꝺ ⁊c.ol. In gl.vlti.ibi abo
lita quo ad qꝺ vt plene not.ꝑ Azo.in ſumma.§.nec pretermit
tendum.vbi exponiť hec lex.

MAtre. Ibi genitrici ſi ſit vt gloſſať in auť.eo.§.ꝺiſcretis.old. Largiēdi intervivos.
Old. Relinquēdi in vltima volūtate.vt.ff.ꝺe tabu.
exhibē.l.j.§.fi. Relictū filijs naturalib⁹ vel cōcubi
ne.old. Succeſſorib⁹ ſola ergo ſupexiſtētia mr̄is vel legitime
ſobolis hmōi naturales ad hāc portionē coarctat lꝫ hēdes nō
exiſtāt vt.j̄.e.auť.lꝫ.old. In gl.ſoli filij. Ibi alij.ꝺicūt vnciā hec
vera ſicut ptꝫ ⁊ not.in auť.q.mo.natu.effi.ſui.ꝺ.§.ꝺiſcretꝫ.ol.
Ibi ſi is q ꝑ hāc glo.⁊ ꝺictā.l.is q.videť repiri poſſe moꝺū qꝺ
qs poſſit relinquere filio ſuo naturali ꝺe bonis ſuis q̄ꝫtū vult
ꝺe quo plene ꝺicā.j̄.e.auť.licet.

NUnc. Liberi ibi ad hunc moꝺū.i.ad vnā vnciam
vt in.l.C. In fine teſtātis qui hꝫ filiū natu-
ralem.vt in.l.C.Old.

SI quis. Ibi ſubire ꝓpri⁹ ꝺiceret iuuare. old.
Ibi gloriať. Nota ergo ꝙ qs gl'iatur
ex eo qꝺ eſt ciuis nobilis ⁊ honorabilis ciuitatis.⁊ pro
hoc.ff.ꝺe cenſi.l.j.⁊ ibi ꝺe hoc ꝺixi. In fine fouet eo ipo qꝺ filiā
tradit curiali nouos curiales facit qui filios naturales curie
tradit.⁊ viꝺe ꝑ ꝺeclaratione huius.l.in nouellis.e.titu.§.j. In
glo.poſtq̄ꝫ ceperūt hr̄e ibi in auť.e.ſ.q.mo.natu.effi.ſui.Oldr.
Et facit hec glo.in fine text⁹ qꝺ ſi fili⁹ etiā etiā emācipat⁹ teneat
bona patris qꝺ preſumať heres.ꝺe hoc pleni⁹ ꝺiceť ꝺe repudi.
hered.l.j.⁊.ij. In glo.vltima ibi in auť.e.ſ.q.mo. natu.effi. ſui.
Ibi.l.fi. Sed ibi allegať lex iſta ꝓ cōcor.tn̄ nō cōcor.ſꝫ ꝯtradi-
cit. Nā ibi in ṗn.ꝺꝛ qꝺ iudices nō ꝺebēt inchoare opa noua pu
blica niſi ꝑfectis inchoatis. Sꝫ rn̄deri pōt qꝺ hic nihil nouum
inchoatum erat ⁊ ideo ſufficit veteres curiales foueri. In fine
vbi ꝺꝛ qꝺ ꝺecurio nō pōt ꝑ ſubſtitutionē ſeruire. Sꝫ certe nec
hoc hic ꝺiciť ſed ꝺꝛ qꝺ maritās filias curiali qꝛ ex hoc faueť ma
ritus curialis ꝯſequiť qꝺ filie habeāt bn̄ficiū huius.l.ſicut ma
ſculi ꝺati curie.an liceat ꝑ ſubſtitutū ſeruire ꝺixi.s̄.ꝺe epiſco.⁊
cleri.l.ad ſimilituꝺinem ⁊c.

HAbemus. Ibi ꝓgenitos anteq̄ꝫ eſſent vxo
res. Ibi habuerit prius ex ea ſu
ſcepta ſobole q̄ erat tantū naturalis.Old.

LEgem. Diſpenſatio ſup naturalibus nō tra
hitur ad inceſtuoſos. hoc ꝺicit. vltra
principium. Oldra. Ibi prius ante hanc.l.adopta-
tis:ſcilꝫ extraneis. Ibi orꝺinem que ꝑ ſuis tantum
tēporibus locum habent. Oldra. Ibi preſiꝺia querere. Nota
pulcrū tex.cum ſequentibus.Oldra.

☞ Pater pōt ſubſtituere filium naturalem filio legitimo.
Executor teſtamento patris ꝺatus an poſſit aliquid ꝺare fi-
lio ſpurio.

HUmanitatis. Ibi nulla legitima nā
exiſtentibus his tantū
vnciā poteſt relinquere.vt.s̄.e.l.matre ſi.vicenť. Ibi
leges quas non habemus. Odof. Nunc aliqua pro
ꝺeclaratione preſentis materie tangamus quia ſepe occurrit.
1 Et primo notanꝺū eſt ꝙ pater poteſt ſubſtituere † filiuꝫ natu
ralem filio legitimo.vt.ff.ꝺe vulga. ⁊ pupil.ſubſti.l.ſi is qui ex
bonis qꝺ tamē intellige.vt ibi not.⁊.l.lucius.ṗmo rn̄ſo. ⁊.s̄.e.
l.ij.in gl.⁊ in auť.quib⁹ mo.natu.effi.ſui.§.penul.in glo. lꝫ enu
merare.in fine glo.que notabilis eſt ad iſtam materiā ⁊ in ſpe-
culo ꝺe ſucceſ. ab inteſtato.verſi. qꝺ ſi pater. ex quo colligunt
quiꝺā qꝺ pater filio naturali poteſt relinquere q̄ꝫtum vult ꝺe
bonis ſuis videlicet inſtituenꝺo ſibi alium heredem ⁊ rogāꝺo
eū vt ꝺe bonis ꝓprijs inſtituti ꝺet filio naturali centū vel plus
qꝛ tūc fili⁹ naturalis nō ꝺiciť habere ꝺe bonis patris ſꝫ ꝓpter
res vel bona patris.⁊ ꝑ hoc facit.ff.ꝺe peculio.l.eo tpe.in fine.
⁊ ꝺe acqui.poſ.l.qui abſenti.§.fi.⁊ ꝺe cōiungen.cū emāci. libe-
ris eius.l.j.§.nūc viꝺeamus.ꝺe iure fiſ.l.ita fiꝺei.§.patronus.
⁊ ibi ꝺe hoc ꝑ Dy.⁊.ꝑ hoc etiā.ff.ꝓ ſocio.l.ſociū.§.ſocius.⁊ qꝺ
ibi not.⁊ ꝺe incē.rui.⁊ nau.l.j.§.ex incēꝺio.⁊.j̄.qn̄ ciuilis actio
crimi.preiuꝺi.l.j. Sꝫ cōtra hoc viꝺeť expreſſe.ff.ꝺe ꝺona.cauſa
mortis.l.qꝺ cōꝺitionis īplenꝺe.vbi ꝺe hoc etiā notať ꝑ Dy.in
ꝺicta.l.qꝺ ꝯꝺitiōis. Guil.ꝺe cu.ſic ꝺicit. Cautela ē nunqꝺ pōt
fieri qꝺ ꝺeť filio nō capaci ꝺico qꝺ ſic.vt glo.in auť.q.mo.natu
ra.effi.ſui.§.fi.vj.col.⁊ facit.§.pater.⁊.§.ꝺiſtractus. in eo.titu.
Sed tn̄ illā viā nō puto bonā qꝛ nō eſt gn̄alis qꝛ forte nō hꝫ ta
lem puberē. Itē filius nō capax nō pōt cape meꝺiāte alia ſꝫ vl
tra illā ſummā quā nō poſſet cape ꝺirecto a pr̄e.C.ꝺe muliere
que ſeruis ꝓ.l.j.§.filij. Itē eſt caſus ꝯtra illā glo.q̄ meꝺiāte ꝑ-
ſona īpuberis nō poſſit cape.s̄.ꝺe vul.⁊ pupil.ſi is q.in ṗn.ꝺa
tur alia cautela qꝺ inſtituat aliquē ſub conꝺitione qꝺ ꝺet filio
nō capaci mille vel quātūcūqꝫ voluerit arg.iſtius.l.arg.ꝓ glo.
s̄.ꝺe cōꝺi.⁊ ꝺemō.facit.j̄.ꝺe aꝺult.ſi aꝺul.§.j.ꝺico aliā cautelā
veriorē qꝺ vēꝺat oīa bona illi filio nō capaci ⁊ qꝺ poſtea pater
cōfiteať in inſtrumēto habuiſſe pretiū vn̄ optime pōt eſſe inter
eos emtio ⁊ vēꝺitio licet autē nō poſſit eē ꝺonatio ſicut ē inter
virū ⁊ vxo.ff.ꝺe ꝺona.inter virū ⁊ vxo.l.ſi ſponſus.§.circa. Itē
ſtabiť Guil. Sꝫ viꝺeť ꝙ etiā ſi tali moꝺo capiat' fili⁹ ſpuri⁹ qꝺ
ei auferať ꝑ fiſcū.vt not.ff.ꝺe ꝯꝺi. ⁊ ꝺemō.l.meui⁹ cui funꝺus.
pōt etiā pater rogare filios legitimos vt reſtituant hereditatē
filio naturali ſi ꝺeceꝺant ſine filijs legitimis:nā quātū qs cape
poſſit ⁊ an capax ſit inſpiciť nō tpe teſtamēti ſꝫ tpe extātis cōꝺi
tioni.vt.ff.ꝺe le.ij.l.ſi ita qs in teſtō.⁊ ꝑ hoc.ꝺ.l.ſi is q ex bonis
⁊.l.ſi is qui hereꝺ. Itē ſi hereꝺitas non eſt ſoluenꝺo in qua na-
turalis inſtituiť valet. vt.ff.ꝺe here.inſtit.l.ſi filio. Iꝺē ſi relin-
quatur ſibi ꝺāꝺuꝫ cā conꝺitiōis implenꝺe vt.l.meuius.ꝺe cō-
ꝺi.⁊ ꝺemō. Itē ſi ſit ſibi relictū vltra legitimā portionē ſub cō-
ꝺitione ꝺāꝺi.ff.ꝺe cōꝺi.⁊ ꝺemō.l.ſeꝺ ſi huiuſmoꝺi.§.j.pulcrū
⁊ ſubtilem moꝺū inſtituenꝺi ſpurium ꝺicit ia. ꝺe ar.ff.ꝺe ma-
numiſ.teſta.l.libertas teſtō vt ibi ꝺixi. Seꝺ quero cū ſpurij ex
toto excluꝺanť vt in auct.hic ſignata nunqꝺ aliquo caſu ipſis
ſpurijs poſſit aliquid relinqui ꝺic ꝙ ſic. primus eſt ſi ſe ꝺefe-
rat qꝛ ex ꝺelatione cōſequiť ꝺimiꝺiū eius qꝺ capere non pote
rat vt.ff.ꝺe iure fi.l.eꝺicto in prin.⁊.§.extat ⁊.§. Iteꝫ ꝺiui fra-
tres ⁊.l.ſenatus.§.ſenatus ⁊.l.cum tacitū. Scōs eſt.e.ti.l.ita fi
ꝺei.§.fi. Tertius.ff.ꝺe liberatiōe le.l.ſi is qui ꝺuos in fi. Quar
tus ꝺm quoſꝺam quāꝺo pater inſtituit filiū ſpurium et rogat
eū reſtituere alteri hereꝺitatē ⁊ ille repuꝺiat q̄ſi hoc caſu ma-
gis habere viꝺeatur a rupuꝺiante quā a patre vt.ff.aꝺ treb.l.
cogi.§.is qui ſoliꝺū.⁊ ꝺe le.ij.l.cū ei.qꝺ non puto verū per ea
que notantur.j̄.ꝺe fiꝺeicō.l.eam quaꝫ in glo. inꝺubitabiliter.
Quintus eſt.ff.ꝺe eꝺilitio eꝺi.l.cū auteꝫ.ver.ponam⁹. ⁊ ꝑ hoc
ff.ꝺe here.inſti.ſeruus hereꝺitari⁹. Sextus eſt ſcꝺm quoſꝺaꝫ.
l.meuius cui funꝺus ⁊ ꝺe cōꝺi.⁊ ꝺemon.ſeꝺ lꝫ ibi capiat tn̄ fi-
ſcus aufert vt preꝺixi ⁊ ibi no.⁊ ꝺe ꝺona.cauſa mortis.l.omni-
bus. Septimus eſt ſi teſtator cōfiteať ſe ꝺebere filio ſpurio et
iuret verum vt.ff.ꝺe le.iij.l.cū quis ꝺeceꝺens.§. coꝺicillis. li-
cet cōtra hoc viꝺeatur.s̄.e.l.j.⁊.ff. ꝺe proba.l. qui teſtamētum
in fi. Seꝺ poſſet ꝺici qꝺ in illis nō iurauerat teſtator. Seꝺ re-
cte intuenti.§.ille coꝺicillis nō loquitur nō loquitur in nō ca-
pace vt expreſſe viꝺetur ꝓbari.l.coꝺicillis.§.pe.qꝺ incipit ſe-
ia. ſeꝺ qꝺ ſtetur iuramēto teſtatoris facit.s̄.ꝺe ꝓba.auc.qꝺ ob
tinet. Octauus eſt cuꝫ legitimatus eſt ab imperatore ex certa
ſcientia non obſtāte.l.vt ꝺixi.s̄.e.l.j.⁊ ſup Rubrica. Nonus.ꝺ.
l.ſeꝺ huiuſmoꝺi.§.j.ꝺe conꝺi.⁊ ꝺemō.in preꝺictis caſibus ve
rū eſſe puto niſi ꝓbareť in frauꝺē factuꝫ qꝛ tunc nō teneret ar.
2 ff.ꝺe cōꝺi.⁊ ꝺemon.l.hoc moꝺo.⁊.l.heres.§.fi. An executor te
ſtamento patris ꝺatus poſſit aliquiꝺ ꝺare filio ſpurio ꝺic qꝺ
nō vt notani.s̄.ꝺe epiſcopis ⁊ cle.l.nulli ver. Item querit nun
quiꝺ executor poſſit aliquā partē. Alias pulcras ⁊ vtiles que
ſtiones in iſta materia viꝺe in ſpe.ꝺe ſucceſ.ab inteſtato.§.nūc
ꝺe naturalium ⁊ legitimorū ſucceſſione vꝫ nunquiꝺ ꝺuo fra-
tres nati ex eoꝺem patre ⁊ ꝺuabus cōcubinis ſibi inuiceꝫ ſuc
ceꝺant ⁊ ꝺeterminat ꝙ ſic.⁊ iꝺē ꝺicit ecōtra ſi nati ſunt ex vna
cōcubina ⁊ ꝺiuerſis patribus.⁊ plures etiaꝫ alias queſtiones
que fuerunt.ꝺ.vber.ꝺe bo. Dn̄s etiā rofre. in ſuis queſtioni-

bus disputatis format bas questiones. Primo si quis lobora bat in extremis babēs filium spuriū ⁊ cū ei donare nō posset donauit amico suo oīa bona cōfidens qđ eidē filio suo daret: deinde conualuit ⁊ vult reuocare donationē: queritur an pos sit ⁊ est .x. questio in questionibus suis. Scđa est si quis babuit filium legitimū et ex eo nepotem spurium cui donauit omnia bona sua quibusdā exceptis mortuo auo venientes ab intesta to volunt reuocare donata ipsi nepoti spurio queritur an pos sint ⁊ est .xi. questio in questionibus suis⁊ que etiā not. p galeo tum de naturalibus liberis. ver. pe. ⁊ in specu. de successionib⁹ ab intestato. §. j. ver. quid ergo si babēs filiū. Tertia est si quis babet filium spuriū ⁊ ex eo nepotē legitimū vtrum tali nepoti possit donari vel relinqui ⁊ est questio .xij. in questionib⁹ suis⁊ eandem tangit galeotus dicto titu. ver. vlti. ⁊ specu. dicto titu. ver. sed quid si babens filium ⁊ predicte questiones tangūtur in glo. ⁊ nō soluūtur. j. eo. l. fi. ⁊ dic vt plene dicā ibi. Itē quero nunquid pater possit inter viuos contrabere cū filio spurio vi detur qđ sic quia ratio probibitiōis in filio legitimo est patria potestas. vt. ff. de contraben. emt. l. ij. ⁊ de iudi. l. lis nulla. Sed spurij nō sunt in patria potestate. vt insti. de nup. §. fi. ergo ⁊c. gloss. circa boc variant. Nam in preallega. l. qui testamentū. de proba. sentit qđ tales contractus nō valeant sed presumant in fraudem legis. ⁊ pro boc. s. eo. l. j. qđ nō presumatur fraus nisi probetur videt tenere glo. eodē titu. l. patronus. Sed de boc dic vt not. in speculo dicto titulo de success. ab intestato. §. j. v. quid si pater vendidit. ⁊ versi. quid si inter se vendere volunt. Donare autē nō potest. vt not. in dicta glo. magna in aut. qui bus modis naturales effi. sui. §. penul. Notandū est etiā qđ na turales legitimātur quinqȝ modis qui notant in summa aut. quibus modis naturales effi. sui. circa mediū ⁊ pbat. s. e. l. iij. ⁊. l. cū quis. j. eo. aut. preterea. ⁊ aut. Itē siue. ⁊ aut. si qs. Spu rij autē p solum rescriptū principis ex certa scientia. Et qꝛ nō omnes sciunt formā talis rescripti subijcio formā vtilem que talis est k. dei gratia romanoꝝ impator ⁊ semp augustus vni uersis romani impij fidelib⁹ presentes literas inspecturis gra tiam suā ⁊ oē bonū. Quēadmodū arbori ex amara radice sur genti cū apparet fructuū vtilitate pbabilis non ad succisionē securis mittitur sed purgatio vt vberius fructificet adhibet. Sic is cuius vite ingressum nota nataliū maculauit si viuendi progressum proprie probitatis morūqȝ clarificet bonestate ob genitorū culpam que suis videt infusa natalibus nō est impe riali mīa secludendus. Sane cū dilectus ⁊ fidelis noster. b. na tus de. t. ⁊. J. cōiugat. ciuitatis Bergomen. nostre celsitudini supplicauerit reuerēter vt sup buiusmodi defectu nataliū quē patitur dispēsationis ⁊ legitimationis dignaremur beneficiū impartiri. Nos eius supplicationibus fauorabiliter inclinati cū eodem qui suis virtutibus dicitur redimere que ortus odiose natiuitatis ademit eidem reddimus de imperiali plenitudine potestatis sup defectu predicto natalium ex certa scientia di spensantes ac legitimātes eundem de gratia speciali ac natali bus restituentes eundem ⁊ in integrū ⁊ statum antiquum iu ris natalis antiqui babilitātes eundem ad omnes actus legiti mos ⁊ ciuiles bonores vt et tanqȝ legitimus de legitimo toro natus suā in oībus ex testamēto ⁊ ab intestato in iudicio ⁊ ex tra in feudalibus ⁊ allodijs libere psequi valeat actionem nō obstan. legibus in aut. quibus modis naturales effi. legi. C. de naturalibus liberis. l. j. ⁊ p totū. ⁊ de inces. nup. p totū ⁊ maxie aut. ex cōplexu. ⁊ qualibet alia. l. que legitimari spurios nisi ex certa scientia non permittit ⁊ quibuslibet alijs legibus statu tis consuetudinibus publicis vel priuatis promulgatis siue etiam promulgandis: que gratie, et dispensationi et legiti mationi predicte aliqualiter obuiarent etiam si forent pena lia quas penas remittimus ⁊ ipsis ex certa scientia solenniter derogamus de impiali plenitudine potestatis mādantes cui libet cōmunitati vniuersitati officiali ⁊ singulari psone cuius cūqȝ preeminētie dignitatis vel conditiōis existat qđ predictā gratiā legitimationē ⁊ dispensationē inuiolabiliter debeant obseruare ⁊ eidem nullatenus cōtraire decernētes nibilomi nus irritū ⁊ inane si secus a quoqȝ scienter vel ignoranter cōti gerit attētari ⁊ cōtra facientes infamie periculo ppetue subia cere ⁊ bāno qngētarū marcbarū argēti camere nostre applicā darū ratis manētibus nibilominus supradictis. In cuius rei testimoniū presens priuilegiū scribi iussimus p talem cancella rium seu scribā nostrū ⁊ sigilli nostri impialis munimine robo rari data tali loco anno mense et indicijs talibus regni nostri anno tali ⁊ imperij tali. Ex more nō apponuntur testes qꝛ nec etiā de iure oportet ar. j. de testa. l. oīm. ⁊ de dona. l. illaꝫ ⁊ eadē rōne nō apponunt testes in rescriptis pape. An aūt rex roma norū ante coronationē possit legitimare vel alia rescripta cōce dere pōt dicā plene. j. de quad. prescip. l. bñ a zenone.

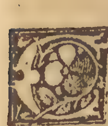
Licet patri. Corrigit ⁊ ampliat. l. ⁊ conti net sex dicta. vt ptꝫ in textu. Ibi sine legitima ple. si eñ baberet legitimā prolē tunc vnam vnciā tantū naturalibus potest relinque re. vt in aut. quib⁹ modis naturales efficiuntur sui. §. ne igitur. Sed quid si baberet. xij. filios legitimos ⁊ vnū naturalem nū quid tunc posset relinquere vnciam naturali nō credo ne plus babeat naturalis qꝫ legitimus. vt. j. eodē. l. cōmuniū. in fine. in aut. de nup. §. qm̄ varie. M. de fano sic ⁊ al's dicitur absurduꝫ qđ plus babeat filia exheredata quā preterita. vt. j. de liberis preteritis. l. maximū vitiū. §. j. Ibi naturalibus scꝫ tantū. Ibi ab intestato. Secūdus casus qꝛ. s. qñ succedūt naturales ex te stamēto nūc qñ ab intestato. ⁊ vide circa istuꝫ casuꝫ in nouellis de concubinis et naturalibus liberis. vbi plenius quam bic et fit mentio de ista auctenti. extra qui filij sint legitimi. c. per ve nerabilem. in fine. Ibi et pasci boni viri arbitrio. ¶ Ex boc colligunt Odofre. et Oldra. qđ frater locuples tenetur alere fratrem egentem quia si naturalem tenetur alere vt bic multo fortius legitimū. de boc not. in gl. ⁊ plene dixi. s. de alē. lib. l. j. ¶ Sed an frater naturalis teneatur alere aliū fratrem natu ralem ex eadem matre natum videtur qꝫ sic ar. buius auc. ⁊ qꝛ sibi adinuicem succeduntvt dixi. in. l. bumanitatis. Ibi seclu duntur etiam quo ad alimenta ⁊ boc de iure stricto vt dicto capitulo per venerabilem in fine extra qui filij sint legitimi. De equitate autem canonica sunt alēdi vt extra de eo qui du xit in matrimoniū quā poluit per adulteriū. c. cū baberet. ⁊ di xi. s. de ince. nup. auc. ex complexu. An autē isti spurij matri succedant dic vt colligitur ⁊ no. instituto ad orfici. §. nouissi me ⁊. j. ad orficianum. l. si qua mulier in gloss. ⁊ ibi dixi ⁊. dicta auc. ex complexu vbi de boc per od. Itē a matre sunt alendi vt. ff. de liberis agn. l. si qs a liberꝫ. §. idē in liberis quoqȝ. An tales spurij sint īfames dic qđ sic īfamia facti pueniēte ex deli cto parētum nō ex proprio vt no. p bostien. in summa de filijs pbiorū. §. que sit cā pbibitiōis ver. pmo ⁊ ideo digni sunt ve nia vt. j. l. legē. Est etiā notandū qꝫ inno. dicit qđ quis potest petere se pronūtiare filiū legitimū seu ex legitimo toro natum ex officio iudicis etiā nemine se opponente vt no. per eū extra de confirmatione vtili vel inutili. c. de cōfirma. ⁊ circa finem ⁊ per rofre. de act. in rem preiudiciali. §. item fm versi. a matre autem. Itē queritur licet filius spurius non possit patri suc cedere an beredi patris possit succedere videtur qđ non qꝛ be res beredis testatoris est beres. vt. j. de beredibus instituen. l. fina. Sed contra puto argu. ff. de bis quibus vt indignis. l. qui tyti) testamentū. in princi. ¶ Itē queritur si pater carens filijs legitimis babens filium naturaleꝫ fecit eū legitimari per principem deinde babuit filios legitimos nunqd legitimatio predicta euanescit videtur qđ sic. ff. de vulga. et pupil. substi. l. ex facto. j. de reuoca. dona. l. si vnqȝ. cum bis que ibi notaui. Et ita notat dñs Gui. de suz. in. l. bumilem. s. de incest. nup. In cō trariū facit quia iste filius videretur legitimatus ad tēpus et sic esset filius tēporalis qđ esse nō debet. vt. ff. de adop. l. si tibi. et pro boc. ff. de suis ⁊ legiti. bered. l. si te. ⁊ bec questio not. in margarita. §. sed pone questionē de facto. ⁊ in specu. dicto titu lo de successione ab intestato. §. j. ver. sed ex facto queritur. Ul timo colligitur bic qđ si vinco vincentē te nō propterea te vin co. Sed cōtra boc est. ff. de diuersis ⁊ tēp. prescrip. l. de accessio nibus gloss. dicit qđ fallit in casu buius auc. ⁊ in alijs casibus bic ⁊ in corpore notatis: sed nullam rationē assignat. vnde fm Cynum dic aut queritur in diuersis casibus ⁊ tunc si vinco vin centem te per consequens non vinco te ita loquitur bic ⁊. ff. ad tertul. l. ij. §. obijcitur. ⁊. l. equissimū. §. fi. ⁊ in aut. de equalitate dotis. §. bis consequens. Aut queritur in eodem casu et tunc refert aut est eadem ratio vincendi te que est vincendi vincen tē te ⁊ tūc est vera regula si vinco vincentē te fortius te vincere debeo. vt. d. l. de accessionibus. Si nō est eadē ratio nō est vera regula. vt. ff. qpotio. in pig. l. claudius. ⁊ ita debet intelligi boc brocardicū ⁊ solui fm Pe. ⁊ Cy.

Communium. Nota pulcrū princi piū pro legum clari tate de quo dic. vt dixi. s. de nouo. C. cōponendo. §. quibus. ⁊ loquitur bec lex de materia. l. iij. s. eo. Ibi nō permittatur eis scilꝫ naturalibus sic legitimatis. Old. Ibi vel ex latere scꝫ iunctoꝝ qđ est. j. Ibi nec illis scꝫ agnatis vel cognatis bui⁹ filij sic legitimati. Ol. Ibi accedēte. i. se patū offerente subire munera curie vt apiat viā matri succedenti in totū. Old. Ibi cobeređib⁹ coberedes possint bic fratres de functi ab intestato. vt instituto ad tertul. §. sed cū antea. ⁊ me ius in aut. de beredib⁹ ab intestato. §. ij. Si. vincētinus. ⁊ ba bent bic

bent hic qui dã talẽ additionẽ si quos habebat secũ scriptos a filio ab intestato enim nullos posset habere coheredes sʒ hoc falsum est vt ex precedentibus patet qꝛ hic de intestato succes sore loquitur vt patet ex principio.§.ol. Ibi extendimus. No ta lex non fit nec extenditur ad iam mortuos ol.

☞ Natus ex clerico an minoribꝰ ordinibꝰ constituto ⁊ eius cõcubina an legitimetur per subsequẽs matrimonium.

Cum quis. Loquit̃ de materia.l. diui.s̃.e. Et cõsueuit talis qð q̃ri in frãcia ⁊ anglia est cõsuetudo ꝙ filius primogenitus in totũ succedat ꝓ qua cõsuetudine qð valeat bene facit.ff. de le.ij.l.cũ ita legat̃.§.fi. Ecce ꝙ aliquis frãcus vel anglicus habuit filiũ naturalẽ ex cõcubina deinde ꝯ̃xit mr̃imoniũ cũ alia muliere ⁊ ex ea filiũ legitimuʒ ꝓcreauit. ea mortua cõtraxit mr̃imoniũ cũ pria cõcubina ⁊ sic naturalis quem hebebat ex ea legitimatus p̄ subsequẽs matrimoniũ vt hac.l.q̃ritur quis dicat̃ primogenitus. Barto.brix. in q̃onibus suis tenet qð filiꝰ natus ex pria vx.qꝛ prĩo fuit legitimus.lvj. q̃one que incipit quidã habuit filiũ. Dñs guil. hãc q̃oneʒ disputauit ⁊ incipit qð cũ rex henricus ⁊ terminauit cõtrariũ.s.qð filius prĩo natus ex cõcubina primogenitꝰ dicatur et succedat. ⁊ ad hoc adducit qꝛ iste indubitanter prĩo natus fuit ⁊ primũ est qð aliud ante se nõ hʒ vt in prohemio.ff.§.discipuli igitur. vbi de isto iure primogeniture pulcra ⁊ vtilia dixi et remissiue.s̃.e.sup̄ rubrica in fi. Itẽ qꝛ legitimatio subsecuta p̄ matrimoniũ vr̃ retro trahi vt.s̃.ad macedonianũ.l.fi. ⁊ tale mr̃imoniũ oẽm maculã abstergit vt.s̃.de nup.l.nup.l.imperialis in fi.⁊.§.itaq3 sicut introitus monasterij vt in auct. de monachis in prin.⁊ qꝛ iure ãtiquo oẽs filij eiusdeʒ erãt cõditiõis vt in auc.qui.mo.natu.sui effi.§.nã si q̃dẽ.vñ p̄ legitimationem sequẽtis mr̃imonij ad ipsum statũ naturalẽ vr̃ restitutꝰ ar.ff. de pac.l.si vnus.§.qð in specie.⁊ ꝓ hoc videt̃ exp̄ssum in auc. q̃.mo.natu.effi.sui.§.tribꝰ versi.reliq. In cõtrariũ allegat qꝛ filius prime vxoris primo fuit legitimus ⁊ quodã mõ dñs bonoꝝ patris vt.ff.de liberis ⁊ posth.l.in suis. ⁊ qꝛ qð mõ ĩcipit valere vtrũq3 retro nõ trahit̃ vt.ff.de mili.testa.l.tribunꝰ ⁊ de re. iur.l.qð ab initio.⁊ tactũ fuit.d.l.fi.ad maced.⁊ ꝓ hoc que res pig.oblig.possunt.l.tytius.⁊ vr̃ ꝓ hac parte expressum in auc.qui.mo.natu.effi.sui.§.si quis igitur dotalia ibi palã eñ est ⁊c.⁊.§.illud circa finẽ. Ubi videtur qð legitimati habeantur pro legitimis ex t̄pe legitimatiõis ⁊ nõ ante. Sed ipse dominus guillelmus rñdet qð verbũ ex hoc positũ in.d.§. illud nõ debet exponi sicut dicit gl.ex hoc.s.t̄pe sed ex hoc.i. ex tali mõ legitimandi sic ⁊ alias ex pacto inito prius oritur postea actio.s̃.de rerũ p̄mu.l.ex placito.⁊ ad hoc facit qð t̄ps mortis eius de cuius hereditate agitur attẽditur etiã circa p̄sonã heredis vt insti.de heredũ q̃litate ⁊ di.§.sui ⁊.§.in extraneis.⁊ ꝓ hoc.ff.de le.ij.si ita q̃s in testõ.hãc etiã opi.sequebat̃ dñs ric. q̃ ẽt dictã q̃õnẽ subtiliter disputauit p̄.l.filio.ff.de libe. ⁊ posthu.quasi nõ sit nouus filius p̄ legitimationẽ mr̃imonij sed qꝛ primo erat redditus ⁊ renouatꝰ videat̃ ⁊ ĩcipit qð in q̃busdã ꝓuincijs. Jo.an.tenet ꝯ̃triũ vt.j.subijciã in q̃one sua ṽ.sed an ex t̄pe natiuitatis. Sed iterũ q̃ro vtrũ natus ex clerico in minoribus ordinibus ꝯstituto ⁊ eius ꝯcubina legitimet̃ p̄ subsequẽs matrimoniũ.idẽ dñs ric.eãdẽ q̃õnẽ disputauit ⁊ tenuit qð nõ ⁊ incipit clericꝰ in minoribꝰ ordinibꝰ post opus dñi ol. Et in hoc ꝭm terminationẽ eiusdẽ multi clerici decipiunt̃ qui matrimoniũ ꝯ̃hũt cũ focarijs suis ⁊ maxime in extremis vt legitimẽt filios.⁊ ꝓ determinatiõe sua ĩter alia ꝓ.l.exp̄ssa adducit in auc.de sanctis.epis.§.clericos vbi dꝛ qð clericus hñs cõcubinã ordinari nõ dʒ nec dicat̃ qð loquat̃ de clericis iã clericis ĩmo loq̃tur de clericis de nouo creãdis nõ ordinãdis si cõcubinas habeãt ⁊ clare habet̃ in nouellis.e.ti.rubrica de clerico q̃ binas nup.ꝯ̃xit. Si ergo nõ p̄ñt ꝯcubinarij ad clericatũ ꝓmoueri multo fortius iã ordinati vel clerici prohibent̃ ꝯcubinas habere.⁊ ad hoc.s̃.de epi.⁊ cle.l.eũ q̃ ꝓbabilẽ ⁊ qð concubinatus sit ꝓhibitus ẽt laicis de iure cano.⁊ iõ fortius clericis.facit qð notaui.s̃.de ꝯcubinis sup̄ rubrica ⁊ extra de cohabitatiõe clericoꝝ ⁊ mulieꝝ per totuʒ ⁊ maxime.c.a nobis.si igit̃ est clericis interdictũ habere ꝯcubinas vt.s̃.ꝓbat̃ nati ex eis intelligunt̃ nati ex coitu dãnato ⁊ sic sunt spurij.⁊ iõ non p̄ñt legitimari p̄ subsequẽs matrimoniũ vt extra q̃ filij sint legi.c.tãta.in fi. Nõ ob.ad p̄dicta in auc.quõ opor.ep̄os.§.neq3 aũt.vbi ꝓhibet̃ habere ꝯcubinas existẽs in diaconatu vel subdiaconatu ⁊ p̄ ꝯñs ꝯstituto in minoribus ordinibus videt̃ ꝯcedere qꝛ qð ibi deficit supplet̃.d.§.p̄sbyteris de sctĩssimis epis nec est hoc nouũ vt.ff.de adimẽ.lega.l.nihil ꝓhibet ⁊ ð legibꝰ l.nõ est nouũ. Itẽ nõ ob.qð iste filiꝰ sit occasio matrimonij vt j.px. Nã hoc sepe ꝯtingit qð quis prodest alijs in eo in quo sibi ꝓdesse nõ põt vt.ff.de tutel.⁊ ra.distra.l. alterius.§. fi.⁊ de admi.tu.l.si minoris. Itẽ nõ ob.qð notat gof.in summa de filijs presbyteroꝝ.§.qð si quis qð multũ facere videt̃ cõtra determinationẽ predictã ĩmo si bene intelligat̃ facit pro determinatione predicta.ibi enim tenet qð si t̄pe susceptionis filij erat impedimentũ licet postea tollat̃ ⁊ ꝯ̃hat matrimoniũ qð filius t̄pe impedimenti natus per subsequẽs matrimoniũ nõ legitimatur.sed in casu ꝓposito erat impedimentũ t̄pe natiuitatis filij.s.clericatus. Nã ꝯtrahi nõ põt matrimoniũ nisi deposito clericatu.lʒ eñ existẽs clericus cõtrahere possit matrimoniuʒ statim ius fingit hoc ipso qð ꝯ̃hit euʒ deponere clericatũ.pro hoc optime de acq.he.l.nec is.§.j.⁊.l.illud.⁊ de nouat.l.quot̃.§.j.⁊.l.si stichũ.§.j. Celeritatẽ aũt ꝯiungendoꝝ actuũ ⁊c.vt.ff. de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.ij.§.fi.si certũ pet.l.singularia ⁊ de solu.l.pecuniã. Itẽ dato sine preiudicio qð existẽs in minoribus ⁊ ꝯ̃hens matrimoniũ adhuc retineret ordines sicut q̃daʒ dicere voluerũt ar.xxxij.di placuit.⁊ qð no.extra de clerico cõiugato.c.Jo.⁊ e.ti.c.vnico li.vj.⁊ de vita ⁊ hone. cle.c.si tonsurã tñ adhuc subest aliud impedimentũ ad legitimationẽ talis filij.s.qꝛ susceptus est ex coitu a iure reprobato vt probatũ est s̃.gof.eñ hoc solũ notare voluit.s.qð legitimatio p̄ subseq̃ns matrimoniũ locũ haberet de iure canonico sicut ⁊ de iure ciuili ric.de hoc etiã per hostien.in summa.d.ti.de filijs presbyterorũ.§.qui filij ver.vlt.d.ioan.and.qui predictã q̃õnẽ disputauit exp̄sse terminauit oppositũ que qð incipit accolitus beneficiatus ⁊ qꝛ multũ aperit totã istaʒ materiã eius effectũ subijcio. Accolitus beneficiatus habens.b.filiũ ex.A.ꝯcubina duxit vxoreʒ.C.ex qua suscepit filiũ promotũ ad sacros ordines demũ vxore mortua in extremis agens cũ dicta cõcubina matrimoniũ ꝯtraxit.querit̃ an dictus filius ex concubina natus sit legitimatus per matrimoniũ subsequẽs. Scðo dato qð sit legitimatus an ex ꝯsuetudine loci in quo succedit primogenitus iste succedat. Ex prima q̃one oriunt̃ tria dubia primũ qð s̃.tactũ est an natus ex clerico in minoribus ordinibus legitimetur p̄ matrimoniũ. Scðm an matrimoniũ mediũ ꝯtractuʒ p̄ alterũ parentũ impediat legitimationẽ. Tertiũ an per matrimoniũ in extremis ꝯtractũ legitimatio filioꝝ subsequatur. Circa primũ articulũ sic arguitur si concedatur ꝯcubinatus clericis a iure permissus habet̃ propositũ.s.qð legitimatio valeat.qð aũt ꝯcubinatꝰ sit p̄missus etiã iure canonico probat̃. xxxiiij.di.§.ꝯcubina ⁊ duobus.c.se.licet gl.ibi intelligat ꝯcubinã pro vxore nõ publice ductã sed hoc idẽ ꝓbari põt qꝛ concubinatus nullo iure videt̃ ꝓhibitus. xxxij.q.iiij. meretrices ibi nisi sit in decalogo ⁊c.⁊ sufficit dicere lege nõ esse ꝓhibitũ vt.j.de collationi.l.illã cũ si. Itẽ ꝯstituto in sacris prohibetur habere ꝯcubinã.xxxiij.di.habuisse.lxxxj.di.c. presbyter cũ.c. se.⁊ de cohabitatiõe clericoꝝ ⁊ mulieꝝ in quinq3 primis capitulis ergo videt̃ p̄missum ꝯstituto in minoribus. ad hoc.xv. q̃one ex eo.⁊.ff.de testibus.l.ex eo. Iste ergo qui est in minoribus licite matrimoniũ ꝯtrahit ille nõ de cle. ꝯiug.c.j.⁊.ij.⁊.c. diuers.⁊.c.io.⁊ qui clerici vel vouentes.c.j.⁊.ij. Nõ obstat auc. multomagis.s̃.de epis.⁊ cle.⁊ in auc.de mona.§.si quis aũt qꝛ ibi appellatio lectoris oẽs ꝯstitutos in minoribus cõprehendit sicut ⁊.xxviij.di.de his ⁊.xciij.di.a subdiacono.cuʒ igitur iste sit natus ex ꝯcubina ex subsequẽti matrimonio legitimat̃ ĩmo qð plus est ⁊ multũ tollit dubiũ huius q̃õnis dato qð nõ esset naturalis satis est ad legitimationẽ de q̃ q̃rit̃ parẽtes potuisse ꝯiuges esse t̄pe coitus vt hac.l.cũ quis in prin.⁊.j.l. nuper.in prin.⁊ insti.de nupt.in fi.at isti tales erãt vt probatũ est s̃. Itẽ pro hac parte facit fauor prolis ⁊ legitimationis vt extra q̃ filij sint legitimi.c.ꝓuenit ⁊.c.ex tenore ⁊.ff.de ritu nupt. l.q̃ in ꝓuincia cũ si.ergo in dubio interp̄tari debemus ꝓ ꝓle. ⁊ legitimatiõe p̄ iura predicta.in ꝯtrariũ arguit de milite ad clericũ per longã deductionẽ.finaliter tñ ꝯcludendo qð sicut nõ licet militibus habere ꝯcubinas vt.s̃.de donat.inter virũ ⁊ vx.l.ij.⁊ iõ nõ tenet relictuʒ ei de qua est suspitio vt.ff. de testa.mil.l.miles ita.§.mulier. ⁊ vt indigne p̄sone relictũ cõfiscatur vt.ff.de his quibus vt indignis.l.claudius ⁊.l. mulierem sic nec clericis ⁊ p̄ ꝯñs talis filius est spuriꝰ ⁊ ideo nõ legitimatur p̄ subsequẽs matrimoniũ vt.d.c.tãta scðo r̃ñso ⁊ qð oĩbꝰ clericis sint interdicte cõcubine ꝓbat̃.lxxxj.di.in oĩbus.⁊.c.cũ oĩbus ⁊.c.q̃dã clerici cũ tribꝰ.c.se.⁊ de cohabitatiõe clericoꝝ ⁊ mulierũ.c.si aũt.cũ tribus vltimis.c.ex q̃bus cõcludit̃ qð dictũ ẽ.s.legitimatiõem nõ tenere sicut dixi.tenuit ꝯtrariã opi. p̄ p̄allegatũ cap̄l'uʒ tãta vbi dꝛ p̄ virtutẽ subsequẽtis mr̃imonij precedẽtẽ legẽ legitimari.p̄supposito itaq3 oẽm coitũ esse dãnatũ p̄ter mr̃imoniũ adhuc ex ṽtute dicti.c.tales legitima

hunt p mrīmonii dūmō tpe coit⁹ mrīmoniū potuisset esse in
ter parētes. Quō aūt pbet̄ simplicē fornicatiōē eē mortalem
vide notata in clemētinis p eū de hereticis.c.ad nr̄az vers.vij.
pria ⁊ scd̄a gl.fateri ēt opz mrīmoniū īstitutū fuisse an̄ oēm le
gē scriptā vt ⁊.j.patebit in articulo egrotātis.mrīmoniuz em̄
est de iure nature ⁊ necessitate creatū.Cōstat em̄ principalis fi
nis mrīmonij ples est.pli aūt eē dēnt pentes in nutrimētū et
disciplinā.hoc aūt fieri nō posset nisi parētes certi eēnt.hec āt
certitudo hr̄ p mrīmoniū.itē si respicim⁹ secūdariū mrīmo
nij finē qui est mutuū obsequiū sibi p cōiuges in familiarib⁹
rebus impēsum hoc ē etiā naturale.sicut em̄ naturalis rō sua
det cohabitationē hoīz qz vn⁹ sibi non sufficit in oībus q̄ ad
vitā pertinēt ⁊ iō dr̄ hō naturaliter politicus. Ita illorū que
sunt necessaria ad humanā vitā qdā cōpetunt mulieribus ⁊ q̄
dam viris.vn̄ ēt phs.viij.ethicoꝝ vbi tractat de amicitia cōiu
gali dicit ꝙ hō est aīal magis naturaliter coniugale q̄ȝ ciuile
vel politicū. fornicatio aūt ⁊ oīs vagus cōcubitus directe vi
det̄ esse cōtra vitā ⁊ educationē plis cui necessaria est cura ma
tris in nutriēdo ⁊ cura prīs in instruendo ⁊ defendendo ⁊ p
mouendo in bonis exterioribus ⁊ interioribus opz ergo fm
l.naturalē ordinatā esse cohabitationē parentū ad.tps nō mo
dicū ,ppter nutrimētū ⁊ disciplinā plis qd̄ nō est nisi p matri
moniū ergo fornicatio⁊ oīs vagus concubitus est cōtra bonū
plis educāde ergo mortale.nō obstat si dicat̄ etiam fornica
rios sufficiēter puidere proli in educatiōe ⁊ disciplia qz istud
raro ꝯtingit immo sepe diuertūt ⁊ ad ea q̄ raro accidunt non
adaptant̄ iura pz ergo fornicariū coitū dānatū.l.naturali ⁊ di
uina ⁊ iure ca.vt ptz ex gl.ad q̄s remissum est.s.vn̄ dicit.c.nō
solū.xxxij.q.vij inter cetera septē vitia fornicatio magium sce
lus ⁊ lex ciuilis cōcubinatuz pmittens est reprobata.xxxij.q.
iiij.c.nemo immo dicit host.illas etiā iure ciuili correctas ⁊ al
legat in auc.de len.col.ij.⁊ scenicas mulieres ⁊c. ⁊ vt nō luxu
rientur cōtra naturam col.vj.⁊ qz dicit imperator castitatis su
mus amatores qui.mo.natu.effi.legi.§.illud.et qz circa pctā
corrigenda lex sequit̄ canonē vt in auc.de eccle.titu.cū fi. ⁊ ita
no.per eū in.c.lator extra q̄ filij sint legi.concludit ergo ꝙ di
cta decretalis tāta que cōcedit legitimari filios per subseqn̄s
matrimoniū itelligat̄ etiā de susceptis ex dānato coitu dūmō
tpe coitus potuisset eē matrimoniū inter parētes vt p̄dixi. et
hic videtur velle apte lex insti.de nup.§.fi.ver.vbi prīo loqn̄s
de legitimatiōe q̄ fit per datiōne curie loqtur d̄ naturali post
ea dum subdit de legitimatiōe per matrimoniū nō exprimit
de naturali sed solum qd̄ inter parētes nō fuerit matrimoniū
legibus interdictū.⁊ pro hoc facit hec.l.in prin.⁊.l. nuper. in
prin.⁊ per hoc satis patet rn̄sio ad oīa in cōtrarium allegata.
Circa scd̄m articulū an mrīmoniū intermediū cōtractū p ali
quem parētū impediat talē legitimatiōēz videt̄ prīo qd̄ sic qz
lex cōcedēs legitimationē p subsequēs matrimoniū videt̄ de
primo matrimonio ⁊ nullo medio tpe cōtracto post natiuita
tē filij debere intelligi ar.ff.de ver.signi.l.boues.§.hoc sermo
ne ⁊ videtur expssum.ff.qui ⁊ a quibus.l.matrimonij cā.ff.de
iure dot.l.dotis pmissio.de pac.dot.l.inter soceruz in fi.et de
le.ij.cū pater.§.pater certā.⁊ iō si iuraui cū aliqua nup. cōtra
here ⁊ nō cōtraho cū ea primas nup.sz scd̄as sum periurus vt
extra de spon.sicut.⁊ ad hoc bn̄ de p̄bē.c. nō pōt in fi.li.vj. vbi
dispēsatio de duobus curatis intelligit̄ de primis cuz fi. ⁊ ad
hoc facit qd̄ notaui.s.de spon.l.fi.circa finē.Scd̄o sic probat̄.
actus impertinēs ⁊ intermissus vitiat id de quo agitur ⁊ im
pedit extrema coniūgi multofortius contrarius.de prīo pa
tet quia vitiatur testamentū nisi vno textu fiat vt.ff. de testa.l.
heredes palā in fine vitiat electiōēz extra de elec.c.qz propter
stipulationē vt.ff.de ver.obli.l.cōtinuus ⁊.l.j.Nec dicas aliud
esse in sacramēto cōiugij de quo loquimur.Nā v̄ba interme
dia vitiāt sacramētum baptismi ⁊ fortius contraria vt no. de
cōsecra.dist.iiij.si nō significatur.sic ergo in proposito legiti
matio vitiat̄ ,ppter matrimoniū intermediū sicut ⁊ purgatur
vitiū ,ppter mediatā successionē extra de filijs presbyterorū.c
ex transmissa.scd̄m.s.qd̄ impediat cōiūctionē extremorū sic p
batur.Nā spōsalia cōditionalia ⁊ sequēs carnalis copula fa
ciunt matrimoniū sed cōtrarius cōditiōis euētus itermedi⁹
impedit cōiunctionē horum extremorū vt extra de condi.ap
po.c.p tuas.⁊ locus medius q nō seruit impedit seruitutē vt.
ff.de serui.l.seruitutes.§.fi.de serui.ru.predi.l.qui sella.§.fi.⁊
no.extra de obseruatiōe ieiunioꝝ.c.j.⁊ ad hoc.xvi.q.iij.§.hec
que de prescriptiōibus cū ibi notatis ergo ⁊ matrimoniū in
termediū impedit legitimationē p scd̄m quasi videat̄ primuz
elegisse vt.c.vt quis duas extra de ele.li.vj.⁊ ad hoc bene fa
cit qd̄ no.p eundē. Jo.de clerico habēte literas ad vacaturaz
q ꝯtr̄mrīmoniū p qd̄ ēt eo soluto gratiā p̄dit de clericis cōiu

gatis.c.vnico li.vj.in gl.huic ergo. In cōtrarium facit opiniō
gof.⁊ host.q hoc tenēt apte in summa de filijs p̄sbyteroꝝ gof.
in ver.qd si qs natus.hosti.i.§.ij.in fi.q̄ opinio sic iuuat̄. iura
que sic dicūt filios legitimari p subsequēs matrimoniuz non
distingunt intercesserit matrimoniū mediū vel non ergo nec
nos debemus distinguere de publi.de p̄tio cū si. ⁊ ad hoc bn̄
facit in clemē.de prebē.c.si de bn̄ficio.vbi mediū interueniens
nō impedit ptātē executoris q̄ tn̄ est odiosa. Itē qz cōiūctionē
cōsensus pcuratoris ad cōstituētem nō impedit pcuratoris
media cōtradictio vt de pcu.c.lz li.vj.sicut nec ēt impedit ma
trimoniū sp̄uale vi ibi no.ad p̄dicta etiā p̄stat ar.ff.p potio.in
pigno.ha.l.potior scd̄o rn̄so.⁊ tandem pro hac parte determi
nat ⁊ cōcludit latius etiam allegando ad cōtraria respōdēdo
que causa breuitatis omitto.Circa tertiū articulum an p ma
trimonium in extremis cōtractuz sequatur legitimatio filio
rum videt̄ casus qd̄ nō.j.l.pxi.nuper. Ibi spe tollēde sobolis
q̄ hic deficit ergo ⁊c. ⁊ ita tenet ibi Ja.de are.⁊ allegat extra d̄
cōdi.ap.c.fi.cum ibi notatis ⁊ facit.xxxij.q.ij.sicut.§. his ita ⁊
qd̄ ibi no.p archi.facit etiā qd̄ notaui.s.de nup.l.⁊ si cōtra et.
l.si vicinis.de hoc etiā tangit̄ p cyn.d.l.nuper.lz non sic plene.
Item matrimoniū cōsiderat̄ ex duplici institutiōe prima fuit
ab ipso deo in statu innocentie ⁊ in Paradiso extra de voto.
c.vnico lib.vj.per verba ptoplausti.Ecce nunc os ex ossibus
meis gen̄.ij.in fi.⁊ hec institutio fuit ad prolem vn̄ ibi sequit̄ ⁊
erunt duo in carne vna.i.ad vnā carnem procreandā ⁊ ibi cre
scite ⁊ multiplicamini ⁊c. Scd̄a fuit ab ap̄lo in statu nocentie
principaliter ad fornicatiōem vitādā prima ad cor.vij.de vtro
q̄ȝ habetur.xxxij.q.ij.§.his itaq̄ȝ. Sed in eo qui in extremis
agit oportet vtruq̄ȝ deficere.s.spem prolis ⁊ euitationem for
nicationis ergo causa deficiente deficit matronium ⁊ p cōse
quens legitimatio que inducitur p matrimonium vt.d.c. tan
ta extra qui filij sint legitimi ⁊ hoc sic fortificat̄ vbi plura sub
stantialia alicuius actus sacramentalis vel non requiruntur
vno deficiente totum deficit patet in baptismo.j.q.j. detrahe
patet in forma scrutinij in electione.de electione.c.qz ,ppter ⁊.
c.ecclesia ⁊ in transactiōe.ff.de transac.l.cum hi.§. vult igitur
oratio ⁊.§.pretor.cum si.sic ergo in proposito cū tria sint que
augustinus notat mrīmonij bona.xxviij.q.ij.c.omne ⁊ decre
talis vltima de condi.appo.dicit illā substātiam deficiēte vna
illarum etiam in spe deficere matrimoniū ergo et legitimatio
pro hoc extra de spō.tue ⁊.c.tua. Item p hoc facit.lvij.c.vno
vbi baptismis in morte recept⁹ irregularitatē inducit quo ad
ordinis pmotionē de pn̄as di.vij.si qs positus vbi augusti
nus nō vult asserere qd̄ sacramētuz pnie in morte suscepte sit
illius efficacie cuius est cū in sanitate suscipitur ⁊ p hoc extra
de raptori.c.sup eo.vbi confessio in morte denegatur officiuz
sepulture et qd̄ liceat in vita qd̄ non licet in morte facit de se
pul.c.de his.in prima glo.⁊ de officio ordinarij pn̄ti.§. porro
li.vj.in gl.magna.ad hoc etiam facit equitas quia multi ꝯtra
hunt in extremis cū qua in sanitate nullo mō contraherent ⁊
ita videt̄ esse irrisio matrimonij de pn̄ia.di.iij. irrisor. In cō
trariū facit preallega.c.tanta.⁊ satis est qd̄ sit spes prolis in ca
sum cōualescentie immo ⁊ sine tali spe videtur esse matrimo
niū pp humanitatis solatiū ex̄ de frigidis. qd̄ sedem ⁊ ibi no.
nec vitiat ppositū nō habende prolis nisi deducatur in pactū
vt.d.c.fi.de cōdi.appo.⁊ no.de cōsan.⁊ affinitate.c.de infideli
bus.Et hanc opi.approbat ipse io.an.Non obstat litera que
est in.d.l.nup ibi spem tollēde sobolis ⁊c.qz nouus ,ppter no
uā qualitatē ex tali matrimonio creari videt̄ vt in auc.q. mo.
na.effi.legiti.§.qs ergo ⁊ pz.d.l.nup.ibi satis em̄ absurdū ⁊c.
⁊ bene facit.xxviij.di.c.j.⁊ qd̄ ibi not.et optie extra de spon.c.
cōmissum.ibi em̄ deficiebat spes prolis qz non intendebat ad
coitū. Itē spes sacramēti qz p ꝓfessionē intendebat cito disce
dere ⁊ tn̄ tz matrimoniū ergo fortius tz vbi deficit alteruz tm̄
i.spes plis. Itē qui ꝯhit cū meretrice quā credit nō desinere
meretricari lz peccaret tn̄ est matrimoniuz licet in eo deficiat
tertiū bonū matrimonij.s.fides.xxxij.q.j.nō est. ⁊ de spōsa.in
ter opera ⁊.s.de nup.iperialis.cōcludit̄ ergo qd̄ ēt si oīa tria
bona matrimonij deficiāt in spe dūmō non deducant̄ in pa
ctū tz matrimoniū ergo ⁊ legitimatio plis sequit̄ ex eo.hoc ēt
pbat̄ per cap̄luz de beata.xxvij.q.ij.alius est sub.§.ecce.ij.v.
Itē si cōiuges.qz fuit matrimoniū inter mariā ⁊ ioseph et tn̄
v̄go erat ⁊ virginitatē seruare disposuerat ⁊ sic nō erat spes
plis quo ad aī dispositionē.pro hoc ēt qz edictū de matrimo
nio prohibitoriuz est ⁊ oībus cōcedit q nō prohibētur extra
de sponsa.c.cuz apud.at laborāti in extremis nō reperitur p
hibitum ergo ꝯcessum.ad cōtraria satis pz respōsio lz ipe cla
re respōdeat qd̄ omitto cā breuitatis resumēdo ergo p̄dictos
tres articulos sic exponit dictū.c.tāta est.vis.i.virtus matri
monij vt q

monij vt qui ante sunt geniti ex quocunq; coitu qui tamen potuerit esse vxori⁹ si tũc affuisset consensus postea subsecutus post cõtractum matrimoniũ quãdocunq; etiã alio mrĩmonio intermedio. Itẽ in sanitate vel infirmitate dũmõ videam⁹ esse matrimoniũ legitimi habeant saltẽ ex nũc. Sed an ex tpe natiuitatis habeant legitimi ꝛ sic succedant tanq̃ primogeniti in hoc ipse ioã. allegat multa ꝓ ꝛ cõtra dicens etiã determinationem p̃dictorũ dominoꝝ guillelmi ꝛ ric. de q̃. s̃. dixi in p̃n. huius. l. ꝛ tandẽ lʒ tremulus vt dicit ꝑpter auctoritatẽ ipsoꝝ determinat ꝯ determinationẽ eoꝝ ꝛ seq̈tur opi. bar. brix. s. ꝙ natus ex p̃io mrĩmonio preferat tanq̃ primogenitus cui determinationi dicit adhesisse tres alios solẽnissimos doctores studij bon. ꝛ quendã suũ doctorẽ in theologia quez sup predictis consuluit ꝛ ꝓ ista determinatione adducit extra de rescrip. c. si ꝓ parte ꝛ c. q̃nis. ꝛ de preben. c. si aplice li. vj. hoc mõ aut dices qꝺ per h̃m matrimoniũ fit in illũ naturalem collatio legitimationis aut cõfirmatio aut restitutio vel alterius p̃dictoꝝ fictio de primo sit casus in. c. si ꝓ te. certũ est ꝙ naturalis hʒ statum cõditionatũ ad legitimationẽ. s. si parẽtes cõsenserint in matrimonium ꝛ ille pro quo in. d. c. fuit scriptuʒ habuit etiam statũ conditionatum. s. si consenserit eps̃ ꝛ capitulũ ꝛ tñ anteqũ interueniat ille consensus alius canonicatum in eadẽ eccl̃ia consequit postea superueniat consensus ille secũdus tñ in gratia qui conditionẽ ꝓuenit est prior ꝛ potior in affecutiõe p̃bende postea vacãtis sic ꝛ iste qui primo cõsecutus ẽ legitimitatẽ erit potior postea legitiato. Si dicat ꝙ sit ꝯfirmatio sit casus in. d. c. si aplice. vbi reseruatio legati p̃cessit ꝛ cõfirmatio apl̃ica secuta ẽst tñ post reseruationẽ ꝛ ante cõfirmationẽ alter impetrauerit a papa. Iste medius erit prior. cõfirmatio. n. ꝑponit illũ solũ acquirẽtibus ius post cõfirmatiõeʒ sic ꝛ hic legitimatio ꝑponit eũ post genitos tm̃. Si dicat qꝺ est restitutio facit. C. natalibus resti. l. ij. ibi natalibus antiq̃s restituti ꝛc. ꝛ in auct. qui. mo. nat. effi. sui. §. si quis ergo. Ibi prolem voluerit nature restitutionẽ ꝛc. cui cõuenit lex. ij. ff. de decu. procedat. aut solutio si de sp̃ali cõsuetudine vel interpretatiõe ꝯria non appareret. Ad solutionẽ ꝯrioꝝ multũ diffuse se extẽdit q̃ breuitatis cã omitto sed ibi recurrat. Sʒ ad. l. filio de libe. et posthu. sup q̃ fundat principaliter dñs ric. rñdet qꝺ põt induci ꝓ hac parte. Nã ibi exheredatio de naturali emãcipato nõ impedit per arrogationẽ q̃ recidit in ptãtẽ vt sic vinculũ ciuile non tollat impedimẽtũ medij tp̃is sup naturali iure fundatũ sic et h̃ ius qꝺ cõpetit naturali p̃io legitimo q꞉ exheredat illũ naturalẽ tm̃ non tollat ꝑpter ciuilitatẽ vel legitimationẽ supueniẽtẽ. Itẽ lex illa loquitur de filio sp̃ naturali ꝛ legitimo ꝛ a p̃ncipio in ptãte qui postea iure legitimo priuat⁹ fuerat ꝑ emãcipationẽ vñ ꝑ adoptionẽ poti⁹ d꞉ recuperare ius legitimum amissum quã de nouo q̃rere. vel sic lʒ ille foret emãcipat⁹ vere tñ efficaciter est filius quo ad ius exheredatiõis saltẽ de iure pretorio vt. ff. de inoffi. testa. l. pap. §. j. non fuit igit tante potẽtie adoptio vt ita eũ de nouo filiũ faciat sicut fieret extraneus ꝛ ꝑ id extinguat ius nature ꝑ ius ciuile vt sicut facta exheredatio de nõ filio nõ nocet illi facto filio. ff. de ꝯ tabulas. l. nõ putauit. §. si q̃s emãcipatũ ita facta de emãcipato non noceat adoptiõe secuta q꞉ vere fili⁹ fuit. Ex p̃dictis etiaʒ elicit aliam q̃õnem vʒ nunq̃d ista cõsuetudo q̃ p̃iogeniti succedũt p̃iudicet ꝛ arctet cl̃icos scd̃o genitos. ꝛ vr̃ qꝺ talis ꝯsuetudo arctet clericos monachos ꝛ alios quoscũq; ex notatis. ff. de legi. l. de quibus vbi no. qꝺ cõsuetudo ꝙ monachus nõ succedat in feudũ extẽdit ad canonicũ regularẽ. ꝛ ita ꝓ indubitato vr̃ tenere cõsuetudinẽ ligare clericos ꝛ alias ecclesiasticas personas. ad idem facit glo. vlt. in auc. hoc ius porrectũ. Itẽ q꞉ cõsuetudines feudoꝝ non solũ repellũt clericos a successiõe feudi sʒ etiã dicũt ꝑ clericatũ illud perdi vt de vasallo qui arma bellica deposuit. c. j. si de feudo cõtrouersia fuerit. c. q̃ clericus. cuʒ. n. tales cõsuetudines recipiãt ꝓ se tenent illas recipere ꝯ se de vita ꝛ hone. cle. c. fi. cũ cõcor. p̃cipue cuʒ ꝯsuetudo talis sup equitate fundet ne patrimonia annihilẽtur. facit qꝺ post host. scripsi de voto. c. lʒ facit extra de p̃ben. maiorib⁹ de pigno. ex l̃ris de cõces. preb. c. fi. ver. quinto li. vi. cũ ergo sit eq̃ ligat clericos sicut minores. ff. de admi. tu. l. sine herede. §. lucius. idem probat. c. ex eo ꝙ de elec. cõiũctũ cũ decretali vltima de cõsuetudine li. vj. cñ igit cõsuetudo detrahat singuloꝝ patrimonijs vt. ff. cõia p̃di. l. vẽditor. §. si cõstat ꝛ in successione feudi inter laicos si de feudo cõtrouersia fuerit. c. inutiliter ꝛ. c. si filij ergo et clericis p̃iudicet. Nã priuilegiũ anglicis ꝯcessuʒ prodest clericis extra de foro cõpe. c. dilecti. sic ergo ꝛ eos ligabit cñ in iure ista equiparemus de officio ordinarij duo simul de iudi. nouit ꝛ maxime q꞉ ista consuetudo antiquissima est et clerici non nascunt sʒ fiũt ꝛ demũ maiores septẽnio ꝛ literati vt extra de temp. ordina. c. fi. li. vj. ergo ligatus fuit cõsuetudine existẽs laicus ꝛ p̃iogenito ius q̃sitũ qꝺ nõ potuit sibi postea per clericatũ auferri. In cõtrariũ pro clericis est quia lex ꝛ consuetudo equiparantur sed lex nõ ligat nõ subditos vt. s̃. de summa trini. l. j. ꝛ quo ad clericos plene dixi. s̃. de epi. et cleri. auc. statuimus que hic allegantur per eum ꝛ de cõsuetudine videtur expressũ qꝺ si est grauis clericis non tenent de consuetudine c. j. ꝛ. c. cum inter ꝛ de re iudi. cum causa. at hec consuetudo vr̃ grauior ꝛ iniqua que tollit ius succedendi scd̃o genitis qꝺ eis competit a iur. vt de consuetudine. c. vlt. et priuat eos debita iur. nature qꝺ vr̃ esse nõ posse vt de testamẽtis raynuti⁹ et raynaldus ꝛ de hoc dixi. s̃. de inoffi. test. l. qm̃ in priorib⁹ ꝛ hãc ptẽ tenet hosti. in summa de consuetudine. §. fi. ver. sed pone qꝺ inter laicos ꝛ ia. de are. scd̃m cy. ꝭ. que sit longa consuetudo. l. ij. ꝭ. fi. loquẽdo de cõsuetudine in cõi. Ipse tamen io. an. in terminis questionis tenet consuetudinem clerico preiudicare per superius allegata pro hac parte maxime in fi. ꝛ quia ista consuetudo posset fraudari si scd̃o genitus suscipiat clericatuʒ ꝛ quia sic in partibus vbi illa cõsuetudo viget est interpretata vt. l. minime. ff. de legibus ꝛ. l. si de interpretatiõe. Sʒ opi. hostiẽ. ꝛ ia. vera est extra terminos nostros. s. cũ q̃reretur vtrum consuetudo supueniẽs preiudicaret clericis iaʒ clericis io. an. latius circa predicta in dicta questione ꝛ predictis articulis scripsit que quia visa sunt noua ꝛ vtilia ꝛ alijs doctorib⁹ nõ cõcordantia ꝛ fore vera hic q̃ breuius potui adieci et qui pleni⁹ habere voluerit recurrat ad questionem predictam.

Nuper. Uide qꝺ notaui. s̃. l. proxima ver. circa tertium articulum.

Quod ius. Scʒ vt filij nati ex cõcubina cum qua sunt facta instrã dotalia sint legitimati. Cõsortiũ cũ cõcubina habituʒ ol. in fine et postea cõtrahat cũ cõcubina ex qua filios susceperit post primũ matrimoniũ dissolutum. sequentes auc. vide per te.

Item si quis. In fi. quod ergo de vno dicitur ad oẽs extenditur de quo not. lxi. di. cuncta. per archi.

Quidam. Glo. legit vt lex moneat tres q̃õnes ꝛ secundũ hoc dictio vel que est ibi vel naturalem ponitur disiunctiue. odofred. vero legit vt nõ ponat nisi duas q̃õnes ꝛ tũc dictio vel ponitur pro ꝛ. Ibi volebat enim. s. auus. Ibi eorum naturalium filiorum. Ibi huius modi dubitatio. Nunc accedit ad aliam q̃õnem. Ibi in oĩbus itaq; nũc determinat vtrãq; questionẽ od. Ibi nulla legitima cõsequentia. per hãc l̃ram soluta fuit questio parme vbi erat statutũ qꝺ oẽs de parentela de palude ꝛ ꝓueniẽtes ex eis bãniti essent ad penam capitaleʒ vsq; in tertiã generationẽ. q̃dã naturalis de dicta parẽtela capt⁹ fuit. querebat an teneretur pena statuti ꝛ determinatum fuit qꝺ nõ cũ isti naturales cõsequẽtiã nõ habeãt vt hic d꞉ ẽ expressuʒ in corpe auc. qui. mo. na. effi. sui. §. ꝛ hoc sil̃r sancimus. Ibi nullũ talẽ habere participiũ ꝛc. nec tutele legitima locum hʒ in istis naturalibus vt. j. quando mulier tutele officio fungi potest. l. fi. in fi. ric. Idem fuit dictũ in ciuitate bergomi vbi statutũ erat qꝺ p̃res patrui ꝛ fratres tenerentur ꝓ delictis filioꝝ fratrum ꝛ nepotũ. determinatũ fuit enim ꝙ sub statuto nõ cõtinerẽtur naturales. Ibi extẽdimus. s. ꝙ nõ possit relinq̃re vltra vnã vnciã vt. s̃. e. l. ij. od. Ibi et hoc. s. qꝺ ex testamento tm̃ succedãt ꝛ nõ ab intestato ol. In gl. vlt. ibi. §. fin autem legitimati vero succedũt cũ legitimis ꝛ ecõtra vt in auc. de ince. nupti. §. dubitatũ ibi atq; legitimi alterutriusq; succedãt. In. e. gl. in fi. d. od. arguit circa primã q̃õneʒ qꝺ talis nepos non q꞉ in tam viles personas nõ extẽdit nomẽ aui vel nepotis vt hac. l. in fi. Item q꞉ lex ista concedit talibus succedere ex testamento ꝛ non ab intestato. In cõtrariũ allegat q꞉ lʒ pr̃ sit spurius nepos tamen est ex coitu permisso succedat ergo auo non ex p̃sona p̃ris sʒ ex sua ar. ff. de iure patronatus. l. diui de in ius vocã. l. adoptiuũ in fi. ꝛ de senatori. l. emancipatũ in fin. ꝛ cum ex p̃sona sua succedat merita sua non patris cõsiderãda sunt vt. ff. de contra tabulas. l. j. §. si emãcipatus. Ipse tñ od. tenet qꝺ succedere non possit ab intestato cum non habeat ꝯñtiaʒ. ex testõ non q꞉ nulla. l. cauet ꝛ q꞉ fraus legi fieri posset vt. ff. de p̃ba. l. q̃ testm̃. Quãtũ ad scd̃aʒ q̃õnẽ arguit ꝙ nepos auie nõ succedat q꞉ nomẽ auie et nepotis nõ cadit inter tales p̃sonas vt hac. l. in cõtrariũ vr̃ q꞉ sicut spurius succedit matri per orficianũ nisi sit illustris vt. j. ad orfi. l. pe. ita ꝛ nepos. lʒ enim inter eos non cadat agnatio cadit tñ cognatio vt. ff. vñ cognati. l. vulgo ꝛ ne pena vlterius porrigatur quã ad refrenãdũ vitiũ p̃rnũ vt hac. l. ꝛ. j. de penis. l. sancimus. ꝛ hãc vltimã tenet ipse d. od. ꝛ cy. hic in vtraq; q̃õne e⁹ sequitur opi. qꝺ tñ itelligit in

vltima questione de spurio qui non sit natus ex coitu dānato vt no. per eum. d.l.pe.j.ad orficianū. prima questio disputata est in questionibus Rofre.xij.qōne. Et.xi.questione determinat quid iuris si ex filio legitimo habeat qs nepotē spuriū. et p predicta opi.od.facit qꝛ sicut nō potest relinqui ipsi filio spurio per q̄ns nec eius filio in eius ptāte ɔstituto ar.j. de dona. inter virū ꝛ vxo.l.nec inter eas ꝛ ar.ff.de adop.l. ex adoptiuo de bonis liberto .l. queritur de iure patro.l. qui contra de vulg.ꝛ pu.substi.l.q liberis.§.fi.ꝛ de le.iij. si deportati et.j.de qstionibꝰ.l.diuo marco.ꝛ hec opinio approbata est iure canonico extra qui filij sint legi.c.cām q.c.lator ꝛ.c.penul. Quidaꝫ tñ ꝛ forte nō male distingūt aut iste auus reliquit vel donat nepoti simpliciter ꝛ nō valet p iura preallegata qꝛ tūc cōtēplatione filij relictuꝫ videtur ar.ff.de castren.pecu.l.si forte et de vulg.ꝛ pu.substi.l.sꝫ ꝛ si plures.§.in arrogato. aut tāq̄ bene merito ꝛ tūc valeat vt.j.de colla.si donāt.ꝛ gl.ibi posita que incipit ad hāc materiā.ꝛ idem si auus in donatis vel relictis apponat conditionē qđ filio nihil queraꝛ ar.dicte.l.querit de bonis libertorum ꝛ.l.in seruitute.§.iij. Et in hac opi.videt incliꝛnare speculator.d.ti.de succes.ab intestato.§.j. ver. qd ergo si habes ꝛ ver.seqñ.qđ traxit de margarita de naturalibꝰ libe. ver.penul.ꝛ fi.de hoc tactū fuit.s.e.l.humanitatis ꝛ tangitur p arch.xxxij.q.iiij.c.dicat aliquis. Ja. de belui. post p̄dictos disputauit in his terminis pr habet filiū naturalē vel spuriuꝫ ꝛ ex eo vel etiā ex legitimo vel naturali hꝫ nepotem naturaleꝫ vel spuriū vel legitimū pr dicto filio vel alij vendidit aliquas res qui emtor postea vēdidit easdē res dicto filio ꝛ auus dictū nepotem instituit heredē vel eidem aliqua donauit inter viuos querit primo an teneat dicta vēditio. Scđo an valeat dicta institutio vel donatio facta in nepotē. Tertio si non valeat ad quem debeat peruenire. post multa hinc inde allegata. In prima qōne tenet q̄ nō valeat dicta vēditio. In scđa tenet qđ valeat institutio ꝛ donatio facta in nepotem si nō extat legitima proles vt hac.l.vltima ꝛ in auc.qui.mo.na.effi.sui.§.nepotibus vbi dicta.l.confirmatur.ꝛ pro hoc facit ratio huius.l.q̄ tñ in patre non in auo loquitur ver.filijs em̄ ꝛ hoc innuit glo. in auc.qui.mo.na.effi.sui.§.fi.ꝛ azo in summa in.§. qui aūt ꝛ.§.neq̄ vbi loquit tm̄ de patre ꝛ matre. in tertia questione tenet q̄ veniat ad proximos numeratos.s.l.j.vbi de hoc dixi.

De testamentaria tutela. Rubrica.

Super rubrica. Vide azo. in summa.e.ꝛ ad totā materiam tutelarum in spe.de tutore per totū ꝛ per rofre.de actione tutele quorum partem hic tractat cynus super rubrica et iste tutele locum habent solum in eis qui sunt sub imperio romano vt no. de peni.di.j.c.j.alias.j.di.ius quiritum.

Tutelem dicis. Quo dicit gl.prima que incipit potest hic queri ꝛ fuit additio ꝛ impertinēs ad hāc legē. Ibi.§.ad certaꝫ. Quidam dicūt eā esse rationem qꝛ quādo datur a iudice ista datio habet vim sententie q̄ sub cōditione ferri nō debet. sꝫ hec ratio nō procedit qꝛ lata tñ tenet vt.l.j.§.biduum.ff.qñ appel.sit qđ nō sit est in datione tutoris.vt pꝫ in prealle.l.muto in prin. ol. Ibi de satis.tutor.§.j.quā quidem fiduciam de iudice non habet lex vt.ff.de cur.furi.l.penul.et ar.s.de spon.l. si pr old. Est ergo ratio cyn.quia cuꝫ datio tutoris procedit a testatore sub conditione potest suppleri per iudicem qui interim pendēte conditione dabit tutores vt insti.de attil.tuto.§.j.cuꝫ vero procedit a iudice sub conditione secus est qꝛ tūc nō est qui suppleat iudicis defectum pendente die vel cōditione cy. Ibi de admi.tu.l.cuꝫ quidā.hoc idem no.in speculo de tutore.§.j. ver.iij. Sꝫ h̄ est aperte falsa vt.ff.de ap.l.cū in vna.§.tutor ꝛ lex cū quidā.de adulto loquit.ꝛ iō dic qđ dabit alius tutor a iudice qui auctoritatē p̄stabit aditioni ꝛ aditione secuta desinat esse tutor vt.ff.e.l.si hereditas ꝛ no.d.l.si nemo ol.ꝛ dy.vel aliter vt dixi.j.arbi.tute.l.fi.ſm Ja.de are. Ibi peruenit ad eos. de hoc plene dicam.j.l.proxima. Ibi vt suspecti vel excusent ol. Ibi in gl.magna ꝛ est expressum.ff.e.l.si quis sub conditione ol. In glo.vltima ibi.l.armate ꝛ dic vt ibi dixi old. In eadem glo.ibi.l.si vt proponis prout habetur ibi in tex. tutores ꝛ de hoc dic vt ibi dicetur. In eadem gloss.ibi.l.si quis sub conditione.et de hoc dic plene vt ibi nota.in gloss.ꝛ ibi dixi. In eadē gl.in fine. Item dic de hac materia vt dicet.j.e.l. si tutores.

Et si a patre. Opponit gl.q̄ scđꝫ dādo videat reuocasse p̄mū ad instar pcuratoruꝫ vt.ff.de pcura.l. si quis eum.§.fi.gl.hic. ꝛ in cōtrario dicit qđ ideo aliud est in pcuratoribꝰ qꝛ ibi inuenit vnus ante aliū. tutores aūt nō qꝛ oēs incipiūt ab adita hereditate simul eē tutores. Sed ista rō non est bona ſm cy.quia ſm hoc si essent plᵉs tutores dati a iudice ex datiōe scđi reuocaret primus qđ falsum est ꝛ iō ſm eū rō est qꝛ interest pupilli plures habere tutores ꝛ iō lex voluit qđ dādo ſm nō reuocet primus. Ibi iure qꝛ testamētū erat solēne ꝛ filius impubes et in ptāte vt.ff.e.l.pater od. Ibi heres extitisti. Idē si eēt exheredatus vt.d.l.pater.ff.e.ꝛ.s.de epali audi.l.de creationibus et ibi no.an aūt filio naturali vel spurio possit dari tutor per patrē dic vt no.in gl.ff.e.l.j.ꝛ p hoc.j.ti.pximo.l.vlt. In gl.testamēto cōfirma.in fi. Circa hoc vide in summa azo.huius tit.§. pe. Sed qd si condidit codicillos sine testamēto nūqd teneat tutoris datio facta in eis dicūt qdā q̄ non p.l.sepe de ver.sig. que tñ hoc aperte nō dicit tñ verum est qđ non valet ipso iure sed opus est confirmatione vt.j.ti.pximo.l.ij. Sed an in isto testamēto minus solēni possit dari tutor filio gl.variant. Nā.j.de testamētis hac consultissima.§.ex imperfecto dicit qđ sic ꝛ ibi de hoc dixi ꝛ qđ correcta est lex.ff.de confir.tutoruꝫ.l.qui a patre. Idem tenet od.in lectura.s. fami. erc.l.fi. de hoc not. s.l.pxima ꝛ.l.neq̄ p eplam.ꝛ in spe. de tutore ver. quid si det tutor ꝛ ad.l.peto.§.mater.ff.de leg.ij.que videt ɔ̄dicere respōdent qđ ibi non vitiat datio tutoris ex minus solēni testō sed quia mater ibi tutorē dederat quem dare nō poterat vt.j.e.l. mater ꝛ.j.ti.pxi.l.j. Alij tenēt ɔ̄riū p quibus facit.ff.de admi. tut.l.impuberi circa finē.ia.de ra.tenet primā.pe. tenet cōtrariū.s.q̄ nō sint correcta iura antiqua ꝛ q̄ testamētū imperfectū quatenus tāgit solū liberos valet sed quatenus tangit extraneos vt in tutore non valet vt.d.l.vlt.s.fami.er.ꝛ hāc opin.approbat cy.d.l.ij.j.t.pxi.per prealle.l.impuberi.ff.de admi.tu. vnde non valet sed cōfirmatur. Itē hec lex facit p opi.d.gui. qui tenet in suis qōnibus statutorū ꝛ gādinus de obseruātia statutorum ver.sed pone qđ in volumine statutoruꝫ qđ si sunt duo statuta cōtraria in eodem volumine statutorū qđ neutrū debeat obseruari sicut vnus tutor nō derogat alteri quia ambo eodē tpe cōcurrunt vt hic in gl.qꝛ ꝛ statuta vno tēpore robur accipiūt ex confirmatione concilij vñ nō pōt dici vnū priꝰ ꝛ alterum posterius ꝛ iō pter repugnātiam neutruꝫ seruat. ff.de re.iur.l.vbi repugnantia.dy.tenet qđ valet qđ in ordine vltimo reperietur in volumine statutoꝝ quod sic pbat. quoties plura sunt que inspecto ordine cōpositionis habēt se ordine successiuo lꝫ in cōfirmatione cōcurrāt indicantur sicut prius ꝛ posterius.ff.de re mili.l.si certarū.§.fi.ꝛ de iure codicillorum.l.cōficiunt.§.si miles ergo priori p vltimuꝫ derogat sicut est etiam in pactis.s.de pactis.l.pacta nouissima. preterea statutum est ius ciuile vt.l.oēs populi. Sꝫ vna lex seqn̄s corrigit p̄cedentem in codē volumine ergo ꝛc.ꝛ per hoc solui pñt multe qōnes cy.de hoc dixi.j.de testamētis.l.hac cōsultissima auc.hoc inter liberos. Si aūt non essent in eodē volumine sed diuersis sicut sepe cōtingit ꝛ sic nō apparet qđ priꝰ vel posterius tūc illud qđ est equius et benignius seruabit ar.ff. de re iudi.inter pares ꝛ de legi.l.benignius cū ibi notatis. et si hoc nō appareat locus erit gratificationi vt rector seruet qđ voluerit ar.ff.de reli.ꝛ sum.fu.l.fi.ꝛ de le.ij.si quis seruū.§ si inter duos ꝛ ad sil'.si quis in graui.§.si cū oēs.ꝛ ita tenet.d. gui.in qōnibus statutorū.ij.folio versic.qđ talis est statutarij alicuius ciuitatis. Ibi ac si eodē testō in gl.contra videbat vt ff.e.l.iij.ol. Ibi.§.si que est contra. Sed dic ibi plene dixi.

Si tutores. Vide ad materiaꝫ huiꝰ.l.qđ no.in spe.de tutore.§.si vero dicit se legitimū ver.sed pone pr̄fa.vbi formant due pulcre questiones que codeꝫ mō soluunt p.d.od.j. de legitimo tutore.l.nemo.easdē etiā questiōes querit hic cy. et no.etiam de hoc in glo.ff.de tutelis ꝛ rō.distra.l.si tutor.§. si duobus vbi etiā querit si pater dedit duos tutores in testamēto ꝛ vnus defuit ita qđ in locum eius datus est alius post ex decedit testamētarius tutor nunqd datiuus desinet esse et legitimus admittetur azo qđ non. vgolinus qđ sic vt ibidem no.cy.hic distinguit scđm dy.aut definit per mortē ꝛ in locuꝫ defuncti datus est alius ꝛ tūc vocatur legitimꝰ datiuꝰ repellitur qꝛ nō supsunt reliquie testamētarie vt.ff.e.l. si quis et ita est vera tūc opi.vgolini.aut definit quia excusatus est ꝛ in locum eius alius est datus a iudice ꝛ tunc legitimus nō admititur vt.d.l.quis ꝛ tunc est vera azo.opi.cy.scđm dy.

Si pupillorum. Ibi dato.anteq̄ seruus redimat ꝛ manumittat quia dñs ipsius serui forte vendere nolebat vel nimis carū ol. Ibi ꝛ manumitti qꝛ fideicommissaria libertas sibi relicta videtur vt.ff.e.l.si hereditas.§.fi.

SI tibi pater. Ibi quã neglectis p hoc. ff.de condi.⁊ demõ.l. cuz seru⁹ vbi de hoc dixi ⁊.j.arbitriũ tutele.l.qcqd vbi tradit od.formã cõcipiendi libellũ cõtra tutorem q dicit sufficere peti eũ condẽnari p administratis et neglectis nec est opus alijs verbis. Itez tenet host.in summa de libelli oblatione.§.qd debeat ꝯtinere ver.gñalibus ⁊ in spe.de iudi.§.generalia ver.quid si quis petit rõnem ⁊ rofre.in libello de generali actiõe.⁊ melius per eũdẽ de actiõe tutele. ¶ Quidã etiam addũt qd reliqua restituat ⁊ inuentariũ ⁊ alia instrumẽta ad eũ ptinẽta restituat alias cõdẽnet qñtũ in litez iurabit p.l.penul.j.de in litẽ iurã.vbi de hoc. sz sub rõne gestoꝝ ⁊ neglectoꝝ cõphẽdũtur pdicta. ¶ Consueuit q̃ri ex quo tpe icipiat tutor teneri pupillo dic qd ex quo scit se eẽ datũ tutorez vt.ff.de admi.tu.l.pap.ita scribit alias icipit pater tutelã ⁊ al's ẽ.§.sub.l.qdã decedẽs ⁊.l.se.⁊ colligit.j.de bonis q̃ li.cũ oz ⁊.§.fi.⁊ bñ no.p rof.d.t.de act.tutele. Ibi iustũ.s.iudicẽ qd ẽ.s.ol.

PAter. Quãdo dat a matre sp est necessaria confirmatio cuz inqsitiõe vt.ff.q petã.tuto.l.fi.l.fi.lz gl.sup hoc vacillet cuz leuiori tñ inquisitione cõfirmat qñ est institut⁹ a matre q̃ qñ nõ. in extraneo autez si non instituisset nullo mõ cõfirmat vt.ff. de cõfir.tu.l. patron⁹ ⁊ qd hic dr in matre. idez in auia vt no. in glos.s.e.l.j.ol.et cy. In fine cum se tutores crederent.si enim se tutores non crederent ⁊ administrarent tenerentur actio.negotiorum gestoruz vt no.l.s.e.l.j.

TUtele. In fi.duplex rõ reddit hic p odo.q̃re cura.ñ dat testõ.tutor sic.qr pr̃ magz tenet prouidere filio impuberi quã puberi.⁊ iõ impuberi substituit directo puberi nõ vt.ff. de vul.et pu.substi.l.moribus ⁊.l.in pupillari.alia ratio est qr tutor datur inuito vt.ff.de tuto.et cur.datis ab his.l. inuito. curator nõ preter quã ad litẽ vt insti.de cura.§.Itẽ inuiti.odo.cy. reddit aliã rõnẽ qr tutor dat rõne patrie potestatis vt.ff.de admi.tu.l.impuberi.sed patria ptãs est principaliter circa psonam que est potestas in capite libero.curator autem dat bonis circa que non versatur principaliter patria potestas cy.⁊c.

¶ De confirmando tutore. Rubrica.

TUtores. Licet .i.licitum est ol. In glo. in fine ⁊. ff. de verbo. obligatio.l.j. in fine odofredus.

TEstamento. Pro declaratiõe toti⁹ tituli vide azo. in summa. Ibi dati fuerint.i.cõfirmati ⁊ sic q cõfirmat dat vt.ff.de testa.tute.l.idẽ fiet.⁊ in auc.defen. ciui.§. interim.de quo dixi.j.qñ mulier tutel.officio fungi põt auc.matri ⁊ auie in fi.ol. In gl.pria ibi.l.mater.qd dic vt ibi. In gl.secus cũ pater in fine ⁊ in fine eiusdem.l.redditur rõ predicta ol.Sz ⁊ in dato a patre videt opus esse inqsitione vt.ff.e.l.in confirmãdo.Sed dic verũ esse aliquali nõ plenaria vt ibi patet cũ similibus.de tutore datore per patrẽ filio naturali dic vt.ff.e.l.naturali cy. In gl.vlti.in fi. Nam si paterentur se confirmari tacite viderentur renũtiare excusatiõi vt.ff.e.l.gaius ⁊ ibi no.⁊ ideo hanc expone vt ibi no.ol.

NEc per epistolã. Ibi ne tps.s.herẽde administratiõis ñ excusatiõis lz gl.dicat ne obstet qd no.ff. de excusa.l.gaius ⁊ qd dixi.s.l.px.ol.Querit gl.nũqd hẽ gl.sit correcta p.§.ex ipfecto.de hoc dic vt dixi plene.s.t.j.l.⁊ si patre. Itẽ q̃rit gl.vtrũ tutor inutil'r testõ dat⁹ ⁊ postea piudicẽ ꝯfirmat⁹ sit testãrius vel datiuus ⁊ arguit qd sit testãri⁹ ⁊ allegat.ff.e.l.ij.sz nõ ẽ scda imo tertia ⁊ icipit q a patre.Sz illa ẽt pt induci ꝯtriũ qr ibi dicit pinde ergo nõ est idez cũ nihil sit idẽ cũ eo cui simile ẽ vt.ff.depositi.l.qd nerua ⁊ ibi no. Itẽ allegat gl.ff.de cur.furio.l.si furioso puberi. Sz illa etiã posset allegari ꝯ qr ibi dr qd iudex dare dz ergo videt datiuus sz qd sit testãrius videt expssuz.ff.de testamẽtaria tutela.l. idez fiet vbi dr qd talis cõfirmat⁹ excludit legitimũ qd facit sol⁹ testamẽtarius vt.e.t.l.si qs sub ꝯditõe.Sz rñderi pt qd ibi iõ ñ excludit legitimũ qr sit testãri⁹ sz iõ qr ibi spes erat testãrie tutele si pnũtiaret testm̃ verũ vñ legitim⁹ interim cessat et loc⁹ est datiuo vt.d.l.si qs sub cõditiõe ⁊ de tutelis ⁊ ra. distra.l.si tutor rei publice.§.j.qd sit testãri⁹ vr̃ inuere gl.j.d tu.⁊ cu. q nõ satisdãt.l.j.vbi dicit eũ satisdare ñ teneri qd faceret si eẽt dtũs Sz rñderi pt qd quo ad satisdationẽ ñ pstãdã gaudet bñficio testãrij vt.d.l.q a pr̃e.ff.e.sz quo ad alia ñ. qd sit testãri⁹ inuit etiam gl.s.ti.pxi.l.j.ibi. Itẽ testamẽtaria ⁊ datiua simul concurrunt ⁊c.⁊ allegat.l.si vt pponis.j.e.Sed illa non aperit sit testamentarius vel datiuus.ad.l.si pupilloꝝ.s.ti.pxi. que facit p opi.q sit testamẽtari⁹ põt rñderi qr ibi vterqz erat testamẽtarius ẽm io.vel aliter vt ibi in glo.no.⁊ hanc opi.sequebatur M.sil.⁊ ad id qd allegat glossa. q qui confirmat dat verum est si non cõfirmat ex necessitate sed hic iudex habet necesse cõfirmare vt.d.l.qui a patre cũ si.ergo cum dare non vr̃ nisi abusiue quia qr nemo in necessitatibus liberalis existit vt vt.ff.de adimẽ.le.l.rem legataz de le.iij.vnũ ex familia.§. si de falcidia ⁊ de adop.l.si arrogator dy.ff.e.l.j.tenet qd sit datiu⁹ ⁊ dicit esse expssuz.ff.de testa.tute.l.iure nostro.§.fi. vbi dat⁹ in testõ qd postea rumpit per querelã dr esse datiu⁹ ⁊ hãc opi.sequitur gl.instituto de tutelis.§.fi.⁊.j.quãdo mulier tute. officio fungi põt auc.matri ⁊ auie in gl.pe.⁊ p hac opi. bene facit lz dy.nõ alleget.ff.ad.l.cornel.de fal.l.vxori.§.j.alias est.l.⁊ incipit qui se.⁊ quia si appellatũ est a sentẽtia ⁊ cõfirmetur agitur ex scda nõ ex prima vt.j.de ap.l.eos ⁊.ff.de his qui no.infa.l.furti.⁊ ad hoc etiam facit quia testamẽtarius tutor est ille demũ qui iure testõ datus est vt.ff.de testa. tute.l.iij. dicit tamen ipse dy.qd sapit quo qd naturã testamẽtarij ⁊ hãc etiã sequitur cy.hic licet non sic plene. Itẽ q̃rit nunquid talis excludat matrẽ vel alium legitimuz vr̃ q non quia datiua succũbit legitime vt.ff.tutori.⁊ cura.datis ab his.l.si tutor.§.j.⁊ p hoc instituto de tutelis.§.j.⁊ ibi in glo.⁊ hic. In cõtrariũ vr̃.ff.de testa.tute.l.idem fiet vbi vr̃ casus ẽm vnũ intellectũ nisi diceres qd ibi erat dubiũ an eẽt testamẽtarius futurus cuz posset pnutiari prẽz decessisse testatũ ⁊ iõ medio tpe cuz sit spes testamẽtarij nõ est locus legitima vt.ff.de testa.tutel.l. si qs sub cõditione ⁊ hec est gñalis solutio ad oĩa q̃ possent ꝯ glossaz in duc.d.Mar.sil.publice disputauit ⁊ tenuit ꝯ opi.glo.s.qd talis cõfirmatus excludat legitimũ qr lex dicit oĩno eũ cõfirmãdũ vt.d.l.si impuberi.de cura.furiosi.hoc ẽt pbat ex ordine qr primo ponit de testamẽtaria que excludit legitimã. Scdo de cõfirmãdo tutore.tertio de legitĩa tutela ⁊ vr̃ casus.s.de sepa.aud.l.de creationib⁹.⁊ hanc tenet hic cy.et dicit eam tenuisse ia.de are.⁊ p hoc.ff.de here.instituen.l.si quis ita heres instituat vbi ex volũtate legitim⁹ pfert scripto ⁊ de excusatiõe tutorz.l.nesenni⁹. Ibi nã ⁊ ptor ⁊c.cũ eñi pr̃ dat in testõ videt excludi velle legitimos ar.s.de pcur. si marit⁹ cy. dy.d.l.j.ff.eo. aliqua ex pdictis allegat sed nõ terminat Od.j.l. pxima dicit azo.ex quadã equitate tenuisse legitimũ ⁊ testõ inutiliter datum cõfirmãdũ esse ⁊ simul admitti ne volũtas testatoris spernatur ar.huius.l.⁊.s.ti.pxi.l.si pupilloꝝ ⁊ ita videtur sentire in summa.C.vltra pri.ver.qd aũt dixi.de hoc ẽt no.in spe.§.si autem tuto.vel curator dicit se datiuũ.ver.sed an datus inutiliter ⁊.§.nunc dicendũ.ver. Itẽ obijcias ei. vber. de bo. dicit occupantis meliorẽ cõditionẽ vt si mater suspiciat tutelaz vel alius legitimus anteq̃ datus inutiliter testõ cõfirmet tũc preferatur. Si autem ille primo fuit cõfirmatus preferatur vt.j.l.proxima si vt proponis vber. In gl.sine inquisitiõe. Ibi.l.lege vbi qui confirmat dare videtur.de quo dic vt ibi dixi ⁊ dicta auc.matri ⁊ auie.

SI vt proponis. Hãc.l.itelligit ia. d ra.qñ tutores inutiliter dati nõ instabãt p sua cõfirmatiõe alias nõ valeret datio alioꝝ ar.j.q dari tuto.pñt.l.si sororis cy.

NAturalibus. De spurijs dic vt no.in glo.ff.de testa.tutela.l.j. Quid si pater vel mater dat tutorem filio naturali nũquid concurrerent an prefertur patern⁹. q̃rit cy.⁊ dicit cogitabis.crederem stare in arbitrio iudicis attẽta vtilitate pupilli ar.ff.e.l.vtilitatem. In glo.s.vnam vnciam.in fi.⁊ sic hic nõ datur rei sed persone propter rem sicut differt an detur curator cause an ex causa vt no.ff. de tuto. et cur. datis ab his.l.curatores old.

¶ De legitima tutela. Rubrica.

NAuunculos. Pro declaratione toti⁹ tituli vide az.in sũma.e.i spe.de tutore.§.si vero dicit. In gl.vl.i fi.de hoc no.ff.e.l.j. ĩstituto.e.§. fi.⁊ in sũma hui⁹ ti.§.illud q̃ri posset ⁊.j.qñ mulier tute.offi.fungi.pt.l.vlt.in scda gl.od.hic tz qd iure isto nõ vocarẽt ad tutelã cũ eẽnt incogniti lz postea ptor eos vocauerit ad successionẽ vt.ff. vñ cognati per totum.nec enim semper est vera regula qd vocat⁹ ad successionem vocetur ad tutelam vt.ff.e.l.j.§.interdum.

Sicut. Hec auk. corrigit. l. C. et multas alias q repellebant cognatos. fallit tn̄ hec auc. s. de epi. et cle. auc. p̄sbyteros vt ibi dixi. Itē qd dicit h vnū eligi qd plures sunt eiusdē gradus verū ē q ad administrationez q̄ cōmittit magis idoneo tenent tn̄ oēs alij lz primo gerēs cōueniat. sic intelligit cy. hāc auc. et bn̄ fm Jac. de ra. Sed qd erit iure lombardo quo iure cognati nō vocantur ad successionē extātib9 agnatis vsq ad. vij. gradū vt not. in lombarda de succes. l. j. et p rofre. in libello vn̄ legitimi et vn̄ cognati nūq d vocabūt et ad tutelā vr̄ q non p hāc auc. cuz nō vocent ad successionē. in ɔ̄riū vr̄ quia ius auctenticoꝝ non est mutatū per ius lombardū nisi quo ad successionem et de tutela nihil est dictuz ergo remaneat in tutela in qua nō est mutatum ar. j. de ap. l. p̄cipimus. nec obstat hec auc. qꝛ aliqn̄ reperitur onus tutele esse sine successiōe vt. ff. e. l. j. §. interdū. et ita vidi de facto terminari bergomi vbi seruatur ius lombardū. vide etiam ad hanc auc. ff. de re. iur. quo tutela cum ibi notatis.

Constitutione. Hāc cōstitutionē nec l. claudiaz hēm9. Ibi frater si est etatis legitime al's patru9 vt. j. l. p̄xia ol.

Frater. In gl. sed ecōtra ibi lz cur diuersum dicit cy. Mar. sil remisisse ad az. e. ti. Sz nihil ibi de hoc agit scōm eū. et circa hoc diffuse se extēdit qd tn̄ parū vtile est qꝛ hodie nō est diuersum lz idem vt no. ff. e. l. quo defuncto et qlibet qui olim fiduciarius dicebat hodie est legitimus vt no. j. de excep. l. aduersus. et hec fuit opinio dy. et idē cy. finaliter hoc cōcludit et salua eius pace de hoc no. in summa. e. §. penul. et ex ipsa summa traxit quasi quicquid hic longe recitat.

Nemo. Ibi impleat. gl. tꝫ q iure. ff. adult9 poterat eē tutor nisi se excusaret vt no. ff. tutelis et rō. distra. l. si tutor rei publice. §. j. qd falsum est fm dy. vt. ff. de testa. tutel. l. q̄ro. §. luci9 et de excu. tu. nō soluz. §. libert9 cy. Ibi sub cura agere sic q est in alteri9 ptāte nō pōt alium in ptāte habere vt. ff. de adul. l. sic eueniet et q ab alio possidet non potest aliū possidere vt. ff. de acq. re. do. l. liber hō et indecorū est vt q nescit se regere aliquos regat extra de eta. et quali. c. indecorū et aliquē in magr̄m assumi q formā discipuli nō agnouit extra de elec. c. cū in magistrū. Sz cōtra p̄dicta vr̄ qꝛ filiusfa. pōt esse tutor vt. ff. de tutelis. l. si fili9 et hꝫ pupillum sua ptāte vt insti. de tutelis. §. j. Sed alia est ptās patris et alia tutoris vt ibi no. Ibi vel legitime. Idē in testamētarijs ob. In glo. ar. sūme ibi alij q sic vt. §. de iure dotiū. l. mutus ol. Ibi legalis obligatio vt. ff. de predijs minoꝝ. l. ij. ol. In e. gl. in fi. de hoc vide qd notaui. s. de iure dotiū. l. vbi adhuc ver. Itē querit Jac. de are. et locati. l. certi et q bona sint obligata p dote cōiter approbat p dictā. l. ij. de predijs mino. Et ad. l. istā r̄ndetur q hic non tenuit p̄cipale. s. tutela ergo nec accessoriū sed in qōne p̄posita tenet p̄cipale. s. matrimoniū ergo et obligatio bonoꝝ. cy. dicit posse distingui vtrū minor ɔ̄erit matrimoniū sibi cōdecēs et vtile et tūc qꝛ vtitur iure cōi et discretoꝝ teneat etiā obligatio bonoꝝ al's nō sic et distinguit in cōditiōe dicta. l. certi cynus.

Qui petā. tutores. Rubrica.

Admone. Scilicet in iudicio. et pro declaratiōe totius tituli vide azo. in summa eodem.

In locum. Ibi relegati quid de tutore bānito nunqd p bānū finiat tutela vidi de facto dubitari qdā sequūtur gl. q est insti. qui. mo. pa. po. sol. §. relegati. Utrū sint bāniti ex tali causa ex qua equiparentur relegatis locū hēat hec lex si deportatus h̄ret locū lex. j. in qui. cau. tuto. h̄nti. l. licet et glo. ibi posita et qd no. per azo. in summa eiusdē tituli. §. qd si decessit. et licet speculator videatur approbare glo. predicti. §. relegati de procu. §. ij. ver. primo. communiter tamen reprobatur per doctores vt tetigi. s. de repu. l. j. et. ff. de origine iur. l. ij. §. ex actis et. d. §. relegati. et qd bānitus desinat esse tutor videtur quia pro mortuo habetur. ff. de bonis liberto. l. si necesse. §. si deportatus al's incipit si patronus et de cōtra tabu. l. j. §. filium. et qꝛ desinit esse ciuis ergo et tutor vt. ff. de tutelis. l. si qs tutor et ibi in gloss. et de hoc dixi. ff. de tu. et rationibus dist. l. si tutor rei publice. §. si tutori. In cōtrariū facit. ff. de condi. et demon. l. intercidit et ibi in glo. puto qd si ex bāno ciuitatē amittat desinat eē tutor vt instituto qui. mo. tutela finit. §. sed et captis i summa azo. q tutores eē desināt circa mediū et. d. l. si qs tutor et gl. ibi posita. Sz nūquid succedet tūc tutor legitimus vel datiuus qd dtūs succedat probat hec lex licet dici posset qd hic non erat legitimus. si dicam9 ex toto finitā tutelā nō est dubium qd succedit legitimus vt. ff. de testa. tutela. l. si qs sub cōditiōe. i. fi. Si aūt dicamus finitā soluz ad tempus durationis bāni ita qd spes esset per liberationē a bāno eū posse resumere tūc non est locus legitime sed datiue vt. d. l. lz. j. in q. cau. tutorez habenti et ibi in gl. et ar. ff. fam. er. l. p̄pter spem et. d. l. si quis sub cōditione pe. responso et glo. ibi posita. Cū igit bāniti cōiter bāniātur perpetuo ita qd cessat spes predicta puto locū esse tutori legitimo. et pro hoc facit. ff. de testa. tutel. l. j in vlt. glo. et de excu. tu. l. nō solū. §. si libertus. et ibi in gl. et de legitimus tuto. l. iij. §. nō tm̄. si aūt esset bānitus ad tēpus ita qd tutelam posset resumere locus est datiuo vt dictum est.

Si filijs. Ibi necessarij. i. agnati vel cognati vt. ff. de iustitia et iur. l. fi. et intelligit ia. de ra. banc. l. de vrbanitate nō de necessitate glo. intelligit e contra sed cū loquatur in creditore puto glo. bene dicere. s. qd petere teneatur non precise sed causatiue in dicium teneat vt no. s. e. l. j.

m **Matris.** Concor. s. de neg. ge. l. j.

Cum a matribus. Ibi impedimentis. i. causis impedimēta gn̄antibus in cuiuscūq cōmodi p̄ceptiōe ol. In gl. sic et si est minor. s. mater in fi. vel dic forte melius vt no. in. d. §. vero ol. Itē quero vtrū mater repellatur a successiōe filij si presignās nō petijt se mitti in poss. noīe ventris et vr̄ qd sic quia grauiter deliquisse vr̄ cum hoc beneficiū noīe vētris sibi cōpeteret vt. ff. de ven. in pos. mittē. p totū et ex tali missione debentur alimēta vt. l. extraneo e. ti. que videntur deperdita ei9 negligentia q videtur grauius quā nō petere tutorē. et p hoc facit qd no. p azo. in summa huius tit. et idez pōt dici si nō petijt curato. vētri vel bonis. de primis duobus dn̄s lābertin9 q hāc qōnē disputauit innuit q mr̄ non priuat cuz non reperiat iure cautū. In tertio qn̄ non petijt cur. bonis dicit eā priuari successione et si nō ex verbis tn̄ ex mēte vt. ff. ad tertul. l. ij. §. q si cū pregnās. Sed curatorē petat qn̄ missa est in possessionē vt. ff. de vētre in poss. mittē. l. j. §. quot. cuz repellatur ex mente. si bonis curatorē nō petijt eodem vr̄ repelli si nō petijt se mitti et curatorē ventri dari. Sed cū mr̄ nō teneatur petere tuto. si legitimus adsit. s. e. l. cū iur. et. ff. e. l. credēdū et no. j. ad tertul. l. iij. in gl. si iste legitimus non fecit inuētariū vel nō satisdedit vel alia solēnia omisit nūquid matri imputabitur videtur qd sic qꝛ sedulū officiū ab ea exigit. s. e. l. cū a matrib9 et videtur exp̄ssum. ff. ad tertul. l. ij. §. quid si non cōpulit et. §. si mater in fi. §. ibi nec legitime tutelam etc. et ibi in glo. et p hoc. ff. qui petant tutore. l. si minores. ipse tn̄ in hoc articulo eadez qōne tenet ɔ̄riū cum b̄nficiū successiōis matris nō sit restrigēdū et. ll. cōtrarie loquuntur in tutore a matre petito nō extāte legitimo vt in qualibet earū patet et p hoc. j. de admi. tu. l. fi. §. personis et. d. l. credendum circa p̄dicta lati9 allegat p eū in dicta qōne que incipit in x̄pi noīe qd talis est quidā decessit relicto fratre et vxore sed in effectu sic terminat lambertinus.

Nepotibus. Ibi potes. Si aūt mater petere vellet isti petere non possent lz glo. teneat cōtrariū ad tertulianū. ff. l. ij. in fine. sed male per illū eundē. §. qui loquitur quando mater est absens vel negligit cy. etc.

Ubi petantur tutores. Rubrica.

Magistratus. Uide az. i summa. e. et in spe. de tutore. §. fi. ver. Item no. qd pupillus et ver. se. et qd notaui. s. de epi. et cl'icis auc. p̄sbyterosq ē signata sup. l. gn̄al'r vbi no. qs dabit tutorē cli co. i hoc ei vr̄ p̄plexitas vt ibi no. Ibi filij tui mr̄i iterrogāti r̄ndet. Ibi p̄ris vel p suā originē qn̄ sunt naturales et legitimi. Si aūt eēnt spurij tūc originē mr̄is sequūt vt. ff. d statu. ho. l. cū l'tie od. Quero vnā qōnē q clarificabit totaz hāc materiā Aliqs pupill9 origiari9 ē vni9 ciuitatis in alia hꝫ domiciliū i tertia p̄rimoniū et bona. qs iudex dabit sibi tutorē vtrū iudex domicilij an origiari9 an vbi est p̄rimoniū et bona. Et p̄mo vr̄ qd neuter istoꝝ triū iudicū dare possit. Naz iudex originis nō qꝛ in sua iurisdictiōe nō sunt bona et iō nō pōt se intromittere vt. ff. de excusa. tuto. l. iuris pitos. §. cū oriūdus et. l. nō solū. §. qui festō. p̄terea roma est cōis p̄ria. et tn̄ non datur ibi tutor nisi p bonis q ibi hꝫ pupillus vt. ff. de tu. et cur. da. ab his. l. pupillo. Sz r̄nderi posset vel qd ibi pupillus nō

habebat rome

habebat rome domiciliũ ſ3 ſolũ facultates vel qđ roma ē cõis
patria quo ad hoc vt ibi qlibet ꝯueniri poſſit nõ tñ quo ad tu
toris dationē ⁊ per eadē iura ꝓbatur qđ iudex domicilij niſi
ibi ſint bona tutorē dare nõ poſſit. S3 qđ nec iudex vbi ſunt
bona dare poſſit vr̄ exp̄ſſu3 q2 lex dicit eũ iudicem tutore3 da
re poſſe qui h3 iuriſdictionē in perſonā pupilli. ſed iudex vbi
ſunt bona nõ h3 iuriſdictionem in pſonā pupilli ergo ⁊c. hoc
probatur. ff. de tuto. ⁊ cu. da. ab his. l. j. in fine. ⁊ de rebus eoꝝ.
l. magis puto. §. illud queri põt. preterea pſona tãq̃ nobilior
trahere debet ad ſe res non ecõtra. In ꝯrium qđ iudex origi
nis vel domicilij tutorē dare poſſit etiã ſi bona nõ ſint in eius
iuriſdi. probat᷑. d. l. iuriſperitos. §. cũ oriũdus. vbi parificãtur
iudex originis ⁊ iudex domicilij. Sed rñderi poſſet ꝙ ibi pu
pillus hēbat bona ĩ iuriſ. vtriuſq3 et iõqlibet ſe ĩtromittat ꝓ
bonis ſitis in eorũ iuriſditione Itē ꝙ iudex originis ⁊ domi-
cilij dare poſſunt vr̄ exp̄ſſum. d. l. j. in fi. de tuto. ⁊ cura. da. ab
his vbi equiparat domicilium ⁊ originē. Sed certu3 eſt ꝙ iu-
dex loci vnde ſumſit originem poteſt dare tutorē vt hac. l. ergo
⁊ iudex domicilij. ⁊ ꝓ hoc. ff. de excuſa. tuto. l. ſcire o3. §. fi. Itē
lex equiparat perſonã dantis ⁊ eius cui datur vt. ff. de confir.
tuto. l. naturali. §. j. ⁊ de tuto. ⁊ cura. l. ius dãdi. Sed iudex ori
ginis poteſt dare vt dictum eſt ⁊. j. ti. ij. l. neq3. ergo ⁊ iudex do
micilij. pro hoc etia3 facit principaliter datur perſone ⁊ illi da
tioni ſubijcitur rerum adminiſtratio vt. ff. de teſtamẽtaria tu
tela. l. quia perſone ⁊. ŝ. de nup. l. in copulandis. In hac que-
ſtiõe opiniones ſunt diuerſe. vna eſt azo. alia vgolini vt ex gl.
patet. dy. ⁊ cõiter doctores ſequũtur opi. azo. ſ. qđ iudex origi
nis ⁊ domicilij poſſint dare tutore3 ⁊ non ille in cuius iuriſdi
ctione ſunt bona per prealleg. iura ⁊ maxime per dictam. l. j. in
fi. de tuto. ⁊ cura. da. ab his ⁊ de rebus eoru3. l. magis. §. illud
⁊ ad. l. pupillo poteſt reſponderi vel vt. ŝ. reſponſum eſt. vl' qđ
ibi iudex romanus ⁊ ꝓuincialis iuriſditionē habebat in per-
ſonam pupilli. cy. tamē vt ſtatim ſubijciã vr̄ tenere contraria3
opinionē. Sed ſi tutor detur ab vtroq3 que datio preualebit.
dy. tenet qđ datio illius qui primo dedit ſi hoc non appareat
tunc datio iudicis originis ar. ff. ad municip. l. libertus. §. pre
ſcriptio in fi. ⁊ ſic determinatur in ſimili. j. de incolis. l. ciues ĩ
glo. magna. S3 cõtra hãc ſentẽtiã obijcit cynus q2 lex dicit ꝙ
ſi tutor detur pupillo habenti bona in alia ꝓuincia quã vnde
eſt tutor poteſt ſe excuſare vt. j. de excuſa. tu. l. teſtamẽto. ⁊. ff.
de excu. tuto. l. fi. ſi ergo dat⁹ perſone propter bona alibi po-
ſita ſe excuſat neceſſe eſt qđ in illis bonis alius tutor det᷑. Non
ob. prealle. lex prima in fine de tuto. et cur. da. ab his quia ſub
audiẽdum eſt ibi habeat bona. ⁊ pro hoc facit qđ đr qđ ius dã
di tutorē nõ cõpetit rõne iuriſdictiõis ſed cõmiſſiõis facte ꝑ. l.
vt no. d. l. j. §. j. ff. de tuto. ⁊ cur. da. ab his cy. Querit. d. Jac. de
are. an tutor datus rõne originis vel domicilij adminiſtrabit
res alibi poſitas ⁊ videtur qđ ſic cũ principaliter det᷑ perſone
vt predictũ eſt. Item quia pro re vbicũq3 poſita põt quis con
ueniri in loco domicilij vt. j. de preſcrip. lon. temp. l. fi. Itē cu3
iudex domicilij habeat iuriſditionē in pſonã ⁊ ꝑ ꝯñs et in re-
bus ar. ŝ. de pac. cõuen. l. hac. l. In cõtrariũ facit. d. l. iuris pe-
ritos. §. j. de excu. tu. Si aũt nihil haberet in loco domicilij vl'
originis tũc verũ ſit qđ cũ det᷑ principaliter pſone ſecundario
etiam adminiſtrare poſſit etiã res alibi poſitas vt. ff. de admi.
tuto. l. cũ plures. §. cũ tutor. Sed qđ indiſtincte nõ poſſit ad-
miniſtrare res poſitas extra iuriſdi. dãtis facit. ff. de bonis au
ctoritate iudi. poſſi. l. cũ vnus. §. ſi is. de hoc dic vt dixi. j. de in
litem dãdo tuto. ſuꝑ rubrica. Item faciũt predicta qđ ſi quis
h3 ꝑbēdas in diuerſis ciuitatib⁹ qđ requirat᷑ diſpẽſatio vtriuſq3
epi vt no. extra de elec. c. dudũ rothomageñ. in gl. no. ergo qđ
nullus põt circa finē. ⁊ idem ſi clericus vnius dioceſis. velit ꝑ
mutare cũ alio alterius dioceſis requiratur auctoritas vtriuſ
q3 epi. Item ſi clericus habet in vno loco originem in alio do
micilium quis dabit ſibi literas cõmẽdatitias ad recipiẽdum
ordines dic vt habetur extra de temp. ordi. c. cum nullus li. vj.
cum ibi notatis. Qui iudices poſſint dare tutores vide. ff. de
tuto. ⁊ cur. da ab his. l. j. ⁊ per totum ⁊ in ſumma azo. qui dari
tutores poſſunt ⁊ de tutelis. l. muto. §. tutoris datio. inſtit. de
attil. tuto. §. nos autem ⁊. §. precedenti cu3 ibi notatis. An de
legatus hoc poſſit dixi. j. de in litem dando tuto. vel cur. ſuper
Rubrica ⁊ vide qđ ibi dixi ⁊ ſunt q̃tuor neceſſaria vt iudex poſ
ſit dare tutorē que no. ŝ. de cõfir. tuto. l. ſi aut proponis ⁊ vide
etiam circa hanc materiã q̃ notaui. ff. de cõfirmando tutore. l.
naturali. Quid de comitibus ⁊ alijs qui ĩpetrãt a principe qđ
poſſint dare tutoris dic qđ valet eorum datio vt no. in gl. d. l. j.
de tu. ⁊ cur. datis ab his ⁊ ſpe. in ti. de cur. §. j. ver. pe. ⁊ ꝑ hoc.
ff. qđ vi au clam. l. ꝓhibere. §. non tñ in fi. vbi de hoc dixi et de
hoc per inno. extra de fide inſtru. c. cum ꝑ. tabellio ⁊ per a3. in

ſumma qui dari tutore pñt. §. idem puto. Quo loco debeat tu
tor cõueniri ꝓ rõne reddẽda dic vt. ff. de ꝓcur. l. neq3 femina.
§. fi. ⁊ per a3. in ſumma vbi de ratiocinijs agi opporteat.

¶ De tutoribus ⁊ cur. illuſtrium perſonarum. Rubrica.

SUper rubrica. Vide a3. in ſũ-
ma huius tit.
Et an tutela regis. vel imperatoris finiat᷑ pu
bertate ⁊ tunc poſſint adminiſtrare dicam. j.
quando tutores eſſe deſinant ſuper rubrica
⁊ que ſint clariſſime perſone vide in alphabe
to litera. c. §. clariſſime perſone.

ILluſtribus. Sed qũo põt eē pupillus
illuſtris cu3 magiſtratus
debeant eſſe etatis ſaltē. xviij. anno. vt. ff. de re iudi.
l. quidam cõſulebat. ⁊ de iudi. cum pretor. §. ne aũt.
dic qđ fuit filius illuſtris vt. ff. de ſenatori. l. femīe od. Ibi pri-
uilegijs comparabunt. i. ſi ſe nõ excuſauerint ſꝫm formã iuris.
Exhibeant. i. exhiberi faciãt. de tutoribus curatoribus ⁊ coad
iutoribus regum habet᷑ extra de ſupplen. negli. prela. c. gran
di li. vj. Deinceps. i. in ſubſidium vt. j. de magiſtratibus con-
ueniendis. l. aduerſus old.

¶ Qui dari tutores poſſunt. Rubrica.

SUper rubrica. Vida a3. in ſumma. e. ⁊
de iſtis datiuis habet᷑
in ſpe. de tutore. §. ſi autem tutor dicit ſe datiuum.
CUm tibi. Ibi cõſtaret. ſ. te liberũ od. Ibi
daretur ad litem illam ſecus ſi
ſimpliciter vt. ff. de tutori. ⁊ cur. da. ab his. l. curato
re3 ⁊ dic vt ibi. In gl. j. poſtq̃ ibi corã iudice vt. j. ad
turpillianum. l. j. old.
MAritus. Hec lex nõ t3 de iure canonico vt.
xxxiij. q. vlt. c. fi. ⁊ ibi in gl. no. ⁊ fa-
cit. ŝ. de interdicto matrimonio inter tutorem ⁊ pu
pillam. l. iij. vitricus aũt poteſt tutor priuigni vt. j.
de cõtrario iudi. tute. l. ſi pater ol. in gl. j. Ibi. l. ãpliſſimi ⁊ me-
lius in. l. licet. e. ti. ol. In. e. glo. in fi. Eadē rõ eſt in ꝓcuratore ⁊
tamē maritus põt eē ꝓcurator vt. ŝ. de procur. l. maritus ſ3 rõ
q̃re põt eē ꝓcur. ⁊ non cur. eſt q2 ꝓcur. põt reuocari vt. ff. de ꝓ
cur. l. ante litē ⁊ inſtituto mãdati. §. mãdatũ. curator nõ niſi cu
ra finita vt. j. qñ tutor vel curator eſſe deſinat ⁊ ideo maius pe
riculũ eſt vxori ſi cõſtituatur cur. quã procur. dy. od. ⁊ cy. eſt et
alia ratio q2 officiũ ꝓcur. eſt voluntariũ. curatoris autem ne-
ceſſarium vt. ŝ. de ne. ge. l. tutori ⁊ inſtituto de excu. tu. in prĩ.
vnde ſi maritus inuitus cogeretur ad curã vxoris poſſet eſſe
cauſa diſcordie inter eos qđ eſſe non debet. j. de furtis. l. ma-
nifeſtiſſimi. §. fi. ⁊. ŝ. ne fideiuſſores dotiũ dentur. l. fi. Sed cu3
curator certe rei vel cauſe dari poſſit nunqd ante litem vel cer
tam cauſam dari poterit curator maritus vxori. od. hic tenet
qđ nõ generalitate huius. l. de hoc dicitur in ſpe. de cur. §. vt
autem breuem verſ. ſed nunquid vir.
MIlitie. In gl. vlt. in fi. S3 ibi impediebat᷑ eē
tutor ex pſona ei⁹ cui⁹ tutelã admini
ſtrabat q tutorē hr̄e nõ poterat hic vero ex ſua et iđ
ꝓ tutela locu3 habet vt. ff. de eo qui pro tutore. l. j. §.
proinde ⁊ ſi ſeruus ſed ⁊ ibi erat defectus hic priuilegiũ ol. et
vide qđ no. in gl. j. de eo qui pro tutore. l. j. ⁊ qđ ibi dixi.
NEc. Gl. dicit qđ ſi ſpõte geſſit tenet᷑ act. ne. ge.
qđ verũ eſt niſi decreto ꝯſenſiſſet q2 tũc vr̄
ꝙ valeat ⁊ ſic vt tutor cõueniet᷑ vt no. ff. e. l. diu⁹. ⁊ đ
materia hui⁹. l. vide qđ plene notaui. ŝ. ti. ij. l. vnica.
c
CReditore. Ibi debitoribus. ſ. pupilli odo.
Petitionem. ſ. debiti ol.
MInoris debitor. Corrigit. l. C. h3 q̃
tuor dicta. In ꝑ-
mo ꝓhibet creditorē vel debitorē ab initio ſuſcipe
adminiſtrationē minoris. In ſcđo ꝑmittit hoc ſi ex
officio adminiſtratione pendente debitu3 emergat. tertio ſub
ijcit conſilium contra fraudem ⁊ contra prohibitionem ſuam
facienti penã imponit. Quarto prohibet ceſſionem aduerſus
minores accipere ⁊ punit cõtrafaciẽtes. ſcđa ibi nam ⁊ añ ter-
tia ibi hic autē. quarta ibi ſed ⁊ ſi ceſſionem. Et pro declaratio
ne huius auc. vide qđ no. in glo. in corpore vñ ſumit᷑ ⁊ in ſum-
ma illius tituli in prin. ⁊ in ſuma huius tituli. §. Ite3 creditor
vel debitor ⁊ in ſpeculo de tutore. §. fi. vˢ ſi. Itē ꝙ ſuſcepit ceſ-
ſionē ⁊ ver. ſeq. Et rõ ꝓhibitionis huius aut. hr̄ in tex. ⁊ gl. in

corpe vñ hec sumit. §. nüc aut̃ in fi. §. ne periculum malignitatis cómittat̃ p tutore vel curatore q possent subtrahere instra factētia p minorib⁹ quo ad debitū vel creditū. ¶ An autē hec auc. et ei⁹ pene locū habeant in eo qui p tutore gessit cū nō eēt tutor. vide qd notaui. s. de interdicto matrimonio inter tutorem et pupillam. l. fi. ¶ Utrū p hāc auc. corrigat. ff. de suspec. tuto. l. tutor. §. nunc videamus credo q sic lz glo. hic vel alibi nihil dicat. literam sic expone. Ibi iuret speciale qd qs probet per sacramētum sic et. j. vnde vi. l. si quando. Ibi solutione speciale qd per solutionem nō tollitur obligatio vt. s. si constāte matrimonio. l. j. regulariter contra vt insti. qui. mo. tolli. obli. in prin. od. Declaremus mō hāc auc. q̄rēdo. primo querit gl. nūqd locū habeat in modico debito. et tenet q nō in corpore. e. et ibi dicit q̄ si sit modica q̄titas. et hāc opi. tenet hic odo. et cy. quia et olim propter magnā litem tutor excusabat̃ vt. ff. de excu. tuto. l. propter litem. dicunt tamē qd q̄ sit modica quātitas cōmittitur arbitrio iudicis inspecta cōditione psonarum ar. ff. de iudi. l. et si susceperit. §. j. et dixi. s. de iureiur. l. in bone fidei. ¶ Itē q̄rit gl. si tutor rem minoris possideat vel ecōtra. Utrū habeat locū phibitio huius auc. nō firmat pedē. j. de in litem dādo tutore. l. j. videtur tenere q nō et in. §. fi. insti. de aucto. tuto. cy. sm Ja. de ra. hic tenet qd sic qr eadē est rō et qr qui tenetur rei vendi. large sumendo debitor est ar. s. de eden. l. j. et no. insti. de act. in prin. et vide qd ibi no. p dy. ¶ Itē qd si habeant rē cōem. gl. tenet hic qd locū habeat hec auc. Zriuz tenet gl. j. de excusa. tuto. l. qd res. hāc gl. approbat hic cy. p cuius opi. facit qr actio cōi diuidundo hz aliqd psonalitatis nā mista est vt insti. de act. §. quedā. et id cadit sub phibitione huius auc. et hanc etiā tenet gl. s. qd habeat locū in personali et reali. ff. de cōtrahen. emti. l. fistulas. §. j. lz Zriū videat̃ sentire in corpore vnde hec sumit. §. ij. in glo. que incipit psonali actione et azo in summa huius tituli. §. j. ¶ Itē querit glo. nūquid locū habeat in debito naturali et tenet qd nō. et od. hic cy. cōtrariuz sm Ja. qr tale debitū potest cōpensari vt. ff. de cōpensa. l. etiaz cy. ¶ Itē hic querit cū hic de curatore tm̄ dicat an idem in tutore et tenet qd sic et in corpore. e. in gl. nūquid idem in tutela et idē cy. et od. et est expssum in nouellis in gl. allegatis. §. j. et. §. sequē. in scda pte nouellarū. ¶ Itē q̄rit gl. an locū hēat in oī tutore tā legitimo quā testamētario. et hic tz qd sic et in corpe in gl. nunquid idē in tutela et in summa illi⁹ tituli. §. j. Sz in summa huius tituli. §. itē creditor tenet qd non habeat locuz in testamētario. et idē tenet gl. ff. de pcura. l. pr̃ et in speculo de tutore. §. fi. ver. Itē qd tutor vel curator est creditor. et hanc opi. sequuntur hic od. et cy. p qua facit. s. de interdicto matrimonio. l. si patris et. ff. de ritu. nup. l. tutor. ex quibus pbatur qd patris voluntas tollit suspitionē. Itē cū lex admittat matrem et auiaz vt. j. t. px. i. auc. matri admittat̃ etiā testamētarius q matri prefertur vt dicta auc. nam hic cessat rō suspitionis vt dictū est ergo cessat lex vt. l. adigere. §. q̄uis de iure patro. et sic nō corrigitur dicta lex pater. nō ob. qd dicitur de dato a iudice ex inquisitione qr plus operat̃ testimoniū pr̄ñ quā iudicis inqsitio nā p filio suo pupillo testat̃ et etiaz ei exheredato tutorem dat. dy. consultus de facto tenuit opinionem huius glos. s. qd etiam testamētarij phibeant̃ in quadā questione sibi trāsmissa de florentia que incipit quidam noīe vellus cepi de florētia. et hanc opinionem vidi in iudicijs seruari. ¶ Item querit nunquid volens admittatur et tenet hic. et. d. l. pater. de procura. qd si sciatur eum esse debitorem vel creditorem qd nō admittatur. pro hoc facit qd no. ff. de excusa. tutorum. l. propter litez in prin. et per Jo. an. de resti. spo. c. frequēs li. vi. alias frustratoria esset questio de testamentario si datio teneret et excusari deberet. cy. tenet sm Jaco. qd est prohibitio si tamen accedat ad tutelam vel curam de facto amittit creditum. ¶ Item circa scdam partem querit si gerendo male est factus debitor pupilli an habeat locum hac auc. vt detur sibi adiunctus et tenet qd nō et cy. idē. et pro hoc quia sequeretur absurduz quia ois tutor et curator statim cuz male administrat debitor efficit̃ et sic quasi quilibet remoueret̃. Itez querit si erat debitor annis singulis vel cōditionalis in his duabus q̄ōnibus distinguit quidam inter debitū ex stipulatiōe vel vltima volūtate p legē que legata de re. iur. cy. vtroq casu dicit eū repellēdū cuz subsit timor subornationis et machinatiōis de quo dictū est. s. de naturali debito qz cōpensari pōt od. in cōditionali distinguit aut certū est cōditionē extiturā aut nō. primo casu repellat̃. scdo nō ar. ff. de cōdi. indeb. l. sub cōditione cū. l. se. et. l. sufficit. Circa vltimā ptem notādū est sm glo. et cy. qd cessio nō pōt dari tutori etiā finita tutela et reddita rōne qr subest idē timor machinatōnis et subtractionis instrumentoruz que potuisset fieri durante tutela. idem et plenius no. p hostie. in summa de alie. iudicij mu. causa facta rubricella de cessione actionū. §. j. Itē vltra glo. querit od. vtrum hec auc. locū habeat si est debitor fideiussorio noīe et tenet qd sic quia eadē subest rō. Sed qd si accipiat cessionez ex necessitate puta qr fuerat fideiussor patris pupilli et coactus est soluere et id accepit cessionē vt. ff. de fideiussorib. l. fideiussor. hāc q̄ōnē habui de facto et determinatū fuit qd nō qr multa cōceduntur ex necessitate que nō valerēt volūtarie vt. ff. de pconsul. l. aliqñ fami. er. l. alienationes et ibi de hoc et. s. de fundo dota. l. ij. et quia non videtur tanta ratio prohibitionis. Item nunquid ille que fuit tutor alicuius pupilli ante redditam rationem et satisfactionem factam possit eidem dari curator et videtur qd non ex generalitate huius auct. In Zriū vr̃ qd dari possit licet excusari valeat. j. de excu. tu. l. curator et institu. de excu. tu. §. qui tutelam. Sed puto eas corrigi per hāc auc. Itē nūquid habeat locū in curatore dato ad litem videt̃ qd nō qr cessat rō huius auct. In Zriū vr̃ ex generalitate eiusdē auc. Sz dici posset vt dixi in marito et vgo. s. e. l. maritus. Itē quero nunqd habeat locum in patre vel auo debitore vel creditore filij vel nepotis emācipati cuius est debitor vel creditor glo. tenet in corpe vt fine phibitiōe matres debitrices et credi. §. j. et qd non hz locū hec auc. in eis in glo. q̄ incipit idē in auia. Ultimo querit cy. si minor Z quē accepta ē cessio p tutorē soluat an repetat et tz qd nō et idē in corpore vñ hec sumit. In gl. ergo cum adiūcto in fi. sed so. vt ibi no. ia. de bel. In gl. ne sit licitū ibi cū fructuari⁹ immo incipit cuiusufr. Ibi vxori. §. j. alias est lex et incipit q se et hāc opi. seqtur od. ibi senatus. §. fi. et ad hoc facit qd no. in glo. j. de pscrip. xxx. an. vl̃ gl. cū notissimi. §. in his. Sz de hoc dic vt. s. dixi. In glo. hoc si sciuit ibi qui cuz maior. so. hic potuit de facili renuntiare ibi non vt ibi patet ia. de belui.

Isororis. Hec lex correcta est iure auct. quo sublata est dr̃ia agnatiōis et cognationis etiā quo ad tutelas vt in aut. signata. s. de legitimis tuto. l. j. et quidam habēt hic glos. hic dicentem sed additio est et communiter non habetur.

In vniuersis. Ibi patrimonij gratia. s. totius et ita erat curator generalis vel specialis ad litem vt subijcit et hāc puto veram expositionem licet glo. aliter exponat.

Emagistratuum. In gl. vlt. in fi. hoc nihil facit sed. ff. de tutelis. l. etiam et dic vt ibi no. etc.

¶ Quando mulier tutele officio fungi potest. Rubrica.

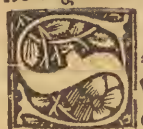
Super rubrica. Uide azo. in summa huius ti. et i spe. de tutore. §. nunc videndū de tutela anomala vbi plures q̄stiones de hac materia notantur.

Matres. §. j. l. ibi accito. i. vocato alij habēt adito et intellige cū filius erat clarissimus vt. s. de tuto. et cura. illustrium personarū. l. vnica od.

Matri et auie. De materia huius auc. vide. in spe. d tutore. §. nūc videndū d tutela anomala p totū. §. et p her. et hos. extra de ap. c. ex pte scdo. Nūc declaret̃ hec materia p aliqs q̄ōnes. Et prio querit gl. si adest pater et mater nūqd pr̃ excludat matrē. glo. tz qd sic per. l. fi. C. in principio et in fine. vbi datus in testamēto a patre excludit matrem ergo fortius ipse pater lz cy. hāc rōnem dicat non multum vrgere et qd pariter admittatur videtur quia parem affectionem habet ad filios arg. ff. de ritu nup. l. non solum. §. j. et quia pariter ad successionem admittuntur vt. j. ad tertul. aucte. defuncto ergo et ad tutelam vt in auc. signata. s. de legi. hered. l. j. Sed ratio potest esse quia pater est magis idoneus ad tutelam quia est virile officium vt. s. e. l. j. et in opinio gloss. sequitur odo. nec ob. scōm eum qd mater excludit legitimos quia verum est transuersales non ascendentes vt statim in gloss. subijcitur. ¶ Itē querit si sit auus et auia et dicit ambos admittendos cum non sit cautuz qd auia per legitimos repellatur. Sed licet de auia non diceretur. l. antiquis qd repelleretur per legitimos tamen idem videtur qd in matre et multofortius arg. ff. ad. l. pō. pe. de parici. l. iij. et nota. in simili. s. de testa. tute. l. j. in gloss. hic potest queri in fine ol. nam iure antiquo auia non admittebatur ad tutelam et ideo cessante ratione in hac questione videret̃ idem dici posse qd in superiori od. tamen hic nō eligit. ¶ Item querit si sit mater et auus paternus. et tenet qd auus preferatur tanq̄ legitimus quia vt dictum est mater non prefertur legitimis ascendentibus vt statim sequitur in gloss. et pro auo facit

pro auo facit qd tutela virile officium est vt dictum est. sed qd mater auo preferat videt qd proximior est in gradu ergo in tutela vt dictum est. Itē qr vincit auiā ergo et auū. sed contra hoc est qr est virile officiū. Item qr. ll. C. vocant matrem patre non extante et de auo nihil dicūt. et in hac opi. videtur inclinare od. licet nō firmiter. ¶ Itē querit glos. si erat pater et auia et dicit qd equaliter admittunt pater vt legitimus et auia per hāc auth. hāc questionē intelligi oportet in pupillo emācipato alias nō posset habere tutor. patria potestate impediēte. Itē nō potest intelligi in auia paterna qr tūc nō pater eam excluderet tanq̄ proximior sm cy. expedit ergo vt intelligamus in materna. Sz tunc videtur qd pater eam excluderet p rōnes adductas. s. in alijs qōnibus. et hanc tenet Iac. de are. cy. tamen in omnibus predictis qōnibus dicit periculosum esse recedere a litera huius auth. que prefert omnibus preter quā testamētarijs. sed inspecta rōne gl. s. qd mater et auia excludūt solū trāsuersales nō ascendentes qd hn̄ probat in allegatis p gl. et maxime in nouellis secūda pte nouellarū titulo de legitima tutela et de matre et auia et tutela liberorū forte nō est sic periculosum sed que dicta sunt vera vident. Itē querit vtrū tutela ista sit legitima vel datiua cy. dicit qd dy. tenet qd sit legitima postq̄ vult et petit eam qr lex tunc facit eam legitimā et videtur expressum. j. in quibus cau. pig. ta. contrahit. l. si mater od. s. de testamentaria tutela super rubrica tenet eam esse anomalam et speculator de tutore §. nūc videndū et cōiter alij doctores. ¶ Itē querit si est data in testō a patre nunqd opus sit et debeat cōfirmari et vr̄ tenere qd sic. et hec fuit azo. opinio in summa qui dari tutores pn̄t. §. Itē mater cy. distinguit sm dy. et sic est data in testamēto inutiliter tunc est legitima si vult eam. Si aūt vtiliter tunc est testamētaria nec indiget cōfirmatione. nā per hanc auth. pōt esse tutrix etiā nō data in testō ergo testō dari pōt sicut alius. pterea hec auth. nō distinguit sit data in testō vel nō et sm hoc correcta est lex iure nostro. ff. de testa. tutela vt ibi not. per dy. et hanc etiam opi. hic sequit dn̄s gui. de suz. et pro hoc in corpore ibi defuncti namq̄ voluntatē etc. vt liceat ma. et auie. §. j. et in speculo dicto §. ver. sed nunqd mater. Sed cōtra hoc videt qr si esset testamētaria cogeret qd hec auth. negat. Sed dici pōt qd sicut est in ei9 volūtate cū vocat a lege ita et cū dat in testamēto Sed hoc nō videt pcedere nam olim vbi pater nolebat eā eē tutricē et impator hoc cōcedebat dicebat legitima vt. ff. ad tertu. l. j. §. qd si pater ergo et vbi lex mortua cōcedit erit legitima sm cyn. sed sm opi. aliā dato qd cōfirmaret adhuc esse testamentaria sicut et prelatus ex sola electione prelatus est. non tamē administrat sine confirmatione: vt extra de electio. c. nihil. et c. auaritie. libro vj. nam et tutor legitimus statim est tutor non tamen administrat anteq̄ satisdet. vt. j. de tuto. et curato. qui non satisdedit. l. in dubium. preterea si non esset testamentaria sed datiua non videretur vera opinio in quā magis inclinare videtur glos. in questione quādo est data in testamēto vna cum alio. scz qd admitteretur cū illo imo repelleretur qr ille est statim tutor et datiuum repelleret nisi diceremus speciale hoc casu qd testamentaria et datiua concurrerent vt no. in simili. s. de testamentaria tutela. l. j. ¶ Sed in dicta questione quādo cū alio datur qd repellatur fuit opinio dn̄i Iacobi baldi: vt hic recitat Odo. ipse tamē odo. qui dicit hanc qōnem fuisse de facto bonon̄. tenet q̄ simul admittunt. sm opinionē Hug. quā etiam hic dicit fuisse opi. Io. et Azo. qr ratio quare testamētarij repellunt matrē est volūtas defuncti q̄ cessat qn̄ mater est data cum ipso. et de hoc in speculo dicto. §. nūc videndum. vr̄si. sed nūquid mater. et vr̄si. item obijcias. Sed nunqd data in testamēto tenetur renūtiare secūdis nuptijs et velleiano: vt hac auth. vidi terminari q̄ nō quia hec auth. locū habet solum quādo ex forma eius admittit non si ex testamento sicut nec tunc satisdat qd faceret quādo in testamēto data non esset vt in summa huius tituli in fine. sed pter fidem a testatore approbatā nō satisdat arg. ff. qn̄ dies le. ced. l. firmio. §. j. in fi. et ad tertul. l. j. §. penul. et. j. subijciam. vr̄si. item quid de questione. Et qd renuntiare nō tenetur facit predictus vr̄si. licentiam. vt in auth. vt liceat matri et auie. et in hac et in pcedenti questione vide quod no. j. ad tertul. l. omnē. in glo. et per me. Item querit glo. nunquid sit preferenda dato a iudice Dy. existente hac questione de facto in ciuitate bergomi inter dn̄m Brigatam de riuola et matrem Oldini de riuola cōsuluit matrem pferendam dn̄o brigate dato a iudice et hanc opi. tenet glo. ff. de tuto. et cura. da. ab his. l. tutor si petitus. quam glo. approbat et istam reprobat qr mater est legitima: vt patet in. l. ij. et ad tertullianuz. l. ij. §. si pater alias si mater. et. §. sed et si forte. sed legitimus superueniens excludit iam datuz. vt. ff. de tutelis et ra. distra. l. si tutor reipublice. §. j. ergo etc. nec obstat l. si vt proponis. in glossa allegata quia ibi vterq̄. scz confirmādus quia datus erat inutili testamēto quaz alius erat datiuus et ideo primo datus alium excludit et pro hac Dy. opinio. facit glo. s. de confirma. tuto. l. ij. et eam tenebat. O. old. et Guid. de suza. distinguit aut datus fuit matre sciente et non contradicēte et tenet datio aut ea ignorante et non tenet per. l. gaius. cum ibi notatis de pignera. actio. Odofre. et Iacob. de are. distinguunt. aut mater fuit negligens et in mora in subeunda tutela et tunc tenet datio aut non et tunc non teneat quasi perperā sit interpositum decretum argu. ff. de fideicommiss. liber. l. cuz vero. §. subuentum. de successo. edic. l. finali. et. j. qui admit. ad bono. possess. possunt. l. vltima. vbi de hoc dixi et videt expressum ff. ad tertullianū. l. ij. §. si penitus egenis de adulterijs. l. si maritus primo. §. fina. et argu. de lega. ij. l. statuliberum. §. finali. et hanc opinionem sequitur Cy. quia cū mater non sit tutrix nisi velit cū esset negligens in ea suscipienda videtur nolle. vt. ff. de verbor significa. l. alienationis. et ideo ex penitentia non potest eam rehabere arg. s. de iureiuran. l. siquis iusiurandum. Et eadem questio posset fieri de legitimo qui se intromitteret de administratione tutele existente matre nisi forte mater euz diu sustineret administrare. tunc enim forte eum remouere non posset argu. ff. de priuileg. credi. l. si creditores. vr̄si. plane. et de cur. l. penul. §. finali. cum concor. ibi notatis. Sed quando dicetur mater negligens vel in mora. quidam si stetit per tres menses cum tn̄ tempus detur tutori ad conficiendum inuentariuz. vt j. de administra. tutor. l. tuto. et cura. alijs dicūt de alijs tēporibus de quibus notantur in summa Azo. de admini. tuto. §. j. Alij dicunt arbitrio iudicis cōmitti cum nō sit terminatum. ff. ff. de iure deliberan. l. j. in fine. alij qd opus est ei denuntiari q̄ tutelam subeat vel repudiet arg. ff. de adulterijs. l. denuntiasse cum ibi notatis per Dy. et de regu. iuris. c. eum qui certus est. libro. vj. ¶ Expeditis questionibus glo. querit Cy. et etiaz alij doctores si mater suscepit tutelam filiorum deinde velit transire ad secūda vota et petat tutorē a iudice dari filijs. legitimi autem dicant ad se pertinere. quid erit videtur q̄ petitus per matrem admittatur. s. qui petātur tutores. l. fi. et. j. ad tertulianū. l. omnem. et hanc tenet glo. in auth. hic signata sacramentum qd quando mater perdit tutelam per transitū ad secunda vota locus est datiuo et non legitimo. et idem no. in glo. ff. de testamentaria tutela. l. si quis sub conditione. in fi. gl. magne. et Dy. hoc tenet ibidem et Azo. in summa. j. titu. pxi. vr̄si cu. item mater. et spec. d. §. nunc dicendum. vr̄si. penul. et pro hoc. l. ij. C. in fine. vbi dicitur qd si mater refugit tutelam filiorū locus est datiuo. et hec opi. approbatur cōmuniter. In contrarium facit in authē. vt sine phibitiōe matres debitrices et creditrices. §. quia vero ibi mox tamē etc. vbi dicitur perinde esse ac si mortua esset quo casu non est dubiuz qd legitimus tutor succederet. vt. d. l. si qs sub conditione. et qr mater tunc demum petit tutores cum non extāt legitimi. vt. ff. qui petant tutores. l. ij. in principio. et iura contraria intelligantur quando legitimi non extabant. et hanc opinionē tenent quidā moderni sm Cy. q̄ sic probant dato q̄ non esset locus tutele legitime tamē non daretur tutor nominatim petitus per matrem qr posset fraudulenter noiare quia forte facta erat debitrix pupilli ex tutela arg. ad hoc. ff. qui petantur tuto. l. diuus. §. si quidem. cuius. l. forma videretur hic obseruanda. pro hoc etiam eo. titu. l. credendum. in fine. et hanc opinionē sequebatur Iaco. de are. et ad allegata in cōtrarium respondebat qr illa iura non dicunt petitū per matrez preferēdum sed iputari matri si non petat tutorē ordinarie ideo dato q̄ vera esset opinio qd matre transeunte ad secūda vota locus esset datiuo tutori non tn̄ daretur nominatim petitus per matrem vt dictum est sm eum et ita dicit Cy. terminatū fuisse de facto in bonon̄. pallatio. ¶ Adhuc tamen ipse Cy. in additionibus factis lecture sue dicit aduertendum quando mulier perdit tutelam per transitum ad secūdas nuptias vtrum desinat esse tutrix ipso iure ita q̄ nulle reliquie remaneant an tamē recedat vt suspecta. quidam enim qd desinat ipso iure cū iure cōmuni non posset esse tutrix qr femina sed iure speciali per hanc auth. et ideo si secundo nubat redit ad ius antiquū et facta est omnino inhabilis et pptera veniunt legitimi. Alij vt Pe. dicunt qd recedit vt suspecta. et hoc innuit glo. in auth. sacramentuz hic signata. ad quod facit. j. de admi. tuto. l. lex que tutores. §. fi. ad trebel. l. iubemus. §. in supradictis. et tunc remanerent reliquie eius et sic eēt locus datiue et cessaret legitima. vt. d. l. si quis sub conditione. §. idē dicimus. de testam. tute. et hoc qn̄ esset spes reassumende tutele de quo pxima questione subijciam. Sed pone qd mater liberor tutela suscepta. Item querit Cy. et alij doctores si mater suscepta tutela pdit tutelā per transitū ad secūda vota deinde mortuus est maritus secūdus nunquid poterit tutelā reassumere et videt q̄ sic qr cessat causa impedimēti. arg.

j. de cur. furio. l. fi. de sniam passis. l. vlt. In 3riu vr q2 extinctu vr ius tutele vn no resurgit vt. ff. de solu. l. qui res. §. si aream ipse cy. t3 qd no possit ea reassumere si legitimi extant qui sint vel esse pnt tutores d ar. j. de repu. ber. l. fi. ff. mu. z bo. l. vt gra datim. §. quoties. si aut no essent legitimi vel datiui an qua pe tat tunc dicit eam admittenda ac si in principio tutela vacaret quasi sit res integra ar. d. l. fi. de repu bere. z de hoc plene not. in speculo de tutore. §. nunc dicendu v. quid si mater filiorum vbi videt predicta opinio approbari. In additionibus tn t3 q amplius no admittat cu velut suspecta abierit vt. s. proxima qone z adhuc durat ipsa ca suspitionis maxime existente sobo le ex ea z secudo viro qua vr prediligere. ex quo em semel dere liquit filios presumit ita facere in futuru ar. ff. de suspe. tuto. l. iij. §. finaut z de re. iur. c. semel malus li. vj. Quid si mater erat minor xxv. anis z ita no poterat ee tutrix. vt. de le. tu. l. fi. nuqd facit minor admittet ad tutela alijs legitimis vel dtis reiectis Speculator t3 qd sic. d. §. nunc dicedu v. s3 pone aliqua minor z ita etia dicit vber. determinatum fuisse in ciuitate mutine. p hoc. ff. de testamentaria tutela. l. quero. §. lucius. ar. contra de stamentaria tutela. l. si tutores. vbi de hoc. Sed illa in testamen tario loquit. ¶ Ite que erit glo. nunquid datus a patre in te stamento minus solenni z postea a iudice confirmatus exclu dat matre. de hoc not in glo. z ibi plene dixi. s. de confir. tuto. l. ij. z facit qd no. hic in glo. penul. Item quid de questione qua habui de facto bergomi. Mater data fuit in testameto tutrix filijs per patre remisso sibi onere satisdationis. ¶ Queritur an valeat talis remissio. Si teneamus eam testamentaria non est dubium quia etiam sine remissione non satisdaret vt dixi. s. ea. l. versiculo. sed nunquid data si aut indigeret confirma tione z reputaretur datiua tunc procedit dubiu z videtur qd no valeat remissio satisdat. nam expresse z indistincte habet qd mater z auia tenent satisdare i aut. vt matres debitrices z cre ditrices. §. fi. z az. in summa huius tituli in fi. Item tenet ergo per testatore remitti no potuit sicut nec satisdatio de vtedo et fruendo arbitrio boni viri vt. s. de vsufru. l. j. j. vt lega. no. cau. l. sane. et extra de pigno. c. finali. talis em remissio inuitaret ad delinquendu qd est cotra. l. ff. de pactis dotis. l. conuenire. In contrariu qd valet talis remissio adinstar remissionis inuenta rij. j. arbitri. tute. l. fi. z q2 fideiussores no sunt petendi ab eo cu ius fidem testato secutus est vt quando dies leg. ce. l. firmio. §. j. in fine. et bene facit ad tertu. l. j. §. penul. z hanc puto veram z obtinui. ¶ Sed quid si fideiussores idoneos mater dare no potest quando satisdare tenetur nunquid dando quos potest admittat dixi. s. de epali audientia. l. de creatidibus. §. finaut ¶ Ite quero si mater tutelam suscepit z non renutiauit secu dis nup. vel velleiano secundu formam huius aut. longo tame tempore administrauit nec fuit sibi oppositum an valeat gesta per eam videtur quod non valeant q2 non videtur tutrix nisi seruata forma huius aut. nihil em de solennibus est omittedu ff. de in integ. resti. l. diuus. vno etiam ex solennibus deficiente totum deficit vt. ff. de itinere actuq priuato. l. iij. §. hoc aut. et p hoc facit expsse. ff. de rebus coru. l. qui neq3. z. j. de tuto. z cu ra. qui no satis. l. in dubiu z. s. in qui. cau. in integ. resti. non est necessaria. l. si tutor cum his que ibi notaui. ¶ In contrarium est q2 hec renuntiatio introducta est in fauore gerentium cum matre vt hic in glos. ergo trahi no debet in eoru lesione z saltē tuitione pretoria valere debent. vt. ff. qd falso tutore aut. l. j. §. penul. z pro hoc. ff. de offi. preto. l. barbarius. z hanc vidi serua ri. z facit qd notaui in simili. s. de sacrosan. eccle. l. decernimus Item nunqd per sponsalia perdit mater tutelam filioru dicyt dixi. j. de bonis q liberis. l. si no sine rone. Item quero nunqd mater vel auia possint esse curatrices ad litem puto quod no cu hoc no sit cautum hac aut. z ideo remanet sub iure antiquo quo mulieres prohibentur iudicijs interesse vt. s. de procur. l. alienam alij tame cotra cu eade sit ratio que in tutela. ad hoc facit glo. que est hic que incipit an idez in cura. Ultimo quero de qone qua habui de facto testor dedit vxorez filijs tutrice ea no exigete dote suam. Ipsa cessit in dotem iura z actiones ali cui nunqd sit priuata tutela quasi exegerit vide qd notaui. s. si secudo nupserit mulier aut. hoc locu. in fi. In glo. an ide in cu ra ibi esse non poterat. s. mater curatrix in. d. l. cum repudiate. Old. in gl. i. cora iudice. in fi. vt. j. de re iudica. l. vj. Ol. in glo. et di auxilio ibi no quasi. Et sic nota q per psona publica querit alteri non solu actio sed replicatio qd intelligut quida solu in ter subiectos iudici quereti p. l. ff. de offi. presi. l. iij. z de hoc di xi. s. vbi de cri. agi. opor. aut. qua in puincia. v. item quero que stionem disputata. In glo. quid ergo ibi. §. interim. de hoc ple ne dictu fuit. s. de 3fir. tut. l. ij. qui cofirmat nihil dat vbi qd co firmatur validum erat vbi aut esset inualidu sine cofirmatione tunc q confirmat dare vr vt colligitur ex preallegatis. ll. z ple ne dixi. ff. de verbo. sig. l. lege obuenire. Jaco.

Sacramentum. In glossa sed ad quos de hoc dic vt plene dixi. s. proxima auctentica. ver. expeditis questionibus. Ibi si quis sub 3ditione z de legiti. tuto. l. iij. §. queri potest. Old.

S I pater. In gl. que pnt ibi de legitimo tuto. l. j. vbi de hoc plene.

¶ In quibus casibus tuto. hnti zc. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo. in summa eo. z in fi. no. ratio hui9 tituli. z. j. eo. l. licet. in gl. z ibi de hoc dixi.

Si in locum. Querit gl. nuquid isto absente detur tutor vel curator gl. tenet etia tutor dari possit z hac t3 cy. et dy. no obstate de tutelis. l. muto. §. fi. z ibi not. Item querit glos. nunquid durante absentia sit fi nita tutela z tenet q no. alibi tenet q sic. ff. de suspec. tuto. l. tu tor. §. siquis absuturus. z ita tenet ibi Dy. Hug. distinguit fm l. pe. s. de execu. tuto. Cy. tenent q sit finita sed reuersus ea recu perat z ita quasi eade videt vt not. d. l. tutor. §. si quis. z qd sit fi nita patet q2 interim tutor dat vt dicta. l. quesitu. q non esset si duraret. In glo. nec vacatione. ibi sub coditione datus a testa tore no a iudice. vt. ff. de reg. iu. l. actus. z est hec lex arg. q si ca sit comissa alicui iudici q cepit abesse reipublice ca eo absente iudex alteri comisit qd reuersus recuperet ipsam comissionez et p hoc. ff. de tutelis z ro. distra. l. si tutor reipublice. In 3riu3 est quia comittendo scdo vr reuocasse comissione primi ad in star pcuratoz. vt. ff. de pcura. l. siquis pcurator. z qd reuocasse possit patet. ff. de iudi. l. iudiciu soluitur. z qd reuersus non re cuperet facit. j. de re mili. l. semel. lib. x.

Propter. Late in vlti. gl. p declaratioe huius glo. vide Az. i summa eo. vsq ad me dium. z institu. de cur. §. interdum.

Dicet. Ibi remotus est. sed si remotus est non fallit regula quia propter remotionem desinit esse tutor. Sed potest dici quod erant plures vnde vno remoto alius datur in locum eius. vt. l. si quis sub coditione hic allegata in glo. vbi de hoc. si enim fuis set vnus tutor remotus excusatus vel defunctus forte non es set locus legitimo sed datiuo. de hoc tamen dic vt dicta. l. siqs sub conditione. Sed an habeti curatore possit dari curator vi detur q sic. vt. s. l. pxima. z ibi notatur quod verum est ex iusta causa non alias. vt. s. qui dari tutores possunt. l. curatorem. et nota. ff. de pcuratoribus. l. si quis cu procuratorio. Sed nun quid existente patre legitimo administratore poterit dari filio cura. ad litem. dic q sic in casibus. ff. de iudicijs. l. si longius. §. finali. z ibi in glo. vlti. Sed si pupillus no habet tutorem nun quid poterit sibi dari cura. dic q sic. vt. ff. de tuto. z cura. da. ab his. l. curator. z ibi in gloss. In glo. ciuiliter. Ista paruula glo. sepe allegatur pro hanitis qd no definant esse tutores propter bannum sed forte hic erant alij contutores. vt. s. dixi al's forte per hanum desinerent. de quo plene dixi. s. qui petant tutores l. in locum.

Cum ob augmetum. Cocor. s. e. l. ppter late Od. z cu adiugitur curator tutori vel platus p lato an quilibet insolidu habeat administratione vi de. vij. q. j. c. no h3 tn al's. c. no aut. in glo. z p archi. z ibi etia vi deas de pluribus iudicib9 ordinarijs vel delegatis z extra de officio delegati. c. cum plures. lib. vj. z dixi. j. si vnus ex pluri bus tutoribus. l. j. ¶ In glo. vlti. in fi. vel dic q in. §. sempronij non ponit ordinem coueniendi inter tutorem sed inter curato res z magistratus. Old.

¶ De administratione tutorum. Rubrica.

Super rubrica. Uide azo. in suma z ibi ple ne no. forma concipiendi libellu contra tuto rem super administratioe tradidi. s. de testa. tute. l. si pater. Et notandu q tutor admini strare non pot nisi decreta sibi administratio ne per iudice ar. j. arbi. tute. l. fi. §. penul. z in aut. vt hi qui. obliga. se habere perhi. res mi. §. fi. z hoc nisi da tus vel cofirmatus esset per iudice. tunc enim dando vel cofir mando

mando videtur sibi administrationez decernere. vt.ff.de cõfir. tuto.l.naturali.§.sed si queratur.

Nouissime. Cõmuniter habet super rubrica sed Cynus legit eã.j.eo.l.tutores. Querit glo. si tutor fenerauit pecuniam pupilli nunquid sibi remaneat vel pupillo ⁊ nõ soluit. D. pa.sil.tenebat qđ esset pupilli ⁊ allegabat.ff.de peti.heredi.l.⁊ ancillar.in fi. Sed cuz hodie sint ꝓhibite vsure iure ciuili ⁊ canonico vt possint repeti a tutore.vt extra de vsuris.c.parochianos.non puto qđ cedant pupillo.ꝓ hoc.ff.pro socio.§.qđ autẽ ex furto.⁊ ideo ẽt non tenet hodie aliquo casu fenerare cum sit peccatũ mortale qđ tutor nõ tenetur subire ꝓ pupillo. vt.ff.de in litem iurãdo.l.videamus.⁊ ad hoc facit.xlvj.di.c.sicut nõ suo qđ ⁊ ibi no.⁊ ꝑ Host.ex de dona.inter vir ⁊ vxo.c.per vestras. et per Azo in summa eiusdẽ tituli ⁊ qđ notaui in simili.j.de bonis q̃ liberis.l.cũ oportet.⁊ ita etiã tenet Cy.in glo.vlt.ibi.j.e.l.ij.imo debet dicere arbitriũ tutele ibi ad eũ pertinet.s.tutorẽ vel curatorẽ qui fenerauit. Ibi.l.actus hec nihil facit iudicio meo.⁊ idem dicit Cy.

Aduersus. In glo. vt reddat ibi sed ex stipulatione rem pupilli saluã fore. Sed quare curator cõueniatur ex illa durante cura.⁊ tutor non durante tutela non video rationem ⁊ ideo forte aliter dici posset:vt in contrarijs notatur ibi damni vel iniurie.vel dic vt in contrario not. Sed nunquid idem in p̃latis vt conueniri non possint durante prelatura dic ꝙ nõ. vt in aut.de sanctissimis episcopis.§.vt autem.vt extra de clerico egrotante.c.vno.§.penult.lib.vj.⁊ dicam.j.eo.l.pro offi. Item secus in protutore qui statim potest cõueniri.vt no.j.de eo qui protutore.l.j.ibi de directa.dicit qr in hoc casu in ipsum quoqꝫ statim actio competit. Old.

s **Umtus.** Tutius est sumtus fieri decreto pretoris.vt.j.de alimentis pupillo prestandis.l.ij.

Non est icognitum. Ibi noie pupillor hoc itellige:vt no.j.qui accusa.nõ possunt.l.ij.

Et si scisses. Hanc.l. nõ puto locũ habere in tutore legitimo qr presumtio est qđ non ignoret mortẽ consanguinei sui. vt.s.de in integ.resti.l.de tutela.⁊ lex statim euz dat.vt.ff.de legi.tut.l.legitimos.nisi forte absens fuisset vel subesset alia ꝓbabilis ignorantia. In glo.prima ibi.l.quidã decedens.§.fi. vbi de hoc plene in glo. ¶ In glo.vlti.ibi.§.item in eo.et.l.tutores qui post finem.§.in eum. Old.

Si curatores. In glo.prima ibi.l.quero vide qđ ibi dixi.⁊.s.si aduersus dotem.l.j.

Si bonã. Opponitur.ff.ad sil.l.ꝑpter veneni.§.fi.⁊ solue vt no.in glo.j.de his quibus vt indignis.l.minoribus.in fine. Item dic in dubio presumi malã causam ex quo semel succubuit vt no.ff.de euic.l.herẽnius modestinus.in fine.que hic in gl. allegatur lꝫ quidã habeant ⁊ male.ff.de decur.

o **Ebis.** In gl.j.ibi ꝑpter liberos vt statĩ subijcit vel ꝑpter veniam etatis. Ol.

Tutores debita. In gl.ibi tutor non sit satisdat ergo sub exceptione si apparebit eum nõ esse tutorem.vt.ff.de dam.infec.l.p̃tor.§.si controuersiam.⁊.l.quivias.§.j. et si appareat eũ esse tutorem in nullo tenet. Secus si simpliciter caueret de rato qr cõmitteretur ad sumtus etiã si appareret eũ esse tutorem.vt.ff.rem ra.ha.l.si sine.§.cum aũt.⁊.§.marcellus.ꝭm Dy.⁊ Cy. Iudicatũ aũt solui cauere nõ tenet. vt.ff. eo.l.j.§.j.⁊ no.insti.de satisdationi.§.sin autẽ per ꝓcuratorem. Et idẽ puto in prelato ecclesie ⁊ economo.vt.s.de epi.⁊ cleri.l.omnes qui vbiqꝫ.§.huiusmodi.⁊ ꝑ hoc.s.de iura. calum.l.ij.§.qđ obseruari.cum ibi notatis.

Rationes. Hanc.l.intellige ꝭm notata.s.e.l.aduersus.

Non omni titulo. Primo loquitur in gñe.scđo ĩ specie et an possit tutor dare dotem ꝓ sorore pupilli dic vt dixi.s.de dotis promissione.l.fi.

Tutor. Licet absens decreto datus qđ fieri potuit.vt.ff.de tuto.⁊ cur.da.ab his.l. illud secus in sñia.vt.ff.de re iudica.l.de vno quoqꝫ.qr continet absolutionem vel condemnationem ꝭm decretuz non ꝭm Cynum ⁊ Mar. sil.

Pro officio. Nota ꝙ priuilegiũ huius.l.nõ transit ad heredẽ pupilli. vt.ff.eo.l.ex pluribus.⁊ ibi no.⁊.ff.de priuile.cre.l.dabimus. Querit glo. qñ bona tutoris videant obligata vtrum a princi. an vero cuz aliquid administrat male ꝑpter qđ debitor factus sit ⁊ nõ firmat pedem ⁊ videt demũ cum male administrare incipit sicut in fisco.j.de priui.fisci.l.si debitor.de bonis ꝓscrip.l.si quis post hac.§.pe.de iure fisci.l.j.⁊ de ap.l.si quis.§.finali. Item ꝓbatur a simili.s.de pactis ꝯuen.sup dote.l.fi.de dona.ante nup.l.si constante.§.iura.⁊ ꝑ hoc.s.de secũdis nuptijs.l.hac edictali.§.omnibus. In ꝯtrium videt ꝙ tp̃s initij spectetur cum hic dicat qđ etiã si non administret tñ bona sunt obligata ergo a prin. Itẽ si gessit ⁊ male videt qđ obligatio retrotrahat vt.j.de bonis q̃ liberis.l.cũ oportet.in fi.⁊ vide qđ ibi de hoc dixi.sic alias bona obligant anteq̃ persona.vt.ff.q po.in pigno.ha.l.j.⁊ hec videtur equior Ja.de are. vt priuilegiũ hoc concessum pupillo late interpretetur.vt.ff.de consti.principũ.l.beneficia.preterea qđ sint obligata ab initio videt expressum.s.de epi.audien.l.de creationibus.circa mediũ.⁊ in fine.s.quando mulier tutele officio fungi põt.l.fi.circa mediũ.⁊ in fi.p̃terea cũ primo obligant bona ⁊ postea ꝑsona retrotrahit obligatio.vt d.l.j.ff. qui potiores in pigno.ha.ergo etiã vbi lex obligat idẽ erit qđ ꝓficit scire ad prioritatẽ ⁊ posterioritatẽ pupilli ⁊ alior creditor non obstante.l.si debitor.cũ si.qr illud obtinet in fisco cũ conditio deterior est isto casu Jaco.de are. Sed quid de bonis curatoris furiosi vel ꝓdigi nũquid erũt tacite obligata vr ꝙ sic arg.huius.l.⁊ legũ que hic allegant in glos.in ꝓtutore et de eo qui ꝓ tutore negotia gerit.l.peñ.⁊ de peculio.l.ex facto. In ꝯtrium est.ff.de cura.furio.l. et mulieri.§.j.de eo qui pro tutore.l.ij.⁊ de cura.furio.l.finali.§.sed cuz antiquitas.⁊ de ep̃a.audientia.l. de creationibus.vbi dr bona debere obligari expresse ex quo ĩnuitur qđ nõ sunt tacite obligata.de hoc dixi.ff.de priuile.credito.l.idẽ priuilegium. Itẽ nunquid bona prelati dic ꝙ sic.xij.q.ij.c.illud.ij.q.viij.c.lator.iij.q.ij.c.fi.⁊ no.in gl. extra de pigno.c.ex literis.in fine.⁊ per Hostien.in summa de pigno.§.qualiter contrahatur.v̂ sic.item bona tutorum. Item bona coadiutorũ qui dantur p̃latis debilibus ⁊ infirmis sunt tacite obligata:vt extra de clerico egrotante.c.j.lib.vj.⁊ qualiter isti prelati ecclesiastici teneãtur reddere rõnem bene habet in glo.ex de accu.c.qualiter ⁊ qñ.circa principiũ super verbo rationum.⁊ an teneant de dolo lata culpa ⁊ leui vide qđ no.extra de officio Archidiaconi.c.ea que.in gl.Ber. ⁊ qđ teneantur facit.j.arbitriũ tute.l.quicq̃.cuz ibi notatis. Sed quod sufficiat si dolo careant optime facit.ff.de conditio.⁊ demõ.l.q̃uis.qđ est notandum. Sed forte ibi est speciale fauore libertatis vt ibi innuitur. ¶ Sed an bona vsurarij sint tacite obligata ꝓ restitutione vsurar videt ꝙ sic arg.extra de vsuris.c.cũ tu.⁊ ita tꝫ Guil.e.ti.c.quãq̃ in apparatu suo qđ.c.est hodie. lib.vj.⁊ frater Raymũ. in sũma de vsuris.§.pone qđ vsurarius. Sꝫ an bona magistratuũ ꝓ eor administrationibus puto qđ sic cũ res publica pupillis equiparet.vt.j.de iure rei publice.l.rem publicaz.lib.xj.⁊ arg.j.in qui.cau.pignus tacite ꝯtrahitur.l.j.ij.⁊.iiij.⁊ ita tenet gl.j.de debitore ciuitatis.l.fi. lib.xj.⁊ ĩ summa eiusdẽ tit. Sed nunquid econuerso bona minoris sunt tacite obligata tutori vel curatori pro alimentis vel alijs necessarijs expensis de suo factis videt ꝙ sic argu.ff.de contrario iudicio tute.l.j. contrarium puto verum cũ bona tacite non obligẽtur nisi reperiatur iure expressuz.at iste casus nõ reperitur expressus ergo ⁊c. nec videt tanta ratio in cõsulendo tutori vel curatori sicut minori. Sed nunqd tutor saltem retinere possit res pupilli quousqꝫ sibi satisfaciat hoc magis dubium videt ⁊ primo videtur ꝙ nõ.arg.s.de rei vxo.act.§.taceat.⁊.ff.cõmo.l.fi.⁊.ff.de in rẽ verso.l.fi.⁊ ibi in glo. In ꝯtrium videt.ff.de condi.inde.l.si non sortem.§.si centũ.cum ibi notatis.de rebus eor.l.si pupillor.§.fi.de cura.furio.l.ꝯsilio.⁊ de furtis.l.qui iniurie.§.fi.dici posset.Cy.qđ si esset liquidũ debitũ locus eẽt retẽtioni als nõ ar.s.de cõpen.l.fi.⁊ pro hoc.ff.de tutelis ⁊ ra.distra.l.si tutele vel posset dici aliter vt.d.l.fina.s.cõmo.notaui. Item quero nunquid minor habeat obligata bona presentia tm̃ an etiã futura. Uidetur ꝙ etiaz futura qr in gñali obligatiõe facta ab hoĩe sic est.vt.j.q̃ res pig.obli.pñt.l.fi. ergo idẽ in gñali obligatiõe legali ar.ff.de pac.l.nõ impossibile. Qđ intelligũt alij in bonis q̃sitis durãte administratiõe nõ in quesitis ea finita.⁊ de hoc indicat tex.d.l.cũ oportet.§.fi.j.de bo.liber. ibi vel deserẽde administratiõis.de hoc vide qđ notaui in tacita obligatõe dotis s.de rei vx.act.l.vnica.§.sꝫ vt plenius no.in glo.ff.de iure fis.l.si is qui.⁊ qđ ibi dixi. An aũt excipiant illa q̃ excipiunt in obligatiõe generali hoĩs dic ꝙ sic:vt dicto.§.sed vt plenius dixi ⁊ in predictis q̃onibus ⁊ ita tenet hic Uber.

PUpillorum. In glo. vlti. ibi qđ pupillo relinquebat. s. ꝙ teneat re⸗stituere pupillo et est questio sabbatina in q̃onibus Pylei. xxxvij. q̃one. de qua dic vt nota. j. arbi. tute. l. quidquid. in glo. ⁊ ibi dixi.

TEx que tutores. Diuide ſm Od. in tres ptes. pmo eñ recitat ꝙdaꝫ. l. anteꝙ quã nõ habemus. ſcđo illã cor rigit ⁊ ius nouũ ponit. tertio annectit q̃ olim ⁊ q̃ ho die possint per tutores vel curatores alienari sine decreto. ſcđa ibi ꝓcipimus. tertia ibi ante omina. ibi vestes nõ deputatas ad vsum minoꝝ od. Sub inq̃sitione al's sub q̃one. Reuulsas. i. re⸗motas. Lugubre. i. triste ⁊ lacrimabile. od. Testificatiõe opis. Sepe allegat ꝙ ex apparẽtia opis ꝓbant expẽse facte in ope. ad hoc ex̃ de dona. c. ad apl'ice. §. pl't. xij. q. ij. c. quatuor. ⁊ ibi in glo. ⁊ ad hoc qđ dr̃ ꝓbari p subiectionẽ oculoꝝ. cõ cor. sunt hic in gl. maleficiũ etiã ꝓbat euidẽtia facti: vt ex̃ de accu. c. euidẽtia ibi ſ3 ẽt vitã nota ꝙ lex male p̃sumit de matre trãseunte ad ſcđa vota ⁊ ideo filij nõ alunt penes eaꝫ. j. vbi pupil. edu. debeat. l. j. ⁊ in aut. de nup. §. eiusdẽ principis. od. Hinc accedit. i. ad ꝓbã dũ qđ vtilitati minoris nõ ꝯuenit res alias in pecuniã p ꝯuen tionem ꝯuerti. Ibi stabilis est nota moralẽ lr̃aꝫ hodie tutor fe nerare nõ cogit. vt. s̃. e. aut. nouissima quã q̃daꝫ hic legũt. in fi. nunq̃d idẽ in p̃latis eccl'iaꝝ vt fructus vendere possint sine de⸗creto vide qđ no. ex̃ de reb⁹ ecc. nõ alie. c. j. ⁊. ij. xij. q. ij. in sum. ⁊ c. alienationes. ⁊ plene dixi. s̃. de sacrosã. ecc. aut. hoc ius porre ctum. v̂ſi. dubitatur etiam. ⁊c.

SI tutoris. Ibi ex substãtijs eoꝝ. s. tutoꝝ vel curatoꝝ. Od. in glo. s. fisco. ibi. l. impatorẽ. ⁊ no. ff. de mi. l. si ex cã. §. si i cõmissum Cy. ibi in q̃bus cau. in inte. resti. nõ est necessaria. l. fi. dic vt ibi v̂. ſ3 nunq̃d hec lex locũ habeat. Ibi extũc. i. post. xxx. dies. In gl. amissi p̃dij. ibi ꝓ repetẽdo p̃dio qđ de facto fuerat in fiscũ translatũ. S3 nũquid cũ agit ꝯ tutorẽ qđ pót. vt. s̃. si tu tor vel curator interueniat. l. etiã tenet sibi cedere restitutioneꝫ in integ. vr̃ ꝙ sic. vt. ff. eo. l. si minores. Cy.

TUtores. Primo de quib⁹ rebus debeãt tu tores facere inuentariuꝫ ⁊ q̃ñ. ſcđo quõ debent res mobiles custodire. tertio q̃d facere debeãt de pecunia pupilli. Cy. ibi collocent. i. depo⸗nãtur. ibi accessio. i. fenori debet qđ hodie correctũ ẽ p aut. no⸗uissima. s̃. e. q̃ hic legit p cy. An curator datus ad litẽ teneatur cõficere inuẽtariũ dixi. s̃. de ep̃ali. audi. l. de creationib⁹. An tu tor teneat tradere inuẽtariũ minori finita tutela vel sufficiat si⸗bi exhibeat dixi. s̃. de cõdi. ex lege. l. dissolute. ⁊ de ista materia cõfectionis inuẽtarij plene no. in spe. de tuto. §. gñaliter. v̂. j. ⁊ seq. ⁊ de instru. edi. §. dicto. vbi de hoc plene ⁊ dixi. j. arbi. tute. l. fi. ⁊ nota ꝙ tutor ẽt minimas res ponere dꝫ in ĩuentario cum hic dicat reꝝ oĩꝫ. ꝓ hoc. xij. q. v. c. sicubi. ⁊. q. ij. c. caritas. graui ter em̃ punit tutor q̃ ꝯsulto circa edẽdũ p̃rimoniũ pupilli ĩue⸗niatur ꝙtitatẽ minuisse. vt. ff. de of. p̃fe. vrb. l. j. §. ij. Et ex hoc in surgit dubiũ si oĩa nõ posuit in inuẽtario vtruꝫ possit ĩ iudicio expiri de quo not. i spe. d. §. v̂. ſ3 si oĩa bõa. Et qđ expiri nõ pos sit facit hec lex dũ dicit oium reꝝ. Nã q̃ oẽ dicit nihil excipit. s̃. man. l. a ꝓcur. ⁊ ꝓ hoc. ff. e. l. tu. q̃ reptoriũ. In ꝯrũ est si moni⸗cas res omisisset ar. ff. de ĩ inte. resti. l. scio. cũ si. de hoc etiaꝫ no. in spe. d. §. gñaliter. v̂ſi. quid si cepit facere inuẽtariuꝫ. credo ꝙ si dolose omisit ⁊ res magnas qđ expiri non possit per iura p̃⸗dicta al's sic ⁊ ꝓ hoc. ff. de legitimis tutoribus. l. legitimos. ibi maxime si substãtia modica sit. Sed quaꝫ penã patiet ex eo qđ omittat res ponere in inuẽtario quidã qđ ꝯ euꝫ in litẽ iurabit vt. d. l. tutor q̃ repertoriũ. Spec. d. §. tꝫ qđ teneat in duplũ esti⸗matiõis ꝓ cuius opi. bñ facit l3 non alleget. j. de bonis dã. l. si quis inter ꝓuinciã. in fi. remouebit etiã vt suspectus. vt. j. arbi. tute. l. vlti. §. fi. Sed si tutor agat ꝯ aliquem nunquid tenet sibi exhibere copiã totius inuẽtarij an solũ illius capituli qđ perti net ad cãm vt dixi. s̃. de p̃cibus impatori offeren. l. fi. An tutor possit inuentariũ conficere p ꝓcuratorẽ vr̃ ꝙ sic. j. de iure deli⸗berã. l. fi. §. sin aũt dubi⁹. v̂. sin aũt a locis. ⁊ ibi dixi. Itẽ notãdũ qđ ꝓpter paupertatem pupilli pót tutor omittere ꝯfectionẽ in⸗uentarij ⁊ nõ detegere eius vtilitatẽ. j. q̃ñ ⁊ q̃bus quarta ps de betur. l. ij. lib. x. ⁊ ꝓ hoc. ff. ad tertul. l. ij. §. qđ si penitus egenis. Sed quid fiet prius vtrũ cõfectio inuẽtarij an aditio heredita tis istud vr̃ indissolubile vt no. in glo. ⁊ dixi. s̃. de testa. tute. l. ij. Sed de hoc dic vt plen⁹ dixi. j. arbi. tute. l. fi. Est etiam notan⸗dum qđ tutor dolose administrans dicitur latrocinium cõmit tere. l. xxxiij. dist. irreligiosum. Itẽ vbicũꝙ dubitabat de tuto⸗re qđ nõ sit solẽniter ordinatus vel qđ solẽniter non confecerit inuentarium cautũ puto aliquid gerenti cum eo quod faciat p iudicem ꝓnuntiari eum sufficiẽtem tutorem. argu. ff. quod fal⸗so tutore aucto. l. j. ibi tuitione pretoria ⁊c. Sed nunquid est ne cesse inuẽtarium fieri coram iudice glos. videtur tenere hic qđ sic. Sed ex cõsuetudine fit solum corã tabellione sicut dicit hic Cy. bergomi tñ adijcitur missus regis qui iudex ẽ ordinarius in talib⁹ ⁊ similibus. j. qđ tẽpus debeat inuentariũ inchoari te⸗net gloss. qđ quam cito fieri potest. specu. d. §. general'r. v̂ſi. fiet autẽ. tenet qđ infra tres dies ⁊ ita interpretatur verbum mox qđ est hic in litera. alijs etiã modis interpretat: vt dixi. s̃. de er⸗rore aduocato. l. fi. bergomi de consuetudine datur vnus men sis ad inchoandũ ⁊ duo ad perficiendum in rebus extantibus ad similitudineꝫ inuẽtarij heredis. j. de iure delibe. l. fi. §. sin au tem dubius. licet glo. ibi teneat ꝯrium. ſc3 qđ tutor statim face⸗re debeat si autẽ alie postea supueniãt fiat noua aditio inuẽta⸗rij. vt. j. de cur. furiosi. l. fina. §. tali. ⁊ ita tenet etiam hic Cy. quo ad postea q̃sita. In glo. ibi tabularioꝝ ibi orphanotrophos. ⁊ vide qđ ibi de hoc no. j. de iur. delib. scimus. §. sin aũt dubius. In gl. nõ est necesse ibi. s. falcidie ⁊ ideo vocant legatarij. Dl.

SAncimus. Ibi ex alio euentu forte q̃r mi⸗nor perdidit pecuniam vel ĩ ma los vsus cõsumsit. Old. ibi subtilitate. ſc3 qđ iussus iu dicis interuenire debeat. Dl.

CUm quedam. Ibi precipiti. i. ꝑiculo⸗so vel dubio. Huiusmo di timore obligationis ꝯhende ex tarditate aditiõis ol. Oppugnandũ per querelam inoffic. testa. Uarijs causis ex quibus possibile esset de iure cõmuni alicui ex solo cõ sensu preiudicium generari. In fine fallit si poneret in inuenta rio rem ꝓpriam tanꝙ minoris. vt. j. arbi. tute. l. fi. sed ibi sp̃ale. et facit ad hanc materiã quod notaui. s̃. de peti. here. l. heredi⸗tas matertere. In glo. sic auctori. in fine. hanc h̃ approbat Od. ⁊ dic plene vt in contrario not.

COnstitutionem. Ibi ex multꝫ an nis. Nota duos annos multos dici. ꝓ hoc. j. de bonis q̃ libe. l. cũ opꝫ in p̃nc. q̃ñꝙ tres. j. de fideicom. l. j. vbi de hoc dixi de hoc no. in glo. instituto de iur. ꝑsona. §. fi. ⁊ bene de clerico ex⸗com. minist. c. latores. et. xxiij. q̃one. iiij. c. non potest multa etiã verba dñr. s̃. pauca de vsufruc. l. antiq̃tas. ⁊ de his dictiõibus multũ multi multipharie ⁊ multitudo vide ĩ alphabeto de v̂b. sign. sub litera m dictione multa grauissima. ⁊ de multitudine dixi. s̃. de epi. ⁊ cleri. l. si quis in hoc genus. ⁊ q̃r varie sumũtur in iure puto arbitrio iudi. cõmitti quomodo sumi debeat ſm facti qualitatẽ de quo agit. si enim de exercitu maiorẽ multitu nẽ requirã ꝙ si de capl'o vel de minori ꝯgregatiõe. qđ facit ad testes ꝯcordãdos q̃ de multitudine loquunt ⁊ ad statuta ꝯctus testamẽta ⁊ rescripta vbi p̃dicta verba sepe apponunt ⁊ ꝓ hoc extra de simonia. c. ⁊ si q̃ones. ⁊ qđ no. de elec. cupientes. lib. vj. per Car. in glo. vlti. ibi ⁊ redditibus hec videt vera ar. ff. de cõ di. ⁊ de. l. nã ad ea. ⁊ de leg. l. nõ est nouũ. Old. ibi qđ satis vr̃ im mo ꝯ videt ar. ff. de excu. tut. l. nõ tm̃. ⁊. l. si is q̃ tres. §. fi. S3 gl. bñ dicit si ĩcipias a tpe Ol. in fi. S3 ibi erãt solute hoc debite. p̃ terea ibi legitim⁹ mod⁹ vsuraꝝ ꝯmẽsurat tpi ⁊ ꝙtitati vt. e. ti. l. eos. hic aũt ꝙtitati tm̃ l3 gl. s̃. iuuat qđ vterꝙ ol. Ul' ſm Ja. de bel. ibi nõ fit coaceruatio tpis ꝙtuꝫ ad vsurã an sit cẽsenda ltĩa vel nõ. S3 ꝙtũ ad solutionẽ faciẽdã minori sic vt h̃. vel dic ꝙ fit coaceruatio fauore mĩoris ne dãnũ patiat vt hic ſ3 nõ fit coacer uatio q̃ñ vitiaret ꝯctus fauore minoris: vt ibi. sic. j. de dona. l. sancimus. §. siq̃s aũt. vel dic ꝙ fit coaceruatio rei ⁊ tpis ſm q̃d vt hic. Sed non simpliciter vt ibi. Iaco. de bel.

SAncimus. Duo dicit vsꝙ ad. §. sed et siquis. primo qđ tutor ⁊ cu rator necesse habent subire defensionem minorum in litibus. secundo recusantibus hoc facere penam imponit. Cynus ibi quam curationis suscipiende et exequen⸗de cum sit munus publicum. vt instituto de excusationibus tu torum. in p̃ncipio. Odofredus ibi ante late persone. scilicet pu pilli vel adulti seu alij quibus dantur curatores. Odof. Oppo nit gloss. de. l. si tutor. de auctori. tuto. ⁊ dic ⁊ ibi dicit qđ hic lo quitur in iudicijs ibi in contractibus et ratio diuersitatis ibi redditur in glossa tu dic latius aut non cepit tutor administra re ⁊ cogitur vt. ff. e. l. j. in principio. aut cepit ⁊ tũc in iudicio co gitur defendere vt hic extra iudicium autem si certũ est aucto ritatẽ fore vtilem pupillo tenet prestare ⁊ administrare arg. s̃. in quibus causis in inte. resti. nõ est necessaria. l. fi. aut certũ est non fore vtilem ⁊ non cogitur. aut est dubium ⁊ tunc similiter non cogitur sed actione tutele cõuenitur ⁊ ita loquitur dicta lex tutor ſm Dynum ⁊ Cynum. ⁊ facit qđ no. ff. eo. l. ita autem. §. gessisse. Cynus. Albertus tamẽ pap. dicit ꝙ si etiã in iudicio

expediret

expediret magis pupillo defensionē omitti et pati missionē ꝙ
defendi qđ non teneť defendere cū iuret vtilia facere ⁊ qꝛ defen
dere videť etiam qui in possessionē venire patitur. vt. ff. de ꝓcu
ra. l. sꝫ ⁊ he. in fi. ⁊ ita etiā tenet speculatoꝛ de reo. §. qd si tutoꝛ.
¶ Sed ⁊ siquis. hic. §. loquiť in maioꝛe qui ꝑuenit ad casuꝫ qđ
indiget curatoꝛe. Cy. ibi admonitus. i. citatus. Cautelam. s. iu
dicio sisti. Continuo. i. incontinēti cū aliqua tñ tempoꝛismode
ratione ⁊ de significato huius dictionis cōtinuo ⁊ continue vi
de in alphabeto sub lr̃a c verbo cōtinue. ibi sub quo lis vertiť.
Nota ergo iudicē sub quo cā vertitur dare curatoꝛē ad litem.
de quo dic vt dicam. j. de in litem dando tuto. vel cura. sup ru
brica. Querit gloss. si agebať hic causa per ꝓcura. ⁊ dñs efficiať
furiosus nūquid ꝓficiet ⁊ tenet ꝙ sic. Sꝫ querit cy. nunqd ha
bebitur distinctio q̃ fit qñ dñs moꝛitur. ff. de ꝓcura. l. si defun
ctus. ⁊ videť ꝙ sic quasi furoꝛ sit quedā moꝛs ciuilis que natu
rali equiꝑatur. Sed verū est cum est eiusdē effectus ꝙ hic non
videtur. Cyn. dicit cogitabitis. ego opinionē glo. puto veram
per hanc literā cepta causa ꝑ tutoꝛē al's foꝛte secus. vt. ff. de ac
qui. here. l. siquis alicui. O l. personis etiā respicit pꝛincipiū. l. ⁊
continet tria. pꝛimū ꝙ persone quibus incūbit petitio tutoꝛis
instare debēt vt ea faciant ex q̃bus idonei sint ad defensionem.
de quo dixi. s. qui petāt tuto. l. fi. secūdo ꝙ remotis tutoꝛibus
vt suspectis tenētur alios petere. tertio ꝙ substitutio in locum
remotoꝝ statim debet fieri. Cy. ¶ Defensionē declarat quam
defensioneꝫ tenētur suspicere tutoꝛes ⁊ cura. de quo vide qđ in
pꝛincipio. l. dixi. Sed quero de qua cautela loquať iste. §. gloss.
dicit ꝙ de iudicio sisti sꝫ hoc nō vr̃ qꝛ possessoꝛ imobilium talē
satisdationē nō pꝛestat. vt. l. sciendū. §. tutoꝛes. ff. qui satisdare
coguntur. vnde foꝛte loquiť de cautela de qua loquitur aut. libel
lum. s. de litis conte. vel de expēsis litis vel alia cautiōe oppoꝛ
tuna ꝓ exercitio litis ⁊ ita videť innuere azo in summa qñ de
creto opus nō est. §. fina. vel posset dici ꝙ hic pupillus nō erat
possessoꝛ imobiliū ⁊ versiculus licētiaꝫ loquatur de rebus mo
bilibus pꝛetiosis q̃ sine decreto alienari nō possunt. vt. s. eo. l.
lex q̃ tutoꝛes. ⁊ hāc sequitur Cynus licet glo. illum ver. licētiam
intelligat in rebus imobilibus qđ nō videtur bñ dictuꝫ ꝓpter
pꝛedicta. Sed nunquid curatoꝛ datus bonis tenetur satisdare
iudicatū solui ⁊ videť ꝙ non ex gñalitate huius. §. qui de omni
curatoꝛe loquitur et quia similis est alijs curatoꝛibus. vt. ff. de
ventre in pos. mitten. l. iij. §. si diminutio. vſ. ita enim ⁊c. ⁊ quia
subest eadem ratio ne officium sit sibi damnosum ⁊ ita videtur
expꝛessum. ff. de cura. bo. dan. l. ij. vſ. ⁊ si quē. ⁊ ibi in glo. ⁊ rem
ra. haberi. l. actoꝛ. ⁊ hoc puto verum lꝫ in contrariū faciat quia
alij curatoꝛes inuiti creantur cura. datus bonis. vt. ff. de cura.
bo. dan. l. ij. §. queriť. ⁊ ita tꝫ vt ꝑdixi Martinus de fano. s. de
epi. audi. l. de creatiōibus. ¶ Omnē aūt ibi exꝑsserint. Not. ꝙ
hic ⁊. s. px. §. qđ tutoꝛ in instr̃o tutele tenereť spāliter exꝓmere
qđ defensionē pupilli suscipiet qđ tñ nunꝙ vidi ī aliquo instr̃o
tutele. sed Fran. acc. tenet qđ hoc includať sub iuramento quo
iurāt vtilia agere ⁊ inutilia ꝑtermittere: vt in aut. vt hi q obli.
se habere ꝓhi. res minoꝝ. §. fi. qđ non placet Dy. O l. nec Cy. cū
aliud sit iurare ⁊ aliud ꝓmittere ⁊ satisdare. Item qꝛ pꝛedictuꝫ
sacramētum ꝑstabatur etiā per. l. de creatiōibus. s. de epis. au
dien. vnde si sub iꝓo iuramento includereť hec lex hoc spāliter
nō dixisset. puto ergo ſm opi. ꝑdictoꝝ qđ in instr̃o tutele spāli
ter expꝛimi debeat ⁊ si omittať ⁊ opponať qđ instr̃m ⁊ etiam tu
toꝛ repellantur. Itē puto qđ teneať pupillū defendere si bonā
causam habeat al's secus. vt. ff. de admi. tuto. l. quoties. §. sicut.
ſm Fran. acc. ⁊ Cy. hisqꝫ adijcimus ibi in his locis no. hūc tex.
qui pulcer est ⁊ maxime qꝛ ſm diuersitatem locoꝝ varia sunt ꝑ
tia reruꝫ. vt. ff. de eo qđ certo loco. l. ideo. In glo. vt ⁊. ff. e. l. qui
petant tutoꝛē hec nihil facit ⁊ iđ allegat. j. arbi. tute. l. fi. §. vlti.
In glo. imo ⁊ cogitur in fi. hec magis videtur contradicere. ⁊
ideo puto qđ allegare voluerit. j. tit. pximo. l. si res.

¶ De periculo tutoꝛis ⁊ curatoꝛis. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azoñ. in summa eo. ⁊ quod notaui. s. tit. pꝛoximo. l. pꝛo officio.

Et qui notitie. Ibi tenuitate. idest par
uitate vt. ff. de officio ꝑ
sidis. l. illicitas. §. sed ne tenuis. Nam ꝓpter paupta
tem adiungiť quandoqꝫ curatoꝛ. vt. j. de excusa. tut.
l. pietatis. al's quilibet insolidum administraret vt hic dicitur
in glo. ⁊ hoc innuit. s. dum dicit interdum.

Tutoꝛibus. Ibi caueri nō potuit al's sec⁹.
vt. s. l. px. ⁊ concoꝛ. ff. de admi.
reꝝ ad ciuitatē pertinē. l. ij. §. si eo tēpoꝛe. O d.

Si tutoꝛ petitus. In gl. vlt. ibi nō vꝛ
sus. i. nō coactus sꝫ
sponte suscepit ꝓbatiōis onus. vt. ff. de ꝓba. l. circa.
O d. ibi quidā decedēs. §. fi. al's est lex. ⁊ incipit pap. ⁊
dic vt ibi in glo. ibi ⁊ si stetisses. vbi de hoc in glo. ⁊ per me.

¶ Quando ex facto tutoꝛis. Rubrica.

Iuliana. Pꝛo declaratiōe huius ti
tuli vide az. in sūma. e. ⁊ hec
lex ponit dictū ⁊ rōneꝫ. In gl. vt appꝛobať ibi
qñ ex dolo vel culpa. de hoc dic vt plene notať
ff. de regu. iur. l. neqꝫ ex īterdicto. ⁊ dixi. s. de
sacrosan. eccl. l. iubem⁹ nullā. In eadē gl. in fi.
Idem tꝫ glo. s. ti. ij. l. cū quedam. in glo. q̃ incipit vt. j. qñ ex fa
cto tutoꝛꝫ. qđ ītellige vt notaui. s. qđ cū eo. l. ei qui. ⁊ dixi in. d.
l. ꝓcuratoꝛ. ſm Iaco. de are. ⁊ Ric.

Et si tutoꝛes. In gl. vlti. ibi. §. si numos
⁊ dic vt ibi dixi. ⁊ ī gl. notať
j. eo. §. si actoꝛi. imo verba cōstituti ad tutoꝛē lꝫ ad pu
pillū solutio referať. O l. ibi quoties. §. j. imo ibi ⁊ suo
noīe stipulatur vt ibi in glo. notatur.

¶ Si vnus ex pluribus tutoꝛi. Rubrica.

Ab vno. Ibi defendere noluerūt foꝛte
qꝛ putabant pupillū iniquaꝫ
cām fouere quo casu deserere possunt vt. ff. de
admi. tuto. l. si. §. quoties. ⁊ dixi. s. de ad. tut.
l. fi. §. fina. ⁊. l. non est ignotū. Sed si oēs vellēt
tenet gl. qđ possint. Sed ꝯ vr̃ ne in plures ad
uersarios. vt. ff. de exercitoꝛia. l. ne in plures. ⁊ vr̃ expꝛessum. ff.
de admi. tut. l. decreto. §. fi. sꝫ glo. ⁊ Dy. intelligunt de īpotentia
facti sꝫ qꝛ hoc vr̃ iniquū rōne ꝑdicta tꝫ cy. ſm iaco. ꝙ vnus age
re vel defendere dꝫ ceteri tñ possunt assistere ne colludať Cy. vr̃
posset dici ꝙ iudex eligat idoneioꝛē. vt. s. de legiti. tute. ī aut. si
gnata sup. l. j. ⁊. ff. de admi. tut. l. si pl'es vno. §. fi. de hoc dixi. j. q
accu. nō pos. l. senatus. in fine. Sꝫ quid in duobus administra
toꝛibus ciuitatis puta qꝛ sunt duo potestates duo iudices ma
leficioꝝ vt padue vel duo cōsules iustitie nunqđ quilibꝫ gerere
poterit insolidū ⁊ videť ꝙ sic per hunc tituluꝫ ⁊ qđ hic notať in
glo. de pluribus ꝯsulibus tales em̄ administratoꝛes tutoꝛibus
equiꝑantur. vt. ff. de ꝯstitu. pecu. l. eū qui. §. iteꝫ tutoꝛi. ⁊ dixi. s.
de transac. l. ꝑses. ⁊ res publica equiꝑatur pupillo. vt. j. de iure
reipublice. l. rē publicā. lib. xj. Itē videť expꝛessum. ff. de officio
consulis lege. j. secūdo rñso. ⁊ ibi in gl. ⁊ de hoc ibi dixi. In con
trarium vr̃ tex. ⁊ glo. ff. ad municipales. l. magistrat⁹. ⁊ qđ nota
ui ⁊ dixi. ff. de arbit. l. sicuti. Sed circa hoc pōt dici vt notať. ff.
de re iudi. l. pomp. si vni al's incipit si vni in gl. ⁊ de hoc dixi. s.
in qui. cau. hñti tuto. l. fi. Itē notanduꝫ qđ lꝫ vnus tutoꝛ possit
agere ⁊ defendere alijs cessantibus non tñ expꝛesse eis ꝓhiben
tibus. vt. ff. de cura. furio. l. cōsilio. in fine. nisi foꝛte ꝓhibens fa
ceret ꝯ voluntatē testatoꝛis ⁊ agēs vel defendēs ſm voluntatē
ar. ff. de fideicō. libe. l. si legatario. §. a duobus. Quid si duo ꝑ
stiterūt auctoꝛitatē tanꝙ tutoꝛes postea apparet vnū nō fuisse
tutoꝛē nunqđ valebit qđ actum est dic ꝙ sic. vt. ff. qđ falso tuto.
aucto. l. j. §. j. ⁊ notať per Inno. ex̃ de elec. c. illa cottidiana. ij. co
lumna. Item nūquid de iure lōbardo sufficiat auctoꝛitas vni⁹
ex pluribus mūdualdis multis. dic vt notať per Carolū in lō
barda qualiter mulieribus alienare ꝑmissum est. l. j. ⁊ dixi. d. l.
consilio. §. fi. de cura. furio. An oēs iurēt de calumnia dic ꝙ sic
si oēs agant vel defendāt al's solus agēs vel defendēs. vt. ff. de
admi. tuto. l. si duo. in fi. ⁊ ita tenet O d. in. l. ij. §. qđ obseruari.
s. de iura. calum. ⁊ vide pꝛimā q̄ōnem Pylei q̃ incipit bononiē
sis. ⁊ qđ hic dicitur in pluribus tutoꝛi. idem dic in pluribus cu
ratoꝛibus datis bonis. vt. ff. de cura. bo. dā. l. de curatoꝛe. §. si
plures ⁊ pluribus exercitoꝛibus. vt de exercito. l. j. §. si plures.
⁊ fabꝛicensibus. j. de fabꝛicen. l. iure ꝓuisum. lib. xj. ⁊ executoꝛi
bus vltimarū voluntatū. vt extra de testamētis. c. si. §. j. lib. vj. ⁊
in pluribus ꝑlatis ecclesie hñtibus eandē administrationem vt
notať ꝑ Inn. ex̃ de iudi. c. cū deputati. secus in pluribus ꝓcur.
vt. ff. de ꝓcu. l. pl'rib⁹. ⁊ ex̃ eo. c. petitio. ⁊ ibi no. ⁊ eo. ti. si duo. lib.
vj. fallit in casibus spūalibus vbi idē qđ in tutoꝛe. vt. e. c. si duo
§. sane. Itē notat glo. que dicit idem in pluribus cōsulibus qđ
sepe allegatur pꝛo consulibus villaꝝ ⁊ castroꝛum ad qđ facit ꝑ
allegata pꝛima questio Pylei ⁊ in speculo de pꝛocur. §. ratione
autē foꝛme. vſ. si. quid si plures sunt consules.

¶ Ne tutoꝛ vel curatoꝛ vectigalia conducat. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo. in summa. e. ⁊ contra hunc titulū cōtinue fit in ciuitatibꝰ in qbꝰ tuto. ⁊ curato. cōducūt vectigalia a fisco. Sʒ dici posset ꝙ nō hʒ locū i vectigalibꝰ ciuitatū sed fisci ⁊ hoc indicat lr̄a in fine ibi cū aūt fisco ⁊c. ⁊ Azo in summa qꝛ cessat ratio. s. ꝙ bona cōducentis vectigalia a fisco sunt fisco tacite obligata ⁊ ideo si primo obligata erant pupillo cōtrahit crimen stellionatus. Sed bona contrahentis cū ciuitate nō sunt tacite obligata ciuitati secūdū quosdam. Sed cōtra hoc facit qđ notaui. s̄. de admi. tutorum. l. pro officio ver. sed an bona magistratuū. Itē non videt̄ cōtrahere crimē stellionatꝰ ille cuiꝰ bona sunt gn̄aliter obligata tacite vel expresse si alij obliget. Sed solū si reʒ spāliter obligatā vni alij obliget ⁊ ita loquitur lex tutor. §. j. de pigne. act. ⁊. l. stellionatꝰ §. j. ff. de crimi. stellio. melior est ergo rō glosse ꝙ cōducendo vectigalia videtur se asserere nō esse tutorē et bona eius nō obligata et ita contrahit crimen falsi vt hic dicitur.

Competēs. Ibi cōtra interdictū. s. presentis. l. Ibi vltro. i. sponte. ꝑ hoc. j. de his qui se defe. l. j. li. x. Ibi falsi crimine carebis ex hac lr̄a dicit vber. de bobio se cōsuluisse cuidā scholari suo electo ad q̄ndā dignitatē cui obijciebat̄ qđ erat infamis ex eo ꝙ librū suū duobꝰ obligauerat ⁊ dicebat̄ incurrisse crimen stellionatꝰ siue falsi vt hic in glo. ꝙ satisfaceret vtriqꝫ creditori ⁊ ita liberatꝰ esset ꝑ hāc. l. ⁊ Idē puto in eo qui vēdidit rē duobꝰ qui incurrit crimē falsi vt. ff. ad. l. corneliā de falsis. l. qui duobꝰ ꝙ si redimat a primo liberatꝰ sit a pena et ꝑ hoc. j. de crimine stellio. l. j. ⁊ qđ ibi notat̄. secus videt̄ in emphiteota qui vēdit reʒ dn̄o irrequisito vt postea redimēdo non liberetur a pena. l. vltima supra de iure emphiteotico vt ibi notaui. Sed querit glo. vsqꝫ ad qđ tp̄s p̄t satisfacere ⁊ se liberare a pena. ⁊ dicit ꝙ vsqꝫ ad sententiā per. l. si adulteriū cū incestu. §. fratres. ff. de adulte. cy. tʒ ꝙ vsqꝫ ad litē cōte. vt. e. l. §. idē polioni ⁊ de ver. obli. l. si insulā. Itē dicit glo. ꝙ ꝓhibitio huiꝰ tituli locū hʒ pupillo viuēte. eo mortuo nō ⁊ rō pōt esse licet gl. non dicat qꝛ qđ bona tutoris sint tacite obligata est priuilegiū personale pupilli ꝙ nō trāsit ad heredē vt. ff. de admi. tuto. l. ex pluribus et de priuile. credito. l. dabimꝰ Cy. et pa. Sy. Itē tʒ glo. hic ꝙ cōductor vectigaliū non excusetur ex hoc a tutela ⁊ idem notatur. ff. ad. l. cornel̄. de falsis. l. j. §. tutores. Sʒ Cy. hic tenet cōtrariū ⁊ ita notatur in. l. si coloni. j. de excusa. tuto. que hic allegatur in glo. ⁊ in summa Azo. de falsis. §. est ⁊ quasi falsum ⁊ hanc etiā tʒ Ol. In gl. in qđ incidis ibi vtraqꝫ via. s. ciuili per ac. tutele et criminali de falso. Ibi illicitam cōuentionem debet dicere cōiunctionē Oldra. Ibi dicimus debet dicere dirimit Ibi in. l. contraria ibi quo in genere est furti actio ⁊c. de quo dic vt ibi plene notatur.

¶ De tutore vel procuratore qui non satisdedit. Rubrica.

1 ☞ Pater qui est tutor filij emācipati an teneat̄ satisdare.

Super rubrica. Vide Azo. in summa huiꝰ tituli et in summa insti. de satisda. tutor. ⁊ in specu. de tutore §. sin aūt tutor ver. horū aūt datiuorū ⁊ dic ꝙ testamentarij non satisdant qꝛ fides eorū approbata est a testatore vt. j. e. l. in dubium legitimi regulariter sic fallit. ff. de legitimis tutori. l. legitimos. §. j. vbi de hoc. de datiuo

1 dic vt. j. e. l. j. ⁊ Dubitari vidi vtrū pater qui est tutor filij emancipati teneatur satisdare ⁊ videtur ꝙ sic ex generalitate huiꝰ tituli ⁊ dicte. l. legitimos. q̄ dicit tutores legitimos satisdare teneri. pater autē est legitimꝰ vt instituto de legitima parentum tutela. ⁊. ff. de legitimo tutore. l. iij. §. fi. Iteʒ mater est legitima vt dixi supra quando mulier tutele officio fungi potest aut̄. matri. ⁊ auie ⁊ tamē satisdat vt ibi dixi In cōtrariū est paterna affectio et verecundia vt infra de bonis q̄ lib. l. cū opʒ. §. illo proculdubio ⁊ ad trebel. iubemus in fi. Itē datus a patre nō satisdat ꝓpter paternū testimoniū vt. s̄. de ep̄ali audien. l. de creationibus. ergo fortius nec ip̄e pater ⁊ qꝛ nō est amor qui vincat paternū. j. de cur̄. furiosi. l. fi. §. j. puto considerandū ꝙ si patrimonium filij sit amplū et persona patris indigens et suspecta teneat̄ satisdare al's nō vt colligi pōt ex dicta. l. legitimos. § . j. et. ij. Ibi maxime si substantia ⁊c. nā si hoc est in patrono vt ibi fortiꝰ in patre propter rōnes predictas. Naʒ eisdē priuilegijs vtuntur parentes circa filios quibus patroni circa libertos vt s̄. qui et aduersus quos. l. fi. ff. qui satisda. cogū. l. de die. §. fi. et de liberis agnoscendis. l. si quis a liberis. §. solent. Sin aūt plures tutores pro eadē tutela possint vicissiʒ fideiubere Cy. tenet ꝙ sic supra de epi. ⁊ clericis. l. omnes qui vbiqꝫ in fi. lecture super. §. in hac. e. l. j. vt ibi dixi et pro hoc. ff. de tutori. et cur̄. da. ab his. l. romanus ⁊ de fideiusso. l. si plures. §. si fideiussor. Sed an hic titulus locū habeat in curatore dato ad litē vel aliaʒ speciem videt̄ ꝙ sic vt. ff. rem pupilli saluam fore. l. ⁊ si ad speciē secundum vnā lecturā. ⁊ ita tʒ glo. j. de in litem dando tuto. l. fi. in glo. parua penultima. ⁊. ff. de cura. furiosi. l. obseruare in gl. et est expressum infra de cura. furio. l. fin̄. §. sed cum antiquitas ibi ⁊ si omnis cura ⁊c. et notatur per Inno. extra de procur. c. petitio et per Archi. de iudi. c. fina. li. vj. speculator tamen videtur innuere cōtrariuʒ de curatore. §. vt autē circa principium ver. si vero dicat se datum. Item querit Dy. si tutor satisdet hoc modo promitto indēnitatem pupillo an sit recte satisdatū et videtur ꝙ non quasi forma satisda. sit rem pupilli saluam fore a qua forma nō sit recedendū vt. j. de iure fisci. l. certa forma ⁊ qꝛ ipsa satisdatio extenderet̄ solū ad damna nō autē ad lucra que tenetur facere tutor pupillo vt. j. arbi. tute. l. quicquid. ipse tamē tenet cōtrariū per. l. quero. ff. locati que parificat indēnitatem promittere ⁊ simpl'r ꝓmittere ibi vel ita indemnem Dy. Quid si tutor cū ydoneis fideiussori. satisdedit sed processu tēporis sunt facti non soluendo an tenebit iterū satisdare videt̄ ꝙ sic ar. ff. quorū legatorū. l. j. §. penul. vt in possessionē lega. l. si is a quo. §. fi. ⁊. l. sequenti. ⁊ ibi in gl. et per dynum Quid si patrimonium minoris creuit ita ꝙ fideiussores p̄mo dati nō sufficiunt nunquid tenebitur alios dare non credo ar. supra de iure dotium. l. mulier in minori etate ⁊ glo. ibi posita alias cū patrimonium frequēter mutetur semper oneraretur nouis fideiussori. ꝙ esset difficile. ⁊ pro hoc in libello Rofre. de act̄. in factum que datur contra magistratus ver. sed opponitur et ita vidi seruari Quid si tutor est ditissimus an tenebitur satisdare speculator videtur sentire ꝙ non de tutore. §. si autē tutor ver. horū aūt datiuorū circa mediū ibi verū tamen si tutor vel curator sit locuples ⁊ in summa Azo. de cura. furio. §. curator autē Sed forte cōtrariū est ex generalitate huius tituli ⁊. l. de creationibꝰ quā allegat in dato ex inquisitiōe loqui videt̄. alie quas allegāt parū faciūt. de hoc ꝑ Odo. in additionibꝰ summe Azo. de tutor̄. qui satis nō dedit. ⁊ ibi tenet ꝙ nō et satis plene.

Si nondum. Glo. tenet ꝙ datus in testamento qui cōfirmatiōe indiget nō satisdat qn̄ est verū. ff. de cōfir. tuto. l. qui a patre. Itē tenet ꝙ datus etiā ex inquisitione satisdet per. §. penul. insti. de attili. tuto. ⁊ hāc opi. videtur fuisse Dy. secutꝰ. Cy. hic videt̄ distinguere vtrū datus fuit a maiori iudice ⁊ cū inq̄sitione ⁊ tūc nō satis det. si a minore sic ⁊ hāc opinionē tenet glo. in aut̄. vt hi qui ob. se habere perhibent res mi. §. fi. ⁊ Azo. i summa huius tituli in p̄ncipio ⁊ od. j. e. l. in dubium alij etiam tenent indistincte qđ datus ex inq̄sitione nō satisdet ⁊ ad. §. penul. de attili. tuto. rn̄det ꝙ ibi dicitur legitima cautela s̄m normā eiusdem constitutionis. preterea qđ cum illam cōstitutionem nō habeamus p̄sumēdum est qđ loqueret̄ de dato sine inquisitione quia in dato in inquisitione etiā iure antiquo fides inquisitionis pro satisdatione succedebat. vt. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. l. impuberi. in fi. ⁊ hanc tenebat dn̄s Ol. ⁊ vidi in practica cōmuniter seruari.

Cum tutorem. Ibi ⁊ si iopia ibi ꝓpter inopiā. sil'is distinctio i inter nolentē ⁊ nō valentē. ff. sol. matri. l. si ꝯstante. §. quoties. ⁊ de col. bono. l. j. §. si cū duobus. Ol. ⁊ intellige qđ hic dr̄ si expediat pupillo eū amoueri nisi satisdet al's ēt sine satisdatione administraret. Cy. ⁊ ita tʒ glos. in. l. suspectus. ff. de suspec. tuto. hic allegata.

In dubium. Ibi aduersus eū. Sʒ si ꝑ eo an valebit videt̄ ꝙ nō ꝑ hāc l. ibi nec ea. qui ⁊ in fine. l. Contrariū hic tʒ Odo. ꝑ. l. nō eo minꝰ. s̄. de ꝓcu. ⁊ gl. in. l. si tutor. s̄. in q̄bus causis in integ. restit. nō est necessaria ⁊ vide qđ ibi dixi qꝛ ibi ē hec lex de verbo ad verbum. Sed qđ gesta per istum tutorē debe rent valere facit. l. barbarius. ff. de officio pretor̄. ⁊ quod notauit in simili. s̄. de sacrosan. eccl. l. decernimus. tamen ab hac. l. recedendum nō est que dicit irrita que ab eo gesta sunt nisi essent talia que morā nō exigerēt. vt. j. eo. l. fi. vel nisi tutor esset ita ditalia que morā nō exigerēt — s̄m quosdam vel patrimonium pupilli modicū vt dixi super rubrica. Quid si satisdedit sʒ nō sufficienter nunquid valebunt gesta videtur ꝙ non quia paria sunt aliquid non fieri vel nō legitime. vt. ff. qui satisdare coguntur. l. quoties. ꝯtra puto qꝛ contrahentes cum tali tutore non habent inquirere de idoneitate satisdationis sed magistratus qui recipiunt periculo suo al's quasi īpossibile esset cū tutore aliquid geri. ⁊ ꝑ hoc bene facit. ff. de doli except̄. l. apud cellum.

cellsuz.§.illa etiã questio.⁊.s̄.de iure do.l.mulier.presumtio est enim ꝙ ex quo magistratus eos admisit qḋ legitime factũ sit. vt extra de electione.c.nihil.⁊ ibi in glo.vlti.⁊per cõpo.penul. columna.⁊ ad hoc facit qḋ notaui dicta.l.decernimus.⁊ de petitio.here.l.si putas. ¶ Ultimo quero q̃ōnem quã vidi de facto tutor q non satisdederat egit noie pupilli. in ꝯclusione cause obijcit aduersarius qḋ iudiciũ nõ tenet. tutor offert se paratum satisdare nũquid admittet̃ ad satisdationẽ ⁊ tenebit iudicium videt̃ ꝙ non ꝑ hãc.l.⁊q̄ lis nõ fuit legitime initiata.vt.s̄. qui dari tuto.pñt.l.in vniuersis.D.gui. de suz.tenet ꝯtrium q̄ iura supuenientia lite pendẽte ꝓsunt.vt.ff.de pigne.act.l.si rẽ. §.fi.⁊ pro hoc.s̄.de procura.l.licet.⁊.ff.de iudi.licet ⁊ hanc dicit equiorem fauore minorum⁊ maxime ſm opinionem eorum qui tenent qḋ gesta cum tali tutore in fauorem minorum valẽt vt ibi in principio legis dixi.

NOn omniũ. Ponit dictum.rõnem subiungit.deinde declarat.cy.⁊ hãc.l.intellige ſm distinctionẽ legis.ff.de testamẽtaria tutela.l.testõ.⁊.l.seq.cum ibi notatis.

TUtor. Idest ꝓscribent̃. In glo.vlt.ibi arctarẽtur in fi.primũ puto verius vt sine satisdatione⁊ inuẽtario expedire possit tpe pitura.vt.ff. de admi.tut.l.tutor qui repertoriũ.in pñ.al's hec lex in fine nihil specialitatis poneret in talibus. Old.

¶ De suspectis tutoribus. Rubrica.

s **SUper rubrica.** Uide Azo.in summa eo.⁊.lxxxvij.distinctione.c.irreligiosum.in tex.e.glo.⁊ꝑ Archid. de prelato ecclesiastico suspecto dicam.j.e.l. eum.

ALbertum. Suspecti accusatio ⁊ tutele actio ñ ꝯcurrũt.h.d.cy.⁊loquit̃ matri interrogãti ſm glos.Si aũt de patre intelligeretur de filio naturali vel legitimo cuius tutelã administrare pater ĩpeditus nõ poterat.vt.j.notat̃ si ꝯ matris voluntatem.l.vnica.ibi. si eo iure.i.per pubertatem. ibi tutele iudicio nõ per accusationem suspecti.

CUratores. Exponit glos.tutela.i.cura.q̄ olim appellabat̃ tutela lz postea fuerit nomẽ mutatũ qḋ dicit Cy. facere ad q̃ōnem ludentiũ ad scachos quoꝝ vnus dicit se victurũ iudũ cũ vna pedite si vincat cũ vna pedite facta regina vtrũ sufficiat videt̃ ꝙ sic cõsiderato p̄mo nomine ⁊ q̄ idem corpus remanet vt.ff.de ꝯhen.emti.l.in venditionibꝰ.in fi.⁊.l.seq. ⁊ q̄ vr̃ aucta dignitas nõ mutata cõditio.vt.ff.de senatori.l. senatores. In contrarium est q̄ mutauit nomen ⁊ effectum.vt.ff. de excusat. tutorum.l.cum ex ratione.et.j.de infirmandis penis celi.l.j. et s̄.de ferijs.l.a nullo. Item q̄ pedes mutata de officio.s.ꝙ directo trahatur ſm naturam ludi ad artificium regine que trahit̃ in transuersum ergo non est eadem.vt.ff.de leg.iij.l.legatis seruis.§.j.per quã determinatur questio p̄dicta ſm Jaco.de are. ꝓ cuius opinione facit.ff.si quis cautionibus.l.qui autẽ. et de solu.l.cum quis.lz sit arg.multũ ꝯtra.ff.si ex noxa.cã agatur.l. fi.Sed lz glo.sic exponat Od.tamẽ exponit tutela.i. tutele rõ quã petere debent curatores a tutoribus.vt.ff.de admi.tutoꝝ l.tutores qui post finẽ.§.adulescens.quam etiam expositionez approbat Ol.⁊Cyn.⁊ tunc nõ obstat contrarium signatum in glo.sequẽti.ꝓ cuiustamen solutione dic quod qñ tutor administrat aut ignorat se datum ⁊ nõ tenetur.vt.l. ⁊ si scisses. et de admi.tutoꝝ.aut scit⁊ tunc hoc probato ex parte minoris est in dolo ꝓsumto si cessat facere qḋ facere debet.vt.ff.man.l.dolus ⁊ ad.l.fal.l.dolo.non tamen ex hoc remouet̃ vt suspectus.lz administrare cogitur.vt.ff.eo.l.impuberibus.in fi.⁊ hic.⁊.j.l.proxima.⁊ dixi.s̄.de administratione tutorum.l.fi.in princi.Si autem administrare cepit etiam ꝑpter leuem culpã remouebitur vt in cõtrario in glo.allegato.l.hec enim.in fine.⁊ rõ qual'r facilius vt suspectus remouet̃ qui cepit administrare quã qui non est q̄ magis delinquit sicut ⁊ ille qui tradit rem vitiosam quaz qui omnino nõ tradit.vt.ff.de act.emti.l.iul'.⁊.l.si sterilis.§. cũ per venditorẽ cy.Sed contra hoc vr̃ ꝙ qui non inchoauit non cõpellatur inchoare administrationẽ q̄ põt vtili cõueniri sicut qui gessit male directa.Circa hoc dicit Dy.ff.de admi.tu.l.j.in prin.qḋ actio tutele nascitur demum finita tutela sed tutor qui inchoauit põt remoueri ꝑpter dolum latam culpam ⁊ leuem vt.ff.e.l.iij.§.fi.Quando aũt non inchoauit remouetur ꝑpter dolum tantum:vt dicta.l.hec enim.§. fi. ⁊ ideo interest pupilli administrationem inchoari vt facilius tutor possit remoueri.⁊ ita notat Cynus in.l.proxima.

p **PReses.** Uide qḋ notaui.s̄.l.prima.⁊ cõcor.ff. de admi.tutoruz.l.j. in principio.

i **IN postulãdis.** Ibi segniter.i.negligẽter vel peregre. Odo.

PIetatis munere. Idest mũere qḋ est pietas. vt.s̄. de nego.gest.l.j. Ibi fratris tui o amita vel patruus ꝓtegere conaris. No.ergo ꝙ cõsanguineus tenet̃ cõsanguineũ ꝓtegere qḋ est argumẽtũ qḋ aduocatus nõ teneat̃ prestare patrociniũ contra consanguineos.de quo dic vt dixi. j.de excusa.tuto.l.humanitatis.

EUm quem. Ibi pendẽte cã etiã ante litẽ conte.vt ĩ summa huiꝰ tituli. §.est aũt effectus vt dato libello licet quidã vt lite cõtest.habeãt ⁊ ꝓ hoc.ff.de solu.l.ꝙ si forte.§.j.⁊ est expressum de re.mili.l.q status.⁊ ita ibi tz Dy.⁊ dicit determinatum fuisse per doctores bonoñ.hoc tñ fallit in tutore sanguine cõiuncto pupillo qui nõ ex toto remouet̃ sed ei curator adiungitur.vt.ff.e.l.si tutor aliquo vinculo.Et ibi notatur ⁊ in summa eo.ti.§.fi.⁊ idem videtur in prelato ecclesiastico vt nõ ex toto remoueat̃ sed ei coadiutor detur vt extra de officio deleg.c. venerabili.§.j.⁊ibi in glo.⁊vide etiam qḋ ibi notatur ꝑ Inno. ⁊ ad hoc bñ facit extra de accusa.c.vltimo. cũ ibi notatis in gl. et per Inno.de simonia.c.licet eli.§. quia vero. ⁊ vide ad hanc materiam qḋ notatur.iij.q.ij.c.fi.in glo.⁊ per archi.⁊ capitulo quia ea. ⁊ in gloss. instituto eo.§. suspectus. ⁊ quod notaui.ff. de mune.⁊ hono.l.reus delatus.

SUspectos. Pro declaratiõe vide ĩ summa.e.fi.Querit glo. vtrũ remotus ob latã culpã sit infamis⁊ tz ꝙ nõ⁊ allegat ff.e.si suspectꝰ.lz allegare debuit ĩstituto.e.§. suspectus glo.tñ ibi tenet ꝯtrium.⁊.ff.e.l.impuberibus.§. si fraus.⁊ de hoc notat̃.ff.de in litẽ iurã.l. in actionibꝰ. Itẽ querit si simpliciter remoueat̃ an erit infamis ⁊ dicit ⁊ bñ ꝙ si petat̃ ob dolum remoueri erit infamis nã obiectus doli secuta sñia quẽ facit infamẽ.vt.ff.de dolo.l.nõ dz al's nõ nam sñia refert̃ ad petitionẽ vt.j.de fideicõ.libe.l.fi.ĩ dubio dicit ꝑpter culpã presumi remotũ ⁊ idẽ cynus. Itẽ tz glos.ꝙ si remoueat̃ ex officio iudicis ꝙ nõ est infamis qḋ est satis notandũ ⁊ facit ꝓ tabellione⁊ alijs cõdemnatis ꝑ inquisitionẽ qḋ nõ efficiant̃ infames⁊ ita tz hic Cy.⁊ dicit fuisse opinionẽ dñi Dyn.de quo plene dicet̃.j. si tutor nõ gesserit.l.j. ¶ Ultimo querit cy.vtrũ remotio suspecti tuto.possit fieri per delegatũ presidis videt̃ ꝙ sic.vt.ff.e.l.j. §.ergo tibi dicit in ꝓuincia⁊c. In ꝯtriuz est.ff.ad turpil.l.j.§.suspecti.⁊ ibi in gl. ⁊ de hoc dicit magnã cõtrouersiã fuisse inter dñm franciscũ accur.⁊ Dy.frã.eñi tenebat ꝙ nõ sequẽdo glos. dy.ſm opinionẽ Jaco.bal.distinguebat duplicẽ remotionem. vnã que fit a lege statim accusatione proposita ab administratore.vt.s̄.eo.l.eum.⁊ hoc fieri possit a delegato p̄sidis.vt.d.l.j. §.ergo.aliam q̃ fit per sñiam a totali remotiõe officij ⁊ hoc notatur ꝑ dictum.§.suspecti.⁊sic nullã facit differentiã inter legatum ꝓconsulis legatũ pretoris ⁊ p̄sidis.Sz instituto.e. in principio loquitur de iure remouẽdi⁊ patenter ponit illud habere presidẽ ⁊ legatũ procõsulis ⁊ sic videtur ꝙ legatus ꝓconsulis possit per sñiam remouere.Non obstat.§.suspecti.q̄ litera solus que est ibi nõ excludit superiores p̄sidis sed inferiores sed legatus proconsulis maior est preside q̄ personam proconsulis representat Cy.legum doctor ⁊c.

¶ De in litem dando tutorem vel curatorem. Rubrica.

SUper rubrica. Expone vel ꝓ idest cy.⁊ vide azo.ĩ sũma.e.⁊ in spe.de curatore.§.fi. rubricella instĩm cura.ad litẽ.⁊an teneat̃ facere inuentariũ⁊ satisdare dixi.s̄.de episco.audiẽ.l. de creationibꝰ.vt.j.e.l. ad ꝓtegendã. ⁊.s̄. de tutore qui nõ satisdedit super rubrica.Quis possit dare cura.ad litẽ.Spe.de curatore tz ꝙ ois iudex etiam delegatus. In ꝯtrium videt̃ q̄ misti imperiũ est.vt.ff.de tutelis l.mutuo.§.tutoris dati.vbi de hoc ⁊ probatur de curatore ad litem qḋ sit misti imperij.e.ti.l.qui hz.§.quolibz die qui loquitur de cura.ad litẽ⁊gl.ibi posita dicit qḋ est misti imperij ergo non põt delegari.vt.ff.de tuto.⁊cura.da.ab his.l.nec mandante ⁊ hoc satis ĩnuit lex prima.s̄.qui petantur tutores. vbi dicit a cõpetenti iudice peti debere quasi dicat nõ ab omni vt idem sit ius in isto spãli quod in generali argu.ff.de rei ven.l.que de tota.⁊ ideo olim vocabatur p̄torius q̄ a pretore dabat̃ vt instituto de aucto.tuto.§.fi.cuz ergo curator hodie in locum eius

detur ab eodem magistratu dabitur ar. instituto de act. §. fuerat. ⁊ hanc opinionē expresse tenet Inno. extra de pcura. c. petitio. circa finē prime glo. ⁊ de hoc etiam no. instituto. de attili. tuto. §. in puincijs. hoc tamen fallit in delegato pape ⁊ subdelegato ab eo qui dat talem cura. in litibus que corā eis vertuntur: vt extra de iudicijs. c. fi. §. fi. lib. vj. ⁊ idem dicerem in delegato principis ⁊ subdelegato ab eo cum sit eadē ratio. Sz quo loco dabit iste curator dicunt quidam qđ eo loco ⁊ per eum iudicem ordinarium vbi causa vertit. vt. s. vbi petantur tuto. l. j. vbi de hoc. Idem tenet Petrus de bella ptica in. l. diuus. ff. de tuto. ⁊ curato. datis ab his per. l. de predijs minor. ⁊. l. si pdium. cum ibi notatis per Jacob. de are. ⁊ per Cynū ⁊ ad hoc facit quod notatur. ff. de iudicijs. l. si longius. in fine. Sed contra hoc videtur quod iudex domicilij vel originis det talem curatorem licet causa sit alibi. vt. s. de administratione tutorum. l. finali. §. ⁊ si quis. ibi continuo curator enim in competenti iudicio ordinari. ⁊ dicto. c. fina. de iudi. lib. vj. vbi dicit per suum episcopū dari. Sed dici potest aut agitur de curatore simpliciter dato ad lites qui videt datus ad omnes. vt dicta. l. qui habet. §. fi. ff. de tutelis. ⁊ talis dandus est a suo iudice ordinario ⁊ poterit omnes causas vbicūq vertantur agere. ⁊ sic intelligantur iura predicta que videntur loqui in curatore simpliciter cōstituto ad litem qui satis equiparatur generali. aut querit de curatore dato ad vnā litem tantū ⁊ tunc detur ab eo sub quo lis vertitur si sit talis cui de iure hoc competat sicut dicitur in prorogatione. s. de iurisdic. om. iudicū. l. j. ⁊ tunc sit vera dicta opinio pdictorum. Jaco. ⁊ Pe. ⁊ hoc satis bene probat dictum c. vlti. in prin. vbi dicit de suo epo loquitur de dato simpliciter ad lites vbi aūt dicit dari a delegato dicit ad illam causam tm. Sic etiā dicitur in tutore. si datur simpliciter administrat oīa etiam extra illam puinciam: vt notat in glo. ff. de excusa. tuto. l. pter litē. §. licet. aut dandus est ad certa bona ⁊ tūc iudex illius loci vbi sunt bona ⁊ non alius ipm dat. ⁊ sic debet intelligi glossa. ff. de excusa. tuto. l. non solum. §. qui testamento. ⁊. j. de excusa. tuto. l. ij. ⁊ de hoc notatur in summa huius tituli. ⁊ dixi dicta. l. j. s. vbi petant tutores. Sed an talis curator ad lites inuitus cogitur. quidam q nō. vt. ff. de cura. bo. dan. l. ij. §. item queritur. ⁊. ff. de tutelis qui habet. §. si pupillus. vbi dicitur nō dari curatorem ad litem nisi presentem ex quo innuitur q non inuitum al's frustra eius exigeretur presentia. alij dicunt q inuitus detur sicut ⁊ inuito. vt. ff. de mune. ⁊ hono. l. munerum. §. defensorem. ⁊ quia etiam dicto. §. item queritur. dicitur curatorem bonis ex causa inuitum dari. et ita notatur per Cynum supra qui petantur tutores. l. j. ⁊ hanc vltimam tenebat dominus Oldradus quia munus est publicum ⁊ in cura. bonis dando dicebat speciale.

Si quas petitiōes. Hec lex ⁊ gl. hic posita facit ad qōnē si tutor tenet pupillo rei ven. vel ecōtra vtrū possit gerere tutelam nō obstante autē. minoris debitor. de quo dic vt ibi notatur.

At tibi. Ibi qui laudatus. i. facto sibi denūtiamento ab emtore qđ defendat. vt. j. de euict. l. auctore laudato. ⁊ qđ subijcit experiri possis subaudi si tibi placet. Nam ⁊ vendicare potes eo modo qui sequitur sed ne tuum ius ⁊c. ⁊ pro hoc. s. de administra. tuto. l. cum quidam. ⁊ per hoc soluitur contrariū de. l. non em. ff. rerum amotar. licet glo. aliter soluat. Od.

Ad ptegendam. Ibi siue p. i. ⁊ p hāc l. tz. d. gui. de luz. q cur. datus ad litē non tenet facere inuentariū de quo dixi. s. de epali audien. l. de creationibus.

Siue ex testamēto. Dicit gl. hic posita vt satisdet rem pupilli saluam fore. ⁊ sic tenet q curator ad litem hanc satisdationē prestat. de quo dixi. s. de cura. ⁊ tutro. qui non satisdedit super rubrica.

De eo qui pro tutore negotia gerit. Rubrica.

Super rubrica. Uide azo. in summa huius tituli. ⁊ Rof. de vtili act. neg. gest. ⁊ sequenti titulo.

Etiam. In glo matres vel auie vel ēt alie mulieres q tutrices esse non possunt vt in glo. sequenti. In gl. quasi tutrices ibi rō diuersitatis sed dic fauorē pupillo debitū notare differētiam: vt notatur dicto. §. si quis. quasi vnde pcedens opinio vera est et ad. l. militie. j. allegatam q videtur s dic q ibi in personam administrantis non erat impedimētum imo priuilegium militie quod eum reuelat in hoc vt non teneatur actione ptutele que est priuilegiata priuilegio reali ⁊ personali. vt. ff. de priuile. creditorum. l. dabimus. sed actione nego. gest. non vt eo. ti. l. idem priuilegium. §. j. ⁊. l. si ventri. in principio. Dynus.

Cum non vtiliter. Exceptio tu nō es tutor reddit iudicium quandocunq nullū sicut ⁊ tu non es procurator. vt. s. de pcuratoribus. l. licet. vbi de hoc dixi. ⁊. s. de tutore qui nō satisdedit. l. in dubiū. ⁊ qđ dicit hic gl. idem in prelato ecclesiastico nō est ver indistincte sed dic vt notatur per compo. extra de elec. c. nihil. in vltima glo. ⁊ in specu. de actore ver. sed pone quidā dicens se epm. duos sequentes titulos vide per te cum notatis per Azo. in summa.

Ut cause post pubertatem adsit tutor. Rubrica.

Tutores. Uide Azo. in summa eodē et qđ dixi ⁊ notatur in glo. s. si aduersus rem iudica. l. cum ⁊ vos minores. j. arbi. tute. l. tutor post pubertatem. ⁊ in speculato. de tutore. §. finali. versic. item qđ si is cui datus est. Item quod hic dicitur de tutore potest dici de rectore ciuitatis qui durat vsq ad euentum successoris. vt. ff. de officio proconsulis. l. meminisse. Item colligitur argu. glo. qđ aduocatus pro eodem salario teneatur iurare in causa appellationis. de quo plene dixi. s. de pcuratoribus. l. ita demum. Sed quid si vniuersitas fecit sindicum generalem duraturum vsq ad annū ad omnes lites qui inchoauit plures lites nūquid finito anno poterit adesse causis ceptis nō finitis. hec lex est arg. q sic cū concor. hic in glo. allegatis ⁊ pro socio. l. heres socij. ⁊ q factus est dn̄s per contestationez. vt. s. de pcuratoribus. l. nulla. In contrariū videtur pter tempus limitatū quo finito videt mandatum finitum ⁊ sibi phibitum post tempus adesse arg. s. ex quibus cau. infa. irrogat. l. et si se uerior. ⁊. l. si possidoneum. Nam ad certū tempus potest cōstitui pcurator ⁊ sindicus. ff. de pcura. l. iij. al's nihil operaret adiectio temporis. ⁊ p hoc est bonum arg. ff. quibus mo. pig. vel hypo. soluitur. l. sicut re corporali. §. penul. Quidā dicunt q si alius sindicus cōstitutus nō est adesse possit al's nō arg. huius l. de hoc plene notat in specu. de sindico. §. rōne aūt forme. v si. illud etiā queritur. qđ tragit de margarita de sindico. v si. pone qđ sindicus. dicit tamē. D. gui. tutius fore qđ pnuntiet iudex cum tali sindico posse procedi. vt. ff. qđ falso tutore aucto. l. j. §. penul. ⁊ de mino. l. ait pretor. §. permittitur. qđ forte non est verum in sindico vt dixi. s. de procuratori. l. licet. Item allegabatur hec lex q tabellio factus monachus possit instra ante monachatum confecta in publicā formam reducere licet nō possit noua conficere: vt in speculo de statu monachorum. v sic. xxvij. queritur. An aūt sindicus vel pcurator alicuius prelati eo mortuo possit causas ceptas perficere dixi plene dicta. l. nulla. de procurat. An cause cepte coram legato sedis apostolice finita legatione finiri poterunt coram eo dic q non: vt notatur per Archidiaconum de rescriptis. c. statutum. libro. vj. ⁊ in speculo delegato. §. finitur. versiculo primo. An tutor accusationem ceptam pro pupillo eo mortuo prosequi teneatur dic q non. vt. ff. ad turpilianum. l. diuus.

Ubi pupillus educari debeat. Rubrica.

1 Uitricus an possit esse tutor priuigni.
2 Uitricus an possit dari procurator priuigno.

Educatio. Uide Azo. in summa et quod notat. s. diuortio facto apud quem liberi educari debeant ⁊ extra de conuersione infidelium. c. ij. Et est notandum qđ iure lombardo pter famem putandum qđ iure lombardo pter famem pupilli potest tutor alienare res imobiles pupilli: vt in lombarda de phibita aliena. rerū minorū. l. penul. al's est vltima. ⁊ facit quod notaui. j. de predijs minorum. l. ob es. Querit glo. vtrū victricus possit esse tutor priuigni. ⁊ vr q sic. vt. j. de 2rio iudi. tute. l. fi. ⁊ ibi i gl. ⁊. ff. de adop. l. nōnūq l3 glo. hic in fine innuat q in testō pt dari a pre a iudice nō qđ est falsū q pater qs sit futur victricus filior post mortē suā diuinare nō pōt. Si aūt a casu hoc accidat qđ datus in testō pater no tutor victric efficiat supueniēs suspitio sublata nō videt. vt ff. de 2fir. tuto. l. in cōfirmādo. ⁊ de admi. tut. l. tres tutores. in fine O l. opi. tū predictā que est hic in fi. gl. tz Azo i summa. e. in fine.

fine.ꝛ glo.in corpore de nup.§.eisdez quoqꝫ.An aūt victricus
2 possit dari curator priuigno petenti contradicentibus agnatis dixi dicta.l.fi.ʃ.de cōtrario indi.tute. Itez querit gl.coram quo ali debeat pupillus vtrū coram tutore vel coram matre.de hoc notatur.d.§.eiusdē.in auꝭ.de nupꝭ.circa qđ dic ꝙ si mater victricū superinduxit indistincte excluditur ab alimētis pupilli:vt hic.et.s̄.diuor.facto apud quem liberi debeant educari.auꝭ.si pater.ꝛ.ʃ.de reuocan.dona.auctē.qđ mater.s̄.de secundis nuptijs.auꝭ.mater.ꝛ in summa Azo.huius tituli.ꝛ noꝭ.dicto.c.ij.de conuersione infidelium.ꝛ per Odo.hic ꝛ in.l.lex que tutores.s̄.de admini.tutoꝝ.ꝛ.s̄.l.proxima.cum ibi notatis.ff.eo.l.j.vſ.deniqꝫ.ꝛ.s̄.de nuptijs.l.vidue.§.sed ne forte quando aūt non induxit victricuz prefertꝭ tutori nisi eēt turpis vite vel morū quo casu pōt loqui iste ver.qñ autem ibi psonaruz equalitate ꝛc.ꝛ dicto.§.deniqꝫ.ꝛ.§.penul.ff.e.l.j.ꝛ de adop.l.nec ei.§.j.Quidā tamen forte non male dicunt qđ etiā si mater supinduxit victricū tñ cessat oīs suspitio vt qꝛ non est successura pupillo qꝛ habet substitutū et est honeste vite ꝛ victricus similiter qđ alꝭ possit penes matrē:ita etiā posset intelligi ver.qñ aūt.ꝛ.ʃ.l.proxima.ꝛ.ff.e.l.j.in principio.in dubio aūt suspecta est ꝛ repellitur vt predixi.Jaco.de bel.

¶De alimentis pupillo prestandis. Rubrica.

Pupillus. Uide azo.in sūma ꝛ qđ dixi.s̄.de alendis liberis a parētibus ꝛ facit h lex ꝛ gl.qđ a sñia alimētoꝝ nō appelletur.ꝛ p hoc.ff.de ap.reci.l.si res.ꝛ quod ibi notaui ꝛ plenius de his qui sunt sui vel alieni iuris.l.si iudex.ꝛ pro hoc de re iudica.l.ij.cum ibi notatis ꝛc.

Quod plerūqꝫ. Pro declaratione vide qđ notaꝭ p Arch.xij.q.ij.c.qcūqꝫ suffragio.ꝛ facit.s̄.de admi.tut.l.iij.Quid si tutor nō fecit decerni alimenta per pretores sed ea descripsit in codice rōnū nunqd talis scriptura fidē faciet vꝫ ꝙ non.s̄.de pba.l.instra. In contrarium qđ fidem faciat saltem cum sacramento tutoris.ʃ.de dona.l.si quis pro redemtione.ꝛ melius.ff.de conditio.ꝛ demon.l.penulti.que incipit sub conditione.ꝛ pro hoc.ʃ.titulo proximo.l.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ plenē dixi.ff.de tute.ꝛ ra.distra.l.j.§.officio. Item allegatur hec lex qđ tutor nō teneatur si nō vult exhibere inuentariū ei cū quo litigat pro pupillo sꝫ sufficit qđ fidem faciat iudici ne secreta ꝛc. Sui. contrarium vidi seruari qꝛ si inuentarium non esset confectum de negotio de quo agitur non teneret iudicium.vt.ff.de administra.tutoꝝ.l.tutor qui repertorium. credo tamen sufficere si copia exhibeatur solius capituli ad causam facientis per hanc legem.ꝛ.ff.de edendo.l.argentarius.§.j.ꝛ dixi plene.s̄.de preci.impe.offe.l.finali. ¶Item allegatur qđ quis non viuit vento sicut lupus ad id qđ.j.q.iij.si quis obiecerit ꝛ diabolus appellatur lupus.lxxxj.di.c.oportet.ꝛ de pprietatibus lupi vide pulcre per Archid.extra de hereticis.c.vt officium.lib.vj.ꝛ in alphabeto de vbo.sig.sub litera l ꝛc.

¶Arbitrium tutele. Rubrica.

Cum tutele. Uide azo.in summa eo.ꝛ Roffre.de acti.tutele ꝛ ideo dicitur arbitrium tutele quia in arbitrio pupilli est vnum tutorem vel omnes conuenire fm Cy.licet glo.aliter dicat ꝛ cor.ad hanc.l.ff.de lega.j.l.si fundum sub conditione.§.si libertus.ꝛ de lega.ij.cum pater.§.pater qui filio.ꝛ facit hec lex ꝛ glo.qđ detur fides codici rationum facto per tutorem.de quo dixi.s̄.titu.proximo.l.fi.

Domina. Ibi culpaz in non exigendo commissam si enim mutuat pecuniam pupillarem sufficit qđ mutuet idoneis et soluendo.vt.ff.de admi.tuto.l.si res.ꝛ de condi.ꝛ demon.l.fin. Sed per auctē.nouissima.s̄.de admi.tuto.fenerare non cogitur ꝛ si fenerat suo periculo est:vt ibi no.in glo.que est lata culpa.vt.ff.de suspec.tuto.l.impuberibus.§.si fraus.ꝛ de verbo.signi.l.magna negligentia.

Curator. Uide quod notaui.s̄.de rei ven.l.si vt pponis.Quid si tutor emit predium ex pecunia pupilli deinde vendidit ꝛ ex ptio multa lucratus est nunquid pupillus hoc lucrū petere poterit videtur ꝙ non.vt.ff.de admini.tutoꝝ.l.tytium.§.penul.ex priuilegio enim est qđ res emta de pecunia pupilli sua fit ꝛ ideo vltra extendi non debet.vt.ff.de legi.l.qđ contra rationem.at pecunia redacta ex pretio rei vendite nō est illius cuius erat res.vt.ff.de furtis.l.Quis.§.finali.ꝛ.l.si quis vxorē.§.si tytius.qui potiores in pignore habeantur.l.idemqꝫ.in fine.et quia ex industria sua videtur venditor habere: vt not.in simili.ʃ.l.proxima.

Cum qui. Diuide in tres partes.in prima ponit dictum in genere.in secūda respondet tacite questiōi que posset ex eo oriri.in tertia ponit casum in specie ibi cui cōsequens ꝛc. vbi casum incipias ꝛ responde per.l.principium.Et est arg.expressum qđ filius qui abstinuit ab hereditate paterna si fecit pacem de morte patris ꝛ aliquid inde habuit nō teneatur ex hoc creditoribus patris.pro hoc.ff.de sepul.viola.l.quesitum.ꝛ ibi de hoc per Dynum de acquiren.heredita.l.pro herede.ꝛ quia magis ex industria sua videtur habere quam vt heres.ff.ad legem falci.l.iij.de here.vel actio.ven.l.venditor ex hereditate.ꝛ de peculio.l.non solum.Jaco.de are.ꝛ Cyn.ꝛ Odof.ꝛ pro hoc est pulcer textus de his qui deiece.vel effu.l.si vero plures.§.hec actio.circa finem ibi quippe quod in corpore libero vbi de hoc tetigi.In glossa.vt.s̄.in fine. Sed in tribus istis vltimis casibus vel abstinentia principio non tenuit vel interueniens non perseuerauit.Oldra.

Cum interdictū. Colligit cynus ex hac.l.et glossa qđ quis potest approbare factum ꝛ non qualitatem facti.Cy.ibi fraudem.scilꝫ vendendo modico pretio. Principali.i.primo.Ceteri.scꝫ tutores qui non administrauerunt. Detrimenti non seruati a gerentibus.Competere alijs non existentibus soluendo alꝭs haberent beneficiuz diuisionis et cessionis.ff.de tutelis ꝛ ra.distra.l.j.§.nunc tractemus. Oldra.Et notatur.s̄.de transactioni.l.age.in glo.habebat enim.in fine.vt.ʃ.si maior factus.l.j.

Quidquid. Ex hac.l.colligit odo.formam libelli in actione tutele.de qua dixi supra de testamen.tutel.l.si tibi pater. ¶Item nota qđ tutor tenetur de dolo lata culpa ꝛ leui de leuissima non ꝛ ideo male dicit glossa.instituto de suspectis tutoribus.§.suspectus. ¶An idem in prelatis ecclesiarum dixi s̄.de administra.tutorum.l.pro officio.ꝛ notatur.lxxxvij.di.c.irreligiosum. ¶Item querit hic glo.qōnem sabbatinā que est in questionibus Py.xxxvij.q.que incipit quidā dum cōtenderet de tutore qui procurauit per testatorē sibi relinqui qđ relinquere volebat pupillo que questio tangitur in glo.ꝛ p Odo.supra de admi.tuto.l.pupillorum.ꝛ in glo.ꝛ per Dynū.ff.ad municip.l.tytio.ꝛ de le.ij.lucius.§.sempronia.Od.hic ꝛ Az.i sum ma huius tituli.§.item illud.tenet qđ tutor non teneatur.M.sil.tenet ꝙ tutor teneatur ad itceresse vt in auꝭ.vt nulli iudicum §.ꝛ hoc peruenit.ꝛ pro hoc facit quod notatur in auꝭ.vt cū de app.cognosciꝭ.§.si conuictus.Dy.in dicto.§.sempronia tenet tutorem teneri pupillo ad duplum per dictum.§.et hic peruenit.Sed dici potest qđ ibi loquitur in iudice prohibēte testatorem testari hic aūt de tutore qui procurauit sibi relinqui. Py.post multa allegata inclinat qđ si manifeste appareat testatorez voluisse relinquere pupillo teneatur tutor alꝭs non. Alij moderni dicunt aut induxit testatorem blando sermone ꝛ non tenetur aut dolo ꝛ tunc sic et ita intelligantur iura predicta.ꝛ pro hac opinione facit.ʃ.si quis aliquem testari prohibuerit.l.fina. vbi vxori conceditur blando sermone inducere virum qđ sibi relinquat.ꝛ pro hoc etiam facit in brocardis de commodo ꝛ lucro.rubricella nō est deterior ꝛ si nihil quesituz ꝛ rubricella seq. ꝛ in hac opinione vꝫ hic Cy.ꝛ eam vidi cōmuniter approbari. Sed contra videtur qꝛ tutor tenetur vtilitatē pupilli pcurare ad instar administratoꝝ reipublice.vt.ʃ.vt in pos.le.l.si.vez est sed tamen suam potest preferre.vt.ff.de in litem iuran.l.videamus.§.sed ne tutor.contra videtur.ff.de admini.tuto.l.tutor.§.non est ferendus.Sꝫ ibi in dubio loquitur.vbi autē constaret qđ non posset nisi suam pecuniā collocare suum cōmodum posset preferre fm Pe.ꝛ Cy.in additiōibus. ¶Ex hoc soluit Odo.aliam questionem. Si tutor vt procuraret pupillam tradi nuptui tytio recipit pecuniaz an restituere teneatur pupille ꝛ videtur ꝙ sic.ff.de pcur.l.qui pprio.§.vt in ceteris.cum his que ibi no.de nego.gest.finautē.§.j.ꝛ mandati.l.ex mandato. contrariū tenet si pupilla eque bene nupsit ꝛ lesa non est qꝛ dolo ꝛ culpa caret ꝛ ex sua industria videꝭ quesisse ar.ff.ad.l.fal.l.iij.ꝛ notaui in simili.s̄.eo.l.eum qui.

Si defunctus. Ibi indicijs no.p indicia probari.de quo dixi.s̄.de rei vē.l.indicia.Sepe etiam allegatur finis huius.l.ad

quod cōcor. qđ dicitur vidimus multos fieri ex diuitibus pau
peres τ econtra: vt in aut. vt om. obe. iudi. ꝓuin. §. j. in fi. τ. s̃. ne
filius ꝓ patre. aut. habita. τ. ff. de testa. tute. l. pater. in fi. nec est
presumtio semper quē stare in paupertate vt notat̃ per Az. in
summa de cōdi. inde. §. est quandoq̃. τ per Gofr. in summa de
excep. §. dilatorie. homo enim donec viuit pōt acquirere vt. ff.
de separ̃. l. si creditores in fi. laboribus eniz queruntur diuitie
supra de rescin. ven. l. ratas τ. ff. de minor̃. l. ꝙ si minor. §. sceuo
la Ibi laboribus substituti alibi dicitur ꝙ querunt̃ laborib⁹ τ
prospera fortuna instituto ꝑ quasperso. nobis acqui. §. qđ aūt
et. ff. de acqui. re. do. l. si is qui. §. j. τ beneficia ecclesiastica extra
de renūtia. c. super eo amittitur etiā patrimoniū impetu inopi
nate fortune vt. ff. vt in pos. le. l. plane et supra de rei vx. ac. auc.
sed ꝙuis. Antiqui fuerūt paupiores ꝙ̃ moderni vt insti. de in
iur̃. §. pena τ no. in glo. de obli. que ex delicto nascunt̃. §. pena
et episcopi antiqui erāt paupes hodie diuites vt no. x. q. j. c. de
his et de hac materia bene notat̃ per hostien. in summa de ex-
cep. §. j. v̇. sed τ rōne iu. q̃ oīa faciunt ad illud qđ querit̃ vtrum
presumat̃ qs diues vel paup de quo notat̃ in glo. τ plene dixi
ff. qui satisda. col. l. si vero. §. q pro rei qualitate. In gl. vt. s̃. ibi
acqrit pater ꝙ̃tū ad totū quasi nō oīa ꝑsumāt̃ profectitia. sʒ de
hoc dic vt notat̃. j. de bonis q̃ liberis. l. cum opʒ τ institu. per
quas personas nobis acquirit̃. §. quid aūt. Ibi aūt licentiam.
Sed ibi speciale fauore ecclesie od. In fi. sed ibi ꝓpter sinistrā
suspitionem vitandam qđ dic vt ibi notatur.

TUtor. post pubertatē ibi ī reb⁹ his pūcta post
hanc dictionē secundū primū intellectū
τ dic minime se imiscuit i alijs vl̃ pūcta post dictionē
finitā administrationē τ subaudi τ ad curatores trāf
latā secūdū intellectū ol. In gl. prima ibi alia. s. nō cōnexa. Ibi
l. si tutor post pubertatē ol. Ibi vt cause post pubertatē. l. j. vbi
de hoc plene dixi. In fi. cōtra hoc vr̃. l. expressa. ff. de tutelis et
rō. distra. l. si post pubertatē ol. In gl. vltīa ibi nō tenet̃. s. post
trāslationem ibi. τ si consumet connexa videlicet post transla-
tionem administrationis ad curatores vel non connexa etiam
ante translationem. P. sy.

TUtele actio. In gl. prima ibi quā pupil
lo q₂ sine priuilegio prela-
tiōis inter ꝑsonales ol. in fine τ. ff. de priuile. credi. l.
dabimus. §. i. ol.

VEteris. Diuidit̃ in duas partes principales
secūda ibi ꝓculdubio. prima ī duas
primo enim loquitur quando tutor confitetur extra
inuentarium. secunda quando in inuentario. ad se-
cundam opponitur supra de probat̃. cum precibus glo. hic et
vbiq̃ tenet ꝙ sit hic speciale ꝙ contra instrumentū inuentarij
probari non possit: vt τ in alijs casibus specialibus notatis in
glo. Cy. secundum iaco. de ra. et pe. dicit nullū esse speciale im
mo idem in quolibet publico instrumento ꝙ non possit cōtra
probari si ille contra quem producitur fatetur illud factū vo-
luntate sua sicut hic confitebatur tutor et. l. cum precib⁹ intelli
gunt quando negabat instrumentum voluntate sua factum. τ
ad hanc materiam inuentarij vide notata supra de admi. tuto.
l. tutores τ curatores. ff. e. l. tutor q repertoriū. in spec. de īstru.
editione. §. fi. τ de tutore. §. generaliter. ver. hoc aūt notanduʒ.
et versic. sequentibus. Quid si tutor posuit in inuētario se iue-
nisse in bonis pupilli q̃ reperiunt̃ esse aliena an tenebitur. Iac.
de are. τ Cy. hic tenent ꝙ nō τ hanc. l. intelligunt in rebus que
occultari possent vt vinū frumentū τ similia. Sed an tutor de-
beat cōficere inuētariuʒ ante aditam hereditatem hic videtur
perplexitas quedam: vt no. in glo. de testa. tute. supra. l. j. Qui
dam dicunt ꝙ primo faciet inuētarium in quo ponet ꝙ in bo
nis pupilli inuenit ius adeundi vel repudiandi talem heredi-
tatē postea pupillus adibit eius auctoritate τ tunc ponet bo-
na hereditaria in inuētario. alij dicunt ꝙ alius tutor dabitur
ad adeundā hereditatem: vt no. ff. de testa. tute. l. si nemo. τ di-
cta. l. j. s̃. de testa. tute. τ hoc videtur in pupillo extraneo. Sed
in suo posset dici qđ ipe sit heres ipso iure sine alia immistione
ſm opi. modernoꝝ. de quo plene notaui. s̃. si vt ab he. se ꝯbsti.
l. j. τ hanc dicit Cy. s̃. de testa. tute. l. si a patre. fuisse opinionem
domini Dy. licet ibi ipse cy. videatur sentire ꝯ̃rium. scʒ ꝙ etiam
in suo requirat̃ auctoritas tuto. ad acquisitionem paterne he-
reditatis. vt. j. de iure deliberan. l. si infanti. licet enim existētia
sui heredis multa operetur q₂ facit fideicōmissariam libertatē
valere. vt. ff. de fideicom. liberta. l. non quasi. §. sed si suus. Iteʒ
operatur transmissionē in suos successores. vt. j. de suis τ legi-
timis he. l. apud hostes. Item facit pupillares tabulas valere
vt. ff. ad trebel. l. ita tamen. §. si pater. τ in istis nō est opus tuto
ris auctoritate sʒ sola existētia sui heredis sufficit. sʒ in aditiōe
vel imistione ad quā requiritur animus τ ꝑ quam quis obliga
tur oneribus hereditarie opus est tutoris aditione ſm euʒ: vt
dicta. l. si infanti. cy. Querit etiam ibidē an superexistētia sui he
redis faciat tutoris dationem valere sicut alia suprascripta cū
eadem vel maior sit ratio vt sic eoipso possit pupillo auctor fie
ri in apprehendenda hereditate paterna videtur ꝙ non. vt. l.
si nemo. de testamē. tute. Sed ibi forte nō erat pupillus institu
tus imo exheredatus cui pater tutorē dare potest vt eo. titu. l.
pater. vel forte erat institutus cum alio vnde tunc priuilegium
iuris ciuilis per ꝓuisioneʒ patris factam nō vendicat sibi locū
vt. s̃. de pactis cōuen. l. fi. vt τ alias scripsit Dy. in tractatu sub
stitutionū τ scripsi in. l. precibus. cy. Illo ꝓculdubio tria facit.
primo statuit. secundo excipit. tertio penā subiungit τ allega-
tur sepe iste. §. ꝙ testator potest remittere tutori confectionem
inuētarij circa qđ dicit cynus. Aut remissio pōt esse damnosa
testatori tm̄ τ potest remittere. vt. j. vt in poss. lega. l. ij. τ. l. penl̃.
aut heredi tm̄ τ non potest. vt. s̃. de vsufruc. l. j. aut est dubium
vtrum possit nocere testatori vel heredi τ tunc quia presumtio
est testatorem velle vtilitatem heredis τ sic intelligitur lex ista τ
dicit fuisse opinionem dn̄i Dyn. τ licet hec lex loquatur solum
in tutore testamentario tamen idem dicit in legitimo τ datiuo
cum eadem sit ratio τ ita tenet glo. in fine in dicta. l. tutores. s̃.
de admi. tutorū. licet Uber. de bobio tenuerit contrarium q₂
cum hec lex loquatur in testamētario tantū secus videt̃ in alijs
arg. s̃. de ꝓcura. l. maritus. Sed salua pace tantoꝝ doctorum
hec lex nō dicit testatorē posse remittere confectionē inuenta-
rij sed dicit posse expresse vetare confectionem inuentarij. ibi
inuentariū scribi vetuerint. ¶ Si ergo testator non prohibue
rit sed solum remiserit nūquid excusatus erit tutor videtur ꝙ
sic arg. predictorū iuriū τ quod notaui in simili. s̃. quando mu
lier tutele of. fungi potest. aut̃. matri τ auie. τ ita tenet hic Od.
τ exponit vetuerint. i. remiserint. Domini. M. fil̃. τ Lamberti
nus rampo. qui disputauerunt hanc questionem tenēt contra
rium per. l. nemo. ff. de legatis. j. τ de pactis. l. ius publicum. et
quia dolus futurus remitti non potest. vt. ff. de admini. tuto.
l. quidam decedēs. §. vsq̃ adeo. τ de confirma. tuto. l. vtilitatē.
et de pactis. l. si vnus. §. illud. τ. l. istam intelligūt in expressa ꝓ
hibitione testatoris facta ꝓpter vtilitatem pupilli puta ꝓpter
nimiam paupertatē vel magnas diuitias. vt. j. quando τ q̇bus
quarta pars. l. ij. lib. x. imo etiam dicunt ꝙ si testator expresse ꝓ
hibuit τ apparet ꝓhibitionem inutilem pupillo qđ tutor tene
tur conficere inuentarium. vt. ff. de admi. tuto. l. vtilitatem. Ex
predictis pōt solui vtrum testator possit remittere tutori sacra
mentum qđ prestare tenet̃. Od. tenet ꝙ sic. j. de cura. furio. l. fi. τ
eam tenuerūt Gui. de suza. τ Guilel. iusti. qui ꝑdictam q̄ōnem
padue disputauit. Quid si statutum vel consuetudo est in ali-
qua ciuitate ꝙ tutores non faciant inuentarium nunquid ex-
cusabitur tutor. Uber. tenet ꝙ sic per. l. ff. de admi. tutoꝝ. l. sine
herede. §. lucius. τ de cur. l. non tantum. §. fi. τ de pignē. acti. l.
si pigno. §. fi. τ idem tenet hic Cynus τ spec. d. §. fi. de instrumē
torum editione. v̇ si. quid si sit de consuetudine.

¶ De diuidenda tutela. Rubrica.

SUper rubrica. Uide azo. in sum-
ma. e. τ in glo. s̃. de
transac. l. j. instituto de satisda. tuto. §. scienduʒ. j.
de cōueni. fisci. l. qm̄ augurio. τ i summa quo quis
ordine conueniatur. lib. xj. et. ff. de admi. tutoruʒ.
l. tres tutores. per totam legem.

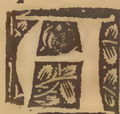
SI post. Finitum ibi cessationis scilicet pupilli
cessantis eos conuenire cum erant sol-
uendo. Odofre.

SI diuisio. Ibi nec dum fuerit. s. facta a te-
statore vel a iudice Odof. ibi vel
tarde. Nota aliquid nō fieri vel tarde fieri paria sunt
pro hoc. ff. de adulterijs. l. ij. §. si mulier. j. de excusa.
tutoꝝ. l. iij. τ dixi. s̃. de testibus. l. si quando. in gloss. Item alia
duo beneficia in fine τ vide. j. de fideiussori. tutorum. l. j. in glos
sa. Sed nunquid habent beneficium noue constitutionis de
duobus reis cuʒ sint vere duo rei debendi videtur ꝙ non qua
si constitutio non cogitauerit de obligatis ex officio. Uber. ta
men tenet contrarium sicut τ beneficium diuisionis. In eadem
glossa in fine τ pro ea facit. ff. de magistrati. conueni. l. in magi-
stratus. Oldra. in glossa nam nihilominus. in fine. et. s̃. de su-
spectis tuto. l. ij. τ ibi notatur ol. In gloss. vltima ibi. secundo
magistratus. Sed nunquid fideiussorē magistratuum dici po
test ꝙ non. vt. j. de magistra. conue. l. j. Sed ibi dati fuerunt fi-
deiussores de indemnitate. Uber.

Rubrica.

¶ Rubrica De in litem iurando.

Uper rubrica. Uide azo. in summa ꝛ hos. in summa de iureiuran. rubricella de in litem iuran. ꝛ breuiter iste titulus hoc intendit ad uersus tutorē iurarī i litē ex dolo lata culpa ꝛ leui ꝛ aduersus tutoris hedes ex dolo ꝛ lata culpa tm̄ nisi lis eēt iā ꝯtestata ꝯ defunctū ꝛ vide az. in sūma de heredibus tuto. ꝛ. j. e. l. is qui. ꝛ ibi dixi. An istud sacramentuz sit de affectione vel veritate seu vtilitate plene dixi. j. de sententijs quo pro eo qđ interest ꝓfe. l. vnica ver. ꝛ secūdū glo. hec lex intelligitur de interesse singulari. Itē notandū qđ od. j. vnde vi. l. cū querebatur. ꝛ3 qđ pena illius legis locū habeat in tutoribus qui finita tutela non restituunt pupillis res pupillares quod est notandum.

Duersus. Ibi tutelam. idest tutele rationem sic exposui supra de suspectis tutoribus. l. ij. Instrumenta pertinētia. Scz an inuentarium. Dixi supra de condi. ex. l. l. dissolute. Ibi vincula religionis. scilicet prestandi eius nomine sacramētum in litem.

Si qui. Ibi argumentis liquidis no argumentis liquidis probari. de quo dixi supra de rei vendicatione. l. indicia. ꝛ ad hoc. j. eodem. l. fina. In gloss. s. tutoris in fi. do. od. j. e. l. alio. tenet secundam ꝛ dicit ob dolum solum heredis iurari in litez contra eum. contra tutorem autem ob dolum latam culpam ꝛ leuem et est speciale quia alias ob solum dolum in litem iuratur vt. ff. eodem. l. videamus. §. ex culpa. de hoc notatur eodez titulo. l. in accusationibus. ꝛ de hoc in summa eo. §. defertur ꝛ vide quod notatur in glo. j. titulo. proximo. l. j.

Umma. Exponit glo. idest quantitas. largius tamen sumitur. ff. de. legatis. tertio. l. quisqs. vt ibi dixi. Ibi curatoribꝰ quondam qui remoti fuerant vt suspecti et ideo minor nō potuit sibi pacto preiudicare si enim fuisset cura finita tunc qꝛ maior sibi pacto preiudicasset vt in glos. no.

Lio iure. Ibi heredes eius nota ꝙ instantia cause transit in heredes vt. ff. de iudi. tam ex contractibus et ibi dixi. Sz nunquid contra fideiussores tutoris iuretur in litem dic qđ non vt not. ff. de admi. tuto. l. sine herede. in princ. An sit opus peti. in libello ꝙ si tutor non exhibeat inuentarium condemnetur quātuz in litē iurabit dixi supra de testa. tute. l. si tibi pater

Icet. Ibi pretermitti placuit lite non cont. contra tutorem alias secus vt supra. eodem. l. proxi. cum concor. in glo. ibi. allega.

¶ De heredibus tutorum rubrica.

Eredes. Uide azo. in summa. ꝛ. s. titulo proximo. l. alio iure ibi incohata per contestationem vt. ff. e. l. fi. ol. Ibi ceptum per tutorem. in fi. scilicet lucrum per gratiam alij concessum. ol.

Ater. ibi nō etiam. Quasi dicat nō solū male administratorū ol. In. gl. cū ex dolo in fi. ꝛ qꝛ nō videt leuis culpa ꝛc. vt. ff. de admini. tuto. l. tutores qui post finem. §. tutor ol.

¶ Rubrica Si tutor nō gesserit.

Ertum est. Uide azo. in summa ibi tutela. i. actione tutele odo. Ibi forte deberent hoc verū cuz est diuisa tutela a testatore vel iudice alias sufficit gerentē non esse soluendo vt. s. arbitriū tule. l. cum interdicte. ꝛ notat. j. tit. proximo. l. ij. fran. Nō potuisti vt. j. de obsequi. pa. prestā. l. j. ꝛ ibi notat ꝛ. ff. de obseqijs. l. ij. odo. in glo. ibi accusatione in fine sepe allegatur hec glo. per aduocatos quod damnatus ex aliquo crimine per inquisitionem nō efficitur infamis secus si per accusationez vt. ff. de publi. iudi. l. infamen. ꝛ pro hoc facit. ff. de act. ꝛ obliga. l. cessat ꝛ textus ꝛ glo. s. de modo mulctarum. l. j. vbi de hoc tetigi ꝛ latius supra de testibus. l. iureiur. versi. ꝛ qꝛ de dignitate ꝛ fama testiū. ad hocēt facit gl. q̄ est. s. de suspe. tuto. l. fi. alias est. ff. de suspe. tuto. l. tutor. §. preterea ꝛ arg. s. de his qui not. infa. l. j. Et hanc opinionē tenuit. d. dy. de facto consultus a ciuitate florentie que incipit quod ser corsus lauda non sit infamis ꝛ allegat hāc. l. ꝛ glossaz. ꝛ ratio est secundum eum qꝛ cum in hoc grauetur ille contra quem proceditur per inquisitionem qꝛ contra ius cōmune procedit contra eum lex voluit eū releuare ab infamia argumē. ff. de iureiuran. l. eum qui. Item qꝛ cum aliquid est qđ ad plura potest communiter se habere illi adiudicatur cuius magis specifice conditiones assumit vt. ff. de auro ꝛ argen. lega. l. quintus. l. intervestem. ꝛ de lega. iij. l. hoc legatum ꝛ. l. itez legatum ꝛ de re. iur. l. quoties idē sermo sed condemnatio istius facta fuit ex forma statutorum communis florentie cum in ea dicatur secundū formam statutorum et omni modo quo melius potest ad formam statutorum est potius referenda quam ad ius commune quod in verbis generalibus videatur inclusum ar. predictarū legū ꝛ qꝛ generi per speciem derogatur si per statutum cōdemnatus est ergo vigore conditionis ex lege qꝛ statutum est lex vt. ff. de iusti. ꝛ iure. l. omnes populi ꝛ post legem. xij. tabularum inducta ergo cum non cadat in speciale nomen actionis danda est conditio ex lege vt. ff. de condi ex lege. l. vnica sed in ꝯditionibus cessat infamia vt dicta. l. cessat. ff. de act. ꝛ obli. ergo ꝛc. Item non potuit ob idem crimen pluribus legibus cōdemnari vt. ff. de accusa. l. senatus. vnde cum species deroget generi vt dictum est relinquitur quod ex statuto de quo in condemnatione fit mentio spelialis fuerit condemnatus ꝛ per consequens nō fit infamis vt predictum est dyn. d. ol. in contraria opi. est. s. qđ cōdemnatus per inquisitionem de crimine quod alias infamat sui natura efficiatur infamis qꝛ non forma cōdēnandi infamat sed causa ex qua sequitur condemnatio vt. ff. de his qui nota. infami. l. ictus. ꝛ de re milita. l. qui cum vno. vnde si in amotione tutoris suspecti que fit per officium iudicis dicatur qđ propter dolum amouetur infamis erit ex generalitate dicte. l. vltime supra de suspec. tuto. ꝛ institu. eo. §. suspectus. sed amotus simpliciter per officium sine insertione cause amotionis nō fit infamis quasi in dubio non videatur ob dolum amotus sumpta benigniori interpretatione vt. ff. de penis. l. si preses ꝛ notat in dicta. l. fi. ꝛ. d. §. suspectus. ꝛ ita dz intelligi hec lex ꝛ glo. hic posita. et hoc probatur ex coniunctione duarum legum. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. §. fi. ꝛ de crimine stellionatus. l. ij. ol. Pro prima opinione facit. ff. de publicis iudi. l. ordo ꝛ de decur. l. eos. §. fi.

Ui se. Ibi late culpe que in omittendo cōmittitur vt. ff. de administ. tuto. l. tutor. qui post finem. §. tutor. ol. Ibi omnes tam qui nihil gesserunt quam qui aliquid qꝛ quo ad hunc articulum oēs non gerentes fuerunt ol. equaliter. i. sine ordine vt sit necesse vnū ante aliū conuenire old. in glo. in fine. de hoc in dicta l. ꝛ si sciffes ol.

¶ Rubrica De fideiussoribus tutorum.

Ligere. Pro declaratione totius tituli vide az. in summa an plures tutores possint inuicē fideiubere dixi. s. de tutore ꝛ curato. qui non satisdedit super rubrica In glos. inter reum in fine qđ tamen intellige vt ibi nota. et in summa huius tituli §. quid in fideiussore ꝛ. supra de diuiden. tutela. l. secūda. et. j. l. proxima.

On est ambigua. Cy. supra. l. proxima secundum iaco. de are. distinguit aut aliquis fideiussit simpliciter pro tutore ꝛ tunc est electio adulti quez primo cōueniat tutorē vel fideiussorē vt. s. l. proxima. secus iure autēti. vt ibi no. in glos. Si aūt nō fideiussit simpliciter sed pro eo qđ non poterat seruari a tutore tunc tutor primo conuenitur ꝛ si ab eo potest seruari nō incidit fideiussor in obligationem si nō potest seruari tunc tenetur fideiussor ꝛ hanc differentiam voluit notare lex ista fm eum. iaco.

¶ Rubrica De contrario iudicio tutele.

I pro iudicato. Uide azo. in summa ꝛ rof. de contraria actione tutele. In gloss. prima in fine. Sed tunc solutio non impediret cessionem sed propriꝰ dolus vt. ff. de admi. tuto. l. si plures de tutelis ꝛ ra. distra. l. j. §. nunc tractemus ꝛ. j. l. proxima. vnde dicit iudicato propter ipsius dolum vel culpam ol. in gl. Ibi contra eū in fine not. in

casibus superioribus glo.

s **In non ex propria.** In fine sine cessione sol. in gloss. opponitur ergo in fine. §. fi. ꝛ not. bene glo. istam cum qua concor. ff. de admini. tutorum. l. si minoris in tex. ꝛ gl. ꝛ qđ notatur in glos. supra de iuris ꝛ facti igno. l. j. In glo. tria. pro milite. In glo. vlti. in fine ꝛ que sit rō diuersitatis dic vt ibi no.

s **In pater.** In fine vt. ff. e. l. j. §. fi. ꝛ colligit glo. victricū posse dari tutorē priuigno de quo dic vt. s. de alimen. pupillo prestan. l. j. Sed nūquid curator poterit esse priuigni petentis contradicentibus agnatis. contentio fuit inter doctores antiquos. vgo de prel. by. dicit quod non sed legitimi preferebantur in auten. de here. ab intesta. §. ex his. d. azo. contra quia curator non datur a lege sed a iudice petenti nisi furiosis vel prodigis vt. j. de cura. furiosi. l. j. ꝛ finali ꝛ instituto de cur. §. j. ꝛ ad. §. ex his. respōdet qđ in tutoribus loquitur nō in curatoribus ꝛ ita obtinuit secūdum vber. de bobio.

¶ Rubrica De autoritate prestanda.

Super rubrica. Vide azo. in summa ꝛ que sit differentia inter auctoritatē consēsuꝫ mādatum ꝛ decreti interpositionē notatur per Inno. extra de rebus eccle. non alie. c. dudū ꝛ per Io. an. e. ti. c. j. lib. vj. in gl. magna in fi. ꝛ vide in alphabeto litera a dictione autoritatē prestare.

Neque. In gloss. ibi excepto vno casu scilicet in quo infans pōt stipulari ol. ibi. l. seruū ꝛ ibi glo. plene notatur.

e **Eum qui.** In glo. in fi. ꝛ ibi de hoc in glo. et dicta. l. ij. §. si a pupillo.

Clarum. Ibi pulsatis. idest cōuenitis odfre. Ibi respōsa facere ar. quod aduocati possunt instruere clientulos in responsionibus faciendis in iudicio quod tamē verū non est vt nota. ꝛ dixi. s. de iura. calū. l. ij. circa princ. in glo per. hoc apparet. Querit cy. si minor confiteatur sine tutore vel curatore an valeat confessio quidam dicūt. aut est pupillus ꝛ nō valet ipso iure. aut adultus ꝛ valet sed datur restitutio vt. ff. de confessis. l. certum. §. minorem. secus in sententia vt ibi notatur per. l. s. si aduersus rem iudica. l. cū ꝛ minores ꝛ ratio est q: in sententia nullus est condemnati consensus vt. ff. de ver. obli. inter stipulantem. j. in confessione sic ꝛ ita not. per dy. dicto. §. minorem. alij in adulto distingunt vt si habeat cura. idem quod in pupillo vt non valeat. si non habeat valeat sed detur restitutio ꝛ hoc tenet pe. secundū cy. Nico. de matarellis distinguit aut confitetur adultus cum auctoritate curato. ꝛ valet sed potest restitui si probet lesionem vt. d. l. certum. §. in pupillo. ꝛ hic. aut sine auctoritate cur. ꝛ tunc aut confessio fit super his que pertinent ad solennitatem iudicij sicut litis contesta. vel narratio vel similia ꝛ non valet sine cura. autoritate ꝛ ratio est q: cum talis confessio respiciat solennitatem iudicij in ea requiritur solennitas persone talis autem non est adultus sine cura. vt. s. qui legi. perso. per totum. Si autē fiat confessio super his que pertinent ad inquirendā veritatem negotij sicut sunt positiones ꝛ responsiones tunc valet sine cura. sed datur restitutio vt dicta. l. certum. §. in pupillo. ratio est q: cum ibi principaliter ad veritatis inquisitionem intendat non est tantum curandum de legitimitate persone arg. ff. man. l. si fideiussor. §. quedam. supra de eden. l. is apud quem ꝛ. j. de questionibus. l. interrogari ꝛ ideo minor interrogatur ꝛ iurat de veritate dicenda ꝛ nō de calumnia vt. s. de iuramento calumnie. l. ij. §. quod obseruari. Si autem minor qui confitetur est pupillus aut infans ꝛ eius confessio non valet etiā cū tutoris authoritate quia nec eius authoritate potest iudicium suscipere vt. ff. de in ius vocan. l. neq3 de admini. tuto. l. j. §. ita tamen ꝛ l. ij. in principio. aut est maior infante ꝛ dicunt eius confessionē indistincte nō valere sine tutoris auctoritate cū tutore videlicet sed datur restitutio vt. dictā. §. in pupillo ꝛ de admi. tuto. l. j. §. sufficit ꝛ de iureiuran. l. iusiuran. §. j. ꝛ de hoc. j. de confessis. l. vnica super verbo maior. ꝛ secundum opinionem istorum confessio facta in tormentis cum fiat ad veritatem eruendam valet sine auctoritate curatoruꝫ quod libenter audiunt rectores terrarum ꝛ iudices maleficiorum. ꝛ pro hoc q: in delictis maior reputatur minor vt. §. si aduersus delictum. l. j. ꝛ de mino. l. auxilium. §. in delictis ꝛ quia minor ex delicto legaliter obligatur vt. ff. de rebus eorum. l. ij. Cynus. Ego tamen sepe impugnaui in criminalibus confessiones minorum in tormentis ꝛ extra ꝛ obtinui per hanc legem. Item facit hec lex ad questionē vtrū tutor possit facere pacem cum inimicis pupilli vel ipse pupillus cum authoritate tutoris de quo dixi. s. de pactis. l. pactū curatoris quidam tenent indistincte quod sic q: tutor pōt restituere hereditatē quod maius videtur vt. ff. ad trebel. l. restituta. §. j. Item q: pax est res fauorabilis. j. de cadu. tollen. l. vnica. in principio ꝛ que eximit minorē a litibus ꝛ expensis ꝛ hoc eius interest vt. ff. de minori. l. minoribus. pro ꝛ contra potest allegari. ff. de cura. furio. l. si quod nō valeat facit dicta lex pactum. Item q: talia iura non videntur posse alienari sine decreto vt. s. de administr. tuto. l. lex que tutores. sed dici posset quod talis actio non potest dici proprie in bonis minorum vt ff. de iniurijs. l. iniuriarum. vnde alij dicunt. aut sententia erat lata contra inimicos defuncti ꝛ non valeat alias sit ꝛ ita posset intelligi opinio domini gui. notata dicta. l. pactum ꝛ hac. l. questione plene notatur in spe. de homicidio. §. j. versicu. illud autem queritur.

Veterem. Recitat quandam antiquitatē ꝛ illam corrigit odo. Ibi sufficiebat vt. ff. de admi. tuto. l. decreto. §. j. odo. Ibi destinata quia tunc etiam iure antiquo aliud erat vt. ff. de admini. tuto. l. si duo ol. Simpliciter. i. sine inquisitione od. Ex lege vocati ꝛ sic legitimi diuisa a testatore vel a iudice vt. s. de diuidenda tutela. l. ij. Ibi pregrauātur scilicet legitimi ꝛ sine inquisitione dati testamentarij enim vel ex inquisitione dati satisdare non tenentur vt. s. de tutori. qui non satisde. l. j. ij. ꝛ. iij. odo. Ibi solui tutelam quod fit per arrogationem pupilli vt institu. quibus mo. tute. finitur. §. item finitur. Ibi ab omnibus comprobetur. Sepe allegatur textus iste de quo vide quod notatur per dy. extra de regulis iur. c. quod omnes tangit lib. vj. ꝛ per cardi. ꝛ plenius per ioā. andr. ꝛ in brocardis de coactis ꝛ dubijs rubricella licet non sint presentes qui adesse debent ꝛ extra de constitu. c. cum accessissent per bert. Innocen. ꝛ compost. ꝛ in capitulo. si archiepiscopus hic in glo. allegato ꝛ. l. nam ita. l. in concedendo in glo. allegatis ꝛ per hostiē. in summa de sindico. §. qualiter versicu. primo An autem semper sint citandi omnes quorum interest ꝛ si non citentur vitietur quod agitur. plene dixi. l. naꝫ ita diuus. ff. de adoptionibus ꝛ supra si vt ab hereditate se absti. auten. si oēs creditores.

¶ Rubrica Quando tutores esse desinant.

Super rubrica. Uide azo. in summa. Iteꝫ ventilatum fuit in curia romana vtrum tutela regis vel imperatoris finiatur pubertate possint tunc per se administrare ꝛ quod finiatur probatur hoc ti. ꝛ instituto. e. in princi. ꝛ argu. extra de resti. spo. c. ex parte. ꝛ despon. impube. c. ex literis ꝛ qđ not. de obliga. ad ratiocinia. c. j. ꝛ qđ ea finita possit administrare videt q: vbi aliquis est capax alicuius iuris officij vel dignitatis potest illud per se administrare dum tamen sit pubes ꝛ quo ad hoc tunc etatem legitimam habere censetur vt dicto. c. ex parte ꝛ de iudi. l. si annum li. vj. cuꝫ ergo dignitas regalis ꝛ imperialis cadat in eo ex quo fuit pubes poterit administrare sicut etiam ꝛ mulier que inhabilis est ad iudicanduꝫ vt. ff. de regu. iuris. l. femine. tamen iudicat vbi est capax iurisdictionis puta ex successione extra de arbitris c. dilecti. ꝛ. xij. q. ij. c. cum deuotissimam sic ꝛ in rege ꝛ imperatore cum sint ordinarij vt extra de electione. c. cum nobis etiā si minores sint sententia tamen eorū valebit vt. ff. de re iudica. l. quidam consulebat ꝛ no. ff. de iudi. l. cum pretor. §. sin autem ꝛ extra de officio. deleg. c. vno delegatorum. ꝛ tanto fortius in imperatore q: omnia iura scire presumitur. j. de testa. l. omnium ꝛ propter multos sibi astantes errare non posset maxime q: legibus solutus est. ff. de legibus. l. princeps. nec compellitur curatorem inuitus suscipere instituto de cura. §. Item inuiti. item discretio presumta ex quo est imperator vel rex supplet etateꝫ extra de despon. impu. c. tue. lxxvij. distinc. c. monachus nouitius ꝛ. j. de proximis sacrorū scriniorum. l. vnicuiq3. nam ꝛ salomonem adhuc puerum elegit dominus vt legitur ecclesiastici. xxiiij. melior est enī puer sapiens rege stulto ꝛ sene. ecclesiastici. iiij. ꝛ pro hoc extra de presum. c. ex studijs ꝛ prouerbiorū xx. In cōtrarium quod finiatur. xxv. dicitur haberi in libro legionis lib. ij. c. de orphanis. l. j. ꝛ fina. ꝛ in secunda parte li. iij. c. xv. l. iij. dicitur quod tutela regis finitur. xx. anno. immo in re communi videtur quod ante. xxv. annum administrare nō possit

possit quia fragile et infirmum est talis etatis consilium.ff.de mino.l.j.et ideo ante.xx.annum venia etatis impetrari non potest quãtumcũque discretus sit vt.supra de his qui veniam etatis impetrauerunt.l. omnes.et negotia propria administrare non possunt multo minus regnum vel imperium in quibus vertitur vtilitas publica et maius periculum.et pro hac parte bene facit.j.de testa.mili.l.si.ff.de mu.et hono.l.ad rem publicam extra de etate et qualitate.ca.indecorum.institu.de excus.tuto.§.minores.et in auc.de san.episcopis.§.j.presumptio enim violẽta est contra iuuenes quod nesciant prudenter regere et ideo scriptum est non elegit iuuenes duces quia constat eos nõ esse prudentes.et hoc testatur salomon qui dicit se quartũ penitus ignorare scilicet viam adolescentis in adolescentia sua.prouerbiorum.xxx.et pro hoc eodem.xxij.vnde dominus comminans peruersis regionibus esaie.iiij.dicit dabo pueros principes eorũ eccliastici.x.ve terre cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt et maxime quia errores eorum corrigi non possunt cum communiter superiores nõ habeant extra de.dona.inter virum et vxorem.ca.cum sit necesse.et.lxiij.dist. ca.adrianus.et ibi notatur et quia non habent legitimam personam standi in iudicio sine curatore supra qui legitimam perso.per totũ multominus poterunt esse iudices et quod regi etiã inuito detur curator probatur et notatur extra de supplen.negligẽtia prelatorum.c.grandi libro.vj.

Si curatores. Ibi pubertate nisi prius causa necessitatis propter quam adiuncti sunt finiatur. vt.ff.de tutel.l. solet.et ibi notatur. Odofr.

Indecoram. Ex hoc verbo et.j.ibi ĩhonesta.apparet quod ex aspectu corporis honeste etas potest probari et ita nõ sunt correcte leges.ff.de mino.l.minor.xxv. annis adito preside et quod ibi nota.et.eodem titulo de etate nec titulus.ff. de ventre inspi.nec decretales de frigidis et malefici.c.fraternitatis.et.c.fi.

¶ Rubrica De actore a tutore vel a curatore dando.

Super rubrica. Uide azo.et quod plene notaui.s.de procu. l.neque tutores.

¶ Rubrica De excusatione tutorum.

Si curatores. Pro declaratione totius tituli vide azo.in summa.e. In glo.prima in fi.contra facit.ff.l.p litem.l.licet tutor et de rebus eorũ.l.magis puto §.illud queri potest ol.

Excusatoris. Ibi nec a decreto.i.sententia per quã denegata fuit excusatio od.et ol.in glo.non vsque ad.l.dies vt.j.e.l. quinquaginta odo.

Amplissimi. Ibi decurie proprium nomen est mulieris. In glo. vt et.s.ibi quicquid ergo.§.cum autem vbi de hoc in gl.et plene dixi.s. de mãci.ita fuerit alie. vt ma. l.ea quidem.

Quinquaginta. Ibi cedere idest currere decretum pretoris quãdo erat datiuus parentibus quõ erat testamentatius. In glo.mariti ibi sibi predicta.i. predicti quinquaginta dies ibi et isti quatuor mẽses in gloss.quia iudex ibi non venerat sed tunc non esset iniuriam passus vt in litera dicitur.vnde dic quod venit.j.quinquaginta dies et iudex per iniuriã eius excusationẽ nõ admisit

Neque. Ibi participem.idest contutorẽ vel curatorẽ od. Res exegerit vt quod velit conuenire pupillũ vel adultũ od. In gl.prima in fine que est.s.qui dari tuto.possunt auc.minoris vbi plene de hoc dixi.

Soloni. In glo.vltima in fine hoc intellige.si sine damno fisci fieri potest vt.ff. municipa.l.vlti.§.j.ol.et de hoc latius vt dixi.ff.de iure immunita.super rubrica ver.interdũ qui excusatur quod contutores.

Voluntarie. Hec lex cum concor. sepe allegatur quod qui voluntarie facit actũ contrarium priuilegio suo nõ propterea perdi.priuilegium.Sed in contrarium facit.j.de iure do.impe.l. ij.et ibi in glo.et de hac materia notatur in glo.j.de testamẽtis l.non dubium et de fideicom.l.ij.et in questionibus barto.hux. xxiij.q.que incipit quoddam monasteriũ.et de hoc satis tetigi s.de diuersis rescriptis.l.falso Cy.tamen circa hanc materiam hic late se extẽdit.primo dicit quod hec est regula que fallit dicta.l.ij.cũ si.et ratio specialitatis est quod illud priuilegiũ est odiosum sicut et.j.de re iudicata.l.ad solutionem est odiosum venire contra sententiam et hanc solutionem dicit tenuisse andre.de barulo in lectura sua.j.de hisqui sponte munera subeunt.l.ij. pet.vero secundũ cynum.duas alias solutiones tradit vna est vtrum priuilegium habeat actum successiuum et iterabilem an momentaneum vt dixi dicta.l.falso.alia solutio est quod vbi quis exercet actum contrarium iuri suo.aut illud ius est disponens aut dispositum primo casu per actum contrarium illud non amittat vt hic.secundo casu illud perdit exercendo actum contrarium vt dicta.l.ij.cum si.et intelligit ius disponẽs leges senatusconsulta et similia iura disposita sicut dominia et iura pigno.et similia est ratio diuersitatis est quod pactum quod nititur consensu duorum potest fieri super iure presenti et futuro repudiatio autem seu pollicitatio super iure presenti tantum sed ius dispositum ei inheret cui dispositum est ideo illi tanquam presenti renuntiari potest sed ius disponẽs non inheret sicut presens tantum sed etiam sicut futurum et ideo pro futuro ei renũtiari non potest secundum eum. Sed contra hoc videtur quod etiam iuri disponenti renuntiari possit.j.de hisqui spõte munera subeunt.l.j.lib.x.circa hoc dicit attendendũ quod aliquis quandoque exercet actum contrarium iuri suo singularem et particularem et tunc sibi non preiudicat vt hic quandoque exercet actum generalem et vniuersalem sub quo multa particularia continentur vt est decurionatum subire per quod subit oĩa particularia sub officio decurionatus cõtenta et tunc in omnibus illis particularibus propter coniunctionem et comprehensionem sibi preiudicat.et sic loquitur lex contraria et.j.de cura. l.iij. Simile videmus quod si pro domo mea peto cautionẽ a vicino de damno infecto postea adquiro aliã domũ ibi vicinã cautio nõ extenditur ad domum postea quesitam sed ad res post cautionem inductas in prima domo que sunt postea damnificate per ruinam bene extenditur vt.ff.de dam.infec.l. damni infecti.§.si is qui vicinas.ratio est quod domus sunt diuerse sed res que sunt in eadem domo videntur coniuncte.ad idem facit quod dicitur si archidiaconus non exerceat iurisdi.suam in vno mona.etiam per tantum tempus cuius memoria non existit non amittit ius suum si in alijs exerceat vt extra de offi. archidiac. c.dilecto ratione predicta quod moñ.predictum comprehenditur sub vniuersali iuris.archidiaconatus sui. Sed si esset in iurisdi. vel territorio distinctis tunc secus esset per iura predicta. Item querit cum hec lex loquatur de sponte subeunte quid si suscepit de necessitate et coactus et videtur tunc perdat priuilegium vt.ff.de admi.tuto.l.qui iussus. In contrarium videtur de in ius vocan.l.neque et hanc approbat quod si diceretur eum perdere aut virtute sui consensus quod non est verũ cum coactus hoc faciat.aut virtute sententie iudicis eum cogentis et hoc similiter verum non est quod res inter alios acta etc.et hoc nisi esset in cõsuetudine deductum propter frequentiam actuum et diuturnitatem temporis vt.ff.de legibus.l.diuturna cũ.l.sequenti. Itẽ querit quod hec lex loquitur in munere personali scilicet tutela quid erit in realibus si quis sponte soluat onera realis nunquid videatur priuilegijs et iuri suo renuntiare et videtur quod nõ.ff. de operis libertorum.l.operis non impositis. In contrarium videtur.j.ad.l.fal.auc.sed cum testator.pe.idem quod in personalibus per.l.ij.j.de his qui sponte munera subeunt lib.x. postea mutauit distinguendo aut non soluit tanto tempore quod sufficiat ad prescriptionem inducendam et sibi non preiudicat vt.d.l.ij.aut soluit tanto tempore et sibi preiudicat et tempus dicunt esse cuius non extat memoria cum non habeat causam continuam.ipse vero pe. dicit quod si prescriptum sit persone sufficiant.xxx.vel.xl.anni. Si rebus tunc vera sit opinio predicta.et ad hoc extra de priuile.c.si de terra et.c.accedentibus que loquuntur de priuilegio personali concesso astercieñ.et pro hoc.j.de agricol.et censi.l.satis.lib.x. alij dicunt quod si soluit sine protestatione sibi preiudicat.si cum protestatione sibi non preiudicat.vt de vete.priuile.l.j.in fine Ibi nisi certa.l.etc.lib. x.Sed quod protestatio vitiet totum videtur per.l.ff.de heredib. insti.l.si quis heres ex vno fundo.Sed ibi protestatio erat contraria substantie rei de qua agebatur.Si aũt est contraria solum solennitati vel accidentie rei tunc aut actus valere non potest si protestatio valeat nisi magna sequatur absurditas et tũc vitiatur protestatio et non actus sicut dicitur in monacho

quod vitiat protestatio seu pactum de retentione bonorum et nõ ingressus et sic loquit dicta lex si quis heres. Nã absurdũ esset qd quis decederet pro parte testatus et pro parte intestatus. aut vtrũq valere põt sine magna absurditate et vtrũ valebit sic est in proposito de decurionatu et muneribus vt. d. l. j. et ij. j. de his qui sponte munera subeunt. Itẽ qr presens lex loquitur de iure speciali q̃rit nungdidẽ sit in eo q facit actũ iuri communi contrariũ et sibi preiudicet videt qd nõ qr specialia iura facilius tollunt in aut. de nõ alie. §. g vero in contrarium videtur. s. de pac. inter em. et vẽdi. l. cõmissorie dicit aut est ius disponens et sibi non preiudicat qr non est presens vt dictum fuit supra vltra principiũ. aut est ius dispositũ sicut in dicta. l. cõmissorie vt ibi post diem põt infirmare venditionẽ et firmare ptiũ recipiẽdo tũc si illud ius depẽdet ex sola ei⁹ volũtate sibi piudicat et sic loquit dicta. l. commissorie. Si aũt in sua voluntate et alterius tunc nõ potest sibi preiudicare nisi accedat etiã voluntas illius vt. ff. de re. iur. l. nihil tam naturale. Alia etiã cy. que ex certa scientia omitto qr nõ multũ vtilia nec ad hanc. l. pertinẽtia et alibi tacta.

s **Everiter.** Ibi exequetur. i. puniet iniuriã i. hanc vexationẽ et facit hec lex quod si iudex ex officio procedat contra aliquem iniuste quod teneat ad expensas. idẽ si ex denuntiatione alicuius quod denuntians condemnetur in expensis. de hoc dixi. s. de iudi. l. properandũ. §. sin aũt alterutra in fine.

Tamquam. Ibi detentus per sententiam reprobatoriaz excu. vt subijcit ol. Medio tẽpore ibi pendẽte appellatione. In glo. vlti. ibi qui testameto hec distinctio locũ solũ habet in eo cuius excusatio est per sententiaz approbata vt ibi patet. hic aũt erat reprobata sed a reprobatione appellatum vnde ad hunc casum illa distinctio non adaptatur oldr. in fi. Sed illud intellige vt ibi notat ol. qr illud quando certum est excusationem valere vt in litera patet hic vero qñ dubitabatur. Jaco. de belui.

t **Utores.** Ibi non habere immo nec posse vt in. §. qui aũt hic alle. In glo.

Uodres. In glo. in fi. Sed cõi diuidũdo aliquid personalitatis hz quia mista est vt instituto de actionibus. §. quedam et iõ contrarium huius notatur in dic. auctẽ. et dic vt ibi plene dixi.

s **Jtutor.** In glo. ibi non per malitiã causantem excusationem vt. j. titu. proxi. l. j. et per totũ vel ipsaz sequentẽ. vt. ff. e. l. qui testõ ol.

Umanitatis. O do. et alij doctores allegant hãc. l. qd aduocatus nõ cogitur prestare patrociniũ contra fratrem vel consanguineos et quod vasallus nõ tenet iuuare dominũ contra eos. pro hoc supra de postu. l. prouidẽdũ. §. si quis. et ibi in gloss. et tactum fuit eodẽ titulo. l. quisquis et. s. de suspectis tutoribus. l. pietatis. et notat in glo. ff. de postu. l. j. §. ait pretor nam nec testimonium contra tales dicũt iniiti vt. ff. de testi. l. lege iul. In textu ibi consulat vel te excusando a tutela vel qd forte verius est dando curatorem ad illam litem sororis vel filiorum ar. s. de in litem dan. tuto. l. fi. vel adiũgendo tibi curatorem vt. s. de testamẽ. tutela. l. si pupillorum. ol. In glo. hic consanguinitas in fine remouet respectuz eius cuius est affinis sed inducit respectum alterius pro affine old. et Jaco. de beluiso.

Rubrica Si tutor vel curator excusatus sit falsis allegationibus.

Uper rubrica. Uide azo. in summa. e. et an sentẽtia lata ex falsa causa vel allegatione sit nulla plene dixi. ff. de excusa. tuto. l. qui ex testamento et notatur per innoc. de renuntia. c. in presentia et de offi. ordina. c. ex parte et vide quod notaui. s. in prima consti. C. §. hunc igitur ver. falsi et qd notatur in gloss. j. si ex falsis instrumentis. l. j. et. j. de indicta libertate. l. j. et dixi. ff. de collusione detegenda super rubrica.

Utores. In glo. ibi. l. post susceptam. ff. de excu. tuto. l. sexus. ff. e. l. spadonẽ. §. scire. Septimus. e. tit. non solũ. §. fi. Octauus. est. e. tit. l. idẽ vulpi. ol. Titulũ sequentẽ vide per te azo. in summa. e. et nota. l. ij. que aurea est p absentibus causa reipublice.

Rubrica De excusatione veteranorum.

s **Uper rubica.** Uide azo. in summa et in glo. l. ij. in. ff. e. l. administrantes. l. fi. et. l. sequenti debet dicere. ff. e. l. sed et milites. §. j. ij. et. iij. et finali. et. l. sequẽti.

Rubrica. Qui numero liberorum.

Ui ad tutelam. Ibi incolumiz i. viuorũ odof. et vide azo. in summa et que sit ratio quare numerus liberorum excusat dicyt. ff. de mune. et hono. l. qui originẽ. §. quamuis ol. et qd numerus liberorum sit causa dispensationis et gratie cõcedende facit. ff. de bonis dam. l. fi. §. fi.

Rubrica. Qui morbo.

Uminibus. Uide azo. in summa. In glo. ibi nõ desinit verum est ipso iure ar. ff. de postula. l. j. §. casum. Sed excusari bene potest vt dicta. l. post suspectam. ff. de excu. tuto. ol. An propter morbum repellatur quis a beneficijs ecclesiasticis vide extra de clerico egrotante. c. ex parte. et. c. fi. et p gof. et hosti. in summa eiusdẽ tituli et de etate et qualitate. c. bone. Qui morbus impediat promouendũ notatur extra de ap. c. constitutis in. xxxiij. di. c. charitatem et. c. cõmuniter diffinimus de elec. c. cum inter canonicos. Item senes et infirmi equiparantur extra de clerico egrotan. c. j. libr. vj. leuis infirmitas non excusat a muneribus vt. j. qui morbo. l. podagre libro. x. Item differunt morbus et vitium vt. ff. de verbo. significa. l. inter stuprum. §. verum est. et de edilitio. edicto. lege prima. §. sed sciendum.

Rubrica. Qui etate.

Uper rubrica. Uide azo. in summa et no. qd homo lxx. an. reputatur senex qñq quinquaginta quinq vt in glo. de hoc quando dicatur quis senex et quando iuuenis no. in glo. ff. de leg. iij. l. non aliter et ibi dixi et. j. qui testa. facere possunt. l. senium et qui dicantur pueri no. extra de preben. c. super inordinata. et vide cyn. j. de iure deliberandi. l. si infanti.

Rubrica. Qui numero tutelarum.

Itres. Uide azo. in summa. Ibi substitui possunt. i. ad alias tutelas vocari odofr. In glo. nisi sint eiusdem generis. Sepe allegatur hec lex et gloss. qd duo imperfecta constituũt vnum perfectum. de hoc not. xxiij. di. quorundam. vij. q. l. nihil. et plene dixi supra de proba. l. instrumẽta. Ibi institutio filij in potestate cõstituti old. Ibi sub conditione causali vel mista Ibi per se. s. valet ol. Ibi nec econtra. valent. s. exheredatio sine institutione vt. ff. de bonorum possessione contra tabu. l. filiuz. §. sed cum exheredatio et de bonis liberto. l. si patronus. §. ex testamento ol.

Rubrica de curatore furiosi.

Uper rubrica. Uide azo. in summa. e. et in speculo de curatore et no. qd cum curatore furiosi agi potest durante administratione vt. ff. de tutelis et ra. distra. l. nisi §. cum curatore et est ratio vt ibi notatur. Secus in alijs curatoribus vt. s. de admi. tuto. l. ij. et ibi notatur.

Uratores. Ibi furiosis vt talibus ol. dra. In gl. vltima ibi post interdictionẽ bonorum dic qd non vt. ff. de verb. obli. l. is cui bonis. et ibi not. etiam. ff. e. l. j. oldr. in eadem glo. in fi. prima videtur vera per. l. ff. de tutu. et cura. datis ab his. l. tutor si petitus licet in hoc diuersificare videantur gloss. ff. de vsuca. l. si ab eo. institutio quibus nõ est permissum face. testa. §. Item prodigus et dicta. l. is cui dever. obli. et qr cum plenissima cognitione debent dari tales curatores vt. ff. e. l. obseruare et in summa. e. §. quarto. iaco. de are. hic tenet cp

tenet quod si detur a patre tenet datio vt.ff.e.l. pe.si a iudice non:q2 obreptum est pretori vt.s.si ex falsis allegat.l.j.et de rebus eorum.l.magis.§.maneat.et de fideicō.liber.l.cum vero. §.subuentum. Idem si prodigo qui non est vt dicto.§. Item prodigus et ff.eodē.l.j. Jaco.de hoc dixi.s.de peti.heredita.l. si putas.

Rationis. In gl.videtur ergo. Ibi circa principiū.et.j.titu. proxi.l.j. In glo.eundemq3 ibi.l.fi.vide de coadiutore qui datur prelatis in opere do.old.primo quaterno fo.penu.et hic ponas et tetigi de hoc.s. de offic.prefec.preto.l.si quos q2 equiparatur pupillo vt.s.de in inte.resti.l.si curatorē.et eius status et habitus non multum a cōditione pupilli abhorret vt.ff.ex quibus causis in possess. eatur.l.fulcinius.§.adeo ol.

Cum repudiante. Mater non pōt esse curatrix.filie furiose.h.d.correcta tamen.est fm odo. per auctē.matri et auie.s. quando mulier tutele offi.fungi pōt. Ibi qui.s.maritus eius.s.filie furiose. Defensio.i.cura.

n Elucrum. Ibi indubitate al's indebite melius et ad hoc facit glo.

Cum alijs. Ibi et in hoc ipso.i.in habentibus intermissionem furoris ibi ab huiusmodi vitio.s.furoris.qd est proprie vitium cum in animo consistat vt.ff.de edili.edic. l.j.§.sed sciendū et.§.seque. In fi.ar.est qd si index excōdicetur lite pendente qd si postea absoluatur possit de cause cognoscere.et pro hoc.ff.de iudi.l.cum furiosus.de sententiā passis.l.fi.et ita notatur in glo.extra de rescriptis.c.scicitatus et.ij.q.iij.§.notandum.

Cum furiosus Patre viuente nō dat alius curator filio furioso.h.d. Ibi nō potest.vt.j.de sententiam pas.l.fi.sed si pater esset absens vel captus ab hostib us tunc daretur curator vt.ff.de tutelis.l.muto.§.fi.et ibi notatur et.ff.de iudi.l.si lōgius.§.fi.in vltima glo. Ibi vincat paternū. No.moralem tex.et qui sepe allegat ad quem concor.quod pater filiū quem diligit corripit extra de purgatione canonica.c.cum in iuuentute.in prin.et pietas gemina est inter patrem et filium.ff. de libe.ho.exhiben.l.iij.§.si cum et pater valde diligit filios in aucten.qui.mo.naturales effi.sui.ff.illud. Et magis verentur in filijs quam in seipsis.ff.quod metus causa.l.isti quidez.in fine et ibi de hoc in gloss.ff.de ver.signi.l.liberorū et de inofficio. testa.l.nam et si parentibus.mater etiam diligit incrementum et honorē filij extra de testi.c.super eo.ij.et in auctēti.vt matres debitrices.§.j.nec pōt mater obliuisci filij.ij.q.vj.c.ad romanam.et perditur tantum amor matris per victrici superinductionem vt.s.de admini.l.lex que tutores. Alibi etiam dicitur quod gloria patris est filius sapiens.xcv.dist.c.esto subiectus et paterna pietas consiliū capit pro liberis.ff.de adul.l. nec in ea. Itez equa pietas est parentum ad liberos licet nō equa potestas.ff.eo.l.furiose. Item patria potestas consistit in pietate nō in atrocitate vt.ff.ad.l.pompe.de paricidijs.l.diuus. Itez festum est patri cum videt filium in aucten.de nup.§.illud et seruitus filij est dolor patris.ff.de liberali causa.l.ij. Item dulci officio fungit pater cuz instituit filiū.j.de his qui sibi ascribūt in testamento.l.ij.in decretis etiam habetur.ij.q.vij.c.conqueritur alias pater de malo filio conqueritur filius de duro patre seruemus honorificentiam patri que sibi debetur a filio nō coequemus filium patri in honore sed preponamus patrem filio. In gloss.sic supra ibi.l.finali.§.immo.l.penultima. In glo. per seruos in fine vt.ff.si certuz petatur.l.si a furioso oldradus Si nautem perpetuo ibi sui iuris sit.idest fiat per mortem patris ibi quasi debita. Nota hanc literaz. In glo.vt sic statim in fine.de hoc plene dixi dicta.l.j.s.si vt ab heredita.se absti. In glo.vel non in fine vt de temp.ap.l.l.fi.§.illud ol. Sed cū antiquitas. Iste.§.longus et verbosus tradit formam constituendi cura.furiosis et est expressum ibi et si omnis cura.et c.qd cura. ad litem debeat satisdare de quo dixi.s.de cur.qui non satisd. super rubrica. In glo.hoc expone in fi. Nec hec superfluit per illam q2 hic ponitur quia pertinet ad hunc tractatum ibi quia ad officium episcopi pertinet odo. Tali itaq3 ibi resipuerit.i. sane mentis factus fuerit acquisitionē.s.hereditatis vel bonorum possessionis od.repudiauerit vel ante quam agnoscat decesserit vt.ff.de bonorum posses.infanti furioso vel muto compe.l.j.et in hoc differt ab infante qui petitam per tutorem trāsmittit vt.ff.ad tertul.l.ij.§.si quis ex liberis ibi sed si infanti et c.

et est ratio quia vna iurisalia facti tantuz et de hoc notatur.j.q admit.ad bono.pos.l.infanti ol. Si nautem ipse resipuerit.l.sane mentis factus fuerit. Respuerit.i.repudiauerit vel heres eius scilicet furiosi.videtur ergo quod furiosus resipiscens et antequam amplectatur vel repudiet decedens transmittat cuius contrarium modo notaui. Sed hic loquitur in legato quod ignoranti queritur et transmittitur iure communi.ff. de lega. ij.cum pater.§.surdo. Supra vero de hereditate que ignoranti non queritur non transmittitur vt.j.de iure deliberā.l.quoniam sororem ol. Ibi veteribus legibus vt.s.de suspec.tutor. l.ij.cum si. Et no.ex isto.§.tali.quod si hereditas obueniat furioso.curator deberet addere inuentario et dicetur additio nō nouum inuentarium.ff.de iure do.l.iiij.de fideicommis.liber. l.generaliter.§.si quis alienum.ver.plane si forte de censi.l.forma.§.j.et ibi dixi. Interdum tamen si noua hereditas obuenit pupillo datur alius curator vt.ff.de admini.tuto.l.quoties.§. fi. In glo.si ergo curator ibi.§.sui. Sed ignoranti non querit hereditas vt de iure deliberan.l.quoniam sororem.ol. Ibi licinus locusta vbi petita bonorum possessione per curato.posfunt peti legata.

¶ Rubrica De predijs vel alijs rebus minorū non alienādis vel obligandis.

Super rubrica. Vide azo.in summa et in speculo de emt.et venditione.§.nunc dicendum restat versi.hoc quoque circa venditionem et ver.sequen.per inno. Jo.andr. alios extra de rebus eccle.non alie.c. nudum lib. vj.et host.et gof.in summa eiusdem titu.et per rof.de senatusconsulto clemētiano. In obligatione legali tacita non est opus decreto vt.ff.e.l.ij.et.iij.in principio et dixi supra de iure dotium.l.vbi adhuc.versi. Item querit ipse dominus Jaco.si minor originem vel domicilium habeat in vno loco.et predium in alio loco quis iudex interponet decretum dicam.j.e.l.si predium. An sufficiat presentia iudicis tantum an sit opus quod decretum interponat plene dixi instituto de auctoritate tutorum. An eandem solennitas requiratur in alienatione rerum immobilium ecclesie dixi in auctentico hoc ius porrectum.

Venditio. Ibi ad senatusconsul.clementianum de quo dic vt in libello rofr.de senatusconsulto clementiano. In glo.prima ibi obligant vt.ff.e.l.si pupillorum.§.si in pluribus.et.j.l.proxima oldradus. Ibi nisi ex causa de hoc dic vt supra si aduersus venditionem pignoris.et in summa eiusdem tituli.

Non est nobis. O minores oldra. Possessionem vestram nexam.idest alij obligatam. Creditores quibus obligata erat a predecessore minoris vel ab ipso minore cuz decreto ol. Id fecerunt.i. vendiderunt oldradus.

Non solum. Hec lex videtur tollere distinctionem cy.quam fecit circa permuta.rerum minorum supra si aduersus transactionem.l.j.in fine. Et videtur quod indistincte non valeat per hanc.l.et de rebus eorum.l.magis puto.§.si es alienum et facit qd notaui.s.de rei vxo.actione.l.vnica.§.et cum lex. Sed quod permutare possit facit q2 et diuidere vt.j.eo.l.inter omnes dicetur et permutatio est quasi quedam diuisio vt.ff.de leg.ij.l.cum pater.§.hereditate et no. de transac.l.qui cum tutore.et pro hoc.ff. communia vtriusq3 iudicij.l.j.

Et si preses. Hec lex bene probat quod decretum iudicis per obreptionem obtentum nullum fit ipso iure.et pro hoc ff.de fideicommiss.libertati.l.cum vero.§.subuentum odo.

Minorum. Ibi per procur. constitutuz a tutore vel curatore od.autē intelligit quod pretor deberet per se decretum interponere non per delegatum et exponit.j.libello.s.delegationis.et pro eius opinione facit.l.j.§.j. ff.de officio eius cui mandata est iurisditio.non tamen bene cōuenit tex.hec lectura. In gl.prima ibi probari causam hec gl. male seruatur quia continue nulla causa probata vel inserta interponitur decretum in alienationibus minorum qd non pu

to valere per hanc gl. ⁊ dixi de rebus eorum. l. magis puto. §.
si es alienum. ⁊ de hoc in speculo de procura. ver. quid si soluz
per libellū ibi nō pōt cōstitui. plures alios casus notaui. s. de
procura. l. fi.

S Jad resoluendam. Per hāc. l. fuit deter-
minata questio disputata per dominū fran. ac. que
talis est tytius vendidit minori fundum cum pacto
quod si infra annum redderet pretium minori venditio habe-
retur pro non facta et minor teneretur fundum restituere. de-
terminatū fuit tale pactum non valere in preiudiciuz minoris

P Redia. In gl. hec placet immo prima ol. Ibi
nil de donat. dicit ideo dicit sed solue
vt precedens contrarium oldra.

S Tiis. Ibi pignora. Idem puto in fideius-
soribus datis lz obstare videat. ff. de
fideiussori. l. cum lex. Sed dic vt ibi not. Oppone
vt in Glossa. de. l. non dubium supra de legibus
⁊ solue secundum tertiam solutionem glo. que vera est que so
lutio sic declaretur per cy. ⁊ per iac. de are. Cum aliquid fit cō-
tra legem ⁊ queritur nunqd quod sequitur ex eo vel ob id va
leat aut illud quod sequitur daret effectum casui probibito ⁊
tunc non valet vt ibi aut nullum effectum dat casui probibito
per. l. sicut hic. ⁊ tunc valet quod sequitur. nam per hoc quod
cura. teneatur multum preiudicium est minoris. ⁊ ad hoc facit
s. ad velleia. auc. siue a me ⁊. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorez. l.
cum hic status. §. si socer Jaco. de are. ⁊ cy. ⁊ de hoc plene dixi
dicta. l. non dubium. Quid si maritus rem dotalez alienauit ⁊
se de euic. obligauit ⁊ fideiussorē dedit nunquid valebit. cy. di
cit determinatum fuisse quod sic per hanc. l. ⁊ glo. videtur dice
re idem in predio dotali ⁊ minoris vt notat. d. l. cum lex. ff. de fi
deiusso. cy. ⁊ hoc facit qd no. j. de dona. l. si constante ⁊ plene di
xi. s. de fundo dotali. l. j. in glo. quatenus de facto processit no.
hanc glo. cum hic allegatis qd illud qd est nullum de iure re-
sciinditur quatenus de facto processit.

P Rediorum. Ibi tibi minori loqui-
tur. Illuserit. i. probatū
fuerit cui incumbat onus probandi hic inglo. que
fuit additio notatur de hoc plene notaui. s. si ad-
uersus credi. per cyn. de in inte. resti. l. fi. in fine. In gloss. nota.
ergo ibi. l. si predium illa cum ista concor. l. patri. §. Itē ⁊. ff. de
admi. tuto. l. si sine. §. interposito Jaco.

S J quidem. Allegatur qd qui hz viaz
expeditā non debet sequi
inexpeditam. ⁊ aduertendum quod distinctio gl.
vtrum deceptus sit minor qr vendidit aut qr mino
ri pretio non placet fm cyn. ric. malumbre qr secundum hoc nō
restitueretur minor in statum prestinū ⁊ ideo dicit quod si mi
nor eligat viam restitutionis restituetur sibi predium ⁊ ipse re
stituet pretium vt. ff. de mino. l. in cause. §. fi. Si vero eligat viā
communem suppletionis pretij locum habet. l. ij. de rescindē.
vendi. cy.

O Bes. Pro declaratione hui⁹. l. vide notata
per rof. de senatusconsulto clementia-
no versic. tertium est necessarium vbi tenet contra
opinionem communem glo. ⁊ azo. Alij faciunt pū
ctum ante dictionem tantum dicentes quod etiam ob es alie-
num causa cognita tantum ⁊ non alias interponitur decretū
vt. ff. de rebus eorum. l. magis. §. non passim ⁊ quod dicit de
predio rustico idem dic vt vrbano ⁊ cuiuslibet rebus immobi
libus vt. s. de admi. tuto. ⁊ in solutione eris alieni debet tutor
primo soluere debita vsuraria vel penalia sub pignoribus et
postea alia sicut ⁊ curator datus ventri. ff. de ven. in poss. mitt.
l. curator. §. curator. An hec lex locum habeat in iuribus incor
poralibus plene dixi. s. de sacrosan. eccle. aucten. hoc ius por-
rectum ver. adhuc quero nunquid predicta solennitas. Fallit
hec lex in casibus in quibus res minorum possunt alienari si-
ne decreto qui notantur. j. titulo proximo super rubrica ⁊ in
summa huius tituli. ⁊ habet locum hec lex in rebus quas mi-
nor bona fide possedit licet non sint sue vt. ff. e. l. magis puto.
§. j. ⁊ ibi notatur ⁊. s. l. proxima. ⁊ ibi in glo. ⁊ cum hac. l. cōcor.
in lombarda de probibita alienatione minor. l. j. Querit guil.
de suz. nunquid propter vestiendum minorem possint res ei⁹
alienari ⁊ tenet quod sic cum vestes sub alimentis contineant
vt. l. verbo victus de verbo. signifi. ⁊ ad hoc facit quod dixi. s.
vbi pupillus educari debeat. l. j. Idem propter redemtionem
suam vel suorum qr ⁊ in eum casum possunt res ecclesie aliena
ri vt. s. de sacrosan. eccle. l. sancimus. ⁊ aucten. si captiui ⁊ dota
les vt. ff. de iure do. l. mutus. §. manente gui. de suz. An decre-

tum istud possit interponi die feriato plene dixi. s. de ferijs. l.
actus in glos. vel similem ibi vt dotez idem iure lōbardo vt in
lombarda de probibita alienatione minorū. l. penul. in eadem
glos. in fi. Item tenet azo. in summa. e. vltra principium versic.
qui aūt si minor contrarium tamen videtur innuere glos. ff. de
offi. eius cui manda. est iurisdictio. l. ij. §. fi.

V Tere. Ibi probationis cui incumbat proba-
tio notatur supra eodem. l. prediorum.
in gloss.

S J minores. Ibi cum aliud. scilicet pre-
dium secundum gl. vel. aliud
vt pecuniam vel speciem secundumodo.

S J predium. Per istud principium repro
bantur glo. instituto de act.
§. Item seruiana supra locati. l. emtorem que dicunt
colonum esse in villa inquilinum in ciuitate qd non
est verum immo inquilinus est in domo etiam si sit in villa vt
hic patet item inducitur hec lex si minor habeat originem vel
domicilium in vno loco ⁊ predium quod habet necesse vende-
re in alio quod iudex vbi est predium interponet decretum et
ita notatur in re. eccle. xvij. q. iiij. c. in venditionibus. xij. q. ij. c.
casellas in fine in glo. hodie sufficit ⁊c. c. abbatibus. ⁊. c. si qua.
⁊. c. sine exceptione. innoc. ⁊ hosti. dicunt sufficere decretuz epi
scopi originis vel domicilij et nō exigi consensum illius in cu
ius territorio est vt notatur per eos extra de priuile. c. pasto-
ralis. Non obstat quod res sit extra territorium quia hoc de-
cretum non afficit res sed tollit quoddam vinculum quo liga-
ta erat potestas tutoris in alienando cy. hic tenet ꝙ quilibet eo
rum iudicuz possit interponere tam ille in cuius territorio est
res quam iudex domicilij vel originis per. l. j. de prescrip. lon-
gi tempo. l. fi. vbi super re alibi constituta potest ferri sententia
⁊ valet. ⁊ pro hoc. j. de donatio. l. in hac. ⁊ videtur expressuz de
rebus eorum. l. magis. §. illud. cautius est quod vterqꝫ iudex
adsit vt dixi supra de contrahen. emt. l. j. ⁊ quod notaui in simi
li supra vbi petantur tutor. ⁊ de in litem dando tuto. super ru-
brica. Ibi dominium eius. s. predij si dominus erat siue ius si
non erat dominus sed aliud ius habebat vt. ff. e. l. magis puto
§. i. §. si ius. Ibi vel his. s. fructibus Cōditione sine causa. Pre
statura esses. s. tu pupilla vel adulta creditoribus tuis od. Ser
uare. i. repetere odo.

I Nter omnes. Ibi sine decreto ergo
cum decreto videtur ꝙ
possint a contrario sensu qd est fortissimum vt. l. j.
§. huius rei. ff. de officio eius cui man. est iurisdic.
⁊ hanc opinionem tenuit columbus doctor antiquus si inter-
est minoris predium diuidi forte propter malum socium cum
quo commune habet vt. ff. pro socio. l. si conuenerit in fine ⁊ ad
trebellia. l. imperator vel qr non inuenit emtorem nisi diuida
tur ⁊ propter es alienum habet necesse vēdere vt. ff. de iur. do.
l. siuegnalis in fi. ⁊. l. tytia. ⁊ qr hec lex fauore minoruz introdu
cta est ergo nec debet ad eoruz lesionem trahi vt. C. de legibus
l. quod fauore. nam quando lex ex superuenienti causa incipit
esse iniqua receditur ab ea vt. ff. de vul. ⁊ pupilla. substitutione
l. ex facto iaco. de belui. in opere suo solutionum contrarioruz
allegat quod diuisio fieri possit. ff. de aucto. tuto. l. inter pupil
los ⁊ quod ibi notatur. Item quod curator datus in iudicio
fami. ercis. communi diui. ⁊ finium regun. datus videtur mino
ri tam ad agendum quam ad defendendum vt. ff. de tutelis ꝙ
dicitur. Si ad agendum ergo potest ad diuisionem prouoca-
re. Item videtur expressum quod diuisio inter minores facta
valeat. ff. fami. ercis. l. lucius. Itē ecclesia potest diuidere vt. s.
de sacrosan. eccle. l. iubemus nulli. vbi de hoc tetigi ⁊ hāc opi-
nionem tenet cy. hic ⁊ iaco. de are. s. si aduersus transac. vel di-
uisionem. l. fi. vbi de hoc dixi. In contrarium est qr res immo-
biles minorum sine iusta causa alienari non possunt etiam cū
decreto vt. s. e. l. ob es ⁊ ibi notatur. cum ergo diuisio non sit
de iustis causis standū videt regule ⁊ decretum aliter interpo
situm nullum erit vt. s. eo. l. si preses ⁊ ibi notatur. item diuisio
similis est permutationi vt. s. cōmunia vtriusqꝫ iudicij. l. j. vbi
de hoc sed permutatio est inhibita vt. s. e. l. non solum ergo et
diuisio. Item hoc probat hec lex expresse. ij. responso vbi pro
uocāte maiore permittitur diuisio sine decreto multo magis
cum decreto vt implicat copula hec sed si hoc verum est prouo
cante maiore tantum ergo minor cum decreto vel sine non po
terit prouocare quia quod vni permittitur ⁊c. vt. s. de procu-
rato. l. maritus. ⁊ hoc indicat dictio tantum hic posita que in
ducit limitationem ac si dicat maior tantum prouocare potest
supra de iudi. l. properandum. §. j. ff. quod me-
tus causa. l. si cum exceptione. §. quod si homo. Item videtur
expressum

expressum.ff.de re.eo.l.si pupillorū.in princi.que indistincte prohibet minorez prouocare ergo indistincte seruanda est vt nec cum decreto possit prouocare et hoc approbari videtur ibidem ⁊ dicta.l.iubemus.de sacrosan.eccle.⁊ in summa azo.si aduersus transac.§.in diuisione ⁊ vidi communiter seruari.nō ob.l.inter pupillos qꝛ si sic indistincte intelligeretur posset fieri diuisio inter minores etiā sine decreto cū de decreto ibi non faciat mentionem qđ esset contra hanc.l.responde ergo vt ibi notatur non obstan.l.quod dicitur de tutelis qꝛ intelligi debet ad agenduz in ac.finium regun.vel quando agitur pro diuisione fructuum non proprietatis.⁊ ita etiam loquitur dicta l.lucius.fam.erc.vt ibi not. Uel posses etiam rńdere vt no.d. l.inter pupillos.Non obstat.l.si conuenerit.in fine.qꝛ intelligi potest de diuisione quo ad fructus vt dictum est.vel.ibi in socijs maioribus inter quos per pactum erat diuisio prohibita hic in minoribus.Non ob.l.vt iubemus ⁊ qꝛ intelligi potest de diuisione quo ad fructus ⁊ ibi dixi ⁊ notatur in gloss.iaco.de bel.Non obstat ar.a contrario sensu huius litere qꝛ non resultat quia esset contra iura predicta vt.s.de epi.⁊ cle.l.conuenticulam.⁊ ibi dixi quod ergo dicit sine decreto subaudi maxime Non ob.l.quod fauore.qꝛ fingi posset fauor esse minoris in diuisione ⁊ esset damnum vt.l.cum hi.§.sed cum lis.ff.de transa. de iure lombardo potest diuisio fieri inter minores cum decreto vt in lombarda de prohibita alienatione rerum minorū.l. iij.⁊ ibi notatur per caroluz.Ex predictis insurgit questio bonoń.disputata per dominum lambertinum ramponum duo erāt fratres vnus maior ⁊ negligens ⁊ dissipator alius minor. tutor minoris volebat maiorem ad diuisionem prouocare saltem quo ad culturam ⁊ percep.fructuū rerum immobiliū querebatur an posset.Et videtur quod sic ex his que no.⁊ dixi.s. dicta.l.iubemus.de sacrosan.eccle.Item quia fructus possunt alienari vt.s.de admini.tuto.l.lex que tutores ergo ⁊ diuidi Item quia iudex communi diui.debet sequi vtilitatem partium vt.ff.communi diui.l.iudicem ⁊ maxime pupilli.ff.de cōfirma.tuto.l.vtilit.⁊ maxime propter negligentiam ⁊ dissipationē alterius fratris quod multuz attenditur.j.de agri.⁊ mācipijs dominicis vel fiscali.l.fin.ibi qui forte consortibus suis grauis aut molestus existat.⁊ quod dixi de socio rixoso supra pro socio super rubrica.In contrariuz est quia cū prohibetur genus ⁊ quelibet eius species vnde cum minor generaliter prohibeatur diuidere ergo ⁊ quo ad fructuum percep.ar.s.de rebus alie.non alie.l.fi.Item qꝛ leges de diuisione loquentes iudicio fami.ercis.vel communi diui.de ista diuisione quo ad percept.fructuum loqui non videntur sed de diuisione proprietatis ⁊ ita pōt dici de tali diuisione quo ad perceptionē fructuū non esse.l.cautum.Item vsufr.prediorum minorum alienari non potest vt.ff.eodē.l.iij.§.nec vsuf.ergo nec diuidi cuz diuisio sit alienatio supra communia vtriusq3 iudicij.l.diuisionez Ipse tamen dominus lambertinus tenuit primam opinionē quod prouocare posset minor quo ad diuisionem fiendaz per perceptionē fructuum potissime per prealle.l.lucius.ff.fami.er. ⁊.l.iubemus.de sacrosan.eccle.⁊ glo.ibi posita de le.ij.l.gaius §.j.infra ad trebel.l.iubemus.ij.⁊.iij.responso.⁊.l.imperator ff.ad trebel.que de tali diuisione loqui videntur.dominus etiam gui.de.suz.idem dicit se consuluisse de facto existente q̄stione in ciuitate brix.⁊ allegat.ff.de nego.gestis.l.ex duobus.idem videtur in marito quo ad rem dotalem .vt.s.de fundo dotali l.ij.⁊ ibi notatur ⁊ in ecclesia vt not.in glo.s.communi diui.l. fi.Aliud est in eo cui est interdictū bonis qui non potest ad diuisionem prouocare vt.ff.de castrensi peculio.l.ex castrensi ol. Sed quis faciet diuisionem de rebus minorū in casibus cōcessis quidam quod iudex per dictā.l.iudicē.cōi diui.Alij dicūt qđ maior diuidet ⁊ minor eliget.de quo dic vt dixi.s.cōmuni diui.l.ad officium.

Rubrica.Quando decreto opus non est.

Uper rubrica. Uide azo.in summa.e.⁊ nota glo.hic positam ⁊ ibi allegatur lex penul. s.titulo proximo.cōmuniter habet pro antepenul.⁊ incipit si predium ⁊ de pacto de quo loquit.l.j.huius tituli plene notaui.s.de pactis inter emt.⁊ vendi.l.ij.

Redium. In glo.prima ibi.ff.eo.s.de re.eorum.⁊ concor.ff.de fideicom.libertati.l.non tantū vbi est similis glo.⁊ ad id quod dicit Gloss.de commissarijs videtur casus.ff.de alimentis ⁊ cibarijs legatis.l.alio herede ⁊ ibi in glo.⁊ dixi supra de episcopis ⁊ cleri.l.nulli.ver.Itē quero si testator.

Rubrica Si quis ignorans rem minoris.

Iea. Uide azo.in summa.Ibi hereditario iure ciui.Ibi temporis longi secus si lōgissimi vt.j.de prescrip.xxx.an. l.sicut.§.sed pupillari.⁊ ibi plene notatur supra in quibus causis in integrū restitu.non est necessaria.l.finali ⁊ notatur infra eadem l.secunda.

I contra. Ibi vniuersi.s.percepti ⁊ percipiendi secundum quosdā cōtra hoc est qꝛ titulus a percipiendis excusat vt.s.de rei ven.l.si fundum ⁊ ideo expone vt in glo.s.extantes ⁊ consumti ol.In fine prime glo.Sed solue vt ibi notatur qꝛ ibi de solennitate intrinseca hic extrinseca ⁊ plene notatur. d.l.quecūq3 ol.⁊ iaco.

Ossessiones. Uide quod dixi.s.eod.l. j.⁊ quod innuit glo.secus esse per aucten.malefidei.dic verum esse quando vēditor sciuit alienationem non tenere sine decreto.si autem in iure errasset non habet locuz dicta aucten.male fidei qꝛ quantum ad impediendā a domino prescriptionem penes ementem bone fidei venditor censeretur vt instituto de vsuca. §.Item si is ita debet intelligi quod no.j.pro emtore.l.venditioni oldra.

Uoniam. Ibi oportebit.s.iudicē Ibi questionez patitur.s.emtor Grauitatem iudicantis Cunctatione.i.dubitatione Habita.i.opposita.In gloss.quare hoc.i. quare.Dicit maiore effecto ol. Ibi aut vitiū habito immo dic q̄ hic non erat vitium prescribentis sed priuilegium minoris etatis quod finitur ea finita vt.ff.de lega.ij.l.tytia seio.§.vsuras.de vitio personali dic vt no.j.de acqui.pos.l. vitia ⁊ pro herede.l.nihil old.

Rubrica Si maior factus sine decreto.

Uper rubrica. Uide azo.in summa et quod dicit hic gl. in donatione decenniū dic scilicet inter presentes ⁊ xx.inter absentes.

Um proponas. Ibi venundare idest vendere vt pretium compensetur in credito.Non ab re.idest sine causa.Quod scilicet vt residuum iusti pretij ī compēsa.deducatur.Et no.ex hac.l.quod minor confirmat venditionem factam non tamen vt sic factam ⁊ ita approbat factum non qualitatem facti vt notaui ⁊ dixi supra arbitri.tutele.l.cum interdicta.quid si minor sine auctoritate cura.promisit centū cuidaz creditori suo ⁊ maior factus agnouit debitum soluendo partem nunquid residuum soluere teneatur puto quod sic argumen.ff.ad macedonia.l.sed iul.§.si. de pollicita.l.ij.§.non semper.cum ibi notatis.⁊.j.de testamentis.l.non dubium.§.j.Secus si dedisset pignus factus maior vt eodem tit.ad macedo.l.sed si pater.in princi.⁊ que sit ratio diuersitatis dic vt ibi notatur.⁊ ad hoc facit supra ad macedo. l.ij.cum ibi notatis.Quid si res minoris erat vendita ⁊ pretiū nondum solutum maior factus petit pretium nunquid videatur ratum habere .d.gui.tenet .quod sic argumen.j.de re iudicata.l.ad solutionem.⁊ de iure domi.impetran.l.ij. In gloss. vltima in fine.immo hic pecunia cesserat in vtilitatem minoris siue patris ibi non vt ibi notatur in solutione contrariorū ibi signatorum ol.

s **Iquādo.** Diuide in quatuor partes principales.in prima pollicitatur imperator prefinire certum tempus post quod alienationes inutiles rerum minorum roborentur ⁊ valeant.in secunda que incipit ibi ideoq3 satisfaciendo pollicitationi statuit tempus.in tertia que incipit.ibi cum autem ponit sui statuti excep.s.donationes simplices ⁊ excep.speciales excep.s.donationis propter nup.in quarta que incipit.ibi vt tamen determinat secundam ⁊ tertiam partez huius.l.⁊ dicit ia. de are.quod hec lex locuz habet vbi persona est legitima.idest cum tuto.vel curato.vel qꝛ impetrauerat veniam etatis vel dicit hanc.l.locum non habere.Item requirit causam iustaz alienandi subfuisse ⁊ ita non deficiebat nisi decreti interpositio.sz quero si minor lesus esset ex tali alienatione facta cum tutore

vel curato. auctoritate si tacuit quinquennio factus maior an possit agere contra tutorem vel curatorẽ si vltra dimidiã iusti pretij non videt̃ dubium vt.s.e.l.j. Sed si.j.dimidiã adhuc videtur quod sic vt.s.si tutor vel curator interue.l.etiam.§.quia actio tutele qua tenetur tutor nõ tollitur prescriptione quinquennij. In contrarium videt̃ propter negligentiã minoris vt supra de diuidenda tutela.l.j. Sed nunquid restitu.petere poterit lapso quinquennio videtur q̃d nõ q̃r factus maior.j.quadriennium petere debuit supra de tẽp.in integ.restitutio.l.fi. In contrarium videt̃ hec lex que dicit transcursum quinquennij operari tantum quantum si ab initio alienatio facta foret cũ decreto sed si facta esset cum decreto minor lesus restitueret vt supra de predijs minorum.l.si quidem.in fi.ergo ꝛc. Item quadriennium quod datur ad petẽdã restitutionẽ currit demũ a tẽpe lesionis vt notat̃.ff.quando actio de peculio est annalis.l.j.§. annus lesio autem completur solum lapso quinquennio ergo lapso quinquennio adhuc habet quadriennium ad restitutionem petendam quod post quinquennium non restituatur puto per.l.iij.§.j.ff.de mino.ꝛ ibi nota. Sed quid si minor factus maior.j.quinquennium obligauit rem alienatam nunquid creditor poterit ab emtore aduocare per hypotecariam videtur quod sic q̃r spatio quinquennij non tollitur hypotecaria vt.j. si aduersus credi.l.j. In contrarium est argu.de excep.rei iud. l.si mater.§.penul.ꝛ fi.de pigno.l.si superatus.§.fi.ꝛ de fundo dotali.l.si fundum.ꝛ sic hoc casu tolletur hypotecaria minori tẽpore quam decennio vel vicennio sicut contingit in petitione hereditа.j.in qui.cau.ces.lon.tem.prescrip.l.heredita.ꝛ no.de edic.diui adri.tollen.l.fi.nam ꝛ alias tollitur hypotecaria spatio sex mensium vt.j.de censi.ꝛ censitor.ꝛ perequato.l.fi.lib.x. Nã hic minor qui obligauit non potuit plus transferre quam ipse habebat vnde sicut ipse.j.quinquennium tantum poterat petere ita ꝛ creditor vt dicta.l.si superatus.§.fi.ꝛ ad hoc bene facit.ff.de in diem adiec.l.vbi.§.iij.ex quibus modis.pignus vel hypote.sol.l.iij.hoc verũ puto si eam obligauit generaliter obligando omnia sua bona secus si specialiter quia tunc per talem specialẽ reuocationem reuocare videretur venditionem vt supra de dona.inter virũ ꝛ vxo.l.si maritus.ij.ꝛ idem puto de qualibet re quam aliquis incohoasset prescribere vt si dominus nondum completa prescript.obligasset eam quod postea completa prescrip. obstet exceptio creditori quia quãdo rem ipsam dominus obligabat non erat plene dominus ꝛ eã obligabat talem qualis erat apud eum alias sequeretur absurdũ quia cum communiter omnes habeant bona sua obligata ꝓ dote vxo.vel etiam alijs ex causis ꝛ successiuis tẽporibus obligant vix nunquam possent eorum res contra creditores prescribi.quando ergo obliganti obstat prescriptio obstat ꝛ creditori vber. In gl. hoc subdiuidit ibi tutor venditionem. Superior autem titulus cum suo nomine vt innuit superior rubrica cum dicit si quis ignorans ol.ibi si minori cuius res alienata est sine decreto ꝛ sic a principio dominium non transiuit vt.s.titu.ij.l.non solum.ꝛ.l.si quidem. Ibi prescribitur quinque annis eo tamen facto maiore vt.j.e.l.ol. Ibi maiori vero a toto principio cuius res per extraneum venditur ꝛ sic dominium non transfertur old. Ibi declarando secundum opinionẽ azo.dicet vgo contra vt.j.e.l.in glo.neq3 in iudicio. Ibi malefidei emtor. Est enim malefidei emtor qui sine decreto sciens emit rem minoris q̃r contra legum interdicta vt.j.de agrico.ꝛ censitis.l.quemadmodum ol. In glo.nisi perceptoribus in fine ꝛ ideo contrarium tene per.l.s.de predijs minorũ.l.predia rustica ol.

¶ Rubrica De magistratibus conueniendis

SI magistratus. Uide az.in summa ꝛ rofre.de ac.in factum que datur cõtra magistratus. In glo.an tutores in fi.ꝛ.ff.de testa.tute. l.testamento sed he.ll.ad propositum non accedunt q̃r in illis vnus tutor volebat pluriũ commune officium sibi tantum ꝛ insolidum vendicare ꝛ ideo cum tutoribus de indemnitate satisdare tenetur. In questiõe vero glo.inuitus compelleretur magistratui satisdare ꝛ ideo alij dicunt quod hic satisdationem indemnitatis magistratui sponte prestitit ꝛ hec forte verior.nec vidi per magistratus vnquam talem satisdationem exigi a tutore cum eos dant sed solum satisdant rem pupilli saluam fore ꝛ allegatur hec lex quod rectores ciuitatum possunt a subditis stipulari indemnitatem pro aliquo negotio quod faciunt in officio ꝛ vidi de hoc dubitari per quendam rectorem qui procedere volebat contra quẽdam clericum homicidam ꝛ dubitans petebat satisdationem a communi ꝛ ab heredibus interfecti de conseruando eum indemnem ꝛ q̃d valeret talis ꝓmissio hic videtur expressum. In contrarium videtur supra de contractibus iudicum.l.vnica et ibi de hoc tetigi. Sed ibi de alijs contractibus loquitur non de ista stipulatione indemnitatis puto quod si rector damnum incurreret sine suo delicto faciendo iustitiam quod satisdatio teneret.si autem ex suo delicto vt in casu proposito contra clericum non sibi subditum procedẽdo tunc videretur nõ valere vt.ff.de fideiussoribus.l.si a reo.§.fi. Item fideiussores magistratuum tenentur non solum reipublice sed etiam priuatis.vt.ff.de admini.tuto.l.quoties.ad munici.l. libertus.§.fi. ꝛ.j.de periculo eorum qui pro magistratui.conueni.l.j. In gl. vltima ibi.l.aduersus. Sed quomodo magistratus cederet actionem contra fideiussorem rem ꝓpupilli saluam fore cum conueniri non possint nisi ipsius fideiussoribus excussis vt.ea.l.aduersus respondeo aut agitur contra magistratus vt soluãt et habet locum quod ibi dixi aut vt cedant actiones ꝛ habet locum lex ista.

¶ Beneficium diuisionis locum habet inter magistratus.

ITu. ¶ Beneficium diuisionis locum habet inter magistratus.hoc dicit ol.

IN magistratus. Ibi vtilem que sit ista vtilis variat gloss.sed dic plene per rofre.de actio.in factum que datur contra magistratus ver.sed videtur.

CUm sit adiecta. Scilicet notationi eã.scilicet pretoris sententiam pro more.idest secundum consuetudinem illatam fuisse propter talem vitiosam descriptionem.scribentis oldr.de ponte ꝛc.

¶ Finito libro sit laus ꝛ gloria xp̃o.

¶ Regestum.

A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.
X.Y.Z.A2.B2.C2.D2.E2.F2.G2.H2.I2.K2.L2.
Omnes sunt quaterniones.demto.L2.quinternione.

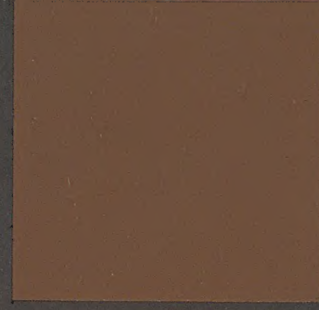
¶ Anno dñi.1518.Mense Aprili Joannes de Jonuelle dictus Piston imprimebat.

[illegible] 17533

ALBERICI
I.C.
Rosate
Sup.
1. Codic. part.

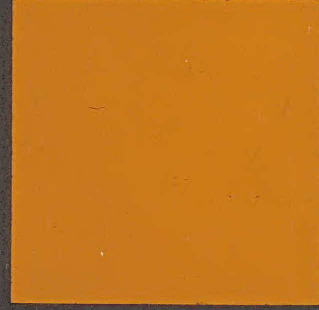
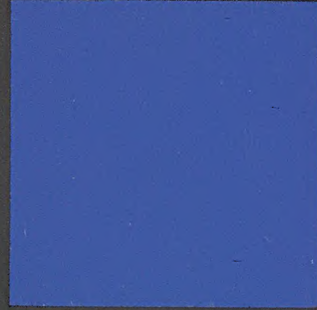
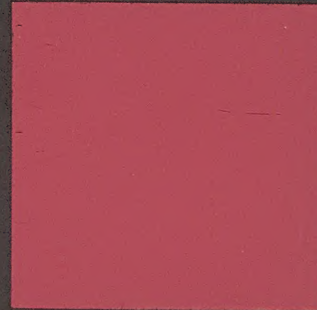
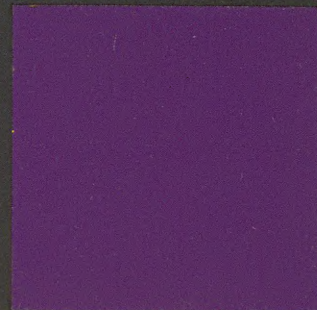
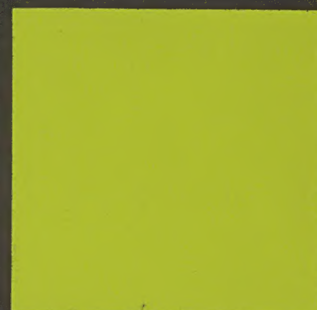
55

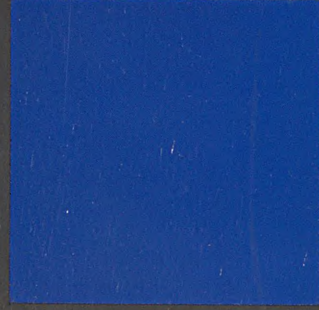
colorchecker CLASSIC

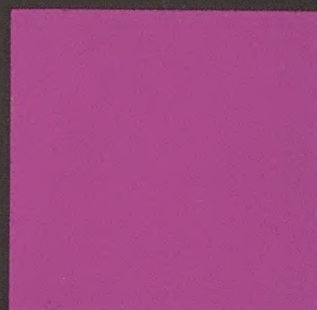

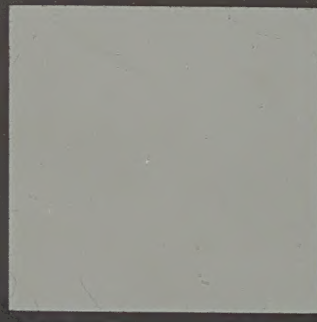
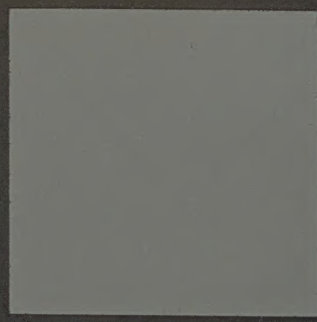
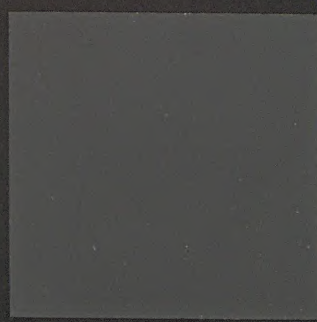

calibrite

mm